

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

DEPARTMENT OF
THE HISTORY OF ART
OXFORD

302737159.

DEPARTMENT OF
THE HISTORY OF ART
OXFORD

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS,

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, ŒCONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB EVO APOSTOLICO AD TEMPORA CONCILII TRIDENTINI (ANNO 1545) PRO LATINIS
, ET CONCILII FLORENTINI (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT :

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXISTERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIMA
ECCLESIE SÆCULA ET AMPLIUS,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGENTER CASTIGATA; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS VARIMQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA; OMNIUS OPERIBUS POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS DETECTIS, AUCTA; INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TONOS, SIVE AUCTORES ALICUIUS MOMENTI SUBSEQUENTIBUS, DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARUM PAGINARUM MARGINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTANQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA; OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA; DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SICUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STATISTICIS, SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM DOGMATICUM, MORALE, LITURGICUM, CANONICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ulla EXCEPTIONE; SED PRÆsertim DIGNOS INDICIBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO SCILICET RERUM, QUO CONSULTO, QUIDQUID NON SOLOM TALIS TALISVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMISSEO, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICIATUR; ALTERO SCRIPTURÆ SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBVIUM QUINAM PATRES ET IN QUIBUS OPERUM SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM SCRIPTURÆ VERSUS, A PRIMO GENESEOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT. IDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS, CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS TUM NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTANTER SIMILIS, PRETI EXIGUITAS, PRÆsertimQUE ISTA COLLECTIO UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA, SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM, PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES ÆTATES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES LATINA PRIOR,

IN QUA PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIE LATINÆ
A TERTULLIANO AD INNOCENTIUM III:

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ cleri universæ,

SIVE CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIE, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA, ALIA GRÆCO-LATINA. LATINA, JAM PENITUS EXARATA, QUAD PRIMAM SERIEM VICINTI-QUINQUE ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLE SUA STAT. MOXVE POST PERACTOS INDICES STABIT, AC QUINQUE-VICINTI-CENTUM ET MILLE FRANCIS VENIT. GRÆCA DUPLICI EDITIONE TYPIS MANDATA EST. PRIOR GRÆCUM TEXTUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALIS AMPLECTITUR, ET AD NOVEN ET CENTUM VOLUMINA PERVENIT, SED SINE INDICIBUS; POSTERIOR AUTEM HANC VERSIONEM TANTUM EXHIBET, IDEOQUE INTRA QUINQUE ET QUINQUAGINTA VOLUMINA RETINETUR. UTRAQUE VIGESIMA QUARTA DIE DECEMBRIS 1860 OMNINO APPARUERAT. UNUMQUODQUE VOLUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE NERE LATINUM QUINQUE FRANCIS SOLUMMODO EMITUR: UTROBIQUE VERO, UT PRETII HUIUS BENEFICIO FRUATUR EMPOR, COLLECTIONEM INTEGRAM, SIVE GRÆCAM SIVE LATINAM, 326 VOLUMINIBUS PRO AMPLIORI EDITIONE ET 279 PRO MINORI ABSQUE INDICIBUS CONSTANTEM, COMPARET NECESSE ERIT; SECUS ENIM CUIUSQUE VOLUMINIS AMPLI- TUDINEM NECNON ET DIFFICULTATES VARIA PRETIA ÆQUARUNT. ATTAMEN, SI QUIS EMAT INTEGRE ET SEORSIM COLLECTIONEM GRÆCO-LATINAM, VEL EANDEM EX GRÆCO LATINE VERSAM, TUM QUODQUE VOLUMEN PRO NOVEN VEL PRO SEX FRANCIS OBTINEBIT. ISTÆ CONDITIONES SERIEBUS PATROLOGIÆ NONDUM EXCUSIS APPLICANTUR.

PATROLOGIÆ LATINÆ TOMUS CCXX

INDICES.

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE, EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTRONGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISIENSIA.

INDICES,

GENERALES SIMUL ET SPECIALES,

PATROLOGIÆ LATINÆ,

ALPHABETICE, CHRONOLOGICE, STATISTICÆ,
SYNTHETICÆ, ANALYTICÆ, ANALOGICÆ, LOGICÆ, THEOLOGICÆ, HIERARCHICÆ,
BIBLIOGRAPHICÆ, BIOGRAPHICÆ, ETC., ETC., ETC.,
SECUNDUM PERSONARUM CONDITIONEM, REGIONEM, ETC.,
ET RERUM SPECIALITATEM,

CONCINNATI;

LECTORES AD QUÆSITUM QUODLIBET PER IMMENSAM MATERIARUM SYLVAM QUASI MANU DUCTORES;

ET CATHOLICAM TRADITIONEM REDIVIVAM COMPLENTE

ACCURANTE J.-P. MIGNE,
BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSÆ,

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORUM

TOMUS TERTIUS.

EXCUEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTRUGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISINA.

1863

ELENCHUS

INDICUM QUI IN HOC TOMO CCXX CONTINENTUR.

SERIES INDICUM DECIMA TERTIA (*Continuatio*), complectens Indices : De Legislatione civili. — De Inimicis. — De Potestate S. Pontificis, col. 40-411.

SERIES INDICUM DECIMA QUARTA, complectens Indices : De Morte. — De Iudicio particulari post mortem. — De Cælo. — De Inferis. — De Purgatorio. — De Cultu erga defunctos. — De Antichristo. — De Resurrectione mortuorum. — De Iudicio ultimo, 198-291.

SERIES INDICUM DECIMA QUINTA, complectens Indicem Moralem. — Bibliothecam moralem Patrum. — Eandem analogice dispositam. — Eandem alphabetice dispositam. — Indicem Asceticum Patrum. — Bibliothecam Patrum Asceticam. — Eandem analogice dispositam. — Eandem alphabetice dispositam. — Indicem de Conscientia, 307-351.

SERIES INDICUM DECIMA SEXTA, complectens Indices : De Decalogo. — De Dilectione inimicorum. — De Eleemosyna. — De Correctione fraterna. — De Præceptis Ecclesie. — De Festis. — De Jejunio. — De Mortificatione sensuum, 355-555.

SERIES INDICUM DECIMA SEPTIMA, complectens Indices : De Fide. — De Spe. — De Charitate. — De Virtutibus. — De Virtutibus sacerdotalibus. — De Continentia clericorum. — De Officiis monachorum. — De Virginibus. — De Monialibus. — De Viduis. — De Regibus. — De Paupertate. — De Anecdosis. — De Sententiis memorabilibus. — De Virtutibus ethnicorum, 571-783.

SERIES INDICUM DECIMA OCTAVA, complectens Indices : De Peccatis. — De Vitiis. — De Homicidio. — De Simonia. — De Voluptatibus illicitis. — De Vitiis et Erroribus ethnicorum, 787-937.

SERIES INDICUM DECIMA NONA, complectens Indices : De Oratione in genere. — De Oratione Dominica, 912-959.

SERIES INDICUM VICESIMA, complectens Indices : De Historiographia. — De Judæis. — De Chronicis. — De Monasteriis. — De Diocæsis. — De Urbibus episcopalibus et Abbatibus. — Biographicum. — Biographicum alterum, 962-1283.

24 JAN 1957

INDICES

PATROLOGIÆ LATINÆ SPECIALES.

SERIES INDICUM DECIMA TERTIA.

(Continuatio.)

CXXIII.

INDEX DE LEGISLATIONE CIVILI,

ORDINE RERUM ALPHABETICO DISPOSITUS, LEGES VARIAS ET DECRETA

REFERENS IN EO QUOD AD RELIGIONEM ATTINENT.

ABBAS. Abbatis vel rectoris Ecclesiæ epistola, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 795.

ABOLITIO. De abolitionibus, Const. Magn. (312-366), VIII, 183.

ABSENS in causis capitalibus accusare non potest, nec accusatus per alium defendi, Angelram., XCVI, 1063. — Contra invasionem rerum absentis, Const. Magn. (312-366), VIII, 522. — Absentis possessio si per vim aut alio modo sit perturbata, *ibid.*, 285. — Absentes nec accusari nec judicari possunt, S. Ivo Carnot. episc., CLXI, 1195.

ACACIUS. Edictum sententiæ Felicis papæ propter damnationem Acacii, LVIII, 934.

ACCUSANS. Accusantium personæ diligenter investigandæ, S. Greg. Magn., LXXVII, 1295.

ACCUSARE per alium seu accusari absens non potest, S. Ivo Carnot. episc., CLXI, 1194. — Leges neminem accusare obligant, Petrus Cantor, CCV, 258.

ACCUSATIO. De accusatione et iudicio clericorum, apud S. Silvestrum papam, VIII, 859; in Iulii papæ fragmentis, *ibid.*, 889. — Accusationis de homicidio in scriptis, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 790. — Accusatio non debet fieri in scriptis, S. Ivo Carnot. episc., CLXI, 1193, 1194. — Sub quot fieri debeat testibus accusatio, *ibid.*, 515. — Qui non replendi sunt in accusatione, Gratian., CLXXXVII, 675, 676. — Ut criminibus implicati ad accusationem aut testimonium non admittantur, Angelram., XCVI, 1060, 1063.

ACCUSATIONES. Quæ accusationes rejici debeant, S. Ivo Carnot. episcopus, CLXI, 512, 515. — De accusationibus, Const. Magn., VIII, 145, 153, 254, 293, 310; S. Ivo Carnot. episc., CLXI, 1193.

ACCUSATOR vel testis vel iudex aliquis simul esse non potest, S. Ivo Carnot., CLXI, 511, 514, 1199. De accusatore, Nicolaus I papa, CXIX, 1123. — De accusatore falso, *ibid.*, 1010. — Accusator falsus condemnandus, S. Ivo Carnot., CLXI, 497, 956. — Poena accusatoris si in probatione defecerit, S. Gregor. Magn., LXXVII, 609, 809; Innocent. III, CCXV, 1271.

ACCUSATORES examinandi, S. Ivo Carnot., CLXI, 509. — Qui accusatores excludendi, *ibid.*, 515, 918. — Inimici accusatores esse non possunt, *ibid.*, 545, 393, 1196; Gratian., CLXXXVII, 677; nec non infamis, *ibid.*, 521; nec etiam excommunicatus, *ibid.*, 966. — Quales debeant esse accusatores, S. Stephanus leges, CLI, 1246. — Accusatores esse debent qui careant suspicione, S. Felix papa I, V, 145. — De accusatoribus, Carol. Magn. Codex diplom., XCVII, 523, 755, 810, 811, 821, 827; Nicolaus papa I, CXIX, 1181, 1185; S. Leo ad imperatorem Carolum, XCVIII, 525 (800-814); Burchard, CXL, 909; S. Ivo Carnot. episcopus, CLXI, 411, 522. — De accusatorum acceptione et reprobatione, S. Isidor., Hispal., LXXXIV, 54.

ACCUSATUS non debet criminare accusatorem priusquam se objecto crimine purgaverit, S. Ivo, CLXI, 408. — De duobus accusatis de adulterio, *ibid.*, 895, 896.

ACQUISITIO. De acquirenda et requirenda possessione, Const., VIII, 117. — Sine censu fundum comparari non posse; VIII, 165.

ACTIONARIII. S. Greg. Magn., LXXVII, 669, 570, 571, 625, 1150, 1221.

ACTORES. S. Greg. Magn., LXXVII, 569, 570, 571, 625, 639, 1150, 1221. — Ut annuali synodo actores fisci præsentent sint, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 555. — De actoribus rei privatis, Const. Magn., VIII, 93.

ACTUARIII. — De numerariis, actuariis, Const. Magn., VIII, 164, 372, 377 (312-366).

ADJUTORES. De adiutoribus rei privatis et ministris eligendis, Caroli Magni Codex diplomatic., XCVII, 870.

ADMINISTRATIO. De iis quæ administratione distracta vel donata sunt, Const. Magn., VIII, 577. — Diversæ formulæ administrationis, Cassiodor., LXIX, 679. — De administrationibus sæcularium iudiciorum, Cresconius episc., LXXXVIII, 904.

ADMINISTRATOR. De administratoribus, S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 630.

ADMONITIO ad regem et ministros reipublicæ, Hincmar., CCXV, 1077.

ADOPTATIO Epistola cum in loco filiorum nepotes instituuntur ab avo, Marculf. monach., LXXXVII, 735.

ADOPTIO quatenus impediat nuptias, Gratian., CLXXXVII, 1444. — Qualiter extraneus homo in locum filii adoptetur, Marculf., *ibid.*, 777, 816; Formulæ veteres incerti auctoris, *ibid.*, 787.

ADULTER. De adulteris, S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 77, 108, 275, 584; Caroli Magn. Opera, XCVII, 731; Nicolaus papa I, CXIX, 992; apud Adrevaldum (877, 881), CCXIV, 1087. — De adulteris si ad Ecclesiam confugerint, S. Isidor., LXXXIV, 274, 656. — Lex Julia de adulteris concubinas et meretrices permittens periculosa, S. Zeno, XI, 297. — Lex Antonini de adulteris, S. Aug., XI, 474; Hincmar. Remens. episcopus, CCXV, 1024. — Contra adulteros, Cassiod. (555-580), LXIX, 782; Carol. Magn. Codex diplom., XCVII, 149. — De lege contra mulieres adulteras prolata, Cassiod., LXIX, 1041. — Maritus quomodo procedere debeat adversus suspectum adulterum, S. Ivo, CLXI, 935. — Non debet separari conjugium quandoambo conjuges sunt adulteri, Innocent. III, CCXV, 1418.

ADULTERATOR. De adulteratoribus monetas, Carol. Magn. Codex diplom., XCVII, 409, 577.

ADULTERIUM. De adulterio, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 75, 77; Caroli Magn. Opera, XCVII, 736; Nicolaus papa I, app., CXIX, 1185; Isaac Lingon. episcopus, CCXIV, 987; Regino Prumiens. abb., CXXXII, 505 seq., 507;

Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1301. — Contra adulterium ratione societatis et familiæ perturbationis, S. Ambros., XIV, 428, 442; in codice canonum, LVI, 431. — Contra adulteria, Apud S. Cæsarium, LXVII, 1085; in constitutione Henrici III, imperat. (1099), CLI, 1180. — Adulterium quomodo probandum vel purgandum, S. Ivo, CLXII, 254. — De poena adulterii, Canones Hibernenses, XCVI, 1322 *seqq.*

ADVENTITIUS. De adventitiis, Caroli Magni Opera, XCVII, 506, 585.

ADVERSARIUS in iudiciis admonendus ut ad audiendos testes veniat, S. Greg. Magn., LXXVII, 1235.

ADVOCATUS. S. Greg. Magn., LXXVII, 357. — De advocato fisci, Constant. Magn., VIII, 116, 378. — De advocatis, Caroli Magni Opera, XCVII, 286, 553, 557, 560, 635. — Advocati quales esse debeant, Codex diplomat., *ibid.*, 560. — Advocati pravi auferantur, Caroli Magni Opera, *ibid.*, 778. — De advocatorum erroribus, Const. Magn., VIII, 200. — Qui a professione advocatorum arcentur, Gratian., CLXXVII, 621, 692. — Contra advocatos, Petrus Cantor., CCV, 159.

ÆDIFICATIO. De ædificatione et dote Ecclesiæ a villis compositæ, S. Stephani leges, CLI, 1251.

ÆDIFICIUM. De ædificiis privatis, Const. Magn. (312-366), VIII, 235.

ÆLIASANTA lex, Boetius, LXIV, 1062.

ÆQUALENTIA vel pactum, Auctor incert., LXXXVII, 771.

ÆQUALITAS. De æqualitate a missis dominicis faciendis, Carol. Magn. Opera, XCVII, 554.

ÆTHELREDUS. Æthelredi ducis Merciorum Quarta. App. ad Bedam, XCV, 370, 376. — Æthelredi II leges ecclesiasticæ, CLI, 1165, 1172.

ÆTHELSTANUS. Æthelstani leges, Opera adespota, CXXXVIII, 461, 472.

AGER. De omni agro deserto et quando steriles fertilibus imponuntur, Const. Magn. (312-366) VIII, 594. — De agrorum finibus ut disceptatio quadraginta annorum possessione componatur, S. Gregor. Magn., LXXVII, 435.

AGNATIO. Charta agnationis si servus ingenuum trahit, Marculf., LXXXVII, 745. — Charta agnationis, *ibid.*, 765.

AGOBARDI charta, CIV, 519.

AGRICOLA. De agricolis, censitis et colonis, Const., VIII, 327, 398. — De agricolis et mancipiis dominicis, *ibid.*, 398.

ALDHELM (S.) diplomata, LXXXIX, 309-314.

ALDIO. De aldionibus palatii, Capitul. Francorum, XCVII, 145; Capitul. Longobardorum, *ibid.*, 144. — De aldionibus publicis ad jus publicum pertinentibus, Capitul. Ticinens., XCVII, 213.

ALEXANDRI I regis Scotiæ chartæ, Append. ad Bedam, XCV, 367.

ALFREDI regis leges ecclesiasticæ, CXXXVIII, 447-458.

ALHWINI episcopi Hwiccorum et Æthelwulfi ducis chirographum, Append. ad Bedam, XCV, 374. — Alhwini charta, *ibid.*.

ALIENATIO. Non alienatur res quæ minoris venditur quam mandatur, S. Ivo Carnot. episc., CLXI, 939.

ALIMENTA. De alimentis, Const. Magn., VIII, 256. — De alimentis quæ parentes inopes de publico thesauro petere debent, *ibid.*, 121.

ALLEGATIONES litigatorum nullum patiantur præjudicium propter occupationem principis, S. Ivo, CLXI, 928.

ALODES. De alode, Carol. Magn. Opera, XCVII, 565. — De alode evindicato, Auctor incert., LXXXVII, 796.

ALREDI subreguli Hwiccorum charta, Append. ad Bedam, XCV, 371.

ALTARE. Altaris ministros occidens, Canuti I monumenta diplomatica, CLI, 1178.

AMENS si alter conjugum fiat, non solvitur matrimonium, S. Ivo Carnot., CLXI, 619.

ANCILLA. De ancilla per chartam facta libera, Caroli Magni Opera, XCVII, 412. — Quicumque ancillæ oculum eruerit liberam eam dimittat, *ibid.*, 755. — De his qui petunt alienas ancillas in uxores, S. Stephani leges, CLI, 1249. — Ancillam in matrimonio susceptam ultro dimittere non licet, Gratian., CLXXXVII, 1435.

ANCONITANI. De lege ab Anconitanis statuta, Clemens III papa, CCIV, 1479.

ANIMALIA. De animalium redemptione Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1297.

ANNATA. De sumtis, Innocent. III, CCXIV, 189.

ANNONA (de), Const. Magn., VIII, 99, 391. — De erogatione militaris annonæ, *ibid.*, 294. — De annonis

in hoste raptis vel furatis, Caroli Magni Opera, XCVII, 561.

ANTIA IEX, Tertul., I, 298.

ANTONINI lex de adulteris, S. Aug., XI, 474; Hincmar., CXXV, 1024. — De repudiis, *ibid.*, 737.

ANTRUSTIO. De antrustione regis, Marculf., LXXXVII, 711.

APPENNIS. Vide APPENNIS.

APES. De apibus, Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1534; Edwardi III leges, CLI, 1192.

APOSTATA. De apostatis, Theod. Magn., XIII, 538; Edwardi senioris leges, CXXXVIII, 459.

APPELLARE liceat etiam in causis criminalibus, Angelm., XCVI, 1083. — Appellantes nulla detentione arcendi, *ibid.*. — De his qui per metum iudicis non appellaverunt, Const. VIII, 358. — A sententia et re iudicata non appellatur quidem, sed iudex suspectus semper recusari potest, Innocent. III, CCXIV, 805. — Exemplo S. Pauli qui ad Cæsarem appellavit licitum est servis Dei ab injustis legibus se tueri, S. Maxim. Taurin., LVII, 668, 669.

APPELLATIO nisi intra decem dies interponatur, sententia transit in rem iudicatam, Innocent. III, CCXIV, 497. — De pendente appellatione, Const. Magn., VIII, 253. — Si pendente appellatione mors intervenerit, *ibid.*, 219, 253.

APPELLATIONES ad imperatorem, S. Greg. Magn., LXXVII, 606, 607, 609. — Quorum appellationes non recipiantur, Const. Magn., VIII, 104, 118, 308. — Temerarie appellationes non sunt recipiendæ, Innocent. III, CCXIV, 546. — Frustratoris appellationes non recipiendæ, *ibid.*, 180. — De appellationibus, Const. Magn. VIII, 95, 103 *seqq.*, 129, 131, 142, 147, 156, 199, 214, 251, 308, 318, 519, 551, 574; S. Ivo Carnot., CLXI, 1207, 1212; Clemens III papa, CCXIV, 1481; Coelestinus papa, CCVI, 1260; Innocent. III, CCIV, 975, 986; CCXV, 510, 1237. — Lex Julia de appellationibus ad Cæsarem, B. Alcuin., C, 415. — De appellationibus episcoporum et presbyterorum, Hincmar., CXXVI, 230. — De frustratoriis appellationibus, Alexand. III pap., CC, 929.

APPENNIS. S. Gregor. Turon., LXXI, 1162; Formulæ veteres auctoris incerti, LXXXVII, 775, 790; Formulæ Andegavenses, *ibid.*, 846, 847.

AQUA. Aquæ frigidæ iudicium, Hincmar., CXXV, 161.

AQUEDUCTU (de), Const. Magn., VIII, 347.

ARBITER. De arbitris, S. Greg. Magn., LXXVII, 511.

ARIUS. Aril libros comburi jubet Constantinus, VIII, 505, 506.

ARMA contra patriam non portantur, Caroli Magni Opera, XCVII, 777, 906. — De armis, *ibid.*, 284, 285. — De armis non portantis, *ibid.*, 551, 555. — Arma extra regnum vendere prohibitum, Capitul. Mantican., *ibid.*, 153, 906. — Ne clerici arma ferant, Regino Prumiens. abb., CXXXII, 222. — Arma non tribuenda infidelibus, Innocent. III, CCXIV, 163. — Ne quidem prætextu mercatura, *ibid.*, 493.

ARMATURA (de) in hostem habenda, Caroli Magni Opera, XCVII, 551, 742.

ARTIFEX. De artificum excusationibus, Const., VIII, 581, 594.

ASSISES de Jerusalem, Godefrid. Hierosolym. rex, CLV, 397-430.

ASYLI jus ecclesiis servavit Chlodoveus, S. Gregor. Turon., LXXI, 481. — De his qui ad ecclesias confugiunt, Caroli Magni Opera, XCVII, 257. — De asylorum jure, Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1293.

ATTICÆ leges, Sidorius Apollinaris, LVIII, 554.

AUCTOR. De auctoribus seditionum vel tumultuum, Caroli Magni Opera, XCVII, 844. — Ut causas auctorum assumendi suorum aliquis licentiam habeat, Marculf., LXXXVII, 721.

AUVENTIALIS charta, Marculf., LXXXVII, 716.

AUGUR. De auguribus, Burchard., CXL, 791; S. Ivo Carnot. episc., CLXI, 745 *seqq.*

AUGURIUM. De auguriis, Caroli Magni Opera, XCVII, 516.

AULA. De aula familiaribus, S. Stephani leges, CLI, 1254.

AUNARIÆ leges, Arnob., V, 916.

AVARI, AVARITIA. Contra divites avaros ratione perturbationis ordinis societatis, S. Ambros., XIV, 731, 795. — Avaritia vituperatur, *id.*, XVI, 150, 137.

BAIOARII. Baioariorum legi capitula addita, Carol. Magn., XCVII, 277.

BANNIRE. Regino Prumiens., CXXXII, 265, 459. — De illis qui ad placitum banniri debeant, *ibid.*, XCVII, 557.

BANNUM episcopi aut presbyteri, Regino Prumiens. abb., CXXXII, 286, 544, 563. — De banno, Caroli Magni

Opera, XCVII, 901. — De banno persolvendo, *ibid.*, 895. — De observatione banni, *ibid.*, 231.

BANNUS regius, Regino Prumiens., CXXXII, 199, 291, 321, 336, 357, 512, 574. — Bannus dominicus, *ibid.*, 201, 236, 361, 416, 448. — De banno dominico, Carol. Magn., XCVII, 125. — De proprio in bannum misso, *ibid.*, 406, 574.

BARONES De baronibus qui suas habent curias et consuetudines, Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1336; Edwardi III leges, CLI, 1191. — De baronibus portuum, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1310.

BASTAGARI. De bastagariis, Const. Magn., VIII, 148. RECHARII. De becharis, Erkembaldus, CXXXVII, 596.

BEIUM. De bellis, S. Ivo Carnot., LXXXII, 639; Nienius papa, Append., CLIX, 1200. — Justitia etiam in bello servanda, S. Ambros., XVI, 63.

BENEDICTI III diploma, CXV, 701.

BENEFICIUM. De beneficiis capitula, Chonradi II monumenta, CLI, 104; Edictum, *ibid.*, 1042. — De beneficiis destructis, Carol. Magn., XCVII, 410, 418. — Beneficiorum fiscoeque regalium describendorum formulae, *ibid.*, 339, 340. — De his qui habent beneficia regalia, *ibid.*, 351. — De his qui fraudem faciunt in regalibus beneficiis, *ibid.*

BONA. De bonis vacantibus, Const. Magn., VIII, 97, 156, 317.

BONA ECCLESIAE. Ut, deficientibus cognatis, Ecclesia hereditatem capiat, utque leg. ta firma maneat, Const. Magn., VIII, 265. — Ut qui res Ecclesie emerunt aut dono acceperunt, eas restituant, Const. Magn., VIII, 269. — Ut de rebus Ecclesie nihil episcopi auferant, S. Isidor., LXXXIV, 400. — Si de rebus Ecclesie pro praestatione aliquid dari dicatur, causa praestiti cognoscatur, *ibid.*, 435. — Quae de conquestis rebus inter Ecclesiam et sacerdotis heredes divisio fiat, *ibid.*, 436. — Si episcopus monasterium faciat vel parochianam Ecclesiam dicit, quantum partem de rebus Ecclesie conferat, *ibid.* — Ut episcopus tertiam ecclesiasticarum rerum sibi debitam partem cui elegerit conferat, *ibid.* — Ne extra constitutum ordinem morientis sacerdotis heredes rem ejus adire praesumant, *ibid.*, 437. — De invasoribus rerum Ecclesie, *ibid.*, 826. — De gubernatione bonorum Ecclesie, *ibid.*, 576. — De pecunia quae in Ecclesia Dei offertur, fideliter colligenda et dividenda, *ibid.*, 621. — Qualiter stabilitum maneat quod episcopus in amicis suis servis aut libertis de re Ecclesie sua donare voluerit, *ibid.* — De redditibus Ecclesie vel oblatione fidelium ut quatuor portiones fieri debeant, *ibid.*, 806. — De bene gerendis bonis Ecclesie ab episcopis, *ibid.*, 805. — Ut res Ecclesie non alienentur, sed clericis, vel monachis, aut peregrinis in usum tantummodo largiantur, in epistola Symmachi papae, *ibid.*, 811.

BONA MATERNA. De bonis maternis, Const., VIII, 125, 163, 375.

BOS. De bove cornupeta, Carol. Magn., XCVII, 755. — De bove qui alterum bovem vulneravit, S. Ivo, CLI, 966. — Qui furatus bovem quinque boves pro uno restituere debet, *ibid.*, 966.

BREVE sacramentum, Formulae veteres incerti auctoris, LXXXVII, 792. — Breve sacramentum secundum ipsum judicium, *ibid.*, 796.

BREVIS dicitur inventarium seu chartula summarum quarumcumque rerum continens, S. Greg. Magn., LXXVII, 638, 639, 900, 901.

BRUNIAE. De brunis, Caroli Magni, Capitula Francorum, XCVII, 151. — De brunis habendis, Carol. Magn., XCVII, 732.

BURDA, BURDATIO, S. Gregor. Magn., LXXVII, 501, 502.

BURGENSES. De Burgensibus, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1341.

CESARIANI. De Caesaribus, Constant. Magn., VIII, 148.

CALCIARIUM est pensio in victos ac vestitus subsidium, S. Gregor. Magn., LXXVII, 495.

CALIDA. Calidae aquae judicia, S. Agobard., CIV, 119, 120.

CALUMNIATORES. De calumniatoribus aulæ, S. Stephanus leges, CLI, 1255.

CANCELLARI. De cancellariis, Carol. Magn., XCVII, 452. — De capitulis a cancellario palatii ab archiepiscopis et comitibus accipiendis, *ibid.*, 543.

CANDENS. Candentis ferri judicium in Ecclesia fieri prohibetur, Gratian., CLXXXVII, 612.

CANES. Reparatio damni a canibus illati, Abedoc et Ethelwoldus, XCVI, 1505.

CANONES Hibernenses, XCVI, 1311-1326. — Ne quis adversus leges et canones attentetur, Innocent. I., CCXV, 1227.

CANUTI regis leges ecclesiasticæ, CLI, 1171-1188.

CAPITULA. Capitula excerpta, Carol. Magn., XCVII, 237. — Capitula Caroli missis suis tradita, Francorum regum capitularia, CXXXVIII, 676. — Capitula ab omnibus conservanda, *ibid.*, 671. — Capitula comitibus proposita ab Hludovico II imperatore, *ibid.*, 572. — Capitula Longobardica, Carol. Magn., XCVII, 365. — Capitula quae addita sunt ad legem Longobardorum, *ibid.*, 211. — Capitula in Attiniaco constituta, S. Agobard., CIV, 227. — Capitula quae de partibus Saxoniae constituta sunt, Carol. Magn., XCVII, 145. — Capitula quae Carolus fecit apud Carisiacum palatium. Monumenta diplomatica, CXXXVI, 1, 645. — Capitula Wormatiensis, Carol. Magn., XCVII, 631. — Capitula quae pro lege habenda sunt, *ibid.*, 636. — Capitula missis data, *ibid.*, 269, 639. — Capitula a missis dominicis edita, *ibid.*, 269. — Lex de diversis capitulis ecclesiasticis, Justinian., LXXII, 1019, 1039. — De capitulis a Carolo legibus insertis, S. Ivo Carnot., CLXI, 504. — De capitulis a Lothario Augusto legibus additis, S. Ivo Carnot., CLXI, 505.

CAPTULARE Pippini regis, XCVI, 1516. — Capitulare generale Aquense, Carol. Magn., XCVII, 245. — Capitulare Aquitanicum Pippini regis, XCVI, 1519. — Capitulare Attinacense, Carol. Magn., XCVII, 415. — Caroli Magni capitulare missorum Aquilanorum, *ibid.*, 671. — Capitulare Bajoaricum, Carol. Magn., XCVII, 277. — Capitulare Bononiense, *ibid.*, 335. — Capitulare Francofortense, *ibid.*, 191. — Capitulare Ingelheimense, *ibid.*, 509. — Carolomanni principis Capitulare Liffenense, *ibid.*, 1503. — Capitulare quod Pippinus rex instituit cum suis iudicibus in Pavia, *ibid.*, 189. — Capitulare Saxonicum, *ibid.*, 199. — Pippini regis capitulare Suessionense, *ibid.*, 1504. — Capitulare Ticinense, *ibid.*, 211. — Pippini regis capitulare Vermeriense, *ibid.*, 1506. — Pippini regis capitulare Vernense duplex, *ibid.*, 1508. — Capitulare Lambertii imperatoris. Monumenta diplomatica, CXXXVIII, 812. — Capitulare de exercitibus, Carol. Magn., XCVII, 353. — Capitulare de exercitu promovendo, *ibid.*, 265. — Capitulare de latronibus, *ibid.*, 279. — Capitulare missorum, *ibid.*, 475.

CAPITULARIA Aquensia, Carol. Magn., XCVII, 245, 305. — Capitularia Aquisgranensia, *ibid.*, 221, 261, 315, 323, 329, 358, 383, 393, 411, 825. — Capitularia Longobardica, *ibid.*, 213, 251, 261, 315, 519. — Capitularia Novlomagensia, *ibid.*, 301, 511. — Capitularia sanctionum, S. Agobard., CIV, 71. — Capitularia in Theodonis villa, Carol. Magn., XCVII, 281, 445. — Varia capitularia, *ibid.*, 209.

CAPITULUM pro pago Cenomanico, Carol. Magn., XCVII, 209.

CAPTIVI. Zelus S. Cypriani et Christianorum ad redimendos captivos, IV, 359. — S. Gregorius Magnus commendat redemptionem captivorum, LXXVII, 616. — Pecuniam mittit S. Gregorius Magus ad redemptionem captivorum, LXXVII, 825. — Vasa sacra monniis pro redemptione captivorum sunt alienanda, Gratian., CLXXXVII, 899, 900. — Res Ecclesie licite impenduntur pro redemptione captivorum, *ibid.*, 900. — Res Ecclesie de solute non praesumantur captivis, *ibid.*, 901.

CAROLOMANNI capitulare, XCVI, 1501. *Vide Capitularia.*

CAROLOMANNI et Pippini diplomata, XCVI, 1501-1590.

CARPENTARI. De carpentariis, Erkembald., CXXXII, 598.

CARTULAIRE du Saint-Sépulcre, CLV, 1105-1261.

CASA DEI. Ad casum Dei qui res suas tradere voluerint, Carol. Magn., XCVII, 258.

CASTALDIS (de) Capitular., Longobard., XCVII, 158.

CASTRATIO. De eo qui castraverit hominem, Regino Prumiens., CXXXII, 301.

CASTRENSIS. De castrensi omnium palatinorum petulo, Constant., VIII, 205.

CANENLATORES. De canenlatoribus, S. Agobard., CIV, 147.

CAUPO. De cauponibus, Erkembald., CXXXVII, 597.

CAUSA. De qualibet causa inter homines habita, Capitulare Ticinense, XCVII, 214. — Causa inter personam publicam et homines Ecclesie a praepositis Ecclesiarum et iudice publico audienda, Synod Parisiens., LXXX, 452. — De causa ebrii hominis, Carol. Magn., XCVI, 557. — Lex de causa religionis iudicandi poiestatem Romano pontifici tribuens, Theod. XIII, 577 *seqq.* — De

enqui causam iudicalem repetere presumat. Carol. Magn., XCvII, 259. — De liberali causa, Const., VIII, 235, 237, 240, 269. — Charta de suspensa causa, Marculf., LXXXVII, 715, 815. — De causarum terminis, Carol. Magn., XCvII, 562. — Causæ majores apud Judæos quomodo fulrentur., S. Gregor. Magn., LXXVII, 785. — Causæ ibi finitendæ ubi natæ, nisi suspecti sint iudices aut causæ ipsæ majores sint, *ibid.*, 813, 814. — Causæ fiscales vel divinæ domus, Constant. Magn., VIII, 153. — Ecclesiastici non suscipiant causas sæculares, S. Isidor., LXXXIV, 166, 182, 191. — Ut causas auctorum assumendi suorum aliquis licentiam habeat; Marculf., LXXXVIII, 721, 810. — De causis, S. Isid., LXXXII, 203. — De causis commendatis, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 798. — De causis alterius recipiendis, Marculf., LXXXVII, 712. — Certis de causis concessa est mulieribus publica accusatio, Gratian., CXXXVII, 977.

CAUSEDICI. Ut causedici qui acquiescere noluerint recludantur, Carol. Magn., XCvII, 778.

CAUSIDICUS. Erkenbald., CXXXVII, 583. — De causidicis, Ratherius Veronens. episcop., CXXXVI, 161.

CAUTIO. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 764, 784. — Cautiones diverso modo factæ, Marculf., LXXXVII, 741. — Cautio de clavibus, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 803. — Cautio de homine, Formulæ Andegavenses, LXXXVII, 849. — Cautio de infracturis, Formulæ veteres, LXXXVII, 806. — Cautio de vinea, *ibid.*, 776, 833, 841. — Cautio juratoria, S. Greg. Magn., LXXVII, 725. — Cautio juratoria scripto exarata et subscripta in trium capitulorum damnationem usurpata, *ibid.*, 669.

CENSITI. De censitis, Constant., VIII, 327.

CENSARIÆ leges. Arnob. V, 917.

CENSUS. S. Gregor. Magn., LXXVII, 753, 756. — De censu Constant. Magn., VIII, 528; Edwardi Senioris leges, CXXXVIII, 460. — De censu sive ascriptione, Constant. Magn., VIII, 98, 98. — De censu vel reliquis, *ibid.*, 165. — De censu Ecclesiarum, Carol. Magn., XCvII, 725. — De censu novo, Synod. Parisiens., LXXX, 452. — De censu regali, *ibid.*, 554, 779. — De censu regali inquitrento, *ibid.*, 563. — De solutione census, Innocent. III, 53, 56. — De regionibus census, Abbed. et Ethivolfus, XCvI, 1504. — De censibus, Constant., VIII, 93, 98. — De terra censali, Carol. Magn., XCvII, 410. — Liber censum, *id.*, XCvIII, 475. — Lex de censuum perquisitione ac relevatione, Eusebius Pamphilus, VII, 71. CENTENARII. De centenariis, Carol. Magn., XCvII, 533. CENTONARII. De centonariis, Const. Magn., VIII, 129. CERARII. — De cerariis, Carol. Magn., XCvII, 129, 653, 906.

CEREALIA. De translatione cerealium, Cassiod., LXIX, 679. — De venditione cerealium, Caroli Magni Codex diplomaticus, XCvII, 193.

CESSIO, S. Gregor. Magn., LXXI, 1160, 1161; Formulæ veteres, LXXXVII, 769, 781, 835; Formulæ Andegavenses, *ibid.*, 839, 848, 853, 854; Formulæ ineditæ, *ibid.*, 895. — Cessio a die præsentis, Formulæ veteres, LXXXVII, 794. — Cessio a die præsentis ad Ecclesiam, Marculf., LXXXVII, 75. — Cessio ad Ecclesiam, Formulæ veteres, *ibid.*, 767. — Cessio ad ecclesiam a novo edificatam, *ibid.*, 762. — Cessio ad locum sanctum, Marculf., LXXXVII, 719. — Cessiones variae, Marculf., *ibid.*, 810. — Prologi de cessionibus regalibus, Marculf., *ibid.*, 709. CETURIA (de) mutata, Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1507.

CHARITAS sive CARITAS. Charitatis administratio. De administratione charitatis, S. Leo papa, LIV, 164. — Ecclesiæ facultates pauperibus distribui debent ab episcopis et clericis, Gelasius papa, LIX, 57. — De his qui in usum pauperum conferuntur, Dionysius Exiguus, LXVI, 158; S. Isidor., LXXXIV, 115. — De regula collectarum, LXXXII, 836. — De distributione elemosynarum, in casu mortis ejus qui eas recepit, Carol. Magn., XCvII, 141. — Elemosynæ faciendæ quoniam debeat esse ordo, modus, causa et finis, Innocent. III, CCXVII, 753.

CHARTA. Per chartam ingenuus, si ad servitium impellatus fuerit, Carol. Magn., XCvII, 558.

CHARTA agnatiois, Formulæ veteres, LXXXVII, 765. — Charta de causa suspensa, Marculf., *ibid.*, 715. — Charta qua rex concedit Ecclesiæ cursum seu fiscum juris proprii et regalis, Formulæ Beluziane, *ibid.*, 880. — Charta de ducatu, patetiatu vel comitatu, Marculf., *ibid.*, 705. — Charta libertatis, Regino Prumiensis, CXXXII, 190, 457. Charta de Mundeburge regis et principis, Marculf., LXXXII, 815. — Charta paricla, Marculf., *ibid.*, 725. — Charta in puellam facta ab eo qui illam invitam traxerit, Formulæ veteres, *ibid.*, 783. — Charta sacramentalis,

ibid., 757. — Charta tractura, *ibid.*, 805. — Chartæ regales sive parentales, *ibid.*, 797. — De chartis regalibus, Marculf., LXXXVII, 697 *seqq.*

CHARTOPHYLACIUM Justiniani tempore S. Gregorii Magni incensum, LXXXVII, 1056.

CHILDEBERTI III placitum quo locum abbati S. Dionysii asserit, LXXXVIII, 1091. — Diploma quo immunitates concedit, *ibid.*, 1092. — Diploma quo sylvam concedit, *ibid.*, 1095. — Diploma quo villam monasterio concedit, *ibid.*, 1089. — Childeberti III diplomata, *ibid.*, 1093-1107.

CHILDERICI II diplomata, LXXXVII, 1283-1300.

CHILDERICI III diplomata, LXXXVIII, 1147-1154.

CHILPERICI II diplomata, LXXXVIII, 1116-1129.

CHIROGRAPHUM. Aftwini episcopi Huiciorum et Ethelwulfi ducis, Append. ad Bedam, XCV, 574.

CHLODOVEI diplomata sincera, LXXXVIII, 681-686. — Diplomata spuria, *ibid.*, 683-692.

CHLODOVEI III diploma quo immunitatem monasterio concedit, LXXXVIII, 1079. — Diploma quo immunitatem atelonensi monasterio S. Dionysii concedit, *ibid.*, 1085. — Diploma quo immunitatem et privilegia monasterii Anisolensis confirmat, *ibid.*, 1083. — Diploma quo villam monasterio concedit, *ibid.*, 1086. — Diploma quo privilegia confirmat, *ibid.*, 1088.

CHLOTARIUS I leges a paganismis expurgavit, S. Greg. Turon., LXXI, 1163 Append.

CHRISTIANISMUS, CHRISTIANI. Christiani orant pro regibus, potestatibus et publica tranquillitate, Tertul., I, 445. — Salus imperatoris cordi est Christianis, *ibid.*, 447. — Religiose, pie, verecunde solemnia publica celebrant Christiani, *ibid.*, 451. — Christiani patientes in persecutionibus et rebellionis coores, *ibid.*, 460. — Religio Christiana a nulla, arte a nullo officio civis detorquet homines, *ibid.*, 490. — Omnibus compensatione, Carol. Magn., XCvII, 235.

CLIENS. De clientis actione versus dominum, Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1307. — De clientum præstationibus, *ib.*, 1319. — De clientelari jure, *ib.*, 1318.

CLOTARIUS III diplomata, LXXXVII, 1277, 1278, 1279, 1280, 1282.

CODEX DIPLOMATICUS Caroli Magni, XCvII, 65-1084; XCvIII, 9 874.

CODICILLUS. De codicillis, Const., VIII, 325, 370. — De codicillis honorariis, *ibid.*, 335. — Codicillus, S. Isidor., LXXXII, 214, 205.

COEMPTORES. De emptione tempore messis causa capitalis et turpis lucri, Carol. Magn., XCvII, 529.

COHORTALES. De cohortalibus, Const., VIII, 120.

COLLATIO. De collatione fundorum patrimonialium vel emphyteuticorum et rei privatorum, Const., VIII, 214. — De his quæ ex publica collatione illata sunt non usurpanda, *ibid.*, 286.

COLLECTA. De malis collectis omnimodis inhibendis, Carol. Magn., XCvII, 904.

COLLECTIO. Epistola collectionis, Formulæ veteres, LXXXVII, 784.

COLONA (de) evindicata, Formulæ veteres, LXXXVII, 759.

COLONITIO. Formulæ veteres, LXXXVII, 769.

COLONUS. Coloni aut originarii, alii ascripti, S. Gregor. Magn., LXXVII, 690, 691. — Coloni agrorum Ecclesiæ certum modiorum frumenti numerum reddere et afferre Romam tenebantur, *ibid.*, 498, 499. — Nummus pro frumento nonnunquam dabatur, *ibid.*, 499. — Coloni ut liceret nubere dominis suis munus offerebant, *ibid.*, 501. — In quibus causis coloni censiti dominos accusare possint, Const., VIII, 599. — De colonis, *ibid.*, 327; Carol. Magn., XCvII, 412, 537, 757; Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1509. — De colonis fugitivis, Const. Magn., VIII, 569. — De colonis patrimonialium, saluensium et emphyteuticorum fundorum, *ibid.*, 187. — De colono, Carol. Magn., XCvII, 774. — De colono evindicato, Formulæ veteres, LXXXVII, 757. — Per ærum colonum non potest domino invito fieri præjudicium, S. Ivo Carnot., CLXI, 1221.

COMES, Carol. Calv., CXXIV, 864. — Decreta de officio comitis sacrarum largitionum, Theodos., XLII, 521. — De comite, Carol. Magn., XCvII, 653, 906; Capitulare Francorum, *ibid.*, 131; Capitulare Mantuan., *ibid.*, 135; Capitulare Longobard., *ibid.*, 138; S. Bernar., CLXXXII, 719. — Ponderatis apud homines religiosos, majores et frequentiores inveniantur virtutes, Tert., I, 506. — De Christiano non vendendo extra regnum, Capituli I Monumenta diplomatica, CLI, 1177.

CHRODEGANI (S.) diploma, LXXXIX, 1119.

CHUONRADI II constitutiones, CLI, 1030.

CINCIÆ leges, Arnob. V, 917.

ribus poenae inflictæ, S. Greg., LXXVII, 636. — Debituribus olim clericatus et honor quibus interdictus, *ibid.*, 665. — Quid debeat facere debitor non habens quid debita persolvat, S. Ivo Carnot., CLXI, 927. — Quid patiat debitor qui tempore redditionis voluerit frustrare creditorem, *ibid.*, 928. — Ne quis debitorem ægotantem molestat, *ibid.*, 930. — Quomodo iudicandæ tergiversationes debitorum, *ibid.*, 933. — De debitoribus, *ibid.*, 908, 962.

DEBITUM promittens ad solutionem tenetur, S. Ivo Carnot., CLXI, 962. — De debitis regalibus qualiter solvi debeant, Carol. Magn., CXVII, 259, 557. — De debitis solvendis, de creditis rebus et compensatione, S. Ivo, CLXI, 947. — Petitio debiti per iurjurandum, *ibid.*, 839.

DECIMATIO. De decimatione thaynorum, Æthelredi II monumenta diplomat., CLII, 1166; S. Stephani leges, CLII, 1253.

DECIMÆ. De decimis, S. Maxim. Taurin., LVII, 901; Abedoc et Æthelwulfus, XCVI, 1319, 1320; Carol. Magn., XCVII, 127, 128, 411, 451, 577, 579, 814, 872, 905, 908; Regino Pruniens., CXXXII, 190, 197, 201, 212, 237, 239, 417, 418; S. Ivo Carnot., CLXI, 1095, 1096; Innocent. III, CXIV, 189; CXVI, 1205. — De apibus et aliis multis minimis decimis, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1354; CLII, 1192. — De decimis ac censu ecclesiasticis, Carol. Magn., XCVII, 725. — Opera adspontica, *id.*, CXXXVIII, 490. — De obligatione præstandarum decimarum, *id.*, XCVII, 127. — De decimis præstandis, *ibid.*, 146, 196. — De decimis Ecclesiæ reddendis de ovibus et parcellis, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1354; Edwardi III leges, CLII, 1192. — De decimis reddendis, paupere alendo et elemosyna e regis prædicti annualim eroganda, Æthelstani leges, CXXXVIII, 461, 465. — De decimis exquirendis, Francorum regum capitul., CXXXVIII, 582. — De decimis reddendis, Canuti monumenta diplomat., CLII, 1174. — De decimis solvendis, Innocent. III, CXVI, 163, 302. — De decimis ad Ecclesiam Tehani pertinentibus, Canuti monumenta diplomat., CLII, 1174. — De decimis Templariorum, Monumenta de bello sacro, CLV, 1237.

DECRETIO. De servis et asyilis, (Chlotarii II Francorum regis ecclesiasticæ præceptiones, LXXX, 449-452. DECRETUM. Decreta in maiorem servanda, S. Greg. Magn., LXXVII, 596, 697, 698, 618. — Ut concillorum et præsulorum Romanorum decreta custodiantur, S. Isidorus, LXXXIV, 531. — Decretum iudicii universalis editum in nomine principis, *ibid.*, 450. — Decretum quod factum fuit ad compendium palatium publicum, Pippini diplomata, XCVI, 757. — Caroli Magni decretum, Carol. Magn., XCVII, 675.

DECURIO. De decurionibus, Constant., VIII, 97, 150, 151, 144, 148, 185, 191, 251, 284, 290, 291, 293, 309, 334-329, 359, 384-390.

DEFENSOR. Codicillis defensoris officium committatur, S. Greg. Magn., LXXVII, 999. — Munia defensorum tum potiorum tum ecclesiasticorum, *ibid.*, 480. — Munia defensorum circa lites componendas, *ibid.*, 534, 670, 1126, 1150, 1221, 1237. — Munia defensorum circa reos poenis afficiendis, *ibid.*, 637, 672, 1170. — Munia defensorum circa testamenta, *ibid.*, 852, 855, 863, 977, 978, 1009, 1069. — Causæ laicorum cum episcopis aliquando defensoribus commissæ, *ibid.*, 965. — Defensoris unius causa alteri defensori committitur iudicanda, *ibid.*, 993. — Defensores ab imperatoribus petebantur, *ibid.*, 480. — Defensores Ecclesiæ qui fuerint, quod eorum officium et institutio, *ibid.*, 200. — Defensoris instituendi formula, *ibid.*, 754, 951, 1149.

DELATOR. De delatoribus, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 53; Carol. Magn., XCVII, 119, 894. — Delatores quæ poenæ multandi, Angelram., XCVI, 1061.

DENARIALE præceptum, Marcu. f., LXXXVII, 713. DENARIALIS charta ante regem, Formulæ veteres, LXXXVII, 757. — De denariis, Carol. Mag. XCVII, 773.

DENARIUS. De denario S. Petri (Romeacot), Willelmi Conq. leges, CXIX, 1305, 1335, 1358. — De denario sanctæ Ecclesiæ dando, Æthelredi II monumenta diplomat., CLII, 1166. — De his qui bonos denarios accipere nolunt, Carol. Magn., XCVII, 408, 576.

DENDROPHORI. De dendrophoris, Constant., Magn., VIII, 129.

DENOMINATIO. Charta denominationis ad ecclesiam de terra, mancipiis, Formulæ veteres, CLII, 1438.

DENUNTIATIO. De denuntiatione vel edictione, Constant., VIII, 154. — De denuntiatione vel edictione rescripti, *ibid.*, 235. — De reparationibus denuntiationum, *ibid.*, 141.

DEPOSITUM. De deposito, S. Isidor., LXXXII, 207, 218; Carol. Magn., XCVII, 756; S. Ivo, CLXI, 951. — Si quis alicui det depositum tres testes adhibeat, *ibid.*, 951.

DESERTORES. De desertoribus, Capitulare Tici-nense, XCVII, 215.

DESponsatio. De desponsatione impuberum, Innocent. III, CXIV, 290, 359, 791.

DIACONISSA (de), Carol. Magn., XCVII, 881.

DIGESTUM. Digestorum codex sive Pandectæ, Paul. Warnefrid., XCV, 463.

DIGNITATES. De dignitatibus, Const., VIII, 594. — Palatii Francorum dignitates, Codex Carolinus, XCVIII, 557. — De multa pro dignitate Ecclesiæ conferenda, CLII, 1171.

DII. De diis novis instituendis leges, Tertul., I, 290. — Deos puniunt leges gentium, In Vitus Patrum, LXXII, 555.

DILATIO. De dilationibus, Const., VIII, 112, 350; S. Gregor. Magn., LXXVII, 577, 802.

DIPLOMA. Diploma Ottonis I, XCVIII, 30. — De diplomate Henrici, *ibid.*, 52. — Diplomata, *ibid.*, XCVII, 913-1084. — Diplomata Sieberti, LXXXVII, 519-526. — Chlodovæi diplomata sincera, *ibid.*, 681-696. — Diplomata ad S. Willibrordum vel ab eo collata, LXXXIX, 533-536. — De diplomatibus Rudolphi regis Romanorum, XCVIII, 41, 863.

DIRIPERE. Invitans alios ad diripiendum quid pati debeat, S. Ivo Carnot., CLXI, 511.

DISCIDIUM. Regio Pruniens. abb., CXXXII, 504. — Sacramentum de discidio incestuoso, *ibid.*, 529.

DISCRETIO. De discretione causarum, S. Isidorus, LXXXIV, 575.

DISPENS (de) missorum dominicorum, Carol. Magn., XCVII, 445, 585.

DISSOLUTIO matrimonii. Dissolvendi matrimonii formula, Formulæ Andegavenses, LXXXVII, 851.

DIVINÆ leges naturæ, humanæ moribus constant Gratian., CLXXXVII, 29.

DIVISIO. Formulæ Andegav., LXXXVII, 853. — De divisione ubi regis accesserit missa, *ibid.*, 712. — Pactum divisionis inter fratres, *ibid.*, 804. — Divisio imperii, Codex diplomat., XCVII, 295, 373, 611. — Divisionis imperii formula, *ibid.*, 669.

DIVORTIUM. De divortio, Dionysius Exig., LXVII, 247; Innocent. III, CXCVI, 238, 258. — De causa divortii, *ibid.*, 749. — Tribus de causis poterit uxor a viro divortere, Hælidha leges, CXXXVIII, 474. — Non licet mulieri dimittere quem sciens servum accepit in virum, Gratian., CLXXXVII, 1154. — Non debet separari conjugium quando ambo conjuges sunt adulteri, Innoc. III, CXCV, 1118. — De divortio propter cognationem spirituales, *ibid.*, CXIV, 560, 561. — De divortio Philippi regis, *ibid.*, 617, 881-886. — De divortio Lotharii regis et Tethbergæ reginæ, Hincmar., CXXV, 612-760. — Contra divortium, S. Aug., XI, 100; Codex diplomat., XCVII, 739. — De iis qui uxores, divortio intercedente, relinquunt, In Excerptis canonum S. Isidor., LXXXIV, 476. — Si se nuptiis vinxerunt, adulteri esse monstrantur, *ib.*, 651. — De iis qui uxores, fornicationis causa, relinquere et alias sibi conjungere volunt quid sentiendum, item et de eo qui eam quæ uxor putatur desponsasse se abnegat, Lanfranc. Cantuar. archiepiscop., CL, 518. — Nisi coram Ecclesia consanguinitate probata, uxorem dimittere non licet, Alexander II papa, CXLI, 1588. — Vir, uxore vivente, alteram ducere non potest, testantia Scriptura, Gratian., CLXXXVII, 1428.

DOLUS. De dolo malo, Const. VIII, 170. — Dolum aut metum adhibens ut ad altum res transeat uterque et vi et dolo tenetur, S. Ivo Carnot., CLXI, 944.

DOMINICA DIES. De observatione diei Dominicæ, S. Isidor., LXXXIV, 285. — Observatio Dominicæ diei jubetur, Carol. Magn., XCVII, 196, 259. — De operibus servilibus quæ diebus Dominicis non sunt agenda, *ibid.*, 519.

DOMINIUM. Dominia rerum quædam acquiruntur jure naturali, quædam jure civili, S. Ivo, CLXI, 1226.

DOMINUS. Inter dominum et possessorem distinctio est, S. Greg. Magn., LXXXVII, 685. — Si scientia domino occidit servus, uterque manet culpabilis, S. Ivo, CLXI, 921. — Dominus non servus de repetendis conveniendus, *ibid.*, 922. — De dominis, Rutherius, CXXXVI, 174.

DONARE. De facultate donandi pro homine libero, Carol. Magn., XCVII, 572. — De potestate vendendi et donandi in femina, Capitul. Francorum, XCVII, 144; Capitul. Longobard., *ibid.* — Donata ab Ammonia Romanæ Ecclesiæ domus, Caliceno illius nepoti reddenda, S. Greg. Mag., LXXVII, 934.

DONATIO. S. Isidor. Hispal., LXXXII, 206; Ananod., CXXIX, 905. — Præceptum donationis, Marcu. f., LXXXVII, 707. — Præceptum de Loesverpo, per manum regis,

papa, CXLVI, 1579; Gratian., CLXXXVII, 1676; Wihel. abb. CCLIX, 645. — Quota generatione conjuga copulari debeant, Raban. Maur., CX, 1063; CXII, 1573, 1574. — Post aliquos, nullus de ejus consanguinitate sponsam accipiat, Gratian., CLXXXVIII, 1596. — Frater sponsam fratris post ejus mortem non ducat, *ibid.*, 1595. — Usque ad septimam generationem, nullus de sua cognatione ducat uxorem, *ibid.*, 1663.

CONSCII criminum susceptores latrocinantium parit delictorum poena legibus constricti, S. Ivo, LVI, 637. — De his qui per malum ingenium alium auxiliaverint, Carol. Magn., XCVII, 237. — De his qui cum furibus conscii fuerunt, *ibid.*, 767. — Consicii furum ut fures reputandi, S. Ivo Carnot., CLXI, 946.

SENSUS matrimonium facit, S. Ivo, CLXI, 587, 616.

CONSILIARII. De consiliariis, Rother., CXXXVI, 175.

CONSPIRATIO. De conspiratione, Carol. Magn., XCVII, 778. — De conspiratione contra regem et reginam, S. Stephanus leges, CLI, 1255. — De conspirationibus, Crescentius episc., LXXXVIII, 904; Carol. Magn., XCVII, 286, 289, 552, 650.

CONSPIRATORES naves sibi invicem præcedant, Reg. Prumiens., CXXXII, 566.

CONSTANTINUS annuorum tributorum quæ nomine terræ conferebantur quartam partem agrorum possessoribus donavit, Euseb. Pamphil., VIII, 70. — Constantini constitutio adversus hereticos, *ibid.*, 279. — Constantini leges in gratian confessorum, *ibid.*, 43. — Constantini lex de pietate in Deum et de Christiana religione, *ibid.*, 44. — Constantini leges pro martyribus et pro ecclesiarum præditi, *ibid.*, 45. — Constantini edictum, Vitæ Patrum, LXXIV, 525.

CONSTITUTIO. S. Isid., LXXXII, 201. — Quid sit constitutio, Gratian., CLXXXVII, 32. — De constitutionibus et edictis, Const., VIII, 242.

CONSTITUTIONES. Constitutio Theodosii Majoris in hereticos, S. Optat., XI, 1192. — Prima constitutio qua occasione et cujus impulsu data, Marius Mercator, XLVIII, 390. — Constitutio prima, Honorii imperatoris ad Palladium, *ibid.*, 379. — Constitutio II Honorii imperatoris ad Aurelium de subscribenda damnatione Pelagii et Celestii, *ibid.*, 394. — Constitutio Constantii ad Volusianum, *ibid.*, 404. — Constitutio Valentini III ad Amacium, *ibid.*, 409. — Constitutio Valentini III de Manichæis, S. Ivo LIV, 632. — Constitutio Justiniani contra Antihellum et Severum hereticos, Justinian., LXXII, 975. — Constitutiones Aquisgranenses, Carol. Magn., XCVII, 573. — Constitutiones Dionenses, *ibid.*, 447. — Constitutiones Wormatienses, *ibid.*, 601. — Constitutiones Mariani imperatoris de synodo Chalcedonensi, S. Leo, LVI, 547, 549, 551. — Trimum Ottonum constitutiones ecclesiasticæ, CXXXVIII, 821. — De libro constitutionum Theodosii, S. Ivo, CLXI, 504.

CONSUETUDO, Carol. Magn., XCVII, 804. — Quid consuetudo, S. Ivo, CLXI, 1120; Gratian., CLXXXVII, 50. — De auctoritate legis et consuetudinis, Capitulare Francorum, XCVII, 145; Capitulare Longobard., *ibid.*, 144. — Consuetudo frustra rationi opponitur, Gratian., CLXXXVII, 46. — Veritate revelata consuetudinem sibi cedere oportet, *ibid.*, 46. — Radicatus est avellenda perniciosa consuetudo, *ibid.* — Quælibet consuetudo veritati est postponentia, *ibid.*, 46, 47. — Non potest consuetudo legem et rationem vincere, S. Ivo Carnot., CLXI, 509, 1120; Gratian., CLXXXVII, 59. — De injustis consuetudinibus, Carol. Magn., XCVII, 408, 414, 576, 579. — Collectio consuetudinum, Apud Richardum abbatem Floriacensem, CXXXVI, 1505. — Norhmannorum antiquæ consuetudines, in concilio apud Lileltonam, anno 1080 celebrato, confirmatæ, in legibus Willelmi Conquestoris, CXLIX, 1239.

CONSUL. De consulibus, Innocent. III, CCXIV, 218.

CONSULARIS. Consulares et consules olim sebant per comitibus, S. Greg. Magn., LXXVII, 446. — De consularibus legibus, S. Isidor., LXXXII, 201.

CONSULATUS. Consulatus a Justiniano abolitum frustra restituere tentavit Justinus, S. Greg. Magn., LXXVII, 446, 599, 1329 (Not.).

CONSULTATIO. De consultationibus, Constant. Magn., VIII, 35, 374.

CONTEMPTUS. Contemptus legum exagitur, S. Agobard., CIV, 187 *et seqq.* — De contemptu justitiae iudicii comitis, S. Stephanus leges, CLI, 1252.

CONTROVERSIA. Ad controversiam partium dirimendam unum sufficit juramentum, S. Ivo Carnot., CLXI, 950.

CONTUMAX. De contumacibus, Carol. Magn., XCVII, 767.

CONTURBATOR. De conturbatoribus Ecclesiæ opprimendis, Carol. Magn., XCVII, 801.

CONVENTUS Moguntinus, Henrici IV Constitut., CLI, 1128. — Conventus Oppenheimensis, *ibid.*, 1125. — Conventus Ratisponensis, *ibid.*, 1140. — Conventus Ticiensis, *ibid.*, 1126.

CONVOCATIO. De convocatione episcoporum ad electionem, S. Optat., XI, 818.

CORNELIA lex testamentaria, Gratian., CLXXXVII, 978. — Ad legem Corneliam de falso, Constant., VIII, 153, 501.

CORNICULARII. De corniculariis, Constant., VIII, 120.

CORNUTIANA charta, Ad Anastasium prolegomena, CXXXII, 971.

CORONATIO Caroli Calvi, Hincmar., CXXV, 865. — Coronatio Ludovici II, *ibid.*, 809. — Coronatio Judith Caroli filiae, *ibid.*, 811. — Coronatio Hermintrudis reginæ, CXXXVIII, 727. — Coronatio Arnulfi imperatoris, *ibid.*, 809.

CORREPTIO. De correptione ejus qui magica arte criminatus sit, Gelasius papa, LIX, 146.

CORREUS dicitur fideiussor, S. Greg. Magn., LXXVII, 1156.

CREDITOR. Creditoris jus in debitorem varie a legibus variis statutum est, S. Greg. Magn., LXXXII, 636, 719. — Quid creditorem agere oporteat, cui debitum die statuto non solvitur, S. Ivo Carnot., CLXI, 927. — A creditoribus res alienæ injuste non defraudantur, S. Greg. Magn., LXXXII, 504. — Filius debitoris a creditoribus teneri vetant leges, *ibid.*, 719. — Creditores non urgeant si los debitoris cujus hereditatem tenuerunt adire, *ibid.*, 826. — Quibus preiis plectantur creditores qui personam liberam, pro debito retinuerunt, *ibid.*, 718, 719. — Quid ferre creditorem oporteat qui debitorem suum egrotantem molestat, S. Ivo Carnot., CLXI, 950.

CRETIO, S. Isidor. Hispan., LXXXII, 294.

CRIMEN. De indulgentiis criminum, Const., VIII, 225.

— De criminibus in lege conscriptis, S. Isidor., LXXXII, 207. — De crimine læsæ majestatis, Carol. Magn., XCVII, 209.

CRIMINALIA negotia infra annum terminentur, S. Ivo, CLXI, 951.

CRUX. De cruce evindicata, Formulæ veter., LXXXVII, 802.

CUPARII. De cuparilis, Erkembald., CXXXVII, 596.

CURATOR pupillorum debet jurare quod omnia geret quæ pupillis commoda judicaverit, S. Ivo, CLXI, 951. — Curator civitatis quid sit, S. Greg. Magn., LXXXII, 1022, 1502. — De tutoribus creandis, Constant., VIII, 176, 326. — De curatoribus Kalendaris, *ibid.*, 110. — De administratione et periculo curatorum, *ibid.*, 113, 135, 353, 370.

CURIA Moguntina, Henrici IV Constitut., CLI, 1135, 1136.

CURSUS. De cursu publico, Constant., VIII, 117, 118, 142, 299, 514. — De cursu temporis, *ibid.*, 216.

CURTIS, CORTIS, CURTUS. De curtis dominica, Erkembald., CXXXVII, 594. — Capitulare de curtis imperialibus, Carol. Magn., XCVII, 549.

CUSTODIA. De custodia salutis regum et deensione prolis presentium principum, S. Isidor., LXXXIV, 389. — De custodiis nocturnis, Willelmi Conquest. leges, CXLIX, 1519. — De custodia reorum, Const., VIII, 199, 389.

CYROTHECARI. De Cyrothecariis, Erkemb., CXXXVII, 536.

DAGOBERTI I, Francorum regis, diplomata, LXXX, 490-564.

DAGOBERTI II diplomata, LXXXVII, 1301-1314.

DAGOBERTI III diplomata, LXXXVIII, 1111-1153.

DAMNARE, DAMNATUS. Ne sine accusatore legitimo quispiam condemnetur, S. Isidor., LXXXIV, 599. — Damnati servi res ad dominum pertinent, S. Ivo, CLXI, 98. — De bonis damnatorum, Constant., VIII, 208. — Quid fieri debeat de bonis capitaliter damnati, S. Ivo Carnot., CLXI, 928. — Bona capitali crimine damnatorum ad cognatos deveniant, *ibid.*, 1222.

DAMNUM. De damnis illatis, Hincmar., CXXV, 1078. — De compensatione damni a peccudibus illati, Canones Hibernenses, XCVI, 1532 *et seqq.* — Damnum ex causa plus minusve cadit in dominum rei id inferentis, S. Ivo, CLXI, 1226.

DANEGELDUM. De Danegeldo, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1355; Edward III, CLI, 1195.

DAVIDIS comitis postea regis Scottorum charta, XCV, 568.

DEBILITATIO. De debilitatione membrorum gladio, S. Stephanus leges, CLI, 1253.

DEBITOR. Debitoribus variæ a legibus et imperato-

314, 311; Theodos., XIII, 531. — Quod non oportet principes eligere episcopum, Ex concilio vii generali, LXXX, 480. — Indiculus regis ad episcopum ut altum benediceret, Marculf., LXXXVII, 704.

EPISTOLA. Formulæ Andegav., LXXXVII, 848. — Epistola Childeberti regis data per Ecclesias sacerdotum vel omni populo, S. Gregor. Turon., LXXI, 1159. — Epistola si aliqui rem ecclesiæ ad usum habeant et de sua proprietate aliquid donent, Marculf., LXXXVII, 780. — Epistola quam pater et mater faciunt in filio, Formulæ Andeg., LXXXVII, 848.

ENCISCUNDÆ familiæ, Marculf., LXXXVII, 712. *Vid. Hærescundæ.*

ERROR quomodo dirimit matrimonium, S. Ivo., CLXI, 164, 593.

ETHELBERTUS. Ethelberti regis charta, LXXX, 542. — Judicia quæ Ethelbertus rex constituit, *ibid.*, 545 et seqq. — De lege Anglorum ab Ethelberto rege edita, S. Ivo., CLXI, 505.

EUNOMIANI. Leges Theodosii Magni adversus Eunomianos, Marcus Mercator, XLVIII, 1123 (Not.).

EUNUCHUS. De eunuchis, Const., VIII, 596.

EVACUATORIA. Marculf., LXXXVII, 748; Auctor incert., *ibid.*, 769, 798.

EVAGINATIO gladii. De evaginazione gladii sine vulnere, S. Stephani leges, CLI, 1253.

EVINDICATE iudicio viro illustro, Formulæ veteres, CLI, 1253.

EVINDICATIO. Notitia de colono evindicato, Marculf., LXXXVII, 757, 759. — Judicium evindicatum de colono, *ibid.*, 759.

EXACTIO. De exactionibus. Constant., VIII, 101, 182, 189, 529, 557. — De exactione Ecclesiarum Gallicie provincie, S. Isid., LXXXIV, 407. — Contra exactiones, S. Bernard., CLXXXII, 501.

EXAMEN. De examine forensi, Willelmi Conq. leges, CLIX, 1321, 1322. — De examine aquæ frigidæ, Codex diplomat., XCVII, 904.

EXCAMBIUM. Excambii charta seu permutationis inter regem et vassalium hobarum jure possidendarum, Formulæ Baluzianæ, LXXXVII, 882.

EXCUSATIO. De excusationibus artificum, Const., VIII, 581, 594. — De excusationibus munera, *ibid.*, VIII, 400.

EXORDINARI. De exordinariis sive sordidis muneribus, Constant., VIII, 284, 536.

EXPEDITIO. De expeditione exercituli capitulare, Codex diplom., XCVII, 533. — De expeditione Romana, Carol. Mag., XCVII, 673.

EXPOSITI. De expositis, Const., VIII, 552.

EXTRADITIO. De extraditione seu fugitivis, Carol. Mag., XCVII, 144.

EXTRANEUS. Extranei adoptio in locum filiorum, Marculf., LXXXVII, 737; Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 787, 818.

EXTRAORDINARI. De extraordinariis sive muneribus, Constant., VIII, 253, 284.

FABER. Erkembald, CXXXVII, 593.

FABIA lex. Constant., VIII, 126.

FABRICA ecclesiæ relevanda ex quarta parte reddituum ecclesiasticorum, Regino Prumiens., CXXXII, 205, 258.

FAIDA (de). Codex diplomat., XCVII, 135, 141, 142, 684, 725, 907; Regino Prumiens. abb., CXXXII, 281, 282, 527, 442, 448. — De faldis coercentis, Codex diplomat., XCVII, 407, 575; Regino Prumiens., CXXXII, 501.

FALSARIUS. De falsariis, Innocent. III, CCXIV, 539; CCXVI, 1216; Celestius III papa, CCVI, 1252. — De falsariis puniendis, Innocent. III, CCXIV, 221. — De pena falsariorum, *ibid.*, 494, 559.

FALSUM. De falso, Constant., VIII, 155.

FAMES. De hoc si per plurima loca fames fuerit, Carol. Mag., XCVII, 530.

FAMILIARIS. Familiares adversus extraneos testimonio non dicant, Gratian., CLXXXVII, 677.

FAMULUS. De famulis, Willelmi Conq. leges, CLIX, 1315.

FEMINA. Juxta leges civiles viri non tiudem ac femine pudicitie nexibus constructi, Euseppius abb., LXII, 752. — Edictum contra feminas hæreticas, Justinian., LXXII, 1009, 1010. — De potestate vendendi et dandi fo femina, Carol. Mag., XCVII, 144. — De femina gravida quæ capiti supplicio damnatur, Willelmi Conq. leges, CLIX, 1509. — De feminis viros amittentibus, Carol. Mag., XCVII, 523. — Decreta de viris ac feminis Deo dicatis, Burchard., CXL, 791. *Vide Moxia.*

FENUS. Regino Prumiens. CXXXII, 214. — Contra fenatores, Petrus Cantor., CCV, 156.

FERVENS. Ferventis aquæ iudicium in Ecclesia fieri prohibetur, Gratian., CLXXXVII, 612.

FESTUS DIES. De operibus festi diei, CXXXVIII, 461.

FEUDUM. Caroli Magni Codex, XCVIII, 718. — Feudum prebyterale, Regino Prumiens., CXXXII, 416.

— De feudorum jure, Willelmi Conq. leges, CLIX, 1318. — De feudis alienandis vel non, Innocent. III, CCXV, 1474.

FIDEI-COMMISSUM. S. Isidor., LXXXII, 305.

FIDEJUSSOR. Hælidus, CXXXVIII, 477. — De fidejussore, Caroli Magni Codex diplomat., XCVII, 147. — De fidejussoribus curatorum Kalendarii, Const., VIII, 110. — De fidejussoribus, Abedoc et Æthelvolfus, XCVI, 1292. — De iustitiis publicis fidejussoribus, Willelmi Conq. leges, CLIX, 1320. — Fidejussores solutioni non debent equaliter in se dividere debent, S. Ivo., CLXI, 952. — Fidejussores omnes et singuli ad solvendum tenentur, cum obligatus non solvit, *ibid.*, 1225. — Nullus contempto fidejussore debitorem tenere debet, *ibid.*, 967.

FIDELITAS. De fidelitate promittenda imperatori, Carol. Magn., XCVII, 223.

FIDES. De fide testium et instrumentorum, Const. Magn. VII, 295, 572, 579. — De fide catholice, Theodos., XIII, 850. — Edictum de fide Constantinopolitanis, Justinian., LXXII, 1044. — De fide et obsequio erga regem, Willelmi Conq. leges, CLIX, 1517.

FIDUCIARIUM jus, Innocent. III, CCXIV, 1129.

FILIA cum fratribus in paterna alode succedere debet, Marculf., LXXXVII, 786. — De jure filiarum in res servorum quos frater fecit liberos, Carol. Magn., XCVII, 143, 144.

FILIUS. De legitimis filiis, Innocent. III, CCXVI, 1271. — Filiis familias inscio patre pecunia non commendanda, S. Ivo., CLXI, 948. — De filiis militarium, apparitorum et veteranorum, Constant., VIII, 155, 316. — De his quæ a filiis et servis acquiruntur, S. Ivo., CLXI, 925. — Charta qualiter pater filium vel nepotem de rebus suis meliorare potest, Formulæ veteres, LXXXVII, 787. — De filiis non legitimis, Regino Prumiens., CXXXII, 275. — De filiis naturalibus et matribus eorum, Const., VIII, 586, 588. — Quomodo filii naturales efficiantur legitimi, S. Ivo., CLXI, 931.

FINIUM regundorum, Const., VIII, 544, 548.

FISCALIA tributa, S. Greg. Magn., LXXXVII, 674, 675, 676.

FISCALINI. Carol. Magn., XCVII, 557, 737, 774. — De liberis hominibus uxores fiscalinas habentibus, *ibid.*, 551.

— De his qui fiscalinas uxores ducunt, S. Ivo., CLXI, 591.

FISCUS. De jure fisci, Const., VIII, 129, 162, 164, 198, 536. — De advocato fisci, *ibid.*, VIII, 116, 379. — Fisci debito bona etiam antiquitas, signo principis appositio, eidem custodienda vindicabantur, S. Greg. Magn., LXXXVII, 1119. — Fiscorum regalium describendorum formulæ, Caroli Magni Codex diplomat., XCVII, 510. — Ubi causæ fiscales vel divini domus, Const., VIII, 155.

FLAGELLATIO. De his qui flagellantur sua querentes, S. Stephani leges, CLI, 1249.

FORHANNIRE. De forhannitis teloneis, Carol. Magn., XCVII, 725.

FORBATUDUS. De homine forbatudo, Formulæ veteres, LXXXVII, 768.

FORCAPIUM seu FORISCAPIMUM. De forcapitis, Carol. Magn., XCVII, 409, 577.

FORESTES. De forestibus dominicis, Caroli Magni Cod. diplomat., XCVII, 581. — De forestibus noviter institutis, *ibid.*, 411, 577.

FORMATÆ. De formatis epistolis, Formulæ veteres, LXXXVII, 838.

FORMULÆ Marculf., LXXXVII, 697-757.

FORMULÆ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 757-780.

FORMULÆ Sirmondicæ, LXXXVII, 779-798.

FORMULÆ Bignonianæ, LXXXVII, 798-808.

FORMULÆ Lindenbrogii, LXXXVII, 807-818.

FORMULÆ Andegavenses, LXXXVII, 857-856.

FORMULÆ Baluzianæ, LXXXVII, 854-876.

FORMULÆ Alsaticæ, LXXXVII, 875-892.

FORMULÆ ineditæ, LXXXVII, 891-902.

FORMULÆ antiquæ, etc., LXXXVII, 901-950.

FORMULÆ veteres. Appendix ad sæculum I, CLI, 1409-1466.

FORNICATIO. Carol. Magn., XCVII, 250, 756. — De fornicationibus, Regino Prumiens., CXXXII, 503 et seqq.

— De liberis fornicantibus cum auxiliis alterius domui, S. Stephani leges, CLI, 1249.

FORNICATOR. De fornicatoribus, CXXXVIII, 454.

FORUM. Quod omnibus qui lite pulsati sunt, non alibi quam in proprio foro iurgandum sit, Angelram., XCVI, 1063.

FRACTIO. De fractione pacis Ecclesiæ, Willelmi Con-

quest. leges, CXLIX, 1334; Edwardi III leges, CLI, 1192. FRANCII sua lege vivebant, Regino Prumiens., CXXII, 416. — Lex Francorum; Agobard., CIV, 117, 126. — De legibus Francorum, S. Greg. Turon., LXXI, 1163. *app.* — De Francigena cede, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1818.

FRANCIÆ res. Rerum Francicarum status, Adrevaldus abb., CXXIV, 913. — Regni et Ecclesiæ status sub Ludovico Pio, *ibid.*, 922. — Post partitionem regni a filiis Ludovici rerum facies, *ibid.*, 936.

FRATRICIDA. De fratricidis, Caroli Magni Cod. diplomat., XCVII, 231; Regino Prumiens., CXXII, 290, 291, 296, 300.

FREDERICUS II. Frederici II imperatoris promissio Innocentio III, CCXVII, 301. — Frederici II cessio comitatus Fundani Innocentio III, *ibid.*, 301. — Frederici II promissio de corona Sicilia ab imperio separanda, *ibid.*, 305.

FREDUM. Freda, Regino Prumiens., CXXII, 292, 317. — Freda regalia, *ibid.*, 472. — De freda exigenda, Caroli Magni, XCVII, 328, 388. — Ut iudices sive missi fiscales freda non exigant priusquam factus componatur. Carol. Magn. Cod. diplomat., XCVII, 218.

FRUMENTUM. De frumento Carthaginensi, Const. VIII, 131.

FUGIENS. De fugientibus in pugna, Nicolaus I papa, CXIX, 991.

FUGITIVUS. De fugitivis, Caroli Magni, Cod. diplomat., XCVII, 143, 144, 311, 314, 327, 383, 387, 774. — De fugitivis colonis, inquilinis et servis, Const., VIII, 369. — De fugitivis contra preceptum dominicum occultis, Carol. Magn., XCVII, 361.

FUNDATORES ecclesiarum. Ut fundatores ecclesiarum, quousque adveniant, eorum habeant curam, ipsique illic ministros eligant servituros, S. Isidor., I, XXXIV, 435.

FUNDUS. Sine censu fundus comparari non potest, Const. VIII, 163. — De fundis emphyteuticis et eorum conductoribus, *ibid.*, 132. — De fundis patrimonialibus, *ibid.*, 296. — Preceptio de commutando fundo, in libro diurno Pontif. Roman., CV, 100. — De collatione fundorum patrimonialium vel emphyteuticorum et rei privatae, Const. VIII, 214.

FUR. De furibus, S. Isidor. Hispal., I, XXXIV, 77, 273; Carol. Magn., XCVII, 51, 797, 829; Nicolaus I papa, CXIX, 1010; Alfredi leges, CXXXVIII, 449; S. Ivo, CLXI, 804. — De furibus deprehensis, Regino Prumiens., CXXII, 302. — De furibus animalium, Nicolaus I papa, CXIX, 992. — Fures et latrones occisi, Regino Prumiens., CXXXII, 302. — Non homicidium si fur nocte domum perfodiens occisus fuerit, S. Ivo, CLXI, 706. — Non occiditur fur diurnus sine culpa, sed nocturnus, *ibid.*, 1226. — Fur captus in præda, Regino Prumiens., CXXXII, 474. — Fur necessitate factus, *ibid.*, 568. — Fures quomodo puniendi, S. Ivo, CLXI, 945. — Fur reddat quintuplum furti pretium, *ibid.*, 1226. — Si quis de fure innoxius aliquid comparat, quærens debet venditorem, *ibid.*, 93.

FURIOSUS. Furiosi incapaces contrahendi matrimonium, S. Ivo, CLXI, 619.

FURTUM. De furto, Cod. diplomat., XCVII, 130; Regino Prumiens., CXXXII, 283, 335; S. Ivo, CLXI, 803, 812. — Furti definitio, Regino Prumiens., CXXXII, 333, 336. — Quæ differentia inter rapinam et furtum, S. Ivo, CLXI, 804. — De furto liberorum, S. Stephani leges, CLI, 1232. — De furto servi, *ibid.* — De furto mulierum maritatarum, *ibid.*, 1250. — Furtum confessus ad quid obligatur, S. Ivo, CLXI, 294. — Quod ex furto quesitum est in societatem non debet converti, *ibid.*, 938. — Furtum sine furandi affectu non committitur, *ibid.*, 105. — Compensatio furti, Canones Hibernenses, XCVI, 1321, 1322 et *seqq.* — De furti compositione, S. Ivo, CLXI, 934. — De his qui furto accusati fuerint, Carol. Magn., XCVII, 407. — De illis qui furtum et rapinam exercent, S. Ivo, CLXI, 962. — Furtivam rem qui scienter emerit debet eam restituere, *ibid.*, 945.

GALLINA. Reparatio damni a gallinis illati, Abedoc et Ethelwulfus, XCVI, 1305.

GASINDUS. — Si quis servo suo, gasindo suo aliquid concedere voluerit, Marculf., I, XXXVII, 749, 820.

GELASIUS I papa damnat Lupercalium superstitionem celebrationem, LIX, 110.

GENTILES. Gentilium superstitiones abolendæ, Can. ut. I monumentis diplomatica, CLI, 1178.

GERONTOCOMIA sunt hospitia senum, S. Gregor. Magn., LXXVII, 1117, 1118.

GESTA. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 781.

GLADIATORES. De gladiatoribus, Const., VIII, 293. — Lex de gladiatoribus abolitis, Euseb. Pamph., VIII, 75.

GLADIUS. De his qui hominem gladio occiderunt, S. Stephani leges, CLI, 1233.

GLEBA. De glebas ascriptiis, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1039.

GLYCERII imperatoris edictum contra ordinationes Simoniacas, S. Leo, LVI, 896.

GOSPATRICII comitis de Dombar chartæ, App. ad Bedam, XCV, 309.

GUNDOBADA lex, S. Gregor. Turon., LXXI, 230; S. Agobard., CIV, 113; Hincmar. CCXV, 1026. — Lex Gundobada recepta per omnes ubique provincias, S. Agobard., CIV, 121. — Non lex sed nex, *ibid.*

GUNDEMARI regis decretum, LXXXIV, 482.

GYNÆCIARIUS. De gynæciariis, Constant., VIII, 148.

HADRIANUS. Leges ex Draconis et Solonis libris Atheniensibus ab Adriano scriptæ, Cassiod., LXIX, 1252.

HÆREDITAS. S. Isidor., LXXXII, 206; Alexander III, CC, 635. — De hæreditatis petitione, Const., VIII, 296.

— Hæreditas aditur aut dicto aut facto, S. Greg. Magn., LXXVII, 826. — Hæreditas omittitur cum hæres se tempore excludi patitur, *ibid.*, 826. — Hæreditas repudiatur cum is ad quem delata est adire recusat, *ibid.*

— Qui ab hæreditate se abstinent onera hæreditaria sustinere non debet, *ibid.* — Non liceat parentibus liberis, vel liberis parentibus ab hæreditate repellere monachos factos, Gratian., CLXXXVII, 1098.

HÆREDITARIA. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 775, 776, 778.

HÆRES. De hæredibus legitimis, Constant., VIII, 216.

— Filius patris hæres, Alexander III, CC, 845. — Hæres in unam unciam, S. Greg. Magn., LXXVII, 1227, 1228.

— Hæres in quatuor uncias, *ibid.*, 52, 1010. — Hæres in sex uncias, *ibid.*, 503, 504, 505, 605, 606. — Hæres in octo uncias, *ibid.*, 548. — De illo qui filius carens in eorum locum alium sibi vult habere hæredem, S. Ivo, CLXI, 939.

— Hæredi contra priorem justam definitionem venire non licet, *ibid.* — Quæ actiones in hæredes transeant, *ibid.*, 949. — Infra annum hæres solvat legata, *ibid.*, 927. — Hæres ad solvendum tenetur, si auctor ejus aliena legaverit, S. Greg. Magn., LXXVII, 906, 907.

— Epistola ejus qui de hæredibus alicui aut ecclesiæ delegat, Formulæ Andegav., LXXXVII, 851. — Si hæres iuxta testatoris non impleverit adimplere debet episcopus, S. Ivo, CLXI, 908. — De iuramento fidelitatis ab hæredibus regis pontificibus Romanis præstando, Clemens III, CCIV, 1486. — De hærede minorum sine decreto, Const., VIII, 215. — De hæreditatis petitione, Marculf., CXXXVII, 757. — Ut filia cum fratribus, in paterna succedat aite, *ibid.*, 756. — De uxoris defunctorum quam partem collaborationis, post obitum maritorum accipere debeant, Carol. Magn., XCVII, 570.

HÆRESIS. An hæresis matrimonium contractum dirimat, Innocent III, C, XIV, 588. — Leges imperiales contra Joviani et Helvidii hæreses, S. Maxim. Taurin., LVII, 240.

HÆRETICI. De hæreticis, Const., VIII, 310; Theodos., XIII, 533; Innocent. III, 537; *ibid.*, CCXVI, 1210. — Paganus et hæretici non possunt accusare Christianos, Caius papa, V, 184. — Constitutio adversus hæreticos, Const., VIII, 279. — Theodosii majoris constitutio in hæreticos, S. Optat., XI, 1192. — Lex imperatoris Theodosii junioris in hæreticos, *ibid.*, 1431. — Leges imperatorum contra hæreticos, S. Aug., XXXIII, 558, 559; XXXVII, 1309; Justinian., LXXII, 1083. — Leges penales imperatorum pro catholica fide adversus hæreticos defenduntur, S. Aug., XLIII, 616. — Lex Theodosii multa decem librarum auri in hæreticos, *id.*, XXXII, 804. — Leges imperatorum hæreticos damnos et exiliis plectunt, *id.*, XXXIII, 526. — Legum severitate non untur catholici adversus hæreticos, *id.*, XXXII, 305, 306. — Querela hæreticorum adversus leges imperatorum catholicorum, *id.*, XLIV, 703, 704. — De lege Theodosii erga hæreticos, Cassiod., I, 1136. — Constitutio Justiniani contra hæreticos, LXXII, 975 *seq.* — Decretum contra hæreticos, Lucius III, CCL, 1297. — De bonis hæreticorum confiscatis, Innocent. III, CCXVI, 151. — Super extirpatione hæreticorum, *ibid.*, 160. — Cur cum pagani et hæretici aliter actum, S. Greg. Magn., LXXVII, 1267. — De tollendis conventiculis hæreticorum Const., VIII, 281, 318. — Quam periculosæ sint hæreses ratione unitatis perturbatæ, S. Ambros. XVI, 121.

HARIBANNUS. Carol. Magn., XCVII, 533. — De haribanno exactando, *ibid.*, 562. *Vide Haribannus.*

HARIBANNATOR. De conjuncto haribannatoris, Carol. Magn., XCVII, 537, 737.

HEBREI. Novella de Hebræis, Justinian., LXXII, 1031.

HENRICI comitis, filii Davidis I regis Sclotorum, charta, Appendix ad Bedam, XCV, 368.

HENRICI (S.) leges et constitutiones, CXL, 223, 235. — S. Henrici leges Papenses, *ibid.*, 225. — S. Henrici constitutio Arminensis, *ibid.*, 229.

HENRICI I Francorum regis diplomata, CLI, 1023-1010.

HENRICI IV imperatoris constitutiones, CLI, 1123-1163.

HERISCUNDÆ familie, Constant., VIII, 226, 231, 330; S. Isidor. Hispal., LXXXII, 207.

HERIBANNUS. De heribanno, Carol. Magn., Corl. diplomat., XCVII, 587, 227, 588, 753, 779. — De his qui heribannum solvere debent, *ibid.*, 774.

HERISLIS (de), Carol. Magn., XCVII, 527, 528, 583.

HERIVANNUS. De Herivanno, Caroli Magni, XCVII, 215. Vide HERIBANNUS.

HERUS. Herorum officium et potestas in servos, S. Ivo, CI XI, 923, 924.

HIBERNENSES canones, Abedoc et Ethelvolfus, XCVI, 1511-1526.

HINC MARUS. Hincmari Remensis archiepiscopi expositiones ad Carolum regem pro libertate Ecclesie defensione, CXXV, 1035-1070.

HLOTHARII regis charta, App. ad Bedam, XCV, 789.

HLOTHARII imperatoris conventus compendensis, Carol. Magn., XCVII, 659. — Hlotharii, Hludovici et Karoli conventus apud Marsuam, *id.*, CXXVIII, 553, 575. — Hlotharii et Karoli conventus, *ibid.*, 599. — Hlotharii et Karoli conventus apud Lendiam, *ibid.*, 605.

HLUDOVICI II et Karoli pactum Argentinense, CXXVIII, 527. — Hludovici II imperatoris Ticienses

i, ii, iii, *ibid.*, 557, 609, 617. — Leges ab imperatore Hludovico II promulgatæ, *ibid.*, 575, 614. — Hludovici Germanie regis conventus Moguntinus, *ibid.*, 579.

— Hludovici II imperatoris constitutiones, *ibid.*, 621. — Hludovici II imperatoris capitula excerpta, *ibid.*, 627. — Hludovici II, Karoli et Hlotharii conventus ad Sablonarias, *ibid.*, 691. — Hludovici Germanici et Karoli pactum Tusiaceense, *ibid.*, 717. — Hludovici II imperatoris constitutio de exercitu Beneventum promovendo, *ibid.*, 725. — Hludovici Germanici et Karoli II pactio Aquensis, *ibid.*, 741. — Hludovici Germanici et Karoli II divisio regni Hlotharii, *ibid.*, 743. — Hludovici imperatoris capitula diversa, *ibid.*, 753. — Hludovici Junioris et Hludovici Karoli conventus Furonensis, *ibid.*, 785. — Hludovici II imperatoris capitula duo, *ibid.*, 791.

HODILREDI parentis Sebli regis Orientalium Saxonum charta, Appendix ad Bedam, XCV, 364.

HOELIDHA leges ecclesiasticas, CXXVIII, 471-480.

HOMICIDA, Innocent. III, CCXIV, 561. — De homicidis, S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 77, 268, 273; Carol. Magn., XCVII, 127, 128, 549, 724, 731, 775, 821, 821, 829, 892, 905; Rahan. Manr., CXXII, 1572; Isaac Lingonensis, CXXIV, 1074, 1087; Regino Prumiens., CXXII, 239, 706; Canuti I monumenta diplomatica, CLI, 1178; S. Stephanus, *ibid.*, 1217; Innocent. III, CCXIV, 50, 1187. — De homicidiis si ad Ecclesiam confugerint, LXXXIV, 274; LXXXIX, 829. — Homicidam si versu penitentiam submittantur, Dionysius Exig., LXVII, 156. — Contra homicidas decreta, Cassiod., LXIX, 782.

HOMICIDIUM. De homicidio, Formulæ veteres, LXXXVII, 800, 852; Carol. Magn., XCVII, 230, 231, 587; Opera adeptica, CXXVIII, 428; Gratian., CLXXXVIII, 256, 257, 273; Innocent. III, CCXIV, 283; S. Isidor., LXXXIV, 108; LXXXVIII, 428; Burchard., CXL, 763; S. Ivo, CLXI, 883, 1503; Baiduini leges, CLIX, 915. — De homicidiis patris a servis, Carol. Magn., XCVII, 116. — Contra homicidia, *ibid.*, 230. — Judicium de homicidio, Formulæ Andegav., LXXXVII, 852. — Decreta de homicidiis, Burchard., CXL, 763. — De homicidio involuntario, S. Isidor., LXXXIV, 77; Regino Prumiens., CXXII, 288, 289; Nicolaus papa I, CLIX, 992; Innocent. III, CCXIV, 169; CCXVI, 50. — De homicidio voluntario, S. Isidor., LXXXIV, 77; Alfredi leges, CXXVIII, 449; S. Stephani leges, CLI, 1218; S. Ivo, CLXI, 689 et seqq. — De homicidiis infra patriam factis, Carol. Mar., XCVII, 566. — De homicidio seu capitis astimatione seu Wera, CLIX, 1299. — De compensatione homicidii, Abedoc et Ethelvolfus, XCVI, 1520, 1521. — De homicidiis infantium, Carol. Magn., XCVII, 819; Isaac Lingon. episc., CXXIV, 1087. — De homicidiis clericorum, Carol. Magn., XCVII, 555, 555. — De homicidio sacerdotis, Isaac Lingonens. episc., CXXIV, 1084. — De homicidiis clericorum compensatione, Carol. Magn., XCVII, 253. — De homicidio hominis penitentiam agentis, *ibid.*, 872. — De homicidio in ecclesia, Regino Prumiens., CXXII, 291. — De homicidio in alio ecclesie, *ibid.*, 295. — De homicidiis in ecclesiis vel in atris eorum perpetratis, Carol. Magn., XCVII, 729; Isaac Lingonens., CXXIV,

1084. — Non est homicidii reus qui furantem occidit, S. Ivo, CLXI, 915, 966. — De homicidiis prohibendis, Carol. Magn., XLVII, 404, 573, 730; Isaac Lingonens., CXXIV, 1085.

HONORARIUS. De codicillis honorariis, Const., VIII, 906.

HONORIUS. Honoris lex in invasores ecclesiarum, S. Optat., XI, 810, 1192. — Lex Honorii qua abrogat edictum quo hæreticis concessa fuerat libertas, *ibid.*, 122.

HOSPES De hospitibus, Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1315. — De recipiendis hospitibus, S. Stephani leges, CLI, 1219.

HOSPITALITAS erga peregrinos commendatur, Carol. Magn., XCVII, 229.

HUMARE. — Nusquam vendendum humani corporis locum, S. Gregor. Mag., LXXXII, 907.

HUNERICUS. Edictum Hunerici regis pro episcopo Carthaginiensi ordinando, Victor Vitens., LVIII, 202, 203, 215. — Edictum Hunerici adversus Catholicos, *ibid.*, 233.

HYPOTHECA, S. Isidor. Hispal., LXXXII, 208.

IDOLOLATRIA. Childeberti regis constitutio de abolendis reliquiis idololatriæ, LXXXII, 1131.

IDOLUM. De idolorum cultoribus, S. Isidor., LXXXIV, 478, 537. — Leges imperatorum de idolis confringendis, vivo Stilicone, in Africam missas, S. August., XXXIII, 538, 539. — Leges imperiales contra idola eorumque cultores, S. Maxim. Taur., 698. — Ut episcopi cum iudiciis idola destruant, S. Isid., LXXXIV, 534.

IMMUNITAS, Carol. Magn., XCVII, 585. — Immunitas Henrici II imperatoris, CXL, 354; Willelmi Conq. leges, CLI, 1293. — De immunitate Ecclesiarum, Regino Prumiens., CXXII, 193. — Quid de immunitate Ecclesie decreverunt Constantinus, Constantius, Constans, Hincmar., CXXV, 1038; quid Valens, Valentinianus, *ibid.*, 1038, 1045; quid Arcadius, Honorius; quid reges Francorum, *ibid.*, 1309 et seqq. — Theodosianam legem de immunitate Ecclesie sancivit Constantinus, *ibid.*, 1045. — De his qui infra immunitatem confugerint vel damnum aliquod ibi faciunt, Carol. Magn., XCVII, 257. — Edicta Honorii et Theodosii de immunitate Ecclesie, *ibid.*, 1047; Innocent. III confirmat decretum regis Anglorum de immunitate Ecclesie, CCXIV, 552.

IMPERATOR. Quando imperator inter miserabiles personas cognoscat, Const., VIII, 383. — De imperatoribus, Nicolaus papa I, CLIX, 1187. — De imperatoria lege, Placidius episcopus, CLXIII, 628. — Leges imperatorum Romanorum Ecclesia servat, S. Ivo, CLXII, 279. — Leges imperatorum custodiri oportet, *id.*, CLXI, 1118. — Lex imperatorum ecclesiastica jura dissolvere non potest, Gratian., CLXXXVII, 51. — Non imperatori obediunt vel damnum contra Deum præcipiunt, S. Ivo, CLXI, 521. — De fidelitate præstanda imperatori, Innocent., CCXVI, 147.

IMPERIUM. Causæ ruinæ imperii, longa requies, intolerabilis labor, voluptatis amor, Paulus Orosius, XXXI, 706. — Religio Christiana imperii ruinæ præcavit, *ibid.*, 718. — Super negotio imperii Romani, in registro domini Innocentii III, CCXVI, 993.

IMPIGNORARE. Tres sunt homines quorum nullus potest per regem impignorare contra aliquod iudicium, Hælidha, CXXVIII, 476.

IMPUBERES. De desponsatione impuberum, Innocent. III, 290, 539, 791.

INCANTATIONES, Carol. Magn., XCVII, 882.

INCANTATOR. Incantatores, S. Agobard., CIV, 147.

— De incantatoribus, Carol. Magn., XCVII, 147, 511, 882; Regino Prumiens., CXXII, 284, 349; Edwardi Senioris leges, CXXVIII, 462. — S. Ivo Carnot., CLXI, 745 et seqq. — Decreta de incantatoribus, Burchard., CXL, 791.

INCENDIARIUS. De incendiariis, Innocent. III, CCXIV, 204, 546. — Incendiarii gravissimis poenis multandi, S. Ivo, CLXI, 961. — Incendiarius restituere debet incensa omnia, *ibid.*, 891. — Incendiarius tenetur de damno proveniente ex incendio, *ibid.*, 1226. — Domos incendens absque iudiciali auctoritate excommunicatur, Gratian., CLXXXVII, 1261.

INCENDIUM. De incendio, Carol. Magn., XCVII, 893. — De incendiis mansionum, S. Stephani leges, CLI, 1250.

INCESTUOSUS, INCESTUS. De incestis, Carol. Magn., XCVII, 753, 762, 799, 815, 884; Isaac Lingonens. episc., CXXIV, 1090, 1091, 1092, 1093; Regino Prum., CXXII, 517, 328. — De incestuosus, Carol., XCVII, 548, 731, 882, 905; Nicolaus papa I, CLIX, 992; Isaac Lingonens., CXXIV, 1030. — De incesta copulatione, S. Ivo, CLXI, 655. — De incestis conjunctionibus, Carol. Magn., XCVII, 855. — De incestis conjugis, S. Isidor., LXXXIV, 76. —

Sacramentum de incestuoso conjugio, S. Ivo, CLXI, 670. — Incestum matrimonium quo supplicio plectendum, *ibid.*, 928.

INCESTUS. De incestu, Carol. Magn., XCVII, 250. — De incestibus, *id.*, CXXVIII, 451. — Decreta de incestu, Burchard., CXI., 779.

INDICULUS. Formulæ Baluzianæ, LXXXVII, 858, 859. — Indiculi varii, Marculf., *ibid.*, 755, 756; Formulæ veteres incerti auctoris, *ibid.*, 769; Formulæ Baluzianæ, *ibid.*, 858, 859, 860, 861. — Indiculus commonitorius ad episcopum, Marculf., LXXXVII, 715. — Indiculus episcopi qui ad altum in resurrectione Domini eulogias dirigit, *ibid.*, 752. — Indiculus regalis, Formulæ veteres incerti auctoris, *ibid.*, 769, 771, 774; (Marculf.?) *ibid.*, 810, 836, 837; Formulæ Baluzianæ, *ibid.*, 857; Formulæ veteres, *id.*, 1438. — Indiculus ad regem, *ibid.*, 1442. — Indiculus ad episcopum, *ibid.*, 1445. — Indiculus prelatorius ad episcopum, Formulæ veteres, LXXXVII, 806. — Indiculus quem episcopus transmittit ad abbatem, *ibid.*, 807. — Indiculus quem præpositus transmittit ad abbatem, *ibid.*, 806. — Indiculus quem abbas transmittit ad hominem pagensem, *ibid.*, 806. — Indiculus ad laicum, Marculf., *ibid.*, 716. — Indiculus ad maiorem domum, Formulæ ineditæ, *ibid.*, 896. — Indiculus de servis fugacibus, Formulæ Baluzianæ, *ibid.*, 857. — Indiculus si quis in præsentia regis auctor fuerit (Marculf.?) LXXXVII, 835. — Indiculus generalis ad omnes homines, *ibid.*, 755. — Indiculus commendatitius ad viros illustres laicos, *ibid.*. — Indiculus ad homines potentes palatinos, maxime ad cognitos sibi, *ibid.*, 755. — Indiculus regis de privilegio, *ibid.*, 810.

INDISSOLUBILITAS. Quæ sit mundana lex indissolubilitati matrimonii contraria, S. Gregor. Magn., LXXVII, 1160, 1169.

INDUCIÆ. De induciis, S. Ivo, CLXI, 1205. — De induciis homini dandis a iudicibus antequam occidatur, *ibid.*, 703.

INDULGENTIÆ. De indulgentiis criminum, Const., VIII, 224, 225, 213; Theodos., XIII, 527. — Leges suas non infringit imperator quando confessis dat indulgentiam, S. Aug., XXXV, 590.

INFAMES ad testimonium non admittendi, S. Felix papa II, V, 20. — Infames non possunt accusare, Gratian., CLXXXVII, 674. — Non possunt esse iudices, *ibid.*, 689. — Nec procuratores, nec patroni causarum, *ibid.*, 690, 691.

INFANGTHEFE (de), Willelm. Conq. leges, CXLIX, 1536; Edwardi III leges, *ibid.*, 1193.

INFANS. De infante exposito, LXXXIX, 836.

INFANTICIDIUM. Contra infanticidium, LVI, 441.

INFIRMANDA. De infirmandis, Const., VIII, 258. — De infirmandis penis cælibatus et orbitalis, *ibid.*, 189. — De infirmandis his quæ sub tyrannis aut barbaris gesta sunt, *ibid.*, 281, 315.

INFRACTORES. De eo qui domum alienam cujuslibet infringit, Carol. Magn., XCVII, 561.

INGENUA conditio, Regino Prumiens., CXXXII, 190.

INGENUARE. De his qui ingenuare volunt, Carol. Magn., XCVII, 258.

INGENUITAS. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 744, 760, 763, 784, 798; Formulæ Andegav., *ibid.*, 845; Appendix ad sæculum x, Cl. I, 1426. — Ingenuitatis charta, pagina, titulus, Regino Prumiens., CXXXII, 269, 270, 411. — Ingenuitates diverso modo factæ, Marculf., LXXXVII, 747. — (Marculf.?) *ibid.*, 826. — Ingenuitas a die præsentis, Marculf., *ibid.*, 747; Formulæ Andegav., *ibid.*, 844. — Chartæ de ingenuitate ad Ecclesiam, Appendix ad sæcul. x, Cl. I, 1453. — Ingenuitas quam potest servus ad alium servum facere (Marculf.?) LXXXVII, 827. — Ingenuitas alio modo post discessum, *ibid.*, 718.

INGENUUS, Regino Prumiens., CXXXII, 269, 307, 411. — De ingenuis qui tempore tyranni servierunt, Const., VIII, 144. — De his qui de ingenuis quive diversæ conditionis nascuntur, S. Ivo, CLXI, 940. — Ingenua servo se miscens capitaliter puniatur, Regino Prumiens., CXXXII, 511, 512. — Charta de ingenua femina conjugata a servo, Formulæ veteres, Cl. I, 1434. — Charta ad ingenuum relaxandum extra Ecclesiam, *ibid.*.

INIMICI non possunt accusare, S. Ivo, CLXI, 1196. — Nemo accusatione inimici condemnandus est, Gratian., CLXXXVII, 682.

INQUILINI. De fugitivis colonis, inquilinis et servis, Constant., VIII, 569.

INSCRIPTIO. De accusationibus et inscriptionibus, Const., VIII, 143. — De inscriptione temporum, Regino Prumiens., CXXXII, 196.

INSIGNIA. Formulæ tradendi insignia imperialia, Codex Carol., XCVIII, 678, 682, 684.

INSTITUTIO. Institutiones juris civilis ad lites civium sapientias compositas, Lactant., VI, 116. — Velasta Romanarum provinciarum institutio, S. Leo, LV, 890. — De institutione regia, Hiarnar., CXXV, 946. — Pro institutione Carolomanni et de ordine palatii, *ibid.*, 995. — De institutione iudiciorum et gubernaculis rerum, S. Isidor., LXXXIV, 51. — Charta institutionis monasterii a rege sub ejus et episcopi iurisdictione, Formulæ Baluzianæ, LXXXVIII, 881. — Quatuor institutionum libri, Paul. Diacon., XCV, 468.

INSTRUMENTUM de Castro Nympharum tradito domino papæ, Innocentio III, CCXVII. — Præceptum quorum ab hostibus vel alio modo fuerint instrumenta incensa, Marculf., LXXXVII, 719. — De instrumentis legalibus, S. Isidor., LXXXII, 205.

INTESTATUS. De successione intestati, Chlotharii, LXXX, 452. — De intestatorum bonis, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1511, 1539.

INVADIARE. Regino Prumiens., CXXXII, 410.

INVASIO. De invasione domorum, S. Stephani leges, Cl. I, 1251.

INVASOR illud quod invasi amittit, S. Ivo, CLXI, 948. — De invasoribus, Nicol. papa I, CLIX, 1124.

INVITANS alios ad diripiendum quid pati debeat, S. Ivo, CLXI, 311.

INVITUS. Si quis puellam invitam traxerit, Marculf., LXXXVII, 758.

INVOCATIO de morte mariti vel uxoris, Regino Prumiens., CXXXII, 530.

ITER. De itinere muniendo, Const. VIII, 160.

ITINERANS. De itinerantibus, Carol. Magn., XCVII, 129.

JACHTIVUS. De Jachtivis, Formulæ veteres, LXXXVII, 766.

JACTUS. De jactu velut ad legem Rhodiam, Willel. Conq. leges, CXLIX, 1511.

JEJUNIUM. De jejuniis, Eduardi Senioris leges, CXXXVIII, 461.

JUDEUS, JUDEI. De Judæis, Constant., VIII, 150, 252, 350, 363, 584; Theod. XIII, 540; S. Isidor., LXXXIV, 354, 586 et seqq.; Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1537; Eduardi III leges, Cl. I, 1193. — Lex contra Judæos, Justinian., LXXII, 986. — De confirmatione legum quæ in Judæorum nequitiam promulgata sunt, S. Isid., LXXXIV, 477. — Constitutio pro Judæis, Innocent. III, CCXIV, 864. — Judæi Romanis legibus venire permitti contra rationem non gravandi, S. Gregor. Magn., LXXVII, 456, 457. — Judæi a Chilperico Neustrie rege ad baptismum adjecti, *ibid.*, 510; a Childeberto, *ibid.*, 511; a Sisihuto, *ibid.*, 511. — Judæis qui ad Christum fuerunt conversi minuenda pensionum onera, *ibid.*, 729. — Quam diligenter examinandum sit de servis Judæorum, Gelas., LIX, 146. — Judæi ne Christianum mancipium habeant, Const. VIII, 77, 585; S. Gregor. Magn., LXXVII, 655, 690, 923, 970, 971; S. Isidor., Hispal., LXXXIV, 581; Regino Prumiens., CXXXII, 349. — Judæi mancipia Christiana emere non debent, S. Ivo, Cl. XI, 821. — Ad libertatem perducantur mancipia christiana a Judæis comparata, Gratian., CLXXXVII, 296. — Pagana mancipia a Judæis circumcidit leges vetant, S. Greg. Magn., LXXVII, 823, 824. — Judæi ne servos alienæ nationis circumcidant, Regino Prumiens., CXXXII, 501, 502. — Judæi super actiones publicas agere non debent, Synod. Parisiens., LXXX, 452. — Judæi ne officia publica agant, S. Isidor., LXXXIV, 581; S. Ivo, Cl. XI, 820, 826; Gratian., CLXXXVII, 296. — De filiis fidelibus Judæorum, ne parentum prævaricatione a bonis suis exules fiant, S. Isid., LXXXIV, 586. — De Judæis conversis et post prævaricantibus, ut ad testimonium non admittantur, *ibid.*, 581. — Capitula de Judæis, Carol. Magn., XCVII, 369. — Quod Judæi servari debeant non occidi, in epistola Alexandri II papæ, CXLVI, 1586.

JUDEX. Unde dicitur judex, S. Ivo, Cl. XI, 688. — De iudicibus, S. Gregor. Magn., LXXXVII, 844, 910; Carol. Magn., XCVII, 159, 140, 514, 829, 883; Alcuin., Cl. 628; Nicolaus papa I, CLIX, 1184; Rather., CXXXVI, 161; Erkembald. CXXXVII, 566; Hincmar., CXIV, 997; S. Anselm., CXIX, 564; S. Ivo, Cl. XI, 725, 724, 726, 727; Alexander III, CC, 617; Innocent. III, CCXIV, 218. — De iudicibus et eorum sententiis, S. Ivo, Cl. XI, 1203, 1208. — De iudicibus deputatis, Coelestinus III, CCVI, 1260. — Iudices videlicet duces et comites in Gallia, Codex Carolin., XCVIII, 515. — De numero iudicum, S. Isidor., LXXXIV, 85. — De iudicibus quales sint, Carol. Magn., XCVII, 260. — De personis iudicum, Bonifacius Magn. episc., LXXXIX, 829. — De iudicibus pigris, Carol. Magn., XCVII, 151. — Ut iudices non sint venales, *ibid.*, 218. —

Qualiter judices judicare debeant, *id.*, XCII, 515. — In judicandis reis, qua aequitate, quo animo se gerere debeant judices, S. Aug., XXXII, 652. — Ut rebus humanis consulant judices, verum virtutes eis necessarias, *ibid.*, 666. — De iudicium officio, Const., VIII, 132, 363, 578; S. Aug., XXXVIII, 1110; Halidhae leges, CXXXVIII, 473, Ethelredi II leges, CLI, 1168. — De officio iudicis delegati, Innocent. III, CCXVI, 1256. — De iudicium electione, S. Isidor., LXXXIV, 55. — Judices et accusatores esse debent qui careant omni suspitione, S. Felix papa, II, 25. — Tres sunt homines quorum nullus potest esse per legem iudex dignus, Halidhae leges, CXXXVIII, 476. — Qui inimici sunt iudices esse non possunt, Gratian., CLXXXVII, 981. — De iudicibus ad testimonium non admittendis, Carol. Magn., XCII, 862. — Ut annua synodo iudices praesentes sint, S. Isidor., LXXXIV, 555. — Iudici omnia patienter audienda quae proponuntur priusquam sententiam ferat, Angelm., XCVI, 1061. — Ut iudex non ante reum condemnet quam ipse confiteatur aut per testes revinctur, *ibid.*, 1065. — Olim iudices ecclesiastici et laici de eodem negotio simul cognoscebant et ultione digna vindicabant, S. Greg. Magn., LXXXII, 603. — Iudices quomodo cum his qui in rebus publicis fraudem fecerunt agere debeant, S. Greg. Magn., LXXVII, 1106, 1109. — Iudex non spernendus, S. Ivo, CLXI, 950. — Iudici non conviciandum, *ibid.*, 953. — De iudice corrupto, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1501. — Iudices non debent esse praecipites ad explenda iussa principis, S. Ivo, CLXI, 951. — Iudices sententiam scriptis proferre debent, *ibid.*, 952. — Ne quis sit iudex in re propria, S. Ivo, CLXI, 957. — Iniquus iudex carceri mancipandus, *ibid.*, 961; et puniendus, *ibid.*, 964.

JUDICATA. De re iudicata, Constant., VIII, 186. — Non est flagitandum iudicium de causa iudicata, S. Ivo, CLXI, 963.

JUDICIARIUS vigor gratis omnibus adhibendus, Innocent. III, CCXVI, 1241.

JUDICIUM. De iudiciis, Const., VIII, 283, 253, 293, 391; S. Greg. Magn., LXXVII, 455, 456, 605, 844, 911, 915, 917, 938, 963, 1024, 1089, 1034, 1105, 1126, 1221; S. Isidor., LXXXIV, 55, 56; (Marculf.?) LXXXVII, 835; Formulae Andegav., LXXXVII, 842, 845, 846; Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1511. — De iudiciis exordis, S. Isidor., LXXXIV, 56. — De iudiciorum ordine, Const., VIII, 591. — De iudiciis episcoporum et presbyterorum, Hincmar., CXXVI, 350. — Iudicium evindicatum (Marculf.?) LXXXVII, 835. — Iudicium evindicatum, Formulae veteris incerti auctoris, LXXXVII, 795. — Iudicium evindicatum de colono, *ibid.*, 799. — Iudicium evindicatum, Marculf., *ibid.*, 722. — Iudicium iuxta quod causa obtinet, Formulae veteres, *ibid.*, 796. — De iudicio in socium absentem, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1511. — De purgatione forensi in iudiciis publicis, *ibid.*, 1520. — Iudicium olim arbitris quos partes eligere poterant permittum, S. Greg. Magn., LXXVII, 946, 947, 957, 958, 1504, 1505. — Nullum servetur iudicium nisi rationabiliter habitum, S. Ivo, CLXI, 1200. — De his qui ad iudicium venire aliqua necessitate impediuntur, *ibid.*, 936. — Vel qui legitime vocati recusant venire, *ibid.*, 952. — De homine qui post iudicium vita concessa est, Carol. Magn., XCII, 559. — De iudiciis et iudicibus, Ex collectione canonum, S. Anselmi, CXLIX, 564. — De accusatione et iudicio clericorum, Constant., VIII, 859.

JUDICIUM DEI. De iudiciis Dei, Formulae, LXXXVII, 951. — Liber contra iudicium Dei, S. Agobard., CIV, 249. — De iudicio aquae frigidae, Formulae ineditae, LXXXVIII, 952; Hincmar., CXXVI, 161. — De his qui ad iudicium ferri vel aquae iudicati sunt per iustitiam regis, Eduardi III regis monumenta diplomatica, CLI, 1195. — Caudentis ferri et ferventis aquae iudicium in ecclesia fieri prohibetur, Gratian., CLXXXVII, 612.

JUDICIUS S. S. Gregorius Turon., LXXI, 1161, *app.*

JULIA lex. Tertull., I, 286; S. Aug., XI, 475. — Lex Julia de adulteriis, Constant., VIII, 298, 507; Theodos., XIII, 526; Gratian., CLXXXVII, 977. — Ad legem Juliam de adulterio Antonini rescriptum, S. Eusebius abb., LXII, 752. — Lex Julia de adulteriis concubinas et meretrices permittens periniqua, S. Zeno, XI, 297. — Lex Julia de appellationibus ad Caesarem, B. Alcuin., C, 415. — Ad legem Juliam maiestatis, Constant., VIII, 109, 145. — Papiae et Juliae leges de juniorum conjugio a Severo abrogatae, Tertull., I, 286. — Ad legem Juliam vel de vi publica et privata, Constant., VIII, 146, 174.

JULIANI imperatoris rescriptum in gratiam Donatistarum, S. Optat., XI, 1179.

JURAMENTUM. De juramento, Carol. Magn., XCVII, 245, 289, 552, 778; Codex Carol., XCVIII, 502, 505, 510, 512, 514, 515, 525, 552, 596, 601, 676, 680, 681, 745,

709, 784, 858, 859, 866; S. Nicolaus papa I, CXIX, 1185; Isaac Lingonensis episcopus, CXXIV, 1101; Alfredi leges, CXXXVIII, 451; Eduardi leges, CXXXVIII, 461; Innocent. III, CCXIV, 175; (CXXV, 159. — De licitis et illicitis juramentis, S. Ivo, CLXI, 1525; Innocent. III, CCXVII, 1225. — De observatione juramenti, *id.*, CCXIV, 581. — De juramento solvendo, Abedoc et Ethelwulfus, XCVI, 1293. — Extortum et inhonestum juramentum non servandum, Innocent. III, CCXIV, 392, 509. — De irritando juramento pro satisfactione illiciti extorto, Innocent. III, CCXV, 249. — De his qui juramenti profanatores exhibuerint, S. Isidor., LXXXIV, 544. — Forma juramenti heronum civitatum aliorumque locorum domino Papae danda, Innocent. III, CCXVI, 127-138. — Juramentum comitis Hildebrandini, *id.*, CCXVI, 5-9. — De juramento comitis Tolosani, *id.*, CCXVI, 845. — Juramentum de reconciliatione conjugatorum, Regino Prumiens., CXXXII, 550. — Juramentum consulum Tolosae, Innocent. III, CCXVI, 846. — A juramento quod Ecclesiae jura defendere quis velit, per appellationem non liberatur, *id.*, CCXIV, 568. — Juramentum fidelitatis, Innocent. III, CCXVII, 286. — Juramentum fidelitatis, Innocentio III praestitum a Petro prefecto orbis, *id.*, CCXIV, 559. — De juramento fidelitatis quod praefati debent imperatori, *id.*, CCXV, 1565. — Juramentum Ottonis regis in Romanorum imperatorem electi, Innocent. III, (CXVI, 1082. — Juramentum pacis Dei, Henrici IV Constitutiones, CLI, 1126. — Juramentum Romanorum in electione Lamberti, CXXXVIII, 809. — Constitutio de juramento calumniae, CLI, 1081.

JURISDICTION. De jurisdictione omnium iudicum, Const., VIII, 565.

JUS. Jus dictum quia iustum, S. Isidor., LXXXII, 199. — Jus et usus aliquando separantur, S. Greg. Magn., LXXVII, 485. — Jus et vis opponuntur, *ibid.*, 682. — Jus civile, S. Isidor., LXXXVII, 199; Gratian., CLXXXVII, 81. — Aliud est jus civile quod pro moribus varitur, aliud est vero iustitia quam uniformem omnibus praestat Deus, Lact., VI, 865. — Jus civile est aequitas constituta his qui ejusdem civitatis sunt ad res suas obtinendas, Boetius, LXIV, 1058. — Utilis juris civilis scientia, *ibid.*, 1059. — Jus coloniarum, S. Greg. Magn., LXXVII, 690, 691. — Jus gentium, S. Isidor., LXXXII, 193; Gratian., CLXXXVII, 52. — Jus liberorum, LXXXVII, 849. — Jus militare, S. Isidor., LXXXII, 200; Gratian., CLXXXVII, 52. — Jus naturale, S. Iud., LXXXII, 199; Gratian., CLXXXVII, 51. — Humanum genus naturali jure et moribus geritur, *ibid.*, 29. — Jus publicum, S. Isidor., LXXXII, 200; Gratian., CLXXXVII, 52. — Jus Quiritium, Gratian., CLXXXVII, 52. — De jurebus ac privilegiis imperatorum in imperio Romano, Eutropius CXXIX, 961-968. — De jure urbium pagorumque non melioris, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1519.

JUSJURANDUM. De iurejurando, S. Greg., LXXVII, 1084; Op. ad., CXXXVII, 428; Clem. III, CCIV, 1495.

JUSSIO. De jussione dominica, Carol. Magn., XCVII, 561.

JUSTINIANUS. Codex Justiniani, Paulus Diacon., XCV, 467; S. Ado, CXXIII, 108; S. Ivo Carnot., CLXI, 501. — De legibus Justiniani, S. Ivo, CLXI, 1116, 1117. — Leges Romanae a Justiniano imperatore correctae, Paulus Diacon., XCV, 467. — Leges Justinianae in Italia viguerunt, S. Leo LVI, 516 et seqq. — Justinianus edicto jussit ut sanctorum quatuor conciliorum fides ubique terrarum ab episcopis subscriberetur, S. Greg. Magn., LXXVII, 477.

JUSTITIA. De administratione justitiae, Carol. Magn., XCVII, 135, 158, 159. — Justitia administranda juxta leges unuscujusque, *ibid.*, 150. — De administratione justitiae, *ibid.*, 169. — Justitia administrata ab episcopis, *ibid.*, 194; ut justitia juste reddatur et secundum legem, *ibid.*, 229. — De administratione justitiae a comitibus, *ibid.*, 243, 245. — Capitula quae propter justitias intra patriam faciendas constituta sunt, *ibid.*, 515. — Capitula quae pro justitiis infra patriam faciendis constituta sunt, *ibid.*, 537. — De justitia efferenda, Canuti regis leges ecclesiasticae, CLI, 1177. — De justitia cuiuslibet a nullo quolibet dilatanda, Carol. Magn., XCVII, 560. — De justitiis generalibus, *ibid.*, 551. — De justitiis regalibus, *ibid.*, 284, 351, 777, 778.

KARLOMANNI capitula apud Vernis palatium, CXXXVIII, 792.

KAROLI II conventus in villa Colonia, CXXXVIII, 527. — Karoli II conventus in villa Spanaco, *ibid.*, 545. — Karoli II synodus apud Vernerum, *ibid.*, 596. — Karoli II conventus Attinacensis, *ibid.*, 605. — Karoli II capitula ad Francos et Aquitanos missa, *ibid.*, 631, 636, 637. — Karoli II et Hlotharii conventus apud sanctum Quintinum, *ibid.*, 649. — Karoli II conventus Ca-

risiacensis, CXXXVIII, 681. — Karoli II et Hlotharii II synodus Mettensis, *ibid.*, 683. — Karoli II et Hlotharii II, atque Karoli fratrum, conventus apud Saponarias, *ibid.*, 687. — Karoli II edictum Carisiacense, *ibid.*, 681. — Karoli II synodus Pistensis, *ibid.*, 683. — Karoli II edictum Pistense, *ibid.*, 689. — Karoli capitula missis data, *ibid.*, 720. — Karoli II conventus apud Pictas, *ibid.*, 731. — Karoli II coronatio in regno Hlotharii, *ibid.*, 737. — Karoli II conventus apud Gunduld villam, *ibid.*, 745. — Karoli II capitulare Carisiacense, *ibid.*, 745. — Karoli II conventus Attiniacensis, *ibid.*, 751. — Karoli II imperatoris edictum de tributo Northmannico, *ibid.*, 761. — Karoli II conventus Ticinensis, *ibid.*, 761. — Karoli II imperatoris conventus Carisiacensis, *ibid.*, 773.

LESE MAJESTATIS arcusatio, Gratian., CLXXXVII, 978. — De crimine lese majestatis, *id.*, XCVII, 209.

LAICI. De laicis, Carol. Magn., XCVII, 777; Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1539. — Laici decimas a clericis exigere non possunt, Innocent. III, CCXIV, 453.

LATRO. De latronibus, S. Bonif., LXXXIX, 829; Carol. Magn., XCVII, 127, 129, 130, 132, 133, 136, 147, 213, 288, 305, 312, 327, 328, 341, 553, 585, 651, 724, 738, 776, 780, 781, 841, 906, 907; Nicolaus I papa, CXIX, 1010. — Capitulare de latronibus, Carol. Magn., XCVII, 279. — De nimium blasphemis latronibus, *ibid.*, 561. — De latronibus deprehensis, Regino Prumiens., CXXXII, 502. — Latro capus in præda, *ibid.*, 474. — De latronis prehensione, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1297. — De latronibus transugis, Carol. Magn., XCVII, 147. — De latrone cum latronio prehensio, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1509. — Nullum dampnum pati debet qui latronem comprehenderit, S. Ivo, CLXI, 948. — De latrone forbanito a libero homine suscepto, Carol. Magn., XCVII, 559. — De comite mittente latronem in forbanum, *ibid.*. — De latronibus coercentis, *ibid.*, 731. — De latronibus ad placitum comitis exhibendis, *ibid.*, 903. — De latronibus bis per membra et tertio per vilam puniendis, *ibid.*, 725.

LATROCINIUM. De latrocinio reo et fidejussore qui morum ejus periculum in se suscepit, Willel. Conq. leges, CXLIX, 1295.

LEGALITAS pro bona fide in exsequendis promissis, S. Bernard., CLXXXII, 260.

LEGATIO. De legationibus, Carol. Magn., XCVII, 559. — De legatione a domino imperatore directa, *ibid.*, 225. — De admonitorio ad eos qui legatione funguntur, *ibid.*, 543. — De legationibus propter justitias, *ibid.*, 561. — De legatione omnium missorum dominicorum, *ibid.*, 579. — Indiculus ad alium regem cum legato dicitur et verbis suggeritur commendatilis, *id.*, LXXXVII, 706. — De inhonoratione regis propter negligentiam eorum qui legationes male recipiunt, *id.*, XCVII, 559. — De locis in quibus legationes recipiendæ sunt, *ibid.*.

LEGATUS. De officio proconsulis et legati, Constant., VII, 99, 186, 201, 398. — Tractoria legatorum, *id.*, LXXXVIII, 706, 815. — De admonitorio ad eos qui legatione funguntur, *id.*, XCVII, 543.

LEGISLATOR iusta de causa legem emendat aut tollit, XCVIII, 804. — Legislatorum primi Francorum, S. Ivo, CLXI, 611. — De legumlatoribus, Ælthelstani leges, CXXXVII, 461. — De auctoribus legum, S. Isidor., LXXXII, 197. — De conditoribus legum, Gratianus, CLXXXVII, 45. — Legislatoris ecclesiastici et civiles plerumque sua potestate abutuntur, S. Greg. Magn., LXXVII, 1346.

LEGITIMATIONE (de) liberorum, Innocent. III, CCXIV, 1150.

LENO. Lenones a civitatibus exterminandi, S. Ivo Carnot., CLXI, 651, 928. — Lenonem quemquam esse prohibere debent prætores, *ibid.*, 1222.

LENOCINIUM. Delencinio, Regino Prumiens., CXXXII, 511, 512. — Qui quaestuaria mancipia habet, lenocinia facit, S. Ivo, CLXI, 511, 512.

LEOSINI episcopi charia, App. ad Bedam, XCV, 583.

LEUDSANIA (ut) promittantur regi (Marculf.), LXXXVII, 816.

LEUDI. Ut leudis sacramentum promittatur regi, Marculf., LXXXVII, 724.

LEX. De legibus, S. Ivo, CLXI, 1115. — Legis nomine quid intelligatur, Gratian., CLXXXVII, 667. — Lex a legendo seu eligendo dicta est, S. Aug., XXXIV, 681. — Lex (a legendo) est constitutio scripta, S. Isidor., LXXXII, 199, 200. — Lex generaliter et specialiter accipitur, S. Aug., XXXV, 2087, 2088. — Quid sit lex honesta, S. Ivo Carnot., CLXI, 605. — Lex quare facta, S. Isidor., LXXXII, 202; Gratian., CLXXXVII, 35. — Lex quid possit, S. Isidor., LXXXII, 202. — Lex qualis fieri debeat, *ibid.*, 203; S. Ivo Carnot., CLXI, 1116; Gratian., CLXXXVII, 35. —

Lex supponit liberum arbitrium, Tertullian., II, 289, 290. — Lex hominem a pecude discernit, *ibid.*.

Legis utilitas, S. Aug., XXXIII, 676. — Lex homines cum Deo devincti, Tertull., II, 289. — Leges in intentione late ut proficiant non ut noceant, Lact. VII, 504 (n.). — Non fieri contra legem prædicatur quod bene fit, Tertull., I, 285. — Leges omnes beatitudinem appetunt, S. Aug., XXXIII, 595. — Leges muniant et defendunt, Juvenecus, XI, 171. — De legibus divinis et humanis, S. Greg. Magn., LXXVII, 198. — Divinae leges natura, humanae moribus constant, Gratian., CLXXXVII, 29. — De legibus mundanis, Carol. Magn., XCVII, 253. — Lex ab hominibus tradita, bonus clypeus, S. Bernard., CLXXXIV, 137. — Veterum optimæ leges de divina lege mutatae, Tertull., I, 499. — Lex est constitutio scripta, Gratian., CLXXXVII, 30. — Lex est constitutio populi, *ibid.*, 51. — Lex divina sanctio imperatoris dicta, Marius Mercator, XLVIII. — Quidquid imperator per epistolam constituit vel cognoscens decrevit vel edicto, lex est, S. Ivo, CLXI, 504, 505. — Lex humana præfecti edictum dicitur, Marius Mercator, XLVIII, 409. — Quid differant inter se jus, leges et mores, S. Isidor., LXXXII, 199. — De lege et consuetudine, Carol. Magn., XCVII, 804. — Diuturni mores legem imitantur, S. Ivo, CLXI, 940. — Ea quæ ad perpetuam utilitatem sunt instituta inconcussa permanere debent, *ibid.*, 961. — Consuetudines in leges transeunt, *ibid.*, 508. Non vincunt tamen leges, *ibid.*, 509. — Bonæ leges et consuetudines non facile mutantur, *ibid.*, 509, 511. — Males autem sunt evellendæ, *ibid.*, 509, 511, 919.

Legem sola æquitas commendat, Tertull., I, 288, 289. — Lex quæ iusta non est, non est lex, S. Aug., XXXII, 1231. — Lex iniusta nullum exigit honorem vel obsequium, Tertull., I, 286, 566. — Nulla lex sibi soli conscientiam iustitiæ suæ debet, sed eis a quibus obsequium expectat, *ibid.*, 289, 566. — Suspecta lex quæ probari se non vult, improba si non probata dominetur, *ibid.*. — Si lex errat, ex hominibus non de cælo venit, *ibid.*, 285. — Leges humane imperfectæ, quare, *ibid.*, 289, 499. — Leges non iustitia sed utilitas reperit, Lactant., VI, 662. — Unaquæque gens id sibi sanxit quod putavit suis rebus utile, *ibid.*. — Leges humane sæpe sunt noxiæ vel inutiles, Tertull., I, 285. — Leges iniquæ, stultæ, *ibid.*, 289. — Legum humanarum iniqua impunitate decepti, iustitiam veram non noscunt, S. Zeno, XI, 297. — Per humanam legem nonnulla permittuntur quæ per divinam velantur et puniuntur, S. Aug., XXXII, 1252. — Leges a principe iusto vindicandæ, Hincmar., CXXV, 851. — Legibus suis reges teneantur, S. Ivo, CLXI, 944. — Lex humana necessario multiplex et variabilis, lex divina una et sempiterna, Lactant., VI, 661. — Lex positiva maxime mobilis est, Petrus Antior, CCV, 161. — Lex temporalis potest mutari, *ibid.*, 449. — Consensu publico leges mitigantur, Tertull., I, 287. — Leges emendatæ et antiquatæ, *ibid.*, 566; Arnob., V, 914 et seqq. — Lex necessitate soluta, Lactant., VII, 205. — Legum humanarum auctoritas, Tertull., I, 499. — Leges humane cum divina connexæ obligant, S. Greg. Magn., LXXXII, 1316. — Subditi legibus qui non amat leges, S. Aug., XXXII, 1188. — Legis auctoritate dissolvitur quod contra eam fit, Hincmar., CXXVI, 635; Gratian., CLXXXVII, 55. — Leges sine die et consule non valent, Regino Prumiens., CXXXII, 271. — Illa in legibus prævalent quæ concordant cum ratione juris et legum, S. Ivo, CLXI, 508. — Leges multæ argumentum morum corruptorum, Lactant., VI, 574. — Nulla lex prohibet inquirere, Tertull., I, 560. — Nulla lex vetat discuti quod prohibet admitti, *ibid.*, 299. — Nulla lex hominem nisi criminis convictum aut illud confitentem damnare debet, *ibid.*, 566, 702. — Leges legibus impugnant quidem per eloquentiam iniustæ faventem, S. Zeno, XI, 281. — Legum circumscriptionibus agere contra iustitiam est omni violentia deterius, *ibid.*, 286. — Leges sæculares iuraque ex inveterata malitia venduntur et corrumpuntur, S. Maxim. Taurin., I, VII, 520. — Legum diversitas obstat ita unitati Christianæ, S. Agobard., CIV, 116 et seqq. — Lex in præteritum indulgens, in futurum vetat, S. Ivo, CLXI, 944.

Leges humane addiscendæ, S. Aug., XXXIV, 62. — Leges nescire nulli liceat, Valentinian., Theodos. et Arcadius; Hincmar., CXXV, 1106. — De servandis legibus, S. Ivo, CLXI, 507. — Custodia legum civilitatis est indicium, Cassiod., LXIV, 650. — Leges temporales postquam sunt institutæ sunt servandæ, S. Ivo Carnot. episc., CLXI, 501, 507, 949. — Serventur ab omnibus principibus Romanis leges, *ibid.*, 1118. — Supplicium acquirit qui iustis imperatorum legibus non obtemperat, *ibid.*. — Leges imperatorum custodiri oportet, Gratian., CLXXXVII, 55, 56. — Leges principum nulli contemnendæ, S. Ivo,

Qualiter iudices judicare debeant, *id.*, CXVII, 515. — In iudicandis reis, quae aequitate, quo animo se gerere debeant iudices, S. Aug., XXXIII, 652. — Ut rebus humanis consulant iudices, veras virtutes esse necessarias, *ibid.*, 666. — De iudicium officio, Const., VIII, 132, 363, 378; S. Aug., XXXVIII, 1110; Halidham leges, CXXXVIII, 473, Ethelredi II leges, CLI, 1168. — De officio iudicis delegati, Innocent. III, CCXVI, 1256. — De iudicium electione, S. Isidor., LXXXIV, 55. — Iudices et accusatores esse debent qui careant omni suspitione, S. Felix papa, II, 25. — Tres sunt homines quorum nullus potest esse per legem iudex dignus, Halidham leges, CXXXVIII, 476. — Qui inimici sunt iudices esse non possunt, Gratian., CLXXXVII, 981. — De iudicibus ad testimonium non admittendis, Carol. Magn., XCVII, 882. — Ut annuati synodo iudices praesentes sint, S. Isidor., LXXXIV, 355. — Iudici omnia patienter audienda quae proponentur priusquam sententiam ferat, Angelm., XCVI, 1061. — Ut iudex non ante reum condemnet quam ipse constetur aut per testes revincatur, *ibid.*, 1065. — Olim iudices ecclesiastici et laici de eodem negotio simul cognoscebant et alione digna vindicabant, S. Greg. Magn., LXXVII, 605. — Iudices quomodo cum his qui in rebus publicis fraudem fecerant agere debeant, S. Greg. Magn., LXXVII, 1108, 1109. — Iudex non spernendus, S. Ivo, CLXI, 950. — Iudici non conviciandum, *ibid.*, 952. — De iudice corrupto, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1301. — Iudices non debent esse praecipites ad explenda iussa principis, S. Ivo, CLXI, 951. — Iudices sententiam scriptis proferre debent, *ibid.*, 952. — Ne quis sit iudex in re propria, S. Ivo, CLXI, 957. — Iniquus iudex carceri mancipandus, *ibid.*, 961; et puniendus, *ibid.*, 964.

JUDICATA. De re iudicata, Constant., VIII, 186. — Non est flagitandum iudicium de causa iudicata, S. Ivo, CLXI, 965.

JUDICIARIUS vigor gratis omnibus adhibendus, Innocent. III, CCXVI, 1241.

JUDICIUM. De iudiciis, Const., VIII, 283, 255, 202, 391; S. Greg. Magn., LXXVII, 455, 456, 605, 844, 911, 915, 917, 958, 965, 1024, 1089, 1094, 1105, 1126, 1221; S. Isidor., LXXXIV, 55, 56; (Marculf.?) LXXXVII, 835; Formulæ Andegav., LXXXVII, 842, 845, 846; Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1311. — De iudiciis exordis, S. Isidor., LXXXIV, 56. — De iudiciorum ordine, Const., VIII, 591. — De iudiciis episcoporum et presbyterorum, Hincmar., CXXVI, 250. — Iudicium evindicatum (Marculf.?) LXXXVII, 835. — Iudicium evindicatum, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 795. — Iudicium evindicatum de colono, *ibid.*, 759. — Iudicium evindicatum, Marculf., *ibid.*, 722. — Iudicium juxta quod causa obtinet, Formulæ veteres, *ibid.*, 796. — De iudicio in socium absenti, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1311. — De purgatione forensi in iudiciis publicis, *ibid.*, 1320. — Iudicium oim arbitris quos partes eligere poterant permissum, S. Greg. Magn., LXXVII, 946, 947, 957, 958, 1304, 1305. — Nullum servetur iudicium nisi rationabiliter habitum, S. Ivo, CLXI, 1300. — De his qui ad iudicium venire aliqua necessitate impediuntur, *ibid.*, 936. — Vel qui legitime vocati recusant venire, *ibid.*, 952. — De homine cui post iudicium vita concessa est, Carol. Magn., XCVII, 539. — De iudiciis et iudicibus, Ex collectione canonum, S. Anselmi, CXLIX, 564. — De accusatione et iudicio clericorum, Constant., VIII, 839.

JUDICIUM DEI. De iudiciis Dei, Formulæ, LXXXVII, 851. — Liber contra iudicium Dei, S. Agobard., CIV, 249. — De iudicio aquae frigidae, Formulæ ineditæ, LXXXVIII, 932; Hincmar., CXXVI, 161. — De his qui ad iudicium ferri vel aqua iudicati sunt per justitiam regis, Eduardi III regis monumenta diplomatica, CLI, 1195. — Caudentis ferri et ferventis aquae iudicium in ecclesia fieri prohibetur, Gratian., CLXXXVII, 613.

JUDICIUM S. S. Gregorius Turon., LXXI, 1161, *app.*

JULIA lex. Tertull., I, 286; S. Aug., XI, 475. — Lex Julia de adulteriis, Constant., VIII, 298, 307; Theodos., XIII, 526; Gratian., CLXXXVII, 977. — Ad legem Juliam de adulterio Antonini rescriptum, S. Eusebius abb., LXII, 752. — Lex Julia de adulteriis concubinas et meretricibus permittens peritiquis, S. Zeno, XI, 297. — Lex Julia de appellationibus ad Caesarum, B. Alcuin., C, 415. — Ad legem Juliam majestatis, Constant., VIII, 109, 145. — Papae et Juliae leges de juniorum conjugio a Severo abrogatae, Tertull., I, 286. — Ad legem Juliam vel de vi publica et privata, Constant., VIII, 146, 174.

JULIANI imperatoris rescriptum 'in gratiam Donatistarum, S. Optat., XI, 1179.

JURAMENTUM. De juramento, Carol. Magn., XCVII, 245, 289, 552, 778; Codex Carol., XCVIII, 502, 505, 510, 512, 514, 515, 523, 552, 598, 601, 676, 680, 681, 745,

709, 784, 858, 859, 866; S. Nicolans papa I, CXIX, 1185; Isaac Lingonensis episcopus, CXXIV, 1101; Alfredi leges, CXXXVIII, 451; Eduardi leges, CXXXVIII, 461; Innocent. III, CCXIV, 175; (CXV, 159. — De licitis et illicitis juramentis, S. Ivo, CLXI, 1525; Innocent. III, CCXVII, 1225. — De observatione juramenti, *id.*, CCXIV, 581. — De juramento solvendo, Abedoc et Ethelvolfus, XCVI, 1293. — Extortum et inhonestum juramentum non servandum, Innocent. III, CCXIV, 592, 509. — De irritando juramento pro satisfactione illicitae extorto, Innocent. III, CCXV, 249. — De his qui juramenti profanatores existit, S. Isidor., LXXXIV, 544. — Forma juramenti heronum civitatum aliorumque locorum domino Papae danda, Innocent. III, CCXVI, 127-158. — Juramentum comitis Hildebrandini, *id.*, CCXIV, 5-9. — De juramento comitis Tolosani, *id.*, CCXVI, 845. — Juramentum de reconciliatione conjugatorum, Regino Prumiens., CXXXII, 550. — Juramentum consulum Tolosae, Innocent. III, CCXVI, 846. — A juramento quod Ecclesiae jura defendere quis velit, per appellationem non liberatur, *id.*, CCXIV, 568. — Juramentum fidelitatis, Innocent. III, CCXVII, 286. — Juramentum fidelitatis, Innocentio III praestitum a Petro prefecto urbis, *id.*, CCXIV, 539. — De juramento fidelitatis quod praetati debent imperatori, *id.*, CCXV, 1565. — Juramentum Ottonis regis in Romanorum imperatorem electi, Innocent. III, (CXVI, 1082. — Juramentum pacis Dei, Henrici IV Constitutiones, CLI, 1126. — Juramentum Romanorum in electione Lamberti, CXXXVIII, 809. — Constitutio de juramento calumniae, CLI, 1081.

JURISDICTION. De jurisdictione omnium iudicum, Const., VIII, 565.

JUS. Jus dictum quia justum, S. Isidor., LXXXII, 199. — Jus et usus aliquando separatur, S. Greg. Magn., LXXVII, 489. — Jus et vis opponuntur, *ibid.*, 682. — Jus civile, S. Isidor., LXXXVII, 199; Gratian., CLXXXVII, 51. — Aliud est jus civile quod pro moribus variatur, aliud vero justitia quam uniformem omnibus praestat Deus, Lact., VI, 663. — Jus civile est aequitas constituta his qui ejusdem civitatis sunt ad res suas obtinendas, Boetius, LXIV, 1058. — Utilis juris civilis scientia, *ibid.*, 1039. — Jus coloniarum, S. Greg. Magn., LXXVII, 690, 691. — Jus gentium, S. Isidor., LXXXII, 193; Gratian., CLXXXVII, 52. — Jus liberorum, LXXXVII, 819. — Jus militare, S. Isidor., LXXXII, 200; Gratian., CLXXXVII, 52. — Jus naturale, S. Iud., LXXXII, 199; Gratian., CLXXXVII, 51. — Humanum genus naturali jure et moribus geritur, *ibid.*, 29. — Jus publicum, S. Isidor., LXXXII, 200; Gratian., CLXXXVII, 52. — Jus Quiritium, Gratian., CLXXXVII, 52. — De iuribus ac privilegiis imperatorum in imperio Romano, Eutropius CXXIX, 961-968. — De jure urbium pagorumque non melioris, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1319.

JUS JURANDUM. De iurejurando, S. Greg., LXXVII, 1084; Op. ad., CXXXVIII, 428; Clem. III, CCIV, 1495.

JUSSIO. De jussione dominica, Carol. Magn., XCVII, 561.

JUSTINIANUS. Codex Justiniani, Paulus Diacon., XCV, 467; S. Ado, CXXIII, 108; S. Ivo Carnot., CLXI, 501. — De legibus Justiniani, S. Ivo, CLXI, 1116, 1117. — Leges Romanae a Justiniano imperatore correctae, Paulus Diacon., XCV, 467. — Leges Justinianae in Italia viguerunt, S. Leo LVI, 516 et *segg.* — Justinianus edicto jussit ut sancti-rum quatuor conciliorum fides iniquae terrarum ab episcopis subscriberetur, S. Greg. Magn., LXXVII, 477.

JUSTITIA. De administratione justitiae, Carol. Magn., XCVII, 135, 138, 139. — Justitia administranda juxta leges unicuiusque, *ibid.*, 150. — De administratione justitiae, *ibid.*, 189. — Justitia administrata ab episcopis, *ibid.*, 194; ut justitia juste reddatur et secundum legem, *ibid.*, 229. — De administratione justitiae a comitibus, *ibid.*, 245, 245. — Capitula quae propter justitias intra patriam faciendas constituta sunt, *ibid.*, 315. — Capitula quae pro justitiis infra patriam faciendis constituta sunt, *ibid.*, 337. — De justitia efferenda, Canuti regis leges ecclesiasticae, CLI, 1177. — De justitia quajuslibet a nullo quolibet dilandae, Carol. Magn., XCVII, 560. — De justitiis generalibus, *ibid.*, 551. — De justitiis regalibus, *ibid.*, 281, 351, 777, 778.

KARLOMANNI capitula apud Vernis palatium, CXXXVIII, 792.

KAROLI II conventus in villa Colonia, CXXXVIII, 527. — Karoli II conventus in villa Sparraco, *ibid.*, 545. — Karoli II synodus apud Vernerum, *ibid.*, 596. — Karoli II conventus Attinacensis, *ibid.*, 605. — Karoli II capitula ad Francos et Aquitanos missa, *ibid.*, 651, 656, 657. — Karoli II et Hlotharii conventus apud sanctum Quintinum, *ibid.*, 649. — Karoli II conventus Ca-

Ecclesie nihil de rebus suis, in alienum liceat transferre dominium, *ibid.*, 439. — Qualiter libertos episcopi faciant vel qualiter liberti a patrocinio Ecclesie nunquam discedant, *ibid.*, 625. — Ut liberti non sint testes, LXXXIX, 828. — In libertate Ecclesia tuatur libertos, Gratian., CLXXXVII, 416. — A sacerdotibus defendantur liberti ne in servitutem revocentur, *ibid.* — Liberti qui dicuntur ingenui et qui testamentum possint condere vel non, S. Ivo, CLXI, 1225. — Liberti ingrati patronos accusantes puniendi, *ibid.*, 918, 923, 932, 935. — Inter patronum et libertum constat esse matrimonium legitimum, Gratian., CLXXXVII, 1435.

LICITUM videtur quod publicum est, id est quod vulgo sit, S. Agobard., CIV, 187.

LIGER. De aggeribus juxta Ligerim faciendis, Carol. Magn., XCVII, 570.

LIS. De litium terminis, Carol. Magn., XCVII, 562. — Qualiter omnes lites componi debeant, S. Ivo, CLXI, 933. — Omnes lites secundum leges breviter debent, *ibid.*, 508.

LITIGATOR. De litigatoribus, Carol. Magn., XCVII, 752, 829.

LITIGIOSIS (de), Constant., VIII, 356. — Res in litigio positæ in nullam personam transferri debent ante cognitionis eventum, LIX, 146.

LITTERÆ. De despectu litterarum dominicarum, Carol. Magn., XCVII, 408, 575. — Litteræ principum imperii de confirmatione et observatione pacis inter Ecclesiam et imperium, Alexand. III, CC, 55. — De litterarum studiis, Carol. Magn., XCVIII, 695.

LOCATIO. S. Isidor., LXXXII, 207.

LONGOBARDI. Regum Longobardorum diplomata, LXXXVII, 1347-1444. — Capitula Longobardica, Carol. Magn., XCVII, 411. — Lex Longobardorum valde favorabilis erat uxori, S. Agobard., CIV, 517.

LOTHARI I constitutio Romana, Carol. Magn., XCVII, 457. — Lotharii I constitutiones in Maringo, *ibid.*, 461. — Lotharii I imperatoris capitula Longobardica, *ibid.*, 668.

LUCERNA. De pecunia pro lucernis, Canuti monumenta diplomatica, CL, 1174.

LUCRUM. Turpe lucrum sequitur, qui minus emit ut plus vendat, S. Ivo, CLXI, 1168. — De lucris officiorum, Constant., VIII, 584.

LUDOVICI I imperatoris conventus Compendiensis, Carol. Magn., XCVII, 665. — Ludovici I et Lotharii capitularia, *ibid.*, 571-673. — Ludovici I imperatoris pactum cum Paschali papa, *ibid.*, 679.

LUDOVICI II præceptum de missione S. Ansharii ejusque ordinatione, CXVIII, 1033 App.

LUPERCALIA. Gelasius papa I damnat lupercalium superstitionem celebrationem, LIX, 110.

MAGICIS (de) artibus et incantationibus, Carol. Magn., XCVII, 882.

MAGISTRATIBUS (de) municipalibus, Constant., VIII, 265.

MAGISTRI (de officio) officiorum, Constant., VIII, 794. — De magistris, Rather., CXXXVI, 156.

MALEFACTORIBUS (de), Carol. Magn., XCVII, 147, 829, 841; Regino Prumiens., CXXXII, 541.

MAJORATUS. Commentarius de majoratu et senescalia Francie, Hugo, CLXIII, 1053.

MALEFICIS (de), Constant., VIII, 153, 162; Carol. Magn., XCVII, 511, 758, 821; Regino Prumiens., CXXXII, 549; S. Stephanus leges, CLI, 1251.

MALEFICIUM. De maleficiis, Constant., VIII, 220; Carol. Magn., XCVII, 516. — De purgatione maleficii, Formulæ veteres incerti auct., LXXXVII, 770. — Resolutio omnium maleficiorum et maleficiorum et incantationum, Marculf. app., LXXXVII, 945.

MALLUM. De mallo publico, Carol. Magn., XCVII, 660; Regino Prumiens., CXXXII, 219, 271, 507, 544, 546, 547, 548. — De eo qui ad mallum legibus manutus fuerit et non venerit, Carol. Magn., XCVII, 775.

MANCIPIA. De mancipiis, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 800; Carol. Magn., XCVII, 151, 653, 906. — De mancipiis palatii et Ecclesiarum, *ibid.*, 145, 144. — Edictum de mancipiis Ecclesiarum, S. Stephanus leges, CLI, 1059. — De agricolis et mancipiis domlicis vel fiscalibus rei publicæ et privatis, Constant., VIII, 598. — De mancipiis a fisco regali occupatis, Carol. Magn., XCVII, 567. — De mancipiis et colonis patrimonialium, saltuensium et emphyteuticorum fundorum, Constant., VIII, 187. — De mancipiis vendendis, *ibid.*, 725. — Præceptum de commutando mancipio. Liber diurnus Pontif., Roman., CV, 100. — De mancipiis in villis dominicis confugientibus, Carol. Magn., XCVII, 411, 577. — Mancipia cur olim in præsentia ecclesiasticorum vel iudicum venderentur, S. Gregor. Magn., LXXVII, 1657. — Quindecim solidorum pretio mancipium

redimitur, *ibid.*, 676. — Causa fidei mancipia invitis dominis, in libertatem asserebantur, nullo dato pretio, *ibid.*, 675. — Hæc facultas non ubique viguit, *ibid.*, 675, 676, 683. — Mancipio ea lege manumisso ut monachus fieret, monasterium deserere non licebat, *ibid.*, 971. — Mancipia et arma extra regnum vendere prohibitum, Carol. Magn., XCVII, 155. — Mancipium Christianum non potest habere paganus, Judæus vel hereticus, *ibid.*, 635, 680, 876, 877. — Pagana mancipia a Judæis circumcidendi leges vetant, *ibid.*, 823, 824. — Si pagana mancipia circumcidere Samaritani, illa in libertatem vindicent, *ibid.*, 824; Isaac Lingonensis episc., CXXIV, 1109. — MANDATORES cædis, Regino Prumiens., CXXXII, 501.

MANDATUM (*mandum dare*), S. Isidor., LXXXII, 205. — Mandatum, Marculf., LXXXVII, 747, 761, 767, 778, 781, 836, 893, 898. — Textus mandati, *ibid.*, 750, 822. — Mandatum qualiter maritus negotium uxoris prosequatur, Formulæ veteres incerti auctoris, *ibid.*, 787. — Mandatum de Saxonibus obsidibus imperatori Moguntiam presentandis, XCVII, 721. — Mandatum episcopis factum, Innocent. III, CXXVI, 97.

MANDATUS, S. Greg. Turon., LXXI, 1160 app.; Formulæ Andegavens., LXXXVII, 839, 831, 852.

MANICHÆI. Valentinianus Manichæos poenis plerendos decrevit, S. Leo, LV, 947 (not.). — Leges de Manichæis, Justinian., LXXII, 1063.

MANNIRE, Carol. Magn., XCVII, 407, 457, 575.

MANNITIO (de) secundum legem ad mallum, Carol. Magn., XCVII, 558.

MANSIO. De mansionibus, Regino Prumiens., CXXXII, 415.

MANSIONARI, Anastas. Biblioth., CXXVIII, 867, 875, 985.

MANSUS. De manso, Carol. Magn., XCVIII, 521; Regino Prumiens., CXXXII, 497, 416. — De manso Ecclesiæ, *ibid.*, 187, 197, 200, 593, 409, 416. — Charta exemptionis mansi ejusdam a tributis, vectigalibus, operibus et araturis, Formulæ Baluzianæ, LXXXVII, 879.

MANUMISSIO, Regino Prumiens., CXXXII, 271, 272, 275, 469, 482. — De manumissionibus, Carol. Magn., XCVII, 805; Anastas. Biblioth., CXXVIII, 19. — Manumissio servorum quatuorplex, S. Greg. Magn., LXXVII, 753, 805. — De manumissionibus in Ecclesia, Constant., VIII, 214. — Gesta manumissionis, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 778. — Manumissionis forma cum adjunctis donationibus et conditionibus, S. Greg. Magn., LXXVII, 801, 805. — Charta regalis manumissionis, Formulæ Baluzianæ, LXXXVII, 878.

MANUMISSI. De liberis manumissis servis Ecclesiæ, S. Ivo, CLXI, 254, 255, 916, 918. — Lex Romana de manumissis, Regino Prumiens., CXXXII, 272. — De his qui a non domino manumissi sunt, Constant., VIII, 167. — Manumissi servi denuo mancipari non debent, S. Ivo, CLXI, 915, 917, 919. — Manumissi ne testificentur, Carol. Magn., XCVII, 767, 786.

MARCA. De vasis dominicis ad marcam custodiendam constitutis, Carol. Magn., XCVII, 569.

MARITIMA custodia. De comitibus ad custodiam maritimam deputatis, Carol., XCVII, 569.

MARITUS. Mandatum qualiter maritus negotium uxoris prosequatur, LXXXVII, 857.

MARTIANI imperatoris lex de juramento clericis prohibito etiam in iudicium citatis, S. Benedict. Anianensis, CIII, 811 (not.).

MATERIS (de) diversis homicidiorum et poena eorum, S. Ivo, CLXI, 705.

MATERNIS (de) bonis, Constant., VIII, 125 et seqq., 169, 575.

MATHEMATICIS (de) et cæteris similibus, Constant., VIII, 155, 162.

MATHILDÆ comitiſſæ chartulæ, Codex Carolin., XCVIII, 35, 631, 659.

MATRICULA. Quod pro loco matriculæ nihil a quoquam requiri, vel accipi debeat, CXXV, 797.

MATRIMONIUM. De matrimonio, Nicolaus papa I, CXIX, 1197; Opera adespota, CXXXVIII, 428; S. Ivo, CLXI, 585, 585, 1215; Innocent. III, CCXIV, 540; CCXVI, 1262. — Lex terrena de matrimonio, S. Gregor. Magn., LXXVII, 1187, 1188, 1189, 1190. — Leges veteres de matrimonio, Hincmar., CXXV, 1023, 1024. — De matrimonio sanctimonialium virginum vel viduarum, Theodos., XIII, 527. — De impedimentis matrimoniis, S. Isidor., LXXXIV, 109; Innocent. III, CCXVI, 975. — Quando irritum sit matrimonium, S. Ivo, CLXI, 596, 929. — De dissolvendo matrimonio, Clemens III, CCIV, 1483; Innocent. III, CCXVI, 29. — Matrimonium sine dote fieri non debet, S. Ivo, CLXI, 616. — Circa matrimonium

dispositio, in fragmentis Julii papae, VIII, 969. — Circa matrimonium canonice, S. Siricii papae, XIII, 1189, 1191. — Circa matrimonium, S. Leo papa, I, IV, 1135; S. Gregor. Magn., LXXVII, 1185; S. Isidor., LXXXIV, 75. — Ex concilio Herfordiae, XCIX, 954. — Capitula circa matrimonium, CCXII, 62. — Contra matrimonium catholicorum cum haereticis, S. Gregor. Magn., LXXVII, 150, 275. — De matrimoniis prohibita, Carol. Magn., X, VII, 147, 148. — De separatione conjugum, S. Ivo, CLXI, 129. — Nullus, uxore velata superstite, aliam ducat, Joann. archiepisc. Rothomagi, CXLVII, 271. — Ne absens viri uxor, alteri nubat, priusquam de viri morte compertum habeat, *ibid.* — Uxor mortua, licet viro aliam ducere, sed non repudiatam vel desponsatam, Gratian., CLXXVII, 1596. — De matrimonio servorum, Formulæ Andegav., LXXXVII, 850, S. Egbert. Eborac. archiepisc., LXXXIX, 595. — Licet servus matrimonium contrahere, S. Ivo, CLXI, 1251; Gratian., CLXXXVII, 1435. — Legitima servorum conjugia sua auctoritate domini non dirimunt, Gratian., CLXXXVII, 1456. — Inter patronum et libertam constata esse matrimonium legitimum, *ibid.*, 1435. — Epistola Honorii II de matrimonio Guillelmi de Dampetra cum Margareta, sorore comitissæ Flandrens. Innocent. III, CCXVI, 553.

MEDICUS (de). Constant., VIII, 225, 510, 575; Rath., CXXXVI, 151.

MEMBRUM. De membro truncato post diem tertium subventum, Eduardi leges, CXXXVIII, 462. — Membrorum praecisionum astimatio, Willelmus Conq. leges, CXLIX, 1299.

MENDACIO (de). S. Ivo, CLXI, 779.

MENDICITAS. De mendicis, Rath., CXXXVI, 156. — De mendicis discurruntibus, XCVII, 529.

MENSURIS (de). Carol. Magn., XCVII, 566, 586, 635, 774; Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1319. — De mensuris vini, Alexand. III, CC, 651. — Contra falsas mensuras, XCVII, 259.

MERCATIO. Ut clerici emere vitium vel vendere carius non permittantur, S. Isid., LXXXIV, 311. — Clerici mercatus prohibiti die dominica, Carol. Magn., XCVII, 146.

MERCATOR. De mercatoribus, S. Bernardi, CLXXII, 719. — Mercatores ad solvendas Ecclesiis decimas cogendi, Innocent. III, CCXIV, 189.

MERCATUS non fiat in die Dominico, Regino Prumiens., LXXXII, 265.

MERCENARIUS. De mercenario et cliente, Rath., CXXXVI, 172.

MERETRICES. De meretricibus, S. Ivo, CLXI, 591. — Lex Julia permittens concubinas ac meretrices perirentes, S. Zeno, XI, 297.

MESSIBUS (de) vel annonis in hoste rapta vel furata, Carol. Magn., XCVII, 561.

METALLARIIS (de). Constant., VIII, 290.

METALLIS (de). *ibid.*

METUM. De eo quod per vim et metum fit, S. Ivo, CLXI, 937; Innocent. III, CCXVI, 1225. — Qui dolus et metum adhibet ut res ad alium trahatur, tuncque vi et dolo tenebitur, Ivo, CLXI, 944. — Vi, metu extorta restitutio non obligat, Innocent. III, CCXIV, 830.

MIGRANTIBUS (de) et patria, Nicol. pap., I, CLIX, 970.

MILES. De militibus, Willelmus Conq. leges, CXLIX, 1311. — Milites ad conversionem admitti velut Iuanus Apostata, S. Greg., LXXVII, 662, 665. — Si Gregorius Magn. Mauricius precatur ut tempore vel humiliter regem qui milites in monasteriis recipi prohibuerat, S. Greg. Magn., LXXVII, 662, 665. — De restituenda re militibus, S. Stephani leges, CLI, 1252. — De privilegiis militum, Joann. Saresb., CXCIX, 601. — Constitutiones militum de Calatrava quæ Innocentio III confirmandæ proponuntur, Innoc. III, CCXVII, 281. — De militibus et stipendiis eorum, S. Abbo, CXXXIX, 506.

MILITARI (de) re, Constant., VIII, 251.

MILITARUM *Blis*, Constant., VIII, 558, 565, 575.

MILITIA. De militia, Hincmar., CCXV, 981. — Liber de bello Saxonico, Bruno, CXLVII, 491. — S. Bernardus dehortatur principes a bello, CLXXXII, 229. — In bellis armis milites Deo placere possunt, Gratian., CLXXXVII, 1165. — Militare non est peccatum, *ibid.*, 1161. — Militia delectum exigit, scientiam et exercitationem, Joann. Saresb. Carnot. episc., CXCIX, 592. — Quæ sit conceptio sacramenti militaris et quod sine eo militare non licet, *ibid.*, 599.

MINISTER. De ministris publicis, Rath., CXXXVI, 165.

MINISTERIALIBUS (de). Hincmar. CCXV, 1001.

MINISTERIO (de) regali, Carol. Magn., XCVII, 869.

MISSI. De missis, Codex diplomat., XCVII, 758, 775; Codex Carol., XCVIII, 540; Carol. Calvus, CCXIV, 865, 867; Hincmar., CCXV, 1078, 1079. — Capitula missi data, Francorum regum capitul., 621. — Capitula mis-

sorum, *ibid.*, 595, 616, 618. — Capitula de instructione missorum, Carol. Magn., XCVII, 527. — De missorum potestate, *ibid.*, 656. — Missi imperiales, Codex diplomat., XCVIII, 132, 166, 205, 207, 599, 405.

De missis dominicis, Codex diplomat., XCVII, 557, 591, 592, 771. — Capitula missorum dominicorum, *ibid.*, 291. — De cura missorum dominicorum, *ibid.*, 554. — De missorum dominicorum observatione, *ibid.*, 580. — De nominibus locorum in quibus missi dominici legatione funguntur, *ibid.*, 512.

Missi regni principum Francorum, Codex diplomat., XCVIII, 106, 114, 120, 145, 147, 166, 162, 165, 170, 174, 175, 178, 197, 205, 215, 218, 220, 225, 226, 246, 248, 249, 250, 252, 294, 296, 502, 524, 532, 534, 535, 554, 560, 566, 590, 598, 600, 402, 416, 423, 428, 434.

Missi pontificum Romanorum, Codex diplomat., XCVIII, 53, 66, 107, 110, 114, 120, 132, 147, 150, 161, 171, 172, 182, 185, 199, 206, 209, 217, 258, 259, 282, 259, 281, 285, 292, 300, 306, 308, 312, 350, 352, 414.

MUNITIONARIIS (de). Erkembald., CXXXVII, 597.

MONACHI. De monachis, Theodos., XIII, 552; Justinian., LXXII, 1014. — Valens legem dedit ut monachi militarent, nolentes fustibus necarentur. S. Prosper Aquit., I, 1, 563. — De eo qui monachis summum concedit, Alfred. leges, CXXXVIII.

MONASTERIUM. De eo qui monasterium, vel ecclesiam frerit, CXLI, 1537. — De magna re ejus qui vult xenodochium aut monasterium construere, Marculf., LXXXVII, 725.

MONETA. De moneta, Codex diplomaticus, XLVII, 511, 514. — De falsa moneta, Constant., VIII, 156, 251, 315, 558, 580, 651; Carol. Magn., XCVII, 567, 555, 779. — Capitula de moneta, *ibid.*, 521. — De administratione unius monete, *ibid.*, 540. — Facultas cudendi monetas, Codex Carol., X, VIII. — De circulatione monetæ, Carol. Magn., XCVII, 194, 408. — Privilegium monetæ, Ludovici diplomata ecclesiastica, CIV, 1276. — De adulteratoribus monetæ, Codex diplomat., XCVII, 409, 577. — Amputanda illi manus qui falsam monetam percussit, S. Ivo, CLXI, 855. — De vera moneta et pondere, Innocent. III, CCXIV, 518.

MONETARIIS. De monetariis, Ethelstabi leges, CXXXVIII, 463-466. — De officio magistri monetariorum, Erkembald., CXXXVII, 591. — De falsis monetariis, Codex diplomat., XCVII, 586.

MONIALIS. De contractione monialis, Alfredi leges, CXXXVII, 454.

MORS. De hominibus ad mortem diffudatis, Codex diplomat., XI, VII, 539.

MOS. Quid sit mos, S. Ivo, CLXI, 1120; Gratian., CLXXXVII, 20. — Tibi auctoritas defuncti mos populi et majorum instituta pro lege servantur, Gratian., CLXXXVII, 59. — Diuturni mores pro lege sunt habendi, *ibid.*, 65.

MULTA vel **MULTA**. Hæthelstabi leges, CXXXVIII, 475. — De ceturia multa, Willel. Conq. leges, CXLIX, 1507. — De multa pro dignitate Ecclesiæ contemnda, Monumenta diplomatæ, I, LI, 1171. — Pro mutilationibus, I XXX, 351, 352, 353. — Pro vulneribus, Ethelbert., *ibid.*, 351. — Pro homicidio, *ibid.*, 350. — De multa compediti nolentis ad iudicium venire, canones Hiberni, XCVI, 1322.

MULIER. De religiosa muliere decepta, Codex diplomat., XCVII, 881. — De muliere vi compressa, Willelmus Conq. leges, CXLIX, 1505. — Jure canonico et gallico admittuntur mulieres ad ferendum testimonium, S. Greg. Magn., LXXVII, 653, 674. — Mulieres in iudicio testimonium dicendi ius habent, Gratian., CLXXXVII, 977. — Certis de causis concessa est mulieribus publica accusatio, *ibid.*, 977. — Mulier nubens intra annum luctus infamis, S. Ivo, CLXI, 929. — Mulier luctu liberorum suorum si vult secundo nubere, filius suis debet providere tutorem, S. Ivo, CLXI, 929, 934. — Mulier quæ secundo nupserit res illis suis a se donatas retrahere non potest, *ibid.*, 929. — De muliere servo alieno per vim juncta, Constant., VIII, 115, 298, 361. — De mulieribus quæ se servis propriis junxerunt, *ibid.*, 515.

MUNDEBURDUS, *Mundeburden*, *Mundeburgum*. S. Henrici Monum. diplomat., CXL, 242. — Mundeburdum, Regino Prumiens., CXXXII, 520, 446, 467. — Mundeburdum regium, Regino Prumiens., CXXXII, 585, 471. — Charta de Mundeburgo regis et principis, Marculf., LXXXVII, 714, 815.

MUNICIPALES leges, Erkembald., CXXXVII, 581-598.

MUNIMINE (de) prolis regis, S. Isidor., LXXXIV, 492, 511.

MUNITIONE (de) prolis a quo conjugis regis, S. Isidor., LXXXIV, 558.

MUNUS. Munera civilia indicantur, Constant., VIII,

516, 595. — In muneribus leges, Arnob. V, 917. — Edictum contra eos qui munera regis collata ecclesiis subriperunt, Cassiodorus, LXXIX, 864.

MUTUS potest matrimonium contrahere, Innocent. III, CCXIV, 504.

MUTUUM. De mutuo, S. Isidor., LXXXII, 307; Capitulare ecclesiast., XCVII, 164.

NAMUM. De pignore quod namium vocant capiendo, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1515.

NATIVITAS. Ut pro natalitate regis ingenui relaxetur, Marculf., LXXXVII, 724.

NAUFRAGIUS (de). Constant., VIII, 480.

NAUTÆ unde mercedem accipiant, S. Ivo, CLXI, 937.

NAVICULARIUS (de). Constant., VIII, 112, 121, 165, 381, 587. — De naviculariorum prædile, *ibid.*, 320.

NECATORES. Ut episcopus cum iudicibus necatores filiorum acriori disciplina corripit, S. Isid., LXXXIV, 551.

NEGOTIATORIBUS (de). Codex diplomat., XCVII, 283, 778. — De negotiatoribus quousque procedant, *ibid.*, XCVII, 551.

NEPOS, NEPTIS. Qualiter nepotes et neptes hæreditates inter se partiantur, S. Ivo, CLXI, 928. — Episcopi: a qua iter nepotes in loco filiorum instituuntur ab avo, Marculf., LXXXVII, 735, 787. — (Charta cum in locum filiorum nepotes instituuntur ab avo (Marculf.?), *ibid.*, 817. — (Charta cum quis suo nepote aliquid meliorare voluerit, Marculf., *ibid.*, 736; (Marculf.?), *ibid.*, 818.

NOBILES. De nobilibus, Rather, CXXXVI, 165.

NOBIL (de) sacerdotibus lex, VIII, 75.

NOVA. De Novis, Codex diplomat., XCVII, 411, 851, 577, 579, 725, 903; Regiō Prumiens., CXXXII, 203, 201, 202, 417.

NORMANNI. Normannorum antiquæ consuetudines et iustitiæ, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1529. — De iure Normannorum qui ante adventum Willelmi cives fuerant Anglicani, *ibid.*, 1518. — De Normanni eade, *ibid.*, 1518.

NOTARIJ. De notariis, Codex diplomat., XCVII, 283. — De notariis a multis dominicis eligendis, *ibid.*, 557.

NOTITIA sacramentalis, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 769.

NOVALIA rura, Regiō Prumiens., CXXXII, 200, 417.

NOVELLA, NOVELLÆ. Novellæ seu leges ad religionem pertinentes, Justinian. imperat., LXXII, 921, 922 et seqq., 1110. — Codex novellarum, Paulus Warnefrid., LCV, 468. — Novellæ Justiniani ante sæculi v medium non parebant Franci, S. Greg. Magn., LXXVH, 1044. — De Novellis, S. Ivo, CLXI, 504. — Novellis de Hebræis, Justinian., LXXII, 1051.

NUMERARIIS (de) auctariis, Constant., VIII, 164, 372, 577.

NUMMUS. De nummo Romano, Canuti monumenta diplomat., CLII, 1174. — Ut nummos bonos nullus respuat, Codex diplomat., XCVII, 905.

NUNCUPATIO. S. Isidor., LXXXII, 204.

NUNDINÆ. Diploma Pippini regis pro nundinis sancti Dionysii, XCVI, 1524.

NUPTIÆ. De nuptiis, Theod., XIII, 524. — De inutilibus nuptiis, Constant., VIII, 397. — De damnatis nuptiis, Codex diplomat., LXXII, 885. — Lex Romana de nuptiis incestis, Regiō Prumiens. abb., CXXXII, 275. — De nuptiis oculis, O., CXXXII, 696; CXLVII, 270; CLXXXVII, 1448.

OBLIGATIO. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 782. — Obligatio castorum baronum, CCXVI, 96.

OBLIGATUS. Publicis rationibus obligati neque in clero neque in monasterio suscipiendi, S. Gregor. Magn., LXXVII, 909.

OBNOXIATIO. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 764, 780. — Charta obnoxiationis a patre in filius facta, Marculf., LXXXVII, 754.

OBTEMPERARE. Regibus non obtemperandum si quid contra Deum præcipiant, S. Ivo, CLXI, 931, 907, 908.

OCCIDERE hominem non semper criminiosum, Hincmar., CXXV, 842, 851, 852.

OCTO genera penarum a Tullio descripta, Codex diplomat., XCVII, 667; S. Isidor., LXXXII, 211.

OFFÆ regis chartæ, App. ad Bed., XCV, 372, 575.

OFFICIUM. De officiis diversis, Constant., VIII, 118, 521. — Officiis publicis addicti a sacris ordinibus arcentur nisi ex consensu principis, S. Gregor. Magn., LXXVII, 662. — Hanc legem præstitit Innocentius I., instauravit Mauricius imperator, laudat Gregorius Magn., *ibid.*, 662.

OMINE (de) excommunicando, Codex diplomat., XCVII, 412.

OPPIA lex. Orosius, XXXI, 907.

OPPRESSIO. De oppressione infantum, Regiō Prumiens., CXXXII, 297. — De oppressionibus liberorum hominum, Codex diplomat., XCVII, 235.

OPTIMATIBUS (de) palatii atque gardingis, sub qua eos iustitiam cautela examinari conveniat, S. Isid. r., LXXXIV, 490.

OPUS. De operibus publicis, Constant., VIII, 199, 214, 315, 337. — De operibus servilibus quæ diebus dominicis non sunt agenda, Codex diplomat., XCVII, 519.

ORBUS. Correctio legis adversus orbos, Eusebius VIII, 76.

ORDALIUM. De ordalio, Eduardi leges, CXXXVIII, 461; Ethelstani leges, *id.*, 461, 467.

ORDINATUS. De ordinatum vinciente aut verberante, Canuti I monumenta diplomat., CLII, 1179.

ORPHANIS (de), Codex diplomat., XCVII, 776; S. Stephanus leges, CLII, 1249. — Orphanorum protectio commendatur, Carol. Magn., *ibid.*, 155. — Orphanis subveniendum, *ibid.*, 516.

OTTONIS imperatoris pactum cum Adolfo archiepiscopo Coloniensi, Innocent. III, CCXVII, 287.

OVIS. Qui furatus est ovem, oves quatuor pro una restituere debet, S. Ivo, CLXI, 966.

PACTUM. S. Ivo, LXXXII, 205. — De pactis, Constant., VIII, 161; S. Ivo, CLXI, 937. — De pactis conservandis, Codex diplomatic., XCVII, 766, 785. — Pactum inter parentes de eorum hereditate, Marculf., LXXXVII, 737.

— Pactum divisionis inter fratres, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 804. — Pactum inter recipientes, *ibid.*, 789. — S. Henrici pactum cum Benedicto VIII, CXL, 253. — Philippi pactum cum Coloniensibus, Innocent. III, CCXVII, 297. — Pacta quedam canonibus repugnancia dissolvit, *id.*, CCXV, 156. — Ottonis imperatoris pactum cum Adolfo archiepiscopo Coloniensi, *id.*, CCXVII, 287. — De illicito pacto, S. Ivo, CLXI, 942.

PAGANISMUS. Pœna perseverantium in paganismo, mors, Capitular. Saxon., XCVII, 145.

PAGANUS. De paganis s. criticis et templis, Theodos., XIII, 540. — Leges Theodosii contra paganos templaque eorum, Cassiod., LXXIX, 1149, 1150. — pagani et hæretici non possunt accusare Christianos, Calus pap., V, 184. — Leges imperatorum contra paganos, S. Aug., XXXVIII, 315. — Leges imperatorum paganorum sacrificia capitale plebant, *id.*, LXXXIII, 526. — Cur cum pagani et hæretici aliter actum, S. Gregor. Magn., LXXVII 1267.

PAGENSES. De pagensibus, Codex diplomatic., XCVII, 904. — De chartis pagensibus, Marculf., LXXXVII, 725 et seqq. — Relatio pagensium ad regem directa, *ibid.*, 719.

PALATIUM. Capitulare de disciplina palatii Aquagrænsis, Codex diplomatic., XCVII, 519.

PANDECTÆ. Codex Digestorum sive Pandectarum, Paul. Warnefrid., XCV, 468. — De libro Pandectarum, S. Ivo Carnot., CLXI, 504.

PAPIA lex, Lactant., VI, 203, 902. — Papie et Julius leges de juniorum conjugio a Severo abrogatæ, Tertull., I, 286, 287. — Lex papia a Claudio Cæsare abrogata, Lact., VI, 903.

PAPIÆ iudices a Carolo constituuntur, Codex Diplomatic., XCVIII, 293.

PARENTELA (de) sacramentum, S. Ivo, CLXI, 670.

PARES De gradibus parium, Edwardi leges, CXLIX, 1544.

PARLIAMENTUM. Modus tenendi parliamentum, Willelmi Conquest. leges, CXLIX, 1539. — De casibus et iudiciis parliamenti, *ibid.*, 1542. — De modo parliamenti, *ibid.*, 1534. — De negotiis parliamenti, *ibid.*. — De inchoatione parliamenti, *ibid.*. — De diebus et horis ad parliamentum, *ibid.*. — De prædicatione ad parliamentum, *ibid.*, 1545. — De pronuntiatione in parlamento, *ibid.*. — De ostiario parliamenti, *ibid.*, 1546. — De loco et sessionibus in parlamento, *ibid.*. — De absentia regis in parlamento, *ibid.*. — De partitione parliamenti, *ibid.*, 1548.

PAROCHIA. Charta qua rex concedit parochiam jus eligendi episcopi, Formulæ Baluzianæ, LXXXVII 878.

PARRICIDÆ. De parricidis, Carol. Magn., XCVII, 251, 758, 882; Nicolaus papa I, CLXI, 991; Regiō Prumiens., CXXXII, 290, 291, 296, 300, 327. — Parricidarum pœna in lege Romana, Lactant., VI, 588.

PARRICIDIO (de). Constant., VIII, 151.

PARTU (de) ancillæ, ignorante domino, S. Ivo, CLXI 925. — Aut de illo genito, *ibid.*, 941.

PATER. De patribus qui filios suos distraxerant Constant., VIII, 397.

PATRIATU (de) charta, Marculf., LXXXVII, 705, 815.

PATRIMONIUM ecclesiæ in Gallia in possessionibus maxime consistat, S. Greg. Magn., LXXVII, 1152. — Regibus Galliarum commendatum, *ibid.*, 1153.

PATROCINIUM. Regis patrociniis violatio, Ethelbert.,

LIXX. 548. — Plebeii patrocini violatio. *ibid.*, 549.
 PAUPERIBUS (de). Carol. Magn., XCVII, 404, 414, 571, 579, 750. — De opprobrio pauperum. *ibid.*, 528.
 PAX. De religione et pace publica. Willelmi Conq. leges, CXLI, 1517. — De pace ecclesiastica, Eduard. senioris leges, CXXXVIII, 450; Alfredi regis leges, *ibid.*, 455. — De pace sancta Ecclesiae et avili jure eidem concessa, Willelmi Conq. leges, CXLI, 1537. — De pace Dei, regis et ecclesiarum, Canut. I regis Diplom., CLI, 1171. — De multitudine pacis regis, Willelmi Conq. leges, CLIV, 1595; Eduard. III, 1891. — De temporibus et diebus pacis regis, Willelmi Conq. leges, CXLI, 1535; Eduard. III, CLI, 1191. — De pacis publicae violatoribus, Willelmi Conq. leges, CXLI, 1295. — Constitutio pacis generalis, Henrici IV, Constitut., CLI, 1157. — Constitutio pacis provincialis, *ibid.*
 PECULIUM. S. Isidorus, LXXXII, 207. — De castris omnium palatinorum peculio, Constant., VIII, 205.
 PECUNIARIA iure leges Romanae tormenta, nisi cum de rebus haereditariis queritur, non adhibent, Hincmar., CXV, 1065.
 PEJERANTIBUS (de), Canuti I Monumenta diplom., CLI, 1178.
 PELAGIANI. Constitutiones imperatorum adversus Pelagianam heresim. Marius Mercator, XI, VIII, 94 (not.). — Constitutiones Theodori Junioris adversus Pelagianos, *ibid.*, 415. — Qua auctoritate sancta sit lex subscribendi adversus Pelagianos, an sacerdoti sola, an etiam imperiali, *ibid.*, 455 (not.). — Lex Honorii imperatoris adversus Pelagianos, S. Leo, I, VI, 1077.
 PELLIFICIUS (de), Erkembald., CXXXVII, 595.
 PENSIO dicitur id quod pro alicujus rei usu penitur, S. Greg. Magn., LXXVII, 582. — Pensio est redditus annuus. *ibid.*, 582.
 PERCUSSIONE (de), Willelmi Conq. leges, CXLI, 1299.
 PEREGRINIS (de), Codex Diplom., XCVII, 585, 774.
 PERFECTISSIMATUS (de) dignitate, Constant., VIII, 549.
 PERJURIUM. De perjurio, Codex diplomatic., XCVII, 906; Regino Prumiens., CXXXII, 284, 344; S. Ivo, CLXI, 779. — De perjuris, Carol. Magn., XCVII, 127, 150, 255, 296, 291, 292, 511, 514, 553, 587, 654, 724, 778. — Ethelstanileges, CXXXVIII, 464, 469; S. Stephanus leges, CLI, 1247. — Decreta de perjurio, Borchard., CXI, 875.
 PERVASORES rerum alienarum restituere debent, S. Ivo, CLXI, 252, 903. — De pervasoribus solum alienorum, Codex diplom., XCVII, 818, 840. — Contra pervasores bonorum alienorum decreta, Cassiod., LXXI, 782.
 PETITIONIBUS (de), Constant., VIII, 94, 184, 345.
 PHILIPPI regis Francorum Diplom. et decreta, CLIX, 842.
 PIGNUS, S. Isidor., LXXXII, 208. — De pignore, Codex diplomatic., LCVII, 147, 756. — De pignoribus, Constant., VIII, 122. — De pignoribus distrahendis, *ibid.*, 254.
 PILAX. De reparatione damni illati a placibus, Abbede et Ethelwulf., XVI, 1508.
 PIPPINI et Carolomanni diplomata, XCVI, 1501-1590.
 PISCATORIBUS (de), Erkembald., CXXXVII, 597.
 PISTORIBUS (de) et Catalabensibus, Constant., VIII, 174.
 PLACITUM, S. Isidor., LXXXII, 205. — De placito, Carol. Magn., XCVII, 882. — De placitis secularibus, *ibid.*, 882. — Principum placita animo jus condendi facta, habent vim generalis legis, S. Ivo, CLXI, 1117. — De placitis conservandis, Carol. Magn., XCVII, 766, 783. — De placitis a liberis huminibus observandis, *ibid.*, 414, 560. — De illis qui ad placitum bene fieri debent, *ibid.*, 557. — De placitis a missis dominicis comitibus utantur faciendis, *ibid.*, 865. — De armis ad placitum non portandis, *ibid.*, 555. — De placito centenarii, *ibid.*, 564, 738. — De placito comitis, *ibid.*, 557.
 Placita Childerici III, LXXXVIII, 1108, 1110.
 Placitum Childerici III quo locum abbati S. Dionysii asserit, *ibid.*, 1191.
 Placitum Childerici III, quo villa monasterio adjudicatur, *ibid.*, 1095.
 Placitum Chlodowici III, de lite, *ibid.*, 1079. — Ex placito sub Pippino rege, S. Greg. Turon., LXXI, 1200, *Append.*
 Pippini placitum de teloneis omnibus in mercato S. Dionysii ad ipsum monasterium evindicatis adversus Gerardum comitem Parisiensem, XCVI, 1570.
 Placitum missarum Caroli in causa Leonis III, Codex Carolinus, XCVIII, 497.
 PLIEBISCITUM, S. Isidor., LXXXII, 200. — Quid sit, Gratian., CLXXXVII, 51.

POENA. De poenis, Constant., VIII, 102, 119, 172.
 — Poena violati quadragesimalis jejunii, mors, Capitulare Saxon., XCVII, 145. — De penis in lege constitutis, S. Isidor., LXXXII, 211. — De pena illius qui in iudicem apostolicum manus violentas iniecit, Innocent. III, CXXIV, 804.
 POLITICUM regimen, Liber de comparatione regiminis ecclesiastici et politici, S. Agobard., CIV, 292. — De distributione officiorum ex politica constitutione veterum, Joannes Sarenb., CXIX, 590.
 POLYGAMIA (de), Nicol. pap. I, CXIX, 999.
 PONDERATORIBUS (de) et auri illatione, Constant., VIII, 291.
 PONDUS. De ponderibus, Codex diplom., XCVII, 586; Willelmi Conq. leges, CXLI, 1519.
 PONS. De pontibus publicis, Carol. Magn., XCVII, 581, 904. — De pontibus omnibus faciendis, *ibid.*, 576. — De pontibus ubi antiquitus fuerunt renovandis, *ibid.*, 541. — De pontibus per diversa loca emendandis, *ibid.*, 577. — De duodecim pontibus super Sequanam restaurandis, *ibid.*, 570. — De non cogendo ad pontem ire causa telonei, *ibid.*, 560.
 PONTIFEX. De decretis Romanorum pontificum, Nicolaus papa, *app.*, CXIX, 1187.
 POSSESSIO. De possessione, S. Ivo, CLXI, 1095-1098. — De acquirenda et requirenda possessione, Constant., VIII, 117. — Possessio quibus probetur argumentis, S. Greg. Magn., LXXVII, 651. — Quomodo valet possessio, S. Ivo, CLXI, 259. — Videtur possessio primum extensa ad 40 annos a S. Gregorio pro ecclesiasticis, S. Gregor. Magn., LXXVII, 455. — Possessio qui interruptur, *ibid.*, 456. — De possessione xxx annorum, C. D., XCVII, 661; Regino Prumiens., CXXXII, 196. — Possessio triginta annorum in secularibus rebus sufficit et olim valuit in ecclesiasticis, S. Greg. Magn., LXXVII, 455. — xl annorum possessio valet, Innocent. III, CCXIV, 546; S. Ivo, CLXI, 252. — Triennalis possessio objectiones excludit, *id.*, CLXI, 252. — Triennalis possessio intra unam provinciam servari debet, Gratian., CLXXXVII, 1028. — Limitis possessio praescribi non potest, *ibid.*, 1029. — Possessio emphiteutica quid sit, S. Greg. Magn., LXXXVII, 502. — Possessiones ecclesiarum immunes a permutatione tributorum ac vectigalium, Regino Prumiens., CXXXII, 197, 416.
 POSSESSOR non est dominus sed in re jus habet, S. Greg., LXXVII, 684. — Probatio non a possessore sed a petitoris partibus requirenda, S. Ivo, CLXI, 945. — Nullus rem aliquam sine possessoris voluntate vendere debet, *ibid.*, 946. — De possessore per vim expulso, Carol. Magn., XCVII, 767, 786; S. Ivo, CLXI, 960.
 POSSESSORIUM. De iure eligendi quoad possessionem et petitorium, Innocent. III, CCXIV, 851.
 POSTERITAS. Quod omnis posteritas habere debet, *App.* ad sacra. x, CLI, 1421.
 POSTULATIO (de), Theodora, XIII, 525.
 POSTULANDO (de), Constant., VIII, 182, 285, 300.
 POSTULATIONES, Regino Prumiens., CXXXII, 391.
 POTESTAS. Potestas non irritatur nec adulationi aurea prebent, S. Ambros., XVI, 86. — Principia potestas, S. Aug., XXXVIII, 109. — De regia potestate, Hugo, CLXIII, 941.
 PRÆCEPTIONES Theodorici regis, LXXII, 1112, 1114, 1115.
 PRÆCEPTUM donationis, Marculf., LXXXVII, 7:7. — Præceptum de Lamsiwerpo per manum regis, *ibid.*, 708. — Præceptum Pippini regis impetrato a Sigobaldo abbate, XCVI. — Pippini regis præceptum pro Taberniaci in pago Paristaco villae confirmatione, XCVI, 1526. — Præceptum Ludovici regis Francorum, S. Odo (Juniac., CXXXIII, 839. — Præceptum Choumrad imperatoris, *ibid.*, 812.
 PRÆDIA. De prædiis naviculariorum, Constant., VIII, 525; XCVII, 561.
 PRÆFECTUS ab exarcho distinctus magistratus, S. Greg. Magn., LXXVII, 481. — Præfectus cardinalis quinam olim diceretur, *ibid.*, 480, 461. — A præfecto annonae rationes exigebat urbis præfectus, *ibid.*, 484. — Præfectorum vicarius, *ibid.*, 412. — De præfectorum prætorio officio, Constant., VIII, 292, 527, 561.
 PRÆPOSITIS (de) et arcariis, Constant., VIII, 210. — De præpositis ab imperatore constitutis, Innocent. III, CXVI, 147.
 PRÆSCRIPTIO. De præscriptione, S. Ivo, CLXI, 1095-1098; Gratian., CLXXXVII, 1027-1058. — Præscriptio una est exceptionum quæ ex lapsu temporis sumitur, S. Greg. Magn., LXXVII, 455. — Temporalis præscriptio ubi currit ubi incumbit furor hostilitatis, Gratian., CLXXXVII, 1053. — Quæ humanitatis intuitu aliquibus præstantur

prescribi non possunt, *ibid.*, 1052. — De longi temporis prescriptione, Constant., VIII, 152. — De longi temporis prescriptione quæ pro libertate et non adversus libertatem opponitur, *ibid.*, 117.

De diversis prescriptionibus, Rogerius, CXLVI, 1485-1488. — An prescriptio centenaria soli Romanæ Ecclesiæ sit reservata, S. Greg. Magn., CLXXVII, 453. — Centenaria prescriptio contra Ecclesiam Romanam non admittenda, Innocent. III, CCXVI, 939.

Prescriptio L annorum de quibus et inter quos valeat vel non, Abbedo et Eithivolf., XCVI, 1293, 1294, 1299. — Prescriptio XL, S. Greg. Magn., LXXVII, 837; Carol. Magn., XCVII, 752; Rogerius, CXLVI, 1491. — Prescriptio XL annorum sola domibus religiosi opponi potest, Carol. Magn., XCVII, 367. — De prescriptione XL annorum servanda etiam contra S. Romanam Ecclesiam, *ibid.*, 455, 456. — Disceptatio de agrorum finibus quadraginta annorum prescriptio componatur, *ibid.*, 455.

Prescriptio tricennalis, S. Isidor., LXXXIV, 806; Regino Prumiens. abb. CXXXII, 196; Rogerius, CXLVI, 1491. — Repelli non possunt quæ xxx annis quiete possidentur, Gelasius pap., LXX, 157; Gratian., CLXXXVIII, 1031. — Rusticane parochie apud episcopos, qui eas possident xxx annis sine violentia, permaneant immobiles, *ibid.*, 1027.

De prescriptione xx annorum, Roger., CXLVI, 1488. — De prescriptione quinquennali, *ibid.*. — De prescriptione quadriennali, Constant., VIII, 398; Roger., CXLVI, 1488. — De prescriptione biennii et ejus effectibus, *ibid.*, 1487. — De prescriptione annali, *ibid.*, 1486, 1487. — Dialogus de prescriptionibus, *ibid.*, 1491-1502. — Catalogus prescriptionum, *ibid.*, 1501-1504.

PRÆSENTATIONIBUS (de), Celestinus III, CCVI, 1235.

PRÆSIDES ecclesiarum a publicis functionibus immunes esse jubet, Constantinus, VIII, 481.

PRÆSTARIA. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 775; (Marculf. ?), *ibid.*, 815, 814. — Præstaria de re ecclesiæ ab episcopo facta, Marculf., *ibid.*, 751. — Præstaria ad Ecclesiam, Formulæ veteres, *ibid.*, 768. — Præstaria ad casam Dei (Marculf. ?), *ibid.*, 811.

PRÆTOR. A quibus in provincia obeunda cavere debeat, S. Greg. Magn., LXXVII, 445. — Prætor ab antiquis dicebatur quicunque militum imperator, *ibid.*, 1075. — De prætoribus, Constant., VII, 494, 528.

PRECARIA. Formulæ veteres incerti auctoris LXXXVII, 767, 805; (Marculf. ?), *ibid.*, 814. — Formulæ ineditæ, *ibid.*, 897. — Append. ad sæcul. x, CLI, 1415, 1450, 1424, 1440. — Precaria ad casam Dei (Marculf. ?), LXXXVII, 811.

PRECARIUM. S. Isidor., LXXXII, 207.

PRECATORIA. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 782.

PRESBYTER. De compositione presbyteri si occisus fuerit, Regino Prumiens., CXXXII, 295, 294.

PRIMIPILANIBUS (de), Constant., VIII, 120, 148.

PRIMITIIS (de) seminum, Canuti Monumenta diplom., CLI, 1174.

PRINCEPS. De principibus, Constant., VIII, 120. — De his qui principibus maledicere præsumunt, S. Isidor., LXXXIV, 391. — Principes tenentur et ipsi legibus suis, Gratian., CLXXXVII, 49. — In libro de morte persecutorum, Lactantius probat principes, qui contra veram religionem reluctantur, et suam infelicitatem, et populum ruinam procurant, VII, 189 (304, 328), apud Lactantium. — In Vita Constantini Eusebii Pamphilus demonstrat plurimum imperatorem, providere felicitati subiectorum, VIII, 9 (312, 566), apud Eusebium Pamphilum. — De reverentia erga principes, LXXXIV, 79 (636), in Excerptis canonum, Apud S. Isidorum. — De commotione plebis, ne in principes delinquant; de electione principum; de commotione principum qualiter judicent, *ibid.*, 583. — De custodia salutis regum et defensione proliis presentium principum, *ibid.*, 389. — De incolumitate et adhibenda dolectione, regis proliis, *ibid.*, 400. — De his qui rege superstitie aut sibi, aut aliis aut futurum provident regnum, et de personis quæ prohibentur ad regnum accedere, *ibid.*, 401. — De custodia vitæ principum et defensione præcedentium regum a sequentibus adhibenda, *ibid.*. — De honore palatii primatibus, *ibid.*, 599. — De remuneratione collata fidelibus regum, *ibid.*. — Ut principes humilitatem cordis habeant, *ibid.*, 838, in Epistola Gregorii papæ. — Si aliquis contra regis voluntatem egerit, securitas qui eam persequi jussit, LXXXVII, 718 (646, 681), in Formulæ Marculfi monachi.

— De principibus christianis; officia et gloria eorum, CIII, 293 (820, 821), in libro de rectoribus christianis Sedulii Scoti. — De secularium principum officio et

obedientia episcopis præstanda, CXXXII, 9:7 (942, 965), apud Odonem Cantuariensem episc. — Principes tenentur et ipsi vivere legibus suis, CLXXXVII, 49 (1182, 1153), in 1^a parte Decreti Gratiani. — De differentia principis et tyranni, et quid sit princeps, CXCIX, 515 (1180, 1182), in Polycrat. Joannis Saresburiensis, Carnotensis episc. — Quod princeps, licet sit legis nexibus absolutus, legis tamen servus est et aequitatis, geritque personam publicam, et innocentem sanguinem fundit, *ibid.*, 514. — Quod princeps, minister est sacerdotum, et minor eis; et quid sit ministerium principatus fideliter gerere, *ibid.*, 516. — Quod divina legis auctoritate constat principem legi justitiam esse subiectum, *ibid.*, 518. — Quod principem castum esse oportet, et avaritiam declinare, *ibid.*, 520. — Quod debet legem Dei habere præ mente et oculis semper, et peritus esse in litteris, et litterarum agi consiliis, *ibid.*, 522. — Quod timorem Dei doceri debet, et humilis esse, et sic servare humilitatem, quod auctoritas publica non minuat, et quod præceptorum alia immobilia, alia mobilia, *ibid.*, 526. — De moderatione iustitiæ et clementiæ principis quæ debent in eo ad utilitatem reipublicæ contemperare, *ibid.*, 529. — Quod sit declinare ad dextram, vel sinistram, quod principi prohibetur, *ibid.*, 531. — Quod utilitatis de cultu justitiæ principes consequantur, *ibid.*, 532. — Quæ sit alia merces principum, *ibid.*, 533. — Ex quibus causis transferuntur principatus et regna, *ibid.*, 537. — Principes tenentur et ipsi vivere legibus suis, *ibid.*, 49. — Generalia quædam præcepta de officio principis et brevis epilocus quanta sit reverentia ei exhibenda, *ibid.*, 628. — Quod pro merito principis formatur populus, et ex merito populi formatur principatus, *ibid.*, 635.

PRISCILLIANIÆ Rescriptum Maximi imperatoris in causa Priscillianistarum, S. Damas. pap., XIII, 263 (not.).

PRIVATA lex communem legem facere non potest, Placid. episc., CLXIII, 664.

PRIVILEGIUM Theodorici regis, Folquin., CXXXVI, 1192. — De privilegiis eorum qui in sacro palatio militarunt, Constant., VIII, 115, 159, 172, 210, 311. — De privilegiis imperatorum in imperio Romano, Eutropius, CXXIX, 961-968.

PRORATIO a cunctis furtis probandis, Marculf., App., LXXXVII, 943. — Qui in probatione stant vs. stannum, ferrum et plumbum, S. Greg. Magn., LXXXII, 70. — Probatio certior in paribus illis ubi res acta, *ibid.*, 1518. — Ritus probationis per aquam frigidam, Eugenius II papa, CXXIX, 985-987.

PROCONSUL. De officio proconsulis et legati, Constant., VIII, 99, 186, 201, 398.

PROCURATIO. De procuratoribus immoderata reprimendis, Innocent., CCIV, 674. — De procuratoribus non augmentandis, *id.*, CCXVI, 1203.

PROCURATOR. De procuratoribus, Constant., VIII, 95, 167; S. Greg. Magn., LXXVII, 1267. — Per servum procuratorem, non potest domino invito fieri præjudicium, S. Ivo, CLXI, 1231.

PROFESSIO comitis Frixensis, Innocent. III, CCXVI, 847. — Professio comitis Convenarum, *ibid.*, 848. — Professio Gastonis de Bearnio, *ibid.*, 818.

PROFESSORIBUS (de), Constant., VIII, 225, 310, 375.

PROMISSUM cadit in debitum, S. Stephanus leges, CLI, 1253.

PROPINQUITATE (de), Carol. Magn., XCVII, 767.

PROPRIETAS. Quomodo proci oportet cum agitur de proprietate, Innocent. III, CCXIV, 934. — Per donationem acquiritur proprietatem, per traditionem sola possessio, S. Greg. Magn., LXXVII, 617, 618. — Si quis rem alterius quam excolit ad proprietatem habere vult et non potest et postea eam precaverit, LXXVII, 752, 835.

PROSCRIPTI. De bonis proscriptorum seu damnatorum, Constant., VII, 208.

PSEUDOGRAPHIIS (de) et dubiis narrationibus, Carol. Magn., XCVII, 518.

PUELLA. Charta compositionis ad aliquam puellam invitam traxerit (Marculf. ?), LXXXVII, 824. — Puella ante annum septimum sponsalia contrahere non potest, Innocent. III, CCXIV, 299. — Uæque ad annum xii paterna voluntatis puella subjacebit arbitrio, Gratian., CLXXXVIII, 1104. — De puellis invitis parentibus velatis, *id.*, XCVII, 410.

PUER. Præceptum de donando puero, Liber diurnus Rom. Pontif., CV, 101. — Pueros expositos cujuscunque conditionis nullo in suum dominum vindicare potest, S. Ivo, CLXI, 921. — De pueris, invitis parentibus, tonsis aut puellis velatis, Cod. diplom., XCVII, 410.

PUERPERIUM non formatum lex noluit esse homicidium, S. Ivo, CLXI, 706.

PUGNA. De pugna coram senatore, *Alfredi leges*, CXXXVIII, 534. — De pugnis, *Alfredi leges*, *ibid.*, 454.
PUPILLIS (de), *Cod. diplom.*, XCVII, 404, 414, 571, 579, 750. — Epistola qualiter pupilli recipiantur, *Formulae veteres incerti auctoris*, LXXXVII, 789. — De cura pupillorum et pauperum, *S. Isid.*, LXXXIV, 575. — Pupilli a comitibus protegendis, *XCVI*, 185.

PURGATIO. De purgatione criminatorum, *Canut. Monument. diplom.*, CLI, 1172. — De purgatione illius qui furi reus est, *Wilhelmi Conq. leges*, CXLI, 1501.

PURGATORIBUS (de) gladiatorum, *Erkembald*, CXXVII, 596.

QUÆSTIO. De questione, *Nicol. pap.*, CXIX, 1010. — De questionibus, *Theodos.*, XLII, 527.

QUÆSTORIBUS (de), *Constant.*, VIII, 194.

QUANTITAS. Leges juxta quantitatem delictorum vel criminum statuunt quantitatem penarum, *Petrus Cantor.*, CCV, 334.

RAPACIBUS (Je), *Isaac Lingon.*, CXXIV, 1076 *et seqq.*; *Regino Prumiens.*, CXXXII, 541.

RAPINA (de), *Carol. Magn.*, XCVII, 893; *Regino Prumiens.*, CXXXI, 535, 537 *et seqq.*; *S. Ivo*, CLXI, 803, 954.

— De rapinis, *Hincmar*, CXXV, 1078. — De rapinis infra regnum sacris, *Carol. Magn.*, XCVII, 761. — Quis differentia inter rapinam et furtum, *S. Ivo*, CLXI, 404.

— De illis qui furtum et rapinam exercent, *ibid.*, 982.

RAPTOR. De raptoribus, *S. Isidor.*, LXXXIV, 74, 171, 273, 811; *Nicolaus I pap.*, CXIX, 992; *Isaac Lingon.*, CXXIV, 1093, 1094, 1095, 1096; *Regino Prumiens.*, CXXXII, 573; *S. Ivo*, CLXI, 803.

— De rapitis et earum raptoribus, *Carol. Magn.*, XCVII, 525, 728. — De raptoribus et rapitis virginibus et viduis, *ibid.*, 758. — Collectio de raptoribus, *Francor. regum Capitul.*, CXXXVIII, 645.

— Lex Justiniani contra raptores virginum, *CLXXXVIII*, 253. — Uxor aliena raptor a stricto puniendus, *S. Greg.*, LXXVII, 682.

RAPTUS. De rapitu, *S. Ivo*, CLXI, 589. — De rapitu virginum vel viduarum, *Constant.*, VIII, 194. — De rapitu alienarum sponsarum, *Carol. Magn.*, XCVII, 405, 751.

— De rapitu puellarum, *S. Stephani leges*, CLI, 1219. — De correndo et existrando rapitu viduarum, puellarum, etc., *Hincmar*, CXXV, 1077. — Si quando maritus et femina pariter raptum conseruerint, infra quinquennium litiget, *Formulae veteres*, LXXXVII, 792.

RAYMUNDI comitis Tolosani negotii processus, *Innocent. III*, CXVI, 89-98.

REBAPTIZANS. Honorii leges in rebaptizantes, *XI*, 1201, 1203, 1208.

RECARDEI regis edictum de confirmatione concilii Tolosan. *LXXII*, 1121, 1122.

RECESVINTHO (a) principe lex edita, *S. Isidor.*, LXXXIV, 452.

RECEPTORES furum ut fures reputandi, *S. Ivo*, CLXI, 946.

RECLAMATIONIS libellus, *Regino Prumiens.*, CXXXII, 591.

RECLAMATORIBUS (de), *Cod. diplom.*, XCVII, 630.

RECONCILIATIONIS leges, *Innocent. III*, CCXVI, 714.

RECTOR apud jurisconsultos sumitur pro eo qui provincias quovis titulo regit, *S. Greg. Magn.*, LXXVII, 569. — De officio rectoris provinciae, *Constant.*, VIII, 150, 354, 350, 362, 386.

REDEMPITIO. De redemptione homicidae servi, *S. Stephani leges*, CLI, 1252.

REDEMPITIONALE. *Formulae veteres incerti auctoris*, LXXXVII, 776.

REFUGIIS (de) ad templa, *Alfredi leges*, CXXXVIII, 453.

REGALIA. De regalibus confirmandis, *Cod. diplom.*, XCVII, 579. — De regalibus beato Petro concessis, *ibid.*, 625. — Regalia Beneventi senul. xu, *ibid.*, 620. — Regalia et fisci res sint intactae, *S. Stephani leges*, CLI, 1246. — Concedia inter Clementem III et senatores et populum Romanum super regalibus, *CCIV*, 1507-1510.

REGIA jura illa servare nisi debent subditi, *Wilhelmi Conq. leges*, CLIX, 1319.

REGNUM. De his qui regnum sibi blandiuntur spe, rege superstitio, *S. Isidor.*, LXXXIV, 591. — De reprobatione personarum quae prohibentur adipisci regnum, *ibid.*, 590.

RELATIO cum judicio, *Formulae veteres*, LXXXVII, 730. — De relationibus, *Constant.*, VIII, 153.

RELATUM quod dicitur appennis, *Formulae veteres*, LXXXVII, 773.

RELEVUM. De relevio comitis, *Wilhelmi Conq. leges*,

CLIX, 1303. — De relevio baronis, *ibid.*, 1305. — De relevio colonorum, *ibid.*, 1507.

RENUNTIATIO. Litterae Reginae Cypride renuntiatione comitatum Campaniae et Brissae, *Innocent. III*, CCXVI, 988. — Litterae Ludovici regis de renuntiatione reginae Cypride, *ibid.*, 991.

REPARATIONIBUS (de) denuntiationum, *Constant.*, VIII, 141.

REPROBATIONE (de) personarum quae prohibentur adipisci regnum, *S. Isidor.*, LXXXIV, 590.

REPUDIUM. De repudiis, *Constant.*, VIII, 353; *Regino Prumiens.*, CXXXII, 505; *S. Ivo*, CLXI, 935; *Innocent. III*, CCXIV, 118-150. — Libellus repudii, *Marculf.*, LXXXVII, 716; *Formulae veteres incerti auctoris*, *id.*, 787. — Quando uxor mittat repudium marito, *S. Ivo*, CLXI, 935. — Lex Antonini de repudiis, *Hincmar*, CXXV, 757.

RES. De rebus pauperum vel minus potentum mala occasione non emendis, *Carol. Magn.*, XCVII, 546. — De rebus forte inventis, *Wilhelmi Conq. leges*, CLIX, 1297. — De eo qui rem alienam minoris venderit, *S. Ivo*, CLXI, 948. — Non debent accipere ecclesiastici res ab illis quorum liberi aut propinqui propter hoc exheredantur, *ibid.*, CLXI, 952.

RESCRIPTIO ad regem, *Marculf.*, LXXXVII, 706.

RESCRIPTUM. Rescripta seu jussa imperatorum dicuntur sacri apices, sacra imperialia seu sacra simpliciter, *S. Greg. Magn.*, LXXXVII, 512. — De diversis rescriptis, *Constant.*, VIII, 117, 128, 143, 185, 288, 573. — De rescriptis et eorum interpretationibus, *Innocent. III*, CCXVI, 1221. — Rescriptum Honorii Augusti in quo statuit ut, si Romae episcopi ordinati fuerint duo, ambo de civitate pellantur, *S. Isidor.*, LXXXIV, 677.

RESPONSA prudentum, *Constant.*, VIII, 532. — Quae sint responsa prudentum, *Gratian.*, CLXXXVII, 52.

RESPUBLICA. Quid respublica, secundum Plutarchum, et quid vicem animae in ipsa obtineat aut membrorum, *CCXIX*, 510 (1180, 1182), in Polycratice Joannis Saresburiensis, Carnotensis episcopi. — De principe, qui caput est respublicae, et de electione ejus et privilegiis, et praemio virtutis et culpae, *ibid.*, 548. — Quae mala vel bona subjectis proveniant de moribus principum, *ibid.*, 554. — De his qui in republica obtinent locum cordis, et quod impli arcendi sunt a consiliis potestatum, et de timore Dei et sapientia, et philosophia, *ibid.*, 560. — De latius potestatum, quorum necessitas expendenda est, malitia reprimenda, et de caudicibus, quorum lingua damifica, nisi funibus argenteis vincata fuerit, de innumeris acceptoribus, et quod munus est a manu, a causa, a tempore, vel loco, vel modo, *ibid.*, 563. — Qui sint praedes respublicae, et de cura eis impendenda, *ibid.*, 618. — Rempublicam ad naturam similitudinem ordinandam, et ordinem de apibus mutuandum, *ibid.*, 619. — Quod sine prudentia et sollicitudine nullus magistratus subsistit in columbia, nec viget respublica cujus caput infirmatur, *ibid.*, 620.

RESTITUTIONE (de), *Alexand. III*, C, 452; *Innocent. III*, CCXIV, 174; *CCXVI*, 1238. — De integri restitutione, *Constant.*, VIII, 501.

REUS. De reis requirendis, *Constant.*, VIII, 253. — Reus nemo fiat nisi inscriptione celebrata, *Regino Prumiens.*, CXXXII, 573. — De reo confessorium petente, *Canut. I Monument. diplom.*, CLI, 1179. — De reis ad Ecclesiam fugientibus, *Wilhelmi Conq. leges*, CLIX, 1335; *Edwardi*, CLI, 1192. — Extra provinciam reus nullatenus est producendus, *Gratian.*, CLXXXVII, 683.

REVELATIONIBUS (de), *Constant. Mag.*, VIII, 93.

REVERENTIA. De reverentia sacerdotibus a praestanda, *Canut. Monumenta diplom.*, CLI, 1172. — De reverentia imperatorum in clericis, *Placid. episc.*, CLXIII, 687.

REWADIARE bannum, *Regino Prumiens.*, CXXXII, 256, 451.

REX. Quid sit regis officium, *Wilhel. Conq. leges*, CLIX, 1356; *Eduardi III leges*, CLI, 1194. — De regibus, *Nicol. pap.*, CXIX, 1188. — Rex mala punire debet, *S. Ivo*, CLXI, 721. — Reges divinis legibus subditi esse debent, *ibid.*, 507, 905. — Reges legibus suis tenentur, *ibid.*, 908. — Rege vivente, alter non est eligendus, *ibid.*, 908. — De auxilio regis, *Wilhel. Conq. leges*, CLIX, 1357. — De fide et obsequio erga regem, *ibid.*, 1317. — Regibus non obtemperandum aliquid contra Deum praesipientibus, *S. Ivo*, CLXI, 721, 907, 908. — De hominum regis privilegio, *Wilhel. conq.*, CLIX, 1295.

RHODIAE leges, *S. Isidor.*, LXXXII, 202; *Gratian.*, CLXXXVII, 51.

RIBUARIA lex, Capitula quae in lege Ribuarum mittenda sunt, *Carol. Magn.*, XCVII, 263. — Capitula de lege Ribuariensi, *Francorum regum capitul.*, CXXXVII, 650.

RIGOR legum quando temperandus, *S. Ivo*, CLXI, 256.

RITUS coronationis Germaniæ regni, Codex Carol., CXVII, 671.

RIXANTIBUS (de) si alteruter fuerit percussus, S. Ivo, CLXI, 965.

ROBORIA (de) Monum. diplom. Æthelred. II, CLI, 1168.

ROCCIS (de). Cod. diplom., CXVII, 511.

ROMANA lex. S. Gregor. Turon., LXXI, 1160, 1161, app.; leges Romanæ. Hincmar., CXXV, 1026.

SACELLARIUS dicitur quæstor qui aerario præficitur, S. Greg. Mag., LXXVII, 749, 750.

SACERDÔS lex Theodori regis contra sacerdotes qui substantiam Ecclesiæ vendere aut donare præsumunt, Justinian., LXVII, 1118. — De injuriis sacerdotum in ecclesiis factis, Carol. Magn., XCVII (800), 403, 571, 730. — De sacerdotum pugna, Alfredi leges, CXXXVIII, 454.

SACHA (de), Williel. Conq. leges, CXLI, 1336; Edwardi III leges, CLI, 1194.

SACRAMENTALIS. Formulæ Andeg., LXXXVII, 845.

SACRAMENTUM. S. Gregor. Turon., LXXI, 1161, 1162 (app.); S. Isidor., LXXXII, 206. — De sacramentis, Carol. Magn., XCVII, 573, 653, 775, 897. — Sacramentum regis, Fran. Reg. capit., CXXXVIII, 653. — Sacramentum regum Jerosolymorum, Mon. de Bello sacro, CLX, 1238. — Sacramentum fidei ab Ottone exhibitum, Innocent. III, CCXVI, 1169. — De sacramentis ad palatium adhamitis, Carol. Magn., XCVII, 560. — De sacramento ab episcopis, abbatibus, comitibus præstando, *ibid.*, 149. — Sacramentum laicorum, Franc. reg. capitul., CXXXVIII, 745. — Sacramentum generale omnium fidelium, *ibid.*, 681, 746. — Sacramentum fidelitatis, Marculf., LXXXVII, 816; XCVII, 185; Colex Carol., XCVIII, 502, 505, 514, 525, 676, 681, 710. — Ubi sacramenta juranda sint, Cod. diplom., XCVII, 407. — Sacramentum Romanorum, etc., *ibid.*, 460.

SACRIFICIUM. De sacrificiis paganorum, Constant., VII, 202. — Leges Constantini contra sacrificia, Euseb. Pamp., VII, 44.

SACRILEGIUM. De sacrilegio, Regino Prumiens., CXXXII, 265; Alfredi regis leges, CXXXVIII, 453. — Puna sacrilegii, mors. capitul. Saxon., XCVII, 145.

SACRILEGIUS. De sacrilegis, Cod. diplom., XCVII, 797. — Sacrilegi ad testimonium non admittendi, S. Felix papa, XIII, 20. — Lex de sacrilegis a Joanne papa Gotthrico legibus addita in concilio Tricassino, Joann. pap. VIII, CXXVI, 795.

SAGA. De sagis, Cod. diplom., XCVII, 511; Edwardi senioris leges, CXXXVIII, 462; Æthelstani leges, *ibid.*, 463, 466. — De sagis ejiciendis, Canut. I Monum. diplom., CLI, 1178.

SAL. De his qui in littore maris saleem faciunt, Cod. diplom., XCVII, 569.

SALGAMO (de) hospitibus non præstando, Constant., VIII, 399.

SALICA lex. Capitula legis Salicæ, Franc. Reg. capit., CXXXVIII, 627. — Leges salicæ, Hincmar., CXXV, 1026. — Capitula legis salicæ addita, Cod. diplom., XCVII, 437. — Capitula legis salicæ addenda, *ibid.*, 255, 459, 780.

SALICA lex. Capitul. Ticin., XCVII, 215.

SAMARITANIS (de). Const., VIII, 130; Theod., XIII, 510. — Novella seu lex de Samaritanis, Justinian., LXII, 1050. — Lex contra Samaritanos, *ibid.*, 986.

SANGUINOLENTI. De his qui sanguinolentos emplos vel nutriendos acceperint, Constant., VIII, 341.

SATYRA (de) lege, S. Isidor., LXXXII, 202.

SCABINI. De scabinis, Cod. diplom., XCVII, 781. — De malis scabinis ejiciendis, *ibid.*, 903.

SCENICIS (de). Theod., XIII, 528; Cod. dipl., XCVII, 752.

SCENOPHYLLACIUM locus in quo ecclesiæ vasa et suppellectile servantur; *scenophylax*, eorumdem custos, S. Greg. Magn., LXXVII, 753.

SCITA PLEBIUM quid, S. Isidor., LXXXII, 200.

SCALIS (de) per singulas urbes habendis, Cod. dipl., XCVII, 862.

SCRIBIS (de). Cod. dipl., XCVII, 283.

SCRIBONUM munus erat in provinciis tyrones legere et probare, S. Greg. Magn., LXXVII, 568, 569.

SCRIPTUM Philippi et legatio ad papam, Innoc. III, CCXVII, 298.

SCULDASSIBUS (de). Capit. Long., XCVII, 159.

SCULTETI (de jure), Erkembald., CXXXVII, 583.

SCUTAGIUM Angliæ regi reddendum scribit Innocentius III, CCXVII, 247.

SECRETARIUM apud jurisconsultos locus dicitur in quo judices causas audiunt, S. Greg. Magn., LXXVII, 465, 461.

SECURALES leges, S. Aug., XXXIII, 146.

SECURITAS. Formulæ veteres, LXXXVII, 766, 777; Marculf. (?) *ibid.*, 830; Formulæ Andeg., *ibid.*, 841, 845,

849, 850; Formulæ ineditæ, *ibid.*, 894, 898; Liber Diurnus Pont. Rom., CV, 102, 103. — Securitas de homicidio, Marculf., LXXXVII, 741; Formulæ veteres incerti auctoris, *ibid.*, 795, 801. — Securitas de rapto, Formulæ Andegav., LXXXVII, 850. — Securitas de supersallitione, *ibid.*, 841. — Si quis contra regis voluntatem egerit, securitas cui eum persequi jussit, Marculf., LXXXVII, 718.

SEDITIONARIII. Contra seditionarios, S. Isidor., LXXXIV, 275.

SELIARIIS (de). Erkembald., CXXXVII, 595.

SENATORES. Ubi senatores vel clarissimi civiliter vel criminaliter conveniuntur, Constant., VIII, 151.

SENATUS CONSULTUM quid, S. Isidor., LXXXII, 201; Gratian., CLXXXVII, 32.

SENTENTIA. De sententiis passis et restitutis et liberis eorum, Constant., VIII, 227. — Sententia (Dubia), S. Henrici de conjugio clericorum, CXI, 252. — De sententia et re iudicata, Innoc. III, CCXVI, 1242.

SEPULCRORUM effractoires et violatores, Regino Prumiens., CXXXII, 265, 335, 368. — Quomodo puniendi, *ibid.*, 216.

SEPULTURA (de). Cod. diplom., XCVII, 145, 518, 550.

SERVITIUM. Qui se in servitio alterius obnoxiat, Marculf., LXXXVII, 745. — De facultate se ad Del servitium tradendi, XCVII, 653.

SERVUS, SERVI. De servis, Constant., VIII, 225; S. Isidor., LXXXIV, 275; Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 758, 766; Cod. diplom., XCVII, 514; Alfredi leges, CXXXVIII, 448; Williel. Conq. leges, CXLI, 1330. — De servis et eorum manumissione, *ibid.*, 1520.

— De servo quem colonus comparat, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 759. — De libertate servorum, S. Stephani leges, CLI, 1248. — Epistola regi mittenda pro libertate servi sui impetranda (Marculf.?) LXXXVII, 827. — De emendatione servorum, Constant., VIII, 161, 505. — Ne quis servum iudicet alienum, S. Ivo, CLXI, 926. — De servo interfecto ab altero servo, S. Stephani leges, CLI, 1252. — Pœna servi delatoris domini sui, S. Ivo, CLXI, 963, 966. — Servum iniuste raptum domini sine pretio vindicare potest, *ibid.*, 962. — Aliorum servi non corrumpendi aut sollicitandi, S. Stephani leges, CLI, 1249; S. Ivo, CLXI, 925. — Quicumque servo oculum eruerit liberum eum dimittat, Cod. diplom., XCVII, 755. — Ut exceptis servis fiscalibus nullus de servitute ad palatinum officium transeat, S. Isidor., LXXXIV, 495. — Notitia de natis servorum, For. And., LXXXVII, 834. — De servis fugitivis, Constant., VIII, 150, 370, 394; Cod. diplom., XCVII, 214, Nicolaus pap., CXIX, 990; S. Ivo, CLXI, 815, 916, 920, 921, 940. — De servis in fiscum regalem confugientibus, Cod. diplom., XCVII. — Quod servi fugientes dominos suos ad ecclesiam intercessionem debent querere non latebras, Gelas., LIX, 152. — Punien- dus qui fugitivum servum celaverit, S. Ivo, CLXI, 919. — De servis malefacientibus, S. Ivo, CLXI, 921. — De servo qui dampnum intulit, Codex diplom., XCVII, 538, 775. — De servis, inscdis dominis, malum inferentibus, S. Ivo, CLXI, 922, 923, 924. — De servis per contumaciam alicui vim inferentibus, Cod. diplom., XCVII, 567. — Quid securus sit qui alienum servum sibi insidiantem occiderit, S. Ivo, CLXI, 958. — De coactionibus servorum in Flandris et in Mempisco, Cod. diplom., XCVII, 569.

— De conjugiis servorum. (Vid. MATRIMONIUM). S. Gregor. Turon., LXXI, 1163, app. Colex diplom., XCVII, 567; S. Ivo, CLXI, 593. — Legitima sunt servorum matrimonia, *ibid.*, 619.

— De ordinatione servorum, Codex diplom., XCVII, 522. — De servis sine consensu dominorum ordinatis, Gelasius, LIX, 144. — De servis ad sacros ordines non mittendis, Cod. diplom., XCVII, 409. — Servi sine domini consensu ad habitum conversionis non admittendi, S. Gregor. Magn., LXXVII, 636, 637, 663. — Contrariam legem tulit Justinianus, *ibid.*, 663.

— Servorum testimonium adversus dominos non recipiendum, S. Stephani leges, CLI, 1248; S. Ivo, CLXI, 917, 924, 947, 1218, 1220. Vid. Testimonium, Testio.

SEXTARIATICUM eratonus, exigebatur a colonis supra singulos sextarios, S. Greg. Magn., LXXXVII, 498, 499.

SIGILLIS (de) et epistolis et de porturis custodiendis, Codex diplom., XCVII, 143, 144.

SIGNATIS (de). Carol. Magn., XCVII, 587.

SIMONIA. Decreta Athalarici contra simoniacos, Cassiod., LXX, 778.

SOBRITATIS leges apud Romanos, Tertull., I, 502.

SOCA (de). Williel. Conq. leges, CXLI, 1336; Edwardi III leges, CLI, 1194.

SOCIETAS nullius momenti dolo ac fraude composita, S. Ivo, CLXI, 958.

SODOMITIS (de). S. Isidor., LXXXIV, 538.
SOLENNITATE (de) diei festi, Alfredi leges, CXXXVIII, 458.
SOLSADIA (de). S. Gregor. Turon., LXX, 1162, app.; Formulæ Andegav., LXXXVII, 845.
SOLUTIO. De solutionibus, Cod. diplomat., XCVII, 385; S. Ivo, CLXI, 957.
SOMPTUARIÆ leges. Tertull., I, 298. — Sumptus cenarum deservire lex Emilia et lex Antia, *ibid.*
SORTILEGIS (de). Regino Prumiens., CXXII, 284, 349; Caroli Monum., CLI, 1178; S. Stephani leges, CLI, 1251; S. Ivo, CLXI, 745 et seqq.
SPECTACULA. Contra spectacula ratione morum, Tertul., I, 627; S. Cyprian., IV, 779; Lact. VI, 1074; Dionysius Exig., LXVII, 204.
SPONSA. De sponsis alienis, Codex diplomat., XCVII, 472. — Tradiitio ad sponsam, Marculf., LXXXVII, 821.
SPONSALIA. De sponsalibus, Constant., VIII, 161, 177, 346, 363, 367. — Qualiter sponsalia fieri debeant, S. Ivo, CLXI, 939. — Ne ante septennium sponsalia contrahantur, Innocent. III, 290, 791.
STABILIMENTUM cruce signatorum, Innocent. III, CCXVII, 239.
STABULARII unde mercedem accipiant, S. Ivo, CLXI, 957.
STATUTA piorum servare oportet, Gelas., LIX, 148. — Statuta Rhispensis et Frisingensis (ann. 799), C.-D., XCVII, 20. — Statuta Saliburgensis (799) *ibid.*, 208. — Statuta Ludovici II, imperatoris pro lege posita, Franc. regum capitul., CXXXVIII, 619.
STEPHANI (S.), leges, CLI, 1243-1251.
STIPULATIO, S. Isidor., LXXXII, 306. — De ratione stipulationum et testium, Abedoc et Æthelvolf., XCVI, 1295.
STRIGIBUS (de), S. Stephani leges, CLI, 1250.
STUPRATORIBUS (de) puerorum, LXXXIV, 76.
STUPRO (de), Alfredi leges, CXXXVIII, 451.
SUARIS (de) pecuariis, Constant., VIII, 304. — De suaribus pecuariis et susceptoribus vini cæterisque corporatis, *ibid.*, 374.
SUBREPTA imperatoris jussio pro ipsum rescindenda, S. Gregor. Magn., LXXV, S. Gregor. Magn., LXXXVII, 1511, 1512.
SUBTERFUGIENTIBUS (de) iudicium, S. Ivo, CLXI, 1203.
SUCCESSIO. Qui a successione abstinere a creditoribus non vexandus, S. Greg. Magn., LXXVII, 966. — De successione intestati Chlotarii, LXX, 452. — Ut regum fideles a successoribus regni a rerum jure non fraudentur pro servituti mercede, S. Isidor., LXXXIV, 394.
SUGERII. Constitutiones, CLXXXVI, 1445.
SUPPLICATIO ad regem, Formulæ Baluzianæ, LXXXVII, 858.
SUPPLICATORIO pro eo qui in monasterio conversare desiderat, Marculf., LXXXVII, 754.
SUPPLICIUM. De suppliciorum modo, W. l. el. Conq. leges, CXIX, 1521. — De supplicio ejus qui per capitulum Dei vel barbam jurat, S. Ivo, CLXI, 788.
SUPPOSITORIUM vel suppositarium, S. Greg. Magn., LXXVII, 504.
SURDUS potest matrimonium contrahere, Innoc. III, CCXIV, 304.
SUSCEPTORIBUS (de), Constant., VIII, 210, 290.
SUTORIBUS (de), Erkembald., CXXXVII, 596.
SYNAGOGA (de) Judæorum transferenda et Ecclesiæ officia impediatur, S. Greg. Magn., LXXVII, 457.
TABELLIO. De tabellionis officio, S. Ivo, LXXI, 931. — Ne clerici sint tabelliones, Innocent. III, CCXV, 486.
TABULÆ duoderim, Lactant., VI, 663. — Nomina eorum qui leges duodecim Tabularum exposuerunt, Gratian., CLXXXVII, 44. — Lex duodecim Tabularum ferem noctu deprehensum occidere permittit, S. Ivo, CLXI, 959.
TABULARIIS (de), Carol. Magn., XCVII, 129, 635.
TAURO (de) Cornipeta si quem occiderit, S. Ivo, CLXI, 792.
TELONEUM. De teloneo, Synod. Paris., LXXX, 452; S. Bernard., CLXXXIII, 718. — De teloneis, Codex diplomat., XCVII, 152, 267, 535, 653, 735, 779, 906, 908. — De teloneis injustis, *ibid.*, 408, 414, 540, 576. — Quæ telonea prohibeantur, S. Ivo, CLXI, 939. — Telonea a negotiatoribus exigere possunt, *ibid.*, 933. — Ubi telonea erigi debeant, Codex diplomat., XCVII, 443. — Nullus cogendus ad locum quemdam ire causa telonei solvendi, Codex diplomat., XCVII, 560; S. Ivo, CLXI, 931.
TEMPERARI, S. Agobard., CIV, 147.
TEMPLIS (de) pagavorum, Constant., VIII, 202.

TEMPORIBUS (de) justitiæ, Caroli Monum., CLI, 1178.
TENENTES. De universis tenentibus de Ecclesia, Willelmi conq. leges, CXIX, 1535; Edwardi III leges CLI, 1192.
TERMINIS (de) minime transferendis, S. Isidor., LXXXIV, 635.
TERRA. De terra censali, Cod. diplom., XCVII, 410, 577, 759; S. Ivo, CLXI, 966; S. Bernard., CLXXXVI, 718. — De terra tributaria, Codex diplom., XCVII, 410, 577, 759; S. Ivo, CLXI, 959. — De terra eo si dicta, Formulæ veteres, LXXXVII, 789. — De terra hereditaria, Alfredi leges, CXXXVIII, 456.
TESTAMENTUM, S. Isidor., LXXXII, 205. — De testamento, Cod. diplom., XCVII, 840. — De testamentis Constant., VIII, 525. — Testamentum aliquando sumitur pro scripto adhibitis testibus firmato, S. Gregor. Magn., LXXXVII, 1102. — De inofficioso testamento, Constant., VIII, 158, 206, 357. — De testamento infirmi, Abedoc et Æthelvolf., XCVI, 1291. — De testamento militis, Constant., VIII, 582. — Testamentum olographum, S. Isidor., LXXXII, 204. — Testamentum ad locum sanctum, Formulæ Baluzianæ, LXXXVII, 864. — Testamenti tabulæ, S. Isidor., LXXXII, 205-204.
 Qualiter testamentum quis faciat, Marculf., LXXXVII, 820. — Ad testamentum faciendum formulæ, Formulæ Baluz., *ibid.*, 865. — Qualiter in uno volumine testamentum duarum personarum condatur, Marculf., *ibid.*, 759. — Gesta juxta consuetudinem Romanorum, qualiter donationes et testamenta legantur, *ibid.*, 749. Testamentum juris civilis quinque testium subscriptione firmatum, S. Isidor., LXXXII, 204. — Testamentum juris prætorii septem testium signis signatum, *ibid.*
 Facultas condendi testamentum data, Innocent. III, CCXIV, 1035. — Quinam possint testamentum facere, S. Ivo, CLXI, 941. — Liberti qui dicuntur ingenui et qui testamentum possint condere et qui non, *ibid.*, 1235. — Ne homines juris ecclesiastici testamenti sibi paginam faciant, Gelas., LIX, 147. — Juris ecclesiastici homines non possunt condere testamentum, S. Ivo, CLXI, 926. — Testamentum irritum, S. Greg. Magn., LXXXVII, 945. — Bona patris et matris sine testamento defunctorum ad filium pertinent, *ibid.*, 711. — A principe confirmari debet filius testamentum defuncti patris naturalis, S. Ivo, CLXI, 951.
 Correctio legis de testamentis, Euseb. Pamph., VIII, 76. — Donationes et testamenta episcop. abb. etc., LXXXVIII, 1155-1518. — Testamentum, S. Aredii, abb., S. Greg. Turon., LXXI, 1143. — Testamentum domini Bernonis abb., S. Odo, Append., CXXXIII, 835. — Testamentum, S. Berthiliani, LXXX, 587-610. — Testamentum, Burgundorum, LXXXVII, 1137. — Fragmentum testamenti Dagoberti I, regis Francorum, LXXX, 542. — Testamentum Perpetui Turonensis, episcopi, S. Greg. Turon., Append., CLXI, 1149. — Testamentum Tellois episcopi, sæculi viii, Monument., XCV, 1535. — Testamentum Willelmi, S. Odo, Append., CXXXIII, 815.
TESTARI. De libera potestate testandi in favorem ecclesiarum, Innoc. III, CCVI, 266, 302, 487, 597. — Monachis testari legibus humanis aliquando licitum, S. Greg. Magn., LXXVII, 506, 915, 945.
TESTATUR. Testatoris arbitrium servari oportet, Gelas., LIX, 151. — De rebus testatoris defuncti, S. Ivo, CLXI, 927.
TESTIMONIALI (de) ex tribunis et protectoribus, Constant., VIII, 99.
TESTIMONIUM. De testimoniis, Coelestin. III, CCVI, 1260. — De eo qui in testimonium assumitur, quæ is esse debeat, Carol. Magn., XCVII, 260. — Unius testimonium haudquaquam recipiendum, S. Ivo, CLXI, 943. — Qui ad testimonium non admittendi sint, Dionys. Exig., LXVII, 223; Abedoc Æthelvolf., XCVI, 1286. — Homicidæ, malefeci, fures, sacrilegi, raptores, venefeci, adulteri, falsi testes nullatenus ad testimonium admittendi, Angelram, XCVI, 1066. — Testimonium ferre non possunt criminum socii, S. Greg. Magn., LXXVII, 634. — Viles personas ad testimonium non facile iudices admittant, S. Ivo, CLXI, 1217. — Nullus recipiatur testimonium nisi ejus quem bona opinio vel dignitas commendat, *ibid.* — De recepto testimonio personarum quæ per legem de promotione exercitibus testificandi licentiam perdidissent, S. Isidor., LXXXIV, 476. — De non recipiendis servis in testimoniis adversus dominos, S. Stephani leges, CLI, 1248. — De testimonio servorum curiæ præpositorum, *ibid.*, 1253. — Servorum testimonium non recipiendum, S. Ivo, CLXI, 917, 921, 947; Invaldum, *ibid.*, 634. — In causis criminalibus mulierum testimo-

nium non recipiunt, S. Greg. Magn., LXXVII, 633, 634. — Jure romano et gallico admittuntur mulieres ad forcentium testimonium, *ibid.* — Mulieres in iudicio testimonium dicendi ius habent, Gratian., CLXXXII, 977. — Testimonium clerici adversus laicum nemo recipiat, Constant., VIII, 839. — Testimonium non valet sine iuramento, S. Ivo, CLXI, 1218. — De falso testimonio, Regino Prumiensis., LXXXII, 284.

TESTIS De testibus, S. Greg. Magn., LXXVII, 1296, 1299, 1300; S. Isidor., LXXXII, 205; Cod. diplom., XLVII, 214, 758, 753, 783, 821, 829; Isaac Longob., CXXI, 1104; S. Ivo, CLXI, 930, 941; Gratianus, CLXXXVII, 616, 617; Innocent. III, CCXV, 93. — De testibus pueris, Cuiuslibet. III, CCVI, 1260. — De numero testium, Haridus leges, CXXXVIII, 476. — Decreta de testibus, Bernhard., CXL, 909. — De reprobatione testimonii, S. Isidor., LXXXIV, 51. — Testes sacramentales, S. Greg. Magn., LXXVII, 872. — De iuramento testimonii, S. Ivo, CLXI, 670, 943. — Juratorum testimonii formula, *ibid.*, CLXII, 522. — Non debent produci testes nisi praesentibus adversariis, S. Ivo, CLXI, 934. — De testibus ante illis contestationem productis, Innocent. III, CCXVI, 1234. — Testes non capiunt testimonium nisi de his que praesentialiter et veraciter noverunt, Gratian., (LXXXVII, 91. — De testibus eligendis, Cod. diplom., XCVII, 362. — Examinandis, S. Isidor., LXXXIV, 54. — Innocent. III, CCXVI, 33. — Testes quales esse debeant, S. Greg. Magn., LXXVII, 1299, 1300; S. Stephanus leges, CLX, 1246; S. Ivo, CLXI, 411, 523, 933, 934. — De testibus ad testimonium dicendum qualiter adhibeantur, Cod. diplom., XCVII, 560. — De testibus in accusatione recipiendis, S. Ivo, CLXI, 1199-1202. — Debet esse probabilis vitae testis, *ibid.*, 933.

Qui sint testes cogendi vel non, S. Ivo, CLXI, 939. — Qui non possunt esse accusatores vel testes, Gratian., CLXXXVII, 677, 678, 680. — Iuramentis testes non audiuntur, S. Ivo, CLXI, 934. — Servi non accipiuntur testes contra dominos, *ibid.*, 1218, 1220.

De teste mediatore paritum, S. Ivo, CLXI, 934. — De diversitate testimonii pro personarum diversitate, *ibid.*, 930. — Contra extraneos parentes aut propinquos testes esse non debent, *ibid.*, 967. — Plures ex una donatio testes alicui praeiudicium negotio adhiberi, *ibid.*, 941.

De testibus admittendis in causa matrimoniali, Innocent., III, CCXV, 192; CCXVI, 43. — De recipiendis testibus super praescriptione, *ibid.*, 262. — De testibus adhibendis in causa separationis propter cognationis propinquitatem, Eugenius III pap., CLXXX, 1566.

De falsis testibus, S. Isid., LXXXIV, 77; Cod. diplom., XCVI, 517, 558, 757, 775, 858. — De falsis testibus conviciendis, *ibid.*, 406, 573, 751, 758. — Ne testes super falsitate cuiusdam examinandi impediatur verum dicere, Innocent. III, CCXIV, 542.

TUEANO (de), Willelm. Conq. leges, CXLII, 1536; Eduardus III leges, CII, 1195.

THEODORICI III Francorum regis diplom., LXXXVII, 1319-1312.

THEODORICI IV diplomata, LXXXVIII, 1132-1146.

THEODOSIANA lex, Hincmar., CCXV, 737.

THEODOSIANUS, Codex, Regino Prumiensis., CXXXII, 271. — Codices Theodosiani leges, S. Leo, I, VI, 6.9.

THEODOSII imperatoris constitutio, Pacid. episc., CLXIII, 6-8.

THEODULPHI capitulare, CV, 207, et seqq.

THEOLONEARI (de) officio, Erkembald., CXXXVII, 201.

THESAURIS (de), Constant., VIII, 120. — De thesauris inventis, Willelm. Conq. leges, CXLIX, 1535; Eduardus III leges, CII, 1194.

THOL (de), Willelm. Conq. leges, CXLIX, 1536; Eduardus III leges, CII, 1194.

THOR longi chartae, App. ad Bed., XLV, 562.

TIRONUM collatio erat omnes provinciarum propter possessionem et praedia, S. Greg. Magn., LXXVII, 508.

TITULI sunt tabulae lignae in possessionis signum praedii seu corbanis seu rusticanis appositae, *ibid.*, 522, 708.

TOLONARIIS (de), Cod. diplom., XCVII, 135.

TRACTORIA legatorum vel alimnia faciendi ad istius instar, Marculf., CXXXVIII, 706.

TRACTURIA pro itinere peragendo, Formul. veteres, LXXXVII, 761.

TRADERE. Quod homo tradit contra victum et vestitum. Append. ad saecul. x, CII, 1422. — Contractus factus tantum gratia tradentis, perit ejus periculo, S. Ivo, CLXI, 1225.

TRADITIO, Ananod., CXXIX, 901, 915, 920, 921, 927, 924, 927, 929, 931, 932, 933, 939, 940, 947; S. Theopraci

Imperat. diplomata, CXL, 241, 295, 296. — Traditiones (Marculf.?), LXXXVII, 837. — Traditio cuiusque tradere voluerit, *ibid.*, 835. — Traditio ad sponsam, auct. incert., *ibid.*, 781. — Confirmatio traditionis ad monasterium, Formul. Baluziana., *ibid.*, 863. — Charta traditionis, Formulae veteres, CII, 1439. — Charta traditionis quam vir et uxor ejus faciunt de omnibus rebus suis sine aliquo censu, App. ad saec. x, *ibid.*, 1411. — Charta traditionis quam vir et uxor ejus faciunt de omnibus rebus suis et cum censu persolvendo omnibus diebus vitae suae, *ibid.*, 1414. — Charta traditionis quam vir facit de rebus suis et vult ut uxor ejus habeat post se et vice versa, *ibid.*, 1417. — Charta traditionis quam facit homo et vult ut infantes ejus habeant post se cum censu, *ibid.*, 1418.

TRADITORIA (de), Auct. florent., LXXXVII, 280. — Traditoria de terra, *ibid.*, 768, 773. — Traditoria de venditione, *ibid.*, 761.

TRANSACTIONIBUS (de), Const., VIII, 161; S. Greg., Magn., LXXXVII, 991.

TREUGA. Innocent. III, CCXIV, 509, 510; CCXVI, 54, 61. — De treugis, *id.*, CCXIV, 553, 554. — De treuga inter reges Angliae et Franciae interfecta, *id.*, CCXVII, 257. — Monumenta de treuga Lomui, Anonym., CII, 737-752.

TRIBUNITIAE leges quid, Gratian., CLXXXVII, 55.

TRIBUNORUM varii erant ordines, S. Greg. Magn., LXXVII, 438.

TRIBUTUM De tributis, Constant., VIII, 99, 391. — Olim ab omni tributo immunes erant ecclesiasticorum possessiones, S. Greg. Magn., LXXVII, 1010. — De tributorum principali relaxatione in plebe, S. Isid., LXXXIV, 491.

TRIGINTA annis ab episcopis possessae immobiles permanere dicebantur, Gratian., CLXXXVIII, 1027.

TRISABINA charta (Marculf.?), LXXXVI, 825.

TRIUMPHANII lex, P. Orosius, XXXI, 925.

TRUNCATIONIBUS (de) membrorum, Regino Prumiensis., CXXXII, 236.

TRUSTE (de) faciendo, Cod. diplom., XCVII, 129, 653.

TUTOR. De tutoribus et curatulis, Constant., VIII, 187; Carol. Magn., XCVII, 138. — De tutoribus pupillorum, S. Ivo, 931. — De tutoribus et curatulis, Const., VIII, 176, 326. — Tutorum de aduipratione et periculo, *ibid.*, 113, 153, 302, 535, 570. — Tutor pupillos hominis suis privare non debet, S. Ivo, CLXI, 448. — Tutor prohibetur ducere pupillum, S. Greg. Magn., LXXVII, 546. — Si quis eam cujus tutor fuerit corrupit, Const., VIII, 197.

TUTRIX. Mulier tutrix liberorum suorum si vult secundo nubere illis suis debet providere tutorem, S. Ivo, CLXI, 129, 954.

UICREDI charta, App. ad Bed., XCV, 590, 595.

UNITAS. Eticium de unitate ab Honorio latum, S. Optat., XI, 817. — Lex Honorii de edicto unitatis, *ibid.*, 1211.

USUCAPIO, S. Isidor., LXXXII, 209.

USUFRUCTUS, *ibid.*

USURA, S. Isidor., LXXXII, 207. — De usura, Constant., VIII, 151, 287, 395, 397; S. Isid., LXXXIV, 583; Cod. diplom., XCVII, 434, 509; S. Ivo, CLXI, 1167-1168.

— De crimine usuratum, Innocent. III, CXXI, 1237. — Contra usuras, S. Leo, LIV, 613. — De usuris prohibendis, Innoc. I., CCXVII, 329. — Quando supra datum exigitur usura est, S. Ivo, CLXI, 1168. — De usu a societatis peste, 968, in Fragmentis Julii papae. — Contra feneratorum, in republica pestem, XIV, 762, 763, 777, (387), apud S. Ambrosium. — Contra feneratores clericos, I, VI, 398 (447, 461), in Codice canonum ecclesiasticorum et constitutionum, S. Sedis apostolicae. — Contra feneratores clericos, LXXXIV, 184 (636), in Excerptis canonum, apud S. Isidorum. — Contra usurarios, *ibid.*, 501.

— Quod usuram non solum a clerici exigere non debent, sed nec laici christiani, *ibid.*, 782, epistola Leonis papae ad universos episc. — De usura, De faupre, XCVII, 529 (300), in Codice diplom., Carol. Magni. — Decretum regis de usuris, CII, 1196 (1099), apud Eduardum Confessorem.

USURARI. De usurariis, Willelm. Conq. leges, CXLIX, 1538; Eduardus III, leges, CII, 1196. — Ut usurarii puniantur non obstant aliqua appellatione, Innocent. III, CCXIV, 576. — Adversus usurarios, *id.*, CCXV, 1508.

USUS, S. Isidor., LXXXII, 208. — Non potest usus legem et rationem vincere, S. Ivo, CLXI, 1130; Gratian., CLXXXVII, 54.

UXOR. Lex Longobardorum valde favorabilis erat uxoribus, S. Agobard., CIV, 517. — Uxor post mortem mariti possidens dotem suam debet nec ad heredes de-

funeil hæc pertinet, Ivo, CLXI, 930. — De uxori-
bus defunctorum quam partem collaborationis post obitum
maritorum scribere debeant, Cod. diplom., XCII, 570.
Puniendum facinus quo ablata est concubina uxor et
alteri venundata, S. Greg. Magn., LXXVII, 681. — De
his qui suas occidunt uxores, S. Stephanus leges, CLI,
1217. — Qui extra regnum a suis aufugunt uxori-
bus, *ibid.*, 1250. — De uxore a viro dimissa, Cod. diplom.,
XVII, 513. — De uxori-
bus captivorum, *ibid.*, LXXIV,
775, 774.

VACUATURIA, Formul. Andeg., LXXXVII, 813, 814.
VADIMONIUM. De violatione vadimonii, Alfredi leges,
CXVIII, 453. — De vadimonio deserto, Wilhelm. conq.
leges, CXLIX, 1315.

VADIMONIO. De iuramentis et vadibus, Alfredi leges,
CXVIII, 457. — De homine libero qui se loco vadii
tradit, *ibid.*, XCII, 556.

VALENTINIANI Augusti adversus Hilarium constitutio,
S. Leo, LIV, 461, 462 (not.). — Valentiniannus decreto
Theodosii Augustus appellatur, S. Prosper, LI, 593.

VASSALUS. De vassalorum prastationibus, Willel.
conq. leges, CXLIX, 1319.

VASSIS (de), Cod. dipl., XCII, 725. — De vasis
dominici, *ibid.*, 582. — De vasis dominici ad maria
custodiendum constituta, *ibid.*, 559. — Conquestio de
vasso qui iustitiam facere renuit, Marculf., LXXVII, 856.

VATICINATORIBUS (de) falsis, Cod. diplom., XCII,
825.

VAVASORIS relevium, Willel. Conq. leges, CXLIX,
1305.

VECTIGALIBUS (de), Constant., VIII, 321; Hincmar.,
CXIV, 984.

VENALIBUS (de) rebus, S. Ivo, CLXI, 960.

VENDITIO, S. Isidor., LXXXII, 305; Auct. incert.,
LXXXVII, 762. 763. 764; Formul. Andeg., LXXXVII,
841; Cod. diplom., XCII, 513; Append. ad sacul.,
CLI, 1422. — Venditio de re, Marculf., LXXXVII, 830.
— Venditio de campo, *ibid.*, 742. — Venditio de villa,
ibid., 741, 742. — Venditio proprietatis, Formul. Andeg.,
ibid., 846. — Venditio de terra, Auct. incert., LXXXVII,
799; Formul. Andeg., *ibid.*, 810. — Venditio de homine
in escopo posito, *ibid.*. — Venditio de servo, Marculf.,
ibid., 743; Auctor incertus, *ibid.*, 783, 799. — Venditio
qui seipsum vendidit, *ibid.*, 840, 811, 845. — Venditio
de semetipso qualiter homo liber venundetur, Auct.
incert., LXXXVII, 783. — Venditio de arca infra civita-
tem, Marculf., *ibid.*, 742; Auctor incertus, *ibid.*, 796.
— Venditio ad ecclesiam, *ibid.*, 794. — Venditio ad mo-
nasterium, *ibid.*, 805. — Venditio infra immunitatem
ecclesie vel fisci, Marculf., *ibid.*, 851. — De venditioni-
bus vii pretio detractis vel vitiosis, Cod. diplom., XCII,
719. — Ne venditio fiat nisi coram testibus et in civita-
tibus, Willel. conq. leges, CXLIX, 1319. — Ne quis vendat
extra pariam, Moniment. diplom., Æthelred II, CL I,
1167. — Venditiones irritas habende, Innoc. III, CXIV,
105. — Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

VENERICIS (de), Cod. diplom., XCII, 821. — Ve-
nifici capite plectendi, S. Ivo, CLXI, 732.

VENIA. De his qui veniam etatis impetrarunt, Con-
stant., VIII, 210.

VERBERA. Compensatio pro verberibus, XCVI, 1321
et seqq.

VETERANIS (de), Const., VIII, 151, 192, 201, 288.

VIA. De viis publicis, Willel. conq. leges, CXLIX, 1307.
— De via confinnali, LXXXIX, 829.

VICARIUS. De vicariis, Cod. dipl., XCII, 553. — De
vicariis admonendis de constitutione legis, *ibid.*, 581.
— De officio vicarii, Constant., VIII, 265.

VICOMES quid sit, S. Greg. Magn., LXXXVII, 921.

VICEDOMINUS, S. Greg., LXXXVII, 457, 158, 858,
1210; Cod. dipl., XCII, 553. — Ut vicedomini pravi
auferantur, *ibid.*, 778.

VIDUA. De viduis, Carol. Magn., XCII, 158, 404,
414, 571, 579, 730. — De rapto viduarum, *ibid.*, 404,
572, 750, 758; Carolus Magn. legem Longobardorum de
viduis abrogat, *ibid.*, 566.

VIGILIE. A murorum vigillis nemo excusandus, S.
Greg. Magn., LXXXVII, 921.

VILLA. Capitulare de villis imperialibus, Cod. dipl.,
XCII, 549. — De eo qui villam alterius occupaverit,
ibid., 440.

VINDICTA (de) attentum acquirere libertatem, S. Ste-
phani leges, CLI, 1252.

VINEA. Cautio de vinea, Auctor incert., LXXXVII,
776; Formulæ Andeg., *ibid.*, 844.

VIOLATIONIBUS (de) sepulcrorum, Cod. diplom.,
XCII, 822. — Isaac, Lingon., CXXIV, 1108.

VIOLENTIA (de), Regino Prumiens., CXXII, 357
et seqq.

VIR. Decreta de viris ac feminis Deo dicatis, Bur-
chari., CXL, 701.

VIS. Vis publica et privata, Const., VII, 174. — De
muliere servo alieno per vim juncta, *ibid.*, 113, 206,
361. — De muliere vi compressa, Willelmi conq. leges,
CXLIX, 1305. — Quæ vi sunt, jure habentur iniuriam,
S. Greg. Magn., LXXXVII, 849. Vid. MARS.

VOCATIO lex iniqua, S. Aug., XII, 103.

VOLUNTAS defuncti de monasterio construendo adim-
plenda, S. Greg. Magn., LXXXVII, 671.

VULNUS. De vulneribus, Alfredi leges, CXXXVIII, 449.
De vulnere indito, Willel. conq. leges, CXLIX, 1309.

— De vulnere gladii, S. Stephani leges, CLI, 1255. —
Compensatio pro vulneribus, Abbed. et Æthelvolk., XCVI,
1321 et seqq.

WEBA (de), Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1299. —
De Weris seu Wergildis, id est capitum estimationibus,
Æthelstani leges, CXXXVIII, 469.

WIDONIS regis leges, CXXXVIII, 801.

WILLELMI Conquestoris leges, CXLIX, 1291.

WIRGILDUM. De compositione Wirgildi, Cod. diplom.,
XCII, 405, 573, 731.

XENODOCHIUM. Xenodochiorum administratio ex ve-
teri more fuit penes episcopos, S. Greg. Magn. LXXXVII,
697. — Qui xenodochis præsunt quales esse debeant,
ibid., 697. — De machina rei quæ xenodochium con-
struere, Marculf., LXXXVII, 72.

APPENDIX

ORDINE CHRONOLOGICO EXHIBENS OPERA DE LEGISLATIONE CIVILI TRACTANTIA.

(Ann. 269.) S. Felix papa et martyris Epistola
(adria), de iudiciis et accusa ionibus et defensionibus
sacerdotum ordinum, V, 145-146.

(Ann. 512.) Constantini magni Decreta et Constitu-
tiones, VIII, 93-100.

(Ann. 535-534.) S. Felicis II papa Decreta et Epi-
stolæ, XIII, 11-28.

(Ann. 516-295.) Theodosii selecta de religione Decreta,
XIII, 541-512.

(Ann. 447-461.) S. Leo, Documenta juris canonici ve-
teris, LVI, 863-889.

Glycerii imperatoris Edictum contra ordinationes simo-
niacas, LVI, 886.

(Ann. 527-565.) Justiniani imperatoris, Novellæ ele-
ctæ, LXXII, 921-1051. — Justiniani leges selectæ, *ibid.*,
1053-1110.

(Ann. 512-604.) S. Gregorii Magni Epistolæ, LXXIV,
441-1366.

(Ann. 616.) Ethelberti Anglorum regis Donationes ad
diversas ecclesias, LXXX, 511-546. — Decretum de rebus
Dei et Ecclesiæ non abstrahendis, LXXX, 545-556.

(Ann. 595.) Chlotarii II, Francorum regis ecclesiasti-
cæ præceptiones, LXXX, 449-461. — Decretum de ser-
vis et asyllis, *ibid.*, 452.

(Ann. 634.) Dagoberti I Francorum regis ecclesiasti-
cæ præceptiones, LXXX, 499-561.

(Ann. 656.) S. Isidorus Hispanensis, Etymologiarum
liber x, de Legibus, LXXXVII, 197-214. — Collectio cano-
num S. Isidori Hispani ascripta, LXXXIV, 23-911.

(Ann. 648-648.) Marculfi monachi Formularum libri
dus, LXXXVII, 697-766. — Formulæ veteres lucerti
auctoris, *ibid.*, 757-760. — Formulæ Sirmondicæ, *ibid.*,
779-809. — Formulæ Lindenbrogii, *ibid.*, 807-858. —

Formulæ Andegavenses, *ibid.*, 859-856. — Formulæ
Balthasæ, *ibid.*, 858-876. — Formulæ Alsaticæ, *ibid.*,
875-892. — Formulæ iunctæ, *ibid.*, 891-900. — Formulæ

in antiquæ promotionem. *ibid.*, 901-930. — Formulae veteres exorcismorum et excommunicationum, *ibid.*, 930-954.

Dissertatio de iudiciis Del sive experimentis veterum ad scrutandum hominum crimen et innocentiam, LXXXVII 953-968.

(Ann. 660-700.) Francorum regum iv primæ stirpis de rebus ecclesiasticis diplomata et piæ donationes, LXXXVII, 1277-1318.

(Ann. 686-769.) Regum Longobardorum Diplomata ecclesiastica selecta, LXXXVII, 1317-1412.

(Ann. 691-714.) Postremorum regum primæ stirpis Francorum ecclesiasticæ et piæ Donationes ultimæ, LXXXVIII, 1079-1151. — Sæc. vii et viii ecclesiastica monumenta, *ibid.*, 1153-1318.

Canones collecti ex antiqua collectione, Abedoe et Æthelwulfus, abbates Hiberni XCVI, 1281-1312. — Canones Hibernenses, *ibid.*, 1311-1326.

(Ann. 762-778.) Pippini et Carolomanni Francorum regum diplomata, XCVI, 1501-1590.

(Ann. 800-814.) Caroli Magni imperatoris, Codex diplomaticus, XCVII, 63-1084; XCVIII, 9-874; capitularia, XCVII, 121-370.

(Ann. 816.) Ludovici I et Lotharii capitularia, XCVII, 371.

Capitularia spuria, Caroli Magni opera, XCVII, 671-698.

Benedicti diaconi Capitularium Collectio, XCVII, 697-912.

Caroli Magni privilegia, XCVII, 913-1081.

Codex Carolinus, XCVIII, 9-158.

Provinciale vetus, Caroli Magni opera, XCVIII, 427-476.

Liber censuum, *ibid.*, XCVIII, 475-488.

Dissertatio de diplomate Ludovici Pil, XCVIII, 531-588.

Dissertatio de diplomate Ottonis I. Aug. et Ottonis II, XCVIII, 587-610.

Dissertatio de diplomate Henrici I, XCVIII, 609-632.

Dissertatio de chartula comitis Mathildæ seu donatione S. Sedi æmel et iterum facta, XCVIII, 631.

De Codice Rudolphino seu de Rudolphi epistolarum libris tribus dissertatio, XCVIII, 661-681.

Dissertatio de Rudolphi regis Romanorum diplomate, XCVIII, 645-674.

(Ann. 821.) Liber diurnus pontificum Romanorum, CV, 9-19.

(Ann. 821.) Theodulphi Aurelian episcopi Capitula, CV, 191-206. — Capitularia, *ibid.*, 207-224.

(Ann. 867.) Nicolai I papæ epistolæ et decreta, CXIX, 769-1201.

(Ann. 877.) Caroli Calvi epistolæ, CXXIV, 861-900.

(Ann. 882.) Hincmarus. De divorcio Lotharii et Teihergæ, CXXV, 833-856. — De fide Caroli Magni servanda, *ibid.*, 961-981. — Ad proceres de institutione Carolomanni regis et de ordine palatii, *ibid.*, 993-1008. — Ad episcopos de institutione Carolomanni, *ibid.*, 1007-1018.

— De coerendo raptu viduarum, *ibid.*, 1017-1036. — Expositiones Hincmari Rhemensis, pro ecclesiæ libertatum defensione, *ibid.*, 1035-1070. — Capitula synodalia, 1069-1086.

(Ann. 915.) Regino Prumiens, abbas. De ecclesiasticis disciplinis et religione christiana libri duo, CXXXII, 185-456.

Appendix actorum veterum, CXXXII, 453-481.

(Ann. 912.) Sancti Odonis archiepiscopi Cantuariensis Constitutiones, CXXXIII, 915-950.

(Ann. 991.) Leges municipales quas Argentiniensi civitati dedit Erkembaldus, CXXXVII, 583-598.

(Sæc. x.) Appendix ad sæc. x opera ἀδασκώματα, Canonum prisca Collectio, CXXXVIII, 597-416.

Anglo-Saxonum regum leges ecclesiasticæ, CXXXVIII, 447-526.

(Ann. 840-921.) Francorum regum, imperatorum, diviso imperio, Capitularia, 525-818.

(Ann. 948-958.) Trium Ottonum Constitutiones ecclesiasticæ, CXXXVIII, 821-856.

(Ann. 1022.) S. Henrici imperatoris Augusti leges et Constitutiones, CXL, 223-258. — Diplomata ecclesiastica, CXL, 257-581.

(Ann. 1026.) Burchardi Wormatiensis ecclesiæ episcopi Decretorum libri x, CXL, 491-1058.

(Sæc. xi.) Rogerius. De diversis præscriptionibus, CXI, VI, 1185-1498. — De præscriptionibus dialogus, CXI, VI, 1495-1502. — Catalogus præscriptionum, CXI, VI, 1501-1504.

(Ann. 1157.) Willelmi Conquestoris leges, CXLI, 1291-1348. — Diplomata, *ibid.*, 1349-1574.

(Sæc. xi.) Imperatorum Germaniæ necnon Francorum regum Diplomata et Constitutiones ecclesiasticæ, CLI, 1021-1166.

(Ann. 994-1032.) Radulfi Diplomata, CLI, 1021-1026.

(Ann. 1031-1060.) Henrici I Francorum regis, Diplomata, CLI, 1025-1040.

(Ann. 1021-1059.) Conrardi II Constitutiones, CLI, 1039-1044.

(Ann. 1039-1056.) Henrici III imperat. Constitutiones, CLI, 1081-1126.

(Ann. 1056-1106.) Henrici IV imperat. Constitutiones, CLI, 1125-1140. — Diplomata, *ibid.*, 1139-1166.

Anglorum regum leges ecclesiasticæ et diplomata, CLI, 1165-1204.

(Ann. 979-1016.) Æthelredi II leges ecclesiasticæ, CLI, 1165-1172.

(Ann. 1014-1036.) Canuti regis leges ecclesiasticæ, CLI, 1171-1181. — Diplomata, *ibid.*, 1183-1188.

(Ann. 1041-1066.) S. Edwardi leges ecclesiasticæ, CLI, 1189-1204.

(Ann. 1038.) S. Stephani leges, CVI, 1213-1256.

(Ann. 1048.) Andrew Hungariæ regis Constitutiones ecclesiasticæ, CLI, 1257.

(1039.) Bracilai ducis Bohemiæ leges, CLI, 1257-1260.

Appendix ad sæc. x, Formulae veteres, CLI, 1429-1461.

(Ann. 1115.) Beati Ivonis Carnotensis episcopi decretum, CLXI, 47-1046. — Panormia, *ibid.*, 1045-1311.

(Sæc. xii.) Gratiani decretum, CLX XXVII, 9-1870.

(Ann. 1181.) Alexandri III papæ Epistolæ et Decreta, CC, 9-1560.

(Ann. 1216.) Innocentii III papæ Regesta, CCXIV, CCXV, CCXVI, CCXVII.

CXXIV.

INDEX IMMUNITATUM.

EXEMPTIONUM ET PRIVILEGIORUM A POTESTATE TUM ECCLESIASTICA

TUM CIVILI CONCESSORUM ECCLESIIS, MINISTRIS, MONASTERIIS, ETC.

ORDINE CONCEDENTIUM ALPHABETICO DIGESTUS,

SUMMATIMQUE EXPONENS NATURAM PRIVILEGIORUM ET IMMUNITATUM.

ARSALON episcop. Roskildensis. — Ecclesiam Beati Thomæ de Eskilo in suam protectionem suscipit, eijdem possessiones suas confirmat et plura beneficia ac privilegia confert, CCIX, 715. — Confirmat Wilhelmo abbat. S. Thomæ de Parcelito et ejusdem Ecclesiæ fratribus ea quæ cambio aut donatione ab ipso obtinuerant, *ibid.*, 718, 731. — Testamentum quo obitus archiepiscopus

Lundensis sua bona diversis reliquit distribuenda, *ibid.*, 737.

ADALBERO, Leodiens. episcop. — Charta in gratiam Cluniacensis monasterii, CLXXXIX, 1035.

ADEFONSUS imperator. Hispaniæ. — Charta de S. Vincentio de Salamanca, CLXXXIX, 1039.

ADRIANUS I, papa. — Privilegium concedit monasterio

S. Dionysii in Parisiaco, ut proprium ei liceat episcopum habere, XCVI, 1211. — Confirmat novo privilegio antiqua jura ecclesie Rhemensis, *ibid.*, 1212. — Bulla qua confirmat partitionem diocesis Argentinensis et alia jura, *ibid.*, 1213.

ADRIANUS II, papa. — Epistola ad Lotharium regem. Monet Lotharium ut uxorem suam Theutbergam in consortium recipiat, etc., CXII, 1259. — Epist. ad Adonem Viennensem archiepiscopum. Laudat ejus zelum. Ingenique acumen in præcavendis insidiis impiorum, *ibid.*, 1261. — Epist. ad Synodum Tricassinam. probat illorum in colligendis gestis diligentiam, et pallium concedit Wulfado, etc., *ibid.*, 1261. — Epist. ad Germanie episcopos. Absolutam a se Waldradem, et congruentibus monitis instructam significat, *ibid.*, 1266. — Etardo episcopo ad afflictionem solatium pallii usum concedit, *ibid.*, 1269, 1272. — Ut Etardo episcopo concedat Herardus archiepiscopus Turonens. monasterium quod in ejus diocesi olim tenuit, etc., *ibid.*, 1273. — Epist. ad Hincmarum Remensem archiepiscopum. Commendat illi ecclesiam Laudunensem, *ibid.*, 1280. — Aliis commendationes de diversis, *ibid.*, 1281, 1282. — Confirmatur matrimonium cujusdam absente sacerdote contractum, *ibid.*, 1318. — Bulla concessa pro fundatione monasterii S. Marie in Balneo in Emilia, CXXIX, 1015. — Bulla pro monasterio Corbeiensis qua Corbelam recipit in tutelam apostolicam et confirmat donationes ei factas, *ibid.*, 1018.

ADRIANUS III, papa. — Privilegium pro monasterio Placentino, CXXVI, 971.

ADRIANUS IV, papa. — Monasterium Tullense sub B. Petri protectione suscipit, et ejus possessiones et jura confirmat, CXXXVIII, 1569. — De monasterio Præmonstratensi, *ibid.*, 1575. — De ecclesia S. Marie et S. Evodii Brannensis, *ibid.*, 1578. — De monasterio Vallis Serenæ, *ibid.*, 1581. — Quartam partem omniul oblationum quæ proveniunt de altari B. Petri ecclesie Romanæ canonicis hujus ecclesie concedit, *ibid.*, 1582. — Monasterium S. Mansueti Tullensis tuendum suscipit et ejus jura et possessiones confirmat, *ibid.*, 1581. — Henrico patriarchæ Gradensi et ejus successoribus primum archiepiscopatus Jaderini et jus consecrandi archiepiscopi concedit, *ibid.*, 1587. — Monasterium Corbeianse tuendum suscipit et ejus bona et jura confirmat, *ibid.*, 1589. — Privilegium in gratiam Rogeri archiepiscopi Eborum quo eum induit pallio pontificali et ei subjicit Scotie episcopos, *ibid.*, 1591. — Uberto Prateni præposito concedit jus provocationis ad Sedem apostolicam, *ibid.*, 1595. — Tuendam suscipit ecclesiam Sanctæ Mariæ de Portu Ravenennate ejusque jura confirmat, *ibid.*, 1595. — De congregatione Camaldulensi, *ibid.*, 1596. — Wihaldo abbati Stahelensi Camaldulenses Heradingenses et S. Petri de Rota commendat, *ibid.*, 1400. — Monasterii Benedicteburani patronium suscipit juraque confirmat, *ibid.*, 1405. — De ecclesia S. Marie Czerwinskiensi, *ibid.*, 1404. — De Monasterio Florentensi, *ibid.*, 1405. — De monasterio Rosenfeldensi, *ibid.*, 1409. — De ecclesia S. Mariæ ad Mariatum, *ibid.*, 1411. — De monasterio S. Salvani, *ibid.*, 1415. — Petro abbati Cluniacensi et ejus successoribus monasterium Balmense asserit, *ibid.*, 1415. — Ludovico Francorum regiduo canonicos Aurelianenses commendat, *ibid.*, 1417. — Parthenonem Hervodensem tuendum suscipit et ejus privilegia et bona confirmat, *ibid.*, 1415. — Monasterium Stabulense sub Sedis apostolicæ tuitione suscipit, omnesque illius possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1419. — De ecclesia Goslarienti, *ibid.*, 1420. — Epistola commendationis pro Hugone Dozensi archiepiscopo, *ibid.*, 1422. — Privilegium pro monasterio Cluniacensi ut in parochiis ad ipsius jus pertinentibus nullus ordo seu religio nisi Cluniacensis ponatur, *ibid.*, 1426. — Quibusdam episcopis et abbatibus mandat ut monasterium Farlense Friderico Romanorum regi commendent, *ibid.*, 1447. — De monasterio Stabulensi, *ibid.*, 1428. — Monasterium S. Mariæ de Carcere tuendum suscipit, bonaque ejus confirmat, *ibid.*, 1428. — De monasterio Hardehegum conditum a Bernhardo episcopo Paderbornensi, *ibid.*, 1429. — Pro ecclesia Trevirensi, *ibid.*, 1431. — De monasterio Heidenheimensi, *ibid.*, 1432. — Privilegium pro Hillino Trevirensi archiepiscopo ut exerceat conservationes ecclesiarum, confirmationes hominum et correctiones excessuum secundum synodalem justitiam, *ibid.*, 1435. — Monasterii S. Michaelis Pisani tutelam suscipit, possessiones privilegiaque confirmat, *ibid.*, 1436. — Concedit Henrico II Anglie regi privilegium ad liberiam occupandam, *ibid.*, 1441. — Ecclesie Oliolensis seu Castellane (Venete) privilegia, petente Joanne episcopo, confirmat, *ibid.*, 1445. — Joanni Toletano archiepiscopo Hispaniarum primum asserit, *ibid.*, 1447. — Eidem parochiam Computeusem

et pallii usum asserit, *ibid.*, 1449. — Ecclesiam Dertusensem sub apostolicæ Sedis protectione suscipit, ejusque statuta et possessiones confirmat, *ibid.*, 1453. — De monasterio S. Stephani Divionensis, *ibid.*, 1451. — De monasterio S. Lamberti Leuicensis, *ibid.*, 1461. — De monasterio S. Paterniani Farlensis, *ibid.*, 1461. — De monasteriis Steingadiensis, S. Alfræ Augustensis, et de ecclesia S. Vincentii, *ibid.*, 1683-1686. — Privilegium pro Ecclesia Panormitana, cui subjicit Agrigentinam, Mazarensem et Mellitanem, *ibid.*, 1471. — Protectionem suscipit monasterii Haysburgensis et ecclesiarum Balmensis et Mindontensis S. Constantii Urivetanæ, Aquisgranæ, Sanctæ Mariæ Pinetensis et Nemausensis, *ibid.*, 1472-1483. — Monasterium S. Dionysii. S. Bavonis Gandavensis et S. Petri Aldemburgensis privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1485-1488. — Berengarii archiepiscopi electionem confirmat, *ibid.*, 1498. — Hospitali domui Cantuariensi asserit Ecclesiam de Northborne, a Silvestro abbate S. Augustini ad solatium peregrinorum et pauperum concessam, *ibid.*, 1499. — Parthenonem S. Mariæ Caramagensem Anselmo episcopo Atvensi conferi, *ibid.*, 1491. — Tuendum suscipit S. Zachariæ Venetum parthenonem, monasteria Scolorum S. Jacobi Ratisponensis, et S. Vitalis Rayennatis, et ecclesiam S. Petri Cusaltallensem, *ibid.*, 1497-1497. — Sub Sedis apostolicæ tuitione suscipit monasteria Canusii in pago Regnensi, S. Mariæ Pontina, eus s. parthenonem S. Mariæ Corilicacensis, et ecclesiam Genovensem, *ibid.*, 1508-1508. — De parthenone Romariensis, de monasteriis S. Basilii in Nigra Silva, Eugelbergensis, *ibid.*, 1508-1513. — Henrico Gradensi patriarchalem dignitatem confirmat et primum super Jaderinum archiepiscopatum, *ibid.*, 1516. — Eidem jus concedit ut Constantinopoli et in aliis urbibus imperii episcopos ordinare et consecrare possit, *ibid.*, 1519. — Rodulpho priori Camaldulensi ejusque successoribus asserit monasterium Pratiense, *ibid.*, 1521. — Tuendas suscipit ecclesias Ravennensem, Beneventanam, S. Rumberti, monasterium Mediolanense S. Dionysii et parthenonem S. Spiritus Paracletensis, *ibid.*, 1523-1529. — Aliebrandino et Bernarmino prædia quadam beneficiaria tribuit, *ibid.*, 1532. — Henrico episcopo Bellavacensi commendat Anselmum abbatem Compitiensem, *ibid.*, 1538. — Consilia et auxilia ministranda Ecclesie Jerosolymitanæ et militibus Templi, *ibid.*, 1557. — Comitibus de Leon et de Lanvio Hugonem archiepiscopum Dolensem commendat, *ibid.*, 1546. — De confirmatione donationis redditus primi anni præbendarum ecclesie cathedralis Antissiodorensis, et pro liberate et consuetudinibus Suestonensis ecclesie, *ibid.*, 1517. — Protectionem suscipiat ecclesiarum S. Mariæ Traiectensis, Ferrariensis, Raceburgensis, et S. Mariæ de Gariberto, *ibid.*, 1548-1552. — Monasterium S. Paucatii Ranshovense et ecclesias SS. Joannis et Pauli, S. Martini, sub Romana Sedis protectione suscipit, *ibid.*, 1551-1557. — Tuendas suscipit ecclesias S. Felicis Parmensem, S. Sansonis Aurellanensis, parthenonem Vischerensem, monasterium SS. Nazarii et Celsi Veronens., *ibid.*, 1563-1567. — Sub protectione Sedis apostolicæ suscipit ecclesiam S. Joannis Seibodiensis, Raymundum comitem Barcinonensem, *ibid.*, 1565-1570. — Privilegium Hugoni episcopo Placentino concessum ut ordinet, chrismæ, oleumque sanctum, etc., conficiat pro ecclesiis ad Placentinam parochiam pertinentibus, *ibid.*, 1578. — Commendat Balduinum et Baldizium tabellarios ad Emmauelem imperatorem missos, *ibid.*, 1580. — Ad Ludovicum Francorum regem. Commendat propensivorem ejus in religiosos viros dilectionem quam prebit Præmonstratenses fratres pro B. Petri et sua reverentia experiantur, *ibid.*, 1582. — Ecclesiam S. Joannis in Vinis sub B. Petri protectione suscipit et ejus privilegia confirmat, *ibid.*, 1585. — Tuendam suscipit ecclesiam S. Audomari, monasteria S. Michaelis in periculo Mariæ, S. Dionysii, *ibid.*, 1589-1593. — Sub sanctæ Sedis tuitione suscipit monasterium S. Trinitatis de Monte sacro, ecclesiam collegiatam S. Stephani, et abbatiam S. Augustini Lenovicensis, *ibid.*, 1615. — De ecclesia Hamburgensi, de monasterio Jerichensi, et de canonicis S. Maglorii Parisiensis, *ibid.*, 1617-1621. — De monasteriis S. Clementis Piscariensis, Præfensingenensis, S. Joannis Hauburensis, et S. Opportuni Parisiensis, *ibid.*, 1625-1631. — De ecclesiis Ultrajectensi, S. Mariæ Rosensis, et de monasterio Reichenbergensi, *ibid.*, 1639. — Diploma de abbatia Palmensi, in archiepiscopatu Bisuntinensi cum pertineantibus suis, CLXXXIX, 107.

ÆNGELBALDUS, vir illustris. — Charta qua Willibrordo Ultrajectensi episcopo concecit quidquid sibi competit in villa Waderlo, LXXXIX, 558.

ÆNGELBALDUS, vir illustris. — Willibrordo episcop.

Ultrapetens confert dona in Aistheim, loco Toxandriae, LXXXIX, 542-546.

ÆTHELREDUS II rex Anglorum. — Privilegium pro Ecclesia Cantuariensi quo ejectionem clericorum de monasterio Christi Cantuariensi et inductionem monachorum gratulatur et confirmat villas etiam plurimas, et amplissima privilegia concedit, CII, 1169.

AGAPETUS II, papa. — Privilegium pro monasterio Fuldensi S. Salvatoris, quod nullius Ecclesie alicuius jurisdictioni submittatur nisi Romanæ Ecclesie, CXXXIII, 800. — Parthenonis Essenensis privilegia confirmat, *ibid.*, 893. — Monasterium Gandersheimense in Saxonia constructum, sub protectione Sedis apostolicæ recipitur, variisque donatur privilegiis, *ibid.*, 896. — Monasterii Fuldensis noviter renovati privilegia confirmat, *ibid.*, 897. — Dissidium ecclesiarum Lauracensis et Salisburgensis conficit; et illis potestatem libere prædicandi per omnes Slavorum terras, episcopos ibi ordinandi, omnique auctoritate apostolica constituendi attribuit, *ibid.*, 898. — Privilegium pro abbata Cluniacensi, ut libera sit a dominatu cuicunque regis, aut episcopi, aut comitis, etc., *ibid.*, 900. — Confirmat immunitas S. Maximini, *ibid.*, 902. — Privilegia et possessiones monasteriorum SS. Germani et Michaelis Cuxavensis, Ecclesieque Urgellensis confirmat, *ibid.*, 905. — De monasteriis S. Marie Rivipullensis, Crassensis, Capuani et Ecclesie S. Vincentii Matiscensis, *ibid.*, 907-915. — De monasteriis SS. Stephani, Dionysii, et Sylvestri; S. Martini de Lens et montis Cassini, *ibid.*, 916-923.

ALANUS, Antiodorensis episcopus. — Charta de monasterio Sancti Mariæ, CCI, 1387. — S. Amatoris prioratus S. Satiri Bituricensis monasterio unitur, *ibid.*, 1389. — Monachus Douziaci confirmat ecclesias quasdam, *ibid.*, 1390.

ALEXANDER II papa. — Bulla pro stabilitate bonorum Rivipollensis monasterii contra cuiuscunque persone infestationem, CXLVI, 1282. — Mandat Gervasio Remensi archiepiscopo ut monasterium Corbeienae Guidonis Ambianensis injuriis tueretur, *ibid.*, 1285. — Confirmat canonice in Hispania ecclesia erectam, et bona ad eam pertinentia, *ibid.*. — Bulla pro ecclesia S. Donati Lucensis, *ibid.*, 1281. — Burchardi Halberstadensis episcopi laudes commendat et pallium pro merito concedit, *ibid.*, 1286. — Monasterium Fructuariense sub apostolicæ sedis protectione recipitur, confirmaturque permittit terras ejusdem inter abbatem et Albertum episcopum iura, *ibid.*, 1288. — Privilegium pro monasterio Vinodocensi, *ibid.*, 1291. — Laufranci abbas monasterium, quod Cadoma constituitur, tuendum suscipit, *ibid.*, 1299. — Confirmat donationes et privilegia Conventiensi canobio ab Edwardo rege concessa, *ibid.*. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris et S. Bonifacii Fuldensis, *ibid.*, 1301. — Concedit privilegium monasterio Miniatensis, *ibid.*, 1303. — Constitutio pro monasterio S. Petri Perusini, *ibid.*, 1304. — Privilegium pro abbata S. Dionysii, *ibid.*, 1306. — Privilegia monasterio S. Dionysii a prædecessoribus contra Parisiensem episcopum concessa confirmat, *ibid.*, 1309. — Bulla ad clerum Veltrensem, *ibid.*. — Privilegium pro monasterio Dervensi, *ibid.*, 1310. — Bulla pro monasterio Cellonensi, *ibid.*, 1311. — Monasterium S. Michaelis Sieghurgense munimine apostolico confirmat, *ibid.*, 1312. — Sanctæ Priscæ monasterii donatio Vinodocensibus facta, *ibid.*, 1315. — Ecclesie Cremonensis possessiones et iura confirmat, *ibid.*, 1314. — Monasterii Gellensis totam ordinationem et dispositionem abbati et congregationi Aniacens. assensit, *ibid.*, 1315. — Cur monasterium Corbeienae ab episcopo exemeretur, *ibid.*, 1321. — Privilegium pro ecclesia S. Petri Insulensi, *ibid.*, 1325. — Bulla pro monasterio Casinensi, *ibid.*. — Parthenonem S. Petri Florentinum confirmat, 1350. Privilegia pro monasterio SS. Dionysii et Rustici et Eleutherii Remensis, *ibid.*. — Privilegium pro monasterio S. Nicasi Remensis, *ibid.*, 1352. — Pro monasterio S. Sylvestri Nonantulani, 1355. — Ecclesie Salernitanæ bona a Guillelmo filio Tancredi restituta confirmat, *ibid.*, 1353. — Ecclesie Salernitanæ iura possessionesque confirmat, *ibid.*, 1357. — Monasterium S. Stephani Cadomense tuendum suscipit, privilegiaque ornat, *ibid.*, 1359. — Monasterium Gellenicum sub defensione Sedis apostolicæ suscipit, *ibid.*, 1311. — Arnaldo archiepiscopo Acherontio pallii usum tribuit, *ibid.*, 1313. — Ecclesie S. Marie Magdalene Viridunensis protectionem suscipit, bonaque confirmat, *ibid.*, 1341. — Canonice Ferrariensium Patavium suscipit et possessiones confirmat, *ibid.*, 1345. — Canonice S. Marie Spoletinam tuendum suscipit et bona ejus confirmat, *ibid.*, 1351. — Ecclesie Norvicensis canonice bona confirmat, *ibid.*, 1352. — Monasterii S. Petri Culi aurei Papiensis privilegia con-

firmat, *ibid.*. — Confirmat Harlebecani collegii canonicorum institutionem, *ibid.*, 1353. — Concedit Gebehardo Salzbürgensi archiepiscopo ut episcopatum unum in sua parochia constituat, *ibid.*, 1354. — Ecclesie collegista S. Marie de Belliloco in diocesi Matiscensis in protectionem apostolicæ sedis recipitur, eique bona omnia et privilegia confirmantur, *ibid.*, 1355. — Confirmat privilegia abbatis S. Benigni Fructuariensis, *ibid.*, 1356. — Ecclesie Arelinæ possessiones confirmat, *ibid.*, 1357. — Privilegia pro monasterio S. Marie de Florentia, *ibid.*, 1358. — Privil. pro Lucensis episcopis, *ibid.*, 1360. — Recipit in clientelam abbatem S. Rigaldi et tribuit facultatem fratribus eligendi abbatem secundum regulam S. Benedicti, *ibid.*. — Monasterii S. Joannis Pinnensis protectionem suscipit et privilegia restituit, *ibid.*, 1362. — Monasterium S. Edmundi sub protectione Sedis apostolicæ recipitur, ejusque bona omnia confirmantur, *ibid.*, 1365. — Bulla pallium Eboracensi archiepiscopo concessa, *ibid.*, 1364. — Privil. pro ecclesia S. Marie Florentina, *ibid.*, 1367. — Privil. pro ecclesia S. Petri Damiani, *ibid.*, 1369. — Ecclesiam Furconensem tuendam suscipit ejusque possessiones confirmat, *ibid.*. — Privilegium pro monasterio S. Prosperi Reginsis, *ibid.*, 1370. — Approbatio congregationis monachorum eremitarum Camaldulensium, *ibid.*, 1373. — Concessio privilegiorum monasterii Eboracensis bonorumque ad illud spectantium confirmatio, *ibid.*, 1375. — Litteræ in gratiam Ecclesie Cabilonensis, *ibid.*, 1377. — Bulla quæ Gerolamo episcopum utriusque simul ecclesie Tricastinensis et Aracianæ tueretur et confirmat, *ibid.*, 1385. — Privilegium pro ecclesia Lucensi; bona ejus alienari vetat, *ibid.*, 1395. — Desiderio abbati Casinensi abbatem SS. Sebastiani et Zozimi tribuit, *ibid.*, 1395. — Monasterio S. Salvatoris de Magella ejusque ecclesiis ac bonis exemptionem ac libertatem asserit perpetuam, *ibid.*. — Episcopatum Trojanum confirmat, *ibid.*, 1400. — Epistola decretalis contra malefactores ecclesie S. Clementis, *ibid.*, 1401. — Epistola ad Wilhelmum regem Anglorum pro exactione denarii Sancti Petri, *ibid.*, 1415. — Prædecessorum suorum decreta confirmat, ut monachis ecclesias cathedrales obtinere liceat, *ibid.*, 1415. — Epistola ad Laufrancum Cantuariensem archiepiscopum; monet ut monasterii Wintonensis statum tueretur, *ibid.*, 1416. — Privilegium pro ecclesia ab Altmanno, Pataviensi episcopo, ad regularem canonicorum vitam addita, *ibid.*, 1417. — Privilegium pro ecclesia Sanctæ Marie Magdalene Vezuntinensi, *ibid.*, 1418. — Epistola ad Lienarum Hamburgensem archiepiscopum; illi pallium mittit et privilegia ecclesie ejus confirmat, *ibid.*, 1419. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris et S. Julie Brizensis, *ibid.*. — Bulla confirmatoria omnium privilegiorum et iurium monasterii sacrarum virginum Tirenensium, quo appellatur Senatoris, *ibid.*, 1421. — Privil. pro ecclesia S. Salvatoris Wissegradensi, *ibid.*, 1425. — Privil. pro abbata Montis Cassini, *ibid.*, 1425. — Bulla confirmans bona monasterii S. Severi in Classe, *ibid.*, 1426.

ALEXANDER III, papa. — Protectionem suscipit, possessiones et privilegia confirmat S. Sepukri Hierosolymitanæ ecclesie, CCL, 75; monasterii Casinensis quod primum totius Italie declarat, *ibid.*, 75; Ecclesie Gradensis, *ibid.*, 118; cenobii S. Martini, *ibid.*, 122; Castri Scuriensis, *ibid.*, 150; monasterii B. Petri Monticassiani, *ibid.*, 154; monasterii Populetensis, *ibid.*, 166; ecclesie S. Genovefæ Parisiensis, *ibid.*, 211; monasterii S. Facundi et Primitivi, *ibid.*, 214; monasterii Vallis Vicariorum, *ibid.*, 295; S. Marie monasterii Hortensis, *ibid.*, 312; ecclesie S. Marie Liskensis, *ibid.*, 315; monasterii Cisterciensis, *ibid.*, 340; monasterii Dunensis, *ibid.*, 345; monasterii S. Martini Augustodunensis, *ibid.*, 348; ecclesie Parisiensis, *ibid.*, 353; ecclesie S. Marci Venetæ, *ibid.*, 362; Ildii monasterii, *ibid.*, 380; monasterii Sancti Damiani, *ibid.*, 388; monasterii S. Joannis Piscariensis, *ibid.*, 409; monasterii S. Savini Tarbiensis, *ibid.*, 461; Ecclesie Mutinensis, *ibid.*, 485; parthenonis S. Victorii Benaventani, *ibid.*, 479; monasterii Nonantulani, *ibid.*, 475; monasterii SS. Felicitis et Fortunati, *ibid.*, 499; ecclesie SS. Hippolyti, et Castiani et S. Joannis Baptistæ Fusciapensis, *ibid.*, 502; ecclesie S. Petri Bononiensis, *ibid.*, 504; ecclesie Montisfalconis, *ibid.*, 515; Cavensis monasterii S. Petri, *ibid.*, 563; S. Nicasi Remensis, *ibid.*, 567; monasterii Vallumbrosani, *ibid.*, 569; ecclesie Ferrariensis, *ibid.*, 578; ecclesie Astensis, *ibid.*, 587; parthenonis SS. Fabiani et Damiani, *ibid.*, 601; ecclesie S. Medardi de Tremblaco, *ibid.*, 629; monasterii Admontensis, *ibid.*, 718; sedis episcopalis Cephalodensis, *ibid.*, 725; ecclesie S. Marie Suthelensis, *ibid.*, 731; ecclesie Suthwellensis, *ibid.*, 732; ecclesie Stracensis.

ibid., 818; ecclesie Casaraugustanae, *ibid.*, 867; monasterii Sanctae Mariae de Monte Luto, *ibid.*, 878; monasterii Sanctae Mariae Tremitensis, *ibid.*, 880; ecclesie Paduanae, *ibid.*, 886; monasterii de Cona, *ibid.*, 889; ecclesie S. Eustorgii Mediolanensis, *ibid.*, 907; monasterii de Belo loco, *ibid.*, 911; monachorum S. Petri Mutinensis, *ibid.*, 912; ecclesie S. Donatiani Brugensis, *ibid.*, 913; ecclesie de Castello, *ibid.*, 924; abbatiae S. Joannis, *ibid.*, 926; monasterii S. Remigii Remensis, *ibid.*, 934; monasterii Cyrensis, *ibid.*, 919; ecclesie S. Mariae Montisdesiderii, *ibid.*, 909; monasterii S. Mariae Lischensis, *ibid.*, 971; monasterii S. Mariae Novigentini, *ibid.*, 983.... et aliorum usque ad 1319.

Privilegia, bullae, diplomata, immunitates, etc., pro monasterio Pontiniacensi, *ibid.*, 85; pro monasterio S. Mariae Rievallensis, *ibid.*, 92; pro ecclesia Morineusi, *ibid.*, 98; pro ecclesia Cuthberti Radfordensis, *ibid.*, 103; pro monasterio Phulpenneusi, *ibid.*, 110; pro ecclesia Gradensis, *ibid.*, 118; pro ecclesia S. Mariae Novae, *ibid.*, 126; pro ecclesia Ss. Petri et Ursi Augustani, *ibid.*, 131; pro canonicis ecclesie Placentinae, *ibid.*, 132; pro monasterio Anianensi, *ibid.*, 142; pro monasterio S. Mariae Stivenensis, *ibid.*, 143; pro monasterio S. Stephani Niverneusi, *ibid.*, 145; pro monasterio S. Arnulphi Crispetensi, *ibid.*, 147; pro ecclesia S. Eusebii, *ibid.*, 151; pro monast. de Curia Dei, *ibid.*, 153; pro eccles. S. Stephani Tolosana, *ibid.*, 156; pro ecclesia S. Aunani Aurelianensis, *ibid.*, 159; pro monasterio S. Joannis Kalienbornensis, *ibid.*, 171; pro ecclesia S. Ambrosii Mediolanensis, *ibid.*, 174; pro monasterio Compendiensi, *ibid.*, 180; pro monasterio S. Mariae et S. Rotulfi Thoruensis, *ibid.*, 190; pro monasterio Fontis Ebraaldi, *ibid.*, 197; pro mon. Savigniensis, *ibid.*, 200; pro monast. S. Mariae, *ibid.*, 201; pro parthenone S. Spiritus Paracletensis, *ibid.*, 207; pro eccl. S. Mariae Helvianensis, *ibid.*, 210; pro eccl. Gerberodensi, *ibid.*, 213; pro eccl. S. Petri Duacensi, *ibid.*, 217; pro eccl. Legionensi, *ibid.*, 219; pro eccl. S. Joannis Ambianensis, *ibid.*, 222; pro monast. S. Fidis Horshamensis, *ibid.*, 225; pro monasterio S. Bertini Sithiensis, *ibid.*, 227; pro ecclesia S. Mariae Sulapensis, *ibid.*, 230; pro monasterio S. Salvii Florentini, *ibid.*, 239; pro monasterio S. Mariae Sherbornensis, *ibid.*, 231; pro ecclesia Genesouensis, *ibid.*, 235; pro monast. S. Martini Canigouensis, *ibid.*, 236; pro monasterio S. Mariae Vitensis, *ibid.*, 241; pro monasterio Gizaletensi, *ibid.*, 245; pro monast. S. Mariae Montis Rami, *ibid.*, 267; pro prioratu S. Mariae de Campo in pago Ruscioneusi, *ibid.*, 284; pro ordine Carthusiensis, *ibid.*, 293; pro monast. S. Petri Carnotensis, *ibid.*, 294; de ordinatione metropolis Upsaliae, *ibid.*, 303; pro monast. S. Joannis Reomaensis, *ibid.*, 316; pro abbatia Fontebraidenis, *ibid.*, 334; pro monasterio Furniacensi, *ibid.*, 338; pro S. Cruce Burdigalensi, *ibid.*, 341; pro monast. Rupensi, *ibid.*, 345; pro monasterio S. Sereni Cantuwerulae, *ibid.*, 351; pro monast. Regulacensi, *ibid.*, 356; pro monast. Boninontis, *ibid.*, 359; pro canobio S. Satyri, *ibid.*, 361; pro monasterio Manziacensi, *ibid.*, 378; pro mon. Pontiniacensi, *ibid.*, 425; pro ecclesia Ragusina, *ibid.*, 463; pro eccl. Hierosolymitana, *ibid.*, 469; pro ecclesia S. Sepulcri Hierosolymitani, *ibid.*, 474; pro monasterio S. Sylvestri de Nonantula, *ibid.*, 491; pro Joanne Catanensi episcop. *ibid.*, 495; pro monasterio S. Reparatae Marradino, *ibid.*, 501; pro ecclesia B. Nicolai de Nugaroli, *ibid.*, 571; pro ecclesia S. Joannis Madoctiensis, *ibid.*, 576; pro monasterio Cornuensi, *ibid.*, 586; pro ecclesia Syracusana, *ibid.*, 585; pro ecclesia S. Mariae de Reno, *ibid.*, 588; pro ecclesia Bononiensi, *ibid.*, 603; pro ecclesia S. Vincentii Bergonate, *ibid.*, 610; pro ecclesia Pramonstratensi, *ibid.*, 620; pro ecclesia B. Remigii Remensis, *ibid.*, 621; pro ecclesia de Noveio, *ibid.*, 625; pro abbate S. Mariae Virtutensis, *ibid.*, 629; pro monasterio S. Petri Mutinensi, *ibid.*, 635; pro ecclesia S. Mariae Vibergensi, *ibid.*, 449; pro eccl. S. Mammetis Lingonensis, *ibid.*, 661; pro canonicis Pisanis, *ibid.*, 663; pro Stephano Remensi canonico, *ibid.*, 664; pro hospitali S. Blasii Madoctensi, *ibid.*, 685; pro monast. Stephani de Vallibus, *ibid.*, 688; pro Ecclesia S. Andreae Murianensi, *ibid.*, 693; pro ecclesia S. Sepulcri Hierosolymitani, *ibid.*, 695; pro ecclesia S. Mariae Eugubinae, *ibid.*, 712; pro ecclesia S. Mariae Scovienensis, *ibid.*, 717; pro ecclesia S. Petri Tarvisina, *ibid.*, 722; pro Mainardo abbate Aquistrensi, *ibid.*, 727; pro monasterio S. Mariae Morimundensi, *ibid.*, 731; pro canobio Corbeienis, *ibid.*, 861; pro paribione S. Mariae Sinningwtalensis, *ibid.*, 890; pro canonicis Lausanens. ecclesiae, *ibid.*, 908; pro ecclesia S. Martini Turonensis, *ibid.*, 915; pro ecclesia Carnotensi, *ibid.*; pro ecclesia B. Thomae, *ibid.*, 917; pro ecclesia Capuana, *ibid.*, 974; pro abbatia

S. Martini de Chura, *ibid.*, 992; pro ecclesia S. Martini Turonensis, *ibid.*, 994; pro monasterio S. Bertini Sithiensis, *ibid.*, 1041; pro ecclesia S. Mariae Corbeliensis, *ibid.*, 1043; pro monasterio Vallumbrosano, *ibid.*, 1067; pro monasterio S. Joannis in Venere, *ibid.*, 1075; pro monasterio Biscandurensi, *ibid.*, 1077; pro ecclesia Aquileiensi, *ibid.*; pro monasterio Sectorum S. Jacobi Ratisponensi, *ibid.*, 1094; pro ecclesia Parentina, *ibid.*, 1101; pro ecclesia Veronensi, *ibid.*, 1110; pro monasterio S. Mariae Novi Portus, *ibid.*, 1123; pro Ecclesia Bonnen-i, *ibid.*, 1133; pro ecclesia Ferrariensi, *ibid.*, 1152; pro ecclesia S. Margaritae Glentordensuerens, *ibid.*, 1156; pro monasterio S. Nicolai Antilegavens, *ibid.*, 1176; pro ecclesia Tropeiana, *ibid.*, 1213; pro monasterio S. Georgii in Nigra Silva, *ibid.*, 1216; pro monasterio S. Michaelis, *ibid.*, 1219; pro ecclesia Involens, *ibid.*, 1221; pro monast. Garstensi, *ibid.*, 1221; pro ecclesia Ss. Stephani et Wilehadi Bremenais, *ibid.*, 1238; pro ecclesia S. Mariae a Fine, *ibid.*, 1241; pro ecclesia Archorntuna, *ibid.*, 1246; pro ecclesia Asculana, *ibid.*, 1254; pro monasterio S. Apri Tulensi, *ibid.*, 1252; pro monachis B. Benedicti Sublaenais, *ibid.*, 1263; pro ecclesia Cabilonensi, *ibid.*, 1271; pro monasterio Lutiensi, *ibid.*, 1274; pro monast. Casinensi, *ibid.*, 1303; pro ecclesia Tarvisina, *ibid.*, 1314; pro Cinniacensibus, *ibid.*, 1316.

Ad episcop. Belvacensem, commendatio de perseverantia dilectionis circa Romanam Ecclesiam et personam Alexandri papae et exhortatio ad idem, CC. 96. — Hugonem Panormitanum archiepiscop. metropolitam constituit episcoporum Agrigeniensis, Mazarenais et Militenis, *ibid.*, 97. — Regum Francorum ac praesertim Ludovici VII regnantis pietatem et merita erga sedem apostolicam commendat, *ibid.*, 100. — Ad clerum Angliae de canonizatione S. Eduardi Angliae regis, *ibid.*, 106. — Laudat magistri Nicolai zelum erga sedem apostolicam, *ibid.*, 109. — Laudat Henricum Belvacensem episcop. de suo in sedem apostolicam et in reprimendis schismaticis zelo, *ibid.*, 111. — Ludovico Francorum regi Ecclesiam Ferrariensem commendat, *ibid.*, 120. — Ad Henricum electum Remensem, de transmissione pallii, *ibid.*, 136. — Confirmatio bonorum monasterii Eleutensis facta Bernardo abbati in qua mentio fit fundatoris, *ibid.*, 140. — Ad Hugonem Suevionensem episcop. Sancti Antonii decanum commendat, *ibid.*, 161. — Eberhardum Saizburgensem archiepiscop. gratulatur quod constanter sit fidelis Ecclesiae, *ibid.*, 169. — Commendat ad Ludovicum Francorum regem Bernardum episcop. Portuensem, legatum suum, *ibid.*, 179. — Ad Ludovicum regem Francorum, ut pauperem quendam protegat, *ibid.*, 194. — Pro ecclesia S. Remigii super quadam terra, *ibid.*, 196. — Pro quadam muliere, ut dos ei restituatur, *ibid.*, 205. — Dominico monasterii S. Facundi abbati potestatem ligandi atque solvendi et mltas usum concessit in villa S. Farundi, *ibid.*, 228. — Congregationem Placentinam a Sigefrido episcopo confirmat, jusque eligendi archiepiscop. fratribus datum confirmat, *ibid.*, 245. — Ad Henricum Remensem archiepiscop. pro absoluteione ejusdem, *ibid.*, 244. — Confirmatio de pace jurata inter Cluniacens. eccles. et comitem Forensensem et barones, etc., et remissio penitentiae unius anni illis qui servaverint ipsam pacem, *ibid.*, 249. — Hugonis Suevionensis episcop. devotionem commendat, et omnem gratiam pollicetur, *ibid.*, 262. — Ad Henricum Remensem archiepiscop. pro absoluteione Guillelmi monachi, *ibid.*, 296. — Hospitale Compendiense ejusdem urbis abbatiae attribuit, *ibid.*, 314.... et per plura similia beneficia leguntur a col. 318 ad 319.

AMEDEUS comes. — Charta qua dat canobio Cluniacensi ecclesiam S. Mauricii in pago Maltacena, CXLII, 1012.

AMELIUS episcopus Tolosanus. — Cluniaco confirmat ecclesiam Sanctae Columbae, CLXVI 814.

ANASTASIUS III, papa. — Privilegium pro ecclesia Verceilensi, quo Raimberto episcop. concedit pallii usum ad missarum solemnis celebratione, CXXXI, 1183. — Ecclesiam Hamburgensem privilegia, jura et possessiones confirmat, *ibid.*, 1183.

ANASTASIUS IV, papa. — Privilegium quo ecclesia S. Mariae Pisanae cum pertinentiis sub B. Petri protectione suscipitur, CLXXXVIII, 949. — Ecclesiam Beneventanam tuendam suscipit et Petri archiepiscopi jura confirmat, *ibid.*, 992. — Confirmat jura monasterii S. Anthimi, *ibid.*, 994. — Monasterio Casinensi ecclesiam Sancti Juliani in territorio Faresensis et ecclesiam S. Casarii Anagninam asserit, *ibid.*, 993. — Sub Romani pontificis protectione suscipit ecclesiam S. Theclae Mediolanensis et omnes ejus possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 996. — Sub Romane sedis tutela monasterium Vallumbrosanum suscipit, et Ambrosio abbati confirmat omnes

huius monasterii immunitates et possessiones jam concessas, *ibid.*, 997. — Episcopatus Aprutini fines, ecclesiarumque possessiones, petente Guidone episcopo, confirmat, *ibid.*, 999. — Monasterii Sancti Laurentii in Campo, ejusque abbati collectio iura ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1001. — Ecclesiam Tarvisinam, rogatu Bianconi episcopi, tenendam suscipit et ejus bona confirmat, *ibid.*, 1002. — Privilegium pro monasterio Sancti Dionysii quo monasterium S. Michaelis illi solvat censum, *ibid.*. — Privilegium pro cenobio S. Dionysii, quo illi concedit quasdam novas possessiones, *ibid.*, 1004. — Pacifico abbati Briziensi Sancti Genesii privilegia antiqua confirmat, *ibid.*. — Bulla qua, petente Raimundo Magalon. episcopo, Ecclesiam Magalonensem sub sua et R. Petri protectione suscipit, *ibid.*, 1007. — Privilegium pro ecclesia S. Victoris Massiliensis, quo archiepiscopi Arelatensis, Aqnensis et Ebredunensis tenentur solvere decimas jamprius constitutas huic ecclesiae, pro diversis locis ab ipsis occupatis, *ibid.*, 1007. — Ecclesiam Arelatensem sub protectione B. Petri et sua recipit et jura confirmat, *ibid.*, 1012. — Massiliensis Ecclesiae bona Petro episcopo confirmat, *ibid.*, 1014. — Pro Ecclesia Fasulana, *ibid.*, 1015. — Epistola ad Petrum Tarentasiensem archiepiscopum; illi confirmat donationem Strate nuperrime factam a comite Maurienne, *ibid.*, 1017. — Monasterium de Agnano sub sua et B. Petri protectione suscipit, et ejus possessiones et loca confirmat, *ibid.*, 1022. — De monasterio Glunafoliense, *ibid.*, 1023. — Beraldo abbati monasterii S. Sixti Placentini usum mitras concedit, *ibid.*, 1026. — Sub sedis apostolicæ protectione suscipit Ecclesiam Reatinam, et ejus confirmat iura et possessiones, *ibid.*, 1026. — Pro parthenone S. Spiritus Paracletensis, *ibid.*, 1028. — Ecclesiam de Revigne et aliis bonis, donationibus, decimis datis, acquisitis vel acquirendis Ecclesie S. Joannis Kaltenbornensis confirmat, *ibid.*, 1029. — Bona, possessiones et immunitates S. Germani de Pratis confirmat, *ibid.*, 1030. — Wibaldo abbati Stabulensi annuli usum ad vitam duratam concedit, *ibid.*, 1032. — Ecclesiam Pistoriensem tenendam suscipit ejusque bona et jura confirmat, *ibid.*, 1034. — Privilegium de restitutione faciendi Petro Cluniacensi abbati ab abbate de Muratorio, post controversiam diuturnam quam jure judicio per summum pontificem terminata fuit, *ibid.*, 1037. — Ut Girardus Bergomensis episcopus et ejus successores accipere possint donationes, et praesentes confirmantur; utque canonici Sanctorum Vincentii et Alexandri ipsi exhibeant obedientiam canonicam, *ibid.*, 1038. — Ecclesiam S. Mariae Lunensis patrocinium suscipit, ejusque bona ac jura confirmat, petente Gotsfredo episcopo, *ibid.*, 1046. — De parthenone Sancti Firmi de Florizano, *ibid.*. — De monasterio Sanctae Mariae de Pomposia, *ibid.*, 1048. — De monasterio Fructuariense, *ibid.*, 1051, 1054. — De abbata monasterii Saviniacensi, *ibid.*. — De monasterio S. Mariae de Prato, *ibid.*, 1055. — De domo hospitali de Misericordia Placentina, *ibid.*, 1062. — De monasterio S. Petri Flaviniacensi, *ibid.*, 1063. — De ecclesia S. Michaelis de Virgis, *ibid.*, 1068. — Pro monasterio S. Eusebii, diocesis Aptensis, *ibid.*, 1071. — De priore et monasterio S. Salvatoris Venetianum, *ibid.*, 1074. — De hospitali Allipessense, *ibid.*, 1076. — Abbatem monasterii Fuldensis induit potestate innotandi excommunicatione malefactores suae ecclesiae, admonitionibus praemissis, *ibid.*, 1077. — Hospitalis domus Hierosolymitanae protectionem suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1078. — De Longipontis monasterio, *ibid.*, 1084.

ANGELRAMNUS Metens. episcopo. — Monasterio Gorziensi Pabonem, Gaudiacum et villam Warangesi, et cenobio S. Avoldi praedia quaedam sita in Alsatia donat, *ibid.*, 1097-1100.

ANSBALDUS, monac. — Willibrordo Ultraject. episcopo, multa dona confert, *ibid.*, 1111, 1113.

ARNOLDUS, vice-comes Ghistellensis. — Donat Aldenburgensem abbatiam, *ibid.*, 1158.

ARNULPHUS (S.) Sueconensis. episcopo. — Diploma de donatione decimarum oppidi Aldenburgensis abbatii Aldenburgensi, *ibid.*, 1159.

AVENTIUS, Metensis episcopo. — Privilegium pro abbata Gorziensi, quo ei reintegrantur omnia antiqua jura et privilegia, *ibid.*, 1149.

BALDUINUS, Flandriae comes. — Confirmat Pontio abbati Cluniacensi abbatiam S. Bertini, *ibid.*, 1166. — Confirmat donationes omnium decimarum ecclesiae B. Mariae in Aldenburg. *ibid.*, 1184. — Litterae de pace factae inter comitem Baldulmum et comites de Tornaro, *ibid.*, 915. — Pactum inter ipsummet et regem Angliae, *ibid.*, 922. — Charta pro monasterio Clarmavalleis. Profriscens Hierosolymam et sanctitatem Clarmavalleis mon-

nachorum compunctus, donationem eis facit, *ibid.*, 923.

BALDUINUS, Hierosolymitanus rex. — Privilegium de confirmatione omnium S. Sepulcri possessionum, *ibid.*, 1112. — De remissione calumniae quam faciebat super Sorianis, etc., *ibid.*, 1119. — De confirmatione Vneumamel, *ibid.*, 1150. — Pro ecclesia Bethleemica, *ibid.*, 1261. — Et alia variorum dona et privilegia pro terra Hierosolymitana, *ibid.*, 1111-1260.

BARTHOLOMÆUS, Laudunens. episcopo. — Donationes piæ Sancto Norberto et Præmonstratensibus factae, *ibid.*, 1151. — Charta donationis Præmonstrati, *ibid.*, 1159 et 1162.

BENEDICTUS III, papa. — Confirmat synodum Sueconensem cum privilegiis ecclesiarum et archiepiscoporum Remensis, *ibid.*, 689. — Ad episcopos Galliarum, in confirmationem privilegiorum Corbeis, *ibid.*, 693. — Confirmat privilegia monasterii S. Dionysii in Francia, *ibid.*, 701. — Monasterium Fuldense sub apostolica sedis protectione recipit ejusque immunitates confirmat, *ibid.*, 702. — Confirmatio privilegiorum Corbeis, *ibid.*, 1001. — Privilegium pro monasterio Salvatoris Fuldensis, *ibid.*, 1010. — Pro civitate Interamneni, *ibid.*, 1011.

BENEDICTUS IV, papa. — Privilegium Huogii abbati Fuldensi concessum, quo monasterium sub sanctae Sedis protectione suscipitur, etc., *ibid.*, 45.

BENEDICTUS VII, papa. — Epistola ad Fredericum Salisburgensem episcopum et ejus comprovinciales ipsi et ejus successoribus vices apostolicas in Norria et Pannonia confert, *ibid.*, 1081. — Privilegium pro episcopo Theodorico Trevirensi, *ibid.*, 1082. — Monasterii S. Benedicti et Sanctae Scholasticae confirmat omnia bona, *ibid.*, 1084. — Privilegium pro monasterio Vitzelacensi, *ibid.*, 1085. — Monasterii S. Petri Rodensis bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1088. — De monasterio S. Ceciliae Montis Serrati, *ibid.*, 1090. — Epistola ad Gallos et Germanos, qua Laureacensem, hoc est Pataviensem ecclesiam metropolitani esse dicitur; hujus et Salisburg. limites constituit Pilgrimo et Lauriacensi archiepiscopo vices apostolicas delegat, *ibid.*, 1117. — Theodorico archiepiscopo Trevirensi ejusque successoribus cellam quatuor Coronatorum donat, *ibid.*, 518. — Confirmat archiepiscopo et ecclesiae Trevirensi jus legationis pontificis, privilegia equitandi cum nuncio et cruce, etc., *ibid.*, 520. — Monasterium S. Martini Trevirensis confirmat, privilegiisque angel, *ibid.*, 525. — De ecclesia Sancti Apollonii, de monasteriis Sancti Pantaleonis, Cassinensi, S. Petri Perusino, de ecclesia Avenionensi, *ibid.*, 525-531. — De monasteriis Cluniacens., S. Petri Rodensi, Bisuldunensi, et de abbata Ruffilli Moropopolensi, *ibid.*, 532-535. — De monasteriis Corbeis, S. Vincentii ad Vulturum, S. Hilarii Carassonensi, S. Salvatoris et S. Petri Gemblacensi, *ibid.*, 539-545. — De monasterio S. Mariae Niemburgensi et de ecclesia Tiburtina, *ibid.*, 549.

BENEDICTUS VIII, papa. — Epistola ad Brunonem Lingonens. episcopum, qua illius diocesis privilegia et jura confirmat, *ibid.*, 1580. — Privilegium pro monasterio S. Benigni Divionensis, *ibid.*, 1581. — Omnia jura ac bona Urgellensis Ecclesiae confirmat, *ibid.*, 1582. — De Ecclesia Bambergensi, *ibid.*, 1583. — De cenobio Farfensi, *ibid.*, 1586. — Donatio terrarum facta Farfensi cenobio ejusque abbati ab ipsomet Benedicto VIII, *ibid.*, 1587. — Bulla pro monasterio S. Sepulcri in loco Nocati, *ibid.*, 1589. — Henrico imperatori tradit curtes tres in ducatu Bavariae sitas pro quibus Colle Caivum regalem curtem accipit, *ibid.*, 1510. — Monasterii B. Petri Bremotensis libertatem et possessiones confirmat, *ibid.*, 1591. — Privilegium pro monasterio Casinensi, *ibid.*, 1592. — Pro Ecclesia Paderbornensi, *ibid.*, 1595. — Castellum Boccinsum nuper a se recuperatum monasterio Farfensi confirmat, *ibid.*, 1596. — Synodus Romana Benedicti VIII, in qua Fructuariensis cenobii privilegium editum est, *ibid.*, 1597. — Popponi archiepiscopo Trevirensi pallium mittit, *ibid.*, 1599. — Archiepiscopo Salernitano pallium tribuit ecclesiarumque ejus jura confirmat, *ibid.*, 1600. — Errectio Bisuldunensis Ecclesiae in episcopatum, *ibid.*, 1604. — Confirmat bona monasterii S. Stephani Balneolensis diocesis Bisuldunensis, *ibid.*, 1604. — Privilegium pro monasterio S. Petri Campitroni in comitatu Bisuldunensi, *ibid.*, 1635. — Bulla qua Farfensi cenobio concedit monasterium S. Laurentii in Macri comitatu Campanico, *ibid.*, 1616. — Ecclesiam Portuensis privilegia possessionesque confirmat, *ibid.*, 1617. — Amato, archiepiscopo Salernitano pallii usum concedit et privilegia ejus Ecclesiae confirmat, *ibid.*, 1635. — Privilegium pro parthenone S. Mariae et S. Andreae, *ibid.*, 1623. — De confirmatione Babenbergensis episcopi, *ibid.*, 1624. — Monasterii S. Sophiae Beneventani possessiones et privilegia confirmat, 1625. — De monasterio Pompo-

dano, *ibid.*, 1036. — De monasterio Casinensi, *ibid.*, 1037. — Concedit ut in ecclesia monasterii Rivipollensis canitur « Alleluia, » et « Gloria in excelsis » in festivitate Hypacini (sive in festo Purificationis B. Mariæ), etiam si ea incidit post septuagesimam, *ibid.*, 1030. — Monasterii S. Hilarii res et iura confirmat, *ibid.*, 1032. — De monasterio S. Savini, *ibid.*, 1032. — Richardo abbati Fuldenis monasterium S. Andream donat, *ibid.*, 1033. — Upwano archiepiscopo Hamburgensi pollum mittit et successoribus eius legationem et archiepiscopalem potestatem in omnia regna Septentrionalia concedit, *ibid.*, 1033. — Bulla qua assensit monasterio Casinensi dona ab Henrico imperatore oblata, pro sibi sanitate restituta, *ibid.*, 1036. — Monasterii S. Petri Luxoviensis privilegia et iura confirmat, *ibid.*, 1034.

BENEDICTUS IX. papa. — Privilegium Gumbaldo Bartholomæo S. Crucis abbati concessum in gratiam cellæ B. Mariæ de Solaco, CXL, 1035. — Ecclesiam Silvæ Candidæ bona episcoporumque iura confirmat, *ibid.*, 1047. — Patriarchatus Gradensis libertatem libertatemque confirmat, *ibid.*, 1032.

BERNO. Cluniacensis abb. — Testamentum istius primi abbatis Cluniacensis, CXXXIII, 835.

BERTILENDIS. abbatissa. — Carta Walibrondo Ulrajectensi episcopo qua donat quicquid de materna hereditate possidet la Torandis, LXXXIX, 545.

CALIXTUS II. papa. — Ad Bernardum Ausciensem archiepiscopum, concedit ut mortuorum corpora libere deinceps apud ecclesiam S. Mariæ Ausciensem sepellantur, CLXIII, 1091. — Privilegium Treverense, *ibid.*, 1096. — Privil. pro monasterio de Valle, *ibid.*, 1096. — Bulla qua capitulum Brevatense declaratur Romanæ Ecclesiæ immediate subditum, eius conceditur ut chrisma, oleum sanctum, consecrationes ecclesiarum aut altarium et clericorum ordinationes a quo maluerit episcopo suscipere possint, *ibid.*, 1096. — Bulla pro monasterio S. Blasii, *ibid.*, 1100. — Xenodochii Hierosolymitani privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1102. — Bulla pro monasterio B. Mariæ Eleotensis, *ibid.*, 1102. — Monasterii S. Agidii iura ac bona confirmat, *ibid.*, 1103, 1105. — Permittit abbati Massiliensi et fratribus ante divinum officium celebrare in Tarasconensi S. Nicolai ecclesia, eamque consecrari facere, *ibid.*, 1107. — Bulla in gratiam monasterii S. Mariæ Soricensis, *ibid.*, 1108. — Ecclesia S. Polycarpi confirmatur monasterio Electi, *ibid.*, 1108. — Bulla de dono Ecclesiæ S. Liberatæ facio Stephano abbati Cassi Del ab Hildeberto episcopo Agennensi, *ibid.*, 1110. — Berengario abbati monasterii Crassensis in Septimania ejusque successoribus ecclesiam S. Petri de Valeris sub censu annuo duorum aureorum concedit, *ibid.*, 1114. — Bulla pro Guidone abbate Turturiaci, *ibid.*, 1117. — Pro S. Trinitate Pictaviensi, *ibid.*, 1119. — Pro comobio Vincentii Silvaniensis, *ibid.*, 1119. — Ad quondam episcopos. Commendat eis monasterium Saviniacense, *ibid.*, 1120. — Parthenonis S. Mariæ Pontis Ebraidi possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1121. — Monasterii SS. Petri et Pauli, et S. Gisleli Cellensis possessiones confirmat, *ibid.*, 1124. — Monasterii Vindocinensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1125. — Privil. pro abbate S. Dionysii prope Parisiis, *ibid.*, 1126. — Godebaldo episcopo Ultrajectensi tribuit mitram episcopalem, *ibid.*, 1130. — Monasterii Murbacensis protectionem suscipit et privilegia confirmat, *ibid.*, 1131. — Ecclesiam S. Martini Turmensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1131. — Monasterii S. Bertini Sithiensis libertatem et privilegium confirmat, *ibid.*, 1133. — Ecclesiam Cameracensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1134. — Bulla de privilegiis monasterii S. Mariæ Josephat, in diocesi Carnotensi, *ibid.*, 1136. — Decretum a Gaufrido episcopo Carnotensi adversus Simonem latum confirmat, *ibid.*, 1137. — Monasterium Springiacense et ejus disciplinam confirmat, *ibid.*, 1138. — Monasterii S. Remigii Remensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1138. — Monasterii S. Martini de Campis Parisiensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1142. — Bulla pro Pacano abbate et monachis B. Mariæ Stampensis, *ibid.*, 1145. — Cisterciensis monasterii capitula confirmat, *ibid.*, 1147. — Brunonem Treverensem archiepiscopum liberum declarat ab omni potestate legati nisi a latere dirigitur, *ibid.*, 1148. — Eidem metropolitani ius illaque priore ornamenta constabillit, *ibid.*, 1148. — Privil. pro monasterio S. Salvatoris Schaifnaburgensis, *ibid.*, 1150. — Hugoni Antiocheno episcopo facultatem tribuit conferendi ecclesiis canonicorum et monachorum ecclesias quas laici obtinebant, *ibid.*, 1152. — Monasterii Vizellarensis immunitatem et possessiones confirmat, *ibid.*, 1153. — Adelberto abbati Schaifnaburgensi significat ne monasterii tutelam suscepisse, *ibid.*, 1156. — Parthenonis Pulchri Luci privilegia confirmat, *ibid.*, 1156. — Privil. pro monasterio

S. Mariæ Bonæ Vallis, *ibid.*, 1157. — Bulla pro monasterio Cucuphat in regione Vallensi, *ibid.*, 1159. — Ecclesiæ S. Joannis Vesontionensis canonicorum bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1162. — Privil. pro monasterio Cluniacensi, *ibid.*, 1164. — Ecclesiæ Compostellanae metropolitana Ecclesiæ Emeritanæ dignitatem delegat, *ibid.*, 1168. — Episcopi, abbatibus, clericis, etc., per Emeritanam et Bracaraensem provincias constitutis significat se Didaco archiepiscopo Compostellano vices suas in eorum partibus commisisse, *ibid.*, 1170. — Ecclesiæ Portugalensis protectionem suscipit, possessionesque confirmat, *ibid.*, 1171. — Privil. pro ecclesiâ S. Mariæ Magdalene Vesontionensis, *ibid.*, 1172. — Canonicis ad plerumque martyrum Uclienais disciplinam, possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1173. — Ecclesiæ S. Joannis Modoniensis possessiones confirmat, *ibid.*, 1173. — Monasterii S. Salvatoris Papiensis bona et iura quæcumque confirmat, *ibid.*, 1171. — Monasterii S. Pauli de Argon patrocinium suscipit, et bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1176. — Ecclesiæ Evassil Casalensis privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1177. — Oberto episcopo Cremensi et ejus successoribus concedit ius abbatum monasterii S. Petri consecrandorum, *ibid.*, 1177. — Monasterii S. Saturnini Carolitani possessiones confirmat, *ibid.*, 1178. — Volaterris ecclesiam cathedrali consecrat, *ibid.*, 1178. — Privil. monasterii Sextensis, *ibid.*, 1178. — Bulla pro monasterio S. Mariæ de Morrena, ejusque abbate Gerardo, *ibid.*, 1179. — Donationes omnes a Gunnario ejusque uxore factas Casinensi monasterio confirmat, *ibid.*, 1181. — Gerardum archiepiscopum Ragusinum consecrat pallioque donat et ecclesiæ ejus possessiones iuraque confirmat, *ibid.*, 1184. — Bulla pro monasterio Vulturvensi, *ibid.*, 1184. — Monasterium S. Sophiæ Beneventanum tunc suscipit, et ejus bona et iura confirmat, *ibid.*, 1186. — Eremiti Turritani privilegia confirmat, *ibid.*, 1189. — Ecclesiam S. Theodori Cluniaco attribuit, *ibid.*, 1189. — Bulla pro monasterio SS. apostolorum Petri et Pauli Cantuariensis, *ibid.*, 1191. — Parthenonis Marciacensis protectionem suscipit, *ibid.*, 1192. — Canonico S. Laurentii Januensis possessiones confirmat, *ibid.*, 1191. — Umebaldi archiepiscopi Lugdunensis primatum confirmat, *ibid.*, 1195. — Ecclesiæ Ravennatis iura confirmat, *ibid.*, 1195. — Monasterii SS. Philippi et Jacobi et S. Walburgæ in Sacra Silva protectionem suscipit bonaque confirmat, *ibid.*, 1197. — Monasterio Affligemensi assensit ecclesiæ Bornhemensis, *ibid.*, 1199. — Episcopatus Mutinensis fines, ecclesiæque bona confirmat, *ibid.*, 1200. — Monasterii S. Clementis Piscariensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1201. — Ottoni de Castro Iringi modificandæ ecclesiæ ac monasterii potestatem facit sub certis conditionibus, *ibid.*, 1205. — Ecclesiæ S. Mariæ et S. Walburgis Furnensis tutelam suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1204. — Regularium canonicorum Bergstadiensium institutum approbat, *ibid.*, 1206. — Ad Franconem Tranoriensem abbatem, privilegium immunitatis et aliud, *ibid.*, 1207, 1208. — Canonico Veronensi iura et bona confirmat, *ibid.*, 1210. — Ad burgenses monasterii S. Agidii; eos absolvit a sacramento fidelitatis exhibitio omni Ildefonso qui ad perjurium ipso compertus, *ibid.*, 1215. — De confirmatione canonicorum regularium ecclesiæ S. Sepulchri Hierosolymitanæ et eorum possessionum, *ibid.*, 1215. — Archiepiscopo Cameracensi et ceteris episcopis, abbatibus, etc., per Hierosolymitanam provinciam constitutis, Balthino regi, etc., nuntiat se Guarnundo patriarchæ pallium misisse, *ibid.*, 1216. — Ludovici Francorum regis rogatu, Noviomensis et Tornacensis episcopatus unitatem confirmat, *ibid.*, 1215. — Ecclesiæ Melitensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1226. — Privil. pro abbate S. Germani a Pratis, *ibid.*, 1230. — Privil. pro monasterio S. Petri Mellitensis, *ibid.*, 1233. — Privil. maternitatis ecclesiæ S. Joannis in ecclesiam S. Sepulchri, *ibid.*, 1235. — Privil. pro monasterio Zwifaliensi, *ibid.*, 1239. — Monasterium SS. Petri et Pauli Echenbrunnense confirmat, *ibid.*, 1240. — Privil. pro monasterio S. Mariæ Codesavensi, *ibid.*, 1240. — Monasterii S. Salvatoris Militadensis protectionem suscipit iuraque confirmat, *ibid.*, 1243. — Ecclesiæ Lucensis privilegia quædam corroborat, *ibid.*, 1243. — Privil. pro monasterio S. Mariæ Prallenti, *ibid.*, 1243. — Monasterii Salvatoris et S. Bonifacii Fuldenis possessiones ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1244. — Privil. pro monasterio Carnensi, *ibid.*, 1250. — Bulla pro monasterio S. Salvatoris Leutervensis, *ibid.*, 1254. — Canonico regularium Bernodiansium institutum approbat, *ibid.*, 1257. — Monasterii S. Eustachii de Nervesia iura omnia et privilegia confirmat, *ibid.*, 1258. — Monasterii S. Mariæ Pinerolensis possessiones quædam confirmat, *ibid.*, 1261. — Xenodochii S. Joannis Hierosolymitani possessiones et

privilegia confirmat, *ibid.* — Monachos Casinenses hortatur ut Oderisio electo abbatu pareant, *ibid.*, 1262. — Monasterii S. Euphemie Urxiensis bona et jura enumerat et sub sancte Romanæ Ecclesiæ protectione suscipit, *ibid.* — Frederici archipresbyteri et canonicorum Carpentum jura omnia ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1263. — Confirmatio privilegiorum ecclesiæ S. Rudperit Salzburgerensis, *ibid.*, 1265. — Privileg. pro abbacia S. Mariæ Vangadicensis, *ibid.*, 1267. — Canonicoꝝ ecclesiæ Cremonensis privilegia et bona confirmat, *ibid.*, 1269. — Monasterii Senensis tutelam suscipit et privilegia confirmat, *ibid.*, 1271. — Privileg. pro ecclesia B. Mariæ Blesensis, *ibid.* — Privileg. pro monasterio Usinbhovensi, *ibid.*, 1272. — Monasterio S. Crucis Burdigalensi ecclesiæ S. Macarii asserit, *ibid.*, 1276. — Ecclesiæ Monopolitana libertatem et possessiones confirmat, *ibid.*, 1277. — Hamburgensibus commendat Adalberonem archiepiscopum a sese conservatum et pallio donatum, *ibid.*, 1278. — Confirmatio jurium omnium Ecclesiæ Squillatinæ, *ibid.*, 1279. — De privilegiis Bambergensi ecclesiæ concessis, *ibid.*, 1281. — Privileg. pro monasterio S. Benedicti Crémensis, *ibid.* — Parthenonem S. S. Satoris et S. Julii Brixensem tuendum suscipit et usque possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1283. — Privileg. pro ecclesia S. Theodati, *ibid.*, 1284. — Monasterio S. Givleni asserit altaria nonnulla a Purcardo episcopo Cameracensi concessa, *ibid.*, 1285. — Pristinæ ecclesiæ Segoviensis jura restituit, *ibid.*, 1290. — Privileg. pro S. Victoris Massiliensis monasterio, *ibid.*, 1291. — Privileg. pro ecclesia Papiensi, *ibid.*, 1292. — Amedeo episcopo Maurianensi praposturam ecclesiæ S. Mariæ Securiensis, ac de ipsa civitate Securia jura parochiale concedit, *ibid.*, 1293. — Monasterii S. Georgii Vazeti libertatem, privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1294. — Monasterium S. Mariæ Glestoniensis diocesis sub protectione sedis apostolicæ recipitur, et bona omnia et donationes confirmantur, *ibid.*, 1295. — Monasterii Omnium Sanctorum Barenis possessiones, libertatem et privilegia confirmat, *ibid.*, 1296. — Ad Ludovicum Francorum regem Petrum cardinalem, legatum suum commendat, *ibid.*, 1297. — Richardo prapposito Springsbacensi et ejus fratribus privilegia quædam concedit, *ibid.*, 1298. — Significat suffraganeis episcopis et abbatibus provincie Bisuntinae sententiam a se latam pro maternitate ecclesiæ Sancti Joannis, *ibid.* — De privilegiis ecclesiæ Bracarensis, *ibid.*, 1299, 1300. — Benedicto episcopo Lucensi pallii nomen concedit, *ibid.*, 1300. — Privileg. pro monasterio Andrusi, *ibid.*, 1301. — Omnibus in ecclesia Compsana sepeliendis peccatorum absolutio nem concedit, *ibid.*, 1301. — Rata habet privilegia omnia Vinlociensium, *ibid.*, 1306. — Monasterii Hugeshoffen, a Wernhero comite de Ortenberg fundati bona, jura ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1308. — Bullapro confirmatione rerum ad ecclesias S. Mariæ Leion. pertinentium, *ibid.*, 1311. — Privileg. pro cenobio montis Angelorum, *ibid.*, 1317. — Privileg. pro monasterio Bifurensi, *ibid.*, 1318. — De privilegiis Bambergensi ecclesiæ concessis, *ibid.*, 1319. — Monasterii Dervensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1320. — Commendat Der ense monasterium velut Romanæ Ecclesiæ subditum, *ibid.* — Ecclesiæ S. Frigidiani Lurenensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1321. — Monasterii Ravedensis protectionem suscipit et ejus bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1324. — Privileg. pro monasterio S. Bertini Sithiensis, *ibid.*, 1327. — Monasterium S. Mariæ Pempsonianum tuendum suscipit, ejusque bona ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1328. — Privileg. pro ecclesia S. Benigni Divionensis, *ibid.*, 1330. — Privileg. pro ecclesia S. Stephani Divionensis, *ibid.*, 1335. — Monasterii S. Nicolai Bultenburghensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1334.

CAROLUS MAGNUS, imperator. — Diploma quo priorem Sancti Donati donat monasterio Sancti Dionysii, XCVII. 914. — Diploma pro immunitate cenobii Sithiensis, CCVI. 917. — Charta quo villas Fabrolas et Norontem cenobio Dionysiano confert, XCVII. 920. — Charta immunitatis Murbacensi abbati data sub Chariberto abbate, *ibid.*, 925. — Diploma concessum Heddou episcopo Argenticensi, quo Ecclesiæ Argentiniensis totum in valle Brusiana districtum terræ confirmat, *ibid.*, 926. — Pro Ecclesia Argentinensi, *ibid.*, 928. — Præceptum pro monasterio S. Martini Turonensis, *ibid.*, 931. — Charta pro monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 933. — Diploma pro Leonobensi monasterio, *ibid.*, 935. — Præceptum quo monachis Dionysianis donat villam Lusarcham, *ibid.*, 939. — Diploma de immunitate cenobii Dionysiani, *ibid.*, 940, 941. — Præceptum quo varia monasterii Dionysiani bona sub Pippino rege recuperata, eidem monasterio confirmat, *ibid.*, 945. — Præceptum quo quædam prædia dat monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 946. — Præcepta pro mo-

nasteriis Murbacensi, Flaviniacensi, S. Martini Turonensi, *ibid.*, 947, 948, 949. — Diploma quo confirmat privilegium Saloniæ contra episcop. Metensem, *ibid.*, 952. — Diploma pro monasterio Urmensi, *ibid.*, 953. — Præceptum pro cenobio Honaugiense, *ibid.*, 954, 957. — Diploma pro Saloniensi monasterio, *ibid.*, 958. — Præceptum quo omnes Dionysiani monasterii immunitates confirmat, *ibid.*, 959. — Præceptum pro Ninfido abbate monasterii Crassensis, *ibid.*, 962. — Diploma quo Ecclesiæ Lebrahensi decimas terrarum ad ipsam spectantium concedit, *ibid.*, 966. — Diploma quo monasterium Honaugiense immune declarat a teloneis, *ibid.*, 967. — Diploma pro monasterio S. Arnulphi Metens. *ibid.*, 973. — Præceptum pro monasterio Sangermanni a Pratia, *ibid.*, 974. — Præceptum de bonis ad Hrodhardo comite monasterio Dionysiano venditis, quæ bona eidem loco rex confirmat, *ibid.*, 977. — Præceptum pro Massiliensi S. Victoris monasterio, *ibid.*, 978. — Præceptum pro Turonensi Sancti Martini monasterio, *ibid.*, 979. — Præceptum de omnibus rebus Ecclesiæ Cenomanicæ, *ibid.*, 981. — Diploma quo donationes factas a Ghisia sorore sua monasterio Dionysiano confirmat, *ibid.*, 983. — Diploma pro monasterio Centulensi, *ibid.*, 980. — Diploma quo Cellam Novam confirmat monasterio Anianensi, *ibid.*, 988. — Præceptum de immunitate monasterii Carolfensis, *ibid.*, 989. — Præceptum pro monachis S. Martini Turonens. *ibid.*, 990. — Præceptum pro monasterio Cormaricensi et ecclesiæ Cenomanica, *ibid.*, 992, 994. — Præceptum quo immunitatis privilegium a Pippino patre Novientensi monasterio concessum confirmat, *ibid.*, 997. — Immunitatum confirmatio facta Frodoeno abbati Novaliensi, *ibid.* — Donatio a Carolo Magno facta monasterio Bobiensis, *ibid.*, 1000. — Charta donationis a Carolo Magno factæ Novantulano monasterio, *ibid.*, 1002. — Diploma quo Carolus Magnus monasterio Vulturienis quædam privilegia ac jura concedit, *ibid.*, 1006. — Diploma pro ecclesia Regiensi, *ibid.*, 1007, 1009. — Diploma pro Apollinari episcopo Regiensi et ejus ecclesia, *ibid.*, 1010. — Diploma quo privilegium ecclesiæ Aretinæ concedit, *ibid.*, 1014. — Diploma pro Mutinensi ecclesia, *ibid.*, 1015. — Diploma pro monasterio S. Vincentii de Vulturno, *ibid.*, 1016. — Diploma pro ecclesia Beneventana, *ibid.*, 1018. — Diploma pro ecclesia Mediolanensi, *ibid.*, 1019. — Diploma pro ecclesia Cenetensi, *ibid.*, 1020. — Diploma pro ecclesia Aretina, *ibid.*, 1021. — Diploma quo donationem a Ludigaro factam pro Asculana ecclesia confirmat, *ibid.*, 1025. — Diploma pro ecclesia Concordiensi, *ibid.*, 1025. — Diploma quo omnia bona, privilegia et jura Farfensi cenobio confirmat, *ibid.*, 1027. — Diploma pro ecclesia Gradensi, *ibid.*, 1028. — Diploma pro ecclesia Cusensi, *ibid.*, 1029. — Diploma pro monasterio Sanctæ Mariæ de Oryano, *ibid.*, 1030. — Diploma pro monasterio Trionfontium, *ibid.*, 1031.

Renovatio testamenti Abbontis patricii pro cenobio Novaliensi, *ibid.*, 1033. — Diploma pro ecclesia Placentina, *ibid.*, 1036. — Præceptum pro Manfredi, *ibid.*, 1037. — Privilegium pro ecclesia Mediolanensi, *ibid.*, 1038. — Præcepta pro monasterio Cassinensi, *ibid.*, 1041, 1044. — Diploma pro ecclesia Aquileiensi, *ibid.* — Confirmatio donationum a prædecessoribus factarum Ultrajectano monasterio, *ibid.*, 1047. — Præceptum evindicatorium datum monasterio Laureshamensi, *ibid.*, 1048, 1049. — Præceptum pro ecclesia Fuldensi, *ibid.*, 1051, 1052. — Immunitas concessa monasterio Trumensi, *ibid.*, 1053, 1054. — Monasterio Laureshamensi privilegium libertatis concedit, *ibid.*, 1055. — Privilegia, etc., pro monasteriis Lisiduna, S. Maximini, etc., *ibid.*, 1057-1062. — Diploma Paulino patriarchæ pro libertate clero Aquileiensi servanda de electione patriarcharum, XCVIII. 1447-1449. — Monasterium Anianense cum appendiciis suis et adjacentiis suscipit sub sua defensione Cili, 1449.

CANUTUS I rex. — Ecclesiam Salvatoris in Dorobernia omnium Ecclesiarum regni Anglitani matrem et dominam confirmat, CII. 1185. — Charta pro cenobio S. Benedicti Hulmensi in agro Suffoliciensi, *ibid.*, 1181. — Pro ecclesia S. Radmudi, *ibid.*, 1186. — Charta quo omnes causas insulæ Glastoniæ, tam ecclesiasticas quam sæculares, abbas supponit iudicio, cæteris exclusis potestatibus, *ibid.*, 1188.

CAROLOMANNUS rex. — Confirmat monasterio Dionysiano immunitates et exemptionem a teloneis omnibus ad festivitatem seu mercatorem S. Dionysii concurrentibus, XCVI. 1572. — De immunitate Ecclesiæ Argentonii et monasterii Honaugiensis, *ibid.*, 1577. — Charta quo monasterio Novientensi confirmat bona quæ Adaricus dux Alsatia huic monasterio concesserat, *ibid.*, 1578.

CAROLUS, majordomus. — De suscepto in tuitionem ac defensionem episcopo Bonifacio, LXXXIX, 506. — Dona confert monasterio Trajectensi, *ibid.*, 551, 552.

CAROLUS, Flandria comes; — Dip'oma de donatione decimarum et de omni annona totius Aldenburgensis parochie, CLXXIV, 1568.

CHRISTOPHORUS, sedis apostolicæ invasor. — Diploma quo confirmat privilegia abbatii Corbeiensis in diocesi Ambianensi, CXXXI, 48.

CHUONRADUS II, imper. — Privilegium pro abbata Vimebiki, CII, 1044. — Privilegium pro monasterio Corbeiensi, *ibid.*, 1045. — Diploma quo confirmat jura monasterio Lucensi S. Pontiani, *ibid.*, 1048. — De monasterio Farfensi, *ibid.*, 1047. — Pro monasterio sanctimonialium Lucensium Domini Salvatoris, *ibid.*, 1048. — De monasterio Sancti Salvatoris in Amiate Clusium dioceseo, *ibid.*, 1049. — Privilegia pro ecclesiis Paderbornensi, S. Gorgonii, et S. Chilian, *ibid.*, 1051, 1057. — Privilegium pro monasterio Corbeis Novæ, *ibid.*, 1052. — Hubaldo Cremonensi episcopo jura varia et comitatum ipsius civitatis confirmat, *ibid.*, 1057, 1058. — Privilegium confirmatorium omnium jorum monasterii Ticinensis S. Petri, quod appellatur in Carlo-Aureo, *ibid.*, 1065. — Privilegium pro Ecclesia Bremensi, *ibid.*, 1065. — Diploma quo Ecclesiam Mantuanam sub sua protectione suscipit, ejusque jura confirmat, *ibid.*, 1069. — De monasterio Tarvisino Sancti Theonesti, *ibid.*, 1070. — De monasterio Segusino S. Justi, *ibid.*, 1072. — De parthenone Sancti Xisti in urbe Placentina, *ibid.*, 1074. — De monasterio S. Vincentii ad Vulturum, *ibid.*, 1075. — De Ecclesia Mutinensi, *ibid.*, 1079.

CLEMENS II, papa. — Bulla qua Ecclesiam Fuldensem donat monasterium S. Andreæ situm juxta Ecclesiam S. Mariæ ad Praepe, CXLII, 577. — Privilegium pro monasterio Fuldensi, *ibid.*, 579. — Privilegium pro Ecclesia Hamburgensi, *ibid.*, 585. — Monasterii S. Trinitatis Vindocinensis, a Goffredo conditi, tutelam suscipit et possessiones confirmat, *ibid.*, 584. — Privilegium pro monasterio Tharisiensi, *ibid.*, 585. — Epistola ad Joannem Salernitanum archiepiscopum, factam ejus translationem ex episcopatu Pestano in Salernitanum confirmat, ejusque pallium concedit, *ibid.*, 586. — Privilegium pro Ecclesia Banibergensi, *ibid.*, 588.

CLEMENS III, papa. — Omnia monasteria congregationi Camaldulensi confirmat, eaque regimini prioris ejusdem congregationis subicit, CCIV, 1276. — Monasterio Regiavalli ecclesias de Rengis-valle et de Jovillere asserit, *ibid.*, 1278. — Monasterii Vallumbrosani protectionem suscipit, et possessiones juraque confirmat, *ibid.*, 1279. — De monasterio S. Michaelis Oricariensis, *ibid.*, 1282. — De ecclesia S. Michaelis Aretina, *ibid.*, 1285. — Abbatias Herivallis, Hermeriarum, Montis Estivi et de Gif confirmat, *ibid.*, 1284. — Monasterii S. Cassiani Carisensis protectionem suscipit, possessiones privilegia confirmat, *ibid.*, 1285. — Mauricio episcopo Parisiensi concedit ut cum præbendis vacare contingeret, eas personis idoneis assignet, *ibid.*, 1295. — Ecclesie Parisiensis privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1292. — Girardo, abbati Veliacensi et ejus successoribus usum sandaliorum concedit, *ibid.*. — Gunterano, episcopo Senensi, ecclesiam in monte Bonitii sitam asserit, *ibid.*, 1296. — Privilegium pro monasterio S. Mariæ Florentino, *ibid.*, 1297. — Ecclesiam S. Mariæ Grandiurgitis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1298. — De Ecclesia Caminensi, *ibid.*, 1301. — Hugoni abbati Cluniacensi monasterium Balmense asserit, *ibid.*, 1303. — Monasterii Cluniacensis protectionem suscipit, et bona quedam et privilegia confirmat, *ibid.*, 1303, 1307. — De monasterio S. Mariæ Flaboni montis, *ibid.*, 1313. — Bulla abbatiam B. Mariæ de Herivaile confirmans, *ibid.*, 1314. — Monasterio Cluniacensi villam Sanam asserit, *ibid.*, 1317. — Monasterii Sanctæ Mariæ Montcellensis protectionem suscipit, possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1318. — De ecclesia S. Mariæ de Reno, *ibid.*, 1324. — Abbatibus et fratribus ordinis Præmonstratensis decimarum immunitatem asserit, *ibid.*, 1326. — Ecclesie S. Plati protectionem suscipit, bonaque et privilegia confirmat, *ibid.*, 1328. — De ecclesia S. Salvatoris Veneti, *ibid.*, 1329. — Priori et capitulo S. Salvatoris Veneto economi instituendi facultatem conceit, *ibid.*, 1332. — Monasterii Præmonstratensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1335. — Lanfranco episcopo Bergomati permittit ut Ecclesie possessiones, invito capitulo alienatas, recolligat, *ibid.*, 1335. — Lanfranco episcopo Bergomati concedit ut clericos inobedientes pœna afficiat, *ibid.*, 1336. — Conventui Cassinensi asserit pecuniam fratrum usibus a B. M. Petro abbate deputatam, *ibid.*. — Ecclesiam S. Laurentii Florentinam tuendam suscipit,

ejusque bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1337. — Priori et fratribus Carthusiensibus concedit ut quicumque inferioris religionis clerici sive laici ad ordinis eorum propositum, duxerint ascendendum liberum eis sit eos recipere; allaque privilegia addit, *ibid.*, 1339. — Monasterii S. Benedicti Gualdenensis protectionem suscipit, possessionesque et privilegia confirmat, *ibid.*. — Sententiam latam inter viros S. Hilarii et præpositum Florentinum confirmat, *ibid.*, 1342. — Privilegium pro ecclesia S. Joannis Madoetienst, *ibid.*. — Privilegium pro ecclesia S. Germani, *ibid.*, 1344. — Pro ecclesia Ravelensi, *ibid.*, 1347. — Ecclesiam Brandeburgensem tuendam suscipit et ejus bona et jura confirmat, *ibid.*, 1348. — Brandenburgensi capituli possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1349. — De ecclesia S. Nicolai Stendalensis, *ibid.*, 1351. — Canonici ecclesiam S. Petri (Romanæ) asserit privilegium ab Eugenio III concessum, *ibid.*, 1355. — Privilegium pro monasterio S. Gilberti Novem-Fontium diocesis Claromont, *ibid.*, 1355. — Ecclesiam S. Mariæ Vibergensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1358. — Absalon archiepiscopo Lundensi permittit ut Ketillum, quondam præpositum S. Mariæ Vibergensis, in sanctiorum numerum referat, *ibid.*, 1360. — Inter Marcum episcopum Castellanum (Venetum) et plebanos sacerdotisque ecclesiarum quarundam de quibusdam decimis sententiam a Gerardo episcopo et Vitaliano archidiacono Patavino latam probat. Ecclesiam S. Cantiani possessiones confirmat, *ibid.*, 1361. — Sacerdotibus et clericis Sanctæ Mariæ portionem decimarum ipsi a Marco Nicolao episcopo Castellano concessam apostolica auctoritate confirmat, atque bona ipsius ecclesiam salva et illibata decernit, *ibid.*, 1364. — Ecclesiam S. Cassiani Venetiarum sub S. Petri protectione recipit, atque ejusdem jura et redditus apostolica auctoritate confirmat, *ibid.*, 1365. — Consulibus Grassensibus ecclesiam S. Honorati commendat, *ibid.*, 1368. — Ecclesiam Ragusinam tuendam suscipit ejusque privilegia confirmat, *ibid.*. — Ecclesiam S. Laurentii Florentinæ protectionem suscipit, bonaque confirmat, *ibid.*, 1371. — Privilegium pro ecclesia S. Ansharii Bremensi, *ibid.*, 1373. — Regulam Grandimontensem confirmat, *ibid.*, 1376. — Mauricio Parisiensi episcopo privilegium tribuit de procuracione et ei et ejus archidiaconibus, parochias circumventibus, a regularibus ecclesiarum canonicis præstanda, *ibid.*, 1377. — Monasterii Jesu Nazareni (Montis Aragonensis) possessiones confirmat, *ibid.*, 1379. — Hartwigo archiepiscopo ecclesiarumque Hamburgensi asserit Lebecensem, Snerlaensem, Raceburgensem, Uxhullensem episcopatus suffraganeos, *ibid.*, 1380. — Eisdem asserit episcopatum Vexhullensem, *ibid.*, 1381. — Privilegium pro monasterio Osterholiensi, *ibid.*, 1382. — Pro ecclesia Furconensi, *ibid.*, 1385. — Donationes factas canonicis ecclesie Cesaris Augustæ confirmat, *ibid.*. — Guillelmo archiepiscopo Montisregalensis privilegia confirmat, pallique usum ei concedit, *ibid.*, 1385. — Sententiam episcoporum Equilensis et Torcellani pro susceptione episcopi Castellani ab abbate S. Nicolai de Litore in die Ascensionis confirmat, *ibid.*, 1389. — Privilegium pro monasterio Casinensi, *ibid.*, 1395. — Casinense monasterium sub R. Petri et Sedis apostolicæ protectione suscipit; Cenobium idem cæteris per Occidentem præferendum esse declarat, etc., *ibid.*. — Ecclesiam S. Michaelis Nonantulanam tuendam suscipit, ejusque possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1396. — Monasterii S. Martini Metensis protectionem suscipit disciplinamque ac possessiones confirmat, *ibid.*, 1398. — Monasterium S. Nicolai de Frutlao tuendum suscipit, ejusque disciplinam, etc., *ibid.*, 1405. — Pacem a Petro S. Cæcilie presbytero et Solredo S. Mariæ in via Lata diacono cardinalibus conciliatam inter Pisanos et Jannenses confirmat, *ibid.*, 1407. — Privilegium pro Roffrido abbate Cassinensi, *ibid.*, 1411. — Pro monasterio S. Petri Massæ montis Neronis, *ibid.*, 1412. — Capituli ecclesie S. Alexandri Bergomati jura quædam confirmat, *ibid.*, 1414. — Ecclesiam SS. Felicia et Regulæ Turicensis protectionem suscipit possessionesque confirmat, *ibid.*. — Monasterium S. Salvii Florentinum tuendum suscipit et ejus bona et jura confirmat, *ibid.*, 1416. — Monasterium Murense in protectionem B. Petri recipit, omniaque privilegia ab Alexandro papa etiam data confirmat, novaque superaddit, *ibid.*, 1421. — De monasterio S. Mariæ Esromensi, *ibid.*, 1425. — Priori et fratribus Fontis Avellane concedit ut monasterii S. Victoris statum corrigant, *ibid.*, 1425. — Ecclesiam S. Petri Duacensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1427. — De ecclesia Synoni, *ibid.*, 1450. — Sublacense monasterium ejusque bona sub sanctæ Romanæ Ecclesie protectionem suscipit; jurisdictionem in eodem cenobio habere

privilegia confirmat, *ibid.* — Monachos Casinenses hortatur ut Odesio electo abbatii pareant, *ibid.*, 1262. — Monasterii S. Euphemie Briziensis bona et jura enumerat et sub sancte Romanæ Ecclesiæ protectione suscipit, *ibid.* — Frederici archiepiscopi et canonicorum Carpenstem jura omnia ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1263. — Confirmatio privilegiorum ecclesiæ S. Rudperli Salzburgensis, *ibid.*, 1265. — Privilegium pro abbacia S. Mariæ Vaugadiensis, *ibid.*, 1267. — Canonicorum ecclesiæ Cremonensis privilegia et bona confirmat, *ibid.*, 1269. — Monasterii Senensis tutelam suscipit et privilegia confirmat, *ibid.*, 1271. — Privilegium pro ecclesia B. Mariæ Blesensis, *ibid.* — Privilegium pro monasterio Usinhovensium, *ibid.*, 1272. — Monasterio S. Crucis Burdigalensi ecclesiæ S. Macarii asserit, *ibid.*, 1276. — Ecclesiæ Monopolitana libertatem et possessiones confirmat, *ibid.*, 1277. — Hamburgensibus commendat Adalberonem archiepiscopum a sese conservatum et pallio donatum, *ibid.*, 1278. — Confirmatio iurum omnium Ecclesiæ Squillatinæ, *ibid.*, 1279. — De privilegiis Bambergensis ecclesiæ concessis, *ibid.*, 1281. — Privilegium pro monasterio S. Benedicti Cremonensis, *ibid.* — Parthenonem S. Salvatoris et S. Julii Briziensem tuendum suscipit ejusque possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1285. — Privilegium pro ecclesia S. Theodati, *ibid.*, 1284. — Monasterio S. Gilei asserit altaria nonnulla a Purcardo episcopo Cameracensi concessa, *ibid.*, 1285. — Pristinæ ecclesiæ Segoviensis jura restituit, *ibid.*, 1290. — Privilegium pro S. Victoris Massiliensis monasterio, *ibid.*, 1291. — Privilegium pro ecclesia Papiensi, *ibid.*, 1292. — Amedeo episcopo Maurianensi præposituram ecclesiæ S. Mariæ Securiensis, ac de ipsa civitate Securia jura parochiale concedit, *ibid.*, 1293. — Monasterii S. Georgii Veneti libertatem, privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1294. — Monasterium S. Mariæ Glastoniensis diocesis sub protectione sedis apostolicæ recipitur, et bona omnia et donationes confirmantur, *ibid.*, 1295. — Monasterii Omnium Sanctorum Barenis possessiones, libertatem et privilegia confirmat, *ibid.*, 1296. — Ad Ludovicum Francorum regem Petrum cardinalem, legatum suum commendat, *ibid.*, 1297. — Richardo præposito Springirsbacensi et ejus fratribus privilegia quædam concedit, *ibid.*, 1298. — Significat suffraganeis episcopis et abbatibus provincie Bisuntinæ sententiam a se latam pro maternitate ecclesiæ Sancti Joannis, *ibid.* — De privilegiis ecclesiæ Bracarensis, *ibid.*, 1299, 1300. — Benedicto episcopo Lucensi pallii usum concedit, *ibid.*, 1300. — Privilegium pro monasterio Andreus, *ibid.*, 1301. — Omnibus in ecclesia Compasana sepeliendis peccatorum absolutionem concedit, *ibid.*, 1301. — Rata habet privilegia omnia Vindobonensium, *ibid.*, 1306. — Monasterii Hugeshoffen, a Wernhero comite de Ortenberg fundati bona, jura ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1308. — Bulla pro confirmatione rerum ad ecclesiæ S. Mariæ Leion pertinentium, *ibid.*, 1314. — Privilegium pro cenobio montis Angelorum, *ibid.*, 1317. — Privilegium pro monasterio Bifurcensi, *ibid.*, 1318. — De privilegiis Bambergensis ecclesiæ concessis, *ibid.*, 1319. — Monasterii Dervensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1320. — Commendat Der ense monasterium velut Romanæ Ecclesiæ subditum, *ibid.* — Ecclesiæ S. Fridigiani Lucensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1321. — Monasterii Rastedensis protectionem suscipit et ejus bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1324. — Privilegium pro monasterio S. Bertini Sithiensis, *ibid.*, 1327. — Monasterium S. Mariæ Vemposianum tuendum suscipit, ejusque bona ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1328. — Privilegium pro ecclesia S. Benigni Divionensis, *ibid.*, 1330. — Privilegium pro ecclesia S. Stephani Divionensis, *ibid.*, 1335. — Monasterii S. Nicolai Buttenburgensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1334.

CAROLUS MAGNUS, imperator. — Diploma quo priorem Sancti Denoti donat monasterio Sancti Dionysii, XCII, 914. — Diploma pro immunitate cenobii Sithiensis, CCVI, 917. — Charta qua villas Fabernolas et Norotem cenobio Dionysiano confert, XCII, 920. — Charta immunitatis Murbacensi abbatiæ data sub Chariberto abbate, *ibid.*, 925. — Diploma concessum Heddoni episcopo Argentiniensi, quo Ecclesiæ Argentiniensi totum in valle Bruchiana districtum terræ confirmat, *ibid.*, 936. — Pro Ecclesia Argentiniensi, *ibid.*, 938. — Præceptum pro monasterio S. Martini Turonensi, *ibid.*, 931. — Charta pro monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 933. — Diploma pro Leobrabensi monasterio, *ibid.*, 935. — Præceptum quo monachis Dionysianis donat villam Lusarcham, *ibid.*, 939. — Diploma de immunitate cenobii Dionysiani, *ibid.*, 940, 941. — Præceptum quo varia monasterii Dionysiani bona sub Pippino rege recuperata, eidem monasterio confirmat, *ibid.*, 945. — Præceptum quo quædam prædia dat monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 946. — Præcepta pro mo-

nasteriis Murbacensi, Flavinscenti, S. Martini Turonensi, *ibid.*, 947, 948, 949. — Diploma quo confirmat privilegium Salome contra episcopum Metensem, *ibid.*, 951. — Diploma pro monasterio Uruasiensi, *ibid.*, 955. — Præceptum pro cenobio Honaugiensi, *ibid.*, 951, 957. — Diploma pro Salonsi monasterio, *ibid.*, 968. — Præceptum quo omnes Dionysiani monasterii immunitates confirmat, *ibid.*, 639. — Præceptum pro Nimmridio abbate monasterii Crasseus, *ibid.*, 962. — Diploma quo Ecclesiæ Lebrahensi decimas terrarum ad ipsam spectantium concedit, *ibid.*, 966. — Diploma quo monasterium Honaugiense immune declarat a teloneis, *ibid.*, 967. — Diploma pro monasterio S. Arnulfi Metens, *ibid.*, 973. — Præceptum pro monasterio Sangermani a Pralla, *ibid.*, 974. — Præceptum de bonis ad Hrodhardo comite monasterio Dionysiano venditis, quæ bona eidem loco rex confirmat, *ibid.*, 977. — Præceptum pro Massiliensi S. Victoris monasterio, *ibid.*, 978. — Præceptum pro Turonensi Sancti Martini monasterio, *ibid.*, 979. — Præceptum de omnibus rebus Ecclesiæ Canonarum, *ibid.*, 981. — Diploma quo donationes factas a Ghisa sorore sua monasterio Dionysiano confirmat, *ibid.*, 985. — Diploma pro monasterio Centulensi, *ibid.*, 980. — Diploma quo Cellam Novam confirmat monasterio Aniciensi, *ibid.*, 988. — Præceptum de immunitate monasterii Carrolesii, *ibid.*, 989. — Præceptum pro monachis S. Martini Turonens, *ibid.*, 990. — Præceptum pro monasterio Cormaricensi et ecclesia Canonarum, *ibid.*, 992, 994. — Præceptum quo immunitatis privilegium a Pippino patre Novientensi monasterio concessum confirmat, *ibid.*, 997. — Immunitatum confirmatio facta Frodoeno abbati Novaliensi, *ibid.* — Donatio a Carolo Magno facta monasterio Bobiensi, *ibid.*, 1000. — Charta donationis a Carolo Magno factæ Novantulanæ monasterio, *ibid.*, 1002. — Diploma quo Carolus Magnus monasterio Vulturniensi quædam privilegia ac jura concedit, *ibid.*, 1006. — Diploma pro ecclesia Regiensi, *ibid.*, 1007, 1009. — Diploma pro Apollinari episcopo Regiensi et ejus ecclesia, *ibid.*, 1010. — Diploma quo privilegium ecclesiæ Aretinæ concedit, *ibid.*, 1014. — Diploma pro Mutinensi ecclesia, *ibid.*, 1015. — Diploma pro monasterio S. Vincentii de Vultorno, *ibid.*, 1016. — Diploma pro ecclesia Beneventana, *ibid.*, 1018. — Diploma pro ecclesia Mediolanensi, *ibid.*, 1019. — Diploma pro ecclesia Cenetensi, *ibid.*, 1020. — Diploma pro ecclesia Aretina, *ibid.*, 1021. — Diploma quo donationem a Ludigaro factam pro Asculana ecclesia confirmat, *ibid.*, 1025. — Diploma pro ecclesia Concordiensi, *ibid.*, 1025. — Diploma quo omnia bona, privilegia et jura Farfensi cenobio confirmat, *ibid.*, 1027. — Diploma pro ecclesia Gradensi, *ibid.*, 1028. — Diploma pro ecclesia Cornetanensi, *ibid.*, 1029. — Diploma pro monasterio Sanctæ Mariæ de Orzano, *ibid.*, 1030. — Diploma pro monasterio Truscolano, *ibid.*, 1031.

Renovatio testamenti Abbonis patritii pro cenobio Novaliensi, *ibid.*, 1035. — Diploma pro ecclesia Piacentina, *ibid.*, 1036. — Præceptum pro Manfredi, *ibid.*, 1037. — Privilegium pro ecclesia Mediolanensi, *ibid.*, 1038. — Præcepta pro monasterio Cassinensi, *ibid.*, 1041, 1044. — Diploma pro ecclesia Aquileiensi, *ibid.* — Confirmatio donationum a prædecessoribus factarum Ultrajectano monasterio, *ibid.*, 1047. — Præceptum evindicatorium datum monasterio Laurehamensi, *ibid.*, 1048, 1049. — Præceptum pro ecclesia Fuldensi, *ibid.*, 1051, 1052. — Immunitas concessa monasterio Prumiensi, *ibid.*, 1053, 1054. — Monasterio Laurehamensi privilegium libertatis concedit, *ibid.*, 1055. — Privilegia, etc., pro monasteriis Lisiduna, S. Maximini, etc., *ibid.*, 1057-1061. — Diploma Paulino patriarchæ pro libertate clero Aquileiensi servanda de electione patriarcharum, XCIII, 1447-1449. — Monasterium Anianense cum appendiciis suis et adjacentiis suscipit sub sua defensione CII, 1449.

CANUTUS I rex. — Ecclesiæ Salvatoris in Dorobernia omnium Ecclesiarum regni Angliæ matrem et dominam confirmat, CII, 1185. — Charta pro cenobio S. Benedicti Hulmensi in agro Suffoliciensi, *ibid.*, 1184. — Pro ecclesia S. Radmundi, *ibid.*, 1186. — Charta qua omnes causas insule Glastoniæ, tam ecclesiasticas quam sæculares, abbas supponit iudicio, ceteris exclusis potestatibus, *ibid.*, 1188.

CAROLUS MANNUS rex. — Confirmat monasterio Dionysiano immunitates et exemptionem a teloneis omnibus ad festivitatem seu mercatum S. Dionysii concurrentibus, XCVI, 1572. — De immunitate Ecclesiæ Argentoratensis et monasterii Honaugiensis, *ibid.*, 1577. — Charta que monasterio Novientensi confirmat bona que Adalricus dux Alsatie huic monasterio concesserat, *ibid.*, 1578.

CAROLUS, majordomus. — De suscepto in tuitionem ac defensionem episcopo Bonifacio, LXXXIX, 506. — Dona confert monasterio Trajectensi, *ibid.*, 551, 552.

CAROLUS, Flandriae comes. — Dipoma de donatione decimarum et de omni annona totius Aldenburgensis parochiae, CLXXIV, 1568.

CHRISTOPHORUS, sedis apostolicæ invasor. — Diploma quo confirmat privilegia abbatii Corbeiensis in diocesi Ambianensi, CXXI, 46.

CHUONRADUS II, imper. — Privilegium pro abbatia Ymbesiki, CII, 1044. — Privilegium pro monasterio Corbeiensis, *ibid.*, 1045. — Diploma quo confirmat jura monasterio Lucensi S. Pontiani, *ibid.*, 1046. — De monasterio Farfensi, *ibid.*, 1047. — Pro monasterio sanctimonialium Lucensis Domini Salvatoris, *ibid.*, 1048. — De monasterio Sancti Salvatoris in Amiate Clusina diocesis, *ibid.*, 1049. — Privilegia pro ecclesiis Paderbornensi, S. Gorgonii, et S. Chilian, *ibid.*, 1051, 1057. — Privilegium pro monasterio Corbeie Novæ, *ibid.*, 1052. — Hubaldo Cremonensi episcopo jura varia et comitatus ipsius civitatis confirmat, *ibid.*, 1057, 1058. — Privilegium confirmatorium omnium jurium monasterii Ticinensis S. Petri, quod appellatur in Colo-Aureo, *ibid.*, 1063. — Privilegium pro Ecclesia Bremensi, *ibid.*, 1063. — Diploma quo Ecclesiam Mantuanam sub sua protectione suscipit, ejusque jura confirmat, *ibid.*, 1069. — De monasterio Tarvisino Sancti Theonesti, *ibid.*, 1070. — De monasterio Segusino S. Justii, *ibid.*, 1072. — De parthenone Sancti Xisti in urbe Placentina, *ibid.*, 1074. — De monasterio S. Vincentii ad Vulturum, *ibid.*, 1075. — De Ecclesia Mutinensi, *ibid.*, 1079.

CLEMENTIS II, papa. — Bulla qua Ecclesiam Fuldenam donat monasterium S. Andreæ situm Romæ juxta Ecclesiam S. Mariæ ad Præpæ, CLXII, 577. — Privilegium pro monasterio Fuldensi, *ibid.*, 579. — Privilegium pro Ecclesia Hamburgensi, *ibid.*, 585. — Monasterii S. Trinitatis Vindocinensis, a Goffredo conditi, tutelam suscipit et possessiones confirmat, *ibid.*, 584. — Privilegium pro monasterio Tharisiensi, *ibid.*, 585. — Epistola ad Joannem Salernitanum archiepiscopum, factam ejus translationem ex episcopatu Pestano in Salernitanum confirmat, eique pallium concedit, *ibid.*, 586. — Privilegium pro Ecclesia Bambergensi, *ibid.*, 588.

CLEMENTIS III, papa. — Omnia monasteria congregationi Camaldulensi confirmat, eaque regionalis prioris ejusdem congregationis subijcit, CCIV, 1276. — Monasterio Regiævallis ecclesias de Rengis-valle et de Jovillere asserit, *ibid.*, 1278. — Monasterii Vallumbrosani protectionem suscipit, et possessiones juraque confirmat, *ibid.*, 1279. — De monasterio S. Michaelis Oricariensis, *ibid.*, 1282. — De ecclesia S. Michaelis Aretina, *ibid.*, 1283. — Abbatibus Herivalis, Hermeriarum, Montis Esivri et de Gif confirmat, *ibid.*, 1284. — Monasterii S. Cassiani Carisiensis protectionem suscipit, possessiones privilegia confirmat, *ibid.*, 1285. — Mauricio episcopo Parisiensi concedit ut cum præbendis vacare contingerit, eas personis idoneis assignet, *ibid.*, 1295. — Ecclesiam Parisiensem privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1292. — Girardo, abbati Vizeliacensi et ejus successoribus usum sandaliorum concedit, *ibid.*. — Guilerano, episcopo Senensi, ecclesiam in monte Bonitii sitam asserit, *ibid.*, 1296. — Privilegium pro monasterio S. Mariæ Florentino, *ibid.*, 1297. — Ecclesiam S. Mariæ Grandigurgilis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1298. — De Ecclesia Caminensi, *ibid.*, 1301. — Hugoni abbati Cluniacensi monasterium Balmense asserit, *ibid.*, 1303. — Monasterii Cluniacensis protectionem suscipit, et bona quædam et privilegia confirmat, *ibid.*, 1305, 1307. — De monasterio S. Mariæ Flabouis montis, *ibid.*, 1313. — Bulla abbatiam B. Mariæ de Herivaile confirmans, *ibid.*, 1314. — Monasterio Cluniacensi villam Sanam asserit, *ibid.*, 1317. — Monasterii Sanctæ Mariæ Moncellensis protectionem suscipit, possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1318. — De ecclesia S. Mariæ de Reno, *ibid.*, 1324. — Abbatibus et fratribus ordinis Præmonstratensis decimarum immunitatem asserit, *ibid.*, 1326. — Ecclesiam S. Plati protectionem suscipit, bonaque et privilegia confirmat, *ibid.*, 1326. — De ecclesia S. Salvatoris Veneta, *ibid.*, 1329. — Priori et capitulo S. Salvatoris Veneto æconomi instituendi facultatem concedit, *ibid.*, 1332. — Monasterii Præmonstratensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1333. — Lanfranco episcopo Bergomati permittit ut Ecclesiam possessiones, invito capitulo alienatas, recolligat, *ibid.*, 1333. — Lanfranco episcopo Bergomati concedit ut clericos inobedientes pena afficiat, *ibid.*, 1336. — Conventui Cassinensi asserit pecuniam fratrum usibus a B. M. Petro abbate deputatam, *ibid.*. — Ecclesiam S. Laurentii Florentinam tuendam suscipit,

ejusque bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1337. — Priori et fratribus Carthusiensibus concedit ut quicumque inferioris religionis clerici sive laici ad ordinis eorum propositum, duxerint ascendendum liberum sit eis eos recipere; aliaque privilegia addit, *ibid.*, 1339. — Monasterii S. Benedicti Gualdenensis protectionem suscipit, possessionesque et privilegia confirmat, *ibid.*. — Sententiam latam inter sorores S. Hilarii et præpositum Florentinum confirmat, *ibid.*, 1342. — Privilegium pro ecclesia S. Joannis Madoctiensis, *ibid.*. — Privilegium pro ecclesia S. Germani, *ibid.*, 1344. — Pro ecclesia Ravellensi, *ibid.*, 1347. — Ecclesiam Brandeburgensem tuendam suscipit et ejus bona et jura confirmat, *ibid.*, 1348. — Brandenburgensis capituli possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1349. — De ecclesia S. Nicolai Stendalensis, *ibid.*, 1351. — Canonicis ecclesiam S. Petri (Romanam) asserit privilegium ab Eugenio III concessum, *ibid.*, 1353. — Privilegium pro monasterio S. Gilberti Novem-Fontium diocesis Claromont., *ibid.*, 1355. — Ecclesiam S. Mariæ Vibergensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1358. — Abbatem archiepiscopo Lundensi permittit ut Ketillum, quondam præpositum S. Mariæ Vibergensis, in sanctorum numerum referat, *ibid.*, 1360. — Inter Marcum episcopum Castellanicum (Venetum) et plebanos sacerdotesque ecclesiarum quarundam de quibusdam decimis sententiam a Gerardo episcopo et Vitaliano archidiacono Palatino latam probat. Ecclesiam S. Cantiani possessiones confirmat, *ibid.*, 1361. — Sacerdotibus et clericis Sanctæ Mariæ portionem decimarum ipsius a Marco Nicolao episcopo Castellano concessam apostolica auctoritate confirmat, atque bona ipsius ecclesiam salva et illibata decernit, *ibid.*, 1364. — Ecclesiam S. Cassiani Venetiarum sub S. Petri protectione recipit, atque ejusdem jura et redditus apostolica auctoritate confirmat, *ibid.*, 1365. — Consiliis Grassensibus ecclesiam S. Honorati commendat, *ibid.*, 1368. — Ecclesiam Ragusinam tuendam suscipit ejusque privilegia confirmat, *ibid.*. — Ecclesiam S. Laurentii Florentinæ protectionem suscipit, bonaque confirmat, *ibid.*, 1371. — Privilegium pro ecclesia S. Ansharii Bremensi, *ibid.*, 1373. — Regulam Grandimontensem confirmat, *ibid.*, 1376. — Mauricio Parisiensi episcopo privilegium tribuit de procuracione et ei et ejus archidiaconibus, parochias circumeuntibus, a regularibus ecclesiarum canonicis præstanda, *ibid.*, 1377. — Monasterii Jesu Nazareni (Montis Aragonensis) possessiones confirmat, *ibid.*, 1379. — Hartwigo archiepiscopo ecclesiarumque Hamburgensi asserit Lebecensem, Snurincensem, Raceburgensem, Uxhullensem episcopatus suffraganeos, *ibid.*, 1380. — Eidem asserit episcopatum Vexhullensem, *ibid.*, 1381. — Privilegium pro monasterio Osterholiensis, *ibid.*, 1382. — Pro ecclesia Furconensi, *ibid.*, 1383. — Donationes factas canonicis ecclesiam Cæsaris Augustæ confirmat, *ibid.*. — Guillelmo archiepiscopo Montisregalensis privilegia confirmat, pallique usum ei concedit, *ibid.*, 1385. — Sententiam episcoporum Equilenis et Torcellani pro susceptione episcopi Castellani ab abbate S. Nicolai de Litore in die Ascensionis confirmat, *ibid.*, 1389. — Privilegium pro monasterio Casinensi, *ibid.*, 1396. — Casinense monasterium sub B. Petri et Sedis apostolicæ protectione suscipit; Cenobium idem cæteris per Occidentem præferendum esse declarat, etc., *ibid.*. — Ecclesiam S. Michaelis Nonantulanam tuendam suscipit, ejusque possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1396. — Monasterii S. Martini Metensis protectionem suscipit disciplinamque ac possessiones confirmat, *ibid.*, 1398. — Monasterium S. Nicolai de Fruttuo tuendum suscipit, ejusque disciplinam, etc., *ibid.*, 1403. — Pacem a Petro S. Cæcilie presbytero et Solfredo S. Mariæ in via Lata diacono cardinalibus conciliatam inter Pisanos et Januenses confirmat, *ibid.*, 1407. — Privilegium pro Rodrigo abbate Cassinensi, *ibid.*, 1411. — Pro monasterio S. Petri Massæ montis Neronis, *ibid.*, 1412. — Capituli ecclesiam S. Alexandri Bergomatis jura quædam confirmat, *ibid.*, 1414. — Ecclesiam SS. Felicis et Regule Turicensis protectionem suscipit possessionesque confirmat, *ibid.*. — Monasterium S. Salvii Florentinum tuendum suscipit et ejus bona et jura confirmat, *ibid.*, 1416. — Monasterium Murense in protectionem B. Petri recipit, omniaque privilegia ab Alexandro papa etiam data confirmat, novaque superaddit, *ibid.*, 1421. — De monasterio S. Mariæ Esromensis, *ibid.*, 1423. — Priori et fratribus Pontis Avellanae concedit ut monasterii S. Victoris statum corrigant, *ibid.*, 1423. — Ecclesiam S. Petri Duacensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1427. — De ecclesia Senensi, *ibid.*, 1430. — Sublacense monasterium ejusque bona sub sanctæ Romanæ Ecclesie protectionem suscipit; jurisdictionem in eodem cenobio habere

cuiusque præterquam sedi apostolicæ interdict; abbas electionem ad monachos; consecrationem ad summum pontificem spectare declarat, ... benefactoribus benedictionem elargitur, (CIV, 1432. — Ecclesiæ Ferrariensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1436. — Monasterio S. Dionysii ecclesiæ S. Blasii de Grandiputeo asserit, *ibid.*, 1433. — Monasterii S. Mathæi de Castello tutelam suscipit, etc., *ibid.*, 1410. — Universum capitulum Trevirense et omnem clerum et populum per archiepiscopatum consistentem a Fulmari archiepiscopo, et R. præpositi obedientia in spiritualibus et temporalibus absolvit, *ibid.*, 1412. — Monasterio S. Chrysogoni Jaderensis ecclesiæ S. Martini asserit, *ibid.*, 1444. — Hermannus magistro et fratribus hospitalis Hierosolymitani asserit ea quæ Philippus archiepiscopus Coloniensis hospitali de Sancto Sepulchro Duisburgensi donaverat, *ibid.* — Canonicis ecclesiæ S. Thomæ de Luparea Parisiensis asserit possessiones a Roberto comite collatas, *ibid.*, 1445. — Præposito et fratribus ecclesiæ S. Nicolai Stendalensis privilegia concedit, *ibid.*, 1446. — Monasterium Baumburgensem tuendum suscipit, etc., *ibid.*, 1447. — Id. de monasterio S. Quintini Bellovacensi, *ibid.*, 1450. — Sententiam de iure fundationis trium ecclesiarum de Chilcheim, Elmoldingem et Matra ab Ottone quondam episcopo Constantiensis prolatam confirmat, *ibid.*, 1453. — Abbatem et conventum Cisterciensem asserit ecclesiæ Schardeburgensem a Richardo Anglorum rege donatam, *ibid.*, 1454. — Privilegium pro ecclesiâ Therenis; collata ab Alberto archidiacono ipsi confirmat, *ibid.*, 1456. — Privilegium pro ecclesiâ Radesdorfensi, *ibid.* — Parthenonis S. Cosmæ Talliacotiensis tutelam suscipit, etc., *ibid.*, 1458. — Privilegium pro ecclesiâ Trevirensi, *ibid.*, 1461. — Fratrum Carthusiensium protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1462. — Prioribus et fratribus ordinis Carthusiensis concedit, ne alicui de prioribus aut fratribus sine consensu capituli domus suæ licentia pateat appellandi, *ibid.*, 1464. — Monasterio Eishamensi altaria duo asserit, *ibid.*, 1465. — Pacem inter canonicos S. Vincentii et S. Alexandri Bergomates reconciliatam confirmat, *ibid.* — Bulla canonizationis B. Malachie, *ibid.*, 1466. — Ecclesiæ S. Crucis Gulmgampensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1467. — Bulla pro confirmatione bonorum ecclesiæ S. Mariæ Deauratæ Tolosane, *ibid.*, 1470. — Præposito S. Mariæ Magdeburgensi chirothecarum usum concedit, *ibid.*, 1471. — Monasterii S. Dionysii de Novigento protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1472. — Mauricio Parisiensi episcopo asserit ut quotiescunque decanatus vacaverit, redditum ejus percipiat, *ibid.*, 1475. — Sedem episcopalem constituit in civitate Placentina, etc., *ibid.*, 1476. — Privilegium pro Ecclesiâ Harteriensis, *ibid.*, 1478.

COELESTINUS II, papa. — Privilegium pro ecclesiâ Mariani Eugubina, (LXXIX, 705. — Privilegium confirmationis ecclesiæ S. Joannis Nodolensis, *ibid.*, 708. — Varia privilegia pro ecclesiis Cella Superioris Wirzburgensi, majori Augustensi, S. Alexandrini Bergomati, *ibid.*, 770-778. — Pro monasteriis S. Martini Abusani, Theonensis, SS. Salvatoris et Quirici, Præmonstratensis, *ibid.*, 772-778. — Ecclesiæ S. Mariæ Halberstadensis protectionem suscipit, canoniceque possessiones confirmat, *ibid.*, 781. — De monasterio Stabulensi, *ibid.*, 785. — Privilegia pro ecclesiâ Aquisani et pro monasterio Rotensi, *ibid.*, 789. — Waltero episcopo Augnstano committit tutelam monasterii Rotensis, *ibid.* — Privilegium pro ecclesiâ S. Sepulchri Hierosolymitani, *ibid.*, 790. — Ecclesiæ Lucensis fratribus, Almerici cardinalis hæredibus, id privilegium tribuit ut ex eorum numero in posterum deligantur diaconi cardinales ecclesiæ B. Mariæ Novæ, *ibid.*, 792. — Ad Petrum priorem et canonicos S. Sepulchri Hierosolymitani, illis in urbe Roma ecclesiam concedit, *ibid.*, 793. — Privilegium pro cœnobio S. Bertini Sithivensi, *ibid.*, 794. — Ad Gerolum præpositum Reicherspergensis. Solatur illum quod multa sustineat ab adversariis, et ut ad se veniat invitat, *ibid.*, 797. — Privilegium pro parthenone S. Hilarii, *ibid.*, 798. — Pro monasteriis Montis S. Joannis, S. Salvatoris de Florentia et pro ecclesiâ Pistoriensi, *ibid.*, 799-801. — Pro ecclesiis S. Mariæ Undersfordens. et Strombergens. *ibid.*, 804. — Monasterii Endorsens. protectionem suscipit, bona confirmat, jura statuit, *ibid.*, 808. — Monasterio Cluniacensi asserit ecclesiam S. Vincentii, concessam a Berengario episcopo Sahmanticensi, *ibid.*, 810. — Privilegium pro monasterio S. Mariæ de Bonosolatio, *ibid.* — Privilegia pro monasterio Michelfeldensi et pro ecclesiis Insulanis et S. Mariæ Magdalene, *ibid.*, 811. — Privilegia pro ecclesiis Fessulana et Ferrariensi, *ibid.*, 815, 816. — Abbatem Aldenburghensem sub sua protectione suscipit, variisque eam ornat privilegiis, *ibid.*, 1563.

COELESTINUS III, papa. — Ecclesiæ S. Joannis Ra-

storfens. protectionem suscipit, possessiones a privilegia confirmat, CCVI, 867. — De monasterio S. Mariæ et S. Joannis evangelistæ, *ibid.*, 872, 873. — De ecclesiâ S. Laurentii Florentina, *ibid.*, 876. — De monasterio Nonantano, *ibid.*, 878. — De eccl. S. Sigismundi, *ibid.*, 879. — De monast. S. Petri Piscariens. *ibid.*, 881. — De monasterio S. Anastasi, apud Aquas Salvas, *ibid.*, 886. — De monast. Gislensi, *ibid.*, 887. — De monast. Raginberti Jurens. *ibid.*, 893. — De ecclesiâ S. Nicolai Stendalensis, *ibid.*, 895. — De ecclesiâ S. Mariæ et S. Joannis evangelistæ, *ibid.*, 896. — De monast. S. Petri Savillanensi, *ibid.*, 900. — De monast. Vallis S. Mariæ Helmsdiensi, *ibid.*, 912. — De monasterio Goldbacensi, *ibid.*, 913. — De ecclesiâ Scalesi, *ibid.*, 919. — De parthenone S. Petri Florentino, *ibid.*, 923. — De monasterio S. Justini, *ibid.*, 924. — De monasterio S. Mariæ Locediensi, *ibid.*, 927. — De Ecclesiâ Lucensi, *ibid.*, 931. — De abbatiâ Boscheti, seu Vallis Lucidæ, *ibid.*, 931. — De monast. S. Arnulfi Metens. *ibid.*, 933. — De monast. S. Vincentii Metensi, *ibid.*, 938. — De monasterio S. Mariæ in flumine, *ibid.*, 943. — De ecclesiâ SS. Andree et Nicolai Empulensis, *ibid.*, 944. — De parthenone S. Cosmæ Talliacotiensi, *ibid.*, 948. — De monasterio Altorfensi in Alsacia, *ibid.*, 950. — De monasterio S. Mariæ Pomposiano, *ibid.*, 958. — De monasterio S. Michaelis Hildeshelmensis, *ibid.*, 973. — De monasterio S. Benedicti Ringstadiens. *ibid.*, 975. — De monasterio S. Mariæ de Ferraria, *ibid.*, 978. — De monast. S. Mariæ Esromensis, *ibid.*, 980. — De monast. S. Benigni Divionens. *ibid.*, 989. — De ecclesiâ B. Petri Guastaliens. *ibid.*, 997. — De monast. S. Mariæ et S. Burboni Tavistociensi, *ibid.*, 999. — De parthenone Sixenensi, *ibid.*, 1001. — De monast. S. Petri de monte Heisterbacens. *ibid.*, 1003. — De ecclesiâ Melphiensi, *ibid.*, 1007. — De ecclesiâ Balneensi, *ibid.*, 1012. — De ecclesiâ S. Joannis Culcrinaensi, *ibid.*, 1019. — De monasterio S. Laurentii Aversano, *ibid.*, 1029. — De ecclesiâ Nidrosiensi, *ibid.*, 1039. — De ecclesiâ S. Petri Eboracensi, *ibid.*, 1042. — De ecclesiâ Aliensi, *ibid.*, 1044. — De parthenone S. Mariæ Hiasbergensi, *ibid.*, 1050. — De monasterio Bonæ Spei, *ibid.*, 1051. — De monasterio S. Crucis Donaverdensi, *ibid.*, 1056. — De monasterio Scotorum S. Jacobi Ratisponensi, *ibid.*, 1059. — De ecclesiâ S. Reparatæ Lucensi, *ibid.*, 1060. — De monasterio S. Zenonis Reichenhallense, *ibid.*, 1073. — De ecclesiâ S. Mariæ in Uzna, *ibid.*, 1077. — De monast. Scotorum Wirzburgensi, *ibid.*, 1080. — De monasterio S. Alexandri Parmensi, *ibid.*, 1081. — De monasterio Ranshovense, *ibid.*, 1091. — De parthenone Villicense, *ibid.*, 1093. — De ecclesiâ Ausciense, *ibid.*, 1111. — De ecclesiâ S. Mariæ de Novo Castro, *ibid.*, 1119. — De monasterio S. Mariæ Gernerodense, *ibid.*, 1123. — De monasterio S. Mariæ Dauleiense, *ibid.*, 1133. — De monasterio S. Mariæ Baumgarteni, *ibid.*, 1137. — De ecclesiâ S. Albani Basileiensi, *ibid.*, 1148. — De monasterio S. Mauricii Aganense, *ibid.*, 1159. — De ecclesiâ S. Mariæ de Porta Ravanat, *ibid.*, 1163. — De ecclesiâ Parisiensi, *ibid.*, 1468. — De monasterio S. Trinitatis Fiscanensi, *ibid.*, 1175. — De monasterio Soroensi, *ibid.*, 1193. — De monasterio Capellensi, *ibid.*, 1196. — De ecclesiâ S. Mariæ et S. Joannis evangelistæ, *ibid.*, 1204. — De monasterio Wadezgingensi, *ibid.*, 1208. — De monasterio Amelungesbornensi, *ibid.*, 1226. — De monasterio Cisoniensi, *ibid.*, 1236. — De monasterio Loc Dei, *ibid.*, 1240.

Privilegia, bullæ, diplomata, immunitates, etc., pro Henrico Leone et filiis ejus, CCVI, 892; pro canonizatione S. Bernwardi episcopi, *ibid.*, 970; pro monasterio Focannensi, *ibid.*, 983; pro ecclesiâ Januensi, *ibid.*, 992; in gratiam S. Jacobi Provinensis, *ibid.*, 1026; pro ecclesiâ S. Genesii, *ibid.*, 1085; pro monasterio Lucensi, *ibid.*, 1091; pro monasterio Becensi, *ibid.*, 1120; pro ecclesiâ S. Sepulchri Hierosolymitana, *ibid.*, 1142; pro monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 1188; pro monasterio Teplensi, *ibid.*, 1229; pro monast. Morbacensi, *ibid.*, 1241; pro monasterio S. Modesti Beneventano, *ibid.*, 1243. — Ecclesiæ Portuensi asserit concessionem ab abbate S. Joannis Ravennat. factam, *ibid.*, 867. — Priori et conventui Cantuariensi privilegia varia concedit, *ibid.*, 881. — Confirmat translationem Berengarii episc. Herdensis ad metropolim Narbonensem, *ibid.*, 896. — Humberto archiepiscopo Arelatensi concedit ut per censuras ecclesiasticas inordinationes in Provincia exortas compescat, *ibid.*, 897. — Hugorii episcopo Conventrensi possessionem quassam asserit, *ibid.*, 902. — Clericis Cadomensibus ecclesiam de Lilemon asserit, *ibid.*, 905. — Archiepiscopo Strigoniensi asserit jus regis Hungariæ coronandi, et regis domus officialium præpositos vinculo anathematis

alligandi et in causis spiritualibus iudicandi, *ibid.* — Ecclesiam Teutonicorum Transilvanorum prepositura facta libertatem confirmat litteris ad Strigoniensem archiepiscopum. datis, *ibid.* — Guillelmi domini Montispessulani bona privilegiaque confirmat, *ibid.* — Theobaldo episcopo Cusiano ejusque ecclesie omnia bona confirmat, *ibid.*, 904. — Monasterii S. Augustini Cantuariensis. super benedictione abbatis privilegium confirmat, *ibid.*, 907. — Monasterio S. Augustini Cantuariensi. confirmat prebendam de Gustone ad vestitum monachorum et ecclesiam de Northborne cum capellis ad opus eleemosynarum, *ibid.* — Monasterii Murbacensis bona ac privilegia confirmat, *ibid.*, 911. — Capitulo Januensi asserit capellas in urbe Tyro condenda facultatem a Joco archiepiscopo Tyrensi concessam, *ibid.*, 915. — Ecclesie Eugubinae possessiones rogata Bentivoli episc. confirmat, *ibid.*, 917. — Monasterio Cusiensi ecclesias quasdam asserit, *ibid.*, 918. — Ecclesie Scottie libertates confirmat, *ibid.*, 921. — Abbatii monasterii S. Sixti Placentini annuli usum concedit, *ibid.*, 922. — Conventui Uliciensi capellam S. Crucis in Alvernia, sitam in territorio Camalerie asserit, *ibid.*, 934. — Abbatii monasterii S. Dionysii concedit, ut, appellatione frivola non obstante, circa monachorum et conversorum correctionem libere officii sui debitum exsequatur, *ibid.*, 942. — Canonici ecclesie SS. Petri et Andreæ Paderbornens. prædium Helmgardere et privilegia de præpositis et episcopis eligendis asserit, *ibid.*, 947. — Universis prioribus et fratribus Carthusiensibus concedit ne alicui de prioribus aut fratribus eorum sine consensu et voluntate capituli domus sum vel majoris et sanioris partis licentia pateat appellandi, *ibid.*, 952. — Canonico ecclesie S. Mariæ Savonensis possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 953. — Prioris et fratrum Carthusiensium privilegia quasdam confirmat, *ibid.*, 957. — Monasterii S. Mariæ Pomposiani privilegia confirmat, *ibid.*, 958. — Abbatii et conventui Cisterciensi ecclesiam Schardeburgensem asserit a Richardo Anglorum rege donatam, *ibid.*, 961. — Ecclesie S. Petri Marchallensis. fundationem approbat, *ibid.*, 966. — Priori et fratribus hospitalis Hierosolymitani ecclesiam Reichartrodenas. asserit, *ibid.*, 968. — Abaloni episcop. Lundensi asserit castrum Hafnense post obitum ejus Roschildensi ecclesie eventurum, *ibid.*, 968. — Monasterio Strigadensi asserit bona a Welone duce collata, *ibid.*, 1028. — Prioratum Bromholmensem ex ditione monachorum Arcrensiem eximit, *ibid.*, 1031. — Rogero abbati monasterii S. Severini Neapolitani annuli usum concedit, *ibid.*, 1051. — Canonico ecclesie Mauritanensis possessiones quasdam confirmat, *ibid.*, 1065. — Ecclesie S. Donatiani Brugensi asserit legatum in testamento Margarete, quondam Flandrie comitis, constitutum, *ibid.*, 1069. — Monasterio Raitenbaselacensi capellam Celldiarn asserit, *ibid.*, 1072. — Huberto archiepiscopo Cantuar. legationem apostolicam sedis committit, *ibid.*, 107.... — Et similia privilegia legatur adhuc a col. 1075 ad 1240.

DAGOBERTUS I. rex Francorum. — Diploma quo abbatiam S. Mauricii, seu monasterium Thieologiense tradit Treverensi S. Petri ecclesie, LXXX, 499. — Diploma quo res ecclesie B. Petri Treverensis confirmat; cellam S. Hilarii, seu S. Maximini jubet in hujus ecclesie jure permanere, et utrique advocatum dat Arnolphum, Austrie Mosellanicæ ducem, *ibid.*, 501. — Diploma quo res ecclesie B. Petri Treverensis confirmat; cellam B. Eucharii seu S. Mathie jubet in hujus ecclesie jure permanere et utrique advocatum dat Arnolphum Austrie Mosellanicæ ducem, *ibid.*, 504. — Diploma quo basilicæ Wormatiensi tradit res jura sui in pago Laudenburgensi et ejus possessiones confirmat cum immunitatibus, *ibid.*, 505. — Diploma quo confirmat portionem bonorum inter Ursinum et germanum ejus Heppoleum, *ibid.*, 507. — Præceptum quo jubet ut Desiderius episcopatum Caturcensem suscipiat, *ibid.*, 508. — Diploma quo mercatum Sancti Dionysii instituit, *ibid.*, 510. — Ut consecratio Desiderii in episcopum Caturcensem in solemnitate Pasche fiat, *ibid.*, 512. — Diploma de multis ecclesiis a se in honorem S. Dionysii constructis et principali Dionysii ecclesie subditis, *ibid.*, 514. — Diploma quo jus asyli confert monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 515. — Res omnes ad ecclesiam B. Petri Treverensis pertinentes declarat et confirmat, *ibid.*, 517. — Diploma quo donat Sigranno Longroverum locum ad monasterium construendum, et Milepocum ad construendam basilicam, *ibid.*, 519. — Diploma quo, inquisitione facta de originibus monasterii S. Maximini, donat et privilegia et collata confirmat, et ipse nova dona confert, *ibid.*, 522. — Diploma pro fundatione monasterii Baselacensis, *ibid.*, 524. — Diploma quo ecclesiam in Weisenburgo a se condita dona confert et privilegia impertitur, *ibid.*, 527. — De fundatione

ecclesie Crucis S. Andoeti, *ibid.*, 530. — Diploma quo donat monasterio S. Dionysii villam Vallem et villam Argentarias, *ibid.*, 533. — Diploma quo prædium Wallare in silva Fania confert Landelino, cum plurimis appenditiis, ad extruendum ibi monasterium, *ibid.*, 533. — Diploma quo villam Sarceldas donat pauperibus matriculariis Sancti Dionysii, *ibid.*, 535. — Diploma quo villam Aquapulam donat monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 536. — Diploma de fundatione monasterii Reabacensis, et concessis illi immunitatibus, *ibid.*, 537. — Diploma quo donat monachis Sancti Dionysii villas Tauriacam, Tibernionem, Rubridam, Monarvillam et Vasconis vallem, *ibid.*, 539. — Diploma quo Moitacum donat monachis S. Dionysii, *ibid.*, 540. — Diploma quo plurima dona in Lemovicensi et Bituricensi confinio S. Dionysii monasterio confert, *ibid.*, 543. — Diploma quo villas Noth et Porcellarium donat monachis S. Dionysii, *ibid.*, 546. — Diploma, quo villam Hicenascom concedit ecclesie S. Dionysii, *ibid.*, 547. — Diploma, quo concedit Amando episcopo locum inter fluvios Elmonem et Scarpum, opportunum ut ibi Deo militantes ordinentur, *ibid.*, 548. — Diploma quo immunitatem ab omni potestate concedit monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 550, 552. — Diploma quo Ruilliacum et plurima alia dona confert monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 554. — Diploma quo villas Acuciacum, Cosudum et alias plures, matriculariis ecclesie S. Dionysii donat, *ibid.*, 556. — Diploma quo villam Esterpinacum donat basilicæ S. Dionysii, *ibid.*, 557. — Diploma quo donat monasterio S. Dionysii villam de Giuretis, *ibid.*, 559. — Diploma quo jubet filios mancipiorum aut servorum monasterii S. Dionysii sub lege mancipiorum ecclesiasticorum in perpetuum cum prole sua mancipio subijci, *ibid.*, 560. — Diploma quo confirmatur charta precaria Sigranni, abbatis Anisolensis, et Hadoindi Cenomanensis episcopi, de monasterio Anisolensi, *ibid.*, 561. — Diploma quo ecclesiam S. Dionysii donat ecclesiam de Plumbata, et alias ecclesias, cum appenditiis, ac eidem privilegia concedit, *ibid.*, 562. — Diploma quo dona multa confert oratorio B. Mariæ Cameracensi, *ibid.*, 564.

DEODUINUS, Leodiensis episcopus. — Privilegium pro collegiata B. Mariæ ecclesie Hoiensi; amplissimam ei facit donationem in ipsius dedicatione, eamque eligit pro sepultura loco, CXLVI, 1443. — In ecclesia Hoiensi quindecim canonicos instituit, *ibid.*, 1446.

EGIDIUS, monachus. — Monasterio Pignulensi facit insignem donationem, XCVI, 1552.

EGINHARDUS, abbas. — Charta, qua annuente Imma uxore sua cellam Michelstadi cum appenditiis, retento ejusdem usufructu, monasterio Laurehamensi concedit, CIV, 601. — Charta Eginhardi, monasterii Sancti Servatii confessoris abbatis, qua Meginhfridum, ejusdem monasterii servum, ad sacros ordines electum, solemniter manu mittit, *ibid.*, 603. — Charta Eginhardi, Sancti Blandini Gendensis abbatis, qua Nordberto prelatie concedit quasdam res ad monasterium Blandiniense ab eodem delegatas, *ibid.*, 603.

EUGENIUS II, papa. — Privilegium pro ecclesia S. Petri Rothomagensi, CXXIX, 985. — Litteræ in gratiam comobiti Agavensis, *ibid.*, 987. — Privilegium pro monasterio Lauriacensi, *ibid.*, 989.

EUGENIUS III, papa. — Ecclesie Oscensis possessiones confirmat, CLXXX, 1015. — De monasterio S. Trinitatis de Curba-Fossa, *ibid.*, 1017. — Privilegium pro monasterio S. Joannis Kaltenbornensi, *ibid.*, 1018. — Fratrum S. Frigidiani Lucensium privilegium confirmat, *ibid.*, 1020. — Privilegium confirmans libertatem et omnia bona Ecclesie Majoris Monasterii, *ibid.*, 1022. — Elargitio privilegiorum monasterio S. Salvatoris Papiensis diocesis, *ibid.*, 1026. — Privilegium pro monasterio S. Petri Perusini, *ibid.*, 1029. — Pro monasterio S. Berni Sithiensis, *ibid.*, 1031. — Monasterii S. Bertini Sithiensis et Theoderici, Flandrie comitis, concambium, et ejusdem monasterii de electione Alchiasensi privilegium confirmat, *ibid.*, 1032. — Monasterium S. Georgii Pragæ in sedis apostolicæ protectionem suscipit, ejusque possessiones confirmat, *ibid.*, 1032. — Donationes a Germanis proceribus, episcopis, ceterisque factas monasterio Schyrensi in Bavaria confirmat, *ibid.*, 1034. — Privilegium pro parthenone Fontis Eberaldi, *ibid.*, 1037. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Veronensi, *ibid.*, 1038. — Pro monasterio S. Mariæ de Columba, *ibid.*, 1041. — Monasterium Litomyssense in sedis apostolicæ protectionem suscipit ejusque possessiones confirmat, *ibid.*, 1045. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris, *ibid.*, 1046. — Pro ecclesia S. Petri de Guastella, *ibid.*, 1048. — Pro abbati S. Mariæ Castellanensi, *ibid.*, 1050. — Bolla in gratiam Alberti abbatis S. Theoderici, *ibid.*, 1051. — Privilegium pro ecclesia

Berentesgadensi, *ibid.*, 1057. — Monasterii SS. Petri et Pauli Hadmerslebensis protectionem suscipit ac privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1059. — Confirmatio sive renovatio et nova concessio privilegiorum monasterio S. Joannis evangelistae Parmensis diocesis, ord. S. Benedicti, CLXXX, 1059. — Monasterii Molismensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1062. — Indulgentiam R. Jacobo devotis concedit, *ibid.*, 1063.

Privilegium pro monasterio S. Stephani risiingensi, CLXXX, 1066. — Pro monasterio de loco restaurato, *ibid.*, 1067. — Pro monasterio S. Remigii Remensis, *ibid.*, 1069. — Pro carthusiano Montis Dei, *ibid.*, 1071. — Pro monasterio Bellavallis, *ibid.*, 1072. — Pro monasterio S. Mariæ Culsiacensi, *ibid.*, 1074. — Pro ecclesia S. Joannis evangelistae Ravennate, *ibid.*, 1077. — Ecclesiam B. Petri Ratisponensem protegendam suscipit possessionesque ejus confirmat, *ibid.*, 1078. — Privilegium pro monasterio S. Mariæ Springirabacensi, *ibid.*, 1080. — Pro ecclesia S. Joannis Kaltenbornensi, *ibid.*, 1084. — Pro monasterio S. Mariæ in Regula, *ibid.*, 1085. — Monasterii S. Petri Gandensis, sive Blandiniensis, protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1087. — Privilegium pro parthenone Farense, *ibid.*, 1089. — Pro monasterio S. Lamberti Subenensis, *ibid.*, 1091. — Pro monasterio S. Michaelis Bergensis, *ibid.*, 1092. — Confirmatio honorum omnium et privilegiorum a summis pontificibus Romanis Trenorciensi monasterio concessorum, *ibid.*, 1093. — Bulla de confirmatione bonorum monasterii Crisenonis, *ibid.*, 1096. — Bulla in gratiam monasterii S. Mariani, *ibid.*, 1097. — Privilegium pro monasterio S. Zenonis Reichenhallensi, *ibid.*, 1099. — Pro monasterio Casse Dei, *ibid.*, 1102. — Pro monasterio Nantuaacensi, *ibid.*, 1103. — Pro monasterio Mortuimari, *ibid.*, 1104. — Pro monasterio Cluniacensi, *ibid.*, 1105. — Pro ecclesia S. Martini Burgenensi, *ibid.*, 1107.

Bulla pro Sancto Evruto Aurelianensi, *ibid.*, 1109. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Parmensi, *ibid.*, 1111. — Pro ecclesia S. Andreae Roffensi, *ibid.*, 1113. — Confirmat jura et possessiones canonicorum regulam ecclesiarum B. Petri Tarentasiensis, etc., *ibid.*, 1114. — Privilegium pro cenobio SS. Petri et Pauli Westmonasterii, *ibid.*, 1116. — De primatu Petri Bituricensis archiepiscopi in provinciis Bituricensem et Burdigalensem, *ibid.*, 1119. — Bulla pro confirmatione bonorum et immunitatum Tongerloe, *ibid.*, 1130. — Consecratum a se episcopum Tornacensem Anselmum commendat, *ibid.*, 1122. — Privilegium pro monasterio S. Petri Salisburgensi, *ibid.*, 1125. — Pro monasterio S. Nicastii Remensi, *ibid.*, 1127. — Monasterio Floriacensi privilegia confirmat, *ibid.*, 1129. — Privilegium pro parthenone B. Mariæ in Silva Nidi-Morli, *ibid.*, 1150. — Pro canonice ecclesie S. Ursi de Aosta, *ibid.*, 1153. — Pro monasterio Reicherspergensis, *ibid.*, 1154. — Pro monasterio SS. Petri et Pauli Paderbornensi, *ibid.*, 1157. — Pro ecclesia S. Laurentii Clerholteni, *ibid.*, 1159. — Monasterii Variariensis jura de eligendo abbate ac de deferenda advocatia confirmat, *ibid.*, 1141. — Ecclesiam S. Mariæ et S. Basilii Frideselensis protectionem suscipit, possessionesque confirmat, *ibid.*, 1142. — Privilegium pro monasterio Stabulensi, *ibid.*, 1144. — Ecclesiam S. Sepulcri Jerosolymitani protectionem suscipit et possessiones confirmat, *ibid.*, 1145. — Episcopatum Tornacensem, et Noviomesium episcoporum potestate exemptum confirmat, *ibid.*, 1151. — Bulla pro monasterio Gellonensi, *ibid.*, 1154.

Privilegium pro ecclesia S. Zenonis Hallensi, CLXXX, 1156. — Pro ecclesia S. Donatiani Brugensi, *ibid.*, 1158. — Pro monasterio Petriburgensi, *ibid.*, 1160, 1163. — Pro monasterio S. Georgii in Proveningensi diocesi, *ibid.*, 1165. — Pro monasterio S. Margarethæ Osterhovensi, *ibid.*, 1167. — Pro monasterio Windbergensi, *ibid.*, 1168. — Pro monasterio Sanctæ Mariæ Abbeudonensi, *ibid.*, 1170.

Regularis ordo canonicorum S. Augustini Claustroeburgi institutus, una cum ceteris privilegiis et immunitatibus, tam in temporalibus quam in spiritualibus, auctoritate apostolica confirmatur, CLXXX, 1172. — Eberhardo episcopo Bambergensi jus pallii aliaque privilegia concedit, *ibid.*, 1175. — Conrado Romanorum regi Henricum Moraviansem episcopum remittit et commendat, *ibid.*, 1175. — Privilegium pro monasterio S. Nicolai Septemfontium, *ibid.*, 1176. — Monasterii S. Angustini Cantuariensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1177. — Hugonem archiepiscopum Turonensem tam dolesquam antea Romanum Britannia ceterioris episcopum metropolitani subicit, *ibid.*, 1183. — Monasterii Vivensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1185. — Privilegium pro monasterio Raitenbaselensi, *ibid.*,

1186. — Bulla pro Camaldulensi congregatione, *ibid.*, 1187. — Privilegium pro parthenone S. Petri de Luco, *ibid.*, 1190. — Pro monasterio S. Petri Puteolensi, Lucensis diocesis, *ibid.*, 1192. — Pro monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 1194. — Privilegia et possessiones abbatie SS. Solutoris et Adventoris Taurinensis confirmat, *ibid.*, 1196.

Privilegium pro monasterio Bonavallis ord. Cisterc., CLXXX, 1198. — Pro parthenone Tertenensi, *ibid.*, 1199. — Pro ecclesia S. Pancratii in Ranshoven, *ibid.*, 1201. — Pro monasterio Fusniacensi, *ibid.*, 1204. — Pro monasterio S. Mariæ Thenoliensi, *ibid.*, 1206. — Pro monasterio Ferrariensi, *ibid.*, 1207. — Pro monasterio Grimbergensi, *ibid.*, 1209. — Pro ecclesia S. Martini Laudunensis, ord. Præmonstratensis, *ibid.*, 1210. — Pro monasterio S. Laurentii Leodiensis, *ibid.*, 1215. — Bulla in gratiam Galtherii abbat. S. Mariæ de Capella ad Planas, *ibid.*, 1214. — Privilegium pro monasterio Bellilorensi, *ibid.*, 1215. — Pro monasterio Præmonstratensi, *ibid.*, 1217. — Pro monasterio Calvimontensi, ordinis Præmonstratensis, *ibid.*, 1221. — Cenobii S. Mariæ Suessionensis omnia bona possessionesque confirmat, *ibid.*, 1223. — Privilegium pro monasterio S. Mariæ Vaverleicensi, *ibid.*, 1226. — Bulla in gratiam monasterii Tironiensis, *ibid.*, 1228. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Branensis, *ibid.*, 1231. — Pro monasterio Janduriensi, *ibid.*, 1233. — Pro ecclesiis episcopi Parisiensis subjectis, *ibid.*, 1234. — Bulla pro parthenone S. Dionysii Montis-Martyrum, *ibid.*, 1236. — Privilegium pro monasterio S. Martini de Campis, *ibid.*, 1239. — Bulla de dedicatione ecclesiarum Montis Martyrum, *ibid.*, 1242. — Privilegium pro monasterio Sancti Herberti Tuitiensis, *ibid.*, 1244. — Pro monasterio S. Quintini Montensi, *ibid.*, 1245. — Bulla ad honorem abbatem et monachos Rothomenses pro confirmatione eorum privilegiorum, *ibid.*, 1247.

Privilegium pro monasterio S. Martini de Campis, CLXXX, 1250. — Pro ecclesia S. Salvatoris Cassaraugustana, *ibid.*, 1252. — Pro monasterio S. Mariæ Lucelensi, *ibid.*, 1254. — Pro ecclesia S. Mariæ Dei Locii, *ibid.*. — Pro monasterio Trunchiniensi, *ibid.*, 1259. — Pro monasterio S. Mariæ Vallis Christianæ, *ibid.*, 1260. — Monasterium S. Mariæ de Novo Castro Nuemburgensis in tutelam sedis apostolicæ suscipit, *ibid.*, 1262. — Bulla pro Ilsenstadiensi ecclesiarum confirmatione, *ibid.*, 1265. — Monasterium S. Mariæ de Alderspach, ordinis Cisterciensis sub sedis apostolicæ protectione recipit, *ibid.*, 1265. — Privilegium pro cenobio S. Mariæ Huntingduensi, *ibid.*, 1266. — Bulla pro confirmatione possessionum abbatissæ S. Mariæ Bertinæ Curtis sive Moncelli, *ibid.*, 1268. — Privilegium pro monasterio Rigaicensi, *ibid.*, 1269. — Monasterio Cluniacensi asserit Baernam Monteriam a Guillelmo, Matiscouensi comite, concessam, *ibid.*, 1277. — Bulla confirmans bona et immunitates ecclesiarum Stragienensis, *ibid.*, 1274. — Privilegium pro monasterio de Yergua, *ibid.*, 1278. — Pro monasterio S. Mariæ de Nienzbaz, *ibid.*, 1279. — Pro monasterio S. Viti Pruteniensis, *ibid.*, 1280. — Confirmat unionem fratrum Savigniensium ordinis Cisterciensis, *ibid.*, 1282.

Privilegium pro monasterio S. Joannis Reomdensi, *ibid.*, 1285. — De monasterio S. Mariæ Jettensi, *ibid.*. — De parthenone S. Mariæ Heiderensi, *ibid.*, 1287. — De ecclesia Christi Londinensi, *ibid.*, 1289. — De parthenone S. Spiritus Paracletensi, *ibid.*, 1294. — De monasterio S. Augustini Morinensi, *ibid.*, 1295. — Ecclesiam S. Albini Basilicæ in tutelam suam recipit, singulasque ejus possessiones nominatim confirmat, *ibid.*, 1297. — Privilegium pro monasterio Larensi, *ibid.*, 1301. — Monasterium S. Petri in Nigra Silva tuendum suscipit et ejus bona confirmat, *ibid.*, 1302. — De monasterio Heilsbronensi, *ibid.*, 1305.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ Lonnicensi, CLXXX, 1304. — Monasterii S. Disibodi protectionem suscipit, bonaque ei privilegia confirmat, *ibid.*, 1307. — Privilegium pro monasterio Bonifagetiensi, *ibid.*. — Pro ecclesia SS. Apostolorum in monte Cornelio Leodiensi, *ibid.*, 1309. — Pro monasterio S. Mariæ Longiponticæ, *ibid.*, 1311. — Monasterii Benedicti Burani privilegia bonaque confirmat, *ibid.*, 1312. — Privilegium pro monasterio Laureshamensi, *ibid.*, 1314. — Privilegia possessionesque monasterii Manibrunnensis confirmat, *ibid.*, 1316. — Privilegium pro monasterio Helmesvardeni, *ibid.*, 1317. — Privilegium confirmationis bonorum omnium monasterii Althensis, seu Althæ Inferioris, Salisburgensis diocesis, *ibid.*, 1318. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Cameracensi, *ibid.*, 1321. — Althæ possessiones ac privilegia abbatissæ Echnhamensis, ordinis S. Benedicti diocesis Merblinensis, confirmat, *ibid.*, 1323. — Ecclesiam Wladislavensem in fidem et tutelam

recipit, terminosque episcopatus ac limites diocesis Wladislawiensis ab Agidjo Tusculano episcopo et Boleslaw duce Polonie statutos confirmat, *ibid.*, 1328. — S. Martino prebendam perpetuam in ecclesia Ambianensi confirmat, *ibid.*, 1331. — Monasterii S. Facundi et Primitivi Sabagunensis protectionem suscipit, privilegia possessionesque confirmat, *ibid.*, 1332. — Bulla pro abbata S. Mariæ Fabionis, montis, *ibid.* — Privilegium pro parthenone S. Andrea Goessensi, *ibid.*, 1335. — Monasterium S. Agidii de Canawella sub protectione sua suscipit, *ibid.*, 1336. — Privilegium pro monasterio S. Theodori Rhemensis, *ibid.* — Pro abbata S. Dionysii Parisiensi, *ibid.*, 1339. — Pro monasterio S. Remigii Rhemensis, *ibid.*, 1342. — Pro monasterio S. Mariæ Basso-Fontensi, *ibid.*, 1343. — Monasterii Thelonensis protectionem suscipit, disciplinamque Præmonstratensem ac bona confirmat, *ibid.*, 1345. — Toletanum primum confirmat, *ibid.* — Privilegium pro monasterio Bellelagensi, *ibid.*, 1352. — Monasterii Rueggisbergensis protectionem suscipit, possessionesque confirmat, *ibid.*, 1354. — De monasterio Caravallis Mediolanensis, *ibid.* — Privilegium pro monasterio Tollensi, *ibid.*, 1358. — Bulla pro ecclesia S. Ambrosii Mediolanensi, *ibid.*, 1358. — Parthenonis S. Mauriti Mediolanensis protectionem suscipit et possessiones confirmat, 1360. — De monasterio S. Salvatoris, *ibid.*, 1361. — Bulla pro canonica S. Antonii Florentini, *ibid.* — Monasterio S. Salvatoris et Julii martyris Briziensis diocesis, orthonis Casinensis bona omnia, omnimodamque exemptionem confirmat, aliaque concedit privilegia, *ibid.*, 1365. — Privilegium pro ecclesia B. Mariæ Briziensis, *ibid.*, 1366. — Monasterium S. Mariæ in Arena Vratislaviense confirmat, *ibid.*, 1369. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Lunensi, *ibid.*, 1371. — Bulla qua confirmatur eremo Camaldulensi donationes Hieronymi episcopi Arelini, *ibid.*, 1372. — Bulla pro parthenone S. Hilarii in episcopatu Fesulano sita, *ibid.*, 1374. — Bulla pro monasterio sanctimonialium S. Martini de Agello, *ibid.*, 1375. — Pro abbate S. Mariæ de Morrona, *ibid.*, 1377. — Pro eremo Fontis Avellani, *ibid.*, 1383. — Privilegium pro monasterio S. Petri Mutinensis, *ibid.*, 1384. — Pro monasterio S. Petri Salzburgensi, *ibid.*, 1387. — De monasterio S. Lucii Curiensi, *ibid.*, 1400. — Bulla ad Obertum Mediolanensem archiepiscopum, *ibid.*, 1405. — De primatu Toletano, *ibid.*, 1405. — Fratrum S. Iulii Rothomagensium disciplinam canonicam confirmat, *ibid.*, 1408. — Privilegium pro monasterio S. Martini Anhusano, *ibid.*, 1409. — Pro monasterio S. Benedicti de Placentia, *ibid.*, 1411. — Gilberto præposito et canonicis S. Laurentii Januensis amplum omnium bonorum ac iurum, tum et Raymundi comitis donationis confirmationem largitur, *ibid.* — Privilegium pro ecclesia Fontis Ebraidi, *ibid.*, 1415. — Bona, possessiones, privilegiaque S. Mariæ de Reno confirmat, *ibid.*, 1415. — Monasterii S. Nicolai Andegavensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1419. — Bona omnia, donationes et exemptiones monasterii S. Quirini Tergenseis confirmat, quod ordinario episcopo subjectum in spiritualibus declaratur, *ibid.*, 1425. — Privilegia et immunitates canonice S. Mariæ Montis-Belli confirmat, *ibid.*, 1428. — Privilegium ecclesie canonicorum B. Mariæ in Raintenbuch, Friesingensis diocesis, *ibid.*, 1429. — Possessiones abbatiss Lobienensis, ordinis S. Benedicti in diocesi Leodicensi renset, ejusque privilegia confirmat et ampliat, *ibid.*, 1431. — Privilegium pro monasterio S. Mariæ Compensiensi, *ibid.*, 1435. — Ecclesie Monopolitane possessiones confirmat, *ibid.*, 1437. — Monasterii S. Salvatoris et S. Bonifacii Fuldensis privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1442. — De abbata S. Salvatoris de Majella, 1444. — Bulla pro episcopis Aurelianensibus, *ibid.*, 1449. — Privilegium pro monasterio S. Trinitatis et S. Michaelis Moletensis, *ibid.*, 1452. — Pro Ecclesia Belvacensi, *ibid.*, 1454, 1458. — Privilegium pro monasterio Michaelsteiniensi, *ibid.*, 1460. — Bulla pro Guarino abbate S. Joannis in Valeia, *ibid.*, 1462. — Pro Theobaldo abbate Sancti Carauti, *ibid.*, 1463. — Confirmatio privilegiorum a variis summis pontificibus ordini S. Benedicti concessorum, *ibid.*, 1464. — Bulla pro monasterio S. Onirici de Rosis, *ibid.*, 1468. — Roberti archiepiscopi Acheruntini jura metropolitana confirmat, eisque pallio donat, *ibid.*, 1467. — Parthenonis S. Cyriaci Gerundensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1469. — Privilegia hospitalis S. Blasii confirmat, *ibid.*, 1470. — Parthenonis S. Petri majoris Florentini bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1471. — Privilegium pro ecclesia Isoleni, *ibid.*, 1475. — Monasterii S. Mariæ in Pongartenberge possessiones confirmat, atque illud in suam protectionem suscipit, *ibid.*, 1478. — De parthenone S. Zachariæ Veneto, *ibid.*, 1479. — Privilegium pro

canonicis Pistoriensibus, *ibid.*, 1480. — Bulla protectoris data monasterio de Exram, *ibid.*, 1482. — Jurium et privilegiorum multorum archiepiscopo et metropolitano ecclesie Coloniensis presbyteria canonicis ante diu concessorum confirmatio, *ibid.*, 1486. — Bulla pro monasterio Veldiodorensi, *ibid.*, 1493. — Privilegium pro monasterio Brematensi, *ibid.*, 1501. — Monasterium Heidenheimense in suam recipit tutelam, eique varia concedit privilegia, *ibid.*, 1507. — Confirmatio bonorum omnium et libertatum monasterii Rorensis canonicorum regularium S. Augustini Ratisponensis diocesis, *ibid.*, 1511. — Privilegium pro ecclesia Coventrensi, *ibid.*, 1515. — Pro monasterio Silviniacensi, *ibid.*, 1515. — Pro ecclesia Tarvisina, *ibid.*, 1520. — Monasterii Heilsbronnensis possessiones quasdam confirmat, *ibid.*, 1522. — Privilegium pro ecclesia Trevirensi, *ibid.*, 1525. — Pro monasterio Hemmerodienensi, *ibid.*, 1527. — Pro monasterio Wadegozingensi, *ibid.*, 1529. — Pro abbata Springirsbacensi, *ibid.*, 1532. — Confirmatio abbatiss advocatiss de Altaba inferiore ad episcopum Bambergensem ab imperio translata, *ibid.*, 1536. — Bulla pro S. Joanne Senonensi, *ibid.*, 1538. — Confirmatio Cisterciensium constitutionum, *ibid.*, 1541. — Bulla pro canonica B. Mariæ Fanensi, *ibid.*, 1548. — Pro monasterio S. Joannis in valle Turæ, *ibid.*, 1548. — Privilegium super omnes proprietates monasterii S. Mariæ Bozaviensis, *ibid.*, 1551. — Privilegium contra archidiaconos Parisienses pro auctoritate episcopi, *ibid.*, 1554. — Pro monasterio SS. Laurentii et Hilarii, *ibid.*, 1555. — Bulla pro ecclesia Constantiensi, *ibid.*, 1557. — Ecclesiam S. Rumualdi Mechliniæ, olim collegiatam, nunc metropolitana, cum omnibus suis possessionibus ac decimis in protectionem apostolicam recipit, *ibid.*, 1559. — De abbata S. Corneliæ Ninovensis, *ibid.*, 1561. — Privilegium pro ecclesia S. Laurentii Januensi, *ibid.*, 1562. — Pro monasterio S. Silvestri in monte Suavi, *ibid.*, 1567. — Pro ecclesia Sanctæ Mariæ de Capenberg, *ibid.*, 1568. — Hildensemensis ecclesie abbatiss Rinkelheimensem confirmat, *ibid.*, 1570. — Bulla pro parthenone S. Salvatoris Ebroicensi, *ibid.*, 1572. — Privilegium pro ecclesia Atrebatensi, *ibid.*, 1575. — Ecclesiam Verdensis protectionem suscipit, possessionesque ac jura confirmat, *ibid.*, 1584. — Confirmat primum Toletanum, *ibid.*, 1585. — De monasterio Elwangensi, *ibid.*, 1587. — Privilegium pro monasterio Cantavensi, *ibid.* — Pro monasterio Vallis Bone, *ibid.*, 1589. — Bulla qua fundatum a Pippino et Carolo principibus monasterium Sarlatense, sub sancti Petri tutela recipitur, 1591. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Astensi, *ibid.*, 1594. — Pro parthenone Olthmarsheimensi, *ibid.*, 1597. — Pro monasterio Trenorciensi, *ibid.*, 1600. — Pro abbata Conchensi, *ibid.*, 1601. — Pro monasterio S. Benedicti de Saxo montis Lateronis, *ibid.*, 1603. — Spurium quod Conradus III rex Ecclesie Ultrajectensi fertur tribuisse, diploma confirmat, *ibid.*, 1607. — Bona privilegiaque monasterii Hillisneburgensis confirmat, *ibid.*, 1609. — Bulla pro confirmatione instituti Præmonstratensis in Reillo et possessionum ejusdem monasterii, *ibid.*, 1611.

EVERARDUS, Tornacensis episcopus. — Privilegia varia concedit capellæ de Zantvoorde, CLXXIV, 1580, 1581.

FORMOSUS, papa. — Immunitatem et bonorum monachorum S. Theoderici firmum et stabile jus concedit, CXXIX, 837. — Bulla pro ecclesia Gerundensi, *ibid.*, 841. — Ad Bernonem abbatem Gigniacensem. De privilegiis ejusdem monasterii, *ibid.*, 843.

FRIDERICUS, Coloniensis archiepiscopus. — Confirmat abbati Corbeiensi decimas de mansis dominicatis in suo episcopatu, olim in solemnii concilio tempore Arnoldi imperatoris concessas, CLXVI, 1552. — Diploma pro monasterio Groffschaltensi, *ibid.*, 1553.

FRIDERICUS, imper. — Charta pro monasterio Balmensi, CLXXXIX, 1070.

GAUFRIDUS Catalaunensis episcopus. — Charta fundationis abbatiss Monasterii in Aragona, CLXXIII, 1395. — Charta qua confirmat donationes factas monasterio Trifontium, *ibid.*, 1396. — Privilegium pro monasterio S. Petri, *ibid.*, 1398. — Anniversarium suum fundat in ecclesia S. Martini de Campis Parisiensi, *ibid.* — Fundatio in abbata Mauri-Montis, *ibid.*, 1399.

GELASIUS II, papa. — Oldegarium, episcopum Barcinonensem, Ecclesie Tarraconensi præficit, eique pallium tribuit, CLXIII, 489. — Ad Pontium abbat. Cluniacensem: privilegium Cluniacense, *ibid.*, 492. — Bernardo monasterii S. Sophiæ Beneventani abbati, privilegium concedit, de aqua ex Calore flumine ducenda, *ibid.*, 495. — Ad Gualterum Ravennatem archiepiscopum, illius electionem post schisma ejuratam confirmat, eique pallium

cum aliis juriſſibus concedit, *ibid.*, 495. — Canonicoꝝ Lucenſium conſuetudines approbat et innovat, *ibid.*, 497. — Canonicoꝝ regularium S. Frigidiani Lucenſis jura et libertates confirmat, *ibid.*, 499. — Monasterium S. Maniliani, ſitum in inſula Monte-Chriſti, tuendum ſuſcipit et ejuſ poſſeſſiones juraque confirmat, *ibid.*, 500. — Canonici Lucenſibus affirmat ſe S. Frigidiani, canonicoꝝ privilegia confirmando, eorum jura non imminuiſſe, *ibid.*, 501. — Bulla in qua Nobiliſſimæ poſſeſſiones recensentur et confirmantur, *ibid.*, 502. — Bernardi primatiſ Toletani privilegia confirmat, *ibid.*, 503. — Bulla pro abbacia Crasſenſi, *ibid.*, 504. — Ad exercitum Chriſtianorum civitatem Caſarauguſtanam obſidentem; omnibus ad eum aliquid conferentibus indulgentiam largitur, *ibid.*, 508. — Ad Pontium abbatem Cluniacenſem, monaſterii Cluniacenſis privilegia confirmat, *ibid.*, 509. — Bulla pro monaſterio Caunenſi, in diaceſi Narbonenſi, *ibid.*, 511. — Privilegium pro monaſterio S. Andreae Aventinenſi, *ibid.*, 412.

GHISELA, Caroli Magni ſoror. — Charta qua monaſterio Dionyſiano multa conferit prædia quæ a parentibus acceperat, XCVII, 981.

GERVASIUS Rhemenſis archiepiſcop. — Charta fundationis ſeu reſtitutionis duodecim canonicoꝝ in eccleſia SS. Timothei et Apollinaris, CXI, 1401. — Charta pro fundacione abbatiæ S. Dionyſii Rhemenſis *ibid.*, 1402.

GREGORIUS (S.) II. — Tatwinum Dorobernenſem archiepiſcopum totius Angliæ primatem agnoſcit, et mandat agnoſci, LXXXIX, 525. — Monasterio S. Maximi Trevirenſi immunitatem et alia privilegia largitur, *ibid.*, 529.

GREGORIUS IV, papa. — Privilegium Rabano abbati datum, CXXIX, 901. — Monasterii Patavini Sanctæ Junctiæ bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 995. — De dignitate et privilegiis monasterii Floriacenſis, *ibid.*, 995.

GREGORIUS V, papa. — Privilegia larga pro abbacia Winzone et eccleſia Cameracenſi, CXXVII, 901, 904. — Werinfrido abbati confirmat poſſeſſiones et juſ eligendi abbatis, primum ex Stabulensi, deinde ex Malmundarienſi cœnobio, *ibid.*, 906. — Privilegia pro monasterio S. Martini Tironenſi et pro eccleſia Ravennate, *ibid.*, 907, 909. — Ottoni Fuldenſi abbati juſ confirmatur ut miſſam celebret cum dalmatica et ſandalis, *ibid.*, 912. — Bulla pro monasterio Sublacenſi, *ibid.*, 915. — Privilegium Eccleſiæ Placentinæ, cui Monteferetrana ſubjuncta, *ibid.*, 919. Confirmat privilegia abbatiæ S. Ambroſii, *ibid.*, 920. — Epistoſta ad Gerbertum Ravennatem episcopum, qui illi miſſit pallium, et Ravennatem Eccleſiam multis ornat privilegiis, et multis donationibus anget, *ibid.*, 921. — Privilegia pro monasterio Sancti Genesii in diaceſi Biſuldunenſi, Cluniacenſi, et eccleſia Montis majoris, *ibid.*, 924-932. — Bulla pro Arnulpho in episcopum Auſonenſem eligendo, *ibid.*, 928. — Bulla pro confirmandis juriſſibus monasterii de Pettershausen in diaceſi Conſtantiſi, *ibid.*, 935.

GREGORIUS VI, papa. — Bulla pro Farſenſi cœnobio et ejus abbate, CXLI, 575. — Eccleſiæ Florentinæ canoniciſ eccleſiam S. Domini donat, *ibid.*, 575. — Bulla pro monasterio S. Quintini de Monte, *ibid.*

GREGORIUS VII, papa. — Privilegium pro eremo Camaldulenſi, CXLVIII, 616; et pro monasterio SS. Petri et Hüberti, *ibid.*, 653. — Bulla pro monasterio Patavienſi, *ibid.*, 659. Privilegia pro monasteriis Cluniacenſi, Pictaviſi, Gignacenſi, *ibid.*, 661, 663. — Monasterii S. Petri Condomienſis poſſeſſiones confirmat, *ibid.*, 668. — Suſcipit monasterium Fontis Avellanæ ſub ſua protectione, *ibid.*, 669. — Bulla pro eccleſia S. Auberti Cameracenſi, *ibid.*, 675. — Monasterium S. Michaelis Pisanum tuendum ſuſcipit et ejus bona et jura confirmat, *ibid.*, 681. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris Septimiani, *ibid.*, 682. — Pro monasterio S. Crucis Kimerperlegenſi, *ibid.*, 684. — Pro monasterio S. Benigni Divionenſi, *ibid.*, 685. — Pro Caſinenſi cœnobio, *ibid.*, 688. — Pro monasterio S. Zenonis Pisan., *ibid.*, 698. — Confirmat omnia privilegia Panormitanæ eccleſiæ, *ibid.*, 702. — Privilegium pro eccleſia S. Quintini, *ibid.*, 701. — Pro eccleſia S. Sophiæ Beneventana, *ibid.*, 710. — Privilegium confirmationis bonorum immunitatumque monasterii Hirſaugienſis quod ſub protectione ſedis apoſtolicæ recipitur, *ibid.*, 714. — Bulla pro monasterio S. Petri Juncellenſi, *ibid.*, 717. — Privilegium pro monasterio S. Benedicti, *ibid.*, 718. — Privilegia eccleſiæ S. Audomari in Artheſia, confirmat, *ibid.*, 717. — Privilegium pro eccleſia S. Pauli Romæ, *ibid.*. — Privilegium pro eccleſia S. Audomari, *ibid.*, 728. — Privilegium pro monasterio Vindocinenſi, *ibid.*, 729. — Confirmatio primatus eccleſiæ Viennenſis et conceſſio privilegioꝝ, *ibid.*, 751.

GREGORIUS VIII, papa. — Monasterii Lucellenſis protectionem ſuſcipit, poſſeſſiones juraque confirmat, CXL, 1543. — Privilegium pro monasterio de Charitatis Fulienſi, *ibid.*, 1546. — Ordinem Calatravæ ejusque poſſeſſiones confirmat, *ibid.*, 1548. — Lanfrancum electum episcopum commendat, *ibid.*, 1549. — Canonicos eccleſiæ S. Salvatoris Venetiæ ſolvendis decimis liberat, *ibid.*, 1552. — Eccleſiam S. Salvatoris Venetam tuendam ſuſcipit ejusque privilegia confirmat, *ibid.*, 1555. — Privilegium pro eccleſia S. Apollinaris, *ibid.*, 1555. — Privilegium Tegerneſenſis abbatis, ab Ottone episcopo Friſingenſi conſtitutum corroborat, *ibid.*, 1560. — Canonicoꝝ eccleſiæ Januensis poſſeſſiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1564. — Monasterio S. Mariæ Agnacenſi, eccleſiam S. Chriſtinæ de Clano aſſerit, *ibid.*

GUARINUS, Ambianenſis. episc. — Charta pro monasterio Cluniacenſi de conceſſione duorum altarium, CLXXXIX, 1065.

GUIDO, Flandriæ comes. — Diploma de univerſis minutis decimis totius Aldenburchenſis parochiæ, etc., CLXXIV, 1585.

GUIDO DE CASTELLIONE, Rhemenſis archiepiſcop. — Privilegium Odilæ abbatiffæ parthenonis S. Petri conceſſum, CXLII, 1405. — Confirmat donum Manſſis de quibusdam terris, *ibid.*, 1408.

GUILLELMUS, abbas S. Benigni Divionenſis. — Privilegium pro monasterio Fructuarienſi, CXLII, 871.

GUILLELMUS, Biſuntinenſis. archiepiſcop. — Cluniaco confirmat poſſeſſiones de Alta Petra, CLXVI, 247.

HATO, Trecent. episc. — Donatio eccleſiarum de Barbona, etc., monasterio Cluniacenſi, CLXXXIX, 1066.

HEDDO, episc. Argentinenſis. — Testamentum quo fundat et dotat monasterium Eutenhalmenſe, XCVI, 1547.

HEDENUS, vir illuſtris. — Charta qua Willibordo Ultrajectenſi episcopo dona conferit, CXXXIX, 535.

HENRICUS I, Francorum rex. — Monasterio S. Salvii apud Monerolum avi ſui Hugonis patriſque Roberti donationes eidem loco factas confirmat, CII, 1225. — Placitum pro cœnobio S. Medardi adverſus Robertum Codiciacenſem, *ibid.*, 1037. — Canonici Carnoteniſibus liberum concedit ſacrum Unigradum, *ibid.*, 1028. — Privilegium pro monasterio Sancti Theodorici prope Rhemos. Adjutus ab Alberto abbate in expugnatione Caſtrinovi, ejus monasterium a jugo advocatorum et vexationibus archidiaconorum abſolvit, *ibid.*, 1029. — Privilegium pro Caſe Dei monasterio, *ibid.*, 1051. — Charta pro monasterio S. Victoris Nivernenſis, erepta e laicorum manu abbati S. Victoris Nivernenſis reſtauratur, *ibid.*, 1052. — Charta de libertate redditu cuidam Arnaldo, *ibid.*, 1051. — Charta pro monasterio S. Petri, *ibid.*, 1056. — Eccleſias SS. Stephani, Juliani, Severini, et Bacchi canoniciſ Pariſienſibus tradit, *ibid.*, 1058. — Eccleſiam Pariſienſi concedit abbatolam S. Germani in Laia, *ibid.*, 1059.

HENRICUS I, imper. — De regalibus B. Petro conceſſis, CXVIII, 625.

HENRICUS II (S.), imperator Augustus. — Donat Godehardo abbati Niederalacenſi arcam Ratiſbonæ ſitam, CXL, 239. — Donat monasterio Tegerneſenſi arcam Ratiſbonæ ſitam, *ibid.*, 240. — Donat regiſ capellæ Veteri a ſe reſtauratæ villam ſui juriſ Duveningen cum ejusdem pertinentiis, *ibid.*, 240. — Donat episcopo Briſinenſi arcam Ratiſbonæ ſitam, *ibid.*, 241. — Mundiburdum monasterio Inferiori conceſſum, *ibid.*, 242. — Donat collegiatæ ad veterem capellam Ratiſbonæ villam Welchina in pago Nordgowe ſitam, *ibid.*, 245. — Donat episcopo Briſinenſi villam Teigni prope Ratiſbonam, *ibid.*, 244. — Præceptum per quod Burchard Wormatiſenſi episcopo attribuit omne prædium quod Otto dux in ipſa civitate obtinebat, *ibid.*, 245. — Præceptum per quod regium bannum concedit Wormatiſenſi eccleſiæ in alva Forehah, *ibid.*, 245.

Privilegium domus Godesdihui Herifurdensis monasterii abbatiffæ conceſſum, CXL, 246. — Privilegium pro Nova Corbeia, *ibid.*, 247. — Pro eccleſia Paderbornenſi, *ibid.*, 248, 249. — Sigifredo apico Parmenſi abbatiam Nonantulanam largitur, *ibid.*, 250. — Privilegium pro eccleſia Hamburgienſi, *ibid.* — Diploma pro parthenone Mulenbechano, quo privilegia eidem ab Arnulfo et Ottone II imperatoribus conceſſa confirmat, liberam eligendæ abbatiffæ poteſtatem tribuit, *ibid.*, 251. — Confirmat poſſeſſiones monasterii S. Rayonis Gandenſis ordinis S. Benedicti, *ibid.*, 252. — Diploma concedens Adalberoni comiti bannum ſuper agreſtes ſeras, *ibid.*, 254. — Privilegium Frederem abbatiffæ conceſſum, *ibid.*, 255. — Diploma monasterio virgatum Kemnadenſi conceſſum, 256. — Eccleſiæ Comenſis privilegia

confirmat et possessiones auget, *ibid.*, 257. — Diploma per quod pradium Pipinsdorf ecclesie Wormatiensi confert, *ibid.*, 258. — Donat Veteri capellam quoddam sul juris pradium in Nortgowe et quiddam in duabus villis Durnia et Mantalah possidebat, *ibid.*, 260. — Donat monasterio inferiori pradium in curibus Ratisbon., id eat in Regensburger Burgfreden, *ibid.*. — Monasterium Steinsense, ex Duellio translatus, ab Henrico II dotatur et ecclesie Bambergensi subijcitur, *ibid.*, 261. — Confirmat foundationem collegii canonicorum in ecclesia S. Crucis Leodii, factam per Notgerum Leodiensem episcopum, *ibid.*, 261. — Pradia quodam donat monasterio Altahensi, *ibid.*, 265. — Innovat predecessorum suorum immunitates et privilegia monasterio S. Maximini concessa, *ibid.*, 266. — Ecclesie Comensis privilegia confirmat et possessiones auget, *ibid.*, 267. — Præceptum per quod universas Ecclesias Wormatiensis possessiones eidem confirmat, aliasque superaddit, *ibid.*, 268. — Notgero Leodiensi episcopo ejusque successoribus confirmat abbatias et ecclesias collegiatis, Lobiensem S. Huberti, Broniensem, Gemblacensem, Fossensem, Maloniensem, etc., *ibid.*, 269. — Sub suo mundiburdio suscipit Landulphum Cremonensem episcopum, *ibid.*, 271. — Monasterio Steinsensi donat locum Kircheim, *ibid.*. — Diploma quo Ecclesie metropolitane Cameracensi ac Herluino episcopo ejusque successoribus donat comitatu Cameracensem, *ibid.*, 275. — Litteræ de erecto a se episcopatu Bambergensi, *ibid.*. — Benefacti Thorensi virginum nobilium canonicarum collegio ad Mosam, 276. — Donat abbatiam Kitzingensem archiepiscopatu Bambergensi, *ibid.*.

Fundatio quædam a se facta, CXL, 276. — Quemdam suum proprietatis locum Pieringum dictum donat ad stipendium canonicorum Babenbergensium, *ibid.*, 277. — Abbatiam sui juris seu veterem capellam in proprium dat ecclesie Babenbergensi, a se erectam, *ibid.*, 278. — Præceptum per quod Ecclesie Wormatiensi attribuit quiddam Beccelinus comes in beneficium possedit, *ibid.*. — Diploma quo Ecclesie Wirceburgensi tradit Meinungen et Walldorf pro aliis bonis in pago Ratenzgau novo Bambergensi episcopatu permittit, *ibid.*, 279. — Privilegium pro Ecclesia Vicentina, *ibid.*, 280. — Baldrico episcopo Leodiensi et Baldrico comiti dat bannum bestiarum in silvis quas possidebant, *ibid.*, 281. — Donat monasterio Niederaltaicensi ecclesiam parochialem in Mandraching cum decimis et mansum, *ibid.*, etc., *ibid.*, 282. — Donat monasterio Prul prope Ratisbonam mansum regalem in villa Genstall, *ibid.*, 285. — Donat ecclesie Bambergensi locum Litchowa in pago Nortgowe situm, *ibid.*, 284. — Præceptum pro ecclesia Cremonensi et abbatia Classensi S. Apollinaris, *ibid.*, 286. — Privilegia abbati Godehardo concessa, *ibid.*, 287, 288. — Ecclesie Nortwald sita in eremo multa pradia confert, *ibid.*, 288. — Parthenoni Obermunster per ipsum a fundamento perfectio et in presentia sua consecrato quædam sui juris curtem Salach donat, *ibid.*, 289. — Pradium Clarissa Ecclesie Bambergensi donat, *ibid.*, 290. — Privilegium pro ecclesia Altahensi, *ibid.*, 291. — Diploma datum pro monasterio Tegernseensi, 292. — Diploma per quod integrum comitatum in pago Lobedengouve reliquis Ecclesiis Wormatiensis ditionibus adjicit, *ibid.*, 293. — Privilegium pro ecclesia Paderbornensi, *ibid.*. — Donationes plæ Henrici ipsiusmet regis et traditio de Foresti Zunderenhart, et de Marca Lupenco, *ibid.*, 294, 295, 296. — Diploma quo confirmatur abbatia Flerinensis quæ est Benedictinorum in diocesi Leodiensi, *ibid.*, 298. — Donat ecclesie Bambergensi locum Inrsing in pago Keltsgowe et in comitatu de Wittelsbach situm, *ibid.*, 299. — Privilegium pro monasterio S. Benedicti Montis Casini, *ibid.*, 300. — Ecclesie Bergomensis, a Reginaldo episcopo male habitis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 302. — Ecclesie Paderbornensi curtem Berneshusen concedit, *ibid.*, 303. — Istius Paderbornensis ecclesie privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 304. — Petro episcopo et abbati S. Michaelis in Porcariana, bona sua et iura confirmat, *ibid.*, 305. — Diploma pro monasterio S. Salvatoris Fontenæ Taonis, *ibid.*, 306. — Arimannis Mantuanis privilegia confirmat, *ibid.*, 307. — Ecclesie Hamburgensis privilegia confirmat et auget, *ibid.*, 309. — Tavisinæ Ecclesie privilegia confirmat, *ibid.*, 310. — Episcopo Novariensi iura Ecclesie sue restituit, ab Arduino marchione ablata, *ibid.*, 311. — Ecclesie Savonensis possessiones confirmat et auget, *ibid.*, 313, 314. — Privilegium pro monasterio SS. Petri Laurentii et Columbani, *ibid.*, 314. — Litteræ quibus abbatiam de Schwarzach tradit possidendam Werenhario episcopo Argentinensi et successoribus ejus, *ibid.*, 317. — Donat abbatiam S. Michaelis pradia quædam

extra urbem Bambergensem sita, *ibid.*, 320. — Abbatiam S. Vitout possessiones confirmat, *ibid.*, 321. — Confirmatio iurium ac privilegiorum asceterii sacrum virginum Lucensium S. Salvatoris, *ibid.*, 322. — Bernardo comiti Parmensi curtis Neromianæ possessionem asserit, *ibid.*, 323. — Ecclesie Paderbornensi curtem Honstede donat, 325. — Ecclesie Bamberg duo loca Schwarzenfeld et Wellendorf in pago Nordgove, *ibid.*, 326. — Alberico episcopo Comensi curtem seu villam Barzanorum largitur, *ibid.*, 327. — Ecclesie Paderbornensi pradia quædam confert, *ibid.*, 328, 329, 330, 331, 332, 339.

Diploma pro abbatia S. Petri de Piro, CXL, 333. — Fundatio collegiæ ecclesie Prumliensis, *ibid.*, 337. — Popponi et ecclesie Trevirensi confert curtem confluentem cum omnibus pertinentiis, *ibid.*, 338. — Aquisgranensæ canonicorum S. Adelberti collegium fundat ac dotat, *ibid.*, 340. — Possessiones abbatie S. Glisleni in Hannonia confirmat, *ibid.*, 341. — Locum Berga, qui olim ad Veterem capellam spectabat, donat Ecclesie Babenbergensi, *ibid.*, 342. — Diploma quo monasterio Tegernseensi duo regales mansus in Liupana sitos condonat, *ibid.*, 343. — Privilegium pro duabus mansis sitis juxta Liupana, *ibid.*, 344. — Privilegium pro ecclesia Mimigartelordensi, *ibid.*, 345. — Ecclesie Paderbornensi abbatiam Sceldice donat, curtem Hammonstedt, etc., *ibid.*, 346, 350, 356. — Monasterio Farfensi S. Marie res noviter ab ipsis monachis acquisitas, suo diplomate confirmat, *ibid.*, 347. — Abbati Altahensi pradia quædam confert, *ibid.*, 349. — Monasterio S. Emmeranni omnia bona generatim confirmat, *ibid.*, 357, 358. — Donat monasterio Superiori duas terras prope Rallabonam, *ibid.*, 359. — Diploma concessum Anato Salermisio archiepiscopo, per quod ei confirmat omnia iura, *ibid.*, 360. — Romualdo eremitarum Camaldulensium conditori, abbatiam S. Benedicti in Alpibus ad Bisulcum sitam confirmat, *ibid.*, 362. — Privilegium pro monasterio S. Sophie Beneventano, *ibid.*, 363. — Ecclesie Bambergensi donat pradium Hormunze, quod a Poppone archiepiscopo acceperat, *ibid.*, 366. — Monasterio Epternacensi confirmat jus monete, *ibid.*, 367. — Diploma pro abbatia Mosomagensi, *ibid.*, 371. — Ecclesie Pergemensis privilegia confirmat, *ibid.*, 374. — Monasterii Morbacensi privilegia et jus eligendi abbatem confirmat, *ibid.*, 375. — Ecclesie Paderbornensi pradium Steini donat, *ibid.*, 377. — Privilegium pro ecclesia Paderbornensi, 378, 379. — Ecclesie Novariensis privilegia et possessiones confirmat et auget, 382.

HENRICUS III, imper. — Privilegium pro monasterio Corbeensi et parthenone Herfordensi, C.LI, 1083, 1089, 1096. — Monasterii Stabulensi possessiones et immunitates confirmat, *ibid.*, 1091. — Privilegium pro monasterio S. Petri Mindensis, *ibid.*, 1094. — Confirmatio iurium et privilegiorum Mantuanæ Ecclesie, *ibid.*, 1097. — Diploma quo omnia bona confirmat monasterio Veronensi S. Zenonis, *ibid.*, 1100. — Canonicis Patavinis eorumque Ecclesie privilegia confirmat, *ibid.*, 1102. — pro canonicis S. Salvatoris, *ibid.*, 1103. — Bernardo Id. Patavino episcopo jus eundem pecuniam elargitur, *ibid.*, 1107. — Diploma pro Sancto Maximino. Intervento Leonis IX papæ restituit monasterio S. Maximini curtem Prichinas, et plures villas confirmat ad usus fratrum, *ibid.*, 1110. — Confirmat monasterio Brunwilrensi donationem factam a Richeza regina Polonie, *ibid.*, 1111, 1115. — Diploma pro monasterio S. Maximini; adversus advocatos quorum iuri et privilegiis limites ponit, *ibid.*, 1115. — Diploma que clerum Volaterranum a iura comitum eximit et ecclesie Volaterranæ omnia illius iura a privilegia confirmat, *ibid.*, 1117. — Id. pro ecclesia Vercellensi, *ibid.*, 1118. — Arimannis Mantuanis iura ac immunitates confirmat, *ibid.*, 1120. — De canonicis Ecclesie Cremonensis, *ibid.*, 1121. — Privilegium concessum Ferrariensi populo, *ibid.*, 1122. — Monasterii Prumliensis confirmat privilegia et possessiones, *ibid.*, 1123. — De monasterio Stabulensi, *ibid.*, 1160.

HENRICUS IV, imper. — Privilegium pro Ecclesia Hamburgensi, C.LI, 1139. — Pro ecclesiis S. Petri Mindonensi, Paderbornensi, monasterio Stabulensi confirmat antiquorum regum privilegia, advocatorum oppressiones vetat, jubetque ut duobus monasteriis, Stabulensi et Malmundario, unicui sit abbas, *ibid.*, 1143. — Privilegia pro ecclesiis Osnabrugensi, *ibid.*, 1144, 1146. — Confirmatio privilegiorum et iurium episcopo Patavino et ejus ecclesie, *ibid.*, 1149. — Privilegium Petro abbati concessum pro monasterio S. Eugenii in comitatu Senensi, *ibid.*, 1150. — Diploma quo iura omnia ac privilegia Farfensi ea nobis confirmat et auget, *ibid.*, 1153. — Id. pro monasterio S. Zenonis Veronensi, *ibid.*, 1159, 1162. —

Donatio Castri Novi Campitelli, et Scorciaroli facta Cononi Mantuano episcopo et ejus ecclesiæ, ab Henrico IV imperat., *ibid.*, 1163. — Diploma confirmatorium quorumlibet jurium Ticinens. ecclesiæ, *ibid.*, 1161. — Decretum pro tutela quorundam honorum, ad monachos Sanctæ Justine, Patavinæ spectantium, *ibid.*, 1164.

HILDEGARDIS, regina. — Donatio pro monasterio Sancti Arn. 18. XCVIII 972.

HONORIUS I, papa. — Privilegium Boblensi cenobio datum, LXXX, 483.

HONORIUS II, papa. — Ecclesiæ S. Vincentii Bergomatis canonicorum protectionem suscipit, et possessiones juraque confirmat, CLXVI, 1217. — De monasterio Rheingardiensi, *ibid.*, 1219. — Confirmatio super abbatiam et electionem abbatis in Salfeld secundum quod institutum est ab Hanne Coloniensi et a Sigefrido archiepiscopo Moguntino, et incorporatio super parochiam Neuohofen et Crolup, et quod nullus in territorio, vel jurisdictione domi abbatis ecclesiæ fundet seu consecrat, neque canes pascantur, nec venatoribus stipendia dentur, *ibid.*, 1220. — Privilegia pro congregatione Camaldulensi, et pro cenobio Cluniacensi, *ibid.*, 1225, 1223, 1228, 1229. — Ecclesiæ Montis Feretranæ, sub Sanctæ Sedis tuitione suscipit, *ibid.*, 1232. — Privilegium pro canonica Portuensi, et privilegia antiqua pro abbatia S. Wulburgis renovantur et amplificatur, *ibid.*, 1233. — Monasterii S. Pauli de Argon patrocinium suscipit bonaque confirmat, *ibid.*, 1237. — Monasterii S. Martini Ahusani primam fundationem confirmat, *ibid.*. — De fundatione cellæ S. Mariæ Brisacensis, *ibid.*, 1239. — Monasterii S. Udalrici Neresheimensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1240. — De monasterio Savignienensi, *ibid.*, 1241. — De Ecclesiâ Eboracensi, *ibid.*, 1242. — De Ecclesiâ Ravennatis, *ibid.*, 1243. — De Lincolnensi ecclesiâ, *ibid.*, 1245. — Privilegium confirmationis possessionum et bonorum monasterii S. Theodorici Rhemensis, *ibid.*, 1247. — Fratrum S. Mariæ Præmonstratensis disciplinam possessionesque confirmat, *ibid.*, 1249. — Confirmatio fundationis ecclesiæ Capenbergensis, *ibid.*, 1251. — Privilegia pro ecclesiâ S. Mariæ Placentinæ, *ibid.*, 1253. — Monasterium S. Blasii in protectionem apostolicam recipit et confirmat liberam advocatiam, *ibid.*, 1254. — De monasterio Wilbingense, *ibid.*, 1257. — Rogerio archiepiscopo Pisano restituit jus consecrandorum episcoporum Corsicanorum, palliumque concedit, *ibid.*, 1261. — Petro abbati Cluniacensem abbatiam asserit, *ibid.*, 1265. — Privilegium pro parthenone Fontis Ebraldi, *ibid.*, 1268. — Monasterii S. Udalrici et S. Afræ Creuzlingensis disciplinam, possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1270. — Privilegium pro cenobio Si Petri Carnotensis de pluribus ab eo confirmatis ecclesiis, *ibid.*, 1273.

Bulla, seu diploma quo abbatie Spanheimensis fundatio confirmatur, CLXVI, 1274. — De bonis canonicorum Faventinorum, *ibid.*, 1277. — Ecclesiæ Trevirensis privilegia possessionesque confirmat, et Mainero archiepiscopo concedit ut pallio præferendaque cruce utatur, atque in constitutis ecclesiæ stationibus cum nacco albo equitet, *ibid.*, 1278. — Tyrus significat se Willelmum Tyri archiepiscopum electum, et a patriarcha Hierosolymitano consecratum, pallio donasse, *ibid.*, 1280. — Privilegium pro ecclesiâ S. Sepulcri Hierosolymitani, *ibid.*, 1281. — Fleriffensem abbatiam suscipit in tutelam Sedis apostolicæ, ejusque possessiones confirmat, *ibid.*, 1281. — Ad Ludovicum VI Francor. reg. Henricum regis filium clericum in suam protectionem suscipit, *ibid.*, 1286. — Bulla pro confirmatione ecclesiæ et bonorum Steinfeldis, *ibid.*, 1289. — Hospitalem domum et ecclesiâ S. Mariæ diocesis Cenelenensis sub protectione Sedis apostolicæ suscipit, *ibid.*, 1289. — Regulares canonicos in monasterio Agaunensi constitutos confirmat, *ibid.*, 1292. — Privilegium pro ecclesiâ S. Petri Bononiensi, *ibid.*, 1293. — Bulla pro Vinducinensi monasterio, *ibid.*, 1294. — Monasterium S. Mariæ de Curatio tuendum suscipit, quique diebus quibusdam monasterium adierint, iis centum et quinquaginta annos de injunctis relaxat poenitentis, *ibid.*, 1298. — Privilegia pro monasterio S. Mariæ Amelunxboronsis et pro ecclesiâ S. Martini Turonensis, *ibid.*, 1301. — Adelfonso Hispaniarum regi commendat legatum suum Hubertum presbyterum cardinalem, *ibid.*, 1304. — Monasterii S. Petri in Nigra Silva protectionem suscipit et privilegia confirmat, *ibid.*, 1304. — De ecclesiâ Hadmershamensi, *ibid.*, 1305. — Privilegium pro Ecclesiâ Meldensi, *ibid.*, 1306. — Pro monasterio S. Georgii Prufenengensis, et pro ecclesiâ Sanctæ Margaretæ Bambergensis, *ibid.*, 1307, 1308. — Confirmatio fundationis ecclesiæ Denckendoffensis, *ibid.*, 1309. — Hentici quondam imperatoris, de jurejurando a clericis non dando legem olim datam confirmat, *ibid.*, 1311.

— Confirmatio fundationis Beyronensis canonice, item benedictionis abbatialis et investituræ cum virga pastoralis concessio, *ibid.*, 1312. — Monasterii Altahensis libertatem confirmat, *ibid.*, 1314.

INNOCENTIUS II, papa. — Diplomata pro monasterio Cluniacensi, CLXXXIX, 1062, 1064, 1065.

HORMISDA, papa. — Sallustium constituit per provincias Bœticam et Lusitaniam Sedis apostolicæ vicarium, LXIII, 425. — Justini imperatoris sollicitudinem de concilianda pace commendat, et ceptis monet insistendum, *ibid.*, 428. — Justini studium erga ecclesiasticam pacem laudet, *ibid.*, 463. — Epiphano Constantinopolitano episcopo vicariam sedis apostolicæ præfecturam in recipiendis lapsis delegat, *ibid.*, 515.

HUGO (S.) episcopus Lincolnensis. — Charta donatorum concessionem recitans et confirmans, CLIII, 1115. — Charta donatorum concessionis monasterio S. Oswaldi de Bardney recitans et confirmans, *ibid.*, 1118. — Charta confirmationis donationum pro ecclesiâ S. Andreae Northampton. *ibid.*, 1120. — Confirmatio de ecclesiâ de Waldens *ibid.*, 1122. — Confirmatio ecclesiæ de Thorneberg et Dodeford monachis Luffeldensis monasterii, *ibid.*. — Charta de confirmatione donationis Rodolfi de Abi ad abbatiam construendam apud Graneiseld, *ibid.*, 1122.

HUGO, Lugdunens. archiepiscopus. — Litteræ de ecclesiâ Sanctæ Fidis de Castelleto data monasterio Conchensi, CLVII, 509. — Litteræ ad Hugonem archiepiscopum Bisuntin. pro monachis S. Benigni Divionensis, *ibid.*, 516. — Charta de absoluteione Fulconis Andegavensis comitis, *ibid.*, 517. — Ecclesiâ S. Desiderii in Britia Clonia censibus donat, *ibid.*, 518. — Ad abbatem Senonensem, pro abbate S. Petri Vivi, *ibid.*, 532. — Donatio de ecclesiâ S. Germani, *ibid.*, 537. — Charta donationis ecclesiæ S. Joannis de Bruillolis abbatie Saviniensis, *ibid.*.

INNOCENTIUS III, papa. — Confirmatio super quibusdam ecclesiis præposituræ Calocens. Ecclesiæ de capituli concessa collatis, CCXIV, 23. — De confirmatione sententiæ late per legatos curiæ Romanæ contra Marcwaldum, *ibid.*, 51. — Super concessione et confirmatione Abolensis monasterii, ad Romanam Ecclesiâ pertinentis, *ibid.*, 57. — De confirmatione privilegii presbyteris decanatus de Spanton. concessi ab episcopo Carnolensi, *ibid.*, 40. — De confirmatione constitutionis factæ inter archiepiscopum et canonicos Pervinon. *ibid.*, 41. — De confirmatione Turritanen. Calaritan. et Aboneæ provinciarum primatus, *ibid.*, 49. — De relaxatione sententiæ quam legatus ecclesiæ Romanæ in episcop. et in ecclesiâ Zamorens. tulerat, *ibid.*, 51. — Confirmat electionem Adelmi in episcopum Pictaviens. *ibid.*, 65. — Confert quendam præbendam in ecclesiâ Antuerpiana, *ibid.*, 78. — Confirmat fundationem et privilegia hospitalis Sancti Spiritus, *ibid.*, 83. — Confirmat fœdus inter Philippum regem Franciæ et comitem Flandriæ, *ibid.*, 117. — Cenobii Sancti Vedasti statuta et laudabiles cenobii iatus consuetudines confirmat et approbat, *ibid.*, 122. — Conventus Viriliacensis consuetudines veteres et laudabiles approbat, et nova iis privilegia confert, *ibid.*. — De immunitate et privilegiis monasterii B. Mariæ Virziliacensis, *ibid.*, 151, 152. — Confirmatio constitutionis cujusdam super fratribus benedicti Ivonis, *ibid.*, 159. — Robertum S. Germani Parisiens. abbat. et ejus fratres recipit sub protectione apostolica, veteraque privilegia, non paucis additis confirmat, *ibid.*, 151. — Monasterii S. Dionysii jura et privilegia confirmat, *ibid.*, 154. — Confirmat sententiam latam per cardinalem S. Mariæ in causa P. et Jacobi clerici Papeosis, *ibid.*, 160. — Indulgetur conventui S. Germani Antissiodorensis quod sacrum chrisma et oleum atque consecrationes ab alio catholico episcopo accipere liceat, si Antissiodorensis gratis impertire nolit, *ibid.*, 103. — Monasterio S. Trinitatis Cervifrigidi data bona, in pios usus conferenda, auctoritate apostolica confirmantur, *ibid.*, 215. — Consulibus, iudicibus et populo Benevent. confirmat statutum de palatio iudicum et tabellionum, *ibid.*, 218. — Ultrasilvano episcopo confirmantur privilegia a Gregorio papa sibi concessa, *ibid.*, 228. — De Sanctæ Oxytæ de Chuc ordinis et privilegiorum confirmatione et norma vivendi, *ibid.*, 240. — Charo archiepiscopo Montis Regalis ejusque successoribus privilegia indulta a prædecessoribus suis confirmat, *ibid.*, 275. — Alfonso episcopo et capitulo Auriens. confirmat statutum illorum de numero canonicorum, *ibid.*, 293.

De privilegio et exemptione canonicorum Burzi S. Domini, ne ab episcopo Parmensi vœrentur, CCXV, 316. — De privilegiis et immunitate ecclesiæ S. Nicolai, *ibid.*, 317. — Confirmat decretum quoddam regis Anglorum, *ibid.*, 353. — Petro Arusiensi episcopo, confirmat statutum de sex præbendarum institutione, *ibid.*, 354.

Ursalensi electo, qualiter paxio utendum sit, *ibid.* — Nobiliter viros Uguit et Guldonom Marchionem. recipit cum ipsorum subditis in protectionem apostolicam, *ibid.*, 339. — Nobili viro Spalagran. Indulgetur et ut cenobium et ordinem S. Benedicti intrare possit, *ibid.* — Sipontino archiepiscopo concedit ut ecclesia collegiata convertatur in cenobium monachorum, *ibid.*, 376. — Monasterii de Sore privilegia et donationes confirmat, *ibid.*, 399. — Recipit consules et populum Tudert. in protectionem apostolicam, et confirmat vetera eorum privilegia, *ibid.*, 400. — Regnum Hierosolymitanum sub protectione apostolica recipit, *ibid.*, 417. — Santium Portugalensem regem et illius regnum cum omnibus bonis illius recipit sub protectione apostolica, *ibid.*, 419. — Episcopo Petragoricensi datur potestas visitandi cenobia, et ecclesias constituendi et abusus corrigendi, *ibid.*, 421. — Clericus S. Pauli de Castro Carvarii, confirmat sententiam pro illis latam circa jus baptisterii, *ibid.*, 432. — Ricardo abbati et capitulo Compendiensi. Ipsorum iurisdictione et privilegia confirmantur, *ibid.*, 435. — Confirmatur institutio prabendarum facta in Ecclesia Dunelmensi, *ibid.*, 437. — Suscipit prepositum S. Joannis de Clucterio et ejus fratres sub protectione apostolica, *ibid.*, 439. — Monasterium S. Petri Corbelesensis recipit in protectionem suam, *ibid.*, 450. — Certorum bonorum emptionem fratrum militum Templi auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 467. — Transactionem inter commendatorem et fratres domus militum Templi et prepositum et capitulum Magalonense olim initam confirmat, *ibid.*, 467. — Fulconi abbati Corbelesensi concedit usum annuli, *ibid.*, 478. — Canonici S. Laurentii de Spello. confirmat sententiam cardinalis super prioratu S. Laurentii, *ibid.*, 499. — Monasterium Francorum vallium privilegia et bona confirmat, *ibid.*, 501. — De monasterio Boscandonsensi, *ibid.*, 504. — Monachos et domum Sancte Trinitatis Cervi Frigidi sub protectione apostolica recipit, *ibid.* — Panormitano archiepiscopo, curam et institutionem monasterii Panormitani committit, *ibid.*, 521. — Patavienso episcopo datur potestas absolvendi incendiarios, *ibid.*, 526. — Capitulo Sanctonensi confirmatur constitutio de quadragenario numero canonicorum, *ibid.*, 545.

De privilegiorum confirmatione facta Donato Aladensi episcopo et ejus successoribus, CCXIV, 548. — Pro abbate S. Marie de Casa Nova, *ibid.*, 550. — Pro abbate Derfordia, *ibid.*, 564. — Pro ecclesia Corcalensi, *ibid.*, 565. — Pro cenobio S. Bertini, *ibid.*, 577.

Baldinus comes Flandrie et Maria uxor ejus recipiunt sub protectione apostolica, CCXIV, 585. — Monasterium de Calatrava recipit sub sua protectione apostolica, *ibid.*, 590. — Confirmantur statuta episcopi Oxoniensis facta in ecclesia sua, *ibid.*, 604. — Decanus Toletanus recipit sub protectione B. Petri et seculis apostolicam, *ibid.*, 606. — Monasterium S. Michaelis sub apostolica sedis protectione recipitur, *ibid.*, 607. — Pro monasterio S. Petri de Insula confirmantur privilegia, *ibid.*, 610. — Pro ecclesia Sagienso, *ibid.*, 615. — Pro cenobio S. Petri Engubini, *ibid.*, 618.

Massiliensis Ecclesie confirmantur privilegia, CCXIV, 610. — De monasterio S. Crucis, *ibid.*, 645. — De monasterio S. Marie de Canneto, *ibid.*, 650. — De ecclesia B. Marie de Rocca, *ibid.*, 651. — De monasterio SS. Sergii et Beati, *ibid.* — De monasterio S. Marie Aquileiensis, *ibid.*, 664. — De monasterio S. Crucis de Waltham, *ibid.*, 665. — Archiepiscopi Willelmi confirmantur privilegia, *ibid.*, 672. — De monasterio de Waltham, *ibid.*, 674, 675. — Datus a rege Bracarenso ecclesie decimas confirmat, *ibid.*, 691. — Clericus S. Chrysogoni privilegia confirmantur, *ibid.*, 706. — Andreas Acheruntino archidiacono confirmat archidiaconatum cum omni jure, *ibid.*, 711. — Licii comitem recipit sub protectione apostolica, *ibid.*, 712. — Abbatem S. Marie de Ferrara confirmat privilegia, *ibid.*, 837. — Theobaldo episcopo Ambianensi, statum et ordinationem quamdam confirmat, *ibid.*, 847. — Crenobli S. Petri Engubini. confirmat vetera privilegia, *ibid.*, 852. — Wilmod hieria presbyter, recipitur sub protectione apostolica, *ibid.*, 858. — Cenobii de Mariadura privilegia confirmantur, *ibid.*, 859. — Guillelmum de Montepesulano dominum recipit sub protectione sedis apostolicæ, *ibid.*, 861. — Priori et capitulo Seguntinis De confirmatione quorundam reddituum, *ibid.*, 913. — Ecclesie S. Marie de Chirberi confirmantur privilegia, *ibid.*, 941. — Aymonem dominum de licala recipit sub protectione sua, *ibid.*, 945. — Monasterii Grandimontensis privilegia confirmantur, *ibid.* — Senonensi archiepiscopo, pro absolutione Nivernensis episcopi, *ibid.*, 961. — Electio archiepiscopi Moguntini confirmatur, *ibid.*, 964, 969. — Cabilonensi episcopo et abbati Cisterciensi. De absolutione abbatis S. Sequani, de voto transfretandi

in terram sanctam, *ibid.*, 970. — Presbytero cardinali tituli S. Praxedis confirmatur legatio in Orientem, *ibid.*, 980. — Abbat et conventui Iolensi confirmatur concordia inita cum domino Castri Rodulphi, *ibid.*, 1048. — Episcopo Viterbiensi. Confirmatio donationis ecclesie S. Marie de Polenzano ut castri Ramarie eidem per consules Viterbienses facta, *ibid.*, 1067. — Monasterium SS. Petri et Pauli et S. Augustini recipit sub B. Petri protectione et eorum bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1101. — De capitulo Amalitanis, *ibid.*, 1104. — Monasterii Jotrensis confirmantur privilegia, *ibid.*, 1135. — Monasterii SS. Petri et Pauli Dorobern. privilegia confirmantur, *ibid.*, 1185.

Monasterio juxta specum B. Benedicti concedit sex monete libras ex annuo censu Castri Porciani, CCXV, 9. — Monasterium S. Lupi Trecentis recipit sub B. Petri protectione ejusque jura et privilegia confirmat, *ibid.*, 11. — Transactionem inter Auriensem episcopum et archiepiscopum Compostellanum initam approbat, *ibid.* — Auriensem ecclesiam sub sedis apostolicæ protectione recipit, ejusque jura et privilegia confirmat, *ibid.*, 18. — De Pisana Ecclesia, *ibid.*, 24. — De monasterio S. Marie Faventino, *ibid.*, 25. — Sententiam a J. Magistro scholarum Aurelianens. ad hoc a papa delegato, in causa electionis prioris Graciensis latam, auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 34. — Langravium Thuringie sub protectione apostolica recipit, *ibid.*, 46. — Monasterio de Beco confirmat S. Albini ecclesiam, *ibid.* — Cathedralem Archeruntinam erigit apud Matram, ac ecclesie Acheruntinæ jungit, *ibid.*, 57. — Archiepiscopo Ragusino beneficia in episcopatu Carleolensi confirmat, *ibid.*, 58. — Ecclesiam Oscensem recipit sub B. Petri protectione et enumerat et confirmat bona ad Ecclesiam Oscensem pertinentia, *ibid.*, 78. — Archidiaconi Merseburgensis in episcopum electionem confirmat, *ibid.*, 90.

Hospitalibus S. Spiritus Magabonens. quedam privilegia confirmat, *ibid.*, 115. — Domum S. Trinitatis Cervi-Frigidi in protectionem suam suscipit, *ibid.*, 154. — Magistrum Gualfredum, clericum S. Mauricii de Tarbudiato, suscipit in protectionem, *ibid.*, 110. — Monasterio VII æ Magnæ jurisdictionem temporalem in Villa Magna confert, *ibid.* — Hierosolimitano regi commendat Ecclesiam Tyrensem, *ibid.*, 148. — Ecclesie Tyrensi decimas confirmat, *ibid.*, 149. — Monasterii de Flore possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 151. — Factam unionem monasterii de Caraceto cum ordine Cisterciensi confirmat, *ibid.*, 189. — Cistercienses recipit in protectionem suam et ipsorum bona enumerat, *ibid.* — Monasterium S. Columbe de Hay recipit sub protectione sedis apostolicæ et bona ad ipsum pertinentia enumerantur, *ibid.*, 193. — Prænestino episcopo confirmat scolastrium Ecclesie Moguntinæ, *ibid.*, 203. — Monasterii Corbeiensis privilegia confirmat, *ibid.* — Abbat monasterii Corbeiensis concedit facultatem utendi annulo, *ibid.* — Archidiacono Vicentinum confirmat, *ibid.*, 225. — Ecclesiam S. Crucis Colimbriensis recipit sub B. Petri protectione et enumerantur bona ad ipsam spectantia, *ibid.*, 253. — Monasterium de Cloretis suscipit sub sua protectione, *ibid.*, 240. — Michaeli subdiacono ecclesie de Castri beneficii possessionem auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 258.

Privilegium quo Leoni, apostolicis sedis legato, conceditur facultas ungendi in regem Calojoannem Bulgarorum regem, CCXV, 277. — Archiepiscopum Trinovitano constituit primatem totius Bulgarie et Blacæ, mittitque illi privilegium hujusmodi, *ibid.*, 280. — Anastasio archiepiscopo Beesbudiensi mittit pallium, *ibid.*, 293. — Pro archiepiscopo Trinovitanensi, *ibid.*, 294. — Priorem et fratres Hospitalis de Thuregano recipit sub protectione sua, *ibid.*, 300. — Pro priorissa et monialibus de Ruesperra, *ibid.*, 302. — Translationem episcopatus Lunensis ad Sarzanam auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 306.

Ecclesiam S. Crucis de Stampis sub sua protectione recipit, CCXV, 312. — De ecclesia S. Stephani Fanensi, *ibid.*, 315. — De ecclesia Ariminensi, *ibid.*, 321. — Thomæ de Disce canonico Vuellensi prabendam ipsi ab archiepiscopo Elhoracensi collatam auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 353. — Privilegia regi Bohemorum ab imperatoribus concessa et ab Ottone nuper confirmata, auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 359. — Magistrum et fratres Hospitalis de Bekekeq recipit sub sua protectione, *ibid.*, 314. — Capitulo S. Cæcilie sententiam quam in ipsorum favorem lata est in quadam causa cum ecclesia S. Laurentii in Pisciola confirmat auctoritate apostolica, *ibid.*, 353. — Petrum de Parisio capellano supra pontem Lincolnensem recipit sub protectione B. Petri, *ibid.*, 362. — Monasterium S. Andrew de Arce recipit sub protectione et enumerantur bona ad ipsum spectantia, *ibid.*,

368. — Ad Capitulum Vicentinum. Præposituram Vicentinam Nicolao subdiacono suo, auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 582. — Ecclesiam Furconensem recipit sub sua protectione, et ejus possessiones et privilegia confirmat, CCXV, 596. — Carolum canonicum Aquileensem recipit sub sua protectione, *ibid.*, 431.

Ecclesiam Lethgleanensem recipit sub sua protectione, CCXV, 432. — De conventu Hospitalis Rivicenarii, *ibid.*, 435. — De monasterio S. Marie de Botrano, *ibid.*, 459. — De monasterio Montis Majoris, *ibid.*, 466. — De ecclesia Feltrensi, *ibid.*, 504.

Ricardo, abbati Compendiensi, indulget usum mitræ et annuli, *ibid.*, 504. — Fratres Hospitalis S. Jacobi de Colle Bertanni recipit sub sua protectione, *ibid.*, 509. — Confirmat patriarcham Constantinopolitanum, *ibid.*, 512. — Abbati Cluniacensi concedit facultatem ut in abbatis ad Cluniacense monasterium pertinentibus, possit corrigere corrigenda, secundum Deum et B. Benedicti regulam, *ibid.*, 526. — Priorem ac fratres Vallis Caullum sub B. Petri protectione accipit, *ibid.*, 531. — Monasterii S. Marie de Charitate possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 557. — Monasterium Wintoniense sub sua protectione recipit, *ibid.*, 561. — Thomas patriarcham Constantinopolitanum concedit facultatem absolvendi a censuris ob clerici percussorem, et inungendi imperatorem Constantinopolitanum, *ibid.*, 576. — Monasterium S. Petri Cabilonense recipit sub sua protectione, etc., *ibid.*, 590. — Abbatissam et monialibus de Gandersheim renovat vetera privilegia et confirmat, *ibid.*, 598. — Dominum de Guirchia recipit sub B. Petri protectione, *ibid.*, 616. — Ecclesiam ab Alferada fundatam sub protectione, recipit, *ibid.*. — Indulgetur archiepiscopo Senonensi quod visitet provinciam Senonensem, et corrigat villam, *ibid.*, 618. — Domum hospitalis Sancti Rainerii in jus et protectionem accipit, *ibid.*, 629. — Remensis archiepiscopo confirmatur ipsius privilegia, inter quæ præcipuum illud recenetur ut solus Francorum regem inungere ac coronare possit, *ibid.*, 640.

Hospitalem domum S. Trinitatis de Vernolio recipit sub sua protectione, CCXV, 662. — De monasterio S. Juliani de Perario, *ibid.*, 668. — De ecclesia Agennensi, *ibid.*, 684. — Archiepiscopo Bituricensi indulget ut servos suos et Ecclesie sue clericos, a violenta manu iniectione possit absolvere, *ibid.*, 726. — Archidiacono Vienneensi in Vivariensem episcopum electo potestatem facit alia beneficia ecclesiastica, præter archidiaconum Vienneensem retinendi, *ibid.*, 737. — Confirmatur quædam compositio inter C. presbyterum cardinalem et clericos S. Laurentii in Lucina, *ibid.*, 739. — Monasterium Vindocinense sub sua protectione recipit, et enumerantur bona ad ipsum spectantia, *ibid.*, 747. — Patriarchæ Hierosolymitano conceditur ut in quavis provincia pallio uti possit, *ibid.*, 752. — Firmans ecclesie concedit immunitates ac privilegia, *ibid.*, 767. — Lundensis archiepiscopi quasdam institutiones confirmat, *ibid.*, 774. — Ecclesie Nidrosiensis privilegia et concessionis antiquas confirmat, *ibid.*, 798. — Monasterio Pultariensi innovatur privilegium antiquum, *ibid.*, 830. — Conventui de Cupro ordinis Cisterciensis confirmatur quædam bona eis data, *ibid.*, 870. — Ecclesie Stenklensi confirmat quædam bona, *ibid.*, 882. — Monasterium S. Rufi recipit sub sua protectione, *ibid.*, 885. — De Ecclesia S. Marie Montis de Gardia, *ibid.*, 894. — De monasterio S. Andrea, *ibid.*, 901. — Ecclesie Papiensis confirmantur privilegia et statuta, *ibid.*, 905. — Quod reges Aragonum coronari possint per archiepiscopum Tarraconensem, *ibid.*, 915. — Monasterium SS. Innocentium et Anastasii in Gandersheim recipit sub protectione sedis apostolicæ, *ibid.*, 919. — Domum hospitalis de Novo Castro de Driencourt recipit in protectionem suam, *ibid.*, 944. — Fratrum Leprosorum de Valliaco confirmantur omnia bona, *ibid.*, 1019. — Fratribus militibus Templi confirmatur donatio Salatiæ eis facta per Venetos, *ibid.*, 1019. — Episcopo Samarie confirmatur concessio de Monte Sancto, *ibid.*, 1030. — Clerici insule Nigripontis recipiunt sub sua protectione, *ibid.*.

— Confirmatur conventui Fossæ-Novæ sententia lata pro eis super quasdam possessiones contra Saracenum, *ibid.*, 1055. — Ducem Cracoviensem sub sua protectione recipit, *ibid.*, 1067. — Confirmantur Lucensis ecclesie possessiones et bona, *ibid.*, 1068. — Monasterium de Kening recipit sub B. Petri protectione, *ibid.*, 1073. — Ecclesiam Methonensem recipit sub sua protectione, *ibid.*, 1079. — Confirmat electionem factam de archiepiscopo Magdeburgensi, *ibid.*, 1093. — Ducem Saxonie recipit sub sedis apostolicæ protectione, *ibid.*, 1106. — Monasterium de Radingia Cluniacensis ordinis recipit sub sua protectione et ejus privilegia et jura confirmat, *ibid.*, 1115. — Ecclesia B. Laurentii de Jovisvilla sub

sedis apostolicæ protectione recipitur cum omnibus ejus bonis, libertatibus, immunitatibus ac privilegiis, *ibid.*, 1122. — De monasterio de Radingia, *ibid.*, 1123. — Monasterio sanctimonialium de Sexen conceduntur privilegia et confirmantur libertates et immunitates, *ibid.*, 1135.

Similia quædam adhuc supersunt in tomo CCXV, et in tomis CCXVI et CCXVII, et de his pro isto papa satis jam dicta sunt.

IRMINA, abbatissa. — Charta qua Villibrodo Ultrajecti episcopo concedit quicquid possidet in villa Stanchelm, CXXXIX, 537.

JOANNES IV, papa. — De paschate mere catholico celebrando et reviviscente Pelagiana heresi diligenter cavenda, LXXX, 601. — Ut monachis suorum ecclesiarum sacerdotes instituere liceat, *ibid.*, 608.

JOANNES VIII, papa. — Assertit quædam Ecclesie Ravennati prædia, CXVI, 653. — Privilegia Romanæ Ecclesie monachi centum annorum præscriptione tolluntur, *ibid.*, 654. — Monasterium Fuldense cum universis collis, ecclesiis, decimis, curtiis, aliisque rebus ad idem pertinentibus exemptum ac liberum iterato declarat, *ibid.*, 657. — Monachis S. Vedasti Atrebatensis confirmat omnia contenta in diplomate Caroli imperatoris, *ibid.*, 658. — Privilegium Ansegiso Senonensi archiepiscopo, cum ei concedit vices suas in Gallia et Germania, *ibid.*, 660. — Confirmat partitionem monachorum S. Medardi Sessoniensis, *ibid.*, 660. — Oretensis Ecclesie Galliarum metropolitana efficitur, *ibid.*, 663. — Monachorum Tornatiensium omnia, vel regia, vel episcopalia privilegia, pontificia auctoritate sancit, quibus addit exemptionem ab omni ejuslibet antistitis jurisdictione, *ibid.*, 686. — Approbat donationem monasterii S. Porciani illis factam, *ibid.*, 687. — Commendat Carolo Calvo imperatori Wigbodo Parmensem episcopum, *ibid.*, 699. — Mittit Carolo Calvo imperatori palmam, etc., 714. — Privilegium monasterio et xenodochio Piacentino concessum, 757. — Ticinensi episcopo archiepiscopalia insignia utenda concedit cum facultate vocandi ad synodum archiepiscopos Ravennatensem et Mediolanensem, *ibid.*, 759. — Theodoro Juvannensi archiepiscopo pallium concedit, etc., *ibid.*, 745. — Ecclesie Beredensis, in Anglia, privilegia confirmat, *ibid.*. — Confirmat bona monasterio Tornatiensi olim concessa, *ibid.*, 772. — Epistola ad Rostagnum Arelatensem archiepiscopum, quo illi vices suas et pallii usum concedit, 775, 777.

Privilegium pro monasterio S. Egidii, CXVI, 792. — Pro ecclesia Pictaviensi, ne quis ejus bona invadat, etc., *ibid.*, 796. — Pro monasterio Floriacensi conceditur in synodo Tricassina, *ibid.*, 797.

Wala Metensi episcopo pallium concedit certis diebus deferendum, CXVI, 793. — Confirmat privilegia Ecclesie Turonensi concessa, *ibid.*, 800. — Privilegium pro monasterio Vizeliacensi, quo confirmantur immunitates illi olim concessæ, *ibid.*, 803. — Pro monasterio Sancti Marcelli, *ibid.*, 805. — Pro monasterio Piacentino, *ibid.*, 821.

Carolomannum regem hortatur ut in Vercellensi ecclesia Conspectus creetur episcopus, CXVI, 840. — Ad Bramirum. Suscipit eum ad Romanæ Ecclesie gremium redeuntem, et illi impertitur benedictio apostolicam quam petierat, *ibid.*, 841. — Confirmat Josephi episcopi Astensis ordinationem qui alias contra canones Vercellensis Ecclesie fuerat episcopus consutatus, *ibid.*, 920. — Ad cleram Mediolanensem. Recipit Hadericum sub tutela sedis apostolicæ, et excommunicat omnes qui illi vel ejus ecclesie molestiam intulerunt, *ibid.*, 926. — Visitationem Faventinæ ecclesie, pastore destitutæ, ejusque curam committit Joanni episcopo Ficolesensi, donec novus pastor eidem præficiatur, *ibid.*, 931. — Constitutio de jure cardinalium, *ibid.*, 942. — Privilegium pro monasterio Montis Cassini, *ibid.*, 950. — Emblemum ut Carolus rex regem Carlomannum confirmet in Romanæ Ecclesie dilectione, *ibid.*, 958. — Epistola ad clerum et populum Augustodunensem. Privilegium concedit unum ex suis, quem clerus et populus proclamaverit, sibi præponendi, non obstante contrario regum vel principum delectu, *ibid.*, 964.

JOANNES X, papa. — Privilegium Haiconi abbati concessum, quo monasterii Salvatoris Fuldensis privilegia confirmat, CXXII, 800. — Ecclesie Augustodunensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 801. — Salomoni episcopo Constantiensi et abbati S. Galli privilegium immunitatis ac liberæ electionis ab imperatoribus regibusque eidem monasterio datum iterum roboratum confert, *ibid.*, 805. — Privilegium Paulo episcopo Adriensi concessum, *ibid.*, 804. — Privilegium Honesto Ravennati archiepiscopo concessum, *ibid.*, 805. — Monachis S. Lausomari, per paganos fugatis possessiones a Wilhelmo

comite Arvernensi donatas confirmat, *ibid.*, 809. — Ecclesie Narbonensis possessiones confirmat, 811. — Monasterium Cluniacense commendat, cui donatas a Bernone abbate res monasterii Gigniacensis, quas Wido abbas abstulerat, restitui vult, *ibid.*, 812. — Wenni archiepiscopo Hamburgensi pallium mittit et privilegia Hamburgensis confirmat, *ibid.*, 813.

JOANNES XI, papa. — Confirmat sanctum Odonem abbatem in regimine monasterii Cluniacensis, necnon exemptionem ipsius monasterii ab omni dominio. Statuitque electionem abbatis post obitum illius fore liberam et absque cujuslibet consensu faciendam. Confirmat etiam Romanum monasterium concessum Cluniacensi per Rodolphum Burgundiae regem. Dat insuper facultatem suscipiendi monasteria quae offerrentur reformanda; restitui decimas capellarum Cluniacensium ab episcopis subtrahatis; confirmat pariter monetam propriam sicut Rodolphus rex Francorum concesserat. Dat licentiam recipiendi ad tempus fratres, qui pro melioratione vitae voluerint ex a ienis monasteriis ad Cluniacense transmigrare. Desinit porro Cluniacense monasterium sanctae sedis apostolicae ad tuendum atque fovendum pertinere; vultque in signum hujusmodi protectionis dari per quinquennium decem solidos Romae, CXXXII, 1033. — Confirmat Cluniacense monasterium cum omnibus rebus et possessionibus quas habet, et in posterum acquirit; et inter caetera monasterium quod dicitur Carus locus in territorio Matticonensi vult permanere subiectum Cluniacensi cenobio, *ibid.*, 1038. — Privilegium pro monasterio Vizeliacensi, *ibid.*, 1039. — Ecclesiae Augustodunensi asserit jus episcopum libere eligendi, 1061. — Privilegium pro monasterio S. Mariae et S. Martini Pictaviensi, *ibid.*, 1062.

JOANNES XII, papa. — Confirmat privilegia et possessiones monasteriorum S. Mariae Humolariensis et S. Vitoni, CXXXII, 1015-1018. — Pallii usum concedit Henrico archiepiscopo Trevirensi, *ibid.*, 1019, 1029. — Possessiones et jura confirmat monasteriorum Subiacensis, S. Salvatoris Fuldensis, SS. Stephani, Dionysii, Silvestri, S. Petri Bivorensi, Vulturarnensis, etc., *ibid.*, 1020-1012.

JOANNES XIII, papa. — Confirmat canonicorum Bononiensem immunitatem, CXXXV, 931. — Bulla pro institutione archiepiscopatus Magdeburgensis, *ibid.* — Privilegium pro ecclesia Ferrariensi, *ibid.*, 936. — Parthenonem Gandersheimensem tuendum suscipit et eas possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 939. — Bulla pro monasteriis S. Maximi Treverens., et S. Joannis evangelistae Misacensi, *ibid.*, 960, 961. — Privilegium pro monasterio Dolensi, *ibid.*, 963. — Bulla qua primum inter universos Germaniae praesules Adalberto Magdeburgensi archiepiscopo concedit, et eum aequalem cum primariis Galliae honore constituit, *ibid.*, 966. — Bulla ad eundem, consecrationem episcoporum omnium inter Albiam et Salam jusque pallii illi et successoribus tribuit, *ibid.*, 967. — Privilegium pro monasterio S. Michaelis de Cosano, *ibid.*, 969. — Bulla pro monasterio Quintelemburgensi, *ibid.*, 972. — Privilegium pro ecclesia Trevirensi, *ibid.*, 974. — Theoderico archiepiscopo Trevirensi pallii usum concedit, *ibid.*, 976. — Privilegium pro monasterio Fuldensi, *ibid.*, 979. — Privilegium pro monasterio S. Vincentii Metensi, *ibid.*, 980. — Ecclesiam Auzonensem in archiepiscopalem erigit, *ibid.*, 983. — Significat se ecclesiam Tarraconensem Audonensi subjunxisse, Attonemque archiepiscopum consecrasse ac pallio donasse, *ibid.*, 984. — Privilegium pro monasterio S. Mariae Tangmarsfeldensi, *ibid.*, 986. — Privilegium pro monasterio Cluniacensi, *ibid.*, 990. — Confirmat decretum Adalberonis qui monachos in Mosonensi cenobio pro canonicis colat, *ibid.*, 991. — Privilegium monasterii S. Remigii, *ibid.*, 992. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris Papiensi, *ibid.*, 993. — Monasterium S. Salvatoris Papiense ab Adelaide, imperatrice, erectum et dotatum protectioni, non autem jurisdictioni episcopi Papiensis committit, *ibid.*, 995. — Privilegia pro ecclesia Arelatensi, *ibid.*, 998.

JOANNES XV, papa. — Omnes possessiones monasterii Caeli Aurei Tiriensis confirmat, et Petro abbati concedit usum dalmaticae, sandaliorum, pedulum et chirotecarum, et facultatem in itinere deferendi tintinnabulum in capella, etc., CXXXVII, 827. — Sub apostolica tuitione excipit varietate privilegiis donat ecclesiam Noviomensem et monasteria S. Gregorii, Corbelfense, S. Nazzari Laurehamense et Amlanense, *ibid.*, 824-825. — De ecclesia Hamburgensi et de monasteriis S. Petri Rodensi et Brewnoviensi, *ibid.*, 839-847. — Donat pallio Grimoldum archiepiscopum Salernitanum et eum sancti metropolitani episcopatum Praetani, Acherontini, Nolani, etc., *ibid.*, 848. — Sub tuitione apostolicae sedis Fuldense

monasterium suscipit et liberum facit a jurisdictionibus cujuscunque ecclesiae, *ibid.*, 849.

JOANNES XVIII, papa. — Monasterii S. Florentii Salmuriensis privilegia et possessiones confirmat, CXXXIX, 1471. — Privilegium pro ecclesia S. Mariae Iergensis, *ibid.*, 1483. — Ecclesiae SS. Cosmae et Damiani ad Micam auream privilegia tribuit, *ibid.*, 1481. — Privilegium pro ecclesia Paderbornensi, *ibid.*, 1482. — Confirmat donum a Rainaldo episcopo Parisiensibus canonicis factum, *ibid.*, 1485. — Privilegium pro monasterio S. Benigni Divionensis, *ibid.*, 1485. — Ecclesiae Pisanae canonicorum possessiones confirmat, *ibid.*, 1486. — Diploma quo confirmat episcopatum Bambergensis, *ibid.*, 1487. — Confirmatio privilegiorum et metropolitici juris S. Ecclesiae Tolosanae, *ibid.*, 1489. — Privilegia monasterii Bellilocensis confirmat, etc., *ibid.*, 1491. — De monasterio S. Victoris Massaliensis, *ibid.*, 1492.

JOANNES XIX, papa. — Privilegium pro ecclesia Portuensi, CXLI, 1113. — Bisuntio archiepiscopo Canusino pallium concedit iurisque ejus confirmat, CXLI, 1123. — Ecclesiae Silvae Candidae possessiones confirmat, *ibid.*, 1125. — Petrum episcopum Silvae Candidae, accepta virga, de universa terra omnium ecclesiarum Galeriae investit, *ibid.*, 1132. — Declarat se confirmare omnia monasteria et loca ad Cluniacense monasterium pertinentia, et ei ab aliquibus fidelibus Christianis, regibus, etc., concessa. Prohibet quoque ne quis episcopus vel sacerdos pro aliqua ordinatione seu consecratione ecclesiae presbyterorum, aut diaconorum, missarumque celebratione, nisi ab abbate Cluniacensi invitatus veniat Cluniacum; sed licet monachis Cluniacensibus ejusque voluerint ordinationis gradum suscipere ubicunque suo placuerit abbati, etc., *ibid.*, 1133. — Ecclesiae Tiburtinae bona iurisque confirmat, *ibid.*, 1139. — Petro episcopo Gerundensi privilegium pallii utendi concedit, *ibid.*, 1143. — Epistola ad Robertum regem Francorum de immunitate Cluniacensis monasterii, *ibid.*, 1143, 1146. — Monasterii Fuldensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1147.

JOSEPHUS Suessionensis episc. — Charta pro monasterio Silvae Majoris, CLXXXVI, 1495.

JUSTINIANUS, imper. — Epistola ad Joannem V papam qua confirmat sextam synodum Constantinopolitanam, CXVI, 423.

JUSTINUS imper. — Papae Hormisdas nuntiat se imperatorem electum esse, LXXIII, 426. — Ad petitionem concilii Constantinopolitani ab Hormisdas papa petit ut pontifex ad pacem Orientali Ecclesiae conciliandam et ad lapsos recipiendos legatos Constantinopolim mittere dignetur, *ibid.*, 427. — Pro pace et unitate Orientalis Ecclesiae Hormisdas rogat ut si minus se Constantinopolim velit conferre, legatos mittat, *ibid.*, 430.

JORDANUS, Ienoviensis episc. — Diploma quo confert multa capitulo Lemovicensi, CXLI, 1331. — Diploma de pace lita cum Willelmo comite Pictaviensi, *ibid.*, 1331.

KANUTUS rex. — Confirmat compositionem inter canonicos de Paracito et colonos regis de piscatione Clonae per Andream cancellarium et alios factam, CCIX, 754.

LEO III (S.), papa. — De privilegio capellae in Eresburg, CII, 1028. — Ad Athelardum archiepiscopum Dorobernensem mittit pallium, et primum totius Angliae agnoscit, *ibid.*, 1032. — Horreensi virginum Benedictinarum monasterio apud Treveros dat privilegium, *ibid.*, 1067. — Confirmat translationem sedis episcopalis Ratisbonae ex monasterio S. Emmerammi ad ecclesiam S. Stephani, illiusque omnimodam exemptionem promulgat, *ibid.*, 1069. — Privilegium pro monasterio S. Benedicti Cupersamensi, *ibid.*, 1070.

LEO III, papa. — Privilegium pro monasterio San Dionysiano, CXXIX, 967. — Diploma pro ecclesia S. Martini Turonensi, *ibid.*, 971.

LEO IV, papa. — Judicium pro episcopo Senensi contra episcopum Arelatum, in controversia de diversis ecclesiis sive parochiis, CXV, 638. — Ecclesiae cujusdam privilegia confirmat, *ibid.*, 665.

LEO VII, papa. — Monasterii Fuldensis S. Salvatoris privilegia confirmat, CXXXI, 1065. — Monasterio Subiacensi, a Saracenis vacato bona ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1067. — S. Odoni abbati Cluniacensi et ejus successoribus Escutiae curtis possessionem asserit, *ibid.*, 1068. — De curte Saviniae, *ibid.*, 1069. — Pallium mittit ad Gerhardum Laureacensem archiepiscopum, *ibid.*, 1071. — Petente Odone abbate confirmat Cluniacense cenobium cum omnibus rebus ad ipsum pertinentibus liberum ab omni dominio cujuslibet personae, prohibetque ne unquam ulli, aut canonico aut laico, aut etiam abbati monacho nisi regulariter viventi commendetur. Liberta-

tem quoque electionis ipsius abbatiss assertit, *ibid.*, 1074. — Monasterii S. Benedicti Floriacensis disciplinam ab Odoue abbate et Hugone rege Francorum restitutam, et possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1075. — Quibusdam episcopis monasterium S. Marie et S. Petri Ripipullense commendat, CXXIII. 1080. — Mittit pallium ad Adalatum Hamburgensem episcopum, *ibid.*, 1085.

LEO VII. antipapa. — Privilegium de investituris, CXXIV. 991. — Privilegium pro monasterio Montis Majoris, *ibid.*, 994. — Cessio donationum Romanæ Ecclesiæ, *ibid.*, 996.

LEO episc. Tullensis, mox LEO IX. papa. — Abbatiss S. Apri possessiones confirmat, CXLIII. 583. — Consecrat oratorium curtis Bertinacæ, *ibid.*, 585. — Fundationem prioratus de Dagulino confirmat, *ibid.*, 587.

LEO IX. papa. — Farfensis monasterii bona, jura ac privilegia confirmat, CXLIII. 591. — De monasterio S. Salvatoris Septimiani, *ibid.*, 597. — De ecclesia Portuensis, *ibid.*, 598. — De ecclesia Veronensi, *ibid.*, 606. — De monasterio Fuldensi, *ibid.*, 609. — De parthenone S. Marie in Porto, *ibid.*, 614. — De abbatis S. Dionysii, *ibid.*, 620. — De monasterio Laurehamense, *ibid.*, 624. — De monasterio S. Marie Virdunensi, *ibid.*, 630. — De monasterio S. Marie in Gradibus Aretinae diocesis, *ibid.*, 619. — De monasterio S. Salvatoris in monte Amieto, *ibid.*, 630. — De monasterio S. Mansueti, *ibid.*, 634. — De monasterio SS. Bertarii et Ataleni, *ibid.*, 661. — De ecclesia SS. Martini et Agreli, *ibid.*, 667. — De ecclesia Vesontionensi, *ibid.*, 668. — De monasterio S. Maximi Trevirensi, *ibid.*, 669. — De ecclesia Lucensi, *ibid.*, 671. — De ecclesia Tullensi, *ibid.*, 672. — De ecclesia S. Trinitatis Piscariensi, *ibid.*, 674. — De ecclesia Salernitana, *ibid.*, 676. — De monasterio S. Marie in Gorgone, 677. — De monasterio Sublacensi, *ibid.*, 678. — De cenobio Farfensi, *ibid.*. — De monasterio S. P. Perusini, *ibid.*, 681. — De monasterio S. Marie de Pomporia, *ibid.*, 685. — De monasterio Casæ Dei, *ibid.*, 686. — De cenobio Altorfensi, *ibid.*, 689. — De monasterio Castrensi, *ibid.*, 690. — De monasterio Sanctæ Sophiæ Beneventanæ, *ibid.*, 692. — De ecclesia Asculana, *ibid.*, 693. — De ecclesia Bambergensi, *ibid.*, 697. — De ecclesia Olivolensi, *ibid.*, 704. — De parthenone S. Laurentii in Alsatia, *ibid.*, 740.

Privilegia, pro Ecclesia Trevirensi, CXLIII. 394; pro Richerio abbate, 604; pro monasterio S. Remigii Corbini, 619; pro canonicis Ecclesiæ Virdunensis, 628; pro monasterio Vizellacensi, 642; pro Ecclesia Carrofeni, 648; pro S. Hugone de ecclesia de Ranigis, 658; pro canonicis Agannensibus, 665.

Bulla pro S. Deodato in Vosago, CXLIII. 632; pro abbatis Electensi, 639; de consecratione ecclesiæ Hohenburgensis, 663; pro confirmatione privilegiorum ac juriur Farfensis cenobii, 678; pro concessione pallii Stephano Aniacensi episcopo, 681; et pro ecclesia S. Arnulphi, 741.

Eberhardo archiepiscopo Trevirensi assertit cellam quatuor Coronatorum, CXLIII. 597. — Richerio abbati Casinensi ejusque successoribus monasterium S. Crucis Romæ situm, subiecit, *ibid.*, 605. — Monasterii Cluniacensis privilegia confirmat, *ibid.*, 607. — Cedula Stabulensis ecclesiæ thesaurario omnes possessiones ad dotem altaris concessas, etc., confirmat, *ibid.*, 618. — Confirmat fundationem et advocatiam monasterii S. Crucis in Werden, *ibid.*, 637. — Approbat prædecessorum privilegia monasterio Corbeiensi concessa, *ibid.*, 641. — Henrico Imperatori Romanorum et regi Burgundionum, etc., Romanum monasterium commendat, *ibid.*, 683. — Edwardum Anglorum regem, ob seditionem regni statum voto liberat Romam eundem, et ei præcipit ut pecunias ad iter decretas pauperibus dividat et in novum B. P. monasterium condendum aut vetustum reficiendum consumat, *ibid.*, 674. — Stephano Anticiensi episcopo et ejus successoribus usum pallii concedit, ea conditione ut a pontifice Romano ordinentur, *ibid.*, 681. — Privilegia ecclesiæ metropolitane Colonienensis confirmat Hermannus archiepiscopus et ejus successoribus concedit titulum cancellarii S. R. E., et cardinalis S. Joannis ad Portam Latinam, etc., *ibid.*, 687. — Liuthbaldo archiepiscopo Moguntino pallii usum concedit, *ibid.*, 614. — Hartwigo episcopo Bambergensis, pallium mittit ter in anno utendum, *ibid.*, 700. — Ecclesiæ Hamburgensis privilegia confirmat et Adalberto archiepiscopo pallii mitræque usum concedit, *ibid.*, 701. — Navem pro usu monasterii Casinensis, cum naclero et sociis, liberam et exemptam ab omni teloneo et solutione concedit, *ibid.*, 731. — Dominicum ex monacho episcopo Valvensi a sese factum confirmat, *ibid.*, 734. — Vaticano S. Petri templo decimam oblationum partem elargitur, *ibid.*, 736. — Confirmat funda-

tionem abbatiss S. Joannis Baptistæ Floriacensis, *ibid.*, 742. — De abbatis S. Marie apud Santones, *ibid.*, 745.

LEODEGARIUS, Viennensis archiepiscopus. — Ecclesiam S. Ferreoli in plena synodo S. Victori concedit, CXLIII. 1403. — Charta qua donat ecclesiam S. Symphoriani cenobio S. Ferreoli, *ibid.*, 1406.

LEOTALDUS, comes Matiscenensis. — Donatio monasterio Cluniacensi facta, CXXXIII. 841.

LOTHARIUS I. imperator. — Privilegium pro monasterio Novaliciensi, CIV. 1151. — Privilegium pro monasterio Prumiensi, *ibid.*, 1158. — Monasterio Noanulanum multa confert bona, *ibid.*, 1161. — Diploma pro monasterio Veronensi, *ibid.*, 1225. — Præceptum pro ecclesia Aretina, *ibid.*, 1252. — Præceptum pro monasterio S. Ambrosii Mediolanensis, *ibid.*, 1268. — Diploma pro monasterio Lucernensi, *ibid.*, 1508.

LUCIUS II. papa. — Privilegium pro monasterio S. Columbanii Roblenis, CLXXIX. 825. — Privilegium confirmationis bonorum omnium et juriur Sanctæ Ecclesiæ Ferrariensis quæ sub perpetuo jure sedis apostolicæ cum pertinentiis omnibus esse et fore declaratur, *ibid.*, 825. — Privilegium pro monasterio S. Petri Perusini, *ibid.*, 828. — Privilegium pro parthenone S. Trinitatis Parcellensi, *ibid.*, 850. — Privilegium pro ecclesia Cremonensi, *ibid.*, 851. — Privilegium pro monasterio S. Joannis Parmensis ordinis Cisterciensis, *ibid.*, 878. — Privilegium pro ecclesia Olivolensi et pro monasterio Admontensi, *ibid.*, 853, 857. — Privilegium pro parthenone Romaricensi, *ibid.*, 859. — Quasdam monasterii Massiliensis ecclesias tuendas suscipit, ac pactionem a Petri abbate cum Ademaro episcopo Rutenensi factam confirmat, *ibid.*, 845. — Henrici patriarchæ Graden. privilegia ecclesiæque possessiones confirmat, *ibid.*, 845. — Ecclesiæ Regiæ possessiones diocesisque fines confirmat, *ibid.*, 847. — Privilegia pro monasteriis S. Trutherii et S. Zenonis, *ibid.*, 850. — Bulla pro monasterio Pontilieriensi, *ibid.*, 852. — Privilegium pro ecclesia SS. Petri et Ursi Augustens. *ibid.*, 854. — Privilegium pro eremo Arellanensi, *ibid.*, 856. — Sententiam ab Innocentio II. latam de discordia canonicorum S. Vincentii et S. Alexandri Bergomat. confirmat, *ibid.*, 857. — Confirmatio apostolica generalis super possessiones ecclesiæ Lichfeld. salva canonica justitia episcopi Conventrens. *ibid.*, 861. — Rogero episcopo Conventrensi et ecclesiæ Lichfeldens. ecclesias quasdam assertit, *ibid.*, 862. — Bulla confirmatoria omnium juriur ac privilegiorum monasterii S. Marie de Castellone, *ibid.*, 862. — Privilegium pro parthenone Fontis Ebraldi, *ibid.*, 864. — Privilegium pro ecclesia Turonensi, *ibid.*, 866. — Privilegium pro ecclesia Bononiensi, *ibid.*. — Ecclesiam S. Marie Ardennensem tuendam suscipit, bonaque ejus confirmat, *ibid.*, 869. — Confirmat primum Toletanæ ecclesiæ, *ibid.*, 871. — Privilegium pro monasterio S. Bartholomæi Neuburgensi, *ibid.*, 873. — Bulla confirmatoria sententiam Urbani II. de subiectione ecclesiæ Dolensis ad ecclesiam Turonensem, *ibid.*, 875. — Ad Briocensem et Trecorens. episcopos. Absolvit eos ab obedientia episcopo et Ecclesiæ Dolensi promissa, *ibid.*, 977. — Bulla pro ecclesia S. Martini Turonensi, *ibid.*, 878.

Privilegia pro ordine Præmonstratensi et ecclesia S. Martini Laudunensis, CLXXIX. 880, 882. — Pro ecclesiis S. Petri Paventini et Ariminensi, *ibid.*, 884. — Monasterio Cluniacensi manerium de Ledecumba assertit, *ibid.*, 887. — Privilegium Cluniacense, *ibid.*, 888. — Pro monasterio S. Bertini Sithiensi, *ibid.*, 891. — Pro monasterio Farensi, *ibid.*, 892. — Ecclesiam S. Petri Paventinam tuendam suscipit, canonicorumque possessiones ac privilegia confirmat, *ibid.*, 894. — De monasterio Trenoricensi, *ibid.*, 896. — Privilegium pro monasterio S. Marie de Fonte Vivo, *ibid.*, 900. — Pro ecclesia S. Sepulchri Hierosolymitana, *ibid.*, 905. — Monasterii S. Marie Ebrenensis protectionem suscipit, possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 905.

Bulla pro confirmatione monasterii S. Marie hegemburgens. CLXXIX. 907. — Monasterium Stabulense sub sua protectione suscipit, firmatque ejus privilegia, *ibid.*, 909. — De monasterio Omnium Sanctorum, *ibid.*, 911. — Bulla pro abbatis Classensi S. Apollinaris, *ibid.*, 912. — Privilegium pro ecclesia S. Marie Ithenstadiens. *ibid.*, 914. — Privilegium de ecclesiis episcopo Parisiensi subjectis et de libertate superleccilium decedentis episcopi a Christianissimo rege Ludovico concessa, *ibid.*, 915. — Monasterium Savignienense sub sua suscipit protectione ejusque possessiones confirmat, *ibid.*, 917. — Privilegium pro abbatis S. Martini de Campis, *ibid.*, 918. — Commendat monachos Savigniacenses, *ibid.*, 920. — Privilegium pro ecclesia B. Marie de Reno, *ibid.*. — Privilegium pro monasterio S. Magni Ratisspouens.

ibid., 922. — Bulla pro ecclesia S. Augustini Cantuariensis. *ibid.*, 925. — Willelmo patriarcha Hierosolymitano privilegia quondam concedit, *ibid.*, 927, 929. — Privilegium pro monasterio Bambergensi, *ibid.*, 935.

LUCIUS III, papa. — Monasterii S. Petri ad Vincula Ravennatis protectionem suscipit, bonaque ac jura confirmat, CCI, 1071. — De monasterio S. Marie Gallo-montensis, *ibid.*. — De ecclesia Lucense, *ibid.*, 1074. — De monasterio Stegburgense, *ibid.*, 1077. — De monasterio S. Petri Carleisani, *ibid.*, 1079. — De ecclesia S. Salvatoris Veneta, *ibid.*, 1091. — De monasterio Bonifacense, *ibid.*, 1094. — De ecclesia S. Petri Jovillarense, *ibid.*, 1100. — De monasterio S. Marie Sorocensi, *ibid.*, 1104. — De monasterio S. Marie de Nemore, *ibid.*, 1110. — De ecclesia S. Marie Eugubina, *ibid.*, 1118. — De ecclesia Waldetrudis Montensi, *ibid.*, 1116. — De parthenone S. Marie et S. Petri de Caroli castro, *ibid.*, 1118. — De prioratu S. Petri de Rumiliaco, *ibid.*, 1133. — De monasterio Reichenbacensi, *ibid.*, 1134. — De monasterio S. Marie Wirzburgensi, *ibid.*, 1136. — De ecclesia S. Marie de Reno, *ibid.*, 1138. — De monasterio Dudleyensi, *ibid.*, 1144. — De ecclesia S. Marie Magdalenae Vesonitensi, *ibid.*, 1150. — De ecclesia S. Marie Lausannensi, *ibid.*. — De monasterio S. Marie Murelensi, *ibid.*, 1158. — De ecclesia Sagniense, *ibid.*. — De ecclesia Navelen-si, *ibid.*, 1160. — De monasterio S. Marie Baumgartensi, *ibid.*, 1163. — De monasterio S. Remigii Remensis, *ibid.*, 1168. — De monasterio S. Marie Miræ Vallis, *ibid.*, 1175. — De ecclesia S. Dionysii de Passu, *ibid.*, 1176. — De ecclesia S. Eusebii Vercellense, *ibid.*, 1177. — De ecclesia S. Stephani Praten-si, *ibid.*, 1181. — De monasterio S. Laurentii, *ibid.*, 1188. — De ecclesia Aeverlense, *ibid.*, 1190. — De ecclesia S. Petri Rathpouens, *ibid.*, 1203. — De monasterio S. Martini in insula Barbara, *ibid.*, 1203. — De monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 1203. — De monasterio S. Floræ et Lucelle Arelati, *ibid.*, 1206. — De monasterio S. Ilmerii, *ibid.*, 1210. — De ecclesia S. Aniani Aurelianensi, *ibid.*, 1215. — De monasterio Eberhelmseni, *ibid.*, 1217.

De monasterio S. Nicolai Hermeriensis, CCI, 1220. — De capitulo Terracinese, *ibid.*, 1225. — De monasterio S. Petri Thierchapiense, *ibid.*, 1226. — De monasterio Lebonense, *ibid.*, 1234. — De monasterio S. Trinitatis Florentino, *ibid.*. — De ordine Præmonstratensi, *ibid.*, 1238. — De prioratu S. Arouli Crispeisani, *ibid.*, 1245. — De ecclesia de capite Ursuli, *ibid.*, 1251. — De ecclesia collegiata Beate Marie Brugis, *ibid.*, 1252. — De monasterio Lettensi, *ibid.*, 1254. — De monasterio Carpiensi, *ibid.*, 1257. — De canonica S. Ursi de Aosta, *ibid.*, 1257. — De monasterio S. Marie Noviportus, *ibid.*, 1262. — De monasterio S. Benigni Divioniensi, *ibid.*, 1266. — De ecclesia S. Petri Nessina, *ibid.*, 1268. — De parthenone SS. Salvatoris et Juliane Britiensis, *ibid.*, 1269. — De monasterio Althahensi, *ibid.*, 1273. — De monasterio S. Petri Radolien-si, *ibid.*, 1280. — De canonica Tarrisiensi, *ibid.*, 1283. — De monasterio S. Petri Viennensi, *ibid.*, 1288. — De ecclesia Feltriense, *ibid.*, 1292. — De abbacia Corbeiensis, *ibid.*, 1294. — De Domo Carthusiensi, *ibid.*, 1306. — De ecclesia S. Marie Rathpouens, *ibid.*, 1336. — De monasterio Parisiensi in pago Alsaciensi, *ibid.*, 1339. — De monasterio S. Marie de Charitate, *ibid.*, 1343. — De Romano monasterio, *ibid.*, 1345. — De monasterio Scottorum, *ibid.*, 1349. — De ecclesia S. Marie Garzensi, *ibid.*, 1371. — De ecclesia Upsaliensi, *ibid.*, 1373.

Privilegia pro abbacia S. Marie Sueessionensi, CCI, 1077; pro parthenone Sancti Hilarii, *ibid.*, 1083; pro ecclesia SS. Crispini et Crespiani de Cavea Sueessionensi, *ibid.*, 1086; pro abbacia S. Germani Parisiensi, *ibid.*, 1088; super redemptione decimarum Osnaburgensis Ecclesie, *ibid.*, 1120; de decimis lalco non concedendis, *ibid.*, 1121; de sepultura in ecclesia Osnaburgensi, *ibid.*; pro ecclesia Mutinensi, *ibid.*, 1121; pro canonicis ecclesie Placentina, *ibid.*, 1126; pro monasterio S. Quintini Montensi, *ibid.*, 1130; pro ecclesia S. Marie Aleracensi, *ibid.*, 1146; pro monasterio Wilbacensi, *ibid.*, 1186; pro abbacia S. Gisleini, *ibid.*, 1192; pro parthenone S. Zacharie Veneta, *ibid.*, 1215; pro canonicis Regnensibus, *ibid.*, 1222; pro abbacia Longiportus, *ibid.*, 1227; pro monasterio S. Mathae de castello, *ibid.*, 1229; pro monasterio S. Severi Ravennate, *ibid.*, 1249; de usu mitræ pro abbatibus S. Michaelis Bambergensis, *ibid.*, 1275; pro ecclesia S. Thomas Regiensis, *ibid.*, 1276; pro ecclesia S. Evasii de Cassali, *ibid.*, 1278; pro ecclesia Tarvisina, *ibid.*, 1284; pro ecclesia Magdeburgensi, *ibid.*, 1288; pro monasterio SS. Petri et Pauli Munsteriensis, *ibid.*, 1293; pro ecclesia S. Martini Turonensi, *ibid.*, 1296; pro congregatione Veronensi, *ibid.*,

1301; pro ecclesia S. Ursi de Augusta, *ibid.*, 1305; pro monasterio S. Berthini Siliensi, *ibid.*, 1307; pro ecclesia S. Germani Montensi, *ibid.*, 1313; pro ecclesia S. Crucis, *ibid.*, 1316; pro monasterio de Curia Dei, *ibid.*, 1317; pro monasterio Reomensi, *ibid.*, 1321; pro monasterio Leodiensi Sancti Jacobi, *ibid.*, 1325; pro abbate et monachis Locensibus, *ibid.*, 1325; pro priore Carthusiensi, *ibid.*, 1331; pro monasterio S. Gisleini, *ibid.*, 1332; pro monasterio Raitenhaseiacensi, *ibid.*, 1338; pro monasterio de Valle S. Joannis Seizensi, *ibid.*, 1342; pro monasterio S. Miniatis, *ibid.*, 1343; pro capitulo Pistoriensi, *ibid.*, 1347; pro monasterio S. Marie Holmecoltramenti, *ibid.*, 1351; pro monasterio SS. Petri et Viti Calavenensi, *ibid.*, 1357; pro parthenone Spinalensi, *ibid.*, 1360; de libertate Burgi S. Remigii, *ibid.*, 1369; pro fratribus ordinis S. Joannis Hierosolymitani, *ibid.*, 1364; pro monasterio Burthonensi, *ibid.*, 1366; pro canonicis ecclesie Spinalensi, *ibid.*, 1368. — pro ecclesia Belluensi, *ibid.*, 1368.

Bulla, pro fratribus Hierosolymitani Hospitalis CCI, 1061; pro capitulo S. Martini Turonensi, *ibid.*, 1259, 1260, 1321; pro monasterio boni Radii, *ibid.*, 1272; pro Herruano abbate Rhenhardabornensi, *ibid.*, 1301, 1303; pro canonicis S. Petri Sueessionensi, *ibid.*, 1322. — Abbati Vizeiacensi et ejus successoribus usum mitræ concedit, 1093. — Pacem inter monachos et burgenses Trenordenses confirmat, *ibid.*, 1094. — Inter comitem Joigniaci et abbatissam S. Juliani Antissiodorensis, *ibid.*, 1096.

Burgundi episcopi Argentiniensis statuta de juribus præpositi Haselacensis et canonicorum ibidem confirmat, CCI, 1140. — Monasterio Rephathensi asserit redditum a Liemaro quondam archiepiscopo Hamburgensi concessum, *ibid.*, 1145. — Confirmat bonorum ecclesie Silvane-censis, *ibid.*, 1151. — Petro, Casinensi abbati, asserit ecclesiam S. Nicolai de Gurgo, a Barasone collatam, *ibid.*, 1155. — Canonicis Astensibus ecclesiam S. Michaelis de Interisio asserit, *ibid.*, 1165. — Septentiam inter ecclesias Placentinam et Alfonsam quondam episcopum Papiensem, latam corroborat, *ibid.*, 1166. — Monasterio S. Dionysii ecclesias ab archiepiscopis Senonensibus concessas asserit, *ibid.*. — Monasterio S. Remigii Remensis varia privilegia concedit, *ibid.*, 1168. — Septentiam ab archiepiscopo Viennensi et episcopo Genevensi in comitem Genevensium latam confirmat, *ibid.*, 1172. — Petro Magalonensi episcopo ecclesias quondam confirmat, *ibid.*, 1177. — Canonicis Mutinensibus capellam S. Dalmatii asserit, *ibid.*, 1237. — Monasterio S. Georgii in Silva Nigra cellam S. Marie confirmat, *ibid.*. — Donationes Godofridi I, Henrici I et Godofridi II Irbantile ducum in favorem equitum Templariorum confirmat, *ibid.*, 1262. — Ratam habet electionem factam de Lincolnensi episcopo in Rothomagensem archiepiscopum *ibid.*, 1300. — Roberto archiepiscopo Viennensi ejusque suffraganeis ordinem Carthusiensem commendat, *ibid.*, 1303. — Canonicis regularibus monasterii Sanctæ Marie ad Carceres privilegia confirmat, *ibid.*, 1309. — Arnaldo Blesensi, canonico ecclesie Rhemensis, villam de Fraillie-urt asserit, *ibid.*, 1322. — Civium Remensium consuetudines et libertates a Willelmo archiepiscopo concessas confirmat, *ibid.*, 1324. — Monasterio Cluniacensi asserit locum a Joceranno Grosso concessum, *ibid.*, 1326. — Monasterio Altembergensi villam Isacherode asserit, *ibid.*, 1327. — Abbatibus monasterii S. Georgii in Silva Nigra usum mitræ, chirotecarum et sandaliorum conce-dit, *ibid.*, 1328. — Conventus S. Remigii Remensis et decimum de Bezenes et quondam privilegia asserit, *ibid.*, 1329. — Adelberto archiepiscopo Salzbürgen-si ejusque suffraganeis commendat monasterium Rotense, *ibid.*, 1335.

LUDOVICUS PIUS rex. — Privilegium de regalibus papæ Paschali confirmandis, XCIII, 579. — Pro monasteriis Nobiliacensi, CIV, 979; Cormaricensi, 981; Guellonensi, 982; Duserensi, 985; S. Severini Burdeg-lensi, 984; Antioleusi, 986; Crasensi, 992, 995; Majoris Monasterii, 998; Ebersholmseni, 1000; S. Anthymi Se-nensi, 1003; S. Maximi Trevirensi, 1005; Niciaren-si, 1011; Carrofen-si, 1016; Dervensi, 1017; Gorzensi, 1019; Antanensi, 1020; S. Maxenti, 1021; Farfensi, 1023; Balneolensi, 1024; Fontanelensi, 1025; Insu-si Barbaræ, 1026; S. Zenonis Verouensi, 1027; Psalmodensi, 1030; Montis Olivii, 1031; Prumiensi, 1035; S. Hilari, 1037; S. Germani Antissiodorensis, 1039; Cormaricensi, 1040; Sancti Mereuli, 1043; Fosaten-si, 1044; Bodon-si, sive Bon-Moutier, 1046; Annatino, 1047; Morbacensi, 1049, 1051; Fosaten-si, 1053; Fuldensi, 1056; Sorici-mensi, 1059; Crudatensi, 1063; Solemniacensi, 1061; S. Germani a Pratis, 1065; Tornacensi, 1070; S. Galli, 1075, 1076, 1077; Floriacensi, 1078, 1080; Magalocensi-

1080; Comensi, 1087; Deensi, 1089; Couchensi, 1090; S. Bavonis Gandensi, 1092; Gravensi, 1093; Farfensi, 1097; Arulensi, 1097; Prumiensi, 1098; Nonantulano, 1103; Indensi, 1103; Burchiensi, 1106; Horobacensi, 1107; S. Galli, 1108; Bituricensi S. Sulpitii, 1109; Fuldensi, 1110; Urbis Senonensis, 1111; Eluonensi, 1113; Sanctæ Christianæ, 1115; S. Amandi, 1117; Prumiensi, 1120, 1122; Sanctæ Gratiæ, 1125; Masonis, 1126; Corbeia Novæ, 1128; Corbeiensis in Saxonia, 1129; Trajectensi, 1131; Clonensis S. Florentii, 1132; Farfensi, 1134; S. Medardi, 1135; Comensi, 1136, 1137; Dionysiano, 1141; Corbeia Novæ, 1150; Anianensi, 1155; Gregoriano, 1157; S. Maxentii, 1160; Nonantulano, 1161; Dervensi, 1162, 1164; Micicacensi S. Maximini, 1165; Eremifanensi, 1173; S. Galli, 1174; Sangermanensi, 1175; Farfensi, 1177; S. Andrea Juredensi, 1179; Ebera shelmensi, 1180; Centulensi, 1182; S. Philiberti, 1185; Besuensi, 1186; Carrofolensi, 1188; Sithiensis, 1190; Prumiensi, 1192; S. Andrea, 1194; Cormaricensi, 1195; Fabariensi, 1199; Derveusi, 1204; Corbeia Novæ, 1205; S. Martini Turonensis, 1211; Majori, 1215; Sandionysiano, 1234; S. Columbæ, 1227; Corbeia Novæ, 1238, 1239; S. Zenonis, 1258; Campidonensi, 1258; Grumiensi, 1248; Duserensi, 1252; Prumiensi, 1253; Cenomanensi, 1255; Antisiodorensi, 1260; Sithiensis, 1263; S. Carilephi, 1278; Sancti Columbæ, 1280; Longevillano, 1283; Hohemburgensi, 1285; Nonantulano, 1289; Cormaricensi, 1301; Campidonensi, 1305; Deensi, 1307; Anisolensi, 1330; pro ecclesiis Cenomanensi, 985; Viennensi, 1011, 1015; Vivariensi, 1020; Matiscoveni, 1036; Aurelianensi, 1038; Cameracensi, 1044; Trevirensi, 1054; Rhemensis, 1838; Sancti Stephani Lemovicensi, 1062; S. Martini Turonensi, 1067; Argentiniensi, 1073; Parisiensi, 1100; S. Victoris Massiliensis, 1116; Rhemensis, 1144; Brivatensi, 1149; Argentinensi, 1197; Arelina, 1234; Cenomanensi, 1253; Cablonensi S. Marcelli, 1261; et Helenensi, 1270; pro abbatiis Aprimonestriensi, 1082; S. Vincentii, 1217; Hohenburgensi, 1287; Campidonensi, 1304; pro Bettone Lingonensi episcop., 987; pro Hildegario Halberstadtensi episcop., 989; pro Hildebaldo Matiscoveni episcop., 990; pro Wirundo abbate Stabulensi, 991; pro Christiano Nemausensi episcop., 994; pro Nefridio Narbonensi archiepiscop., 999; pro Victore Curiensi episcop., 1154; pro Prodegario Andegavensi episcop., 1178; pro Epiphano abbate monasterii Vincentii de Vulturno, 1116; pro Victore episcop., 1202; pro episcop., 1233; pro Maxentio patriarcha Aquileiensi, 1210; pro Alberico Lingonensi episcop., 1249; pro Aldrico Senonensi archiepiscop., 1267.

Confirmatur commutatio facta inter Petrum abbatem Nonantulanum et Rodulfum rectorem monasterii Brixiani S. Salvatoris, CIV, 1007. — Confirmatur Procloino abbati monasterii Novaliciensis testamentum Abbonis funditoris alique iura eisdem monasterii, *ibid.*, 1009. — Roboratur pactum inter episcopum Constantiensem et monasterium S. Galli initum, *ibid.*, 1018. — Confirmatur mutatio facta inter Bernoldum episcop. Argentinen. et Erchanarium comitem Nordgovie, *ibid.*, 1123. — Donationem facti Ricbodon abbati Senonensi, *ibid.*, 1149. — Confirmatur commutatio quorundam prædiorum inter Hilkuinum abbatem Dionysianum et Ermentrudem abbatissam Jotrensem, *ibid.*, 1302.

LUDOVICUS PIUS, imper. — Varia concedit privilegia Anianensi monasterio, CIV, 1421-1437. — Charta pro monasterio S. Michaelis, *ibid.*, 975. — Charta de libertate et immunitate monasterii S. Michaelis, *ibid.*, 978. — Charta de libertate Carrorum et Sagmariorum, *ibid.*, 979.

LUDOVICUS VI, rex. — Privilegia S. Dionysii in Gallia auget et confirmat, occasione vexilli de altari beatorum martyrum suscepti, CLXXXVI, 1461. — Aliud privilegium conceditur, *ibid.*, 1463.

LUDOVICUS VII, rex. — Varia privilegia concedit monasterio eidem S. Dionysii, CLXXXVI, 1463, 1466, 1468.

LUDOVICUS, rex (ann. 1150). — Chartas pro monasterio Cluniacensi, CLXXXIX, 1060, 1061.

MARINUS, papa. — Privilegium pro monasterio Solenniacensi, CXXVI, 967. — Pro monasterio Saviniensi, *ibid.*, 968.

MARINUS II, papa. — Privilegia pro monasteriis Viziaceensi, Sancti Bonifacii Fuldensi, Cassinensi, S. Vincentii Vulturarni, et S. Silvestri, et pro ecclesiis Beneventanis, Salernitanis et Hamburgensi, CXXIII, 863-879.

MATTHÆUS, cardinalis. — Diploma super concordia inter Henricum Senonens. archiepiscop. et canonicos Stampenses, CLXXIII, 1362. — Authenticum super compositione facta inter Stephanum episcopum Parisiensem

et Theobaldum archidiaconum, *ibid.*, 1363. — Electionem Udonis S. Petri Carnotensis abbatis confirmat, *ibid.*, 1264. — Charta pro ecclesia S. Martini de Campis, *ibid.*, 1267.

NICOLAUS I, papa. — De Fuldensis monasterii statu sibi identidem reddi rationem mandat, CXIX, 770. — Adelovino Salzburgensi archiepiscop. pallii usum concedit, *ibid.*, 771. — Thietgaudio archiepiscop. Treverensium et ejus clerum absolvit a juramento, *ibid.*, 782. — Adoni archiepiscop. Viennensi pallium mittit, *ibid.*, 796. — Ecclesiam Bellovacensi confirmat monasteria Oratorii et Flaviaci, a Carolo Calvo rege concessa, *ibid.*, 813. — Privilegium pro monasterio Corbelensi, *ibid.*, 815. — Privilegium pro monasterio Sandionysiano, *ibid.*, 819. — Confirmatio synodi Suesonensis (ann. 853), cum privilegio Hinemari archiepiscopi et Ecclesie Rhemensis, *ibid.*, 821. — Privilegium libertatis monasterio S. Karleli confirmatur, *ibid.*, 816. — Approbat professionem Adventii episcopi Metensis, eique veniam et pacem indulget quam optabat, *ibid.*, 887. — Epistola ad clerum et plebem ecclesie Romanæ; absolutio et restitutio Rothadi episcopi, *ibid.*, 892. — Remberto archiepiscopo Hammaburgensi pallii usum concedit, *ibid.*, 962. — Erioloni Senonensi archiepiscopo pallium concedit, tametsi non probare se dicat, quod ex aliena ecclesia et monasterio assumptus sit, *ibid.*, 975. — Privilegium pro parthenone Viziliacensi, *ibid.*, 1116. — Monasterialibus disciplinis nullus subiciatur invitus, *ibid.*, 1190. — Confirmat vetus privilegium metropoleos Viennensis, quo quatuor civitates ecclesie Viennensi subijceantur, *ibid.*, 1151. — Privilegium pro monasterio Salvatoris Fuldensi, CXXIX, 1011. — Bulla qua confirmat diploma Caroli Magni pro monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 1013. — Bulla pro monasterio Suhlaciensi, *ibid.*, 1015.

NICOLAUS II, papa. — Confirmat bona et possessiones monasterii S. Petri Perusini, CXLIII, 1501. — Bulla qua monasterio S. Vincentii ad Vulturum et ejus abbati omnia illius bona et jura confirmat, *ibid.*, 1504. — Confirmat bona et privilegia omnia a Leone IX pap. Cassinensi monasterio concessa, *ibid.*, 1505. — Confirmat erectionem capituli B. Mariæ Virginis ad Gradus, *ibid.*, 1509. — Ecclesie Genuensis bona confirmat, *ibid.*, 1512. — Ecclesie Teatine possessiones omnesque confirmat, *ibid.*, 1512. — Decimas castorum Arni, Civitellæ et Piloni confirmat monasterio S. Petri Perusini, *ibid.*, 1524. — Privilegium pro monasterio S. Martini Augustodunensis, *ibid.*, 1527. — Pro monasterio Sanctæ Felicitatis, *ibid.*, 1530. — Pro ecclesia S. Michaelis et S. Eusebii Pocenensis, *ibid.*, 1530. — Ecclesie S. Andrea Mhasiensis bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1532. — Bulla de consecratione basilicæ S. Laurentii de Florentia, *ibid.*, 1534. — Bulla pro canonicis Pisantensibus, *ibid.*, 1536. — Confirmat fundationem abbatiæ S. Petri in urbe Agerensi et privilegia nonnulla ad ejusdem libertatem concedit, *ibid.*, 1537. — Bulla pro confirmatione jurium et bonorum monasterii S. Thomæ de Aposella, *ibid.*, 1539. — Privilegium pro monasterio monialium S. Julæ Brixiani, *ibid.*, 1541. — Pro regali monasterio SS. Salvatoris, etc., *ibid.*, 1545. — Consecratio altarium basilicæ Farfensis, *ibid.*, 1545. — Bulla pro monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 1551. — Privilegium pro monasterio S. Trinitatis Vindocinensi, *ibid.*, 1552. — Bulla qua confirmat privilegia capituli canonicorum Suanensium, *ibid.*, 1553. — Ecclesie Dorcastrensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1556. — Epistola ad Edwardum Anglorum regem, qua monasterii B. Petri Westmonasteriensis privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1558. — Privilegium pro Aldredo Eboracensi archiepiscopo, *ibid.*, 1559.

NORBERTUS, Magdeburgensis archiepiscop. — Charta pro ecclesia S. Mariæ Magdeburgensi, CLXX, 1357. — Hospitalem domum quamdam fratribus Præmonstratensibus in ecclesia B. Mariæ Magdeburgensi constituta tradit, *ibid.*. — Charta in favorem hospitalitatis pauperum, 1357. *ibid.*, 1359.

ODO, Cameracensi episc. — Confirmat donationes factas abbati Joanni ordinis Præmonstratensis, CLX, 1151. — Privilegium pro ecclesia canonicorum S. Joannis Baptistæ, *ibid.*. — Confirmat abbatiæ S. Petriordis S. Benedicti, *ibid.*, 1152. — Confirmatio Ternermandorum collegii canonicorum, *ibid.*, 1153. — Varie ecclesias libera, alique beneficia concedit abbati Jettensi, *ibid.*, 1156. — Privilegium pro ecclesia Nirelensi, *ibid.*, 1157. — Romhemensis abbatem fundatorem ac dotatorem a Wenemaro castellano Gandensi factam confirmat, *ibid.*, 1158.

OTTO (S.), Bambergensis episc. — litteræ fundationis pro monasterio Michelfeld, CLXXIII, 1238. — Pare-

chiam Michelfeldensem erigit, *ibid.*, 1530. — Charta fundationis monasterii Uraugiensis, *ibid.*, 1531. — Confirmat donationem Michelfeldensi cenobio factam, *ibid.*, 1538. — Littera de restauratione monasterii Bantensis, *ibid.*, 1540. — Littera fundationis monasterii Heilsbronn, *ibid.*, 1548. — Cenobio S. Michaelis capellam seu cellam S. Fidis donat, *ibid.*, 1557, 1519. — Charta de fundatione cenobii Vessera, *ibid.*, 1530.

OTTO I. imper. — De regalibus B. Petro concessis, XVIII, 605.

OTTO, imperator, confirmat jura, privilegia et possessiones monasterii S. Maloli, CXLII, 1039.

PASCHALIS I. papa. — Bulla pro monasterio Farfensi, CXXIX, 977. — Bulla pro monasterio S. Vincentii ad Veltornum, *ibid.*, 980. — Epistola ad omnes Christianos ad partes Aquilonis. Commendat Ebonem archiepiscopum Rheinensem et Halitgarium, fidelem Christi propagatum missa, *ibid.*, 982.

PASCHALIS II. papa. — Monachis Cluniacensibus asserit sitare parochialis ecclesiam a Pibone donatum, CLXIII, 31. — Bertrando Narbonensi archiepiscopo asserit primatum super Aquensem metropolim, et quidquid dignitatis vel honoris Narbonensis ecclesia habuerit ipse incommensum confirmat, *ibid.* — Privilegium monasterii Viadoenensis de professione ab abbate non facienda confirmat, *ibid.*, 36. — Monasterio Reinhardsbornensi ecclesiam Tiltbornensem asserit, *ibid.*, 57. — Monasterii Dervensis seu S. Bercharii protectionem suscipit, possessiones ac privilegia confirmat; statuitque insuper ut nullus secularium aut ecclesiasticorum abbatem ejusve successores ad secularium curiam trahat, neque episcopus ullus ad synodum, nisi ob causam fidei, nec denique monasterii sui solemnitates relinquere et urbanis interesse cogat, *ibid.* — Bulla et privilegium de unione ecclesiarum Arusiensium ad Tricastinam, *ibid.*, 58, 59. — Norigaudi Augustodunensis episcopi electionem et omnes ejus ecclesie possessiones confirmat, et alia quaedam decernit, *ibid.*, 59. — Privilegium pro ecclesia Matiscensis, *ibid.*, 40. — Ad exercitum in Palestina militantem. Gratulator ei de victoria obtenta, et simul ad progrediendum hortatur, *ibid.*, 43. — Fines episcopatus Mazzariensis in Sicilia confirmat, *ibid.*, 45. — De privilegio concessio Alberico abbati novi monasterii Cabilionensis, *ibid.*, 47. — Privilegium quo monasterium Silviniacense tanquam Cluniacensis cenobii membrum sub apostolicis sedis protectione suscipit, *ibid.*, 50. — Privilegium quo monasterii Cluniacensis bona omnia et jura confirmantur, *ibid.*, 51. — Cenobium Cluniacense commendat, *ibid.*, 53. — Majoris Monasterii protectionem suscipit, possessiones ac privilegia confirmat, *ibid.*, 54. — Privilegium Cluniacense, *ibid.*, 56. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris Papiensis, *ibid.*, 59. — Gerardo archiepiscopo Bracarensi pallium et privilegium concedit, *ibid.*, 60. — Primatum ecclesiarum Toletanarum confirmat, *ibid.* — Privilegium pro monasterio S. Savini Placentini, *ibid.*, 62. — Pro monasterio Casinensi, *ibid.*, 65. — Ad Velitranos. Abrogat quae a Guiberto contra fas instituta apud eos erant. Eorum limites definit, *ibid.*, 66. — Confirmatio donationis monasterii S. Benedicti Alperspensis, *ibid.*, 67. — Confirmat Atrebatensem episcopatum, *ibid.*, 69. — Ad Henricum regem Anglorum, contra investituras ecclesiasticas, *ibid.*, 70, 94. — Privilegia pro ecclesiis Calmoisiensis et S. Vincentii Bergomati, *ibid.*, 72, 73. — Abrogat Lavellanum episcopatum. Melphiensis possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 75. — Privilegia et possessiones ecclesiarum Bavelensis confirmat, *ibid.*, 74. — Privilegia pro cenobio Sanctae Sophiae et pro monasterio Casinensi, *ibid.*, 75, 77. — Ecclesiarum S. Jacobi Compostellanae privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 78. — Gerardo archiepiscopo Eboracensi pallium tribuit, *ibid.*, 82. — Privilegia pro monasteriis Jean Nazareni et S. Ambrosii Medianiensis, *ibid.* — Monasterii S. Petri Aurei Cœli Papiensis privilegia confirmat, *ibid.*, 84. — Monasterii Montis Majoris privilegia apud Arelatem confirmat, *ibid.* — De bonis ecclesie Fasalanae, *ibid.*

Commutationem inter Gerontum abbatem S. Benigni Divionensis et Gilbertum abbatem (Adomensem factam, possessionesque monasterii Divionensis confirmat, *ibid.*, 86. — Monasterii S. Dionysii privilegia confirmat, *ibid.*, 88. — Monasterium S. Mariae Rosenfehiense tuendum suscipit, privilegiaque ornat, *ibid.* — Monasterio Becensis asserit ecclesias a Wilhelmo Rothomagensi archiepiscopo et aliis in salariam collatas, *ibid.*, 90. — Ne monachi prohiberentur habere in monasterio suo cœmeterium ad sepeliendos suos, *ibid.*, 95. — Ad Crescentium archiepiscopum Salontinum. Jura ejus metropolitana confirmat ac pallium ei concedit, *ibid.*, 96. — Jura ac privilegia abbatum SS. Philippi et Jacobi et Walburgis

in Silva Haguenoensi confirmat, *ibid.*, 97. — Bulla de fundatione monasterii Chemouensis, *ibid.*, 99. — Privilegium pro monasterio Vichpœcensi, *ibid.*, 101. — Privilegium pro abbata Vizeliacensi, *ibid.*, 102. — Bulla pro abbata S. Joannis in Valleta, *ibid.*, 104. — Monasterii S. Martini in monte Pannoniae privilegia confirmat, *ibid.*, 105. — Petro archiepiscopo Aquisani pallii usum concedit, *ibid.*, 108. — Confirmat donationes factas abbatibus S. Auberti canonicorum regularium ordinis S. Augustini Cameracensi, *ibid.* — Privilegia et exemptionem abbatibus S. Petri in monte Blandino, ordinis S. Benedicti, confirmat, *ibid.*, 111. — Ecclesie Compostellanae possessiones confirmat, *ibid.* — Privilegium pro cenobio S. Mariae apud Bantium, *ibid.*, 114. — Monasterium Marbacense in protectionem sedis apostolicæ recipit, *ibid.*, 116. — Confirmat Anselmo Cantuariensi archiepiscopo primatum, *ibid.*, 119. — Monasterii Cassali Benedicti privilegia confirmat, *ibid.*, 120. — Ecclesie S. Crucis et S. Eulalie Barcinonensis tutelam suscipit, possessionesque et privilegia confirmat, *ibid.*, 125. — Monasterii Pargaviensis tutelam suscipit et privilegia confirmat, *ibid.*, 126. — Monasterii S. Mariae Hornhemensis protectionem suscipit, bona ac privilegia confirmat, *ibid.*, 129. — De monasteriis Gostvicensi, S. Blasii, S. Orientis et de ecclesia S. Frigidiani, *ibid.*, 129, 132. — Didaco episcopo Compostellano pallii usum concedit, *ibid.*, 132. — Privilegia pro monasterio Uenohovensi, *ibid.*, 134. — Privilegia et possessiones ecclesie enliegatis S. Amati Duaci confirmat, *ibid.*, 136. — Ascero archiepiscopo Lundensi Sueciae primati pallium mittit, *ibid.*, 138. — Ecclesie Affligemensis immunitatem corroborat, *ibid.*, 142. — Beauvaisi cenobii possessiones et jura confirmat, *ibid.* — De monasteriis Casinensi, S. Petri Cœli Aurei Papiensi, et S. Benedicti Padilironensi, *ibid.*, 144, 148, 155.

Privilegia, possessiones et jura episcopatus Papiensis confirmat, *ibid.*, 151. — Monasteria subjecta eremo Camaldulensi in protectionem suscipit, *ibid.*, 152. — Monasterii Alufensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 155. — Pontii episcopi Ancienensis privilegia confirmat, *ibid.* — Ad Daimbertum archiepiscopum. Seonensis, consecratum a se Parisiensem episcopum commendat, *ibid.*, 158. — Erectio collegiatus ecclesie S. Marie Brengensis confirmatur, *ibid.* — Confirmatio honorum ad ecclesiam Ferrariensem sportantium, *ibid.*, 159. — Privilegia pro monasterio Trenzoniensi, et pro parthi none Pontis Ebraui, *ibid.*, 164. — Monasterii S. Michaelis diocesis Virdanensis, protectionem suscipit possessionesque confirmat, *ibid.*, 166. — Confirmat antiquam sedis Ovetensis exemptionem, *ibid.*, 168. — Monasteriorum Tutelensis et S. Georgii in Silva Nigra bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 171, 172. — Ecclesie S. Walburgis Furnensis possessiones quasdam confirmat, *ibid.*, 175. — Privilegium pro episcopatu Pistoriensi, *ibid.* — Privilegium pro abbata S. Nicolai, *ibid.*, 178. — Charta pro confirmatione ecclesiarum quas tenent canonici Lingonenses, *ibid.*, 181. — Bulla pro cenobio S. Petri Carnotensis et S. Valerit, *ibid.*, 183, 184. — S. Fidis in Selestadi monasterii privilegia confirmat, *ibid.*, 185. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris et S. Julii Brixianis, *ibid.*, 189. — Ecclesiam S. Frigidiani Lucens, privilegia confirmat, *ibid.*, 193. — Petri Acheruntini archiepiscopi electionem confirmat et jura metropolitane Acheruntinae, et mittit pallium, *ibid.*, 194. — Iu la pro Benedicto abbate monasterii S. Salvatoris in Moxi, *ibid.*, 195. — Hugoni abbati S. Ægidii abbatiam Seumichensem a Ladislao Hungarorum rege fundatam confirmat, *ibid.*, 198. — Privilegium monasterii S. Stephani, *ibid.*, 199. — Privilegium pro ecclesia Collimbriensi, *ibid.*, 201. — Monasterii Casae Del jura et bona confirmat, *ibid.*, 202. — Confirmat Cluniacensium jura et possessiones, *ibid.*, 204. — Confirmatio ecclesiarum et possessionum monasterii Athanacensis facta abbati Gauceranno, *ibid.*, 205. — Privilegium pro monasterio S. Germani a Pratis, *ibid.*, 207. — Monasteriorum S. Leonum: ri Boseus et S. Joannis Carnotensis privilegia confirmat, *ibid.*, 208, 209. — Privilegia pro abbata S. Martini de ampis et pro monasterio S. Arnulphi, *ibid.*, 209, 210. — Possessiones abbatum Elmonensis seu S. Amandi, ordinis S. Benedicti confirmat easque apostolicis manit privilegia, *ibid.*, 211. — Monasterii S. Nemigii Rheimensis privilegia quaedam confirmat, *ibid.*, 216. — Ecclesiam Antisiodorensis bona confirmat, *ibid.*, 217. — Privilegium pro monasterio Insulae Agensis, *ibid.*, 218. — Bulla quae jam expressam bulla Nicolai papa II exemptionem Corbiniacensis cenobii a subjectione Flaviniacensis confirmat, *ibid.*, 220. — Cluniacensibus adjudicat cellam S. Dionysii de Nougento, *ibid.* — Narbonensis ecclesie possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 222. — Monasterio S. Benedicti Padil-

ronensi privilegia quædam concedit, *ibid.*, 236. — Ecclesiæ lucensis privilegia confirmat, *ibid.* — Gregorii archidiaconi, Huberti archipresbyteri, Rainerii primicerii, Guidonis cantoris fratrum ecclesiæ lucanæ privilegia quædam confirmat, *ibid.*, 237. — Privilegium florentini cœnobii, *ibid.* — Privilegium pro parthenone S. Petri de Lucca, CLXIII, 238. — Monasterio Casæ Dei monasteria quædam subijcit, *ibid.*, 252. — Privilegium pro ecclesiâ S. Martini, *ibid.* — Irunoni Trevirensi archiepiscopo committit absolutionem ab excommunicatione episcopi Leodiensis, *ibid.*, 254. — Hugoni abbati Cluniacensi monasterium S. Germani Antissiodorensis addicit, *ibid.*, 255. — Rangerio episcopo Lucensi canonicos S. Frigidiani commendat, *ibid.* — Monasterii S. Michaelis Siegburgensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 257. — Privilegium pro ecclesiâ Evasii, CLXIII, 257. — Diocesis Burgensis fines confirmat, *ibid.*, 259. — Privilegium pro ecclesiâ S. Marie Vaseriensis, *ibid.*, 261. — Monasterii S. Bertini Sithiensis libertatem, privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 265. — Privilegium pro monasterio Selhodensi, *ibid.*, 266. — Exemptionem Ecclesiæ Burgensis ejusque statutos in concilio terminos confirmat, *ibid.*, 268, 269. — Privilegium Baldrici Dolensis archiepiscopi de pallio, *ibid.*, 251, 252. — Ecclesiæ S. Frigidiani Lucensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 265. — Bulla protectionis et confirmationis bonorum Calmoiacensis monasterii, *ibid.*, 254. — Monasterii S. Lamberti protectionem suscipit et bona confirmat, *ibid.*, 256. — Privilegium pro ecclesiâ S. Dendati, *ibid.* — Monasterium Weissencense tuendum suscipit, et ejus possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 257. — Bulla pro S. Martino Ambianensi, *ibid.*, 258. — Privilegium pro Monasterio Majori *ibid.*, 259. — Pontio abbati Cluniacensi confirmat et successoribus ejus omnia ab antecessoribus suis pontificibus monasterio Cluniacensi concessa, collata et confirmata, *ibid.*, 260. — Privilegia Cluniacensis monasterii confirmat, *ibid.*, 262. — Privilegium ad Pontium abbatem Cluniacensem, ad quem mittit patulum candidum ut ex eo sibi paret dalmaticas in usu Ecclesiæ Cluniacensis, concedens ei quod utatur insignibus pontificalibus in octo præcipuis sui monasterii festivitibus, *ibid.* — Privilegium pro monasterio Siegburgensi, *ibid.*, 265. — Privilegium de mercata et de cena quæ datur in duabus festivitibus S. Remigii, item de immunitate istius ecclesiæ, *ibid.* — Privilegium pro monasterio S. Marie Florentino, *ibid.*, 266. — Diocesis Soranæ fines, ecclesiæque possessiones confirmat, *ibid.*, 267. — Confirmatio donationis et bonorum monasterii S. Benigni Fructuariensis, *ibid.*, 268. — Ecclesiæ Scyllacensis libertatem, privilegia et possessiones confirmat, *ibid.* — Privilegium pro ecclesiâ S. Christophori de Phalempin, *ibid.*, 270. — Privilegium pro monasterio S. Petri Mellicensis, *ibid.* — Ecclesiæ S. Jacobi Compostellane possessiones confirmat, *ibid.*, 272. — Cœnobium S. Maxentii in sanctæ sedis tutelam suscipit, *ibid.*, 274. — Monasterium S. Vincentii Copersanum tuendum suscipit ejusque possessiones ac privilegia confirmat, *ibid.*, 277. — Ecclesiæ Sonnebecanæ possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 278. — Ecclesiæ S. Donatiani Bragensis possessiones confirmat, *ibid.*, 279. — Privilegium de investituris vi extortum, *ibid.*, 281. — Privilegium pro monasterio Horveldensi, *ibid.*, 287. — Monasterii Corbeiensis privilegia confirmat, *ibid.*, 295. — Casiuense monasterium cæteris per Occidentem cœnobis præferendum, a quacunque jurisdictione liberum; solique sanctæ Romanæ Ecclesiæ fore subiectum confirmat; ejusque cœnobii abbas in omni episcoporum ac principum consensu superiorem cæteris abbatibus locum habere, prioremque omnibus sui ordinis sententiam dicere, sub anathemate statuit, CLXIII, 295. — Privilegium pro parthenone Fontebraidensi, *ibid.*, 296. — Confirmat privilegia Atrebatensi episcopo concessa, *ibid.*, 297. — Monasterii S. Martini de Valle, cui apostolicæ tuitionis præsidium elargitur, ecclesias designat et enumerat privilegia, *ibid.*, 298. — Monasterii S. Bertini Sithiensis protectionem suscipit bonaque confirmat, *ibid.*, 301. — Monasterio Aquilicini assensit ecclesiâ S. Georgii prope Hesdinum, a Joanne episcopo Morinensi datam, *ibid.*, 303. — Araucanæ Ecclesiæ a Tricastinensi disjunctæ libertatem confirmat, *ibid.*, 304. — Monasterii Nonantulanæ possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 306. — Privilegium pro monasterio Arevallensi, *ibid.*, 308. — Bulla qua apostolicæ sedis tuitionem concedit xenodochio S. Joannis Hierosolymitano, *ibid.*, 314. — Privilegium pro monasterio S. Nicasi Rhemensis, *ibid.*, 317, 318. — Monasterio Anianensi cellam Jordanicensem subijcit, *ibid.*, 320. — Monasterii S. Victoris Massiliensis possessiones confirmat, *ibid.*, 327. — Bulla qua recensentur et suscipiuntur sub apostolicæ protectione mo-

nasteria Camaldulensis, *ibid.*, 330. — Tornacensis ecclesiæ clericis concedit habere episcopum. excusum Notiomensis ecclesiæ jugo, *ibid.*, 332. — Monasterii S. Bertini Sithiensis libertatem contra Pontium abbatem Cluniacensem tnetur, *ibid.*, 334. — Privilegium pro monasterio S. Rufi Avenionensi, *ibid.*, 336. — Privilegium pro ecclesiâ Aytensi, *ibid.*, 337. — Ecclesiæ Marsorum possessiones confirmat, *ibid.*, 338. — De conservanda monasterii S. Bertini Sithiensis libertate, *ibid.*, 338, 340. — Privilegium pro monasterio Tuteliensi, *ibid.*, 341. — Bulla pro Ebrolensi monasterio *ibid.*, 343. — Monasterii Subiacensis possessiones omnes et privilegia confirmat, *ibid.*, 345. — Privilegium pro ecclesiâ S. Laurentii Florentina, *ibid.*, 349. — Privilegium pro ecclesiâ S. Evasii (casalensis), *ibid.*, 350. — Privilegium pro episcopatu ecclesiæ Bononiensis, *ibid.*, 351. — Privilegium pro ecclesiâ Lascurrensi, *ibid.*, 354. — Ecclesiæ S. Marie in portu Ravennæ possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 356. — De monasterio S. Marie de Charitate, *ibid.*, 357. — Privilegia pro Pontio abbate Cluniacensi, *ibid.*, 358, 359. — Privilegium pro monasterio S. Victoris Parisiensis, regio diplomata concessa canonicis S. Victoris confirmat, *ibid.* — Confirmatio prima fundationis monasterii S. Margarethæ Baumburgensis, a fundatore Petro oblata, *ibid.*, 363. — Privilegium pro confirmatione donationum ecclesiæ Berchtesgadensis, *ibid.*, 368. — De privilegiis Ecclesiæ Gerundensis, *ibid.*, 371. — Privilegium pro monasterio Vallumbrossano, *ibid.*, 373. — Monasterii S. Petri Perusini possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 374. — Confirmat judicium Urbani II de concordia inita inter monachos S. Albini et Vindocinenses, *ibid.*, 382.

Bulla pro Maurilio Bracarensi archiepiscopo, CLXIII, 285. — Ecclesiæ Theatinæ possessiones quædam confirmat, 385. — Portugallensem ecclesiâ a metropolitani jurisdictione eximit et ejus diocesis limites assensit et confirmat, *ibid.* — Oratorium S. Marie penes Novum Burgum apud Aldenardum, membrum Eihomensis ecclesiæ tuendum suscipit, *ibid.*, 390. — Monasterii Sinselmensis privilegia confirmat, *ibid.*, 391. — Privilegium pro canonicis S. Fidelis, *ibid.*, 393. — Ad Bernardum Toletanum, primatem Segoviensem civitatem ipsius personæ permittit; monasterium S. Servandi donat, *ibid.* — Monasterium Fabariense ab episcopi Basileensis potestate liberat et bona ejus confirmat, *ibid.*, 397. — Ad clerum et populum Florentinum; innocentem eorum episcopum declarat; ejus calumniatores officii et beneficiis privat, *ibid.* — Gozarno Lugdunensi archiepiscopo primatum confirmat in Lugdunensi provincia, *ibid.*, 399. — Privilegium pro ecclesiâ S. Pancratii Hadmerstehensis, *ibid.* — Bulla pro monasterio S. Tiberii, *ibid.*, 401. — Monasterii S. Facundi Sahagunensis possessiones quædam et privilegia confirmat, *ibid.*, 400. — Monasterium S. Archangeli de Morissa Neapolitanum tuendum suscipit, ejusque bona et privilegia confirmat, 401. — Anselmo abbati Sabæ vices apostolicas in Angliâ adimistrandas, tribuit, *ibid.*, 408. — Declarat Robertum Vizalacensem abbatem esse in apostolicâ sedis tutela, 410. — Decretum quo adversus abbatem Crassenem abbatem Electensi confirmatur monasterium S. Polycarpi, *ibid.*, 410. — Privilegium ad confirmationem datum omnium bonorum monasterii S. Bartholomæi, *ibid.*, 412. — Privilegium pro ecclesiâ S. Marie in Portu, *ibid.*, 414. — Ecclesiâ S. Pancratii Barknangensem tuendam suscipit et ejus possessiones confirmat, *ibid.*, 415. — Privilegium pro monasterio S. Bertini Sithiensis, *ibid.* — Privilegium pro canonicis S. Fidelis, *ibid.*, 417. — Monasterii Micicacensis possessiones confirmat, *ibid.* — Albino abbati et canonicis S. Marie de Bosco capellam S. Nicolai Credonensem assensit, *ibid.*, 419. — Privilegium pro abbati Fontebraidensi, *ibid.* — Confirmatio privilegii regis Ludovici pro ecclesiâ Carnotensi *ibid.*, 421. — Antonio præposito S. Petri ad oratorium de Gampisraro, presbytero cardinali privilegia concedit, *ibid.*, 222. — Privilegium S. Petri de Marki S. Nicolai de Mugubi, *ibid.*, 423. — Monasterii Subiacensis possessiones quædam confirmat, *ibid.*, 424. — Privilegium pro ecclesiâ S. Trinitatis Norwicensis, *ibid.*, 425. — Monasterii Andrensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 434. — Privilegium pro ecclesiâ Belliocensi, *ibid.*, 435. — Monasterium Othoneense ejusque possessiones confirmat, *ibid.*, 439. — Bulla pro Gerardo de Ilam, decano ecclesiæ S. Quintinii, *ibid.*, 445.

PETRUS, Burgens. episcop. — Cluniacensi monasterio concedit et confirmat ecclesiâ de Caradiga, CLXVI, 855.

PHILIPPUS Francorum rex. — De decima Salasæ,

ne aliquid ulterius ullo modo exigatur occasione restaurationis Terra-Sanctae, CCIX, 869.

PHILIPPUS ALSATIUS, comes Flandriae. — Beneficiat abbatia Aldenburgensis ordis S. Benedicti, in diocesi Brugensi, CLXXIV, 1576.

PHILIPPUS, Flandriae et Viromandiae comes. — Confirmat donationes decimarum de Oudenburg, etc., CLXXIV, 1577. — De decimis totius Aldenburgensis parochiae, *ibid.*, 1579.

PIBO, episcopus Tullensis. — Privilegium pro monasterio S. Adriani, CLVII, 419. — Confirmatio privilegiorum prioratus de Asmautia, *ibid.*, 423. — Charta pro ecclesia S. Deodati, *ibid.*, 424. — Fundatio monasterii S. Leonis Tullensis, *ibid.*, 427. — Privilegium pro abbacia S. Leonis Tullensis, *ibid.*, 431. — Fundatio prioratus S. Theobaldi, *ibid.*, 433. — Privilegium pro ecclesia S. Mariae, *ibid.*, 435. — Fundatio prioratus S. Jacobi in Castello Novo pro abbacia S. Mansueti Tullensis, *ibid.*, 436. — Fundatio prioratus de Landecourt, *ibid.*, 439. — Charta de conservatione ecclesiae de Porto, *ibid.*, 440. — Privilegium pro ecclesia S. Gengulfi, *ibid.*, 443.

PIPINUS, vir illustris. — Charta qua concedit Epternacensi monasterio medietatem ipsius Epternaci, LXXXIX, 539. — Charta qua monasterium Epternacense sub sua defensione suscipit et fratibus ibi congregatis concedit, ut, defuncto Willibrordo Ultrajectensi, episcopo, sibi ex semetipsis constituant abbatem, *ibid.*, 541.

PIPINUS, rex. — Donat monasterio S. Dionysii castellum ad montem Sancti Michaelis in pago Viridunensi, XCVI, 1528. — Placitum de Teloneis in mercato Sancti Dionysii ad ipsum monasterium evindicatis, *ibid.*, 1530. — Decretum quo possessiones monasterii Prinsaeiensis, abbatibus Murbacensis, etc., confirmat, *ibid.*, 1531. — Diploma quo villam Tirmingea Fuldensi ecclesiae donat, *ibid.*, 1536. — Donationes in gratiam abbatibus Prumtensis, *ibid.*, 1537-1546. — Privilegium pro monasterio Sancti Maximini, *ibid.*, 1554.

RADBODUS, Tornacensis episcopus, diploma de libertate ecclesiae S. Aldembi Petri apostoli, CLXXIV, 1567.

RAIMBALDUS, Arelatensis archiepiscopus. — Privilegium pro monasterio S. Victoris, CXLIII, 1393. — Absolutionem a poenitentia impertitur in consecratione ecclesiae S. Mariae de Correno quo dotatur, *ibid.*, 1394. — Charta qua ecclesiam S. Genesii et S. Honorati dat Victorinis monachis, *ibid.*, 1396.

RAINALDUS II, Rhemensis archiepiscopus. — Confirmatio fundationis S. Jodoci de Nemore, CLXXII, 1343. — Charta fundationis monasterii Iglicensis, *ibid.*, 1350. — Charta de confirmatione Sancti Wimari, *ibid.*, 1352. — Confirmat omnes possessiones monasterii Silincurtis, *ibid.*, 1354. — Privilegium de aqua Vidula, maresco, herbagio et iurisdictione S. Theodorici usque ad eadem Raymonis, *ibid.*, 1356. — Charta pro monasterio Cluniacensi, CLXXXIX, 1058.

REMICIUS, episcopus Argentiniensis. — Testamentum donationis monasteriorum Aschoris et Werthae ad ecclesiam Argentiniensem, XCVI, 1582.

RICHARDUS, Constantiensis episcopus. — Charta super ecclesia de Morsalitis, CLXXXIX, 1071.

RIQUINUS, provisor Tullensis. — Charta de Frondensi cella pro Cluniacensi monasterio, CLXVI, 849.

RODULPHUS, rex. — Cluniacensi monasterio dat quendam praedia, CXLII, 1040. — Charta pro cenobio S. Petri Cluniacensi de S. Bassi in viculis donatione cum pertinentiis suis, XLII, 1041.

ROHINGUS, vir nobilis. — Charta qua Willibrordo Ultrajectensi episcopo, donat ecclesiam SS. Petri et Pauli in Antwerpen, LXXXIX, 583.

RUDOLPHUS I, rex Romanorum. — Cuidam cardinali gratias agit quod partes suas in curia Romana unice fovit, XCVIII, 718. — Remittit servitium vacante imperio non praestita, *ibid.*, 721. — Promittit pontifici se ejus reformationem contra exorbitantes Germaniae episcopos exsecuturum, *ibid.*, 737. — Cuidam principi pro litteris missis gratias refert, et significat se cum pontifice familiare Lausanae colloquium celebrasse, *ibid.* — Committit cuidam defensionem monasterii devastati, *ibid.*, 800. — Providet cuidam domui regulari de ordine Poenitentium, *ibid.*, 806. — Commendat comitibus et baronibus, etc., noviter electum episcopum, *ibid.*, 808. — Privilegium civilis Hallensis, *ibid.*, 810. — Commendat quendam canonicum Leodiensium ecclesiae, et ut ipsum quamprimum in curiam remittant, *ibid.*, 814. — Confirmat episcopi Leodiensis sententiam de terminis duellorum praefigendis, *ibid.*, 815. — Regi Francorum commendat monasterium Aeneae Vallis, *ibid.*, 816. — Hospitalarios domus Teutonice in suam specialem protectionem accipit, *ibid.*, 817. — Fratres hospitalis Sancti Joannis in Jerusalem recipit

in tutelam et eorum privilegia confirmat, *ibid.*, 819. — Cuidam concedit montes quosdam excolendos, *ibid.*, 826.

— Episcopo cuidam commendat quemdam abbatem, *ibid.* — Concedit cuidam principi facultatem eundem monachum tam, *ibid.*, 827. — Confirmat ejusdam monasterii privilegia, *ibid.*, 829. — Recipit in tutelam pupillum quinquennem, *ibid.*, 836. — Scribit contra indebite exigentes telonium, *ibid.*, 838. — Commendat quemdam pro beneficio quodam ecclesiastico, *ibid.*, 839. — Diploma quo ecclesiastica jura severo edicto tuetur, *ibid.*, 872.

SERGIUS II, papa. — Anshario Hamburgensi episcopo concedit usum pallii et alia privilegia, CXXIX, 997.

SERGIUS III, papa. — Bulla pro monasterio S. Galli, CXXXI, 971. — Privilegium pro ecclesia Silvae Candidae, *ibid.*, 975. — Bremensis Ecclesiae jura vindicat, *ibid.*, 974. — Privilegium pro capitulo Astensi, cui possessiones confirmat, *ibid.*, 976. — Monasterii Nonantulani privilegia confirmat, *ibid.*, 977. — Ecclesiae Viennensis privilegia et possessiones confirmat, eique nominatim Maurianensem et Segusianam ecclesias asserit, *ibid.*, 978. — Epistola ad Rogerum Hamburgensem episcopum, qua illi mittit pallium, *ibid.*, 980. — Privilegium pro monasterio S. Martini Turonensi, post illatum Turonibus a Normannis eisdem privilegia monasterii confirmat, *ibid.*

SERGIUS IV, papa. — Andreas episcopo Parentino possessionem parochiae Baviuensis castellorumque duorum asserit, CXXXIX, 1499. — Litterae quibus Vediano cuidam castrum Scuriense titulo emphyteusis concedit, *ibid.*, 1501. — Confirmat fundationem parochialis ecclesiae S. Michaelis apud Nonantulanum cenobium in agro Mutinensi, factam a Radulpho ejusdem cenobii abbate, *ibid.*, 1502. — Confirmat bona omnia ad Curanensem monasterium pertinentia, *ibid.*, 1504. — De monasterio Rivipullensi, *ibid.*, 1509. — Confirmat fundationem monasterii S. Petri Fentiotensis et bona ad illum spectantia, *ibid.*, 1514. — Privilegium pro monasterio Canigonensi, quo confirmat privilegia et jura olim illi concessa, *ibid.*, 1516. — Monasterium Arulense sub protectione Sedis apostolicae recipit, et a cujuscunque personae, etiam episcopi ordinarii, iurisdictione eximit, *ibid.*, 1517. — Privilegium lucrandi indulgentias illi qui advenierint in consecratione ecclesiae monasterii Montis Majoris, *ibid.*, 1520. — Monasterii S. Vincentii Vulturunensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1522. — De monasterio Bellilocensi, *ibid.*, 1523, 1527. — Michaelis archiepiscopi Salernitani jura metropolitana confirmat, *ibid.*, 1528.

SILVESTER II, papa. — Monasterium S. Lamberti Sequense confirmat et juribus ornat, *ibid.*, 269. — De monasterio Fuldensi, *ibid.*, 272. — Arnulfo archiepiscopo Remensi concedit ut, recepto baculo et annulo, archiepiscopali officio fungatur et omnibus insignibus solito more perfruat, cum his privatus fuerit quodam tempore, *ibid.*, 275. — Sacram coronam Stephano Hungarorum duci mittit, quem regio quoque nomine cohonestat; variisque concessis privilegiis, Strigoniensem ecclesiam, regni metropolitam insinuat, *ibid.*, 274. — Urgellensis ecclesiae bona et jura confirmat, *ibid.*, 278. — Ad Robertum Vizeiacensem abbatem, confirmat privilegia monasterii Vizeliacensis, *ibid.*, 279. — Ad Odonem episcopum Gerundensem, episcopatum Gerundensem sub sua tutelam recipit, privilegiaque et jura confirmat, *ibid.*, 281. — Bulla qua utrumque monasterium Stabulense et Malmundariense sub sua suscipit protectione, mandat quae ut in abbatis electione ex Strabulensi, si dignus reperitur, assumatur, *ibid.*, 282. — Monasterium S. Trinitatis et S. Petri Burguliense privilegia ornat, *ibid.*, 285.

SIMON, Tornacensis episcopus. — Diploma de donatione ecclesiae B. Mariae Virginis, in Aldenberg, cum totius parochiae, Aldenbergensis integritate, CLXXXIV, 1570.

STEPHANUS II, papa. — De hospitali et domo Romae Fulrado abbati concessa, LXXXIX, 1013. — Bulla ad Fulradum S. Dionysii abbatem, qua plura in monachos Sandionysianos plane nova et inusitata confert, *ibid.*, 1013.

STEPHANUS IV, papa. — Bulla pro monasterio Farfensi, CXXIX, 973.

STEPHANUS V, papa. — Diploma pro monasterio Corbeiensi, CXXIX, 794. — Ad Dominicum Ravennatem archiepiscopum, significat se consecrasse Placentini episcopum; in nihilo tamen velle se juri Ravennatensis metropolitani officere, *ibid.*, 796. Ad clerum et populum Placentinum. Dat illi pontificem Bernardum, et commendat submissionem metropolitano Ravennati, *ibid.*, 799. — Privilegium pro ecclesia Placentina, *ibid.*, 812. — Privilegium Huoggi abbati concessum, *ibid.*, 815. — Privilegium pro monasterio S. Ludgeri, *ibid.*, 814. — Privilegium pro monasterio Hertensi, *ibid.*, 815.

STEPHANUS VI, papa. — Privilegium archiepiscopa-

aus Narbonensis, CXXIX, 855. — Privilegium pro monasterio Vieliacensi, *ibid.*, 858.

STEPHANUS VII, papa. — Monasterio S. Vincentii Vulturnenis ejusque abbati Raimbaldo omnia jura et bona confirmat, CXXII, 1031. — Fundationem abbacie Bretonensis, in comitatu Namurensi confirmat, *ibid.*, 1053.

STEPHANUS VIII, papa. — Monasterium Tullense in diocesi Piacentina sub protectione Sedis apostolicæ recipitur, et soli abbati subjectum omnino declaratur, CXXXII, 1089. — Monasterii Buxerensis a Gauslino abbate Tullensi conditi privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1090.

STEPHANUS X, papa. — Epistola ad Gervasium archiepiscopum Remens. qua pro religione fortiter agentis auxilium pollicetur, etc., CXLII, 869. — Bulla, qua confirmat cleri secularis immunitatem a secularium potestatum iudiciis et oneribus, *ibid.*, 871. — Confirmatio concessionum aliorumque indultorum sacri cœnobii S. Petri Perusini, *ibid.*. — Canoniceorum Arelinorum bona confirmat, *ibid.*, 874. — Constitutio pro monasterio S. Prosperi Regini, *ibid.*, 876. — Privilegium per quod confirmat omnia monasteria, bona, jura et privilegia monasterio Cluniacensi antea concessa, *ibid.*, 879.

STEPHANUS, Parisiensis episcopus. — Charta pro canonicis S. Marci Parisiensis, CLXXIII, 1431. — Charta pro canonicis regularibus S. Victoris Parisiensis, *ibid.*. — Charta pro canonicis S. Joannis Rotundi, *ibid.*, 1423. — Charta de ecclesia S. Dionysii de Carcere, *ibid.*. — Charta de ecclesia Fossatensi, *ibid.*, 1424. — Charta fundationis abbatis Hederensis, *ibid.*, 1427.

STEPHANUS, rex Anglorum. — Charta pro monasterio Cluniacensi, CLXXXIX, 1065.

TELLO, episcopus Curienensis. — Possessiones concedit ecclesiis Sanctæ Mariæ et Sancti Martini, XCVI, 1538.

THEODORICUS, Flandrie comes. — Diploma confirmans donationes Cononis et Walteri factas ecclesiæ Aldenburchens. CLXXIV, 1569. — Remittit annuum censuum a certis bonis, etc., *ibid.*, 1571.

URBANUS II, papa. — Primatus Ecclesiæ Toletanæ in Hispania restituitur, CLI, 288. — Epistola ad Ildesundum Gallicie regem. Toletanam ecclesiam Saracenis ereptam gratulatur. Commendat Bernardum, archiepiscopum Toletanum, a sese pallio donatum, primatemque in totis Hispaniarum regnis constitutum, *ibid.*, 289. — Monasterii Cluniacensis possessiones et privilegia confirmat et Hugoni abbati mitræ, dalmaticæ, chirotecarum sandaliorumque usum concedit, *ibid.*, 291. — Privilegium pro abbate S. Joannis de Vineis, *ibid.*, 295. — Epistola ad Gebardum Constantiensem episcopum qua eidem legationem apostolicam, et procuracionem ecclesiarum in Saxonia et Alemania deferit et confirmat, *ibid.*, 297. — Privilegium pro monasterio Jesu Nazareni, *ibid.*, 301. — Frodoaldo abbati S. Pontii Tomeriarum concedit privilegium quo locum a cuiusvisque episcopi jurisdictione eximit, aliisque compluribus prerogativis exornat, *ibid.*. — Privilegium pro clericis et laicis Veilitrensibus, *ibid.*, 304. — Epistola ad Raimundum archiepiscopum Remens. illi pallium tribuit ac totius secundæ Belgicæ provincie primatum usque consecrandi Francorum reges asserit, 309. — Monasterii Balmensis apud Sequanos possessiones archiepiscopo confirmat Vesontionensi, *ibid.*, 311. — Bulla pro canonicis Pistoriensibus, *ibid.*, 317. — Pro canonicis Sancti Antonini diocesis Ruthenensis, *ibid.*, 319. — Pro ecclesia Gratianopolitana, *ibid.*, 320. — Monasterii S. Theofredi Calmiliacensis bona confirmat, *ibid.*, 322. — Majoris Monasterii tutelam suscipit, possessionesque ejus confirmat, *ibid.*, 324. — De parthenone S. Crucis Pictaviensis, *ibid.*, 328. — De monasterio S. Bartholomæi in Lipara, *ibid.*, 329. — Confirmatio erectionis canonice S. Marie in Nettembach, quæ sub apostolicæ Sedis protectione recipitur; confirmatisque bonis omnibus ad eam spectantibus, nonnulla eidem conceduntur privilegia, *ibid.*, 337. — Monasterium S. Sophiæ Beneventanum tenendum suscipit, et ejus possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 341. — De monasterio Reinhardsbornensi, *ibid.*, 342. — Privilegium pro ecclesia Pisana, cui ab civium erga Romanam Ecclesiam merita, episcopatus Corniacensis subijci, *ibid.*, 344. — Guarino, monasterii S. Laurentii Averani abbati, mitræ et annuli usum concedit, *ibid.*, 346. — De Privilegiis monasterio Cavensi concessis, *ibid.*, 347. — S. Brunoni Carthusianorum fundatoris et Lanino asserit locum a Rogerio comite concessam, et a Theodoro episcopo Scyllacino confirmatam, *ibid.*, 353.

Epistola ad universos episcopos Britannicæ. Dolensi episcopo concedit pallium, salvo jure Turonensis ecclesiæ, *ibid.*, 359. — S. Canonicorum Sancti Pauli Narbonensis propositum vitam regularem profitendi confirmat, *ibid.*, 360. — Epistola ad omnes fideles. De ecclesia S. Mariæ Casinensis monasterii a se consecrata et privilegio mu-

nita, *ibid.*, 363. — Ecclesiam S. Nicolai secus muros urbis Pictaviensis confirmat Monasterio Novo ejusdem urbis, *ibid.*, 367. — Bulla qua donationem a Mathilde comitissa factam monasterio S. Blasii confirmat, *ibid.*, 374. — Monasterii Vindocinensis iura et possessiones confirmat, *ibid.*, 380. — Privilegium pro Turonense Ecclesia, et ei subijciatur Ecclesia Dolensis, *ibid.*, 385. — Præcipit universis episcopis per Britanniam constitutis ut Turonensi archiepiscopo tanquam metropolitano parent, *ibid.*, 387. — Privilegium pro canonicis Pistoriensibus, *ibid.*, 399. — Bulla pro monasterio S. Petri de Puteolis et Sancti Egidii, *ibid.*, 398, 399. — Monasteria S. Georgii in Nigra Silva et Hirsaugiense sub Sedis apostolicæ protectione suscipit, et bona ejus ei confirmantur, *ibid.*, 402. Bulla pro abbate S. Petri in Nigra Silva, *ibid.*, 403. — Privilegium pro monasterio Cluniacensi, *ibid.*, 410. — Pro ecclesia S. Petri de Guastalla, *ibid.*, 412. — Pro monasterio S. Abundii Comensis, *ibid.*, 417. — Ecclesia S. Petri Standalmontensis a Mathilde comitissa B. Petre tradita, protectionem suscipit et bona confirmat eae lege ut clerici quotannis denarium aureum, aut quatuor quoque anno bysantium palatio Lateranensi persolvant, *ibid.*, 419. — Privilegium pro Ecclesia Vesontionensi, *ibid.*, 421. — Privilegium pro monasterio monialium S. Petri Baziliensis, *ibid.*, 422. — Caturicensis ecclesiæ canonici confirmantur in professione vite regularis, quam recens professi erant, *ibid.*, 423. — Privilegium pro monasterio Casa Dei, *ibid.*, 424. — Bulla pro monasterio S. Egidii, *ibid.*, 425. — Confirmat regularem disciplinam canonicorum S. Avenionensis ecclesiæ qui cum bonis omnibus ad canonicam ipsam spectantibus sub protectione Sedis apostolicæ suscipiuntur, *ibid.*, 426. — Privilegia pro ecclesiis S. Rufi, et Matisconensi, et pro monasterio Salviacensi, *ibid.*, 430.

Bulla confirmationis privilegiorum monasterii Celsivacensis, CLI, 432. — Episcopis Engolismensis confirmat preposituram de Juliano ab Adelmaro illis factam, *ibid.*, 435. — Monasterii Aubechiensis possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 434. — De prioratu Maxiniacensi, *ibid.*, 442. — Pro monasterio Tutelensi, *ibid.*, 444. — Privilegia ecclesiæ Turonens. confirmat, *ibid.*, 449. — Bainsoneensem ecclesiam, a parentibus suis Cluniacensi cœnobio donatam, auctoritate sedis apostolicæ munit et Suveroniensi Ecclesiæ jura determinat, *ibid.*, 450. — Trenoricensis monasterii bona juraque omnia in tutelam apostolicæ Sedis recipit, *ibid.*, 451. — De monasterio S. Vincentii Metensi, *ibid.*, 452. — De abbacia S. Bertini ordinis S. Benedicti Audomarensi, *ibid.*, 453. — Privilegium pro Marbachensi ecclesia, *ibid.*, 455. — Privilegium quo abbates Cormeriacenses baculum pastorem de sepulcro S. Martini, communi decani et capituli jussu sumant, *ibid.*, 456. — Privilegium pro S. Martini Turonens. canonicis, *ibid.*, 459. — Bulla pro monasterio Novo Pictaviensi, qua illud sub Sedis apostolicæ protectione suscipit, illudque Cluniacensi monasterio subijci, *ibid.*, 461. — Pro monasterio S. Martialis Lemovicensis, *ibid.*, 463. — Abbati Anacalpo Angeriacensi Burisacensem ecclesiam dono episcopi Belvacensis acquisitam et stipulatione regis Francorum munitam confirmat, *ibid.*, 465. — Monasterio Cluniacensi cellam S. Michaelis de Monte alto asserit, *ibid.*. — Bulla confirmationis privilegiorum monasterii Moyasiacensis, *ibid.*, 466. — Diploma de donatione abbatis Belli Locii, *ibid.*, 468. — Confirmat bona monasterii Rivipollensis, cui nonnulla immunitatis ac exemptionis privilegia conceduntur, *ibid.*, 472. — Privilegium pro monasterio Balneolensi, *ibid.*, 474. — De monasteriis Juviniacensi et S. Egidii, *ibid.*, 476, 477. — Bulla pro ecclesia S. Saturnini Tolosæ, *ibid.*, 478. — Monialibus Cremonensibus S. Joannis evangelistæ, omnia illarum jura confirmat, *ibid.*, 484. — De monachis monasterii Cluniacensis, *ibid.*, 485. — Casinense cœnobium ejusdemque bonis ab omni jurisdictione liberum sub sanctæ Sedis protectione confirmat, cæterisque per occidentales monasteris præferendum eas declarat, *ibid.*, 492.

Privilegium ad S. Hugonem pro immunitate cellarum Cluniacensium et interdicto ac libertate convocandi apud Cluniacem quem voluerit antistitem ad christum conficiendum et oleum benedicendum, CLI, 493. — Selmoriaci pagus Ecclesiæ Gratianopolitane asseritur, *ibid.*, 494. — Ecclesiæ Narbonensis privilegia corroborat, *ibid.*, 495. — Privilegium pro ecclesia Verulana, *ibid.*, 496. — Ecclesiæ S. Mariæ Buronensis protectionem suscipit; bona confirmat, privilegia constituit, impositum fratribus byzantiis censu annuo, *ibid.*, 498. — Bulla pro monasterio Willengensi, *ibid.*, 501. — Pro ecclesia Urgellensi, *ibid.*, 502. — Ascensum Ecclesiæ caput Jacensis Ecclesiæ constituit, *ibid.*, 504. — De privilegio monarchia Siciliæ, *ibid.*, 506. — Alohano, Salernitano archiepiscopo.

ejusque successoribus Acherontina et Consentina provinciarum primatum asserit, *ibid.*, 507. — Bruno et Lantini eremitarum possessiones concessas a Bogerio comite et Joanne episcopo. Scyllarensi confirmat, *ibid.*, 509. — Bulla pro monasterio S. Cucuphat, *ibid.*, 513. — Bulla pro Casinensi monasterio, *ibid.*, 515. — Pro abbate Majoris monasterii Turonensis, *ibid.*, 518. — Privilegium immunitatis Schaffhusano in Hirsugia monasterio concessum, *ibid.*, 519. — Privilegium Raginero abbati monasterii S. Petri Crispulensis Romae concessum, *ibid.*, 522. — De monasterio Latiacensi, *ibid.*, 533. — Pro ecclesia Jaccensi, *ibid.*, 536. — Epist. ad ceterum et populum Paternitanum, *ibid.*, 538. — Ecclesiam S. Trinitatis in loco qui Pons Guinzeli dicitur privilegia instituit, ea lege ut clerici Mediolanensis monetae nummos sex quatuor annis Lateranensi patio persolvant, *ibid.*, 535. — Epistola ad Galonem S. Quintuli Bellocensis praepositum, qua confirmat donationem terrarum de Albella factam a Guillelmo episcopo Parisiensi, *ibid.*, 537. — Epist. ad Hugonem Lugdunensem archiepiscopum; ei nuntiat tandem primatum ejus a Daimberto, Senonens., archiepiscopo agniti Romae esse, *ibid.*, 545. — Clero et populo Lemovic. Humbaldum episcopum commendat, *ibid.*, 552.

URBANUS III, papa. — Ecclesiam S. Evasii protectionem suscipit, possessiones ac privilegia confirmat, CCLII, 1531. — Petro Spoletano archiepiscopo jus praeferen-
ciae crucis per totam regnum Hungariae asserit, *ibid.*, 1535. — Privilegium pro quod confirmat omnia bona, jura et possessiones prioratus S. Petri de Consilio, *ibid.* — Privilegium pro quod confirmat omnia bona et jura prioratus B. Mariae Montis Desiderii, *ibid.*, 1538. — Assignmentem decimarum factam ecclesiam S. Silvestri Venetae confirmat, *ibid.*, 1542. — Privilegium pro monasterio S. Trinitatis Lucernensis, *ibid.*, 1547. — Pro monasterio S. Sixti Placentini, *ibid.*, 1555. — Ecclesiam S. Mariae de Reso tuendam suscipit et ejus possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 1555. — Privilegium pro monasterio S. Jacobi Pontideni, *ibid.*, 1560. — Pro ecclesia S. Mariae Spoletanae, *ibid.*, 1563. — Monasterii S. Mariae Civitatis protectionem suscipit, bonaque ac jura confirmat, *ibid.*, 1564. — Monasterii Cluniacensis protectionem suscipit et bona quaedam et privilegia confirmat, *ibid.*, 1565. — De parthenone S. Petri de Luco, *ibid.*, 1570. — De monasterio S. Apollinaris Cluniensis, *ibid.*, 1571. — De monasterio S. Salvatoris Berardingensis, *ibid.*, 1575. — Hugoni abbati, Cluniacensi asserit capellaniam ecclesiam S. Viviani Broletensis, *ibid.*, 1577. — Monasterii Cluniacensis bona ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1579. — Monasterium Tegernseense suscipit et bona confirmat, *ibid.*, 1585. — De monasterio Rispensi, *ibid.*, 1585. — Privilegium pro domo hospitali fratrum Cruciferorum S. Petri Boicensium, *ibid.*, 1587. — Monasterium Vallumbrosanum tuendum suscipit et ejus possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 1590 et 1515. — De monasterio S. Mariae Magdalene, de ecclesia Camensis Gradensi, *ibid.*, 1594, 1597. — Ordinis Aridagantini instituta ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1599. — Ecclesiarum SS. Joannis et Pauli, S. Martini, S. Stephani majoris et S. Stephani minoris sustentationi canonicorum ecclesiam S. Petri destinatarum possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1603. — Privilegium pro monasterio S. Petri Esioniensi, *ibid.*, 1607. — Fratibus Grandimontensibus concedit ut in generali terra interdicto pulvere usum campanarum liceat, CCLII, 1615. — Privilegium pro ecclesia S. Joannis Baptistae Latisanensis, *ibid.*, 1618. — Pro ecclesia S. Joannis Leodiensi, *ibid.*, 1620. — Ecclesiam S. Vincentii Bergomatem tuendam suscipit ejusque bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1629. — De monasterio S. Mariae Selteinsienensis, *ibid.*, 1631. — De ecclesia Augustensi, *ibid.*, 1631. — De monasterio S. Mariae Tongerloensi, *ibid.*, 1630. — Privilegium pro monasterio S. Cornelli Nivorensi, *ibid.*, 1637. — Parthenonem S. Grati Bergomatem tuendum suscipit et ejus possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 1640. — Canonicorum Ecclesiam Pisanam possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1648. — Decreta concilii a Petro archiepiscopo Spulano et ejus suffraganeis celebrati emendat et confirmat, *ibid.*, 1646. — Monasterii S. Mariae de Carcere protectionem suscipit et bona juraque confirmat, *ibid.*, 1649. — Privilegium pro ecclesia S. Castoris Cardonensi, *ibid.*, 1657. — Monasterii S. Petri Gaudensis sive Blandiniensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1659. — De monasterio S. Mariae Servensis, *ibid.*, 1661. — Privilegium de pignaria libertate monachorum Carra insulae, *ibid.*, 1663. — Monasterium S. Sepulchri Piacentinum tuendum suscipit, etc., *ibid.*, 1663. — Sororibus S. Nicolai Furnensibus annuos solidos quinquaginta donatos a Gertrude quondam comitissa Mauriniana, *ibid.*, 1668.

— Privilegium pro monasterio S. Mariae de Campo Martis Romano, *ibid.*, 1669. — Privilegium pro ecclesia Concordiensis, *ibid.*, 1670. — Ordinis Cisterciensis abbatem privilegia confirmat, *ibid.*, 1672. — Praepositi Regii possessiones confirmat, *ibid.*, 1674. — Henricum Bituricensis archiepiscopum per totam provinciam Bituricensem suum creat legatum, excepto Dolensi monasterio, *ibid.*, 1675. — Michaeli abbati monasterii S. Petri Mailnensis ejusque successoribus usum mitrae, sandalorum, caligarum et chirotecarum concedit, *ibid.*, 1676. — Privilegium pro ecclesia S. Salvii Florentina, *ibid.*. — Canonice S. Ursi asserit vineam ab episcopo Augustensi donatam, *ibid.*, 1677. — Sententiam inter monachos S. Savini et canonicos Majoris ecclesiae Placentinae latam ab arbitris confirmat, *ibid.*, 1678. — Canonice S. Opportuna Parisiensibus asserit ecclesiam Sanctorum Innocentium, *ibid.*, 1679. — Privilegium pro monasterio S. Pauli de Parma, *ibid.*, 1680. — Monasterio Cluniacensi monasterium S. Germani Altesiodorensis asserit, *ibid.*, 1683. — Abbati Wizeliacensi et ejus successoribus usum mitrae, chirotecarum et annuli asserit, *ibid.*, 1685.

Hugoni abbati et canonicis ecclesiae Praemonstratensis possessiones quasdam asserit, CCLII, 1485. — Domini S. Thomae Parisiensis asserit possessiones quasdam a Roberto comite donatas, *ibid.*, 1487. — Privilegium pro parthenone S. Petri Cremellensis, *ibid.*, 1490. — Fines parochiales ecclesiarum S. Pauli et S. Vitalis Veronensium a duobus cardinalibus constitutos confirmat, *ibid.*, 1491. — Monasterii S. Nicolai in litore Veneti bona et jura confirmat, *ibid.*, 1493. — Monasterii Mortuodensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1494. — Privilegium pro monasterio Vallis Altae, *ibid.*. — Parthenonis R. Zachariae Veneti possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1496. — Ecclesiam S. Petri Bononiensem tuendam suscipit ejusque bona et jura confirmat, *ibid.*, 1500. — Privilegium pro abbatis S. Gislei, *ibid.*, 1502. — Monasterium S. Salvatore de Trebia tuendum suscipit et ejus bona juraque confirmat, *ibid.*, 1505. — Privilegium pro ecclesia Platiensis, *ibid.*, 1512. — Bulla pro monasterio B. M. de Voto, *ibid.*. — Parthenonem S. Grati Bergomatem tuendum suscipit et ejus bona confirmat, *ibid.*, 1517. — De Parthenone S. Euphemiae Mutinensis, *ibid.*, 1518. — Ordinis Praemonstratensis privilegia quaedam confirmat, *ibid.*, 1520, 1521. — Ecclesiae Bononiensis bona confirmat, *ibid.*, 1522. — Privilegium pro ecclesia Cervlesensi, *ibid.*, 1524. — Sententiam a constitutis iudicibus laicam inter ecclesiam S. Michaelis Nonantulanam et S. Martini Cassinensem confirmat, *ibid.*, 1531. — Privilegium pro monasterio L. Zenonis Veronensi, *ibid.*, 1532.

VICTOR II, papa. — Privilegium ad Hugonem Cluniacensem abbatem, cui confirmat omnia monasteria, bona et jura consuevit Cluniacensi concessa, CXLIII, 803. — Ferrarienses canonicos tuendos suscipit, bonaque eorum confirmat, *ibid.*, 808. — Privilegium pro ecclesia Bononiensi, *ibid.*, 809. — Praeceptum de possessionibus Molianensis monasterii non invadendis, *ibid.*, 810. — Adalberto archiepiscopo Hamburgensi, pallii mitraeque usum concedit et privilegia ejus ecclesiae corroborat, *ibid.*, 811. — Canonicos ecclesiae S. Mariae Pisanam tuendos suscipit et eorum bona confirmat, *ibid.*, 812. — Ecclesiam Asculanensem possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 815. — Abbatem Andavensis jura et privilegia confirmat, *ibid.*, 815. — Privilegium pro libertate monasterii Eliensis, *ibid.*, 816. — Rolando episcopo Ferrariensi ejusque Ecclesiae omnia jura ac privilegia confirmat, *ibid.*, 817. — Brunonem abbatem Dervensem Tebalio comiti commendat, *ibid.*, 818. — Bulla pro ecclesia SS. Simonis et Judae, *ibid.*, 822. — Privilegium pro monasterio Fuldensi, *ibid.*, 824. — Pro ecclesia Trevirensi, *ibid.*, 826. — Litteras quibus ecclesiam Sylva Candida privilegia Humberti episcopi gratia amplius, *ibid.*, 828. — Privilegium pro monasterio S. Bertini, *ibid.*, 829. — Bulla pro monasterio Casinensi, *ibid.*, 831. — Privilegium Winimanno archiepiscopo Ebrudunensi concessus, *ibid.*, 834. — WALTERIUS, Cahilonensis. episc. — Charta de acquisitione partis comitatus Cahilonensis a Saverico comite, CXL, 1166. — Charta pro monasterio Cisterciensi, *ibid.*, 1169. — Charta qua dat Marcello ecclesiam de Boens., *ibid.*, 1170.

WALTERUS DE HEINES. — Diploma confirmant donationes a patre suo et patruo factas ecclesiam Aldenburghensi, *ibid.*, 1572.

WIDO, Remensis archiepisc. — Charta qua Remigianis confert altare de Crussiniano, CXLII, 1106. — Charta qua altare Germercii confert consuevit Moosomensi, *ibid.*, 1407.

WILLELMUS, Conquestor. — Diploma, pro ecclesia S. Andreae Boffensi, CXLIX, 1519, 1530, 1531; pro liber-

tate Meldnensis cœnobii, 1331, 1332; pro ecclesia Petrobουργensi, 1333; pro cœnobio Bathoniensi in agro Samersatensi, 1333; pro ecclesia S. Mariæ, Stowensi, 1333; de exambio Sanctæ Mariæ de Sterne, 1334; pro cœnobio S. Edmundi in agro Suffolciensi, 1334; pro cœnobio de Bello in agro Sussexiensi, 1336; pro fundatione cœnobii Armethwaytensis in comitatu Cimbræ, 1339; pro fundatione abbatiæ de Solebi, 1361; pro ecclesia SS. apostolorum Petri et Pauli, 1363; pro ecclesia S. Mariæ Eboracensis, 1363; pro cœnobio S. Dionysii in Francia, 1364; pro fundatione abbatiæ S. Stephani de Cadomo in Northmaunni ducatu, 1365, 1366; de donatione baronum et nobilium huic cœnobio facta, 1367; pro confirmatione terrarum ad abbatiam Eveshamensem in Warwicensi comitatu jacentium, 1369; terram de Staninge et Bereministri in Anglia concedit abbatiæ Fiscammensi, 1369; donationes ecclesiarum de Mincherte, Bridetune, Scoretan et Lancestre monasterio Fiscanensi, 1370; pro xenodochio B. Petri Eboracensis, 1370; pro monasterio Floriacensi, 1371; pro monasterio S. Richarii, 1373; pro majori monasterio S. Martini, 1374.

WILLELMUS, Remens. archiepisc. — Iis omnibus qui nundialis interfuerint, quæ die Paschatis juxta hospitale leprosorū celebrabantur, indulgentias concedit, CCIX, 839. — Remenses peioris conditionis esse non ferens quæ cæterarum urbium incolæ qui suis magistratibus gaudebant, restituit scabinos, jus eis impertiendo civiles causas forensesque excutiendi, tribus exceptis casibus in charta contentis, *ibid.*, 830. — Sanremigiani monasterii jura et consuetudines confirmat, *ibid.*, 832. — Charta super pactis inter Ecclesiam Rhemensem et D. Rainaldum de Roseto super villa de Frasilcurte habitis, *ibid.*, 833. — Burgensibus castri Belhmontis in Argona, ab ipso constructis, pomerium ejus protenderetur, etc., *ibid.*, 840. — Privilegium de pace facta inter Alanum de Rocho et Rhemenses, *ibid.*, 842. — Ecclesiæ S. Remigii personatum de Driacurto pro anniversario suo et fratris sui Henrici celebrando concedit, quin et aliorum anni-

versaria, ne oblivioni traderentur, enumerat, *ibid.*, 844. — Charta de banno Castellani monasterii S. Remigii restituto, *ibid.*, 845. — Charta qua duodecim libros annuatim percipiendas canonicis S. Dionysii assignat, recompensatione decimæ quam habebant in Jardo, etc., *ibid.*, 848. — Charta liberatum et consuetudinum habitantium in villa de Thuisy prope septem Salices, *ibid.*, 831. — Omnibus fidelibus qui in solemnitate B. Joannis ad ecclesiam apud virtutum ab Henrico Campanie comite fundatam eleemosynas erogaturi accesserint, iis 11 dies de injunctis sibi penitentibus relaxat, *ibid.*, 833. — Charta qua vallem Radigionis et plura alia confert capitulo Rhemensi, *ibid.*, 835. — Abbatibus S. Remigii, Nicasi et Dionysii facultatem habendi servientem unum, seu burgensem liberum in banno suo cum eadem immunitate, qua fruuntur burgenses canonicorum concedit, *ibid.*, 837. — Leposis Rhemensibus, ob nundinarum translationem in vicum Culturæ, centum sextarios in excambium, concedit, CCIX, 839. — Transactio inter Rhemensem archiepiscop. et capitulum de Francis servientibus.

WILLELMUS PIUS, Arvernorum comes et Aquitanorum dux. De constructione Cluniacensis loci, CXXXI, 1, 815.

WILLELMUS Petragoricens. episc. — Lat Cluniaco et Pontio abbati Ecclesiam Theodori de Rocaboutori, CLXVI, 831.

WILLELMUS comes. — Charta de concordia inter ipsum et abbatem Cluniacensem super Mauziacensi et Celsiacensi monasteriis, CLXXXIX, 1067.

WILLELMUS abbas S. Thomæ de Paracito. — Institutio super anniversaria ejus die, quomodo sit agenda post obitum ejus, CCIX, 758.

WILLIBRODUS (S.), Ultrajectensis episc. — Testamentum quo plurima dona confert Epternacensi monasterio, LXXXIX, 554.

ZACHARIAS (S.), papa. — Epist. ad Burchardum episcopum Wirtzburgensem, qua confirmat ejus sedem episcopalem a Bonifacio archiepiscopo institutam, LXXXIX, 922. — Bonifacio archiepiscopo mittit pallium pro tribus metropolitans, LXXXIX, 925. — Moguntiam sedis in metropolim erectio, LXXXIX, 933. Privilegium pro monasterio Fuldensi, LXXXIX, 934.

CXXV.

INDEX DE S. PONTIFICIS POTESTATE TEMPORALI.

IN HOC INDICE DUAS STATUIMUS PARTES, SCILICET.

1° De hujus potestatis jure; 2° De illius exercitio.

In prima parte sub uno articulo explicantur verba Christi quibus auctoritas Romani pontificis stabilitur in persona B. Petri apostolorum principis, et an in illis agatur de potestate temporali.

In secunda sub binis articulis quæstio in medium profertur: 1° Per notiones et monumenta historica de hac potestate humana; 2° Per rationes desumptas ex jure naturali, jurejurando a summis pontificibus hac de re emisso, commodo et incommodo, et ex donationibus in quas exercetur.

PARS PRIMA.

De privilegiis summorum pontificum, ipsis a Christo in persona B. Petri concessis, et an in illis agatur de potestate temporali.

Incredibile prorsus et inexplicabile est quot homines insanabili odio in pontifices Romanos priscos juxta ac recentiores ardeant, et quot modis hoc suum, non humanum, sed plane tartareum, odium testentur palamque faciant; in quibus primum locum obtinent mendacia, maledicta, convicia, simenta, commenta innumerabilia, quibus omnes propemodum libros complent ac infarciunt, tam immodice et impotenter ut multi ex horum officina profecti libri nil videantur aliud esse quam unum quoddam perenni et nusquam interrupto filo contextum

mendacium et convicium et calumnias, etsi ab omniviro alienissimas, ingerunt, oggerunt, occidunt, reiciunt, privatim et publice ingemunt, ut pontifices Romanos omnibus exosos, invisosque efficiant, memores illius: « Dolus an virtus » falsitas an veritas, « quis in hoste requirit? »

Nunc vox una auditur: « Nunc agite, o Cæsar, reges, principes et magnates, et quicumqueprehendere potestis, apprehendite. Maledicta sit manus otiosa et ignava. Et primum, erioite pontifici Romani, Romandiolani. Urbis

nam, Bononiam et omnia quæ tenet et possidet eo nomine quod pontifex sit; nam ille est poseosor pessimar fidei; mendacis ac fraudibus acquisivit omnia. At quid dico, mendacis et cadibus? Imo blasphemis suis et idololatriæ imperio Romano subtraxit, et eripuit, et sibi subiecit, et mercedis loco sua superstitione innumeras animas ad inferos deduxit. Deinde magistratos debebat pontificem et cardinales et reliquos ejus ordinis et superstitiosis et impuræ sanctitatis consortes capere, eisque, et blasphemis solent peniri linguas, per carvicem extrahere, et prædiceret patibulo eos ex ordine redigere ad eum plane modum quo ipsi bulis suis signa appendere solent, licet hæc poena longe inferior et mitior esset ipsorum blasphemis et idololatriæ. His rite peractis, posset etsi sane concedi et in patibulo inter corvos aut in inferno inter diabolos, unum, aut quot, pro arbitrato suo vellent, celebrare concilia, CXLVIII, 196.

Lutherus ipse, vesanus apostata, in suo libro Contra papatum jam dixerat: Ego vero, si Cæsaris essem loco, hoc artutium agerem: cunctos nebulosos illos nefarios, pontificem et cardinalem et reliquos ejus fariam homines una quasi catena connexos et succinctos, haud longius quam ad tria milliaria, Ostiam, nimirum, abigerem; solui enim et disclucti vitæ tam procul abirent eo quo nollent. Est autem in eo loco piscina quedam quam Latini mare Tyrrhenum vocant, salubre balneum contra omnes lues, languores, et morbos immundæ sanctitatis pontificiæ et omniæ cardinalium et totius cathedræ pestilentiam. In id vero istos mollissimos collocatos lavarem strenue. Quod si contingeret ut aquam ferre abhorrent, quemadmodum male feriati et obsessi solent ad aquam trepidare, aliquid illis adjicerem de petra, super quam ipsi et Ecclesia eorum fundata est; imo clavibus illis aliquid annexerem, quibus omnia posset solvere, quæ in celo et in terra sunt, et aquæ imperarent quæ vellent. Pastorale etiam pedum ac clavam illis oporteret in procipectu esse, quibus aquæ impingerent alas, adeo graves, ut sibi ex ore et naribus sanguis exundaret. Postremo etiam cum illis vaderent pascua sua, quibus in balneo se recrearent ac reficerent, nimirum universa decreta, decretalia Sexti, Clementinæ, extravagantes, bullæ, indulgentiæ, litteræ butyrales, caseales, lacteales, de collis ipsorum suspensæ, propter omnimodam securitatem, CXLVIII, 196.

Verumenimvero fremant plerique, frondeant, insaniant, manus, pedes, calces et capita eorum sua in petram, super quam Sedes apostolicæ fundata est, illident; contrivis timent, fulminant, fulgurent, millenis maledictis et mendacissimis figmentis apostolicæ Sedis antistites læcerent ac lincinent; « Qui habitat in celis irridebit eos, et Dominus subvertet eos » (Psalm. 11); et nos cum divo Augustino (XLIII, 300) palam et intrepide illis recriminus. Cathedra quid tibi fecit ecclesiæ Romanæ, in qua Petrus sedet et in qua hodie Anastasius (nunc Pius IX) sedet? Quare appellas cathedram pestilentiam? Cathedram apostolicam? Si propter homines quos putatis legem Inqui et non facere, numquid Dominus, noster Jesus Christus propter Phariseos de quibus ait: « Dicunt enim et non faciunt, » cathedræ in qua sedebant ullam fecit injuriam? Nonne illam cathedram Moysi commendavit, et illo verrat cathedræ honore redarguit? Ait enim: « Super cathedram Moysi sedent; quæ dicunt facite, » etc. Hæc si cogitaretis, non propter homines quos infamatis blasphemaretis Cathedram apostolicam, cui non communicatis. Sed quid est aliud quam nescire quid dicere, et tamen non posse nisi maledicere.

Porro ut aliqui vita et moribus minus laudabiles et commendabiles cathedram Petri obtinissent, vel tenuissent; quid inde? Quandoquidem de præpositis malis securam fecit plebem suam, ut ait sanctus Augustinus (XXXIII, 403), ne propter illos doctrinæ salutaris cathedra deseratur, in qua cogitatur etiam mali bona dicere. Neque enim sua sunt quæ dicunt, sed Dei, qui in cathedra unitatis doctrinam posuit veritatis. — Etiam in illum ordinem episcoporum, pergit idem Augustinus (XXXIII, 196, 197.) qui ducitur ab ipso Petro usque ad Anastasium (Pium IX), qui nunc super eandem cathedram sedet, quispiam traditor (improbos) per illa tempora subrepsisset nihil præjudicaret Ecclesiæ, et inopercitibus Christianis, quibus Dominus providens ait, de præpositis malis: « Quæ dicant, facite » etc.

« Mais les prétentions des Papes, dit-on, ont de tout temps été excessives, même en ce qui ne touche que le pouvoir spirituel; elles ont souvent été attaquées et combattues par les catholiques les plus orthodoxes. Des évêques, tels que S. Cyprien de Carthage, Isidore de Séville et autres ont semblé les dénier aux Papes au nom de l'Évangile. L'Eglise de France, au temps de

Louis XIV, était de ce sentiment. Cependant la primauté juridictionnelle du Pape n'est-elle que de droit ecclésiastique et humain et non de droit divin? c'est cette question qui est en litige dans cette partie de notre INDEX; car pour ce qui est du pouvoir temporel des Papes, *videtur dici posse*, que la papauté temporelle n'est pas établie de Dieu, et que, tous les pouvoirs spirituels du Pape, même admis, il ne s'ensuivrait nullement, quelque il imités qu'on les veuille, que les États Romains soient sa propriété par le seul titre de la papauté temporelle. »

Cum ista plus minusve lucide deducantur ex sequentibus visum fuit ea per analysim in antecessum hic prænotare.

Sed tædem quidquid sit vel eveniet, sedis apostolicæ patrimonium a summis pontificibus vindicari debent, tum jure patrimonii, tum alio potiori divinis et legitimis emanante, quo res Deo sacræ per summum sacerdotem procurandæ, possidendæ, retinendæ, et vindicandæ et repetendæ sunt a sacrilegis usurpatoribus quoties occupantur. Hinc est quod inter pontifices maximos, qui hæc jura acriter defenderunt, quidam imprimis fuerit, inter quos numerantur Gregorius III et Zacharias, ut hos duos nominemus, latentis Gregorium VII et Bonifacium VIII, et nostris temporibus Pium IX, horum omnium, illustrissimum; Gregorius III vi armorum, et Zacharias, ut ille innocentia morum et vitæ sanctitate celebris, agendo, civitates Sedi apostolicæ ablatis recipere conati sunt, at quæstiones moveantur, et lector judicabit.

ADRIANUS II, papa ait: Qui B. Petro apostolorum principi Dominus noster oves suas, totam videlicet Ecclesiam, pretioso jam sanguine suo redemptam, post passionis vincula, post clavorum vulnera, et crucis ludibria atque resurrectionis gloriam, tertio commendavit dicens: « Pæce oves meas, pæce agnos meos. » (Joan. xxi) nos vice nique apostolatus illius, Domino in omnibus cooperante, imitantes, in virga equitatis et justitiæ, in longanimitate benignæ humilitatis et patientiæ gregem Domini pabulo *spiritualis vitæ* pascendum et cura solenti custodiendum divina susceptus voluntate. — Os apostolatus nostri, septiformis Spiritus gratia plenum,.... Aurem cordis tui celesti, o inclyte rex Lothari, nane clavigero beato Petro in nobis loquenti aperias, CXLII, 1259.

Nos procul dubio Cælestinus bonorum lætitiæ adipisci merebimur si super oves dominicas sollicite vigilemus, ne videat nos vel per insidias odii sui discordiæ vorax lupus invadat, vel per cupiditatem avidus ille leo deglutiatur qui, docente Apostolorum principe, circuit quarens quem devoret, CXLII, 1263.

Nemo plane dubitat nullum facinus esse, quod Ecclesiæ data sibi divinitus potestate ab eo desistentibus non possit absolvere et penitentibus relaxare, cui dictus: « Quæcunque dimiseris super terram, » etc.... in quibuscunque omnia sunt, quantacunque et qualia, sicut.

Tu vero (epist. ad Hincmarum Remens.) quæ siluisti, et contra te faciens saltem leviter non insurrexisti, non solum consors, sed etiam, quod est deterius, hujus tyrannidis auctor esse videris. Et ideo, na et nos ipsi pro taciturnitatis silentio apud Deum redditorem unicuique juxta opus suum reprehensibiles esse videamur, apostolicis somnolentiam vestram excitamus affatibus, et qui aliter non debemus, ut ad te revertaris præcipimus, 1501, 1502.

ANASTASIUS, Biblioth. — Potestatem regum et principum in subditis sibi gentes a Deo unice profectam esse tam sacra Scriptura tum constans traditio Patrum affirmant. At vero nulla in terris dominatio est, cujus institutio et jurisdictio e Scripturæ oraculis evidentiæ appareat, exercitum pleniori Patrum auctoritate comprobetur, quam divi Petri, quique eum secuti sunt Romanorum pontificum.

Sacra Scriptura constat Veteri et Novo Testamento. Velut Novi præ se ferebat imaginem. Illius ministri varii ministros hujus adumbrabant; proindeque summus Judæorum sacerdos pontificem maximam Christianorum innuebat; etenim summo Judæorum sacerdoti erat certum supremumque tribunal ad sententiam ferendam de rebus omnibus ad religionem pertinentibus, ad verum sensum legum appetendam, ad controversias omnes definiendas. Haud secus pontifex maximus Christianorum sede utitur stabili ac supræma, utpote qui eandem in Ecclesiæ auctoritatem exerceat. Quandoque et in Synagoga idem pontifex temporali administratione cum spirituali conjuncta fungebatur, ita constituta jam atque firmata Ecclesiæ, cum Romæ imperium, quæ pene omnibus dominata erat plures inter reges discissam, prorsus interlisset, Petri successores vel temporalium absolutos et supremos rerum moderatores divina Providentiæ consi-

tult, in locorum et gentium parte ubi eorum sedes sita est. Quamobrem regale sacerdotium tum lege scripta tum nature adumbratum, in qua patres postes seniores et patriarchali familia sacerdotis officio frangebantur et regi, omnibus absolutum numeris inveniunt. Necnon Christianorum omnium caput et parens, ab omni huius mundi principe potestate solutus, suam auctoritatem majori cum dignitate ac libertate exercere potest nulli omnino suspectus.

In Novo Testamento, ubi de Ecclesiæ fundatione res est, illud imprimis occurrit, Petrum nempe et ejus successores singulos caput et fundamentum Ecclesiæ designari. Ipse cum antea Simon diceretur, nomen illud Petri assequitur, ipse principem utique occupat locum, per ipsum æternus Pater Jesum Christum manifestat hominibus Filium Dei vivi. Ipsam ejusque successores dignitatis sue compotes Salvator facit, angularis nempe lapidis Ecclesiæ, stabilientiæ illius gratia, ita ut portæ inferi non prævalcant adversus eam. Ipse demique ac successoribus claves tradit regi celorum, supremam scilicet Ecclesiæ gubernandæ potestatem.

Pro istem se Salvator ipse testatur orasse, ut ne eorum fides deficiat, quin etiam fratres suos in fide confortent.

Divinus idem Salvator post resurrectionem suam, antequam in cælum ascendit, Petrum et successores instituit supremos Ecclesiæ totius moderatores, dum agnos ovesque ut pascere imperavit quibus corpus Ecclesiæ universum conficitur. Agni siquidem Christiani sunt populi, ovesque agnorum matres pastores varii, quorum curam alia aliis gregum portio demandatur. Itaque agnos et oves, populos nempe et pastores, Petrus ejusque successoribus committit ut eos custodiant, perinde est ac supremos totius Ecclesiæ gubernatores declarare, ejus ovile unam ab uno pastore dependet.

Vix dum Jesus Christus ascendit in cælum, Petrus sui fungi munere orditur, cumque magna nascentis Ecclesiæ partem Hierosolymis congregatam teneret, eam ut pararet ad accipiendum Spiritum sanctum, in proditoris Judæ locum voluit ut alius apostolus sufficeretur explendi causæ sacri ejus collegii sedes omnes. Post Pentecostem Evangelii prædicationem Petrus omnium primus est orsus, Veteris Testamenti mysteria reserans, quibus Jesus Christus adumbrabatur; primus verbum Dei simul atque iterum annuntians octo hominum millia ad Deum conversos baptizari fecit; primus supremum se largitorem gratiarum perpetrandis miraculis demonstrat, infidelibusque anathematibus iudicem se delictorum ostendit. Petrus ipse Jacobum Minorem Hierosolymorum episcopum creat; ipsumque tanquam Ecclesiæ caput adit Paulus haud ita multo post conversionem suam. Cum vero jam Evangelium per totam Judæam perque finitimas provincias iam esset diffusum, idem Petrus invisit Ecclesias tum ab apostolis cæteris, tum ab aliis Evangelii præconibus institutas easque in immensum protendit, vicis undequaque pagisque integris Jesu Christo acquisitis. Præterea Petrus salutem gentibus primus annuntiat, sicut primus nuntiavit Judæis. Cum enim nationis utriusque communis pater et pastor supremus futurus sit, ea propter utrique ostium reserat ad ovile. Tandem ubi pro fide victus carcere servatur, Ecclesia, id quod pro alio factum ex apostolis nullo unquam esse constat, maxime de illius tanquam sui capitis incoluntate sollicita, pro ejusdem indemnitate publicas supplicationes indicit. — Nunc probatur quod unanimis et constans fuerit traditio, Ecclesiæ in agnoscendis Summis pontificibus in sede Romana succedentibus privilegia istem ac Petrus fruebatur, CXVIII, 957-970.

ANSELMUS (S.) Lacensis episc. — Cum enim Dominus dicat Petro : « Ac tibi dabo claves », etc., Super hanc Petram, etc., Pasce, etc., quæcumque ecclesia alterius juris usurpatione corrumpitur, jam non sponsa Christi, sed adultera, non libera, sed ancilla vincitur, sicut dicit B. Ambrosius : « Convenio a comitibus et tribunis ut per me Basilicæ fieret materia traditio, dicentibus imperatorem jure suo jussisse ut quæ in potestate ejus essent, omnia tradi debere; respondi : Si a me peteret quod meum est, id est fundum meum, argentum meum, jus hujusmodi meum me non refragaturum, quamquam omnia quæ mea sunt pauperum sint; verum ea quæ divina sunt imperatorum potestati non esse subiecta. » Et paulo post : « Nec mihi fas est tradere nec tibi imperator, accipere expedit. Domus privati nullo potest jure temerari. Domum Dei existimas auferendam? Allegator imperatori omnia licere, ipsius esse universa. Respondet : Noli gravare te, imperator, ut putes te in ea quæ divina sunt imperatoris aliquid jus te habere. Noli te extollere, sed si vis divinus imperare esto Deo subditus.

scriptum est enim : « Reddite Cæsari quæ sunt, » etc. Ad imperatorem pertinent palatia, ad sacerdotem Ecclesiæ. Publicorum tibi munium jus est commissum, non sacrorum. Iterum dicitur mihi mandasse imperatorem, Debo et ego unam basilicam habere. Respondeo : Non licet tibi illam habere, CXIX, 448.

AUGUSTINUS (S.) Hippomens. episc. — « Et ego dico tibi quia tu es Petrus, » etc. Hixerat enim ipse Petrus : « Tu es Christus filius, » etc. Super hanc Petram ædificabo fidem quam confiteris. Super hoc quod dixisti, « Tu es Christus, etc. » Ædificabo Ecclesiam meam. « Tu enim Petrus. A petra Petrus, non a Petro petra. Sic a petra Petrus, quomodo a Christo Christianus. Vis nosse de qua petra Petrus dicitur? Paulum audi : « Nolo vos ignorare, » etc. « Petra autem erat Christus. »

Dominus Jesus discipulos suos ante passionem suam elegit quos apostolos nominavit. Inter hos penes ubique solus Petrus totius Ecclesiæ meruit gestare personam. Propter ipsam personam quam totius Ecclesiæ solus gestabat audire meruit. « Tibi dabo claves, » etc. Hos enim claves non homo unus, sed unitas accepit Ecclesiæ. Hinc ergo Petri excellentia prædicatur, quia ipsius universalitatis et unitatis Ecclesiæ figuram gessit, quando dictum est : « Tibi dabo, » etc. Quod omnibus traditum est. Nam ut noveritis Ecclesiam accepisse claves regni celorum, audite in alio loco quid Dominus dicat omnibus apostolis suis : « Accipite Spiritum sanctum; quorum dimiseritis peccata, etc. Hoc ad claves pertinet, de quibus dictum est : « Quis solveritis in terra soluta, etc. » Sed hoc Petrus dixit. Ut scias quia Petrus universam Ecclesiam personam tuam gerebat, audi quid ipsi dicatur, quid omnibus fidelibus sanctis : « Si peccaverit in te frater tuus, etc. » Ecclesia, columba ligat, columba solvit; ædificium supra petram ligat et solvit, XXXV, 544.

Illud in duobus apostolis, Petro et Joanne, queritur cur Joannem plus dilexerit Dominus, cum ipsum Dominum plus dilexerit Petrus. Ubiunque enim se commemorat Joannes, ut nomine suo tacito ipse possit intelligi, hoc addit quod eum diligebat Jesus, quasi solum diligeret, ut hoc signo discernetur a cæteris quos utique diligebat; quid ergo nisi se amplius dilectum, cum hoc diceret, volebat intelligi? Quod absit ut mendaciter diceret; quod autem majus dare potuit Jesus majoris erga eum suæ dilectionis indicium quam ut homo cum cæteris condiscipulis suis socius tantæ salutis, solus tamen discubuerit super pectus ipsius Salvatoris? Porro quod apostolus Petrus plus aliis dilexit Christum possunt quidem documenta multa proferri; sed ut longe in alia non eamus, ipsa tertia manifestatione Domini appareat, ubi dicitur : « Diligis me plus his. » Quod utique Dominus scribat, et tamen interrogabat, quod autem in eo quod respondet Petrus « Amo te, » non addidit plus his, hoc respondit quod de seipso scribat; non enim quantum ab alio quolibet diligebatur scire poterat, qui cor alterius videre non poterat, sed tamen dicendo, « Etiam, Domine, tu scis, » satis et ipse declaravit scientem Dominum interrogasse quod interrogavit, sciebat igitur Dominus non solum quod diligeret, verum etiam quod plus illis eum diligeret Petrus. Et tamen si proponamus quærentes, quis duorum sit melior, utrum qui plus, an qui minus diligit Christum, quis dubitabit respondere eum qui plus diligit esse meliorem? Item si proponamus quis duorum sit melior, utrum quem minus an quem plus diligit. Christus, eum qui plus diligitur a Christo, meliorem procul dubio respondebimus. In illa ergo comparisonem, quam prius posui, Petrus Joanni; in hac vero altera Joannes anteponitur Petro. Proinde tertiam sic proponimus. Quis est duorum discipulorum melior, qui minus quam condiscipulus ejus diligit Christum et plus quam condiscipulus ejus diligitur a Christo, an ille quem minus quam condiscipulum ejus diligit Christus, cum plus ipse quam suos condiscipulos diligit Christum? Hic plane cunctatur responsio, et augetur questio. Quantum autem ipse sapio, meliorem qui plus diligit Christum, feliciorum vero quem plus diligit Christus facile responderem. Si iustitiam Liberatoris nostri minus eum diligenti a quo plus diligitur, et eum plus a quo minus diligitur quemadmodum defenderem perviderem, XIX, 1971, 1972.

Sed prius Dominus quod sciebat interrogat, nec semel, sed iterum ac tertio, utrum Petrus eum diligit; nec aliud tertio audit a Petro, quam se diligit; nec aliud toties commendat Petro quam suas oves pasci redditor negationi trinis trinis confessionibus, ne minus amoris lingua serviat quam timori. Sit amoris officium pascere D mini-cum gregem, qui fuit timoris indicium negare pastorem qui hoc animo pascunt oves Christi, ut suas velint esse, non Christi, se convincuntur amare, non Christum, vel

gloriam, vel dominandi, vel acquirendi cupiditate uno obediendi et subveniendi et Deo placendi charitate. Contra hoc ergo vigilat toties inculcata ista vox Christi, quos Apostolus gemit sua querere, non quem Jesu Christi. Nam quid est aliud, « Diligis me, pascere oves meas, » quam si diceretur, Si me diligis, non te pascere cogita, sed oves meas, sicut meas pascere, non sicut tuas; gloriam meam in eis querere, non tuam; dominium meum, non tuum, luera mea, non tua; ne sis in eorum societate qui pertinent ad tempora periculosa, seipsos amantes, et cetera quae hinc malorum initio connectuntur. Merito dicitur Petrus: « Diligis me, » et respondet « Amo te, » eique refertur, « Pascere agnos meos; et hoc iterum, hoc tertio. Ubi etiam demonstratur unum alique idem esse amorem et dilectionem; nam etiam Dominus novissime non ait « Diligis me, » sed « Amas me. » Non ergo nos, sedipsum amamus; et in pascendis omnibus eius ea quae sunt ejus, non ea quae sunt nostra queramus, XXXV, 1967, 1968.

« Tibi dabo claves, etc. » Non enim a Petro petra, sed Petrus a petra, sicut non Christus a christianismo, sed christianismus a Christo vocatur. Ideo quippe ait Dominus, « Super hanc petram, » quia dixerat Petrus, « Tu es Christus Filius Dei vivi. » Super hanc ergo, inquit, petram quam confessus es, edificabo Ecclesiam meam. « Petra enim erat Christus, » super quod fundamentum etiam ipse edificatus est Petrus; « Fundamentum quippe aliud, » Nemo potest ponere praeter id quod positum est, quod est Christus Jesus. Ecclesia ergo quae fundatur in Christo claves ab eo regni regnum accepit in Petro, id est potestatem ligandi solvendiue peccata. Quod est enim per proprietatem in Christo Ecclesia, hoc est per significationem Petrus in petra: quae significatione intelligitur Christus Petra. Petrus Ecclesia, XXXV, 1975, 1774.

BRUNO (S.) Signiensis episcopus. — « Vos autem quem me esse dicitis, etc. » « Decerneret hoc enim Petrum respondisse, quatenus ipse esset princeps apostolorum, ipse Petrus, ait S. Augustinus, in apostolorum ordine primus, in Christi amore promptissimus, saepe unus respondit pro omnibus. Christus interrogat de se ut homine; Petrus Dei Filium hominis filium esse dicit. Ille igitur qui est Filius Dei, idem ipse est et filius hominis. Unde et beata Virgo vocatur Deum et hominem parientem, seu Despara, quod quia Nestorius confiteri noluit, ab Ecclesia expulsus et damnatus est... Barjona, hoc est, Filius columbae. Sed quare columba filius Petrus dicitur? Legimus enim in specie columbae Spiritum sanctum super Christum Dominum apparuisse. Hujus igitur columbae filius est, qui tam sanctum tamque spirituales sensum habet. « Quia caro et sanguis, » etc. Non est haec scientia carnalis; non est haec fides carnis et sanguinis; non parentes tui, vel caro (ita ista te docuerunt. « Et ego dico tibi, etc. » Tu dicis et verum dicis quia ego sum Christus Filius Dei vivi; et ego dico tibi, quia tu es Petrus, fide fortis et doctrina stabilis. Nisi enim in hoc nomine fortitudinem et stabilitatem Christus intellexisset, non ea quae sequuntur protinus addidisset: « Et super hanc petram, » etc. R. Petrum non intelligis, petram respice; petra autem erat Christus. Sic igitur a petra Petrus, sicut a Christo christianus; quia ego petram, tu Petrus. Super hanc petram quam tu modo in fidei firmamentum posuisti; super hanc fidem, quam tu modo docuisti, dicens: « Tu es Christus Filius Dei vivi, » super hanc petram et super hanc fidem « edificabo Ecclesiam meam. » Haec enim sententia Apostolus concordans ait: « Fundamentum aliud, etc., » ac si dicat, non est aliud fundamentum, cum nisi illa petra quam Petrus posuit in fundamentum diceret: « Tu es Christus Filius, etc.; » super hanc autem petram edificatur tota Ecclesia Dei. « Et portas inferi, etc. » « Qui enim ceciderit super hunc lapidem confringetur; super quem vero ceciderit lapis iste conteret eum. Tanto enim impetu, tantaque fortitudine haec petra fertur ut muros conterat, portas comminat, ut nulla virtus vel fortitudo ei resistere valeat. Sed si vis et aliter intelligere portas inferi, cognosce prius portas caeli. Portae namque caeli apostoli sunt, episcopi et sacerdotes, et alii quorum doctrina et exemplis caeli palatium fidelium animae ingrediuntur. Sunt igitur e contra portas inferi Judaei et haeretici, omnesque seductores, et fidei catholicae corruptores; per hoc enim infidelium animae in infernum intrant et in tenebras demerguntur. Et isti quidem contra hanc petram, et adversus Ecclesiam quae super eam edificata est, prevalere non poterunt. Hoc enim quod principaliter Petro dicitur, ceteris quoque apostolis dictum esse intelligi debet; et non tantum apostolis, verum etiam episcopis et sacerdotibus. Iis enim et claves et potestas Domino data est, ut non

solum Ecclesiam, sed et omnes aperiant alia, CLIV, 211 214.

CYPRIANUS (S.) Carthaginiensis episcopus. — Petrus enim cui oves suas Dominus pascendas tuendasque commendavit, super quem posuit et fundavit Ecclesiam, suum sibi esse et argentum negat, sed esse se dicit gratia Christi divitem esse fide ejus et virtute locupletem quibus multa magna cum miraculo faceret, quibus ad gratiam gloriae bonis spiritualibus abundaret, has opes. has divitias possidere non potest virgo quae se divitem saeculo mavult esse quam Christo, IV, 449.

Sanctus Cyprrianus illud penitus in mente praconceptum habuit, apostolos in quibus Ecclesia subseedit ac edificata fuit, neutquam fuisse alios aliis junctos, ab uno Christo seorsim sua jura, suam potestatem habentes; imo vero omnes et unumquemque in unum idemque corpus confatos, ab eadem unitate, in eadem virtute, ad unum finem convenisse, unumque Petrum esse totius corporis caput apostolici, unitatis centrum et fastigium; non tantum ergo unum esse apostolici collegii caput, sed et unam apostolicam personam. Hinc dicit: « Petro primum Dominus, super quem fundavit Ecclesiam, et unde unitatis originem instituit et ostendit, potestatem istam dedit ut id solveretur, in caelis quod ille solvisset in terra, » III, 1114.

Unde ut unitatem manifestaret, unam cathedram constituit, unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit: hoc erant utique et apostoli quod fuit Petrus, per consortio praediti honoris et potestatis, sed exordium ab unitate proficiscitur et primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia et cathedra una monstraretur. Et pastores sunt omnes et grex unus ostenditur, qui ab apostolicis omnibus unanimes consensione pacatur, ut Ecclesia Christi una monstraretur, IV, 499, 500.

Quam unitatem firmiter tenere et vindicare debemus, maxime episcopi, qui in Ecclesia praesidemus, ut episcopatum quoque ipsum atque indivisum probemus Episcopatus unus est, cujus a singulis pars in solidum tenetur, IV, 501.

In pluribus sancti Cypriani, locis perspicitur principium unitatis sine primatu esse non posse. Quia enim ei primatum denegat a quo incipit unitas, et per quem Ecclesia una monstratur? Quemasmodum post Petrum non desinit unitas, ita nec primatus et principium unitatis, quod Christus auctoritate sua disposuit, quod eo consilio instituit ut Ecclesia una monstraretur. Necesse est igitur ut unitatem, ita et principium et vinculum unitatis in Ecclesia perseverare. Unde existimari potest quanti fuerit Ecclesiam Romanam Cyprrianus, quam arie affluxus fuerit principio unitatis qui tanto unitatis amore accessus erat. Et adhuc totam suam mentem amaret circa questionem indicis nostri, nam ad spiritualia etiam labefaciavit potestatem Petri, non dum eam effunderet ad corporalia, nec Ariamum, cum tunc ageretur fortissima questio de haeretici rebaptizandis, circa quam summus pontifex Stephanus erronea spargebat, attamen licet acerbissime episcoporum iura defendit, fortiter legatum Romanam Sedis primum agnovit, IV, 494, 529.

Nec Petrus, quem primum Dominus elegit, et super quem fundavit Ecclesiam suam, cum secum Paulus de circumsione postmodum discreparet, vindicavit sibi aliquid insolenter aut arroganter assumpsit, ut diceret se primum tenere et obtemperari a novellis et posteris sibi potius oportere. Nec desepit Paulum quod Ecclesiam prius persecutor fuisset, sed consilium veritatis admisit et rationi legitime quam Paulus vindicabat facile consensit, documenta scilicet nobis et concordiam et patientiam tribuens, ut non pertinaciter nostra amemus, sed quae aliquando a fratribus et collegis nostris utiliter et salubriter suggeruntur, si sint vera et legitima, ipsa potius nostra ducamus, IV, 410.

Sanctus Cyprrianus, Petro primum Dominus super quem edificavit Ecclesiam, et unde unitatis originem instituit et ostendit, potestatem istam dedit ut id solveretur in caelis quod ille solvisset in terra, III, 1114.

Dominus in Evangelio, cum eum loquentem discipuli derelinquerent, conversus ad duodecim dixit « Nonquid et vos vultis ire? Respondit ei Petrus dicens: Domine, ad quem ibimus? Verbum aeternae vitae habes, et nos credimus et cognovimus quia tu es Filius Dei vivi. » Loquitur hic Petrus super quem edificanda fuerat Ecclesia, Ecclesiam nomine docens et ostendens quia, etsi contumax ac superba obaudire nolentium multitudinem discedat, Ecclesia tamen a Christo non recedit, et illi sunt Ecclesia plebs sacerdoti adunata et pastori suo grex adherens. Unde scire debes episcopum in Ecclesia esse et Ecclesiam in episcopo, et si quis cum episcopo non sit, in Ecclesia non esse, et frustra sibi blandiri eoque

parum cum sacerdotibus Dei non habentes obrepunt et latenter apud quosdam communicare se credunt, quando Ecclesiam quæ catholica et una est, scissa non sit neque divisa, sed sit utique connera et coherens sibi invicem sacerdotum glutino copulata, IV, 406.

FIRMIANUS, Cæsareæ Cappadociæ episcopus. — Qualis vero sit error et quanta sit cæcitas ejus qui remissionem peccatorum dicit apud synagogas hæreticorum dari posse, nec permanet in fundamento anius Ecclesie, quæ semel a Christo supra petram solidata est. Hinc intelligi potest quod soli Petro Christus dixerit: « Quæcumque ligaveris, » etc., et iterum in Evangelio quando in solos apostolos insufflavit Christus dicens: « Accipite Spiritum sanctum, » etc. Potestas ergo peccatorum remittendorum apostolis data est, et Ecclesiis quas illi a Christo missi constituerunt, et episcopis qui eis ordinatione vicaria successerunt, III, 1168.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa. — Cum Petrus apostolus servari adhuc in circumcissione legis consuetudinem vellet, Paulus ei in faciem restitit, eumque hac in re fuisse reprehensibilem dicit. Et hoc ejus studium, discipulis loquens, non solum culpam, sed, quod est majus, hypocrysim, id est simulationem nominat, dicens: « Cum venisset Petrus Antiochiam, ei restitit, quia reprehensibilis erat. » Et paulo post: « Et simulationi ejus consenserunt ceteri Judæi. »

Item vero apostolorum primus cum multa discipulos admoneret atque a quibusdam detrahi de Pauli scriptis agnosceret, dixit: « Sicut clarissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, loquens in eis de quibus sunt quedam difficultas intellectus, quæ indocti et instabiles depravant, sicut ceteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem. »

Ecce Paulus in Epistola suis scriptis Petrum reprehensibilem, et ecce Petrus in Epistola suis asserit Paulum in his quæ scripserat admirandum. Carte enim nisi legisset Petrus Pauli Epistolas, non laudasset. Si autem legit, quia illic ipse reprehensibilis diceretur invenit. Amicus ergo veritatis laudavit etiam quod reprehensus est, atque ei et hoc ipsum placuit, quia in his non placuerat quæ aliter quam debuerat sensit. Seque etiam minori fratri ad consensum dedit, atque in eadem re factus est sectator minoris sui, ut etiam in hoc præiret, quatenus qui primus erat, in apostolatus culmine, esset primus et in humilitate. Tunc ne increpationis verba designaretur audire, omnia dona quæ acceperat quasi a memoria repulit ut unum fortiter humilitatis donum teneret, LXXVI, 1003, 1003.

HIERONYMUS (S.), presbyter Stridonensis. — Nota est ejus epistola ad Damasum papam; verba et sensum attendamus: « Quoniam vetusto oriens inter se populorum furore collisus, indicissimum Domini tunicam et desuper textam, minutatim per frusta disceperit; et Christi vineam exterminant vulpes, ut inter lacus contritos, qui aquam non habent difficile ubi fons signatus et hortus fide conclusus sit possit intelligi; ideo mihi cathedram Petri et fidem apostolicam ore laudatam censui consulendam; inde nunc mea animæ postulans cibum unde olim Christi vestimenti suscepti. Neque vero tanta vastitas elementis liquentes et interjacens longitudo terrarum, me a pretiosis margaritis potuit inquisitione prohibere. « Ubiqueque fuerit corpus, illic congregabuntur et agnoscant. » — Profigato a sobole mea patrimonio, apud vos solos incorrupta patrum servatur hereditas. Ibi cespitem terra fecundo, Domini seminis puritate centeno fructu refert. Hic obruta fulcis frumenta in lolium avenaque degenerant. Nunc in Occidente Sol iustitiam oritur; in Oriente autem Lucifer ille qui ceciderat supra sidera posuit thronum suum: « Vos estis lux mundi, vos sol terræ, » vos vasa aurea et argentea; hic testacea vasa vel lignea virgam ferream et æternam opperuntur incendium. Quaquam igitur tui me terreat magnitudo, invitat tamen humanitas. A sacerdote victimæ salutem, a Pastore præsidium ovis flagito. Facessat invidia, Romani culminis recedat ambitio, cum successore piscatoris et discipulo crucis loquor. Ego nullum primum, nisi Christum sequens, Beatitudini lux, id est cathedræ Petri communionem conscior. Super illam Petram edificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in Noe arca non fuerit, peribit regnante d. Iovin. . . non novi Vitalem. Melitum respondo, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, anti-christi est.

Quamobrem obtestor Beatitudinem tuam per crucem mundi salutem hominum Trinitatem, ut mihi epistolis tuis sive tacendarum sive dicendarum hypostasem datur auctoritas, XXII, 333 338.

HENRICUS Augustodunensis, presbyter. — Petrus respondit pro omnibus: « Quia tu es Christus Filius Dei vivi. » Et Dominus fidem ejus beatificavit, quam non, inquit, carnalis progenies sed Pater meus tibi revelavit. Et ideo nomen tuum Petrus mutabo, super petram fidei tuæ quoque Ecclesiam meam fundabo, adversus quam infernales porte non prævalebunt, nec flumina persecutionum eam subvertere poterunt, teque facio vite æternæ, dans tibi claves regni celorum, ut quæcumque collata ut quæ in terra a te fuerint ligata in celis etiam permanent nexibus implicata, et quæ a te super terram fuerint resoluta, in celis etiam sint a vinculis soluta, CLXXII, 970.

Quamvis sacerdotum transcendat regnum, tamen ob pacis et concordie vinculum monet evangelica et apostolica auctoritas regibus honorem in secularibus negotiis duntaxat deferendum, « Reddite quæ sunt Cæsari, Cæsari, » etc. Ergo in his quæ ad regni jus pertinent oportet et populum regibus parere; sed in his quæ ad jus divinæ legis spectant Deo placere. Sic Sebastianus, sic Mauritius, etc. « Ecce duo gladii hic. » Dominus verba discipulorum sua auctoritate roboravit, quod ad regimen Ecclesie in presenti vita duos gladios necessarios præmonstravit, unum spirituales scilicet verba Dei, quo sacerdotum utitur ad illuminandos peccantes; alterum materiale, quo regum utitur ad puniendos in malis perdurantes. Necesse est enim ut hos regalis potestas subigat gladio materiali, qui legi Dei rebelles non possunt corrigi stola sacerdotali. CLXXII, 1266, 1267.

Rex, sive secularis dignitas secularis tantum dignitates, sicut sunt ducatus, præsidatus, comitatus, debet et potest dare; sola autem Ecclesia debet spiritualia spiritualibus personis commendare. Si obijciatur quod Valentinianus imperator ad Ambrosium dixerit: « Ego tibi commendo corpora, Deus autem animas, » sciendum est quod Ambrosius prius iudex provincie fuerit; accepto autem canonice episcopatu rex provincie curam ei insuper delegavit quem morem adhuc in aliquibus Ecclesiis novimus observari, nempe episcopum utriusque, episcopatus videlicet et ducatus, curam gerere: quod tamen scimus sacerdotibus Christi minime congruere, quia « nemo militans Deo, implicat se secularibus negotiis, » CLXXII, 1228.

Dominus noster Jesus Christus, verus rex et sacerdos secundum ordinem Melchisedech apone sue leges et iura instituit; et ad hanc gubernandam non regnum, sed sacerdotum constituit. In quo Petrum apostolum prefecit, cui et dixit: « Tu es Petrus, » etc. Hanc potestatem sacerdoti Petrus a Domino accepit, hanc successoribus suis reliquit. Sicut ergo a tempore Moysi usque ad Samuelem sacerdotes populo Dei præfuerunt, ita a tempore Christi usque ad Silvestrum soli sacerdotes Dei Ecclesiam rexerunt. Qui ab eis optimis moribus et legibus optime erudiebantur; a regibus vero undique impugnabatur qui eam a cultu veritatis modis omnibus avertere et ad cultum demonum convertere, imo compellere nitebantur. Postquam autem lapis de monte sine manibus abscissus, ad ædificandis murum iniquitatis quidem reprobus, a Deo autem et in caput anguli levatus, in montem magnum excrevit, et universam terram sua magnitudine implevit, mox multavit tempora et transtulit regna; cepit quoque altitudo regni coram Christo pedibus incurvari, ac fastigium Imperii in conventu Ecclesie inclinari. Persecutionis nempe tempus, Deus pacis, sacerdos magnus, tempore pacis permulavit; ac rebelles imperium paganorum rex magnus super omnes deos transtulit in regnum Christianorum.

Constantinus itaque princeps principum regni per Silvestrum principem sacerdotum Ecclesie ad fidem Christi convertitur, et totus mundus novo ritu christianæ religionis induitur, qui Constantinus Romano pontifici coronam regni imposuit, et ut nullus deinceps romanum imperium absque consensu Apostoli subiret imperiali auctoritate censuit. Hoc privilegium Silvester a Constantino accepit, hoc suis successoribus reliquit. Cumque sacerdoti cura et regni summa in Silvestri arbitrio penderet, vir Deo plenus intelligens rebelles sacerdotibus non posse gladio verbi, sed gladio materiali coerceri, eundem Constantinum assumptum sibi in agricultura Dei adiutorem, ac contra paganos, Judæos, hæreticos Ecclesie defensorem: cui etiam concessit gladium ad vindictam malefactorum, coronam quoque imposuit regni ad laudem bonorum. Abhinc mox cepit Ecclesie reges vel iudices propter iudicia secularia habere, qui paganos Ecclesiam infestantes, vel alios eius hostes eam impugnantem acriter propulsarent; intus vero divinis levibus rebelles puniunt terrore Ecclesie subjugant. Ad reges ergo pertinent sive secularia iudicia. Unde cum quidam episcopi esset

episcopos in causam coram Constantino Imperatore posuerunt, ille sciens ad jus suum non pertinere, respondit: « Ite quia Christi estis et ipsi de hac re inter vos videte; ego non ero iudex vester. » CLXXII, 1263, 1264.

IVO (S.). Carnotensis. episc. — In Novo Testamento post Christum Dominum, a Petro sacerdotalis coepit ordo, quia ipsi primo pontificatus in Ecclesia Christi datus est, dicente Domino ad eum: « Tu es Petrus, etc. » Hic ergo ligandi solvendi potestatem primum accepit a Domino, primoque ad fidem populum virtute suae praedicationis aluxit. Caeteri vero apostoli cum eodem pari consortio honorem et potestatem acceperunt. Ipsumque principem eorum esse voluerunt; qui etiam jubente Domino, in toto orbe terrarum dispersi Evangelium praedicaverunt. Ipsi quoque decedentibus, in loco eorum surrexerunt episcopi, quorum ordinatio praetextato fieri debet ordine et modo. Quos qui recipit et verba eorum, Dominum recipit; qui autem spernit eos, eum a quo missi sunt et ejus funguntur legatione spernit, et ipse indubitanter spernetur a Domino. Petri sedes est celesti beneficio Romana Ecclesia quam Petrus et Paulus suo martyrio consecravit..... Dedit episcopis Christum potestatem, dedit et principatum multo perfectiorem principalibus terrae, aut nunquid justum vobis videtur, si cedat spiritus sanctus, si a terrenis caelestia separantur, si divinis praefertatur humana? Praedicationis evangelicæ sacramentum ita Dominus ad omnium apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro apostolorum omnium summo principaliter collocaret, et ut ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omnia diffunderet, ut exortem se mysterii [al.] ministerii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset a Petri soliditate discedere. Hunc enim in consortium individuae unitatis assumptum id quod ipse erat voluit nominare, dicendo: « Tu es Petrus, etc. » ut aeterni templi aedificationi mirabili munere gratias Dei in Petri soliditate consideret hanc Ecclesiam suam firmitate corroborans, ut illam nec humana temeritas posset appetere, nec portae inferi contra illam praevalerent. Quicunque ab unitate fidei vel societatis Petri apostoli quolibet modo semetipsum segregavit, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam possunt caelestis regni ingredi. Romana Ecclesia vices suas ita aliis impertivit Ecclesiis, ut in partem sint vocatae sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis, CLXI, 322-330.

LACTANTIUS Firmianus. — Cum jam Nero imperaret, Petrus Romam advenit; et editis quibusdam miraculis quae virtute ipsius Dei, data sibi ab eo potestate fiebat, convertit multos ad justitiam. Deoque templum fidele ac stabile collocavit. Quare ad Neronem delata, cum animadverteret non modo Romae, sed ubique quotidie magnam multitudinem dedicare a cultu idololorum, et ad religionem nostram, damnata velutae transire, ut erat execrabilis ac nocens tyrannus prostravit ad excidendum caeleste templum, delendamque justitiam, et primus omnium persecutus Dei servos, Petrum cruci affixit, nec tamen habuit impune; respexit enim Deus vexationem populi sui. Dejectus itaque fastigio imperii ac devolutus a somno tyrannus impotens nusquam repente compulsi; ut ne sepulturae quidem locus in terra tam male bestiae appareret, VII, 193, 196, 197, 303, 438, 589, 619, 621.

LEO MAGNUS (S.), papa. — « Beatus es, Simon, etc., » id est ideo beatus es, quia Pater meus te docuit, nec opinio terrena te fecisset, sed inspiratio caelestis instruxit; et non caro, nec sanguis, sed ille me tibi, cujus sum Unigenitus, indicavit; et ego dico tibi, etc., » hoc est sicut Pater meus tibi manifestavit divinitatem meam, ita ego notam tibi facio excellentiam tuam, « quia tu es Petrus, » id est, cum ego sim inviolabilis petra, ego lapsus aegularis, qui facio utraque unum; tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris, ut quae mihi potestate sunt propria, sint tibi meae participatione communia. « Super hanc petram, » etc., super hanc, inquit fortitudinem aeternam extruam templum, et Ecclesiam meam caelo inserenda sublimas, in hujus fidei firmitate coarsuet. Hanc confessionem portae inferi non tenebant, mortis vincula non ligabunt. Vox enim ista vox vitae est, et sicut confessores suos in caelestia provehit, ita negatores ad inferna demergit. « Tibi dabo, » etc. Transiit quidem etiam in apostolos alios jus istius potestatis, sed non frustra uni commendatur, quod omnibus intimeatur. Petro enim ideo hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiae rectoribus Petri forma proponitur. Manet ergo Petri privilegium, ubiqueque ex ipsius fidei aequitate iudicium, nec nimis est vel severitas, vel remissio, nihil nihil erit ligatum, nihil solutum, nisi quod beatus Petrus aut ligaverit aut solverit, LIV, 429, 430.

Instante autem passione sua Dominus, quae discipulorum mentem erat turbatura constantiam, inquit, « Simon,

Simon, ecce Satanas, » etc. Commune erat omnibus apostolis periculum de tentatione formidinis, et divinae protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes coniebat elidere; et tamen specialis a Domino Petri cura suscipitur, et pro Petri fide proprie supplicatur, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, et divinae gratiae ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quae per Christum Petro tribuitur, per Petrum apostolis conferatur. Nam et post resurrectionem suam Dominus beato Petro apostolo post regni claves ad trinam aeterni amoris professionem mystica insinuatione ter dixit: « Pasce oves meas, » etc., quod et nunc procul dubio facit, et mandatum Domini pius pastor exsequitur, confirmans nos exhortationibus, et pro nobis orare non cessans, ut nulla tentatione superemur. Cum itaque tantum nobis videamus praesidium divinitus institutum, rationabiliter et juste in ducis nostri meritis et dignitate laetamur, gratias agentes sempiterno Regi, redemptori nostro Jesu Christo, quod tantam potentiam dedit ei quem totius Ecclesiae principem fecit, ad gloriam nominis sui, LIV, 431, 432.

Observandum quod, licet sanctus Leo dicat de sancto Petro et de sancto Paulo: « Isti enim sunt viri per quos tibi Evangelium Christi, Roma, resplenduit; isti sunt sancti patres tui verique pastores, LIV, 422, attamen col. 425 sedem episcopalem uni Petro tribuit, « per sacram beati Petri sedem caput orbis effecta, latius praesideret religione divina quam dominatione terrena, » sedem, inquit, episcopalem, uni Petro tribuit, ac per eam caput orbis Romam effectam tradit, cujus sedis causa toti orbi praesidet, adeo ut exinde latius praesideat religione divina quam dominatione terrena. Quibus conciliant illa Prosperi in carmine de Ingratis:

*Sedes Roma Petri, quae pastoralis honore
Facta caput mundo, quicquid non possidet annis
Religione tenet.*

Hinc autem primatus, dignitas, atque auctoritas, quae in totum orbem, etiam extra Romani imperii fines protenditur, ab imperiali urbe, cui episcopatus Petri fuit affluxus, originem habere non potuit, ut quidam heterodoxorum adhuc hodie somniant. Quod dicitur quoque apud S. Leonem, LIV, 428 « quia illos (id est S. Petrum et S. Paulum) et electio pares, et labor similes, et finis fecit aequales, explicandum: 1° Voces: « Et electio pares » desunt in antiquissimis Vatic. intelligitur, ut illas tamen explicemus. Electio ad apostolatum quo pares fuerunt Petrus et Paulus, quia a Christo uterque apostolus electus fuit; quod primatus nihil praedecedit; nam ut S. Leo tradidit, LIV, 149. « Unus Petrus eligitur qui.... omnibus apostolis praeposatur; » Et LIV, 629, de apostolatu loquens ad quem omnes apostoli vocati fuerunt: « Hujus muneris sacramentum, inquit, ita Dominus ad omnium apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro apostolorum omnium summo principaliter collocaret. Dein vero « similes et aequales » illos tradidit non potestate primatus, sed sine, id est, morte seu martyrio. Hoc autem notanda sunt in refutatione postillae huic loco affixae in editionibus Quesnellianis, in qua legitur: « Petrus et Paulus geminus oculus Ecclesiae, alter alteri aequalis: Ipse etiam Quesnellus in opere inscripto: *La discipline de l'Eglise*, allatis illis S. Pauli apostoli verbis: « Nihil minus fui ab iis qui sunt supra modum apostoli » fatetur totam hanc aequalitatem respicere solum apostolatum, non vero primatum apostolatus: « En tout cela l'égalité ne regarde précisément que l'apostolat, non la primauté de l'apostolat. » Et hunc quidem primatum non meri honoris, sed praecipue potestatis ac jurisdictionis primatum esse; ipsi etiam Galii theologi cum catholica Ecclesia fatentur; unde et Leo, agnovit, LIV, 423, non merum honorem, sed honorem potestatis ex divinis praedestinationibus Petro attributum, LIV, 428.

Ut autem totius generis humani redemptionis inenarrabilis gratiae effectus per totum mundum diffunderetur effectus, divina Providentia Romanum regnum praeparavit; cujus ad eos limites incrementa perducta sunt, quibus cunctarum undique gentium vicina et contigua esset universalitas. Disposito namque divinitus operi maxime congruebat, ut multis regna uno confederarentur imperio, et cito pervios haberet populos praecatio generalis, quos unus teneret regimen civitatis. Haec autem civitas ignorans suae protectionis auctorem, cum pene omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium serviebat erroribus, et magnam sibi videbatur suscepisse religionem, quia nullam respuerat falsitatem. Unde quantum erat per diabolum tenacius illigata, tantum per Christum est mirabilis absoluta. — Nam cum duos scim

apostoli, accepta per Spiritum sanctum omnium locutione linguarum, imbuendum Evangelio mundum, distributis sibi terrarum partibus suscepissent, beatissimus Petrus, princeps apostolici ordinis, ad arcem Romani destinatus imperii, ut lux veritatis quæ in omnium gentium revelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet. Cujus autem nationum homines in hac tunc urbe non essent? aut quæ usquam gentes ignorarent quod Roma didicisset? Hic conculcandas philosophiæ opinioniones, hic dissolvendæ erant terrenæ sapientiæ veritates, hic confutandus demonum cultus; hic omnium sacrificiorum impietas destruenda, ubi diligentissima superstitio habebatur collectum quicquid usquam fuerat variis erroribus institutum. Ad hanc ergo urbem, Tu, beatissime Petro apostole, venire non motus,..... et silvam istam frementium bestiarum et turbulentissimæ profunditatis oceanum, constantior quam cum supra mare gradereris, ingrederis. Nec mundi dominum times Romam, qui in Calphas domo expaveras sacerdotis ancillam. Numquid aut judicio Pilati, aut sævitia Judeorum minor eras, vel in Claudio potestas, vel in Nerone crudelitas? vincebat ergo materiam formidinis vis amoris, nec æstimabas pavendos quos susceperas diligendos. Hunc autem intrepidam charitatis affectum jam tunc profecto conceperas, quando profusio tui amoris in Dominum trinis interrogationis est solidata mysterio. Nec aliud ab hac mentis tue intentione questum est, quam ut pascendis ejus quem diligeres ovibus cibum, quo ipse eras opimatus, impenderes.

Augebant quoque fiduciam tuam tot signa miraculorum, tot dona charismatum, tot experimenta virtutum. Jam populos, qui ex circumfusione crediderant, erudieras; jam Antiochenam Ecclesiam, ubi primum Christiani nominis dignitas est orta fundaveras; jam Pontum, Galatiam, Asiam atque Bithyniam legibus evangelicæ prædicationis imbueras, nec aut dubius de proventu operis, aut de spatio tue ignarus ætatis, tropæum crucis Christi Romanis arcibus inferebas, quo te divinis præordinationibus anteibat et honor potestatis et gloria passionis, I, IV, 430 et passim.

MAXIMUS (S.), Taurinens. episc. — Cum S. Ivo et S. Maximus Petrum ac Paulum, pares, similes, æquales fuisse prædicant, adeo ut statui nequeat uter alteri sit præponendus, non de dignitate et potestate, quæ uterque fuisse Petrum fatetur Paulo potiorum; sed de mira electione, de virtute, de merito, de martyrii gloria est intelligendum, LVII, 111, 112, 113, 114, 115.

Sanctus Maximus in homilia 72 visus est olim Ecclesiæ unitatem capitis scindisse, cum claves supremam potestatem significantes divideret, cum unam Petro concessit, Paulo alteram. Verum prorsus aliena a mente Maximi censenda est hujusmodi interpretatio. Qui enim oratorem agebat, et ante modo admirabilem Petri de Christi divinitate confessionem extulerat, modo ejus electionem ad fundandam, erigendamque Ecclesiam, alios multitudinem in obeundo crucis supplicio commendaverat; et cum multa etiam de Paulo disservisset, præcipue quomodo de persecutore Ecclesiæ doctor factus fuerit, quibusve luminibus illustratus, a duplici clavi novum dicendi argumentum assumpsit. Præmittit Maximus apostolos omnes parem apud Dominum sanctitatis gratiam obtulisse, eo quod omnes ad ideam veritatis propaganda opus electi atque vocati fuerint. Verumtamen Petrum et Paulum cæteris eminentiores prædicat, quod eos potioribus muneribus ac privilegiis Christus cumulaverit. Et ut quod sibi proposuerat probaret Maximus, duplicem clavem, duplicem rem significare excogitavit; unam nempe supremam regendi potestatem, alteram cælestium veritatum docendarum scientiam. Nam « Petro, inquit Maximus, sicut bono dispensatori clavem regni cælorum dedit, Paulo tanquam idoneo doctori magisterium ecclesiasticæ institutionis injunxit, ut scilicet quos iste eruditur ad salutem, ille suscipiat ad quietem, ut quorum corda pariter patefecit doctrina verborum, eorum animas recipiat Petrus in regna cælorum. » Tantum vero abest ut Maximus Ecclesiæ regendæ primatum Petrum inter et Paulum dividere voluerit, quod unitatem potius capitis et præminentiam Petri docere professus est. Cum enim certum sit per solam fidem haberi accessum ad Deum, fidemque gigni ex auditu, scientia est prima dispositio, ac veluti cavis quæ infidelium peccatorumque corda reserat, eaque lumine ac virtute gratiæ perfundit. Quoties ergo ad doctrinam atque legem Dei confirmati fuerint homines, tunc eis præsto est clavis potestatis, quæ a peccatis absolvuntur, et capaces æternæ hereditatis fiunt; præcedere enim debet verbi divini ministerium quemcumque tramitem ad salutem. Primum igitur officium scientiæ est præstare lumen, quo credenda con-

spiciuntur; largiendi autem criminum veniam manus aut superioris potestatis a Deo tradite; illa præparat animus; hac dispositis paratisque fidelibus Ecclesiæ aperit regnum. Quod autem hæc, et non alia fuerit sancti Maximi doctrina, ex his etiam constat quod interiori fidei fundamentum requirit, et in ea sancte perseverantibus Dei fidei possessionem polliceatur. « Ambo igitur, ait S. Maximus, claves a Domino perceperunt, scientia iste, ille potentia; divitiis immortalitatis ille dispensat, scientia thesauros iste largitur. Sunt enim scientia thesauri, sicut scriptum est, « In quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ. » Appellat etiam Maximus hac reservata veritatis munus non clavem absolute, sed quodammodo ut intelligatur se allegorice loqui, et alienum esse a faciendâ discipline Ecclesiæ Christi; quod aliqui scriptores posteriorum temporum injuriose nimis ei affixerunt. Novit ergo sanctus Maximus in Petro personalem primatum prærogativam in clavibus ei a Christo traditis expressam, nec cum Paulo communem fecit, cui dixit commissam fuisse sapientiæ et mysteriorum Dei dispensationem, ad quam vocati sunt cæteri apostoli, sed super illos doctrina supernique irradiationibus Paulus excoluit, LVII, 401, 403, 405, 404.

NICOLAUS I, papa. — Principatum divini potestatis quod omnium conditor electis suis apostolis largitus est, super solidam fidem apostolorum principis Petri soliditatem constituens ejus egregium, imo primam sedem deliberavit: « Tu es Petrus, » etc., Petrus denique a petra firmitate, quæ Christus est, structuram universali Ecclesiæ inconcussam, et firmam robore solidatam, in precibus suis munire non cessat, ut errantium vesanam rectæ fidei normam reformare festinet, necnon inreperide eam consolidantes remunerare procuret; quatenus porce inferi malignorum utique spirituum suggestiones, atque hæreticorum impetus, non prevalent ejusdem Ecclesiæ unitatem refringere, CXIX, 775.

Postquam B. Petro principi apostolorum Domini, ligandi atque solvendi in cælo et in terra potestatem tribuit, et januas regni cælestis reservandas concessit supra soliditatem fidei suam sanctam dignatus est stabilire Ecclesiam: « Tu es Petrus, » etc. Ad quam promissionem sanctæ apostolicæ institutionis commentis corporum hujus fundamenta ex petrosæ succrescere lapidibus, et annuente divina clementia, per studium structorum et apostolicæ auctoritatis sollicitudinem usque ad cumea insolubilibiter perducta perpetuiter mansura sine scissuræ auræ impulsu consistere, cujus primatum B. Petrus merito promeruit. Post quem et hujus vicarii sincerissime Deo famulantes, carens nebularum densitatibus, quæ recto ab itinere impedire assolent, dignis preperunt, et in cura regiminis quam pro dominicis ovibus suscepimus, sollicitè permanserunt. Inter quos et nostram paritatem omnipotentis Dei misericordia enumerare dignatus est. Et quia universitas credentium ab hac sancta Romana Ecclesia, quæ caput est omnium Ecclesiarum, doctrinam exquirat, integritatem fidei deposcit, criminum solutionem qui digni sum, et gratia Dei redempti exorant, oportet, etc. Constat enim sanctam Romanam Ecclesiam per beatum Petrum principem apostolorum, omnium Ecclesiarum caput esse, et ab ea rectitudinem atque ordinem in cunctis utilitatibus et ecclesiasticis institutionibus, quas secundum canonicas et synodales sanctorumque Patrum sanctiones invariabiliter atque irrefragabiliter retinere, exquirere ac sectari. Et ideo consequens est, ut quod ab hujus sedis rectoribus plena auctoritate sancit, nullius consuetudinis præpeditur occasione, proprias tantum sequendo voluntates removeatur, sed firmiter atque inconcussè retineatur, CXIX, 785, 786.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), Corbeiensis abbas. — Cum Dominus Jesus dixisset: « Quem dicunt homines esse Filium hominis, » mox subjicit « Vos ergo quem me esse dicitis; » vos, quia illi estis, quem me esse testimini? Mira et stupenda interrogatio; nam coram oculis eorum nihil aliud ipse quam homo apparebat, etiam se esse Filium hominis, quod vere erat, dicebat, et tamen ab eis aliud requirebat. Idcirco nequaquam dixerim quod de se requisierit illud quod ipse confessus est, quod coram oculis, et in eodem loco erat quod manu palpari poterat; sed occultum erat de quo quærebat, in quo et usque ad quid fundamenta Ecclesiæ erant faciendâ et fides omnibus commendandâ. Unde mirabilia omnium et inaudita responsio beati Petri emicuit, ut totum quod erat in Domino cerneret et quod in Christo, qui Deus erat, siderat. . . . « Beatus es, Simon Bar-Jona. » Sicut qui id accipit simpliciter, ut Simon Petrus filius Joannis juxta carnem intelligatur, secundum alterius loci interrogationem, « Simon Joannis, diligis me? » et ro-

hant id scriptoris vitio depravatam, ut pro Bar-Joanna corrupte Bar-Jona legatur, inde detracta syllaba. « Et ego dico tibi, qui tu es Petrus, etc. » Ac si patenter dicit non sermone casso et nullum habente effectum operis, sed dico tibi ego, cuius dixisse fecisse est, quia verbum meum omnipotentia plenum est, « Quia tu es Petrus, » quod a petra derivatum est nomen, id est a me super quem edificatur omnis Ecclesia. Non enim, ut quidam male putant, Petrus fundamentum est totius Ecclesie, « Quia fundamentum aliud nemo ponere potest, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus. » Et notandum quod non hic primum ei hoc impositum est nomen, sed longe supra, juxta Joannem, ubi adduxit eum Andreas ad Christum. « Tu es, inquit, Simon Joannis, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus. » Et non dixit, tu vocaberis Petrus, quo jam vocatus erat nomine, sed ait signanter : « Tu es Petrus et super hanc petram, » a qua petra factus est. « edificabo Ecclesiam meam. » Non quod iam tam firmus esset, sed quod futurum erat ut fieret a Christo. Nathanael, pone eandem prior confessionem tenuit cum ait : « Babbai, tu es Filius Dei, tu es rex Israel. » Sed ille adhuc interrogantis affectu ac dubitantis, videre quærere magis quam firmare et hoc ipsum quia visus est sub sign. Petrus autem talem ac tantam expressit de corde confessionem ut ejus confessio sit omnium apostolorum. Et sicut simul omnes interrogantur, ita in eo omnium est responsio una, supra quam fundatur Ecclesia, et contra quam portæ inferi non prævalebunt. Quia seu dicas contra hanc fidem eas non prævalere, seu dicas contra Ecclesiam, quæ hac fide supra Christum fundata est et firmata, unum est, eo quod nec fundamentum dissolvitur, nec fides talis tantaque infirmatur, nec Ecclesia inter innumeras avarum tempestates nec ventorum impulsiones subvertitur.

« Portæ inferi non prævalebunt adversus eam, » vel sicut habent nonnulli codices ; « non prævalebunt ei, » recte quæritur, cui ei? vel adversus quam? Utrum adversus Petram super quam edificatur Ecclesia Dei, aut ei Ecclesiam non prævalebunt quam edificat Christus supra petram quia id non exprimit manifeste, tamen indubitanter credendum est ; quia nec adversus petram, supra quam edificatur Ecclesia, nec adversus Ecclesiam quam edificatur supra hujus modi petram ; alioquin adversus quem portæ prævaluerint inferorum, ille neque petra dicendus est supra quam a Christo edificatur Ecclesia, neque Ecclesia quæ super petram edificatur, CXX, 557, 558, 559, 560, 561.

« Et quodcumque ligaveris super terram, » etc. Qui hanc sibi vult vindicare gratiam debet infirmam Petri in petra tenere, fidemque moribus et voce prædicare, deinde claves regni quas habet, easdemque claves non a se, sed a Domino et per Dominum, quasi celestis janitor custodire. Alias autem nisi judicia ejus maneant firma in Christo, quasi Deo judicante per ipsum, timendum ne contra ipsum qui ligat aut solvit prævaleat portæ inferorum, si iniuste judicat et non secundum Dei verbum adversus quem autem portæ inferorum non prævaluerint, ipse juste judicat quia claves a Domino jam perceptas secum portat. Propter quod et operit eis qui soluti fuerint super terram, ut sint soluti et liberi in cælis. Et claudit eis, qui iusto iudicio ejus ligati fuerint super terram, ut sint quasi ligati in cælo et iudicati, CXX, 563.

PAULUS, diaconus. — « Tu es Petrus, » etc. Non nunc primum accepisse Petrum hoc nomen credendum est, sed potius tunc quando in initio Dominicæ prædicationis, per Andream ad Jesum adductus in magnum fideli suæ prædicationi auditivus ab eo : « Tu es Simon, » filius Joannis, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus, ut hoc nomine modo appellaverit Dominus dicens. « Tu es Petrus ; » non enim ait, tu vocaberis Petrus, sed « Tu es Petrus, » quod dictum fuerat antea. Sicut enim Christus dedit apostolis nomen, ut lux vel sal terræ vocarentur, ita huic egregio confessori suo qui Simon, id est obediens, antea vocabatur, ob robur victicæ fidei Petri nomen indidit, qui videlicet illi tenaci mente inhaesit de quo scriptum est : « Petra autem erat Christus, » Petra non per essentiam, sed per significationem ; quemadmodum enim leo propter fortitudinem vel agnus propter innocentiam, sic etiam petra dicitur firmitatem qui operantibus in se turris est fortitudinis a facie inimici. « Et super hanc petram, » id est, super me quem ore tuo confessus dicens, « Tu es Christus Filius Dei vivi. » Ipse enim est lapis ille pretiosus in Ecclesiam fundamentum constitutus de quo Paulus ait. « Fundamentum aliud nemo ponere potest præter id quod positum est, Christus Jesus. » Sive super hanc petram, hoc est,

super hanc fidem quæ me Filium Dei vivi confessus est, edificabo Ecclesiam meam. « Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam. » Non hoc dixit de conditione temporali mortis, quæ legitimis cunctis pene apostolos martyrio consummatos, sed portæ inferi vocat vitia atque peccata. Portæ namque inferi mortifera hæreticorum dogmata sunt, quibus imprudentes quoque illi ceciderunt, et ad perpetuæ mortis damnationem pertrahunt, XCV, 1481, 1482.

« Quodcumque ligaveris super terram, etc. » Hæc solvendi atque ligandi potestas quamvis soli Petro a Domino collata esse videatur, omnibus quoque generaliter apostolis sub ejus persona collata est. Nam et post eum resurrectionis nobilem triumphum, apparet illis omnibus aperte dixit : « Quorum remisistis, etc. » Nam sicut interrogatis generaliter omnibus, Petrus respondet pro omnibus, ita et quod Dominus Petro respondet, in Petro omnibus respondit. Quin etiam omnibus episcopis ac presbyteris in Ecclesia idem officium committitur, ut videlicet agnitis peccantium causis, juxta modum culpæ parum vel penitentia ligandi et solvendi exercent potestatem, ita dumtaxat ut quod etiam hoc tempore in nonnullis sæculis inventitur, nec eos qui insontes vel innoxii sunt damnent, nec illos qui merentur damnationem securus tanquam de solutione præsumant reddere, XCV, 1184, 1185.

« Tu es Petrus ; » super hanc, inquit, petram, id est, super Dominum Salvatorem qui fideli confessori suo participium sui nominis donavit : « Portæ inferi non prævalebunt, etc. » Portæ inferi tormenta et blandimenta persecutorum quæ a stabilitate fidei aliquos deterrendo, introitum æternæ mortis aperiant. Multæ itaque sunt portæ inferi, sed harum nulla Ecclesie quæ supra petram fundata est, prævalet. Merito igitur cunctis Ecclesiis honorandus qui caput Ecclesie et qui firmissimæ petreæ soliditatem secutus, inimicos Christi auctoritate S. Spiritus confudit, et instigatæ patientiæ fortitudine triumphavit, nec infernal portæ adversus eum prævaluit qui sibi portæ æternæ ingressum regem gloriæ confessus aperuit, XCV, 1463, 1464.

PETRUS (S.), apostolus et primus papa. — Beatus Petrus apostolus, princeps apostolorum et primus papa, primum sedit in episcopali cathedra Antiochiæ septem annos. Et post ad expugnandum Simonem Magnum, Romam ingressus, Claudi anno secundo, in episcopali cathedra sedit annos viginti quinque, menses duos, tres dies. Qui uno eodemque tempore et die, videlicet, post passionem Domini anno xxxviii, ultimo vero anno Neronis in Kalendas Julii cum Paulo martyrium consummavit. Hic duas Epistolas fecit, quæ canonicæ nominantur, in quarum prima, primo generaliter Ecclesiam instruit, explicans beneficia quibus nos divina pietas ad salutem vocare, vel dona quibus aliquando Judæos, nunc autem non honorare dignata est. Postmodum vero diversas fidelium personas solerter hortatur, ne se tanta Spiritus gratia carnaliter vivendo, reddant indignos, ne qui regali ac sacerdotali vocabulo sunt insigniti, vitiorum malitia subacti, a condonata vel promissa sibi nobilitatis gloria degenerent. Et primo liberos et servos, deinde mulieres et viros specialiter alloquitur ; atque post interlocutionem generalis exhortationis, seniores quoque et adolescentes qualiter sese debeant gerere, ostendit. In secunda vero Epistola, quam eisdem scripsit, quibus et primam, eosdem miseratus, jam ut perfectiores ad majora et perfectiora multipliciter commonet et hortatur. Et Evangelium Marci fecisse dicitur, quia Marcus adiutor ejus fuit et filius de baptismo. Ordinavit autem episcopos tres, Linum et Cletem et Clementem, et presbyteros decem, et diaconos septem..... Quamvis Clemens in ordine Catalogi post beatum Petrum tertius invenitur, revera tamen sicut ipse in epistola scripsit Jacobo Hierosolymorum episcopo, post beatum Petrum, primus, nullo interposito, Romanæ sedis gubernaculo procul dubio tenuit ; Linus autem et Cleus ideo velut successores Petri connumerantur, quia ipse eos in vita coadjutores sibi fecit, ut tanto melius ipse vacare posset orationi, CXXIX, 1151, 1152.

PETRUS LOMBARDUS. — Ex loco Epistolæ Pauli ad Galatas : « Dixi Cephas coram omnibus, » etc. Porphyrius objicit Petrum a Paulo reprehensum, volens et illi erroris maculam, et huc proccacitatis incutere et in commune fidei dogmatis accusare mendacium dum inter se Ecclesiarum principes dissiderent. Quod utique facit non intelligens quo sensu Petrus fuisset reprehensibilis, vel ei apostolus Paulus in faciem res idisse dicatur. Nam uterque recte sensit legem non esse tenendam, et in omni gente quicumque timet Deum et operatur iustitiam, acceptus est illi, sed uterque cauta simulatione dispen-

nat, ille subtractionem, iste reprehensionem, ut et Judæis superbia et gentibus desperatio tolleretur. Non igitur vel Paulo vel eis cum quibus ante edens se ab eis postea separabat, Petrus vere reprehensibilis erat, nec eis Paulus procaciter resistebat. Paulus enim in Petro hoc reprehendere non potuit, quod ipse fecit nec arguere simulationem cujus et ipse reus erat, sed fuit hæc reprehensio non vera, sed dispensatoria; nec Petrus peccavit, nec Paulus procaciter arguit. Petrus autem, sicut legitur in Actibus apostolorum, auctor fuit hujus decreti, legem post Evangelium non esse serrandam, qui post visionem lintel, ubi erant diversi generis animalia, ad Cornelium intravit, et cum gentibus comedit; qui etiam questionem de hac re solvit, ut videtur, Act. xv. Petrus itaque bene sensit de absolute legem, sed simulavit pro timore Judæorum, ne occasione gentium a fide recederent, et sic perderet gregem suum. Simulavit autem Paulus pro simili metu, ut in circumcisione Timothei, et ipse qui coram eis voto nutritus ut Nazareus, in Cenchris ex lege caput totodit, CXII, 110, 111.

RADBERTUS (S.), abb. Corbeiens. — « Et ego dico tibi, » etc., quod a petra derivatum est nomen, id est a me super quem ædificatur omnis Ecclesia. Non enim, ut quidam male putant, Petrus fundamentum totius Ecclesiæ est, « quia fundamentum nemo aliud potest ponere præter id quod positum est quod est Christus Jesus. » Licet super eodem fundamento primus, ac si caput Petrus recte positus credatur, tamen in ea petra, de qua nomen sibi ex dono traxit et super eam tota construitur et constabatur illa celestis Jerusalem, id est supra Christum, ut forma permaneat in sempiternum. Nec igitur mirum si Petrus a petra dictus est eo quod firmus futurus erat per Spiritum sanctum firmitate fidelium, cum et lux mundi dicitur esse, a lumine quod est Christus... Et ideo nondum beatus erat in se Petrus, sed tantum modo in prædestinatione Dei, a quo non qualis tunc erat, sed qualis futurus erat, æmulatur a Domino... Episcopi quibus a Domino eadem cum Petro potestas dimittendi peccata, etc., debent suam infirmitatem in Petro tenere, ipsumque esse eorum caput attendere, CXX, 562, 563.

RUPERTUS, Tulliens. abb. — Porro de Petro quod lapsus est, quod negare permixtus est, nihilominus in dispositione Spiritus sapientiæ pium et pulchrum est. — Princeps quippe apostolorum Petrus destinatus fuerat, et huic specialiter magna post Christum potestas danda, vel jam data erat, dicente Christo Filio Dei vivi, quem confessus fuerat : « Beatus es, etc. Pasce, etc. » Tali et tanta præeunte evangelicæ veritatis auctoritate, Christianissimi imperatores post multa tempora, omnesque Ecclesiarum principes hoc censuerunt, et lege perpetua firaverunt, ut sicut imperatori omnes præfecti vel indices, sic beato Petro, et secundum dignitatem ejus excellenti Romano pontifici cæteri subjecti sint ecclesiarum pontifices. Magnus honor, gravis celsitudo, ait autem ipse ejusdem honoris sive altitudinis auctor : « Qui major est vestrum erit sicut minor, et qui præcessor est sicut ministrator. » Item majores illos sive ministros magno ad clementiam informat studio, quod manifeste colligit ex factis ejus humilissimis. Quando autem vel quomodo sciret homo positus in celsitudine honoris, in magna conscientia sanctitatis condescendere parvis, condolare miseris? Solus quippe Deus natura humilis, misericors et miserator est, imo ipsa humilitas, ipsa misericordia est. Homo quippe humilis sive misericors, non nisi ex accidenti est. Oportebat igitur prædestinato atque vocato ad tantam celsitudinem Petro apostolum causam rubere, et magnitudinem honoris ejus præire, unde illi humilitatis atque compassionis scientia jugiter posset accidere. Idcirco labi permissus est; idcirco usque ad triplicandam negationem derelictus est, pulchro et spectabili ordine sapientiæ, ut recte miremur omnes ejusdem sapientiæ periti spectatores, omnes apertos discretionis oculos habentes. Et hoc animadvertentes omnino expedire credimus eis qui præsent tam propter semet ipsos quam propter eos quibus præsent, quatenus ad humilitatem vel compassionem erudit sint, per magnum et memorabile præteritæ infirmitatis experimentum. Alii quippe infirmitates subditorum aut vix aut nullo modo supportare sciunt, CLXVII, 1638, 1639.

A ce sujet, l'auteur de la *Dissertation historique et chronologique des œuvres de Rupert*, s'exprime ainsi : « Rupert explique que quoique tous les apôtres aient reçu en commun le pouvoir de lier et de délier les pécheurs, cependant saint Pierre a été favorisé d'un privilège particulier, parce qu'il avait le premier confessé la divinité de Jésus-Christ. Ce privilège particulier accordé à saint Pierre consiste en ce que saint Pierre

était destiné à être le prince des apôtres : *Princeps quippe apostolorum destinatus fuerat*. Il devait recevoir spécialement on lui avait déjà reçu une grande puissance que Jésus-Christ lui avait donnée en lui disant : « Vous êtes heureux, Simon, fils de Jona..., et moi je vous dis, etc. » Rupert rapporte encore ce que Jésus-Christ dit après sa résurrection au même apôtre : « Simon, méitez-vous plus que ceux-là? Paissez mes agneaux, paissez mes brebis. » Puis il continue ainsi : « Les empereurs chrétiens et les princes de l'Eglise, fondés sur l'autorité de cette vérité évangélique *tali et tanta præeunte evangelicæ veritatis auctoritate*, ont établi longtemps après, par une loi immuable, que comme tous les gouverneurs et les juges obéissent à l'empereur, de même tous les prélats des autres Eglises seraient soumis à Pierre et au Pontife romain, à cause de l'excellence de sa dignité. Voilà un grand honneur et une grande élévation : *Magnus honor, magna celsitudo*. » Les Cypriens, les Basiliens et les autres Pères, surtout dans les premiers siècles de l'Eglise, n'ont pas eu une telle idée du privilège particulier de saint Pierre; les Papes, même les plus saints, tel que saint Grégoire le Grand, ne l'ont point eue... à cette réflexion on peut répondre que l'humilité faisait taire aux Papes leur droit; mais en fin de compte, tous, Papes ou Evêques, ne reconnaissent pas moins la suprématie dans la personne des successeurs de saint Pierre. Et pour en conclure quelque chose de pratique, reconnaissons les prérogatives réelles de saint Pierre, qui ont passé à ses successeurs; reconnaissons sa primauté de droit divin; mais gardons-nous de dénigrer ses collègues et ses frères dans l'épiscopat. Gardons-nous de croire que ceux-ci lui doivent la même soumission et la même obéissance que les gouvernements et les rois la doivent aux supérieurs et aux rois. Rupert semble adoucir un peu ce qu'il a avancé en ajoutant que celui qui a conféré une si haute dignité à saint Pierre lui a donné cet avertissement : « Que celui qui est parmi vous le plus grand devienne comme le moindre, et celui qui gouverne comme celui qui sert. » Là, comme on voit, le but de Rupert, est de montrer que Dieu n'a permis la chute énorme de saint Pierre que pour le tenir dans l'humilité, dans le haut degré d'élévation où il avait dessein de le placer, et pour donner dans sa personne à tous ceux qui sont élevés au-dessus des autres un exemple frappant qui leur apprend à être humbles et à supporter avec bonté et compassion les faiblesses de ceux qui sont sous leur conduite, CLXVII, passim.

TERTULLIANUS, Carthagin. præbyt. — Si adhuc clausum putas cælum memento claves ejus hinc Dominum Petro, et per eum Ecclesiæ reliquisse, quas hic unusquisque confessus interrogatus et feret secum, II, 142. « Tota paradisi clavis tuus (o martyr) sanguis est, » II, 745. In ipso (Petro) Ecclesia exstructa est, id est per ipsum; ipse clavem imbuat. Ipse primus in Christi baptismo reservavit aditum celestis regni, qui solvantur alligata retro delicta et alligantur quæ non fuerint soluta secundum veram salutem; et Ananiam vinxit vinculo mortis, et debilem pedibus absolvit vitio valetudinis. Sic et in illa disceptatione custodienda necne legis, primus omnium Petrus Spiritu instinctus et de nationum vocatione præfatus, Act. xv, 10, 11. Tunc sua sententia solvit quæ omnia sunt legis et alligavit quæ reservata sunt, II, 1025, 1026.

Latait aliquid Petrum, edificandæ Ecclesiæ petram dictum, claves regni cælorum consecutum et solvendi et alligandi in cælis et in terra potestatem, II, 31.

Nihil obstat supra dictis Petri privilegiis reprehensio quam subit a Paulo, quod cum convixisset ethnicis postea se a convictu illorum separabat personarum respectu, II, 55, 56; nam in ista reprehensione sola quæstio fuit de lege antiqua, quod ostenditur quid ex ea custodiri conveniret; hoc fiebat ex parte Petri ob quamdam incostantiam, ob personarum qualitatem, ob ambiguum tantum conversationem, nec ob aliquam divinitatis pervertitatem, II, 474.

Ecclesiæ apostolicæ suus census per successiones deferunt; Romanorum Ecclesia Clementem a Petro ordinatum edit, II, 44, 45.

Petrus cæditur; tum ab alio cingitur, cum cruci astringitur, II, 151; Petrus passioni Dominicæ adæquatur, II, 49.

Septuagies septies juberis indulgere in persona Petri, itaque si et ipsos beatos apostolos aliquid induxisse constat, cujus venia a Deo non ab homine competere, non ex disciplina, sed ex potestate fuerunt, nam et mortuos suscitaverunt; quod Deus solus et debiles redigebat quod nemo, nisi Christus; imo et plagas inflixerunt, quod noluit Christus, non enim debebat eum

servire, qui pati venerat. Percussus est Ananias morte..., ut hoc ipso probaretur Christum et hæc facere potuisse, Tertull. II, 1023.

ZACHARIAS Chrysopolit. episcop. — « Respondens autem Jesus, dixit : Beatus es Simon Barjona, etc. » (S. Hieronym.) In Petro respondet omnibus mercedem veræ confessionis quasi dicat : Quod caro et sanguis revelare nequivit, Spiritus sancti gratia revelavit. Ergo ex confessione sortitur vocabulum, quia Barjona sonat « filius columbæ; alii dicunt quod Simon (id est Petrus), filius sit Joannis, ut illud, « Simon Joannis diligis me? » et volunt depravatam hoc esse vitio scriptorum, ut pro Barjonna, id est pro filio Joannis, Barjona scriptum sit, detracta una syllaba. Joanna interpretatur, « Domini gratia » utrumque nomen mystice intelligitur quia et columba Spiritum sanctum et gratia Domini donum significat spirituale. Pater quippe filio columbæ revelavit, quia una est gratia Patris et Filii et Spiritus sancti. Barjona Syrum est et Hebræum : « Tu es Petrus, » etc. (S. Hieronym.) Tu dixisti me esse Filium Dei vivi, et ego cujus dicere facere est, dico tibi quia, etc. Princeps apostolorum, nunc Petrus, nunc Cephas dicitur, non sensu diverso, sed quam nos Latine et Græce petram vocamus, hanc Hebræi et Syri Cepham vocant. Merito accipit hoc nomen Petrus, quia in Petrum Christum credebatur, et secundum metaphoram petræ dicitur ei : « Edificabo Ecclesiam meam super hanc petram, hoc

est super hoc fundamentum fidei, vel ita super hanc petram quam confessus es, id est super me ipsum. Hanc apostolus ait. « Fundamentum aliud nemo potest ponere, » etc. « Et portæ inferi, » etc. Peccata et doctrinæ hæreticorum sunt portæ inferi. Claves regni cælorum ipsam discernendi scientiam potentiamque nominat, qua dignos recipere in regnum, indignos secludere deberet a regno. « Quodcumque ligaveris, » etc.... sensus est : quemcumque super terram, id est, dum viverit, ligaveris eliminando ab Ecclesia, ligatus erit in cælis, hoc est universæ Ecclesiæ quibus natum fuerit vitabunt illum. Vel ligatus erit in cælis, id est celestis sententia confirmabit quod eum præsens Ecclesia vitet. Et quemcumque, dum viverit, solveris ab excommunicatione reconciliando, solutus erit in cælis, id est Ecclesiæ quæ hoc scientiam communicant ei; vel solutus erit in cælis, id est celestis sententia confirmabit ut a præsentī Ecclesia recipiatur. Grandis honor, sed grave pondus.... Ideo Petrus claves regni cælorum et principatum judicariæ potestatis specialiter accipit, ut omnes credentes intelligant, quia quicumque ab unitate fidei et societatis illius semetipsos segregant, nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam possint regni cælestis ingredi.... Hoc autem fit per ministerium episcopale in ordinatōne presbyterorum, vel (quod verius videtur), cum animarum cura presbyteris inungitur, CLXXXVI, 285, 286, 287.

PARS SECUNDA.

ARTICULUS PRIMUS.— *Notiones de potestate pontificia temporali.*

Constantinus imperator, ut scitur, totus fuit ut offerret Deo oblata ut essent patrimonii jure attributa sanctæ Romanæ Ecclesiæ ejusque episcopo Petri successorī, tanquam res Deo sacræ sub omni moda potestate maximi pontificatus retinendæ ac disponendæ per Silvestrum ejusque legitimos successores. Jam recens baptizatus postquam Ecclesiam donativis munificentissime locupletasset concilium Romanum a sancto Silvestro pontifice indictum impensis necessariisissime promovit. — Et eum inligum esse judicaret urbem Romanam in qua monarcha totius Ecclesiæ, Christique in terris vicarius residebat, sæcularis principis imperio subjectam esse, non urbis Romæ duntaxat, sed totius fere Italiæ aliarumque provinciarum dominium et jurisdictionem temporalem Silvestro ejusque legitimis in Petri Cathedra successoribus munificentissime donavit, VIII, 793.

Roma! Roma! jure mundi caput appellata est; domina et regina urbium. Fertur de eodem imperatore quod in Campum Martium cum admiratione inspiciebat, sepulchrum Augusti Cæsaris, Forum Romanum, Jovis Tarpei delubra, thermas, porticus, amphitheatrum, Pompeii theatrum, circum maximum, etc., obstupuisse ac tandem dixisse : « Naturam omnes vires in unam urbem effudisse. » Verissime, etiam nunc de Roma dici potest : « Quenadmodum nihil in universa rerum natura mundo sic in terra Roma nihil melius, nihil præstantius inveniri potest, VIII, 827.

Magis splendor de Roma non minor est hodie ac olim : « C'était le 8 décembre 1851! La ville éternelle était tout entière en mouvement, on accourait de toutes parts dès le matin, vers la place gigantesque de Saint-Pierre. Bientôt la grande basilique de Saint-Pierre était pleine de monde. C'était chose inouïe qu'un semblable concours. Il y avait foule dans cette église in usée; car Saint-Pierre, c'est l'immensité en longueur, largeur, profondeur et hauteur. Quand on y entre, l'œil se perd dans cette étendue, et plus on avance, plus on voit en quelque sorte l'espace reculer devant soi. Quand il n'y a que 30,000 personnes dans Saint-Pierre, on y est fort à l'aise dans la grande nef, et il n'y a personne dans les chapelles latérales. Or, ce jour-là, il y avait foule, et le sépulchre de la reconnaissance envers Dieu domine partout. Mais les cérémonies saintes se préparent. Le Pape-Roi, Pie IX, entonne l'office d'une voix forte et majestueuse; il commence la messe, et après l'Évangile, après le chant du *Veni Creator*, se levant sur son trône, lit, malgré la plus vive émotion, le décret qui déclare dogme de foi l'Immaculée Conception de la Sainte-Vierge, ainsi conçue :

« Declaramus, pronuntiamus et definimus doctrinam que tenet beatissimam Virginem Mariam in primo in-

stanti suæ conceptionis fuisse singulari omnipotentis Dei gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Jesu Salvatoris generis humani, ab omni originali culpæ labe præservatam immunem, esse a Deo revelatam, atque ideo ab omnibus fidelibus firmiter constanterque credendam, »

A ce moment le canon du château Saint-Ange se fait entendre, toutes les cloches des 363 églises de Rome se mettent en branle, etc.. Oh! c'était beau que d'être à Rome ce jour-là.

Ce triomphe de la papauté spirituelle, d'où néanmoins la temporelle n'est pas exclue, peut être mis en face avec le triomphe de la papauté temporelle de Boniface VIII. Ce triomphe spirituel vaut bien le triomphe de l'homme, le triomphe où ce dernier parut au milieu du grand jubilé de 1300, avec les doubles insignes de l'autorité spirituelle et temporelle, et répétant à haute voix : « *Ecce duo gladii; hic vides, o Petre, successorem tuum; tu solutifer Christe, cerne tuum vicarium.* » A ces deux spectacles l'Europe est accourue à Rome : « *Et hodie nunc 8 Junio 1862, in sancto Pentecostes die,* » on peut dire qu'un troisième spectacle universel de la Chrétienté se manifesta à Rome. Un journal religieux, le *Rosier de Marie*, daté d'hier, 7 juin, nous dit : « Pour trouver dans Rome un nombre d'évêques supérieur à celui de ce jour (depuis huit jours et chaque jour il en arrivait encore), il faut remonter jusqu'au 17e concile de Latran, sous le pontificat d'Innocent III. A aucune époque la Méditerranée n'a été traversée par des vaisseaux chargés de plus de 200 ecclésiastiques, comme l'était la semaine dernière un bateau à vapeur venant de Marseille. Les révolutions peuvent bien poursuivre toujours leur marche, mais Dieu sait, au milieu d'elles, rendre son Eglise plus forte et plus puissante. On combat la papauté avec violence, mais elle résiste toujours et devient de plus en plus inébranlable. Inutile, disons avec confiance de la combattre, l'œuvre de Dieu ne saurait être vaincue ni détruite. *Quid fiet in posterum et nuncquod dominium papæ temporale nescitur. Deus scit nunc tantum præterita referamus; futuris Deus providebit. Amen.* »

AMBROSIIUS (S.), episc. — In sermone contra Auxentium, XVI, 1012, magnanimum se ostendit in non tradendis basilicis. « Tu, Domine Jesu, inquit, uno momento mundum redemisti; Auxentius uno momento tot populos quod in ipso est, trucidabit, alios gladio, alios sacrilegio. — Meam basilicam petit cruento ore, sanguinolentis manibus. Cui bene præsens respondit lectio, « Peccatori autem dixit Deus : Quare tu enarras justitias meas? » id est non convenit paci et furori, non convenit Christo et Belial. Meministi enim quod lectum est hodie Nabothem sanctum virum possessorem vineæ suæ interpellatum petitione regia, ut vineam suam daret, ubi rex, succis vitibus, olus vile sereret; eumque respondisse : « Absit ut ego patrum meorum tradam hereditatem! » regem con-

tristatum esse, quod sibi esse alienum jus relatione justa uogatum, sed muliebri consilio deceptum. Nabothae vires suas vel proprio cruore defendit. Si ille vineam non tradidit suam, nos Ecclesiam Christi?

Quid igitur a me responsum est contumaciter: dixit enim conventus: Absit a me ut Tradam Christi hereditatem! Si ille patrum hereditatem non tradidit, ego tradam Christi hereditatem? Sed et hoc addidi: Absit ut tradam Christi hereditatem patrum, hoc est hereditatem Dionysii, qui in auxilio in causa fidelis defunctus est, hereditatem Eustorgii confessoris, hereditatem Myroclis, atque omnium retro fidelium episcoporum! Respondi ego, quod sacerdotis est, faciat sacerdos; quod imperatoris est faciat imperator. Prius est ut animam mihi, quam fidem auferat.

At cui tradam? Præsens lectio Evangelii docere nos debet, quid petatur, a quibus petatur. Audistis nempe regi, quod cum Christus super pullum asinum sederet, clamabant pueruli et molestie ferebant Iudæi. Denique interpellaverunt Dominum Jesum, dicentes ut faceret eos tacere; respondit: « Si hi tacuerint, lapides clamabunt. » Deinde ingressus templum, eiecit nummularios et cathedras, et columbas vendentes in templo Dei... Semper ergo Christi laudes verbera perfidorum sunt. Et nunc cum laudatur Christus, dicunt hæretici, quia seditio commovetur; dicunt hæretici quia his mors parabatur; et vere mortem habent in laudibus Christi. Quomodo enim laudes ejus ferre possunt, cujus infirmitatem prædicant?

Geraseni præsentiam Christi ferre non poterant; isti peiores Geraseni, nec laudationem Christi sustinere possunt. Vident pueros Christi gloriam concinentes, et irridunt islam ætulum fidelis plenam, cum dicunt: « Ecce quid clamant. » Sed respondit iis Christus: « Si hi tacuerint, lapides clamabunt. » Hoc est fortiores clamabunt, clamabunt et juvenes, clamabunt et maturiores, clamabunt et senes, isti lapides ad illum jam solidati lapidem, de quo scriptum est: « Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli, » XVI, 1012, 1013; CLXIII, 678, 679.

ANASTASIUS, Biblioth. -- Beatus Petrus apostolus et princeps apostolorum primus sedit cathedram episcopatus in Antiochia annos septem. Hic Petrus ingressus in urbem Romam sub Nerone Cæsare, ibique sedet cathedram episcopatus annos viginti quinque, mensem unum, dies octo.... Hic martyrio coronatur cum Paulo post passionem Domini annis triginta octo...

Vetustiores Romanorum pontificum Catalogi et libri Pontificalis codices plerumque titulum « beati » soli Petro præponunt; in hoc videtur respexisse ad Redemptoris eloquium: « Beatus es, Simon Barjona, etc. » Ad quæ respiciens Basiliscus scripsit quod S. Petrus beatitudinem longe ampliorem cæteris omnibus adeptus est. In Novo enim Testamento duo eo titulo cohonestantur, Deipara, quæ divino afflatu Spiritus dixit: « Ex hoc beatam me dicent omnes generationes, » et Petrus Redemptoris voce. Hinc vera origo vocis « beatitudinis et beatissimi quæ Pontificibus Romanis tribuitur a Patribus et conciliis, sic ut antonomanastice eo titulo designabatur Pontifex Romanus. Ex divina institutione cathedra est una, Petrus uni tradita, in successores derivata; non admittit Petrus socium alienum. Super unum Christum edificat Ecclesiam suam, ut unitatem manifestaret; unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Deus unus est, et Christus unus et una Ecclesia et cathedra una super Petrum Domini voce fundata. Aliud altare construi et sacerdotem novum fieri præter unum altare, unum sacerdotem non potest...

Petrum in hac cathedra Romana usque ad mortem sedisse, intelligendum est de auctoritate potestate ac præfectura gubernandi Ecclesias universas, non de ritu locali. Constat enim cum hanc cathedram septem annis administrasset cum Christiani omnes et Iudæi, edicto Claudii, Roma expellebantur, Petrum etiam expulsam Hierosolimam rediisse; mortuo tamen Claudio Romam rediit et ibidem finivit vitam.

Character pastoris supremi et universalis est, ut infallibilis sit in grege universo pascendo, cum nullus ipse superior ad eum dirigendum sit constitutus, præter ipsum Christum Jesum illi dicentem citra facultatem ullam censuræ ac potestatis ab altero supra ipsum exercendæ « Pasce oves etc. etc., » CXXVIII, 1004-1044. Paulus hic nominatur ut socius Petri, sed tantum in societate prædicationis, non in societate cathedræ quod volandum, etc.

Observandum, cum beato Leone Magno, non fortuitum ad Romam S. Petri adventum, sed divinæ Providentiæ consilio suavit ac fortiter singula disponente, paratum fuisse. Sic etiam parata fuit, quasi vehiculum Evangelio

in orbem universum perferendo, magnitudo atque unitas imperii Romani, et fœdera cum remotissimis terrarum tribus a Romanis principibus inita. — Dispositio namque divinitus operi maxime congruebat, ut cito pervios haberet populos prædicationi generalis, quos unius teneret regimen civitatis — Nascente Domino, juxta vaticinia prophetarum dum terrarum orbis esset in pace compositus, et per eos Augusti annos quibus edictum vigilem fuerat ab eodem Cæsare, ut describeretur universus orbis ordinatio provinciarum sub uno principe non modo facilem aditum parabat designatis præconibus Evangelii, verum etiam ordiebatur in civili dispositione regionum, nexuque oppidatim per eas contextio, quoddam speciem ordinati sanctionisque regiminis, paulo post contrahendi a pacis principe Christo Domino suis apostolis, eorumque successoribus in episcopatus Christiani hierarchia quam erat proxime fundaturus. Hanc artem divini consilii cum ante Leonem Magnum probe cognosceret princeps apostolicus cœtus, et primus Ecclesiæ sue hierarchia electus a Christo Domino Simon Petrus orientis et occidentis præcipuis sedibus constitutis adiecit tertiam in Ægypto, unde meridionalium regionum tractas amplissimi legatos Christi reciperent, ad Indos usque ac Æthiopes potestatis suæ terminos prolaturos; quibus tamen omnibus, ut intelligerent cathedræ illius auctoritatem esse prælatam, quam ipse vivens ac moriens donasset privilegio sui successores in amplissima potestate, quanta fuerat sibi a Redemptore humani generis collata supra universos fidelium cœtus; hanc in urbe Roma figera voluit, caput orbis, et imperii pridem effecta, per Europam, Asiam et Africam, propagatis, unde facillime possent tum ipse, tum successores in quacunque terrarum spatia suas leges perinde ac legationes transmittere. Famulabantur consilio divini operis non modo pax et ordinatio provinciarum ac census civium, et fœdera augusti cum remotissimis regibus, verum etiam bella, et victoria, itinera, partitiones provinciarum, militares expeditiones, coloniarum deductio, legionum transvectio, præsidum sortitio, ac universa propemodum gesta reipublicæ et Cæsaris consequentium. — Sive in Britanniam moverent Caius, Calligula et Claudius; sive in Armeniam Nero; sive in Judæam Vespasianus; sive Trajanus in Daciam, Parthiam et Mesopotamiam; sive Adrianus Barbaris restitueret ea quæ Trajanus ademerat; sive ipse iustaret, ejusque exemplo Antoninus, provincias, et crebris itineribus totum imperium redderet pervium; sive Romanis legionibus communiret; sive etiam maris et iostulas continenti conjungeret, instructis in Italia classibus, Superi Maris, et Inferi, Ravennati ac Missenati; sive limites imperii firmaret collocatis exercitibus, Britannico, Cappadocico, Daceo, Germanico, Hispanico, Illyrico, Mauritanico, Moesico, Rhetico, Sarmatico, Syrisco, spectandis in nummis Adriani, universa hæc Evangelii perferendi apparatus et comitatus erant, et adiumento, non hominum vano consilio ad temporaria tantum in vita hujus hæc largiente comparata, sed sapientie divinæ nutu ac potestate disposita ac ministrata Christi glorie et electorum salutis, cui omnem præsto esse creaturam, et servire nec cogitantem, atque etiam contra stimulum celsitransem jubet. Quantum enim facilitatis conciliabatur missionibus apostolicis ex Urbe dirigendis a summo Ecclesiæ hierarcha in dissitas quasunque regiones frequens legionum transvectio, magistratumque majorum minorumque prefectio terne quotidiana ad provincias et copias regendas! hinc novum, aut vix apostolorum princeps martyrio coronato, Treviri, Lugdunum, Virna, Moguntinum, etc., episcopos accipiant et Roma missos, Pothinum, Telesphorum, Severum, Crescentem, etc., CXXVIII, 1256, 1257.

Sancta ac universalis octava synodus, Constantinopoli celebrata habet in Dominicum sermonem quem Christus sanctis apostolis et discipulis suis dixit, quia, « qui vos recipit, me recipit, et qui vos spernit, me spernit; » ad omnes etiam qui eos secundum ipsos facti sunt summi pontifices in Ecclesia catholica dictum esse credentes, defensus neminem prorsus mundi potentum, quemquam eorum qui patriarchalibus sedibus præsumunt inhonorare, aut movere a proprio throno tentare, sed omni reverentia et honore dignos judicare; præcipue quidem sanctissimum papam senioris Romæ, deinceps autem Constantinopoleos patriarcham... sed nec alium quemcumque conscriptiones contra sanctissimum papam senioris Romæ, ac verba complicare ac componere, sub occasione quasi diffamatorum quorundam criminum. Si quis vero aliqua sæculi potestate fruens vel potens pellere tentaverit præfatum apostolicam cathedram papam anathema sit. Porro si synodus universalis fuerit congregata et facta fuerit etiam de sancta Romanorum Ecclesia quævis ambiguitas et

controversia, oportet venerabiliter, et cum convenienti reverentia de proposita questione sciscitari et solutionem accipere, aut profectum facere, non tamen audacter sententiam dicere contra summos senioris Romae pontifices, CXLIX, 159, 160.

Eorum vulnere atque livore quæ in membris hominis consistant multos medicos prolixi ares; hanc quidem passionem alio accipiente et alteram altero, et per experientiam amputante et medente; eorum vero quæ in membris sunt Christi et Dei Salvatoris, omnium nostrum capitis et sponsæ catholicæ et apostolicæ Ecclesiæ, unum et singularem præcellentem atque catholicissimum medicum ipse princeps summus, et fortissimus Sermo, et ordinator et curator, et solus ex toto magister Deus omnium produxit, videlicet papam senioris Romæ; propter quæ dixit Petro magno et summo apostolorum: « Tu es Petrus, etc.; Tibi do claves, etc. » Tales enim beatus vocatus non secundum quandam utique sortem apostolorum principi solum circumscripsit et delinivit, sed per eum ad omnes qui post illum secundum ipsum. Efficiendi erant summi pastores et divinis sacrique pontificis senioris Romæ transmisit; et ideo ab olim et primo tempore in exortis hæresibus et prævariationibus eradicatores et interemptores malorum zizaniorum et labefactorum et penitus insanabili ægrolantium membrorum multi multoties facti sunt eorum qui saucilitatem et summam paternitatem summorum pontificum illic præcesserunt, CXLIX, 60, 61.

Stephanus VI successit Formoso. Bonifacius qui invadens sedem apostolicam tenuit eam diebus quindécim, non est numerandus inter pontifices; utpote qui velut homo nefarius jam antea bis gradu depositus primum a diaconatu ac deinde a presbyteratu in Romana synodo sub Joanne papa IX, damnatus fuit. Et quamquam uterque per vim, metum et tyrannidem sedem adepti fuerint, adeoque pariter intrusus expulsi, tamen Stephanus in numero et serie pontificum communi sententia numeratur, quia ad periculum schismatis avertendum, illum, quamvis homo scelestissimus esset, universa clerus approbavit, totaque Ecclesia catholica per Christi vicario et successore Petri agnovit. Pontificatum auspiciatus est a sacrilegio illo quo corpus Formosi papæ exhumatum sacerdotibus vestimentis indutum, tribusque digitis mutilatum, in Tiberim projecit, omnesque ab eodem ordinatos iterato consecrari et ordinari præcepit. Sacrilegi pontificis facinus, quo a defuncto poenam inique exegit, quove legitime collatos ordines contra Christi institutionem et Dei mandatum repetivit, novatores heretici nostri temporis redarguunt et detestantur et merito; verum contra promissiones Christi Petro et Ecclesiæ factas propter illud factum impium male insurgunt et præmature nimis de victoria gloriantes triumphum agunt. Omnia enim quæ Stephanus contra Formosum dixit vel egit, homo furore percussus implens id quod exarsans rabies suavit. Pontificia vero auctoritate legitime usurpata nihil contra fidem vel bonos mores defraivit. Unde hac re violentam quidem tyrannidem in facto agnoscimus; errorem autem in fide per Stephanum pontificem auctoritatem legitime usurpatum definitum vel approbatum fuisse constanter pernegamus, quamquam nihil Sedis apostolicæ præjudicaretur, si daremus invasorem non legitime electum, sed intrusum pseudopontificem in articulis fidei asserendis aberrasse, CXLIX, 855, 856.

Anno quæ nativitate Domini transacti sunt anni nonaginti quatuor, misit papa Formosus in Angliam epistolas quibus dabat excommunicationem et maledictionem regi Edwardo et omnibus subjectis ejus.... Rex Edwardus sese emendavit, papam cum magna humilitate placavit; quod apostolicum maxime placuit, et in sinum Ecclesiæ eum restituit, CXLIX, 815, 846.

ANASTASIUS papa. — Manichæos vero quos in urbe Roma invenimus et sequaces eorum nolite recipere, neque eis communicare, aut ullam cum eis habere participationem, priusquam ad rectam convertantur fidem, nec eorum male pollulenta semina quæ a nobis in urbe exstinguuntur, pessimis vobiscum radicibus semineant vel germinentur. Plurimos vero eorum et suæ sequaces impietatis, atque illorum doctores investigatio nostra reperit, vigilantia divulgavit, auctoritas et censura coercuit, quos potuimus emendare correximus. Et ut damnaverent Manichæum cum prædicatione et disciplinis suis publica in Ecclesiæ professione et manus suæ subscriptione compulsum et ita de voragine impietatis suæ confessos penitentiam concedenda levavimus. Aliquantum vero qui se ita demerserunt, ut nullum his auxiliantis remedium posset subvenire subditi legibus secundum Christianorum principum constituta, ne sanctum gregem sua contagione polluerent, per publicos iudices perpetuo sunt exilio

relegati, et omnia quæ tam in scriptis quam in occultis traditionibus suis habent profana vel turpia, ut a se vel populus quid reingeret, aut vitaret, oculis Christianæ plebis certa manifestatione probavimus, adeo ut ipse qui dicebatur episcopus a nobis tentus proderet flagitiosa in suis mysteriis quæ teneret, sicut gestorum vos series poterit edocere, CXXX, 691, 692.

ANSELMUS, Lucens, episc. — In epistola quam Anselmus episcopus scripsit ad Wibertum antipapam, dicens Clementem III, il qui illum prævaricatore ac superbum engnominat, inter alia subinfert: « Ut ergo de beato Gregorio patre nostro dicam (iste est Gregorius VII), quod de Cornelio scripsit beatus Cyprianus, factus est episcopus de Dei et Christi ejus judicio, de clericorum pene omnium, et, ut verius dicam, omnino omnium testimonio, de plebisque tunc oderat suffragio, de sacerdotum antiquorum et honorum virorum collegio, cum nemo ante se factus esset, cum Alexandri locus, id est cum locus Petri et gradus sacerdotalis cathedræ vacaret, quo occupato et de Dei voluntate atque omnium nostrum consensu ordinato, quisquis jam episcopus voluerit fieri, foras fiat necesse est, nec habet ecclesiasticam ordinationem, qui ecclesiæ non tenet unitatem. Quisquis ille fuerit, licet multum de se jactans, sibi plurimum vindicans, profanus est, alienus est, foris est; et cum post primum secundus esse non potest, quisquis post eum, qui solus debet esse, factus est, jam non secundus ille, sed nullus est. » Sic loquitur S. Anselmus Lucens, episcop., vir litteris apprime eruditus, ingenio acutissimus, secunda præcipuus, et quod omnibus majus est in Dei timore et sancta conservatione nominatissimus, adeo ut tam in vita quam post mortem referatur miracula clarus. Ex Ekkeardo Ursingensi, CLIV, 932.

Patet, decursis sanctorum Patrum auctoritatibus, Latinorum scilicet et Græcorum, nihil juris imperatoris potestati in pontificum electione seu promotione ab eisdem attributum esse; imo ne qua laicalis potestas sibi quidquam in his vindicet, a quibusdam eorum subanathemate, inhibitu fuisse, CXLIX, 462.

Sunt qui introducunt Gregorium et Ambrosium a sæculi principibus ad pontificatum promotos fuisse, quod falsum est. Sic enim in Gestis eorum describitur vel scriptum habetur de eorum electione vel promotione. « Gregorium, licet totis viribus renitentem, clerus senatusque et populus Romanus sibi concorditer pontificem delegerunt, at ille cum decreto generalitatis evadere nequivit, consensusum se tandem aliquando simulavit, et Imperatori Mauricio, cujus filium ex lavacro sancto suscepit, latenter litteras destinavit, adiurans, ne unquam ascensum populo præberet, ut se hujus honoris gloria sublimarent. Sed præfectus urbis, Germanus nomine, ejus nuntium anticipavit, comprehensamque a disruptis epistolis, consensusum quem populus fecerat imperatori direxit (ex Gestis Gregorii), CXLIX, 465.

Item in Gestis Ambrosii, LXXV, 582. « Cum populus magis magisque acclamaret: Peccatum tuum super nos. Cumque ille videret suam intentionem nihil posse proficere, fugam paravit, egressusque noctis medio civitatem cum Ticinum se pergere vellet, mansit ad portam civitatis Mediolanensis quæ dicitur Romana invenitur. Camque inventus custodiret, a populo missa relatione ad imperatorem Valentinianum, Imperator hoc summo gaudio accepit quod iudices ad se directi ad sacerdotium peterent. » CXLIX, 465. Per multa hujusmodi ad confirmandam potestatem imperatoriam non sese immiscuisse directe ad electionem vel promotionem summorum pontificum, CXLIX, 446-466.

De numero vero sanctorum quibus hæc damnabilis consuetudo permansisse dicitur, ut sæculi potestas pro libitu pontifices promoveret, jure causari non potest. Nam de diversis consuetudinibus, illa potissimum sequenda est quæ cum origine numeret, catholicos Patres suorum priorum Patrum vestigia sectantes auctores habuit, sicut Patres septima et octava synodi sæculi sunt statuta sanctorum Patrum, Romanorum pontificum et illi consuetudinem ab apostolorum temporibus per omnes ecclesias observatam. Ea vero perversitas quæ a sæculi principibus superinducta est, non præjudicat eidem sanctæ consuetudini quantalibet temporum obtinuerit curricula, CXLIX, 466-476.

BE.NEDICTUS, diaconus. — Legitur in illius Collectione capitularium: « Principes sæculi nonnunquam intra ecclesiam potestatis adeptæ culmina tenent, ut per eandem potestatem disciplinam ecclesiasticam muniant. Cæterum intra Ecclesiam potestates necessaria non essent, nisi ut quod non prævalet sacerdos efficere per doctrinam sermonem, potestas hoc imperet per disciplinam terrorem. Sæpe per regnum terrenum celeste regnum profici; ut

qui intra Ecclesiam positi contra fidem et disciplinam Ecclesiae agunt, rigore principum conterantur, ipsamque disciplinam quam Ecclesiae utilitas exercere non praevallet, cervicibus superbiorum potestas principalis imponat, XCvii, 869.

« De rebus Ecclesiae. » Quia juxta sanctorum Patrum traditionem novimus res Ecclesiae vota esse fidelium, prelia peccatorum et patrimonia pauperum, cui non solum habita conservare, verum etiam multa Deo opitulante conferre optamus; tamen ut ab ecclesiasticis de non dividendis rebus illius Ecclesiae suspicionem dudum conceptam penitus amoveremus, statuimus ut neque nostris neque filiorum et Deo dispensante successorum nostrorum temporibus, qui nostram vel progenitorum nostrorum voluntatem vel exemplum imitari voluerint, nullam penitus divisionem aut jacturam patiantur, XCvii, 821 et 873.

« Scimus res Ecclesiae Deo esse sacratas; scimus eas esse oblationes fidelium et prelia peccatorum. Quapropter si quis eas ab ecclesiis quibus a fidelibus collatae Deoque sacratae sunt conleri, procul dubio sacrilegium committit; charus enim est qui ista non videt. Quisquis ergo nostrum suam res Ecclesiae tradit, Domino Deo illam offert atque dedicat, suisque sanctis, et non alteri, dicendo talia et agendo talia. Fecit enim scripturam de ipsis rebus, quas Deo dare desiderat, et ipsam scripturam coram altari aut supra tenet in manu, dicens ejus loci sacerdotibus atque custodibus: « Offro Deo atque dedico omnes res quae hac in chartula tenentur insertae, pro remissione peccatorum meorum ac parentum ac filiorum, etc., ad serviendum ex his Deo in sacrificiis, Missarumque solemnibus, orationibus, luminariis, pauperum ac ceterorum elemosynis et ceteris divinis cultibus atque illius Ecclesiae utilitatibus. Si quis autem eas inde, quod fieri nullatenus credo, abstulerit, sub poena sacrilegii ex hoc Domino Deo, cui eas offero atque dedico, distictissimas reddat rationes. » Ponit etiam in ea alias conjurationes. Qui eas inde postea auferit, quid agit nisi sacrilegium? Si ergo amico quidpiam rapere furtum est, Ecclesiae vero fraudare vel auferre indubitanter sacrilegium est. Unde et in sacris canonibus Spiritui Dei conditis habetur ita: « Si quis oblationes Ecclesiae extra Ecclesiam accipere vel dare voluerit praeter episcopi conscientiam vel ejus, cui hujusmodi officia sunt commissae, nec cum ejus voluerit agere consilio anathema sit. » Absit enim ut rerum ecclesiasticarum cupiditate vel ablatione sacrilegi aut anathema efficiamus, aut talibus laqueis unquam devinciamur, quoniam scimus anathematos homines vel sacrilegos non solum in iames et a consortio fidelium, priusquam haec per publicam satisfactionem Ecclesiae et episcoporum reconciliationem manusque impositionem emendant alienos esse, sed etiam a regno Dei extorres fieri, si in talibus defecerint non dubitamus. Ut ergo omnis suspicio a nobis cunctis sacerdotibus et omnibus Christi et sanctae Dei Ecclesiae fidelibus funditus aueratur, profiteamur omnes, stipulas dextris in manibus tenentes easque propriis e manibus ejicientes coram Deo et angelis ejus ac vobis cunctisque sacerdotibus et populis circumstantibus nec talia facere nec facere volentibus consentire, sed magis Deo auxiliante resistere. Et hoc vobis omnibusque fidelibus sanctae Ecclesiae et nostris notum esse cupimus, quod cum his qui absque voluntate aut consensu vel datione rectoris illius Ecclesiae, cujus res juste esse debentur, et maxime proprii episcopi res Ecclesiae a regibus petere aut retentare, vel auferre, aut invadere vel vastare praesumpserint, nec in hostem nec ad pugnam ire, nec cibum sumere, nec ad Ecclesiam vel ad palatium aut in itinere pergere, nec etiam nostros homines cum eorum hominibus, aut caballos vel reliqua pecora cum eorum pecoribus, aut pastum ire aut simul habitare vel manere, vel ullam participationem cum eis nisi pro emendatione, ante publicam emendationem et Ecclesiae satisfactionem unquam scienter aut libenter habere debeamus, ne pro eorum iniquitatibus atque flagitiis una cum eis et nos et nostri, quod absit, pereamus. Scimus enim quod perit justus pro inipio. Tales vero a nobis, si nos fideles habere vultis, segregate et in ergastulum sub publica poenitentia redigite, et postulata concedite, XCvii, 769.

BERNARDUS (S.), abbas. — Nec dulcius, nec amabilius, inquit in epistola ad Conradum regem Romanorum, sed nec arctius omnino regum sacerdotumque conjungi seu complantari in invicem potuerunt, quam ut in persona Domini ambo haec pariter convenirent, utpote qui factus est nobis ex utraque tribu secundum carnem summus et Sacerdos et Rex. Non solum autem sed et commisit ea nihilominus ac confederavit in suo corpore, quod est populus Christianus, ipse caput illius;

ita ut hoc genus hominum apostolica voce genus electum, regale sacerdotium appellatur. (I. Petri, II, 9.) In alia quoque Scriptura quotquot sunt praedestinati ad vitam, nomine omnes reges et sacerdotes nominantur (Apocal., I, 6; v, 10.) Ergo quae Deus conjunxit, homo non separet; magis autem quod divina sanxit auctoritas, humana studeat adimplere voluntas; et jungant se animis, qui juncti sunt institutis. Invicem se foveant, invicem se defendant, invicem sua onera portent. Ait Sapiens: « Frater adjuvas fratrem, ambo consolabuntur. » (Prov., xvii, 19.) Ad hunc locum Sugerius ait: « Cum gloria corporis Christi, videlicet Ecclesiae Dei, regni et sacerdotii indissolubili unitate consistat, constat profecto quia qui alteri providet, alteri suffragatur, quoniam et temporale regnum per Ecclesiam Dei claret, et Ecclesiam Dei per temporale regnum proficere, omnibus discretis evidenter agnoscitur, CLXXXII, 440, 441.

S. Bernardus disserit de pontificum dignitate et potestatis excellentia: « Age, indagemus adhuc diligentius quis sis, quam geras videlicet pro tempore personam in Ecclesia Dei. Quis es? Sacerdos magnus, summus pontifex. Tu princeps episcoporum, tu haeres apostolorum, tu primatu Abel, gubernatu Noe, patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, unctione Christus. Tu es cui claves traditae, cui oves credite sunt. Sunt quidem et alii coeli ianitores et gregum pastores, sed in tanto gloriosius, quanto et differentius utrumque praeter ceteris nomen haereditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos; tibi universi crediti, uni unus. Nec modo ovium, sed et pastorum tu unus omnium pastor. Unde id problem queris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico episcoporum sed etiam apostolorum sic absolute et indiscrete totae commissae sunt oves: « Pascite oves meas. » CLXXXII, 751.

Dracones, inquit, ne moneas pascere, et scorpiones, non oves. Propter hoc, inquam, magis aggredere eos, sed verbo, non ferro. Quid tu denuo usurpare gladium tentes, quoniam: s. meli jussus es reponere in vaginam? Quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis: « Convertite gladium tuum in vaginam. » Tuus ergo et ipse, tuo forsitan nutu, etsi non tua manu evaginandus. Alioquin si nullo modo ad te pertineret et ista, dicentibus apostolis, « Ecce duo gladii hic; » non respondisset Dominus: « Satis est » sed, nimis est, uterque ergo Ecclesiae et spiritualis scilicet gladius et materialis, sedis quidem pro Ecclesia, ille vero ab Ecclesia exserendus; ille sacerdotis, is militis manu, sed sane ad nutum sacerdotis et jussu imperatoris.

Docet S. Bernardus utrumque gladium competere Ecclesiae, et spirituale scilicet et materiale. Sed illud ab Ecclesia, hunc pro Ecclesia exserendum; illum sacerdotis manu, hunc ejus nutu, sed manu militis et ad jussu imperatoris. His verbis utuntur longa serie pontifici (ut sectarios sileam), imo theologi plures et canonistae, qui olim (et etiam hodie) imperatoribus et principibus contra pontificem armatis navarunt operam; et cum alibi ferro deceretur, illi non minus clamorem egerunt. Contentant illi non competere pontifici gladium materiale, sed ut supremum caput Ecclesiae, posse imperatorem, utpote dignius et potentius Ecclesiae membrum, simili ratione alios principes, ad hoc requirere, ut arma commodet Ecclesiae, eamque contra hostes defendat; non vero propria auctoritate posse movere bellum. Et ad hoc nituntur praesenti loco S. Bernardi, ut qui velit, non manu, sed nutu tantum pontificis, jussuque imperatoris temporalem gladium exseri. Similia proferunt ejusdem verba ex epistola 256 ad Eugenium papam: « Exserendus, inquit, nunc uterque gladius, Christo denuo patiente, ubi et altera vice passus est. Per quem autem nisi per vos? Petri uterque est, alter suo nutu, alter suam manu, quoties necesse est evaginandus. De quo enim minus videbatur, ad Petrum dictum est: Reconde gladium tuum. Suus ergo erat, sed non sua manu utique educendus, etc., CLXXXII, 777-777.

CAROLUS MAGNUS, imper. — Nil profecto apud historicos tum veteres, tum recentiores, celeberris in monachorum vesania per octavum Ecclesiae saeculum. In Italia defectio ab Augustis Orientis, Romanae Ecclesiae dominatio, vicissitudo exarchatus, regni Lombardorum excidium, ac praecipue Carolingiorum regum initia et potentia, quae iidem principi apostolorum et usque successoribus retulerunt accepta. Orthodoxa fides et traditio Patrum, hoc est imaginum sacrarum veneratio, impense commendantur Francorum regibus. Praecipue sancti Petri imago toto terrarum orbe celebratissima vindicanda piis his regibus incutatur. Eam quippe Lau-

eum nullius iudicio præterquam divino esse obnoxium, et ipsum debere de omnibus judicare. At isti confundunt spirituales Romani pontificis auctoritatem cum temporalibus, et causas ejus civiles non distinguunt a criminalibus, cum tamen maximum inter hæc omnia discrimen sit. Et enim ut fatendum est illum esse patrem spirituales regum ac principum Christianorum, et ipsius personam judicari non posse a iudicibus secularibus (id verissimum est ex quo in potestate papæ pars magna Italiae redacta est. Cum vero imperatoribus pontifex Romanus obediebat, persona ejus sicut et cæterorum fidei et civilis potestatis iudicio pendebat. Et si quis forte Romanorum pontificum perditionis vel cujuslibet alterius facinoris publici, morte multandi, reus fuisset, principis auctoritate potuisset ad supplicium condemnari; hoc probari in promptu esset. Sed ut melius hoc appareat, attendendum est quod si, dum Romanus pontifex parebat imperatoribus, ab eorum jurisdictione et summa potestate ejus persona libera fuisset, quot inde secuta fuissent absurda. Hinc enim, nec personam cæterorum episcoporum omnium, quibus, ut ait S. Cyrianus (cum papa Ecclesiæ capite), episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur, quibuscunque facinoribus contaminaretur, a jurisdictione principum quibus subliant, pendere inferendum esset. Quis vero talem sententiam defenderet, cum Christus dixit: « Regnum meum, etc. » Non est discipulus super magistrum, etc.; Omnis anima potestatibus, etc.; Non est potestas, nisi, etc. » Unde contrita ista opinio, personam papæ ab imperatoribus iudicari omnino potuisse). A iudicibus secularibus, jam diximus, ita certum est, Romanorum pontificum causas civiles ad forum seculare pertinuisse antiquitus, quando Romani in sua potestate habuerunt reges et imperatores, hoc est usque ad mortem Ludovici II imperatoris. Citantur exemplis, XCIII, 80, 81, 82, 83.

Capitularia, partim civilia, partim ecclesiastica sæpe erant; et erant regni leges. Porro lex fit consensu populi et constitutione regis. Consensu populi, hoc est, hominum principum, optimatum, procerum, episcoporum, abbatum, ducum, comitum. Unde tunc aderant consilio regum episcopi cum regni proceribus, qui omnes adhibebantur in conventibus publicis qui a regibus indicabantur; in his sanctiones conciliorum examinabantur, res ad ecclesiasticam potestatem ordinabantur et ad omnium utilitatem capitula seu leges promulgabantur omnium ordinum consensu.

Itaque postquam capitula constituta erant a principe, legebantur coram populo, et postquam omnes consenserant, novis illis capitulis omnes subscribebant. Sic omnes scabini, episcopi, abbates, comites, manu propria subsignarunt capitula adjuncta (anno 803), ad legem Salicam. Sed quoniam certum sit capitularia condita fuisse a regibus in publicis regni conventibus, astante frequenter nobili virorum et magistratum corona, est tamen fatendum non omnia in istiusmodi conventibus fuisse constituta, sed plurima etiam capitularia sumpta esse ex conciliis et synodis episcopalibus. Excerpta tamen illa capitulorum synodali non semper fiebant in conventibus aut synodis publicis, sed cum delegatione principis, in privatis episcoporum virorumque ecclesiasticorum coetibus, qui tum forte in comitatu erant, ut aliqui dicunt: « Capitula a domino (arolo et filio eius ac sapientissimis ipsorum episcopis excerpta. » Scilicet tunc ea erat cura regibus, ut cum religionem Christianam salvam incolumemque esse vellent, moresque præterea Christianorum ad optimum exemplar componi, sanctissimarum institutionum capitula colligi facerent ex placitis antiquorum Patrum et canonibus conciliorum, eaque legis locum habere mandarent in omni regno Francorum. Negari tamen non potest quam multa capitularia a principibus nostris jure suo statuta fuerint extra synodum ac conventum publicorum præsentiam, quæ postea illi, si res illa postulare videretur, in eisdem conventibus relegi a publico omnium consensu recipi procurabant, XCIII, 57, 68, 69, in Prolegomena.

Siquintur capitularia innumera quæ videntur potius esse decreta conciliorum quam leges principum et regum. In omnibus fere sunt similes inscriptiones: « Karolus, gratia Dei rex regni Francorum rector, et devotus sanctæ Ecclesiæ defensor, atque adiutor in omnibus apostolicæ sedis, » XCIII, 121-1084.

CLEMENS III. antipapa (WIBERTUS). — Clemens III, Guibertus de Corrigia antea vocatus, archiepiscopus Ravennæ ab Alexandro II factus, olim imperatoris Henrici IV cancellarius, et eo auctore in schismate Romanus antipapa creatus, contra Gregorium VII, et ejus successores Victorem III, Urbanum II et Paschalem II, eo

imperante, sedit annos unum et viginti. Creatus Britanni Norie a triginta episcopis schismaticis, coronatus fuit Romæ ad S. Petrum an. 1084. Cardinales fecit viginti novem, episcopos quatuor, presbyteros decem. Obiit Romæ an. 1101. Sepultus Ravennæ in cathedrali Ecclesia, et non longe post corpus ejus exhumatum, jussu Paschalis II combustum est. Istud schisma fuit in Ecclesia Romana pessimum, et vicesimum tertium, CXLVIII, 826.

HENRICUS IV rex Natale Domini Romæ apud Sanctum Petrum celebravit, et transivit mox in Campaniam, et magnam Apuliæ partem cepit. Post hæc per legatos Romanorum rogatus ut pacificus rediret, Romam rediit, et ad portam Lateranensem castra ponens, omnes dedicationes accepit, ipsique petentibus, ut, quia Hildebrandus ab ipsis abdicatus auferat, Wibertum, Ravennatem episcopum eis apostolicum præficeret, et eodem anno 1084, multis stipatus, cum magna gloria Romam intravit, ducens secum prædictum episcopum. Qui sequenti Dominica per multos pontifices, apostolico nomini dictus, nomenque Clementis accipiens, reverenter est intronizatus. A quo rex cum regina imperiali nomine sublimatus est. Anno 1085, Moguntie synodus habetur, cui interfuit Henricus IV; ubi præsentibus legatis Romanorum, omnes episcopi rebelles imperatori judicantur deponendi, cæteri vero auctoritate, ut videbatur, condemnantur, CLIV, 953, 954.

CONSTANTINUS MAGNUS. — Hic imperator dedit super corpora sanctorum Marcellini et Petri insulam Sardiniam cum possessio iunibus omnibus ad eam pertinentibus, CXXVIII, 1584.

Unde Sardiniam insulam iste princeps obtulit basilicæ SS. Marcellini et Petri a se condita in dotem ecclesiæ; et sic ista insula fuit juris et proprietatis Ecclesiæ Romanæ, CXXVIII, 1585.

In singulis S. Sylvestri vitam numeris Anastasius Bibliothecarius totus est ut enumeret dona per Constantinum Deo oblata ut essent p. trimonii jure attributa huic sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ejusque episcopo Petri successor, tanquam res Deo sacræ sub omni potestate maximi pontificatus retinendæ ac disponendæ per Sylvestrum ejusque legitimos successores. Ne igitur sistamur ad singulos numeros, morosa perquisitione, eaque suis supervacaneis, singulorum fundorum loca, nomina, census, vicesque consecantes, placet annotare prædicia patrimonii fundata fuisse a Constantino, sub nomine Sancti PATRAGONI, etc., CXXVIII, 1512, 1513, et 1531, 1532, 1593.

Cum episcopatum Romanum obtinisset S. Sylvester, anno 314, qui fuit nonus Constantini imperatoris, Maximino et Licinio Judæis et persecutoribus orientalis Ecclesiæ devictis, hominibus seditionem moventibus, per Constantinum, eorum aurículas amputantem et rebelliosis signum corpori illorum imprimentem, feliciter oppressis, toti orbi et imprimis universæ Ecclesiæ pax et tranquillitas concessa est. Quæ obtenta, subito vastata Ecclesiæ esset, et ad mores corruptos emendandos sanctissimæ leges ab ecclesiastici et secularis imperii monarchis promulgari ceperunt. Et demum ad contumaciam schismaticorum Donatistarum lerve quaterne in causa Cœcilianæ appellatum frenandum, ad incendium Arianae hæresis exortum Alexandrie restringendum, ad Athanasii electionem contra Ariarum et Miletianorum factionem confirmandam, diversis locis ac temporibus Arelatense, Ancyræ, Neocæsariense, Alexandrinum, Laodicenum, Romanum, Nicænum, aliæque plura concilia indicta congregata ac celebrata fuerunt. Inter leges quas imperator adhuc catechumenas et baptismi expers piissime edixit ac promulgavit notatu dignissimæ sunt illæ quibus ingenuos, per tyrannum servituti subiectos in libertatem vindicavit; puerorum concubitus interdixit; parentum inopiam in alendis et educandis proliis succurrit; penam quæ miserorum hominum vultus inscribebantur sustulit; Christianos exules et ad metalla damnatos, Licinio de victo, revocavit; de gradu dejectos boni quoque omnibus spoliatos restituit, quoque leges Julianæ et Papianæ adversus turpem fictum et æstivum coelibatum omnium sanctitas et contra verum sanctum atque secundum Christianorum coelibatum, convensas abrogavit; denique quæ ad Maximum Urbis præfectum de aruspiciibus, ac privatis domos adirent, rescriptis, quippe qui ea occasione clandestinæ idolatriæ venena instillarent. Verum cum hoc suo decreto multorum animos graviter exacerbari ac fere seditionem concitari videret, specie mitigandæ seditionis, ad eundem Maximum rescriptum priori contrarium edidit, quo aruspices, si fulgur lectum aliquod tetigisset, consulendos, sibi quoque respondissent reovandum esse decrevit. Quamobrem ut ipse imperator disceret aliosque suo exemplo doceret, quanta cum Dei

o fensa coniunctum sit religionem temporalem commodi causa dissimulare, Deo vindice permissum est, ut Imperium ejusante felicissimum, in summam infelicitatem relaberetur, ipsaque Neronia secula quibusdam recrudescere viderentur. Cum enim Licinium juniorem de rebellionis suspectum occidisset, optimum deinde Crispum Cæsarem Christianum, præclaris victoriis auctum, rebus fortiter gestis vere magnum, castitate, cæterisque moribus insignem, quasi noceretur stuprum intentasset, una cum Fausta sua, multique præterea spectatæ virtutis viris crudelissime interfecit. Ob hæc scelera imperator a Deo lepra percussus cum ab aruspicum responsis, quibus ad lepram curandam innocentem sanguinem sanguini innocenter effuso addere monebatur, malum et infantulorum ejulatu deterritus esset, ad mentem rediit, factum detestatur, et criminis simul ac poenæ expiationem quarit. Ab Osio Cordulensi episcopo, sanctorumque apostolorum Petri et Pauli apparitione didicit, Sylvestrum a latebris ab exilio revocandum, ab eoque lavacrum baptismatis esse expetendum; quod si faceret, futurum esse eidem imperatori promiserunt, ut ab animi simul et corporis contagione emundetur. Obtemperat apostolorum et episcopi monitis, Sylvestrum ab exilio revocat, et postquam aliquot diebus per eundem in fide institutus fuisset, baptizatus, et subito a lepra mundatus est. Hujus ille accepti beneficii memor, ut suum erga Deum et Ecclesiam affectum notum faceret, subito deorum gentiliū fana diruit, plurimas divino cultui consecrandas ecclesias extruxit, easque amplissimis donis munificentissime exornavit. Et cum indignum esse judicaret, ut jam dictum fuit in Moxro, eam urbem in qua monarcha totius Ecclesiæ, Christique in terris vicarius residebat, secularis principis imperio subjectam esse; non urbem Romæ duntaxat, sed totius fere Italiae atque provinciarum dominium et jurisdictionem temporalem Sil estro ejusque legitimis in Petri cathedra successoribus munificentissime donavit; in Notis, VIII, 796, 797.

Qui imperator venerabilis, dum turbam fidem Christi Arianorum infestatione dolebat, missis a latere suo principalibus viris, de universo mundo episcopos congregans, concilium universale instituit, ubi fides Christi, ab apostolis et prophetis prædicata, firmiter est ore sanctorum corroborata, illuminante eos gratia Spiritus sancti. Ubi ipse tantæ humilitatis apparuit ut humiliori sede quam omnes episcopi sederet in ipso concilio. Conque quidam eorum alios accusarent, ait: « Vos dii estis, ego homo sum. Non ergo dignum est ut homo deos judicet. Inter vos causam audite, et pacem facite; nam ego si viderem sacerdotem Dei peccantem clamare mea eum coepere. » Qui etiam religiosissimus vir, primus Romanorum imperatorum, fidem veritatis palenter adeptus, licentiam dedit per universum orbem suo degente imperio non solum fari Christianos, sed et fabricandi ecclesias et tribuenda præsidia constituit. Denique idem præfatus princeps donaria immensa et fabricam templi primæ sedis principis apostolorum instituit, adeo ut eadem imperatorem, quam Romanus princeps præsederat relinquere et B. Petro, usque præsulibus profutura cederet. Ab illo enim tempore et deinceps viri religiosi non solum possessiones et prædia, quæ possederant, sed et semetipsos consecraverunt, ædificantes basilicas in suis fundis in honore sanctorum per civitates ac monasteria innumera in quibus cœtus Domino servitium conventret. Denique reges ac principes ac magistratus non solum hæc licentiam acribuerunt, sed etiam ipsi propria largiti sunt per universa regna terrarum et ejus Ecclesiæ..... De Constantini lepra et curatione per baptismum facta, lege, VIII, 800, notas Severini Boli.

CUNIBERTUS Longobardorum rex. — Felice Lucensis episcopi charitatem monasterio S. Frigidiani confirmatam videmus confirmatam a Cuniberto Longobardorum rege, anno 700. Et etiam maiori quam ille studio ceteri Italiae principes atque episcopi, pro peccatorum sursum remissione nova monachorum coenobia fundarunt. Multa ex his numerantur a Romanis pontificibus aliisque episcopis constructa, multa a principibus Beneventanis, multa demum a ducibus Fori-Julii, Tuscis, atque ab aliis Italiae magnatibus. Attamen Longobardorum adventu ac populatione factum est ut sæculo vi et vii monasteriorum in Italia fundationes non tam frequentes fuerint atque in Gallia et Britannia. Imo ex his quæ ante condita fuerant non pauci fuerunt excisi, ita ut ne eorum quidem memoria supersit. Sed illa potissimum celeberrima ac dilissima monasteria evasere, quibus initium dedit quæpiam aut nobilitate generis aut sanctitate vitæ præfatus; fundatoris enim virtus, qui lares tibi sigeat, sui nominis celebritate pia genus oblationes crebras et agentem discipulorum atque sodalium copiam ad se

traheret. Ita sanctus Benedictus monasterio Casinensi ac Sublacensi, sanctus Columbanus Robienis, sanctus Anselmus, etc., etc. Neque segnitores in ejusmodi studio fuerunt alii reges ac proceres extra Italiam. Quot exempli causa, monachorum domicilia existant Carolus Magnus, ejusque filius Ludovicus Pius, etc., etc., LXXXVII, 1349, 1350.

EKKARDUS, Urangiensis. — Ejus Chronicon universæ historiam chronologicam refert discessionem Gregorii papæ VII, et regis Henrici IV, C.IV, 948-1012. Færmè historia eadem est ac illa quæ refertur in Bello Saxonico Brunonis clerici Magdeburgensis, CXLVII, 491-586. Hæc historiæ brevitas a nobis datur sub nomine Gregorius VII, papa.

EUGENIUS III, papa. — Eugenius creatus est pontifex anno Domini 1145 tempore Conradi imperatoris: « Hic, inquit Otto Frisingensis lib. vii, cap. 51, in principio dignitatis susceptus, eo quod, auctore Arnaldo, populus ad tradenda urbi regalia, sicut antecessores suos, ita ipsum sollicitare vellet, cum episcopi et cardinalibus urbe cedit, ac proxima Dominica in monasterio Parfensi consecratione pontifica, ob persecutionis immunitatem, morem mutans, sublimatur. Inde post consecrationem furor populi Romani declinans, ad munus loca se transtulit; postque Viterbium veniens, ibi per aliquod tempus moram sicc. At Romanus populus cum patricio suo Jordano in furoribus versus, præfatus dignitatem abolentes, omnes principes ac nobiles ex civibus ad subjectionem patricii compellunt; et non solum quorundam illustrium laicorum turres, sed et cardinalium ac clericorum domus subruentes prædam immensam diripiunt. Ecclesiam etiam Beati Petri, omnium ecclesiarum caput, incastellare sacre regis ac profanissime non metunt; peregrinos causa orationis advenientes ad oblationem, questus gratia, plagis ac verberibus congruat, ac quosdam ex ipsis offerre nolentes in ipso portico et vestibulo templi nefario ausu occidere non verentur. Quos venerabilis pontifex, percussus prius cum quibusdam fautoribus suis anathematis gladio Jordane, adjuncta Tiburtinis Romanorum antiquis hostibus militia coercent, tandemque pacem petere coegit quam pacem eo tenore dedit, ut patricius dignitatem ex lesin caret, et profectum in pristinam dignitatem acciperet; senatores autem ex ejus auctoritate tenerent. Sicque in Urbem rediens, Nativitatem Domini celebravit, anno 1146. Sic in codice Vaticano Eugenii ingressus in Urbem narratur: « Factum est igitur, Deo auctore, gaudium magnum in tota Urbe ex inopinato accessu ipsius pontificis. Occurrunt ei maxima frequens populi multitudo cum ramis. Ad ejus vestigia continuo a currentes, post pedum oscula elebantur ad oris oscula. Procedebant signiferi cum bandis; sequebantur scrinarii ac iudices. Judei quoque non deerant tantæ lætitiæ, portantes super humeris suis legem Mosaicam. Universus enim Romanus chorus psallebat in unum dicens: « Benedictus qui venit in nomine Domini. » Sic itaque cum magno populi gaudio idem pontifex Lateranense palatium descendere meruit, C.LXXX, 1004-1007.

FREDERICUS imperator. — Iste consentientibus archiepiscopis et episcopis Teutonicis regi uxorem suam injuste dimisit et inde magnam sibi calamitatem paravit. A papa Adriano et Rolando cancellario pro uxoris suæ primæ divortio vehementer arguitur. Quod ille agere ferens, cardinalibus Romanis introitum civitatum et ecclesiarum regni sui interdixit. Inde Adrianus papa et Fredericus imperator epistolas nimis mordaci sermone ad alterutrum conscribunt. Epistola Adriani sic fuit: « Lex divina, sicut parentes honorantibus vitæ longevitatem repromisit, ita maledicentibus patri et matri sententiam nihilominus mortis intendit. Veritatis autem voce docemur, quia omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur. Quapropter super prudentia tua non mediocriter admiramur, quod beato Petro et sanctæ Romanæ Ecclesiæ illi commissæ non quantam deberes reverentiam exhibere videris. In litteris enim ad nos missis nomen tuum nostro præpositum; in quo insolentia, ne dicam arrogantia, notam incurris. Qui dicam de fidelitate beato Petro et nobis a te promissa et jurata, quomodo eam observas, qui ab his qui dii sunt et illi Excelsi omnes, episcopi scilicet, hominum magnum requirunt, fidelitatem exis, manus eorum consecratas manibus tuis innectis, et manifeste factus nobis contrarius, cardinalibus a latere nostro directis, non solum ecclesiæ, sed etiam civitates regni tui claudis? Respicere igitur, respice, tibi consulimus, quia dum a nobis consecrationem et coronam merueris, dum incoacta captas, ne concessa perdas, tunc nobilitati timemus. »

In rescriptum imperatoris ad eundem: « Lex iustitiam æquique quod suum est resistit. Non enim parentibus

derogamus quibus in hoc regno nostro debitum exhibemus honorem, a quibus, videlicet progenitoribus nostris et regni dignitatem suscepimus et honorem. Nusquam enim ante tempora Constantini Silvester regale aliquid habuisse dignoscitur, sed ejus pietati concessione pax reddita est Ecclesie, libertas restituta, et quidquid hodie papatus vester regale habere dignoscitur, largitione principum obtinet. Unde cum Romano pontifici scribimus, jure et autique nomen nostrum vestro præponimus. Ab his autem qui dii sunt per adoptionem et regalia nostra tenent, cur hominagium et regalia sacramenta non exigamus, cum ille noster et vester verus institutor ab homine rege nihil accipiens, et omnia bona omnibus conferens qui pro se et pro Petro censum Cesari persolvit, et exemplum dedit vobis, ut et vos ita faciatis, doceat vos ita dicens: « Discite a me quia mitis sum et humilis corde, etc. » His relectis, papa totus in imperatorem irebitur, et cum cardinalibus suis habito concilio, Fredericum imperatorem, qui, vivente uxore sua, aliam superdulerat, excommunicat, etc., CLX, 297-299.

GRATIANS, monachus S. Benedicti. — (Ex variis decretis): Etsi aliis apostolis imperatur, ut laxent reia sua. soli tamen Petro dicitur: « Duc in altum », hoc est in profundum disputationum. Quid enim tam altum quam altitudinem divinarum videre, scire Dei Filium et professionem divinæ generationis assumere, quam licet meus nequeat humana plene rationis investigatione comprehendere, fidei tamen plenitudo comprehenditur. Est aliud apostolicum piscandi genus, quo genere solum Petrum piscari Dominus jubet, dicens: « Mitte hamum, et cum piscem qui primus ascenderit, tolle. » A recta fide et apostolico tramite propter ullam persecutionem nolite recedere, scientes quod juxta Salvatoris sententiam, beati sunt qui persecutionem patiuntur propter justitiam. Hæc est apostolorum vita traditio; hæc sancta et apostolica mater omnium ecclesiarum Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam a tramite apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec hæreticis novitatibus depravata succubuit, sed, ut in exordio normam fidei Christianæ percepit ab auctoribus suis apostolorum Christi principibus, illibata finetonus manet. In sede apostolica extra maculam semper est catholica servata religio. Quoniam fidei ratio ventilatur, arbitratur omnes fratres et coepiscopos nostros non nisi ad Petrum, id est sui nominis et honoris auctorem referre debere, quod per totum mundum possit ecclesiis omnibus in commune prodesse, CLXXVII, 1267, 1268, 1269. Sancta Romana Ecclesia, quæ semper immaculata mansit, et Domino providente et B. Petro apostolo opem ferente, in futuro manebit, sine ulla hæreticorum insultatione firma et immobilis omni tempore persistet. Marcellus papa, episcopus per Antiochiam constitutus: « Rogamus vos, ut non aliud doceatis, neque sentiatis quam quod a B. Petro apostolo et reliquis apostolis et Patribus accepistis. Ab illo enim primo instructi estis. Ideo non oportet vos proprium derelinquere patrem et alios sequi. Ipse enim est caput totius Ecclesiæ, cui ait Dominus: « Tu es Petrus, etc. » Ejus enim sedes primitus apud vos fuit, quæ postea, jubente Domino, Romam translata est, cui administrante gratia divina hodierna præsidemus die. Nec ab ejus dispositione vos deviare oportet, ad quam cuncta majora ecclesiastica negotia, divina disponente gratia, juxta sunt referri, ut ab ea regulariter disponantur a qua sumpsere principia. Si vero vestra Antiochena, quæ olim prima erat, Romam cedit sedi, nulla est quæ ejus non sit subjecta ditio. Cum beatissimus Petrus apostolicum a Domino accepit principatum, et Romana ecclesia in ejus permaneat institutis, metas est credere quod sanctus discipulus ejus Marcus, qui Alexandrinam primus Ecclesiam gubernavit, illis regulis traditionum suarum decreta formaverit, cum sine dubio de eodem fonte gratiæ unus Spiritus fuerit, et discipuli et magistri, ne aliud ordinatus tradere potuerit quam quod ab ordinatore accepit. Si Petrus volens percussit aurem, docuit quod aurem habere in specie non deberent quam in ministerio non haberent; sed bonus Dominus et ipse refundit auditum, secundum prophetica dicta demonstrans, et ipsos si convertiantur, posse sanari, qui in passione Domini vulnerati sunt, eo quod omne peccatum fidei mysteriis abluatur. Tollit ergo Petrus aurem. Quare Petrus? Quia ipse est qui accepit claves regni colorum. Ille enim condemnat, qui et absolvit, quoniam ligandi et solvendi iudicis adeptus est potestatem. Tollit autem male audientis, tollit autem gladio spirituali aurem interlorem male intelligentis. Caveamus ne cui tollatur auricula, dum legitur passio Domini. Si ad divinitatem ejus referimus infirmitatem corpoream passionis, exciditur auricula, et exciditur a Petro, qui

non passus est Christum prophetam aestimari, sed Dei Filium docuit fidei confessione signari, CLXXVII, 1270, 1271.

GREGORIUS II, papa (anno 714). — Sub Gregorii III, papæ temporibus, Luitprandus rex Longobardorum donationem patrimonii Alipii Cottiarum Romanæ Ecclesiæ confirmavit, quam Aripertus rex fecerat, CCXVIII, 93, 932. Mox, istius regis jussu, castrum Narniæ a Longobardis pervasum est; et ipse, generali motione facta, Ravennam progressus est, atque illam obsedit per dies aliquot, et castrum pervadens, classes captas abiecit et opes innumeras. Post aliquot dies Basilus dux, Jordanes chartularius, et Joannes subdiacenus, consilium inierunt ut pontificem interficerent. Quibus assensum Marinus, imperialis spatharius, qui Romanum ducatum tenebat, a regia missus urbe, imperatore mandante, hoc probavit. At inceptum effectu caruit. Postmodum idem consilium perficere quidam meditantur. At tandem a Romanis patefactum est, qui Jordauem et Joannem præfatos, primos hujus consilii auctores, interfecerunt. Tunc, variis modis postfex Gregorius II vexabatur a predicto Luitprando. Sed moti Romani ad defensionem summi pontificis sese parant.

Jussionibus itaque postmodum missis, decreverat imperator, ut nulla imago cujuslibet sancti, aut martyris, aut angeli haberetur; maledicta enim omnia asseribat; et si acquiesceret in hoc pontifex, gratiam imperatoris haberet; et si hoc fieri prædixit, a suo gradu decederet. Respiciens ergo pius vir profanam principis jussionem, jam contra imperatorem quasi contra hostem se armavit, reuens hæresim ejus, scribens ubique cavere se Christianos eo quod orta fuisset impietas talis. Igitur permoti omnes Pentapolenses atque Venetiarum exercitus contra imperatoris jussionem restituerunt, dicentes, nunquam se in ejusdem pontificis condescendere necesse, sed pro ejus magis defensione viriliter decertare, ita ut anathemat Paulum exarchum vel qui eum direxerat, ejusque consentaneos submittant, spernentes ordinationem ejus sibi omnes ubique in Italia duces elegerunt; et alia hujusmodi, CCXVIII, 976, 977, 978, 979, 980. At nunc de his quædam explicationes danda sunt: A Gregorio II, prima est periculis Italici libertatis, in qua Italia Barbarorum Græcorumque jugo sese eximere incipiente, jecerunt fundamenta restaurati postmodum Occidentalis imperii. De hoc Italici motu sic loquitur Theophanes: « Porro acer ille ac divinus Germanus, decretorum veræ religionis defensor, Byzantii floruit adversus Leonem, ex re nomen habentem, ejusque satellites, tanquam adversus feras depugnans; quemadmodum in veteri Roma vir undequaque sacer et apostolicus, Petri apostolorum coryphæi confessor, eruditio prædicatorum facinoribus clarescit Gregorius, qui Romanæ atque Italiam totumque Occidentem a Leonis Isauri obedientia tam civili quam ecclesiasticæ, et ab ejus imperio subtraxit, » CCXVIII, 994.

Post hæc dicitur, quod omnis Italia consilium laici, ut sibi eligerent imperatorem, et Constantinopolim ducerent; sed compescuit tale consilium papa, sperans conversionem principis. Quod de eadem re habemus certum id patet ex epistola Gregorii, papæ, ad Leonem imperatorem. « Invocabimus, inquit, principem exercitus omnis creaturæ sedentem in coelis Christum, qui est super omnes exercitus supernarum virtutum, ut immitat tibi demonem, sicut ait Apostolus « tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis ut spiritus salvus fiat. » Ex quibus nihil aliud videtur intelligi posse quam excommunicationem, CCXVIII, 1014.

Quæ præfatis actis S. Gregorii, papæ, occasionem contra Leonem imperatorem dederunt, causæ sunt istæ. Post hæc claruit Leonis Isauri malitia, ita ut compelleret omnes Constantinopolim habitantes, tam virtute quam blandimentis, ut deponerent, ubicunque haberentur, imagines tam Salvatoris quam ejus Gentricis sanctæ, vel omnium sanctorum, easque in medio civitatis, quod dicere crudele est, igni cremarent, et omnes dealbarant depictas ecclesias, CCXVIII, 984. Quæ explicantur. Etenim primis ab ortu Christianæ religionis temporibus, cum adhuc gentilis in eam exardesceret furor, et in hominum mentibus lateret adhuc idolorum superstitio, non tam frequentem fuisse sacrarum usum imaginum et neque templorum atque basilicarum. Cum enim imagines et eorum genere sint nunc ad salutem omnino necessaria non sunt, nec ad substantiam ipsam religionis attinent, in potestate Ecclesiæ est ut ea vel adhibeat vel abieget. pro eo atque satius esse decreverit, cujusmodi positivi vulgo juris esse dicuntur. Ex illo nata est illa infidelium exprobratio, quæ apud Miancium Felicem his verbis exprimitur: « Cur nullas aras habent, templa nulla,

nihil nota simulacra? Ergo quidem opinati sunt nefas ac illicitum esse imagines habere. Sed paulatim dedociti sunt Christiani cultum imaginum non dammandum esse et multum proficere posse ad pietatem. Quamobrem, ut basilicæ sive ecclesiæ et altaria in Dei honorem ac cultum extruere non dubitarunt Christiani, sic imagines Christi atque sanctorum quarum nondum hactenus pertinebat usus, eodem tempore usurpavit Ecclesia, cum jam nullum idololatricæ periculum esset, et ad propagandam Christi ac martyrum sanctorumque cæterorum memoriam, et fideles auctoritatis illorum exemplo ad pietatis constantiam, utile id esse videretur. Hinc usum cultumque imaginum Christi ac sanctorum, non solum cum lege Dei non pugnare, sed religioni consentaneum esse et fidelium pietati excitandæ utilem, creditum fuit. Scilicet, exortum est in Oriente monstrum horrendum, hoc est hæresis iconoclastiarum quæ venerandis imaginibus bellum intulit. Et Leo Isaurus in imagines exarsit. Hujus imperatoris impietati quæ potuit constantia obstetit S. Germanus patriarcha Constantinopolitanus: postea Gregorius II, Romanus pontifex remittit pariter, et, ut vidimus, Italiam liberavit a jugo Barbarorum et Græcorum, CXXVIII, 1005, 1006, 1007, 1008.

GREGORIUS III (S.), papa. — Hic fuit autem temporibus Leonis et Constantini imperatoris, ac persecutione grassante quæ per ipsos orta est ad depositionem et destructionem sacrarum imaginum Domini nostri Jesu Christi et sanctæ Mariæ Genitricis, sanctorumque apostolorum, omniumque sanctorum et confessorum, pro quibus islem sanctissimus vir, ut ab hoc respicerent ac se removerent errore, communiora scripta vigore apostolicæ sedis instituta, quemadmodum et sanctæ memoriæ decessor ipsius dixerat, misit per Gregorium presbyterum, etc., CXXVIII, 1025-1030.

Inter hujus pontificis acta, ista sunt adnotanda: Anno septingentesimo quadragesimo, Luitprandus, Longobardorum rex, Romam obsidione cinxit, eo quod Transmundus Spoletanus et Godescalcus Beneventanus, duces sibi infensi, essent in amicitia summi pontificis. Quare papa Gregorius III, an. 741, duplicem legationem ad Carolum Martellum majorem domus regis Francorum cum clavibus sancti Petri et particulis catenarum misit, duplicemque ad eum scripsit epistolam, eo consilio ut eos a tanta oppressione Longobardorum liberaret,.... videtur quod papa proponebat Carolo pactum, ut si Luitprandus cederet, Romanus consularis (seu patricius) ipsi Carolo succederet. Carolus mirifico ac magnifico honore ipsam legationem recepit, et munera pretiosa contulit. Cum hæc legatio Carolo gratis ita fuerit, non dubium quin per mimos Luitprando regi bellum denuntiaret, nisi ditione Romana quam primum excederet, et Luitprandum ejus miles ab incepto deterritum, Papam, unde venerat, rediisse, retentis tamen oppidis quatuor quæ occupaverat quæ postea sub Zacharii Gregorii successore restituta sunt. Auxilia pontifici promissæ Carolum dubitandi etiam hæc non est, sed cum eodem anno 741 obierit, ea præcæ non potuit.

Ex historia horum temporum deducitur et explicatur, consularum seu patriciarum Carolo Gregorio III, obtulisse, cum dicitur populum Romanum restitisse imperatoris dominatione ad suam defensionem Carolum vocasse. Patricii enim dignitas conferebatur illis qui ad defensionem Ecclesiarum et inopum adversus vim potentiorum eligebantur, ut patet formula quæ princeps patricium renuntiabat. Formula hæc erat: « Hinc honorem tibi concedimus, ut Ecclesiis Dei et pauperibus legem facias et inde apud altissimum Judicem rationem reddas. Tunc induat enim imperator mantum, et ponat ei in dextro latice annulum, et det ei bombacinum propria manu scriptum: Esto patricius misericors et justus. Tunc ponat ei in caput aureum circulum et dimittat. » Importabat patriciatus quoddam protectionis jus extraordinarium, quod Ecclesiis sibi non subditis, adversus potentiorum vim publicam aut privatam impetiri solent illi qui alias ex munere suo ad id non obligantur; licet enim principes Ecclesiæ in regnis suis constitutas ex officio tueri teneantur, illud tamen jus protectionis ordinarius est, et a jurisdictione pendet. Jus illud extraordinarium protectionis concedebatur proceribus viris, qui vocabantur patrui, defensores, protectores, advocati, qui protectionem et defensionem singularem Ecclesiis particularibus impendebant, præter eam quæ a regibus ex ordine dignitatis publicæ expectabatur. Sed patriciatus Ecclesiæ Romanæ, seu patricii Romanorum nomen, duo quadam complectebatur, et jurisdictionem quæ reges Francorum in Urbe ex consensu pontificis et populi Romani potiebantur, et protectionem seu defensionem quæ Romanæ Ecclesiæ polliciti erant; quæ defensio

pactis cum Romanis pontificibus initiis consuetata erat. Actorum illorum initium de protectione cum Ecclesiâ Romana conventionum confert scriptis Marci, in hæc tempora quibus Gregorius III se suamque Ecclesiâ tuitioni Caroli Francorum duels commisit, qui protectionem istam novis quibusdam legibus, a Pippino rege Francorum et Stephano II pontifice Romano, qui patricii dignitatem Pippino et ejus filius attribuit, fuisse firmatam scribit.

His itaque difficillimis temporibus Carolum Martellum patricium Romanorum et defensorem Ecclesiæ dictum esse, præter historicum Fredegarii continuatorem, evidenter insinuant Carolus Magnus et Ludovicus Pius imperatores. Ille in divisione regni sui, anno 806 inter filios facta, ait: « Super omnia autem jubemus ut ipsi tres fratres curam et defensionem Ecclesiæ sancti Petri simul suscipiant, sicut quondam ab avo nostro Carolo et beatæ memoriæ genitore Pippino rege, et a nobis postea suscepta est, et ut eam cum Dei adiutorio ab hostibus defendere nitantur, et justitiam suam, quantum ad ipsos pertinet et ratio postulaverit, habere faciant. » Idem habet Ludovicus Pius in divisione regni sui, qui etiam ait: « Super omnia jubemus atque precipimus ut ipsi tres fratres curam et defensionem Ecclesiæ sancti Petri simul suscipiant, sicut quondam a proavo nostro Carolo et avo nostro Pippino, et beatæ memoriæ Carolo genitore nostro imperatore, et a nobis postea suscepta est. Ex quibus nobis concludendum est et Carolum Martellum primum fuisse omnium principum Francorum, sui cujusque alterius gentis, qui tunc Ecclesiæque Romanæ patrocinium suscepit.

Ex legatione illa Gregorii III ad Carolum Martellum, penes quem Franci tunc omnis administratio erat, orta videtur origo nationum apostolicorum in Francia. Tunc enim sporiciarii Romanæ sedis in Francia visi sunt, qui his cum Carolo Martello egerunt, ut auxilio consilique esset Romanis. Qui Romanum pontificatum post Gregorium III gesserunt, si frequentius nuntios dixerunt in Franciam, resque eo devenit, ut præter legatos, qui pro novis causis emergentibus Roma mittebantur, sporiciarii apostolicæ sedis in comitatu regis assidue nasseret, nec raro id muneris a Romano pontifice collatum est et quem rex archiepiscopum palatii sui constituerat, CXXVIII, 1039, 1040, 1046.

GREGORIUS VII, papa. — Aistulpho Longobardorum et Pippino Francorum regibus vita sancta, Carolus Franciæ et Desiderius Longobardis præfuit. Quorum ille obsequii erga Romanam Ecclesiâ, hic vero odii hæreses fuerunt. Desiderius, Adriano papa, adeo Romanos vexare et oppugnare cupit, ut pontifex, qui longe impar Longobardorum viribus erat, orientalibus auxiliis destitutus coactus sit, exemplo Stephani II, Carolum Magnum Pippini filium Francorum regem, Saxonico bello tunc implicatum, in Italiam, Ecclesiæ Romanæ auxilio evocare. Qui pontifici obtemperans, in Italiam ingenti cum exercitu, Alpbis superatis, venit. Ubi Desiderio acie victo, atque paulo post capto, Longobardorum regnum in Francorum transiit. Qui, ut se gratum Romanæ Ecclesiæ exhiberet, cujus tuendæ causâ opulentissimum regnum obtinuerat, tres ex regno Longobardico partes fecit; quarum unam, ipsius scilicet regni Longobardici sedem Ticinum, et omnia, quæ Longobardi in Italia antiquitus acquirant, sibi retinuit; alteram vero, quæ ea comprehendeat, quæ paulo ante Longobardi in Italia orientalibus ademrant Romanorum imperatoribus, hæc est, exarchatum Umbriæ et Piceni partem Romanæ Ecclesiæ confirmavit, vel de novo largitus est. Quibus ita dispositis, primus omnium principum Romanam quam maxime et dignitate et profana ditione, maximeque opibus auxit Ecclesiâ.

Tot igitur tantorumque beneficiorum non immemor Adrianus papa, sub quo tam magnifico de Romana Ecclesiâ Carolus bene meritus fuerat, synodum cum episcoporum, abbatum aliorumque plurimorum prælatorum, anno salutis 785, Laterani in basilica S. Salvatoris congregavit; ex qua, ex totius synodi consensu dedit ei jus et potestatem pontificem eligendi et ordinandi apostolicam sedem. Totum hoc commentum refellit Baronius anno 774. Quid? fundaturne, an non admittendum, iudicium sub lite est? cum eo tempore liberi Romani cleri et populi suffragis Romanum pontificem creare mos esset.... insuper episcopos, etc., ab eo investituram accipere definivit, ita ut mire a rege laudarentur et investirentur, episcopus vel abbas a nemine consecrari posset. Cujus rei testis est Anastasius Bibliothecarius, ut legitur apud Gratianum, distinct 63.

Imperatoribus autem qui Carolo Magno successerunt, ad eam ignaviam delapsis, ut non solum ejusmodi privilegium tueri nollent, sed nec ulla imperii jura curarent,

ann occasionem Adriani papa III nactus sub imperatore Carolo III anno salutis 881, illud quidem quod sub prioribus pontificibus sensim exoleverat, congregato synodo, omnino antiquavit et abrogavit, instituens ut in papæ electione imperator se non intromitteret. Leo VIII antipapa hoc privilegium Othoni primo imperatori de Romana Ecclesia optime merito restituit; renovavit exemplo Adriani primi qui illud regi Carolo Magno concesserat, et de novo confirmavit.

Porro contra hoc decretum Leonis VIII antipapæ nullus deinceps Romanorum pontificum reclamavit vel aperte contradixit usque ad Gregorium VII. Hic primus fuit qui imperatorem Simoniam offensus, in contrarium editis decretis, hæc duo Adriani primi et Leonis VIII privilegia omnino abrogavit. Satis autem constat Joannem XIII qui Leoni VIII immediate successit, Gregorium V, et Sylvestrum II apostolicæ sedis sola imperatorum auctoritate impositos fuisse, nullis cleri vel populi Romani suffragiis expetitis. Cæteri vero Romani pontifices, qui inter Joannem XIII et Sylvestrum II fuerunt, etsi eos electos fuisse ab imperatoribus non legantur, sed a clero, senatu, populoque Romano, id accidit quod electionis tempore imperatores Urbe absentes, adeo maximis in Germania et alibi bellis impliciti essent, ut de novo pontifice Romanæ sedis providere non possent. Illud tamen constat, dum imperatores, tres Othones autem dico, in Urbe vel prope, aut certe in Italia fuerunt, et Romanam forte Ecclesiam pastore vacare non contigisset, eos novum pontificem dedidisse. Si vero tempore novæ electionis, eos ab Italia procul esse contigisset, certum est, tum Romanos pontifices a clero, senatu populoque Romano electos non absque imperatorum consensu consecratos fuisse. Fuerunt autem Benedicti VI et VII, Bonifacius VII, apostolicæ sedis invasor, cui etiam exactus fuit, et Joannes XIV, XV, XVI. Quorum novissimus, ut quidam scribunt, quod sine imperatoris Othonis III consensu electus et consecratus esset, Urbe fugatus, sacerdotio amotus est, Gregorio V subrogato.

Hic igitur privilegio a Leone VIII usque ad Gregorium VII a nemine unquam papa reclamatus est, quamquam non omnino fuerit negligentia imperatorum observatum; unde octo vel novem jam Romani pontifices, sine electione imperatorum a clero, senatu populoque Romano creati fuerant. At Henricus III, in Italiam veniens, imperii hoc privilegium magnifice sibi vindicavit, novum pontificem creavit, Clementem II, abrogatis tribus pontificibus Benedicto VIII, Sylvestro III, et Joanne XX, cardinalisque, clerum ac senatum, populumque Romanum sacramento adiecit in verba sua, jurare cogens se Romanum pontificem nisi sui jussu creatum non suscepturos. Qui dum vixit hoc præstantissimum Imperii jus mordicus retinuit, et Clementem II, Damasum II, Leonem IX et Victorem II, suo arbitrio Romanos pontifices designavit, CXLVIII, 161-167.

Post quedam satis obscura de Romanis pontificibus, Gregorius VI, ipsemet summus pontifex, ex abdicatione trium pontificum schismaticorum, et ipse relegatus schismatis vitandi causa in cernobio Cluniacensi, ubi Hildebrandus erat, redarguitur ab Hildebrando de suæ electionis modo, qui illi dicebat omnino inconveniens esse et contra sanctorum Patrum instituta, a manu laici maxime Christiani orbis pontificem ad totius Ecclesiæ regimen vi immitti; verum, si suis consiliis acquiescere vellet, se utrumque pollicetur effectum, ut quod imperatoris indignationem propter ea non incurreret, quodque libertas ecclesiastica in legitima justaque pontificis ordinatione illæsa conservataque maneret. Cujus monitis Gregorius VI, vir pius et sanctus humiliter parens, purpuream vestem stola, et alia pontificalia indumenta deposuit, peregrinique habitu suscepto, secum ipsum Hildebrandum monachum, qui salubre consilium sibi dederat, comitem assumpsit, et ceptum iter Romam versus cum legatis Romanis, et aliis comitibus episcopis arripuit. Romæ honorificentissime susceptus, altero post adventum suum die, congregatis in basilica S. Petri cardinalibus, clero, senatu, populoque Romano, eos his verbis ab Hildebrando instructus allocutus est: Fratres, legatione vestra cognita, ad imperatorem profectus sum ut voluntatem et proprium ejus requirerem, non ut ab eo Romanus pontifex eligeret, quem scio nihil juris in hujusmodi electione habere, sed eam ad vos libere pertinere. Hæc autem non ob aliam causam veni, quam et apostolorum limina visitarem. Et quoniam hæc apostolica sedes, jam diu pastore vacavit, eam amplius sic manere non expedit. Quapropter vos omnes hortor et moneo ut nulla interposita mora, idoneum vobis quam primum eligatis pastorem et episcopum. » Statim autem Hildebrandi consilio ab omnibus episcopis, cardinalibus, cæterisque

nobilibus ei responsum est: « Te unum, et non alium volumus, atque in Romanum pontificem eligimus. » Tumque archidiaconus S. R. Ecclesiæ more majorum exclamavit: « Brunonem episcopum B. Petrus elegit, » etc. CXLVIII, 155, 154.

Consecratus igitur pontifex, ipsum Hildebrandum monachum, cujus consilio hæc omnia facta fuerant, subdiaconum cardinalem, etc. creavit. Eo vero mortuo, Hildebrandus a clero, senatu populoque Romano ad imperatorem missus est legatus, ut novum ab ipso pontificem expostularet. Victor II electus est, et eum ad Romam adduxit; apud quemetiam plurimum, ut apud Leonem IX in omnibus valuit; erat enim vir rerum gerendarum peritiam valde clarus.

Post obitum Victoris II, Stephanus IX electus est, servato jure ab Hildebrando statuto; postea Nicolaus II pontifex maximus renuntiatus est, et ab ipso Hildebrando creatus est archidiaconus S. R. E. Nicolaus II mortuo, Hildebrandus ecclesiasticæ libertatis anxius, Romani pontificis electionem ex manu imperatorum eripere jam aspirans, maximus auctor fuit, ut in electione Romani pontificis Ecclesia Romana libertatem suam jam diu in electione suorum pontificum amissam recuperare inceperit. Ejus opera ordinatio ad papatum Alexandri II approbata fuit, tanquam quæ legitimis suffragiis facta fuisset; et ipsi recuperavit patrimonium B. Petri in Campania, quod Northmanni occupaverant.

Alexandro II mortuo anno 1073, Hildebrandus eum occupatus esset eodem die obitus et sepulture ejus, exsequiis, repente in lateranensi basilica maximis cleri et populi Romani factus est concursus, amantum et dicentium: « Hildebrandum archidiaconum Petrus elegit. » Tunc vi raptus, ibidem ipso die, pontifex creatus est, cardinalibus, clero, senatu populoque Romano in locum papæ Alexandri, imperatore Henrico IV inconsulto, nullaque ejus aut Germaniæ episcoporum et principum interposita aut expectata auctoritate, CXLVIII, 155-159.

Attamen Hildebrandus consecrari noluit et coronari, donec imperatoris et principum super electione sua exquireret voluntatem. Primum igitur statim post electionem suam præsulæ Cæsareo in Italia de sua creatione scripsit. Eadem ratione imperatori Henrico IV, tum in Germania agenti per legatos suos causam et modum electionis de se per violentiam Romanorum factæ renuntiavit, asserens, etsi electus esset, quia populi furoris voluntati resistere non potuisset, se tamen nunquam consecrari voluisse, nec velle, nec pontificali administrationem se unquam accepturum, nisi prius ipsis Germaniæque episcoporum et principum adesset consensus. Atque ob eam causam quamplurimum a populo, post electionem suam, liber dimissus fuit, statim Albanum extra Urbem concessisse, ne contra morem ab eodem populo consecrationis manus accipere cogeretur.

Litteris autem suis ab imperatore acceptis, episcoporumque conventu congregato, diligenter Gregorii VII electio examinata est. Cum vero imperator eam legitimam esse, omniumque tam cleri quam populi Romani liberis suffragiis factam fuisse cognovisset, tam ipse quam cæteri principes ratam esse voluerunt etque consenserunt. Cumque mox quedam obnubilaciones evenissent, facile Gregorius eas dimovit; et rex, divina voluntate res ita disponente, cum imperium Romanum a sacerdotali potestate minuendum esset, et ad nihilum fere redigendum, rex ipse satisfactiones quas Greg. attulit, libenter suscepit.

Gregorius igitur præter spem quod tantopere desiderabat assecutus, ut in ejus electione imperatoris esset consensus, nihil differendum ratus, in proximo Pentecostes festo, presbyterum se ordinari fecit; et natali die apostolorum Petri et Pauli in Romanum pontificem consecratus suæ coronationis insignia suscepit. Confirmatus igitur in Romana sede, quasi nulla amplius hæsitatio in animis hominum obrepere posset de legitima ejus creatione; quippe quod a cardinalibus, clero, senatu populoque Romano, consensu et voluntate imperatoris et principum accedente, jam electus et consecratus erat, atque tunc pro legitimo, vero et indubitato pontifice habebatur; non longe post ejus consecrationem, quod diu ante animo conceperat executioni mandare disponit, CXLVIII, 159, 160, 161.

Anno igitur 1074, qui primus adhuc erat sui pontificatus, statim tempore hac ratione recuperandæ ecclesiasticæ libertatis principia jecit. Synodus congregata, canones eduntur, quorum major pars antea parum in usu fuerat et a nemine prædecessorum suorum unquam attentata. Quibus decretis gratum sibi fecit et viam ad ea omnia quæ animo conceperat peragenda. Quibus actis et factis fundamentum in synodo gratia tentandi quod disposuerat benigne primum et humaniter Henricum regem

per litteras suas deprecatus est, ut subjectionem Romanæ Ecclesiæ non abaueret ut catholicis princeps atque se eidem Ecclesiæ devotum filium exhiberet; hortatusque est eum ut a Simoniacâ heresi, id est, ab episcopatum et abbatium venditione sive mercatu quas largitione corruptis conferbat, omnino se temperaret; et a reliquis vitiis de quibus apud sedem apostolicam, tam sub predecessore suo Alexandro papa II, quam se pontifice renuntiato, inamatus et accusatus fuerat, se contineret; alioquin se usurum in ipsum et deliquisse censuris ecclesiasticis.

Ad prædictorum intelligentiam, dicendum quod tunc erat consuetudo a temporibus Caroli Magni imperatoris, primum ex auctoritate Romani pontificis Adriani I introducta, ut alicujus urbis vel abbatis episcopo aut abbati mortuis, statim clerus vel monachi in unum congregati legatos ad imperatorem, qui tunc erat, dirigerent, ad quem defuncti prælati pedum pontificale et anulum deferentes, eum pro novo antistite deligendo, nomine sui collecti interpellabant. Qui statim senatusus congregato, ex ipsius plerumque sententia, unum vel ex ipsis collegis, vel ex amicis et capellanis ceterisque domesticis et familiaribus suis, juxta loci dignitatem, ut ei libitum erat, pro arbitrio a se electum, anulo et virga pastoralis defuncti prælati ad se transmissis donabat, illumque de illo sacerdotio diplomate suo imperiali investitum, hoc est, illa dignitate donatum in episcopum vel abbatem consecrari mandabat, absque ulla cleri et monachorum electione. Sic Joannes XIII, Gregorius V, Silvester, Clemens, Damasus, Victor, Nicolaus II et Leo IX, imperatorem sententia, sine cleri Romani suffragiis electi fuerunt summi pontifices et sacrali, et ab imperatoribus per anulum et virgam de papatu Romano investiti fuerunt.

Tandem Gregorius VII opportunitatem nactus quod imperator sibi jura Ecclesiæ vindicare semper ut ubique, denum accideret causa etiam quod cum Henricus IV imperator prædictus multis et maximis beliorum occupationibus implicitus ingenti pecuniâ vi indigeret, episcopatus et abbatias plerumque his qui plus ei offerebant brigebatur, vocat ad synodum Romanam Henricum, causam d'cirus de criminibus quæ ei objecta fuerant. Nunc apparet antipapa Clemens III, nomine Guiberus Cœquius, CXLVIII, 175, 176, 180, 181.

Sed ad concilium Henricus non venit; imo tunc inaudita audacia et admirabili superbia, sui facinoris compotes nec dicendâ colligit episcopos in civitatem Wormatiam, habitoque conciliabulo proscripturæ primæ sedis episcopum. Cum igitur dissimulare tantî facinoris malitiam non posset apostolicus, excommunicavit tam ipsum quam omnes ipsius fautores, atque omnem ipsi regiam dignitatem intertulit, et obligatos ei sacramentis ab omni debito fidelitatis absolvit. Quia (quod verendum etiam est dicere) præter hæreticam culpam Henrici IV aderant in sancto isto concilio nuntii illius se audentes litare: « Præcipit dominus noster rex ut sedem apostolicam, papatum utpote eum dimittas, nec locum hunc sanctum ultra impediatis. » Proh nefas! Eum suum esse dixit quod solum apostolorum principi Petro Christus Dominus commisit! Quam ob causam omnia illa sancta synodus Romana III, jure indignata anathema illi conclamavit atque confirmat.

Gregorius igitur ubi anathematis sententia in synodo percussit regem Henricum et omnes qui perpetrati facinoris fuissent auctores, ad omnes Christi fideles has litteras dedit quibus et sententiam excommunicationis in eodem latam adjunxit, CXLVIII, 792.

En Epistola Gregorii VII ad universos Christianos de excommunicatione lata in Henricum IV: « Audistis, fratres, novam et inauditam presumptionem; aedistis sceleratam schismaticorum et nomen Domini in beato Petro blasphemantium garrulitatem et audaciam; audistis superbiam ad injuriam et contumeliam sanctæ et apostolicæ sedis statam, qualem vestri patres nec viderunt, nec audierunt unquam, nec scripturam series aliquando a paginis vel hæreticis docet emersam... Quapropter beato Petro claves regni cælorum a Domino Deo nostro Jesu Christo traditas esse credidistis, et vobis per manus ipsius æternæ vitæ gaudia introitum patere cupistis, cogitandum vobis est quantum nunc de interrogata sibi injuria dolere debeatis, etc., CXLVIII, 434.

Interim eligitur in partibus Teutonicis dux Rodolphus in regem ad defendendam catholicæ Ecclesiæ unitatem propter quod magis maxisque indignatus Henricus, spreto concilio et auxilio domini papæ in omnes catholicos de hac habebatur inique. Tandem non finem hæc res adhuc habuerat, etc., sed nos his finem imponere debemus, et si quis amplius desiderat videat CXLVIII, 915, 914, 915, 916, 917, 918, et ferme totum volumen CXLVIII, in quo

congeruntur monumenta Gregoriana de his et aliis a tis S. Gregorii VII.

De Henrico IV et Gregorio VII questio longa tractatur in Chronicon universali Ekkeardi, CLIV, 946-1012.

Adhuc quedam de Gregorio VII papa (an 1076). Gregorius papa totus in Henricum imperatorem invehitur, et quoscunque potest ab eo verbis et scriptis averit; animum etiam Agneis matris ipsius ab eo alienat. Principibus Saxonum qui in ditione imperatoris erant, relaxatis per eos quibus commissi erant, Saxones rebelant instinctu Gregorii VII. Ipse papa occurrens (an 1071) imperatori in Longobardia, sub falsa eum pœa absolvit. Omnes enim qui prius Hildebrandum seu Gregorium VII abjurerant, perjurio perjurium cumulant, imperatorem abjunt, et Rodolphum ducem Burgundionum super se regem statuunt; corona ei a papa missa illi erat inscriptum: « Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolpho. » Hunc Sigifridus archiepiscopus Moguntiae in regem benedixit, et facta a Moguntinis seditione contra eum, Rodolphus cum archiepiscopo noctu aufugit. Hildebrandus papa omnes adversantes imperatori solvit ab infelicitate et perjurio. Henricus mox, omnes insidias frustratus, Rodolphum adortus, eum compulsi fugere...

Hildebrandus (an. 1086), quasi divinitus revelatum sibi prædixit, hoc anno falsum regem esse moriturum; etenim scripsit episcopo Trideatino: « Festum beati Petri non prius transeundum quam in cunctorum notitia certissime clareat illum justissime excommunicatum. » Bonizo est totus Gregorio VII deditus: in secunda feria post Pascha apud S. Petrum, cum regem excommunicasset, adjecti: Omnibus vobis notum sit, quod si usque ad festivitatem S. Petri Henricus non resipuerit, mortuus erit aut depositus. Quod si hoc non fuerit, mihi credi amplius non oportet.

Et verum quidem prædixit, sed fecellit eum de falso rege conjectura secundum suum velle, super Henrico rege interpretata. Rex enim Henricus Saxonibus gravi prælio congressitur, et in congressu falsus rex Rodolphus cum multis Saxonie principibus exstinguitur. Ex Sigeberto Gemblac monach., CLX, 219, 220.

Gregorius VII innumeris malis quæ continebantur ex promotionibus factis a potestate imperatoria, obviare cupiens, Romana synodo quinquaginta episcoporum consistente presbyterorum et abbatum multitudine, decreta statuit: « Si quis deinceps episcopatum vel abbatiam de manu alienius laici personæ suscepit, nullatenus inter episcopos habeatur, nec ulla ei ut episcopo aut abbati audientia concedatur, insuper et gratiam beati Petri et introitum Ecclesiæ interdicimus. » Item: « Si quis imperatorem, regem, ducem, marchionem, comitem, vel quilibet secularium potestatum aut personarum investituram episcopatum, vel alicujus ecclesiasticæ dignitatis dare præsumpsit, ejusdem sententiæ vinculo se astricturn esse sciat, » CXLIX, 468.

HENRICUS IV, imperator. — Cum apud Brixiam Noricam triginta episcoporum conventus, nec non et optatum exercitus, non solum Italiæ, sed et Germaniæ jossu regis Henrici congregaretur, factus est omnium consensus adversus Hildebrandum papam, cognominatum Gregorium VII, quem pseudomonachum totiusque vesaniæ pestiferum principem et præcipue sanctæ sedis invasorem affirmantes, ab apostolica sede depellendum, quanvis absentem, dijudicabant et Wigbertum Ravenensem archiepiscopum ipsi subrogandum eligebant. Hujus decreti conclusio hæc est: « Quia, iniquum, illum constat non a Deo electum, sed a se ipso in fraude ac pecunia imprudentissime obiectum, qui ecclesiasticum subvertit ordinem, qui Christiani imperii perturbat regnum, qui regi catholico ac pacifico corporis et animæ intentat mortem, qui perjurum defendit regem, qui inter concordem seminat discordiam inter pacificos lites, inter fratres scandala, inter conjuges divortia, et quidquid quieti inter pie viuentes stare videbatur concessit; nos auctore Deo congregati in unum, legatis ac litteris freti decem et novem episcoporum die sancto præteriti Pentecostes Moguntiae congregatorum, contra eundem Hildebrandum procacissimum, sacrilegia ac incendia prædicantem, perjuriam et homicidia defendentem, catholicam et apostolicam fidem de corpore et sanguine Domini in questionem ponentem, hæretici Berengarii antiquum discipulum, divinationum ac somniorum cultorem, manifestum necromanticum, phytionico spiritui laborantem, et idcirco a vera fide exorbitantem, judicamus canonice deponendum et expellendum, et nisi ab ipsa sede his aditus descendit in perpetuum condemnandum, » CLIV, 951. Scribit post hæc Anselmus Lucensis, etc. Vide Anselmus, Luc Et in præsentis Indite, GREGORIUS VII.

HENRICUS, princeps Treverensis, et alii principes. — *Diploma*: « Nos principes imperii N. N., universis presentem paginam inspecturis. Complectens ab olim sibi Romana mater Ecclesia quadam quasi germana charitate Germaniam, illam eo terreno dignitatis nomine decoravit, quod est super omne nomen, temporaliter tantum præsentium super terram, plantans in ea principes tanquam arbores præelectas et rigans illas gratia singulari, illud eis dedit incrementum mirandæ potentie, ut ipsius Ecclesiæ auctoritate suffulti velut germen electum, per ipsorum electionem illum qui frena Romani teneret imperii germinarent. Hic est illud luminare minus in firmamento militantis ecclesiæ, per luminare majus Christi vicarium illustratum. Hic est qui materiam gladium ad ipsius nutum excutit et convertit, ut ejus præsidio pastorum pastor adjutus oves sibi creditas spirituali gladio protegendæ communiat, temporaliter refrenet et corrigat ad vindictam malefactorum, laudem vero credentium et bonorum. Ut igitur omnis materia dissensionis et scandali, seu etiam rancoris occasio inter ipsam Ecclesiam et imperium auferantur, et si duo gladii in domo Domini constituti debito fœdere copulati se ipsos exerceant, in utilem reformationem regimini universi, et nos in actu voluntatis et operis inveniamur illi devotionis et pacis, qui iam Ecclesiam quam imperium confovere tenemur, quicquid per Dominum nostrum Rudolphum Dei gratia Romanorum regem semper Augustum sanctisimo patri ac domino nostro Nicolao papæ III e usque successoribus et ipsi Romanæ Ecclesiæ recogitum, confirmatum, ratificatum, innovatum, de novo donatum, declaratum, sive concessum, juratum, et actum, seu factum est per privilegia, vel quæcumque alia scripta quorumcumque tenorum super recognitionibus et ratificationibus, approbationibus, innovationibus, confirmationibus, donationibus, concessionibus et factis seu gestis tam aliorum imperatorum et regum Romanorum prædecessorum regis ejusdem quam ipsius regis et specialiter super fidelitate, obedientia, honorificentia et reverentia per Romanos imperatores et reges Romanis pontificibus et ipsi Ecclesiæ impendentis ac possessionibus, honoribus et juribus ejusdem Ecclesiæ et nominatim super tota terra quæ est a Radicolano usque ad Ceperanum marchia Anconitana, etc., etc. Nos nostri nomine principatus in omnibus ac per omnia approbamus et ratificamus, ac fidei omnibus et singulis et quibuscumque aliis super eisdem per eundem regem quoquo modo factis et in posterum faciendis voluntatem nostram, assensum atque consensum unanimiter atque concorditer exhibemus. Et promittimus quod contra præmissa, vel aliquid præmissorum nullo unquam tempore veniemus. Sed ea omnia et singula pro posse nostro procurabimus inviolabiliter observari.... Actum anno 1279, indict. vii, regnante prædicto domino nostro domino Rudolpho Romano rege, glorioso regni ejus anno vi, XCVIII, 870-879.

HINC MARUS, Rhemens. archiepisc. — Duo sunt quibus principia inter ipsos hic regitur, auctoritas sacra pontificum et regia potestas. Solus enim Dominus noster Jesus Christus fieri potuit rex et sacerdos. Post incarnationem vero, et resurrectionem et ascensionem ejus in cælum, nec rex pontificis dignitatem, nec pontifex regiam potestatem sibi usurpare præsumpsit: sic: ceteris propriis dignitatibusque ab eo distinctis, ut et Christiani reges pro æterna vita pontificibus indigerent, et pontifices pro temporalium rerum cursu regum dispositionibus uterentur; quatenus spiritualis actio a carnalibus distaret incuribus, et ideo militans Deo minime se negotiis secularibus implicaret; ac vicissim non ille rebus divinis præsidere videretur, qui esset negotiis secularibus implicatus. Et tanto est dignitas pontificum major quam regum, quia reges in culmen regum sacrantur a pontificibus; pontifices autem a regibus consecrari non possunt; et tanto gravius est pondus sacerdotum quam regum, quanto etiam pro ipsis regibus hominum in divino reddituri sunt examine rationem; et tanto in humanis rebus regum cura est propensior quam sacerdotum, quanto pro honore et defensione ac quiete sanctæ Ecclesiæ, ac rectorum et ministrorum ipsius, et leges promulgando, ac militando, a rege regum est eis curæ onus impositum. Et in veteri lege cum sacerdotes in regimine regum urgebant et diademata capitibus illorum imponebant, legem in manibus eis dabant, ut discerent et scirent qualiter se et subiectos sibi regere, et sacerdotes Domini honorare debeant. Et quod Oras rex præsumpsit incensum ponere quod non regis, sed sacerdotis, erat ministerii lepra ac a Deo percussus, et de templo a sacerdotibus ejectus, et in domo sua est usque ad mortem reclusus, CXXV, 1071.

HUGO DE S. VICTORE, canonic. Parisiens. — Universitas autem Christianorum, sive Ecclesia deos ordines complectitur, laicos et clericos, quasi duo latera corporis unius. Quasi enim ad sinistram sunt laici qui vitæ præsentis necessitati inserviunt. Non ita dico ad sinistram quemadmodum illi ad sinistram stantentur quibus dicitur: « Ite, maledicti, in ignem æternum. » Absit a me ut bonos laicos ibi statuere præsumam! Nam qui boni erunt sive laici, sive clerici ibi non erunt; et qui mali erunt, sive laici, sive clerici ibi erunt. In vero laico Christiano est etiam dextera et sinistra. Quod est ad sinistram illius in corpore de corpore est et bonum est, quamvis optimum non sit ut id quod est ad ipsius dexteram: « In dextera ejus longævitas vitæ, in sinistra autem ejus divitiæ et gloria (Prov. iii).

Laici ergo Christiani qui et terrena et terrena vitæ necessaria trahunt, pars corporis Christi sinistra sunt. Clerici vero quoniam ea quæ ad spirituales vitæ pertinent dispensant, quasi dextera sunt pars corporis Christi. Laici Christianis fidelibus terrena possidere conceditur. Clericis vero spiritualia conceduntur tantum, quemadmodum olim in illo populo priore ceteræ tribus quæ typum laicorum præferebant, portiones in hereditate acceperunt. Sola tribus Levi quæ ecclesiasticos figurabat, decimis et oblationibus et sacrificiorum victimis pascitur. In laicis ergo ad quorum studium et providentiam ea quæ terrenæ vitæ necessaria sunt pertinent, potestas est terrena. In clericis autem ad quorum officium spectant ea quæ spiritualis vitæ sunt bona, potestas est divina. Illa igitur potestas secularis dicitur, ista spiritualis nominatur. In utraque potestate diversi sunt gradus et ordines potestatum; sub uno tamen utriusque capite distributi, et quasi ab uno principe deducti et ad unum relati. Terrena potestas caput habet regem. Spiritualis potestas habet summum pontificem. Ad potestatem regis pertinent quæ terrena sunt et ad terrenam vitam omnia facta. Ad potestatem summi pontificis pertinent quæ spiritualia sunt, et vitæ spiritualis attributa omnia. Quanto autem vita spiritalis dignior est quam terrena, et spiritus quam corpus, tanto spiritualis potestas terrenam sive secularem potestatem honore ac dignitate præcellit. Nam spiritualis potestas terrenam potestatem et instituere habet, ut sit, et judicare habet si bona non fuerit. Ipsa vero a Deo primum instituta est, et cum deviat a solo Deo iudicari potest sicut scriptum est: « Spiritualis iudicat omnia et ipse a nemine iudicatur. » Quod autem spiritualis potestas (quantum ad divinam institutionem spectat) et prior sit tempore, et maior dignitate, in Veteri Testamento manifeste declaratur, ubi primum a Deo sacerdotum institutum est; postea vero per sacerdotium, jubente Deo, regalis potestas ordinata, CXXVI, 417, 418.

Potestas terrena pertinet ad vitam terrenam. Et omnia quæ ad terrenam vitam spectant subiectis sunt terrene potestati. Hæc autem omnia dupliciter pertinent ad jus terrene potestatis, ut videlicet ipsa terrena potestas hæc et possidentibus eorum iustitiam distribuat, et contra injustitiam impugnantium defendat. Sicut autem prælatorum debitum est subiectis possidenda iuste dispensare, et eos contra iniustitiam defendere, sic subiectorum debitum est secundum instituta legum et rationabiles consuetudines prælati et in se et in suis servitium exhibere.

Quomodo Ecclesia terrena possidet: De terrenis bonis ad terrenam vitam pertinentibus, quæ vel possident prælati in subiectis, vel subiecti possident a prælati, quedam Ecclesiæ Christi devotione ac fidelium concessa sunt possidenda, salvo tamen jure terrene potestatis. Sic enim rationabile est et bonum, quia Deus noster pacis amator est, et nihil inordinatum approbare potest vera iustitia. Spiritualis siquidem potestas non ideo præsidet ut terrene in suo iure faciat præjudicium, sicut ipsa terrena potestas quod spirituali debetur, nunquam sine culpa usurpat. Sic igitur quando huiusmodi quæ ad terrenam spectant potestatem Ecclesiæ Christi conceduntur, si quidem largiores sunt numeris, hoc solum concedere possunt in ea quod possident, quia nec subiecti in quod suis superioribus debetur ad aliam possunt transferre potestatem, nec prælati in his quæ iuste a subiectis possidentur alienos possessores inducere. Hoc est ut ne prælati id quod subditorum est aliis tribuant, nec subiecti id quod prælatorum est immutare præsumant. Notandum tamen quod principes in terrenis possessionibus quas vel in subiectis, vel sine subiectis possident, Ecclesiæ aliquando concedunt solum utilitatem aliquando et utilitatem et potestatem. Utilitatem sine potestate concedunt quantum fructum quidem possessionis ad usum Ecclesiæ transferri decernunt, sed potestatem iustitiam exercendam in ipsa

possessione ad ejus jurisdictionem transire non permittunt. Aliquando et potestatem et utilitatem simul tribuunt. Ubi tamen diligenter attendendum est quod, licet Ecclesia fructum terrenarum possessionis in usum arcepiat, potestatem tamen exercendam iustitiae per ecclesiasticas personas, aut iudicia aenariaria non potest exercere; potest tamen ministros habere laicos personas per quas iura ac iudicia ad terrenam potestatem pertinentia secundum tenorem legum et debilius juris terreni exerceat. Sic tamen ut et ipsum quod potestatem habet a principe terreno se habere cognoscat; et ipsas possessiones nunquam ita a regia potestate elongari posse intelligat, quando si ratio postulaverit et necessitas et illis ipsa potestas debeat patrocinium et illi ipsae possessiones debeant in necessitate obsequium. Sicut enim regia potestas patrimonialium quod debet alteri non potest dare, sic ipsa possessio etiam ab ecclesiasticis personis contenta, obsequium quod regis potestati pro patrocinio debetur jure negare non potest, sicut scriptum est: « Reddito quo sunt Caesaris, etc. » CLXXVI, 419, 420.

JONAS, Aurelianus. episc. — Scilicet omnibus fidelibus est quia universalis Ecclesia corpus est Christi, et ejus caput idem est Christus, et in ea quae principalliter existant eximia persone, sacerdotalis videlicet et regalis; tantoque est praestantior sacerdotalis, quanto pro ipsis regibus Deo est rationem redditura, ut ait S. Gelasius. Et S. Fulgentius ait: « Quantum attinet ad hujus temporis vitam, in Ecclesia nemo pontifex potior, et in saeculo Christiano imperatore nemo celsior invenitur. » Quasi sit potestas et auctoritas sacerdotalis ex verbis Domini facile advertitur: « Quodcumque ligaveritis, etc. » Unde Constantinus imperator ait: « Deus vos constituit sacerdotes et potestatem dedit de nobis quoque iudicandi, et ideo nos a vobis recte iudicamur; vos autem non potestis ab hominibus iudicari, » etc.

De officiis et ministeriis regum multa exponuntur, CVI, 285-294. In his post multa legitur: « Regale ministerium specialiter est populum Dei gubernare et regere cum aequitate et iustitia, et ut pacem et concordiam habeant studere. Ipse enim debet primo defensor esse Ecclesiarum et servorum Dei, ipsorum etiam officium est adiuvare et ministerio sacerdotum solerter praecipere, eorumque armis et protectione Ecclesiam Christi debet tueri... S. Isidorus ait: « Principes saeculi non nunquam intra Ecclesiam potestatis adeptae culmina tenent, ut per eandem potestatem disciplinam ecclesiasticam montant. Ceterum intra Ecclesiam potestates necessariae non essent, nisi ut quod praevaleat sacerdos efficere per doctrinam sermonem, potestas hoc imperet per disciplinam terrorem. Saepem pro regnum terre in coeleste regnum proficit; ut qui intra Ecclesiam positi contra fidem et disciplinam Ecclesiae agunt, rigore principum contemantur; ipsamque disciplinam quam Ecclesia utilitas exercere non praevaleat, servitibus superbiorum potestas principalis imponat, et ut venerationem mereatur, virtutem potestas imperet. »

Ex multis aliatis, in quibus non videtur deberi a summo pontifice reges coargui, nec regno spoliari, etc., declaratur quod hic qui post regem populum Dei regere debent, id est duces et comites, necesse est ut tales ad constituendum provideantur, qui sine periculo ejus a quo constituuntur constitui possint, scientes se ad hoc positos esse ut plebem Christi sibi natura aequalem recognoscant, eamque clementer salvent et iuste regant, non ut dominentur et affligant, neque ut populum suum sustineant, aut ad suam gloriam sibi illum subiciant; quod non pertinet ad iustitiam sed potius ad tyrannidem et iniquam potestatem. Unde sola conclusio est: « Valde enim exigit necessitas ut quia ipse rex procul dubio, » aequissimum iudici de commissis sibi ministerio rationem redditurus est, ut etiam singuli qui sub eo constituti sunt ministri diligentissime ab eo inquirantur, ne ipse pro eis iudicium incurrat divinum. Ipsis etiam ministris est denuntiandum quod quicquid iudicaverint in eos redundabit, etc. CVI, 290-291.

IUSTINIANUS, imperator. — Cum iste imperator nobis reliquerit *Novellas* ad religionem pertinentes et selectas leges, LXXII, 921-1110; quae ut *Capitularia* Camili Magni imperatoris, sunt leges partim ecclesiasticas, partim civiles, de illo imperatore quodam referenda sunt. Nos vero iudicio, quae de illo vituperanda sunt, illud vituperanda sunt de Carolo Magno imperatore; qui reges, etsi nolent, tamen nimis sese rebus ecclesiasticis immiscuerunt. Audiamus iudicium quod protulit Cave de Justiniano; in his, ut scitur, quisque suo sensu abundat; Baronius aliter, ut nos iudicavit.

Justinianus natus est anno 483. Avunculum habuit Iulianum Augustum, a quo educatus fuit et in filium adoptatus. Nondum imperator Theodorum uxorem duxit

Eutychianae heresi perditio addita. Anno 519, a Justino imperatore magister militum factus est, et in Orientem cum exercitu missus rem contra Persas bene gessit..... Anno 527, Augustus renuntiatus, cum avunculo regnare cepit. Anno 528, edictum promulgavit quo Nestorianos et Eutychianos, tanquam haereticos perniciis civilibus multando decrevit, eodem post quinquennium renovato. Anno 541, Origenem ipse edicto damnavit, etc., etc..... Obiit sano 565.

Non deerant olim, nec deest bodie qui in sacralissimum principem non minus doctrina, pietate, quam potentia et rerum gestarum gloria clarum, tota calumniarum et convictorum plausura exonerant. Nemo vero unquam iniquiori censura et luverecundia, dicunt quidam, longe laeta summi principis sortem, in agnoscimus. In Justiniani manes debarchatus est cardinalis Barontus, omnes in hoc eloquentiam nervos intendens, ut ex imperatore non hominem, sed diabolum nobis exhiberet. Fuit Justinianus, inquit Barontus, homo penitus illitteratus, adeo ut nec alphabetum aliquando didicisset. Sacrilagus imperator, qui non levem persecutionem excitavit; furor percitus, mente dimotus, corruptus maligno spiritu, agitata a Satana, quique omnem in Ecclesia dissolvit ordinem, scilicet ex regno eorum ergastulum in eorum (Amul. ad an. 531). At vindicatur, 1° de doctrina ejus et pietate. Hinc Procopius: « Solitum Justinianum tum libris de rebus divinis agentes pervolare, tum de iisdem colloquia cum episcopis et presbyteris in multam noctem pertrahere; in more semper ei fuisse multante Pascha hebdomadibus corpus vigiliis et inediis perquam asceticis macerare, semel in biduo cibum capere, non pane aliisque cibariis penitus abstinentiae, herbis tantum sale et aceto conditis atque aqua contentum. De egregio autem illius erga fidei catholicam studio audiamus Agathonem papam: « Et pro omnibus, inquit, amulator veram, apostolicam fidei pie memoria Justinianus Augustus, cuius fidei rectitudo, quantum pro sincera confessione Deo placuit tantum rempublicam Christianam exaltavit et usque ab omnibus gentibus ejus religiosa memoria veneratione digna censeatur, cuius fidei rectitudo per augustissimam ejus edicta in toto orbe diffusa laudatur. »

Ex his patet quod Novellae percant juxta Barontum quod videantur velut bullae pontificales hinc et hinc ecclesiasticis velut negotiis secularibus sese immiscerent; et quod, juxta alios nihil aliud sint quam confirmationes decretorum pontificum et si non nominantur, LXXII, 918-1110.

LEO MAGNUS (S.), papa. — Hic ambulavit ad regem Hunnorum, nomine Attilam et liberavit totam Italiam a periculo hostium. Attila post eadem in campis Catalauniae acceptam, cruentos Italiam petiit. Aquileiam in limitibus Provinciae istam triennium obsedit; cumque rebus desperatis obsequium solvere cogitaret, vidisset cicnias ex urbe in agrum snos patios deserentes, auspicio motus, armis urbem oppugnavit tandem cepit, diripuit et incendit, nulli hominum generi parrens, flagellum Dei se vocans. Ticinum atque Mediolanum, regias urbes, exiit. Inde vastatis circum circa pluribus locis, cum Romam quaque pararet evertere, Leo Magnus papa abortante Valentiniano imperatore obviam processit, eumque adeo mitem reddit, ut illico, promissa pace firmissima, ultra Danubium non rediturus perrexerit, territis duorum virorum minantem mortem, strictis ensibus super caput ejus nisi pontificis sancti verbis acquiesceret.....

Attila, re male gesta in campis Catalaunicis, per Pannoniam in Italiam venit, regisque civitates Aquileiam, Ticinum, Mediolanumque cepit et diripuit. Elatus deinde rerum successum Romam properabat. Jam tota civitas trepidare. Tum Valentinianus imperator Romanus, quoniam vi et armis repellere hostem nequivit, avertere periculum consilio cepit. Mittit S. Leonem Magnum et viros clarissimos dat comites. Ecce magnus Pontifex ad Attilam venit, verbis demulcet ferocem animum, iram frangit eloquentia, pacem recipere persuadet, et discedere ex Italia compellit. Historici dicunt Attilam rogatum cur facile cessasset, respondisse territum se prodigio; nam dum Leo loqueretur, vidisse senem venerabili aspectu, habitu sacerdotali, gladio militanti nisi Leoni obtemperaret; eumque horrore concussam tanquam exhaustis viribus concidisse, LV, 280, 281.

Divinis praeceptis et apostolicis monitis inclamatur, ut pro omnium Ecclesiarum statu impigno vigiliam affectu, ut si quid usquam reprehensionem invenitur obnoxium, cleri sollicitudine non ab ignorantia imperitia, aut a praesumptionis usurpatione revocetur. Manente enim Dominicae vocis imperio, quo beatissimus apostolus Petrus tripa repelitione mystice sanctionis imbuatur, et Christi

aves, qui Christum diligit, pascat, ipsius sedis cui per abundantiam divinæ gratiæ præsumus, reverentia cunctamur, ut periculum desiderii, quantum possumus, declinemus, non professio summi apostoli, qui se amatorem homini testatus est, non invenitur in nobis, qui negligenter pascens toties commendatum gregem convincitur summum non amare pastorem, LXVII, 281.

LEO III, papa. — Leo III papa Carolo Augusto: Omnia quæ de singulis partibus nobis accidunt necesse est ut vestræ intimentis imperiali potestati. Præsentii si quidem anno direxerunt nobis epistolam monachi qui in sancto monte Oliveti morantur fidei contentionem continentem quæ inter se habebant. Nos vero symbolum orthodoxæ fidei illis misimus, quatenus omnes secundum hanc sanctam nostram catholicam et apostolicam rectam et inviolatam teneant fidem. Quam vero epistolam vestræ imperia l potestatis minimis relegendam, CXXIX, 1259.

LIBERIUS, papa. — Liberius a Constantio exilio deportatur, eo quod nolisset hæresi Arianae consentire, et fecit in exilio annos duos. At, elapso biennio Constantius Romam profectus est, ubi a matronis Romanis rogatus, ut eum ab exilio revocare iuberet, imperator, cum episcopis suis re communicata, reditum se eis hominem pollicitus est, si in eandem cum episcopis suis concederet sententiam Liberius itaque et tandem victus et desiderio impotenti recuperandæ sedis æstuans, vim etiam et verbera passus, et Athanasium damnavit, et formulæ fidei sibi ab Ariani oblatæ subscripsit, et in urbem Romam ingressus est. Quod Liberius tamen qui Arianorum sordibus labe factus videbatur, ad meliorem frugem conversus profite catholica inireptis stetit, et Arianorum perfidiæ subscribere recusavit, patet ex variis actis. Verum quid haurimus, cum de orthodoxia Liberii certissimum argumentum nobis suppeditat Sixtus papa in epistola ad episcopum Tarraconensem in ea enim assertum non solum Liberium magna animi fiducia, Arianorum prociacæ perditissimis illis temporibus restitisse, Arianae fidei formulæ in concilio Ariminensi recitatæ non scribendo, ut perique omnes scribunt, sed ulterius processisse, et comitum illud irritasse et cassasse, CXXVIII, 41, 45, 48.

LUCIUS III, papa. — Lucius papa III cum imperator in Italiam contenderet, exiit urbe Roma, ut obviam ei præficeretur, tractaturus cum illo (anno 1184) Christianæ reipublicæ negotia, quæ in Asia nimium ceperant labefactari. Et cepit imperator tractare cum eo super patrimonio potentis per Italiam dominiæ Mathildis, quæ sub Henricis imperialibus patre et filio multa fæcebat per Ecclesiæ; et iam rebus humanis excellens multa reliquerat eidem Ecclesiæ possidenda, quæ imperator ad ius imperii devocalat, CCI, 1067.

LUDOVICUS Pius imperator. — Sub hoc imperatore, seu rege, quamquam suprema pontificia dominatio in Urbe ac preloide in ejus ducatu constat ex pluribus codicibus Caroli epistolis et dicere et confiteri convenit quod dominatio imperialis Pii, Caroli et aliorum in Urbe erat consortium ejusdem supremæ potestatis pontificum. Unde licet pontifices Romani Romæ domini essent, illorum dominatio non vacabat mixtura senatus populique Romani, qui sacramentum fidelitatis pontifici, ut summo principi præstabant, siiva nihilominus lege seu jure civili Romanorum; atque Romanus pontifex tunc temporis erat quidem summus princeps, sed minime absolutus in reipublica gerenda. Nec Stephanus IV aut sanctus papa Paschalis quid novi moliti sunt in senatum et populum, cum suam ipsorum potestatem summam in urbe imperiali auctoritate niti delinere desiderarunt; non enim id unquam consueverunt Romani pontifices, sed ipsissimam illam quæ sui prædecessores usi fuerant, S. P. Q. R. administratione nullatenus imminuta, semper roborari voluerunt. Sunt enim varia diplomata his verbis enuntiata: « Sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate et ditione tenuistis et disposuistis, CVIII, 567, 568.

Sunt vero multæ ditiones ex liberalitate principum profectæ in quibus solus Romanus pontifex, nulla senatus populique mixtura absolutus princeps dominabatur; eorum quippe dominium uni Petro ejusque successoribus concessum fuerat. At cum in his dicebatur: « Quas beato Petro pro magna animæ vestræ mercede contulistis, » etc., etc.; et alias de multis talibus patrimoniis dicitur: « Quæ per diversos imperatores, patricios etiam et alios Deum timentes pro eorum animæ mercede et venia delictorum in partibus Tusciæ, Spoletis atque Corsicæ sicut et Sabinae patrimonium beato Petro apostolo, sanctæque Dei et apostolicæ Romanæ Ecclesiæ concessa sunt, » LXVIII, 568.

OTTO I, rex. — De Lujos imperatoris diplomate non narrantur quod litteris aureis exaratum fuisse dicatur.

Jam donatio Ariperti Longobardorum regis eodem modo scripta erat. Dicitur quod « Aripertus donationem patrimonii Alpium Cottiarum, quæ longa per tempora, a jure Ecclesiæ privata fuerat, ac ab eadem gente delinebatur, in litteris aureis exarata jure proprio beati apostolorum principis reformavit, XCVIII, 589. Diploma Ottonis I de pluribus Caroli donationibus a diplomate Ludovici Pii nonnihil discrepat, XCVIII, 574. » Attamen istud diploma quædam particularia habet, scilicet: « Insuper, addidit, offerimus tibi, beate Petre, apostole, vicarioque tuo domno Joanni papæ et successoribus ejus pro nostra animæ remedio, nostrique filii, nostrorumque parentum de proprio regno nostro civitates et oppida, cum piscariis suis, id est, Reale, Aternum, Furconem, Nursiam, Malvam et Marsim, et alibi civitates Teramnem, cum patrimonii suis, etc., XCVIII, 606-610.

PAULUS (S.) papa (anno Christi 757). — Iste fuit temporibus Constantii et Leonis imperatorum, etc., CXXVIII, 1158, etc.

Id consilii Constantinus ceperat adversus apostolicam sedem, ut in possessionem rediret exarchatus Ravennæ, quem Pippinus, devictis Longobardis, legitime in sum potestatem redegerat, ac Romano pontifici cum summa potestate, utique dominio possidendum concesserat. Probe autem intelligens imperatori fieri nunquam posse ut optatum finem persqueretur, quoad pontifici opes Francorum auxilium ferrent, ac nisi Longobardorum regem ad suas partes traheret, spe utilitatis affectum, ut utrumque evinceret, nihil intentatum reliquit. Expropter legatos in Franciam misit, qui nullum non moventes lapidem, ut famam pontificis laderent, et ut retraherent Pippinum regem a fœdere inito cum eodem. Eodem tempore suos Ravennæ, totoque in exarchatu emissarios habebat, qui populos ad defectionem contra pontificem excitabant. Nuptias etiam Leonis filii, quem in consortium imperii sibi asciverat, cum filia Pippini Giseldæ proponi jussit... At nihil avellere potuit Pippinum a catholica fide et a defensione sanctæ sedis. Quamobrem Constantinus alio se converterens Longobardorum regi accepmovavit aures, qui fœdere cum illo jungeri adversus papam promittebat. Pacta his conditionibus stipulata, ambo junctis viribus pugnaret ut Ravennam et Hydruntum suam in ipsorum ditionem redigerent, hanc primam possessionem Longobardos, alteram cum finitima regione Græcos; imperatorem continuo expediturum validissimam classem in Italiam ad prædictum finem. Quæ tamen Copronymus non fecit, sibi persuadens fore ut copias, quas in Sicilia finitimisque locis habebat, satis essent ad Ravennam recipiendam absque Longobardorum auxiliis, quo tempore haud poterat rex Pippinus pontifici opem ferre, quippe qui bello cum ducibus sibi subditis Bajorum et Aquitanie detinebatur. At pontifex, consiliis ejus opportune detectis, Pippino regi e statim aperuit, ut Longobardorum regem ipsum, ducemque Spoletinum et Beneventanum cum aliis finitimis tueri sanctam sedem compellerent, si forte adversus eam Græci arma movissent.

Hæc ut imperator percipit, nihil eorum quæ decreverat molitus est. Contra vero Longobardorum rex molestiam toto pontificatus tempore Paulo ingessit. Primis quidem sanctæ sedis noluit reddere civitates Bononiam, Imolam, Anconam aliasque quas redditurum se erat pollicitus, ut ejus præsidio uteretur adversus Ratchim pro regno Longobardorum secum decertantem; deinde arma in Pontapollim intulit, depopulatusque est eam; ac postremo eiecit duces Spoletis et Beneventum, qui a sancta sede pendebant, aliosque intrusit, qui sibi essent subditi... At quadam inexpectata re territus Longobardus parum eorum quæ pontifici juris retinebat, Paulo reddidit, promissique se quidquid reliquum sibi fecerat restitutum. At rex, aut ejus minister Desiderius, promissis non stetit. Unde sancto pontifici, quoniam vixit, rex Longobardorum molestus fuit ut novissima pontificis epistola palam fecit: « Pro certo agnoscat excellens fides Christianitas vestra, quia si nobis præfati civi animi nostrarum ab eisdem Longobardis invasi fines, atque patrimonia non reddita fuerint, etiam ea quæ primum reddiderunt, invadere insidiabuntur, CXXVIII, 1145, 1146, 1147.

PETRUS DAMIANUS (S.) — « Sed cum inter cetera mala quæ no bis temporibus emergunt, ipsas quoque Ecclesias violenti homines insolenter opprimant ac prædæ vel quælibet bona sacri juris invadant, nonnulli os moveant, utrum Ecclesiarum rectores expetere vindictam debeant, ut malis mala, more secularium reddant; nam plerique mox, ut eis vis inferatur injuriæ, ad indicendam protinus hella proficiunt, armatorum cuneos intrant, sique hostes suos acriter forte quam læsi fuerant, incensunt. Quod mihi plane satis videtur absurdum, ut iusti Domini

acerdotes attentent quod turba vulgaribus prohibetur; et quod verbis impugnant operibus asserrant. Quid enim magis Christianam legem videtur esse contrarium quam redhibere laesionem? Ubi, quæso, tot sunt præconia Scripturæ? Ubi quod Dominus dicit: Si quis tibi quod tuum est tulerit, ne repetas? etc., etc.

Vita plane, quam Saluator noster gessit in carne non minus quam prædicatio evangelica nobis est et proposita eadem linea disciplinæ. Sicut ergo ipse cuncta mundi forentis obstacula, non per districti examinis ultionem, sed per invictam superavit inconcessam patientiam maiestatem, ita docet mundi rabiem potius æquanimiter ferre quam vel arma corripere, vel lædenti læsionibus respondere, præsertim cum interregnum et sacerdotium propria cujusque distinguantur officia, ut et rex armis sæculi et sacerdos accingatur gladio spiritus, qui est verbum Dei. Per charitatem Dei Filius de cælo descendit, per patientiam vero diabolum superavit. His munus virtutibus, et fundatores apostoli sanctam Ecclesiam condiderunt, et propagatores ejus sancti martyres diversa mortium supplicia triumphaliter pertulerunt. Si ergo pro fide, qua universalis vivit Ecclesia, nusquam ferrea corripit arma conceditur, quomodo pro terrenis ac transitoriis Ecclesie facultatibus lorice acies in gladios debacchantur? Porro sancti viri cum prævalent hæreticos, doloremque cultores neququam perimunt, sed potius ab eis pro fide catholicæ perimi non refugunt. Quomodo ergo pro rerum vilium detrimento fidelis fidelem gladiis impetant, quem serum utique redemptum Christi sanguine non ignorat? » CLXIV, 314-316 ...

Hæc attente legenda sunt, ne quis vel occasionem errandi sumat, vel auctorem in doctrina aberrasse existimet. Videri enim potest ipsum sensisse non posse pontificem, aut alios ecclesiasticos principes per bellum, si necesse sit, res ecclesiasticas defendere, quia Ecclesia non habet gladium temporalem, sed spirituale tantum, unde ita vult inter regnum et sacerdotium divisa esse officia, ut et rex utatur armis sæculi, et sacerdos accingatur gladio spirituali ...

Ante vero quam hæc Damiani verba, et alia quæ satis exaggerat et indistincte profert, ad plium et verum sensum ab ipsis verbis, non alienum trahamus, veram et catholicam doctrinam breviter præmittere necesse est. Primo ergo statuendum est hic esse sermonem de principe ecclesiastico, ut talis est, ac de pontifice, ut pontifex est; nam si consideretur ut dominus temporalis, per proprium et directum dominium et jurisdictionem temporalem, quam habet in suis terris, non est dubium quin habeat idem jus belli quod habent alii supremi reges et temporales domini, quantum ad rationem iustitiæ spectat, quamvis in modo tractandi res bellicas servare debeat religionem et decentiam debitam dignitati pontificali, quæ in eo est præcipua, eumque obligat ut in usu gladii temporalis modum observet dignitati pontificiæ convenientem.... At de hoc pacto non tractat Petrus Damianus.

Secundo statuendum est pontificem ex vi pontificiæ dignitatis habere non solum gladium spirituale, sed etiam aliquo modo temporalem, ut per plures Patres intellexerunt ex verbis Evangelii: « Ecce duo gladii hic. » Ecclesia etiam sic de Petro loquitur: « Tu es pastor omnium, princeps apostolorum; tibi tradidit Deus omnia regna mundi. » Hæc vero est quæ potestas spiritualis nisi haberet aliquo modo conjunctam potestatem temporalem, esset inefficax et infirma, et ideo cum opera Dei sint perfecta et recte instituta, cum Petro dedit supremam potestatem spirituales, seu spirituales gladium, dedit etiam temporalem seu materiale quantum ad finem alterius potestatis conveniens sit. Unde Nicolaus papa dicebat ad archiepiscopum Treverensem et defensores Ecclesie ut spirituali et materiali gladio utantur donec ecclesiastica bona reciperent.

Hæc, oheu! reverant Castelfidardo certamen.... « Castelfidardo, terre sainte, terre rougie par le sang des martyrs; champ de bataille où le vaincu a été plus grand que le vainqueur, qui ne se fera jamais lien absurde de sa victoire; sainte colline, d'où montera à jamais vers Dieu le gémissement éternel du droit frappé. »

Hinc tertio statuendum est aliter habere pontificem, ut est pontifex, spirituales gladium et aliter temporalem; non spirituales habet per se et directe; temporalem autem solum indirecte, id est, ratione spiritualis et quantum ad illius finem conveniens est. Et ideo solus ipse habet a Deo immediate spirituales gladium, et per ipsum ad ecclesiasticas personas derivatur, quæ illum participant; in laicis vero nullo modo invenitur. At temporalis gladius per se et directe in Imperatore, et temporalibus regibus seu principibus invenitur non per dominationem a pontifice, sed per alios titulos et vias, per

quas illa potestas juste comparari vel hereditarie jure obtineri consuevit. Nam potestas illa suprema quam iudicet habet pontifex in temporalibus non aufert propria jura aliorum principum, neque eos suis directis dominis et potestate privat. Atque hæc ratione solent jura dicere, pontificem ratione pontificatus, non habere jurisdictionem in temporibus, etc....

Ultimo statuendum est, quamvis pontifex ex vi suæ potestatis gladium habeat materiale modo jam explicato, non tamen debere ut illo per seipsum, nec per ecclesiasticas personas extra propriam defensionem in casu extreme necessitatis, sed per principes sæculares, quibus præcipere potest, ut illo in suam defensionem aut justam vindictam utantur, quando necesse fuerit, etc. ... Verum hæc, juxta nos, hæc clara sunt; et licet ea intelligamus de facto, quæstio de jure adhuc in ambiguitate relinquatur.... Judicet lector, CLXV, 317-320.

RUPERTUS, abb. Tuitiens. — En envoyant les apôtres, Jésus-Christ leur défend d'avoir ni or ni argent.... ni bâton (*Matth. x, 9*), et (*Marc. vi, 8*) il leur commande de rien porter qu'un bâton. Pour résoudre cette difficulté, Rupert distingue deux sortes de bâtons, l'un des rois des nations, l'autre des disciples de Jésus-Christ. Le bâton des rois des nations est un bâton de domination, le bâton des disciples de Jésus-Christ est un bâton de charité, un bâton de devoir pastoral qui veille attentivement sur le salut des âmes. Le bâton de domination n'a point été donné aux ministres de l'Evangile de la paix; c'est cette domination que Jésus-Christ leur interdit ici en leur disant: « Ne portez ni bâton. » Il la leur défend encore plus expressément par ces autres paroles: « Les rois des nations leur commandent en maîtres, et ceux qui ont autorité sur elles prennent le titre de bienfaiteurs. Pour vous ne faites pas de même. » (*Luc. xxi, 25*.) C'est là le bâton ou la domination que Jésus-Christ interdit à ses disciples. Saint Pierre, instruit de cette vérité, défend aux pasteurs de dominer sur l'héritage du Seigneur. De même saint Paul déclare aux Corinthiens qu'il est très-éloigné de dominer sur leur foi. CLXX, 186. Sic esse exprimebat Rupertus, CLXVIII, 1489, 1490: « Nolite possidere.... neque virgam; » et alius: « Præcepit eis ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum. » Et quidem et unam tantum virgam sciemus difficultus ista quæstio solveretur. Nunc autem dum virgam suam, altera regum gentium, alia discipulorum (heri). Virga regum gentium virga est dominationis; virga discipulorum Christi, virga dilectionis, virga pastoralis officii, super curam animarum sollicita vigilantis. Illa virga quæ dominationis est, non est concessa ministris Evangelii pacis, et illa interdicitur hic dicendo « neque virgam. » Amplius autem illic: « Reges gentium dominantur eorum, et qui potestatem habent super eos beneficii vocantur; vos autem non etc. » Porro virgam disciplinæ, virgam pastoralis sollicitudinis ac vigilantie non solum nunquam interdixit, verum etiam ab initio jussit; ab initio, inquam, id est ex quo primum pastores animarum multare cepit. Talium namque fuerunt Moyses et Aaron. Illis utique, cum mitteret eos, non præcepit Dominus ut quidquam tollerent in via, nisi virgam tantum: « Quid est, ait apud Moysen, quod tenes in manu tua? Respondit Virga Ait: Projice eam in terram. Projecit, et versa est in colubum, » etc. « Virgam quoque hanc sume in manu tua in qua laceras es signa. » Quid aliud præcepit huic vel fratri ejus Aaron, ut tollerent in via, nisi virgam tantum illam? Sic nimirum evangelistis omnibus, cunctis Evangelii prædicatoribus, nihil aliud præcepit in via sua tollere, nisi vigorem pastoralis curæ, nisi legem vite ac disciplinæ, et pro hujus rei signo fortidum virgam quoque materiale in manu gestare. Porro virgam dominationis apud autem evangelistam interdixit, CLXVIII, 1489, 1490.

URBANUS II, papa. — Solita autem Tolosana synodo, Raynerius Urbanus legatus in Hispaniam pergens per Catalauniam transivit, ubi Raymundus Barcinonis comes, aggregatis Provincie optimatibus, urbem Tarraconensem sedi apostolicæ solemniter donavit ea conditione, ut eam et universa quæ ad illam attinebant, ipse et ejus posterum tenerent per manum et vocem sancti Petri, ejusque vicarii Romanæ sedis apostolice, per quinquennium persolventes ei centum viginti quinque librarum purissimi argenti, quæ donatio facta est per manum domini Raynerii Romanæ Ecclesie cardinalis, qui nunc, inquit Raymundus, legatione fungitur in partibus nostris, an. 1097. Hujus donationis instrumentum a Lahro, Agutrio aliisque concistorio collectorebus editum est, Cl, 71.

ZACHARIAS (S.) pap. — Hic invenit totam Italiam provinciam valde turbatam: simul et duratum Romanum, etc.... At ille, mira legatione apud Lothiprandum Longobardorum regem, salutaria illa præstavit, cujus consilio

viis admonitionibus inclinat, prenominate quatuor quas donatu Romano abstulerat civitates, reddere promittit; et postea reddidit; hæ civitates sunt, Hortia, Polimartium, America et Bleda. (CXVIII, 1049.)

Rex Longobardorum Zacharias pontifici Romano concessit per donationis titulum in beatum Petrum apostolorum principem, Sabinese patrimonium quod per annos prope triginta fuerat ablatum, atque Narniense, etiam et Auximense atque Anconitanum, necnon et Numanense, et vallem quæ vocatur Magna, sitam in territorio Suturino.

In primis Amerinam civitatem, deinde Hortianam, dumque in Polimartio castro convenissent et rex Zachariam recepisset, Grimoaldus missus regis Bieranam civitatem pontifici Zacharias contradidit. (CXVIII, 1051.)

Ipais his temporibus Ratchis, Longobardorum rex, ad capiendam civitatem Perusinam, sicut cætera Pentapoleos oppida, vehementer profectus est cum indignatione, quam et circumdatam fortiter expugnabat. Hoc audiens sanctissimus papa, continuo spe divina fretus, assumptis aliquantia ex suo clero cum optimatibus, quantocius ad eandem pervenit civitatem, impensisque eidem regi plurimis muneribus, atque oppido eum deprecans, optulante Domino, ab obsessione ipsius civitatis, eum amovit. Cui et salutifera prædicans, beo auctore, veluit animam ejus in speciali studio inclinare. Et post aliquantos dies idem Ratchis rex, relinquens regalem dignitatem, decore cum uxore et filiis ad beati Petri principis apostolorum conjunxit limina, acceptaque a præfato sanctissimo papa oratione clericusque effectus, monachico indutus est habitu cum uxore et filiis. (CXVIII, 1058.)

Hujus temporibus, Carolomannus filius Caroli Francorum regis, vitam præsentis relinquens gloriam atque potestatem terrenam, ad beatum Petrum apostolorum principem devotus cum aliquantis suis advenit fidelibus, seseque eidem Dei contulit apostolo, atque in speciali habitu se fore spondens permansurum, clericatus jugum ab eodem sanctissimo suscepit pontifice. Et inter multa in dona obtulit beato Petro apostolo ante Confessionem arcum argenteum, etc. Et post aliquantum temporis ad beati Benedicti, quod in Aquinensium finibus situm est, profectus est monasterium, in quo et suam finire vitam jure professus est jurando. Roma ejusque ducatus, a Gracis ad Romanum pontificem propter hæreticalia Leonis edicta, populis detractantibus obedientiam imperatori hæretico, facile pervenit. Porro ducatus Romanus, de quo crebro fit mentio, et cuius rectores ab imperatoribus deligebantur, constabat ex orbe Romana cum castellis, oppidis et viculis etiam in Tuscie partibus. Erant autem Portus, Centumcellæ, Cære, Bleda, Maturanum, Sarnum, Nepes, Castellum Gallesii, Orta, Polimartium, America, Tuder, Perusia, Narnia, Otricoli, Signa Anagnina, Ferentinum, Alatrium, Patricum, Frasino, ac Tibur. Hunc ducatum sub Gregorio II. ad arbitrium Romanæ sedis fuisse, vel ex eo constat quod Romanus exercitus, ipso imperante pontifice, seditiosos, ac Tiberium tyrannum compresserit, coegerique Luitprandum ea loca restituere quæ in hoc ducatu usurpaverat. Igitur a temporibus Gregorii II (anno 714), et successoribus clariora supremæ potestatis temporalis indicia occurrunt. (CXVIII, 1067 (anno 708, CXVIII, 960, ducatus Romanus, et respublica Romana gubernabantur per duces ab imperatoribus missos.)

Legitur in Vita Caroli imperatoris. Gens Merovingorum, de qua Franci reges ibi creare soliti erant, usque in Childebrandum regem, qui jussu Stephani Romani pontificis depositus ac detonsus atque in monasterium trusus est durasse putatur; hoc est, quod Zacharia papa mortuo, ut explicabitur infra, antequam jussu ejus Pippinus coronaretur, Stephanus antecessoris sui Zachariæ mandat confirmasse credendus est. Hic enim non agitur de secunda Pippini coronatione. XCIII, 27. De his detur explicatio sequens. (CXVIII.)

Carolus Martellus qui a Gregorio II acceptat titulum patriciiatus Romanorum, illos habuit Carolomannum et Pipinum. Horum prior præsentis vitam relinquens gloriam clericatus jugum accepit a summo pontifice, postea ad monasterium profectus est et ibi vitam finivit. Adhuc manet in palatio Francorum Pippinus. Fœdera cum Francie jamdudum inierant pontifices Gregorius II et III, eoque renovaverat Zacharias papa; insuper jam pridem erat cum majores domus Francie summam rerum sibi arrogaverant, nihilque factum erat reliquum, præter nomen regium, descendentibus a magno Clodoveo. Et Pippinus, cognomento Brevis, majorem domi novissimus, deum a quandoque opus magnum aggressus est ut nempe, dignitatem, titulum et jus regium sibi acciret. Id consue-

lium ut exsequeretur firmum atque ratum eventum redderet, intellexit, quod, præter assensum regni procurum, necesse erat auctoritate apostolica sedis illum astringere, ne subditi gentes male suo arbitrato reges sese posse arbitrarentur.

Occasio valde opportuna se offerebat ad demerendum sanctæ sedis studium rebus Pippini, qui unus Longobardos opprimere ac religionem undequaque periclitantem sustinere potuisset. Nuperissimus auctor (P. Daniel, Hist. de Fr.) Pippinum esse usum sancti archiepiscopi Bonifacii Moguntini ope ad rem gerendam tentandumque suum Zachariæ quænam futurus esset in re Postulat ergo Pippinus sibi decerni quis eorum iuste rex debeat dici et esse, is qui securus domi sedeat, an ille qui curam totius regni et omnium negotiorum molestias suserat. Zacharias pontifex mandata melius esse illum vocari regem apud quem summa potestas consisteret; cæque auctoritate sua, jussit Pippinum regem constitui. Secundum Romani pontificis sanctionem Pippinus rex Francorum appellatus est et ad hujus dignitatem honoris unctus sacra unctione manu sanctæ memoriæ Bonifacii et more Francorum elevatus in solium, in Suesione regni civitate. Hildericus vero qui falso regis nomine fugebatur, tunso capite, in monasterium missus est, et ultimus Merovingorum Franci imperavit. Tunc quiescit terra a præliis, cum Pippinus una cum consilio et consensu omnium Francorum missa relatione a sede apostolica, auctoritate percepta, electione totius Francie in sedem regni cum consecratione episcoporum et subiectione principum, una cum regina Bertradona, sublimatur in regno.

Horum actuum ratio apparebit ex sequentibus: Gregorio III papa succedit Zacharias; eodem tempore Carolus Martello regi succedit Hilpericus, vel potius Pippinus, de facto, cum Hilpericus minor fuerit quam rex otiosus. Zacharias vix ad Petri sedem erectus, cum Longobardorum rege per legatos de urbium restitutione agit; qui promittit ut jam promiserat Gregorio III; at promissa non stat. Zacharias tamen impiger et intrepidus adit castrametum in Spoleti finibus, nec Romam reveritur, nisi redditus patrimonii multo antea ereptis, simulque civitatibus quatuor ante biennium ablati quarum ipse per se laici possessionem, deinde Romam est ingressus. Ex his apparet Romanum pontificem tunc indignis protectione forti et valido; Pippinus erat iste; qui jam, et postea, armorum gloria, propagabat undique sanctæ sedis patrimonium. (CXVIII, 1068, 1069.)

Bertram Annales aiunt: « Stephanus papa confirmavit Pippinum unctione sancta, et cum eo invenit duos filios ejus Carolum et Carolomannum; » quare si confirmavit, ante inauguratus fuerat. Fuldenses annales habent: « Zacharias papa ex auctoritate S. Petri apostoli mandat populo Francorum, ut Pippinus qui potestate regi staretur, nominis quoque dignitate frueretur. Ita Hildericus rex, qui ultimus Merovingorum Franci imperavit, depositus et in monasterium missus est. Pippinus vero in civitate Sessionum a sancto Bonifacio archiepiscopo in regem sanctus regni honore sublimatus est. (CXVIII, 1070, 1071.)

De facto Chilperici depositio et Pippini elevatio, est-ne Stephanus auctor, an Zacharias? Stephano II saltem tribui non potest, eo quod cum Stephano II inauguratus est, jam Pippinus regnabat. Zachariæ ergo? Minime etiam, licet idem Zacharias ignoraret qui verus esset Francorum rex; imo licet pro rege habuisset Carolum Martellum patrem Pippini iudicat in Epistola ad Bonifacium archiepiscopum Moguntinæ... data cum scriptores porro fore omnes Stephanum tandem feluunt auctore depositionis Childeberti et absolutiois Pippini a perjurio in regem, quid statuendum?

Tandem ad quid concludendum, dicemus quod Pippinus rex per auctoritatem et imperium sanctæ recordationis domini Zachariæ papæ et per unctionem sancti christianis per manus beatissimorum sacerdotum Galliarum et electionem omnium Francorum, tribus annis ante in regni solio sublimatus fuisse. Postea per manus ejusdem Stephani pontificis die uno in beatorum prædictorum martyrum Dionysii, Rustici et Eleutherii ecclesia, in regem et patricium unctum et benedictum fuisse. In quo Zachariæ et Stephano Childeberti depositio et elevatio Pippini ad thronum referenda sunt. Annoti nempe Zacharias papa legatis sibi a gente Francorum missis, Berthardo et Theodoro Wirceburgensi episcopo et Fulrado capellano, petitis ut quem dignum iudicaret regem, eumne qui nomen regis haberet, nihil agens præterea, ut Childebertus, an vero qui regi negotia omnia obiret, ut Pippinus, ipse prænuntiaret; prænuntiavitque sacrosanctæ beati Petri apostoli, regem Pippinum, eumque

juvit a Bonifacio archiepiscopo Mogantino inangi in regem; quod in urbe Suesonum factum est. Rursus idem Pippinus post tres annos a Stephano papa in monasterio San. Dionysiano simul cum uxore Bertrada, illisque Carolo et Carolomanno unicus est christiane et coronatus, per quod in concordiam redeunt scriptores, alii Zacharias, Stephano alii Pippini ad thronum e. evalonem ascribentes. Si quæ temporum discrepantia in Annalibus penes scriptores diversarum gentium occurrat, cum omnes in momento rei gestæ plenissime concordent, vel negligenda est, vel compendi etiam potest ad suos annos diligenter referantur diversa facta quæ rem hanc antecessere, subsequutaque sunt, CXXVIII, 1081, 1082.

ARTICULUS II. — De exercitio pontificis potestatis in temporibus.

Rationes ex jure naturali. — Ni le haut domaine ni aucune loi ne peut rendre un souverain maître de l'Etat d'un prince ou de la propriété des citoyens sans un dédommagement préalable. Il ne peut prendre pour soi ce qui ne lui appartient pas, ni donner à l'un ce qui appartient à l'autre. Si un roi seul, ou un roi avec un corps politique, ou des corps politiques sans roi peuvent dans un temps quelconque spolier les Etats, spolier les propriétés de cet Etat, ils pourront demain ce qu'ils ont pu hier. Là-dessus on ne pourrait s'assurer dans sa position sociale.... Si le droit de propriété n'est pas sacré, la liberté est violée; car c'est la propriété qui est le rempart de la liberté. La liberté dépend à son tour la propriété.... Si celui qui possède quelque chose ce matin, peut ce soir ne posséder rien, et retomber dans la dépendance, alors plus de mœurs nationales; car les mœurs ne se forment que par la permanence des choses: il n'y aura plus aussi en même temps de société durable. Un gouvernement sage et juste doit être arrêté par des idées de morale et d'équité. (CHATEAUBRAND, d'un *Pair de France*.)

Rationes ex religione sacramenti. (Professio pontificia). — In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Amen. Ego N. electus ut nam per Dei gratiam hujus sanctæ Ecclesie Romanæ sedis apostolicæ humilis magister, profiteor tibi, beate Petre apostolorum princeps, cui claves regni cælorum, etc...., sanctaque tuæ Ecclesie quam hodie tuo præsidio regendam suscipio, quod, quando vixeris, ipsam non deseram, etc., sed rectæ illi rectitudinem, totis conatibus unius ad sanguinem.... et individuas res Ecclesie custodire, conservare, neque alienare, seu in feudum, census.... dare, quomodolibet, ex quacunque causa et ut indiminuat custodiatur operam dare; nihil de traditione, quam a probatissimis prædecessoribus meis sanctique traditam et servatam reperi diminuere, vel mutare, seu aliquam novitatem admittere, sed ferream ut eorum discipulus et sequipeda totis meis meos conatibus quam tradita canonice reperio servare et venerari.... Ego qui supra, Dei gratia electus hujus apostolicæ sedis Romanæ Ecclesie episcopus, hanc professionem meam faciens, jurjurandum corporaliter tui, beate Petre apostolorum princeps, p. v. meæ et consensu obtuli.... (Ex libro decimo, CV, 40-44.)

Rationes de commodo. — Grégoire VII (Hildebrand), fut le premier pape qui employa le levier de l'autorité spirituelle pour remuer et ébranler le monde. Étant même de Cluny, Hildebrand n'avait pu régner autour de lui que la violence aveugle et brutale des grands, ou la perverse fourberie, compagne de l'ignorance. Doué d'une de ces âmes souples et superbes qui rêvent les grandes choses et savent les préparer, il espéra réformer tout cela. Il avisa donc à la papauté, et il y parvint, le 20 avril, 1073. Devenu maître de la puissance spirituelle, ce pape voulut imposer sa volonté de fer aux maîtres de la terre, et lança des excommunications afin de disposer des empires, des royaumes, des duchés, des marquisats et des comtés, et son règne ne fut qu'une lutte avec les souverains; mais il eut l'avantage d'affranchir l'Eglise de la servitude où les puissances de la terre voulaient la soumettre. Il mourut le 21 mai 1085. On en a dit autant de Boniface VIII dont nous donnons aussi l'histoire.

Rationes de incommodo. — « De notre camp impérial de Vienne, le 17 mai 1839. Napoléon, empereur des Français, roi d'Italie, protecteur de la Confédération du Rhin;

Considérant que, lorsque Charlemagne empereur des Français et notre auguste prédécesseur fit donation de plusieurs comtés aux évêques de Rome, il ne les leur donna qu'à titre de fiefs et pour le bien de ses Etats, et par cette donation Rome ne cessa point de faire partie de son empire;

« Considérant que depuis ce mélange d'un pouvoir spirituel avec une autorité temporelle, a été, comme il l'est encore, une source de dissensions, et a porté trop souvent les pontifes à employer l'influence de l'un pour soutenir les prétentions de l'autre; qu'ainsi les intérêts spirituels et les affaires du ciel qui sont immuables se sont trouvés mêlés aux affaires terrestres qui par leur nature changent selon les circonstances et la politique des temps;

« Que tout ce que nous avons proposé pour concilier la sûreté de nos armées, la tranquillité et le bien-être de nos peuples, la dignité et l'intégrité de notre empire avec les prétentions temporelles des Papes n'a pu se réaliser, avons décrété, etc.... — Art. 1er. Les Etats du Pape sont réunis à l'empire français, etc.... Napoléon, »

« Ils prælibatis, questio in examen produceretur. »
ADRIANUS IV, papa. — Fredericus, Dei gratia, Romanorum imperator, et semper Augustus, universis civibus Tiburtinis. Universitatem vestram nosse volumus, quod, ob reverentiam beati Petri principis apostolorum, dilectissimo atque in Christo reverendo patri nostro Adriano papæ civitatem dimissimus Tiburtinam, salvo tamen per omnia jure imperiali. Hujus rei gratia omnes et singulos cives Tiburtinos a fidelitate, quam nuper nobis jurastis absolvimus, attentius vobis præcipiendo mandantes, quatenus eidem venerabili Adriano papæ fideliter assistatis, devote serviat, atque sicut Domino, devote obedire studeatis, scientes sicut jam dictum est, a juramento fidelitatis quod nuper fecistis, vos absolutos, salvo in omnibus jure imperiali, CLXXXVIII, 1536.

Willelmus, rex Sicilia, contra matrem ac dominam suam sacrosanciam Romanam Ecclesiam procaciter coram exiit, et congregato exercitu terram beati Petri hostiliter fecit invadi. Benevolentiam itaque civitatem aliquandiu exercitus ejus obsedit, et burgos ejus incendit. Deinde fines Campaniam violententer ingrediens, villam Capernam et Castrum Babucum atque alia immunita loca nihilominus concremavit. Pro his ergo et aliis offensis prædictis Adrianus papa, Petri gladium exerens, ipsam regem excommunicationis gladio percussit, CLXXXVIII, 1535.

BENEDICTUS, S. Andrea monachus. — Principis temporibus imperiale decus floruit Romæ, sub cujus dominatione diversa consistebant regna, et cui cunctæ gentes propriis submittebant colla. Consultum ergo consules qui quotidiano usu regni gubernacula consilio disponebant. Erant namque distributa officia per seniores et magistratus. Imperiale vero decus laudibus honoribusque ab omnibus tantummodo extollebatur. Post adventum Christi et ejus ascensionis gloriam, Romanum imperium Byzantium se contulit, quæ a Constantino Magno Cesare (Constantinopolis vocata est. Quæ quia Romano gloriabatur imperio, dicta est nova Roma, sic tamen ut antiqua Roma gloriosa præponderetur cæteris ibi beatus Petrus, et Paulus, doctor gentium, martyrio coronati sunt, ut sicut Roma per antiqua mœnia caput erat multarum gentium in divisione simulacrorum, ita caput et domina vocaretur omnium Christianorum in unitate veræ fidei et inconfusæ veritatis, habens principatum totius Christianitatis in accepto privilegio Christi, ubi ait: » Tu es Petrus, etc.... » CL, 97.

BONIFACIUS VIII, papa. — Vide Philippus Polheim.
CONSTANTINUS AUGUSTUS MAGNUS, imperator. — Constantinus, præter innumera dona que contulit S. Silvestro papæ ad ædificandas, ornandasque ecclesias quas condidit, rursum perplura domui illi etiam concessit, CXXVIII, 1514-1518. Inter ista sunt, domus Datianæ, Cæle in Amphrodia Pristinæ, Populi Hortus Maronæ, possessiones Sibyllæ, Timialis, Euthimicæ, Potiopolis, etc., Patras, Anglesis, Terega, Faliscæ, Nymphæ, Angulæ, etc., CXXVII, 1520-1522; possessiones comitum, Timia, Frontimusa, Cypris, Basileæ, Sponsæ, etc., CXXVII, 1525, 1528. Romano pontifici contulit etiam verumque fundum, aquam Turiam, territorium Sabine, possessionem Sulutarum, Micinam, Thermulas, Aratus, etc., CXXVII, 1525; insuper insulam Sardiniam, Mesurum, Attinam, Duas Casas, Massam Millianam, Fuvum Sururum, Massam Gargillanæ, Massam Neurus, Arnationum, etc., CXXVII, 1525, 1526.

Constantinus plurimos agros in Ecclesiæ Dei contulit; nunc annonas in alimoniam pauperum viduarum ac pupillorum largiens, VIII, 77.

FREDERICUS, Romanorum imperator. — Fredericus, Dei gratia Romanorum imperator, et semper Augustus, universis civibus Tiburtinis, gratiam suam et bonam voluntatem.

Universitatem vestram nosse volumus, quod ob reverentiam beati Petri principis apostolorum, dilectissimo atque in Christo reverendo patri nostro Adriano papæ civitatem dimissimus Tiburtinam, salvo tamen per omnia

jure imperiali. Nos rei gratia omnes et singulos rives Tibertinos fideles, quam nuper nobis jurastis, absolvimus, attentius vobis præcipiendo mandantes, quatenus eodem venerabili Adriano papæ fideliter assistatis, devote servatis, atque, sicut Dominus, devote obedire studeatis, scientes, a juramento fidelitatis, quod nuper fecistis, ut jam dictum est, vos absolutos, salvo in omnibus jure imperiali. CLXXXVIII, 1356.

GARNIERUS, albus. — (Morin, *Histoire de l'origine et des progrès de la souveraineté des Papes*.) Le Pape Étienne III, pressé plus vivement que jamais par le roi des Lombards, n'avait plus d'espérance qu'en la valeur et la piété des Français. Il écrivit donc au commencement de ces nouveaux troubles, au roi Pépin et à ses enfants pour les avertir de la perte d'Aistulphe, leur exposer les outrages qu'il faisait tous les jours aux Romains, et pour les supplier principalement de le contraindre par leur autorité à exécuter la donation qu'ils avaient faite au Saint-Siège, de laquelle il n'avait accompli aucun article. Pépin sur ces plaintes envoya un abbé de grande autorité appelé Garnier, pour être informé de la vérité, et pour inviter les Lombards à tenir leur promesse. Garnier va trouver Aistulphe pour donner satisfaction au Siège de Rome, et lui parle ainsi : Sire, le roi de France mon maître m'a envoyé vers Votre Majesté pour la prier de ne molester plus le Pape ni les Romains, et d'accomplir sa promesse en remettant l'exarchat de Ravenne entre les mains de Sa Sainteté sous les conditions convenues avec elle et Votre Majesté, etc., XCVI, 1570, 1571.

GREGORIUS II, papa. — Sancti hujus pontificis tempore multi supremi principes singularem erga sanctam sedem venerationem testati sunt. Nam Theodon II, Bagoarix dux, quem sanctus Rudbertus Salisburgensis, episcopus ad catholicam fidem converterat, Germanorum omnium principum primus pietatis ergo venit Romam ad visendum D. Petrum ejusque successorem summum pontificem. Theodon vero est prælerendus pietatis rex Anglorum in quo non modo Romani venit visum apostolorum sepulchra, sed antequam ab Urbe proficisceretur, de iuramento ex singulis domibus regni sui beato Petro fœderum concessisse, quod diu ab Anglis *Romescot*, Latine vero *denarius Petri* vocabatur. De Eudone Aquitania duce apostolicæ sedis auxilium contra Saracenos implorante, deque admirabili ejus victoria post pontificiam benedictionem, de Longobardorum rege Luitprando, Cottias ferum Alpes nuper invasas restituente apostolicæ sedi, ac demum de Longobardorum Beneventi usurpationibus, etc., abunde Anastasius loquitur, quem Gallico idiomate illustrissimus arch. Sommier exprimit, ut principum erga sanctam sedem obsequia conjunctim narret, LXXXIX, 463, 464.

GREGORIUS VI, papa. — Cum historia hujus pontificis pertineat quodam modo ad historiam Gregorii VII, ut homines, res et tempora illius epochæ recte judicentur, opportune hic exponenda videtur.

Gregorius VI, exactis tribus sacri throni usurpatoribus, Benedicto VIII, Silvestro III et Joanne XX, cleri ac populi Romani suffragiis acclamatus est summus pontifex, an. 1045.

Hic vere germanus ac legitimus pontifex a sanctissimis,isque doctissimis ejus temporis viris habitus est, nempe ab Hildebrando postea Gregorio VII, et a Petro Damiano, aliisque similibus viris Simoniacorum hostibus implacabilibus. Non enim Gregorius ambitione, sed zelo pietatis (mediante licet pecunia), persuasit pseudopontificibus ut a sancta sede recederent. Quare Romani cives ac præsertim clerus illum tanquam Ecclesiæ Dei liberatorem, præstiti benefici memores in summum pontificem elegerunt; et Gregorius ipse VII, in concilio Romano, anno 1080 celebrato, agnoscit Gregorium hunc legitimum pontificem. De illo pontifice Glaber auctor hujus temporis ait : « Tunc cum consensu totius Romani populi, atque ex præcepto imperatoris ejectus est a sede Benedictus, et loco ejus subrogatus est vir religiosissimus ac sanctitate perspicuus Gregorius, natione Romanus, cujus videlicet bona fama quidquid prior fecerant, in melius reformat. »

Sed quemam Gregorius creatus papa egerit videmus. Guillelmus Malmesburiensis qui paulo post floruit ac scripsit ait : « Erat papa Gregorius VI, magnæ religionis et severitatis. Is ita Romani apostolatus statum per incuriam antecessorum suorum dimittit invenit, ut præter pauca oppida Urbi vicina et oblationes fidelium, pene nihil haberet quo se sustentaret. Civitates et possessiones in longinquo positæ, quæ ad jus Ecclesiæ pertinebant, a prædombus ablatae; tramites publici et strata viarum per totam Italiam a latronibus stipabantur

ut nullus peregrinus, nisi eum majori manu impune transiret. ... Super ipsa corpora sanctorum apostolorum et martyrum, supra sacra altaria gladii nudabantur, et oblationes accedentium vix dum appositæ, de manibus abripiabantur, et abreptæ in comessationes et scorum abusiones consumebantur. ... Gregorius VI multis ex his malis finem imposuit de suo posse.

Tandem, cum tamen Henricus III imperator, elegerit antipapam Clementem III, ipse Gregorius VI, statim utcumque vero pontificatus, ut Romanæ Ecclesiæ pacem de concupitâ conciliaret, atque aliis tribus, qui sanctam sedem invaserant, memorabili exemplo præiret, Sutrâ ad præces Henrici profectus, in pleno concilio fidei celebrato, se ipsum sponte pontificatu quem annis duobus et mensibus octo laudabiliter rexerat abdicavit, an 1047, et Gregorius VII electus fuit ejus loci, CXLII, 569-572.

GREGORIUS VII (S.), papa. — Henricus Teutonicorum rex, et idem Romanorum imperator, a domino Gregorio papa septimo passus fuerat questionem et controversiam non modicam, super annulo defunctorum episcoporum et baculo. Inoleverat enim consuetudo, præsertim in imperio, quod defunctibus Ecclesiarum prælati, annulus et virga pastoralis ad dominum imperatorem dirigeretur. Unde postmodum unumquemlibet de familiaribus et capellanis suis investiens, ad ecclesias vacantes dirigebat, ut ibi pastoris fungeretur officio, non expectata cleri electione. Quod dominus papa contra omnes fieri honestatem considerans, et jura in eo facto conculari ecclesiastica perpendens, semel, secundo ac tertio eundem imperatorem commouit, ut a tam detestabili desisteret præsumptione. Quem præceptis salutaribus communit, cum revocare non posset, vinculo anathematis innovit. Quod factum nimis indigne ferens imperator, Romanam cepit Ecclesiam persequi, et domino papæ Guilbertum Ravennatem archiepiscopum, virum litteratum et locupletem nimis, suscitavit adversarium. Qui de viribus imperatoris præsumens, et de multitudine divitiarum confusus, excluso violenter prædicto venerabili viro, sedem invasit apostolicam, ita delirus et ab intellectus sinceritate deficiens, ut id se esse crederet, quod falso dicebatur. Hujus schismatis occasione mundus ad deteriora declivis omnem Dei et hominum post tergum dederat reverentiam, noxia sequens et declinans salutaria. Capiebantur pontifices, et quilibet Ecclesiarum prælati, tanquam homicidiorum rei, mancipabantur carceribus, bonis eorum confiscatis, quicumque imperatori in hac sua perversitate non erant consentientes. Nec solum ad tempus eis irrogabantur injuriæ, verum exclusi in perpetuum intrudebantur successores. Fugiens igitur papa Gregorius imperatoris indignationem, in Apuliam secesserat ubi a D. Roberto, Apuliæ duce benigne susceptus est; cujus etiam beneficio prædicti imperatoris manus evaserat. Tandem Salernum veniens, ibi diem vitam obiit extremum, ubi et sepultus est, CCI, 229.

Anno ab incarnatione Domini millesimo septuagesimo quinto, indic. xiv, celebravit ipse dominus Gregorius papa Romæ synodum in ecclesia Domini Salvatoris, quæ Constantiniana dicitur, cui interfuit episcoporum et abbatum, atque diversi ordinis clericorum et laicorum copia, in qua inter cætera decreta quæ ibi gesta sunt, excommunicavit Henricum IV Teutonicorum regem. Ea forma sive tenor hujus excommunicationis.

« Beate Petre, apostolorum princeps, ineli a. quæsumus, pias aures tuas nobis, et audi me servum tuum quem ab infania nutriti, et usque ad hanc diem de manu iniquorum liberasti, qui me pro tua fidei oderunt et odiunt. Tu mihi testis es, et domina mea Mater Dei, et B. Paulus frater tuus et omnes sancti, quod tua sancta Romana Ecclesia me invitum ad sua gubernacula traxit, et ego non rapinam arbitratum sum ad sedem tuam ascendere, potiusque volui vitam meam in peregrinatione finire quam locum tuum pro gloria mundi seculari ingenio arripere; et ideo ex tua gratia, non ex meis operibus, credo quod tibi placuit et placet ut populus Christianus tibi specialiter commissus mihi obediat, specialiter pro vice tua mihi commissus, et mihi tua gratia est potestas a Deo data ligandi atque solvendi in cælo et in terra. Hac itaque fiducia fretus pro Ecclesiæ tuæ honore et defensione, ex parte omnipotentis Dei Patris et Filii et Spiritus sancti, per tuam potestatem et auctoritatem, Henrico regi filio Henrici imperatoris, qui contra tuam Ecclesiam inaudita superbia insurrexit, totius regni Teutonicorum et Italiæ gubernacula contradico, et omnes Christianos a vinculo juramenti, quod sibi fecere vel facient, absolvo et ut nullus ei sicut regi serviat interdico. Dignum est enim ut qui studeat honorem Ecclesiæ tuæ imminuere, ipse honorem

amittit, quam videtur habere. Et quia sicut Christianus cunctis obediens, nec ad Donnum rediit quem dimisit, participando excommunicatis, et multas iniquitates faciendo meaque monita quæ pro sua salute sibi misi, te teste, spernendo, seque ab Ecclesia tua, tentans eam aridire, separando, vinculo eum anathematis vice tua alligat et sic eum ex fiducia tua alligo, ut sciant gentes et comprobent, quia tu es Petrus et super tuam petram Filius Dei vivi ædificavit Ecclesiam et portæ inferi non prævalent adversus eam. » (Math. xvi). CXLVIII, 73 et 79.

Eis autem qui dicunt : Regem non oportet excommunicari, licet pro magna fatuitate, nec etiam eis respondere debeamus, tamen ne impatienter eorum insipientiam prætere videamur, ad sanctorum Patrum dicta vel facta illis mittimus, ut eos ad sanam doctrinam revocemus. Legat itaque quid beatus Petrus in ordinatione sancti Clementis populo Christiano præcepit de eo quem scribit non habere gratiam pontificis. Adstant eum Apostolus dicit : « Habentes in promptu ulcisci omnem inobedientiam. » (I Cor. v.) Et de quibus dicit : « Cum huiusmodi nec cibum sumere. » (I Cor. v.) Considerent cur Zacharias papa regem Francorum deposuerit, et omnes Francigenas a vinculo iuramenti quod sibi fecerant absolverit. In Registro H. Gregorii addiscant quia in privilegiis, quæ quibusdam Ecclesiis fecit, reges et duces contra sua dicta venientes, non solum excommunicavit, sed etiam ut dignitate careant iudicavit. Nec prætermittant quod beatus Ambrosius non solum regem, sed etiam revera imperatorem Theodosium moribus et potestate non tantum excommunicavit, sed etiam ne præsumere in loco sacerdotum in ecclesia manere interdixit. Sed forte hoc voluit prædicti viri intelligere, quod quando Deus Ecclesiam suam per beato Petrum commisit, dicens : « Pæce oves meas », reges exceperit. Cur non attendunt, vel potius erubescendo confitentur, quia ubi Deus beato Petro principaliter dedit potestatem ligandi et solvendi in cælo et in terra, nullum excepit, nihil ab ejus potestate subtraxit? Nam qui se negat non posse Ecclesie vinculo ligari, restat ut neget non posse ab ejus potestate absolvi. Et qui hoc impudenter negat, se a Christo omnino sequestrat. Quod si sancta sedes apostolica divinitus sibi collata principali potestate spiritualia decernere iudicavit, cur non et secularia? Reges quidem et principes hujus sæculi qui honorem suum et lucra temporalia iustitie Dei præponunt, ejusque benevolentiam negligendo proprium querunt, cuius sint membra, cuive adherent, vestra non ignorat charitas; nam sicut illi qui omni sua voluntati Deum præponunt, ejusque præcepto pliusquam hominibus obediunt, membra sunt Christi, ita et illi, de quibus supra diximus, membra sunt Antichristi, CXLVIII, 431, 435.

Si ergo spirituales viri, cum oportet, iudicantur, cur non seculares amplius de suis pravis actibus constringunt? sed forte putant quod regia dignitas episcopalem præcelat. Ex eorum principiis colligere possunt quantum a se utraque differunt. Illam quidem superbia humana reperi, hæc divina pietas insulsum; illa vanam gloriam incensanter capiat, hæc ad cælestem vitam semper aspirat. Et addiscant quid beatus Anastasius, papa, Anastasio imperatori de his dignitatibus scripserit, et quid beatus Ambrosius in suo Pastoralis inter has dignitates decreverit. Honor, inquam, et sublimitas episcopalis nullis poterit comparationibus æquari. Si regum fulgore comparat et principum diademati longe erit inferius, tanquam si plumbi metallum ad auri fulgorem compares; quippe cum videas regum colla et principum submitti genus sacerdotum, et exosculata eorum dextra, orationibus eorum credant se communiri (S. Amb. XVII, 569, 576). Hæc non ignorans Constantinus Magnus imperator, non primum sessionis sed altum inter apostolos erexit locum. Scivit enim quia : superbis Deus resistit, humilibus dat gratiam (Jac. iv). Inter ea notum sit fraternitati tue (Herimanno episc. Metensi), quia litteris acceptis quorundam fratrum nostrorum presulum et decum auctoritate apostolicæ sedis licentiam dedimus his episcopis excommunicatis a nobis absolvi, qui non timerunt se a communione regis abstinere. De ipso autem rege, omnino contradiximus ut nullus eum præsumat absolvi, quoniam illius certa poenitentia et sincera satisfactio nobis per idoneos testes, fuerit notificata, ut simul inveniamus : quilibet, si eum divina pietas respexerit ad honorem Dei et illius salutem eum absolvamus. Non enim nos latet quod sint aliqui vestrum, qui aliqua occasione quasi a nobis accepta, timore vel humana gratia seducti, præsumerent eum, si non contradiceremus absolvi velut pro medicina valens habere; quibus si aliqui revera episcopi contradicerent,

non eos iustitiam defendere, sed inimicitias exercere iudicarent. Episcoporum autem, qui excommunicato regi communicare præsumunt ordinatio et consecratio apud Deum, teste beato Gregorio, sit execratio. Cum enim obedire apostolicæ sedi superbe contemunt, scelus idolatriæ, teste Samuele (I Reg. xv) incurrit. Nam si ille Dei dicitur, qui ad ferienda vitia zelo divini amoris excitatur, profecto esse se Dei denegat, qui in quantum sufficit increpare vitam carnalium recusat. Et si ille maledictus est qui prohibet gladium suum a sanguine, id est prædicationis verbum a carnalis vitæ interfectione, quanto amplius ille maledictus est qui timore vel favore impellit animam fratris sui in æternam perditionem? CXLVIII, 455, 456.

Decuerat regium dignitatem tam (Epist. ad Henricum reg.) cum ta filium Ecclesiæ confiteris honorabilis magistrum Ecclesiæ, hoc est beatum Petrum apostolorum principem intueri, cui si de Dominicis ovibus est, Dominica voce et potestate ad pasendum traditus es, dicente sibi Christo : « Pæce oves meas; » et : « Tibi tradita sunt claves regni cælorum » etc.; et : « Quodcumque ligaveris, » etc. In cujus sede et apostolica administratione dum nos qualescunque peccatores et indigni divina dispositione vicem suæ potestatis gerimus, profecto quidquid ad nos vel per scripta ut nudis verbis miseris ipse recipit, et dum nos aut elementa percurramus, aut loquentium voces auscultamus, ipse ex quo corde mandata prodierint sub illi inspectione discernit. Quapropter providendum esset tui celsitudini, ne ergo sedem apostolicam in verbis et legationibus tuis aliqua inveniretur discrepantia voluntatis, et in his, per quas fides Christiana et status Ecclesiæ ad æternam salutem maxime proficit, non nobis, sed Deo omnipotenti debitam non denegares reverentiam, quanquam apostolis eorumque successoribus Dominus dicere dignatus sit : « Qui vos audit me audit, etc. » Non ergo dubium est quin apostolica et evangelica doctrina cujus sedes et fundamentum Christus est, cum omni veneratione a fidelibus per eos qui in ministerium prædicationis electi sunt, suscipienda et tenenda sit. Congregata namque hoc in anno apud sedem apostolicam synodo, cui nos superna dispensatio præsidere voluit, cui etiam nonnulli tuorum inter eosque fidelium, videntes ordinem Christianæ religionis jam multis labefactum temporibus, et principales ac proprias luerandarum animarum causas diu prolapsas, et suadente diabolo conculcatis, concussi periculo et manifesta perditione Domini gregis, ad sanctorum Patrum decreta doctrinamque recurramus, nihil novi, nihil ad inventionem nostram statuerent, sed primam et unicam ecclesiasticæ disciplinæ regulam, et tritam sanctorum viam relicto errore rependam et sectandam esse censuimus. Neque enim alium nostræ salutis et æternæ vitæ introitum Christi ovibus eorumque pastoribus patere cognoscimus, nisi quem ab ipso monstratum qui dixit : « Ego sum ostium, » etc., et ab apostolis prædicatum, et a sanctis Patribus observatum in evangelica et in omni divinarum Scripturarum pagina didicimus, CXLVIII, 440, 441.

Ad istorum omnium intelligentiam consequendam legatur in integrum *Saxonum Bellum*, auctore Brunone clerico Magdeburgensi, CXLVII, 491-586.

(In festo S. Gregorii VII, in Nocturnis) : Antea Hildebrandus,..... mortuo Alexandro secundo, invitatus et meritis unanimi omnium consensu, decimo Kalendas Maii, anno Christi millesimo septuagesimo tertio, summus pontifex electus, sicut sol effulsit, in domo Dei; nam potens opere et sermone, ecclesiasticæ disciplinæ reparandæ, fidei propagandæ, libertati Ecclesiæ restituendæ, extirpandis erroribus et corraipiendis, tantostudio incubuit, ut ex apostolorum ætate nullus pontifex fuisse tradatur, qui majores pro Ecclesia Dei labores molestiasque pertulerit, aut qui pro ejus libertate acris pugnaverit. Aliquot provincias a Simoniaci labe expurgavit. Contra Henrici imperatoris impio conatus fortis per omnia athleta imperatoris permansit seque pro muro domui Israel ponere non timuit, ac eundem Henricum in profundum malorum prolapsam fidelium communionem re quoque privavit, atque subditos populos fide ei data liberavit. Postrema morientis Gregorii verba fuisse : « Dilixi iustitiam, et odii iniquitatem; propterea morior in exilio. » Innumera sunt quæ vel fortiter sustinuit, vel multis coactis in Urbe synodis sapienter constituit, vir vere sanctus, criminum vindictæ et acerrimus Ecclesiæ deensor. » CXLVIII, 246, 247, 248.

Dès que parut cette Légende, dit le républicain Gregoire, elle excita l'horreur de tous les hommes attachés aux libertés gallicanes. CXLVIII, 248. Aussitôt le parlement de Paris, juge souverain en matières liturgiques, se réunit; et son avocat général, déguisant mal

la haine dont lui et son corps étaient animés contre Rome, veut faire croire que par le seul fait de la publication de l'office de S. Grégoire VII, la nation française est à la veille de secouer le joug de ses anciens rois. Il est vrai que ceci est arrivé avant même la fin du siècle dans lequel parlait l'honnoraire le magistrat; mais il est fort douteux que la légende y ait été pour quelque chose. « On savait assez, dit l'avocat général, que Grégoire VII si célèbre par ses différends avec l'empereur Henri, est celui qu'on a vu porter le plus loin ses prétentions ambitieuses, insouffertes dans les premiers siècles de l'Eglise, qui causèrent de si longs troubles, et annulèrent des guerres si cruelles de son temps.

« Mais qu'il soit permis de le dire, ajoute-t-il, on n'avait pas lieu de s'attendre de voir entrer dans son éloge, et célébrer dans un office ecclésiastique l'excès où le conduisirent enfin des principes si dangereux. Est-ce donc le chef-d'œuvre de son zèle d'avoir entrepris de priver un roi de sa couronne et de délier ses sujets du serment de fidélité? Et pouvons-nous voir sans douleur qu'on appuie sur un fait si digne d'être enseveli dans l'oubli, les titres qu'on lui donne de défenseur de l'Eglise, de restaurateur de sa liberté, et de rempart de la maison d'Israël?

« Pourquoi faut-il que les vestiges d'une entreprise, dont le temps semblait affaiblir la mémoire, reparaissent aujourd'hui jusque sous nos yeux, qu'ils viennent encore exciter notre devoir et notre zèle? Souffririons-nous qu'à la faveur de ce prétendu supplément du Bréviaire Romain, on mit dans les mains des fidèles, dans la bouche des ministres de la religion, jusqu'au milieu de nos saints temples et de la solennité du culte divin ce qui tient à ébranler les principes inviolables et sacrés de l'attachement des sujets à leur souverain? »

Les évêques d'Auxerre, de Montpellier, de Metz, de Verdun, de Troyes, de Castres et autres encore signalèrent leur zèle contre ladite légende. Le parlement de Bretagne s'empessa de suivre les traces de celui de Paris. Là encore le procureur général prononça les phrases suivantes : « Permettez-moi de vous rappeler, Messieurs, que Grégoire VII est le premier de tous les Papes qui ait osé faire éclater ses prétentions sur le temporel des rois, en s'attribuant ouvertement le droit imaginaire de pouvoir les déposer et délier leurs sujets du serment de fidélité. Imagination fatale qui ne s'est que trop perpétuée au delà des monts.... Le parlement de Bordeaux requiert de prendre certaines précautions qui pourroient à l'avenir à ce qu'il ne se glisse rien dans les livres destinés au service divin et autres livres de piété qui puisse blesser les droits du roi et troubler la tranquillité de l'Etat.... L'évêque de Verdun disait dans son mandement : « Non, queles que puisse être les fautes de l'empereur Henri IV, le Pape n'était pas en droit de lui enlever sa couronne, ni de délier les vœux sacrés qui attachaient ses sujets à son service. Le fait dans lequel ce Pape a si injustement excédé son pouvoir, ce fait qu'il est à présumer qu'il expia par la pénitence, ne peut être un des motifs de sa canonisation; et si l'on ne le regarde que comme un fait historique, ce n'est pas dans une légende de saint, ni au milieu d'un office divin qu'il doit être cité.

Toutes ces invectives contre la légende parlaient du camp des jansénistes et tendaient à faire prescrire aux évêques que la Déclaration du clergé de France, de 1682, devait être inviolablement maintenue et exactement observée. Ce n'était que le gallicanisme qui continuait son système d'audace.

Pendant que ces choses se passaient en France, Rome outragée dans ce qu'elle a de plus cher, l'honneur des saints qu'elle invoque, et sa propre dignité qui, n'étant pas de ce monde, ne doit pas être sacrifiée aux considérations humaines et personnelles, Rome se mit en devoir de se défendre par les armes que le Roi des rois a mises entre ses mains. Benoit XIII donnait en 1729 trois brefs énergiques, condamnant les mandements des évêques d'Auxerre, de Metz, de Troyes, de Castres et de Montpellier, et infligeant aux parlements de Paris et de Bordeaux le châtiement qu'ils avaient mérité par leurs arrêts attentatoires à l'autorité du Saint-Siège et à l'honneur d'un glorieux serviteur de Dieu.

Cependant les maximes qui avaient prévalu depuis longtemps à la cour de Versailles ne permettaient pas qu'on tolérât dans les églises du royaume l'usage de la légende de S. Grégoire VII; mais d'autre part un éclat contre Rome eût amené le parti janséniste, qui ne demandait qu'à se ruér contre cette autorité sacrée que la couronne de France trouvait encore bonne à conserver...

ce n'était donc ni des mandements déclamatoires, ni des arrêts fanatiques qu'il lui fallait, mais tout simplement une résolution prise à l'amiable par le clergé de supprimer sans bruit la légende. Ainsi la cour l'entendit; ainsi fut-elle docilement comprise dans toute l'Eglise de France, en sorte que jusqu'à la destruction de l'ancienne société en 1789, pas une Eglise séculière ou régulier n'avait pu inaugurer le culte du grand pontife Grégoire VII.

Une adresse déplorable à Louis XV roi de France, signée de quatorze archevêques et de dix-neuf députés du second ordre, discutant la légende de S. Grégoire VII, l'appelle simplement Grégoire VII dans une occasion où il s'agit précisément du culte décerné à ce saint pontife, protestant ainsi contre le Martyrologe et contre l'autorité qui promulgue le calendrier catholique. Point de mandements individuels et passionnés; mais la résolution prise en corps, froidement et d'autorité, par l'assemblée, d'étouffer ce culte, d'arrêter l'effet des vœux apostoliques. Rome dissimula l'outrage, mais elle maintint courageusement la légende. Tout ceci se passait sous le règne de Louis XV, et dans une adresse du clergé Français à ce monarque, l'épiscopat par la bouche de l'évêque de Nîmes s'exprimait par ces fortes paroles : « Votre majesté, dont le règne est fondé sur la catholicité, » Un ne pouvait désavouer avec plus de délicatesse tout ce qui s'était fait contre l'héroïque pontife qu'en rappelant en présence du roi même qu'il y avait encore quelque chose au-dessus de sa couronne : l'intérêt de la catholicité — seule allusion dans l'adresse à l'affaire de la légende de S. Grégoire VII. C'était en 1750, et avant la fin du même siècle, cette royauté qui avait voulu être inamissible était déclarée abolie à jamais. — Le successeur de Louis XV, atteint du vertige dont Dieu semblait avoir frappé ceux de sa race, après s'être vu entraîné à sanctionner des actes qui anéantissaient l'Eglise, montait sur un échafaud, sans que sa loyauté, sa vertu, ni son repentir fussent capables de sauver les principes monarchiques éclipsés pour de longues années encore, tandis que, ramené en triomphe, S. Grégoire VII repartait avec une majesté innée et partagera désormais avec Charlemagne le titre sublime de fondateur de la société européenne, CXLVIII, 217-269.

Si nous recherchons maintenant ce qui se passa dans plusieurs autres contrées de l'Europe, au sujet de la légende, nous rencontrons des faits analogues à ceux qui se sont passés en France à ce sujet; c'est à Naples, c'est dans les Etats de Hollande et de West-Frise, dans les Pays-Bas, en Belgique, en Autriche, en Portugal, les mêmes doutes, les mêmes tergiversations pour ou contre le contenu de cette légende relativement aux paroles de la 1re leçon : *Contra Henrici imperatoris imperio coactus, fortis per omnia athleta impavibus permansi, seque pro muro domui Israel, etc.*

On cite sous la date de 1787 une ordonnance de la régence de la Basse-Autriche, supprimant au bréviaire des chanoines réguliers divers passages de l'office de plusieurs saints papes, entre autres celui-ci dans la cinquième leçon de S. Zacharie, au 15 mars : « Consultus a Francis, regnum illud a Chilperico viro stupido et ignavo, et Pippinum pietate et fortitudine prestantem auctoritate apostolica transtulit. Cet office de S. Zacharie n'est pas au Bréviaire Romain proprement dit, mais fait simplement partie des offices propres du clergé de la ville de Rome.

Le 11e siècle a bien fourni aussi quelques insultes à la mémoire du S. pontife. Sans parler des blasphèmes qui plus d'une fois, au parlement anglais, sont partis du banc des pairs ecclésiastiques contre la personne du fougueux Hildebrand, il en est dont les pays catholiques ont été le théâtre... Parions de l'Italie.

Jusqu'en 1810, l'office de S. Grégoire VII n'avait cessé d'être célébré dans les Eglises des divers diocèses dont se composait le royaume d'Italie. — L'excommunication encourue par Napoléon, en 1809, le rendit inquiet à l'excès, et l'on sait en général combien de mesures persécutrices pesèrent sur le clergé de cette époque. Mais ce que l'on sait moins, c'est que le grand empereur, en même temps qu'il élevait sa main contre Pie VII, osait délier aussi la majesté d'un pontife, autrefois, comme assiégé et captif, mais depuis et à jamais couronné Pie VII, par celui qui le premier a bu l'eau du torrent avare d'élever la tête. Une lettre du ministre des cultes, Bigot de Préaménou, écrite en février 1810, enjoignait aux évêques d'Italie d'imiter le silence de l'Eglise gallicane sur le nom et les actes d'Hildebrand. Plusieurs évêques d'Italie préférèrent obéir à César plutôt qu'à l'Eglise; l'archevêque de Turin entre autres, Mr Hyacinthe de

la Tour, qui envoya au ministre le mandement qu'il s'est fait un devoir de donner pour interdire l'office de S. Grégoire VII, et dont il déclare que copie est affichée dans toutes les sacristies des églises de son diocèse. La lettre est du 1er mars 1810. CXLVIII, 270-273.

Un peïne échappé aux violences de l'aigle redoutable, qui étreignait l'Europe, mais toujours debout, à la même place, l'héroïque Hildebrand tomba en proie à ces anarchistes dont les désirs sont aussi des désirs de tyrannie. En France on vit le r'icidie Grégoire, dans son Essai historique sur les libertés de l'Eglise gallicane, publié en 1818, accumuler contre le saint pape et sa légende tous les blasphèmes des protestants et des jansénistes. En Espagne, au mois de mars 1824, on faisait aux Cortès la proposition de supprimer une partie de l'office de Grégoire VII, « comme attentatoire aux droits de la nation. »

Encore un outrage; ce sera le dernier que nous nommerons. Au commencement de l'année 1828, une nouvelle édition du Breviaire Romain paraissait à Paris, chez le libraire Poussielgue-Rusand. L'éditeur avait cru pouvoir y insérer l'office de S. Grégoire VII, encore ne l'aurait-il placé qu'à la fin du volume, ne se sentant pas pleinement rassuré par la promesse de cette liberté religieuse garantie à tous par la Charte de 1815. Peu de jours après la publication du Breviaire, certaines feuilles, se disant libérales, et fraternisant en toutes choses avec les Cortès espagnoles de 1822, se prirent à crier à l'ultramontanisme, qui débordait chez nous, jusque-là dissimulé, qu'on osait en 1828, imprimer et mettre en vente la légende de Grégoire VII. Leurs clameurs furent entendues, et on vit à Paris, en 1828, la légende de S. Grégoire VII, soumise par ordre de l'archevêché aux mutilations que lui inflige l'Autriche dans ses états (c'est-à-dire l'enlèvement de ces mots : « Contra Henrici imperatoris impios conatus » etc.), sans oublier la suppression charitable de l'épithète (iniqui) appliquée à Henri IV, qui se lit dans la sixième leçon, où il est dit : « Cum ab iniqui Henrici exercitu » etc., si justement assignée à Henri IV par l'Eglise. Mais depuis cette époque plusieurs éditions du Breviaire romain ont été données, tant à Lyon qu'à Paris, et l'office de S. Grégoire VII s'y lit à sa place (t dans son entier, et l'édition parisienne de 1828 va s'épuisant de jour en jour, gardant jusqu'ici la trace de cette dernière faiblesse que nous n'aurons pu faire sans partialité.

Mais franchissons quelques années. Le 4 mars 1833 fut donnée au Puy par Mre Louis Jacques Maurice de Bonald, cardinal de la sainte Eglise romaine, archevêque de Lyon, primat des Gaules, cette magnifique et courageuse lettre pastorale sur le chef visible de l'Eglise, qui restera dans les annales de l'Eglise de France comme un des événements les plus graves qu'il us notre siècle, qui en a vu un si grand nombre. C'est en ce jour mémorable qu'on entendit professer, avec non moins d'éloquence que de doctrine, du haut de la chaire épiscopale, la foi dans l'infailibilité du Pontife romain parlant aux Eglises, et proclamer la haute mission imposée par la Providence à S. Grégoire VII, et si dignement accomplie par sa grande âme :

« L'irruption des barbares, disait le Prélat, n'était que l'image d'une invasion plus dangereuse pour l'Eglise et pour le monde civilisé; ce n'était que la figure de cette triple coalition de l'ignorance, du vice et de la cupidité, ligues pour éteindre toute lumière, flétrir toute vertu et étouffer toute justice. Le moyen âge vit cet abîme dilater ses entrailles pour engloûtir la société tout entière. Et la société où ira-t-elle se réfugier dans sa détresse ? Encore aux pieds de la Chaire de S. Pierre. Là, elle trouvera son appui et son salut, dans un pauvre moine élevé au souverain pontificat, mais qui cachait sous le vêtement grossier du cloître, une âme dont l'élévation n'a pas été comprise, et qui le serait difficilement dans nos jours de spéculation et d'indifférence. Hildebrand mesure la profondeur de la plaie du corps social. A tout autre, les obstacles pour la guérir paraîtraient insurmontables; pour Grégoire VII, c'est dans ces obstacles mêmes qu'il puise un nouveau courage, et va ranimer l'énergie de son caractère. Armé d'une force inébranlable et d'une rectitude inflexible de volonté; cédant aussi aux maximes de ses contemporains, et à l'esprit de son temps, il entreprend une lutte terrible contre son siècle et toutes les puissances de son siècle. La science a déserté le sanctuaire; il l'y ramènera. La vertu semble être bannie de tous les cœurs; il la rétablira dans ses droits. La justice est foulée aux pieds; il la fera triompher. Il se croit envoyé pour opposer un front d'airain au vice, qu'il le trouve à l'autel ou sur le trône. Toujours

inaccessable à la crainte, toujours au-dessus des considérations humaines, Grégoire ne donnera point de repos à son zèle, jusqu'à ce qu'il ait réformé le palais des grands, le sanctuaire de la justice, le cloître des cénobites et la maison de Dieu; jusqu'à ce qu'il ait rallumé le flambeau du savoir, les flammes célestes de la piété, fait passer dans les cœurs des souverains et des prêtres, cet amour de la justice, cette haine de l'iniquité, qui de son âme, où ces vertus surabondent se répandent avec une sainte profusion, dans ses écrits, dans ses actions, dans ses paroles, dans tout son pontificat. Peu lui importent les calomnies, la persécution et la mort, pourvu qu'il abaïse toute hauteur, et fasse fléchir le genou devant les lois éternelles de la justice et de la vérité. Dans ses démêlés avec les princes de la terre, on n'a voulu voir que des empiétements injustes; on a appelé comme d'abus des saintes entreprises de ce grand pape. Que pouvait-il faire quand les peuples broyés sous la pressoir du despotisme insensé de leurs maîtres venaient réclamer à genoux, comme un dernier secours et un extrême remède à leurs maux, l'exercice sévère de sa juridiction et les foudres de ses sentences spirituelles ? Ce qui nous étonne, et presque nous scandalise, n'était aux yeux du moyen âge que l'exercice d'un juste droit, et l'accomplissement nécessaire d'une mission divine. Or, combattre pour établir partout le règne de la justice, de la science et de la vertu, qu'est-ce autre chose que de combattre pour civiliser le monde ? Ce furent là les combats de Grégoire VII, et le sujet pour lui d'une gloire immortelle. »

En lisant ces lignes si calmes, si épiscopales dans lesquelles est béni avec tant d'amour le nom de ce Grégoire que nous avons vu poursuivi avec tant d'acharnement dans les papes qui précèdent, ne semble-t-il pas au lecteur catholique qu'il se repose avec suavité dans une paix qui ne sera plus troublée. Après ce mandement, on peut le dire, la bataille est gagnée; il n'y a plus d'Alpes : Rome et la France sont unanimes à célébrer la gloire et les vertus de Grégoire, père de la Chrétienté. Tout est oublié, renouvelé, le Christ est glorifié dans son service... CXLVIII, 276-278.

HENRICUS I, imperator. — De regalibus B. Petro concessis : « Tu nomine Domini Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti. Ego Henricus I Dei gratia imperator Augustus spondeo atque promitto per hoc partum confirmationis nostræ tibi beato Petro principi apostolorum et clavigero regni celorum, et per te vicario tuo domino Benedicto summo pontifici et universali pape, sicut a vestris prædecessoribus usque nunc in vestra potestate acditione tenuistis et disposuistis civitatem Romanam cum ducatu suo et suburbanis suis atque viculis omnibus, etc., Portum, Centumcellas, Cerent, Pledam, Martirianum, Sutrium, Nepem, Castellum, Gallisem, Orcem, Polimarcium, Ameriam, Tudam, Perusiam cum tribus insulis suis, Pulventium, Narniam et Utricum cum omnibus finibus et territoriis ad supradictas civitates pertinentibus.

Necnon et exarchatum Ravennatem sub integritate, cum urbibus, civitatibus, oppidis et castellis que præ recordationis domnus Pippinus, et domnus Carolus, et domnus Ludovicus et Otio filius ejus, prædecessores videlicet nostri, beato Petro apostolo et prædecessoribus vestris jamdudum per donationis paginam contulerunt, hoc est civitatem Ravennatim et Emiliam, Boblium, Cesenam, Forumpopuli, Forumlivii, Faventiam, Imolan, Bononiam, Ferrariam, Comiacium, Adrianam atque Gabelum; simul et Pentapolim, videlicet Ariminum, Pensurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Auxonium, Humanam, Hesim, Forumsinpronii, Montemfeltri, Ubinum, et territorium Balneense, Callis, Luciolis et Eugubium cum omnibus finibus et territoriis ad easdem civitates pertinentibus.

Item in partibus Tusciæ, Castellum felicitatis, Ubivertum, Balneum regis, Ferentim Viterbium, Orteum, Martiam, Pledam, Tuscanam, Suanam, Populoniam, Rosellas cum Urbanis, etc. Item cum insula Corsica in Suriano, deinde in monte Bardonis, deinde in Berceto, exinde in Parma, deinde in Regia, et exinde in Mantuana atque in monte Silicis atque provincia Venetiarum et Isria, cum Spoletanum ducatum, seu Beneventum. Item in partibus Campaniæ Sora, Arces, Aquinum, Ariminum, Teanum, Capuam, patrimonium Sicihiæ, civitatem Galetam, etc., etc. Super hoc confirmamus Fuldense monasterium et omnem illam terram quam inter Narium, Terracenum vel Spoletum ex regni nostri parte habuimus. Sub iustione præterea sancti Petri et vestra vestrorumque successorum episcopium Babembergense offerimus. Offerimus insuper... etc.

Hæc omnia supradictas provincias, urbes et civitates,

oppida atque castella, viculos ac territoria simulque parimonia pro statu regni nostri cunctoque populo christiano conservando jam dictæ Ecclesiæ tuæ, beato Petro, vicarioque tuo Benedicto ac successoribus ejus usque in finem sæculi eo modo confirmamus ut in suo dēstineant jure principatu atque ditione, etc., etc., etc., XCIII, 625, 626-637.

HENRICUS II (S) Imperator. — In nomine Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti. Ego Henricus Dei gratia imperator augustus, spondeo ac promitto, per hoc pactum confirmationis nostræ, tibi beato Petro principi apostolorum et clavigero regni cælorum, et per te vicario tuo domno Benedicto VIII summo pontifici et universali papæ, sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in potestate vestraque ditione tenuistis ac disposuistis, civitatem Romanam cum ducatu suo, et suburbanis, atque viculis omnibus et territoriis ejus, etc., etc., id est Portum, Centumcellas, etc., etc., cum arribus, civitatibus, oppidis et castellis, quæ piæ recordationis domini Pipplini et domnus Carolus, et domnus Ludovicus, et Otto, et itidem Otto filius ejus, nostri videlicet prædecessores, beato Petro et prædecessoribus vestris jamdudum per donationis paginam contulerunt, hoc est civitatem Ravennam, etc., etc. Offerimus insuper, firmamus et corroboramus tibi beato Petro, ac vicario tuo domno Benedicto et successoribus e us, prout bonæ memoriæ papæ Joanni suisque successoribus, ab Ottonibus prædecessoribus nostris factum est civitates, Reatem, Amiternam, etc. Simili modo per hoc nostræ delegationis pactum confirmamus donationes quas piæ recordationis Pipplinus rex, et postea domnus Carolus, et Ottonis piissimi beato Petro Christi apostolos pontanæ voluntate contulerunt, sicut in iisdem donationibus continetur, et inter sanctæ memoriæ Adriani papam et domnum Carolum imperatorem convenit, quando idem pontifex eidem de ducatu Tusculano et Spoletano, suæ auctoritatis præceptum confirmavit, scilicet modo ut annis singulis prædictus census ad partem Ecclesiæ S. Petri persolvatur, etc., etc., CXL, 233-238.

HENRICUS IV, rex, an. 1068. Henricus rex adolescentulus usus libertate, Saxoniæ solum ex omni Romano imperio cepit incolere, principes despiciere, nobiles opprimere, inferiores instollere, vexatui, lusibus cæterisque hujusmodi exercitiis plusquam justitiis faciendis, ut lucusatis esset, operam dare, filias illustrium quibuslibet obscure natis coniungere, privata presidia, nimirum potentibus regni non satis fidens, instituere. His discordiæ seminariis contigit regi quam plurimos insidiatore tam vitæ quam regni succrescere, CLIV, 944.

Henricus rex manu valida Saxones petiit eisque ingreditur, et victoria potitur... Rodolphus dux qui postea regnum invasit fortiter cum suis pro rege dimicasse notatus est. Habitum est concilium apud Wormaciam, ubi præsentem rege Henrico, universi pene Teutonici episcopi præter Saxonicos Hildebrandum papam abdicarunt, militantes ad illum epistolam, post multas culpationes in illum in ætas ita conclusam: « Quia ergo et introitus tuus tantis perjuris est initiatus et Ecclesia Dei tam gravi tempestate per abusum novitatum tuarum periclitatur, et vitam conversationemque tuam tam multiplice infamia dehonestasti, obedientiam quam tibi nullam promissimus, nec de cætero illam servaturos esse renuntiavimus; et quia nomen nostrum, ut tu publice declamabas, tibi hactenus fuit episcopus, tu quoque nulli nostrum amodo eris apostolicus. » Eodem itaque anno colloquium maximum factum est apud Oppenheim, ubi pene totius regni principes subjectioni regis renuntiabant, causam prætendentes, quod a duobus jam apostolicis vocatus ad satisfactionem non venisset, et pro hoc contemptu sententiam excommunicationis in Romana synodo a papa accepisset, cum ipse tamen inauditus et absens fuisset. Hac commotione coactus rex Romam humiliter, utpote veniam ab apostolico postulaturus, inimicis non sperantibus tetendit, inventoque papa in oppido Canusino ibi per triduum ante portam castris, deposito omni regio cultu, discalceatus et laneis indulus perstitit; nec prius cum multo fletu apostolicæ miserationis auxilium et consolationem implorare destitit, quam omnium qui ibi aderant precibus et lacrymis intercedentibus, laxato tandem anathematis vinculo in communionis gratiam et sinum matris Ecclesiæ receptus est, acceptis ab eo correctionis in futurum vitæ suæ securitatibus multis. Sed ista pax facta inter regnum et sacerdotium, qualiter in brevi descripta sit, totus jam mundus, inde nimis commotus, agnovit, etc.

Sed quia quidam dicunt, istius papæ auctoritate et consilio Rodolphum in regno sublimatum, quidam vero negant Henricum regem ab eo fuisse excommunicatum; ejusdem papæ dicta quædam super his potissime non incongruum videtur annotare. Ait enim in quadam epi-

stola ad universos Teutonici regni principes missa: « Audivimus quoriam inter vos de excommunicatione, quam in regem facimus dubitare ac qua rere, utrum juste excommunicatus sit, an injuste? Admonimus eum ut penitentiam ageret de factis suis; verum ipse indigne ferens se a quodam reprehendi, non solum a perpetratis ad emendationem revocari non potuit, sed auctiore furore correptus, non prius cessavit, donec omni fere Italia episcopos, in Teutoniciis vero partibus quosque potuit, circa fidem Christi naufragare fecit, dum ex beato Petro et apostolicæ sedis debitam obedientiam et honorem a Domino nostro Jesu Christo concessum alnegare fecit. Pro his igitur causis, primum videlicet quod ab eorum communione, qui pro sacrilegio et reatu sœmoniacæ hæresis excommunicati sunt, se abstinerenoluit, deinde quod pro criminosis actibus penitentiam non dico suscipere, sed nec promittere voluit, synodali judicio excommunicavimus. » Item in alia epistola, post datam reconciliationem: « Solum, inquit, et communionem reddidi, non tamen in regno a quo eum in Romana synodo deposueram, restauravi. » Et aliquibus interpositis: « Episcopi, inquit, et principes ultramontani, audientes illum non servare quod mihi promiserat, quasi desperandi eo, sine consilio meo elegerunt sibi Rodolphum in regem. » CLIV, 947, 948.

Cum apud Brixiam Noricem triginta episcoporum conventus necnon et optimum exercitus, non solum Italia sed et Germaniæ, jussu regis Henrici congregaretur, factus est omnium consensus adversus Hildebrandum papam cognominatum Gregorium VII, quem pseudononachum, totiusque vesanie pestiferum principem et præcipue sanctæ Romanæ Ecclesiæ sedis invasorem affirmantes ab apostolica sede depellendum, quamvis absentem dijudicabant, et Vigbertum Ravenensem archiepiscopum sibi subrogandum eligebant. Hujus Decreti conclusio hæc est: « Quia, inquit, illum constat non a Deo electum, sed a seipso in fraude ac procua imprædissimæ objectum, qui ecclesiasticum subvertit ordinem, qui Christiani imperii perturbavit regnum, qui regi catholico ac pacifico corporis et animæ intentat mortem, qui perjurum defendit regem, qui inter concordem seminavit discordiam, inter pacificos litas, inter fratres discordia, inter conjuges divorcia, et quidquid quietis inter pie viventes stare videbatur concussit; nos auctore Deo congregati in unum, legatis ac litteris freti, decernit et notum episcoporum dei sancto presenti Pentecostes Moventiæ congregatorum contra eundem Hildebrandum procacissimum, sacrilega ac incendia prædicantem, perjurum et homicidia defendentem, catholicam et apostolicam fidem de corpore et sanguine Domini, in questionem ponentem, hæretici Berengarii antiquum discipulum, divinationum ac somniorum cultorem... judicamus canonice deponendum et expellendum, et nisi ab ipsa sede his auditis descenderit, in perpetuum condemnandum, CLIV, 954.

HENRICUS IV. — Vide Gaussonius VII.

HENRICUS V, imperator. — Ego Henricus Dei gratia Romanorum imperator Augustus, pro amore Dei et sanctæ Romanæ Ecclesiæ et domni papæ Calixti et pro remedio animæ meæ, dimitte Deo et sanctis ejus apostolis Petro et Paulo sanctæque catholicæ Ecclesiæ omnem investituram per anulum et baculum, et concedo in omnibus ecclesiis fieri electionem et liberam consecrationem. Possessiones et regalia beati Petri quæ a principio hujus discordiæ usque ad hodiernam diem, sine tempore patris mei sive etiam meo, ablata sunt, quæ habeo, eidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ restituo; quæ autem non habeo, ut restituantur fideliter jurabo. Possessiones etiam omnium aliarum ecclesiarum et principum et aliorum tam clericorum quam laicorum, consilium principum et justitiarum, quæ habeo reddam; quæ non habeo, ut reddantur fideliter jurabo. Et do veram pacem Calixti sanctæque Romanæ Ecclesiæ et omnibus qui in parte ipsius sunt vel fuerunt. Et in quibus sancta Romana Ecclesia auxilium postulaverit fideliter jurabo. Datam anno 1122.

INNOCENTIUS III, papa. — In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen. Cum placuit Domino nostro Jesu Christo me dominum et imperatorem totius Bulgarie et Blacie facere, inquisivi antiquorum nostrorum scripturas et libros, et beate memoriæ imperatorum nostrorum prædecessorum leges, unde ipsi sumperant regnum Bulgarorum et firmamentum imperiale, coronam super caput eorum et patriarchalem benedictionem, et diligenter perscrutantes, in eorum invenimus scripturis quod beate memoriæ illi imperatores nostri prædecessores, coronam imperii eorum et patriarchalem benedictionem ab ecclesiâ Romanâ, ab apostolice sedis principe apostolorum Petro et a sanctissimo Patre nostro, universali papa Innocentio III.

Rit quocunque patriarchalis benedictio et mandatum, in civitate imperii mei Trivini, data et concessa fuerit a domino papa, faciendi et consecrandi archiepiscopos, metropolitans et episcopos et reliquis ecclesiasticis obsecutiones sacramentales, concedit imperium meum, ut plenissimam in omni tenimento et imperii mei pertinentiis habeant potestatem. Ecclesiam enim omnes totius imperii mei et tenimenti, et patriarcha mens metropolitans, episcopi, archiepiscopi et cuncti sacerdotes Romanæ subiant Ecclesiam, et teneant legem, et consuetudinem et observationem quas tenuerunt beatis memoriam imperatores totius Bulgarie et Blacie, priores illi nostri predecessores, et nos eodem modo vestigia eorum imitantes. Subsignat autem imperium meum ad securitatem Chrysobolum suum, quod nunquam ab Ecclesia Romana et ab apostolica sede, principe apostolorum Petro, ipsum videlicet imperium meum discedet, neque alii imperii mei principes disgregabuntur, sed ut vocatus dilectus filius sacrosanctæ et apostolicæ Romanæ sedis principis apostolorum Petri ero. Et deinceps quascunque terras Christianorum seu paganorum meum acquisiverit imperium, sub potestate et mandato ejusdem sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ et apostolicæ sedis erunt, CXXV, 287, 288.

LEO III, papa. — Leo, servus servorum Dei, etc., abbat venerabilis monasterii sancti Christi martyris Dionysii. Quoniam expetisti a sede apostolica privilegium renovari quod hactenus antecessor noster bonæ et sanctæ memorie Stephanus papa ex monasteriis a te constructis confirmavit, tibi et omnibus successoribus tuis abbatibus, iterum renovare et confirmare per nostram auctoritatem in antea deberemus, et sub ditione Sanctæ Sedis Ecclesiæ Romanæ semper perpetuam conservatione subistere et permanere omnimode debeant, eo videlicet ordine ut quidquid ex donatione excellentissimi filii regis nostri Caroli, vel aliorum regum, ac bonorum hominum et parentum tuorum, et ex tua proprietate et commutationibus habere et dominari modo videris, vel in antea acquirere, tu et successores tui potueris, tam in monasteriis edificandis quam et villis, sive mansiciis, in quibuscunque pagis, locis et agris constitutis, ita stabilita et rata in perpetuum maneant et in prædictis monasteriis nullus episcoporum vel sacerdos, absque voluntate præcellentissimi filii nostri Caroli regis, vel tui, licentiam habeat missas celebrare nisi per vestram convocationem, sed proprium habeatis episcopum.... et hoc auctoritate beati Petri apostolorum principis auctoritate fulcimus...., ut tradita et confirmata in futurum perseverent, statuentes per hanc seriem scripturarum, atque interdicentes, ut quisquis, vel cuiuscunque dignitatis persona a magno gradu usque ad minimum fuerit, qui hoc privilegium irrumpere tentaverit, vel fecerit, ab anathematis vinculo, beati Petri apostolorum principis ac nostra auctoritate, esse alligatum universalis Ecclesiæ sciat, nisi digna satisfactione coram Deo et sanctis suis egerit penitentiam, CXXIX, 967, 968. — Passim innumera sunt hujusmodi summorum pontificum privilegia quibus apparere reductam fuisse in usu illorum potestatem tum spirituales, tum temporales.

LUDOVICUS I, imperator (ann. 817). — *Pactum Ludovici I, imperatoris cum Paschali papa.* In nomine Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti. Ego Ludovicus imperator Augustus, statuo et condo per hoc pactum confirmationis nostre, tibi beato Petro principi apostolorum et per te vicario tuo domo Paschali, summo pontifici, et universali papæ, et successoribus ejus in perpetuum, sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate et ditione tenuistis et disposuistis, civitatem Romanam cum ducatu suo et suburbaniis atque viculis omnibus et territoriis ejus montanis, ac maritimis, litoribus ac portibus seu cunctis civitatibus, castellis, oppidis, ac viculis in Tuscia partibus, id est Portum, Centumcellas, Chere, Biedam, Manturanum, Sutrium, Nepe, Castellum, Gallisem, Hortem, Polinartium, Amerinam, Todem, Perusiam cum tribus insulis suis, id est majorem et minorem, Pulvensim, Narinam, Utriculum cum omnibus finibus ac territoriis ad superscriptas civitates pertinentibus. Simili modo in partibus Campanie Seguinum, Anagninam, Ferentinum, Alatrium, Petricum, Præstinum cum finibus Campanie, necnon et Tiburim cum omnibus finibus ac territoriis ad easdem civitates pertinentibus, necnon et exarchatum Ravennatem cum integritate, cum urbibus, civitatibus, oppidis et castellis, quæ iam recordationis Pippinus rex ac bonæ memorie genitor noster Carolus imperator beato Petro apostolo et prædecessoribus vestris jamdudum per donationis paginam restituerunt, hoc est civitatem Ravennam et Amilium, Bobium, Cesenam, Forumpopuli, Forumlivii, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, Comaclum,

Adrianamque et Gabelum cum omnibus finibus, territoriis atque insulis, terra marique ad prædictas civitates pertinentibus. Similiter et Pentapolim, videlicet Ariminum, Pensaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Auximum, Hesi, Humanam, Forumasimpronii, Montemeretri, Urbium, et territorium Valvense, Callum, Luciolis, Eugubium cum omnibus finibus ac terris ad easdem civitates pertinentibus. Eodem modo territorium Sabinense sicut a genitore nostro Carolo imperatore beato Petro apostolo per donationis scriptum est concessum sub integritate, quemadmodum ab Itherio et Magenaro abbatibus, missis illius, inter idem territorium Sabinense atque Reatinum definitum est. Item in partibus Tuscia Longobardorum Castellum Felicitatis, Ubivetum, Baluenum regis, Ferentri, Castrum Bitervium, Orthos, Marcum, Tuscanam, Susanam, Populonium, Rosellas et insulas, Corsicam, Sardiniam et Siciliam sub integritate, cum omnibus adjacentibus ac territoriis, maritimis, litoribus, portibus ad superscriptas civitates et insulas pertinentibus. Item in partibus Campanie Foram, Arces, Aquinum, Arpinum, Theanum et Capuam et patrimonium ad potestatem vestram et ditionem pertinentibus sicut est patrimonium Beneventanum et Salernitanum et patrimonium Calabria inferioris et superioris, et patrimonium Neapolitanum, et ubicunque in partibus regni atque imperii a Deo nobis commissi patrimonium vestra esse noscuntur. Has omnes superscriptas provincias, urbes, et civitates et oppida atque castella viculos ac territoria simulque patrimonium jam dictæ Ecclesiæ tue, beate Petre apostole, et per te vicario tuo spirituali patri nostro domino Paschali, summo pontifici et universali papæ ejusque successoribus usque, in finem sæculi eodem modo confirmamus, ut in suo delineant jure, principatu atque ditione.

Simili modo per hoc nostræ confirmationis decretum firmamus donationes quas præ recordationis domnus Pippinus rex avus noster et postea dominus et genitor noster Carolus imperator beato Petro apostolo spontanea voluntate contulerunt. Necnon et censum et pensionem, seu ceteras donationes quæ annuatim in palatium regis Longobardorum inferri solebant, sive de Tuscia Longobardorum, sive de ducatu Spoletino, sicut in superscriptis donationibus continentur, et inter sanctæ memorie Adriani papam, et domnum ac genitorem nostrum Carolum imperatorem venit, quoniam idem pontifex eisdem de superscriptis ducatibus, id est, Tuscano et Spoletino, summo auctoritatis præceptum confirmavit, eo scilicet modo ut annis singulis prædictus census Ecclesiæ beati Petri apostoli persolvatur salva super eodem ducatu nostra in omnibus ditione, et illorum ad nostram partem subiectione. Cæterum, sicut diximus, omnia superius nominata ita ad vestram partem per hoc nostræ confirmationis decretum roboramus, ut in vestro vestrorumque successorum jure permaneat, principatu, atque ditione, ut nec a vobis, nec a filiis, vel successoribus nostris per quodlibet argumentum sive machinationem quacunque parte minuatur vestra potestas, aut vobis de superscriptis omnibus, vel successoribus vestris inde aliquid subtrahatur, de superscriptis videlicet provinciis, urbibus, civitatibus, oppidis, castris, viculis, territoriis, atque patrimonii, necnon et pensionibus atque censibus; ita ut neque nos ea subtrahamus neque quibuslibet subtrahere volentibus consentiamus. Sed potius omnia quæ superius leguntur, id est provincias, civitates, urbes, oppida, castella, territoria, patrimonii, atque insulas, census, et pensiones Ecclesiæ beati Petri apostoli et pontificibus in sacratissima illius sede in perpetuum recidentibus in quantum possumus nos defendere promittimus. Ad hoc, ut omnia ea in illius ditione ad utendum et fruendum atque disponendum firmiter valeat obtineri. Nullamque in eis nobis partem aut potestatem disponendi, vel judicandi, subtrahendi aut minuendi vindicamus, nisi quatenus, ab illo qui eo tempore hujus sanctæ Ecclesiæ regimen tenuerit rogati fuerimus. Et si quilibet homo de superscriptis civitatibus ad vestram Ecclesiam pertinentibus ad nos venerit subtrahere se volens de vestra ditione et potestate, vel aliquam quamlibet iniquam machinationem metuens aut culpam commissam fugiens, nullo modo eum recipiemus, nisi ad justam pro eo faciendam intercessionem, ita duntaxat et culpa quam commisit venialis fuerit inventa; et in aliter comprehensum vestræ potestati eum remittamus. Exceptis his, qui violentiam vel oppressionem potentiorum passi ideo ad nos venerint, ut per nostram intercessionem justitiam accipere mereantur, quorum altera condicio est, et a superioribus est valde disjuncta. Et quando divina vocatione hujus sacratissimæ sedis pontifex de hoc mundo migraverit, nullus ex regno nostro aut Francorum, aut Longobardorum, aut de quolibet gente homo sub

nostra potestate constitutus licentiam habeat contra Romanos aut publice aut private veniendi vel electionem faciendi, nullusque in civitatibus, vel territoriis Ecclesiæ beati Petri apostoli potestatem pertinentibus aliquid malum propter hominem facere præsumat. Sed licet Romanis cum omni veneratione et sine qualibet perturbatione honorificam suo pontifici exhibere sepulturam. Et cum quem divina inspiratione et beati Patri intercessionem omnes Romani uno consilio atque concordia sine aliqua promissione ad pontificatus ordinem elegerint sine qualibet ambiguitate vel contradictione more canonico consecrari, et dum consecratus fuerit legati ad nos vel ad successores nostros reges Francorum dirigantur, qui inter nos et illum amicitiam et charitatem et pacem societate temporibus pie recordationis Caroli avi nostri seu domni Pipplini avi nostri, vel etiam Caroli imperatoris genitoris nostri consuetudo erat faciendi.

Ut autem hoc ab omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ et nostri firmum esse credatur, firmisque per futuras generaliones et sæcula ventura custodiatur, propriæ menis signaculo et venerabilium episcoporum atque abbatum, vel etiam optimatum nostrorum sub iurejurando, promissionibus, vel subscriptionibus pactum istud nostræ confirmationis roboravimus et per legatum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Theodorum nomenclatorem domino Paschali papæ direximus. Ego Ludovicus misericordia Dei imperator subscripsi. Et subscripserunt tres filii ejus et episcopi 10, abbates 8, comites 15, bibliothecarius 1, et mansionarius 1, XCVIII, 682-686, et XCVIII, 579-583.

LUDOVICUS PIUS, imperator. — In nomine Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti. Ego Ludovicus imperator Augustus, statum et concedo per hoc pactum confirmationis nostræ tibi beato Petro principi apostolorum, et per te vicario tuo domino Paschali summo pontifici et universali papæ et successoribus ejus in perpetuum, sicut a prædecessoribus vestris, usque nunc, in vestra potestate et ditone tenuistis et disposuistis civitatem Romanam cum ducatu suo et suburbanis, atque viculis omnibus et territoriis ejus montanis ac maritimis, littoribus ac portibus, seu cunctis civitatibus, castellis, oppidis ac viculis in Tusciæ partibus, id est, Portum, Centumcellas, Chere, Bledam, Maturanum, Sutrium, etc., etc., cum omnibus finibus ac territoriis ad superscriptas civitates pertinentibus, etc., etc., XCVIII, 579-583. — Simili modo per hoc nostræ confirmationis decretum firmamus donationes quas pie recordationis domnus Pipplinus rex avus noster, et postea domnus et genitor noster Carolus imperator beato Petro apostolo spontanea voluntate contulerunt. Necnon et censum et pensionem, seu cæteras donationes, quæ annualim in palatii regis Longolardorum inferri solebant, sive de Tuscia, etc., XCVIII, 583, 584, 585. — Nullamque in eis nobis partem aut potestatem disponendi, vel iudicandi subtrahendi aut minorandi vindicamus, nisi quando ab illo qui eo tempore hujus sanctæ Ecclesiæ regimen tenuerit rogati fuerimus. Et si, etc., etc., XCVIII, 583, 585, 586, 587, 588.

In hoc diplomate Ludovicus Pius non aliquod Romanæ urbis dominium sibi reservavit; nam in hoc apertissime legitur, pontifici jurisdictionem in Romanum ducatum cessisse, sibi tantummodo reservato intercedendi jure pro recurrentibus, atque pro Ecclesiæ defensione, ac tutela, quam iidem reges sibi cum attributis juribus ac privilegiis (patriciatus nempe, seu patronatus), sibi suisque successoribus reservarent, XCVIII, 504, 505.

MATHILDIS comitissa. — *Donatio.* Anno ab incarnatione Domini 1102. Ego Mathildis, Dei gratia comitissam pro remedio anime mee et parentum meorum dedi et obtuli Ecclesiæ S. Petri per interventum domini Gregorii VII, papæ, omnia bona mea jure proprietario, tam quæ tunc habueram quam ea quæ in antea acquisiveram, sive jure successionis, sive alio quocunque jure ad me pertinent. Et tam ea quæ ex hac parte montium habebam, quam illa quæ in ultramontanis partibus ad me pertinere videbantur, omnia per manum domni Gregorii VII, sicut dictum est, papæ Romanæ Ecclesiæ dedi et tradidi, et cartulam inde fieri rogavi. Sed quia cartula nusquam apparet, et timeo ne donatio et oblatio mea in dubium revocetur, ideo ego quæ supra, comitissa Mathildis iterum a præsentis die dono et offero eidem Romanæ Ecclesiæ per manum Bernardi cardinalis et legati ejusdem Romanæ Ecclesiæ, sicut illo tempore dedi per manum domni Gregorii VII, papæ, omnia bona mea tam quæ nunc habeo quam quæ in posterum, Deo propitio, acquisitura sum, et tam ea quæ ex hac parte montium quam quæ in ultramontanis partibus habeo vel habitura sum sive jure hæreditario, sive alio quocunque jure pro mercede et remedio anime mee et parentum

meorum. Quæ autem ista mea bona juris mei superioris dicta cum accessionibus et ingressibus, seu cum superioribus et inferioribus suarum qualiter supra legavi in integro, ab hac die in eadem ecclesia dono et offero, et per præsentem cartulam oblationis ibidem habendam confirmo. Insuper per cultellum, etc., Præsentis cartula oblationis cunctis pertinentibus firma permaneat aique persistat, etc., XCVIII, 651-662.

MELCHIADES, papa. — In epistola quam Hispanis episcopis direxit, eas rogando et obsecrando iussit, ut primo semper omnia diligenter inquirant, et cum iustitia et charitate definiant, neminem ante verum et justum judicium condemnent, nullum suspicionis arbitrio judicent, sed primum probent, et postea charitative sententiam proferant, et quod sibi fieri nolunt, alii non inferant, et episcopos non judicent aut condemnent absque Romanæ sedis auctoritate; quod si fecerint irritum erit et facientes condemnabuntur; quia hoc privilegium ipsi Romanæ sedis a temporibus apostolorum servari statutum est, quia, quamvis conciliorum apostolorum per electio foret, beato tamen Petro concessum est, ut aliis præemeret, et causas et interrogationes, quæ ad querelam venient, prudenter disponderet, CXXIX, 1180.

DAMASCUS (S.). papa. — Hic constituit possessionem Papyrianam territorii Pærentino cum adjacentibus antiquis; possessionem Antonianam in territorio Casin, CXXVIII, 73.

Generatim etiam apud catholicos creditur, quod cum Carolus Magnus donationes fecit Romano pontifici perperum comitatum solum de his ei concessit redditum et quondam census ad bonum spiritualis regiminis (il n'a pas les lut donna qu'à titre de fiefs et pour le bien de ses États, et par ces donations, Rome et contrées données ne cessèrent point de faire partie de son Empire), cum sæpe sæpius dicitur in his concessionibus, servata potestate imperiali.

NICOLAUS III, papa. — Anno 1273. Nonis Junii Nicolaus III suis litteris in-eruit privilegia Ludovici, Ottonis, et Henrici I etque Rudolpho transmisit: « Ne, aies, per hæc nos aliquid novum petere, vel a tuis prædecessoribus imperialibus Romanis insolitum existimes posulare, ad tuam conscientiam plenius sereneandam qualiter illa certi prædecessores tui Romani imperatores expresserunt, qualiter illa ad Romanam Ecclesiam pertinere sub expressis terrarum distinctionibus declarant, tibi de verbo ad verbum tenores privilegiorum ipsorum imperatorum, sicut in archivis Romanæ Ecclesiæ reperimus sub bulla nostra transmittimus. »

Multa etiam Conrado minoris Rudolphi oratori communicavit, regi eidem Romanorum ad plenioram fidem referenda. Præterea formam ei præscripsit alii litteris qua uti deberet in privilegio. Etenim quæ a Rudolpho legatis Lugduni ann. 1274 et quæ anno 1275 ab ipso Rudolpho Lausannæ erat adhibita coram Gregorio X, quia civitates, exarchatus nominatim haud recensebat, causa erroris fuerat ea siquidem juxta ejus ætatis morem ecclesiasticas ditiones ita exprimebat. « Ad has pertinet tota terra, quæ est a Radiconfano usque Cepuranam, marchia Anconitana, ducatus Spoletanus, terra comitissa Mathildis, comitatus Brittenorii exarchatus Ravennæ, Pentapolis, Massa Trabaria cum adjacentibus terris et omnibus aliis ad Romanam Ecclesiam pertinentibus. »

Nicolaus igitur III inter Mathildis et Pentapolis, hæc adjungenda transmisit: « Civitas Ravennæ et Emilia, Dobium, Cesena, Forampopuli, Forumlivii, Faventia, Imola, Bononia, Ferrara, etc. » Et post alia multa: « Omnia igitur supradicta tam propriis seu specialibus provinciis, terrarum, civitatum, atque locorum expressa vocabulis, quam etiam non expressa et quæcunque alia pertinent ad Romanam Ecclesiam de voluntate et conscientia, consilio et consensu principum imperii libere illi dimittimus, renuntiamus et restituiamus; ne non ad omnem scrupulum removendum, prout melius valet et efficacius intelligi, de novo concedimus, confirmamus et donamus, ut sublata omni contentione et dissensione materia firma pax et plena concordia inter Ecclesiam et imperium perseveret, XCVIII, 863.

ORDERICUS VITALIS, monachus. — Anno ab incarnatione Domini 1084, Henricus Teutonicus rex, Saxones, Alemannos et alias gentes convocavit, Italiam violenter ingressus, Romam obsedit et expugnavit, Gregorium VII de sede apostolica expulit, et Wilbertum, Ravennatum metropolitam et nefarie subrogavit. Tunc Gregorius Beneventum secessit, et maxima dissensio in urbe orta est, quæ magnum illis Ecclesiæ detrimentum generavit, et ad multorum perniciem diu permansit.

Gregorius qui Hildebrandus, in baptismo dictus fuerat, zelo veritatis et iustitiæ inflammatus, omne scire

arguebat, nullique contra rectitudinem pro timore seu favore p̄rebat. Inde persecutionem et exilium ab indomitis et jugo Domini contrariis pertulit, nec tamen ab eis qualibet arte vinci usque ad mortem potuit. Henricum ergo sæpe admonuit, corripuit, ad postremum excommunicavit, quia divine legis erat prævaricator incorrigibilis. Nam princeps præfatus uxorem suam reliquit, et sordidis adulterii voluptatibus, ut porcus luto gaudens, inhæsit. Idem rex sæpe procures suos, quorum uxores, seu filias, seu prædâ concupiscebat, ad curiam suam fraudulentè accersebat, et occultè præmissis satellitibus suis, in via securos perimebat. Gregorius papa Henricum sapienter admonitum, et in facinoribus pertinaciter resistentem, iudicio synodi excommunicavit, et sub anathemate obduratum potestate regni damnabiliter usurpata exspoliavit, et Conradum comitem auctoritate apostolica per plurimorum manus præsulum in regem consecravit. Privatus itaque Henricus per unum annum, in domo propria confectus, et comitatu quem hæreditario jure a parentibus successerat potitus deituit. Sed auxilia multa, sumpptibus de thesauro, quem copiosum olim congesterat, dapiliter datis, procuravit. Deinde multis milibus complicum aggregatis, commune decretum contempsit, publicus hostis rebellavit, contra Conradum regem pugnavit, ipsamque dejectum jugulavit, et exercitum ejus varia clade quassavit.

Henricus itaque, hac victoria elatus, imperium quod miserat invasit, rebelles coercuit, magnisque sibi viribus adactis, Romam obsedit, totumque conatum contra Gregorium papam exercuit. Inquirentibus vero cur tam horrenda contra caput Ecclesiæ præsumperat, hæc tantæ discordiæ causam inter se et papam esse, cum cachinno assererat quod medicus ægrotum nimis acriter curare impatientem nisus fuerat.

Obsidionem ergo validam rex effrenis Romæ applicuit, Romanos minis et viribus terruit, muneribus et promissis lenivit, et his modis cives alliciens, urbem obtinuit. Deficientibus itaque Romanis, Gregorius papa Apuliam expetivit, ibique a Normannis honorifice susceptus, quatuor annis habitavit, et man-lata vitæ filius Ecclesiæ propius finem laborum peregit. Tunc Henricus Augustus Wilbertum Raveannatum metropolitanum, quem Clementem nuncupaverunt, in ovile Domini contra fas intromisit, et hac de causa gravis in mundo et diutina dissensio multos duplici morte multavit. Mediolanenses et Moguntii et multi alii, qui Wilberto favebant, Gregorianos omnes anathematizabant, et armis quoque crudeliter impugnabant. Contra Gregorius cum suis errantibus Wilbertinis ad unitatem Ecclesiæ revocabat, et redire contentantes secundum jus ecclesiasticum excommunicabat.

Tunc legati Romanorum venerunt cum litteris apostolicis ad Robertum Wiscardum, qui ex omni ducatu Apuliæ et Calabria fortem exercitum Normannorum et Longobardorum contraxerat, ad auxilium ejus pro papa Gregorio contra Henricum Alemannorum regem imploraverunt. Robertus primum anxius, ait tandem : « Semper ob-orandæ Deo, qui per commune Ecclesiæ catholicæ pacem alloquentur, oportet. Auxiliante Deo, jussioni papæ obediām. »

Post hæc verba bellicosus miles cum paucis commilitonibus mare mox ingressus est, duoque ducente in Apuliam profectus est; et inde assumptis armatorum centibus Romam aggressus est. Henricus imperator, ut comperit quod Robertus dux Constantinopolitanum imperatorem jam superavisset, valde timuit, et occiduas regi sui partes repetiit. Atamen appropinquanti Roberto, turgentibus Romani conveuerunt, et cum armis obviam processerunt. Sed repulsi sunt, et Robertus ferro et flamma sibi aditum Romæ patefecit, nec ullus civium postea contra eum mutire ausus fuit. Deinde pervenienti ad turrim Crescentis papa cum clero obviam exiit... Iratum diem contra Romanos papa lenivit, acceptoque consilio, de turre Crescentis cum clero sequaci exiit, et constanti duce cum valida manu ductus Albam adivit. Hanc itaque urbem Ascanius Julius Æneæ filius condidit, et Constantinus Augustus sancto Silvestro papæ dedit. Dux autem apostolica benedictione accepta, iter ad mare acceleravit et trans pontum coetus suos festinantes, ut eis juraverat, expetivit, CLXXXVIII, 516, 517, 518, 521, 522, 523, 524.

OTTO, imperator. — De regalibus beato Petro concessis. Otto I imperator confirmat ditiones et civitates Ecclesiæ Romanæ a prædecessoribus suis factas nonnullasque addit : In nomine Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti, ego Otto Dei gratia imperator, una cum Ottone glorioso rege filio nostro, divina ordinante providentia spondemus atque promittimus per hoc pactum

confirmationis nostræ tibi beato Petro, principi apostolorum et clavifero regni celorum, et per te vicario tuo domno Joanni summo pontifici XII, papæ, sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate ac ditione tenuistis et disposuistis, civitatem Romanam cum ducatu suo et suburbanis suis, atque viculis omnibus, et territoris ejus montanis ac maritimis, littoribus ac portibus seu cunctis civitatibus, castellis, oppidis ac viculis Tusciæ paribus, id est Portum, Centumcellas, Cerem, Bledam, Marturanum, Nepem, casellum Galien, Orem, Pollimartium, Ameriam, Tudam, Perusiam cum tribus insulis, etc., etc., XCVIII, 804, 805, 806. — Insuper tibi offerimus, beate Petre apostole, vicarioque tuo domno Joanni papæ et successoribus ejus pro nostræ animæ remedio, nostrique filii et nostrorum parentum de proprio regno nostro civitates et oppida cum piscariis suis, id est Reatem, Amiternum, Furconem, Nursiam, Balnam et Marsim et alibi civitatem Terranum cum pertinentiis suis. Has omnes suprascriptas provincias, urbes, etc., ecclesiæ tuæ jam diu, beate Petre apostole, et per te vicario tuo, Joanni summo pontifici, ejusque successoribus usque in finem sæculi eo modo confirmamus, ut in suo delineant jure, principatu atque ditione. Simili modo per hoc nostræ delegationis pactum confirmamus donationes quæ piæ recordationis domnus Pippinus rex, et postea domnus Karus excelentissimus imperator beato Petro apostolo spontanea voluntate contulerunt; necnon et censum vel pensionem quæ annualim in palatium regis Longobardorum inferri solebant, sive de Tuscia, sive de ducatu Spoletano, sicut in suprascriptis donationibus continetur, et inter sanctæ memoriæ Adrianum papam et domnum Karum convenit, quando idem pontifex eidem de his ducatibus præcepit confirmavit, salva super eisdem ducatu nostra in omnibus dominatione et illorum ad nostram partem subjectione inde apparet quod cæteræ omnes ditiones erant supremi juris pontificum cum quadam conditione huic parti imponantur; quæ ut alia videnda, XCVIII, 806, 807, 808, 809, 810.

PHILIPPUS PULCHER, rex Francorum. — Si le règne de Philippe le Bel occupe une place à part dans l'histoire de la France au moyen âge, c'est qu'à ce règne appartient la tentative à la fois la plus astucieuse et la plus hardie pour s'affranchir de toutes les lois, soit qu'elles reposassent sur des liens sacrés, soit qu'elles dussent leur origine au droit traditionnel de la nation. A cette époque nous voyons la royauté lutter contre la papauté pour ne rien reconnaître au-dessus d'elle, suite un avertissement donné au nom de Dieu, puis combattre les grands vassaux, afin de ne plus trouver d'égaux à ses côtés.

Gui de Dampierre, comte de Flandre, fut le représentant le plus illustre de la résistance des grands vassaux. Celle de l'autorité religieuse fut revendiquée par l'Ordre de Cîteaux. Il y avait relation, amitié et souvenirs de part et d'autre dans l'esprit d'opposition aux idées du temps, pour rester unis chacun dans son ordre, religieux ou civil.

Au mois d'octobre 1285, date de l'avènement de Philippe le Bel, quoique éloigné du moment où le roi de France conquerra violemment le comté de Flandre à Gui de Dampierre, etc., nous voyons poindre sur le trône la soif la plus insatiable et la plus démesurée du pouvoir. Philippe le Bel veut des dîmes, l'Ordre de Cîteaux, quoique par anciens privilèges dispensé d'en payer aucune, paye les siennes, avec quelque composition toutefois. En 1292, Philippe le Bel réclama à l'Ordre de Cîteaux une ancienne dime qui lui avait été imposée par Grégoire XV pour le roi de France, il y avait dix-sept ans. L'abbé de Cîteaux réclama... en 1294. Cependant sur la demande de Philippe le Bel, l'Ordre de Cîteaux lui accorda une dime de deux années pour préserver des horreurs de la guerre et des vexations des Anglais les monastères, etc... Par le moyen de cette dime les Anglais sont repoussés. Mais Philippe a toujours besoin d'argent. Gui de Dampierre est conduit prisonnier au Louvre, et des impôts extraordinaires sont imposés par Philippe le Bel sur les biens meubles et immeubles, soit des clercs, soit des laïques. Toute la France s'en émeut. Ici l'Ordre de Cîteaux prit le premier la défense des immunités ecclésiastiques, alléguant que par privilèges des papes, ils étaient exemptés de ces sortes d'impôts imposés par l'autorité royale. Qu'en cette circonstance l'Ordre de Cîteaux ait compris la gravité de la situation en s'opposant ouvertement aux volontés de Philippe le Bel; qu'appelé à choisir entre le devoir qui parlait à sa conscience et le péril qui menaçait sa personne et ses biens, il ait courageusement préféré la

perfi, on ne peut en douter. Déjà, en 1128, cet Ordre avait montré une semblable fermeté envers Louis VI. Donc en 1296, un chapitre général fut convoqué. On répondit d'abord à la monition qui avait été adressée par un prélat, ami de Philippe le Bel, qui était Pierre Barbet, archevêque de Reims, que l'Ordre de Cîteaux était prêt à se soumettre à toutes les taxes qui seraient établies à raison de ses biens ou pour la défense de la patrie, mais qu'il repoussait énergiquement les impôts extraordinaires que le siège pontifical n'avait pas approuvés.

« Jura (disent-ils) maxima dono Dei hominibus a superna clementia sunt collata, sacerdotium videlicet et imperium. Istud præstat divinis, imperium autem humanis præstat. Alibi vocatur duo luminaria magna, sicut sol et luna ita ut luminare majus sit jurisdictioni spiritualis et luminare minus jurisdictioni temporalis; et sicut aurum est pretiosius plumbo et sol luna nobilior, ac divina terrenis nobiliora seu digniora, sic sacerdotalis dignitas excedit regalem, et minor non habet judicare majorem nolentem et invitum. Rex ergo sacerdotes invitos et recusantes, cum suo imperio non subsint, ad subventionem compellere non habet; cum res ecclesiasticæ sint mortificatæ et a temporali jurisdictione exemptæ, et dicit subventio naviter sapial decimas de quibus rex se non habet intrinsece. præterea si ad dictam subventionem tenerentur sacerdotes et clerici, conferrentur cæteris hominibus deterioribus conditionis, et sequeretur inextinguibile vitium, quod sub rege christianissimo sacerdotibus durius tractarentur quam sub rege Pharaone, sub quo, omnibus servituti subjectis, soli sacerdotes et eorum bona erant libertate donati. »

Voilà donc que le chapitre de Cîteaux ose dire à l'archevêque de Reims que Philippe le Bel se montre plus dur que Pharaon; il le répète dans la mémorable protestation qu'il adressa à Rome. Le légat du Pape en France convoque un concile à Paris, le 22 juin 1296; le clergé se plaignait quelque peu des procédés de Philippe le Bel. Mais avant que Boniface VIII le souverain pontife eût reçu les décisions de ce concile, fit droit aux plaintes de l'Ordre de Cîteaux, en frappant d'interdit Pierre Barbet, archevêque de Reims, et en publiant le 18 août 1296 la célèbre bulle « Clericis laicos. » On sait que Boniface VIII y prononçait l'excommunication des clercs qui paieraient les dîmes sans l'assentiment préalable du pape, et la bulle « Clericis laicos » fut confirmée par la bulle « Ineffabilis amoris, » où Boniface VIII reprochait au roi de France d'avoir perdu un bien précieux, c'est-à-dire l'amour de ses sujets, et annonçait qu'il était prêt à souffrir les persécutions, l'exil et même la mort pour la liberté de l'Eglise.

La réponse de Philippe le Bel commençait par ces mots : « Antequam essent clerici, rex Francie habebat ensoliam regui sui, » et ce qui suivait était de ce genre et dans le même ton. Philippe le Bel à force d'intrigues rendit timide Boniface VIII qui naguère était si fier dans ses Bulles, « Clericis laicos, » etc... Sur une députation de 23 prélats dévoués à Philippe le Bel Boniface VIII tomba désarmé; il se plaignait vivement même de la défection de Gui de Dampierre, duc de Flandre, et il offrait au roi de France tous les biens de l'Eglise et sa propre personne, etc. Dès ce moment la réconciliation du pape et du roi de France est complète. Des impôts à percevoir sont permis par le pape à Philippe le Bel.... etc.... Le grand accord existe entre tous....

Mais l'Ordre de Cîteaux fait le récit le plus navrant de la triste position par la levée incessante de dîmes sur dîmes qui l'opprime. Le duc de Flandre voit également la main de Philippe le Bel s'appesantir sur lui. La saisie du comté de Flandre est prononcée à deux reprises. Gui de Dampierre, comte de Flandre, porte ses plaintes au pape. Boniface VIII se fit remettre, en recevant toutes ces nouvelles, une déclaration par laquelle les fils du comte de Flandre lui reconnaissent le droit de prononcer souverainement sur leurs réclamations et sur leurs griefs. Le pape prononce au palais de Saint-Pierre la sentence d'arbitrage qu'il a refusé d'ajourner plus longtemps. Cette sentence arbitrale du pape ne renfermait aucune réserve en faveur du comte de Flandre.... l'affaire était comme interjetée, pour apaiser plus tôt toutes les difficultés.... Gui de Dampierre réclame plus fort que jamais la protection d'Edouard Ier, roi d'Angleterre, pour que justice lui soit rendue de Rome.... Mais de nulle part il n'y a pour lui de réponse favorable. L'influence de Philippe le Bel domine fortement à la cour de Rome dans cette affaire de Gui de Dampierre. Enfin c'est au moment où la cause du comte de Flandre, Gui de Dampierre, paraît à jamais perdue, que l'on voit

poindre les difficultés qui doivent séparer Boniface VIII du roi de France.

Après de grandes discussions politiques, l'alliance de Boniface VIII et de Philippe le Bel se rompit sans retour.

Au moment où Boniface VIII refuse à Philippe le Bel d'approuver un traité qu'il vient de faire avec Albert d'Autriche, les ambassadeurs flamands à Rome, comprenant admirablement la situation des choses, prennent l'initiative de la grande lutte qui se préparait; ils invoquent les droits de la Flandre opprimée, comme le champ le plus noble et le plus légitime où la souveraineté pontificale réunissant le pouvoir temporel au pouvoir spirituel pût combattre les injustices et les usurpations du roi de France. Le Mémoire qu'ils soumirent au pape dans ce but est l'un des documents inédits qui répandent le plus de lumières sur l'histoire des dernières années du pontificat de Boniface VIII.

Ce Mémoire commence par faire le récit le plus navrant des misères où se trouve la Flandre par suite des vexations, tortures de toute espèce qu'y exerce Philippe le Bel qui, non content de se venger sur Gui de Dampierre, comte de ces provinces, s'en prend encore à ses sujets.... Le Mémoire rappelle que Philippe le Bel a refusé en conciliation de se rendre à l'appel que lui avait notifié le Saint-Siège; qu'il a rompu des traités jurés avec serment avec le roi d'Angleterre pour traiter amiablement avec le comte de Flandre; et finit par conclure qu'au moment présent il n'y a plus de juge à chercher pour cette grave affaire qu'auprès du Saint-Siège apostolique, regardé justement seul juge compétent en pareille matière.

Quod autem sanctissimus Pater pontifex sit iudex in præmissis competens, et non alius, probatur.

1° Quia idem summus pontifex iudex est omnium tam in spiritualibus quam in temporalibus, inter illos qui alios habent iudices sæculares. Est enim Christi omnipotentis vicarius...., et plena est sibi hujusmodi vicaria commissa, quæ explicite et expressim commissa est suis successoribus in persona Petri; idem est successor per omnia jura terreni et celestis imperii : « Quodcumque ligaveris, » etc.; et juxta illud : « Ecce duo gladii, » etc., et juxta illud : « Constitui te super gentes, » Et quoniam reges temporales exerceant jurisdictionem, et homines subditi sint regi tanquam præclementi et ducibus ab eo misis, hoc tamen datum est a Petro, et concessum a Deo, summo principie, cujus Dei, non pueri hominis, ipse pontifex vices gerit in terris; et sic cum omnis potestas a Domino Deo sit, apparet quod jurisdictioni quorumlibet, tam temporalium quam spiritualium, sibi sicut soli vicario ejus, plenarie sit data, et sicut dominus papa non perdit ordinariam jurisdictionem, si prælaturam, ecclesiasticam committit alicubi, sed adiri potest per simplicem querelam ab omnibus, ut dicunt jura, sicut et in aliis potestatibus erit, quia ab ipso sunt, quia sive lex dat hereditatem, sive datam approbat, dare videtur, juxta illud divinum : « Per me reges regnant, » etc. De hac summa et plenissima potestate, quia residet in summo pontifice, nulla debet esse dubitatio apud quoscunque fideles.

Secunda ratio est quod contra illos qui iudices non cognoscunt, sine hæsitacione aliqua erit iudex summus pontifex, unde imperatore, quo nullus inter principes sæculares est superior iudicat et deponit summus pontifex. Rex etiam Franciæ qui nullum superiorem recognoscit, per venerabilem tamen pontificem iudicatur et deponitur propter demerita. Et ideo de Romano pontifice dictum est : « Constitui te super gentes et regna, » et iudicem eum esse oportet ita super magnum sicut super parvum, et aliquis potest esse acephalus qui non supra se pudicem habeat constitutum; alias perirent jura et iustitia, si non esset qui ea redderet.

Tertia ratio est, quia jam comes ad hanc sedem legitime appellavit, cum de jure constet quia omnis oppressus libere appellare potest ad Romanam sedem. Deficit autem in proposito casu iudex, quia rex superiorem non cognoscit....

Quarta ratio est quia notorie et patenter peccavit rex Franciam in comitem, et notum est quod ad summum pontificem spectat quemlibet corripere de peccato....

Quinta ratio est propter sacrilegium commissum in executione ecclesiasticarum, occisione clericorum et religionum, quod crimen ecclesiasticum est et coram iudice ecclesiastico debet tractari; præterea quod pro filia comitis detenta specialiter est implorandum iudicium ecclesiasticum ratione pietatis et libertatis cui favent jura, et maxime, si nubere intendat, ponenda est in loco tuto et securo, ne per timorem dicat sibi placere quod odit....

Sexta ratio est, quia antequam ad tot et tanta illicita procederet dominus rex contra comitem, et inceperet domino comiti injuriari et super ipso comitatu, comes requisivit sibi per regem concedi iudicium parium, quod in hoc erat competens, quod idem rex sibi facere denegavit, pluries requisivit, et licet aliquando promississet servare iustitiam per iudicium parium, tamen ad ultimum id ei denegavit, et ideo successit iustitia ecclesiastica, et ipse rex, iure quod habebat in comitatu ratione feodi fuit privatus, nec potest dominus rex dicere se iudicem super his, quia in causa sua iudex esse non potest.

Imploratur ergo iudicium contra reges et suos, etc... Similiter dominus papa noster potest regem Francie compellere ad pacem cum comite.... hoc docuit semper ille summus magister et verbo et opere, qui semper dicebat : « Pax vobis, pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. » Quam verba sunt attendenda, quia mandatum important, quod exsequendum est per vicarium, et huiusmodi hereditas relicta non est refutanda, nec negligenda, sed manu tenenda et approbanda.

On ne peut douter combien agréablement fut reçue à Rome cette déclaration solennelle où l'on invoquait l'autorité pontificale placée par Dieu au-dessus de toutes les nations et armée des deux glaives trouvés à la montagne des Oliviers, c'est-à-dire de la puissance spirituelle et de la puissance temporelle, non-seulement comme l'unique refuge des opprimés contre les princes qui ne reconnaissent aucun juge au-dessus d'eux, mais aussi comme le pouvoir suprême investi du droit de déposer le roi de France et l'empereur. Bientôt ce Mémoire reçut une éclatante sanction. Le pape parut au milieu du grand jubilé de l'an 1300 avec les doubles insignes de l'autorité spirituelle et temporelle et répétant à haute voix : « Ecce duo gladii ; hic vides, o Petre, successorem tuum ; tu, salutaris Christe, cerne tuum vicarium. » Toute l'Europe était accourue à Rome et le nombre des pèlerins qui se pressaient aux portes des saintes basiliques avait effacé les plus pompeux souvenirs de la cité, deux fois reine du monde. C'était à la fois la manifestation d'un immense enthousiasme religieux et la manifestation de la puissance dont l'autorité pontificale restait armée aux yeux des peuples.

Boniface VIII a envoyé l'évêque de Pamiers ordonner au roi de France de rendre la liberté à Gui de Dampierre ; mais Philippe le Bel ne répond qu'en jetant dans une prison le légat du pape, etc... Boniface VIII, en même temps qu'il accueillait les plaintes du comte de Flandre, se souvient des plaintes non moins vives et non moins fréquentes de l'Ordre de Cîteaux. Le 4 décembre 1301, il suspend tous les privilèges accordés au roi pour la levée des dîmes. Le lendemain deux autres bulles sont publiées. Par la bulle « Ausculta filii », il expose la puissance dont il est dépositaire, comme vicaire de Jésus Christ, comme successeur de saint Pierre : « Constituit nos Deus super reges et regna ad evellendum, destruendum, dissipandum atque edificandum sub ejus nomine et doctrina. Filii charissime, nemo tibi suadeat quod superiorem non habes. » Mais il ne faut pas croire, comme l'ont trop souvent répété les historiens modernes, que la papauté dût être aux yeux de Boniface VIII la réunion, ou pour mieux dire, la confusion des deux pouvoirs exercés simultanément. Boniface VIII disait lui-même qu'on ne pouvait lui attribuer une si grande ignorance ou un si grand aveuglement que de ne pas connaître la séparation des deux pouvoirs : « Scimus quod duo sunt potestates ordinatae a Deo. Quis ergo debet credere quod tanta fatuitas, tanta insipientia fuerit in capite nostro. » L'empereur et les rois exerçaient seuls la puissance temporelle ; à eux l'usage, l'action, le domaine des faits. Le droit, toutefois, restait subordonné à l'autorité spirituelle, appelée à distinguer ce qui était juste de ce qui était injuste, et investie d'une juridiction incontestable, *radice peccati*, soit qu'il convint de rappeler un chrétien obscur à la pénitence, soit qu'il fallût briser la couronne des princes les plus puissants. Cette théorie s'appuyait sur ce principe alors universellement admis, que la société reposait sur la religion, celle-ci était à la fois modératrice pour les princes et protectrice pour les peuples, à qui elle offrait l'égalité vis-à-vis du tribunal suprême qui représentait sur la terre celui de Dieu.

La bulle « Ausculta, filii » offre d'ailleurs un intérêt tout spécial pour les questions précédemment discutées, les deux griefs qui s'élevaient contre le gouvernement de Philippe le Bel, savoir : d'une part, l'oppression de Gui de Dampierre, c'est-à-dire celle des grands vassaux ; d'autre part, l'oppression du clergé et des ordres religieux. La bulle « Ausculta, filii », parvenue au roi, fut publiquement brûlée, par son ordre, le dimanche 11 février,

1301 : « Combustae sunt apostolicis litteris, in quibus regis et magnatum praesentia ; quod a illo heretico, pagano aut tyranno legitime esse factum. » Les états-généraux sont convoqués par le roi pour le 10 avril 1301. Un Mémoire plus ou moins respectueux est adressé au pape ; le clergé même y adhère. Boniface VIII répondit soit directement, soit par la bouche des cardinaux, aux plaintes des trois ordres dont se composaient les états-généraux. En ce même temps il donne une grande bulle qui défend aux évêques de quitter dorénavant leurs diocèses. Au mois d'août un grand consistoire se tient à Rome, présidé par le pape, en présence de l'évêque d'Auxerre, envoyé du roi et des députés du clergé. — Boniface VIII avance en propres termes qu'il avait le droit de déposer Philippe le Bel, et sembla prédire très-prochainement la défaite de l'armée française sous les remparts de Courtrai, dont la nouvelle arriva peu de jours après ce consistoire, et le triomphe dès lors de la Flandre, qui amena l'insurrection du Languedoc.

Boniface VIII avait convoqué un concile à Rome, en novembre 1302. Malgré les menaces de Philippe le Bel, on y vit 4 archevêques, 50 évêques et abbés supérieurs de divers monastères, tels que Cîteaux, Cluny, etc. De suite après leur départ, Philippe le Bel donna à ses baillis l'ordre de prendre possession des biens des prélats et des abbés qui s'étaient rendus à Rome. Cette mesure paraît avoir été principalement dirigée contre l'Ordre de Cîteaux. Au même moment, l'évêque de Tournai, obéissant aux instructions secrètes de Philippe le Bel, ordonnait à toutes les autorités ecclésiastiques de la Flandre de cesser les fonctions de leur ministère.

Dans ces conflits incessants, le 14 juin 1303, dans une assemblée convoquée à l'église de Notre-Dame, Philippe le Bel reçoit, non plus comme roi, mais comme champion de la foi et défenseur de l'Eglise (Henri VIII invoqua aussi ce titre au xe siècle) l'acte d'accusation où Guillaume de Plasian reprochait au pape d'avoir voulu réunir la puissance temporelle et la puissance spirituelle. Les députés des trois ordres de l'Etat entendirent l'énumération de tous les chefs d'accusation, la plupart si infâmes qu'on ne peut les reproduire. Puis Philippe le Bel, petit-fils de Louis IX, dont ce même Boniface VIII avait proclamé la béatification, déclara que bien qu'il eût voulu, fils respectueux, cacher au peuple la nudité de Noé, il se trouvait obligé, par la conscience, de déferer au vœu formé par Guillaume de Plasian pour la convocation d'un concile qui jugerait le pape. Les évêques présents adhérèrent après un peu d'hésitation. Une seule voix s'était élevée avec courage pour défendre l'honneur de la papauté et pour protester contre l'usurpation sacrilège des droits et des libertés de l'Eglise ; ce fut celle de l'abbé de Cîteaux. Le roi l'en punit ; il fut traîné aux tours du Châtelet. Boniface VIII voulut honorer la dévotion de cet abbé, Jean de Pontoise ; il lui accorda deux privilèges qui passèrent à ses successeurs : le premier était de sceller en cire blanche, le deuxième était de placer sur son sceau l'image du pape assis dans la chaire de saint Pierre et revêtu des ornements pontificaux. Boniface VIII expliquait ce privilège par ces paroles mémorables adressées à Jean de Pontoise : « Mecum sedisti, mecum sedebis. »

Boniface VIII ne vécut plus que peu de temps après ces faits. Ses contemporains l'avaient accusé d'ambition et d'avarice, il s'était réhabilité aux yeux de la postérité en offrant au martyre un front chargé de 86 années. A peine la tombe est-elle ouverte pour lui, que le comte de Flandre et l'abbé de Cîteaux l'y anivrent. Il semble que le dernier représentant de la puissance temporelle de la papauté ait entraîné avec lui les derniers représentants de la puissance des grands vassaux et des ordres religieux.

Pour Philippe le Bel, il faut descendre jusqu'aux dernières années de sa vie pour trouver les traces d'une réparation dictée, soit par le remords, soit par la crainte d'une insurrection générale ; il n'avait pu cesser de molester l'Ordre de Cîteaux et les autres par des dîmes les plus vexatoires ; on en voit une biennale imposée en mai 1301, et une autre dime d'un cinquième, faite en 1305. Enfin un document conservé aux archives de Lille nous apprend que le roi exempta au mois de septembre 1312 l'Ordre de Cîteaux de toutes les dîmes qui pourraient être levées à l'avenir. C'était un peu tard, car déjà en 1303, on lit dans les statuts de cet Ordre. Cum ordos in magnis debitis, et diversis creditis tibus obligatus. Et le 20 mars 1313 il annonce dans une lettre qu'il veut venir en aide à l'abbaye de Clairvaux, jadis si célèbre par la pompe et l'éclat des cérémonies religieuses mais déjà menacée d'une ruine complète. Monaste-

rum inter cætera monasteria præclarum et nobile, tot et tantorum opere debitorum opprimitur, quod nisi de cæteri remedio providetur, eidem monasterio servitutes per loca varia dispergere miserabiliter oportebit; et per consequens in eo divinum officium, quod ibidem hæcenus tam devote, tamque solemniter celebratum existit, omnino destrui, ipsumque monasterium ad irreparabiles desolationis miseriam devenire.

Et c'est Philippe le Bel lui-même, qui, avant de mourir, traçait ainsi la triste histoire de son règne!!! C'était la même plainte suprême et prolongée « senio et ægritudine longa tracti. » qu'était vraie pour l'abbé de Cîteaux, l'abbé de Clairvaux, pour le comte de Flandre et pour le pape. Telle était l'histoire triste et malheureuse de la fin du XIIe siècle, de ce siècle remarquable entre tous ceux du moyen-âge par sa science et sa gloire, ses vertus et son génie, CLXXXV, 1833-1920. (*Études sur l'histoire du XIIe siècle, ou Recherches sur la part que l'Ordre de Cîteaux et le comte de Flandre prirent à la lutte de Boniface VIII et de Philippe le Bel*, par Kervyn de Lettenhove.

PLACIDUS, ignotæ sedis episcopus. — « Qua in re potestatem in Ecclesia terreni principes habere debeant. » Qua in re intra Ecclesiam terrenæ potestates locum habere debeant, et utrum sua auctoritate, an illius evocatione, notandum ex verbis S. Gregorii dicentis : « Sancta Ecclesia ad pravum hominum, qui humiles prebent, duritiam dissolvendam, nonnunquam, quia propria virtute non sufficit, terreni principis opitulationem quaerit. Quod dum terreni principes agunt, non sibi, sed Deo deserviunt. In electione igitur pastorum sanctæ Ecclesiæ tunc vires suas exercere, ut Deo deserviant, terreni principes debent, cum de electione, ut asolet, inter partes discordia nascitur, et imperio sacerdotum compesci non potest, tunc iudicium sacerdotum juvare et pravos homines insectari omnimodis debent. Quod etiam ipsa apostolica sede legitimus, ubi dum dissidentes populi dios ordinasset Eulalius et Bonifacium rogati a sacerdotibus et populis catholicis, Placidus Augustus cum filio suo Bonifacium statuerunt; Eulalius vero de Urbe expulerunt. Sed pro hac re non Ecclesiam suo iuri subdidit, sed magis ei servitium suum dederunt; quia postmodum in electione Romani pontificis nulum jus quaesierunt. Simili etiam modo in episcopis et abbatibus catholici imperatores facere debent, si ab Ecclesia evocati fuerint. Si vero Romanus imperator catholicus non fuerit, non modo ejus adiutorium Ecclesia querere non debet, sed magis contraire in omnibus. Quod si in tantum superbiert, ut alium quasi virtute vel auctoritate sua episcopum Romæ ordinari faciat, non ipse habendus est episcopus, sed magis ille, quem catholica Ecclesia sibi elegit. Imperatori autem hoc agenti omnes catholici, Deum timentes, non solum non servire, sed etiam ut præsentem, resistere debent, scientes pro hoc se mercedem æternam a Deo suscepturos, si illud caste et zelo Dei faciant, sicut e contrario peccatum, si negligant.

« De Gregorio VII, papa. » Hujus rei moderum temporis exemplum habemus, quia cum Romanus imperator, catholice fidei resistens, suum episcopum ibi misisset, omnes catholici eum respuentes anathematizaverunt; Gregorium vero VII catholicæ ordinatum dilexerunt, et cum B. Petri vicarium confessi sunt. Cujus doctrinam Deus etiam post mortem ejus confirmans, portas inferi sua Ecclesiæ prævalere nequaquam permisi, CLXIII, 668.

« Quia non solum nobis, sed etiam imperatori præstamus, si ei ad malum non consentiamus. » Beatus Ambrosius, cum vasa Ecclesiæ traderet compelleretur, ait (Serm. contra Auxent. XVI, 1007-1008.) : Ego, si de me aliquid compelleretur et posceretur, aut si fundus, aut domus, aut aurum, aut argentum, id quod mei juris esset, libenter offerrem. Templo Dei nihil possum decerpere, nec tradere. Nihil custodiendum, non tradendum acciperem. Deinde consulere me etiam imperatoris salutem, quia nec mihi expediret tradere, nec illi accipere. Accipiat autem a voce liberi sacerdotis : si vult sibi esse consultum, recedat a Christi injuria. Plena sunt hæc verba humilitatis, ut arbitror, plena affectus eius quem imperatori debet sacerdos. « Nunc ista consideremus, et sequentes exemplum sancti Patris Ambrosii, absit ut valemus hereditatem Christi, absit ut tradamus hereditatem beati Petri apostoli, cui Christus dicere dignatus est : « Tibi dabo claves regni cælorum. » Qui hanc hereditatem, jubente Salvatore, omnibus suis successoribus in perpetuum tradidit, ipse Petrus et omnes præsules, Patres nostri, Spiritum sanctum episcopis tradentes, baculum et anulum eis dederunt, ut per corporale signum, veritatem atque demonstrarent. Nunc autem absit ut

laici et sæculares, vanæ gloriæ servitutes et avaritiam, quod spiritale est, nostra permissione tradere audeant. Quid enim eis superest, nisi ut manus imponant? Quod si hoc non opere solum, sed et verbo ipso nefas esse creditur, quanto magis a tanta nequitia cessandum est! Valde enim tenendum est quod idem beatus Ambrosius subsequitur et dicit : « Christus templum suum ingreditur, et flagellum prendit, et eiecit de templo nummularios. Non patitur namque in suo templo esse eos qui vendunt cathedras, non patitur in suo templo pecunie esse vasa culos. Quid sacræ cathedræ, ni honores? Qui sunt columbæ nisi simplices mentes fidelium, vel animæ fidem candidam et puram sequentes? Ergo ego inducam in templum quem Christus excludit? Jubet enim exire, qui dignitates vendit et honores; jubet enim exire qui vendere vult simplices mentes fidelium, CLXIII, 678, 679.

RUDOLPHUS rex Romanorum. — *Diploma*. Sanctissimo in Christo patri et domino Nicolao papæ III, Rudolphus Dei gratia Romanorum rex semper Augustus, ad perpetuam rei memoriam. Summa reipublice utilio de stirpe duarum rerum sacerdotii et impetii divini institutione proveniens, vimque suam exinde muniens, humanum genus salubriter gubernavit in posterum, et regem Deo propitio in æternum. Hæc sunt duo dona Dei, maxima quidem in omnibus a superna collata clementia, videlicet auctoritas sacra pontificum et regalis excellentia potestatis. Hæc duo Salvator noster mediator Dei et hominum Jesus Christus sic per seipsum actibus propriis et dignitatibus distinctis exercuit, ut utraque ab ipso, tanquam ex uno eodemque principio manifeste procedere omnibus indicaret.

Ab eo igitur solo vivo et vero Deo recognoscentes omnia a quo reges et regna sumpserunt principia, et sanctæ Romanæ Ecclesiæ beneficia erga nos innumera recolentes plenius excitamur affectibus, ea que proximus illi retribuendo rependere a qua nobis et nostris prædecessoribus regibus Romanorum tam grandia, tam excellentia dona conspiciamus esse tributa.

Præfati itaque prædecessores, inter cætera que ipsi Romanæ Ecclesiæ confirmarunt, dimiserunt, seu etiam concesserunt totam terram que est a Radicophano usque Ceperanum, marchiam Anconitanam, ducatum Spoletinum, terram comitissæ Mathildis, comitatum Brietenorii, exarchatum Ravennæ, Pentapolim, massam Tiberariam, cum adjacentibus terris, et omnia alia bona, terras, possessiones et jura ad Romanam ecclesiam pertinentia in multis privilegiis imperatorum, a tempore Ludovici expressa sive contenta. Ipsi beato Petro celestis regni clavigero, ejusque successoribus et Romanæ Ecclesiæ dimiserunt, reddiderunt, restituerunt, et confirmarunt, et ad omnem scrupulum removendum, prout melius valeret et efficacius posset intelligi, contulerunt, concesserunt et etiam donaverunt sicut in eorum privilegiis seu litteris continetur.

Nosque postmodum, prout Domino placuit, ad regalis excellentiæ culmen assumpti, ut de susceptis donis innumeris, que de manibus dicte Matris accepimus, non minoris recognitionis debitum solveremus, prædicta omnia in præsentia recolendæ memoriæ Gregorii papæ I recognovimus, ac ea omnia et singula ipsi pro Romana Ecclesia, se suisque successoribus recipienti, confirmavimus, innovavimus, et de novo concessimus, atque donavimus, ipsa nihilominus proprio præstito corporaliter juramento firmantes, etc....

Et quia deest regales actus in omni claritate procedere, ut omnem obscuritatem, quam frequenter generalitas consuevit inducere, nostra tollat regalis expressio, ac jura ipsius matris Ecclesiæ per nostram declarationem, quam decernimus esse perpetuam, plenarie solidiorum, recognoscimus, fateamur, et oraculo præsentis edicti ad æternam memoriam declaramus, civitatem Ravennatensem et Æmiliam, Bobium, etc., etc., ad beatum Petrum celestis regni clavigerum, et ad vos patrem beatissimum dominum Nicolaum papam III, et ad successores vestros Romanos pontifices, et ad ipsam Ecclesiam Romanam pleno jure ac legitime, non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus, in solidum pertinere, ac vestri et ipsius Romanæ Ecclesiæ, pleni juris, dilationis, ac principatus existere, XCVIII.

Et ad omnem dubitationis scrupulum in posterum abolendum, et ut nostra devotio erga ipsam matrem Ecclesiam clarius emittatur, prædicta omnia et singula, tam propriis seu specialibus provincialium, terrarum, civitatum, atque locorum expressa vocabulis quam etiam non expressa, prout melius valet et efficacius intelligi, ipsi beatissimo Petro et vobis, sanctissimus pater, Nicolæ III beatisimo Petro et vobis, sanctissimus pater, Nicolæ III papa, et per vos successoribus vestris Romanis pontificibus, et ipsi Romanæ Ecclesiæ, de novo libere et plenarie

incredimus, conferimus et donamus, ut sublata omni contentionis et dissensionis materia, firma pax et concordia p'ena inter Ecclesiam et Imperium perseverent, XCIII, 965-968 et 814-863.

SILVESTRE (S.), papa. — In S. Sylvestri papæ Vita et in Vita aliorum episcoporum Romanorum frequentissime occurrunt donationes ejusque generis et speciei, post donationes Constantini Magni, factæ sedi apostolicæ seu aliis locis specialiter religioni consecratis. Sic in Vita S. Stephani III papæ dicitur, quod de omnibus receptis civitatibus donationem in scriptis a beato Petro alique a sancta Romana Ecclesia, vel omnibus in perpetuum pontificibus apostolicæ sedis misit possidendum, CXXVII, 218.

In Vita S. Adriani pontificis dicitur: « Sicut in eadem donatione contineri monstratur. » Ejusdem donationis exemplar super corpus B. Petri positum est, CXXVII, 218.

Ita majorem in dies venerationem sanctæ sedis concitavit divina providentia, temporalem potestatem splendoremque illius in omnium oculis augendo. Fideles divinum summis laudibus consilium efferebant in hoc. Et apostolica sedes paternam semper hereditatem cum fide servavit; frumentum in ea contulavit, CXXVII, 950.

De donationibus probandis sufficeret unicum et antiquissimum documentum, scilicet Carta Conventus, publica auctoritate signata; ex illa concludi potest solemnes, per quinque sæcula, ab anno 471 sequentia, fuisse donationes factas ecclesiis honorum tum mobilium quam immobilium, CXXVII, 971.

Notum est istud Codovæ et successorum ejus: « Scripta dedit Christus mihi, Christo reddito coronam. » Etiam piissimorum principum, hoc studium fuit ut regia insignia Christo Domino regum subderent ac dedicarent, etc., CXXVII, 502.

STEPHANUS II, papa. — Stephanus II difficilissimis temporibus creatus est pontifex; ipso enim pontificatus ejus initio, Aistulphus Longobardorum rex, rupto fœdere quo cum Ecclesia Romana pepigerat, ipsam Romam petere decrevit, quo tempore imperatoris obsequium Romani nondum deseruerant. Pontifices enim Romani, post sua latifundia invasa et hæresim Leonis imperatoris, ejus et Constantini Copronymi imperium coluerunt, et reipublice curam non deseruerunt, et Romana civitas, licet calamitatibus belli ab Aistulpho rege vexata, ejusdem Constantini imperium agnoscebat. Cum Aistulphus rex Romam obsideret, ut eam suæ ditioni subderet, ac Romanæ Ecclesiæ civitates invaderet, Stephanus litteras ad Pippinum misit quibus ad sibi auxilia mittenda sollicitaret. Tunc Pippinus rex legationem ad Aistulphum regem Longobardorum misit, petens ut propter reverentiam beatissimorum Petri et Pauli in partibus Romæ hostiliter non ambularet, et superstitiosas ac impias et contra legis ordinem causas quas antea Romæ nunquam fecerat, propter ejus petitionem facere non deberet. At Aistulphus hoc facere contempsit, et Pippinus omnes Francos convocat ad arma contra Aistulphum et eos ad flumen Vidulam ad se venire jubet. Bellum ergo undique parabor contra regem Aistulphum, sed ob gravem et periculosum morbum Stephani papæ expeditio tantisper retardata fuit. Verum Stephanus mox insigui miraculo sancti Dionysii martyris intercessionem sanatus, Pippinum ejusque filios, Carolum et Carolomanum ac uxorem Bertradam, in reges Francorum unxit. Bis itaque Pippinus in regem unctus est, primo a S. Bonifacio apostolicæ sedis legato, et videtur in Zachariæ papæ actis, secundo a Stephano papa. Qui eos inungens reges, eos Romano-rum patricios dixit.

Post hæc, satisfactione ab Aistulpho nulla obtenta, Pippinus, cum toto exercitu Alpes transgrediens, in ipsius montium faucibus, eundem Aistulphum prælio vicit, fugatumque insequens Papiæ obsedit. Tunc pontifex novam timens Christiani sanguinis effusionem, cum eo egit; et accepto ab Aistulpho juramento, obsidibusque pro restituenda Ravenna aliisque civitatibus, Romam reversus est, et Pippinus rex victor cum suis in Gallias. Mox Stephanus papa questus est ad Pippinum quod Aistulphus rex promissis minime staret, nihilque cum Ecclesiæ Romanæ, tum reipublicæ Romanorum reddidisset. In litteris aut pontifex de Aistulpho: « Nec unius palmi terre spatium beato Petro, sanctæque Dei Ecclesiæ, vel reipublicæ Romanorum reddere passus est, etsi illi, nempe Pippinus et filii propria voluntate, pro donationis paginam, beato Petro, sanctæque Dei Ecclesiæ et reipublicæ civitates et loca restituenda confirmassent. » Equibus verbis colligere est, cum ventum est ad pacem, inter Stephanum et Aistulphum, legem-hanc a Pippino huc fuisse impostam, ut ablata cum Ecclesiæ Romanæ, tum reipublicæ

Romanæ restitueret, non vero Imperio Romano, ut perperam quidam volunt.

Imo Aistulphus rex rursus, ingenti comparato exercitu, ipsam urbem Romam obsidione cinxit. Tunc Pippinus cum exercitu in Longobardos movit, Aistulphum ad Alpium angustias fugatum Papiæ obsedit, nec veniam unquam rupit fœderis ei roganti tribuere vo ulit, quousque Ravennam, cum universo exarchatu, Pentapolimque ac viginti civitates iis provinciis comprehensas, Romano pontifici tradidisset. Et ab hoc tempore plenam in rebus civilibus administrationem pontifices Romani tam Romæ quam in exarchatu Ravennatensi exercebant nisi rebellionem et aliis motibus aliquando impedirentur. En quod Romani, ab eotempore quo Pippinus exarchatum Ravennæ principi apostolorum ejusque successoribus concessit, Constantini Copronymi imperatoris hæretici qui eos adversus Longobardos defendere non poterat, dominationem penitus excussere, et reipublicam instituire, cujus caput Romanus pontifex, defensor vero ac protector Pippinus Francorum rex dicti sunt. Hinc quando Stephanus II in suis litteris de Aistulpho et de vexatione nobis Romæ sermonem habet, nusquam meminit imperatoris, et Romanos populum suum appellat. Iisdem loquendi formulis utuntur Paulus papa Stephani successor, Adrianus I. Aistulphus contra pactum quasdam civitates, ad mortem usque, quas donatio Pippini complectebatur retinuit, ut Faventia incola, Ferrara, Auximum, Ancona, Humana, Bononia, etc., et postea summo pontifici æqualiter restituit sunt hæ civitates cum earum territoriis et finibus, CXXVIII, 1119-1155.

Pacta inita sunt, ut ex dictis apparet, et solemni juramento firmata, inter Stephanum papam et Pippinum regem circa defensionem et tutelam Romanæ Ecclesiæ; sed non concessa fuit a Stephano jurisdictioni Pippino in urbem Romam et ducatum Romanum. Duo iterum conventa sunt inter Stephanum et Pippinum: alterum quod Stephanus conferret Pippino singularem, insignem et nemini antea colatum honorem patriciatu Romanorum, vi cuius Pippinus susceperet tutelam, defensionem et advocacionem Romanæ Ecclesiæ, patrimoniorum beati Petri omniumque jurium et plenariam justitiam apostolicæ sedi; et alterum quod Pippinus in vim talis protectionis omnibus viribus intereretur ut sua jura redderentur Ecclesiæ, et exarchatus Ravennæ a manibus Longobardorum eriperetur et Romano pontifici traderetur. Primum clare ostenditur ex epistola Stephani ad Pippinum: « Quod nullo de vestris parentibus, inquit, meruit suscipere, vos suscepistis, et princeps apostolorum præ cæteris regibus et gentibus vos suos peculiari faciens, omnes suas causas vobis commisit, et vos redidistis rationem Deo, quomodo pro justitia ipsius janitoris regni celorum decertaveritis. » Alterum similiter ex litteris Stephani constat: « Etiam dum vestris mellifluis oblutibus presentat sumus, omnes causas principis apostolorum in vestris manibus commendavimus, quoniam quidem inspirati a Deo autem nostris petitionibus accommodare dignati estis, et vos beato Petro polliciti estis ejus justitiam exigere et defensionem sanctæ Dei Ecclesiæ procurare. » Et: « Velociter et sine impedimento quod beato Petro promissistis per donationem vestram, civitates et loca, atque omnes obsides et captivos beato Petro reddite, vel omnia quæ ipsa donatio continet. »

Hæc sola fuere pacta inter Stephanum et Pippinum constituta, et non alia, neque ullum usquam verbum reperire est in illorum epistolis de concessio imperio in Urbem aut ducatum Pippino. Frequens sermo est de jurejurando et promissione facta Stephano a Pippino decertandi pro Ecclesia Dei, et reddendi, sive donandi exarchatum Ravennæ Romanæ Ecclesiæ, sed nunquam verbum est de somniata illa jurisdictionis concessione, quam quidam volunt. Quid plura? Si Stephanus conferendo patriciatum Pippino aliquid illi jus contulisset in urbem Romam, in litteris ad eundem Pippinum datis potuisset ne amplius uti iis vocibus et terminalis quibus testatum faceret suum plenum dominium super Urbem superque civibus Romanis? Et tamen loquitur de reipublica Romanorum sua, de populo suo, de Romana civitate sua: « Cunctus, ait Stephanus, namque noster populus reipublicæ Romanorum magno dolore et amarissimis lacrymis una nobiscum tribulantur, etc., etc. Qui loquendi modus evidens argumentum est, non alienatæ, aut divise jurisdictionis, sed integre a papa retentæ semper et conservatæ. Sed et ipsi primi Franci imperatores de tutela quidem et defensione Romanæ Ecclesiæ in actis suis locuti sunt, nunquam vero de sibi a papa concessa jurisdictione in urbem aut ducatum Romanum, CXXVIII, 1155-1156.

[Additamenta ad Stephanum II.]

Anno 753, mense Octobri, Stephanus II papa, imperatore Constantiopolitano iubente, ad Aistulphum Longobardorum regem profectus, exarchatum Ravennatem et reliqua loca ab eo invasa repetiturus. Quod cum frustra attentasset, Pippinum regem adit, atque primum die 6 Januarii an. 754 Pontigone promissione de auxilio ferendo accepta, in conventu publico Carisiacensi pactum de defensione Ecclesiæ Romanæ atque de coronatione Pippini aliorumque ejus inivit, quo Pippinus ea quæ Aistulphus Græcis abstulerat se Romanæ Ecclesiæ collaturum promisit. Conditio ista his verbis expressa erat : « A Lunis cum insula Corsica, deinde in Suriano, deinde in monte Burdone, inde in Berecto, deinde in Parma, deinde in Regio, et exinde in Mantua atque in Montisilicis, simulque universum exarchatum Ravennatum sicut antiquitus erat, atque provincias Venetiarum, et Istriam, necnon cunctum ducatum Spoletinum sive Beneventanum. » Bellum tamen magna cum difficultate susceptum, eum latum ad finem gestum et anno 755 finitum est, ut Longobardi Pentapolim, Narvias et Cacanum, Tusciæ atque Campaniæ Romanæ urbes ab ipsis invasas et reliqua unde populus Romanus conqueretur redderent; quibus, bello reparato, anno 756. Comitaculum accessit. Unde confecta Pippini donatio has civitates complectebatur : Ravenna, Ariminum, Pennaurum, Concam, Fanum, Cesinas, Sinogallias, Esim, Forum populi, Forum Livii cum Sassubio, Montem Feltri, Acerrem, Agiomontem, Montem Lucati, Serram, Castellum sancti Marini, Bobium, Urbium, Calles, Luciolis, Eugubium et Comitaculum; sed et Faventiam, ducatum Ferrariæ, necnon, Imolam, Bononiam et Gabellum simul traditas fuisse ex subsequentibus patet; nec unquam pontificem ulterius quid apud Pippinum impetrasse reperimus. Annis duodeviginti post, Desiderio primum fuso, Spoletini, Reatini, incolæ ducatus Firmani, Auximani, Anconitani, et habitatores castelli Felicitatis ad Adrianum papam se contulerunt, et Carolus rex, Romæ Adriano restitutionem exarchatus a Desiderio invasi pollicitus, præterea donationem Pippini Carisiacensem confirmavit. Quibus promissis, Adrianus papa anno 774 vel 775 partem exarchatus recepit, reliquam vero, scilicet Imolam, Bononiam, Gabellis, Faventiam, ducatum Ferrariæ, Comitaculum, Forumlivii, Forum populi, Cesenam, Bobium, Tribunalatum decimum, archiepiscopo Ravennate renitente, et castellum Felicitatis a duce Clusino invasum, nonnisi anno 775 vel 776 recuperare potuit. At vero Adrianus ad ulteriora progressus, inde ab anno 777 terras flagitare cepit, nec ab ipso, nec a Stephano Paulove umquam possessas, sed quas pontificibus, a regibus Longobardorum aliisve olim ereptas, atque ex donatione Carisiacensi sibi restituendas contendebat. Primo inde ab anno 777 civitates aliquot in Tuscia Longobardorum aitas, ducatus Spoletinum et Beneventanum, Corsicam et patrimonium Sabinense, tum Terracinam occupatam rursusque amissam, Cajetam, Neapolim, et patrimonium partium earum affectabat, obtinuitque a Carolo anno 781 Romæ præsentem filius ejus Pippino et Ludovico in reges Longobardorum et Aquitanie consecratis, concessionem patrimonii Savinensis pro luminariorum concinationibus atque alimonis pauperum; quod tamen nonnisi anno 783 a missis Caroli B. Petro traditum est. Eodem tempore vel certe anno 787, civitates in Tuscia Longobardorum, Suana Tuscana, Bitervum, Balneum regis et cætera, scilicet Castellum Felicitatis, Urbs velus, Ferentum, Oria, Marca restitutæ sunt. Quibus Populonum et Rosellas necnon civitates in partibus Beneventi tum Capuam adii annis 787 flagitabat; obtinuit que in tertio Caroli itinere Romano promissionem de tradendo Benevento, irritam tamen, quod rex Grimoaldi ducis favore ductus episcopio quidem monasteria curas publicas et civitates absque incolis papæ contradi, eorum habitatores tamen in Grimoaldi fide persistere concessit. Is Adriani expostulationibus Caroli, favoribus finis exstitit; nam nec ultra Adrianum aliquid obtinuisse, nec successorum ejus Leonem tertium anno 808 ex pacto Carisiacensi Corsicam insulam efflagitantem meliori fortuna usum fuisse reperimus. Constat igitur, Carolum ea quæ Desiderio Ticinum adhuc tenente, et eventu belli ambiguo, in pacto Carisiacensi renovato pontifici promiserat, integram servare nec voluisse nec potuisse, ea fortasse ratione ductum, quod pontifices iura sua in territorio singula ad meridiem lineæ descriptæ posita, prout tenebantur et polliciti esse videntur, probare nequiverunt.

Carolo igitur obeunte, res ita comparata erat, ut pontifices sub imperio Francorum, 1° ex antiquæ jure urbem

Romam cum ducatu suo, id est, Campaniam cum Maritima usque ad Ceperanum et Terracinam et Tusciam Romanorum, scilicet civitates Portum, Centumcellas, Cerem, Bledam, Marturium, Sutrium, Nepem, Castellum Galisum, Ortum, Polimartium, Ameriam, Tudam, Perusiam cum insulis tribus, Naraiam et Utriculum; 2° ex donatione Pippini et Caroli exarchatum Ravennatem, Pentapolim et Æmiliam cum civitatibus supra memoratis; 3° ex pacto Carisiacensi et jure Carolo regi probato territorium Savinense, civitates in Tuscia Longobardorum supra memoratas (fortasse additis Populonio atque Rosellis), et iura in ducatu Beneventano sibi tradita possiderent; affectarent vero, nec tamen evincere possident; 4° plurima a meridie a Lunis cum insula Corsica per Surianum, montem Rardonis, Berectum, Parmam, Regiam, Mantiam, Montem Silicis porrectæ, præcipue Corsicam, Populonum et Rosellas, ducatus Spoletinum et Beneventanum, Capuam, Cajetam, Neapolim, cum patrimonii ibidem sitis, partim a Francis partim a ducibus Beneventanis, partim a Græcis possessa. Quibus a Ludovico imperatore nihil præter curtem legalem in Germania additum est. Unde confirmationem quæ sub nomine ejus circumfertur commentitiam esse, haud dubie apparet, non solum propter vitia formæ, sed quia insula Sardinia et Sicilia atque Campaniæ Beneventanæ pars cum civitatibus Sora, Arce, Aquino, Arpino, Theano, Capua, et patrimonio Beneventanum, Salernitanum, Neapolitanum, et Calabriæ superioris et inferioris, quæ nec la potestate Francorum essent, papæ concedi dicuntur, Chartæ exemplar omnium quæ exstant vetustissimum existit in codice Vaticano, sæculo xii exarato, XCvii, 679, 680, 681.

ZACHARIAS (S.) papa — Fœdera cum Francis jam dudum interant pontifices Gregorius II et III, cum Pippino, fratre Carolomanni, ambo filii Caroli Martelli, cum consulisset utrum frater dignior regio fastigio illi videretur, isne qui otio languens, nihil ad communem populorum utilitatem afferet, an qui dies noctesque de regni salute atque custodia cogitaret? Zacharias se omnino estimare regem illum eligendum qui regi commodis et incoluntialti serviret populorum, rogatusque decretum interposuit, ut regem Pippinum substituerent.

Quod sic habetur in notitia in S. Zachariam pap. : « Carolomannus filius Caroli Francorum regis, præsentis viæ relinquens gloriam atque potestatem terrenam, ad beatum Petrum apostolorum principem devotum, cum aliquantulis suis adventit fidelibus, seque eidem Dei contuli apostolo, atque in speciali habitu se fore spondens permansurum, clericatus jugum ab eodem sanctissimo suscepit pontifice, Et inter alia multa dona obtulit beato Petro apostolo ante concessionem arenam argenteam majorem, pensantem Benedicti septuaginta et post aliquantum temporis ad beati Benedicthi quod in Aquinensium altum est profectus est monasterium, in quo et suam finire vitam professus est jurando, LXXXIX, 906.

Bertiniani annales ad an. 749, de regno in Pippinum conferendo Burchardum et Fulradum missos egisse produnt; « Burchardus Witeburgensis episcopus ac Fulradus capellanus missi fuerunt ad Zachariam papam interrogandum de regibus in Francia qui illis temporibus non habentes regalem potestatem... Si bene fuisset an non. Et Zacharias papa mandavit Pippino ut melius esset illum regem vocari qui potestatem haberet, quam illum qui sine regali potestate manebat, ut non conturbaretur ordo. Per auctoritatem ergo apostolicam jussit Pippinum regem fieri; » et ad an. 750, « Pippinus secundum morem Francorum electus est in regem, et unctus per manum sancti memor. archiepiscop. Bonifacii, et elevatus a Francis in regno, in Suessionis civitate. Hildericus vero, qui falso rex vocabatur, tonsuratus est, et in Sithu monasterium missus, » Item Fredegaril continuator, ad an. 751, scripsit : « Et quidem terra quæque præfuit. Quo tempore una cum consilio et consensu omnium Francorum missa relatione a sede apostolica auctoritate percepta, præclarus Pippinus electione totius Franciæ in sedem regni cum consecratione episcoporum et subiectione principum, una cum regina Bertradona, ut antiquitus ordo deposcit, sublimatur in regno. » Et Annals a Pithæo editis habent; « An. 752 ab incarnatione Domini, Zacharias papa ex auctoritate beati Petri apostoli, mandat populo Francorum et Pippino, qui potestate regia utebatur, nominis quoque dignitate frueretur. Itaque Hildericus rex qui ultimus Merovingum Franci imperavit depositus et in monasterium missus est. Pippinus vero in civitate Suessionum a sancto Bonifacio archiepiscopo unctus, regni honore sublimatus est, »

Pippino idem pontifex Zacharias concessit potestatem

omnium episcopos regni Francorum, ut medicam afferret manum abusus atque excessibus eorum temporum cum ad electiones deveniri contingebat. Id vero est factum dum adhuc erat majordomus; quippe indultum eismodi accepit in concilio Suesionensi, quod fuit celebratum, an. 744, ante annos octo quam regni solium acciperet. Pippinus exposita necessitate hujus regni Zacharia Romano papa, in synodo cui Bonifacius martyr interfuit, ejus accepit consensum et acerbitati temporis industria sibi probatissimorum, decedentibus episcopis moderetur. » Lup. abh. Ferrar. epist. 81, ad Amul. Lugd., LXXXIX, 968, 967, 968.

ZOSIMUS, pap. — Quamvis Patrum traditio apostolicam sedi auctoritatem tantam tribuerit, ut de ejus judicio discrepare nullus auderet, idque per canones semper regumque eadem sedes servaverit, et currens adhuc suis legibus ecclesiastica disciplina Petri nomini a quo ipsa quoque descendit, reverentiam quam debet exsolvat; tantam enim huic apostolo canonica antiquitas per sententias omnium voluit esse potentiam, ex ipsa quoque Christi Dei nostri promissione, ut et ligata solveret, et soluta vinciret per potestatis data consilio in eos, qui sedis hereditatem ipso annuente meruissent; habet enim ipse cum omnium Ecclesiarum, tum hujus maxime ubi sederat, curam; nec patitur aliquid privilegii aut aliquo titulare a se sententiam, cui ipsa sui nominis firma et nulli hebetata motibus constituit fundamenta, et quæ sine suo periculo temere nullus incestat. Cum ergo tantæ auctoritatis Petrus sit caput, et sequentia omnium majorum studia firmaverit, ut tam humanis quam divinis legibus et disciplinis omnibus firmetur Romana Ecclesia, cujus locum nos regere, ipsiusque potestatem nominis obtinere non latet vos. Sed nostris, fratres charissimi, et quemadmodum sacerdotes scire debetis; tamen cum tantum nobis esset auctoritatis, ut nullus de nostra possit retractare sententia, nihil egimus quod non ad vestram auctoritatem nostris ultro litteris referremus, etc.... XX, 676.

Præquam hunc absolvamus Indicem, apponere hic statulimus tum summi Pontificis ad episcopos, tum episcoporum ad Summum Pontificem Allocutiones, quæ nostram thesiam, his præsertim temporibus, maxime corroborant.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI PII DIVINA PROVIDENTIA
PAPÆ IX

*Allocutio habita in Consistorio, die
9 Junii 1862.*

Adstantibus etiam patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis, sollemnibus sanctorum martirum in Japonia et Michaelis de Sanctis canonizationis causa Romæ congregatis.

VENERABILES FRATRES,

Maxima quidem lætitia affecti fuimus, venerabiles fratres, cum sanctorum honores et cultum, Deo bene juvante, septem et viginti invictissimis divinæ nostræ religionis heroibus hesternis die deremere poterimus, Vobis lateri nostro adstantibus, qui egregia pietate ac virtute præditi, et in sollicitudinibus nostræ partem vocati in hac tanta temporum asperitate strenue dicantes pro Domino Israel summo nobis solatio et consolationi estis. Utinam vero dum hujusmodi perfundimur gaudio, nulla meritis, luctusque causa nos alunde contristaret. Non possumus enim non vehementer dolere et angere, cum videamus tristissima, et nonquam satis deploranda mala ac damna, quibus eum permagno animarum detrimento catholica nunc Ecclesia, et ipsa civilis societas miserandum in modum premitur ac dixerat. Optime enim noscitis, venerabiles fratres, teterrimum sane bellum contra rem catholicam universam ab his hominibus constatum, qui inimici crucis Christi sanam non sustentantes doctrinam, ac a se ipsis inter se societate conjuncti quæcunque ignorant, blasphemant, ac pravis cujusque generis artibus sanctissimæ nostræ religionis, et humanæ societatis fundamenta labefactare, imo si fieri unquam possent, penitus evertere, omniumque animos mentesque perniciosissimis quibusque erroribus imbuiere, corrumpere et a catholica religione avellere moluntur. Nimirum callidissimi isti fraudum artifices, ac fabricatores mendacii non cessant monstris quæque veterum errorum portenta jam sapientissimis scriptis toties prolifata ac depulsa, gravissimoque Ecclesiæ judicio damnata et tenebris excicare, easque novis, variis ac fallacissimis formis verbisque expressa exaggerare, et modis omnibus unquamque

que disseminare. Hac funestissima ac diabolica prorsus arte rerum omnium scientiam contaminant, deturpant, mortiferum ad animarum perniciem virus diffundunt, effrenatam vivendi licentiam, et pravas quasque cupiditates fovent, religionem ac societatem ordinem invertunt, et omnem justitiam, veritatis, juris, honestatis et religionis ideam extinguere conantur, et sanctissima Christi dogmata, doctrinam irident, contemnunt, oppugnant. Horret quidem refugique animas, ac reformidat vel leviter attingere præcipuos tantum pestiferosque errores, quibus hujusmodi homines miserrimis hæc temporibus divina et humana cuncta permiscunt.

Nemo vestrum ignorat, venerabiles fratres, ab hujusmodi hominibus plane destrui necessariam illam coherentiam, quæ Dei voluntate intercedit inter utrumque ordinem, qui tum in natura, tum supra naturam est, itemque ab ipsis omnino immutari, subverti, deleri propriam, veram germanamque divinæ revelationis indolem, auctoritatem, Ecclesiæque constitutionem et potestatem. Atque eo opinandi temeritate progrediuntur, ut omnem veritatem, omnemque legem, potestatem et jus divinæ originis audacissime denegare non metuant. Siquidem haud erubescunt asserere, philosopharum rerum, morumque scientiam, itemque civiles leges posse et debere a divina revelatione, et Ecclesiæ auctoritate declinare, et Ecclesiam non esse veram perfectamque societatem plane liberam, nec poliere suis propriis et constantibus juribus sibi a divino suo fundatore collatis, sed civilis potestatis esse definire, quæ sint Ecclesiæ jura et limites, intra quos eadem jura exercere queat. Hinc perversæ commiscantur, civilem potestatem posse se immiscere rebus, quæ ad religionem, mores et regimen spirituale pertinent, atque etiam impedire, quomius sacrorum antistites et fideles populi cum Romano pontifice supremo totius Ecclesiæ Pastore divinitus constituto libere ac mutuo communicent, ut plane dissolvatur necessaria et ætissima illa conjunctio, quæ inter membra mystici corporis Christi, et aspectabile suum caput ex divina ipsius Christi Domini institutione esse omnino debet. Nihil verotiment omni fallacia ac dolo in vulgus proferre, sacros Ecclesiæ ministros, Romanumque Pontificem ac omni rerum temporalium jure ac dominio esse omnino excludendos.

Summa præterea impudentia asserere non dubitant, divinam revelationem non solum nihil prodere, verum etiam nocere hominis perfectioni, ipsamque divinam revelationem esse imperfectam, et ideoque subiectam continuo et indefinito progressui, qui humanæ rationis progressionis respondeat. Nec venientur proinde jacere, prophetias et miracula in sacris Litteris exposita et narrata esse poetarum commenta, et sacrosancta divinæ fidei nostræ mysteria philosopharum investigationum summam, ac divinis utriusque Testamenti libris mythica contineri inventa, et ipsum Dominum nostrum Jesum Christum, horribile dictu! mythicam esse fictionem. Quare hi turbulentissimi perversorum dogmatum cultores blaterant, morum leges divina haud egere sanctione, et minime opus esse, ut humanæ leges ad naturæ jus conformentur, aut obligantur vim a Deo accipiant, ac propterea asserunt, nullam divinam existere legem. Insuper inficari audent omnem Dei in homines mundumque actionem, ac temere affirmant, humanam rationem, nulli prorsus Dei respectu habito, unicum esse veri et falsi, boni et mali arbitrum, eandemque humanam rationem sibi ipsi esse legem, ac naturalibus suis viribus ad hominum ac populorum bonum curandum sufficere. Cum autem omnes religionis veritates ex nativa humanæ rationis vi perversam derivare audeant, tum cuique homini quoddam veluti primum jus tribuant, ex quo possit libere de religione cogitare et loqui, eumque Deo honorem et cultum exhibere, quem pro suo libito meliorem existimat.

At vero eo impietatis et impudentiam deveniunt, ut cælum petere, ac Deum ipsum de medio tollere conentur. Insigni enim improbitate ac pari stultitia haud timent asserere, nullum supremum sapientissimum providentissimumque Numen divinum existere ac hac rerum universalitate distinctum, ac Deum idem esse ac rerum naturam, et ideoque immutationibus obnoxium, Deumque reapse fieri in homine et mundo, atque omnia Deum esse, et ipsissimam Dei habere substantiam, ac eam eandemque rem esse Deum cum mundo, ac proinde spiritum cum materia, necessitatem cum libertate, verum cum falso, bonum cum malo, et justum cum injusto. Quo certe nihil demitius, nihil magis impium, nihil contra ipsam rationem magis repugnans fingi et excogitari unquam potest. De auctoritate autem et jure ita temere et stulti, ut impudenter dicant, auctoritatem nihil aliud esse, nisi numeri, et materialium virum summam, ac jura in

materiali factio consistere, et omnium hominum officia esse nomen inane, et omnia humana facta juris vim habere.

Jam primo commentis commentis, deliramenta deliramentis cumulant, et omnem legitimam auctoritatem, atque omnia legitima jura, obligationes, officia concutientes nihil dubitant in veri legitimique juris locum substituere falsa ac mentita virium jura, ac morum ordinem rerum materialium ordini subicere. Neque alias vires agnoscunt, nisi illas quæ in materia positæ sunt, et omnem morum disciplinam honestatemque collocant in cumulandis et augendis quovis modo divitiis, et in pravis quibusque voluptatibus explendis. Atque hisce nefariis abominandisque principiis reprobam carnalis spiritui rebellis sensum tulerunt, foveant, extollunt, illique naturales dotes ac jura tribuunt, quæ per catholicam doctrinam conculari dicunt, omnino despicientes moitum Apostoli clamantis: «Si secundum carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis [Ad Rom. viii, 13].» Omnia præterea legitima cujusque proprietatis jura lavadere, destruere contendunt, ac perperam animo et cogitatione confingunt et imaginantur lusu quodam nullis circumscriptum limitibus, quo reipublicæ statum pollere existimant, quem omnium jurium originem et fontem esse temere arbitrantur.

Dum vero hos præcipuos infelicissimæ nostræ ætatis errores doleat ac raptim perstringimus, recensere omittimus, venerabiles fratres, tot alias fere innumera- biles falsitates et fraudes vobis apprimè notas ac perspectas, quibus Dei hominumque hostes rem tum sacram tum publicam perturbare et convellere conantur. Ac silentio prætermittimus multiplices gravissimæque injurias, calumnias, convicia, quibus sacros Ecclesiæ ministros, et hanc apostolicam Sedem dilacerare et insectari non desinunt. Nihil loquimur de iniqua sana hypoerisi, qua funestissimæ in Italia præsertim perturbacionis ac rebellionis duces et satellites dicitant, se velle Ecclesiæ suæ gaudere libertate, dum sacrilego prorsus ausu omnia ipsius Ecclesiæ iura et leges quotidie magis proculcant, ejusque bona diripiunt, et sacrorum antistites, ecclesiasticosque viros suo munere præclare fungentes quoquo modo divexant, et in carcerem detrudunt, et religiosorum ordinum alumnos, ac virgines Deo sacras et suis cœnobitis violenter exturbant, suisque propriis bonis spoliant, nibilque intentatum relinquunt, ut ipsam Ecclesiæ in turpissimam redigant servitutem, et opprimant. Ac dum singularem certe ex optatissimæ vestra præsentia voluptatem percipimus, vos ipsi videtis, quam libertatem nunc habeant venerabiles fratres sacrorum in Italia antistites, qui strenue constanterque præstantes prælia Domini mihi potuerunt cum summo animi nostri dolore, adversantium opera, ad nos venire, et inter vos versari, atque huc adeas conveniri, quod summopere optarissent, quemadmodum infelicis Italiæ archiepiscopi et episcopi suis litteris summi erga nos, et hanc sanctam Sedem amoris et obsequii plenissimis significaverunt. Neminem etiam ex sacrorum in Lusitania antistitibus hic adesse cernitis, ac non parum dolemus, inspecta difficultatum natura quæ obstiterunt, quominus ipsi Romanum iter aggredi possent. Recensere autem omittimus tot alia sane tristica et horrenda, quæ ab hisce perversarum doctrinarum cultoribus cum incredibili nostro ac vestro, et omnium bonorum luctu patrantur. Nihil item dicimus de impia conspiratione, et pravis cujusque generis motionibus ac fal acis, quibus civilem hujus apostolicæ Sedis principatum omnino everti ac destruere volunt. Juvat potius hac de re commemorare miram prorsus consensionem, qua vos ipsi una cum aliis venerabilibus fratribus universi catholici orbis sacrorum antistites nunquam intermisistis et epistolis ad nos datis, et pastoribus litteris ad fideles scriptis hujusmodi fallacias detegere, refutare, ac simul docere, hunc civilem sanctæ Sedis principatum Romano Pontifici fuisse singulari divinæ providentiæ consilio datum, et lumque necessarium esse, ut idem Romanus Pontifex nulli unquam principi aut civili potestati subiectus supremam universi Domini gregis pascendi regendique potestatem auctoritatemque ab ipso Christo homino divinitus acceptam per universam Ecclesiæ plenissimam libertate exercere, ac majori ejusdem Ecclesiæ, et fidelium bono, utilitati et indigentis consulere possit.

Quæ hactenus lamentati sumus, venerabiles fratres, luctuosum plane exhibent spectaculum. Quis enim non videt pravorum dogmatum iniquitatem, ac tot nequissimis deliramentis et machinationibus magis in dies christianum populum misere corrumpi, et ad exitium impelli, et catholicam Ecclesiæ, ejusque salutarem doctrinam ac veneranda jura et leges, sacrosque ministros oppuguari,

et tandem omnia vitia et acclera luvæ scere ac propagari, et ipsam civilem societatem evagilari?

Nos itaque apostolici nostri ministerii probe memores, ac de spirituali omnium populorum bono et salute nobis divinitus commissa vel maxime solliciti, cum et aliter, ut sanctissimi decessoris nostri Leonis verbis utamur et nobis commissos regere non possumus, nisi hos, qui sunt perditores et perditii, zelo fidei Dominicæ persequamur, et a sanis mentibus, ne pestis hæc latius divulgetur, severitate, quam possumus, abscindamus; [Epist. 7 ad Episc. per Ital. c. 2 Edit. Baller.], in hoc amplissimo vestro consensu apostolicam nostram altolentes vocem omnes commemoratos præsertim errores non solum catholicæ fidei ac doctrinæ, divinis ecclesiasticisque legibus, verum etiam ipsi sempiternæ ac naturali legi et justitiæ, rectæque rationi omnino repugnantes et summopere adversos reprobamus, proscribimus atque damnamus.

Vos autem, venerabiles fratres, qui estis sal terræ, et Domini gregis custodes, ac pastores, etiam atque etiam excitamur et oblectamur, ut pro eximia vestra religione et episcopali zelo pergatis, veluti adhuc cum summa vestri ordinis laude fecistis, omni cura, sedulitate et studio fideles vobis traditis ab hisce venenatis pascuis accere, et qua voce, qua opportunis scriptis tot perversarum opinionum monstra repellere et profligare. Optime enim scitis de summa re agi, cum agatur de sanctissimæ fidei nostræ, ac de catholicæ Ecclesiæ, ejusque doctrinæ causa, de populorum salute, et humanæ societatis bono ac tranquillitate. Itaque quantum in vobis est, ne desinatis unquam a fidelibus avertere tam diræ pestis contagia, id est ab eorum oculis manibusque perniciosos libros et ephemerides eripere, ipsosque fideles sanctissimis augustæ nostræ religionis præceptionibus assidue imbui et erudire, ac monere et exhortari, ut ab hisce iniquitatibus magistris tanquam a facie colubri effugiant. Pergite vestras omnes curas cogitationesque in id potissimum conferre, ut clerus sancte scienterque instituitur, omnibusque virtutibus fulgeat, ut utriusque sexus juvenus ad morum honestatem, pietatem, omnemque virtutem sedulo formetur, ut salutaris sit studiorum ratio. Ac diligentissime advigilate et prospicite, ne in humaniores litteras, severioresque disciplinas tradendas aliquid unquam irrepit quod fidei, religioni, bonisque moribus adversetur. Viriliter agite, venerabiles fratres, et ne animo unquam coincidatis in hac tanta temporum perturbatione et iniquitate, sed divino auxilio omnino freti, ac sumentes in omnibus scutum inextinguibile æquitatis et fidei, atque assumentes gladium spiritus, quod est verbum Dei, ne intermittatis omnium catholicæ Ecclesiæ, et hujus apostolicæ Sedis hostium conatibus obsistere eorumque tela retundere et impetus frangere.

Interim vero dies noctesque, sublati ad cœlum oculis, non desistamus, venerabiles fratres, clementissimum misericordiarum Patrem, et Deum totius consolationis, qui de tenebris facit lucem splendescere, quique potens est de lapidibus suscitare filios Abrahæ, in humilitate cordis nostri ferventissimis precibus indesinenter orare et obsecrare, ut per merita Unigeniti Filii sui Domini nostri Jesu Christi velit christianæ et civilis reipublicæ auxiliariam porrigere dexteram, omnesque displicere errores et impietates, ac divinæ suæ gratiæ lumine omnium errantium mentes illustrare, illosque ad se convertere et revocare, quæ Ecclesiæ suæ sanctæ optatissimam assequatur pacem, et ubique terrarum majora in dies incrementa suscipiat, ac prospere vigeat et efflorescat. Ut autem quæ petimus et querimus facilius consequi possimus, ne cessemus adhibere primum deprecatorium apud Deum Immaculatam sanctissimamque Deiparam Virginem Mariam, quæ misericordissima et amantissima nostrum omnium mater cunctas semper interemit hereses, et cujus nullum apud Deum præsentius patrocinium. Petamus quoque suffragia tum sancti ejusdem Virginis sponsi Josephi, tum sanctorum apostolorum Petri et Pauli, omniumque cœlitum, et illorum præsertim, quos nuper sanctorum fatis adscriptos cœlis et veneramus.

Antequam vero dicendi finem faciamus nobis temperare non possumus, quin iterum testemur et confirmemus, summa nos uti consolatione, dum jucundissimo vestrum omnium conspectu fruimur, venerabiles fratres, qui tam fide, pietate et observantia nobis et huc Petri cathedræ firmiter obstricti, ac ministerium vestrum implentes majorem Dei gloriam, et animarum salutem omni studio, procurare gloriamini, quique concordissimis animis, atque admirabili sane cura et amore una cum illis venerabilibus fratribus totius catholici orbis episcopis et fidelibus vestris et illorum curæ commissis gravissimas nostras angustias et acerbitates modis omnibus lenire et

gubnare non desinitis. Quocirca hæc etiam occasione amantissimi æque ac gratissimi animi nostri sensus erga vos, et alios omnes venerabiles fratres, et ipsos fideles amplissimis verbis palam publice profitemur. A vobis autem exposcimus, ut cum ad vestras redieritis dioceses relictis eidem fidelibus vestre vigilantie conceditis hos animi nostri sensus nostro nomine nuntiare, illosque certiores facere de paternâ nostrâ in illos charitate, deque apostolica benedictione, quam ex intimo corde profectam, et cum omnis vere felicitatis voto conjunctam vobis ipsis, venerabiles fratres, et eidem fidelibus impertire vehementer lætamur.

SACRATISSIMO DOMINO NOSTRO PIO IX. PONTIFICI MAXIMO.

*Sacrorum antistites sacris Solemnis sancto-
rum novensilium martyrum xvi Japoniæ
et Michaelis de Sanctis Romæ adstantes
die festo Pentecostes anni 1862.*

BEATISSIME PATER.

Ex quo apostoli Jesu Christi sacro Pentecostes die Petro Ecclesiæ capiti in oratione adherentes, Spiritum sanctum acceperunt, et divino ejus impulsu acclamantur fere nationum viris in Urbe sancta congregatis, unicuique sua lingua potentiam Dei mirabilem amantur, nunquam, ut credimus, ad hæc usque diem tot eorumdem hæredes, hisdem recurrentibus sollemnibus, venerandis Petri successorum, orantem circumsteterunt, decernentem audierunt, regentem roborantur. Quemadmodum vero apostoli media inter nascentis Ecclesiæ pericula nil jucundius accidere potuit, quam divino Spiritu recens afflato assistere primo Christi in terris Vicario; ita nec nobis præsentem inter Ecclesiæ sanctæ angustias, a aliquis sanctiusve aliud esse potuit, quam quicquid inest venerationis pietatisque erga Sanctitatem tuam pectoribus nostris, ad pedes beatitudinis tue deponere, simul et unanimiter decernere, quanta prosequamur admiratione præclaras, quibus supremus Pontifex noster eminet virtutes, quantoque animo iis qui Petrus alter docuit, vel quæ tam firmiter stata ratæque esse voluit, adhæreamus.

Corda nostra movus inflammant ardor, vividior fidei lux mentem illuminat, sanctior animam corripit auctor; linguas nostras flammis illius sacri ignis vibrantes sentimus, quæ Mariæ, qui assidebant apostoli, mississimum cor ardentiori pro hominum salute desiderio lucubrant, ipsos vero apostolos ad magnalia Dei prædicanda impel-ebant.

Purissimas igitur agentes Beatitudini tue gratias, quod nos ad pontificatum solum difficillimis hisce temporibus accedere, te afflictum solari, nostrosque tibi, cleri item et populi nostræ curæ commissorum animi sensus aperire permiseris, tibi uno ore unaque mente acclamamus, omnia fausta, cuncta bona apprecantes. Vive diu, Sancte Pater, valeque ad catholicam regendam Ecclesiam. Perge, ut facis, eam tuo robore tueri, tua prudentia dirigere, tuis exornare virtutibus. Præi nobis, ut bonus Pastor, exemplo, oves et agnos celestis pabulo pascas, aquis Sapientiæ celestis reficas. Nam tu sanæ doctrinæ nobis magister, tu unitatis centrum, tu populis lumen indeficiens a divina Sapientia præparatum. Tu petra es, et ipsius Ecclesiæ fundamentum, contra quod inferorum portæ nunquam prævalerunt. Te loquente, Petrum audimus, te decernente, Christo obtemperamus. Te miramur inter tantas molestias totque procelis fronte serena et imperturbato animo sacri muneris partibus fungentem, invictum et erectum.

Dum tamen iustissima in his gloriamur nobis suppetunt argumenta, non possumus quin simul oculos ad tristitia convertamus. Undequaque enim menti nostræ se sistunt immensities eorum facinoræ, qui pulcherrimam Italiæ terram, cuius tu, beatissime Pater, columen es et decus, misere vastarunt, ipsumque tuum ac sanctæ Sedis principatum, ex quo præclaræ quæque in civilem societatem veluti ex suo fonte dimanarunt, labefactare, ac funditus evertere conantur. Nam neque perennia sæculorum iura, neque diuturna regiminis pacifica possessio, neque tandem fœdera totius Europæ auctoritate sancta et confirmata impedire potuerunt, quin omnis omniadeque verterentur, apertis legibus omnibus, quibus hactenus suffulta stabant imperia.

Sed ut ad nostrâ propius accedamus, te, beatissime Pater, his provinciis, quarum ope, et dignitati sanctæ Sedis, et totius Ecclesiæ administrationi æquissime providebatur, nefario usurpatorum hominum scelere, qui

non habent nisi velamen malitiæ libertatem, spoliatum cernimus. Quorum inique violentiæ cum Sanctitas tua invictissimo animo obstiterit, purissimas ei gratias, Catholicorum omnium nomine, censumse rependendas.

Civilem enim sanctæ Sedis principatum reu quiddam necessarium ac providente Deo manifeste institutum agnoscimus; nec declarare dubitamus, in præsentium rerum humanarum statu, ipsum hunc principatum civilem pro bono ac libero Ecclesiæ animarumve regimine omnino requiri. Oportebat sane totius Ecclesiæ caput Romanum Pontificem nulli principi esse subiectum, imo nullius hospitem; sed in proprio dominio ac regno ardentem suimet juris esse, et in nobili, tranquilla, et alma libertate (a catholicam fidem tueri, ac propugnare, totamque regere ac gubernare christianam rempublicam.

Quis autem inficiari possit in hoc rerum humanarum, opinionum, institutionumque conflictu necessarium esse ut servetur extrema in Europa mediis, tres inter veteris mundi continentes, quidam veluti sacer locus, et Sedes augustissima, unde populis principibusque vicissim oritur vox quædam magna potensque, vox nempe iustitiæ et veritatis, nulli favens præcæteris, nullius obsequens arbitrio, quam nec terrendo compescere, nec ullis artibus quisquam possit circumvenire?

Qui porro vel hæc vice fieri potuisset, ut Ecclesiæ antistites securi huc ex toto orbe accurerent cum Sanctitatis tue de rebus gravissimis acturi, si ex tot et tam diversis regionibus gentibusque confluentes, principem aliquem invenissent his oris dominantem, qui vel princeps ipsorum in suspitione haberet, vel illis, suspectas ipse, adversaretur? Sua sunt etenim et christiana, et civi officia; haud quidem repugnantia inter se, sed diversa tamen; quæ adimpleri ab episcopis quomodo possent, nisi perstaret Romæ civilis principatus, qualis est pontificum, juris alieni omnino immuni, et centrum quoddammodo universalis concordie, nihil ambitionis humanæ spirans, nihil pro terrena dominatione moriens?

Ad liberum ergo Pontificem Regem venimus liberi, Ecclesiæ rebus utpote pastores, et patriæ utpote cives bene et æque consulentes, neque pastorum, neque civium officia posthabentes.

Quæ cum ita sint, quisnam principatum illum tam veterem, tanta auctoritate, et tanta necessitatis vi conditum, audeat impugnare? Cui, si vel ius illud humanum, in quo posita est principum securitas populorumque libertas attendatur, quænam alia potestas possit comparari? Quæ tam venerabilis et sancta? Quæ sive pristinis, sive recentioribus sæculis monarchia vel republica iuribus tam augustis, tam antiquis, tam inviolabilibus possit gloriari? Quæ omnia si semel et in hac sancta Sede despecta atque proculcata fuerint, quisnam vel princeps de regno, vel republica de territorio possint esse securi? Ergo, sanctissime Pater, pro religione quidem, sed et pro iustitia, iuribusque, quæ sunt inter gentes rerum humanarum fundamenta, contendis atque decertas.

Sed de hac tam gravi causa vix nos decet amplius verba proferre, qui te de ipsa non tam diserentem quam docentem sæpe sapius audivimus. Vox etenim tua, quasi tuba sacerdotalis, toti orbi clangens proclamavit, quod a singulari prorsus divina Providentiæ consilio factum sit, ut Romanus Pontifex, quem Christus totius Ecclesiæ suæ caput centrumque constituit, civilem assequeretur principatum [Lit. Ap. 26 Mar. 1860, p. 3, 5. Allocutio, 20 Jun. 1859, p. 6. Encycl. 19 Jun. 1866, p. 4. Allocutio, 17 Dec. 1860]; ab omnibus igitur nobis esse pro certissimo tenendum non fortuito hoc regimen temporale sanctæ Sedi accessisse, sed ex speciali divina dispositione illi esse tributum, longave annorum serie, unanimi omnium regnorum et imperiorum consensu, ac pene miraculo corroboratum et conservatum.

Alto pariter et sollemni eloquio declarasti. «Te civilem Romanæ Ecclesiæ principatum ejusque temporales possessiones ac iura, quæ ad universum catholicum orbem pertinent, integra et inviolata constanter tueri, et servare velle; imo sanctæ Sedis principatus beatique Petri patrimonii tutelam ad omnes catholicos pertinere; teque iparatum esse animam potius ponere quam hanc Dei, Ecclesiæ, ac iustitiæ causam nullo modo deserere» [Epist. Encycl., 19 Jan. 1860, p. 7, 8]. Quibus præclaris verbis nos acclamantes ac plaudentes respondemus, nos tecum et ad carcerem et ad mortem ire paratos esse; teque humiliter rogamus, ut in hac constantia, ac firmissimo proposito manens immobilis, angelis et hominibus invicti animi et summæ virtutis spectaculum facias. Id etiam a te postulât Christi Ecclesia pro cuius feliciore regimine Romanis Pontificibus civilis principatus providentissime fuit attributus, quæque adeo sensu ejusdem

tutelam ad ipsam pertinere, ut Sede olim apostolica vacante, gravissimis in angustiis, temporales Romanæ Ecclesiæ possessiones omnes Constantiensis concilii Patres, uti ex publicis patet documentis, in unum administrarent; id postulavit Christi fideles per omnes terrarum orbis regiones dispersi, qui libere ad te venire, libereque conscientias suas consulere gestiunt; id denique ipsa civilis deposcit societas, quæ ex tui regiminis subversione sua ipsa nutare sentit fundamenta.

Sed quid plura? Tu tandem aliquando scelestos homines et bonorum ecclesiasticorum directores justo iudicio damnans omnia quæ patraverant « irrita et nulla » proclamasti [Allocutio, 26 Sept. 1859, p. 7]; actus omnes ab iis intentatos « illegitimos omnino et sacrilegos » esse decrevistis [Allocutio, 20 Jun. 1859, p. 8]; ipsosque talium facinororum reos pœnis et censuris ecclesiasticis obnoxios jure ac merito declarasti. [Litteræ Apostolicæ, 26 Martii 1860].

Hos tam graves tui oris sermones, tamve præclara gesta nostrum esse reverenter excipere, iisque plenam assensum renovare. Sicut enim corpus capiti, cui jungitur membrorum compagine unaque vita, in omnibus condelet, ita nos tecum consentire necesse est. Tibi in omni tua ac acerbissima afflictione, sic conjungimur, ut quæ tibi pati contingat, eadem et nos, amoris consensu, patiamur. Deum interea supplices invocamus, ut tam iniquæ rerum perturbationi finem ponat, Ecclesiamque Fillii sui sponsam, tam misere expositam ac oppressam pristino decori ac libertati restituat.

Sed mirum nobis non est tam acriter, et infense Sedis apostolicæ jura impeti et impugnari. Jam enim a pluribus annis, eo devenit nonnullorum hominum insanis, ut non amplius singulas Ecclesiæ doctrinas rejicere, vel in dubium revocare contentur; sed totam penitus veritatem Christianam, Christianamque rempublicam funditus evertere sibi proponant. Hinc impiissima tentamina vanæ scientiæ, falsæque eruditiois contra sacrarum Litterarum doctrinas, ipsarumque inspirationem; hinc malesana sollicitudo juventutem Ecclesiæ matris tutelam subtrahat quibusvis sæculi erroribus, vel seclusa sæpius omni religiosa institutione, imbuendi; hinc novæ eæque perniciossimæ de sociali, politico æque ac religioso rerum ordinis theoriæ, quæ impune quaquaversus sparguntur; hinc multis familiare, in his præsertim oris, Ecclesiæ auctoritatem spernere, jura sibi vindicare, præcepta proculcare, ministros vilipendere, cultum deridere, ipsos de religione errores, imo ecclesiasticos quoque viros in perditionis viam misere abeuntis laudare ac in honore habere. Venerabiles antistites ac Dei sacerdotes exauctorantur, exulare coguntur, aut in carceres detrahuntur; quinimo ante tribunalia civilia pro constantia in sacro ministerio obeundo, contumeliose pertrahuntur. Gemunt Christi sponsæ suis expulsæ tectis, inedia fere consumptæ, vel cito consumendæ; viri religiosi ad sæculum invitati remeare coguntur; sacro Ecclesiæ patrimonio violentæ manus injiciuntur; pessimorum librorum, ephe-meridum, et in vaginam colluvie, fidelis, moribus, veritati, ipsi verecundis continuum asperitumque bellum inferunt.

Sed qui talia moliantur optime norant in sancta Sede, velut in arce inexpugnabili, robur ac vires omnis veritatis ac iustitiæ inesse, quibus redundant hostium impetus; ibi esse speculam, ex qua vigiles summi Custodis oculi paratas insidias a longe conspiciunt, suis annuntiandas emallitionibus. Hinc odium implacabile, hinc insanabilis livor, hinc continuum scelestissimorum hominum studium, ut sanctam Romanam Ecclesiam ejusque

Sedem neprimant, ac si feri nequam posset, prorsus excindant.

Quis, beatissime Pater, talia conspiciens, vel etiam recensita audiens sibi temperet a lacrymis? Justo igitur dolore correpti oculos ac manus ad celos levamus, divinum illum Spiritum toto mentis affectu implorantes, ut qui hæc die olim nascentem Ecclesiam sub Petri regimine sanctificavit et roboravit; eam nunc, te pastore, te duce, tutetur, ampliet, ac glorificet. Tratis sit votorum quæ nuncupamus, Maria per te immaculatæ liliæ hoc ipso in loco solemniiter sueta; testes hi sacri cineres quos veneramur sanctorum Romanæ Ecclesiæ patronorum Petri et Pauli; testes venerandæ exuvie tot pontificum, martyrum ac confessorum, quæ hanc ipsam, quam premimus terram, sanctam reddunt; testes tandem præcipes nobis assent sancti isti, qui cœlitum ordini hac ipsa die supremo tuo iudicio scripti, hodie Ecclesiæ tutelam novo titulo sunt suscepturi, primasque omnipotenti Deo preces pro tua quoque incolumitate suis de altibus oblaturi.

Astantibus igitur istis omnibus, nos episcopi, ne illud impietas vel ignorare simulet, vel audeat dēgare, errores quos tu damnavisti, damnamus, doctrinas novas et peregrinas, quæ in damnum Ecclesiæ Jesu Christi passim propalantur, detestamur et rejicimus; sacrilegia, rapinas, immunitatis ecclesiasticæ violationes, aliæque nefanda in Ecclesiam, Petrique Sedem commissa reprobamus et condemnamus.

Hanc vero protestationem, quam publicis Ecclesiæ tabulis ascribi petimus, Fratrum etiam nostrorum qui absunt nomine, tuto proferimus; sive eorum qui, tot inter angustias, vel detenti domi hodie sient ac plorant, sive qui gravibus negotiis, aut adversa valetudine impediti, nobiscum hodie adesse nequiverunt. Jungimus insuper nobis fidelem nostrum clerum ac populum, qui eodem ac nos in te amore, eadem pia reverentia animati, suum in te studium, quæ precibus sine intermissione fusis, qua opibus in Obulo S. Petri mira, ut plurimum largitate oblatis luculentissime comprobantur, probe scientes sacrificiis suis id quoque corari, ut dum necessitatibus supremi Pastoris consulitur, simul et ejusdem libertati servandæ prospiciatur.

Utinam ad communem hanc totius orbis Christiani, imo omnis socialis ordinis causam in tuto locandam universi populi conspirarent!

Utinam intelligerent eraderenturque reges et sæculi potestates, causam Pontificis omnium principum regumque esse causam, et quo tendant nefarii adversariorum ejus conatus, ac tandem *novissima providerent!*

Utinam rasipiscerent infelices illi aliquot ecclesiastici et religiosi viri qui vocationis suæ immemores debitam Ecclesiæ præsulibus obedientiam denegantes, atque ipsam quoque Ecclesiæ magisterium temere usurpantes, in viam perditionis abierunt!

Hoc a Domino tecum sentes, beatissime Pater, entro atque ex corde exoramus, dum ad tuos sacros patres provoluti, a te robur celeste expetimus, quod apostolica ac paterna benedictio tua valet impertire. Sit hæc copiosa et ex intimis penetralibus cordis tui largiter effluens, ut non tantum nos, sed absentes quoque dilectissimos fratres itemque fideles nobis commissos irriget ac perfundat. Sit talis quæ nostros et totius orbis dolores leniat et demulceat, infirmitatem sublevet, operam ac laborem fecundet, feliciora demum Ecclesiæ sanctæ Dei tempora acceleret.

Romæ hæc die 8 mensis Junii anno Domini 1863.

SERIES DECIMA QUARTA.

Hucusque de dogmatibus disseruimus; sed priusquam adeamus moralia, hic apponere decrevimus Indices de hominum Novissimis, quæ ad dogmaticam simul ac moralem scientiam pertinent. Itaque in hac Serie decima quarta vicissim exhibemus Indices de Morte et de illius certo simul ac incerto die; de Judicio post mortem particulari et privato; de Cælo et cœlesti Beatitudine; de Inferno et æternis damnatorum suppliciis; de Purgatorio ac de suffragiis quibus justorum animæ in eo detentæ adjuvari possunt; de Cultu defunctorum; de Antichristo ac de signis quæ illum præcedere, concomitare et subsequi debent; de Fine hujus mundi ultimo; de Resurrectione mortuorum suprema, et de Judicio generali, in quo omnes simul homines ante tribunal Summi Judicis constituentur.

CXXVI.

INDEX DE MORTE,

ORDINE LOGICO REFERENS QUIDQUID SCRIPSERE PATRES DE EJUS NATURA, CAUSIS ET EFFECTIBUS, ETC.

MONITUM.

In hoc indice omnium utilitati et præsertim eorum qui verbi divini nuntiandi munus explent, vel regimen habent animarum, bene consulentes, SS. Patrum sententias de re tam magni momenti, non solum quoad sensum, sed persæpe quoad verba recensere volumus, et vicissim agimus. — I. De mortis natura, causis et effectibus. — II. De certitudine et incertitudine mortis. — III. De bene moriendi mediis, præcipue ex justorum vel malorum mortis consideratione desumptis. — IV. De aliquibus bonæ vel malæ mortis præclaris exemplis.

CAPUT PRIMUM. — *Mortis natura, causæ et effectus.*

TERTULLIANUS. — Mors discretio corporis et animæ, II, 736. Ejus regnum nihil operatur quam carnis dissolutionem, 862. Mors est quæ carnem et sanguinem non modo corrumpit verum etiam consumit, 869. Etsi varit exitus mortis, nullus ita levis ut non vi agatur, 739. Ipsa illa ratio operatrix mortis, vis est, *ibid.* Mortes immaturæ et atroces operæ demoniorum, 748. Mortis imago somnus, 721. Mors quam putas profectio est, I, 1264. Non ex natura hominem secuta est, sed ex culpa, ne quidem naturali, 738. Immatura morte præventos eo usque vagari licet, putabant ethnici donec reliquatio compleatur ætatum, 746.

S. CYPRIANUS. — Mors non est exitus sed transitus et temporali itinere decurso ad æterna transgressus, IV, 397.

LACTANTIUS. — Mors est naturæ animalium dissolutio, VI, 321. Mors æterni doloris perpessio; animarum pro meritis ad æterna supplicia damnatio, 321. Mortes duæ propositæ sunt, una pertinet ad corpus quæ secundum naturam fugi necesse est, altera ad animam quæ acquiri, 769. Corpus fictum ex ponderoso et corruptibili elemento corruptendum et occidendum, 771, 772. Velut humor fracto vase diffusus, anima evanescit a corpore dissoluta, 773. Mors secuta est hominem secundum Dei sententiam, 324.

S. HIERONYMUS Pictav. episc. — Mors somno significari solet, I, 381, 451. Mortis series maris profundo designatur, 273. Mors ex peccati lege consequitur, 404. Mors non est interitus animæ sed discessio ejus a corpore, 411. Mors desit postquam in Deum est grassata, 478. Mortuorum somnus, 700, 701. Morte animæ ab opere et consortio inermis et periculosus carnis exultat, 631.

S. ZENO. — Corporis sui impedimenta prætermittit justus altitudinem cæli ascensurus, XI, 405.

S. AMBROSIIUS. — Mors absolutio est animæ et corporis et quædam hominis separatio, XIV, 545; XVI, 1321. Magis peccati fuga quam morientis est detrimentum, XIV, 140, 1173. Acerbitatis non mortis esse sed culpæ, 536. Mors non est mala solutio, quia esse Christo melius est, *ibid.* Mors omnifariam bonum est, 546. Quil igitur accusamus mortem quæ aut vitæ pretium luit aut abolet ejus dolorem atque cruciatum, *ibid.* Mors vitæ testimonium est, 536. Mors honesta redemptio vitæ est etiam de coloris aut innoxie firmamentum, 1036. Per eam non admittitur vita sed ad meliora transfertur, 538. Per vitam ad mortem est transitus, per mortem ad vitam reditus, 535. Justis mors portus quietis est, nocentibus vero naufragium, *ibid.* Justis non natura finis sed culpæ est, 1174. Mors stipendiorum plenitudo, summa mercedis, gratia missionis est, 536. Non idem naturæ meritumque finis; nec virtutis gratia cum corpore occidit, XVI, 1310. Christiani multo majora quam gentiles de morte suorum habent solatia, 1312. Mors non sæculi hujus absolvit ærumnis, 1313. Mors ærumnarum omnium morumque perflugium est et fida statio securitatis ac portus quietis, 1320. Alii pro mortuis tertium diem et trigesimum, alii septimum et quadragesimum consueverunt, 1586.

S. HIERONYMUS. — Corpus terra suscipit, anima Christo redditur, XXII, 598. Cum bestis ac jumentis corporum una conditio est, 903. Mors sanctorum somnus est, XXIV, 304. Mors dicitur domina, 291. Dominus mortem non facit sed peccatum, 884, 885. Mors extremum malorum est, XXV, 1001. Nullus miserior homine, antequam vinceretur mors, XXII, 590. O mors quæ fratres dividis, et amore sociatos crudelis ac dura dissocias, 590. Christi

morte, mortuus es, devorasti et devorata es, *XXII*, 539. Regnavit ab Adam usque ad Moysen, *ibid*.

S. AUGUSTINUS. — Mors separatio animæ a corpore, *XXXVI*, 556, 893. Mors corporis etiam pœnalis, *XLV*, 1222. Mors pœnalis quæ animam dissolvit a corpore, 1593. Mortem pœnam esse nolunt quidam philosophi, *XLI*, 387. Mortem corporis etiam peccante nullo, in paradiso futuram fuisse contendit Julianus, *XLV*, 1585. In paradiso non bonorum mortuorum requiem, sed cruciatus morientium intulit Julianus, 1575. Mors pœnalis et peccato debita secundum Julianum non nisi æterna, 1222. Mors corporis quæ usitata merito peccati accidit, 1596, 1603, 1604. Mors non est malum secundum Pelagianos, *XLIV*, 610. Mors dormitio propter futuram resurrectionem quasi evigilationem, *XXIII*, 572. Mors a morsu nomen accepit, *XLV*, 1617. Somnus vocatur, *XXIX*, 2063. Mors privati est tantum nomen habens non essentiam, *XLV*, 1616. Si nihil est quomodo videre, tenere, insultare, vinci et damniari possit, 1618. Morituum Adam sive peccasset sive non peccasset Pelagiani docent, 1613, 1614. Non naturæ conluctio sed pœna peccati est 1667. In arbore facta non fuit sed inventa per hominem, *XXXIX*, 1737. Mors est vere debitum, *XI*, 1139. Ut moriantur homines pœna peccati est, *XLV*, 1616. Mors duplex, *XLII*, 890, 900; *XLV*, 1171. Mores duæ, alia corporis quæ honorum est et malorum, alia animæ per peccatum, *XLV*, 1584. Mors prima animam nolentem pellit a corpore, 1875. Ipsa mors hominis indicat eum sine morte fuisse futurum, nisi peccasset, *XXXIV*, 552. Mortis causa, infirma membrorum compago, *XLI*, 710. Mors seminata est a serpente, *XXXVI*, 933. Mors diaboli, non quia ipse mori, sed quia per ipsum est, 556. Mors ex peccato, *XXXIII*, 473; *XXXIV*, 353; *XLI*, 377, 378, 380, 387, 391, 396, 403; *XLIV*, 111, 197, 406, 826. Mortem non esse ex Deo, *XXXII*, 919. Mortis corporalis aculeus, peccatum, *XLV*, 1601. Mors peccatum dicitur quia est pœna peccati, *XLII*, 296, 297. Primi hominis factum est peccatum ut moreremur, *XLIV*, 992. Mors regnavit in mundo propter originale peccatum, *XLV*, 1221, 1224. Mors secutura non fuisset, si peccatum non præcessisset, *XL*, 160. Mors justa vindicta peccati, plus tamen clementia Dei quam severitatis ostendens, *XXXIV*, 134. Mortis dies cuiusque est novissimus dies, *XXXVIII*, 932. Mors vehiculum ad regnum, *XI*, 668. Per temporales mortales mors Deus utilitatem timoris sui populo imponit, *XLII*, 412. Mortibus corporibus etiam eorum qui non commiserant peccata vindicavit aliquando Deus, 660, 661, 662. Mors in morientibus omnibus mala est, in mortuis autem quibusdam mala, quibusdam bona, *XLV*, 1575. Beatitudinis principium est laborum meta, *XXXII*, 1171. Mortui sint an non, quos iudicii dies vivos reperit, *XLII*, 1213. Morituros non esse qui novissimo Christi adventu fuerint superstites, *XI*, 1161.

FAUSTUS BRITANN. episc. — Per mortem boni de malorum consorcio et persecutionibus liberantur: majus vero supplicium expectat et poena, *L*, 588.

S. PROSPER. Aquitan. — De peccato mors et omnia quæ sunt mortis oriuntur, *LI*, 181. Causæ diversæ mortis et cur diversa ætate ignoret, 768. Divitias et majorem nobilitatem et patriam et pulchritudinem mors auferit, 496. Circumspice eos qui ante te similibus splendoribus fulgere; ubi insuperabiles imperatores? ubi exercituum dures, satrapæ tyranni? non omnia pulvis? non omnia favilla? *ibid*. Respice sepulchra et vide quis servus, quis dominus, quis pauper, quis dives? *ibid*.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Duræ mortis durior janua, *LII*, 580. Mors corporum facit vitam de temporali sempiternam, 484. Mors inter homines reparatio pietatis fit, 565.

GENNADIUS MASSIL. — Mors corporalis est pœna peccati non autem et peccatum quod mors est animæ, *LVIII*, 990.

VITILIUS TAPSENS. — Mors est. cum diversarum rerum consensu vitam facientium, velut per disidium quoddam ab invicem, discessio, *LXII*, 331. Igitur mors non consumit iuncta sed dividit et origini suæ utrumque restituit, *ibid*.

ACRETIUS ABB. Afric. — Mors corporis corruptibilitas est, *LXII*, 589. Corpus corrumpitur vel ætate vel morbo vel variis afflictionibus donec veniat ad ultimam quæ mors vocatur, 589.

CASSIODORUS. — Mors est animæ corporisque facta reolutio, *LXX*, 1301. Anni hominis fugitivæ herbarum, ætatibus comparantur, 846.

VITA SS. PALRUM. — Post mortem omnia oblivioni tradita, *LXXIII*, 459. Prima philosophia definitio meditatio mortis, 297. Mors temporalis proprie non est mors, 311.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Mors ab anima dividit carnem, *LXXV*, 632, 633, 654, 912, 913.

COLUMBANUS ABBAS. — Cadaver nudum vermicibus et putredine dissolvendum limus suscipit, *LXXX*, 58. In morte luxus, jocus, libido, luxuria concutere, 237.

S. JULIANUS TOLET. episc. — Mors la hominibus de peccati propagine venit, *XCVI*, 461. Primus homo pœna mortis post peccatum juste damnatus, *ibid*. Mors sic dicta quod sit amara vel a morsu primi hominis appellata, 462. Tria genera mortis, acerbæ, immaturæ, naturalis, *ibid*. Quamvis mors bonum non sit, bona bonis est, 463. Mors depositio sarcinæ gravis, id est corporis, 465.

ALCUINUS. — Corporis mors est dum propter necessitatem quamlibet corpus deseritur ab anima, *C*, 522. Mortis regnum adjuvante gratia destructum, 432. Mortis nomine etiam veniunt diaboli et peccatum, 431.

RABANUS MAURUS. — Peccatum mortis causa, *CLX*, 877. Mors vitæ amara prævalet, 984. Cum peccato in omnes homines mundumque introivit mors, *CL*, 1550. In fine mundi destruetur, *CVIII*, 1138.

HARNO HALBERST. episc. — Mors corporis est exhalatio et transitio animæ, *CXVI*, 841.

LANFRANCUS CANTUAR. archiepisc. — Mors bonis multum prodest, *CL*, 166, 167. Morte diabolus intelligitur, 167. Mortis causæ peccatum, 213, 214, 271, 272. Mors amara, 230.

S. BAUNO CARTH. iust. — Mors dicitur tenebræ, *CLII*, 879. Hominis mortis, fames, esuries, febres, et quæcumque miserie, *CLIII*, 58. Caput et completio omnium miserationum mors, 58.

GUINARDUS ABBAS DE NOVIGENTO. — Moriendi nobis necessitas indicta ex peccato, *CLVI*, 614. Si peccati non incessisset eventus nullus passionis aut mortis intervire potuisset occurrus, 645.

S. ANSELMUS CANT. arch. — Sapientia et iustitia Dei repugnat hominem mori si non peccasset, *CLVIII*, 401. Iusto iudicio decretum ut homo qui peccaverat penam peccati evitare non posset, 368, 401, 402. Mors est principium quietis, laborum meta, peremptoria vitiorum, 795, 796, 797. Corpus in abiectionem pulverem dissolvitur, 720.

S. IVO CARNOT. episc. — Si homo obediens permansisset, ad cœlestem patriam sine carnis morte transisset, *CLII*, 976. Mors miseris sine morte fit, *ibid*.

RUPEATUS ABBAS TULIENSIS. — Mors duplex animæ et corporis, *CLXVII*, 1475. Mors misericorditer impensa est a Deo, 585. Mortem corporis præcessit mors animæ 506. Mors a diabolo inventa est, 1622. Sed mortalis Dei providentia imposita, *CLXX*, 390. Etiam post reparatum redemptoris mors hominem invadit, ut non illi, sicut et demonibus, misera sit æternitas, 390, *CLXVI*, 1668.

HUGO A S. VICTORE. — Diabolus auctor mortis imperium mortis habere dicitur, *CLXXV*, 616. Mors trinus invalescit modis, naturali, accidentali et crudeli, 761. **S. HENRICUS CLAREVALL.** — Mors iusta peccati pœna, *CLXXXII*, 934. Opus diaboli, peccati pœna a Christo superata, *CLXXXIII*, 484. Mortem et peccatum duos hominibus hostes Christus profligavit, 116, 117.

ROMBERTUS PULLUS CARDINALIS. — Nisi primus homo peccasset, penam mortis nullum meruisset, *CLXXXVI*, 746. Variis moribus consumitur corpus, 754.

PETRUS LOMBARDO. — Quod anima peccato Deum deseruit volans, coacta est deserere corpus volens, *CLII*, 501. Mortui sunt qui adveniente Christo vivunt, 504. Mortis regnum sola Christi gratia destruit, *CLII*, 1588, 1589. Mors victa non penitus interempta, 1405. Mortem Deus non fecit sed homo sibi per peccatum accessit, 1406, 1407. Mors non ex ipsa lege sed hominum vitio, 1420. Lux sapientiæ a peccante homine recessit et morte damnatus est, 294. Si nulla esset mortis amaritudo nulla esset martyrum fortitudo, *CLXII*, 301.

RICHARDUS PR. S. VICTOR. — Lucius, dolor, clamor mors non erunt in futura æternitate, *CLXVI*, 661.

PHILIPPUS DE HAVING. — Mors transitus est, *CLIII*, 126. Mori nihil aliud est quam quod fuerat jam non esse, 127.

THOMAS CISTERCIENSIS. — Moriendi varius modus, *CLVI*, 169. Mors hominis triplex, 104, 105, 106. Tres eunt nuntii mortis, casus, infirmitas et senectus, 693.

PATRUS BLESISIENSIS. — Mors est peregrinationis terminus, finis miserie, laborum meta, janua patriæ et primæ præmiorum, *CGVII*, 473.

CAVET II. — Mors certa et incerta.

TENTILLIUS. — Mors ubique et conscientia mortis et testimonium ubique, *I*, 618. Mortium frequentiam vitæ que vastant, 330. Cuncti moriuntur ut reviviscant, 324. Mortem themus quam evadere non possumus, 615.

S. CYPRIANUS. — Moriendi conditio una, IV, 550. Mors omnibus communis, 437, 438. Sine ullo discrimine generis humani, cum injustis moriuntur et iusti, 592.

LACTANTIUS. — Homo creatus mortalis, terreno et fragili corpore fingitur, VII, 21. Quod ideo solubile et mortale est, *ibid.* Non inexpugnabile contra morbos et letus extraneos *ibid.* Mori debet homo, quia deus non est, 22. Falso dicitur quod nemo nisi senex mori debeat, *ibid.* Incertitudinem horae mortis adstruit, 23. Si mors certe consutata esset metalli, fieret homo insolentissimus et humiliate omni careret, *ibid.*

S. HILARIUS. — Mors in eos tantum in quos est decreta legitima est, X, 318.

S. AMBROSIIUS. — Mors aequalis est omnibus, indiscreta pauperibus, inexcepta divitibus, XVI, 1317. Nemo se releat a morte, non dives, non ipsi reges, imo ipsi gravioribus subjacent, 1373. Quis exceptum se putet esse debere a conditione moriendi qui non sit exceptus a conditione nascendi, 1291. Pecunie pretio mors differri non potest et pariter inopem divitemque dies supremus eripit, 1292. Mors nec amara egeatibus, nec gravior divitibus, nec injusta senioribus, nec ignava fortibus, 1326. Non est lugenda, quia communis est et cunctis debita, 1513.

S. HIERONYMUS. — Aetatis nostrae momenta per singulos actus minuuntur, XXII, 601, 602. Omnia morti obnoxia, 60. Reges, duces, civiles, regna mors vastat, trahit, rapit, *ibid.* Considera totius orbis ruinas, gentes gentibus et regnis regna collisa; alios necari, alios absorberi fluctibus; illos nasci, istos mori, 601, 602. Totius mundi homines qui nunc vivunt in brevi spatio defuturi sunt, *ibid.* Quotidie morimur, quotidie commutamur, et tamen aeternos nos esse credimus, 602. Sentisne quando infans, quando puer, quando juvenis, quando robustus aetatis, quando senex factus sis, 602? Quod dicto, quod scribitur, quod relego... de vita mea tollitur, *ibid.* O miserabilis humana conditio et sine Christo vanum omne quod vivimus, 597! Transactum omne est homini, cui vitae finis advenit et irrecusabit mortis necessitas, 598. Transibit praesens aetas, sequentur saecula post ventura, 473. Vicina est mors in foribus; velimus, nolimus, senescimus, 557. Homines et iumenta in favillam et cinerem dissolvuntur, 904. Non fato sed voluntate Dei, dies mortis praestituta singulis, XXIV, 390. Nullus homo qui vivat et non videat mortem, XXV, 957. Intelligendum est quod florens aetas cito concidat, XXIV, 412. Tunc ubi decora illa facies, ubi totius corporis dignitas, XXII, 597. Falluntur qui gaudent in corporis sanitate et putant adolescentiam atque pueritiam esse perpetuam, XIX, 412. Nec potentia, nec divitiis, nec felicitate gaudendum; cito omnia illa auferenda sunt, XXV, 390.

S. AUGUSTINUS. — Homo sic conditus erat ut non haberet moriendi necessitatem; peccato autem sic mutatus est naturae status ut hominem necesse sit mori, XI, V, 1112. Homo in moriendi necessitatem contritus est, XXXIII, 347. Mors omnibus statuta, XXXVIII, 1480; XXXIX, 1506, 1513. Debitum est quod nemo evadit, XXXVIII, 1192. Corpus meum non ad me pertinet, 1191. Carer meus ad tempus, catena mea ad tempus, *ibid.* Conditio mortis et legibus inferni obstrictus nascitur omnis homo, XXXVIII, 1105. Moriendi necessitas ab ipso peccato peccati, 489; XLIV, 115. Convenit iudicio Dei ut peccator moriatur, nec tamen operi eius convenit mors, XLV, 1354, 1355. Reatus moriendi apparet in motu carnis non voluntario, XXXIV, 423. Homines morti obnoxii qui per baptismum a peccato solvuntur, XI, 379; XLIV, 131. Mors prima, id est, corporis in omnes homines transit, XI, V, 1170. Mors prima communis omnibus, non secunda, XII, 393. Prima omnibus necessario subeunda, secunda — olis malis parata, XXXIX, 1513. Mors carnis pertinet ad ignem illum per quem unusquisque opus probatur, XI, 745. Mori necesse est et nemo vult, XXXVI, 238. Mors sola hic certa, XXXVIII, 590. Incerta cetera omnia, XXXVI, 428. Mortis diem magna misericordia Deus nobis abscondit, 332; XXXVIII, 241. Mortis diem incertum Deus voluit, XXXVII, 1301; XXXIX, 1876. Latet ultimus dies ut observetur omnes dies, XXXVIII, 241. Mortis dies incertus sed vicinus, 241, 839. Paucorum dierum est tota vita hominis, XXVI, 373. Saeculum quantum voluitur, intelligas punctum esse, 234. Vita hominis longissima, aura est matutina, 361. Festinant tota vita mortalium et quae videtur prolixior vapor aliquando diuturnior, 993. Vita potius umbra vitae quam vita, XXXIX, 1536. Vita nostra mors est, XXXVII, 1589. Vita nostra verius quam vita, XXXIX, 1523. Vita hominis crescendo decrevit, XXXVIII, 122, 257. Diu vivere quid est nisi ad finem currere, 633. Vivere ex quo incipit homo, incipit mori, XII, 383. Vita ista tibi

debet esse tanquam stabulum viatori, non tanquam domus habitatori, XXXVI, 326. Nemo exit de vita nisi per mortem, XI, 553. Vitae incertus finis, XXXVIII, 76, 1111. Agamus Deo gratias quia vitae hujus ultimum diem et brevem esse voluerit et incertum, 688. Dominus domus cum vult dicit: Migra, non cautionem tecum fecit et placito se obstrinxit ad certum tempus, XXXVI, 4.9. Quod homines necessario corpore morituri sunt, non parum de Christi gratia beneficium, XI, IV, 115.

CASSIANUS. — Mors omni aetati insidiatur, XI, IX, 1180.

ANTONINUS HONORATUS (Constantinien. episc.). — Mundus et omnia quae in mundo sunt solvenda, L, 568. Vita corporis tui in potestate est Dei tui, qui tibi confestum auferre potest carnem si dereliqueris fidem, 569.

S. PROSPER AQUIT. — Mors nemini citius vel tardius accidit quam Deus voluerit, LI, 159. Homo omni momento morti obnoxius, 708.

S. PRAEVS CANSOLIVUS. — Hominem tempus deserit, mutat aetas, hebetat infantia, juvenutis praecipital, senectus frangit, LI, 326. Mori naturae est, deperire necesse est, 482. Unde et quando et quo modo et per quem mors venerit ignoratur, *ibid.* Omnia elementa pereunt et peritura, 483, 484. Ad mortem non tam voluntas quam necessitas ducit, 505. Venit finis vitae, tempus mortis, jam te apparitio suprema constringit, jam iudicium vocat, 514. Mors destructionis regina, 523. Suis ductibus vel consiliis captivata, vastat, interficit omnes quos natura praesentem perducit ad vitam; ducit reges, trahit populos; non fleat precibus, non lacrymis moliri, non viribus unquam ista potuit superari, 525.

SALVIANUS. — Ecce morieris, egressurus de domo corporis tui, nesciens quo iturus, quo abducendus, ad quam poenalia et quam terra rapiendus, I, III, 224.

S. PATRICIUS EPISC. HIBER. — Irridendus est quisquis mundi hujus caducam fragilitatem et cito perituram carnis voluptatem diligit et querit, I, III, 835.

S. LEO MAGNUS. — Meditatio sollicitissima debet esse Christiani sapientis, ut, quoniam dies breves istius vitae et incerta sunt spatia, nunquam sit mors improvisa morituro, LIV, 450.

MAXIMUS TAURIN. — Quod moriamur decreto priore statutum est, LVII, 568.

FAUSTUS RHEGIENS. — Quando vel qua hora de hoc saeculo rapiamur scire non possumus, LVIII, 877. Ultimo die superveniente tabernaculum nostrum corporis deposituri sumus, *ibid.*

S. CASSIANUS EPISC. ARELAT. — Anima intra carnos et fragiles parietes habitat, LXVI, 67.

CASSIOBONUS. — Vita hominis umbra quae discedente corpore per quod sit, ipsa quoque evanescit ac disperit, LXX, 1017. Homo quasi pulvis venio flante transfertur, 1016.

VITA SS. PATRUM. — Ars nulla est qua mortem effugiamus, LXXIII, 459. Quoniam modo quispiam in incertis mortis expectatione, cuius adventus vitari non potest et incertus est, securo animo erit? *ibid.* Ergone mors aliquando me corripit, *ibid.* Morte functus in nihilum dissolvatur, *ibid.* Non vitae annos sed bene mortis annos quisque computet, 510.

S. GREGORIUS MAXIMUS. — Morti omnes obnoxii, iusti et impii, LXXV, 880, 881; LXXVI, 178. Homo singulis vitae momentis ad mortem pergit, LXXV, 984. Hoc ipsum nostrum vivere, quotidie a vita transire est, 984. Praesens vita incerta est et tanto mors subrepens timere debet quanto nunquam praevideri valet, 1008, 1009. Quotidie flagella urgent, repentini casus opprimunt, LXXVI, 1080. Eo momento quo non cogitatur, mors repentina adventi, 1081. Omne quod transit breve, etiam si tardius, terminari videatur, LXXV, 1031. Tempestas qua non putat hora peccatorem opprimet, LXXVI, 53. Mortis dies ignoratur ut semper esse proximus credatur, 988. Tempus mortis ignoratur ut bene operari festinetur, *ibid.* Praetexti dies singulis ab aeterna Dei praesentia nec augeri possunt nec minui, LXXV, 1015. Hiems est vita nostra, 425. Est ventus transiens, 470. Quantum vivimus aurora est, non perfectus dies, 478, 479. Vitae suae initium vel finem nemo novit, 496, 497. Vita in carne flos in feno est, 983, 984. Praesentis vitae decursus maris et fluvii comparatione exprimitur, 991. Tota vita punctus est, 1105. Vitae spatium unde crescere creditur, decrevit, 821, 822. Perfecta est vita mortis imitatio, 1052. Diu cum rebus nostris durare non possumus, LXXVI, 82.

COLUMBANUS ABBAS. — Morte et occasu omnia transeunt et non manent, LXXX, 236. Vita multos decipit, seducit et excaecat, 240. O vita, dum fugis, nihil es; dum videris, umbra es; dum exaltaris, fumus es, 240. De momento in momentum cum incertis aetatis meae concurre

ad mortem, 242. Vita via est aliis longa, aliis brevis, aliis lata, aliis angusta, omnibus irrevocabilis, *ibid.*

TAIO CASARAUG. episc. — Per momenta tempus deficit, LXXX, 756. Ipsis ætatis suæ augmentis ad detrimentum miser homo compellitur, 756. Semper deicit unde se proficere in spatium vitæ credit, *ibid.*

S. ISIDORUS HISPAL. — Quam vita sit brevis et misera considerandum, LXXXIII, 733. Vita suis incrementis deficit, 735. Dum non mori quis existimat tollitur, 736. Divites repente hora qua nesciunt improvise exitu rapiuntur, 737. Doctus pariter et indoctus moriuntur, 593.

S. EUGENIUS TOLETAN. episc. — Id solum post mortem manebit quod bene, quod recte, quod iuste feceris, LXXXVII, 360. Vita transit, fons urget, ecce mortis muntius, 364. Ab omnibus in morte homo est relinquendus, 364.

BEDA VENERABILES. — Improvisa mors carnis habitaculum irrempeus rapit dominum, XCII, 103.

S. JULIANUS TOLETAN. episc. — Unicuique innumerabiles mortes comminatur, XCVI, 466.

S. PAULINUS PATRIARCH. Aquil. — Cuncta vana et caduca sunt, XCIX, 244. Cum mors venerit, omnia vana cognoscuntur, 221. Omnia oblectamenta vitæ adveniente morte transeunt, *ibid.* Nemo hominum novit diem exitus sui, 243. Non omnes in senectute moriuntur, sed in diversis ætatibus, *ibid.* Omni momento diei et noctis mors imminet, *ibid.*

JOHANNES AURELIAN. episc. — Qui penitenti veniam spondit, peccanti diem crastinum non promittit, CVI, 236. Diem ultimum nunquam possumus providere, *ibid.* Certa mors manet omnibus, 256.

RABANUS MAURUS. — Ipsum quod loquimur, dictamus, et scribimus, de vitæ parte prætervolat, CLX, 858. Homo ante se senem intelligit quam juvenem non esse miratur, *ibid.* Caro fenum flosque præteriens, *ibid.* Humana fragilitas cursus sui terminum transire non potest, 828. Considerandum ut vivas paucis diebus etsi ad senectutem perventurus sis, CX, 107.

S. LUPUS abb. Ferrar. — Certissimum teneo et recens natum cito posse mori et senem diu non posse vivere, CXIX, 440. Utilius est ipsam temporis incerti breviter cum luctu quam lætitia ducere, *ibid.* Vita hæc brevis et incerta est et juniores nobis quotidie moriuntur, 518. Ad mortem sine intermissione properatur, 573.

S. PASCHASIUS RADBERT. abb. Corbeiens. — Mori hominum omnium est, CXXI, 963.

ARTO VERCELLENSIS episc. — Mors in omnibus mundi locis funera cumulat, CXXIV, 476.

S. PRAEUS DAMIANUS. — Homines sive potentes sive inopes eadem habituri sunt finem, CXLV, 818.

RADULPHUS ARDEN. — Unicuique dies mortis suæ instat propinquior, CLV, 1669. In juventutis fortitudine non confidendum, *ibid.* Quam multos subita mors prævenit, *ibid.* Deus mortis nostræ terminum ignorari voluit, ut semper mors expectetur, 1669.

S. ANSELMIUS CANTUAR. arch. — Nihil certius morte, nihil hora mortis incertius, CLVIII, 741. Instabile et transitorium est quicquid amor mundi parit, *ibid.* Corpus cuius sanitas, commoditas et voluptatis cura est, in pulverem et in abjectissimum pulverem dissolvitur, 720. Pereunt et iactantia verborum et ornatus vestium et varietas deliciarum, *ibid.* Hominem levitum mori necesse est, 370, 371. Mors nulli hominum parcat vel docto, vel diviti, vel humili, 700, 701, 702. Nulla vis quemquam de hac vita expellere potest quoadusque Leo placuerit, 911, 912. Finis sæculi est unicuique hora exitus sui, 620, 621. Quanto diutius vixit aliquis tanto brevius victurus est, 1063, 1066, 1090. Vita præsens finem habet et nescit homo quando ultima dies, ad quam indesinenter die ac nocte propinquat, adveniat, 359, 171.

S. BARNO APTENS. et Sign. episc. — De semita mortis non revertimur cum semel quis moritur, CLXIV, 612. Impii et cogitationes eorum in interitu dissipantur, 613, 615. Impii cum se vivere sperant, non superstitibus erant, 300, 304. Hoc potest dici quia fuit vel futurum est sed non quoniam est, 833. Potentes omnibus affluentibus cadunt et moriuntur, 1002, 1003.

RUDEMARUS ABBAS TULIENSIS. — Mortem nullus effugit, CLXVIII, 1473. Mortis tempus accelerat, 998, 999. Omnes morti obnoxii; quisquis es, vade ad sepulchra mortuorum, ipsa respondebunt et indicabunt tibi, CLXX, 562. Quotidie mortui sepeliuntur a viventibus utique mortuarius, 362.

HILDEBERTUS CENOM. episc. — Morti debentur nos et nostra, CLXXI, 1021. Hæc conditione homo intrat in mundum ut exeat, 1023. Omnes morte cogimur..... serius,

ocius sors exitura, 1044. Quicquid ætatis retro est mors tenet, 1047. Tota vita unus dies est, 753.

S. BERNARDUS CLARÆ-VALL. — Mors vanitatis et brevitatibus arguit omnia, CLXXXII, 845. Bona mundi morientem non sequuntur, *ibid.* Vita qua vivimus magis mors; nec simpliciter vita sed vita mortalis, CLXXXIII, 230. Mors adolescentiæ non parci, CLXXXII, 621. Mors senibus in januis, adolescentibus in insidiis, 843. Ex quo incipimus vivere incipimus mori, CLXXXIII, 230. Quid in incertum tibi dies et annos numeras, 541?

PRAEUS LOMBARDUS. — Vita hominis vespere, CXCI, 294. Mors est spiritus hominis vadens de hoc mundo et non rediens ad corpus in hoc mundo, 756. Magna hominis miseria, nolle mori et mori, 303.

ADAMUS PRÆMONSTRATENSIS. — Vita hæc peregrinatio est, CXCIII, 251. Deminit esse qui fuit, eumque edax et consumptrix degluttit mors, 267. Vita currit cito ad mortem, 267. Exianitio corporis post mortem, 308. Certus sum quia oportebit me hinc exire, sed nescio tempus, modum vel locum, 431. Homo solum quod vento rapitur, *ibid.* Post mortem corpus erit vermis, post vermem pulvis, 435.

PRAEUS CALLENSIS. — Mors certa, hora mortis incerta, CCII, 1131.

PHILIPPUS DE HARVING. — Mors jura vel pondera non metitur, CCIII, 1115. Felices et infelices invadit, 1114. Mors velle vivere et non posse, *ibid.* Velle mori et non posse mors est, *ibid.* Vita præsens plena moribus, 127.

PRAEUS CANTOR. — Hunc ipsam diem qua vivimus cum morte dividimus, CCV, 351. Omnia hora domui ius disponere, 353. Licet certius sit, morte nihil incertius, 356. Mors subitanea, intempestiva et incerta, *ibid.* Omne caducum et transitorium, 352.

PRAEUS BLESSENSIS. — Pari sententia omnes ætates et conditiones mors involvit, CCVII, 472. Jus mortis nos mutatur imperio vel favore, 475.

CAPUT III. — Bene moriendi modus, præsertim ex bonorum vel malorum moris consideratione desumpta.

TERENTIUS. — Timenda mors ob iudicium subsequens, I, 614. Mortis metus non tantus est quantum tormentorum, 625. Per mortis imaginem fidei initialis, spem meditaria, discis mori et vivere, discis vigilare dum dormis, II, 724. Mortis contemptum docet philosophia, I, 535. Mortis dolor vacare debet cum consistat de resurrectione mortuorum, 1263. Non scires autem malam mortem si non scires aliquid timendum post mortem, 615. Mors Christiano utilis et suavis, Deo disponente, II, 153. Mortis Christiani et gentilis differentia, 745. Omnia finire post mortem vel nihil superesse vulgus existimat, 721, 793.

S. CYPRIANUS. — Mors contemnenda est Christiano, IV, 795. Mors contemnenda cui Christus occisus est, *ibid.* Finem mortis doloribus quem tormenta non dabant, coronam dederunt, 246. Pretiosa mors quæ emit immortalitatem, 247. Beata mors quæ accepit coronam de consummatione virtutis, *ibid.* Dei servus in agonis promissi certamine coronatus, *ibid.*, ad immortalitatem gloriosam mortis transit, 329. Perversum est Deo accersenti non statim parere, 596. Quid ergo oramus et petimus ut adveniat regnum cælorum si captivitas terrena delectat? 795. Ejus est mortem timere qui ad Christum noluit ire, 584. Prævaricatores, qui mortuos lugent ut perditos, 596. Gaudendum potius quam dolendum cum chari de sæculo exeunt, 586. Expuncta morte ad immortalitatem venimus, 585. Contra tot impetus mortis incommensati animi virtutibus congregi, quanta pectoris magnitudo est? 592. Magna sublimitas est inter ruinas generis humani stare erectum, nec cum eis, quibus spes in Deum nulla est, jacere prostratum, *ibid.* Mors pressuras et penas et lacrymas mundi aufert, 586. Bene morienti vera pax, fida tranquillitas, stabilis et firma et perpetua securitas, 583. Mors ergo optanda non timenda, 268. Ad refrigerium morte iusti vocatur, 592.

LACTANTIUS. — In morte suscipienda summum virtutis officium est, VI, 768. Mors non exstinguit hominem, sed ad præmium virtutis admittit, *ibid.* Nemo morientem subito nisi spe vitæ longioris, 381. Bona vel mala mors, quæ ex præteritis acibus est pendenda, 410.

S. HILARIUS. — Animæ et corpore excedentes statim excipit aut quies aut pena, IX, 323, 673. Anima iustum a corpore excedens in Dei susceptione requiescit, 345. Humane vitæ ac mortis finis est resurrectio, et certissimum nostræ militiæ stipendium est incorrupta æternitas, X, 428. Homo post legem mortis futurus est æternus, IX, 650. Mors a sanctis pluribus concepit, *ibid.* Ili morosam corporum dissolutionem desentes, *ibid.* mortem optat Propheta, 840. Non proderit exaudiri esse nisi beatis locis quieturus excedat e corpore, 811.

812. Mors fidelibus consortium Christi acquirit, 646, 617. Post mortem, peccatores ultorem Deum sentiant, quem inter iniquitatum opera non cogitabant, 545. Peccatorum soris post hanc vitam, 406. Metum mortis aufert fides.

S. Zeno. — Justi et impii statim post mortem, aut premium et quidem aeternum aut aeternam poenam pro meritis accepturi, XI, 460. Dignus gloriosi exitus finis, 405. Cum mors quæ putatur metuenda gustatur, tunc animæ in aeternum manentis gloria beatis in sedibus, repromissa felicitas exhibetur, nullas deinceps ærumnas mundi sensura, 386. In Domino morituri sunt qui probis moribus per gradum divinorum observantia præceptorum, quotidianis spiritualis itineris gloria, feruntur in celum, 432.

S. Ambrosius. — Mortem non esse metuendam exemplo Christi, XV, 1487, 1488. Mortem non esse terribilem quæ naturæ finis, non poena est, 1727. Non mors ipsa terribilis est, sed metus et opinio de morte, quam prorsus quisque pro sua conscientia perhorrescit, XIV, 553. Non enim habemus quod in morte metumus, si nihil quod timendum est vitæ nostræ commisit, *ibid.* Si fortis es, contemne mortem; si imbecillus es fuge, et Christum qui vitæ est sequere, XV, 1699. Si volumus Christum non timere, stemus ubi Christus est, *ibid.* Mors corporis non metuenda fortibus, desideranda sapientibus, miseris expetenda, 1709. Justus nullo timore mortis commotus, XIV, 1174. Sola mors requies viro, 546. Ubi resurrectionis fides non mortis est species, sed quietis, XV, 1684. Dominus soporem mortis vertit in gratiam voluptatis, 1639. Proprior est saluti qui moritur ut resurgat, quam ille qui vivit ut moriatur, XIV, 1036. In Christo mori ardum et gloriosum, 1127. Gloriosius est pro Christo mori quam regnare in hoc sæculo, 545. Post mortem neque peccator poenam suæ improbitatis evadit, neque justus æquitate suæ præmiis defraudatur, XV, 1283, 1286. Mors nec perpetua fidelibus, nec improvisa sapientibus, XVI, 1536. Quasi mortem mereri, quanti mortem formidini præteritum judicantes graviores metum mortis quam mortem, 1341. Laudabilis mortis cum occasio datur, rapenda est illico, *ibid.* Non fugienda mors quam Christus non dedignatus est, 1537. Sit quidam quotidianus usus in nobis affectusque moriendi, 1525, 1526. Quid est quod ingemiscamus pro mortuis, cum jam reconciliatio mundi apud Deum facta est per Dominum Jesum? 1101. Non est dicenda mors quæ Christo mortuorum socians, lucrum elicit morienti, XVII, 714. Illa est autem vera mors quæ etiam viventem hominem peccatorum mortem constringit, *ibid.*

Sulpicius Severus. — Felix excessus, cum a labe peccati melioris vitæ conversatione purgatus, sede sua nos Christus excipiet, XX, 221. Occurrent martyres et prophetae, gaudebunt angeli, lætabunturque archangeli, videlicet Satanas eruento licet ore pallescit, *ibid.*

S. Hieronymus. — Omnis vitæ sapientium meditatio mortis, XXII, 598. In animo habendum est quod aliquando futuri sumus, *ibid.* Nullus intrepidus incertusque de sententia abaque pavore præstator, XXV, 291. Mortem tanquam longe positam aspiciamus, XXII, 1056. Patemus nobis vaticinium quod longo itinere necessarium est, 357. Homo Christo deditus potest mori, non superare, XXIII, 60. Considera, o homo, dies tuos breves et quæ cito esse soluta carne cessabis, 1060. Dies mortis melior die natiuitatis, 1061. Ubiqueque ceciderimus mortis tempestate subversis, ibi jugiter permanebimus, 1102. Mortis terribilis dies, quæquod in die iudicii futurum est omnibus, post mortem in singulis impletur, XXV, 965. Dies Domini, dies exitus uniuscujusque de corpore, *ibid.* Qui quotidie recordatur se esse moriturum contemnit præsentia et ad futura festinat, XXX, 576. Avertendam malam mortem, convertatur ad Deum jejuniis, fletu et planctibus necesse est, XXV, 967. Viri sanati timeant mortem propter incertum iudicii et sententiam, XXIV, 590. Justum intelligeres non emori sed emigrare, et mutare amicos, non relinquere, XXII, 597. Justus consummati operis percipit coronam, 468. Ille jam securus et victor se amicum aspiciet de excelso et faveat laboranti et juxta se locum præparat, 686. Lugeatur mortuus, sed ille quem gehenna suscipit, quem Tartarus devorat, 468. Non lugeandum de morte illius quem cælum recepit, 472. Non invidendum gloriam ejus planctibus et lacrymis, *ibid.* Adversum mortis duritiam et crudelissimam necessitatem hoc solatio erigimur quod brevi visuri sumus eos quos dolemus absentes, 686. Nos dolendi magis qui quotidie stamus in prælio peccatorum, vitii sordidamur, accipimus vulnera et de otioso verbo rationem reddituri sumus, *ibid.*

S. Augustinus. — Mortem horret non opinio, sed natura, XXIVII, 936, 1560, 1574, 1575. Est dulce quoddam vin-

culum corporis et ligatus est homo et solvi non vult, 1566. Natura prima et maxima vox ut homo mortem fugiat, XI, 630. Mortem omnes homines sicut animalia refugiant, XI, 630; XI, 676. Mortis metus posteris Adæ congenitus, XLV, 1530. Mortis timorem Deus fecit propter disciplinam, XXXVII, 1162. Mortis timor torqueamur, XLV, 1570, 1571. Mors plus timetur quam labores, 1571. Mortis vitanda causa quantum homo laboret, XXXVIII, 706. Mortis timor maxime pungit quando nobis bene est, 238. Quid agendum ut non moriamur, 881. Mors est, quæ si volueris non erit, XXXIX, 1513. Mors animæ timenda magis quam corporis, XXXVIII, 470, 880. Non timenda mors temporalis sed æterna, 1280. Ejus nobis amara mors cujus vitæ dulcis est, XLI, 635. Mortis quam vano timore tenentur homines, XXXVIII, 881. Mori timentes et nihil aliud agentes nisi serius mori, non agunt ut non moriantur, *ibid.* Mortis diem omnes differre conantur, XXXIII, 544. Mors accelerata quibusdam est utilis, XXXIV, 780. Mortis genus non quicquam bonis facit, quod obesse possit post mortem, XLI, 471. Unde homo moriatur non cures sed quo iturus sit post mortem, XXXVII, 1945. Qui tanta agit ut paulo serius moriaris, age aliquid ut nunquam moriaris, XXXVIII, 1387. Qui morte imminente turbantur, intueantur Christum ipsum eadem de causa turbatum, XXXV, 1798. Mortem carnis omnes refugiant, de morte animæ pauci curant, 1747. Mortis corporalis metus facit reos, XLV, 1603. Tota hominis vitæ contra mortem intrepida fieri potest, XXXIII, 74. Mortem corporis non metuit sapiens nec dolores, XXXII, 971. Satiis est unam mortem perpetui moriendo, quam omnes timere vivendo, XI, 25. Neque enim facit malam mortem nisi quod sequitur mortem, 26. Mortis metum vlucere non parva virtus, XLIV, 183. Nec mortem nec mortis genus metuendum esse, sua morte ostendit Christus, XL, 664. Mortem timeamus licet finiat infirmitatem, XXXVII, 1268. Mortem nemo invocet verbis sed mala vitæ, XXXVI, 475. Quanquam Christo inhærere cupiamus, mori tamen nolumus, 842.

Mors æquo animo ferenda, XXXV, 1402. Patienter ferenda exemplo Christi, XXXVI, 831. Deo jubente recusanda non est quocunque temporis, XXXIV, 361. Domus ista tibi locata est, non donata, XXXVII, 1915. Mors non est vitanda peccato sed pro iustitia perferenda si facultas datur, XLI, 501. Mortem sapiens debet ferre patienter, sed quæ aliunde accidit quam a seipso, 650. Amor Dei facit ut mors contemptatur imo et desideretur, XXXII, 1338; XXXVII, 1843. Optandum est ad Christum subveniente morte velocius properare, XLIV, 650. Peregrinationem nostram tanto ardentius finire cupimus quanto fruimur Deo vel per speculum vel in enigmate, XXXIV, 50. Mors ex misericordia Dei in bonos nos convertitur, XLIX, 613, 614. Mors malis mala est, XLI, 578. Mortem malam non facit aut probat nisi quod sequitur mortem, XXXVIII, 612; XLI, 25, 26. Morientibus quicquid obest ex vitæ non ex morte contingit, XXXIII, 619. Morienti comes erit aut vitæ aut poenæ, XXXVIII, 811. Mors non est mala putanda quam bona vitæ præcesserit, XLI, 25. Non est in hominis potestate quo exitu hanc vitam finiat, sed est in hominis potestate quomodo vivat ut securus vitam finiat, XXXVIII, 1400. Mori in peccato summum malum, XXXV, 1678. Non potest male mori qui bene vixerit, XXXVIII, 1162; XL, 676. Sic vive ut moriens pro iudice patrem, pro ministro sævo angelum tollentem in sinum Abraham, pro carcere paradikum invenias, XXXVIII, 658. Morientis statim post veram conversionem Deus non adnotat facultatem, sed coronat voluntatem, 151. Mors bona, sed in eis quorum casta, pia, fidelis, innocens vitæ, XXXIII, 389. Inter mortem iustorum et peccatorum magnum discrimen, XXVI, 321. Quid sit mors non vident impii, cum vident etiam sapientes morientes, XXXVI, 551. Secundum animam intelligenda est mors aut pessima aut optima, 522. Mors sanctorum pretiosa, XI, 581. Sicut merito peccati tantam stipendium redditur mors, ita merito iustitiæ tantam stipendium vitæ æternæ, XXXIII, 891. Mors in futuro sæculo non erit, XLI, 683.

Semper cogitandum de sola ultima hominis protectione, XXXIII, 74. Inter strepitus inquietusque conventus atque discursus, cum morte familiaritas non habetur, *ibid.* Mors cogitanda quoties lecto decumbimus, XI, 1061. Mortis cogitatio cupiditatem coeret, XXXIX, 2152. Percutitur hac animadversione peccator, ut moriens obliviscatur sui, qui dum viveret oblitus est Dei, 2153, 2221. Morituro dicenda oratio, XL, 1152. Morienti delectabile est et salutare de Christi humanitate loqui et saltari, 1153. Mortem communem non lugere philosophicam, 1199. Mortem ob serenitatem conscientie non timere, omnibus mundi deliciis præstat, XXXII, 1471. Morti iustorum

assistunt angeli et auxilium præbent; impios pessimi spiritus de corpore extractos ignibus tradunt, 1173. Morte mala non perire qui piis operibus dediti sint, XL, 1519, 1520, 1521. Intus mortui multi ambulat, et viventes portant funera sua, XXXIX, 1785. Sancti hinc migrantes cælum petunt, XL, 918, 954, 981.

CASSIANUS. — Homo debet motus animi refrenare et injuriarum oblivisci, tristitiasque respuere, dolores quoque a detrimenta contemnere, tanquam quotidie moriturus, XLIX, 266. Quotidie singulisque momentis justus accersendum esse se credit, *ibid.*

FAUSTUS Britann. episc. — Ab omni peccato cavendum, cum non ignoretur peccatoribus judicium et in presenti esse et in futuro servari, L, 589.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Mortuum quoties quis viderit, toties se morti ejulat destinatum; sic de morte non potest non dolere mortalis, LII, 580. Merito ad Dei amicitias sublimatur, qui propter Deum humanas despicit mortes, 481. Misera et sibi inimica mortalitas dolet se mori, ne resurgere possit oppugnat, 411. Orandum est ut veniens Christus nos inveniat tales quales regni sui cupit et præcipit esse consortes, 590. Mors est desperationis domina: Ecce, inquit, domina tua, animam tuam in nihilum rediges, carnem tuam putredine, osam tua velustate consumens, 525. Da insubus infantiam, da deliciis adolescentiam, da voluptatibus juventutem, da senectutem mihi, *ibid.* Mors filia incredulitatis: quasi non moriturus, quasi evasurus mortem, sic de vita disponis; homo, te decipit fides; tu fidelis credis qua ut tollat præsentia, futura promittit, *ibid.* Semper homo bona facere tum coepit, quando mors facienda tempus ademit, 515. Confusio nem futuræ judicii pertimescit homo, in quo jam non pœnitendi tempus est, *ibid.* Plus de conscientia quam de gehennæ erubescit incendio, *ibid.* Quando instat periculum mortis, ad animæ consilium, ad cordis compunctionem, ad misericordiam suffragium, ad confessionis advocacionem recurrendum est, *ibid.* In articulo mortis locus etiam pœnitentiæ, LII, 637. Justus recipit in morte pro doloribus regnum, pro opprobrio gloriam, pro contumeliis honorem, pro despectu gratiam, pro penis immortalitatem, 588. Injustis vero pro voluptatis obsequiis, astant ministeria pœnarum, *ibid.*

SALVIANUS Massiliensis. — Avarus in lectulo mortis jam non de elemosynis offendentis, sed immemor sui de locupletando herede suspirat, LIII, 224. Ille potius rideat nullum animam suam propinquiorem, nullum chariorem, *ibid.*

MAXIMUS Taurinens. — In hac vita brevi nobis vita prævidenda æterna, LVII, 455, 456. Per bona opera, videlicet jejunium, elemosynas et orationem ad mortem quisque se præparare debet, 456.

S. FAUSTUS Rhegiens. — Si in Domino mori velimes diem mortis nostras et terribile ac metuendum judicium jugiter studeamus cogitare, LVIII, 876. Quam utile sit peccatori ut cogitet horam illam quando erit de hoc sæculo migraturus, *ibid.* Attendendum est quam dura erit examinatio ante tribunal Christi, *ibid.* Ut moriamur in Domino, conscientias nostras purgemus elemosynis, orationibus et portum pœnitentiæ intrare festinemus, 877. Putredines peccatorum curet unusquisque, vulnera detegat, concupiscentiam viciat timore æternæ mortis commotus, 888, 889. Dum tempus est nos condemnemus, nos accusemus quotidie Judici, 889.

S. PAULUS Nolanus. — Vita præsens spernenda ut futuram assequamur, LXI, 670. Mors justis nunquam dicenda sit immatura, quia anima ejus Deo placita, 210, 211. Pium est contristari de avulsione charorum, sed raptum lætificari spe et fide promissionum Dei, 211, 212. Desideremus nostros ut præmissos, sed non desperemus recipiendos, 212. Mors puerorum et lacrymas meretur et gaudium, 676, 677.

EUGENIUS abb. Afric. — Ante mortem agendum quod proposit post mortem, LXII, 1020.

S. FULGENTIUS Ruspensis. — Ex hujus vitæ fine pendet illius vitæ initium in qua quicquid retribuitur non finitur, LXV, 557. Qui in dilectione iniquitatis finit istam vitam non potest pervenire ad vitam, *ibid.* Qui in hoc tempore indulgentiam voluerit querere, nullatenus post mortem poterit invenire, *ibid.* Nemo securus præsentem vitam terminat, nisi priusquam vitam finiat, ab iniquitate discedat, 572. Tempus mortis non erit remissionis sed retributionis, 553. Non ibi misericordia justificabit impium, sed justitia discernet justum et impium, 556. Necesse est ad futuræ mæsis gaudium perveniat qui præsentis tempore in bonæ operationis semine perseverat, 559. Perniciosissimus inimicus quisquis male vivens qui vitam non mutat antequam finiat, 556. Sicut boni actus faciunt carnem cum anima cœlesti beatitudine perfrai,

sic opera mala faciunt æterno igni animam cum carne torqueri, *ibid.*

S. BEZECIUS monach. institutor. — Mortem quotidie sub oculis suspectam habeamus LXVI, 296. Sic vivendum quasi hodie moriendum. *Comm.* 323. Non manebis in hoc mundo nisi presenti hac die, *ibid.* Judicium Dei pavendum, 266, 267. Vitam æternam omni concupiscentia spirituali desiderare oportet, 296. *Comm.* 325.

VITA SS. PATRUM. — Præ oculis habeamus ultimum diem et momentis singulis æternorum dolorum supplicia formidemus, LXXIII, 265. Mors justis non timenda quia mundum et ea quæ in mundo sunt odio prosequuntur, 450. Metuenda malis quia a præsentibus divelli nequeunt, *ibid.* Erit tempus quando iniquitas cessabit, 265. Multum de exitu animæ in memoriam tradendum est, 574. Nemo in illa hora nos comitabitur nisi opera nostra, *ibid.* Qualis timor et tremor obtinendi, cum illam et horrendam horam pertimerunt Hilario et alii anachoretæ! 575. Octoginta annos, o humilis anima, habes serviens Christo et times exte! *ibid.* Meditatio mortis vincit pusillanimitatem, 1019.

S. GREGORIUS Maximus. — Omnia sua morientem sequuntur præmia, LXXV, 1040. Qui considerat qualis erit in morte, semper timidus fit in operatione, 1032. Pene mortuum se considerat quia moriturum minime ignorat, *ibid.* Moriens pœnam rerum ducit, quamvis omnia pro quibus culpa perpetrata est, relinquatur, LXXVI, 52. Veniet tempus ut evigilet peccator et tunc cognoscat quam vacuum fuerit quod in somno tenebat, *ibid.* Peccatoris oculus mors aperit, 52, 53. Mors reclusi luci restituit, reprobis lucem tollit, 489. Mors iustorum in adiutorium bonis, malis in testimonium, 1261. Qui de sua spe et operatione securus est, cum tempus propinquæ mortis advenit, de gloria retributionis hilarebit, 1124. Peccator, maxime in fine vitæ, quam duris ætibus teneatur, cognoscat, LXXV, 1046. Justi quotidie prospectant diem quando districtus iudex venturus est, LXXVI, 505. Justi mortem timeant etiam ob culpas non commissas, *ibid.* Timore mortis a levibus culpis purgantur, 506. Anima iustorum in articulo mortis faciem Dei aspiciat, *ibid.* Justi que propinquiore mortis eo ferventiores, LXXV, 634, 635. De vita brevi et fugitiva reprobi transeunt ad æterna supplicia, 783. Justus moriens letitia interna maxime gaudet, LXXVI, 506. Omni jam rerum mutabilitatem vicissitudinem atque obumbratione calcaris, veritatis æternitatis inhæret, *ibid.* Cum illa novissima inimica destruetur mors, tunc nullum habebimus adversarium, nihil metuemus inimicam, LXXIX, 631. Post mortem nihil aut impunitum aut irremuneratum Deo relinquit, 76. Cæcitas eorum qui præsentem vitam quasi patriam et non viam attendunt, LXXV, 1157, 1158; LXXVI, 1079, 1080. Vitæ brevi succedat æternitas pro meritis vel beata vel misera, 999. De obitu justis hominis gaudendum quod ad æterna gaudia pervenerit, LXXVII, 1280. De vita tolluntur iniqui subito et repente quæ finem suum cogitando prævidere ne-ciunt, LXXVI, 507. Curvabuntur per sententiam Judæis qui nunc curvari negant per humilitatem cordis, 321.

COLUMBANUS abbas. — Sapiens non quid est, sed quid erit videt, LXXX, 236. Debet unusquisque vivere quasi quotidie moriatur, *ibid.* Quid tuum est, præter animam? 257. Mors finem dat voluptatibus, *ibid.* Citra cælum mors, ultra cælum ignis æternus, 2, 8. Timenda humana vita tam fugitiva, 240. Ad bene moriendum sursum desideremus, sursum sapiamus oportet, 244.

TASO Cæsaraug. — Qui diem æternitatis jam videt egre diem suæ mortalitatis sustinet, LXXX, 758. Horam ultimam Dominus voluit esse incognitam, 910. Ad illam sine intermissione se præparet quisque necesse est, *ibid.* Vir sanctus de vicina morte trepidat et simul exultat, 911. Quod pro vita æterna agitur, post mortem servatur, 910. Dolor mortis peccata diluit, 909. Patientiam augeat, *ibid.*

S. ISIDORUS Hispalens. episc. — Mori hominem in carne mundo, ne moriatur in anima Christo, LXXXIII, 756. Unusquisque terminum vitæ suæ considerare debet, *ibid.* Iniquus moriens multos a culpa terrore torquent retrahit, 757. Exitus impii formidabilis, *ibid.* Angeli apostatæ pravos homines excipiunt morientes, 758. Iniquus post mortem ducitur cruciandus, justus vero dormit post laborem securus, 654. Pertimescit justus ne dignus supplicio sit, 758. Periculosa est securitas in hac vita malorum et bonorum dolor tranquillitatis, 653, 654.

S. EUGENIUS Toletan. episc. — Id solum post mortem manebit quod bene, quod recte, quod juste feceris, LXXXVII, 360.

VALENTINUS abbas. — Animæ iustorum ab angelo susceptæ in amenissimum locum post mortem portabuntur,

LXXXVII. 431. Justus mortem non timet fide Domini fultus, 468.

BEDA VENERABILIS. — Sic vivendum quotidie quasi die ultia judicandum, XCII, 104. Extremus dies metuendus qui prævideri non potest, 107.

S. JULIANUS episc. Tolet. — Laborat ne moriatur homo moriturus et non laborat ne peccet homo in æternum victurus, XCVI, 463. Cum a corpore anima separatur angelos ibi adesse fatendum est, *ibid.* Mors corporis non timentia Christianis, 467. Amplectamur diem mortis qui nos paradiso restituit et regno, 470. Non desperatione frangendum est cum imminat morte turbatur, 472. Si nulla esset mortis vel parva molestia, non esset martyrum gloria, *ibid.* Orationi in fine insistere necesse est morientem et se commendare fratrum precibus, 472, 473. Diabolus extremæ vitæ nostræ suis laqueis innectere nititur, *ibid.* Sed fugit ex loco ubi audit nomen Domini, *ibid.* Multi in hora exitus sui, ab insidiante diabolo fraternis precibus liberati sunt, *ibid.* Animæ sanctorum post transitum ad cælum vadunt, peccatorum vero in infernum dicuntur, 475.

S. PAULINUS patriarch. Aquil. — Semper ante oculos versetur ultimus dies, XCIX, 313. Justo morientur occurrunt angelorum chorus, omniumque sanctorum in illius miscentur amplexus, *ibid.*

ALCUNUS. — Animæ dum deserunt corpora, gaudium bonæ, malæ tormenta habent, C, 898. Para te, ut ubi dies illa quæ mihi modo appropinquat tibi advenit, te paratum inveniat, 690, 691.

S. BERNARDUS Autunens. — Semper ante oculos vertetur ultimus dies, CIII, 698. Esto talis in operibus bonis qualem te vis futurum postmodum, *ibid.*

JONAS Aurelian. episc. — Mors ipsa cum venerit viacetur, si priusquam veniat timeatur, CVI, 257. Poena expectat in suis facinoribus deprehensos, *ibid.* Tremor eos quatit, pallor ora perfundit, *ibid.*

S. LUCAS, abbas Ferrar. — Post mortem erit ratio de tota annis, mensibus, horis et momentis, CXIX, 560. Pro hac vite brevissima noli tibi sempiternam miseriam comparare, *ibid.*

HINCMAUS, Rhemens. archiepisc. — Justi morientes beata requie suscipiuntur, CXV, 911. Quod quisque post mortem suam sperat agi per alios, agat ipse dum vivit pro se, 912.

S. BRUNO, Herbipol. episc. — Peccatorum mors pessima, CXIII, 146. Mors vero sanctorum pretiosa, 422. Transito gloriosus qui membra Christi imitatores sui capitis facit, *ibid.*

S. PETRUS DAMIANUS. — Mors corporalis principium vitæ æternæ, CXIV, 673. Justus cum spiritibus ignitis emicat post mortem. Mors daminatorum terrissima, CXV, 715. Iis mors sine morte, iis sine fine et defectus sine defectu, *ibid.* Anima egrediens de corpore, anxietatibus magnis coartatur, 737, 738. Recolens vitæ quæ commisit, manere satagit, ire compellitur, 738. Totius transactæ vitæ cursum velut unum brevissimum deputat itine-ri pacem, *ibid.* Erubescit quia propter illam substantiam quæ vermicibus erat obnoxia, illam neglectit quæ chorus Angelis erat inserenda, *ibid.* Ili animæ damnatæ adest horrenda demonum turba, 738. Intolerabili terrore concutitur, impetus violentia perturbatur et de carnis ergastulo violentè evellitur, *ibid.*

LANTANUS Cant. archiepisc. — Peccator in morte im- paratos invenitur, CL, 344, 345.

CANOTUS I, rex Angl. — Docemus ut quilibet homo semper finem dierum astare sibi arbitretur, CII, 1177.

S. BAUNO Carib. inst. — Mors bonis suavissima, malis amarissima, CLII, 1246.

GUINZARUS abbas de Norvinto. — Subito post mortem sa rationis vel damnationis sententia profertur, CLVI, 610, 611.

GORRAIUS abbas Vindocin. — Malam vitam mors bona non sequitur, CLVII, 246. Vita præsens ob futuram contemnenda, 184. Mors non differenda quæ facit fructum meliorem, 48.

THORANUS abb. Epternacens. — Felix homo qui ante carnis mortem carni moritur, CLVII, 523. Homo in morte nascitur ad requiem et gloriam, 524.

WZENZAS abbas S. Blasii. — Morientis impij anima amaro terrore concutitur et mordacis conscientie stimulis laceratur, CLVII, 1159. Meditatio mortis concupiscentie motus comprimit, *ibid.*

S. ANSALMUS Caninar. archiep. — Misero mors in desiderio est, CLVIII, 795. Mortem non timere ob conscientie ærenitate omnibus hujus vitæ bonis præstat, *ibid.* Tria mortis timorem asferunt, conscientie serenitas, fidei firmitas, spei certitudo, 793. Dissolvi a mortali corpore beatitudo est, 810. Mors electorum pretiosa, 795. Angeli

assistent mortu electorum et eorum hostibus sese apponunt, *ibid.* Anima justè egrediens de corpore videt omnia opera sua, 732, 733. Et ideo gaudet, *ibid.* Mox eam angelus accipit qui eam in vita custodivit, *ibid.* Eam ante thronum Dei locat, *ibid.* Ei occurrunt alii angeli gratulantes, *ibid.* Vir justus pro novissimis suis obsecrat, 641. Quanta pace obdormit, qui in Domino obdormit, 993, 996. Anima peccatoris de corpore exire coacta ab angelis Satanae excipitur, 733, 736. Igneis calenis ad inferni tormenta rapiunt, *ibid.* Illi occurrunt timor timori, dolor dolori, 720. Omnibus tremendæ mortis hora, propter examen horridum, judicem districtum et adversarius proceces, 720, 721.

SIGEBERTUS Gemblacens. — Vita in laboribus consummata. In morte cælesti gloria coronatur, CLX, 674.

S. BARNO, Astens et Signiens. episc. — Justorum exitus jucundus et felix, CLXIV, 899, 901. Mortem in desiderio habent, 832. In cælum angelicum annumerari cupiunt, 450. Exitus iniquorum malus, 942. Spiritus bonis anferitur ut quiescant in pace, malis ut crucientur, 1096, 1097.

ROBERTUS, abbas Tulliensis. — Mors Christianis læta, CL XVII, 539. Mors sanctorum gloriores quam vita, 1484. Homines mundani mortem timent, causam mortis non considerantes, CLXIX, 79. Mors potius optanda quam fugienda, 173, 176. Mortis adventus quam formidabilis, 335, 336. In morte hominum astant spiritus teterrimi iudicantes, 335.

HILDEBRANDUS Cenom., episc. — Mors unius cujusque dies Domini, CLXXI, 465. Mortem omne vivens horret, etiam sancti timent et etiam ipse christus timuit, 1001, 1002. Moritur impius in cumulo vitiorum et justus in cumulo meritorum, 542. Qualis quisque in morte reperietur, talis judicabitur, 831, 832.

GOFFRIDUS abbas, Admontens. — Mortis memoria parificat animam, CLXXIV, 687. Homini morienti insidiantur demones, 920. Dæmon etiam falsa crimina objicit ut desperatio obtineatur, 1101. In hora mortis cum malignis hostibus conflictus est habendus, 129. Iliciter oratio fiat indesinenter ad proterendas immundorum spirituum fallacias, *ibid.* Adveniente morte quisque peccata sua constituit salvandus, 22. Ad misericordiam Christi recurrendum est, *ibid.* Qui auxilium gratiæ præbet, 23, 703, 1101.

HONORIUS, Augustodunensis. — Non subita morte moriuntur quise semper cogitant morituros, CLXXII, 1184. Quocumque moriuntur mali, mala et subita morte moriuntur, utpote non cogitant se esse morituros, *ibid.*

S. BERNARDUS, Clarevall. — Sancti viri mortem habent in desiderium, CLXXIII, 91, 903, 904, 1152, 1153. Hæ non dampnum offert sed lucrum, 906. Mortem pretiosam tria faciunt; quies a labore, gaudium de novitate, securitas de æternitate, 687. Bona mors justorum propter requiem, melior propter novitatem, optima propter securitatem, CLXXII, 241. Dilectis Domini mors jamna vitæ, initium refrigerii, CLXXXIII, 619. Manet eos horror in exitu, dolor in transitu, pudor in conspectu gloriæ magni Dei, *ibid.* Mors peccatorum pessima, Tria mala palliuntur, ignem vermes et conscientiam, 747. Mala mors peccatorum in mundi amissione, peior in carnis separatione, pessima in vermis ignisque duplici contritione, CLXXXII, 241. O anima sola ingrediens incognitam penitus regionem, occurrentia tibi cæteratam rueret teterrima monstra videb' CLXXXIII, 619. Quis tuebitur a rugientibus præparatis ad escam? *ibid.* Hora mortis horrenda, 216. Paveo gehennam, paveo judicii vultum, 832. Contremisco ab ira potentis a facie furoris, *ibid.* Horreo vermem rodentem... et ignem torrentem, *ibid.* Anxietas animæ post separationem a corpore, 216. Memoria mortis in decursu vitæ semper retinenda, CLXXXII, 431. Dum tempus est, festibus præveniam stridorem dentium, dura vincula et pondus catenarum prementium, stringentium, urentium nec consummentium, CLXXXIII, 852. Mors sanctis novæ legis optabilis antiqua vero exosa, CLXXXII, 253, 254, 255. Separatio ab amicis morte durior, 906.

PETRUS Lombardus. — Qui bene vivunt bene moriuntur, CXI, 504. Mali timent mortem propter separationem animæ a corpore, 466. In hora autem mortis iniquitas sola timentia 467. Christus mortem timuit infirmitatem humanam representans, 227. Mors cito male agentibus compendium, CXCI, 1575.

ADAMUS, Præmonstratensis. — Mors bona effectus bonæ vitæ, CXCVIII, 199. Prævisio mortis timorem inicit, 507. Hora exitus terribilis, 508. Timeo hostem accusantem, conscientiam attestantem, judicem ferientem, *ibid.* Illa hora Jesus Christus in auxilium invocandus est, *ibid.*

PETRUS Celliensis. — Citra mortem preparandum unde

post mortem sit feliciter vivendum, CII, 1152. Remedia mitigatoria mortis sunt : confessio peccatorum. poenitentia contra aereas potestates, propugnaculum sanctæ crucis et viaticum corporis Domini, *ibid.* Insuper oleum inunctionis ad fovendam lampadem conscientiam et removendas mortis tenebras, patrocinium Dei, auxilium omnium sanctorum et oratio fratrum, 1153. Quantæ utilitatis sit mortis consideratio, 1153, 1154.

Petrus Cantor. — Eleemosyna præparandum ad mortem, CCV, 290. Formare animum necesse est tanquam ad extremum ventum fuisset, 352.

Gauricus. Sanctæ Barbaræ subprior. — Felix decensus qui est ingressus vitæ præmiumque laboris, CCV, 816. Petendum est precibus ut felix mors a Deo obtineatur, 818, 819.

Thomas Cisterciensis. — Mors poenitentium et iustorum, CCVI, 672, 675. Mors reproborum, *ibid.*

Petrus Blesensis. — De morte amicorum vel parentum consolationem potiusquam moerorem habere oportet, CCVII, 485, 488, 472, 475, 474.

Alanus ab Insulis. — In amici morte magis dolendum pro periculo animæ quam pro seclusionem huius vitæ temporalis, CIX, 158. Imminente morte, non dolendum sed præparandum ad mortis instantiam per mentis constantiam, 158. Desiderium vitæ æternæ te invitet ad mortem, *ibid.* Faciamus ut quantum decrescit de temporali vita, tantum crescat de æterna, 155. Mortis timor contemptu terrenorum et spe coelestium propulsandus, 154, 155. Mors amara mundanis, 258. Mors bona iustis, 258.

Innocentius III. — Peccator in die mortis videt Christum præsentem ad confusionem, CCXVII, 736. Iustus vero illum videt ad exultationem, *ibid.*

CAPUT IV. — Bonæ vel malæ mortis exempla.

Lactantius. — Mors Decii persecutoris ignominiosa ultioni divinæ attributa, VII, 201. Mors crudelissima Valeriani persecutoris qui, cute abstracta, inter ærerrimos cruciatus obiit, 205, 506, 482, 619. Galerius feritate et barbarie insignis persecutor, insanabili plaga a Deo percussus, 420, 250. Maximini persecutoribus miserabilis interitus, 271, 574.

Reverus Aquil. presbyter. — Probrosa Ariti mors blasphemis et fœtida mente digna, XXI, 485.

S. Augustinus. — Quidam adolescens, quem gravitas morum ornaverät et pudor, dissolvi desiderans inter

psallendum in Domino obdormit, XXXII, 694, 697.

Acron Vite Patrum. — Consideratione mortis conversa mulier pie moritur, LXXIII, 1048. Mortua corruiit mulier veitum locum habitu dissimulato ingrediens, 357. Pius transitus ad vitam, 460, 461, 462. Cujusdam divitis miserabilis interitus, 1012. Mors calumniam inferentis et sustinentis, 1153, 1140.

S. Wadnabarius. — Interfectorum S. Desiderii justa punitio, LXXX, 198.

Audouerus Noviom. et Rothom. episc. — De homine miserabiliter mortuo qui se perjuraverat, LXXXVII, 580. De exitu illius qui agrum ecclesiæ invaserat; divinitus in actu criminis percussus, *ibid.* Juvenis patrem criminans a demone correptus et percussus, 582, 583.

Alcuinus. — De homine qui interit miserabiliter, propter furtum quod fecerat in Ecclesia Dei, CI, 722.

Abso Dervens. abbas. — Vir quidam qui bona sua erogaverat beate immortalitatis inter sanctos præmium accipit, CXXXIV, 630.

Bernardus Scholiast. — Matronæ legenda mors, CXLI, 162, 165.

Anselmus Emmeram. — De duodecim viris qui juraverant contra jus, multiplici pœna consumptis, CXLI, 1010.

Petrus Damianus. — Mors terribilis ejusdem committit, CXLV, 435. Exemplum præclarum hominis calicem Dominicum alienantis et ab ecclesia subtrahentis, 575. De illo quem, adulterio commisso, malignus spiritus interfecerat, 616.

Guinardus abbas de Norviento. — Ob malam conversationem duo monachi fulmine tacti, CLVI, 886.

Sigebertus Gemblacensis. — Quidam vir a demone miserabiliter ludificatur perit subita et æternali morte propter innocentis occisionem, CLX, 780.

Herbertus Turrium Sardinia archiepisc. — De quodam converso feliciter mortuo, CLXXXV, 1301. — Pii sacerdotis felix obitus, 1348. Puella in ægrotis juvandis diligentissima, in morte illustris fuit, 1353.

Petrus Venerabilis. — De morte viri, ad ultimum facta confessione, (LXXXIX, 856, 857. De alterius obitu, facta confessione, 857.

Herbertus de Boscum. — Aliquorum militum sacrilegorum punitio, CXI, 1501, 1505, 1506.

Aelredus abbas Rievall. — De miserabili morte proditoris, CXCV, 762, 765.

CXXVII.

INDEX DE JUDICIO

POST MORTEM CUJUSQUE HOMINIS PARTICULARI ET PRIVATO,

IN QUO VARIE EXPENDUNTUR SS. PATRUM SENTENTIÆ CIRCA ILLIUS CIRCUMSTANTIAS.

Dei judicium multiplex in sacris litteris declaratur, unum discretionis, et alterum damnationis; unum occultum, et aliud manifestum. «Oculum judicium est pœna qua nunc unusquisque hominum aut exerceatur ad purgationem, aut admonetur ad conversionem; aut si contempserit vocationem et disciplinam Dei, excæcatur ad damnationem. Judicium manifestum, est illud quo venturus Dominus judicabit vivos et mortuos, omnibus fatentibus eum esse a quo et bonis præmia, et malis supplicia tribuentur; sed tunc illa confessio non ad remedium malorum, sed ad cumulum damnationis valebit.» (S. Augustinus, in Joan.). Judicium occultum in hac vita peragitur; manifestum post mortem fiet, cum unicuique necesse erit in conspectum Domini venire, et singularum cogitationum, verborum, operumque omnium rationem reddere, demumque iudicis præsentem subire sententiam. Id porro duobus diversis temporibus fiet, primo statim post uniuscujusque hominis mortem; secundo in fine mundi. Primum judicium particulare est ac privatum: cum enim unusquisque nostrum e vita migraverit, statim ad Dei tribunal sistitur, ibique de omnibus iustissima quæstio habetur, quæcumque aut egerit, aut dixerit, aut cogitaverit, cum hic mortalem vitam ageret. Alterum generale erit, cum uno die, uno in loco, omnes simul homines ad tribunal summi Judicis stabunt, ac omnibus omnium sæculorum hominibus spectantibus et audientibus, singuli sententiam in se latam excipient, statimque reprobi a sinistris Judicis in terra stantes, in ignem æternum cum diabolo et angelis ejus detrudentur; electi vero, Christo obviam rapti in aera, cum ipso in regnum æternum, ipsis ante mundi constitutionem paratum convolabunt, sicque in coelis semper erunt cum Domino. De judicio particulari et privato, de quo hic, cum nullus Patrum ex professo tractaverit, et præterea cum de illo in *Judiciis de Symbolo* ac *de Judicio supremo* agatur, ad illos iudices lectorem revocamus, et optata reperiet.

CXXVIII.

INDEX DE CŒLO

LOGICE EXHIBENS QUIDQUID SCRIPSERE PATRES DE ILLIUS EXSISTENTIA

ET SEDE, AC DE BEATITUDINE CŒLESTI.

MONITUM.

In hoc Indice, ut optata facilius Lector reperiat, quindecim statimur capita, ordine logico disposita, scilicet. — I. Definitio nominis. — II. Definitio rei. — III. De notione beatitudinis in genere. — IV. De beatitudine cœlesti, et in quo consistat. — V. Quanti facienda, et quantum concupiscenda et expetenda cœlestis hæc beatitudo. — VI. Quibus danda et quibus deneganda. — VII. De beatitudinis tempore. — VIII. De regni cœlorum sede. — IX. De via ad cœlum. — X. Sermones de cœlo. — XI. Homiliæ de cœlo. — XII. Expositio psalmodum de cœlo tractantium. — XIII. Explanatio evangeliorum de cœlo. — XIV. Tractatus de cœlo. — XV. De cœlo physice considerato. Quæ vero ad cœlestem Hierarchiam spectant, in *Indice de Angelis*; quæ ad intercessionem sanctorum, in *Indice de Cultu sanctorum* reperientur.

CAPUT PRIMUM. — Definitio nominis.

Quæ sit origo nominis *cœlum*, cur hoc nomen in Scriptura sacra diverso modo accipiat, Raban. Maur., CII, 263. — *Cœlum* unde sic appellatur, Lactant., VI, 182, 7-6; S. Ambros., XIV, 135, 136, 137, 152. — Nomen enim quid in Genesi significetur, Rupert. Abb., CLXVII, 199. — Quomodo intelligenda sit vox *cœlum*, S. Hieronym., XXVI, 547; S. Aug., XL, 1027. — Quis sit sensus spiritualis, sensus materialis huius vocis, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 981. — Paradisi litteralis et mystica significatio pulchra, Raban. Maur., CXI, 354. — Vox *cœlum* a *celando* venit, S. Aug., XL, 1028; S. Bernard., CLXXXIII, 492. — *Cœlum* dictum est quod intra se *celestia* omnia, Aurelius Cassiodor., LXX, 816. — *Cœlum* a *cernendo* dictum, Rupertus abb. CLXVIII, 226. — *Cœlum* dicitur, quasi *caecum* (χᾶζεν ἄλτου), id est domus solis; quasi *vas cœlestium*, quia est stellis insignitum, Honorius Augustodun., CLXXII, 141. — *Cœlum* iuxta Hebræos ex aquis sortitur vocabulum, S. Hieronym., XXII, 659, 669. — Vox *cœlum* triplici modo sumitur, S. Hieronym., XXVI, 500. — Varie sumitur, Rupert. abb., CLXVIII, 1516; Alanus de Insulis, CCX, 214. — De variis *cœli* nominibus, S. Aug., XL, 1013. — Acceptionibus, id., XLIV, 132; Innocentius III, CCXVII, 521. — *Cœlum* cœlorum ipse Deus, S. Aug., XL, 1030. — Sanctorum hereditas, S. Hilar., IX, 392. — Merces fidelis, S. Aug., XXXV, 1830. — Merces æterna, id., XLIV, 222. — Præmium omnium sanctorum, id., XLI, 518. — Vita æterna, id., XLIV, 117, 118, 715. — Regnum omnium sæculorum est regnum cœlestis, S. Bruno Herbipolens., CXLII, 516. — Dominus Domini, vita perpetua, *ibid.*, 123. — Verum *cœlum* supra omne *cœlum*, quod non solum *cœlum* cœli est, sed *cœlum* cœlorum, Hugo a S. Victore, CLXXV, 184. — *Cœlum* cœli et cœli cœlorum quid, S. Bernard., CLXXXIII, 915 et seqq. — *Cœlum* cœli dicitur locus beatorum, Rupert. abb., CLXVII, 201. — *Cœlum* cœlorum in quo habitat Rex angelorum, Honor. Augustodun., CLXXI, 116. — *Cœlum* primum quis teneat, quisne secundum et tertium, Richard. S. Vict., CXCVI, 363. — *Cœlum* tertium quoddam sit ad quod se raptum dicit Paulus, Richard. a S. Victore, *ibid.*, 78; Petrus Lombard., CCXII, 80. — *Cœlum* cœli quod non cernimus, S. Aug., XXXII, 826, 830. — Spirituale *cœlum* hominibus incognitum ubi est habitatio angelorum per novem ordines dispositorum, Honor. Augustodun., CLXXII, 146. — Cœli inclinati sunt quando Deus inclinata delatate homo factus est, Petrus Lombard., CCXI, 1235. — *Cœlum* cœlestis Jerusalem, S. Bruno Herbipol., CXLII, 177. — Quid intelligatur per civitatem Jerusalem mystice et allegorice, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 1140; S. Bruno Astens., CLXV, 891. — Quæ sit cœlestis Jerusalem et quamnam pax in ea regnet, Hugo S. Victor., CLXXVI, 1159. — De præparatione materiæ civilitatis Dei, Henric. de Castro Marsiaco, CLII, 235. — De caractere, titulo et testimonio quibus cives suos insigniri voluit Christus, *ibid.*, 263. — De fundamento civitatis Dei, *ibid.*, 283. — De portis civitatis Dei, *ibid.*, 291. — De nomine civitatis

Dei, *ibid.*, 296. — De libertate, dominatione et gloria civitatis Dei, *ibid.*, 304. — Merces donarii, retributio regni cœlestis, Hugo a S. Victore, CLXXV, 797. — Cœlorum virtutes variæ quid mystice, Vener. Godefrid. abb., CLXXIV, 53. — *Cœlum* moraliter, Vener. Guibert., CLVI, 33, 52. — *Cœlum* Scriptura sacra, *ibid.*, 170; Godefrid. abb., CLXXIV, 562; Garnerus, CXCIII, 32. — Cœli sublimitas supernarum potestatum, *ibid.*, 50. — Cœlestis vita, *ibid.*, 34. — Angelica natura, Vener. Godefrid., CLXXIV, 483. — Cœli spiritus cœlestes et angelici, S. Gregor. Magn., LXXVI, 434; Beda Vener., XCIV, 186; Garnerus, CXCIII, 34. — Electi, S. Gregor. Magn., LXXVI, 438. — *Cœlum*, angelii, prælati, contemplativi, Spiritus, Hugo a S. Victore, CLXXV, 635, 636. — Sublimitas vita sanctorum, Garnerus, CXCIII, 53. — Cœli mentes perfectorum, *ibid.*, 56. — Sancti, S. Bruno Herbipol., CXLII, 77, 153, 441. — *Cœlum*, Angelii, S. Hilar., IX, 429; S. Aug., XL, 1028. — *Cœlum*, sancti, *ibid.*, 579; S. Ambros., XIV, 147; XV, 1368; S. Aug., XL, 1024; XI, 698. — *Cœlum*, electorum ecclesia, S. Aug., XXXV, 2419, 2422; S. Greg. Magn., LXXVI, 553, 631, 1282. — *Cœlum*, ecclesia, Garnerus, CXCIII, 51; Beda Vener., XCII, 108. — Cœli, in ecclesia quinam, S. Bernard., CLXXXIII, 920. — Regnum cœlorum prædicatio Evangelii est, S. Hieronym., XXVI, 89, 90. — Cœli, apostoli, S. Gregor. Mag., LXXVI, 53; Rupert., abb., CLXVIII, 53, 56; CLXXIX, 937; CLXX, 41. — Garnerus, CXCIII, 53. — Apostoli et prophete, S. Bruno Carthus., CLII, 708; S. Bruno Herbipolens., CXLII, 100, 153. — Cœli dicuntur prædicatores, S. Gregor. Magn., LXXV, 579, 8-5, 864; LXXVI, 420, 530, 1225. — Cœli quilibet sancti doctores, Garner., CXCIII, 35. — Iusti dicuntur cœli, S. Gregor. Mag., LXXV, 1004, 1100; S. Bruno Herbipolens., episc., CXLII, 77, 153, 444. — *Cœlum* is dicitur qui vitam angelorum custodia integritatis exercet, S. Ambros., CV, 1564. — *Cœlum* cœli mens pura concordissime cum Deo una, S. Aug., XL, 915. — *Cœlum*, anima Iusti, S. Gregor. Magnus, LXXVI, 508, 953, 1282; S. Bernard., CLXXXIII, 917; Garner., CXCIII, 51. — Cœli, populi Judaici sacerdotes, Pharisei, legis doctores, Garnerus, id., 55. — *Cœlum* iusti cœlo visibili excellentius, S. Prosper, LI, 327. — *Cœlum* erat Paulus, cœli erant Jacobus et Joannes, S. Ambros., XVI, 1020. — Cœli dicuntur pauperes evangelici, S. Greg. Magn., LXXV, 1100, 1101. — Cœlorum ornamenta sunt virtutes prædicantium, id., LXXVI, 1221. — Ipse Dominus Jesus perpetuum hominis erat cœlum, S. Ambros., XIV, 1020. — Cœlorum tonitrus sunt perfecta desideria electorum, S. Greg. Magn., LXXVI, 89. — Cœli sunt corda sanctorum, Stephan. Tornacens., CCXI, 736. — Qualiter anima sancta cœlum dicitur, S. Bernard., CLXXXIII, 912.

Vita æterna designatur per terram Chanaan, S. Bruno Carthus., CLII, 1191. — Per dexteram Dei exprimitur, S. Gregor. Mag., LXXVII, 99. — Gloria cœlestis nomine cedri signatur, id., LXXVI, 1648. — Designatur per hortum meum, Aurelius Cassiodor., LXX, 1092. — Per sabbatum æterna requies significatur, S. Bruno, CLII, 791, 792. — Sinum Abraham paradisi significare multi-

plicium doctorum sententis definitum. S. Hildephons., XCVI, 476 — Mansiones cœli dicuntur speluncæ, Rupert., CLXVIII, 562.

Quid intelligatur per vocem *Paradisus*; S. Bruno Ast., CLXV, 876.

Paradisi generale nomen est locus omnis ubi feliciter vivitur, S. Aug., XXXIII, 834; Alcuin., C. 969; Aurel. Cassiodor., LXX, 987. — S. Bruno, Herbipalensis., CXI, II, 52. — Paradisus, vita beata, S. Aug., XXXIV, 202, 214. — Paradisus, regni Dei possessio, S. Hilar., IX, 254, 256. — Paradisus terra viventium, S. Bruno, Herbipalensis., CXLII, 85, 209; Aurel. Cassiodor., LXX, 193, 1006. — Paradisus voluptatis, voluntas Dei, Guibert. abb., CLVI, 65. — Voluptatis locus, Deus, Vener. Guibert., *ibid.* — Paradisus terrenus plantatus ad similitudinem cœlestis, Rupert. abb. CLXVII, 268. — De differentia paradisorum, S. Hildephons., XCVI, 474. — Quatuor finium nomina quæ a paradiso egredi leguntur totaque terram irrigare mystice interpretantur, S. Bruno Astens., LXXV, 971. — Quis sit paradisus de quo Saluator latroni penitenti dicit: Hodie mecum eris in Paradiso, Garnerius, XCIII, 1250. — Militia cœli quid sit, S. Gregor. Magn., LXXVI, 214. — Cœlorum concentus quid, *ibid.*, 532-534.

CAPUT II. — *Definitio rei.*

Cœlum, sedes Dei vivi, Tertullian., I, 377. — Cœlum illud habitatio Dei non quod videtur, sed Jerusalem quæ edificatur in sanctorum angelorum et hominum glorificatione, S. Prosper, I, 367, 368. — Beatitude cœlestis est imperium Christi, Vener. Godefrid., CLXXIV, 638. — Regio sanctorum quæ, Raban. Maur., CXI, 1048; CXII, 1095. — Regnum cœlorum et locus iustorum, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1168. — Cœlum, terra vera viventium, S. Ambros., XXII, 11, 12. — Cœlum, patria Christiani, Tertullian., II, 260; S. Cyprian., IV, 601; S. Gregor. Mag., LXXVI, 1118; Alcuin., CI, 1307. — Sion, civitas omnium electorum, Rupert. abb., CI, XIX, 16, 17. — Terra exercituum hominis, cœlum corona, S. Ambros., XVI, 1152. — Cœlum premium laboris post hanc vitam, Rupert., CI, XIX, 659, 660. — Majorem beatitudinem regnum Dei dicimus, Eadmerus monachus, CLIX, 635. — Vera vita futura est quam nec mortis, nec mororis metus consumptus est, etc., Columban., LXXX, 295. — Vera vita quæ sine addito dicitur et sine fine et sine ulla miseria erit, S. Prosper, LI, 349. — Vita in qua æterna claritas summæ veritatis et contemplatio conditoris appareat, B. da Ven., XLIV, 161. — Vita æterna, honor verus sine termino, voluptas vera sine fastidio, requies vera sine fine, Radulphus. Ardens., CLV, 1134. — Gaudium ejus plenitudo in quo cujuslibet inquietudinis affectu minuitur, æternitas nullo unquam termino dissolvitur, Beda Vener., XCIV, 165. — Premium Deo servientium est vita æterna, beatitudo æterna, æterna iudicanditas, Eadmer. monach., CLIX, 631. — Tabernaculum Dei in quo ipse sanctissimus revelatur, S. Bruno Astens., CLXIV, 761. — Cellaria Dei sunt æterna beatitudo, Aurel. Cassiodor., LXX, 1657 et *seqq.* — Vita æterna ipse Deus est, S. Aug., XXXIX, 1588. — Vita æterna Christus, id., XLIV, 178. — Beatitude hereditati comparatur, Aurel. Cassiodor., LXX, 456. — Beatitude sempiterna, S. Leo, LV, 92. — Sanctorum cœlestis premium, *ibid.*, 52. — Consummata beatitudinis delicia, kl., X, 370, 371. — Hereditas æterna sors dicitur, Petrus Lombard., CXCI, 261. Festivitas indesinens, sæculum futurum, Raban. Maur., CX, 1031-1032.

Paradisus interpretatur amoenissimus locus et felicissimus juvenilitas æterna securitas, Aurel. Cassiodor., LXX, 987. — Hortus deliciarum, Alcuin., C. 949. — Paradisus non est locus corporalis, Honorius Augustodun., CLXXII, 1157. — Paradisus est locus divine amenitatis recipiendis sanctorum spiritibus destinatus, Tertull., I, 520; II, 297. — Paradisus sanctorum æterna regio, S. Hilar., IX, 257, 258. — Sors et regnum hereditatis Christi, *ibid.*, 875. — Paradisus vita est æterna, Alcuin., C. 1105. — Paradisus, mons Dei, S. Hieronym., XXV, 273. — Paradisus, terra viventium, Aurel. Cassiodor., LXX, 193, 1106. — Regio nostra, paradisus, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1118. — Paradisi litteralis et mystica significatio pulchra, Raban., CXI, 334. — Sonat hortum, ecclesiam, terram viventium, *ibid.* — Paradisus est habitatio sanctorum in cœlo, ubi visione Dei fruuntur, S. Bruno Astens., id., 307. — Paradisus super cœlestis, regio beata et gloriosa, plena voluptatis et gloriæ suavitatis et militie, gratiæ et benignitatis, S. Petrus Damian., CXLIV, 958. — Paradisus spiritualis mansio beatorum, quam æterna sapientia perficit ab initio, ubi ipsa divinitas ab eis facie ad faciem conuetur, Porcius Augustod., CLXXII, 1157. — Paradisorum genera tria sunt, voluptuosa dulcedo visibilium, sincera puritas spiritualium,

deliciosa veritas supercœlestium, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 807. — Vita æterna, laboris merces, S. Aug., XXXVIII, 422. — Merces est et tamen gratia, id., XXXIII, 881; XL, 282. — Dierum longitudo, vita æterna, id., XXXVII, 1169. — Regnum Dei salus est hominum, Wernerus abb., CLVII, 1068. — Regnum est Deus Pater et talem regni in se continet potestatem, S. Petrus Chrysolog., I, II, 401. — Pannum victoriarum electorum designant, Alcuin., C. 1155. — Regnum cœlorum comparatur margaritis, S. Petrus Chrysolog., I, II, 351. — Decem virginibus, S. Greg. Mag., LXXVI, 1118. — Thesauri abscondito, *ibid.*, 1120. — Spoliis, S. Bruno Carthusian. Institut., CLII, 1598. — Resurrectione Domini vita æterna significata Eegyptius, abb., LXXII, 690.

CAPUT III. — *De beatitudine perfecta in genere.*

Beatitudo quid sit, S. Aug., XXXVIII, 1401. — In quo consistat, S. Bernard., CLXXXIII, 472. — Beatitude vera quæ sit, S. Prosper, I, I, 436, 556. — In quo consistit, Alcuinus, C. 629; Cl., 830; Hildebert. Cenoman. episc., CLXXI, 176. — Felicitatis summæ plenitudo quid requiratur, S. Aug., XLV, 1498; Richard. a S. Victore., CXCVI, 925. — Gloria vera, quæ, S. Bernard., CLXXXIII, 47. — Quæ sit vita beata et ubi in ea habenda sit, S. Aug., XXXIII, 795. — Beatitudinis habende voluntas una omnium, sed de ipsa beatitudine varietas magna voluntatum, id., XLII, 1018. — Homo non potest non velle etiam beatitudinem quam majorem intelligat, S. Anselm., CLVIII, 544, 545. — Qui vult aliquid propter beatitudinem non vult aliud quam beatitudinem, *ibid.* — Vult esse beatus quanto altius hoc esse posse cognoscit, *ibid.* — Cur cum omnes beatitudinem velint id eligatur potius quæ ab ea receditur, S. Aug., XLII, 1020. — Voluntas beatitudinis non est beatitudo, S. Anselm., CLVIII, 541, 542. — Beatitude in animo non est ut contendant scisci, S. Aug., XXXIII, 459. — Beatitude est adipsi summum bonum, id., XXXII, 1254, 1260. — Summum bonum id dicitur quod cuncta referuntur, id., XXXIII, 458. — In fruitione veri et summum boni consistit beatitudo, S. Aug., XLI, 233, 703. — Sita est in sola possessione veri et boni, S. Ambros., XIV, 611; XV, 1296. — In sola veri inquisitione eam ponebat academicus, S. Aug., XXXII, 908. — Beatitude est gaudium de veritate, *ibid.*, 795. — Perfecta cognitio veritatis qua fruendum est, *ibid.*, 976. — Beatitude bonorum omnium summa et cumulus, id., XXXVI, 72. — Beatitude inherens summo bono, id., XLII, 950. — Beatitude hominis Deus vel notitia Dei, id., XXXIII, 840. — Beatitudinis finis cognoscere Deum, S. Hieronym., XXII, 569. — Beatus esse non potest nisi qui notitiam Dei habeat et imitationem, S. Aug., XLI, 233. — Beatitude summa Deum cognoscere, S. Bernard., CLXXXII, 810, 811. — Trinitatem nosse vita æterna est, id., CLXXXII, 799, 800; LXXXIV, 575, 576. — Beati vere et perfecte beati qui Deum vere et perfecte amant, CLXXXIV, 575, 576. — Homini non sufficit nisi Deus, S. Anselm., CLVII, 80, 781. — Beatitude omnis a Deo, S. Ambros., XLV, 1262. — Beatitude hominum et angelorum ex Deo solo, S. Aug., XLI, 217, 220, 269, 279, 280, 270, 349, 656. — Hoc agnoverunt et Platonici, *ibid.*, 279, 290. — Beatitude est ipse Deus, id., XXXII, 848, 965, 968; XXXIII, 505; XLII, 163, 554; Petrus Lombard., CXCI, 333; S. Anselm., CLVIII, 711, 712. — Finis æternæ Dei presentia sive possessio, Hildebert., CLXXI, 662. — Beatitude hominis fruitio Dei, S. Aug., XXXII, 787. — Consecutio Dei, *ibid.*, 1315, 1319. — Inherere Deo, *ibid.*, 795. — Gaudere de Deo, ad Deum, propter Deum, *ibid.* — Beatitude summa est Deum videre, Alcuin., C. 385, 386, 486. — Merces summa frui Deo et aliis in ipso, S. Aug., XXXIV, 52. — Beatitude hominis a multis ad unum currere et apud unum manere, id., XXXVIII, 587. — Beatus vitæ adesse debet veritas et amicorum cognitio sine metu deceptionis, *ibid.*, 1404. — Beatitude non est sine iustitia, S. Anselm., CLVIII, 544, 545, 546. — Conditiones duæ ad beatitudinem, fruitio boni incommutabilis et securitas de non amittendo illo, S. Aug., XLI, 528. — Beatitude privilegium perfectum non potest obtinere quod eternitatis non circumvallat infinitas, S. Ambros., XVII, 1002, 1005. — Eternitas et securitas ad beatitudinem requiruntur, S. Aug., XXXVIII, 1401; XLI, 527, 560, 570, 433. — Beatitude, eternitas, veritas, felicitas, *ibid.*, 569. — Vita æterna, sola beata, S. Prosper, I, I, 448, 449. — Vita æterna sola vita dicenda, Aurel. Cassiodor., LXX, 857, 858. — Vita beata non est nisi æterna, S. Aug., XXXVIII, 1403, 1405; XL, 25; XLII, 605. — Vita vera non est nisi quæ æterna et beata, id., XXXV, 1575; XXXVIII, 519, 1403, 1405. — Vita sine ullo additamento sola vita æterna est et beata, id., XXXVII, 1835. — Elsi multa bona una tamen est vita

eterna, S. Ambros., XV, 1621. — Beatitudinis perfectæ immortalitas sola potest implere mensuram, id., XLII, 687, 1022. — Beatitudo fallax et falsa in qua misera futura aut ignoratur aut timetur, id., XLI, 571. — Beatus non est qui timet ne amittat quod possidet, id., XXXII, 965. — Qui præcisi se in miseriam casurum, id., XLIV, 952, 953. — Beatitudinis non secunda possessio amoris Dei destruit, id., XLI, 571. — Bonum perfectum omnibus dandum in glorificatione, S. Fulgentius, LXV, 164. — Illa magna et vera beatitudo quæ in futuro sæculo sanctis promittitur, Eusebius abb., LXII, 861. — Gloria soa et secunda quæ in cælis expectatur, S. Bernard., CLXXXIII, 529. — Carnalis cogitatio de futura felicitate, S. Aug., XXXVIII, 1189. — Vita temporalis est in fide, vita æterna erit in specie, id., XXXV, 1727. — Vita beata fructus præsentium, vita autem æterna spes futurorum, S. Ambros., XVI, 107. — Illi beati et vere beati sunt quorum rex Christus est, qui æterna ejus visione perfrui merentur et gloriam ejus conspiciere, Raban. Maur., CIX, 195. — Felicitas in futuro sæculo qualis speranda, S. Aug., XXXVIII, 54, 56, 135, 1584. — Merces æterna promissa quid, S. Aug., XLIV, 222. — Cæli mysterium doceat me Deus ipse qui condidit, non homo qui seipsum ignoravit, S. Ambros., XVI, 974. — Beatitudo non in divitiis, non in potestatibus et honoribus, non in nobilitate generis aut decore, aut pulchritudine, nec in corporis salubritate posita, id., XIV, 927. — Beatitudo est sufficientis in qua nulla est indigentia, S. Anselm., CLVIII, 595, 596. — Status congregationis omnium honorum perfectissimus, *ibid.*, 597, 598. — Beati dicuntur qui habent quicquid desiderant, *ibid.*, 597. — Qui habent quod volunt et recte volunt, Petrus Lomb., CXCI, 1568. — Pax æterna, beatitudo finalis, S. Aug., XLI, 636, 637. — Bonum vita est, sed æterna, S. Ambros., XIV, 588. — Hæc est vita æterna vivere sine pena et habere gloriam, id., XVII, 212. — Felicitas sita est in æternitate, veritate, charitate, S. Aug., XXXIII, 744. — Dissolvi a corpore et esse cum Christo beatitudo est, S. Anselm., CLVIII, 810-815. — Beatus enim dicitur cui nihil deficit; sanctis autem cum Christo nihil defuturum est, S. Bruno, CLIII, 431. — Beatitudo futura, finis expectationis iustorum, finis prophetie et legis, finis totius sanctitatis, S. Bruno Carthusian., CLII, 809.

CAPUT IV. — De beatitudine cælesti.

Cæli præparatio in quo sita sit, S. Hilari., X, 459, 460. — Cælorum regnum quæ re possimum constat, Vitæ Patrum, I, XLIII, 258. — Beate vitæ status, S. Hilari., IX, 500, 835. — Regni cælorum pretium, S. Aug., XXXIX, 1521. — Visionis æternæ pretium, *id.*, XXXVIII, 707; XXXIX, 1518. — Regnum æternum quo sanctis conrumptibus Deus regnabit, S. Hilari., IX, 853, 856. — Status futuri sæculi qui erit, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 109. — Cælestis habitationis quantæ dignitas, S. Hilari., IX, 299, 300. — De felici statu patrum cælestis, S. Bernard., CLXXXII, 984. — Vita æterna, quæ, id., CLXXXIV, 276, 277, 474 et seqq. — Vitæ æternæ laus, S. Aug., XXXV, 1647. — Beatorum status, id., XXXIV, 476; Rupertus, CLXVIII, 1631. — De eis et status beatitudinis, S. Bernard., CLXXXIII, 252. — Beatorum vitæ æternæ, Raban. Maur., CIX, 1029. — Sanctorum exaltatio vitæ æternæ est, S. Aug., XXXVII, 1389; S. Prosper, LI, 560. — Dierum longitudo, vitæ æternæ, S. Aug., XXXVII, 1169. — Vita æterna veritatis contemplatio, *id.*, XXXIX, 1633. — Regni Dei bona, S. Patricius, LIII, 831. — Æternæ retributionis affluentia, S. Bernard., CLXXXIII, 1152, 1153. — Beatitudinalis conscientia sunt ex bonis hujus mundi, S. Aug., XLI, 792. — Ex morte Christi, *ibid.* — In beatitudine, victoria, veritas; dignitas, sanctitas; pax, felicitas; vitæ, æternitas, *ibid.*, 78. — Merces æterna, id., XLIV, 222. — Lux æterna quæ sit, S. Gregor. Magn., LXXVI, 507. — Locus poster est lux æterna, id., LXXV, 675, 908. — Lux nostra æterna patria est, *ibid.*, 1158. — Cælestis patriæ præmium, S. Bernard., CLXXXIV, 490. — Pretium, id., CLXXXV, 59. — Cælum quantum sit et quæ ibi mansiones, Rupert., CLXVII, 204. — Cælestis sedes gloriosa in qua animæ sanctorum exsultant, S. Leo, LV, 156. — Paradisi potus salubres et salutares, S. Cyprian., III, 1116. — Morces sanctorum certa, S. Gregor. Magn., LXXV, 818. — Beatorum animæ elogia, S. Bernard., CLXXXIII, 573, 574. — Bonis cælestibus perfrui quid sit et quæ sint ea bona, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 517. — Vita æterna non aliunde sed se ipsa alitur atque conservatur, S. Hilari., IX, 468, 469. — Gloria retribuit omne meritum datum a Deo bonæ voluntatis et operationis incomparabiliter excedit, S. Fulgentius, LXV, 159. — Christiani majora habebunt in

statu futuræ gloriæ quam in statu innocentie, Richard. a S. Victore, CLXXVI, 526. — Possessio absque defectu, Godefrid. abb., CLXXIV, 1089, 1109. — De præmio patriæ cælestis, S. Bernard., CLXXXIV, 492. — Sanctorum præmium, gloria et splendor, Raban. Maur., CIX, 691, 1147; CXI, 1033-1042. — Christus pro parvis magnifica, pro terrenis cælestia, pro temporalibus perpetua præmia cum gloria pollicetur, S. Ambros., XVII, 123, 124. — Duros labores hic sustinent iusti, sed eos præmia manent æterna, S. Gregor. Magn., LXXV, 940. — Justus hic despectus in futura vita magna potestate fulgebit, *ibid.*, 950. — Sanctorum et stellarum comparatio, Walthero abb., CXCIV, 1049. — Sanctorum pulchritudo aiamorum, alia præmiorum, *ibid.*, 969. — Beatorum in cælis festivitas, S. Bernard., CLXXXIII, 575, 932.

Beatitudo cælestis, S. Bernard., CLXXXIV, 259, 260. — Beatitudinis circuitus qualis, *ibid.*, 51. — Vitæ futuræ felicitas, S. Hilari., IX, 877; S. Aug., XXXVIII, 112, 631, 660, 686, 815, 1090; XI, (App.), 820, 917, 918, 993; XLI, 1018; Godefrid. abb., CLVII, 184, 197; S. Bernard., CLXXXIII, 952. — Felicitas et jucunditas, id., CLXXXIV, 493. — Qualis et quantæ, S. Hieronym., XXVI, 457; Vener. Hildebert., CLXXI, 167; Hugo a S. Victore, CLXXVI, 616; S. Bernard., CLXXXIII, 165 et seqq., 664 et seqq. — Hæc superat omnem intellectum, S. August., XLI, 796. — Ineffabilis, id., XXXIV, 25; Aurel. Cassiodor., LXX, 602. — Cum terrena felicitate comparatur, S. August., XXXVIII, 136. — Beatitudo cælestis est perfecta Dei cognitio, Godefrid. abb., CLXXIV, 514, 515. — Beatitudo in amore, S. Bernard., CLXXXIV, 1220. — Fidei succedit species quam videbimus et spei succedit beatitudo ipsa ad quam perventuri sumus, Eusebius, LXII, 942, 943. — Beatitudinis æternæ præmium, *ibid.*, 794. — Præmium, S. Benedictus, LXVI, 257. — Plenitudo, S. Anselmus, CLVIII, 1172. — Amoenissima descriptio, Franco abb., CLXVI, 803-806. — Sanctorum beatitudo, Aurel. Cassiodor., LXX, 260, 515, 621; Hildebert. Cenoman., CLXXI, 764. — Post mortem, S. Hilari., IX, 840. — Post resurrectionem, *ibid.*, 395. — Beatitudo quæ iustis promittitur erit similitudo angelorum Dei, S. Anselm., CLVIII, 524. — Qualem enim beatitudinem Deus habet, talem ab eo habituri sunt sancti, S. Bruno, CLIII, 431. — Æterna beatorum felicitas, S. Patricius, LIII, 832, 837; Eusebius abb., LXII, 625; Aurelius Cassiodor., LXX, 1501; Alcuin., CI, 1507; Raban. Maur., CIX, 1147; Vener. Godefrid., CLXXIV, 1145; Richard. a S. Victore, CXCVI, 1091, 1092. — Felicitas et securitas, S. Hilari., IX, 876, 877. — Congratulatio de felicitate beatorum, S. Bernard., CLXXXIV, 415. — Jucunditas, S. Aug., XXXVII, 1108. — Voluptas, Honorius Augustod., CLXXII, 1171. — Beatitudinis cælestis quantæ felicitas, quantæque gaudii plenitudo iustorum animas excipient, S. Maximus Taurin., LVII, 275. — Beatitudo quadruplex, Thomas Cisterciens., CCVI, 134. — Beatitudinis causa duplex, S. Bernard., CLXXXIV, 791. — Fluvii quatuor beatorum inundantes, *ibid.*, 835. — Animæ in cælis beatitudo, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 174; S. Bernard., CLXXXIV, 459. — Corporis in cælo beatitudo, *ibid.* — Beatitudo corporis et animæ duplici statu exprimitur, Walthero abb., CXCIV, 1027, 1051.

Paradisi gloria, S. Leo, LIV, 348, 349; S. Greg. Magn., LXXV, 832; Raberius, CXXVI, 247; S. Bernard., CLXXXIII, 610; Henricus card., CCIV, 304. — Cælestis regni gloria et felicitas, S. Aug., XXXIX, 2156; XL, 820, 822, 861, 915, 951, 958, 966, 993. — Cælestis gloriæ descriptio, S. Bernard., CLXXXIII, 599. — Regnum Dei Patres consummata in nos cælestis gloria, S. Hilari., IX, 254, 259. — In beatitudine erit vera gloria, verus honor, vera pax, S. Aug., XLI, 801. — Gloria vera et inhabitans unde homini contingat, S. Bernard., CLXXXIII, 581. — Regni Dei gloria, potentia, decor, Petrus Lombard., CXCI, 1362 et seqq. — In cælo gloria est et perpetua lux et indefessa præconia, S. Hieronym., XXII, 681. — Gloriæ cælestis excellentia, contemplatio et obtinenda modus, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 178. — Gloria futura vere magna, præsens fallax et inanis, S. Bernardus, CLXXXIII, 249, 250. — Gloria æterna in duobus consistit, Petrus Cantor., CV, 565. — Gloria iustorum, S. Bernard., CLXXXIII, 515. — Domini et sanctorum gloria, S. Anselm., CLVIII, 604, 605. — Gloria et laus sanctorum unde, S. Bernard., CLXXXIII, 476. — Beatorum gloria haud materialis, Vener. Guibert., CLVI, 673. — Deus in eis gloriosus erit, S. Bernard., CLXXXII, 124. — De corona beatorum, Richard. a S. Victore, CLXXVI, 478. — Cæli gloria et gaudia, S. Augustin., XL, 919; Alcuin., CI, 815; S. Anselmus, CLVIII, 782, 783. — Beatitudinis immensa gaudia, S. Bernard., CLXXXIV, 367. — Quæ sint præcipua gaudia, Vener. Godefrid., CLXXIV, 1143.

— Gaudium et pax in celo, S. Bernard., CLXXXIII, 589. — Paradisi summa jucunditas, S. Aug., XXXVII, 1771. — Vita eterna delectatio, Eegyptius, I.XII, 689. — Vita præsens plena laboris, futura, gaudii, S. Bernardus, CLXXXIV, 740. — Omne gaudium est gaudium generale, verum et æternum, Radulphus Ardens., CLV, 1522. — Hoc gaudium non intrabit in gaudentes, sed magis gaudentes intrabunt in ipsum, S. Anselm., CLVIII, 818, 819. — Erit plenum, *ibid.* — Humanus sermo nec explicare potest, nec mens cogitare quæ et quanta sint gaudia in celo, Haymo, CXVIII, 888. — Jucunditas æterna in duobus consistit, in cognitione et gaudio sanctorum in patria, Petrus Cantor, CCV, 365. — Electos beatitudo beatificat, S. Gregor. Magn., LXXVII, 365. — Gaudium absolutum in celo de subjugatis spiritibus malignis, Ven. Godefrid., CLXXIV, 492, 815, 846. — Beatorum gaudia, S. Aug., XI, 822; XII, 691; Raban. Maur., CIX, 456-458; CXI, 1385; Guillelmus abb., CLXXX, 222-227. — Quanta sanctorum lætitia, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1121, 1129. — Lætitia eorum consummata, S. Hilar., IX, 745, 744. — Tantum gaudebunt quantum amabunt, tantum amabunt quantum cognoscent, S. Anselm., CLVIII, 241, 242, 818. — Gaudium iustorum cum audient: « Venite, benedicti, » etc., *ibid.*, 720, 721. — Requies Domini plenitudo est beatitudinis, Rupert., CLXIX, 152, 153. — Pax absque perturbatione, Alcuin., CI, 54; Smaragd., CII, 679. — Pax et gaudium in celo, S. Bernardus, CLXXXIII, 589, 590. — Vita æterna in requie ante resurrectionem, S. Aug., XXXV, 1614. — De quiete æternæ beatitudinis, Guichard. Lugdunens., CXCIX, 1114. — De pace quæ in ecclesiâ Jerusalem, Hugo a S. Victore, CXXXVI, 1159 (App.). — Nuncupator Jerusalem ad civitas pacis, S. Hilar., IX, 876, 877. — Requies sanctorum, Vener. Godefrid., CLXXIV, 488, 497, 632. — Sanctorum perfecta requies et delectatio in omnibus, S. Bernard., CLXXXIII, 469, 470. — Beati ex requie in requiem transibunt, S. Aug., XLI, 674. — De centuplo et vita æterna, Godefrid. abb., CLXXXIV, 473. — De nomine civitatis Dei, Henricus cardin., *ibid.* — De celesti Hierusalem, Hugo a S. Victore, CLXXVI (App.), 1139; Richard. a S. Victore, CXCVI, 860, 875. — De portis celestis Hierusalem, *ibid.*, 1162. — De vicis celest. Hierusl., *ibid.*, 1164. — De plateis ejusdem, *ibid.*, 1166. — De claustris ejusdem, *ibid.*, 1167. — De silentio celestis claustris, *ibid.*, 1174. — Celestis Hierusalem descriptio, S. Bernard., CLXXXIV, 1169. — R'us porte quatuor, *ibid.*, 1177. — Regni celestis spes, inobstatio et perfectio psalmis, CXLVII, CXLVIII. — Tractantur, S. Hilar., IX, 878.

Sancti ubicunque sunt cum Deo.

Sancti ubicunque sunt cum Deo, S. Aug., XXXVIII, 1366. — Deus solus beatorum beatitudo, S. Bernard., CLXXXIV, 491, 492. — Solus Dominus hæreticitas sanctorum est, S. Bruno Astens., CLXIV, 739. — Sanctorum in celis cum Deo regnant, S. Paulin., LXI (Append.), 750. — Cohabitatio Dei Christo propria est quam et apostolis communicat, S. Hilar., IX, 415-417. — Christo mediante beati in unitatem paternæ majestatis assumpti, *ibid.*, 467, 468. — Vita æterna cum Deo, de Deo et in Deo, S. August., XXXVIII, 632. — In vita æterna amor præsentis Dei nec minuitur nec finitur, S. Prosper, LI, 297. — Quomodo sancti Deo similes sint et dissimiles, S. Gregor. Magn., LXXVI, 53. — Quomodo sancti similes erunt Christo, *ibid.*, 915. — Beati sunt dii, S. Hilar., IX, 770. — Quisque beatus in patria dicitur Christus, Hildebert. Cenoman. episc., CLXXI, 480. — Vita æterna est Christo cohabitare, S. Hilar., X, 320. — Paradisus in eo habet signum vite Christum, *id.*, IX, 255. — Sanctorum requies sita est in consorcio Christi et angelorum, *ibid.*, 500. — Sancti Christo conjuncti sunt, S. Aug., XXXVIII, 1425, 1454, 1441. — Sancti post mortem sunt cum Christo in celo, S. Hilar., IX, 616; S. Hieronym., XXII, 608, 642, 684. — In regnum Dei sola Christi societas, S. Augustin., XLIV, 118. — Facies Dei Christus, unicuique sancto adest, S. Hilar., IX, 840, 841. — Animæ sanctorum jam modo cum Christo in celis regnant, S. Hildefons., CXVI, 496. — Beati quiescent cum Christo expectant redemptionem corporis sui, S. Augustinus, XXXVIII, 1420, 1434. — Vita sanctorum tunc erit in splendore quando cum Christo apparebunt in gloria, S. Prosper, LI, 319. — Vita nostra futura jam in Christo capite nostro completa est, S. Aug., XLII, 249. — Justi cum Christo iudicabunt, Raban. Maur., CIX, 681, 682; CXI, 733. — Angeli et animæ sanctorum inloquatur ad Deum, Hugo a S. Victore, CLXXVI (App.), 1176. — Deus ad animas, *ibid.*, 1177. — Deus hominibus loquetur post resurrectionem, *ibid.*, 1178.

Deum vident.

Visio Dei, S. Aug., XXXVIII, 54, 712. — Visio beati-
fica, Aurel. Cassiodor., LXX, 1505 et seqq. — Meridies visio beata, S. Bernard., CLXXXIII, 935. — Visio Dei in forma Dei, S. Aug., XXXV, 1573, 1575. — Beatitudo æterna in visione Dei consistit, S. Maximus Taurin., LVII, 629, 630; Hildebert. Cenoman., CLXXI, 383. — Beatitudo est videre Dei claritatem, Rupert., abb., CLXIX, 761. — Visio Dei finis est noster, S. Aug., XXXVIII, 566. — Beatorum finis nullus quam ipsa visio et dilectio Dei, S. Bernard., CLXXXIV, 56. — Visio Dei nihil sublimius, S. Aug., XLIV, 601. — Visio Dei et an Deus videri possit, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 613. — visio triplex, corporalis, spiritualis et intellectualis, Vener. Godefrid., CLXXIV, 598. — Visio corporalis et spiritualis in futuro, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 616. — Visio Dei qualis sit futura, S. Aug., XLI, 797. — Visio Dei sicuti est, in altera vita, S. August., XXXV, 179, 1662. — Visio Dei facie ad faciem servatur in resurrectione, *id.*, XXXVI, 483; S. Leo, LIV, 510. — Christi visio triplex, in exilio, in iudicio, in regno, Hildebert. Cenoman., CLXXI, 560, 637. — Domus Patris est visio omnipotentis, in qua iusti ut in Domino gloriantur, Honorius Aug., CLXXII, 1102. — Beatorum et victorum contemplationis discernere, S. Bernard., CLXXXIV, 229, 260. — Visio Christi tota merces nostra, S. Aug., XXXVII, 1176. — Beatis spectaculum est ipse Deus, *ibid.*, 1901. — Sancti Deum vident, S. Cyprian., IV, 676. — Ad conspectum et osculum Domini venerunt, *ibid.*, 267, 438. — Deum et Christum ejus conspiciunt, *ibid.*, 404, 405. — Beati vocabunt, videbunt, amabunt, laudabunt, S. Aug., XXXVII, 1051, 1062, 1403; XXXVIII, 1253, 1147, 1176, 1185, 1186; XXXIX, 1632; XLI, 801, 804; XLII, 514, 515. — Videre Deum et laudare Deum, ipse erit portus laborum nostrorum, S. Aug., XXXVIII, 235. — Videbimus quod credimus, *id.*, XL, 543. — In gloria sancti vident quidquid erit divini luminis, honoris et gloriæ, S. Petrus Chrysolog., LII, 665. — Beati Deum vident non in charitate tantum, sed in propria ejus natura, S. Greg. Magn., LXXVI, 96. — Videbunt Deum deorum in Slon, id est, in speculo perpetuo quietis, Alcuin., CI, 54; Smaragd., CII, 679. — Sine fine Deum videbimus et ipse est finis desideriorum nostrorum, S. Hildefons., CXVI, 534. — Omnes sancti Deum videbunt, Haymo, CXVIII, 877. — Esca iustorum est præsens vultus Dei, S. Anselm., CLVIII, 635. — Deus a beatis videtur in se et in creaturis, *ibid.*, 651, 635, 797. — Sancti in celo gloriantur et visione Dei fruuntur, S. Bruno Herbipalens., CXLII, 60. — Beati vident et expectant Deum, Rupert., abb., CLXVIII, 1651. — Non vident Deum sicut ipse se conspiciit, S. Gregor. Magn., LXXVI, 94. — Visio Dei non corporeis sensibus deprehenditur, Paschasius Radbert., CXX, 1144. — Aspectus humanus Deum capere non potest, S. Petrus Chrysolog., LII, 594. — Ea visione Deum videbimus qua nunc cum angelis vident, S. Hildefons., CXVI, 522. — Visio sanctorum qua Deum visuri sunt est hominum se invicem videntium, Eegyptius, LXII, 815 et seqq. — In ea claritate qua discipuli viderunt Dominum fulgentem in monte, Haymo, CXVIII, 880. — Sancti visuri sunt Deum in corpore isto, S. Hildefons., CXVI, 520; S. Aug., XLI, 797. — An per corpus, *ibid.* — Sive ab exteriori homine Deus videri possit, sive non possit, certum est eum ab interiore homine videntem, S. Aug., XXXIII, 629. — Videre Deum possumus monte, vel cordis acie interiore, *id.*, XXXVIII, 670. — Lumen gloriæ necessarium ad visionem beatificam, Aurelius Cassiodor., LXX, 459 et seqq. — Ezechiel non gloriam, sed gloriæ Dei similitudinem vidit, S. Greg. Magn., LXXVI, 968. — Visio Verbi perficiuntur angelis, S. Aug., XXXV, 1540. — Videri non potest Deus absque gaudio, S. Bernard., CLXXXIV, 47. — Beatorum gaudium in Creatoris et creaturarum contemplatione, *ibid.*, 552. — Tantum erit sanctorum de Dei contemplatione gaudium ut tristitia nullum tribuit introitum, CLXI, 1014. — Visio summa felicitas, S. Aug., XXXVIII, 711. — Visionis facies Dei quanta felicitas, *ibid.*, 931. — Jucunditas, S. Bernard., CLXXXIII, 940. — Quanta lætitia erit in celo videntibus Deum, S. Bruno Astens., CLXV, 980. — Visio Dei in celis quam beati et suavis, S. Bernard., CLXXXIII, 940. — In eo intellectus noster totus in Deum feretur sine discursu, *id.*, CLXXXII, 805. — Beatos facit in patria genialis gloria visio, scilicet humanitatis et divinitatis Christi, Hildebert. Cenoman., CLXXI, 863. — Qualis requies et finis voluntatis in visione censeri debeat, S. Aug., XLII, 992. — Angeli et beati quomodo desiderant in Deum prospicere quem vident, Hildebert. Cenoman. episc., CLXXI, 863. — Remuneratio sanctorum visio Dei est que nobis

ineffabile gaudium exhibebit, S. Hildefons., XCVI, 819. — Sola Dei visio vera mentis nostræ reflectio, S. Gregor. Magn., LXXVI, 627. — Gloriam ac lumen omnes summat et contemplatione maiestatis Dei, S. Hilar., IX, 555. — Visio beatifica transformat nos in claritatem Dei, Vener. Godefrid., CLXXIV, 834. — In visione Dei prophetia et sermone cessant; omnia enim nuda et aperta erunt, S. Maxim. Taurin., LVII, 555. — Dum vultus Dei sine defectu cernitur a sanctis, sine fine mens cibo vilæ satietatis, S. Anselm., CLVIII, 653. — Sancti nunquam satiantur visione Dei, S. Greg. Magn., LXXVI, 94. — Visio et amor Dei satiat et non satiat, S. Aug., XXXVII, 1100. — Sine Dei visione quilibet aliis bonis præditus, inefficissimus est, S. Aug., XLI, 294. — Omne quod sine Dei visione abundat, inopia est, S. Greg. Mag., LXXVI, 182. — Visio beata optanda: id deprehendendas diaboli fraudes, S. Bernard., CLXXXIII, 954, 955.

Deum amant.

Deum amabant, S. Aug., XXXVII, 1061, 1062, 1403; XXXVIII, 555, 1147, 1176, 1185, 1196; XXXIX, 1632; XLI, 801, 804; XLII, 514, 515. — Beati Deum diligunt et se invicem per ipsum, S. Anselm., CLVIII, 816. — Quia alios ut seipos diligunt, *ibid.*, 818, 819, 1172. — Deus beatos diligit plus quam ille seipos, *ibid.*, 238, 818. — Ille se et illos diligit per seipsum, *ibid.*, 816.

Deum laudant.

Vita æternæ vox est: *Omnis Spiritus laudet Dominum*, Petrus Lombard., CXCI, 1296. — Laus Dei est cibis sanctorum, Rupert., CI XVIII, 256. — Beatorum spirituum negotium lætari cum Domino et laudare ipsum, S. Bernard., CI XXXIV, 262. — Totum negotium nostrum laus Dei erit, S. Aug., XXXVIII, 1121. — Cælum resonat sanctorum laude et gratiarum actione, Vener. Godefrid., CLXXIV, 899, 901. — Beati cantant iudicium et misericordiam, beatorum carmen, Rupert., CLXIX, 1157, 1158. — Infatigabiliter Deum laudabunt sancti, S. Hildefons., XCVI, 523.

Deum possident.

Beatis Dei fruitio erit bonorum omnium loco, S. Aug., XXXVIII, 1189. — Ipse Deus sanctorum satietas, Alcuin., CI, 51. — Beati mentis cibus Deus, S. Aug., XXXVIII, 709. — Beatorum requies et cibus erit veritas, id., XXXIX, 1635. — Christus dat se nobis in premium in cælo, Aug. or. incert., CLXXXIV, 789. — Quanta sit beatorum in Dei possessione felicitas, Hildefert. Cenoman., CLXXI, 559. — Qui Deo fruitur quicquid volet erit; et quod nolit non erit, S. Anselm., CLVIII, 238, 785, 816, 1172. — Fructus Deo filii Dei et dñi vocabuntur, S. Anselm., CLVIII, 816, 818.

Se invicem vident et cognoscunt.

In cælo beati se invicem vident, S. Aug., XXXVIII, 1131. — Se omnes invicem divine videbunt quando Deo pleni erunt, *ibid.*, 1146. — Suas invicem videbunt cogitationes, *ibid.*, 1145; XL, 587. — In vita æterna nihil latebit proximum in proximo, id., XXXIII, 318. — In eorum sensu intimi animi sensus conspiciuntur, id., XLIII, 81. — In cælo unusquisque erit conspicibilis alteri, ut nunc sibi, Garnerus abb., CXCI, 505. — Boni bonos cognoscunt, Haymo, CXVII, 882. — Honorius Augustod., CLXXII, 1161. — Hoc testatur evangelista, S. Hildefons., XCVI, 486. — Hæc notitia eis est ad letitiam, S. Gregor. Mag., LXXVII, 373. — Cognoscunt etiam bonos quos nunquam viderunt, *ibid.*, 576.

In dispari claritate par gaudium.

Vita æterna par omnibus, sed non par honor, S. Aug., XXXVIII, 553; XXXIX, 1507. — Sanctis cælum commune, splendor dispar, id., XXXVIII, 736. — Una beatitudo, sed dispar retributio, S. Gregor. Mag., LXXVII, 581. — Una est beatitudo quam illic percipiunt et dispar retributio quam per opera diversa consequuntur, S. Ivo Carnot., CLXI, 1001. — Gloria gradus non idem omnibus, S. Bernard., CLXXXIII, 217; S. Aug., XXXV, 1819; S. Bernard., CLXXXIV, 703. — Regnum cælorum habet premia diversa, S. Aug., XL, 410; S. Ambros., XIV, 926; XV, 1486. — Merita sanctorum diversa, Vener. Godefrid., CLXXIV, 860; Alan. de Insul., CCX, 537, 538. — Sancti inæquali gloria fruuntur ob meritum diversitatem, S. Aug., XXXV, 1812; Alcuin., C, 146, 147; CI, 55, 60. — De differentia mansionum in cælo, Petr. Lombard., CXII, 957; Magist. Bandin., *ibid.*, 1112. — Beatorum gloria et mansiones sunt diversæ, S. Hilar., IX, 415-417, 422 et seqq. — Mansiones diversæ pro diversitate meritorum, Honor. Aug., CLXXII, 1162. — Meritorum disparitas visionem diversam facit, S. Salvirian., LIII, 49,

50. — In beatitudine erunt quidam premium gradus sine invidia, S. Aug., XXXVIII, 553; XLI, 802. — Beati non minus gaudent de bono alieno quam de suo, Hildefert. cenom., CLXXI, 431. — Magis gaudent de felicitate Dei quam de sua et aliorum, S. Anselm., CXLVIII, 1172. — An et quomodo deus inæqualitas amoris in beatis, S. Bernard., CLXXXIV, 370 et seqq. — Majores et minores in beatis quoniam, S. Aug., XLIV, 225. — Sicut in organis varia discrimina sonorum per diapason coadunantur, ita in cælesti regno sancti licet meritis diversi per charitatis concordiam unum resonant, unum sapiunt, Othlonus, CXLI, 125. — Si ibi erit distantia mansionum, summa in illis erit unius perfectionis æqualitas, quibus erit regni cælestis una felicitas, Haymo, CXVIII, 877. — Erit in dispari claritate par gaudium, Petrus Lombard., CXII, 959; S. Prosper, LI, 486. — Una est beatitudinis vita, S. Gregor. Magn., LXXVI, 977, 1153, 1156; S. Bruno Astens., CLXV, 1080. — Vita æterna æqualis omnibus, S. Ambros., XVII, 725. — Vita beata omnium est communis possessio, S. Aug., XXXVIII, 1401. — Sancti habebunt in cælo consonantes, non dissidentes, S. Aug., XXXVII, 1964. — Regnum Dei crescente possessorum numero, non minuitur, quia non dividitur, S. Aug., XXXVIII, 549. — Unicuique integrum est quod concorder habetur a multis, *ibid.*, 549. — Regnum cælorum pariter ab omnibus, totum a singulis possidetur, *ibid.* — Dei domum omnes habent beati et singuli habent totum, S. Aug., XXXVII, 1061. — Omnes tamen sancti gloriæ cælestis honorem sortiuntur, S. Hilar., IX, 415-417.

Omnes beati una erit voluntas, S. Anselm., CLVIII, 258, 816, 1172; Eadmerus monachus, CLIX, 659. — Regnum Domini in pace et unitate sanctorum est, S. Hilar., IX, 876, 877. — Sancti summam in se ipsis, inter se et cum Deo pacem obtinebunt, S. Aug., XLI, 797. — Regnare in cælo est unam voluntatem cum Deo et angelis et hominibus sanctis per dilectionem habere, S. Anselm., CLVIII, 1171, 1172. — Pax et unitas formam cælestis civitatis nobis representat, S. Bern., CLXXXIII, 450. — In vera et summa felicitate sicut nec amor jucundus, sic nec amor mutuos potest deesse, Richard. a S. Victore, CXCVI, 917.

Quenam beatorum facultates.

Dotes animarum in beatis, Hildefert. Cenoman., CLXXI, 818; Honorius Augustod., CLXXII, 1172. — Animarum beatorum dotes explicantur, Guigo Carthusian., CLXXXIV, 554-565. — Gloria sanctorum interior et exterior, S. Bernard., CLXXXIII, 875. — Sancti in cælo animo consistunt, Aurelius Cassiodor., LXX, 909, 910. — Quomodo animæ sanctæ erunt sine macula et ruga, S. Bernard., CLXXXIII, 468-482. — Sancti fulgebunt in cælo tanquam aurum et ut vitrum transluceant, S. Greg. Mag., LXXVI, 85. — Justi sunt et sancti participatione divinæ sapientie non comparatione, *ibid.*, 86. — Virtutes quoniam cessent in cælo, S. Bernard., CLXXXIV, Tales erunt homines in cælo quales nunc sunt boni angeli, S. Anselm., CLVIII, 395, 596. — Martyres in cælo nobis cicatricis suæ corona monstrabit, S. Ambros., XV, 1845, 1846. — Sanctis in cælis secure laudantur, S. Bernard., CLXXXIII, 476. — De operatione et gaudio beatorum, Honor. Augustod., CLXXII, 1169. — Beatorum liberum arbitrium quale erit, S. Aug., XLI, 802. — In beatis erit inamissibilis voluntas pietatis et æquitatis quomodo et felicitatis, *ibid.* — Liberum arbitrium erit ab omni malo liberatum, S. Anselm., CLVIII, 804, 805. — Sicut essentia in beatis erit quodam modo immutabilis, *ibid.* — Beati erunt omnipotentes suæ voluntatis ut Deus suæ, *ibid.*, 238, 816. — Beatorum corpora, auro clara, vitro perspicua designantur, S. Gregor. Mag., LXXVI, 84. — Certe ubi valuerit spiritus protinus erit corpus, S. Hildefons., XCVI, 520. — Oculi corporei habebunt suum officium, S. Aug., XLI, 798. — Beatorum scientia, S. Aug., XL (App.), 996; S. Patricius, LIII, 832, 837. — Quid in gloria positi cognoscemus, Aurel. Cassiodor., LXX, 1503. — Sancti jam in luce veritatis positi, S. Aug., XLIII, 188. — Beatorum scientia et sapientia erit plena et perfecta, id., XLI, 724. — Nihil ignorant beati ubi scientiam omnia sciunt, S. Gregor. Magn., LXXVII, 576. — Id quod est extra cogniti sunt, S. Aug., XLI, 781. — Omnia videbunt unde absentes sunt corpore, *ibid.*, 797. — Ad omnia videnda non indigebunt oculis corporeis, *ibid.*, 798. — Oculis corporis jam spiritualibus in corporalis videbunt, *ibid.*, 799. — Anima in cælo major, videbit quam speravit et credidit, Vener. Godefrid., CLXXIV, 923. — Sancti in cælo vident quæ in terris sunt, S. Gregor. Mag., LXXV, 999. — Non implorant sed sanctorum animas tantum sciunt quid possit a viventibus agi, S. Hildefons., XCVI, 493. — Animæ iustorum de sua gloria lætatur,

de absentia autem nostra sollicitantur, Honor. Augustod., CLXXII, 1162. — In coelis expectant nos, S. Bernard., C. XXXIII, 93. — Sancti ignorant salutem aut damnationis vitiorum, Alan. de Insulis, 371. — Ignorant diem iudicii, *ibid.* — Utrum aspicere valeant aut boni malus in dolore, aut mali bonos in requie constitutos, S. Hildefons., XCVI, 520 *et seqq.* — Boni videbunt conscientias malorum sed non vice versa, Richard. a S. Victore CXCVI, 1179. — Sancti sciunt quid agatur in suppliciis, S. Aug., XII, 784; S. Hildefons., XI, VI, 520. — Justorum non offuscat beatitudine aspecta poena reproborum, Petrus Lombard., CXIII, 964. — Gaudent visis malorum suppliciis, S. Bernard., CLXXXIII, 213. — Crescit sanctorum gloria dum debita damnantur impii poena, S. Ivo Carnot., CLXI, 1014. — Cur in coelo sancti non misceantur reprobarum in inferno, S. Greg. Mag., LXXV, 758, 835; LXXVI, 691. — Antitheses beatorum et damnatorum, Honorius Augustod., CLXXII, 1175. — De statu miserorum et beatorum post iudicium, Petrus Lombard., CXIII, 1008. — Sine scrupulo credendum est beatos habituros maiorem gloriam post iudicium quam ante, *ibid.*, 959.

De memoria beatorum, si tunc praecedentia mala teneant, Petrus Lombard., CXIII, 944. — Memoria peccatorum beatitudini non afficit, S. Greg. Magn., LXXV, 678. — Beatorum gaudium de perpessis in via laboribus, S. Bernard., CLXXXIV, 981. — Quomodo beati malorum suorum obliviscuntur, S. Aug., XII, 805. — Ibi oblivione pariter et recordationem habebimus, S. Hildefons., XCVI, 522. — Beati an dolent, Petrus Lombard., CXCI, 1446. — Dolent quod amplius pro adipiscenda beatitudine non laboraverint, Vener. Guibert. abb., CLVI, 675, 674. — Gaudent in assumptione animas beatas, Vener. Godfrid., CLXXIV, 25, 24. — Beatorum actio quoniam erit, S. Aug., XXXVIII, 1147. — Quid sanctorum exercitii in celestis gloria, Vener. Guibert., CLXVI, 675. — Beati non convertuntur in Dei substantiam, S. Aug., XI, IV, 265. — In gloria ut sancti exerceant officia pia, hic eis praestita, S. Petrus Chrysolog., LII, 529. — Animas sanctorum apparent quando volunt et quibus volunt, sive vigilantibus, sive dormientibus, Honor. Augustod., CLXXII, 1162. — Apparent in humano corpore assumpto de aere, *ibid.* — Sancti quid acturi post resurrectionem, Eusebius, LXII, 815.

In coelo nullum malum.

A coelo omne exsulat malum, omne ibi abundat bonum, S. Bernard., CLXXXIV, 405. — Malorum omnium exclusio, Haymo, CXVIII, 881. — In coelo non est peccatum, S. Hieronym., XXII, 684. — Aeterna latetia nulla vitiorum mole extenuatur, *ibid.*, 780. — Sancti naturam habebunt qua peccare si volunt non possunt, Eusebius, LXII, 637 *et seqq.* — In paradisu frustra volunt Pelagiani concupiscentiam introducere, S. Aug., XLIV, 803. — In civitate superna nulla erit toleranda calamitas, nulla frenanda cupiditas, sed sola Dei et proximi retinenda charitas, *ibid.*, XXXIII, 525. — Nec quod pugnet erit, nec quod titillet, totum cedit in pacem, *ibid.*, XXXVII, 1860. — Nec in animo nec in corpore relinquetur quod rebellet adversus animam, *ibid.*, 1862. — Nec operosa actio, nec requies desidiosa, *ibid.*, XL, 545. — Nec fastidium, nec fames, *ibid.*, XXXV, 1405. — Nullum peccatum nec cum aliqua peccati cupiditate confectus, *ibid.*, XLIV, 600. — Nulla concupiscentia, *ibid.*, 153. — Beati non facient opera iniquitatis, *ibid.*, XXXVII, 1062, 1099, 1108, 1941. — Nullus tristitia aut culpa locus, S. Bernard., CLXXXIII, 630. — Nulla invidia, S. Aug., XXXV, 1812; S. Hildefons., XCVI, 525; S. Petrus Chrysolog., LII, 639. — Beatorum gaudium multiplicatur ex beatitudine et gaudio aliorum, S. Anselm., CLVIII, 241, 818, 819. — Beati nullius egeant ad corporis animaeque substantiam, S. Hilari., IX, 876. — Electis non opus est alterius intercessione, et precibus, Vener. Godfrid., CLXXIV, 357. — In patria nulla erit indigentia aut labor sed perfecta requies et satietas, S. Fulgentius, LXV, 541. — In hac vita tristitia et solatium mista; non in futura, *ibid.*, 601. — Bene regnum Dei aetati comparatur, quia tunc meroris nostri nubila transeunt, et vitae dies aeterni solis claritate fulgescunt, S. Gregor. Mag., LXXVI, 1080. — Mors, luctus, dolor, clamor manserunt in futura aeternitate Richard. a S. Victore, CXCVI, 861. — Quam ineffabilis erit felicitas illa ubi nullum erit malum, ubi nullum deerit bonum, Alcuin., Cl, 84; Smarag. abb., CII, 679. — Iusti possidebunt terram viventium, quae est sine fine, sine dolore et gemitu, S. Bruno Herbipol., CXLI, 139. — Vitam in qua noxia cuncta submoventur et omnia bona administrantur, Venerab. Godf., LXXXIV, 491.

In coelo omne bonum.

Bonorum abundantia in coelo, S. Bernard., CLXXXIII, 593; CLXXXIV, 492; S. Ambros., XIV, 562, 563; S. Aug., XXXVIII, 707, 711; Haymo, CXVIII, 881; Raban. Maur., CXII, 1594; S. Anselm., CLVIII, 705, 795, 797, 798, 881, 882, 897. — Ibi in perfecta pace, bonorumque omnium possessione cum Deo creatore sine fine gaudebunt beati, S. Bruno Astens., CLXIV, 761. — Vita sempiterna, bonorum omnium promissio, S. Hieronym., XXIV, 531. — Tanta beatitudine donandi sunt quae amplius esse non possit, Alcuin., C, 954; Radulphus Ardens., CLV, 1310. — In crebris voluptas, ubertas, vita et veritas, S. Bernard., CLXXXIV, 264. — Beatitudo lux est, pax et fons, *ibid.*, CLXXXIII, 101. — Meridies nesciens vespem, *ibid.*, 952. — In ea Del triplex Dei fruitio, *ibid.*, 472. — Cognitio Dei, vita aeterna, beatitudo perfecta, voluptas concumata, *ibid.*, CLXXXIV, 486. — Requies a labore, iucunditas de novitate, de aeternitate, securitas, S. Petrus Damian., CXLI, 858. — Sanctorum et justorum animae conquiescent in coelo, S. Ivo Carnot., CLXI, 996. — Ibi erunt bona corporis et animae, S. Anselm., CLVIII, 1172. — Bona quoad animam, S. Bernard., CLXXXIII, 473, 474, 826 *et seqq.* — Bona quoad corpus, *ibid.*, 473, 474. — Beatitudinis tua bona, *ibid.*, 536, 527, 521. — Triplex gaudium, *ibid.*, 466, 467. — Electi tria praestabunt in futuro, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 862. — Electos tria in futuro manent, *ibid.*, CLXXVI, 617; CLXXVII, 860. — Interna satietas, aeterna iucunditas, iucunda voluptas, S. Bernard., CLXXXIV, 1142-1144j. — In cellario celestis patriae sunt quatuor suavitatis olei: corporum glorificatio, angelorum consociatio, ad dexteram Patris concessio, Dei visio, Thomas Cisterciensis., CCVI, 57. — Coelestis convivii bona septem, S. Bernard., CLXXXIV, 634. — Felicitates aeternae dum frustra inductas a Pelagianis, S. Aug., XLV, 1188.

In regno colorum qualis cibus erit, S. Aug., XXXVIII, 969. — In celesti mensa vescuntur cum angelorum choris, S. Petrus Chrysolog., LII, 633. — Angelorum choris admitti sunt sancti, S. Bernard., CLXXXIII, 906. — Audiunt semper coelestem symphoniam, S. Petrus Chrysolog., LII, 219. — Beatitudo angelorum crescit ex nostra, S. Bernard., CLXXXIII, 1110, 1111. — Satietas an sit in beatis, *ibid.*, CLXXXIV, 588, 589. — Fastidium in coelo nullum, *ibid.*, 735. — Beatis erit insatiabilis satietas, S. Augustin., 1645. — Beati sitientes satiantur et sitiunt satiati, S. Gregor. Magn., LXXVI, 91.

Coelestis beatitudo aeterna.

Regni Domini tempora, beatitudo, S. Hilari IX, 693, 694. — Aeternitas beatitudinis, S. Hieronym., XII, 820; XXVI, 190; S. Aug., XXXIV, 1283; XXXVIII, 665, 1778; XL, 542, 543, 547; S. Prosper, LI, 591; S. Petrus Chrysolog., LII, 396, 430, 436; S. Leo, LIV, 173, 174, 176, 201, 221, 262, 302, 318, 440, 441, 442, 448, 458, 1056; Eusebius, LXII, 682 *et seqq.* — S. Gregor. Magn., LXXVI, 381, 918; Raban. Maur., CX, 321; Haymo, CXVIII, 877; S. Bruno Herbipol., CXLI, 86, 190, 267; S. Bruno Carthus., CLII, 800; S. Anselm., CLVIII, 217, 753, 754; S. Bruno Astens., CLXIV, 300; Rupert. abb., CLXII, 961, 972; Venerab. Godfrid., CLXXIV, 470, 471, 484, 485. — Quidquid in sanctis fiet aeternum et cum beatitudinis sensu, S. Hilari., IX, 253. — In coelo aeternitas et veritas, S. Aug., XXXIV, 1070. — Vita aeterna dies, unus dies est sine occasu, *ibid.*, XXXVI, 202. — Beati omnes immortales erunt, *ibid.*, XLI, 751. — Beatorum immortalitas peccato auferri non poterit, *ibid.*, 405. — Vita hominis longissima nihil est ad aeternitatem Dei comparata, *ibid.*, XXXVIII, 1176. — Aeternitati vita praesens comparata, velut punctum est temporis, Petrus Cantor, CCV, 552. — In altera vita mortem nec natura sollicite cavet, nec ignavia turpiter timet, nec sapientia fortiter sustinet, S. Aug., XXXIII, 461. — Illic omnes vivunt, nullus moritur, S. Petrus Damian., CXLI, 838. — Sanctorum animae in coelo gaudiis perfruuntur aeternis, S. Ivo Carnotensis., CLXI, 996. — Sancti et iusti aeterna in tabernacula nos recipient, Eusebius abb., LXII, 440. — Interni supplicia et coelestis beatitudo sine fine pariter permanens, Othlonus monachus, CLVI, 72.

Capitulum V. — Quanti aestimanda et quantum concupiscenda coelestis beatitudo.

Præsentis laboris merces consideranda, S. Hieronym., XII, 421. — Vita aeterna semper animo sibi proponenda S. Aug., XXXV, Quantum amanda, *ibid.*, XXXVIII, 519, 706, 1585, 1587; XXXIX, 1513, 1515. — Gaudia aeterna meditanda, *ibid.*, XL, 822. — Beatitudo aeterna ob oculos ponenda, S. Greg., Turonensis., LXXI, 1119, 1121. — Coelestis contemplatio commendatur, S. Bernard., CLXXXIII,

313. — Anima cogitatione et aviditate in celos commoratur. *ibid.*, 1076. — Gloria celestis meditatio, *id.*, CLXXXIV, 124. — Consideratio patriæ celestis, S. Anselm., CLVIII, 711, 742.

Vita æterna concupiscenda, S. Benedictus monac. pater, LXVI, 524; Smaragd. abb., CII, 620; Greg. Turon., LXXI, 1130, 1135, 1138; S. Anselm., CLVIII, 591, 592, 595 *et seqq.*; Rupert. abb., CLXVIII, 995, 996; S. Bernard., CLXXXIII, 477, 479, 955; CLXXXIV, 256, 257, 505. — Coelestem patriam ubi nos sancti expectant, anhelare, S. Aug., XXXIX, 2160. — In futuram vitam debet esse Christianorum intentio, *id.*, XXXVIII, 1196; XXXIX, 1650. — Vitam beatam omnes capiunt, S. Benedictus, LXVI, 528. — Omnes volunt adipisci, Aurel. Cassiodor., LXX, 856. — Aspiratio ad coelestem patriam, S. Bernard., CLXXXIII, 165, 591 *et seqq.* — Ad visionem beatam, *id.*, CLXXXIV, 255. — Triforme electorum desiderium, unanimiter habitare in Domino, victoriam obtinere de mundo, præsentialiter frui Deo, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 860; S. Bernard., CLXXXIV, 1142. — Monasticarum lacrimarum tres origines, desiderium celestis patriæ, Hildebert. Cenoman., CLXXI, 886. — Beatitudinis delatio augel desiderium ejus et meritum, *ibid.*, 701. — Considerata luce patriæ celestis mens in extasim rapitur, S. Greg. Magn., LXXVI, 417. — Vitæ futuræ recordatio liquescere facit animam, S. Bernard., CLXXXIV, 217. — Anima stitit ut Deum videat, caro stitit ut resurgat, S. Greg. Magn., LXXXI, 1050. — Desiderium æternæ viæ virginis filius conversæ animæ dici potest, Vener. Godef., LXXIV, 767. — Coelestis patriæ desiderium novæ legi potissimum convenit, S. Bernard., CLXXXIII, 1049. — Satisfactio desideriorum vita æterna, *id.*, CLXXXIV, 588. — Una coelestia quisquam siliat, Richard. a S. Victore, CXVI, 862.

Æternitatis querenda, S. Aug., XXV, 1658. — Æternitatem, veritatem, beatitudinem omnino homo querit, *id.*, XLII, 887. — Non est hic quod querimus, *ibid.* Coelestis patriæ gloria expianda, S. Leo, LV, 159. — Vita æterna sollicitus perscrutanda, Eugypius, LXII, 562. — Regnum Dei et iustitiam ejus querere, Beda Vener., CXIV, 171.

Ad celum oculis erigamus, illo vobis contendendum esse arbitremur, illam sedem præferendam terrenis omnibus putemus, S. Ambros., XVI, 1135. — Sit gressus ad superiora, *ibid.*, 1055. — Vita si diligitur, ibi acquiritur ab nulla morte fruitur, S. Aug., XXXIII, 486. — Vitam æternam petere non desinamus, donec ad eam perveniamus, *id.*, XXXVI, 206. — Ad illam unam vitam quam Deo et de Deo vivitur, cætera quæ utiliter et decen-ter optantur sine dubio referenda sunt, *id.*, XXXIII, 499.

— Vita nostra modo spes est, postea æternitas erit, *id.*, XXVII, 1372. — Vita vitæ mortalis spes est vitæ immortalis, *ibid.*, 1389. — Glorificatio sanctorum donorum est perfectissimum, S. Fulgent., LXV, 164. — Si amor ad regnum non trahit, timor movet, S. Greg. Magn., LXXVI, 1117. — Regnum cælorum tantum valet quantum habes, Radulphus, CLV, 107; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1090. — Animæ ad patriam coelestem suspiranti quot causæ sint lugendi, S. Gregor. Magn., LXXVI, 75, 76. — Quæ sint beatitudines ad quas omnis Christianus aspirare debet, explicatur, S. Bruno Astens., CLXV, 97. — De amore celestis patriæ libri tres, Haymo Hibernat. episc., CXVIII, 875-958. — Ad celum aîs spiritalibus evolvandum docet Apostolus, S. Ambros., XVI, 286; S. Petrus Chrysolog., LII, 524. — Vitæ hujus laboribus moveatur sancti ad desiderandam patriam æternam, S. Gregor. Magnus, LXXV, 756. — Excitatio ad desiderium superius et æternæ beatitudinis, S. Bernard., CLXXXIV, 264 *et seqq.* — Beatitudinis spes meliores reddit, Tertullian., I, 529. — Cælo dignos efficit, Vener. Godefrid., CLXXIV, 787. — Sancta spes est adipiscendi regnum Dei et iustitiam ejus, S. Anselm., CLXIII, 592. — Recordatio patriæ celestis quantæ peccatoribus est utilitatis, S. Gregor. Magn., LXXVI, 414. — Coelestis gaudii memoria orantes quam suaviter officiat, S. Bernard., CLXXXIII, 591. — Ejus recordatione expellendæ affectiones vitiosæ, *ibid.*, 626. — L. Crymæ ex desiderio celestis patriæ fusa, S. Beatz; S. Greg. Magn., LXXV, 880; LXXVI, 291. — Regni celestis carualis excoctatio, S. Aug., XL, 1007. — Æterna bona non casualiter cogitanda, *id.*, XXXVI, 488. — Æternitatis præmia præciantes, vires ex adversitatibus sumunt, S. Gregor. Magn., LXXVI, 50. — Præ amore celestis patriæ exsiliis penas amamus, *id.*, LXXV, 775. — Dum amor celestis patriæ provocat, hujus viæ cruciatum impellit, *id.*, LXXVI, 359, 360. — Requiem æternam desiderat qui pondus diei in hac vita portat, *id.*, LXXV, 809. — Vita præsens non propter se amanda, sed propter futuram toleranda, *id.*, LXXVI, 563.

Beatitudinis adipiscende spe mala hujus vitæ plii fortiter perierant, S. Aug., XXXIII, 668. — Cœli desiderio vitæ hujus prolixitatem luxore plures sancti, S. Hilarius, IX, 650. — Omnia pro æternæ vitæ adeptione abjicienda, S. Aug., XXXIII, 499. — Vita præsens in comparatione vitæ æternæ, non vita sed mora deputanda, *ibid.*, 225; XXXVII, 1535; S. Greg. Magn., LXXVI, 1274. — Vita præsens spe futuræ contemnenda, S. Aug., XXIX, 1517; Godefrid. abb., CLVII, 184. — Divites cælum respicientes conculantur terrena, S. Petrus Chrysolog., LII, 543 *et seqq.* — Pro spe æternorum levissimum docendum est temporalium deridendum, S. Leo, LIV, 510. — Cor, terrenis despectis, ad sola coelestia suspirat, S. Greg. Magn., LXXVI, 417, 479. — Beatitudinem qui amat, omnia terrena parvi, pendit, Vener. Guibert. abb., CLVI, 219. — Contemptis terrenis querenda coelestia, S. Bernard., CLXXXIII, 91. — Prosperitas terrena gaudia superna impedire non debet, S. Leo, LV, 68. — Mala temporalia despiciunt qui retributiones æternas considerat, Aurelius Cassiodor., LXX, 460. — Desideriis celestibus quo magis anima afficitur, eo amplius terrenis emoritur, *ibid.*, 1082, 1083 *et seqq.* — Temporalia æternis comparata angusta sunt et contemnenda, S. Greg. Magn., LXXV, 673, 793, 983. Desiderans æterna lassatur ab amore temporalium, *ibid.*, 675, 829, 987, 1115, 1116; LXXVI, 559, 905. — Coelestia sapienti terrena desipiunt, *ibid.*, 1114; S. Bernard., CLXXXII, 258; CLXXXIV, 929, 1020; Alanus de Insulis, CCX, 591, 592. — Monachi debent terrena oblivisci et ad coelestia anhelare, Hildebert. Cenoman., CLXXI, 876. — Post grandia maris pericula t.issimum cælorum portum festinamus intrare, S. Hieronym., XXII, 793.

Pro æterna gloria certandum, S. Petrus Chrysolog., LII, 524 *et seqq.* — Gloriam æternam laboremus possidere, *ibid.*, 540. Ad coelestem patriam toto desiderio, totis viribus supremus et tendamus, Radulphus, CLV, 1521. — Invitati illuc festinemus intrare, S. Greg. Magn., LXXVI, 1129. — De intranda celesti requie ad quam festinandum, Raban. Maur., CXII, 732. — Ad cælum tendentes non declinant a Dei itinere, Rupert., CLXVII, 1082. — Spes beatitudinis futuræ martyrum fortitudo, S. Aug., XXXVII, 1678; XXXVIII, 1425. — Alacri animo pereunt martyres in melius reparandi, S. Maximus Taurinens., LVII, 703. — Sancti spem habent lætitiæ et jucunditatis æternæ, S. Prosper Aquitan., I, 548. — Pii homines ad coelestem patriam aspirant, Raban. Maur., CVIII, 1220. — Sancti quamvis corpore in terra sint, Spiritu tamen ipsam cælum volando transcendunt, S. Bruno Ast., CLXIV, 569, 570. — Ejus est moriem timere qui ad Christum ire non vult, S. Cyprian., IV, 581. — Repugnat ut petamus in sæculo diu vivere qui petimus regnum Dei velociter advenire, *ibid.*, 533. — Bonorum futurorum certa promissio ad mortem fortiter obeundam incendere debet, S. Maximus Taurin., LVII, 326. — Præsens vita spernenda ut futuram assequamur, S. Paulin. Nolan., LXXI, 670. — Felicitas æterna longe potior est vita præseni, Aurel. Cassiodor., LXX, 434. Tædio hujus vitæ ad æternam requiem sancti semper anhelant, S. Gregor. Magn., LXXV, 986. — De gemitis animæ suspirantis ad coelestem patriam, S. Bernard., CLXXXIII, 1062. — Quotidie morimur, quotidie commutatur et lætæ æternos esse nos credimus, S. Hieronym., XXII, 661. — Cœli oblivioni quas penas imprecatur propheta, S. Hilarius, IX, 780, 781. — Vitam æternam quantum homines negligant præ vita temporalis, S. Aug., XXXV, 1747. — Ad promissum regnum qui non anhelat, ignavus, S. Petrus Chrysolog., LII, 404. — Præmia patriæ celestis qui negligunt, in suis hic voluptatibus cadunt, S. Gregor. Magn., LXXV, 964. — Qui iustitiam simulant, æternæ retributionis spem non habent, S. Bruno Astens., CLXIV, 656. Vita præsens inter cælum et infernum sita utriusque cives habet perscriptos, S. Greg. Magn., LXXVI, 1284. — Vitæ æternæ spes quibus modis foveatur, S. Hilarius, IX, 570. — Nutritur sanctæ scripturæ sensu et intelligentia, Vener. Godefrid., 767. — Martyrum laudibus ad coeleste præmium populos accenditur, S. Zeno, XI, 451. — Mercedis spem non tollit amor Dei gratulus, S. Aug., XXXIII, 1482. — Thesaurus noster in cælo repositus conservatur, S. Petrus Chrysolog., LII, 205. — Temporale plus diligitur antequam habeatur æternum ardentius diligitur adeptum quam desideratum, Eugypius, LXII, 943.

Æternum omnium rerum præstantissimum, *ibid.*, 1083, 1081. — Qui petit ore et corde non desiderat vitam æternam, clamans tacet, S. Gregor. Magn., LXXVI, 237, 258. — Coelestium præmiorum gustatio, *ibid.*, 915, 904. — Dilectio temporalium et æternorum, Hugo, CLXXXVI, 955 *et seqq.* Gaudendum summopere est cuicumque in regno Dei esse vel ultimum, S. Greg. Magn., LXXVI, 1136. —

Amore celestis gloriæ graviora sentiuntur peccata perpetrata, LXXVI., 582. — Mors est in voto ei qui tangit celestis vitæ desiderio, id., LXXV., 775. — Carum qui possidet quid illi cum terra, S. Petrus Chrysolog., LII., 239.

CAPUT VI. — *Quibus danda et quibus neganda.*

Regnum celorum qui gentes rapiant Judæis, S. Hilari., IX., 960, 981. — Quis Deum videat, S. Ambros., XIV., 977. — Quis ille vir qui vias sibi operat gradusque admoveat per quos ad cæli ascendat regiam, id., XVI., 1132, 1153. — Felix omni dignus beatitudine quis sit, S. Hieronym., XXII., 965. — Regnum Dei intra quos sit, id., XXIV., 300. — Regni Dei qui possessores, S. Aug., XXXII., 613. — Quis magnus et quis minimus in regno celorum, id., XXXVIII., 1168. — Quinam felices æternum futuri sint, S. Fulgentius, LXV., 550. — Quinam celestem intrent civitatem, S. Greg. Mag., LXXVI., 777, 859. — Hoc ascensu quis dignus, S. Bernardus, CLXXXIII., 628. — Quibus et quando cælum aperitur, Robertus Pullus, CLXXXVI., 850. — Paradisi legitimi possessor est Deus, homo vero advena illius, Rupert., CLXVII., 268. — Martyribus patent cæli, S. Cyprian., IV., 532. — Martyres ad divina domicilia properant, *ibid.*, 419. — Re-litico mundo cælum petunt, *ibid.*, 292. — Inter angelos stant, *ibid.* — In paradiso apostoli et martyres, *ibid.*, 611. — Martyres statim Deum vident, *ibid.*, 674. — Martyres mortuis regibus in perpetuum regnum celestis gratiæ honore succedunt, S. Ambros., XV., 1807, 1808. — Corona martyrum de rosas et violis plectitur, confessorum de liliis, S. Hieronym., XXII., 905. — Cælestibus præmiis etiam ante iudicium honorantur martyres, S. Augustin., XXXIX., 2155. — Quanto fortius martyres decerant, tanto densior corona martyrii, id., XI., 299, 678. — Martyrum maxima præmia, id., XXXVIII., 1281. — Martyrum merces Christum sequentibus et fidem servantibus parata, *ibid.*, 1579, 1594. — Martyrum gloria insipientibus abscondita, *ibid.*, 1400. — Martyrum gloria conquiritur effusione sanguinis, S. Petrus Chrysolog., LII., 513 *et seqq.* — Qui non exhorret martyrum patientiam perveniet ad eorum gloriam, Raban., Maur., CX., 68. — Illi celorum regna consequuntur qui pro Christianorum defensione vitam profundunt, S. Ivo Carnot., CLXI., 719.

In celo virgines, S. Cyprian., IV., 602. — Virgines in celo familiarius Deo adhaerescunt, S. Paulin. Nolan., LXI., 473. — De tribus commodis futura vitæ quæ obtinebunt virgines, auctor. incert., CLXXIV., 609.

Regnabunt cum Christo qui ad sacrilega edicta non consenserint, S. Cyprian., IV., 674. — Confessione vocis unius patent regna, *ibid.*, 800. — Paradisus Dei testibus foret, *ibid.*, 793.

Continentes manet celestis beatitudo, Vener. Godofrid., CLXXIV., 1112.

Nonnulli a pacificis Deus videbitur, S. Aug., XXXVIII., 162. — Visio Dei nonnullis mundicordibus spectatim promissa, *ibid.*, 568. — Mandatis oculis cordis lætitia patriæ celestis aperitur, S. Greg. Mag., LXXVI., 292. — Stipendium peccati mors, iustitiæ, vita æterna, S. Augustin., XXXIII., 881. — Ad refrigerium iusti vocantur, S. Cyprian., IV., 592. — Iusti habitatores cæli jure vocantur, S. Ambros., XVII., 855. — Cælus ad Deum transacta hac vita petunt iusti, S. Augustin., XXXV., 2371; XL., 1165. — Iusti dabit Christus vitam, regnum, gloriam; iusti in morte illudunt mortem et ad vitam transferuntur, S. Petrus Chrysolog., LII., 512 *et seqq.* — Iusti in regno celorum hostiæ ipsi erunt, S. Aug., XI., 706. — Iusti mundi humilita relinquentes ad superiora celestis vitæ fidei suæ verticem sustulerunt, S. Maximus Taurinens., LVII., 68. — Regnum celorum penetrare valebit qui hic recte vivere studuerit, S. Greg. Mag., LXXVI., 1117. — Solum hominis bonum intrabit in gaudium Domini sui, Beda Venerab., XCVI., 400; S. Anselm., CLVIII., 607, 608, 755, 754; Hugo a S. Victore, CLXXVII., 759; S. Bernard., CLXXXIV., 1141. — Hæc est vera et unica merces eorum qui secundum Deum contristantur, de perpetuo ejus visione gaudere, *ibid.*, 158. — Merces iusti visio Christi, Raban., Maur., CXI., 719. — Sanctorum et iustorum animæ in celo cum Christo, RATHERIUS, CLXXIV., 710. — Beati possident terram viventium, S. Aug., XXXVIII., 1120. — Introibunt iusti in domum Christi, id est ecclesiam sive celestem Jerusalem, S. Bruno Herbipalensis episc., CXLI., 59. — Sanctis et iustis pro maledictis injuste illatis præmium redditur, S. Ivo Carnot., CLXI., 829. — Qui bene vivunt catholici vitam æternam habebunt, *ibid.*, 76; S. Aug., XL., 677. — In altera vita iusti et poenitentes, Ven. Godofrid. abb., CLXXIV., 1114, 1145. — Paradisus solis patet immaculatis et quomodo, S. Bernard., CLXXXIII., 616. — Cælum nemini intercluditur

nisi ei quem sum professio vocis excluserit, S. Ambros., XIV., 531; XV., 1752. — Nulla Dei regno infirmior alia id., XIV., 548; XV., 1756. — Nullus etiam ævus, id., XV., 927, 928; S. Tertull., I., 507. — Nuptiæ Agni ornantur confessorum livore, martyrum sanguine, liliis virginum, coronis etiam sacerdotum, S. Ambros., XVI., 175, 1534. — Regnum Dei quibus promissum, S. Aug., XXXII., 619, 674. — Vincenti reservata corona, S. Petrus Chrysolog., LII., 553 *et seqq.* — Fidelibus certantibus promittitur, *ibid.*, 559. — Militantibus in terra dantur coronæ celestes, *ibid.*, 585. — Beatitude non otiosis sed laborantibus promissa, S. Leo, LIV., 252. — Regna celorum expeditos et alarum levitate subnixos habitatores desiderant, S. Hieronym., XII., 955. — Regnum celorum constat omnes ingressuros honos, donante gratia, et nullo malo, merente nequitia, S. Prosper Aquitan., II., 87. — Vitam æternam simul accepturi sunt homines, S. Aug., XXXV., 1751. — Omnes qui in Domino moriuntur beati sunt quia post meritum virtutis perveniunt ad præmium beatitudinis, Wernerus abb., CLVII., 1155. — Regnum celorum sine discrimine datur his quos fides commendat et auferitur a malis, Rupert. abb., CLXVII., 562. — Regnum celorum est præmium Evangelium recipientium et prædicatorum, *ibid.*, 1431. — Manet baptizatos poenitentes, martyres et confessores, Vener. Godofrid., CLXXIV., 983, 1118. — Regnum celorum alii violenter rapiunt, alii mercantur, alii furantur, alii compelluntur ipsum intrare, Hugo a S. Victore, CLXXVII., 861; S. Bernard., CLXXXIII., 726. — Beatus hic et in celo qui Deo et hominibus dilectus est, S. Bernard., CLXXXV., 106, 107. — Vitæ æternæ capax, verus poenitens, bonus obediens, amabilis socius, fidelis servus, id., CLXXXIV., 495. — Ad cælum pervolat poenitens, S. Petrus Chrysolog., LII., 656. — Illi soli in æternum regnabunt in terra viventium qui hic omnem terrenitatem omniemque vanitatem sibi subdiderunt, Rodolph., CLV., 1517. — Querentibus vitam æternam Deus redidit gloriam, id est claritatem corporis et illuminationem animæ, S. Bruno Carthus., CLIII., 765. — Timentibus se dat Dominus sanitatem incorruptionis, vitam immortalitatis et benedictionem perpetuæ hereditatis, Raban., CX., 1009. — Æqualiter patet omnibus aula celestis, S. Hieronym., XXII., 581; S. Anselmus, CLVIII., 918, 919. — Nulla conditio excluditur ab illa, id., XXVI., 584. — Ad regnum Dei invitati omnes, S. Aug., XXXVIII., 510. — Ad vitam æternam omnes tendimus, id., XXXV., 1574. — Beatitude non omnes qui volunt adipiscuntur, id., XXXIII., 395; S. Anselm., CLVIII., 535-538. — Ad regnum celorum vocantur cum fortibus imbecilles, S. Greg. Mag., LXXVI., 777, 859. — Regnum celeste æque Judæis ac gentibus, iustis et iniustis ad fidem conversis aperitur, *ibid.*, 1018. — Regnum Dei amini præcluditur ad donum scientiæ, Rupert., CLXI., 371, 372. — Cur tam pauci ad beatitudinem perveniunt, S. Aug., XXXII., 1237. — De his qui statim mercedem accipiunt et coronantur, S. Cyprian., III., 756. — Ad cohabitationem Dei non eligantur omnes, S. Hilari., IX., 415, 417. — Regnum celorum quis prave, quis recte desiderat, S. Aug., XXXVIII., 489. — Vitæ futura nemo idoneus esse potest qui se ad illam non exercuerit, id., XXXVII., 1957. — De vita æterna nemo securus in hac vita, id., XLV., 1031. — Regnaturus propria dimittit, S. Petrus Chrysolog., LII., 265. — Abficial vita, *ibid.*, 269. — Certus de regno mundana despiciat, *ibid.* — Regnaturi sua præmittant per manus pauperum, *ibid.* — Deus sanctos magnificat, S. Leo, LV., 91. — Contemptibiles qui in hac vita habentur, in alia induti gloria et majestate apparebunt, S. Maximus Taurin., LVII., 328, 329. — Animæ piorum corporibus exutæ in paradysum ad Deum statim vadunt, Gennadius Massiliensis, LVIII., 1049, 1050.

Veram iustitiam nisi iustificatus non habet, veram gloriam nisi glorificatus non habet, S. Fulgentius, LXV., 164. — Vitam beatam accipiemus, si nos hunc vitam mortuos æstimemus, *ibid.*, 549. — In regnum celorum intrabit qui facit voluntatem Dei, Victor Capuan., LXVIII., 375. — Quicunque se humiliaverit erit maior in regno celorum, *ibid.*, 501. — Patriam celestem quidam vindicant quam tamen non amant, S. Greg. Mag., LXXVI., 418. — Regnum celorum an possit dari murmurantibus, *ibid.*, 1155. — Beatitude in spe quinam habeant in hac vita, S. Petrus Damian., CXIV., 534. — Qui sollicite studet dum hic vivit bonis moribus et bonis operibus ascendere, in celo collocabitur, S. Anselm., CLIX., 171. — Quæ animæ aliquando beatæ aut quæ aliquando misere future sint, comprehendi non potest ab homine, id., CLVIII., 216, 217. — Nulla anima iniuste privatur summo bono, *ibid.*, 218. — Beatitude omnes volunt etiam iniusti, *ibid.*, 544, 545. — Beatus esse non potest qui non vult beatitudinem, *ibid.* — Tot homines assumuntur ad beatitudinem

quod in ea remanserunt angel, *ibid.*, 589. — Nullus ad beatitudinem pervenire valet cum peccato, *ibid.*, 592, 594, 598, 524. — Qui non solverit Deo quod debet, non potest esse beatus, *ibid.*, 594-598. — Necessae est aliquos homines ad beatitudinem pervenire, *ibid.*, 598.

Quales esse debent qui gloriam Domini videre desiderant, S. Anselm., Cl.IX, 601, 603. — In coelestem patriam nullos intrabit sine bonis operibus, S. Bruno Astens., Cl.IV, 526. — Non omnes ad quos Deus locutus est beati et electi, Rupert. abb., Cl.IX, 1536. — Baptizatis cur celi sint aperti, Robert. Pullus., Cl.XXXIV, 818. — Quid sit baptizatis celos aperiri, *ibid.*, 849. — De duplici ordine salvandorum et damnandorum, *ibid.*, 1005. — Beata quietis honore miseriam vitæ laboriosæ Lazarus demulat, S. Hilarius, IX, 624, 635. — Serum ad coelestem patriam perduxit Christus quos ex inferno liberavit, S. Aug. XXXIX, 2195; Raban. Maur., CXII, 1484. — Corpus Mariæ assumptum est in celum, Alan. de Insulis, Cl.I, 61. — Paradisus latroni promissus, S. Augustus, XXXIX, 712. — Latro quomodo die mortis Christi in paraiso cum ipso fuit, *id.*, XXXIV, 835. — Cælum latronis introitu honoratum, *id.*, XXXIX, 2019. — Cæcilia se et sponsam ad cælestia perduxit, S. Leo, I.V, 159. — S. Clementem, habitatio cælestis recipit, *ibid.*, 141. — Paradisus quotidie penitentibus aperitur, S. Greg. Mag., LXXVI, 1065. — Homines pene desperantibus coelestem gloriam promittit Deus, *ibid.*, 411.

Regnum celorum quibus denegabitur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1156. — Non soli hæretici sed et qui male vivunt ad regnum Dei non pertinent, S. August., XLIII, 170. — Qui vestem nuptialem perdidit regnum celorum ingredi non poterit, S. Zeno, XI, 1062; Hincmarus Remensis archiepisc., CXXV, 562. — Rebaptizati regnum Dei possidere non possunt, quia vestem nuptialem perdidit, S. Zeno, XI, 1045. — Non intrabit in regnum celorum qui tantum dicunt : Domine, Domine, Victor Capuanus, LXXVIII, 275; Raban. Maurus, CX, 587. — Pravi homines, S. Greg. Mag., LXXVI, 531. — Luxuriosi et superbi, Smaragdus, abb., Cl.I, 546. — Improbi et scelesti, Beletius, CCII, 786. — Cateri homines etiam in bonis operibus defuncti, Alcuin., C, 519. — Nisi quis de novo renatus fuit non potest videre regnum Dei, Hugo a S. Victore, CLXXV, 844. — Justitia Christiani abundare plus debet quam Scribarum et Phariseorum ut intrare possit in regnum celorum, Raban. Maur., CX, 559; Beletius, CCII, 403.

A visione Verbi quænam advocat, S. Aug., XXXV, 1540. — A vita æterna hominem nisi peccata non separant, *id.*, XLIV, 129, 141. — A regno Dei excludit vel unum crimen, *id.*, XLIII, 171. — Si homo primus non peccasset celum ei et posteris eius patuisset, S. Gregor. Mag., LXXV, 176, 177. — Peccatis nostris celum factum est longinqua regio, Ven. Godefrid., CLXXIV, 775. — Pravorum morum fluitibus homines a patria reperiuntur, S. August., XXXIV, 25. — Peccatum iter celi debitum retrahit ad infernum, Robertus Pullus., CLXXVI, 765. — Peccatum originale et personale excludit a regno Dei, S. Anselm., Cl.VIII, 454, 455. — Regnum Dei caro et sanguis non possidebunt, S. Aug., XXXIX, 1619. — Spiritualia nequitia habitare non possunt regnum celorum ubi habitat sapientia æterna, Raban. Maur., CXII, 470. — Voluptas sola nos paradiso exiit, S. Ambros., XVI, 1195. — Homo expulsus est paradiso consilii diaboli, S. Hieronym., XXIII, 214. — Diabolus ut regnum Dei a nobis elonget, S. Petrus Chrysolog., I, II, 401. — A regno Dei secundas nuptias rejiciunt quædam, S. Hieronym., XXVI, 259. — Ab hoc discessimus per delectationes illicitas : ad eam revertimur per penitentiam, S. Gregor. Mag., LXXVI, 1115.

CAPUT VII. — Quando datur cælestis beatitudo.

In paradiso revocabitur homo qualis inde pulvis est, Tertull., II, 833. — Reditus ad paradysum unde Adam excessit, figura, S. Hilarius, IX, 961. — Vita æterna non longe invitator Christus, Tertull., II, 424. — De hoc mundo recedentibus immortalitas atque æternitas promissa, S. Cyprian., IV, 586. — Beatitudinis æternæ promissiones in prophetis, S. Aug., XLI, 753. — Per Jeremiam predicta est merces æterna, *id.*, XLIV, 821. — Regnum celorum non promissum fuit in Veteri Testamento, S. Hieronym., XXIII, 525; S. Aug., XLII, 129, 130. — Regni celorum, nomen non in veteribus libris invenitur, sed in novis, *ibid.*, 568. — Primum prædicatur in Evangelio, S. Hieronym., XXIII, 525. — Regnum celorum primus Joannes Baptista expresse prædicavit, Rupert. abb., Cl.XVIII, 1351, 1352 et seq. — Regnum Dei promissum, S. Augustin., XXXVIII, 641. — Paradysum promittit qui pendet in ligno, S. Anselm., Cl.VIII, 210,

211. — Evangelium bona æterna promittit, Rupert. abb., Cl.XVIII, 101. — Vita æternæ promissio firma, Alan. de Insulis, CCX, 246. — Dierum longitudo hic promissa vita est æterna, S. Bernard., Cl.XXXIII, 249, 250. — Spes et promissio peculiaris vitæ æternæ Othlon a Deo facta, Othlon., CXLVI, 545. — Merces æterna pertinet ad Novum Testamentum, S. Aug., XLIV, 225, 226. — Mercedis a Deo promissa certitudo, *id.*, XXXVIII, 257. — Regnum Christi in cælestis Jerusalem tempora reservatum, S. Hilarius, IX, 258, 259. — Ex quo in regnum Dei Patria provehemur, *ibid.*, 585. — Merces debita sanctis reposita est in aliam vitam, Rupert., abb., Cl.XVII, 1475. — Pax plena et perfecta alteri vitæ reservatur, S. Bernard., Cl.XXXIII, 102, 317. — Cordis pax plena futuræ vitæ reservata, *ibid.*, 517. — Vitæ brevi succedit æternitas, S. Greg. Mag., LXXV, 908, 999. — Post vitæ præsentis angustias æternæ latitudo, *id.*, LXXVI, 972. — Post hanc vitam beatitudo et requies sequitur, S. Bruno Astens., Cl.IV, 298. — Cras futuram, Hodie præsentem vitam designat, S. Bernard., Cl.XXXIII. — Vita præsens vespere, mane futura, Vener. Gulbert., Cl.VI, 59, 40. — Vita nostra duplex sempiterna et temporalis, S. August., XXXVI, 725; XL, 515. — Felicitas animarum alla ante, alla post resurrectionem, *id.*, XXXVIII, 1282. — Ex merito præteritæ voluntatis excedentes a corpore aut quies excipit aut pœna, S. Hilarius, IX, 322. — Beatitudinem inter et miseriam non est medius status in quo possit esse creatura rationalis, S. Aug., XXXVIII, 832, 1537; XI, 266. — Omnis anima humana aut semper misera, aut aliquando beata, S. Anselmus, Cl.VII, 218. — Rationalis natura Dei contemplative beata vel est vel futura est, *ibid.*, 581, 582. — Duæ sunt vitæ hominis in corpore, una ante mortem, altera post resurrectionem, S. Greg. Mag., LXXVI, 561.

Duas vitas sibi divinitus prædicatas novit ecclesia quarum una in tempore, altera in æternitate, etc., Haymo, CXVIII, 835. — Triplex est status animarum sanctarum, primus in corpore corruptibilis, secundus sine corpore, tertius in corpore jam glorificato, etc., Hugo a S. Victore, CLXXVII, 841. — Animarum post mortem tria receptacula, S. Bernard., Cl.XXXIV, 1057, 1058. — Tria sunt loca, celum, terra, infernus et habent singula habitatores suos, S. Bernard., Cl.XXXIV, 1141. — Exponit mortem ad immortalitatem venire, S. Cyprian., IV, 583. — Paradiso mors restituit Christianos ad regno, *ibid.*, 601. — Ad immortalitatem morte transgredimur, *ibid.*, 597. — Ad regni sedem venimus, *ibid.*, 498. — Refrigeria paravit Deus, *ibid.*, Deus, *ibid.*, 514. — Beata vita nobis per misericordiam Dei præparatur, S. Hilarius, IX, 403, 404. — Deus beatitudinis suæ hominem participem condidit, *ibid.*, 269, 270. — Mortientes fideles in sinu Abrahamæ servantur donec regnum celorum adeant, *ibid.*, 660, 661. — Vita post hanc vitam in Abrahamæ sinu, in qua nomen Dei benedicitur, *ibid.*, 404. — Privilegia post hanc vitam, S. Hilarius, IX, 857 et seq. — Vita nisi ad lucrum æternitatis incepta, miseriam erit origo, non vita, *ibid.*, 590. — Æterna ad fruendum temporalis præstat Deus ad utendum, S. August., XXXVIII, 415. — Vitæ molestias non agre sustinet fides, sed velut beatitudinis rudimenta reputat, *ibid.*, 56. — Vitam futuram optavit David, *ibid.*, 575. — Hinc eam ostenditur sperare quod ad vitam aspirat quæ nondum potuit, *ibid.*, 510, 511. — Vitam veram sciens David se hic obtinere non posse, æternam sperat, *ibid.*, 602, 603. — Vita alla bestior, S. Hilarius, IX, 404. — Beatitudo vera non hic invenitur, S. Ambros., XV, 1404. — Aristotelis et Peripateticorum ac Pythagoræ dogma de beatitudine prius ab Abrahamo agnitus, S. Ambros., XIV, 490. — Sanctorum vita non hic in terris sed in cælo est, *id.*, XVI, 1572. — Multi beati non propter quod adest, sed propter quod aderit, S. Aug., XXXVII, 1501. — Hic justi fient, ridebunt in futuro, S. Bruno Heribipolens., CXLII, 209. — Sancti post resurrectionem Domini cum Christo sunt, S. Hieronym., XXIII, 1086. — Merces quanta apud Deum, si in præsentem pretium non speraretur, S. Hieronym., XXII, 532. — Beatitudinem futuram esse vere sempiternam non argumentationibus humanis, sed fidei auxilio didicimus, S. August., XLII, 1023. — Beatitudinis immortalitas ex Filii Dei incarnatione credebilis sit, *ibid.*, 1023. — Omnes animæ sanctorum credendum sit esse in cælo, S. Ivo Carnotens., Cl.XI, 996. — Vita æterna fide credenda, S. Aug., XXXVIII, 1196. — Vitæ æternæ fides astruitur ex morte Filii Dei, *id.*, XXXVII, 1942. — Incredibilis est quod mortuus est æternus quam ut in æternum vivat immortalis, *ibid.*, 1942. — Vitæ æternæ testimonia ex veteribus libris, *id.*, XLII, 363. — Beatitudo omnium non est incerta iustorum, S. Bruno, CXLII, 162. — Nihil verius quam quod omnis anima rationalis se

studeat amando desiderare summam beatitudinem, aliquando illam percipiat ad fruendum, S. Anselm. (CLVIII, 216; Ratherius, in verba: *Ibunt hi in supplicium æternum, jussu autem in vitam æternam*, CXXXVI, 262. — Prosperitas malorum temporalis est electis testimonium æternæ felicitatis, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 609. — Vitam manere post mortem visione duplici edocetur pius medicus, S. Aug., XXXIII, 699, 700. — Pœnæ damnatorum et purgandorum uti et gaudia beatorum eisdem ostensa, Othlon., (XLVI, 380. — Visio ejusdam monachi de statu animarum post mortem, Joannes monachus CLXXX, 177. — Pœnarum et præmiorum æternitas aut utitur, S. Greg. Mag., LXXVI, 137. — Martyres nunquam hanc vitam constanter expendissent nisi alteram esse beatorem credidissent, S. Maximus Taurinens., LVII, 703. — Ab illis dum mortis tolerantia indubitanter excipitur, spes immortalitatis evidentiter asseritur, *ibid.*, 708. — Si vita æterna finitur inutilis est omnis labor Christianus, S. Fulgentius, LXV, 250. — In eos qui de vita altera dubitant, S. August., XXXVIII, 1381; XXXIX, 1601. — De beatitudine sanctorum ante diem judicii quorundam dubitatio arguitur, Alcuin., C, 342. — Contra eos qui asserunt terrena corpora incorruptibilia fieri et æterna non posse, *id.*, 389, 390. — Martyrum certamina vitæ futuræ argumenta, S. Gregor. Magn., LXXV, 1238. — Regni cœlorum tempus, S. Hilarius, IX, 660. — Quando sit regnum Dei, S. Petrus Chrysologus, LII, 591. — Quando boni et mali Deum videbunt, Robertus Pullus, CLXXXVI, 1003. — Electorum tempus non est vita præsens, sed futura, S. Greg. Magn., LXXV, 766. — Nulla anima ante Christi mortem paradisi cœlestem ingredi potuit, S. Anselm., (CLVIII, 416, 417. — Paulus in paradiso ante martyrium, S. Hilarius, X, 172. — Justi in paradiso sepe rapiuntur et quomodo, S. Ambros., XIV, 500. — Regni beati civitas quomodo hic capta post consummationem, S. Hilarius, IX, 876. — Cœlestis Jerusalem prius ædificatur quam congregetur, *ibid.*, 870, 871. — Visio beata in hac vita impossibilis, S. Bernard., CLXXXIII, 618, 940. — In hac vita nemo illi participat, Vener. Godfrid., CLXXIV, 1111, 1114. — Beatitudo ad quam homo factus est, in hac vita haberi non potest, S. Anselm., CLVIII, 373, 376. — Nemo perfecte beatus esse antequam ad futuram perveniat beatitudinem, Haymo, CXVIII, 879, 886; S. Benedictus Anianens., CIII, 590. — Anima dum a mole carnis liberabitur, essentiam divinam plenius intuebitur, S. Bruno Carthusian., CLIII, 126. — Cœlum ingressuro Stephano patuit, S. Hilarius, IX, 365, 376. — Beatitudo an statim post hanc vitam comparetur, an in fine sæculi tantum, S. Aug., XXV, 1331. — Depositio onere terrenitatis gaudebimus levitate gloriæ cœlestis, S. Bruno, CIII, 212. — Visio Dei post hanc vitam, *ibid.*, 1634. — Mors justo felicitates principium est, S. Aug., XXXII, 1474; S. Hilarius, IX, 81; S. Petrus Damian., CXIIV, 595; S. Bruno Astens., CLXIV, 298. — Sancti de terra assumpti cœlum incolunt, Alan., CCX, 537, 538. — Remuneratio omnium operum fiet post mortem, Vener. Godfrid., CLXXIV, 568, 569, 574. — Sanctorum gloria major post mortem, Rupert, abb., CLXVII, 1485, 1486. — Obitus sanctorum est natalis eorum, Philippus de Harreng., CCIII. — Martyres cœlesti regnum sine ulla concitatione tenent, S. Cyprian., IV, 212. — Statim Deum vident, *ibid.*, 676. — Beatitudo datur sanctis ex hoc mundo exeuntibus, S. Greg. Magn., LXXV, 666, 868, 869, 1037, 1038; LXXVI, 761, 1136, 1137; LXXVII, 337; S. Hildefons., XCVI, 478, 493; S. Ivo Carnot., CLXI, 997; Haymo, CXVIII, 883; S. Bruno Astens., CLXV, 467, 702, 791; Honorius Augustod., CLXXII, 1157; S. Bernard., CLXXXIII, 183. — Non omnes qui salvantur mox ut obierint in beatitudinem recipiunt, S. Bruno Astens., CLXIV, 467. — Tunc omnium electorum perfecte erit cor et anima una, quando Deus erit omnia in omnibus, Haymo, CXVIII, 886. — Una sanctorum ante resurrectionem post vero duplex beatitudo, S. Greg. Mag., LXXV, 527, 528; LXXVI, 762. — Beatitudinem animarum et corporum recipiendo ecclesie electorum duplicia recipiet in fine temporum, *id.*, LXXV, 527. — Sancti non consummabuntur sine nobis, S. Bernard., CLXXXIII, 183. — Sancti an plene beati ante resurrectionem generalem? *ibid.*, 463-469. — Omnimodam beatitudinem non obtinebunt sancti donec dat conjunctio corporum cum animabus, post judicium, S. Paulin. Nolan., LXI, 686, 687; S. Bruno Astens., CLXIV, 347, 368; S. Bernard., CLXXXIII, 993; CXXXVIII, 92, 463-468 et seqq., 659. — Nunc animarum sola beatitudine perfruuntur electi, post resurrectionem vero animarum simul et corporum, Haymo, CXVIII, 883. — Qualiter Christus ad judicandum veniet in forma humana et suavis appareat electis, S. Bernard., CLXXXIII, 1134.

De resurrectione.

Beatitudo sicut animæ promittitur, sic carni resurrectione, S. Aug., XXXVI, 751. — De statu sanctorum ante resurrectionem, S. Bernard., CLXXXIII, 462. — Iis ante resurrectionem deest aliquid de gloria, sed nihil habent de miseria, S. Bernard., (CLXXXII, 1006. — Non potantur perfectione contemplationis, *id.*, CLXXXIII, 693, 700. — Anima beatorum desiderant corpora reassumere, *id.*, CLXXXII, 993. — Sine corporibus nec volunt, nec valent consummari, *ibid.*. — Dum sunt vite hominis in corpore, una ante mortem, altera post resurrectionem, S. Gregorius Mag., LXXVI, 561. — Resurrectio corporum certa, S. Hildefons., XCVI, 141-145, 504; Alcuin., CI, 52, 80, 1075; S. Bruno CLIII, 408; S. Anselm., (CLVII, 401, 402, 538, 539, 613. — Resurrectio duplici, una a vitiis, altera in vitam æternam, S. Bruno Heriboli., CXLII. — De duplici nostra resurrectione, Guericus abb., CLXXXIV, 141. — Resurrectio futura commendatur, S. Bernard., CLXXXIV, 167. — Resurrectio nostra est certa vel ad vitam vel ad damnationem, Vener. Godfrid., CLXXIV, 606. — Probatur per legem naturæ, S. Bruno, CLXII, 209. — Dogma resurrectionis ex testimonio Job plenissime asseritur, S. Bruno Astens., CLXIV, 617, 618, 621; S. Gregorius Mag., LXXVI, 1080. — Sadducæi resurrectionem carnis negantes a Christo Domino confutantur, S. Bruno Astens., (CLXV, 256. — Resurrectio corporum cum immutatio et immortalitate, Rupert., CLXX, 174, 175. — Resurgent boni et mali, S. Ivo Carnot., CLXI, 74, 972. — Ad omnes homines pertinet resurrectio, immutatio vero tantum ad sanctos, S. Greg. Magn., LXXV, 1080; S. Hildefons., XCVI, 501; Ratherius, CXXXVI, 248; S. Anselmus, CLVIII, 584, 585. — Resurrectionis motus, Godfrid. abb., CLVII, 237; Werner, abb., *ibid.*, 939; Hugo a S. Victore, CLXXVI, 603. — De ordine resurgendi et qualiter aut qualia resurgent corpora, Wernerus abb., CLVII, 953; Hugo a S. Victore, CLXXVI, 604. — Resurrectionis nostræ species transfiguratione Domini exhibitæ, Godfrid. abb., CLVII, 212, 213. — Abortivi et monstra utrum resurgent et qualia, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 602. — Qualitas corporum post resurrectionem, S. Gregor. Magn., LXXV, 1077. — Corpus erit spiritale non natura sed polestiale, S. Anselm., CLVIII, 238, 239, 816, 817.

Qualia futura sint humana corpora post resurrectionem, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 1178. (App.) — Resurgemus omnes in virum perfectum, S. Ivo Carnot., CLXI, 1012, 1015. — De ætate et statura corporum resurgentium, Petrus Lombard., CXCLII, 913. — Magister Bandinus, *ibid.*, 1110. — Resurgemus ea ætate qua Christus mortuus est et resurrexit, *ibid.*, 201. — quod resurget quid quid fuit de substantia et natura corporis, *ibid.*, 946. — Omnes in eadem statura, Hugo a S. Vict., CLXXVI, 605. — Caro nostra resurget suis omnibus partibus tota, S. Hildefons., XCVI, 510; S. Bruno Astens., CLXV, 596. — Ibi qui nunc a bestiis comeduntur aut diversa laniatione trancuntur resurgentes integritatem sui corporis obtinebunt, S. Hildefons., XCVI, 510. — Resurgent omnes iam magni corpore quam erant vel futuri erant ætate juvenili, *ibid.*, 505. — Contra eos qui asserant terrena corpora incorruptibilia fieri et æterna non posse, S. Aug., XLI, 589, 590. — Gloria resurgentium diversa erit, Petrus Lombard., CXCL, 1684. — De corporum dotibus in beatis, Honorius Augustodun., CLXXII, 1168, 1169; S. Bernard., CLXXXIII, 475; Guigo Carthus., CLXXXIV, 533. — Beatorum corpus erit plene subjectum spiritui, S. Aug., XLI, 802. — Pueritudo præditus, *ibid.*, 781. — In corruptione, *id.*, XXXIII, 459. — Resurgent omnium sanctorum corpora omni felicitate gloria immortalitatis conspicua, etc., S. Hildefons., XCVI, 507; Haymo, CXVIII, 881. — In gloria resurrectionis corpus incorruptibile recipiunt, Vener. Godfrid., CLXXIV, 494. — Beatorum corpora in patria erunt sicut sol fulgentia, Hildebert. Cenoman., episc., CLXXI, 818. — Beatitudo consummatur resurrectione per confirmatam gloriæ Dei, S. Hilarius, IX, 876, 877. — Beatitudo etiam corporum merces bonorum operum, S. Aug., XLIV, 259. — Post resurrectionem sanctis in carne promissa est cœlorum ascensio, S. Hildefons., XCVI, 520; Ivo Carnot., CLXI, 1014. — Gloria status post resurrectionem, S. Bernard., CLXXXIII, 544, 545. — Gloria martyrum post resurrectionem major, S. Aug., XXXVIII, 1282, 1454. — Beatitudinis particeps erit corpus, S. Gregor. Magn., LXXVI, 918; Jonas Aurelian., CVI, 276; Hildebert. Cenoman., CLXXI, 707. — Resurrectionem absolutum in cœlo gaudium sequetur, Vener. Godfrid., CLXXIV, 293, 294, 314, 315. — Quomodo terrena corpora in cœlo manebant, Werner. abb., CLVII, 979; Hugo a S. Vict., CLXXVI, 1178. — In illa

resurrectione sic anima corpus vivificabit ut nullo egens alimento vivat perpetuo, S. Bruno Carthus., CLIII, 212. — An per corpus sancti visuri sunt Deum, S. Aug., XII, 797. — Sancti visuri sunt Deum in ipso corpore, *ibid.*, 797; Raban. Maur., CXII, 123, 126. — Quilam dicunt Deum videndum per corpus spiritale, S. Aug., XXXIII, 719, 623. — Cum corpus spiritale habuerimus, videbimus Trinitatem, sive mente, sive mirabili modo, etiam corpore, *ibid.*, 460. — Dei substantiam, nec quolibet corpore glorificato, etiam ipsius Domini, videri posse confirmant Evodius et Augustin., S. Aug., XXXIII, 703, 704, 707. — Beati linguas et voces habebunt quibus divinas laudes deprecant, *ibid.*, 350. — Omnia membra et viscera incorruptibilis corporis proficient laudibus Dei, Alcuin., CI, 54; Smaragd., CII, 679.

De resurrectione carnis, S. Bernard., CLXXXIII, 52. — De statu hominum post resurrectionem, Robert. Pullus, CLXXXVI, 988. — Poema de resurrectione corporum, Venerab. Hildebertus Cenoman. episc., CLXXI, 1713.

CAPUT VIII. — Regni cælorum sedes.

Regni cælorum sedes, S. Hilarius, IX, 882, 883. — Quæ sunt animarum post mortem habitacula usque ad ultimum judicii diem, *id.*, XIV, 135, 936; Hugo a S. Victore, CLXXVI, 1179. — De diversis animarum receptaculis, Petrus Lombard., CXCLII, 948. — Cælum visibile non est habitatio digna Deo, S. Hilarius, IX, 668. — Non excluditur tamen publica de Dei sede opinio ut ei cælum cæli thronus sit, *ibid.*, 669. — Æterna beatorum regio, *ibid.*, 237. — Quod ultra cælum est, Deus cæli, S. Ambros., XVI, 1131, 1132. — Regnum Dei ubi intelligitur, S. Aug., XLIV, 518. — Ubi sit paradus in quo beatorum animæ corporibus exiit requiescent, S. Hieronymus, ACVI, 475. — Paradus est ubi Christus est : ut esse cum Christo est esse in paradiso, S. Anselmus, CLVIII, 935. — Cælum est ibi ubi cessavit culpa; ubi flagitia terantur, ubi nullum moris est vulnus, S. Ambros., XVI, 450, 451. — Beatitudo vera non est hujus vite, S. Augustin., XXXII, 701; XI, 433, 638, 651, 1106, 1363; XLII, 887. — Bona vita ubi quaerenda, *id.*, XXXVIII, 1106. — Beatitudo spectantium in hac vita tenetur, *id.*, XI, 631, 618. — Cælorum regnum extra hoc corporeum cælum, imo extra omnem locum, *id.*, XI, 1012, 1020. — Neque ex corpore cælo sustentantur corpora sanctorum, *ibid.*, 1029. — Just cælum visibilis excellens, S. Prosper, I, 1, 527. — Regnum Dei est intra nos in spe, S. Petrus Chrysolog., LII, 398. — Cælum quo raptus est Paulus, S. Aug., XII, 1028; XXXIV, 482; S. Gregorius Magn., LXXV, 852, 925. — In Christum conspectus Stephanus, S. August., XI, 1038. — De Christi ascensione, astantibus apostolis et Maria, Raban. Maur., CXII, 1482.

CAPUT IX. — Via ad cælum.

Via ad gloriam, S. Leo, LIV, 579, 593, 438. — Cæli porta ab Adam clausa jam patet, S. Aug., XXXIX, 2083. — Vita beata via latuit philosophos, lateret ei nos nisi ipsa ad nos venisset, *id.*, XXVII, 811. — Ad beatitudinem non invenitur via certa sine divina auctoritate, *id.*, XI, 600. — Vita æterna quomodo acquirenda, *id.*, XLIV, 501, 502; S. Paulus Nolan., LXXI, 597; S. Ivo Carnot., CLXI, 483; Petrus Lombard., CXCI, 332, 332. — Quomodo homo efficitur beatus, Smaragd., CII, 680; S. Aug., XLII, 903. — Fusa loquitur de eo quod non transiit ad cælum, S. Petrus Chrysolog., LII, 520. — Via electi cælis in cælum describitur, S. Gregor. Magn., LXXV, 949. — Via eundi ad cælum est Scriptura sacra, Rupert. abb., CLXVII, 365. — Compendiosa via ad cælum vita monastica, S. Bernard., CLXXXIII, 595. — Regnum cælorum quo prelo ematur, S. Aug., XXXIX, 2136. — Quam diverso prelo ematur, *id.*, XXXVII, 1463. — Cæli via arcta, Marcus Cassinens., LXXX, 183; Alan. de Insulis, CCX, 529, 530. — Via ad cælum malis augusta est, Rupert., CLXVIII, 1457, 1458; S. Benedict., LXVI, 252; S. Greg. Magn., LXV, 415, 416, 1274.

Merito suo sine Dei opo vitam æternam consequi homo non poterit, S. Hilarius, IX, 583, 570. — Non exclusio merendi officio, *ibid.*, 770. — Beatitudinem præmium quomodo dicitur dari in mensura, S. Bernard., CLXXXIII, 261. — Nullus nisi per gratiam valet vitam perpetuam consequi, S. Anselm., CLVIII, 720, 721; S. Bruno Astens., CLXIV, 817. — Beata vita nobis per misericordiam Dei præparatur, S. Hilarius, IX, 403, 404. — Beatitudinis causa licet sit fidei meritum, maxima tamen est Dei misericordia, *ibid.*, 770. — A Dei misericordia per gratiam justificationis adducitur, *ibid.*, 870, 871. — Vita æterna a Deo solo potest obtineri, S. Aug., XI, 193, 194. — A diis frusta

petitur, *ibid.*, 175, 183, 187, 189. — Cum Deus dat vitam æternam perdit quod iustitiam inchoavit, S. Fulgent., LXV, 159. — Æterna vita meritum non apprehenditur nisi dono Dei, S. Aug., XXXIV, 419. — Beatitudo sanctorum et de munere misericordiae et de retributione iustitiae, S. Prosper, I, 1, 359, 431. — Vita æterna habetur per gratiam Dei, S. Bruno, CLIII, 61. — Gratia nuncupatur, S. Aug., XXXIII, 881. — Retributio gloriæ misericordia dicitur in Scripturis, S. Fulgentius, LXV, 159. — Deus in glorificatione sanctorum præsevit gratia sua opera, *ibid.*, 161. — Electio ad gloriam tota in Dei voluntate est, S. Bruno Astens., CLXIV, 571, 574. — Vita æterna est gratia pro gratia, Hi'debert. Cenoman., CLXXI, 797; S. Aug., XLIV, 893. — Sancti ex benedictione Domini æternam percipiunt requiem, Angelom. Luxoviens., monach., CXV, 126. — Gloria sanctorum Deo debetur, S. Bernard., CLXXXIII, 837. — Quomodo Deus ad gloriam homines facit pervenire, S. Fulgentius, LXV, 157. — Electorum salutem operatur Deus tribus modis per creaturam, S. Bernard., CLXXXII, 1021, 1025. — Beatitudinis perfectæ unde nobis meritum sit, S. Hilarius, IX, 522. — Nemo potest intrare in cælum nisi per Christum, Rupert. abb., CLXVIII, 679, 680. — Vita bona et vita beata utraque in Christo et a Christo, S. Fulgent., LXV, 159 et seqq. — Ad beatitudinem via Christus, S. Aug., XXXVI, 813; XLIV, 717. — Cæli benedictio in Christo, Rufin. Aquileiens., XXI, 530. — Ante Christi ascensionem flamma romphæ in paradisi janua erat ne illic homines pateret accessus, Tertull., II, 747; S. Petrus Chrysolog., LII, 536. — Cælestia claustra clausa erant antequam paradisi fores Christus cum latrone reseraret, S. Hieronymus, XXIII, 1041. — Christus paralisi portam sanguinis effusione reseravit, S. Bruno Astens., CLXIV, 518.

Ignis paradisi via temperata ex aqua lateris Christi, S. Petrus Chrysolog., LII, 618. — In paradum reditus nobis per Christum reformatus, S. Ambros., XVI, 1239. — A cælo per Adam ejecti ad illud per Christum reducti, S. Petrus Chrysolog., LII, 619. — Visio Dei beatifica ab hominibus comparanda finis et scopus fuit totius dispensationis Christi in mundo, S. Maxim. Taurin., LVII, 628. — Christus venit ut nos cælestes faceret, S. Bernard., CLXXXIII, 917. — Ad vitam æternam nemo perveniet nisi renascatur in Christo, S. Aug., XLIV, 121, 122. — Nisi Christo adhereret, Vener. Godefrid. abb., (LXXIV, 381, 631. — Nisi Christi vocem audiat et sequatur, Beda Vener., XCIV, 246. — Nisi sit in corpore Christi, id est in Ecclesia, *ibid.*, 200. — Deus unus colendus ad beatitudinem obtinendam, S. Aug., XII, 280. — Per regnum Domini ad regnum Dei Patris ascendimus, S. Hilarius, IX, 882, 883. — Proximi tum regno Patris cum Filii erimus in regno, *ibid.*, 862, 863. — Non nisi renatus vitam æternam habere potest, S. Hieronymus, XCVI, 118. — Flumen transiendum venturis ad cælum, vel baptismi, vel poenitentiae, vel passionis, Godefrid. abb., CLXXIV, 1018. — Pro spe futura beatitudinis regeneratio datur, S. Hieronymus, XCVI, 159. — Apostolis, episcopis et sacerdotibus data est potestas ut non solum Ecclesiam sed et cælos aliis aperiant, S. Bruno Astens., CLXIV, 214. — Gloria æterna hic paratur et quomodo, S. Petrus Chrysolog., LII, 585. — Veram beatitudinem temporalis vita non obtinet, S. Aug., XII, 433. — Vita præsentis est via qua ad patriam tendimus, S. Greg. Magn., LXXVI, 279, 280, 1111; S. Petrus Damian., CXIV, 83; Werner. abb., CLVII, 1106; Rupert. abb., CLXVII, 1483. — In tempore sic vivendum ut in æternitate vivatur, S. Aug., XXXIII, 499. — Felicitate terrena utendum ad æternam lucra, *ibid.*, 356. — Vita ista temporalis quomodo agenda ut perveniat ad æternam, *ibid.*, 354. — Gloriæ cælestis adipiscenda tota est impendenda, S. Bernard., LXXIII, 599. — Meritum ad gloriam, S. Hilarius, IX, 770. — Ad terram promissam plures viæ sunt, *ibid.*, 775, 776; Alan. de Insul., CCX, 591. — Ad beatitudinem quinque gradus, *ibid.*, 250, 231. — Gradus ad regnum cælorum, S. Chromatius episc., XX, 524-5-8. — Regnum cælestis quibus gradibus complectur, S. Hilarius, IX, 879. — Beatitudinis recuperanda tria a Christo præscripta, S. Bernardus, CLXXXIII, 638. — Gradus cæli, tres : Paupertas, humilitas, charitas, Alan. de Insul., CX, 246, 247. — Equi tres quibus evehimur ad cælum, dolor ex poenitentia, fervor ex religione, desiderium ex amore, S. Bernard., CLXXXIV, 1152. — In cælum quomodo per varias distinctiones ascendit homo, S. Ambros., XIV, 1023. — Electorum profectus quatuor gradibus distinguitur, S. Bernard., CLXXXIII, 228. — De octo ascensionibus animæ, Werner. abb., CLVII, 978. — Beatitudinem expectantium qui debeant esse mores, S. Hilarius, IX, 500.

Regnum cælorum vim patitur, S. Gregor. Magnus, LXVII, 1168; S. Hieronymus, XXII, 421. — Regnum

cœlorum invadendum, S. Petrus Chrysolog., LII, 355. — Quomodo regnum cœlorum nonnisi violenti rapiant, S. Ambros., XVI, 1666; XVII, 603, 606, 820. — Quomodo sit intra nos et vim patiat, Rupert., abb., CLXXVII, 1516. — Ad cœlum alis spiritalibus evolandum, S. Ambros., XVI, 286. — Ad beatitudinem non fragilitate carnis, sed alacritate mentis ascenditur, S. Leo, LV, 92. — Visio beata requirit ardens desiderium, S. Bernard., CLXXXIII, 942. — Pudicos aspectus, *ibid.*, 774, 940. — Ad vitam æternam continuo suspirandum, S. Aug., XXXV, 1474. — Quanto desiderio ad eam Propheta suspirabat, *ibid.*, 1404, 1405.

Omnia pro æternæ vitæ adeptione abjicienda, S. August., XXXIII, 499. — Ad eam merendam labore opus est, S. Hilarius, IX, 299, 500. — Labore et ærumnis, Vener. Godefrid., CLXXIV, 810, 946, 949, 950. — Crux sola via ad cœlum, S. Bernard., CLXXXIV, 739, 760. — Crux via ad gloriam, *id.*, CLXXXIII, 254. — Crux latroni fuit pars brevis ad transeundum de luto fecis ad paradisi voluptatis, *id.*, CLXXXII, 105. — Gloriæ via tribulatio præsens, *id.*, CLXXXIII, 251; S. Petrus Damian., CXLIV, 474. — Tribulatio signum est et pignus cœlestis gloriæ, *ibid.*, 489, 490. — Felicitatis terrenis amaritudines miscet Deus ut alia queratur felicitas, cujus dulcedo non est fallax, S. Aug., XXXVIII, 621. — De nostro merenda beata æternitas, S. Hilarius, IX, 932, 935. — Exhortatio ad vim cœlo inferendam, S. Bernard., CLXXXV, 168, 169. — Per medios cuneos eundem, *id.*, CLXXXIII, 204. — Hic certandum pro corona cœlesti, S. Petrus Chrysolog., LII, 385. — Ad magna præmia per magnos labores perveniendum, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1273. — Gravissima subito certamina prius coronæ præannuntiant, S. Petrus Chrysolog., LII, 225. — Difficile videtur ut spem periculis emanant, damnoque præsentium futuræ lucrum mereantur ætatis, S. Ambros., XV, 1710, 1711. — Paradisi gratia non uno die queritur, nec duobus aut paucis mensibus, sed queritur semper et queritur per omnia, *ibid.*, 1257, 1258. — Temporale meritum potest esse dignum sed non condignum æterno præmio, Hugo S. Vict., CLXXV, 890. — Pro merito temporalis nullitatis præmium æternæ gloriæ, Werner. abb. CLVII, 1098; S. Bruno Astens., CLXIV, 826. — Cur temporalibus meritis æterna retributio fiat, Algerius, Scholasticus, LXXX, 825. — Nemo sanctorum ad cœlestem gloriam nisi patientiam servando, pervenit, S. Gregor. Magn., LXXVI, 816, 847. — Propter vitam æternam non toleratur quod propter idolum toleravit Israelitæ, S. Aug., XXXIV, 641. — Beatitudo nonnisi virtutibus pervia, Alan., CCX, 519. — Beatitudo merces fidei, S. Aug., XXXV, 1850. — Ad beatitudinem veram nemo nisi per fidem catholicam pervenire potest, Alcuin., CI, S. Aug., XLIII, 1020, 1055. — Fides mundat et præparat oculum mentis ad videndum Deum, S. Bernard., CLXXXIII, 986, 987.

Fide mundantur corda ut possint esse idonea videre Deum, S. Aug., XXXVII, 1646. — Ex merito fidei redditur gloria æterna cujus tamen maxima causa est Dei misericordia, S. Hilarius, IX, 770. — Cœlestis Jerusalem per fidem et spei opus ædificabitur in nobis, *ibid.*, 870, 871. — Fidelis defensio paradisi promeritur, Goffrid., abb., CLVII, 117, 218. — Per fidem, spem et charitatem vivitur in illa vita qua vivitur in Domino, Werner. abb., CLVII, 1154. — Vita æterna soli illi fidei promittenda est quæ per dilectionem operatur, S. Aug., XI, 230. — Amor pro ea requiritur, S. Anselm., CLVIII, 1171, 1172. — Per meritum amoris et obsequii comparatur, S. Hilarius, IX, 270. — Ex charitate Dei statio et spes firmissima æternæ felicitatis, Vener. Godefrid., CLXXIV, 1145. — Tanto major in beatitudine erit requies, quanto hic amore Creatoris nulla requies fuerit, S. Gregor., LXXVII, 705. — Affectu qui fial capax ad promerenda cœlestia, *id.*, LXXV, 665. — Tot claves regni cœlorum, quot virtutes, S. Paschasius Radbert., CXX, 562. — Dux sunt claves januæ paradisi, patientia et charitas, Hugo a S. Victor., CLXXVII, 755. — Paradisi clavis tunc est sanguis, Tertull., II, 747. — Ad Dominum venerunt glorioso itinere martyres, S. Cyprian., IV, 249. — Martyribus compedes in coronam verse sunt, S. Aug., XXXVII, 1506. — Virtutes quæ habentur in præsentibus, radii sunt futuræ jucunditatis, S. Bruno Carthus., CLIII, 108. — Nuptiæ terram replent, virginitas paradisi, S. Hieronym., XVIII, 226. — Humilitas cum janua aperit, Vener. Godefrid., abb., CLXXIV, 1041. — Sine humilitatis via janua cœlestis non potest inveniri, Beda Vener., XCIV, 199. — Si desideras fieri in regno cœlorum major, esto hic humilior, Radulphus Arl., CLV, 1460. — Munditiæ cordis visio Dei specialiter promissa, S. Anselm., CLIX, 60. — De puritate cordis, Raban. Maur., CXII, 1282-1304. — Paupertas

beatitudinem promeretur auxilio divinæ gratiæ, S. Anselm., CLVIII, 595, 596. — Consilii virtutem dilexerunt omnes in terra qui ad cœlestem voluerunt conscendere patriam, Smaragdus, abb., CII, 615. — Sanctitatis via tendendum ad visionem majestatis, S. Bernard., CLXXXIII, 107. — Nuptiæ cœlestes paratæ sunt per baptismi regenerationem, per bonam spiritualis vitæ conversationem, Vener. Godefrid., abb., CLXXIV, 614.

Gaudia æternæ beatitudinis quæ obtinere per vitæ perfectionem non possumus per veram et humilem penitentiam adipisci valeamus, Vener. Godefrid., CLXXIV, 616. — Quid hic meremur in futuro recipimus, Robert. Pullus, CLXXXVI, 702. — Tempus acquirendi vitam æternam in ista tantum vita Deus dedit, S. Fulgent., LXV, 689. — Qualis exteris ex hac vita, talis redderis illi vitæ, S. Aug., XXXVI, 361. — Ex hujus vitæ fine vitæ æternæ pendat initium, S. Fulgent., LXV, 557, 562. — Gradimur per semitam justitias ut perveniamus ad mansionem cœlestis patriæ, Theofrid., CLVII, 416. — Sola justitia beatificat, S. Bernard., CLXXXIII, 475, 474. — Vitam bonam vitæ beata sequitur, S. Anselm., CLVIII, 707, 708. — Justa vita in futura vita proderit, S. Fulgent., LIV, 530. — Regnum cœlestis consensuri super nivem dealbabitur, S. Hilarius, IX, 452, 453. — In illam hereditatem mihi inquinatum intrabit, S. Bruno Astens., CLXIV, 826. — Ad illam perveniri non potest nisi dimissis peccatis, S. Anselm., CLVIII, 53, 576, 595, 596. — Nodi huc volare debemus, S. Hieronym., XXII, 1080. — Omnia terrena quæ possidemus, in futura manebunt transeramus, S. Paulin. patriarch., XCIX, 243. — Qui ad cœlestem tendit regnum, ut se præsentibus rebus temperet, Raban., CX, 117. — Per mundi concupiscentias comparantur etiam cœlestia, Theofrid., CLVII, 350. — Æterna meretur fastidies terrena, S. Bernard., CLXXXIII, 232. — Æternus ut videatur transilienda temporalia, S. Bernard., CLXXXIV, 523, 524. — Sanctum non faciunt miracula sed virtutes, S. Bernard., CLXXXIII, 496. — Sanctum faciunt victus sobrius, actus justus, sensus pius, *ibid.*, 685. — Sanctus timor et amor, *id.*, CLXXXII, 806. — Beatæ vitæ status certus est si et pietas in Deum sit et patientia in adversis et contemptus opulentæ, S. Hilarius, IX, 595. — Non facit beatum hominem nisi qui fecit boniorem, S. Aug., XXXIII, 667, 669, 670. — Præter baptismum et participationem Dominicæ mensæ non pervenit quisquam ad vitam æternam, S. Aug., XLIV, 128. — Vita æterna fructus Eucharistiæ, S. Aug., XXXV, 1615. — Fructus vineæ Domini, Walbero abb., CCXV, 1262. — Vitæ æternæ arrha, Spiritus sanctus, S. Aug., XXXIX, 1673.

Opera necessaria ad ingressum cœlestis terræ, Petrus Lombard., CXCI, 214, 1051. — Ad visionem Dei nonnisi bonis operibus pervenitur, S. Hilarius, IX, 935; S. Aug., XXXII, 976, 1321; XXXVIII, 103, 567, 571; S. Benedict., LXVI, 236. — Regnum cœlorum sola verborum officia non obtinent, S. Hilarius, IX, 953. — Non mirabilibus sed bonis operibus redditur, *ibid.* — Regnum Christi non hereditaria successione, sed laboribus acquiritur, Rupert. abb., CLXVII, 1094. — Bonorum operum merces justissima, Raban., CVIII, 331, 552; CIX, 869. — Opera hominis semina æternitatis, S. Bernard., CLXXXII, 813. — Bona præmittenda in cœlum ante mortem, S. Hieronym., XXII, 557. — Ut in beatissimo statu æternaliter quiescamus, in Dei servitio temporaliter laboremus, Radmer. Monach., CLIX, 678. — Opera Dei ea faciunt vitam possunt præstare æternam, S. Bruno Astens., CLXIV, 1150. — Quomodo vitæ æternæ gratis datur cum pretium sit bonorum operum, S. Ambros., XVII, 575. — Regnum cœlorum Deus clamat se habere venale, S. Anselm., CLVIII, 1171, 1172. — Martyres cœlum violenti invaserunt, S. Aug., XXXVIII, 1123. — Cœlum sepe re exigua et bona voluntate acquiritur, Vener. Godefrid., CLXXIV, 682. — Sed tamen nonnisi relinquendo sæculum, *ibid.*, 723. — Percipitur pro calice aquæ frigide, S. Aug., XXXVI, 574. — Quiquid in aliorum profectibus laboraveritis, vobis in æterna vita recompensabitur, Vener. Godefrid., CLXXIV, 682. — In cœlo thesaurizandum, S. Chromatius, XX, 363, 366; Alcuin., C, 614. — Vectores thesauri nostri in cœlum pauperes, S. Petrus Chrysolog., LII, 205, 208. — Divites mercantur cœlum a pauperibus, S. Bernard., CLXXXIII, 723. — Perseverantia perducit ad nuptias cœlestes, Vener. Godefrid., CLXXIV, 109. — Ad cœli gaudia, *ibid.*, 920. — Meritis promissæ memoria perseverantem facit in opere, S. Aug., XXXV, 2005.

Beatitudo orationibus atque operationibus expetenda, S. Hilarius, IX, 416, 417. — Cœlos claudit et aperit oratio, Petrus Cantor., CCV, 319. — Vitam æternam petere non de iustis datur ad eam perveniamus, S. Aug., XXXVI, 203. — Omnes

justi qui regna vitæ meruerunt beatis, orando obtineant. Werner. abb., CLVII, 969.

Regni æterni participes reservat Dominus, S. Hilar., IX, 864. — Angeli animas iustorum in cœlum deducunt, Vener. Godefrid., CLXXIV, 719. — Electorum saluti servit diabolus inaciens et invitus, S. Bernard., CLXXXIII, 559. — Sancti qui in hoc mundo pereunt, ad æternam gloriam servantur, S. Gregor. Magn., LXXV, 697, 698. — Ab omni forinsecus strepitu requiescat qui cogitare vult annos æternos, S. Aug., XXXVI, 976. — Æternitatis fructus tantos, S. Sulpic. Massiliens., LIII, 325. — Tanti valet quantum habueris, S. Aug., XXXVI, 574. — Quia ratione ascensio tertii cœli necessaria sit homini et in paradysum raptus, S. Ambros., XIV, 500. — Ad videndum Deum oculus mentis triplici est inquinamento purgandus, S. Bernard., CLXXXIII, 459, 460. — In cœlum melius de tugurio prostratus quam de palatio, Petrus Cantor., CCV, 257. — In eos qui temporalis vitæ amore perdunt vitam æternam, S. Aug., XXXIX, 1815.

CAPUT X. — Sermones de cœlo.

Sermo de octo beatitudinibus, S. Chromatius, XX, 525. — Sermo 16, de eo quod scriptum est in Psalmo (xxxiii, 13) : *Quis est homo qui vult vitam et diligit videre dies bonos*, S. Aug., XXXVIII, 121-122. — Sermo 52, in verba : *Beati misericordes*, etc., *ibid.*, 564-571. — Sermo 81 et 85, in verba : *Si vis venire ad vitam, serva mandata*, *ibid.*, 519, 530-535. — Sermo 87, *Simile est regnum cœlorum*, etc., *ibid.*, 550-558. — Sermo 90, *ibid.*, 559-568. — Sermo 108, in verba : *Sint lumbi vestri accincti*, *ibid.*, 632-635. — Sermo 127, *ibid.*, 705-715. — Sermo 157, *ibid.*, 659-661. — Sermo 158, *ibid.*, 863-867. — Sermo 239, 240, 241, 242, de resurrectione corporum, *ibid.*, 1125-1145. — Sermo 277, de corpore spirituali post resurrectionem, *ibid.*, 1257-1267. — Sermo 280, de gloria martyrum, *ibid.*, 1280-1285. — Sermo 302, *ibid.*, 1385-1395. — Sermo 306, *ibid.*, 1400-1405. — Sermo 357, *ibid.*, 1475, 1577. — Sermo 344, S. Aug., XXXIX, 1512-1516. — Sermo 345, *ibid.*, 1516-1521. — Sermo 346, *ibid.*, 1522-1525. — Sermones 344, 345, *ibid.*, 1599-1657. — Sermo (suppositus), *ibid.*, 1895-1896. — Sermo (suppositus), *ibid.*, 2155-2157. — Sermo (suppositus), *ibid.*, 2174-2160. — Sermo 24, deservio vigili et felicitate regni Dei, S. Petrus Chrysolog., LII, 266. — Sermo 25, de terrenorum cura despicienda et promissione regni, *ibid.*, 269. — Sermo 119, de cursu pro corona gloriæ, *ibid.*, 524. — Sermo 95, S. Leo, LIV, 249, 317, 460; S. Maximus Taurin., LVII, 554, 585, 625, 627, 759, 755; S. Fulgentius (Appendix), LXV, 914, 915, 939, 940; S. Colombian., LXXX, 238; Vener. Beda, XCIV, 1498; Remigius Antissiod., CXXXIX, 848; Rotherius, CXXXVI, 734, 740; S. Odilo abb. Cluniac., CXIII, 1001, 1005, 1041; S. Petrus Damian., CXLIV, 835, 892, 897; Radulphus, CLV, 1922; Godefrid. abb., CLVII, 252, 258; Wernerus abb., CLVII, 915, 921, 945, 917, 972; S. Anselm., CLVIII, 1171; CLIX, 98; S. Ivo Carnot., CLXI, 577; CLXII, 571, 591, Venerab. Hildebert., CLXXI, 491-502; 505-510, 567, 572, 580, 589, 625-708, 715, 755, 814; Vener. Godefrid., CLXXIV, 333, 521, 578, 719, 871, 900, 1013-1019; Hugo a S. Victore, CLXXVII (App.), 960, 1034, 1136, 1159, 1142, 1146, 1149, 1160, 1165, 1207; Abelard., CLXXVIII, 495, 498, 539; S. Bernard., CLXXXIII, 290-324, 453-462, 584, 616, 628, 711, 912, 1063, 1155; Gilbert. abb., CLXXXIV, 26, 52; Ogerius abb., *ibid.*, 902-920; Gueric. abb., CLXXXV, 205-214; Zacharias Chrysopolit., CLXXXVI, 227, 228, 255, 590; CLXXXVII, 512, 477; Garnerus abb., CXCIV, 1704, 1741, 1830, 1863; Aelred. abb., CXCX, 285, 305, 309, 356, 359, 548, 553; Petrus Cellens., CCII, 770-783, 785-794, 845-848, 848-869; Petrus Cantor., CCV, 700; Petrus Blesensis, CCVIII, 627, 660, 703; S. Martinus Legion., CCVIII, 1085-1204; Stephan. Tornacensis, CCXI, 182; Helinand., CCXII, 638-685; Innocentius III., CLXVII, 127.

CAPUT XI. — Homilias de cœlo.

S. Maximus Taurinens., LVII, 525, 565, 567, 577, 416, 507, 511; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1114-1118, 1118-1125, 1274-1294; Beda Vener., XCIV, 181-189, 189-197, 202, 221-228 (inter hominias subdititias), 417-450, 450-454, 452-455, 481-489; Raban. Maur., CX, 16, 42, 70, 196, 251, 270, 558, 570; Remigius Antissiod., CXXXI, 878; Radulphus Ardens., CLV, 1156, 1535, 1810, 1850, 1459, 1470, 1475, 1598, 1609, 1621, 1762, 1911, 1917, 1922, 1962, 1979, 1996; S. Anselm., CLVIII, 617, 650; S. Bruno Astens., CLXV, 625, 665, 709, 770, 838, 2017; Godefrid. abb., CLXXIV, 471, 621, 719, 897, 1010, 1010.

CAPUT XII. — Expositio Psalmorum de cœlo tractantium.

Explicatur veritatis Psalmi vii : *Quoniam videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum*, Cassiodor., LXX, 75; Haymo, CXVI, 230; Theodoricus Paderbrunnens., CXLVII, 685; S. Bruno Astens., CLXIV, 720.

Explicatio in Psalmi xvi, hunc versiculum : *Et inclinauit cœlos et descendit*, S. Hieronym., XXI, 704; Haymo, CXVI, 247; Theodoric. Paderbrunnens., CXLVII, 768; S. Bruno Astens., CLXIV, 748.

Explicatur Psalmus xviii : *Cœli enarrant gloriam Dei*, S. Hieronym., XXI, 712; S. Petrus Chrysolog., LII, 518; Aurel. Cassiodor., LXX, 138; Vener. Beda, XCIII, 579; Theodor. Paderbrunnens., CXLVII, 768; S. Bruno Astens., CLXIV, 757; Garnerus, CXCIII, 895.

Explicatur versiculus 5 Psalmi xlii : *Adlocabit cœli desursum*, etc., *et terram discernere populum suum*, S. Hieronym., XXI, 844; Cassiodor., LXX, 350; Haymo, CXVI, 565; Remigius Antissiod., CXXXI, 592; Theodoric. Paderbrunn., CXLVII, 835; S. Bruno Astens., CLXIV, 874.

Explicatur versiculus Psalmi lxvii : *Regna terræ, cantate Deo, psallite Domino, psallite Deo qui ascendit super cœlum cœli ad orientem*, Remigius Antissiod., CXXXI, 479; Theodor. Paderbrunn., CXLVII, 821.

In versiculum 39 Psalmi cxlviii : *Laudant eum cœli et terra*, etc., Theodoric., CXLVII, 824; S. Bruno Astens., CLXIV, 961.

In versiculus 9 Psalmi lxxxi : *Posuerunt in cœlum os suum*, Remigius Antissiod., CXXXI, 516; Theodor. Paderb., CXLVII, 102; Garnerus, CXCIV, 513.

In versiculus 24 Psalmi lxxxi : *Quid enim mihi est in cœlo*, S. Hieronym., XXI, 946; Remigius Antissiod., CXXXI, 516; Theodor. Paderbrunn., CXLVII, 1008; S. Bruno Astens., CLXIV, 875; Garnerus, CXCIV, 534.

In versiculus 7 Psalmi lxxvii : *Et mundavit nubes desuper et iunxerit cœli aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum et panem cœli dedit eis*, Remigius Antissiod., CXXXI, 515; Theodoric., CXLVII, 1039; S. Bruno Astens., CLXIV, 998.

In Psalmum lxxxi : *Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum*, Remig. Antissiod., CXXXI, 582; Theodor. Paderb., CXLVII, 1081; S. Bruno Astens., CLXIV, 1025; Garnerus, CXCIV, 514.

Aspiratio ad coelestem patriam, Psalmus cxliii : *Super flumina Babylonis*, etc., Remigius Antissiod., CXXXI, 798; Theodoric. Paderbrunn., CXLVII, 1535; S. Bruno Astens., CLXIV, 1535.

In verba Psalmi lxxxi : *Dies pleni invenientur in eis*, S. Bruno Ast., CLXIV, 975.

Sermo super hæc verba : *Et mans videbitis gloriam ejus*, S. Bernard., CLXXXIII, 94-109. — In Job, S. Greg. Magn., LXXV, 1074-1080.

CAPUT XIII. — Explicatur Evangelia de cœlo tractantia.

In verba : *Simile est regnum cœlorum homini patri familias qui exit primo mane conducere operarios in vineam suam*, Victor Capuan., LXVIII, 509; Smarag. abb., CII, 102; Paschasius Radbert., CXX, 671; Radulphus Ardens., CLV, 1762; Ivo Carnot., CLXI, 1417; Hugo a S. Vict., CLXXV, 797.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum homini regi qui voluit ponere rationem cum servis suis*, Victor Capuan., LXVIII, 504; Vener. Beda, XCV, 1442; Smarag. abb., CII, 498; Paschasius Radbert., CXX, 628; Hugo a S. Vict., CLXXV, 798; Gratianus, CLXXVII, 590.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum decem virginibus*, etc., Vener. Beda, XCII, 106; Smarag. abb., CII, 519; Raban. Maur., CVI, 1081; S. Bruno Astens., CLXV, 192; Hugo a S. Victore, CLXXV, 791.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum homini regi qui fecit nuptias filio suo*, Vict. Capuan., LXVIII, 518; Ven. Beda, XCV, 1444; Smaragd. abb., CII, 487; Hugo a S. Victore, CLXXV, 498; Zacharias Chrysopolit. episc., CLXXXVI, 390.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum homini qui bonum semen seminavit in agro suo*, Vict. Capuan., LXVIII, 286; S. Bruno Astens., CLXV, 190; Hugo a S. Vict., CLXXV, 791.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum grano sinapis*, etc., S. Maximus Taurin., LVII, 507; Vict. Capuan., LXVIII, 287; Vener. Beda, XCII, 67. Hugo a S. Victore, CLXXV, 795.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum fermento*, etc., S. Maximus Taurin., LVII, 511; Victor. Capuan., LXVIII, 287; Vener. Beda, XCII, 68; Paschasius Radbertus, CXX, 497; S. Bruno Ast., CLXV, 191; Zacharias Chrysopolit., CLXXXVI, 228.

In parabolam: *Simile est cælorum regnum thesauri abscondito in agro*, Victor Capuan., LXVIII, 288; Vener. Beda, XCI, 69; Paschas. Radbert., CXX, 502; Hugo a S. Victore, CLXXV, 794.

In parabolam: *Simile est regnum cælorum sagenæ missæ in mare et ex omni genere piscium congreg.*, Vener. Beda, XCI, 69; Paschasius Radbert., CXX, 506; S. Bruno Astens., CLXV, 192; S. Bernard., CLXXXV, 794; Zacharias Chrysopolit. episc., CLXXXI, 235.

In parabolam: *Simile est regnum cælorum homini negotiatori querenti bonas margaritas*, Vener. Beda, XCI, 69; Paschasius Radbert., CXX, 504; S. Bruno Ast., CLXV, 194, 1067.

In parabolam: *Simile est regnum cælorum patriarcharum qui profert de thesauro suo nova et vetera*, Victor Capuan., LXVIII, 288; Paschasius Radbert., CXX, 508; Zacharias Chrysopolit. episc., CLXXXVI, 253.

Significatio parabolæ hominis hujus qui fecit cænam magnam et vocavit multos, Hugo a S. Victore, CLXXV, 819.

Explicatio horum verborum Matthæi: *Simile parvulus venire ad me, talium est enim regnum cælorum*, Ivo Carnotens., CLXII, 1413.

Quomodo interpretanda hæc verba: *Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum cælorum*, S. Maximus Taurin., LVII, 522; Eegyptius abb., LXII, 844; S. Ivo Carnot., CLXII, 1414.

Explicatio verborum Evangelii, S. Marci: *Et statim ascendens de terra vidit cælos apertos*, Vener. Beda, XCI, 138, 358.

Quid significant hæc verba J. Christi Petrum vicarium eligentis: *Et tibi dabo claves regni cælorum*, Raban. Maur., CX, 355; Paschasius Radbert., CXX, 562.

Explicantur hæc S. Evangelii verba: *Non omnis qui dicit, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, etc.*, Smaragdus abb., CII, 413; Paschasius Radbert., CXX, 522; Vener. Godefrid., CLXXIV, 517.

Explicantur hæc S. Evangelii verba: *Quis putas major erit in regno cælorum*, Smaragd. abb., CII, 477; S. Bruno Astens., CLXV, 265.

In verba Evangelii secundum Joannem: *Et nemo ascendit in cælum nisi qui descendit de cælo*, Eegyptius abb., LXII, 1045; Vener. Beda, XCIV, 424; Smaragdus abb., CII, 341; S. Bruno Ast., CLXV, 265.

Quid significant hæc verba: *Cæli et terra transibunt, verba autem mea non præteribunt*, Smaragd., CII, 825. Et hæc altera verba: *Cæli magno impetu transiunt, etc.*, *ibid.*, 829.

In verba Evangelii secundum Matthæum: *Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum*, S. Bruno Astens., CLXV, 85; Rupertus abb., CLXVII, 1515.

In verba S. Matthæi: *Magister bone, quid faciam ut habeam vitam æternam*, S. Bruno Ast., CLXV, 253.

In verba: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum*, Paschasius Radbert., CXX, 226.

In verba: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum*, Paschasius Radbert., CXX, 226.

In verba: *Ecce ego mitto vos in omnia evangelium omni creature, dicentes quia appropinquavit regnum cælorum*, Paschas. Radbert., CXX, 410.

In verba: *A diebus Joannis usque nunc regnum cælorum vim patitur et violenti rapiunt illud*, Paschas. Radbert., CXX, 440.

In verba: *Amen, amen dico vobis, nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum*, Paschas. Radbert., CXX, 604.

In verba: *Beati sunt servi illi quos cum venerit Dominus invenierit vigilantes*, Werner., abb., CLVII, 753.

In verba: *Ecce il qui seminat seminare, etc.*, Werner. abb., CLVII, 845, 850.

In verba: *Nisi abundaverit iustitia vestra plus quam scribarum...* Non intrabitis in regnum cælorum, Werner. abb., CLVII, 1033.

In verba: *Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam, etc.*, S. Bruno Ast., CLXV, 216.

In verba: *Tres sunt qui testimonium dant in cælo*, Hugo a S. Victore, CLXXIV, 778.

Explicantur alia capita Scripturæ sacræ de cælo.

In verba Isaie prophete: *Cælum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum*, Haymo, CXVI, 1075. — *Et vidi cælum apertum, et ecce equus albus, id.*, CLXVII, 1171.

In verba: *Et vidi cælum novum et terram novam*, Haymo, CXVII, 1191. — *Et civitatem sanctam Jerusalem descendentem de cælo a Deo, ibid.*, 1192.

In verba: *Ecce ego creo cælos novos et terram novam, et non erunt in memoria priora et non ascendent super eam*, Hugo a S. Victore, CLXXX, 574.

In verba Apocalypsis: *Post hæc vidi et ecce ostium apertum in cælo. Et ecce sedes posita erat in cælo*, S. Ivo Carnot., CLXII, 1516; S. Bruno Astens., CLXV, 625. — *Et signum magnum apparuit in cælo, ibid.*, 1543. — *Et visum est signum magnum in cælo, etc.* — *Et vidi cælum apertum*, S. Bruno Ast., CLXV, 709; Rupert. albas, CLXIX, 1164.

In Orationem Dominicam.

Commentatio in primam petitionem, S. Chromatius, XX, 560; Paschasius Radbert., CXX, 284, 285; Theodoricus Paderbrunn., CXLVII, 534; Ivo Carnot., CLXII, 589; Hugo a S. Victore, CLXXIV, 767.

In secundam petitionem, S. Chromatius, CXXI, 560; Theodoricus Paderbrunnens., CXLVII, 534; S. Ivo Carnotens., CLXII, 589; Hugo a S. Victore, CLXXV, 768.

In tertiam orationis petitionem, S. Chromatius, XI, 560; Theodoricus Paderbrunnens., CXLVII, 536; S. Ivo Carnotens., CLXII, 589; Hugo a S. Victore, CLXXV, 769-781.

In verba: *Hodie mecum eris in paradiso*, Ernaldus Bonnavallis abb., CLXXXIX, 1687.

CAPUT XIV. — Tractatus de cælo.

Cœlestis beatitudinis descriptio, in Passione SS. Martyrum Perpetui et Felicitatis, III, 42-45; Cyprian., IV, 792, 793, 794; S. Ambros., XIV, 176, 561; S. August., XXXII, 612; S. Salvan., LIII, 2-0; S. Benedict. Anianens. abb., CIII, 802; Raban. Maur., CII, 657; S. Petrus Damian., CXLIV, 748. — Sanctiorum cœlus, S. Cyprian., IV, 311. — De octo beatitudinibus, S. Chromatius, XX, 523; S. Hieronym., XXVI, 33-35. De felicitate hominis epistolæ, S. Aug., XXXIII, 451, 666. — De immortalitate animæ liber unus, id., XXXII, 690. — De requie æterna et gloria sanctorum, *ibid.*, 1472. — De regno Dei post judicium, *ibid.*, 1475. — De regni Dei felicitate, *ibid.* — Vita æternæ felicitas, S. Aug., XI, 820 (Appendix). — De gloriæ lumine, S. Aug., XI, 893. — De vita æterna, *ibid.*, 981. — De trina visione corporali, spiritali et intellectuali, *ibid.*, (Appendix), 994. — Scala paradisi, *ibid.*, 997-1001 (Appendix); Guigo II Carthusian., CLIII, 785. — Scala cœli major, Honorius Augustod., CLXXII, 1229-1240. — Scala cœli minor, *ibid.*, 1259-1242. — De nobilitate corporis spiritualis in quam sanctorum corpus commutabitur, S. Aug., XII, 785. — De qualitate visionis qua in futuro sæculo sancti Deum videbunt, *ibid.*, 796. — De videndo Deo, Raban. Maur., CXLII, 1261-1262. — De visione beatifica, Lupus Ferrariensis. abb., CXIX, 491-495. — De visione donorum et munerum, Magis. Bandinus, CXII, 1112. — De æterna felicitate civilitatis Dei sabbatoque perpetuo, S. Aug., XII, 801; Eegyptius, LXII, 817 et seqq. — De æterna beatitudine sanctorum, Alcuin., CI, 54; Smaragdus, CII, 679; Eadmerus monachus, CLIX, 587-605; Jonas Aurelianens., CVI, 275; S. Petrus Damian., CXLV, 748; Petrus Abelardus, (LXXXVIII, 652); Guigo Carthusianus, CLXXXIV, 553; Petrus Cantor., CLV, 365. — Vis et retriue quam dis par sit gaudium, Gilbert. abb., CLXXXIV, 258-261. — De animæ exsilio et patria, Honorius Augustod., CLXXII, 1241-1246. — De mansionem æternam qua a Deo præparata est sanctis, Smaragd. abb., CII, 679, 611. — De Jerusalem cœlesti vel ejus civibus, Taio Carraugustanes., LXXX, 757; S. Bruno Astens., CLXV, 891. — Liber sextus dialogorum, Hugo Rohomog., CXII, 1218. — Rhythmus de gloria paradisi, S. August., XI, 929. — Cœlestis et terræ patriæ mentio, Eegyptius, LXII, 931. — Regnum nostrum in cælo quale, S. Petrus Chrysolog., LII, 585. — Cœlestis paradisi descriptio, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1275.

CAPUT XV. — De cælo physice considerato.

Cælum pro aere usurpatum, S. Hieronym., XVI, 463; Aurel. Prudentius, IX, 141; Raban. Maur., CIII, 456, 457; Rupert. abb., CLXIX, 1034, 1035; Garner., CXIII, 146. — Cælum cœli, Rupert. abb., CLXIX, 1239, 1240. — Aqueum cælum, Honor. August., CLXXII, 146. Cælum et Urans idem, Lactant., VI, 182, 185. — Est quasi lectum mundi, Rupert. abb., CLXVII, 228. — Cœli empyrei delicias, Alan. de Insulis, CXX, 556. — Cælum inferius, una firmamenti voce comprehenditur, S. Hilari., IX, 772. — Firmamentum non idem ac cælum, S. Ambros., XIV, 146. — Cælum aerium et æthereum quid differant, S. Greg. Mag., LXXXVI, 1216; S. Isidor., LXXXI, 19. — Cælum cur nonnulli Deus, S. Hilari., IX, 426. — Cælum non est Deus, Lactant., VI, 280; S. Hilari., IX, 427; Vitis Patrum, LXXXIII, 544. — Cælum et terram quidam putant

animantia, S. Hieronym., XXIV, 23, 215; Aurel. Cassiodor., LXX, 1042. — Caeli non sunt animati, S. Hilar., IX, 771, 772. — Caelum an rotundum, Lactant., VI, 426, 953. — Caelum affirmatur rotundum et in modum sphaerae volvit, S. Hieronym., XXVI, 490; Alcuin., CI, 977. — Nil volvi quoniam negaverint, Lactant., VI, 426, 953. — Colorum conversione inenarrabilem harmoniam excitari quoniam crediderunt, S. Ambros., XIV, 440, 922. — Caelos stare non putandum ob firmamenti nomen, S. Aug., XXIV, 272. — Caelum aere toto firmatum portat aquas, nec portatur, S. Petrus Chrysolog., LII, 481. — Caeli firmitas indemutabilis, S. Hilar., IX, 757, 758. — Caelum multipliciter majus quam terra, S. Ambros., XIV, 948. — Coelestia spatia quam sint terrestribus latiora, obscurum, S. August., XXXVIII, 1262. — Caelum aereum sterilitatem sonat, S. Ambros., XVI, 12. — Caelo non est ex quatuor elementis secundum Aristotelem, Dionysius Exiguus, LXVII, 587. — Caeli locum igni tribuit Plato, S. Aug., XII, 256. — Caelum principium operis mundani, S. Ambros., XVI, 1131, 1132. — Caelum quod Deus primum condidit, invisibilia omnia significanter, S. Aug., XXXV, 2218. — Caelum quale cum mundo creatum, Raban. Maur., CVII, 444. — Caelum caeli an fuerit vacuum, *ibid.*, 445.

De numero colorum non constat, S. Hilar., IX, 772; S. Ambros., XIV, 146. — Nec certum an id Paulus sciverit, S. Hilar., IX, 772. — Utrum firmamentum sit quod in superiorem caelum appellavit Deus an aliud, et sint duo caeli an plures, S. Ambros., XIV, 146. — Sunt qui caelum unum esse dicunt, *ibid.* — Alii innumeros caelos et mundos esse asserunt, *ibid.* — Caeli dicuntur pluraliter sed singulariter intelliguntur, S. Hieronym., XXIV, 23. — Caeli tres, Rupert., CLXXIX, 1257. — Caeli tres historialiter et tres significative, S. Aug., XLI, 1028. — Pures caeli, S. Hilar., IX, 772; S. Ambros., XIV, 126, 127, 146. — Caelos 565 ab angelis institutos docuit Basilides, Tertull., II, 62; S. Aug., XLII, 26.

Alii septem, alii octo, alii novem, vel etiam decem perhibent caelos, S. Aug., XXXIV, 478. — Primum, secundum, tertium caelum, corporale, spirituale et intellectuale significat, *ibid.*, 483. — Caelum primum circumfusi Dei accensum virtute, S. Hilar., IX, 772. — Caelum inclinatum, *ibid.*, 852. — Caeli a Deo rationabiliter temperati, *ibid.*, 772. — Visibilia caeli obsequium Dei Verbo, *ibid.*, 576, 777. — In caelum os suum ponunt qui criminum auctoritates naïvitalis putant quadam necessitate deferri, S. Ambros., XIV, 134, 342. — Caelum incorruptibile putatur et praeterit, S. Ambros., XVI, 1132. — Caelos aëris diluvio peritisse quomodo intelligendum, S. Aug., XXXIV, 279. — Caeli perierunt per diluvium et peribunt, Petrus Lombard., CXII, 409, 410. — Caeli

an omnes perituri, *id.*, CXCI, 914. — Caeli qui et quomodo peribunt, Hugo a S. Victore, CLXXIV, 614. — Caelum et terra quomodo transibunt in die Judicii, S. Hieronym., XXVI, 180, 181; Alan. de Insulis, CCX, 537. — Virtutes colorum movendis quomodo, Vener. Godefrid., CLXXIV, 52. — An perituri sunt in conflagratione proximissimi Judicii, S. Aug., XLI. — Caeli quoniam igne perituri sint disceptatur inter doctos, *id.*, XXXVII, 1515. — Quidam quotidie in caelo ruinas fieri mentiantur, S. Hieronym., XXVI, 45. — Caelum et terra non peribunt, *id.*, XXIV, 486, 614. — Deus caelos non dicit interire sed replicari, *ibid.*, 370. — Caeli et terra velerascant et peribunt non ut non sint sed ut aliter sint, S. Prosper., LI, 235, 281. — Ut sint in melius, Vener. Beda, XCII, 26, 104, 265; S. Paschasius Radbert., CXX, 825, 826, 828. — Caelum et terra specie transcent, in sua natura semper servabuntur, S. Gregor. Mag., LXXXVI, 16; Talo Casaraug., LXXX, 749. — Quomodo caelum fiet novum post judicium, S. Aug., XLI, 682, 684. — Finito judicio incipiet esse caelum novum et terra nova, S. Hildefons., XCVI, 518; Ivo Carnot., CLXI, 1014. — Claritas colorum et terrae post judicium universale futura et quanta, Vener. Godefrid., CLXXIV, 54. — In caelo novo et terra nova non omnes resurgentes sed sancti futuri sunt, S. Hildefons., XCVI, 519.

Caelorum et mundi situs, S. Hilar., IX, 774. — Quaestiones variae de figura caeli, S. Aug., XXXIV, 270. — De motu, *ibid.*, 271. — Quid sit Deum extendisse caelos, S. Greg. Mag., LXXV, 863, 864. — De initio mundi vel creatione caeli et terrae, S. Columban., LXXX, 718; Raban. Maur., CVII, 334. — Quis sit caeli natura, *ibid.*, 694; S. Ambros., XIV, 132. — In quo Deus fecisse caelum intelligendus sit, *ibid.*, 127. — Quoniam sint sphaerae coelestis, situs, motus, cursus, celeritas. Quis sit axis coelestis, Iulior. Hispanens., LXXXII, 171. — Quoniam sint coelestes poli, cardines, convexa, janua, geminae caeli facies, quatuor caeli partes, quisque caeli circuli, *ibid.*, 172. — Quoniam sint caeli septem plateae et eorum conversiones, *id.*, LXXXIII, 985. — Quid audiat per vocem firmamentum, Vener. Beda, XC, 197. — Quis sit varia caeli altitudo, *ibid.*, 199. — Quodnam sit superius caelum, *ibid.*, 200. — Quid intelligatur per coelestes aquas, *ibid.*, 201. — Quid significat caeli arcus, *ibid.*, 110.

Quid sentiendum de tertio caelo quo raptus est Paulus, S. Aug., XXXIV, 453. — Apostolus nescire potuit an extra corpus paradysum viderit, an viderit in extasi, *ibid.*, 455. — An apostolus certus sit se viderit tertium caelum, incertum quomodo illud viderit, *ibid.*, 456. — An vero tertium fuerit caelum quo raptus est Apostolus, S. Aug., XXXIV, 456; Petrus Lombard., CXII, 410. — Sententia quorundam de tertio caelo, S. Aug., XXXIV, 478, 481.

CXXIX.

INDEX DE INFERNO.

LOGICE EXPONENS QUÆCUNQUE DIXERE PATRES DE ILLIUS EXSISTENTIA,

DE PÆNIS DAMNATORUM, ET DE ILLARUM ÆTERNITATE.

MONITUM.

Infernus damnatorum est infima regio terræ, sive carcer teterrimus et obscurissimus, ubi reproborum animarum, Dei visione in æternum privata, perpetuo et inextinguibili igne cum diabolo et angelis ejus torquentur; quod est de divina et catholica fide. Itaque in hoc Iudice vicissim agimus: — I. De inferni existentia. — II. De pœnis damnatorum variis. — III. De istarum pœnarum æternitate. — IV. De inferni loco et nominibus. — V. De inferorum vitiatione; de his SS. Patrum sententiis revocantes.

I. — INFERNI EXSISTENTIA.

1. *Probat Scriptura sacra.* — Ignis paratur diabolo et angelis ejus, S. Ambr., XV, 1228. — Textu Isaie asseritur infernus, S. Hier., XXIV, 634. — Inferni existentia ex textu evangelico asserta, S. Cæsar. Arelat., LXVII, 1080. — Inferni pœnæ ex Evangelio assertæ, S. Paulinus, LXXI, 683 et seqq. — Existentia inferni ex Scriptura hausta, S. Leo Mag., LIV, 1126. — Christus in

Evangelio gehennam minatur, Bed. Ven., XCII, 778. — Isaia existentiam inferni docet, Rab. Maur., CXI, 279. — Duplici Deuteronomii textu probatur infernus, Robertus Pullus, CLXXXVI, 820. — Dogma inferni textu S. Matthæi innixum, *ibid.*, 999. — Testimonia prophetarum de damnatione impiorum, Petrus Blesensis, (CVII, 86). — Veritas de inferno in Scriptura continetur, Helinandus, CCXII, 530.

2. *Probat a Sanctis Patribus.* — Christiani injusti

poenam sempiternam pollicentur, Minucius Felix, III, 268. — Christiani ignes prædicant et timent, *ibid.*, 272. — Deus paravit cælum, sed paravit et tartarum, S. Cyp., IV, 514. — Duplex via, ad cælum et ad infernum, Lact., VI, 644. — In docendo inferno Zepo cum sacris Libris congruit, *ibid.*, 761. — Beati in hac vita, miseri in futura, *ibid.*, 769. — Ignis divinus impios cremabit et recreabit, *ibid.*, 803. — Excipit nos statim a morte ultor infernus, S. Hil., IX, 390. — Impii resurgentes ad penam redeunt, *ibid.*, 491. — Alii resurgent in confusionem, alii in gloriam, *ibid.*, 493. — Malorum requies in infernis, S. Amb., XVI, 40, 41. — Justitiæ præmia, scelesti gehennæ, Aquilinus Juvenens, XIX, 142. — In visione patuit infernus, Rufinus, XXI, 429. — Poena impiorum in præsentii et in futuro, *ibid.*, 875. — Qui negat infernum sentiat quod negavit, S. Hier., XXXIII, 426. — Infernus locus impiorum post mortem, S. Aug., XXXVI, 95. — Exclusus a cælo poena gehennalis, *id.*, XXXVIII, 963. — Qui volentes peccarunt, nolentes cruciabantur, *id.*, XXXIII, 863. — Deus æternis tenebris punit malos, *id.*, XXXVI, 998. — De tribus habitaculis: mundo, regno Dei, inferno, S. Patricius, LIII, 851. — Sunt post mortem quædam penæ non purgatoris, Eusepius, LXII, 780. — Peccatores homines habet incendere infernus, S. Cas. Arel., LXVII, 1080. — In existentiam inferni argumentum, Cassiod., LXX, 85. — Inferni existentia, S. Greg. Mag., LXXI, 542. — Damnati hominis domus est infernus, *id.*, LXXXIX, 177. — Deus peccatoribus supplicia rependit, Paulus Diaconus, XCV, 1215. — De ovibus et hædis, *ibid.*, 1215, 1216, 1217. — Mali mittentur in caminum ignis, *ibid.*, 1535. — Infernalium flammarum professio, Hincmarus, CXXV, 542. — Animæ electorum in cælo, iniquorum in inferno, Burchardus, CXI, 1059. — Infernus locus tormentorum, Wernerus, CLVII, 1013. — De duplici civitate, Honorius Aug., CLXXII, 1098. — De duplici ordine salvandorum et damnandorum, Robertus Pullus, CLXXXVII, 1005.

3. *Probatu testimonio pagamorum.* — Gehennæ etiam apud paganos fuit, Tert., I, 520. — Plato inferna docuit, Arnob., V, 854. — Vukur Tityi inferni testimonium, Lact., VI, 807. — Inferni poenæ fabulis poetarum expressæ, S. Paulinus, LXXI, 685 *et seqq.* — Quidquid a poetis de inferno fictum est, fabula, Helinandus, CCXH, 550.

II. — INFERNI POENÆ.

1. *De poenis inferni in genere.* — Variæ poenarum inferni picturæ, Minucius Felix, III, 348, 349; S. Cyp., IV, 798, 799; S. H., IX, 351, 1280; S. Amb., XVII, 682, 692, 761, 762, 1003; S. Eucherius, L, 853 *et seqq.*; S. Bened., LXVI, 257; Cassiod., LXX, 1503; LXXXII, 860, 861; S. Greg. Mag., LXXV, 914; Beda Ven., XCII, 547; XCIV, 501, 504; Alcuinus, Cl, 851, 852; Helton, cV, 775, 777; Joannes Scotus, CXXII, 971; S. Petrus Dam., CXLIV, 828; CXIV, 429; S. Bern., CLXXXIII, 664; Goffridus, CLVII, 185; Eadmerus, CLIX, 660; Hervæus, CLXXXI, 1637; Ethredus, CXCV, 420, 421, 422; S. Hildegardis, CXCII, 587 *et seqq.*, 901; Petrus Cantor., CCV, 558 *et seqq.*; S. Martinus Leg., CCVIII, 147. — Damnandorum tormenta, S. Amb., XVII, 652, 761, 762. — Damnatis mors, luctus, fletus, stridor, fames, *ibid.*, 918. — Damnatio est æra, Aquilinus Juvenens, XIX, 58. — Infernus locus suppliciorum, S. Hier., XXIV, 218, 219. — Torcular ponitur pro supplicio peccatorum, *ibid.*, 612. — Si stilla furoris Dei tam gravis, quid omnis tuber, *id.*, XXIX, 753. — Gehennæ duplex poena, *id.*, XXX, 516; S. Aug., XXXVI, 688. — Gehennæ metu martyres roborati sunt, S. Aug., XXXVI, 536. — Acriter poenæ post resurrectionem, *id.*, XXXVIII, 1153. — Poenis infernalibus nihil comparari potest, *id.*, XI, 342. — Inferni poenæ, *id.*, LXXXIX, 2212, 2213; XL, 1064, 1280, 1335, 1356. — Inferni mala et regni Dei bona comparantur, *id.*, XL, 991. — Circa damnatorum poenas variæ sententiæ, *id.*, XLII, 731, 732. — Quam graves poenæ gehennales, *id.*, XL, 821, 993, 1186, 1200. — Tantum supplicium, quantum præmium, S. Eucherius, L, 853, 851. — Reprobi interior et exterior torquentur, S. Greg. Mag., LXXV, 753. — Inferni poenæ nec transitorie, nec phantasticæ, *ibid.*, 911. — Ex flagellis sanctorum in vita colligitur poena reproborum in inferno, *ibid.* — Dolor in inferno quantus, *ibid.*, 836. — Poena dæmonum, eadem reproborum, Taio., LXXX, 916. — Poena gehennæ duplex, *ibid.*, 983. — Inter hujus vitæ et inferni miseris grandis discretio, S. Isid. Hispalens., LXXXII, 597. — Locus ubi mittitur stercus, typus inferni, Beda Ven., XC, 1179, 1180. — Reprobi fatigantur tormentis, *id.*, XLVI, 501. — De variis suppliciis reproborum, Jonas Aurel., CVI, 273 *et seqq.* — Ad comparisonem gehennæ

parva et omnis poena præsega, Rab. Maur., CIX, 1031. — Damnandorum cruciatus qualis Astarte, *id.*, CX, 1139, 1620. — Poenarum inferni gravitas, *id.*, CX, 1048 *et seqq.* — Inferni poenæ nulla vox exponere, quales sermo explanare potest, Haymo., CXVIII, 952 *et seqq.* — Duplex in inferno poena, *ibid.*, 946; S. Paschasius, CXX, 868. — Poena peccatoribus constituta, Hincmarus, CXXV, 154, 158. — In inferno inenarrabilia tormenta, RATHERUS, CXXXVI, 459. — Nihil in inferno quod non sit maximum dampnum, *ibid.*, 620. — Tam terribilis damnatio, ut illius visio in iudicii purgatoria erit electis, Burchardus, CXI, 1052. — Damnatorum cruciatus, S. Petr. Dam., CLIV, 475. — Poena inferni atrox, *ibid.*, 982. — Supplicii impiorum quadruplex genus, Radulphus Ardens., CLV, 1581. — Impiorum in inferno cruciamenta, *id.*, CLVI, 50, 676, 677. — Infernus poenis reduplat, Wernerus, CLVII, 922, 1008. — Varietas poenarum poenam supremam in inferno conficit, *ibid.*, 1058. — Damnatio qualivocet miseriis, Eadmerus, CLIX, 628. — Nulla terræ poena cum inferno comparari potest, S. Bruno, CLXII, 249. — Stultitia humana et inferni tormenta, Honorius Aug., CLXXII, 1099. — Novem in inferno poenæ, *ibid.*, 1158, 1160; S. Bern., CLXXXIV, 1058 *et seqq.*; Alanus de Insulis, CCX, 250. — Varia de inferno, Robertus Pullus, CLXXXVI, 833 *et seqq.*, 1008. — De qualitate tormentorum inferni, Hugo de S. Vict., CLXXXI, 589. — Infernus terribilis locus, S. Bern., CLXXXIII, 891; CLXXXIV, 1058. — Impii diversis poenis torquebuntur, Hugo Roth., CXCH, 1112. — Si homo videret poenas inferni ibidem terrore moreretur, S. Stephanus Gaud., CCIV, 1105. — Inferni dolores specie triplices, Thomas Cist., CVI, 69; Alanus de Insulis, CCX, 250. — Infernus et ejus cruciatus, Thomas Cist., CCVI, 853. — De ineffabili angustia damnatorum, Innoc. III, CCXVII, 739.

2. *De poenis inferni specialium sumptis.* — In inferno est supplicium ignis, Tert., I, 520, 527, 528, 1247; S. Hil., IX, 371; Julius Firmicus, XII, 1041; S. Amb., XVII, 691; S. Gaudentius, XX, 940; S. Hier., XXIV, 482; XXV, 115, 1214; XXX, 840; S. Aug., XXXVI, 814; XLI, 914, 691, 729, 734; XXXVI, 686, 687, 688; XL, 1024; S. Cas. Arel., LXVII, 1080; Cassiod., LXX, 1502; S. Gregor. Mag., LXXV, 912, 915, 1098, 1198, 1415; LXXVII, 521, 565, 572; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 947; LXXXVIII, 597; Beda Ven., XCI, 178, 1547; XCII, 227; XCIV, 553; Alcuinus, C, 453; Cl, 251; Smaragdus, CII, 548; Raban. Maur., CX, 550; Walafridus, CXIV, 83; Haymo., CXV, 1410, 1180; S. Paschasius, CXX, 868; Joannes Scotus, CXXII, 456; Hincmarus, CXXV, 296; S. Odon., CXXXIII, 278; Burchardus, CXI, 1047, 1050; S. Petrus Damian., CXLIV, 702; CXLV, 459; Guibertus, CLVI, 674; Wernerus, CLVII, 1013, 1059; Eadmerus, CLIX, 634; S. Bruno, CLXIV, 632; Hugo de S. Vict., CLXXV, 753; CLXXVII, 589, 590; Hervæus, CLXXX, 590, 591; Gernerus, CXCII, 538; Petrus Blesensis, CCVII, 645; S. Martinus Leg., CCVII, 58; Innoc., CCXVII, 739. — In inferno mors indeficiens, Tert., I, 527, 528; Lact., VI, 321; S. Aug., XL, 658, 666, 675, 877; XL, 274, 285; Cassiod., LXX, 1515; S. Greg. Mag., LXXV, 1092; LXXVII, 521, 405; S. Hildegardis, CXCII, 145; Haymo., CXVII, 1112, 1185; CXVIII, 918, 952; Radulphus Ardens., CLV, 2002; Wernerus, CLVII, 925; Eadmerus, CLIX, 629, 634; S. Bern., CLXXXII, 863. — In inferno servitus, Tert., II, 657; S. Aug., XXXIII, 562; S. Greg. Mag., LXXVI, 1290, 1297; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 598, 917; Smaragdus, CII, 490; Haymon., CXVIII, 931; S. Paschasius, CXX, 748; Burchardus, CXI, 1051; S. Petrus Damian., CXLI, 702; Eadmerus, CLIX, 631, 641; Petrus Blesensis, CCVII, 706. — Quid in inferno fletus et stridor dentium, S. Ambros., XVII, 683; Aquilinus Juvenens, XIX, 216, 146; S. Hier., XXVI, 161, 1261; S. Maximus Taur., LVII, 781, 782; S. Greg. Mag., LXXVI, 1290; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 946; Beda Ven., XCI, 96, 509; Paulus Diaconus, XCV, 1361; S. Julianus Tolet., XCVI, 507; Druthmarus, CVI, 1373; Rab. Maur., CVII, 839; CX, 457; Walafridus, CXIV, 505; Haymon., CXVIII, 925; S. Paschasius, CXX, 749; Guibertus, CLVI, 674; Wernerus, CLVII, 1057, 1058; S. Bruno Segn., CLXV, 255. — In inferno vermes, S. Hier., XXIV, 219; XXX, 617; S. Aug., XLI, 694; S. Isidor., Hisp., LXXXIII, 946; Beda Ven., XCI, 227; XCIV, 501; Rab. Maur., CIX, 587; CXI, 246; S. Odon., CXXXIII, 521; Guibertus, CLVI, 676; Eadmerus, CLIX, 641; Hervæus, CLXXX, 590, 591. — De tenebris inferni, S. Aug., XXVI, 91; Eusepius, LXII, 889; S. Laurentius Horar., LXVI, 115; S. Greg. Mag., LXXVI, 912, 914; Smaragdus, CII, 490; Druthmarus, CVI, 1373; Haymon., CXVII, 1165; S. Paschasius, CXX, 718; S. Bruno Segn., CLXX, 253; Hugo de S. Vict., CLXXV, 638; Innoc. III, CCXVII, 739. — In inferno societas dæmonum, S. Amb., XVII, 911,

935; Aquilius Juvencus, XIX, 593; S. Hier., XXV, 243; S. Aug., XXXVIII, 680; XLV, 1779; S. Eucherius, I, 433; S. Maximus Taur., LVII, 775; S. Greg. Mag., LXXV, 916; Talo, LXXX, 988; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 598; S. Beda Ven., XCIII, 193; S. Julianus Tol., XCVI, 513, 515, 516, 517; Rab. Maur., CVII, 1016; CIV, 647; CXI, 1117; Walafridus, CXIV, 692; Haymon., CXVIII, 950; S. Paschasius, CXX, 863; S. Petrus Dam., CXEIV, 838; Rufinus, CL, 1601; Radulphus Ardens, CLV, 1563, 1561; Petrus Alphonsus, CLVII, 663; S. Anselmus Cant., CLVIII, 620. — In inferno confusio, S. Hil., IX, 531; S. Amb., XVH, 894, 895; S. Greg. Mag., LXXV, 857; LXXVI, 515, 697; LXXIX, 793; Beda Ven., XCIII, 630; Radulphus Ardens, CLV, 2002. — In inferno desperatio, S. Amb., XVII, 856. — In inferno horror, S. Amb., XVII, 918; S. Bruno, CLXIV, 592; Abasol., CCKI, 79. — In inferno tristitia, S. Amb., XVII, 422; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 597; Radulphus Ardens, CLV, 1561; Radmer., CLIX, 613; S. Martinus Leg., CCVIII, 58. — Dammati cura et separatio suorum, S. Hier., XXV, 631; S. Aug., XXVII, 1437, 1438; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 598; Smaragdus, CII, 331; Radulphus Ardens., CLV, 1963; S. Martinus Leg., CCVIII, 58. — In inferno bellum, S. Aug., XXIV, 658; Guibertus, CLVI, 676; Eadmerus, CLIX, 639. — In inferno est amentia, S. Aug., XXXIV, 167; Cassiod., LXX, 807; Walafridus, CXIV, 739; Guibertus, CLVI, 673, 676; Eadmerus, CLIX, 634, 638; Von Hildebertus, CLXXI, 451. — Dammati ad penam servantur memoria et cognitio, S. Greg. Mag., LXXI, 508; Smaragdus, CII, 351; Haymon., CXVII, 1189; Innoc. III, CXXVII, 737. — In inferno timor, Rab. Maur., CIX, 1048, 1049; Radulphus Ardens., CLV, 202; Eadmerus, CLIX, 635. — Ad augmentum poenae dammati gaudium electionis vident, S. Amb., XVII, 1003; S. Aug., XLI, 694; S. Greg. Mag., LXXIX, 118; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 598, 817; S. Julianus Tol., XCVI, 486, 492, 493, 520; Smaragdus, CII, 331; Burchardus, CXL, 1031; Werner, CLVII, 923; Honorius Aug., CLXXII, 1161; Hugo Roth., CXCLII, 1112; S. Martinus Leg., CCVIII, 58. — Dammati ad augmentum poenae damnatos vident, LXXI, 1509; S. Greg. Mag., XCIII, 463; S. Julianus Tol., XCVI, 486; Beda Venerab., LXXVII, 573; Haymon., CVIII, 949; Burchardus, CXL, 1040; Guibertus, CLVI, 676; Honorius Aug., CLXXII, 1161; S. Godefridus, CLXXIV, 1186. — Dammati a nullo misericordiam consequuntur, S. Greg. Mag., LXXV, 735; Eadmerus, CLIX, 638; S. Bernardus, CLXXIII, 114. — In inferno infinitas, Eadmerus, CLIX, 631, 633. — In inferno privatio Dei, S. Aug., XXXVIII, 630, 679, 1337, XL, 285, 821, 993; XLI, 269; Cassiod., LXX, 581; Rab. Maur., CXII, 1519; Guibertus, CLVI, 677; S. Godefridus, CLXXIV, 592; S. Bern., CLXXIII, 215. — Varia de corpore damnatorum, Tert., I, 527, 528; S. Aug., XLI, 578, 695, 723; XL, 274; XXXVIII, 1433; Eusebius, LXII, 784, 785; Beda Ven., XCII, 777; S. Hildefonsus, XCVI, 144; S. Julianus Tol., XCVI, 515, 516; Walafridus, CXIV, 692; Haymon., CXVII, 1189; CXVIII, 921, 957; Radulphus Ardens., CLV, 1553, 1563; Wernerus, CLVII, 1012; S. Anselmus Cant., CLVIII, 1553; Eadmerus, CLIX, 628, 630; Honorius Aug., CLXXII, 1160. — Varia de poenis animae in inferno, Arnob., V, 831, 832; Lact., VI, 800; S. Aug., XLI, 725; S. Petrus Chrysologus, LII, 587, 533; S. Greg. Mag., LXXVII, 133, 156, 368; Taion., LXXX, 988, 989; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 917; S. Julianus Tol., XCVI, 432; Rab. Maur., CXI, 587; Burchardus, CXI, 1501; S. Petrus Damianus, CXIV, 702; Guibertus, CLVI, 674, 675; Hugo de S. Vict., CLXXVI, 846 et seqq.

3. *Poenarum inferni repartitio.* — In quo peccavit homo punietur, S. Cyp., III, 830, 801. — Varias poenas pro variis peccatis, S. Hier., XXIV, 481, 492, 1280. — In damnatione sunt gradus diversi, S. Aug., XXXVII, 1406; LXXXIII, 879; XL, 273, 284; XLI, 751; XLIII, 171; XLIV, 117, 230. — Similes in culpa, similes in poena, S. Cae. Arel., LXVII, 1080. — Tanto acrius punitur, quanto gravius peccarunt, *ibid.* — Infernus aliis severior, aliis mitior, Primasius, LXVIII, 617. — Impios dispar poena constringit, Cassiod., LXX, 1302. — Dammati iuxta modum criminis puniuntur, S. Greg. Mag., LXXV, 913. — Iisdem peccatis eadem tormenta, *ibid.* — Novis inventis puniuntur qui ad culpam nova invenerunt, *ibid.*, 1092. — Pares in crimine, pares in supplicio alligabuntur, *id.*, LXXVII, 380, 381. — Impii eo magis splendent, eo acrius puniuntur, *id.*, LXXV, 1098, 1101. — Unus ignis gehennae, sed non uno modo omnes cruciabit, *id.*, LXXVII, 401. — Dammati sicut fasciuli ad uclionem de similibus alligantur, S. Isid. Hisp., LXXXIII, 598. — In inferno mansiones multae, *ibid.* — Minor iniquitas, tolerabilior damnatio, S. Hildefonsus, XCVI, 111, 115; Haymon., CXVIII,

916. — In inferno pars inferior, in qua sceleratissimi, S. Julianus Tol., XCVI, 477. — Dissimiles poenae pro dissimilibus culpis, *ibid.*, 517. — Membris quae peccarunt haeret supplicium, Smaragdus, CII, 350, 490, 491; Rab., Maur., CX, 236. — Similes in peccatis simili erunt in poenis, Druthmarus, CVI, 1374. — Christiani d. mnati amplius torquebuntur, Haymon., CXVII, 1180. — Unus ignis non aequaliter omnes crucians, *id.*, CXVIII, 916. — Qui eodem modo peccarunt in communibus locis detinentur, *ibid.*, 913. — Quantum exigit culpa, tantum sentitur poena, Burchardus, CXL, 1043. — In inferno loca communia, *ibid.*, 1044. — Juxta genus criminum, discretio erit poenarum, *ibid.*, 1501. — Quantum gaudium in terra tantum tormentum in inferno, S. Petrus Dam., CXIV, 745. — Terrestres deliciae venturum in poenas contrarias, Radulphus Ardens, CLV, 1963; Wernerus, CLVII, 922, 923. — Quanta diversitas culparum, tanta poenarum, Guilielmus abb., CLXXX, 577. — Dammati dispar poena, communis gehenna, Herveus, CLXXXI, 234. — Probatum in inferno esse varias mansiones, Robertus, Pullus, CLXXXVI, 824, 825. — Dammati cruciabitur in quo deliquit, *ibid.*, 983. — Peneatorum poena, bulliens aurum, Adamus Scotus, CXCVII, 159.

III. — AETERNITAS INFERNI.

1. *Probatum Scriptura sacra.* — Per textum Salomonis astringitur poenarum aeternitas, S. Hier., XIV, 663. — Inferni aeternitas ex textu S. Matthaei asserta, S. Cae. Arel., LXVII, 1080. — Evangelium poenarum aeternitatem docet aperte, Beda Ven., XCII, 110; Paulus Iliconensis, XCV, 1218, 1219; Rab. Maur., CXI, 98. — Per Apocalypsis textum probatur poenarum inferni aeternitas, Haymon., CXVII, 1110, 1188. — Aeternitas inferni per textum S. Matthaei comprobata, S. Paschasius, CXX, 870. — Terribilis Scripturae sacrae sententia, Ven. Hildebertus, CLXXI, 429. — Probatum aeternitatis poenarum in Evangelio hausta, Herveus, CLXXX, 590. — Arbor manet ubi cadit, Robertus Pullus, CLXXXVI, 945. — Infernorum aeternitas ex Apocalypsi asserta, S. Martinus Leg., CLXXI, 374, 392.

2. *Probatum sanctis Patribus.* — Tormentis nullus finis, Minucius Felix, III, 348, 349; S. Cyp., IV, 561, 562. — Infernus non exstinguitur, sed punit in aeternum, Lact., VI, 320, 321. — Impii ignis aeterna aeterna erunt materia, S. Hil., IX, 949. — Impii poenae sine fine, S. Amb., XVII, 261. — Impii aeternis igitur destinati, S. Gaudentius, XX, 910. — Peccata aeterna traduntur supplicio, S. Hier., XXIV, 534, 481, 609; XXV, 215; XXVI, 190. — In inferno aeterna combustio, S. Aug., XLI, 214, 682. — Poenam inferni finiendam absurdum putare, *ibid.*, 733, 750. — Agitur de poenis aeternis, *id.*, XXXVIII, 196, 218; XL, 103, 312, 313. — In inferno nulla satisfactio, S. Leo Magn., LIV, 224. — Pro aeternitate poenarum argumentatio, Eugypsius, LXII, 623, 792. — Dammati cruciabuntur in saecula saeculorum, *id.*, LXII, 793, 801. — Nullum damnatis remedium poenitentiae, S. Cae. Arel., LXVII, 1080. — Impios aeterna poena habet torquere, Cassiod., LXX, 215. — Nunquam ad gratiam Dei dammati venturi sunt, *ibid.*, 463. — In inferno nulla poenitentia, *id.*, LXXIII, 745. — Dammati non est reditus ad veniam, S. Greg. Magn., LXXV, 820. — Reprobatorum sine fine supplicia, *ibid.*, 826. — Dammati moriuntur, sed nunquam morte consumuntur, *ibid.*, 916. — Poenarum aeternitas astringitur, *id.*, LXXVI, 738. — Aeterna gehennae flamma, *ibid.*, 1283. — Semper ardebunt, qui gehennae deputantur, *id.*, LXXVII, 401. — Justi pro damnatis non orabunt, *ibid.*, 401. — Poenitentia reproborum sine fructu, Taion., LXXX, 987. — Ignis inferni nunquam finiet, *ibid.*, 988. — Infernus irremediabilis poena, S. Isid. Hisp., LXXXIII, 931, 916. — Alii ad praemia, alii ad supplicia aeterna, S. Bonif. Mag., LXXXIX, 863. — Dammati vorabit ignis perpetuus, Ven. Beda, XCIII, 589. — Ignis gehennae bifaria ratione inextinguibilis, *id.*, XCIV, 533. — Manebit sine fine mors damnatorum, S. Hildefonsus, XCVI, 145. — In infernum missi, ibi aeternae permansuri, S. Jul. Tol., XCVI, 480. — Ignis inferni aeternus, *ibid.*, 481. — Beati inutile judicant pro damnatis orare, *ibid.*, 487. — Flammam inferni aeternam, Aiculus, C, 17 et seqq. — Inter bonos et malos aeterna discretio, *ibid.*, 1036. — Malus aeternis servit cruciatibus, Smaragdus, CII, 351. — Impii in aeternis suppliciis, Druthmarus, CV, 1471. — Ignis et dammati inextinguibiles, Rab. Maur., CVII, 724. — Justis et impiis sua retributio perpetua, *id.*, CIX, 885. — Impii in aeternam vadunt damnationem, *ibid.*, 1058. — Impii cruciabuntur in saecula saeculorum, *id.*, CIX, 1058. — Impii cruciabuntur in saecula saeculorum, *id.*, CXI, 1262. — Comparatio aeternitatis inferni cum vita quantumvis longa, *id.*, CXII, 1318. — Impii dabunt poenas aeternas, Walafridus, CXIV, 621. — Infideli.

bus æterna damnatio, Valafridus, CXIV, 746. — Peccatoribus damnatio perpetua, Haymon, CXVII, 1078. — Æternitas poenarum varis rationibus stabilita, *ibid.*, 1110, 1111. — Reprobi immortales, *ibid.*, 1189. — Infernus nunquam dielit: sufficit, *ibid.*, 1191. — Sine fine sunt tormenta malorum, *id.*, CXVIII, 947. Angeli vel demones animas sine permutatione retinent, *ibid.*, 948. — Nulla post mortem utilis poenitentia, *ibid.*, 951. — In æternitatem poenarum argumenta, S. Paschasius, CXX, 868. — In inferno æterna perditio et supplicia, RATHERIUS, CXXXVI, 214, 210, 716, 745. — Pro valde malis inutilia adiumenta, Burchardus, CXL, 1044. — Anima inferni *beate esse*, sed non *esse* perdit, *ibid.*, 1044, 1047. — De Inferno nullus ascensus, *ibid.*, 1045. — Damnatis finis sine defunctu, *ibid.*, 1047. — Damnatis clausa spes salutis, S. Petrus Dam., CXLIV, 848. — Damnatio perpetua, S. Bruno, CLII, 903. — Poena post mortem æternæ, Radulphus Ardens, CLV, 1931. In inferno nulla poenitentia, Guibertus, CLVI, 610. — Damnati interminabiliter et invariabiliter in tormentis, Wernerus, CLVII, 1058; Eadmerus, CLIX, 645. — Anima peccatrix æternæ misera, S. Anselmus, CLVIII, 217. — Æternæ damnatio impios cruciabit, S. Bruno, CLXIV, 605. — Malls post mortem æternum supplicium, Honorius Aug. CLXXII, 1081. — Damnatis clausa misericordie, *ibid.*, 1161. — Infernus insaturabilis, Ven. Godfridus, CLXXIV, 1405. — Dens impios æternaliter punit, Hervæus, CLXXX, 252; S. Bern. CLXXXII, 838; CLXXXIII, 1446. — Ignis inferni æternus, non tamen ut Deus, P. Lombardus, CXCI, 1531. — Plaga mortis æternæ insanabilis, Alredus, CXCIV, 421 et 422. — In peccato moriens æternæ cruciatur, S. Martinus Leg., CCVIII, 669. — Testimonia de suppliciis æternalibus, Innoc. III, CCXVII, 742. — De inutili poenitentia damnatorum, *ibid.*, 757.

5. *Refutantur errores et solvuntur questiones.* — Ignis æternus juxta Origenem, S. Hier., XXIII, 428, 429. — Refutantur æternitatem poenarum negantes, *id.*, XXV, 246. — An futurum sit ut aliquando poenæ damnatorum mitigentur, S. Aug., XXXVII, 1406. — Damnatis quibusdam precibus Ecclesiæ poena mitigata, *id.*, XL, 283 not. — Quomodo damnatorum dolor non finiet, *id.*, XLI, 658. — Error Priscillianistarum de æternitate poenarum, *id.*, XLII, 668, 672. — Ignis infernus non est æternus sicut Deus, *ibid.*, 665. — Ignis æternus non est malus, *ibid.* — Refelluntur plures de æternitate poenarum errores, *id.*, XLI, 752, 753. — Cur poena æterna dura et injusta videtur, *ibid.*, 726. — Quam justæ sint poenæ æternæ, *id.*, XL, 1128. — Deliramentum Origenis circa poenarum æternitatem, Gennadius Massil., LVIII, 985. — An possint corpora in ostione esse perpetua, Eucyrius, LXII, 785, 784. — Refutantur contentiones omnes catholicos per ignem salvandos, *ibid.*, 790. — An iustitiæ sit, ut non sint longiora tempora poenarum, quam fuerint peccatorum? *ibid.*, 787, 788. — In quo poena æterna injusta videtur? *ibid.*, 788. — Dissolvitur obiectio ex Scriptura hausta, *ibid.*, 790 et seqq. — Exemplis variis explicatur poenarum æternitas, Cassiod., LXX, 1502. — Poena æterna quam justa, S. Greg. Magn., LXXVI, 758. — Culpa transitoria sine fine puniri potest, *ibid.*, 758; LXXVII, 404. — Quo sine reprobi semper ardebunt, *id.*, LXXVII, 404. — Si æternitatem minatus est Deus, tantum ut peccatores compescat, *ibid.*, 401; Haymon, CXVIII, 941, 947. — Poena æterna, quia quantum fieri potest æterna culpa, Ven. Beda, XCIII, 464; Paulus Diaconus, XCV, 1219. — Cur æternus ignis, Druthmarus, CVI, 1474. — Poenarum æternarum aspectu electi ad gratias Deo agendas lucubantur, Raban. Maur., CXI, 728. — Reprobi æternæ puniunt, quia voluntate æterna peccant, Haymon, CXVII, 1110. — Refutatur error Origenis circa poenam æternam, *id.*, CXVIII, 204. — Constatantur qui fideles in Christo ab inferno liberari credunt, *ibid.*, 935, 936. — Non injustum culpam cum sine commissam sine fine puniri, *ibid.*, 917. — Contra quosdam errores responsio, Burchardus, CXL, 1040. — Poenæ æternæ finis proponitur, *ibid.*, 1040. — Refutantur Christianis promittentes a damnatione liberationem, RATHERIUS, CXXXVI, 214. — Animæ gehennæ dominicis debet refrigerio frui, S. Petrus Damian., CXIV, 427. — Monachus in inferno damnatus, et postea liberatus, *ibid.*, 429. — In æternitate poenarum relucet iustitia Dei, *id.*, CXLVI, 72. — Exemplo bovis pauculus explicatur poenarum æternitas, Radulphus Ardens, CLV, 2002. — Quare qui temporaliter peccaverunt, æternæ puniuntur, Rupertus, CLXVII, 1823. — Non credas Origeni, Ven. Guibertus, CLXXI, 429. — Quo sensu nocte et die cruciabantur reprobi, Hervæus, CLXXXI, 526. — Poena cur æterna? S. Bernardus, CLXXXII, 1010 et seqq. — Potest-
t-6 aliquando damnatus beari? Robertus Pulvis, CLXXXVI,

1128. — Quidam credunt sublevari posse poenas inferni, *ibid.*, 1018. — Cur reprobi nunquam liberabuntur a poenis, Innoc. III, CCXVII, 741.

IV. — DE INFERNI LOCO ET NOMINIS.

1. *Inferni locus.* — Infernus sub terra est, S. Hier., XLIV, 163; XXVI, 498; XXX, 832. — Ex Scriptura infernus in medio terræ, *id.*, XXV, 1133. — Inferni locum nemo novit, S. Aug., XLI, 682. — Inferi sub terris sunt, *id.*, XXXII, 640. — Infernum duplex, superius et inferius, *id.*, XXXVII, 1093, 1094. — De multiplici inferno, Eucyrius, LXII, 710, 711. — Mali divitis Larratione patet infernum sub terris esse, *ibid.*, 711. — Infernus sub terris, Cassiod., LXX, 615. — Cui esse infernus credendus sit? S. Greg. Magn., LXXVII, 400. — De loco infernorum, Faion., LXXX, 974; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 946. — Ex Scriptura probatur infernus sub terra situs, S. Julianus Tol., XCVI, 478. — Locus inferni omnes fugit, *ibid.*, 517. — Infernus in medio terræ, Raban. Maur., CXI, 728. — Infernus est in aere inferiori, Joannes Scotus, CXII, 619. — Locus inferno non est, *ibid.*, 971. — Questiones subtiles de loco inferni, *ibid.*, 964 et seqq. — Anima impiorum sub terra cruciatur, Radulphus Ardens, CLV, 1553; Wernerus, CLVII, 1068. — De loco poenarum, Hugo de S. Viet., CLXXVI, 586.

2. *Inferni nomina.* — Infernus dicitur *carcer*, S. Hil., IX, 856. — Dicitur *chao*, *torrens flammæ*, *id.*, X, 570. — Damnatio vocatur *vinum iræ Dei*, S. Amb., XVII, 891. — Infernus vocatur *lacus*, S. Hier., XXIV, 221. — Infernus dicitur *animal animæ gaudens*, *ibid.*, 85. — Inferno nomen *flammæ spirituales*, S. Aug., XXIV, 2258. — Infernus æterna mors, S. Leo, LIV, 191. — Infernus dicitur *civitas munda*, Cassiod., LXX, 780; S. Bruno, Carth., CLII, 1216. — In Scriptura infernus *umbra mortis* dicitur, Cassiod., LXX, 624. — Infernus, cur *terra*, cur *lacus*, S. Greg. Mag., LXXV, 911. — Infernus *terra miserie et tenebrarum*, *id.*, LXXV, 912. — *Gladii* nomine æterna damnatio designatur, *id.*, LXXVI, 726. — Infernus *Assyrius* nominatur, *ibid.*, 726. — Infernus *terra oblivionis*, S. Isid., Hisp., LXXXIII, 916. — Unde dictus sit *infernus*, S. Julianus Tol., XCVI, 478. — Gehennæ etymologia, Smaragdus, CLII, 403; Rab. Maur., CX, 560. — De variis nominibus inferno a Scriptura collatis, S. Agobardus, CIV, 284. — Unde *tartarus*, unde *infernus*, Rab. Maur., CXI, 374, 374; CXII, 1159. — Infernus *profundum, erebus, cocytus* vocatur, Rab. Maur., CXI, 575, 574. — Gehennæ vocis origo et etymologia, Valafridus, CXIV, 93; Haymon, CXVIII, 945. — Infernus *stadium ignis* vocatur, Haymon, CXVII, 1183. — Cur infernus dicitur *ᾗνός, ὄρεν, ἔρεος*, Joannes Scotus, CXXII, 971. — Inferni vocis etymologia, S. Bruno, CXLI, 72. — Inferni sub imagine *crocodili* expressi, S. Petrus Dam., CXIV, 171. — Infernus vocatur *profundissimus*, S. Bruno, CLXIV, 615. — Cur infernus dicitur *lacus et carcer*? Hervæus, CLXXXI, 258. — Infernus Evangelio per voces *hiems*, etc., designatur, *id.*, LXXXI, 24.

V. — DE INFERNI VITATIONE.

Inferni poenas qui luant, Tert., I, 535. — Recordemur ignem gehennæ æternum prædicari in poenam æternæ, *id.*, 11, 845. — Exhortatio ad salutem per inferni formidinem, S. Cyp., IV, 561. — Ut carere inferis possis, ad alta et coelestia suspensum pectus attolle, *ibid.*, 556. — Poenitentia hic agenda, no ad supplicia æterna servemur, S. Amb., XIV, 1015. — Quos in æternum perdere posset, Deus beneficiis invitat, *id.*, XVII, 253. — Christus serras inferni januasque confringit, *ibid.*, 674. — Indesinenter meditando æternæ damnationis supplicium, *ibid.*, 761. — Eleemosynæ æternam ignem extinguunt, *ibid.*, 1065. — Vivida hortatio ad vitanda inferni supplicia, *ibid.*, 1005. — Meditatio gehennæ fructuosa, Bacharius, XL, 1052. — Pensenda sunt ignis æternus et vermis immortalis, Zachæus, *ibid.*, 1129. — Christus delevit chirographum quod diabolo et angelis ejus feceramus, S. Hier., XLIV, 514. — Audienda ventura supplicia ut vitentur, *id.*, XXV, 1017. — Quænam poenæ inferi, S. Hier., XLVI, 118. — Qui non moritur sæculæ supplicia luet, S. Aug., XXXVI, 26. — Quis non bibat tribulationis temporalis poculum, metuens ignem gehennarum, S. Aug., XXXVI, 845. — Poenæ æternæ erunt animæ, quæ vel una hora vixit ab obligatione peccati non soluta, *id.*, XL, 764. — Infernorum suppliciorum timor ingeritur, *id.*, XXXIX, 1805. — Ad inferni vitationem exhortatio, S. Eucherius, L, 1210; S. Petrus Chrysologus, LII, 542. — Ministri prædicandus ignis æternus, S. Prosper Aquit., LI, 415. — Venia erga fratres poenam vincit, *id.*, LII, 574. — De inferno cogitandum, ut carnalis, blandimenta refrænetur

Julianus Pomerius, LIX, 492. — Prædicanda poena quam male viventibus Dominus comminatur, Eugypcius, LXXI, 866. — Hortatio ad inferni vitationem, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1080. — Enumerantur peccata quæ ad infernum ducunt, *ibid.* — Modus inferni vitandi, *ibid.*, 1081. — Divina misericordia, dum nos mavult gehennæ poenas evadere, dignatur sæpius admonere, Cassiod., LXX, 266. — De futuri ignis incendii formidine, Cassiod., LXX, 706. — Per aspera brevissimi temporis vitatur æterna damnatio, S. Greg. Mag., LXX, 531. — Ut vitentur æterna supplicia, hic castigandum esse, *id.*, LXXV, 751. — Iusti poenas futuras pavent, *ibid.*, 769. — Inferni poenas prænosse non prodest, sed evadere, *ibid.*, 916. — Ad infernum vitandum gratia Christi, Criseost., LXXXVIII, 940. — Ebrietas inferni fovea, S. Bonifacius Mag., LXXXIX, 61. — Portæ inferi vitæ et hæreseos, Smaragdus, CII, 592. — Lectio assidue timorem locustæ gehennæ, Rab. Maur., CX, 69. — Exhortatio ad vitandum gehennam ratione mixta, *id.*, 1517, 1518. — Quomodo discernuntur destinati celo ab inferno destinati, Petrus Dam., CXIV, 702. — Inferni cogitatio libidines refrenat, *id.*, CXLV, 105. — Utinam inferni veritas a mente non avocetur, S. Bruno, Cl. XIV, 612 et seqq. — Atrium inferni, vita carnalis, Rufinus, CL, 1601. — Audiamus supplicium inferni ut resurgat anima nostra carnalis, Radulphus

Ardens, CLV, 1626. — Amariitudinem ignis æterni ante oculos nostros semper habeamus, Radulphus Ardens, *ibid.*, 1983. — Qui vult vitam ingredi æternam omni die cogitet supplicia impiorum, S. Anselmus Cant., CLVIII, 688. — Damnationis duæ causæ, Rupertus, CLXIX, 1157. — Quænam sint portæ inferi, Ven. Hildebertus, CLXXI, 498. — Viginti duo peccatorum species, ad infernum ducentes, Honorius Aug., CLXXII, 1160. — Quinam peccatores in inferno comburuntur, Hugo de S. Vict., CLXXV, 638. — Miseri, qui per Purgatorii spem, infernum vitare sibi promittunt, Guillelmus abbas, CLXXX, 567. — Sola sufficit ad damnationem inutilitas, S. Bern., Cl. XXXII, 239. — Ira ducit ad gehennæ puteum, Guericus, CLXXV, 81. — Infernum peccatores ad penitentiam invitat, Petrus Cantor., CCV, 256. Penitentia vitatur horribilis et interminabilis poena, Petrus Bleisensis, CCVII, 655. — Destructrix inferni Maria, *ibid.*, 674. — Infidelitas in infernum conducit, fides reducit, S. Martinus Leg., CCVIII, 806.

VI. — HOMILIA DE INFERNO.

Homilia de Inferno, Beda Ven., XCIV, 501 et seqq. — Sermo de mali divitis damnatione, S. Petrus Chrysologus, LII, 535.

CXXX.

INDEX DE PURGATORIO,

ORDINE LOGICO REFERENS SS. PATRUM SENTENTIAS DE ILLIUS EXSISTENTIA

ET PÆNIS, AC PROINDE OSTENDENS DE HOC DOGMATE PERPETUAM
ECCLÆSIÆ CATHOLICÆ CONSENSIONEM.

MONITUM.

Purgatorium est locus doloris, in quo iustorum animæ luunt poenas suis peccatis debitas, donec ab iis penitus mundatæ, transeant ad societatem beatorum. Fide divina et catholica credimus purgatorium esse, et animas ibi detentas fidelium suffragiis, maxime altaris sacrificio, adjuvari posse. In hoc igitur Indivoviciissim tractamus. — I. De existentia purgatorii. — II. De illius pœnis. — III. Quænam peccata in purgatorio delenda. — IV. An et quomodo sublevari possunt animæ in Purgatorio, detentæ. — V. De relationibus inter Ecclesiam patientem et Ecclesiam triumphantem. — VI. Quisnam defunctorum status respectu vivorum, etc.

CAPUT I. — DE EXSISTENTIA PURGATORII.

Probatio directa ex Scriptura sacra a SS. Patribus deducta.

S. Ambrosius, XLV, 980; XVII, 200; S. Hieronym., XXIV, 217, 677; S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 947; Julianus episc. Toletanus, XCVI, 485; Alcuinus, C, 575, 579; Cl. 55; Rabanus Maur., CVII, 357, 775, 930; Walfridus Fuldensis, CXIV, 762; Haymo, CXVI, 214, 1081; CXVIII, 935; Paschasius Radbertus, CXX, 163; S. Odo, CXXIII, 545; Gerard., CXLII, 1239; Anselmus Laudanens., CLXII, 1565; Rupertus abb., CLIX, 1280; Hildebertus Cenoman., CLXXI, 711. — Variis argumentis statuitur existentia purgatorii, S. Cyprian., III, 889, 931; S. Hieronym., XXIV, 678; S. Augustin., XXXIII, 1127, 1128; XLI, 728; S. Gregorius Magnus, LXXVII, 393; Alcuin., Cl, 1074; Raban. Maur., CXII, 57; Haymo, CXVIII, 935, 956; Othlo, CXLVI, 508; Bruno Carthus., CLII, 636, 1507; Radulphus Ardens., CLV, 1485; Anselmus Laudanens., CLXII, 1565; Hildebert. Cenoman., CLXXI, 711; S. Bernard., CLXXXIII, 1100; CLXXXIV, 1068. Robertus Pullus, CLXXVI, 1059, 1060; Egbertus, CCV, 15; Bernard. abb., CCIV, 828. — Tractatus de purgatorio, Henricus Salteriens., CLXXX, 977-1004. — Indirecte probatur existentia purgatorii ex infra dicendis de precibus pro mortuis in Ecclesia oblati.

CAPUT II. — DE PURGATORII PÆNIS.

I. — De pœnis in genere.

Pœnarum purgatorii descriptio, Alcuinus, Cl, 851. — Pœnæ damiatorum et purgandorum euidam per visionem ostense, (Ohlon., CXLVI, 380. — Qualis sit purgatorii cruciatus, *id.*, CLXXXII, 1158; CLXXXIII, 665; Robertus Pullus, CLXXVI, 890.

II. — De igne purgatorio.

Purgatorii animæ pro peccatis longo dolore cruciatu diu purgantur igne, S. Cyprian., III, 786. — Sicut aurum ita et animæ per ignem purgantur, S. Ambros., XVII, 951. — Ignis purgatorii acerbitas, Rufinus, XXI, 172. — S. Augustinus, XXXVI, 92, 397; XXXVII, 1563; XXXIX,

XL, 2212; XL, 156, 217, 261; S. Isidorus Hispalens., LXXXIII; Julianus Tolet., XCVI, 481; Haymo, CXVIII, 934, 955; Gerardus, CXLII, 1239; S. Bruno Carthusian., CLII, 158; Hugo de S. Victore, CLXVII, 319; S. Bernard., CLXXXV, 76; Robertus Pullus, CLXXXVI, 705.

III. — De Purgatorii pœnarum gravitate.

S. Augustin., XXXVI, 397; XXXIX, 750, 1917; XLI, 1528; XL, 800; S. Gregorius Magnus, LXXIX, 123; S. Bonifacius Magn., *ibid.*, 756; Julianus, XCVI, 486; Haymo, CXVII, 938, 959; Remigius Antistodori., CXXXI, 511; S. Petrus Damian., CXLIV, 837; S. Bruno Carthus., CLII, 834; S. Bruno Segniensis. episc., 18; S. Bernardus Clarevallens., CLXXXIII, 518; Cl. XXXIV, 124; CLXXXV, 89; Robertus Pullus, CLXXXVI, 526, Petrus Cantor., CXV, 350; Alanus de Insulis, CCX, 174; Absalon abb., CCXI, 245.

IV. — De pœnarum Purgatorii duratione. — *Et maior quoque peccata.*

Mensibus forte vel etiam annis nostra perdurabit purgatio, S. Aug., XXXIX, 1948. — Tam diu in purgatorio moras habebimus quandiu peccata consumantur, *ibid.*, 1947, 2212. — Ignis purgatorius omnem humanam imaginationem duratione superat, S. Isidorus Hispalens., LXXXIII, Julian. Toletanus, XCVI, 485, minus vel majus extenditur purgatorii supplicium quanto in terra minus vel amplius bona temporalia dilecta fuerunt. Hic qui per ignem purgatorium salvantur, non uno eademque spatio ignis cruciamentum sustinebant. Haymo, CXVIII, 935. — Alios tardius alios citius ignis iste transitorius purgat pro diversitate peccatorum, *id.*, CXVII, 550, 521. — Animi sunt in purgatorio usque ad plenam satisfactionem. In die iudicii ultimi absolventur ignis purgatorius. Purgatorii animæ ante iudicium absolventur, S. Ambrosius, XVII, 951. — Nulla purgatoria poena post iudicium ultimum, S. Augustinus, XLI, 750, 754. — In die iudicii animabus in purgatorio detentis præstabitur refrigerium, S. Bonifacius Mag., LXXXIX, 717. — Ignem purgatorium non post sed ante iudicium ultimum perferent animæ, Julian. Toletan., XCVI, 485. — Ultimi diei iudicio evanescet ignis

purgatorius, Alcuinus, CI, 53. — Honorius Augustod., CLXXII, 1157.

Non æternus sed transitorius ignis purgatorius, S. Aug., XXXIX, 1916. — Rubanus Maurus, CXII, 58. — Electi post ignis purgationem transibunt ad regnum vitæ, Haymo CXVI, 1081. — Qui in purgatorio sunt expectant redemptionem, S. Bernard., CLXXXIII, 665. — Igne purgat rio qui puniuntur saluos futuros præcognoscunt, Richard., de S. Victore, CXCVI, 1178.

CAPUT III. — QUENAM PECCATA IN PURGATORIO DELENDA SUNT.
I. — *Peccata minuta.*

Quenam peccata purgatorii cruciamenorum materia erunt? S. Isidor., Hisp. LXXXIII, 949. — Enumeratio peccatorum in purgatorio delendorum, Raban. Maur., CXII, 58; Gerardus, CVLII, 1299. — Remigius Antissiodorens., CXXXI. Peccata quæ ad purgatorium ducunt in Scriptura per lignum, fenum et stipulam figurantur. — Minuta tantum peccata purgabit ignis iste, S. Augustin., XXXIX, 1916, 2214. — Peccata levia temporaliter egent correptione purgari, S. Fulgentius, LXV. — Ex Scriptura peccata minima tantum, igne purgatorio delentur, Taio Casarugustan., LXXX, 975. — Levia peccata diluuntur in purgatorii cruciatibus, S. Gregorius Magn., LXXVII, 596. — Qui leviter peccarunt igne purgati ad beatitudinis requiem deducuntur, S. Gregorius Mag., LXXIX, 553. — Animæ minuti obnoxii peccatis ignem purgatorio patientur, Alcuin., CI, 55. — Levia peccata transitorio igne purgantur, Haymo, CXVIII, 933. — Penæ post obitum purgatorie non sunt statuta criminalibus sed levioribus peccatis, Rotherius, CXXXVI, 703. Peccatum veniale temporali penâ plectitur, Richard., a S. Victore, CXXIV, 1177. — Peccata minuta qua ratione hic aut post hanc vitam purgantur, S. Augustin., XXXIX, 1947. — Peccata iustorum minuta huius vitæ tribulationibus purganda sunt ut aliorum vitæ ignem vitent, *ibid.*, 1771. — Purgatorium destinatur animabus quæ non male sed non perfecte vixerunt, S. Ildefons., XCVI, 144.

II. — *Reliquiæ peccati.*

Ex gravioribus peccatis quod superest purgatoria pena abolabitur, S. Greg. Magn., LXXIX, 123. — In hac vita his qui salvandi sunt remittitur peccatum sed non pena temporalis peccati, S. Pet. Damian., CXLIV, 833. — Penitentia in hac vita incepta sed non perfecta supplet purgatorii ignis (CLXXXVI), Robertus Pullus, CLXXXVI, 556. — Penitentes morte præventi tempus satisfaciendi non habentes, purgatorio igne excoquantur, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1177. — Quinam ignem purgatorii patientur, Haymo, CXVIII, 934. — Multa peccata post hanc vitam igne purgatorio solvantur, S. Bruno Segniens., CXXV, 190. — Quali forma sunt in purgatorio delenti, Honorius Augustod., CLXXII, 1158, 1159. — Purgatorii ignem pauci evadunt, S. Bernard., Claravall., CLXXXV, 89. — Purgatorium non sentiunt qui in fine vitæ baptizantur, S. Augustin., XI, 1127.

CAPUT IV. — QUOMODO SUBLEVARI POSSUNT ANIMÆ IN PURGATORIO DETENTÆ.

Quomodo animabus purgatorii subveniendum est, S. August., XI, 1324. — Defunctis subvenire quibus modis presumimus *id.*, XXXIX, 2101. — Animabus defunctorum vivorum prosumt suffragia, passio SS. marty. Perpetuæ et Felicit., III, 44, 45. Animæ mortuorum quatuor modis solvantur, Gratianus, CLXXXVII, 918.

I. — *Per Missæ sacrificium et orationes Ecclesiæ.*

Pro defunctis supplicare consuevit universa Ecclesia, S. Aug., XI, 592. — Constantis fuit in Ecclesia usus pro mortuis orare et sacrificium offerre, Tertullian., II, 757, 912, 946; S. Cypr., LV, 399; V, 493; Eusebius Pamphilus, VIII, *ibid.*, 91; S. Zeno Veron., XI, 578; S. Ambrosius, XVI, 754, 1099, 1316, 1386; S. Augustin., XXII, 777, 780; XXXIII, 92, 694; XXXVIII, 867, 936, 937; XXXIX, 2101, XI, 157, 158, 283, 284, 592, 593, 596; XLII, 59; Cassianus, XLIX, 530, 531; S. Leo Magnus, LV, 133, 137; Victor Vitensis, LVIII, 187, 233; Benedictus, LXVI, 111; S. Gregor. Magn., LXVI, 201, 202, 303, 304, 376, 377, 773, 774; S. Germanus, LXXII, 137, 142, 143, 144, 145, 146, 211, 212, 222, 262, 264, 289, 435, 456; Vitæ Patrum, LXXIII, 793, 794, 1158, 1159; S. Gregorius Magnus, LXXV, 68, 69; LXXVI, 1279; LXXVII, 141, 416, 425; LXXVIII, 192, 214, 280, 281, 282, 466, 470, 473, 474, 538, 562, 563, 594, 595. Defunctorum memoria in sacrificio missæ Gothicæ heri consueta, LXXXI, 677. S. Isidorus Hispalensis. — Sacrificium pro defunctorum requie offerre, *per eis orare, credimus quod ab apostolis traditum sit, id.*, LXXXIII, 757. — Missæ pro defunctis, LXXXIV, 557, 558, 573; Liturgia Mozarabica, LXXXV,

513, 1016, 1029; LXXXVI, 1048, 1223, 1239; S. Thomas XCIX, 143; Vener. Beda, XCLX, 751, 755; S. Julianus Toletanus, XCVI, 476; Carolus Magnus, XCVII, 293, 294, 392; Alcuin., C, 322, 321, 473, 474; Cl., 461, 488, 829, 830, 1277, 1280; S. Benedictus, CIII, 808, 809; Amarius, CV, 1161, 1163; Jonas Aurelianus, CVI, 262, 263; Raban. Maurus, CVII, 40, 93; Walafridus Fuldensis, CXI, 948, 939, 1000; Haymo, CXVIII, 936, 937; Grimaldus, CXXI, 811, 817; Usuardus, CXXIII, 606, 607; Hincmarus, CXXIV, 841; Isidorus Mercator, CXXIX, 395; Rotherius, CXXXVI, 447; Monumenta liturgica, CXXXVIII, 912, 915, 1327, 1330, 1332; Burchard., CXL, 686, 687, 1008, 1009; S. Odilo, CXLI, 837; S. Petrus Damianus, CXLI, 117, 143; CXLV, 525, 545, 578; Othlo, CXLI, 432, 433; Adamus, *ibid.*, 783; Joannes Rothomagus, 57, 38, 46, 56, 60, 89, 83, 114, 115, 190, 191, 192, 203; S. Gregorius, CXLVIII, 867, 892; S. Anselmus Lucens. episc., CXLIX, 538, 566; Lanfranc., Cantuariensis, archiepisc., CL, 445, 452, 569, 477, 516; Bonizo, *ibid.*, 794; S. Guillelmus, *ibid.*, 1017, 1019, 1156, 1146. — Monumenta liturgica, CLI, 834, 860, 869, 875; S. Bruno, CLII, 153, 218, 225, 279, 604; Hugo, CLIV, 517; Godfridus, CLV, 594, 595, 615; Pibo, CLVI, 457; S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 858, 919, 921; Sigebertus, CLX, 612, 646, 648, 652; S. Ivo Carnotens., CLXI, 191, 193, 215; S. Stephanus, CLXXII, 1417, 1418, 1440, 1476, 1478; Marbodius, CLXXI, 741, 1672, 1674; Honorius Augustodunens., CLXXII, 585, 798; Hugo de S. Victore, CLXX, 195; CLXXXVII, 536; Wilhelmus, CLXXXIX, 1072; Eugenius, CLXXX, 1589; Robertus Pullus, CLXXXVI, 915, 1105; Anastasius bibliothecarius, CLXXXVIII, 996; Petrus Vener., CLXXXIX, 209, 210, 241, 377, 477, 895, 1022; Petrus Lombard., CXCI, 110; Philippus de Harvenag., CCIII, 1500; Bernard., CCIV, 828, 832; Petrus Cantor., CCV, 103, 186; Alanus de Insulis, CCX, 574, 576; Petrus Pictaviensis., CCXI, 1270, 1272; Steard., CCXIII, 101, 132, 153, 426, 430.

Partem istius questionis mere liturgicam videsis in *lodge de Cultu mortuorum.*

II. — *Pro defunctis supplicare consueverunt fideles.*

Pro mortuis fidelibus apud antiquos Patres invenitur oratio, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 416, 417; Tertull., I, 614, 926; II, 79, 757, 942. — Passio SS. Martyrum Perpetuæ et Felicitatis, III, 33, 51, 154, 155. — S. Cypr., IV, 599, 489. — Arnobius, V, 494, 493, 1076. — Lactantius, VI, 581; Eusebius Pamphilus, VIII, 86, 91; S. Zeno, XI, 566, 578; S. Ambrosius, XVI, 754, 1009, 1099, 1292, 4316, 1319, 1386; S. Augustin., XXXII, 777, 780; XXXIII, 92, 694; XXXV, 1351, 1617; XXXVII, 936, 937; XXXIX, 2101; XL, 157, 158, 284, 593, 595, 596, 609, 939, 1025, 1201, 1328; XLI, 756-758; XLII, 28, 39; Cassianus, XLIX, 529-532; S. Leo Magnus, LV, 133-137; S. Germanus, LXXII, 211, 212, 215; S. Gregorius, LXXV, 401; LXXVII, 416-425; S. Isidorus Hispalensis., LXXXIII, 757. — Liturgia Mozarabica, LXXXV, 515, 902, 920, 1016-1029; LXXXVI, 1048, 1223, 1239; S. Thomas, XCIX, 145, 153, 192, 208, 569; Venerab. Beda, XCLX, 754, 755; S. Julianus Toletanus episc., XCVI, 474, 476; Carolus Magnus, 293, 294, 392; Alcuin., C, 106, 321, 322, 449, 473, 474, 488, 530; Cl., 461, 489, 830, 1277-1280; S. Benedictus, CIII, 808, 809; Amarius, CV, 1161-1164; Jonas Aurelianus, CVI, 261-263; Raban. Maur., CVII, 40, 93; CIX, 216; Walafrid. Fuldensis, CXI, 918, 999, 1000; Haymo, CXVIII, 936-938, 949; Grimaldus, CXXI, 841-847; Usuard., CXXIII, 606, 607; Hincmarus, CXXIV, 1138, 1157, 1162, 1370; Hincmarus, CXXV, 771, 776, 814, 911, 912; Isidorus Mercator, CXXIX, 334, 542, 518, 593, 597; Remigius, CXXXI, 133; Regino Prumiens., CXXXII, 189, 191, 353; Rotherius, CXXXVI, 289, 417. — Monumenta liturgica, CXXXVIII, 913, 942, 943, 1327, 1330, 1332; S. Burchard., CXL, 686, 687, 701, 1008, 1009; S. Bruno, CXLI, 22, 48; S. Odilo, *ibid.*, 824, 837, 836, 878, 1037; S. Petrus Damian., CXLI, 117, 146, 326, 337; CXLV, 525, 536, 545, 568, 586, 930; Othlo, CXLI, 562, 568, 574, 575, 582, 583, 432, 433; Adamus, *ibid.*, 685, 686, 783, 973; Joannes Rothomagus, CXLVII, 38, 60, 80, 114, 115, 190, 192, 203; S. Gregorius, CXLVIII, 867, 892; S. Anselmus Lucens. episc., CXLIX, 538, 562, 566; Lanfrancus Cantuariensis, archiepisc., CL, 445, 469, 472, 477, 512-514, 516; Bonizo, CL, 794; S. Guillelmus, CL, 986, 1017, 1019, 1156-1146. — Monumenta liturgica, CLI, 834, 869, 875; S. Bruno, CLII, 20, 153, 218, 225, 229, 533, 554, 561, 563, 580, 586, 604; Hugo, CLIV, 517; Godfridus, CLV, 594, 595, 615; Guibertus, CLVI, 1126; Pibo, CLVII, 434, 457; S. Anselmus Cantuariensis, archiepisc., CLVIII, 858, 919, 921; Sigebertus, CLX, 629, 642, 646, 618, 650-653; S. Ivo Carnotens., CLXI, 191, 193, 215, 218, 917, 1210; CLXII, 177; S. Stephanus, CLXVI, 1418,

1432, 1465, 1472, 1475, 1477; Marbodius, CLXXI, 741, 1672-1674; Honorius Augustodunensis, CLXXII, 583, 798, 1150; Hugo a S. Victore, CLXXV, 593, 595; CLXXVII, 586; Abtard, CLXXVIII, 176, 192; Willelmus, CLXXIX, 1008; Eugenius, CLXXX, 1589; S. Bernard. Claravall. CLXXII, 580, 581, 664, 1403, 1418; CLXXXIV, 1059; Robertus Pullus, CLXXXVI, 769, 915, 916, 917, 1103; Omerius, CLXXXVIII, 238. Anastasius Bibliothecarius, CLXXXVIII, 996; Petrus Venerab. CLXXXIX, 71, 72, 209, 210, 211, 377, 477, 893, 1028; Petrus Lombardus, CXCI, 110, 290; CXCLII, 40, 301, 302, 948, 949; Philippus de Harveng., CIII, 1500; Bernard., CCIV, 828-832; Petrus Cantor, CCV, 105, 106, 285; Alanus de Insulis, CCX, 373, 376; Petrus Pictaviensis., CCXI, 1688-1692; Sicardus, CLXIII, 152, 153, 426, 430.

III. — *Christi fideles, consueta opera bona facere, scil. jejunia, elemosynas, etc., tum defunctis, tum sibi post mortem profutura*, Tertull., I. 926; II. 737.

Pro mortuis fit oblatio, S. Cyprian., IV, 599. — Defunctis in purgatorio detentis prosunt merita martyrum et opera justorum, *ibid.*, 480. Non lacrymis, sed oblationibus Dominio commendandam sororis animam putat S. Ambrosius, XVI, 1096. — Pro defunctis sunt oblationes, S. Aug., XXXIII, 92. — Operatio misericordie in defunctos prescribitur, *id.*, XXXV, 1530. — Orationibus Ecclesie, sacrificio salutari, atque elemosynis adjuvantur spiritus defunctorum, *id.*, CXXXVIII, 956, 937. — Pro defunctis sunt sacrificia altaris et elemosynarum, *id.*, XL, 158, 283. — Pietatis opera sunt pro mortuis valde bonis gratiarum actiones, pro non valde malis propitiationes, *ibid.*, 281. — Pro mortuis offeruntur sacrificia altaris orationum et elemosynarum, *ibid.*, 609. — Precibus aliisque piis operibus adjuvantur defuncti, *ibid.*, 1320, 1324. — Fieri solent pro defunctis oblationes, Cassianus, XLIX, 529-531. — Pro defunctis sunt oblationes, S. Gregorius Turonensis., LXXI, 875-877. — Oblatio pro defunctis instituta, S. Germanus, LXXII, 289. — Donationes ad oblata pro defunctis peragenda factae, *ibid.*, 432, 436. — Donationes oblatae pro defunctis in offertoriis exceptae, *ibid.*, 225. — Defunctis fit refrigerium per jejuniarum preces et per sacrificium, *ibid.*, 262-264. — Qui oblationes defunctorum retinent, excommunicantur, S. Isidorus Hispalensis., LXXIV, 259. — (Charitatis munuscula post charos nostros defunctos mittamus, Alcin. Pro defunctis fidelibus orare, jejunare, elemosynas dare, missas celebrare, bonum est illis atque salubre, Alcin., C. 321, 323, 473, 471; Cl. 488. — In Ecclesia sunt pro defunctis elemosynae, *ibid.*, 1279. — Non negandum est defunctorum animas pietate suorum viventium posse relevari, cum pro illis offertur Mediatoris sacrificium, vel in Ecclesia sunt elemosynae. — Cum de sacrificiis sive altaris, sive quarumcunque elemosynarum pro defunctis baptizatis offeruntur, pro non valde malis, sunt propitiationes, Amalarius, CV, 1162, 1163. — Orationibus sanctae Ecclesiae sacrificiis salutari, elemosynis.... non est dubitandum mortuos adjuvari, Jonas Aurelianensis., CVI, 262. — Christianorum officium ut mortuorum spiritibus per orationes et elemosynas opem conferant, *ibid.*, 264, 265. — Amicorum precibus, elemosynis, jejniis, scilicet.... absolvitur poenis qui in purgatorio detinentur, Haymo, CXVIII, 956, 937. — Pro his qui in bello fideliter bellantes ceciderunt oblationes elemosynarum, orationum et hostiarum sacra fideliter offerri debent. — Hincmarus, CXV, 811. — Sunt mortui qui piis amicorum fidelium precibus, elemosynis, jejniis, scilicet et hostiarum salutari oblationibus absoluti poenis ad beatorum requiem perveniunt, *ibid.*, 912. — Oblationes defunctorum negantes ecclesiis statim excommunicantur, Isidorus Mercator, CXXX, 318. — Ab ecclesia pellatur defunctorum oblationes defraudans, *ibid.*, 312, 397. — Qui defunctorum oblationes retinent et ecclesiis tradere morantur, hi ut infideles ab Ecclesia ejiciantur, Regino Promiens., CXXXII, 335; Burchard., CXL, 701. — De mortuis contristari non debemus sed potius pietatis officia illis impendere, *id.*, CXL, 1008, 1009. — Mansum ecclesiae celo pro parentibus meis vivis atque defunctis, S. Odilo, CXLII, 834. — Redeguntur illi qui orationes, oblationes et sacrificia pro defunctis rejiciunt, S. Petrus Damian., CXI, IV, 337. — Animam viri qui defuncti elemosynas redimere conatur quamdam mulier, *id.*, CXLV, 568. — Fuldenensis monachus ob negatum in defuncti gratiam prebendam seu elemosynam flagitiosus divitiis carere, Odilo., CXLVI, 371. — Plures mortuos, ut etiam ante diem iudicii liberentur, adjuvant viventium preces, elemosynae, jejunia et maxime missarum celebratio, *ibid.*, 382. — Pro excommunicati fratris anima officium atque elemosynam quasi eodem die obissent, instantur

agere precipitur, Adamus, CXLI, 685, 783. — Quod non liceat pro defunctis implis oblata offerre, S. Anselmus, CXLI, 566. — Pro defunctis sunt officia et elemosynae.... Hugo, CLIV, 317. — Apud dominum Basilius aliquid dedit Drago de Esirales sancto Manseto pro sua et antecessorum suorum anima, Pibo, CLVII, 434.

Pro animarum suarum salute quoddam praedium tradiderunt, Sigebertus, CLX, 629. — Pro salute et absolutione defuncti datur decima de culturis, *ibid.*, 652. — Pro mortuis sive altaris, sive orationum, sive elemosynarum sacrificiis solemnitur supplicamus, S. Ivo, CLXL, 191. — Qui oblationes defunctorum aut negant ecclesiis aut cum difficultate reddunt tanquam egeni necatores excommunicantur, *ibid.*, 218. — Accipiendum est quod proximi et amici defunctorum propter nomen et redemptionem ipsorum, gratis dare volunt, *ibid.*, 249. — Omnibus Christianae religionis modis adjuvanda est anima defuncti, *ibid.*, 1240. — Pro omnibus defunctis baptizatis offerantur sive altaris, sive elemosynarum sacrificia, Hugo a S. Victore, CLXXV, 594, 595. — Surgam in adiutorium mortuis, interpellabo gemitibus, implorabo suspiriis, orationibus intercedam, satisfaciam sacrificio, S. Bernard., CLXXXII, 631. — De oblatione sacrificii pro mortuis atque de elemosynis pro ipsis faciendis, Petrus Ven., CXXXIX, 893. — Contra illos qui dicunt, defunctis fidelibus non prodesse viros elemosynas, jejunia, missarum solemnias, aliasve orationes, Bernard., CLIV, 828. — Quantum prosit oblatio fidelium spiritibus defunctorum, *ibid.*, 852. — Vir fortissimus Judas drachmas misit Jerosolymam, offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, Alanus de Insulis, CCX, 376. — Quicunque decevit in unitate Ecclesiae particeps est omnium beneficiorum, quae pro uno mortui sunt, Petrus Pictaviensis., CCXI, 1272. — Mortuorum intuitu sunt elemosynae, orationes, jejunia et sacrificia, Sicardus, CCXIII, 450.

IV. — *Oblationes sacerdotum, orationes justorum, elemosynas charorum, jejunia amicorum aliare hujusmodi bona opera animabus in purgatorio detentis prodesse, constanti fide in Ecclesia catholica creditum est*, Tertull., II, 737.

Passio SS. martyrum Felicitatis et Perpetuae, III, 131, 135; S. Cyprianus, IV, 480; S. Ambrosius, XVI, 754, 1519; S. Augustin., XXXV, 1351; XXXVIII, 956, 937; XXXIX, 2101; XL, 157, 158, 283, 284, 593, 939, 1320, 1529; S. Leo Magnus, LV, 133-137; S. Gregorius Turonensis, LXXI, 773, 774; S. Germanus, LXXI, 143, 141, 262, 261; Vita Patrum, LXXIII, 596, 597, 793, 794; S. Gregorius., LXXV, 401; LXXVIII, 421-425; liturgia Mozarabica, LXXXV, 902, 920, 1016-1029; LXXXVI, 1048, 1223, 1230; S. Thomas, XCIX, 115, 152, 192, 208; Venerab. Beda, XCIX, 731, 735; Julianus Toletan., XCVI, 474, 476; Alcin., C, 106, 321, 522, 449, 473, 474; Cl. 1278, 1280; Amalarius, CV, 1161-1163; Jonas Aurelianensis., CVI, 261, 261; Rabanus Maur., CVII, 93; CIX, 93; Walafrius Fuldensis, CXIV, 948, 999, 1000; Haymo, CXVIII, 956-958; Grimald., CXXI, 841-847; Hincmarus, CXIV, 911; Remigius, CXXXI, 133; Rotherius, CXXXVI, 589; Monumenta liturgica, CXXXVIII, 912, 945, 1352. — S. Bruno, CXLII, 48; S. Petrus Damianus, CXLIV, 146; CXV, 356, 568, 571, 572, 575, 582, 583; Adamus, CXVI, 973; Joannes Rothomagus., CXVII, 190; Bonizo, Cl. 794; Monumenta liturgica., Cl. 854, 860, 869, 870, 872, 873; Godefrid., CLV, 594, 595; Pibo., CLVII, 434; Sigebertus, CLX, 616, 650, 651, 652, 651, 653; S. Ivo Carnotensis., CLXII, 177; Honorius Augustodunensis., CLXXII, 1150; Hugo, CLXXV, 595; Eugenius, CLXXX, 1589; S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 661; Robertus Pullus, Cl. XXXVI, 916; Odericus, CLXXXVIII, 258; Petrus Lombard., CXCI, 110; CXCLII, 40, 501; Bernardus, CCIV, 828-832; Petrus Cantor., CCV, 105, 106; Alanus de Insulis, CCX, 373, 376; Petrus Pictaviensis., CCXI, 1268, 1269, 1272.

CAPUT V. — DE RELATIONIBUS INTER ECCLESIAM PATIENTEM ET ECCLESIAM TRIUMPHANTEM.

Defunctis in purgatorio detentis prosunt merita martyrum et opera justorum, S. Cyprianus, IV, 480. — Defunctis prodest sanctorum intercessio, S. Leo Magnus, LV, 136, 137. — A poena purgatorii nos liberat sanctorum martyrum invocatio, S. Gregorius Turonensis., LXXII, 800. — In sua festivitate Assumptione a poenis purgatorii innumeros homines liberat Virgo Maria, S. Petrus Damianus, CXLV, 586. Sancta Dei Genitrix et omnia sancta seraphim et cherubim agmina, intercedite pro nobis atque pro omnibus vivis ac defunctis fidelibus, *ibid.*, 930. — Sanctorum intercessio efficax pro defunctis, S. Bernard., CLXXXII, 1497. — Pro defunctis invocandi sunt sancti, *id.*, CLXXXIII, 1097, 1098. — Orationibus et aliis bene-

factis amicorum defunctorum animabus subveniunt sancti, Abens de Insulis, CCX, 376.

Vide Indicem de Cultu sanctorum.

CAPUT VI. — QUISNAM DEFUNCTORUM STATUS RESPECTU VIVORUM?

Solent animæ defunctorum atque curant quæ circa vivos gerantur, S. Aug., XXXVII, 1437. — Quid hic agatur, revelante Deo, val alio modo, cognoscere possunt mortui, id., XI, 605, 799. — Ad vivos mitti possunt ipsi mortui, *ibid.*, 696. — Visitationes mortuorum prænantiantium quod confirmavit eventus, id., XXXIII, 697, 698. — Plures visi sunt mortui ita in domos ingressi ut olim soliti fuerant, *ibid.*, 697. — Testantur plures in locis in quibus humata sunt corpora et maxime in basilicis per noctem fieri tumultus et orationes, *ibid.* — Hujusmodi visionis testis est quidam sanctus presby-

ter, *ibid.*, 698. — Mortuis aliquam esse curam de nobis ex Evangelio colligitur, S. Aug., XXXVII, 1437; XL, 799. — Defuncti inducitur uxor mariti sui sollicita, id., 1075. — Mortui a viventibus visi sepulturam sibi petunt, id., XI, 600. — Defunctorum animæ quandoque hominibus apparent, id., XI, 1026. — Quorundam sanctorum purgatorium lespon, beati Guntheri discipulo revelatum, Othlo., CXLXI, 368. Ad quosdam vivos consolandos apparet defunctus, S. Stephanus, CLXXI, 1867. — Cui-dam dormienti apparet defunctus, Willelmus, CXXIX, 1077. — Super lectum dormiens quædam vidit animum e ranoalris sanctæ Mariæ ante plures annos defunctum sibi apparentem, Hermannus, CLXXX, 67. — Quidquid pro fratribus nostris vivis vel defunctis agimus, idem reciproca vicissitudine ab eis accipiemus, *ibid.*, 79. — Mortuorum increscit cruciatus, ex vivorum quæ amaverunt cruciatibus, Robertus Pullus, CLXXXVI, 769.

CXXXI.

INDEX DE CULTU ET VENER. ERGA DEFUNCTOS. EX HISTORIA, LITURGIA ET MONUMENTIS ECCLESIAE LATINÆ TRADITIONEM DEMONSTRANS.

MONITUM.

Inspectis undequaque, in hocce volumine, omnibus quæ de immortalitate animæ, de purgatorio, de cultu et veneratione sanctorum, necnon de oratione, a SS. Patribus tradita et prædicata, variis Indicibus designantur, nunc pie lector, benevolenter invenies et percurrere forsân gratum erit quæcunque ad mortuorum obsequium, in tota Patrologia referuntur.

Manifeste et indubitanter ex iis concludi potest, Christianorum corpora non tantum sacris honoribus prosecuta fuisse, velut templa Spiritus sancti, et ad futuram resurrectionem destinata, verum etiam illa testimonio hæreticorum confutantur errores.

Nam sole clarius patet: 1° Defunctorum Christianorum exsequias, quoscunque nationum gentilium ritus, religione sincera et decenti veneratione, longe superasse; 2° In omnibus retro sæculis, non solum preces et luctum, sed et sacramentorum usum, luminaria, Missæ sacrificium in omnibus ecclesiis fuisse instituta, quemadmodum vigent adhuc et permanent eadem suffragia in Ecclesia catholica. Novum illud nec despicabile argumentum est ad honorem sanctæ hujus Ecclesiæ.

Quadruplicem materiarum divisionem præsentî indici assignavimus, nempe historicam, testimonialem quæ verba etiam plurima SS. Patrum renovat; liturgicam quoque et monumentalem in qua non omnia sed pauciora saltem de sepulcris et epitaphiis referre putavimus.

PARS PRIMA (HISTORICA). — De cultu defunctorum.

TERTULLIANUS. — Oblationes et orationes pro defunctis faciebant Christiani, II, 79, 942.

IACINTHUS. — Mortuos lavandi ubinam mos obtinuerit, VI, 769. — Defunctorum unctura apud Christianos, *ibid.* — Aliquando vestibus pretiosis induti, elati sunt, *ibid.*

S. ZENO. — De gentium libationibus ad mortuorum sepultura, XI, 127. — Mortuorum corpora exponebantur a Christianis in ecclesiis, 53. — Veste aliqua obvolvuntur, 89.

S. CYPRIANUS. — Atrox vestes non accipiendæ in charorum morte, IV, 234.

S. HIERONYMUS. — Mos antiquus in exsequiis mortuorum, XXII, 536. — Christiana traditio de psalmis et hymnis recitandis super illos, 466.

RUFINUS. — De sepulcro S. martyris Babylæ, XXI, 512. — De S. Joannis sepulcro, et de reliquiis ejus apud Alexandriam conservatis, 536.

S. AUGUSTINUS. — Obsequiæ et funus matris suæ S. Monica, XXXII, 152. — Orat pro matre defuncta, 778. — De sepultura humanorum corporum, XLI, 26. — Pro defunctis universa Ecclesia supplicare consuevit, XLIII, 592. — Etiam sub generali commemoratione pro omnibus in Christiana societate defunctis orat, XXXVIII, 596. — Funeris et sepulture cura quam laudabilis, 575. — Ut ad ipsum sacrificium, loco suo, commoventur, ac pro illis quoque id offerri commemoretur, hinc a Patribus traditum universa observat Ecclesiæ, XXXVII, 936.

LITURGIA GALLICANA. — Mortui episcopi cadaver plures per dies venerationi expositum est, LXXII, 167. — Mortuus ablatus, vestitusque sepulture traditur, *ibid.*

S. PAULINUS NOLANUS. — Animam demortui fratris Paulinus commendat precibus SS. Pelpini et Amandi, epist., ccxix, LXI, 220. — Sepulcra variis S.

Scripturæ exemplis asserta, epist., LXVIII. — Juxta martyrum corpora sepeliebantur defuncti, Poemat., LXI, 686, 768. — Sepeliendi mos in ecclesiis, epist. con., LXI, 919. — Sepulcrum S. Felicis quinque amplissimis basiis ornatum, LXI, 451. — Sepulcra SS. Apostolorum et Martyrum Romæ quotannis visitat S. Paulinus, epist. xcm, LXI, 97, 199.

CASSIODORUS. — Sepulture cura, LXIX, 31. — Arce marmorea in urbe Ravennate ad sepelienda mortuorum corpora, 46.

CONSTANTINUS Imperator. — Ejus funus, VIII, 89, 90. — Missa in apostolorum martyrio celebrata in exsequiis Constantinî, 91. — Decretum ejus ut cœmeteria ecclesiis reddantur, 267.

CASSIANUS. — Sepulture ritus apud veteres, XLIX, 993.

PRUDENTIUS AURELIUS. — Defunctorum corpora quo more olim sepulta, LX, 153. — Sepulcra dealbata intra urbem, 713. — In viis publicis, *ibid.* — In ecclesiis, 1178. — Sepulcra martyrum floribus ornata, LX, 153. — Sepulcra frequentata, 872. — Sepulcri honores, 354. — Sepulcris martyrum, per foramina, oraria, nardus, oleum immittebantur, 1021.

S. ELEUTHERIUS. — Ejus sepultura, et eleatio corporis, LXV, 72, 76, 82.

S. BENEDICTUS monach. institut. — Mortuos ut sepelire debeat monachus, LXVI, 126.

SYNODUS APUD CARTHAGINEM. — Corporibus defunctorum SS. Eucharistia non detur, et ne mortuos homines baptizari liceat, LXVII, 190, can. 18.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Romani pontificis corpus quando offertur, nullo tegmine præcipit in concilio Romano, LXXVII, 44. — Preces pro defunctis apud antiquos Patres possim occurrunt, 464. — Sepulcrum sibi parandi pa consuetudo, 278, 333. — Sepultura jus in ecclesiis quorum olim fuerit, LXXVII, 253. — Mos lavandi corpora ante sepulturam, 927. — Luminaria in sepulturis

adhibita. *ibid.* — Veterum mos mortuos vestitos sepelire, 1290. — Corpora Christianorum mortua aromatibus condita, LXXVIII, 485. — Defunctorum corpora lavari solebant ex antiquo more Christianorum, 482. — Unguebantur et linteo candido involuebantur, 482, 484. — Episcopi defuncti vestibus induebantur sacerdotalibus seu pontificalibus, 484. — Ante Caroli Magni etatem Missa pro defunctis erant in usu, 572. — Sacrificium pro defunctis offerendum assertur ex traditione, 289. — Sepulcrorum violatores quibus penes leges civiles et canonicas afficiant, 472. — Mos erat olim thesauros mortuis conspeliendi, 481. — Aetate S. Augustini liberum fuit Christianis infra septi ecclesiarum sepeliri, 486. — Corpore in ecclesiam delato, antequam terra mandetur, celebratum Missae sacrificium, juxta antiquum morem, 480.

S. AUGUSTINUS Anglorum apostolus. — Ejus sepultura et exsequia, LXXX, 86.

S. ELIGIUS episcopus. — Pompa funeris ejus, LXXXVII, 568.

S. LEODEGARIUS episcopus martyr. — Ejus funus, XCVI, 565. — Sepultura locus caelitus illustratur, 566. — Fidelium religio in sacrum corpus : in basilica nova sanctus ille sepelitur, 572.

S. WILLEHADUS. — Ejus funus et sepultura Bremæ, CXVIII, 1021.

B. CAROLUS MAGNUS. — Ejus obitus et sepultura, XCVI, 55.

CAPITULARE PADERBURNENSE. — De deferendis corporibus Christianorum ad cimiteria ecclesiarum, XCVII, 147.

WANDALBERTUS. — Sepultura et translatio S. Goaris, CXVI, 633.

ISO monachus. S. Gallensis. — B. Othmari sepultura et translatio, CXXI, 783.

MILLO monachus. — S. Amandi mors sepultura et elevatio corporis, CXXI, 961.

REGINO Prumiensis. — Mortui non sepeliantur in ecclesia, CXXXII, 79. — Sepultura non vendantur, 25, 75. — Sepulcrorum effractores et violatores quomodo puniendi, 173, 577.

STEPHANUS Leodiensis episcopus. — S. Lamberti corporis translatio, CXXXII, 654.

HUCBALDUS monachus. — S. Rictrudis corporis translatio, CXXXII, 818.

FLODOARDUS. — Obitus, sepultura et translatio quorundam presulum Remensium, CXXXV, 69 et seqq.

BERNERUS. — Translatio corporis S. virginis Huneburgidis, CXXXVII, 59.

S. ETHELWOLDUS episcopus. — Corporis ejus translatio, CXXXVII, 105.

JOANNES abbas Melensis. — Translatio corporis S. Glouesindis, CXXXVII, 218.

LETALDUS monachus. — Delatio corporis S. Jnniani, CXXXVII, 781.

ALTO Vercellensis. — CAPITULARE : Quod in ecclesiis sepultura non fiant, CXXXIV, 53. — Ut sepultura non vendantur, *ibid.* — Ut mortuos penitentes sepeliant, 46.

S. HENRICUS Imperator. — Elevatio corporis ejus et translatio, CXI, 11.

S. LEO IX, papa. — Historia ejus mortis et sepultura, CXLIH, 525. — Epistola pro cimiterio prioratus, S. Orientii Cluniacensis, 743.

S. ADALARDUS. — Mira sepultura ejus manifestatio, CXLVII, 1064.

FOLCARDUS monachus. — Qualiter S. Bertinus cimiterium acquisivit, CXLVII, 1065. — De revelatione corporis S. Audomari, 1124. — Qualiter corpus S. Audomari a S. Folcuno translatus est, 1160.

CESTA PONTIFICUM CAMERACENSIS. — Elevatio et translationes quorundam episcoporum et sanctorum, CXLIX, 58, 115 et seqq. — Eorum sepulcra, 58, 63.

GODEFRIDUS monachus. — De corpore S. Adulphi Colonie translato, CXLIX, 243.

OSBERNUS monachus. — Translatio corporis S. Elphegi, CXLIX, 585. — Ejus sepulcrum gloriosum 391.

UDALRICUS Cluniacensis monachus. — Antiquiores consuetudines Cluniacensis monasterii. Quid agendum sit in fine exitus cujusque fratris, CXLI, 775. — Si quis obierit in aliqua cella, *ibid.* — Quid agatur pro quolibet fratre in singulis obedientiis, 776. — De obitu domini abbatis, 776.

VALCANDUS monachus. Mediani monasterii. — Sepultura et elevatio corporum SS. Hylulphi et Deodati, CLI, 601, 620.

S. STEPHANUS Hungarorum rex. — Sepultura ejus, elevatio corporis et veneratio, CLI, 1230.

S. BRUNO Carthusianus institutor. — Ejus obitus annuntiatio in epistola encyclica ipsius discipulorum solita pro illius anima suffragia postulantium, CLII, 563.

S. JOANNES GUALBERTUS. — Ejus sepultura gloriosa, CXI, VI, 738.

DEODUINUS Leodiensis episcopus. — Eligii ecclesiam B. Mariæ Hainensem pro sepultura, (XCVI, 1143).

B. LANFRANCUS. — In dedicatione ecclesie offeruntur corpora mortuorum, CL, 16. — Mortuus abbas vestibus induitur, CL, a., 46. — Ecclesiam foris civitatem composuit B. Lanfrancus in qua clericos posuit a quibus morientes et unde sepulcrum sibi possent preparare non habentes et absque pretio susciperentur, suscepti illuc differrentur, delati honeste sepelirentur, 100. — Ejus epistola ad abbatem E. ut excommunicatam adu. terram de cimiterio ejici præcipiat, 515.

S. WILHELMUS abbas. — Constitutiones Hirsauenses. — Quomodo et quando frater sepeliatur, CLVIII, 1139. — De duobus vel tribus forte sepeliendis, CL, 1142. — De abbate ex hac vita migrante, *ibid.* — Quid agatur pro his qui in loco sunt sepulsi, 1146.

S. BERNARDUS abbas. — Mortuorum lotio in petra, CLXXXV, 800. — Funus Hispanorum, in eo vestes nigrae, CLXXXIII, 232.

PETRUS LOMBARDUS. — Defunctus est cura charorum suorum, CXCI, 239.

HARILFUS abbas. (Appendix) — Elevatio corporis S. Arnulphi episcopi, CLXXIV, 1339. — Quomodo corpora SS. Richarii et Walteri reducta sunt in monasteria sua, 1529. — Qualiter S. Richarius sepeliri se mandaverit, obitus et sepellitio ejus, 1535.

HINCMARUS archiepiscopus. Remensis. — Presbyteri pro sepultura nihil exigant, sed congruum cuique provideant, CXXV, 716, 731. — Quomodo in convitiis defunctorum gerere se debeant, 715, 714. — Sepulcra non violanda, 731. — Hæreticario jure non arroganda, sed arbitrio sacerdotis, 731.

ROBERTUS PELLUS. — Sepulcrum locum vendere non licet, CLXXXVI, 402.

S. ARIALDUS diaconus martyr. — Ejus corporis per decem menses incorruptio et deportatio Mediolanum, CXLIH, 1478.

B. ALCUINUS. — Exsequia mortuorum quam sint antiqua, et qualiter procurari debent, CI, 512, 1278.

RICHERIUS monachus. — Obitus et sepultura Lotharii, CXXXVIII, 125, 126.

S. GODEHARDUS episcopus. — Ejus gloriosa sepultura et translatio, CXXXVIII, 1227.

S. IVO CARNOTENSIS episcopus. — In quodam falso cimiterio corpora excommunicatorum sepultura traduntur, CLXII, 396.

S. ROBERTUS DE ARBRISSELLO. — Ejus obitus et sepultura, CLXII, 1071.

JOANNES diaconus. — Translatio corporis S. Andoeni, CLXII, 1135, 1160. — Translatio corporis S. Nicasi martyris et sociorum ejus, 1163.

S. HENRICUS Imperator. — Ejus sepultura et sacri corporis translationes, CXI, 19, 82.

S. WALPURGIS montalis. — Ejus obitus et sepultura, CXL, 1091.

ALEXANDER III, papa. Epist. ad archiepiscopum Rothomagensis. — Suum pallium ad altam personam non transeat, sed quisquam eum eo debet sepeliri, CC, 943. — Epist. ad archiepiscopum Remensis. In gratiam cujusdam militis qui exstumulatus fuerat, 690. — Epist. ad duos abbates, et excommunicatis sepulcrum non præbeat abbatissa S. Michaelis, ut ei præbuit, exstumulat, 747. — Epist. ad Richardum Cantuariensis archiepiscopum, ut hospitalarios et templarios, sub excommunicationis pena moneat, ut si quos in excommunicatione defunctos in cimiteriis ecclesiarum soperierint, eos efficiant, 1017.

INNOCENTIUS III, papa. — Epist. ad Adelam reginam Francie, ut possit sepeliri apud Pontinacum, CXLVII, 106. — Epist. xiiii, ad abbatem, CXLV, 37.

PETRUS CANTOR. — De sepeliendis mortuis, CCV, 432, 526. — Sepeliri quo rita debeat monachus proprietarius, 534.

LUCIUS III. — Privilegium sepultura in ecclesia Osnaburgensi, CCI, 1021.

ECKBERTUS abbas. — S. Elisabeth sororis ejus sepultura, CCV, 178.

S. EDWARDUS rex. — Ejus corporis translationes, CCV, 781.

VENERABILIS GUIDERTUS. — Sepulcra non sunt aperienda neque infringenda, CLVI, 557. — Translationes corporum quorundam sanctorum, 1090. — Quomodo plexi sunt qui corpora SS. Pauli et Laurentii inspexere, 41.

S. ANSELMUS Cantuar. — Sepultura martyrum in Hibernia, CLIX, 232.

S. HILDEGARDIS montalis. — Ob sepulturam cuiusdam olim excommunicati Sanctæ Hildegardis ecclesia interdicto subiectur, CXCIV, 61. — Hujus sanctæ sepultura et translatio, 1106.

VENERABILIS GERHOUUS. — Obitus et sepultura. S. Wintonis, CXCIV, 1434.

GAUFRIDUS GROSSUS. — Obitus et sepultura B. Bernardi a Tironio, CLXXII, 1431.

SIGEBERTUS monachus. — Sepultura et translationes corporis, S. Wigberti, CXI, 675.

GUILIELMUS Tyrensis. — Sepultura Godefridi regis Hierosolym, CCL, 520. — Sepultura Boamundi ducis Antiochiæ, 454. — Regis Raudulfi sepultura in ecclesia Iovinici sepulcri, 598. — Rex Hierosolymit. Fulco mortur; ejus sepultura inter suos prædecessores, 533. S. OMILO Cluniacens. abbas. — Ejus mors et sepultura, CXL I, 809. — Eius corporis translationes, 1047.

ODORANNUS. — Translationes SS. corporum SS. martyrum Saviniani, Potentiani et Aodorum, CXLII, 777.

PHILIPPUS DE HARVENG. — Elevatio corporis S. Amandi, CCII, 129.

S. STEPHANUS DE MURETO. — Ejus obitus et sepultura, CCIV, 1026.

S. MARTINUS Legionens. — Ejus obitus et sepultura, CCVIII, 22.

THOMAS DE RADOLFO, B. Petri Claravallens. — Obitus, exsequia et sepultura, CCIX, 1032.

S. WILHELMUS abbas. — Ejus obitus et sepultura, CCIX, 616.

HUGO V, abbas Cluniac. — *Statuta*. De brevibus mortuorum, CCIX, 894.

S. SALABERGA. — Ejus obitus et sepultura, CLVI, 685.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Gentes cibos apponant defunctis, LII, 17. — Ejus obitus et de ejus sepulcro glorioso, 57.

LEO MARSIANUS. — Translatio corporis S. Menasii, CLXXIII, 992.

S. OTTO Bambergens. — Sermo in exsequiis S. Ottonis, CLXXIII, 1361.

S. GODEFREDUS Stabulens. monach. — Triumphus S. Remadi, et ejus gloriosum sepulcrum, CXLIX, 295.

STEPHANUS Tornacens. episc. — De morte et sepultura alicujus adolescentis, CXXI, 295.

CELESTINUS III, papa. — Epist. cxc, archipresbytero et primicerio Lucens. de libera sepultura monasterio S. Petri Reicolens. significat, CCVI, 1078. — Epist. cxcv, de eodem libera sepultura monasterio, Petri Reicolens., 1079.

S. EIGIL abbas. — Ejus obitus et sepultura, CLXXX, 417.

WILHELMUS CALCULUS. — *Historie Normannorum*. Mors et sepultura ducum, passim. Imperatrix Mathildis deposcit ut Beci sepelliretur, CXLIX, 897.

AGNELUS abbas Ravenn. — Obitus et sepultura pontificum Ravenn., CVI, 475 et passim.

PARS II (TESTIMONIALIS). — De cultu mortuorum.

TERTULLIANUS. — Pro defunctis orandum et refrigerium eis apostolandum, II, 913. — Oblationes publicæ pro defunctis, 757. — Oblationes et orationes pro illis, annis die faciebant Christiani, 79, 912.

S. CYPRIANUS. — Altra vestes non accipiendæ in charorum morte, IV, 234. — Christiani mortui non sunt lugendi, 234. — Preces post mortem, 269.

LACTANTIUS. — Mortuorum corpora non mutilata sed integra servata a veteribus, VII, 467. — De mortuis sepulture mandandis, nihil unquam ab ullo legislatore æthnico imperatore est, VI, 997. — Sepultura peregrinorum et pauperum, 681. — In ea exhibenda, mos quorundam ecclesiarum, 681. — Sepultura cadaverum gentiles et Christiani studiosissimi, VII, 477.

S. ZENO. — Gentes libationibus ad mortuorum sepulcrum animarum immortalitatem significabant, XI, 127. — Mortui, solemnibus divinis, a sacerdotibus Dei quiescentes, commendari soliti, X, 133.

S. AMBROSIIUS. — Natales dies defunctorum obliviscitur, et eum quo obierunt diem celebri solemnitate renovamus, XVI, 1134. — In obitu Theodosii imperatoris testimonia, XVI, 1385. — De obitu Valentiniani consilio, 1387. — De excessu fratris sui Satyri, 1269. — Christiani multo majora quam gentiles de morte suorum habent solatia, 1132.

S. HIERONYMUS. — Epistol. ad Tyrasium, XXII, 278. — Licet flere mortuos, 356. — Mortui Christiani dormientes vocantur, 460. — Epistol. LXXIV, 670.

S. AUGUSTINUS. — Præclarum dictum sanctæ matris suæ Monica de abijcienda sepulcri sui cura. Preces pro ea et sacrificium Missæ, XXXII, 152. — Quæ sit ratio sanctorum corpora sepellendi, XLI, 27. — Mortuorum fidelium animæ ab Ecclesia non separantur, XI, 538. — Eæ qui de hac vita migrant non amittimus sed præmittimus ad vitam, XXXIV, 518. — Mortuus sive bonus sive malus dormit, CXI, 1751. — Mortuos nade lugere licet, et hunc luctum quid debeat consolari, XXXVII, 936, 937, 939. — Lugentes consolentur fraterna obsequia, 937. — Mortuorum plorum memoria in communicatione corporis Christi, XXXIX, 674. — Mortuo sepultura locus per se non prodest, et qualenus prosit, XXXVIII, 596. — Cum drest sepultura Christianis nihil admittit, 594. — Mortuus ex funeris pompa et sepulcri ornamentis nihil juvari, XXXVI, 552, 560. — Defunctorum animæ pietatis suorum virentium relevatur, XXXVIII, 285. — Funeris pompa virentium sunt qualiacunque solatia, non ad utiora mortuorum, XXXVII, 936. — Hæc tamen, utpote in Scripturis inter bona opera deputata, quisque pro viribus præstet. Propter eos qui vivunt sunt laudes funebres, XXXIV, 1174. — Defuncti corporis sui redemptionem expectant, XXXII, 606. — Defuncti absentes potius dicendi quam mortui, XXXVI, 1897.

S. LEO MAGNUS. — Defunctis remedia vite collata, LV, 134. — Sacrificium satisfacti pro defunctis, 133. — Oblatum ut in cælesti sede gloriosi exsultent, 137. — Ut eorum animas lux æterna possideat, 136. — Et sanctorum societas lætentur, 138. — Ipsis etiam prodest intercessio sanctorum, 137.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Cur Christus discipulo non permisit sepelire mortuos, I, 65. — Sermo de filio viduæ excitato a mortuis, 487. — Mortui quomodo mortuos sepellant, 54. — Mortui plangendi, non cantandi, 19.

CASSIODORUS. — Insatiabilis fletus est qui humanis non sinitur corporibus interesse, LXIX, 51.

S. FULGENTIUS. — *Epistol.* n. De consolatione super morte mariti, ad Gallam viduam, LXV, 311.

S. REMIGIUS Remensis archiep. — Consolatio in obitu sororis suæ, *Epistol.* ad Chlodoveum regem, LXV, 969.

S. GREGORIUS MAGNUS. — An prosit animabus et earum corpora in ecclesiis fuerint sepulta, LXXVII, 457. — Qui dicantur animæ fidelium defunctorum dormire in somno pacis, LXXVIII, 577.

S. ISIDORUS HISPALENSIS. — Defuncti, eorum memoria servanda et commendanda, LXXXI, 117.

LITURGIA MOZARABICA. — Defuncti, pausantes et quiescentes dicti, LXXXIV, 559.

STATUTA SALISBURGENSIA. — Quando quis, Deo juvente, de hoc sæculo migraverit, sive episcopus, sive abbas, sive monachus, sive presbyter, seu sanctimonialis femina, etc., de ipso loco designantur litteræ, pro ipsa anima orandum, et litteris notum faciant nomen et tempus, XCVII, 210.

RABANUS MAURUS. — Sepultura mortuorum quid significat? CVII, 651.

ISIDORUS MERCATOR. — Defunctorum piam voluntatem exsequi rebandantes excommunicantur, CXXX, 95. Defunctorum oblationes defraudans ab Ecclesia pellantur, 29, 94.

REGINO PRUMIENSIS abbas. — Sepultura locus honorificentior in atrio, CXXXII, 560.

BURCHARDUS WORMATIENS. — *Capitulare*. Quot modis animæ defunctorum solvi debeant, CXXXIV, 53. — Ut sepultura non vendantur, *ibid.* — Ut mortuos penitentes sepellant, 46.

S. PETRUS DAMIANI. — Defunctorum alimenta que sint, CXLV, 589. — De pietate erga defunctos, 315.

S. BERNARDUS abbas. — An mortui sint lugendi, CLXXV, 888. — Animæ defunctorum in cælum deferuntur angelorum manibus, CLXXXIII, 804. — Mors plorum an et quomodo lugenda, 556. — Mortuos temere lugentes peccandi sunt, 1557. — Pie mortui non abisti, sed translati, 72. — Mortuis debemus compassionem et orationem, 689.

PETRUS LOMBARDUS. — Defunctis quomodo prosunt quæ facit Ecclesia, CXCII, 124. — Defunctis quid et qualiter prosit, 201.

HINCMARUS Remens. — Presbyteri nullum in ecclesia, siue episcopi licentia et consulto sepellant, CXIV, 719.

ROBERTUS PULLUS. — Mortuorum increasit cruciatus ex vivorum quos amaverunt cruciatibus, CLXXVI, 106.

B. ALCUINUS. — Pro defunctis fidelibus orare, jejunare, elemosinas dare, missas celebrare, bonum et illis salubre, C, 131, 212; CI, 37, 512.

S. IVO Carnotens. — De sepultura pauperum et potentum. *Cl. X I*, 397.

PETRUS CANTOR. — Defunctorum sola comes est misericordia. *CCV*, 253.

BERNARDUS abbas Fontis Calidi. — Contra hoc quod dicunt Waldenses, defunctis fidelibus non prodesse vivorum eleemosynas, jejunia, missarum solemnia, aliasve orationes. *CCIV*, 835.

ECKBERTUS abbas. — Sermones contra Catharos, et alios hereticos de animabus et cultu mortuorum, *CXCV*, 55.

S. REMIGIUS Lugdun. archiep. — Orare et sacrificium missae offerre pro defunctis fidelibus oportet juxta universalis Ecclesiae consuetudinem asserti testimonium S. Augustini, *CXXI*, 1128.

S. ANSELMUS Cantuariens. archiep. — Calendarium mortuorum. In eo nomen et dies obitus signantur, *CLIX*, 519.

S. STEPHANUS DE MURETO. — De superbia quam fecit aliquis relinquendo proprium cimiterium, *CCIV*, 1198.

PETRUS BLESSENSIS. — Epist. ad Henricum regem. Probat morem lugendi vitam defunctis piam esse, si meralus sit, *CCVII*, 5 — Epistolae de morte quorundam amicorum, 461, 464, 465, 471, 472, 488.

DODANA, pia femina — Pro defunctis parentibus orare docet, *CVI*, 115, 116.

JONAS Aurelian. episc. — De mortuis sepeliendis et cura pro eorum animabus gerenda, *CVI*, 361.

ALANUS DE INSULIS. — Orandum pro mortuis: orationes vivorum prosunt defunctis, *CCX*, 253. — Oratio quae fit ab Ecclesia, a quocunque proferatur prodest mortuis, 389.

PARS III (LITURGICA). — De cultu mortuorum.

TERTULLIANUS. — Oblationes publicae pro defunctis, *II*, 737. — Oblationes et orationes pro illis, annua die, celebrant Christiani, 79, 942.

S. CYPRIANUS. — Sacrificium pro dormitione, *IV*, 114. — Preces post mortem expostulat, 169.

LACTANTIUS. — In sepultura exhibenda mos quarundam ecclesiarum, *VI*, 681. — Uinctura mortuorum viguit apud Christianos, 260.

S. ZENO. — Mortui, solemnibus divinis a sacerdotibus Dei quiescentes commendari soliti, *XI*, 133. — Mortuorum corpora exponebantur a Christianis in ecclesiis, 53.

S. AMBROSIIUS. — Alii pro mortuis tertium diem et tricesimum, alii septimum et quadragesimum observare consueverunt, *XVI*, 1385. — Natales dies defunctorum obliviscimur et eum quo obierunt diem celebri solemnitate renovamus, 1136.

S. HIERONYMUS. — Mos antiquos in exsequiis mortuorum, *XXII*, 331. — Christiana traditio de psalmis et hymnis recitandis super illos, 466. — Alleluia cantatum in exsequiis mortuorum, *ibid.*

S. AUGUSTINUS. — Obsequia matris suae S. Monicae, *XXII*, 152. — Preces et sacrificium Missae pro ea, *ibid.* — Sacrificium pro defunctis, *XXII*, 776. — Mortuorum obsequia solennia, altaris, orationum, et eleemosynarum pro ipsis sacrificia. *XXXVIII*, 609. — Etiam sub generali commemoratione, pro omnibus, in Christiana et catholica societate defunctis, oratur. In precibus sacerdotis quae Deo ad altare ejus funduntur, 593. — Mortuis prodest oblatio quae pro illis fit, 157. — Defunctorum memoria ad altare fieri solita est, *XXII*, 778. — Ad altare pro commemoratis defunctis, non pro martyribus oratur, *XXXVII*, 867, 1291, 1295. — Oratio pro defunctis, *XXXIV*, 92. — Sacrificium pro defunctis, posito juxta sepulcrum cadavere, *XXII*, 777. — Sacrificium pro se postulatur, S. Monica, 778. — Pro patre suo Patricio et matre sua Monica vult orari ad altare S. Augustinus, 780. — Ipsemet orat, *XXXVI*, 778. — Sacrificium altaris et eleemosynae sunt pro baptizatis omnibus defunctis, *XXVIII*, 245. — His ritibus non comparantur mortuis bona merita. *XXXVII*, 937. — Sacrificium, orationes, eleemosynae eis prosunt, qui cum viverent, haec sibi postea prodesse, meruerunt, *ibid.*

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Mortui quomodo mortuos sepeliunt, *LII*, 54.

CONSTANTINUS imperator. — Missa in apostolorum martyrio celebrata in exsequiis imperatoris Constantini Magni, *VIII*, 91.

CASSIANUS. — Pro mortuis oblationes. *Collat.*, *II*, 5. — Mortuorum anniversarius dies depositionis celebratur, *Collat.*, *VI*. — Defunctorum memoriae et oblatio pro eis, *XL-X*, 529. — Sepulturae ritus apud veteres, 985.

S. LEO MAGNUS. — Hostiae et oblationes defunctis

prosunt, *LV*, 131. — Missae pro defunctis, 133. — Oblatum est sacrificium ut in caelesti sede gloriosi exsultent, 136. — Cantus in exsequiis defunctorum, *ibid.* — Triplet lingua, Hebraica, Graeca et Latina, 353, 369.

S. PAULINUS NOLANUS. — Sepeliendi mos in ecclesiis, *LXI*, Epist. ccm, a. 919. — Juxta martyrum corpora, mortui sepeliebantur, Poem. 686, 768.

PRUDENTIUS AURELIUS. — Defunctorum corpora quo more olim sepulta, *LX*, 183. — Sepulcri honos, 551.

SYNODUS APUD CARTHAGINEM. — Corporibus defunctorum SS. Eucharistia non datur, et ne mortuos homines baptizari liceat, *LXVII*, 190.

LITURGIA GALLICANA. — Defunctis refrigerium per jejunantium preces et sacrificium procuratur, *LXXII*, 233, 235, 236. — Mortuus ablutus, vestitusque sepulturae traditur, 167. — Orationes pro defunctis in Missa, 181.

S. BENEDICTUS ABBAS. — Mortuos ut sepelire debet monachus, *LXVI*, 126.

S. GELASIUS papa. — *Sacramentarium*. Oratio post hominis obitum, *LXIV*, 1232. — Oratio antequam corpus ad sepulcrum deferatur, 1233. — Oratio post sepulturam, 1234. — Missae pro defunctis, 1236. — Orationes in cimiteriis, 1241.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Pro sepultis nihil accipiendum, nisi quod parentes vel proximi vel heredes, pro luminibus sponte offerre voluerint, *LXXVII*, 118. — Preces pro defunctis apud antiquos Patres passim occurrunt, 464. — Sacrificium novae legis pro vivis atque defunctis oblatum, 118, 464, 465, 468, 472. — Sacrificium oblatum pro mortuis, septimo, tricesimo et quadagesimo die, 464. — Luminaria in sepulchris adhibita, 927. — Corpora Christianorum mortua aromatibus condita, *LXXVIII*, 483. — Elata in sepulcrum cum cantu, 483. — Linteo candido involuebantur, 484. — Episcopi defuncti vestibus induebantur sacerdotalibus seu pontificalibus, *ibid.* — Defunctorum officium, 478. — Oratio pro fidelibus defunctis, in liturgico Missae officio Ecclesiae semper curae fuit, 289, 377. — Cur, in canone Missae, memoria fidelium defunctorum addatur: *Et omnibus in Christo quiescentibus*, etc., 290. — Missae pro defunctis, et pro eorum quiete, orationes et exsequia, atque eleemosynae ad eorum refrigerium, 215, 478. — Ante Caroli Magni aetatem missae pro defunctis erant in usu, 372. — Sacrificium pro defunctis asserit offerendum ex traditione, 289. — Sepulturae officium, 480. — Officium velus sepulturae, 478. — Exsequiarum officium, 476. — Olim alleluia, vox laetitiae, in defunctorum officio, cur praetermissa non fuerit, 480. — Corpore in ecclesiam delato, antequam terra mandetur, celebratum missae sacrificium juxta morem antiquum, *ibid.* — *Kyrie eleison*, in exsequiis canitur juxta veterum morem, 485. — Ad finem ejusque psalmi qui ante sepulcrum canitur oratio seu collecta interponitur, pro more antiquo, *ibid.*

S. ISIDORUS Hispalens. — Missa pro defunctis ab apostolis tradita, *LXXXIII*, 386.

LITURGIA MOZARABICA. — Defunctorum corpora cum luminibus et cantu ad sepulcrum deferrebant Christiani, *LXXXIV*, 617. — Missae defunctorum, 456. — *Memento* mortuorum, *LXXXII*, 7, 232, 514, 547. — Mozarabes recentiores bis laetum memento mortuorum. Officium in commemoratione defunctorum, *LXXXVI*, 1347.

S. JULIANUS Toletanus. — De oblationibus quae pro fidelibus defunctis offeruntur, *XCVI*, 473.

CAPITULA MONACHORUM. — De officio mortuorum celebrando, *XCVII*, 382. — Pro abbate defuncti: anniversarium fiat officium, 592.

RABANUS MAURUS. — Defunctorum animae sacrificiis curandum est, *CVII*, 35. — Missae sacrificium pro defunctis, 90.

S. PRUDENTIUS TRECENS. episc. — Post egressum animae in morte alieuius preces et ritus sepeliendi. Preces post lavatum corpus, et antequam de domo elevaratur, *CXV*, 1448.

GRIMALDUS Sen.-Gallensis. — Missa unius defuncti, *CXXI*, 843. — Orationes pro defunctis poenitentiam desiderantibus et minima consequentibus *ibid.* — Missae plurimorum defunctorum, 844, 845. — Missa in cimiteriis, 924. — *Præstationes* pro defuncto, 925. — Pro pluribus defunctis, 924. — In transitu episcopi, monachi, vel abbatis, *ibid.*

ISIDORUS MERCATOR. — Modus funerandi corpora defunctorum, *CXXX*, 110. — Mortuorum corpora in basilicis sanctorum non sunt sepelienda, 130.

REGINO Prumiensis abbas. — Anniversarius dies defuncti, *CXXII*, 25, 197, 685. — Exsequia defunctorum

quomodo sint agendæ, 29, 606, 610, 611. — Mortuorum corpora ad ecclesiam perferenda, 180. — Mortui non sepeliuntur in ecclesia, 79 et sequent.

S. BRUNO Herbipolensis. — Lamenta sunt in funere. *Psalm.* LXXVII, CXLIII, 69.

GERARDUS Camerac. episc. — De sepultura, CXLII, 1295.

S. PETRUS DAMIANUS. — Triginta Missarum olemnia pro defunctis, CXLV, 339. — Mortuorum officium quotidie persolvens, in celeste regnum introducit, 604. — Orationes et suffragia sunt alimenta defunctorum, 550. — Orationes, oblationes et sacrificia pro defunctis rejicientes qui dicendi, CXLIV, 141.

JOANNES Rothomag. archiep. — Missa celebranda in commemoratione mortuorum, CXLVII, 81, 151. — Mortuorum officium in commemoratione eorum antecederant horæ diei, 26, 114. — In depositione cum novem lectionibus celebrandum, *ibid.* — Tempore paschali, in Dominicis et festis non celebrandum, nisi in depositione et in anniversario, 26, 71, 360. — Sepulcri officium, 141, 211, 139.

SÆCULI XI MONUMENTA. — Missa pro defuncto, CII, 905. — Missa plurimorum defunctorum, 906. — Missa pro defunctis feminis, 601, 620.

B. LANFRANCUS. — Defunctorum omnium commemoratio, CL, 273. — In dedicatione ecclesiæ, offeruntur corpora mortuorum, v. 16. — Mortuus abbas sacris vestibus induitur, s. 46.

S. WILLELMUS Hirsaug. abbas. — De eo qui sepeliendus est in quadragesima et in duodecim lectionibus, CL, 1145. — De eo qui sepeliendus est in tribus Rogationum, vel ante Pascha, *ibid.*

S. BERNARDUS abbas. — Suffragia pro mortuis, CLXXXIII, 689. — Sepulture ritus, 1554.

S. ANSELMUS Cantuariensis. archiep. — Sacrificium corporis et sanguinis Domini, offertur pro defunctis, CLIX, 267, 269.

S. RICARDUS. — Qualiter se sepeliri mandaverit, CLXIV, 1378.

S. HILDEBERTUS archiep. — Missæ celebrantur etiam pro defunctis, CLXXI, 1166. — Orationes convertuntur ad orientem, sicut et convertuntur pedes defunctorum, 832. — De exsequiis defunctorum, CXXV, 775.

ROBERTUS PULLUS. — Sepultura ecclesiastica non est deneganda munitis sacro morientibus viatico, CLXXXVI, 212, 375.

B. ALCUINUS. — Defunctorum nomina in missa recitari solita, CI, 512. — Tertius, septimus et tricesimus cur celebrantur, *ibid.* — Pro omnibus Missæ possunt celebrari, 1379. — Exsequia mortuorum quam sint antiquæ et qualiter procurari debent, 512, 1378. — Missæ sacrificio defunctos a pœnis liberari creditur, 250. — Offertur pro rege mortuorum, 18. — Orationes pro defunctis cur fiunt ab Ecclesia, 503. — Oratio B. Alcuini pro familiaribus nostris et omnibus fidelibus defunctis, 82.

MONUMENTA VARIA SÆCULI X. — Obsequium circa morientes, CXXXVIII, 1159.

INNOCENTIUS III, papa. — De officio faciendo pro fratribus et sororibus defunctis, CCXVII, 1145, C, 57. — De obsequiis fratrum defunctorum et peregrinorum, CCXVII, 108. — Pro quibus sacrificium offertur, 845.

PETRUS CANTOR. — Animæ fidelium defunctorum juvantur per Missæ sacrificium, CCV, 81. — S. Gregorius tricennarium fidelium pro defunctis instituit, 407. — Missa sicca pro fidelibus defunctis non solet celebrari, 81. — Sepeliri quo ritu debeat monachus propriarius, 534. — De sepeliendis mortuis, 132, 526.

S. REMIGIUS Remensis. archiep. — Oratio et sacrificium offerre pro defunctis fidelibus oportet, juxta universalis Ecclesiæ consuetudinem, CCXI, 1128.

ATTO Vercellensis. episcop. — Quod sepultura in ecclesiis non fiat, CXXXIV, 35.

JOANNES BELETHUS. — De anniversariis mortuorum, CII, 75. — De celebratione mortuorum officii, 161.

INNOCENTIUS III, papa. — Epistol. xxiii. *Abbatii et monach.* S. Germani Antissiodorensis. — Indulget eis ut tempore interdicti, defunctos fratres cum certis honoribus sepelire possint, CCXV, 27.

RABANUS MAURUS. — De celebritate defunctorum, CX, 139.

HUGO DE S. VICTORE. — De exsequiis, CLXXVI, 595. — De sacrificio pro defunctis, 595. — De cura pro mortuis habenda, 595. — Missa pro mortuis, 436.

PETRUS PICTAVIENSIS. — De suffragiis mortuorum, CCXI, 1267.

GUIBERTUS Gemb'acens. abbas. — Epistol. ad abbatem S. Eucharii. Petit ab eo, post obitum suum suffragiorum suorum participationem, CXI, 1314.

AMALARIUS SYMPHOSIUS. — De exsequiis mortuorum, et de officiis mortuorum, CV, 1238. — De ordine sepulture conjunctaque Christiani, 1514.

ALANUS DE INSULIS. — Oratio quæ fit ab Ecclesia prodest mortuis, CCX, 589.

HEMICUS Antissiodorens. monach. — Pietas S. Germani erga defunctos, CXXIV, 1164.

LETALDUS. — S. Benedictus fratrum mortuorum salutem curat, CXXIV, 914.

PARS IV (MONUMENTALIS).

S. AUGUSTINUS. — Mortui ex sepulcri ornamento non juvantur, XXXVI, 532. — Funeris pompa et magnificentia sepulcri, vivorum sunt qualiacunque solatia, non adjutoria mortuorum, XXXVII, 936.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — De ejus sepulcro glorioso, LII, 57.

S. PAULINUS NOLANUS. — Sepulcra variis S. Scripturæ exemplis asserta. Epistol. LXXII, LXI, 119. — Sepulcrum apud martyres. veterum religio, LXI Poem. 686 a. 951. — Sepulcrum S. Felicis quinque amplissimis basilicis ornatum, 431. — Sepulcra sanctorum miraculis clara et floribus ornata, LXI, 952. — Sepulcra SS. apostolorum vidit S. Paulinus, Epistol. xciii, 97.

CASSIODORUS. — Arcæ marmoreæ in urbe Ravennat. ad sepelienda mortuorum corpora, LXIX, 46. — Aurum sepulcris juste detrahatur, LXX, 171.

FRUDENTIUS AURELIUS. — Sepulcra dealbata intra urbem, LX, 715. — In viis publicis, 712. — Sepulcra martyrum floribus ornata et frequentata, 812. — Sepulcri honos, 331.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Sepulcrum sibi parvum pia consuetudine, LXXVII, 275, 352.

S. ISIDORUS Hispalens. — Ejus epitaphium, LXXII, 109.

VENERABILIS BEDA. — Corpus Edilberti episcopi in tumulo viri Dei ponentes, sarcophagum illius deoperposuerunt, XCIV, 785.

S. HILDEFONSUS. — Carmen sepulcrale pro S. Heladio præsule Toletano, XCVI, 525.

S. LEODEGARICUS. — Ejus sepulture locus celitus illustratur, XCVI, 366.

THEODILPHUS Aurellanens. episc. — Epitaphia quedam, CV, 507.

S. EIGIL Fuldens. abbas. — Ejus sepultura et epitaphium, CX, 417.

S. ADALHARDUS Corbeiens. abbas. — Epitaphium, CV, 549. — Mira sepulture ejus manifestatio, CXLVI, 1064.

DUNGALUS RECLUSUS. — Quedam epitaphia, CV, 529, et passim.

S. EULOGIUS TOLET. — Ejus sepultura et epitaphium, CXV, 742.

S. PASCASIUS RADBERTUS. — Epitaphium Arsenie, CXX, 1537.

MILLO monac. — S. Amandi sepultura et epitaphium, CXXI, 985.

ISIDORUS MERCATOR. — Sepulcra demolens excommunicatur, CXXX, 115.

REGINO Promiens. abbas. — Sepulcrorum effractores et violatores quomodo puniendi, CXXXII, 175, 377.

S. GREGORIUS VII, papa. — De ejus sepultura, CXLVIII, 109. — De comitisse Mathildis sepulture opinionem, 1057.

UDALRICUS Cloniac. monach. — Epitaphium abbatis Apollinaris Cassin., CXLIX, 776.

VOLCANDUS Medii monac. monach. — Sepultura et epitaphia SS. Hydulphi et Deodati, CLI, 601, 620.

S. JOANNES GUALBERTUS. — Ejus sepultura gloriosa, CXLVI, 732.

S. LIETBERTUS. Camerac. episc. — Ejus sepulcrum. Fecit sibi edificare sepulcrum aut quinquennium, 1484.

HELDUINUS abbas. — Versus ad tumulum S. Remigii, CXXIX, 1033.

PETRUS LOMBARDUS. — Sepulcrum, CXCII, 21.

HINCMARUS Rhemens. archiep. — Sepulcra non violanda, CXXV, 751. — Hereditario jure non straganda, 751.

S. MAURILLIUS Rothomag. archiep. — Epitaphia Rollonis et Guillelmi Longampathæ, CXLIII, 1589.

S. GODEHARDUS episc. — Ejus sepultura gloriosa, CXXXVIII, 1227.

S. ADVENTIUS Metiens. episc. — Ejus epitaphium, CXXI, 1151.

8. ANSELMUS Cantuar. archiep. — Ejus sepulcrum gloriosum et epitaphium triplex, CLVIII, 141.
 8. BERNARDUS abbas. — Eius sepultura, CLXXV, 918. — Appendix de sepultura et sepulcro glorioso S. Bernardi, 1663. — Sépultures du cœur de l'église de Clairvaux, 1763 et seqq.
 SIGEBERTUS Gemblacens. abbas. — Epitaphium S. Anselmi, CLX, 647. — Epitaphia S. Sigeberti, 650. — Epitaphium Everardi, CXL, 720.
 PETRUS LOMBARDUS. — S. Adjutoris gloriosa sepultura, CXIII, 1532.
 VENERABILIS GUIBERTUS. — Sepulcra non aperienda nedom confringenda, CLVI, 337.
 GODEFREDUS Stabulans. — S. Remacli gloriosum sepulcrum, CLIX, 293.
 OSBERNUS monach. — Sepultura et sepulcrum gloriosum S. Elphegi, CXLIX, 391.

UDALRICUS Clualacens. monach. — Epitaphium Aynardi abbatis Divensis, CLIX, 1423. — Epitaphium Mabillon comitis, *ibid*.
 ABELARDUS (Petrus). — Ejus epitaphium, CLXVIII, 103.
 AGNELUS abbas. Ravennat. — Sepultura et sepulcra quorundam Pontificum, CVI, 475.
 PETRUS CANTOR. — Sepulcra sumptuosa mortuis sunt potius in augmentum supplicii quam in remedium, C V, 238.
 CONSTITUTIONES. Privilegia, Decreta varia SS. Pontificum pro libertate et ritu sepulturae nec non et sepulcrorum veneratione. — Vide passim in tota Patrologia. Quod superest de mortuorum cultu videsis in Indice de Purgatorio.

CXXXII.

INDEX DE ANTICHRISTO,

LECTORI INDIGITANS, JUXTA SS. PATRUM SENTENTIAS,

VARIA DE ILLIUS ADVENTU SIGNA PRÆNUNTIA, CONCOMITANTIA, ET SUBSEQUENTIA,
 NECNON ULTIMUM ILLIUS FINEM.

PARS PRIMA. — *Signa adventus Antichristi prænuntia.*

I. — *Prophetiae Veteris Testamenti.* Tertullianus, II, 117; S. Cyprianus, IV, 773; S. Ambrosius, XIV, 684; Rufinus, XXI, 321; S. Augustinus, XXXIV, 788; XLI, 693; Alcuinus, C, 564, 1292; CI, 1296; S. Bruno Astensis, CLXIV, 458, 884; Rupertus abb., CLXVII, 536; Ven. Godefridus, CLXXIV, 53, 56; Garnerus abb., CXCH, 87.

II. — *Prophetiae Novi Testamenti.* S. Augustinus, XXXII, 908; XLI, 645; S. Gregorius Magnus, LXXVI, 650; Alcuinus, CI, 1294, 1296.

III. — *Figure et typi — Abimelech.* Rabanus Maurus, CVIII, 1172; S. Petrus Damian., CXIV, 392, 470; Petrus Lombardus, CXCI, 501. — *Antiochus.* S. Cyprianus, IV, 412, 669; S. Hieronymus, XXV, 538; S. Gregorius Magnus, LXXVI, 651; Rupertus abb., CLXIX, 1069; Petrus Lombardus, CXCH, 104. — *Arius et quilibet Arius.* S. Hilarius Pictav., X, 191; S. Ambrosius, XV, 1808. — *Auxentius.* S. Hilarius, X, 616. — *Beelphegor.* Rupertus abb., CLXVII, 908, 909. — *Constantinus imp.* S. Hilarius, X, 581. — *Doeg.* Cassiodorus, LXX, 373; Rupertus abb., CLXVII, 1107. — *Hæretici et peccatores.* S. Augustinus, XXXIV, 1999; XLI, 679, 686, 687; S. Gregorius Magnus, LXXVI, 486. — *Nirrus.* Rupertus abb., CLXVII, 819. — *Nero.* S. Augustinus, XLI, 686. — *Rabanus.* Rabanus Maurus, CVIII, 1171, 1172. — *Sabellius.* S. Ambrosius, XV, 1808.

IV. — *Tempus adventus Antichristi.* — Tempus persecutionis Antichristi, ignotum est, S. Augustinus, XLI, 616. — Regnum Antichristi antedictum iudicii, S. Augustinus, XXXIV, 1998; S. Cyprianus, IV, 358, 400. — Sciet hic in fine mundi, sed ad breve tempus, S. Gregor. Magnus, LXXVI, 449. — Antichristus dominabitur in fine mundi, *ibid.*, 520. — Adventus Antichristi creditus tempore imperatoris Severi, erroris arguitur in computo historici, S. Hieronymus, XXXII, 315. — Tempus Antichristi ex divo Paulo nuntiatus, S. Hilarius, X, 611, 612. — Hic quærit solet, quando istud erit? importune omnino, S. Aug., XLI, 616. — Si hoc nobis prodesse nosse a quo melius quam ab ipso Deo magistro interrogantibus discipulis diceretur, *ibid.* — Hoc mysterium iniquitatis quomodolibet intelligatur quid sit, ab alio sic, ab alio autem sic, quando istem operetur, occultum est, S. Augustinus, XXXIII, 908. — Mysterium jam operatur iniquitatis; tantum qui tenet, modo teneat, dum de medio fiat et tunc revelabitur illi iniquus, *ibid.* — Præveniet Antichristus, et tunc veniet dies iudicii, *id.*, XXXIV, 1998. — Sed dictum sunt aliqui: Quomodo novissimum tempus? Quomodo novissima hora? Certe prius veniet Antichristus, et tunc veniet dies iudicii, *ibid.* — Dominabitur in fine mundi: numquid producis luciferum in tempore suo, et vespere super filios terre conurgere facis? S. Gre-

gorius Magnus, LXXVI, 520. — Imminente jam temporum conclusionem, Lactantius, VI, 788.

Nondum venit tempus Antichristi, Alcuinus CI, 1293. — Licet videamus Romanorum regnum maxima parte jam destructum, tamen quoad reges Francorum duraverint, qui Romanum imperium tenere debent, dignitas Romani imperii ex toto non peribit, quia stabit in regibus suis, *ibid.* — Doctores nostri tradunt quod unus ex regibus Francorum Romanum imperium ex integro tenebit, qui in novissimo tempore erit, *ibid.* — Ipse erit maximus omnium regum et ultimus, qui postquam regnum suum fideliter gubernaverit, ad ultimum Hierosolymam veniet, et in monte Oliveti sceptrum et coronam suam deponet. Ille erit finis et consummatio Romanorum et Christianorum imperii, *ibid.* — Sicut in Sibyllinis versibus habemus, tempore prædicti regis, cuius nomen erit C rex Romanorum totius imperii, statura grandis, aspectu decorus, vultu splendidus, et per singula membrorum ornamenta compositus decenter, erunt divitiæ magnæ et terra dabit fructum suum; post istud tempus Antichristus veniet, *ibid.*, 1296. — Gentis spurcissimæ tunc exurgent aquilone quas Alexander rex inclusit in Gorch et Magoch; hæc sunt viginti duo regna, quorum numerus est arenarum: quod tempus præcedet adventum Antichristi, *ibid.* — Quod cum audierit rex Romanorum convocato exercitu, debellabit eos; hic semper habebit præ oculis scripturam ita dicentem: rex Romanorum omne sibi vindicet regnum terrarum, *ibid.* — Tempore Antichristum præcedente, rex Romanorum ultimus omnes insulas et civitates devastabit, universa idolorum templa destruet, omnes paganos ad baptismum convocabit, et per omnia templa crux Christi erigetur, *ibid.* — Iudæi tunc convertentur ad Dominum. « In diebus illis salvabitur Iudæa, et Israel habitabit confidenter, *ibid.* — Rex ultimus Romanorum impletis centum duodecim regni ejus annis veniet Hierusalem et ibi, ut dictum est, deposito diademate, relinquet Deo Patri et Filio ejus Christo Jesu, regnum Christianorum, *ibid.* — Regis ultimi Romanorum erit sepulcrum gloriosum et hoc proxime præcedet adventum Antichristi, *ibid.* — Nisi, ante Romanum imperium fuerit desolatum, et Antichristus præcesserit, Christus non veniet qui ideo venturus est ut Antichristum destruat, Rabanus Maurus, CXII, 569, 573. — Ut sciamus de his qui nunc sunt, vel adhuc usque ad finem sæculi futuri sunt, in quibus utique Antichristus erit, Hincmarus, CCXY, 276; B. Lanfrancus, CL, 512. — Tempus revelationis sive manifestationis Antichristi, *ibid.*, 344. — Imperio Romano destructo « tantum hoc restat » ut qui tenet, nunc teneat, *ibid.*, 343. — Romanum imperium vel fidem, vel ad nos nihil, nisi tenere fidem, donec de medio fiat, donec destruat Romanum imperium vel Antichristus nascatur, vel qui tenet fidem, teneat donec moriatur. Et tunc revelabitur,

iste iniquus, *ibid.*, 344. — Antichristi adventus sub fine sæculi iterum describitur, S. Bruno, *CLXV*, 270, 273. — Cum enim sua narrat, quæ sanctæ Ecclesiæ designentur quando draco ille qui nunc in abyssum clausus tenetur, de puteo abyssi educetur, Rupertus, *CLXVIII*, 1086. — Quoniam nisi venerit discussio primum et revelatus fuerit homo peccati filius perditionis, Herveus Burgidol., *CLXXXI*, 1591, 1594.

V. — *Causa adventus Antichristi.* — Regnum Antichristi venturum propter peccata populorum, S. Gregorius Magn., *LXXVI*, 545. — Qui facit regnare hominem hypocritam propter peccata populi, *ibid.* — Qui malis prælati subiacent, id eum culpæ tribuant, propter peccata populorum regnatus est Antichristus, *ibid.* — Regem super se Judæa regnare notuit, et ideo exigentibus meritis hypocritam accepit, *ibid.*

PARS II. — Signa adventum Antichristi concomitantia.

I. — *Notæ distinctivæ Antichristi.* — Pseudopropheta Antichristus, S. August., *XLI*, 679. — Refuga Antichristus ex B. Paulo, *ibid.*, 683. — Resurrectionem Neronis suspicant nonnulli et illum futurum Antichristum, *ibid.*, 686. — Nerone nec occisum putant alii sed subtracrum, *ibid.* — Homo peccator Antichristus, S. Gregorius Magn., *LXXVI*, 486. — Vas perditionis, id est, diabolus in hominem ingressus, Antichristus, *id.*, *LXXV*, 1952. — Homo a diabolo assumptus Antichristus, *ibid.*, 1117, *LXXVI*, 649, 651, 700. — Regulus, Antichristus, *id.*, *LXXV*, 1090. — Vas diaboli, Antichristus, *id.*, *LXXVI*, 716. — Homo damnatus, Antichristus, *ibid.*, 428. — Antrum diaboli, Antichristus, *id.*, *LXXV*, 1117 et 1118. — Vesper signatur Antichristus, *LXXVI*, 519, 520. — Gladius diaboli, Antichristus, *ibid.*, 726. — Cauda Behemoth Antichristus, *ibid.*, 619. — Coluber et cerastes, Antichristus, *ibid.*, 595. — Descriptio Antichristi contra Deum manu erigentis, *id.*, 1009. — Daniel et Paulus docent Antichristum contra Principem principum consurrecturum esse, et sine manu contra eum, *id.*, *LXXVI*, 652. — Superbia elatus Antichristus, *ibid.*, 456. — Brachium excelsum superbia Antichristi celaturo, *ibid.* — Comminatio futuri iudicii ab eo irridetur, *ibid.*, 750. — Ungulas equi mordere qui perhibetur, Antichristus, *ibid.*, 507. — Savitia Antichristi ad crudelitatem dilatatur, *ibid.*, 449. — Plus metuendus signis quæ faciet, quam ex poenis quas martyribus intulit, *ibid.*, 650. — Flagris cruciat signis coruscet Antichristus, *ibid.* — Vi superabit alios, alios mentitis virtutibus decipiet, *ibid.*

Caput reproborum Antichristus, *id.*, *LXXV*, 1090. — Extolles se supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, Antichristus, *id.*, *LXXVI*, 487. — Christum nuntiat Antichristus, S. Hieronymus, *XLII*, 425. — Velamen Antichristi mentis virtus, *ibid.*, 533. — Ob superbiam Aquila Antichristus, *id.*, *XXV*, 568. — Nerone Domitium putant multi ex nostris fore Antichristum, *ibid.* — Homo, Antichristus, S. Hilarius, *X*, 298. — Homo peccati, filius diaboli Antichristus, *id.*, *IX*, 1073; Tertullianus, *II*, 889. — Filius diaboli, peccati portio, legis assertor, Antichristus; S. Hilarius, *IX*, 1036. — Abominatio desolationis Antichristus, *ibid.*, 1053. — Terrorem magnum luculet Ecclesiæ Antichristus, *ibid.*, 1001, 1002. — Antichristus negator Filium unum cum Patre divinitatis esse, *id.*, *X*, 616. — Angulus metator Antichristus, S. Cyprianus, *IV*, 290. — Quidam putant hoc, quod dixit divus Apostolus: Jam enim mysterium iniquitatis operatur, quod Nerone voluerit intelligi cujus jam facta velut Antichristi videbantur, unde nonnulli ipsum resurrecturum et futurum Antichristum suspicantur, S. Augustinus, *XLI*, 686. — Alii putant Nerone vivum occurrere in vigore ipsius ætatis, in qua fuit, cum crederetur exstinctus, donec suo tempore reveletur, et restitatur in regnum, *ibid.* — Alter rex oriatur ex Syria malo spiritu gentis, evorsor ac perditor generis humani, rex ille terrimus erit quidem et ipse, sed mendaciorum propheta, Lactant., *VI*, 795. — Inter ea mala exsurrectorum regem impium qui reliquias illius tyranni conteret, cruciabit, vexabit, interimet, atque hunc futurum Antichristum satis aperte ostendit, *ibid.*, 1008 et 1009. — Cavenda opinio asserentium Antichristum non alium fore quam diabolum quos S. Hieronymus damnat, *ibid.* — Facta et dicta omnia Antichristi sunt peccata, Cassiodorus, *LXX*, 90. — Quoniam in sceleribus similem non habebit, *ibid.* — Quia iniquus dissuasor erit; ut quos terrore non potest pervertere, autem conetur per noxia præmia declinare; innumera illa exstant sine dubitatione peccata, cujus universa vita delictum vocatur. Adde nec invenitur, *ibid.*, 91. — Semitas ejus omnes pollute, *ibid.*, 87.

Ideo dicitur Antichristus, quia in cunctis Christo contrarius erit. Christus venit humilis, ille venturus est superbus, Alcuinus, *CI*, 1291. — Non de sola virgine, nec de episcopo et monacha sicut alii delirando dogmatizant, sed de immundissima meretrice et crudelissimo nebulone, *ibid.*, 1292. — Antichristus concipietur, generabitur, nascetur in peccato, *ibid.* — In ipso vero etiam germinationis suæ primordio, diabolus simul intrabit in utero matris suæ caput superbiam, magister erroris, plenitudo malitiæ, *ibid.* — Hic est rex super omnes filios superbiam, cujus virtus semper cum illo erit, *ibid.* — Diabolus descendit in matrem Antichristi, *ibid.*, 1293. — Antichristus, homo, et fons omnium peccatorum, *ibid.*, 1295. — Filius perditionis, filius diaboli, non per naturam sed per imitationem quia per omnia adimplebit diaboli voluntatem, *ibid.* — Plenitudo diabolice potestatis et totius malitiosis ingenii in eo habitabit: in quo erant omnes thesauri malitiæ et iniquitatis absconditi, *ibid.*

Quid aliud dicturus est Antichristus, nisi Jesum quidem non fuisse Christum, se autem esse quod ille veluti falso creditus fuerit? S. Agobardus, *CLV*, 94. — In hoc solo blasphemiam Judæorum superat Antichristus quod se præsumit nuncupare Christum, *ibid.* — Deo permittente et ordinante diabolus sibi vas aptissimum, hominem scilicet illum damnatum et perditum caputque perditorum, *ibid.*, 280. — Antichristus ipse est rex super universos filios superbiam, *ibid.*, 281. — De qua (synagoga) ultimis temporibus nequissimus filius, id est, Antichristus generandus est, Rabanus Maurus, *CVIII*, 1171. — Erit filius (ille Antichristus) amissæ: id est, synagoge peccatricis, *ibid.* — Antichristus qui venurus dicitur, quem se alium quam Christum Deum dicturus est, Paschasius Radb., *CXX*, 798. — Quia ergo per uolens numerum transgressio exprimitur, hujus bestie cornu undecimo ipse auctor transgressionis iudicatur, apud S. Greg. in lib. Mor. *xxi* ita de Antichristo dictum, Hincmarus, *LXXV*, 276. — Quia purus homo generatur, sed crescit immunitate, qui usque ad conjunctionem sibi vim angelicæ fortitudinis proficit, *ibid.* — Quid cauda Vehemoth istius, nisi illa antiqui hostis extremis dicitur cum vas proprium illum perditum hominem ingrediatur, qui specialiter Antichristus nuncupatur, *ibid.* — Antichristus vocatur quia contrarius Christo, *ibid.*, 281. — Non requirit Deum Antichristus, ut sua peccata crudelia dimittantur, S. Bruno Heribopol., *CXLII*, 75. — De Antichristo dicit omnes semitas esse pollutas, id est cogitationes et facta sordida, *ibid.* et seqq.; 289. — Vis Antichristi, S. Petr. Dam., *CXLV*, 287. — Dam veteribus nova semper augetur, quid aliud agitur quam Antichristi via procul dubio sternitur, ut tam ultra finem sæculi in mundum veniens sine offendiculo liber ingreditur? *ibid.* — Cum filius via nihil aliud prorsus quam nostra sint absque dubio scandala, eadem causa debet vestigia nostra compescere, quam illi spondet liberis posse gressibus adventare, *ibid.* — Antichristi adventus est secundum operationem Satanæ dispositam, vel Satanæ in eo operatur, B. Landfrancus, *CL*, 344. — Venit Antichristus in nomine suo, se exaltando, quia non a Deo, sed a sua superbia missus prædicare venit, S. Bruno, *CLXV*, 492. — Mores Antichristi, Rupertus, *CLXVIII*, 1030. — Reprehensio Antichristi et descriptio ejus, *ibid.*, 1187. — Cor ejus, inquit Job, indurabitur quasi lapis, quia videlicet nulla unquam conversione penitentis molietur, *ibid.*, 1192. — Antichristus spiritus mendax, *id.*, *CLXX*, 557. — Antichristus cur dicitur bestia, *ibid.*, 1063. — Conceptio Antichristi, *ibid.* — Locus ejus natiuitatis, *ibid.*, 1067. — Ubi nascetur Antichristus, Hugo de S. Victore, *CLXXV*, 591. — Quam erit malitia Antichristi, *ibid.*, 595. — An purus homo erit Antichristus, *ibid.*, 591. — Vita Antichristi, Petrus Lombardus, *CXCI*, 159-148. — Descriptio Antichristi, *ibid.*, 501. — Antichristus draco dictus, Rev. Garnerus, *CXCIII*, 121. — Antichristus coluber dictus, *ibid.*, 126. — Regulus dictus, *ibid.*, 127. — Leo insidians, *ibid.*, 108, 109.

II. — *Notæ distinctivæ discipulorum Antichristi.* — Arius aut Sabellius ut omnes hæretici Antichristi vel ejus discipuli, S. Ambrosius, *XV*, 1808. — Hæretici appellantur Antichristi in quantum ejus sunt assecla, S. Augustinus, *XLI*, 686, 687. — Antichristi multi in Ecclesia, ma i Christiani contrarii Christo, *id.*, *XXIV*, 1909. — Antichristi qui ore Christum profitentur et moribus dissentiant a Christo, *ibid.*, 2001, 2002. — Amor perfidii tabernaculum Antichristi, S. Gregorius Magn., *LXXIX*, 66. — Testamenta Antichristi non desunt in pace Ecclesiæ, *id.*, *LXXVI*, 493. — Predicatores ejus sunt os Antichristi, *ibid.*, 710. — Predicatores ejus ardent per malitiam, lucet per virtutis simulationem, *ibid.* — Discipuli Antichristi

civis sunt omnes iniqui, id., LXXV, 1009. — Discipuli Antichristi etiam astuti et duplores, *ibid.*, 1025. — Membra suis jam vivit et sensit Antichristus, id., LXXVI, 481, 485. — Membra sunt Antichristi suo capiti conjuncti omnes iniqui, *ibid.* — Res Antichristi quotidie agitur apud iniquos, *ibid.*, 486. — Homines terræ delit substantur hunc justis, *ibid.*, 1620. — Testes Antichristi multi jam sunt, *ibid.*, 655. — Osses Antichristi qui sint et qui sint carnes, *ibid.*, 654. — « Hic est Antichristus qui negat Patrem et Filium. » Ex quibus verbis evidentissime declaratur non solum mendaces sed et Antichristos esse Judæos, S. Agobardus, CIV, 94. — Super omnia vero Jesum, qui ex Maria Virgine ortus est, Christum esse negantes, Antichristi sibi et nomen pariter et eloquium vindicant, *ibid.* — In hoc Judæi nequitiam æquiparant Antichristi, quod Jesum negare audent fuisse Christum, *ibid.* — Si multi jam sunt Antichristi, quod aliud dici possent cum suo capite, quam Pseudo-Christi? Paschasius Radbertus, CXX, 798. — Omne verbum quod a veritate extraneum est et alienum a fide, quid aliud eum dicimus quam Antichristum esse? *ibid.* — Et ideo quia hoc unum verbum est verum, si quod aliud est quod dicitur contra Christum, qui eum portat in corde suo, tunc et ipse dicitur Antichristus, *ibid.* — Dicit Beda hereticos Antichristos, sed et illos qui fidem catholicam quam con-secratur, perversis artibus destruant, Hincmarus, CXXV, 331. — Omnes illi maximo Antichristo in fine sæculi venturo quasi suo capiti testimonium reddunt, *ibid.* — Non nisi Antichristi foras exeunt de Juda præcipuo Antichristo, totius temporis usquequo ille maximus veiat Antichristus, scriptum est, quia « Misit diabolus in cor Judæ ut traderet eum et introivit in eum Satanas, *ibid.*

Judas appellatus est filius perditionis, sicut et maximus Antichristus, *ibid.* — Mysterium iniquitatis jam operatur, id est, secreta per membra, B. Lanfrancus, CL, 345. — Omnis qui est contrarius verbo Christi Antichristus est, S. Ivo, CLXI, 785. — Membra antichristi, *ibid.*, 1009-1012. — Judæos præcipue sui sectatores et proclamatores, faciet, S. Bruno, CLXIV, 458. — Antichristi sunt, quicunque ejus opera faciant, *ibid.*, 624. — Corpus illius, id est iniqui omnes, quorum ipse caput est, quasi scota fusilla, id., CLXVII, 1192. — Signum Antichristi habebunt ejus discipuli, Rupertus, CLXIX, 1077. — Antichristi consiliarii palpebris diluculi aucupati. Gargerus, CXCIII, 264. — Antichristi servi nequiores et valentiores per ossa figurati, *ibid.*, 214. — Vult Antichristus eos quos sibi vel prece vel minis compellit famulari, suo charactere in frontibus adnotari, Philippus de Harreng, CCIII, 825. — Facinora ejus, *ibid.* — Vult ut nullum humanæ societatis commercium intra suos quis apostatas habere permittatur, nisi quodam apostasie signaculo muniat, *ibid.*

III. — *Effectus adventus Antichristi.* — Primus effectus: Operatio seductionis ab Antichristo facta mendaciter, S. Aug., XLI, 687. — Secundus effectus: Tribulatio Antichristi ignis probationis, *ibid.* — Tertius effectus: Commoitio magna imminet ex signis Antichristi, S. Greg. Magn. doct., LXXVI, 709 et 710. — Quartus effectus: Electi turbabuntur et titubabunt prodigiis visis Antichristi, *ibid.*, 712. — Quintus effectus: Fides Judæorum in Antichristum, S. Ambros., XIV, 1100. — Sextus effectus: Electi omnes arguant, dum contemnunt, dum virtute mentis ejus malitiæ resistunt, S. Gregor. Magn., in cap. xxi, Job LXXV, 1117. — Septimus effectus: Robur sanctorum videtur stipula contra Leviathan et Antichristum, id., LXXVI, 728. — Octavus effectus: Insidiæ Antichristi ex falsis miraculis, id., in cap. xi, Job LXXVI, 704. — Nonus effectus: Tanta enim tunc contra Justos iniquitate effrenabitur, ut etiam electorum corda non parvo pavore feriantur, in cap. xix, Job LXXV, 1055. — Decimus effectus: Pensemus ergo quæ erit humanæ mentis illa tentatio, quando pius martyr et corpus tormentis subicit, et tamen ante ejus oculos tortor miracula facit, id., in cap. xi, Job LXXVI, 650. — Undecimus effectus: De ore ejus lampades exeunt, quia mentes audientium ad amorem perfidie accendant: et vade quasi per sapientiam lucent, inde procul dubio per nequitiam concremant, *ibid.*, 710. — Duodecimus effectus: Prædicatores ejus ardent per malitiam, lucent per virtutis simulationem, *ibid.* — Decimus tertius effectus: Fumus de naribus ejus procedere dicitur, quia de miraculorum ejus insidiis ad momentum calliginosa dubietas etiam in electorum corde generatur, id., in cap. xi, Job, LXXVI, 712. — Decimus quartus effectus: Velut enim olla fervens est unaquæque tunc anima cogitationum suarum impetus quasi spumas ardentium undarum sustinens, quas et ignis zeli commovet, et ipsa temporalis et oppressio more ollæ intrinsecus clausa tenet,

ibid., 715. — Decimus quintus effectus: Joannes cum hujus bestie signa narraret, adjunxit: « Ita ut ignem faciat de celo descendere. (Apoc. m, 13.) » *ibid.* — Decimus sextus effectus: In collo ejus morabitur fortitudo. Quid vero collo Leviathan istius, nisi elationis extensio designatur, *ibid.*, 718. — Decimus septimus effectus: Ecclesiæ prophetia absconditur, curationem gratia aufertur, doctrinæ verba conticescunt, miraculorum prodigia tolluntur, *ibid.*, 721. — Decimus octavus effectus: Neque hasta neque thorax subsistere poterit, ut si supernum adjutorium desit, et prædicantium acumen obtundat, et longanimitatem, patientiam destruat, *ibid.*, 727. — Decimus nonus effectus: Aperte monstratur quia appetendo dudum Dei similitudinem, quasi juxta Deum erigere se voluit, id., in cap. xxxviii, Job LXXVI, 487. — Vicesimus effectus: Sicubi audieris eos qui dicantur Christi, non a Domino Jesu Christo sed a quocumque alio nuncupari, id., S. Hieronym., XX II, 182. — Vicesimus primus effectus: Et in fine Judæi, qui Antichristum pro Christo suscepturi sunt non latentur in Christo, S. Hieronymus, XXIII, 1051. — Vicesimus secundus effectus: In consummatione mundi, tanta sicut ab Antichristo signa atque portenta ut iniquitate crescente, refrigerat charitas multorum, id., Commentar., in Isa., c. xiv, XXIV, 213. — Vicesimus tertius effectus: Susceptus Judæis Antichristus loco sanctificationis insistit: ut ubi sanctorum precibus Deus invocatur, illic ab infidelibus receptus Dei honore venerabilis sit, id., Pictav., Commentar., in Matth., cap. xxv, IX, 1051. — Vicesimus quartus effectus: Terrorem quem Ecclesiæ incutiet? *ibid.*, 1001, 1002. — Vicesimus quintus effectus: Antichristi ministri in turis se angelum transformatibus, ab omnium fere sensu et conscientia is qui est Christus aboletur, id., lib., *Contra Auxentium*, X, 611, 612. — Vicesimus sextus effectus: Et quia in magna vexatione positis pseudopropheta, tanquam præsentem in Christo opem sint indicaturi, multis in locis Christum esse atque haberi mentientur, ut in Antichristi famulatum depressos vexatosque deducant, id., Commentar., in Matth., IX, 1053. — Vicesimus septimus effectus: « Et ideo mittet illis (Judæis) Deus operationem erroris, ut credant mendacio, et judicentur omnes qui non crediderunt veritati sed consenserunt iniquitati. » (II, Thess. ii, 3, 11), in Psal., cv, n° 57, S. Aug., XXXVI, 1418. — Vicesimus octavus effectus: Labor et dolor, quibus falsa dogmata signantur sub lingua ejus, S. Greg. Magn., LXXVI, 704.

IV. — *Astutia, simulationes et insidiæ Antichristi.* — Tunc appropriabilis desolatio, quoniam a vera religione pie-rique lapsi errore descendent, S. Ambrosius, XV, 1808. — Qui intelligit non seducatur, ut credat falsa præ veris, more utique Judæorum, qui verum Christum negaverunt, unde consequens erit ut credant verum esse qui falsus est, *ibid.*, 1809. — Cavenda ergo signa perituri, quibus breviantur dies atque minuuntur, id., XIV, 1001. — « Diabolus qui seducebat eos, misus est in stagnum ignis et sulphuris, » S. Augustinus, XLI, 679. — Sed et in amicum, id est, velut amicus, *ibid.*, 685. — Operabitur mendaciter Antichristus, *ibid.*, 687. — Insidiabitur Antichristus in occulto, velut leo in cubili suo; dicit eum leonem in cubili eum in quo vis et dolus operabitur, id., XXXVI, 127, 128. — Impleturus est Antichristus totam nequitiam impietatemque quam omnes pseudoprophetae inchoaverunt, *ibid.*, 126, 127.

Amor perfidie tabernaculum Antichristi est, qui fidel Redemptoris contradicit, S. Gregorius Magn., LXXIX, 66. — Ad prædicandam falsitatem suam astutus ac duplices atque hujus mundi scientiam habentes electurus est, id., LXXV, 1025. — Fluxæ mentes hunc in suis prodigiis admirantur et sequuntur, bene de eo dicitur: « Dulcis fuit glareis corviti. » *ibid.*, 119. — Qui in se nutriendi aspidis consilia recipit, membrum iniqui capitis factis factus in corpus Antichristi accrescit, *ibid.*, 1050. — Quis alius nomine bestie, nisi antiquus hostis accipitur, qui deceptionem primi hominis servus impellit, id., LXXVI, 428. — Sed hæc bestia, cum post adventum Redemptoris, illum damnatum hominem qui Antichristus vocatur invaserit, quid aliud quam latibulum suum ingreditur, ut in autro proprio demoretur, *ibid.* — Dolum in manu Antichristi dirigit quid sit. Dolus in manu ejus dirigitur, *ibid.* — In manu Antichristi dolus dirigitur, quia in hoc quod contra bonos proposuerit implere temporaliter, nulla adversitate præpediatur, *ibid.*, 368. — Insidiæ Antichristi ex falsis miraculis, *ibid.*, 704. — Propter perversa dogmata sub lingua ejus labor et dolor est, *ibid.*, 616. — Propter miraculorum speciem sedet in insidiis; propter sæcularis autem gloriam potestatis, cum divitiis in occultis, *ibid.*, 704. — Simul et miraculorum

fraude et terrena potestate nititur, et in oculis et eam divitiis sedere perhibetur, *ibid.* — Semita Antichristi miraculis, et sive per se, seu per ministros suos quotibet prodeat, mendacibus signis coruscet, *ibid.*, 116. — Labor et dolor quibus falsa dogmata signantur sub lingua ejus, *ibid.*, 704. — Flamma oris ejus est ipsa instigatio occulte lortutionis, *ibid.*, 716. — Pravae suasionis verba ad unius cujusque animum facit, *ibid.* — Flamma est quod de ejus ore egreditur, quia ardet in desideris animis cum ejus suggestionibus instigatur, *ibid.* — Vi asperabilis, alios mentitis virtutibus decipiet, *ibid.*, 650. — De Leviathan narius fumus exit quia ex ejus prodigis mendacibus etiam bonarum mentium oculos trepidationis caligo confundit, *ibid.*, 712. — Contra Deum se erigens, cum simulatione sanctitatis etiam tumore potestatis extollitur, *ibid.*, 718. — Antichristus regulus, serpentum regulus rex dicitur, *id.*, LXXV, 1090. — In fallacia sua Antichristus gradietur, sed juxta breve tempus vite presentis ipsa illa fallacia prosperabitur, *id.*, LXXVI, 529. — Deinde accipiendus est alius, in nomine eodem veniens. Sed hic homo est, a quo sibi honorem homines sperabunt, et cui honorem reddent vicissim, S. Hilarius Pictavi, X, 298. — Et hic quidem Antichristum significari non obscurum est, mendacio paterni nominis gloriantem, *ibid.* — Stylo Antichristi Scriptura composita, *ibid.*, 614. — Quicumque crediderint atque accesserint ei, signabuntur ab eo tanquam pecudes; qui recusaverint, aut in montes fugient, aut cruciabantur et necabuntur Lactantius, VI, 791. — Tunc dissolvetur et exiet, et per illud suum vas terribiliter seducet gentes, Alcuinus, Cl, 1292. — Miracu a ejus falsa, mendacia erunt, et a veritate aliena, quia per magicam artem et phantasiam deludent homines, sicut et Simon Magus illudit illum, qui putans occidere eum, arietem occidit pro eo, *ibid.*, 1295. — Hæc autem omnia miracula omnibus modis per incantationes diabolicas falsa erunt, peccatoribus et incredulis videbuntur vera, *ibid.*, 1294. — Sub lingua ejus dolus et iniquitas, S. Agobardus, CIV, 280. — Insidiatur juxta venabula in absconditis, ut interficiat innocentem, *ibid.* — Insidiatur in abscondito quasi leo in cubili, *ibid.* — In psalmo: « Quid gloriaris in malitia qui potens es in iniquitate, etc. » demonstratur quale sit hæc corpus diaboli atque Antichristi in presenti, et quid illi maneant in futuro, *ibid.*, 281. — Totum cum dolo loquitur Antichristus, S. Bruno Herbipol., CLII, 209. — Nequitia Antichristi patet eo quod iniquus suavor erit, ut quos terrore non potest pervertere, saltem per noxia præmia conetur declinare, *ibid.*, 75. — Dilexisti omnia verba præcipationis, lingua dolosa, de Antichristo dicitur qui confusus moribus diligit iniquitatem, *ibid.*, 209. — Estimatione quidem seductionum et simulatione soli agnus erit, revera autem hædus, imo et bestia sive cornu bestie in cuius superbia et credulitate epalabitur, Rupertus, CLXVII, 1401. — Decepti ab Antichristo non creduntur ad fidem redituri, Robertus Pullus, CLXXXVI, 978.

V. *Pugnæ Antichristi contra sanctos Dei.* — Martyres sub Antichristo passuri, S. Gregorius M. gn., LXXIX, 527. — Unum est tamen quod non similiter repetitur; quia ibi sicut fragmenta mali puniet, hic autem sicut cortex mali punici dicitur, *ibid.* — Quo nihil designari puto nisi sanguinem martyrum qui sub Antichristo moriuntur, et unitatem fidei sub qua multi Judæorum stringuntur, *ibid.* — In ejus constantia dum sanguinis effusionem patientur, fidei tribulatione quasi corticis rubore decorabuntur, *ibid.* — Draconis cauda in terram dejecit siellas, quia Satanæ extremitas illa per audaciam hominis assumpti erecta, quosdam quos velut electos Dei in Ecclesia invenit obtinendo reprobus ostendit, *id.*, LXXVI, 651. — *Κεφαλα* Græce Cornua Latine dicuntur, serpensque hic cornutus esse perhibetur, quia contra fidelium vitam cum morsu pestiferæ predicationis Antichristus armatur etiam cornibus potestatis, *ibid.*, 596. — « Telendit enim adversus Deum manum suam, et contra Omnipotentem roboratus est, » *id.*, LXXV, 1009. — « Cucurrit adversus eum erecto collo et pinguini cervice armatus est, » *ibid.* — « Quis arguet coram eo viam ejus? Quis videlicet hominem illum increpare audeat, cujus visum fere pertimescit? » *ibid.* — In manu quippe Antichristi dolus dirigitur, quia in hoc quod contra bonos proposuerit implere temporaliter nulla adversitate præpeditur, *id.*, LXXVI, 568. — Per Antichristum diabolus ardentius sævit, non comburit nisi lignum, fenum, stipulam; ejus flammam extinguunt lacrymæ, *ibid.*, 716. — Flamma de ore ejus egressa, non comburit nisi lignum, fenum, stipulam, *ibid.* — Robur sanctorum videtur stipula contra Leviathan et Antichristum; « nihil tamen contra eorum animam potest, » *ibid.*, 728. — Judæi conversi tempore Antichristi graves persecutiones patientur, *ibid.*, 921. — Includi

autem propheta in medio domus suæ præcipitur; quia Antichristi tempore ab eis gentibus quæ in infidelitate remanserint plebs conversa Judæorum duris persecutionibus angustatur, *ibid.*, 921. — Atrium illud quod est extra templum ejus foras, et ne melioris illud, quoniam datum est gentibus, et civitatem sanctam calcabant mensibus quadraginta duobus, *ibid.* — Tanta tunc contra justos iniquitate effrenabitur, *id.*, LXXV, 1055. — Quis arguet coram eo viam ejus? Quis etenim, nisi Deus, cujus adjutorio electi, ut resistere valeant, fulcuntur? — Quem quavis sævitia ad crudelitatem dilatat superna tamen misericordia dierum brevitate coangustat, *id.*, LXXVI, 449. — « Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo, neque fiet, » *ibid.*, 650. — Ex signis quæ faciet plus metuendus quam ex penis quas martyribus intulit, *ibid.* — Sed considerandum valde est, cum Behemoth iste caudam suam sicut cedrum sublevat, in quo tunc atrocior quam nunc se exeret surgat, *ibid.* — Qui tanta tunc virtute se commovet, ut membra Domini, si potest fieri, etiam electa perturbet, *ibid.*, 709. — In electorum cordibus consepulta terribilibus signis, obscura cogitatio conglobatur, *ibid.*, 712. — Electi quanto tunc zelo astuantur. « Sicut ollæ succensæ atque ferventes, » *ibid.*, 715. — Pugnaturus est adversus sanctos Domini Antichristus, S. Hieronymus, XXVI, 984. — Et in ultimo eos qui sub Antichristo adversus sanctos Domini pugnaturi sunt, scribere possumus qui idcirco congregantur, ut pereant, *ibid.* — Desolationis autem abominatio, quia belis et cæditus terram cum placido desolaturus sit, S. Hilarius, IX, 1084. — Dei supra Ecclesiam vigilas quatuor. Antichristi terror. Sed inter hæc discipuli vento ac mari differuntur, et totis sæculi motibus, immundo spiritu adversante, jactantur, *ibid.*, 1001, 1002. — Veniet enim maxime anxius atque verax. Et quia de Antichristi consequendine ad omnem tentationem novitatem solliciti erunt; etiam ad Domini adventum expavescant, falsas rerum imagines, et subrepentia oculis signa metuentes, *ibid.* — Elias et Enoch missi in mundum contra impetum Antichristi, Alcuinus, Cl, 1286. — Contra impetum Antichristi fideles divinis armis duo magni prophete præmuniunt et instruunt, et confortantur et præparant electos ad bellum, *ibid.* — Interfectio Eliæ et Enoch ab Antichristo, *ibid.*, 1297. — Postquam autem impleverint predicationem suam, insurget Antichristus in eos, et interficiet, *ibid.* — Ipsi vero occisi post tres dies a Domino suscitabuntur. Postea ceteros fideles persequens reddet gladio, sui apostatas faciet, *ibid.* — Elias cum Enoch et omnes electi resistent ei, S. Ivo, CLXI, 1010. — Quanta ab Antichristo fiet Christianorum subversio, S. Bruno Astens., CLXV, 270, 273. — Prophetas etiam et Enoch vinceat, et martyrio consummat, *ibid.*, 674. — Antichristus bellum faciet, Rupertus abb., CLXIX, 1029. — Bello multiplici Ecclesiæ descripto Joannes subjicit tempore hujus belli diabolus nocere paratum, sed a Deo ne sui torporent vel desperarent refrenatum, Richardus de S. Victore, CCXVI, 770.

VI. *Templum in quo sit sessurus.* — Templo Dei in quo sit sessurus Antichristus incertum est, S. Augustinus, XI, 1, 685. — Utrum Antichristus sessurus sit in illa ruina templi quod a Salomone rege constructum est, an vero in Ecclesia incertum est, *ibid.* — Non in templo alicujus idoli aut demonis sessurus est; non enim templum alicujus idoli aut demonis templum Dei Apostolus diceret, *ibid.* — Nonnulli non ipsum principem, sed universum quodammodo corpus ejus, id est, ad eum pertinentem hominum multitudinem, simul cum ipso suo principe hoc loco intelligi Antichristum volunt, *ibid.* — Nonnulli putant rectius etiam Latine dici, sicut in Græco est, non in templo Dei; sed in templum Dei sedeat, tanquam ipse sit templum Dei, quod est Ecclesia, sicut dicitur sedet in amicum, id est, velut amicus, *ibid.* — Manifestus futurus est Antichristus ex his Pauli; ait enim: « Ut reveleetur in tempore suo, » *ibid.*, 908. — Regnabit Antichristus sive prius veniet, et tunc veniet dies iudicii, *id.*, XXXIV, 1998. — Dominationis ad sanum et inane culmen perveniet Antichristus, *id.*, XXXVI, 126, 127. — Vim in imperio habebit Antichristus; « velut leo in cubili suo; » et ad vim relatum est quod dictum est *leo*, *ibid.*, 127, 128. — Tabernaculum Antichristi est amor perfidiæ quo fidei contradicit Redemptoris. In quo Judæi nunc permanent, quia dum perfidiæ suæ situm amantur inhabitant, contra Redemptorem pugnant, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 66. — Regulus dicitur Antichristus. Quis vero reproborum caput est nisi Antichristus? Quod ergo confotum fuerit, erumpet in regulum, *id.*, LXXV, 1090. — Parvo tempore permittitur exaltari, ut quo ad modicum gloriari sinitur, eo in perpetuum atrocius po-

natur, *ibid.*, 1009. — Antichristus vocabitur, qui nomen suum longe lateque diffundere conabitur, quod nunc usquequaque imitatur cum de memoria terreni nominis gloriam laudis suae extendere nititur, atque opinione transitoria letatur, *ibid.*, 1052. — Memoriam suam in terra statuere Antichristus conatur, cum in terrena gloria appetit si esset possibile, in perpetuum permanere, *ibid.*, 1053. — Nomen suum in plateis celebrari gaudet, cum longe lateque operationem suae iniquitatis extendit, *ibid.* — Propter peccata populorum regnatoris est Antichristus, *id.*, LXXVI, 345. — Quia post hæc et Antichristus apparebit, hoc illic quantum subdidit Salomon dicens: « Et qui stultos apparuit, postquam elevatus est in sublimem, » *ibid.*, 528. — Ipse in sublimem elevabitur, cum Deus se esse mentietur, *ibid.* — Potestas explendæ acquiræ superbæ Antichristi accedet, *ibid.*, 718. — Ex verbis: « Exsurge, Domine, non confortetur homo; judicentur gentes in conspectu tuo. » In tantum enim confortabitur homo ille peccati, ut in templo Dei sedeat, et etiam Deum se dominet, mentionem facere de Antichristo videtur, Rufinus, XXI, 683, 684. — Regnatorius est in mundo Antichristus antequam Christus secundo veniat in terram ad iudicium habendum omnium hominum, S. Maximus Taurin., LVII, 225. — Extolletur vel supra omnes gentium deos, quia majorem et fortiorum se omnibus faciet; sed etiam supra omne quod collitur, id est, supra sanctam Trinitatem, Alecinius, CI, 1295. — Ha se extollit, ut in templo Dei sedeat ostendens se, tanquam sit Deus, *ibid.* — Circumcidet se veniens Iherusalem dicens Judæis: Ego sum Christus, vobis recommissus, qui ad salutem vestram veni ut vos qui dispersi estis, congregem et defendam, *ibid.*, 1296. — Antichristus in tantam excrescet malitiam, ut homo omnino pessimus ostendere se possit et audiat tanquam sit deus et contra universa consurgat, S. Agobardus, CIV, 240. — Extollet re ut jactet se super omne quod dicitur deus aut quod collitur, *ibid.* — Non est super terram potestas quæ comparatur ei qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt, *ibid.* — De eo dicitur: « Cum apprehenderit eum gladius, subsistere non poterit neque hasta, neque thorax, » *ibid.*, 281. — « Loquitur » Antichristus « in corde suo: Non movebor de generatione in generationem, » *ibid.* — Antichristus congregatis sibi impiis, sicut Abimelech fecit, regnum improbe usurpabit, Rahanus Maurus, CVIII, 1171. — Filius perditionis qui adversatur et superextollit se super omne quod dicitur Deus aut quod collitur, ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus, *id.*, CXII, 569, 573. — In donibus orationum se habet ingrediens quasi ipse sit Christus et propter hoc debeat ab hominibus adorari in ordinem Dei, *ibid.* — Regnabit, sicut scriptum est, per tempus, et tempora et dimidium temporis, id est non amplius quam tribus annis cum dimidio, S. Bruno Segniensis, CLXIV, 725. — Antichristum autem Judæi recipient, et quasi Deum ad tempus venerabuntur, *id.*, CLXV, 492. — Vox, exaltatio et odium Antichristi in Christianos, Petrus Lombardus, CXCI, 779-782. — « Omnisatio ventura Antichristi, » *ibid.*, 139-148. — Mentietur se esse Deum, Rev. Garnerus, CXCLII, 87. — Antichristus habebit potestatem contra iuge sacrificium propter peccata, *ibid.*, 193. — Antichristi tyrannus quanta, Wolbero abb., CXCIV, 1063.

VII. *Miracula, potentia et gloria brevis Antichristi.* — « Dies dimidii ibi Antichristus, cavenda ergo signa per fide, quibus breviantur dies atque minuuntur, » S. Ambrosius, XIV, 1001. — Potentia Antichristi tribus annis et sex mensibus erit, quod tempus quamvis exiguum, utrum ad mille annos pertineat quibus et diabolus ligatus dicit, et sanctos regnare cum Christo; an eisdem annis hoc parvum spatium superaddatur, atque sic extra meritum ambigitur, S. Augustinus, XLI, 678. — Tanta signa facturus est Antichristus, ut desipiat si fieri poterit, etiam electos, *id.*, XXXVI, 126, 127. — Vix habebit in imperio, dolum in miraculis, *ibid.*, 127, 128. — Quid aliud excelsum brachium accipitur, nisi superba Antichristi celsitudo quæ super reprobas mentes hominum fastu gloriæ temporalis erigitur? S. Gregorius Magnus, LXXVI, 486. — Dum dona perversis tribuit, dum eos in hoc mundo honoribus extollit, dum eorum oculis prodigia ostendit, fluxu mentes hunc in suis prodigiis admirantur et sequuntur, *id.*, LXXV, 1119. — Gloria quam brevis Antichristi et iniquorum omnium, *ibid.*, 1052. — Ex illa gloria præterita præcipitatur... in fine mundi cum suis sequacibus, *ibid.*, 1053. — Stultitia Antichristi in sublimem elevati apparebit, *id.*, LXXVI, 528. — Communicationem futuri iudicii iridet inde factus est crudellior, *ibid.*, 728. — « Et deridebit vibrantem hastam, » contra Leviathan enim Dominus hastam vibra, qui in ejus interitu districtam minatur

sententiam, *ibid.*, 750. — Miraculis Antichristi semina lucebit, *ibid.*, 757. — Tantis signis et prodigiis in sanctitatis ostensione elevatur, ut argui ab homine ejus facta non valeant, *id.*, LXXV, 1117. — In fine mundi sæviet, sed ad breve tempus, *id.*, LXXVI, 449. — Signis (ex) quæ faciet metuendus quam ex pomis quas intulit, *ibid.*, 650. — Quanta commotio ex miraculis Antichristi, *ibid.*, 709. — Tantis signis et prodigiis utitur Antichristus ut miraculorum potentia quasi quodam ignis lumine resplendere videatur, *ibid.* — Quia commotum caput illius miraculis clarescere nititur, recte ejus sternutatio splendor ignis vocatur, *ibid.* — Electi turbabuntur et utubunt prodigiis visis Antichristi, *ibid.*, 712. — Potestas nequitiæ explendæ superbæ Antichristi accedet, *ibid.*, 718. — Neque hasta neque thorax subsistere poterit, ut si supernum adiutorium desit, et prædicantium acumen obtundat, et longanimitatem patientiam destruat, *ibid.*, 727. — Extollet se supra Deum Antichristus, *ibid.*, 487. — Aperte monstratur apud Apostolum: Extollens se supra omne quod dicitur Deus, aut quod collitur, (II Thess. II, 4), quia appetendo dudum Dei similitudinem, quasi juxta Deum erigere se voluit, sed in superbia culpa crescendo, jam de supra omne quod dicitur et collitur Deus extollit, *ibid.* — Signa multa operaturus est Antichristus, S. Hieronymus, XLIV, 212. — Et seipsum constituet ac vocabit Deum, et se colli jubebit et Dei filium; et dabitur ei potestas ut faciat signa et prodigia, Iacintus, VI, 794. — Sic magna voce David proclamavit: « Exsurge, Domine, non prevaleat homo. » Ipse enim est homo pessimus, quem humana non potest sustinere conditio, in quo tanta erit versutia vel potestas ut sola Domini virtus ejus possit superare nequitiam, Cassiodorus, LXX, 86. — Prædicatio ejus et potestas tenebit a mari usque ad mare, ab Oriente usque ad Occidentem, et ab aquilone usque ad septentrionem, Alecinius, CI, 1295. — Faciet quoque signa multa et miracula magna et inaudita, *ibid.* — Faciet ignem de caelo terribiliter descendere, arbores subito florere et crescere vel arescere, *ibid.* — Faciet mare turbari et subito tranquillari; naturas etiam in diversis figuris mutari et cætera quoque mirabilia, innumerabilia et stupenda, *ibid.* — Faciet mortuos in conspectu hominum resuscitari, « ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi, » *ibid.* — Dubitant perfecti et electi cum viderint tanta et tanta virum ipse sit Christus qui in fine mundi secundum Scripturas venturus est, annon, *ibid.* — Eriget se tribus modis contra fideles, id est, terrore, muneribus et miraculis, *ibid.*, 1294. — Dabit credentibus et se copias auri et argenti (tempore enim ejus absconditi thesauri revelabuntur), *ibid.* — Quos muneribus corrumpere non poterit, terrore superabit, quos autem terrore non poterit vincere, signis et miraculis seducere tentabit, *ibid.* — Antichristus in omni virtute resurrectionis, et signis miraculorum, et prodigiis mendacibus ad salutem, vel quia videbitur, nec revera operabitur, et in omni seductione iniquitatis illis qui pereunt, eo quod charitate veritatis non receperant, B. Lanfrancus, CV, 341. — Meo mittet illis Deus operationem erroris, operatorem Antichristum, ut credant mendacio, ut judicentur, damnentur omnes qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati, diabolo, *ibid.* — Quid faciet cum venerit? Sabbatum custodiri jubebit, S. Ivo episc. Carnot., CLXI, 265. — Quia enim mori se et resurgere simulat, haberi vult in veneratione Dominicum diem, *ibid.* — Antichristi insidiosa miracula generabitur dubietas in cordibus fidelium, Rev. Garnerus, CXLIII, 264, 265.

VIII. — *Beatitudo sive felicitas Antichristi coram hominibus.* — Beatus usque adeo videbitur hominibus Antichristus, ut etiam Deus putetur, S. Augustinus, XXXVI, 126. — Impleturus est Antichristus totam nequitiam impletæque quam omnes pseudoprophetae inchoaverunt, *ibid.*, 127. — Semita Antichristi miraculis lucebit, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 757. — Potestas explendæ nequitiæ superbæ Antichristi accedet, *ibid.*, 718. — Incedet Antichristus feliciter, *ibid.*, 539. — Antichristus universis sæculi pompis abundabit, Cassiodorus, LXX, 573. — Non tantum auro locuples erit sed et numerositate gentium et dominatione terrarum, miraculorum quoque ostensione gaudebit, honoris etiam pravi sectatione jactabit, et cæteris vitis plenissimus erit, quæ Ægypti nomine videntur intelligi, *ibid.*, 576. — Tum obituna Antichristus temporaliter mundi gloriam, mensuras hominum et honoris culmine et signorum potestate transcendit, Hincmarus, CXXV, 279. — Superba Antichristi celsitudo per brachium signata, *id.*, CXIII, 193.

IX. — *Persecutiones sævæ Antichristi in electos Dei.* — Gladius diaboli recte appellatur Antichristus, id est tri-

bulatio temporalis, S. Gregorius Magn., LXXVI, 726. — Graves patientur persecutiones tempore Antichristi Judæi cunctari, *ibid.*, 921. — Includi autem propheta in medio domus sue præcipitur, quia Antichristi tempore ab eis gentibus quæ in infidelitate remanserint plebs conversa Judæorum duris persecutionibus angustatur, *ibid.* — Persecutione ultima Antichristi malis Christianis fidei lumen auferetur. « Auferetur ab impiis lux sua, » *ibid.*, 481. — Credentibus et viventibus male fidei lumen auferetur, maxime persecutionis Antichristi tempore, *ibid.* — Neque eos nunc Dei lumen illustrat, qui iniquitatis suæ malitiam fidei nomine palliant, *ibid.* — Antichristum quamvis savitia ad crudelitatem dilatat, superna tamen misericordia dierum brevitate coangustat, *ibid.*, 419. — Tormentis cruciabit martyres Antichristus et signis coruscabit, *ibid.*, 650. — Pensemus quæ erit humanæ mentis illa tentatio, quando pius martyr et corpus tormentis subicit, et tamen ante ejus oculos tortor miracula facit, *ibid.* — Cujus virtus non ab ipso cogitationum fundo quatiatur, quando is qui flagris cruciatur, signis coruscatur, *ibid.* — Desolationis autem abominatio Antichristus, quia bellis et cadibus terram cum piaculo desolaturus sit, S. Hilarius, IX, 1031. — Inter hæc discipuli vento ac mari differuntur, et totis sæculi motibus, immundo spiritu adversantur, jactantur, *ibid.*, 1002; S. Cyprianus, IV, 335, 592. — Virtus et constantia fortiorum periclitantur et nisi Deus opem ferat deficient, S. Gregorius Magn., LXXVI, 727. — Ubi tunc infirmi erunt, si fortes sicut paleæ reputantur? *ibid.* — Tunc erueret templum Dei conabitur, et justum populum persequetur, et erit pressura et conditio qualis nunquam fuit ab initio, Lactantius, VI, 791. — Prima persecutio violenta, cum proscriptionibus et tormentis Christiani ad sacrificandum cogereantur. Altera persecutio fraudulenta, quæ per hereticos et falsos fratres acta est. Tertia superest per Antichristum ventura, quia nihil est periculosius; quia et violenta erit, et fraudulenta, Rufinus, XXI, 683. — Antichristus Charybdis sanguinis, Prudentius, LIX, 837. — In ore habebit blasphemiam maledictionem, cum se Dei filium mentietur; amaritudinem, quando resultatoribus suis poenam mortis indicet, et ad supplicia juhebit pervenire qui eum tanquam Numen contempserint adorare, Cassiodorus, LXX, 88. — Inter initia persecutio tantum violenta, altera, etc.;... novissima superest quæ erit violenta nimis ex potestate regni angularis, et deceptiosa miracula, *ibid.* — Antichristus persequens Ecclesiam inducitur eo modo: « Et ego te servabo ab hora tentationis quæ ventura est in orbem universum » Alcuinus C, 1112. — Tempore Antichristi tanta erit tribulatio quanta non fuit ab initio sæculi, *ibid.* — Dura quippe erunt corporum vulnera, sed graviora adversariorum jacula, *ibid.* — Juos non signis illudere poterit in conspectu omnium mirabili morte cruciatus crudeliter necabit, *id.*, CI, 1211. — Tunc erit talis tribulatio qualis non fuit super terram ex tempore quo gentes esse ceperunt usque ad illud tempus, *ibid.* — Tunc omnis Christianus qui inventus fuerit, aut Deum negabit, aut sive per ferrum, sive per ignem fornacis, sive per serpentes, sive per bestias, sive per aliud quodlibet tormentorum genus interibit, si in fide permanserit, *ibid.* — Antichristus interfectis nobilibus illis id est, his quæ ex diversis nationibus et linguis in Christo credentes, a Deo sunt generati, inducturus est persecutionem ut omnes sanctos interficiat, Rabanus Maurus, CVIII, 1171. — Christianis potissimum persecutionem inferet Antichristus, Guibertus, CLVI, 700. — Persecutionem est Antichristum non contra Judæos, non contra gentiles bella facturum, sed juxta etymologiam sui nominis Christianos pervasurum, *ibid.* — Quam vastitatem facturus sit in Ecclesia describit, S. Bruno Sign., CLXV, 673. — Persecutio Antichristi quod magna futura sit: « Væ autem prægnantibus et nutriendis in illis diebus, » etc., Rupertus abb., CI, XVII, 1802. — Antichristus inducet magnam tribulationem, *id.*, CLXIX, 1064. — Severissime persequetur Ecclesiam, Ven. Godefridus, CLXXIV, 170. — Crudelitas Antichristi, Petrus Lombardus, CXCI, 139, 148. — Persecutio Antichristi, Robertus Pullus, CLXXXVI, 977. — Tribulatio in diebus Antichristi ventura, et tyrannidis diabolica imperio Christi refrenanda, Richardus a S. Victore, CXCVI, 769. — Furor crudelitatis tempore Antichristi magis sæviet, *ibid.* — Sancta Ecclesia ubique patietur crudelitatem persecutionis effusione sanguinis, *ibid.* — Omnes per virtutum eminentiam alti, et fluctibus persecutionum quassati sive et opere a malis dividant, *ibid.* — Tempus erit, quale non fuit ab eo ex quo gentes esse ceperunt usque ad tempus illud, *ibid.*, 770.

X. — Quo tempore durabunt calamitates tentationesque Antichristi. — Dies dimidii tibi, ubi Antichristus, S. Am-

brosius, XIV, 1001. — « Sol enim obcurabitur, stellæ cadent, hoc est, justî Dei; cum hæc videris crede adhuc tardare Christum; » ubi enim Christus ibi fides clarior: ubi Antichristus, ibi dies dimidii, *ibid.* — Antichristi persecutio tribus annis et mensibus erit, S. Augustinus, XLI, 678. — Hæc persecutio novissima quæ futura est ab Antichristo sicut jam diximus quia et in hoc libro superius (Apoc., x et xi) et apud Danielem prophetam (Dan., xii) positum est, tribus annis et sex mensibus erit, *ibid.* — Quia parvo tempore permittitur exalari, ut quoad modicum gloriari sinatur eo in perpetuum atrocies puniatur, S. Gregorius Magn., LXXV, 1009. — Cum de memoria terreni nominis gloriam laudis suæ extendere nititur, atque opinionem transitoria letatur, *ibid.*, 1032. — Citius laudem terrenæ potestatis amittit, et omne gaudium sui nominis perdat, *ibid.*, 1053. — Sæviet Antichristus in fine mundi, sed ad breve tempus, *id.*, LXXVI, 610. — Durabit hæc terribilis tribulatio tribus annis et dimidio, in toto mundo: « Tunc abbreviantur dies propter electos, » Alcuinus, CI, 1294. — Cum hic Antichristus diaboli filius, et totius malitiae pessimus artifex, per tres annos et dimidium totum mundum vexaverit, ... ad ultimum veniet iudicium Dei, *ibid.*, 1397. — De quibus nihil est expectandum quod jam non videatur, nisi solitio Satanæ, et publica calcatio sanctæ civitatis mensibus quadraginta diebus; quæ futura est per Antichristum caput omnia iniquorum, S. Agobardus, CIV, 69. — Alioqui ecce possent homines illius sævi tempus iudicii, si post tres semis annos inchoatæ persecutionis Antichristi confestim sequeretur, Hincmarus, CXXV, 798. — S. Hieronymus exponens sententiam Danielis: Beati, inquit, qui, interfecto Antichristo, supra mcccx dies id est, tres semis annos dies 45, præstolantur, quibus est Dominus atque Salvator in sua voluntate venturus, *ibid.*, 280. — Regnum ejus per tres annos cum dimidio, Robertus Pullus, CLXXXVI, 976.

PARS III. — Signa subsequentia Antichristi regnum, et finis persecutionum ultimarum.

I. — Apparitio supremi Judicii confundit impium. — Christus solus debellaturus est Antichristum signis et ostensione sanctitatis elatum, S. Gregorius Magn., LXXV, 1117. — Vidit Job quod in fine mundi Satan quem sœva Scriptura appellat Antichristum tanta virtute principatur, ut argui ab homine ejus facta non valeant, *ibid.* — « Quis arguet coram et viam ejus? » Quis etenim, nisi deus, cujus adiutorio electi, ut resisteri valeant, fulciuntur? *ibid.* — Hæc bestia post adventum Redemptoris quid aliud quam latibulum suum ingrediatur, ut in autro proprio demoretur? *id.*, LXXVI, 428. — Contra Leviathan Dominus hastam quippe vibrare est æternam et mortem ex districta animadversione præparare, *ibid.*, 730. — Contendendus sine manu Antichristus, *ibid.*, 710. — Oliveti in monte consumendus juxta quoddam Antichristus, S. Hieronymus, XXIV, 291. — Indignum adventus futuri cum abominationem desolationis stantem in loco sancto videbunt, tunc claritas reditum intelligendum, S. Hilarius, IX, 1034. — Qui in ipsa elevatione sua per adventum iudicii veri, deficiet, S. Gregorius Magn., LXXVI, 538. — Hic est autem qui appellatur Antichristus, sed seipsum Christum mentietur, et contra verum dimicabit, et victus effugiet, et bellum sæpe renovabit, et sæpe viaretr; donec quarto prælio, confectis omnibus impiis delebitur et captus, tandem scelerum suorum iust penas, Lactantius, VI, 797. — Sed et cæteri principes ac tyranni, qui contriverunt orbem, cum eo victi, adducuntur ad Regem qui increpabit eos, et coarguet, *ibid.*, 798. — Antichristus subruetur a Christo. Sic iterum veniet Christus ut Antichristum subruat, liberetur orbis, paradisi patria reddatur, mundi perpetuetur libertas sæculi servitus tota tollatur, S. Petrus Chrysologus, LII, 613. — Et sicut lucescente nox subvertitur, ita coruscante Salvatore Antichristus effugiet, S. Maximus Taurin., LVII, 223. — Exstincta clade gentili, ad futurarum rerum ordinem venit: quoniam interfecit Antichristo, Domini regnum æternum venturum est. Permittitur enim terris præcurrere scelerum malum, ut gratius regnum Domini ansipiat optatum Cassiodorus, LXX, 91. — Sicurus excitat Deus adversus Antichristum, Rabanus Maurus, CVIII, 1173. — Suis manu conteretur (D. viii, 18) quem Dominus interficiat spiritu oris ejus, etc., etc. (II Thess., i, 8), per adventum Judicii non angelorum bello, non sanctorum certamine, solo oris spirita morte æterna ferietur, Hincmarus, CXXV, 280. — Antichristus in sua sublimi elevatione deficiet per adventum veri Judicii, Rev. Garcerus, CXCH, 193.

II. — *Jesus Christus occidendo Antichristum spiritu oris, suum regno ejus et potentiam imponet.* — Interficietur Antichristus spiritu oris Christi, S. Augustinus, XXXIII, 908. — Et tunc revelabitur ille iniquus quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui, *ibid.* — Conterendus sae manet Antichristus, quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui, S. Gregorius Magn., LXXXI, 683. — Sine manu conteretur, quia non angelorum bello, non mactatorum certamine, sed per adventum Judicii solus oris spiritu aeterna morte ferietur, *ibid.* — Scimus tantum istud, illam esse novissimam persecutionem quae ab Antichristo futura est, praesentia sua exstinguet Jesus, S. Augustinus, XII, 616. — Nec mora, ille evaginato gladio, in frusta concidit, ceciditque christus iste, qui magis Antichristus nominari debet et mortuus est, dispersus sunt omnes qui cum eo erant, Gregorius Turon., LXXI, 537. — Super eum apostolus Paulus scribit dicens: « Quem Dominus interficiet spiritu oris sui et destruet illustratione adventus sui, Alecimus, CI, 1297. — Tanta erit eminentia adventus splendoris Christi, ut prae fulgore divini luminis, sordibus ventris per excessum emissis, totus conquinatus, sic prae timore pereat, *ibid.* — Tradunt doctores, ut ait Gregorius papa, quod Michael archangelus illum in monte Oliveti perimet, in papitione et solo suo, in quo loco unde Dominus secendit ad caelos, *ibid.*, 1298. — Si Michael Dei faciem venientis ad Judicium praevenerit cum interfecerit, non sua, sed Dei virtus erit et jussio, *ibid.* — Quem Dominus utique Jesus interficiet spiritu oris sui et destruet illuminatione adventus sui, Rabanus Maurus, CVIII, 1171; B. Lanfrancus, *ibid.*, 345. — Antichristo interfecto, consummata erit victoria Verbi Dei, Rupertus, CLXIX, 1497. — destructio Antichristi, Petrus Lombardus, CXCI, 139-148. — Interficiendus est Antichristus aut a Christo aut a Michael, Robertus Pulvis, CLXXXVI, 979.

III. — *Jesus Christus occidendo Antichristum et eum eradicando de facie terrae, quam brevis ejus gloria, quanta utilitas fuerit denotabit.* — Manifestum perditionis indicium est quando affectibus iniquitatibus subsequens favet effectus, et non la contrarietas impedit quod mens perversa conceperit S. Gregorius Magn., XLVI, 668. — Angelus et homo lapsi, quia Deo similes esse per potentiam, non per justitiam, voluerunt, sic casus Antichristi per superbiam, *ibid.*, 486. — Elevatus Antichristus in subtilitate stultus apparebit, qui in ipsa elevatione sua per adventum veri Judicii decietur, *ibid.*, 528. — Quidam volent telam quae ordita sit super omnes gentes Antichristum intelligi, qui Oliveti in monte consumendus sit quod et in Danielis ultima diximus visione, S. Hieronymus, XXIV, 291. — Quadrageinta dies poenitentiae ante judicium concessi incantatis et carceratis, ab Antichristo seductis, Alecimus, CI, 1298. — Debemus etiam firmissime credere quod cum Antichristus occisus fuerit, non statim veniet dies judicii nec statim ad judicium Dominus veniet, sed sicut intelligimus ex libro Danielis quadraginta dies poenitentiae, etc., *ibid.* — Quantum temporis spatium postea fiat post poenitentiam hunc expletam nullus est qui sciat, *ibid.* — In dispensatione Dei monet, qui judicabit saeculum per ignem, ea hora qua praefixit esse judicandum ante saecula, *ibid.* — Documenta S. Augustini et Hieronymi de hora judicii ultimi post occasionem Antichristi, *ibid.* — S. Augustinus, in Epist. *Notamus vos ignorare de dormientibus*, multa luculentissime de spatio temporis ab interfectione Antichristi ad horam judicii ultimi declarat, *ibid.* — S. Hieronymus in expositione septem tabularum ad

Everetinum, dat nobis de die et hora ultimi Judicii magnae scientiae documenta, *ibid.*, et B. Lanfrancus, CL, 345.

IV. — *Ultima damnationi destinati Antichristus ejusque associi.* — Et quoniam traditus in concupiscentiam cordis sui et damnationi ultimae destinatus, etc.; S. Augustinus, XLVI, 126. — Tenebrae sunt locus Antichristi, in quas cum iniquis detraxetur, S. Gregorius Magn., LXIV, 1034. — Haec autem tabernacula iniqui, et iste locus ejus qui ignorat Deum, videlicet indicans quia is qui nunc Deum ignorando extollitur, tunc ad propria tabernacula pervenit quando eum sua iniquitas in supplicia demergit, *ibid.* — Et locum suum quandoque inveniet tenebras qui dum hic de falsa gauderet, luce justitiae, locum temetipsum alienum, *ibid.* — Dominabitur in fine mundi, nunquid producit Luciferum in tempore suo, et vespere super illos terras consurgere facit, *ibid.*, LXXVI, 520. — Et diabolus qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis et sulphuris quo bestia et pseudopropheta, et cruciabuntur die ac nocte in saecula saeculorum, S. Augustinus, XII, 679. — Et exprobrabit his tyranniam facinorosa ipsorum, et damnabit eos ac meritis cruciatibus tradet, Lactantius, VI, 797. — Dubium non est perire aeternam potestatem, cujus damnandum constat auctorem, Cassiodorus, LXX, 91. — Post completam acquiescentiam Antichristus damnationis aeternae mercedem in haec percipiet, Rabanus Maurus, CVIII, 1173. — In fine mundi diabolus qui seducebat gentes mittendus est in stagnum ignis et sulphuris ubi est bestia Antichristus cum impiis membris suis et persecutoribus et pseudoprophetae sine dubio haeretici, et cruciabuntur die ac nocte in saecula saeculorum, *ibid.*, CXI, 1147. — Causa perditionis Antichristi vel cujuslibet reprobi non a Deo, Hincmarus, CLXXV, 465. — Scitum est quod qui dicit ut subintelligere susurrando contendit quoniam Antichristus vel quilibet reprobi ex Deo habeant causam perditionis vel operatione ipsius pereant, non catholicis sed insanis est, *ibid.* — Saeculatio la mortuis Antichristi sicut et sanctorum hominum, 283. — Si omnes resurgere debent, et ille homo qui in nomine suo venit Antichristus, *ibid.* — Si aliquid aliis reprobis, Antichristi accidet membris passio Christi contigit, nec capiti demegavit, *ibid.* — Exacerbabit Dominum peccator id est, ad iracundiam committit sua, indicibili superbia quod proprie de Antichristo datur intelligi, S. Bruno Herpitol., CXLI, 78. — Antichristus irritat Dominum quando se sua fallacia non solum terrenum regem sed etiam rerum omnium praedebat Deum, sed hoc et erit ad ultimum, ideo, ut falsus Deus, flammis dignis puniatur, *ibid.* — Propterea Deus destruet te in finem; evellat te et emigrabit te de tabernaculo tuo, *ibid.*, 209. — In finem autem qui destruetur, aeternis suppliciis deputatur, *ibid.* — Radices erant Judaei Antichristi consentanei, et ideo radicem hujus populi cum ipso esse evellendam dicit Paulus, *ibid.* — Nec Antichristus nec ministri ejus habebant portionem in regno beatorum, cum sanctis Domini, *ibid.* — His qui Antichristi opera faciunt, Deus servat dolorem Patris, qui simul cum eo damnae eadem patientur tormentis, S. Bruno Astens., CLXIV, 425. — Omnibus iniquis opera ejus et doctrina placebunt, et quicunque ei crediderint, simul cum eo ad inferna ducentur, *ibid.*, 626. — Maledictio Antichristi, memoria illius de terra perent, Rupertus CLXVIII, 1041. — Incepit et communiis Antichristi et membrorum ejus, Petrus Lombardus, CXCI, 501. — Deletio et irritatio Antichristi, *ibid.*

CXXXIII.

INDEX DE RESURRECTIONE MORTUORUM.

ORDINE LOGICO REFERENS CIRCA ILLUD DOGMA VARIAS SS. PATRUM SENTENTIAS.

MONITUM.

In hoc Indice omnia quae a SS. Patribus de mortuorum resurrectione scripta sunt, ad quatuor capita redeuntur, scilicet. — I. Erroris qui de resurrectione mortuorum invaluerit. — II. Resurrectio mortuorum est dogma fidei. — III. Quando et quomodo fiet haec resurrectio. — IV. Quae in corporibus qualitates vel immutationes, et quomodo erant in gloriam justis, reprobis vero in confusionem.

I. — *Erroris qui de resurrectione mortuorum invaluerit.*

TERTULLIANUS. — Nulla philosophia de carnis re-

surrectione consentit, II, 531. Platonici et Pythagorici vindicantes immortalitatem animarum, modum tamen et qualitatem immortalitatis ignorare, 796. Omnis post

mortem finire, Epicurus alique philosophi ethnici asseruerunt, 795. Hymæus et Phileus resurrectionem jam factam esse affirmabant, 820. Nostram indirecte negant resurrectionem Marcionita, asserentes Christi carnem non esse veram carnem, 796, 797. Appelles et Valentius veram carnem latebantur sed non humanam, siderum nampe et coeles em, *ibid.* Soli animæ destinata resurrectionem quidam hæretici dicunt, 848.

LACTANTIUS. — Juxta Lactantium duplex erit resurrectio mortuorum : prima fidelium, id est, eorum qui in Dei religione fuerint verasti, altera impiorum, id est, infidelium, VI, 801, 802. In prima excitabuntur fidelium animæ ad sua corpora recipienda, 801. Il quorum peccata vel numero vel pondere prævalebunt in penam damnabuntur et amburentur igne, 802, 803. Justi vero illum ignem non sustinebunt, *ibid.* Tunc Deus constituet civitatem sanctam in medio terræ, ubi regnabit mille annis, cum justis illis qui præerunt viventibus veluti iudices, 808, 809, 810. Post mille annos altera fiet resurrectio, id est, impiorum qui Deum verum vel nescierunt vel abnegarunt; omnes mittentur in cruciatus æternos cum principe demoniorum, 813, 814, 815. Justi, renovato mundo, felices ac beati in similitudinem angelorum in conspectu Altissimi semper versabuntur et in æternum servient, *ibid.*

Poetæ et philosophi affirmant resurrectionem sed modo deteriori, testante Lactantio, 806. Juxta Millesarios, illud regnum justorum testatur vaticinia Sibyllæ, 807, 808. De signis illam resurrectionem præcedentibus, 812.

S. ZENO. — Gentilibus resurrectio improbabilis videbatur, XI, 572. Hic videtur S. Zeno resurrectionem vindicare adversus hæreticos, probabiliter Seleucianos, Hermianos vel certe contra Marcionistas, 570, adn. 1. Præcilianistæ etiam qui in hac ætate vivebant pungi a Zenone potuerunt, 571, adn. 1. Pythagoras alique philosophi et poetæ, de transmigratione animarum disserentes, resurrectionis modum ignorare, 575. Epicurus et Democritus eam tollebant, utpote animam immortalem negantes, *ibid.*

S. PHILASTRIUS episc. Briziensis. — Docitheus judæus genere dicebat secundum carnem solum esse vivendum in lege Domini, de ea non sperans resurrectionem futuram, XII, 1118. S. adduci epicuream demeritiam potius quam divinam legis jura sectantes eam negabant, 1118, 1119.

S. AMBROSIIUS. — Sunt hæretici qui aerium aut phantasticum corpus aut Domini fuisse aut nostrum futurum esse, aut metempsychosin mentiuntur, XVII, 535. Affirmant hoc nostrum corpus paulatim in auras tenues dissolvendum post resurrectionem, 546. Gentiles resurrectionem, 546. Gentiles resurrectionem corporum negabant, qui ex saty. Hydri dentibus nasci homines posse crediderunt, XVI, 1535.

S. HIERONYMUS. — Marcionis error et blasphemias de resurrectione, XXIII, 587. Opinio Origenis qui asserit corpus nostrum in resurrectione futurum aerium, nulla propria carne indutum, 575, 576. Opinio hæreticorum, in quorum parte sunt Marcion, Appelles, Valentinus et Manes qui penitus et carnis et corporum resurrectionem negabant, utpote salutem tantum animæ tribuentes, 576. Amerebant nos frustra ad exemplum Domini resurrecturos, cum ipse Dominus in phantasmate resurrexerit, *ibid.* Sententia Joannis Hierosolymitani qui corpus a carne distinguit, 579. Verbotenus resurrectionem carnis fatetur animo negabant, XXII, 747, 748.

S. AUGUSTINUS. — Resurrectionem immerito negant Platonici, XLI, 592, 593. Resurrectionem non credent Sadducæi, XLII, 568. Resurrectionem jam esse factam Hymæus et Phileus apud Paulum existimabant, XXIII, 206. Resurrectionem non putant futuram Seleuciani, sed quotidie fieri in generatione filiorum, XLII, 41. Resurrectionem corporum futuram negabant Manichæi, 420, 217. Alio modo quam Sadducæi, 551. Non resurrectionem sed revolutionem ad istam mortalitatem promittebant suis auditoribus Manichæi, 836. Resurrectionem repellunt Origeniani, 53. De resurrectione non consulendi philosophi nec qui inter antiquos excelsuerunt, 503. Inter ipsos Christianos reperitur aliquando qui contradicat resurrectioni, XXXVI, 944. Resurrectionem mortuorum dolo negant Pagani, XXXV, 2345. Hæc philosophi ex elementorum pondere impugnant, XI, 645. Corpora terrena in cælo esse non posse dogma philosophorum, XLI, 590, 775. Corpus immortale et æternum esse post mortem absurdum videbatur philosophis, 509.

S. NICETAS episc. Aquil. — Multi sunt hæreticorum qui distortant fidem resurrectionis, vindicantes solius animæ salutem, negata carnis resurrectione, LII, 872.

GENNAIUS Massiliensis. — Est opinio Millesariorum et Stephani et Gobari, ut duplex futura sit resurrectio mortuorum, prima justorum et secunda peccatorum, LVIII, 983 not., 1016. Putabat Origenes corporales substantias in resurrectione penitus delapsuras, not. 1016.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Eutychius Constantinopolitanae urbis episcopus affirmavit corpus in resurrectione futurum impalpabile et aerium, LXIV, 1077.

HAYMO Halberstatis episc. — Philosophi et gentiles non credebant resurrectionem futuram, CXVII, 770. Multi fideles apud Macedones et Thessalonicenses in eodem errore versati, *ibid.*

S. BRUNO Carthus. Institutor. — Quidam hæretici affirmabant corpora in fine mundi adhuc integra posse resurgere, ea vero quæ essent dissoluta in cineres aequam resurgere, CLIII, 408.

ALANUS ab Insulis. — Waldenses hæretici hunc fidei articulum circa resurrectionem multis rationibus expugnare conabantur, CLX, 526.

II. — Resurrectio mortuorum est dogma fidei.

TERTULLIANUS. — Carnis restitutio facilius quam institutio, II, 810. Quam Deo maxime possibilis ostenditur, I, 522. Quid novi tibi eveniet, qui non eras, factus es, cum iterum non eris, fies? 524. In ea re non magis dubitandum de Dei viribus, qui tantum corpus hoc mundi de eo quod non fuerat composuit animatum, *ibid.* Redde si potes rationem qua factus es, et tunc require qua fies. Causa et necessitas resurrectionis, congruentissima Deo destinatio iudicii, II, 815. Conveniret hominem ex utraque substantia concretione confectum, in utraque exhibendum et iudicandum, *ibid.* Resurrectio probatur ex toto ordine revolvibili rerum, II, 810; I, 524, 525. Tam dictis quam factis Novi et Veteris Testamenti, II, 833, 811, 842 et seqq. Præsertim ex locis Ezechielis, 836; Isaie, 839; S. Matthæi, 846, 847. Apostoli, 851, 852, 853 et seqq. Exemplis confirmatur lucis et siderum orientum et occidentum, temporum et fructuum, I, 524, 525; II, 812. Ex Pythagoræ de transmigratione animarum opinione, I, 521. Platonis, *ibid.* Phœnicis orientalis avis qui semetipsum fuserat renovat, II, 811; et Mithræ, II, 55. Anima mortalis resurrectionem consecuturæ est, 819. Resurrectionis vocabulum non aliud rem vindicat quam quæ cecidit, 491. Resurrectio juncus regni coelestis et fiducia Christianorum, 796. Spes resurrectionis tantum est mortis, I, 583. Resurrectio carnis duras creditur quam una Divinitas, II, 797. Illam sæculum, nec cum errat ignorat, 796. Ab ethnicis non est improbanda, 585. Carnis resurrectio a Judæis, simpliciter et nota jam fide recepta, sine ulla qualitatibus questione, 849. Platonici animam in corpora remeabilem affirmant, etsi non in eadem, etsi non in humana tantummodo, 796. Restituitur omne humanum genus ad expurgendam quod in isto ævo, boni seu mali meruit, I, 527.

S. CYPRIANUS. — Resurrecturos credimus mortuos, IV, 454. Plangimus mortuos, quid faceremus si mori tantummodo sine resurrectione præcipere Deus? *ibid.* Spes resurrectionis non debet sentire quancunque jacturam, *ibid.*

S. HILARIUS Pictav. episc. — His corporibus dissolutis et casu mortis contractis, pro voluntate artificis restauratio afferetur, IX, 285. Secundum Dei voluntatem resurgentium corporum instauratio est futura, *ibid.* Scriamus et animæ et corpori salutem a Deo esse datam, 402. Resurrectionis possibilitas, 517, 518. Resurrectio ei non est difficilis, cui prima inchoatio fuit facilis, 411. Resurrectionis nostræ spem in Christo resurgente speculamur, 489. Resurgentes nos ex mortuis in Christo resurgente contuemur, 415. Resurrectionem nostram in resurrectionem nostri in Christo corporis speculamur, 681. Cum resurrectionem annuntiamus, mortuos cum vitiis suis infidelium corpora contradicant, 672. Aternitatis spes nobis insita; ut animæ, ita erit carnis æternitas, 401, 402. Resurrectio firma fide speranda est, 915. Cum Jesus Lazarum ex mortuis excitaverit, ideo nullam esse resurrectionem non indicavit, 477. Resurrectionis sperandæ fides in lege continetur, 1046, 1047. Ut decreta doceretur, Moyses cum Christo transfigurato visus est, 1014, 1015. Resurrectio divine magnificentie bonitas absoluta, 468. Omnis caro redempta in Christo, ut resurgat necesse est, 569.

S. ZENO. — Resurrectionis dogma a Patribus crebro vindicatum, quod quidam et Christiani Ethnicorum sermonibus in dubitationem adducebantur, XI, 570. Adnot. I. Christianus resurrectionem futuram et audit et sperat, 571, 572. Pythagoras alique philosophi aliquo modo resurrectionem corporum admitterant, 575. Si anima immortalis est, ideo in corpus denuo adducenda, 578. Chri-

simos non dubitare debet in statum pristinum morituro exiri, 370. Facilius reformari quod fuerit quam institui quod ante non fuit, *ibid.* Exemplo occisus et ortus solis et stellarum astruitur resurrectio, 380, 381. Et luna, quæ paulatim decrescens moritur ut reviviscat, *ibid.* Pkenicis, *ibid.* Grani framenti quod coaditum terra interit ut efflorescat, 381, 382.

S. AMBROSIIUS. — Resurrectionem mortalis imperare divine solius est potestatis, XV, 1630. Multo divinius est illud quam peccata donare, 1550. Naturale est omnibus animantibus nasci et mori, resurrectionis vero Deus homini præcipue contulit gratiam, ut mortuus reviviscat, XIV, 1076. Resurrectio non facile nisi a perfectioribus et fundatioribus capi potest, XV, 1846. Resurrectio non incredibilior quam miracula Moyses et alia quæ in Evangelio memorantur, XVI, 1535. Cur miremur resasci posse quod fuit cum videamus natum esse quod non fuit, 1535. Resurrectio futura corporis nostri probatur ratione, universitatis exemplo, et testimonio rei gestæ, 1528. Ratio demonstrat corpus, sicut animam, præmium vel poenam actuum suorum habere debere, 1528, 1539. Universalis exemplum desumitur ex omnibus productionibus terræ, quæ moriuntur ut resurgant, 1529. Naturæ est resurgere nascentia omnia, contra naturam est interire, 1530. Exemplis docemur resurrectionem credere, vermis locidii, camæleonis et phœnicis, XIV, 258. Si sic de animalibus, Deus sanctos suos perire in æternum non patitur et resurgentes hominem voluit reparari, *ibid.* De frugibus et arboribus terræ renovandis divina est providentia, de hominibus autem, num nulla cura? XVI, 1530. Non ergo miretur quomodo fiet resurrectio et quomodo potrefacta solidetur, 1529. Si dicto Dei elementa consurgunt, cur dicto mortui non resurgant, *ibid.* Res gesta probat, nam de facto mortui resurrexerunt, *ibid.* Christus plures suscitavit, ut nos exemplis uberioribus crederemus, XVI, 1538, 1539.

Admittenda est resurrectio, ut demonstrata Veteris Testamenti testimonia, 1553 et seqq. Et Novi Testamenti, 1537, 1538. Resurrectionem promisit Christus et ei credere debemus, 1540. Oportet carnem resurgere quam remunerationem suorum est adeptura gestorum, 556. Et hæc est series et causæ iustitiæ, ut quoniam corporis animique communis est actus, utrumque in iudicium veniat, utrumque aut poenæ datur ut gloria renovetur, 1540. Si prævaricator servetur ad poenam, cur iustus non perpetuaretur ad gloriam? si vermis non moritur peccatorum, cur moreretur caro iustorum? *ibid.* Omnes qui sacrosanctæ Ecclesiæ copulati divini nominis appellatione censentur, prærogativam resurrectionis et delectationis æternæ consequuntur, XVI, 1519. Resurrectionem sancti speraverunt, 1554. Juvat hoc credere, sperare delectat; non credidisse poenæ est, sperasse gratia, *ibid.* Quem dolorem non soletur resurrectionis gratia? quem non excludat mororem, si credas nihil perire morte? 1515. Quanto istius vitæ nos tæderet, si sine fine futuros nobis labores hujus corporis cerneremus? 1551. Resurrectio mortuorum data est ut culpa deficeret et tamen perpetuaretur natura, XIV, 547. Grave sacrilegium in resurrectionem non credere, XVI, 1514. Quia negata nostra resurrectione negatur et Christi resurrectio, *ibid.*

ZACCHÆUS Christianus. — Cum iudicii tempus advenit, defunctis quilibet animæ receptura sunt corpora, XX, 1091. Resurrectio Deo possibilis, quia omnia creavit, reparare omnia potest, *ibid.* Comparatione arborum et germinantium quæ singulis annis aut mutantur aut pereunt et reviviscant demonstratur, *ibid.* Quod homines facile suscitandi sint eruitur ex Ezechiele, 1163. Aliis Scripturæ sacræ testimoniis, 1164.

S. HIERONYMUS. — Non potest perire caro quæ in Christo renata est, XXIII, 389. Corpora vera et incorrupta et immortalia resurrectorum confiteor, XXIV, 628. De resurrectione generali non dubitat Hieronymus, 549. Argumentum validum ex Scripturæ sacræ deceptum ad eam probandam, *ibid.*, XXVI, 164. Resurrectio credita a Judæis et a Christianis, XXIV, 546, 547.

S. AUGUSTINUS. — Resurrectio carnis possibilis videtur, XXXVI, 751; XL, 191, 195, 342, 346, 347, 659. Resurrectio in fidem facere debet creatio, XXXVIII, 715. Et quod Christus præstavit, 727. Christus resuscitavit quoniam ut ad resurrectionem generalem præpararemur, XXXV, 1746. Productio arboris ex parvulo grano non minus aut amplius miranda, quam terræ sinus reddens corpora resurrectioni futuræ integra, XXXIII, 572. Tam facile est omnipotentis Dei quæque recentia, quam disturno tempore diipsa cadavera suscitare, *ibid.* Resurrectio est solius creaturæ rationalis, XL, 650. Resurrectionis promissio, tot aliis Dei promissionibus am pletis, confirmatur, XXXVIII, 1143. Resurrectionis

commendata est fides, cum illi non dupli, sed totidem redditus sunt Jobo, quot habuerat, XXXIII, 540. Elias et Elizeus mortuos suscitaverunt, 521. Impossibilitas resurrectionis ab infidelibus objecta, ab ipsis eorum philosophis destruitur, XLI, 794. Ex opinionibus Platonis et Porphyrii veritas resurrectionis carnis elicitur, 795. Mirabilis est animos incorporeos terrenis corporibus illigari, quam corpora terrena celestibus sublimari, 755. Resurrectionem esse posse, ac reapse futuram esse comprobatur, XL, 627, 1163. Idque tum ex promissis Dei tum ex animarum æternitate, 1027. In nulla re sic contradicitur fidei Christianæ, quam in resurrectione carnis, XXXVII, 1134. Resurrectio contra hæreticos astruitur, XXXII, 601, 1077, 1170; XXXV, 1534, 1580; XXXVIII, 712, 715, 1151; XXXIX, 1600, 1603, 1609, 1626, 1629; XLI, 754, 771, 795, 796. Astruitur contra Manichæos, XLII, 847. Jam resurreximus mente, fide, apæ, charitate; restat ut resurgamus corpore, XXXVI, 899. Resurrectio corporum promittitur, XXXV, 1534. Resurrectio promissæ, mortui corporis est contraria, XLIV, 112. Resurrectionem carnis resurrectio spiritus præcedit, 352. Resurget caro per mortem animæ, XXXVIII, 427. Resurrectio carnis futura est omnium hominum, XI, 272. Resurrectio ex omnipotentia et veritate Dei demonstratur, XXXIX, 1961. Ex creatione et seminum vivificatione, *ibid.* Qui grana seminum mortem et potrefacta vivificat, per quæ in hoc sæculo vivas, multo magis te ipsum resuscitabit ut vivas in æternum, 1662. Resurrectionem futuram res creatæ testantur, *ibid.* Sicut herba quæ ante vixit et moritur, rursus reviviscit ex pulvere; sic etiam et nostrum corpus reviviscit ex pulvere, 1662. Resurrectio Christi pignus nostræ, *ibid.* Dominus voluit resurgere ut nos tali exemplo animati, resurrectionem ex mortuis certissime crederemus, *ibid.* Quam qui non credit futuram, non credit etiam Christum resurrexisse, *ibid.* Non debitant de eo quod promisit Christus, *ibid.* Resurrectio beneficium et gratia, XI, 660. Gratia mirabilior est virtus iustos a morte ad æternam beatitudinem reviviscere, quam in mortis experientiam non venire, 160.

CASSIANUS. — Resurrectio generatio nuncupatur, utpote regenerans ad vitam, L, 115.

S. PROSPER Aquilanus. — Christus resurrexit ut spes omnium fidellum hoc non dubitaret implendum quod in capite processisset, LI, 577, 402. Hæc spes resurrectionis nullis terrendis adversitatibus, nullis terroribus obscuranda, sed usque in finem vitæ, fortiter custodienda, 577.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Citius resuscitatur defunctus a Deo quam dormiens ab homine, LII, 298. Bene credis, si te per Deum credis resurgere ea morte posse, cui resurgunt semper elementa, 360. Caro quæ corrupta est et perit, per Deum resurget, 375. Resurrectio est tota spes fidei Christianæ, 522. Et quis dubitat quod resurgant, vivant, regnent occisi martyres? 514. Necesse est ut oves quæ sunt ad mortem secutæ, sequantur ad vitam. Homo, non te turbet fides, spes te longior non fatigat, *ibid.* Quod sepultum est in morte, surget in gloria, 666.

S. NICETAS episc. Aquil. — Resurrectio dicitur, quia Deus omnia de sepulcris corpora suscitabit, LII, 865. Si occasum corporis times, memento quia resurrectio est, 866. Si resurrectionem non credis, frustra in Deum credis, 871. Repelluntur hæretici qui vindicant solius animæ salutem, *ibid.*

S. MAXIMUS Taurinensis. — Resurrectio mortuorum fuit præcipuus Filius Dei carnis sumenda finis, ut carnem perpetuitate donaret, LVII, 439, 440. Credenda est carnis resurrectio, cum religionis nostræ finis et summa credendi est, *ibid.* In fide resurrectionis tota spes Christianorum consistit, 776, 777. Hoc firmum magis in nobis debet, nos aliquando cum hinc exierimus, ad corpora nostra esse redituros, 945.

AURELIUS Prudentius. — Resurrectio mortuorum ostenditur ex cura sepulchris debita, LX, 696.

S. PAULUS NOLANUS. — Resurrectio mortuorum Christi redivi exemplo comprobatur, LXI, 222. Dei verbum resurrectionem carnis in vitam æternam et spondit docens et probavit resurgens, *ibid.*, 440, 441. Moriendo per eandem hule mundo, vivificemur Deo, 204.

PRIMASIIUS ADRUMETANUS. — Si caput resurrexit, necesse est ut cætera quoque membra sequantur quia Christus primus in incorruptibilitate resurrexit, LXVIII, 511.

GREGORIUS Turonensis. — Vivere nos post mortem credimus per futuram resurrectionem, LXXI, 863. Quæ probatur a Gregorio contra præbyterum sadducææ malignitatis infectum veneno, 540, 541, 542. Omnia ad fidem resurrectionis mundo manifestata sunt, *ibid.* Si resurrectio futura non est, quid proderit iustis bene agere,

quid nocebit peccatoribus male? 813. Decidant cuncti in voluntatibus suis... si resurrectio futura non erit, 843. Miraculo confirmatur, 788, 789.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Procul dubio omnibus constat quod plus sit creati quod non erat, quam reparari quod erat, LXXV, 738, 739. Quid difficile ut per resurrectionem pulvis in membra redeat, dum Conditoris potentiam quotidie cernimus, qui ex grano ligna mirabiliter et adhuc mirabilius fructus ex Hguis creat, 739, 740. Quia rationales sumus conditi, spem resurrectionis nostram, ex ipsa debemus rerum specie et contemplatione colligere, 1077. Quid mirum, si tenuissimam pulverem nostris oculis in elementis redactum, cum vult Deus, in hominem reformat, qui ex tenuissimis seminibus immensa arborista redintegrat, *ibid.* Resurrectionem futuram utronque Testamentum prædicat, LXXVI, 1031, 1032. Fides resurrectionis luculentius et egregie astroitur, LXXV, 1076. Fiduciam nostram roborat multorum, Christo resurgente, resurrectio mortuorum, LXXV, 1076; LXXVI, 1528, 1529. Multa in rerum natura non minus nos latent, quam resurrectio, LXXVI, 1032, 1033. Hominis generatio majus miraculum quam resurrectio, 1033. Sola est in miraculis ratio, potentia facientis, 1034. Christum ostendit exemplo quod nobis promisit in præmio, 1172. Vocanti Deo respondebimus, quando ad summam incorruptionis iussam incorruptibiles surgemus, LXXV, 993 (qua in relargitatem divinae misericordiae pensare quis valeat, quod ad tantam perducit gloriam, hominem post culpam, 996. Citra resurrectionis fidem cætera frustra creduntur, LXXVI, 1034.

TAIO, Cassarug. episc. — Christus ostendit resurrectionem ut nos resurgere posse confidamus, LXXX, 785. Quidam impossibilitatem resurrectionis proclamant, quod carnem et ossa in pulverem redigi conspiciant, 983, quid tamen mirum, si hominem ex pulvere resuscitet, qui simul omnia ex nihilo creavit? *ibid.* Astruitur resurrectio multis Scripturarum sacrarum testimoniis, LXXX, 983, 984, 985. Resurrectio non intellectu discutienda, sed fide veneranda, 984, 985. De resurrectionis gloria disputas et discutiende dubitas, qui tam multa mysteria, in universis naturæ rebus, sine discussione credidisti? 984. Si ex semine arboris, quod videri non potest produci potest, cur de pulvere carnis humanæ diffidit, quia ex eo reparari forma valeat quæ non videtur? *ibid.*

S. ISIDORUS Hispalensis. — Si id resurgere dicitur quod cecidit, caro ergo nostra in veritate resurgit sicut in veritate cecidit, LXXXIII, 1250. Omnium hominum erit resurrectio, *ibid.* Eam testantur maxima Patrum turba, *ibid.*

S. HILDEFONSUS episc. Toletan. — Resurgit corpus secundum Christianorum fidem, quæ fallere non potest, XCVI, 142.

JONAS Aurelianensis episc. — Non ambigendum de resurrectione mortuorum, utpote utriusque Testamenti et Patrum testimonio demonstrata, CVI, 265, 266, 268. Mortuorum, quomodo ad resurrectionem non pertinet mortuorum, reperire non possum, 266. Non perit Deo terrena materies de qua mortuorum creatur caro, *ibid.* Probat ex naturæ mirificis rebus, 268. Quil mirum si ossa, nervos, carnem capillosque Deus reducat ex pulvere, qui lignum, fructus, folia in magna mole arboris restauret? *ibid.*

RABANUS MAURUS arch. Mogunt. — Si spes resurrectionis non esset, homo miserabilis et inenarrabilis esset, CX, 287. Si Christus resurrexerit et nos resurgendi, *ibid.* Multis et manifestis rationibus et exemplis resurrectio prædicatur, 288, 289, 290, 289, 280. De definitione rectæ fidei et ecclesiasticorum dogmatum circa resurrectionem mortuorum, CXI, 97, 98.

S. LUPUS abbas Ferrar. — Resurrectio mortuorum confirmatur, CXIX, 624.

REMIGIUS Antiodorensis. — In fine sæculi, omnes sive vivi in corpore reperti sive de terræ pulvere suscitati resurrectionem consequentur, CXXI, 868.

S. BRUNO Herbipolensis episc. — Resurgere duobus modis Christianus dicitur, scilicet a morte vitiorum et in illa resurrectione in qua iusti æterna præmia accipiunt, CXLI, 101.

S. ODILO abbas Cluniacensis. — Certissima fiducia est, Christianorum divinitus promissa resurrectio mortuorum, CXLI, 1101. — Resurrectionem corporum ut futuram Dominus sua resurrectione demonstravit, *ibid.* Nunc resuscitandum est in anima per fidem ut etiam corpore ad æternam lætitudinem resurgamus, 1003.

LANFRANCUS Cantuariensis arch. — Resurrectionem futuram probat ex verbis Apostoli, CL, 207, 208. Sine resurrectione mortuorum nihil prodest baptismus, nihil promittit dolores et certamina Christianorum in hac vita, 209, 210. Resurrectio quædam generatio est, 521, 522.

S. BRUNO Carthusianorum institutor. — Resurrectio

demonstratur per necessarias rationes et inconvenientia quæ proveniunt ex resurrectione negata, CLIII, 300. Item per potentiam Christi, *ibid.* et per legem naturæ, 210, 211. Resurrectio Christi causa est et figura nostre resurrectionis, CLIII, 386.

S. ANSELMUS Cant. arch. — Plena felicitate frui non poterunt animæ donec incorruptibilitatem corporum suorum potiantur, CLIX, 590.

IVO Carnot. episc. — Resurrecturam carnem nullo modo potest dubitare Christianus, CLXI, 972. — Boos et maios resurrectio attinget, 74.

S. BRUNO Signiensis episc. — Dogma resurrectionis ex testimonio Job plenissime asseritur dicentis spem illius repositam in suo sinu, CLXIV, 618, 619. Arguitur etiam huiusmodi veritas ex eo quod impii in propria carne in æternum cruciabuntur; dicente Job de damno: Devorabit eum ignis qui non exstinguetur, affligetur relictus in tabernaculo suo, 622. Postquam enim a corpore separatur anima, nisi divini oraculo usque ad tempus omnibus constitutum, nunquam ad illud revertitur amplius, 1000.

RUPERTUS abbas Tuitiensis. — Resurrectio duplex animi et corporis, CLXX, 175. Illa jam facta in Christo, in omnibus facienda est, CLXVII, 629. Resurrectio necessaria, 1667. Et male a Sadducis negata, CLXX, 99, 100.

GODEFRIIDUS abbas Admontensis. — Cuiuslibet corpus sicut fuit socius meriti in vita, erit et præmi in cælis, CLXXIV, 801, 802. Nostra resurrectio omnibus est certa vel ad vitam vel ad damnationem, 806.

HERVÆUS Burgidolensis monachus. — Omnis spei credendum in hoc est, quia mortui resurgent, CLXXII, 972.

S. BERNARDUS Clareaensis abbas. — Fides astruitur corpoream resurrectionem, CLXXIII, 210.

PETRUS Lombardus. — Resurrectio Christi generalis nostra resurrectio, CXCI, 1314, 1315. Resurrectionis commendatio, 1678, 1679, 1680.

BONACURSUS ex hæretico catholicus. — Ex testimoniis tam Veteris quam Novi Testamenti probatur resurrectio, CLIV, 782, 785.

ERMENGAUDUS. — Waldenses corpoream resurrectionem destruentes multis refelluntur auctoritatibus, CLIV, 1266, 1267.

III. — Quando et quomodo fiet resurrectio mortuorum?

TERTULIANUS. — Mortuorum suscitari nihil aliud est quam integra fieri, II, 878. Resurgere non est nisi ejus quod cecidit, 491. Resurgit caro et quidem omnis, et quidem ipsa, et quidem integra, 883. Quid est credere resurrectionem nisi integram credere? 878. Quocunque modo solum corpus resurget, I, 525. Ubiunque resolutus fueris, quocunque te materies destruxerit, hauerit, aboleverit, in nihilum prodegerit, reddet te, 525. Sine defectibus resurgemus, II, 878. Si caro de dissolutione reparabitur multo magis de vitiatione revocabitur, *ibid.* Vitiatio corporum accedens res est; integritas propria, *ibid.* Caro et sanguis omnis resurgunt ex æquo in qualitate sua, 868. In resurrectione eadem corpora animæ sunt receptura in quibus decesserunt, 746. Resurrectio post Antichristi eradicationem agitur, II, 835. Fiel ultimo tempore et primo eternitatis limine, I, 526. Semel tantum resurgendum quia Deus ita voluit, 525. Nec mors jam sec rursus ac rursus resurrectio, sed erimus tamen qui nunc nec alii potest, 527.

S. HILARIUS Pictav. episc. — Resurget item corpus, IX, 361. Nam aliud corpus quamvis in aliud resurget, 285. Corpus non amittit originem, sed præfuit ad honorem, *ibid.* De mutatione potius quam creatione novum erit, 283, 288. In resurrectione corporum, substantia non abolebitur, sed gravitas terrena, 974. Resurrectione glorificati corpora solida erit et inde mutabilis natura, 638. Corpora in formam, soliditatemque membrorum coequentur, 467. In una forma resurrecturæ sunt femine, 1016. Sine illecebris erunt, *ibid.* Corpora in statura viri perfecti suscitanda, 947. Inutile est querere quæ tum species corporum, quæ alimenta sit futura, 944, 945, 946. De resurrectionis conditionibus, nihil Scripturæ prophetibus conlari, publica opus est, 1045. Resurrectionis tempus adventus quando gentium credituram consummabitur plenitudo, 700. Resurrectionis tempus maiorem misericordia, 844. Resurrectionis gloria et tempore cæteros antebant apostoli, 1058.

S. AMBROSIIUS episc. Mediol. — Memento corporis veritate corpus in incorruptionem immutabitur, II, 940. Similitudo nobis angelica promittitur non substantia carnis negatur, XVII, 535. Catholicum et rectum est utrumque sexum in carnis resurrectione sine sexu operibus contineri, *ibid.* Vera carnis resurrectio sine operibus

caris erit, *ibid.* In virum perfectum qui Christus est resurgemus, 556. Nec post resurrectionem comessuri sumus atque bibaturi vel aliis hujusmodi necessitatibus fungi, 557, 558, 559. Refellitur sententia philosophorum qui dicunt nostras animas in corpora ferarum, variorum animalium transire, 1552, 1553. Repugnat hominem cui subjecta sunt animalium genera caeterorum, in subiectum sibi animal meliore sui parte demigrare, 1555. Integritas corporis reparabitur his, quos mare haurerit, bestiae devoraverint, XVI, 1550, 1551. Tandiu suspensa erit resurrectio, quamdiu omnes credant praedestinati ad vitam, XVII, 468.

S. HIERONYMUS. — Hoc quod in homine moritur hoc et vivificatur, XXIII, 385. Resurrectionis veritas sine carne et ossibus, sine sanguine et membris intelligi non potest, 292. Aut coronandus in corpore quod caste egit et iuste aut condemnandus in corpore quod voluptatibus iniquitate servivit, 585. In resurrectione eadem erit corporum substantia, qua nunc utimur, licet auctior gloria, 261. Resurrectionis vocabulum significat non aliud mori, aliud suscitari corpus, 395. Elias et Enoch cum eadem carne sua in caelum translati sunt, 380, 381. In virum perfectum et in mensuram aetatis plenitudinis Christi resurrecturi sumus, XIII, 902.

S. AUGUSTINUS. — Caro resurget ipsa quae sepelitur, XXXVIII, 1192, 1217. Resurgemus omnes in propriis corporibus, XXXIX, 1965, 2175, 2181, 2182, 2192, 2195. In resurrectione caro erit spiritalis et tamen caro, XL, 765. Erunt tunc corpora spiritalia, manentibus tamen omnibus membris, XXXIII, 350. Membra corporis alia ad usum, alia ad speciem, XXXVIII, 1145, 1146. Nec interiora membra, nec ipsa corda latebunt post resurrectionem, 1145. Resurgent omnes in propriis corporibus ac sexu, XL, 1185. Non sexum sed fragilitatem mutant, XXXIX, 2191. Resurget caro sine defectu, XXXVIII, 1131. Resurgent piorum corpora sine omni vitio, eadem tamen quoad substantiam carnis, XL, 374. In statura et effigie corporis nihil erit indecorum, 293. Terresum corpus quomodo erit in caelo, XXXVIII, 1140. Facile levabitur in caelum corpus, si non premat spiritum sarcina peccatorum, 1211. Post resurrectionem corpus sumere cibos poterit sed non indigebit, XXXIII, 372. Manducandi potestas, sicut in Christo, non necessitas, XXXVIII, 1159.

Caro hominis quae in alterius cibum carnesque transierit, illi reddetur ejus primitus fuit, XL, 375. Superflua quomodo redduntur ad corpus, *ibid.* Difficultates variae circa quantitatem corporum resurgentium, XL, 776, 777. In qua magnitudine quiaque resurrecturus est, 785. Ad Domini corporis modum omnium mortuorum corpora resurrectura sunt, 777. Resurgent fetus abortivi, sed integrabitur quod nondum erat integrum et instaurabitur quod fuerat vitiatum, XL, 372, 375. Homo bimbis non resurget unus homo sed homines duo, *ibid.* Corpora quibuscumque modis dissipata in integrum restituentur in resurrectione, XL, 782. Parvuli ante vel post baptismum mortui resurgent, sed plena aetate, XXXIII, 750; XXXVIII, 1140.

S. MAXIMUS Taurinensis. — Hoc corpus quod in sua natura caducum est in integrum membrorum suorum soliditatem et in statum pulchritudinis decorisque renovandum, LVII, 945. Sancti, cum resurgent, primigeniam integritatem et gloriam plenitudinem obtinebunt; hac in spe conditi sumus quia in Christo verum esse hominem cognovimus, 944, 945.

GENNADIUS Massiliensis. — Resurrectio mortuorum omnium hominum sed una et insimul et semel, LVIII, 982. Non secundum Origenem immutatio erit, id est, aliud novum corpus pro carne, 982 *not.* 1016. In resurrectione sexus forma non mutabitur, 998. Vir resurget in forma viri, femina in forma feminae, *ibid.* Resurgent etiam abortivi deformati, *not.* 1015. Resuscitata corpora experta corruptionis, propriam non amittent naturam, *not.* 1016. Qui reperientur vivi in resurrectione dicantur ab eruditia viris, anima manente in corpore, immutandi ad incorruptionem et immortalitatem, 993.

S. FULGENTIUS Ruspensis. — Sexus masculinus aut femineus sicut in creatione fuit, in resurrectione permanebit, LXV, 698, 508. Caro et anima iustorum immutabitur sed eadem permanebit, 702.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Caro nostra post resurrectionem eadem per naturam et diversa futura est per gloriam, LXXV, 1079. Job credidit carnem nostram in integrum statum redeundam, *ibid.* Caro inherendo spiritui servatur in perpetuum; spiritus inherendo carni servatur in Deum, LXXVII, 521. Resurrectionis tempus a Job praevium et praesentium, LXXVI, 534. Christi resurrectio ad triduum, nostra ad finem mundi dilata, LXXV, 1075.

TAIO Cameracensis episc. — Erit caro nostra subtilis sed palpabilis quia non amittet essentialiam veracis naturae, 985. Erit eadem per naturam, diversa per potentiam, *ibid.*

S. ISIDORUS Hispalensis. — Non erit prima resurrectio iustorum et secunda peccatorum, ut fabula est somniatorum, sed una omnium, LXXXIII, 1230. Eadem caro corruptibilis quam cadit, tam iustorum quam iniustorum incorruptibilis resurget, *ibid.* Qui in fine mundi reperientur vivi, subito ad immortalitatem immutandi sine morte praecedente, juxta multos eruditos viros, *ibid.* Resurrectio in aetate juventutis, quam profectus non indiget, 594. Resurrectio in mensuram aetatis plenitudinis Christi futura, *ibid.*

S. HILDEFONSUS episc. Tolet. — In resurrectione nihil peribit de humana carne, XCVI, 142. Omnipotens Deus mirabiliter atque ineffabiliter, ex toto quo caro constat, illud in resurrectione, mirabili celeritate restituet, *ibid.* Quod sanctorum corpora spiritualia resurgent, non tamen spiritus erunt, 145.

S. JULIANUS episc. Toletan. — Diem resurrectionis nullus hominum noscit, XCVI, 497. In actu oculi erit resurrectio mortuorum, 503. Errorem sequatur qui dicunt duas esse futuras resurrectiones, 504. Ad omnes homines pertinebit resurrectio, immutatio vero tantum ad sanctos, *ibid.* Quod non aerium corpus sed caro quam gerimus sine ulla corruptione resurget, *ibid.* In aetate vel statura futuri sunt resurrecturi homines quam habebant tempore juventutis vel quam habuissent si vixissent, 505. Viri et feminae in proprio sexu resurgent. Nulla resurgentes cibi ac potus vel vestimentorum cura sollicitabit, 508. Homo ex quo incipit in matris utero vivere, ex tunc creditur ad resurrectionem ultimam pertinere, 509. Homines qui nascuntur monstra resurrectionem obtinebunt, sed adempta monstri forma, 510. Corpora aliquo modo dispersa vel diversa laniatione truncata integritatem obtinebunt, *ibid.* Utrum cum vitulis et deformitatibus implorum resurgant corpora non investigandum, 515.

ALCUINUS. — Sanctorum resurrectio post Antichristianam persecutionem inducitur, C, 1149. In fine saeculi erit resurrectio non animalium sed corporum, CI, 59.

RAHANUS MAURUS. — Ordo expositur et tempora quando futura est resurrectio mortuorum, CX, 287, 288.

HAYMO Halberstatis episc. — Deus resuscitabit corpora propriis spiritibus animata, CXVII, 600. In proprio resurget unusquisque hominum corpore, *ibid.* Qui vivi reperiantur in fine saeculi subito morientur subitoque resurgent, 775. Velocitas resurrectionis, 772.

REGINO Prumiensis. — Homines in sua propria carne resurgent, CXXII, 323, 348.

S. ANSELMUS Cantuar. arch. — Homo cum corpore in quo vivit in hac vita restaurabitur, CLVIII, 401, 402. Talis debet restitui qualis futurus erat si non peccasset, 402.

S. BRUNO Sigalensis episc. — In generali resurrectione omnia hominum corpora perfecta, omniaque partibus integra ad clangorem tubae a monumentis resurgent, CLXIV, 593, 596. Hoc asserit contra haereticos negantes corpora futura integra, 595.

HUGO a S. Victore. — Sancti qui adveniente Christo reperientur vivi mira celeritate per mortem ad immortalitatem transibunt, CLXXVI, 601. Resurrectio erit in vera carne, 602. Quia Christus discipulis dubitantibus carnem suam eandem esse ac antea monstraverit, *ibid.* Si in aërio corpore resurrexero, jam non ero ego qui resurgo, 601. Membrorum omnium quocumque modo dissipatorum reformatio promittitur, 603. Resurgent omnes tam magis corpore quam vel erant vel futuri erant juvenili aetate, 605.

ROBERTUS PULLUS. — Duo nimirum faciet resurrectio: quae viventibus defuerant, appropiet; quae post mortem quolibet modo dissipata sunt, restituet, CLXXXVI, 985. In resurrectione quaedam resumenda, quaedam relinquenda, 987. Quisque resurrecturus non minus habebit quam decet aut plus, *ibid.* In ea corporis statura resurgent homines quam quisque anno tricesimo sum aetatis aut habuit aut habiturus erat si vixisset, 988.

PETRUS LOMBARDUS. — Resurrectionem futuram Judaei credebant sed eo modo ut ibi haberent et generarent, CXCL, 1689. Fiet resurrectio in summa celeritate, *ibid.* Qui in fine mundi erunt vivi non resurgent nisi praecedente morte, *ibid.* Resurgemus in virum perfectum, ita ut cuique nihil desit, et nihil plus addendum sit, CXCL, 202. Et ea aetate qua Christus resurrexit, 201.

ALANUS ab Insulis. — Corpora nostra a quibus separantur animae eadem suscitabuntur CXX, 525.

IV. — *Quæ in corporibus qualitates vel immutationes et quomodo erunt in gloriam iustis, damnatis vero in confusionem.*

TERTULLIANUS. — Sancti, in resurrectione, superinduti substantiâ propria æternitatis; profani vero et qui non integri ad Deum in pœna aque jugis ignis, I, 527. In regno Dei caro reformata et angelificata, II, 632. Post resurrectionem caro habitum angelicum susceptura est, 854. Ordine meritorum resurgunt mortui, I, 861. Omnes ab initio defuncti suscitabuntur et renescentur et reformabuntur pro singulorum meritis, 378. Liberabuntur membra ab officiis suis et necessitatibus, II, 882, 883, 884. Sine concupiscentiis et motibus in ordinatis resurgemus, 879. Caro manebit impassibilis, 880. Incorruptibilis, *ibid.*

LACTANTIUS. — Caro post resurrectionem insolubilis erit atque mansura neque cruciatibus neque igne delectura, VI, 801.

S. HILARIUS Pictav. episc. — Resurrectio erit omnium, sed non omnium erit gloriosa, IX, 468. Christus sanctos conformes gloriæ corporis sui faciet, 469. Resurget omnis caro, sed non omnia demutabitur, 481. Omnis caro redempta in Christo, ut resurgat necesse est, non tamen omnibus gloriâ et honor est promiscuus resurgendi, 560. Resurrectione demutabuntur tantum qui cum Christo per fidem commortui sunt, 553. Resurrectio impiorum ad pœnam erit, IX, 258. Corpus eorum pulvi et luto comparatum, 258. Et in naturam tantum pœnalis substantiæ reservatum, *ibid.* Os eorum vagum, obtritum, ventilatum, dispersum et inquietum manet, *ibid.* Tum confundetur impius quisque et pudore dedecoris sui et comparatione honoris alieni, 534. Confundendi, non in cœlestia currentes sed ad terrena sua et originalia revertentes, 715. Resurgent terreni et in dedecoris corpore, 744, 745. Resurrectio eorum aqua fetida ac terræ liquefacta comparata, 570. Resurrectio sine demutatione impiorum, salus in nihilum, 560. Plebs sancta, omni corruptione et infirmitate depulsa, superinduta cœlesti honore, 469. Jam non incrementis corporum, escarumque alimentis, infirmitatumque casibus vitæ humanæ demutatio tolerabitur, sed æternitas concitæ quæ naturæ suæ virtute ipsa se continens, id est, quæ se ipsa alit conservetque donabitur 463. Christus, cum rursus per societatem carnis in nobis sit, absorpta morte immortalē vitam æternamque reddet, *ibid.* Habitabimus cœlestem civitatem et Ecclesiam spirituum in Domino fundatorum, 683. Corruptibilium corporum in incorruptionis gloriam erit resurrectio, 286. Itaque resurrectio iustorum non ambigua qui substantiis angelorum similes erunt, 948. Iustorum corpora, lilia spirantia, sive semper efflorescens, 948, 949. Resurrectio gloriosa, nuptiæ, 1061. Quidquid in nobis fiet æternum est, cum beatitudinis sensu, 258. In quo alia illa demutatio corporum, 561. Infirmitas corporum detrahetur, lapsus et lacrymæ, *ibid.* Incorruptio corruptionem devorabit; mortem potestas immortalis absorbet, *ibid.* Resurrectione densi nullius egebunt ad corporis animæque substantiam, 876, 877. Post resurrectionem beatitudo perfecta, sine desiderio, sine timore hostium, sine molestiis, 393, 394, 878. Recte perfectæque viventium merces, ut in novam cœlestemque substantiam, ex hac corruptibilis corporis materia transferantur, 949. Rescāmur ideo per novæ nativitatis profectum et in beatam illam ac Deo placentem iteratæ reparationis nostræ speciem reformemur, 286.

S. ZENO. — Duplex forma resurgendi, prima sanctorum qui sub Juce Christo in beatitudinem adducentur; secunda impiorum qui destinantur ad pœnam, XI, 382. Caro resurget jam pura, jam libera, jam morte superior, jam cœlestis aspirans, et veritatem quærens, spiritualis desiderans, 383.

S. AMBROSIIUS. — Ordine meritorum resuscitabimur, XVI, 1349. Omnes resurgemus, sed reviviscendi gratia dispar, dispar conditio, 1341. Flos resurrectionis immortalitas est, flos resurrectionis incorruptio est, 1329. Ea requies est expetenda cui futuræ resurrectionis voluptas perpetua succedet, ubi nulla criminum series, nulla illecebra delictorum, 1351. Ad clarificationem, iusti omnes in resurrectione transformabuntur, XVII, 631. Mors de terra est, resurrectio vero de cœlis, si tamen immutetur ad gloriam, 293. Impii resurgent sed ad hoc ut pereant, 271. Sancti vero immutabuntur in claritate, *ibid.* Merito dissimiles erunt in gloria, 268. Resurrectionis tempore omnia vincula solvantur diaboli, et triumphus omnis illius jam non existet, XIV, 1082. Jam nunc renovemur in gratia, ut renovata caro suum fulgorem lucis æternæ, XVI, 1349.

ZACCHÆUS Christianus. — Divinæ clementiæ species reparare placuit, ut bonorum corpora splendens exaret et malorum confusio deformitatis obscuraret, XI, 1092. Iusti in gaudia æterna surgunt; multiplicatum perinde supra solem ex Dei conspectu, lumen infundit, 1094. Secundum diversos iustitiarum gradus, splendorem solis habituri sunt, *ibid.* Ita singuli indepti felicitatis honoribus perfuerunt, ut nec aliorum essentur, nec sperantur inferior, *ibid.* Manebit perpetuo blanda temperies, et inestimabilia illius beatitudinis gaudia, præteritorum recordatio nulla vexabit, 1095. Etiam si præsentis mundi usum abolitio futura non tolleretur, transisse tamen gauderent iusti potius quam dolerent, *ibid.* Quid illis splendor cœlestium dignitatum, quid æternarum divitiarum habituras sint gratiæ? 1161, 1165. Hoc certum accipias nil illis necessarium, nil defuturum, sed omnium omnibus Deus letitiarum inestimabilem novitatem generabit quod dignum præsentis suæ possessione iudicetur, 1165.

S. HIERONYMUS. — Resurrectio mortuorum incorruptibilis et jugiter permanens erit, XII, 827. Similitudo ad angelos, non hominum in angelos demutatio, sed profectus immortalitatis et gloriæ est, XIII, 302. Sanctus et peccator erunt simili resurrectione perfecti, nec inter se variabunt tempore, sed alius ad præmia, alius ad supplicia pertrahetur, XIV, 616. In eo peccator maledictus erit quod incorrupto corpore pœnas patietur æternas, 646.

S. AUGUSTINUS. — Resurgens caro commutabitur et fiet ipsa corpora cœlestia et angelicam, XXXVIII, 1317. Et corpus spiritale, 1142. Corpus nostrum quomodo post resurrectionem futurum spiritale, XXXIII, 628; XXIV, 2061, 2062; XL, 674. Corpus in spiritum esse mutandum nonnulli putant, XXXIII, 618. Qui putant tunc corpus spiritale fieri, cum mutatur in spiritum, refelluntur, 943. Opinionem hanc quæ sequantur in commoda, 619. — Putat Augustinus, etsi non plena fiducia, corpus tum spiritale dicendum, ob ineffabilem quamdam facilitatem, 629. Resuscitatum hoc corpus mortale transfertur in habitudinem angelicam et in cœlestem qualitatem, XXVII, 1682. Corporum spiritualium qualitates, Augustinus velut indubitatæ, quod detracta sit eis mortalitas, corruptio, ponderis gravitas, XXXIII, 625.

Corpus sanctorum post resurrectionem immortale, XLIV, 115. Omnes incorrupti resurgent, sed ex his etiam iusti immutabuntur in illam incorruptelam, cui omnino nulla posset nocere corruptio, XXXIII, 917. Corpus sanctorum post resurrectionem erit omnino incorruptibile, omnino immortale, omnino ad movendum agile et facile, XXXVIII, 1137. Stabilius corporum post resurrectionem, XXXII, 603. In beatorum corporibus erit claritas, et diversa species claritatis quia diversa sunt merita charitatis, XXXVIII, 1138. In beatorum corporibus pulchritudo erit, omnibus absoluta, 1146. Resurrectione vita nostra similis angelorum erit, carnis operationibus corruptionis et indigentia, 1625, 1631. Nihil resistet spiritui nostro, XXVII, 1688. Corpus cœlestis, Christi instar, clausis oculis poterit dominum intrare, XXXVIII, 1264. Credere debemus talia corpora nos habituros, ut ubi velimus, quando voverimus, ibi simus, 1140, 1145. Totius hominis in melius commutatio resurrectione perficienda, XL, 193, 194. Corpus melius erit post resurrectionem quam fuit primorum parentum in paradiso, XXXII, 601.

Resurrectio corporis alius in bonum, alius in malum, S. Augustinus, XXXVIII, 709; XXXVII, 1672; XXXIV, 114. Non ad passionem dolorum, sicut impii, resurrexerimus nec ad gaudia carnalium desideriorum, XXXVIII, 1059. Resurgent mali incorrupti integritate membrorum sed corrumpendi dolore pœnarum, XXXIII, 917. Erunt corporum quædam firmitas, sed firmitas corruptibilis, *ibid.* Quomodo erunt incorruptibilia, si dolebunt; aut quomodo corruptibilia, si mori non poterant, XL, 275. In resurrectione distabit gloria meritorum, XXXIII, 947. Post resurrectionem totus homo deificatus inhaerebit incorruptibili veritati, 909. Perfuerunt hac primum felicitate, ut incipiat nec velle ultra peccare, nec posse, XXXIX, 1964. Cessante omni miseria, omni merore, totum innocentia, totum felicitas possidebit, *ibid.* In peccatoribus hominum, charitas angelorum quibus admitti homines, jam cœlesti recepta carne, sine carnis infirmitate fulgebunt, *ibid.* Nullum ulterius patientur de sempiterna Domini sui virtute fastidium, nullum sub pereat laudum suarum exultatione defectum, *ibid.*

S. PROSPER Aquitanus. — Resurrectio generatio dicitur quæ sanctos ad incorruptionem beatæ æternitatis creavit, LI, 414.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS — A gloria angeli refertur

species nostrae resurrectionis, LII, 411. Homo restituetur ipsa corporis angeli claritate, 419. Ibi caro possidebitur a spiritu, non caro spiritum possidebit, ubi deperit corruptio, culpa, crimen, 522. Innocui resurgentibus, terror et mors impios possidebunt, 419. In resurrectione sancti videbunt quicquid est divini luminis, honoris et gloriæ, 664, 665. Tunc laborans messor quod in semine non videt, videbit in messe, et qui in sulco deflet, gaudet in fructu, 514. Resonet ergo in ore nostro resurrectio semper, semper resurrectio ad nostræ mentis transmissio auditam, 522. Orandum ut nos moriamur vitæ, sepeliatur temporalibus pompis ut eternitati resurgamus in Christo, 451, 452.

S. NICETAS episc. Aquil. — Resuscitata corpora sanctorum amplius jam mori non metuant, LII, 872. Vivent cum Christo in cælo, hæc spes propter quam nascimur, credimus et renaschimur, 875. Sit animus semper in cælo, spes in resurrectione, desiderium in promissione, 874.

PATRICIUS Hibernorum apost. — Post resurrectionem electis tria visio: corporalis, qua corpora cernuntur; spiritalis, qua similitudines corporum in spiritu et non fallaci phantasia inspicuntur; intellectualis qua puro mentis oculo in Spiritu Deum videbunt et suas animas, et virtutes intimas et spiritus angelicos, LIII, 858.

S. MAXIMUS Taurinensis. — Iusti habebant carnem sine terra, corpus sine doloris sensu, animam sine metu, vitam sine fine, ætatem sine tempore, lucem sine morte, beatitudinem sine fine, LVII, 945. Resurrectio iustis in præmio est, 596. Infideles vero, et peccatores, et qui Dei præcepta non faciunt, ad hoc resurgere debent, ut immortalis eorum facta caro æternis incendiis deputetur, 771, 778.

GENNADIUS Massiliensis. — Eadem caro corruptibilis tam iustorum quam iniustorum incorruptibilis resurget, LVIII, 982. Quæ poenam sufferre possit pro peccatis, vel in gloria æterna manere pro meritis, 983.

JULIANUS Pomerius. — Incorruptio et immortalitas datur corporibus miserorum, nec ipsos consumet immortalis poena, sed puniet, LIX, 420. Beati incorruptione et immortalitate iustorum corpora donabuntur, ut et ipsi in gloria et in ipsis gloria æterna permaneat, 420. Post resurrectionem, corporales oculos nihil visibilis creatura latebit, quia incorruptibilium corporum visus utique incorruptibilis erit, *ibid.* Humana substantia ad Conditoris sui similitudinem sublimata, omnia bona que naturaliter peccato corrupta sunt, reparabuntur in melius, 422. Corporibus immortalitate donatis auferenda est latitudo, non integritas; necessitas, non voluntas, ut ibi sine temporis mora aut ponderis sui sint ubi esse voluerint, 427. Futura vita creditur beate sempiterna et sempiternæ beatæ, ubi est cetera securitas, securæ tranquillitas, felix æternitas, æterna felicitas, 420. Humana natura sui generis Conditoris et suam perfecte beatitudinis visura est, 427.

S. FULGENTIUS Ruspensis. — In resurrectione immutabuntur iusti non vero iniusti, LXV, 668. Corporibus impiorum non auferetur corruptio et ignobilitas et infirmitas in quibus seminantur, 668. Diversi gradus gloriæ in resurgentium corporibus, 807. Primus gradus ad virginem, secundus ad continentem, tertius ad conjugatos ostenditur, 507, 508. Iusti in retributione. Angelis æquales futuri, 285. Corpus spiritale erit, non quia ipsam corpus spiritus erit, sed quia, vivificante Spiritu, immortale atque incorruptibile permanebit, 702.

S. GREGORIUS MAGNUS. — In resurrectione erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritalis potentie, sed palpabile per veritatem naturæ, LXXV, 1077. Ad gloriam resurrectionis tota intentione festinandum, LXXVI, 1204.

TAIO Casaraugust. episc. — In resurrectione electi omnes a reprobis divisi gaudebunt, LXXX, 987. Iniqui omnes actione extrema percussus confundentur, 987.

S. HILDEBRANDUS episc. Tolet. — Reproborum corpora resurgent quidem, sed cum vitis et deformitatibus suis pereantur puniendi, XCVI, 145. Sancta corpora in diversitate sua, hoc solum quod decebit habebunt, *ibid.*

JULIANUS episc. Toletanus. — Quam subtiliores in resurrectione motus corporis, XCVI, 520. Post resurrectionem ea visione Deum videbimus qua nunc cum angelis vident, 522. Oblivionem pariter et recordationem habebimus, *ibid.* Libertate multo plus firmiori quam in hac vita, omnes sancti usuri sunt, *ibid.* Existet diversitas meritum et præmiorum, in qua tamen nullus sit alii invisurus, 525.

ALCUINUS. — Corpus resurget incorruptione atque immortalitate vestitum, CI, 52. Quamvis caro non sit spiritus non tamen carnalibus subiecit vitis, *ibid.*

JONAS Aurelian. episc. — Resurgent iusti et iniusti, sed iusti ut immutentur; iniusti vero de corruptione ad perpetuam et ineffabilem corruptionem, CVI, 268. Omnibus satagendum ut resurrectione nobis ad gloriam non ad opprobrium proveniat, 269.

RABANUS Maurus archiep. Mogunt. — Qui gloria resurrectionis innovati, sine ullo mortis metu, sine ullo labe corruptionis, perpetua Dei visione fruuntur, CX, 299. Sancti in resurrectione scient plenias, quid boni contulerit Dei gratia, 144. Resurgent et impii unumquodque cum sua carne, ut cum diabolo et angelis ejus puniantur, CX, 144. Diversitas et qualitates corporum in resurrectione futura, 410, 411, 412. Si tanta est consolatio resurrectionis, pereat contristatio mortuorum, 131.

HAYMO Halberstatis episc. — Iustorum dotes gloriosiores; damnatorum vero ignominiosissimas deformitas, CXVII. Post resurrectionem humana creatura ita perfecta erit ut in melius aut deterius ultra mutari non possit, CXVIII, 881. Aliquid secretorum non latebit perfecte beatos, CXVIII, 881. Electorum incorruptibiles, libertas et beatitudo, 882. Incorruptorum gloria corporum quam maxime entebit, 881. Tanta erit futura lucis splendor, quantum corporis ferre non possit aspectus, *ibid.* Electi cunctos bonos recognoscent, *ibid.* Electi gloriosi elebuntur ad superna cum Domino, reprobi vero remanebunt in imis inferni partibus, CXVII, 772.

ATTO Vercellensis episc. — Qualitates corporum gloriosas, CXXXIV, 404, 405. Varia erunt resurgendum merita, 405.

LANFRANCUS Cantuariensis arch. — In resurrectione mortuorum distabit gloria meritum, CL, 211. Iusti immutabuntur in incorruptiæ, quia regnum Dei incorruptiæ, 215. Iniusti incorrupti quidem erunt integritate membrorum, sed corrumpendi dolore poenarum, 215.

S. BRUNO Carthusianorum institutor. — Tuha in resurrectione invitabit sanctos ad palmam, impios deterrebit ad poenam, CII, 409. Vere resurgemus impassibiles, *ibid.* Licet omnes resurgant, diversificabuntur tamen in gloria resurrectionis, 211. Dotes corporis in sanctis mirifice, 211, 212.

S. ANSELMUS Cantuar. arch. — Quod magnam vel civitatem habuerint corpora in resurrectione, patet ex verbis Apostoli in *ictu oculi*, CLIX, 589. Animos non tardiores vel graviore corpora efficiunt, 590. Libertas et impassibilitas electorum, 590, 591.

GODEFRIIDUS abbas Admontensis. — Post resurrectionem glorificabitur corpus, CLXXIV, 665, 953. Si corpus, quale nunc portamus, Dominus restitueret, nihil gaudium nobis imo magis luctum ejus receptio conferre posset, 953. Tanta libertate et gloria remunerabitur anima, ut ubicunque ipsa voluerit, absque impedimento statim adfuerit corpus, 294, 315.

HUGO a S. VICTORE. — Resurgent sanctorum corpora sine ullo vitio, sine ulla corruptione, onere, difficultate, CLXXVI, 604. Quantum celeritatem et facilitatem possidebunt, 604. Concordia carnis et spiritus post resurrectionem, 608. Non inquirendam est quomodo erit in reprobis corpus incorruptibile si dolere poterit; aut quomodo corruptibile si non poterit, 605. Vana philosophorum argumenta de agilitate corporum, quia nunquam explicabunt quantum distat corpus inter præsentem statum et immortalitatem futuram, 606. Insuper omnipotentia Dei contradicunt, *ibid.*

HERVÆUS Burgidolensis monachus. — In resurrectione diversæ gloriæ sanctorum, CLXXXI, 987, 988. Aliter enim ibi lucebit virginitas, aliter lucebit castitas conjugalis, aliter ibi lucebit sancta viduitas, *ibid.* Sic unusquisque apparebit qualis meriti fuerit, 987. Iniusti habebant incorruptionem carnis in qua doleant, non in qua moriantur, 991. Iusti vero incorrupti et transformati, 994, 995.

S. BERNARDUS Clarmvallensis abbas. — Caro seminata in morte redirebit in resurrectione, CLXXXII, 979. Septem dotes erunt in corporibus sanctorum pulchritudo, velocitas, fortitudo, libertas, sanitas, voluptas et diuturnitas, CLXXXIV, 355. Fuse explicantur, 356, 357, 358. His doctibus contrarios defectus habebunt damnati, 365, 364.

ROBERTUS PULLUS. — In transfiguratione exemplum futuræ nostræ claritatis Christus ostendit, CLXXXVI, 988. Sancti alii aliis erunt in resurrectione præstantiores, 989. Qualitates illorum, 989, 990. Levitas magna corporum quæ in nube ascendunt, de diversis mundi partibus venientia, 990.

PETRUS Blesensis. — In resurrectione, corpus mortale, animale, ignobile terrenum et luteum configurabitur corpori claritatis Christi.

CXXXIV.

INDEX DE JUDICIO UNIVERSALI ET ULTIMO.

DIVISIO.

I. De judicio in genere et de certitudine illius. — II. De nominibus et figuris judicii. — III. Erroris de ultimo judicio. — IV. De tempore et loco judicii. — V. De circumstantiis judicium præcedentibus. — VI. De iudice et de qualitatibus adventus illius. — VII. De diversis ordinibus qui erunt in iudicio seu, aliis verbis, de iis qui sunt iudicaturi, iudicandi ac etiam non iudicandi. — VIII. De modo et qualitatibus judicii, de sententia iudicis necnon de rebus quæ illam subsequuntur. — IX. Appendix, seu quæstiones quædam ad iudicium pertinentes.

I. — De iudicio in genere et de certitudine illius.

Tertulliani liber de Spectaculis, I, 661. Ejusdem Apologeticus, *ibid.*, 523. Ejusdem, libri adversus Marcionem, II, 523. — Incerti auctoris carmina, *ibid.*, 1090. — S. Hilarii tractatus in Psalmos, IX, 562. — Tichonii Afri liber de septem regulis XVIII, 17, 18. — C. V. Aquilini Juvenci Evangelicæ Historiæ liber IV, XIX, 302. — Sulpicii Severi Epistola I ad sororem suam, XX, 223. — Rufini Aquileiensis presbyteri commentarius in symbolum, XXI, 369 et seqq. — S. Hieronymi commentarius in Ecclesiasten, XXII, 1040, 1041. Ejusdem operum Mantissa. Regula monachorum, XXX, 417. — S. Augustini in Joannis Evangelium tractatus, XXXV, 1771. Ejusdem enarratio in Psalmos, XXXVI, 117, 944, 945; XXXVII, 1235. Ejusdem, sermo xxi, XXXVIII, 151; XXXIX, 1846, 2153, 2207, 2209, 2210; XL, 189, 305, 774; XLI, 542, 516, 637, 662, 683, 699. — S. Petri Chrysologi sermones, LII, 861. — Salviani Massiliensis presbyteri de gubernatione Dei, lib. I, LIII, 35. — S. Patricii confessio, *ibid.*, 802. — S. Maximi Taurinensis homilia de secundo adventu Christi, LVII, 223. — D. Eugyppii thesaurus ex S. Augustini operibus, LXII, 132. — Vigili Tapsensis de Trinitate, lib. XI, *ibid.*, 302. — S. Eleutherii Tornacensis episcopi sermones, LXXV, 85. — S. Fulgentii de virtute prædestinationis, lib. III, *ibid.*, 667. Ejusdem de fide liber unus, *ibid.*, 702. Ejusdem contra Fabianum fragmenta, *ibid.*, 750. — Facundi episcopi epistola, LXVII, 872. — Fulgentii Ferrandi epistolæ et opuscula, *ibid.*, 941. — S. Cassarii homilia, *ibid.*, 1075. — Victoris episcopi evangelicarum harmoniarum interpretatio, LXVIII, 534. Ejusdem commentaria, *ibid.*, 692. — S. Gregorii Turonensis Historia Francorum, LXXI, 193. — De Vitæ Patrum, lib. I, LXXIII, 473, 860. — S. Gregorii papæ moralium libri, LXXV, 585; LXXVI, 202, 696, 1205, 1148. — Aluli expositio Veteris et Novi Testamenti, LXXIX, 1175. — S. Columbani instructiones, LXXX, 246. — Venantii Fortunati Miscellanea, LXXXVIII, 322. — S. Aldhelmi fragmentum de die judicii, LXXXIX, 298. — S. Bonifacii Moguntini archiepiscopi sermones, *ibid.*, 843, 884. — Bedæ Venerabilis. De die judicii, XC, 575. Ejusdem Dubia et Spuria, XCIII, 530, 534. Ejusdem hymni de die judicii, XCIV, 537, 613. — Petri diaconi homiliarius, XCV, 1474. — S. Hildefonsi liber de virginitate, XCVI, 83. — R. Aicuii abbatis opera exegetica, C, 1151. — Theodulfi liber de ordine baptismi, CV, 227. — Candidi opusculum de Passione Domini, CVI, 80, 81. — Rabanus Maurus, I, CVII, 809, 995, 1096. — Rabani Mauri commentarium in Ecclesiasten, CLX, 1049. Ejusdem homiliae, CX, 529. Ejusdem descriptio judicii extremi, *id.*, CXII, 790. Ejusdem de adventu Christi carmen, *ibid.*, 1618. Raymonis expositio in epistolas S. Pauli, CXVII, 694. Ejusdem enarratio in Zachariam, *ibid.*, 292. Ejusdem homiliae, CXVIII, 18, 203. — Joannes Scotti liber de divisione nature, CXII, 875, 980. — Ratramnus Corbeienensis. De fide Pharisæorum ad iudicium, CXXI, 310. — Remigii Antissiodorensis enarrationes in Psalmos, CXXXI, 172. Ejusdem homiliae, *ibid.*, 863. Ratherii Phrænesis, CXXXVI, 590. — S. Odilonis credulitas, CXLII, 1036. — S. Petri Damiani carmina et preces, CXLV, 979. Ejusdem sententiæ scripturarum de die judicii, *ibid.*, 739. Othloni versus de die judicii, CXLVI, 298. — Samuelis Marochiani liber de adventu Messie præterito, CXI, IX, 547. — Guimundi confessio de S. Trinitate, *ibid.*, 1499. — Radulphi

Ardentis homilia de secundo adventu, CLV, 1572, 1678. — Vernerus abbas. De adventu Domini, CLVII, 756, 761. — D. Ivonis decreti, pars I, de fide, CLXI, 74. — Guillelmus de Campellis. De fide catholica, CLXIII, 1072. — Rupert opera, CLXVII, 1298. — Ven. Hildeberti sermones, CLXXI, 548. — Honorii Augustodunensis elucidarium, CLXXII, 1165, 1166. — Ven. Godefridi homiliae domicales, CLXXIV, 66. — Hugonis a S. Victore in Joëlem annotationes, CLXXV, 366, 799. — S. Bernardi epistola de iudicio, CLXXXII, 74, 101. — Zacharias Chrysopolitanus episcopus, CLXXXVI, 378. — Ernaldi liber de carnalibus operibus Christi, CLXXXIX, 1667. — Petri Venerabilis sermones, *ibid.*, 964. Ejusdem de adventu Christi carmen, *ibid.*, 1015. — Gerbohi commentarius in Psalmos, CXCI, 405. — Richardi S. Victoris exegetica, CXCVI, 815. — Garnerii Lingonensis sermones, CCV, 770. — Thomæ Cisterciensis et Joannis Algrinti commentarius in Cantica canticorum, CCVI, 524. — Petri Blesensis sermones, CCVII, 868. Ejusdem versus sylvæ vatis de ultimo Christi adventu, *ibid.*, 870. — Innocenti III papæ sermones, CCXVII, 511 et 742.

II. — De nominibus et figuris judicii.

Judicii severitas arca significata, S. Hilarius, IX, 571. — Judicium Dei significatur in vultu, *ibid.*, 803. — Dies judicii dies malus dicitur, S. Hieronymus, XXIV, 791; XXVI, 179. — Dies judicii insanabilis dies, *id.*, XXV, 939. — Judicium cur dictum arcus extensus, S. Augustinus, XXXVI, 717. — Judicii dies per caminum exprimitur, *id.*, XXXVII, 1562. — Clibanus ardens et fumans figura judicii, *id.*, XXXIX, 1746. — Vox avium strepitum paulo antequam lux emicat figura est nostri judicii, As relius Prudentius, LIX, 778. — Dies judicii dies magnitudinis, S. Fulgentius, LXV, 512. — Dies judicii temporibus Noe et Loth assimilatus, Victor Capuanus episcopus, LXVIII, 534. — Cur Psalmista tam frequenter dicit diem judicii diem malam? Aurel. Cassiodorus, LXX, 296. — Judicium cur tempestas dictum? *ibid.*, 350. — Dies judicii tempestati comparatus, *ibid.*, 399. — Judicii dies dicitur porta regni, S. Gregorius, papa, LXXV, 734. — Mane diem judicii significat, *ibid.*, 836, 1153; LXXVI, 57. — Judicium dictum dies furoris Domini, LXXV, 1401. — Cur nox appellatum, LXXVI, 54. — Cur extremum iudicium nomine arcus significetur, *ibid.*, 153. — Judicium appellatur fulmen, *ibid.*, 723. — Per octavam numeram dies judicii designatur, *ibid.*, 1050. — De variis nominibus judicii, *ibid.*, 1121. — In igne terror judicii exprimitur, *id.*, LXXIX, 143. — Media nox, quando clamor factus est, significat diem judicii. Anonymus in sæculi, LXXXVII, 1074. — Judicium per diluvium designatum, Bedæ Venerabilis, XCI, 86. — Quid significetur per caliginem et clibanum ignis post occum solis factum? *ibid.*, 158. — Mane diem judicii significat, *ibid.*, 204. — Dies judicii dies extremæ retributionis dicitur, XCII, 433. — Dies ille subitaneus vel diluvii vel ignis sodomitici adventui comparatus, *id.*, XCIII, 77. — Dies judicii dies secunda resurrectionis, *ibid.*, 469. — Dies judicii dies octava dicitur, *ibid.*, 511. — Sententia judicii calix dicta, *ibid.*, 884. — Dies judicii dicitur dies visitationis, Smaragdus, XII, 359. — Dies judicii dies annihilationis, Rabanus Maurus, CX, 963. — Ultimi judicii concessio ap e ventus turbis dicitur et cur? *id.*, XL, 504. — Mane extremum iudicium significat, *id.*, III, 686. — Dies judicii dies ira et revelationis, *ibid.*, 1509. — Dies judi-

cii octavus intelligi potest, Walafridus Strabus, CXIV, 533. — Judicium vocatur dies, Haymo Alberstatensis episcop., CXVI, 520. — Dies judicii dicitur tempus malum, *ibid.* — Judicium dicitur dies generationis et generationis, *ibid.*, 593. — Dies judicii dies interfectionis dicitur, *ibid.*, 869. — Dies judicii dies ultionis dicitur, *ibid.*, 68. — Dies judicii dies Domini est, *ibid.*, 100. — Josaphat interpretatur Domini judicium, *ibid.*, 103. — Dies judicii dies malus dicitur, *ibid.*, 117. — Dies judicii dies tribulationis dicitur, *ibid.*, 170. — Ultio dies judicii appellatur ira Dei, *ibid.*, 575. — Dies judicii dies irae et revelationis, *ibid.*, 582. — Dies adventus vocatur judicii dies, Atto Verellensis episcop., CXXXIV, 291. — Dies judicii dicitur dies tribulationis vel retributionis, Adalgerus, *id.*, 918. — Dies judicii dies malus, S. Bruno Herbipolensis, CXLII, 174. — Dies judicii tempestas comparatur, *ibid.*, 514. — Dies judicii diluvium dicitur, S. Bruno Carthusianorum institutor, CLII, 761. — Dies judicii cur dicitur dies generationis et generationis, *ibid.*, 522. — Octonario numero dies judicii designatur, S. Anselmus, CLVIII, 658. — Dies judicii dicitur tempus malis preparatum, S. Bruno Astensis episcop., CLXIV, 825. — Dies judicii dies malus dicitur, et cur? *ibid.*, 840. — Judicium finale in incendio Sodomorum figuratum, Rupertus, CLXVIII, 872. — Adventus secundus Christi furi comparatur, *id.*, CLXVII, 625. — Adventus ille figuratur per angelum tenentem gladium evaginatum, *ibid.*, 1018. — Dies judicii est aetas, Hildebertus, CLXXI, 856. — Quare dies judicii dies irae dicatur potius quam misericordiae, Hugo de S. Victore, CLXXV, 417, 505. — Quomodo apostolus tempus adventus Domini vocet diem? *ibid.*, 590. — Dies judicii dies irae et dies revelationis justis judicii, Hervaeus, CLXXXI, 620. — Dies judicii dies Domini dicitur et cur? *ibid.*, 842. — Dies judicii dies tribulationis, *ibid.*, 845. — Dies Domini dies judicii, Petrus Lombardus, CXCI, 1558. — Judicium dicitur tempestas, *ibid.*, 476. — Judicii tempus dies irae dicitur, *ibid.*, 1341. — Veni nomine concussio extremi judicii designata, Garnerius, CXCIII, 65. — Judicii divini terror per ventum turbis expressus, *ibid.*, 60. — Judicii divini excitatio per fulgur designata, *ibid.* — Fulminum nomine tremenda judicii sententia exprimitur, *ibid.*, 62. — Judicii extremi animadversio, *ibid.*, 65. — Ventura ira, animadversio extrema ultionis, *ibid.*, 129. — Fluvii nomine, ignis extremi judicii designatur, *ibid.*, 291. — Torrens nomine, ignis extremi judicii designatur, *ibid.*, 297. — Gladii nomine futuri judicii sententia designatur, *ibid.*, 525. — Arcus nomine dies judicii expressus, *ibid.*, 524. — Mane nomine adventus Christi designatur, *ibid.*, 568. — Judicii extremi dies, aetas, *ibid.*, 588. — Octonario numero dies eterni judicii designatur, *ibid.*, 450. — Cur dies judicii dicatur octavus, Gerbodus, *id.*, 707. — Furoris nomine supremi judicii commotio intelligitur, *ibid.*, 716. — Dies judicii dies irae et revelationis, *id.*, CXCIV, 259. — Quid significat nomen judicii, Eckbertus, CXCV, 61. — Dies judicii dicitur dies Domini, *ibid.*, 65. — Dies judicii dies Domini dicitur, Eireodus, *id.*, 395. — Iris significans judicium et cur, Richardus de S. Victore, CXVI, 747. — Quae sit causa cur Christus adventum suum fulguri potius quam radio solis comparavit, *ibid.*, 1186. Judicium per arcum iuratur, Alanus de Insulis, CXX, 205.

III. — Errores de ultimo judicio.

Dositheus, Judaeus genere, non futurum judicium de lege atque prophetis expectans, S. Philastrius, XII, 1118. — Samaritani judicium futurum non expectant, *ibid.*, 1120. — Marcon, genere Ponticus, Christum judicem esse omnium negans, *ibid.*, 1162. — Proclaudius Christum in carne venisse negantes, resurrectionem et judicium non credunt, *ibid.*, 1171. — Floriani sive Carpocratiani judicium negant, *ibid.*, 1172. — Manichei judicium non sperant, *ibid.*, 1176. — Symmachiani illud etiam negant, *ibid.*, 1177. — Ariani negant Spiritum S. scire diem judicii, S. Ambrosius, XVI, 690. — De his qui in novissimo judicio propter intercessionem SS. neminem hominem putant esse damnandum, S. Augustinus, XI, 732. — Haeresis Gnostorum, Rabanus Maurus, CVII, 576. — Errores de loco judicii, Joannes Scotus, CXXII, 996. — De Felliciana haeresi, S. Paschasius Radbertus, CXX, 826.

IV. — De tempore et loco judicii.

Adventus Christi cur in fine saeculorum? Arnobius, V, 592. — Quando fiet judicium? Lactantius, VI, 1092. — De loco judicii, S. Hieronymus, IX, 1036. — Quando erit gloriosus Christi adventus, *ibid.* — Dies novissimus cur venienti cognitus, *ibid.*, 1057. — Filius nescit diem judi-

cii quia nulli revelat, *id.*, X, 557. — Super his verbis: *De die autem et hora nemo scit explanatio*, S. Ambrosius, XV, 1775. — Solvitur obiectio posita ex his verbis: *De die, etc.*, *id.*, XVI, 686, 708. — Quae sit ratio cur momentis judicii designare noluisset Christus? *ibid.*, 691. — Omnes haereticorum quaestiones qui dicunt Christum nescire, diem judicii breviter interemptae, *ibid.*, 1046. — Dies judicii non venit usque dum impleatur omnis numerus electorum, *id.*, XVII, 456, 840. — Christus diem judicii ignorare se dicit et cur? S. Hieronymus, XXV, 815. — Quare non expedit apostolis nosse diem judicii. Refutantur Arius et Eunomius, *id.*, XXVI, 181. — Quae sit causa cur Christus judicii diem ignorare dicitur, *ibid.*, 181, 182. — De Salvatoris adventu tempora dinumerare non audeat S. Augustinus, S. Augustinus, XXXIII, 890. — Judicii tempus, diem, horam nemo novit, *ibid.*, 899, 906, 901, 902, 903. — Finis saeculi non adveniet antequam praedicetur Evangelium in universo orbe, *ibid.*, 900. — Christi adventus quandoque sit futurus sciri non potest, *ibid.*, 907, 908. — Qui dicit Domini adventum citius futurum esse et qui dicit tardius esse futurum, uterque errat, *ibid.*, 924, 925. — Super his verbis: *De die autem, etc.*, explanatio, *id.*, XXXVI, 90. — Adventus Domini ad judicium, computatis annis ab Adam, post septem annorum milia futurus a nonnullis creditur. Hujus opinionis refutatio, *ibid.* — Cur Christus diem judicii nescire dicitur? *id.*, XXXVI, 555 et XL, 48. — Cur Deus latere voluit illum diem? *ibid.*, 554. — Respondetur illi qui dicunt: Longe est judicium, *id.*, XXXVIII, 128. — Judicii dies occultus, *ibid.*, 271. — Discipulorum inquisitio de tempore futuri adventus Christi et responsum Christi, *ibid.*, 1219. — Qui dicunt illud quod scriptum est: *De die autem et hora nesciunt neque angeli neque Filius* juxta blasphemiam Arianorum et non propter dispensationem carnis assumptam, verum esse, anathema sit, M. Mercator, XLVIII, 347. — Judicii dies, etiam occultus, non dubitatur esse vicinus, S. Leo Magnus, LIV, 186. — Judicii dies cur dilatus? *ibid.*, 252. — Judicium non erit donec peragantur tempora multiplicandis Ecclesiae filiis praestata, *ibid.*, 598. — Vix illis qui dicunt Dei Filium diem et horam judicii ignorare, Vigilius Tapensis, LXII, 280, 281. — Ubi dicitur diem judicii Filium scire non potuisse, *ibid.*, 580. — Qua ratione nescire dicitur Filius Dei diem et horam quam scit Pater? Eusebius, LXII, 910. — Ratio quia dies judicii differtur, S. Fulgentius Ruspinensis episcop., LXV, 533. — Quando fiet judicium? Aur. Cassiodorus, LXX, 59. — Super his verbis: *De die autem, etc.*, explanatio, *ibid.*, 91, 92. — Filius hominis an ignoravit diem judicii? S. Gregorius Turonensis, LXXI, 165. — De imminente judicii die, S. Gregorius papa, LXXVI, 603. — Cur differt Deus diem judicii, *ibid.*, 1114. — Dies Domini tanquam fur in nocte incutus opprimit, *ibid.*, 1120. — Super his verbis: *De die autem, etc.*, explanatio, *id.*, LXXVII, 1097, 1098. — Dies Domini repente venit, Alulfus, LXXIX, 4568. — De trina opinione fidelium quando venit Dominus, Beda Venerabilis, XC, 575. — Cur Christus diem judicii nescire dicitur, *id.*, XCII, 104. — Cur dixerit Christus: *De die autem et hora nemo scit*? *id.*, XCIII, 511 et XCIV, 674. — Quod tempus et diem judicii nullus hominum noverit, S. Julianus episcop. Toletanus, CXVI, 947. — Utrum specialis locus esse credatur ubi judicium a Domino agatur, *ibid.*, 497. — Quomodo Filius ignorare diem judicii dicatur cum judicium ad ipsum spectet, S. Paulinus, CXIX, 444. — Quo sensu dicitur in Evangelio Filium nescire diem judicii, Alcuinus, CI, 51. — Super his verbis: *De die autem et hora...* explanatio, *ibid.*, 196. — Quando venit Christus ad judicium, *ibid.*, 1296. — Diem judicii latere voluit Deus, Amalarius, CV, 838. — De die judicii loquens Christus non dicit: *Nescimus sed nescitis quae hora Dominus vester venturus sit*, Christianus Druthmarus, CVI, 1460, 1461. — De loco judicii, *ibid.*, 1469. — Christus horam et diem judicii scit certe, *ibid.* — Super his verbis: *De die autem et hora...* explicatio, Rabanus Maurus, CVII, 1077, 1080. — Statim ut iudeus populus in Redemptore crediderit, idem Redemptor noster ad judicium apparebit, *id.*, CVIII, 25. — Quae sit ratio cur ultimam horam semper ignorari voluerit Dominus? Walafridus Strabus, CXIV, 298. — Nulli tempus judicii notum est, Haymo Halberstatensis, CXVI, 213. — Quomodo intelligenda sint haec verba: *Judicium Domini venit in valle Josaphat*? *id.*, CXVII, 772. — Super his verbis: *De die autem et hora...* explanatio, *ibid.*, 775. — Quando Christus ad judicium veniet? *ibid.*, 781. — Post tribulationes Antichristi parrum tempus erit quousque veniat dies judicii, S. Paschasius Radbertus, CXX, 816. — Multum tempus est ab ascensione Christi usque ad adventum ejus, quando venturus est ad judicium, *ibid.*, 852.

— Percussio Antichristo non continuo dies iudicii secuturus esse credendus est, Hincmarus, CXXV, 280. — Status ut Judaicus populus in Redemptore crediderit, idem Redemptor ad iudicium apparebit, S. Petrus Damianus, CXLV, 1015. — Quo loco erit iudicium? Wernerus abbas, CLVH, 748. — Qua hora fiet iudicium, *ibid.*, 750. — De incertitudine temporis iudicii, S. Anselmus Cantuariensis, CLVIII, 603. — *De die autem et hora nemo scit*, Anselmus Scholasticus, CLXII, 1455. — Sicut dies diuini improvisus erit adventus Filii hominis, *ibid.* — Iudicium finale erit tempore quo homines ferventiore voluptate detinebuntur, Rupertus, CLXVII, 350. — Iudicium finale erit improvisum, *ibid.*, 625, 1216, 1510. — Iudicium finale fiet in valle Josaphat, et quare? *id.*, CLXVIII, 245. — In valle Josaphat erit iudicium, Honorius Augustodunensis, CLXXII, 778. — Adventus Christi ultimus quando erit? Hugo de S. Victore, CLXXVI, 597. — Iudicii diem Christus ignoravit scientia experimentalis, S. Bernardus, CLXXXII, 947. — Iudicii diem angeli prorsus ignorant, *ibid.*, 1045. — De loco iudicii, Robertus Pullus, CLXXXVI, 1001. — Quare non expedit apostolis nosse diem iudicii? Odo, CLXXXVIII, 1655. — Iudicium quando futurum, Petrus Lombardus, CXCI, 105. — Diem iudicii quo sensu nascit Filius? *ibid.* — De tempore iudicii, *id.*, CXCH, 316. — De loco iudicii, *ibid.*, 956. — De loco iudicii, Magister Bandinus, CXCH, 1111. — Cur Filius dicit se nescire qua hora sit venturus, Gerhobus, CXCH, 755. — Quæ sit causa dilationis iudicii? Aelfredus abbas, CXCX, 416. — Solus Pater novit diem iudicii, Petrus Comestor, CXCVIII, 1611. — De loco iudicii, S. Martinus Legionensis, CCVIII, 58. — Iudicii diem ignorant sancti, Alanus de Insulis, CCX, 374.

V. — De circumstantiis iudicii præcedentibus.

De temporibus postremis, Lactantius, VI, 769. — De mundi vastatione, *ibid.*, 784. — Adventum Christi novissimum qui præventuri sunt, S. Hilarius, IX, 1052. — Adventus Christi iudicium, *ibid.*, 1055. — Enoch et Elias ultimo tempore futuri sunt apostoli, S. Ambrosius, XVII, 204. — De signo adventus Domini, Tichonius Afer, XVIII, 18. — De adventu Eliæ ante iudicium, Aquilinus Juvenius, XIX, 244. — De circumstantiis quæ iudicium præcedent, *ibid.*, 491. — Iudicaturus Dominus lugubre monitus imminuet, S. Hieronymus, XXII, 554. — De abominatione desolationis, *ibid.*, 1014, 1015. — Signum Domini adventus, *id.*, XXVI, 177. — De abominatione desolationis, *ibid.* — Ex signis possumus extremum mundi tempus conicere, S. Augustinus, XXXIII, 905, 909. — De abominatione desolationis, *ibid.*, 915. — Mali quæ extremum Domini adventum præcessura sunt bonis et malis non erunt communia, *ibid.*, 918, 919. — De signis iudicii, *id.*, XXXV, 1527. — Persecutio per Antichristum ventura, violenta et fraudulenta erit, *id.*, XXXVI, 126. — Antichristus totam nequitiam et impietatem quam omnes pseudoprophetae iuxtaaverunt, impleturus est, *ibid.*, 127. — De adventu Eliæ ante iudicium, *id.*, XLI, 795. — De adventu Eliæ ante iudicium, D. Eugypsius, XLII, 785. — Quantum pavor iniquorum iudicio Dei appropinquante, S. Gregorius papa, LXXV, 785. — Antichristi sæva persecutio, *ibid.*, 1055 et LXXVI, 649, 656. — Extremi iudicii signa prævia, *id.*, LXXVI, 210, 1078. — Cum coeperit impleri quod dictum est: *Sol obscurabitur et luna non dabit lumen suum*, etc., quæ mens erit hominis æterni iudicii sententiam non formidantis, *ibid.*, 802. — Elias adventum Christi iudicis præveniet, *ibid.*, 1100. — Ultima tribulatio multis tribulationibus prævenietur, *ibid.*, 1259. — De tuba novissima, *id.*, LXXIX, 674. — De adventu Eliæ, *ibid.*, 1189. — De tribulatione magna quæ præcedet iudicium, *ibid.*, 1195. — Si gravis fuit persecutio in initio fidei quanto magis in fine, S. Columbanus, LXXX, 282. — De temporibus Antichristi, Talus Cæsaraugustanus, *id.*, 978. — De temporibus Antichristi, Beata Venerabilis, *id.*, 575. — De persecutione magna et de signis quæ præcedent iudicium, *ibid.*, 1186. — In fine sæculi tanta erit tribulatio ut in errorem inducentur, si fieri potest, etiam electi, *id.*, XCI, 58. — Sidera in die iudicii videbuntur obscurari non diminutione sum lucis accedente, sed superveniente veræ lucis claritate, *id.*, XCII, 104. — De rebus quæ iudicium anteverient, *ibid.*, 588, 589. — De novissima tuba, *id.*, XCIV, 159. — Iudicii signum, Paulus diaconus, XCV, 1474. — De terrore visionis diaboli, cum sublatu fuerit ut ad iudicium adducatur, S. Julius, XCVI, 500. — De rebus quæ iudicium prævenient, Heterius et S. Beatus presbyter, XCVI, 977. — Iudæi, Eliæ et Enoch prædicantibus, ante pedes Christi adoraturi ventent, Alcuinus, C, 1112. — De septimo angelo tuba cecinnante, *ibid.*,

1151. — De rebus iudicium præcedentibus, *id.*, CI, 1296. — De signis iudicium præcedentibus, Jonas Aurelianus episcopus, CVI, 1498, 1499. — Enoch creditur esse venturus cum Eliæ iuxta finem mundi, Rabanus Maurus, CIX, 1084. — De adventu Eliæ ante diem iudicii, *ibid.*, 1101. — De signis iudicium præcedentibus, *id.*, CX, 415. — De eodem objecto, Walafridus Strabus, CXIV, 555. — De terrore peccatorum imminente die iudicii, Haymo Halberstatensis, CXVII, 76, 85. — De rebus quæ iudicium prævenient, *ibid.*, 102. — De tribulatione impiorum in fine mundi, *ibid.*, 201, 902. — Cum dies Domini adven-rit... Seta... ad tentandas et subvertendas animas vehementius pugnet, *ibid.*, 106. — De igne præcedente Christum in iudicio, *ibid.*, 778. — De tribulatione quæ præcedet ultimum iudicium, *ibid.*, 956, 1140. — Appropinquante iudicio erunt qui cum maxima aviditate Verbum Dei susceperunt sunt prædicantibus Eliæ et Enoch, *ibid.*, 1216. — Pastor stultus et imperitus Antichristus est qui in consummatione sæculi dicitur esse venturus, *ibid.*, 261. — De rebus adventum Christi præcedentibus, S. Paschasius Radbertus, CXX, 799, 807, 816, 829. — Quis locus erit spei cum venerit iudex... prædicantibus talis, conclamantibus angelis, elementis ardentibus, S. Petrus Damianus, CXLIIV, 818. — Allegoria de consummatione mundi, *ibid.*, 228. — De rebus novissimis loqui difficile est, *id.*, CXLV, 857. — A morte Antichristi ad Christi adventum, quot dies intererunt, *ibid.*, 839. — Signa præcedentia iudicii diem ex Hieronymi sententia, *ibid.*, 840. — De tempore Antichristi novissimo et de ultima tribulatione, Wernerus abbas, CLVII, 759 et 757. — De Antichristo, D. Ivo, CLXI, 1069, 1010. — De tribulatione magna quæ præcedet adventum Filii hominis, Anselmus laudunensis, CLXII, 1455. — Quæ præcedent signa extremi iudicii quantumque tremor universi orbis, S. Bruno Signiensis episcopus, CLXV, 270, 442, 747. — Quomodo congregandæ sint ante iudicem omnes gentes, canente novissima tuba, Rupertus, CLXVII, 1812. — De Antichristo, *id.*, CLXIX, 1496. — De signis quæ præcedunt iudicium, Ven. Godefridus, CLXXIV, 53. — Nonne Antichristus prius interfici tur antequam Dominus veniat ad iudicium, Hugo de S. Victore, CLXXV, 592. — De ultima tribulatione. Quanto tempore erit illa tribulatio, *id.*, CLXXVI, 498. — De Antichristo, Hervæus Burdigolensis monachus, CLXXXI, 1592. — De Eliæ et Enoch Robertus Pullus, CLXXXVI, 978. — Quæ præcedunt adventum Christi et de doctrina apostoli, *ibid.*, 979. — De electis et ministris Antichristi, *ibid.*, 981. — De ultimo igne, *ibid.*, 982. — De tuba et adventu Domini et igne, *ibid.*, 985. — De signis præcedentibus iudicium, Petrus Lombardus, CACH, 514. — Quid sit tuba extremi iudicii, Magister Bandinus, *id.*, 1110. — De circumstantiis præcedentibus iudicium, Richardus S. Victoris, CXCVI, 770. — Signa adventus Christi iudicis, Petrus Comestor, CXCVIII, 1610. — De signis quindecim dierum ante iudicium, *ibid.*, 1611. — De signis iudicium præcedentibus, Alanus de Insulis, CCX, 229. — De tribulatione iudicium præcedente, Innocentius III papa, CCXVII, 745.

VI. — De iudice et de qualitatibus adventus illius.

De secundo adventu Christi, Tertullianus, II, 550. — Deus iudex justus et severus, *ibid.*, 502. — Christus de Patre omne iudicium solus accepit, S. Cyrillus, IV, 480. — Christus ipse iudex venturus est, *ibid.*, 719, 722. — Christus venit in potestate manifestus, *ibid.*, 657. — De Christo iudice, *ibid.*, 1029, 1031. — In die iudicii Christus in nubibus cœli ut Filius hominis veniet, Lactantius, VI, 481. — Omne iudicium Filio datum, *ibid.*, 796. — De Christo iudice, S. Hilarius, IX, 926. — Qualis erit adventus Christi? *ibid.*, 1056. — In carne Christum iudicii die omnes videbunt, *id.*, X, 85. — Cur Dominus in igne venturus sit? S. Ambrosius, XV, 1753, 1754. — In die iudicii omnes tribus terræ videbunt Filium hominis venientem cum virtute magna et maiestate excelsa, *id.*, XVII, 681. — Qualis videbitur Christus in die iudicii, *ibid.*, 768. — Christus sublimis iudex, Aquilinus Juvenius, XIX, 126. — Secundus adventus Christi erit in gloria, S. Hieronymus, XXVI, 179. — Christo omnes omnium ordinum rationes reddituri sunt, S. Augustinus, XXXIII, 1028. — Quomodo Christus ad iudicium veniet? *ibid.*, 1406, 1624, 1673. — Ad iudicium Pater non veniet, *id.*, XXXV, 1571. — In qua forma Christus apparebit, *ibid.*, 1555, 1580; XXXVIII, 711, 1070, 1219. — Christus ut homo accepit potestatem iudicium faciendi, *id.*, XXXV, 691, 1580. — Christus cum magna humilitate iudicatus cum magna potestate iudicabit, *id.*, XXXVI, 408. — Qui venit occultus iudicandus veniet manifestus iudicaturus, *ibid.*, 568. — Christus in forma hominis veniet ad iudicandum, *id.*, XXXVII, 1096. — Quam se-

verus futurus est iudex, *ibid.*, 1197, 1198. — Christus totum orbem iudicabit, quia pro toto pretium dedit, *ibid.*, 1236. — In die iudicii ipse erit causa tam qui modum testis est vitæ suæ, *id.*, XXXVIII, 75. — Christus quando veniet iudicare manifestus erit, *ibid.*, 121, 122. — In ultimo iudicio Deus iudex incorruptus, *ibid.*, 75, 299, 619. — Christus qualis veniet, *ibid.*, 1369. — Iudex noster a diabolo tali non potest, *ibid.*, 568. — Ad homines veniet, homo veniet; sed Deus homo veniet. Veniet verus homo et Deus, ut faciat homines deos, *id.*, *ibid.*, 1219. — Venturus est Christus cum angelis suis et apparebit in laritate omnibus etiam resurgentibus, *ibid.*, 1455. — Deus Filio potestatem dedit iudicium faciendi, *id.*, XXXIX, 16-9, 1923. — Adventus Christi secundus latens non erit, *ibid.*, 2051. — Christus venturus est ad iudicium vivorum et mortuorum, *ibid.*, 2182. — In qua forma Christus veniet ad iudicium, *id.*, XI, 647. — Ille qui prius venit occultus, veniet in potestate manifestus, *ibid.*, 653, 666. — Christum iudicem venturum non solum Veteri sed etiam Novo Testamento expressum, *id.*, XLI, 703. — Christus ut homo acceptit potestatem iudicium faciendi, *id.*, XLII, 222. — Christus in forma hominis ad iudicium veniet, *ibid.*, 691. — Impii videbunt Christum in forma servi, iusti in forma Dei, *id.*, XLIV, 225. — Si quis non dixerit quod (Christus) in carne quam assumpsit sedet ad dexteram Patris, in qua venturus est iudicare vivos et mortuos, anathema sit, Arabius Junior, LIII, 321. — Christus futurus est iudex S. Patrum, *ibid.*, 812. — De maiestate iudicis, S. Leo Magnus, LIV, 315. — Cur in adventu Christi aderit multitudo angelorum? *ibid.*, 161. — Christus ad iudicium in eadem carne in qua ascendit adveniet, *ibid.*, 598, 599. — Discussio omnium hominum facienda a Christo in extremo iudicio, S. Maximus Taurinensis, LVII, 436. — Iudicis quanta maiestas, Julianus Pomerius, LIX, 491. — Cur potestas iudicandi Filio data? Vigilus Tapscensis, LXII, 41. — Filius Dei potestate propria facturus est iudicium, *ibid.*, 563, 569. — Christus qui iudicandus primo venit occultus, iudicaturus veniet manifestus, Primasius, LXVIII, 798. — Filius hominis veniet ad iudicium in gloria Patris, S. Gregorius Thronensis, LXXI, 541. — Primus Christi adventus in humilitate, secundus in terrore, S. Gregorius papa, LXXV, 37. — Ipse autem iudex venturus est qui cuncta penetret, cuncta perstringat, *ibid.*, 652. — Adventus Christi secundus in quo differat a primo, *ibid.*, 951, 952. — Reprobi in iudicio Christum non videbunt in divinitatis forma, *id.*, LXXVI, 403. — Incomprehensibilis atque irreconsiderabilis magnitudo secundi adventus Christi, *ibid.*, 58. — Iudicis splendor in secundo adventu nullum peccatorem latere sinet, *ibid.*, 802. — In die iudicii iudex apparebit et speciosus iustis et terribilis iniustus, *ibid.*, 850. — Quæ forma Christus apparebit, *ibid.*, 1126. — Christum pariter videbunt electi et reprobi, *ibid.*, 1168. — Christus qui placidus in cælum ascendit, terribilis redibit, *ibid.*, 1219. — Omne iudicium Filio datum, Alcuinus, LXXIX, 1214.

De terribili venturi iudicis ira, S. Columbanus, LXXX, 247. — De compunctione et vigilantia qua iudicis adventus expectandus est, *ibid.*, 252. — Christus in extremo iudicio terribilis apparebit, Taio Caesar Augustus, LXXX, 982, 983. — Quid ergo facturus est Christus cum iudicaturus venerit, qui una voce hostes suos pertulit etiam cum iudicandus venit, *ibid.*, 770. — Christus blandus iustis et terribilis apparebit iniustus, *ibid.*, 985. — Quam terribilis iudex ad iudicandum veniet, S. Eligius, LXXXVII, 612. — In die iudicii Dominus sedebit super sedem maiestatis suæ, Beda Venerabilis, XCII, 109. — Adventus Christi repetitus adveniet, *ibid.*, 546. — Quomodo Christus ad iudicium veniet, *ibid.*, 830. — Per quod Filius non est æqualis Patri per hoc erat iturus ad Patrem, a quo et venturus est iudicaturus vivos et mortuos, *ibid.*, 833. — Secundus Christi adventus non in humilitate ut prius, sed in gloria et maiestate futurus est, *ibid.*, 515, 569. — Filius Dei venturus est districtus ut iudicet, *id.*, XCIII, 110. — Christus iudicabit manifesto iudicio in fine orbem terræ, *ibid.*, 531. — Cum sederit Filius hominis in sede maiestatis suæ tunc congregabuntur ante eum omnes gentes, *ibid.*, 193. — Omne iudicium Filio datum, *ibid.*, 319. — Filius hominis veniet ad iudicium in gloria Patris sui cum angelis suis, *id.*, XCIV, 96. — De adventu Christi in natura assumptæ humanitatis, Paulus diaconus, XCV, 1214. — Super his verbis: Sic veniet quemadmodum vidistis eum eundem in cælum expatrio, *ibid.*, 1215. — In die iudicii iudex terribilis apparebit, S. Hildephonus, XCVI, 57. — In ea forma qua iudicatus est Christus, in ipsa ad iudicium veniet, S. Julianus, *ibid.*, 498. — Christus præeunte cruce, ad iudicium veniet, *ibid.*, 499. — Christus militis iustis et terribilis

iniustus apparebit, *ibid.*, 501. — Christum in carne ad iudicium venientem iusti et iniusti carnis oculis videbunt, *ibid.*. — Quod non Pater, sed tantum Filius ad iudicium faciendum venturus esse credatur, *ibid.*. — Omne iudicium Filio datum, *ibid.*, 676. — Redemptor poster iudex in fine videbitur, *ibid.*, 671. — In die iudicii impius visurus est formam hominis sed non formam Dei quam soli iusti videbunt, *ibid.*, 683. — Christus in ea natura quam ex Virgine sumpsit venturus est iudicare vivos et mortuos, S. Paulinus Aqueleiensis patriarcha, XCIX, 293. — Quæ forma Christus videbitur in iudicio, Alcuinus, C, 814. — Nemo iustus iudicabit quam qui iniuste iudicatus est, *ibid.*, 861. — Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi, *ibid.*, 1094. — Christus in forma servi non in forma divinitatis ad iudicium veniet, *ibid.*. — Forma illa erit iudex qua sub iudice stetit, *id.*, CI, 51. — Quis est vero qui iudicaturus est mundum, quomodo tantum solitarius vel Deus Filius hominis? *ibid.*, 179. — Iudex hominum (Christus) verus Deus non nuncupativus, *ibid.*, 197. — Qualis apparebit Christus in fine sæculi, *ibid.*. — Christus electis cunctis patebit nobilitas et sublimis sedens cum senatoribus terræ, Smaragdus abbas, CII, 428. — Christus in eadem forma carnis atque substantiæ veniet iudicaturus in qua venerat iudicandus, *ibid.*, 310. — Filius Dei qui venit militis ut salvaret, venturus est districtus ut iudicet, *ibid.*, 516. — De adventu Christi cum potestate magna et maiestate, *ibid.*, 518. — In die iudicii in sanctis suis glorificatus apparebit qui iniquis apparuit in passione sua despectus, *ibid.*, 559. — Veniet tempus quo Christus iudicabit ipse illuminans abscondita tenebrarum, Candidus, Fuldensis monachus, CVI, 81. — Cum angelis Christus ipse venturus est ad iudicium in gloria Patris sui, *ibid.*, 88. — Cum virtute et maiestate visuri sunt homines quem in humilitate positum audire noluerunt, Christianus Druithmarus, CVI, 1459. — Scimus qualem iudicium dedit Pater Filio, *ibid.*, 1469. — Pater non iudicat quemquam sed omne iudicium dedit Filio, Rabanus Maurus, CVII, 774, 810. — Quomodo in ipso tempore iudicii apparebit Christus? *ibid.*, 997. — Christus in ipso corpore venturus est ad iudicium in quo ascendit in cælum, *id.*, CX, 28. Deus in iudicio et blandus iustis et terribilis iniustus apparebit, *ibid.*, 142. — In die iudicii suæ passionis iudicia et ipsam pariter crucem monstrando Christus venturus est impletatem superbiorum confundere, *ibid.*, 149, 178. — Secundus Salvatoris adventus non in humilitate ut prius sed in gloria et maiestate erit, *ibid.*, 424. — Unigenitum Dei Filium in forma divinitatis conspiciere reprobi non permittentur, *ibid.*, 504. — In die iudicii Redemptor noster in suo terrore videbitur, *ibid.*, 505. — Deus et blandus iustis et terribilis apparebit impiis, Walafridus Strabus, CXIII, 113, 223. — Quomodo veniet Christus ad iudicium, *id.*, CXIV, 251, 321. — Christus in gloria Patris sui venturus est ad iudicium, Angelomus Luxoviensis monachus, CXV, 263. — In iudicio, veniente Domino Iudæi videbunt in eo vulnera quæ intulerunt, Amalo episcopus Lugidunensis, CXVI, 150. — Deus qui aliquando occultus fuit quia divinitas latebat in humanitate manifeste veniet in iudicio, Haymo Halberstatensis episcopus, *ibid.*, 563.

Omne iudicium Filio datum, Haymo Halberstatensis, episcopus, CXVI, 434; CXVII, 14, 153, 381, 828. — Dominus ad iudicium veniet cum patriarchis et prophetis et cum principibus ejus, *ibid.*, 272, 740. — Christus manifeste veniet ad iudicium ut ab omnibus possit videri, *id.*, CXVII, 772. — De secundo adventu Christi in potentia, *ibid.*, 779. — In die iudicii omnes Christum et electi et reprobi pariter videbunt, *id.*, CXVIII, 41. — Clarificatam Domini corporis maiestatem, claritatem sanctorum corporum, nullus in iudicio reproborum videre putandus est, *ibid.*, 223. — In iudicio sola Filii forma quæ iudicatus est iniuste videbitur, *ibid.*, 512. — Iustum et æquum est ut Filius Dei in universali iudicio iudex vivorum et mortuorum appareat, *ibid.*, 551. — De valde tremendo Christi adventu ad iudicium, *ibid.*, 959. — Quod secundus adventus non in humilitate ut prius sed in gloria demonstrandus sit, *ibid.*, 946. — In iudicio ultimo Christus iustis apparebit electis et terribilis reprobis, *ibid.*, 912. — Quam districta æternus iudex venturus sit in die iudicii, *ibid.*, 944. — Qualiter et a quibus videbitur Christus, S. Paschasius Radbertus, CXX, 820. — Quam iuste et quam debite ipse potens adveniet Filius hominis ad iudicium, *ibid.*, 859. — De adventu Filii hominis, *ibid.*, 860. — In adventu Christi solum manifestatum secundum hominem erit, *ibid.*, 861. — Fides catholica incunctanter credit Dominum nostrum Jesum Christum iudicare vivos et mortuos venturum, Joannes Scotus, CXXII, 980. — Terribilem iudicem venientem ad iudicium tempestas ignisque comitabuntur. Hincmarus,

CXVI, 163. — So'i mundo corde iudicem in forma Dei videbunt, Remigius Antislodorensis, CXXI, 598. — Cur attribuitur iudicium Dominico homini, *ibid.*, 190. — Christus cum venerit in maiestate Patris, terribilis erit malis et blandus iustis, *ibid.*, 834. — Voluit iudicari mitis ut veniret iudicare terribilis, *ibid.* — Quomodo et per quem Deus iudicaturus sit? Atto Vercellensis episcopus, CXXXIV, 150. — Qui hic in humilitate iudicatus est, ibi in maiestate iudicaturus adveniet, S. Bruno Herbipolensis, CLII, 70. — Iudicium Christo datum secundum humanam naturam, *ibid.*, 270. — Cum ipso corpore cum quo ascendit in celum venturus est Christus iudicare vivos et mortuos, *ibid.*, 560. — Veniet in eadem forma in qua crucifixus, in qua mortuus, in qua sepultus est et in qua resurrexit, et cur? *ibid.*, 568. — Adventus Christi ad iudicium qualis, S. Petrus Damianus, CXLIV, 477. — Quis locus erit spei cum venerit iudex qui stetit sub iudice, præcipientibus tubis, conclamantibus angelis, elementis ardentibus? *ibid.*, 818. — Gloria Christi et maiestas erit manifesta in secundo adventu ejus, Samuel Marochianus, CXLIX, 545. — In die iudicii veniet Christus cum potestate magna et maiestate — S. Bruno Carthusianorum institutor CLIII, 480. — Christus venturus est cum potestate et maiestate iudicare sæculum per ignem, Joannes Carthusiae Portarum monachus, *ibid.*, 901. — De iudice, Radulphus Ardens, CLV, 1537. — Qualis sit venturus Christus ad iudicium et cum quibus insignibus, *ibid.*, 1572. — Persona solius Filii in iudicio apparebit, *ibid.*, 1488. — Num in die iudicii vulnerum cicatrices Christi apparebunt? Ven. Gilbertus, CLVI, 66. — Christo iudicandi manus et potestas, Goffridus, CLVII, 232, 260. — In iudicio forma hominis videbitur quæ in Dei Filio et Dei Filii in ea iudicabit, *ibid.*, 261. — In carne Christus ad iudicium veniet, *ibid.*, 268. — Qua forma apparebit Christus in iudicio? Vernerus abbas S. Blasii, *ibid.*, 750, 756. — De qualitate personæ iudicis, *ibid.*, 761. — Deus iudicabit... per Jesum Christum, S. Anselmus, CLVIII, 621. — Iudex districtus ad iudicium veniet, S. Ivo, CLXI, 1015. — Qualis venit et qualis veniet Christus? *id.*, CLXII, 567, 568. — Ad iudicium veniet Filius hominis et Filius Dei, Anselmus Laudunensis, *ibid.*, 1465. — Dignum est ut ille iudicet qui iudicatus est, S. Bruno Astensis, CLXIV, 774. — In secundo adventu veniet Christus manifestus non iudicandus sed iudicaturus, *ibid.*, 874. — De adventu Christi in gloria et maiestate, *id.*, CLV, 217. — Adventus Christi electis erit in misericordia, impiis in ira, Rupertus, CLXVII, 405. — Adventus secundus Christi terribilis erit, *ibid.*, 863. — De adventu tremendi iudicis, quomodo sedebit ipse super sedem maiestatis suæ, *ibid.*, 1811. — In die iudicii iudex apparebit Christus Filius Dei, *ibid.*, 1018. — Secundi adventus Christi descriptio, *ibid.*, 1298. — In iudicio apparebit Christus et constabit quod fuerit homo, *ibid.*, 1451. — Iudicium facere ad Filium attinet, *id.*, 169, 420. — Adventus Christi secundus, sicut fur in nocte, *id.*, CLXX, 196. — Adventus ille tremeficiet, terrenos sicut angelus milites circa sepulcrum, *ibid.*, 197. Veniet Dominus in igne, Ven. Hildebertus, CLXXI, 552. — In die iudicii videbunt Christum impii in corona potentis, videbunt autem iusti in corona gloriæ, *ibid.*, 567. — Deus Pater Filio secundum humanam naturam dedit potestatem et iudicium facere, Ven. Godefridus, CLXXIV, 978. — Iudex Christus veniet in carne humana, *ibid.*, 44. — Aspectus iudicis alius erit probis, alius reprobis, *ibid.*, 53. — In die iudicii iustum et impium iudicabit Dominus, Hugo de S. Victore, CLXXV, 243. — Queritur, quid sit Patrem non iudicare, sed omne iudicium dedisse Filio? *ibid.*, 948. — De qualitate personæ iudicis, *id.*, CLXXVI, 598. — Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio, *id.*, CLXXVII, 561. — Cur Christus dicitur omne iudicium a Patre accepisse, *ibid.*, 565. — Tertius adventus in fulmine, *ibid.*, 832. — In novissimo adventu Deus videndus est terribilis, *id.*, 656. — Christus a Patre potestatem iudicandi accepit, *ibid.*, 811. — De adventu Domini qui veniet ut impiis furorrem suum cum magna indignatione reddat, Hervæus Burgidolensis, CLXXXI, 584. — De adventu filii hominis cum virtute magna et maiestate, *ibid.*, 570. — Omnes astabimus Christo iudici, *ibid.*, 789. — De terribili adventu Christi, *ibid.*, 53, 82. — Christus iudex et testis in die novissimo, *ibid.*, 507. — De iudice ventilabro purgante aream suam, *ibid.*, 81. — In ultimo adventu Christus veniet in gloria et maiestate, S. Bernardus, CLXXXIII, 50, 505. — In ultimo adventu Christus veniet in ira et indignatione tanquam furibundus, *ibid.*, 155. — Christus ad iudicandum veniet in forma humana ut suavis appareat electis, *ibid.*, 1136. — Deus iudicandi potestatem dedit Filio et homini et quare? *ibid.*, 1136. — De secundo

adventu Christi, Guericus abbas Ignaconensis, CLXXIV, 12. — Ultimus adventus Christi manifestus erit et admirabilis, *ibid.*, 16. — Christus Deus et homo iudex, Petrus Lombardus, CXCI, 699. — Qualiter ad iudicium Christus veniet, *ibid.*, 476. — Qualis apparebit Christus credentibus et qualis incredulis, *id.*, CXCI, 515. — De forma iudicis, *ibid.*, 935. — In die iudicii Christus apparebit in forma servi, *ibid.*, 936. — Quare secundum formam servi dicitur Christus suscitator corpora, *ibid.*, 956. — Qui pro nobis iudicari venit in humilitate, venturus est iudicare omnes in maiestate, Hugo Rothomagensis arch., CXCI, 1526. — In iudicio extremo Deus apparebit iustis tranquillius, iniustus iratus, Garnerius, CXCI, 71. — Ad Filium principaliter ac specialiter respicit facere iudicium, Gerhohus, *ibid.*, 733, 844. — Et ipse qui iudicatus est inique, iudicio manifesto iudicabit orbem terræ, *ibid.*, 759. — Deus homo fiet et omnibus conspicibilis veniet, *ibid.*, 1596, 1597. — De adventu Christi cum potestate magna, *ibid.*, 1734. — Omne iudicium Filio datum est et cur? *id.*, CXCV, 515, 514. — Quomodo veniet Christus in secundo adventu, *ibid.*, 325, 324. — Christus iniuste iudicatus in humana forma iudicabit, *ibid.*, 582, 583. — Christus Deus et homo in iudicio terrenos damnavit, *ibid.*, 506. — Christus ultor, iustus iudex in iudicio malos punit, *ibid.*, 576. — Dominus iudicabit terram, *ibid.*, 1016. — In qua forma Christus in iudicio venturus, B. Aelredus, CXCV, 219. — In die iudicii Christus videbitur oculo corporali et spiritali, Richardus S. Victoris, CXCVI, 699. — De Christo iudicante, *ibid.*, 850. — De iudiciaria potestate in finali et universali iudicio, *ibid.*, 1177. — In fine sæculi Filius Dei veniet iudicare vivos et mortuos, S. Hildegardis, CXCVII, 1078. — In tertio adventu ejus Christus veniet ad salvandum, Thomas Cisterciensis et Joannes Algrinus, CCVI, 230. — De adventu Christi ultimo, Petrus Blesensis, CCVII, 622. — In die iudicii Christus non humilis ut iudicetur sed ut fortis iudicet, egredietur, S. Marius Legionensis, CCVIII, 40, 41. — In qua forma apparebit, *ibid.*, 53, 54. — Veniet ad iudicium Deus et homo Jesus Christus, non sicut pluvia in vellus, sed tanquam ruina trahens inevitabile pondus, *ibid.*, 1197. — Christus cum senatoribus terræ ad iudicium sessurus est, *id.*, CCIX, 65. — Dominus veniet ad iudicium, cum sono, igne et lingua, D. Garnerius, Lingonensis episc., CCXII, 622. — Christus rex in die iudicii veniet manifeste et non silebit, Sicardus, CCXIII, 282. — Christus visibiliter in homine dominico de celo veniet iudicare vivos et mortuos, Anonymus sæculi xii, CCXIII, 722. — Qua potestate Filius Dei iudicaturus est, *ibid.*, 747. — De potentia, sapientia et iustitia iudicis, CCXVII, 744. — In iudicio Christus erit iudex et advocatus, accusator et testis, Innocentius III, papa, CCXVII, 988. — Solus Filius Dei in iudicio apparebit, *ibid.*, 1120.

VII. — De diversis ordinibus hominum qui erunt in iudicio seu aliis verbis : De iis qui sunt iudicaturi, iudicandi ac etiam non iudicandi.

In die iudicii non universi a Deo iudicabuntur, sed tantum qui sunt in Dei religione versati, Lactantius, VI, 978. — In illo die quoniam sunt iudicandi et non iudicandi? S. Hilarius, IX, 239, 875. — Iudicandi potestatem sanctis data, *ibid.*, 887. — Super his verbis Christi explicatio : Qui credit in me non iudicabitur, qui autem non credit jam iudicatus est, S. Zeno, XI, 457. — Qui non credit in Christum jam iudicatus est, S. Ambrosius, IV, 949. — Cur impii et perfidi qui in Christum non crediderunt, in iudicio ultimo non sunt iudicandi, *ibid.*, 949. — De triplici ordine hominum qui in iudicio Christi iudicio interesse debent, *ibid.* — Cur sanctus ad iudicium veniat, impius non veniat, *id.*, XV, 1491. — Impii in iudicio non resurgunt sed tanquam iudiciorum habito puniuntur, *ibid.*, 1701. — Non duodecim apostoli tantum iudicabunt nec duodecim tribus iudicabuntur, S. Augustinus, XLI, 663. — Jam iudicatus est qui non credit, quare iudicatus? *id.*, XXXV, 1490. In die iudicii fiet separatio... ut alii stent iudicandi, alii stent cum Domino iudicaturi, *id.*, XXXVI, 570. — In iudicio iudicabunt omnes perfecti, *ibid.*, 572; XXXVII, 1156 et 1407. — Qui viventes, qui mortui in die iudicii, *id.*, XXXIX, 1085. — Reproborum alii iudicantur, alii non iudicantur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 578. — Quoniam in extremo iudicio non iudicandi sed iudices sunt futuri, *ibid.*, 579. — In die iudicii sancti omnes qui mundum perfecti reliquerunt iudices venient, *ibid.*, 805. — Quoniam iudicabuntur et quoniam non iudicabuntur, *id.*, LXXIX, 866. — In iudicio duo ordines electorum, *ibid.*, 1170. — In fine sæculi cum Deo iudices venient qui nunc pro Deo iniuste iudicantur, Tasio (s. s. augustinus) episcopus, LXXI, 806. — In die iudicii

erunt hominum ordines qui tamen in quatuor dividuntur, *Beata Venerabilis*, XCII, 109. — Venientium ad iudicium alii iudicabunt et alii iudicabuntur, *id.*, XCIII, 488. — Duo ordines erunt electorum simulque duo ordines reproborum, *Paulus Winfridus diaconus*, XCV, 1216. — De sedibus iudicantium, *S. Julianus Toletanus episcopus*, XLVI, 502. — De his qui cum Domino ad iudicandum rasuri sunt, *ibid.* — Quod duodecim sedibus non solum duodecim apostoli sessuri sunt, sed omnis perfectorum numerus qui in duodenarium numerum partiuntur, *ibid.* — De ordine futuri iudicii, *ibid.*, 515. — Cum Christo iudices videbuntur qui modo perfecta opera juxta evangelica praecepta secuti sunt, *Smaragdus*, CII, 1078. — De his qui iudicaturi erunt cum Filio hominis, *ibid.*, 597. — De quatuor ordinibus qui in pavendi examina die erunt, *Jonas Aurelianus episcopus*, CVI, 271, 272. — Quis, ut iudicet, praeter Filium Dei, in iudicio sedebit, *ibid.*, 271, 272. — Ordines duo sunt electorum et duo reproborum, *Rabanus Maurus*, CVII, 1024. — Ad iudicium venturum ipsum Deum cum ceteris qui iudicant orbem terrarum in aequitate, mitem et pium invenire memini, CX, 35. — Quomodo intelligenda sunt haec verba: *Qui credit in me non iudicabitur*, *Rabanus Maurus*, CXI, 1517. — Qui iudicabuntur in die iudicii, CXII, 37. — Dominus constituit principes qui iudicent de minoribus causis, verum autem quod gravius fuerit, referant ad ipsam, *Walafridus Strabus*, CXIII, 246. — In iudicio quatuor erunt ordines, *ibid.*, 845. — De his qui sunt iudicaturi cum Christo et de his qui iudicandi, CXIV, 149. — Cur qui non credit iudicatur? *ibid.*, 568.

Apostoli Iudeorum iudices, *Angelomus Luxoviensis monachus*, CXV, 270. — De his qui non iudicabuntur et qui iudicabunt, *Haymo Halberstatensis episcopus*, CXVI, 200. — Quod in futuro iudicio duo erunt ordines electorum et duo reproborum, *id.*, CXVIII, 942. — Quid inter se differant duo electorum ordines in iudicio et duo reproborum et quid unicuique opponatur ordini, *ibid.*, 943. — Sancti cum Domino in futuro iudicio iudicabunt, *Hincmarus*, CXXVI, 15. — Resurgentium alii ad iudicium, alii non ad iudicium resurgent, *Remigius Antiodorensis*, CXXXI, 153. — Quatuor futuri sunt ordines in iudicio, *Bathierius Veronensis episcopus*, CXXXVI, 260, 701. — In die iudicii duo ordines in quatuor dividuntur, *Purchardus Wormaciensis episcopus*, CXI, 1096. — Resurgent impij sed non iudicio, Justus surget et iudicet, peccator ut iudicetur, *S. Bruno Herbipolensis episcopus*, CXLI, 51. — Iudicabunt sancti hunc mundum, *B. Lanfrancus*, CL, 172. — Quinam iudicabunt et iudicabuntur, *S. Bruno Carthusianorum institutor*, CLII, 612. — Quos ad iudicandum Christus secum sit congregaturus, *Radulphus Ardens*, CLV, 1337. — Quatuor ordines erunt in iudicio, *ibid.*, 1685. — In die iudicii duo ordines in quatuor dividuntur, *Ivo Carnotensis episcopus*, CLXI, 1015. — Duo ordines erunt in iudicio electorum et reproborum, *id.*, CLXII, 1461. — Resurgent impij et peccatores sed non in iudicio, jam enim iudicati sunt, *S. Bruno Avenensis*, CLXIV, 699. — Neque enim omnes qui salvandi sunt, etiam iudicabunt sed pauci iudicant super thronos sedebunt, *Rupertus abbas Tuitiensis*, CLXVII, 910. — Seniores populi ad iudicium cum Christo venientes iudicarios habebunt gladios in manibus suis, *ibid.*, 1018. — In iudicio erit quadruplex genus hominum, *id.*, CLXVIII, 1579. — In iudicio ultimo qui condemnandi sunt, *ibid.*, 656. — Sancti iudicium facient universaliter in die iudicii, *id.*, CLXIX, 115. — In iudicio erunt tres ordines hominum, iudicandi scilicet, iudicantes, iudicati, *Ven. Hildebertus*, CLXXI, 411. — Quomodo intelligendum sit de sanctis quod iudicabunt malos, *Hugo de S. Victore*, CLXXV, 447, 525. — Si sancti in hora iudicii sedebunt quomodo stabunt? vel si stabunt quomodo sedebunt, *ibid.*, 509. — Queritur qualiter sancti in iudicis sunt iudicaturi, *ibid.*, 525. — Quatuor sunt genera hominum qui ad iudicium venient, *ibid.*, 589. — Quiritur an parvuli morientes vel perfecti iusti iudicandi sunt in die iudicii, *Petrus Abaelardus*, CLXXVII, 651. — In die iudicii apostoli iudices erunt, *Hervaeus Burgildensis*, CLXXXI, 475. — Sancti cum Christo ad iudicium venient, *ibid.*, 865. — Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui et principibus, *ibid.*, 62. — Explanatio super his verbis: *Qui credit non iudicatur, qui autem non credit iam iudicatus est*, *Zacharias Chrysopolitanus episcopus*, CLXVIII, 578. — De duplici ordine salvandorum et damnandorum, *Robertus Pullus*, CLXXXVI, 1005. — De iudicio Domini et sanctorum, *ibid.*, 1007. — Quatuor ordines in iudicio erunt, *Petrus Lombardus*, CXCI, 65. — Qui iudicabunt et qui iudicabuntur, *ibid.*, 476. — In die iudicii iudicabunt quos se reliquerant, *ibid.*, 1143. — Quod iudicabunt sancti et quomodo, *id.*, CXCII, 561. — De ordine iudicii

et ministerio angelorum, *ibid.*, 935. — De ordine eorum qui iudicandi sunt, *Magister Randinus*, *ibid.*, 111. — In iudicio quinam a Christo vocabuntur ad consendendum, *Garnerius*, CXCIII, 217. — Sancti perfectissimi cum Domino iudicabunt, *Gerhobus*, *ibid.*, 740, 1610, 1754. — In die iudicii apostoli erunt iudices Iudeorum, *ibid.*, 665. — Soli amatores fidei iudices erunt hujus mundi, *ibid.*, 1597. — De his qui etiam angelos iudicabunt, *id.*, CXCIV, 265. — In fine perfectissimi cum Deo mundum iudicabunt, *Eckbertus*, CXCIV, 59. — Perfecti cum Deo sedebunt et iudicandos iudicabunt, *Richardus de S. Victore*, CXCVI, 747. — De ordinibus iudicandorum et iudicantium, salvandorum et damnandorum, *ibid.*, 1177. — Iudicandi qui sint a viris apostolicis, *ibid.*, 1179. — Filii hominum erunt conjudices Filii hominis, *Garnerius*, CCV, 771. — In die iudicii qui viles et contemptibiles iudicantur divites iudicabunt, *Petrus Blesensis*, CCVII, 695.

VIII. — De modo et qualitatibus iudicii. — De sententia iudicis nec non iis quae illam subsequuntur.

Juxta Tertullianum accurate examinentur in ultimo Christi iudicio singulorum hominum merita, *Tertullianus*, I, 415. — In die iudicii restituetur omne humanum genus, *ibid.*, 527. — Iudicium tanto magis erit justum quanto tardum, *Marcus Minutius Felix*, III, 548. — Justum iudicium Dei quare verum est, *S. Cyprilianus*, IV, 623. — In die iudicii veniet novissima ira Dei super gentes et debellabit eas neque ad unum, *Firm. Lactantius*, VI, 814. — Nemo a iudicio erit immunis, *id.*, VII, 151. — Impiorum post iudicium quale corpus, *S. Hilarius*, IX, 258. — Iudicii futuri divisio, *ibid.*, 587. — Nemo ab extremo iudicio immunis erit, *ibid.*, 525. — Si in iudicii severitate Virgo capax Dei ventura sit, desiderare quis undebita Deo iudicari, *ibid.*, 525. — De veritate iudicii, *ibid.*, 1056. — In adventu Christi neminem juvabit aliena merita, *ibid.*, 1060. — Malorum et bonorum discretio in iudicio, *ibid.*, 1063. — Iudicium Christi ultimum quale erit, *D. Ambrosius*, XIV, 950. — Quam terribilia sunt divina iudicia, *id.*, XV, 1286. — Iudicio nemo innocens periclitabitur, nemo sceleratus eludet, *ibid.*, 1427, 1430.

Iudicio Dei solus iustus exsolabit, ceteri parebunt, *S. Hieronymus*, XII, 354. — Nullus intrepidus vadit ad iudicium Domini, *XXIII*, 539. — De restitutione principum quae fiet in novissimo die, *ibid.*, 1617. — Dies iudicii dies formidolosa et terribilis, *XXIV*, 209, 210. — In die iudicii omnis creatura nihil esse se sentiet, *ibid.*, 50. — Iudicium Dei neminem impunitum abire patietur, *ibid.*, 552. — Omnia occulta revelabuntur et abscondita manifestabuntur, *ibid.*, 504. — Iudicii dies pavendus, *XXV*, 290, 985, 1052, 1256. — Diei iudicii severitas quanta, *ibid.*, 959, 965. — Dies Domini dies est tenebrae et non lux, et terribilis valde, *ibid.*, 966. — In die iudicii non erit locus poenitentiae, *XXVI*, 161. — Post diem iudicii bonorum operum et iustitiae occasio non erit, *ibid.*, 185. — De die iudicii ultimi tremendo, *XXX*, 574. — De horrore diei iudicii, *S. Augustinus*, XXXII, 1472. — De effectibus timoris iudicii, *ibid.*, 572. — Quomodo futurum sit iudicium, *XXXIII*, 906, 907. — Non iudicabitur homo nisi secundum ea quae per corpus gessit, non secundum ea quae si diutius viveret gesturus esset, *ibid.*, 984, 986. — De effectibus timoris adventus Christi, *XXXIV*, 25. — Quomodo iudicium peragetur, *XXXV*, 1554. — Si credimus futurum iudicium bene vivamus, tempus misericordiae nunc est, tempus iudicii tunc erit, *XXXVI*, 569. — Deus iudicabit orbem terrarum in aequitate, *ibid.*, 121. — Cum venerit tempus iudicii, erit poenitentia sed infructuosa, quia sera, *ibid.*, 606. — Eleemosyna materia iudicii, *XXXVII*, 1235. — Iudicium sine misericordia quibusnam faciet Dominus, *ibid.*, 1236. — In die iudicii poenitentia erit, sed poenitentia cruciastilla, non sanabilis, *XXXVIII*, 151. — Opera misericordiae sola commemoranda sunt in iudicio, *ibid.*, 406. — Ratio cur de eleemosynis tantum agatur in iudicio, *ibid.*, 407. — De ultima Christi sententia in die iudicii, *XXXIX*, 1545. — De solis eleemosynis mentio fit in ultimo iudicio, *ibid.*, 1700. — Sors triplex hominum in iudicio, *ibid.*, 1919. — Quales erimus in die iudicii, *ibid.*, 1965. — Iudicium futurum magna peccati poena, *ibid.*, 2045. — Quae de beneficiis Dei ratio in iudicii die repetenda, *ibid.*, 2307. — An in iudicio securus futurus sit qui aliena non tollit, *ibid.*, 2352. — In iudicio nullam incurrit perniciem qui comparaverit eleemosynis pietatem, *ibid.*, 2352. — Iudicia Dei apparatus iustissima in ultimo die, *XLI*, 600. — Deus iudicabit de angelorum operibus, 659. — In iudicio separatio bonorum et malorum, *ibid.*, 702. — Ordo rerum gerendarum in novissimo iudicio, 709. — Quomodo fiet iudicium, difficile in Scripturis sanctis comprehendere potest, *XLIV*, 525. — Iudicabitur homo

secundum opera sua, *ibid.*, 877, 878. In iudicio Dei misericordia et misericordia, *ibid.*, 239.

In finali iudicio Deus cetera tacens, de misericordia in pauperes clamabit, S. Petrus Chrysologus, LII, 253, 254. — Veniens Christus ante de misericordia disputat quam iudicet de reatu, *ibid.*, 319. — De discretionis superna quæ fiet ab angelis, *ibid.*, 332, 333. — Tempus iudicii non jam penitentis tempus *ibid.*, 515. — Deus iudicabit orbem terræ in æquitate, Salvianus, LIII, 56. — Hæretici an in die iudicii gravius punientur quam catholici peccatores, *ibid.*, 96. — In die iudicii reddenda erit ratio etiam minimorum peccatorum, S. Patricius Hibernorum apostolus, *ibid.*, 802. — De sententia iudicis, S. Leo Magnus, LIV, 290. — De materia examinis ultimi, *ibid.*, 163, 167. — De iudicio Dei timendo, S. Maximus Taurinensis, LVII, 528. — Separatio bonorum a malis, Julianus Pomerius, LIX, 420. — De metuendo Dei iudicio, S. Paulinus Nolanus, LXI, 460. — Iudicium tempus vindictæ et non indulgentiæ, S. Fulgentius, LXV, 535. — Tremendum et terribile erit iudicium, S. P. Benedictus, LXVI, 267. — De iudicio Dei tremendo, *ibid.*, 524. — Horrendum et valde extimendum iudicium Dei, Primasius Adumetanus episcopus, LXVIII, 756. — In die iudicii iudicabit Deus occulta hominum, *ibid.*, 424. — In iudicio nihil occultum quod non reveletur, *ibid.*, 669. — Dies iudicii dies iræ, dies tribulationis et angustiarum, LXX, 61. — Quomodo fiet iudicium? *ibid.*, 42, 239. — Deus iudicabit orbem in æquitate, *ibid.*, 82. — Qui in die iudicii condemnandi, *ibid.*, 88. — De timendo Dei iudicio, *ibid.*, 60, 399. — Reprobatorum trepidatio, S. Gregorius Papa, LXXV, 795. — De sententia iudicis, S. Gregorius, *ibid.*, 734. — Deus cognos cet in iudicio illos qui eum hic spreverunt, *ibid.*, 821. — Tanto maior in iudicio erit severitas quanto major tunc est misericordia, *ibid.*, 46, 392. — Reprobii unde erubescant in die iudicii, *ibid.*, 857. — Iudicii extremi quanta severitas, *ibid.*, 876. — De tremendo die iudicii, *ibid.*, 1032. — Iniqui in iudicio accusatores experientur iustos et iniustos, *ibid.*, 1100. — In iudicio mala intus latentia revelabuntur, *ibid.*, 1101. — In iudicio vel minima mala punientur, *ibid.*, in die iudicii penitentia impiorum irrita, LXXVI, 690, 1121. — In die iudicii omnis argutio atque correptio furor et ira est quæ venia post correctionem non est, *ibid.*, 973. — De lætitia iustorum in die iudicii, *ibid.*, 1120. — In die iudicii erit penitentia sed fructuosa jam non erit, *ibid.*, 1121. — In distinctione ultimæ increpationis cessat omne excusationis argumentum, *ibid.*, 1289. — In iudicio extremo sanctis novus fiet glorie cumulus, LXXVII, 357. — Qualis hinc quisque egreditur talis in iudicio presentatur, *ibid.*, 396. — Districtus iudex non ex præcæpta sublimioris gradus, sed ex operum meritis unumquemque approbabit, *ibid.*, 531. — In iudicio Deus tanto nos maiore gratia consolabitur quanto nunc conspicit quod a nobis nostra delicta puniuntur, *ibid.*, 627. — Quis in iudicio securus stabit? *ibid.*, 640. — In iudicio nihil aut impunitum aut irremeratum Deus relinquet, LXXIX, 76. — Non solum verba sed etiam cogitationes a Deo iudicabuntur, *ibid.*, 81. — In iudicioque nobis obiecturi sunt demones? *ibid.*, 515.

In iudicio non solum de injuriis sed etiam de otiosis sermonibus rationem reddemus, S. Columbanus, LXXX, 251. — De sententia iudicis, Taio Casar August. episcopus, id., 730. — De penitentia reprobatorum sine fructu, *ibid.*, 987. — Iudicii novissima dies expavescenda, S. Gallus, abbas et confessor, LXXXVII, 26. — De sententia iudicis, S. Valerius abbas, id., 428, 429. — De terrore et examinatione diei iudicii, auctor incertus anni sæculi v incerti, LXXXVIII, 1074, 1075. — Qui eleemosynam fratribus tribuunt, in die iudicii elementem sententiam auditori supit, S. Bonifacius, LXXXIX, 757. — In ultimo examine quid adveniet, Beda Venerabilis, XCI, 149. — Iudicii dies in qua bonorum virtus et malorum demonstrabitur nequitia, id., XCII, 54. — In die iudicii Deus iudicabit occulta hominum, *ibid.*, 487, 547. — In iudicio Dei damnatus dolebit, remuneratus exultabit, id., XCIII, 20, 21. — In quo inventum erit opus misericordie peccati ignis exstinguetur, *ibid.*, 31. — De sententia iudicis, Paulus diaconus, XCV, 1216. — De bonorum malorumque discretionis, S. Julianus Toletanus episcopus, XCVI, 514. — Separatis in dexteram partem bonis, in sinistram vero malis, libri aperti erunt, id est conscientiarum singulorum, *ibid.*. — In die iudicii nullius acceptio erit, S. Paulinus patriarcha Aquileiensis, XCIX, 271. — Horrendum est incidere in manus Dei viventis, B. Alcuinus, C, 1084. — Cum iudicii tempus adveniet, unusquisque sub iudice stabit et recipiet pro opere suo sive mali quid gesserit sive boni, *ibid.*, 720. — Impii quantum legabunt in die supremo iudicii, *ibid.*, 1094. — Quod dicent

in hoc supremo die, *ibid.*, 1129. — Sicut unusquisque sanctus in futuro iudicio pro quantitate virtutum glorificabitur, ita et unusquisque impius pro qualitate facinorum condemnabitur, Smaragdus, CII, 810. — Dies iudicii timenda, *ibid.*, 777. — Oportet nos stare ante tribunal Christi et de singulis non solum operibus sed et cogitationibus iudicari, S. Benedictus abbas Anianensis, CIII, 457. — Quomodo possumus timere iudicia Dei, *ibid.*, 807. — In die iudicii duæ cogitationes in homine æstuant invicem bonæ et malæ, Sedulius Scotus, id., 27. — In illo die Christus in suis glorificabitur membris qua solis splendore fulgebunt, *ibid.*, 221. — Quid dicant impii in die iudicii, S. Agobardus, CIV, 272. — In retributione meritorum iuxta suum quisque opus suum recipiet, Claudius Taurinensis, *ibid.*, 690. — In iudicio unusquisque suum portabit, *ibid.*, 906. — In die iudicii non solum de opere verum etiam de otioso sermone reddenda erit ratio, Jonas Aurelianensis episcopus, CVI, 219. — Quod dies iudicii sit timenda atque expavescenda innumrabili testimonio innuit, *ibid.*, 270. — De horrore diei iudicii, Christianus Druthmarus, id., 1469. — De separatione orium ab hostis et de sententia iudicis, *ibid.*, 1170. — De separationis malorum de medio iustorum ab angelis, Rabanus Maurus, CVII, 953. — De separatione agnorum ab hædis in ultimo iudicio, *ibid.*, 819. — De modo quo fiet iudicium, *ibid.*, 1097 et 1098. — Quondam completa erit sententia iudicii universalis, id., CIX, 683. — Quomodo stabunt impii et iusti in die iudicii, *ibid.*, 684. — Quomodo in die iudicii cogitationes vel accusabunt animam vel defendent, id., CXI, 1521. — De modo quo Dominus iudicabit populum suum, id., CXII, 1147, 1118. — De terribilitate futuri iudicii, *ibid.*, 1520. — De metuendo iudicio, Walafridus Strabus, CXIV, 295. — De raritate iustorum in die iudicii, CXIV, 522. — De separatione impiorum a iustis, *ibid.*, 763. — Deus bonis et malis per iudicem vivorum et mortuorum præmia certa in futuro restituet, Angilomus, CXV, 395. — In die iudicii unusquisque secundum opera sua recipiet, Amulo episcopus Lugdunensis, CXVI, 99 et 127. — In die iudicii anima pro omnibus in quibus hic peccavit, punietur, Haymo Halberstatensis, id., 219. — In illo die dominum diaboli prorsus destruetur, *ibid.*, 222. — In illo die timor iustorum non erit tristitia sed gaudium, *ibid.*, 574. — De discretionis diei iudicii, *ibid.*, 730. — Dominus in die iudicii reddet unicuique secundum quod meretur, *ibid.*, 833. — Hæretici ferient fructus eam amaritudinis iudicio, id., CXVII, 74. — Dies Domini terribilis valde, *ibid.*, 102. — De formidine reprobatorum in die iudicii, *ibid.*, 166. — In die iudicii omnia abscondita in lucem proferentur, *ibid.*, 200. — In iudicio alii ad dexteram collocabuntur coronandi, alii statuentur ad sinistram damnandi, *ibid.*, 266 et 1150. — Dies Domini manifestabit omnia opera hominum, *ibid.*, 526. — In die iudicii Deus non solum opera revelabit, sed etiam singulis electis manifestabit opera et cogitationes omnium electorum, *ibid.*, 532. — Christus ad iudicium veniens non solum opera, sed etiam ipsas damnabit cogitationes cordis, *ibid.*, 982. — De horrore Dei iudicii, *ibid.*, 897. — In die iudicii separabuntur omnes mali nec ultra invenientur in societate bonorum, *ibid.*, 1165. — In die iudicii nulli possibilibus excusatio, id., CXVIII, 941. — Quod etiam minimi peccata deducuntur ad iudicium futurum, *ibid.*. — Quod longanimitatem et patientiam Dei nullus negligat quia districte in iudicio iudicabit, *ibid.*, 914. — Iudicii in solio cum sederit Christus tremendo a dextris stare iusti oves, hostesque sinistris. Hos ira in flammis, illos ad pascua vitæ, Florus diaconus Lugdunensis, CXIX, 261. — De separatione bonorum a malis, S. Paschasius Radbertus, CXX, 245, 507, 640, 821. — De modo quo fiet iudicium, *ibid.*, 166. — De sententia iudicis, *ibid.*, 863. — De terribilitate diei iudicii, Hincmarus Rhemensis archiep., CXXV, 892, 893. — Deus revera in futuro iudicabit manifeste qui nunc iudicat in occulto, Remigius Autissiodorensis, CXXXI, 180. — In futuro iudicio qui in ira emendentur, sic tamen quasi per ignem, qui autem in furore mittentur in ignem æternum, *ibid.*, 341. — De ultimo examine, *ibid.*, 717. — Quomodo cogitationes accusabunt aut defendent in die iudicii, Atto Vercell. episcopus, CXXXIV, 150. — Quale futurum est iudicium, *ibid.*, 268. — In die iudicii Domini adveniet punire malos licet glorificare bonos, *ibid.*, 657. — De metuendo Dei iudicio, *ibid.*, 795. — In die iudicii verecundia damnandorum quæstæ, Raderius, CXXXIV, 577. — Deus ad iudicium veniet ad ferendum videns et ad salvandum non videns, Burchardus Wormaciensis episcopus, CII, 1040. — Iusti in die iudicii, animarum simul et corporum gloria lætabuntur, *ibid.*, 1041. — Iudicii divini severitas, S. Petrus Damianus, CXLIV, 313. — Iudicii dies timeat

des, *ibid.*, 477, 478, 479. — Iniqui, in die iudicii, seipsum accumbant, *ibid.*, 481. — Terribilis ultimus iudicii dies, *ibid.*, 500. — In tremendi examinis die, crux uisus abhebet angelorum et aule omnium ponitur ora mortuorum, *ibid.*, 775. — In illa die occulta singulorum patebunt, S. Petrus Dam., CXLV, 979.

Judicatis his qui scripti non sunt in libro vite et in ignem eternum missi tunc signa hujus mundi mundanorum ignem conflagratione preteribit, B. Lanfrancus, CL, 179. — In die iudicii quid mali malis et quid boni bonis sit collaturus Christus, Radulphus Ardens, CLV, 1337. — Tunc omnia occulta patebunt, *ibid.*, 1685. — Justorum in iudicio securitas, Godefridus abbas Vindocinensis, CLVII, 268. — De sericitate hujus iudicii, *ibid.*, 748. — De forma iudicii, *ibid.*, 1012. In die iudicii de singulis actibus rationem reddemus, S. Anselmus Cantuariensis archiep., CLVIII, 617. — De tremendo Dei iudicio. Angustia animarum in die novissimo. Non erit tunc tempus misericordiarum, *ibid.*, 721, 722, 725, 796. — Quidquid operamur quasi in libro scribitur ut in die iudicii coram Christo recitetur, *ibid.*, 657. — In illo die universa peccata manifestabuntur in conspectu angelorum, *ibid.*, 881. — Justi in die iudicii animarum simul et corporum gloria lætabuntur, Ivo Carnotensis episcopus, CLXI, 997. — Fluit iudicio, incipiet esse cælum novum et terra nova, *ibid.*, 1014. — Quam terribilis erit Christi sententia super iniquos in die iudicii, S. Bruno Astensis, CLXIV, 668. — De terribili iudicio Dei, Rupertus abbas Tullienensis, CLXVII, 1811. — De separatione orium ab hodiis, *ibid.*, 1816. — De sententia iudicii, *ibid.*, 1818 et seqq. — Iudicium universale, in duas partes divisum erit, *ibid.*, 960. — De horrore et magnitudine diei iudicii, *ibid.*, 1452. — Dies iudicii dies magnus et horribilis, CLXVIII, 244. — Iudicii finalis planetus qualis futurus sit, *ibid.*, 797. — Justi quoque in iudicio timebunt, tantus erit terror, *id.*, CLXXIX, 1034. — Iudicium per ignem quomodo veniet, *ibid.*, 963. — Horrendum Dei iudicium, Ven. Hildeg., CLXXI, 423. — In sinistra stantentur hodi peccatores et mali... In dextera ores et agni, *ibid.*, 625. — In iudicio non erit spatium redemptionis, *ibid.*, 947.

In die iudicii Christus districte discutiet singula momenta, Ven. Godefridus, CLXXIV, 105. — Iudicium extremum omnibus erit terribile, sed diversimode, *ibid.*, 607. — Dies iudicii dies furoris Domini, Hugo de S. Victore, CLXXV, 521. — Quomodo sit intelligendum quod legitur: *Tremebunt angeli in die iudicii?* *ibid.*, 514. — Quale sit futurum iudicium, CLXXVI, 607 et seqq. — De celeritate iudicii, *ibid.*, 598. — Deus conscientia nostra teste utetur ad iudicandum nos, *ibid.*, 607. — De iudicio Dei tremendo, CLXXVII, 775.

In die iudicii Christus conteret scelestos, Hervannus Burgidolensis, CLXXXI, 45. — In illo die impij super peccatis graviter erubescerent confusione pleni stabunt ante tribunal eterni iudicii, *ibid.*, 41. — In iudicio oculi sublimis hominis humilabuntur et incurvabitur altitudo virorum, *ibid.*, 51. — De sententia iudicii in die iudicii, *ibid.*, 380, 476. — De discussione que fiet in ultimo examine, *ibid.*, 459. — Cum Christus in iudicio venerit et videri potest et inveniri non potest. Modo non videtur et prope est, tunc videtur et prope non erit, *ibid.*, 507. — In die iudicii Deus tam iuste iudicabit ut reddat unicuique secundum opera eius, *ibid.*, 620. — In iudicio omnes nostræ cogitationes subtiliter exquirentur, *ibid.*, 621. — In die iudicii omnia omnibus patebunt, *ibid.*, 850. — Iudicium ultimum improvisum erit, *ibid.*, 1377. — De sententia iudicii, *ibid.*, 1637. — In die iudicii iusti sicut sol fulgebunt, S. Bernardus, CLXXXIII, 48. — Iudicium Dei quam terribile futurum, *ibid.*, 215. — Iudicium futurum non fiet sine misericordia, *ibid.*, 229. — Iudicium Dei maxime timendum, præsertim peccatoribus, *ibid.*, 331, 352. — De ultimo examine, *ibid.*, 1045. — Iudicium Dei omnibus timendum atque est impenetrabile, *id.*, CLXXXIV, 554. — Pro meritorum diversitate diversa erit facies iudicii, *ibid.*, 1505, 1504. — De distinctione supremi iudicii, *ibid.*, 487. — Opera misericordiarum in extremo iudicio solum laudanda, *ibid.*, 705. — Qualis erit dies iudicii, *ibid.*, 1016. — In iudicio nulla erit acceptio personarum, nulla ibi tergiversatio poterit suffragari, *ibid.*, 1093. — Iudicium non debet esse sine misericordia nec vicissim. Guerricus abbas, CLXXXIV, 216. — Qui prius remunerandi, boni aut mali, juxta merita? Robertus Pulvis, CLXXXVI, 999. — De bonis et malis manifestandis, *ibid.*, 1002. — Quomodo boni et mali Deum videbunt, *ibid.*, 1004. — De statu miserorum post iudicium, *ibid.*, 1008. — In die iudicii ab omnibus cognoscetur Deus, Joannes Suessoniensis episcopus, *ibid.*, 1492. — Quam sint quos Christus potius damnaturus est in iudicio, S. Thomas Cantuariensis, CLXXXIX, 1013. — In die ju-

dicii patebunt secreta cordium, Petrus Lombardus, CXCI, 1568. — Quomodo futurus sit iudicii dies scire expedit, CXCI, 306. — Iudicabitur talis qualis quisque moritur, *ibid.*, 316. — De qualitate luminarium et temporaria post iudicium, *ibid.*, 957. — De sententia iudicii, *ibid.*, 954. — Si post iudicium demones præternat hominibus ad puniendum, *ibid.*, 955. — De sententia iudicii, Magister Bandinus, *ibid.*, 1111. — Dies iudicii quo plus differtur eo districtius in eo iudicabitur. Garnerius, CLXCIII, 324. — In die iudicii revera miseri erunt qui non credunt in Christum, Gerhohus, *ibid.*, 670. — De separatione universalis que fiet in futuro iudicio, *ibid.*, 739. — Non resurgunt impij in iudicio, Gerhohus, *ibid.*, 649, 1610. — De terrore iudicii divini, *ibid.*, 1611, 1608. — In die iudicii obstrictam erit os loquentium iniqua, *ibid.*, 1801. — Iudicium quanto tardius tanto gravius futurum est, *ibid.*, 1735. — In die tremendi iudicii terra tremet, anatores terrenorum tremet, *id.*, CLXCV, 405. — In ultimo die nec sine misericordia iudicium nec sine iudicio misericordia erit, *ibid.*, 405. — De sententia iudicii, *ibid.*, 492. — De die iudicii tremendo, B. Aelredus, CXCIV, 210. — Iudicium extremum erit plenum indignationis, *ibid.*, 400, 401 et seqq. — Adversitates diversæ diei iudicii. Richardus de S. Victore, CXCVI, 203, 204. — Formido futura insignis in die iudicii, *ibid.*, 204. — De die iudicii et qualitate ejus, *ibid.*, 838. — De modo iudicii, *ibid.*, 1181.

In die iudicii superni iudicii metuendo, S. Hildegardis, CXCVII, 429. — De qualitate iudiciorum Dei circa finem mundi, *ibid.*, 1027. — In die iudicii omnes de propriis operibus suis que in mortuo corpore operati sunt iudicii suo respondebunt et ibi nulla erit excusatio, *ibid.*, 1078. — In die iudicii utrum capillos capilli numerabit, Garnerius Lingonensis episcopus, CCV, 643. — De tremendo die iudicii, *ibid.*, 756. — Iudicium extremum manifestum et immutabile erit secundum retributionem, *ibid.*, 784. — In iudicio retributionis quisque coram hominibus a Deo iudicabitur, Thomas Cisterciensis et Joannes Algrinus, CCVI, 38. Dies iudicii dies terribilis, Petrus Blesensis, CCVII, 637. — In die iudicii Christus prope non erit reprobus, Martinus Legionensis, CCVIII, 577. — In illa die reddet Dominus consolationem bonis, CXIX, 162. — De timore iudicii insignis concio, Alanus de Insulis, CCX, 205. — Iudicii extremi severitas, *ibid.*, 229. — Iudicii extremi die elementa erunt nova, CCX, 527. — De effectibus ultimi Christi adventus, Helinandus, CCXII, 484. — De sententia iudicii et de iis que sequuntur, Innocentius III, papa, CXVII, 745.

IX. — APPENDIX.

Questiones quædam ad iudicium pertinentes.

Quid sit intelligendum per hæc verba: *Judicare vivos et mortuos*, S. Ambrosius, XVII, 527. — De eadem questione, Rufinus Aquileiensis, XXI, 569. De eadem questione, S. Augustinus, XXXIII, 875. — Quid est habere fiduciam in iudicio? *id.*, XXXV, 2046. — Cur crux in iudicio apparebit, XXXIX, 2051, 2052. — Utrum statim in adventu Domini credendum sit futurum esse iudicium, XL, 159. — Anve illi mortui sunt qui rapiuntur in nubibus obviam Domino, *ibid.* Quid sit accipiendum per vivos et mortuos, *ibid.*, 183 et 258. — An morientur qui in die iudicii invenientur vivi, *ibid.*, 1161. — Queritur an illi quos viventes inveniet Christus, ad immortalitatem per mortem mira celeritate transibunt, *id.*, XII, 688. Quid per vivos et mortuos, S. Petrus Chrysologus, LII, 560. — Num senserit S. Nicetas ad iudicium extremum venturos abque morte eos quos Christi adventus vivos reperit, *ibid.*, 1112, 1115. — Fulgentius S. Nicetas ex eorum numero qui putarunt coronam gloriæ pro vitæ merito iustis non esse reddendam nisi in die iudicii, et interim iustorum animas a corpore solutas ad illum usque diem Christi consortio et beatifica Dei visione privari, sicut etiam a gehennæ incendiis interim eximi animas impiorum? *ibid.*, 1119 (F. Braide dissertation in S. Nicetam). — Quid per vivos et mortuos intelligendum, S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 1250. De eadem questione, Venantius Fortunatus, LXXVIII, 350, 392. — Quomodo intelligendum sit quod de die iudicii Isaias dicit inter cætera: *Et claudentur ibi in carcere ad post dies multos visitabuntur*, Beda Venerabilis, XCIV, 762. — Quid per oves et hircos intelligendum, Paulus diaconus, XCV, 1615. — Quid per sedem super quam Dominus sessurus est iudicium, *ibid.*, 195. — Quid per vivos sit accipiendum, S. Hildefonsus, XCVI, 131. — De eadem questione, S. Julianus Toletanus episcopus, *ibid.*, 302. — Per quot dies futuram iudicium extensurum sit, *ibid.*, 498. — Quid per vivos et mortuos, Alcuinus, CI, 1073. — Quid per hæc verba in-

telligendum : *Domus judicabit extrema terræ*. Claudius, Taurinensis episcop., CIV, 644. Quid sit accipiendum per hæc verba : *Domus judicabit orbem terræ in æquitate... Judicabit populos in justitia... Domus judicabit fines terræ*, Angelomus, CXV, 271. — Si electi qui reperi fuerint (in fine mundi) rapiuntur in aera, quomodo complebitur quod dictum est a Deo primo homini et in ipso omni semini ejus : *Terra es et in terram ibis*. — Haymo Halberstatis, CXVII, 775. — Qualiter intelligendum est quod Christus venturus sit de cælo iudicaturus vivos et mortuos, CXVIII, 940.

Quinam sint electi qui congregandi sint ab angelis in die iudicii, S. Paschasius Radbertus, CXX, 822. — Quid per vivos et mortuos, Joannes Scotus, CXXII, 980. — Quid sit intelligendum per *librum vitæ*, Burchardus, CXL, 1057. — Quid sunt vivi et quid sunt mortui, S. Bruno Herbipolensis, CXLII, 560, 568. — In die iudicii quales mutationes rerum sit facturus Dominus, Radulphus Ardens, CLV, 1375. — Quid per *librum vitæ* sit intelligendum, Ivo Carnotensis, CLXI, 1015. — Quomodo intelligatur quod vivi et mortui dicantur iudicandi, *ibid.*, 1019. — Quid per vivos et mortuos, *ibid.*, CLXII, 606. — Queritur an Dominus sit venturus in die ad iudicium?

Hugo de S. Victore, CLXXV, 514. — Cum nemo scit an die an nocte Dominus venturus sit ad iudicium, queritur quomodo Apostolus tempus adventus Domini vocet diem? *ibid.*, 590. — Quomodo intelligendum sit quod scriptum est : *Vivos et mortuos iudicabit Dominus*, *ibid.*, CLXXVI, 601. — Quare Dominus iudicium suum in finem æverit, *ibid.*, CLXXVII, 634. — Quid per vivos et mortuos, Petrus Abaelardus, CLXXVIII, 626. — De eadem questione, Jostenus, CLXXXVI, 1487. — Morituri an sint qui, adveniente Christo, vivent, Petrus Lombardus, CXCII, 304, 945. — Quomodo intelligitur Christus iudex vivorum et mortuorum, Petrus Lombardus, *ibid.*, 945. — Queritur si beatitudo sanctorum major sit futura post iudicium quam interitum. Petrus Lombardus, *ibid.*, 959. — Qui per vivos et mortuos, Hugo Rothomagensis archiep., *ibid.*, 1526. — In quo differt iudicium quod sit in uniuscujusque morte ab eo quod futurum est in communi omnium resurrectione, Richardus de S. Victore, CCXVI, 1181. — Iudicare mortuos quid sit, *ibid.*, 796. — Cur Josaphat *iudicium* interpretatur, Garnerius, CCV, 771. — Quid per vivos et mortuos, S. Martinus Legionensis, CCVIII, 1528. — De eadem questione, Anonymus sæc. XI, CCXIII, 754.

SERIES DECIMA QUINTA.

In hac Serie, omnia exhibemus SS. Patrum opera vel etiam opuscula de virtutibus moralibus, et de perfectione evangelica. Hinc octo Indices; alphabetici, chronologici et analogici auctorum ac operum, uniuscujusque compendiosam præbentes analysim, maximum et optimum Lectori juvamen. His præterea subnectitur Index de Conscientia; quæ est rationis dictamen et interna moralium actionum regula.

CXXXV.

INDEX MORALIS.

SIVE

ALPHABETICA SYNOPSIS AUCTORUM OMNIUM QUI MORALES EXPLANARUNT
VERITATES, ET QUORUM SCRIPTA IN TOTO PATROLOGIÆ LATINÆ CURSU INVENIUNTUR.

Agobardus (S.), episc. Lugdunens., CIV, 525.
Aileranus (S.), abb. Scoto-Hiber., LXXX, 527, 535.
Alanus de Insulis, CCX, 451.
Ambrosius (S.), episc. Mediolan., eccles. doct., XIV, 275, 361, 419, 593, 644, 751, 759; XVI, 187, 233, 265; XVII, 971, 1057.
Anonymus, CCXIII, 719, 725, 755, 807, 851, 865, 905, 911.
Atto, episc. Vercellens., CXXXIV, 27.
Auctores varii, LXXIII; LXXIV, *passim*.
Augustinus (S.), episc. Hipponens. eccles. doct., XXXII, 959; XL, 575, 429, 431, 591, 831, 1091; XLI, 15; XLIV, 109, 291, 415; XLV, 995.
Bacharius monach., XX, 1057.
Balduinus, archiepisc. Cantuar., CCIV, 415, 429, 411.
Bernardus (S.), abb. Clarevall., CLXXXII, 727, 809; CLXXXIII, 757, 1197.
Boetius Severinus, LXIII, 501.
Burchardus, episc. Wormaciens., CXL, 537.
Cæsarius (S.), episc. Arelat., LXVII, 1094, 1151, 1154, 1160.
Cassiodorus senator, abb. Vivariens., LXX, 1279.
Chromatius (S.), episcop., XX, 525.
Columbanus (S.), abb. et confess., LXXX, 225.

Cummanus (S.), abbas, LXXXVII, 981.
Cyprianus (S.), episc. Carthag., IV, 181, 601, 651, 77, 819, 827.
Dionysius Exiguus, monachus, LXVII, 347.
Egbertus (S.), episc. Eboracens., LXXXIX, 579, 401.
Egyppius, abb. African., LXII, 561.
Evagrius monachus, XX, 1186.
Fulgentius (S.), Ruspens., LXV, 503, 511, 837.
Gerbertus vel Sylvester II pap., CXXXIX, 169.
Gerhohus preposit., Reichersperg., CXCIV, 1187.
Godefridus, abbas Admont., CLXXIV, 1157.
Gregorius Magnus (S.), eccles. doct., LXIV, 55; LXXVI, 9; LXXVII, 149.
Gunterus Cisterciensis, CCXII, 97, 721, 733, 745.
Herbertus de Roseham, CX, 1295.
Hieronymus (S.), presbyter, eccles. doct., XXII *passim*; XXVI, 823.
Hilarius (S.), episc. Pictav., eccles. doct., X, 549.
Hildebertus, archiepisc. Turon., CLXXI, 939, 1007.
Hildegundus (S.), episc. Tolet., XCVI, 171.
Hincmarus, archiepisc. Remens., CXXV, 835, 985, 989, 993, 1069, 1087, 1091.
Hugo de S. Victore, CLXXV, 403; CLXXVI, 122; CLXXVII, 15, 469.

Innocentius III pap., CCXVII, 691, 701, 746, 761, 774, 967.
 Isidorus (S.), episc. Hispal., LXXXIII, 590, 756, 827.
 Joannes Saresberiens., episc. Carnot., CXCIX, 579.
 Jonas, episc. Aurelian., CVI, 279.
 Lactantius Firm., VI, 110; VII, 190.
 Laurentius (S.), episc. Novariensis., LXVI, 89, 103, 116.
 Liberius pape, VIII, 1345.
 Lucifer, episc. Caralitan., XIII, 1007.
 Maximus (S.), episc. Taurin., LVII, 775, 921, 935.
 Othloonus, presbyt. monach., CXLVI, 59, 159, 245.
 Pacianus (S.), episc. Barc., XIII, 1051.
 Paulinus (S.), patriarcha Aquileiens., XCIX, 197.
 Petrus Blesens., archidisc., CCVII, 795.
 Petrus Cantor., canonic Parisiens., CCV, 22.
 Petrus Damiani cardinalis, CXLV, 160, 529.
 Philippus de Harveag., abb. Bonæ Spei. CCIII, 489.
 Pirminius (S.), abbas, LXXXIX, 1029.
 Prosper (S.), Aquitanus, LI, 427, 617.
 Rabanus Maurus, abb. Fuldens., CVII, 419; CX, 471.
 Raberius, episc. Veronens., CXXXVI, 145.

Regino, abb. Prumiens., CLXXH, 186.
 Rodulphus, episc. Autricens., CXIX, 705.
 Rufinus presbyt. Aquileiens., XXI, 591.
 Rupertus, abb. Tuitiens., CLXX, 545.
 Salvianus (S.), presbyt. Massil., LIII, 25, 175.
 Sedulius Scotus, CIII, 291.
 Sicardus, episc. Cremonens., CCXIII, 14.
 Sulpicius Severus, XI, 183, 225, 227.
 Taio, episc. Casaraugustan., LXXX, 751.
 Theodorus, archiepisc. Cantuariensis., XCIX, 901.
 Theodulphus, episc. Aurelian., CV, 191, 207.
 Tertullianus presbyt., I, 1273, 1303; II, 887, 915, 939, 979.
 Valerius (S.), abbas, LXXXVII, 425.
 Veranus (S.), episc. Cabellitan., LXXII, 701.
 Victorinus rhetor., VIII, 1258.
 Victricius (S.), episc. Rotbomag., XX, 445.
 Walafridus Strabus, monach. Fuldens., CXIV, 965.
 Zachæus Christianus, XX, 1071.
 Zeno (S.), episc. Veronens., XI, 255.

NOTA. Hic Index auctores tantum exhibet qui de Ethica specialiter tractarunt; sed cum sæpiissime apta moralia et ascetica vix inter se differant, Indicem asceticum sequentem adeat Lector benevolus.

CXXXVI.

BIBLIOTHECA PATRUM MORALIS.

SIVE

UNIVERSA VETERUM PATRUM ECCLESIE LATINÆ DE ETHICA CHRISTIANA

OPERA VEL ETIAM OPUSCULA, ORDINE AUCTORUM ALPHABETICO DIGESTA.

AGOBARDUS (S.), episc. Lugdunens. — De spe et timore libellus; in quo metum, si siue spe fuerit, desperatio rectius vocari, spem vero, si fuerit sine metu, vanam esse presumptionem ostendit, CIV, 325.

AILERANUS (S.), abb. Scoto-Hibern. — Christi primogenitorum interpretatio mystica, LXXX, 527. — Eorundem nominum interpretatio moralis, *ibid.*, 335. — In his duobus opusculis auctor genealogiæ Dominicæ nomina juxta sensum mysticum et moralem exponit, et inde nos docet quid faciendum ut digni efficiamur promissionibus Christi.

ALANUS DE Insulia. — De placentiaturæ liber; ubi contra vitia plurima acriter invehitur, CCX, 451.

AMBROSIIUS (S.), episc. Mediolan. eccles. — De paradiso liber; in quo ostendit quid, qualis, ubi fuerit; quid egerint in eo primi parentes; qua fraude, quo ordine, qua arte diabolo tentati in peccatum tandem lapsi sint. In eo bene multa exstant ad informandos Christianorum mores, XIV, 375. — De Noe et arca liber; hic Noe vitam, mores, gesta et mentis altitudinem describit, et hunc justum omnium imitationi proponit, *ibid.*, 561. — De Abraham libri duo; in priore vitam et virtutes Abraham exponit et moralem sensum; in posteriore vero ad allegoriam transit, et quemadmodum animæ præcipiatur ut ereat de terra sua et de cognatione sua, necnon a quibus ad perfectam purgationem recedendum sit, explicat, *ibid.*, 419. — De Jacob et vita beata libri duo; hic de historia patriarchæ Jacob, et de rebus ad beatam vitam pertinentibus agit. Docet passiones coercendas esse, virtutesque ex exemplis Jacob et aliorum colendas, ut beatitudinem quam in una summi boni, scilicet Dei possessione constituit, acquiratur, *ibid.*, 595. — De Joseph patriarcha liber; docet Josephum nobis proponi tanquam speculum castitatis, cum ea virtus simul et quidam castimonias carnis mitor gratiæ in ejus moribus faciliusque omnibus perfectissime refoigeat, *ibid.*, 641. — De Nabuthæ Israelita ubi crudelitatem avari divitis et pauperis extrema omnia perpetientis calamitatem ob oculos ponit, ac deinceps ad eleemosynam divites horatur, *ibid.*, 751. — De Tobia liber; hic in usum invehitur auctor; probat malum esse, et execrandum, id quidem, utpote divina lege prohibitum, neque idolotria neque homicidio levius. Describit atque

reprehendit sceleratas feneratorum technas, quibus illi egenos homines ad pecuniam suam cum solvendi feneratorum conditione accipiendam cogunt, *ibid.*, 759. — De virginitate libri tres; in primo virginitatis dignitatem expendit; in secundo virginum instituere mores aggræus, id a se negat commodius præstari posse quam exemplis, quorum primum ac præcipuum a Dei Matre virginum omnium antesignana mutuatur; in tertio quid sequi, quidve fugere virgines oporteat, præscribit; XVI, 187. — De viduis liber; viduitatis professionem proxime ad virginitatem accedere, necnon matrimonio longe præcellere asseverat. Hujus rei argumentum profert non modo apostolicum testimonium, verum etiam exempla Veteris Testamenti; tandem viduas ad perseverandum in vita castibæ cuius sanctitatem, munera, propriasque virtutes ibi describit quanta verborum valet efficacia, compellit, *ibid.*, 255. — De virginitate liber; ubi virginitatis institutionis defensionem aggressus factum quidem suum potissimum tuetur exemplo Præcursoris; virginem vero conditionem attollit inde quod Christus virgines quibus redivi apparere, elegit. Deinde ad objectas difficultates pulchre respondet, *ibid.*, 565. — De penitentia liber; officia et merita penitentis narrat, XVII, 971, in Append. — De vitiorum virtutumque conflictu liber, ad Simplicianum. Ibi auctor hostis nostri fortia castra, quibus pie viventes in Christo non destint impugnare, breviter demonstrat, *ibid.*, 1057, in Append. Hæc omnia S. Ambrosii opuscula morum informationi præsertim utilis, magnam redolent pietatem. Plurima sunt adhuc alia quæ in ascetica bibliotheca reperiet lector benevolus.

ANONYMUS. — Explanatio Orationis Dominicæ, CCXIII, 719. — Explanatio Symboli apostolici, Athanasii, *ibid.*, 725, 735. — Liber de diversis ordinibus et professionibus quæ sunt in ecclesia, *ibid.*, 807. — Dialogus de conflictu amoris Dei et lingum doloris, *ibid.*, 851. — Liber de penitentia et tentationibus religiosorum, *ibid.*, 865. — Libellus de conscientia, *ibid.*, 905. — Liber de stabilitate animæ, *ibid.*, 911.

ATTO episc. Vercellens. — Capitulare, scilicet monita ad presbyteros, CXXXIV, 27.

AUCTORES VARI. — Vita SS. Patrum, ubi multa re-

perire est moralis, præsertim de colendis virtutibus et vitis vitandis. Qui hæc SS. Patrum vitas legerint, multum ad mores informandos referent fructum, LXXIII, LXXIV, passim.

AUGUSTINUS (S.), episc. Hippon. eccles. doct. — De vita beata liber, ubi probatur beatam vitam non nisi in perfecta Dei cognitione consistere, LXXII, 939. — De bono conjugii liber; in quo docet nuptias male hominibus esse honorabiles, et non tantum in fornicationis comparatione, sed ex proprio genere bonas ac de se ab omni peccato immunes; continentiam vero longe esse præstantiorem, XL, 375. — De bono viduitatis liber; viduas hic docet et exhortatur, sanctæ viduitatis professionem nuptiis anteponendam; nuptias tamen secundas, imo et tertias et quatuorlibet esse licitas, nec unquam malas docendo probat, *ibid.*, 429. — De conjugii adulterinis libri duo; ubi probatur: 1 mulieres a viris non posse recedere nisi fornicationis causa; 2 conjuges fideles in relinquendis infidelibus permissa licentia non uti debere, *ibid.*, 431. — De cura pro mortuis gerenda liber; in quo probatur: 1 sepulturam corporibus defunctorum omnino denegatam nihil mortuis ipsis obesse; 2 locum sepulture non per se prodesse quidquam, sed per occasionem duntaxat; 3 curam sepulture, cum ad felicitatem aut miseriam nihil intersit, a sanctis merito contemptam fuisse; 4 loquutur de mortuis qui narrantur viventibus apparuisse, ut suis corporibus sepultura præberetur; 5 an mortui curis intersint ac rebus humanis, *ibid.*, 591. — De amicitia liber; ubi disseritur de triplici amicitia, scilicet carnali, mundiali, et spiritali, *ibid.*, 831. — De vitiorum et virtutum conflictu liber; hic vicissim virtus et virtutum contrarium aterna voce alloquitur christianum ut ad sua castra transeat, *ibid.*, 1031, in Append. — De civitate Dei libri viginti duo; in quibus multa reperire est moralia simul ac dogmatica, XI, 15. — De peccatorum meritis et remissione, et de baptismo parvulorum libri tres; hic disserit: 1 de peccato originis et ejus propagatione; 2 probat nullum unquam fuisse, nec esse, nec fore, excepto Mediatore, ab omni peccato immunem; 3 agit de parvulorum baptismo, XLIV, 109. — De perfectione justitiæ hominis liber; in quo docet perfectionem plenitudinemque justitiæ illam, qua homo sine ullo prorsus peccato sit, nec sine gratia possibilem per vires naturæ, præsertim vitales, nec unquam esse præsentis hujus vitæ, *ibid.*, 291. — De nuptiis et concupiscentia libri duo; nuptiarum propria et naturalia bona exponit; et in illis bonis non computandam carnis concupiscentiam probat, *ibid.*, 413. — De dono perseverantiam liber; in quo probat perseverantiam illam, qua in Christo perseveratur usque in finem, esse donum Dei, hoc enim a Deo irrisorie peti, si a Deo dari non credatur, XLV, 993. — Quoad alia opera vel opuscula S. Augustini moralia, vide Bibliothecam asceticam.

BACHARIUS monachus. — De reparatione lapsi liber; vel de lapsis recipiendis, in quo docet peccatores summa cum charitate ad prænitentiam recipiendos, XI, 1037.

BALDUINUS, archiepisc. Cantuar. — De corruptis moribus cleri et populi tractatus, CCIV, 415. — De duplici resurrectione, quæ per obedientiam perseverantiam obtinetur, *ibid.*, 429. — De requie quam sibi et nobis Christus quæsit et paravit tractatus, *ibid.*, 441. — Plura alia scripsit auctor quæ in bibliothecam asceticam reperiuntur.

BERNARDUS (S.), abb. Claravall. — De consideratione libri quinque, ubi disserit de pontificis dignitate, potestate et virtutibus, etc.; CLXXXII, 727. — De episcoporum moribus et officio tractatus, *ibid.*, 809. — Sententiæ, CLXXXIII, 747, 751. — Parabole, *ibid.*, 757. — Flores vel sententiæ ex S. Bernardi operibus depromptæ, *ibid.*, 1197. — His in tribus opusculis præsertim de vitis et virtutibus variis agit. — Plurima ejusdem opera vel opuscula moralia sunt et ascetica, quæ in bibliothecam asceticam recensentur.

BORTIUS SEVERINUS. — De consolatione philosophiæ libri quinque; opus hoc, mole parvum, doctrina maximum, constat serie argumentorum naturali lumine cognitorum, quibus mens humana adversis casibus suscitata, ad primam causam ultimamque finem attentione sic erigitur, ut hæc, exultis præjudiciis, veritati assequenda virtutis colendæ aptior efficiatur, LXIII, 581.

BURCHARDUS, episc. Wormaciens. — Decretorum libri viginti; in quibus auctor totum ecclesiasticum munus luculenta brevitate et veteres ecclesiarum observantias complectitur; eos qui legerint fructum non vulgarem sentiet se brevi consequi posse, CXI, 337.

CÆSARIUS (S.), episc. Arlat. — De viduitate servanda opusculum, LXVII, 1091. — De charitate tenenda vel custodienda exhortatio, *ibid.*, 1151. — Epistola ad quosdam germanos; ubi præsertim disserit de castitate,

et obiter de aliis virtutibus ad virginitatem spectantibus, *ibid.*, 1154. — De decem virginibus exhortatio; ubi de castitate, *ibid.*, 1160. — Quoad alia, vide bibliothecam asceticam.

CASSIODORUS senator, abb. Vivariens. — De anima liber; hoc opusculum, inter dogmatica referendum, hic memoratur, quia multa ex eo defluunt moralia, præsertim de virtutibus et qualitate animæ disseritur, LXX, 1279.

CHROMATIUS (S.), episc. — De octo beatitudinibus tractatus singularis, ubi de munditia spiritali et de variis virtutibus acquirendis, XX, 323.

COLUMBANUS (S.), abbas et confes. — De penitentiarum mensura taxanda liber, in quo juxta culpæ magnitudinem longitudine penitentiarum statuitur, LXXI, 223.

CUMMIANUS (S.), abbas. — De mensura penitentiarum liber; ubi de variis peccatis et de penitentis impo-

nenendis, LXXXVII, 981.

CYPRIANUS (S.), episc. Carthag. — De mortalitate liber, a quo christianum mollioris affectus circa amissionem suorum aut, quod majus est, fidei parvioris, concludatur spe futurorum, IV, 561. — De opere et elemosynis liber; in quo quantas vires habeat misericordia et quibus dovanda sit præmiis demonstrat, *ibid.*, 601. — Epistola ad Fortunatum, de exhortatione martyrii; in qua Christi milites ad cælestem et spiritalem certamen hortatur et animat, *ibid.*, 651. — De disciplina et bono pudicitia liber; auctor probat pudicitiam locum primum in virginibus tenere, secundum in continentibus, tertium in matronis, et in his omnibus gloriosam esse cum gradibus suis, *ibid.*, 819, opusculum dubium. — De aleatoribus liber; sacerdotes auctor alloquitur; probat aleam esse nocivam et crimen mortale et eos ad illam fugiendum hortatur, *ibid.*, 827, opusculum suppositum. — Plurima sunt alia S. Cypriani opera quæ iuter ascetica referuntur; vide Bibliothecam asceticam.

DIONYSIUS EXIGUUS, monachus. — De creatione hominis liber; opus D. Gregorii Nysseni de Græco in Latinum conversum, ubi multa dogmaticis moralia miscetur, et præsertim de anima, LXVII, 347.

EGBERTUS (S.), episc. Eboracens. — Exceptiones et dictis et canonibus SS. Patrum concinnatæ; ibi plurima reperiuntur regulæ ad ecclesiasticam politicam institutionem conducentes, LXXXIX, 579. — Pœnitentiale, sive libri quatuor pœnitentiales; in quibus auctor Ecclesiæ disciplinam referens, ad fletum et compunctionem invitat, *ibid.*, 401.

EUGYPIIUS, abb. Afric. — Thesaurus ex S. Augustini operibus; illud opus multa moralia simul et dogmatica exhibet, et præsertim de virtutibus scilicet charitate, prudentia, temperantia, fortitudine et justitia, necnon et de vitis vitandis ad assequendam vitam æternam, LXII, 861.

EVAGRIUS, monachus. — Sententiæ ad eos qui in cenobis et xenodochiis habitant, scilicet quid faciendum sit et quid vitandum, XX, 1181. — Sententiæ ad virgines; de colendis virtutibus et vitandis vitis, *ibid.*, 1186.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. — Epistola I, ubi disserit de conjugali debito et voto continentiae ac conjugibus emissio, LXV, 805. — Epist. II, ad Gallam viduam; in qua de consolatione mariti defuncti, et de statu viduarum, *ibid.*, 311. — De remissione peccatorum libri duo; ubi auctor demonstrat quibus 1909 peccata dimittat, ubi et quando dimittat, *ibid.*, 527. — Plurima sunt alia ejusdem S. Fulgentii opera moralia, de quibus vide Bibliothecam asceticam.

GERBERTUS vel SYLVESTER II papa. — De institutione episcoporum liber, CXXXIX, 169.

GERHOLDUS præpositus Reichersperg. — De edificio Dei liber; ubi de moribus sacerdotum et de disciplina ecclesiastica, CXCIV, 1187.

GODEFRIIDUS, abbas Admont. — De decem operibus Isaie liber, quæ figurative auctor explicat ad peccata hominum referens, et inde peccatores docet veram penitentiam, CLXXIV, 1157.

GREGORIUS MAGNUS (S.), Eccles. doct. — Moralium libri xxv, in quibus historico, allegorico et morali sensu librum Job explanat; hic præsertim elucet hominis et in tribulationibus patientia, LXXV, 527, et LXXVI, 9 ad 780. Hæc legendo patientes magnam percipient consolationem. — Dialogorum libri quatuor, sive de vita et miraculis Patrum Italicorum; hic de virtutibus et vitis, qui studiosos libros istos legerint thesaurum inveniunt indefectum, LXXVII, 149.

GUNTHERUS CISTERCIENSIS. — De oratione, jejunio et elemosyna libri tresdecim, CCXII, 97. — De cognitione sui opusculum, *ibid.*, 731. — De bono regimine

principio; docet quid a rege sit faciendum, quidque vitium et Dei regnum obtineat, *ibid.*, 735. — De reparatione lapsum, scilicet exhortatio ad penitentiam, in qua docet modos resurgendi ad gratiam, *ibid.*, 745.

HERBERTUS DE BOSEHAM. — Meliorum liber, ubi 1. de consensu visibilis pugnae militis, id est S. Thome ad visibilem pugnam imperatoris, id est Christi; 2. de consensu visibilis palmarum militis ad visibilem palmarum imperatoris; 3. de consensu invisibilis palmarum militis ad invisibilem palmarum imperatoris, CXC, 1295.

HIERONYMUS (S.), presbyt. Eccles. doct. — Epistolae, inter quas plurimas exhibent ad informandos mores utilissima, vide Bibliothecam asceticam, necnon et indicem materiarum ad calcem tomi XXII — Breviarium in Psalmos, ubi multa reperire est moralia, scilicet quae ad virtutes praesertim et vitia spectant, XXVI, 835.

HILARIUS (S.), episc. Pictav. Eccles. doct. — Epistola ad Abram filium suum; illam hortatur ut modestis utatur vestibus, et promittit ei vestem et margaritam inestimabilis pretii, X, 549.

HILDEBERTUS, archiepisc. Torton. — De quaerimonia et conflictu carnis et animae; ubi carnem adversus spiritum et spiritum adversus carnem concupiscere demonstrat, CLXXI, 989. — De honesto et utili liber; ubi: 1. Quod sit honestum; 2. De collatione honestorum; 3. Quod sit utile; 4. De utilium comparatione; 5. Quando id quod videtur honestum pugnare videtur cum eo quod utro videtur, *ibid.*, 1007.

HILDEFONSUS (S.), episc. Tolet. — De itinere deserti liber; ubi innuitur qualiter post baptismum ad mansionem aeternae vitae, veluti post transitum maris usque ad terram repromissionis, per custodiam divinarum praeceptorum, homo propeat pervenire, XCVI, 171.

HINCMARUS, archiepisc. Remens. — De regis persona et regio ministerio opusculum; ubi ex Scriptura et SS. Patribus documenta ad mores regis informandos idonea et perutilia praebet, CXIV, 835. — Instructio ad Ludovicum Balbum, *ibid.*, 985. — De institutione regis, *ibid.*, 989. — Ad proceres regni pro institutione Carolomanni regis, *ibid.*, 995. Haec tria opuscula ad principis vel regis informationem utilia. — Capitula synodalia, *ibid.*, 1069. — De officiis episcoporum, *ibid.*, 1087. — De presbyteris criminosis, *ibid.*, 1091. His in tribus opusculis episcopus docet et presbyteros, ostendens quid sit faciendum, quid vitandum ut et suam et aliorum salutem operentur, et ad coronam caelestem perveniant.

HUGO DE S. VICTORE. — De quinque septenis seu septenariis opusculum; ubi de septem vitiis, de septem Orationis Dominicae petitionibus, et de septem Spiritus sancti donis, CLXXV, 405. — De nuptiis libri duo; prior de nuptiis carnalibus vitandis, posterior de nuptiis spiritualibus amplectandis; CLXXVI, 1302. — De bestiis et aliis rebus libri tres, CLXXVII, 13. In Append. — Miscellanea, *ibid.*, 469, in Append. His in duobus opusculis multa reperire est ad mores informandos utilia, praesertim quoad virtutes et vitia. Praeterea vide Biblioth. asceticam.

INNOCENTIUS III, papa. — Dialogus inter Deum et peccatorem, CLXXII, 661. — De contemptu mundi, sive de miseria conditionis humanae, *ibid.*, 701. — De elemosyna libellus, *ibid.*, 746. — Charitatis encomium, *ibid.*, 761. — De sacro altaris mysterio libri sex, *ibid.*, 774. — Commentarium in septem psalmos penitentiales, *ibid.*, 967.

ISIDORUS (S.), episc. Hispalens. — Sententiarum liber secundus et tertius; ubi disserit de vitiis et virtutibus, LXXXIII, 599, 736. — Synonymorum libri duo, sive potius de lamentatione animae peccatricis. Hoc in opere quisquis intente mente pergere nititur, sine dubio reperiet quod pacto vitia caveat, debeat commissa, et qualiter per penitentiam lamenta reparatas, praemiis donetur aeternis, *ibid.*, 837. Quoad alia S. Isidori opera, vide Bibliothecam asceticam.

JOANNES SARESBERIENS., episc. Carnot. — Polycraticus, sive de nugis curialium et vestigiis philosophorum libri octo; in quibus omnia cedere in usum sapientis, habereque materiam virtutis exercendae, quaecumque dicuntur aut sunt, auctor probat, CXI, 579.

JONAS, episc. Aurelian. — De institutione regia opusculum; in quo auctor ad regem informandum dat praecipua, CVI, 279.

LACTANTIUS FIRM. — Institutionum divinarum libri septem; ubi: 1. De falsa religione; 2. De origine erroris; 3. De falsa sapientia philosophorum; 4. De vera sapientia; 5. De iustitia; 6. De vero cultu; 7. De vita beata. Hic auctor multa inter dogmata, plurima recenset ad mores Christianorum informandos utilia, ideoque hoc

opus locum obtinuit inter moralia et cum fructu legetur, VI, 110.

LAURENTIUS (S.), episc. Novariens. — De penitentia, de elemosyna et de muliere Chanaan, ubi de orationis perseverantia et effectu, et plura alia ad mores informandos, LXVI, 89, 105, 116.

LIBERIUS papa. — Oratio ad Marcellinum S. Ambrosii sororem, dato virginitatis velo, in qua de virginitate, de silentio et de vita religiosa, VIII, 1345.

LUCIFERUS episc. Caralitana. — Moriendum esse pro Dei Filio, liber ad Constantium Imperatorem; auctor imperatori crudelitatem exprobat, illi minatur penam aeternam, et Christianis patientibus regnum incorruptibile promittit, XIII, 1007.

MAXIMUS (S.), episc. Taurin. — De baptismo tractatus tres; quibus contra Judaeos Jesum Christum verum Deum verumque hominem, Redemptorem nostrum, audendum et adorandum demonstrat; et ut ab obduratione respiciant atque in Christo lumen veritatis aspiciant, vitae aeternae promissione adhortatur, LVII, 775. — Epistolae duae, in quibus de agnitioe toleranda et de perfecto viro agitur, *ibid.*, 921, 935.

OTHLONUS, presbyt. monach. — Dialogus de tribus questionibus, scilicet de divinae pietatis agnitione, de iudiciis divinarum diversitate, necnon et de varia bene agendi facilitate, CXI, VI, 59. — De cursu spiritali liber, vel aliter de modo currendi in hac vita, ut comprehendatur aeterna; ad omnes Christianos, sed praesertim ad peccatores ut reviviscant, *ibid.*, 139. — De admonitione clericorum et laicorum liber; scilicet monita per quae a carnalibus ad spiritualia, a visibilibus ad invisibilia omnes possint animi suspendere, et superna conspiciere, *ibid.*, 243.

PACIANUS (S.), episc. Bare. — Epistola ad Sympronianum Novatianum; ubi multa de nomine Christiano et catholico, XIII, 1050.

PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiens. — Exhortatio ad Henricum Forjulie sem liber, sive de salutariis documentis. Opus hoc ad mores pertinet et concinatoribus perutile est, praesertim sacerdotibus quibus populo verba faciendi onus incumbit, CXCIX, 197.

PETRUS Bleisens. archidiacon. — Compendium in Joh. ad Henricum II, Anglorum regem; hic ad penitentiam et ad virtutes varias informatur Christianus, CVIII, 795.

PETRUS CANTOR, canonic. Parisiens. — Verbum abbreviatum; hoc opus salutare et fructuosum est ad peccati fugam et tutelam, ad mores informandos, rapereandas virtutes, et ad amorem Dei mundique contemptum instillandum animo, CCV, 35.

PETRUS DAMIANI cardinalis. — Gomorrhianus liber; hic nefandum et detestabile crimen, in quod Deo dicati sui temporis prolabeantur, deplorat, eoque, utpote indignos, a sacris ordinibus removeandos esse contendit, CXLV, 160. — Contra philargyriam et munus cupiditatem; ubi vitium avaritiae et praecipue in accipiendis muneribus gravissime detestatur, et episcopos hortatur ut illud ab Ecclesia evellere et exterminare conentur, *ibid.*, 529.

PHILIPPUS de Harveng. abbas Bonae Spei. — Moralitae in Cantica canticorum, ubi multa reperire est moralia, et specialiter quoad virtutes colendas vitiaque vitanda, CCIII, 489.

PRMINUS (S.), abbas. — De singulis libris canonicis scarapsus, sive collectio; hic auctor omnes a Christianis colendas virtutes et vitia fugienda enumerat, LXXXIX, 1029.

PROSPER (S.), Aquitanus. — Sententiarum et S. Augustini operibus de libarum liber, ubi praesertim de virtutibus et vitiis, LI, 427. — De Providentia divina carmen, *ibid.*, 617.

RABANUS Maurus, abbas Fuldens. — De oblatione puerorum liber; probat auctor mundum fugiendum esse et laudandos eos qui, omnia relinquentes, in solitudine vivunt ut curam lucifaciant, CVII, 419. — Penitentiale; in quo de variis sceleribus quid sacri canonis sanciant, et qualiter penitentia his agenda sit qui commiserint breviter denotat, CX, 471. Quod alia eisdem auctoris moralia, vide Bibliothecam asceticam.

RATHERIUS, episc. Veronens. — Praeceptorum libri tres; omnes cujuscumque gradus, conditionis, sexus et aetatis ad vitam informat Christianus, CXXXVI, 145.

REGINO, abbas Prumiens. — De ecclesiasticis disciplinis et religione Christiana libri duo; hic episcopi, presbyteri necnon et clerici magna reperient documenta ad morum informationem et ad regulam vitae, CXXXII, 185.

RODULFUS, episc. Bituricens. — Capitula; opus ex SS. Patrum canonumque sententiis excerptum, et ad

sacerdotum mores informandos maxime aptum, CXIX, 705.

RUFINUS, presbyt. Aquileiens. — Historia monachorum, seu de vitis Patrum liber; ubi ostendit mirabilia magni ad posteritatis memoriam profutura, ita ut operarum discentes vitamque perfectam lectionis indicio colligentes, ad imitationem sancti operis invitentur, et perfectæ sapientiæ palmam vel patientiæ requirant, XXI, 591.

RUPERTUS, abb. Tuitiens. — De læsione virginitatis, et an possit consecrari corrupta, CLXX, 545. Quoad alia Rupertii moralia, vide Bibliothecam asceticam.

SALVIANUS (S.), presbyt. Massil. — De gubernatione Dei libri duo; quibus præclare divina in omnibus et super omnia adstruitur Providentia, LIII, 25. — Adversus avaritiam libri quatuor; in quibus auctor contra hanc idolatriæ servitutem invenitur, et probat bonum Christianorum speciale misericordiam esse et largitatem, *ibid.*, 175.

SEDULIUS Scotus. — De rectoribus Christianis et convenientibus regulis quibus est res publica rite gubernanda; opus ad principem vel regem informandum perutile, CIII, 291.

SICARDUS, episc. Cremonens. — Mitrale, seu de officiis ecclesiasticis summa, CCXIII, 14, et præsertim liber tertius in quo præcipue de ministrorum officiis agit.

SULPICIUS Severus. — Dialogi tres; describit auctor Orientis monasteria, varia refert miracula et obiter disserit de vitis et virtutibus, XX, 183. — Epistolæ duæ ad sororem suam; in quibus de ultimo iudicio et de virginitate, *ibid.*, 225, 227.

TAIO, episc. Cæsaraugustan. — Sententiarum libri quinque; hic auctor sumens exordium ab omnipotentis Domini incommutabilis essentia Trinitate, atque ab origine mundi hominumque plasmatione usque ad hujus sæculi consummationem, omnia fere religionis Christianæ documenta revolvit, et ea dogmaticè et moraliter elegantè sermone explanat. Ibi lector reperiet in quibus tenacius hæreret debeat et a quibus quantocius studeat discedere, LXXX, 751.

TERTULLIANUS presbyt. — Ad uxorem libri duo; hortatur uxorem ut a secundis nuptiis absteineat, vel si nubere velit, cum viro Christiano tantum conjungatur, I, 1275. — De cultu feminarum libri duo; ubi de auri, gemmarum et vestium vanitate, necnon et de fucis et pigmentis vitandis, *ibid.*, 1305. — De virginibus velandis liber; velandas esse virgines ex Scriptura, ex disciplina Ecclesiæ, sanctorum exemplis et ipsimet virginum non veatarum periculis probat, II, 887. — De exhortatione castitatis; fratrem quemdam viduum a secundis dehortatur nuptiis, quas modo diserte permittit, nec a S. Paulo

prohibitæ assertit; modo damnat et tanquam adulterium traducit. Hic tractatus a Tertulliano Montanista exartatus est, *ibid.*, 915. — De monogamia liber; mediam viam assertit tenere inter eos qui negant nuptias et alios qui plures repetitis inducunt, ideoque monogamiam tuetur, docetque novam non esse hanc disciplinam, sed veterem et propriam Christianorum. Hoc opus jure ab Ecclesiâ reprehensum damnatumque est, *ibid.*, 929. — De pudicitia liber; hic auctor, præmissa pudicitie laude, errorem Montani prosequens, de non recipiendis penitentibus, saltem mulieribus et fornicatoribus, agit, *ibid.*, 979.

THEODORUS, archiepisc. Cantuar. — Penitentia, ubi reperire est velut exemplar totius doctrinæ Christianæ et disciplinæ ecclesiasticæ præstantissimum ad morum informationem, XCIX, 901.

THEODULFUS, episc. Aurelian. — Capitula ad presbyteros Ecclesiæ suæ; quorum lectione eos hortatur mores componere, vitam emendare, ut cum subditis populis ad celestia regna pergere certent, CV, 191. — Capitulare ejusdem ad eosdem, hic sacerdotibus modum agendi in ministerio prudentem præscribit, *ibid.*, 207.

VALERIUS (S.), abbas. — De vana sæculi sapientia; hic auctor breviter religionis Christianæ revolvens historiam, et filius prælia simul et triumphos, quantum sit præ illa sæculi sapientia demonstrat, I. CXXXVII, 425.

VERANUS (S.), episc. Cabellitan. — De sacerdotum castitate sententia, LXXII, 701.

VICTORINUS rhetor; — In epistolam Pauli ad Ephesios libri duo, et præsertim secundus, qui præcepta vivendi Christianis vel singulis vel omnibus convenientia continet; quid dominus apud servum, apud patrem quid filius, quid maritus apud uxorem oporteat facere, VIII, 1235.

VICTRICIUS (S.), episc. Rothomag. — De laude sanctorum liber; ad imitationem sanctorum hortatur, et de virtutibus quibus claruerunt disserit, XX, 445.

WALAFRIDUS Strabus, monach. Fuldens. — De subversione Jerusalem tractatus; illam auctor anagogicè, moraliter et mysticè explanat, et ad animam peccatricem refert; hic perinde multa ad conversionem peccatoris utilia, CXIV, 965.

ZACCHÆUS Christianus. — Consultationum libri tres; tertius præsertim, in quo plurima de vita Christiana, monastica, de virginitate et continentia, XX, 1071.

ZENO (S.), episc. Veronens. — Tractatum liber primus; ubi de fide, spe et charitate, de justitia, pudicitia, continentia, patientia, timore, avaritia, necnon et de spiritu et corpore, de circumcissione, spirituali edificatione domus Dei et de resurrectione, XI, 252.

CXXXVII.

BIBLIOTHECA EADEM PATRUM LATINORUM MORALIS

ANALOGICE DISPOSITA, SED IN ANALOGIA SERVANS ORDINEM

ALPHABETICUM NECNON ET CHRONOLOGICUM.

Amitia. — De amicis liber, S. Augustinus, XL, 831.

Animæ. — De Abraham libri duo, S. Ambrosius, XIV, 419. — De creatione hominis liber, Dionysius Exiguus, LXVII, 517. — De anima liber, Cassiodorus, LXX, 1279. — De stabilitate animæ liber, anonymus, CCXIII, 911.

Avaritia. — Tractatum liber primus, S. Zeno, XI, 255. — De Nabuthæ Jezraelita, S. Ambrosius, XIV, 731. — De Tobia liber, *ibid.*, 759. — Adversus avaritiam libri quatuor, S. Salvianus, LIII, 175. — Contra philargyriam et munerum cupiditatem, S. Petrus Damianus, CXLV, 529.

Castitas, pudicitia, virginitas. — De virginibus velandis liber, Tertullianus, II, 887. — De castitatis exhortatione, *ibid.*, 915. — De pudicitia liber, *ibid.*, 979. — De disciplina et bono pudicitia liber, S. Cyprianus, IV, 819. — Oratio ad Marcellinam S. Ambrosii sororem, Liberius papa, VIII, 1548. — Tractatum liber primus, S. Zeno, XI, 255. — De Joseph patriarcha liber, S. Ambrosius, XIV, 641. — De virginibus libri

tres, idem, XVI, 187. — De virginitate liber, *ibid.*, 265. — Epistolæ duæ ad sororem suam, Sulpicius Severus, XX, 225, 227. — Consultationum libri tres, Zacchæus Christianus, *ibid.*, 1071. — Sententiæ ad virgines, Evagrius, *ibid.*, 1186. — Epistola ad quosdam germanos, S. Cæsarius Arelatensis, LXVII, 1154. — De decem virginibus exhortatio, *ibid.*, 1160. — De castitate sacerdotum sententia, S. Veranus, LXXII, 701. — Gomorrbianus liber, S. Petrus Damianus, CXLV, 160. — De læsione virginitatis, Rupertus, CLXX, 545.

Charitas. — De charitate tenenda vel custodienda, S. Cæsarius Arelat., LXXII, 1151. — De conflictu amoris Dei et linguae dolosæ, anonymus, CCXIII, 831. — Charitatis encomium, Innocentius III, CXXVII, 761.

Christianus, quid sit et quid ei faciendum. — In Epistolam Pauli ad Ephesios libri duo, Victorinus, VIII, 1235. — Epistola ad Sympronianum Novatianum, S. Pacianus, XIII, 1051. — De paradiso liber, S. Ambrosius, XIV, 275. — De Noe et arca liber, *ibid.*, 361. — Consultationum libri

res, Zacharius Christianus, XX, 1071. — De civitate Dei liber, S. Augustinus, XLI, 18. — De viro perfecto epistolae duae, S. Maximus, LVII, 921, 953. — De consolatione philosophiae libri quinque, Boetius, LXIII, 581. — Moralium libri xxv, S. Gregorius Magnus, LXXV, 527; LXXVI, 9. — Christi primogenitorum interpretatio mystica, S. Aileranus, LXXX, 527. — Eorumdem nominum interpretatio moralis, *ibid.*, 533. — Sententiarum libri quinque, Taio, LXXX, 731. — De itinere deserti liber, S. Hildefonsus, XCVI, 171. — De salutaribus documentis, S. Paulinus, XCIX, 197. — De oblatione puerorum liber, Rabanus Maurus, CVII, 419. — Praeceptorum libri tres, Rutherius, CXXXVI, 145. — Dialogus de tribus questionibus, Othlonus, CXLVI, 59. — De cursu spirituali liber, *ibid.*, 139. — De admonitione laicorum liber, *ibid.*, 243. — De honesto et utili liber, Hildebertus, CLXII, 1007. — De corruptis populi moribus, Baldulfus, CCIV, 415. — De reque quam sibi et nobis Christus quaesivit et paravit, *ibid.*, 441. — Compendium in Job, Petrus Blesensis, CCVII, 793. — De miseria conditionis humanae, Innocentius III, CCXVII, 701.

Cognitio sui. — De cognitione sui opusculum, Guntherus, CCXII, 731.

Eleemosyna, misericordia. — De opere et eleemosynis liber, S. Cyprianus, IV, 601. — De Nabutha Jezraelita, S. Ambrosius, XIV, 731. — De Tobia liber, *ibid.*, 739. — Adversus avaritiam libri quatuor, S. Salvianus, LIII, 173. — De eleemosyna, S. Laurentius Novariensis, LVI, 103. — De eleemosyna, jejuniis et oratione libri tresdecim, Guntherus, CCXII, 97. — De eleemosyna libellus, Innocentius III, CCXVII, 746.

Judicium extremum. — Epistolae duae ad sororem suam, Sulpicius Severus, XX, 225, 227.

Justitia. — Institutionum divinarum libri septem, Lactantius, VI, 110. — Tractatum liber primus, S. Zeno, XI, 253. — De perfectione justitiae hominis liber, S. Augustinus, XLIV, 291. — Thesaurus ex S. Augustini operibus, Eusebius, LXII, 561.

Martyres, Martyrium. — Epistola ad Fortunatam, de exhortatione martyrii, S. Cyprianus, IV, 631.

Mors proximorum, Mortalitas. — De mortalitate liber, S. Cyprianus, IV, 581. — De cura pro mortuis gerenda liber, S. Augustinus, XL, 591. — Epistolae II, ad Gallam viduam, S. Fulgentius, LXV, 311.

Nuptiae, Conjugia. — Ad uxorem libri duo, Tertullianus, I, 1275. — De castitatis exhortatione, *ibid.*, II, 913. — De monogamia liber, *ibid.*, 929. — De bono conjugali liber, S. Augustinus, XL, 575. — De conjugii adulterinis libri duo, *ibid.*, 451. — De nuptiis et concupiscentia libri duo, *ibid.*, XLIV, 415. — Epistola I, S. Fulgentius, LXV, 303. — De nuptiis libri duo, Hugo de S. Victore, CLXXI, 1202.

Oratio, Preces. — De orationis perseverantia et effectu, S. Laurentius Novar., LXVI, 116. De quinque septenis seu septenariis opusculum, Hugo de S. Victore, CLXXV, 405. — De oratione, jejuniis et eleemosyna libri tresdecim, Guntherus, CCXII, 97. — Explanatio Orationis Dominicae, anonymus, CCXIII, 719.

Patientia. — De mortibus persecutorum liber, ad Donatum confessorem, Lactantius, VII, 190. — Tractatum liber primus, S. Zeno, XI, 253. — Moriendum esse pro Dei Filio, liber ad Constantium, Lucifer, XIII, 1007. — De agitudine toleranda epistolae duae, S. Maximus, LVII, 921, 933. — De consolatione philosophiae libri quinque, Boetius, LXIII, 581. Moralium libri xxv, S. Gregorius Magnus, LXXV, 527; LXXVI, 9. — Compendium in Job, Petrus Blesensis, CCVII, 793.

Perseverantia. — De dono perseverantiae liber, S. Augustinus, XLV, 963. — De duplici resurrectione quae pro obedientia perseverantiam obtinetur, Baldulfus, CCIV, 429.

Poenitentia, Lapsi poenitentes. — De poenitentia liber, S. Ambrosius, XVII, 971. — De reparatione lapsi liber, Bacharius, XX, 1057. — De peccatorum meritis et remissione, S. Augustinus, XLIV, 109. — De baptismo tractatus tres, S. Maximus, LVII, 775. De remissione peccatorum libri duo, S. Fulgentius, LXV, 527. — De poenitentia liber, S. Laurentius Novariensis, LXVI, 89. — De poenitentiarum mensura taxanda liber, S. Columbanus, LXXX, 223. — Synonymorum libri duo, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 847. De mensura poenitentiarum liber, S. Cumianus, LXXXVII, 981. — Poenitentiale, sive libri quatuor poenitentiales, S. Egerbertus, LXXXIX, 401. — Poenitentiale, Theodorus, XCIX, 901. — Poenitentiale, Rabanus Maurus, CX, 471. — De subversione Jerusalem tractatus, Walafridus Strabus, CXIV, 963. — De cursu spirituali liber, Othlonus, CXLVI, 159. — De decem operibus Isaac liber, Godofridus, CLXXIV, 1157.

— De reparatione lapsi, Guntherus, CCXII, 745. — De poenitentia religiosorum, anonymus, CCXIII, 863. — Dialogus inter Deum et peccatorem, Innocentius III, CCXVIII, 691. — Commentarium in septem psalmos poenitentiales, Innocentius III, CCXVII, 967.

Principes, reges. — De rectoribus Christianis, Sordulus Scotus, CIII, 291. — De institutione regia opusculum, Jonas, CVI, 279. — De regia persona et regio ministerii opusculum, Hincmarus, CXV, 833. — Instructio ad Ludovicum Ralburn, *ibid.*, 945. — De institutione regia, *ibid.*, 945. — Ad proceres regni pro institutione Carolomanni regis, *ibid.*, 993. — De bono regimine principis, Guntherus, CCXII, 735.

Providentia. — De Providentia divina, S. Prosper, LI, 617. — De gubernatione Dei libri octo; S. Salvianus, LIII, 25.

Sacerdotes. Sacerdotium, Episcopatus, Episcopi. — De alectoribus liber, S. Cyprianus, IV, 827. — De sacerdotum castitate sententia, S. Veranus, LXXII, 701. — Exemptiones e dictis canonibus et SS. Patrum concinnatae, S. Egerbertus, LXXIX, 379. — Exhortationis ad Henricum Forojuliensem liber, S. Paulinus, XCIX, 197. — Capitula ad presbyteros Ecclesiae suae, Theodulfus, CV, 191. — Capitula ejusdem ad eundem, *ibid.*, 207. — Capitula, Rodulfus Bituricensis, CXIX, 703. — Capitula synodalia, Hincmarus, CXV, 1069. — De officiis episcoporum, *ibid.*, 1067. — De presbyteris criminosis, *ibid.*, 1091. — De ecclesiasticis disciplinis libri duo, Regino, CXXXII, 185. — Capitularia, Atto Vercellensis, CXXXIV, 27. — De informatione episcoporum liber, Gerbertus, CXXXIX, 169. — Decretorum libri viginti, Burchardus, CXI, 537. — Gomorrhianus liber, S. Petrus Damianus, CXLV, 160. — Contra philargyriam et munus erupitatem, *ibid.*, 529. — De admonitione clericorum libri, Othlonus, CXLVI, 215. — De consideratione libri quinque, S. Bernardus, CLXXXII, 727. — De episcoporum moribus et officio tractatus, *ibid.*, 809. — Melorum liber, Herbertus de Boscum, CX, 1295. — De edificio Dei liber, Gerhohus, CXIV, 1187. — De corruptis clericis moribus, Baldulfus, CCIV, 415. — Verbum abbreviatum, Petrus Cantor, CCV, 23. — Mitrae, seu de officiis ecclesiasticis summa, Sicardus, CCXIII, 14. — De diversis ordinibus in Ecclesia, Anonymus, *ibid.*, 807.

Sapientia vera et falsa. — Institutionum divinarum libri septem, Lactantius, VI, 110. — De vana saeculi sapientia, S. Valerius, LXXXVII, 425. — Polycraticus, Joannes Saresburiensis, CCIX, 579.

Spectacula. — De spectaculis liber, S. Cyprianus, IV, 779.

Vanitas. — De cultu feminarum libri duo, vel de vanitate vestium, Tertullianus, I, 1303. — Epistola ad Abram filium suam, S. Hilarius Pictavi, X, 549. — Verbum abbreviatum, Petrus Cantor, CCV, 23.

Viduitas, Viduae. — De viduis liber, S. Ambrosius, XVI, 935. — De bono viduitatis liber, S. Augustinus, XL, 429. — Epistola II, ad Gallam viduam, S. Fulgentius, LXV, 311. — De viduitate servanda opusculum, S. Caesarius Arelat., LXVII, 1094.

Virtutes et vitia. — De Jacob et vita beata libri duo, S. Ambrosius, XIV, 593. — De virtutum et virtutum conflictu liber, *id.*, XVII, 1057. — Dialogi tres, Sulpicius Severus, XX, 183. — De octo beatitudinibus tractatus singularis, S. Chromatius, *ibid.*, 525. — Sententiae ad eos qui in cenobis habitant, Evagrius, *ibid.*, 1181. — Sententiae ad virgines, *ibid.*, 1186. — Breviarium in Psalmos, S. Hieronymus, XXVI, 825. — De virtutum et virtutum conflictu liber, S. Augustinus, XL, 1091. — Sententiarum ex S. Augustini operibus delibatarum liber, S. Prosper, LI, 427. — Thesaurus ex S. Augustini operibus, Eusebius, LXII, 561. — De anima liber, ubi de virtutibus, Cassiodorus, LXX, 1279. — Vita SS. Patrum, auctores varii, LXXIII, LXXIV, passim. — Dialogorum libri quatuor, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 149. — Sententiarum liber secundus et tertius, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 599, 756. — De singulis libris canonici scarapsus vel collectio, S. Pirminius, LXXXIX, 1029. — De spe et timore libellus, S. Agobardus, CIV, 323. — De querimonia et conflictu carnis et animae, Hildebertus, CLXXI, 989. — De honesto et utili liber, *ibid.*, 1007. — De quinque septenis seu septenariis opusculum, Hugo de S. Victore, CLXXV, 405. — De beatis et aliis rebus libri tres, ubi de vitiis et virtutibus, *id.*, CLXXVII, 15. — Miscellanea, *ibid.*, 469. — Sententiae, S. Bernardus, CLXXXIII, 747, 751. — Parabole, *ibid.*, 757. — Sententiae ex S. Bernardi operibus deprempae, *ibid.*, 1197. — Melorum liber, Herbertus de Boscum, CX, 1295. — Moralitates in Cantica canticorum, Philippus de Harveng, CIII, 489. — De planctu naturae liber, Alanus de Insulis, CCX, 451.

Vita beata. — De Jacob et vita beata libri duo, S. Ambrosius, XIV, 595. — De vita beata liber, S. Augustinus, XXXII, 989.

Vita Patrum, exempla Christianorum. — Dialogi tres, Sulpicius Severus, XX, 183. — De laude sanctorum

liber, S. Victorius, *ibid.*, 443. — Historia monachorum seu de vitis Patrum liber, Rufinus, XXI, 391. — Vita SS. Patrum, auctores varii, LXXIII, LXXIV, passim. — Dialogorum libri quatuor, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 149.

CXXXVIII.

INDEX

ALPHABETICUS OMNIUM DE CHRISTIANA MORALI OPERUM

VEL OPUSCULORUM DE QUIBUS IN DUOBUS MORALIBUS PATRUM LATINORUM

BIBLIOTHECIS PRÆCEDENTIBUS AGITUR.

Abraham (libri duo de), S. Ambrosius, XIV, 419.
 Aleatoribus (liber de), Cyprianus, IV, 827.
 Altaris mysterio (libri sex de sacro), Innocentius III, CCXVII, 774.
 Amicitia (liber de), S. Augustinus, XL, 831.
 Anima (liber de), Cassiodorus, LXX, 1279.
 Animæ (liber de stabilitate), Anonymus, CCXIII, 911.
 Avaritiam (libri quatuor adversus), S. Salvianus, LIII, 173.
 Ædificio Dei (liber de), Gerhohus, CXCIV, 1187.
 Ægitudine toleranda (epistolæ de), S. Maximus, LVII, 921, 933.
 Baptismo (tractatus tres de), S. Maximus, LVII, 773.
 Bestitudinibus octo (tractatus singularis de), S. Chromatius, XX, 523.
 Bestiis et aliis rebus (libri tres de), Hugo de S. Victore, CLXXVII, 15.
 Breviarium in Psalmos, S. Hieronymus, XXVI, 823.
 Capitula, Rodulfus Bituricensis, CXIX, 703.
 Capitula ad presbyteros Ecclesiæ suæ; Theodulfus, CV, 191.
 Capitula synodalia, Hincmarus, CXXV, 1069.
 Capitulare, Aito Vercellensis, CXXXIV, 27.
 Capitulare ad presbyteros Ecclesiæ suæ, Theodulfus, CV, 207.
 Carnis et animæ querimonia et conflictu (de), Hildebertus, CLXXI, 969.
 Castitate sacerdotum (sententiæ de), S. Veranus, LXXII, 701.
 Castitatis exhortatione (de), Tertullianus, II, 913.
 Charitate tenenda vel custodienda (de), S. Casarius Arel., LXVII, 1151.
 Charitatis eacommium, Innocentius III, CCXVII, 761.
 Christi primogenitorum interpretatio moralis, *ibid.*, 353.
 Christi primogenitorum interpretatio mystica, S. Alleanus, LXXX, 527.
 Civitate Dei (liber de), S. Augustinus, XLI, 13.
 Cleri moribus corruptis (de), Balduinus, CCIV, 415.
 Clericorum admonitione (liber de), S. Bernardus, CLXXXII, 727.
 Cognitione sui (opusculum de), Guntherus, CLXII, 721.
 Compendium in Job, Petrus Blesensis, CLVII, 793.
 Concupiscentia et nuptiis (libri duo de), S. Augustinus, XLIV, 415.
 Conflictu amoris Dei et linguæ dolosæ (liber de), Anonymus, CCXIII, 851.
 Conjugali bono (liber de), S. Augustinus, XL, 373.
 Conjugiis adulterinis (libri duo de), *ibid.*, 451.
 Conscientia (libellus de), Anonymus, CCXIII, 903.
 Consideratione (libri quinque de), S. Bernardus, CLXXXII, 727.
 Consolatione philosophiæ (libri quinque de), Boetius, LXIII, 591.
 Consultationum libri tres, Zachæus Christianus, XX, 1071.
 Contemptu mundi (liber de), Innocentius III, CCXVII, 701.
 Creatione hominis (liber de), Dionysius Exiguus, LXVII, 547.

Cura pro mortuis gerenda (liber de), S. Augustinus, XL, 591.
 Cursus spirituali (liber de), Othlonus, CXLVI, 159.
 Decretorum libri viginti, Burchardus, CXL, 537.
 Deserti itinere (liber de), S. Hildefoasus, XCVI, 171.
 Dialogi tres, Sulpicius Severus, XX, 183.
 Dialogorum libri quatuor, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 149.
 Dialogus de tribus quæstionibus, Othlonus, CXLVI, 59.
 Dialogus inter Deum et peccatorem, Innocentius III, CCXVII, 691.
 Disciplina (liber de), S. Cyprianus, IV, 819.
 Disciplinis ecclesiasticis (libri duo de), Regius, CXXXII, 183.
 Documentis salutaribus (de), S. Paulinus, XCIX, 197.
 Eleemosyna (de), S. Laurentius Novar., LXVI, 105.
 Eleemosyna, jejunio et oratione (libri tres de), Guntherus, CLXII, 97.
 Eleemosyna (libellus de), Innocentius III, CCXVII, 740.
 Eleemosynis et opere (liber de), Cyprianus, IV, 601.
 Episcoporum informatione (liber de), Gerbertus, CXXXIX, 169.
 Episcoporum moribus et officio (tractatus de), S. Bernardus, CLXXXII, 809.
 Episcoporum officiis (de), Hincmarus, CXXV, 1067.
 Epistola ad Abram Eliam suam, S. Hilarius Pict., I, 519.
 Epistola ad Gallam viduam, S. Fulgentius, LXV, 511.
 Epistola ad quosdam germanos, S. Casarius Arel., LXVII, 1154.
 Epistola ad Sympronianum Novatianum, S. Pacianus, XIII, 1051.
 Epistola I, S. Fulgentius, LXV, 503.
 Epistolæ Pauli ad Ephesios (libri duo in), Victorius, VIII, 1235.
 Epistolæ duæ ad sororem suam, Sulpicius Severus, XX, 225, 227.
 Epistolæ duæ de viro perfecto, S. Maximus, LVII, 921, 633.
 Excerptiones e dictis et canonibus SS. Patrum concinnatæ, S. Ekbertus, LXXXIX, 379.
 Exhortationis ad Henricum Forojulensem liber, S. Paulinus, XCIX, 197.
 Feminarum cultu (libri duo de), Tertullianus, I, 1303.
 Gomorrhianus liber, S. Petrus Damianus, CXLV, 150.
 Gubernatione Dei (libri octo de), S. Salvianus, LIII, 25.
 Hominis creatione (liber de), Dionysius Exiguus, LXVII, 547.
 Honesti et utili (liber de), Hildebertus, CLXXI, 1107.
 Institutione regia (de), Hincmarus, CXXV, 989.
 Institutione regia (opusculum de), Jonas, CVI, 279.
 Institutione regis Carolomanni (de), Hincmarus, CXXV, 993.
 Institutionum divinarum libri septem, Lactantius, VI, 110.
 Instructio ad Ludovicum Balbum, Hincmarus, CXXV, 833.
 Isaiæ decem oneribus (liber de), Godefridus, CLXXIV, 1157.
 Jacob et vita beata (libri duo de), S. Ambrosius, XIV, 593.

- Jejunio, eleemosyna et oratione (libri tredecim de), Guntherus, CCXII, 97.
 Jerusalem subversione (tractatus de), Walafridus Strabo, CXIV, 965.
 Joseph patriarcha (liber de), S. Ambrosius, XIV, 644.
 Justitiæ hominis perfectione (liber de), S. Augustinus, XLIV, 291.
 Lascorum admonitione (liber de), Othlonus, CXLVI, 215.
 Lapsi reparatione (liber de), Racharius, XX, 1057.
 Lapsi reparatione (de), Guntherus, CCXII, 745.
 Martyrii exhortatione (epistola de), S. Cyprianus, IV, 631.
 Melorum liber, Herbertus de Boseham, CXC, 1293.
 Miscellanea, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 469.
 Mirale, seu de officiis ecclesiasticis summa, Sicardus, CCXIII, 14.
 Monachorum historia, Rullinus, XXI, 591.
 Monogamia (liber de), Tertullianus, II, 929.
 Moralitates in Cantica canticorum, Philippus de Harveng, C, III, 489.
 Moralium libri xiv, S. Gregorius Magnus, LXXV, 527; LXVI, 9.
 Moribus cleri corruptis (de), Balduinus, CCIV, 415.
 Moriendum esse pro Dei Filio, Luciferus, XIII, 1007.
 Mortalitate (liber de), S. Cyprianus, IV, 581.
 Moribus persecutorum (liber de), Lactantius, VII, 190.
 Munerum cupiditatem (contra), S. Petrus Damianus, CILV, 529.
 Nabuhe Jezraelita (de), S. Ambrosius, XIV, 751.
 Naturæ planctu (liber de), Alanus de Insulis, CXC, 451.
 Noe et archa (liber de), S. Ambrosius, XIV, 561.
 Nuptiis (libri duo de), Hugo de S. Victore, CLXXVI, 1232.
 Nuptiis et concupiscentiis (libri duo de), S. Augustinus, XLIV, 445.
 Oratio ad Marcellinam S. Ambrosii sororem, Liberius p. pa, VIII, 1315.
 Oratione, jejunio et eleemosyna (libri tredecim de), Guntherus, CCXII, 97.
 Orationis perseverantia et effectu (de), S. Laurentius Novar., LXVI, 116.
 Orationis Dominalis explanatio, Anonymus, CCXIII, 719.
 Ordines diversi et professionibus quæ sunt in Ecclesia (liber de), Anonymus, CCXIII, 807.
 Parabolas, S. Bernardus, CLXXXIII, 757.
 Paradiso (liber de), S. Ambrosius, XIV, 275.
 Peccatorum meritis et remissione (de), S. Augustinus, XLIV, 109.
 Peccatorum remissione (libri duo de), S. Fulgentius, LIV, 537.
 Perseverantiæ dono (liber de), S. Augustinus, XLV, 993.
 Philargyriam et munerum cupiditatem (contra), S. Petrus Damianus, CXLV, 529.
 Philosophiæ consolatione (libri quinquæ de), Boetius, LXIII, 581.
 Pœnitentia (liber de), S. Ambrosius, XVII, 971.
 Pœnitentia (liber de), S. Laurentius Novar., LXVI, 89.
 Pœnitentia et tentationibus religiosorum (liber de), Anonymus, CCXIII, 865.
 Pœnitentiale, S. Eghertus, LXXXIX, 401.
 Pœnitentiale, Theodorus, XCIX, 901.
 Pœnitentiale, Rabanus Maurus, CX, 471.
 Pœnitentiales psalmos (commentarium in septem), Innocentius III, CCXVII, 967.
 Pœnitentiarum mensura (liber de), S. Cummanus, LXXXVII, 981.
 Pœnitentiarum mensura texanda (liber de), S. Columbanus, LXXX, 225.
 Polycraticus, Joannes Saresburiensis, CXIX, 579.
 Præloquiorum libri tres, Rotherius, CXXXVI, 145.
 Presbyteris criminosus (de), Hincmarus, CXXV, 1091.
 Providentia divina (de), S. Prosper, LI, 617.
 Pudicitia (liber de), Tertullianus, II, 979.
 Pudicitia bono (liber de), S. Cyprianus, IV, 819.
 Puerorum oblatione (liber de), Rabanus Maurus, CVII, 419.
 Rectoribus Christianis (de), Sedullus Scotus, CIII, 291.
 Regimine bono principis (de), Guntherus, CCXII, 733.
 Regis persona et regio ministerio (opusculum de), Hincmarus, CXXV, 835.
 Requite quam sibi et nobis Christus paravit (de), Balduinus, CCIV, 441.
 Resurrectione duplici quæ per obedientiæ perseverantiam obtinetur (de), *ibid.*, 429.
 Sacerdotum castitate (sententia de), S. Veranus, LXXII, 701.
 Sanctorum laude (liber de), S. Victoricius, XX, 445.
 Sapientia sæculi vanæ (de), S. Valerius, LXXXVII, 425.
 Scarspsus vel collectio de singulis libris canonicis, S. Pirminius, LXXXIX, 1029.
 Sententiæ, S. Bernardus, CLXXXIII, 747, 751.
 Sententiæ ad eos qui in cœnobis habitant, Evagrius, XI, 1151.
 Sententiæ ad virgines, *ibid.*, 1186.
 Sententiæ ex S. Bernardi operibus depromptæ, S. Bernardus, CLXXXIII, 1197.
 Sententiarum ex S. Augustini operibus delibatarum liber, S. Prosper, LI, 437.
 Sententiarum liber secundus et tertius, S. Isidorus Hispal., LXXIII, 599, 726.
 Sententiarum libri quinque, Talo, LXXX, 751.
 Septenis vel septenariis quinque (opusculum de), Hugo de S. Victore, CLXXV, 405.
 Spe et timore (libellus de), S. Agobardus, CIV, 525.
 Spectaculis (liber de), S. Cyprianus, IV, 779.
 Symboli apostolici et Athanasii explanatio, Anonymus, CCXIII, 725, 735.
 Synonymorum libri duo, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 827.
 Thesaurus ex S. Augustini operibus, Eugyppius LXII, 561.
 Tobia (liber de), S. Ambrosius, XIV, 759.
 Tractatum liber primus, S. Zeno, XI, 255.
 Uxorem (libri duo ad), Tertullianus, I, 1275.
 Verbum abbreviatum, Petrus Cantor, CCV, 25.
 Vestium vanitate (libri duo de), Tertullianus, I, 1505.
 Viduis (liber de), S. Ambrosius, XVI, 235.
 Viduitate servanda (opusculum de), S. Casarius Arelat., LXVII, 1094.
 Viduitatis bono (liber de), S. Augustinus, XL, 429.
 Virgines (sententiæ ad), Evagrius, XI, 1186.
 Virginitas (libri tres de), S. Ambrosius, XVI, 187.
 Virginitas decem (exhortatio de), S. Casarius Arelat., LXVII, 1160.
 Virginitas velandis (liber de), Tertullianus, II, 887.
 Virginitate (liber de), S. Ambrosius, XVI, 265.
 Virginitatis latione (de), Rupertus, CLXX, 543.
 Viro perfecto (epistola quæ de), S. Maximus, LVII, 921, 935.
 Vita beata (liber de), S. Augustinus, XXXII, 959.
 Vita SS. Patrum, Auctores varii LXXIII, LXXIV, *passim*.
 Vitiorum et virtutum conflictu (liber de), S. Augustinus, XL, 1091.
 Vitiorum et virtutum conflictu (liber de), S. Ambrosius, XVII, 1057.

CXXXIX.

INDEX ASCETICUS

SIVE

ALPHABETICA SYNOPSIS AUCTORUM OMNIUM QUI DE CHRISTIANA

ET RELIGIOSA PERFECTIONE TRACTARUNT ET QUORUM OPERA

VEL ETIAM OPUSCULA IN TOTO PATROLOGIÆ LATINÆ CURSU REPERIUNTUR.

- Ablandus Petrus, Cl. XXVIII, 611, 618, 629, 633, 677.
 Adalgerus episc., ordinis S. Benedicti, CXXXIV, 917.
 Adamus Scotus, canonic. Præmonstr., CXCIII, 439, 609, 795, 843.
 Aelredus, abb. Rievallens., CXCIV, 503, 621, 659, 701.
 Alanus de Insulis, CXX, 269, 281.
 Alcuinus (B.), C, 369; Cl. 465, 613, 639, 650.
 Aldhelmus (S.), episc. Schireburn., LXXXIX, 103, 337, 281.
 Algerus (S.), canonic. Leodlens., CLXXX, 857.
 Amalarius Symphosius, presbyt. Metens., CV, 816.
 Ambrosius (S.), episc. Mediolan. Eccles. doct., XIV, 513, 502, 539, 697, 798, 851, 887, 921; XVI, 23, 305, 353, 367, 463, 1093, 1133, 1178, 1263; XVII, 567, 579.
 Anonymi sæculi XII, CXXIII, 719, 725, 851, 865, 903.
 Anselmus (S.), episc. Cantuar., CLVIII, 677, 687, 709, 821, 835, 1015, 1021, 1063, 1072, 1093, 1113, 1133, 1160; CLIX, 9, 289.
 Anselmus episc. Havelberg., CLXXXVIII, 1091, 1117.
 Antoninus Honoratus, episc. Constant., L, 567.
 Arno præpositus Reichenberg., CXCIV, 1493.
 Auctor anonymus, XVIII, 71, 77. Alius, LXXXVIII, 1033.
 Augustinus (S.), episc. Hippou. Eccles. doct., XXII, 747, 869, 977, 1309, 1377, 1451; XXXIII, passim inter epistolas; XXXIV, 15, 245, 887, 1229; XL, 197, 231, 289, 509, 549, 595, 487, 517, 547, 612, 669, usque ad finem; XLIV, 915.
 Aurelianus (S.), episc. Arelat., LXVIII, 585, 599.
 Bachiarius monachus, XX, 1037.
 Balduinus, archiepisc. Cantuar., CCIV, 417, 429, 467, 477, 483, 529, 543.
 Beda Venerabilis, XCIV, 531, 540, 561, 568.
 Benedictus (S.) abbas, monach. institutor, LXVI, 215, 937, 919.
 Benedictus (S.), abbas Anlan., CIII, 717.
 Berengosus, abb. S. Maximi Trevir., CLX, 981.
 Bernardus, prior Carthusiæ Portar., CLIII, 885, 892.
 Bernardus (S.), abb. Clarea Vall., CLXXXII, passim inter epistolas; 833, 859, 911, 973, 1133; CLXXXIII, 794, 815, 919, 943, 843, 867, 878 ad 1195.
 Bruno (S.) Astensis, episc. Signiens., CLXV, 875.
 Casarius (S.), episc. Arelat., LXVII, 1097, 1107, 1121, 1125, 1133.
 Cassianus, presbyt. Massil., XLIX, 53, 477.
 Chrodegangus (S.), episc. Metens., LXXXIX, 1057.
 Chromatius (S.), episc. Aquileiens., XX, 323.
 Columbanus (S.), abb. et confess., LXXX, 209, 229.
 Cyprianus (S.), episc. Carthag., IV, passim inter epistolas; 441, 467, 495, 543, 581, 621, 637, 723, 787, 869, 881.
 Defensor, monach. Locorog., LXXXVIII, 597.
 Donatus (S.), episc. Vesont., LXXXVII, 273.
 Drogo cardin., episc. Ostiens., CLXVI, 1537.
 Durandus, abb. Troarn., CXLIX, 1375.
 Eadmerus, monach. Cantuar., CLIX, 547, 605.
 Eckbertus, abb. Schonau., CXCIV, 103, 105, 114.
 Ernaldus, abb. Bonewallis, CLXXXIX, 1677, 1733.
 Eucherius (S.), episc. Lugdun., L, 701, 711, 833, 867, 877.
 Eulogius (S.), episc. Tolet., CIV, 821.
 Eutropius (S.), abb. et episc. LXXX, 9.
 Eutychianus (S.), papa, V, 163.
 Fastidius, episc. Brit., L, 583.
 Florus, diac. Lugdun., CXIX, 15.
 Fructuosus (S.), episc. Bracar., LXXXVII, 1097.
 Fulgentius (S.), episc. Ruspens., LXV, 524, 539, 544, 549, 552, 527.
 Gregorius (S.), episc. Turon., LXXI, 705, 828, 915, 1009.
 Gregorius Magn., Eccles. doct., LXXVII, 13; LXXIX, 530.
 Guilbertus, abb. de Novigenio., CLVI, 31, 579.
 Guigo I., Carthusiæ maj. prior, CLIII, 601.
 Guigo II., Carthus. maj. prior, CLIII, 883, 892.
 Guillelmus, abb. S. Theoderici, CLXXX, 203, 206, 249, 563, 597.
 Gultmundus, archiepisc. Aversan., CXLIX, 1437.
 Halitgarius, episc. Camerac., CV, 631.
 Haymo, episc. Halberst., CAVIII, 875.
 Henricus, archidiacon. Huntingdon., CXCIV, 979.
 Henricus de Castro Marsiaco, cardin., CCIV, 231.
 Hieronymus (S.), presbyt. Eccles. doct., XXII, passim inter epistolas; XXX, passim inter epistolas, et 311, 319, 591.
 Hildebertus, archiepisc. Turon., CLXXI, 1415, 1140, 1153, 1193.
 Hildebrandus Junior, CLXXXI, 1691.
 Hildegardis (S.), abbatissa, CXCVII, 1053, 1065.
 Hinemarus, archiepisc. Remens., CXIV, 857, 1087.
 Honorius Augustodunens., CLXXII, 1229, 1259, 1219, 1247, 1249.
 Hugo, archiepisc. Rothomag., CXCH, 1323.
 Hugo de S. Victore, CLXXVI, 618, 677, 703, 881, 925, 951, 969, 977, 993, 997, 1017, 1183; CLXXVII, 163.
 Isaac, abbas de Stella, CXCIV, 1889.
 Isidorus (S.), episc. Hispal., LXXXIII, 867, 1131, 1153, 1201, 1245, 1247.
 Joannes Carthus., Portarum monach., CLIII, 900.
 Joannes Michaelens., CLXVI, 837.
 Joannes Saresber., episc. Carnot., CXCIX, 945.
 Jonas, episc. Aurelian., CVI, 121.
 Jostenus, episc. Suession., CLXXVI, 1479.
 Julianus Pomerius, LIX, 415.
 Julianus (S.), episc. Tolet., XCVI, 435.
 Lactantius Firmianus, VI, 547, 543, 635.
 Lanfrancus, archiepisc. Cantuar., CL, 445.
 Laurentius (S.), Novariensis., LXVI, 69.
 Leander (S.), Hispal., LXXII, 875.
 Leo (S.) Magnus, LV, 161.
 Leo (S.) IX, papa, CXLIII, 539.
 Magister cognomine auctor incertus, LXXXVIII, 915.
 Martinus, episc. Domens., LXXII, 21, 29, 31, 35, 59, 41.
 Maximus (S.), episc. Taurin., LVII, 921.
 Nicetas (S.), episc. Aquileiens., LII, 865.
 Nicetius (S.), episc. Trevir., LXVIII, 363, 571.
 Novatus Catholicus, XVIII, 67.
 Odo (S.), abb. Cluniac., CXXXIII, 105, 517.
 Odo (S.), archiepisc. Camerac., CLX, 1033.
 Othlonus, presbyt. monach., CXLVI, 141.
 Paclanus (S.), episc. Barcin., XLII, 1048.
 Paschasius (S.), Radbertus, CXX, 993, 1267, 1351, 1387.
 Patricius (S.), episc. Hibern., LIII, 851.
 Paulinus (S.), patriarcha Aquil., XCIX, 197.
 Petrus Blesens., archidiacon., CCVII, 871, 895, 969, 1077.
 Petrus Callens., episc. Carnot., CLII, 927, 1047, 1063, 1101.
 Petrus Damian., cardinal., CXLIV, passim inter epistolas, et 912, 919, CXIV, 207, 221, 231, 252, 291, 338, 397, 433, 463, 471, 479, 491, 503, 517, 619, 667, 693, 703, 710, 713, 721, 749, 791, 807, 831.
 Petrus de Honestis, cleric. Ravenn., CLXIII, 705.
 Philippus, abb. Bonæ Spel., CCIII, 665.
 Rabanus Maurus, CX, 1109; CXII, 1229, 1261, 1333, 1425.

Reimerus, monach. Leodiens., CCIV, 51, 61, 69, 153, 161.
 Richartus a S. Victore, CXCVI, 1, 65, 201, 265, 1075, 1115, 1195, 1207, 1229.
 Robertus de Arbrissello, monach., CLXII, 1079.
 Rufinus, presbyt. Aquileiens., XXI, 587.
 Rufinus sedis incertus episc., CL, 1593.
 Rupertus, abb. Tuitiens., CLXVII, 1571; CLXX, 13, 537, 477.
 Salvianus (S.), presbyt. Massil., LHI, 23, 175.
 Smaragdus, abbas, CII, 585, 691, 936.

Stephanus (S.), abb. Cistere., CLXVI, 1584.
 Stephanus de Balgiaco, CLXXII, 1275.
 Stephanus (S.), de Mureto, CCIV, 1065, 1155.
 Sulpicius Severus, XX, 223, 227.
 Talo, episc. Caesarangustan., LXXX, 727.
 Tertullianus, presbyt., I, 619, 1143, 1223, 1249; II, 101, 121, 935.
 Theodoricus, canonic. Paderbrun., CXLVII, 333.
 Vigilus diaconus, I., 575.
 Willelmus (S.), abbas Hirsau., CL, 927.

Nota. Hic Index auctores tantum exhibet qui de Christiana et religiosa perfectione scripserunt, sed cum sæpe sæpius ascetica opera moralibus operibus assimilentur, Indicem moralem adeat lector benevolus.

CXL.

BIBLIOTHECA PATRUM ASCETICA,

SIVE

UNIVERSA VETERUM PATRUM ECCLESIAE LATINÆ DE CHRISTIANA ET RELIGIOSA

PERFECTIONE OPERA VEL ETIAM OPUSCULA, ORDINE AUCTORUM ALPHABETICO DIGESTA.

ABELARDUS PETRUS. — Expositio Orationis Dominice, CLXXVIII, 611. — Expositio Symboli apostolorum, *ibid.*, 618. — Expositio fidei in Symbolum Athanasii, *ibid.*, 629. — Ethica, seu liber dictus *Scito teipsum*, *ibid.*, 635. — Problemata Heloisæ cum P. Abbatardi solutionibus, *ibid.*, 677.

ADALGERUS, episc. ordinis S. Benedicti. — Liber de studio virtutum, seu admonitio ad Nonsuadam reclusam, CXXIV, 917.

ADAMUS SCOTUS, canonic. Præmonstrat. — Liber de ordine, habitu et professione canonicorum Præmonstratensium, CXCVIII, 459. — De tripartito tabernaculo, præsertim pars tertia, *ibid.*, 609. — De triplici genere contemplationis, *ibid.*, 795. — Libri duo soliloquiorum de instructione animæ, *ibid.*, 845.

AELREDUS, abb. Rievallens. — Speculum charitatis, CXCX, 805. — Compendium speculi charitatis, *ibid.*, 621. — Liber de spirituali amicitia, *ibid.*, 639. — Regula sive institutio inclusarum, *ibid.*, 701.

ALANUS DE INSULIS. — De sex alis Cherubim, CCX, 269. — Liber penitentialis, *ibid.*, 281.

ALCUINUS (Beatus). — Liber de Psalmorum usu, seu de variis precandi formulis, CI, 463. — Liber de virtutibus et vitiis, *ibid.*, 615. — Liber de animæ ratione, *ibid.*, 639. — Liber de confessione peccatorum, *ibid.*, 650. — Expositio pia et brevis in Psalmos penitenciales et graduales, C, 569. — Inter epistolas ejusdem Alcuini, plurimas reperire est quæ ad ascetica referri, et perutiliter legi possunt, C, passim.

ALDHELMUS (S.) episc. Schireburn. — Tractatus de laudibus virginittatis, LXXIX, 103. — Poema de laudibus virginum, *ibid.*, 257. — Poema de octo principalibus vitiis, *ibid.*, 281.

ALGERUS (S.), canonic. Leodiens. — Liber de misericordia et justitia, CLXXX, 857.

AMALARIUS SYMPHOSIUS, presbyt. Metens. — Libri de regula canonicorum et sacramentalium, CV, 816.

AMBROSIIUS (S.), episc. Mediolan. Eccles. doct. — Liber primus de Cain et Abel; ubi a quarto capite leguntur præclara de voluptate hominum animos irreligente, item quod fortiter resistendum sit tentationibus; quod non nisi labore virtus comparetur; quod vota sine mora solvenda sint, XIV, 315. — Liber de Isaac et anima, sive de spirituali animæ ad virtutem tendentis progressu, *ibid.*, 502. — Liber de bono mortis; hic moriem non esse timendam efficacibus et Christianis rationibus ostenditur, *ibid.*, 539. — Liber de fuga sæculi; in quo hæc fuga posita sit, et quam gloriosa, utilis et necessaria propositis patriarcharum, prophetarum, Apostolorum et etiam ipsius Christi Domini exemplis probatur, *ibid.*, 569. — Liber de Elia et jeju-

nio; hic est perelegans de vi et efficacia jejunii tractatus, *ibid.*, 697. — Apologia David prior ac posterior; peccantis scilicet ac penitentis Davidis descriptio, *ibid.*, 851, 887. — Libri de interpretatione Job et David; ubi de corporea et spirituali hominis infirmitate, nec non et de adversitatum tolerantia, *ibid.*, 798. — Libri duo de penitentia, a novitiis præsertim et recentior conversis legendi, XVI, 463. — Enarrationes in Psalmos; quæ morales sunt et singulari elegantia adornatæ, XIV, 921. — Libri tres de officiis ministrorum; perpulchram continent ethicam Christianam, XVI, 23. — Liber de institutione virginis, *ibid.*, 305. — Liber de exhortatione virginittatis, *ibid.*, 335. — Liber de lapsu virginittatis consecrata, *ibid.*, 567. — Liber ad virginem devotam, XVII, 579. Hæc ultima quatuor opuscula a monachis et ab his qui virginittatem voverint, utiliter leguntur. — Liber de dignitate sacerdotali, XVII, 567. — Inter varias S. Ambrosii epistolas, vide præsertim epist. 58, ad Simplicianum, quæ sunt Christianæ vitæ divitiæ, XVI, 1095; — epist. 49, ad Sabinum de solitaria et humili vita, ubi explicat illud: *Nunquam minus solus sum, quam cum solus*, *ibid.*, 1153; — epist. 58, ad eundem, de eadem vita, *ibid.*, 1178; — epist. 77, ad Honoratianum, quæ sit hæreditas Christianorum, *ibid.*, 1263. — Plurimas etiam reperies ad episcopos, in quibus prælati munera præclare describit.

ANONYMI sæculi XII. — Explanatio Orationis Dominice, CCXIII, 719. — Explanatio Symboli, *ibid.*, 725. — Dialogus de conflictu amoris Dei et lingue dolosæ, *ibid.*, 831. — Liber de penitentia et tentationibus religiosorum, *ibid.*, 865. — Libellus de conscientia, *ibid.*, 903. Liber de stabilitate animæ, *ibid.*, 911.

ANSELMUS (S.), episc. Cantuar. — De contemptu temporalium et desiderio æternorum, CLVIII, 677. — Carmen de contemptu mundi, *ibid.*, 697. — Liber meditationum, *ibid.*, 709. — Meditatio super *Miserere*, *ibid.*, 821. — Orationes, *ibid.*, 855. — Tractatus de pace et concordia, *ibid.*, 1015. — Tractatus asceticus, *ibid.*, 1091. — Epistola 2, lib. I. *ibid.*, 1063; ubi perfectæ vitæ normam præscribit. — Epist. 8, lib. I, 1072; de sæculi odio. — Epist. 29, lib. I, 1093; de vigilantia. — Epist. 45, lib. I, 1113; de profectu religioso. — Epist. 64, lib. I, 1135, de obedientia patienter exhibenda. — Epist. 12, lib. II, 1160; de insidia Satanae adversus monachos. — Plurimas etiam alias reperies in lib. III, CLIX, *passim*.

ANSELMUS, episc. Havelberg. — Liber de ordine canonicorum regularium, CLXXXVIII, 1091. — Epistola apologetica pro ordine canonicorum regularium, *ibid.*, 1117.

ANTONINUS Honoratus. — Epist. consolatoria ad Arcadium actum in exilium a Genserico rege Vandalorum.

rum Eum hortatur ad subeundos æquanimiter pro Christo labores, mortemque superandam. Hæc epistola stylium apostolicum parum non redolet, et ab afflictis et patientibus multo cum fructu legenda, L, 567.

ARNO præpositus Reichersperg. — Scutum canonicorum, (XCIV, 1493.

AUCTOR ANONYMUS. — Exhortatio ad monachos, XVIII, 71. — Exhortatio ad sponsam Christi, *ibid.*, 77. — Alius. — Regula ad virgines, LXXXVIII, 1053.

AUGUSTINUS (S.), episc. Hippon. Eccles. doct. — Confessionium liber octavus, ubi de conversione sua; a lapsis et poenitentibus præcipue legendus; XXXII, 747. — Libri duo de ordine; ubi de providentia Dei super bonos et malos tyronibus; in rebus fidei, *ibid.*, 977. — Libri duo soliloquiorum, *ibid.*, 889. — Liber de moribus Ecclesiarum catholicarum; complectitur totam Christianam ethicam, ac proinde novitissimissimus; *ibid.*, 1309. — Regula ad servos Dei, *ibid.*, 1377. — Liber de vita eremitica, ad sororem, *ibid.*, 1431. Quod opus falso attribuitur Augustino.

Inter epistolas multæ sunt morales, sed specialiter quæ sequuntur notandæ: Epist. 243, ad Læum; in qua contemplum sæcularium et temporalium suadere conatur, XXXIII, 1051. — Epist. 26, ad Licentium; ejusdem argumenti, *ibid.*, 103. — Epist. 127, ad Armenarium et Paulinam; de eodem argumento, ac ad votum continentia; quod emiserant solvendum impellit, *ibid.*, 483. — Epist. 153, ad Macedonium; de vera felicitate, *ibid.*, 666. — Epist., 118, ad Dioscorum; de non inquirendis vanis et curiosis, *ibid.*, 452. — Epist. 193, ad Cælestinum; de vera charitate et amicitia, *ibid.*, 868. — Epist. 22, ad Aurelium episc., de contentione et dolo, et de contemptu humanæ laudis, *ibid.*, 90. — Epist., 48, ad Eudoxium abbatem et ejus monachos; ne otio et solitudine ad ignaviam abutantur, *ibid.*, 187. — Epist. 210, ad Felicitatem et Rusticum; de malis et fraterna correptione patienter tolerandis, *ibid.*, 957. — Epist., 211, ad sanctimoniales; eas ad subjectionem et pacem adhortatur, regulasque religiose vivendi præscribit, *ibid.*, 958. — Epist. 140, ad Honoratum; quanta est gratia novi testamenti, ac in prosperis hujus sæculi rebus spem nostram non ponendam, sed potius in tribulationibus, *ibid.*, 538. — Epist. 130, ad Probam viduam; quomodo Deus orandus sit, *ibid.*, 495. — Epist. 111, ad Victorianum presbyterum; in adversis ad patientiam hortatoria, *ibid.*, 421. — Epist., 101, ad Memorium episc.; damnat disciplina liberales, nisi adsit studium pietatis, *ibid.*, 567. — Epist. 77, ad Felicem et Hilarium episcopos; adhortatur ad suffrenda hominum maledicta patienter, ac temere opus judicandum, *ibid.*, 268. — Epist. 168, ad Julianam; virginem docet non nisi a Deo virtutes, maxime continentiam, accepisse, ideo eas ipsi referre debere, *ibid.*, 848. — Epist. 145, ad Anastasium; eleganter ostendit servilem timorem ad vincendum vel expiandum peccatum non sufficere, *ibid.*, 592. — Epist. 21, ad Valerium episc.; de secessu necessario prælatis et superioribus, ut idonei sint imposito muneri, *ibid.*, 88. — Epist. 58, ad Profuturum; de toleranda adversa valetudine, et de cohibenda ira, *ibid.*, 152. — Epist. 5, ad Nebridium, de vera beatitudine, *ibid.*, 65. — Epist. 189, ad Bonifacium; in quo consistat vita Christiana, *ibid.*, 854. — Epist. 218, ad Palatinum; ut terrena, quod jam ceperat, contemnere, in Christi sapientia sese exercent, *ibid.*, 989. — Epist. 263, ad Sapidam virginem; super mortem fratris consolatio, *ibid.*, 1080. — Epist., 95, ad Paulinum et Therasiam; quonodo sit degenda præsens vita, ut ad æternam perveniat, *ibid.*, 331. — Epist. 251, ad Darium; de humanæ laudis amore, *ibid.*, 1022. — Libri quatuor de doctrina Christiana, XXXIV, 15; præsertim a doctis et Christianam religionem docentibus legendi. — Libri de Genesi ad litteram, *ibid.*, 245; opus sacram litterarum intelligentiæ studiosis utilissimum. — Speculum de Scriptura sacra; quod ad eosdem congruit, *ibid.*, 887. — Libri de sermone Domini in monte, *ibid.*, 1229. Si quis hoc opus pie consideraverit, puto quod inveniet in eo, quantum ad mores optimos pertinet, perfectum vitæ Christianæ modum. — Liber de fide et operibus, XL, 197; tyronibus in rebus fidei et docentibus. — Enchiridion ad Laurentium, sive liber de fide, spe et charitate; ubi quomodo Deus sit colendus; ad eodem, *ibid.*, 231. — Liber de agone Christiano, ubi hortatur et instituit ad decertandum Christiana pugna cum diabolo, *ibid.*, 289. Hic liber maxime necessarius his qui, calcato sæculo, descendant in certamine Christiano. — Liber de catechizandis rudibus; ibi præcepta tradit ut id officii non tantum certa methodo, sed etiam sine tardio et cum hilaritate impliatur; catechizantibus perutilis, *ibid.*, 309. — Liber de continentia; docet continentiam virtutem

pro suo officio coercendas habere libidines et corpora et animi; monachis legendus, *ibid.*, 349. — Liber de sancta virginitate; scilicet de præstantia sacrae ac Deo dicte virginitatis, *ibid.*, 393; Christi virginibus. — Liber de mendacio; in quo quid sit mendacium, et utrum aliquando admittendum sit, exemplis momentaneque rationum in utramque partem libratè disquiritur, *ibid.*, 487. — Liber contra mendacium; in quo probatur nunquam mentiendum in his maxime rebus quæ ad doctrinam religionis pertinent, *ibid.*, 517. — Liber de opere monachorum, *ibid.*, 547. — Liber de patientia; afflictis et poenitentibus, *ibid.*, 612. — Liber de disciplina Christiana; ubi quid sit bene vivere; quæ sit merces bonæ vitæ; qui sint veri Christiani; quis sit verus magister; novitius et tyronibus in rebus fidei, *ibid.*, 689. — De cantico novo, vel de reditu ad celestem patriam ac vitæ periculum, *ibid.*, 677. — De cultura agri Domini, *ibid.*, 685. — De cataclysmo, *ibid.*, 691. — De tempore barbarico, *ibid.*, 700. — De utilitate jejunii, *ibid.*, 707. — De urbis excidio, *ibid.*, 715. Hæc sex opuscula præsertim ad recentes conversos, ad novitios, et etiam ad afflictos proponenda.

Inter subditis in Appendice tomæ XX opuscula, hæc quæ sequuntur, velut ascetica, referenda nobis visa sunt: Liber de substantia dilectionis, 843. — De diligendo Deo, 847. — Soliloquia, 863. — Meditationes, 901. — De contritione cordis, 945. — Manuale, 951. — Speculum, 967. — Speculum peccatoris, 985. — De triplici habitaculo, 991. — De scala paradisi, 997. — De cognitione veræ vitæ, 1005. — De vita Christiana, 1031. — De salutaribus documentis, 1047. — De duodecim abusivum gradibus, 1079. — De sobrietate et castitate, 1105. — De vera et falsa poenitentia, 1113. — De visitatione infirmorum, 1147. — De rectitudine catholicæ conversationis, 1169. — Sermo ad fratres in eremo commorantes, 1235. — De correptione et gratia; ubi de necessitate et utilitate correptionis, XLIV, 915. Multa alia reperire inter ascetica, inter ejusdem S. Augustini homilias et sermones, quos ipse lector benevolus compulsare poterit.

AURELIANUS (S.), episc. Arelat. — Regula ad monachos, LXVIII, 385. — Regula ad virginem, *ibid.*, 399.

BACHARIUS monachus. — Liber ad Januarium de reparatione lapsi, XX, 1037; noviter conversis et poenitentibus legendus.

HALDUNUS, archiepisc. Cantuar. — Tractatus vari inter quos specialiter: De dilectione Dei, CCIV, 417. — De duplici resurrectione, quæ per obedientiam perseverantiam obtinetur, *ibid.*, 429. — De Salutatione angelica, ubi de triplici gratia Dei, scilicet decoris, honoris et honoris, *ibid.*, 467. — De vulnere charitatis, quod sponsa infligit sponso, *ibid.*, 477. — De beatitudinibus evangelicis, *ibid.*, 483. — Exhortatio ad sacerdotes, *ibid.*, 529. — De vita cœnobitica, seu communi, *ibid.*, 545.

BEDA VENERABILIS. — Libellus de officiis, XCIV, 531. — Excerpta ex SS. Patribus, *ibid.*, 540. — De meditatione Passionis, *ibid.*, 561. — De remediis peccatorum, *ibid.*, 568.

BENEDICTUS (S.), abbas Anian. — De concordia regalarum, CIII, 717.

BENEDICTUS (S.), abb., monach. institutor. — Regula commentata, LXVI, 215. — Ordo monasticus; qualiter fratribus in monasterio religiose ac studiose conversari, ac Domino militare oporteat, *ibid.*, 937. — Variæ ad monachos regulæ in Appendice ad opera S. Benedicti reperientur quas ad revolvendas monachos hortatur, *ibid.*, 949 et seqq.

BERENGOSUS, abb. S. Maximi Trevir. — Libellus insignis de mysterio ligni Domini, CLX, 981.

BERNARDUS, prior Carthusiæ Portar. — Epistole; ubi de fuga sæculi, CLIII, 885, et qualiter coram Domino sit vivendum, *ibid.*, 892.

BERNARDUS (S.), abb. Claravall. — Omnia S. Bernardi opera maximam redolent pietatem; attamen specialiter ut ascetica proponi nobis videntur sequentia, scilicet: I. Epistolæ, ubi de vocatione, statu et rectorum viriabilibus agit auctor et quæ sunt: Hortatoria, ut animæ cura præferatur corporis sollicitudini, et ut sæculo renuntietur, CLXXII, epist., 440. — Parenthetice, ad ingressum in religionem, epist. 104, 108, 411, 412. — Ad profectum, epist. 234, 313, 385. — Ad studium disciplinæ regularis; epist. 275. — De moribus primorum Cisterciensium, epist. 488, 492. — De electione viæ religiosæ, epist. 51, 54, 109, 151, 522. — De reformatione monasterii, epist., 489. — Ad revocandos eos qui ad alios deciverant, epist., 1. — Ad revocandos apostatas, epist. 2, 112, 415. — Ad revocandos errantes, epist. 4, 7. — Contra eos qui a vita religione alios avocant, epist. 292. — De amore solitudinis et silentii,

epist. 21, 48, 52, 69. — De vitanda monachis peregrinatione, epist. 57, 899. — De usu pharmacorum, epist. 58. — De consortio mulierum monachis vitando, epist. 79, 408. — Pro pace inter Cistercienses et Cluniacenses, epist. 229. — De brevitate et paritate litterarum, epist. 88, 90. — De religioso qui nupserat, epist., 76. — De transitu ad aliam religionem, epist. 91, 513, 443. — De admisione alienorum religiosorum, epist. 5, 32, 53, 68, 235, 295, 582, 598. — De virginitatis prærogativa, epist., 115. — Ad sanctimonialem quæ ad meliorem frugem se receperat, epist. 114. — 2. Tractatus vari, scilicet: 1. Liber de conversione ad clericos, CLXXXII, 853. Liber de præcepto et dispensatione, *ibid.*, 851. — Tractatus de gradibus humilitatis et superbie, *ibid.*, 941. — Liber de diligendo Deo, *ibid.*, 973. — Liber de passione Christi et doloribus Matris ejus, *ibid.*, 1133. Sermones 8. Bernardi fere omnes qui in tomo CLXXXIII, continentur, inter opera ascetica referendi sunt, præsertim sermones de diversis, et ex sermonibus in Cantica sequentes: serm. 3 et 4, de osculo pedis, manus, oris, et de triplici animæ profectu, *ibid.*, 794. — Serm. 9, de Dei amore, 815. — Serm. 15, de efficacia et suavia nominis Jesu, 845. — Serm. 16, de contritione cordis, et de tribus speciebus veræ confessionis, 848. — Serm. 20, de triplici modo dilectionis, 867. — Serm. 22, de quatuor virtutibus cardinalibus, 878. — Serm. 23, de tribus modis contemplationis, 884, et 1029, serm. 32. — Serm. 37, de ornatu sponse, quæ tota celestis reddatur, 912. — Serm. 38, de quatuor generibus temptationum evitandis, 951. — Serm. 34, de humilitate et patientia, 959. — Serm. 42, de duplici humilitate, 987. — Serm. 43, qualiter inter prospera et adversa, illæsa permaneat anima intuitu passionis Christi, 993. — Serm. 46, quod a viva via sit via ad contemplationem, 1001. — Serm. 47, de virginitate et martyrio, 1008. — Serm. 49, de duplici charitate, 1016. — Serm. 55, de vera poenitentia, 1044. — Serm. 57 et 74, de variis visitationibus Domini, 1050, 1159. — Serm. 62, de perfecta mentis puritate, 1075. — Serm. 70, de virtutibus inter quas, velut inter illas, sponsus parcat, 1116. — Serm. 75, de querendo Deum debet tempore, modo et loco, 1144. — Serm. 79, de perfecta adhesionem animæ cum Deo per amorem, 1163. — Serm. 86, de cantela et verecundia sponse querentis Verbum, 1195. — Inter suppositiva S. Bernardi opera, quæ sequuntur præsertim animadvertenda sunt, scilicet: Tractatus ad fratres de Monte-Dei, CLXXXIV, 107. — Tractatus de contemplando Deo, *ibid.*, 363. — Tractatus de natura et dignitate amoris, *ibid.*, 579. — Scala claustralium, *ibid.*, 475. — Meditationes piissimæ de cognitione humanæ conditionis, *ibid.*, 495. — Tractatus de interiori domo, *ibid.*, 507. — De ordine vite et morum institutione, præsertim ad novitios, *ibid.*, 559. — Liber de charitate, *ibid.*, 585. — Vita mystica, seu tractatus de passione Domini, *ibid.*, 635. — Meditatio in passionem et resurrectionem Domini, *ibid.*, 741. — Instructio sacerdotis, seu tractatus de præcipuis mysteriis nostræ religionis, *ibid.*, 771. — Tractatus de statu virtutum, *ibid.*, 791. — Liber sententiarum, *ibid.*, 1133. — Speculum monachorum, *ibid.*, 1175. — Opusculum in hæc verba: *Ad quid venisti?* *ibid.*, 1189. — Liber de modo bene vivendi, *ibid.*, 1200.

BRUNO (S.) Astensis, episc. Signiens. — Sententiarum libri tres, et maxime liber secundus, de ornamentis Ecclesiæ, ubi de variis virtutibus, CLXV, 875.

CÆSARIUS (S.), episc. Arelat. — Regula ad monachos, LXVII, 1097. — Regula ad virgines, *ibid.*, 1107. — Sermo ad sanctionales, *ibid.*, 1121. — Epistolæ duæ ad abbatissam et ejus congregationem, *ibid.*, 1123. — Epistola ad virginem Deo dicatam hortatoria, *ibid.*, 1153.

CASSIANUS, presbyt. Massil. — Libri duodecim de cenobiorum institutis, ubi de virtutibus quas colere et vitis quæ fugere debent monachi, disserit, XLIX, 83. — Collationum xiv collectio, *ibid.*, 477. — Hæc ex mente S. Benedicti, a cenobitis continuo, præ cæteris libris, revolvenda.

CHRODENGANGUS (S.), episc. Metens. — Regula canonicorum, LXXXIX, 1057.

CHROMATIUS (S.), episc. Aquileiens. — Tractatus singularis de octo beatitudinibus, a novitiis præsertim et monachis perlegendus, XI, 323.

COLUMBANUS (S.), abb. et confess. — Regula cenobialis, LXXX, 209. — Instructiones variæ ad monachos, *ibid.*, 229.

CYPRIANUS (S.), episc. Carthagin. — Omnia fere ejus opera moralia sunt, ex his tamen magis ascetica videntur sequentia: Epist. I, ad Donatum, elegantissima omnium, admirabilem efficaciam divinæ gratiæ in mutantibus hominum animis ex seipso ostendit, IV, 192. — Epist.

II, ad martyres, 245. — Epist. 15, ad Moysen, 264. — Epist. 26, Moyses ad Cyprianum, 290. — Epist. 56, ad Thibartanos, de exhortatione martyrii, 519. — Epist. 77, ad Nemesianum et cæteros, ad metalla damnato, 414. — Epist. 81, ad Sergium et Rogatium, in carcere constitutos, 421. — Epist. ad Fortunatum, de exhortatione martyrii, 651. — Liber de laude martyrii, 787. — Liber de duplici martyrio 881. — In his omnibus præclare ad patiendum pro Christo inveniuntur authoritates. — Liber de bono patientiæ, ad imitationem Tertulliani, IV, 621. — Epist. 69, ad Florentinum, de ferendis æquanimitate obprobria calumniarum, 400. — Liber ad Demetrianum, calamitates probat non Christianis sed idololatris impolari debere, *ibid.*, 545. — Liber de zelo et livore, *ibid.*, 637. — Liber de mortalitate, *ibid.*, 581. — Epist. 4, 5, 58, de cura pauperum, 250, 251, 526. — Epist. 37, 40, de charitate afflictis exhibenda, 527, 559. — Epist. 6, ad Rogatium, de observanda disciplina, 235. — Epist. 7, ad clericum et plebem, de deprecando Deo pro peccatis, 240. — Epist. 65, ad Rogatium, de superbo diacono, 393. — Epist. 9, 10, 11, 13, 51, de non facie danda venia lapsis, 250, 253, 256, 260, 307. — Liber de lapsis, IV, 467. — Liber de unitate Ecclesiæ, ubi de pace et concordia, *ibid.*, 495. — Epist. 33, de Aurelio lectore ordinato, 519. — Epist. 54, de Ceterino lectore ordinato, 522. — Epist. 55, de Numidico ordinato presbytero, 526. — Liber de singularitate clericorum, *ibid.*, 835. Hæc quatuor ad sacros ordines promovendi cum utilitate legent. — Liber de habita virginum, IV, 441. — Liber tertius ad Quirinum, ubi dogmata vitæ Christianæ, *ibid.*, 723. — Tractatus de duodecim abusionibus sæculi, *ibid.*, 869. Hæc duo præsertim in rebus fidei tironibus proponantur.

DEFENSOR, monach. Lectoris. — Liber sententiarum, ubi de virtutibus et vitiis ex S. Scriptura et SS. Patribus, LXXXVIII, 897.

DONATUS (S.), episc. Vesont. — Regula ad virgines, LXXXVII, 273.

DRUGO, cardin. episc. Oviens. — Liber de divinis officiis, seu de Horis canonicis, CLXVI, 157.

DURANDUS, abbas Troarn. — Liber de corpore et sanguine Christi, CLIX, 1375.

EADMERUS, monach. Cantuar. — Liber de beatitudine celestis patriæ, CLIX, 587. — Liber de S. Anselmi similitudinibus, *ibid.*, 605.

ECKBERTUS, abbas Schonaug. — Opusculum de laude crucis, CXCV, 105. — Soliloquium, seu meditationes, *ibid.*, 105. — Stimulus amoris, *ibid.*, 114.

ERNAUDUS, abbas Bonnavallis. — Tractatus de septem verbis Domini in cruce, CLXXXIX, 1077. — Meditationes, *ibid.*, 1735.

EUCHERIUS (S.), episc. Lugdun. — Libellus de laude cæreni ad Hilarium Lirinensem presbyterum, I, 701. — Epistolæ paræneticæ ad Valerium cognatum, de contemptu mundi et secularis philosophiæ, *ibid.*, 711. — Homilium quædam ad monachos, *ibid.*, 833. — Liber de canonicis cenobiorum institutis, *ibid.*, 867. — Liber de oculi malitiæ cogitationibus, *ibid.*, 877. Hæc varia S. Eucherii opuscula præsertim novitiis, monachis et ad perfectionem aspirantibus proponenda.

EULOGIUS (S.), episc. Tolet. — Documentum martyrii, sive exhortatio ad virgines in carceribus propter fidem detentas, ut martyrium alacriter subeant, CLV, 821.

EUTROPIUS (S.), abbas et episc. — De octo vitis, LXXX, 9.

EUTYCHIANUS (S.), papa. — Exhortatio ad presbyteros, ex antiquo codice Vaticano, ubi omnia ad quæ tenentur sacerdotes, breviter exponit, V, 165.

FASTIDIUS, episc. Brit. — Liber de vita Christiana, ubi quid Christianum facere conveniat, exponitur, I, 583. Opus a tironibus in rebus fidei revolvendum.

FLORUS, diaconus Lugdun. — Opusculum de expositione missæ, CXIX, 15.

FRUCTUOSUS (S.), episc. Bracar. — Regula monachorum, LXXXVII, 1097.

FULGENTIUS (S.), episc. Ruspens. — Epist. ad Probam, de virginitate et humilitate, LXX, 321. — Epist. ad eandem, de oratione ad Deum, et de compunctione cordis, *ibid.*, 539. — Epist. ad Eugypium abbatem, de charitate et dilectione, *ibid.*, 544. — Epist. ad Venantiam, de recta poenitentia, et futura retributione, *ibid.*, 552. — Libri duo de remissione peccatorum, *ibid.*, 527.

GREGORIUS (S.), episc. Turon. — Libri duo miraculorum, LXXI, 705. — Liber de gloria confessorum, *ibid.*, 828. — Libri quatuor de miraculis S. Martini, *ibid.*, 913. — Liber de vita Patrum, *ibid.*, 1009. Hæc varia opuscula, licet inter ascetica collocari non valeant, nobis tamen hic

memoranda videntur, etenim multum fructum colligit ex illis lector benevolus.

GREGORIUS MAGNUS, Eccles. doct. — Liber regule pastoralis, LXXVII, 13. — Expositio in septem psalmos penitenciales, *ibid.*, 350.

GUIBERTUS, abbas de Novigento. — Libri moralium in Genesim, CLVI, 31. — Opusculum de virginitate, *ibid.*, 579.

GUIGO I, Carthus. Maj. prior. — Meditationes, CLIII, 601.

GUIGO II, Carthus. Maj. prior. — Liber de exercitio cellæ, CLIII, 787.

GUILLIELMUS, abbas S. Theoderici. — De vita solitaria, CLXXX, 205. — Meditative orationes, *ibid.*, 206.

— Liber de contemplando Deo, *ibid.*, 243. — De natura et dignitate divini amoris, *ibid.*, 319. — Speculum fidei, *ibid.*, 361. — Enigma fidei, *ibid.*, 397.

GUTHMUNDUS, archiepisc. Aversan. — Libri tres de corporis et sanguinis Christi veritate in Eucharistia, CLXIX, 1127.

HALITGARIUS, episc. Camerac. — Libri quinque de vitiis et virtutibus, CV, 631.

HAYMO, episc. Halberst. — Libri tres de varietate librorum, sive de amore contestis patrie, ubi de qualitate patrie celestis, quibus hæc acquiratur operibus, et de qualitate supplicii penitus perpetuis, CLXVIII, 875.

HENRICUS, archidiacon. Huntingdon. — Libellus, seu epistola de contemptu mundi, CXCIV, 979.

HENRICUS de Castro Marsicano, cardinal. — Tractatus de peregrinante civitate Dei, CLIV, 251.

HIERONYMUS (S.), presbyt., Eccles. doct. — Inter epistolas S. Hieronymi plurimas invenies quas magnam redolent pietatem, inter quas præsertim sequentes: Epist. 14, de laude solitariae vitae, XXII, 517. — Epist. 21, de custodia virginitatis, *ibid.*, 594. — Epist. 52, de vite clericorum et sacerdotum, *ibid.*, 527. — Epist. 53, hortatio ad sacrarum Scripturarum studium, *ibid.*, 540. — Epist. 58, de institutione monachi, *ibid.*, 579. — Epist. 123, vivendi forma, *ibid.*, 1072. — Epist. 130, de virginitate servanda, *ibid.*, 1105. — Inter dubias, epist. 2, de continentia hæreditate, XXX, 45. — Epist. 3, exhortatio ad adversa toleranda, *ibid.*, 59. — Epist. 4, consolatio ad virginem in exilium missam, *ibid.*, 55. — Epist. 5, 6, ad amicum egrotum, *ibid.*, 61, 75. — Epist. 12, de septem ordinibus Ecclesiarum, *ibid.*, 148. — Epist. 13, laus virginitatis, *ibid.*, 163. — Epist. 19, de vera circumcissione, *ibid.*, 188. — Epist. 41, de ferendis opprobriis, 202. — Epist. 42, de vita clericorum, *ibid.*, 208. — Homilia ad monachos, *ibid.*, 311. — Regula monachorum, *ibid.*, 319, 391.

HILDEBERTUS, archiepisc. Turon. — Tractatus brevis de sacramento altaris, CLXXI, 1149. — Liber de expositione missæ, *ibid.*, 1153. — Liber de parva Eucharistia, *ibid.*, 1195. — Liber epistolarum primus, quas scilicet epistolæ ad diversos scriptæ, sunt asceticæ et morales, *ibid.*, 141.

HILDEBRANDUS Junior. — Libellus de contemplatione, CLXXI, 1091.

III. DEGARIS (S.), abbatissa. — Explanatio Regule S. Benedicti, CXCXVI, 1063. — Explanatio Symboli S. Athanasii, *ibid.*, 1065.

HINCMARUS, archiepisc. Rhemens. — De cavendis vitiis et virtutibus exercendis, CXXV, 837. — De officiis episcoporum, *ibid.*, 1087.

HONORIUS Augustodunens. — Scala Dei major, CLXXH, 1229. — Scala Dei minor, *ibid.*, 1231. — De salutem exilio et patria, *ibid.*, 1242. — De vita claustrali, *ibid.*, 1247. — Eucharistia, sive liber de corpore et sanguine Christi, *ibid.*, 1249.

HUGO Ambian., archiepisc. Rothomag. — Liber de fide catholica et Oratione Dominica, CLCII, 1323.

HUGO DE S. VICTORE, — Libri quatuor de vanitate mundi, CLXXVI, 705. — Expositio in Regulam S. Augustini, *ibid.*, 881. — Liber de institutione novitiorum, *ibid.*, 923. — Soliloquium de artha anime, *ibid.*, 931. — Liber de laude charitatis, *ibid.*, 969. — De modo orandi, 977. — De amore sponsi ad sponsam, *ibid.*, 987. — Opusculum aureum de meditando, seu meditando arte, *ibid.*, 993. — De fructibus carnis et spiritus, *ibid.*, 997. — Libri quatuor de claustrum anime, *ibid.*, 1017. — Libri quatuor de arca Noe morali, *ibid.*, 618. — Liber de arca Noe mystica, *ibid.*, 677. — De medicis anime spirituali cum corporali comparata, *ibid.*, 1185. — De anima et ejus ad sui et ad Dei cognitionem et ad veram pietatem institutione, CLXXVII, 163.

ISAAC, abbas de Stella. — De officio missæ, CXCIV, 1490.

ISIDORUS (S.), episc. Hispal. — Regula monacho-

rum LXXXIII, 867. — Liber de conflictu vitiorum et virtutum, *ibid.*, 1131. — Liber sententiarum, *ibid.*, 113.

— Exhortatio humilitatis, *ibid.*, 1201. — Sententia de renuntiatio de activa vita atque contemplativa, *ibid.*, 1245. — Norma vivendi, *ibid.*, 1247.

JOANNES Carthus. Portarum monachus. — Epistolæ quinque, ubi de fuga sæculi, de modo orandi, de custodia cordis, de consuetudine in proposito, CLIII, 900.

JOANNES Michaëliensis. — Regula templariorum, CLXVI, 837.

JOANNES Saresburiensis, episc. Carnot. — De septem septenis, CXCIX, 945.

JONAS, episc. Aurelian. — Libri tres de institutione laicali, CVI, 121.

JOSLENNUS, episc. Suession. — Epistolæ in Symbolum et Orationem Dominicam, CLXXXVI, 1479.

JULIANUS (S.), episc. Tolet. — Libri tres Prognosticon. — Ubi de animorum nostrorum statu tum moris tempore, tum post mortem ante judicium extremum, tum denique in ipso judicio quantum, CXXVI, 455.

JULIANUS POMERIUS. — Libri tres de vita contemplativa, LIX, 415.

LACTANTIUS FIRMIANUS. — Liber de falsa sapientia philosophorum, VI, 347. — Liber de justitia, *ibid.*, 545. — Liber de vero cultu, *ibid.*, 633. Hic auctor in multis sapit philosophum Platonem, ideoque a solis doctis hæc legenda.

LANFRANCUS, archiepisc. Cantuar. — Decreta seu statuta pro ordine S. Benedicti, CL, 415.

LAURENTIUS (S.), Novariensis. — Homilia de penitentia, LXVI, 89.

LEANDER (S.), Hispal. — Regula sive liber de institutione virginum et contemptu mundi, LXXII, 875.

LEO (S.) MAGNUS. — Epistola ad Demetriadem, seu tractatus de humilitate; opus dubium Leoni Magno a Quaesello attributum. Auctor magnis laudibus humilitatem commendat, LV, 161.

LEO (S.) IX, pontifex Romanus. — Libellus de conflictu vitiorum atque virtutum, CXLIII, 559.

MAGISTER cognomine auctor Incertus. — Regula ad monachos, LXXXVIII, 945.

MARIINUS, episc. Dumien. — Formula honestæ vite, LXXH, 31. — Libellus de moribus, *ibid.*, 29. — De repellenda jactantia, *ibid.*, 31. — De superbia, *ibid.*, 53. — Exhortatio humilitatis, *ibid.*, 59. — De ira, *ibid.*, 41.

MAXIMUS (S.), episc. Taurin. — Epistolæ duæ ad amicum egrotum; prima scilicet consolatoria, secunda de viro perfecto tractat. Inter dubia S. Maximi opera referuntur LVII, 921.

NICETAS (S.), episc. Aquileiens. — Explanatio Symboli apostolici, ad titulos in rebus fidei, LII, 865.

NICETIUS (S.), episc. Trevir. — Opusculum de vigiliis servorum Dei, LXVIII, 563. — De psalmodia bone, *ibid.*, 571.

NOVATUS CATHOLICUS. — Sententia de humilitate et obedientia, et de calcanda superbia, ad monachos, XVIII, 67.

ODO (S.), abbas Clunac. — Epitome Moralium S. Gregorii in Job, CXXXII, 105. — Libri tres collationum: in primo, de variis hujus vite afflictionibus et contra eas qui censuras ecclesiasticas continent; in secundo, de his qui malorum exemplo in villa prolabantur et ad sacramenta indigni accedunt, vel ut liberius peccent ab his abstinere; in tertio, de superiorum et inferiorum virtutibus et vitiis, *ibid.*, 317.

ODO (S.), archiepisc. Cameracens. — Expositio in canonem missæ, CLX, 1035.

OTHLONUS, presbyt. monach. — Liber de cursu spirituali, CXLVI, 141.

PACIANUS (S.), episc. Barcin. — Parænesis, sive exhortatorius libellus ad penitentiam, XIII, 1018.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.). — Tractatus de corpore et sanguine Christi Domini, CXX, 1267, opus pium et doctum. — Libri tres de fide, spe et charitate, *ibid.*, 1387. — Epistola ad Frudegardum, de corpore et sanguine Domini, *ibid.*, 1381. — Expositio in Psalmum xlv, ad virginem Suessionensem, *ibid.*, 993.

PATRICIUS (S.), episc. Hibern. — Liber de tribus habitaculis, scilicet regno Dei, mundo et inferno, LIII, 831.

PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiens. — Liber exhortatorius sive de salutaribus documentis, XCIX, 197.

PETRUS BLESSENS., archidiacon. — Liber de amicitia Christiana, CVII, 871. — Liber de charitate Dei et proximi, *ibid.*, 885. — Liber de duodecim utilitatibus tribulationis, *ibid.*, 989. — Liber de confessione sacramentali, *ibid.*, 1077.

PETRUS CELLENS., episc. Carnot. — Liber de pa-

box, CIL. 927. — Tabernaculi Monachi expositio mystica, *ibid.*, 1047. — Liber de conscientia, *ibid.*, 1093. — Tractatus de disciplina claustrali, *ibid.*, 1101.

PETRUS (S.) DAMIANUS. — Omnes S. Petri Damiani apocrypha saluberrimis referuntur sunt documentis, maxime tamen sequentes notandæ. — Epist. 15, lib. I; de sceleribus temporis illius, CXLIV, 225. — Epist. 1, lib. II; de officio pastoralis, *ibid.*, 253. — Epist. 5, lib. II; de subbitismo, seu de vera reule et pace iustorum in hac vita, *ibid.*, 260. — Epist. 11 et 12, lib. II; de munere abbatis, 275. — Epist. 5, lib. IV; de iudicio extremi, *ibid.*, 300. — Epist. 15, lib. IV; de munere pastoralis, *ibid.*, 325. — Epist. 3, lib. V; quid peccatoribus in morte prestat, *ibid.*, 343. — Epist. 4, lib. V; de clericorum vitis, *ibid.*, 344. — Lib. VI, per totum; de vita eremitica, de virtutibus et vitis monachorum, et de abbatis munere, *ibid.*, 371. — Epist. 6, lib. VII; exhortatio ad ferendos æquanimiter labores, *ibid.*, 445. — Epist. 1, lib. VIII; de officio concionatoris, *ibid.*, 461. — Epist. 6, lib. VIII; de adversitate æquanimiter toleranda, *ibid.*, 475. — Epist. 8, lib. VIII; de vanitate temporalium et de die iudicii, *ibid.*, 476. — Epist. 12, lib. VIII; contra superbiam, *ibid.*, 485.

Inter Opera et Opuscula. — Sermo de vitio linguæ, CXLIV, 912. — Sermo de spirituali certamine, *ibid.*, 919. — Opusculum de eleemosyna, CXLV, 207. — De horis canonicis, *ibid.*, 231. — Liber qui appellatur Dominus roburum, ubi de laude vitæ eremiticæ, *ibid.*, 231. — Opusculum apologeticum de contemptu sæculi contra monachos regularem observantiam parvipendentes, *ibid.*, 251. — De perfectione monachorum, *ibid.*, 291. — De suis congregationis institutis, ubi Stephano cuidam qui ex eremio ad eremum emigraverat, eremiticæ vitæ et conversionis præcepta desideranti proponit, *ibid.*, 355. — Contra intemperantes clericos, *ibid.*, 387. — De fuga dignitatum ecclesiasticarum, *ibid.*, 455. — Contra clericos aulicos, et ad dignitates provehantur, *ibid.*, 465. — De brevitate vitæ pontificum Romanorum, ubi et de bonitate Dei et providentia, *ibid.*. — Contra clericos regulares proprietarios, *ibid.*, 479. — De dignitate sacerdotii, *ibid.*, 491. — De vita communi canonicorum, *ibid.*, 505. — De vii vestitibus ecclesiasticorum, *ibid.*, 517. — De frenanda ira et simultatibus extirpandis, *ibid.*, 649. — De fide Deo obstricta non fallente, *ibid.*, 667. — De sancta simplicitate scientiæ fallenti anteposenda, *ibid.*, 695. — De ferenda æquanimiter correptione, *ibid.*, 705. — De castitate et modis eam tuendi, *ibid.*, 710. — De spiritualibus deliciis, *ibid.*, 715. — De perfecta monachi informatione, *ibid.*, 721. — De vita eremitica, et probatis eremitis, *ibid.*, 749. — De patientia in insectatione improborum, *ibid.*, 791. — De fluxu mundi gloria et sæculi despectione, *ibid.*, 807. — De vera felicitate et sapientia, *ibid.*, 831.

PETRUS DE HONESTIS, cleric. Ravenn. — Regula clericorum, CXLIII, 705.

PHILIPPUS, abb. Bonæ Spel. — Tractatus sex de institutione clericorum, CCIII, 665.

RABANUS MAURUS. — Tractatus de animâ, ubi de virtutibus moralibus, CX, 1109. — Liber de agone Christiano, CXII, 1229. — Libri tres de videndo Deo, de puritate cordis et modo penitentis, *ibid.*, 1261. — De virtutibus et vitis et peccatorum satisfactione, *ibid.*, 1535. — De passione Christi, *ibid.*, 1525.

REINERUS, monachus Leodiens. — Speculum penitentis, CCIV, 51. — Palmarium virginale, *ibid.*, 61. — Flos eremi, *ibid.*, 69. — Libelli tres lacrymarum, *ibid.*, 153. — Libri de profectu mortis, *ibid.*, 181.

RICHARDUS A S. VICTORE. — Liber de prepara-

tione animi ad contemplationem, CXCVI, I. — Libri quinque de gratia contemplationis, *ibid.*, 65. — Libellus de meditatione novissimorum, *ibid.*, 201. — Mystice et pie narrationes in psalmos aliquot, *ibid.*, 263. — Tractatus de exterminatione mali et promotione boni, *ibid.*, 1075. — Libri tres de statu interioris hominis, *ibid.*, 1115. — Liber de gradibus charitatis, *ibid.*, 1207. — De eruditione hominis interioris, *ibid.*, 1259.

ROBERTUS DE ARBRISSELLO, monach. — Regula sanctimonialium et præcepta recte vivendi, CLXII, 1079.

RUFINUS, presbyt. Aquileiens. — Historia monachorum, XXI, 387. — Hoc quidem opusculum hic improprie ad ascetica refertur, sed eo quod a monachis multo cum fructu legi possit, notandum nobis visum est.

RUFINUS, sedis incertæ episc. — Libri duo de humo parisi, CL, 1595.

RUPERTUS, abb. Tuitiens. — Libri de operibus Spiritus sancti, et præsertim liber n. CLXVII, 1571. — Libri VII, de divinis officiis, in quibus ecclesiastici ritus tropologicè explicantur, CLXX, 15. — Libri duo de meditatione mortis, *ibid.*, 357. — Libri tres super quædam capita Regulæ S. Benedicti, *ibid.*, 477.

SALVIANUS (S.), presbyt. Massil. — Libri octo de gubernatione Dei, LIII, 25. Ibi præclare divina in omnibus et super omnia Providentia astruitur. — Libri quatuor adversus avaritiam, *ibid.*, 173.

SMARAGDUS, abbas. — Diadema monachorum, ubi de vitis fugiendis et virtutibus adipiscendis, CII, 583.

STEPHANUS de Balgato. — Tractatus de sacramento altaris, CLXXII, 1275.

STEPHANUS (S.), de Mureto. — Liber sententiarum seu rationum, CCIV, 1085. — Regula S. Stephani, *ibid.*, 1155.

SULPICIUS SEVERUS. — Epistola ad Clandiam sororem suam, de ultimo iudicio, XI, 225. — Epistola ad eandem, de virginitate, *ibid.*, 227.

TAIO, episc. Casaraugustan. — Libri quinque sententiarum, LXXX, 727.

TERTULLIANUS, presbyter. — De patientia, opus asceticum et paræneticum, I, 1259. — Ad martyres; Christianos in carcere propter fidem detentos consolatur, et ad martyrium hortatur, *ibid.*, 619. — De patientia; probe intelligendus usitatus olim in Ecclesia penitentis publicæ ritus, ne in dubium quis incidat secunda post lapsum venia, *ibid.*, 1235; hæc præsertim ad afflictos. — Scorpiceæ adversus Gnosticos; de laude martyrii; quam gloriosum et utile sit pro Deo et Christo pati, II, 121. — De oratione; brevis est Orationis Dominicæ explicatio, I, 1145. — Multa et moralia reperies de ferendis æquanimiter pro Christo persecutionibus in libro de fuga in persecutione, II, 101. — Item mira de jejuniis et abstinentia in libro de jejuniis, II, 985. Sed cave Montani hæretici dogmata quæ ibi tuentur; in illo quidem docet non licere fugere in persecutione, in hoc vero nimium rigorem jejuniorum, qui omnes stringit, salutare conatur.

THEODORICUS, canonic. Paderburi. — Commentarius in Orationem Dominicam, CXLVII, 553.

VIGILIUS, diaconus. — Regula monachorum, quæ v'go dicitur Regula orientalis, I, 575.

WILLELMUS (S.), abb. Hirsing. — Constitutiones Hirsingenses, seu Gengenbacenses, CL, 927.

CXLI.

BIBLIOTHECA

KADEM PATRUM ASCETICA ANALOGICE DISPOSITA, SED, IN ANALOGIA,

SERVANS ORDINEM ALPHABETICUM NECNON ET CHRONOLOGICUM.

Amicitia. — De amicitia, S. Augustinus, XXXII, epist. 92, col. 868. — De amicitia spirituali, Aelredus abbas, CXCIV, 659. — De amicitia Christiana liber, Petrus Bleicensis, CCVII, 871.

Amor, Charitas Dei. — De dilectionis substantia liber, S. Augustinus, XL, 845. — De diligendo Deo, *ibid.*, 817. — De charitate et dilectione, S. Fulgentius, LXY, 544. — Scala Dei minor, seu de gradibus charitatis, Bonhorius, CLXXII,

1239. — De laude charitatis liber. Hugo de S. Victore, CLXXVI, 967. — De amore sponsi ad sponsam, *ibid.*, 967. — De natura et dignitate divini amoris, Guilelmus abbas, CLXXX, 249. — De diligendo Deo, S. Bernardus, CLXXXII, 975. — De Dei amore, *id.*, CLXXXIII, 815. — De triplici modo dilectionis, *ibid.*, 867. — De duplici charitate, *ibid.*, 1016. — De perfecta adhesionem anime cum Deo per amorem, *ibid.*, 1195. — De natura et dignitate amoris, *id.*, CLXXXIV, 573. — De charitate liber, *ibid.*, 585. — Stimulus amoris, Eckbertus abbas, CXC, 114. — Speculum charitatis, Aelredus abbas, *ibid.*, 505. — Compendium speculi charitatis, *ibid.*, 621. — De gradibus charitatis, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1195. — De quatuor gradibus violentæ charitatis, *ibid.*, 1207. — De dilectione Dei, Balduinus, CII, 417. — De vulnere charitatis, Quod sponsa sponso infligit, *ibid.*, 477. — De charitate Dei et proximi, Petrus Blesensis, CCVII, 893. — Dialogus de conflictu amoris Dei, et lingue dolores, Anonymus, CXLI, 831.
- Amor, Charitas in proximum.** — Charitas afflictis exhibenda, S. Cyprianus, IV, epist. 57, 60, col. 527, 559. — De cura pauperum, *ibid.*, epist. 4, 5, 36, col. 251, 526. — De vera charitate, S. Augustinus, XXXII, epist. 92, col. 948. — De visitatione infirmorum, *id.*, XL, 1147. — De elemosyna opusculum, Petrus Damianus, CLV, 207.
- Anima, Animus; Mens.** — Prognosticon libri tres, S. Iulianus, XLVI, 435. — De anime ratione liber, Alcuinus, CI, 679. — De anime tractatus, Rahanus, CX, 1409. — De anime exilio et patria, Honorius, CLXXII, 1262. — De anime artha soliloquium, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 451. — De claustrum anime libri quatuor, *ibid.*, 1017. — De anime medicina spirituali cum corporali comparanda, *ibid.*, 1183. — De anime elejus institutione ad veram pietatem, *id.*, CLXXVII, 165. — De anime triplici profectio, S. Bernardus, CLXXXIII, 794. — De perfecta mentis puritate, *ibid.*, 1075. — De anime instructione libri duo, Adamus Scotus, CXCIII, 845. — De Tabernaculo tripartito, pars tercia, *ibid.*, 795. — De septem appetentis, Joannes Saxeberiensis, CXCIX, 945. — De anime stabilitate, Anonymus, CXXIII, 911.
- Avaritia.** — Adversus avaritiam libri quatuor, S. Salomonus, LIII, 175.
- Beatitudines, Beatitude, Felicitas.** — De octo beatitudinibus tractatus, S. Chromatius, XX, 523. — De vera beatitudine, S. Augustinus, XXXIII, epist. 3, col. 66. — De vera felicitate, *ibid.*, epist. 155, col. 616. — De sermone in monte libri, *id.*, XXXIV, 4229. — De vera felicitate, Petrus Damianus, CXIV, 851. — De beatitudine celestis patrie liber, Eadmerus, CLIX, 587. — De beatitudinibus evangelicis, Balduinus, CII, 485.
- Canonicatus, Canonici.** — Regule canonicorum, S. Chromatius, LXXXIX, 1057. — De regula canonicorum, Amalarius, CV, 816. — De ordine canonicorum regularium liber, Anselmus, CLXXXVIII, 1091. — Pro ordine canonicorum regularium epistola apologetica, *ibid.*, 1117. — Scutum canonicorum, Arno, CXIV, 1193. — De canonicorum ordine, habito et professione, Adamus Scotus, CXCIII, 459.
- Clericus, clerici.** — De lectore ordinato, S. Cyprianus, IV, epist. 53, 51, col. 319, 322. — De clericorum singularitate, *ibid.*, 835. — De vita clericorum, S. Hieronymus, XXII, epist. 52, col. 527. — De septem ordinibus Ecclesie, *id.*, XXX, epist. 12, col. 148. — De vita clericorum, *ibid.*, epist. 42, col. 238. — De clericorum vitis, Petrus Damianus, CXIV, 544. — Contra clericos intemperantes, *ibid.*, 587. — Contra clericos adicos, *ibid.*, 465. — Contra clericos regulares proprietarios, *ibid.*, 479. — Regula clericorum, Petrus de Honestis, CLXIII, 705. — De conversione ad clericos, S. Bernardus, CLXXXII, 835. — De institutione clericorum, Philppus Bona Spei, CCIII, 665.
- Conscientia.** — De conscientia liber, Petrus Cellensis, CII, 1065. — De conscientia libellus, Anonymus, CCXII, 105.
- Contemptus et fuga sæculi vel mundi.** — De fuga sæculi liber, S. Ambrosius, XIV, 569. — De contemenda hereditate, S. Hieronymus, XXX, epist. 2, col. 45. — De contemptu sæcularium, S. Augustinus, XXXIII, epist. 23, 26, 77, 218, 253. — De contemptu mundi, S. Eucherius, I, 511. — De conversione a sæculo, S. Fulgentius, LXV, 548. — De contemptu sæculi opusculum, Petrus Damianus, CXIV, 251. — De fluxu mundi gloria et sæculi despectione, *ibid.*, 807. — De fuga sæculi, Joannes monachus, CLIII, 906. — De contemptu temporalium, S. Anselmus, CLVIII, 677. — De contemptu mundi carmen, *ibid.*, 687. — De sæculi odio, *ibid.*, 1072. — De veniente mundi libri quatuor, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 701. — De contemptu mundi libellus, Huncus, CXC, 979.
- Correptione.** — De correptione et gratia, S. Augustinus, XLIV, 915. — De correptione aequanimiter ferenda, Petrus Damianus, CXIV, 703.
- Cultus.** — De vero cultu liber, Lactantius, VI, 653.
- Disciplina.** — De disciplina observandi, S. Cyprianus, IV, epist. 6, col. 235. — De disciplina Christiana liber, S. Augustinus, XI, 669. — De disciplina claustrali, Petrus Cellensis, CII, 1101.
- Doctrina christiana.** — De doctrina Christiana, S. Augustinus, XXXIV, 15. — De salutaribus documentis, *id.*, XL, 1047. — De salutaribus documentis, S. Paulinus, XCIX, 197. — De varietate librorum libri tres, Haymo, CXXVIII, 875.
- Eucharistia.** — De corpore et sanguine Christi liber, S. Paschasius Radbertus, CXX, 1267. — De corpore et sanguine Domini epist., *ibid.*, 1351. — De corpore et sanguine Christi liber, Durandus, CXLIX, 1375. — De corpore et sanguine Christi veritate in Eucharistia liber, Guimundus, CXLIX, 1427. — De sacramento altaris tractatus brevis, Hildebertus, CLXXI, 1149. — De sacra Eucharistia liber, *ibid.*, 1193. — Eucharistion, sive liber de corpore et sanguine Christi, Honorius, CLXXII, 1249. — De sacramento altaris tractatus, Stephanus de Balgiaco, CLXII, 1275.
- Fides.** — De fide et operibus liber, S. Augustinus, XI, 197. — Enchiridion, sive liber de fide, spe et charitate, *ibid.*, 251. — De fide, spe et charitate libri tres, S. Paschasius Radbertus, CXX, 1387. — De fide Deo obstricta non fallenda, Petrus Damianus, CXIV, 667. — Speculum fidei, Guilelmus abbas, CLXXV, 363. — *Ænigma fidei*, *ibid.*, 597. — De fide catholica et oratione Dominica liber, Hugo Amb. CXCII, 1525.
- Gratia divina.** — Gratia divine efficacia in mutanda hominum animis, S. Cyprianus, IV, epist. 1, col. 192. — De Salutatione angelica, vel de triplici gratia Dei, Balduinus, CII, 467.
- Humor interior.** — De statu interioris hominis, Richardus a S. Victore, CXXVI, 1115. — De eruditione hominis interioris, *ibid.*, 1229. — Tabernaculi Moysi explicatio mystica, Petrus Cellensis, CII, 1047.
- Humilitas.** De humili vita, S. Ambrosius, XVI, epist. 58, col. 1178. — De humilitate et obedientia sententia, Novatus, XVII, 67. — De humilitate liber, S. Leo Magnus, LV, 161. — Humilitatis exhortatio, S. Martinus Dum., LXXII, 59. — Humilitatis exhortatio, S. Isidorus, LXXXIII, 1201. — De sancta simplicitate scientie instanti antepouenda, Petrus Damianus, CXIV, 675. — De gradibus humilitatis et superbie tractatus, S. Bernardus, CLXXXII, 941. — De humilitate et patientia, *id.*, CLXXXIII, 959. — De duplici humilitate, *ibid.*, 987.
- Ira.** — De ira libellus, S. Martinus Dum., LXXII, 41. — De frenanda ira, Petrus Damianus, CXIV, 449.
- Jejunium.** — De jejunio liber, Tertullianus, II, 955. — De Elia et jejunio liber, S. Ambrosius, XIV, 697. — De jejunii utilitate, S. Augustinus, XI, 707.
- Jesum nomen.** — De efficacia et suavitate nominis Jesu, S. Bernardus, CLXXXIII, 815.
- Judicium ultimum.** De ultimo judicio, Sulpicius Severus, XX, 223. — De judicio extremo, Petrus Damianus, CXIV, 590. — De die judicii, *ibid.*, 476.
- Justitia.** — De Justitia liber, Lactantius, VI, 545. — De justitia et misericordia liber, D. Algerus, CLXX, 857.
- Lapsi, Lapsus.** — De lapsis liber, S. Cyprianus, IV, 467. — De non facile danda venia lapsis, *ibid.*, epist. 9, 10, 11, 13, 31. — De lapsu virginis consecrata liber, S. Ambrosius, XVI, 567. — De reparatione lapsi liber, Bachiarius, XX, 1037. — Confessionum liber octavus, S. Augustinus, XXXII, 747.
- Lingua.** — De lingua vitio, Petrus Damianus, CXIV, 912.
- Martyres, martyrium.** Ad martyres liber, Tertullianus, I, 649. — Scorpiace adversus Gnosticos, seu de laude martyrii, *id.*, II, 121. — Ad martyres, S. Cyprianus, IV, epist. 8, col. 245. — De martyrio, exhortatio ad martyrium, *ibid.*, epist. 15, 26, 56, 77, 81. — De laude martyrii liber, *ibid.*, 787. — De duplici martyrio liber, *ibid.*, 841. — De gloria confessorum liber, S. Gregorius Turon. LXXI, 828. — Documentum martyrii, S. Fulgentius, CXX, 821.
- Meditatio, meditationes.** — Meditationes, S. Augustinus, XI, 901. — Meditationes, Guigo I. CLIII, 601. — Meditationum liber, S. Amelius, CLVIII, 709. — Meditatio super *Miserere*, *ibid.*, 821. — De meditandi modo

- cho opusculum aureum, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 985. — Meditativa orationes Guillelmus abbas, CLXXX, 306. — Meditationes de cognitione humane conditionis, S. Bernardus, CLXXXIV, 448. — Meditationes, Eraldus abbas, CLXXXIX, 1735. — Meditationes, seu soliloquium, Eckbertus abbas, CXC, 105.
- Mendacians.** — De mendacio liber, S. Augustinus, XL, 487. — Contra mendacium liber, *ibid.*, 517.
- Missa.** — De expositione missæ, Florus, CXIX, 15. — Expositio in canonem missæ, R. Otto, CLX, 1035. — De expositione missæ liber, Hildebertus, (CLXI, 1155. — De officio missæ, Isaac abbas, CXCIV, 1889.
- Monachi.** — *Monastica vita.* — Exhortatio ad monachos, Anonymus, XVI, 71. — Historia monachorum, Rufinus, XII, 587. — De institutione monachi, S. Hieronymus, XIII, epist. 58, col. 579. — Forma vivendi monachorum, *ibid.*, epist. 125, col. 1072. — Homilia ad monachos, id., XXX, 511. — Regula monachorum, *ibid.*, 519. — Regula ad servos Dei, S. Augustinus, XXXII, 1377. — Ad monachos, ne otio et solitudine ad ignaviam abutantur, *ibid.*, XXXIII, 187. — De opere monachorum, id., XI, 547. — Sermones ad fratres in eremo commorantes, *ibid.*, 1235. — De cenobiorum institutis libri duodecim, Cassianus, XLIX, 53. — Collationum xxiv collectio, *ibid.*, 477. — Regula monachorum, Vigilius, I, 575. — Homilia ad monachos, S. Eucherius, I, 855. — De canonicis cenobiorum institutis liber, *ibid.*, 867. — Regula commentaria, S. Benedictus, LXVI, 215. — Ordo monasticus, *ibid.*, 957. — Regula ad monachos varias, *ibid.*, 919. — Regula ad monachos, S. Casarius Arelat., LXVII, 1097. — De vigiliis servorum Dei, S. Nicetius, LXVIII, 563. — De psalmodiæ bono, *ibid.*, 571. — Regula ad monachos, S. Aurelianus, LXVIII, 585. — De vita Palum liber, S. Gregorius Turon. LXXI, 1009. — Regula cenobialis, S. Columbanus, LXXX, 209. — Instructio-nes varias, *ibid.*, 229. — Regula monachorum, S. Fructuosus, LXXXVIII, 1097. — Regula ad monachos, Anonymus, LXXXVIII, 945. — Dilectio monachorum, Smaragdus, CII, 593. — Commentaria in Regulam S. Benedicti, *ibid.*, 611. — De concordia Regularum, S. Benedictus, CIII, 717. — De munere abbas, Petrus Damianus, CXLIV, 275. — Liber qui appellatur *Domini roburum*, id., CXLV, 231. — De perfectione monachorum, *ibid.*, 291. — De perfecta monachi informatione, *ibid.*, 721. — Decreta, seu statuta pro ordine S. Benedicti, Lanfrancus, CL, 445. — Constitutiones Hirsaugienses, S. Wilhelmus, CL, 927. — De exercitio cellæ liber, Guigo II, CIII, 767. — Tractatus asceticus, S. Anselmus, CLVIII, 1621. — De profectu religioso, *ibid.*, 1115. — De obedientia monachorum, *ibid.*, 1155. — De insidiis Satanas adversus monachos, *ibid.*, 1160. — De S. Anselmi similitudinibus liber, Ladmerus, CLIX, 608. — Regula Templariorum, Joannes Michaelensis, CLXVI, 857. — Usus antiquiores ordinis Cisterciensis, S. Stephanus abbas, CLXVI, 1384. — Super quedam capita regulæ S. Benedicti libri tres, Rupertus, CLXX, 477. — Expositio in Regulam B. Augustini, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 861. — De institutione novitiorum, *ibid.*, 925. — De vocatione, statu, virtutibus religiosi, S. Bernardus, CLXXXII, in epistolis asceticis et aliis. (vide Indicem præcedentem, ad S. Bernardum). — De præcepto et dispensatione, S. Bernardus, CLXXXII, 859. — Tractatus ad fratres de Monte-Dei, id., CLXXXIV, 308. — Speculum monachorum, *ibid.*, 1175. — Opusculum in hæc verba: *Ad quid venisti?* *ibid.*, 1189. — Regula S. Benedicti explanatio, S. Hildegardis abbatis, CXCII, 1055. — De panibus liber, Petrus Cellensis, CCII, 927. — Flos eremi, Reinerus, CCIV, 69. — De peregrinante civitate Dei, Henricus de Castro Marsiano, CCIV, 251. — De vita cenobialis vel communis, Balduinus, CCIV, 545. — Regula S. Stephani, S. Stephanus de Mureto, CCIV, 1135.
- Mortalitas, Mors.** — De mortalitate liber, S. Cyprianus, IV, 541. — De bono mortis liber, S. Ambrosius, XIV, 559. — De meditatione mortis libri duo, Rupertus, CLXX, 357. — De meditatione novissimorum, Richardus a S. Victore, CXCVI, 201. — De mortis profectu libri tres, Reinerus, CCIV, 181.
- Officia divina, Horæ.** — De officiis divinis libellus, Vener. Beda, CXIV, 551. — De horis canonicis, Petrus Damianus, CXIV, 221. — De divinis officiis, seu horis canonicis liber, Drago, CLXVI, 1557. — De divinis officiis libri duodecim, Rupertus, CLXX, 15.
- Oratio, Precatio.** — De oratione liber, sive explicatio Orationis Dominicæ, Tertullianus, I, 1115. — De deprecatione Deo pro peccatis, S. Cyprianus, IV, epist. vi, 210. — Quomodo Deus sit orandus, S. Augustinus, XXXIII, epist. cxxx, 493. — De oratione ad Deum, et computatione cordis, S. Fulgentius, LXV, 559. — In Orationem Dominicam commentarius, Theodoricos, CXLVII, 335. — Orationes, S. Anselmus, (CLVIII, 855. — De modo orandi liber, Hugo de S. Victore, (CLXXVI, 977. — Expositio Orationis Dominicæ, Abalarus, CLXXVIII, 611. — Orationis Dominicæ explanatio, Anonymus, CCXIII, 719.
- Passio Christi, Crux.** — De meditatione Passionis, Vener. Beda, XCIV, 561. — De passionis Domini, Rabanus, CXII, 1425. — De mensuratione crucis, S. Anselmus, CLIV, 299. — De mysterio ligni Domini libellus iniquis, Berengarius, CLX, 381. — De passione Christi et doloribus Matris ejus, S. Bernardus, CLXXXII, 1135. — Qualiter Passiois intuitu inter prospera et adversa illa permaneat anima, id., CLXXXIII, 945. — Vita mystica, seu tractatus de passione Domini, id., CLXXXIV, 635. — Meditatio in passionem Domini, *ibid.*, 741. — De septem verbis Domini in cruce tractatus, Eraldus abbas, CLXXXIX, 1677. — De laude crucis opusculum, Eckbertus abbas, CXC, 105.
- Patientia, adversitatum tolerantia.** — De patientiæ bono liber, Tertullianus, I, 1219. — De patientiæ bono liber, S. Cyprianus, IV, 621. — De ferendis calumniis, *ibid.*, epist. cxxx, 410. — Ad Demetrium liber, *ibid.*, 515. — De interpellatione Job et David liber, S. Ambrosius, XIV, 941. — Exhortatio ad tolerantiam adversa, S. Hieronymus, XXX, epist. iii, 51. — Consolatio ad virginem in exilio missam, *ibid.*, epist. iv, 55. — Ad amicum ægrotum, *ibid.*, epist. v, vi, 61, 75. — De ferendis opprobriis, *ibid.*, epist. xii, 282. — De malis patienter tolerantis, S. Augustinus, XXXIII, epist. 58, 78, 109, 140, 210, 214, 265. — De patientia liber, id., XI, 612. — De cataclysmo, *ibid.*, 695. — De tempore barbarico, *ibid.*, 700. — De urbis exortu, *ibid.*, 715. — De laboribus pro Christo subeundis, Antoninus, I, 567. — Ad amicum ægrotum, S. Maximus, LVII, 921. — Epitome moralium S. Gregorii in Job, S. Otto, CXXXIII, 105. — Libri tres collationum, *ibid.*, 517. — Ad ferendos æquanimiter labores exhortatio, Petrus Damianus, CXLIV, 445. — De adversitate æquanimiter toleranda, *ibid.*, 475. — De patientia in insecutione improborum, id., CXLV, 791. — De duodecim utilitatibus tribulationis liber, Petrus Blesensis, CCVII, 989.
- Pax, concordia.** — De unitate Ecclesiæ liber, S. Cyprianus, IV, 495. — De Sabbatismo, Petrus Damianus, CXLIV, 260. — De bono pacis, Rufinus, CL, 1595. — De pace et concordia liber, S. Anselmus, (CLVIII, 1015.
- Persecutio.** — De fuga in persecutione, Tertullianus II, 101.
- Pœnitentia, contritio, confessio.** — De pœnitentia liber, Tertullianus, I, 1225. — Ad pœnitentiam libellus exhortatorius, S. Pacianus, XIII, 1018. — Apologia David priorac posterior, S. Ambrosius, XIV, 465. — De pœnitentia libri duo, id., XVI, 465. — De vera circumcissione, S. Hieronymus, XXX, epistola, 19, 198. — Timorem servilem non sufficere ad expandum peccatum, S. Augustinus, XXXIII, 592. — De contritione cordis, id., XI, 915. — Speculum pœnitentis, *ibid.*, 983. — De vera et falsa pœnitentia, *ibid.*, 1115. — De recta pœnitentia, et futura retributione, S. Fulgentius, LXV, 352. — De remissione peccatorum libri duo, *ibid.*, 527. — De pœnitentia homilia, S. Laurentius Novar, LXVI, 89. — In septem pœnitentiales psalmos expositio, S. Gregorius Magnus, I, LXVII, 550. — De remediis peccatorum, Vener. Beda, IV, 518. — De confessione peccatorum, Alcuinus, CI, 650. — In pœnitentiales psalmos expositio pia, id., C, 569. — De contritione cordis, S. Bernardus, CLXXXIII, 848. — De vera pœnitentia, *ibid.*, 1011. — Speculum pœnitentis, Reinerus, CCIV, 61. — Lacrymarum tres libelli, *ibid.*, 157. — De confessione sacramentali liber, Petrus Blesensis, CCVII, 1077. — Pœnitentia liber, Alanus, CCX, 281. — De pœnitentia liber, Anonymus, CCXIII, 865.
- Providentia divina.** — De ordine libri duo, S. Augustinus, XXXII, 977. — De gubernatione Dei libri duo, S. Salvianus, LIII, 25. — De brevitate vite pontificum Romanorum, Petrus Damianus, CXLV, 471.
- Sacerdotes, Sacerdotium, Episcopi.** — De presbytero ordinato, S. Cyprianus, IV, epist. 35, 526. — Ad presbyteros exhortatio, Eutychianus papa, V, 163. — De ministrorum officiis libri tres, S. Ambrosius, XVI, 25. — De sacerdotali dignitate liber, *ibid.*, 567. — De recessu necessario prælati et superioribus ut idonei sint imposito muneri implendo, S. Augustinus, XXXIII, epist. 21, 88. — De catechizandis rudibus, id., XL, 509. — Pastoralis Regula liber, S. Gregorius Magnus, I, LXVII, 15. — De officiis episcoporum, Hincmarus, CXXV, 1087. — De officio pastoralis, Petrus Damianus, CXLIV, 255. — De munere pastoralis, *ibid.*, 525. — De officio concionatoris, *ibid.*, 461. — De fuga dignitatum ecclesiasticarum, id., CXLV, 455. — De dignitate sacerdotii, *ibid.*, VII, 1. — De vestitu ecclesiasticorum, *ibid.*, 517. — Sacerdoti

Instructio, S. Bernardus, CLXXXIV, 771. — Ad sacerdotes exhortatio, Balduinus, CCIV, 529.

Sanctimoniales. — Monacharum regula, S. Hieronymus, XXX, 391. — Regule vivendi religiose, S. Augustinus, XXXIII, epist. 211, 958. — Ad sanctimonialis sermo, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1121. — Ad abbatissam et ejus congregationem epistola, *ibid.*, 1125. — De spiritualibus deliciis, Petrus Damianus, CXIV, 715. — Sanctimonialium regula, B. Robertus de Arbrissello, CLXII, 1079. — De vita claustrali, Honorius, CLXXII, 1247. — De ornatu sponsæ, quo tota coelestis reddatur, S. Bernardus, CLXXXIII, 912. — Scala claustralium, *id.*, CLXXXIV, 475. — Regula, sive institutio inclusarum, Aelredus abbas, CXCIV, 701.

Sapientia. — De falsa sapientia philosophorum, Lactantius, VI, 347.

Scriptura sacra. — Ad sacrarum Scripturarum studium exhortatio, S. Hieronymus, XLII, epist. 83, 540. — De Genesi ad litteram libri, S. Augustinus, XXXIV, 245. — Speculum de Scriptura sacra, *ibid.*, 887. — De usu Psalmorum, Alcuinus, CI, 463. — In Psalmos aliquod enarrationes mysticæ, Richardus a S. Victore, CXCVI, 263.

Sententiæ. — Sententiarum libri quinque, Talo, LXXX, 727. — Sententiarum liber, S. Isidorus, LXXXIII, 1151. — Sententiarum libri tres, S. Bruno Astensis, CLXV, 875. — Sententiarum liber, S. Bernardus, CLXXXIV, 1135. — Sententiarum liber, S. Stephanus de Mureto, CCIV, 1155.

Spiritus sanctus. — De operibus Spiritus sancti libri, Rupertus, CLXVIII, 1571.

Superbia, Superbus. — De superbo diacono, Cyprianus, IV, epist. xcv, 593. — De jactantia repellenda libellus, S. Martinus Dum., LXXII, 31. — De superbia libellus, *ibid.*, 55. — Contra superbiam, Petrus Damianus, CLXIV, 455.

Symbolum. — Symboli explanatio, Nicetus, LII, 865. — Symboli apostolorum expositio, Abelardus, CLXXVIII, 629. — Expositio fidei in Symbolum Athanasii, *ibid.*, 633. In Symbolum et Oratorem hominiscam expositio, Josienus, CLXXXVIII, 1179. — Symboli S. Athanasii explanatio, S. Hildegardis abbatissa, CXCII, 1065. — Symboli expositio, Anonymus, CCXIII, 725.

Virgines, Virginitas, Castitas. — De virginum habitu liber, S. Cyprianus, IV, 441. — De virginis institutione liber, S. Ambrosius, XVI, 305. — De virginitatis exhortatione liber, *ibid.*, 333. — Ad virginem devotam liber, *ibid.*, 579. — Ad sponsam Christi exhortatio, Anonymus, XVIII, 77. — De virginitate, Sulpicius Severus, XX, 227. — De virginitatis custodia, S. Hieronymus, XXII, epist. xxv, 391. — De virginitate servanda, *ibid.*, epist. cxxx, 1108. — Virginitatis laus, *id.*, XXX, epist. xii, col. 163. — De continentia a Deo accepta, ad Deum referenda, S. Augustinus, XXXIII, epist. clxxxviii, 848. — De continentia liber, *id.*, XL, 349. — De sancta virginitate, *ibid.*, 395. — De castitate et sobrietate, *ibid.*, 1105. — De virginitate et humilitate, S. Fulgentius, LXV, 324. — Ad virginem regula, S. Cæsarius Arelat., LXVII, 1107. — Ad virginem Deo dicatam hortatoria, *ibid.*, 1135. — Ad virginem regula, S. Aurelianus, LXXVIII, 599. — De virginum institutio liber, S. Leander, LXXII, 875. — Ad virginem regula, S. Donatus, LXXXVII, 275. — De virginitatis laudibus tractatus, S. Aldhelmus, LXXXIX, 405. — De virginum laudibus poema, *ibid.*, 257. — Ad virginem expositio in psalmum xxiv, S. Paschasius Radbertus, CXX, 993. — De castitate et mediis eam tuendi, Petrus Damianus, CXIV, 710. — De virginitate opusculum, Guibertus, CLVI, 579. — De virginitate et martyrio, S. Bernardus, CLXXXIII, 1008. — Psalmatum virginalium, Reinerus, CCIV, 61.

Virgines et vitia. — De octo malitiarum cogitationibus, S. Eucherius, L, 877. — De octo vitiis, S. Eutropius,

LXXX, 9. — De vitiorum et virtutum conflictu liber, S. Isidorus, LXXXIII, 1151. — Scintillarum liber, vel de virtutibus et vitiis, Defensor, LXXXVIII, 597. — De octo vitiis principalibus poema, S. Aldhelmus, LXXXIX, 281. — De virtutibus et vitiis liber, Alcuinus, CI, 613. — De vitiis et virtutibus libri quinque, Halitgarus, CV, 651. — De virtutibus et vitiis, Rabanus, CXII, 1535. — De vitiis cavendis et virtutibus exercendis, Himerius, CXXV, 857. — De virtutum studio liber, Adalgerus, CXXXIV, 917. — De vitiorum et virtutum conflictu, S. Leo IX, CXLIII, 559. — De fructibus carnis et spiritus, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 997. — De quatuor virtutibus cardinalibus, S. Bernardus, CLXXXIII, 878. — De virtutibus inter quas, velut inter litia, sponsus pascitur, *ibid.*, 1116. — De virtutum statu, *id.*, CLXXXIV, 791. — De exterminatione mali et promotione boni, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1075. — De sex alis Cherubim, sive de virtutibus, Alanus, CCX, 369.

Vita Christiana. — Ad Quirinum liber tertius, S. Cyprianus, IV, 723. — De duodecim abusibus sæculi, *ibid.*, 867. — De Cain et Abel liber primus, S. Ambrosius, XIV, 315. — De Isaac et anima liber, *ibid.*, 509. — Vita Christianæ divitiarum quas sint, *id.*, XVI, epist. xxxvii, 1095. — Christianorum quem sit hæreditas, *ibid.*, epist. lxxvii, 1267. — De moribus Ecclesiæ catholicæ liber, S. Augustinus, XXXII, 1509. — Vita Christiana in qua consistat, *id.*, XXXIII, epist. clxxxix, 871. — Vita præsens quomodo degeat, ut perveniatur ad eternam, *ibid.*, epist. xcv, 351. — De agone Christiano, *id.*, XL, 289. — De cultura agri Domini, *ibid.*, 683. — De vita Christiana, *ibid.*, 1031. — De duodecim abusuum gradibus, *ibid.*, 1079. — De rectitudine catholicæ conversationis, *ibid.*, 1169. — De vita Christiana liber, Fadius, I, 583. — Vitæ honestæ formula, S. Martinus Dum., LXXII, 21. — De moribus libellus, *ibid.*, 29. — Norma vivendi, S. Isidorus, LXXXIII, 1247. — Via regia, Smaragdus, CII, 935. — De institutione laicali libri tres, Jonas, CXL, 121. — De agone Christiano, Rabanus, CLII, 1229. — De cursu spirituali liber, Othlonus, CLXVI, 141. — De quatuor generibus tentationum evitandis, S. Bernardus, CLXXXIII, 951. — De ordine vitæ et morum institutione, *id.*, CLXXXIV, 359. — De modo bene vivendi, *ibid.*, 1200.

Vita contemplativa, Contemplatio. — Manuale, S. Augustinus, XI, 951. — Speculum, *ibid.*, 967. — De triplici habitaculo, *ibid.*, 991. — De cala paradisi, *ibid.*, 997. — De tribus habitaculis liber, S. Patricius, LIII, 831. — De vita contemplativa, S. Julianus Pomerius, LIX, 415. — Contemplativam inter et activam vitam differentiarum sententiæ, S. Isidorus, LXXXIII, 1245. — De videndi Deo, Rabanus, CXII, 1261. — Scala Dei major, Honorius, CLXXII, 1229. — De arca Noe morali et mystica, Abelardus, CLXXVI, 618. — De contemplando Deo liber, Guillelmus abbas, CLXX, 249. — De contemplatione libellus, Hildebrandus junior, CLXXXI, 1091. — De tribus modis contemplationis, S. Bernardus, CLXXXIII, 881, 1029. — Quod activa vita sit via ad contemplativam, *ibid.*, 1004. — De contemplando Deo, *id.*, CLXXXIV, 53. — De interiori domo, *ibid.*, 507. — De præparatione animi ad contemplationem, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1. — De gratia contemplationis, *ibid.*, 63. — De triplici contemplationis genere, Adamus Scotus, CXVIII, 285.

Vita eremitica, solitaria. — De vitæ solitæ laude, S. Hieronymus, XXII, epist. xiv, 347. — De vita eremitica liber, S. Augustinus, XXXII, 1451. — De laude eremi, S. Eucherius, I, 701. — De vita eremitica, Petrus Damianus, CXIV, 571. — De vita eremitica, *id.*, CXLV, 749. — De vita solitaria, Guillelmus abbas, CLXII, 205.

Zelus et Litor. — De zelo et livore liber, S. Cyprianus, IV, 637.

CXLII.

INDEX ALPHABETICUS

OMNIUM DE CHRISTIANA ET RELIGIOSA PERFECTIONE OPERUM

VEL ETIAM OPUSCULORUM

DE QUIBUS IN DUABUS ASCETICIS PATRUM LATINORUM BIBLIOTHECIS PRÆCEDENTIBUS AGITER.

- Abbas munere (de), Petrus Dam., CXLIV, 275.
 Abbatissam et ejus congregationem (epistola ad), S. Cæsarius Arel., LXVII, 1125.
 Abusibus duodecim sæculi (de), S. Cyprianus, IV, 869.
 Abusuum gradibus duodecim (de), S. Augustinus, XL, 1079.
 Ad quid venisti (hæc in verba opusculum.), S. Bernardus, CLXXXIV, 1189.
 Adversa toleranda (exhortatio ad), S. Hieronymus, XIX, epist. iii, 86.
 Adversitate æquanimiter toleranda (de), Petrus Dam., CXLIV, 475.
 Egrotum amicum (consolatio ad), S. Hieronymus, epist. v, vi, 61, 75.
 Egrotum amicum (consolatio ad), S. Maximus, LVII, 921.
 Agone Christiano (de), S. Augustinus, XI, 289.
 Agone Christiano (de), Rabanus, CXII, 1229.
 Agri Domini cultura (de), S. Augustinus, XI, 688.
 Alia Cherubim (de sea), vel de virtutibus, Alanus, CCX, 269.
 Altaris sacramento (tractatus brevis de), Hildebertus, CLXI, 1149.
 Altaris sacramento (tractatus de), Stephanus de Balgisco, CLXXII, 1275.
 Amicitia Christiana (liber de), Petrus Blesens., CCVII, 871.
 Amicitia (epistola de), S. Augustinus, XXXII, 868.
 Amicitia spirituali (liber de), Aelredus abbas, CXCV, 869.
 Amore Dei (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 815.
 Amore sponsi ad sponsum (liber de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 987.
 Amoris (de natura et dignitate), S. Bernardus, CLXXXIV, 879.
 Amoris divini (de natura et dignitate), Guillelmus abb., CLXX, 249.
 Amoris stimulus, Eckbertus abbas, CXCV, 114.
 Anima et ejus institutione ad veram pietatem (liber de), Hugo de S. Vict., CLXXVII, 163.
 Anima et Isaac (liber de), ubi de vita Christiana, S. Ambrosius, XIV, 502.
 Anima (tractatus de), Rabanus Maurus, CIX, 1109.
 Anima qualiter illusa permaneat inter prospera et adversa Passionis intuitu, S. Bernardus, CLXXXIII, 893.
 Animæ arrha (soliloquium de), Hugo de S. Victore, CLXXVI, 951.
 Animæ Claustro (libri quatuor de), *ibid.*, 1017.
 Animæ cum Deo per amorem adhesionem perfecta (de), S. Bern., CLXXXIII, 1198.
 Animæ exsilio et patria (de), Honorius, CLXXII, 1242.
 Animæ instructiones (libri duo de), Adamus Scotus, CXCVIII, 843.
 Animæ medicina spirituali cum corporali comparanda (liber de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 1185.
 Animæ ratione (liber de), Alcuinus, CI, 659.
 Animæ stabilitate (liber de), Anonymus, CCXIII, 911.
 Animæ triplici profectu (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 794.
 Animi præparatione ad contemplationem (de), Richardus, a S. Vict., CXCVI, 1.
 Arca Noë morali et mystica (de), Abelardus, CLXXVI, 618.
 Avaritiam (libri quatuor adversus), S. Salvianus, LIII, 175.
 Beatitudine celestis patriæ (liber de), Eadmerus, CLXI, 587.
 Beatitudine vera (de), S. Augustinus, XXXIII, 65.
 Beatitudinibus evangelicis (de), Balduinus, CLIV, 483.
 Beatitudinibus (tractatus de octo), S. Chromatius, XX, 525.
 Boni promotione et mali exterminatione (de), Richardus a S. Vict., CXCVI, 1073.
 Cain et Abel (liber primus de), ubi de vita Christiana, S. Ambrosius, XIV, 515.
 Columnis ferendis (de), S. Cyprianus, IV, epist. LVII, 400.
 Canonorum ordine, habitu, professione (de), Adamus Scotus, CXCVIII, 439.
 Canonorum regula, S. Chrodegangus, LXXXIX, 1057.
 Canonorum regula (de), Amalarius, CV, 816.
 Canonorum regularium ordinis (epistola apologetica pro), S. Anselmus, LXXXVIII, 1117.
 Canonorum regularium ordine (liber de), *ibid.*, 1091.
 Canonorum scutum, Arno, CXCVI, 1195.
 Carnis et spiritus fructibus (de), Hugo de S. Victore, CLXXXVI, 997.
 Castitate et mediis eam tuendi (de), Petrus Dam., CXIV, 710.
 Castitate et sobrietate (de), S. Augustinus, XI, 1108.
 Cataclysmo (de), *ibid.*, 693.
 Catechizandis rudibus (de), *ibid.*, 509.
 Cellæ exercitio (liber de), Guigo II, CLIII, 787.
 Caritas afflictis exhibenda, S. Cyprianus, IV, 327, 359.
 Caritas (liber de), S. Bernardus, CLXXXIV, 885.
 Caritas Dei et proximi (liber de), Petrus Blesens., CCVII, 893.
 Caritas duplici (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 1016.
 Caritas et dilectione (liber de), S. Fulgentius, LXX, 544.
 Caritas vera (de), S. Augustinus, XXXII, 868.
 Charitatis gradibus (liber de), Richardus a S. Victore, CXCVI, 1195.
 Charitatis laude (liber de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 969.
 Charitatis speculi compendium, Aelredus abbas, CXCV, 621.
 Charitatis speculum, *ibid.*, 503.
 Charitatis violentia quatuor gradibus (liber de), Richardus a S. Vict., CXCVI, 1207.
 Charitatis vulnere, quod sponsa sponso infligit (de), Balduinus, CCIV, 477.
 Cherubim sex alis (de), vel de virtutibus, Alanus, CCX, 269.
 Christianorum quæ sit hereditas, S. Ambrosius, XVI, epist. 77, col. 1261.
 Circumcisione vera (de), S. Hieronymus, XIX, epist. xix, 188.
 Civitate Dei peregrinante (de), Hearnicus de Castro Marsiao, CLIV, 251.
 Claustri vita (de), Honorius, CLXXII, 1247.
 Claustri vita scia, S. Bernardus, CLXXXIV, 475.
 Clericorum institutione (liber de), Philippus Bonus Spei, CCIII, 665.
 Clericorum regula, Petrus de Honestis, CLXIII, 705.
 Clericorum singularitate (de), S. Cyprianus, IV, 838.
 Clericorum vita (de), S. Hieronymus, XLII, 627.
 Clericorum vita (de), *id.*, XXX, 288.
 Clericorum vitia (de), Petrus Dam., CXLIV, 544.
 Clerici solici (liber contra), *ibid.*, 465.
 Clericos intemperantes (liber contra), *ibid.*, 387.
 Clericos regulares proprietarios (liber contra), *ibid.*, 479.

Clericos (de conversione ad), S. Bernard., CLXXXII, 853.
 Cenobiorum institutis (libri duodecim de), Cassianus, XLIX, 53.
 Cenobiorum institutis canonicis (liber de), S. Eucherius, L. 867.
 Cogitationibus malitiæ (de octo), *ibid.*, 877.
 Collationum xxiv collectio, Cassianus, XLIV, 477.
 Collationum libri tres, S. Odo, CXXXIII, 517.
 Compunctione cordis (de), S. Fulgentius, LXV, 359.
 Concionatoris officio (de), Petrus Dam., CXLIV, 461.
 Concordia et pace (liber de), S. Anselmus, CLVIII, 1015.
 Confessione peccatorum (de), Alcuinus, CI, 630.
 Confessione sacramentali (liber de), Petrus Biesens., CCVII, 1077.
 Confessionum liber octavus, ubi de lapsis, S. August., XXXII, 747.
 Confessorum gloria (liber de), S. Gregorius Turon., LXXI, 828.
 Conflictu vitiorum et virtutum (de), S. Leo XI, CXLIU, 359.
 Conflictu vitiorum et virtutum (liber de), S. Isidorus, LXXXIII, 1151.
 Conscientia (libellus de), anonymus, CCXIII, 903.
 Conscientia (liber de), Petrus Cellensis, CCI, 1085.
 Consolatio ad virginem in exilio missam, S. Hieronymus, XXX, epist. iv, 53.
 Constitutiones Hirsaudienses, S. Wilhelmus, CL, 927.
 Contemplando Deo (de), S. Bernardus, CLXXXIV, 365.
 Contemplando Deo (liber de), Guillelmus abbas, CLXXX, 219.
 Contemplatione (libellus de), Hildebrandus Junior, CLXXXI, 1691.
 Contemplationem (de præparatione animi ad), Richardus a S. Vict., CXCVI, 1.
 Contemplationis genere triplici (de), Adamus Scotus, CXCVIII, 795.
 Contemplationis gratia (de), Richardus a S. Vict., CXCVI, 63.
 Contemplationis modis tribus (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 884, 1029.
 Contemptu mundi (carmen de), S. Anselmus, CLVIM, 847.
 Contemptu mundi (de), S. Eucherius, L. 711.
 Contemptu mundi (libellus de), Henricus, CXCIV, 979.
 Contemptu sæcularium (de), S. Augustinus, XXXIII, 90, 105, 483, 489, 1054.
 Contemptu sæculi (opusculum de), Petrus Dam., CXIV, 251.
 Contemptu temporalium (liber de), S. Anselmus, CLVIII, 677.
 Continentia a Deo accepta, ad Deum referenda (de), S. August., XXXIII, epist. 108, col. 848.
 Continentia (liber de), *id.*, XL, 349.
 Contritione cordis (de), *ibid.*, 945.
 Contritione cordis (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 848.
 Conversationalis catholice rectitudine (de), S. Augustinus, XL, 1169.
 Conversione a sæculo (liber de), S. Fulgentius, LXV, 348.
 Corpore et sanguine Christi (epistola de), S. Paschasius Radbertus, CXX, 1531.
 Corpore et sanguine Christi (liber de), *ibid.*, 1267.
 Corpore et sanguine Christi (liber de), Durandus, CXLIX, 1373.
 Corporis et sanguinis Christi veritate in Eucharistia (liber de), Guilmundus, CXLIX, 1427.
 Correctione æquanimiter ferenda (liber de), Petrus Dam., CXLV, 703.
 Correctione et gratia (liber de), S. August., XLIV, 915.
 Cruce (tractatus de septem verbis Domini in), Ernaldus abbas, CLXXXIX, 1677.
 Crucis laude (opusculum de), Eckbertus abbas, CXCIV, 105.
 Crucis mensuratione (de), S. Anselmus, CLIX, 289.
 Cultu vero (liber de), Lactantius, VI, 835.
 Cultura agri Domini (de), S. Augustinus, XL, 685.
 Cursu spirituum (liber de), Othobonus, CXLVI, 141.
 David apologetæ, prior ac posterior, S. Ambrosius, XIV, 465.
 Dei scala major, Honorius, CLXXII, 1229.
 Deo contemplando (de), S. Bernardus, CLXXXIV, 365.
 Deo contemplando (liber de), Guillelmus abbas, CLXXX, 219.
 Deo diligendo (liber de), S. Augustinus, XI, 817.
 Deo diligendo (liber de), S. Bernardus, CLXXXII, 975.

Deo videndo (de), Rahanus, CXII, 1261.
 Deficiis spiritualibus (de), Petrus Dam., CXLV, 715.
 Dæmone superbo (de), S. Cyprianus, IV, epist. 63, col. 593.
 Dignitate sacerdotali (liber de), S. Ambrosius, XVI, 867.
 Dignitate sacerdotii (de), Petrus Dam., CXLV, 491.
 Dignitatum ecclesiasticarum fuga (de), *ibid.*, 435.
 Dilectione Dei (liber de), Balduinus, CIV, 417.
 Dilectionis modo triplici (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 867.
 Dilectionis substantia (liber de), S. Augustinus, XI, 815.
 Disciplina Christiana (liber de), *ibid.*, 669.
 Disciplina claustrali (liber de), Petrus Cellensis, CCI, 1101.
 Disciplina observanda (liber de), S. Cyprianus, IV, 255.
 Doctrina Christiana (liber de), S. Augustinus, XXXIV, 15.
 Documentis salubribus (liber de), *idem*, XL, 1047.
 Documentis salubribus (liber de), S. Paulinus, XCIX, 197.
 Dominus vobiscum (liber qui dicitur), Petrus Dam., CXV, 251.
 Domino interiori (de), S. Bernardus, CLXXXIV, 507.
 Ecclesiæ catholicæ moribus (liber de), S. Augustinus, XXXII, 1451.
 Ecclesiæ unitate (liber de), S. Cyprianus, IV, 495.
 Ecclesiasticorum vestitu villi (de), Petrus Dam., CXLV, 517.
 Eleemosyna (opusculum de), Petrus Dam., CXLV, 207.
 Elia et jejunio (liber de), S. Ambrosius, XIV, 697.
 Enchiridion, sive liber de fide, spe et charitate, S. Augustinus, XI, 231.
 Episcoporum officiis (de), Hincmarus, CXXV, 1067.
 Eremitas, Reimerus, CCIV, 69.
 Fremi laude (de), S. Eucherius, I, 701.
 Eremo (sermones ad fratres communiæ in), S. August., XL, 1235.
 Eremitica vita (liber de), S. August., XXXII, 1451.
 Eremitica vita (de), Petrus Dam., CXLIV, 571.
 Eremitica vita (de), *id.*, CXLV, 749.
 Eucharistia sacra (liber de), Hildebertus, CLXXI, 1155.
 Eucharistion, Honorius, CLXXII, 1249.
 Expositio in psalmum xiv ad virgines, S. Paschasius Radbertus, CXX, 993.
 Felicitate vera (de), S. Augustinus, XXXIV, 666.
 Felicitate vera (liber de), Petrus Dam., CXLV, 871.
 Fide catholica (liber de), Hugo Ambrosius, CXII, 1325.
 Fide Deo obstricta non fallenda (liber de), Petrus Dam., CXLV, 667.
 Fide et operibus (liber de), S. Augustinus, XI, 197.
 Fide, spe et charitate (libri tres de), S. Paschasius Radbertus, CXX, 1387.
 Fidelis ænigma, Guillelmus abbas, CLXXX, 397.
 Fidei speculum, *ibid.*, 365.
 Formula vite honestæ, S. Martinus Dam., LXXII, 21.
 Fuga in persecutione (de), Tertullianus, II, 101.
 Genere triplici contemplationis (de), Adamus Scotus, CXCVIII, 795.
 Genesi ad litteram (libri de), S. Augustinus, XXXIV, 245.
 Gratia contemplationis (de), Richardus a S. Vict., CXCVI, 65.
 Gratia et correptione (liber de), S. August., XLIV, 915.
 Gratia triplici Dei (de), Balduinus, CIV, 467.
 Gratia divinæ efficacia in mutandis hominum animis, S. Cyprianus, IV, epist. 1, col. 192.
 Gubernatione Dei (libri duo de), S. Salvianus, LIII, 825.
 Habitaculis tribus (liber de), S. Patricius, LIII, 831.
 Habitaculo triplici (de), S. Augustinus, XL, 991.
 Habitu virginum (liber de), S. Cyprianus, IV, 411.
 Hereditate contemnenda (de), S. Hieronymus, XXX, 46.
 Hominis interioris eruditione (de), Richardus a S. Vict., CXCVI, 1229.
 Hominis interioris statu (de), *ibid.*, 1115.
 Horis canonicis (de), Petrus Damianus, CXIV, 221.
 Horis canonicis (liber de), Drago, CLXVI, 1357.
 Humilitate (liber de), S. Leo Magnus, LV, 161.
 Humilitate duplici (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 987.
 Humilitate et patientia (de), *ibid.*, 939.
 Humilitate et virginitate (de), S. Fulgentius, LXV, 321.
 Humilitate (sententia de), Novius, XVII, 67.
 Humilitatis exhortatio, S. Isidorus, LXXXIII, 1201.
 Humilitatis gradibus (de), S. Bernardus, CLXXXII, 911.
 Infirmorum visitatione (de), S. Augustinus, XI, 1117.

- Institutione clericorum (liber de), Philippus Bonae Spei, CCLII, 665.
 Institutione laicali (libri tres de), Jonas, CVI, 121.
 Institutione morum et ordine vite (de), S. Bernardus, CLXXIV, 139.
 Institutione novitiorum (de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 925.
 Institutione virginis (liber de), S. Ambrosius XVI, 305.
 Institutione virginum (liber de), S. Isidorus, LXXII, 873.
 Instructio animæ (libri duo de), Adamus Scotus, CACVIII, 813.
 Instructiones variae ad monachos, S. Columbanus, LXX, 209.
 Interpellatione Job et David (liber de), in quo de patientia, S. Ambrosius, XVI, 921.
 Ira (libellus de), S. Martinus Dumens. LXXII, 41.
 Ira frenanda (de), Petrus Dam., CXLV, 649.
 Irtantia repenteunda (libellus de), S. Martinus Dum., LXXII, 31.
 Jejunii utilitate (de), S. Augustinus, XI, 707.
 Jeunio (liber de), Tertullianus, II, 953.
 Jeunio et Elia (liber de), S. Ambrosius, XIV, 67.
 Jesu (de efficacia et suavitate nominis), S. Bernardus, CLXXXIII, 843.
 Judici die (de), Petrus Damian., CXLIV, 476.
 Judicio extremo (de), idem, *ibid.* 504.
 Judici ultimo (de), Supplicius Severus, XX, 223.
 Justitia (liber de), Lactantius, VI, 545.
 Justitia et misericordia (liber de), D. Algerus, CLXXX, 857.
 Labores æquanimiter ferendos (exhortatio ad), Petrus Dam., CXLIV, 445.
 Laboribus pro Christo subeundis (de), Antoninus, L, 367.
 Lacrymarum tres libelli, Reinerus, CCLV, 153.
 Lapsi reparatione (liber de), Bacharius, XX, 1037.
 Lapsis (liber de), S. Cyprianus, IV, 467.
 Lapsus (de non facile danda venia), idem, *ibid.* Epist. 9, 10, 11, 15, 31.
 Lapsu virginis consecratæ (liber de), S. Ambrosius, XVI, 367.
 Lectore ordinato (liber de), S. Cyprianus, IV, 319, 323.
 Librorum varietate (libri tres de), Haymo, CXXVIII, 873.
 Ligni Domini mysterio (libellus insignis de), Bernu-
 josus, CLX, 981.
 Linguae vitio (de), Petrus Dam., CXLIV, 912.
 Livore et zelo (liber de), S. Cyprianus, IV, 657.
 Mali exterminatio et boni promotione (de), Richar-
 dus a S. Vict., LXXVI, 1073.
 Malis patienter tolerandis (de), S. Augustinus, XXXIII, epist. 58, 78, 109, 140, 210, 211, 263.
 Malitiae octo cogitationibus (liber de), S. Eucherius, I, 877.
 Manuale, S. Augustinus, XL, 931.
 Matris matris Jesu doloribus (de), S. Bernardus, CLXXXII, 1133.
 Martyres (ad), S. Cyprianus, IV, epist. 8, col. 245.
 Martyres (liber ad), Tertullianus, I, 619.
 Martyri documentum; S. Eusebius, LXV, 821.
 Martyri laude (de), adversus Gnosticos, Tertullianus, II, 121.
 Martyri laude (liber de), S. Cyprianus, IV, 787.
 Martyrio (de), et exhortatio ad martyrium, idem, *ibid.* Epist. 13, 26, 56, 77, 81.
 Martyrio duplici (liber de), idem, *ibid.*, 881.
 Martyrio et virginitate (de), S. Bernardus, CLXXXII, 1098.
 Medicina animæ spiritualis cum corporali comparanda (liber de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 1183.
 Meditandi (opusculum aureum de artificio), idem, *ibid.*, 933.
 Meditatio in passionem Domini, Bernardus, CLXXXIV, 741.
 Meditatio super *Miserere*, S. Anselmus, CLVIII, 821.
 Meditatione novissimorum (de), Richardus a S. Vict., CXCVI, 201.
 Meditationes, S. Augustinus, XI, 901.
 Meditationes, Guigo I, CIIII, 601.
 Meditationes, Ernaldus abbas, CLXXXIX, 1733.
 Meditationes de cognitione humanæ conditionis, S. Bernardus, CLXXXIV, 483.
 Meditationes, seu soliloquium, Eckbertus abbas, CXCV, 105.
 Meditationum liber, S. Anselmus, CLVIII, 821.
 Meditativa oratione, Guillelmus abbas, CLXXX, 206.
 Mendacio (liber de), S. Augustinus, XL, 897.
 Menda iura (liber contra), *ibid.*, 317.
 Mentis puritate perfecta (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 1073.
 Ministrorum officia (libri tres de), S. Ambrosius, XVI, 23.
 Misericordia et justitia (liber de), D. Algerus, CLXXX, 857.
 Missæ expositione (de), Florus, CXIX, 15.
 Missæ expositione (liber de), Hildebertus, CLXXI, 1153.
 Missæ (expositio in canonem), B. Odo, CIX, 1053.
 Missæ officio (de), Isaac abbas, CXLIV, 1849.
 Monachorum regula, S. Hieronymus, LXX, 391.
 Monachi informatione perfecta (de), Petrus Dam., CXLV, 721.
 Monachi institutione (de), S. Hieronymus, XXII, epist. 58, col. 579.
 Monachorum diadema, Smaragdus, CII, 593.
 Monachorum forma vivendi, S. Hieronymus, XXII, epist. 125, col. 1072.
 Monachorum historia, Rufinus, XXI, 387.
 Monachorum obedientia (de), Anselmus, CLVIII, 1173.
 Monachorum opere (de), S. Augustinus, XL, 547.
 Monachorum perfectione (de), Petrus Dam., CXLV, 291.
 Monachorum regula, S. Hieronymus, LXX, 319.
 Monachorum regula, Vigilius, I, 875.
 Monachorum regula, S. Fructuosus, LXXXVII, 1097.
 Monachorum speculum, S. Bernardus, CLXXXIV, 1176.
 Monachos (ad), ne otio et solitudine ad ignaviam abu-
 tantur, S. Augustinus, XXXIII, 187.
 Monachos exhortatio (ad), Anonym. XVIII, 71.
 Monachos homilia (ad), S. Hieronymus, LXX, 311.
 Monachos homilia (ad), S. Eucherius, I, 813.
 Monachos (de insidiis Satanæ adversus), S. Anselmus, CLVIII, 1160.
 Monachos regula (ad), S. Cassarius Arelat. LXVII, 1097.
 Monachos regula (ad), S. Aurelianus, LXVIII, 585.
 Monachos regula (ad), Anonym. LXXXVIII, 945.
 Monachos regule variae (ad), S. Benedictus, LXVI, 919.
 Monachos variae instructiones (ad), S. Columbanus, LXXX, 239.
 Monasticus ordo, S. Benedictus, LXVI, 915.
 Moralem S. Gregorii in Job epitome, S. Odo, CXXXIII, 1013.
 Moribus Ecclesiæ catholicæ (liber de), S. Augustinus, XXXII, 1309.
 Moribus (libellus de), S. Martinus Dumens., LXXII, 21.
 Morum institutione et ordine vite (de), S. Bernardus, CLXXXIV, 539.
 Mortalitate (liber de), S. Cyprianus, IV, 781.
 Mortis bono (liber de), S. Ambrosius, XIV, 539.
 Mortis meditatione (libri duo de), Rupertus, CLXX, 337.
 Mortis profectu (libri de), Reinerus, CCLV, 181.
 Mundi contemptu (carmen de), S. Anselmus, CLVIII, 687.
 Mundi contemptu (libellus de), Henricus, CXCX, 979.
 Mundi contemptu (liber de), S. Eucherius, I, 711.
 Mundi gloria fluxa et sacili desperatione (de), Petrus Dam., CXLV, 807.
 Mundi vanitate (libri quatuor de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 703.
 Munere pastorali (de), Petrus Damian., CXLIV, 325.
 Noe arca moralis et mystica (de), Abaelardus, CLXXI, 618.
 Norma vivendi, S. Isidorus, LXXVIII, 1217.
 Novissimorum meditatione (de), Richardus a S. Vict., CXCV, 201.
 Novitiorum institutione (de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 925.
 Obedientia monachorum (de), S. Anselmus, CLVIII, 1135.
 Obedientia (sententia de), Novatus, XVI, 67.
 Officiis divinis (libellus de), Beatus Vener., CXLV, 531.
 Officiis divinis (liber de), Drago, CXLVI, 1337.
 Officiis divinis (libri duodecim de), Rupertus, CLXX, 13.
 Officiis episcoporum (de), Hincmarus, CXXV, 1087.
 Officiis ministrorum (libri tres de), S. Ambrosius, XVI, 23.
 Officio conclinatoris (de), Petrus Damian., CXLIV, 461.
 Officio pastoralis (de), *ibid.*, 233.
 Operibus Spiritus sancti (de), Rupertus, CXLVIII, 1571.
 Opprobriis ferendis (de), S. Hieronymus, LXX, epist. 41, col. 282.
 Orandi modo (liber de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 977.

- Oratio Deo pro peccatis (de), S. Cyprianus, IV, epist. 7, col. 240.
 Oratio quomodo sit Deo, S. Augustinus, XXXIII, epist. 130, col. 493.
 Oratione ad Deum (de), et compunctione cordis, S. Fulgentius, LXV, 539.
 Oratione (liber de), Tertullianus, I, 1143.
 Oratione Dominica (liber de), Hugo Ambian., CXII, 1525.
 Orationem Dominicam (commentarius in), Theodoricus, CXLVII, 333.
 Orationes, S. Anselmus, CLVIII, 853.
 Orationes meditativæ, Guillelmus abbas, CLXXX 206.
 Orationis Dominicæ explanatio, Anonym., CCXIII, 719.
 Orationis Dominicæ expositio, Abaelardus, CLXXVIII, 611.
 Ordine (libri duo de), S. Augustinus, XXXII, 977.
 Ordine canonicorum regularium (epist. apologetica de), Anselmus, CLXXXVIII, 1117.
 Ordine canonicorum regularium (liber de), *ibid.*, 1691.
 Ordine, habitu, professione canonicorum (liber de), Adamus Scotus, CXVIII, 439.
 Ordinibus Ecclesiæ (liber de septem), S. Hieronymus, XX, 148.
 Ordinibus Cisterciensis usus antiquiores, S. Stephanus abbas, CLXVI, 1384.
 Ornatu sponsæ, quo tota celestis reddatur (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 912.
 Pace et concordia (liber de), S. Anselmus, CLVIII, 1015.
 Pacis bono (de), Rufinus, CL, 1593.
 Palmarium virginale, Reinerus, CCIV, 61.
 Panibus (liber de), Petrus Cellens., CCL, 927.
 Paralisi scilicet, S. Augustinus, XL, 997.
 Passione Christi (de), et doloribus matris ejus, S. Bernardus, CLXXXII, 1133.
 Passione Domini (de), Rabanus, CXII, 1425.
 Passione Domini (tractatus de), S. Bernardus, CLXXXIV, 635.
 Passione Domini (meditatio in), *ibid.*, 741.
 Passiois intuitu qua iter inter prospera et adversa illæsa permaneat anima, *id.*, CLXXXIII, 993.
 Passiois meditatione (de), Beda Vener., XCIV, 561.
 Patientia in insecutione improborum (de), Petrus Damian., CXLV, 791.
 Patientia (liber ad Demetrium, ubi de), S. Cyprianus, IV, 545.
 Patientia (liber de), S. Augustinus, XL, 612.
 Patientia bono (liber de), Tertullianus, I, 1249.
 Patientia bono (liber de), S. Cyprianus, IV, 621.
 Patrum vita (liber de), S. Gregorius Turonens., LXXI, 1049.
 Pauperum cura (de), S. Cyprianus, IV, 250, 251, 326.
 Peccatoris speculum, S. Augustinus, XL, 983.
 Peccatorum confessione (de), Alcuinus, CL, 640.
 Peccatorum remediis (de), Beda Vener., XLV, 568.
 Peccatorum remissione (libri duo de), S. Fulgentius, LXV, 527.
 Persecutione (de fuga in), Tertullianus, II, 101.
 Philosophorum falsa sapientia (de), Lactantius, VI, 517.
 Pœnitentia (homilia de), S. Laurent. Novar., LXVI, 89.
 Pœnitentia (liber de), Tertullianus, I, 1223.
 Pœnitentia (liber de), Anonym., CCXIII, 865.
 Pœnitentia (libri duo de), S. Ambrosius, XVI, 463.
 Pœnitentia recta, et futura retributione (de), S. Fulgentius, LXV, 532.
 Pœnitentia vera (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 1044.
 Pœnitentia vera et falsa (de), S. Augustinus, XL, 1115.
 Pœnitentiæ speculum, Reinerus, CCIV, 51.
 Pœnitentiam (libellus exhortatorius ad), S. Pacianus, XIII, 1018.
 Pœnitentialis liber, Alanus, CCX, 281.
 Pontificum Romanorum vitæ brevitate (de), Petrus Damian., CXLV, 471.
 Præcepto et dispensatione (de), S. Bernardus, CLXXXVII, 851.
 Presbytero ordinato (de), S. Cyprianus, IV, epist. 35, col. 326.
 Presbyteros (exhortatio ad), Eutichianus papa, V, 163.
 Profectu animæ triplici (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 794.
 Profectu religioso (de), S. Anselmus, CLVIII, 1113.
 Prægnosticon (libri tres), S. Julianus, XCVI, 453.
 Psalmi bono (de), S. Nicetius, LXVIII, 571.
 Psalmorum usu (de), Alcuinus, CL, 465.
 Psalmos aliquot enarrationes mysticas (in), Richardus a S. Vict., CLXVI, 265.
 Psalmos penitenciales (expositio pia in), Alcuinus, C, 569.
 Psalmos penitenciales septem (expositio in), S. Gregorius Mag., LXXVII, 550.
 Puritate mentis perfecta (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 794.
 Quirinum (liber tertius ad), ubi de vita christiana, S. Cyprianus, IV, 745.
 Regula ad monachos, S. Casarius Arelat., LXVII, 1097.
 Regula ad monachos, S. Aurelianus, LXVIII, 587.
 Regula ad monachos, Anonymus, LXXXVIII, 943.
 Regula ad servos Dei, S. Augustinus, XXXII, 1377.
 Regula ad virgines, S. Aurelianus, LXVIII, 599.
 Regula ad virgines, S. Casarius Arelat., LXVII, 1107.
 Regula ad virgines, S. Donatus, LXXXVII, 275.
 Regula canonicorum, S. Chrodegangus, LXXIX, 1037.
 Regula canonicorum (de), Amalarius, CV, 816.
 Regula claricorum, Petrus de Honestis, CLXIII, 703.
 Regula cœnobialis, S. Columbanus, LXXX, 209.
 Regula commentata, S. Benedictus, LXVI, 215.
 Regula incituarum, Alcuinus abbas, CCV, 701.
 Regula monachorum, S. Hieronymus, XXI, 519.
 Regula monachorum, Vigilius, L, 575.
 Regula monachorum, S. Fructuosus, LXXXVII, 1097.
 Regula monachorum, S. Hieronymus, XXI, 591.
 Regula S. Stephanus, S. Stephanus de Mureto, CCIV, 1135.
 Regula Templariorum, Joannes Michaelensis, CLVI, 867.
 Regule ad monachos variz, S. Benedictus, LXVI, 916.
 Regule pastoralis liber, S. Gregorius Mag., LXXVII, 13.
 Regule S. Benedicti explanatio, S. Hildegardis abbas, CLXVII, 1033.
 Regule S. Benedicti (libri tres super quedam capitula), Rupertus, CLXX, 477.
 Regule sanctimonialium, B. Robertus de Arbris, CLXII, 1079.
 Regule vivendi religiose, S. Augustinus, XIXIII, epist. 211, col. 958.
 Regulam B. Augustini (expositio in), Hugo de S. Vict., CLXVI, 881.
 Regulam S. Benedicti (commentaria in), Smaragdus, CII, 691.
 Regularum concordia (de), S. Benedictus, CIII, 717.
 Remediis peccatorum (de), Beda Vener., XCIV, 568.
 Remissione peccatorum (libri duo de), S. Fulgentius, LXV, 527.
 Retributione futura et retri pœnitentia (de), *ibid.*, 352.
 Sabbatismo (de), Petrus Damianus, CXLIV, 260.
 Sacerdotali dignitate (liber de), S. Ambrosius, XVI, 567.
 Sacerdotes (exhortatio ad), Balduinus, CCIV, 549.
 Sacerdotii dignitate (de), Petrus Damianus, CXLV, 491.
 Sacerdotis instructio, S. Bernardus, CLXXXIV, 771.
 Salutatione angelica (de), Balduinus, CCIV, 467.
 Sanctimonialia (sermo ad), S. Casarius Arelat., LXVII, 1121.
 Sanctimonialium regulæ, B. Robertus de Arbrisseo, CLXII, 1079.
 Sapientia falsa philosophorum (de), Lactantius, VI, 547.
 Satanæ insidia adversus monachos (de), S. Anselmus, CLVIII, 1160.
 Secularium contemptu (de), S. Augustinus, XXXIII, 90, 103, 483, 989, 1034.
 Seculi abusioibus duodecim (de), S. Cyprianus, IV, 869.
 Seculi contemptu (opusculum de), Petrus Damianus, CXLV, 251.
 Seculi fuga (liber de), S. Ambrosius, XIV, 569.
 Seculi fuga (liber de), Joannes monachus, CLIII, 900.
 Seculi odio (de), S. Anselmus, CLVIII, 1072.
 Scilicet eausia ium, S. Bernardus, CLXXXIV, 475.
 Scala Dei major, Honorius, CLXXII, 1229.
 Scala Dei minor, seu de gradibus charitatis, *ibid.*, 1239.
 Scala paradisi, S. Augustinus, XI, 997.
 Scintillarum liber, vel de virtutibus et vitiis, Defensor, LXXXVIII, 597.
 Scripturarum sacrarum studium (exhortatio ad), S. Hieronymus, XXII, epist. 53, 540.
 Scutum canonicorum, Arnobius, XCIV, 1493.
 Secessu (de) necessario prælati et superioribus ut idem ne sint imposito muneris implendo, S. Augustinus, XXXIII, epist. 21, 88.
 Sententiarum liber, S. Isidorus, LXXXIII, 1131.
 Sententiarum liber, S. Bernardus, CLXXXIV, 1135.
 Sententiarum liber, S. Stephanus de Mureto, CCIV, 1135.

- Sententiarum libri quinque, Talo, I.XXX, 737.
 Sententiarum libri tres, S. Bruno Astenis, Cl.XV, 875.
 Septem septentia (de), Joannes Saresberienensis, CXCIX, 913.
 Sermone in monte (libri de), S. Augustinus, XXXIV, 129.
 Similitudinibus S. Anselmi (liber de), Eadmerus, CLIX, 635.
 Simplicitate scientiarum infantium aponenda (de sancta), Petrus Dam., CXLV, 695.
 Sobrietate et castitate (de), S. Augustinus, XL, 1105.
 Soliloquium de artha anime, Hugo de S. Vict., CLXXVI, 951.
 Solitaria vita (de), Guillelmus abbas, Cl.XXX, 905.
 Solita in vitam laude (de), S. Hieronymus, XXII, epist. 11, 547.
 Speculum, S. Augustinus, XL, 997.
 Speculum de Scriptura sacra, id., XXXIV, 887.
 Speculum monachorum, S. Bernardus, CLXXIV, 1175.
 Speculum peccatoris, S. Augustinus, XL, 985.
 Speculum penitentiarum, Reinerus, CCIV, 51.
 Spiritus sancti operibus (de), Rupertus, Cl.XVIII, 1371.
 Sponsus ornatus, quo tota ecclesia reddatur (de), S. Bernardus, Cl.XXXIII, 912.
 Sponsam Christi (exhortatio ad), Anonym., XVIII, 77.
 Stabilitate animæ (liber de), Anonym., CCXIII, 911.
 Statu virtutum (de), S. Bernardus, Cl.XXXIV, 791.
 Statuta pro ordine S. Benedicti, Lanfrancus, Cl., 415.
 Studio virtutum (liber de), Adalgerus, CXXXIV, 917.
 Superbia (libellus de), S. Martinus Dumens., LXXII, 55.
 Superbia gradibus (de), S. Bernardus, Cl.XXXII, 911.
 Superbiam (contra), Petrus Dam., CXLV, 485.
 Symboli apostolorum expositio, Abaelardus, CLXXVIII, 629.
 Symboli Athanasii explanatio, S. Hildegardis abbat., CXCII, 1065.
 Symboli explanatio, Nicetas, LII, 845.
 Symboli expositio, Anonymus, CCXIII, 735.
 Symbolum Athanasii (expositio fidelium), Abaelardus, CLXXVIII, 633.
 Tabernaculi Moysis explicatio mystica, Petrus Collens., CCII, 1047.
 Tabernaculo tripartito (pars tertia de), Adamus Scotus, CXCIII, 795.
 Templarium regula, Joannes Michaelensis, CLXVI, 857.
 Tempore herbarum (de), S. Augustinus, XI, 700.
 Tentationum generibus quatuor evitanda (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 951.
 Timorem servilem non sufficere ad expiandum peccatum, S. August., XXXIII, 592.
 Tractatus ad fratres de Monte-Dei, S. Bernardus, CLXXIV, 507.
 Tractatus asceticus, S. Anselmus, Cl.VIII, 1021.
 Tribulationis duodecim utilitatibus (liber de), Petrus Blesens., CCVII, 989.
 Unitate Ecclesiæ (liber de), S. Cyprianus, IV, 495.
 Urbis excidio (de), S. Augustinus, XI, 715.
 Usu psalmorum (de), Alcuinus, Cl., 465.
 Usus antiquiores ordinis Cisterciensis, S. Stephanus abbas, CLXVI, 1581.
 Vanitate mundi (libri quatuor de), Hugo de S. Vict., CLXVI, 703.
 Verbis septem Domini in cruce (tractatus de), Ernaldus, CLXXXIX, 1677.
 Vestitu viri ecclesiasticorum (de), Petrus Dam., CXLV, 517.
 Via regia, Smaragdus, CH, 935.
 Videntes Deo (de), Rabanus, CXII, 1261.
 Vigiliis servorum Dei (de), S. Nicetius, LXVIII, 585.
 Virgine palmarii, Reinerus, CCIV, 51.
 Virginitas consecrata (liber de lapsu), S. Ambrosius, XVI, 567.
 Virginitas institutione (liber de), *ibid.*, 565.
 Virginem Deo dicatam (hortatoria ad), S. Cassianus Arelat., XLVII, 1135.
 Virgines devotas (liber de), S. Ambrosius, XVI, 535.
 Virgines expositio in Psalmum XLV (ad), S. Paschasius Radbertus, CXX, 935.
 Virgines (regula ad), S. Cassianus Arelat., LXVII, 1107.
 Virgines (regula ad), S. Aurelianus, LXVIII, 399.
 Virgines (regula ad), S. Donatus, LXXVII, 275.
 Virginitas habitus (liber de), S. Cyprianus, IV, 441.
 Virginitas institutione (liber de), S. Leander, LXXII, 875.
 Virginitas laudibus (poema de), S. Adhelmus, LXXXIX, 257.
 Virginitatis custodia (de), S. Hieronymus, XXII, epist., 22, 504.
 Virginitatis exhortatione (liber de), S. Ambrosius, XVI, 535.
 Virginitatis laudibus (tractatus de), S. Adhelmus, LXXXIX, 105.
 Virginitatis laus, S. Hieronymus, XXX, epist. 13, 163.
 Virginitate (de), Sulpicius Severus, XX, 227.
 Virginitate et Humilitate (de), S. Fulgentius, LXV, 521.
 Virginitate et martyrio (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 1108.
 Virginitate opusculum (de), Guibertus, Cl.VI, 579.
 Virginitate sancta (de), S. Augustinus, XI, 505.
 Virginitate servanda (de), S. Hieronymus, XXII, epist. 150, 1185.
 Virginitas (de), inter quas, velint inter illas, sponsus pascitur, S. Bernardus, Cl.XXXIII, 1116.
 Virginitas et vitia (liber de), Alcuinus, Cl. 615.
 Virginitas et vitia (de), Rabanus, CXII, 1335.
 Virginitas quatuor cardinalibus (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 878.
 Virginitas statu (de), Cl.XXXIV, 791.
 Virginitas studio (liber de), Adalgerus, CXXXIV, 917.
 Vita activa quod sit via ad contemplativam, S. Bernardus, Cl.XXXIII, 1004.
 Vita Christiana (de), S. Augustinus, LX, 1031.
 Vita Christiana (liber de), Pasidius, L, 585.
 Vita Christiana in quo consistat, S. Augustinus, XXXIII, epist. 189, 854.
 Vita claustrali (de), Honorius, Cl.XXII, 1247.
 Vita comitativa vel communis (de), Balduinus, CCIV, 545.
 Vita contemplativa (de), S. Julianus Pomerius, LIX, 415.
 Vita eremitica (de), Petrus Damianus, CXLIV, 371.
 Vita eremitica (de), id., CXLV, 749.
 Vita eremitica (liber de), S. Augustinus, XXXII, 1481.
 Vita humilis (de), S. Ambrosius, XVI, epist. 58, col. 1178.
 Vita Patrum (liber de), S. Gregorius Turon., LXXI, 1009.
 Vita presens quomodo degenda, ut pervenitur ad eternam, S. Augustinus, XXXIII, epist. 94, col. 551.
 Vita solitaria (de), Guillelmus abbas, Cl.XXX, 205.
 Vita brevitate pontificum Romanorum (de), Petrus Damianus, CXLV, 471.
 Vita christiana divitiis quæ sint, S. Ambrosius, XVI, epist. 58, col. 1095.
 Vita honeste formula, S. Martinus Dumens., LXXII, 31.
 Vita ordine et morum institutione (de), S. Bernardus, CLXXXIV, 559.
 Vita solitaria laude (de), S. Hieronymus, XXII, epist. 11, col. 547.
 Vivam inter contemplativam et activam differentiam sententia, S. Isidorus, LXXXIII, 1245.
 Vivendi (de modo bene), S. Bernardus, CLXXXIV, 1200.
 Vivendi norma, S. Isidorus, LXXXIII, 1217.
 Vivendi religiose regula, S. Augustinus, XXXII, epist. 211, col. 958.
 Vitiis et virtutum conflictu (liber de), S. Isidorus, LXXXIII, 1181.
 Vitiis et virtutum conflictu (de), S. Leo IX, CXLHI, 539.
 Vitiis cavendis et virtutibus exercendis (de), Hincmarus, CXXV, 857.
 Vitiis et virtutibus (libri quinque de), Halitarius, CV, 651.
 Vitiis orto (de), S. Eutropius, LXXX, 9.
 Vitiis octo principalibus (poema de), S. Adhelmus, LXXXIX, 281.
 Vita mystica, sive tractatus de passione Domini, S. Bernardus, Cl.XXXIV, 655.
 Vocatio, status, virtutibus religiosis (de), S. Bernardus, CLXXXII, in epistolis asceticis et aliis; vide indec precedentem ad S. Bernardum.
 Zelo et amore (liber de), S. Cyprianus, IV, 637.

CXLIII.

INDEX DE CONSCIENTIA,

VARIAS REFERENS SS. PATRUM SENTENTIAS DE HOC RATIONIS DICTAMINE,

QUO COMMUNITER STATUITUR INTERNA MORALIUM ACTIONUM REGULA, ETC.

TERTULLIANUS. — Vultis ut Deum ex animæ ipsius testimonio comprobemus? quæ, licet carcere corporis pre-ssa, licet institutionibus pravis circumscripta, licet libidinibus ac concupiscentiis evigorata, licet falsis diis excancillata, cum tamen respiciat, ut ex crapula, ut ex somno, ut ex aliqua valetudine, et sanitatem suam patitur. *Deum nominat*, hoc solo nomine, quia proprio *Dei veri. Deus magnus! Deus bonus!* et quod, *Deus delebit*; omnium vox est, I, 376, 377. — Judicem quoque contestatur illum: *Deus videt et Deo commendo et Deus mihi reddet.* O testimonium animæ naturaliter christianæ! Denique pronuntias hæc, non ad Capitulum, sed ad cælum respicit, *ibid.* — Corpus sumus de conscientia religionis, et disciplinæ divinitate et spei fudere, *ibid.*, 468. — Consiste in medio, anima seu divina, seu humana, unde et quomodo facis animal rationale, sensus et scientiæ capacissimum, *ibid.*, 610. — Te compello simplicem et idiota, ea expostulo quæ in hominem inferis, quæ aut ex temetipsa, aut ex quocunque auctore tuo didicisti, *ibid.* — Solum enim Deum confirmas, cum tantum Deum nominas. De natura quoque Dei quam prædicamus, nec te latet: *Deus bonus est; Deus benefacit*, tua vox est. *Benedicat te Deus!* tam facile pronuntias quam Christiano necesse est, *ibid.*, 613. — Hæc testimonia animæ, quanto vera, tanto simplicia; quanto simplicia, tanto vulgaria, quanto vulgaria, tanto communia; quanto communia, tanto naturalia; quanto naturalia, tanto divina, *ibid.*, 613. — Quod, cum ita sit, non multum refert, an a Deo formata sit animæ conscientia, an litteris Dei, *ibid.*, 617. — Testimonium animæ naturaliter christianæ comproba ut unum esse Deum; ubi enim respicit aut recitat ad seipsum, non *deos*, sed *unum Deum* conelamat, namque iudicem contestatur, *ibid.*, 376, 377. — Debeamus quidem, ita sancte, et tota fidei substantia incedere, ut confessi et securi sumus de conscientia nostra, optante perseverare id in nobis, non tamen præsumentes, *ibid.*, 1317. — Omnis animæ immortalis; utar et conscientia populi contestantis Deum deorum; utar et reliquis communibus sensibus qui Deum iudicem prædicant: *Deus videt; et Deo commendo, ibid.*

ARNOBIVS. — Nam cum hominum vis tanta, magis etis ejus acceperimus ac legimus, malum pro malo rependi non oportere, injuriam perpeti quam irrogare esse præstantius, sium potius sanguinem funderem quam aliene poluere manus et conscientiam eruere; habet a Christo beneficium jamdudum orbis ingratus per quem feritatis mobilita est rabies atque hostiles manus cohibere a sanguine cognati aimentis cupit, V, 750. — Deum esse omnes naturaliter scimus, sive cum exclamamus, *o Deus*, sive, cum illum testem constituimus improborum, et quasi nos cernat, faciem sublevamus ad cælum, *ibid.*, 815. — Innata cunctis hominibus Dei unus idea et agnitione ac intima omnium conscientia. Singulorum enim animis a Deo insita est ea notio, ut facile agnoscat se a Deo vero accepisse, non solum quod sint homines, sed quod ab illo omnia creata sint, ejusque providentia regantur. lib. II, 43.

LACTANTIUS. — Distulerat Deus penas tyrannorum, ut elegerit in eos magna et mirabilia exempla quibus posceri discerent et Deum esse unum et eundem viudicem, digna videlicet supplicia impiis et persequentibus irrogaret, VII, 192. — Conscientia boni operis est animarum lux, XI, 795. — Conscientiæ recte eorum testibus securitas, conscientiæ prave trepidatio, *ibid.*, 287.

S. ILLARIUS, Pictav. episc. — Interioris conscientiæ nitor est obtinendus ut ea quæ forinsecus sunt eluantur, IX, 795. — Sepulcris quoque eos comparavit quæ humano opere cultaque splendentia, mortuorum ossibus et calaverum immunditatis sordescunt; præferant scilicet inanibus verbis justitiæ speciositatem, habeant

vero intra se conscientiæ suæ mentisque nitorem, *ibid.*, 1030. — Non timet Propheta vitæ suæ testes, et conscientia spectantium se ac contuentium grata est ex minatio; trepidat enim ad omnem intercessionem polute conscientiæ metus; ceterum ubi constans innocentis vitæ fiducia est, plurimum testium interventio jucunda est, *ibid.*, 515.

S. AMBROSIVS. — Conscientia boni facti merces piæ menti XIV, 476. — Nulla melior est voluptas quam mundata conscientia gratia, XIV, 497. — Propositum piæ mentis mercedem non expetit, sed pro mercede habet benefacit conscientiam et justis operis effectum, 1127. — Bona conscientia quæ, cum examinatur, probatur, XIV, 1335. — Arbitrum justitiae, remuneratoremque meritorum innocens non metuit conscientia, XV, 1211. — Conscientia uniuscujusque apud Deum se prodit et cogitatio hominis apud eam se aut condemnat, aut purgat, XIV, 1127. — Non possunt aliena verba crimen affligere quod propria non recipit conscientia, *ibid.*, 1045. — Ipsa obmutescit faciundia, si ægra sit conscientia, conscientia testis sibi locuples abundat, XVI, 881, XV, 1277. — Ne timeas verborum sonum, si munda est conscientia tua, XVI, 361. — Apud sapientem non tam pendenda publicatio flagitii est quam conscientia, *ibid.*, 153. — Quæ pena gravior quam interioris vulnus conscientia, quod severius judicium quam domesticum, quo unusquisque sibi reus est, seque arguit ipse quod injuriam fratri indigne fecerit? Nonne hoc magis fugiendum quam mors, quam exilium, quam debilitatis dolor? Quis enim vitium corporis, aut patrimonii dampnum non levius decet vitio animi et existimationis dispendio? *ibid.*, 153. — Nihil sapiens nisi quod cum sinceritate, siue fraude sit; nec quidquam faciet in quo se crimine quoquam obliget, etiam si latere possit; sibi enim reus est prius quam cæteris, *ibid.*, 151, 153. — Etiam si latere possit, non deliquit sapiens, non minus fugiet peccatorum contagium quam si non posset latere; non tenebra sapientis spes imponentis, sed innocentia est quis justus legem habet mentis suæ et æquitatis ac justitiæ suæ normam; ideoque non terrore penæ revocatur a culpa, sed honestatis regula, *ibid.*, 151, 153. — Gravis conscientia culpa est, ut siue iudice se puniat et velare se cupiat et tamen apud Deum nuda sit, XVI, 522. — Conscientia reum suum semper tacita siue contradictione convincit et judicat, XVII, 710. — Cum non habeat loquentium usum, nescit tamen tenere silentium, XVII, 975. — Male sibi conscia mens loqui trepidat, sensum perdit, in verbis errat, XVII, 301. — Conscientia vermis, *ibid.*, 516. — Potest conscius mortis subdoci, conscientia sceleris tui semper tecum est, et siue te non est, hæc et peccatori nec unquam te deserit, tenet te reum et in sua ditione semper captivum. Si quando mentem tuam letior secundarum rerum flatus avoverit, subito ita te stimulat, illa medullitis pulsat et interrumpit. Potest tibi conscius auro corrumpi, potest pecunia comparari, conscientia nihil corruptionis admittit, manet integrum ejus testimonium, tota fidei firmitate vallatum, XVII, 977.

S. HIERONYMVS. — Peccatores propria torquentur conscientia, uranturque igne quem sibi succenderunt, XXIV, 210. — Felix conscientia quæ pro Deo sustinet opprobrium! *ibid.*, 772. — Felix conscientia quæ afflictionis tempore, bonorum operum recordatur! *ibid.*, 530. — Si quis passione superatus fuerit, dolebit super vulnere suo et conscientia tormenta patietur quia liberam fruentem et puritatem immaculate mentis suæ amisit, XXVI, 506. — Bona conscientia nullius oculis fugit, XVI, 789. — Verum conscientia judicium formidemus, *ibid.*, 611. — Bona conscientia vetat circa se sœvire tormenta, *ibid.*.

S. AUGUSTINVS. — Conscientia est tanquam ars in

que immolator Deo, XXXV. 578. — Qui erubescit conscientie sue potuit modum iniquitatis, XXXVIII. 1457. — Conscientia erronea obligat, XXXII. 1560. — Si quis hominem putaverit quod malum est et fecerit, hoc putando nique peccat, XXXIII. 186. — Conscientia neuter interioris hominis, XXXV. 1645. — Conscientia piorum, sedes Dei, XXXVI. 520. — Conscientia impiorum, quomodo magna est poena, sic, magnum gaudium est piorum conscientia, *ibid.* 625. — Quomodo conscientia mala tota in desperatione est, ita conscientia bona, tota in spe conquiescit, *ibid.* 264. — Refugium in tribulatione sana conscientia, ubi homo invenit Deum, *ibid.* 515. — Conscientie in eremo habitatio et quies XXXVII. 511. — Conscientia, desertum ubi invenitur requies et consolatio, XXXVI. 655. — Conscientia bona aliquando non sufficit, XXXVII. 475, 480. — Quando sufficit, XXXVIII. 302. — Conscientia bona non sufficit si est negligens coram hominibus conversatio, *ibid.* 301. — Conscientia mala, fovea quo cadit impius, XXXVI. 670. — Conscientia mala non fugit seipsum XXXV. 1691. — Conscientie discussio, XXXVIII. 110. — Conscientie abyssus nulla oculis Dei, XXXII. 779. — Conscientia cito mundanda, XXXVIII. 300. — Quomodo, *ibid.* 512. — Conscientia malorum non sanat nisi indulgentia, *ibid.* 516. — Conscientie bonae lætitia, paradus est, XXXIV. 483. — Conscientie testimonio virtus melior contenta est, XII. 138. — Conscientie bonæ accedere debet cura de fama, XXXIX. 1508. — Ad existimationem hominum, magna hominum copia necessaria est, ad Dei vero conspectum sola conscientia requiritur, XIII. 545. — Non major tribulatio quam conscientia delictorum, XXXVI. 515. — Horrendissimos carceres, dirissimæque carnificum tormenta et inferos ipsos vincit sceleratorum conscientia, XXXIII. 631. — Quidquid vis, potes fugere, o homo, præter conscientiam tuam, XXXVI. 234. — Conscientia mala cum uxore mala et incommodo malo comparatur, *ibid.* 512, 544, 515; XXXVII. 1286.

CASSIANUS. — Conscientia, mille testes, iudex et vindex criminum est, XXXIX. 856.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Nullum est supplicium damna ubi nullius rei; conscientia sola rea est, LI. 566.

S. LEO MAGNUS PAPA. — Circumspiciat se omnis anima christiana et severo examine conscientie sue interiora discutat, videat ne quid ibi discordiæ inhererit, ne quid cupiditatis insederit. Castitas in continentiam procul pellat, tenebras simulationis procul lux abigat veritatis. Detumescat superbia, respiciat iracundia, comminuantur jacula nozarum et obirectatio lingue frenetur; cessent vindictæ et oblivioni mandentur injuriæ, LIV. 263. — Scrutetur quisque conscientiam suam videatque si in secreto cordis sui, illam quam Christus dat inveniat pacem, si humilia non spernat, si inique non delectetur lucro, et aliena felicitate non uratur, *ibid.* 275, 285. — Discutant ergo se mentes et intus sui cordis affectus vera existimatione dijudicent, ac si repositum aliquid in conscientis suis de fructibus charitatis inveniunt, Deum sibi testes non dubitent, et ut magis ac magis tanti hospitii sint capaces, fiant perseverantis misericordie operibus ampliores. Si enim dilectio, Deus est, nullum habere debet terminum charitas, quia nullo potest claudi fine divinitas, LIV. 519.

BORTIUS. — Quoties conscientie libertatem adhibui pro-tuendo jure, aperta potentium offensenda? LIII. 817. — Quid adiecerant sapientis conscientie laudes, qui hominum suum, non populari rumore, sed conscientie veritate metitur? *ibid.* 745. — Hic furdum probris conscientiam spectans, et se cum fortuna sua comparans, forsitan pertimescit, ne cæcis et jucundis usus est, sit tristis amissio, *ibid.* 519.

CASSIODORUS. — Bona et munda conscientia sola est aula regalis et habitatio Spiritus sancti, LXX. 129. — Gravior est enim bonæ conscientie melius errare, post veniam, ut qui debet gratiam, iterum incurrat offensam? *ibid.* 279.

S. GREGORIUS MAGNUS. Qui male agit, sibi conscientiam carcerem facit, LV. 958. Fugiam ergo iniqui humanos oculos, semelipsum certe fugere non possunt; quia enim malum quod faciunt, noverunt, habent testem conscientiam, habent iudicem rationem suam, LVI. 487. — Certe sibi ipsi in conscientia testes sunt, quia inexcusabiles non sunt. Eo enim ipso quo rationabilem creaturam Deus commisit hominibus, in manu omnium signat, ut noverint singuli opera sua, LVI. 427. — In omni anima quod de vobis dicitur, semper taciti recurrere ad mentem debemus, interiorum talem et iudicem querere. Quid enim pro est, si omnes nobis decorent et conscientia sola nos defendat? *ibid.* 876.

S. ISIDORUS Hispalensis. — Nemo potest seipsum effugere, et si te non damnat publica fama, condemnat propria conscientia; vis autem esse non tristis, bene vive, Secura mens tristitiam leniter sustinet, bona vita gaudium semper habet; conscientia, autem, rei semper in poena est, propriis agitatur stimulis, LXXXIII. 859. — Conscientia bona non est quæ est malorum permista, CXXX. 962.

S. PETRUS DAMIAN. — Conscientia sibi secunda gaudium firmissimum habet, CXIV. 148.

GIHERIUS abb. — Mens male conscia propriis semper agitatur stimulis. — Homo autem conscientia, quid scivimus, quid in præsentem præmium felicis, CLVI. 605.

VEN. HILDEBERTUS. — Conscientie bonæ testimonium, intissimum in adversis solatio, CLXXI. 191. — Conscientia bona nihil felicius, nihil jucundius, *ibid.* 505, 501. — Conscientia, bonis lectus mollis, durus autem malis, CLXXI. 616.

HUGO A SANCTO VICTORE. — Conscientia et fama; conscientia oleum in vase; fama, oleum in lampade. Propter conscientiam ingredimur, propter famam egredimur; conscientia irrigum superius, fama irrigum inferius. Ad conscientiam meditatio, ad famam prædication; ad conscientiam silentium, ad famam verbum; per silentium seminas agrum tuum, per verbum seminas agrum proximi tui, LXXVII. 524. — Sit animæ beatæ cultura conscientie sue puritas; sit cervicali aut capite, tranquillitas, corporumque, securitas, et in hoc strato feliciter dormiat et feliciter requiescat, *ibid.* 747. — Propterea Deus conscientias hominum in præsentem vitam non ut esse manifestas ad invicem, ne videntes, ad machinam provocarentur, et habentes, confunderentur. Tanta etenim mala quæ in cordibus hominum versantur, si paterent, et videntibus mutuo essent licentiam ad culpam, et habentibus testimonium ad ignominiam. Propter hoc velata sunt oculis cordium, ut in futuro iudicio locus esset, LXXVII. 506.

S. BERNARDUS Clarevallensis abbas. — Tractatus de conscientia edificanda, CLXXXIV. 907. — Conscientia prius mundanda est: quis autem eam mundabit? Deus et homo; homo per cogitationes et affectiones, Deus vero, per misericordiam et gratiam, CLXXXIV. 507. — Felix conscientia in qua misericordia et veritas obviaverunt sibi, iustitia et pax oculatæ sunt, *ibid.* — Conscientia domus septem columnis edificanda; prima, bona voluntas; 2. Memoria beneficiorum Dei; 3. cor mundum; 4. liber animus; 5. rectus spiritus; 6. mens devota; 7. ratio illuminata, CLXXXIV. 511 et seqq. — Pura conscientia laetificat animam et exhibet se Deo gratam et hominibus ac angelis reverendam et semelipsum placata et quæta existit, *ibid.* 516. — Conscientia est cordis scientia; nihil est jucundius, nihil suavius, nihil tutius, nihil ditius bona conscientia. Premat corpus, trahat mundus, terreat diabolus et illa erit secunda, *ibid.* — Cum corpus morietur, secunda erit bona conscientia secunda, cum ad tribunal supremi iudicis statuetur. Non est certius testimonium futuræ beatitudinis quam bona conscientia, *ibid.* — Conscientia alia bona et tranquilla, alia bona et turbata; alia mala et tranquilla, alia mala et turbata, *ibid.* 534. (Consul potest tractatus *De conscientia* S. Bernardi attributus, *ibid.* 531.)

ADAMUS SCOTUS canonicus. — Reprehensio cordis nostri duplex est, quia cum malo arguimur, non solum tribulatione temporali, sed, cum in malo perseveramus, æterna nos damnatione iudicat dignos, CXCVIII. 786. — Similiter et cordis nostri consolatio gemina est, nam cum bonum animes diligimus et exercemus, non tantum in mentis cubili suaviter posuimus, sed ad æternam supernæ quietis securitatem nos venturos esse confidemus speramus, *ibid.*

PETRUS Cellensis. — Conscientia bona quidquid delectabile est, quidquid pulchrius, quidquid utilius, quidquid jucundius, quidquid melius, quidquid salubrius potest dici vel cogitari; est futura; pignus beatitudinis conscientia bona, CII. 1036. — Conscientia nihil aliud est quam cordis scientia. Quando autem quis intra se sunt novit cor, vocatur conscientia; quando vero, quæ sunt extra se, scientia appellatur, *ibid.* 1030. (Utiliter consulatur hujusmodi auctoribus *De conscientia* liber, *ibid.* 1081.)

THOMAS Cisterciensis. — Non quiescit qui sentit verum præva conscientia a quo nemo nocens absolvitur, CCVI. 126. — Bona autem conscientia habet gloriam, non timet infamiam, expectat coronam, *ibid.* — Quæter aperitur conscientia nostra; 1. sacerdoti; 2. proximo; 3. Deo; 4. Deo et homini et angelis; 4. In confessione; 5. In attritione; 5. In gratiarum actione; 6. In iudicio, in reddenda ratione. Prima apertio pacificat; secunda,

modificat; tertia, gratificat; quarta, examinat. CCVI, 507.
ALANUS DE INSUEIS. — Conscientia mandanda est
ante assumptionem corporis Christi, CCX, 291, 592. —
Quomodo conscientia examinanda est, *ibid.*, 171, 196. —
Conscientia puritas perpetuum affert gaudium, *ibid.*, 16,

138, 159 — Conscientiæ testimonium edax, *ibid.*, 315
— Conscientiæ errorum effectus, *ibid.* — Conscientia
vitæ miseris, *ibid.* — Conscientia mala liber est diaboli,
CCX, 138, 159.

SERIES DECIMA SEXTA.

Lex Dei principium est et actuum mensura, secundum quam inducimur ad bonum
agendum et a malo reducimur; hinc, in hac decima sexta Serie, coudunamus quæcunque
circa legem vel Decalogum et Ecclesiæ præcepta aguntur. Attamen ne Indices nostri ma-
jori crescerent numero, in eodem de Decalogo in genere et de unoquoque Decalogi præ-
cepto singulatim disserimus aliud ab alio accurate seponentes, ut vitetur confusio et
lector utilius adjuvetur. Circa Ecclesiæ præcepta eadem servatur methodus. Quædam in-
men majoris momenti seorsum tractantur; hinc Indices de Dilectione inimicorum et
injuriarum Condonatione; de Eleemosynâ; de fraterna Correctione; de Festis; de Jejunio
et Abstinentiâ; de Mortificatione sensuum, cordis et mentis, quos subijcimus.

CXLIV.

INDEX DE DECALOGO,

LOGIÆ COLLIGENS QUIDQUID SCRIPSERE PATRES DE DECËM DEÏ MANDATIS,

ET DE ADIMPLENDA ILLORUM OBSERVANTIÀ,

PRINCEPS ORDINATIM UNIUSCUIUSQUE PRÆCEPTI EXPONENS VARIAS OBLIGATIONES.

MONITUM.

In isto de Decalogo indice omnia conglobatum hominis officia erga Deum, proximum et semelipsum
vel omnium actuum humanorum regulæ, in ordine Christiano continentur.

Illum duas in sectiones dividimus. In prima agemus de Decalogo generatim spectato, hoc est, prout
explicat legem naturalem, de ipsius promulgatione, etc.; et in secunda de unoquoque præcepto, prout
affirmativum et negativum est, sed de his quæ præcipit et prohibet, etc.

SECTIO PRIMA.

— *Decalogi præcepta, et illorum divisio.*

I. « Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra
Ægypti, de domo servitutis. Non habebis deos alienos
coram me. Non facies tibi sculptile, neque omnem simi-
litudinem quæ est in cælo desuper, et quæ in terra deorsum,
nec eorum quæ sunt in aquis sub terra. Non adorabis
ea, neque rôles. Ego sum Dominus Deus tuus, fortis,
zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam
et quartam generationem eorum qui oderunt me, et fa-
ciens misericordiam in milia his qui diligunt me, et
custodiunt præcepta mea.

II. « Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum.
Nec enim habebit insontem hominis eum qui assumpserit
nomen Dei sui frustra.

III. « Memento ut diem Sabbati sanctifices. Sex diebus
operaberis, et facies omnia opera tua. Septimo autem die
sabbatum Domini Dei tui est; non facies omne opus in
eo, tu et filius tuus et filia tua, servus tuus et ancilla
tua, jumentum tuum, et advena qui est intra portas tuas.
Sex enim diebus fecit Dominus cælum et terram, et mare,
et omnia quæ in eis sunt, et requievit in die septimo;
idecirco benedixit Dominus diei Sabbati, et sanctificavit
eum.

IV. « Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longæ-
vulus super terram, quia Dominus Deus tuus dabit
tibi.

V. « Non occides.

VI. « Non moechaberis.

VII. « Non furtum facies.

VIII. « Non loqueris contra proximum tuum falsum
testimonium.

IX. « Non contempnēs uxorem proximi tui.

X. « Non desiderabis domum proximi tui, non servum,
non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ
illius sunt. » (Exod., XX, 2-17).

NOTA. Pars major Patrum talem numerandi præcepta
modum sequitur juxta versionem, LXX Interpretum; sed
sunt alii qui Hebræicæ et S. Hieronymi versionibus ad-
herentes, duo inveniunt præcepta in supra memorato
primo, et unicum in duobus ultimis.... Hæc differentia
numerorum servata fuit cuilibet Patri; solummodo ser-
vatur quod Patres præfatum computandi præcepta modum
sequuntur, quando non aliter indicatur; quod satis appa-
rebit cum loco numerationis a nobis indicato aberrant
alii alium modum sequentes.

II. — *De Decalogo in genere; de ipsius nomine, promul-
gationis convenientia, modo, deque ejus observandi
commendatione in lege evangelica.*

ALANUS DE INSULIS. — Religiosa Christiana hostes asserunt a principe tenebrarum, id est a deo maligno legem Moysicam esse datam; a principe vero lucis, id est a Deo benigno, legem evangelicam ut sicut duo principia rerum, ita ab eis sint tradita Testamenta. Quod autem dator Veteris Testamenti malignus fuit, multipliciter volunt asserere, verb. grat., malignus fuit qui soligentem ligna in Sabbato, sine omni misericordia lapidari præcepit. Item, quomodo bonus esse potuit, qui in multis homicidium exercuit? Item, quæ iustitia fuit, quæ David homicidæ, perjuræ, adulteræ, superbo pepercit, et Saul, quia regem Amalecitarum ad vitam servaverat, reprobarit? Item, lex Moysica, lex mortis, lex peccati dicitur; ergo mala fuit. Item, Apostolus ait: « Lex subintravit ut abundaret delictum, » et alibi quod « lex neminem ducit ad perfectionem. » Item, si lex Moysica, quare deleta, etc., CCX, 537...

Ad supra objecta perapte respondetur, CCX, 537-340, et ad conclusionem miræ adicitur: Quomodo negabitur lex esse bona, cum præcepta quæ in illa continentur sint bona et sancta, ut præcepta Decalogi: « Honora patrem tuum et matrem tuam; Non occides; Non moechaberis; Non furtum facies, et similia... », CCX, 541.

ATTU, Verrellens, episcop. — Bene Moyses legem Decalogi accipiens quater decies jejunavit, ut per hoc ostenderet in Decalogo nullam esse perfectionem, nisi sancti Evangelii gratia illustraretur... Etiam quoque hoc jejunium concessum est prophætæ, quia et Veteris existit Testamenti prædicator et testis, et Novi etiam adhuc reservatus occurrit. Dominus autem noster Jesus Christus hoc etiam jejunium ideo celebrare dignatus est, quia sicut ipse ait, non venit solvere legem sed adimplere, seu ut se ostenderet eundem Veteris et Novi Testamenti auctorem. Quia sancta quatuor Evangelia Decalogum non destrunt, sed magis stabilire contendunt, si quis eundem Decalogum prius apud Judæos signatum et in usum idem Dominus solvere et per quatuor mundi partes prædicare.... per istos enim quadraginta dies totum activæ vitæ tempus significatur, cui opus est continentia, ut ab istius mundi jejunemus illecebros, sola quæ Dei sunt mediantes, ac divinus pabula ruminantes, ut ad contemplativam vitam, quæ per paschale gaudium intelligitur, pervenire mereamur orantes, CCXIV, 840, 841.

AUGUSTINUS (S.), Hipponeus, episcop. — Certe legem Moyses ministrandam populo accepit in monte, scriptam in lapideis tabulis digito Dei; hæc decem præceptis constituitur...., ubi nihil de circumcisione mandatum est, nihil de victimis pecorum, quæ nunc a Christianis non immolantur. In illis igitur decem præceptis, excepta Sabbathi observatione, dicatur mihi quid non sit observandum a Christiano, si de non faciendis colendisque idolis aliisque vitiis diis præter unum verum Deum, si de non accipiendo nomine Dei in vanum, si de honore parentibus deferendo, si de cavendis fornicationibus, homicidiis, furtis, falsis testimoniis, adulteris, re aliena concupiscendis. Quis horum quisquam dixerit christianum non debere servare?

In hac mirabili congruentia illud certe plurimum distat, quod ibi populus accedere ad locum ubi lex dabatur, horrendo terrore prohibetur; hic autem in eos supervenit Spiritus sanctus, qui eum promissum expectantes, in unum fuerant congregati. Ibi in tabulis lapideis digito Dei operatus est; hic, in cordibus hominum. Ibi ergo lex extrinsecus posita est, qua iniusti terrentur; hic intrinsecus data est, qua iustificarentur. Nam, « Non adulterabis, non homicidium facies, non concupisces, et si quod est aliud mandatum, » quod utque in illis tabulis scriptum est, in hoc, inquit, sermone recapitulatur, in eo quod « Diliges proximum tuum tanquam teipsum. Directio proximi iunium non operatur. Plenitudo autem legis est caritas. » Hæc non in tabulis scripta est lapideis, sed diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Lex ergo Dei est caritas..., XLIV, 215, 218.

Primum lex formata in litteris dari non debuit, quia in natura ipsa quodammodo inserta est, et Creatoris notitia ex ipso non latebat. Nam quis nesciat quid bonæ vitæ conveniat; aut ignoret, quia quod sibi fieri non vult, aliud minime debeat facere? At ubi naturalis lex oravit, oppressa consuetudine delinquenti, tunc oportuit legem manifestari, ut in Judæis omnes homines audirent. Non quod penitus obliuiscerentur, sed quia maxima ejus auctoritate carebant, idolatriæ studebant. Timor Dei in terris non erat; fornicatio operabatur; circa rem proximam avida erat concupiscentia. Danda ergo lex erat, ut ei quæ sciebantur auctoritatem haberent, et quæ latere cuperant, manifestarentur. Nam invenimus ante Moysen non solum non latuisse, sed etiam vindicata esse peccata.

Quamobrem et iusti fuisse reperiantur multi, qui scientes Deum vindicem, timebant peccare. Quod cum compasset jam negligi. Legem naturalem revelari oportuit, ut scirent cuncti, aperta ratione, Deum requisitum scelus humanos. Quamvis per diluvium vindictam legatur, et in Sodomam et Gomorram, sed hæc vetustatis oblivio tenebat. Unde per Moysen terroris causa ad disciplinam corrigendam, et fidem in Deum reformandam, commemorata sunt. Quare et Apostolus, « Iustus, ait, lex non capta, sed iniustus... », XXXV, 2219, 2220.

Decem sententias, decem verba appellavit, quia et Salvator sensum verbum significavit, dicens inter cætera ad Judæos: « Interrogo vos et ego unum verbum... » Hunc sensum verbum appellavit. Simili modo et in duabus tabulis decem verba scripta dicuntur, quæ decem sensus sunt. Denique dicit: « Non sint tibi dii alii præter me » primum verbum hoc est; et subjecti secundum, « Non facies tibi ullam similitudinem; » tertium est: « Non assumes nomen Dei tui...; » quartum: « Sabbatum Dei tui servabis... » Hæc quatuor verba ad Deum proprie pertinent et in prima tabula continentur. Reliqua hæc sunt.... Hæc in secunda tabula scripta probat Apostolus, dicens: « Honora patrem et matrem quod est mandatum primum in promissione. » Quomodo enim esset primum, nisi in secunda tabula ab ipso capisset? In promissione autem ideo dicit quia statim subiecit, « Ut sis longævus super terram... » Hæc est promissio facta his qui mandata custodiunt..., XXXV, 121, 122.

Accepta potestate in peccatores cum honorificentia descendit de monte, facie gloriosa. Lex enim contra peccatores data est. Moyses ergo, quia non peccaverat, gloriosus apparuit, et in tantum ut a peccatoribus videri non posset. Ostensum enim in eo est quia peccatores gloriam Dei non merentur aspicere. Post simulacrum enim vituli fusilis, et confractioem tabularum in quibus data lex fuerat, rursus ascendit Moyses in montem eum tabulis in quibus accepta lege, cum descenderat, gloriosa facta est facies ejus, ita ut non posset aspicere filii Israel vultum ejus, neque Aaron, quia et ipse peccaverat. Sed interpositio veianime loquebatur ad illos, ut tamdiu indigni essent gloria Dei, quamdiu in peccatis versarentur..., XXXV, 2223.

« Mensis autem tertii exitus filiorum Israel de terra Egypti, hæc die venerunt in eremum Sina... » et applicuit Israel tibi contra montem.... Tertia die descendit in montem Sina coram omni populo.... Hæc die reperitur data lex, quæ in tabulis lapideis scripta est digito Dei. Dies autem iste tertius apparet tertii mensis ab exitu Israel ex Egypto. Ex die ergo quo Pascha fecerunt, id est, agnum immolaverunt et ederunt, qui fuit quartus decimus primi mensis, usque ad istum quæ lex datur, dies quinquaginta numerantur.... XXXIV, 624.

Queritur decem præcepta legis quemadmodum dividenda sint: utrum quatuor sint usque ad præceptum de Sabbatho, quæ ad ipsum Deum pertinent; sex autem reliquæ, quorum primum est, « Honora patrem, etc., » quæ ad hominem pertinent; an potius illa tria, et ista septem. Qui enim dicunt illa quatuor esse, separant quod dictum est: « Non erunt tibi dii alii præter me, » et aliud præceptum sit, « Non facies tibi idolum, etc., » ubi signata colenda prohibentur. Unum autem volunt esse, « Non concupisces uxorem proximi tui; Non concupisces domum proximi tui. » Qui vero tria illa esse dicunt, et ista septem, unum volunt esse, quidquid de uno Deo colendo præcipitur, ne aliquid aliud præter illum pro Deo colatur. Hæc autem extrema in duo dividunt, ut aliud sit, « Non concupisces uxorem proximi tui; » et aliud, « Non concupisces domum proximi tui. » Decem tamen esse præcepta neutri ambiguit, quoniam hoc Scriptura testatur.

Mihi tamen videtur congruentius accipi tria et ista septem, quia et Trinitatem videtur illa quæ ad Deum pertinent insinuare diligentius istiusmodum. Et revera hoc dictum est, « Non erunt tibi dii alii præter me, » hoc ipsum perfectius explicatur cum prohibetur colenda signata. Concupiscentia porro uxoris alienæ, et concupiscentia domus alienæ, tantum in peccando differunt, ut illi quod dictum est, « Non concupisces domum proximi tui, » adjuncta sint et alia, dicente Scriptura, et neque agrum ejus, neque servum ejus, neque ancillam ejus, neque bovem ejus, neque subjugalem ejus; neque ovem ejus, neque quæcumque proximi tui sunt. » Invenisse autem videtur concupiscentiam uxoris alienæ et concupiscentiam cujuslibet rei alienæ, quando utrumque sic cepit, « Non concupisces uxorem proximi tui; Non concupisces domum proximi tui, » et hinc cepit cætera adjungere. Non autem cum dixisset, « Non concupisces uxorem proximi tui, hinc connexuit, alia dicens, neque

domum ejus, neque agrum ejus, neque servum ejus, etc.; sed omnino apparet hæc esse conjuncta quæ uno præcepto videntur contineri, et discreta ab illo ubi uxor nominata est. Id autem ubi dictum est, « Non erunt tibi dii alii præter me », apparet hujus rei diligentem executionem esse in his quæ subjecta sunt; quo enim parinet, « Non facies tibi idolum, etc. », nisi ad id quod dictum est, « Non erunt tibi dii alii præter me »?

Sed rursum queritur quo differat, « Non furtum facies, » ab eo quod paulo post de non concupiscendis proximi rebus præcipitur. Non quidem omnis qui rem proximi sui concupiscit furatur; sed si omnis qui furatur, rem proximi concupiscit, poterat in hac generalitate, ubi de non concupiscenda re proximi præcipitur, etiam illud quod ad furtum pertinet contineri.

Similiter etiam queritur quo differat, « Non moechaberis » ab eo quod paulo post dicitur, « Non concupisces uxorem proximi tui. » In eo quippe quod dictum est, « Non moechaberis, » patet et illud intelligi. Nisi forte in illis duobus præceptis, non moechandi et non furandi, ipsa opera notata sunt; in his vero extremis ipsa concupiscentia: quæ tantum differunt, ut aliquando moechetur, qui non concupiscit uxorem proximi, cum alia alijs causa illi miscetur; aliquando autem concupiscat, ut ei miscatur, penam timens; et hoc fortasse lex ostendere voluit, quod utraque peccata sint.

Item quasi solet utrum moechæ nomine etiam fornicatio teneatur. Hoc enim Græcæ verbum est, quo jam Scriptura utitur pro Latino. Moechus tamen Græci nomen adulteros dicunt. Sed utique ista lex non solis viris in populo, verum etiam feminis data est. Neque enim quia dictum est, « Non concupisces uxorem proximi tui, » nihil hic sibi præceptum debet putare femina, et tanquam licet concupiscere virum proximi suæ. Si ergo hic ex eo quod viro dictum est, intelligitur, quamvis non dictum sit, quod etiam ad feminam pertineat; quanto magis eo quod dictum est, « Non moechaberis, » uterque sexus astringitur, cum et ipsum præceptum potest referri ad utrumque, sicut, « Non occides, Non furaberis, » et quæ alia similiter non expresso uno sexu utrique videntur sonare communiter. Tamen ubi unus exprimitur, honoratur utique exprimitur, id est masculinus, ut ex hoc intelligat etiam femina quid sibi præceptum sit. Ac per hoc si femina mocha est, habens virum, concubendo cum eo qui vir ejus non est, etiam si ille non habeat uxorem, profecto mocha est et vir habens uxorem, concubendo cum ea quæ uxor ejus non est, etiam si ille non habeat virum. Sed utrum, si faciat qui uxorem non habet cum femina quæ virum non habet, ambo præcepti hujus transgressionem teneantur, merito queritur. Si enim non teneantur non est prohibita in Decalogo fornicatio, sed sola moechia, id est, adulterium, quamvis omnis moechia etiam fornicatio esse intelligitur, sicut loquuntur Scripturæ..... Dominus enim dicit in Evangelio: « Quicumque dimiserit uxorem suam, excepta causa fornicationis, facit eam mochari. » Hic utique fornicationem appellavit, si cum alio peccet qui virum habet, quod est mocha, hoc est, adulterium. Omnis ergo moechia etiam fornicatio in Scripturis dicitur. Sed utrum etiam omnis fornicatio mocha dici possit, in eisdem Scripturis non mihi interrim occurrunt locutionis exemplum. Sed si non omnis fornicatio etiam mocha dici potest, ubi sit in Decalogo prohibita illa fornicatio quam faciunt viri qui uxores non habent, cum feminis quæ maritos non habent, utrum inveniri possit, ignoro. Sed si furti nomine bene intelligitur omnis illicita usurpatio rei alienæ (non enim rapinam permisit qui furtum prohibuit; sed utique a parte totum in elixi voluit, quidquid illicite rerum proximi auferitur), profecto et nomine mocha omnis illicitus concubitus, atque illorum membrorum non legitimus usus prohibitus debet intelligi, XXXIV, 621, 622.

BEDA Venerabilis. — Successit itaque populus quadragesima septima die egressionis ex Aegypto ad montem Sinai, ibique Moyses ascendit ad Dominum, et Dominus ad eum descendit. Sed quid est moraliter quod Moyses ad montem ascendit, et Dominus in monte descendit? Mons quippe altitudo contemplationis nostræ est, in qua ascendimus ut ad ea quæ ultra infirmitatem nostram sunt inlevis aulevemur. Sed in hunc Dominus descendit, quia sanctis multum proleptibus, parum de se aliquid eorum sensibus aperuit, XCIII, 373.

Jam deinde quinquagesima die post actum pascha data est lex Moyse..... Dicitur scripta lex digito Dei, et Dominus dicit de Spiritu sancto: « In digito Dei cunctis da monia. » Aspicit hic cunctus populus voces et lampades, montemque fumantem tonitrus et fulgura, clangoremque buccinæ persistentem. In vocibus namque et tonitruis clamor prædicantium intelligitur, in lampe-

ad bus claritas miraculorum, in sonitu buccinæ foris prædicatio sacerdotum, quæ omnia in adventu Christi..... Dat igitur inde Dominus Moyse legem innocentie nostræ et cognitionis suæ, eandemque in decem verba constituit, et sexeis tabulis digito suo scripsit; et hæc quidem præcepta ista sunt distributa, ut tria pertineant ad dilectionem Trinitatis divinæ, septem vero ad amorem fraternitatis, quibus societas humana non læditur, XCIII, 373, 374.

EULHERIUS (S.). Lugdunensis episcopus. — Quæ referenda sunt inquirentibus quam ob causam Deus unitantum genti per Moysen legem dederit, atque hæc ipsam multa jam sæculi aetate transierat? Respond. quod non deus tantum lex illa probata sit, quæ omnibus gentibus constitutione naturalis legis innascitur, Apostolo hoc etiam confirmante et dicente: « Cum enim, quæ legem non habent naturaliter quæ legis sunt, faciant, ejusmodi legem non habentes, sibi ipsi sunt lex, qui opus legis ostendunt scriptum in cordibus suis. » Aliqua laqueo non sero Dominus legem innocentie in decem verba collegit, ejus jam insita in pectoribus humanis origo præcesserat. Nam tarde eam sexeis tabulis rursus inscripsit, quam jam antea paginis cordis insculperat. Etenim ante hanc Moyse legem habebat natura legem suam, per quam et Deus mundi vitæque auctorem agnoscere, et per hoc diligere, in promptu erat, et justitiam erga proximum dilectionemque serrare. In quibus mandatis duobus omnis lex pendet et propheta. Igitur et illud ante jam noverant: « Omnia quæcumque vultis ut faciant vobis homines, et vos facite eis. » Et ut hoc exemplis etiam probemus: ante hanc legem litteræ per illam naturam legem Abel justus agnoscitur, Enoch rapitur, Noe eligitur, Abraham pater gentium nuncupatur. Quamobrem hanc Moyse legem non sero esse prolata, præteritus effectus lex naturæ, per quam multi boni probabiles existerunt. Quis igitur est dignus Dei, quod dum legis tabulæ legantur scriptæ? Resp. Dignus Dei hic est accipiens Spiritus sanctus, I, 779, 780.

HIEKONYMUS (S.), presbyter. — Locutus est Dominus cunctos sermones hos: [Præceptum 1.] Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti, ut domo servituti.

[Præcept. 2.] Non habebis, Deos alienos coram me. Non facies tibi sculpte neque onum similitudinem, quæ est in caelo desuper, et quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra. Non adorabis eos neque coles; ego enim sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertium et quartam generationem eorum qui oderunt me, et faciens misericordiam in millia his qui diligunt me et custodiunt præcepta mea.

[Præcept. 3.] Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum; nec enim habebit iusantem Dominus eum qui assumpsit nomen Dei sui frustra.

[Præcept. 4.] Memento ut diem Sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, et facies omnia opera tua. Septimo autem die Sabbatum Domini Dei tui; non facies in eo omne opus, tuum, et filius tuus et filia tua, servus tuus et ancilla tua, jumentum tuum, et advena, qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit Dominus cælum et terram, et mare et omnia quæ in eis sunt, et requiem in die septimo; ideoque benedixit Dominus diem Sabbati et sanctificavit eum.

[Præcept. 5.] Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.

[Præcept. 6.] Non occides.

[Præcept. 7.] Non moechaberis.

[Præcept. 8.] Non furtum facies.

[Præcept. 9.] Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

[Præcept. 10.] Non concupisces domum proximi tui; nec desiderabis uxorem ejus, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt.

Cunctus autem populus videbat voces, et lampades, et sonitum buccinæ, montemque fumantem, et perterriti ac pavore concussi steterunt procul, dicentes Moysi: Loquere tu nobis et audiemus; non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Et ait Moyses ad populum: Nolite timere, ut enim probaret vos venit Deus, et ut terror illius esset in vobis et non peccaretis. Stetitque populus de longe....., XXVIII, 263, 266.

HILDEBERTUS Venerabilis, Cenomanensis episcopus. — De lege scripta ista sunt considerata: quare sit data, et quibus, et quando, et ubi. Lex scripta ideo data est, ut reparet legem naturalem, et eam reviviscere faceret, quæ per peccatum obsoleta erat, et ut populum rudem legalibus figuris ad futuram veritatem prepararet. Primum effectus per naturalia decem præcepta..... quibus data est? Se-

mini Abraham in duodecim tribubus, quæ a duodecim filiis Israel processerunt.

Hic potes quæri quare istis solis? ad quod dici potest, quod ideo illi populo, et non alteri sit data, quia in figura fuit proposita. Unde Apostolus : « Omnia in figura contingebant illis, » et sufficere in uno ostendere, quod causa figuræ et exempli proponebatur a Deo. Sed nova lex omnibus imperatur, quæ non figura, sed res ipsa figurata est; et cum essent in populo illo aliqui perfecti, mediocres, pessimi, perfectis in signum fuit data; mediocribus in pædagogum, ut faciendâ doceret, vitanda prohiberet, errata puniendo corrigeret; pessimis ab irato Iudice in vindictam data est, ut, qui in sordibus est, amplius sordesceret; contra a pio Patre bonis provis est, ut qui iustus est, justificetur amplius. Quando data est? Quinquagesimo die ab exitu de Ægypto et immolatione agni paschalis. Sic et nova lex data est apostolis, id est, spiritus scribens in corde, quinquagesimo die post immolationem veri Agni, id est Christi. Ubi? In monte Sina, sicut sermo perfectionem Novi Testamenti continens, quem fecit Christus in monte. In Veteri Testamento sicut in Novo tria continentur. In præceptis comprehenduntur naturalia et figurativa. Naturalia dicuntur illa decem, quæ a naturali lege manant, nec sunt in scripta lege inchoata, sed renovata, quia per peccata erant deleta. Hæc sunt decem illa mandata, quæ et moralia dicuntur, nec sunt terminata in nova lege, imo perfectius adimpleta. CLXXI, 1148-1150.

HUO DE S. VICTORE. — Lex scripta ideo data est ut repararet legem naturalem, et reviviscere faceret quæ per peccatum abolita erant, et ut populum rudem legalibus figuris ad futuram veritatem præpararet. Primum efficit per naturalia decem præcepta, de quibus solis in Decalogo agitur. Quibus data est? Semini Abraham, id est duodecim tribubus quæ a duodecim filiis Israel processerunt... quando data est? Quinquagesimo die ab exitu de Ægypto, et immolatione agni paschalis. Ubi? In monte Sinai.....

Naturalia præcepta dicuntur illa decem quæ a naturali manant lege; etiam moralia dicuntur; nec sunt terminata in lege nova, imo perfectius adimpleta. In illis decem præceptis dilectio Dei et proximi imperatur. Tria quæ in prima tabula, ad dilectionem Dei; septem alia quæ in secunda tabula ad dilectionem proximi referuntur, (CLXXVI, 420).

MARTINUS (S.) Legionens, canonice reguaris. — Populus quadragesimæ septimæ die egressionis ex Ægypto, ad montem Sina accessit, ibique Moyses ad Dominum ascendit, et Dominus ad eum descendit..... Jam deinde quinquagesima die post peractum pascha, lex data est Moysi... Dicitur illic Dei digito lex scripta, qui eiecit demonia. Aspicit illic cunctus populus voces et lampades, montemque fumantem, tonitrua et fulgura, clangoremque buccinæ perstreptentem..... Dat deinde Deus legem Moysi innocentie et cognitionis suæ, eamque in decem verbis constituit, et aæreis tabulis digito suo scripsit. Et hæc quidem præcepta ita sunt distributa, ut tria pertineant ad divinæ Trinitatis dilectionem, septem vero ad amorem fratrum quibus societas humana non læditur. In quorum præcepto ambitionem sæculi damnat, et rerum concupiscentiam refrenat. Itaque eorum primum prohibet superstitionem; secundum errorem; tertium, interficit sæculi amorem; quartum, impletatem; quintum, allicit fornicationem; sextum, crudelitatem; septimum, rapacitatem; octavum, perimit falsitatem; nonum, adulterii cogitationem; decimum, mundi cupiditatem, (CVIII, 781-783).

Et notandum quia sicut decem plagis percutiuntur Ægyptii, sic decem præceptis conscribuntur tabulæ quibus regitur populi Dei. Cur autem in duabus tabulis scripta est lex, nisi aut propter Testamenta duo significanda, aut propter illa duo præcepta dilectionis Dei videlicet et proximi, in quibus lex pendet tota et propheta. Hæc enim in singulis tabulis explicanda sunt. In una enim continentur tria Dei præcepta pertinentia ad caritatem; in alia vero septem pertinentia ad proximi societatem..... Sed cur lapideæ eadem tabulæ fuerunt, nisi ad significandum cor lapideum Judæorum?... Descendens itaque Moyses de monte cum tabulis, cum audisset populum consecratum in idolis, indignos eos iudicans accipere legem, projecit tabulas et manibus suis. Quibus fractis, vitulum quem fecerant lucendit minuitque concidit et in aquas aspergens peculium populo dedit..... Ascendit de novo Moyses in montem, iterumque dat ei Deus legem in aliis tabulis instar priorum præceptis, (CVIII, 783, 784).

PETRUS COMESTOR. — Mense ergo tertio egressionis de Ægypto, id est, Junio, die hæc, in Kaendæ Junii, Hebræi venerunt ad montem Sinai, fixeruntque tentoria e regione montis, quadragesima septima die sei-

licet a Phase. In exponendo enim Scripturas triginta dies pro mense ponimus quasi mediam, inter lunares et solares menses eligendo viam. Lunares enim infra tricennarium inveniuntur quidem, ultra vero non; solares vero plures hunc numerum excedunt. A Phase quidem sexdecim dies primi mensis restabant; fluxerunt vero postea triginta secundæ mensis. Restat ergo quod primi dies Junii quadragesima septima fuerit. Sequenti die diluculo ascendit Moyses in montem ad Deum qui dixit ei : « Dices domui Jacob : vidistis quæ fecerim vobis; nunc adjiciam ut etiam loquar vobis : Si ergo custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis. » Quæ enim Moyses retulisset populo, respondit : « Cuncta quæ locutus est Dominus faciemus. » Cumque retulisset Moyses ad Dominum, ait ei Dominus : « Veniam ad te in caligine, ut audiat me populus loquens ad te. Vade et sanctifica populum hodie et cras, id est, lavent se et vestimenta sua. Vacent ab amplexibus, et sint parati in diem tertium, et constitutus terminus per circuitum montis, quous quis transierit lunc, et tulerit, morte morietur. Manus non tanget eum, sed lapidabitur, aut jaculis conculietur, sive jumentum, sive homo. » Utebantur autem, ut dicit Josephus, in his duobus diebus conviviis opulenter et ornatis decenter, (CXCIII, 1162, 1163).

« Jam advenit dies tertius et ante solis ortum ceperunt audiri tonitrua ac micare fulgura; et nubes densa operuit montem, et clangor hinc inde perstrebat. Fumabat mons, quia descenderat Dominus in igne, et fumus ferebatur quasi de fornace; » et mons tremuit, ut aiant Hebræi. Timuit populus; sed et Moysen ira Dei perisse putabant. Tandem lætus apparuit Moyses, et serenus aer cum eo reversus est inter eos. Et alit eis. Hodie non audistis Moysen filium Aram et Jocabeth, sed illum qui pro vobis percussit Ægyptum, qui per mare iter dedit, qui cibum de celo misit, potum de petra concessit, per quem Adam de fructibus terræ comedit. Non ex imbris ereptus vel exceptus est; Abraham Chananeum obtinuit, Isaac natus est de senibus, Jacob prole ditatus, Joseph sublimatus. Fiant ergo verba hæc vobis amabilia quam filii vel uxores. Et eduxit populum in occursum Domini ad radicem montis. Ascenderunt autem Domino jubente, Moyses et Aaron, ultra terminos, sacerdotes, id est majores, et populus non transiit. Locutus est eis Dominus, ita ut nullum vox effugeret; et sic quinquagesimo die dedit eis legem, verbo tantum, in figura, quod daturus erat per Spiritum sanctum die quinquagesimo.

« Non habebis deos alienos coram me. » Quod non nisi decem præcepta Dominus dedit omnes asserunt sancti, sed in distinctione eorum differunt. Primum enim et unum, secundum Augustinum, dividit Origenes in duo, et quæ sunt duo ultima, secundum Augustinum, colligit in unum cui consentit Josephus. Præterea dicit Augustinus tria fuisse in una tabula, et septem in alia. Josephus vero et Hebræi quinque in utroque. Forte quia Augustinus voluit tria pertinere ad dilectionem Dei, et septem ad dilectionem proximi, pia dignitate potius quam pro Scriptura, dixit ea esse primæ et secundæ tabulæ; sicut dicere consuevimus homines primæ classis et secundæ. Quocumque vero modo distinguatur idem est sensus. Joseph dicit se vidisse tabulas duas legis lapideas, quarum quælibet continebat duo mandata et dimidium, tam exterior quam interior, (CXCIII, 1161).

« Et ait Dominus ad Moysen : Præcide tibi duas tabulas instar priorum, et scribam super eas verba quæ habuerunt tabulæ quas fregisti. » In Deuteronomio etiam dicitur Deus scripsisse. In sequentibus tero dicit : « Scribe tibi hæc, etc. » Et paulo post : « Fuit Moyses cum Domino quadraginta diebus, et scripsit in tabulis verba fœderis decem. » Potest dici quod auctoritas scribendi fuit in Domino, ministerium in Moysen. Cum excidisset Moyses tabulas, de nocte consurgens montem ascendit, et transeunte Domino coram eo in turbine, pronus in terram adorans, ait : « Obsecro ut gradiaris nobiscum, auferasque iniquitates nostras, et possideas nos. » Cui breviter Dominus memoravit quædam, quæ etiam prædixerat de tribus solemnitatibus, de oblatione primitiarum et primogenitorum, et addidit ne cum gentibus terræ promissionis aliquid haberent participium. « Fuitque Moyses secundo cum Domino quadraginta diebus et quadraginta noctibus. Panem non comedit et aquam non bibit. Cumque descendisset de monte cum tabulis apparuit facies ejus coram, et ipse ignorabat, » id est miri splendoris radii ferebantur de facie ejus, qui reverberabant oculos intuentium, quos gloriam vultus Moysi appellat Paulus apostolus; posuitque velamen super faciem

suam, cum loqueretur filiis Israel. Locutus quoque est eis omnia quæ sibi fuerant imperata. Quantum autem hæc gloria duraverit, et utrum semel, vel pluries hoc acciderit, ignoramus. Et tradunt Hebræi, quia adhuc tertio ascendit ad Dominum, ad impetrandam ei veniam certitudinem, et iterum fuit cum Domino quadraginta diebus et quadraginta noctibus jejunans. Cumque redisset cum certitudine veniæ erat nona dies septimi mensis, et in crastino solemnitate agentes pro venia data, affligerunt animas suas jejunantes, et deinceps dicta est decima dies mensis hujus dies propitiationis, CXCIII, 1192, 1193.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episcop. — Decalogus decem habet præcepta quæ sunt decachordum psalterium quæ sunt distributa, ut tria quæ sunt in prima tabula pertineant ad Deum, scilicet ad cognitionem et dilectionem Trinitatis; septem quæ in secunda tabula ad dilectionem proximi, CXCII, 850.

RUPERTUS, Tuitiens. abb. — Sunt autem præcepta decem, quæ sic verior translatio distinxit: « Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem quæ est in cælo desuper, et quæ in terra deorsum, nec eorum quæ in aquis sunt sub terra, non adorabis ea neque coles ea. Non assumes nomen Dei tui in vanum. Memento ut diem Sabbati sanctifices. Honora patrem tuum et matrem tuam. Non occides. Non moechaberis. Non furtum facies. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces domum proximi tui, nec desiderabis uxorem ejus, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt, » CLXVII, 1720.

Locutus est Deus cunctos sermones hos: « Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis. Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quæ est in cælo desuper, et quæ in terra deorsum, neque eorum quæ in aquis sunt sub terra. Non adorabis ea, neque coles... » Hic Decalogus in capite legis positus est, id est decem præceptorum numerus quorum primum est: « Non habebis deos alienos coram me, » et ultimum, « Non concupisces; » dixit autem Apostolus: « Quia radix omnium malorum est cupiditas. » Cur ergo non hic primum positum est, « Non concupisces? » Sed sciendum quia sicut malæ arboris superiores primum rami præscinduntur, et sic paulatim usque ad radices pervenitur, sic prius opera mala, prout cupiditati viciniore paulatim præscinduntur, et sic ad ultimum ipsa cupiditas, vel concupiscentia voce prohibentis amputatur. Notandum quippe quod prohibendo pene cuncta hæc enuntiantur. Unde verissime Apostolus dicit: « Quia lex justo non posita est, sed injustis, impiis, et peccatoribus, sceleratis et contaminatis, » Injustos nempe et totos cupiditati deditos homines, Deus curandos suscepit, et idcirco tantam negotioso agricolæ, primum hæc illi cura imponebat, ut malis radicibus occupatam terram sarcitudo meliori plantationi præpararet, scilicet charitati quæ sola justo posita est. Nam et idem Apostolus antequam diceret quia iustis et non subditis lex posita est justo, id est, Timotheo dixerat: « Finis præcepti est charitas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta. » Etenim ubi charitas est, non opus est dicere: « Non occides, Non moechaberis... » Proinde interrogatus Dominus a legisperito dicente: « Magister, quod est mandatum magnum in lege? » respondit: « Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo... In his duobus mandatis universa lex pendet et propheta... » Igitur hic in initio non jam charitas imperatur, sed quæ contraria sunt charitati prohibentur, ut in illis exstirpatis tunc demum ipsa charitas radix omnium bonorum substituatur, CLXVII, 679, 680.

Quatuor ex his dilectioni Dei, sex dilectioni subseruiunt proximi: « Non habebis Deos alienos coram me; Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem; Non assumes nomen Dei tui in vanum; Memento ut diem Sabbati sanctifices. » Quatuor ista Dei dilectioni repugnantia prohibendo, locum eidem dilectioni Dei sermo Dei parare intendit, habere namque deos alienos et Deum verum diligere simul non potes. Ait ergo: « Non habebis deos alienos coram me, » id est neminem æstimabis Deum præter unum Creatorem cæli et terræ. Item facere sculptile vel ullam similitudinem eorum quæ in cælo, vel in terra, vel in aquis sunt, et æstimare aliorum horum Dei similem esse, iniquitas est, et dilectioni Dei repugnat. « Cui similem inquit propheta, fecistis Deum? aut quem imaginem ponetis ei? hoc adversus humaniformis valet, qui Deum humanis putant esse compactum membris, nimirum hoc pacto grande sibi fingunt simulacrum, quod in cælo sedeat et terram pedibus contingat, dicente ipso: « Cælum mihi sedes est, terra autem sca-

bellum pedum meorum; » dicit itaque, « Non facies tibi sculptile... »

Sane quod ait Deus: « Ego sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me, et facies misericordiam in millia his qui diligunt me et restitunt præcepta mea. » Hoc in omni præcepto subaudiendum est, videlicet ut timeat penam transgressor, speret præmium præcepti exsecutor. Opportuno quoque tempore fortem se et reddentem iniquitatem patrum in filios, in tertiam et quartam generationem hic asseruit, videlicet ubi totus mons Sinai fumigabat, et totus erat terribilis eo quod descendisset Dominus, quod erat indicium fortitudinis, et iniquitatem patrum, qui Joseph fratrem suum venderant, nunc reddiderant in tertiam et quartam generationem, non absque misericordia, soluta nempe captivitate, revertebantur de Ægypto, generatione quarta. Item assumere nomen Dei in vanum (quod poetas faciunt), vel reverentia dignum non æstimare ubicunque nomen Domini fuerit invocatum, dilectioni Dei omnino est adversum. Ait ergo: « Non accipies nomen Dei tui in vanum: nec enim insonant Dominus habebit eum qui assumpsit nomen Dei seu in vanum. Item, aliquid boni facere non ad laudem Dei, sive ob spem æternæ retributionis, sed ut videaris ab hominibus, dilectioni Dei contrarium est. Dicit ergo: « Memento ut diem Sabbati sanctifices, » id est in omnibus operibus tuis Dei retributionem attende; vel in Deo requiem tibi præpara pro mercede: quod vere est diem Sabbati sanctificare...

« Honora patrem tuum, etc.; Non occides, » etc. Cuncta quæ dilectioni proximi sunt inimica extirpant, legemque adjuvant naturalem quæ dicit: « Quod tibi fieri non vis alteri ne feceris. » Hoc a gentilibus, sive honestioribus gentilibus, utcumque observari poterunt sed ad vitam illis absque dilectione Dei non profuerunt, utpote deos alienos habentes, et cætera quæ quatuor præceptis inhibentur facientes, beatitudinem non sunt consecuti. Decem præceptorum distinctio nunc in nostris codicibus ex translatione beati Hieronymi sic habetur.

Ceterum alias quatuor præcepta quæ ad dilectionem Dei pertinent, in tria esse redacta; et e contrario eorum quæ ad dilectionem proximi spectant, ultimum, id est, « Non concupisces, » in duo divisum legitur, ut aliud sit in auditum, « Non concupisces uxorem proximi tui » et aliud, « Non concupisces rem proximi tui, » et ita ad dilectionem quidem Dei tria, ad dilectionem vero proximi septem pertinere præcepta. Quod ex Septuaginta Interpretibus sumptum fuisse arbitramur, CLXVII, 680, 681.

Verum igitur veritas dixit, tam veraciter quam grater Christus locutus est: « Nolite putare quia veni solvere legem aut prophetas. Non veni solvere, sed adimplere. » Verum, inquam, et matura gravitate ponderatum verbum locutus est, nimirum conscius sibi met hujus Spiritus sancti, Spiritus consilii, quem daturus erat; per quem et multo melius, et multo abundantius, quam dicere possumus, legem implere habebat. Quibus autem et quæ obrem sic dixit et sic locutus est? Dixit nimirum, præsentibus discipulis suis, Christum, sive secundum linguam ipsorum Messiam, venisse, et hunc illum esse credentibus atque gaudentibus, locutus est suis adversariis, Scribis et Phariseis de proximo auditoris, sibi que insidias atque calumniam structuris, tanquam adversario legis, isti carnale Christi regnum carnali sensu expectantibus, illi invidiæ spiritu pro eodem rege torquendis et frustra quæsituris quomodo doctrinam ejus quasi juste calumniarentur. Et de illis quidem manifestum est quam vere, quam constanter præclusi sint tali promissione, præsertim quia dicta complevit rerum veritate, quia neminem docuit legem solvere aut prophetas, docendo potius ut quod minus jussisset infirma lex, super adicerent spontanea sui consilii electione. Porro de discipulis ejus carnale regnum ejus fore opinantibus, quid aliud dicamus nisi quia putabant eum legem et prophetas velie dissolvere? cum enim putarent in regno ejus fore licitum occidere et gentium spolia detrahare, aureamque et gemmatam Hierusalem extruere, quid aliud expectabant quam sine lege vivere, et sub regno Dei nomine, regnum concupiscentiæ? Tales quidem invenit, et tales vocavit, sed longe alios fecit, datus Spiritus sanctus. Insuper singulis præceptis addidit speciale consilium, quia, juxta doctrinam evangelicam, sola præcepti exsecutio servorum est, et non maxime meretur gratiam, CLXVII, 1729, 1730.

WALAFRIDUS STRABUS, Fuldens. monach. — Mensis autem tertii exitus filiorum Israel de terra Ægypti; hac die venerunt in eremum Sina, et proci sunt ex Raphidim, et venerunt in eremum Sina, et ap-

placuit ibi Israel contra montem et Moyses ascendit in montem Dei, et vocavit eum Dominus...; tertia enim die descendet Dominus in montem Sina coram omni populo. Hoc die reperitur dari lex, quæ in tabulis lapideis scripta est digito Dei... Dies autem iste tertius apparet tertii mensis ab exitu filiorum Israel de Ægypto; ex quo die peccata fecerunt, id est agnum immolaverunt et ederunt, qui fuit quartus decimus primi mensis, usque ad istum quo lex datur, dies quinquaginta numerantur, septemdecim scilicet primi mensis, reliqui ab ipso quarto decimo. Deinde omnes triginta secundi mensis, qui sunt quadraginta septem, et tertius tertii mensis qui a solemnitate cinisagii est quinquagesimus; ac per hoc in ista umbra futuri secundum agni immolati diem festum quia quinquagesimo die lex data est, scripta digito Dei..., CXIII, 217, 218.

In præceptis Decalogi enumerandis Origenes et Augustinus videntur contrarias sequi sententias. Nam Origenes existimat non posse computari decem mandata nisi secundum alii: «Non facies tibi idolum neque ullam similitudinem, etc.» Augustinus autem licet illam Origenis enumerationem non rejiciat, aliam tamen diversam iudicat aptioram, ut prohibitionem de idolis et simulacris adorationis causa faciendis existimet esse primi præcepti explicationem, et deinde duo præcepta statuit ad vestigia desideria cohibenda, unum quo concupiscentia uxoris alienæ, alterum quo concupiscentia omnium aliarum rerum quæ proximi sunt referuntur. Origenem sequuntur Athanasius, Gregorius Nazianzenus, Chrysostomus, Hieronymus, Ambrosius. Augustinus autem enumerationem eo sensu sequuntur doctores scholastici quo ipsemet Augustinus, ita scilicet ante priori præferentes, ut tamen priorem non reputet incongruam. Et revera repugnantiā quam invenit pravus affectus in duabus illis concupiscentiis subjugandi, videtur potius expellisse duo distincta præcepta, cum sint qui concupiscant uxorem alterius, et dedignentur tamen divitiis aut mancipia alterius concupiscere, et vice versa; et nemo est veri Dei cultor qui difficultatem patitur in idolis spernendis. Cæterum hæc diversitas enumerationis in re ipsa nulla est; nam enim ponitur aliquod præceptum ab Augustino quod negatur ab Origene, aut vice versa, sed unus præcepta ratione cujusdam subordinationis conjungit; quæ alter ratione verbalis connexionis separat et e converso. Nam conjungit Augustinus præceptum non faciendi idola præcepto non colendi nisi unum Deum, quia illud huic subordinatur, et est explicatio ejus etiam ad cærimonias gentilitum velandas extensio. Origenes autem ea in duo præcepta disperdit, quia contextu ipso sermonis discerni videntur, sine ulla nota connexionis, sicut cætera sequentia: «Non habebis Deos alienos; Non facies tibi sculptile; Non assumes, etc.» Rursum illas duas concupiscentias duplicis prohibitiones in unum præceptum conjicit Origenes, propter consequentiam contextus, videntur ad unam pertinere sententiam. «Non concupisces domum proximi tui, nec desiderabis uxorem ejus, neque, etc.» Augustinus autem eas in duo præcepta divisit, quia, ut dixi, præceptum de uxore non concupiscenda non subordinatur divitiis non concupiscendis, sicut nec ipsa concupiscentia vitium voluptatis ordinatur ad concupiscentiam possessionum, sed diversi generis vitia procreant, quæ proinde diversis legibus prohibeantur. Quare hæc tota diversitas jure ipso consentit; sive enim una lege, sive duabus distinctis prohibeantur aliqua, item est, modo fatearis iisdem verbis esse eadem prohibita, licet ambigua faciant, ne verba illa etiam an duas leges, CXIII, 255-258.

ZACHÆUS, Christianus. — Moyses ad suscipiendam legem vocatur in montem, et quadraginta diebus et noctibus Dei tentus alloquio, scripta in lapideis tabulis refert præcepta: prohibetis corruptos sacrilegio quos reliquerat deprehendens, dum adhuc manna et celestis oblatione essent refecti. Cum enim ejusdem Moysi moras velut non redituri idem populus incusat, prædicta abundantia saturatus cito Deum a quo ex Ægypto eductus esset, oblitus est; proscere per luxuriam quos crederet deos cepit; missisque in ignem mulierum molibus, illi se dandum professus est religioni, qua culti in Ægypto idoli formam referret. Reversus Moyses delicta servit in facinus et reducto in pulverem tauri capite quod factum in similitudinem abominationis Ægypti fuerat, delatas in legem tabulas indignatione confringit, in ligno fore Dei litteris iudicans quos talis austeritudo polluitur. Nec prius ab ira impetu destitit quam manens per castra sectoribus multorum rede piaretur amicum, et sedata injuria Dei reflecta in tabulis reportarentur præcepta; quorum reparatione monstra est, Deum non odire quos permiserit corrigi, sed deleri

voluisse, quos sic vulerit castigari... Tunc lex divinitus lata est, quæ sui editione non præceptorum novitatem, sed reparationem iustitiæ originalis afferret, ut quod ante pauci admodum et sapientes celebrant, omnes nunc intueantur et perlegant, nec excusandi habeat ignorantia locum, cum id quod sibi ingentium quis fore non sentit, non solis sensibus querat, sed visibus recognoscat. XI, 1087, 1088.

SECTIO SECUNDA.

Primum præceptum.

«Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis. Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem quæ est in cælo desuper et quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea neque coles. Ego sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me, et faciens misericordiam in millia his qui diligunt me et custodiunt præcepta mea.»

ADAMUS, Præmonstratensis. — Quæ tibi maxima videatur esse præcepta? Maximum videtur esse præceptum, quo nobis jubetur diligere Deum nostrum et cætera in hunc modum. Maxima vero, ut æstimo, prohibitiones sunt, quibus prohibetur adulterari, furari, falsum testimonium dicere, et si quæ sunt hujusmodi similia, CXCVIII, 832.

AGOBARDUS (S.), Lugdunensis, episcopus. — Fides est, quæ credimus unum Deum omnipotentem, Patrem et Filium et Spiritum sanctum, veram Trinitatem, veram unitatem. O quam vera Trinitas, ubi nullus nascitur ex se, nullus procedit a se, sed alter ex altero! Filius vero nascitur ex Patre, Spiritus sanctus procedit ex Patre et ex Filio. Procul dubio igitur apparet quod alius sit qui genuit, alius qui genitus est, alius qui de utroque procedit. O quam vera unitas, ubi non est alius spiritus Patris, alius Filii, sed unus utriusque; nec prius procedit ex Patre in Filium, deinde ex Filio ad diffundendum in cordibus fidelium charitatis domum; sed simul ex utroque. Non est alia deitas Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti, sed una trium deitas, et idcirco vere unus Deus... CIV, 269-287.

Primum præceptum Decalogi est, dicente Deo: «Ego Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis. Non habebis deos alienos in conspectu meo; non facies tibi sculptile, nec similitudinem omnium quæ in cælo sunt desuper, et quæ versantur in aquis sub terra. Non adorabis ea et non coles.» Ad quæ verba S. Augustinus breviter subiungit, dicens: «In primo præcepto prohibentur aliqua in similitudinem hominum Dei similitudo; non quia non habet imaginem Deus, sed quia nulla ejus imago coli debet, nisi illa quæ et hoc est quod ipse, nec ipsa pro illo, sed cum illo.» Hæc dicens docet nos breviter qualiter et cætera hujusmodi præcepta intelligere debeamus. Nam cum distincte dicatur non faciendam similitudinem omnium quæ in cælo sunt, aut quæ in terra, non de solis similitudinibus alienorum deorum intelligitur dictum, sed et de celestibus creaturis, aut quæ in honore Creatoris humanus sensus potuit excogitare... CIV, 199.

Quod autem imagines apostolorum et ipsius Domini ab amore potius et recordationem, quam ob religionis honorem aut aliquam venerationem more gentilitum, ab antiquis expressæ vel conservatæ sint, audiat Eusebius. At ergo: Verum quia Cæsareæ urbis Philippi mentionem fecimus, justum videtur commemorare etiam illud in ea gestum, quod historia dignum duximus. Mulierem quam sanguinis profluvio laborantem a Salvatore coram Evangelia tradiderunt, hujus urbis civem fuisse constat; domusque ejus in ea etiam nunc ostenditur. Pro foribus vero domus ipsius basis quædam in loco editiori collocata monstratur, in qua mulieris ipsius veluti genibus provolutæ palmasque suppliciter tendentis imago sic expressa videtur... Et nihil mirum, si hi qui ex gentibus crediderant pro beneficiis quæ a Salvatore fuerant consecuti, hujusmodi velut minus videbantur offerre, cum videamus etiam nunc et apostolorum Petri vel Pauli, et ipsius Salvatoris imagine designari, tabulasque depingi, sed et antiquas ipsorum imagines a quibusdam conservatas nos vidimus. Quod mihi videtur ex gentili consuetudine indifferenter observatum, quod ita soleant honorare quos honore dignos duxerunt; insignia etenim veterum reservari ad posterorum memoriam, filiorum honoris, horum vero amoris indicium est... CIV, 215.

Notandum sane, inquit, Ven. Beda, quia sunt qui

putant lege Dei prohibitum, ne vel hominum, vel quorumlibet animalium sive rerum similitudines sculptamus, aut depingamus in ecclesia, vel alio quolibet loco, eo quod in Decalogo legis dixerit: « Non facies tibi sculptile.... » Qui nequaquam hoc putarent, si vel Salomonis opus ad memoriam revocassent, quo et in templo intus palmas fecit et cherubim, cum variis cœlaturis, et in columnis illius mala gravata et retes, in mari quoque aëneo duodecim boves et sculpturas histriatas, sed et in vasibus laterum, leones cum bobus, palmas, axes et rotas, cum cherubim et vario picturarum genere fecit; vel certe ipsius Moyse opera considerassent, qui, jubente Domino, et cherubim prius in propitiatorio, et postea serpentem fecit aëneum in eremo, cujus intuitu populus a ferarum serpentium veneno salvaretur. Si enim licebat serpentem exaltari aëneum in ligno, quem aspicientes filii Israël viverent, cur non licet exaltationem Domini Salvatoris in cruce, qua mortem vicit, ad memoriam fidelibus depingendo reduci, vel ad alia ejus miracula et sanationes, quibus de eodem mortis auctore mirabiliter triumphavit, cum horum aspectus multum saepe compunctionis soleat præstare contuentibus, et eis quoque qui litteras ignorant quasi rivam Dominicæ historiæ pandere lectionem?..... Si licuit duodecim boves aëneos facere, qui mare superpositum ferentes quatuor mundi plagas terræ respicerent, quid prohibet duodecim apostolos pingere, quomodo euntes, omnes gentes baptizantes in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti.....? Legis verbis aperte declaratur quod illæ similitudines fieri prohibentur ab hominibus, quæ in venerationem deorum alienorum facere solent impij, quæque ad colendum atque adorandum gentilitas errabunda reperit. Cæterum simpliciter hæc fieri nulla, ut reor, legis divinæ littera vetat. Alioquin et Dominus tentantibus se Phariseis de tributo Cæsari reddendo, in quo nomen et imaginem Cæsaris expressam esse dicebant, nequaquam ita responderet: « Reddite quæ sunt Cæsari (Cæsari), et quæ sunt Dei Deo. Sed potius eorum corrigeret errorem, dicens: Non licet vobis in percussura auri vestri imaginem facere Cæsaris, quia talem sculpturam lex divina prohibet. Esset namque locus ut ostenso sibi numismate census hæc diceret, si in eo Cæsaris imago, cujus idololatriæ, et non ad iudicium magis regis potentie, esset formata....., CIV, 216, 217.

De hac quæstione amplissime habetur, CIV, a col. 199 ad 227.

ALANUS DE INSULIS. — De dilectione Dei, CCX, 151.

AMBROSIUS (S.), Mediolanens. episc. — Quomodo loquitur amor Dei, XVII, 1069.

ANTONIUS. — Carmen adversus gentes, V, 262.

ARNOBIUS AFER, apologeta. — Disputatio adversus gentes, V, 718 et seqq.

ARNOBIUS JUNIOR. — Quando audis, « Deus unus est, alterum deum omnino non quæras. Pater cum Filio et Spiritu sancto Deus unus penitus est..... », LIII, 245-322.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episcop. — Omnes qui de Trinitate, quæ Deus est, divinarum Librorum catholici tractatores, hoc intenderant secundum Scripturas, docere quod Pater et Filius et Spiritus sanctus, unus ejusdemque substantiæ inseparabili æqualitate divinam insinuant unitatem, ideoque non sint tres dii sed unus Deus, quamvis Pater Filium genuerit et ideo Filius non sit qui Pater est; Filiusque a Patre sit genitus, et ideo Pater non sit qui Filius est; Spiritusque sanctus nec Pater sit, nec Filius, sed tantum Patris et Filii Spiritus, Patri et Filio etiam ipse cœqualis, et ad Trinitatis pertineans unitatem... Non tamen eandem Trinitatem natam de Virgine Maria..., sed tantummodo Filium; nec eandem Trinitatem descendisse in specie columbæ super Jerum baptizatum, sed tantummodo Spiritum sanctum; nec eandem Trinitatem dixisse de cælo: « Tu es Filius meus, » sed tantummodo vocem Patris fuisse ad Filium factam, quamvis Pater, et Filius et Spiritus sanctus, sicut inseparabiles sunt, ita inseparabiliter operentur. Hæc est fides catholica.

Sed in ea nonnulli perturbantur, cum addunt Deum Patrem, Deum Filium et Deum Spiritum sanctum, et tamen hanc Trinitatem non tres Deos sed unum Deum, et quemadmodum id intelligant querunt; præsertim cum dicitur, inseparabiliter operari Trinitatem in omni re quam Deus operatur, et tamen quamdam vocem Patris sonuisse quæ vox Filii non sit; in carne autem natum, nonnisi Filium, in columbæ autem specie venisse, nonnisi Spiritum sanctum, intelligere volunt quomodo et illam vocem quæ nonnisi Patris fuit, Trinitas fecerit; et illam carnem in qua nonnisi Filius de Virgine natus est, eadem

Trinitas creaverit; et illam columbæ speciem, in qua nonnisi Spiritus sanctus apparuit, ipsa Trinitas operata sit. Alioquin non inseparabiliter Trinitas operatur sed alia Pater facit, alia Filius, alia Spiritus sanctus; aut si quædam simul faciunt, quædam sive invicem, jam non inseparabiles est Trinitas... Movet etiam quomodo Spiritus sanctus in Trinitate sit, quem nec Pater, nec Filius, nec ambo genuerint, cum sit Spiritus et Patri et Filii, XLII, 824.

Deus unice diligendus, XXXII, 1319; de charitate Dei unione cordium, *ibid.*, 1378; de dilectione Dei, *ibid.*, 1465; de dilectione Dei concilianda in meditatione mysteriorum Dei, *ibid.*, 1465; de origine idololatriæ, XXXIV, 152; de Deo ex toto corde amando, *ibid.*, 160, 948; de idololatria, *ibid.*, 749, 890, 1060, 1066; solus colendus est Deus, *ibid.*, 1055; de dilectione Dei, XXXV, 1831, 2039; servite Domino in jucunditate, XXXVII, 1275; de idololatria, *ibid.*, 1483; non erunt tibi dii alieni præter me, de decem chordis, XXXVIII, 67, 73; de idolis, *ibid.*, 102, 165; XL, 89; stultitia colentium idola, XXXVIII, 777; XL, 653, 656; de amore Dei, XXXIX, 1512; Deus corde laudandus... *ibid.*, 1643; de diligendo Deo, XL, 818; de reiiciendo deorum cultu, XLI, 77, 121, 152...; Deus solus est colendus, XLVI, 948.

BALDUINUS, Cantuariensis. archiepisc. — De dilectione Dei, CCIV, 418.

BEDA Venerabil. — Secundum præceptum ad Filium pertinet, dum dicit: « Non assumes nomen Dei tui in vanum, » — id est, ne æstimes creaturam esse Filium hominis, quia omnis creatura vanitatis subjecta est; sed credas eum esse æqualem Patri, Deum deorum. Verbum apud Deum, per quem omnia facta sunt, XCIII, 374.

BEDA Venerab., presbyter. — Dilige hominem, XCI, 581; XCIV, 214.

BERNARDUS (S.) abb. Clarævallens. — Liber de diligendo Deo, CLXXXII, 974; de triplici dilectione Dei, CLXXXIII, 620, 806; de dilectione Dei, CLXXXIV, 1220.

BRUNO (S.), Carthusianor. institut. — De cultu idolorum, CLIII, 175.

BRUNO (S.), Astensis. abb. — Non habebis deos alienos coram me, CLXIV, 278.

CANUTUS I, Anglorum rex. — Agedum faciamus etiam acduli simus semper Domino nostro obsequantes et fideles, et perpetuo omnibus viribus cultum ipsius tueamur, et voluntatem ejus operemur. Omne namque, quod unquam pro vero Domino fideliter fecerimus, omne illud nobis ipsis facimus ad majorem utilitatem. Illi namque certe Deus gratosus est, qui Domino suo vere obsequens est. Magna etiam cuilibet domino est utilitas ut famulus suos juste gubernet, CLI, 1176.

CANUTUS I, Anglorum rex. — Docemus etiam ut quilibet Christianus discat, ut saltem possit veram fidem recte intelligere, et Pater noster ac Credo discat, quoniam uno quilibet Christianus Deum implorare, et altero veram fidem ostendere debet. Christus ipse orabat prius Pater noster, et hanc orationem discipulos suos docebat. Et in oratione hæc ecclesiastica sunt septem petitiones; hæc si quis ex animo oraverit, nuntium semper mitti ad Deum ipsum pro quolibet commodo quod ipsi necessarium est, sive in hac vita, sive in futura. Sed quomodo quis unquam ex animo ad Deum orare potest, nisi internum habet charitatem et veram in Deum fidem, quoniam ille deinceps non obit mortem in Christianorum communione nec in consecrato cœmeterio quiescit, neque in vita sua sanctam Eucharistiam percipit, neque bonus est Christianus, qui hoc discere nolit; neque ille debite alium suscipere potest ad baptismum, vel ad confirmationem nisi hæc discat, ut bene illo norit, CLI, 1176.

COMMODIANUS. — Instructiones adversus gentium deos, V, 202 et seqq.

Non pudet, non pudet, inquam, fideles homines et Christiani sibi nominis auctoritatem vindicantes superstitionis vanas gentium cum spectaculis mistas de Scripturis cœlestibus vindicare et divinam auctoritatem idololatriæ conferre... Quid Scriptura interdixit? Prohibuit spectari quod prohibet geri. Omnia, inquam, ista spectulorum genera damnavit, quando idololatriam sustulit, ludorum omnium matrem, unde hæc vanitatis et levitatis monstra venerunt... Ergo ut laceam quidquid latius idololatria probat, quam vana sunt ipsa certamina, lites in coloribus, contentiones in cursibus, favores in honoribus... Quam hoc totum otiosum negotium, imo quam turpe et ignominiosum!... Sed ut de hoc scenæ iniquissimo invenirent jam transitum faciam, pudet referre quæ dicuntur; pudet etiam accusare quæ fiunt, argumentorum strophas, adulterorum fallacias, mulierum impudicias, scurriles jocos, parasitos sordidos, ipsos quoque patrum familias togatos, modo stupidos, modo obscenos, in omni-

bus studiosos, in omniabus inverecondos... commune de-
deas delectat, videre vel recognoscere otio vel discere.
Concurrit illuc ad pudorem publicum lupanaris, ad
obscenitatis magisterium, ne quid secreto minus agatur
quam quod in publico discitur, et inter ipsas leges doc-
etur quicquid legibus interdicitur. Quid inter hæc
Christianus fidelis facti cui vitia non licet nec cogitare?
Quid oblectatur simulacris libidinis, ut in ipsis deposita
verecundia audacior fiat ad crimina? Discit et facere,
dum consuecit videre... etc., in libro De spectaculis,
IV, 779-783.

Evangelica præcepta nihil aliud sunt quam magisteria
divina, fundamenta spei edificandæ, firmamenta corrobo-
randa fidei, nutrimenta cordis fovendi, gubernacula
dirigendi itineris, præsidia obtinendæ salutis; quæ, dum
ducunt credentium mentes in terris instrunt, ad cele-
stia regna perducunt. Multa et per prophetas servos
suos dicit Deus voluit et audiri; sed quanto maiora quæ
Filius loquitur, quæ Dei sermo, qui in prophetis fuit,
propria voce testatur, non jam mandans ut pareat veni-
entis via, sed ipse veniens, et viam nobis aperiens et
ostendens; ut qui in tenebris mortis errantes, improvidi
et cæci prius fuimus, luce gratias luminati, iter vitæ
duce et rectore Domino teneremus...

Qui inter cætera salutaria sua monita et præcepta di-
vina quibus populo suo consulit ad salutem, etiam
orandi ipse formam dedit, ipse quid precaretur monuit
et instruxit. Qui fecit vivere docuit et orare, benignitate
ea scilicet qua et cætera dare et conferre dignatus est,
ut dum præce et oratione quam Filius docuit apud Patrem
loquimur, facilius audiamur. Jam prædixit horam ve-
nire quando veri adoratores adorarent Patrem, in spiritu
et veritate, IV, 519.

Adorans autem, nec illud ignoret quemadmodum in
templo cunctis Pharisæo publicano oraverit, non allevatis
in celum imprudenter oculis, nec manibus insolenter ere-
ctis, sed pectus suum pulsans, et peccata intus inclusa
contestans, divinæ misericordiæ implorabat auxilium. „
sic, inquit Dominus, orabitis : Pater noster qui es
in celis, etc... IV, 522-544.

CYPRIANUS (S.), Carthaginensis. episc. — De idolo-
rum vanitate, IV, 363 et seqq.; Idola dii non sunt, id.,
653; De comminatione Dei adversus idololatrias, id., 657
et seqq.; Dilectioni Dei et Christi nihil anteponeendum,
id., 746.

DODANA. — De diligendo Deum, CVI, 111.

DRUTHMARUS, Christianus. — Adorare Deum quid,
CVI, 1299.

PASTIDUS, Britannorum episc. — Deum quis dili-
git, I, 392.

FIRMICUS MATERNUS. — De errore profanarum re-
ligionum, XII, 982 et seqq.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc. — Fides de Deo
quam sancti patriarchæ atque prophete ante incarnationem
Filii Dei divinitus acceperunt, quam etiam sancti
apostoli ab ipso Domino in carne posito audierunt, et
Spiritus sancti magisterio instructi, non solum sermone
prædicaverunt, verum etiam ad instructionem saluberrimam
posteriorum scriptis suis inditum reliquerunt, unum
Deum prædicat Trinitatem, id est Patrem et Filium et
Spiritus sanctum. Sed Trinitas vera non esset, si una
eademque persona diceretur Pater et Filius et Spiritus
sanctus. Si enim sicut est Pater et Filius et Spiritus sancti
una substantia, sic esset una persona, nihil omnino esset
in quo veraciter Trinitas diceretur. Rursus Trinitas vera
esset quidem, sed unus Deus Trinitas ipsa non esset, si
quemadmodum Pater et Filius et Spiritus sanctus perso-
narum suarum ab invicem proprietate distincti, sic fuissent
naturalium quoque diversitate discreti. Sed quia in illo
uno vero Deo Trinitate, non solum quod unus Deus est, sed
etiam quod Trinitas est, naturaliter verum est, propterea
ipse verus Deus in personis Trinitas est, et in una na-
tura unus est. Per hanc unitatem naturalem totus Pater
in Filio et Spiritu sancto est, et totus Filius in Patre et
Spiritu sancto est, totusque Spiritus sanctus in Patre et
Filio est. Nullus eorum extra quemlibet ipsorum est,
quia nemo alium aut præcedit æternitate, aut excedit
magnitudine aut superat potestate, quia nec Filio, nec
Spiritu sancto, quantum ad naturæ divinæ unitatem per-
tinet, aut anterior aut major est Pater, nec Filii immen-
sitas atque æternitas, velut anterior aut major, Spiritus
sancti æternitatem immensitatemque excedere aut præ-
cedere aut excedere naturaliter potest. Sicut ergo nec
Filius posterior aut minor est Pater, ita nec Spiritus
sanctus posterior aut minor est Filius : æternum quippe
est et sine initio est, quod Filius de Patris natura natus
existit; et æternum ac sine initio est, quod Spiritus san-
ctus de natura Patris Filique procedit. Ob hoc ergo tres

unum recte credimus et dicimus Deum, quia una prorsus
æternitas, una immensitas, una naturaliter trium est di-
vinitas personarum.

Teneamus igitur Patrem et Filium et Spiritum san-
ctum unum esse naturaliter Deum; neque tamen ipsam
Patrem esse qui Filius est, neque Filium ipsum esse qui
Pater est, neque Spiritum sanctum ipsum esse qui Pater
aut Filius est. Una est enim Patris et Filii et Spiritus
sancti essentia, in qua non est aliud Pater, et aliud Fi-
lius, et aliud Spiritus sanctus, quamvis personaliter sit
alius Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus. ... LXV,
673, 674.

GARNERIUS, Lingonensis. episc. — Ad Trinitatem com-
probendam Propheta dicit : « Verbo Domini cæli firmati
sunt, et Spiritu oris ejus omnis virtus eorum. » — Per
Verbum Filium, per Dominum Patrem, et per Spiritum
oris ejus Spiritum sanctum significare debemus. Sed
quoniam per Filium et Spiritum sanctum, sicut per Pa-
trem, cæli et omnis virtus eorum, firmati sunt, patet in
personis æqualitas. Singularitatem vero substantiæ probat
ipse Dominus, « Audi, Israel, Deus tuus, Deus unus
est. » Hæc pertinent ad primum Testamentum. De se-
cundo vero, ipsa Veritas eandem pluralitatem probat,
præcipiens discipulis, et dicens : « Ite baptizantes in no-
mine Patris et Filii et Spiritus sancti. » In nomine, ait,
non in nominibus, ut ostendat unum nomen esse Patris,
et Filii et Spiritus sancti. Sed et apertius personarum
pluralitas ostensa est, ubi, baptizato Domino, Spiritus
sanctus in similitudinem columbæ super eum descendit,
et vox Patris audita est : « Hic est Filius meus dilectus ; »
substantiæ vero singularitatem ipsa etiam Veritas com-
probat, dicens : « Ego et Pater unum sumus, » etc., CCV,
715 — 718.

GILBERTUS de Hollandia, Cisterciensis. abb. — Su-
pra Deum nihil amandum, CLXXXIV, 373. De natura et
dignitate amoris, CLXXXIV, 379.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa. — Deum timere
quid sit, LXXV, 530.

HIERONYMUS (S.), Stridonensis. presbyt. — De idolola-
tria, XXV, 319. Diliges Dominum Deum tuum XXVI, 277.

HILARIUS (S.), Pictaviensis. episc. — Contra idololatrias,
IX, 763. Rationes cur Deus sit laudandus, IX, 837. Quid
infidelitas, IX, 950. Infidelitas quoniam, IX, 998.

HILDEBERTUS Venerabilis. Cenoman. episc. — De a-
more Dei, CLXXI, 438.

HONORIUS Augustodunensis. — Primum præceptum
est : « Unum Deum adora, » quod pertinet ad Patrem.

HUGO DES VICTOIRE. — Primum præceptum primæ
tabulæ tale est : « Dominus Deus tuus est; ipsum ad-
orabis et ipsi soli servabis. » Inde videndum est quod alio est
servitus quæ soli Deo exhibenda est, quæ Græce dicitur
latría; et alia quæ etiam hominibus potest exhiberi, quæ
Græce dicitur dulia. Debemus etiam hominibus reveren-
tiam exhibere, sicut præcipit Apostolus, sed non sicut
Deo. Unde illud : « Honorem meum nulli dabo. » Honor
iste est illa reverentia quam soli Deo exhibemus; quod
est totam mentem per humilitatem et devotionem ei sub-
sternere; et ipsum principium et finem omnis boni cre-
dere. Et hoc modo solus Deus est adorandus. Et servitus
ista latría dicitur, ut diximus. Unde idololatræ dicuntur
qui hunc cultum creaturæ tribuunt, servientes creaturæ
potius quam Creatori, scilicet quod Dei idolo est attri-
buentes; de quo dicit Apostolus quod nihil est idolum.
Quod nec de materia dictum est, sicut de lapide vel ligno;
quoniam creaturæ Dei sunt; sed de forma videtur esse
dictum : quæ forma non est opus Dei, sed hominis opus
imitantis Deum; quæ re nihil est, CLXXVI, 121, 352-354.

Magiæ repertor primus creditur Zoroaster, rex Ba-
geria, eorum quem nonnulli asserunt esse Cham ipsum, filium
Noë, sed nomine mutato. Hunc postea Ninus, rex Assy-
riorum, bello victum interfecit, ejusque codices artibus
maleficiorum plenos igne cremari fecit. Scribit autem
Aristoteles de hoc ipso, quod usque ad bis et vicies cen-
tum milia versuum ejus de arte magica ab ipso dictatis,
libri ejus usque ad posteritatis memoriam traduxerunt.
Hanc artem postea Democritus ampliavit, tempore quo
Hippocrates in arte medicinæ insignis habebatur. Magia
in philosophia non recipitur, sed est extrinsecus laia
professione, omnis iniquitatis et malitiæ magistra, de vero
mentiens, et veraciter lædens animos, seducta a religione
divina, culturam demonum suadet, morum corruptionem
ingerit, et ad omne scelus et nefas mentes sequacium
impellit. Hæc generaliter accepta quinque complectitur
genera maleficiorum : manticæ, quod sonat divinationem,
et mathematicam vanam, sortilegia, maleficia, præstigia.
Manticæ autem quinque continet species sub se : Primum
necromantiam, unde divination, quæ fit per sacrificium
sanguinis humani, quem demones sitiunt, CLXXVI, 810-

812, 1246, 1247. — De dilectione Dei, *ibid.*, 126-353; quod amor Dei sit vita cordis, (LXXVII, 563; quid sit diligere Deum, *ibid.*, 766; sermo de timore Dei, *ibid.*, 920; de mandato dilectionis, *ibid.*, 1177.

IVO (S.), Carnotens. episc. — Si quis hariosos, aruspices, vel incantatores observaverit, aut phylacteris usus fuerit, anathema sit, CLXI, 745.

Qui divinationes expetunt, et morem gentilium subsequuntur, vel in domos suas huiusmodi homines introducunt, exquirendi aliquid arte magica, aut explandi causa, sub regula quinquennii jaceant secundum gradus poenitentiarum definitos, CLXI, 747.

Aliquantis clerici vel laici student auguriis, et sub nomine fictæ religionis per eas, quas sanctorum sortes vocant, scientiam divinationis profitentur, aut quarumcumque scripturarum inspectione futura promittunt. Hoc quicumque clericus aut laicus detectus fuerit, vel consilere vel docere, ab ecclesia habeatur extraneus, CLXI, 747.

Spiritus mundi hic est, per quem corripuntur phantasiæ qui sine Deo sunt. Est enim inter mundanos spiritus potior; unde solet conjecturis quæ mundi sunt divinare, quem Pythonem appellant. Hic est qui per verisimilia fallitur et fallit; hic est qui per Sibyllam locutus est sensuum nostrorum secutus, locum volens inter celestes habere, (LXI, 747.

De Calendis Januariis, vel cæteris auguriis.... hoc et nobis et omnibus Christianis detestabile et perniciosum esse judicamus.... Sortes quibus vos cuncta in vestris discriminatis provinciis, nihil aliud quam quod alii Patres damnaverunt divinationes et maleficia esse decernimus. Quam ob rem volumus illas omnino damari, et ultra inter Christianos nolumus nominari, et ut absceindantur sub anathematis interdictum prohibemus, CLXI, 747.

Illi qui, cum Christiani sint, solemnitates gentilium celebrant, anathema in Ecclesiam introducunt. Et qui de astrorum cursibus vitas hominum et gesta perquirunt; qui volatus avium, et cætera huiusmodi, quæ in sæculo prius observabantur inquirunt, de Jericho anathema inferant in Ecclesiam, et polluant castra Domini, et vinci faciunt populum Dei, CLXI, 748.

Eos culpæ Apostolus qui dicunt: Non proficiscar hodie, quia dies posterus est, aut quia luna sic fertur; vel: Proficiscar ut prospera cedant, quia ita se habet positio siderum. Non agam hoc in mense commercium, quia illa stella mihi agit mensem; vel: Agam quia suscepit mensem; non plantabo vineam in hoc anno, quia bissextus est. Non autem quicquam sapiens arbitratur observatores temporum reprehendendos qui dicunt: Non proficiscar quia tempestas exorta est, aut: Non navigem, quia hibernæ sunt reliquæ; aut: Tempus seminandi quia imbribus autumnalibus terra satiata est; vel si forte alii naturales effectus circa motum aeris et humoris ad variandas temporum qualitates in siderum ordinatissima conversione notati sunt, CLXI, 751.

Et de his et aliis incantationibus explicatio datur in vol. CLXI, 751-780.

JOANNES, Saresburiensis, Carnotens. episc. — Quid de necromantibus dicam, quorum impietas, Deo auctore, per seipsam ubique jam viliuit, nisi quod morte digni sunt, qui a morte conantur scientiam mutuare? Nam de auspiciis, auguriis, salissatoribus, ariolis, pythonicis, aruspices et aliis, quorum, præ multitudine, lædiosa est enumeratio, productionem sermonem texere, cum nemo istorum jam progrediatur in lucem, sed in latibulis, si quis est, exerceat opera tenebrarum, supervacuum est. Quædam tamen eorum certis de causis aliquatenus tangenda sunt. Et, si lateant, supersunt adhuc malo suo aruspices. Hos pro parte in exitis animalium divinare prædictum est. Extorum quidem censentur nomine omnia quæ cutis extremitate teguntur. Unde et illos, qui in humerulis arietum, vel quorumcumque ossibus animalium vaticinantur, eis connumerandos esse manifestum est. Chironantici quoque vera, quæ in rugis manuum latent, se nosse gloriantur. Quorum errorem quia ratione non militat, non necesse est rationibus impugnare, licet eo ipso illos expugnet ratio, quod deficient ratione. Unum tamen est quod a te, si me patienter audias, attentissime quero. Quid auguratores isti, quoniam eos tibi notos esse non ambigo, quando de dubiis interrogati sunt, profuerunt?.... Chironantici adhibitos, et consultos quid coactulit?.... Pythonicorum vero eo perniciosior est consultatio, quod fallacia malignorum spirituum in illis manifestatur est; qui sive mentiantur, sive non, in proposito semper habent ut noceant. Fallunt autem interdum studio fallendi, interdum cæcitate sua errore decepti; id tamen agunt assidue, ut futurorum consilii per omnia videantur. Inde est quod ambiguitate verborum obnubi-

lare student oracula, ut cum mendaces aut fallaces inventi fuerint, aliquo rationis velamento suam querant lueri fallaciam. Sic utique fallere non desistunt donec audientes suos precipitent in ruinam. Cui enim a sæculo vatum profuere responsa? Cræsonæ, an Pyrrho, aut præcedentium aut subsequentium cuiquam? Dux Thebanus dum de oraculo sperat victoriam, fratris mucrone perfititur. Et tamen avus Læus belli victus est successus polliceri.... Cræsus maxima regna, si Halyn transgrediat, de oraculorum fide sibi subjectum iri confidit; sed cum res in contrarium cessasset, fallax Apollo se unius verbuli equivocatione absolvit ab invidia mentiendi. Quid Pyrrhus?.....

Sed ne fallacitatis nota in historiis non oracula refutatur, canonica, et cui fides iscolumis acquiescit, discutiatur historia. Saul in tyrannum versus ex principe, cum exigentibus culpis esset a Domino derelictus, et adversus populum Domini, eo duce invalesceret manus hostilis, sollicitus fractis rebus exitum inquirebat. Consultit ergo Dominum, et non respondit ei, neque per somnia, neque per sacerdotes, neque per prophetas. Ille tamen ei ante denuntiaverat Samuel, quia Dominum penitebat, quod eum constituerat regem....., CXIX, 461-466.

Mutavit Saul ergo habitum suum, vestitusque est aliis vestimentis, et abiit ipse et duo viri cum eo veneruntque ad mulierem nocte; et ait Saul ad mulierem (mulieres enim frequentius spiritus Pythonicus implet): «Dirina mihi in Pythone et suscita mihi quem dixeris tibi.» Lege libros, revolve historias, scrutare omnes angulos Scripturarum, nusquam fere in bona significatione divinationem invenies.... Iste primo negligens, deinde inobediens, postmodum contumax, exinde obstinatus, postremo ad eam prolapsus est cæcitate, ut nec prædictum articulum fidei sibi servet incolumem. Deum etenim justum usquequaque non credit, opinans etiam in sanctos post exitum vitæ hujus, malignis spiritibus concessam potestatem..... Non dicit Scriptura Samuelem Pythonis imperio suscitatum, sed cæcitate impii sensus prudenter expressit. Ait enim: Audita forma viri et habitu intellexit Saul quod Samuel esset. » Deceptus utique intellexit; quod et ex eo probatur quod subiungit, et inclinat se et adoravit eum. » Si enim fuisset Samuel, nequaquam se permisisset ab homine adorari, qui secundum legem crediderat, et docuerat unum Deum et Dominum adorandum. Præterea sanctæ animæ a potestate malignorum spirituum exemptæ sunt.... Licet eum qui loquebatur crederet Samuelem, tamen in veritate erat angelus Satanae.... Cum enim dicit: Dominum impletorum quæ locutus est in manu mea, se procul dubio simulat Samuelem per quem Sauli, quæ denuntiavit, locutus erat Dominus. Cum autem subiungit: «Cras tu et filii tui mecum eritis, » verum quidem sed fraudolenter enuntiat; erat enim die sequenti sibi manum ex desperatione injiciens, ad inferos transiturus, habiturus partem cum eo.... Sed falso blanditur, ingerens spem quietis, dum se gesto et verbis mentitur Samuelem, cui certum est, collatum esse in quiete sedem a Domino, inter eos qui invocant nomen ejus.... quid ergo Sauli Samuelis sui, vel potius Pythonis profuere responsa? Potuerat forte non præmonitus sperare meliora et saltem dum alieno confoderetur gladio expectare. Oraculi vero vanitate certioratus gladio suo incubuit, et in extremis agens, dum propriæ gloriæ consulebat, qui fortis mori potuisset in prælio, auram verborum pertinuit, et infirmi et prostrati animi consilio, corporis et animæ mortem asclivit, CXIX, 466-470.

Glorientur gentes in forlitudine sua.... Bibat illis auctoribus Cato venenum. Vultus dexteras et mentes scolorum aruet ad voluntarium mortem. Per mamillas ad eor venenum aspidum insanabile Cleopatra trajecit, Læcretia alienam impudiciam sanguinis sui effusione condemnat, ego evenire non posse arbitror, ut cuiuscuque difficultatis articulo, liceat propria auctoritate homini sibi mortem inferre, nec etiam ubi castitas periclitatur, licet hunc casum videatur excipere S. Augustinus, CXIX, 470-472.

Adhuc de similibus sunt multa a col. 472 ad 479 hujus tomi, CXIX.

JONAS, Aurelianensis. episc. — Verum est sanque fidei congruentissimum nullam prorsus similitudinem omnium quæ in cælo, vel quæ in terra, vel quæ subter terram sunt faciendam, cui cultus aut adoratio, quæ soli Deo debetur, quodammodo exhibeatur. Quia igitur Deus ubique est omniaque continet et nusquam confinetur, estque invisibilis, teste Apostolo, omni creatura ejus, idcirco, ne corporeus credatur, et horum quæ dicta sunt similitudinem nobis facere inhibetur. Sed cum hujusce sententiæ manifestus sit sensus, qui utique a sanctis Patribus vobis copiosissime constat expositus, et non

atque ad rem pertineat, intuendum est ne forte similitudinis nomine imagines sanctorum et historias rerum gestarum in ecclesiis ob pulchritudinem et recordationem depictas, volueris comprehendere. Quod si ita est, quæro abs te cur, præcipiente Domino, Moyses duos cherubim aëreos et cætera quæ in Exodo leguntur in tabernaculo Domini fecerit, et Salomon in domo Domini similitudines bonæ et leonum expresserit? quod cum responderis, hoc in mysteriorum figura præcessisse, nullatenus tamen negare poteris quin similitudines celestium terrestriumque creaturarum existerint. Et si illa non a Deo ad adorationem sed ut typos futurorum prætenderent, in tabernaculo, in domo Domini sunt facta, sinantur a te imagines sanctorum et historias quæque sanctorum, non ut adorentur, sed potius ut quamdam pulchritudinem reddant, et quorundam præteritarum rerum memoriam sensibus imperitorum ingerant, in ecclesiis depingi. Creaturam vero adorari, eique aliquid divinæ servitutis impendi nefas ducimus, huiusque sceleris palatorem detestandum et anathematizandum libera voce proclamamus. CVI, 518.

Alia est adoratio quæ non nisi soli Deo debetur, alia quæ a mortalibus humilitatis et subjectionis gratia æque mortalibus exhibetur. Rursus alius est cultus quo non nisi divinæ potentie famulandum est, et alius est qui non solum rationalibus, verum etiam irrationalibus creaturis juxta modum proprium exhibetur. De diversitate itaque cultus habetur S. Augustinus (De civitate Dei, x, l)... CVI, 518 — 520.

Aliud est colere, aliud adorare. Potest quis interdum et invitus adorare, sicut nonnulli regibus adulantes, cum eos in huiusmodi studia deditos viderint, adorare se simulant idola, cum in corde ipsorum certum sit quia nihil sit idolum. Colere vero est toto hic affectu et studio mancipari, CVI, 521, 522.

Putaverunt quidam angelis deferendum honorem (vel adorando vel sacrificando), qui Deo debetur, et eorum sunt admonitione prohibiti, jussique hæc ei deferre, cui uni fas esse noverunt. Inuiti sunt angelos sanctos etiam sancti homines Dei. Nam Paulus et Barnabas in Lycaonia facto quodam miraculo sanitate putati dii, eisque Lyconii victimas immolare voluerunt, quod a se pietate humiliter removens, eis in quem crederent annuntiaverunt Deum... Nos autem martyribus nostris non templa sicut diis sed memorias sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt spiritus, fabricamus. Nec ibi erigimus altaria in quibus sacrificemus martyribus, sed uni Deo, et martyrum et nostro sacrificium immolamus, ad quod sacrificium sicut homines Dei qui mundum in ejus confessione vicerunt, suo loco et ordine nominantur, non tamen a sacerdote qui sacrificat, invocantur. Deo quippe, non ipsis sacrificat, quamvis in memoria sacrificet eorum quia Dei sacerdos est, non illorum. Ipsum vero sacrificium corpus est Christi, quod non offertur ipsis, quia hoc sunt ut ipsi... homines autem in sanctos attendite, qui sunt similes angelis. Cum inveneritis hominem aliquem sanctum servum Dei, si volueris eum colere et adorare pro Deo, prohibet te, non vult tibi arrogare honorem Dei, non vult tibi esse pro Deo, sed tecum esse sub Deo... Nemo dicat: Timor ne irascatur mihi ange us si non colo illum pro Deo meo. Tunc enim tibi irascitur, quando ipsum colere volueris; bonus est enim et Deum amat. Quomodo dæmones irascuntur si non colantur, sic angeli indignantur si pro Deo colantur, CVI, 522 — 525.

Quod ergo ob recordationem redemptionis suæ sancta Ecclesia ex Patrum traditione crucem Christi reverent, adoret, colat non cultu et adoratione quæ solius divinitatis est sed eo potius modo humilitatis et recordationis, de quo superius dictum, nemo nisi qui ab ecclesiastica traditione dissentit, ignorat. Unde ob recordationem salutiferæ passionis, Dominicæ annuatim in sanctissimo die Parasceves, secundum traditionem ecclesiasticam crucem Christi adorat, id est supplicando salutem, quæ etiam diffusa totum per orbem in Christi laudem prorumpens gratulabunda canit: «Crucem tuam adoramus, Domine; ecce lignum crucis, in quo salus mundi pendit, venite, adoremus, CVI, » 531 — 534.

Pretiosa sunt martyrum corpora, quoniam plagas pro Domino susceperunt, et quia signata propter Christum membris suis impressa ferunt; et sicut corona regalis, undique decorata, fulgores varios emittit, ita et sanctorum martyrum corpora, sicut pretiosis lapidibus, exceptis pro Christo vulneribus distincta omni regum diademate pretiosiora et spectabiliora redduntur. Manifestum est enim cunctis fidelibus eorumdem sanctorum corpora multis magnisque miraculis divinitus honorari, nec immerito. Equum quippe est ut qui corpora sua membra justitiæ utiliter exhibuerunt et in eis diabolus trium-

pharunt, tam evidentibus coruscent miraculis, quatenus præclaris divinis remunerationis appareat indicis quam pretiosa sit mora in conspectu Domini, et quod magna sit eorum virtus apud Altissimum. Nec contemnenda sunt, inquit S. Augustinus, et abijcienda corpora defunctorum maximeque justorum atque fidelium, quibus tanquam organis et vasis ad omnia bona opera sanctus Spiritus usus est. Si enim paterna vestis et annulus, ac si quid huiusmodi tanto charius est posteris, quanto erga parentes major exstat affectus, nullo modo spernenda sunt corpora, quæ utique multo familiaris atque conjunctius quam quælibet indumenta gestamus. Quid vero corpora sanctorum sint a fidelibus honoranda, scribit B. Hieronymus: «Honoremus, inquit, reliquias martyrum, ut eum cujus martyres sunt adoremus. Honoramus servos ut honor servorum redundet ad Dominum... CVI, 528, 529.

Ad sanctorum cineres, ait S. Hieronymus, dæmones rugiunt, et de obseis corporibus aufugiunt, et alia multa innumera eorum interventu suffragante et Christi gratia cooperante sunt, CVI, 527.

Tandem in isto tractatu de cultu imaginum, ex qua ista excerptimus, multa sunt de præsentis quaestione consulenda, CVI, 505 — 594.

LACTANTIUS FIRMICUS. — Dæmonum inventa sunt astrologia, et aruspicia, et auguratio, et ipsæ quæ dicuntur oracula, et necromantia et ars magica, et quidquid præterea malorum exercent homines vel palam vel occulte. Hominum credulitatem mentia divinitate deludunt, quod illis verum aperire non expedit. Hi sunt qui imagines et simulacra fingere docuerunt, qui, ut hominum mentes a cultu veri Dei averterent, et fictos mortuorum regum vultus et ornatos exquisitis pulchritudine statui consecrarique fecerunt... VI, 336, 337.

LACTANTIUS, rhetor, apologeta. — Divinæ institutiones, VI, 111 et seqq. De Deo eoque uno, VII, 110.

LEO MAGNUS (S.) papa. — De cultu Dei, LIV, 187.

MARTINUS (S.), Legionensis, canonic. regul. — Qualiter senes ac juvenes Deo servire debeant, CCIX, 119.

Primum Decalogi mandatum ad Deum Patrem pertinet, dum dicit: «Dominus Deus tuus unus est, » atque ut hic audiens, unum Deum Patrem colas, et in multis fictos deos fornicationem tuam non offendas, CCVIII, 782.

Debemus Patrem et Filium et Spiritum sanctum, unum scilicet et verum Deum ante omnia credere, et inventum in eum fideliter credere, in omnibus illum et super omnia diligere; qui sua nos gratuita bonitate, prius ex nihilo dignatus est creare, et post primi parentis gravissimam transgressionis culpam, in primo, imo in meliori statu misericorditer reformare. Non posse quæpiam pervenire credimus ad veram beatitudinem, nisi per veram fidem. Beatus vir, qui et recte credendo bene vivit, et bene vivendo fidem rectam custodit, CCVIII, 1325.

MAXIMUS (S.), Taurinensis, episc. — De superstitionis festis, LVII, 255. Idololatriæ malum, LVII, 735.

NOVATIANUS, presbyter. — Regula exigit venientis ut primo omnium credamus in Deum Patrem et Dominum omnipotentem, id est rerum omnium perfectissimum conditorem, qui cælum alta sublimitate suspendit, terram dejecta mole solidaverit, maria soluto liquore diffuderit, et hæc omnia propriis et condignis instrumentis et ornatu et plena digesserit. Nam et in solidamento cæli luciferos ortus solis excitavit, innæ candentem globum ad solatium noctis mensurans incrementis orbis implevit, astrorum etiam radios variis fulgoribus micantibus lucis accendit, et hæc omnia legitimis moribus circumire totum mundi ambitum voluit, humano generi dies, menses, annos, signa, tempora utilitatesque futura. In terris quoque altissimos montes in verticem sustulit, valles in imo deiecit, campos æqualiter stravit, animalium greges ad varias hominum servitutes utiliter instituit. Silvarum quoque robora humanis usibus profutura solidavit, fruges in cibum elicit, fontium ora reseravit, et lapsurus fluminibus infudit... Post quæ, ne non etiam ipsis quoque deliciis procurasset oculorum, variis florum coloribus ad voluptatem spectantium cuncta vestivit. In ipso quoque mari, quamvis esset et magnitudine et utilitate mirabile, multimoda animalia, nunc mediocrius, nunc vasti corporis finxit, ingenium artificis de institutionis varietate testantia. Quibus non contentus, ne forte fremitus et cursus aquarum cum dispendio possessoris humani alienum occuparet elementum, fines litioribus inclusit; quo cum tremens fluctus et ex alto sinu spumans unda venisset, rursum in se rediret, nec terminos concessos excederet, servans jura præscripta, ut divinas leges tanto magis homo custodiret, quanto illas etiam elementa servassent. Post quæ hominem quoque mundo præposuit... III, 886, 887.

Hunc igitur agnoscimus et scimus Deum, conditorem

rcum omnium; hunc Deum novit et veneratur Ecclesia; cui testimonium reddit tam invisibilem quam etiam visibilem et semper et tota natura, quem angelii adorant, astra mirantur, maria benedicunt, terræ venerunt, inferna quæque suspiciunt. III, 891-899.

Eadem regula veritatis nos docet credere, post Patrem, etiam in Filium Dei, verum Deum, et in Spiritum sanctum æqualiter Deum, ita ut sint unus Deus in substantia licet tres sint personæ, etc.... est de hoc tractatus de Trinitate, III, 883-952.

PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarch. — De amore Dei, XCIX, 197-211.

PETRUS CANTOR. — Quaternarius est virtutum cardinalium numerus, scilicet, prudentiæ, fortitudinis, temperantiæ et iustitiæ. Est autem prudentia prudens et dispositissima electio, qua transitoria eterna, vitia virtutes, exilio patriam, servituti libertatem præferimus. De qua electione S. Augustinus ad Macedoniam ait: « Virtus nihil aliud est quam diligere id quod est diligendum. Id autem eligere quod eligendum est, prudentia est; nullis inde averti molestiis, fortitudo est; nullis illecebris inde averti, temperantia est; nulla superbia inde averti, iustitia est....

Porro his paucis ostensa est vitæ perfectio Christianæ. Hæc ea quadriga est, quam non habentes hic manentem civitatem futuram inquirunt, etc., CCV, 503-509.

PEIRUS Chrysologus (3.), Ravennat. archiepiscop. — De paternæ Dei in nos dilectione, LII, 532.

PETRUS COMESTOR. — PRIMUM PRÆCEPTUM. « Non habebis deos alienos coram me » id est, me solum habebis Deum. Et ponitur, « non habebis », pro, non habeas, imperative, secundum idioma Hebræorum. Non enim asserit hoc Deus, cum quandoque habuerint: « Non facies tibi sculptile » vel idolum. Alia littera « quod nihil est in mundo, » id est nullius rei naturalis representativum, ut fiebat Ammon capite arietino, Anubis, id est Mercurius, capite canino sine barba. « Nec omnem similitudinem, capite canino sine barba. » « Nec omnem similitudinem, quæ est in celo, vel terra, vel aquis, vel sub terra, » quasi nec facias tibi pro Deo simulacrum solis, et lunæ, et huiusmodi, nec hominis, aut iumentum, aut huiusmodi, nec draconis, vel reptilis cuiuslibet, quæ colebat diversus hominum error: « Non coles, nec etiam adorabis ea. » Colere enim est mente adorare. Adorare autem est, si non animo, saltem pro metu, vel adulando regibus adorare. Postea ad inculcandam custodiam dicti et dicendorum, addidit incidenter: Ego sum Dominus Deus tuus fortis et zelotes, visitans peccata patrum in filios in tertiam et quartam generationem, eorum qui oderunt me, et faciens misericordiam in millia his qui diligunt me et custodiunt præcepta mea. « Zelus dicitur invidia, dicitur etiam amor, sed proprie amor viri in uxorem, pro quo sustinere nequit alterius accessum ad eam. In modum hunc dicit Dominus: « Ego sum zelotes, » id est non patiar te fornicari pro deos alienos. Quod addidit se visitare peccata patrum in filios, aiunt heretici: Non est bonus hic sermo, ut pro peccato alterius quis puniatur. Et dicunt Vetus Testamentum non esse datum a Deo. Non enim sic crudelis est Deus, sed e contra in his multis apparet, quod etiam hoc nomine visitans innotuit. Ex pietate enim visitamus infirmos, et ipse ex mansuetudine non statim peccantem punit, sed exspectat etiam usque ad quartam generationem, quandiu scilicet patres vivere solent, et si corripitur pater vel filii non imitabuntur ipsum, parcat; alioquin quasi post longam expectationem iustus punit. Et de temporali pena tantum intelligendum est. Sicut de Achab, et Jehu in posteris vindictam sumptam legimus. Vel potest exprimi severitas iuste iudicantis. Gravius enim puniuntur peccantes, si filios pro se etiam videant puniri et iustus pro expectatione. Origenes tamen hic intelligit per patres, demones, per posteros coadjutores, quos quandoque in peccando nobis adiungimus, « utpote primo intravit diabolus in corde Jude: Ecce pater; post accessit ad principes, ut et ipsi in hoc peccarent; ecce filii; post accepit ab illis cohortem, et ministros, ecce tertia et quarta generatio. Dominus autem non visitat hic peccata patrum, qui reservantur igni eterno, modo tamen sæpe punit homines, CXCVIII, 1161, 1163.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — Tres sunt gradus in amore Dei, CXLIV, 647. Deus solus est adorandus, CXLV, 1016.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episc. — Primum mandatum in prima tabula est: « Non habebis deos alienos; non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, etc. » Hæc Origenes dicit duo mandata; sed Augustinus (lib. De decem chordis) unum; hoc enim ipsum quod dixerat, « Non habebis deos alienos, » perfectius explicat cum prohibet coli signata, scilicet idolum, vel

similitudinem alicujus rei, quæ duo Origenes ita dicit, distare, ut idolum sit quod nihil habet simile sui; similitudo vero, quod habet speciem alicujus rei, ut, verbi gratia, si quis in auro vel in ligno vel alia rei faciat speciem serpentis, vel avis, vel alterius rei, et statuat ad adorandum, non idolum sed similitudinem facit. Qui vero facit speciem quam non vidit oculus, sed animus sibi finxit, ut si quis humanis membris caput capris vel arietis formet, vel in uno habitu hominis duas facies, non similitudinem, sed idolum facit, quia facit quod non habet alicui simile sui. Ideo dicit Apostolus « quia idolum nihil est in mundo » Non enim aliqua ex rebus constantibus assumitur species, sed quod mens otiosa et curiosus reperit. Similitudo vero est, cum aliquid ex his quæ sunt vel in celo vel in terra vel aquis formatur. Augustinus vero ita exponit illud: « Idolum nihil est in mundo, » id est, inter creaturas mundi non est forma idoli; materiam enim formavit Deus, sed stultitia hominum formam dedit. Quæcumque facta sunt, naturaliter facta sunt per verbum, sed forma huius in idolo non est facta per verbum, sicut peccatum non est factum per Verbum, sed est nihil et nihil sunt homines, cum peccant. Sed quaeritur quomodo hic dicitur forma idoli non esse facta per Verbum, cum alibi legatur: Omnis forma, omnis compago, omnis concordia partium facta est per Verbum. Hoc autem a diversis varie solvitur. Quidam enim dicunt omnem formam et quicquid est, a Deo esse in quantum est, et formam idoli in quantum est, vel in quantum forma est, a Deo esse, sed non in quantum idoli est, id est posita ad adorandum. In hoc enim non est creatura, sed perversio creaturæ. Sicut illud quod peccatum est, in quantum peccatum est, nihil est; et homines cum peccant nihil fiunt quia ab illo qui vere est separantur. Unde Hieronymus: « Quod ex Deo non est, qui solus verus est, non esse dicitur. » Ideoque peccatum quod non a vero esse abducit, nihil esse vel non esse dicitur. Alii vero dicunt omnem formam, quæ scilicet naturaliter est, et omne quod naturaliter est, esse a Deo; sed forma idoli non est naturaliter quia naturæ iustitiæ non servit. Id enim naturaliter esse dicitur, quod simpliciter naturæ iustitiæ quæ Deus est, militat non resultat, et creatam naturam non vitiat, CXCII, 831.

PROSPER (S.), Aquitanus. — De idolis, LI, 457-489, 491-501.

RUPERTUS Tuitiensis abbas. — « Non enim, inquit Dominus, habebis deos alienos coram me. » Secundum hoc præceptum tota servi iustitia est non coluisse Baal, nec servisse Astaroth, non initiatum fuisse Beelphegor, vel quempiam huiusmodi, quod veræ divinitati adversum sit, non posuisse in templo Dei. Qui autem servilem modum excedere gestit, non solum significatum locum istarum, id est deorum alienorum sed et nominis huius quod est Deus etymologiam attendit, ut videlicet non solum secundum præceptum, deos alienos coram Deo non habeat, sed et nullum alium, propter solum et verum Deum timeat. Deus enim Græce Θεός dicitur, quod interpretatur timor. Ideo autem Creator tali nomine nuncupatur, quia timeendus est, et hoc ab omni rationali creatura iure exigitur ut timeatur. Igitur ultra præceptum hoc tunc acceptatur consilium, quando servus bonus et amore vel gratia dignus solum proponit sibi Deum esse timeundum, nullum alium timore suo dignum arbitratus Deum et Dominum. Quod si etiam supplicio mortis cogatur ut timeat, non fleetur a iustitia, constans propter Deum verum ac Dominum, amicitias gratia cum qua sic ille suos alloquitur: « Dico autem vobis amicis meis: Ne terreamini ab his qui occidunt corpus, et post hæc non habent amplius quid faciant. Timeo eum qui, postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis: Hunc timeo, » CLXVII, 1720, 1721.

« Non habebis deos alienos coram me, » id est neminem adorabis Deum præter unum creatorem celi et terre. Item, facere sculptile, vel ullam similitudinem eorum quæ in celo, vel in terra vel in aquis sunt, et æstimare alicui horum Dei similem esse, iniquitas est et dilectioni Dei repugnat., CLXVIII, 680.

SMARAGDUS, abbas. — De dilectione Dei, CII, 598-618.

TAIO, Casarangustanus episc. — Spiritales Patres Veteris Testamenti Deum omnipotentem Trinitatem esse crediderunt, sicut eandem Trinitatem Novi Testamenti Patres aperte locuti sunt. Moyses dixit: « In principio creavit Deus coelum et terram, et spiritus Dei terebatur super aquas... » Procul dubio in Dei nomine; Pater, in Principii nomine, Filius; in Spiritu Dei, idem Spiritus sanctus intelligendus est. Deus Trinitas est in gigante, genito et procedente, id est, in Patre, et Filio, et Spi-

ritu sacro, in appellativis videlicet, vel relativis nominibus....., LXXX, 759.

RABANUS MAURUS. — In concilio Agathensi de sortibus vel augurum servantibus scriptum est: « Ne de eo fortasse videatur omnia, quod maxime fidem catholicam religionis instat quod aliqui, sive clerici, sive laici student auguriis, et sub nomine fidei religionis, quas sanctorum sortes divinationis scientiam prodentur, aut quarumcumque scripturarum inspectione, futura promittunt. Hoc quicumque clericus vel laicus detectus fuerit vel consulere, vel docere, ab Ecclesia habeatur extraneus, CX, 492. Et de magicis artibus est integer tractatus, CX, 1093-1110.

De idolis non faciendis, CVIII, 530. De diligendo Deum, CVIII, 865. De idololatriæ errore, CIX, 720. Ulicio Dei, CX, 548. De poenis idololatriæ, CX, 603-741. Incursio idololatriæ, CXI, 877.

RODULPHUS, Bituricens. episc. — Quicumque fidem auguria et auspicia sive somnia vel divinationes quolibet more gentium observaverint, sive sortes quas mentiuntur esse sanctorum, quæ clerici vel laici detecti fuerint vel consulere vel docere, aut in domos suos huiusmodi homines introduxerint exquirendi aliquid arte malefica, aut domos suas lustraverint, ab ecclesia quicumque habeantur extranei penitentiam agentes secundum antiquas regulas constitutis. Non enim licet Christianis traditiones gentium observare, vel colere elementa, aut lunas, aut stellarum cursus, aut inanem signorum fallaciam, pro domo faciendâ, vel segete vel arboribus plantandis, vel conjugis sociandis. Scriptum est enim: « Omnia quicumque facite, in nomine Domini facite. » Nec licet in collectionibus herbarum aliquas observationes vel incantationes attendere, nisi tantum cum Symbolo divino et Oratione Dominica....., CXIX, 722.

TERTULLIANUS, Carthaginens. presbyter. — Proxima facta est liberalitas præstantissimorum imperatorum; expungebantur in castris milites laureati. Adhibetur quidam illic magis Dei miles, cæteris constantior fratribus, qui se duobus dominis servire posse præsumpserant, solus libero capite, coronamento in manu otioso..... Murmur tribuno defertur; et persona jam ex ordine accesserat. Statim tribunus: Cur, inquit, tam diversus habitus? Negavit ille cum cæteris sibi licere; causas expostulatus, Christianus sum respondit. O militem in Deo gloriosum! reus ad præfectos; ibidem gravissimas penas posuit, relevari auspicatus, speculatorum morosissimam, de pedibus absolvit... gladium nec dominicæ defensionis necessarium reddidit; laurea et de manu corruit,.... et donativum Christi in carcere exspectat...., ubi prohiberem coronari, dicunt quidam.... et aiunt veri Christiani; ubi scriptum est ut coronemur, II, 76-78.

Et quando per hanc lineam.... Hanc si nulla scriptura determinavit, certe consuetudo corroboravit, quæ sine dubio de traditione manavit. Quomodo enim usurpâri quid potest, si traditum prius non est? Etiam in traditionis obtentu exigenda est, inquit, auctoritas scripta. Ergo queramus an et traditio debeat recipi. Plane negabimus recipiendam, si nulla exempla præjudicent aliarum observationum quas sine ullius scripturæ iusuramento, solius traditionis titulo et exinde consuetudinis patrocínio vindicamus, II, 78, 79.

Sed cur major efficitur ratio Christianarum observationum, cum illas etiam natura defendit? Ideoque hæc prima scribit coronam capiti non convenire....., II, 82. Ita et corona idololatriæ efficitur. Propterea Apostolus iuramatur: « Fugite idololatriam »..... « Filii, ait B. Joannes, recedite ab idolis, » II, 90-99.

Ad nationes, I, 359 et seqq. De idololatriâ, I, 661 et seqq. De animo grato erga Deum, I, 1255. De cultu idolorum, II, 90, 91.

VENANTIUS, FORTUNATUS. — Exemplar Athanasiani symboli: « Quicumque vult salvus esse, ante omnia opus est ut teneat catholicam fidem....., ut unum Deum in Trinitate, et Trinitatem in unitate veneremur, neque confundentes personas neque substantiam separantes. Alia enim est persona Patris, alia persona Filii, alia persona Spiritus sancti; una est divinitas, æqualis gloria, cœterna maiestas. Qualis Pater, talis Filius, talis et Spiritus sanctus. Increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus sanctus. Immeasus Pater, immeasus Filius..... Æternus Pater.... et tamen non tres æterni, nec tres increati, nec tres immensi, sed unus æternus, unus increatus, etc..... Similiter omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus sanctus, et non tres omnipotentes, sed unus omnipotens....? ita Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus, et tamen non

tres dii, sed unus Deus...., I XXXVIII, 593.

Explicatio succincta hujus symboli, LXXXVIII, 586-592.

ZENO (S.). — Tribus in rebus Christiani culminis fundamenta consistunt, id est, in spe, in fide et in charitate, quæ ita invicem sibi videntur esse connexa ut sint alii alia necessaria. Spes enim nisi præcedat, cui laborat fides? fides si non sit, quomodo spes ipsa nasceatur? quibus si deneges charitatem, utraq; cessant, quia neque fides sine charitate, neque spes poterit operari sine fide. Itaque Christianus tribus in rebus, si cupit esse perfectus, debet esse constructus; si quid enim ei ex his defuerit, perfectionem sui speris non habebit. Unde primo omnium spes nobis proponenda est futurorum, sine qua nec præsentia quidem ipsa stare posse perspicimus. Adeo tolle spem, torpet humanitas tota. Tolle spem, artes universæque virtutes cessabunt. Tolle spem, et interempta sunt omnia....

Sed spes ex fide est, quæ quamvis in futuro sit posita, fides tamen est jure subjecta; ubi enim fides non est, nec spes est; fides enim spei substantia est, et spes fidei gloria, quoniam præmium quod spes habet, fides meretur; quæ quidem pro spe pugnat, sed sibi vincit.... ipsa enim fides est vitæ nostræ immobile fundamentum, invictum adversus diaboli impetus propugnatum, pariter ac telum, animæ nostræ impenebabilis lorica, legis compendiosa ac vera scientia, terror demonum, martyrum virtus, Ecclesiæ pulchritudo, vel murus, Dei ministra, Christi amica, Spiritus sancti conviva.....

Triumphet, licet, quibus vult virtutibus fides, ac spes multa et magna proponat, tamen sine charitate utraq; non stabunt; fides primo omnium. Si seipsum non amet; spes, si non ametur. Adde quod fides sibi soli prodnat, charitas omnibus. Adde quod fides non gratis pugnat, charitas autem etiam ingratum conferre consuevit. Adde quod fides non transit in alium; charitas parum est dicere transit in alium, quæ transit in populum. Adde quod fides paucorum est; charitas omnium. Adde quod spes ac fides tempus habent; charitas autem fluem non habet; momentis omnibus crescit, quantoque ab ea diligenter invicem creditur, tanto invicem plus debetur, etc....., XI, 269-275.

WALAFRIDUS STRABUS, Fuldens. monach. — « Ego sum Dominus Deus tuus. » Qui contemnit præsens sæculum, scilicet Ægyptum, et per Verbum Dei transiens non invenitur, quia ad futurum sæculum festinet; de eo dicit Deus: « Ego sum....., » non ad illos tantum qui de Ægypto profecti sunt, sed et ad eos qui ultra Ægyptum non serviunt, de Ægyptoeducti de domo servitutis. Negotia sæculi, acies carnis, domus servitutis est, sicut relinquere sæcularia, et secundum Deum vivere, domus libertatis est. Unde Joan.: « Si permanseritis in sermone meo, agnosceritis veritatem, et veritas liberabit vos. » Ergo Ægyptus est domus servitutis; Judæa et Hierusalem domus libertatis. Unde Galat.: « Quæ sursum est Hierusalem, libera est. » Sicut ergo terrena Ægyptus filiis Israel domus dicitur servitutis ad comparationem Judææ et Hierusalem, quæ eis est domus libertatis, ita ad comparationem celestis Hierusalem, quæ est mater libertatis, totus mundus et quæ in eo sunt, domus dicitur servitutis; et quia de paradiso libertatis per peccatum ventum est ad servitutem mundi, neque sermo Decalogi de libertate est: « Ego sum..... qui eduxi te de terra Ægypti; » hanc vocem in Ægypto audire non poteris. Et si tibi injungatur ut facias Pascha, accingas lumbos, accipias sandalia in pedibus, virgam teneas in manu, et azyma cum amaritudine comedas. Sed nec in prima mansione, nec in secunda, nec in tertia, nec cum transferis mare Rubrum, etiamsi ad mare veneris, et fuerit tibi amaritudo in dulcedinem versa, nec in flum, ubi erant duodecim fontes aquarum, et septuaginta arbores palmarum, etiamsi Raphidim præterieris, cæteroque profectus ascenderis, non dum idoneus judicaris, sed cum veneris ad montem Sina, vix ergo mereberis aliquando suscipere præcepta libertatis, et audire: « Ego sum..... qui eduxi te de terra..... » hic tamen non est sermo mandati, sed quis sit qui mandat ostendit. Primum mandatum ergo est: « Non erunt tibi dii alii præter me. » Istud primum mandatum pertinet ad Deum Patrem, « Dominus Deus tuus Deus unus est, » ut hoc audiens unum Deum colas Patrem, et in multos fictos deos fornicationem non effundas. « Non facies tibi idolum, neque ullam similitudinem. » Hæc omnia quidam simul putant esse unum mandatum. Quod si ita computeetur, non complebitur numerus decem mandatorum. Est ergo primum mandatum, « Non erunt tibi dii alii præter me, etc. » Secundum: « Non facies tibi idolum, neque ullam similitudinem, etc. »

Incipiamus ergo a primo mandato, « Non erunt tibi dii alii præter me. » Si dixisset, non sunt, absolutior sermo videretur; sed quia dixit, Non erunt, non negavit quia sint, sed ne illi sint, cui hæc præcepta dantur iussit. Hinc Paulum sumpsisse puto: « Siquidem sunt qui dicuntur dii sive in celo, sive in terra. » In aliisque locis invenies deos nominari sicut ibi: « Rex magnus super omnes deos, » et, « Deus Deo locutus est. » De dominis idem Apostolus dicit: « Sive throni, sive dominationes, etc. » Dominationes vero non aliud sunt quam ordo quidam dominorum et multitudo. In quo videtur sensum legis aperire Apostolus, ac si dicat, Licet « ut multi domini, qui aliis gentibus dominantur, et dii multi qui ab illis colantur; sed tamen unus Deus est nobis et unus est Dominus. Unde: « Cur divideret Excelsus gentes et separabat filios Adam, statuisti terminos gentium secundum numerum angelorum Dei. » Angelos ergo, quibus gentes commisit Excelsus, dominos vel deos appellat Scriptura, deos quasi a Deo datos, et dominos a Domino potestatem sortitos. Unde eis dicitur: « Ego dixi: Diis estis, et filii Excelsi omnes..... » Tibi ergo, o Israel, qui pars Dei et funiculus ejus es, « Non erunt, inquit, tibi dii alii præter me, » quia vere Deus, unus est Deus, et vere Dominus, unus est Dominus; cæteris vero ab ipso creatis contulit hoc nomen non natura, sed gratia. Non hoc tantum dicuntur ad Israel secundum carnem, imo ad te qui Israel effectus es mente Deum videndo, et circumcisus corde, non carne, si tamen ita agas ut dignus sis esse pars Dei, et in funiculo hereditatis ejus metiri, alioquin exemplo tibi sint qui ad hoc vocati fuerant ut essent pars Dei, et exigentibus peccatis dispersi sunt per omnes gentes, et educti de domo servitutis jam non Ægyptiis solis, sed omnibus gentibus serviunt: « Qui enim peccat, ærurus est peccati, » CXIII, 249-251.

« Non facies tibi ipsi idolum, neque omnem similitudinem... » Aliud sunt idola, aliud sunt dii. De diis enim dicit Apostolus: « Si quidem sunt dii multi, et domini multi. » De idolis vero, quia « Nihil est idolum in mundo; de similitudinibus non addidit quia nihil sunt. » Hic autem dicitur: « Non facies tibi idolum... » Aliud est ergo facere idolum, aliud similitudinem, verbi causa, si quis in auro et argento, ligno vel lapide faciat speciem quadripedis, vel serpentis, vel avis, et statuat adorandum, non idolum, sed similitudinem facit. Qui vero facit quod non est, speciem scilicet quam oculus non videt, sed animus sibi fingit; ut si quis humanis membris caput canis aut arietis formet, vel in uno hominis habitu duas facies, aut humano pectore postremas partes equi aut piscis; qui hoc facit, non similitudinem, sed idolum facit, fæcit enim quod non est, nec habet aliquid simile sui. Ideo dicit Apostolus: « quia idolum nihil est in mundo. » Non enim aliqua ex rebus constantibus assumitur species, sed quod mens oiosa et curiosa reperit. Similitudo vero est cum aliquid ex his quas sunt vel in celo vel in terra vel in aquis formatur. Sed non sicut de his quas in terra sunt vel in mari similitudinibus promptum est pronuntiare; ita etiam de celestibus, nisi quis dicat de sole, et luna et stellis hoc posse sentiri, quorum formas exprimit gentilitas. Sed Moses eruditus omni sapientia Ægyptiorum etiam quæ illos apud erant in occultis prohibere cupiebat, sicut Hecatem aliasque demonum formas, quæ Apostolus « spiritualia nequitia in celestibus vocat, » his enim formis et similitudinibus invocabant dæmonia ad repellenda vel vitanda mala. Sciendum tamen quia cum decreveris hoc servare mandatum, et habere unum tantum Deum et Dominum, hoc est bellum denuntiare omnibus aliis quibus in baptismo renuntiasti, solum Deum confitens Patrem et Filium et Spiritum sanctum. Sed hoc confitentes nisi toto corde diligamus Dominum Deum nostrum tota anima, tota virtute et adherentes, non sumus effecti pars Domini, sed in confinio positi illos patimur offensos quos fugimus, et ad quem fugimus, propitium non efficimus. Quibus propheta dicit: « Vae duplici animo »... Nulla ergo societas templo Dei cum idolis. Si Dei discipuli ta es esse debemus in quibus habitet et inambulet Deus... CXIII, 251, 252.

« Non adorabis ea, etc. » aliud est colere, aliud adorare. Potest quis invitus adorare, vel adulando regibus idololatris, vel tormentis victus, cum sciat quia idolum nil est. Colere vero est toto his affectu et studio mancipari. Utrumque ergo resecat, ut nec affectu adores, CXIII, 252.

« Ego sum Dominus, etc. » Unde benignitatem Dei, ut nos doceat et perfectos faciat fragilitatem humanorum affectuum non recusat; omnia agit et patitur propter nos, notis et quælibet nobis loquitur affectibus.

« Zelotes. » Omnis mulier aut sub viro est, et subjecta est legibus viri, aut meretrix est, et utitur libertate

peccandi. Qui ingreditur ad meretricem, scilicet quod ad prostitutam et cunctis patentem ingressus est, ideo de aliis indignari non potest. Qui legitimo utitur matrimonio, non patitur uxorem peccare, sed accenditur zelo ad servandam castitatem matrimonii ut possit legitimus fieri pater. Sic omnis anima aut prostituta est cum dæmonibus, et habet plures amatores ut inirent ad eam, modo spiritu fornicationis, modo avaritiæ; post hanc veniit spiritus superbiæ, et alii plurimi; alter tamen alteri non laudet, nec zelotypia movetur, sed sese invicem invitant... Sic nullam zelotypiam amatorum suorum patitur anima quæ dæmonibus est prostituta; si vero conjuncta fuerit viro legitimo, id est Christo, aliāsi aliquando fuerit peccatrix, ultra eam peccare non patitur, nec ferre potest ut aliquid adulteris; excitatur super eam zelus ejus, et defendit conjugii castitatem; si autem videret eam temerantem conjugii jura, et occasionem querere peccandi, dat ei libellum repudii unde Isaias: « Propter iniquitates vestras dimisi matrem vestram; » hæc qui loquitur et zelus est et zelo commotus hoc dicit. Est etiam novum genus hoc bonitatis ejus, ut etiam post adulterium revertentem et toto corde poenitentem suscipiat... Hic ergo Deus zelans si requirit et desiderat animam tuam sibi adherere, si servat, corripit et indignatur, velut zelotypia quadam erga te usus spem tibi esse salutis agnosce. Si vero correptionem contempsis, discedit a te zelus ejus, secundum illud: « Propterea discedit zelus meus a te, » vide misericordiam et pietatem Dei; quando vult misereri, indignari se dicit et irasci... hoc autem terribile, hoc extremum; si non corripimur pro peccatis; cum enim modum zelandi excedimus, auferetur a nobis etiam zelus Dei, nec ultra irascitur, CXIII, 253, 255.

« Visitans iniquitatem patrum, etc. » Alii hæretici quod non boni Dei sermo sit, qui pro peccatis alterius alterum dicat plecti; Deum tamen legis justum dicunt, nec possunt ostendere quomodo injustus est, si alium alio peccante punit. Sed interior homo noster aut dicitur habere Deum Patrem, si secundum Deum vivit; aut diabolum, si voluntatem illius facit. Unde: « vos de patre diabolo, etc. »... Videamus ergo quomodo peccata patrum reddit Deus in filios in tertiam et quartam progeniem et non in ipso. De patribus enim nihil dicitur. Diabolus ergo, quia jam peccandi modum excessit, utquam vestimentum concretum in sanguine non erit modus in sæculo; non flagellatur pro peccato; omnia enim ei servantur in futurum. Unde, « Quid venisti ante tempus perdere nos? » Reddunt autem peccata in filios quos genuit per peccatum, qui in carne positi flagellantur. « Non vult enim Deus mortem peccatoris sed ut magis convertatur et vivat. » Misericors ergo reddit peccata patrum in filios, quia diabolus et angelus ejus, qui etiam peccati patres efficiuntur, indigni sunt quod in presenti corripiantur; filii eorum et qui per ipsos ad societatem peccati acciti sunt recipiunt in presenti quod gesserunt, ut purgati, diabolo in poena socii non efficiantur. Unde: « Visitabo in virga iniquitates, etc. » Deus enim zelans est et animam quam sibi despondit in fide non vult in contaminatione peccati permanere, sed cito purgat. Si autem noluerit purgari, in interitu eorum ridebit, dicens eis: « Discedite a me... » Sciamus ergo nos in presenti corripiri, ut in futuro quiescamus. Unde: « Cum castigamur, a Domino corripimur ne cum hoc mundo damnemur, » CXIII, 253, etc.

WERNERUS, abbas. — De mensura diligendi Deum, CLVII, 854-861.

Secundum præceptum.

« Non assumes nomen Dei tui in vanum. Nec enim habet insontem Dominus eum qui assumpsit nomen Domini Dei sui frustra. »

ALGERUS, Leodiensis. Scholastic. — Ut turpe promissum non fiat, CLXXX, 864.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis, episcop. — De juramento, XXXIII, 184; De exsolvendo juramento, XXXIII, 475; De voto, XXXIV, 744; De juramento, XXXIV, 890; De voto, XXXVI, 967; Quid votum, XXXVII, 1717; Non accipies nomen Dei tui in vanum, XXXVIII, 68; De decem chordis, XXXVIII, 75; Blasphemia vitanda est, XXXVIII, 457; De cavenda juratione, XXXVIII, 972; Jurare quid sit, XXXVIII, 975; De juratione, XXXVIII, 1408; De voto, XLV, 1860; Non accipies nomen Dei tui in vanum, XLVI, 948.

AUXILIUS, Francus presbyt. — Ut juramentum pro re mala non sit observandum, CXIX, 1085; Quod juramentum, etiam per vim datum nisi ad peccandum pertineat, irrefragabiliter sit observandum, *ibid.*, 1101.

BEDA, Venerabil. presbyt. — De juramento Herodis, XLIV, 239.

BRUNO (S.), Astens. abb. — Non assumes nomen Dei in vanum, CLXIV, 278; de voto, *ibid.*, 459.

BURCHARDUS, Wormsclens. episcop. — Ut multiplex juramentorum et perjuriorum confusio, per quam multae fidelium animae perditae esse noscuntur, quam sit detestanda et Deo odibilis, attente omnibus annuntietur. Tantum namque hoc malum est, ut ad sanctuaria maritarum, ubi diversorum aegritudines sanantur, ibi perjuri, licet manifeste interdum vexari non videantur, justo Dei judicio a daemonibus arripiantur. Et sicut dicit S. Gregorius, ad horum corpora aegri veniunt et curantur, et perjury a daemonio vexantur, CXL, 875.

Sicut mentiri non potest qui non loquitur, sic pejorare non potuerit qui jurare non appetit. Cavendum igitur est juramentum. Nec eo utendum nisi sola necessitate. Non est contra Dei praeceptum jurare, sed dum usum jurandi facimus, perjurii crimen incurrimus. Nunquam ergo jurat, qui pejorare timet. Multi dum loquuntur, jurare semper delectantur, dum oporteat hoc tantum esse in ore: Est, est, Non, non. Amplius enim quam, Est, et non Est, a malo est. Multi ut fallant pejorant, ut per fidem sacramenti fidem faciant verborum; sic fallendo dum pejorant et mentiuntur, hominem incautum decipiunt. Interdum et falsis lacrymis seducti decipiuntur, et creditur dum plorant, quibus credendum non erat. Plurimumque sine juramento loqui disponimus, sed sacralitate eorum qui non credunt quod dictum, jurare compellimur, talique necessitate jurandi consuetudinem facimus. Sunt multi ad credendum pigri, qui non moventur ad fidem verbis. Graviter autem delinquant, qui sibi loquentes jurare cogunt. Quaecumque arte verborum quisque juret, Deus tamen, qui conscientiam testis est, ita hoc accipit, sicut ille cui juratur intelligit. Duplitem autem reus erit, qui et Dei nomen in vanum assumit et proximum dolo capit. Non est conservandum sacramentum quod malum incaute promittitur, veluti si quispiam adulterum perpetuum cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilis esse enim non implere sacramentum quam permanere in stupri flagitio. Jurare, est Dei illa providentia, quae statuit non evellere statuta., etc., CXL, 877-884.

CHROMATIUS (S.), Aquisleiens. episcop. — De juramento, XX, 352.

CYPRIANUS (S.), Carthaginens. episcop. — Non est jurandum, IV, 741; non maledicendum, *ibid.*: Nunquam maledicendum, sed circa omnia quae accidunt Deum benedicendum, IV, 742: quod qui Deo overit, cito reideam, *ibid.*, 752; nihil licere diabolo in hominem nisi Deus permiserit, *ibid.*, 772.

DEFENSOR, Lobociagens. monach. — De juramento, LXXXVIII, 665.

DONATUS (S.), Vesontion. episc. — Ut jurare omnino non liceat, LXXXVIII, 245.

ERMENGAUDUS. — De juramento, CCIV, 1269.

GERHOBUS, Venerab. — De juramento, CXCIII, 825.

GREGORIUS VII (S.), papa. — De solutione juramentorum tractatus, CXLVIII, 1250.

HERVÆUS, Remens. archiepisc. — De perjuriis cobibendis, CXXXII, 704.

HIERONYMUS (S.), presbyt. — De voto, XXIII, 1032; Non maledicendum, *ibid.*, 1100; Non jurandum nisi per Deum, XXVI, 40; De juramento Herodis, *ibid.*, 97; Qui jurat et non decipit, *ibid.*, 835; De juramento prohibendo, XXX, 369.

HILARIUS (S.), Pictaviens. episc. — Jurandi consuetudo Christianis sublati, IX, 940.

HINCMARUS, Remens. archiepisc. — De juramentis et perjuriis, CXXV, 882.

GREGORIUS (S.), Turonens. episc. — De perjuriis, LXXI, 825.

HUGO DE S. VICTORE. — Secundum praeceptum est: « Non assumes nomen Dei tui in vanum. » Et sicut praeceptum primum pertinet ad Patrem, ita istud ad Filium. In vanum nomen Dei assumit qui credit Filium Dei tantum esse hominem. In vanum assumit, qui eum non adorat, et quia ab eo factus et quia ab eo redemptus. Unde et ipse dixit: « Creditis in Deum et in me credite, » ut intelligamus eum non solum adorandum a nobis in divinitate qua condidit, sed etiam in humanitate qua redemit. Unde propheta: « Adorate scabellum pedum ejus. » Qui enim sic adorat humanitatem Christi Jesu, id est eum qui in humanitate nos redemit, non creaturam sed Creatorem adorat, CLXXVI, 121.

HUGO DE S. VICTORE. — Votum est testificatio quaedam promissionis spontanea quae ad solum Deum et ad ea quae Dei sunt magis proprie refertur. Vovere si-

quidem est testificatione promissionis spontanea Deo se obligare ac debitorem statuere. Nam qui promittit simpliciter, spondet se facturum aliquid; qui vero votum contestatur promissioni suae et affirmat ipsam promissionem. Ubi in quantum est promissio, tenetur, et in quantum est contestatio obligatur. Votorum autem aliud occultum est ad Deum et coram Deo, aliud manifestum ad Deum coram homine occultum votum fractum, peccatum est. Manifestum autem votum fractum, peccatum est et scandalum. In illo Deus offenditur; in isto vero etiam in proximum peccatur. Quod si quisque quae vota omnino tenenda sint...., etc., CLXXVI, 521-524. — De votis, *ibid.*, 519; De votis reddendis, *ibid.*, 1054.

HUMBERTUS, cardin. — De voto reddendo, CXLIII, 1070.

INNOCENTIUS III, papa. — De licitis et illicitis juramentis, CCXVI, 1225; De voto, *ibid.*, 1257.

IVO (S.), Carnotens. episcop. — Omne quod in peccis fœdera venit, tunc solidius subsistit, cum juramenti hoc interpositio roborat; sed et omne quod animos amicorum conciliat, tunc fidelius durat, cum eos sacramenti vincula ligant. Omne enim quod testis stipulator, verius emendat, cum id adjectio jurationis affirmat. Quod et si testis deficiat, innocentis fidem sola jurisjurandi taxatio manifestat, CLXI, 781.

Non est contra praeceptum Dei juratio, quae a malo est non jurantis, sed incredulitatis ejus a quo jurare cogitur. Nunc hinc intelligitur ita Dominum prohibuisse a jurando, ut quantum in ipso est, quisque non juret, quod multi faciunt, in ore habentes jurationem tanquam magnum et suave aliquid. Nam utique Apostolus noverat praeceptum Domini, et juravit tamen. Non enim audiendi sunt qui has juraciones esse non putant. Quid enim facient de illa: « Quotidie morior per vestram gloriam, fratres, quam habeo in Christo Jesu Domino nostro, » quam Graeca exemplaria manifestam esse jurationem convincunt? Quantum ergo in ipso est non jurat Apostolus; non enim appetit jurationem cupiditate aut delectatione jurandi. Amplius enim quam est, est, non, non; et ideo a malo est, sed infirmitatis aut incredulitatis eorum qui aliter moventur ad fidem, CLXI, 781.

In Novo Testamento dictum est ne omnino juremus; quod mihi quidem propterea dictum videtur, non quia jurare peccatum est, sed quia perjurare immane peccatum est; a quo nos longe esse volumus, qui omnino ne juremus commonuit. Quamvis dictum sit, Ne juremus, nusquam in Scripturis sanctis legisse me memini, ne ab alio jurationem accipiamus, CLXI, 781.

Tu non malum facis, qui bene uteris juratione, quia etsi non bona tamen necessaria est, ut alteri persuadeas quod utiliter suades; sed a malo est illius cuius infirmitate jurare cogeris, CLXI, 782.

Considera quod Salvator non per Deum iurare prohibuit, sed per caelum et per terram, et Hierusalem, et per caput tuum. Et hoc quasi parvulus fuerat lege concessum, ut quo modo victimas immolabant Deo, ne eas immolarent idolis, sic et jurare permitterentur in Deum, non quod recte hoc facerent, sed quod melius esset Deo id exhibere quam demonis.

Non est contra Dei praeceptum jurare; sed dum jurandi usum facimus, perjurii crimen incurrimus, CLXI, 782.

Si peccatum esset juratio, nec in veteri lege dicebatur: « Non perjurabis, reddes autem Domino iurandum tuum. » Non enim peccatum praeciperetur vobis... Non vobis dicimus nos non jurare; si enim hoc dicimus, mentimur. Quantum ad me pertinet, juro; sed quantum mihi videtur, magna necessitate compulsus. Cum videro, nisi faciam, mihi non credi, et ei qui mihi non credit non expedire quod non credit; hac perpensa ratione et consideratione librata, cum magno timore dico: Coram Deo, aut testis est Deus, aut scit Christus quod sic est esse in animo meo. Et video quia plus est, id est, quod amplius est quam: Est, est, Non, non, etc., et si non a malo jurantis a malo est non credentis, CLXI, 782. — Et alia deinceps, *ibid.*, a col. 782 ad 802. De juramento, *ibid.*, 801.

JONAS, Aurelianens. episcop. — Cum in multis omnes, apostolo Jacobo teste, offendamus, apud utrumque ordinem, clericalem videlicet et laicalem, iniquissimum quae sexum, in incauta juratione valde et miserabiliter delinquitur, CVI, 221. De vitanda juratione, CVI, 221. De falso testimonio, CVI, 225.

MARTINUS (S.), Legionens. canonicus regular. — Secundum praeceptum ad Filium pertinet, cum dicit: « Non assumes nomen Dei tui in vanum, id est non assumes creaturam esse Filium Dei (Christum), quoniam omnis creatura vanitati est subiecta; sed credas eum aequalem esse Patri, Deum de Deo, Verbum verum apud Deum, per quem facta sunt omnia, CCVIII, 782.

NICOLAUS I, papa. — Perhibetis vos, Bulgari, consuetudinem habuisse, quotiescunque aliquem iurejurando pro quolibet re disponebatis obligare, spatham in medium afferre, et per eam juramentum agebatur; nunc autem per quos jurare debeatis a nobis iuberi deposcitis. Sed nos ante omnia non solum per spatham, verum etiam per aliam omnino conditam speciem jurari iudicamus indignum. Per quem enim quis jurat, profecto et diligit et veneratur, sed et fiduciam suam ei firma stabilitate commendat; quamobrem per Deum iurandum est, qui ab hominibus diligendus et venerandus, et in quo omnis spes et fiducia est locanda, et a quo prae cunctis creaturis est semper auxilium expectandum; nam cum a Domino per coram, terram, caput et Jerusalem non jurare iubetur, nil nisi ut per creaturam iuretur, procul dubio inhibetur. Quod autem per Dei nomen jurare precipiamur, ipso iubente, didicimus. Sane possumus per eas duntaxat creaturas jurare, quae divinis sunt cultibus deputatae, ut est templum et altare, in quibus qui jurat, jurat in ipsis, et qui habitat in ipsis, et si quae sunt talia. Quapropter iure per Evangelium iurandum est in quo quidquid continetur, nihil nisi Dei, qui in eo veribitur et legitur esse, profecto dignoscitur; ipsum est enim lex nostra, ipsum testamentum nostrum, quod legifer et testator Dominus et Redemptor noster electis suis disposuit, et si hoc amamus per ipsum etiam iuramus; etenim omnis vera qui dicit, per eum jurat quem amat; nos ergo si per Evangelium iuramus, et testatorem et ipsum testamentum diligere comprobamur, et ab eius mandatis nos nolle recedere procul dubio significamus..., CXIX, 1003.

OTHLONUS, monach. — Perjurio quanta poena maeat, CXLVI, 368.

PASCHASIUS RADBERTUS, Corbeiens. abb. — De juramento, CXI, 253.

PETRUS, Cantor. — De vitando juramento, CCV, 322.

PETRUS COMESTOR. — Non assumes nomen Dei tui in vanum, id est nec falso, nec superflue, nec dolose iurabis per nomen Dei, nec honorem ejus, quantum in te est, evanescere facias, de eo prave sentiendo, CXCIII, 1165.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — Votum solvere contemnens infelicitate perit, CXLV, 656, 1667. In vanum nomen Dei non est sumendum, CXLV, 1017.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. archiepiscop. — Perjurium est mendacium iuramento firmatum. Hic quaeritur utrum sit perjurium, ubi non est mendacium: quod quibusdam videtur ex auctoritate S. Hieronymi dicentis: «Advertendum est quod juramentum tres habet comites, veritatem, iudicium et iustitiam; si ista defuerint, non erit juramentum sed perjurium. Ubi autem falsum iuratur, veritas deest.» Si ergo falsum iuretur, etsi non sit ibi intentio fallendi, videtur esse perjurium, quia deest veritas. Quibusdam placet non esse perjurium, ubi non est mendacium; et sicut dicitur aliquando falsum sine mendacio, ita iuratur falsum sine perjurio. Falsum forte dicit Apostolus, cum se venturum ad Corinthios promisit; nec tamen sicut ei imponebatur, culpam mendacii contraxit, quia sic animo sentiebat; etiamsi juramento illud firmasset, non perjurium incurrisset, quia quantum in ipso fuit, verum dixit, et si iurationem addidisset, quantum in se foret, verum iurasset, etsi aliter eveniret quam dixit. Ideo sicut quis non est mendax, nisi aliter sentiat animo quam dicit, sive ita sit, sive non, ita videtur quibusdam neminem perjurium constitui, nisi aliter sentiat animo quam loquitur, sive ita sit, sive non, CXIII, 835.

Creditur et ille pejorare qui falsum voluntate fallendi jurat, et qui falsum putans quod verum est jurat, et qui verum putans quod falsum est jurat. Unde S. Augustinus: «homines falsum jurant vel cum fallunt vel cum falluntur. Aut putat homo verum esse quod falsum est, et temere jurat; aut scit vel putat falsum esse, et tamen pro vero jurat, et nihilominus cum scelere jurat.» Distant autem duo perjuria quae commemoravit. Fac illum jurare quod verum esse putat; pro quo jurat, verum esse putat, et tamen falsum est; non ex animo iste pejerat, sed fallitur. Hoc pro vero habet quod falsum est, non pro falsa re sciens iurationem interponit. Da alium qui scit falsum esse et jurat tanquam verum sit quod scit falsum esse, v. g., ut intelligatis: Pluit in illo loco; interrogas hominem et dicit pluisse; et tunc pluit ibi, sed putat non pluisse, perjurus est. Interest quemadmodum verbum procedat ex animo. eam linguam non facit, nisi rea mens sit. His evidenter traditur quod tripliciter pejerat homo, ut diximus, dum vel sciens falsum iuratur, vel putans falsum quod verum est jurat, vel aestimans verum quod falsum est jurat. Sed hoc extremum non videtur esse perjurium, etiamsi perjurium non iulur;

eo quod falsum iuratur, non videatur res esse perjuri qui sic jurat, quia non est mens ejus rea, et ideo nec lingua. Imo ejus mens rea est, dum jurare praesumat quid perspicue verum non deprehendit. Non ergo omne perjurium mendacium est, nec omnis qui pejerat mentitur, sed omnis mentiendi, iurans pejerat, et omnis qui falsum iuratur, sive mentiens sive non, pejerat. Cum vero quis jurat quod verum est, existimans esse falsum quaeritur quid sit ibi perjurium. Ipsa enim significatio vocis vera est, quia verum nescienter loquitur. Non ergo ipsa significatio vel falsum vel mendacium est quia vera est, et quod verum est, perjurium non videtur esse. Ad hoc dicimus loqui sic, scilicet contra mentem, sub iuramentatione juramentum, esse perjurium..., CXIII, 835, 836.

Si autem quaeritur utrum jurare sit malum, dicimus aliquando esse malum, aliquando non. Sponte enim et sine necessitate jurare, vel falsum jurare, peccatum grande est. Ex necessitate autem jurare, scilicet vel ad asserendum innocentiam, vel ad foderam pacis confirmanda, vel ad persuadendum auditoribus quod est eis utile, malum non est, quia necessarium eis est. Unde Augustinus: Juramentum faciendum est in necessariis, cum pigri sint homines credere quod eis est utile. Juratio non est bona; non tamen mala cum necessaria, id est non est appetenda sicut bona, nec tamen fugienda tanquam mala, cum est necessaria. Non est enim contra praecceptum Dei juratio, sed intelligitur ita Dominus prohibuisse a juramento, ut quantum in ipso est quisque non juret. Quod multi faciunt, in ore habentes iurationem tanquam malum atque suave aliquid. Apostolus enim novit praecceptum Domini, et tamen iuravit. Prohibetur enim jurare vel cupiditate, vel delectatione jurandi. Quod ergo Christus ait in Evangelio: «Ego dico vobis non jurare omnino,» ita intelligitur praecipisse ne quisque sicut bonum appetat juramentum, et assidue iurandi labatur in perjurium. Quod vero addidit: «Sit sermo vester, Est, est, Non, non,» bonum est et appetendum. «Quod autem amplius est a malo est,» id est, si iurare cogitis, scias de necessitate venire infirmitas eorum quibus aliquid suades; quae infirmitas utique malum est. Unde nos quotidie liberari precamur, dicentes: «Libera nos a malo.» Ideoque non dixit, quod amplius est, malum est. Tu enim non facis malum, qui bene uteris iuratione: sed a malo est illius qui aliter non credit, id est ab infirmitate, quae aliquando poena est, aliquando poena et culpa. Ibi enim Dominus prohibuit malum, auxilium bonum, indulsit necessarium, CXIII, 836.

Quaeritur utrum liceat jurare per creaturas. Quod non videtur, cum in lege scriptum sit: «Reddes Domino iuramenta tua,» et Christus in Evangelio praecipit, non jurare omnino, nec per coram, nec per terram, nec per Hierosolimam, nec per caput tuum. «Judeis quae parvulis est concessum jurare per Creatorem, et praecceptum, ut si jurare contingeret, non nisi per Creatorem iurarent, non per creaturam, quia iurantes per angelos et elementa creaturas venerabantur honore, et melius erat hoc exhiberi Deo quam creaturis. Infirmitas ergo illud prohibuit; sanctis vero, qui in creaturis Creatorem venerabantur tantum non prohibuit. Unde Joseph per salutem Pharaonis iuravit, Dei iudicium in eo veneratur, quo positus erat in infimis. Christus vero ita creaturas jurare prohibuit, ne vel aliquid divinum in eis crederetur, pro quo reverentia eis deberetur; vel ne per eas iurantes falsum, homines se juramento teneri non putarent, CXIII, 836.

Quaeritur quid sit dicere: Per Deum iuro, hoc est testem Deum adhibere. Juravit enim Apostolus dicens: «Testis est mihi Deus,» ac si dixisset, per Deum ita est. Unde Augustinus: Ridiculum est putare hoc: si dicas, per Deum? iuras; si dicas, testis est mihi Deus, non iuras. Quod enim est, per Deum, nisi, testis est mihi Deus? Aut quid est, testis est mihi Deus, nisi, per Deum? Quid est autem iurare, nisi ius Deo reddere, quando per Deum iuras? Ius scilicet veritatis, et non falsitatis. Item, ecce dico charitati vestrae: et qui per lapidem iurat falsum, perjurus est, quia non lapidem qui non audit, sed ejus Creatorem adhibet testem. Hoc est ergo jurare, per quamlibet creaturam, scilicet Creatorem ejus testem adhibere. Est etiam quoddam genus iuramenti gravissimum, quod fit per execrationem, ut cum homo dicit: Si illud feci, illud patiar, vel illud contingat filiis meis, secundum quem modum scripserit etiam interdum cum aliquis iurando dicit: Per salutem meam, vel, Per filios meos, et huiusmodi. Obligat hoc enim Deo, CXIII, 837.

De eis qui jurant per falsos deos, CXIII, 837.

Videndum utrum omne juramentum implendum sit. Si enim quis alicui iuraverit contra fidem et charitatem.

quod observatum pejorem vergat in exitum, potius est mutandum quam implendum. Unde Ambrosius: Est contra officium Dei nonnunquam promissum solvere sacramentum, ut Herodes fecit. Item Isidorus: In malis promissis resande fidem, in turpi voto muta decretum. Quod incantare vovisti, ne facias; impia est promissio quam sceleris adimpleretur. Idem: Non est observandum sacramentum, quo malum incantare promittitur, ut si quis adulteram perpetuam fidem cum ea permanendi pollicetur. Tolerabilius enim est non implere sacramentum, quam permanere in stupro. Item Beda. Si quid nos ioculatus jurare contigerit, quod observatum pejorem vergat in exitum, libere illud salubriori consilio mutandum noverimus..... CXCLII, 837, 838.

« Non assumes nomen Dei tui in vanum, » quod est dicere, secundum litteram: Non jurabis pro nihilo nomen Dei. Allegorice vero præcipitur, ut non putes creaturam esse Christum Dei Filium quia omnis creatura vanitati est subjecta; sed æqualem Patri, CXCLII, 831.

De perjurio, CXCLII, 835. — De voto, CXCLII, 932. PETRUS PICTAVIENS. — De perjurio et modis juramenti, CCXI, 1157.

PROSPERUS (S.), Aquitan. — De vovendo Deo, LI, 429, 435, 703.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De voto implendo, CVIII, 568, 791. Cavendum est a juramento, CIX, 917.

RODULFUS, Bituricens. episcopus. — De perjurio, CXIX, 721.

RUFINUS, Aquileiens. presbyt. — De juramenti servati bono, XXI, 696. De voto, XXI, 958.

RUPERTUS, Tulliens. abb. — Assumere nomen Dei in vanum (quod poetæ faciunt), vel reverentia dignum non estimare, ubicunque nomen Domini invocatum fuerit, dilectioni Dei omnino est adversum, CLXVII, 681.

De voto, CLXVIII, 1245.

Sic se habet secundum præceptum: « Non facies sculptile, neque omnem similitudinem, quæ est in celo desuper, et quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra; non adorabis, neque coles ea. » Et per hoc præceptum illud a servo exigitur, ut illius unius vel unius Dei, coram quo non debet deos alienos habere, neque in celo, neque in terra, neque in mari, ullam aspiciatur similitudinem existere. Hoc, inquam, ab illo exigitur, ut sciat Deum verum, nulla forma circumscriptum esse, quod humaniformi putaverunt, dicentes Deum velut hominem membris suis, secundum humanam formam circumscriptum esse, ad determinatum, grande ubi in animo suo pingentes idolum, vel juxta visionem Danielis, senem venerabilem vel Antiquum dierum. Quotum in corde sive errore quantum putas simulabatur simulacrum, cum audirent dicentem: « Cælum mihi sedes est, et terra scabellum pedum meorum. » A quibus si quaeretur illud quod scriptum est: « Qui mensus est pugilo aquas, et cœlos palmo ponderavit, » nimirum quid respondere, aut quid secundum eandem phantasmam animo præpingere potuerunt? hoc ergo, ut dictum est, a servo per præceptum exigitur, ut Deus illocalem atque incircumscriptum fateatur, ut nullam creaturam Deo similem esse vel fieri posse suspicetur, ne contra experiat dictum quod subijunctum est: « Ego enim sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitates patrum in filiis in tertiam et quartam generationem. » Qui enim talesibi pinxit idolum, magnam Dei fortis, Dei zelotis thesaurizat iram; utpote consequenter male de Dei Filio sentiens..... Quod si amicus esse gessit homo, post hoc præceptum ad consilium quoque totum minimum extendit, ut videlicet eo non contentus sit quod non ita de Deo sentit, sed et quantum potest pro salute aliorum emittens ostendat pulchro dogmate, quia non secundum corporeas..... CLXVII, 1741, 1722.

TERTULLIANUS, Carthagin. presbyt. — De blasphemis, I, 681. De respectu pro nomine Dei, I, 691.

VALERIANUS, Cemelien. episcopus. — De promissis et non redditis, LI, 702.

VICTOR, Capuan. episcopus. — De juramento, LXVIII, 269.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. episcopus. — De juramento, CLXXVI, 153.

WALTERUS, Aurelianens. episcopus. — De juramentis vitandis, CXIX, 756.

Tertium præceptum.

Memento ut diem Sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, et facies omnia opera tua. Septimo autem die Sabbatum Domini Dei tui est; non facies omne opus in eo, tu et filius tuus et filia tua, servus tuus et ancilla tua, jumentum tuum et asina quæ est intra portas tuas.

Sex enim diebus fecit Dominus cœlum et terram et mare et omnia quæ in eis sunt, et requievit in die septimo. Idcirco benedixit Dominus diei Sabbati et sanctificavit eum. »

ALCUINUS, abb. — De die Dominica, CI, 1226.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episcopus. — Increpatio ad populum quod ecclesiam non frequenter, XVII, 689.

AUGUSTINUS (S.), Hipponeus. episcopus. — De otio Sabbati, XXXIII, 212. De Sabbati observatione, XXXIV, 305. De laudando Deo, XXXVI, 509. Memento ut diem Sabbati sanctifices, XXXVIII, 69, 75. De iis qui raro ecclesiam adeunt, XXXIX, 1755. De die Dominica, XXXIX, 2274; XLI, 555; XLV, 1868. De vero Sabbato, XLV, 1882; XLVI, 950.

AUNARIUS (S.), episcopus. — De observatione diei Dominice, LXXII, 764.

BEDA Venerab. — Tertium mandatum de Sabbato ad Spiritum sanctum pertinet, cuius dono requies nobis sempiterna promittitur. Nam quia Spiritus sanctus dicitur, propterea et septimum diem sanctificavit. In aliis enim diebus operum non est nominata sanctificatio nisi in Sabbato, ubi dicitur, « requievit Deus. » Proinde igitur hoc mandatum pertinet ad Spiritum sanctum, tam propter nomen sanctificationis quam etiam propter æternam requiem, ad donum Spiritus sancti pertinentem. Dicitur enim ibi: « Memento ut diem Sabbati sanctifices. Sex dies operaberis et facies omnia opera tua; septimum autem dies Sabbatum est Domini Dei tui. » In sex dierum opere sex millium annorum operatio continetur; in septimo vero requies beati illius temporis regni ostenditur, quod carnaliter Judæi celebrantes peccant; et hoc non nos ad fidem mendacii fallentis aptamus. Clamat per prophetam Deus: « Neomenia et Sabbata vestra odit anima mea. » Quomodo ergo sanctificata sunt Sabbata illa quæ odit Dominus? Illud ergo Sabbatum est sanctificatum, ubi post bona vitæ hujus opera requies nobis æterna promittitur; ideoque quicquid agimus, si propter futuri sæculi requiem faciamus, veraciter Sabbatum observamus, XCIII, 574.

De Sabbato, XCIV, 85.

BERNARDUS (S.), Clarnavallens. abb. — De reverentia locis sacris debita, CI:XXXIII, 535.

BRUNO (S.), Astens. abb. — Memento ut diem Sabbati sanctifices, CLXIV, 279.

CANUTUS I, rex Anglorum. — Die Solis mercaturam etiam severissime prohibemus, et omnem conventum populi, nisi pro maxima necessitate sit, et venationem, et ab omnibus mundanis operibus, in hoc sancto die, sedulo cessandum est, CLI, 1175.

EGYPTIUS, abbas. — De Sabbati requie, LXII, 685.

GAUDENTIUS (S.) Briziens. episcopus. — De Sabbato, XX, 920.

HIERONYMUS (S.), presbyt. — De bonis implendi Sabbati, XXIV, 540. De modo incolendi Sabbati, XXIV, 573. Domus mea, domus orationis XXVI, 150.

HUGO DE S. VICTORE. — Tertium præceptum ad Spiritum sanctum pertinet. « Observare diem Sabbati » id est, expectare requiem per bonitatem Dei, id est, Spiritum sanctum, CLXXXVI, 122, 554.

JONAS, Aurelianens. episcopus. — Nam in hoc obnoxio depramur, ut in observatione Dominice diei, quo Deus lucem mundi condidit, et quo auctor vitæ a mortis resurrectione, quo etiam Spiritum sanctum Paracletum de cœlis apostolis misit, sicuti dudum gentiorem vestrum admonendo sumus deprecati debitam adhibeatis curam, et tanto diei debitum impendatis honorem, scilicet et ipsa quantum potestis, a curis et mundanis sollicitudinibus vos exualis, et quod tanti diei venerationem competit ut vos faciatis, et vestros exemplo vestro ad id faciendum erudiatis et agere doceatis, CVI, 305. — De observatione diei Dominice, *ibid.*, 504.

Martinus (S.), Legionens. canonic. regular. — Tertium mandatum est de Sabbato, et pertinet ad Spiritum sanctum, cuius dono requies nobis sempiterna promittitur in cœlis. Nam quia dicitur Spiritus, propterea et septimum diem sanctificavit Dominus. In aliis enim diebus operum non est nominata sanctificatio nisi in Sabbato, ubi dicit: « Requievit Deus ab omni opere suo. » Proinde igitur hoc mandatum pertinet ad Spiritum sanctum tam propter sanctificationis nomen, quam etiam propter æternam requiem ad Spiritum sancti donum pertinentem. Dicitur enim ibi: « Memento ut diem Sabbati, etc., » in sex diebus operum continetur operatio sex millium annorum. In septimo vero requies beati illius regni, tempusque ostenditur, quod carnaliter Judæi celebrantes peccant. CCVIII, 782.

HUMBERTUS, S. R. E. cardinalis. — Ecclesia com-

pationis passio et sepulto Domino, congaudet resurgenti in die Dominica; quando Judeos nimia occupavit mœstitia, et custodes sepulcri conati sunt corrumpere pecunia. Unde nos traditionem apostolicam usque in hodiernum diem de Sabbato retinentes, et usque in finem retinere cupientes, hic subscribere curavimus quid super hoc senserint et confirmaverint nostri antiqui et venerabiles Patres. Ex quorum numero beatissimus papa Silvester. Magni Constantini Augusti pater spiritualis, inter alia dixit: « Si omnis Dominicus dies resurrectionis gratia est celebrandus in gaudio Christianorum, omnis ergo Sabbati dies sepulture deputandus est in execratione Judæorum. Omnes enim discipuli Domini Sabbato fletum habuerunt, sepultum Dominum suspirantes, et Judæis exultantibus lætitia inerat. Apostoli autem jejunantibus tristitia imperabat. Tristetur itaque cum tristantibus de sepultura Domini, si volumus cum iisdem de resurrectione gaudere. Neque enim fas est ut destructiones ciborum et caeremonias Judæorum more Judaico observemus. » Cujus sententiæ concordans sanctus papa Innocentius ait: « Sabbato jejunandum esse ratio evidentissima demonstrat. Nam si diem Dominicam, ob venerationem resurrectionis Domini nostri Jesu Christi non solum in Pascha celebramus, verum etiam per singulas hebdomadas ipsius diei imaginem frequentius, ac sexta feria propter passionem Domini jejunamus. Sabbatum non debemus prætermittere, quod inter tristitiam atque lætiam temporis illius videtur inclusum. Quod utique constat apostolis biduo isto et in mœrore fuisse, et propter metum Judæorum se occulisse. Quod utique non dubium est, et in tantum eos jejunasse biduo memoratur, ut traditio Ecclesiæ habeat isto biduo sacramenta penitus non celebrari. Quæ forma utique per singulas hebdomadas est tenenda, propter quod commemoratio diei illius semper est celebranda. » Quod si putatis semel atque uno Sabbato jejunandum, ergo et dies Dominica et sexta feria semel in Pascha erit utique celebranda. Si autem Dominicæ diei ac sextæ ferie per singulas hebdomadas reparanda imago est, dementissimum est, bidui agere consuetudine Sabbato prætermisso, cum non disparem causam habeat a sexta videlicet feria in qua Dominus passus, quando est apud inferos fuit, ut die tertia resurgens redderet lætitiā, post biduanam præcedentem mortaliā. Non ergo nos negamus sexta feria jejunandum, sed dicimus in Sabbato hoc agendum, quiaambo dies tristitiā apostolis et his qui Christum secuti sunt indixerunt, qui die Dominico exhilarati non solum ipsum festivissimum esse voluerunt, verum etiam per omnes hebdomadas frequentandum esse duxerunt... CXLIII. 936. 937.

Vos, o miserrandi Judæi, Sabbatum carnaliter custoditis, et tamen quid sit Sabbatum omnino ignoratis. Bene illud custodiretis, si spiritaliter intelligeretis. Nomen igitur Sabbati usurpatis, quia non spiritaliter, sed carnaliter illud observatis. Vos delectat legem carnaliter custodire, cum illam debeatis spiritaliter intelligere, Dominus per prophetam attestante: « Aperiam in parabolis os mecum... » et, « Patres nostri annuntiaverunt vobis... » Patres igitur Veteris Testamenti, id est patriarchæ et prophætæ narraverunt vobis hæc. Si ergo lex et prophætæ in parabolis et ænigmatibus constant, quod omnino negare minime potestis, non est accipienda Sabbati observatio carnaliter, sed spiritaliter. Nam carnalia ejusmodi et a Domino et a Patribus omnino disjuncta sunt. Legimus in Genesi quod benedixit Deus diem septimo et sanctificaverit illum, quia in eo cessaverat ab omni opere suo quod pararat. In quo tamen nihil novum creasse dicitur, nisi forte dicitur die septimo complevisse opus, qui ipsam benedixit et sanctificavit. Ut enim ait Magister Petrus: Benedictio et sanctificatio opus est; nam et Salomon aliquid operis fecit, cum templum dedicavit; septimum ergo diem sanctificasse et benedixisse dicitur, quia mysticæ præ cæteris benedictioni et sanctificationi eam donavit. Unde in lege dicitur: « Memento ut sanctifices diem Sabbati. » Item, si crimen est Sabbati otia non observare, dicite cur Jeshu Nave discipulus ac successor Moysi, Domino præcipiente, septem diebus continuis, inter quos utique Sabbatum continetur, exercitum et arma produxit, atque circumvenit arca tubis clangentibus Jericho muros subvertit. Quid iterum de Machabæis eloquar de quibus scriptum est: « Et nolabant Judæi in die Sabbati vindicare se de alienigenis, postea vero consilio accepto pugnaverunt die Sabbati, et triumphaverunt de hostibus. » Quibus testimoniis edocemur non pertinere ad fidem istam Sabbati elementarium diem, sed alium spiritalem. Scitote igitur, o Judæi, hoc carnale Sabbatum non esse datum propter purificationem, sed propter tentationem, dicente Domino in Deuteronomio: « Dabo eis præcepta, ut tentem eos utrum ambu-

lent in viis meis, an non. Hinc est quod loquitur Dominus per Ezechielem prophetam dicens: « Ego dedi eis præcepta non bona, et judicia in quibus non vivant. » Utique, quia quoddam carnalia, o Judæi, vobis carnaliter viventibus permessa sunt, quæ tamen adveniente Evangelio cessaverunt, sicut Ezechiel propheta dicit: « Cessare faciam omne gaudium ejus et Sabbata ejus; » subaudiis populi Israelitici. Vos interrogo, o Judæi, si Sabbata vestra æterna sunt, cur ea Dominus cessare mandavit? et si bona sunt, cur odit. Sed quia tam evidenti sententiæ tamque subtili nihil omnino respondere potestis, Dei me præveniente, comitante et subsequente gratia, breviter et diligenter illam exponam vobis, CCVIII, 1336.

Apostoli verba hæc sunt: « Non prius quod spiritale est, sed quod animale. » Primus homo secundum carnem nos generavit, secundus homo, Deus videlicet et homo Jesus Christus, per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus sancti nos spirituales Dei filios effecit. Prius ergo, o Judæi, vobis cognitione rudibus et carnaliter viventibus dedit Deus carnalia præcepta, nec tamen semper permansura, quia præciebat vos peccaturos et idola adoratos. Lacte vobis erat opus, non solido cibo; nondum enim poteratis, sed et nunc quidem poteris. Non ergo oportebat coram vobis adhuc rudibus et in Dei cognitione parvulis margaritas ponere, spiritalia videlicet sacramenta tradere, sed legalibus vos oneribus experti vel tentare. In quibus præceptis, si secundum ipsos bene præcipientem perseverassetis, vos ad spiritalia Evangelii sacramenta cum cæteris Ecclesiæ filiis transferret, et in spirituales filios adoptaret. Bona igitur Dei præcepta resistis exigentibus culpis vobis sunt damnabilia, et Deo odio habita. Dei quoque præceptum sibi obediens, propter, et inobediens condemnatur. Sabbatum enim requies interpretatur. Sed vos istam Sabbati otiosam festivitatem consummatis in comensationibus et ebrietatibus.

Sed forte dicit aliquis: Si non est Sabbatum custodiendum, quare dicitur in mandatis Dei: « Memento ut sanctifices diem Sabbati? » Cui respondendum quia in opere sex dierum sex millium annorum opera demonstratur. Nulle namque anni apud Deum unius diei comparantur. Horum itaque dierum Sabbatum septimi millesimi anni tempus et requies futuri regni ac sæculi est, ubi nulla erit jam operatio rerum, sed sola requies sanctorum, nam ista temporaria Sabbata odit Dominus... Bene Sabbata vestra dixi, quia jam non sunt illa, quæ ipse Dominus præcepit, sed sunt illa, quæ vos invenistis vobis, in quibus abundantius comensationibus et ebrietatibus degeritis... Dominicam diem, ait Isidorus Hispaniarum doctor, idem sancti apostoli religiosam solemnitate celebrari sanxerunt, quia in eodem die Redemptor noster a mortuis resurrexit. Ideo autem Dominicus dies appellatur, ut in eo a terrenis operibus, vel mundi illecebris abstinentes tantum divinis cultibus serviamus, dantes scilicet diei huius honorem et reverentiam propter spem resurrectionis nostre, quam habemus in illa. Nam sicut ipse Dominus noster Jesus Christus, et Salvator noster tertia die resurrexit a mortuis, ita et nos resurrecturos in novissimo die speramus. Unde et in eodem Dominico die stantes oramus, quod est signum futuræ vitæ. Hoc agit universa Ecclesia, quæ hac in peregrinatione est mortalitatis constituta, expectans in finem sæculi, quod in Domini nostri Jesu Christi corpore præmonstratum est, qui est primogenitus mortuorum. CCVIII, 1336-1338.

MAXIMUS (S.), Taurinens. episc. — De Sabbato, LVII, 516, 527, 717.

NICOLAUS I, papa. — Nosse cupitis, si liceat alicui Sabbato vel Dominica die laborationem aliquam exercere. De hoc S. papa Gregorius Romanos alloquens ait: « Pervenit ad me quosdam perversi spiritus homines prava inter vos aliqua et sanctæ fidei adversa seminare, ita ut die Sabbati aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud nisi Antichristi prædicatoribus dixerim, qui veniens diem Sabbatum atque Dominicum ab omni faciet opere custodiri? » Quia enim mori se et resurgere simul, haberi in veneratione vult diem Dominicum; et quia judicare populum compellit, ut exteriorum legis ritum revocet, et sibi Judæorum periculum subdat, colit vult Sabbatum. Hec enim quod per prophetam dicitur: « Ne inferatis onera per portas vestras die Sabbati, tandiu teneri poterit, quandiu legem licent juxta litteram custodiri. At postquam gratia omnipotentis Dei Domini nostri Jesu Christi apparuit, præcepta legis quæ per figuram dicta sunt, juxta litteram servari non possunt. Nam si quis dicit hoc de Sabbato esse servandum, dicat necesse est etiam carnalia sacrificia persolvenda; dicat præceptum quoque de circumcissione corporis adhuc esse retinendum. Sed contra se Paulum apostolum audiat dicentem: « Si circum-

mini, Christus vobis nihil prodest. » Nos itaque quod de Sabbato dictum est, spiritaliter acceptum, spiritaliter tenemus. Sabbatum enim requies dicitur, verum autem Sabbatum ipsum Redemptorem nostrum Jesum Christum Dominum habemus; et qui lucem fidei ejus cognoscit, si peccatum concupiscentiam mentem per oculos trahit, in die Sabbati onera per portas introducit. Non ergo in die Sabbati onera per portas introducimus, si in Redemptoris nostri gratia constituti pondera peccati ad animam per sensus corporeos non trahamus. Nam idem Dominus et Redemptor noster multa in die Sabbati legitur operasse, ita ut Judæos reprehenderet, dicens: « Quis vestram litem aut asinum suum non solvit in die Sabbati, et ducit adquare? » Si ergo ipsa per se veritas non custodiri juxta litteram Sabbatum præcepit, quisquis otium Sabbati secundum legis litteram custodit, cui alteri nisi ipsi Veritati contradicit? Dominico vero die a labore terreno cessandum est, atque omnimodo orationibus insistendum, ut quod negligenter per sex dies agitur, per diem resurrectionis Dominicæ expiatur, CXLIX, 984, 985.

PETRUS COMESTOR. — « Non monachaberis. » id est, non misceris alicui, excepto fœdere matrimonii, CXCVIII, 1165.

« Memento ut diem Sabbati sanctifices. » id est, annuum et feriatum habes. « Non facies in eo omne opus, tu et filius tuus, et illa tua, ne servus, nec ancilla tua, nec jumentum tuum, nec advena, qui juxta portas tuas est, » id est tecum in domo tua serviens, quia, « Deus quievit die septimo, » et nos diem septimum servamus, etiam non hunc quem illi. Nam et Josephus sic ait: « Quartus sermo secundum servandas septimanas, cum ab omni opere forent cessaturi, propterea de opere servili dictum intelligendum, CXCVIII, 1165.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — Memento ut diem Sabbati sanctifices, CXLV, 1017.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episcop. — Tertium præceptum est: « Memento ut diem Sabbati sanctifices, » ubi secundum litteram præcipitur observantia Sabbati. Allegorice vero, ut requiem et hic a vitiis, et in futuro in Dei contemplatione expectes ex Spiritu sancto, id est ex charitate et dono Dei, non quod Spiritus sanctus sine Patre et Filio hoc operetur, acceptat utique Ecclesia hoc donum, ut in Spiritu sancto fiat remissio peccatorum. Quam remissionem cum Trinitas faciat, proprie tamen ad Spiritum sanctum dicitur pertinere, quia ipse est Spiritus adoptionis filiorum, ipse Patris et Filii amor et connexio vel communitas. Ideoque justificatio nostra et requies et attribuitur sapius, CXCII, 851.

PROSPERUS (S.), Aquitan. — De Sabbato, LI, 412, 468, 477, 524.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De die Dominica, CVII, 108, 335, 445. Homilia de Domini diebus, CX, 76.

RODULPHUS, Bituricens. episcop. — Diem Dominicum apostoli ideo religiosi sanxerunt solemnitate, quia in eodem die Redemptor noster a mortuis resurrexit. Quique ideo Dominicus appellatur ut in eo a terrenis operibus et a mundi illecebris abstinentes, tantum divinis cultibus serviamus. Nam sicut ipse Dominus Jesus Christus et Salvator noster tertia die resurrexit a mortuis, ita et nos resurrecturi in novissimo sæculo speramus. Unde etiam in Dominica die stantes oramus; quod est signum futuræ resurrectionis...

Dies autem Dominicus a Christianis post resurrectionem Domini celebratus est, et ex illo cepit habere festivitatem suam. Tanta ergo hujus diei debet esse observantia, ut præter orationes et missarum solemnitas, et ea quæ ad vescendum pertinent nihil aliud fiat, videlicet, ut nec opera servilia in eo agantur, nec viri ruralia exercent, nec vineas colant, nec campos areant, nec messes metant, nec fenum secant, nec sepe ponant, nec silvas stirpent, nec arbores cedant, nec in petris laborent, nec domos construant, nec hortum faciant, nec terram moveant, nec ad placida conveniant, nec venationes exercent, nisi tantum cibi vel frigoris necessitate. Item feminæ opera textilia non faciant, nec vestimenta capient, nec constant, nec vestimenta lavent, nec liniant, nec linum battant, nec lanam carpere præsumant, nec herbes tondent, ut omnimodis bonorum requies die Dominico persolvatur. Ipse est enim primus dies sæculi. In ipsa formata sunt elementa mundi, in ipso creati sunt angeli, in eo manna de celo datum est, in eo Redemptor humani generis a mortuis resurrexit, in eo Spiritus sanctus super discipulos descendit..., CXLIX, 716.

RUPERTUS, Tutiens. abb. — « Memento ut diem Sabbati sanctifices. » Hoc præceptum legitimum est, et in eo legitime servatur, ut quod operatur servus, cum bene operatur, non suam, sed Domini sui gloriam quaerat, non præsentem ab ore conservorum suorum sibi laudem

exquirat, vanamque gloriam non nomini constitutere proponat, sed Scripturam dicentem attendat: « Videant opera vestra bona, » non ut vos videamini, sed ut glorificent Patrem vestrum qui in coelis est. » Hoc revera meminisse est Sabbati sanctificandi, id est, hoc intendere servum, ut bene operando mereatur introire in requiem Domini sui. Nam illius Sabbati meminisse, cujus meminuit hodieque Judæus, jam non pro præcepto habemus, imo contra præceptum, et contra voluntatem Domini esse scemur, quia videlicet Sabbatum illud jam ex illo magne die Sabbati, quo instante crucifixerunt Dominum, positum est a servis malignis, sanguine Domini sui; et ex tunc omne Sabbatum et omne festum illorum profundo odio odit anima Domini. Hoc ergo præceptum est, « Memento ut diem Sabbati sanctifices. » id est ut bene operando finem totum operis illic constituas, ubi sancta et vera est requies. Consilium autem hoc est, ut nunc etiam sabbatizes, id est ut activam excedens vitam, contemplationi vaces, quæ pars tanto melior est quantum fidelis servo dulcis amicitia præpollat, testante ipso cum dicit: « Martha, Martha, sollicita es... » Martha servitium non reprehendit, sed Mariam partem prætulit, tanquam bone id quod optimum sit..., CLXVII, 1235, 1234.

Lex etiam Sabbati carnalis, lex fuit sancta et justa et bona. Nam sicut signum circumcisionis incarnationem, et immolatio paschalis Agni passionem futuram predicabant ejusdem unigeniti Filii Dei, sic et Sabbatismus ille requiem annuntiabat, quæ post hanc vitam reposita est sanctis et electis, ubi Deus in luce a pietatis suis requiescit, qui et ipsam requiem illis pro mercede præparavit. Porro spiritualis homo non uno die hebdomadæ, sed omni tempore Sabbatizare satagit, semper intentus Verbo Dei, juxta Psalmistam, qui de hoc Sabbato loquitur; imo per quem loquitur, ipse Sabbatorum Dominus: « Vacate, inquit, et videte quoniam ego sum Deus » vacate, namque a sæculi actibus et in sancto et quieto studio videte quoniam Dominus est Deus, illius inchoatio Sabbati est, quam et contemplativam vitam dicimus, quam optimam partem esse testatur ipsa Veritas: « Maria, inquit, optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. » Cujus suavitatem jam in præsentis sæculi amtoribus dulciter aspirantem sciens idem Dominus alibi loquitur: « Venite ad me, omnes, etc. » CLXVII, 263, 264.

Aliqui boni facere, non ad laudem Dei, sive ob spem æternæ retributionis, sed ut videaris ab hominibus, dilectioni Dei est contrarium. Dicit ergo: « Memento ut diem Sabbatorum sanctifices, » id est in omnibus operibus tuis, Dei retributionem attende, vel in Deo requiem tibi præpara pro mercede; quod vere est diem Sabbati sanctificare; nam hæc de carnali Judæorum Sabbatisme dictum est, videlicet quod hæc.

« Non assumes nomen Dei tui in vanum. » Hoc necessario servus audit et obaudit, si non vult plagis servitibus male discedere aut periri. Quid est enim assumere nomen Domini Dei sui, nisi pejorare nomen Dei sui, aut in rebus vilibus, aut ludicris, coelis et terris reverendum nomen habere ostentari? Non ergo assumere nomen Dei sui in vanum, necessarium atque legitimum est præceptum, quod qui custodierit servus, ponam evadat, quanta sub hac intentione valet intelligi. « Nec enim insonantem habebit Dominus eum qui assumpserit nomen Dei sui in vanum. » Quodsi ingenuitatem desiderat amici, consilium est ut omnino non juret. Dicit enim in Evangelio Dominus ille et Angelus magis consilii. « Audistis quia... Non pejorabis... ego autem dico vobis non jurare omnino... » Non præceptum hoc esse, sed id quod supra præceptum est, id est consilium ex eo fateri compellimur, quia legem sanctam et bonam, et justam Evangelio, vel Evangelium legi contrarium esse non putamus, imo istud vel suspicari ut nefas devitamus..., CLVII, 1722, 1723.

THODULPHUS, Aurelianens. episcop. — De observatione diei Dominicæ, CV, 198.

Quantum præceptum.

« Honora patrem tuum et matrem tuam ut longævus sis super terram quam Dominus Deus tuus dedit tibi. »

ABSAO, abb. — De obedientia, CCXI, 175, 232.

ADALGERUS, monach. — De obedientia, CXXXIV, 918.

ADAMUS SCOTUS, monach. — De obedientia, CXCIII, 231.

ALANUS DE INSULIS, doctor. — De obedientia, CCX, 144.

ALGERUS, scholast. Leodiens. — In malo non est obediendum, CLXXX, 869.

AMBROSIVS (S.), Mediolanens. episcop. — Equalem esse debere parentum affectum et filiorum gratiam XIV,

645. Honora patrem et matrem, XV, 1787. Exhortatio ad parentes ut ad virginitatem filios suos astruant, XVII, 198. De inobedientia filiorum, XVII, 62. De obedientia erga potestates, XVII, 162. De obedientia servorum, XVII, 407. Responsio submissionis in libro de vitiorum virtutumque conflictu, XVII, 1061.

ANSELMUS (S.), Cantuariensis archiepisc. — De obedientia, CLVIII, 1017, 1135; CLIX, 606, 658.

ATTO, Vercellensis episcop. — Reddite Cæsari, etc., CXXXIV, 260. Filii, obedite, etc., CXXXIV, 581.

Non leve est regale impugnare maiestatem, etsi iniusti in aliquo videatur. Dei enim ordinatio est; Dei est dispensatio. Profanum est enim violare quod Deus ordinat: ait enim Dominus per Moysen: « Principem populi tui ne maledicas. » Nam cui nec maledicere licet, liquido patet quia et persequi non licet. Et per B. David: « Nolite tangere christos meos. » Quod quanta mansuetudine ipse observaverit manifestum est. Certe jam Saul sua protervia ab ipso Deo fuerat reprobatus; jam et ipse David divina gratia in regem fuerat unctus, et tamen eum in spelunca in manu ipsius Saul incidisset, dixerunt servi David ad eum: « Ecce dies de qua Dominus locutus est ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David, et praecidit oram chlamydis Saul silenter.... » Quamvis enim de illius abjectione, suae electionis minime dubitaret, eoque persequente usque ad interna coarctaretur spelunca, tamen manum in eum extendere noluit, sed divinum iudicium expectavit. Et quod oram tantummodo chlamydis ipsius absciderit, postea eum penituit,....

« Reddite Cæsari quæ sunt Cæsaris. » In quo non tantum tributi redditio, sed totius debiti honoris reverentia intelligendum est. Quod etiam ipse cum ab exactoribus ut redderet urgeretur, non dignatus est persolvere, sed ait Petro: « Vade ad mare, » etc. unde et ipse tanta Magistri eruditio doctrina, admonet Ecclesiam omnimode regibus servare obedientiam. Alii enim: « Deum time, legem honorifica, »....., CXXXIV, 96, 97.

AUGUSTINUS (S.), Hippoensis episcop. — Obedientia et inobedientia, XXXIV, 577. De reverentia erga parentes, XXXIV, 704, 809, 950, 969. De officiis parentum erga filios, XXXIV, 964. Potestatibus superioribus obediendum, XXXV, 2085; XXXVIII, 109. Honora patrem, XXXVIII, 69, 75, 605; XL, 1248, 1262, 1544. Obedientia Jesu, XXXVIII, 545. Obedientia Mariæ, XXXIX, 2104. De dilectione parentum, XXXIX, 2264; XL, 1054, 1080. Honora patrem, XLXI, 930.

BEDA Venerab. — Post tria priora praecepta septenarius succedit numerus praeceptorum, ad dilectionem proximi pertinens, et incipit ab honore parentum, quod tamen in ordine quartum est: « Honora patrem tuum et matrem tuam: » a parentibus enim suis homo aperit oculos, et hæc vita ab eorum dilectione sumit exordium; inde hoc mandatum primum est in septem, sicut et Dominus in Evangelio ait: « Honora patrem... » Quod est mandatum primum. Sed quomodo primum quia quartum, nisi quia prædictum est in septenario numero; quia pertinet ad dilectionem proximi, primus est in altera tabula. Nam ideo duæ tabulae legis datæ sunt. Jubetur ergo in hoc praecepto filiis honorare parentes, neque contumeliosos illis existere, sed officio pietatis debitam reverentiam præstare. Nam qui parentibus honorem deferre non novit, quibus parcere poterit, qui suos odit, XCIII, 374. De obedientia, XCIV, 67.

BENEDICTUS (S.), monach. pater. — De obedientia, LXVI, 221, 549.

BERNARDUS (S.), Clarevallensis abb. — De obedientia, CLXXXII, 868; CLXXXIII, 60, 542. De virtute obedientie, et septem ejus gradibus, CLXXXIII, 635.

BRUNO (S.), Carthusiaborum institut. — De obedientia erga potestates, CLIII, 105, 553; 565. De obedientia erga parentes, CLIII, 547.

BRUNO (S.), Astensis abb. — Honora patrem tuum, CLXIV, 260. De obedientia, CLXV, 955.

CASSIANUS, Massiliensis presbyt. — De obedientia, XLIX, 162, 185.

CASSIODORUS, senat. et abb. — Fidem regi servandam, CLIX, 807.

COLUMBANUS (S.), abb. — De obedientia, LXXX, 688.

CYPRIANUS (S.), Carthaginensis episc. — Parentibus obsequendum, IV, 770. Patres asperos esse circa filios non oportere, IV, 771. De servis erga dominos et vice versa, IV, 771.

DEFENSOR, monach. — De honore parentum, LXXXVIII, 685. De filiis, *ibid.*, 687.

GILBERTUS DE HOILANDIA, abb. — Obedientia

promptitudo commendatur, CLXXXIV, 576. De obedientia, CLXXXIV, 799.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap. — De obedientia, LXXVII, 765. De obedientia tribuno debita exhibenda, LXXVII, 565. De obedientia episcopo debita exhibenda, LXXVII,

HAYMO, Halberstatensis episcop. — De honore parentum, CXIX, 717.

HERVEUS, monach. — De obedientia, (LXXXI, 774.

HIERONYMUS (S.), Stridonensis presbyt. — Honora patrem et matrem, XXV, 105. Obedientia erga parentes, XXVI, 557. Servi erga dominos, XLVI, 541. Exemplum bonum a parentibus illis præbendum, XLVI, 582. Potestatibus superioribus obediendum, XLVI, 590. De honorandis parentibus, XXX, 145. De obedientia, *ibid.*, 521. De obedientia praelatis, 598.

HILDEGARDIS (sancta), abbatissa. — De obedientia, CXCII, 339.

HUGO DE S. VICTORE. — Primum secundæ tabulae præceptum ad carnalem patrem refertur, sicut primum primæ tabulae ad Patrem coelestem; quod tale est: « Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longævus super terram. » In his honora quæ contra Deum summum non sunt, obediendo et in necessitatibus suis quantum potes subveniendo. « Ut sis longævus super terram » sciitque vivitum, CLXXVI, 123, 552, 553.

De obedientia, CLXXVI, 919. Quibus sit præstanda obedientia, CLXXVII, 584. De quintuplici obedientia, *ibid.*, 841.

INNOCENTIUS III, papa. — De obedientia, CXCII, 1150.

JOANNES, Saresberiensis, Carnotensis. — Reverentia quæ corporaliter impenditur, aut in personis consistit, aut in rebus. Personarum vero ratio habetur aut a natura, aut ab officio, aut a moribus, aut a conditione, aut a fortuna. Natura parentes veneramus et liberos, et quos nobis caro conjunxit, ut puta uxorem, cognatos et affines. Unde et gentium jure receptum est, eo quod peræque sit apud omnes gentes. Ad hoc etiam divino jure arguemur, qui scriptum novimus: « Honora patrem, » etc... Liberis autem non multum oportuit commendari eo quod « nemo carnem suam odio habuit; » sed nec uxorem, propter quam homo patrem relinquit et matrem, adhaerens « uxori suæ » ut sunt, « duo in carne una. » Non tamen in hoc parte divina legis mandata desunt. Et si propter naturam stimulum, qui satis urget, rarius inserantur, protestantur tamen ad cognatos et affines, quos per se natura commendat. Officium vero est debitum exsequendi quæ unicuique ex institutis aut moribus agenda sunt. Ex eo namque personis singulis proprii congruunt actus.... Nos autem quibus de celo terras illuxit, non deorum, qui nulli sunt, sed veri Dei ministri et amici magnam reverentiam credimus exhibendam; sed ut inimicis ejus interdum, quoniam hoc ipse præcepit, qui sæpe maximam ad eruditionem sanctorum, peccatis hominibus contulit potestatem. Unde illud: « Subjecti estote, etc., » CXCIX, 514-531.

JONAS, Aurelianensis episcop. — Sunt multi qui liberos suos plus spiritu quam carne et sunt qui plus caros quam spiritu diligunt. Sunt item alii qui plus eos legem cæli quam mundi, et sunt et contrario qui plus legem mundi quam cæli discere suadent. Sunt etiam qui plus cælestibus quam terrenis et sunt et contrario qui plus terrenis quam cælestibus eos inhiare docent. Audiant igitur qui carnaliter filios suos diligunt, et legibus mundi potius quam cælestibus eos instruere satagunt, quid Dominus in Deuteronomio dicat: «..... » Imitentur ergo B. Job, cujus studium circa filios erudiendos tale extitit, ut non solum eos exterius perfectos opere et sermone efficeret, verum eorum etiam corda sacrificii oblatione mundaret.... attendant etiam et David instruens Salomonem filium suum... Attendat et Tobias,.... CII, 192-194.

Instruimur, inquit S. Ambrosius, qualis esse debeat affectus parentum filiorumque gratia; sed frequenter amor ipse patrius nisi moderationem teneat, nocet liberis, si aut nimia indulgentia delictum resolvat, aut prælatio unius ceteros ab affectu germanitatis avertat. Plus acquiritur filio, cui fratrum acquiritur amor. Hæc præclarior munificentia patrum, hæc diutior hæreditas filiorum. Jungat filios æqualis gratia, quos junxit æqualis natura. Lucrum pietas nescit periculis in quo pietatis dispendium est. Quid miraris, si propter fundum aut domum oriuntur inter fratres jurgia, quando propter unicam inter Jacob sancti filios exarsit invidia? Quis ergo? Reprehendendus est Jacob, qui præferbat unum ceteris? Sed nec libertatem possumus auferre parentibus, ne eos plus diligant quos plus credant mereri, nec filios

recrare et dūm debemus plus placendi. Denique et Jacob plus illum amabat, in quo majora virtutum insignia previdebat.

Quidam sunt qui filios suos blandis tantum horantur sermonibus, et non deterrentur exemplo feli sacerdotis, qui filios suos verbis tantum coercuit, et averyissima districtione ferire detrectavit. Porro sunt plerique parentes qui filios suos, dum lubricæ ætatis existunt, verberibus ad bene agendum corrigere negligunt; qui, cum ad intelligibilem ætatem pervenerint et malis operibus deservire cœperint, non facile a malo cohiberi parentum castigatione possunt; quorum peccata parentibus, qui eos in tenera ætate castigare noluerunt, imputari dubium non est, CVI, 194, 195.

Sicut sunt autem qui parentibus honorem digne reverenterque impendunt, ita sunt e contrario qui id facere negligunt, non animadvertentes, aut certe animadvertere nolentes, quod qui parentes dehonorat, Deo, qui omnium creator verusque pater est, injuriam faciunt, et quod Dominus injurias parentum, nisi digna poenitentia subsequuta fuerit, minime impune remanere patitur. Quantum igitur sit damnationis, quantumque ab humana dignitate remotum parentes venerabiliter non agnoscere, quantumque sit remunerationis eis debitum bonorum obedienter impendere, demonstrandum est..... At Deus in lege: «Honora patrem tuum, etc.» S. Ambrosius in libro *De Joseph* ait: «Primum omnium, quantum discimus parentibus deferre reverentiam, cum legimus, quoniam qui benedicebatur a patre, benedictus erat, et qui maledicebatur, maledictus erat? Ideo hanc parentibus gratiam donavit Deus, ut filiorum pietas provocaretur. Prærogativa parentum, disciplina est filiorum. Honora ergo patrem, ut benedicat te; honoret patrem pius propter gratiam, ingratus propter timorem. Etsi pauper est pater, et non habet divitiarum copias, quas relinquat filiis, habet tamen ultimæ benedictionis hæreditatem, quas sanctificationis opes successoribus largitur. Et merito plus est beatum quam divitem fieri.» Sunt nempe perversæ voluntatis filii qui honorem parentibus impediendum male intelligentes, eum in eo solo constare dissimulant, quod parentes recognoscunt, easque se corpore non animo humiliant, et ea quibus indigent eis administrare refugiant. Animadvertant ergo, quod honor in Scripturis, non tantum in salutationum officiis deferendis, quantum in elemosynis ac munere oblatione sentitur. Præcepit Dominus, vel imbecillitates, vel ætates, vel penurias parentum considerans, ut filii honorarent, etiam in vitæ necessariis ministranda, parentes suos, CVI, 195, 196.

LEO MAGNUS (S.), papa. — Hortatio ad obedientiam, LIV, 645.

LEO IX (S.), papa. — De obedientia, CXLIII, 583.

MARTINUS (S.), Legionensis. canonic. regularis. — Post tria præcepta primæ tabulæ, succedit septenarius numerus mandatorum ad dilectionem pertinens proximorum. Primus est in altera tabulæ, et incipit ab honore parentum. Quod tamen in ordine est quartum? «Honora patrem tuum et matrem tuam.» Quod est ergo mandatum primum nisi quartum? Hoc est quod in septenario a meo, qui pertinet ad dilectionem proximorum, primus est in altera tabulæ; nam a Deo dum tabulæ legis datæ sunt. Jubentur ergo in hoc præcepto filii parentes honorare, nec contumeliosi existere, sed officio pietatis debitam reverentiam præstare. Nam qui parentibus honorem deferre non novit, qui parcere vel præstare poterit? aut quomodo alios diligere poterit, qui suos odit, CCVIII, 783. — Sermo de obedientia, CCIX, 101.

MAXIMUS (S.), Taurinensis. episc. — De dilectione erga parentes, LVII, 905.

NOVATUS, Catholicus. — Sententia de obedientia, XVIII, 67.

ODO S. Victoris prior. — De obedientia, CXCVI, 1402, 1404.

OTHLONUS, monach. — De obedientia, CXLVI, 285.

PEFRUS CANTOR. — De obedientia, CCV, 314.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). Ravennat. archiep. — Dilectio patrum in filios, LII, 352.

PETRUS COMESTOR. — «Honora patrem tuum et matrem tuam,» duplici honore, reverendo scilicet, et necessaria ministrando. In his enim quæ sequuntur, fere et in omnibus, a parte totum intelligitur. Unde et Dominus docens totaliter intelligenda, implevit legem, CXCIII, 1165.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — De obedientia, CXLIV, 680. Quæ sit vis obedientiæ, CXLV, 570. De obedientia erga parentes, CXLV, 1018.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episcop. — In secunda vero tabulæ erant septem mandata, ad dilectionem

nem proximi pertinentia, quorum primum ad patrem carnalem refertur, sicut primum primæ tabulæ ad patrem coelestem. Quod est: «Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longævus super terram, scilicet viventium.» Parentes vero sic sunt honorandi, ut eis debita reverentia exhibeatur, et necessaria ministrentur, CXIII, 832.

De obedientia, CXCI, 1503; CXCI, 217. De reverentia erga dominos, CXII, 359, 391.

PHILIPPUS DE HARVENG, abb. — De obedientia, CCIII, 859.

PROSPER (S.) Aquitan. — De obedientia, LI, 452, 461.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — Honorandos parentes a filiis, CLX, 777, 808. De obedientia, CXI, 1560.

RADULPHUS ARDENS. — De obedientia, CLV, 1828.

RATHERIUS, Veron. episc. — De dominis, CXXXVI, 174. De servis, *ibid.*, 175. De patre et matre et filiis, *ibid.*, 201.

RUPERTUS, Tuitiens. abb. — «Quintum præceptum: «Honora patrem tuum et matrem tuam,» magnum præceptum et magna observatione dignum, magnaque et pulchra remuneratione compensandum, quam continuo proponens sermo bene audienti, «Ut sis longævus, inquit, super terram...» Super hoc præceptum majus atque excellentius est consilium, non habere patrem aut matrem præter Deum. Et hoc quidem consilium palam prædicat majestas Evangelii, sed nec ipsa omnino tacuit humilitas legis. At enim: «Qui dixit patri suo: Nescio vos...» Igitur præceptum est patrem et matrem honorare; consilium autem patrem et matrem nescire, non modo contrario quo pater et mater inhorrentur, sed modo rationabili et justo, quo Deus cunctos affectus excellens patri et matri jure præferatur. Neque enim genitores inhorrantur ubi solus Creator ipsis præferatur..., CLXVII, 1721-1726.

SMARAGDUS, abb. — De obedientia, CIII, 519, 649.

STEPHANUS DE MURETO, monach. — De obedientia, CCIV, 1139.

TERTULLIANUS, Carthaginens. presbyt. — De honore erga potestatem a Deo constitutam, I, 700. De obedientia in genere, *ibid.*, 1234.

THEODULFUS, Aurelianens. episcop. — De officio filiorum erga parentes et vice versa, CV, 202.

Quintum præceptum.

«Non occides.»

ADALGERUS, monach. — De charitate, CXXXIV, 917.

ADAMUS SCOTUS, Præmonstratens. — De virtute charitatis, CXCIII, 265.

ADAMUS, Persenæ abb. — De charitate, CCXI, 1095.

ÆLREDUS, abb. Rievallens. — Speculum charitatis, CXCV, 505. De spirituali amicitia, *ibid.*, 661.

ALANUS DE INSULIS. — En auctoritates quæ remedium præstant contra detractiones. Hieronymus ait: «Cum factum aliquod a maledico fingitur, alterius fama vexatur.» Idem ait: «Non juste potes in aliis reprehendere quod ipse facis, nec arguere simulationem potes cum ipse reus tentaris.» Item: «Cave ne aut linguam aut aures habeas prurientes, id est, ne ipse aut aliis detrahas, aut alios audias detrahentes. Nulli detrahas, nec in eo te sanctum putes, si cæteros laceres, si detractionibus tuis alios vulneres. Non est hoc emendare, sed vitio tuo satisfacere.» Item: «Incongruum est latere corpore, et lingua per totum orbem vagari. Vide ne, dum reprehendis vitia, vitium detractionis incurras.» Item: «Querulum est servorum genus, et quantumcunque tribulatur, illis minus est; non enim considerant quid, sed quantum detur, doloremque suum solum detractionibus consolantur.» Idem: «Qui aliis crebro detrahit, quamplurimos offendit; turpe est lacerare absentes, et alienam vitam describere; minus disertus est, qui se excusat alieno errore. Detractor scorpionis gerit imaginem, quia sicut scorpio præfert virginis vultum, et consequenter emittit aculeum, et a superiori vulnus infert acutum; sic detractor in facie hominum verba favorabilia proponit, et in occulto aculeum detractionis concludit, et quasi a superiori vulneratus, melioribus detrahit. O homo, quid de te cogitas, dum jaculum detractionis vibras? Prima sagitta in te revertitur, et prius tibi quam aliis vulnus inferit. Male velas tui facti enormitatem, qui eam palliare cupis per alienam detractionem. Dum detrahis hominibus, suspectum te reddis, omnibus te odiosum facis, et quos honestis sermonibus amicare deberes, veneno detractionis eis inimicari studes. Dum alios deturpare niteris, te profundius incisus, et quod in alios commentaris falsum, in te invenis verum. De detractoribus dicitur: «Sepulcrum patens est guttur

eorum. » Sepulcrum dealbatum exterius, foetorem cadaveris tenet intus; sic detractor interiorum malitiam colorare volens, in morsus detractionis exit. Sed per hoc potius sepulcrum aperitur, et interioris malitiae fetor egreditur. Detractores canum gerunt imaginem, qui indiscrete lastribus intendunt et omnibus morsus inferunt. Hi sunt qui in scirpo inveniunt nodum, in immaculato maculam, in rotundo angulum; in splendido tenebrosus. Hæc est pestis hypocritarum, morsus invidorum; pestis illa nulli parcat, auget culpam, diminuit gratiam, errat in proximum, peccat in Spiritum sanctum. Hæc maligna peste intonantes scribæ et Pharisei dicebant: « In Beelsebub principe... »; et alibi clamaverunt: « Samaritanus es... » O homo, quæ commoditas in detractioe? quæ utilitas in maledico dente? Dum proximo nocere credis, magis honori ejus accedis, quia solet detrabi bonis, et in virtutem deservit tabes livoris. Detractio est inimica virtutum matri, scilicet charitati, quam a se fugat qui proximum detractioe sugillat, quia Spiritus sanctus detractioe effugiet figmentum, mendacium abhorret reprehensionis, detractioe peccatum. Nec hic, neque in futuro locum remissionis vix invenit, qui Spiritum sanctum offendit. O homo, qui cinis es et pulvis, qua fronte, quo supercilio verecundiae perfusus caractere in meliorem aures detractioe venenum evomere, aut in minus malum, vel parum iudici sententiam ferre? si proximum iudicis injuste, a maioribus iudicaberis juste, pro iudicio detractioe, æternæ senties iudicium damnationis, CCX, 164-167.

Contra invidiam, CCX, 128. Contra iram, CCX, 129. De dilectione proximi, CCX, 135.

ALCUIUS, abb. — Hortatio ad charitatem, C, 495, 504. De misericordia et indulgentia, C, 617. De iracundia, CI, 631, 1193.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc. — Occisionis scelus, XIV, 403. Invidia si exorta sit, quomodo declinanda, XIV, 623. Job exemplum patientiæ, XIV, 798, 829. De ira, XIV, 975. Justus inter insolentes, XIV, 1043. De charitate, XV, 1636. De scandalo, XV, 1781. De indignatione, amaritudine amovendis et de benignitate excedenda, XVII, 393. Ambulandum est in dilectione, XVII, 394. De dilectione fraterna, XVII, 1061.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiepisc. — De pace et concordia, CLVIII, 1015. De amicitia et inimicitia, CLIX, 638. De concordia et discordia, CLIX, 638. Commendatio charitatis, CLIX, 686.

ATHANASIUS (S.) — De operibus charitatis, XVIII, 80. ATTO, Vercellens. episc. — De fraterna dilectione, CXXXIV, 255. De charitatis dotibus, CXXXIV, 387.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc. — Quod dictum est: « Non occides », non putandum est fieri contra hoc præceptum quando lex occidit, vel occidi aliquem Deus jubet. Ille enim facit qui jubet, quando ministerium negare non licet, XXXIV, 632.

« Audistis, quia dictum est antiquis, Non occides...., ego autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo, etc.... » ... Audiendum est itaque quantum intersit inter justitiam Phariseorum, et islam maiorem quæ in regnum celorum introducit, quod cum sit gravius occidere quam verbo irrogare convicium, ibi occisio reum facit iudicio, hic autem ira facit reum iudicio...., XXXIV, 1240-1245.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episcop. — Dilectio sui et proximi, XXXII, 1351, 1453. De charitate proximi unione cordium, XXXII, 1379. De cohibenda ira, XXXIII, 152. De homicidio, XXXIII, 183. De discordia, XXXIII, 245. De dilectione proximi, XXXIV, 161. De scandalo, XXXIII, 930. De dotibus charitatis, XXXIV, 2157, 2043; XXXVI, 260. Irascimini et nolite peccare, XXXVI, 80, 189. Non occides, XXXVIII, 70, 75. Proximus quantum diligendus, XXXVIII, 312. De scandalo, XXXVIII, 418, 499. Proximus omnis homo, XXXVIII, 563. Charitas quantum bonum, XXXVIII, 764. Amor impudicus non est amor, XXXIX, 1367. Virtutes et vires charitatis, XXXIX, 1952. De odio vitando, XXXIX, 1973. De nutrienda charitate, XL, 23, 80, 288. Liber de patientia, XL, 611. Mandatum diligendi proximum; quis proximus, XL, 670, 1039, 1055. De amicitia, XL, 832, 1049. De ira et odio, XL, 125. Qui fratrem diligit, Deum diligit, XLII, 957; XLIV, 242; XLV, 1891. Charitas major omnibus donis, XLVI, 887, 997. Non occides, XLVI, 951. Liber de quatuor virtutibus charitatis, XLVII, 1127.

BEDA VENERABIL. — « Non occides. » Etenim non solum opere perpetrans homicidium facit, sed etiam et qui incurrit in eum esurientem vel nudum, qui mori possit nisi indumentum cibumque porrigendo subveniat, et idem homicida tenebitur, XCIII, 575. — De scandalo, XCIV, 442.

BENEDICTUS (S.), Anianens. abb. — De charitate erga proximum, CIII, 512, 687.

BERNARDUS (S.), Claravall. abb. — De lege vera charitatis, CLXXXII, 206. De misericordia, CLIX, 919. De scandalo, CLXXXIII, 431. De duplici charitate, CLXXXIII, 1020.

BRUNO (S.), Astens. abb. — De homicidio, CLIV, 286; CLXV, 101. Diliges proximum, CLXV, 110. De charitate, CLXV, 907. De misericordia, CLXV, 919.

BRUNO (S.), Carthusianor. institut. — De charitate, CLIII, 193, 194, 258.

CÆSARIUS (S.), Arelatens. episcop. — De charitate tenenda, LXVII, 1151.

CASSIANUS, Massiliens. presbyt. — De spiritu ira, XLIX, 323. Perfectio charitatis, XLIX, 837. De amicitia, XLIX, 1011. De invidia malo, XLIX, 1122.

CASSIODORUS, senator, abb. — Contra homicidas, LXIX, 783.

CHROMATIUS (S.), Aquileiens. episcop. — De vindicta, XX, 353. De dilectione proximi, XX, 353. De homicidio et dilectione fraterna, XX, 343. De scandalo, XX, 349.

COLUMBANUS (S.), abb. — De dilectione proximi, LXXX, 250.

COMMIANUS (S.), abb. — De homicidio, de ira et invidia, LXXVII, 689.

CYPRIANUS (S.), Carthaginens. episcop. — De iracundia vincenda, IV, 757. De charitate inter fratres, ibid. Infirmos visitandos, IV, 777. Viduam et pupillos protegi oportet, IV, 778.

DEFENSOR, Locociagensis monach. — De charitate, LXXXVIII, 599. De dilectione proximi, LXXXVIII, 605, 610, 664, 674, 678. De invidia, LXXXVIII, 631. De iracundia, LXXXVIII, 644. De amicitia et inimicitia, LXXXVIII, 696.

ELIGIUS (S.), Noviomens. episcop. — De vera charitate, LXXVII, 638.

EUCHERIUS (S.), Lugdunens. episcop. — De iracundia, I, 985.

EUGYPPIUS, abb. — Sermo de laude charitatis, LIII, 1083.

FASTIDIUS, Britann. episc. — Proximi dilectio, I, 393.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. episcop. — De charitate, LXV, 344, 738.

GILBERTUS DE HOILANDIA, abb. — De charitate, CLXXXIX, 85. De dilectione proximi, CLXXXIV, 703.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa — De iracundia, LXXV, 725. De invidia, LXXV, 727. Proximi dilectio, LXXV, 780, 922, 925. De charitate tenenda, LXXVII, 596.

GUIGO I, Carthusianor. prior. — De dilectione proximi, CLIII, 626.

HALITGARIIUS, Cameracens. episcop. — De viis invidiæ et iræ, CV, 662, 665.

HAYMO, Halberstatens. episcop. — De charitate, CXVIII, 384, 618, 731.

HERVEUS, Burgidolens. monach. — Nulli malum pro malo reddentes, CLXXXI, 771.

HERVEUS, Remens. archiepisc. — De iracundia et de homicidiis, CXXXII, 705.

HIERONYMUS (S.), presb. — De scandalo, XXVI, 129. Diliges proximum tuum, XXVI, 408, 494, 517. Irascimini et nolite peccare, XXVI, 510. Exhortatio ad adversa toleranda, XXX, 50. Dilectio proximi adimpletio legis, XXX, 705. Doles charitatis, XXX, 758.

HILARIUS (S.), Pictaviens. episc. — Exhortatio ad constantiam, IX, 357. Proximi dilectio, charitatis affectus, IX, 837. Injurias inferens miseratione dignus, non ira, IX, 712. Tribulationis utilitas, IX, 790. Odium pium, IX, 815. Ira sine causa homicidii rea, IX, 937. Lex charitatis, IX, 950. De scandalo, IX, 1019.

HILDEBERTUS, Cenomanens. episc. — Dilectio proximi, CLXXI, 830, 833. De operibus misericordiarum, CLXXI, 835.

HUGO DE S. VICTORE. — Secundum præceptum est: « Non occides. » Homicidium sit manu, lingua, consensu. Judei enim, quamvis Christum manu non occiderunt, linguis suis tamen occiderunt. Consensu quoque voluntatis multi homicidæ sunt unde; « Qui odit fratrem suum homicida est. » Iudici licet occidere, et si zelo justitiæ hoc facit non committit homicidium, CLXXVI, 122, 336. De dilectione proximi, CLXXVI, 123, 330. Laus charitatis, CLXXVI, 971. De invidia et consensu ejus, CLXXVI, 1000. De duplici scandalo, CLXXVII, 753. Set sunt opera misericordiarum, CLXXVII, 986.

INNOCENTIUS III, papa. — De injuriis vitandis, CCXVII, 1146.

ISAAC DE STELLA, Cisterciens. abb. — Beati patris, CCXIV, 1704.

ISIDORUS Mercator. — De fraterna dilectione, CXXX, 143.

IVO (S.), Carnotens. episc. — De occidendis hominibus ne ab eis quisquam occidatur, non mihi placet consilium, nisi forte sit miles aut publicam functionem teneat, ut pro se hoc faciat, sed pro aliis, vel pro civitate, ubi etiam ipse est, accepta legitima potestate, si ejus congruit personae. Qui vero repelluntur aliquo errore ne male faciant, etiam ipsis fortasse aliquid praestatur. Hinc autem dictum est, « Non resistamus malo, » ne nos vindicta deleat, quae alieno malo animum pascit, non ut correctionem hominum negligamus; unde non reus est Christianus, mortifacere, si, cum suae praesentis morum ambitum circumdederit, aliquis ex ipsorum usu percussus intereat. Neque enim reus est si bos ejus aliquando ferierit, vel equus calcem jaciendo aliquem occidat; aut ideo non debent Christianorum boves habere cornua, aut equus ungulas, aut canes dentes. Aut vero, quoniam Paulus apostolus ait, ut in tribunis notitiam perferret insidias sibi esse a quibusdam perditis preparatas, et ob hoc deductores acceperit armatos, si in illos scelerati homines incidissent, Paulus in effusione sanguinis illorum suum crimen agnosceret? Absit, ut ea quae propter bonum aut licitum factum aut habemus, siquidem per hoc praeter nostram voluntatem cuiquam mali sit quid acciderit, nobis imputetur. Alioquin nec ferramenta domestica et agrestia sunt habenda, ne quis eis vel se vel alterum interimat. Et quid plura commemorem cum ea commemorando finire non possum; quod est in usu hominum bonum aut licitum, unde non possit perniciem irrogari, si ipsum etiam perimere nulla legis auctoritate permittitur, CLXI, 1304, 1305.

Si non licet privata potestate alicui hominem occidere vel innocentem, cuius occidendi licentiam lex nulla concedit, profecto etiam qui seipsum occidit homicida est; et tanto fit nocentior, cum se occiderit, quanto innocentior in ea causa fuit qui se occidendum putavit — Non licet homini seipsum occidere, cum in eo quod scriptum est, « Non occides, » nihil deinde addito, nec ipse utique cui praecipitur intelligatur exceptus. « Non occides, » nec te, nec alterum. Neque enim qui se occidit, aliud quam hominem occidit... Quasdam vero exceptiones eadem ipsa divina fecit auctoritas. Sed his exceptis quos Deus occidi jubet sine data lege ad personam pro tempore expressa jussione, sive autem ipse qui occidit, qui ministerium debet jubenti, sicut gladius adminiculum utenti, et ideo nequaquam contra hoc praecceptum fecerunt quod dictum est, « Non occides, » qui Deo auctore bella gesserunt, aut personas gerentes publicae potestatis secundum leges ejus, hoc est iustissimae rationis imperio, sceleratos morte punierunt. Et Abraham non solum est culpatus crudelitatis crimine, verum etiam laudatus est nomine pietatis quod voluit filium nequaquam scelerate, sed obedienter occidere. Et merito quaeritur utrum pro jussu Dei habendum sit, quod Jephthae filiam quae patri occurrit occidit, cum se id vultisset immolari Deo quod ei redeunt de praelio victori primitus occurrisset. Nec Samson aliter excusatur quod seipsum cum hostibus ruina domus oppressit, nisi quia Spiritus hoc jussu latenter, qui per illum miracula faciebat. His ergo exceptis quos vel lex justa generaliter, vel ipse iustitiae fons Deus occidi jubet, quisquis hominem vel seipsum, vel quemlibet occiderit, homicidii crimine innectitur... CLXI, 1305, 1306.

JOANNES Carnotens. episc. — Quid enim faciet filius, nisi quod patrem viderit facientem, CXCIX, 400.

Tenera aetas a libidinibus, et voluptate parente vitiorum, arrenda propensius, et ne quid licentius, pueris praesentibus, a maioribus fiat, diligenter praecavendum. Egregie quidem Eleazarus cum redimenda vitae causa sollicitaretur committere in legem Domini, exempli periculum opposuit, dicens: « Quis ego sum Eleazarus nonaginta annorum ut transeam ad vitam alienigenarum, et juvenes religiosos seducam? CXCIX, 40.

N itur in vellum semper, cupimusque negata. (Ovid) Et aquae furtivae dulciores, et panis absconditus suavior est, CXCIX, 403.

JONAS, Aurelianens. episc. — De charitate, CVI, 235. De odio et invidia, CVI, 241. De operibus misericordiae, CVI, 250.

JULIANUS POMERIUS. — Divina Scriptura immobilem sententiam protulit, dicens: « Initium omnis peccati superbia. » Quid potest apertius, quod probabilius dici? Initium, inquit, non alicujus, sed omnis peccati superbia, ut evidenter ostenderet quod ipsa sit peccatorum omnium causa, quoniam non solum peccatum est ipsa, sed etiam nullum peccatum fieri potuit, potest aut poterit sine ipsa; siquidem nihil aliud omne peccatum, nisi Dei contemptum est, quo ejus praeccepta calcantur. Quem contemptum

Dei nulla res alia persuadet hominibus, nisi superbia, quae etiam in ipso diabolo, ut diabolus ex angelo fieret, aeternae perditionis exstitit causa, etc.... LIX, 476.

Jam nunc videamus quibus indicibus possit superbi deprehendi, ut signa ejus eleuant, quibus cavenda possit ostendi. Omitto illos quos etiam ipse habitus et incessus superbos ostendunt; quorum erecta cervix, facies torva, truces oculi et sermo terribilis nudam superbiam elatant; qui libidine dominandi possessi, quos possunt violenter sibi subjiciunt, humana jura divinaque confundunt, honoribus intumescunt, passim cuncta diripiunt, suis criminibus gaudent, et seipsos, superbia morbo corrupti, non capiunt. Hos ergo praetereo, in quibus superbia tam aperte regnat, ut nec dignetur se occultare, nec valet... Ipsa in cordibus talium locum diabolo facit; ipsa et advenientem pectus immunitum familiariter pandit; ipsa introeuntem suscipit; ipsa capitis jus perdit vivendi constituit; ipsa omnes virtutibus exarmat quos semel intraverit; ipsa quicquid in eis remanserit quod vitis possit obniti, ne contra se forte convalescat, interimit.

Inde et quod hi quos superbia mentis tabes purulenta corruperit seniorum suorum non observant imperata, sed judicant; de suis negligentibus oburgati aut rebelant insolenter aut murmunt; de loco superiori disceunt; praefert se etiam melioribus impudenter affectant, etc....; non servant in obsequio reverentiam, in sermone modestiam, in moribus disciplinam, habent in intentione pertinaciam, in corde duritiam, in sermone jactantiam; in humilitate fallaces, in odio pertinaces, subjectionis impatientes, potentiae sectatores, omnibus bonis odiosae; ad opus bonum pigri, etc.... Haec sunt superbiae graviora indicia quibus Deus offenditur, et recedit et superbia corda destituit. His malis diabolus pastus exultat, invitat ut veniat..., etc.... LIX, 484-486. De invidia, LIX, 486. De laude charitatis, LIX, 845.

LEO MAGNUS (S.), papa. — Diligendus proximus a nobis quo modo nos a Deo, LIV, 189.

LEO IX (S.), papa. — De vera charitate, CXI, III, 361. De ira et patientia, CXLI, 565. De misericordia, CXLI, 570.

MARTINUS (S.), Bracarensis episcop. — De ira, LXXII, 42.

MARTINUS (S.), Legionens. canon. reg. — Sextum mandatum est: « Non occides. » Non solum perpetrans homicidium, sed etiam qui viderit esurientem vel nudum, nisi indumentum cibumque porrigendo subveniret, idem homicida tenetur, CCVIII, 785. De charitate, CCIX, 272, 281.

MAXIMUS (S.), Taurinens. episcop. — De scandalo, LVII, 445, 753. Odium corde repellendum, LVII, 845.

OTHILONUS, monach. — De dilectione proximi, CXLI, 268.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), Corbeiens. abb. — De misericordia, CXX, 121, 231, 624. Non occides, CXX, 239. De scandalo, CXX, 605.

PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarch. — De amicitia, XCIX, 202.

PAULINUS (S.), Nolan. episcop. — Charitas laudatur; LXI, 256, 286.

PETRUS Cantor. — Contra invidiam, CCV, 61. De misericordia generali, CCV, 278.

PETRUS Blesens. — Beati misericordes, CCVII, 698. Beati pacifici, CCVII, 701. De amicitia Christiana et de charitate Dei, CCVII, 871.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), Ravennat. archiepisc. — De injuria aequo animo toleranda, LII, 306. De divite et Lazaro, LII, 386, 529. De scandalo tolerando, LII, 572.

PETRUS COMESTOR. — « Non occides, » manu, vel mente, vel consensu, nec violentiam manum inferes insoniti, nec subtrahes auxilium vitae, cui potes et debes dare. Judex quidem non occidit, sed lex. CXCVIII, 1165.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episc. — Secundum secundae tabulae mandatum est, « Non occides. » Ubi secundum litteram actus homicidii prohibetur, secundum spiritum vero etiam voluntas occidendi. Unde huic mandato secundum litteram fit superadditio in Evangelio, quia littera Evangelii exprimit quod legis littera non exprimebatur. Evangelii littera exprimit intelligentiam spirituales, id est quam spirituales habent, et secundum quam spiritualiter vivitur; littera legis sensum carnalem, id est quem carnales habent et secundum quem carnaliter vivitur, cui facta est superadditio, CXCI, 832. De charitate, CXCI, 1381, 1501; CXCII, 528. De praeccepto et ordine charitatis, CXCII, 814. An melius sit diligere amicos quam inimicos, CXCII, 1084.

PETRUS Venerabil. abb. — De charitate fraterna, CLXXXIX, 172.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De indulgentia,

CX. 23, 69. De charitate, CX, 83, 243, 303, 339. De homicidio cavendo, CX, 112. Contra invidiam et odium, CX, 114. De scandalo, CX, 301. De charitatis excellentia, CXII, 117.

RADULPHUS ARDENS. — De scandalo, CLV, 1462. Quanta sit benignitas iustorum in malos, CLV, 1433. De misericordia, CLV, 1480, 1754, 2110. Non malum reddendum pro malo, CLV, 1748. De operibus misericordiæ, CLV, 1930. De homicidio, CLV, 1998. De ordine diligendi, 153, 2177.

RICHARDUS A. S. VICTORE. — De gradibus charitatis, CXCVI, 1193. De vitio invidiæ, CXCVI, 1356.

RODULPHUS. Bituricens. episcop. — De homicidio, CXLIX, 722. De operibus misericordiæ exercendis, CXLIX, 737.

RUFINUS, Aquileiens. presbyt. — Beatus qui intelligit super egenum, XXI, 799.

RUPERTUS, Tulliens. abb. — « Non occides. » Præceptum subauditione indiget, quatenus iudex sive potestas, quæ gladium portat, non prævaricari existimatur, cum illum occiderit qui iure occidendus erat, sive propinquus occisi, cum illum ex permissione legis vindicat. Itaque cum dicitur. « Non occides, » subaudiendum est accipiendo gladium qui tibi datus non est. Dominus enim Christus dixit : « Qui acceperit gladium gladio peribunt ; » Ieronimum gladio de quo Psalmista ait : « De gladio maligno eripe me. » Porro ultra hoc præceptum perfectionis est consilium, « Non resistere malo ; » sed si quis te percusserit in dextram maxillam tuam, præbe illi et alteram...

Quod dictum est : « Diliges proximum tuum et odio habebis inimicum tuum, oculum pro oculo et dentem pro dente... » neque præceptum, neque consilium est, sed tantummodo permittitur. Ceterum vera et vera Christiana innocentia in tantum abhorret sanguinem ut non resistere malo et inimicum quoque diligere tanquam præceptum audiat et prædicet, CLXVII, 1726.

SMARAGDUS, abb. — De dilectione proximi, CII, 598, 637, 933. De misericordia, CII, 930.

STEPHANUS DE MURETO (S.), Grandimontensis monach. — De iracundia, CCIV, 1113. De excellentia charitatis, CCIV, 1124.

TAIUS Casaraugustan. episcop. — De non reddendo malo pro bono, LXXX, 881. De iracundia, LXXX, 932. De odio, LXXX, 939.

THEODULFUS, Aurelianens. episcop. — Vera charitas quænam sit, CV, 202.

VALERIANUS (S.), Cemeliens. episcop. — De misericordia, LII, 715.

VICTOR, Capuan. episcop. — Iracundia prohibita, LXVIII, 969. De diligendo proximo, LXVIII, 970.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. episcop. — Iracundia prohibetur, CLXXXVI, 127. De diligendo proximo, CLXXXVI, 133.

WERNERUS, abb. — De mensura diligendi proximum, CLVII, 855. De invidia, CLVII, 1030. De amatoribus misericordiæ, CLVII, 1041. De ira, CLVII, 1036. De charitate, CLVII, 1172. (Ad complementum hujus præcepti, vide indices CXLV, CXLVI, CXLVII.)

Sextum præceptum.

« Non mœchaberis. »

ADALGERUS, monach. — De continentia et ejus diversitate, CXXXIV, 930.

ADAMUS, Præmonstratens. — Unde ergo tentaris? coarctato multitudinem comitarum et pulchrarum mulierum.

Quid tibi de eis videtur? Quales eas apud te depingis, et quales tibi in cogitatione apparent? Valde speciosas, valde suaves et valde dulces.

Ad quid speciosæ et suaves et ad quid dulces? Speciosæ ad videndum, suaves ad amplectendum et ad osculandum dulces.

Qualiter tecum agitur, quando ista cogitas? Suspirat mens mea, stimulator corpus meum, et ad voluptatis expletionem pervenire desiderat cor meum, et caro mea exsultat.

Valde plangenda et defenda est talis exsultatio. Quare non potius cor tuum et caro tua exsultant in Deum vivum? Deberes namque esse non quasi corvus, sed quasi columba ad fenestras tuas, ne per eas mors intraret, ut cum forte vel mentis vel corporis motu ab arca quietis tuæ ad mundi hujus diluvium egredieris, ubi cordis tui pedem per amorem figas non invenias. Nunc autem e contrario decore fallit exterior, et dum temere ad eum intuemum carnis tuæ oculum invitat interiorum, etiam aspectum tuum damnabiliter exerceat. Unde fit miserabiliter ut quo vivacius ad videndum quod exterius apparet corporalis in te oculus viget, eo periculosius ad discernendum quod intrinsecus latet intuitus in te spiritualis caliget. Et ideo ad se desiderandum te trahit quod exterius

nitet, quia non intueris quod interius foetet. Rescit quia, quando deligente et voluptuoso oculo mulierem intueris, latrinam depictam tenere quæris? Cumque tibi illicite placet quod apparet exterius pulchrum, non vides quod latet interius foedum? Et quando mulierem correptam luxuriose amplecti desideras, saccum quoque sericeum stercoribus plenum habere inter brachia optas. Sed cum suavis sit saccus ad tangendum, quod intus continet vel intra continetur foetidum est ad odorandum. Et quidem placere non debet quod exterius fulget, dum sic intra se continet quod foetet. Quid enim tibi inhonesta est mulier, dum eam inhoneste diligis, corpore quidem pulchra, sed multimodis quæ nec nominandas sunt spurciis plena, nisi monumentum quoddam et foetidis mortuorum sordibus, et sordidis foetoribus plenum? Quando vero decorem mulieris, os breve, labia mollia, genas rubicundas, faciem suavem, oculos ridentes, blandientes, innocentes, loquentes, offerentes, expetentes, attrahentes, capientes, etc., in ea hujuscemodi osculari cupis cum libidine; cum corpus gracile vel gratiale et membra apta et acceptabilia immundo amore admiraris, sepulcrum dealbatum forassecus, foetentibus mortuorum ossibus intus et sævisimis plenum serpentibus et intendo desideras, et desiderando intueris. Quid enim tibi inhonesta est mulier, nisi monumentum quoddam sordidis foetoribus plenum? quid ejus verba mortifera? quid oculi sæucentes? quid tenera membra illicientia et a te illicite concupita sunt, nisi quædam repentina, mordentia et mordendo permentia? Ideo cavendum omni modo, ne, dum nimis diligis hoc quod extrinsecus nitidum et speciosum cernis et blandum, et in id damnabiliter corruas quod intrinsecus inquinat et necat. Ad extremum quidem quando carnis tuæ cum ea voluptatem explere desideras inhiante et desiderante proponis mortiferam escam qua hamum occultat esuriam. Cumque gustare appetis quod dulcescit, ille qui sub dulcedine latet aculeus tuum lethaliter guttur transfigit. Ecce tales sunt mulieres de quibus cogitas; sic speciosæ sunt, sic suaves sunt, sic dulces; quid tibi videtur? nonne tales sunt? Prorsus tales.

Utique tales sunt, et si non in se, tamen in te qui illicite concupiscis. Non enim vel eas, si honestæ fuerint; vel earum, quam in eis Deus creavit, etiam quavis ipsæ honestæ non fuerint, formam vel pulchritudinem reprehendo, sed inordinatam mentis tuæ concupiscentiam vel complacentiam, qua eas propter suam immundo illiciti desiderii oculo speciem intueris, condemnas. Non, inquam, in eis ligni scientiæ boni et mali vel decorem vel dulcedinem culpo, sed in te. Evæ aspectum lascivum et gustum gulosum accuso. Bene dicis.

Igitur a radice colubri de quo egreditur regulus te observa, ne forte semen ejus adsorbeat volucrum. Multoties in Isaiâ hæc verba audiavi, sed quomodo intelligenda sint nescio.

Coluber est serpens antiquus, radix pestifera ejus suggestio; regulus vero motus animi, semen reguli malus actus; volucris anima quæ et puritate levis est et contemplatione sublimis. De radice ergo colubri egreditur regulus et semen ejus absorbet volucrum; quia et per suggestionem diaboli concutitur animus et opus illicitum perimit animam, quia « peccatum, cum consummatum fuerit, generat mortem. » Igitur crebra Scripturarum meditatione, assidua Psalmorum ruminatione, pura et humili confessione ab immundis te cogitationibus expurga; membra tua, quæ sunt super terram, cum vitilis et concupiscentis mortifica, ut et Babylonis parvulus tenens ad petram allidas et carnis tuæ terrat superbiam potus cibique parcitas... Multum me tua verba et tristem iustificat, et nescium erudiunt, et infirmum corroborant. Jam mihi ostendisti, et quando me hoc vitium tentat, non debere me nimis dolere; et spernendu id quod nitet et dulcescit, atque plene intuenso quid sit, et ad quam perditionem trahat, posse me illud per gratiam Dei superare, ut sic testa saniem sciam in ulcere meo radere, CXCVIII, 845-847.

ADAMUS SCOTUS, Præmonstratens. — De munditiis, CXCVIII, 203.

ALANUS DE INSULIS. — Si prædicator ad fogam luxuriæ auditores vult instruere, ab hac auctoritate potest initium sumere: Fugite fornicationem. Dominus dicit in Evangelio: « Sint lumbi vestri præcincti et lucernas ardentes in manibus vestris. » Paulus ait: « Fornicatores et adulteros judicabit Deus. » Salomon: « Foras profunda est meretrix; insidiatur in via quasi latro; quos incantans videt interficere. » Jesus filius Sirac: « Non des mulieri potestatem animæ tuæ, ne ingrediaris in virtute tua et confundaris. » Hieronymus: « Vae illi qui tunc habuit terminum luxuriæ, quando vitæ. Difficile enim inter divitias servatur pudicitia. Qui luxuriatur, vivens

mortuus est, et qui inebriatur, mortuus est sepultus. » Gregorius : « Dum satietate venter extenditur, aculeus libidinis excitatur. » Qui delectationem refrenat libidinosæ suggestionis, non transit ad consensum libidinis. Si plus oblectat delectatio fornicationis quam amor castitatis, adhuc in homine regnat peccatum. Omnis immunda pollutio, fornicatio dicitur; melius est mori quam fornicari; melius est mori quam libidine maculari. Libido hominem in infernum mergit. Gravius libido urit quem otiosum repererit; magis approximes igni ardenti quam mulieri juveni, cum et ipse sis juvenis..... Quod monstruositas est monstrum luxuria..... Hæc est pestis illa, in qua cito præterit quod delectat, permanet sine fine quod cruciat..... Hæc est pestis quæ lucem odit, tenebras appetit, veiamen querit, janitorem in porta ponit....., CCX, 121, 122.

Si prædicator vult invitare auditores ad gulæ fugam, hæc auctoritate uti potest : « Castigo corpus meum, etc.; et sobrie, et juste, et pie vivamus in hoc sæculo. » Corpus, inquam, castigandum est ut nobis serviat; indulgendum est ei, non serviendum; oportet enim multis servire qui corpori servit, qui pro illo nimium timet qui ad illud omnia refert..... Dicit Isidorus : « Ubiqueque saturitas et ebrietas fuerit, ibi libido dominatur. » Sic ergo te debes gerere, o homo, ut non propriæ corporis vivere videaris, sed tanquam sine corpore vivere possis te ipso utere, et tui optimæ parte, carnem magis crede necessariam rem quam magnam..... Castiga ergo carnem, quæ similis est cani, servo, jumento.

Quanto autem magis indulgetur servo, tanto magis dissolvitur otio; quanto magis caula perculitur, tanto magis latratibus indulget; quanto magis nutritur jumentum, tanto magis recalcitrat in domum. Quanto ergo studio fugienda est gula, quæ corporis domicilium, spiritus et animæ receptaculum reducit ad sterquilinum, et carnis nostræ massam reducit in lutum!... CCX, 119, 120.

Considera, o homo, quomodo Adam per gulam perdidit paradisum; Elias per abstinentiam ascendit in cælum; Noë per gulam denudavit femora; Moyses per abstinentiam meruit Dei colloquia; Lot per ebrietatem dedit in incestum; David per abstinentiam penitentem consecutus est remedium. O homo, consule naturam, illa tibi dicet quæ debeat esse lex vivendi. Lex naturæ est ut famem sitimque depellas. ad hoc necesse non est ut transfretes maria, ut sequaris castra, parabile est et oppositum quod desiderat natura..... Assume medicamenta jejunii contra insultus tanti morbi, jejuna a cibo, ne caro lasciviat; jejuna a temporali voluptate, ne mænas languescat; jejuna a peccato, ne animus torpeat, CCX, 121. Contra luxuriam, *ibid.* ad virgines, CCX, 194. Pudicitie dona, CCX, 551.

ALCUINUS, abb. — Hortatio ad castitatem, C, 469, 626. De fornicatione, CI, 673.

ALDELMUS (S.), Schirburnens. episcop. — De laudibus virginum, LXXXIX, 239.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episcop. — Quomodo de voluptate tentationibus resistendum, XIV, 524. Adulterii scelus exemplo Pharaonis demonstratum, XIV, 423. Adulterii scelus exemplo Abimelech demonstratum, IV, 442. Joseph castitatis speculum, XIV, 641. Luxuriosis exitium Israh prophetia demonstratur, XIV, 721. Fugendas comensationes, XIV, 726. Quali otio indulgendum ad conservandam verecundiam, XVI, 80. Virginibus Mariæ exemplum proponitur, XVI, 208. Remedia adversus mulierum tentationes, XVI, 512. Infelicitas illius qui virginitalis beneficium amisit, XVI, 569. Non habendum est in locis depressis more luxuriosorum, XVI, 1061. Quare lex viros veste muliebri ac mulieres virili uti prohibet, XVI, 1232. De fornicatione, XVII, 207. Verba castitatis, XVII, 1072. De spiritali fornicatione, *ibid.*

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiepiscop. — De virginitate amissa, CXVIII, 725. De munditia cordis, CLVIII, 1019. De concupiscentia carnis et spiritus, CLVIII, 1026. De castitate, CLVIII, 1029. Quomodo cogitationes timendæ sunt, CLIX, 167.

ATHANASIUS (S.). De castitate, XVIII, 84.

ATTO, Vercell. episc. — De fornicatione, CXXIV, 545.

AUGUSTINUS (S.), Hippoensis. episc. — In libro Sapientie scriptum habemus, nisi Deus det, continentem nomen esse posse... Dominus autem de ipsa majore et gloriosiore continentia, qua continetur a conjugali vinculo, ait : « Non omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est, » XL, 550, 552.

Nunc autem quandiu concupiscit caro adversus spiritum, et spiritus adversus carnem, sat est nobis non consentire malis quæ sentimus in nobis. Cum autem ista consensio, tunc exit ex ore cordis quod inquinat hominem. Cum vero per non consentiam, consensio non tene-

tur, malum concupiscentiæ carnalis, contra quod pugnat concupiscentia spiritalis, nocere non sinitur, XL, 553. Est in nobis peccati concupiscentia, quæ non est permittenda regnare; sunt ejus desideria, quibus non est obediendum, ne obedientibus regnet. Propter quod membra nostra non sibi usurpet concupiscentia, sed sibi vindicet continentia, ut sint arma justitiæ Deo, ne sint iniquitatis arma maculari; sed enim nobis peccatum non dominabitur. Apostolus hortatur ut non secundum carnem vivamus, ne moriamur, sed spiritu facta carnis mortificemus ut vivamus. Ista carnis opera quæ stat ut sciamus, ait : « Manifesta sunt autem opera carnis quæ sunt fornicationes, immundities, luxurie....., XL, 554.

Sunt in nobis desideria mala, quibus non consentiendo, non vivimus male; sunt in nobis concupiscentiæ peccatorum, quibus non obediendo non pericimur malum, sed eas habendo nondum periculum bonum. Utrumque ostendit Apostolus, nec bonum hic perici ubi malum sic concupiscitur, nec malum hic perici quando tali concupiscentiæ non obeditur. Flunt itaque in nobis concupiscentiæ male, quando id quod non licet libet; sed non periciuntur, cum legi Dei mente serviente libidines continentur. Et bonum fit, cum id quod male libet, vivente bona delectatione non fit; sed boni perfectio non impletur, quandiu legi peccati carne serviente libido illicit, et quamvis continentur, tamen movetur, non enim opus esset ut contineretur, nisi moveretur. Non igitur mala est caro, si malo careat, id est vitio quo vitatus est homo, non factus male, sed ipse faciens....., XL, 561, 562.

Ad vos mihi sermo est, o juvenes, flos ætatis, periculum mentis. Tempus quidem omne atque omnis ætas, quæ corruptibilis caro illa portatur, vacare a tentationibus non potest. Et tandiu quique bonus in agone luctatur, ne ab adversario superetur, in periculis agit, quandiu cum illo, sicut in arenoso quodam stadio, sic in ista mortalitate contendit... Quod si nec infantia mortalitatis hominis propter corruptionis vinculum a tentationibus vacat, quid de cæteris ætatibus dicam? An forte senilis excepta est, et in carne jam vicina cadaveri sanguis ac membra illicitæ concupiscentiæ frigerunt, et a fæso ac prope mortuo jam corpore materies tentationis emarcuit?..... Si ergo puerilis et senilis ætas non est a tentationibus libera, quarum altera, id est puerilis, nondum pene ingreditur, altera jam egreditur istam vitam; et altera paulo ante non erat, altera paulo post non erit, quid sentiendum est, quid dicendum est de flagrantia juvenilis ætatis, quæ utriusque in medio constituta, et ab infirmitate pueritiam jam recessit, et nondum ad torporem senectutis accessit? Hæc pluribus atque majoribus tentationum tempestatibus quatitur; hæc fluctuum crebriore impetu sæculi exundantis operitur, præsumit viribus, formæ dignitate jactatur, pompa rerum temporalium præfulgere aut exoptat, aut gaudet..... Nec vos, femine adolescentulæ, alienum a vobis arbitramini hunc esse sermonem. Ad vos enim, non tamen ut confundam vos, hæc dico, sed ut filias meas charissimas moneo, juvenilia desideria fuge. Nuptæ Susannam, viduæ Annam, virgines Mariam cogitate. Nec in publicum propterea procedatis, ut florem feni vestri oculis hominum ostentare cupientes, in domo vite mortem queratis....., XXXIX, 1706-1709.

« Audistis quia dictum est antiquis : Non mœchaberis. Ego autem dico vobis, quia omnia qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo. » Justitia ergo minor est non mœchari corporum conjunctione; justitia vero major regni Dei, non mœchari in corde. Quisquis autem non mœchatur in corde, multo facilius custodit ne mœchetur in corpore. Illud ergo confirmavit qui hoc præcepit; non enim venit legem solvere, sed implere. Sane considerandum est quod non dixit : Omnis qui concupiverit mulierem; sed qui viderit ad concupiscendum eam, id est hoc fine et hoc animo attenderit ut eam concupiscat; quod jam non est titillari delectatione carnis, sed plene consentire libidini, ita ut non refrenetur illicitus appetitus, sed, si facultas data fuerit, satiatur.

Nam tria sunt quibus impletur præceptum : suggestionem, delectationem et consensione. Suggestio, sive per memoriam fit, sive per corporis sensus, cum aliquid videmus, vel audimus, vel olfacimus, vel gustamus, vel tangimus. Quid si frui delectationem, delectatio illicita refrenanda est. Velut cum jejunamus et visis cibi palati appetitus assurgit, non fit nisi delectatione..... Verumtamen delectatio ante consuetudinem vel nulla est, vel tam tenuis ut prope nulla sit; cui consentire magnum peccatum est, cum illicita est. Cum autem quisque consenserit, committit peccatum in corde. Si autem etiam in factum processerit, videtur saltari et exstingui cupiditas; sed postea cum suggestio repetitur, major ac-

cedit delectatio; quæ tamen adhuc multo minor est quam illa quæ assilui factis in consuetudinem venit. Hanc enim vincere difficilimum est, et tamen etiam ipsam consuetudinem, si se quisque non deserat, et Christianam militiam non reformidet, illo duce atque adiutore superabit....

Sicut ergo tribus gradibus ad peccatum pervenitur, suggestione, delectatione, consensione; ita ipsius peccati tres sunt differentie, in corde, in facto, in consuetudine, itaque tres mortes..... quæ tria genera mortuorum Dominum resuscitasse, quisquis Evangelium legit, agnoscit....

Quapropter nomine mœchantium omnem carnalem et libidinosam concupiscentiam oportet intelligi.... et quis dubitet omnem malam concupiscentiam recte fornicationem vocari, quando anima neglecta superiore lege qua regitur inferiorum naturarum turpi voluptate, quasi mercede, prostituta corrumpitur? Et ideo quisquis carnalem delectationem adversus rectam voluntatem suam rebellare sentit per consuetudinem peccatorum cujus indomita violentia trahitur in captivitatem, recolat quantum potest qualem pacem peccando amiserit et exclamat: « Infelix ego homo. » etc...., XXXIV, 1246, 1247.

Opus vero ipsum libidinis, non solum in quibusdam stopis, ubi latebra ad subterfugienda humana judicia requiruntur, verum etiam in usu scortorum, quam terrena civitas licitam turpitudinem fecit, quamvis id agatur, quod ejus civitatis nulla lex vindicat, deviat tamen publicum etiam permessa atque impunita libido conspectum (S. Hieronymus ait: « Aliis sunt leges Cæsarum, aliæ Christi; aliud Papias, aliud Paulus noster præcipit. Apud illos viris impudicitiam frena laxantur, et solo stupro atque adulterio condemnato, passim per lupanaria et ancillulas libido permittitur, quasi culpam dignitas faciat, non voluntas), et verecundia naturali habent provisum lupanaria ipsa secretum, faciliusque potuit impudicitia non habere vincula prohibitionis, quam impudentia removere latibula illius fœditatis. Sed hanc etiam ipsi turpes turpitudinem vocant, cujus licet sint amatores, ostentatores esse non audent. Quid? concubitus conjugalium qui secundum matrimonialium præscripta tabularum procreandorum fit causa liberorum. Nonne et ipse, quam licitus sit et honestus, remotum ab arbitris cubie requirit? nonne omnes famulos, atque ipsos etiam parasympnos, et quoscunque ingredi quælibet necessitudo permisit, ante mittit foras, quam vel blandiri conjux conjugi incipiat? Et quoniam, sicut ait Cicero, Romani eloquii maximus auctor, omnia recte facta in luce se collocari volunt, id est appetunt sciri, hoc recte factum alicui appetit sciri ut tamen erubescat videri. Quis enim nescit, ut filii procreentur, quid inter se conjuges agant, quando quidem, ut id agatur, tanta celebritate ducuntur uxores? et tamen cum agitur unde filii nascentur, nec ipsi filii, si qui inde jam nati sunt, testes fieri permittuntur. Sic enim hoc recte factum ad sui notitiam lucem appetit animorum, ut tamen refugiat oculorum. Unde hoc, nisi quia sic geritur quod deceat ex natura, ut etiam quod pudeat comitetur ex pœna, XLI, 426, 427.

Cum sint multarum libidines rerum, tamen cum libido dicitur, neque cujus rei libido sit additur, non fere assolet animo occurrere nisi illa qua obscenæ corporis partes excitantur. Hæc autem sibi non solum totum corpus, nec solum extrinsecus, verum etiam intrinsecus vindicat, totumque commovet hominem animi simul affectu cum carnis appetitu conjuncto atque permixto, ut ea voluptas sequatur, qua major in corporis voluptatibus nulla est: ita ut momento ipso temporis quo ad ejus pervenit extremum, pene omnis acies et quasi vigilia cogitationis obruat. Quis autem amicus sapientie sanctorumque gaudiorum, conjugalem agens vitam, sed, sicut Apostolus monuit, « sciens vas suum possidere in sanctificatione et honore, non in morbo desiderit, sicut et gentes quæ ignorant Deum, » non mallet, al posset, sine hac libidine filios procreare; ut etiam in hoc serendæ proles officio, sic ejus menti ea quæ ad hoc opus creata sunt, quemadmodum cætera suis quæque operibus distributa membra servirent, nota voluntatis acta non esset libidinis incitata? Sed neque ipsi amatores hujus voluptatis, sive ad concubitus conjugales, sive ad immunditiam flagitiorum, cum voluerint commoverentur; sed aliquando motus ille importunus est, nullo poscente; aliquando autem destituit inebriantem, et cum in animo concupiscentia feruat, frigit in corpore; atque ita mirum in modum non solum generandi voluntati, verum etiam lasciviendi libidini libido non servit; et cum tota plerumque mentis cohibenti adversetur, nonnunquam et adversus se ipsam dividitur, commotique animo in commovendo corpore se ipsa non sequitur, XLI, 424, 425.

Virgo juxta cogitans virginitalis pretiosissimum thesaurum, qui tam utiliter possidetur, tam irreparabiliter amittitur, summa diligentia, summo studio custodiat. Cogitet sine intermissione ad cujus thalamum ordinatur, ad cujus preparatur amplexum; proponat sibi Agnum quem sequi habet quocunque ierit. Contempletur beatissimam Mariam præcedentem choros virginum, et præmentem dulce illud cum virginitalis tympano rauticum quod nemo potest cantare nisi utriusque sexus virgines: « Hi sunt, scriptum est, qui cum mulieribus non sunt coinquinati; virgines enim sunt. » Nec sic hoc dictum aestimes quasi vir non sine muliere, aut mulier sine viro possit fœdari. Cum detestandum illud scelus quo vir in virum, vel femina in femina omnibus flagitiis damabilius judicatur. Sed abque alienæ carnis consorcio virginitalis plerumque corrumpitur, castitas violatur.... Si vehementior æstus carnem concutiens voluntatem sibi subdiderit et rapuerit membra, cogitet virgo super omnia sua sanctificata Deo, incorrupta Christo, Spiritui sancto dedicata. Indignum judicet quod Christi est, tradere Satanae, et virginæ ejus membra erubescat vel simplicis motu maculari, XXXII, 1439.

Nemo se palpet, nemo blandiatur sibi, nemo se fallat. Nunquam ab adolescentibus sine magna cordis contritione et carnis afflictione castitas conquiritur, vel servatur, quæ plerumque agris vel senibus periclitatur. Nam licet continentia sit donum Dei.... illos tamen tanto dono indignos judicat, qui aliquid laboris pro eo subire detrectant, volentes inter delicias casti esse, inter epulas continentes, inter pueros et puellas conversari, et non tentari; in comessationibus et ebrietatibus fœdis distendi humoribus, et non coinquinari; ligare visum suum cum flammis, et non exuri...., XXVII, 1459, 1460.

De spectaculis, XXXII, 683. De spectaculorum periculo, XXXII, 726. De virginitate, XXXII, 1459. In tentationibus impudicitia recogitanda est sanctæ Agnetis historia, XXXII, 1459. Castitas difficile stat integra in juvenili ætate, XXXII, 1460. De continentia, XXXIII, 485. De pudicitia, XXXIII, 1075. De malis cogitationibus, XXXIII, 1115. Carnalis concupiscentia causa, XXXIV, 416. De somnis venereis, XXXIV, 466. Non mœchaberis, XXXIV, 622, 705, 890, 955. De Sodomitica vindicta, XXXV, 2160. Non mœchaberis, XXXVIII, 69, 71, 75. Animæ adulteræ et fornicariæ, XXXVIII, 117. Lucta carnis et spiritus, XXXVIII, 189, 715, 717. De munditie carnis, XXXVIII, 268. Adulterium unde, XXXVIII, 345. Concupiscentia resistendum, XXXVIII, 597, 512, 616, 815. De luxuria loquelis, XXXVI, 526. Quis lotus carnalis, quis ex parte, vel totus spiritualis, XXXVIII, 856. Prudentia carnis, XXXVIII, 846, 855. Virginitalis Mariæ imitanda, XXXVIII, 1011. De malitia diaboli circa peccata carnis, XXXVIII, 1094. Castitas donum Dei; exemplum Susannæ et Joseph, XXXIX, 1505, 1705. De habitu impudico, XXXIX, 1887. Necessitas castitatis, XXXIX, 1993, 2022. Mulieris presentia quam periculosa, XXXIX, 2052. De castitate, continentia, etc., XXXIX, 2288. De incanta familiaritate mulierum, XXXIX, 2501. Continentia Dei donum, XL, 350, 858. Liber de virginitate, XL, 595. De bono virginitatis, XL, 450. De conjugatis adulteris, XL, 451. Contra immunditiam et luxuriam, XL, 1102, 1114, 1501. De stupris, de scenice ludia, et de vitis Romanorum, XL (passim). De vitio carni, XLI, 405, 424. Gradus ad turpissimam; imago peccatis in homine, XLII, 1105. Concupiscentia quatenus in nobis, XLIV, 152. De nuptiis et concupiscentia, XLIV, 415. Non mœchaberis, XLV, 950.

AVITUS (S.), Viennensis. episc. — De laude castitatis, LIX, 569.

BALDUINUS, Cantuariensis. archiepisc. — De homine carnali, CCIV, 524.

BEDA VENERABILIS — « Non mœchaberis, » id est ne quisquam propter matrimonii fœdera aliis feminis miscetur ad explendam libidinem. Nam specialiter adulterium facit, qui præter suam ad alteram accedit, XCIII, 574.

BENEDICTUS (S.), Anianensis. abb. — Quid est immunditia et impudicitia, CIII, 549. De crapula cavenda, CIII, 654.

BENEDICTUS (S.), monach. occident. pater. — Tentatio carnis superata, LXVI, 152.

BERNARDUS (S.), Clarnvallensis. abb. — Voluptas carnalis vanitas, CLXXXII, 841. De muliere adultera, CLXXXIII, 592. Beati mundo corde, CLXXXIII, 460. De corruptione hominum, CLXXXIII, 695. De luxuria, CLXXXIII, 977.

BRUNO (S.), Carthusianor. institut. — De fornicatione, CLIII, 152.

BRUNO (S.), Astensis. monach. — Non mœchaberis, CLXV, 106. De castitate, CLXV, 929.

CESARIUS (S.), Arelatensis. episcop. — De adulterio, LXVII, 1085. De concupiscentia oculorum, LXVII, 1010. De fornicatione facienda, LXVII, 1125.

CANUTUS I, rex Anglorum. — Docemus etiam ut homines a turpi stupro et ab illicito concubitu, et ab omni adulterio moneantur semper se abstinere, CII, 1177.

CASSIANUS (J.), Massiliensis presb. — Nobis, juxta traditionem Patrum, adversus spiritum fornicationis certamen est, longum præ cæteris ac diuturnum, et per paucis ad parum devictum, immane bellum, et quod cum a primo tempore perturbatis impugnare incipiat hominum genus, non, nisi prius cætera vitia superentur, exstinguitur...., XLIX, 266, 267. Porro naturam vitii hujus expugnandi modum pulchre describit S. Gregorius Magnus; papa, explicans illud quod de Amalech ad populum Israël dictum est: « Non parcas ei, et non concupiscas illius aliquid; sed interfice a viro usque ad mulierem, et parvulum, et lactentem, et bovem, et asinum, et ovem, et camelum. » Quis est autem, inquit, qui parcit Amalech, nisi qui aut in cogitatione, aut in ore, aut in carne lascivia aliquid retinet? Nam plerique turpitudinis opera non exercent, sed linguam a turpi locutione non cohibent; plerique per opus luxuriam vitant, per cogitationem non vitant; quidam nihil turpe agunt, sed quod actu refugiant, corde concupiscunt. Parcit itaque Amalech, qui blandimenta lascivie aut in locutione, aut per intentionem, aut per cogitationem tenet. Dixit: « Non parcas ei, » quia de tam nequissimo vitio nihil accendi debet in mente, nihil permitti ardere in opere. « Non concupiscas illius aliquid, » ut penitus eradicetur a cogitatione. Quis sunt viri interficendi nisi suadeant motus turpitudinis? Viri etenim sunt, quia violenter suggerunt, et corruptis mentibus semina pravitatis infundunt, etc..., XLIX, 266, 267.

Quam difficile, diuturnum et periculosum sit certamen quod adversus spiritum fornicationis, id est, luxuriam seu carnis concupiscentiam nobis assidue gerendum est divus Hieronymus expressit his verbis: Avaritia calcatur a plerisque et cum marsupio deponitur. Maledictam linguam indicium emendat silentium. Cultus corporis et habitus vestium unus horum spatio commutatur. Omnia alia peccata extrinsecus sunt; et quod foris est facile abjicitur. Sola libido ingreditur a Deo ob liberorum procreationem, fines suos egreditur, redundat in vitium, et quadam lege naturæ in scelus erumpit. Grandis virtutis est, et sollicitæ diligentie superare quod natus sis, in carne non carnaliter vivere, tecum pugnare quotidie, et inclusum hostem, Argi, ut fabulæ ferunt, centum oculis observare. Hoc est quod Apostolus aiebat: « Omne peccatum quod fecerit homo extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. » Et alibi: Non sis avaritia quatit, inflat superbia, delectat ambitio, facile aliis caremus vitis; hic hostis in nobis inclusus est; quocunque perginus, nobiscum portamus inimicum, XLIX, 267.

Rursus ibidem, eandem difficultatem suo exemplo et experimento exaggerans, et quantas ab hoc hoste domestico molestias etiam in summa austeritate vitæ esset expertus, commemorans: « O quoties, inquit, in eremo constitutus, et in illa vasta solitudine, quæ solis exusta ardoribus horridum monachis præstat habitaculum, putabam me Romanis interesse deliciis! Sedebam solus, quia amaritudine repletus eram; horrebant sacco membra deformia, et squalida cutis situm Æthiopice carnis obduerat. Quotidie lacrymæ, quotidie gemitus; et si quando repugnante somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebam. Ille igitur ego, qui ob gehennæ metum tali me carcere ipse damnaveram, scorpionum tantum socius et ferarum, sæpe choris intereram puellarum. Pallebant ora juvenilis, et mens desideris astuabat in frigido corpore, et ante hominem sua jam carne præmortuum sola libidinum incendia bulliebant. Itaque omni auxilio destitutus ad Jesu jacebam pedes, rigabam lacrymis, crine tergebam, et repugnantem carnem hebdomadarum inedia superabam... etc. »

S. Hieronymo consentiens S. Augustinus ait: Inter omnia certamina Christianorum, sola dura sunt prælia castitatis, ubi quotidiana est pugna et rara victoria. Gravem namque sortita est castitas inimicum, cui quotidie resistitur, et semper timetur, XLIX, 267.

Liber de spiritu fornicationis, XLIX, 265. De concupiscentia carnis et spiritus, XLIX, 285. De castitate, XLIX, 269, 1145. Generalis continentie modus, XLIX, 307.

CASSIODORUS, senator et abb. — Contra adulteros LXIX, 784.

CHROMATIUS (S.), Aquileiens. episcop. — Non mochaeris, XX, 548.

COLUMBANUS (S.), abb. — De castitate, LXXX, 311. De libidine, LXXX, 281.

CUMMIANUS (S.), abb. — De fornicatione, adulterio, etc., LXXXVII, 963.

CYPRIANUS (S.), Carthaginensis. episc. et martyr. — Pudicitia est honor corporum, ornamentum morum, sanctitas sexuum, vinculum pudoris, fons castitatis, pax domus, concordia caput. Pudicitia sollicita non est cui placeat, nisi sibi; pudicitia semper verecunda, dum innocentia mater est; pudicitia semper ornatur solo pudore, bene sibi tunc conscia de pulchritudine, si improbis displicet; pudicitia nihil ornamentorum queri, decus suum ipsa est. Hæc nos commendat Domino, connectit Christo; hæc expugnat omnia de membris illicita desideriorum prælia, pacem nostris corporibus inducit. Beata ipsa et beatos efficiens apud quoscunque habitare dignatur; quam nunquam accusare possunt, nec qui eam non habent; venerabilis etiam hostibus suis, dum illam multo magis mirantur, qui eam expugnare non possunt, IV, 831.

Nihil animum fidelem sic delectat quam integra immaculati pudoris conscientia. Voluptatem vici-se, voluptas est maxima, nec ulla major est victoria, quam ea quæ de cupiditatibus refertur. Qui hostem vicit, fortior fuit, sed altero; qui libidinem repressit, seipso fortior fuit. Qui inimicum prostravit, externum hostem percussit; qui cupiditatem depressit, hostem domesticum superavit. Malum omne facilius vincitur quam voluptas; quia illud quicquid est, horridum est, nec blandum est. Nihil tam difficile opprimitur, quam quod per illud armatur, qui cupiditates tollit et metus sustulit; nam ex cupiditatibus metus veniunt, qui cupiditates vincit, de peccato triumphat; qui cupiditates vincit, malum generis humani sub pedibus suis jacere ostendit; qui cupiditates vicit, pacem sibi perpetuam dedit. Contra carnis insidias, quibus se diabolus et socium ingerit et ducem facit, oblectandum est omni genere virtutis. Assumatur, secundum Apostolum, Christi opera, et a consortio carnis, quantum potest, animus colligatur; separetur consensus a corpore, vitia semper castigentur ut odiantur; ante oculos observetur deformis iste atque dejectus peccati pudor, IV, 825, 826.

Exemplum pudicitie a Joseph cepit. Adolescens Hebræus generosus de patre, generosior de innocentia ob invidiam revelationum distractus a fratribus Israëlitis, in domum devenerat hominis Ægyptii, obsequio et innocentia et tota servitutis fide facilem et benevolam in se animum sui provocaverat domini, cujus faciem tam sermo liberalis quam ætas omnibus commendaverat. Sed ista generositas ab uxore domini aliter quam decebat accepta est; in domus parte secreta et absque arbitris, alta et facinoribus accommoda, putavit se pudicitiam adolescentis incontinens mulieris impudicitia, nunc promissis, nunc minis posse superare. Et cum retentus esset vestibus, eo quod moliretur fugam, propter tanti facinoris audaciam ipsas vestes relinquens, et corporis nudi sinceritatem habiturus innocentiam testem, ad crimen impudicitie sum imprudens mulier abjicere non dubitavit calumniam; et cæteris et marito, squalida et fervere, spreto desiderio suo, conquesta est dolore simulato, quod Hebræus adolescens vim sibi molitus fuisset inferre, quam ipsa conata fuerat irrogare. Maritalis ardor rerum inscius, et uxoris accusatione graviter inflammatus, accenditur. Pudicus vero juvenis, quia delicto conscientiam non miscuit, in limbo carceris detruditur. Sed sola non est in carcere pudicitia; nam et cum Joseph Deus, et nocentes dantur in manu ejus, quia innocens fuerat..., IV, 835.

Sed non minus, ex parte diversa, aliud nobis pudicitie simile de continentia feminarum exoritur exemplum. Fuit, ut legimus, Susanna uxor Joachim pulcherrima, pulchrior moribus... Hanc e senioribus duo coeperant deperire, nihil memores nec divini timoris, sed nec summi jam marcescentis ætatis; ita illos in flagrantibus transactis juventutis incendiis, recidivæ libidinis flamma revocabat; pudicitie latrones amores profunderunt, sed oderant. Resistenti minantur calumnias, adulteri se dicunt accusatores voto adulteri. Inter quos libidinis scopulos auxilium de Domino petebat, quia viribus corporis repugnare non valebat. Et exaudivit de caelo clamantem ad se pudicitiam Dominus; et cum iniquitatem oppressa duceretur ad penam, vidit inimicorum liberata vindictam. Bis victrix, et in periculo suo tam funeste toties conspecta et libidinem evasit et mortem..., IV, 824. Et de his liber De disciplina et bono pudicitie, IV, 819-828.

CYPRIANUS (S.), Carthaginensis. episcop. — De habita virginum, IV, 459. De bono virginitatis et continentie, IV, 753. Mulierem sæculariter amari non debere, IV, 755.

Grave delictum esse fornicationem, IV, 768. De spectaculis, IV, 780. De bono pudicitie, IV, 819.

DEFENSOR, Lococingens. monach. — De virginitate, LXXXVIII, 631. De fornicatione, LXXXVIII, 647.

DONATUS (S.), Vesonion. episc. — De custodia oculorum, LXXXVII, 288.

DRUTHMERUS, Christian. monach. — Non mœchaberis, CVI, 1509.

EUCHERIUS (S.), Lugdunens. episc. — De spiritu fornicationis et de concupiscentia carnis, L, 880.

EUGYPPUS, abbas. — Ad voluptates, LXII, 601. De peccato David in uxorem Uriam, LXII, 697. De adultero, LXII, 752. De concupiscentia carnis, LXII, 1003. De nocturna illusione, LXII, 1043.

EUTROPIUS (S.), abb. — De fornicatione, LXXVI, 558.

EVAGRIUS, monach. — Ad virgines, XX, 1185.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc. — De virginitate, LXV, 321.

GILBERTUS DE HOILANDIA, abb. — De mundo corde, CLXXXIV, 512. De flore castitatis, CLXXXIV, 672. De excellentia veræ virginitatis, CLXXXIV, 692.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap. — Cogitationes pravæ non sunt spernendæ, LXXV, 628. Salubris mœror de prava delectatione, LXXV, 634. Ostia concupiscentiæ, LXXV, 660. Pepigi fœdus cum oculis meis, LXXVI, 189. De adulterio et fornicatione, LXXVI, 200. Carnis desideria, non caro, occidenda, LXXVI, 538.

GUIBERTUS Venerab., abb. — Opusculum de virginitate, CLVI, 580.

HALITGARIUS, Cameracens. episc. — De vitio luxuriæ, CV, 668.

HAYMO, Halberstatens. episc. — De castitate, CXVIII, 915.

HERVÆUS, Remens. archiepisc. — De fugienda luxuria, CXXXII, 703.

HIERONYMUS (S.), presbyter. — Merces virginum et pudicitie, XXII, 421, 550, 1046, 1097, 1105. De penis fornicationis impositis, XXV, 141. De meretrice, XXV, 149. Beati mundo corde, XXV, 717. De effectibus fornicationis, XXV, 850. Desideria carnis non perficienda, XXVI, 410. Fornicatio... nec nominetur in vobis, *ibid.* Laus virginitatis, XXX, 163. De castitate, XXX, 326. De consortio marium fugiendo, XXX, 412.

IIIARIUS (S.), Pictaviens. episc. — Voluptas quid? IX, 998.

HILDEBERTUS, Cenomanens. episc. — Si quid usu jucundum est, ad id esse gratuito declinatur; hinc est quod caro carnalia suspirat oblectamenta, quorum quanto experientia gravior est, tanto intemperantior appetitus. Hanc membrorum legem nec baptismus obliterat, nec tempus destruit, nec voluntas abradit... Raptus usque ad tertium cœlum, et audiens arcana verba, quæ non licet homini loqui, sentire tamen se conqueritur Paulus hanc legem in membris suis, repugnantem legi mentis suæ, et captivum eum trahentem sub lege peccati, CLXXI, 998.

Totus liber de conflictu carnis et animæ constat hæc questione, CLXXI, 989-1005.

HILDEBERTUS Venerab., Cenomanens. episc. — De virginitate, CLXXI, 193. Concupiscentia oculorum quid? CLXXI, 469.

HINCMARUS, Remens. archiepisc. — De fuga luxuriæ, CXXV, 868. De pravis cogitationibus, CXXV, 908.

HONORIUS Augustodunens. — Quid sit concupiscentia, CLXXII, 1143.

HUGO DE S. VICTORE. — Tertium præceptum est: « Non mœchaberis. » Duplex est fornicatio; spiritualis de qua dicitur: « Perdidisti omnes qui fornicantur abs te; » et corporalis de qua hic agitur. Et in Evangelio prohibet Christus omnem illicitam concupiscentiam dicens: « Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo. » In lege enim inchoata sunt hæc mandata, et in Evangelio consummata, CLXXVI, 122, 536.

Lex corporalem mœcham prohibuit, concupiscentiam prohibuit. Quid amplius habuit Evangelium, quod faceret? Sed sciendum est quod vetus lex, quamvis concupiscentiam hominis a re aliena cohibuit, in propria tamen minime temperavit quia qui dixit: « Non concupisces uxorem et rem proximi tui, » mulierem et rem omnino concupiscendam non vetuit, sed ab aliena tantum appetitum cohibendum demonstravit. Nova autem lex et in propriis temperatum esse debere edocuit, ut omnem illicitam concupiscentiam excluderet. Potest autem et alio intellectu convenienter dici veterem legem concupiscentiam uxoris sive rei alienæ non illam significasse quæ sola voluntate agitur, sed ambitionem et machinationem quæ studio quodam et aditu ad implendum desiderium et ad obtinendum id quod in desiderio est exterius opere exercetur. Nova autem lex non solum damnavit illicitam concupiscentiam foris in studio operis, sed intus quoque damnabilem esse ostendit in desiderio voluntatis, CLXXVI, 358, 569.

De concupiscentia carnis, CLXXV, 121. Non concupisces uxorem proximi tui, CLXXVI, 124. De luxuria et ejus comitatu, CLXXVI, 1002. Reprehensio luxuriæ, CLXXVII, 607. De triplici virginitate, CLXXVII, 815.

INNOCENTIUS III, pap. — De luxuria, CLXXII, 725. De coitu contra naturam, CXXVII, 726. De immunditia cordis, CXXVII, 724.

ISAAC, abb. Cisterciens. — Beati mundo corde, CXCIV, 1701.

IVO (S.), Carnotens. episc. — De virginitate, CLXII, 22. De adulterio habitu, CLXII, 697.

JOANNES Saresburiens. Carnotens. episc. — De luxuria et libidine, CXCIX, 723.

JONAS, Aurelianens. episc. — Sicut sunt plerique qui turpilioribus et scurrilioribus, conviciisque, atque otiosis sermonibus vacando, ita existunt quamplures, qui dum vanis et immundis cogitationibus delectantur, se minime deliquisse credant. Ita quippe non solum dicentibus, verum etiam aures libenter accomodantibus peccati maculam ingerunt. Porro cogitationes immundæ plerumque ad prava pertrahunt... Manifestum est autem quia sicut cogitationes sanctæ custodiunt, ita contrario immundæ, dum delectant, inquinant. Quæcunque autem, ut ait Beda Venerabilis presbyter, sæpius agere, loqui vel audire solemus, eadem necesse est sæpius ad animam quasi solitam propriamque recurrant ad sedem. Et sicut volutabrosæ pilustria, columbæ limpida solent frequentare fluentia, ita cogitationes impuram mentem impura perturbant, castam spirituales sanctificant. Scribit etiam S. Isidorus: « Quamvis et si opere malo quisquis vacet, pro solius tamen pravæ cogitationis malitia non erit innocens... Non solum factis sed et cogitationibus delinquitur, si eis illicite occurrentibus delectemur... » CVI, 154, 155. De cogitationibus immundis cavendis, CVI, 154. De turpiloquio, CVI, 250.

JULIANUS POMERIUS. — Cum iste perplura tractaverit quæ ad sextum præceptum spectant, LIX, 480 — 482, addit: Ac ne me ista veraciter arguantem quisquam judicet arguendum, noverit propter hoc forte ab antiquis fuisse decretum ne qui adolescentium legerent Genesios librum, ac partem pariter Ezechielis prophetæ, vel Canticum canticorum, et cætera talia, in quibus generationes, et actus, et nomina quorundam scripta sunt mulierum. Quas licet secundum historiam fuisse credamus, earum tamen nominibus virtutes figuratas accipimus. Quoniam sicut illæ non solum viris suis per sanctos mores, sed etiam extraneis, sine dispendio sui pudoris, ob miram pulchritudinem placerunt: ita sanctæ virtutes et suis mirabiles omnibus reddunt, et extraneos quadam admiratione sui perstringunt. Hinc est quod et ipsi qui vitiose vivunt, virtutes vitis anteponunt, quia aliud est quod faciat morbo, aliud quod cogit ut probe judicio. Sed ne forte hæc spiritualia secundum carnem adhuc carnales acciperent, nec virtutes cogitarent quas mulieres illæ significant, sed ipsas cogitando carnaliter deperirent, consulo juniores legere sunt illa prohibiti, quæ sicut spiritualiter accepta vivificant, ita carnaliter intelligentibus, ipsa carnalis intelligentia occasiones carnalis concupiscentiæ subministrant. Eorum quisque nomina frequenter habet in ore, quarum desideria vulnerato gestat in corde, ac turpitudinem quam exercere verecundatur in facto, telet in animo, reus non humano judicio, sed divino, LII, 483. Luctuosa descriptio sacerdotis carnaliter viventis, LIX, 435.

JUSTIANUS, imperator. — De poenâ luxuriæ contra naturam, LXXII, 1001.

LEO MAGNUS (S.), pap. — Ager carnis quomodo colatur, LIV, 175. De poenâ fornicationis et necationis parus, LVI, 441. Ut mulier veste virili non utatur, LVI, 450.

LEO IX (S.), pap. — De luxuria, CXLIII, 572.

MARBODUS, Redoneus. episc. — Carmina de mulieribus, CLXXI, 149. De voluntate, CLXXI, 707.

MARTINUS (S.), Bracarens. episc. — De continentia, LXXII, 25.

MARTINUS (S.), Legionens. canonic. regular. — Quintum mandatum est: « Non mœchatus fueris, » id est ne quisque præter matrimonii fœdus ad explendum libidinem aliis misceatur feminis: nam specialiter adulterium facit, qui præter suam ad alteram accedit, CCVII, 783.

MARTINUS (S.), Taurinens. episc. — De castitatis studio, LVII, 750.

ODO, S. Victor. prior. — De castitate, CXCVI, 1400.

rinus opere exercetur. Nova autem lex non solum damnavit illicitam concupiscentiam foris in studio operis, sed intus quoque damnabilem esse ostendit in desiderio voluntatis, CLXXVI, 358, 569.

De concupiscentia carnis, CLXXV, 121. Non concupisces uxorem proximi tui, CLXXVI, 124. De luxuria et ejus comitatu, CLXXVI, 1002. Reprehensio luxuriæ, CLXXVII, 607. De triplici virginitate, CLXXVII, 815.

INNOCENTIUS III, pap. — De luxuria, CLXXII, 725. De coitu contra naturam, CXXVII, 726. De immunditia cordis, CXXVII, 724.

ISAAC, abb. Cisterciens. — Beati mundo corde, CXCIV, 1701.

IVO (S.), Carnotens. episc. — De virginitate, CLXII, 22. De adulterio habitu, CLXII, 697.

JOANNES Saresburiens. Carnotens. episc. — De luxuria et libidine, CXCIX, 723.

JONAS, Aurelianens. episc. — Sicut sunt plerique qui turpilioribus et scurrilioribus, conviciisque, atque otiosis sermonibus vacando, ita existunt quamplures, qui dum vanis et immundis cogitationibus delectantur, se minime deliquisse credant. Ita quippe non solum dicentibus, verum etiam aures libenter accomodantibus peccati maculam ingerunt. Porro cogitationes immundæ plerumque ad prava pertrahunt... Manifestum est autem quia sicut cogitationes sanctæ custodiunt, ita contrario immundæ, dum delectant, inquinant. Quæcunque autem, ut ait Beda Venerabilis presbyter, sæpius agere, loqui vel audire solemus, eadem necesse est sæpius ad animam quasi solitam propriamque recurrant ad sedem. Et sicut volutabrosæ pilustria, columbæ limpida solent frequentare fluentia, ita cogitationes impuram mentem impura perturbant, castam spirituales sanctificant. Scribit etiam S. Isidorus: « Quamvis et si opere malo quisquis vacet, pro solius tamen pravæ cogitationis malitia non erit innocens... Non solum factis sed et cogitationibus delinquitur, si eis illicite occurrentibus delectemur... » CVI, 154, 155. De cogitationibus immundis cavendis, CVI, 154. De turpiloquio, CVI, 250.

JULIANUS POMERIUS. — Cum iste perplura tractaverit quæ ad sextum præceptum spectant, LIX, 480 — 482, addit: Ac ne me ista veraciter arguantem quisquam judicet arguendum, noverit propter hoc forte ab antiquis fuisse decretum ne qui adolescentium legerent Genesios librum, ac partem pariter Ezechielis prophetæ, vel Canticum canticorum, et cætera talia, in quibus generationes, et actus, et nomina quorundam scripta sunt mulierum. Quas licet secundum historiam fuisse credamus, earum tamen nominibus virtutes figuratas accipimus. Quoniam sicut illæ non solum viris suis per sanctos mores, sed etiam extraneis, sine dispendio sui pudoris, ob miram pulchritudinem placerunt: ita sanctæ virtutes et suis mirabiles omnibus reddunt, et extraneos quadam admiratione sui perstringunt. Hinc est quod et ipsi qui vitiose vivunt, virtutes vitis anteponunt, quia aliud est quod faciat morbo, aliud quod cogit ut probe judicio. Sed ne forte hæc spiritualia secundum carnem adhuc carnales acciperent, nec virtutes cogitarent quas mulieres illæ significant, sed ipsas cogitando carnaliter deperirent, consulo juniores legere sunt illa prohibiti, quæ sicut spiritualiter accepta vivificant, ita carnaliter intelligentibus, ipsa carnalis intelligentia occasiones carnalis concupiscentiæ subministrant. Eorum quisque nomina frequenter habet in ore, quarum desideria vulnerato gestat in corde, ac turpitudinem quam exercere verecundatur in facto, telet in animo, reus non humano judicio, sed divino, LII, 483. Luctuosa descriptio sacerdotis carnaliter viventis, LIX, 435.

JUSTIANUS, imperator. — De poenâ luxuriæ contra naturam, LXXII, 1001.

LEO MAGNUS (S.), pap. — Ager carnis quomodo colatur, LIV, 175. De poenâ fornicationis et necationis parus, LVI, 441. Ut mulier veste virili non utatur, LVI, 450.

LEO IX (S.), pap. — De luxuria, CXLIII, 572.

MARBODUS, Redoneus. episc. — Carmina de mulieribus, CLXXI, 149. De voluntate, CLXXI, 707.

MARTINUS (S.), Bracarens. episc. — De continentia, LXXII, 25.

MARTINUS (S.), Legionens. canonic. regular. — Quintum mandatum est: « Non mœchatus fueris, » id est ne quisque præter matrimonii fœdus ad explendum libidinem aliis misceatur feminis: nam specialiter adulterium facit, qui præter suam ad alteram accedit, CCVII, 783.

MARTINUS (S.), Taurinens. episc. — De castitatis studio, LVII, 750.

ODO, S. Victor. prior. — De castitate, CXCVI, 1400.

OTHLOXUS, S. Emmeran. monach. — De carnalis concupiscentiæ tentatione superanda, CXLI, 286.

PASCHASIUS HARBERTUS (S.), Corbeiens. abb. — Non mœchaberis, CXI, 247.

PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarch. — Caro domanda, XIX, 233.

PETRUS DAMIANUS (S.). — Operæ quoque pretium est ut promissa castitatis præmia incessanter aspicias, quorum dulcedine provocatus, quidquid versutis callidi insidiatoris opponitur, libero fidei pede transceundas. Si enim felicitas attendatur, ad quam non sine transitu attingitur, leve sit quod transeundo laboratur, et conductus fossor lædium laboris alleviat, dum mercedem operis, quam debetur, libenter expectat. Perpende ergo, quod de militibus castitatis per prophetam dicitur: « Hæc dicit Dominus eunuchis qui custodierunt Sabbata mea, et elegerint quod volui, et teneverint fœdus meum: Dabo eis in domo mea et in muris meis locum, et nomen meum a filiis et filiabus. » Eunuchi quippe sunt qui incontinentes carnis impetus reprimunt, effectumque a se prævæ operationis abscedunt. Plerique autem eorum qui voluptati illecebæ carnalis inserviunt, memoriam sui nominis post se reliquere per posteritatem sobilis concupiscunt; et in hoc toto mentis affectu idcirco desisterant, quia nequaquam se huic mundo mori funditus deputant, si nominis sui titulum per superstitis residuum proles germen extendant.

Sed multo clarius, multoque felicis hoc ipsum cælibes munus accipiunt, ad quod proletarii, tam servidæ ambitionis æstibus inflammantur, quia apud illorum memoria semper vivit, qui per æternitatis statum nulla temporum lege pertransit. Nomen igitur eunuchis melius a filiis et filiabus divina voce promittitur, quia memoriam nominis quam illorum posteritas per breve temporis spatium potuisset extendere, isti merentur absque ulla oblivionis obstaculo in perpetuum possidere: « In memoria enim æterna erit justus. » Et iterum in Apocalypsi per Joannem dicitur: « Ambulant mecum in albis, quia digni sunt, et non delebo nomina eorum de libro vitæ. » Ubi iterum dicitur: « Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati; virgines enim sunt, qui sequuntur Agnum quocunque ierit. » Et quod canticum cantant quod nemo possit dicere, nisi illa centum quadraginta quatuor milia. Singulare quippe canticum Agno virgines cantant, quia cum eo in perpetuum præ cunctis fidelibus, etiam de incorruptione carnis exsulant. Quod videlicet aii justi dicere nequeunt, licet in eadem beatitudine positi mereantur audire, quia per charitatem quidem illorum celsitudinem gratanter aspiciunt, ad eorum tamen præmia non assurgunt. Quapropter pensandum est, atque in mente nostra omni studio revolvendum, quantæ dignitatis, quantæque sit excellentiæ illis fieri summum, ubi summa felicitas sit esse vel ultimum; illic privilegii celsa consendere, ubi beatissimum est patria æqualitas jura servare; nimirum sicut attestante Veritate, « non omnes capiunt verbum hoc in hoc sæculo; » sic ad illam egregiæ enumerationis gloriam non omnes perveniunt in futuro.

Hæc et alia multa hujusmodi, quisquis es, intra mentis tuæ secreta considera, totisque viribus carnem tuam ab omni peste libidinis immunitatem servare festina, ut, juxta apostolicæ doctrinæ sententiam, scias vas tuum possidere in sanctificatione et honore, non in passione desiderii, sicut et gentes, quæ ignorant Deum. Si adhuc atas, præcipitum cave; quod si lapsus es, ad unicum penitentiam, qui ubique præsto est, nuncum fiducialiter tende; ut qui non potuisti cum Abraham procul a Sodomis degere, liceat vel cum Lot, propinqua combustionis excidio jamjam urgente, migrare... CXLV, 186, 187.

PETRUS DAMIANUS (S.). — Primo omnium castitatem servare vigilant! solertia salage, et omne crimen letiferæ pollutionis excludi, ut scias, juxta Apostolum, vas tuum possidere in sanctificatione et honore. Hæc est enim sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Servetur munda corporis tui tunica, et in tanti regis nuptiis nulla petulantis luxuriæ reperiatur squalore sedata.

Sit ergo tibi castitas semper in corpore, sit semper in mente, quatenus sic lilla indisciplina carnis velut exarata terræ cultura candescat, ut radix quoque in sui viroris gratia inconvulsa permaneat. Carnis titillat illecebæ, surgunt libidinis locustæ, ad apostolica mox tela prosiliens, evangelicæ quoque gladium bellator servidus arripit, et frementes cuneos hostiumque barbariem, duce Christo, facile poteris obtruncare.....

Ut ergo non sentiat pudicitia periclitata naufragium inter fluctuantis hujus vitæ discrimina sobrietas magistra tui corporis teneat clavum. Abigendis quoque cogitationibus sollicitus semper invigila, quia non enixius expe-

dit carnem ab illecebrosa titillatione reprimere, quam mentem quoque a torpium cogitationum phantasmate custodire. Novi fratrem in Christo, qui districtam hanc mentis suæ regulam jugi ac pervigili servat intuitu, ut quoticunque libidinis suggestio subrepat, mox cogitationi suæ, velut expeditus ad proficiscendum dicat: eamus ad circum. Illico omnia cimeteria ac sepulturas imaginando perlustrans, putrescentium virus sanieque cadaverum, scatentes quoque vermes et fetentium jus carniæ curioso rimatur intuitu; cumque considerat quia olim carnes illæ, in sua viriditate florentes, his subjacere molestiis, corpus etiam suum paulo post futurum esse, non ambigit quod illas esse jam cernit. Compendium dat luxuriæ, qui præbet oculum corruptelæ; nec est libidini diversorium, in qua versatur mente sepulcrum. O quoties ille frater candentem cultum et vomerem, quasi cauterium quoddam, genitalibus impressit ita ut crepitante quodammodo præliæ carnis incendio, ad naves usque fumus per energiam exhalare videretur.

Cum ergo necessitatis aliquando casus exigerit, ut tuum femine colloquium negare non possis, limis semper oculis, et velut allorsus intentus, absentem tui præsentiam exhibe, longinquus alloquere, confabulator assiste, terræque defixis obtutibus, ut neque pallentem, neque rubentem ejus faciem possis judicare. Beatus aliquando Romualdus rediens a Sibiylæ comitissæ colloquio, comitanti fertur callide dixisse discipulo: Quam elegantem et venusti vultus femina, nial, proh dolor! unius oculi dispendio laboraret! Cui discipulus: Absit, magister, inquit, sicut decora certa facies, ita quoque oculi, prout sagaciter deprehendi, nihilominus inclumes vident. Quem magister acerrima proliis animæ diversione corripit: Et quis te, inquit, in faciem feminarum respicere docuit? Tunc ille circumventum se esse respiciens, penitentia ductus erubuit..... CXLV, 722, 725, 726.

PETRUS BLESSENSIS. — Laudatur virginitas, CCVII, 114. Beati mundo corde, CCVI, 700. De luctu carnis et spiritus, CCVII, 1127.

PETRUS CANTOR. — De suggestione carnalis affectu, CCV, 209. De fornicatione et adulterio, *ibid.*, 332.

PETRUS CELLENS. — Carnotens. episcop. — De gradibus castitatis, CCII, 636.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — De fornicatione, CXLV, 172. De castitate et mediis eam tenendis, *ibid.*, 710. De cura castitatis tuendæ, *ibid.*, 721. Feminarum aspectus est fugiendus, *ibid.*, 769. Non mœchaberis, *ibid.*, 1018.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episc. — Tertium mandatum est: Non mœchaberis, id est, ne cuiuslibet miscearis, excepto fœdere matrimonii; a parte enim totum intelligitur. Nomine ergo mœchiæ omnis concubitus illicitus, illorum quoque membrorum non legitimus usus prohibitus debet intelligi, CCXII, 832.

De fornicatione, CXCI, 1583. Quid per concupiscentiam intelligitur, CCXII, 1060. Non mœchaberis, CCXII, 830.

PETRUS, Pictaviens. — De virginitate, CCXI, 1093.

PHILIPPUS DE HARVENG., abb. — De continentia, CCIII, 727.

PROSPER (S.), Aquitan. episc. — De cupiditate carnis vincenda, LI, 450, 445.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De adulterio, CVIII, 928. Vir castus a potestate mulieris fugiat, CIX, 819. De castitate, CX, 87. De continentia, CX, 92. Non mœchaberis, CX, 329. Fornicatio est idololatria, CX, 393. De fornicatione fugienda, CX, 419.

RADULPHUS Ardens. — De virginitate, Cl.V, 1526.

RATHERIUS, Veronens. episc. — De virginitate, CXXXVI, 202. Abstinentum a carnalibus desideriis CXXXVI, 690.

RICHARDUS a S. Victore. — De munditia, CXCVI, 442. De concupiscentia mali, CXCVI, 1039.

RODULFUS, Bituricens. episc. — De adulterio et fornicatione, CXIX, 723. De pollutionibus nocturnis, CXIX, 725.

RUPERTUS, Tulliens. abb. — « Non mœchaberis. » Præceptum hoc olim laxius fecerat permissio legis; nunc autem fortius et acutius stringit severitas Evangelii. Moyses enim mandavit dari libellum repudiij. Christus autem Itaque præceptum est non mœchari; consilium autem supra hoc præceptum conjugio penitus abstinere..... CLXVII, 1726, 1727. De læsione virginitatis liber CLXX, 545.

SMARAGDUS, abb. — De continentia, CII, 637. Quid sit impetus carnis, CII, 683.

SULPICIUS SEVERUS, presbyt. — De virginitate, XL, 237.

TALIO Cæsaraugustan. episc. — Malum luxuriæ aut co-

gitatione perpetraret aut opere. Callidus namque adversarius noster, cum ab effectu operis expellitur, secreta pollueret cogitationis molitur. Serpenti a Domino dicitur: « Pectore et ventre reptes. » Serpens videlicet ventre rept, quando hostis lubricus per humana membra sibi met subditi usque ad expletionem operis luxuriam exercet; serpens autem rept pectore, quando eos quos in opere luxuria non valet, in cogitatione polluit. Quisquis luxuriam perpetrat actione, huic serpens rept ex ventre; quisquis autem perpetranda versat in mente, huic serpens rept ex pectore. Ardenter quasi Sodomam fugere, est illicita carnis incendia declinare. Quisquis mundi hujus successibus elevatus, lenocinante cordis lætitia tentari se luxuriæ stimulis sentit, Joseph factum ad memoriam revocet, et in arce se castitatis servet (Moral. xxx, 10), LXXX, 945.

Sciendum nobis magnopere est aliud esse, quod animus de tentatione carnis patitur, aliud, cum per consensum delectationibus obligatur. Plerumque enim cogitatione prava pulsatur, sed renuitur. Plerumque autem cum perversum quid concipit, hoc intra semetipsum etiam per desiderium volvit. Et nimirum mentem nequaquam cogitatio immunda inquinat, cum pulsatur, sed cum hanc sibi per delectationem subjungit Paulus prædicator egregius ait: « Tentatio vos non apprehendat nisi humana. » Humana quippe tentatio est qua plerumque in cogitatione tangimus etiam nolentes, quia ut nonnunquam et illicita ad animum veniant, hoc utique in nobismetipsis ex humanitatis corruptibilis pondere habemus. Dæmoniaca est et non humana tentatio, cum ad hoc quod carnis corruptibilitas suggerit, per consensum se animus astringit. Idem Paulus ait: « Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. » Peccatum quippe in mortali corpore, non esse, sed regnare prohibuit, quia in carne corruptibili non regnare potest, sed non esse non potest humano generi de peccato tentari peccatum est, quo, quia quandiu vivimus perfecte omnimodo non caremus; sancta prædicatione, quoniam hoc expellere non potuit, ei de nostro cordis habitaculo regnum tulit, ut appetitus illicitus etsi plerumque bonis nostris cogitationibus occulte se quasi fur inserit, saltem, si ingreditur, non dominetur. In Genesi scriptum est: « Pluit Dominus super Sodomam et Gomorrah sulphur et ignem. » Quid in sulphure nisi fetor carnis, et quid per ignem, nisi ardor desiderii carnalis exprimitur? Cum ergo habitantium Sodomis vel Gomorrhæ carnis scelera punire Dominus decrevisset, in ipsa qualitate ultionis notavit maculam criminis; sulphur quippe fetorem habet, ignis ardorem. Qui itaque ad perversa desideria ex carnis fetore arserant, dignum fuit ut simul sulphore et igne perirent, quatenus ex justa pena discerent ex infuso desiderio quid fecissent, LXXX, 946, 947. De virginibus et continentibus, *ibid.*, 858. De concupiscentia oculorum, *ibid.*, 939. De luxuria, *ibid.*, 945.

TERTULLIANUS, Carthaginiensis. presbyt. — Mœchia, quod etiam fornicationis est res, secundum opus criminis quanti æstimanda sit sceleris prima lex Dei præsto est; siquidem post interdictam alienorum deorum superstitionem, ipsorumque idolorum fabricationem; post commendatam Sabbati venerationem; post imperatam in parentibus secundam a Deo religionem, nullum aliud in talibus titulis firmandis movendisque subtruxit præceptum, quam: « Non mœchaberis, »..... quale delictum jam intellige, cujus prohibitionem post idololatriam ordinavit. Nihil secundum longinquat a primo; nihil tam proximum primo, quam secundum; quod fit ex primo aliud, quodammodo primum est. Itaque mœchia affinis idololatriæ; nam et idololatria mœchiæ nomine et fornicationis sæpe populo exprobrata, etiam sorte conjungitur illi, sicut et serie; etiam damnatione cohærebit illi sicut et dispositione. Eo amplius præmittens, « Non mœchaberis, » adjungit, « Non occides; » oneravit utique mœchiæ, quam homicidio anteposit.

In prima itaque fronte sanctissimæ legis, in primis titulis celestis edicti, principalium utique delictorum proscriptioe signata, de loco modum, de ordine statum, de confinio meritum cujusque dignoscas. Est et mai dignitas, quod in summo aut in medio pessimorum collocatur. Pompam quamdam atque suggestum aspicio mœchiæ, hinc ducatum idololatriæ antecedentis, hinc comitatum homicidii insequentis. Inter duos apices facinorum eminentissimos sine dubio digna cœdit, et per medium eorum, quasi vacantem locum pari criminis auctoritate, complevit. Quis eam lateribus talibus inclusam, talibus costis circumfultam a coherentium corpore divellet de vicinorum criminum nexu, de propinquo scelero complexu. Idololatria et homicidium conclamant: mœchia noster hic cuneus est, nostra compago..... Concorporavit

nos Scriptura divina..... Ego quidem idololatriæ emissimæ mœchiæ occasione subministro. Sciant loci mei et mei montes, et vivæ aquæ, ipsæque in urbibus templa, quantum evitanda pudicitia procuremus. Ego quoque homicidium nonnunquam mœchiæ elaboro. Ut tragædiæ omittam, sciunt hodie venenarii, sciunt magi, quot pelliculas ulciscar, quot rivalitates defendam, quot custodes, quot delatores, quot consocios auferam. Sciunt etiam obstetrices, quot adulteri conceptus trucidentur. Etiam apud Christianos, non est mœchia sine nobis; ibidem sunt idololatriæ, ubi immundi spiritus res est; ibidem est et homicidium, ubi homo, cum inquinatur, occiditur. Igitur, aut nec illis..... Idololatriam quidem et homicidium semel damnas, mœchum vero de medio excipia idololatriæ successorem, homicidæ antecessorem, utriusque collegam?..... II, 987-989. De spectaculis, I, 627. De cultu feminarum, *ibid.*, 1505. De virginibus velandis, II, 887. De exhortatione castitatis, *ibid.*, 915. De pudicitia, *ibid.*, 979. De Sodomis, *ibid.*, 1101.

VICTOR (S.), Capuanus episcopus. — De adulterio concupiscentia, LXXIII, 269.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. — De adulterio concupiscentia, CLXXXVI, 129.

ZENO (S.), Veron. episcopus. — De pudicitia, XI, 268. De continentia, *ibid.*, 501. (Ad complementum hujus præcepti, *Vid.* Judicem, CLI.)

SECTIO SECUNDA.

Septimum præceptum.

« Non furtum facies. »

ALCUINUS, abb. De fraude cavenda, CI, 637.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanensis. episcopus. — Inhumanitas et scelus feneratoris, XIV, 762. Usura lege divina prohibetur, XIV, 777. Quodve feneratori genus Tobias nos doceat, XIV, 794. De fraude, XVII, 1070.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis. episcopus. — De furto, XXXII, 678. De restitutione faciendi, XXXIII, 707, 890. Non furtum facies, XXXIV, 707, 890. De pena furii, XXXIV, 764. Non feneratorum, XXXVI, 586. Non furebris, XXXVIII, 70, 71. De decem chordis, XLVI, 933.

BEDA Venerabilis. — « Non furtum facies. » Quod est vitium rapacitatis, XCIII, 575.

BRUNO (S.), Astensis. abb. — De furto, CLXIV, 290. De usura, CLXIV, 295.

CASSIODORUS, Vivariensis. abb. — Contra perassores bonorum alienorum, LXIX, 785.

CUMMIANUS (S.), abb. — De furto, LXXXVII, 967. De usura, LXXXVII, 991.

CYPRIANUS (S.), Carthaginiensis. epi. c. — Non feneratorum, IV, 759.

HERVÆUS, Rhemens. archiepiscopus. — De rapina, CXXII, 694.

HILARIUS (S.), Pictaviensis. archiepiscopus. — De usura iniquitate, IX, 507.

HUGO DES VICTORES. — Quartum præceptum est: « Non furtum facies. » Sub furto comprehenditur sacrilegium; quod est auferre vel sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro. Sacrum appellatur quicquid mancipatur cultui divino, sive sit templum, sive res templi. Rapina etiam sub furto comprehenditur qui enim furum prohibuit, rapinam non permisit. De qua inquit S. Augustinus: « Quando res propter quam peccatum est non redditur, non agitur poenitentia sed fingitur. » Sub rapina usura comprehenditur. Hieronymus: « Usuras querere, aut fraudare aut rapere nihil interest. Commoda fratri tuo et accipe quod dedisti, et nihil superfluum quaeras. » Augustinus: « Usura est plus accipere quam dare. » Quod filii Israel Egypci fecerunt non fuit furum, quia ex familiari mandato hoc fecerunt. Si enim ille qui legem edit aliter præcipit, non transgreditur legem qui ei obedit, CLXXVI, 124, 536.

INNOCENTIUS III, pap. — De crimine usurarum, CCXVI, 1237. De restitutione, CCXVI, 1238.

IVO (S.), Carnotensis. episcopus. — Est in antiquis Ecclesiæ statutis decretum ut qui aliena invadit non eret impositus, sed cum multiplicatione omnia restituat. Unde et in Evangelio scriptum est: « Quod si aliquis defraudavi, reddo quadruplum; et in legibus sæculi cautum habetur: Qui rem subripit alienam illi cuius res direpta est, in undecuplum quæ sublata sunt, restituat..... CLXI, 805.

« Dixit Dominus ad Moysem: Petat vir a proximo, et mulier a proxima vasa aurea, et argentea, et vestem. » Non hinc quisquam sumendum exemplum putare debet ad exspoliandum modo isto proximum; hoc enim Deus jussit, qui noverat quid quemque pati oporteret, nec Israelitæ furum fecerant, sed Deo jubente ministerium

præberunt, quemadmodum cum minister iudicis occidit eum quem iudex jussit occidi, profecto si id sponte faciat, homicida est, etiamsi eum occidat quem scit a iudice debuisse occidi, (CXI, 803.

Prenale est occulte auferre, multo majoris poenam est visibiliter eripere. Adferre ergo potenti, aive occulte, sive palam habet præceptum suum. Furti enim nomine bene intelligitur omnis illicita usurpatio rei alienæ; non enim rapinam permittit qui furtum prohibuit, sed utique sub furti nomine in lege Veteris Testamenti et rapinam intelligi voluit. A parte enim totum significavit, quidquid illicite rerum proximi auferatur, ibid.

Si res aliena propter quam peccatum est, cum reddi possit, non redditur, non agitur penitentie, sed fingitur. Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum, sed (ut dixi) cum restitui potest. Plerumque eum qui auferit, amittit, sive alios patiendo majores, sive ipse male vivendo, nec aliud habet unde restituit. Huic certe non possumus dicere: Redde quod abstulisti, nisi cum habere crederimus et negare. Ubi quidem si aliquos sustinet cruciatus repente dum existimatur habere quod reddat, nulla est iniquitas. Quia etsi non est unde luas (redat) ablatam pecuniam, tamen dum eam per molestias corporales reddere compellitur, peccati quo male ablata est poena luit. Sed inhumanum non est etiam pro talibus intercedere, non ad hoc ut minime restituantur aliena, sed ne frustra homo in hominem sævial, (CLXI, 803, 804.

De his adhuc multa existant, CLXI, 804-808.

LEO MAGNUS (S.), papa. — De feneratione, LIV, 180, 610; LVI, 598. De usura, LVI, 610.

LEO IX (S.), papa. — De furto, CXLI, 571. De cupiditate, CXLI, 569.

LUCULENTIUS. — Non concupiscas rem proximi tui, LXXII, 824.

MARTINUS (S.), Legionensis. canonic. regular. — Septimum mandatum est, « Non furtum facies, » quod est vitium rapacitatis, (CVIII, 783.

PETRUS CANTOR. — Contra feneratores, CCV, 156.

PETRUS COMESTOR. — « Non furtum facies, » nec etiam rapies aliena, CXCIII, 1168.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — Non furaberis, CXIV, 1019.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episcop. — Quantum præceptum est: Non furtum facies, » ubi sacrilegium et rapina omnis prohibetur. Non enim rapinam permittit qui furtum prohibuit; sed furti nomine bene intelligi voluit omnem illicitam usurpationem rei alienæ. Sacriliegium tribus modis committitur, quando scilicet vel sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro auferitur. Sacrum vero dicitur, quidquid mancipatum est cultui divino, ut ecclesia vel res ecclesiæ. Hinc etiam usura prohibetur, quæ sub rapina continetur. Unde Hieronymus: « Usuras querere vel fraudare, aut rapere nihil interest. Commoda fratri tuo, et accipe quod dedisti, et nihil superfluum queras, quia superabundantia usura computatur. » Est enim usura, ut ait S. Augustinus, cum quis plus exigit, in injuria vel qualibet re, quam acceperit. » Item Hieronymus: « Putant aliqui usuram tantum esse in pecunia, sed intelligant usuram vocari superabundantiam, scilicet quidquid est si ab eo quod dederit plus est; ut si in hieme demus decem modios et in messe quindecim recipiamus. Si vero queritur de filiis Israel, qui Domino jubente ab Egyptiis mutaverunt vasa aurea et argentea et vestes pretiosas, et asportaverunt, utrum furtum commiserint, dicimus eos qui ut parentem, Deo jubente, illud fecerunt, non fecisse furtum, nec omnino peccasse. » Unde Augustinus: « Israelitæ non furtum fecerunt, sed Deo jubente ministerium præbuerunt. Hoc enim Deus jussit qui legem dedit. Sicut minister iudicis sine peccato occidit quem lex præcipit occidi; sed si id sponte facit, homicida est, etiamsi eum occidat quem scit a iudice occidendum. Infirmi autem qui ex cupiditate Egyptios deciperunt, magis permisi sunt hoc facere illis qui iure talia passi sunt, quam jussi. » (CXII, 833.

RABANUS MAURUS, abb. — De usuris non accipienda, CVIII, 513, 934. De fenore, CIX, 973. Contra fraudem, CX, 117.

RODULFUS, Bituricens. episcop. — De usuris et fenore, CXIX, 720. De furto et rapina, CLIX, 721.

RUPERTUS, Tuitiens. abb. « Non furtum facies. » Secundum hoc præceptum Apostolus cum dixisset: « Qui furabatur, jam non furetur, » statim consilium, subiunxit, « magis, inquit, labore manibus suis operando quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. » Verumtamen consilium hoc parum distat a fortitudine præcepti. Cum enim dicit: « Laboret operando manibus

suis quod bonus est, » subaudiri vult, si mercedem velit. Nam et alibi dicit: « Qui non vult operari, nec manducet. » Item dicendo, tribuat necessitatem patienti, subaudiri vult, si velit et sibi in necessitatibus subveniri, (CLXVII, 1727.

STEPHANUS DE MURETO (S.), Grandimontens. abb. — De usura, CCIV, 1111.

TERTULLIANUS, Carthaginiens. presbyt. — De usura, II, 398.

Præceptum octavarum.

« Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. »

ADALGERUS, S. Benedicti monac. — De continentia lingue, CXXIV, 923.

ALANUS DE INSULIS. — Qui vult mendacii vitare perniciem his se informet sententiis; legitur in Evangelio: « Non falsum testimonium dices; » et Paulus ait: « Deponentis mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo. » Salomon autem ait: « Qui mentitur, testis est fraudulentus. » Isidorus ait: « Omne quid a veritate discordat, iniquitas est. O homo, quantum a summa veritate discordes, dum figmentis mendaciorum operam præstas! Quomodo putas te venturum ad verum, si es in verbis dissentiens a vero, nescio qua conscientia ea lingua quis rogat Deum qua cruciavit mendacium. Nullum est peccatum quo ita cauteriatur conscientia ac mendacii nota. Cum omne peccatum mortale hominem alienet a vero, nullum malum magis quam mendacium quod derogat veritatis naturæ. Hoc est quod falsa testimonia commentatus, fabricat adulationes, invenit fraudes, consummat detractones. Per hoc vitium corde et ore quis loquitur, et in semetipso diversificatur. Negat ore quod tenet in corde. Per hoc vitium, cor contradicit cordi, os obviat cordi. Hoc vitium hæresim parit; schismata facit, generat suspiciones, inauditos concinnat rumores, colorat probra, palliat denudanda, denudat velanda. Hoc assistit perjuris, assistit actionibus inhonestis, contra omnes res lege naturali ad utilitatem proximorum tendit, cum ipsam etiam veritatem oppugnat. Hoc tantæ malitiæ rubiginem in se continet, quod ea nulla ratione excusari possit. Non hanc solvit a reatu in obstrictibus naturalis pietas: non in Gabonitis rationabilis timiditas, non in Petro error mentis, non in Anania providentia necessitatis.

Nullum est peccatum quod ita aspirat ad dolum, tendit ad fraudem, spectat ad deceptionem, anhelat ad proditorem, sicut mendacii vitium, falsitatis flagitium. O Filii hominum, usquequo gravi corde.... nimis vultis sectari noxiæ naturæ vanitatem, qui et in verbo commutatis veritatem. Sed si modo in mendacio fuerit culpa, in veritate, in futuro non deerit poena; et qui nunc fuerit per mendacium falsus, in futuro erit in gehennâ verus. Scis quoniam imitarius per mendacium patrem mendacii diabolum, qui in veritate non stetit, sed per superbiam vanitatem decidit. Hujus filii sunt, qui recedunt a vero. Hujus sunt complices qui indulgent falsis. O homo, si in tuo mendacio est falsitas, in culpa erit veritas, CCX, 161-166. Contra verbositatem, CCX, 162. Contra detractones, CCX, 166. Contra mendacium, CCX, 161.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc. — Lingue custodiam esse ponendam, XIV, 1040. De mendacio fugiendo, XVII, 666. De detractone fugienda, XVII, 1062. Quomodo loquitur veritas, XVII, 1070. De multiloquio, XVII, 1071.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiepisc. — De mendacio, CLIX, 680. De detractone, CLIX, 683.

ANSELMUS (S.), Laudunens. canonic. — Nolite judicare, (CLXII, 1315.

ATHANASIUS (S.), presbyt. — Ori custodiam esse ponendam, XVIII, 83.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episcop. — Videndum quid sit mendacium. Verum hic difficillima et latebrosissima agnoscitur questio: Utrum ad officium hominis justî pertineat aliquando mentiri. Nonnulli enim eoque progrediuntur, ut et pejorare, et de rebus ad Dei cultum pertinentibus, ac de ipsa Dei natura falsum aliquid dicere, nonnunquam bonum plerumque opus esse contendunt. Mihi autem videtur peccatum quidem esse omne mendacium, sed multum interesse quo animo et quibus de rebus quisque mentiatur. Non enim sic peccat ille qui consulendi, quomodo ille qui nocendi voluntate mentitur; aut vero tantum nocet qui viatorem mentiando in diversum iter mittit, quantum hic qui viam vitæ mendacio fallente depravat. Nemo sane mentiens judicandus est, qui dicit falsum quod putat verum, quoniam quantum in ipso est, non fallit ipse, sed fallitur. Non itaque mendacii, sed aliquando temeritatis, arguendus est, quâ

falsa incautus credita pro veris habet. Potiusque e contrario quantum in ipso est, ille mentitur qui dicit verum quod putat falsum. Quantum enim ad animum ejus attinet, quia non quod sentit hoc dicit, non verum dicit, quamvis verum inveniat esse quod dicit; nec ullo modo liber est a mendacio qui ore nesciens verum loquitur, sciens autem voluntate mentitur. XL, 240.

Non enim omnis qui falsum dicit mentitur, si credit aut opinatur verum esse quod dicit. Inter credere autem atque opinari hoc distat, quod aliquando ille qui credit, sentit se ignorare quod credit, quamvis de re quam se ignorare novit omnino non dubitet, si eam fortissime credit; qui autem opinatur putat se scire quod nescit. Quisquis enim hoc enuntiat quod vel creditum animo, vel opinatum tenet, etiamsi falsum sit non mentitur. Hoc enim debet enuntiationis suae fidei, ut illud per eam proferat quod animo tenet, et sic habet ut proferat. Nec ideo tamen sine vitio est, quamvis non mentiat, si aut non credenda credi, aut quod ignorat nosse se putat, etiamsi verum sit; incognitum enim habet quo cognito. Quapropter ille mentitur qui aliud habet in animo, et aliud verbis vel quibuslibet enuntiationibus enuntiat. Unde etiam duplex cor dicitur esse mentientis, id est, duplex cogitatio, una rei ejus quam veram esse vel scit vel putat, et non proferit; altera ejus rei quam pro ista proferit, sciens falsam esse vel putans. Ex quo fit ut falsum possit dicere non mentiens, si putat ita esse ut dicit, quamvis non ita sit; et ut possit verum dicere mentiens, si putat falsum esse et pro vero enuntiat, quamvis revera ita sit ut enuntiat. Ex animi enim sui sententia, non ex rerum ipsarum veritate vel falsitate mentiens aut non mentiens judicandus est.... Culpa vero mentientis est, in enuntiando animo suo fallendi cupiditas, sive fallat cum ei creditur falsum enuntians; sive non fallat, vel cum ei non creditur, vel cum verum enuntiat voluntate fallendi, quod non putat verum.... XL, 188, 189.

Estne vero aliquando utile falsum aliquid enuntiare cum voluntate fallendi? Qui hoc sentiunt adhibent testimoniis sententias suae, commemorantes Saram cum risisset, angelis negare quod riserit; Jacob a patre interrogatum, respondisse quod ipse esset Esau major filius ejus; Egyptias quae obstetrices, ne infantes Hebraei nascentes interficerentur, etiam Deo approbante et mentis remunerante; et multa ejusdem exempla eligentes, eorum hominum mendacia commemorant, quos culpae non audeas, atque ita fatearis aliquando esse posse non solum reprehensione non dignum, sed etiam dignum laude mendacium....

Contra illi, quibus placet nunquam mentiendum, multo fortius agunt, utiles primo auctoritate divina, quoniam in ipso Decalogo scriptum est: «Falsum testimonium non dices;» quo genere complectitur omne mendacium; quisquis enim aliquid enuntiat, testimonium perhibet animo suo. Item: «Os quod mentitur occidit animam, etc....» Nec illis quae de veteribus Libris exempla mendaciorum prolata sunt, terrore se dicunt, ubi quidquid gestum est, figurate accipi potest, quamvis revera contingerit; quidquid autem figurate fit aut dicitur, non est mendacium. Omnis enim enuntiatio, ad id quod enuntias referenda est. Omne autem figurate aut factum aut dictum hoc enuntiat quod significat eis quibus intelligendum prolatum est. Unde credendum est illos homines qui prophetici temporibus digni auctoritate fuisse commemorantur, omnia quae scripta sunt de illis, prophetice gessisse atque dixisse; nec minus prophetice eis accidisse, quaecumque sic acciderunt, ut eodem prophetico spiritu memorie litterisque mandata judicarentur.

De obstetricibus autem, quia non eas possunt prophetico spiritu significandi futuri veri gratia, aliud pro alio renuntiassae Pharaoni, etiamsi aliquid ipsis nascentibus, quod per eas actum est significavit, pro gradu suo dicunt approbatas et remuneratas a Deo...., XL, 491, 492.

Et ideo de libris Novi Testamenti, exceptis significationibus Domini, si vitam moreque sanctorum ac facta ac dicta consideres, nihil tale proferri potest, quod ad imitationem provocet mentiendi, XL, 492, 540, 543. Cum, ex sacra Scriptura, mentiendi vita aeterna amittatur, nunquam pro cujusquam temporali vita mentiendum...., XL, 493-500. Variis mendacii generibus sine ulla dubitatione damnatis, sequitur genus aliud, tanquam gradatim ad meliora surgentibus, quod benevolis et bonis vulgo tribui solet, cum ille qui mentitur, non solum alteri non obest, sed etiam prodest alicui. De isto genere est tota contentio, utrumne sibi obest, qui sic prodest alteri, ut faciat contra veritatem, aut si veritas illa sola dicenda est, quae ipsas mentes intimo atque

incommutabili lumine illustrat; facit certe contra aliquod verum, quia, etsi falluntur corporis sensus, contra verum tamen facit qui dicit aliquid ita esse, vel non ita, quod ei nec mens, nec sensus, nec opinatio sua fidesve renuntiat. Utrum ergo non sibi obest, qui hoc modo alteri prodest; an illa compensatione non obest sibi, qua prodest alteri, magna questio est. Si ita est, consequenter etiam sibi prodesse debet per mendacium quod nulli obest. Sed ea connexa sunt, et isti concessi necessario trahuntur quae multum conturbant. Si enim quæratur quid obest homini copis superfluis redundantibus, si de innumeris millibus frumentorum amittat unum modium, qui tamen modius possit ad necessarium victum prodesse furanti, consequens erit ut et furtum sine reprehensione fieri possit, et falsum testimonium sine peccato dici. Quod hoc perversius dici potest?... XL, 501, 510, 546, 547.

Discutiuntur loca Evangelii quae videntur patrocinari mendacio; item loca Actuum apostolorum et Epistolarum apostoli B. Pauli... XC, 536-540.

Scriptum est etiam: «Ego autem dico vobis, non jurare omnino.» Juravit autem ipse Apostolus in Epistolis suis... Et sic ostendit quomodo haec verba sint accipienda; ne scilicet jurando ad facilitatem jurandi veniatur, ex facilitate ad consuetudinem, atque ita ex consuetudine in perjurium decedatur. Et ideo non invenisse jurasse nisi peribens, ubi consideratio cautior non habet linguam praepitem....; illud quod positum est: «omnino,» ad hoc est positum, ut quantum in te est, non affectes, non ames, non quasi pro bono cum aliqua delectatione appetas jurandum...., XL, 507-509.

Et de falso testimonio, quod in decem praeceptis legis positum est, nullo modo quidem contendit potest dilectionem veritatis in corde servandam, et proferendum falsum ad eum apud quem dicitur testimonium. Cum enim Deo itatum dicitur, tunc tantum in corde veritas amplectenda est; cum autem homini dicitur, etiam ore corporis verum proferendum est, quia homo non est cordis inspector. Sed plane de ipso testimonio non absurdo quaeritur apud quem quisque testis est. Non enim apud quoscunque loquimur testes sumus; sed apud eos quibus expedit et debetur per nos cognoscere aut credere veritatem, sicut est iudex, ne in iudicando erret; aut qui docetur doctrinae religionis, ne erret in fide, aut ipsa doctoris auctoritate dubius fluctet. Cum autem ille te interrogat, aut vult ex te aliquid nosse qui eam rem quaerit quae ad eum non pertinet, aut ei non expedit, non testem sed proditorum requirit. Itaque si ei mentiaris, a falso fortasse testimonio alienus eras, sed a mendacio profecto non eras, CL, 511-513.

AUGUSTINUS (S.), Hipponeus. episc. — In eo quod dictum est: «Falsum testimonium non dices adversus proximum tuum,» quaeri solet utrum prohibitum sit hoc praecipuum adversus eos qui dicunt tunc esse mentiendum quando id mendacium prodest alicui, et tibi obest ei cui mentiris. Tale quippe non est adversus proximum tuum ut ideo videatur hoc addidisse Scripturae quae posset breviter dicere, «Falsum testimonium non dices, sicut dixit, «Non occides, Non moechaberis, Non furaberis.» Sed hinc magna questio est, nec a festinantibus commode explicari potest, quomodo accipiendum sit, «Perdes omnes qui loquuntur mendacium» et «Nolle mentiri omne mendacium» et cetera hujusmodi, XXXIV, 632, 633.

Veri et falsi natura, XXXII, 898. Quid sit error, XXXII, 911. De iudiciis temerariis, XXXII, 970. De mendacio officioso, XXXIII, 778. Non mentieodum est, XXXIV, 622, 894, 954. Nolite iudicare personaliter, XXXV, 1633. De peccato mendacii, XXXVI, 85. Contine linguam a malo, XXXVI, 518. De malitia oris, XXXVI, 581. Lingua dolosa, XXXVII, 1600, 1812; XL, 1287. Quid dolus? XXXVIII, 45. Falsum testimonium non dices, XXXVIII, 75, 77. Bonae conversationis cura, XXXVIII, 505. Deus lingua domitor, XXXVIII, 573. De mendacio, XXXVIII, 502. Lingua cohibenda, XXXVIII, 635; XL, 1062. Mentiri et falli, XXXVIII, 738. De iudicio temerario, XXXIX, 1873. De mendacio, XL, 240, 487, 1100; XLV, 1880. De detractatione, XL, 1066, 1277. Usus linguae tam necessarius quam periculosus, XLVI, 898. Falsum testimonium non dices, XLVI, 983.

BEDA Venerabilis. — «Non falsum testimonium dices,» quod est crimen mendacii et falsitatis, XCIII, 573. BENEDICTUS (S.), Antianens. abb. — De verbis obliis, C II, 515. Quid est detractio, CIII, 515, 633. BERNARDUS (S.), Clarevall. abb. — De custodia linguae, CLXXXIII, 583.

BRUNO (S.), Astens. abb. — Nolite iudicare, CLIV, 125.

CASSIANUS (S.), presbyter. — De mendacii, XLIX, 1062.

CHROMATIUS (S.), Aquileiens. episc. — Fac ori tuo
terras, XX, 745.

COLUMBANUS (S.), abb. — De discretione, LXXX, 215.
CUMMIANUS (S.), abb. — De perjurio et mendacio.
LXXVII, 938.

CYPRIANUS (S.), Carthaginens. episc., et martyr. —
Quod non sit mendacium, IV, 777.

DEFENSOR, Locociagens. monach. — De lingua,
LXXXVIII, 636. De mendacio, LXXXVIII, 668. De detractione,
LXXXVIII, 671.

EUGYPIUS, African. abb. — De mendacii generibus,
LXII, 849. De iudicio temerario, LXII, 1038.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc. — Firmissime
tene, et nullatenus dubites omnem creaturam Dei bonam
esse, et nihil rejiciendum quod cum gratiarum actione
percipitur: et Deo servos qui a carnibus aut vino abstin-
nent, non tanquam immunda quam a Deo facti sunt re-
spicere, sed a fortiori cibo et potu, pro sola castigatione cor-
poris abstinere, LXV, 704. De lingua molestia, LXV, 949.

GERHOLDUS, prapost. — De mendacio, CXCIII,
691.

GILLEBERTUS DE HOILANDIA, abb. Cisterc. — De
damnis detractionis, CLXXIV, 532. Monita de vitandis
mendacio et vaniloquio, CLXXXIV, 533.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap. — Non temere ju-
dicandum, LXXV, 535. De dolo, LXXV, 536. De
multiloquio, LXXV, 800. De detractoribus, LXXV, 1070.
De mendacio, LXXVI, 40. Tacere saepe est sapere,
LXXVI, 258. De verbo otioso, LXXVI, 634.

HELINANDUS, monach. — De mendacio, CCXII, 599.

HERVÆUS, Rhemens. archiepisc. — De mendacibus,
CXXII, 708.

HIERONYMUS (S.), Stridonens. presbyter. — Rece-
dendum est a calumnia, XXIV, 536. De verbo otioso,
XVI, 82. Omnis sermo malus de ore tuo non procedat,
XVI, 515. Non decipiendum in omnibus verbis prociacum,
XVI, 522. Qui loquitur veritatem in corde suo, XXVI,
854. Pone custodiam ori tuo, XXVI, 1235. De detractione
vitanda, XXX, 569. De refrenatione linguae, XXX, 411.

HILARIUS (S.), Pictaviens. episc. — De mendacio
officioso, IX, 504. Calumnia, quid? IX, 618. Linguae
lappus et remedia, IX, 836.

HILDEBERTUS, Cenomanens. episc. — De lingua,
CLXI, 518.

HUGO DE S. VICTORE. — Octavum præceptum est:
« Non falsum testimonium dices. » hic prohibetur per-
jurium; sed quia omne perjurium est mendacium, dicen-
dum est quid sit mendacium, et quod mendacium sit
perjurium. Augustinus: Mentiri est contra hoc quod ani-
mo sentitur loqui. Opponitur de Jacob qui patri dixit:
« Ego sum Esau, » matre consulente quod ipse contra
conscientiam dicebat; vere enim aciebat se non esse Esau.
Augustinus tamen inquit: Jacob quod matre fecit auctore
ut patrem fallere videretur, non est mendacium, sed
mysterium. Item opponitur de Joseph qui fratribus suis
dixit: « Per salutem Pharaonis expiratores estis. » et
dixit se augurari in scypho; quod tamen verum non fuit.
Dicunt quidam quod mendacium fuit, sed non tale
mendacium quod peccatum sit. Dicunt enim quod non
omne mendacium peccatum sit, sed illud solum quod
dicitur intentione fallendi. Intentio autem Jacob erat
matri obedire. Similiter Joseph non intendebat fallere;
sed non tam cito volebat se manifestare. Sed hoc
non videtur velle Augustinus, dicens quod nec pro
vita alicujus mendandum sit. Melius itaque videtur esse
ut eos non esse mentitos dicamus, sed familiari mandato
hoc dixisse, sicut et Hebraei a furto excusantur, familiari
mandato. Cum enim mater Jacob per Spiritum sanctum
huc ei præciperet, matri obediendo Spiritui sancto ob-
temperabat..... Augustinus: Nemo sane mentiri judican-
dus est qui dicit falsum quod putat esse verum; quia
quantum est in ipso non fallit, sed ipse fallitur. Ille po-
tius e contrario mentitur qui dicit verum quod putat fal-
sum; mendacium est falsa significatio vocis cum inten-
tione fallendi; cum causa humilitatis mentiris, si ante-
quam mentiris peccator non eras, mendacio reus effi-
ceris. Si enim peccatorum reus de dieis et ita non credis,
veritas in te non est. Celare licet veritatem, ut non pro-
dat eum qui queritur ad occidendum; sed negare non
debet veritatem. Opponitur contra illud: Si bona est
intentio, bona est operatio; et qui negat se vidisse eum,
cum tamen viderit, bona intentione facit ut liberet eum
a morte. Ad quod responderetur quod non debet dici bona
intentio illa quæ non est secundum scientiam, licet sit
pia. Hic enim debet habere bona intentio et ut sit pia
et sit recta, quia non est virtus misericordia sine iustitia.
Opponitur de obstetricibus et de Raab quo pro tali men-
dacio remuneratae sunt. Sed, sicut dicit S. Augustinus,

non pro mendacio sunt remuneratae, sed pro pietate. Duo
enim in huiusmodi mendaciis attenduntur: affectus piae-
tatis quo hæc dicuntur, et ipsum mendacium; affectus
remuneretur, non mendacium. Jocosæ mendacia et iro-
nicæ mendacia non sunt.

Nunc videndum est quid sit perjurium. Perjurium est
mendacium juramento confirmatum. Si aliquem alteri
facturum se aliquid mali contigerit, melius est frangere
juramentum quam implere. Debet autem penitere quia
temere juravit. Isidorus: Non est conservandum sacra-
mentum quo malum incaute promittitur. Velut si quispiam
adulteræ perpetuum cum ea permanendi fidem polliceatur;
tolerabilis est enim non implere sacramentum
quam permanere in stupro. Beata: Denique juravit per
Dominum David interficere Nabal virum stultum; sed ad
primam intercessionem Abigail feminæ prudentis minas
remisit, ense in vaginam revocavit, neque aliquid culpæ
perjurio tali se contraxisse doluit. Item dicit Isidorus:
Qui arte verborum jurat, Deus qui inspector est cogi-
tationum sic aspiciit ut cui juratur intelligit. Quod sic
exponendum est, arte verborum, id est qui ad fraudan-
dum alium jurat. Deus autem tunc vere sic aspiciit, ut ille
qui injuste decipitur intelligit, hoc est, si autem aliquid
per vitando periculo, non ut proximum lædat, sed ut se
vel alium a necessitate liberet, veritatem dixerit, et
tamen per hanc veritatem aliud occultaverit quod revel-
latum periculo foret, non peccat, sicut Abraham de Sara,
soror mea est, non est mentitus, cum illa esset soror,
id est, cognata, etsi illud jurasset non peccasset, (LXXVI,
121-124).

HUGO DE S. VICTORE, canonic. regni. — De men-
dacio, CLXXVI, 123. De lingua, CLXXVI, 945.

ISIDORUS MERCATOR. — Detractio vitanda est,
CXXX, 99.

IVO, Carnotens. episc. — Descriptio mendacii, CLXI, 705.

JOANNES Saresb., episc. Carnot. — De detractoribus,
CXCIX, 701.

JONAS, Aurelianens. episcop. — Inter decem præcepta
quæ Dominus in monte Sina per famulum suum Moysen
Israelitico populo dedit, falsum testimonium specialiter
prohibuit. « Non falsum testimonium dices. » Justus itaque
Dominus iustitiam diligendum monuit, et falsitatem
promendam inhibuit. Attende quis, quale edictum mor-
talibus servandum proposuerit, Rex scilicet regum, et
Dominus dominantium omniumque creator, inter flammæ
ignium et fulgura mirantia, fragorem quoque tonitruo-
rum et clangorem buccinarum, hanc legem terribiliter pro-
mulgavit quæ malum vetatur et bonum jubet, quæ etiam
veritas sectanda et falsitas cavenda censetur; et quod
valde tremendum et expavescendum est, contemnunt,
quoniam in tantum transgressio hujus Domini præcepti
in usum quibusdam devenit, ut pene illud, utpote legem
frequentent et cum illud proferunt, aut nihil aut pene nihil
se delinquere credant, nisi id quod falso protulerint,
verum esse jurejurando affirmant. Hi certe vana spe se-
metipsos decipiunt..... Falsi testes diligentissime per-
secutari in Deuteronomio jubentur... Testis falsidicus, ait
S. Isidorus, tribus personis est obnoxius. Primum Deo,
quem jurejurando contemnit; secundo judici, quem
mentiendo fallit; postremo innocenti, quem falso testi-
monio lædit. Testibus falsis convicia tarde mendacii
falsitas reperitur; quod si separati fuerint, examine ju-
dicantis cito manifestatur, CVI, 225-227.

Primum est, inquit S. Augustinus in lib. contra men-
daciū, c. 14, capitale mendacium longe fugiendum quod
fit in doctrina religionis; ad quod mendacium nulla con-
ditione aliquam debet adduci. Secundum ut aliquem
lædat injuste, quod tale est, ut et nulli prodest, et obest alicui.
Tertium, quod ita prodest alteri, ut obest alteri quamvis non
ad immunditiam obest corporalem. Quartum, sola mentiendi
faciendique libidine; quod verum est mendacium. Quint-
um, quod fit placendi cupiditate, de suavi eloquio. His
omnibus penitus vitatis atque rejectis, sequitur sextum
genus, quod et nulli obest et prodest alicui, velut si
quispiam pecuniam alicujus injuste tollendam, sciens ubi
sit necesse se mentiat. Septimum, quod et nulli obest,
et prodest alicui, velut si nolens hominem ad mortem
queritum prodere, mentiat, non solum justum atque
innocentem, sed et reum, quia Christianæ disciplinæ est,
ut neque de cuiusdam correctione desperetur, neque
cuiquam peccitendi aditus intercludatur..... Non ergo
mentiendum querenti ubi sit, qui se fidei cuiuspiam
commiserit, sed potius respondendum. « Nec produm,
nec mentiar.... Octavum est genus mendacii quod et
nulli obest, et ad hoc prodest ut ab immunditia corporali
quemquam tueatur. Non igitur est mentiendum in do-
ctrina pietatis. Magnum enim scelus est, et primum ge-
nus detestabilis mendacii. Non mentiendum secundo

genere, quia nulli est facienda injuria. Non est mentientium tertio genere, quia nulli cum alterius injuria est consulendum. Non est mentientium quarto genere, propter mendacii libidinem, quas per semetipsam vitiosa est. Non est mentientium quinto genere, quia nec ipsa veritas sine placendi hominibus enuntianda est; quanto magis mendacium, quod per semetipsum, quia mendacium est, turpe est! Non est mentientium sexto genere; neque enim recte etiam testimonii veritas, pro cuiusquam temporali commodo ac salute corrumpitur. Ad sempiternam vero salutem nullus ducendus est, opitulante mendacio; nemo enim malis convertentium moribus ad bonos mores convertendus est, quia quod erga illum faciendum est, debet etiam ipse conversus facere erga alios. Atque ita non ad bonos, sed malos mores convertetur, cum hoc ei præbatur imitandum converso, quod ei præstitum est convertendo. Neque septimo genere mentientium est; non enim cuiusdam commoditas aut salutis temporalis perficienda fidei est preferenda. Nec si quisquam pro recte factis nostris tum male movetur, ut fiat etiam animo deterior, longaque a pietate remotior; propterea recta facta deserenda sunt, cum id nobis præcipue sit referendum, quo vocare atque invitare debemus, quos sicut nosmetipsos diligamus.... Nec octavo genere mentientium est, quia et in bonis castitas animi pudicitia corporis; et in malis id quid ipsi facimus, eo quod fieri sinimus, majus est. In his autem octo generibus, tanto quisque minus peccat cum mentitur, quanto emergit ad octavum; tanto amplius quanto emergit ad primum. Quisquis autem esse aliquid genus mendacii, quod peccatum, non sit putaverit, decipiet se ipsum turpiter cum honestum se deceptorem arbitrat aliorum, CVI, 227, 228.

De mendacio, CVI, 227; CIX, 676. De detractioe, CVI, 247. De otiosis sermonibus, CVI, 248.

LEO IX (S.), pap. — De detractioe, CXLIII, 564. De mendacio, CXLIII, 571.

MARTINUS (S.), Legionens. canonic. regular. — Octavum mandatum est: « Non falsum testimonium dices » quod est crimen mendacii et falsitatis, CCVIII, 785. De lingua, CCIX, 193.

MAXIMUS (S.), Taurinens. episc. — De lingua mala, LVII, 498.

PAULINUS (S.), Aquileiens., patriarch. — Detractionis mala, XCIX, 221. Linguae custodia, XCIX, 244.

PAULUS WINFRIDUS, diacon. — Nolite iudicare, XCV, 1364.

PETRUS CANTOR. — Contra detractioem, CCV, 54. De vitio linguae, CCV, 195.

PETRUS COMESTOR. — « Non falsum testimonium dices contra proximum tuum. » Hic prohibet omne mendacium. Licet quidam male senserint. Deum tacite concessisse mendacium quod prodest, si nulli obest, CXCIII, 1165.

PETRUS DAMIANUS, (S.), cardinal. — De vitio linguae, CXLIV, 912. De vaniloquio temeritate, CXLV, 786. Non falsum testimonium dices, CXLV, 1020.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episc. — Octavum præceptum est: « Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium, » ubi crimen mendacii et perjurii prohibetur. Solet etiam quæri utrum prohibitum sit omne mendacium. Quidam dicunt illud tantum prohiberi quod obest et non prodest ei cui dicitur. Tale enim non est adversus proximum, ut ideo videatur hoc addidisse Scriptura, CXCII, 853.

PETRUS LOMBARDUS, magist. Sententiar. — De mendacio, CXCI, 96; CXCII, 1068.

PETRUS Pictaviens. — De mendacio et ejus speciebus, CCXI, 1152.

PROSPER (S.), Aquitan. — De mendacio, LI, 462. De adulatione, LI, 523.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De mendacio, CIX, 804. Beatus vir qui non lapsus est in ore suo, CIX, 854. De malo linguae in sororibus, CIX, 971. Ananias propter mendacium punitus, CXI, 1013. De judiciis temerariis, CXII, 45.

RATHERIUS, Veronens. episc. — De verbo otioso, CXXVI, 575. De mendacio, CXXVI, 704.

RICHARDUS a S. Victore. — De discretionis utilitate, CXCVI, 48. De custodia linguae, CXCVI, 461. De vitio fraudulentis, CXCVI, 1558.

RUFINUS, Aquileiens. presbyt. — De mendacio, XXI, 660. De veritatis bono, XXI, 685.

RUPERTUS, Tulliens. abb. — « Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. » Super hoc præceptum magnum et laude dignum est, pro tempore et re falsum pati, cum possis refellere testimonium, juxta illud Domini nostri exemplum. « Novissime veterum duo falsi testes et dixerunt: Hic dixit: Possum destruere

templum Dei, et post triduum reaedificare illud. » Cum hoc dicerent, et princeps quoque sacerdotum surgens urgeret, « Nihil, inquit, respondes ad ista quæ isti adversum te testificantur? Jesus autem ait evangelista, tacebat. » Item, « cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus, » et Pilatus instaret dicens: « Non audis quanta adversum te dicunt testimonia, non respondit ei ullum verbum, ita ut miraretur præces vehementer. » Quare, quia « si dixero vobis, inquit, non credetis mihi. Si autem et interrogavero, non respondetis mihi, neque dimittetis. » Cui ergo placeat exemplum hujus in sufferenda temeritate falsi testimonii, placeat et respectus rationis, ut videlicet sis sperare licet, falsitatem vera posse responsione corrigi respondeat, et respondendo lucratur, ut nonnunquam factum est, animas obloquentium, si non omnium, at saltem aliquorum ex illis qui audirent sanguinem, non scienter aut ex deliberatione, sed falso testimonio induci. Sic enim Jeremias cum testificaretur adversus eum sacerdotes et propheta ad principes, et ad omnem populum dicens: « Judicium mortis est viro huic... » non tacuit sed ait: « Dominus misit ut prophetarem... » Econtra Naboth Jerzababites, quia non per errorem vel subitam animorum perturbationem; sed per malignosam Jezabelis et optimatum sive majorum natu deliberationem, submissis testibus viris diabolicis accusabatur alve judicabatur, lacuisse et nihil respondisse legitur, recte nimirum et sapienter. Frustra namque effunderet sermonem, ubi non erat auditus... CXLVII, 1727, 1728. De detractioe, CXLVIII, 1392. De iudicio temerario, CXLVIII, 1483.

SMARAGDUS. abb. — De multiloquio, CII, 634.

STEPHANUS DE MURETO, abb. Grandimontens. — De veritate preferenda, CCIV, 1101.

TAIO, Cæsaraugustan. episc. — « Plans est omnino veritatis via, et grave est iter mendacii... quisquis, relicta veritate, mentiri deliberat, ut audientium animum fallat, quantum ei labor est sollicitè custodire ad ipsa ejus fallacia deprehendi queat. Ponit quippe ante oculos quid sibi a veritate scientibus responderi possit, et cum magno cogitatu pertractat quomodo per argumenta falsitatis documenta veritatis exsuperet. Fallacia laborans mendacii hinc inde se circumtegit, et contra hoc, ubi deprehendi potuerit, veritatis similem responsum querit; qui si vellet verum dicere, utique sine labore potuisset. Omne mendacium iniquitas est, et omnis iniquitas mendacium, quia profecto ab æquitate discrepat quicquid a veritate discordat. Nonnunquam pejus est mendacium meditari quam loqui. Nam loqui plerumque præcipationis est, meditari vero studium pravitatis; et quis ignoret in quanta distantia culpa distinguatur sutrum præcipationis aliquis a studio mentiat? Summo opere cavendum est omne mendacium, quamvis nonnunquam sit aliquod mendacii genus culpa levioris, si quispiam præstando mentiat... hoc quoque mendacii genus perfecti viri summo opere fugiunt, ut nec vita ejuslibet, per eorum fallaciam defendatur, nec sus animas noceant, dum præstare carni nituntur alienæ, quamquam hoc ipsum peccati genus facillime cedimus relaxari. Nam si quælibet culpa sequenti solet pia operatione purgari, quanto magis hoc facile abstergitur, quam mater boni operis pietas ipsa comitatur? Nonnulli ex obstetricum fallacia conantur asserere hoc mendacii genus non esse peccatum. etc. De cavenda detractioe, LXXX, 690. De multiloquio, LXXX, 941. De mendacio, LXXX, 949.

TERTULLIANUS, Carthaginiens. presbyt. — De iudicio temerario, II, 400.

VALERIANUS (S.), Cemelien. episc. — De ore insolentis, LII, 706. De otiosis verbis, LII, 709.

WERNERUS, abb. — De mendacio, CLVII, 1073.

WIBALDUS, abb. Stabulens. — Discrimen inter mentiri et falsum dicere, CLXXXIX, 1210.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. episc. — Non iudicandum nec condemnandum, CLXXXVI, 147.

Præceptum nonum.

« Non concupiscas uxorem proximi tui. »
BEDA, Venerabilis. — « Non concupiscas uxorem proximi tui. » In hoc præcepto vetat intentionem adulteræ cogitationis. Nam aliud est facere aliquid tale propter uxorem; aliud, non appetere alienam uxorem. Ideo sunt duo præcepta: « Non mœchaberis, et non concupiscas uxorem proximi tui, XCIII, 375.

HUGO DE S. VICTORE — Sextum præceptum est: « Non concupiscas uxorem proximi tui. » Hic opponitur de hoc quod Dominus in Evangelio, cum præcipiet illud præceptum, « Non mœchaberis » dicit: « Ego autem dico vobis: Qui viderit mulierem ad con-

cupiscendum eam am moechatus est eam. » Sed hoc non fuit superaddere, cum in lege idem prohibeatur, ut in hoc præcepto : « Non concupisces uxorem proximi tui. » Hic enim concupiscentia prohiberi videtur sicut ibi. Ad quod potest dici quod vere hoc præceptum bene intellectum et actum prohibet et voluntatem et qui hoc præcepto sic intellecto et opere et voluntate a malo cessant, non homines Veteris Testamenti sed Novi dicendi sunt, et lex eis sic intellecta, non vetus sed nova erat. Et secundum hoc in Evangelio nulla superadditio facta est, sed explanatur quod ibi occultum fuerat. Sed cum utrumque prohiberet lex bene intellecta secundum quod non littera sed spiritu dicenda erat; carnales autem alterum tantum intelligebant scilicet actum prohiberi, et hoc secundum litteram legis. Unde illud : « Littera occidit, spiritus autem vivificat. » Et secundum hoc facta est superadditio, CLXXVI, 124, 358, 359.

PETRUS COMESTOR. — « Non desiderabis uxorem ejus, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt. » Hic prohibet concupiscentiam rei mobilis. Secundum Origenem, unum est præceptum, CXCVIII, 1166.

(Ad complementum vide præceptum sextum in hoc indice, supra.)

RUPERTUS, Tuitiens. abb. — « Non concupisces domum proximi tui, nec desiderabis uxorem, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt. » Præcepti hujus decimi quasi quadam ferrea securi cunctarum prævaricationum radix amputatur, sive extirpatur. « Radix enim omnium malorum cupiditas. » Et notandum quia septem quasi percussioibus, quo numero plerumque universitas designatur, universa cupiditas percuitur dum septenaria prohibitionem inhibetur. Nam cum sufficere posset ut diceret, « Non concupisces, » etiam si nihil addidisset, maluit septenariam facere prohibitionem. Primo, « Non concupisces domum proximi tui. » Secundo, « Non desiderabis uxorem ejus. » Tertio « Non servum. » Quarto « Non ancillam. » Et septimo, « Nec omnia quæ illius sunt. » Omnium igitur quæ in mundo sunt dilectio damnata est, « quoniam omne quod est in mundo, inquit apostolus Jacobus, concupiscentia carnis est. » Hujus præcepti transgressor, jam tunc quisque addicitur, cum in voluntate habet moechari, aut furari, sive aliquid quidpiam talium prævaricationum perpetrare, etiam si voluntatem ipsam nequeat actu adimplere. Et quid dicemus de superadiciendo consilio, quando vix aut fere nullus perfectus invenitur in adimplendo præcepto isto? « Quis enim gloriabitur castum se habere cor. » Audenter dico plures esse vel fuisse qui acceptaverunt consilium quam qui perfecte adimpleverunt mandatum. Plures enim, id est aliquos, non dubitamus dicere vel dixisse : « Cupio dissolvi et esse cum Christo, » qui autem gloriatur castum se habere cor, nullus aut rarissimus est. Hoc itaque tantum dixisse libeat, præceptum esse, non concupiscere; consilium autem cupere dissolvi et esse cum Christo, CLXVII, 1728.

Præceptum decimum.

« Non concupisces domum proximi tui, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt. »

BEDA VENERABILIS. — « Non concupisces rem proximi tui. » In hoc præcepto damnat ambitionem sæculi et refrenat concupiscentiam rerum et mundi cupiditatem, XCIII, 575.

HUGO DE S. VICTORE. — Septimum præceptum est : « Non concupisces rem proximi tui, » ibi prohibetur voluntas et actus. Voluntas secundum quod littera sonat..., CLXXVI, 124.

JOANNES Saresberiens., Carnotens. episcop. — Qui solas divitias congerere curant nihil in vita potius credi volunt via, quam cæteris prætulerunt : Ut eis indigentia expleatur, diversa probantur a diversis. Nullum grave periculum est, si spes dolosi nummi refulgeat. Ipsam fere naturam vincit amor pecuniæ, et res pene impossibiles ad possibilem redigit facultatem. Avaro nihil vile videtur, aut sordidum, et sibilante populo seipsum consolatur, imo et sibi app'audit, simul ac nummos contemplantur in arca... Dum itaque quaratum faciat, nulla pars mundi videtur inaccessibleis, et ipsius torridæ æstus major avaritiæ ignis exsuperat..., CXCI, 673.

PETRUS COMESTOR. — « Non concupisces domum proximi tui. » Secundum S. Augustinum, hic prohibet concupiscentiam rei immobilis alienæ, CXCVIII, 1165.

(Ad complementum, vide septimum præceptum, supra, in hoc indice.)

PETRUS DAMIANUS (S.). — Hæc sunt divinæ legis edicta. Ab his omnia Scripturæ sacræ prodeunt instrumenta; his omnibus sancta religionis innititur disciplina. Hæc certe fluentium vulnorum vincula; hæc salubris est animarum languentium medicina. Omnes plane plagas, quas in Ægypto pertulimus, imo cunctos interiorum agnitionum morbos, quos in plantis secularis vitæ concepimus, apud montem Sinai, hoc est in sublimitate sacri propositi, curare debemus. In his itaque, homo, semper Esto. Hæc sæculus meditare, et, ut ita loquar, hæc pigmenta vel species in pisanario mentis tuæ jugiter tere. Ex hac igitur aromatata cella non exeat; sed hic omnes animæ tuæ latebras curiosius inspicere; cuncta viscerum tuorum arcana scrutare; medicamenta vulneribus, prout cuique apta perspexeris, adhiere, et incolumatatem, postquam semel adeptus fueris, pervigili satage solertia custodire. Nam peior est recidiva quam febris, et, sicut medici perhibent, diæta non minus est observanda quam cura, videlicet ut alimenta quæ sunt contraria caveas, et quidquid noxium, quidquid acceptis antidotis probatur adversum, tanquam virus lethale contemas. Hoc est plane decachordum illud psalterium, quod crebra plectri jubemus impulsione percutere. Hoc est sanctis operibus quasi tot chordas quot sunt mandata, crispare. His itaque bene compositis, cum Moysæ montana conscende, districtioris vitæ fastidium arripe, ut cum eo simul merearis audire : « Vade et dic eis : Revertimini in tentoria vestra; in vero sta hic, et loquar tibi omnia mandata, et caeremonias et judicia. » Tu quoque das mundo repudium, cum Domino jugiter permanes, et in ejus conspectu promptus assiste. Neque enim dicit : Sede hic, vel recumbe tecum, sed, sta hic tecum, ut intelligas ipsum spirituale otium in laboris exercitio constitutum. Sta igitur in monte cum Domino, ut infederabile bellum cum spiritibus nequitæ jugiter conseras, ut illicites passionum carnalium perulantes non enerviter franges. Sic itaque adversus ingruentium vitiorum barbariem dimica, ut rebelles cum Josue victor obtineas reges; ipseque te jubeat victricibus plantis eorum calcare cervices, quatenus hostium manibus opulentus, et victoriarum titulis insignitus, terram repositionis triumphator attingas, imo cum veris Israelitis terram viventium hæreditario semper munere possideas. CXLV, 694.

CXLV.

INDEX DE DILECTIONE INIMICORUM,

ET DE INJURIARUM CONDONATIONE,

EX PATRIBUS OSTENDENS QUOAD NOS HUIUS OBLIGATIONIS EFFECTUS.

Hunc indicem duas in partes dividimus : prima pars quæstionem tractat ordine Patrum chronologico, et pars secunda ordine alphabetico, etc.

PARS PRIMA.

Quæstio hic tractatur juxta ordinem chronologicum Patrum.

TERTULLIANUS, Carthaginis presbyter et apologeta.

— Diligite inimicos vestros et benedicite eis qui oderunt vos, et orate pro eis qui vos calumniantur, dicite : Fratres nostri estis, eis qui vos oderunt. Si enim qui inimici sunt et oderunt et calumniantur, fratres appellandi sunt, utique et benedici odienter, orari pro calumniantibus

jussit qui eos fratres deputari præcipit, II, 595 sq. Quid eruditius de maleficio an de maliloquio interdiceret? Quid instructius injuriam non permittere, an nec vicem injuriæ sinere, I, 499. Scito ad redundantiā benignitatis ex Libris sacris præceptum esse nobis etiam pro inimicis Deum orare et persecutoribus nostris bona precari, *ibid.*, 416. Disciplina enim divina jubemur diligere inimicos quoque et orare pro eis qui nos persequuntur, ut hæc sit perfecta et propria bonitas nostra, non communis. Amicos enim diligere, omnium est; inimicos autem, solum Christianorum, *ibid.*, 696.

CYPRIANUS (S.), Carthaginis episc. et martyr — Quoniam et qui petitur flecti debet et non imitari; debet et censura divina adhereri et sicut scriptum est: Donavi tibi debitum quoniam rogasti me; Deus ut est indulgens, et nos indulgentes esse debemus, IV, 514. Ex Christi exemplis diligendi sunt inimici illique patienter tolerandi, *ibid.*, 626.

ARNOBIUS, rhetor et apologeta. — Nam, cum Christi magisterius acceperimus, malum pro malo rependi non oportere, injuriam perpeti quam irrogare esse præstantius, suum sanguinem potius fundere quam alieno cruore manus et conscientiam pollueri; habet jamdudum hoc Christi beneficium ingratus orbis universus per quod feritatis mollitas est rabies, V, 728.

LA TANTIUS, apologeta. — Magna est misericordiae merces cui Deus pollicetur peccata se omnia remissurum esse; si audieris, inquit, preces supplicis tui et ego audiam tuas, VI, 676 sq. Dando igitur operam, ut indumento justitiæ pietatisque velamur quo nos exuat nemo, quod nobis sempiternum præbeat ornatum, *ibid.*, 686.

HILARIUS (S.), Pictaviensis episc. — Præcepit Dominus ut boni omnibus simus, communia omnibus existimantes, IX, 932. — Misericordibus misericordiam munera præparat, ita ut solis misericordibus misericordiam suam præstiturus sit, *ibid.* Mutua universos charitate devincens, nullam impacificam orationis fieri precem patitur; sed altari munera offerentes, si recordentur habere se cum fratribus aliquid simulatum, reconciliatis humana pace reverti jubet in divinam pacem, in Dei charitatem de charitate bonitatum transituros, *ibid.*, 938. Fides autem, nullius tam gravem dolorem esse patitur injuriarum ultionem expelat, et illatæ sibi quisquam vindicæ sit contumeliæ, quia in judicio Dei et perpeccatis injuriam pro us est consolatio et poena severior injuriis, *ibid.*, 941. Conclussit omnia bonitate perfecta: Diligit inimicos fides præcipit et petulantes humanarum mentium motus publicæ charitatis affectu frangit. Vocat igitur nos in Dei imitationem qui solem et pluviam tribuit bonis et malis, ut et ipsi perfecti simus sicut et Pater noster cælestis perfectus est, *ibid.*, 942. Semper inimicis nostris indulgendum est, quia semper nobis Dominus indulget, *ibid.*, 1022. Inimicos omnes diligere Christus docuit, Judæ osculum non respuendo, *ibid.*, 804. Ubi non evidens est malitia, de aliis tutius est bene quam male iudicari (ejusdem). Inimicorum dilectione in Dei ut hereditatem, ita et imitationem vocamus, *ibid.*, 688.

FELIX (S.), papa. — Nos qui injusta patimur, hæc reservare debemus judicio Dei qui reddet unicuique secundum opera sua, qui per ministros intonuit: mihi vindicta, ego retribuam, XIII, 26. Non edocti sumus ita vincere, sed in patientia longanimitatis et humilitatis... ut vel paulatim valeamus imitari eum qui propter nos se humiliare dignatus est, *ibid.*, 27.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanensis episc. — Bona est hospitalitas: Habet mercedem suam primo munere gratiæ; deinde quod majus est, resurrectionis divini; omnes in hoc incolatu hospites sumus, XIV, 455. Et ideo anima nostra induat charitatem et charitatem hujusmodi quam sit valida ut mors; quia sicut mors finis peccatorum est, ita et charitas, *ibid.*, 530. Cognoscimus virum perfectum non moveri ulciscendi doloris injuria, nec malorum rependere vicem. Jure ergo mirandus est Joseph qui hoc fuit ante Evangelium, ut læsus parceret, venditus non releret injuriam, sed gratiam pro contumeliis solveret, *ibid.*, 642. Quam latum est mandatum charitatis, diligite, inquit, inimicos; omnes utique in effectu charitatis inclusit qui non excludit inimicos, XV, 1579. Christiano, inimicos non licet non amare, nam audi latum mandatum: benedicite eos qui persequuntur vos, et nolite maledicere, *ibid.* Justus adversus maledicentes sibi, tacet et orat, *ibid.*, 845. Injuria æquanimitate subeunda est, XV, 1525. Rogare autem Christianus debet pro inimicis, orare etiam pro persecutoribus, sicut Dominus oravit dicens: Pater, dimitte illis; non enim sciunt quid faciunt, XVI, 1570. Bonus est misericors homo qui dum aliis subvenit, sibi consulit et in alieno remedio sua vulnera curat; ignoscendo enim, agnoscit sese esse hominem, *ibid.*,

1591. Et vos igitur donate injurias. Bonum scilicet oratio qua contumelia excluditur, maledictum expellitur, et in ipsos qui maledixerint frequenter retorquetur, *ibid.*, 1217. Christiani docentur non malum pro malo reddere ut perfecti sint, XVII, 168. Deus vult etiam beneficia dari nostris inimicis ut illos acquiramus ad vitam, illosque in bono vincamus, *ibid.*

CAIUS VETTIUS, Aquilinus, poeta. — Ast ego præcipiam ne quis consurgere in iras audeat, atque in odio fratris fervente moveri; et prius ad pacem properans transcurrere petendam fraterno demum jam conciliatis amori, offer grata Deo, tranquillo pectore, dona, *ibid.*, 125.

COELIUS SEDULIUS, poeta. — Debita laxari nobis, qui cuncta rogamus, nos quoque laxemus; gravissime salutem neclimur, alterius si solvere vincula negamus, XVII, 420.

SULPICIUS SEVERUS, historicus ac poeta. — Tantam patientiam, adversus omnes injurias, S. Martinus assumpserat, ut quantum in ipso erat, nullum a quo læsus fuerat a sua charitate repulerit, XX, 176.

CHROMATIUS (S.), Aquileiensis episc. — Nonne autem evangelico præcepto jubetur ut inimicos diligamus, odentes amemus, pro calumniantibus oremus, ut vere filii Dei esse mereamur? XX, 555. Nullus est hostis, si tribuit indulgentiam peccatorum, *ibid.* Remittite delicta et nulla bella vos turbabunt, si parcitis hostibus subacutibus, *ibid.*, 448.

EVAGRIUS, monach. — Animositatem et iram longe facito a te, et memoria malitiæ non demoretur apud te, XX, 1083.

HILRONYMUS (S.), Stridonis presbyter. — Sciendum est Christum non impossibilia præcipere sed perfecta. Stephanus quoque martyr pro lapidantibus inimicis deprecatus est, et Paulus cupit anathema esse pro persecutoribus suis. Hæc autem docuit et fecit Jesus dicens: « Pater, ignosce illis, » XXVI, 41. Nam sine ista dilectione qua inimicos et persecutores diligere jubemur, non possumus Domini legem implere qua dixit: « Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, » XXXI, 1264.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis episc. — Misericordia igitur tanquam misericordia, quia in eo quod diligit inimicos, fratres vestros diligit, XXXV, 2041. Admirabilis justitiæ descriptio a S. Augustino. « Justitia non novit fratrem, non novit matrem, non novit patrem; veritatem novit, personam non accipit, Dominum imitatur, » XXVII, 1967. Ora pro inimico tuo, ut sit filius Patris tui, et sic filius Altissimi; cogita Patrem et agnosce hereditatem, XXVIII, 120. Ignosce vobis vultus? Ignosce, *ibid.*, 515. Si non diligitis inimicos vestros, nolite orare; nolite in Dominica oratione dicere: Dimitte nobis debita nostra, *ibid.*, 584. Exerceat vos, quantum potestis, ad exhibendam mansuetudinem etiam erga inimicos vestros, *ibid.*, 1450. Caritas etiam ad inimicos extendi debet. Dimittere est ut dimittatur nobis. Rogas me pro misericordia, noli piger esse in misericordia, XXXIX, 1693 et seqq. Diligendi sunt inimici; dilexit nos Deus etiam inimicos, *ibid.*, 2256. Non frustra sperat parcendum peccatis suis qui ignoscit alienis, XXIV, 1862. Beatus qui amat inimicum propter Deum, *ibid.*, 1874. Orandum est pro inimicis nostris, aut ut obtineatur eorum conversio, aut in nobis divini bonitatis inveniat imitatio, XLV, 1876. Amplectenda quippe est homini tam benigna conditio: ut dimittendo delicta aliena, diluat sua, *ibid.*, 1822. Deus similiter jubet ut fratri nostro reconciliemur, seu juste, seu injuste, illum aliquid habere contra nos noverimus, XLIX, 345.

CASSIANUS, monachus. — Si imitationem Dei fuerit assecutus, tunc visceribus Dominicæ longanimitatis indutus, pro peccatoribus quoque orabit dicens: Pater ignosce illis, XLIX, 881.

PROSPER (S.), poeta. — Injustis etiam præstatur justa voluntas, nec quanquam spernant vota benigna hominum, LI, 587.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), Ravennatis episc. — Invidia, malum velustum, prima labe, sæculorum vesanum, ipsum angelum dejecit de cælo, LII, 195.

VALERIANUS (S.), Cemelienensis episc. — Dimittat ergo unusquisque ex toto corde suo fratri; nullus revolat injuriam, nemo querat vindictam. Siat tibi cum inimico blanda et pura colloquia, LII, 751. Hoc est inimicos diligere, odiis non respondere, contumelias patienter fere, donare injuriam aut manu aut verbis factam, *ibid.*, 755. Obediamus Christo, fratrum furentium injurias tolerando, *ibid.*, 809. Dimitte ergo delinquentibus in te totum, si vis ipse sibi de tuis Domino debere debita, *ibid.*, 400.

LEO MAGNUS (S.), papa. — Eleemosynæ peccata dolent, mortem perimunt et poenam perpetui ignis extingunt.

quant. Hæc virtus omnes utiles facit esse virtutes. In qua habebantur qui ad dexteram stabunt, nisi in operibus benevolentiae et charitatis officiis quæ Dominus Jesus sibi impensa reputabit? sinistra vero quid obijciatur, nisi neglectus dilectionis? duritia inhumanitatis et pauperibus misericordia denegata? LIV, 163. Qui enim temporalem relevat miseriam laborantis, evadit æternum supplicium peccatoris, *ibid.* Et merito etiam Dominus præcipit inimicos diligere et pro peccatoribus supplicari, *ibid.*, 170. Formam diligendi proximum a dilectione Dei sumamus qui etiam malis bonus est et etiam negatores suos suis donis confovet, *ibid.*, 190. Nemo diffidat sibi nitorem eliam post multa peccata restitui qui eleemosynam studuerit purificatione mundari, *ibid.* Charitatis lance omnia opera penetrantur, *ibid.*, 169.

MAXIMUS (S.), Taurinensis episc. — Vide ergo quæ sit misericordie gratia, quæ una et sola virtus est cunctorum redemptio peccatorum. Ita igitur eleemosyna extinguit peccata, sicut aqua baptismi gehennem exstinguit incendium. Indulgentior est eleemosyna, quoniam baptismi lavacrum semel datur; eleemosyna autem quoties feceris, toties velum promerentis, LVII, 482. Ille viam Domino non parat qui in fratres odio feralem invidiam inardescit, *ibid.*, 386.

SALVIANUS, Massiliensis presbyter. — Christus jubet ut inimicos diligamus et persequentibus beneficiamus. LIII, 63.

PAULINUS (S.), Nolæ episc. — Vicem injuriis reddere, humana ultio est; et inimicum diligere, vindicta celestis, LXI, 296.

FULGENTIUS (S.), Ruspensis episc. — Dominus usque ad inimicos charitatem jubet extendi et usque ad peccatores benevolentiam distendi. Qui enim dilexerint suos inimicos, filii Dei erunt, LV, 739.

BENEDICTUS (S.), abbas. — Si memineris quod aliquis tibi mala fecerit, surge velociter, et pro eo ora ut Deus illi pareat, LVI, 317.

CASSIODORUS, abbas. — Perfectum odium est nostros inimicos diligere, quia homines sunt, et eorum vitia semper horrent, LVI, 992.

GREGORIUS (S.), Turonensis episc. — Amico inimicoque semper bonum præbe consilium, LXXI, 399. Verbum autem malum non habet in corde tuo adversus eum qui te lædit, ut possis dicere: Dimitte nobis debita nostra, LXXIII, 975.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa. — Injuriam perpersio est porta ræli, LXXIII, 659. Injuriam perferre, nec paria reddere est ponere animam pro proximo, *ibid.*, 681. Dimittamus ergo quod debetur nobis ut dimittatur quod debetur a nobis, LXXIV, 1310. Lata est ergo charitas quia et inimicorum dilectionem capit, *ibid.*, 840. Dominus jubet amicos diligere in se et inimicos propter se qui crucis patibulum sustinet et lamen suis persecutoribus effectum dilectionis impendit, LXXIV, 1201.

TAIO, Cæsariensis episc. — Ille veraciter charitatem habet qui et amicum diligit in Deo et inimicum propter Deum, LXXV, 896.

DEFENSOR, Loguniacensis monach. — Ille propter Deum diligit qui etiam diligit eos a quibus non diligitur, LXXV, 607. Quomodo Deus nobis peccata donavit, sic etiam nos illi qui in nos peccant dimittamus, *ibid.*, 611. Si eeciderit inimicus tuus, noli gratulari, *ibid.*, 698.

BONIFACIUS (S.), Moguntiacus archiepisc. — Quoniam sacra Scriptura erudimur, ne malum pro malo, sed etiam bona pro malis reddamus, LXXXIX, 628.

BEDA Venerabilis. — Inimicorum dilectione filii Dei efficiuntur, imitare igitur Dominum tuum, pro inimicis in terris, LXXXIX, 616.

ALCINUS, abbas. — Non potest a Deo peccator misericordiam petere et sperare, qui misericordiam non facit peccantibus in se, CI, 617. Unusquisque talem indulgentiam recepturus est a Deo qualem et ipse dederit proximo suo, *ibid.*

SMARAGDUS, abbas. — Amicus pariter diligitur et inimicus propter Deum, CI, 956.

JONAS, Aurelianensis episc. — Porro Christianorum proprium est, et amicum diligere in Deo et inimicum propter Deum, CVI, 233.

DRUTHMARUS, Corbelensis monach. — Domine, dimitte nobis quæcumque in te peccavimus, quia et nos secundum præceptum tuum dimittimus his qui in nos peccant, CVI, 1315.

RABANUS MAURUS, Moguntiacus archiepisc. — Inimicos amare debemus non ut inimici permaneant, sed ut fratres fiant et ut Patris nostri perfectionem, quantum in nobis est, assequamur, CVII, 832, *seqq.* Itaque, fratres, rogo vos ut ex corde ignoscatis ei qui vos offendit ut dimittantur peccata vestra, CX, 41.

PATROL. CCXX INDICUM III.

WALAFRIDUS STRABUS, Fuldensis monach. — Non tantum fratres diligere debemus, cum Dominus dicat et pro inimicis orandum, CXIV, 98. Hanc cautionem cum Domino facimus; si dimittimus, dimittetur nobis, *ibid.*, 976. Hæc illis dimittit, precor, nec reddere, iudex, quem se esse mihi;... ta ia qui mandas, exaudi talia clemens. (Sic orabat sanctus Marimus dum a suis torioribus cruciaretur), CXIV, 1061.

HAYMOINUS, Halberstatensis episc. — In tali videlicet charitate quæ ad imitationem divinæ bonitatis etiam inimicis benefacere et hos diligere novit, CXVIII, 588. Dimitte proximo tuo nocenti tibi, et tunc deprecanti tibi peccata solvantur, *ibid.*, 913.

RODULPHUS, Biuricensis episc. — Placuit ut a centis Ecclesiam expellantur ii qui odio inter se discesserint, quoadusque ad charitatem quæ operit multitudinem peccatorum venerint, CXIX, 716.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), Corbeiensis abbas. — Filiorum dilectio sola charitate acquiritur; charitas vero inimicorum dilectione firmatur, CXX, 263 *seqq.* Sola imitatione Patris celestis filii ejus esse possumus. Diligite inimicos vestros misericorditer et hæc sola dilectione supplete omnia quæ mandavi vobis, ut sitis filii Patris vestri, *ibid.* Nullus est homo exceptus cui misericordiam denegamus, quando etiam inimicus diligere debemus, *ibid.*, 1470.

ABDO, Sangermanensis monachus. — Debetis dimittere ut dimittatur vobis et non decipiat homines alios per villosa mendacia, CXXXII, 768.

HUCBALDUS, monachus. — Sine charitate alie virtutes homini minime prodesse possunt, CXXXIV, 917.

ADALGERUS (S.), episc. — Dignum est enim ut non inimicos nostros, post offensam veniam, in pristina amicitia plenitudinem referamus, CXLIV, 379.

PETRUS DAMIANUS (S.), S. R. E. cardinalis. — Dimitte nobis, Domine, quia non donamus nostris delictoribus in tuo nomine, CXLVII, 338.

THEODORICUS Paderbornensis canonicus. — Ad eum qui tibi injuriam fecit, asabilem magis te exhibe, CLIII, 626.

ANSELMUS (S.), Cantuariensis archiepisc. — In oratione pro inimicis, sic Deum precatur: Exaudi, Domine, et tribus non solum amicis, sed etiam inimicis ea quæ tu scis unicuique expedire et omnibus vivis et defunctis misericordiam, CLVIII, 910. Deus præcipit nobis omnino dimittere in nos peccantibus, *ibid.*, 79. Dimittere debemus in nos peccantibus, si ea quæ peccavimus in Deum dimitti volumus, *ibid.*, 167.

ANSELMUS, Laudunensis canonicus. — Diligite inimicos vestros ut imitemini illum qui semper Pater vester est benevolus malis et bonis, CLXII, 1503. Diligite inimicos vestros, non tantum amicos, quia, si tantum amatis eos qui vos diligunt, nullam mercedem habebitis, *ibid.* Inimicos diligere debetis, ut sicut etiam filii Dei per creationem, sitis etiam per imitationem, CLXIII.

BRUNO (S.), Signiacensis monachus. — Tu itaque sponte confidenti dimittes, CLXVII, 949.

RUPERTUS, Tulliensis abbas. — Sicut Christus vos dilexit cum essetis inimici ut amicos vos faceret, ita et vos inimicos amate ut amici fiant, imitantes S. Stephanum qui pro lapidantibus oravit, CLXIII, 1431 *seqq.*

HILDEBERTUS, Genomaniensis episc. — Dimittis, dimittitur tibi; si non dimittis, Deo mentiris; Deo mentiri potes, sed non illum fallere potes, (CLXII, 1170. Qui flecte osculatur inimicum, socius erit Judæ. Dilectio est terminus perfectionis, *ibid.*, 834.

GODEFRIDUS, Admontensis abbas. — Superexaltent misericordiam iudicio, ut et ipsi misericordiam consequantur, CLXXIV, 442 *seqq.*

HUGO DE S. VICTORE, abbas. — Perfectorum est puro corde omnia delictoribus dimittere et officia charitatis tribuere, CLXXV, 772. Sic diligamus homines ut non diligamus errores; diligamus naturam, non diligamus culpam. Charitas est fons omnium virtutum; charitate Deus in nobis manet, nam Deus charitas est, CLXXVI, 975 *seqq.*

ALGERUS, Leodiensis canonicus. — Plus erga corrigendos agat benevolentia quam severitas, charitas quam potestas, et merito exaltat Psalmista misericordiam super iudicium, CLXXX, 866. Princeps apostolorum lapsus est ut lapsorum culpis ignoscere, *ibid.*, 159. Inimicus diligendus est ut Deum diligit, CLXXXIII, 1021.

BERNARDUS (S.), Clarevallensis abbas. — Inimicorum dilectione homo filius Dei efficitur; hac divinæ bonitatis imago plenissime reparatur. Ita dimittitur qui dimittit; sic filius Dei et hæres, coheres autem Christi efficitur, CLXXXIV, 612. Per charitatem homo in Deo et Deus in homine est, *ibid.*, 887. Inimicorum dilectio Filium Dei hominem facit, CLXXXIII, 410. Inimicos diligere magis

divinam est quam humanam, CLXXXIII, 443. Propter potestatis, perfecti estote, ut quærat prodesset etiam inimicis, quod Deum facere manifestum est, CLXXXVI, 157.

ZACHARIAS, Chrysopolitanus episcopus. — Ipse Christus omnium iudex gladium in vaginam revocari præcipiens, pro suis interfectoribus in cruce orat ac veniam petit, CLXXXIX, 1765.

ERNALDUS, Bonavallis abbas. — Jugum Christi suave, charitas est, et onus leve, fraternam dilectio, CXC, 531.

ALREDUS (B.), Rievallensis abbas. — Quis illam audiens vocem plenam dulcedinis, plenam charitatis: « Pater ignosce illis, » non statim omni affectu suos amplectitur inimicos? CXC, 532. Ut perfectus ac suavis in fraterna charitate quiescat, etiam inimicos in brachiis veri amoris astringat, *ibid.*

RICHARDUS A. S. VICTORE, abbas. — Magna dilatio charitatis quæ se ad inimicos extendit et omnes in suo sinu includit, CXCVI, 526.

ADAMUS, Præmonstratensis regularis canonicus. — Nobis præcipitur ut et amicum diligamus in Deo et inimicum propter Deum, CXCVIII, 782.

STEPHANUS (S.), Grandimontis abbas. — Qui bonum pro malo reddit inimico, de malitia ejus plene ulciscitur quia illum destruit, CIV, 1112.

PETRUS Comestor. — Jugum Domini suave est charitatis Dei, et onus leve est dilectio proximi, CCVII, 904. Si ergo imitator es Christi, semper tibi injuriam inferenti ignosce, CCV, 280.

PETRUS Blesensis. — Quomodo Christus seipsum vobis dabit, si viscera misericordiæ indigentibus clauditis? CCVIII, 728.

GUATHERUS Cisterciensis, monachus. — Attende conditionem; si enim culpæ debita relaxari a Patre celesti cupimus, necesse est ut et nos dimittamus, CCXIII, 193.

INNOCENTIUS III, papa. — Charitatis latitudo usque ad inimicum extenditur, CCXVII, 763. — De offensa debes omnino dimittere, cum ex præcepto divino tenearis diligere inimicos, *ibid.*, 758. Diligite inimicos corde, orate pro eis ore, benefacite opere, *ibid.*, 756. Eleemosyna mundat, liberat, redimit, protegit, postulat, impetrat, perficit, benedicit, justificat, resuscitat, salvat, *ibid.*, 747.

PARS SECUNDA.

Quæstio de dilectione inimicorum; in hac parte quæstio tractatur juxta ordinem Patrum alphabeticum.

AMBROSIVS (S.), Mediolanensis episcopus. — Joseph oblivionis injuriarum exemplum, XIV, 643. De patientia erga convivantes, XIV, 1035. De bono convivio ferendi et illud non referendi, XV, 1272. Inimicis non solum ignoscendum, sed etiam benefaciendum, XVII, 161. Ne sol occidat super iracundiam vestram, XVII, 392. Exemplum charitatis a Christo datum, XV, 1637.

AUGUSTINUS (S.), Hipponeus episcopus. — In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis, XXXIII, 579. Diligite inimicos, XXIV, 1089, 2055, 2183. Qui odit fratrem in tenebris est, XXIV, 2016, 2053. Inimicos diligendos, XXIV, 1275, 1435. Delicta remittenda inimicis, XXXVIII, 63, 334, 346, 385, 391, 401. De remittendis injuriis, XXXVIII, 514, 632, 806. De fraterna concordia et condonatione offensarum, XXXVIII, 1084, 1274. Præceptum de inimicis diligendis, XXXIX, 1684, 1698, 1859, 1870, 1907, 1937, 2137. De odio vitando, XXXIX, 1975. Modus diligendi amicos et inimicos, XXXIX, 2146, 2160, 2250, 2253, 2276. Quo odio odiendi sunt mali, XLV, 1863.

BENEDICTUS (S.), Anianensis abbas. — Quomodo diligamus inimicos, CII, 540.

BRUNO (S.), Astensis abbas. — Dimittendum est proximo, CLIV, 246.

CASSIANUS, Massiliensis presbyter. — Dimittenda debita, XLIX, 796.

CYPRIANUS (S.), Carthaginensis episcopus. — De bono patientiæ, IV, 621. Accepta injuria remittendum et ignoscendum, IV, 760, 777.

DRUTHMARUS, Christian. Corbeiensis abbas. — Dimittendum est fratribus, CVI, 1508.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa. — Orationis pro inimici virtus, LXXV, 873.

HIERONYMUS (S.), presbyter. — Diligite inimicos, XV, 41. Oblivio injuriarum, XXVI, 153. Exhortatio ad ferenda opprobria, XXX, 282. De vindicta prohibenda, XXX, 569.

HILARIUS (S.), Pictaviensis episcopus. — De patientia, IX, 598. Inimicos diligere est præceptum, IX, 599. Vindicta Deo demittenda, IX, 791. Ulciscendi libido coer-

ceatur, IX, 941. Inimicorum dilectio, IX, 943. De oblivione injuriarum, IX, 1022.

LEO MAGNUS (S.), papa. — Inimicos diligendos esse, LIV, 167, 291.

PASCHASIUS RADBERT., Corbeiensis abbas. — Inimicos diligendos, CXX, 262, 631.

PAULUS WINFRIDUS, diaconus. — Ignoscendum est fratri, XCV, 1264, 1445. Diligite inimicos, XCV, 1538, 1545.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), Ravennatis archiepiscopus. — Dimitte nobis debita, etc., LII, 592, 395, 400, 406. De remittendo fratri delicto, LII, 672.

PETRUS, Biezensis. — Inter proximos diligere præcipitur inimicum, et præcedentibus adversari videtur, habere odio inimicum; quod mirabili artificio charitatis dispensatio divina deeravit; ut scilicet voluntas hominis, quæ prompta est in odium infirmis, et de aliis operibus misericordiæ consilium habemus a Domino, et de his, licet indicium quandoque necessitatem non habeant, retributionem expectamus æternam. Verumtamen de inimici dilectione certo et expresso sententiam decreto Dominus in Evangelio nos astringit, ita quod si quis inimicum non diligit, divinæ legis prævaricator existit. « Diligite, inquit, inimicos vestros, et benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persecutoribus et calumniatoribus vos, » et modum mercedis adjungens, « Ut sitis, inquit, filii Patris vestri qui in caelis est. » Summa bonitas Deus est, in cujus amore vim tuam voluntati fratre te oportet, ut sicut solem suum oriri facit super bonos et malos, ita eodem oculo gratiæ amicum et inimicum pro Christo respicias. Si amicum diligit, quia te amat, lex amicitiae hoc exigit; si amicum pro Christo amas, hoc accedit ad meritum. Sed tanto differentius et eminentius mereris gratiam Dei, si tu pro Christo imperans voluntati, inimicum diligis propter Deum. Ad id quid Veritas in Evangelio dicat: « Si diligitis eos qui diligunt vos, quam mercedem habebitis? Nonne et publicani hoc faciunt? » Sed et levites et leones et lamie circa suorum dilectionem naturæ inserviunt. At si Christi discipulus es aut professor, malefacientibus benedicere, et maledicentibus benedicere et orare pro persequentibus te oportet. Exigit enim ordo cælestis iustitiam et divinæ regulæ aequitatem, ut qui jam sunt illuminati a Sole iustitiæ orant, ut eorum illuminentur adversarii, et qui tenebras sunt, fiant lux in Domino, juxta orationem Prophetarum dicentis: « Quoniam tu illuminas lucernam meam, Domine, illumina tenebras meas. » Paulus dicit: « Nemini malum pro malo reddentes nec maledictum pro maledicto. » Christus, teste B. Petro, pro nobis passus nobis reliquit exemplum ut sequamur vestigia ejus. Ipse pro suis crucifixoribus exoravit, « Pater, inquit, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. » Hæc vestigia secuti sunt Jacobus et Stephanus, quam plures etiam alii, qui inter angustias mortis occisores suis totis precordiis animæ sibi astrinxerunt amplexibus intimam charitatem. Ille sibi quidem quem tuum reputas inimicum, sibi et non tibi est inimicus. Sibi obest, et non tibi; nocere hunc æstimas, et ipse ad innocentiam te promovere. Scriptum est enim, Abel non esse potest quem Cain malitia non exercet. Si malum pro malo, maledictum pro maledicto retribuimus, jus in causa propria tibi dicit, teque in re tua iudicem faciens, sum cui omne iudicium dedit Deus Pater, qui dicit: « Mihi vindictam ego retribuam, » quantum in te est iudicandi atque retribuendi potestate destitutus. Tuus ergo pro Christo inimicis illam amorem exhibeas, quem te diligentibus exhiberes. Licet enim hoc tibi grave prima facie videatur, colliges tamen ex hoc amore dulcissimos vite fructus. Novum quidem præceptum est, a quo emanat ista dilectio. Nam cum veteris legis edicto præcipiamur amicum diligere et habere odio inimicum, novæ legis censura constringimur inimicum diligere, non umbratice nec simulatorie, sed opere et veritate. Ideo legislator non contentus dicere, « Diligite inimicos vestros, » sed aperte insinuans voluntatem et opere diligendos adjecit: « Benefacite his qui oderunt vos, » et item: « Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, et si sitit, da illi potum. Hoc enim faciens carbonem congeres super caput ejus. » Caput interioris hominis est ratio, nec ut ego puto, alias aliquis adeo crudelis est, qui ad collata beneficia non mitescat; qui ad proximi benevolentiam odium odio non habeat, qui cogitationes charitatis quasi carbonem ignis remoto calore iracundiæ non accendat. In eo itaque qui te molestius inquietat,

dirige imaginem Dei naturam consortem, et sic peccatum eius odio habes, ut diligas peccatorem. Hoc est enim odium perfectorum. « Perfecto, inquit, odio oderam illos. » Reole charitatem Joseph ad fratres impios; Moysi ad populum rebellem; David lugentis persecutores gravissimos; Saul et Elium parricidam. Et licet evangelicus legislator Christus prius promulgaverit huius dilectionis decretum, multi tamen Patres antiqui, ejus gratia inspirante, humiliter observantiam coluerant, C. VII, 936-938.

Imprimis dilectio nostra naturali ordine ad domesticos nostri sanguinis derivatur, quos diligere, sicut ex naturae necessitate tenemur, sic nimis inhumanum est quod a nostro dilectionis sacrario repellantur. Nam teste apostolo, « Qui suorum et maxime domesticorum curam non habet, sibi transgressor est, et deterior infideli. » Hinc est quod haec dilectio, quae ex natura profiscitur in mandatis quae pertinent ad dilectionem proximi, primum Deo praecipiente sanctitur. « Honora, inquit, patrem tuum et matrem tuam. » Hinc ad eos qui nobis spectantur amicitiae vel officii vicissitudine copulantur dilectio nostra progrediens, quodam sinu diffusiore laxatur. Verumtamen ista dilectio Pharisaeorum justitiam non transcendit, quibus dictum est : « Diliges amicum tuum, et odio habebis inimicum tuum. » Sane et parentum et amicorum affectio, quamvis servata parum praevali consequatur, quippe cum ad illam lex naturalis inducat; ad istam mutua obsequia nos provocent; utraque tamen, si neglecta fuerit, cumulum damnationis importat.

Veritas in Evangelio dicit : « Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercadem habebitis? Nonne ethnici hoc faciunt? Et si salvaveritis fratres vestros, quid amplius fecistis? » Utergo in maiorem amplitudinem dilectio nostra se porrigat, amplectatur et eos qui nobiscum Deo militant, et ejusdem vitae professionem nobis in vinculo pacis et spiritus unitate coherent. Deus equidem huius dilectionis est causa efficiens, dum a capite in barbam

Aaron, et usque in oram vestimenti unctio spiritualis, emanat, ut qui ab uncto uncti, a Christo Christiani vocantur, omnes in participium nominis Jesu se communi vinculo mutuae charitatis invicem complectantur. Adhuc duo genera hominum restant, illi videlicet qui foris sunt, gentiliū videlicet ac Judaeorum, schismaticorum etiam et haereticorum.... Adhuc dilatat temporum suum charitas et pallium, quod veteris legis tempore erat breve, sic ampliat, sic extendit, ut duos operire sufficiat, dum inimicum suum animam suam nova Spiritus sancti unctione conglutinat. Hac dilectione homo Dei filius efficitur, ac divinae bonitatis imago plenissime reparatur. « Diligite, inquit Dominus, inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, et orate pro calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri qui in caelis est. » Ita dimittit qui dimittit. Haec dilectio dum inimicum simplici oculo insuetur, securissime dicere potest : « Dimitte nobis sicut et nos dimittimus. » Sic filius Dei, sic haeres Dei et Christi cohaeres efficitur. Attende, homo, quam securum, quam dulce sit, quam jucundum inimicis compati, injuriis non moveri, eum amare pro Christo, a quo me sentio non amari, et eam affectionem gerere erga ipsam quam indulgentissimus pater erga charissimum sibi filium phrenesi laborantem, ut quo majores ab eo irrogantur injuriae, propensiore erga eum serveat charitate, CCVII, 912, 915.

PROSPER (S.), Aquitan. episcop. — De inimicis diligendis, LI, 427, 435, 450, 452, 466.

STEPHANUS DE MURETO (S.). Grandimontens. monach. — De ultione inimicorum, CCIV, 1124.

STEPHANUS, Tornacens. episcop. — De injuriarum oblivione, CCVI, 410.

TERTULLIANUS, presbyt. — De charitate erga inimicos, I, 697. De oblivione injuriarum, I, 1264.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. episc. — De remittendo fratribus ex toto corde, CLXXXVI, 310.

CXLVI.

INDEX DE ELEEMOSYNA.

ORDINE LOGICO REFERENS VARIA SCRIPTURARUM ET PATRUM DICTA DE ILLIUS NATURA ET NECESSITATE, DE CONDITIONIBUS, SUBJECTO, ETC.

Hic index duas in partes dividitur; in prima parte quaedam specialia habentur relative ad eleemosynam, et in secunda questio tractatur unice secundum ordinem alphabeticum.

PARS PRIMA.

SPECIALIA QUEDAM CIRCA ELEEMOSYNAM.

Eleemosynae natura et necessitas.

BILARIUS (S.). — Indigentium vel sitim pota, vel famem cibo, vel nuditatem vestita arcendi preceptum, IX, 911.

ZENO (S.). — Eleemosynam denegare homini inopia morienti est ipsum occidere, XI, 287.

AMBROSIIUS (S.). — Dives eleemosynam debet pauperibus, XIV, 740, 746, 749, 753. Eleemosynam qui facit debitum reddit, non largitor indebitum, 745. Quam justum ut de bonis tuis aliquid pauperibus aspergas, XV, 1305. Unusquisque, secundum quod habet, debet tribuere egentibus, XVII, 633. Haec est justitia, ut quia Deus dat, retribuatur ex eo homo ei cui deest, 515. Quam male aliqui se excusant ab erogandis eleemosynis, 683. Non alieno spolio misericordem te ostendas, 750.

JUVENCUS. — Eleemosyna commendatur, XIX, 123.

HIERONYMUS (S.). — Quidquid supra victum et vestimentum habere possumus, in pauperibus nutriendis et egentium largitione consumendum, XXIII, 560.

AUGUSTINUS (S.). — Eleemosyna Graece misericordia est, XXXVIII, 1043; XI, 268. Commendatur, XXXV, 2023; XXXVI, 423; XL, 25. Eleemosynam impendi Deus jubet. XXXIV, 1092. Eleemosynae munera sunt in quibus

rex adoratur, XXXVI, 1511. Consilium Dei de faciendis eleemosynis amplectendum, XXXVIII, 530. Christus in paupere eget, 240, 615, 524, 233, 1129. Christus nihil a te petit, nisi quod tibi sedit; hunc largitor vult fieri dehilor, 686, 526. Deo credimus quae pauperi largimur, XXXIII, 1692. Eleemosyna vide quid emas, quando emas, quanti emas, XXVII, 1526. Avaritia se excusat specie pietatis erga filios, XXVIII, 69. Eleemosynas facere quomodo possint pauperes, XXXVII, 1664, 1665. Repone aliquid tanquam debitum, quasi facio reddendum, XXXVII, 1911.

CASSIANUS. — Eleemosynarum erogandarum necessitas, XLIX, 1159.

VALERIANUS. — Eleemosynae necessitas, LII, 739. Misericordia opus est, ut nobis pateat regnum caeleste, 711. Sapientia exercenda, 718.

LEO MAGNUS (S.). — Qui necessitatibus alienis non consultit nihil distat a bestia, LIV, 169. Ejus omisio damnationis ratio, *ibid.* 164, 184.

EUGYPIIUS. — Eleemosynarum neglectores aeterna pena plectendi, LXII, 795.

FULGENTIUS (S.). — Divitiae ad Christum praeferendae, LXV, 321. De apparatus subtrahi debet quod egenis expendatur, *ibid.* Si non omnes possunt implere quod Dominus ait, « Vendite quae possidetis, » illud tamen quod adjicit dicens, « Date eleemosynam, » omnibus est possibile, cunctis debeat esse commune, 735.

VITA SS. PATRUM. — Eleemosyna, virginitas species

oliva coronata sancto Joanni Eleemosynario apparet, LXXIII, 541.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Pauperes fovendi et sermone blando, et largitatis ministerio, LXXVI, 206. Eiusmodi ex necessariis eleemosyna eroganda, 1165. Eleemosyna opus est iustitiæ non misericordiæ, LXXVII, 86. Quod superest in eleemosynam distribuendum, 1186.

ALCUINUS. — Eleemosyna omnibus commendatur, C, 224. Ab omnibus bona terrena habentibus facienda, CI, 625.

RABANUS. — Eleemosynam facit qui bona temporalia cum fratribus suis participare non desinit. Qui victum et vestitum indigentibus præbet, qui hospitio suscipit, qui infirmos visitat, qui ad mortem et ad supplicia destinatos eruere non cessat, CVII, 340. Per eleemosynas de peccatis præteritis est propitiandus Deus, CIX, 785. Ab inope non avertendi sunt oculi, 781. Eleemosynam ut Corinthis pauperibus Hierusalem mittant adhortatur, CXII, 207. Eamque dandam esse velociter et abundanter, 211. Donum eleemosynæ non protrahendum, CIX, 785.

REGINO. — Eleemosynis redimenda peccata, CXXXII, 212, 216.

RATHERIUS. — Eleemosyna eroganda, CXXXVI, 179, 180. A divitibus facienda dum vivunt, 179.

PETRUS DAMIANUS (S.). — Eleemosyna fortis armatura, CXIV, 775.

BRUNO (S.) Carthus. fund. — Eleemosyna substantia vorata, CLIII, 258.

ZACHARIAS. — Quisquis in quacunque necessitate mortituro succurrere potest, si non fecerit, occidit, CLXXXVI, 135.

PETRUS LOMBARDUS. — Eleemosyna odor suavitatis, et incensum Dei, CXIII, 243.

PETRUS CANTOR. — Eleemosyna filia est misericordiæ, CCV, 265.

Conditiones eleemosynæ.

CYPRIANUS (S.). Eleemosyna non fiat ad ostentationem, IV, 756.

AMBROSIIUS (S.). Largiendo pauperibus, angelorum nobis cæterorumque sanctorum gratiam compensemus, XV, 1765. Multi qui sua pauperibus donaverunt, locupletati non debent a Domino sæculorum huiusmodi exigere mercedem, 1297. Dominus non vult simul effundi opes, sed dispensari, XVI, 66. Sic dandum est, ut non egestatem præstet dantibus, XVII, 504. Non solum queritur quantum, sed et de quanto et quo animo detur, 515. Quid sit largiri in simplicitate, 156.

JUVENCUS. — Eleemosyna occulte facienda, XIX, 151.

CHROMATIUS (S.). — Eleemosynam facientes tuba canere non debent, XX, 70, 71.

HIERONYMUS (S.). — Substantia Christi non imprudenter effundenda, XXII, 583. Prudentia in danda eleemosyna facit, ut nullus pauperum vacuum remittatur, 591. Quotiescunque manum extendis, Christum cogita, 596. Cum facis eleemosynam, Deus solus videat, 412. Multi illam faciunt vanitatis causa, 417. Singulis dandum non ad luxuriam, sed ad necessitatem, 583. Da quo necessitas sustentetur, non augeantur opes, 642. In eleemosyna querimus vanam gloriam, XXIII, 546. Rarus qui ea mente non faciat, *ibid.* Non omnis eleemosyna placet Deo, XXVI, 242.

AUGUSTINUS (S.). — Eleemosyna non de rapinis, sed de iustis laboribus facienda, LXXXVIII, 644, 962. Eleemosynæ qua mensura, et quo fine faciendæ, 243, 253. Ex animo faciendæ, LXXXVI, 482. Eroganda est cum humilitate et hilaritate, LXXXVIII, 1200. Non superbe, neque parce faciendæ, 89. Super pauperem non sese efferrat, qui ipsum adjuvat, 1128. Si panem dederis tristi, et panem et meritum perdidisti, LXXXVI, 482. Eleemosyna de corde procedit, LXXXVII, 1660. Fiat in occulto, LXXXVI, 512.

VALERIANUS. — Eleemosyna sit spontanea, LII, 716.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). Eleemosyna sit comes jeiunii, et maxima inde bona, LII, 204. Sit secreta ob pauperis verecundiam. In ea dextera nesciat sinistram, et quomodo, 226 et *seq.* Semper sit cum oratione et jeiunio, 319. Offerenti damnosa, cum sit de fraudibus, vel bonis alienis, *ibid.* Eleemosynam qui de suis non facit, criminosa est, 537.

LEO MAGNUS (S.). — In eleemosyna si non est omnium aequalis facultas, debet esse par pietas, LIV, 159, 168, 173, 175. Potest eorum esse par animus, quorum impar est census, 442. Cum jeiunio copulanda, 439. Abundantiores sint eorum eleemosynæ, qui jeiunare non possunt, *ibid.* Eleemosynæ largitas sic temperanda

ut de illa et pauperum refectio gaudeat, et domesticis sufficientia non laboret, 445.

PRUDENTIUS. — Eleemosyna occulta, et laus inde exurgens, LIX, 835. Eleemosynas ei maxime faciunt qui divitias templis conferunt, 634.

EUGYPIIUS. — Eleemosynæ dignæ, LXII, 796.

FULGENTIUS (S.). — Qui dat non debet se ei cui dat superiorem existimare, LXV, 521.

VICTOR CAPUAN. — De occulta eleemosyna, LXVIII, 270.

CASSIODORUS. — Eleemosyna perfecta quæ sit, LIX, 265. Quomodo danda, 295. Non morose danda, 1092.

Vita Patrum. — Eleemosyna sine mensura danda, LXXIII, 1945. Danda in hilaritate, 1187. Non ex naturali affectu, sed ex pietate danda pauperibus, LXXIV, 35.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Eleemosyna quo fine et quo modo faciendæ, LXXV, 925. Ex mentis affectu potissimum æstimanda, LXXVI, 178. Eleemosyna de rapinis mala, LXXV, 1012. Eleemosyna, quæ perfecta, LXXVI, 178. Ex animo mundo procedere debet, 229. Quæ cautio in eleemosynis adhibenda, LXXVII, 84. Ex furto non faciendæ, 87. Quænam eleemosyna oculis Redemptoris placeat, 1029. Eleemosynarum sapienter faciendæ distributio, 1146. Eleemosynarum largiores non tumor subievel, sed premit timor, 84.

PAULINUS (S.), Aquil. — Eleemosyna ut danda, CXI, 201. De suo, non de alieno faciendæ, 223, 258.

RABANUS. — Simpliciter animo faciendæ est eleemosyna, CIX, 845.

PASCHASIUS (S.). — Eleemosyna tam occulte fiat, ut nec sinistræ id scire liceat, CXX, 279.

HINCMARUS. — Eleemosyna Dei oculis illa placet, quæ non de illicitis et iniquitate congeritur, sed quæ de rebus concessis et bene acquisitis impenditur, CXXV, 865.

ISIDORUS MERCATOR. — Eleemosyna de alienis non est faciendæ, CXXX, 269.

RATHERIUS. — Eleemosyna non faciendæ ex alieno, CXXXVI, 150, 272, 698. Nec ex eo quod ab aliquo datum fuit in altum usum; etiam pium, 631 et *seq.* Vitanda inanis gloria, 698. Nam eleemosyna facta ob inane gloriam villosa est, 276.

ANSELMUS (S.). — Non ex rapinis et usuris et fraudibus acquirere debemus, unde eleemosynas facimus, CLVIII, 657. Eleemosyna pauperum non minuenda, CLIX, 57.

RUPERTUS. — Eleemosyna fiat de eo quod abundat, CLXVIII, 814.

HILDEBERTUS. — Eleemosyna detur hilariter, CLXII, 1569. Dandum sine exprobratione, 1016, 1017.

ZACHARIAS. — Cum facis eleemosynam vel quodlibet bonum, noli humanam laudem admiscere, CLXXXVI, 137.

ROBERTUS PULLUS. — Si languore aut carcere devinctos visitare disponimus, si nudos, sitientes, famelicos, viatores aut quolibet necessitate prægravatos, aut consilio desolatos confortemus, aut reipsa subveniamus, CLXXXVI, 917.

GRATIANUS. — Nolite velle eleemosynas facere de fœnore et usuris, CLXXXVII, 961. Oblatio de rapina reprobatæ a Deo, *ibid.* Non est aliquid rapiendum a divitibus ut detur egenis, *ibid.*

PETRUS CANTOR. — Quomodo est quo ordine faciendæ sit eleemosyna, CCV, 148, 182, 185, 492. Eleemosyna danda est ex solo Dei intuitu, 268. Eleemosynam a sacerdote Simonaco factam abiecit Stephanus abbas, 444. Ex illicite acquisitis non sunt faciendæ eleemosynæ, 116.

ALANUS DE INSULIS. — Eleemosynæ largiendæ ex propriis, CCX, 516.

GUNTHERUS. — Occulte fieri debet eleemosyna, CCXII, 212. Eleemosynam facienti conveniunt mentis puritas, simplicitas, humilitas, liberalitas, hilaritas, 211.

INNOCENTIUS III. — Eleemosyna fieri debet ex charitate, propter beatitudinem, ex hilaritate et secundum regulam, CCXVII, 753 et *seq.*

Laus eleemosynæ.

CYPRIANUS (S.). — Eleemosynæ bonum, IV, 756. Monet ne viduas, infirmos, pauperes aut peregrinos negligant, 326.

AMBROSIIUS (S.). — Vilis pecunia, cum conditur; pretiosa, cum dispergitur, XIV, 1020. Fac de instrumento avaritiæ subsidium misericordiæ, sinceritatis gratiam de corruptionis illecebra, 724. Quid prodest misereri inopi, nisi alimoniam eidem largiari, XV, 1576.

HIERONYMUS (S.). — Eleemosynas exercuisse, regnum est, XXII, 726. Præferuntur ædificationi ecclesiarum

rum, 1119. Eleemosyna et humilitas, si veræ sint, pro victimis deputatæ, LXXVI, 61.

LEO MAGNUS (S.). — Eleemosynæ meritum et utilitas, LIV, 157, 289, 439. Qui dat eleemosynam, est minister misericordie divini, 504.

MAXIMUS (S.). — Eleemosynæ meritum commendatur, LVII, 297, 478, 739.

ISIDORUS (S.). — Hispal. — Bonum est facultates cum dispensatione pauperibus erogare, LXXXIII, 1241.

INNOCENTIUS III. — Eleemosyna jejuniis et oratione melior, CCXVII, 752.

Eleemosyna spiritualis.

BENEDICTUS (S.). — Qui doctrinam stultis et scientiæ verbum ministrat ignarus, eleemosynarii dignus est laudari præconis, LXXVI, 514.

AUGUSTINUS (S.). — Eleemosyna una fit de corde, XXXVIII, 598. — Eleemosynæ duplex genus, dimittere et dare, 252, 1199. — Eleemosynæ genus alterum, parcere inimicis, 1012, 1045, 1055. Ea nihil est majus, quæ ex corde dimittimus quod in nos quisque peccavit, XL, 266.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Pauperes vitiosi corripiendi sunt, LXXVI, 1309.

ALCUINUS. — Fiat eleemosyna tua in salvandis animabus, C, 224. Est eleemosyna spiritualis, dimittere ei a quo læsus fueris, CI, 626.

RABANUS. — Eleemosynam facit, qui peccantem et pravos operibus insistentem corrigit; qui errantem in viam veritatis deducit, qui inductum docet, qui verbum Dei proximis suis prædicat, CVII, 540. Qui dat veniam peccati, qui emendat verberare, eleemosynam dat, CIX, 785.

HAYMO. — Qui dat veniam peccati; qui emendat verberare vel coercet aliqua disciplina eleemosynam dat, CXVIII, 903.

RATHERIUS. — Eleemosynæ species, si proximus recto consilio, sive arguendo, sive obsecrando, sive increpando in viam Domini dirigamus, CXXXVI, 698.

HILDEBERTUS (S.). — Eleemosyna duplex, dando bona sua, remittendo aliis mala sua, CLXXI, 448.

ROBERTUS PULIUS. — Entiamur proximo prodere ut, si malus est, ab errore revocetur; si bonus, in proposito provehatur, CLXXXVI, 916.

PETRUS CANTOR. — Multiplex est eleemosyna hominis ad proximum in correptione fratris, ut corrigit; in oratione pro ipso, in compassione, in consilii sancti datione, CCV, 290.

ALANUS DE INSULIS. — Eleemosyna est, ignorare eis qui nos læserunt, CCX, 501.

GUNTHERUS Cisterciensis. — Proximo miseremur oratione, correctione, consilio, CCXII, 210.

Subjectum.

CYPRIANUS (S.). — Eleemosyna nemini neganda, IV, 730.

HIERONYMUS (S.). — Eleemosyna quibus facienda, XIIII, 552, 962; XIV, 174. (Quibus potissimum facienda, XIIIII, 350. Non eligendus cui bonum faciamus, 416. Qui considerat rei beneficiat, et non omni petenti se tribuit, sæpe præterit eum qui meretur accipere, 417.

AUGUSTINUS (S.). — Querendi sunt quibus eleemosynam faciamus, XXXVII, 1368, 1367. Eleemosyna in pauperes etiam simulatores, XXXVHI, 1251. Quomodo juhemur dare omni petenti, et prohibemur dare peccatori, XXXVII, 1327. Eleemosynæ pro mortuis, XL, 154.

LEO MAGNUS (S.). — Quibus maxime danda eleemosyna, LIV, 62. Infidelibus etiam danda, 271. Fideles preferendi, *ibid.* Vererundis ita danda, ut consulatur et pauperi et pudori, 162. Indigentibus danda antequam petant, 490.

CASSIODORUS. — Eleemosyna indigentibus danda, sed præcipue viris sanctis, LXX, 255.

Via Patrum. — Eleemosyna quæ in pauperes confertur, a Christo tanquam sibi exhibitæ suscipitur, LXXIII, 499. Optime pauperibus impenditur, 920, 922. Danda potius non consanguineis, 950. Eleemosynæ nomine pauperibus utitur datur hereditas, 1053.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Apud Deum intercessores querendi sunt pauperes, LXXVI, 1309. Etiam inrogatis erogetur eleemosyna, 207. Non omnibus equaliter est præbenda, LXXVII, 1147. Utrum pauperi peccatori præbenda, 85. Prius fidelibus, deinde Ecclesiæ hostibus facienda, 583.

ALCUINUS. — Omni petenti absque discrimine facienda eleemosyna, C, 712.

BENEDICTUS (S.). — Eleemosyna omni petenti danda, CIII, 1049.

RATHERIUS. — Eleemosyna quibus facienda, CXXXVI, 272. Præcipue sanctis et pauperibus spiritibus, 633. His potius tribuenda, qui dum accipiunt erubescunt, 607. Tribuamus potius bono quam malo si possint discerni, 686.

PETRUS DAMIANUS. — Eleemosynæ quibus tribuenda, CXLIV, 297.

BERNARDUS (S.). — Eleemosyna et præsertim tribuenda qui invitus petit, verecunde accipit, accipiens glorificat Deum, CLXXXII, 575.

ZACHARIAS. — Sine discretione omnibus indigentibus simpliciter tribuamus, non quærentes cui, sed quare demus, CLXXXVI, 135.

PETRUS LOMBARDUS. — Eleemosynæ etiam malis peccatoribusque tradenda, CXII, 165.

Fructus.

CYPRIANUS (S.). — Eleemosyna purgat peccata, IV, 603.

LACTANTIUS. — Eleemosynæ Deus tribuit veniam peccatorum, VI, 686.

HILARIUS (S.). — Eleemosynæ fructus, IX, 1061. Eleemosynæ sunt plane ambitiosæ apud Deum humani thesauri legationes, 320.

AMBROSIIUS (S.). — Ad meritum proficit, cum quis de proprio tribuit egenis, XVII, 591. Eleemosynam facere ipsi proficit, qui largitur, 685. Et hinc fit ditor, *ibid.* Quam gratum eleemosyna opus est, ut omnem maculam hominis et sordes emundet, 419. Bonum munus est eleemosynæ, quæ purgat omnem sordem et aequalorem, 585, 636.

HIERONYMUS (S.). — Eleemosyna quantas habet vires et præmia, XXII, 612. In ea non fit substantiæ diminutio sed commutatio, *ibid.* Quidquid in sumptus de tuo tuleris, pro lucro computa, 549.

AUGUSTINUS (S.). — Eleemosynam facientes meretur, XXXVIII, 410. Iñ dant pretium redemptionis anime suæ, qui non cessant eleemosynas facere, XXXVI, 519. Eleemosynæ munus adiuvant orationem, XXXIII, 509. Earum virtus ad redimenda peccata, XXXVIII, 407. Eleemosynæ illis prosunt, qui vitam mutant, *id.*, 215; XL, 263, 267, 269. Nihil prosunt iis qui a libidinibus et criminibus non abstinuerint, XXIII, 675.

PROSPER (S.). — Eleemosynarum fructus æternus, LI, 571.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Eleemosyna facit beatum; est auxilium adversus sæculi mala; dicitur, et quomodo, LII, 260. sanat manum aridam, 291. Cum jejuniis quas afferat virtutes et bona, 515. Ubi dicuntur effectus. Quomodo credat vivere post mortem eleemosynarius, 334. Supplicat pro delictis, 499.

LEO MAGNUS (S.). — Eleemosyna est quidam baptismus, et alterum a peccatis lavacrum, LIV, 159, 160. Eius purificatione mundantur peccata, 163, 190, 503. Misericordia in pauperes quam Deo grata, 500. Misericordiæ opera salvant homines, 161. Eleemosynæ mortuorum refrigeria, LV, 1145.

MAXIMUS (S.). — Eleemosynæ fructus recensentur, LVII, 424. Exigua eleemosyna magnam habere potest remunerationem apud Deum, 518. Misericordia in pauperes quam grata sit Deo, et quam utilis ad promerendam peccatorum veniam, 286.

PAULINUS (S.). — Not. — Eleemosynas pauperibus largiri quam utile, LXI, 539 *et seqq.* Illa demonum insidias et laqueos evadimus, 549 *et seqq.*

EUGYPIIUS. — Eleemosynas ad priora delenda valent, LXII, 793.

LAURENTIUS (S.). — Eleemosyna non solum peccata purgat, et vulnera conscientie curat, sed etiam animam ipsam de morte revocat, regnorumque celestium facit esse consortem, LXXVI, 105. Si iustum invenerit eleemosynam, cumulat eum meritis; si peccatorem, absolvit a peccatis; si ægrotum, sublevat a doloribus, 106.

CASSIODORUS. — Merces eleemosynam facientis, LXX, 285. Deo acceptissima est, 286. Generis hominem est reconciliatrix, 295. Per eam purgatio fit peccatorum, *ibid.*

GREGORIUS (S.). — Eleemosyna semper Dominum ad misericordiam deflexit, LXI, 194. Dum Tiberius Cæsar hilari distributione pauperibus opem præstat, magis ac magis Dominus ei subministrat, 539.

Vita Patrum. — Eleemosyna palatium in cælo parat, LXXIII, 564. Eius virtus stannum in argentum convertit, 546. Eleemosynam in cælum præmittere pulchra parabola docetur, 491, 496.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Eleemosynæ prosunt

e in peccato plangitibus et abdicamus, LXXV, 1012. Eleemosyna dicitur pretium peccatorum, *ibid.* Ejus virtus quantitas, LXXVI, 1165. Qui præmissis probis eleemosynam triumunt, vix pro illa injuria satisfaciunt, 306. Eleemosyna nobis aurea domus in cælo ædificatur, LXXVII, 484, 495.

TAIO. — Quoties post culpam eleemosynam facimus, quasi pro pravis actibus pretium damus, LXXX, 891.

ALCUINUS. — Efficacissima pro peccatis deprecatio est in eleemosyna, CI, 625.

RABANUS. — Qui promptus est ad misericordiam et largus ad præbendam eleemosynam, pro hoc mercedem bonam sibi in futuro præparat, CIX, 973.

HAYMO. — Per eleemosynam omnium peccatorum tribuitur remissio, CXVIII, 904. Deus eleemosynas pauperum feneratur, et cum datur minimis, Christo datur, *ibid.*

WALTERIUS. — Operibus misericordie propitiatio Dei obtinetur, CXIX, 737.

RATHERIUS. — Eleemosyna pro peccatis erogata merium, CXXVI, 276.

SALVIANUS. — Eleemosyna exstinguit peccatum, sicut ignem aqua, CXL, 183.

ANSELMUS (S.). — Si quis eorum qui habent substantiam mundi dederit indigenti vel calicem aquæ frigidae, propter verum amorem Dei et proximi, eleemosynam facit, et non perdit mercedem suam, CLVIII, 1112. Per eleemosynam pervenitur ad æternam vitam, 802.

BRUNO AST. (S.). — Quantum Deo accepta sit eleemosyna, quamque mercedem accipit, CLXV, 165.

RUPERTUS. — Eleemosyna salvabit in iudicio, CLXVII, 1777.

HILDEBERTUS. — Eleemosyna quam utiles, CLXXI, 180. Eleemosynarius divitiis in ultimo iudicio, *ibid.* Per eam regnum celorum, quod est pauperum, fit regnum divinum, 337. Qui pro Deo seminat, mercedem cito metet, 840.

PETRUS LOMBARDS. — Eleemosyna utilior danti quam recipienti, CXCI, 58.

GUNTHERUS. — Proveniant ex eleemosyna quinque hæc: remissio peccatorum, charitatis augmentum, spirituale gaudium, certa spes promissionum, perceptio præmiorum, CCXII, 214.

INNOCENTIUS III. — Eleemosyna mundat, liberat, protegit, postulat, impetrat, perficit, benedicit, justificat, reviviscit, CCXIII, 748.

Charitatis et eleemosynæ exempla mirabilia.

TERTULLIANUS. — Christianorum erga invicem charitas quantitas I, 471. Sese invicem fratres appellabant, *ibid.* Charitate omnia habebant communia, 472. Illorum quanta in egenos, ac potissimum, martyres, charitas, 470, 475, 619. Hominibus et diis gentium mendicantibus opem ferre non sufficiebant, 484. Charitas mutua Christianorum ipsis ethnicis valde miranda, 704. Inter fratres atque conservos communis spes, melus, gaudium, dolor, passio, quia communis spiritus, 1245.

EUSEBIUS. — Constantini in pauperes beneficentia, VIII, 27. Nullus unquam ad illum propius accessit qui fructum alicujus beneficii non retulerit. Extraneis qui ipsum adirent, humanum se ac liberalem præbebat, *ibid.* Suis victoriam adeptis præcipiebat, ut victis parcerent, 40.

PAULINUS NOLAN. — Pauperibus subveniendum esse, exemplo Lazari et divitis epulois evangelici ostenditur, LXXI, 216, 217, 686. Pauperibus omnibus Romæ in basilica S. Petri epulum præbuit Pammachius pro defunctæ uxoris suæ anima, 215, 214. Quam bene eleemosynam largiebatur S. Felix, 482. Martinianus a fratribus amice excipitur, 620. A Paulino cohospite Theridii vestibus donatur, 631. Maximum episcopum humeris sublatum feminæ cuidam sanctæ commendat Felix, 474.

BENEDICTUS (S.). Eleemosynas largæ monachorum Ægyptiorum, LXVI, 310. Benedicti eorum, 311, 312. Erga pauperes quam propensus S. Benedictus, 310. In gratiam pauperum erecta xenodochia in monasteriis, 312. Vasa sacra vendita, 313. Pauperibus datæ monasteriorum decimæ, 310, 311. Pars quinta reddituum monasterii, *ibid.* Item tertia pars, *ibid.* Pauperibus datæ ciborum reliquæ, *ibid.* Eis distribuendæ vestes velustæ, 788. Tribus pauperibus pedes quotidie lavandi, eisque eleemosyna tribuenda, 765. Anator mittit Sylverio manuscula ad levandam exsili inopiam, 86.

SYLVERIUS. — Amatorem laudat Sylverius quod non solum de eo seiscitando et visitando curam habeat, sed etiam bonis suis fulcire eum et sustentare non desinat.

GREGORIUS TURON. (S.). — Multitudo pauperum, sicut spes ad alvearium, conveniebant ad Aridum, et nullus vacuum ab eo recedebat, LXXI, 1122. Quidquid habuit

totum in pauperibus vel in cœnobis, vel per diversas ecclesias vel etiam monasterio suo distribuit, *ibid.* Erat pes claudorum, oculis carcorum, orphanorum pater, vi duarum consolator, 1129. Quintianus in eleemosynis magnificus fuit, 1025. Seneca dabat quæ accipiebat, in diversis necessitatibus indigentium, ita ut in vita sua de his amplius quam ducentos a nexu servitutis debitu onere sublevaret, 1072. S. Martinus innocentem opem fert, 366 Vinum pauperi procurat, 947. Tiberius Cæsar eleemosynarius, pauperum optimus defensor, capitorum redemptor, 339. S. Paulinus Nolanus venditis omnibus quæ habebat, pauperibus erogavit. Pauperibus thesauros Guntramus largitur, 444, 450. Perpetuus egenos, mendicos, agros, viduas, orphanos hæredes suos scribit, dicit, statuit, 1152. Benedictus Agricola ædificat xenodochium leprosorum, 895.

RADEGUNDIS (S.), regina Franciæ, præter quotidianam mensam qua referebat egenos, capita eorum lavans, purulentam lineam non fastidientia, interdum et vermes extrahens, sigillatim capite pretebat quem ipsa lavat. Ulcera cicatricum oleo superfuso mulcebat morbi contagium. Langulis et cævis non cessabat cibos cum cochleari porrigere, LXXII, 657, 658.

DOMNOLUS (S.) monasticum institutum mirifice augmentavit ad recipiendos monachos, peregrinos et advenientes. Aliud xenodochium ædificavit in pauperes, peregrinos egenosque, LXXII, 631.

GERMANUS (S.) et carcere captivos educit, LXXII, 73. Contentus casula vel tunica, quidquid erat residuum pauperem vestiebat, 76.

COGITASUS. — S. Brigida nunquam inopes a se recedere sinu vacuo passa est, LXXII, 780.

Vita Patrum. — Joannes Eleemosynarius quos hospitio recipiebat, et consolabatur non tanquam captivos, sed quasi natura verserit fratres, LXXIII, 344. Plagos et infirmitas in xenodochiis et nosocomiis fecit recumbere præcipiens curam eis et medicinam gratis impendi, *ibid.* et seqq. Ægrotos visitat his, vel ter in septimana, 353. Charitas Abrahamis pro affligentibus se infidelibus intercedentibus, LXXIV, 76. Achilles, indigni beneficii præstantis, 913; Anastasi, leprosum domi forensis, LXXIII, 506.

Charitas Apollinis in proximo Christum cogitantis, 1078; Apollinis patriarchæ insigni arte verecundum adolescentem adjuvantis, LXXIV, 220, 222. Apollonii, medicum se et pharmacopolam fratribus exhibentis, LXXIII, 1105; LXXIV, 263. Christianorum in milites, LXXIII, 231. Ermitæ cuiusdam, latrones sui causâ comprehensos liberantis, *ibid.*, 1031. Eulogii elephantiosum et mutilatum foventis, *ibid.*, 1040, 1123. Fratris cuiusdam patrem suum a lapsu servantis, *ibid.*, 880. Fratris cuiusdam in agrotum panem calidum ex Ægypto afferentis, *ibid.*, 975. Fratris cuiusdam, ut seni ex vulnere decubentis inserire pergat, lavaturam vulneris exhibentis, *ibid.*, 977. Fratris cuiusdam, pro fornicante fratre se affligentis, LXXIV, 166. Fratrum quorundam, deficientibus in monasterio lignis, LXXIII, 830. Fratrum pro infirmo laborantium, et mercedem ut accipiat cogentium, *ibid.*, 975. Joannis Eleemosynarii pauperes domitus suos vocantis, *ibid.*, 548. Ejusdem convicianti nepotem suum beneficientis, *ibid.*, 352. Ejusdem datum sibi stragulum pretiosius aliquoties vendi curantis, *ibid.*, 353. Joannis abbatis fratris errorem tegentis, *ibid.*, 974. Monachorum eam ad proximos transmittentium, *ibid.*, 764. Monachorum Ægypti, ut pauperibus subveniant operantium, *ibid.*, 838. Moysis actu hydrias monachorum aqua replentis, *ibid.*, 1120. Pachonii absentium fratrum officium suppletis, *ibid.*, 244. Pamonis camelum suum alteri cedentis, *ibid.*, 788. Polychronii septem dies jejuniis soliti, refectionis aliquid sumentis et agrotum ad id adducit, LXXIV, 85. Senis cuiusdam sportellarum suarum retinaculo alteri dantis, LXXIII, 790, 975. Senis cuiusdam docentis debitum a fratribus solliciti non esse exigendum, *ibid.*, 797. Senis cuiusdam charitas adjuvans in vivos et mortuos, LXXIV, 129. Serapionis omnia ad ipsum usque libram Evangeliorum elargientis, LXXIII, 772, 888. Serapionis Sindoniæ mercedem laborum fratrum sibi subditorum pauperibus distribuentis, *ibid.*, 1176. Ejusdem, mimis et Manichæo cuidam ut illos deo lucraretur se vendentis, *ibid.*, 1178, 1180. Simeonis Stylitæ suos cibos pauperibus erogantis, *ibid.*, 328. Simeoni cum hospite diacestro, jejunii tempore, gustantis, *ibid.*, 907. Theodori singularitatem cibi in communitate improbatam, *ibid.*, 767.

Eleemosyna Ouphri, LXXIII, 217. Joannis, *ibid.*, 256. Eleemonis libros vendentis ut pauperibus subveniat, *ibid.*, 1197. Anas quidquid manū lucratur in templo erogantis, LXXIV, 183. Eleemosyna Zenobem imp. a pœna

liberat, *ibid.*, 205. Mulieri miseræ præstita Mochochum e carcere liberat, *ibid.*, 215. Petri Telonearii in pauperem auliginem panem protulit, LXXIII, 355. Insignis eleemosynator erudit, *ibid.* Vestem suam interiorem pauperi largitur; vendi se jubet, et pretium pauperibus distribuit, *ibid.*, 357. Serapionis ut pauperibus subveniat, cum monachis operam suam messi tempore eloquentia, *ibid.*, 1176. Vendentis Evangelium, *ibid.*, 359. Sese vendentis ut filios iustificat, *ibid.*, 359, 1178. Eleemosynæ Josephat in pauperes, *ibid.*, 579, 586, 591. Eleemosynas largi Olympie, *ibid.*, 1209.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Ecclesiam Romanam servos libertate donat, LXXV, 638. Eorum qui schismata vel hæresim desererebant sustentationi providebat, *ibid.* Tribus montaliu millibus subvenit, *ibid.*, 859. Pro populis exactionibus oppressis ad Mauricum scribit, 794. Episcoporum redditus, si ad pauperes alendos minime sufficerent, ipse quæ satis essent suppeditabat, *ibid.*, 838. Totus erga annuum lucra vacabat, *ibid.*, 742. Gregorius in faciendis eleemosyna studium, *ibid.*, 452. Fundatis monasteriis facultates suas vendit, ac pauperibus largitur, *ibid.*, 242, 252. Eleemosynam ex patrimonio quater in anno pauperibus erogabat, *ibid.*, 66. Eleemosynas ipse localiter et personaliter ordinabat, *ibid.*, 111 et seqq. Nihil habens unde eleemosynam tribueret, eccliam argentem pauperi dari præcipit, *ibid.*, 63. Pauperum qualem curam gererit, *ibid.*, 106, 124, 294. Hicam post mortem, *ibid.*, 232, 23. Episcoporum defunctorum bona pro pauperibus servari voluit, *ibid.*, 391. Pro paupere in inopia defuncto, tanquam si propriis manibus peremisset, deflet, *ibid.*, 96. Xenodochium Jerusalem instituit, *ibid.*, 110. Xenodochii rectores constituit pro rebus pauperum strenue gubernandis, *ibid.*, S. V. H. S. Desiderius erat parvulorum auritor, senum tutor, viduarum protector, pupillorum defensor, *ibid.*, 87, 239.

ELIGIUS (S.) assidue turbis pauperum constipatis incedebat, quibus alimoniam pariter et eleemosynam tribuebat: quidquid habuit, excepto tegumento et victu, totum egenis et monasteriis dispersit, LXXVII, 469. Maximam semper dilectionem erga pauperes habuit, et inter cætera, senibus ac viduis atque pupillis exstiterat, *ibid.*, 507, 508. Eximia bonitate peregrinos fovebat, *ibid.*, 508.

VENANTIUS. — S. Mercurius quiddam ad eam accipere deberet, si pauperem vidisset, cibum egeni porrigebat, ipse ferens inopiam, LXXXVIII, 535. S. Maurilius infirmos tanquam verbi Dei fidelissimos dispensator circumiecit, *ibid.*, 567.

WALAFRIIDUS STRABUS. — Quantam S. Othmarus in pauperes misericordiam habuerit, CXIV, 1034, 1035.

S. BERNARDUS. — Caritas Moysis sese pro delinquentibus obijcitur. Caritas Jeremias qui, libertate uti nolens, maluit captivus adduci cum populo; Pauli optantis anathema esse ab ipso Christo pro fratribus; David in eo potius transferri divinam ultionem flagrantis, LXXIII, 192.

ANASTASIUS. — Eleemosyna quotidiana assignata ab Adriano I centum pauperibus, CXVIII, 1163. Pauperum cura singulari exercebat a S. Nicolao I, *ibid.*, 1569.

Libri de eleemosyna tractantes, homiliae, sermones.

De faciendis eleemosynis sermones, S. Augustinus, XXXIX, 1700, 1701, 1705, 2331, 2335, 2338, 2340, 2342, 2345. — Sermones de eleemosyna, S. Petrus Chrysol., LII, 203, 205, 231, 314, 320. — De eleemosyna sermones, S. Leo Magnus, LIV, 157, 159, 164, 168, 174, 176, 297. — Homilia de eleemosyna, S. Laurentius Novar., LXVI, 105. — De eleemosynis, Taio Cæsaraugust., LXXX, 891. — De operibus misericordiae, et quod unusquisque a seipso eleemosynam incipere debeat, Jonas Aurelian., CVI, 251. — De eleemosyna, Haymo Halberst., CXVIII, 902 et seqq. — Quod eleemosyna de alienis fieri non debeat, Hincmarus Rem., CXIV, 865. — De eleemosyna, S. Petrus Damianus, CXLV, 207 et seqq. — De eleemosyna, Alanus de Insulis, CCX, 175.

PARS SECUNDA.

DE ELEEMOSYNA.

Quæstio per supplementum tractatur juxta ordinem alphabeticum Patrum.

ALANUS DE INSULIS. — « Frange esurienti panem tuum, et egenos vagosque induc in domum tuam. » Et tibi: « Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis. » Item: « Omni potenti me tribue. » Item: Beatas qui præventi mensum perierunt. Item: Si vides famem peregrinam et non subvenis, occidisti.

O homo, eleemosyna est condimentum jejunii, ornamentum orationis, vigiliarum decus, largitatis insigne, percelli remedium speciale. Ad hanc invitat te Christus, exemplo pauperis omnia erogans, verbo opera misericordiae prædicans, ab hac nulla paupertate te excusans. Si pecuniam dare non potes, da frustum panis; si hoc non vales, saltem aquam frigidam potum. Si proximum non potes subvenire facio, subveni verbo, vel pro eo intercedens, vel eum instruens. Est enim eleemosyna multiplex, a manu largiendo pauperi; ab officio, ministrando eroganti; a lingua, proximum instruendo, vel pro eo intercedendo; ab auxilio, peccanti compatiendo, vel injurias remittendo. Sunt autem quædam eleemosynæ ordinatæ, quædam exordinatæ. Ordinatæ sunt quæ circumstantiis suis formantur: exordinatæ quæ privatis iisdem. Circumstantiis eleemosynarum hæc sunt: Quis, quid, quantum, cui, ubi, quando, quare. Quis, si sit dives vel pauper; gravior est enim eleemosyna pauperi quam divitiis. Unde Dominus dicit in Evangelio, pauperem mulierem quæ posuit duo minuta in gazophylacium plus minisse quam dives qui miserant magnas summas. Per quis, etiam intelligitur, utrum justus sit vel injustus. Quia si justus det eleemosynam, ad utrumque valet; si vero injustus det eleemosynam, valet ei ad fugam poenæ, non ad meritum gloriæ. Per quid, insinuat quod de proprio debeat fieri eleemosyna, non de alieno. Non enim de furto vel de rapina recte fit eleemosyna, quia ut dicit Scriptura, facere eleemosynam de substantia pauperis, hoc est filium mactare in conspectu patris. Per quantum, ostenditur quod non totum uni, sed plura pluribus particulatim distribuenda sunt. Per cui, insinuat quod potius pauperi quam diviti largienda sit eleemosyna, potius cognato, vel affini quam extraneo, potius domesticis fidei quam dyabolis. Unde ad insinuandum, quantum, et cui, dictum est: « Dispar sit, dedit pauperibus. » Ubi scilicet in aperto ad aliorum instructionem, procul tamen omni humana laude remota. Unde ait Dominus: « Sic luceant opera vestra... » Quando, tempore necessitatis. Quare intuitu Dei, non terreni emolumenti, vel favoris humani. Eleemosyna est ros coelestis, extinguens peccati carnium, quæ sole allegat apud Deum, quæ sola allegabit pro te apud districtum Judicem. Pro quo enim a Christo laudabuntur beati in judicio? quod silentium tenuerunt? non; quia continentis fuerunt? minime; quia vigilis intenderunt? nequaquam, sed quia eleemosynis operam tribuerunt.

Eleemosyna gerit similitudinem olei, jejunium luminis. Sicut enim lumen subtrahito oleo extinguitur, sic jejunium sine eleemosyna meriti privatur virtute. Illo speciali et naturali præcepto quo dicitur, « Quod vis ut faciant tibi homines, et tu fac illis, » obviat, qui eleemosynam indigentem negat.

Est autem triplex eleemosyna, frigida, tepida, calida. Frigida est quæ non fit instinctu naturalis pietatis vel fervore charitatis, sed tantum humani favoris; tepida est, quæ fit instinctu naturalis pietatis, ut illa quæ fit infidelibus, motu naturalis affectionis; calida vero, quæ fit actu charitatis. Prima meretur poenam; secunda viat eam; tertia consequitur gratiam. Eleemosyna non solum de superfluis, sed et de necessariis fieri debet. Unde dictum est: « Qui habet duas tunicas, det non habenti. » Ideo tunicam nominat, non pallium, quia tunica est magis necessaria; ad insinuandum quod non tantum superflua, verum etiam necessaria dare tenemur. Quod in beato Martino claruit, qui asperitatem temporis partem chilamydis quæ sola indutus erat pauperi erogavit. Sunt quidem qui ea quæ vix porcis exponenda erant erogant pauperibus, quibus sua peccata redimi putant; et hoc est quasi in Deum blasphemia, indignis honorare divos, et quæ proculcanda sunt a porcis offerre celestibus margaritis, CCX, 175, 176.

Hospitalitatem nolite oblivisci.... O homo, Christus in membris suis clamat ad ostium, petit hospitium. Suscipe peregrinum in terra, ut te recipiat exultantem in patria. Abraham, quia angelos suscepit sub specie hospitum, meruit donari filio. Lot, quia angelos quasi hospites suscepit, meruit liberari a Sodomorum incendio. Vidua quæ hospitii beneficio Eliam honorabat, meruit suscitationem filii. Euntes in Emmaus discipuli per Christi doctrinam illuminati sunt, sed per hospitalitatis obsequium plenius et perfectius ab ipso illuminari meruerunt. O homo, si scias te advenam et peregrinum in hoc sæculo, si recognoscis peregrinationis tuæ statum, non negabis peregrino hospitium. Nam si pauperem Christi excludis a tecto, ipsum Christum excludis a pectoris tui hospitio... Audi quid ipse dicat: « Quod uni ex minimis meis fecistis... » Debet autem ipsa hospitalitas esse læta, munifica, humilitatem exhibens, largitatem amplectens. Magna enim pars hospitalitatis honestæ est vultus serenitas.

Miserentia quoque hospitalitatis est portio, ut non suscipimus postulantes victi fastidio, sed etiam praevenimus precipienti officio. Exemplo enim illorum euntium in Emmaus, non solum hospites invitandi sunt, sed trabendi. Exhibenda est quoque hospitibus humilitas, ut gratia humilitatis, quam etiam totam consummat hospitalitatem, gratus sit obsequium quod impendit. Recipimus igitur in peregrino illum qui pro nobis in terra peregrinatus est de caelo, qui pro nobis egressus de patria, mendicus exstitit in via. O felix hospitium, quod Christo exhibetur tu paupere! O felix lectus, in quo requiescit Christus in corpore! felix mensa ad quam sedet homo Deus in homine! O homo apud gentes iura hospitalitatis servatur, apud fideles frangitur. Bruta animantis in adventu similitudinem gaudent, et eis quodammodo ius familiaritatis exhibent; homines vero humanitatis officium inhiibent. Erubescere, Sidon, ait mare. Erubescat mare a fluminibus adjuvari. Erubescat rationale ab irrationali instrui. Erubescat sol a camino et facibus caleferi...., CCX, 181, 182. De elemosyna, CCX, 175.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanensis. episcopus. — De elemosyna faciendi, XIV, 724. De elemosynis bonis, XIV, 1069. Liberalitatis exemplum erga pauperes a vidua evangelica propositum, XI, 242.

ANSELMUS (S.), Cantuariensis. archiepiscopus. — De elemosyna, CLIX, 56.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis. episcopus. — Sane cavendum ne quisquam existimet infanda illa crimina quælia qui agunt, et regnum Dei non possidebunt, et quotidie perpetranda, et elemosynas quotidie redimenda. In melius quippe est vita mutanda, et per elemosynas de peccatis præteritis est propitiatus Deus, non ad hoc emendus quodam modo, ut ea semper liceat impune committere, XL, 265.

Sane qui sceleratissime vivunt nec curant talem vitam moresque corrigere, et inter ipsa facinora et flagitia sua elemosynas frequentare non cessant, frustra ideo sibi blandiantur, quoniam Dominus ait: « Date elemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis. » XL, 267.

Qui enim vult ordinatè dare elemosynam, a se ipso debet incipere, et eam sibi primum dare: « Miserere animæ tuæ placeas Deo. » Propter quem dilectionis ordinem dictum est: « Diliges proximum tuum sicut teipsum. » Cum ergo Dominus Phariseos increpasset quod torinsecus se lavabant, intus autem rapina et iniquitate pleni erant, admonens quadam elemosyna, quam sibi ipso debet primitus dare, interiora mundari: « Verumtamen, inquit, date elemosynam...., XL, 268.

Cum auditis omnia male facta elemosynis redimi, nolite sic intelligere, ut intelligunt quidam perversi. Elemosynæ enim possunt tibi prodesse ad delenda peccata præterita, si mores mutaveris. Si autem in eisdem malis perseveras, elemosynis tuis non corrumpis iudicem. Ego dico propter illa scelera et crimina quæ omnes modo vitare debent qui accipiunt corpus Domini et sanguinem. Cæterum non me latet, vitam istam mortalem et in carne corruptibilem constitutam sine peccatis esse non posse, sed illa quotidiana et levia habent etiam sua lavacra quotidiana.... Quod enim Deus statuit ut elemosynæ, propter levia peccata, ille putat ad illa gravia sibi posse optulari, a quibus non vult discedere, sed in his cupit permanere perpetuo. Faciat pro his elemosynæ, sed vita mutata; inde recedat, et huc accedat. Si autem dixerit in animo suo: Si quotidiana faciam latrocinia, etsi quotidianis corruptionibus adulterium me contamine...., et a tali vita omnino non recedam, faciens tamen quotidianas elemosynas extinguo omnia peccata; tamen extinguo, sed cum exstingueris...., pereunt ergo peccata, sed tecum. Si autem vitam mutaveris, illa pereunt, tu invenieris...., XXXIX, 1701, 1901, 2343.

Sed ne putetis, quia faciendi sunt quotidie adulteria, et elemosynis quotidianis mundanda sunt. Ad illa maiora scelera non sufficiunt quotidianæ elemosynæ, ut ea muniunt. Aliud est ubi mutes vitam; aliud est ubi tolères vitam. Illa mutanda est; si morbus eras, noli morbus esse; si fornicator eras, noli fornicari; si homicida, noli esse homicida...., arbitraris hæc, nisi fieri desinant, quotidianæ elemosynæ posse mundari?... XXXVIII, 88.

Beneficentia in corpus et animam proximi, XXXII, 1332. De sublevandis pauperibus, XXXIII, 471. De mercede elemosynæ, XXXVI, 388, 455. Misericordia est exercenda, XXXVII, 1328. Christus in pauperes vestitus, XXXVIII, 170, 219, 259, 215, 250, 253, 524. De operibus misericordiam, XXXVIII, 406, 453, 1198, 1199. Quid elemosyna sine fide, XXXVIII, 626. Elemosyna iustis laboribus faciendi, XXXVIII, 648, 1200. Duo genera elemosynarum, XXXVIII, 1041, 1045, 1053. Christus accipit quod pauperibus erogatur, XXXIX, 1519. De charitate

humana, XXXIX, 1550, 1535, 1536, 1586, 1590, 1631, 1671, 1690. De faciendis elemosynis, XXXIX, 1700, 1842, 1846, 1876, 1898, 1937, 1949. Elemosynas iustas; an Deus velit elemosynam fieri, XXXIX, 2259, 2250. Elemosynarum genera multa, XL, 266. De visitatione infirmorum, XL, 1147. De misericordia, XL, 1216. De generalitate elemosynarum, XLI, 1243. Opera misericordiarum remedia, XLIV, 152.

BEDA Venerabilis, presbyt. — De elemosyna, CLIV, 268.

BERNARDUS (S.), Clarevallensis. abb. — Beneficentia erga pauperes laudatur, CLXXXII, 255.

BRUNO (S.), Astensis. abb. — De elemosyna, CLIV, 432.

CÆSARIUS (S.), Arelatensis. episcopus. — De elemosyna, LXVII, 1077.

CHROMATIUS (S.), Aquileiensis. episcopus. — De elemosyna, XX, 354.

CYPRIANUS (S.), Carthaginensis. episcopus. et martyr. — Loquitur in Scripturis divinis spiritus sanctus: « Elemosynas et fide delicta purgantur. » Et: « Verum date elemosynam, et ecce vobis omnia munda », etc.... Quorum præceptorum memor Daniel, cum rex Nabuchodonosor, adverso somno territus, æstuaret, pro avertendis malis ad divinam opem impetrandam remedium dedit dicens: « Propterea, o rex, peccata tua elemosynis redime et iniustitias tuas misericordis pauperum. » Cui rex non obtemperans, adversa quæ viderat et infesta perpeccus est; quæ evadere et vitare potuisset, si peccata sua elemosynis redemisset. Raphael quoque angelus paria testatur, et ut elemosyna libenter ac largiter fiat hortatur, dicens: « Bona est oratio cum jejuniis et elemosyna, quia elemosyna a morte liberat, et ipsa purgat peccata, ostendit orationes nostras ac jejunia minus posse, nisi elemosynis adjuventur; deprecationes solas ad impetrandum parum valere, nisi factorum et operum accessione adjuventur, IV, 605, 606.

Nec sic ista proferimus, ut non quod Raphael angelus dixit veritatis testimonio comprobemus. In Actibus apostolorum facti fides posita est, et quod elemosynis, non tantum a secunda, sed a prima morte animæ, liberentur gentes et impleta res probatione compertum est. Tabitha, operationibus iustis et elemosynis præstandis plurimum delicta, cum infirmata esset et mortua, ad cadaver exanime Petrus accitus est; qui cum impigre pro apostolica humanitate venisset, circumsteterunt eum viduæ flexes et rogantes, pallia, et tunicae, et omnia illa quæ prius sumperant indumenta monstrantes, nec pro defuncta suis vocibus, sed ipsius operibus deprecantes. Sensit Petrus impetrari posse quod sic petebatur, nec defunctum Christi auxilium vidua deprecantibus, quando esset in viduis ipse venturus. Cum itaque genibus afixus orasset, viduarum ac pauperum idoneus advocatus legalis sibi preces ad Dominum pertulisset, conversus ad corpus, quod in tabula jam lotum jacebat: « Tabitha, inquit, exsurge in nomine Christi. » Mors itaque suspenditur, et spiritus redditur, ac mirantibus et stupentibus cunctis, ad hanc mundi denique lucem redivivum corpus animatur...., IV, 606, 607.

Plura de hac questione leguntur in opere. De elemosynis, IV, 601, 622.

De elemosyna, IV, 601. De bono operis et misericordia, IV, 735.

ELIGIUS (S.), Noviomensis. episcopus. — De elemosyna, LXXXVII, 593.

FASTIUS, Britannor. episcopus. — Elemosynæ de lucris iniustis, L, 396.

GAUDENTIUS (S.) Brixi. episcopus. — Sermo contra stridam et pro pauperibus, XI, 953. De mamonæ iniquitatis facite vobis amicos, ibid., 975.

GEZO, abb. Dertonensis. — De iis qui elemosynas faciunt et peccata non dimittunt, CXXXVII, 493.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap. — De elemosynis, LXXVI, 122, 179, 206, 229.

GUIGO I, Carthusianor. prior. — De cura infirmorum, CLIII, 622.

GUNTHERUS, Cisterciensis. monach. — Proximo autem miseremur pluribus modis, videlicet compassionem, orationem, correctionem, consilio, auxilio et beneficio. Compassione miseremur proximo, quando vel ejus peccata vel ærumnis in misericorditer condonemus. Peccatis Absalon filii sui condolebat David, cum ille patrem persequeretur, et condolebat ærumnis, cum ipse miserabilem ejus mortem lamentaretur. Oratione similiter miseremur proximo duobus modis, cum vel pro peccatis ejus vel miseris Deum orando humiliter imploramus. Pro peccatis proximorum orabat Stephanus, cum pro se lapidantibus imploraret, pro miseris autem Paulus, cum juvenem

Elychum misera sorte peremptum orando suscitaret. Correctione quoque miseremur proximo duobus modis, cum vel eum de letis suis jam male increpantes corripiamus; vel a faciendis misericorditer abstrahimus... Consilio quoque proximo miseremur quando erranti et sui prorsus ignaro salubri consilio subvenimus. Auxilio etiam eidem proximo miseremur, quando ad faciendum vel obtinendum bonum quod per se non potest, auxilium ei misericorditer obtinemus, vel exhibemus. Beneficio autem eidem miseremur, quando indigenti materiale stipendium, ut puta cibi vel potus, aut vestis, vel pecunie effectum pietatis impertimur. In cuius beneficii exhibitione ista candida sunt, ne fiat de alieno, ne absque modo, ne detur indigno. Ne fiat de alieno...; ne absque modo, velut si uni dederis, unde pluribus poteras subvenire, ne dederis indigno, si dignus aequè indigens valeat reperiri, quem admodum scriptum est: « Sudele elemosyna tua in manu, donec invenies iustum cui dederis, » licet alibi scriptum sit: « Omni petenti te tribue, » tamen hæc nostra beneficentia ad domesticos fidei, et vicinos seu familiares nostros copiosius et frequentius debent extendi, CCXII, 210, 211.

Elemosynam facienti ista conveniunt: mentis puritas, simplicitas, humilitas, liberalitas, hilaritas. Mentis puritas ei valde necessaria est, sine qua nec esset elemosyna quicquid facere posset; quia cum elemosyna nihil aliud sit quam misericordia, nulli misericors esse potest qui sibi ipsi per cordis impuritatem impius et immisericors esse convincitur. Quocirca si elemosynam facere meditaris, necesse est eam a te ipso incipere et transire in proximum... Competit et etiam simplicitas, ut ex eo quod sola pietatis causa fieri debet, non querat favorem hominum, velut Pharisei... Humilitas etiam eidem multum est necessaria, ne quod ab amore Dei et proximi humiliter faciendum est, arroganter et superbe fiat, ut faciunt quidam homines perditissimi, qui ea quæ pauperibus erogando erunt scurril et histrionibus largiuntur... Liberalitas quoque facienti elemosynam adesse debet, ne sit ex sanguis et aridus in erogando, sed pro modo facultatis fratri libenter impertiat, non tam timeus in posterum defectum suum quam præsentem illius attendens penuriam. Meminisse aliquid debet, quoniam qui dedit presentia poterit, illis erogatis, alia copiosius ministrare... Hilaritas facienti elemosynam semper adesse debet, ut id ipsum quod dat læto animo largiatur....

Proveniunt autem ex elemosynis quinque hæc: remissio peccatorum, charitatis augmentum, spirituale gaudium, certa spes promissorum, perceptio premiorum. Remissionem peccatorum ex elemosyna provenire nulli dubium e se debet... Charitatis augmentum provenit ex elemosyna tum erga Deum quam erga proximum... et alia, CLXII, 200-222.

De elemosyna, CCXII, 210.

HAYMO, Halberstatis. episcop. — De modo largiendi elemosynas, CXVII, 188. — De elemosyna, *ibid.*, 1902.

HILDEBERTUS, Cenomanens. episcop. — Beneficentia erga pauperes, CLXXI, 189.

HINCMARUS, Remensis. archiepiscop. — Quod elemosyna de alienis fieri non debeat. CLXV, 863 De operibus misericordie, CXIV, 888.

HIERONYMUS (S.), presbyt. — Hortatio ad elemosynam, XLIII, 1101. Merces elemosynæ, XXVI, 69. De infirmis et pauperibus recreandis, XXX, 585. De charitate erga infirmos, *ibid.*, 421.

INNOCENTIUS III, papa. — « Date elemosynam et ecce omnia munda sunt vobis. » Nemo dignius posset elemosynam commendare quam ipsa Veritas commendavit, quæ per elemosynam aserit universa mundari. Unde bene congruit nomen effectui, et interpretatio veritatis. Nam elemosyna dicitur ab *elimino*, vel ab *eli*, quod est *Deus*, et *Moy*, quod est *aqua*, quia Deus per elemosynam maculas peccatorum eliminat, et sordes abluunt vitiorum. Elemosyna quidem est, indigentii pietatis intuitu subvenire, cuius quantus sit fructus Scriptura sacra demonstrat. Nam elemosyna mundet, elemosyna liberat, elemosyna redimit, elemosyna protegit, elemosyna postulat, elemosyna impetrat, elemosyna perficit, elemosyna benedicit, elemosyna iustificat, elemosyna resuscitat, elemosyna salvat.

Audi de singulis exempla per ordinem: « Date, inquit Dominus, elemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis; » ecce qualiter elemosyna mundat. Raphael angelus ad Tobiam: « Bona est, inquit, oratio cum ieiunio et elemosyna, magis quam thesauros auri recondere, quoniam elemosyna a morte liberat, et ipsa est quæ purgat peccata, et facit invenire vitam æternam; » ecce qualiter elemosyna liberat. Daniel autem dixit ad Nabuchodonosor: « Pisceat tibi consilium meum, rex, et peccata tua elemosynis redime, et iniquitates tuas mi-

sericordiis pauperum, forsitan ignoscet Deus delicta tua, » ecce qualiter elemosyna redimit. Tobias vero, quia peregrinus et per omnem cognationem suam, dividit tamenque prout poterat de facultatibus suis, esurientes aliebat, nudisque vestimenta præbebat, et mortuis sepulturam sollicitus impendebat. Cum rex iussisset illum occidi, fugiens nudus latuit, quia multi diligebant eum; » ecce qualiter elemosyna protegit. « Absconde, inquit, elemosynam in sinu pauperis, et ipsa orabit pro te » quia ignem ardentem aqua exstinguit, et elemosyna resistit peccatis; ecce qualiter elemosyna postulat. Cornelius autem centurio, faciens elemosynas multas plebi, et deprecans Deum semper, vidit in visu manifeste angelum Dei dicentem sibi: « Orationes tuæ et elemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam aqua exstinguit, et elemosyna resistit peccatis; ecce qualiter elemosyna postulat. Dominus quoque dicit: « Si vis esse perfectus, vende et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum multum in celis; » ecce quomodo elemosyna perficit. « Anno tertio, dicit Dominus, separabis aliam decimam ex omnibus quæ nascuntur tibi eo tempore, et repones intra januas tuas, venietque Levites, qui aliam non habet possessionem tecum, et peregrinus, et pupillus ac vidua, qui intra portas sunt, et comedent et saturabuntur, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum quæ feceris; » ecce qualiter elemosyna benedicit. « Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi, cornu eius exaltabitur in gloria; » ecce qualiter elemosyna iustificat. Eum Tabitha, quæ plena erat bonis operibus et elemosynis, obiisset, et circumsteterant Petrum omnes viduæ sientes et ostendentes tunicas et vestes quæ faciebat eis; qui ponens genua oravit, et dixit: Tabitha, surge, et illa aperuit oculos, et viso Petro resedit; » ecce qualiter elemosyna resuscitat. « Stans autem Zachæus dixit ad Dominum: Ecce dimidionem bonorum meorum do pauperibus, et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. At Jesus ad eum: Quia salus domui huic facta est, eo quod et ipse filius sit Abraham. Venit enim Filius hominis querere et salvare quod perierat: » ecce qualiter elemosyna salvat, CCXVII, 743-748.

Sunt quoque et alii plures elemosynarum effectus, quos ex subjectis testimoniis poteris cognoscere. Dominus in iudicio pietatis opera commendavit, pro quibus ipse misericordibus regnum largietur æternum. Venite, inquit, benedicti Patris... esurivi enim et dedistis mihi manducare... Beati misericordes... In qua mensura mensi fueritis, remetietur... Dives ille qui inducitur purpura et bysso et epulabatur quotidie splendide, quia non misertus mendico, nomine Lazaro... mortuus est et sepultus in inferno... Servus ille qui noluit misereri conservo suo, sicut dominus fuerit et misertus, traditus est tortoribus... etc... CCXVII, 748, 749, 750. De elemosynis, CCXVII, 432, 747, 1143.

« Quod elemosyna in peccata facta non valet ad meritum, nec suum effectum sortitur, sed est tamen præparatoria ad Dei gratiam consequendam... Verum si tantæ virtutis est elemosyna, vel potius tantæ est elemosynæ virtus, faciant igitur homines quæcumque libuerint, et elemosynis duntaxat insistant, securi de Veritate quæ dicit: « Date elemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis. » Numquid ergo facientibus elemosynas omnia munda sunt, ebriosi, adulteri, homicidæ, cæterisque vitiorum sordibus involuti? Licenter ergo suas exerceant turpitudines, et peragant voluptates, si elemosyna sufficit ad redimenda peccata. Absit omnino! qui teste Scriptura, « quidquid immundus tetigerit immundum erit. » Non enim offerentes a muneribus placent, sed munera ab offerentibus... attende prudenter quod dicit Apostolus: « Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum... charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest... » Vera igitur elemosyna de vera charitate procedit. Nam secundum charitatis mandatum hoc est: « Diliges proximum tuum sicut teipsum. » Ad quod pertinet illud: « Quæcumque vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis. » Sicut ergo volumus nobis ab aliis in nostris necessitatibus subveniri, sic et nos debemus aliis in suis necessitatibus subvenire, ut sicut nos, ita proximum diligamus. Nisi enim ramus elemosynæ de charitatis radice procedat, non habet pinguedinem vel humorem ut suavem vel maturum fructum producat. Nam vere elemosyna fructus est charitatis. « Charitas autem operit multitudinem peccatorum. » De qua Veritas ait: « Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. » Elemosyna quæ de charitate procedit, ipso profecto mundat a vitis et redimit a peccatis... Sic elemosyna præter charitatem vel potius ante charitatem donata, proficit quidem, etsi non sufficit; præparatoria, licet non

promeritoria gratia vel salutis, per quam tamen pervenitur ad gratiam et salutem. Reddit enim hominem habilem, reddit aptum, reddit idoneum, velut silientem, velut anhelantem, velut appropinquantem ad fontem gratiæ salutariæ, per quem liberatur a morte, mundatur a culpa, redimitur a peccato, CCXVII, 750, 751, 752.

Inter opera pietatis, quæ, secundum Apostolum, promissionem habent vitæ, quæ nunc est, pariter et futura, hospitalitatem nobis specialiter et frequenter divina Scriptura commendat, utpote quæ illa omnis comprehendit, propter quæ Dominus in ultimæ discussionis examine remuneraturum se bonos et malos asserit punitorum. Hæc enim pascit esurientes, silientes potat, colligit hospites, nudos vestit, et non solum infirmos visitat, sed eorum in se infirmitates assumens, infirmantium curam agit, in carcere positos subvenit, et quibus vivis in infirmitate communicat, participat in sepultura defunctorum. Per hanc quidam angelis receptis hospitio placuerunt, cum Abraham et Lot hospitalitati vacantes angelos mœruerunt hospitari, per quos Abraham jam senex futura sobolis accepit promissionem, et Lot fuit de incendio Sodomæ liberatus. Duo quoque discipuli, qui Jesum hospitio coegerunt, quem in expositione Scripturæ non noverant, in panis fractione noverunt. Per hanc superflua divitum quæ congregata forte servarentur ad mortem, in necessitates pauperum erogantur ad vitam. Per hanc terrena in celestia, et transitoria in æterna felici commercio transmutantur, dum per manus pauperum thesaurizamus in cælis, ubi nec ærugo, nec tinea demolitur, et ubi fures non effodiunt nec furantur; et facimus nobis de mammona iniquitatis amicos, qui, cum defecerimus, in æterna tabernacula nos admittant, CCXV, 77.

Idem est jejunium, sed melior est eleemosyna, quia quod jejunium subtrahit, eleemosyna tribuit. Alioquin quod jejunium subtrahit voluptati, reponit cupiditati. Qui vero dat eleemosynam, quodcumque sibi subducit, alii totum impendit. Per jejunium eam affigitur caro propria, per eleemosynam vero relictur aliena. Illud præstat esurienti, ista vero satietatem procurat. Rursum, bonum est orare, sed melius erogare, quoniam eleemosyna agit utrumque descendens ad proximum et ascendens ad Deum. Audi super hoc sententiam Sapientis: « Conclude eleemosynam, inquit, in corde pauperis, et ipsa pro te orabit ad Dominum. » Non enim desistit orare, qui non desistit bene agere, cum melius sit orare opere, quam sermone. Sed dices: Ego sum pauper, egenus et inope. Non habeo panem, non habeo vestem, non habeo stipem, ut quidquam valeam erogare. Verum attende quod apud Deum sufficit bona voluntas, ubi deest opportuna facultas. Nec tam attendit in munere quantitatem, quam devotionem in opere, pensans magis ex quanto, quam quantum. Respicens enim Jesus, vidit eos qui mittebant munera sua in zaphyralium divites. Vidit autem quandam viduam pauperulam mittentem era minuta duo, et dixit: « Amen dico vobis quia vidua pauper plus quam omnes misit. Nam hi omnes ex abundantia sibi miserunt, in munera Dei; hæc autem ex eo quod deest illi, omnem victum suum, quem habuit misit, CCXVII, 752.

Cæterum solerter attende quod nisi dederis eleemosynam cordis, Deus non acceptat eleemosynam operis, ipso dicente: « Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis Pater celestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis, nec Pater vestrorum dimittet. » Vides aperte quod Deus non approbat munus operis, nisi prius offeras munus cordis. Eleemosynam vero cordis prudenter impendis, cum aut offenderis dimittis, aut satisfactio offenso, ut nec ille contra te rancorem vel odium in corde retineat, nec tu contra ipsum retineas rancorem, vel odium in corde, CCXVII, 753-757.

Quod ad eleemosynam sicut ad aliquod et quodlibet opus bonum requiratur perseverantia, vide, CCXVII, 759, 762. Restat dicendum de quibus sit eleemosyna facienda. Videtur profecto de his quæ juste possides et rationabiliter acquisisti, secundum illud Sapientis: « Noli offerre munera prava; non enim suscipiet illa Deus. » Multa sunt talia in Scripturis. Contrarium autem videtur Dominus in Evangelio docuisse: « Facite, inquit, vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. » Verum inter ea quæ acquiruntur injuste, quedam sunt in quibus transfertur dominium, quedam in quibus non transfertur. De illis ergo in quibus transfertur dominium, ut in negotiatione, milita, et hujusmodi, licite potest eleemosyna erogari, quia, cum effecta sint tua, licet offenderis illicite sequendo, jam tamen, quasi de tuis, licite poteris erogare. De illis autem in quibus dominium non transfertur, ut de furto, rapina, sacrilegio et usura, non licet eleemosynam erogare, quia cum sint aliena, non tua, teneris ea his,

quorum sunt, restituere, non autem ea levibus dominis contractare. Quod autem de mammona iniquitatis in Evangelio legitur, ad illas acquisitiones injustas, in quibus transfertur dominium, refertur, de quibus licite potest eleemosyna erogari. Quia vero, non auditores legis sed factores justi sunt apud Deum, rogo te, frater, et hortor, et procor, et moneo, quisquis es, Christiane, si vis esse quod dicaris, ut studeas facere quod audis, teneas pro certo quod eleemosyna quæ datur « de corde puro et conscientia bona et fide non facta, magnam præstat fiduciam apud Altissimum, et ipsa contra omne periculum salutaris est medicina, CCXVII, 758, 759. Eucharistia charitatis, CCXVII, 761-764.

Circa eleemosynam quatuor diligenter attendas, videlicet causam, finem, modum et ordinem: causam, ut fiat ex charitate; finem ut fiat propter beatitudinem; modum, ut fiat ex hilaritate; ordinem, ut fiat secundum regulam.

Ex charitate autem danda est eleemosyna; quia sicut arbor ad fructum, ita charitas se habet ad eleemosynam. « Non enim potest arbor bona malos fructus facere; neque arbor mala bonos fructus facere. » Propterea dicit Apostolus: « Si distribuero omnes facultates meas, et ele... Non ergo se quisquam frostra decipiat, ut æstimet eleemosynam sine charitate sibi posse sufficere ad salutem, licet ad tria valeat eleemosyna extra charitatem distributa. Vel ad habilitatem suscipiendi gratiam, vel ad penam æternæ mitigationem, vel ad obtinendum bonum aliquod temporale.

Cum ergo quis erogat eleemosynam, debet eam propter æternam beatitudinem erogare, non propter frivolum mundanum, vel propter humanam retributionem. Unde Veritas inquit in Evangelio: « Cum facis eleemosynam noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis et vicis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua, ut sit eleemosyna tua in absconditis, et Pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. » Non est contrarium quod Dominus sibi ait: « Luceat lux vestra coram hominibus, et videant opera vestra bona et glorificent Patrem vestrum qui in cælis est. » Primo quia et intentio potest existere in abscondito, et operatio in aperto, ut propter intentionem absconditam, nesciat sinistra quid faciat dextra. Et propter operationem operatam, videntes opera bona glorificent Patrem. Secundo, quia nemo debet facere opus bonum, ut ipse glorificetur ab hominibus, sed ut homines glorificent Deum. Certe primum prohibetur, secundum præcipitur. Rursum sibi Veritas ait: « Cum facies prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos aut fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos divites, ne forte et ipsi te retribuant, et fiat tibi retributio. Sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos et cæcos, et beatus es, quia non habent retribuere tibi. Retribuet enim tibi in retributione iustorum. » Hic finis, hæc merces, hoc premium propter quod facienda est eleemosyna.

Porro danda est eleemosyna non ex tristitia, sed cum hilaritate; non cum mora, sed cum velocitate. Iuxta quod docet Apostolus, dicens: « Unusquisque, prout destinauit in corde suo, non ex tristitia aut ex necessitate. Hilariter enim datorem diligit Deus. »

Cæterum in eleemosyna danda serva regulam ordinem. Triplex enim eleemosyna est, cordis videlicet, oris et operis: ex corde datur per compassionem, ex ore per correctionem, ex opere per largitionem. De prima dicit Apostolus: « Quis infirmatur, et etc. »; de secunda Dominus ait: « Si peccaverit in te frater tuus, et etc. »; de tertia dicit propheta: « Erange esurienti panem tuum. » Verum hæc triplex eleemosyna danda est ordinata. Primo nobis, secundo proximo. Crudelis est enim et factus, qui alii compatitur, et sibi non misereatur; qui altum castigat, et seipsum non emendat; qui alii subvenit, et se despiciit. Contra præcipitur: « Misere animam tuam placens Deo... » Ergo tibi ipsi primo danda est eleemosyna. Post te ad proximos eleemosynam, et in eis quoque ordinem serva, præferens fideles, domesticos, propinquos. Propter quod dicit Apostolus: « Operamini bonum ad omnes, maxime ad domesticos fideles. » Nam hoc exigit charitas ordinata. Sed inter hos præferendi sunt iusti, si ceteram circumstantiam pares existant. Cum enim omni homo tam bonus quam malus nobis ratione natura sit proximus, et ex præcepto divino teneamur diligere proximos sicut nos ipsos, profecto videtur, quod possumus omni homini teneamur indigenti, cum possumus subvenire, et cum majoris meriti videatur, inimicis beneficiam quam amicis. Et contra Veritas ipsa testatur: « Quicquid

que recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet....)

Nullum ergo contingeret eleemosynam retardari, si semper oporteret inter bonos et malos discerni. Sed cum in eleemosyna lauda non praeferat iustum iniquo, cum ipse tibi meritis et precibus suis plus valeat apud Dominum promereri? Sane beneficiendum est et bonis et malis, et iustis et impiis, et amicis et inimicis, cum necessitas exigit et facultas permittit; sed in talibus ponderande sunt circumstantiae, ut possit discerni, quando et quomodo, et ubi, et cui magis debeat subveniri. Contingere enim potest, ut aliquando magis subveniendum sit malo quam bono, si videlicet premittat maiori egestate, praeteritum cum absque periculo non potest subvenire promereri. Et licet maioris sit meriti beneficiere inimicis, quia tunc maxime propter Deum animovis inferatur; unde: « A diebus Joannis Baptiste, regnum colorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. » Si tamen parentes indigeant, eis credo potius succurrendum, propter illud speciale mandatum: « Honora patrem tuum et matrem tuam. » ... Licet ergo beneficiendum sit generaliter omnibus proximis, amplius tamen bonis quam malis, iustis quam impiis, nisi regulæ generali detrahatur aliqua specialis exceptio, circumstantiis ponderatis.

LAURENTIUS (S.), Novariensis. episc. — Inter multa utilia et salutaria praecepta quae scripta sunt in divinis Paginis, nulla est alia tam efficax, tam valida et velox nostrorum vitiorum medicina, quam praeceptum eleemosynae; siquidem eleemosyna non solum peccata purgat et vulnera conscientiae curat, sed etiam animam ipsam de morte revocat, regnumque coelorum facit esse consortium. Huius praeceptionis vel operis suctor est iustissimus Tobias, cæcus corpore, et clarus opere; tentator ad tempus et non mortificatus; temporali aspectu pauperum privatus, et perpetuo bonorum operum lumine plenus. His talibus monitis instruebat illum: « Fili, de substantia tua fac eleemosynam, et ne avertas faciem tuam ab omni paupere; sic fiet ut a te non avertatur facies Dei. » Tulit etiam scrupulum de animo trepide vel dubie largientis, ut si de multo, si de modico, quispiam largiri non desinat. « Fili, secundum quod tibi est factum; si largior est substantia, largius eroga; si modica, porridge modicum. » Et non dubitare dum « rogas, noli diffidere, dicens: Ne forte non sufficiat nobis; sed esto lætus, dum erogas, quia hilarem datorem diligit Deus.

Homines cum simus in lubrica natura plerumque peccantes, non cesset anima iustitiam aqua exuberans. Radix omnium malorum quid est? Avaritia. Radix omnium bonorum quid est? Eleemosyna. Et qui nunc vulneratus es per avaritiam, cura te per eleemosynam. Mortuus es per avaritiam? vivifica te per eleemosynam. Exulcerata est peccatis anima tua? unge eam pietatis ac iustitiae opere. Audisti communionem iusti: « Eleemosyna de morte liberal et non permittit latrare in tenebras. » Implicavit te cupiditas, habes multa piscula. Jaces avaritia perditus, depravatus luxuria, derogasti, blasphemasti, quia plurimis saepe meatus es, plerumque pejerasti? his nequitiae partibus, atque similibus obruta est mens, convulsa est conscientia? quid modo? numquid desperandum est inter hæc? Non sic jubet Dominus. Sed quid præcipit? « Facite, inquit, eleemosynam, et erant vobis omnia munda?... » LXVI, 105, 116.

LAURENTIUS (S.), Novariensis. episc. — De eleemosyna, LXVI, 105.

LEO MAGNUS (S.), pap. — De eleemosyna, LIV, 157, 159, 161, 166, 263, 281, 294, 297, 301, 458, 444, 490; misericordiam exercendam, LIV, 505, 444, 460.

LEO IX (S.), pap. — De eleemosyna, CXIII, 1093.

LUCCULENTIUS. — De eleemosyna, LXXII, 822, 831, 848.

MAXIMUS (S.), Taurinensis. episc. — Misericordia erga indigentes, LVII, 473, 478, 480, 531, 759.

NICOLAUS I, pap. — Quibus eleemosyna sit eroganda investigatis, Bulgares, quod Dominus in Evangelio manifeste demonstrat, dicens: « Omni petenti da, » etc.... verumtamen est in eleemosyna facienda quidam ordo discretionis observandus, quem nos pleniter exponere studio nunc brevitate omittimus. Sed quidnam hoc nomen signet primis indicemus; eleemosyna quippe Græce, Latine misericordia dicitur; et certe scriptum est: « Miserere animæ tuæ placens Deo. » Ergo primum sibi debet homo præteritis eleemosynam facere, siquidem omnem regulam bene agendi a se debet homo incipere, placens scilicet Deo per munditiam mentis et corporis ac per hoc sibi tribuens illum penem vivum, qui de celo descendit. Deinde vero eleemosyna exhi-

benda est propinquo egestatem patientibus, sicut scriptum est: « Carnem tuam ne despexeris; » nam et ipsa natura docet nos de hoc; et quod ipse propinquo meo non exhibuero quando extraneus exhibebit? Deinde autem his maxime misericordia præstanda est qui petere confunduntur. Sane notandum est, quia sunt nonnulli quibus nihil conferri debet, acut scriptum est: « Da bono et ne receperis peccatorem... » etc., CXIX, 1013, 1014.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), Corbeiensis. abb. — De modo eleemosynam exercendi, CXX, 270.

PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarch. — De eleemosynis et piis operibus, XCIX, 200, 227.

PAULUS WINFRIDUS, diacon. — De eleemosyna, XCV, 1215, 1346.

PETRUS Cantor. — De eleemosyna, CCV, 286.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), Ravenat. archiepisc. — De eleemosyna, LII, 208, 351, 314, 320.

PETRUS DAMIANUS (S.). — LADUS ELEMOSYNÆ: O virtus eleemosynæ, quæ velut fluentium fontis irrigui, et peccatorum inquinamenta detergis, et æstuantium vitiorum flammam extinguis! o felix eleemosyna, quæ de gehennæ barathro tenebrarum filios extrahis, et adoptatos filios perpetuæ regni celestis introductis! Tu te manibus pauperum volas in colum, et illic tuis amatoribus paras hospitium. Si vinum es, non coacescis; si panis, non emittis mucorem; si caro vel piscis, non verteris in putredinem; si vestis præterea, nullam contrahis vetustatem; recens, jugiter servaris et nova, et mox ut tuus oblator obierit, ad eum illico multiplicata reverteris. Tu de jacentibus sub criminum squalore conspicuis; tu de damnabilibus sanctos; in facie de gentilibus Christianos. Quod nimirum Cornelius probat, cujus eleemosynæ ad divini conspectus culmen ascenderant.

O dives eleemosyna, quæ tuis amatoribus præbes hereditatem immarcescibilem, et celestis caritatis dignitatem! o miranda misericordiam virtus quæ peccatorum omnium rubiginem purgat, frumentum vitiorum incensamenta mortificat, et splendore celestis gratiæ tenebrosas hominum mentes illustrat! Hoc facit hominibus debitorem, ut regnum sibi colorum non jam quasi quod alienum est, querant; sed veluti quod sui juris est, audacter invadant. O felix misericordia, quæ de miseria quidem nasceris, sed veram tuis exsecutoribus beatitudinem paris! Tu negotiatrix omni mangone prudentior, quæ terrenis mercibus celestia comparas, et transitoria æterna permultas! Felices nundinæ tuæ, in quibus datur hospitium, suscipitur habitaculum, præbatur panis exiguus, recipitur regnum, porrigitur nummus, comparatur aula colorum...., CXIV, 222.

Opusculum iste S. Pater habet de eleemosyna, in quo optima leguntur, CXIV, 207-227.

Quamvis unusquisque sanctus omnibus florere virtutibus necessario debeat (neque enim singula quæque vera virtus est, si mixta aliis virtutibus non est), una tamen virtus cuique est præ cæteris eligenda, cui mens familiaris inhærendo deserviat, atque ab ejus, ut ita loquar, obsequio non recedat. In cunctis quippe virtutibus æque nos exercere non possumus, sed dum unam arctius custodimus, in hac, quod ex reliquis mixta est, adimplemus; et dum hanc indefinenter amplectendo constringimus, quasi totum virtutum corpus unius membri participatione tenemus.

Quam itaque virtutem tibi persuadeo peculiariter exsequendam? Numquid jejuniū? sed continuo respondebis: Si immoderatis corpus meum jejuniis attero, imminuentibus tot causarum discursuumque laboribus mox succumbo. Si psalmodiæ meditationes indidero, ab orationis, iniquæ, assiduitate præpedior; quoniam ad respondendum salutationibus amicorum ac miscenda colloquia quotidie coactus impellor. Si nudus te, juxta morem apostolorum, pedibus hortor tueri; si davis, instar Joannis, membra tuis ciliis edomare; si denique te in exilium proficisci; si carcerati custodia te jubeam penitentium more concludi, imminuentem præsto causarum ægritudine, vel potius non te posse perferre tam duram corporalis incommodi gravitatem. Qui ergo membra corporis tui adhuc times affligere, imo quia temetipsum per acriorem penitentiam necdum vales Deo sacrificium offerre, ad ea, quæso, quæ circa te sunt manum porrige, et quia non te, saltem quæ tuæ sunt, impertire, CXIV, 209, 210.

« Quod fructus ex divitiis capitar, si dispenseatur pauperibus. » Nulla sane putredo vulneris in Dei naribus intolerabilis fetet, quam stercore avaritiæ. Et cupidus quisque dum sordentis pecunie quæstus accumulatur, vertens exedram in latrinam, quasi moles stercorei coacervat. Hinc est quod per Ezechielem dicitur: « Argentum eorum foras projicietur, et aurum eorum in sterquil-

nium erit; argentum eorum et aurum non valebit liberare eos in die furoris Domini. » Et alibi: « Vae ei, qui multiplicat non sua, usquequo, et aggravat et contra se densum lutum! Avaro sane contra se densum lutum aggravare, est terrena luctra cum peccati pondere cumulare..... Sit ergo quilibet castus sit, sobrius sit, indigentibus alendis intentus, hospitalitati deditus, jejundet, vigilet, diem nocti psallendo continuet, si tamen avarus est, totum perdit, ita ut inter omnium criminum reos nequiores se invenire non possit. Nihil est enim avaro scelestius, nihil iniquius quam amare pecuniam. » Quid ergo proderit non occidere, non mœchari, non rapere, non denique perjurare, immensemque te prorsus a cunctis criminibus custodire, dummodo si a te avaritia non expellitur, nihil te nequius, nihil scelestius reperitur? CXLV, 532, 533.

De eleemosynæ bonis et effectibus, CXLV, 307. De

charitate, CXLV, 526. De frenanda ira, CXLX, 649. Non occides, CXLV, 1019.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De eleemosyna faciunda, CVII, 814. De eleemosynis et pauperibus, CIV, 783, 845. De eleemosynarum largitate, CX, 23, 97, 112, 205.

RATHERIUS, Veronens. episcop. De eleemosyna, CXXXVI, 696.

TAIO, Casarangust. episcop. — Qui indigenti proximo exterioriorem substantiam præbet, sed vitam suam a nequitia non custodit, rem suam Deo tribuit, et se peccato. Hoc quod minus est obtulit Auctori, et hoc quod majus est, servavit iniquitati. Nonnumquam divites eunt inferiores opprimunt et aliena rapiunt; et tamen quasi quædam aliis largiuntur..... LXXX, 891-895.

De eleemosynis, LXXX, 959.

CXLVII.

INDEX DE CORRECTIONE FRATERNA, EXPONENS CIRCUMSTANTIAS ET CONDITIONES REQUISITAS UT HOC PRÆCEPTO UNUSQUISQUE CIRCA PROXIMUM OBLIGETUR, ET FRUCTUS EX ILLA PERCIPIENDOS.

MONITUM.

Hic index duas in partes distribuitur; in prima parte sunt quædam notiones generales in ordine alphabetico, et in secunda sunt solutiones hujus questionis, velut appendix ad Indicem CXLV de dilectione inimicorum, in ordine chronologico.

PARS PRIMA.

Notiones speciales de correctione fraterna, in ordine alphabetico.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc. — Cavete ne sic ab alterius oculo festucam ejiciatis, ut in oculo proprio trabem non videatis, nec sic alterius velitis relevare lapsum, ut vestrum non videatis casum. Nec sic alterius curare debetis morbum, ut et vos ipsos postponatis egrotos, ne cuilibet vestrum dicatur: « Medice, cura te ipsum. » Cura ergo primo teipsum, ut curatis alterius vulnera curare possis. Audite quid Dominus dixerit Pharisæis adulteram accusantibus: « Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. » Qua fronte poterimus arguere alios de eo quod in nobis gravius invenimus? Ad nos igitur pertinet mundos esse et sanctos; et si tunc fratrem nostrum peccare videmus, reprehendere eum cum omni mansuetudine debemus, ne per nostram negligentiam pereat. Caritas autem non odit, non rancoris, sed zelo justitiæ gladium correctionis evaginare debet. Tunc semper misericordia ligata sit in cordibus vestris, ne velut Judas, ille qui peccavit, desperatus ad suspendium pergat, XL, 1258.

PETRUS DAMIANUS. — Inter cætera sanctæ conversationis insignia, unum præ cæteris cave ne correptiones aliquando graviter feras, ne qualibet occasione redargui a tuis quoque junioribus erubescas. Quod videlicet hujus loci tam familiare est atque nativum, ut qui corripitur fugit... ad hoc enim homo de sæculo magisterio regularis disciplinæ submittitur, ut rubiginem quam de mundo leuocinaute contraxerat, asperæ correptionis lima detergat. Unde est quod Sapientia loquitur in Proverbiis: « Convertimini ad correptionem meam; et proferam vobis Spiritum meum. » Jure non hominis sed Domini correctio dicitur, cum in amore (Christi a proximo in proximum quemlibet severitas irrogatur, et nimis a sapientia deviat qui superbum cor divinis increpationibus non inclinat. Unde et Salomon ait: « Qui diligit disciplinam, diligit sapientiam; qui autem odit increpationes, incipiens est. » Quapropter idem dicit: « Cur detestatus sum disciplinam, et increpationibus non acquievi cor meum, nec audiivi vocem docentium me et magistris non inclinaui aurem meam?... CXLV, 704, 705, 706.

Nunc ad memoriam redit quod Paulus, sicut ad Galatas scribit, beatum Petrum coapostolum increpavit; sed ei

quem velut discordando redarguit, votis interioribus concordavit. « Cum venisset, inquit Petrus Antiochiam. in faciem ei restitui... » O quam dura superficie tenus verba. et si solis attendatur in syllabis, ab apostolici culmini gravitate funditus aliena! Reprehensibilis est Petrus, cui ad reprehendum et ad corrigendum commissa sunt omnia regna terrarum. In faciem ei resistitur ad cuius imperium janua regni cælestis Christi fidelibus aperitur; simulationis auctor asseritur, qui primus est in prædicatoribus veritatis. « Sed cum vidissem quod non recte ambularent in veritate Evangelii, dixi Cephæ coram omnibus... » Quid est hoc, beate Paulus, quod priorem tuum increpationibus laceras, objurgationibus exacerbas? Quo pacto non vereris eum ante hominum ora confundere, cui speciali jura concessum est universali totius orbis Ecclesiæ præsidere? An fortassis excidit quod vos communis utriusque Doctor instruxit? « Si peccaverit, inquit, in te frater tuus, corripe eum inter te et ipsum solum; si autem te non audierit, adhibe duos vel tres testes. Tu vero non private conventum, non clam coram testibus allocutus, sed palam omnibus arguis, et insuper ad posteritatis venturæ notitiam, quod gravius est, hoc te fecisse conscribis. An et illud es oblitus quod Timotheus ipse jussisti: « Senem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem? » Sed in eo quod B. Petrum Paulus coram omnibus manifeste redarguit, foris quidem contradictor apparuit, sed cordis ejus vota complevit. Gentiles enim venientes ad fidem non audebat Petrus, eis presentibus qui ex circumcissione crediderant, in convescendi societate recipere, ne videlicet illi scandalum sustinerent, et mor a fide adhuc tenera sub hac occasione re ederent. El ideo qui cum gentibus edere consueverat, quibusdam a Jacobo venientibus, ab eorum se consortio subtrahere, timens scilicet ex circumcissione credentibus, ne, si eum convesci gentibus cernerent, periculum scandalum sustinerent. Nam quia Petrus ita per omnia sentiebat ut Paulus, gentes scilicet observare ritus Judæicos non debere, qui Actus apostolorum legit dubitare non poterit; imo hujus sententiæ primus auctor Petrus inter apostolos indubitanter invenitur, cuius nunc a Paulo quasi pravaricator arguitur. Ait enim: « Nunc ergo quid tentatis imponere jugum super cervices discipulorum, etc...? » Videbat ergo Petrus permaxime coram omnibus argui, gaudebat oburgantis inventionem confundi, ut id quod invitatus agebat, correptus omitteret, et in eo quod solus

attulere timuerat, socium inveniret. Paulus ergo cum Petro resiliit, eique procul dubio intrinsecus concordavit, quem intrinsecus arguit; alioquin quomodo Paulus in illo condemnaret quod ipse non dissimili necessitate compulsus exisset? Nam propter Judæos, qui legis observantiam et veteres ritus tenendos esse perhibebant, et Timotheum, gentilis videlicet hominis filium circumcidit, et ipsa vultum solvens, sibi metipsi caput rasis, et sacrificium juxta veteris legis caeremonias obtulit, CXLV, 708, 709, 710.

PETRUS BLESSENS. — Amicus sic faciem revereatur amicus, ut aures vel oculos ejus verbo sive gestu vel opere non offendant. Optimum amicitiae comes et ornamentum preloctissimum verecundia est. E diverso preceptorum ejus est inverecundia, et attritus frontis infrunitas. Pierisque acridit quod, cum iracundia ignis in eorum corde conceptus jam prodiret in publicum, aut cum jam verbum contumeliæ protulisset ad fauces, supervenientis aspectus amici sedabat æstuantis animi motum, turbantem mentis faciem quodam placore vultus et auctoritate venerabilis subito serenabat. In hoc etiam apparet amicitiae magna virtus, quod in suadendo vel dissuadendo aliquid multum potest. Quippe cum nec fides ejus sit dubia, nec blanda admonitio ejus suspecta. Amico igitur quod honestum est suadeas aperte, libere et secure; et, si utilitas ejus exegerit, eundem ne timeas objurgare. Cum autem plerumque molestia sit veritas, et propter hoc amicitia quandoque turbatur, illud quidem obsequium damnable est quod amicum indulgentiorem vitii facit. Fiat itaque admonitio non acerba, objurgatio non contumeliosa, adsit honesta et suavis affabilitas. Omnis autem assensatio sit procul a conditione amicitiae aliena. Verbum B. Ambrosii est: Si quid vitiosum deprehendis in amico, illum prius occulte corripe; si te non audierit, corripe eum palam; si vero se ladi putat, tu tamen eum corripe; et si animum ejus vulneret amara correptio, tu tamen corripe. Tolerabilia enim magis sunt amici vulnera quam adulantium oscula. Sicut Romani scribit auctor eloquii, objurgationes nonnunquam necessariae sunt, quas fieri oportet et majore vocis contentione, et accriore gravitate verborum, ita ut videamur irati; verum sicut ad erundum et secundum, sic ad hoc genus castigandi inviti et rarissime veniamus, maxime si nulla alia medicina supersit. Ira vero procul absit, cum qua nihil considerate, nihil recte fieri potest. Castigatio ergo ex gravitate et clementia condidatur, ut repellatur contumelia, et qui objurgatur se ipsum causam esse hujus acerbitalis agnoscat. In omnibus itaque servetur censura modesta, ne videatur quis iracundiæ suæ plus satisfacere quam amori. Sunt enim qui ebullunt interius, et æstum vesaniæ nomine illi palliant et colorant; sed qui sequuntur suæ mentis impetum, et non potius rationem, vix aut nunquam in corripiendo proficiunt. Sit ergo, quæso, in corripiendo sermo tristior, dejectior vultus, intercipiant verba singultus et lacrymæ; ut sentiat qui corripitur totum hoc ex amore, non ex rancore procedere. Si primam correptionem forte respuerit, recipiet vel secundam. Interim ora, plora, suspira, et vocem gemitus intercidat. Agat amicus in veritate quidquid emollire potest animum alterius; nihil tamen sit in verbo vel planctu aut singultu simulatione aliqua subornatum. Simulatio siquidem et assensatio duæ virulentissimæ pestes sunt, quæ semper procul ab amicitia relegantur..... Amici ergo correctio tota de medullis animæ et de intimissima compassione procedat, ut sic se habeat in melioratione amici, sicut circa se fieri Propheta desiderat, dicens: « Utinam corripat me justus in misericordia et increpet me; oleum autem peccatoris non impinguet caput meum..... » Sicut autem simulatio assensatioque amicitiae intoxicant puritatem, sic dissimulatio inter amicos quandoque parit et nutrit affectum puritatem. Est enim quædam simulatoria, sed dispensatoria correctionis dilatio pro loco, pro tempore, pro persona. Nam si amicus publice objurgandus est, quantum salva lege amicitiae fieri potest, decet nos ejus dissimulare aut excusare erratum, et ad correctionem ejus tempus exquirere opportunum et familiaris secretum. Dum enim ex turbatione recenti adhuc est inquietior æger animus, tanta dissimulatione opus est, donec, mentis nubilo serenato, peccator verba blande monentis admittat. Certe cum rex David adulterii proditionem et homicidium adiecisset, correptus eum propheta Nathan, regis tamen deferens iniquitatem, non subito, non mente turbata, tanti sceleris ei trinem impiegit, sed congrua dissimulatione præmissa, et proposito signante competenti sententiam contra se Judicantis extorsit, CCVII, 891-893.

SMARAGDUS, abb. — Paulus apostolus ait: « Si quis autem non obaudit verbo nostro, per Epistolam hanc averte, et non commisceamini cum illo, ut confundatur; et nolite quasi inimicum existimare illum, sed corripite ut fratrem. » Ac si diceret, si eum auctoritas Epistolæ nostræ non corrigit, per litteras vestras quis sit ipse nobis notificare, ut a nobis corripiatur, vel etiam per nostram Epistolam excommunicetur. Et vos non commisceamini cum excommunicato landiu donec obediens præceptis consentiat apostolicis. Apertum hoc in loco dat Apostolus indicium, ut cum excommunicato nec in actu, nec in consilio, nec in aliquo commisceamur consortio. In uno eodemque homine et fraternitatem simul diligere, et vitia possumus odiare. Aliud enim est quod frater est, aliud quod vitiosus est homo. Diligamus ergo in eo fraternitatem nostram, et odio habeamus vitiositatem ejus. Persequamur in eo vitium, et emendatum ut asmetipsos diligamus eum. Hinc beatus Gregorius: Sic nimirum proximis nostris exhibere odii discretionem debemus, ut in eis et diligamus quod homines sunt, et habeamus odio quod in Deo nobis itinere obstant. Dixit quidem senex: Quis debet homo mortificare se ipsum ab omni re mala, priusquam egrediatur de corpore, et non lædat ullum hominem. Et nisi habuerit homo in corde suo quod peccator est, Deus non exaudiet illum. Quis est in corde habere quod peccator est? Id est, si quis supportat peccata sua et non videt peccata proximis suis. Quando enim dimiserit homo voluntatem suam, tunc ei reconciliabitur Deus et suscipit orationem ejus. Si enim conspexerimus peccata nostra, non videmus peccata proximi. Stultitia est enim homini habenti mortuum suum, et relicto eo abire et flere mortuum proximi sui... Unusquisque ergo mortuum, id est peccatum suum plangere debet... Peccatum enim mortuum dicit propheta, ubi ait: « Qui lavavit a mortuo, et iterum tangit mortuum, » id est, qui lavavit peccatum, et iterum committit peccatum, « nihil proficit lavatio ejus. » CII, 672, 673.

PARS SECUNDA.

Divisiones variae de correctione fraterna in ordine chronologico.

1. *Correctionis fraternalis negligentia sublata.* — S. Ambrosius, XVII, 715. — S. Augustinus (?), V, 111, 819; IX, 83, 98; X, 918; VII, 21. — S. Gregorius Magnus, LXXVII, 72. — Rabanus Maurus, CXII, 47. — Amulo, episc. Lugdun., CXVI, 128. — Athanasius, episc. Vern., CXXVI, 414. — Ivo Carnot., episc., CLXV, 712; CLXI, 830. — Hildebertus, Cenoman., CLXXI, 605. — Algerus Scholastic., CLXXX, 901. — Petrus Lombardus, CXCII, 373.

2. *Correctionis fraternalis exercitium, pietas, negligentia, crudelitas.* — S. Augustinus, V, 111. — Sidonius Apollinarius, LVIII, 747. — S. Benedictus LXVI, 278. — Petrus Damianus, CXLV, 708. — S. Bernardus, abbas Clairvaux., CLXXXI, 108.

3. *Correctio fraterna, officium, munus, obligatio.* — S. Augustinus, XXXIII, 657; XXXIX, 1066, 1697, 1698; XLI, 21. — Leo Magnus, LIV, 1126. — S. Greg., episc. Turon., LXXI, 521. — S. Gregorius Magnus, LXXV, 924; LXXVI, 895. — S. Columbanus, abbas, LXXX, 218. — Rabanus Maurus, CX, 89. — Hugo, episc. Liocoll., CLIII, 1042. — S. Anselmus, Cantuar., CLIX, 174. — Ivo Carnot. episc., CLXI, 711. — Algerus Scholastic., CLXXX, 873. — Adamus, Præmonstrat. abbas, CXVIII, 558. — Philippus de Harveng, abbas bonæ Spei, CCIII, 1197.

4. *Correctionis fraternalis necessitas, utilitas.* — S. Ambrosius, Mediolan. arch., XV, 1715; XVII, 596. — S. Augustinus, XXXIX, 2289; XL, 202; XLV, 919-931. — Petrus Damianus, CXLV, 707. — Rupertus, abbas, CLXVIII, 1002. — Algerus Scholastic., CLXXX, 869, 870, 901, 903, 906, 909, 910. — Gaudfridus, abbas, CLXXIV, 500. — S. Hildegardis, CXCVII, 151, 202, 218, 298. — Philippus de Harveng, abbas bonæ Spei, CCIII, 199. — Cælestinus III, CCVI, 1063. — Innocentius III, CXV, 62; CCXVI, 564; CCXVII, 1143.

5. *Correctio fraterna, communis publicum, commune.* — S. Ambrosius, XVII, 507, 537. — S. Augustinus, XXXIX, 2283; XLI, 644. — Petrus Cantor., CCV, 283. — Petrus Blesensis, CCVII, 891. — Petrus Damianus, CXLV, 701.

6. *Correctio fraterna, medicamentum, remedium.* — S. Ambrosius, XIV, 591, 592, 1057. — S. Hieronymus, XXVI, 515; XLIII, 687. — S. Augustinus, XL, 722; XLVI, 228. — Cassiodorus, LXXIX, 584, 617. — S. Gregor. Turon., LXXI, 523. — S. Eligius, episcop. Noviom., LXXXVII, 589. — Petrus Damianus, CXLV, 276; CXLV, 706. —

(*) Tomi hujus Patris indicantur separatim e tomis Patrologiæ.

Algerus Scholastic., CLXXX, 915. — Guericus, abbas, CLXXXV, 111.

7. *Correctio fraterna, præceptum Domini pro omni- bus.* — S. Ambrosius, Mediolan. arch., XVII, 50, 209. — S. Augustinus, XI, 200; XLV, 931, 916, 944; XI, 200; XII, 21. — Ekkhardus Urspergensis, CLIV, 814, 815. — Guichardus, Lugdun. arch., CXCIX, 1107.

8. *Libertas in praxi Correctionis (pia et sancta).* — S. Augustinus, XXXIII, 1074. — S. Petrus Chrysologus, I, II, 617. — S. Benedictus, LXVI, 277, 922. — Petrus Damianus, CXLV, 416.

9. *Correctionis fraternæ natura.* — S. Ambrosius, XVII, 777. — S. Petrus Chrysologus, LII, 572, 575. — Cassiodorus, LXIX, 766. — S. Gregorius Magnus, LXXVII, 30, 472. — B. Albinus seu Alcuinus, C, 775. — Petrus Lombardus, CXII, 605.

10. *Correctio fraterna, licita quatenus.* — S. Augustinus, XI, III, 452.

11. *Conditiones, qualitates correctionis fraternæ; quo animo?* — Tertullianus, I, 121, 122, 697; II, 152, 153, 195, 196, 259, 240. — S. Ambrosius, XIV, 391, 392. — S. Hieronymus, XXVI, 425. — S. Augustinus, XI, 200, 1095; XXXIV, 1261, 1262, 1263, 1298, 2145; XXXIII, 551; XXXVIII, 507, 549, 1698; XL, 199. — Leo Magnus, LIV, 1126. — S. Benedictus, LXVI, 278. — S. Gregorius Magnus, LXXV, 799, 1070; LXXVI, 532; LXXV, 1057; LXXVI, 587; LXXVII, 56. — Rabanus Maurus, CVIII, 1500; CXII, 53. — Ivo, Carnot. episc., CLXI, 997. — Adamus Præmonstrat., CXCVIII, 268.

12. *Correctio fraterna ex auctoritate et potestate superiorum. Quomodo?* — S. Augustinus, XXVIII, 274, 549, 762. — S. Gregorius Magnus, LXXVI, 114. — S. Jonas, abbas Elmon., LXXXVII, 1078. — Halligertus, episc. Camerac., CV, 691. — Amalarius, presb. Metens., CV, 966, 967. — Rabanus Maurus, CIX, 981; CXII, 43. — Walafridus Strabus, CXIV, 980. — S. Lupus, abbas Ferrar., CXX, 614. — Hincmarus, Rhem. arch., CXXV, 830. — Joannes VIII, papa, CXXVI, 750, 844. — Joannes, arch. Rotomag., CXLVII, 51. — S. Anselmus, CLIX, 146, 173, 175. — Siebertus Gemblacensis, CLX, 798. — Algerus Scholastic., CLXXX, 869. — Gillebertus, abbas CLXXXIV, 123. — Guichardus, Lugdun. arch., CXCIX, 1107. — Innocentius III, CCV, 593, 596, 723, 1146, 1339.

13. *Correctio fraterna, quomodo recipienda?* — B. Lanfrancus, Cantuar. arch., CL, 563, 651. — Gillebertus, abbas, CLXXXIV, 238. — Ogerius, *ibid.*, 1192.

14. *Correctio fraterna, non est redditio mali pro malo.* — S. Hieronymus, XXV, 1041. — S. Augustinus, XXXIX, 1698; XL, 1252; XLIII, 550; XXXIII, 938. — B. Lanfrancus, Cantuar. arch., CL, 539.

15. *Correctio fraterna redditio boni pro malo.* — S. Augustinus, doct., XLIV vel XLV, 948.

16. *Correctionis fraternæ utilitas a Deo.* — S. Hieronymus, XXV, 1367. — S. Augustinus, XLV, 920. — S. Gregorius Magnus, LXXVII, 73, 90.

17. *Correctio fraterna non fit sine auxilio divino.* — S. Augustinus, XLV, 1246. — Amulo, episcop. Lugd., CXVI, 129. — Petrus Lombardus, CXII, 575.

18. *Iuste corripiuntur inobedientes etiam gratia nondum accepta.* — S. Hieronymus, XXV, 1576. — S. Augustinus, XLV, 920. — Amulo, episcop. Lugd., CXVI, 129.

19. *Correctio fraterna in regeneratos vel non.* — S. Augustinus, doct., XLV, 921.

20. *Correctio fraterna, prædestinato medicamentum, reprobo perniale tormentum.* — S. Augustinus, doct., XLV, 943, 945.

21. *Dei eadem mansuetudo sive in corripiendo sive in erudiendo.* — S. Ambrosius, episc. Mediol., XIV, 1017. — S. Augustinus, doct., XL, 98; XXXVI, 1145. — S. Benedictus, LXVI, 533. — S. Gregorius Magnus, LXXVI, 551; 912; LXXVII, 45. — Walafridus Strabus, Fuld. mon., CXIII, 254. — Wernerus, abbas S. Basil., CLVII, 1201, 1202. — Rupertus, abbas, CLXVII, 415. — Richardus S. Victoris, CXCIV, 1357.

22. *Usus præcepti correctionis fraternæ et orationis.* — S. Ambrosius, doct., XIV, 1324; XVII, 311. — S. Augustinus, doct., XXXIX, 2289; XLV, 919. — Hincmarus, Rhem. arch., CXXV, 845. — Guichardus, Lugdun. arch., CXCIX, 1105.

23. *Correctionis fraternæ, viæ sive modi, oburgatio, monitio, oratio.* — S. Augustinus, Hipp. episcop., doct., XXXIX, 2279; XL, 125; XLI, 21; XXXIV vel XXXV, 1265; XXXIII, 25. — Cassianus, XLIX, 172-174, 175-174. — S. Prosper Aquitanus, LI, 186. — Cassiodorus, LXIX, 827. — S. Gregorius Magnus, doct., *eccl.*, LXXVI, 511-598, 599; LXXVII, 91. — S. Chrodegangus, episc. Metens., LXXXIX, 1080. — Amulo, episc. Lugdun., CXVI,

128. — Paschalis II, papa, CLXIII, 456. — Rupertus, abbas Tuitiensis, CLXVII, 1123. — Ven. Hildebertus, Cenoman. episc., CLXXI, 279. — Algerus Scholasticus, CLXXI, 896. — Ogerius, abbas Laced., CLXXXIV, 1232. — Gerhohus, præpos., Reichersp., CXCIV, 1506. — S. Stephanus, Grandimontens., CCIV, 1096.

24. *Correctio et gratia non se invicem tollunt.* — S. Ambrosius, Mediol. arch. doct., XIV, 391-393. — S. Hieronymus, presbyt. doct. *eccl.*, XXXIII, 463. — S. Augustinus, Hipp. episc. doct., XLI, 442; XLV, 942. — Supplementum ad opera S. Augustini, XLVII, 561. — Cassianus, XLIX, 332, 417, 418, 514, 548. — S. Leo Magnus, pap. doct., LIV, 263. — S. Eusebius, abbas, LXII, 998. — Cassiodorus, LXIX, 602. — S. Gregorius Magnus, doct., LXXVII, 46, 792. Amulo, episcop. Lugd., CLVI, 129. — Isidorus Mercator, CXXX, 856. — Petrus Damianus, CXLV, 705.

25. *Correctio fraterna, quomodo faciendâ?* — S. Hilarius, Pictav. episc. doct., IX, 1021. Eusebius Vercellens., XII, 261. — S. Hieronymus, presbyt. doct., XXVI, 131. — Ambrosius, arch. Mediol., XV, 1507. — S. Hieronymus, presb. doct., XXIX, 565. — S. Augustinus, Hipp. episc. doct., XXXII, 1581; XLIII, 81, 82; XLV, 942, 946; XLIII, 83, 84. — Cassianus, XLIX, 172, 351, 352, 355. — S. Petrus Chrysologus, LII, 617. — S. Leo Magnus, LIV, 688. — S. Maximus Tourniensis, LVII, 717. — S. Benedictus, LXVI, 921. — S. Casarius, Arelat. episcop., LXVII, 1086. — S. Gregorius Magnus, doct., LXXVII, 488. — S. Albinus seu Alcuinus, C, 775. — Smaragdus, abbas, CII, 672. — Sedulius Scotus, CIII, 224. — Rabanus Maurus, CIX, 891. — Lanfrancus, Cantuar. arch., CL, 563, 651. — Rupertus, abbas Tuitiensis, CLXVII, 919. — Algerus, Scholastic., CLXXX, 869. — Ogerius, abbas, CLXXXIV, 1184. — Adamus, Præmonstrat., CXCVIII, 538 et seqq. — Alanus de Insulis, CLX, 161.

26. *In correctione fraterna diversitas pro culpis diversis.* — S. Augustinus, Hipp. episc., XXXVIII, 799; XLV, 944. — S. Leo Magnus, papa et doct., LIV, 669. — Julianus Pomerius, LX, 445. — Amulo, episc. Lugdun., CXVI, 129. — S. Anselmus, Cantuar. episc., CLIX, 150. — L. Guillelmus, abb. Hirs., CL, 1042, 1044, 1046, 1047, 1048.

27. *Correctio fraterna, alia secreta, alia publica.* — Alcuinus Juvencus, XIX, 250, 450. — S. Hieronymus, XXVI, 315; XLIII, 460. — S. Augustinus Hipp. episc., XXXIV, 1154; XXXVIII, 506, 653; XL, 842; XXXIII vel XXXIX, 127, 510, 511, 946. — S. Benedictus, LXVI, 921. — S. Gregorius Magnus, doct., LXXV, 1021. — Leges Bedæ Ven., CII, 85, 81. — Rabanus Maurus, archiep. Mog., CVII, 1011; CX, 475. — Walafridus Strabus, Fuld. monach., CXIV 146. — Petrus Damianus, CXLV, 705, 708. — B. Lanfrancus, arch. Cantuar., CL, 237, 337. — S. Guillelmus, abbas Hirsang., CLIII, 950. — S. Hieronymus (supra legitur), XXVI, 315. — Ivo Carnot. episc., CLII, 888. — S. Bruno, episc. Sigüens., CLXIII, 797. — Rupertus, abb. Tuitiensis, CLXVII, 657; CLXXVIII, 1411; CLXIX, 869. — Hildebertus, Cenoman., CLXXI, 250. — Algerus Scholastic., CLXXX, 909, 921. — Ogerius, abbas, CLXXXIV, 1184. Petrus Lombardus, CXCH, 355. — Gerhohus, præpos. Reichersperg., CXCIV, 1280. — Burchardus, Wormat. episc., CLX, 926. — Regino, Præmians. abbas, CXXII, 354. — Haymon, Halberstad. episc., CXXVIII, 266. — S. Eusebius, abbas, LXII, 868.

28. *In correctione fraterna, scire non licet in malis.* — S. Augustinus, Hipp. episc., XL, 1097; XXXIX, 1389. — S. Gregorius Magnus, pap. doct., LXXV, 926.

29. *Correctio fraterna, sanatio per confusionem.* — S. Ambrosius, arch. Mediol., XIV, 910; XV, 1524. — S. Hieronymus, presb. doct., XXIV, 685; XXX, 558, 557. — S. Augustinus, Hipp. episc., XXXIII, 651; XXXVIII et XXXIX, 779, 780. — S. Petrus Chrysologus, LII, 550, 569. — S. Gregorius Magnus, pap. doct., LXXVI, 912, 913, 1018; LXXVII, 143. — Isidorus Mercator, CXXX, 852.

30. *Correctionis fraternæ origo (ex charitate).* — Tertullianus, III, 103. — S. Hieronymus, presb. doct., XXV, 853. — S. Augustinus, Hipp., XLIV et XLV, 942-944. — S. Leo Magnus, pap. doct., LIV, 534.

31. *Correctio fraterna, officium dilectionis est.* — S. Ambrosius, Mediolan. arch., XV, 1525. — S. Augustinus, Hipp. episc., XXXIX, 2116; XXXVIII, 54. — S. Leo Magnus, papa, doct., LIV, 689. — S. Gregorius Magnus, papa, doct., LXXVII, 476. — Walafridus Strabus, CXLII, 317. — Amulo, episc. Lugdun., CXVI, 128. Florus, diac. monach., CXIX, 598. — Petrus Damianus, CXLVII, 787. — Rupertus, abbas Tuitiensis, CLXVII, 1803. — Ven. Hildebert. episc. Cenom., CLXXI, 279, 774. — Algerus,

volantius, CLXXX, 895, 896, 901. — Hervens, Burgol. monach., CLXXXI, 1401. — Petri s Lombardus, CXII, 522. — Joannes Saresburiensis, CXCIX, 996. — Innocentius III, papa, CCXVII; 1147.

52. *In correctione fraterna, severitas et charitas servandæ.* — S. Ambrosius, Mediol. arch., XIV, 1017. — S. Hieronymus presb. doctor, XXV, 111. — S. Augustinus, doct., XXVI, XXXVII, 504; XXXIII, 530. — S. Benedictus, LXVI, 278. — S. Gregor. Magnus, papa doct., LXXV, 311, 394, 970; LXXVI, 394, 912; LXXVII, 727, 1077. — Regino Prumensis abbas, CXXXII, 534. — Burchardus, Wormat. episc., CXL, 926. — Ivo, Carnot. episc., CLXI, 717. — Algerus, Scholasticus, CLXXX, 898. — Adamus Præmonstrat., CXCVIII, 272.

53. *In correctione fraterna melior cum severitate dilectio quam cum lenitate deceptio.* — S. Ambrosius, Mediolan. arch., XVI, 180. — S. Augustinus, Hippo. episc., XXXVIII, 124; XXXVII, 1697; XLI, 21. — S. Augustinus, Hipp. episc., XXXIII, 525. — S. Gregor. Magnus, pap. doct., LXXVI, 73, 75, 788, 1077. — Regino, Prumensis abbas, CXXXII, 210, 251. — Petrus Damianus, CXLV, 709. — S. Anselmus, Cantuar. arch., CLIX, 118. — Ivo, Carnot. episc., CLXI, 536. — Hildebertus, Cenoman., CLXXI, 996. — Algerus, Scholasticus, CLXXX, 903. — Richardus S. Victoris, CXCV, 1537. — Petrus Celesensis, CCII, 478.

54. *In correctione fraterna multa cum patientia agenda, etiam cum invita benigne et severe placenda.* — S. Augustinus, XXXIII, 531. — Petrus Damianus, CXLV, 705.

55. *Ubi nullus locus correctionis, ibi iuste poscitur vindicta ultima.* — Tertullianus, II, 48. — S. Augustinus, XXXIII, 530.

56. *Correctionis fraternæ opportunitas, tempus.* — S. Cyprianus, IV, 772. — S. Benedictus, LXVI, 277. — S. Gregorius Magnus, LXXVII, 598. — S. Columbanus, abbas, LXXX, 216.

57. *Correctionis fraternæ vis et efficacia unde?* S. Augustinus, XLIV, 942; XXXVI, 595.

58. *Correctionis fraternæ utilitas unde?* — S. Augustinus, XL, 1150. — S. Gregorius Magnus, LXXV, 1020. — Amulo, episc. Lugdun., CXVI, 129. — S. Augustinus, XLIV, 914.

59. *In correctione fraterna opus est magna consideratione ne peccetur.* — Tertullianus, III, 1045. — Satus, pap. II, V, 87. — S. Julius, pap. I, VIII, 986. — S. Hieronymus, XXII. — S. Augustinus, XXXIII, 535. — S. Leo Magnus, LVI, 891. — S. Gregorius Magnus, LXXVI, 266, 352; LXXVII, 48, 1166, 1035, 1101, 1307. — Hildebertus Ven., Cenom. ep., CLXXI, 27, 774; CLXXI, 1020. — Ogerius, abbas Luce., CLXXXIV, 676.

60. *In correctione fraterna facienda, quotidie peccatur.* — S. Ambrosius, arch. Mediol., XV, 1771. — S. Augustinus, doctor eccl., XXXIII, 533. — S. Gregorius Magnus, LXXVII, 1044. — Adamus, Præmonstrat. abbas, CXCVIII, 559. — Stephanus, Tornac. episc., CCXI, 495.

61. *Melius vel facilius corriguntur parrus homo et indoctus docilis, quam franguntur durus et perversus.* — S. Cyprianus, IV, 776. — S. Augustinus, doctor eccl., XXXIII, 875; XL, 160.

62. *Correctio fraterna neglecta vel omisa aliquando ex consilio charitatis.* — S. Ambrosius, arch. Mediol., XVII, 214. — S. Augustinus, doct. eccl., XXXIX, 2116; XLI, 21. — S. Leo Magnus, doct. eccl., LIV, 1039. — S. Gregor. Magnus, LXXVII, 669. — Rotherius, episc. Veron., CXXXVI, 414.

63. *Incorrigibiles tolerandi.* — S. Augustinus, XL, 199, 200; XXXVI, 1692. — S. Prosper. Aquitanus, LI, 271. — S. Benedictus, LXVI, 519, 864. — S. Gregorius Magnus, LXXV, 4017, LXXVII, 91. — S. Algerus, Scholasticus, Leodiana, CLXXX, 891. Petrus Blesensis, CVII, 883.

64. *Correctio fraterna a minore quolibet non dedignanda.*

— S. Hieronymus, XXII. — S. Augustinus, doct. eccl., XXVIII, 290.

65. *Contra incorrigibiles.* — S. Hieronymus, presb. doct., XXVI, 426. — S. Augustinus, doct. eccl., XLI, 45; XLIV, 920, 921. — S. Leo Magnus, LIV, 1017, 18, 1126. — Cassiodorus, LXIX, 776. — S. Gregor. Magnus, LXXVI, 708; LXXV, 920, 812, 1021; LXXVI, 704, 881, 892, 893, 1250, 1310; LXXVII, 1279, 46, 43. — Walafridus Strabus, CXIV, 517, 565. — Haymon, Halberstat., episc., CXVII, 785. — Petrus Damianus, CXLV, 706. — S. Hincmarus, arch. Rhem., CXXV, 798. — Hugo a S. Victore, CLXXV, 159. — S. Bernardus, abbas Clarev., CLXXXI, 1170. — Gerhohus præpos. Reichersp., CXCV, 1290.

66. *Correctionem fraternali moleste ferentes disputant cum his qui secum sedulo agunt, eosque objurant.* — S. Ambrosius, arch. Mediol., XVII, 205. — S. Augustinus, Hipp. ep., XXXIX, 2321; XXXVIII, 73; XLIII, 450. — S. Leo Magnus, LVI, 991. — Lanfrancus, arch. Cantuar., CL, 357. — Hildebertus, episc. Cenoman., CLXI, 1473.

67. *Corripi pudere vitium superbiorum.* — S. Ambrosius, doct. eccl., XVII, 207. — S. Augustinus, doct. eccl., XLI, 509. — S. Columbanus, abbas, LXXX, 218. — S. Isidorus, Hispal., LXXXIII, 1206.

68. *In correctione fraterna quot fructus in honestioribus!* — S. Cyprianus, III, 1011. — S. Ambrosius, XVII, 690. — S. Augustinus, doct. eccl., I, 725. — Petrus Damianus, CXLIV, 390.

69. *Correctio fraterna facilius in aliis quam lubens in nobis.* — S. Augustinus, doct. eccl., XL, 1258; XXXV, 2114. — S. Gregorius Magnus, LXXVI, 594. — Petrus Damianus, CXLVII, 518. — Gillebertus, abbas, CLXXXIV, 121.

70. *Laudabilius libenter accipere corrigentem, quam audacter corrigere deviantem.* — S. Augustinus doct. eccl., XXXIII, 286. — Algerus, Scholasticus, CLXXX, 869.

71. *Petrus humilis in correctione accepta magis ædificat, quam Paulus corripiens.* — S. Augustinus, XXXIII, 112, 208, 277, 779; XL, 493; XXXIII, 285. — S. Petrus Damianus, CXLV, 708. — Hildebertus Cenoman., CLXXI, 997. — Algerus Scholasticus, CLXXX, 869. — Gerhohus Reichersp., CXCV, 1316.

72. *Correctio premiata facit veniabiliora peccata.* — S. Augustinus, doct. eccl., XXXIII, 654.

73. *Dum verum non molestus, a Christo non ab homine forte peccatore emendatur.* — S. Augustinus ep. Hipp., XXXIII, 217, 975; XXXIII, 150.

74. *Paulus non parit vitia sibi honorem exhibentium.* — S. Hieronymus presb. doct., XXIII, 1022. — S. Augustinus, doct. eccl., XXXVIII, 273.

75. *Quomodo Deus corrigit.* — S. Augustinus, doct. eccl., CLIV, 921, 946; XLI, 159. — S. Prosper. Aquitan., LI, 653. — S. Petrus Chrysologus, LII, 629-630; 617. — S. Leo Magnus, LV, 71. — S. Gregorius Magnus, LXXVII, 575. — Rabanus Maurus, arch. Mog., CIX, 23.

76. *Flagellum Dei patienter ferendum.* — S. Ambrosius arch. Mediol., XV, 1440. — S. Augustinus, doct. eccl., XXXVIII, 146. — S. Gregor. Turon. episc., LXXI, 528. — S. Gregor. Mag., LXXV, 919-920; LXXVII, 651, 1166.

77. *Correctio hæreticorum quo modo?* — S. Augustinus doct. eccl., XXXII, 650, 656; XII, 173. — S. Leo Magnus, LIV, 914, 1098, 1109, 1110, 1152, 1148.

78. *Correctio hominis, per visum cæci.* — S. Augustinus, doct. eccl., XXXVIII, 1410. — S. Gregorius Magnus, LXXVI, 915; 1051. — Rabanus Maurus, arch. Mog. CVIII, 941. — Wernus, abb. S. Blasii, CLVII, 1203.

79. *Omne quod corrigitur imperfectum est.* — S. Hieronymus, presb., doct., XXVI, 56. — Innocentius III, pap., CCXV, 62.

80. *Correctio proximi semper optanda.* — S. Leo Magnus, pap., doct., LIV, 299; 1205. — S. Augustinus, doct. eccl., XXXVIII, 161.

CXLVIII.

INDEX DE SEX ECCLESIAE PRÆCEPTIS,

LOGICE REFERENS PATRUM SENTENTIAS DE NECESSITATE ILLA ADIMPLENDI,
ET ORDINATIM MEMORANS, CIRCA UNUMQUODQUE CHRISTIANORUM OFFICIA.

Ecclesia hæc sex præcepta Gallicæ sic nobis proponit :

1. *Les dimanches messe ouïras*
Et les fêtes de commandement.
2. *Les fêtes tu sanctifieras,*
Qui te sont de commandement,
3. *Tous les péchés confesserus*
À tout le moins une fois l'an.
4. *Ton Créateur tu recevras*
Au moins à Pâques humblement,
5. *Quatre-Temps, vigiles jeûneras,*
Et le carême entièrement.
6. *Vendredi chair ne mangeras*
Ni le samedi mêmeient.

MONITUM DE POTESTATE ECCLESIAE.

Postquam beato Petro principi apostolorum Dominus ac Redemptor noster Jesus Christus ex utero Virginis pro nostra redemptione, ut erat verus Deus ante sæcula, verus homo in fine sæculorum apparere dignatus est, ligandi atque solvendi in cælo et in terra potestatem tribuit, et januas regni cælestis reserandas concessit, supra soliditatem fidei suam sanctam dignatus est stabilire Ecclesiam, secundum illius veridicam vocem dicentis : « Tu es Petrus, etc. » ad quam promissionem sanctæ apostolicæ institutionis cæmento cæperunt hujus fundamenta ex pretiosis succrescere lapidibus et annuente divina clementia, per studium structorum, et apostolicæ auctoritatis sollicitudinem usque ad culmen insolubiliter perducta perpetualliter mensura sine sinistra auræ impulsu consistere, cujus primatum B. Petrus merito promeruit. Post quem et hujus vicarii sincerissime Deo famulantes, carentes nebulæ densitatibus, quæ recto ab itinere impedire assolent, dignius perceperunt, et in cura regiminis, quam pro dominicis ovibus suscepunt sollicite permanserunt. Constat enim sanctam Romanam Ecclesiam per beatum Petrum principem apostolorum qui Dominico ore primatum Ecclesiarum suscipere promeruit, omnium Ecclesiarum esse caput, et ab ea rectitudinem atque ordinem in cunctis utilitatibus et ecclesiasticis institutionibus, quas secundum canonicas et synodicas, sanctorumque Patrum sanctiones inviolabiliter atque irretrahibiliter retineret exquirere ac sectari. — Et ideo consequens est ut, quod ab hujus sedis rectoribus plena auctoritate sancitur, nullius consuetudinis propèntie occasione, proprias tantum sequendo voluntates removeatur, sed firmius et inconcusse teneatur, Nicolaus II papa, CXLIX, 785, 786.

Sæpe, inquit in epistola ad Adonem Viennensem archiepisc., Sanctitatis vestræ litteras suscepimus, quæ nos monebant et obnixè rogabant, ut de ecclesiasticis causis Ecclesiam vestram qualiter agere deberet instrueremus. Unde nobis nihil melius visum est ut sanctitatem vestram ex decretis et institutis prædecessorum nostrorum doceremus, qui quo ordine Ecclesia in Deo auctore præesse dignoscitur, sive aliter ab ipsa longe lateque fundatæ versetur, in scriptis suis evidentissime nobis tenendum reliquerunt. Beatissimus Innocentius papa, ita instruendo posuit : Si instituta ecclesiastica, ut sunt a beatis apostolis tradita, integra vellent Domini sacerdotes observare, nulla varietas, nulla diversitas, in ipsis ordinibus ac consecrationibus haberetur. Sed dum unusquisque non quod traditum est, sed quod sibi visum fuerit, hoc existimat esse tenendum, inde diversa in diversis ecclesiis aut tenere aut celebrare videntur : ac hi scandalum populi, qui dum nesciunt traditiones antiquas humana præsumptione corruptas, putant sibi aut Ecclesiam non convenire, aut ab apostolis ipsam contrarietatem iudicant. Quis enim nesciat, aut non advertat id quod a principe apostolorum Petro Romanæ Ecclesiæ traditum est, ac nunc usque custoditur, ab omnibus debere servari, nec sperdici aut introduci aliquid quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde videatur accipere exemplum ? Oportet eos hoc sequi quod Ecclesia Romana custodit, a qua eos principium accepiisse non dubium est, ne dum peregrinis affectionibus student, caput institutionum videantur amittere. Si prædecessores tui minus aliquid aut aliter tenuerunt, idcirco nunc respondemus non quod te ignorare credamus, sed ut majore auctoritate vel tuos instituas, vel si qui a Romanæ Ecclesiæ institutionibus errant, aut commoveas, aut judicare non differas, ut scire valeamus quæ sint qui aut novitates inducant, aut alterius Ecclesiæ, quam Romanæ existimant consuetudinem esse servandam, Nicolaus, CXLIX, 889, 890.

PRIMUM PRÆCEPTUM.

Les dimanches messe ouïras,
Et les fêtes de commandement.

FLORUS, Lugdunens. diaconus. — Erant autem sacrificia antea Judæorum secundum Aaron in victimis pecorum, et in hoc mysterio novum erat sacrificium corporis et sanguinis Domini, quod nunc diffusum est toto orbe terrarum. Scriptum est enim : « Juravit Dominus et non possit eum, tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. » Sublatum est enim sacrificium Aaron, et coëpit esse sacrificium secundum ordinem Melchisedech. Dominus itaque noster Jesus Christus in

corpore et sanguine suo voluit esse salutem nostram. Ipse ergo a Domino Deo missus sacerdos noster assumpsit a nobis quid offerret Deo ; illas sanctas primitias carnis ex utero Virginis hoccaustum obtulit Deo. Tu sacerdos, tu victima, tu oblator, tu oblatio. Ipse sacerdos est qui nunc ingressus est interiora veli. Sancti Patres in Veteri Testamento uni Deo et Creatori omnium victimas obtulerant, quas sibi ipse offerri voluit, per earum similitudinem promittens victimam veram, per quam nos ubi peccatorum remissione reconciliavit in Christo Jesu Domino nostro, ut ei offerretur similitudo, promittens veritatem sacrificii, cui erat offerenda ipsa reddita veritas in passione corporis et sanguinis Christi : hujus sacrificii caro et sanguis ante adventum Christi per victimas simi-

litudinis promittebatur, in passione Christi per ipsam veritatem reddebatur, post ascensum Christi per sacramentum memoria celebratur. Proinde prima sacramenta, quæ observantur et celebrantur ex lege, erant prænuntiatio Christi venturi, quæ cum suo adventu Christus implevisset, oblata sunt; et ideo oblata, quia impleta; non enim venit legem solvere, sed adimplere. Alia sunt instituta virtute majora, utilitate meliora, actu faciliora, numero puriora....., ut in ipso sacerdote ac sacrificio fieret remissio peccatorum..... CXIX, 11-21.

Hanc igitur gratiam purgationis et redemptionis nostræ, quam nobis Dominus et Salvator in sacramento sui corporis et sanguinis commendavit, longe antequam pateretur in populo prædicavit; sed pridie quam pateretur, id est ea nocte qua tradebatur, in Cæna suis discipulis tradidit....., CXIX, 11-21.

Hinc est quod in illa Cæna paschali, quando Dominus traditus est, nihil de ipso corporis et sanguinis mysterio idem Joannes commemorat, quia videlicet copiosius hoc et sublimius in præcedentibus Evangelii sui partibus explicaverat, et a reliquis tribus evangelistis, quod in eadem Cæna in commemorationem Dominicæ passionis ad salutem fidelium fuerat traditum, diligenter novat commendatum. Matthæi enim verba hæc sunt, etc....., CXIX, 21-24.

Primo igitur convenientibus in unum, et astantibus in domo Dei fidelibus, præcedente modulatione divinarum laudum, præcedente lectione apostolorum et evangeliorum, præcedente etiam nonnunquam sermone et allocutione magistrorum, subjuncta quoque Symboli confessione, et oblatione populorum, et initiata consecratione sacramentorum, in quibus mens astantium ad divina et celestia cogitanda ac desideranda preparatur, assistit sacerdos altari, et celebratur divina mysteria. Ecclesiam salutando orat, et orando salutem, dicens: « Dominus vobiscum... sursum corda, etc. », CXIX, 25-72.

IYO (S.), Carnotens. episcop. — Oportet ut in diebus Dominicis vel festis post sermonem missarum intra solemnia habitum, plebem sacerdos admoneat, ut juxta apostolicam institutionem, omnes in commune pro diversis necessitatibus preces fundant ad Dominum pro rege, et episcopis et rectoribus Ecclesiarum, pro pace, pro peste, pro infirmis qui in ipsa parochia lecto decumbant, pro super defunctis, in quibus singulatum precibus orationem Dominicam sub silentio dicat. Sacerdos vero orationes ad hoc pertinentes per singulas admonitiones solemnius expleat. Post hæc celebretur sacra oblatio: ait enim Apostolus: « Obsecro primo omnium fieri orationes, etc..... », CLXI, 193.

Admonere debent sacerdotes plebes subditas sibi, ut bubulcos atque porcarios, et alios pastores vel aratores, qui in agris assidue commorantur, vel in silvis, et ideo more pecudum vivunt, in Dominicis et in aliis festis debent saltem vel ad missam faciant vel permittant venire. Nam et hos Christus pretioso sanguine suo redemit....., CLXI, 194.

Ut Dominicis vel festis diebus presbyteri antequam missas celebrent plebem interrogent, si alterius parochianus in ecclesia sit qui, proprio contempto presbytero, ibi velit missam audire. Quem si invenerint, statim ab ecclesia ejiciant, et ad suam parochiam redire compellantur....., CLXI, 194.

IYO (S.). — In Scripturis quidem veteribus ad agendam Pascha non est præceptum tempus, nisi ex mense Novorum luna decima quarta usque ad vicesimam primam. Ex Evangelio tamen quia manifestum est quo etiam die Dominus crucifixus sit, et in sepultura fuerit, et resurrexerit, adjuncta est etiam ipsorum dierum observatio per Patrum concilia, et orbi universo Christiano persuasum, eo modo Pascha celebrari oportere. Quadragesima juniorum habet auctoritatem et in veteribus Libris ex jejuniis Moysi et Eliæ, et ex Evangelio, quia totidem diebus Dominus jejunavit, demonstrans Evangelium non dissentire a lege et prophetis. In persona quippe Moysi lex, in persona Eliæ propheta accipiuntur. Inter quos in monte gloriosus apparuit Dominus, ut evidentiùs emineret, quod de illo dicit Apostolus: « Testimonium habens a lege et prophetis. » In ergo parte anni congruentius observatio Quadragesimæ constitueretur, nisi confinis atque contigua Dominicæ passioni? Quia in ea significatur hæc vita laboriosa, cui opus est hac continentia, ut ab ipsis mundi amicitia rejiciatur, quæ utique fallaciter blandiri, et illecebratum succos circumspargere atque jacere non cessat, CLXI, 190. (Vide tertium Dieralogi præceptum, in indice, 141, et indicem de festis, 149.)

SECUNDUM PRÆCEPTUM.

*Les fêtes tu sanctifieras
Qui te sont de commandement.*

NICOLAUS I, papa. — In quorum apostolorum vel martyrum, seu confessorum atque virginum diebus festis a labore terreno recedere debeatis, inquit. In solemnitatibus utique beatæ Mariæ Virginis et sanctorum duodecim apostolorum, ac evangelistarum, atque præcursoris Domini Joannis, et S. Stephani primi martyris, necnon et in eorum sanctorum natalitiis, quorum apud vos, Deo favente, memoria celebris et dies festivus habebitur. Sane sciendum est, quoniam idcirco in diebus festis ab opere mundano est cessandum, ut liberius ad ecclesiam ire, psalmis et hymnis et canticis spiritualibus insistere, orationi vacare, oblationes offerre, memoriis sanctorum communicare, ad imitationem eorum assurgere, eloquiis divinis intendere, elemosynas indigentibus ministrare valeat Christianus. Quæ omnia si quis negligens, orationi tantum vacare noluerit, et ad ceteras mundi vanitates licitos labores converterit, melius illi fuerat ipso die beati apostoli Pauli præceptis obaudiens laborare manibus suis, ut haberet unde tribueret necessitatem patientibus, quemadmodum ipse, qui fuit Dominum ordinasse dicat, ut qui Evangelium annuntiaret, de Evangelio viveret, non tamen usus est hac potestate, sed manibus suis laborabat ne quem eorum quibus Evangelium prædicabat, gravaret.

Quod interrogatis: Utrum liceat in festivitatis sanctorum judicium peragi, et utrum eadem die debeat homo, si dignus fuerit, ad mortem judicari, sciendum quoniam in his festivitatis, in quibus superius ab omni opere mundano cessandum esse monstravimus, multo magis a secularibus negotiis, et adhuc a mortibus abstinendum fore decernimus, quoniam, quamvis utrumque forte sine culpa valeat exerceri, quando tamen his quæ Dei sunt, arctius homo debet herere, quæ mundi sunt a se convenit penitus rescindere, præcipue enim eo die ad militiam divinam accedens homo, implicari non debeat negotiis secularibus, et ob reverentiam tantæ solemnitatis non oporteat in medium proferri, nisi unde omnibus gaudium, pax, et spiritualis lætitia generetur, CXIX, 985, 986.

RODULFUS, Bituricens. episcop. — Festos dies in anno celebrare sanximus, hoc est, diem Dominicum Paschæ cum omni honore et sobrietate venerari, simili modo totam hebdomadam illam observare decrevimus, diem Ascensionis Domini pleniter celebrare. In Pentecosten similiter ut in Pascha, Nativitatem sancti Joannis Baptistæ, Petri et Pauli diem unum, sancti Laurentii, Assumptionem sanctæ Mariæ, Dedicationem S. Michaelis, Natalem sancti Martini, sancti Andreae et omnium apostolorum..... Et illas festivitates sanctorum observare decrevimus quorum in unaquaque parochia sancta corpora requiescunt, vel reliquæ venerantur: his prædictis diebus ab operibus quiescendum esse diximus. Cæteras festivitates sanctorum apostolorum, martyrum, confessorum, atque virginum congruo honore celebrandas esse censemus, CXIX, 717. (De hoc præcepto vide indicem amplissimum de festis infra, 149.)

TERTIUM PRÆCEPTUM.

*Tous tes péchés confesseras
Au moins une fois l'an.*

CANUTUS I, Anglorum rex. — Rogamus etiam per Dei amorem ut quilibet Christianus intelligat sedulo proprium suum commodum..... sed agendum, quam diligentissime a peccatis revertamur, et singuli delicta nostra confessorio nostro sedulo confiteamur, ut semper abstinemus, ac sedulo compensemus, CLII, 1175.

REGINO, Pruniens. abb. (ex Burchard.). — Presbyteri debent admonere plebem sibi subjectam, ut omnis qui se sentit mortifero peccati vulnere sauciatus, feria quarta ante Quadragesimam cum omni festinatione currat ad vivificantem matrem Ecclesiam, ubi quod male commisit cum omni humilitate et contritione cordis simpliciter confessus suscipiat remedia penitentiae secundum modum canonicis auctoritatibus prælitum, tradaturque Satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini. Non solum autem ille qui mortale aliquod commisit, sed etiam omnis homo quicumque se recognoscit immaculatam Christi tunicam quam in baptismo accepit, peccati macula polluisse, ad proprium sacerdotem venire festinet....., CXXXII, 215. (Vide sequens præceptum.)

QUANTUM PRÆCEPTUM.

*Ton Créateur tu recevras
Au moins à Pâques humblement.*

FLORUS, Lugdunens. diaconus. — « Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. » Qua petitione nostra sufficientiam quotidiani victus petimus; nomine panis totum significantes, quoniam panis dicitur totum id sacramentum fidelem, quod in hoc quoque tempore necessarium est non tamen ad hujus temporis, sed ad illam æternam felicitatem assequendam. Nam panis vitæ Christus est, quam dari nobis quotidie postulamus, ne qui in Christo sumus et Eucharistiam quotidie sumimus, intercedente atque gravius delicto, a Christi corpore separemur..... Et ideo panem nostrum, id est Christum, quotidie nobis dari petimus, ut qui in eo manemus et vivimus, a sanctificatione ejus et corpore non recedamus, sine quo vivere in æternum non valeamus, CXIX, 67.

GEZO, Dertoniens. abb. — Confessiones autem dari diligentius precipimus, maxime de commotionibus animi, antequam ad missam eatur, ne forte quis accedat indignus ad altare, id est, si cor mundum non habuerit. Melius est enim expectare donec sanum fuerit et alienum a scandalo atque invidia, quam accedere audacter ad iudicium tribunalis. Tribunal enim Christi altare est, et corpus suum tui cum sanguine iudicat indigne accedentes. Sic ut ergo a peccatis carnalibus et capitalibus temperandum est antequam communicandum sit, ita etiam ab interioribus vitulis et morbis languentis animæ abstinendum est ante veram pacis conjunctionem et æternæ salutis compaginem. Cum itaque ad terribilem mensam opportunum tempus invitat, præcavendum est summopere ut nullus ibi Judæus reperitur, nullus malignus accedat, non fucata verba lingua proferat, nec insidiam mente condantur, sed quod voluntas possidet, sermo declarat. Et nunc ille præsto est Christus, qui illam ornavit mensam, ipse istam quoque consecrat. Non enim homo est, qui proposita corpus Christi facit et sanguinem, sed ille qui crucifixus pro nobis est Christus. Ore sacerdotis verba proferuntur, et Dei virtute consecrantur et gratia: « Hoc est, ait, corpus meum. » Hoc verbo proposita consecrantur, et sic illa vox quæ dicit: Crescite et multiplicamini et complete terram, semel quidem dicta est, sed omnium tempore sentit effectum, ad generationem operante natura; ita et vox illa simul quidem dicta est, sed per omnes mensas Ecclesiæ usque ad hodiernum diem et usque ad ejus adventum præstat sacrificio firmitatem. Nul us igitur fucus accedat, nullus fucato animo tanti audeat proximare mysteriis, ne condemnetur et sententiam mereatur et quod Judas sustinuit patitur. Nam illum post communionem mensæ diaboli iravit, non quia contempnit Dominicum corpus, sed quia impudentia et malignitas mentis ejus ut adversarius in eo habitaret effecit, ut discas quod indignis et fucate mysteriorum secreta celebrantibus, a diabolo præparatur insidiam, et magis magisque ademptantur, qui non æquo animo communicare festinant. Et hæc dico, non ut vos terream, sed ut cautiones efficiant. Nemo sit Judas in mensa. Hoc sacrificium cibus est spiritualis; nam sicut corporalis cibus cum ventrem invenerit adversis humoribus occupatum amplius laedit, magis nocet, nullum præstat auxilium, ita est spiritualis cibus si aliquem repererit malignitate pollutum, magis eum perdit, non sua natura, sed accipientis ex vitio. Pura igitur mens, etc., CXIX, 591, 592.

IVO (S.), Carnotens. episcop. Liquido apparet quando primo acceperunt discipuli corpus et sanguinem Domini, non eos accepisse jejunos. Nunquid tamen propterea calumniam est universæ Ecclesiæ, quod a jejuniis semper accipitur? Ex hoc enim placuit spiritui sancto, ut in honorem tanti sacramenti prius in os Christiani Dominicum corpus intraret quam cæteri cibi. Nam ideo per universum orbem mox iste servatur. Neque enim quia post cibos Dominus dedit, propterea præni aut cenati fratres ad illud sacramentum accipiendum convenire debent, aut sicut faciebant quos Apostolus arguit, et emendat, inopes suis ista miscere. Namque Salvator quo vehementius commendaret mysterii istius altitudinem altitum hoc voluit tangere cordibus et memoriis discipulorum, a quibus ad passionem digressus erat. Et ideo non præcepit quo deinceps ordine someretur, ut apostolis per quos Ecclesiæ dispositurus erat, servaret hunc locum. Nam si hoc ille monuisset, ut post cibos alios semper acciperetur, credo quod eum morem nemo variasset. Cum vero sit Apostolus, de hoc sacramento loquens: Propter quod, o fratres, cum convenitis ad manducandum, invicem expectate; si quis esurit, domi manducet ut non ad iudicium conveniat; si statim subleget: « Cætera autem, cum venero, ordinabo. » Unde intelligi datur quia

multum erat, et totum illis agendi ordinem inesset, quem universa per orbem servat Ecclesiæ, ob ipsum ordinatum esse, quod nulla horarum diversitate variatur, CXXI, 190, 191.

JONAS, Aurelianens. episcop. — Ad perceptionem vero sacri corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi nihilominus monemus, ut sicut Christianæ religioni expedit, congruis temporibus salubriter vos preparetis, attendentes illud evangelicum: « Qui manducat..., etc. » CVI, 504.

NIKLAIUS I, papa... — Corpori et sanguini Domini quotidie in Quadragesima majori si deberetis communicare consulitis; quod ut fiat Dominum omnipotentem suppliciter exoramus, et vos omnes vehementissime exhortamur, si tamen mens in affectu peccandi non sit, vel si hanc non de criminalibus peccatis conscientia impeditens, vel non reconciliata fortassis accuset, vel si fratri discordanti quis vestrum suo vitio reconciliatus minus existat. Nam quem de horum aliquo remedio mordet, gravi tanto munere potius quam remedium consequi quodlibet arbitramur: Verum de hoc et de his qui Ecclesiam quidem intrant, nec tamen facta oblatione communicant, sacri canones forte sufficienter enuntiant, qui antistiti vestro sunt, qui Deo vobis auctore per mediocritatem nostram ordinandus est, tribuendi, et ab eo sacerdotibus, qui claves tenent scientiæ duntaxat apertendi, et vobis nihilominus, in quibus opus est et minime prohibetur, insinuandi. Interim tantum Quadragesima, quam mos Ecclesiæ majorem appellat, omni et die servato superiore tenere communicandum quoniam semper est orationi vacandum, et sacrificiis fidelium concurrendum..., CXIX, 983, 984.

Tunc recte non licet cuiuslibet communionem Christi percipere, quando gulæ deditus non invenitur jejunos, adeo ut mysticam mensam parvipendens prius cibi laici sumptu jejunium solvisse videatur, Christique venerandum corpus ac pretiosum sanguinem a cæteris non discernens alimentis non præpositis omni humanæ refectio, sed postpositis noscatur. Remedium quippe salutiferum est corpus Christi contra peccatum, et qui hoc ante omnem escam veneranter non sumit.... Et certe quotidie medicos vacuis visceribus sua cernimus pocula propinare; et si hoc pro sanitæ corporis agitur quanto potius est pro animæ salute patrandum? Cæterum quomodo non debeat is cui sanguis ex ore vel thanibus profuserit corpus ac sanguinem Christi percipere, regula nulla docet. Nam quod invitus quis patitur, in culpam ei non debet imputari, ac per hoc nec a participatione tanti remedii coerceri: novimus namque quia mulier quæ fluxum patiebatur sanguinis, post tergum Domini humiliter teniens vestimenti ejus fimbriam tetigit, atque ab ea statim infirmitas recessit. Si itaque mulier hæc infusa sanguinis posita vestimenti Domini tactu non iudicatur indigna, ipsius imo Domini; nam ipse dixit: « Tetigit me aliquis: cur ei qui sanguinis ex ore vel naribus fluorem sustinet, non liceat salutifera Christi sacramenta percipere, CXIX, 1001, 1005.

TAIO, Casaraugustanus episcop. — Unusquisque peccator redemptionis cruce pretium sumens constetur et laudat Deum... Ut sacramentum Dominiæ passionis in nobis non sit otiosum, debemus imitari quod sumimus, et prædicare cæteris quod veneramus..., LXXX, 765.

QUINTUM PRÆCEPTUM.

*Quatre-Temps, 7 igiles jejunemus,
Et le Carême entièrement.*

ANSALON, Sprinckirsburgens. abb. — Videres homines, oblitos mandatorum Dei, etiam ipsos dies jejuniorum in derisum sibi potius, quam in fructum convertere, quia etsi quandoque jejunent, neque integre, neque pie, neque sobrie jejunant. Non integre, quia semel aut ita hebdomada jejunantes, cæteris diebus variant comestitionibus et calicibus epotandis, cum tamen omnes a quinto decimo anno et supra ad universum teneantur jejunium, nisi infirmitate, vel alia certa et rationabili causa excusentur. Non pie jejunant, quia, etsi abstinent a cibis, sed a vitia nunquam, cum tamen infirmitas sit ciborum abstinencia, cui comes non est abstinentia vitiorum. Eo etiam pie non jejunant, quia quod corpori jejunando subtrahunt, in arca reponunt, iterum debet offerendum, teste Gregorio, non Dei, sed ventris debet appellari eo quod alienæ paupertati impendi debeat quod per abstinentiam sibi nobis possumus defraudare. Non sobrie jejunant, quia aut avidius, aut splendidius, aut citius, aut abundantiore cibo et potu quam oportet, jejunium solvunt. Avide enim comedere reprehenditur Esau, qui propter avidam comestionei feticum primogenituræ perdidit dignitatem. Sic etiam

splendide nimium comedere reprehenditur in divite evangelico de quo dicitur: Qui epulatur quotidie splendide. Cilius etiam quam oportet, jejunium solvere, ecclesiastica sanctio probat esse vitiosum, quæ stabilitur jejunandum esse usque ad horam nonam. Unde beatus Hieronymus dicit: Tertiam et Sextam et Nonam, Vesperum quoque et diluculum nemo est qui nesciat, nec cibis ante sumatur quam istæ orationes Deo solvantur. Quod utique de tempore jejuniorum recte intelligi potest. Abundantior etiam cibo vel potu quam decet, jejunium solvere, probat ipsa ratio esse vitiosum, quando quidem hoc non est abstinere sed voluptati operam dare...., CCXI, 105-108.

ALANUS DE INSULIS. — De vigiliis, CCX, 178.

ATTO, Verceilensis. episc. — De jejunio quadragesimali, CXXXIV, 40.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanensis. episc. — Quadragesima sex septimanas habet, cui addidit Telesphorus septimam hebdomadam, et vocatum est hoc tempus Quinquagesima. Quadragesima ideo servatur, quia Moyses et Elias et Salvator quadragesima diebus et noctibus jejunasse leguntur, XVII, 853.

AUGUSTINUS (S.), Hippontensis. episc. — Scire debetis quod hoc solemne jejunium quod anima mater Ecclesia hodierna die præcipit observari, a creatione hominis in ipso mundi primordio præcepit Deus in paradiso Adam et Eve, ut a fructu arboris abstinere. Hoc etiam ante legem Moyses sanctus observavit et legem suscepit. Hoc sub lege Elias astrinxit, et ad celum in cursu volavit. Eva quandoque abstiniit, virgo fuit, et in paradiso permansit; sed dum jejunium violavit, in miseriam corruit, libidinis corruptionem persequitur, sub domino constituta remansit, et de paradiso expulsa fuit. Moyses etiam post jejunium cum Deo facie ad faciem locutus est, qui ante jejunium Deum nec videre, nec ad eum accedere ausus fuerat. Jerosolyma a Sennacherib tempore Ezechie regis et Isaiæ per jejunium liberatur, et centum et octoginta quinque milia caelitus interfecti sunt in nocte una, et ne feterent eorum corpora, incinerati et in pulverem redacti sunt. Tempore etiam Jonæ jejunium prædicantis in cinere et cilicio veniam impetravit. Nunquid et Josue filius Nave jejunavit, priusquam per diem et cursum solis et lunæ temperavit et hostes superavit?... Sed scitote quod antiquitus patres nostri fideles jejunare consueverunt in vigiliis magnarum solemnitatum usque ad noctem; quod laudandum erat et bonum.... Nolo tamen quod diebus Dominicis jejunetis...., XI, 1275, 1276. De utilitate Jejunii, XL, 707 716. De quadragesimali jejunio, XXXII, 1456. De jejunio florum sponsi, XXXV, 1539. De jejunio quadragesima dierum, XXXV, 2170. Quadragesimarius numerus in jejunio, XXXVIII, 695, 811.

BENEDICTUS (S.), monachus. institut. — De observatione quadragesimali, LXVI, 71.

BERNO, Augustensis abbas. — Ut ex veterum, præcipue S. Augustini sermonibus potest intelligi, necessarium est nostræ religioni annualiter quatuor jejunia celebrare. Nam quatuor temporibus voluit annus, vere, æstate, autumnus et hieme. Hæc quatuor tempora solent nos per delectamenta sua revocare a Creatoris amore, qua de re jejunandum est in unoquoque tempore ut castigentur nostra quatuor elementa, ne subripiantur a delectatione mundi...., CXIII, 1090.

BERNO, Augusti Divitis abbas. — De jejunio Quatuor Temporum, CXII, 1075. Dialogus de jejunio Quatuor Temporum, CXII, 1087.

BERNARDUS (S.), Claravallensis. abbas. — De jejunio Quadragesimæ, CLXXXIII, 175. De vigiliis sanctorum jejunio celebrandis, CLXXXIII, 501.

BERTARIUS (S.), Cassinensis. abbas. — Quomodo per annum jejunandum sit, CX XVI, 987.

BONIFACIUS (S.), Moguntinus. episc. — Exhortatio de jejunio Quadragesimæ, LXXXIX, 884.

BURCHARDUS, Wormaciensis. episc. — Quadragesima summa observatione est observanda, ut jejunium in ea præter Dominicos qui de abstinence subtrahi sunt, nisi quem infirmitas impeditur, nullatenus solvatur, qui ipsi dies decem sunt anni. A prima igitur Dominica Quadragesimæ usque in Pascha Domini sex hebdomadæ computantur, quarum videlicet dierum xi. et v. sunt. Ex quibus dum sex dies Domini abstinence subtrahuntur, non plus in abstinentia quam triginta et sex dies remanent, v. g. si per octavum dies annus ducitur, nos autem per xvi dies affligitur, quasi anni decimas Deo damus. Et ut sacer numerus quadragesima dierum adimpleatur, quem Salvator noster suo sacro jejunio consecraverat, quatuor dies prioris hebdomadæ ad supplementum quadragesima dierum tollantur, id est, quarta feria, quæ caput jejunii subnotatur, et quinta feria sequens, sexta et Sab-

batum. Nisi istos quatuor dies superioribus triginta et sex adjunxerimus, quadragesima dies in abstinentia non habebimus. Jubemur autem ab omnipotenti Deo omnium bonorum nostrorum decimas dare. Quapropter ut omnis decima a nobis Deo rite persolvatur, tollamus decimam anni, et in ea peccata nostra confitendo, corrigendo nos, jejunando, vigilando, orando, elemosynas largiendo, abstergamus, et carnem nostram decimemus, ut ad sanctum Pascha securi pervenire possimus, CXL, 884, 885.

Constituimus ut Quatuor Tempora anni, ab omnibus cum jejunio observentur, id est, in Martio hebdomada prima; in Janio, secunda; in Septembri, tertia; in Decembri, quarta: quæ fuerit plena ante vigiliam Natalis Domini, id est, feria quarta, et sexta et Sabbato.

Cum, exigentibus peccatis, Galliarum populi luporum rabie acriter interimerentur, nec hujus flagelli ali-quod remedium inveniri posset, congregati traduntur Galliarum episcopi apud Viennam urbem, atque in commune statuerunt ut triduanum jejunium facerent. Cumque Dominus pestem misericorditer abstulisset, hi dies in consuetudinem annuæ celebritatis venerunt, ut per Galliarum provincias, ante Ascensionis Domini diem, celebrarentur. Agamus et nos hos dies cum summa reverentia et devotione, cum abstinentia carnis et humilitate cordis, non ut visibilibus luporum rabiem evadamus, sed ut invisibilibus, id est, spirituum immundorum tentamenta vincere valeamus. Nullus autem his diebus vestimentis pretiosis induatur, qui in sacco et cinere lugere debemus. Prohibeantur ebrietas et comessationes, CXL, 886. Presbyteri cum sacras festivitates populo annuntiant, etiam jejunium vigiliarum eos omnimodis servare moneant, CXL, 887.

CALIXTUS, papa. — Sic Benedictum coepiscopum alloquitur: « Fraternitatis amore constringimur, et apostolico moderamine cogimur, ut consulti fratrum, prout Dominus dederit respondeamus, eo-que apostolicæ sedis auctoritate instruamus. » Jejunium quod ter in anno apud vos celebrare didicistis, convenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus, ut sicut annus per quatuor voluit tempora, sic et nos quaterum solemne agamus jejunium, per anni quatuor tempora, et sicut replemur frumento, vino et oleo ad alenda corpora, sic repleamur jejunio ad alendas animas...., CXXX, 129.

CANUTUS, Anglorum rex. — De jejunio violante, CII, 1179.

CHRODEGANGUS (S.), Metensis. episc. — De Quadragesimæ observationibus, LXXXIX, 1075.

ERNALDUS, Bon. Val. abbas. — De jejunio Christi, CLXXXIX, 1165.

GUIDO, abbas. Farsensis. — De jejunio Quatuor temporum, CI, 1257.

HONORIUS, Augustodunensis. — De Quadragesimæ, CLXXII, 855. De jejunio Domini, et cur nos non jejunemus eo tempore quo ipse jejunavit, CLXXII, 858. De jejunio Quatuor temporum, CLXXII, 684.

HUGO DE S. VICTORE. — De capite jejunii et penitentia eadem die incipienda, CLXXII, 861.

IYO, Carnotensis. episc. — De capite jejunii, CLXII, 578.

JOANNES BELETHUS, Parisiensis. theolog. — De institutione Quadragesimæ et reliquiæ jejunandi formis, CCII, 22. Quare non jejunemus eo tempore quo Christus jejunavit, CCII, 90. De jejunio Quatuor temporum et de illorum institutione, CCII, 157. De vigilia sancti Joannis, CCII, 141.

LEO MAGNUS (S.), papa. — Cur Quatuor temporum jejunia instituta, LIV, 185. De quadragesimali jejunio, LIV, 263. De jejunio Pentecostes institutione, LIV, 418. De modo implendi jejunium, LIV, 453. Dissertatio de jejunio Sabbati, LV, 627.

MARTINUS (S.), Legionensis. canonic. regular. — Quid autem sibi vult, quod Moyses quadragesima diebus jejunavit? Cujus jejunium quædam figura est in consideratione hujus numeri. Quadragesimam enim numero dierum Moyses et Elias, et ipse Dominus jejunaverunt. Præcipitur enim nobis ex lege et ex prophetis (unde etiam in monte inter utrasque personas noster Salvator effulsit), ut ab omnibus mundi illicebis aviditatem nostram tanquam jejunio temperantia refrenantes, quando perfectio Verbalogi legis per quatuor ejusdem mundi partes, id est in toto orbe prædicatur, ut decem quater ducta quadragesimam numerum signent, CCVII, 785.

Notandum præterea quia dierum sanctæ Quadragesimæ numerus non solum a sanctis Patribus est institutus, sed etiam a Domino Jesu Christo est consecratus. Quod Moyses in monte Sinai quadragesima diebus et totidem noctibus jejunavit, non hoc propria virtute, sed divina dispensatione gratia fecit. Elias etiam in fortitudine vel

refectione unius subcinericii panis quadraginta diebus et quadraginta noctibus ambulare non posset, nisi hoc illi Dei clementia præsisset. Hunc etiam numerum Dei Filius per seipsum jejunando consecravit et in remissionem peccatorum Ecclesiae omni suae id fieri mandavit. Non sunt ergo hoc sacra jejunia a fidelibus vilipendenda, nec otiose vel negligentia praetereunda, quia non humana voluntate aut sapientia, sed divina dispensatione sunt instituta. Non igitur homo in remissionem peccatorum suorum negligit facere, quod Dei et hominis Filius, qui peccatum non fecit, et in cujus ore non est inventus dolus, ut nobis exemplum daret abstinentiae, cognoscitur fecisse (CXVIII), 785.

MAXIMUS (S.), Taurinensis. episcop. — Sanctae Quadragesimae rationem, cujus hodie initium celebramus, frequenter edidimus, et cur tot dierum numero jejunemus saepe docuimus. Diximus enim quod Dominus Jesus Christus hunc eundem numerum jejuniis consecraverit, et continuatis diebus et noctibus, non capiens cibum, unum jejunii corpus effecerit, hoc est, licet diei ordo noctis interrumpatur adventu, non tamen interruptus est ordo jejuniis..... LVII, 311.

Adverte quanta nobis spiritualis vitae documenta succrescunt, quamque magnificis ad propositum sanctitatis provocamus exemplis, quod quadragenis diebus referuntur beatus Moyses et Dei Filius jejunasse. Illud sane perspicite quia quantum distat servus a domino, tantum necesse est eorum distare jejunium. Moyses enim veteris editor legis est, Christi Novi conditor Testamenti. Jejunat Moyses ut praeceptis legalibus unius populi erudit disciplinam; Christus jejunat ut universas redimat gentes..... LVII 325. Nos vero, quibus propugnator invictus hanc venerabilem Quadragesimam dedicavit, repulantes carnalia desideria, sic castigemus membra jejunis, ut animas virtutibus saginemus. Jejunet in nobis perniciose luxuries, jejunet omnis iniquitas, jejunet odiosa contentio; abstinemus ab epulis, magis abstinemus a vitiis; sic nos temperemus, sic sobrii simus a vino, ut nulla nobis voluptatum dominetur ebrietas. Quid enim prodest observatione quadraginta dierum jejunandi nos tempora custodire, et legem non tenere jejuniis? Quid prodest vobis vacare a conviviis et diem litibus occupare? Quid prodest proprium non edere panem, et victum diripere miserorum? Jejunium Christiani egentis debet esse refectio....., LVII, 326, 328, 361, 388.

De jejunio quadragesimali, LVII, 503. De jejunio generali, LVII, 538. De jejunio Domini in festo, LVII, 561.

NICOLAUS I, papa. — Consulenti Bulgari si liceat ab eo jejuniorum tempore quantumcumque valde mane comedere, respondemus, quantum neminem patrum nostrorum ante horam hanc tertiam manducasse, nec sancta Ecclesia ante horam hanc traditionem sumendi cibum accepisse, recolimus, vel monumentis quibuscunque reperimus; e contrario vero quosdam eorum usque ad vespertum, alios autem usque ad nonam horam diei, porro alios usque ad sextam inventimus jejunasse; nullum autem mane ubi quantumcumque sumpsisse comperimus, cum potius per dictum qui mane comedunt fuisse legerimus. Quamobrem ab isto maledicto vos alienos esse desiderantes hortamur, ut ante horam diei tertiam, nullum omnino corporalem cibum, etiam in ipsis insignibus solemnitatibus omnino sumatis; nam quae solennitas potest esse Pentecoste sublimior, in qua Spiritus sanctus super apostolos descendit, ac per hoc homines meruerunt in se suscipere Dominum? In ista nempe festivitate sancti apostoli cum aliis nonnullis hora diei tertia reperuntur fuisse jejunii, cum repletos Spiritu sancto, et loquentes omnium gentium linguis, quibusdam incredulis audientibus et obstupescenibus, eo quod musto essent repleti, qui simul aderant falso dicentibus, Petrus apostolorum princeps responderit dicens: « Non enim, sicut vos aestimatis, ebrii sunt isti, cum sit hora diei tertia. » Ubi notandum quod non solum apostoli, sed et omnes qui cum ipsis erant, id est centum viginti viri, super quos Spiritus sanctus cecidit, hora diei tertia jejunii reperiantur. Simul etiam notandum quod non dixerit beatus Petrus simpliciter..... Sed addiderit, « cum sit hora diei tertia, » ac si patenter diceret: Ipsi liquido nostis, quod non sit istis consuetudini ante horam diei tertiam jejunium solvere, quamobrem frustra illos ebrios esse putatis. Imitamini itaque hos, ut Spiritus sanctus, etiam non tardius, saltem hora tertia diei vos jejunios invenitis, sicut istos, vos quoque inspiratione sua gratias repleat. (CXI, 1002, 1003).

PETRUS CHRYSOLOGUS, Ravennat. archiepisc. — De jejunio quadragesimali, LII, 634, 678.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — De vigiliis jejunio, CXLV, 800. De triduo jejunio, CXLV, 962.

PETRUS DE HONESTIS, Ravennat. cleric. — De jejunio Quatuor temporum et vigiliarum, CLXIII, 722.

PRUDENTIUS, poeta:

*Jejuniorum dum litamus victimam
Nil hoc profecto purius mysterio.
Quo fibra cordis expietur vindi,
Intemperata quo domantur viscera.
Hinc si licenter diffuens potu et cibo;
Jejunia rite membra non coerces,
Sequitur, frequenti marcidie oblectamine,
Scintilla mentis, ut lepraecal nobilis,
Animusque pigris stertat in praecordiis.
Frenetur ergo corporum cupidines etc.
(LIX, 812-814.)*

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De jejunio quadragesimali et Pentecostes, CVII, 535. De jejunio decimi mensis, CX, 15. De jejunio quadragesimali, CX, 20. De jejunio quarti mensis, CX, 43. De jejunio septimi mensis, CX, 56. De vigiliis, CX, 90. De jejunio, CXI, 136.

REMIGIUS, Cariens. episc. — De jejunio septem hebdomadarum ante Pascha, CII, 1103.

REGINO, Prumiensis. abb. (ex concilio Moguntin.). — Constitutum est Quatuor tempora anni ab omnibus cum jejunio observentur, id est in Martio, hebdomada prima, in Junio, secunda; in Septembri, tertia; in Decembri, quarta, quae fuerit plena ante vigiliam Natalis Domini, id est feria quarta et sexta et Sabbato. Veniant omnes ad ecclesias hora nona cum litanis ad missarum solennia, CXXII, 243.

(Ex Burchardo). — Presbyteri cum sacras festivitates populo annuntiant, etiam jejunium vigiliarum eos omnimodis servare moneant, CXXII, 244.

(Ex concilio Moguntin.). — Si quis indictum jejunium superbiendo contempserit et observare cum ceteris Christianis noluerit, in Gangrensi concilio praecipitur ut anathematizetur. Quicumque indictum jejunium violenter sine gravi necessitate, memorentur Jonathan filii Saul regis, qui maledictum patris parvipendens parumper mellis in summitate virgae comedit, et idcirco mortis sententiam promeruit, CXXII, 244.

REGINO, Prumiensis. abb. — De jejunio Rogationum, CXXII, 245. De jejunio Quatuor temporum, CXXII, 245. De vigiliis sanctorum, CXXII, 244.

RODULFUS, Bituricens. episc. — Dies autem quadragesimales cum summa observatione custodiendi sunt, ut jejunium in eis, praeter dies Dominicos, qui ab abstinentia subtrahuntur, nullatenus solvatur, quia ipsi dies decem sunt anni nostri, quos cum omni religione et sanctitate transigere debemus. Nulla enim in his oratio sit resolvendi jejunii, quia alio tempore solet jejunium charitatis causa dissolvi. Isto vero nunquam debet, et in alio tempore jejunare praemium acquirere est. In hoc vero praeter infirmos aut parvulos, quisquis non jejunet, pernam sibi acquirat quia eosdem dies Dominos et per Moysen et per Eliam et per semetipsum sacro jejunio consecravit...., CXIX, 718.

De jejunio in quatuor anni temporibus conservando, quando lectiones duodecim in Sabbato leguntur, statutum est a sanctis Patribus ut in primo mense in prima hebdomada, in Junio in secunda hebdomada, in Septembri in tertia hebdomada, in Decembri in quarta hebdomada, tribus diebus, id est, quarta et sexta et septima feria, omnes exceptis infirmis et infirmis, usque ad nonam jejunent et abstineant se a carne. Eodem modo in diebus Rogationum jejunandum est, et a carne triduo abstinendum est. Jejunia vero a sacerdotibus indicta, sine necessitate rationabili solvenda non sunt. In diebus itaque jejunii eleemosyna facienda est, et cibum et potum quo quisque uti vellet, si non jejunaret, pauperibus eroget, quia jejunare et cibos prandii ad cenam reservare non mercedis, sed ciborum est incrementum, CXIX, 718.

RUPERTUS, Tulliens. abb. — De Quatuor temporum jejunio, CLXX, 62.

SIGEBERTUS, Gemblacensis. — De differentia Quatuor temporum, CLX, 814.

STEPHANUS, Cisterciensis. abb. — Qua septimana jejunia Quatuor temporum in mense Septembri agenda sunt, CLXVI, 1412.

STEPHANUS DE MURETO (S.), Grandimontensis. instit. — De temporibus jejunandi, CCLV, 1158.

UDALRICUS, (Juniacensis. monach. — De jejunio Quatuor temporum in mense Junio, CXLIX, 675. De septimana jejunii Quatuor temporum, CXLIX, 691. De capite jejunii et de Quadragesima, CXLIX, 696. De jejunio Quatuor temporum in mense Martio, CXLIX, 697.

URBANUS III, pap. — De jejunio servando, CII, 1332.

AUCTOR Incertus. — De vernali jejunio, CII, 995. De aestivali jejunio, CII, 997. De autumnali jejunio, CII, 1000. De hiemali jejunio, *ibid.* De capite jejuniis et de Quadragesima, CII, 1015.

TERTULLIANUS, presb. Carthaginiensis. — Aequae stationes (jejunia, secundum Pamelium) nostras, ut indicemus; quasdam vero et in serum constitutas, novitatis romine incassant, hoc quoque munus et ex arbitrio obsequium esse dicentes, et non ultra bonam detinendum, de suo scilicet more. Sed quod pertineat ad interdictio- nis questionem, semel pro omnibus causis respondebo... Si quia Petrus, et qui cum eo, ad horam unam orationis templum introgressi leguntur, quis mihi probabit illos illa die statione functos, ut horam unam ad clausulam et expansionem stationis interpretetur?... Atqui facilius ieremias Petrum hoc a sexta capiendi cibi causam, prius in superiora ad orandum ascendisse, quo magis sexta diei fini officio hunc possit, quae illud absolutura post orationem videbatur. Porro, cum in eodem commentario Lucas, et terita hora orationis demonstretur, sub qua Spiritu sancto initiati, pro ebriis habebantur, et sexta, qua Petrus ascendit in superiora, et nona qua templum sunt introgressi, cur, non intelligamus, salva plane indifferentia semper et ubique et omni tempore orandi? II, 966, 967.

Horum igitur tempora observantes, et dies, et menses, et annos galaticamus? Plane, si Judaicarum ceremoniarum, si legalium solemnitate observantes sumus; illos enim Apostolus dedocat, compescens Veteris Testamenti in Christo sepulti pererrantiam, et Novi sistens. Quod a nova conditio in Christo, jam nova et sollemnitas esse debeant; aut si omnem in totum devotionem temporum et dierum et mensium et sanctorum erasit Apostolus, cur Pascha celebramus annuo circulo in mense primo? Cur quinquaginta exinde diebus in omni exultatione decurrimus? Cur stationibus quartam et sextam Sabbati dicamus, et jejunia Parasceven?... II, 973, 974.

Processimus itaque ad exempla... Deliquerat Israel in aequatione apud Maspha, congregatus a Samuele, sed ita statim delictum jejunium diluit, ut periculum praeiudicii fugerit. Cum maxime Samuel offerbat holocaustum, in nullo magis procuratam audimus Dei clementiam quam abstinentia populi..., II, 963, 965.

Redeamus et ad nova documenta properamus, in limine E angelii, Anna prophetis filia Phanuelis, quae infantem Dominum et agnovit. Jejuniorum quoque testimonio augeatur; ipse mox Dominus baptismum suum, et in suo praenuntio, jejunia dedicavit... Docuit etiam adversus diabolicam daemonia jejunia praevallandum. Denique ut in centurionem Cornelium, necesse tantum dignatio Spiritus sancti cum charismate insuper prophetiae festi nasset, jejunia ejus legimus exaudita. Puto autem et Apostolus inter labores suos et pericula et incommoda post famem et sitim, jejunia quoque plurima enumerat, II, 965, 964.

THEODULFUS, Ambianensis. episc. — De jejunio quadragesimali, CV, 203.

(Vide INDICES. — De jejunio et abstinentia CL; et De sensuum mortificatione, CII, infra).

SEXTUM PRÆCEPTUM.

*Vendredi chair ne mangeras
Ni le samedi ni même.*

NICOLAUS I, papa. — Quot temporibus vel diebus in circuitu sit anni a carnibus abstinendum.... Verum

interim in diebus jejuniorum, in quibus per abstinentiam et lamentum penitentiae praecipue Domino supplicandum est, modis omnibus est a carnibus abstinendum. Quoniam licet omnibus orare et abstinere conveniat, jejuniorum tamen temporibus amplius abstinentiae inservire oportet, videlicet, ut qui se sciverit illicite perpetrasse, secundum sacra decretalia in his etiam a licitis se cibus abstineat, quadragesimali videlicet tempore quod est ante Pascha; jejunio post Pentecosten, jejunio ante sollemnitate Assumptionis sanctae Dei Genitricis et semper virginis Dominae nostrae Mariae, necnon jejunio ante Natalis Domini nostri Jesu Christi festivitatem: quae jejunia sancta Romana suscepit antiquitas et tenet Ecclesia. In sexta vero feria omnis hebdomadae, et in cunctis vigiliis insignium festivitatum a carnium esu revocandum et jejunio iucumbendum, ut versetur cum Psalmographo dici valeat: « Ad vespertum demorabitur fletus et ad matutinum laetitia. » Si quis vero vestrum alius voluerit forte diebus a carnibus abstinere, non est prohibendum, quoniam quanto quis hic in lacrymis magis seminaverit, tanto amplius in gaudio messurus est in vita aeterna..., CXIX, 980, 981.

Quarta feria quamvis et ceteris diebus praeter sextam feriam sit amplius horroris operandum, pro eo quod Dominus ipso jam die in corde terrae, hoc est Juda traditoris, quodammodo sepultus erat, dum hunc ipso morti tradere meditabatur; tamen si vestrum quis eodem die vult, potest omnino carnes comedere, nisi forte sibi aut a sacerdote esset interdictum, quoniam scriptum est: « Melior obedientia quam sacrificium. » aut ipse feriam inter dies jejuniorum evenire contigerit....

Sexta vero feria passionem Dominicam, et apostolorum mestitiam recolentes, ab omnium carnium epulis, et pinguedine gustus poterit arcendus est, praeter si Nativitas Domini et Epiphaniarum ejus, aut festivitas beatae Matris Domini et intemeratae Virginis Mariae, seu apostolorum principum Petri et Pauli, atque sancti Joannis Baptista, seu B. Joannis evangelistae, necnon et clavigeri caeli germani, Andreae scilicet apostoli, quin etiam et beati Stephani protomartyris ipso die fortassis evenire contigerit. Nam quod sancta Ecclesia, ut si eis anima in festivitate eorum jejunia, vel abstinentias quae non sunt perpetuo voto propositae,olvere debeat, Dominus testatur in Evangelio dicens: « Mulier cum parit tristitiam habet; cum autem peperit puerum, jam non meminit pressuram propter gaudium, quia natus est homo in mundum, » mulierem dicit sanctam Ecclesiam. Sicut enim mulier nato in hunc mundum homine laetatur, ita Ecclesia in vitam futuram fidellum populo migrante digna exultatione repletur, pro qua ejus nativitas multum laborans et gemens in praesenti quasi parturiens dolet; nec novum debet cuiquam videri, si natus dicitur qui ex hac vita migraverit; quomodo enim usitato more dicitur nasci, quando quis ex utero materno procedens in hanc lucem exit; sic quoque jure natus appellari potest quilibet ab hujus saeculi tenebris ad lumen perlingens vivantium: pro qua ergo re apte consuetudine tenetur ecclesiastica, ut sollemnes beatorum martyrum, vel confessorum Christi dies, quibus de hoc mundo ad regionem migrare vivorum, nuncupentur natales, sed et eorum sollemnitas non funebria tanquam morientium, sed utpote in vera vita nascentium natalitia vocentur...., CXIX, 980-982.

(Vide Indices CXI, CX et CL, in quibus hoc praecipuum per occurrenceiam frequentius tractatur).

CXLIX.

INDEX DE FESTIS,

IN QUO VICISSIM ET LOGICE DISSERITUR DE FESTIS IN GENERE,
ET DE ILLORUM ORIGINE, NUMERO ET ANTIQUITATE;
DE VIGILIIS ET OCTAVIS,

DE FESTIS DOMINI, B. MARIE VIRGINIS, SANCTORUM ET SANCTARUM,
ET DE DIE DOMINICA, ETC.

MONITUM.

Hic: De festis in genere et in specie Index analyticus quinque partes includit: Primam scilicet de festis in genere, de Vigiliis et de Octavis; — Secundam de festis Domini; — Tertiam de festis B. Mariae; — Quartam de festis sanctorum tum in genere, tum in specie spectatis; — Quintam denique de die Do-

minica in genere et de singulis Dominicis per annum. Pars quæque in capita iterum iterumque subdividenda dividitur. Res ad quodlibet festum vel ad quamcunque diem Dominicam spectantes, ex SS. Patribus accuratissime excerptæ, in unum coactæ et secundum ordinem logicum digestæ, uno capite vel articulo concluduntur. — Festis cujusque datur definitio litteralis, logica; interpretatio mystica; exponuntur institutio, antiquitas, excellentia, modus rationesque quibus est observandum: et sub fine cujuslibet articuli, ad instar appendix, indicantur officium, missa, preces liturgicæ, sermones, homilæ, hymni, carmina, etc., etc., quæ ad illud festum pertinent. Hunc de festis diligentius exaratum et maxime completum indicem non sine multo fructu consulere possunt, quicumque prædicatores vel scriptores hanc materiam sunt aggressuri.

PARS PRIMA.

DE FESTIS IN GENERE.

CAPUT PRIMUM. — De definitione, institutione et numero festorum.

Festi inde vocantur dies quod jus in eis satur et nefasti quibus jus non dicitur; feriæ alando dicuntur, Raban. Maurus, CX, 361. — Festivitas a festis diebus quasi festivitas quod in eis sola res divina sit, id., CXI, 307; S. Isidorus, LXXXII, 250. — Festivitas quasi fasti divinitas, Honorius, Augustodun., Cl. XXII, 644. — Dies festus mystice communio fidelium, Godesfrid. abb., CLXXXIV, 102. — Festus dies de malo in bonum transire, *ibid.*, 170. — Quid per festivitatem nisi gaudium internum, quid per Sabbatum nisi quietes mentis accipitur? Hugo a S. Vict., CLXXV, 387. — Festivitas indesinens in celo celebrabitur, Rabanus Maurus, CX, 1032. — Ea in Ecclesia anniversario celebrantur quæ insigniter certis diebus facta sunt, S. August., XLII, 503. — Dies miraculo aut mysterio aliquo nobilitati quodannis festivitate celebrari conjunctur, S. Paulin. Nolan., LXI, 649. — Festus dies sollemnis in honore Dei et sanctorum confessione sacratus, Aur. Cassiod., LXX, 833. — Solemnis festa vocat Ecclesia quæ certa sunt observatione constituta. Beletb. (CII, 17. — Diem festum e culo nobis præstat Deus, S. Petrus Chrysol., LII, 472. — Festos dies instituit Deus, Joann. Rothomag. archiepisc., CXLVII, 253. — Festivitas ecclesiastica non est infructuosa, S. Petrus Chrysolog., LII, 467, 468. — Non consecranda pro nostris voluntatibus sed pro aut virtutibus *ibid.*, 471, 472. — Festivitates Domini suis vocabulis suas causas eloquuntur, *ibid.*, 613. — Variis nominibus concordant, Anonym., XIII, 652. — Pluribus nominibus exprimi solent: Festivitas, Festum, Celebritas, Exitus, Oblitus, Transitus, Assumptio, Depositio, Dormitio, Passio, Dedicatio, Nativitas, Natalis vel Natale et Natalitium, Beletb. (CII, 17. — Festa quedam generalia, quedam particularia, *ibid.*, 18. — Triplex solemnitas, solemnitas peccatorum, solemnitas iustorum, solemnitas beatorum; primam celebrat caro exterior, secundam spiritus, tertiam angeli et homo glorificatus, Thom. Cisterciens., CCVI, 220.

Festis ethnicorum abstinere Christiani, Tertull., I, 492. A feriis gentium abstinendum et cur, S. Ambros., XVII, 617, 618. — Christiani celebrabant festa a Judæorum et Ethnicorum festis prorsus distincta; Tertull., I 642. — Si Judaicorum caeremoniarum observantes sumus, galaticamur, id., II, 973. — Non tantum gentium sed et Judæorum vitanda sunt consortia, S. Ambrosius, XVII, 617, 618. — Dies festi Judæorum post Evangelium non observandi, S. Hieron., XXII, 1220, 1221. — Festivitates Judæorum figuræ festivitatum Christianorum, Raban. Maur., CVII, 359. — Festivitates Judæorum causas terrenas habuerunt, Rupert., Cl. XVII, 1756. — Nostræ vero spirituales sunt, *ibid.*, 1647. — Populus Israëliticus quatuor præcipue celebrabat solemnitates, Pascha, Pentecosten, Scapeogram et Encarniam; nos autem tantum duo istorum servamus Pascha, Pentecosten sed alia et alia ratione, Beletb., CCII, 135; S. Scaud., CCXIII, 378. — Ecclesia anathematizat eos qui cum Judæis in festivitate paschali decimum quartum diem celebrari deficiunt et Sabbata, S. Hieron., XXII, 1222. — Festivitatum pompa reddidit Judæos obatinatos, S. Petrus Chrysolog., LII, 219, 220. — Festi dies Christianorum et dies sollemnes paganorum, S. August., XL, 543. — Festi dies Christianorum non ibidem ubique. — Aurel. Cassiod., LXIX, 1045, 1055. — Apostolus et Evangelia festivitatem Paschæ et alias celebritates honorandas esse dixerunt, Aurel. Cassiod., LXIX, 1051, 1155. — Origo sanctorum synaxium. — Walafrid. Strab., (CLV, 921; Arnob., V, 1076. — Festivis diebus convivia, S. Gregor. Turon., LXXI, 342.

Christiani celebrabant diem Dominicum, Tertull., II, 79. — Natalis martyrum, *ibid.*, S. August., XL, 676. S. Paulin. Nolan., LXI, 572, 573. — Oblationes pro defunctis offerebant, Tertull., II, 79. — Octo festivitates Ecclesia catholica detinet, Sabbatum, Domini Natalem, diem

Epiphaniæ, Jejunium Quadragesimæ, Quartam Sabbati, Parasceven, Paschæ festivitatem, Pentecosten, S. Philast. XII, 1275, 1274. — Ascensionis Domini et adventus Spiritus sancti festa traditione recepta, S. August., LXXIII, 200. — Solemnitates Christianorum recenset S. Paulin. Nolan., LXI, 649, 628. — Festa Nativitatis, Epiphaniæ et Ascensionis Christi antiquitus instituta, *ibid.*, 648. — Distinctis temporibus in Ecclesia celebrantur, *ibid.*, 649, 650. — Sanctorum festa antiquitus in Gallia recepta, Litug. Gallican. LXXII, 189, 170, 171. — Solemnitas Circumcisionis circa medium sæculi vii, inter præcipuas festivitates relata, S. Isidor., LXXXI, 478 (n.). — Festa ætate Paulini Aquileiensis ad dies Dominicæ sabbatizanda, S. Paulin. Aquileiens., XCLX, 559 (n.). — Festa in medio sæculi xvi in Gallia recepta, Adalhard., *Statuta pro monachis*, CV, 537, 538. — Dies quibus monachis ab opere Dominicæ parendum, *ibid.*, Festivitates in quibus melior dabatur, *ibid.*, 544. — Tempora feriendi per annum, Hatto, CX, 764; Rodulf. CXIX, 717; Walter, *ibid.*, 740; Grimald., CXI, 768; Regino CXXXII, 263; Liudovic. II Capitularia ecclesiastica, CXXXVIII, 624, 625; S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratian., — CLXXXVII, 178. — Festa absque omni formæ opere excolenda, Flodoard., CXXXV, 498. — Quibusnam festis præsulibus Beneventanæ cathedræ pallii usus concessus, Joann. XIII, CXXXV, 677; Joann. XIX, CXLII, 1138. — Solemnitatum octo veteris legis cum octo festivitibus novæ legis mira concordantia, S. Petrus Damian., CXLIV, 531-534. — Quatuor gradus festivitatum in monasterio Cluniacensi, Uldaric., CXLIX, 654-656. — In ordine S. Benedicti, Lanfranc., CL, 475. — Apud Carthusianos, Guigo, CLIII, 651-654. — Novem præstationes tenet Ecclesia sacra Romana et quibusnam festis, Gratian., CLXXXVII 7811. — Quid sit statio vel processio, Beletb. (CII, 18. — Videtur stationes a veteri lege ad nos fluxisse, *ibid.*, Processiones dæ sunt, una in ramis Palmarum, altera in Dominicis diebus in eius memoriam quam discipuli Christo exhibuerunt in die Ascensionis, *ibid.*, 20.

Litania supplicatio vel rogatio interpretatur; duplet maior et minor. Quare, Beletb., (CII, 26. — Major litania celebratur in festo B. Marci, minores litantes celebrantur cum jejunio et processionibus in triduo ante Ascensionem, S. card., CXIII, 367.

Primitiva Ecclesia quintam solemnitatem observabat in memoriam Ascensionis sicut et Dominicam in memoriam Resurrectionis, Sicard., CCXIII, 574. — Baptismus et diem Dominicam et ad horam tertiam pertinet, sed in Sabbato ponitur et quare.

Festi tantum diebus et solo sollemnitate studio Ecclesiam aduenies, ab Origene increpatur, S. Augustin., XXXIX, 1735, 1757. Festivitates Turonum, S. Gregor. Turonens., LXXI, 365. — Festum duplex aut triplex in Dominica occurrit celebratur, Joann. Rothomag. archiepisc., CXLVII, 39. — Festa nova non temere et incassum a sede apostolica instituenda, S. Bernard., CLXXXII, 355.

CAP. II. — De agendis vel vitandis in celebratione festorum.

Quomodo Dominica sollemniter celebrabimus? Utique quomodo et apostoli, fide non pecunia tui. Tertull., I, 119. — Pim et sanctæ Christianorum synaxes, *ibid.*, 469. — Nefas Christianis turpia gentium convivia in collegio frequentare, S. Cyprian., III, 1050. — Festi dies non agendi cum Judæis vel hæreticis, nec cum paganis, S. Amb., XVII, 617, 618; S. Leo Magn., I, VI, 718. — Christiani ad congregationes idololatricas non conligentur, S. Isidor conc. Laodicæns., LXXXIV, 132, 153. — Festa cum paganis non celebrentur, *ibid.*, Convivia Judæorum Christianis interduntur, *ibid.*; Concil. Aurel., II, 281. — Celebrare festa cum hæreticis, Judæis vel paganis aut ab eis munera festiva recipere vitium, Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 187, 872; Raban. Maur., CXII, 1617, 1118; Isidor. Mercat., CXXX, 289. — Festivitates celebrare spiritualiter est a malis operibus vacare, Rupert. abb., CLXVIII, 679. — Sanctificantes nosmet ipsos aut sanctum diem in sanctitate celebremus, S. Hieronym., XIII,

99. — Solemnitatum gaudia nasci cui nec cor purum nec corpus castum, S. Augustin., XXXIX, 2169. — Per omnes festivitates castitas servanda, S. Ambros., XVII, 605. — Festa religiose observanda, S. Augustin., XXVIII, 374. — Festa quædam celebrata cum lætitia convivantium in publicis mensis, *ibid.*; S. Gregor. Turonens., LXXI, 542; S. Gregor. Magn., LXXVII, 518. — Festivis diebus convivia sibi parant seculares, cordis delicias religiosi, S. Bernard., LXXXIII, 452. — Principio permissum fuit Ecclesiæ festos dies martyrum cum luxu celebrare, S. August., XXXIII, 118. — Per diversa loca diebus Dominicis et quinquaginta post Pascha et solemnibus martyrum et festis quibusque, praudetur, *ibid.*, 148. — Solemnitatibus martyrum insultant Christiani quidam luxuriosi, *ibid.*, LXXXVI, 867. — Festa in vanitatem et delicias veri indignum, S. Bernard., CLXXXIII, 44. — Abusus in festis sanctorum, *ibid.*, 480. — In festis paschalibus, *ibid.*, 282. — Festivitates sanctorum non in epulis profusioribus sed in eorum imitatione celebrantur, S. Petr. Chrysolog., LII, 558. — Festivitates bonis operibus ante plures dies debent præveniri, S. August., XXXIX, 1974, 1976. — Observatio Sabbati bonis operibus intendere, S. Prosper Aquitan., LI, 467. — Vera Sabbati observatio, abstinentia a peccato, *ibid.*, 477. — Male celebrat Sabbatum qui ab operibus bonis vacat, *ibid.*, 467. — Festivitas gaudium habet misericordiam in egenos, S. Petr. Chrysolog., LII, 489. — Festivitates celestes Judeus decimis honoravit, Christianus vel centesimis honoret, *ibid.*, 219, 220. — Gaudia festivitatum sint cauta, *ibid.*, 549, 550. — In festivitibus procurandum, ut omnes ad Dei gratiam recurrant, *ibid.*, 214.

Diebus festis vestitus iudiciorum, S. Leo Magn., LIV, 272. — Tempora ornata, *ibid.*; S. Paulin. Nolan., LI, 464, 908, 909; Floribus, *ibid.*, 467, 909; Velis, *ibid.*, 909. — Anima maxime purganda, S. Leo Magn., LIV, 272. — Dies festi iucunditate tum externa, tum interna celebrandi, *ibid.*. — Cessandum a peccatis, cessandum a labore, *ibid.*, 506. — Festis diebus pulmentaria augenda, S. Benedict. abb., CIII, 1222, 1223. — In solemnitatibus Natalis Domini et Pasche pulmenta monachis aucta, Anonym., CV, 749. — Festis diebus antiqui Christiani vacabant corvis orationi, S. Agobard., CIV, 75. — Festum diem agere vacare ab operibus noxiis et cohiberi a quibusque superfluis, Godefrid. abb., CLXXIV, 96. — Festi dies solennes a jejuniis immunes, Tertull., II, 79; S. Petr. Damian., CXLV, 531.

In die Dominico aut aliis majoribus festivitibus integre audienda divina mysteria, S. Augustin., XXXIX, 2276, 2278. — In missis unius vel duarum horarum spatium standum, *ibid.*, 2277, 2278, 2279. — Missarum solemnitas, S. Gregor. Turon., LXXI, 820, 821. — In festivitibus si una agenda non suffecerit, nulla sit dubitatio iterare sacrificium, S. Isidor., Epistol. Leon., LXXXIV, 119. — Missæ in præcipuis duarum solemnitatibus hora tertia celebrantur, *ibid.*; Conc. Aurelian., II, 281. — Quibusdam diebus fiebant eulogiarum distributiones, S. Eutychian., V, 166; Udalric., CXXIV, 1075; Rotherius, CXXVI, 682. — In solemnitatibus beatæ Mariæ Virginis et sanctorum duodecim Apostolorum ac Evangelistarum, etc., ab opere mundano cessandum et divino vacandum, Nicol. papa, CXIX, 966. — Die Dominica vel cæteris festis diebus, etiam urgente bello, optius ab armis quam ab oratione cessandum, *ibid.*. — Lucerna constituta in ecclesiis ad sacras lectiones diebus Dominicis et festis, Anastas. biblioth., CXXVIII, 1227, 1245. — Festis diebus stantes oportet orare, Regino, CXXII, 398. — Quibusdam festis non genuflectitur, S. Ivo, CLXI, 261, 267. — Parcharii et bubulci diebus Dominicis et festis ad missam veniant, Regino, CXXII, 279, 365, 457, 459, 461; Burchard., CXL, 658. — Missarum solemnitas non ante horam tertiam celebranda, Regino, CXXII, 188. — Telesphorus papa constituit ut nullus ante horam tertiam missas celebraret, Gilbert., CXXIX, 557. — Dies Dominica et approbata sacerdotibus festivitates observanda, Ato, CXXXIV, 106. — A proprio episcopo predicata, Ludovici Germanie regis conventus, CXXVIII, 614. — Regem procedere coronatum in diebus festis non ut receptum, Ato, CXXXIV, 983. — Beatus Remigius petit ut pro sua commemoratione omnibus diebus festis ac Dominicis ab alio offeratur, Flodoard., CXXV, 65. — Quodlibet diei solis festum celebraretur ab hora pomeridiana diei Saturni, æque ad dilectum diei Lunæ, Anonymus, CXXVIII, 614. — Ut Paschalis hebdomada festiva tota celebraretur, et in Pentecoste ferie II, III, IV, non minus quam dies Dominicus solemniter honorarentur, Ottonis Magni Constitutiones, id., 852. — Dies quibus forensis opus agere prohibetur, *ibid.*; Ottonis III Edictum, CXXVIII, 654. — Ne per missas peculiares plebs a

missis publicis abstrahatur, Burchard., CXL, 635. — Presbyteri cum sacras festivitates populo annuntiant, etiam jejunium vigiliarum ens omnimodis servare moriantur, *ibid.*; Conc. Aurel., CXII, 887. — In exordio nascentis Ecclesiæ non eo quo nunc modo vel ordine sacra celebrabantur missarum solemnitas, Berno abb., CXLII, 1038, 1056. — Ad missarum solemnitas semper est aliquid offerendum, Gratian., CLXXVII, 1720. — Celebratio missarum solemnium in Ecclesia Lugdunensi iuxta antiqua statuta, Statuta Eccles. Lugdunens., CXCIX, 1091, 1095.

Quater in anno, id est, Natale Domini, et Cæna Domini, Pascha et Pentecoste, omnes fideles communicare debent, Udalric., CXXV, 1075; Rather., CXXXVI, 562 (N.); Burchard., CXL, 965. — Ter in anno quisque fidelium communicet in Pascha videlicet et Pentecoste et Natali Domini, Rather., CXXXVI, 562 (N.); Gratian., CLXXVII, 1738.

Apud Saxones populus debebat solvere aratri elemosynas xv dies a Pascha et festum decimas ad Pentecosten et frugum terræ ad Omnium Sanctorum festum et denarium S. Petri ad S. Petri festum et census ecclesiæ ad S. Martini festum, Opera adespota, CXXXVIII, 454; Sæculi XI Monument. liturgica, CLI, 1174, 1195.

Fidelibus aliquid de Evangelio aut epistola omni die Dominico vel festis diebus annuntiandum, Leo IV papa, CXV, 679. — In festis diebus concio ad populum habenda, Flodoard., CXXIV, 409. — Ut unus sit omnibus sacerdotibus modus orandi, Edgard. regis canonis, CXXVIII, 502. — Ut omnis presbyter in diebus festis populo adiuvaret quas preces ad Deum fundere debeat, Burchard., CXL, 638; S. Ivo, CLXI, 195. — Parochia absentes a divinis officiis in Dominicis et festis observent et autem, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 254. — Festivis diebus quales sermones conveniant, S. Bernard., CLXXXIII, 44. — Ecclesia sua prælati non debet abesse, Petr. Cantor., CCV, 179. — Festa in quibus Rothomag. archiepiscopi capitulo distributiones faciebant et quibus panem et vinum offerebant, Petr. Blesens., CCVII, 1179. — In festis vinum populo in atrio Ecclesiæ distribuebatur, Gregor. Turon., LXXI, 1021. — Festivitates apostolorum, martyrum, confessorum atque virginum congruo honore celebrandæ sunt, Rudolph., CXLX, 717.

Festa quibus olim carnes edere licitum etiam in feria sexta contingerent, Nicolaus papa, CXIX, 981. — Festivitates quædam non suo tempore celebrantur, Quare, S. Petr. Damian., CXLV, 245. — Sic Paschalis festivitas, Ascensio Domini, Pentecoste, Decollatio S. Joannis Baptistæ, festivitas S. Jacobi nec non et B. Petri a Vinculis, *ibid.*. — In festis so emittuntur omnes campanæ pulsandæ, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 32, 40, 55, 57, 59, 59, 73, 84, 103, 160, 161, 178, 181, 187, 189. — Festa quibus Credo cantatur, *ibid.*, 58. — Quibusdam festis in ordine S. Benedicti dicebatur Credo, Lanfrancus, CL, 481. — In festis tempore Adventus et Quadragesimæ non psaliebatur Gloria in excelsis, Joannes Roth. archiepisc., CXLVII, 58, 81, 165. — Festa si in Quadragesima contingant ut dies Dominici celebrantur, Udalric., CXLIX, 626. — Tempora et festa quibus dabatur pax Dei et sancta Ecclesiæ per omne regnum, Edward. III, leges, CLI, 1191. — Solemnitates dedicationum ecclesiarum singulis annis octo diebus sunt celebrandæ, S. Ivo, CLXI, 203. — Curia regum in Natali, Pascha et Pentecoste; in Hispania in quatuor solemnitatibus archiepisc., Natalis, Paschæ, Pentecostes et S. Jacobi, II, CLXII, 528. — In omnibus festis diebus quando pulsantur magnæ campanæ, cantant canonici Vesperas, Matutinum et missam huiusmodi per totum annum, Guichard., CXCIX, 1094. — Quodlibet festum sive apostolorum, sive martyrum, si Dominicis privilegiatis coalingat, ad feriam secundam remittendum, Belet., CCLII, 73. — Prohibetur festum fatuorum quod singulis annis in festo lunæcentum, aut S. Stephani aut Circumcisionis fieri solebat, Petrus Blesens., CCVII, 1168, 1173. — In solemnibus diebus ut Dominicis et aliis officiis per tres nocturnos distinguimus, Sicard., CCXIII, 154. — In solemnitatibus quoque sanctorum tres nocturnos aut Vigiliis celebramus, *ibid.*, 158.

In festivitibus Domini et S. Mariæ, vel duodecim apostolorum seu reliquorum sanctorum quorum usus est in Provincia, annis singulis officium divinum die nocturne procurandum, S. Chrodegang., LXXXIX, 1074. — Festa in quibus episc. e ericis suis refectionem faciebat, *ibid.*. — In solemnitatibus præcipuis officium plenarium celebraretur et bis recitaretur, *ibid.*, 1089. — Festa quorum Vigiliis in pane et aqua faciunt Carthusiani, Guigo, CLIII, 646. — Quibusdam testis et Octavis officium defunctorum non celebrant Carthusiani, *ibid.*, 656. — In Nativitate quoque Pascha et Pentecoste cum frater ani-

quis professionem facturus est missam cantat majorem, LXXXIX, 666. — In festis Purificationis et Annuntiationis dicitur *Gloria in excelsis*. quandocunque contingant, *ibid.*, 1146. — Festa in quibus fratres Carthusiani bis habent vinum, *ibid.*, 735. — Festa semel in anno cum capitulo celebranda, *ibid.*, 1149. — Monachi festis diebus stant in albis, Rupertus, abb., CLXX, 53.

Dies Dominica et aliae festivitates absque opere servili a vespere in vesperam celebranda, S. Eutychian., papa, V, 166; S. Hieronym., XLII, 122; Regino, CXXXII, 190, 283, 356; Udalric., CXXXV, 1073; Ralher., CXXXVI, 453, 564 (n.). — Festorum ac Dominici otium a Patribus sancitum S. Augustin., XXXIX, 2274. — Feriatis diebus in quibus res divina sit et abstinere homines a litibus oportet, S. Isidorus, LXXXIII, 963. — Dies Dominicus et alia festa colenda cessando ab operibus servitutis et carnis, et operibus sanctis vacando et audiendo verbum sacrum, S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 536, 537. — Abstineri primum oportet ab omni peccato, et ab omni opere terreno, cessante omni causarum strepitu, *ibid.*, 538 (n.). — Deus prohibet laborem in die festo, Haymo, CXVIII, 1005. — Festa quibus ab operibus quiescendum, Rodolph., CXIX, 717; Nicol., *ibid.*, 986. — In his festivitibus nulla sint iudicia, *ibid.*. — Super omnia Dominicum diem et sanctorum festivitates ab omni sæculari opere cautissime custodire procuremus, S. Odo abb., CXXXIII, 950. — In diebus festivis etiam a licitis vacandum est cum urgeat Ecclesiæ mandatum, S. Bruno Astensis, CLXIV, 279. — Festis diebus aliquando laborare permissum, Regino, CXXXII, 436. — Tempora quibus mallum vel placitum publicum prohibitum, Adrevald., CXXIV, 1077; Ludovici Germaniæ regis conventus, CXXXVIII, 593; Burchard., CXL, 888; S. Ivo, CLXI, 274. — Festa et jejunia celebranda, *Canuti regis edicta*, CLI, 1173. Festa et tempora quibus ordinalia et juramenta prohibita, *ibid.*. — Festivitatum violatores puniendi, S. Gregor. Turon., LXXI, 1159. — Deus transgressores punit, Haymo, CXVIII, 1006. — Ralherius cum excommunicatione interdixit ut Dominica die ab opere servili cessaretur; idque vi obtinuit, Ralher., CXXXVI, 652.

Si liber diebus festis operetur perdat libertatem, si servus, perdat corium vel indigium, Alfredi Magni leges eccles., CXXXVIII, 458. — Eduardi Senioris leges, *ibid.*, 461. — Si dominus servos suos die festo ad opus cogat, puniatur, *ibid.*, 461. — Perdat servus et solvat violatam legis penam apud Danos, multam apud Anglos, *Canuti regis edicta*, CLI, 1179. — Abstineri primum oportet a peccato, S. Prosper Aquit., LI, 477; S. Leo Magnus, LIV, 506; S. Paulinus Aquileiensis, XCIX, 536. — Dominica die cibis carnis non ingerere improbat, Gregor. Turon., LXXXVII, 1541, 1552. — Tempora in quibus ab uxoribus et a nuptiis abstinendum, S. Eutychian., papa, V, 166, 167; S. Paulin. Aquileiensis, XCIX, 538; Burchard., CXL, 960, 100, 1013; Beletus, CCLII, 72. — Item tribus hebdomadibus ante festivitatem S. Joannis Baptistæ, S. Ivo, CLXI, 616. — Nec non et in sanctorum solemnitatibus, Gratian., CLXXXVII, 1643. — Quadragesimæ, noctis Dominicæ, aut festivitatis ulius præclaræ violatores, quadraginta diebus penitentiam agant, Ralher., CXXXVI, 573. — Christiani abstinere debent a solemnitate nuptiarum, a choreis et clamorosis venationibus, S. Bruno Ast., CLXIV, 720. — Ut in diebus festis spectacula minime celebrentur, Fulgentius Ferrand., LXXXVIII, 931; Atto, CXXXIV, 45. — Festis sollempnibus saltationes et tripudia vetita, Isidorus Mercator., CXXX, 453. — Qui die solemnem ad spectacula vadit, excommunicatur, S. Ivo, CLXI, 265. — Ut nullus festivitates majores in villa celebret, *ibid.*, 266. — Diebus festis saltem tempore divini officii campanæ ocludantur, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 45. — Nundinæ diebus festis non fiant, *ibid.*, 253.

CAP. III. — De Vigiliis in genere.

Dies festi præcedens dicitur Vigilia vel ejus loco jejunium quod vice Vigiliarum est institutum, Beletus, CCLII, 141. — Vigiliarum devotio perantiqua, Tertull., I, 1294; Aleuin., CL, 1275. — Antiqua est Vigiliarum devotio, familiaris bonum omnibus sanctis, S. Hieronym., XXX, 251; S. Isidor. Hisp., LXXXIII, 759; S. Chrodegand., LXXXIX. — Vigiliæ antiquæ et auctoritate fundatæ, S. Hieronym., XXV, 257. — Testamento tum Veteri, tum Novo consignatur gratia Vigiliarum, *ibid.*, 255. — Contra exemplis et monitis, *ibid.*. — Vigiliæ a pastoribus ceperunt qui vigiliis super greges suos nascenti Christo custodierunt, Honorius, CLXXII, 644; Sicard., CLXIII, 210. — Instituta fuerunt forsitan ad corrigendas pag-

norum vigillas, S. Paulin. Aquileien., XCIX, 531 (n.). — Hæretici Nyctages superfluas esse Vigiliis estimabant, S. Chrodegand., LXXXIX, 1067.

Vigilia vocantur nocturni, Aurel. Cassiodor., LIX, 547. — Vigiliæ nocturnæ, S. Greg. Turon., LXXI, 436; Regino, CXXXII, 536. — Vigiliæ tres de nocte olim in Ecclesia, Joann. Rotomag. archiepisc., CXLVII, 83, 84. — Vigiliæ nocturnæ in tres nocturnas dispartitur, Rupert., abb., CLXY, 14; Sicard., CXXIII, 158. — Vigilia matutina, S. Greg. Turon., LXXI, 291. — Vigiliæ sunt duplices spirituales et materiales, Alanus de Ins., CCI, 178, 179. — Vigiliæ spirituales materialibus præferenda, *ibid.*. — Vigiliæ alia carnalium, alia spiritualium, S. Bernard., CLXXXIII, 403.

Vigilia Dominicæ, S. Greg. Turon., LXXI, 807, 978. — Vigiliæ S. Mariæ, S. Eutych., V, 166. — Vigiliæ sanctorum, S. Paulin. Nolan., LXI, 660; Sicard., CXXIII, 158. — Vigiliæ apostolorum, Leo IV, CXV, 681. — Vigiliæ martyrum, Flodoard., CXXXV, 41. — Vigiliæ solennes mortuorum, Atto, CXXXIV, 974.

Vigilia utiles, S. Bernard., CLXXXIII, 678. — Vigiliarum utilitates, Alan. de Insul., CCL, 178, 179. — Fructuosæ, S. Aug., XLII, 1117. — Vigiliarum locus et necessitas, Raban. Maur., CX, 90. — Observatio Vigiliarum, Aurel. Cassiod., LXIX, 962, 963, 1189. — Vigilia frequentanda, S. Aug., XXXIX, 1977, 2019, 2022, 2029. — Ante lucem ad Vigiliam conveniendum in Ecclesia, *ibid.*, 2275, 2280. — Ad Vigiliam cum pueris baptizanda mulieres venebant Quadragesima, *ibid.*, 1731. — Vigiliis pauperes et artifices diebus etiam non festis interesse innotuit, *ibid.*, 2234. — Vigiliæ Dominicæ a fidelibus frequentate, S. Greg. Turon., LXXI, 807, 978. — Vigilia devote celebrantur, *ibid.*, 782. — Vigiliæ in jejuniis agenda ut purificati per abstinentiam dignius celebremus sequentis festi iustitiam, Aleuin., CL, 1214; S. Bernard., CLXXXIII, 401. — Vigiliis sanctorum necesse et vigilare hominum spiritualium qui solemnitate celebrare desiderant in spiritu et veritate, *ibid.*, 403. — In Vigiliis solemnitate sanctificatio requiritur, Adam. Scot., CXCVIII, 298. — Vigiliis in sanctorum festivitibus populus interesse studuit, Aleuin., CL, 713. — Sanctorum solemnitates antiquitus privilegio celebratæ, S. Paulin. Nol., LII, 660. — Vigiliæ apostolorum observanda, Leo IV, CXV, 681. — Vigiliæ martyrum religiosissime observatæ, Flodoard., CXXXV, 41. — Vigiliæ apud sepulchra martyrum extra templa, Aurel. Cassiod., LXXXIX, 1008. — Quomodo observantibus in sanctorum festivitibus vel omnibus solemnitatibus Vigiliæ, S. Benedict., CIII, 697. — In Vigiliis omnium festivitatum ab uxoribus abstinendum, Ralherius, CXXXVI, 566. — In Vigiliis debet celebrator affligi ut in solemnitate valeat gratulari, S. Petri Damiani., CXLIV, 548. — Ut in omnibus Vigiliis par sit ubique, sæc. XI, monum. liturg., CII, 1191, 1134. — Ut clerici Vigiliis non desint, Atto, CXXXIV, 58. — In Vigiliis sanctæ Mariæ, sancti Joannis et Vigiliis indicitis aliorum sanctorum eulogiis post missam pœbi distribuenda, S. Eutychian., V, 166. — Vigiliæ nocturnæ in festis ab omnibus celebrabantur, S. Greg. Turon., LXXI, 821, 898, 978. — Vigiliæ singulis hebdomadibus a vespere illucescente Sabbato celebrantur, Cassian., XLIX, 141. — Vigiliæ et plures et strictiores in monasteriis, *ibid.*, 134. — Longiores in Sabbato, *ibid.*, 145. — In Vigiliis jejunabant, Regino, CXXXIII, 244; S. Paulin. Nolan., LII, 610. — In Vigiliis sanctorum, in quadragesimali cibo jejunetur, S. Aug., XXXII, 1438. — In nonnullis sanctorum Vigiliis jejuna instituta, *id.*, XI, 1276; Aleuin., CL, 1213. — Jejunium ante Assumptionem et ante Nativitatem Domini antiquitus ab Ecclesia Romana receptum et servatum, Nicolaus, pap., CXIX, 931.

Praxis Vigiliarum, S. Paulin. Aquileien., XCIX, 537. — Vigiliæ a Paschali primo de more celebratæ Sabbato in basilica, S. Petri Anastas., Biblioth., CXXXVIII, 1263. — De existentia et celebratione sacrarum Vigiliarum in Ecclesia Aquileiense ætate S. Nicetæ, S. Nicetas, LII, 1091. — Stationes Vigiliarum in præcipuis solemnitatibus a Perpetuo episcopo Turonensi, in Ecclesia Turonensi institutæ, S. Greg. Turon., LXXI, 567. — Quibusnam Vigiliis ætate S. Paulini, jejunium indictum, S. Paulin. Aquileien., XCIX, 253. — Gregorius III regulas celebrandi solemnita Vigiliarum restauravit ampliavitque, Anastas. Biblioth., CXXXVIII, 1029, 1050. — Praxis Vigiliarum in Ecclesia Antissiodorensi ab Aunario episcopo statutæ, Anonym., *id.*, 233. — Apud monachos Cistercienses, Lanfranc., CL, 573. — Apud Carthusianos, Guigo, CCLII, 646. — Quando Vigilia die Dominico conigerit fiat jejunium et commemoratio die Sabbati, *ibid.*, 1145. — Præhyeri fideles jejunium Vigiliarum serio moneant, Burchard., CXL, 887.

Vigiliarum praxis in jejunium commutata, S. Paulin. Aguleiens, CXIX, 251; Joannes Rothomag., CXLVII, 84; Belet., CCII, 141.

More antiquo duo nocturnalibus præcipuis festivitatis agabantur officia, unum in initio noctis a pontifice cum capellanis, alterum in medio noctis articulo cui populus aderat, Sicard., CCXIII, 216. — Postea Vigilia interdictæ jejunium locum et nomen retinuit, *ibid.*, 375. — De Vigiliis, Regino Prumiens., CXXXII, 223, 476.

CAP. IV. — De Vigiliis in particulari.

§ I. — De Vigiliis Domini.

De Vigilia natalitatis Domini. — Praxis Ecclesiarum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 29; S. Protad., LXXX, 422; S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 112; Christian. Druthmar., CVI, 1961; Grimald., CXXI, 889, 844, 886; Isuard., CXXIII, 835; Ado, *id.*, 177, 201; Robert. rex., CXLI, 943; Udalric., CXLI, 691; CLII, 951; Stephanus, CLXVI, 1383; Honor., CLXXII, 729, 735; Belet., CCII, 75. — Vigilia Natalitatis jejunio celebranda, Nicolaus, pap., CXXIX, 981; S. Petr. Damian., CXXI, 800, 801. — Inter Vigiliis præcipua proprium officium habens nocturnum atque diurnum, Sicard., CCXIII, 375; Sermones, S. Bernard., CLXXXIII, 87, 90, 94, 100, 105; Adam. Scot., CXVIII, 210, 205, 208, 215; Petr. Collens., CCII, 654. — *Homiliae*; S. Greg. Magn., LXXVI, 1103; Beda Vener., XCIV, 51; Paul. Winfrid., XCV, 1162; Haymo, CXVIII, 47; Godefrid., CLXXIV, 639, 642, 645, 648, 651, 655.

De Vigilia Epiphaniæ. — Praxis Ecclesiarum, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 38; S. Protad., LXXX, 412; S. Isidor., LXXIV, 626; LXXXVI, 150; Raban., CX, 121; Grimald., CXXI, 859, 884, 886; Sæc. XI, Monument. liturg., CLII, 952; Stephan., CLXVI, 1391. — Vigilia Epiphaniæ jejunio caret, S. Greg. Magn., LXXVIII, 35 (n.); Helperich., CXXVII, 487. — Jejunium tamen olim in ea celebratum, Joannes Rothomag., CXLVII, 45, 90. — *Homiliae*, Paul. Winfrid., XCV, 1166.

De Vigilia Paschæ. — Pars dicitur nox Vigiliarum, S. Gaudent., XX, 843. — Paschas Vigilia velut mater omnium sanctorum Vigiliarum, S. Aug., XXXVIII, 1068. — Paschæ noctem pervigiliabant Christiani, hanc Vigiliam habebant solemnem, Tertul., I, 1291. — Celeberrimam, Aurelius Prudent., LIX, 818. — Paschæ Vigiliam fortissimum et intrinsecus celeberrimum, S. Aug., XXXVIII, 1068. — In Vigilia Paschæ Gloria in excelsis Deo cantitur pro baptizandis, S. Petr. Damian., CXIV, 801. — Missa in nocte, S. Greg. Turon., LXXI, 251, 252. — De Vigilia Paschæ, Alcuin., CI, 1215. — Noctis Paschalis mera præconia, Rupert., CLXX, 168. — *Homiliae*; Beda Vener., XCIV, 133; Paul. Winfrid., XCV, 1326; Raban. Maur., CX, 133, 137; Haymo, CXVIII, 444 (Vide Sabbatum sanctum).

De Vigilia Ascensionis. — Praxis Ecclesiarum, Amalar., CV, 1500; Grimald., CXXI, 898; Honor., CLXXII, 700; Eginhard., CIV, 418; Sicard., CCXIII, 375. — In Vigilia Ascensionis olim jejunium, S. Greg. Magn., LXXVIII, 688. — *Homiliae*, S. Aug., XXXIV, 1501; Raban. Maur., CX, 229, 228.

De Vigilia Pentecostes. — Praxis Ecclesiarum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 110; S. Isidor. Hispal., LXXXV, 609; LXXXVI, 683; Alcuin., CI, 1225, 1226; Amalar., CV, 1068, 1215; Grimald., CXXI, 868, 896; Joannes Rothomag., CXLVII, 57; Udalric., CXLIX, 671; Stephan., CLXVI, 1407; Honor., CLXXII, 701, 735, 756; Sicard., CCXIII, 375. — Jejunium in Vigilia Pentecostes, Liturg. Gall., I, XII, 206, 207. — In Vigilia Pentecostes leguntur lectiones, Alcuin., CI, 1225, 1226. — Baptismus in Vigilia Pentecostes, Alcuin., 1225, 1226; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 453; Sicard., CCXIII, 375. — *Homiliae*, Beda Vener., XCV, 189; Godefrid., CLXXIV, 876; Raban. Maur., CX, 247, 249, 252, 253. (Vide Pentecostem.)

§ II. — De Vigiliis B. Mariæ Virginis.

Vigilia Natalitatis B. Mariæ celebrata et miraculum in ea obtentum, Joann. XIII, CXXXV, 1068. — Olim jejunium ante Purificationem B. Mariæ, Joannes Rothomag., CXLVII, 90.

De Vigilia Assumptionis. — Praxis Ecclesiarum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 150, 152; S. Protad., LXXX, 418; Amalar., CV, 1506; Grimald., CXXI, 912; Sæc. XI, Monument. liturg., CLII, 897, 967. — Vigilia Assumptionis jejunio celebranda, S. Paulin. Aquil., XCIX, 253 (n.); Nicolaus, CXIX, 981; Petrus Damian., CXLV, 800, 801. — *Homiliae*, Godefrid., CLXXIV, 957.

§ III. — De Vigiliis sanctorum.

De Vigiliis sanctorum, Stephan., CLXV, 1415; Honor.,

CLXXII, 641. — Missa in Vigilia apostolorum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 150; Sæc. XI Monument. liturg., CI, 945. — Missa in Vigilia unius martyris, S. Greg. Magn., LXXVIII, 165. — Missa in Vigilia plurimorum martirum, *ibid.*, 165. — Missa in Vigilia confessorum, *ibid.*, 167, 169. — Missa in Vigilia Virginum, *ibid.*, 171.

De Vigilia S. Joannis Baptiste. — Praxis Ecclesiarum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 120; S. Protad., LXXX, 417; Grima d., CXVI, 909; Guido abb., CL, 1219; CLII, 892; Honor., CLXXII, 700; Eginhard., CIV, 389. — Missa in Vigilia S. Joannis Baptiste post solis occubitum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 391, 695. — *Homiliae*, Beda Vener., XCIV, 202; Raban. Maur., CX, 336, 337.

De Vigilia apostolorum Petri et Pauli. — Praxis Ecclesiarum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 123; S. Protad., LXXX, 417; Amalar., CV, 1506; Guido abb., CL, 1221; Sæc. XI, Monument. liturg., CLII, 892; Sermo S. Bernard., CLXXIII, 40; Odilo, CXLI, 1020. — *Homiliae*, Beda Vener., XCIV, 214; Raban. Maur., CX, 343, 348; Bruno Ast., CLXV, 825.

De Vigilia Omnium Sanctorum. — Praxis Ecclesiarum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 146; S. Protad., LXXX, 420; Guido abb., CL, 1240. — Vigilia sanctorum omnium dies est afflictionis, Sicard., CCXIII, 424.

CAP. V. — De Octavis.

Cum Octava celebrabantur festa Christianorum, non autem ethnicorum, Tertul., I, 682. — Octavam diem celebrandum Leviticus liber insinuat dicens: « Dies octavus erit celeberrimus atque sanctissimus. » Sicard., CCXIII, 226. — Per Octavam secundus Christi adventus significatur, Aurel. Cassiod., LXX, 58. — Octava ad æternam pertinet requiem, *ibid.*, 94. — Octavarum dies sancti, S. Aug., XL, 581. — Sunt Octavæ institutionis, nonnullæ devotionis, nonnullæ etiam venerationis, Belet., CCII, 78.

Octavæ celebrantur diversis et specialibus causis, — Sicard., CCXIII, 226. — Ob similem causam celebratur Octava Epiphaniæ *ibid.* — Non celebratur Octava Ascensionis quia superveniens festum latium obumbrat et abolet commemorationem tristitiæ, *ibid.*

Octavæ sanctorum eur celebrantur, Rupert., CLIX, 218. — Octavæ paschalis solemnitas; *ibid.* — Cur paschalis sacra solemnitas Octavas habeat, *ibid.*, 198. — Octavæ regeneratorum, S. Aug., XXXIV, 1235. — Octo dies Neophytorum distincti, *id.*, XXXIII, 920. — Octavarum dies tertius vel etiam ipse octavus ad latium pedum a nonnullis electus, *ibid.*

Oblationes panis et vini in Octavis Paschæ et Pentecostes capitulo Rothomagensi factæ, Petr. Biesens., CCVII, 1179. — De Octavis Domini et sanctorum, Stephan., CLXVI, 1415.

PARS SECUNDA.

DE FESTIS DOMINI.

CAPUT PRIMUM. — De Nativitate Domini.

Dies in quo Christus natus est, S. Philastrius, XII, 1273. — Nativitas dicitur quod in ea Christus natus est, Alcuin., CI, 1175. — Christus in sexta feria conceptus et crucifixus, in Dominica nasci est et resurrexit, Sicard., CCXIII, 218. — Natalis Domini a Patribus votivæ solemnitati institutus quia in eo Christus pro redemptione mundi corporaliter nasci voluit, S. Isid. Hisp., LXXXII, 761; Raban. Maur., CVII, 543. — Annus celebratur ad memoriam duplicis adventus revocandam, Godefrid., CLXXIV, 21, 36, 42. — Celebratur vni Kalend Januarii, S. Protad., LXXX, 42; S. Isid. Hisp., LXXXIV, 441; Raban. Maur., CX, 1186. — Non idem ac Epiphaniarum dies, S. Hieronym., XXXI, 18, 19. — Elsi in Ægypto eadem solemnitate celebratur, Cassian., XLIX, 820, 821.

— Non ad eandem recurrit diem quia non in sacramento celebratur, S. Aug., XXXIII, 205; Alcuin., CI, 1175. — Nativitatis Domini festivitas transfranc., CL, 448; Adam. Scot., CXCVIII, 263. Pompa et celebritas, S. Bernard., LXXXIII, 126. — Festivitates Domini suis vocabulis suas causas eloquuntur, nascendo diem dedit Natalem, S. Petr. Chrysolog., LII, 615. — Celebratur in Ecclesia tantum Natalis dies Christi et Joannis, S. Aug., XXXVIII, 1501, 1509; Godefrid., CLXXIV, 45. — Et Mariæ, *ibid.*, — Dominicæ Nativitatis magna, nova et gloriosa solemnitas, adventus Dei ad homines, S. Isidor., LXXXIII, 762. — Dies Natalis sol novus recte dictus S. Ambros., XVII, 615. — In quo sol iustitiae, Deo auctore nobis oritur, *ibid.*, 614, 615. — In tenebris arcuuli lumen ingressum est, S. Hieronym., XXV, 220. — Natalitia Domini a sole revocata, S. Petr. Chrysolog., LII, 471, 472. — Tempus desideratissimum, Godefrid., CLXXIV, 21, 36, 42. — Mira hujus mysterii dispensatio, S. Leo Mag., LIV, 190.

— Novo ordine, nova Nativitate Filii Dei est generatus, I. IV, 195. — Ecclesia, dum Christi ortum veneratur, suum celebrat, *ibid.*, 213. — Natale Christi Ecclesia nuptiis, Hildebert., CLXXI, 588. — Natalis est pacis, S. Leo Mag., LIV, 215. — Visitatio, potest appellari, Aurel. Cassiod., LXX, 75. — Nos Nativitatis Domini plena gratia, Godefrid. abb., CLXXIV, 41. — Mira et rara in Christi Nativitate, Nicolaus Claraeval., CLXXXIV, 837. — Christi Nativitas miranda, S. Bernard., CLXXXIII, 86. — Dies redemptionis novæ. reparationis antiquæ, felicitatis æternæ, *ibid.*, 96. — Debet semper nova videri, *ibid.*, 111. — Portenta et signa quæ Nativitatem præcesserunt, Alcuin., CI, 1175. — Nativitatis et infantie Christi mysteria nunquam satis recolenda, S. Leo Mag., LIV, 212. — Incarnatio Filii Dei, opus Dei maximum est, Adam. Scot., 215. — Illius sublimitas et incomprehensibilitas, *ibid.*, 219. — Duplex Christi adventus, Rabanus Samuel., CLXIX, 515. — Christi gentium natus describitur, Adam. Scot., CXCVIII, 190. explicatur, *ibid.*, 200. — Nativitates Christi tres, Thomas Cister., CCVI, 128. — Nativitatis locus, S. Bernard., CLXXIII, 112; Adamus Scot., CXVIII, 258, fructus; S. Bernard., CLXXXIII, 87; S. Thomas Cisterciens., CCVI, 358. — Circumstantiæ S. Bernard., CLXXXIII, 122. — Adam. Scot., CXCVIII, 253. — Mirabiles effectus, Aurel. Cassiodor., LXXI, 123, 416, 450, 665; LXX, 136. — Deus factus est homo ut homo fieret Deus, S. Hieronym., XXX, 240. — Natus est in carne ut renasceremur ex spiritu, S. Leo Mag., LIV, 198. — Incarnatio Filii Dei fecit nos fratres ipsius et filios adoptatos Dei Patris, Adam. Scot., CXVIII, 116. — In fine anni nasci voluit ut ostenderet se vultre in ultima ætate mundi, Sicard., CCXIII, 218. — Natus Jesus est humilitatis et mansuetudinis exemplum, Adam. Scot., CXCVIII, 241. — Nocte natus docet ostentationem fugiendam, bibe natus molesta docet eligenda, S. Bernard., CLXXXIII, 125. — Remedia ex Nativitate alata, *ibid.*, 140. — Nativitas Christi quid a nobis exigit? Aelfred., CLXXXIV, 856. — Christum omnes dormientes perduci, vigilantes inveniri, S. Ambros., XVII, 606, 608, 615. — In tanta festivitatis ad magnificandum Deum deficiente humana loquela recurrendum ad angelorum præconia, S. Ambros., XVII, 612. — Laudandum in ea, Aurel. Cassiodor., LXX, 852. — Nemo extraneus esse debet a lætitia Nativitatis, S. Leo Mag., LIV, 190. — Nativitas non carnali sed spirituali lætitia celebranda, *ibid.*, 199. — Quanta lætitia mysterium Christi nascentis sit excipiendum, *ibid.*, 221. — Nativitas Christi de Virgine causa est exultationis nostræ, Rupert. abb., CLXVIII, 253.

Festum Nativitatis antiquitus institutum, S. Paulinus Nolan., LXXI, 618, 649, 922; L. Greg. Turon., LXXI, 567; Raban. Maur., CX, 1866. — Antiquitas in Gallia receptum, Liturg. Gallica, LXVII, 169.

Nativitas Domini ferianda, Adalhard., CV, 544; Hetto, *ibid.*, 764; Rodulf., CXIX, 717; Regino., CX XII, 265; Floardus., CXXXV, 409; Anonym., CXAXVIII, 624; S. Ivo, CLXI, 266, 267. In Nativitate feriandæ dies quatuor, Rodulf., CXIX, 717; Walter., *ibid.*, 741. — Guigo., CLIII, 735. Dies octo, Sec., xi, Dipl. CLII, 1194. — Natale festum generale Beileth., CCII, 18. — Inter præcipuas festivitates recensetur, Udalric., CXLIX, 691; Laufranc., CL, 475. — Habet Vigiliam, S. Greg. Turon., LXXI, 567; S. Paulin. Aquileiens., CLIX, 255 (n.). — Joan. arch. Rothomag., CXI VII, 85, 8; Rupert., CLXX, 68; Udalric., CXLIX, 691. — Cum jejunio celebrandum, S. Petr. Damian., CXLV, 800. — Prostratio in Vigilia Nativitatis ad lectionem Martyrologii, S. Bernard., CLXXXIII, 110; Adam. Scot., CXCVIII, 291. — Habet Jejunium, S. Greg. Turon., LXXI, 567; S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 255 (n.). — Jejunium ante Nativitatem indicium, Raban. Maur., CCVII, 554. — Ab Ecclesia Romana antiquitus susceptum et servatum, Nicolaus papa, CXIX, 981. — Habet Octavam, S. Protad., LXXX, 421, S. Chrodegang., LXXXIX, 1074. — In Octava Nativitatis Jejunium exciditur, Petr. de Honestis, CLXIII, 721. — Octava Nativitatis venerationis est, Bethelus, CCII, 78. — Infra Octavam Nativitatis Carthusiani non faciunt officium defunctorum nisi præseente corpore, Guigo, CLIII, 656.

Nativitas Domini nonnulli in civitate et parochiis celebranda, Isidor. Merrat., CXXX, 411; S. Ivo, CLXI, 266; Gratian., CLXXXIV, 1783. — Ante Natale Domini abstinencia a carnisbus quatuor Septimanis præscripta, Rother., LXXXVI, 585. — Si Nativitas Domini in feria sexta confiteri carnes edere licuit, Nicolaus papa, CXIX, 981. — Jejunare die Natalis hæresim sapit, Isidor. Mercat., CXXX, 844. — Natale Christi secundum carnem non vere honoras hereticus est, *ibid.*, 840. — Priscillianistæ in Natali Domini jejunantes damnantur, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 168; A natali Domini usque ad Circumcisionem jejunium a SS. Patribus dissolutum, S. Benedict., CLII,

1146. — Ante Natale Domini ab uxoriibus abstinendum, Regino., CXXXII, 249. — In Natali Domini baptisus olim celebratus, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 590 (n.); Isidor. Hisp., LXXXIV, 514. — Miraculum circa baptisterium S. Marcellini, S. Greg. Mag., LXXVIII, 590 (n.). — In Natali non baptizandum, S. Siric. pap., XIII, 1154. — Omnes fideles communicare debent, *ibid.*, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 266; Leo IV pap., CXV, 681; Regino., CXXXII, 189, 227; alio, CXXXIV, 42; Udalric., CXLV, 1073; Rother., CXXXVI, 563; S. Ivo, CLXI, 168; Gratian., CLXXXVIII, 1758. — Qui non communicat non reputandus Catholicus, Egbert. Eborac. episc., LXXXIX, 308. — Viginti dies in pane et aqua debet penitere, Burchard. CXL, 963. — Coram altare aduretur incensum novem diebus ante Nativitatem Domini, Joannes archiepisc. Rothomag., CXI VII, 41, 86, 160. — Octo diebus ante Nativitatem Domini antiphonæ, *ibid.*, 123, 159, 184. — Missa una Natali Domini olim in ordine Gallicano, Liturgia Gall., LXXII, 170. — Missa in Nativitate, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 29, 30, 31; Alcuin., CI, 1175; Anonym., CLII, 836; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 441, 877; Petr. Lombard., CXLI, 12. 7; Petr. Cantor., CCV, 100; Sicard., CCXIII, 221. — Tres missæ non in eadem ecclesia nec ab eodem sacerdote celebrantur, Liturg. Gall., LXXII, 173, 174. — A 3 diversis presbyteris, Joannes archiepisc. scop. Rothomag., CXLVII, 41, 86, 160. — In Ecclesia Lugdunensi olim omnes tres missæ archiepiscopi erant, Statuta antiqua., CXCIX, 1091. — Tres missæ Deo Creatori, Redemptori et Remuneratori offeruntur, Godefrid. abb., CLXXIV, 45. — Tres missæ tria tempora significant.

Nocte prior, sub luce sequens, in luce suprema... Nor, aurora, dies, umbra, figura, Deus, Sicard., CCXIII, 221-223. — In ordine missarum mysterium, Petr. Lombard., CXI, 401. — In prima æternæ generatio cantatur, in secunda promissio adventus, in tertia promissionis ademptio, *ibid.*, Due missæ in nocte celebrantur propter duas Nativitates, Rupert., CLXX, 75, 76. — Missa de Nocte a Telesphoro papa instituta, S. Greg. Mag., LXXVIII, 29; Raban. Maur., CVII, 544; Arlo, CLIII, 209; Anastas., CXXXVII, 1157; Gilbert., CXXXIX, 557; sec. x, monum. Liturg. 1836; Orderic. Vital., CLXXXVII, 200; Sicard., CCXIII, 221-223. — Aliis temporibus missæ non ante horam diæ tertiam celebranda, S. Ivo, CLII, 175; Gratian., CLXXVII, 1721. — In nocte Nativitatis Gloria in Excelsis celebriter cantabatur, Joannes archiepisc. CXLVII, 161. — Nocte Dominica hymni et sacra mysteria, Incertus, LXXIII, 611. — Natalis Domini Matrimonia celebrabantur, S. Aug. XXXVIII, 555. — Primm Nativitatis omnes campanæ pulsantur, Joannes archiepisc. CXLVII, 40, 53, 55, 161. — Processio post tertiam, *ibid.*, 41, 162. — Benedictio episcopalis ad missam, *ibid.*, 151. In Nativitate Credo cantatur *ibid.*, 55. — In primo de Dominicæ Nativitates, Laufranc., CL, 481. — Nativitas solemnitas apud Carthusianos, Guigo, CLIII, 681, 686, 735. — Infra Octavam obsequium plenarium celebratur et bis recitatur, S. Chrodegang., LXXXIX, 1069. — In Nativitate in domo sui episc. carnis refectionem facit, *ibid.*, 1074. — Quasdam distributiones faciebant, Rothomag. archiepisc., Petr. Blesens., CCVII, 1179. — In Natali Gallia episcopi eulogias sibi mutuo vel ipsi regi mittebant, S. Protad., LXXX, 594; Marculf. monach., LXXXII, 752, 753. — In Natali pas regis dies octo, sec. xi diplomat. CLII, 1194. — Curia regum, S. Ivo, CLXII, 336. — Usus pallii concessus, Hierbert., CXLII, 1158. — Oratio et Juramenta prohibita, Adrevald. CXIV, 1077; sec. xi diplomat. CLII, 1175. Annus a Natali Domini incipit, Liturg. Gall., LXXII, 547. — Natalitius dies Domini in castris celebratur, Eginhard., CIV, 421, 422; etiam in bello, *ibid.*, 429, 435, 437, 440, 441, 444, 445, 448, 449, 452, 453, 457, 465, 469. — Baldewinus Natale Domini Hierosolymis celebrat, Willelmus., CLXXXIX, 1538. — Bethlehem die Natalis coronatur, *ibid.*, 1532. — (Carolus Mag. a Leone papa in die Natalis coronatus est, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 225. — Nativitas Domini, S. Greg. Mag., LXXVIII, 29, 30, 31; S. Protad., LXXX, 422; Tarn. *ibid.*, 775; S. Isidor. Hisp., LXXXV, 185. LXXXVI, 111; Alcuin., CI, 1175; Eginhard., CIV, 958; Adalhard., CI, 557; Hetto, *ibid.*, 1159, 1221; Raban. Maur., CVII, 751, CX, 1186; Wandalbert., CXXI, 62; Ratramnus, *ibid.*, 81, Ado, CXXIII, 177, 203; Usuard., CXLIV, 835; Kalendarium et Martyrolog., CXXXVII, 1188, 1194, 1204, 1210, 1251, 1261, 1279; Joannes archiepisc., CXLVII, 40; Udalric., CXLIX, 691; Laufranc., CL, 448; sec. xi monum. Liturg., CLII, 1004; Bruno Ast., CLXV, 981; Stephan. abb., CLXXII, 1587; Rupert., abb., CLXX, 68, 75; Honor., CLXXII, 611, 729, 753, 780, 797, 807, 815; Godefrid. abb., CLXXIV, 656, 659, 663; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 17; Erpsold. abb., CLXXXIX, 1615; Petr.

Comest., CXCIII, 1837; Beletth., CCH, 75; Ermengaud., CCIV, 1943; Alan. de Insul., CCX, 252, 254; S. Sicard., CCLIII, 218, 226.

De nativitate Domini sermones, S. Ambros., XVII, 606, 608, 610, 612, 614, 615; S. Petrus Chrysolog., LII, 650, 698; S. Leo Mag., LIV, 190, 193, 199, 203, 204, 212, 216, 221, 226, 229, 487; S. Maxim. Taurin., LVII, 237, 239, 241, 247, 249, 251, 253, 535, 537, 541, 549, 847; S. Fulgent., LXV, 726, 858; S. Eleuther., *ibid.*, 91, 93; Atto, CXXXIV, 432; Odilo, CXLII, 999; Godfrid., CLVII, 237, 240, 241, 248; Werner. abb., *ibid.*, 775; 778, 783, 788; S. Ivo, CLXII, 568; Hildebert, CLXXI, 576, 581, 588, 590; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 946, 1029, 1092; Abaelard., CLXXVIII, 387; S. Bernard., CLXXIII, 115, 119, 123, 126, 127; Nicolaus Claraevall., CLXXIV, 827, 832, 839; Guericc. abb., CLXXXV, 29, 32, 33, 38, 45; Odo abb., CLXXXVIII, 1646, 1653; Aelred. abb., CXCIV, 220; Adam. Scot., CXCVIII, 219, 220, 233, 241, 251, 259; Petr. Comest., *ibid.*, 1758; Petr. Cellens., CCH, 658, 661, 664, 666, 669; Garner. Ling., CCIV, 599, 608, 615; Petr. Blesens., CCVII, 575; S. Martin. Legion., CCVIII, 63, 83; Abaelon abb., CCXI, 45, 48, 53; Helinand., CCXII, 486; Innocent. III, CCXVII, 451, 455, 459.

Homiliae, S. Aug., XXXVIII, 999; XXXIX, 1635, 2176; S. Leo Mag., LIV, 190, 193; S. Maxim. Taurin., LVII, 215; S. Greg. Magn., LXXVI, 1103; S. Elig., LXXXVII, 593; Beda Vener., XCIV, 34, 38, 353, 498; Paul. Winfrid., XCV, 1167; Raban. Maur., CX, 14, 16; Haymo, CXVIII, 54; S. Petr. Damian., CXLIV, 846; Radulph., CLV, 1696, 1699, 1701, 1707; Bruno Ast., CLXV, 734; Amadeus Lausannens. episc., CLXXXVII, 1519.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1171, 1190, 1260, 1201; Anonym., LXXXVII, 51, 54, 55; Venant. Fortunat., LXXXVIII, 284; S. Paulin. Aquileiens., XIX, 498; Alcuin., CI, 562; Sedul. episc., *ibid.*, 609; Raban. Maur., CII, 1631, 1639; Walafrid. Strab., CXIV, 1045; Robert. rex, CXII, 945; Heribert., CXLI, 596, 598; Abaelard., CLXXVIII, 1789.

Sequentiae, Notker, CXXXI, 1005, 1006; Fulbert., CCLI, 341; sac. xi, Monument. liturg., CLI, 836.

Præfatio, Grimald., CXXI, 883.

Benedictiones, *ibid.*, 859, 860.

Carmina, Alcuin., CI, 735; Fromund., CXII, 1297; Alphan., CXVII, 1241; Hildebert., CLXXI, 1116; Arnulf. episc., C'I, 195.

Tractatus de incarnatione, Samuel Marochian., CXIX, 345; Hildebert., CLXXI, 811; Hugo a S. Vict., CLXXVI, 371; Robert. Pull., LXXXVI, 790; Herman. abb., CLXXX, 9; Petr. Lombard., CCH, 757.

Fragmenta officii, Joannes archiepisc., Rothomag., CXLVII, 124. — De tribus missis in die Nativitatis, Godefrid., CLXXIV, 636, 639, 663; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 877.

Liber Bazarini de Nativitate Christi a Dacherio evulgatus, CLXXVI, 1043.

CAP. II. — De Circumcisione Domini.

Kalendæ Januariæ varia gentium superstitione polluebantur, S. Petr. Chrysolog., LII, 609; Alcuin., CI, 1176. — Olim Christiani superstitionibus paganorum obnoxii, S. Greg. Magn., LXXVIII, 291 (n.) — Vestum detrahere, Petr. Blesens., CCVII, 1168, 1173. — Jejunium publicum Kalendæ Januariæ per omnes ecclesias indictum, S. Aug., XXXIX, 2002, 2004; S. Benedict., CIII, 1141. — Propter gentiliū errorem, S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 774. — Et profanationem, S. Alcuin., CI, 1177. — Qui joci voluerit cum diabolo non poterit gaudere cum Christo, S. Ambros., XVII, 617, 618; S. Petr. Chrysolog., LII, 610, 611. — Ut nullus Kalendæ Januarii colere aut choros ducere præsumat, Atto, CXXXIV, 43. — Hac die missa assignatur ad prohibendum ab idolis, S. Greg. Magn., LXXVIII, 291. (n.)

Circumcisionis festum concurrebat cum octavo die Natalis Domini, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 291 (n.); Raban. Maur., CX, 1121, 1122. — In circumcisione duo simul festa concurrunt Parentis scilicet et Partus propter octavas, Beletth., CCH, 78. — Circumcisionis mysterium, Alan. de Insul., CCX, 256. — Christus circumcisiōnem non respuit ut nos in spiritu circumcideremus, Alcuin., CI, 1176. — Lexalia suscepit ut nos ab eis liberaret, Hildebert., CLXVI, 338. — Circumcisio Christi explicatur, S. Ivo, CLXII, 871. — Christi circumcisio veritatem humanitatis assumptæ probat, S. Bernard., CLXXXIII, 132. — Christi humilitas in circumcisione, *ibid.*, 151. — In eo docet aliquid amandum, aliquid admirandum, aliquid imitandum, *ibid.*, 136. — Circumcisio cordis melior cir-

cumcisione carnis, Godefrid. abb., CLXXIV, 444. — Circumcisioni succedit baptismus, Alan. de Insul., CCV, 548. — Antiqua circumcisionis celebritas, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 291. — Circa medium sæculi vii legibus Wisigothorum inter festivitates quibus forum vacabat, relata est, S. Isidor. Hisp., LXXXI, 478.

Circumcisionis solemnitas apud Carthanos, Guigo, CLIII, 753. — Apud Cluniacenses monachos missa finita, omnia signa pulsantur, Udalric., CXLIX, 638. — Credo ad missam majorem dicitur, Lanfranc., CL, 481. — In die circumcisionis Rothomag. archiepiscopus quædam distributiones faciebat, Petr. Blesens., CCVII, 1179. — Circumcisio ferianda, Gratian., CLXXXVII, 1781. — De Kalendis Januariis in octavis Domini, S. Greg. Magn., LXXVIII, 36; Alcuin., CI, 1176, 1177; Raban. Maur., CX, 1121, 1122; Wandalbert., CXXI, 585; Martyrologia Adonis, CXXIII, 145, 205; Usuardi, *ibid.*, 601; Notkeri, CXXXI, 1029; Calendaria et martyrol. antiqua, CXXXVIII, 1185, 1193, 1203, 1209, 1257, 1263; Udalric., CXLIX, 693; sac. xi, Monum. liturg., CLI, 1007; Stephan., CLXVI, 1388; Honorius, CLXXII, 617, 839.

De circumcisione, S. Hieronym., XXX, 457; Flodoard., CXXXIV, 442; S. Prælat., LXXX, 411; S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 217; LXXXVI, 139; Alcuin., CI, 1176; Raban. Maur., CX, 1121, 1122; Lanfranc., CL, 451; Bruno Ast., CLXV, 987; Honor., CLXXII, 797; Erasmod., abb., CLXXXIX, 1621; Beletth., CCH, 78.

De Octavis Natalis, Kalendis Januarii et circumcisione sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 609; S. Maxim. Taurin., LVII, 543; Atto, CXXXIV, 835; Werner. abb., CLVII, 801; S. Ivo, CLXII, 571; Hildebert., CLXXI, 59; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1034; Abaelard., CLXXXVI, 597; S. Bernard., CLXXXIII, 151, 153, 157, 675; Adam. Scot., CXCVIII, 572, 582; Petr. Blesens., CCVII, 583, 585; Innocent. III, CCXVII, 465.

Homiliae, S. Maxim. Taurin., LVII, 235; Beda Ven., XCIV, 35, 539; Paul. Winfrid., XCV, 1183, 1186; Raban. Maur., CX, 17; Haymo, CXVIII, 90; Radulph., CLV, 1735; Bruno Ast., CLXV, 763; Godefrid., CXLXIV, 673.

Sequentiae, sac. xi, Monum. liturg., CLI, 837, 874.

Benedictio, Grimald., CXXI, 861; Præfatio, *ibid.*, 886.

Hymni, Aurel. Prudent., LIX, 888; Walafrid. Strab., CXLV, 1083. — Jubilis rhythmicus de nomine Jesu, S. Bernardo ascriptus, CLXXXIV, 1517.

CAP. III. — De Epiphania Domini.

Epiphania dicitur, id est apparitio vel manifestatio, Hildebert., CLXXI, 401; Alcuin., CI, 1178. — Theophania, *ibid.*, 413. — Dies luminum, Guericc. abb., CLXXXV, 51. — Dies apparitionum quæ plures leguntur fuisse eodem die, annis tamen diversis, Beletth., CCH, 79. — Epiphania, Dei apparitio, Epiphaniæ sacre dies, S. Greg. Magn., LXXVIII, 292 (n.) — Epiphania prima Christi in mundo manifestatio, S. Ambros., XVII, 619, 620; S. Philastr., XII, 1275. — Apparet non tam oculis hominum quam salutis, S. Ambros., XVII, 619, 620. — Epiphania sit quotannis ad memoriam hominum, S. Petr. Chrysolog., LII, 614, 615. — Mense Januario ex antiquo ritu celebratur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 293 (n.), 619. — Non idem Epiphaniarum ac natalis dies, S. Hieronym., XXXI, 18, 19. — Etia in Ægypto eodem die celebratur, Cassian., XLIX, 820, 821. — Epiphaniæ festum majus quam Nativitatis Christi, Hildebert., CLXXI, 413. — Solemnitas hæc sacratissima multimoda in se continet mysteria, Alcuin., CI, 1178.

Epiphaniarum diem festa solemnitate viri apostolici signaverunt, quia in eo est proditus stella Salvator, S. Isidor. Hisp., LXXXII, 762; Raban. Maur., CVII, 548. — Dies triplici de causa celebris, S. Ivo, CLXII, 573. — Tribus miraculis ornata, Sicard., CXXII, 235. — Est solemnitas una de trina ostensione Christi, S. Petr. Chrysolog., LII, 620; Guericc. abb., CLXXXV, 58. — Revelat tribus modis Deum humanatum, *ibid.*, 841, 820. — Quatuor festa sunt uno die, Beletth., CCH, 79. — In ea magis Deum confitentur maneribus; in ea Christus aequi transfert in vinum, baptizatur in Jordane, S. Petr. Chrysolog., 620 et seqq.; S. Gregor. Turon., LXXI, 407, 707; S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 250. — Christus magis apparuit paucis post natiuitatem diebus, S. Bernard., CLXXXIII, 149. — Triplex una die manifestatio, *ibid.*, 147, 148. — In prima verus homo, in secunda Filius Dei, in tertia verus Deus innotuit, *ibid.*, 147, 151. — Christus eodem die baptizatus quo et a magis adoratus, *ibid.*, 145. — Sunt tria bujus festivitatis evangelia, nomen de baptismo, secundum de magis, tertium de Nuptiis, Beletth., CCH, 80. — Christus natus ab omnibus vult

agnosci, S. Leo, LIV, 231. — Stella Gratiam, magi omnes gentes, Herodes paganos, infantes occisi martyres figurant, omnium est temporum præsertim festivitas, *ibid.*, 240. — Baptismus Christi Nativitas Christiani, Hildebert., CLXXI, 415. — Epiphania, Nativitas Christianorum, Gueric. abb. CLXXXV, 58. — Christus vinum in aquam mutans mysterium et formam futuræ resurrectionis ostendit, S. Ambros., XVII, 619, 620. — Manifestatio Trinitatis in baptismo Christi *ibid.*, 623, 624.

Magi tres interiori illuminati, Adam Scot., CXCVIII, 394. — Muneribus fidem suam protestantur, S. Leo, LIV, 231. — Magorum vocatio vocationis nostræ primordia, *ibid.*, 237, 240; Adam Scot., CXCVIII, 394. — Magorum munera quisque debet æmulari, S. Leo, LIV, 237. — Cum gratiarum actione celebranda hæc festivitas, *ibid.*, 240.

Festum Epiphaniæ antiquitus institutum, S. Paulin. Nolan., LXI, 644. — Antiquitus in Gallia receptum, Liturg. Gall., LXXII, 169, 170. — Feriandum, S. Philastr., XII, 1273; S. Paulin. Aquileiensis, XCIX, 339 (a); Adalhard., CV, 537, 558; Hatto, *ibid.*, 764; Rodulf., CXIX, 717; Walter., *ibid.*, 746; Rogino, CXXXII, 265; Flodoard., CXXXV, 408; Joannes XIII, *ibid.*, 977; S. Chrodegang., LXXXIX, 1074, 1089; Anonym., CXXXVIII, 624, 625; S. Ivo, CLXI, 266. — Non nisi in civitatibus et parochiis celebrandum, *ibid.*. — Inter præcipuas solemnitates recensetur, Lanfranc., CL, 475. — Et celebratur, Udalric., CXLIX, 635. — Caret invitatorio, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 42, 89, 164. — *Venite, exultemus* in tertio nocturno psallebatur, *ibid.*, 42, 189. — Cantatur *Credo* ad majorem missam, Lanfranc., CL, 481. — Fit processio, S. Greg. Turon., LXXI, 319, 325; Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 135. — In die Epiphaniæ nuntiatur Quadragesimæ initium, Liturgia Gall., LXXII, 178. — Annuntiatur, Pascha, S. Greg. Mag., LXXVII, 947; S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 567. — Aqua benedicebatur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 293 (n.). — Virginitas velamen imponebatur, Isidor. Mercat., CXXX, 943. — Epiphaniæ in vigilia sermo de Innocentibus ab Herode occisis, Liturg. Gall., LXXII, 432. — Herodes Christum natum mundo nuntiat, eum tentat auferre, S. Leo Mag., LIV, 237. — In Epiphania non baptizandum, Dionys. Exiguus, LXVII, 281; S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 165; Aleuin., CI, 1178, 1236; S. Ivo, CLXI, 79, 81; Rupert., CI, 84. — In quibusdam locis baptismus sollemnis conferebatur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 389, 723. — In Epiphania in Cæsariensi civitate baptisterium sudat, Anonym., LXXXIV, 237. — Non jejunandum in Epiphania, S. Benedict., CIII, 1146. — Infra Octavam Epiphaniæ, Petr. de Honestis, CLXII, 721. — Si feria sexta contingat epiphania carnes edere licitum, Nicolaus pap., CXIX, 941. — Abstinentium ab uxoriis et nuptiis, S. Euthychian., p. 5, V, 166. — A motu iudiciorum, Anonym., CXXXVIII, 84. — Quomodo apud Carthianos celebratur Epiphania, Guigo, CLIII, 755, 1145. — Epiphaniæ festo communicabat Evagrius, ex Vitis Patrum., LXXXIII, 1184. — Rothomag. archiepiscopi, quamdam distributiones faciebant, Petr. Blesens., CVII, 1179.

De Epiphania, Calendarium antiq., XIII, 676; S. Hieronym., XXX, 457; S. Greg. Magn., LXXVIII, 58, 40; S. Protd., LXXX, 412; Isidor. Mercat., LXXXV, 230; LXXXVI, 175; Raban. Maur., CX, 18, 1124; Aleuin., CI, 1178; Amalar., CV, 1226, 1273, 1278; Christian. Denthmar., CVI, 1279; Wandalbert., CXXI, 583; Ado, CXXIII, 145, 211; Usuard., *ibid.*, 619; Notker., CXXVI, 1032; Calendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1185, 1193, 1203, 1210, 1257, 1263; Udalric., CXLIX, 674, 693; Lanfranc., CL, 191; sæc. XI monum. liturg., CLII, 1008; S. Ivo, CLXII, 584; Bruno Ast., CL XV, 989, 992; Rupert. abb., CLXX, 84; Honorius, CLXXII, 647, 751, 781, 797, 843; Sicard., CXXIII, 235.

De Epiphania Sermones, S. Ambros., XVII, 618, 620, 621, 622, 624, 626; S. Petr. Chrysolog., LII, 611, 614, 616, 619, 620; S. Leo Mag., LIV, 251, 257, 244, 247, 249, 253, 257, 260; S. Maxim. Taurin., LVII, 343, 347, 349, 351; S. Fulgent., LXV, 752, 863; Atto, CXXXIV, 878; Odilo, CXII, 993; CXI IV, 503; Werner. abb., CLVII, 805; S. Ivo, CLXII, 573; Bruno Ast., CL XV, 863; Hildebert., CLXXI, 401, 409, 415; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 931, 988; Abaelard., CLXXVIII, 409; S. Bernard., CLXXXIII, 141, 147, 149; Gueric., CLXXXV, 43, 51, 54, 59; Aelred abb., CXCV, 227; Adam Scot., CXCVIII, 399, 401; Petr. Comest., *ibid.*, 1741; Garner. Lingonens., CCV, 623, 628; Petr. Blesens., CCVII, 587; S. Martin. Legionens., CCVIII, 349; Absalon abb., CXXI, 57, 63, 68, 76, 81; Helinand., CXXII, 511, 521; Innocent III, CXXVII, 483.

Homiliae, S. Leo, papa, LIV, 235; S. Maxim. Taurin.,

LVII, 71, 259, 261, 265, 269, 272, 277, 279, 281, 283, 287; Sedatus, LXXII, 771; S. Greg. Mag., LXXVI, 1110; Beda Ven., XCIV, 58; Haymo, CXVIII, 107; Rodulphus, CLV, 1727, 1731; Bruno Astens., CLIV, 766; Godefrid. abb., CLXXIV, 677, 681.

Sequentia, Notkerus, CXXXI, 1008; sæc. XI Monum. Liturg., CLII, 857.

Benedictio, Grimald., CXXI, 862.

Hymni, Aurelian. Prudentius, LIX, 901; Anonym., LXXXVII, 31, 54, 55; Raban. Maur., CXII, 634; Walafrid. Strab., CXIV, 1083; Abaelard., CLXXVIII, 1791. Versus de Epiphania, Marbod., CLXXI, 1661; Hildebert., *ibid.*, 1448.

De baptismo Domini, Aleuin., CI, 1180. — De baptismo Christi et manifestatione Trinitatis, Ernald. abb., CLXXXIX, 1628.

Sermones de baptismo Christi, S. Maxim. Taurin., LVII, 353, 355, 357.

Homiliae de baptismo Christi, *ibid.*, 289, 291, 293, 295, 297, 299.

De stella et Magis, Ernald. abb., CLXXXIX, 1633; Petr. Comest., CXCVIII, 1541, 1542.

De Octava Epiphaniæ, S. Greg. Magn., LXXVIII, 40; Amalar., CV, 1226, 1273, 1278; Udalric., CXLIX, 634, 693; Bruno Ast., CL XV, 992; Honor., CLXXII, 618.

Benedictio in Octava Theophaniæ, Grimald., CII, 862; Præfatio, *ibid.*, 866.

Sermones de Octava Epiphaniæ, S. Bernard., CLXXXIII, 153, 677.

Homiliae in Octava Epiphaniæ, Beda Ven., XCIV, 74; Haymo, CXVIII, 115; Godefrid., CLXXIV, 696, 697, 703.

CAP. IV. — De Presentatione Domini.

(Vide Purificationem B. Mariæ.)

CAP. V. — De Incarnatione Verbi.

(Vide Annuntiationem.)

CAP. VI. — De Resurrectione Domini.

Pascha Hebraeorum nomen non Græcorum. S. August., XXXVI, 842; XXXVI, 1609, 1709; Euseb., LXII, 732; Aleuin., C, 923; Raban. Maur., CVII, 531; Petr. Lombard., CXCI, 1399. — A Phase nomen accepti, S. Hieronym., XXV, 1229; XXVI, 190; Belet., CCII, 118. — *Transitus* dicitur, S. Ambros., XVII, 672; S. Aug., XXXVI, 785; S. Leo, LIV, 608; S. Fulgent., LXV, 741; Aleuin., C, 923; S. Paschas. Ratbert., CXX, 1345; S. Bruno, CLIII, 147; Godefrid. abb., CLXXIV, 178; S. Bernard., CLXXXIII, 240; Petr. Lombard., CXCI, 1572; Richard. a S. Vict., CXCVI, 1060. — Quia Christus *transiit* de morte ad vitam, Candel., CVI, 60, 61; Rother., CXXXVI, 535. — Quia per hoc mysterium de peioribus ad meliora *transimus*, S. Maxim. Taurin., LVII, 513; Beda Vener., XCIII, 570. — Pascha, Phase Hebraice, *Pascha* Græce, *transitus* Latine dicitur, Bonorius, CLXXII, 676. — Pascha non passionem sed *transitum* significat, S. Hieronym., XXIV, 356; Beda Ven., XCIV, 556; Belet., CCII, 117. — Hoc nomen Pascha divina dispositione compositum est a Græco *πάσχα* et Hebræo Phase (*transitus*), quoniam in passione homini fuit transitus ejus, Belet., CCII, 118; Sicard., CXLII, 343. — Pascha transitus animarum a vitia ad virtutem, S. Ambros., XIV, 129; XVI, 907. — Appellatur Pascha ipsa dies resurrectionis, S. Philast., XII, 1278; Belet., CCII, 117, 118; Sicard., CXXIII, 310.

A Paschate Judæorum figuratum, Tertull., I, 194; II, 460; S. Ambros., XVI, 1034, 1035; S. Aug., XXXI, 1758; XLI, 322; S. Isidor., LXXXIII, 766; Beda Ven., XCIV, 535; Aleuin., C, 904; Raban. Maur., CVII, 539. — Paschæ traditio ex antiquis Judæis notatur, Rupert., CLXVIII, 1331. — Paschæ Judæici observantia spiritualibus typis referta, S. Gaudent., XX, 867. — Quinquagesimæ typus in veteri lege, Cassian., XLIX, 1194. — Pascha, Pentecoste et Scenopegia Judæorum triplicem Christianæ religionis significabant statum, nempe penitentiam, justitiam et gloriam, Petr. Lombard., CXCI, 974. — Pascha Judæorum ultimum, Rupert., CLXIX, 647. — Antiqua illa festivitas populi Judæorum diei istius solemnitate mutata est, S. Hieronym., XXX, 235. — Pascha mysticum abolitum est immolatione Agni veri Paschalis Christi, Gerz abb., CXXXVII, 398. — Christo a mortuis resurgente Judæorum solemnitates completæ sunt, S. Anselm., CLVIII, 627. — Manducavit Christus Pascha quæ passurus significabatur antequam voluntario pateretur, S. Fulgent., LXV, 431. — In eadem cena Christus Judæorum Pascha comedit et nostram instituit, *ibid.*

Pascha nostrum a Pascha Judæorum discretum, Er-

gryp. abb., LXII, 757. — Pascha vetus in Azyms celebratur, S. Anselm., CLVIII, 541, 543; Richard., a. S. Viet., CXCIV, 264. — Est figura nostri, *ibid.*; Godelfrid., CLXXIV, 269. — Novum Pascha in Azyms sinceritatis et veritatis celebrandum, Jul. Hilarian., XIII, 1106; S. Petr. Chrysolog., LH, 650; Rupert., CLXX, 207; Richard., CXCIV, 264. — Pascha Judaeorum in umbra, nostrum la luce, Alcuin., C, 904. — Judei in Paschate suam liberationem celebrabant, Christiani suam Redemptionem, Beeth., CCII, 135. — Paschalis solemnitas nova vetera non conjungit, sed novae regenerationis oblectat infantiam, S. Petr. Chrysolog., LII, 406, 407. — Non conjungitur cum vetustate Judaica Paschalis solemnitas, *ibid.*, 650. — In eo Agnus immolatur, in eo Christus natus et immutatus ad totam letitiam et gloriam, *ibid.*, 651. — Pascha verum Christianorum, Eugyp., abb., LXII, 850. — Pascha verissimum in Christo celebratur, S. Aug., XXXVIII, 814. — Verum Pascha, Christi immolatio, *id.*, XXXV, 1785. — Paschalis Agnus in una Ecclesia comeditur, *id.*, XL, 1196, 1201. — Christus est Pascha nostrum, S. Greg. Magn., LXXVI, 1177. — Et tot festis Judaeorum Christus Pascha diem elegit; Christus legis destructor etiam Pascha servare concupierat, Tertull., II, 460. — Paschalis ritus Judaicus cum Christiano Paschate collatus, Hildebert., CLXXI, 475. — Ratio celebrandi Pascha, Rab. Maur., CVIII, 501. — Veteris et Novi Testamenti consensus quoad celebritatem Pascha, S. Aug., XXXIII, 217, 218; Ceolfrid., LXXXIX, 550. — Paschale tempus Veteri Testamento quadrupliciter praescriptum, Raban. Maur., CVIII, 639-645. — Quo mense et qua die mensis creditur crucifixus Christus et ubi resurrectio ejus primum celebrata est hoc diverse a Patribus nuntiatur, *id.*, CVII, 704, 721. — Apostoli quomodo Pascha debent observare nihil ordinare potuerunt; Pascha decima quarta luna Martii celebrabant, Beda Vener., XC, 607. — Dubitas de celebratione Pascha, S. Greg. Turon., LXXI, 584. — Quaesio de Paschae die, S. Prosper Aquitan., LI, 565. — Die et multum agitur, S. Greg. Magn., LXXVII, 946. — Non eodem tempore apud omnes celebratur, S. Cyprian., III, 1158; Eusebius Pamphil., VIII, 50; Julius Hilarian., XIII, 1106; S. Bernard., CLXXXII, 403; Petr. Lombard., CXCII, 505. — Quando a Graecis et Latinis celebratur, Alcuin., CI, 984. — Cum Judaeis xiv luna celebrabant Asiae episcopi, S. Hieronym., XXIII, 657; Tessaracteatite, S. Aug., XLII, 51; Quartodecimani, S. Ivo, LVI, 715. — In assignando Paschatis die Scoti ab Ecclesia dissidebant, S. Gregor. Magn., LXXVII, 951-953. — S. Leo de die Paschatis determinandi S. Cyrillo et Paschasio scribit, S. Leo, LIV, 606. — Contentio, *ibid.*, 601, 602. — Gallicanae eccl. cyculum Paschalem Anatolii amplexus sunt, S. Greg. Magn., LXXVII, 952.

Pascha ab omnibus eodem die celebrandum censet concil. Arelatense, S. Aug., XLIII, 787; Concil. Antioch., S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 125; Concilium Aurel., I, *ibid.*, 238; Conc. Carth. IV, *ibid.*, 204; S. Leo, LIV, 1079; I, VI, 846; Isidor. Mercat., CXXX, 372; S. Ivo, CLXI, 265, 267. — Statuit concil. Nicenum ut omnes Christiani Pascha uno eodemque tempore peragerent, S. Ambros., XVI, 1037; Gennad., LVIII, 1000, 1033; Isidor. Mercat., CXXX, 377. — Haec de celebrando Paschate Nicena regula illustratione sancti Spiritus sancita, Dionys. Exig., LXVII, 19.

Pascha celebrandum primo mense, Tertull., II, 973; S. Ambros., XVI, 1052; Gaudent. episc., XX, 854, 844; Ceolfrid., LXXXIX, 550; Beda Vener., XC, 512; Theod. archiepisc., XCIX, 952; Raban. Maur., CVII, 714, 723, 725; CVIII, 893; S. Abbo, CXXXIV, 558; S. Ivo, CLXI, 190. — Propter innovandam vitam quam significat, S. Aug., XXXIII, 206, 208.

In secundum mensem aliquando differri exstat auctoritas, S. Ambros., XVI, 1053; Gaudent., XX, 846, 847; S. Aug., XXXIV, 722; Rabert., CXI, 1512. — Ante sexennium Pascha xi Kal. Mali celebratur, S. Ambros., XVI, 1053; ix Kal. Mali, S. Prosper Aquit., LI, 600; vii Kal. Mali per errorem, *ibid.*, 605. — Anno 441, vii Kal. Aprilis, S. Leo, LIV, 601, 602. — Anno 457, vi Kal. Aprilis, Victor, LXVIII, 945.

Post verum aequinoctium, S. Aug., XLII, 1231; Gennad. Massil., LVIII, 1000, 1035; Dionys., LXVII, 142, 143; S. Fulgentius, LXXXVIII, 840; Ceolfridus, LXXXIX, 550; Beda Vener., XC, 512; Isidor. Mercat., CXXX, 15, 121, 838; S. Ivo, CLXI, 190. — Non ante plenilunium quod primum occurrit post verum aequinoctium, S. Aug., XLII, 1231; Rupert., CLXX, 160.

Tertia mensis prima septimana, Ceolfrid., LXXXIX, 550; Beda Vener., XC, 512; S. Ivo, CLXI, 190. —

Christiani an solis et non computationem Pascha celebrant, S. Aug., XXXIII, 209.

Nec intra decem quartam lunam, nec ultra vicesimam primam, Julius Hilarian., XIII, 1106, 1114; S. Ambros., XVI, 510, 1053, 1086; Gaudent., XX, 847; Eugyp., LXXII, 757; Beda Vener., XC, 510, 607, 609, 610; ACIV, 675, 676, 682; Theod. archiepisc., XCIX, 952; Raban. Maur., CVII, 713, 714, 720, 722, 725; CVIII, 501; Anonym., CXXIX, 1299; Abbo, CXXXIX, 538; Humbert., CXLIII, 935; S. Ivo, CLXI, 190; Rupert., CLXVIII, 1535.

Non celebrandum cum Judeis, Tertull., II, 72; S. Hieronym., XXII, 1222; S. Ivo, LVI, 706; Dionys. Exig., LXVII, 22, 142, 143, 458, 459; S. Gregorius Turon., LXXI, 584; S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 125; Fulgent. Ferrant., LXXXVIII, 822; Isidor. Mercat., CXXX, 15, 121, 838. — Pascha nostrum non ad diem Judaeorum occurrit, S. Aug., XLII, 505. — Victor papa cum Judaeis Pascha celebrari prohibuit, S. Greg. Magn., LXXVII, 952. — Joannes pap. IV quosdam reprehendit Scotos Christianos a celebrando cum Judaeis Pascha, S. Protat., LXXX, 601. — Illius legis violatores Ecclesia anathematizat, S. Hieronym., XXII, 1222; Excommunicat, Dionys. Exig., LXVII, 22, 458, 459; Abjicit, *ibid.*, 142, 143; S. Leo Magn., LVI, 706.

Pascha festivitas non nisi die Dominica celebranda, S. Ambros., XVI, 1029, 1050; S. Aug., XXXIII, 209, 211; Ceolfrid., LXXXIX, 550; Beda Vener., XC, 510, 512; Theod. archiepisc., XCIX, 952; Raban. Maur., CVI, 713, 720; Helperich., CXXXVII, 43; S. Ivo, CLXI, 190, 265, 267. — Resurrectio Domini conigit prima die hebdomadae, S. Greg. Turon., LXXI, 172, 572; S. Anselm., CLVIII, 62; Rupert., CLXX, 198. — Christus enim die resurrexit quo mundum creaverat, S. Gaudent. XV, 845. — Diem resurrectionis observari oportet, S. Ambros., XVI, 996, 1029, 1050. — Victor papa constituit ut Pascha die Dominica celebraretur, S. Abbo, CXXXIX, 538; sic Pius papa, Anast. Biblioth., CXXVII, 141, 1214; S. Abbo, CXXXIX, 537; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 200; Sic Eleuther., Anast. Biblioth., CXXVII, 1279.

Dies Paschalis concilio denuntianda, Dionys. Exig., LXVII, 205. — Paschalis celebritas et in eundem concilii fieri debet insinuat, Isidor. Mercat., CXXX, 554. — Concilii provincialibus designanda, *ibid.*, 571. — De annuntiatione Pascha ante Epiphaniam inter episcopos inquirenda, conc. Toletan., IV, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 367. — Dies Pascha formatum subscriptione omnibus intimetur, Conc. Carth. V, *ibid.*, 210. — Per singulos annos Pascha a metropolitano episc. praenuntiatur, Conc. Bracar. II, *ibid.*, 575. — Apud Hispanos a metropolitano annuntiat sacerdotibus, Isidor. Mercat., CXXX, 463. — Per epistolam episcopi Alexandrini dies Paschalis designabatur, Cassian., XLIX, 820, 821; S. Leo, LIV, 1053, 1071. — Denuntiatio pontifici Romano commissi, S. Greg. Magn., LXXVII, 947. — Die Epiphaniae sebat ista denuntiatio, *ibid.* — Paschalis dies omnibus Orientalibus a summo Pontifice indicus, S. Leo, LIV, 1110. — In Sardinia denuntiatio ad metropolitanum pertinebat, S. Greg. Magn., LXXVII, 946, 947. — Pascha dies ab ecclesia Carthaginiensi audatur, S. Len Magn., LVI, 420; Dionys. Exig., LXVII, 196; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 930. — Dies Paschalis apud Afros designabatur per synodum et divulgabatur per legatos a concilio missos, Isidor. Mercat., CXXX, 556. — Paschalis dies ante 417, per miraculum declaratur, S. Leo, LIV, 609. — Constantinus de festo Paschali ad Eusebium epistolam scribit, Euseb., VIII, 79. — Post concilium Nicenum congratulatur Ecclesiae de consensu in celebratione Pascha, *ibid.*, 501. — Tres epistolae Paschales (annis 401, 403, 405) Theophili Alexandrini ab Hieronymo interpretatae, S. Hieron., XXII, 773, 792, 815. — Victor Romanus utriusque episcopus, Narcissus Hierosolymorum, Polycrates, Irenaeus et Bachelius de hac questione scripserunt, S. Prosper Aquit., LI, 598. — Cyclos Paschalis, primo ab Hippolyto conscriptus, postremum a beatissimo Cyrillo perfectus, Rabanus Maur., CXI, 125. — Computi Paschalis auctores Hippolyt., Eusebius, Theophilus, et Prosper, post quos Victorinus rem diligentius instauravit, S. Petr. Damian., CXIV, 632. — Benedicto papa, Dionys. abbas Paschalem calculum mira argumentatione composuit, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 215. — Per Paschalem terminum caeteri inventiuntur, Helperich., CXXXVII, 45.

Pascha diei laus, S. Aug., XXXV, 2568. — Apostolus et Evangelia festivitatem Pascha honorandam esse dixerunt, Aurel. Cassiodor., LXIX, 1053. — Dies a Jeremia propheta praenuntiatus, Tertull., I, 1232. — Dies sacramenti Domini imaginem portans, quatuor temporum munera expungens, Zeno, XI, 605, 506, 507,

594. — Dies in quo Christus resurrexit, S. Philastrius, XII, 1275. — Quasi festivitatum corona et perfectionis et felicitatis adipiscendæ et consummandæ quedam figura, *ibid.*, 1275. — Per magna habebantur solemnitas Paschæ, S. Cyrillus, IV, 348. — Festivitates Domini suis vocabulis suas causas eloquuntur, resurgendo resurrectionis diem dedit, S. Petrus Chrysolog., I, 11, 615. — Pascha dies solus magnus dicendus, S. Leo Magn., I, IV, 498. — Festorum maximum, *ibid.*, 294, 297, 300, 305, 311, 1100. — Solemnitas solemnitas, S. Greg. Mag., I, 177; S. Aug., XXXIX, 2068; Rupert. abb., CLXX, 195. — Umbra solemnitalis ventura, *ibid.*, 1203. — Festivitas omnium prima, S. Isidorus Hispalensis, LXXXII, 250. — Dies celsior cunctis, luciflori universis, solemnitas solemnitas non immerito dicta, Raban. Maur., CX, 54, 55. — Paschæ et Pentecostes solemnitates maximæ omnium festivitatum, *ibid.*, CXI, 507. — Festum ad superlativum gradum pertingens, Udalric., CXIX, 656; Lanfranc., CL, 475. — Dies celeberrimus, Rupert. abb., CLXVIII, 29. — Est festivitas maxima et consolationis plena, Godefrid., CLXXIV, 186. — Hæc solemnitas usque adeo est magna ut per anonomasiam atque excellentiam vocetur solemnitas solemnitas. Beletus, (CII, 119. — Paschæ epitheta honorabilia, S. Benedict., CIII, 1196. — Paschæ festum, S. Greg. Turon., LXXI, 587, 395, 406, 549, 602, 963, 981. — Sanctum, *ibid.*, 703, 1095. — Resurrectionis festum, *ibid.*, 502, 502, 566. — Festivitas magnifica et desiderabilis, *ibid.*, 916. — A Domnica resurrectione dicta dies Dominica, *ibid.*, 173; S. Greg. Mag., LXXXVIII, 476 (n.) — Paschæ dies festus universalis Christianorum, Ex Vitis Patrum, LXXIII, 235. — Paschalis diei solemnitas, Alcuin., 1221; Raban. Maur., CVIII, 504. — Festivitas veneranda, Eginhard., CIV, 958. — Resurrectio Christi ferit illum conspicuum, Rupert. abb., CLXVIII, 1694, 1696. — Resurrectionis dies est Octava in qua Sabbatum et requies nostra est, *ibid.*, 1712. — Resurrectionem Christi docet Petrus ex psalmis, *ibid.*, 1673. — Apostolorum metus et silentium a Paschæ usque ad Pentecosten, CLXX, 15. — Apostoli viderunt Christum die octavo Paschæ in Nazareth in domo Mariæ, *ibid.*, 232. — Dies resurrectionis Dominice dupli munere gaudet: solemnitas est inenarrabilis, inestimabilis ac infinitæ dignitatis, *ibid.*, 154. — Mysterium Paschæ, in plenitudo, *ibid.*, 166.

Paschalis solemnitalis tres præcipue causæ, redemptionis animarum, resurrectio corporum, baptismi solemnitas, *ibid.*, 169. — Pascha dupliciter sumitur, Alan. de Insul., CXX, 567. — Paschæ mystica interpretatio, *ibid.*, 537. — Tempus ante Pascha significat tribulationem in qua modo sumus, S. Aug., XXXVII, 1957. — Pascha significat futuram vitam, *ibid.*, 1938. — Aeternam felicitatem, Honorius August., CLXXII, 651. — Paschæ tempus significat tempus futuram gratulationis, sex hebdomadæ quadragesimales sunt sex ætates mundi, *ibid.*, 658. — Ex hac solemnitate exemplum futuræ resurrectionis, S. Greg. Mag., LXXVI, 1177. — Pascha nunquam rite celebrat qui adhuc residet per negligentiam et desidiam, S. Paschas. Ratbert., CXX, 1345. — Qui quotidie missam celebrant quotidie pascha faciunt, id est carnem Agni comedunt, Ratbert., CXXVI, 557. — Solemnitas Paschæ Domino quilibet agit qui illud agere satagit quod Deus præcepit, *ibid.*, 726. — Pascha immolatio est, Petr. Lombard., CXCI, 1572. — Istud Pascha legitimum sapientissime cum reverentia edendum, Gezo abb., CXXXVII, 598. — Verum pascha celebramus si quod rerum et temporum mysteris exprimitur vita et moribus semper tenemus, S. Ivo Carnot., CLXII, 590. — Pascha quando alleluia canitur, innot transitum de labore ad felicitatem, Honor., CLXXII, 651. — Pascha Dei jucundum, conversio hominis, Godefrid., CLXXIV, 170.

Paschæ festivitas quam antiqua, S. Paulina Nolan., LXI, 95, 619, 828. — Paschæ noctem pervigilabant Christiani, Tertull., I, 1294. — Resurrectionem Domini mane celebramus, S. Cyrillus, IV, 347. — Antiquitus in Gallia recepta, Liturg. Gall., 169, 170. — Paschalis celebratio anniversaria, S. Aug., XXXVI, 171. — Pascha agitur et in memoriam et in memoriam rei quæ gesta est, XXXIII, 295. — Dies anniversarius paschalis non ad eundem anal diem redit, propter dominicum diem et lunam, S. Isidor. Hisp., LXXXIII, 768; Raban. Maur., CVII, 351; Honor., CLXXII, 651. — Non nisi in civitatibus et parochiis celebranda, S. Ivo, CLXI, 266; Gratian., CI, XXXVII, 1785; Regino, CXXXII, 396. — Resurrectio Christi ad quid nobis profuit, Petr. Lombard., CXII, 245. — Justificatio nostra est, *ibid.* — Paschalis festivitas ferventioris facti, S. Aug., XLIII, 550. — Resurgente Domino spem resurrectionis membra perceperunt, Aurel. Cassiod., LXX, 655. — Resurrectio et Ascensio Christi celestium

spem in nobis confirmant, Godefrid., CLXXIV, 561. — Resurrectio Christi ejus divinitatem manifestat, *ibid.*, 879. — Omnem ambiguitatem et diffidentiam excludit, Petr. Lombard., CXII, 1514. — Resurrectio Christi duplicem animæ præparat resurrectionis gratiam, Gertr. abb., CI, XXXV, 148. — Resurrectionis Dominica jucunditas, *ibid.*, CLXXXIV, 736. — Resurrectionis fides pura non gentilium aut Judæorum sed Christianorum, *ibid.*, 168. — Pascha a quibus celebrandum, Alan. de Insul., CXX, 537.

Paschæ sanctificatio, Raban. Maur., CVIII, 148, 149, 696. — Paschæ dies observantia religiose mentis observari debet, S. Ambros., XVI, 1027. — Quisquis bene hic Domini Pascha celebraverit in perpetuo lumine erit, *ibid.*, 1398. — In azyms sinceritatis et veritatis celebrandum, Jul. Hilarian., XIII, 106, 1144; S. Petr. Chrysolog., LII, 60. — Castos et sanctificatos oportet celebrare Pascha Domini, S. Ambros., XIV, 129; XVI, 907; S. Hieronym., XXIII, 99. — Cessandum a peccatis initia virtutum consuetudine ut corda ad celebrandum Pascha præparentur, S. Hieronym., XXII, 789. — Charitate et puritate parari corda ad paschalis festum celebrandum, S. Leo, IV, 322. — Qui paschalis gaudii solemnitas celebrare desiderat Agni carnes assas igni comedit ut dispensari omnia per Spiritus sancti patientiam sciat, S. Greg. Mag., LXXVI, 1179. — Virgines in Paschate velantur, S. Ambros., XIV, 708; XVI, 518; XVII, 674. — In Albis velamen virginibus imponebatur, Isidor. Mercat., CXXX, 943. — Consecratio virginis in feria II Paschæ, anonym., CXXXVIII, 1094, 1104.

In die Paschali vinculis restricti olim solebant laxari, S. Ambros., XVI, 996. — Rei ab imperatoribus relaxati, S. Leo, I, IV, 271, 297, 559.

Nihil cruentum stauendum, S. Ambros., XVI, 1027. — A septuagesima usque in Octavas Paschæ abstinentia nuptiis, S. Euthychian., V, 167; S. Ivo, CLXI, 616. — Abstinentium ab uxoribus a Septuagesima usque ad transactas octavas Paschæ, S. Euthychian., V, 167. — In octava Paschæ, Ratbert., CXXXVI, 566. — In solemnitate Beletus, (CII, 72. — A litibus per xv dies cessandum, S. August., XXXVIII, 1201. — In Paschate pax regis dies octo, sec. xi, Diplom., CLI, 1194. — In Pascha solemniter celebrantur Jejunium, S. Philastrius, XII, 1266; S. Aug., XXXIII, 223; Rupert., CLXX, 169. — Sacrosanctis omnibus est decretum ut ante solemnitatem Paschæ Quadragesima teneatur, Gratian., CLXXXVII, 1785. (Vid. Quadrag.) — Paschale gaudium etiam præcedenti Jejunio ampliatur, *ibid.* — A Paschate ad Pentecosten vocatur Jejunium, Tertull., II, 79; S. Ambros., XIV, 666; S. Aug., XXXIII, 218; Cassian., XLIX, 1184, 1195, 1194; S. Greg. Mag., LXXVIII, 588; S. Benedict. abb., CIII, 1043, 1146; Ratbert., CXXXVI, 734; Petr. de Honestis, CLVIII, 721. — Per quadraginta dies Jejunium Ecclesia prohibuit, quia per xl dies post resurrectionem cum hominibus conversatus est, Hildebert., CLXXI, 579. — Per tempus paschale genus non curvantur, Cassian., XLII, 110, 111, 1184, 1193; S. Leo, XVI, 925; Borehard., (XI, 641; Rupert., CLXX, 211. — Tempus remissionis et indulgentie dies paschales, S. Aug., XXXIX, 2078. — Tempus lætitiæ, Tertull., II, 80, 875; S. Ambros., XIV, 89; XVI, 1084, 1085; S. Aug., XXXIII, 218; Venant. Fortunat., LXXXVIII, 150; Ratbert., CXXXVI, 720. — Quinquaginta dies Paschæ celebrant, S. Ambros., XV, 173. — Juxta majorem præcepta Paschæ festum publicis soliti læti exultantesque celebrabant Hæles, *ibid.*, XVI, 1034, 1035. — Pascha signum exultationis et lætitiæ in celo et in terra, S. Hieronym., XXI, 215. — Tempus Resurrectionis dies lætitiæ cordis Jesu, Wolbero, CLV, 1146. — A Pascha ad Pentecosten quadragesima lætitiæ, Beletus, (CII, 84. — Dominica a Pascha ad Ascensionem pertinent ad gaudium resurrectionis quod Dominus promiserat futurum post tristitiam passionis, Sicard., CCLIII, 561. — A Paschate ad Pentecosten laus Deo dicitur, Alleluia cantatur, S. Ambros., XIV, 866; S. Benedict., LXVI, 452, 453, 454. — Alleluia die nocteque canendum, Ratbert., CXXXVI, 731. — Non cantatur responsorium, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 454. — Paschalis hebdomada in Albis celebratur, *ibid.*, 455. — Eulogias sibi mutuo vel ipsi regi in solemnitate Paschæ episcopi Gallia transmittunt, S. Protat., LXXX, 391; Marculf., monachus, LXXXVII, 733, 753. — In Paschate curia regunt, S. Ivo, CLXII, 598.

Paschali solemnitati fratres sese præparare debent, S. Aug., XXXIX, 1801. — Pascha Domino præparandum est in alio non in immo, Hildebert., CLXXI, 557. — Pascha impingente ingravescere solent tentationes, S. Aug., XXXIX, 1778. — Paschalis solemnitalis conclusionem apophytorum habitus commutatur, *ibid.*, 2075. — Cum Christo

meritoque ut cum Christo resurgamus, S. Leo Mag., LIV, 582, 584, 592. — Negligere paschale festum maximum malum *ibid.*, 585. — Tales permanere debemus quales in die festo dignum est inveniri, *ibid.*, 575. — Resurrectio Christi exigit a nobis transitum ad meliorem vitam, S. Bernard., CLXXXIII, 585. — In Paschate confitemur, S. Bernard., CLXXXIII, 281. — Ad confessionem in Paschate accedendum etiam nullus peccati quis sibi conscius sit, Alan. de Insul., CCX, 107, 398. — Communandum, S. Euthym., V, 167; S. Leo Mag., LIV, 305; S. Isidor., LXXXIV, 266; S. Egbert., LXXXIX, 350; S. Leo, CXV, 691; Regino Prumiens., CXXXII, 189, 227; Udalric., CXXXV, 1073; Rather., CXXXVI, 719, 730, 722, 724; S. Ivo, CLXI, 167, 168; Gratian., CLXXXVII, 1758; S. Bernard., CLXXXIII, 281. — Qui non communicaverint non inter Catholicos reputandi, S. Egbert., LXXXIX, 350; Alto, CXXXIV, 42. — xx dies in pace et aqua debent ponere, Burchard., CXL, 963. — Parvuli baptizati omnibus diebus septimanæ communicare debent, Anonym., CXXXVIII, 1076.

Paschatis caeremoniæ. Alcuinus, Cl, 1221. — Ritus, Raban. Maur., CVIII, 148, 149, 696. — Festivitas et precum ordo, Isidor. Mercat., CXXX, 1077.

Symbolum octo dies ante Pascha publice in omnibus ecclesiis recitandum, S. Ivo, CLXI, 114. — Paschali temporis sacramenta symboli explicabantur, S. Petr. Chrysologus, LII, 358.

In celebratione Paschæ observandum triduum, crucifixi, sepulchri, suscitati, S. Aug., XXXIII, 215. In vigilia Paschæ fit baptismus solemniter, Tertull., I, 1222; S. Euthym., V, 166; S. Siric. pap., XIII, 1188; S. Ambros., XIV, 708; XVI, 518; XVII, 674; Dionys. Exig., LXVII, 281; S. Isidor., LXXXIV, 167, 183, 314; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 906; Helto, CV, 764; Leo IV, CXV, 679; Isidor. Mercat., CXXX, 528; Regino Prumiens., CXXXII, 210, 241; Udalric., CXXXV, 1072; Ratherius, CXXXVI, 535, 536; Anonym., CXXXVIII, 624; Burchard., CAL, 745, 729; Joannes Rothomagus, CXLVII, 272; S. Ivo, CLXI, 81, 82, 110; Rupert., CLXX, 84, 169; Gratian., CLXXXVII, 1798, 1799. — In Thessalia in diebus Paschæ tantum baptizabatur, Ratramn. Corbeien., CXXI, 308. — Baptismus Paschæ non olim celebrabatur in basilica, S. Agnetis, Anast. Biblioth., CXXVIII, 185. — In monasterio beati Martialis in Pascha baptismus agitur et ibi servi a Dominiis suis libertate donantur, Jordan. Lemoicensis episc., CXLI, 1394.

Pascha olim incipiebat celebrari post vesperam sabbati, S. Greg. Mag., LXXXVIII, 580 (n.). — Olio missæ tres in Paschate, Liturg. Gall., LXXII, 175. — Rogationes seu processiones ubique in Paschate, S. Greg. Turon., LXXI, 1034, 1175. — Litania ad missam, S. Huerici imp. acta, CXL, 54. — Processio in Pascha quadruplex, Joannes arch. Rothomagus, CXLVII, 54, 104. — In laudibus ad crucifixum in octava Paschæ, *ibid.*. — Archiepisc. Rothomagus olim in die Paschæ ad laudes clericis oscum pacis dabat, *ibid.*, 104. — In die resurrectionis usque in Sabbatum in Albis tres psalmi tantum ad nocturnos tresque lectiones antiquo more leguntur, Gratian., CLXXXVII, 1459. — Tres nocturnæ tempore Paschali, Joannes Rothomagus, CXLVII, 55, 107, 180. — Tempore Paschali officium mortuorum non celebrandum nisi in depositione aut anniversario, *ibid.*, 57, 58, 191. — In octo diebus Paschæ Credo cantabitur, *ibid.*, 38. — Ad majorem missam in prima die Dominice resurrectionis, Lanfranc., CL, 481. — Paschæ statio Romæ ad sanctam Mariam, Rupert., CLXX, 83, 204. — In Paschate unicum cantatur Alleluia, duplex autem in Sabbato, Alan. de Insulis, 209, 210. — Solemnitas Paschæ apud Carthusianos, Guigo, CLIII, 646, 655, 656, 665, 753.

Octava Paschæ octava venerationis Christi, Belet., CCL, 78. — Paschales dies olim octo solemnes dies sancti appellati, in quibus conciones quotidie ad populum habiti, S. Gaudent., XI, 828, 829 (n.). — Paschæ hebdomada, ferianda, Liturg. Gall., LXXII, 201, 253, 577, 578; S. Benedict. abb., CIII, 1196; Ratramnus Corbeien., CXXI, 770; Anonym., CXXXVIII, 532; Bruno abb., CXLII, 1061; S. Ivo, CXLII, 266, 267. — Resurrectio Domini per dies paschales secundum quatuor evangelistas recitari solita, S. August., XXXVIII, 1107, 1126. — Resurrectio secundum omnes evangelistas per septem dies octavarum Paschæ legitur in ecclesia, S. Greg. Magnus, LXXXVIII, 515, 546. — Octava Paschalis solemnitas, Rupert., CLXX, 218. — Cur hæc paschalis sacra solemnitas octavas habeat, *ibid.*, 198. — In quinquagesima dum lectiones una de Apostolo, altera de Evangelio sicut in Dominicis et Sabbatis habent, Cassian., XLIX, 90. — Persolvatur orationis eleemosyna decimo quingto die a Paschate, sec. xi, diplomat., CII, 1174.

Pascha festum piissime celebratum a Constantino Magno, Euseb. Pamph., VIII, 74. — Maxima solemnitate a monachis, S. Hieronym., XXIII, 92. — Tepidissima celebritate frequentatum a paucis Manichæis, S. Aug., XLII, 178. — Piissime a Ludovico I, Eginhard., CIV, 967; S. Eulogius, CXV, 1377, 1378, 1381, 1390. — Celebratio Paschæ in expeditione militari, Heribert., CXLI, 596, 598. — Sisinnius a Clemente papa cum 523 in Paschate baptizatus est, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 198. — In Pascha Rothomagens. archiepiscopi quasdam distributiones Rothomagus capitulo faciebant, Petr. Blesens., CCVII, 1179. — Nundinæ die Paschatis celebratæ, Martin., Legion., CCIX, 899.

Annus a Paschate ineceptus Liturg. Gallica, LXXII, 405. — Pascha clausum seu clausum Paschæ, *ibid.*, 200, 201.

Annottinum Pascha celebratum fuisse videtur post Dominicam in Albis, S. Greg. Mag., LXXVII, 581 (n.). 775. — Pascha annottinum est anniversarium Paschæ præteritæ, Beda Vener., XCIV, 556. — Vocatur Pascha annottinum quando quis dicitur quo baptisma suscepit, annottinum celebrat Belet., CCL, 88.

De Paschæ festivitate. — Sermones, S. Zeno, XI, 500, 503, 506, 507, 508; S. Ambros., XVII, 671, 672; S. Petr. Chrysolog., LII, 401, 406, 408, 411, 414, 417, 422, 424, 430; S. Leo Mag., LIV, 390, 595, 495, 497, 499; LVI, 1131, 1136; S. Maximus Taurin., LVII, 590, 594, 597, 598, 601, 603, 605, 609, 611, 613, 615, 617, 619, 621, 903; Faust. Rhegiens., LVIII, 677; Alto, CXXXIV, 843; Rather., CXXXVI, 719, 739; Odilo, CXIII, 1001, 1005, 1009; Werner. abb., CLVII, 915, 921, 932; S. Ivo, CLXII, 590; Bruno Ast., CLXV, 1011; Hildebertus, CLXII, 558, 564; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 1191; Abelardus, CLXXXVIII, 484; S. Bernard., CLXXXIII, 273, 283, 288; Gueric., CLXXXV, 141, 144, 148; Isaac abb., CXCIV, 1831, 1827; Aelredus abb., CXCV, 271, 278; Richardus a S. Vict., CXCVI, 1067; Garnerius Ling., CIV, 681, 686, 694; Petr. Cellens., CCL, 770, 774, 777, 778, 779, 780, 783, 785; Petr. Blesens., CCVII, 618, 621; S. Martinus Legion., CCLVIII, 921, 925, 931; Alan de Insulis, CCX, 206; Absalon abb., CCXI, 152; Helinandus, CCXII, 588; Innocent. III, CXXVII, 469.

Sermones in hebdomada Paschæ, S. Petr. Chrysologus, LII, 246, 420; S. Fulgent., LXV, 897, 900, 901, 902, 903, 905; Ogerius abb., CLXXXIV, 965; Alto, CXXXIV, 844.

Homilia in die Paschæ, S. Bernard., CLXXXIII, 291, 296; S. Maxim. Taurin., LVII, 535, 539, 561, 563, 565; S. Caesar. Arelat., LXVII, 1041, 1043, 1047, 1050, 1053, 1056; S. Greg. Mag., LXXVI, 1169; Beda Venerabilis, XCIV, 425; Raban. Maur., CX, 34, 155, 140, 141; Haymo, CXVIII, 415; Anonym., CXXIX, 1453; S. Petr. Damian., CXLIV; Radulph., CLV, 1848, 1851; Bruno Ast., CLXV, 807; Godefrid., CLXXXIV, 795, 805.

Homilia in Hebdomada Paschæ, S. Aug., XXXIX, 2075; S. Maxim. Taurin., LVII, 590; S. Greg. Mag., LXXVI, 1174, 1181, 1185, 1187, 1197; Beda Vener., XCIV, 159; Paulus Winfrid., XC, 1329; Raban. Maur., CX, 36, 142, 144, 145, 173, 176; Haymo, CXVIII, 455, 461, 466, 487, 489; Rather., CXXXVI, 726, 732; Beda Venerab., XCIV, 427; Radulph. Ard., CLV, 1857; Werner., CLVII, 929, 931, 933, 937; Bruno Astens., CLXV, 807, 808; Godefrid., CLXXXIV, 807, 811. — Homilia de tempore paschali, *ibid.*, 296.

De sancto Paschate, S. Greg. Turon., LXXI, 172, 707; Liturg. Gall., LXXII, 405; ex vitis Patrum, LXXXII, 467; S. Greg. Mag., LXXVIII, 92; Talo, LXXX, 783; Alcuin., Cl, 1222; CV, 1061, 1235; Dunstan., CXXXVI; Udalric., CLIX, 664; sec. xi monum. liturg., CII, 617; Godefrid. abb., CLVII, 252; Rupert., abb., CLXX, 193, 195, 229; Hildebr., CLXXI, 562; Honorius Augustod., CLXXII, 651, 676, 692, 694, 695, 735, 787, 798, 927; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 60; Ernaldus, CLXXXIX, 1662; Ermengaudus, CLIV, 1145.

De Hebdomada Paschæ, S. Greg. Mag., LXXVIII, 92-97; Dunstanus, CXXXVII, 496; Galdo abb., CL, 1907; sec. xi monum. liturg., CII, 848; Stephan., CLXVI, 1405, 1406; Honorius CLXXII, 754, 935.

De ratione Paschæ, Epistole, Dionys. Exiguus, LXVII, 19, 515. — Liber Beda Venerab., XCIV, 556. — Tractatus, Anonym., CXXIX, 1569, 1562.

De celebratione Paschæ. — Dionysius Exig., LXVII, 485; Martinus Damien., LXXII, 49; Beda Ven., XC, 599; XCIV, 675; Chris. Druthmarus, CVI, 1481; Raban. Maur., CVIII, 501; Anonym., CXXIX, 1287; Joannes Rothomagus, CXLVII, 55, sec. xi monum. liturg., CII, 1016, 1017.

Argumenta paschalia, Dionys. Exig., LXVII, 497; Beda Vener., XC, 510.

De quarta decima luna paschali, Beda Ven., XC, 510; Raban. Maur., CVII, 720, 775; Anonym., CXXIX, 1299.

De cyclo paschali, Beda Venerab., XC, 519; Rabanus Maur., CXI, 125; Beda presbyter CXXXIX, 578.

De computo, Anonym., CXXIX, 1275; Heiperichus, CXXVII, 17.

De termino Paschali, Anonym., CXXIV, 1282, 1283, 1300, 1308, 1309; Regino Prum., CXXXII, 191; Heiperich., CXXVII, 40, 43.

Tabula Paschalis auctoritate sacri concilii Niceni statuta, Anast. Biblioth., CXXVIII, 314; Joannes Rothomagus, archiep., CXLVII, 151.

De tempore Paschatis Lanfranc., CL, 468. — Mores paschales in Farfensi monasterio, Guido, CL, 1205. — Pascha aenotina, *ibid.*, 1208; CLII, 1018; Honorius, CLXXII, 620. — De varietatibus temporis Paschalis, Beletius, CCII, 131, 135. — De genuino Paschate, Richard. a S. Victore, CXCVI, 1059. — Phase quinque, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 454. — De quinquagesima Pasche et de his quæ circa hoc tempus sunt observanda, Honorius, CLXXII, 677, 679, 680, 681, 754, 755, 760; Beletius, CCII, 119. — De Pascha et diversis nominis hujus acceptionibus, Petr. Comestor, CXCVIII, 1614. — De diebus Pentecostes, Amalarus, CV, 1061. — De completionem dierum Pentecostes, *ibid.*, 1160, 1224, 1281. — Decreta SS. PP. Pii, Victoris et Leonis de Pascha, Isidor. Mercat., CXXV, 858, 859. — Schisma exortum de Paschatis celebratione, Frilegodus, CXXXII, 987. — Paschalia festa et gaudia celebrat, Venant. Fortunatus LXXXVIII, 130. — Officium in dominica resurrectionis, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 239; LXXXV, 478, LXXXVI, 615; *sec.* xi monum. liturg. 956. — Officium in hebdomad., S. Isidor., LXXXV, 487, 495, 569; LXXXVI, 621, 625, 639. — De festis intra paschale tempus, *sec.* xi monum. liturg., CLII, 1017. — Vetus missa in die Pasche, S. Greg. Mag., LXXVIII, 239. — Benedictiones in Paschate, Grimald., CXXI, 866, 867. — Præfationes, *ibid.*, 896, 897. — Completorium in octava Pasche, Joannes archiep. Rothomagus, CXLVII, 179.

De resurrectione sequentiæ, Notkerus, CXXVI, 1009; Adam. a S. Vict., CXCII, 1435, 1459, 1440, 1442.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1207; Anonym., LXXXVII, 52; S. Paulin. Aquileien., XCIX, 490; Sedulius, CI, 609; Raban. Maur., CXII, 1635; Walafrid. Strab., CXIV, 1083; Fulbertus, CXLI, 532; Robert. rex, *ibid.*, 940, 941; Abelard., CLXXVIII, 1795.

Carmina, Theodulfus, CV, 379; Joannes Scotus, CXXII, 1225, 1228; S. Petr. Damian., CXIV, 951; Petr., Ven., CLXXXIX, 1017.

Homilia de gaudio et admiratione B. Mariæ in resurrectione Filii sui, Amadeus Lausann. episc., CLXXVIII, 1531.

Santa Elisabeth mysteria resurrectionis videt, CXCIV, 117.

CAP. VII. — De Ascensione

Quadragesima a Resurrectione die Ascensio Domini celebratur, Anonym., CXXVIII, 621; S. Anselmus, CLVIII, 729. Ideo celebratur quia ascendere Christus memoratur ad cælos, S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 768; Aleuin., CI, 1225; Raban. Maur., CVII, 353, 357. — Christus antequam ascenderet omnia consummavit, S. Leo Magn., LV, 58. — In Ascensione completa sacramentorum quæ in lege et prophetis scripta erant revelatio, S. Maxim. Taurin., LVII, 628. — Ascendit Christus in cælum videntibus discipulis, *ibid.*, 571; S. Greg. Turon., LXXI, 173, 484, 1025. — Ascensio Christi altiarum solennitatum consummationem habet, fructum declarat, augeat gratiam, S. Bernard., (LXXXI), 309. — Ascensio apostolis et toti Ecclesie utilis, Aurel. Cassiodor., LXX, 1101. Ascensio Christi pignus nostræ, S. Aug., XXXVIII, 1210. — Cautio et arrha nostræ, *id.*, XXXIX, 2081, 2082. — Glorificatio nostra, *ibid.*, 2083; S. Bernard., (LXXXIII), 383. — Post dies quadraginta diuita ad nostram fidem firmandam, S. Leo Magn., LIV, 394, 395. — Nobis causa gaudiorum, *ibid.*, 398; LV, 37; Rupert, CLXIX, 734; Gueric. abb., (CLXXXIV), 756. — Non erat differenda, S. Bernard., (CLXXXIII), 1151. — Ejus fides, *ibid.*, 1163. — Ascensionis Dominicæ effectus cæli desiderium, S. Leo Magn., LIV, 500. — Ascendendum post Christum scilicet corda, S. Aug., XXXIX, 2082. — Qui vult festivitatem Christi particeps fieri studeat quod facit et ipse facere, Rather., CXXXVI, 743. — Resurrectio et Ascensio Christi cælestium apem in nobis confirmant, Godefrid., abb., CLXXIV, 561. — Ascensus Domini triumphalis, S. Greg. Turon., LXXI, 251; Rather., CXXXVI, 735. — Ascensio Filii et Mariæ Assumptio simili stylo describuntur, S. Petr. Damian., CXIV, 715. — Ascensio duplex ab Apostolo commendata, S. Bernard., (CLXXXIII),

517. — Ascensionis quatuor gradus, *ibid.*, 740. — Ascensus Domini triformis, Gueric. abb., (CLXXXIV), 1146. — Ascendit in crucis patibulum, ascendit ad resurrectionis triumphum, ascendit in cælum, Alan. de Insul., CCX, 242. — Triplicis hujus ascensus effectus, *ibid.* — Christus in corpore ascendit in cælum, *ibid.*, 521. — Ascendit ut vitam doceat futuram, S. Damas., pap., XIII, 377. — Ut captivitatem captivam ducat, S. Maxim. Taurin., LVII, 571; Alan. de Insul., CCX, 244. — Ascensionis festum traditione receptum, S. Aug., XXXIII, 200. — Antiquitas institutum, S. Paulin. Nolan., LXI, 648. — Et in Gallia receptum, Liturg. Gall., LXXII, 169, 170. — Dies Ascensionis ferianda, Anonym., CXXVIII, 621, Udalric., CLXIX, 633; Lanfranc., CL, 475; S. Ivo, CLXI, 266. — Non nisi in civitatibus et parochiis celebranda, *ibid.* — Processiones discipuli exhibuerunt Christo in die Ascensionis, Belet., CCII, 20. — Processio in Ascensione in qua reus solvitur, Joannes archiep. Rothomagus, CXLVII, 110, 122. — Prohibetur motus judicarius, Anonym., (CLXXXVIII), 854. — Ad missam *Cre-o* cautatur, Lanfranc., CL, 481. — Festum Ascensionis et depositionis S. Leonis eodem die celebratur, S. Aug., XXXII, 1208. — De die Ascensionis in basilica domi Martini, S. Greg. Turon., LXXI, 556. — Ascensionis Domini celebritas in ecclesia cathedrali Rothomagus, Joannes archiep., CXLVII, 57, 110. — Apud tunciacenses monachos, Udalric., CLXIX, 634. — Apud Carthusianos, Guido, CLIII, 646, 753, 1145. — In Ascensione archiep., Rothomagus, quasdam distributiones faciebant, Petr. Blesens., (CVII), 1179. — S. Elisabeth videt mysteria Ascensionis, Egbert., CXCIV, 147. — Primitiva Ecclesia feriam quintam in memoriam Ascensionis observabat, Sicard., (CXIII), 374. — Octava Ascensionis usque ad Pentecostem proceditur, *ibid.*, 375.

De Ascensione Domini, Tertul., I, 1222; S. Philast., XI, 1275, 1286; S. Hieronym., XXX, 508; S. Greg. Turon., LXXI, 173, 325, 707; ex vitis Patrum, LXXII, 467; S. Greg. Magn., LXXVIII, 104; S. Isidor., LXXX, 598; LXXXVI, 651; Aleuin., CI, 1225; Raban. Maur., CVII, 353; Rather., (CXXVI), 756; Joannes Rothomagus, archiepisc., CXLVII, 57, 123; Samuel. Maroch., CLIX, 547; Guido abb., CL, 1215; *sec.* xi Monum. liturg., CLII, 849; Godefrid. abb., CLVII, 258; Stephan., CXVII, 1407; Rupert. abb., CLXX, 255; Honor., CLXXII, 685, 700, 935; Ordeus Vital., CLXXXVIII, 60; Ernald. abb., CLXXXIX, 1667; Sicard., (CXIII), 372; Innocent. III., CCXVII, 409. — De triplici ascensu Domini, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 806. — De gaudio et admiratione B. Mariæ in Ascensione filii sui, Amadeus Lausann. episc., CLXXXVIII, 1531.

De Ascensione Domini Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 432; S. Leo Mag., LIV, 394, 396, 499; S. Maxim. Taurin., LVII, 623, 625, 627, 853; S. Fulgentius, LXV, 914, 915; Atto, CXXXIV, 845; Rather., (CXVII), 754, 740; Odilo, CXLI, 1011; Werner. abb., CLVII, 952, 969, 972; S. Ivo, CLXXII, 591; Bruno Ast., CXLY, 1012, 1014; Heribert., CLXXI, 580, 585; Honor., CLXXII, 1127; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1200, 1114; Abelard., CLXXVIII, 495; S. Bernard., (LXXXIII), 499, 501, 504, 509, 516; Gueric. abb., CLXXXIV, 153; Isaac, (CXVI), 1829; Aelred. abb., CXCIV, 283; Petr. Comest., CXCVIII, 1778; Petr. Ceilens., CCII, 785, 788, 791; Garner. Lirigonen., CCV, 700; Petr. Blesens., (CVII), 627; S. Martin. Legion., CCVIII, 1085, 1197; Absalon, CCXI, 182, 187, 195; Helinand., CCXII, CII, 591, 595.

Homilia, S. Leo, papa, LIV, 394; S. Maxim. Taurin., LVII, 567; S. Greg. Magn., LXXVI, 1213; Beda Vener., XCIV, 174, 429; Raban. Maur., CX, 42, 231, 235; Haymo, CXVII, 540, 542; Radulph., CLV, 1917, 1923; Bruno Ast., CLXV, 817; Godefrid., CLXXIV, 861, 871.

Sequentia, Notker., CXXVI, 1012; Robert. rex, CXII, 941.

Benedictio, Grimald.; CXXI, 869. — Præfatio, *ibid.*, 898.

Hymni, Ennodius episc., LXIII, 530; Sedul., CI, 609; Raban. Maur., CXII, 1634, 1656, 1657; Walafrid. Strab., CXIV, 1084; S. Petr. Damian., CXIV, 933, 961; Abelard., CLXXVIII, 1795, 1796, 1797, 1798.

Carmina, Beda Vener., XCIV, 624; Marbod., CLIII, 1654.

Responsorium in die Ascensionis, Robert. rex, CXII, 943. — Sermon in Octava Ascens., Abelard., CLXXVIII, 494.

CAP. VIII. — De Pentecoste.

Dicitur Pentecoste a πεντηκоста (*quingenta*), quia dies hæc a Resurrectione Domini distat quingentesimo diebus, Belet., CII, 157. — Aliud Pentecoste, aliud Quin-

quagesima, *ibid.*, 133. — Pentecoste *Quinquagesima* interpretatur, sed non omnis Quinquagesima vocatur Pentecoste, Sicard., CCXIII, 578. — Pentecosten facit octavam hebdomadis initium, S. Ambros., XV, 1773. — Pentecoste dicitur festum in Quinquagesimo, S. Greg. Magn., LXVIII, 381 (n.). — Pentecoste apud Hebræos celebris dies erat quæ post quinque decadas celebratur, S. Isidor. Hispal., LXXXII, 230. — Quinquagesimo die post occisionem agni lex datur in Sina, quinquagesimo post resurrectionem Christi die Spiritus sanctus apostolis mittitur, Rather., CXXXVI, 746; S. Cyprianus, III, 1189, 1202. — Dies Pentecostes, id est tempus paschalis Quinquagesimæ, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 81. — Veteris et Novi Testamenti consensus quoad celebritatem Paschæ et Pentecostes, S. Aug., XXXIII, 217, 218. — Pentecostes dies festus de Septimanis factus, id., XXXVIII, 73. — Pentecoste Judæorum figura Pentecostes Christianorum, id., XLII, 505. — Causa festivitatis Pentecostes lex data in Sina, adventus Spiritus sancti, S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 768; Beda Vener., XCIV, 537; Alcuin., CI, 1226; Raban. Maur., CVII, 354. — Pascha, Pentecoste et Cœnœgia Judæorum triplicem religionis Christianæ statum figurabant, nempe penitentiam, justitiam et gloriæ, Petrus Lombard., CACI, 970. — Pentecostes festum causam magis sacræ habuit quam ceteræ festivitatis Judæorum, Rupert. abb., CLXVII, 1756. — Judæi celebrant Pentecosten quod tunc legem acceperant, nos qui Spiritum sanctum accepimus, Belet., CCII, 135. — Adventus Spiritus sancti solemnitas est veneranda tum propter personam, tum propter causam, Sicard., CCXIII, 375. — Tantum Deus Christum in die Pentecostes glorificavit, quantum a Judæis in Parasceve de honestatis est, Baldun., CCIV, 1153. — In Pentecoste apostoli receperunt perfecti baptismatis atque omniæ consecrationis mysterium, S. Petr. Damian., CXV, 103. — Receperunt secundam gratiam S. Spiritus, Rupertus, CLXVII, 1647. — Nunc Spiritus sancti adventum præfigurat baptismus in Sabbato constitutus, Sicard., CCXIII, 375. — Dies festus a Jeremia significatus, dies proprie festus, Tertull., I, 1223. — Dies omni ævo præ ceteris sollemnis, S. Aug., XXXIX, 2094. — Pentecostes festum comparatur cum festo Incarnationis, S. Greg. Magn., LXI, 1233. — Solemnitas Pentecostes quam honorabilis, *ibid.* — Pentecostes lætitia, S. Philastr., XII, 1375; Nicolaus papa, CXIX, 1210. — In lætitia celebranda, Raban. Maur., CVII, 354. — Per Quinquagesimam Pentecostes æterna lætitia ostenditur, Haymo, CXVIII, 883. — Paschæ et Pentecostes sollemnitates omnium maximæ festivitatum, Raban. Maur., CXI, 307. — Pentecostes festum antiquum, S. Paulin. Nolan., LXI, 93, 649, 828. — Traditio accepim., S. Aug., XXXIII, 200. — Antiquitas in Gallia receptum, Liturg. Gall., LXXII, 169, 170. — Generale, Belet., CCII, 18. — Non nisi in civitatibus et parochiis celebrandum, S. Ivo, CLXI, 266. — Ad superlativum gradum pertingit, Udalric., XLIX, 636; Laufranc., CL, 473. — Dominico die semper agendum Pentecostes festum, S. Aug., XXXV, 2289; Egbert. Eborac., episc., LXXXIX, 364. — Pentecostes die Christum ad cœlos ascendisse multi putant, S. Aug., XLV, 2093. — A Paschate ad Pentecosten jejunare nefas putabant, Tertull., II, 79; S. Ambros., XV, 1773; S. Maxim. Taurin., LVII, 372; S. Benedict. abb., CIII, 1137, 1146; Petr. de Honestis, CLX, III, 721. — Causa lætitiæ et ob conversationem Christi cum apostolis, S. Maxim. Taurin., LVII, 372. — Pentecostes finito festo jejunia relaxantur, Eugyp., LXII, 760. — In diebus Pentecostes non siccantur genna, Dionys. Exig., LXVII, 152; S. Isidor. Hisp., LXXXIII, 768; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 828, 29, 387; S. Ivo, CLXI, 267; Gratian., CLXXXVII, 1784. — Quinquagesima Pentecostes futuram vitam significat, S. Bernard., CLXXXIII, 326. — Sancti dies Pentecostes feriandi, Gratian., CLXXXVII, 1781. — Sunt omnes dies tanquam Dominice, S. Ambr., XV, 1773. — Infra Pentecosten non cantatur graduale, Rupert., CLXX, 29. — A Pascha ad Pentecosten non cantatur responsorium, Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 454. — A rogationibus usque ad transactas Octavas Pentecostes ab uxoriis et nuptiis abstinendum, S. Eutychian., V, 167. — Ante Pentecosten ab uxoriis abstinendum, Regino, CXXXII, 249. — In Pentecoste, Belet., CCII, 72. — In Octava, Rather., CXXXVI, 866. — Sabbatum Pentecostes sabbato sancto æquiparandum, Rab. Maur., CVII, 353. — Eodem modo celebrandum, Anonymus, CXXXVIII, 1076; Belet., CCII, 137. — Pentecoste ordinandis lavacris latissimum spatium est, Tertull., I, 1222. — Vigilia Paschæ et Pentecostes, duo ad baptizandum tempora legitima, S. Eutychian., V, 166; S. Siric., papa, XIII, 1134; Dionys. Exig., LXVII, 332, 284; *ibid.*

Hispal., LXXXIV, 167, 183; Hatto, CV, 764; Leo IV, CXV, 679; Regino, CXXXII, 240, 241; Rather., CXXXVI, 535, 536; Anonym., CXXXVIII, 624; Burchard., CXI, 725; Jordan., CXLII, 1394; S. Ivo, CLXI, 81, 82, 110; Hugo a S. Victore, CLXXXVII, 455; Gratian., CLXXXVII, 1798, 1799. — In monasterio beati Marialis in Pentecoste baptismus agitur et servi a Domini libertate donantur, Jordan. Lemov., episc., CXLII, 1594. — In Sabbato Pentecostes tres litanie nulla ratione prætermitti possunt, *ibid.*, 1395; Joann. Rothomag., CXLVII, 52, 103, 176. — Omnes campanæ pulsantur ad Gloria in excelsis in Sabbato Pentecostes, *ibid.*, 42, 103, 177, 181. — In Sabbato Pentecostes Credo non cantatur, *ibid.*, 38. — Aqua benedicebatur, Ratramn., CXXI, 768. — Vigilia Pentecostes cum lectionibus celebrabatur, *ibid.*, 770. — Jejunium in eo, Liturg. Gall., LXXII, 206, 207. — Dies Pentecostes incipiebat olim celebrari post vespem Sabbati, S. Greg. Magn., LXXXVIII, 380 (n.). — Flores ad tertiam olim in die Pentecostes projiciebantur, Joannes Rothomag., CXVII, 58, 112. — Altare incensatur a septem presbyteris casulatis, *ibid.*, 111. — Infra Octavam a celebrante tantum et diacono, *ibid.* — In Pentecoste olim missæ tres, Liturg. Gall., LXXII, 173. — In Pentecoste omnes fideles communicare debent, S. Eutych., V, 166; S. Isidor., LXXXIV, 266; Egbert. Eborac., episc., LXXXIX, 385; Regino, CXXXII, 183, 227; Atto, CXXXVI, 42; Udalric., CXXXV, 1073; Rather., CXXXVI, 542 (n.). — S. Ivo, CLXI, 163; Gratian., CLXXXVIII, 1738. — Qui non communicat non reputandus catholicus, Egbertus, LXXXIX, 385; Atto, CXXXIV, 42. — Viginti dies in pane et aqua debet penitere, Burchard., CXL, 963. — Cum pietate Ludovicus I Pentecosten celebrabat, Eginhard., CIV, 957. — In Pentecoste motus judiciorum exsequi penitus prohibitum, Anonym., CXXXVIII, 834. — Apud Saxones populus solvebat solum decimas, *ibid.*, 503, 514; sec. xi, Diplom., CII, 1174. — In Pentecoste pax regis dies octo, *ibid.*, 1191, 1191. — Curia regum, S. Ivo, CLVII, 328. — S. Elisabeth videt mysteria Pentecostes, Egbert. abb., CXCIV, 147. — In die Pentecostes usque in Sabbatum tres Psalmi ad nocturnos tresque lectiones antiquo more dicuntur, Gratian., CLXXXCVII, 1859. — In octo diebus Credo cantatur, Joannes Rothomag., CXLVII, 58. — Octava Pentecostes, venerationis, Belet., CCII, 78. — Octavæ Paschæ et Pentecostes olim feriabantur, Ratramn., CXXI, 770; Berno, CXLII, 1061. — In Pentecoste secunda, tertia et quarta feria non minus quam dies Dominicus sollemniter honorabantur, Anonymus, CXXXVIII, 852. — Litanie post Pentecosten a quinta feria ad Sabbatum celebrabantur, S. Isidor. Hispalens., LXXXIV, 314. — Solemnitas Pentecostes apud Carabasienses, Gulgo, CLIII, 646, 656, 666, 753. — In ordine S. Benedicti, Laufranc., CL, 471. — In die Pentecostes archiepiscopi Rothomagi quendam distributiones faciebant, Petr. Blesens., CCVII, 1179. — Jejunium in Pentecoste celebratum, S. Philastr., XII, 1686; Rupert., CLXX, 29. — Ex traditione apostolica et institutione Spiritus sancti, S. Leo Magn., LIV, 415. — Quadragesima post Pentecosten, Egbert., LXXXIX, 425, 426. — Jejunium non contristat sollemnitatem Spiritus sancti, Rupert., CLXX, 96. — Pentecostes festum, S. Hieronym., XXX, 509; Eugyp., LXXII, 702; S. Greg. Magn., LXXXVIII, 111; S. Isidor. Hispal., LXXXV, 613; LXXXVI, 689; Alcuin., CI, 1226; Amalar., CV, 1301; Raban. Maur., CVII, 354; Heribert., CXI, 609; Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 58, 126; Udalric., CXLIX, 672; Laufranc., CL, 471; Guido, id., 1214, 1218; sec. xi Monument. liturg., CII, 849, 850, 1018; S. Ivo, CLXI, 267; Rupert., CLXX, 270; Honor., CLXXII, 651, 693, 701, 939; Orderic., CLXXXVIII, 63; Ernald., CLXXXIX, 1671; Belet., CCII, 153, 157; Petr. Cellens., CCII, 793, 798, 802, 805; Stephan. de Mureto, CCIV, 1132; Sicard., CCXIII, 378. — De Pentecostes celebratione ejusque ceremoniis apud Judæos, Raban. Maur., CVIII, 897. — Terminus Pentecostes, Anonym., CXXIX, 1285. — Argumentum inveniendi Pentecosten, *ibid.*, 1299. — Hebdomada Pentecostes, Dunst., CXXXVII, 498. — De Pentecostali tempore, Honorius, CLXXII, 753. — De officio missarum infra hebdomadam Pentecostes, Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 456. — De Octavis Pentecostes, Udalric., CXLIX, 672; sec. xi Monument. liturg., CII, 1019. — Differentia officii sabbati Pentecostes cum Sabbato sancto, Belet., CCII, 137.

De Pentecoste Sermones, S. Ambros., XVII, 678; S. Leo Magn., CIX, 400, 404, 411; S. Maxim. Taurin., LVII, 629, 631, 653, 655, 657, 639, 641, 857; S. Fulgent., LXV, 742, 916, 917, 918; Atto, CXXXIV, 646; Rather., CXXXVI, 745; Odilo, CXLII, 1014; S. Petr. Damian., CXLIV, 619; Werner. abb., CLVII, 979, 983; S. Ivo, CLXII, 592; Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 1119; Abtard., CLXXXVIII,

501; S. Bernard., CLXXXIII, 225, 226, 230; Guericc. abb., CLXXXV, 157; Isaac abb., CXIV, 1835, 1838, 1841; Garnerius Lingon., CCV, 704; Petrus Blesens., CCVII, 630, 634; S. Martin. Legionens., CCVIII, 1203, 1263; Alianus, CCX, 218, 221; Absalon abb., CCXI, 199, 204, 209, 213; Helinand., CCXII, 611, 620, 623; Innocent. III, CXVII, 415, 419, 421.

Homilæ, S. Maxim. Taurin., LVII, 374, 375, 377; S. S. Greg. Magn., LXXVI, 1214; LXXVII, 1220; Raban. Maur., CX, 43, 253, 256; Haymo, CXVIII, 556; Radulph., CLV, 1935, 1940; Bruno Ast., CLXV, 818; Godefridus, CLXXIV, 883, 891.

Sermones de jejunio Pentecostes, S. Leo Magn., LIV, 415, 418, 420.

Sermones in hebdomadam Pentecostes, Werner. abb., CLVII, 989, 991; Abælard., CLXXVIII, 516. — Homilæ in hebdomadam Pentecostes, S. Aug., XXXV, 1484, 1719; XXXIX, 1909; Beda Vener., XCIV, 197; Raban. Maur., CX, 260, 261, 262, 263; Haymo, CXVIII, 562, 564. De Pentecoste sequentiæ, Naiker., CXXI, 1012; Robert. rex, CXLI, 942; Adam. a S. Vict., CXCVI, 1446. — Benedictio, Grimald., CXXI, 869.

Responsorium, Robert. rex, CXLI, 944.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1194; Ennod. episc., LXIII, 328; Raban. Maur., CXII, 1659; Walafrid. Strab., CXIV, 1084; Robert. rex, CXLI, 939; Abælard., CLXXVIII, 1797, 1798.

CAP. IX. — De festo corporis Christi.

Festum corporis Christi olim celebrabatur in feria quinta majoris hebdomadæ sub nomine Natalis calicis, S. Isidor. Hispal., LXXXV, 623. (*Vide feriam v in Cena Domini*). — Incensator in ecclesia cathedrali corpus Christi a quatuor clericis in festo Eucharistiæ, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 123. — Processio in festo corporis Christi.

De corpore et sanguine Christi, Gezo abbas, CXXXVI, 369; Burchard., CXI, 751; Gerard., CXLII, 1278; Lanfranc., CL, 407; Hugo a S. Vict., CLXXVI, 461; S. Hildegardis abbatissa, CXCII, 212; Balduin. Cantuariens. episc., CIV, 403.

Libri de SS. Sacramento altaris, S. Paschas. Radbert., CXX, 1262; Ratramn., CXXI, 105; Gilbert., CXXXIX, 178; Hermann. abb., CLXXX, 727, 746.

Tractatus de SS. Sacramento altaris, Goffrid. abb., CLVII, 211; Stephan. de Balgiaco, CLXXII, 1275; S. Bernard., CLXXII, 1149.

Epistolæ de corpore et sanguine Christi, S. Paschas. Radbert., CXX, 1352; Rather., CXXXVI, 643.

Sermones de Sacramento altaris, S. Fulgent., LXV, 886; Hildebert., CLXXI, 601; Egbert., CXC, 15.

Sermones in festivitate corporis Christi, Werner. abb., CLVII, 1021; S. Anselm., CLVIII, 631; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 936.

Fragmenta officii in festo Corporis Christi, Joannes archiepisc. Rothomag., CXI, VII, 126.

Responsoria in festo sacramenti Eucharistiæ, Robert. rex, CXLI, 944.

Hymnus de sacramento corporis et sanguinis Christi, S. Odo abb., CXXXIII, 513.

Versus de corpore et sanguine Christi, S. Paschas. Radbert., CXX, 1262.

CAP. X. — De transfiguratione Domini.

VIII Idus Augusti celebratur transfiguratio Domini in monte Thabor, Joannes Wirtzburgens., CLV, 1089; Alanus de Insulis, CCX, 322. — Hac die celebratur non quia hac die facta fuit sed ab apostolis hac die manifestata, Sicard., CCXIII, 419. — Transfigurati Christi vestes albæ sanctos significant, Petr. Lombard., CCXI, 486. — Oblationes panis et vini capitulo Rothomagensi in Transfiguratione factæ, Petr. Blesens., CCVII, 1179. — Olim missæ tres in Transfiguratione, Liturgia Gall., LXXII, 175.

De Transfiguratione, S. Greg. Turon., LXXI, 408; S. Anselm., CLVIII, 515, 603, 604, 607; Petr. Lombard., CCXI, 1081; Petr. Comest., CXCIII, 1581; Beleth., CXLII, 147; Petrus Blesens., CCVII, 777; Sicard., CCXIII, 419.

De Transfiguratione sermones, S. Leo, LIV, 530; Petr. Vener., CLXXXIX, 983; Petr. Cellens., CCII, 840, 843. — Homilæ, S. Ambros. Autpert., LXXXIX, 1305. — Officium, S. Isidor. Hisp., LXXXV, 806.

PARS TERTIA.

DE FESTIS B. MARIE VIRGINIS.

CAPUT PRIMUM. — De festis B. Mariæ in genere.

Omnes Mariam venerati sunt discipuli eique famula-

bantur affectu dilectionis, S. Hieronym., XXX, 124. — Festa B. Mariæ celebrantes ejus intercessionem digni sunt, Godefrid. abb., CLXXIV, 574. — In quatuor festivitatibus B. Mariæ usum pallii Popponi Aquileiensi patriarchæ permisit Joannes XIX, Joannes XIX, CXLI, 1158. — In festivitatibus B. Mariæ, excepta annuntiatione, dicitur *Credo* Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 38. — In omnibus festivitatibus B. Mariæ *Credo* ad majorem missam dicatur, Lanfranc., CL, 481. — Vigiliis et festis S. Mariæ pax Dei et sanctæ Ecclesiæ per omne regnum, Edwardi III leges ecclesiast., CLI, 1191. — Festa B. Mariæ generalia, Beleth., CCII, 18. — Quinque festa B. Mariæ authentica ac comprobata, *ibid.*, 143, 150. — Festum Assumptionis, festum Parentis in natali Domini, festum Nativitatis, Annuntiationis, festum Mariæ ad martyres quod modo festum Omnium sanctorum appellatum est, *ibid.*; Sicard., CXIII, 414. — Festivitas B. Mariæ, Goffrid. abb., CLVII, 149. — De omni festivitate Matris Domini, *ibid.*, 266. — Sabbatum B. Virginis dicatur, S. Petr. Damian., CXLV, 566. — Pia devotio B. Virginis officium recitandi et missarum solemnia ad ejus honorem singulis sabbatis celebrandi, *ibid.*, 564. — Sabbati jejunium celesti visionis celebratum est, *ibid.*, 804. — Missa Beatae Mariæ in sabbatis, in festis capituli et candelarum dicatur privatum, exceptis diebus Natalis Domini, Sabbato S. et quatuor festis B. Mariæ, Guigo, CLIII, 1144, 1145. — Mariæ Virginis sacratius dies Sabbati, Guericc. abb., CLXXIV, 638. — Sermo de laudibus Mariæ ex parte Salvatoris, S. Fulgent., LXV, 898. — Homilia de solemnitate perpetuæ Virginis Mariæ, Haymo, CXVIII, 765. — Sermo in festo B. Mariæ, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 770. — Sermo de B. Maria, Aelredus abb., CLXXVIII, 333.

Hymni de S. Maria, Ennod. episc., LXIII, 332; Venant. Fortunat., LXXXVIII, 265; Walafrid. Strab., CXIV, 1084; Abælard., CLXXVIII, 1805. — Prosa de Beata Virgine, Fulbert., CXLII, 545. — Versus de ecclesia B. Virginis Mariæ, Flodoard., CXXXI, 495. — Carmen de Virgine Maria, Hildebert., CLXXI, 1407. — Mariæ Virginis laudes, S. Petr. Damian., CXLIV, 933, 934. — Ad eandem oratio carminica, *ibid.*, 937. — De B. Mariæ semper Virgine præconiis, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 770. — Tractatus ad laudem gloriosæ Virginis, S. Bernard., CLXXII, 1141. — Sententiæ de S. Maria, Alan. de Insulis, CL, 246. — Mariale, Adam. Scot., CCXI, 753. — De parte Virginis, *ibid.*, 699, 711. — Fragmenta Mariana, *ibid.*, 743, 753. — Missa in honorem S. Mariæ, Monumenta liturgica sæculi XI, CLI, 907. — Benedictiones in festivitatem B. Mariæ, Grimald., CXXI, 876.

CAP. II. — De singulis festis B. Mariæ.

§ I. — De Conceptione.

In Conceptione B. Mariæ officium, S. Isidor. Hisp., LXXXV, 932. — Festum Conceptionis beatae Mariæ a S. Anselmo primum in Anglia institutum. Apud eundem, *ibid.* (n.). — In Græcia ab anno 1166 inter eas festivitates quibus forum vacat, *ibid.*, 933 (n.). — Beatae Mariæ Conceptio immaculata inuicitur, Hildebert., CLXXI, 629. — Immaculata assertur, Oger. abb., CLXXIV, 910. — Miraculis declaratur celebranda, S. Anselm., CLIX, 319, 325; Sicard., CCXII, 431. — Mariæ ab originali et actuali peccato immunis, Guericc. abb., CLXXIV, 192; CLXXVII, 1074. — Festum Conceptionis ab aliquibus jampridem celebratum, sed nondum authenticum ac comprobatum, Beleth., CCII, 149, 150. — In Conceptione B. Mariæ Rothomagensis archiepiscopi quasdam distributiones Rothomagensi capitulo faciebant, Petr. Blesens., CCVII, 1179. — Conceptio Beatae Virginis celebrata ob revelationem cuidam abbati factam, Sicard., CCXII, 421. — Tractatus de Conceptione B. Mariæ, S. Anselm., CLIX, 311. — Sermo de Conceptione B. Mariæ, *ibid.*, 319. — Sermo de Conceptione B. Mariæ, Oger. abb., CLXXVII, 918.

§ II. — De Nativitate B. Mariæ.

Nativitatis festum, S. Hieronym., XXX, 457; Adalhard., CV, 544; Flodoard., CXXXV, 408; Joannes XI., *ibid.*, 977; Joannes XIX, CXLI, 1158; Udalric., CXLIX, 653; Lanfranc., CL, 475. — Nativitas S. Mariæ feranda, S. Ivo, CLXI, 268, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 136, 137. — Nativitas B. Mariæ a Bonifacio martyre notata, ex Liturgia Gallicana, LXXII, 171, 172. — Item a concilio Narbonensi et Gregorio Turonensi, *ibid.* — Nativitas B. Mariæ festum authenticum ac comprobatum, Beleth., CCII, 149, 150. — Festum Nativitatis per revelationem institutum, *ibid.*, 152. —

habet octavam non institutionis bene vero devotionis, *ibid.* — Nativitas B. Mariæ per revelationem celebranda declaratur, Sicard., CXII, 421. — Tempore S. Anselmi octava Nativitatis B. Mariæ in pluribus ecclesiis jam fiebat, S. Anselm., CLIX, 324. — Ut fierent in ecclesia Cantuariensi plures rogabant, *ibid.* — Mariæ Nativitas sacra, S. Bernard., CLXXXII, 552, 554. — Nativitatis festum receptum, *ibid.* — Quanto studio Ecclesia Delciti Nataleni diem B. Mariæ, S. Petr. Damiani., CXLIV, 74; Godefrid. abb., CLXXIV, 1010. — In die Nativitatis B. Mariæ demoniacus liberatus, Flooard., CXXIV, 486. — In nativitate B. Mariæ fratres Carthusiani bis habent vinum, Guigo, CLIII, 733. — In Nativitate archiepiscopi Rothomagensis quasdam distributiones capitulo Rothomagensi faciebant, Petr. Blesens., CCVII, 1179. — Infra octavam Nativitatis B. Mariæ dicitur Reale Kyrie eleison sine Gloria in excelsis nisi in sabbato aut festo xii lectionum, Guigo, CLIII, 1143.

Sermones de Nativitate, auctores incerti, XCVI, 377, 379, 380; Odilo, CXIII, 1028, 1029; S. Petr. Damiani., CXLIV, 736, 740; CXLV, 1038, 1119, 1150, 1161, 1171; Bruno Astens., CLXV, 1022; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 907, 979, 1102; S. Bernard., CLXXXIII, 437; Odilo abb., CLXXXVIII, 1633; B. Pater Isaac, CXIV, 4872; Aelred., CXCIV, 516, 522, 526; Garner. Lingon., CCV, 759, 763, 774; Petrus Blesensis, CCVII, 672; S. Martin. Legionens., CCIX, 25; Absalon abb., CCXI, 263; Helinand., CCXII, 652, 661; Innocent. III, CCXVII, 497, 883.

Homiliæ de Nativitate, Paul. Winfrid., XCV, 1514; Vener. Beda, XCIV, 413; Raban. Maur., CX, 51; Radulph. Ardens., CLV, 1459, 1443; Godefrid., CLXXIV, 1003, 1006, 1010, 1012.

Officium in Nativitate gloriosæ Virginis, S. Isidor., LXXV, 844. — Præfatio in Nativitate, Grimald., CXXI, 913. — Sequentia in Nativitate, Notker., CXXI, 1015. — Responsorium, Robert. rex, CXLI, 946; sæculi xi, Monumenta liturgica, CLI, 853, 875. — De Nativitate Mariæ Virginis, Honor. Augustodun., CLXXII, 689, 769, 1000. — Carmen de Nativitate, Beda Vener., XCIV, 631. — De Nativitate B. Mariæ agitur in Martyrologio, S. Protodii Mart., LXXX, 419; Martyrol. Rabani, CX, 1167; Wandalbertis, CXXI, 610; Adonis, CXXIII, 167, 201, 348; Usuardi, *ibid.*, 449; Notkeri, CXXXI, 1148; Kalendaris et Martyrologis antiquis, CXXVIII, 1188, 1191, 1200, 1206, 1241, 1262, 1275.

§ III. — De Presentatione B. Mariæ in templo.

XI Kal. Decembris Presentatio B. Virginis in templo, Joannes Wirzburgens., CLV, 1090. — Mariæ Presentatio in templo, S. Anselm., CLVIII, 748.

§ IV. — De Annuntiatione.

Annuntiationis festum, Kalendar. S. Hieronym., XXX, 437; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 52; Martyrol. S. Protodii, LXXX, 414; Adalhard., CV, 544; Raban. Maur., CX, 1157; Wandalbert., CXXI, 593; Ado. CXXIII, 151, 242; Usuardi, *ibid.*, 871; Notker., CXXXI, 1058; Flooard., CXXIV, 408; Joannes XIII, *ibid.*, 977; Kalendaris et Martyrolog. antiqua, CXXVIII, 1187, 1193, 1205, 1220, 1260, 1267; Joannes, XIX, CXLI, 1158; S. Anselm., CLVIII, 962; CLIX, 560; S. Ivo, CLEII, 583; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 699, 700; Alan. de Insul., CCX, 200. — Annuntiatio Christi inter festivitates præcipuas secundæ classis recenseatur, Lanfranc., CL, 473. — Miracula in solemnitate Annuntiationis Domini, Flooard., CXXIV, 446. — Christi de celo descensus Mariæ Assumptione mirabilior, S. Bernard., CLXXXIII, 425. — Annuntiationis circumstantiæ exponuntur, *ibid.*, 393. — Solemnitas Dominiæ Matris in die xv Kalendarum Januariarum omnimodo celebratur, S. Isidor., Concil. Tolet. I, LXXXIV, 441. — Annuntiatio B. Mariæ 18 decembris celebratur, festum S. Mariæ Virginis dicta, LXXXV, 170. — Græci in festo Annuntiationis ex more antiquo in Quadragesima consecrant et non jejunant, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 324. — In Annuntiatione Credo non cantatur, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 38. — In Annuntiatione nihil amplius agitur quam in quolibet Dominicæ, Udalic., CXLIX, 654. — In Annuntiatione si die Dominicæ contigerit fratres Carthusiani bis habent vinum, Guigo, CLIII, 733. — Gloria in excelsis dicitur quodcumque contingat, *ibid.*, 1145. — Quando Annuntiatio celebratur post Pascha, dicitur responsum, *Prope est Dominus alleluia*, *ibid.* — Annuntiationis festum congrue celebratur in Quadragesima, Godefrid. abb., CLXXV, 118. — Annuntiationis Dominicæ bellitia et effectus, *ibid.* — Si festum Annuntiationis infra

Septuagesimam celebrari contingat non omittuntur ecclesiæ laticlæ præter *Alleluia*, Belet., CCII, 87; Sicard., CCXIII, 410. — In Annuntiationis festo quasdam distributiones faciebant capitulo Rothomag., archiepisc., CCVII, 1179.

Sermones de Annuntiatione, S. Petr. Chrysolog., LII, 517, 575, 579, 582, 585; S. Leo Magn., LIV, 501, 508, 509; LVI, 1140; Eleuther., LXV, 96; Odilo, CLIII, 1001; S. Ivo, CLXII, 583; Bruno Astens., CLXV, 1028; Hildebert., CLXXI, 605; Hugo a S. Victore, CLXXVIII, 953, 975; Abaelard., CLXXVIII, 579; S. Bernard., CLXXXIII, 55, 109; Guericc. abb., CLXXXV, 115, 120, 124; Aelred. abb., CXCIV, 251; Petr. Comest., CXCVIII, 1537; Arnulf. Lexoviens. episc., CCI, 167; Petr. Cellens., CCII, 705, 708, 711, 715, 718, 722; Alan. de Insul., CCX, 200; Absalon abb., CCXI, 118, 121, 150; Innocent., CCXVII, 531.

Homiliæ, S. Ambros., XV, 1551; S. August., XXXIX, 2104; Beda Vener., XCIV, 9; Paul. Winfrid., XCV, 1470; Radulph. Ardens., CLV, 1533, 1538; Godefrid., CLXXIV, 747, 758; Amed. Lausan., episc., CLXXXVIII, 1313. — Missa, S. Isidor., LXXV, 170. — Officium, *ibid.* — Præfatio, Grimald., CXXI, 908. — Hymni, Raban. Maur., CXII, 1665; Abaelard., CLXXVIII, 1816. — Carmen, S. Petr. Damiani., CXLV, 933, 934. — Tractatus, *id.*, CXLIV, 537; sæculi xi, Monumenta liturgica, CLI, 840, 875, 891; Honor., CLXXII, 901; Ermengaudus, CCIV, 1243; Adam. CCXI, 699; Sicard., CCXIII, 411.

§ V. — De Visitatione.

Homilia in festo Visitationis B. Mariæ, Beda Vener., XCIV, 15.

§ VI. — De partu Virginis.

Festum Partientis in Natali Domini, Sicard., CCXIII, 414; Adam., CXI, 755.

§ VII. — De Purificatione B. Virginis et presentatione Domini.

Purificatio Kalendar., S. Hieronym., XXX, 437; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 46, 297 (n.); Martyrol. S. Protodii, LXXX, 415; S. Paulin. Aquil., XCIX, 539; Adalhard., CV, 537, 538; Hatto, *ibid.*, 764; Martyrol. Rabani, CX, 1150; Wandalberti, CXXI, 588; Radulph., CXIX, 717; Walter., *ibid.*, 710; Grimald., CXXI, 768; Martyrol. Adonis, CXXIII, 119, 225; Usuardi, *ibid.*, 721; Notkeri, CXXXI, 1043; Regino, CXXXII, 265; Joannes, XIII, 977; in capitulis ecclesiasticis Ludovici, CXXVIII, 624; in capitulis Caroli II, *ibid.*, 714; Martyrol. antiqua, *ibid.*, 1168, 1194, 1204, 1214, 1259, 1265; Joannes XIX, CXLI, 1138; sæculi xi, Monumenta liturgica, CLI, 889; S. Anselm., CLVIII, 620, 624; S. Ivo, CLXII, 575. — Dicitur vel Purificatio, vel Candelaria vel *ἡσάβη*; Purificatio propter præceptum legis, Candelaria propter candelas quas in processione deferendis mos est, *ἡσάβη* quod Simeon et Anna prophetissa Christo obviaverunt, Belet., CCII, 87. — Maria Purificationis lege non obstricta, S. Bernard., CLXXX II, 369. — Purificatio B. Mariæ humilitatem docet, Guericc. abb., CLXXXV, 75. — Maria purificationem implevit ut simul et obedientissimæ humilitatis virtutem et evangelicæ Purificationis insinuaret veritatem, *ibid.*, 65. — Purificatio B. Mariæ digne celebranda præparatio, Hugo a S. Victor., CLXXVII, 445. — Purificationis festum feriandum, S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. — Authenticum ac comprobatum, Belet., C.II, 149, 150. — Majore solemnitate celebratum, Udalic., CXLIX, 653. — Inter præcipuas secundæ classis festivitates deputatum, Lanfranc., CL, 473. — Pissime peractum, S. Eulog., CXV, 1590. — Dies Purificationis sanctæ Mariæ festive ut Assumptionis celebratur, exceptis vigiliis et octavis, Joannes Rothomag. archiep., CLXVII, 43, 44. — Presentatio Domini comparatur cum animæ confessoris deportatione in cælum per angelos, S. Petr. Damiani., CXLIV, 522. — Duplex solemnitas, Partientis scilicet et Partus, quoad Matrem dicitur Purificatio, quoad Filium *propante* vel oblatio nuncupatur, Sicard., CCXIII, 245. — Purificatio Mariæ concurrentes in templo; Joseph, Anna, Simeon, Thom. Cisterciens., CCVI, 130. — Dicitur etiam festum Simeonis, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 297 (n.). — Ex more antiquo sunt in hoc festo cum cereis ardentibus processiones, S. Gregor. Magn., *ibid.*, 297, 298 (n.); S. Isidor., LXXX, 693; Raban. Maur., CVII, 545; Helperich., CXXVII, 787, 788; Joannes Rothomag. archiep., CXLVII, 43, 44; S. Anselm., CLVIII, 625; Rupert. abb., CLXV, 87; Sicard., CCXIII, 245. — Cereorum origo in festo Purificationis ex februalibus paganorum

festis, Alcuin., CI, 1181. — Sergius papa præcepit in ea litaniis fieri, *ibid.* — Theophaeus refert ad annum 512 festi hujus institutionem. S. Gregor. Magn., LXXVIII, 208. — Institutum fuit juxta quosdam ex occasione litaniarum urbis quæ Romæ agebatur, *ibid.*, 299. — Quadragesima die a Nativitate Domini Purificatio sanctæ Mariæ. CXXXVIII, 714. — Benedictio super cereos in Purificatione sanctæ Mariæ, sæculi xi. Monum. liturgica, CLI, 834. — Ecclesie nos ut fideles in festo Purificationis cereos sive candelas portent, S. Anselm., CLXVIII, 625. — In Purificatione S. Mariæ candelas portamus ut felici gaudio justis Simeonis aliquatenus participemus, Rupert. abb., CLXX, 87. — Remis in ecclesia B. Mariæ miracula in die Purificationis bis obtenta, Flooard., CXXXV, 441, 442. — Si Purificat infra Septuagesimam evenierit nihil in ea juxta romanam consuetudinem præter *Alleluia* de solita glorificatione mutandum, sæcul. xi Monumenta liturgica, CLI, 1012; Sicard., CCXIII, 410. — In festo Purificationis *Gloria in excelsis* dicatur quodcumque contingat, Guigo, CLIII, 1145. — In Purificatione fratres Carthusiani bis habent vinum, *ibid.*, 735. — In Purificatione Rothomagi archiepiscopus quasdam distributiones Rothomagensi capitulo faciebant, Petr. Blesens., CCVII, 1179.

De Purificatione sermones, Anonym., XCVI, 272; Odilo, CXLII, 999; S. Anselm., CLVIII, 621; S. Ivo, CLXII, 575; Bruno Astens., CLXV, 865, 1025; Hildebert., CLXXI, 611, 615, 625; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 1006, 1009, 1181; Abælard., CLXXVIII, 417; S. Bernard., CLXXXIII, 565, 568, 569, 573; Guerric. abb., CLXXXV, 63, 67, 71, 73, 79; Aelfred., XCIV, 254; Petr. Comest., CXCVIII, 1344; Petr. Cellens., CCLII, 674; Garner. Sineg., CCV, 635, 636, 645; Petr. Blesens., CCVII, 592, 596; Absalon abb., CCVI, 87, 92, 97; Helinand., CCXII, 529, 535; Innocent. III., CCXVII, 503.

Homiliæ. S. Eligii, LXXXVII, 597; Ambros. Rulpert., LXXXIX, 129; Beda Vener., XCIV, 79; Paul. Winfrid. (ex Herico), XCV, 1200, 1461; Raban. Maur., CX, 19; Radulph. Ardens., CLV, 1339, 1512; Bruno Astens., CLXV, 768; Godfrid., CLXXIV, 708. — Missa in die Purificationis, sæcul. xi, Monumenta liturgica, CLI, 839. — Officium in Purificatione, *ibid.*, 958. — Fragmenta officii. Joannes Rothomagi archiepiscopi, CXLVII, 426. — Præfatio. Grimald., CXLI, 886. — Benedictio in Purificatione, *ibid.*, 893. — Responsorium in Purificatione, Robert. rex, CXLI, 915.

Sequentiæ, Notker., CXXXI, 1008; Adamus, CXCVI, 1481.

Hymni, Raban. Maur., CXII, 1658; Walafrid. Strah., CXCLV, 1085; Abælard., CLXXXIII, 1792. — De Purificatione, Alcuin., CI, 1181. — De Purificatione et processione candelarum, Raban. Maur., CVII, 545. — De Purificatione, Lanfranc., CXIX, 695; Godfrid. abb., CLVII, 262; Stephan., CLXVI, 1417; Honor. Augustodun., CLXXII, 649, 754, 782, 798, 819; Adam., CCXI, 726. — De Hypapante Domini, Petr. Comest., CXCVIII, 1512; Sicard., CCXIII, 242. — Versus de Hypapante Domini, Marbod., CLXXI, 1665.

§ VIII. — De Compassione B. Mariæ.

De Compassione Beatæ Mariæ pro Filio crucifixo, S. Anselm., CLIX, 566. — Liber de doloribus Mariæ Domini, S. Bernard., CLXXXII, 1154. — Homilia de mentis robore seu martyrio B. Virginis, Amedeus Lausannensis episc., CLXXXVIII, 1325.

§ IX. — De Assumptione B. Mariæ.

Assumptionis festum, Kalend. S. Hieronym., XXX, 437; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 132, 134; Martyrol. S. Protadii, LXXX, 418; Eginhard., CIV, 585; Martyrol. Rahani, CX, 1163; Wandalberti, CXXI, 607; Adonis, CXXIII, 165, 351; Usuardi, CXXIV, 565; Notkeri, CXXXI, 1141; Kalendar. et Martyrol. antiqua, CXXXVIII, 1189, 1190, 1199, 1206, 1258, 1262, 1275; Adalhardus, CV, 544; Hatto, *ibid.*, 764; Rodolphus, CXIX, 717; Walter., *ibid.*, 740; Grimaldus, CXXI, 768; Regino, CXXII, 265; Flooardus, CXXXV, 408; Joannes XIII, *ibid.*, 977; in capitulis ecclesiasticis. Ludovici II, CXXXVIII, 624; Joannes XIX, CXLI, 1138; S. Petr. Damian., CXLIV, 321; Udalric., CXLIX, 473; Godfrid., abb., CLVII, 63; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 807, 808; Gratianus, CLXXXVIII, 1781.

Hodie gloriosa semper Virgo Maria cælos ascendit, S. Hieronym., XXX, 126. — Merito Beata Maria a nobis præconio attollitur quæ singulare commercium mundo præbuit, *ibid.*, 143. — Assumptionis B. Mariæ solemnitas martyrum solemnitatibus præferenda, S. Augustinus, XXXIX, 2130. — Ad cælos assumpta creditur, *ibid.* —

Nihil divina Scriptura commendat, *id.*, XL, 1144. — Vere reginam cælorum Mariam fateamur, *id.*, XXXIX, 2130. — De B. Mariæ corporis Assumptione in cælum, S. Gregor. Turon., *ibid.*. Primus omnium litteris commendavit, *id.*, LXXI, 707. — Assumptio et Nativitas B. Mariæ a Bonifacio martyre notata, Liturgia Gallicana, LXXII, 171, 172. — Item concilio Narbonensi et Gregorio Turonensi, *ibid.* — Ascensio Filii et Assumptio Matris simili stylo describuntur, S. Petr. Damian., CXLIV, 713. — Maria ad cælos assumpta a dextris Filii sui residet, *ibid.*, 717. — Maria assumpta, Christus vero ascendisse dicitur, quia Salvator descendit potestativæ virtutis imperio, Maria assumpta est gratiæ sublevantis auxilio, *ibid.* — Assumpta Mariæ celebritas, encomium, Raban. Maur., CX, 433, 435. — Assumptionis Mariæ gloria et felicitas, S. Anselmus, CLVIII, 964. — In Assumptione B. Mariæ angeli admiratione percussi, S. Bernard., CLXXXIII, 425. — Christi generatio et Mariæ Assumptio inenarrabiles, *ibid.*, 415. — Christi de cælo descensus Mariæ Assumptione mirabilior, *ibid.*, 425. — De Mariæ Assumptione sententia Gatteri a Victore, Robert. Pollius, CLXXXVI, 1061, 1062. — Beatam Mariam jam in carne glorificatam credit ecclesia, nec dissentit Pollius, *ibid.* — Assumpta est Maria, Thomas Cisterciensis et Joannes Algrinus, CCVI, 765. — Triplex assumptio, *ibid.* — Corpus Mariæ assumptum, Alanus de Insulis, CCX, 64. — Maria Christum invenit in Assumptione sua, *ibid.*, 72. — Transitus B. Mariæ autonomatice Assumptio nominatur, quia prius est assumpta in anima et postmodum sicut pie creditur assumpta est in corpus, Sicardus, CCXIII, 420. — Dies Assumptionis B. Mariæ ferianda, S. Ivo, CLXI, 266, 267. — Gratianus, CLXXXVII, 1781. — Assumptio B. Mariæ inter ejus festivitates præcipuas, Joannes Rothomagi archiepisc., CXLVII, 39. — Dies Assumptionis festiva celebratur, *ibid.*, 43, 44. — Assumptio S. Mariæ ad superlativum gradum pertingit, Udalricus, CXLIX, 656. — Inter præcipuas festivitates recensetur, Lanfrancus, CL, 475. — B. Mariæ Assumptionem solemnius celebrandum docet Hildebertus, CLXXI, 266. — Assumptionis festum receptum, S. Bernardus, CLXXXII, 335. — Sacerdotes omnes celebrant in hoc festo, *id.*, CLXXXIII, 715. — Quinque festa B. Mariæ authentica ac comprobata, Beletius, CCII, 149, 150. — Festum Parentis in Natali Domini, festum Nativitatis et Annuntiationis, festum S. Mariæ ad martyres et festum Assumptionis, *ibid.* — Beata Maria Constantinum dedicavit basilicam, S. Gregorius Turon., LXXI, 715. — Festivitas Beatæ Mariæ mense undecimo, *ibid.* — Olim in Gallia Assumptio in mense Januario celebrabatur, *ibid.*, Liturgia Gallicana, LXXII, 179, 180. — Assumptio B. Virginis die 18 Januarii aliquando celebrata, S. Isidorus, LXXXV, 819; S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 401 (n.). — Die 15 mensis Augusti sollemnitas de Pautione S. Mariæ, *ibid.*, 132. — Dormitio sanctissimæ Deiparæ, *ibid.*, 401. — Gloriosissimæ sanctæ Dei Matris emigratio, *ibid.* — Assumptionis B. Mariæ cærimonie, Guido abb., CL, 1226. — Octava S. Mariæ, *ibid.*, 1229. — S. Leo octavam Assumptionis diem celebrari præcepit, Anastasius, CXXXVIII, 1511. — Infra octavam Assumptionis dicitur feriale *Kyrie eleison* sine *Gloria in excelsis*, nisi in Sabbato aut festo XII lectionum, Guigo, CLIII, 1145. — In Assumptione legitur evangelium *Ita venit Jesus*, Guibertus abb., CLVI, 557. — *Credo* ad majorem missam cantatur, Lanfrancus, CL, 481. — In octava Assumptionis S. Mariæ sequentia cantatur, Udalricus, CXLIX, 655. — Octava dies Assumptionis, Lanfrancus, CL, 475. — In Assumptione, tempore nocturno, orationes et litaniæ fieri solebant, S. Petrus Damian., CXLV, 366. — Olim ad *Magnificat* antiphona *Ascendit Christus* tria repetitione cantabatur, Joannes Rothomagi archiepisc., CXLVII, 155. — Olim in Assumptione aliam ac novam orationem dicebat Ecclesia, Hildebertus, CLXXI, 633. — Assumptio si in feria sexta contingerit, carnes edere licitum, Nicolaus papa, CXIX, 981. — Celebratio Assumptionis etiam in expeditione militari, Heribert., CXLI, 593. — Maria in suæ Assumptionis festivitate innumeris liberat a penis purgatorii, S. Petr. Damian., CXLV, 366. — In Assumptione fratres Carthusiani bis habent vinum, Guigo, CLIII, 737. — In festo Assumptionis Rothomagi archiepiscopus quasdam Rothomagensi capitulo faciebant, Petrus Blesensis, CCVII, 1179.

Officium in festo Assumptionis. S. Isidor., LXXXV, 819; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 701, 703, 798, 801. — Fragmenta officii in Assumptione, Joannes archiepiscopus Rothomagi, CXLVII, 129, sæcul. xi Monumenta liturgica, CLI, 968, 669. — Missa de Assumptione, S. Isidor., LXXV, 819; Guibertus abb., CLVI, 888. — Sequentia in Assumptione, Notkerus, CXXXI, 1015; Anonymus, CLI, 897; Adamus a S. Victore, CXCVI, 1501. — Præfatio in die

Assumptionis, Grimaldus, CXXI, 912. — Hymni, Raban. Maur., CXII, 1758; Walafrius Strabus, CXIV, 1044. — Carmina in Assumptione, S. Petrus Damian., CXLV, 934. — Tractatus de Assumptione, S. Augustinus, XL, 1141. — De Assumptione, Udalricus, CXLI, 685. — In die Assumptionis S. Mariæ, sæcul. xi Monumenta liturgica, CII, 832, 897. — De Assumptione, Honorius, CLXXII, 991. — De Assumptione B. Mariæ ejusque laudibus, Richardus a S. Victore, CXCVI, 522. — De Assumptione B. Mariæ, Beletbus, CCII, 148. — Mariæ, in Assumptione, Adamus, CCXI, 733.

Sermones de Assumptione, S. Maximus Taurinensis, LVII, 863, 867; Auctor. incert., XCVI, 239, 250, 254, 258, 259, 264, 267, 269, 271; Atto, CXXIV, 856; Odilo, CXIII, 1028, 1029; S. Petr. Damian., CXLI, 717; S. Anselmus, CLVIII, 644; Bruno Autens., CLXV, 1032; Hildebert., CLXXI, 627, 631, 636; Hugo a S. Victore, CXVII, 979, 1024, 1025, 1207; Abaelard., CLXXVIII, 559; S. Bernard., CLXXXIII, 415, 417, 421, 423; Oger., abb., CLXXXIV, 1001; Guericc. abb., CLXXXV, 187, 190, 493, 197; R. Pater Isaac, CXIV, 1862, 1866, 1870; Aelredus abb., CXCV, 545, 509; Petr. Comest., CXCVIII, 784; Petr. Cellens., CCII, 848, 850, 851, 860, 861, 863, 864, 867; Garner. Lingonensis, CCV, 741, 750; Petr. Blesensis, (CVII, 660, 663, 665, 667; S. Martin. Legionensis, CCIX, 49; Absalon abb., CCXI, 245, 250; Helinandus, CCXII, 636, 646; Innocent. III, CCXVII, 575, 581. — Homiliæ, S. Hieronym., XXX, 124; S. Augustin., LXXVIII, 613; Beda Vener., XCIV, 420, 421, 422; Paul. Winfrid., XCV, 1494, 1505, 1563; Raban. Maur., CX, 53, 435, 455; Haymo, CXVIII, 767; Radulphus Ardens., CIV, 1421, 1425; Bruno Autensis, CLXV, 439; Godefrid. abb., CLXXIV, 969, 964, 971, 974, 977, 979, 983, 988; Amed., Lausann. episcop., CLXXXVIII, 1336.

PARS QUARTA.

DE FESTIS SANCTORUM.

CAPUT PRIMUM. — De festis sanctorum in genere.

Christiani celebrabant Natalitia, Tertull., II, 79. — Multum valent merita martyrum si nihil petant contra iudicem et contra legem Domini, S. Cyprianus, IV, 480. — Festivitas Omnium Sanctorum, S. Hieronym., XXX, 457. — Sanctorum exempla nobis proficiunt, S. Leo Magn., LV, 198; sicut et eorum memoria, *ibid.*, 23; nec non solemnia frequentata, *ibid.*, 28. — Memoriam sanctorum patrum in religiosis christianorum conventibus celebrabant, virtutes eorum in mentes revocantes, S. Maxim. Taurin., LVII, 415. — Festi dies in honorem sanctorum antiquitus instituti, S. Paulin. Nolan., LXI, 572, 573. — Festa sanctorum Romæ instituta a Gregorio III, Anastas., CXXVIII, 1025, 1029. — Sanctorum antiqua veneratio, S. Paulin. Nolan., LXI, 529; Liturgia Gallicana, LXXII, 169. — Invocatio sanctorum, S. Paulin. Nolan., LXI, 463, 464, 468; S. Gregorius Turon., LXXI, 800; Raban. Maur., CXII, 1603; S. Anselm., CLVIII, 732. — Intercessio et invocatio, Alcuin., CI, 1258. — Invocatio sanctorum propugnatur, Hildebert., CLXXI, 239. — Sancti honorandi, S. Gregor. Turon., LXXI, 991; invocandi ex Vitis patrum, *id.*, LXXIV, 87. — Sanctorum solemnitates antiquitus pervigilio celebratæ, S. Paulin. Nolan., LXI, 166; S. Greg. Turon., LXXI, 566, 815. — Sanctorum merita perpetuo celebrantur, S. Paulin. Nolan., LXI, 670. — Sanctis detractiones divinitus puniunt, S. Gregor. Turon., LXXI, 281. — Sanctorum invocatio in missa, *ibid.*, 1361. — Sanctorum vitæ et gesta scribere utilissimum, *ibid.*, 1117, 1119; Arevald., CXXIV, 106. — Innumera sanctorum virtutes, Eginhard., *ibid.*, 594. — Deus virtutes per sanctorum intercessionem operatur, Joseph. sacerdos, CVI, 898. — Sancti sunt potentes intercessores nostri, Alcuin., C, 296. — Advocati nostri apud Christum iudicem, S. Petr. Damian., CXI, 813; consiliarii nostri, *ibid.* — Sanctorum patrocinia magni facienda, *ibid.*, 591. — Sanctorum precedentium æquiparare triumphos gloriosum, *ibid.*, 453. — Sanctorum mors vitæ initium, *ibid.*, 585. — Natalitia vocantur dies transitus sanctorum de sæculo, Alcuin., C, 965. — Natales dicuntur quia ad gloriam nascuntur, *id.*, CI, 1213; CLXXIV, 995; Nicolaus, papa, CXIV, 982. — Mortem sanctorum celebrat Ecclesia quia est introitus ad vitam, S. Bernard., CLXXXIII, 410. — Festivitates sanctorum celebrandæ, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 43. — Festa Beatae Mariæ et sanctorum celebrantes eorum intercessione digni sunt, Godefrid. abb., CLXXIV, 574. — Festa sanctorum recolenda, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 34, 540 541. — Festa Virginum, confessorum et martyrum, *ibid.*, 510. — Festa sanctorum triplici fructa celebrantur, S. Bernardus,

CLXXIII, 462. — Festivitates sanctorum triplex in nobis excitant desiderium, *ibid.*, 477. — Tria in festivitatibus sanctorum consideranda, auxilium sancti, exemplum ejus et confusio nostra, *ibid.*, 404. — Per sanctorum preces in Ecclesia peccata dimitti confidimus, Alcuin., C, 409. — Preces sanctorum, murus fortissimus, Raban. Maur., CX, 651. — Ex parte sancti in hoc mundo festum agunt, *id.*, CVIII, 788. — Tranquille Deo vacant, *id.*, CIX, 610. — Suffragia sanctorum nobis imploranda et speranda quatuor ex causis, S. Bernard., CLXXXIII, 480. — Octavae sanctorum cur celebrantur, Rupert. abb., CLXX, 216. — Sanctorum exempla ad tria nobis excitant, Adam. Scot., CXCVIII, 749. — Reliquiae sanctorum honorantur ex Vitis Patrum, LXXII, 551; Alcuin., CI, 775. — Altaris cum reliquiis sanctorum dedicati; altari impositæ reliquiae, S. Gregor. Turon., LXXI, 734, 735; S. Gregor. Mag., LXXVII, 285, 340, 619, 812, 832, 834, 904, 961. — Antiquum est ecclesiarum institutum basilicas reliquiarum sanctorum unctione et appositione dedicare, *id.*, LXXVIII, 422 (n.). — Reliquiarum inferendarum in novam basilicam ritus, *ibid.* — Reliquiae solemniter processione in novam transferuntur, *ibid.* — Translationis reliquiarum sanctorum solemnitas, Eginhard., CIV, 450. — Reliquiarum vis et efficacia contra dæmones, Alcuin., CI, 821. — Reliquiarum S. Crucis et aliarum patrocinia petit Alcuin., C, 202. — Magnus ad sanctorum reliquias concursus, *id.*, CI, 708.

Gregorius III Regulas celebrandi solemnia omnium sanctorum, restauravit amplavitque, Anast. Biblioth., CXXVIII, 1029, 1030. — Corpora sanctorum quorum nomina soli Deo sunt cognita, cum aliis nolis, simul sub altari reconduntur a Sergio II, *ibid.*, 1299.

Martialis duo oratoria construxit, unum in honore S. Stephani protomartyris, aliud in honore S. Petri apostoli, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 193; et solemniter dedicavit, *ibid.*, 195. — Hilarius Sardus multa pretiosa ornamenta in basilicis sanctorum perfecit, *ibid.*, 203. — Symmachus Sardus basilicas sanctorum multimodis ornamentis decoravit, *ibid.*, 210. — In primitiva ecclesia cum apostoli nondum haberent particulares solemnitates statutum fuit ut ipsis Kalendis Maii celebraretur solemnitas in honorem omnium apostolorum, Beletb., CCII, 131.

Bonifacius quartus Pantheum a Phoca obtentum dedicavit in honorem Beatae Mariæ et omnium martyrum (nondum enim fiebant festa confessoribus), et statuit ut singulis annis celebraretur illo die festum martyrum, sicut ipsis Kalendis Maii festum apostolorum, *ibid.*, 153. — Gregorius quartus duo festa hæc transtulit in Kalendis Novembris, *ibid.*, 133, 134. — Non celebramus festa sanctorum qui cum Christo surrexerunt, quare, *ibid.* — Gloria omnium sanctorum, Thom. Asterius, CCV, 562.

Sanctorum festa antiquitus in Gallia recepta, Liturgia Gallicana, LXXII, 199, 170, 171. — Festa S. Stephani, S. Joannis evangelistæ atque Innocentium, S. Genovefæ, S. Mariæ, cathedra S. Petri, festivitas S. Joannis Baptistæ, festum apostolorum Petri et Pauli, Passio S. Joannis Baptistæ, deinde Commune martyrum et confessorum, *ibid.*

Confessorum commemorationes inter martyrum memorias celebrantur, S. Cyprian., IV, 528. — Qui toleraverunt mala propter Christum debent et gloriam habere cum Christo: « Sicut socii passionum estis, sic resurrectionis eritis. » S. Ambros., XVII, 713, 718. — Martyrum sanguis in veneratione habitus a Christianis, S. Augustinus, XLI, 612. — Martyrum memorie, *id.*, LXXVII, 1782. — Martyrum Natalitia celebrantur, *id.*, XL, 676; Liturgia Gallicana, LXXII, 281, 299, 300; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 850; S. Paulinus Nolan., LXI, 578. — Martyrum memorias honorant Christiani, S. Augustin., XLI, 255; XLII, 584. — Martyrum memorie in ecclesia celebrandæ, S. Maxim. Taur., LVII, 871. — Martyres præcipuo honore colendi, *ibid.*, 709. — Memorias non contemnendæ, Fulgentius Ferrand., LXXXVIII, 826. — Martyrum octo basilica, S. August. XXVIII, 1578. — Martyrum viginti natale, *ibid.*, 1447. — Martyribus templa, altaria, sacrificia, sacerdotia non constituuntur, *ibid.*, 1251, 1437; XLI, 255, 772. — Nos martyribus non templæ sed memorias fabricamus, Jonas Aurelian. episc. — Sed ipsi Deo martyrum quamvis in memorias martyrum constituamus altaria, S. Augustin., XLII, 584, 585; Raban. Maur., CVII, 356. — Martyres non cultu latræ coluntur, S. Augustin., LXII, 581, 385.

Soli sancti martyres antiquitus in ecclesia colebantur, festo die indicto cum peculiario officio et missa, paucis tantum decursu temporis, etque celebrioribus, inductis confessoribus, S. Nicetas, LII, 1076, 1077. — Festum

omnium apostolorum infra Octavam SS. Petri et Pauli celebratum, S. Leo Magn., LV, 58. — Ad martyrum festa multitudine concurrebat, *ibid.*, 53.

Martyrum obitus in Ecclesia Dei veluti genuinus natalis excollitur, Maxim. Taurin., LVII, 684; S. Bruno, CLII, 1252. — Martyrum suffragia imploranda, S. Greg. Magn., LXXV, 1151. — Martyres diligendi sunt et venerandi tanquam discipuli Domini, S. Agobard., CIV, 214. — Beatus Gregorius papa constituit supra corpus martyrum missas celebrari, Raban. Maur., CVII, 357; CXXVII, 142, 1435. — Fidelium mos est ecclesias visitare et atria venerabilium martyrum pro devotionis affectu requirere, S. Eulog., CXV, 789. — Solemnnes beatorum martyrum Christi dies, nuncupantur Natales, Nicolaus papa, CXIX, 982. — Symmachus papa constituit ut omni die Dominico vel natali martyrum *Gloria in excelsis* diceretur, Anastas. Biblioth., CXXVII, 145. — Bonifacius impetravit a Phoea templum Pantheum in quo fecit ecclesiam S. Mariæ et omnium martyrum, *ibid.*

Martyres honorantur, S. Gregor. Turon., LXXI, 1009. — Martyrum patrocinia, *ibid.*, 826; encomia, *ibid.*, 799. — Missa in honorem martyrum, *ibid.*, 748. — Basilica quadraginta octo martyrum, *ibid.*, 533. — Antiquitas baptismi solemniter conferebatur in solemnitatibus martyrum quod postea prohibitum, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 591. — Oblata per festivitates martyrum aequiliter sunt clericis dividenda, Isidor. Mercat., CXXX, 568. — Exempla sanctorum muniunt nos contra irruentia mala, S. Bruno, CLIII, 535. — Martyres sunt murus Ecclesiæ, Rupert. abb., CLXVIII, 954. — Ecclesia catholica sola martyres veros habet, *ibid.*, 1077. — Martyribus Veteris Testamenti dies festos non discernit ecclesia, quia non eandem adepti sunt martyrii formam, S. Bernard., CLXXXII, 231.

Ab initio in Ecclesia nulla non martyrum veneratio aut cultus, S. Nicol., LII, 1076, 1077. — Sanctorum non martyrum paulo antiquiorum canonizatio ab inventione corporum sumebat exordium, *ibid.*, 1079. — Confessorum memoriam in Ecclesia celebrantur, confessorum encomium, Raban. Maur., CX, 70. — Solemnnes confessorum Christi dies, nuncupantur natales, Nicol., papa, CXIX, 982.

Festivitates martyrum ad hoc institutæ ut eos admoremur imitari, S. Augustin., XXXVIII, 52, 1293, 1252, 1561, 1414, 1447. — Ut ad eorum imitationem accendatur, *id.*, XXV, 1248. — Martyrum solemnitates martiriorum sunt exhortationes, *id.*, XXXIX, 2160. — Festivitates sanctorum annuæ celebrantur ad nostram recordationem, S. Petr. Chrysolog., LII, 556. — Martyrum celebramus triumphum ut eorum imitemur constantiam, S. Leo Magn., LV, 26. — Ut nulla omnino martyrum memoria probabiliter acceptetur, nisi ubi corpus aut reliquie sunt, Dionys. Exig., LXVII, 170. — Sanctorum memoria ad virtutem via, ex Vitis Patrum, LXXII, 531. — Festivitates apostolorum seu in honorem martyrum solemnitates cur institutæ, S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 770; Raban. Maur., CVII, 356.

Sanctorum solemnia piissime celebranda, S. Leo Magn., LV, 84. — Sanctorum commemoratione lætandum, *id.*, LIV, 426. — Solemnia sanctorum celebrantur habeamus mentis puritatem, *id.*, LV, 84. — Cum lætitia celebrandi dies obitus eorum ad gloriam et felicitatem fratrum nostrorum, Alcuin., CI, 1211, 1212, 1213, 1214. — In natalitiis sanctorum jucundamur de illorum gloria, S. Anselmus, CLVIII, 584. — Ecclesia lætatur in Filii sui Nativitate, S. Petr. Chrysolog., LII, 556. — Natales martyrum annua lætitia celebrantur ad memoriam facti, *ibid.*, 555. — Non tam mors quam fides et devotio facit martyrem, *ibid.*, 552, 555. — In morte martyris stat turba, sicut et in annua festivitate, sed modo diverso, *ibid.*, 555. — Festa illorum celebrantur oratione fervente et imitatione fidei, *ibid.*, 602. — Solemnitates martyrum celebrandæ imitatione virtutum, S. Augustin., XXXVIII, 1114. — Festivitates martyrum honorare et non imitari nihil aliud est quam mendaciter adulari, *ibid.*, 1447. — Solemnitatibus martyrum insultant Christiani quidam luxuriosi suis, *id.*, XXXVI, 897. — Qui vult recte celebrare Natalitia martyrum, desideret imitationem martyrum, *ibid.*, 869. — Eos vere colunt qui imitantur, *id.*, XXXIX, 2160. — Martyrum cultu laudatur Saluator, *ibid.*, 2154. — Sanctorum festivitates honorandæ cum laude divina et eleemosyna, Alcuin., C, 472. — Eorum memorias ab hoc tantum celebrare debemus ut posteritas ad eorum imitationem excitetur, S. Agobard., CIV, 214. — Memoriam sanctorum ambitione honorare ad captandam gloriam popularem reprehensibile est, *ibid.*, 215. — A vitiiis et peccatis maxime cessandum in diebus festis, Joannes archiepisc., Rothomag., CXLVII, 265. — Superfluum non agendæ, *ibid.*, 59. — Festis sanctorum præcipuis præ-

missa jejunia ut per abstinentiæ purificationem digniores et capaciores inveniamur spiritualium gaudiorum, S. Bernard., CLXXXIII, 501. — In Vigilia sanctæ Mariæ, S. Joannis, et apostolorum et Vigiliis ludiculis aliorum sanctorum et eorum festis eulogiæ post missam plebi distribuendæ, S. Eutychian., papa, V, 166. — Per diversa loca solemnibus martyrum et festis quibusque prandetur, S. Augustin., XXXIII, 146. — Principio permixtum fuit Ecclesiæ festos dies martyrum cum luxa celebrari, *ibid.*, 118. — Convivia in natalitiis martyrum, *ibid.*, 115. — Epulæ ad sepulcra martyrum, S. Paulin. Nolan., LXI, 601. — Abusus, S. Bernard., CLXXXIII, 480. — Festivitates sanctorum non celebrantur in epulis profusioribus sed in eorum imitatione, S. Petr. Chrysolog., LII, 555. — Bene virtutes sanctorum admiramus cum eas Creatoris bonitati ascribimus, S. Gregor. Magn., LXXIX, 302. — Sanctorum exemplis fideles ad virtutem adhortandi, *ibid.*, 339. — In sanctorum solemnitatibus a conjugali concubitu abstinendum, Gratian., CLXXXVII, 1615. — Divinis officiis non saltationibus vel cantilenis populi debent vacare, *ibid.*, 1782. — Spectacula minime celebrantur, Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 951. — Passiones martyrum in anniversario die lætæ in ecclesiis, S. Leo Magn., LVI, 429; Dionys. Exig., LXVII, 196; S. Greg. Turon., XXXI, 781, 1119; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 850; S. Benedict. abb., CIII, 890. — Sanctorum vita libenter audiendæ, S. Petr. Damian., CXIV, 747.

Ut Natalitia in Quadragesima non fiant, Dionys. Exig., LXVII, 170; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 828; Regino Prumiens., CXXXII, 571; Joannes Rothomag., CLVII, 46, 91. — Nisi Sabbato et Dominica, S. Gregor. Mar., LXXVIII, 324 (n.). S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 134. — Alto, CXXXIV, 44. Joannes Rothomag., CXLVII, 46, 91. — Commemorationes martyrum ne fiant diebus jejuniorum, Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 899. — Neque in Dominicis post Pascha, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 56. — Corpora martyrum recte sub ara collocantur qua super aram Christus imponitur, S. Maximus Taurin., LVII, 689. — Corpora translata sepeliantur juxta altare, S. Greg. Turon., LXXI, 883. — Martyres loca in quibus passi sunt ramis suis protectionis obumbrant, S. Petr. Damian., CXIV, 879. — Sanctorum sepulcra inveniendi quantus amor, *ibid.*, 835. — Lumina ad sanctorum sepulcra S. Gregor. Turon., LXXI, 872. — Luminaria appendenda in cœmeteriis circum Romam, die Natalitiorum, Anastas. Biblioth., CXXVIII, 1929. Appendenda in cœmeteriis martyrum per omnes Dominicas de Lateranis ministranda *ibid.*, 625. Missarum solemnia in cœmeteriis celebrata vix etiam sæculo *ibid.*, 891.

Frequentia et pietas Natalem S. Felicis celebrantium S. Paulin. Nolan., LXI, 405. — Cantica in festis martyrum Aurel. Cassiodor., LXXI, 1114. Laudes sanctorum quorum reliquie in Naumetensi basilica repositæ sunt, Verant. Fortunat., LXXXVIII, 126. — Dies festus anniversarius S. Juventii et Maximini, Aurel. Cassiodor., LXXI, 1054. Festa sanctorum quæ cum capitulo apud Carthusianos celebrantur, Guigo, CLIII, 1149. — Festa nova non temere et inconsulte, sede apostolica instituenda, S. Bernard., CLXXXII, 535. De sanctorum festivitatibus colemis, Prudent., CV, 486; Amalar., *ibid.*, 1500; Raban. Maur., CVII, 356; Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 161. — De variorum apostolorum et sanctorum festivitatibus, Raban. Maur., CXII, 1659. — Januarii dies festivi, *id.*, CX, 1122. — Aprilis festarum sanctorumque enumeratio copiosa, *ibid.*, 1158. — Descriptio festorum Junii, *ibid.*, 1148; Julii, 1154; Augusti, 1160. — De sanctorum festivitatibus indicendis et observandis, Rodulf., CXIX, 710. — Transferendis, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLIX, 272.

De sanctorum festivitatibus in Cluniacensi monasterio, Udalric. CXLIX, 674.

De veneratione sanctorum, Thiafrid., CLVII, 507. — De Natalitiis sanctorum, de octavis Natalitiorum sanctorum, Amalar., CV, 1228. — Memoriale sanctorum, S. Eulog., CXV, 759. — Documentum martyriale, *ibid.*, 821. — Historia translationis corporum sanctorum, Joseph. sacerdos, CVI, 891. — Reliquiarum inferendarum in novam basilicam ritus, S. Greg. Magn., LXXVIII, 422. De Dedicatione Ecclesiæ reliquiis sanctorum et de virtutibus quas Dominus ipso die per servos suos ostendit, Joseph. sacerdos, CVI, 898.

CAP. II. — Commune sanctorum.

§ I. — Commune apostolorum.

Kalend. Hieronym. XXX, 457. — Natalitia apostolorum ferianda S. Ivo CLXI, 266, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. Festa apostolorum festa generalia, Beletth., CIII, 18. —

Festum apostolorum omnium infra Octavam SS. Petri et Pauli celebratum, S. Leo Magn., LV, 57. — Kalendis Maii celebratum, Beletb., CCII, 87. — In festivitibus apostolorum *Credo* cantatur, Joannes Rothomag. archiepisc. CLXVII, 38. — Lanfranc., CL, 481. — Festa quatuor Evangelistarum cum capitulo apud Carthusianos celebrantur, Guigo, CLIII, 1149. — In Vigiliis et festis apostolorum omnium pars Dei et sanctae Ecclesiae, Edwardi III leges ecclesiasticæ, CLI, 1191. — Apostoli quatuor nobis prætant, S. Bernard., (CLXXXIII), 414.

De apostolis sermones, S. Fulgent., LXV, 939; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 914, 971, 1039; Petr. Cellens., CCII, 882, Innocent. III, CCXVII, 593, 601, 605.

Homiliez, S. Augustin., XXXV, 1852; S. Gregor. Mag., LXXVI, 1089, 1205; Beda Venerabilis, XCIV, 453; Raban. Maur., CX, 66; Radulph. Ardens., CLIV, 1489, 1494, 1498, 1501, 1506, 1509, 1515, 1517; Bruno Astens., CLXV, 816, 842, 843, 844, 845.

Missa, Alcuin., CL, 456, 457; sæc. XI Monumenta liturgica, CLI, 945.

Officium, Grimald., CXXI, 816.

Sequentiæ, Notker., CXXX, 1022; sæc. XI Monumenta liturgica, CLI, 860, 861.

Benedictiones, Grimald., (CXXI), 877.

Hymni, Walafridus Strabus, CXIV, 1084; Abælard., CLXXVIII, 1803, 1806.

Versus in honorem apostolorum omnium, S. Adhelm., LXXXIX, 291, 292, 297, 298.

De SS. apostolis et evangelistis, Taio, LXXX, 787, 788; Bruno Astens., CLXV, 1070. — Libellus de festivitibus apostolorum; Adu, CXXIII, 209. — De gloria apostolorum, Henric. cardinal., CCIV, 512.

In Octavis apostolorum, Guido CL, 1224; sæc. XI Monumenta liturgica, CLI, 1010.

§ II. — *Commune unius martyris.*

Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 259, 263, 266, 352, 355; S. Valerian. episc., LII, 738, 741, 744, 746; S. Leo Magnus, LVI, 1144; S. Maxim. Taurin., LVII, 683, 685, 689; S. Fulgent., LXV, 740, 944; Innocent., III, CCXVII, 609, 613.

Homiliez, S. Hilar., LX, 975; Paul. Winfrid. (ex Opp. beati Chrysostomi), XCV, 1539; S. Maximus Taurin., LVII, 423, 425; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1204, 1252, 1259, 1274; Radulph. Ardens., CLV, 1522, 1526, 1533, 1534, 1541; Bruno Astens., CLXV, 850, 851, 860.

Missa, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 164; Alcuin., CL, 457; sæc. XI Monum. liturgica, CLI, 944.

Officium, S. Isidor., LXXXV, 666, 947, 953, LXXXVI, 990, 996; Grimald., CXXI, 817.

Sequentiæ, Notker., CXXXI, 1023; sæc. XI Monum. liturgica, CLI, 861.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 877.

Præfatio, *ibid.*, 917.

De Natali unius martyris, Bruno Astens., CLXV, 1034.

§ III. — *Commune plurimorum martyrum.*

In Nataliis martyrum *Gloria in excelsis* dicitur, Beron abb., CXLII, 1039.

Sermones, S. Ambros., XVII, 728; S. Valerian. episc., LII, 738, 741, 744, 746; S. Leo Magn., LIV, 517; S. Maxim. Taurinen., LVII, 703, 705, 707, 711, 714, 715, 717, 869, 871; S. Fulgent., LXV, 940, 441; Berengos. abb., CLX, 1011, 1018; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 930; Innocent. III, CCXVII, 617, 621, 627, 633.

Homiliez, S. Maxim. Taurinen., LVII, 429; Beatus Hieronym., XXVI, 63; S. Augustin., XXXV, 1229; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1259; Vener. Beda, XCIV, 457, 460; Paul. Winfrid. (ex Leone papa?), XCV, 1543 (ex Haym.), 1545; Raban. Maur., CX, 68; Haymo, CXVIII, 776; Radulph. Ardens., CLV, 1514, 1518, 1552, 1553, 1559, 1564; Bruno Astens., CLXV, 849, 850.

Missa, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 123, 166, 695, 787; Alcuin., CL, 458, 459; sæc. XI Monum. liturgica, CLI, 944, 945.

Officium, Liturgica gallica, LXXII, 299; S. Isidorus, LXXXV, 653, 958, 962; LXXXVI, 998; Grimald., CXXI, 817.

Responsorium, Robertus rex, CXLII, 941.

Sequentiæ, Notker., CXXXI, 1023; sæc. XI Monum. liturgica, CLI, 861, 909.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 877.

Præfatio, *ibid.*, 918.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1182; Walafrid. Strab., CXIV, 1085; Abælard., CLXXVIII, 1810. — Rhythmus martyrum Marcellini et Petri, Eginhard., CIV, 593.

De martyribus, Taio, LXXX, 803; Raban. Maur., CXI, 89; Bruno Astens., CLXV, 1031, 1037, 1040, 1043; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 540. — Historia translationis reli-

quiarum SS. martyrum Chrysanthi et Darie, Raimmo., CXXI, 674. — De translatione martyrum, Hincmarus, CXXVI, 1027.

§ IV. — *Commune confessorum.*

Sermones, S. Augustin., XXXIV, 1237; S. Maximus Taurin., LVII, 893; Berengos. abb., CLX, 1023, 1024; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 927, 968; Petr. Cellens., CCII, 886; Petr. Blesens., CCVII, 706, 709; Innocentius III, CCXVII, 641.

Homiliez, S. Fulgent., LXV, 719; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1106, 1123; Vener. Beda, XCII, 461, 463, 465, 471; Paul. Winfrid. (ex Haymone), XCV, 1551, 1555; Raban. Maur., CX, 70; Walafrid., Strab., CXLIV, 1085; Haymo, CXVIII, 781, 785; Radulph. Ardens., CLV, 1568, 1573, 1578, 1583, 1586, 1590, 1594, 1598, 1601; Bruno Astens., CLXV, 851, 852, 853; S. Maxim. Taurin., LVII, 415, 417, 887, 889.

Missa, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 168, 169; sæc. XI Monumenta liturgica, CLI, 945.

Officium, S. Isidor., LXXXV, 968; Grimald., CXXI, 817.

Sequentiæ, Notker., CXXXI, 1023; sæc. XI Monum. liturgica, CLI, 861, 909.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 877, 878.

Præfatio, *ibid.*, 918.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1226; S. Petrus Damianus, CXLV, 989; Abælard., CLXXVIII, 1811.

De confessoribus, Bruno Astens., CLXV, 1047, 1050, 1054, 1058, 1062, 1064. — Festa confessorum, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 540.

Festa quatuor doctorum semel in anno apud Carthusianos cum capitulo celebrantur, Guigo, CLIII, 1149.

§ V. — *Commune virginum.*

Sermones, S. Petrus Chrysolog., LII, 564; S. Petrus Damian., CXLIV, 889, 892; CXLV, 1029, 1082, 1090, 1111, 1143, 1145, 1148; Innocent. III, CCXVII, 643.

Homiliez, S. Augustin., XXXVIII, 573; S. Gregorius papa, LXXVI, 1118; Paul. Winfrid. (ex Haymone), XCV, 1561; Apud Chrysostomum inter spuria, operum ejus, VI, 929; Raban. Maur., CX, 71; Haymo, CXVIII, 790; Radulph. Ardens., CLV, 1603, 1609, 1621; Bruno Astens., CLXV, 857, 860.

Missa, sæc. XI Monumenta liturgica, CLI, 946.

Officium, S. Isidor., LXXXV, 975, 978; Grimald., CXXI, 818.

Sequentiæ, Notker., CXXXI, 1024; Godeschalk., CXXI, 1531; sæc. XI Monument. liturg., CLI, 862, 909.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 878.

Præfatio, *ibid.*, 918.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1221; Walafridus Strabus., CXIV, 1086; Abælard., CLXXVIII, 1814.

De virginibus, Bruno Astens., CLXV, 1073. — Festa virginum, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 540.

Hymnus in communi non virginum, Abælardus, CLXXVIII, 1812.

CAP. III. — *De præcipuis sanctorum festivitibus in particulari.*

§ I. — *Die XXX Novembris: S. Andreas.*

Natale S. Andree apostoli: Liturgia gallica, LXXII, 251; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 151; S. Protadii martyrologium, LXXX, 421; Rabani martyrologium, CX, 1182; Wandalberti, CXXI, 629; Martyrologium Adonis, CXXIII, 183, 408; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1202, 1208, 1253, 1261, 1277. — Festivitas, Lanfranc., CL, 475; Honor. Augustodun., CLXXII, 1031. — Orderic. Vital., CLXXXVIII, 139, 142; Beletb., CCII, 168; Seward., CXXIII, 406. — Octava, S. Protadii martyrologium, LXXX, 421; Paul. Winfrid., XCV, 1457; sæc. XI Monumenta liturgica, CLI, 888. — In festiviæ S. Andree missa finita omnia signa pulsantur, Udalric., CXLIX, 635. — Cum capitulo apud Carthusianos celebratur, Guigo, CLIII, 1149.

Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 565; S. Petrus Damian., CXLIV, 822; CXLV, 1023, 1072, 1073, 1074; Hildebert, CLXXI, 712; S. Bernard., CLXXXIII, 503, 509; Petrus Blesens., CCVII, 572.

Homiliez, S. Augustinus, XXXVIII, 442; S. Gregorius Magn., LXXVI, 1092, 1095; Paul. Winfrid., XCV, 1457; Beda Vener., XCIV, 256, 471; Rabanus Maurus, CX, 65; Haymo, CXVIII, 747; Radulph. Ardens., CLV, 1501, 1505; Bruno Astens., CLXV, 842; Godefridus abb., CLXXIV, 635.

Missa, S. Isidor., LXXXV, 138; sæc. XI Monumenta liturgica, CLI, 888.

Sequentia, Notker., CXXI, 1021; sæc. xi Monum. liturgica, CLI, 833, 857, 957; Adam. a S. Viet., CXCVI, 1469.

Prefatio, Grimald., CXXI, 916.

Hymni, Raban. Maur., CXII, 1663; S. Petrus Damian., CXIV, 912. — Carmen, Beda Vener., XCIV, 632. — Opus metricum in honorem S. Andreæ Flodoard., CXXIV, 497. — Alcuini versus ad aram S. Andreæ, CI, 759, 751, 757, 765.

§ II. — *Die XXI Decembris : S. Thomas.*

Sancti Thomæ apostoli historia, Ordericus Vitalis, CLXXXVIII, 159. — Passio, S. Protadii martyrologium, LXXX, 422. — Festivitas, Martyrolog. Adonis, CXXIII, 177, 183, 416; Usuardi, CXXIV, 853; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1203, 1210, 1256, 1261, 1279; Lanfranc., CL, 475; Beletb., CCII, 165. — Cum capitulo apud Carthusianos celebratur, Guigo, CLIII, 1149. — In missa sequentia cantatur Udalic., CXLIX, 655.

Sermo, S. Petr. Chrysolog., LII, 456.

Missæ, S. Isidor., LXXXV, 177; sæc. xi Monum. liturgica, CLI, 888.

Prefatio, Grimald., CXXI, 917. — Alcuini versus ad aram S. Thomæ, CI, 767. — Opus metricum in ejus honorem, Flodoard., CXXXV, 499.

§ III. — *Die XXVI Decembris : S. Stephanus.*

S. Stephanus primus martyr, Ordericus Vitalis, CLXXXVIII, 103; Adam. Scot., CXCVIII, 265; Stephanus laus, S. Cyprian., IV, 632; Philipp. de Harveng., CCIII, 446. — Ejus martyrium, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 105; Petr. Comest., CXCVIII, 1665. — Dies ejus natalis ferianda, S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. — Ejus festivitas, Kalendarium Hieronymi, XXX, 457; S. Gregor. Magn., LXXXVIII, 53; S. Protadii martyrolog., LXXX, 422; S. Isidor., LXXXV, 190; LXXXVI, 125; CV, 1275. — Martyrol., Rabani, CX, 1188; Wandelberti, CXXI, 622; Adonis, CXXIII, 177, 187, 204; Usuardi, CXXIV, 839; Grimald., CXXI, 860. — Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1191, 1204, 1210, 1257, 1264, 1279; Honor. Augustodun., CLXXII, 646, 735; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 105; Adam. Scot., CXCVIII, 265; Beletb., CCII, 77; Sicard., CCXIII, 407. — Solemnitas S. Stephani in ecclesia Rothomag. Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 41, 86. — In monasterio Cluniacensi, Udalic., CXLIX, 655.

Officia et processio diaconorum in hac festivitate, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 41, 86, 87, 165. — In nocturnalibus officio palæstram imitantur in qua pro corona certatur; Honor., CLXXII, 646. Festum fauorum quotannis in festo S. Stephani fieri solebat, Petr. Blesens., CXLVII, 1168, 1175.

Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 608; S. Maximus Taurin., LVII, 701, 905, 915; S. Fulgent., LXV, 729, 839, 860; S. Petr. Damian., CXLIV, 855; Hildebert., CLXXI, 715, 720; Abælard., CLXXVIII, 569; S. Bernard., CLXXIV, 845; Adam. Scot., CXCVIII, 265, 272, 284, 293.

Homilie, S. Hieronym., XXVI, 172; S. August., XXXIX, 2145; S. Maxim. Taurinens., LVII, 579; Fulgent., LXV, 129; Paul. Winfrid. (ex Hericco), XCV, 1169; Beda Vener., XCIV, 475; Haymo, CXVIII, 64; Radulph. Ardens., CLV, 1508, 1515; Bruno Astens., CLV, 757; Godefrid. abb., CLXXIV, 665.

Homilia de miraculis S. Stephani, S. Augustin., XLI, 766.

Sequentia, Notker., CXXI, 1006. sæc. xi Monum. liturgica, CLI, 829, 857; Adam. a S. Viet., CXCVI, 1432. Benedictiones, Grimald., CXXI, 860.

Prefatio, *ibid.*, 885.

Hymnus, Ennod. episc., LXIII, 529. — Alcuini versus ad aram S. Stephani, CI, 759, 756, 770, 772, 775. — Opus metricum in ejus honorem, Flodoard., CXXIV, 501.

§ IV. — *Die XXVII Decembris : S. Joannes evangelista.*

S. Joannis historia, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 148. — Encomium, Wolbero, CXC, 1025; Adamus Scotus, CXCVIII, 501. — Ejus præconia, S. Petr. Damian., CXIV, 874. — Hujus vita imitanda, *ibid.*, 875. Fuit apostolus, evangelista et propheta, *ibid.*, 868. — Joannes præ cæteris discipulis cum Christo familiaris, Adamus Scotus, CXCVIII, 265, 503, 504. — Honoratus a Christo in vita tripliciter, familiaritate, virginitate, intelligentiam perspicacitate, *ibid.*, 299. — In morte tripliciter honorandus, *ibid.*, 306. — Dies natalis ejus ferianda, S. Ivo, CLXI,

266, 267; Gratian., CLXXXII, 1781. — Ejus festivitas, Kalendarium S. Hieronymi, XXX, 457; S. Protadii, LXXX, 422; Martyrologium Adonis, CXXIII, 177, 187, 204; Usuardi, CXXIV, 845; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1194, 1204, 1210, 1257, 1261, 1279; S. Gregorius Turon., LXXI, 193; S. Gregorius Magnus, LXXXVIII, 53, 54; S. Isidor., LXXXV, 189; LXXXVI, 127; Amalar., CV, 1273; Grimald., CXXI, 860, 885; S. Petr. Damian., CXLIV, 837; Honorius (CLXXII, 646; Beletb., CCII, 77, 155; Sicard., CCXIII, 408. — Solemnis conventus ad ejus festivitatem, S. Petr. Damian., CXLIV, 866. — Ejus festivitas habet octavam, S. Protadius, LXXX, 422. — Cum capitulo apud Carthusianos celebratur, Guigo, CLIII, 1149. — Missa finita omnia signa pulsantur, Udalic., CXLIX, 655. — Processio sacerdotum cum casulis, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 41.

Sermones, S. Petr. Damian., CXLIV, 857, 866; CXLV, 1150; Hildebert., CLXXI, 725, 728; Abælard., CLXXVIII, 535; Adam. Scot., CXCVIII, 299.

Homilie, S. Augustin., XXV, 1969; Vener. Beda, XCIV, 44; Haymo, CXVIII, 70; Radulph. Ardens., CLV, 1518, 1521; Bruno Astens., CLV, 761; Godefrid. abb., CLXXIV, 670.

Missæ, S. Gregor. Magn., LXXXVIII, 53.

Officium, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 156. Sequentia, Notker., CXXI, 1007. — Sæc. xi Monum. liturgica, CLI, 851, 857; Adam. a S. Viet., CXCVI, 1437. Benedictiones, Grimald., CXXI, 860.

Prefatio, *ibid.*, 885.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1210; S. Petr. Damian., CXLV, 949; Abælard., CLXXVIII, 535, 1806. — Versus ad aram S. Joannis evang., Alcuin., CI, 751, 565. — Opus metricum in ejus honorem, Flodoard., CXIV, 497.

§ V. — *Die XXVIII Decembris : SS. Innocentes.*

SS. Innocentium martyrium, Raban. Maur., CVII, 754; Ernald. abb., CLXXXIX, 1625; Petrus Comestor, CXCVIII, 1515. — Natalitia, Kalend., S. Hieronymi, XXX, 455. — Martyrologium, S. Protadii, LXXI, 422; Rabani, CX, 1188; Wandelberti, CXXI, 623; Adonis, CXXIII, 177, 204; Usuardi, CXXIV, 247. — Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1204, 1210, 1257, 1265, 1279; S. Isidor., LXXXV, 206; LXXXVI, 131; Christian. Druthmar., CVI, 1286; Honor. Augustodunens., 835; Beletb., CCII, 77; Sicard., CCXIII, 409.

Natalitia Innocentium ferianda, S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. — Habent octavam, S. Protadius, LXXX, 422. In festo Innocentium officium infantium, Joannes Rothomag., CXLVII, 41, 86, 153. — Processio, *ibid.*, 155, 156. — Infantes in cappis regebant chorum, *ibid.* — In festo, finita missa omnia signa pulsantur, Udalic., CXLIX, 655. — Cantica lætitiæ tacentur, Hugo a S. Viet., CLXXVII, 451, 442. — Festum fauorum in festo SS. Innocentium quotannis fieri solebat, Petr. Blesens., CXLVII, 1168, 1175.

Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 600, 602, 604, 607; S. Fulgent., LXV, 732; Abælard., CLXXVIII, 611; S. Bernard., CLXXXIII, 129; Adam. Scotus, CXCVIII, 506, 520, 528.

Homilie, S. Augustin., XXXIX, 2102; Beda Vener. 50; Paul. Winfrid. (ex S. Severiano), XCV, 1174. (Ex beato Chrysostomo), *ibid.*, 1176; Haymo, CXVIII, 75; Radulph. Ardens., CLV, 1524, 1528; Bruno Astens., CLXV, 762.

Missæ Innocentium, Amalar., CV, 1074.

Sequentia, Notker., CXXI, 1007. Sæc. xi Monum. liturg., CLI, 852, 1005.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 861.

Prefatio, *ibid.*, 885.

Hymni, Hartmann., LXXXVII, 51; Raban., CXXI, 1832; Abælard., CLXXVIII, 1807. — Carmen in honorem SS. Innocentium, Vener. Beda, XCIV, 625. — Opus metricum, Flodoard., CXXXV, 515. — Ode, Alphan., CXLVII, 1244.

§ VI. — *Die XXVIII Januarii : Festum cathedræ S. Petri Romæ.*

§ VII. — *Die XXII Februarii : Festum cathedræ S. Petri Antiochiæ.*

Tres cathedræ in Scripturis specialiter commendatæ legimus, Moysi scilicet, Elismi et Petri per quas signantur doctrina legis, doctrina prophetica, doctrina apostolica, Henric. cardin., CCIV, 320. — Cathedra Petri potius Christi quam Petri dicenda, *ibid.*, 516, 519.

Cathedra S. Petri festivitas, S. Augustin., XXXIX, 2101; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 60, 654 (n.); S. Protadii martyrol., LXXX, 414. — Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1199, 1236, 1262, 1273; Honor. Augustodun., CLXXII, 649, 783, 898. — Cathedra natalis ubique celebrator, S. Paulin. Nolan., LXI, 833. — Duplex S. Petri cathedræ festum, Liturgia Gallica., LXXII, 181, 182, 231, 256; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 60, 654 (n.); Rabanus Maurus, CX, 1127, 1133; Adonis, martyrologium, CXXIII, 147, 149, 217, 331; Beletb., CCII, 87. — Utriusque cathedræ festum olim die 22 Februarii colebatur, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 503 (n.). Postea solius Antiochenæ cultus remansit, *ibid.*; Raban. Maur., CX, 1133. — Martyrologium Adonis, CXXXII, 149, 331; Usuardi, *ibid.*, 788; Notkeri, CXXXI, 1048. — Hanc celebramus eo quod in sede Antiochena S. Petrus fuit locatus episcopus, Sicard., CCXIII, 411.

Festum cathedræ S. Petri Romæ videtur recentius, S. Greg. Magn., CLXXVIII, 60 (n.), 505 (n.); Beletb., CCII, 87; Raban. Maur., CX, 1127; Martyrol. Adonis, CXXIII, 147, 217; Usuardi, 665; Notkeri, CXXXI, 1037. — Non fuit a Gregorio III institutum, sed forte restauratum, S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 480 (n.). — Cathedra S. Petri Romæ in mense Januario antiquissima in Gallis, Liturg. Gall., LXXII, 181, 182, 231, 256; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 588. — In Hispania, *ibid.*. — Olim mense Januario Gallis et Febuario Romæ celebrari consuevit, *ibid.*, 651 (n.). — Unde occasio duplicis celebrandæ festivitatis, *ibid.*. — Quomodo celebratur festum cathedræ S. Petri, si extra Quadragesimam evenierit, Udalic., CXLIX, 655. — Quomodo ei intra, S. Aug., XXXIX, 2101; Guigo, CLIII, 1143, 1146; Sicard., CCXIII, 410.

De festo Sermone, S. Leo Mag., LIV, 505; S. Ivo, CLXXII, 395; Petr. Cellens., CCII, 817; Odo. abb., CXXXVIII, 709. Homiliæ, Venerabilis Bedæ, XCIV, 475; Paul. Winfrid., XCV, 1465, 1465; Radulph. Ardens., CLV, 1516; Godefrid. abb., CLXXIV, 731.

Missæ S. Isidor., LXXXV, 718.

Sequentia, sæculi xi Monumenta liturgica, CLI, 840.

Præfatio, Grimaldus, CXXI, 907.

Hymnus, S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 479.

§ VIII. — Die XIV Januarii: Sancti Pauli conversio.

Conversionis S. Pauli historia, Ordericus Vitalis, CLXXXVIII, 105. — Festum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 44; S. Protadii Martyrologium, LXXX, 415; Lanfrancus, CL, 475. — In eo sequentia cantatur, Udalic., CXLIX, 655. De festo Sermones, S. Fulgent., LXV, 723; Abælard., CLXXVIII, 529; S. Bernard., CLXXXIII, 359, 365; Innocent. III, CXXVII, 489, 493.

Homiliæ, S. Hieronym., XXVI, 138; S. Aug., XXVIII, 1268, 1275; Radulph. Ardens., CLV, 1532, 1535.

Sequentia, Godeschalk., CXXI, 1525; Adam. a. S. Vict., CXCVI, 1479. — Præfatio, Grimald., CXXI, 906.

§ IX. — Die XXIV Februarii: S. Mathias apostolus.

S. Mathias historia, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 177. — Festum, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 144; Adonis, CXXIII, 149, 186, 253; Usuardi, *id.*, 791; Notkeri, CXXXI, 1048. — Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1187, 1195, 1204, 1216, 1239, 1267. — Solemnitas, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 60; Sicard., CCXIII, 411. — Sicut dies Dominicus apud Cluniacenses agitur, Udalicus, CXLIX, 654. — Cum capitulo apud Carthusianos celebratur, Guigo, CLIII, 1149. — Si infra Quadragesimam celebratur, cantica istius non supprimuntur, Beletb., CCII, 87; Sicard., CCXIII, 410.

De S. Mathia homiliæ, Radulph. Ardens., CLV, 1549; Godefrid. abb., CLXXIV, 739.

Præfatio, Grimald., CXXI, 907.

Opus metricum in S. Matthiam, CXXXV, 499.

§ X. — Die XXV Aprilis: S. Marcus.

S. Marci historia, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 181. — Dies natalis, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 415; Raban., CX, 1141; Wandalberti, CXX, 597; Adonis, CXXIII, 155, 255; Usuardi, *id.*, 970; Notkeri, CXXXI, 1069; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1196, 1224, 1260, 1269. — Festum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 100, 381; S. Petr. Damian., CXLIV, 572; Sicard., CCXIII, 413. — In eo litania major, S. Protad., LXXX, 415; Bedæ Vener., XCIV, 537; Bruno Astens., CLXV, 816; Petrus Comest., CXCVIII, 1175. — Processio, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 56, 109, 119, 186. — Psalmi penitentiales, *ibid.*, 119. — Missæ de jejuniis ad locum stationis, *ibid.*, 117, 162, 186. — Romana consuetudo unum

diem interponit quem vocat in litania majore non in jejuniis, Vener. Bedæ, XCIV, 537. — Litania major a Gregorio instituta, Honor., CLXXII, 680, 681, 941.

Sermones in litania majorem, S. Petr. Damian., CXLIV, 572; CXLV, 1151; Petr. Comest., CXCVIII, 1175.

Homiliæ de S. Marco et litania majore, Bedæ Vener., XCIV, 537; Bruno Astens., CLXV, 816.

Sequentia, sæculi xi Monumenta liturgica, CLI, 849, 874.

Præfatio, Grimald., CXXI, 908.

Hymnus, S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 495.

§ XI. — Die prima Maii: Festum SS. Philippi et Jacobi apostolorum.

SS. Philippi et Jacobi historia, Ordericus Vitalis, CLXXXVIII, 166, 157. — Dies natalis, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 415; Raban., CX, 1142; Wandalberti, CXXI, 597; Adonis, CXXIII, 157, 181, 252; Usuardi, CXXIV, 9; Notkeri, CXXXI, 1075. — Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1187, 1196, 1225, 1260, 1269. — Festum, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 127; Lanfranc., CL, 475; Honor., CLXXII, 947; Beletb., CCII, 37; Sicard., CCXIII, 413. — S. Jacobi festum olim patali S. Joannis evangelistæ conjunctum, Liturgia Gallica., LXXII, 232. — Eodem die olim celebrabatur solemnitas omnium apostolorum, Beletb., CCII, 87. — Festivitas hæc habet sequentiam, Udalic., CXLIX, 655. — Cum capitulo apud Carthusianos celebratur, Guigo, CLIII, 1149. — SS. Philippi et Jacobi laus, Godefrid. abb., CLXXIV, 232. — De hac festivitate homiliæ, S. Aug., XXXV, 1812; Bedæ Vener., XCIV, 528; Raban. Maur., *id.*, 198; Radulph. Ardens., CLV, 1561; Bruno Astens., CLXV, 816; Godefrid. abb., CLXXIV, 842, 849.

Præfatio, Grimald., CXXI, 908.

Opus metricum in honorem SS. Philippi et Jacobi, Flodoardus, CXXXV, 497.

§ XII. — Die III Maii: Inventio S. Crucis.

Crucis dum solemnitates, S. Petrus Damian., CXLIV, 768. — Inventio S. Crucis, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 415; Raban., CX, 1142; Wandalberti, CXXI, 598; Adonis, CXXIII, 157, 256; Usuardi, CXLIV, 15; Notkeri, CXXXI, 1075; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1187, 1196, 1225, 1260, 1299; S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 101; Anastasius bibliothecarius, CXXXVIII, 142; Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 56; Lanfranc., CL, 475; Guido abb., CLII, 960; Bereng. abb., CLX, 935; Honor. Augustodun., CLXXII, 941. — Crux ab Helena anno 335 inventa, Raban. Maur., CX, 1142. — Eusebius papa festum solemniter celebrandum ubique terrarum curavit ac precepit, S. Ivo, CLXI, 265; Beletb., CCII, 131. — Festum S. Crucis festum generale, *ibid.*, 18. — In eo triplex olim processio, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 56, 116, 186. — Sequentia cantabatur, Udalic., CXLIX, 655. — De inventione S. Crucis Sermones, S. Petr. Damian., CXLIV, 601; CXLV, 1012, 1021, 1022, 1029, 1038, 1081, 1121, 1122, 1123, 1152; Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 1205; S. Martin. Legionens., CCIX, 29.

Homiliæ, Bedæ Vener., XCIV, 494; Paul. Winfridus (ex S. Augustino), XCV, 1476 (ex S. Chrysostomo), *ibid.*; Raban. Maur., CX, 215; Radulph. Ardens., CLV, 1568, 1572; Bruno Astens., CLXV, 816; Godefrid. abb., CLXXIV, 853.

Missæ, S. Isidor., LXXXV, 739.

Sequentia, Adam. a. S. Vict., CXCVI, 1484, 1512.

Præfatio, Grimald., CXXI, 909.

Hymnus, Abælard., CLXXVIII, 1796.

Opus metricum de S. Cruce, Flodoard., CXXXV, 515.

§ XIII. — Die VI Maii: Passio S. Joannis evangelistæ ante portam Latinam.

Passio S. Joannis evangelistæ, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 415; S. Greg. Magn., LXXXVIII, 102, 283 (n.); Honor. Augustodun., CLXXII, 688; Sicard., CCXIII, 414. — Hinc festo duæ missæ assignantur, S. Gregorius Magn., LXXVIII, 290, 647 (n.).

Homilia, Vener. Bedæ, XCIV, 472.

§ XIV. — Die XXIV Junii: Nativitas SS. Joannis Baptistæ.

S. Joannis Baptistæ nativitas, Kalendarium S. Hieronymi, XXX, 437; Martyrologium S. Protadii, LXXX, 417; Adonis, CXXIII, 161, 290; Usuardi, CXXIV, 187; Notkeri, CXXXI, 1108; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1187, 1189, 1198, 1232, 1261, 1271.

Festivitas, S. Greg. Taron., LXXI, 565, 823; S. Greg., Magn., LXXVIII, 120, 121, 693, 786; Alcuin., CI, 1230; Abälard., CV, 1157, 1304; Raban. Maur., CXII, 1660; Heribert., CXLI, 609; Udalric., CXLIX, 679; Lanfranc., CL, 473; Guido abb., CL, 1219; Honor. Augustodunens., CLXXII, 769, 800, 905; S. Bernard., CLXXII, 251; Robert. Pull., CLXXXVI, 59; Beleth., CCII, 140; Alan. de Insul., CCX, 243; Sicard., CCXIII, 415. — S. Joannis Baptistæ præconia, S. Petr. Damian., CXLIV, 627; Hildebert., Cornoman., episc., CLXXI, 653; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 442. — Sanctitas, prærogativæ, S. Bernard., CLXXXIII, 984; Guericc. abb., CLXXXIV, 992; Alan. de Insul., CCX, 319. — Sanctificatio in utero, S. Bernard., CLXXXIII, 332; Guericc. abb., CLXXXIV, 992. — Fervor triplex in S. Joanne, S. Bernard., CLXXXIII, 599. — Gaudium inferi, *ibid.*, 401. — Propter opus Domini et natus et defunctus est, S. Ambros., XVII, 706, 707. — Annuntiatio et nativitas ejus quam gloriosa et singularis, Guericc., CLXXXIV, 991. — Conceptio et nativitas ejus a bono angelo nuntiata, Ermengaud., CCIV, 1212. — Nativitas Christi sola et Joannis in Ecclesia celebratur, Guericc. abb., CLXXXIV, 995. — Celebratur secunda nativitas Joannis quia hæc sine peccato fuit, Beleth., CC I, 140. — Læta nativitas quia mundo senescenti gratiam prædicaturus erat renascendi, Guericc. abbas, (CLXXXIV, 163. — Celebratio morte, S. Bernard., (LXXXI), 231. — Etiam apud infideles sollemnis, *id.*, CLXXXIII, 401. — Ferianda, S. Ivo, CLXI, 265, 267; Gratianus, CLXXXVII, 1781. — Inter festivitates generales deputata, Beleth., CCII, 18. — Non nisi in civitatibus et parochiis celebranda, S. Ivo, CLXI, 266. — Habet jejunium, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 120; Beleth., CCII, 75. — Vigilant, S. Greg. Magn., LXXVIII, 120; Beleth., CCII, 141; Edward III leges ecclesiasticæ, CL I, 1191. — Octavas, S. Protad., LXXX, 417; S. Petr. Damian., CXLIV, 351; Udalric., CXLIX, 634; sæc. xi Monument. liturgica, CL I, 895. — S. Joannis Octavas major quam alicujus alterius sancti reverentia debetur, S. Petr. Damianus, CXLIV, 351. — Sicut dies Dominicus apud Cluniacenses agebatur, Udalric., CXLIX, 634, 653. — Tribus septimanis ante natiuitatem nuptiæ olim prohibita, Beleth., CCII, 75. — In ea canabatur dum missa, Joannes Rotomag., archiepisc., CXLVII, 41, 87, 186, 187, 203; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 442. — Tres missæ, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 120, 391, 693; *Credo* cantatur, Joannes Rotomag., archiepisc., CXLVII, 38. — Regnum pace Dei gaudet, Edward III leges eccles., CL I, 1191. — Carthusiani bis habent vinum, Guigo, (CLII), 735.

De S. Joannis Baptistæ natiuitate sermones, S. Ambros., XVII, 706, 709; S. Petr. Chrysolog., LII, 441, 444, 446, 450, 452, 455, 456, 636; S. Maxim. Taurinens., LVII, 617, 618, 649, 651, 653, 658, 661, 859, 863; S. Fulgent., LXV, 926; Atto, CXXXIV, 850, 851; Odilo, CXLII, 1019; S. Petr. Damian., CXLIV, 627, 637, 640; Hildebert., CLXXI, 625; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1126, 1199; S. Bernard., CLXXXIII, 397; Oger., CLXXXIV, 991; Guericc. abb., CLXXXV, 163, 167, 169, 173. — Odo abb., CLXXXVIII, 1853; B. Pater Isaac, CXCV, 1845, 1849, 1853; Aelfred., CXCV 290; Petr. Cellens., CCII, 803, 815; Garner. Lingonens., CCV, 721, 731, 736; Petr. Blesens., CCVII, 641; S. Martin. Legionens., CCIX, 13; Innocent. III, CCXVII, 529, 535, 539, 541.

Homilias, S. Maxim. Taurinens., LVII, 583, 587, 590; S. August., XXXVIII, 1319; Beda Vener., XCIV, 44, 200, 202, 494; Raban. Maur., CX, 50, 312, 339; Haymo, CXVIII, 755; Radu ph. Ardens., CLV, 1576, 1781; Bruno Astens., CLXV, 821; Godefrid. abb., CLXXXIV, 897; Alan. de Insul., CCX, 243.

Missæ, S. Isidor., LXXXV, 758; sæc. xi Monumenta liturgica, CL I, 893.

Sequentia, Notker., CXXI, 1015; sæc. xi Monumenta liturgica, CL I, 851, 898; Adam a S. Vict., CXCVI, 1189.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 875.

Prælatio, *ibid.*, 909.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1214; Walafrid. Strab., CXIV, 1681. — Poemata, S. Paulin. Nolan., LXI, 440; Beda, XCIV, 627; Flodoard., CXXIV, 495. Alcuini-versus ad aram S. Joannis Baptistæ, CI 755, 759, 759, 771, 772. De inventione capitis S. Joannis Baptistæ, Dionys. Exig., LXVII, 419.

§ XV. — Die XXIX Junii: Nativitas SS. Apostolorum Petri & Pauli.

Petrus et Paulus duo præclaræ divini seminis germina, S. Leo, LIV, 423. — Duo Ecclesiæ Gemelli, Guericc. abb., CLXXXV, 182. — Non mortui sunt sed renati vi-

vant, S. Ambros., XVII, 712, 714. — Eorum vita et martyrium, Order. Vital., CLXXXVIII, 128, 130. — Festa ubique culta, S. Paulin. Aquil., XCIX, 484, 487 (n.). — Dies natalis, Calendarium, S. Hieronym., XXX, 457. — Martyrologium S. Protadii, LXXX, 417; Rabani, CX, 1154; Wandalberti, CXXI, 63; Adonis, CXXIII, 161, 161, 266; Usuardi, CXXIV, 207; Notkeri., CXXII, 1111; Calendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1187, 1188; 1198, 1232, 1261, 1271. — Festum, S. Ambros., XVII, 712, 714; S. Gregor. Mag., LXXVIII, 121, 125; Udalric., CXLIX, 636; Lanfranc., CL, 475; Guido abb., CL, 1225; Honor., CLXXII, 800, 869; Alan. de Insul., CCX, 244; Sicard., CCXIII, 416. — Natiuitum SS. Petri et Pauli feriantum, S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. — Habet vigiliam, Beda Vener., XCIV, 214; Godefrid. abb., CLXXXIV, 909; Beleth., CCII, 143. — Octavas, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 126; S. August., XXXVIII, 479; Udalric., CXLIX, 635; sæc. xi Monumenta liturgica, CL I, 891; Beleth., CCII, 143. — Quomodo celebratur a S. Zacharia papa, Anastas. Biblioth., CXXVII, 1035. — Apud Cluniacenses monachos, Udalric., CXLIX, 635; Lanfranc., CL, 481. — Apud Carthusianos, Guigo, CLIII, 753, 1149. — Passio eorum in missa lecta, Liturgica Gallica., LXXII, 208. — In festo oblationes panis et vini, Petr. Blesens., CCVII, 1179.

De SS. Petri et Pauli natiuitate sermones, S. Ambros., XVII, 712, 714; S. Petr. Chrysolog., LII, 497; S. Leo Magn., LIV, 422, 429, 433, 511, 512; LVI, 1138; S. Maxim. Taurin., LVII, 663, 665, 669, 671; Faust. Rhegiens., LVIII, 880; S. Fulgent., LXV, 927, 928, 929; Atto, CXXXIV, 852; S. Petr. Damian., CXLIV, 646; Hildebert., CLXXI, 658, 662, 665; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1098; S. Bernard., CLXXXIII, 405, 408, 412; Guericc. abb., CLXXXV, 177, 180, 183; B. Pater Isaac, CXCV, 1856, 1858; Aelfred., CXCV, 294, 298; Garner. Lingon., CCV, 741; Petr. Blesens., CCVII, 644, 648; Innocent. III, CCXVII, 547, 555.

Homilias, S. Maxim. Taurin., LVII, 591, 597, 599, 409, 407; S. August., XXXVIII, 479; XXXIX, 2119, 2124; Beda Vener., XCIV, 214, 219, 495; Paul. Winth., XCV, 1471; Raban. Maur., CX, 52; Haymo, CXVIII, 759; Godefrid. abb., CLXXXIV, 909, 918.

Missæ, S. Isidor., LXXXV, 764. — Missæ in Octava, sæc. xi Monumenta liturgica, CL I, 894.

Officium, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 788.

Sequentia, Notker., CXXI, 1014; Adam a S. Vict., CXCVI, 1493, sæc. xi Monumenta liturg., CL I, 862, 895, 961, 962.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 875.

Prælatio, *ibid.*, 910.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1215; S. Paul. Aquil., XCIX, 484; Raban. Maur., CXII, 1660; Abälard., CLXXXVIII, 1805.

Carmina, Beda, XCIV, 628; Flodoard., CXXIV, 495. S. Petri propria, Petrus omnium apostolorum etiam pater, S. Petr., Damian., CXLIV, 822. — Petrus singulariter insignitus et nobilitatus, *ibid.*, 677. — Ejus præconia, *ibid.*, 648. — Anacletus sedem sacram B. Petro dedicat, Anastas., CXXVIII, 1155. — Denarius Petri ad ejus festum solvebatur, sæc. xi Diplomata, CL I, 1174, 1193.

Sermones, S. Petr. Damian., CXLIV, 646; Abälard., CLXXXVIII, 524; Innocent. III, CCXVII, 545.

Homilias, Raban. Maur., CX, 350, 351; Radulph. Ardens., CLV, 1581, 1588; Bruno Astens., CLXV, 823. Hymnus, S. Petr. Damian., CXLV, 941, 961.

Sequentia, Adam a S. Vict., CXCVI, 1491. Carmina, Alcuin., CI, 740, 743, 748, 756, 757, 763, 770, 772, 774; Alphau., CLXVII, 1231.

S. Pauli propria, commemorationis S. Pauli festum, Udalric., CXLIX, 635; Honor., CLXXII, 839.

De S. Paulo homilias: Raban. Maur., CX, 354, 355; Radulph. Ardens., CLV, 1592; Godefrid., CLXXIV, 906.

Hymnus, S. Petr. Damian., CXLV, 942, 961. Carmina, Alcuin., CI, 758, 764, 770, 775.

§ XVI. — Die XXII Julii: Conversio S. Magdalene.

S. Magdalene festum, Martyrologium Rabani, CL 1158; Wandalberti, CXXI, 605; Adonis, CXXIII, 164, 505; Usuardi, CXXIV, 285; Notkeri., CXXII, 1123; Honor. Augustodunens., CLXXII, 979. — De S. Magdalene sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 460; S. Gregor. Mag., LXXVI, 1239; Odo abb., CXXXIII, 715; S. Petr. Damian., CXLII, 660; Godefrid. abb., CLVII, 270; Nicolaus Caravallensis, CLXXXV, 215; Petr. Comest., CXCVIII, 1778; Petr. Cellens., CII, 823, 825, 830, 834, 836; Petr. Blesens., CCVII, 660; Innocent. CCXVII, 557.

Homiliae, S. August., XXXVIII, 595; Radulph. Ardens., CLV, 1597; Godefrid. abb., CLXXIV, 935.
Officium, saecul. xi Monument. liturgica, CL, 963.
Missa, S. Isidor., LXXV, 788; saec. xi Monum. liturgica, CL, 895.
Sequentia, Godeschalk., CXLI, 1526.
Hymni, Odo abb., CXXXIII, 514; Abaelard., CLXXVIII, 1816; Petr. Vener., CLXXXIX, 1019.
Carmen, Flodoard., CXXXV, 509.

§ XVII. — *Die XXV Julii : S. Jacobus major.*

S. Jacobi historia, Ordericus Vitalis., CLXXXVIII, 148. — Passio, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 417; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXVIII, 1187, 1194, 1235, 1262, 1275. — Festum, Lanfranc., CL, 475; Guigo, CLIII, 1149; Honor., CLXXII, 981; Beleth., CCII, 144; Sicard., CCXIII, 418; S. Jacobi locus, Godefrid. abb., CLXIV, 841, 845. — Festum ejus non suo tempore celebratur, S. Petr. Damian., CXIV, 245. — In eo apud Hispanos curia regum, S. Ivo, CLXII, 328.
Sermones, Petr. Comest., CXCIII, 1778, 1782.
Homiliae, Beda Vener., XCIV, 228; Radulph. Ardens., CLV, 1408; Godefrid. abb., CLXXIV, 944.
Carmina, Alcuin., CL, 765, 766; Flodoard., CXXXV, 497.

§ XVIII. — *Die I Augusti : S. Petrus ad Vincula.*

Festum S. Petri ad vincula, S. Hieronym., XXX, 226; S. Gregor. Mag., LXXVIII, 689; Martyrologium S. Protadii, LXXX, 418; Adonis, CXXIII, 165, 515; Usuardi, CXIV, 319; Notkeri, CXXXI, 1129; Lanfranc., CL, 475; Guigo abb., CL, 1234; Honor., CLXXII, 680, 769, 985; Beleth., CCII, 146; Sicard., CCXIII, 418.
Haec solemnitas celebratur in Kalendis Augusti S. Hieronym., LXX, 226. — A S. Sylvestro papa instituta, *ibid.*, 228. — Ut piscatoris solemnitas imperatoris offuscaret solemnitatem, Beleth., CCII, 146; Sicard., CCXIII, 418, 419. — Nomen accepit a vinetis, S. Hieronym., LXX, 228. — Catenam ipso die festi venerantur, S. Gregor. Mag., 591 (n.). — Festum non suo tempore celebratur, S. Petr. Damian., CXLV, 245. — Cum maxima solemnitate agebatur, Udalric., CXLI, 636. — In ipsa ecclesia ex carcere a Joanne Wirzburgensi celebratum, Joannes Wirzburgensis, CLV, 1086.
De hoc festo sermones, S. Leo Mag., LIV, 515; S. Gregor. Mag., LXXVIII, 128; Hilbert., CLXXI, 678; Petr. Comest., CXCIII, 1782; Petr. Blesens., CCVII, 653; Innocent. III., CCXVII, 561.
Homiliae, S. Augustin., XXIX, 2102; Vener. Beda, XCIV, 498; Paul. Winfrid., XCV, 1485.

§ XIX. — *Die X Augusti : S. Laurentii martyr.*

S. Laurentii natale, Vetus Kalendarium, XIII, 684; Liturgia Gallica., LXXII, 297; Martyrologium S. Protadii, LXXX, 418; Rabaul., CX, 1161; Wandalberti, CXXI, 607; Adonis, CXXIII, 165, 322; Usuardi, CXIV, 349; Notkeri, CXXXI, 1158; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1190, 1199, 1206, 1257, 1262, 1275. — Festum, S. Gregor. Turon., LXXI, 175, 578; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 150; Lanfranc., CL, 475; Honor., CLXXII, 987; Sicard., CCXIII, 419; Petardum S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. — S. Laurentii encomium, Gueric. abb., CLXXXIV, 211. — Natalitium ejus festum generale, Beleth., CCII, 18. — Habet vigiliam, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 129; Beleth., CCII, 148. — Octavas, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 401 (n.). 701; Beleth., CCII, 148. — Duas missas, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 400 (n.). 760. — Missa finita omnia signa pulsantur, Udalric., CXLI, 636; S. Laurentii reliquiae, S. Gregor. Turon., LXXI, 719. — Ecclesia, *ibid.*, 745, 744.
De S. Laurentio sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 565; S. Leo Mag., LIV, 434; S. Maxim. Taur., LIV, 675, 679, 681, 872; S. Petr. Damian., CXIV, 625; Petr. Blesens., CCVII, 655; Innocent. III., CCXVII, 566, 571.
Homiliae, S. August., XXXV, 1765; S. Maxim. Taur., LVII, 407, 410, 415; Beda, XCIV, 491; Raban. Maur., CX, 451, 452; Haymo, CXVIII, 763; Radulph. Ardens., CLV, 1415; Bruno Astens., CLXV, 757; Godefrid. abb., CLXXIV, 950.
Officium, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 795.
Missa in Octava, saecul. xi Monument. liturgica, CL, 897.
Sequentia, Notker., CXXXI, 1015; saec. xi Monum. liturgica, CL, 893; Adam a S. Vict., CXCVI, 1498.
Praefatio, Grimald., CXXI, 911.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1216; Heribert., CXLI, 1571.
Carmina, Alcuin., CL, 759, 748, 770, 775; Dungal. reclusus, CV, 521; Flodoard., CXXXV, 685; Marbod., CLXXI, 1608.
Epistola de S. Laurentio, Hervæus Rhemens., CXXXII, 668.

§ XX. — *Die XXIV Augusti : S. Bartholomaeus.*

S. Bartholomaei Natalis, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 154; Martyrologium Adonis, CXXIII, 167, 185, 355; Usuardi, CXXIV, 393; Lanfranc., CL, 475; Guido abb., CLII, 1250; Honor., CLXXII, 993; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 164. — Festum est translatus, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 402 (n.). — In natali sequentia cantatur, Udalric., CXLI, 635. — De translatione corporis, S. Bartholomaei Haymo, CXVI, 51. — De S. Bartholomaeo sermones, S. Petr. Damian., CXLIV, 722, 726; CXLV, 1026, 1070, 1071, 1073, 1156, 1155.
Petrus Blesensis, CCVII, 669.
Homiliae, Beda Vener., XCIV, 423, 499.
Raban. Maur., CX, 443; Radulph. Ardens., CLV, 1450; Godefridus abb., CLXXIV, 990.
Missa, S. Gregorius Mag., LXXXIII, 154; S. Isidorus, LXXXV, 826; S. Petr. Damian., CXLV, 944; saec. xi Monum. liturgica, CL, 898, 945.
Sequentia, Adam a S. Victore, CXCVI, 1505.
Carmen, Flodoardus, CXXXV, 799.

§ XXI. — *Die XXIX Augusti : Decollatio S. Joannis Baptistae.*

S. Joannis Baptistae decollatio, S. Gregor. Turonens., LXXI, 565; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 156; Martyrologium S. Protadii, LXXX, 418; Martyrologium Rabani, CX, 1165; Wandalberti, CXXI, 609; Raban. Maur., CVII, 938; CX, 444; Lanfranc., CL, 475; Guido abb., CLII, 1250; Honor., CLXXII, 689, 776, 997; Petrus Comestor, CXCIII, 1574; Belethus, CCII, 151; Sicard., CCXIII, 421. — Multiplex causa hujus festivitatis instituenda, *ibid.*. — In suo tempore non celebratur, S. Petr. Damian., CXLV, 245. — In ea sequentia cantatur, Udalric., CXLI, 635.

De hoc festo sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 648, 650, 655; S. Fulgent., LXV, 924; Alto, CXXXIV, 857.
Homiliae, Beda venerab., XCIV, 257; Paulus Winfrid., XCV, 1508; 1519; Rabanus Maur., CX, 444; Radulphus Ardens, CLV, 1455; Bruno Astens., CLXV, 840; Godefrid. abb., CLXXIV, 993.
Missa, S. Isidor., LXXXV, 837.
Sequentia, Godeschalk., CXLI, 1537; Adam a S. Vict., CXCVI, 1510.
Benedictiones, Grimald., CXXI, 876.
Praefatio, *ibid.*, 915.
Carmen, Beda Vener., XCIV, 630.

§ XXII. — *Die XIV Septembris : Exaltatio S. Crucis.*

Exaltatio S. Crucis, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 158; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1191, 1200, 1206, 1241, 1262, 1275; Udalric., CXLI, 684; Lanfranc., CL, 475; Guido, *ibid.*, 1225; Honorius, CLXXII, 1001. — Exaltatio fuit crux ejusque festum institutum quando Heraclius, victo Chosroa crucem in locum restituit, Beleth., CCII, 152, 153; Sicard., CCXIII, 421, 422. — Minor festivitas exaltationis quam inventionis, Belethus, CCII, 153.
Sermones, S. Petr. Damian., CXLIV, 761, 766; CXLV, 998, 1024, 1038, 1039, 1121.
Homiliae, Radulph. Ardens, CLV, 1447; Hilbert., CLXXI, 683, 685; Godefrid. abb., CLXXIV, 1050.
Missa, S. Isidorus, LXXXV, 848. — In ea sequentia cantabatur, Udalric., CXLI, 635.

§ XXIII. — *Die XII Septembris : S. Matthaeus.*

S. Matthaei Vita, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 168. — Natalia, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 419; Rabaul., CX, 1170; Wandalberti, CXXI, 611; Adonis, CXXIII, 169, 185, 361; Usuardi, CXXIV, 492; Notkeri, CXXXI, 1153; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1191, 1200, 1207, 1245, 1263, 1275. — Festum, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 140; Lanfrancus, CL, 475; Honorius, CLXXII, 1005; Belethus, CCII, 154. — In festo missa finita omnia signa pulsantur, Udalric., CXLI, 635.
De S. Matthaeo sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 278, 306, 309, 312; S. Petr. Damian., CXLIV, 777, 783, 788; CXLV, 1026, 1036, 1085, 1100, 1153, 1171, 1172.
Homiliae, Beda Vener., XCIV, 419, 249; Radulphus Ardens, CLV, 1450; Bruno Astens., CLXV, 840; Godefridus, CLXXIV, 1035.

Missæ, S. Petr. Damian., CXLV, 945.
 Sequentia, Adamus a S. Vict., CXCVI, 1515.
 Præfatio, Grimaldus, CXXI, 915.
 Carmina, Alcuin., Cl, 768, 769; Flodoardus, CXXXV, 497; Alphanus, CXLVII, 1225.

§ XXIV. — *Die XXIX Septembris : Dedicatio basilicæ S. Michaelis.*

Dnplex S. Michaelis festum apparitionis scilicet et dedicationis, Beletus, CCII, 154, 155. — Hoc festum angelorum omnium dicitur, *ibid.* — Angelis debemus reverentiam, devotionem et fiduciam, S. Bernardus, CLXXXIII.

Dedicatio S. Michaelis, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 419. — Rabani Mauri, CX, 1171; Wandalberti, CXXI, 612; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1191, 1201, 1207, 1263, 1275.

Festivitas, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 145; Lanfranc., CL, 475; S. Anselm., CLIX, 215, 222; Bruno Astensis, CLXV, 1073; Honorius, CLXXII, 690, 1007; Beletus, CCII, 154, 155; Sicard., CCXIII, 414, 422. — Ferianda, S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratianus, CLXXXVII, 1781. — Festum habet vigiliam, sæculi xi diplomata, (LI, 1191. — Et jejunium triduanum, *ibid.*, 1167. — In eo pax Dei, *ibid.*, 1191. — *Credo* cantatur, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 58. — Missa finita signa pulsantur, Udalricus, CXIX, 635. — Fratres Carthusiani bis habent vinum, Guigo, CIIII, 737.

De S. Michaelis sermones, S. Petr. Damian., CXLIV, 794; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 1169, 1172, 1175; S. Bernardus, CLXXXIII, 447, 451; Petrus Blesensis, CCVII, 677, 681; Martinus Legion., CCIX, 57.

Homiliæ, S. Maximus Taurin., LVII, 445; Beda Vener., XCIV, 411, 502; Paulus Winfridus, XCV, 1523, 1525; Raban. Maur., CX, 58, 60; Haymo, CXVIII, 770; Radulphus Ardens, CLV, 1458, 1459; Godefridus abb., CLXXIV, 1040.

Missæ, S. Isidor., LXXXV, 875. — Missa feriæ secundæ in sanctorum angelorum honore, sæc. xi monumenta liturgica, CIJ, 937.

Sequentiæ, Notker., CXXXI, 1018. — Sæc. xi monumenta liturgica, CLI, 854, 907; Adam. a S. Vict., CXCVI, 1523.

Præfatio, Grimaldus, CXXI, 914.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1218; Drepanus Florus, LXI, 1086; Raban. Maur., CXII, 1639.

Versus ad aram S. Michaelis, Alcuin., Cl, 757, 740, 770, 774.

§ XXV. — *Die XVIII Octobris : S. Lucas evangelista.*

S. Lucæ Vita, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 183. — Natalis, S. Gregor. Magn., LXXXVIII, 144; Martyrologium Rabani, 1173; Wandalberti, CXXI, 615; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1201, 1207, 1247, 1263, 1275; Honor., CLXXII, 1015; Beletus, CCII, 153; Sicardus, CCXIII, 422. — In festo sequentia cantatur, Udalric., CXLIX, 633.

Sermones, S. Petrus Chrysolog., LII, 644; S. Petrus Damian., CXLIV, 800; CXLV, 1010, 1069, 1070, 1159.

Homiliæ, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1158; Beda Ven., XCIV, 443; Paulus Winfridus, XCV, 1530; Radulphus Ardens, CLV, 1463.

Præfatio, Grimaldus, CXXI, 914.

§ XXVI. — *Die XXVIII Octobris : SS. Simon et Judas.*

SS. Simonis et Judæ natalis, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 420; Rabani, CX, 1176; Wandalberti, CXXI, 616; Adonis, CXXIII, 171, 183, 385; Usuardi, CXXIV, 629; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1202, 1208, 1248, 1263, 1277. — Festum, S. Gregorius Magn., LXXVIII, 145; Lanfranc., CL, 479; Honorius, CLXXII, 1013; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 177; Beletus, CCII, 153; Sicard., CCXIII, 423. — Cum capitula celebratur, Guigo, CLIII, 1149. — In missa sequentia cantatur, Udalricus, CXLIX, 635.

Missæ, S. Isidorus, LXXXV, 888.

Homilia, Beda Vener., XCIV, 489.

Præfatio, Grimaldus, CXXI, 914.

Carmina, Alcuin., Cl, 768, 769; Flodoardus, CXXXV, 499.

§ XXVII. — *Die I Novembris : Festum omnium sanctorum.*

Festum sanctorum omnium a Gregorio papa III institutum, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 409. — Templum Pantheon a Bonifacio in honorem sanctorum omnium

dedicatum, Alcuin., Cl, 1250; Anastasius Bibliothecarius, CXXVIII, 145; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 216; Beletus, CCII, 153. — Natalis sanctorum omnium, S. Protadius, LXXX, 415, 420; Martyrologium Rabani, CX, 1171; Wandalberti, CXXI, 617; Adonis, CXXIII, 173, 587; Usuardi, CXXIV, 644; Kalendaria et martyrologia, CXXXVIII, 1249, 1263, 1277; S. Hieronym., XII, 437; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 146; Alcuin., C, 294; Cl, 1250; Udalricus, CXLIX, 688; Lanfrancus, Cl, 475; Guido abb., *ibid.*, 1242; Goffridus abb., CLVII, 46, 71, 76; Honorius, CLXXII, 690, 1015; Beletus, CCII, 153, 156; Sicardus, CCXIII, 423. — Ferianda, S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratianus, CLXXXVII, 1781. — Kalendis novembribus celebranda, Regino Prumiens., CXXXII, 263; Sæc. xi Diplomata, CLI, 1191. — Habet litanias, S. Isidorus, LXXIV. — Vigiliam, XCII, 4C1. — Jejunium, Alcuinus, C, 496; Beletus, CCII, 1561. — Solemnitatem, *ibid.* — Octava, *ibid.* — Hoc festum in Gallia et Germania antiquissimum, Alcuin., C, 296. — Eodem modo quo Assumptio celebratur, CXLVII, 60, 114. — Cum maxima solemnitate; Udalric., CXLIX, 636. — Sanctos de terra comprehendit, S. Bernard., CLXXXVII, 475. — In eo *Credo* cantatur, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 58; Lanfrancus, CL, 481. — Terræ primitiæ persolvuntur; Sæc. xi Diplomata, CLI, 1174. — Fit communicio, S. Bernard., CLXXXIII, 453. — Distributiones faciabant Rotomagensis archiepiscopi, S. Petrus Blesensis, CCVII, 1179. — De sanctorum festivitatem sermones, Hildebert., CLXXI, 695, 701, 705; Hugo a S. Victore, CLXXXVII, 960, 1082, 1160, 1163; S. Bernardus, CLXXXIII, 453, 462, 468, 471, 475; Goericus abb., CLXXXV, 205, 210; Isaac, CXCV, 1689, 1693, 1701, 1704, 1708; Aelredus, CXCV, 556, 539; Petr. Comest., CXCVIII, 1800, 1806; Petr. Cellens., CCI, 880; Garner. Lingon., CCIV, 798; Petr. Blesens., CCVII, 685, 688, 695, 696, 697, 698, 700, 701, 703; S. Martin. Legion., CCIX, 45; Absalon abb., CCXI, 270, 277, 287; Helinand., CCXII, 668, 678, 687; Innocent. III, CCXVII, 587, 589.

Homiliæ, S. Leo Magn., LIV, 461; Vener. Beda, XCII, 401; XCIV, 447, 450; S. Petr. Damian., CXLIV, 811; Radulph. Ard., CLV, 1470, 1475; Goffrid. abb., CLXXIV, 1043.

Missæ, S. Isidorus, LXXXV, 893.
 Sequentiæ, Notkeri, CXXXI, 1019; Sæculi xi monum. liturgica, CLI, 854, 875, 899, 900; Adam. a S. Victore, CXCVI, 1536.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 876.
 Hymni, Raban., CXII, 1668; Ratramnus, CXXI, 611; Heribertus, CXLI, 1371. — Versus de omnibus sanctis, S. Petrus Damian., CXLV, 960.

§ XXVIII. — *Die II Novembris : Commemoratio omnium fidelium defunctorum.* (S. Protadii martyrologium, LXXX, 420.)
 Oblationes pro mortuis offerebantur, Tertullianus, II, 79; S. Cyprianus, IV, 599. — Tempore S. Hieronymi eadem ac hodie lectiones legebantur, S. Hieronymus, XXX, 532. — Sacrificia altaris et elemosynarum pro defunctis, S. Augustinus, XL, 158, 283; S. Gregor. Tur., LXXI, 507, 875. — Sacrificium pro defunctis, S. August., XXXVIII, 956. — In cæmeteris celebratum, *ibid.*, 777; S. Leo Magn., LVI, 506.

Missæ pro defunctis certis diebus fieri solita, Cassian., XLIX, 530. — Defunctorum dies tertia, septima et tricesima celebratur, Alcuin., 1278, 1280; Hincmar., CXIV, 775. — Nec non et anniversaria dies, *ibid.* — Mortuorum anniversarium potius præveniendum quam remittendum, Beletus, CCII, 75. — Variæ missæ defunctorum, S. Isidorus, LXXXV, 1010, 1027. — In omnibus missarum solemnibus pro defunctis oratio fiat, Gratian., CLXXVII, 1730. — Vigiliæ solennes mortuorum, Raban. Maur., CX, 128; Alcuin., CXXXIV, 974. — Commemoratio fidelium defunctorum post Festum omnium sanctorum, Guigo, CLIII, 633; Hildebertus, CLXXI; Sicardus, CCXIII, 421. — Oñm jejunium in eo, Hildebert., CLXXI, 612. — Proprium recitabatur Completorium, Joannes Rothomag. archiepisc., CXXXVII, 60. — Majus altare et celebrans incensatur, *ibid.*, 126. — Mortuorum officium antecessant horæ diel, *ibid.*, 60, 114.

Homiliæ in die annuarum, S. Augustin., XLIV, 1716; XXXVIII, 935; XXXIX, 1961.

Officium, S. Isidor., LXXXV, 977; Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 126. — Beletus, CCII, 156, 158, 161. — De recordatione omnium fidelium, Udalric., CXLIX, 688. — De celebritate defunctorum atque resurrectione mortuorum, Raban. Maur., CX, 150.

Hymnus circa exsequias defuncti, Aarel. Prudent., LIX, 875.

§ XXIX. — Die XI Novembris. S. Martinus.

Notatis S. Martini, Martyrologium S. Protadii I. XXX, 190; Raban., CX, 1178; Wandelbert., CXXI, 618. — Festum, Heribert., CLXI, 609. — Lanfranc., CL, 475 — Beletb., CCH, 161. — Sicard., CXXIII, 431. — Seminum primitiæ in eo persolvebantur; Sæc. xi diplomata, CLII, 1174. — Turonibus habet Octavam, S. Protad., I. XXX, 420. De S. Martino sermones, Odo abb., CXXXIII, 749. — Alphan., CALVII, 1145.

Sequentia, Notker., CXXXI, 1020.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1217, 1218; Ermod. episc., LXIII, 353; Walafrid. Strab., CXIV, 1086; Odo abb., CXXXIII, 515.

PARS QUINTA.

DE DIE DOMINICA.

CAPUT PRIMUM. — De Dominica in genere.

In veteri lege tria tempora requiei Sabbati consecrata, Aelfred., CXCV, 575, 628. — Sabbatum, vacatio dicitur seu requies, Rather., CXXXVI, 557; Raban. Maur., CXI, 304; Hago a S. Vici., CLXXIV, 557. Sabbato non vacandum cum Judæis, S. Hieronym., XLII, 1221, 1222; S. Leo Mag., I. VI, 718; S. Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 827; Humbert., CXLIH, 937; S. Ivo, CLXI, 1121; Gratian., CXXXVIII, 1784. — Sabbati vacatio præcepta, Eugyp., LXII, 725. — Sabbatum cum lege simul ablatum; Rupert. abb., CLXIX, 394, 512. — Judaico Sabbato prælata dies Dominica, S. Isidor., LXXXIII, 761. — Præponitur fide resurrectionis non consuetudine refectio- nis, S. Augustin., XXX, 116. — Dies Dominicus una Sabbati dicitur, id., XXXVI, 532; XXXVII, 1192, 1960; Aurel. Cassiodor., LXX, 170; S. Paulin Aquileiens., XCIX, 537 (n.). — Dies Dominica in locum Sabbati cessit, Raban. Maur., CVIII, 507. — Sabbato sanctior, Rupert. abb., CLXIX, 197, 198. — Sanctissima ac celeberrima, Raban. Maur., CVIII, 507. — A Deo sanctus declaratus, S. Bruno, Astens., CLXIV, 279. — Dominica Sabbatum perfectum ab apostolis religiose celebratum, S. Hilari. Pictaviens., IX, 239. — Majorem designat requiem, Rupert. abb., CLXIX, 197. — Hunc honor impendendus, Jonas Aurelian. episcop., CVI, 534; Regino abb., CXXXII, 596. — Sabbatum illuminatur a Christo ut in die Dominica luceat in Ecclesia, S. Petr. Chrysolog., LII, 411. — Sabbatum primum est dies Dominicus, secundarium est Judæicus *ibid.*, 417. — Sabbatum Judaicum memoria creationis, prima Sabbati reparationis est, Rupert. abb., CLXIX, 197. — Diei Dominice multiplex nomen et privilegium, S. Paulin. Aquil., XCIX, 535, 536. — Multo privilegio donatur jure divino hominibus *ibid.*. — Dominice diei præconis, Rupert. abb., CLXX, 61. — Dies Dominica dies salutis et lætitiæ nostræ, S. Leo Mag., I. IV, 279, 280. — Non Judæis sed Christianis declarata resurrectione, Eugyp., LXII, 760; S. Isidor., LXXXIII, 761.

Dies Dominicus a Domino dictus, Eugyp., LXII, 685. — S. Gregor. Turon., LXXI, 175. — Dies Dominica resurrectionis dicta, S. Leo Mag., LIV, 625, 682; S. Gregor. Turon., LXXI, 808; S. Gregor. Mag., LXXXVIII, 476 (n.); S. Isidor., I. XXXI, 231; Raban. Maur., CXI, 308. — Dominicum diem apostoli religiosa solemnitate sanxerunt quia in eadem Redemptor a mortuis resurrexit, S. Isidor., LXXXIII, 760; Beda Vener., XCIV, 351; Alcuin., CL, 1226; Rodolph., CXXI, 716; Humbert., CXLIH, 937.

Dies Dominica imago resurrectionis, Alto, CXXXIV, 105. — Dicitur Octava, S. Gregor. Mag., LXXV, 532; LXXVI, 972. — Octavus dies regenerationem significat, Eugyp., LXII, 685. — Dies Dominica tertia a Passione sed Octava a conditione est, S. Gregor. Mag., LXXVI, 1027. — Dies solis dicta, S. Paulin. Aquil., XCIX, 536 (n.). — Sæc. xi monumenta liturgica, CLII, 514, 1175. — Dies Dominicus quia ad Dominum pertinet, Rather., CX XVI, 136. — Ut diei Domini honoranda, *ibid.*. — Omnis dies Dominica paschalis, *ibid.*, 557. — Alios dies Deus fecit imperio suo, hunc sanguine suo dedicavit *ibid.*. — Dominica die et mundus creatus et Christus natus, Rupert. abb., CLXX, 75. — Christus diem Dominicum sanctificavit resurrectione sua, nam Dominica dies prima sæculi et dies Resurrectionis et Pentecostes et ideo sancta, S. Egbert. Eboracens. episcop., LXXXIX, 384. — Dies Dominica tum propter resurrectionem, tum propter S. Spiritus et carlo missionem, vel quia sic Joannes ipsum nominavit. Beletb., CCII, 17. — Per Dominicum diem gloria resurrectionis ostenditur, Haymo, CXVIII, 834.

Christiani celebrant diem Dominicum, Tertul., II, 79; Philastr., XII, 1275. — Sanctificatio ab apostolis insti-

tuta, Raban. Maur., CVII, 336; CX, 76. — Fundator Scriptura sacra. — Hanc diem Deus benedixit et sanctificavit, S. Victor martyr, V, 307.

Diem Dominicam observari præcipit Constantinus. Euseb. Pamphil., VIII, 221. — Sabbatum Christianorum in tranquillitate bonæ conscientie, S. Augustin., XXXIII, 1172. — A laboriosa rerum temporalium cupiditate quiescere, S. Petr. Damian., CXI. IV, 332. — Sabbatum sanctificare, bonis operibus intendere, S. Prosper Aquilan., LI, 467. — Et ab illis non cessare, S. Bruno Astens., CLXIV, 277. — Sabbatum sanctum qui bene operatur sanctus *ibid.*. — Sabbati vera sanctificatione occidit amor sæculi, LXII, 725.

Dies Dominici privilegiati, Beletb., CCII, 94.

Dies Dominica a vespere in vesperam celebranda, S. Eutychian., V, 166; S. Benedict. abb., CII, 1144; Regino Prumiens., CXXXII, 190, 260; Udalric., XXXV, 1073; CXXXVIII, 497; Burchard., CXL, 611. — Ab hora pomeridiana diei Saturni usque ad diluculum diei lunæ. Opera æconomica, CXXXVIII, 497; CII, 1175. — A mane ad vespem, id., CXXXVIII, 624, 625.

In diebus Dominici officium per tres nocturnos distinctum, Sicard., CCXIII, 154. — Omnes matutinis vigiliis intersunt, S. Gregor. Turon., LXXI, 507, 978; Aunar., CXXXVIII, 253. — Ante missam comedere illicitum, *ibid.*, 255. — Nocte Dominica hymni et sacra mysteria. Ex Vitis Patrum, I. XXXIII, 611. — Communio Sabbato et Dominica sub Pachomio, *ibid.*, 1110.

In Dominica die ante missam aqua benedicenda, S. Leo papa IV, CXV, 679; Udalric., CXXXV, 1072; Rather., CXXXVI, 560; Richard., CXL, 634; S. Ivo, CLXI, 193. — Altarium et chori aspersio, Joannes archiepiscopus, CXI. VII, 128.

In die Dominica fiat processio, Hartman., LXXXVII, 52; Joannes Rothomag. archiepiscop., CXLVII, 40, 47; Udalric., CXLIX, 634. — Processio Dominicalis resurrectionem Christi repræsentat, Rupert. abb., CLXX, 130. — Celebratur in ejus memoriam quam Christo in celum ascendenti discipuli exhibuerunt, Beletb., CCH, 20.

Missarum solemnia celebrantur, S. August., XLI, 829; Theodulf., CV, 198; Burchard., CXI, 749; Udalric. Cluniacens. monachus, CXLIX, 634. — Solemniter celebratur hora circiter septima, S. Augustinus, XLI, 829. — In Cluniacensi monasterio duplex missa, matutinalis et major, Udalric., CXI. IX, 654.

Singulis Dominicis diebus aliquid de Evangelio aut Epistola populo annuntiandum, S. Leo papa IV, CXV, 679. — Legendum, Udalric. Augustan. episc., CXXXV, 1072. — Prædicandum, Opera æconomica, CXXXVIII, 502.

Gloria in excelsis cantetur, Anastas. Biblot. CXXXVII, 145; Berno abb., CXLIH, 1059; Ordericus Vitalis, CXXXVIII, 210.

In omnibus ecclesiis omni die Dominica Symbolum recitetur, S. Isidor., LXXXIV, 351. — Cantetur, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 38; Lanfranc., CL, 484. — Eulogiæ post missam plebi distribuendæ, S. Eutychian., V, 166.

Hæc dies observanda, Euseb. Pamphil., VIII, 75; S. Isidor., LXXXIV, 255; S. Paulin. Aquil., XCIX, 535, 536 (n.); Odo abb., CXXXIII, 950; Alto, CXXXIV, 105. — Sanctificanda, S. Gregor. Turon., LXXI, 959, 1159. — A curis mundanis abstinendum, Jonas Aurelian. episc., CVI, 504. — Tota die tantum Deo vacandum, Rodulf. Bituric. episc., CXIX, 716. — Solemnia Dominica S. Martinus semper impollute celebravit, S. Gregor. Turon., LXXI, 917.

Missæ auditione, S. August., XXXIX, 2275; S. Maxim. Taurin. episc., I. VII, 719; Isidor. Mercat., CXXX, 405; Regino Prumiens., CXXXII, 279, 363, 457, 459, 461; Rather., CXXXVI, 565; Burchard., CXL, 638; Opera æconomica, CXXXVIII, 587, 593; Sæc. xi monum. liturgica, CLII, 1246. — Porcharii et bubulci diebus Dominici et festivi ad missam veniant, Regino Prumiens., CXXXII, 279, 363, 457, 459, 461; Rather., CXXXVI, 565; Burchard., CXL, 638. — Dominici diebus clericis debent missarum solemnibus interesse, Isidor. Mercat., CXXX, 586. — Episcopus diebus Dominici non desit ecclesie, Gratian., CLXXXVII, 1785. — Nullus de ecclesia discedat donec divina mysteria compleantur, S. Augustinus, XXXIX, 2276, 2278. — Ut populus per missas peculiares a publicis non abstrahatur, Theodulf., CV, 205. — Parochiani absentes a divinis officiis in diebus dominicis notentur, Joannes Rothomag. archiep., CXLVII, 251.

Auditione verbi sacri, S. Paulin. Aquil., XCIX, 536, 536 (n.).

Communionem in singulis Quadragesimæ diebus, Rodulf., CXIX, 718, 719; Burchard., CXL, 749; S. Ivo, CLXI, 193. — Græci omni die Dominica communicant sive laici,

sive clerici, et qui tribus Dominicis non communicaverint, excommunicantur, Theodor. archiepisc., XCIX, 953.

Bonis operibus vacando, S. Prosper Aquilan., LI, 467; S. Petr. Chrysolog., LII, 572; S. Paulin. Aquil., XCIX, 535, 536 (n.); Rather., CXXXVI, 537; S. Ivo, CLXI, 266.

Abstinentio ab opere servili, S. Eutychian., V, 166; S. Hieronym., XLII, 1221, 1222; S. Petr. Chrysolog., LII, 572; S. Gregor. Turon., LXXI, 980, 988; S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 255, 610; S. Paulin. Aquil., XCIX, 535, 536, 538 (n.); Theodor. archiepisc., *ibid.*, 954; Alcuin., CI, 1247; S. Benedict. abb., CIII, 1182; Theodulf., CV, 198; Nicolaus papa, CXIX, 985; Regino abb., CXXXII, 251; Odo abb., CXXXIII, 950; Otto, CXXXIV, 37; Udalric. Augustan. episc., CXXXV, 1072; Rather., CXXXVI, 537; Opera *ἀδωνοτομά*, CXXXVIII, 587, 595; Burchard., CXI, 641; *sac. xi* monument. liturgica, CLII, 1175, 1179, 1246; S. Bruno Astensis, CLXIV, 279. — Opera servilia diebus Dominicis non agantur, nec viri ruralia aut venationes exercent nec feminae textilia opera, Opera *ἀδωνοτομά*, CXXXVIII, 587, 595. — Nullus clericus die Dominica aliquod seculare negotium audeat vindicare, Otto, CXXXIV, 57.

Abstinentium a peccatis, S. Paulin. Aquil., XCIX, 535, 536, 538 (n.); S. Bruno Astens., CLXIV, 279. — Redarguendi qui propter convivium seculare prandium celeste contemnunt; et Christi mensam deserunt dum hominis mensa delectantur, S. Maxim. Taurinens., LVII, 719. — Die Dominica cibis carnis non se ingurgitare improbandum, S. Gregor. Magn., LXXVII, 1531, 1532.

Abstinentium ab uxorio concubini, S. Gregor. Turon., LXXI, 9; 2; S. Paulin. Aquil., XCIX, 538 (n.); Regino abb. Prumiens., CXXXII, 249; Rather., CXXXVI, 566; Burchard., CXI, 960, 1000, 1013. — Reprehenditur qui nuptias perfecti nocte Dominica, Rather., CXXXVI, 570. — Quatuor dies poenitent, Theodor., XCIX, 947. — A venatione, Opera *ἀδωνοτομά*, CXXXVIII, 587, 595; Canuti leges ecclesiasticæ, CLII, 1175.

In ea non sicut agapæ, Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 829. — Carrigationes, Walter. episc., CXIX, 737. — Iudicia et lites, Euseb. Pamphil., VIII, 224; S. Maxim. Taurin., LVII, 719; S. Paulin. Aquil., XCIX, 538 (n.); Isid. r. Mercat., CXXX, 420; Opera *ἀδωνοτομά*, CXXXVIII, 585; Burchard., CXI, 898. — Mercata, S. Agobard., CLV, 75; Walter. episcopus, CXIX, 737; Opera *ἀδωνοτομά*, CXXXVIII, 706. — Mercatura, Canuti regis leges ecclesiasticæ, CLII, 1175. — Mercatus, S. Ivo, CLXI, 267, 274. — Negotiatio, Opera *ἀδωνοτομά*, CXXXVIII, 438. 461. — Nec placidium teneatur, Regino, CXXXII, 516; Opera *ἀδωνοτομά*, CXXXVIII, 587, 593; Canuti leges ecclesiasticæ, CLII, 1175; S. Ivo, CLXI, 267, 274. — Nec sacramentum iuretur, Regino, CXXXII, 516. — Nec celebrentur spectacula, Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 931; Otto, CXXXIV, 43. — Nunquam in ea iudicis occidatur, Alfredi Magni leges, CXXXVIII, 458; Canuti regis leges, CLII, 1179. — Lavacrum non prohibendum, Nicolaus papa, CXXIX, 981; Gratian., CLXXXVIII, 1784.

Licita et illicita in die Dominica, S. Ivo, CLXI, 267, 268.

Diem Dominicæ violantem a Deo ponitur, S. Gregor. Turon., LXXI, 562, 808, 971, 972, 979, 986, 987, 1075. — Aut in ea operans, *ibid.*, 1007, 1040. — A lege humana, Edgardi leges, CXXXVIII, 497, 624.

Qui operantur in die Dominico, Græci prima vice arguunt, secunda tollunt aliquid, tertia tertiam partem de rebus et vapulant vel septem diebus poenitent, Theod., archiepisc., XCIX, 954. — Si quis die Dominica negotiationem facere præsumat perdat capitale, Alfredi Magni leges, CXXXVIII, 458; mercatum, Edgardi leges, *ibid.*, 461. — Si liber homo laboret multam patiat, si servus, vapulet, Canuti leges, CLII, 1179. — Obstinatus vapulet et depelletur, Stephani leges, *ibid.*, 1246.

Diei Dominicæ multiplex privilegium, S. Paulinus Aquisiens., XCIX, 535, 536 (n.). — Die Dominico lætitiæ indulgebant, Tertul., I, 575. — Diem Dominicam lætum semper transigere solet ecclesia, S. Paulin. Aquisiens., XCIX, 535, 536 (n.). — Omni ergo Dominica epulemur, Rather., CXXXVI, 537. — In ea non jejunandum, S. Hilar. Pictav., IX, 259; S. Leo Magn., LVI, 886; Dionys. Exig., LVII, 160; S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 204, 613, 634; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 826, 887; Beda Vener., XCV, 535; S. Benedict. abb., CIII, 1140, 1144, 1335; Anastas. Biblioth., CXXVII, 143; Isidorus Mercat., CXXX, 269, 347, 424; Regino, CXXXII, 574; Otto, CXXXIV, 44, 45; Burchard., CXI, 888; S. Petrus Damian., CXLIV, 350; S. Ivo, CLXI, 265, 269, 371; Rupert. abb., CLXX, 96, 98; Gratian., CLXXXVII, 1784, 1785; CLXXXVIII, 205. — Propter resurrectionis Dominicæ lætitiā, Beda Vener., XCV, 533; S. Benedictus

abb., CIII, 1335; Rupert. abb., CLXX, 96. — Qui in Dominico die studiosè jejuna non creditur catholicus, S. Leo Magn., LVI, 886; S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 204. — Manichæi in honorem solis et lunæ die Dominica et feria secunda jejunabant, S. Leo Magn., LIV, 274.

Non genuflectendum, S. Hilar., IX, 249; Dionys. Exig., LVII, 152; S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 97, 624; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 887; S. Benedict. abb., CIII, 1144; Otto, CXXXIV, 42; Borchard., CXL, 641; S. Ivo, CLXI, 261, 267.

Fit consecratio episcoporum, S. Leo Magn., LIV, 634; S. Gregor. Turon., LXXI, 298; Regino abb., CXXXII, 378; Joannes Rotomag., archiepisc., CXLVII, 59. — Officium mortuorum non celebrandum nisi in depositione aut anniversario, *ibid.*, 57, 58, 191. — Lucerna constituta in ecclesiis ad sacras lectiones diebus Dominicis et festis, Anastas. biblioth., CXXVIII, 1227, 1245. — Faustianus a S. Petro die Dominico baptizatus, Orderic., CLXXXVIII, 122. — Dominicæ a die natali S. Cypriani numerata, Liturgia Gallica, LXXXII, 299.

De die Dominica, Alcuin., CI, 1236; Raban. Maur., CVII, 335; Joannes Rotomag., archiepisc., CXLVII, 51. — Imitatio processionem diebus Dominicis, Harman., LXXXVII, 52. — Processiones Dominicis post Pascha, Joannes Rotomag., archiepisc., CXLVII, 53. — Homilia in diebus Dominicis, Raban. Maur., CX, 76.

CAP. II. — De Dominicis in particulari.

De Dominicis ab Adventu ad Septuag., Lanfranc., CI, 448.

§ I. — De Adventu Domini.

Adventus Domini non sine causa celebratur, S. Amb., XVII, 604, 605. — Adventum Domini celebramus et causa duplici, Sicard., episc., CCXIII, 192; Godefridus, CLXXIII, 21, 36, 42. — Triplici, Honor Augustodunens., CLXXI, 641. — Adventus Christi a prophetis præannuntiatus, *ibid.*, 645. — Per Isaiam prædicatur, Alanus de Insulis, CCX, 232. — Incepit ab initio mundi in sanctis viris, prophetis et sacrificiis, Adam. Scot., CXCVIII, 131, 152. — Adventus Christi incomprehensibilis, Alanus de Insulis, CCX, 237. — Varii in munitione Christi adventus, Hildebert., CLXXI, 351. — Adventus nomen toti mundo novum, sed ratio nominis non ita, S. Bernard., CLXXXIII, 55. — Adventus Christi necessarius, *ibid.*, 53.

Adventus Christi duplex, S. Ivo, CLXII, 565; S. Bernard., CLXXXIII, 46; Petr. Lombard., CXCI, 252; Sicard. episc., CCXIII, 192. — Adventus Christi primus fuit sicut sibilus auræ tenuis, Rupert. abb., CLXXVIII, 24. — Iste pacificus arcum et gladium conterens, *ibid.*, 50. — Misericordia et veritas, Petr. Lombard., CXCI, 272. — Secundi adventus cum primo comparatio, Godefridus abb., CLXXVIII, 21, 36, 42. — Discrimen, S. Bernard., CLXXXIII, 502. — Primus ad animam spectat, secundus ad corpus, *ibid.*, 52. — Primus fuit in humilitate, secundus erit in maiestate, Sicard., episc., CCXIII, 192. — Adventus Christi carnalis exitus vocatur et introitus, Petr. Lombard., CXCI, 965. — Adventum Christi secundum nunc expectat Ecclesia, Gueric. abb., CLXXV, 11.

Adventus Christi triplex, unus in carne, unus in spiritu, unus in claritate, Hugo a S. Vict., CLXXV, 587. — In carne et in infirmitate, in spiritu et in virtute, in gloria et maiestate, S. Bernard., CLXXVIII, 49. — Ad homines, in homines, contra homines, *ibid.*, 44. — Gratia, gloria et utriusque simul, Gueric. abb., CLXXV, 16. — In charitate, in carne, in claritate, Alan. de Insul., CCX, 214, 237.

Adventus Christi circumstantiæ, S. Bernardus, CLXXXIII, 54. — Effectus, Aurel. Cassiod., LXX 663; S. Greg. Magn., LXXXIX, 62. — Christus venit ut advaret et doceret nos, S. Bernard., CLXXXIII, 676. — Non solum instructionis sed liberationis causa, *ibid.*, CLXXXII, 1070. — Per adventum Christi vocatio gentium declaratur, Honor., CLXXII, 645. — Vulnera mundi curata, Aurel. Cassiod., LXX, 446. — Genus humanum sanatum, *ibid.*. — Diabolus religatus, homo absolutus, *ibid.*, 156. — Ad adventum Domini terra mota est, *ibid.*, 125. — Adventum Christi expectantibus et amantibus præmia præparantur æterna, S. Greg. Magn., LXXXIX, 443. — Adventum sponsi expectantis Ecclesiæ pia desideria, *ibid.*, 477, 557. — Christo adventienti cum exultatione occurrunt, Guericus abbas, *ibid.*, 15; Adamus Scotus, CXCVIII, 97, 98. — Adventus Salvatoris ut sponsi expectandus, *ibid.*, 108. — Tempus adventus, tempus expectandus, *ibid.*, 108. — Tempus sanctificationis, S. Ambros., XVII, 604, 605, 607, 608. — Sermones ad populum habendi, *ibid.*.

104, 603. — Ter in hebdomada sacrificia vespertina, Liturg. Gall., LXXII, 168, 169, 170. — Cantica lætitudinis, Joannes Rotomag., archiepisc., CXLVII, 40, 46; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 441, 442; Beletb., CCII, 71. — Præter alleluia, *ibid.* — Novem diebus ante Nativitatem Maria incensantur, Joannes Rotomag., archiepisc., CXLVII, 176. — Octo diebus ante Nativitatem antiphonæ, *ibid.*, 123, 159, 184. — In Dominicis Adventus Rotomagi diaconus et subdiaconus casulis induebantur, *ibid.*, 38, 75, 159, 163, 168, 208. — Nulla sit processio Sabbatis ab Adventu usque ad Pascha, *ibid.*, 40, 85.

In Adventu jejunandum, S. Philastr., XII, 1286; Liturgia Gall., LXXII, 168, 169, 170; Beletb., CCII, 75. — Jejunium olim quadragesimæ dierum indictum, S. Gregor. Magn., LXXVII, 433 (n.). — Varium pro diversitate temporum et locorum, *ibid.*, 434 (n.). — Quomodo servatum a monachis in Gallia, *ibid.*, 434, 531. — A Romanis, *ibid.* — A penitentibus, S. Egbert. Eborac., episc., LXXIX, 425, 426.

Abstinentium a carnibus, Liturgia Gall., LXXII, 168, 169, 170; Rother., CXXXI, 564, 565; Dunstan., CXXXVII, 486. — A nuptiis ab Adventu usque post Octavam Epiphaniæ, S. Euthychian., V, 167; S. Ambros., XVII, 603; S. Ivo, CLXI, 616; Beletb., CCII, 71. — Ab uxoriis, S. Euthychian., V, 167; S. Ambros., XVII, 603; Liturgia Gall., LXXII, 168, 169, 170; Regino, CXXII, 249; Rother., CXXXVI, 565. — Viginti dies post natale, *ibid.*; Burchard., CXL, 960, 1000, 1015.

Ab Adventu usque ad proximam diem lunæ post Epiphaniam pax sit ubique, sæc. xi, monumenta liturgicæ, CLII, 1134. — Ordalia et juramenta penitus prohibita, *ibid.*, 1175.

Adventus Domini a quinto Kalendas Decembris usque in tertio Nonas ejusdem mensis celebratur, Joannes Rotomag., archiepisc., CXLVII, 157. — Viginti et unum diem præter vigiliam Nativitatis habere debet, Beletb., CCII, 72. — Varii modi numerandi Dominicas in Adventu, Berno abb., CXLI, 1065. — In missis Ambrosianis sex numerantur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 753 (n.). — In missale et breviario Mozarabum, S. Isidor. Hispal., LXXXV, 159. — Alii quinque numerantur, S. Gregor. LXXXVIII, 144, 190, 191, 192, 433. — Quatuor, *ibid.*, 189, 433. — Tres integræ septimanæ, Beletb., CCII, 74.

Historia secundæ septimanæ partim ex prophetiis partim ex evangelicis libris assumitur, Sicard., episcop., CXVIII, 206. — Historia tertiæ partim ex prophetiis partim ex evangelio compilata, *ibid.*, 207. — In quarta hebdomada communia utriusque Adventus decantantur, *ibid.*, 214.

Hebdomada proxima quæ ante Nativitatem Domini preparatio nominatur, Honor., CLXII, 644.

De Adventu Messie, Amalar., CV, 1158, 1218; Samuel Marochian., CXLIX, 345; Udalric., id., 690; Sæculi xi monument. liturg., CLII, 1003; Odo Cameracens., CLX, 1103; S. Ivo, CLXII, 565; Stephan. abb., CLXVI, 1585; Rupert., CLXX, 55; Honor., CLXXII, 641, 752, 796, 1077. — De jejunio in Adventu Domini, Rupert. abbas, CLXX, 66. — De diversitate quatuor jejunia celebrantium, Berno abb., CXLI, 1087. — De septem antiphonis solemnibus Adventus Domini, Henric. cardinal., XCIV, 260. — Benedictiones in Adventu, Grimald., CXXI, 857. — Responsorium, Robert. rex, CXLI, 944. — Sermones, S. Ambros., XVII, 603, 607, 608, 665; S. Maxim. Taurin., LVII, 531, 533, 845, 846, 847; Atto, CXXXIV, 835; Werner. abb., CLVII, 753, 751; S. Ivo, CLXXII, 527; Hildebert., CLXXI, 345, 347, 351, 352, 364, 370, 376; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 911; S. Bernard., LXXXIII, 35, 40, 43, 47, 50, 52, 54; Aelred. Rievall., CLXXXIV, 817; CXCIV, 203, 365; Gueric. abb., CLXXXV, 11, 14, 18, 21, 26; Petr. Comest., CXCIII, 1721, 1723, 1752, 1755; Petrus Cellensis., CLII, 637, 641, 644, 647, 648, 649; Garnerius Lugonensis., CCV, 539, 570, 585, 591; Petrus Blesensis., CLVII, 559, 564, 568; S. Martin. Legion., CCVIII, 31, 57; Alan de Insul., CCX, 214; Absalon abb., 15, 20, 26, 31, 38; Helinand., CCXII, 481. — Homiliæ, S. Maximus Taurinensis., LVII, 221, 225, 227, 235, 236; Beda Vener., XCIV, 23; Raban Maur., CX, 10.

§ II. — De Dominicis Adventus et eorum officiis.

Praxis Ecclesiæ, Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 875. — De prima Dominica Adventus, S. Greg. Magn., LXXXVIII, 130; S. Isidor., LXXXV, 109; LXXXVI, 47; Grimaldus, CXXI, 905; Joannes Rotomag., archiepisc., CXLVII, 123; Sæc. xi monument. liturgicæ, CLII, 857, 949; Rupert., CLXX, 56; Honor., CLXXII, 728; Hugo a S. Victore, CLXXXVII, 876; Innocent. III., CXXVII, 313, 319, 523.

Sermones, Werner. abb., CLVII, 729, 1217; Odo abb., CXXXVIII, 1645; Adam. Scot., CXCIII, 102, 106, 111, 119, 127.

Homiliæ, S. Maxim., episc., LVII, 236; Beda Vener., XCIV, 518; Paulinus Winfridus, XCV, 1159; Haymo, CXVIII, 11; Radulph. Ardens., CLV, 1667, 1671; Bruno Astens., CLXV, 747, 749; Godefrid. abb., CLXXIV, 21, 25, 52, 56, 42, 48.

De Dominica secunda Adventus, S. Gregor. Magn., LXXXVIII, 190; S. Isidor. Hisp., LXXXV, 121; LXXXVI, 68; Rupert. abb., CLXX, 58; Honor., CLXXII, 643, 728; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 876; Innocent. III., CXXVII, 527, 535; Sermones, Werner. abb., CLVII, 739; Adam. Scot., CXCIII, 135, 141, 146, 151, 157, 162, 168, 174, 181, 186, 190, 194; Homiliæ, S. Maxim. episc., LVII, 227; S. Gregor. Magn., LXXXVI, 1077; Beda Vener., XCIV, 520; Haymo, CXVIII, 17; Radulph., CLV, 1673, 1678; Bruno Ast., CLXV, 752; Godefrid. abb., CLXXIV, 51, 53, 60.

De Dominica tertia Adventus, S. Gregorius Magn., LXXXVIII, 191; S. Isidor. Hisp., LXXXV, 126; LXXXVI, 79; Rupert. abb., CLXX, 60; Honor., CLXXII, 643, 728, 751; Innocent. III., CXXVII, 537, 541; Sermo Werner. abb., CLVII, 749; Homiliæ, S. Maxim. episc., LVII, 534; S. Greg. Magn., LXXXVI, 1095; Beda Vener., XCIV, 522; Haymo, CXVIII, 26; Radulph. Ard., CLV, 1681, 1684; Bruno Ast., CLXV, 752; Godefrid. abb., CLXXIV, 66, 72.

De Dominica quarta Adventus, S. Gregorius Magn., LXXXVIII, 192; S. Isidor. Hisp., LXXXV, 150; LXXXVI, 87; Rupert. abb., CLXX, 66; Honor., CLXXII, 645, 729, 751; Homiliæ, S. Maxim. episc., LVII, 221; S. Greg. Magn., LXXXVI, 1099; Beda Vener., XCIV, 532; Haymo, CXVIII, 41; Radulph. Ard., CLV, 1688, 1691; Bruno Ast., CLXV, 753; Godefrid., CLXXIV, 82.

De Dominica quinta Adventus, S. Gregor. Magn., LXXXVIII, 194; S. Isidorus Hispalensis, LXXXV, 136; LXXXVI, 97.

De Dominica proxima ante Natalem Domini, S. Isidor., LXXXV, 139; LXXXVI, 107; Honor., CLXXII, 644 — Sermo, Werner. abb., CLVII, 457. — Homilia, Beda Vener., XCII, 153. — Sermo in Vigilia Nativitatis, Werner., CLVII, 765, 767.

§ III. — De Dominicis a Nativitate Domini usque ad Septuagesimam.

De Dominica infra Octavam Nativitatis vel de prima Dominica post Nativitatem, S. Greg. Magn., LXXXVIII, 57; Amalar., CV, 1275; Grimald., CXXI, 802, 861, 886; Honor., CLXXII, 647. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 793; Adam. Scot., CXCIII, 334, 342, 352, 365. — Homiliæ, Paul. Winfrid. (ex Origene), XCV, 1179; Beda Vener., XCIV, 539; Haymo, CXVIII, 83; Radulph. Ard., CLV, 1719, 1721; Godefrid., CLXXIV, 89.

De Dominica ante Epiphaniam, S. Isidor. Hispalensis, LXXXV, 222; LXXXVI, 146; Grimald., CXXI, 802.

De Dominica prima post Epiphaniam, S. Gregorius Magn., LXXXVIII, 50; Amal., CV, 1278; Grimald., CXXI, 803, 862, 887; Honor., CLXXII, 648; Innocent. III., CXXVIII, 343. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 499, 501, 503; Beda Vener., XCIV, 63; Werner. abb., CLVII, 813, 818; S. Bernard., CLXXXIII, 155, 157; B. Pater Isaac, CXCIV, 1713, 1716; Petr. Blesensis, CXXIII, 590. — Homiliæ, Haymo, CXXIII, 420; Radulph. Ard., CLV, 1734, 1737; Bruno Ast., CLXV, 767; Godefrid. abb., CLXXIV, 93, 102.

De Dominica secunda post Epiphaniam, S. Gregor. Magn., LXXXVIII, 41; S. Isidor. Hisp., LXXXV, 239; LXXXVI, 183; Grimald., CXXI, 803, 862, 887; Sæc. xi monumenta liturgicæ, CLII, 933; Beletb., CCII, 80. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 819, 823; Isaac. abb., CXCIV, 1719, 1745; Adam. Scot., CXCIII, 410, 420, 429. — Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 68; Haymo, CXVIII, 126; Radulph., CLV, 1740, 1742; Bruno Ast., CLXV, 767; Godefrid. abb., CLXXIV, 108.

De Dominica tertia post Epiphaniam, S. Greg. Magn., LXXXVIII, 47; S. Isidor., LXXXV, 246; LXXXVI, 215; Grimald., CXXI, 803, 862, 887. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 825, 830; Hildebert., CLXXI, 416; Isaac. abb., CXCIV, 1726, 1750. — Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 74, 342; Paul. Winfrid. (ex Origene), XCV, 1189; Haymo, CXVIII, 137; Radulph., CLV, 1743, 1748; Bruno Ast., CLXV, 767; Godefrid. abb., CLXXIV, 115.

De Dominica quarta post Epiphaniam, S. Gregorius Magn., LXXXVIII, 48; S. Isidor. LXXXV, 252; LXXXVI, 220; Grimald., CXXI, 803, 865, 887. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 835; Isaac. abb., CXCIV, 1732, 1755, 1758. — Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 343; Paul. Winfrid. (ex Origene), XCV, 1196; Haymo, CXVIII, 147; Radulph., CLV, 1753, 1756; Bruno Ast., CLXV, 768; Godefrid., CLXXIV, 125.

De Dominica quinta post Epiphaniam, S. Greg. Magn., LXXVIII, 48; S. Isidor., LXXXV, 236; LXXXVI, 224; Grimald., CXXI, 804, 863, 887. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 253, 257; Werner. abb., CLVII, 857. — Homiliae, S. August., XXXVIII, 433; Godefrid., CLXXIV, 125.

De Dominica sexta post Epiphaniam, S. Isid., LXXIV, 265; LXXXVI, 229; Grimald., CXXI, 804, 863, 887. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 469, 471.

De Dominica septima post Epiphaniam (Septuagesima), S. Isidor. Hisp., LXXXV, 268; LXXXVI, 232; Grimald., CXXI, 804.

De Dominica octava post Epiphaniam (Sexagesima), S. Isidor., LXXXV, 273; LXXXVI, 256.

De Dominica nova post Epiphaniam (Quinquagesima), S. Isidor., LXXXV, 278; LXXXVI, 259.

§ IV. — De Dominica a Septuagesima usque ad Pascham.

De Septuagesima. — De Dominica a Septuagesima ad Dominicam Passionis, Lanfranc., CL, 454; Honor., CLXXII, 755. — Quadragesimæ caput dicitur Septuagesima, S. Rupert. abb., CLXX, 508. — Inter quinque principales Dominicas recensetur, Lanfranc., CL, 475. — Varie apud varios celebratur, Alcuin., C, 259, 263; Cl, 1183. — Septuagesimæ varæ interpretationes, Amalar., CV, 993, 994; Raban. Maur., CVII, 346; Nicolaus papa, CXIX, 1207, 1208; S. Ivo, CLXII, 577. — Septuagesima a Septuaginta dicitur, Honor., CLXXII, 652; Beletb., CCII, 82; Sicard., CCXIII, 244. — Non a LXX diebus sed a vii Dominicis ita vocatur, Rupert. abb., CLXX, 87. — Computatur novem hebdomadibus ante Pascha Domini et finitur post Pascha Domini in septima sabbati, Beda Vener., XCIV, 534, Amalar., CV, 993, 994; Alanus, CCX, 210. — Decem hebdomadibus quæ sunt ab ipso die usque ad clausum Pascha, Alcuin., C, 261. — Septenarius numerus in Scriptura perfectus, *ibid.*, 571. — Sacer et mysticus, S. Benedict. abb., CIII, 899. — Septuagesima primæ mundi ætati convenit, Henric. card., CCIV, 361, 362, 363. — Vitæ præsentis typum gerit et figuram, Alanus de Insulis, CCX, 210. — Est rememorativa præteritorum, significativa præsentium, Sicardus, CCXIII, 244.

Tempus fletus et poenitentiae, Anonym., XIII, 641. — Mœroris, Beletb., CCII, 71. — Ab immoderata lætitia cessandum, Anonym., XI, 641. — In ea vita renovanda, S. Ambros., XVII, 631, 632. — Cantica lætitiæ tacentur, Anon., XIII, 641, Joannes Rothomag. archiep., CXLVII, 40, 165; Sæc. xi monum. Diplom., Cl, 1012; Honorius, CLXXII, 651; Beletb., CCII, 71. — Organa non pulsantur, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 165. — S. Purificatio, intra Septuagesimam evenit in ea nihil mutatur præter *Aleluia*, Sæc. xi monum. liturg., CL, 1012; Sicard., CCXIII, 410. — Item de festis S. Matthiæ, Annuntiationis, Beletb., CCII, 87; Sicard., CCXIII, 410. — Cathedræ S. Petri et Dedicationis et patroni specialis et in annotino Paschate, *ibid.* — Septuagesimæ celebratio Rothomagi, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 58, 75, 159, 165, 168, 208. — In monasterio Cluniacensi, Udricus, CVLIX, 655. — In ea pinguedo intermittitur, Dunstan., CXXXVII, 488. — Initium jejunii ecclesiasticorum, S. Gregor., LXXVIII, 305. — Addita ad complenda jejunia quadragesimalia, Beda Ven., XCIV, 533; Alcuin., C, 259, 262; Cl, 1184; S. Benedict. abb., CIII, 1200; Beletb., C, 84. — A Septuagesima usque ad transactas Octavas Paschæ prohibetur *nuptiæ*, S. Euthychian., V, 166; S. Ivo, CLXI, 616; Beletb., CCII, 72. — *Uxorius concubitus*, S. Euthychian., V, 166. — *Juramenta et ordalia* usque ad xv diem post Pascha, Sæc. xi Diploma, CL, 1178. — Pax Dei servatur usque post Octavas Pentecostes, *ibid.*, 1154. — Usque ad transactas Octavas Paschæ, *ibid.*, 1193.

De Septuagesima, S. Ambros., XVII, 651, 652; S. Greg. Mag., LXXVIII, 53; Alcuin., Cl, 1182, 1184; S. Benedict. abb., CIII, 1198; Amalar., CV, 993, 1281; Udricus, CXLIX, 696; Sæc. xi monum. liturg., CLIV, 1012; Stephan., CLXVI, 1595; Rupert. abb., CLXX, 88; Honor., CLXXII, 651, 689, 737, 783, 851; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 443; Beletb., C, 81; Henric. card., CCI, 361; Sicard., CCXIII, 243; Innocent. III, CCXVII, 351, 353. — De ratione Septuagesimæ, Alcuin., C, 259, 263; Cl, 1182; Hugo a S. Vict., (LXXVII, 878.

Sermones, Anonym., XIII, 611; S. Ambros., XVII, 630, 632; S. Petr. Chrysolog., LII, 524; Werner. abb., CLVII, 843, 849; S. Ivo, CLXII, 577; Hildebert., CLXXI, 419; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1043, 1046; Abelard., CLXXVIII, 425; S. Bernard., CLXXIII, 161, 166; Odo abb., CLXXXVIII, 1649; Isaac abb., CXCLV, 1741, 1915; Garner. Ling., CCV, 657; Petrus Blesens., CCVII, 599;

S. Martin. Legion., CCVIII, 554, 559. — Homiliae, S. Greg. Magn., LXXVI, 1153; Paulin. Winfrid., XCV, 1206; Haymo, CXVIII, 154; Radulph. Ard., CLV, 1779, 1781; Bruno Ast., CLXV, 770; Godefrid. abb., CLXXIV, 131, 159, 141.

Officium, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 124, Benedictiones, Grimald., CXXI, 863.

Præfatio, *ibid.*, 887.

Responsorium, Robert. rex, CXLI, 945. — Hymnus, Walafrid. Strab., CLIV, 1085.

De Sexagesima. — Sexagesimæ nomen et mystica significatio, Hildebert., CLXXI, 421. — Dominica sexta ab ultima Sexagesima vocatur, Rupert. abb., CLXX, 88. — Sexagesima a sexaginta, Alcuin., C, 259, 263; Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 45, 206. — Incipit ab ipso die usque ad medium Paschæ, Beda Vener., XCIV, 534; Alcuin., Cl, 1187; Amalar., CV, 998; Beletb., CCII, 82. — Sexagesimæ typicæ interpretationes, Amalar., CV, 998; Raban. Maur., CVII, 346; Nicolaus pap., CXIX, 1207, 1208. — Sedarius numerus significat perfectionem, S. Ambros., XVII, 653. — Afflictionem et poenitentiam, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 46. — Viduitatem, Sicard., CCXIII, 250. — Secundæ mundi ætati convenit, Henric. card., CCIV, 361, 362, 393. — Sexagesima initium Græcorum jejunii, Beda Ven., XCIV, 533; Alcuin., Cl, 1182. — Addita in supplementum sabbatorum et Dominicarum, S. Greg. Mag., LXXVIII, 305. — A Melchiae pap. in supp. Dominicarum et feriæ quintæ, Beda venerab., XCIV, 533; Alcuin., C, 259; Beletb., CCII, 84.

De Sexagesima, S. Ambros., XVII, 631, 632, 653; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 53; Alcuin., Cl, 1182, 1184, 1187; S. Benedict., CIII, 1198; Amalar., CV, 998, 1283; Rupert. abb., CLXX, 95; Honor., CLXXII, 653, 691, 739, 784; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 444, 878; Beletb., C, 81; Henric. cardinal., CCIV, 371, 393; Sicard., CCXIII, 250. — De ratione Sexagesimæ, Alcuin., C, 263; Cl, 1182.

Sermones, Werner. abb., CLVII, Isaac abb., CXCV, 1749, 1752, 1756, 1758, 1761, 1763, 1768, 1772, 1774; S. Martin. Legionens., CCVIII, 607.

Homiliae, S. Greg. Magn., LX XVI, 1151; Beda vener., XCIV, 545; Paul. Winfrid., XCV, 1208; Haymo, CXVIII, 163; Radulph. Ard., CLV, 1765, 1768; Bruno Astens., CLXV, 772; Godefrid. abb., CLXXIV, 157.

Benedictio, Grimald., CXXI, 863. — Præfatio, *ibid.*, 887.

De Quinquagesima. — Dominica quæ quinta est ab ultima dicitur Quinquagesima, Rupert. abb., CLXX, 88. — Quinquagesima ante Quadragesimam, S. Benedict. abb., CIII, 1198. — Quinquagesimæ interpretationes, Amalar., CV, 999; Raban. Maur., CVII, 346; Nicolaus papa, CXIX, 1207, 1208. — Aliud Pentecoste, aliud quinquagesima, Beletb., CCII, 135, 156; Sicard., CCXIII, 378. Quinquagesima dierum triplex; una poenitentiae et afflictionis, alia lætitiæ, et altera figuræ, *ibid.* — A Quinquaginta diebus dicta, S. Ambros., XVII, 635; Alcuin., C, 259, 264. — Tendit ad ipsum diem Paschæ, Beda Ven., XCIV, 534; Alcuin., C, 259; Cl, 1189; Honor., CLXXII, 654, 557; Beletb., CCII, 82. — Septem hebdomadæ poenitentiae ideo ascribuntur quia septem modis peccata remittuntur, Honor., CLXXII, 657. — Quinquagesimus numerus remissionis est, S. Ambros., XIV, 656; Rupert. abb., CLXXIII, 693; Sicard., CCXIII, 252. Poenitentiam exprimit, Honor., CLXXII, 654. — Quinquagesima tertius mundi ætati convenit, Henric. card., CCIV, 361, 362, 393. — Initium clericorum jejunii, S. Greg. Mag., LXXVIII, 1350; Alcuin., Cl, 1182. — A quibusdam servata, S. Ambros., XVII, 635. — Ab ea quadragesimalis abstinencia teneant monachi, Dunstan., CXLVII, 488. — Cur et quomodo celebratur, Alcuin., C, 264; Cl, 1189, 1230.

De Quinquagesima, S. Ambros., XVII, 631, 632; Euseb., LIII, 979; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 54; S. Isidor. Hisp., LXXXV, 282; LXXXVI, 243; Alcuin., C, 259, 263, 264; Cl, 1182, 1189; Amalar., CV, 999, 1285; Rupertus, CLXX, 94; Honorius, CLXXII, 654, 691, 740, 784, 870; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 445, 879; Beletb., CCII, 81; Henricus card., CCIV, 380, 393; Sicardus, CCXIII, 251.

Sermones, Wernerus abb., CLVII, 849, 853, 659; Isaac abb., CXCLV, 1778, 1780, 1784; S. Martinus Legion., CCVIII, 621.

Homiliae, S. Greg. Magn., LXXVI, 1081; Beda vener., XCIV, 547; Paulus Winfrid., XCV, 1210; Haymo, CXVIII, 172; Radulphus Ardens, CLV, 1770, 1775; Bruno Ast., CLXV, 775; Godefridus, CLXXIV, 158.

Benedictiones, Grimaldus, CXXI, 861; præfatio, *ibid.*, 868.

De feria quarta Cinerum. — Quadragesima initium feria quarta ante primam Dominicam vetustum in Ecclesia. S. Maxim. Taurin., LVII, 501. — Debet esse aliquod quod Quadragesimæ diebus addatur, S. Ambros., XVI, 225. — Caput jejunii Quadragesimalis, id est feria quarta quinquagesimæ, cepit in Ecclesia post ætatem Gregorii Magni, LXXVIII, 516 (n.).

Feria quarta initium Quadragesimæ, S. Greg. Magnus, LXXVIII, 949; Alcuin., CI, 1192; Adrevald., CXXIV, 1077; Anonym., CXXXVIII, 595; sæc. xi monum. liturg., III, 1013; Goffridus abb., CLVII, 145; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 445, 880; Sicardus, CCXIII, 253. — In ea imponebatur poenitentia, Alcuin., CI, 1192; Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 46; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 861. — Plebs ad confessionem hortanda, S. Eutychian., V, 166. — A feria quarta in capite jejunii usque post octavas Paschæ prohibentur mallæ vel placita publica, Adrevaldus, CXXIV, 1077; Anonym., CXXXVIII, 595. — Poenitentium ejectio ante processionem, Joannes archiepisc. Rotomag., 47, 94, 131. — Prostratio, *ibid.*, 131. — Psalmi poenitentiales, *ibid.*, 96, 131, 132, 163.

In capite jejunii missa ad Nonam et omnia ut in Quadragesima, sæc. xi monum. lit., CLI, 1013. — Raduntur Carthusiani, Guigo, CLIII, 633. — Nocturna et diurna mutant et orationes, *ibid.*, 641. — Cruces cooperunt in Parasceve delendas, *ibid.* — De feria quarta in capite jejunii, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 83, 919; S. Isidor. Hisp., LXXIV, 238; LXXXVI, 246; Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 125; Udalric., CXLIX, 696; Lanfranc., CL, 259, 452; sæc. xi monumenta liturg., CLI, 879, 935, 1013; Stephanus, CLXVI, 1395; Honorius, CLXXII, 651, 656, 754, 741, 785, 875; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 445, 880; Sicardus, CCXIII, 253; Innocent. III, CCXXII, 857; Alcuin., CI, 1192. — Quadragesimalis initi ceremoniam, S. Petrus Damian., CXLIV, 432.

Sermo S. Petrus (chrysolog.), LII, 205, 208, 212, 259, 634, 251, 484; S. Maximus Taurin., LVII, 501; Alto, CXXIV, 839, 889; S. Ivo, CLXII, 579; S. Bernardus, CLXXIII, 167, 171, 175, 176, 178, 181, 183; Petrus Comestor, CXCVIII, 1749; Petr. Cellensis, CCJ, 677, 680; S. Martinus, CCVIII, 651.

Homilia, S. August., XXXV, 1287; XXXVII, 245; S. Maximus Taurinus., LVII, 501; Beda Vener., XCIV, 549, 560; Radulphus Ard., CLV, 1778, 1782; Bruno Ast., CLXV, 777.

De Quadragesima. — Prima Dominica Quadragesimæ Quadragesima vocatur eo quod habet hic exordium et terminatur in Cœna Domini, Belet., CCII, 82; Sicard., CCXIII, 253. — Ante Paschasolemnitatem Quadragesima tenebatur, S. Isidor. Conc. Arel., I, LXXXIV, 277; Isidor. Mercator, CXXX, 410. — Quadragesima una secundum traditionem apostolorum, S. Hieronym., XXII, 473. — In monasteriis quibusdam duplex, S. Petr. Damian., CALV, 530. — Triplex, Thomas Cisterc., CCVI, 150. — Jejunium Quadragesimale ante Pascha ab Ecclesia Romana antiquitus susceptum et servatum, Nicolaus papa, CXIX, 981. — Vetus et sanctum, S. Ambrosius, XIV, 699. — Non ab hominibus constitutum sed divinitus consecratum, *id.*, XVII, 661; S. Maximus Taurin., LVII, 509. — Non superstitiose sed divina lege servatur, S. Aug., XI, 492. — Auctoritate utriusque Testamenti roboratur, Eugypsius, LXII, 761. — Consecratur, Beda Ven., XCIV, 533. — Oritur ex divina et apostolica institutione, S. Leo Magn., LIV, 275, 286, 304. — Magnam auctoritatem habet a lege et prophetis et ex Evangelio, Anonym., XIII, 646; Alc., CI, 530. — Jejunium Quadragesimale non tam instituit, Telesphorus, Ado, CXXIII, 209; Gilbertus, CXXXIX, 537; Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 212; Gratianus, CLXXXVII, 36. — Quam sanctum, Anastasius Biblioth., CXXVII, 1175, 1177. — Jejunium enim Quadragesimæ a Domino institutum agnovere Patres, *ibid.* — Cepit ex jejunio Moysis et Eliæ et ex jejunio Quadragesimario Christi, S. Ambros., XVII, 635; S. Hieronym., XXVI, 51; Cassian., XLIX, 1201; S. Gregor. Mag., LXXVI, 1157; S. Isidorus Hisp., LXXXIII, 771; Alcuinus, CI, 1190, 1191. — Quadragesimale jejunium a Mose et Eliâ figuratum, Raban. Maur., CVII, 333, 779; Hildebertus, CLXXI, 466. — A Christo consecratum, *ibid.*; S. Maximus Taurin., LVII, 510; Belet., CCII, 84; S. Aug., XXXIX, 2025, 2051. — Et exemplis sanctorum, *ibid.* — Est velut decima anni quam Deo solvimus, Anonym., XIII, 646; Cassianus, XLIX, 1200; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1157; Beda Ven., XCIV, 534; Rupert. abb., CLXX, 96; Honorius, CLXXII, 657; Belet., CCII, 22, 84. — Quadragesima a quadraginta diebus dicitur, Honorius, 653. — Quadragesimæ mystica interpretatio, Raban. Maur., CVII, 333, 779; Ni-

colaus papa, CXIX, 1207, 1208; S. Ivo, CLXII, 580. — De ejus etymologia varient sententiae, Raban. Maur., CVII, 346. — Quadragesima caput dicitur Septuagesimæ, Rupertus abb., CLXXVIII, 430. — Initium Quadragesimæ regulatur et observatur secundum lunam mensis Martii, Rabanus Maur., CVII, 715. — Initium Quadragesimæ feria quarta ante primam Dominicam in Ecclesia antiquissimum, S. Maximus Taur., LVII, 509. — Quadragesimæ caput non a die Cinerum sed a Dominica sequenti ducendum, Liturgia Gall., LXXII, 183; Alcuin., CI, 1190. — Quadragesima sancta, S. Gregor. Turon., LXXI, 1071. — Sanctissima, S. Leo Magn., LIV, 275, 301. — Dies sacrati, Eginhardus, CIV, 958; Anonym., XIII, 646. — Toto orbe sacratissimi, S. Aug., XXXVIII, 1046, 1051. — Non libidinosi cupiditatibus polluenta, Anonym., XIII, 646. — Sed magno cultu et religiose veneranda, *ibid.* — Omni observatione custodienda, S. Ambrosius, XVII, 646; S. Donat., LXXXVII, 285; Theodulf., CV, 203; Rodulf., CXIX, 718; S. Otto abb., CXXXIII, 930; Burcardus, CXL, 884; S. Ivo, CI, XI, 271; Gratian., CLXXXVII, 1860.

Quadragesimale tempus est tempus remissionis, S. Amb., XIV, 381. — Redemptionis et celestis quodammodo medicinæ, *id.*, XVII, 637. — Reconciliationis, *ibid.*, 639. — Remissionis per jejunium et elemosinam, Hildebert., CLXXI, 466. — Salus, CLXXIV, 851.

Quadragesimalium jejuniorum observatio præcepta, S. Aug., XXXIV, 594; XLIII, 700. — Sancta, S. Hieron., XXII, 815. — Jejunium Quadragesimale, Liturgia Gall., LXII, 258, 259. — Mysticum et sacratissimum, S. Amb., XVII, 649. — Maximum et sanctissimum, S. Leo Magn., LIV, 275, 301. — Christianis utile, necessarium, *ibid.*, 285, 301. — Paschale dicitur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 506 (n.). — Est Paschæ preparatio, S. Leo Magn., LIV, 291, 298; S. Maxim. Taurin., LVII, 509. — Ecclesiæ consuetudo ad passionem Domini et resurrectionem ut spirituali saginæ jejunio corporis præparemur, S. Hier., XXVI, 57. — Observandum anni tempus et dierum numerus, S. Aug., XXXVIII, 1047. — Jejunium strictius aliis, S. Hieronym., XXII, 430. — Bonum cunctis temporibus jejunare et melius cum Christo Quadragesimam jejunare, S. Ambros., XVII, 647, 648, 649. — Cum ad immolationem Agni preparamur, S. Hieronym., XXX, 525. — Christus jejuniis vobis præbuit exemplum, S. Maximus, LVII, 510. — Quem jejunantem sequi debemus, *id.*, LVII, 507. — His dierum quadraginta numero jejunis reconciliatur Deus, aperuntur cœli, inferna reserantur, S. Ambros., 639, 650, 654. — Carnalia desideria reprimuntur, diabolus vincitur, S. Maxim. Taur., LVII, 513; Rotherius, CXXXVI, 691. — Nulli debet esse fastidiosum, S. Aug., XXXIX, 2027. — Non tantum a baptizandis sed et omnibus renatis observandum, S. August., XXXIX, 2053. — Etiam ab infantibus olim observatum, Hildebert., CLXXI, 503. — Quadragesimam in totum non observare sacrilegium, S. August., XXXIX, 2022. — Ex parte violare peccatum, S. Ambros., XVII, 644, 647, 648; S. August., XXXIX, 2022. — Nisi infirmitas excuset, *ibid.* — Qui illam una die violaverit totius violator arguitur, S. Ambrosius, XVII, 661. — Dies Quadragesimæ, Rufinus Aquileiensis, XXI, 515. — Jejuniorum dies apud Orientales, Græcos et Latinos quot et quales fuerunt, Alcuin., C, 259. — Jejunium primitivæ Ecclesiæ prolixius, Rupertus abb., CLXVIII, 430. — Non amplius, xxxvi. dies in eadem abstinencia reperiuntur, Anonym., XIII, 646; Cassian., XLIX, 1204; S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 506 (n.); Joannes archiepiscopus Rotomag., CXLVII, 46, 91; Hildebert., CLXXI, 466; Beletus, CCII, 84; Sicardus, CCXIII, 253. — Quatuor dies postea fuerunt additi, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 506 (n.); S. Benedictus abb., CIII, 1146; Joannes archiepiscopus Rotomag., CXLVII, 46, 206; Beletus, CCII, 84. — Quadragesimum tamen jejunare Christiani dicti sunt, S. Greg. Magn., LXXVIII, 506 (n.). — Dies jejunii quadraginta, S. Ambros., XIV, 581; XVII, 639, 650, 654; S. August., XXXVIII, 695, 1048, 1049, 1052, 1147, 1178, 1184; S. Leo Magn., LVI, 719; S. Maxim. Taurin., LVII, 515; S. Greg. Turon., LXXI, 1072; Liturgia Gall., LXXII, 258, 259; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 503 (n.); LXXVI, 1157; Theodor., XCIX, 932; Raban. Maur., XCII, 745; Alto, CXXXIV, 44, 45; Rother., CXXXVI, 565; Gratian., CLXXXVII, 1783; Belet., CCII, 84. — Ideo quadraginta dies jejunamus ut diebus illis quadraginta a Pascha usque ad Ascensionem quos in lætitia acturi sumus non excedamus, *ibid.* — Per quos quadraginta dies rememoramus quadraginta annos quibus populum ab Ægypto ad patriam reducere cognovimus, Sicard., CCXIII, 256.

Quadragesimarii numeri mysterium, S. Hieronym., XXII, 416, 420, 428; S. August., XXXIV, 48; XXXVIII, 582,

695, 1059, 1081, 1177, 1178, 1216, 1239; XL, 40, 96; S. Petr. Damian., CXLIV, 415. — Ecclesiam præsentem figurat, S. Aug., XL, 40, 97. — Mysterium perfectionis insinuat, id., XLII, 895. — Numerus afflictionis et doloris S. Hieronym., XXV, 1010. — Pœnitentia typus, Alcin., C, 261, 530; Rupertus abb. CLXVIII, 450. — Temporalis vitæ congrue aptatur, Amalar., CV, 1002.

Significat vitæ præsentis cursum, S. Petr. Damianus, CXLV, 1068. — Laborem, S. August., XXXVIII, 1041; Eusepius, LXII, 979. — Humilitatem, S. Augustinus, XXXVIII, 1041. — Mœrorem, id., XXXVII, 1463. — Afflictionem, Haymo, CXVIII, 885; Honorius, CLXXII, 635; S. Bernardus, CLXXXIII, 526.

Convenit peccatoribus, orationi, sacco, S. Hieronym., XXV, 1140. — Jejunio, *ibid.*; Alanus de Insulis, CCX, 205.

Varii modi celebrandi Quadragesimam, S. Ambros., XVII, 632. — Alii sex hebdomadis abstinent, Alcin., C, 251; Burchardus, CXL, 885; Honorius, CLXXII, 637. — Alii septem, Alcinus, C, 251, Cl, 1182; Gilbertus, CXXXIX, 537; Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 212; S. Ivo, CLXI, 267; Honorius, CLXXII, 637; Gratian., CLXXXVII, 36; CLXXXVIII, 200. — Telesphorus papa constituit ut clerici septem hebdomadas ante Pascha a carne et aliis deliciis abstineant, S. Ivo, CLXI, 267; Gratian., CLXXXVII, 36; CLXXXVIII, 200. — Septem hebdomadæ ideo abstinentiæ adscribuntur quia septem modis peccata remittuntur, Honorius, CLXXII, 637. — Isti quadragesima et duo dies mansionibus Israelitarum comparantur, S. Ambrosius, XVII, 640, 641, 642, 643; S. Maxim. Taur., LVII, 511. — Sex septimanas ideo jejunamus quia in sex statibus peccamus et per sex opera Evangelii nunc satisfacere festinamus, Honorius, CLXXII, 637. — Alii octo hebdomadas abstinent, Alcin., C, 251. — Nunc dies XL jejunii et xlv abstinentiæ. Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 45, 46, 206. — Quia per carnis desideria Decalogi mandata contempsimus dignum ut eandem carnem quater decies affligamur, S. Greg. Magn., LXXVI, 1157. — Pascha jejunium concludit, S. Ambros., XIV, 708; S. Hieronym., XVII, 790.

Observatio Quadragesimæ, Cassian., XLIX, 669, 820. — Varia pro variis locis et temporibus *ibid.*, 1200; Aurel. Cassalor., LXXIX, 1155; Auctor incertus, LXXIII, 1115; S. Gregor. Mag., LXXVIII, 506, 507; Alcin., Cl, 1190. — Quomodo a monachis observata, Auctor incertus, LXXIII, 1111. — Eadem ab istis diversimodo servata, *ibid.*, 1115. — Quidam solitudinem petebant *ibid.*, 674. — Quomodo a S. Paulino observatum, S. Paulin. Nolan., LXI, 226. — A Ludovico primo, Eginhart., CIV, 967. — Græci præsanctificatis utuntur per totam Quadragesimam, S. Greg. Mag., LXXVIII, 524 (n.). — In Sabbatis, Dominicis et festo Annuntiationis consecrant et non jejunant, *ibid.*. — Jejunium Græcorum a Sexagesima inchoatum; clerici jejunium a Quinquagesima, Alcin., Cl, 1182. — Sexagesima in supplementum Sabbatorum et Dominicalium addita, S. Greg. Mag., LXXVIII, 505 (n.).

Oportet omnibus diebus jejunare aridis vascetes, S. Paulin. Aquil., XCIX, 194. — Omnibus diebus, exceptis Dominicis, clemens post vespem reficiat, S. Chrodegang., LXXXIX, 1075. — Sabbatis olim a jejunio relaxatum, Liturgia Gall., LXXII, 185; S. Gregor. Mag., LXXVIII, 505, 524 (n.). — A Quadragesimali jejunio Dominici exceptæ, S. Gregor. Mag., LXXVI, 1156; Radulph., CXIX, 718; Isidor. Mercat., CXIX, 259; Otto, CXXXIV, 44, 45; Rather., CXXXVI, 565; S. Ivo, CLXI, 271; Rupert. abb., CLXVIII, 98; Gratian., CLXXXVII, 1784, 1860; Sicard., CCXIII, 253. — Jejunium nec in Cena Domini solvendum, Burchard., CXL, 886; Gratian., CLXXXVII, 1785. — Gregorius instituit ut in Quadragesimali tempore in feria quinta jejunium et missarum celebratio fierent, S. Abbo, CXXXIX, 570. — Pœnitentes in pane et aqua Quadragesimam jejunabant, S. Egbert. abb., LXXXIX, 425, 426. — Lectores qui in Quadragesima feriam quartam vel Parascevam non jejunaverunt, deponantur, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 514 (n.). — Arguuntur qui septem diebus prædant et septem jejunant, S. Ambros., XVII, 649. — Quidam Quadragesimam facere se mentuntur, S. Ambros., XVII, 647; S. Aug., XXXVIII, 1044, 1045. — Nullus in ea manducet et bibat ante Nonam, S. Ambros., XXII, 655. — Ante horam vespertinam, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 272. — A carnibus abstinendum, Anonym., XIII, 646; S. Hieronym., XXII, 818; S. Aug., XXXVIII, 1040, 1045; XLII, 491, 493; Raban. Maur., CX, 1194; S. Ivo, CLXI, 267; Gratian., CLXXXVII, 36. — A quibusdam fructibus, S. Aug., XLII, 491, 495. — Qui legum præcepta custodiunt, ignorant vinum in jejunio, carnum esum repudiant, S. Hieronym., XXII, 818; S. Aug., XXXVIII, 1040, 1145. — Insuperabilem com-

peasant avaritiam, S. Hieronym., XXII, 818. — Pauperum victus omnibus imitandus, S. Aug., XXXVIII, 1055. — Corpus vilioribus alimentis succiendum, *ibid.*, 1044, 1045.

Ante omnia jejunandum a vitis, id., XXXIX, 305. — A carnalibus operibus et talis deliciis, Anonym., XIII, 646; S. Ivo CLXI, 267; Gratian., CLXXXVII, 36. — Ab uxori- bus, S. Aug., XXXVIII, 1040, 1045, 1045, 1047, 1052; Theodor. archiepisc., CXIX, 932. — A nuptiis, S. Leo Mag., LVI, 719; Dionys. Exig., LXVII, 170; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 828; Ratramn., CXI, 772; Gratian., CLXXXVII, 36. — A litibus, S. Aug., XXXVIII, 1040. — A juramentis et ordalibus, sæc. xi Diplom., CLII, 1175. — A mallis et placitis, Opera ædæcorum, CLXXXVIII, 595. — Sit pax Dei ubique, sæc. xi Diplom., CLII, 1154.

Pia opera ferventius exercenda, S. Ambros., XIV, 581; S. Aug., XXXVIII, 1040, 1041, 1052. — Diligentius Deo serviendum et sanctius vivendum, S. Leo Mag., LIV, 264, 268, 272, 276, 286, 290, 293, 500, 502, 507. — Fervor sit major, S. Bernard., CLXXXIII, 175. — Singulis Quadragesimæ Dominicis fideles communicare debeat, Rodulph., CXIX, 718, 719; Burchard., CXL, 749; S. Ivo CLXI, 167. — In Quadragesima continentia vela pendenda, S. Hieronym., XXII, 876. — Restringenda delicie, non mutanda, S. Aug., XXXVIII, 1045, 1044. — Eleemosynæ largiores erogandæ, *ibid.*, 1040, 1042, 1045, 1046, 1047, 1052, 1055. — Finitienda inimicitie, *ibid.*, 1042, 1045, 1046, 1051. — Totius anni cibaria animæ nostræ providenda, S. Aug., XXXIX, 2019. — Damna spiritualia reparanda, *ibid.*. — Quadragesimali tempore sermo habendus, Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 1057, 1179. — Sex diebus Paschatis nihil præter panem, sal et aquam sumendum, S. Paulin. Aquil., XCIX, 191 (n.). — Solemnitatem Quadragesimæ nullus in villa celebrare debet, Isidor. Mercat., CXXX, 411; Gratian., CLXXXVII, 1785. — In Quadragesima non fit baptismus, Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 828. — Initio Quadragesimæ baptizandi parvuli sunt offerendi, S. Aug., XXXIX, 1751.

Quadragesima velum appenditur inter nos et sancta sanctorum, id., XXXII, 1457. — Omnes his diebus ad Vigiliis, Tertiam, Sextam et Nonam convenient, id., XXXIX, 2019. — Quadragesimæ legem supergrediuntur perfecti, Cassian., XLIX, 1207, 1218. — Quadragesimali tempore maxime tentantur monachi, *ibid.*, 1204. — Isti dimparantur a diabolo, S. Leo Mag., LIV, 265.

Rogationes in Quadragesima habites, S. Greg. Turon., LXXI, 375, 378. — In Quadragesima tacetur cantica letitie, S. Benedictus, LXVI, 452, 453, 454; Joannes archiepisc., CXLVII, 38, 81, 163. — Non offerendus panis nisi in Sabbato et Dominica, S. Leo Mag., LV, 719; Dionys. Exig., LXVII, 169; S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 154. — Opera ædæcorum, CXXXIV, 569. — Natalitia martyrum non celebranda sed eorum memoria facienda in Sabbatis et Dominicis, S. Leo Mag., LVI, 719; Dionys. Exig., LXVII, 170; S. Greg. Mag., LXXVIII, 524 (n.). S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 154; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 828; Aug., CXXXIV, 44. — Opera ædæcorum, CXXXVIII, 569; Burchard., CXL, 886; Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 46, 91. — A Septuagesima usque ad Pascha organa non pulsantur, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 165. — Dominica prima apud Cluniacenses monachos celebratio, Udalric., CXLIX, 654. — Cathedræ S. Petri apud Carthusianos celebratio, Guigo, CLIII, 1145. — Quæcumque festivitatis in Quadragesima celebratur, nihil et amplius ullo modo deferatur quam uni diei Dominicæ, Udalric., CXLIX, 656. — Celebrari festum Dedicationis in Quadragesima prohibetur, Lanfranc., CL, 657. — Annuntiationis festum in Quadragesima congrue celebratur, Gueric. abb., CLXXXIV, 115. — Quadragesima confinis Dominicæ passioni quia significatur hæc vita laboriosa, Eusepius, LXII, 761. — Ut intelligamus quia vitæ præsentis affectio immortalitatem futuram parit, Alcin., Cl, 1181. — Congruissime Passionis confinis et contigua, Amalar., CV, 1002.

Symbolum octo dies ante Pascha publice in remibus ecclesiis recitandum, Burchard CXL, 726.

De Quadragesima. Eusepius, LXII, 761; S. Phylast., XII, 1275; S. Greg. Turon., LXXI, 375, 378, 379, 547, 602, 677, 936, 1033; Beda Ven. XCIV, 534, 535; Alcin., Cl, 1182, 1190; Amalar., CV, 1001, 1286; Udalric., CXLIX, 696; Lanfranc., CL, 452; sæc. xi, monach. liturg., CLII, 1015; Honor. (LXXII, 657, 685, 685, 718; Hugo a S. Vict. CLXXXVII, 445, 446, 880, 1057; Belet. CCII, 81; Henric. card., CCIV, 385, 395. — Terminus Quadragesimæ, CXXXIX, 1282. — Argumentum invenienti Quadragesimæ initium, *ibid.*, 1299. — Quadragesima explicatio, S. Ivo, CLXI, 580. — De Dominicis Quadragesimæ, Stephan. CLXVI, 1395. — De duabus hebdomadis ante Pascha, *ibid.*, 1396. — De septem hebdoma-

dis, Honor., 637. — De Dominica a Septuagesima usque ad Pascha, *ibid*, 753.

Sermones, S. Ambros., XVII, 636, 637, 639, 642, 644, 648, 648, 651, 654, 657, 660, 663, 664, 665, 667, 668, 669; Petr. Chrysolog., LII, 219, 222, 226, 287, 314, 317, 320, 351; S. Valerianus, episc., LII, 749; S. Leo Mag., LIV, 263, 267, 272, 274, 281, 285, 289, 291, 294, 297, 301, 303, 486, 490. — Sermones de jejunio, *id.*, LIV, 168, 172, 173, 174, 176, 180, 182, 185, 188, 457, 458, 441, 444, 447, 450, 453, 456, 458; LV, 1131; S. Maxim., Taurin., LVII, 538, 561, 565, 568, 567, 569, 573; 575, 577, 579, 583, 585, 587; Rather., CXXXVI, 689; S. Ivo, CLXII, 581; Hildebert., CLXXI, 428, 432, 440, 451, 456, 463, 467, 471; S. Bernard., CLXXXIII, 167, 171, 173, 176, 178, 181, 183; Gueric. abbas, CLXXXV, 91, 96; Petr. Comest., CXCVIII, 1752; Garner. Lingon., CV, 663; Petr. Blesens., CCVII, 600, 603, 605, 607; S. Martin. Legion., CCVIII, 633; Absalon abb., CCXI, 102, 108, 115.

Homiliae, S. Maxim. Taurin., LVII, 503, 507, 511, 513, 518, 519, 523, 525; S. Efig., LXXXVII, 603.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1202, 1211; Aurel. Prudent., LIX, 812, 836; Walafrid. Strab., CXIV, 1083.

Responsorium, Robert. rex, CXLI, 943.

De Dominica et hebdomada prima Quadragesimae, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 57; S. Isidor., LXXXV, 296; LXXXVI, 328; Grimald., CXXI, 864, 868; sec. xi monum. liturg., CL, 841; Rupert. abb., CLXX, 96; Honor., CLXII, 691, 785, 879; Sicard., CCXIII, 256; Innocent. III, CCXVII, 571. — Sermones S. Petr. Chrysolog., LII, 219, 222, 226, 231, 275, 479; S. Leo Mag., LIV, 308; Werner abb., CLVII, 861, 865, 872; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1179; Isaac abb., CXCVI, 1767, 1790, 1793; Petr. Comest., CXCVIII, 1754, 1757; Petr. Cellens., CCII, 693; S. Martin. Legion., CCVIII, 675. — Homiliae, S. Leo Mag., LIV, 268; S. Greg. Mag., LXXVI, 1134, 1153; Beda Ven., XCIV, 83, 110, 356, 364; Raban. Maur., CX, 25; Haymo, CXVIII, 190, 208, 217; Radulph. Ard., CLV, 1785, 1788, 1795; Bruno Ast., CLXV, 782; Godefrid. abb., CLXXIV, 163.

De Dominica et hebdomada secunda Quadragesimae, S. Greg. Mag., LXXVIII, 62; S. Isidor., LXXXV, 316; LXXXVI, 322; Grimald., CXXI, 861, 889; Rupert. abb., CLXX, 99; Honor., CLXII, 691, 785, 886; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 881; Sicard., CCXIII, 263. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 183, 187, 190, 191, 563, 529, 533, 536, 540; Werner abb., CLVII, 873; Isaac abb., CXCVI, 1797, 1800, 1809, 1812; S. Martin. Legion., CCVIII, 741. — Homiliae, S. Leo Mag., LIV, 272; Beda Vener., XCIV, 96, 102; Paul. Winfrid., XCV, 1233, 1248, 1252; Raban. Maur., CX, 22; Haymo, CXVIII, 226, 238, 244; Radulph. Ard., CLV, 1797, 1800; Bruno Ast., CLXV, 789; Godefrid. abb., CLXXIV, 191.

De Dominica et hebdomada tertia Quadragesimae, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 65; S. Isidor., LXXXV, 333; LXXXVI, 379; Grimald., CXXI, 865, 890; Rupert. abb., CLXX, 99; Honor., CLXII, 692, 788, 889; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 881; Sicard., CCXIII, 268; Innocent. III, CCXVII, 581. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 216, 572, 647; Werner abb., CLVII, 877; Isaac abb., CXCVI, 1817; S. Martin. Legion., CCVIII, 735. — Homiliae, S. Leo Mag., LIV, 275; Beda Ven., XCIV, 106, 380; Paul. Winfrid., XCV, 1267, 1272; Raban. Maur., CX, 21; Haymo, CXVIII, 233, 268, 278; Radulph. Ard., CLV, 1803, 1805; Bruno Ast., CLXV, 794; Godefrid. abb., CLXXIV, 210.

De Dominica et hebdomada quarta Quadragesimae, S. Greg. Magn., LXXVIII, 69; S. Isidor., LXXXV, 353; LXXXVI, 438; Grimald., CXXI, 865, 891; Honor., CLXII, 692, 788, 894; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 882; Sicard., CCXIII, 272; Innocent. III, CCXVII, 580, 593. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 579, 582, 487; Werner abb., CLVII, 887; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1015; Petr. Comest., CXCVIII, 1761; Petr. Cellens., CCII, 694, 695, 699; S. Martin. Legion., CCVIII, 762. — Homiliae, S. Leo Mag., LIV, 281; Beda Ven., XCIV, 110; Paul. Winfrid., XCV, 1293, 1299; Raban. Maur., CX, 25; Haymo, CXVIII, 284, 305, 313; Radulph. Ard., CLV, 1815; Bruno Ast., CLXV, 800; Godefrid. abb., CLXXIV, 235.

De Dominica et hebdomada quinta Quadragesimae, S. Greg. Magn., LXXVIII, 73; S. Isidor., LXXXV, 370; LXXXVI, 500; Grimald., CXXI, 865; Honor., CLXII, 707. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 460, 467. — Homiliae, Raban. Maur., CX, 27; Haymo, CXVIII, 327, 342, 347; Radulph. Ard., CLV, 1820, 1823; Godefrid. abb., CLXXIV, 244.

De Dominica Passionis. — Dies Passionis Domini computantur duabus hebdomadibus ante Pascha Domini, Amalar., CV, 1199. — Congruentissime duabus hebdoma-

dis recolitur memoria Passionis quae duabus mundi aetatibus scribitur et informatur, *ibid*.

Capitula mutabant Carthusiani, consueti suffragia usque ad secundam post oclavas Paschae feriam intermittentes, Guigo, CLIII, 646. — Gloria in excelsis tacetur, Rupert., CLXX, 122.

Post septem Dominicarum ordinatissimam dispositionem quibus septem aetates mundi quae omnes sunt Passionis redemptionis, figurantur, ipsius Dominicae Passionis celebratio inchoatur, Sicard., CCXIII, 287.

Dominica Passionis, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 75; Amalar., CV, 1199, 1291; Udalric., CXLIX, 698; Rupert. abb., CLXX, 119; Honor., CLXXII, 734, 908; Sicard., CCXIII, 287.

Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 557; Wernerius abb., CLVII, 895; Petr. Cellens., CCII, 725, 728, 731, 734; S. Martin. Legionens., CCVIII, 791, 799; Absalon abb., CCXI, 157, 149.

Homiliae, B. Leo papa, LIV, 513; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1149, 1150; Bruno Astens., CLXV, 802. — Homiliae in hebdomada Passionis, Paul. Winfrid., XCV, 1517, 1522.

Officium, Hugo a S. Vict., CLXXII, 883.

Responsorium, Robert. rex, CXLI, 943.

Præfatio, Grimald., CXXI, 893.

Hymni, S. Ambros., XVIII, 1197, 1203.

De Dominica Palmarum. — Praxis Ecclesiae in Dominica Palmarum, S. Gregor. Turon., LXXI, 956; S. Greg. Magn., LXXVIII, 76; S. Isidor., LXXXV, 368; LXXXVI, 585; Alcuin., CL, 1200; Amalar., CV, 1008; Udalric., CXLIX, 698; Guido abb., CL, 1195; saeculi xi monument. liturgica, CL, 879; S. Ivo, CLXII, 584; Rupert. abb., CLXX, 129; Honor., CLXXII, 638, 662, 734, 744, 913; Sicard., CCXIII, 291.

Varia hujus Dominicae nomina, Hildebert., CLXXI, 502; Alcuin., CL, 1200. — Festivitas dicitur Palmarum seu Olivarum, S. Ambros., XVII, 667. — Capitilavus dies. Liturgia Gallica, LXXII, 127. — Dominica in Palmis dicta in Symboli traditione, *ibid.*, 263. — Pascha floridum, Sicard., CCXIII, 343.

Festivitatem Palmarum sive Olivarum dicimus quia psallentes ramos palmarum sive olivarum portamus in manibus, S. Ambros., XVII, 667; S. Isidor. Hispanens., LXXXII, 251. — Palmarum Dominica ideo dicitur quia hac die turbæ Domino cum palmis obviaverunt et triumphantem laudibus exeperunt. Raban. Maur., CVII, 347; Honor., CLXXII, 662; Sicard., CCXIII, 295. — Palma significat triumphum Christi, Alcuin., CL, 650. — Significat crucem, Rupert. abb., CLXXII, 946. — Sine causa ramum olivæ portat quem decipiendi diabolus superat, S. Ambros., XVII, 669.

Celebratur quinta die ante Passionem, S. Ambrosius, XVII, 608. — Antiquissima est solemnitas, S. Gregor. Magn., 509 (n.). — In qua fit processio cum ramis benedictis, *ibid.*; Joannes XIX, CXLI, 1129, 1150; Joannes archiepisc., Rotomag., CXLVII, 95, 111, 117, 118; Hildebert., CLXXI, 502; Hugo a S. Victore, CLXXVI, 473; Belet., CCII, 20. — Celebrat Ecclesia processionem cum ramis et floribus, olivas et palmas gerens in manibus, Sicard., CCXIII, 295. — Nec hac processio inter alias dominicales computanda, *ibid*.

Dominica Palmarum duas habet processiones, Rupert. abb., CLXX, 129; Dunstan., CXXVII, 489. — Eadem die Dominus de Bethania descendit Jerusalem, Anonym., XIII, 652; Amalar., CV, 1008. — Christus in ea gloriosus et confusus exhibetur, Gueric. abb., CLXXIV, 135. — Istius festi caeremonia apud Cluniacenses monachos, Udalric., CXLIX, 684. — In ecclesia S. Petri ante Joannem XIX non fiebat processio cum palmis, Joannes XIX, CXLII, 1129. — Benedictio palmarum et olivarum, Ottonis III edictum, CXXXVIII, 1057; sec. xi monumenta liturgica, CL, 843; Hugo a S. Vict., CLXXVI, 475.

Officium, Joannes archiepisc., Rotomag., CXLVII, 125. Stephanus, CLXVI, 1397. Hugo a S. Victore, CLXXVII, 884.

Missæ saeculi xi monumenta liturg., CL, 843.

Sermones, Atto, CXXXIV, 812. Wernerius abb., CLVII, 899, 903. S. Ivo, CLXII, 586. Bruno Astens., CLXV, 997. Hildebert., CLXXI, 476, 481, 485, 491, 502. Abaelardus, CLXXVIII, 429, 435, 445, 443. S. Bernard., CLXXXIII, 253, 258, 259. Aelfred., CLXXXIV, 869; CXCV, 258, 264. Gueric. abb., CLXXXV, 127, 130, 154, 157. Richard. a S. Vict., CXCVI, 1059. Petrus Comestor, CXCVIII, 1761. Petr. Cellens., CL, 735. Garner. Lingon., CCV, 669. S. Martin. Legion., CCVIII, 811, 827, 831. Absalon abb., CCXI, 145. Helinand., CCXII, 544, 554, 561, 572, 580.

Homiliae, S. August., LXXXVI, 172; S. Maxim. Taurin., LVII, 327. Beda Vener., XCIV, 120, 121. Raban. Maur.,

CX, 29. Haymo, (XVIII, 553, 535. S. Petr. Damian., CXLI, 545. Radulph. Ardens, CLV, 1827, 1830. Bruno Astens., CLXV, 805. Godefrid., CLXXIV, 258, 269, 271, 275, 283, 292.

Præfatio, Grimald., CXII, 894.

Hymnus, Walafrid. Strab., CXII, 1083.

Versus a pueris in die Palmarum cantandi. Theodulf., CV, 504.

De triduo ante Pascha — De officiis in noctibus a Cœna Domini ordinatis in Pascha, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 959. — Triduo ante Pascha officium nocturnum de nocte celebratum, Joannes archiep. Rotomag., CXLVII, 168. — Campanæ non pulsantur, *ibid.*, 50, 170, 206. — Osculum pacis non datur, *ibid.*, 49, 53, 170, 175, 177, 296. — Missæ privatae prohibentur, *ibid.*, 99. — Fit populi et cleri communio generalis, Liturgia Gall., LXXII, 193; S. Gregorius Magn., LXXVIII, 324, 338 (n.); Rodulfus Bitoricens. episc., CXIX, 718, 719; Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 50, 52, 98, 100, 101, 128, 131, 152, 175, 206. — In ordine S. Benedicti defunctus sine lumine et incenso sepelitur, Lanfrancus, CL, 1145.

Biduo ante Pascha non fit consecratio, S. Leo, LIV, 815; S. Gregorius Magn., LXXVIII, 379 (n.); Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 49, 206.

De Cœna Domini. — FERIA quinta in Cœna Domini, Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 127. — Cœna Domini est feria quinta ultimas Quadragesimalis septimanæ quando mysterium corporis et sanguinis sui primum apostolis tradidit, S. Isidor., LXXXIII, 764; Raban. Maur., CVII, 547; Honorius, CLXXII, 662. — Cœna vocatur quia hodie Dominus cum discipulis suis cœnasse traditur, *ibid.*, 665. — Dicitur feria magna, S. Greg. Mag., LXXVIII, 81. — Natale calicis, Liturg. Gallica, LXXII, 187. — Quatuor ex causis celebris, Honorius, CLXXII, 662. — Cœna Domini mystica timore et amore præparatur, Godefrid. abb., CLXXIV, 60. — Manducavit Christus pascha quo passurus significabatur antequam pateretur, S. Fulgentius episc., LXV, 431. — In eadem Cœna Judæorum Pascha comedit et nostrum instituit, *ibid.*

In Cœna Domini tres missæ, S. Greg. Magn., LXXVIII, 318 (n.). — Dux in Africa, *ibid.*. — Hora missæ anticipatur, *ibid.*, 314 (n.). — Ultima quinta Sabbati alibi offertur tantum ad vesperam alibi et mane et ad vesperam, S. Aug., XXXIII, 202. — Missa in lætitia et horæ in tristitia peraguntur, Rupert. abb., CLXX, 156. — Psalmi penitentialiter recitantur, Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 96, 151, 172, 165. — In ecclesia, S. Petri ante Joannem XII in Cœna Domini Gloria in excelsis non dicebatur, Joannes, CXLI, 1129, 1130. — In Cœna Domini Gloria in excelsis canendum, *ibid.*. — Hac die penitentes remittuntur, Raban. Maur., CX, 482; Isidorus Mercator, CXXX, 696; Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 153; Hildebertus, CLXXI, 520; Honor., CLXXII, 662; Gratianus, CLXXXVIII, 1786. — Crisma consecratur, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 318 (n.); Joannes XII, CXLI, 1129; Rupertus abb., CLXX, 140; Honorius, CLXXII, 662. — Oleum benedicitur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 316 (n.); Ottonis III edict., CXXXVIII, 1063; Honorius, CLXXII, 662. — Fit cleri et populi communio, Rather., CXXXVI, 562 (n.); Burchard., CXI, 749, 763; Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 50, 98, 103, 177; Gratianus, CLXXXVII, 1758. — Servato jejuniis usque ad Noam et cæteris diebus corporis et sanguinis Domini percipiebatur sacramentum, Ratherius, CXXXVI, 697. — Fit processio ad deportandum Christi corpus, Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 50, 127, 128. — Omnes olim campanæ ad Vesperas pulsabantur, *ibid.*, 50. — Altaria nudantur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 333 (n.); Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 49, 50, 99, 171. — Incensantur, *ibid.*. — Altaria, parietes, pavimenta et vasa sacra lavantur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 333, 334 (n.); S. Isidor. Hispal., LXXXII, 764. — Alii nec quinta Sabbati lavant, relaxante jejuniis, secus alii, S. Aug., XXXIII, 202. — Fit ablutio pedum, S. Isidorus, LXXXIV, 556; S. Benedictus CIII, 1201; Rather., CXXXVI, 694, 718; Rupert., CLXX, 145. — Jejunium olim a quibusdam solutum, S. Greg., LXXVIII, 318 (n.). — In Cœna non solvendum, Regula ecclæst., LXVII, 169; S. Isidorus Hispal., LXXXIV, 154; Fulgent Ferrand., LXXXVIII, 828; Alcuinus, CI, 839; Rather., CXXXVI, 694; Burchard., CXI, 886; S. Ivo, CLXI, 275; Gratian., CLXXXVII, 1783.

Miraculum circa baptisterium a S. Marcellino Ebroduni ædificatum quotannis in Natali et Cœna Domini olim contingere solebat, S. Greg. Magn., LXXXVIII, 590 (n.). — Qualiter agatur in Cœna Domini apud farfenses monachos, Guido. abb., CL, 1197. — Apud Carthusianos, Gulgo, CLIII, 615. — Victor II papa in Cœna

Domini ordinatus fuit, Bertholdus, CXI, VII, 515.

De Cœna Domini, S. Greg. Magn., LXXVIII, 81, 959, 1009; Alcuin., CI, 1203; Amalarius, CV, 1009, 1200; Cantidus, CVI, 61, 62, 63, 64, etc.; Udalric., CXI, X, 676; sec. XI monum. liturg., Cl. I, 845, 890; S. Ivo, CLXI, 586; Stephanus, CLXVI, 1598, 1599; Rupertus abb., CLXX, 158; Honorius, CLXXII, 735, 745, 787, 921; Ernaldus abb., CLXXXIX, 1641, 1650; Petrus Comestor, CXCIII, 1615; Belet., CCII, 95; Sicardus, CCXIII, 501; Innocent. III, CXVII, 597.

Officium ferie quintæ in Cœna Domini, S. Isidorus, LXXXV, 406; LXXXVI, 596; Hugo a S. Vict., CLXXII, 449, 886, 887, 889.

Benedictio, Grimaldus, CXXI, 863.

Præfatio, *ibid.*, 893.

Versus et orationes in Cœna Domini, Rather., CXXXVI, 1077.

Sermones, Rather., CXXXVI, 714; S. Petrus Damian., CXI, V, 1033; Werner. abb., CLVII, 907, 909, 911; S. Ivo, CLXII, 588; Bruno Ast., CLXV, 1001; Hildebert., CLXII, 505, 510, 524, 531, 534, 558, 545; S. Bernard., CLXXXVIII, 271; Ogerius, CLXXXIV, 880, 885, 889, 895, 898, 902, 903, 910, 912, 920, 929, 933, 940, 944, 946, 949; Petrus Comestor, CXCIII, 1768, 1769; Petrus Cellensis, CCII, 738, 749, 748, 751, 757, 761, 766, 769; Garnerius Ling., CCV, 675; Petrus Blesensis, CCVII, 611, 614; S. Martin. Legion., CCVIII, 837, 843, 865.

Homilie, S. Aug., XXXVI, 761; S. Elig., LXXVII, 607, 611, 612, 614, 629, 650, 658, 659; Beda Venerab., XCIV; Raban. Maur., CX, 50; Haymo, CXVIII, 440; S. Petr. Damian., CXIV, 353; Radulph. Ardens, CLV, 1835, 1838; Godefrid. abb., CLXXIV, 780.

Feria sexta in Parasceve. — Dies in quo Christus passus est, S. Philastr., XII, 1275; S. Gregor. Turon., LXXI, 707, 833; Ex vitis Patrum, LXXXII, 467. — FERIA sexta in ipso Paschale, S. Gregor. Turon., LXXI, 558, 566. — FERIA privilegiata, Belet., CCII, 99. — Alium diem passionis, alium resurrectionis celebrandum Veteris Testamenti series ostendit, S. Ambros., XVI, 1055. — Illo jejunamus, isto reficimur, *ibid.*, 1029. — Passionis festum, Ex Vitis Patrum, LXXIV, 32. — Parasceves solemnitas, Alcuin., CI, 1207. — Passionis Christi tempus nunc totius orbis festissimum, S. August., XLII, 179.

Dies Passionis et Resurrectionis Christi quo liberati sumus a servitute diaboli celeberrimus est, Rupertus abb., CLXXVIII, 29. — Parasceve præparatio interpretatur, Alcuin., CI, 1207; Rather., CXXXVI, 557; Rupert., CLXX, 153; Honor., CLXXII, 666; Belet., CCII, 99. — Quare? Hugo a S. Vict., CLXXVII, 450. — Quia Dominus hac die nobis et pro nobis obtulit illud manna dulcedinis quod nobis sufficit ad Sabbatum eternitatis, Sicardus, CCXIII, 311. — Dicitur cœna pura, Sabbatum requirit, Rupert. abb., CLXX, 153. — Phase, Sicard., CCXIII, 515.

Parasceve ideo in solemnitate habetur, quia in eo die Christus mysterium crucis explevit, S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 764; Raban. Maur., CVII, 548. — FERIA sexta primus homo conditus, eadem deceptus, eadem etiam per Christum reconciliatus est, Hildebert., CLXXI, 504. — Eadem die formatus homo, deformatus, et reformatus, Sicard., CCXIII, 311. — Salvatoris passio vitæ humane salutis, S. Ambros., XVII, 674. — Quo mense et qua die mensis creditur crucifixus Christus, hoc diverse a Patribus nuntiatum est, Raban. Maur., CVII, 704, 721. — Passionis Christi memoria fiebat semel in anno, Anastas. Biblioth., CXVII, 1147. — Hæc ab Alexandro potius scriptis mandata ac decreto roborata quam recens statuta, *ibid.*, 1149. — Hoc die primitivæ Ecclesiæ fideles aut stationem Deo aut jejunium faciebant, S. Victor. martyr., V, 307. — Feriam sextam tam populares quam et ipsos milites servare præcepit Constantinus, Euseb. Pamphil., VIII, 75. — Christus in Parasceve a Judæis debonestatus, Balduin., CIV, 1152.

Dignum ut publice laudetur qui pati pro omnium salute dignatus est, Aurel. Cassiodor., LXX, 853. — In passione Christi divinitas non absuit, *ibid.*, 153. — Mors Domini describitur, *ibid.*, 400. — Variæ passionis Dominice circumstantiæ, Hugo a S. Victor., CLXXVII, 889, 897. — Crucis et Redemptionis mysterium antiquitus figuratum, S. Leo Magn., LIV, 318. — De crucifixione Christi in qua per latrones electorum et reproborum discretio figuratur, *ibid.*, 522. — Salus nostra in cruce posita, *ibid.*, 525. — Crucis Dominicæ virtus, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 455, 456. — Crux Christi conjungit coelum et terram, S. Petr. Damian., CXI, V, 762. — Tris in Christi passione consideranda, opus, modus et causa, S. Bernard., CLXXXIII, 262. — Christus in cruce exaltatus omnes creaturas in suæ passionis communionem traxit, S. Leo

Magn., I, IV, 323. — In solemnitate Paschali Christus pili elegit, *ibid.*, 331. — Non nobis vivendum sed Christo pro nobis mortuo, *ibid.*, 337. — Non mœste celebranda Paschalia festa quas nolus veram pepererunt redemptionem, *ibid.*, 341. — Pascha non rite celebratur nisi a credentibus, *ibid.*, 353. — Crux jugiter ferenda, *ibid.*, 380. — Passio Domini usque ad finem mundi perficitur mortificatione membrorum, *ibid.*

Parasceve in tristitia celebratur, Alcuin., CI, 1210. — Non cum gaudio sicut passionis martyrum, Rupert. abb., CLIX, 52. — Dolor potius quam gaudio celebranda, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 490. — Cum abstinentia et compunctione meroris in commemorationem Dominicæ passionis, Atto, CXXXIV, 103. — A mane usque ad Noctem tenemus profundum merori amicam silentium, recolentes pugnam et opprobria Salvatoris, Sicardus, CCXIII, 312.

Jejunium in Parasceve non solvendum, S. Isidorus, LXXXIV, 368. — Jejunium Parasceve sine cibo, Liturg. Gall., LXXII, 137; S. Benedict., CIII, 1202. — In pane et aqua, Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 32, 101, 131, 173. — Jejunium religiose et strictè observatum in memoriam jejunii spiritualis Christi, Petr. Lombard., XCI, 352. — Passionis non ad eundem semper cedit diem, Eugyp., LXII, 753. — Anniversario die cantatur psalmus xxi, S. Aug., XXXVI, 170, 171, 172, 178, 179. — Passio Domini solemniter legitur, *ibid.*, XXXVIII, 1084. — Sed non nisi secundum Matthæum, *ibid.*, 1107. — Postea ex quatuor evangelistis lecta sed ad diversas horas, Liturg. Gall., LXXII, 187. — Prostratio in Passione, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 129.

Parasceve cæremoniæ, Beleh., CCII, 103, 108, 109. — Publicæ preces feria sexta hebdomadæ sanctæ fieri solitæ per totum orbem ex traditione apostolica, S. Prosper Aquil., LI, 209, 210; Alcuin., CI, 1210. — Oblationes, Joannes XIX, CXLI, 1129. — Cantari hymni et recitari preces nocturnæ solebant, Flodoard., CXXXV, 51. — Psalterium totum olim recitabatur, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 51, 99, 175. — Tractus a quatuor canonicis cantatur, *ibid.*, 129, 173. — Crucem portantibus respondetur Latine et Græce non autem Hebræis, Rupert. abb., CLXX, 163. — Missa non cantatur, *ibid.*, 153. — Crux detegebatur, Guigo, CLIII, 641. — Crux adoranda, Aurel. Cassiodor., LXX, 949. — In Parasceve fit adoratio crucis, S. Greg. Magn., LXXVIII, 83; Alcuin., CI, 1210; Raban. Maur., CVII, 349; Joannes Rotomag. archiepisc., CLVII, 51, 100, 123, 171. — Ad Vesperam, S. Greg. Magn., LXXVIII, 83. — Hora nona, Rupert. abb., CLXX, 157. — Est mos antiquus, S. Greg. Magn., LXXVIII, 332 (n.). — Processio, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 51, 130, 174. — Hostiæ elevato novissima, *ibid.*, 150. — Celebrans communicat sub unica specie panis, S. Greg. Magn., LXXVIII, 333 (n.); Alcuin., CI, 1211 (n.). — In presanctificatis, Guigo, CLIII, 644. — Quadruplici causa hac die non conficitur corpus Christi, Beleh., CCII, 99. — Luminaria non accenduntur, S. Benedict., CIII, 1203; Raban. Maur., CVII, 349. — Altaria denudantur, *ibid.*; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 450. — Altaria, parietes, et pavimenta templi et vasa sacra lavantur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 333, 334 (n.); S. Benedict., CIII, 1203. — Pedes lavantur, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 450. — In ecclesia S. Petri ante Joannem XIX Parasceve irreverenter celebratur, CXLI, 1129. — Qualiter agatur in monasterio Farfensi, Guido, CL, 1201.

De Parasceve, S. Greg. Magn., LXXVIII, 83, 1013; Alcuin., CI, 1207; Amalar., CV, 1021; Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 129; Udalric., CXLI, 661; sæc. xi monument. liturg. Clf., 841, 882; Stephan., CLXVI, 1598, 1401; Rupert., CLXX, 153; Beleh., CCII, 99; Sicard., CCXIII, 311; Innocent. III, CCXVII, 525. — Omnia Parasceves, S. Isidorus Hispalensis, LXXXV, 422; LXXXVI, 604; Dunstan., CXXXVII, 493; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 450, 889. — Missæ sicæ officium, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 51, 129. — De officio tenebrarum, Beleh., CCII, 105. — De numero candelarum, *ibid.*. — De lotionē pavimenti, *ibid.*, 108. — De nudatione altaris, *ibid.*, 139. — Benedictiones in Parasceve, Ottonis III edict., CXXXVIII, 1070. — Versus et orationes in Parasceve, Anonym., 1077.

De Passione Christi, Taio episc., LXXX, 780; Rabanus Maurus, CVII, 1125; CX, 1117; Wandalbert., CXXI, 593; Honor., CLXXII, 661, 666, 735, 746, 787; Orderic. Vital., CLXXVIII, 51-58; Ernald. abb., CLXXXIX, 1636; Ermengand., CCIV, 1245. — Liber de Passione Christi, S. Bernard., CLXXXII, 1154. — Opusculum de Passione Domini, Candid., CVI, 57-105. — Expositio in Passionem Dominicam, Christian. Druthmar., *ibid.*, 1471. — De Passione Christi meditatio, S. Anselm. Lucensis episc.,

CXLIX, 601; S. Anselm., CLVIII, 761. — Benedictio de Passione, Grimald., CXXI, 866.

Hymni de Passione, Sedulius, CI, 609; Walafridus Strabus, CXIV, 1083. — Versus de Passione Domini, Theodolph., CV, 579. — De (bristo crucifixio, Joannes Scot., CXXII, 1222. — Ad imaginem Crucifixi, Fromund., CXLI, 315. — Rhythmus de Passione Christi, Egihard., CIV, 593. — Rhythmica oratio ad unumquodlibet membrorum Christi patientis et a cruce pendentis, Ogeric. abb., CLXXXII, 1319.

De sancta cruce, Alanus de Insulis, CCX, 223, 224; Sicard., CCXIII, 413. — De crucis Dominicæ virtute, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 455. — De laude S. crucis, S. Petr. Damian., CXLIV, 406, 601, 602; Egbert. abb., CXCIV, 103. — De laudibus S. crucis libri duo, Rabanus Maurus, CVII, 135. — De adoratione S. crucis, Amalar., CV, 1028, 1209.

Missæ de S. cruce, Alcuin., CI, 454; sæc. xi monum. liturg., CLI, 907.

Hymni de S. cruce, S. Fortunat., CI, 562; Fulbertus, CXLI, 545; Heribert., *ibid.*, 1369; S. Petr. Damian., CXLV, 930, 931.

Versus de cruce, Venant. Fortunat., LXXXVIII, 87, 89, 95; Joannes Scot., CXXII, 1223. — Ad crucem Bernouin., CV, 416. — Ad aram, S. crucis, CI, 761, 770.

Sermones de Passione, S. Leo Magn., LIV, 515, 317, 318, 322, 323, 328, 331, 337, 342, 546, 549, 553, 557, 561, 564, 568, 572, 575, 580, 491, 492; LVI, 1153; Wern. abb., CLVII, 932; S. Anselm., CLVIII, 675; Hildebert., CLXXI, 547, 551; Oger. abb., CLXXIV, 953.

Homiliæ de Passione, S. Maxim. Taurin., LVII, 331, 333, 335, 339, 341; S. Faust., LIX, 408.

Sermones de S. cruce, Otilio, CXLII, 1031; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1205; Abelard., CLXXVIII, 453. — Sermo in Parasceve, Bruno Ast., CLXX, 1007. — Homiliæ in Parasceve, S. Leo Magn., LIV, 537; Radulphus Ard., CLV, 1842; Godefrid. abb., CLXXIV, 798.

Sabbatum sanctum. — Sabbatum in ipso Paschate, S. Greg. Turon., LXXI, 363, 366; Alcuin., CI, 1215. — Celebratum apud veteres Christianos pervigilium Paschæ, Aurel. Prudent., LIX, 818. — Sabbati Paschalis veneratio hinc celebratur pro eo quod eodem die Dominus in sepulchro quievit, S. Isidor., LXXXIII, 766; Rab. Maur., CVII, 350; Beleh., CCII, 110; Sicard., CCXIII, 322. — Sabbatum per excellentiam quia significat requiem Christi ab opere recreationis, Beleh., CCII, 110; Sicard., CCXIII, 322. — Tribus de causis illuminata refugit in deliciis nostris propter redemptionem animarum, resurrectionem corporum et baptismi sacramentum, *ibid.* — Huic præceptum Sabbati proprie convenit, Raban. Maur., CVIII, 862. — Magna per noctem festivitas et lætabunda celebratio, *ibid.*, CVII, 550. — Incipit hora secunda post meridiem solemnitas, S. Greg. Magn., LXXVIII, 86. — Sabbato sancto redditur gaudium, canitur hymnus angelicus, Rupert. abb., CLXX, 190. — Omnes campanæ pulsantur ad Gloria in excelsis, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 52, 105, 177, 181. — Incipit officium Paschale, tempus Paschale, Beleh., CCII, 117.

Sabbati Paschalis veneratio sacra et ritus, Alcuin., CI, 1215-1217. — Variæ cæremoniæ, Amalar., CV, 1032. — Sabbatum sanctum a statione vacat, Hildebertus, CLXXI, 499. — Non celebratur corporis et sanguinis Christi sacramentum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 279 (n.). — Missa de nocte celebranda, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 49, 52, 97, 101, 175. — In missa solemniori quædam desunt, Rupert. abb., CLXX, 90. — Non cantatur Introitus, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 453. — Credo, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 58. — Agnus Dei, S. Greg. Magn., LXXVIII, 87. — Sabbat. S. jejunium solum a quibusdam, Alcuin., C, 263. — Vespere apud Alexandrinos, S. Leo Magn., LIV, 1087. — Servatum non modo a Romanis sed et ab Orientalibus, Cassian., XLIX, 1201. — Etiam a parvulis, Joannes diac., LXXV, 63. — Sicut in aliis diebus Quadragesimalibus tenendum, Alcuin., C, 287. — Non solvendum ante noctis initium, Burchard., CXI, 886; S. Ivo, CXLI, 271. — Ante Gallicanum Dominicæ spud Orientales, S. Greg. Magn., LXXVIII, 306 (n.).

In Sabbato sancto fit benedictio ignis et thymiamatis, sæc. xi monum. liturg., CLI, 845, 846; Sicard., CCXIII, 321, 323. — Lucernæ, Liturg. Gall., LXXII, 196, 197; S. Benedict., CIII, 1203. — Cerei, Alcuin., CI, 1215; Grimald., CXXI, 800; Isidor. Merc., CXXX, 467; Sicard., CCXIII, 323, 325.

Agni cerei loco cerei paschalis olim Romæ benedicebantur ab archidiacono populo distribuenti, S. Greg. Magn., LXXVIII, 357, 350 (n.). — Aqua benedicebatur. Ratramn., CXXI, 763. — In quibusdam locis fiebat aquæ

benedictæ usurpativa et inordinata aspersio. Berthold., CXI.VII, 386. — Fit benedictio fontium. S. Greg. Magn., LXXVIII, 87, 538 (n.); Joannes Rotomag. arch., CXLVII, 48, 176. — Celebratur baptismus solemniter. Gratian., CLXXXVII, 574; Sicard., CCXIII, 522. (*Vide Vigiliæ.*) — Processio ad benedictionem novi ignis et fontium. Joannes Rotomag. archiep., CXI.VII, 48, 176. — Litania septena ad fontes cantatur. S. Greg. Magn., LXXVIII, 87, 538 (n.); S. Eulog., CXV, 1445. — Litanie in Sabbato S. dicuntur. Alcuin., CI, 1477. — Lac in missa benedictur propter recens baptizatos. S. Greg. Magn., 579 (n.). — Lavatur pedes post baptismum. Liturg. Gall., LXXII, 220, 275. — Completorium in Sabb. sancto. Joannes archiep. Rotomag., CXLVII, 55, 178. — Sabbato magno post horam baptismi episcopus valet ordinari. Gratian., CLXXXVII, 574. — Qualiter agatur in Sabbato sancto apud Farfenses monachos. Guido abb., CI, 1203. De Sabbato sancto. S. Gregor. Magn., LXXVIII, 87, 1014; Alcuin., CI, 1215; Amalar., CV, 1052, 1200; Dunstan., CXXXVII, 494; Kalendariet martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1187, 1205, 1260; Udalric., CXLI, 665; sec. xi monum. liturg., CLI, 1016; Stephan., CLXVI, 1598, 1405; Rupert. abb., CLXX, 164; Honor., CLXXII, 668, 755, 747, 787; Bebeth., CCII, 109; Sicard., CCXIII, 521. Offitium in Sabbato sancto. S. Isidor., LXXXV, 456; LXXXVI, 614; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 889; Bebeth., CCII, 110. — De cereo Paschali. *ibid.* Benedictiones in Sabbato sancto, Opera ἀκολουθία CXXXVIII, 1072; Grimald., CXXI, 866. Præfatio. Grimald., CXXI, 895. — Lectiones sanctæ pro Sabbato sancto. Anastas. Biblioth., CXXXVIII, 1351. Hymni de cereo Paschali. Aurel. Prudent., LIX, 818; Drepan. Florus, I.XI, 1087. Versus et orationes in Sabbato sancto. Anonymus, CXXXVIII, 1077. Sermo in Vigilia Paschæ. S. Maxim. Taur., LVII, 835. Homiliæ in Vigilia Paschæ. Beda Ven., XCIV, 155, 159; Paul. Winfrid., XCV, 1526; Raban. Maur., CX, 53, 155, 157; Haymo, CXVIII, 441; Radulph. Ard., CLV, 1844; Bruno Astens., CLXV, 807.

§ V. — De Dominicis a Pascha usque ad Pentecosten.

De Dominica post Pascha. — De Dominicis in Albis vel in Octavis Paschæ quæ et prima post Pascha. S. Greg. Magn., LXXVIII, 97; Rupertus, CLXX, 229; Honor., CLXXII, 697, 799, 955; Sicard., CCXIII, 361; Innocent., III, 593. — Sermones. S. Petr. Chrysolog., LII, 456; Petr. Blesens., CCV, 625. — Homilæ. S. Aug., XXXIX, 2075; Beda Ven., XCIV, 149; Raban. Maur., CX, 175, 176; Haymo, CXVIII, 487, 489; Radulph., CLV, 1862, 1861; Bruno Ast., CLXV, 810; Godefrid., CLXXIV, 508. De Dominica secunda post Pascha. S. Greg. Magn., LXXVIII, 103; Grimald., CXXI, 895, 897; Rupertus abb., CLXX, 259; Honor., CLXXII, 698, 799; Sicard., CCXIII, 363; Innocent., III, 405. — Sermones. S. Petr. Chrysolog., LII, 512; Werner. abb., CLVII, 839; S. Anselm., CLVIII, 670; S. Martin. Legion., CCVIII, 977. — Homilæ. S. Greg. Magn., CXXVI, 1127; Raban. Maur., CX, 186; Haymo, CXVIII, 498, 499; Radulph. Ard., CLV, 1870, 1875; Bruno Ast., CLXV, 810; Godefrid., CLXXIV, 518, 522.

De Dominica tertia post Pascha. S. Gregor. Magnus, LXXVIII, 104; S. Isidor., LXXXV, 575; LXXXVI, 612; Grimald., CXXI, 805, 897; Rupert., CLXX, 240; Honor., CLXXII, 698, 799; Sicard., CCXIII, 364. — Sermo. Wernerus abb., CLVII, 945. — Homilæ. Beda Ven., XCIV, 154; Raban. Maur., CX, 191, 196; Haymo, CXVIII, 506, 508; Radulph., CLV, 1877, 1880; Bruno Ast., CLXV, 813; Godefrid., CLXXIV, 526, 533.

De Dominica quarta post Pascha. S. Gregor. Magnus, LXXVIII, 103; S. Isidor., LXXXV, 579; LXXXVI, 615; Grimald., CXXI, 805, 897; Rupert., CLXX, 241; Honor., CLXXII, 699, 799; Sicard., CCXIII, 365. — Sermo. Wernerus abb., CLVII, 947. — Homilæ. Beda Ven., XCIV, 158; Raban. Maur., CX, 207, 209; Haymo, CXVIII, 514, 516; Radulph., CLV, 1884, 1888; Bruno Astens., CLXV, 815; Godefrid., CLXXIV, 538, 547.

De Dominica quinta post Pascha. S. Gregor. Magnus, CLXXVIII, 103; S. Isidorus, LXXXV, 585; LXXXVI, 617; Grimald., CXXI, 897; Rupert., CLXX, 247; Honor., CLXXII, 699, 799; Sicard., CCXIII, 366. — Sermo. Wernerus abb., CLVII, 955. — Homilæ. Beda Ven., XCIV, 163, 165; Raban. Maur., CX, 219, 227; Haymo, CXVIII, 520, 522; Radulph., CLV, 1892, 1894; Bruno Astens., CLXV, 816; Godefrid. abb., CLXXIV, 555, 559.

De triduo Rogationum. — Litania deprecatio vel rogatio dicitur tunc et Rogationes. Alcuin., CI, 1224. — A litanis dicæ. Liturg. Gall., LXXII, 205; Ratherius,

CXXXVI, 755 (n.). — Rogationes vel processiones tres principales. Hugo a S. Victore, CLXXVII, 817. — Processiones publicæ. S. Greg. Turon., LXXI, 886; Joannes Rotomag. archiep., CXLVII, 120, 122. — Solemnæ. S. Greg. Turon., LXXI, 785, 842. — Litanie non Romanæ sed Gallicanæ sunt. Sæc. xi monum. liturg., CLI, 1018. — Supplicationes Rogationum et aliorum dierum in Gallia. Liturgia Gall., LXXII, 205, 204, 205.

Rogationes a S. Mamerto Viennensi episcopo institutæ. S. Greg. Turon., LXXI, 225, 231; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 381 (n.); Beda Vener., XCIV, 557; Rather., CXXXVI, 755 (n.); Anonym. CXLI, 52; Rupert. abb., CLXX, 218. — Ad implorandam Dei misericordiam et iracundiæ flagella deprecanda. Raban. Maur., CX, 57, 58; Hildebert., CLXXI, 571. — Ad pestem sedandam, ad luporum rabiem reprimendam. Heribert., CLXXI, 577. — Ante Ascensionem celebrantur. S. Greg. Turon., LXXI, 225, 231; Beda Ven., XCIV, 557; Alcuin., CI, 1225; Burchard., CXI, 886; Anonym., CXLI, 52; sec. xi monum. lit., CLI, 1018; Honor., CLXXII, 681, 699, 755; Gratian., CLXXXVII, 1783.

Ante S. Mamertum fuerunt litanie, rogationes, processiones, sed non certo die stabiles. S. Greg. Magn., LXXVIII, 385 (n.). — Processiones Romæ a S. Gregorio mandatæ. S. Greg. Turon., LXXI, 538. — Leo III constituit ut ante Ascensionem litanie celebrarentur. Anastasius Bibliot., CXXXVIII, 141, 1245.

Rogationum tres dies feriendæ. S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. — Dies non tam festi quam penitentiales. Liturg. Gall., LXXII, 170. — In Rogationibus celebrandis eadem auctoritas et habitus fidelibus indicti quæ publice penitentibus impositi. Hildebert., CLXXI, 576, 577, 579. — Psalmi penitentiales recitantur. Joannes Rotomag. archiep., CLVII, 121, 122, 180. — Dies abstinentiæ. Burchard., CXI, 886. — Jejunium olim in triduo Rogationum. Liturg., LXXII, 580; S. Greg. Magn., LXXVIII, 584, 586 (n.); Amalar., CV, 1066, 1207. — Opera ἀκολουθία, CXXXVIII, 853; Joannes Rotomag., archiepisc., CXI.VII, 56, 110; Anonym., CLXIX, 52. — Jejunium Rogationum in Gallia decimo sæculo inductum. Rather., CXXXVI, 561 (n.).

De Rogationibus et litanis. S. Greg. Magn., LXXVIII, 106; Alcuin., CI, 1221, 1225; Amalar., CV, 1066, 1207; Udalric., CXLI, 669; Guido abb., CL, 1210, 1212; Stephan., CLXVI, 1406; Honor., CLXXII, 681, 699, 755; Sicard., CCXIII, 367. — De vigilia Ascensionis. Honor., CLXXII, 700, 749. — De missa in vigilia. Rupert., CLXX, 250. — Terminus ad Rogationes. Anonym., CXXIX, 1283. — Argumentum invenendi Rogationes. *ibid.*, 1299. — Præfatio in feriis Rogationum. Grimald., CXXI, 897, 898.

Sermones. S. Petr. Chrysolog., III, 552; Werner. abb., CLVII, 961, 964; Heribert., CLXXI, 567, 572, 574, 577; Abelard., CLXXVIII, 489; S. Bernard., CLXXVIII, 297; Guericke. abb., CLXXXV, 151; S. Martin., Legion., CCVIII, 1009, 1035.

Homilæ. S. Aug., XXIV, 1901; Beda Vener., XCIV, 168, 499; Paulin. Winfrid., XCV, 1359; Raban. Maur., CX, 57, 59, 225, 221, 226, 228; Haymo, CXVIII, 527, 529, 550, 554, 556; Radulph., CLV, 1899, 1902; Bruno Ast., CLXV, 816. — Homilæ in vigilia Ascensionis. Radulph., CLV, 1906, 1911; Godefridus abb., CLXXII, 861.

De Dominica intra Octavam Ascensionis. S. Gregor. Magn., LXXVIII, 109; S. Isidor., LXXXV, 595, 605; LXXXVI, 650, 658; Grimald., CXXI, 805, 898; Rupert., CLXX, 260; Honor., CLXXII, 700; Sicard., CCXIII, 574. — Sermo. Werner. abb., CLVII, 978. — Homilæ. Beda Vener., XCIV, 181; Raban. Maur., CX, 256, 257; Radulph., CLV, 1927, 1953; Bruno Astens., CLXV, 819; Godefrid. abb., CLXXIV, 564.

§ VI. — De Dominicis post Pentecosten.

De Dominicis post Pentecosten in genere. Honorius, CLXXII, 704.

De Dominica in octavis Pentecostes quæ et prima post Pentecosten. S. Gregor. Magn., LXXVIII, 116; S. Isidorus Hispal., LXXXV, 621; LXXXVI, 695; Grimald., CXXI, 806, 869, 873, 900; Rupert., CLXX, 515; Honorius, CLXXII, 704, 1057. — Sermo. Wernerus abb., CLVII, 1003, 1007. — Homilæ. Beda Vener., XCIV, 197; Raban. Maur., CX, 279, 282; Haymo, CXVIII, 578; Bruno Ast., CLXV, 816; Godefrid. abb., CLXXIV, 587, 401. (*Vide Trinitatem.*) — Ab octavis Pentecostes usque ad primam Dominicam Adventus Domini sunt septimane viginti octo, quando prolixius est spatium temporis, quando vero brevius, viginti tres. Stephan., CLXVI, 1408.

Dominica de SS. Trinitate. — Festivitas SS. Trinitatis

is, Godefrid. abb., CLVII, 141, 159, 175. — Festum Trinitatis festum generale, Beletth., CCII, 18. — In die octava Pentecostes missa cantatur de SS. Trinitate, Udalric., CXLIX, 675. — Dominica in octavis Pentecostes, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 116; Isidor., LXXXV, 621; LXXXVI, 606; Grimald., CXXI, 806; Lanfranc., CL, 475; Guido abb., *ibid.*, 1217; Stephan., CLXVI, 1407; Rupert. abb., CLXX, 293, 314; Honor. Augustodun., CLXXII, 686, 705, 756; Magister Bandin., CXCII, 971; Richard. a S. Vict., CXCVI, 987. — Dominica in octava Pentecostes quae est prima post Pentecosten. De hac Dominica triplex est varietas. Quidam enim cantant de Trinitate, alii de octavis, alii vero de prima Dominica post Pentecosten, Sicard., CCXIII, 585. — Officium de Trinitate ab Alexandro a Gregorio magno approbatum, *ibid.*, 587. — Antiqua in Ecclesia SS. Trinitatis solemnitas, *ibid.*

De Trinitate missa, Alcuin., CI, 445; *sec. xi* monimenta liturgica, CLI, 836, 937.

Officium, Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 126; *sec. xi* monum. liturg., CLI, 1019.

Sequentia, Notker., CXXXI, 1024; Anonym., CLI, 807; Adam. a S. Vict., CXCVI, 1456.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 878, 879.

Præfatio, *ibid.*, 900.

Hymnus, Fulbert., CXII, 312.

Sermones, S. Leo Magn., LIV, 500; Eleuther., LXV, 87; Werner. abb., CLVII, 995; Hildebert., CLXXI, 595; Garn. Lingon., CCV, 710; Petr. Comest., CXCVIII, 1778; Petrus Bloensis., CCVII, 637; S. Martin. Legion., CCVIII, 1269.

Homiliae, Paul. Winfrid. (ex Herico), XCV, 1558; Radulph. Ardens., CLV, 1945, 1949, 1953; Bruno Astens., CLV, 818, 973, 977, 981; Godefrid., CLXXIV, 579.

De Dominica post Pentecosten. — De Dominica secunda post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 174; S. Isidor. Hispal., LXXV, 628; LXXVI, 699; Grimald., CXXI, 807, 870, 873, 900; Guido abb., CL, 1218; Rupertus, CLXX, 315; Honor., CLXXII, 705, 1015; Sicard., CCXIII, 599. — Sermones, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1265, 1301; Werner. abb., CLVII, 1015, 1019. — Homiliae, Beda Vener. XCV, 267; Raban. Maur., CX, 292; Haymo, CXVIII, 584, 589; Radulph. Ardens., CLV, 1957, 1963; Bruno Astens., CLXV, 820; Godefrid. abb., CLXXIV, 415, 443.

De Dominica tertia post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 175; S. Isidor. Hispal., LXXV, 630; LXXVI, 702; Grimaldus, CXXI, 807, 870, 874, 900; Udalric., CXLIX, 677; Guido abb., CL, 1218; Rupert. abb., CLXX, 316; Honor., CLXXII, 706; Sicard., CCXIII, 590. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 639; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1266; Werner. abb., CLVII, 1029. — Homiliae, Beda Vener., XCV, 272; Raban. Maur., CX, 303, 305; Haymo, CXVIII, 599, 601; Radulph., CLV, 1966, 1969; Bruno Astens., CLXV, 821; Godefridus abb., CLXXIV, 433.

De Dominica quarta post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 176; S. Isid. Hisp., LXXV, 634; Grimald., CXXI, 807, 870, 874, 900; Rupert., CLXX, 316; Honor., CLXXII, 807; Sicard., CCXIII, 591. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 1037; S. Bernard., CLXXXIII, 553. — Homiliae, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1246; Beda Ven., XCV, 274; Raban. Maur., CX, 324, 325; Haymo, CXVIII, 608, 609; Radulph. Ard., CLV, 1972, 1976; Bruno Ast., CLXV, 821; Godefrid. abb., CLXXIV, 440, 449.

De Dominica quinta post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 176; S. Isidor. Hisp., LXXV, 657; Grimald., CXXI, 808, 870, 874, 901; Rupert., CLXX, 317; Honor., CLXXII, 708; Sicard., CCXIII, 591. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1043. — Homiliae, S. Aug., XXXIX, 1781; Beda Ven., XCV, 276; Paulus Winfrid. (ex Herico), XCV, 1563; Raban. Maur., CX, 333, 334; Haymo, CXVIII, 615; Radulph., CLV, 1979, 1982; Bruno Ast., CLXV, 825; Godefrid., CLXXIV, 459, 467.

De Dominica sexta post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 177; S. Isidor. Hisp., LXXV, 640; Grimald., CXXI, 808, 870, 874, 901; Rupert., CLXX, 317; Honor., CLXXII, 709; Sicard., CCXIII, 592. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 1053; S. Bernard., CLXXXIII, 553, 559, 561. — Homiliae, S. Ambros., XV, 1653; Beda Vener., XCV, 278; Raban. Maur., CX, 343, 344; Haymo, CXVIII, 622, 624; Radulph., CLV, 1986, 1989; Bruno Ast., CLXV, 824; Godefrid., CLXXIV, 472.

De Dominica septima post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 177; S. Isidor. Hisp., LXXV, 643; Grimald., CXXI, 808, 871, 874, 901; Rupert., CLXX, 318; Honor., CLXXII, 710; Sicard., CCXIII, 592. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 1061, 1064. — Homiliae, S. Aug., XXXIV, 1239; Rabanus Maurus, CX, 357; Haymo, CXVIII, 629; Radulph., CLV, 1993, 1996; Bruno

Astensis, CLXV, 824; Godefrid., CLXXIV, 483, 491, 498. De Dominica octava post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 178; Grimald., CXXI, 809, 871, 874, 901; Rupert. abb., CLXX, 318; Honor., CLXXII, 711; Sicard., CCXIII, 593. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1073. — Homiliae, S. Aug., XXXIX, 1902; Beda Ven., XCV, 281; Raban. Maur., CX, 374; Haymo, CXVIII, 634; Radulph. Ard., CLV, 2000, 2003; Bruno Ast., CLXV, 826; Godefrid. abb., CLXXIV, 512, 521.

De Dominica nona post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 179; Grimald., CXXI, 809, 871, 873, 901; Rupert., CLXX, 319; Honor., CLXXII, 712; Sicard., CCXIII, 593. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 545, 546; Werner. abb., CLVII, 1083; Innocent. III., CCXVII, 427. — Homiliae, S. Aug., XXXV, 1504; Beda Ven., XCV, 585; Raban. Maur., CX, 384; Haymo, CXVIII, 640; Radulph., CLV, 2007, 2010; Bruno Ast., CLXV, 826; Godefrid. abb., CLXXIV, 524, 529, 526.

De Dominica decima post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 179; Grimald., CXXI, 810, 871, 875, 902; Rupert., CLXX, 319; Honor., CLXXII, 713, 1019; Sicard., CCXIII, 593. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 1099, 1092. — Homiliae, Beda Ven., XCV, 281; Paul. Winfrid., XCV, 1570; Raban. Maur., CX, 394; Haymo, CXVIII, 646; Radulph., CLV, 2013, 2017; Bruno Ast., CLXV, 826; Godefrid. abb., CLXXIV, 512.

De Dominica undecima post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 179; Grimald., CXXI, 810, 871, 875, 902; Rupert., CLXX, 320; Honor., CLXXII, 714, 1053; Sicard., CCXIII, 594. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1099. — Homiliae, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1294; Beda Vener., XCV, 286; Raban. Maur., CX, 405, 406; Haymo, CXVIII, 653; Radulph., CLV, 2020, 2022; Bruno Ast., CLXV, 827; Godefrid. abb., CLXXIV, 542.

De Dominica duodecima post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 181; Grimald., CXXI, 810, 871, 902; Rupert., CLXX, 321; Honor., CLXXII, 715, 716; Sicard., CCXIII, 595. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 1107, 1110. — Homiliae, S. Aug., XXXVIII, 655; Beda Ven., XCV, 234, 289; Paul. Winfrid. (ex Herico), XCV, 1575; Raban. Maur., CX, 414; Haymo, CXVIII, 661; Radulph., CLV, 2026, 2030; Bruno Ast., CLXV, 827; Godefrid., CLXXIV, 533.

De Dominica decima tertia post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 181; Grimald., CXXI, 811, 871, 902; Rupertus, CLXX, 321; Honorius, CLXXII, 716, 1059; Sicard., CCXIII, 596. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1115. — Homiliae, Beda Vener., XCV, 234, 290; Raban. Maur., CX, 436; Haymo, CXVIII, 664; Radulph., CLV, 2033, 2036; Bruno Ast., CLXV, 827; Godefrid. abb., CLXXIV, 564, 570.

De Dominica decima quarta post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 182; Grimald., CXXI, 811, 872, 902; Rupert., CLXX, 322; Honor., CLXXII, 717; Sicard., CCXIII, 596. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1131. — Homiliae, Beda Ven., XCV, 293, 507; Paul. Winfrid., XCV, 1590; Raban. Maur., CX, 446; Haymo, CXVIII, 669; Radulph., CLV, 2039, 2043; Bruno Ast., CLXV, 828; Godefrid., CLXXIV, 573.

De Dominica decima quinta post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 182; Grimald., CXXI, 811, 872, 902; Rupert., CLXX, 323; Honor., CLXXII, 719; Sicard., CCXIII, 598. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1139. — Homiliae, Beda Ven., XCV, 296; Paul. Winfrid., XCV, 1594, 1596; Haymo, CXVIII, 675; Radulph., CLV, 2048, 2052; Bruno Ast., CLXV, 828; Godefrid., CLXXIV, 580.

De Dominica decima sexta post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 183; Grimald., CXXI, 812, 872, 902; Rupert., CLXX, 324; Honor., CLXXII, 720; Sicard., CCXIII, 598. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 487; Werner. abb., CLVII, 1152. — Homiliae, Beda Vener., XCV, 298; Paul. Winfrid., XCV, 1405, 1407; Haymo, CXVIII, 680; Radulph., CLV, 2056, 2060; Bruno Astens., CLXV, 828; Godefrid., CLXXIV, 585.

De Dominica decima septima post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 183; Grimald., CXXI, 812, 872, 902; Rupert., CLXX, 325; Honor., CLXXII, 721; Sicard., CCXIII, 599. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1163. — Homiliae, S. Ambros., XV, 1660; Paul. Winfrid., XCV, 1415; Beda Vener., XCV, 299; Haymo, CXVIII, 684; Radulph., CLV, 2063, 2065; Bruno Astens., CLXV, 828; Godefrid., CLXXIV, 589.

De Dominica decima octava post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 184; Grimald., CXXI, 812, 872, 903; Rupert., CLXX, 326; Honor., CLXXII, 722; Sicard., CCXIII, 599. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1171. — Homiliae, Beda Vener., XCV, 301; Paul. Winfrid., XCV, 1423;

Haymo, CXVIII, 688; Radulph., CLV, 2067, 2070; Bruno Astens., CLXV, 829; Godefrid. abb., CLXXIV, 595.

De Dominica decima nona post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 185; Grimald., CXXI, 813, 873, 903; Rupert., CLXX, 326; Honor., CLXXII, 724, 1063; Sicard., CXXIII, 400. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1177. — Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 503; Paul. Winfrid., XCV, 1429; Haymo, CXVIII, 701; Radulph., CLV, 2073, 2076; Bruno Astens., CLXV, 829; Godefrid., CLXXIV, 603, 608.

De Dominica vicesima post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 185; Grimald., CXXI, 813, 873, 903; Rupert., CLXX, 327; Honor., CLXXII, 724, 1063; Sicard., CXXIII, 400. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1187. — Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 504; Paul. Winfrid., XCV, 1430, 1432; Haymo, CXVIII, 711, 805; Radulph., CLV, 2085, 2089; Bruno Astens., CLXV, 829; Godefrid., CLXXIV, 611.

De Dominica vicesima prima post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 186; Grimald., CXXI, 813, 873, 903; Rupert., CLXX, 328; Honor., CLXXII, 724; Sicard., CXXIII, 401. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1190. — Homiliæ, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1282; Haymo, CXVIII, 717, 806; Radulph., CLV, 2092, 2095; Bruno Astens., CLXV, 830; Godefrid. abb., CLXXIV, 617.

De Dominica vicesima secunda post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 186; Grimald., CXXI, 813, 873, 903; Rupert., CLXX, 329; Honor., CLXXII, 725, 1067; Sicard., CXXIII, 402. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1201. — Homiliæ, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1211; Paul. Winfrid., XCV, 1438; Haymo, CXVIII, 706, 808; Radulph., CLV, 2098; Bruno Astens., CLXV, 831; Godefrid., CLXXIV, 621.

De Dominica vicesima tertia post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 187; Grimald., CXXI, 814, 873, 904; Rupert., CLXX, 329, 1071; Sicard., CXXIII, 403. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1213. — Homiliæ, S. August., LXXXVIII, 514; Paul. Winfrid., XCV, 1443; Haymo, CXVIII, 728, 812; Radulph., CLV, 2103, 2107; Bruno Astens., CLXV, 831; Godefrid., CLXXIV, 625.

De Dominica vicesima quarta post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 188; Grimald., CXXI, 814, 873, 904; Honor., CLXXII, 726; Sicard., CXXIII, 403. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 292, 296, 299, 301. — Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 507; Paul. Winfrid., XCV, 1448, 1449; Haymo, CXVIII, 733; Radulph., CLV, 2109, 2110, 2115; Bruno Astens., CLXV, 832.

De Dominica vicesima quinta post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 188; Grimald., CXXI, 904; Sicard., CXXIII, 403. — Homiliæ, S. Ambros., XV, 1682; Beda Vener., XCIV, 508; Paul. Winfrid., XCV, 1453; Haymo, CXVIII, 736; Bruno Astens., CLXV, 832.

De Dominica vicesima sexta post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 189; Grimald., CXXI, 904. — Homiliæ, Paul. Winfrid., XCV, 1453; Haymo, CXVIII, 741; Bruno Astens., CLXV, 834.

De Dominica vicesima septima post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 189. — Homilia, Bruno Ast., CLXV, 835.

De Dominica vicesima octava post Pentecosten homilia, Bruno Astens., CLXV, 835.

Sermo in Dominica infra Octavam Assumptionis, S. Bernard., CLXXXIII, 429.

Dominica prima mensis Septembris, Guido abb., CL, 1251.

Dominica prima mensis Octobris, *ibid.*, 1257.

In Dominica ante jejunium Calendarum Novembrium, S. Isidor. Hispal., LXXXV, 618; LXXXVI, 705.

Sermo in Dominica prima Novembris, S. Bernardus, CLXXXIII, 343, 346, 349, 351, 353.

De festo Dedicationis ecclesiarum.

Dedicatio ecclesiarum a Veteri Testamento sumpsit exor-

dium, Raban. Maur., CX, 73. — Festivitates annuæ dedicationis ecclesiarum ex more veterum celebrari in Evangelio legimus, S. Isidor., LXXXIII, 771. — Eorum quæ in dedicatione ecclesiarum aguntur mystica significatio, Hugo a S. Vict., CLXXVI, 459, 440. — Expositio historica, tropologica, id., CLXXVII, 903. — Analogia, *ibid.*, 907. — Dedicatio ecclesiarum, dedicatio conjugumque oratorii ferianda, Gratian., CLXXXVII, 1781. — Solemnitates Dedicationum ecclesiarum per singulos annos sunt celebrandæ, *ibid.*, 1711; S. Ivo, CLXI, 203. — Olim per octo dies Dedicationis festum fuit celebratum, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 160, 426 (n.); S. Ivo, CLXI, 203. — Antiquum est Ecclesiarum institutum basilicas reliquiarum sanctorum illatione et appositione dedicare, S. Gregorius Magn., LXXVII, 283, 540, 812, 832, 834, 908, 961; LXXVIII, 432 (n.). — Dedicatio S. Mariæ ad Martyres, *ibid.*, 687. — Romæ dedicatio primæ ecclesie a beato Petro apostolo constructæ et consecratæ, *ibid.*, 599 (n.). — Kalendis Augusti celebrata, Raban. Maur., CX, 1160. — Innocentius Albanus basilicam sanctorum Protasii et Gervasii dedicavit, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 907. — Solemnia Dedicationis ecclesiarum celebrantes debemus congruere solemnitati ut sicut templi luminibus et cantu ita cordium penetralia necessariis honorum operum decoremus ornatibus, S. Hilarius, X, 879. — Dedicationes ecclesiarum in mentium puritate celebrandæ, S. Maxim. Taurin., LVII, 870, 850. — Plurima miracula facta in illis memorantur, *ibid.*, 898. — Epulæ in Dedicatione olim fieri solitæ, S. Gregor. Magn., LXXVII, 518.

In festivitate Dedicationis *Credo* cantatur, Joannes Rotomag., CXLVII, 58. — Ad majorem missam, Lanfranc., CL, 481. — Dedicatio si evenit extra Quadragesimam maxima solemnitate celebratur, Udalric., CXLIX, 656. — In Quadragesima celebrari Dedicationis festum prohibetur, Lanfranc., CL, 657. — In festo Dedicationis si a Septuagesima ad Pascha celebrari contingat, laudes cantica præter *Alleluia* non supprimuntur, Sicard., CXXIII, 410. — Distributiones quoddam faciebant capitulo Rotomag. archiepiscopi in festo Dedicationis, Petr. Blesens., CCVII, 1179. — In Dedicationis festo fratres Carthusiani bibent vinum, Guigo, CLIII, 735.

Ecclesiarum dedicationes, Leo papa IV, CXV, 56, 57; S. Petr. Damian., CXLIV, 900; Lanfranc., CL, 475; sæc. xi monum. liturg., CLII, 830; S. Ivo, CLXII, 317; Honor., CLXXII, 690; Thom. Cisterc., CCVI, 179.

Officium in Dedicatione ecclesiarum; sæc. xi monumenta liturgica, CLII, 969.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 882, 883.

Præfatio, *ibid.*, 919.

Responsorium, Robert. rex, CXLI, 944.

Sequentia, Notker., CXXXI, 1017.

Hymni de Dedicatione ecclesiarum, S. Ambros., XVI, 1218; S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 497; Abélard., CLXXVIII, 1799, 1800.

Versus de Dedicatione ecclesiarum et translatione martyris, Egilii Fuldens., CV, 412.

In Dedicatione sermones, S. Maxim. Taurin., LVII, 879, 883, 898, 907; S. Petr. Damian., CXLIV, 897, 904, 906, 908; Werner. abb., CLVII, 1235, 1237, 1250, 1254, 1259, 1242; Berengos. abb., CLX, 1032; S. Ivo, CLXII, 527; Hildebert., CLXXI, 751, 753, 756, 759, 744, 748; Honor., CLXXII, 1099, 1103; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 901; Abélard., CLXXVIII, 551; S. Bernard., CLXXXIII, 517, 521, 523, 526, 529, 535; Petr. Comestor., CXCIII, 1806; Garner. Lingon., CCV, 806, 813; Petr. Blesens., CCVII, 713; S. Martin. Legionens., CCIX, 61, 67; Abélard. abb., CCXI, 219; Helinaud., CXII, 700; Innocentius III, CCXVII, 438.

Homiliæ, S. Hilarius, X, 879; S. August., XXXI, 2166, 2171; Beda Vener., XCIV, 243, 433, 439; Raban. Maur., CX, 73, 74; Haymo, CXVIII, 741, 813; Bruno Astens., CLXV, 861.

CL.

INDEX DE JEJUNIO ET ABSTINENTIA.

LOGICE REFERENS VARIA SS. PATRUM DICTA
DE ILLIUS NATURA ET NECESSITATE, CONDITIONIBUS, VIRTUTE, ETC.

Hic index in tres partes dividitur; in prima parte sunt per sententias specialia documenta; in secunda quæstionis index datur ordine Patrum chronologico; et in tertia est diffusior in ordine alphabetico.

MONITUM.

Quamvis in Indice CXLVIII De Ecclesiæ præceptis in quinto et sexto præcepto quædam, etsi pauca, cum ad istum præcipue indicem lectorem vocavimus, de jejunio et abstinentia notaverimus, hic præsertim ex professo quæstio tractatur, ut legenti patebit.

PARS PRIMA.

SENTENTIÆ ET PATRIBUS DECEPTÆ DE JEJUNIO ET
ABSTINENTIA.I. — *Jejunium in quo consistat.*

Quid jejunium Christianum. S. Augustinus, XXXV, 1339; XL, 711. — Jejunium essentialiter voluntarium, id., XXXVI, 476. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 238. — Jejunii etymologia, Rabanus Maurus, CVII, 337. — Jejunium est abstinencia cibi. *ibid.* Radulphus Ardens, CLV, 1793. — Ciborum discretio in jejunio. S. Hieronymus, XXII, 620. S. Leo, LIV, 444. S. Agobardus, CV, 204. — De refectioe in diebus jejunii, Cassianus, XLII, 1198. Joannes Rotomagens., CXLVII, 92. Ivo, CLXI, 275. — De hora qua cibum in jejunio sumere licet, S. Agobardus, CV, 204; RATHERIUS, CXXXVI, 566 *not.* Hildebertus, CXXXI, 449. S. Bernardus, CLXXXIII, 174. Robertus Pullus, CLXXVI, 1144. — In diebus jejunii anum prandium. S. Bernardus, CLXXXVI, 1143, 1144. Petrus Cantor, CCV, 103.

II. — *Jejunii excellentia.*

Opponentur gula mala et jejunii bona. S. Ambrosius, XIV, 700, 761, 1063. S. Hieronymus, XXXIII, 303, 307. S. Petrus Chrysologus, LII, 223. S. Maximus Taurinensis, LVII, 561. Julius Pomerius, LIX, 463. S. Gregorius Mag., LXXXI, 315, 316. Alcuinus, CI, 623, 1191. Halitgarus, CV, 677. — Jejunii mirabilis virtus exprimitur. S. Ambrosius, XIV, 698, 704, 710; XVII, 614, 643. S. Hieronymus, XXII, 1116; XXIII, 303, 307, 308. S. Augustinus, XXXII, 1338, 1360; LXXXVII, 1108. S. Petrus Chrysolog., LII, 209, 223. S. Maximus Taurinensis, LVII, 577. Julius Pomerius, LIX, 462. Cassiodorus, LXXIX, 827, 839. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 776, 848. S. Paulinus, XCIX, 233 *not.* Rabanus Maurus, CVII, 333, CXXXVIII, 434. S. Bernardus, CLXXXIV, 1243. — Jejunium exemplo Christi et sanctorum commendabile. S. Ambrosius, XIV, 698, 999; XVI, 1191, 1193, 1194; XVII, 639; XVIII, 72. S. Hieronymus, XXIII, 310. S. Augustinus, XXXIII, 723. S. Maximus Taur., LVII, 575, 576. S. Greg. Mag., XXIX, 321, 322; LXXXVI, 556. S. Eligius, LXXXVII, 603, 606. Haymo, LXVIII, 194. S. Remigius Ant., CXXXI, 883. Rupertus, CLXVIII, 1369, 1436. S. Bern., LXXXVIII, 167; CLXXXIV, 77d. — Jejunium castitatis propugnaculum. S. Ambros., XV, 1618; XVI, 1193; XVII, 619; XVIII, 72. Zach., XX, 1187. S. Hieronym., XXII, 617, 97. S. Augustin., XL, 706; LXXXVIII, 1049. S. Leo, LIV, 16. S. Maximus Taurinensis, LVII, 571. Julius Pomerius, IX, 467. Eugypsius, LXI, 637. S. Benedictus, LXVI, 33. S. Martinus Damien., LXXXII, 25. S. Gregor. Mag., XXVII, 30; LXXXIX, 324, 325, 324, 325, 364, 397. Talio, LXX, 942. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 618, 619, 631, 818. Rabanus Maurus, CX, 24, 90. Petrus Cantor, CCV, 332. — Infirmitas ex jejunio non formidanda. S. Ambrosius, XVI, 359. S. Gregorius Magnus, LXXXIX, 317.

— Jejunia Christianis sunt castra. S. Ambrosius, XVII, 611. — Pedes animæ pernices sunt odes atque jejunium. *ibid.*, 978, 979. — Diluitur contra jejunii excellentiam oblectio. S. Hieronymus, XXIII, 312. — Jejunandum et in tribulatione et in gaudio. S. Augustinus, XXXVI, 1339. — De ratione et utilitate jejunii, Cassianus, XLIX, 1192. S. Leo, LV, 39. Julius Pomerius, LIX, 502. S. Gregorius Magnus, LXXXIX, 525. S. Bernardus, CLXXXIII, 176. Innocentius III, CCXVII, 337. — De jejunio sermones varii. S. Petrus Chrysologus, LII, 314, 408, 319. S. Maximus Taurinensis, LVII, 539. — Jejunium satisfactio peccati, Salvianus, LIII, 183. S. Eligius, LXXXVI, 603. Vener. Beda, XCIV, 24. S. Paulinus, XCIX, 233 *not.* Alcuinus, CII, 120. Burchardus, CXI, 888. — De gula repressione. Cassianus, XLIX, 320. Eugypsius, LXII, 837. S. Paulinus, XCIX, 233. Burchardus, CXI, 888. S. Anselmus, CLVIII, 680. Hildebertus, CLXXI, 1040. — Jejunium amandum. S. Benedictus, LXVI, 319. — Jejunium carnem efficit ancillam. S. Leander, LXXII, 884. S. Benedictus, CIII, 694. S. Petrus Damianus, CXI, IV, 320. — Abstinentia bona. S. Gregorius Magnus, LXXXVI, 533. — Abstinentia miraculo approbata, id., LXXXVII, 153, 153. — Dapes corpus, jejunium animam signat. Id., LXXXIX, 314. — Jejunium virtutis conditio. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 619. Valerius, LXXXVII, 424. Haymo, CXVIII, 192, 194. — Facilius per jejunium oratio penetrat coelum. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 63. S. Bonifacius Moguntin., LXXXIX, 866; S. Benedictus, CIII, 521. CLIV, 1249. CLX, 876. — Caro jejunio exstincta Dominum sinit. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 631. — Jejunium Deo gratum. Haymo, CXVIII, 114. — Jejunia medellam conferunt vitæ perpetuæ, *ibid.*, 901. Rupertus, CLXVIII, 760, 761. — Jejunio superatur tentatio, RATHERIUS, CXXXVI, 691. S. Anselmus, CLVIII, 690. — Jejunium vivis et defunctis utile. RATHERIUS, CXXXVIII, 434. — In publicis calamitatibus ira Dei jejunio placanda, Burchardus, CXI, 888. — Excellentia jejunii ex Scriptura, Radulphus Ardens, CLV, 1795, 1794. S. Anselmus, CLVIII, 89. — Abstinenti tres gradus, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 518. Alanus de Insulis, CCX, 121. — Jejunio impletur præceptum abnegationis. Godofridus, CLXXXIV, 715. — Jejunium refectio cordis. S. Bernardus, CLXXXIII, 171. — Jejunium impinguit, *ibid.* — Jejunii laus, Erualdus, CLXXXIX, 1334. — Exhortatio ad jejunium. Adamus Scotus, (CXVIII, 423; CCX, 176, 177. — Jejunium efficax. Id., CCXVIII, 422. Alanus de Insulis, CCX, 176, 177.

III. — *Jejunii præceptum.*

A constitutione mundi institutum jejunii præceptum. S. Ambrosius, XIV, 700. — Christus jejunavit ne præceptum declinaret, id., XV, 1336. — Præcepto jejunii tenemur, Rufinus, XXI, 1040. S. Leo, LIV, 473. S. Benedictus, LXVI, 639. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIV, 114. Regino, CXXXII, 244. — Jejunii præceptum ex

Scriptura indicitor, S. Augustinus, XXXIII, 147. S. Leo, LIV, 447. V. Beda, XCI, 714; CIII, 434; XCIX, 253 not. — In nova lege jejunii præceptum non abrogatum, sed confirmatum, S. Leo, LIV, 175. — Jejuni præceptum ex auctoritate Ecclesie et apostolorum, S. Leo, LIV, 416, 421. S. Benedictus, LXVI, 515. S. Paulinus, XCIV, 191, 195. Burchardus, CXL, 885. Rupertus, CLXX, 97. — Præceptum jejunii ante legem, sub lege, sub gratia. Alcuinus, C, 531. — Jejunium divinæ auctoritatis res, Rupertus, CLXXIII, 1456. — Triplici auctoritate indicitur jejunii præceptum, Garnerus, CCV, 660.

IV. — Jejunii dispensatio.

Quam male quidam a jejunio sese excusent, S. Ambrosius, XVII, 681. Salvianus, LIII, 52. — Jejunii dispensationis causa tenerior ætas. S. Hieronymus, XXII, 874, 875. S. Benedictus, CIII, 366. — Quomodo, posita dispensatione, jejunio suppletur, S. August., XXXVIII, 811; XXXIX, 2022. S. Leo, LIV, 440. S. Gregor. Magn., LXVIII, 451. S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1219. Theodorus Cant., XCIX, 938, 939. Galitarius, CV, 705, 706. Rab. Maur., CX, 22. Rotherius, CXXXVI, 567. — Jejunii dispensationis causa senectus, Cassianus, XLIX, 210. S. Benedict. CIII, 366. — Jejuni dispensationis causa infirmitas. S. Leo, LIV, 286, 489. S. Leander Hispal., LXXII, 884. S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1219. Theodulphus, CV, 204. Joannes Scotus, CXVII, 56. — Jejuni quoniam dispensator. S. Isidorus Hispal., LXXXIV, 425.

V. — Jejuni conditiones.

Prima jejuni conditio, elemosyna. — Jejunium et elemosyna in Scriptura unita. S. Ambros., XVI, 1194. — Jejunium bonis operibus sanctificatum, S. Hieronym., XXIII, 312. S. Gregor. Magn., LXXXII, 82. Haymo, CXVIII, 193. Rupertus, CLXVIII, 223. V. Hildebertus, CLXXI, 1448. — Jejunium bonorum operum otium non habeat, S. Hieronymus, XLV, 55. — Jejunium elemosynæ adiungatur, S. August., XXXVI, 482; XXVIII, 88, 598, 811, 1041, 1042, 1046. Taio, LXXX, 861. Rab. Maur., CX, 22. Ivo Carnot., CLXI, 275. — Cibi quos nobis subtrahit jejunium, pauperibus erogentur, S. Augustinus, XXXIX, 2027. Taio, LXXX, 861. S. Eligius, LXXXVII, 536. Smaragdus, CII, 685. Theodulfus, CV, 204. Galitarius, CV, 688. Rotherius, CXXXVI, 695. Burchardus, CXL, 887. Radulphus Ardens, CLV, 1795. S. Auselmus, CLVIII, 1116. — Jejunium cum elemosyna Deo gratum. S. Gregor. Magn., LXXVI, 428; LXXVII, 85. Alcuinus, CI, 1191. Haymo, CXVIII, 191, 195, 902. — Jejunium sine elemosyna aulium. S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1220. Rotherius, CXXXVIII, 451. V. Hildebertus, CLXXI, 443.

Secunda jejuni conditio, oratio. — Tempore jejunii orationi vacemus, S. Hieronymus, XXIV, 565. — Jun-guntur jejunium et oratio, S. Fulgent., LXV, 321. — Jejunantes spirituali cibo indigent. S. Gregor. Magn., LXXVIII, 505; LXXXIX, 364. — Jejunium in oratione perfectum. Alcuinus, CI, 624. Haymo, CXVIII, 901. S. Bern., CLXXIV, 180. Innoc. III, CCXVII, 364. — Jejunio socianda devotio. S. Bernard., CIII, 524. — Virtus jejuni cum oratione conjuncta ex Evangelio asserta. Raban. Maur., CX, 90. — Jejunium orationis cælum conscendit. Rotherius, CXXXVI, 696.

Tertia jejuni conditio, peccati absentia. — Jejunium inutile absque peccati vitiatione. S. August., XXXIX, 2029. S. Eucherius, L, 842, 845. S. Gregorius Magnus, LXXVII, 1161 et seqq. Haymo, CXVIII, 901. Radulphus Ardens, CLV, 1795. — Ante omnia jejunandum a vitis. S. Aug., XXXIX, 2025. — Jejunium animas a vitis jejunio corporis a cibis sociandum. Cassianus, L, 307. S. Eucherius, L, 482. S. Leo, LIV, 187; LV, 106, 108. S. Maximus Taur., LVII, 569, 578, 580. S. Columb., LXXX, 254. Raban. Maur., CVII, 359. Haymo, CXVIII, 901. Rotherius, CXXXVI, 567. S. Bruno Astensis, CLXV, 93. S. Bernard., CLXXXIII, 171. — Quid prodest vianum non bibere et iracundia veneno inebriari? S. Maximus Taur., LVII, 569. — Jejunio insidiantur impatientia et superbia. S. Greg. Magn., LXXVII, 50. Taio, LXXX, 861, 862. Haymo, CXVIII, 195. S. Bern., CLXXXIII, 171. — Peccata proximum lædunt in jejunio vitanda. S. Gregor. Magn., LXXVII, 89. Rotherius, CXXXVI, 695. — Jejunium attritione vitiorum sanctificandum. Alcuinus, CI, 1192. Smaragdus, CII, 682, 685. — Jejunantes et peccato indulgentes demones imitantur. Alcuinus, CI, 625. — Jejunantes in conscientia munditiam servant. Radulphus Ardens, CLV, 1784, 1789.

Quarta jejuni conditio, illius dissimulatio. — Jejunium

hilaris sit, S. Leo, LIV, 445. — Vana gloria jejunantes non Deo, sed hominibus jejunant. S. Gregor. Magn., LXXVI, 1254. S. Paschasius, CXX, 505. Rupertus, CLVIII, 751, 752. — Jejunia sint in abscondito. S. Isid. Hisp. LXXXIII, 651. — Jejunantibus non tristis gerenda Græc. S. Isid. Hisp. LXXXIII, 1211. S. Eligius, LXXXVII, 5-6. Haymo, CXVIII, 182. S. Paschasius, CXX, 502. — Jejunandum pro peccatis non pro gloria. S. Bruno Astensis, CLXV, 777 et seqq. — Quadruplici modo hominibus videtur jejunantes Petrus Comestor, CXVIII, 1750.

Quinta jejuni conditio in jejunando prudentia. — Non jejunandum usque ad corporis nimiam debilitatem. S. Hieronymus, XXII, 1116. — Jejunium perfectum in moderato cibo fieri in omnimoda abstinentia. *ibid.*, 404, 535. Divus Hier., LXXIII, 1026. Rotherius, CXXXVI, 696. Radulphus Ardens, CLV, 1796. S. Bernard., CLXXIX, 716. — In jejunis servanda discretio. S. Hier. XII, 537. S. August. XXXIII, 960. S. Gregor. Mag., LXVI, 185. S. Bernard. CLXXXIII, 1095. — Scriptura diuturno jejunio adversa. Cassianus, XLIX, 1192. — Caro jejuniis non occidenda. S. Greg. Mag. LXXVI, 558. S. Isid. Hisp. LXXXIII, 652. Adamus Scotus, CXCIII, 256.

VI. — Jejuni varia tempora.

1. *Adventus.* — Agitur de jejunio Natalis Domini. S. Aug. XXXIII, 234. — Vario modo antiquitus observatum adventus jejunium. S. Germ. Par., LXXII, 169, 170. S. Gregor. Mag. LXXVIII, 431. — In tempore jejuni adventus vigili abstinentia a carnibus et a coitu conjugal. S. Germ. Par. LXXII, 169, 170. Rotherius, CXXXVI, 566. — Jejunium Adventus inter poenitentis tempora recenseatur. V. Beda, XCIV, 534. A anus de Iulius, CX, 208. — Varia testimonia de jejunio Adventus, Rother., CXXXVI, 565, not. — Sermo de testis et jejuniis Adventus. Beatus, CCLII, 72.

2. *Vigilia.* — De vigiliis sanctorum in genere, S. Aug. XL, 1276. Alcuinus, CI, 1214, 1215. S. Bern., CLXXIII, 501. — De vigiliis quorundam apostolorum. S. Leo, LIV, 144; LXXIV, 1178. S. Bernardus, CLXXIII, 500. Robertus Pollus, CLXXVI, 1145. — De vigilia Pasce costes. S. Leo, LV, 815 not. S. Germanus Parisiensis, LXXII, 206, LXXXV, 612. — De vigiliis in genere, Alcuinus, CI, 1275. Regino Prum., CXXXII, 244. Burchardus, CXL, 887. Innocentius III, CCXVII, 359, 362. — De vigiliis Epiphaniæ et Purificationis. Joannes Rotomagens. CLVII, 45. — De vigilia Ascensionis, Guido, CI, 1212.

3. *Quatuor tempora.* — In quatuor temporibus jejunium. S. Augustinus, XXXII, 1458. S. Gregorius Magn., LXXVIII, 594. V. Beda, XCIV, 538, 539. — Cur jejunia quatuor temporum instituta. S. Leo, LIV, 185, 186. Alcuinus, CI, 1247. Berno, CXLII, 1090, 1091. Garnerus, CCV, 661. Innocent III, CCXVII, 360. — Jejuni quatuor temporum origo. S. Leo, LIV, 418, 519. S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 594. Garnerus, CCV, 661. — De quatuor temporibus seorsim sumptis. S. Germanus Parisiens., LXXII, 165, 170. S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 508; CL, 593, 997, 1000. Rupertus, CLXX, 289. — Usus varii in jejunio quatuor temporum. S. Gregorius Magnus LXXVIII, 61, 62. Udalricus, CXLIX, 675, 674, 690, 697. — Jejunia quatuor temporum denuntiamenta. S. Greg. Mag. LXXIII, 394. Regino, CXXXII, 189. Rotherius, CXXXVI, 562. — Quomodo distribuebatur jejunium quatuor temporum. S. Paulinus, XCIX, 235, 256 not. Alcuinus, CI, 1249. Berno, CXLII, 1087. — Concilii Moguntini decretum de jejunio quatuor temporum. Regino, CXXXII, 242.

4. *Rogationes.* — In Rogationibus amplectenda jejunium et mortificatio. S. Germ. Par. LXXII, 267. Regino, CXXXII, 245. Rotherius, CXXXVI, 562. Guido, CL, 1212. Joannes Mich. CLXV, 1407. — De institutione Rogationum. Regino, CXXXII, 245. V. Beda, XCIV, 537. Rotherius, CXXXVI, 561 not. Burchardus, CXL, 886. — Sermones in Rogationibus. Wernerus, CLVII, 561. Abelardus, CLXXVIII, 485. S. Bern. CLXXIII, 297. S. Mart. Leg. CCVIII, 1009, 1035.

5. *Quadragesima.* — Sermones varii pro tempore jejuni quadragesimalis. S. Ambros. XVII, 656. S. Aug. XL, 1311. S. Petrus Chrysost., LII, 654. S. Maximus Taurin. LVII, 565 et seqq. S. Leo, LIV, 265. S. German. Paris. LXXII, 183. S. Bonifac. Mog. LXXXIX, 863. Henr. card. CLV, 385. S. Mart. Leg. CCVIII, 651 et seqq. Isaac de Steib., CXIV, 1749. — Gravius præcepti quadragesimalis vario modo exprimitur. S. Ambros. XVII, 645. S. A. g. XLIX, 594, 2024, 2031; XLII, 492; XXXII, 1456. S. Leo, LIV, 501. S. Max. Taur. LVII, 568, 585. Dionys. Exig. XLVII, 76. S. Germ. Par. LXXII, 185. S. Greg. Mag. LXXVIII, 597. S. Isid. Hisp. LXXXIV, 266, 425. S. Paul. XCI, 194. Theod. CV, 201. Regino Prum. CXXX, 230. Burch., CLV.

861. Innoc. CCXVII. 825. — Quadragesima antiquitas notatur. S. Amb. XVII. 618, 619. S. Hier. XVII. 475; XVII. 511, 596. S. Aug. XXXII. 1456, XXXIII. 217, XLII. 492. S. Leo. LIV. 275. S. Max. Taur. LVII. 568. Euseb. I. 761. Cassiod. LXX. 246. S. Germ. Par. LXXII. 259. S. Isid. Hisp. LXXXIII. 258, 550, 771. LXXXV. 287. V. Beda. XCIV. 18. 566; ACV. 128; XCIX. 804. S. Paul. XCIX. 194. Ale. CI. 1179, 1185. Rab. Maur. CX. 22. Atto Verceil. CXXXIX. 840. Ivo. CLXI. 270. S. Ber. Clar. CLXXXIII. 175. — Observatio quadragesimalis in Ecclesia universalis. S. Aug. XXXVIII. 1036, 1054. S. Leo. LIV. 269. S. Isidor. Hispalens. LXXXIII. 255. S. Bernardus. CLXXXIII. 185. — Varil usus in observatione Quadragesimali. S. Augustinus. XXXII. 1456. S. Gregor. Magnus. LXXXIII. 507, 516. Udalricus. CLIX. 696 *et seqq.* — De numero dierum ex quibus coalescit Quadragesima. S. Augustinus. XXXVIII. 685. Cassian. XLIX. 1204, 1206. Eusebius. LXII. 761, 762. S. Germanus Parisiens. LXXII. 184. S. Gregor. Magn. LXXXVIII. 507, 508. S. Bonifac. Moguntin. LXXXIX. 865. Alcuinus. C. 264. Burchardus. CXI. 983. Joannes Rotomagens. CXLVII. 46. Lanfranc. CL. 435; CLII. 1015. — Origo Quadragesimae. Quinquagesimae. Sexagesimae. Septuagesimae. S. Augustinus. LXXXVIII. 1051. S. Leo. LIV. 488 *not.* S. Maximus Taurinens. LVII. 544. S. Benedict. LXVI. 737. Vener. Beda. XCIV. 804. Alcuinus. CI. 1183, 1185. Amalarius. CV. 1002. Raban. Maur. CVII. 546. Atto Verceil. CXXXIV. 859. Hugo de S. Victore. CLXXXVII. 445 *et* 446. — Numeri Quadragesima mystica significatio. S. Augustinus. XXXVIII. 1051, 1216. S. Isidor. Hispalens. LXXXIII. 772. S. Bonifacius Moguntinus. LXXXIX. 867. Alcuinus. C. 261, 262, 263, 531. Smaragdus. CII. 124. Raban. Maur. CVII. 219, 220, 346. Haymo. CXVIII. 193 *et* 194. S. Petrus Damian. CXIV. 545. Joannes Rotomagens. CXLVII. 46. Goffrid. CLXII. 865. S. Bruno Astensis. CLXV. 93. Alanus de Insulis. CCX. 245. — Utilitas Quadragesimae. S. Augustinus. XXXIX. 2019, 2027. S. Leo. LIV. 283. S. Maximus Taurinens. LVII. 569, 575, 575. — In Quadragesima amplectendum jejunium. S. Augustinus. XXXVIII. 1040, 1045, 1044, 1047; XXXII. 1261, 1262. S. Leo. LV. 655. LVI. 720. S. Maximus Taurinens. LVII. 583. S. Benedict. LXVI. 475. LXXXIV. 1066. S. Gregor. Magnus. LXXXVIII. 297, 306. S. Isidorus Hispalens. LXXXIV. 569. Rother. CXXXVI. 505 *not.* 566. Burchardus. CXI. 886. Ivo. CLXI. 270. Ven. Hildebertus. CLXXI. 503. — In Quadragesima abstinentia a carne et vino. S. Aug. XXXVIII. 1040, 1045; XLII. 491, 492. S. Maxim. Taurinens. LVII. 569. S. Germanus Parisiensis. LXXII. 184. S. Isidor. Hispalens. LXXXIV. 154. S. Fructuosus. LXXXVII. 1108. S. Chrodegangus. LXXXIX. 1073. Ivo. CLXI. 882. Robertus Pultus. CLXXXVI. 426. — In quadragesima custodienda continentia. S. Augustinus. XXXVIII. 1040; XXXIX. 2051. Dionysius Exiguus. LXVII. 76. S. Isidor. Hispalens. LXXXIII. 122; LXXXIV. 151, 581. S. Donat. LXXXVII. 285. S. Bonifac. Moguntin. LXXXIX. 867. Raban. Maur. CX. 22. Isidor. Mercator. CXXX. 290. Burchardus. CXI. 887. — In Quadragesima mortificatio omnimoda amplectenda. S. Augustinus. XXXVIII. 1059, 1040 *et seqq.* S. Benedict. LXVI. 741. S. Paulinus. XCIX. 235. Alcuinus. CI. 1215. Smaragdus. CII. 124. Atto Verceil. CXXXIV. 844. Ivo. CLXI. 274. S. Bernardus. CLXXXII. 230; CLXXXIII. 184. — In Quadragesima venatio prohibita. S. Augustinus. XXXIX. 2029. S. Maxim. Taurinens. LVII. 581. Raban. Maur. CX. 24, 25. — In Quadragesima bellum vitium inferendum. S. Petrus Chrysolog. I. II. 226. S. Leo. LIV. 276. S. Bonifac. Moguntin. LXXXIX. 867. — In quadragesima eleemosynae eroganda. S. Augustinus. XXXVIII. 1040. Raban. Maur. CX. 22. Ven. Hildebert. CLXXI. 466. — In quadragesima inimicis donatio injuriarum. S. Augustinus. XXXVIII. 1041 *et seqq.* Theodulfus. CV. 203. — In Quadragesima Deo ferventius serviendum. S. Augustinus. XXXIX. 2021. S. Leo. LIV. 276, 291. S. Maxim. Taurinens. LVII. 569, 577. — In Quadragesima non celebranda nuptia. S. Isidor. Hispalens. LXXXIV. 151. Isidor. Mercator. CXXX. 290. Ivo. CLXI. 894 *et* 895.

6. *Alia jejunii tempora.* — De jejunio Calendarum Januarii vel Novembris. S. Isidor. Hispal. LXXXIII. 774; LXXXV. 236, 613, 1051. Ven. Beda. XCIV. 538. — De jejunio quartae feriae. S. Augustinus. XXXIII. 140, 150. S. Gregor. Magnus. LXXXVIII. 459. S. Isidor. Hispal. LXXXIII. 258. — De jejunio Sabbati. S. Augustinus. XXXII. 137, 138, 139, 140, 150, 281. S. Leo. LV. 627, 628, 650; LVI. 516. Paulus diaconus. XCV. 1377. Regio. CXXXII. 372. — De jejunio in variis mensibus. S. Leo. LIV. 175, 189, 458; LV. 41, 105, 107; LXXXIV. 1153, 1174. S. Gregor. Magn. LXXXVIII. 591. Rabanus Maurus. CX. 57. — De jejunio Pentecostes. S. Isidorus Hispalens.

sis. LXXXIII. 775. Ven. Beda. XCIV. 538. Rabanus Maurus. CX. 43. — Et concilii Eiberitani decreto sancitis mensibus jejunandum. S. Isidorus Hispalensis. LXXXIV. 304.

VII. — De abstinentia a carne et vino.

Abstinentia a carne et vino in diebus jejunii. S. Hieronymus. XXII. 620, 818. — Abstinentia a carne et vino, in tempore cu drageimili. S. Augustinus. XXIV. 2025, 2029; S. Maximus Taurinens. LVII. 567, 578; S. Germanus Parisiensis. LXXII. 184; S. Isidorus Hispalens. LXXXIV. 425; Atto Verceilens. CXXXIV. 40; Ivo. CLXI. 694. — Explicatur ratio vera abstinentiae ab his alimentis. S. Augustinus. XXXVIII. 1047, 1052; S. Leo. LIV. 279; LVI. 459; Julius Pomerius. LIX. 469; Eusebius. LXII. 702, 703; S. Isidorus Hispalens. LXXXIII. 325, 778, 1241; LXXXIV. 582; LXXXV. 413; Alcuinus. C. 1079; S. Bernardus. CLXXXIII. 1096. — Abstinentia a carne perantiqua, ante et post legem gratiae. Salvianus. LIII. 193; S. Benedictus. LXVI. 651; S. Leander Hispal. LXXII. 389; S. Bernard. CLXXXIV. 718, 719; Robertus Pullus. CLXXXVI. 1144. — Abstinentia a carne et vino bona et Scriptura approbata. Genadius. LVIII. 986; S. Isidorus Hispalens. LXXXIII. 777; Rabanus Maurus. CVII. 339; Regino Prumiens. CXXXII. 189; Ivo. CLXI. 77. — Varia dicuntur de abstinentia carnis apud monachos. S. Benedictus. LXVI. 591, 475, 588, 596, 640, 760; S. Bernardus. CLXXXII. 587; Innocentius III. CCXVII. 1141. — Abstinentia carnis in Adventu. S. Germanus Parisiens. LXXII. 169, 170; Rotherius. CXXXVI. 566. — De abstinentia a carnibus in sexta feria. S. Bernardus. CLXXXVI. 978, 1144.

PARS SECUNDA.

DE JEJUNIO ET ABSTINENTIA. IN ORDINE PATRUM CHRONOLOGICO.

TERTULLIANUS. — In nullo magis procuratur Dei elementa quam abstinentia populi. II. 962.

AMBROSIIUS. — Jejunium contritio atque humilitatio est animae. XVII. 11.

S. AUGUSTINUS. — Jejunium, magnum opus, Christianum opus. XXXVII. 1108. Jejunium Christianum, quod. XXXV. 1359. Jejunium nostrum fine diversum a jejunio paganorum, Judaeorum et haereticorum. XL. 611. Jejunium est animae humilitatio. XXXIX. 2080. Cunctorum membrorum est debita satisfactio. XI. 1274. Jejunium ac cibis duplex, 1064. Jejunium siccis escis. XLI. 811, 812. Jejunium praecipuum a vitis. XXXIX. 2025, 2079. Abstinentia duo genera. XXXIX. 2113. Abstinentia a vino, carnibus, oleo, balneo. XXXIII. 1111, XL. 768, 772.

CASSIANUS. — Jejunium aliud spirituale, aliud corporale. XLIV. 238.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Est jejunium schola meritorum, magisterii magisterium, disciplinarum disciplina. I. II. 209. Est ecclesiasticae vitae vialium salutare. Est invictus Christianae militiae principatus. *ibid.*

S. LEO MAGNUS. — Duplex jejunium carnis et spiritus. LIV. 458. Spiritale jejunium in quo positum. *ibid.* Jejunium corporale absque spirituali non prodest. *ibid.* Jejunia Ecclesiae auctore Spiritu sancto instituta. 415. Jejunium Quadragesimae. 505. Jejunium quatuor temporum ab Ecclesia per totum annum descriptum. 186. De jejunio Sabbati quatuor temporum. LX. 631. Sabbatorum Quadragesimae. 652. Jejunium Quadragesimale. 633. Jejunium mensis quarti. 41; mensis septimi. 105; mensis decimi. 106.

S. MARTINUS Legion. — Abstinentia ab esu carnis quadragesimalis jejunii tempore vetustissima in Ecclesia. LVII. 570. Jejunium Quadragesimae non ab hominibus constitutum, sed celestis maiestatis praeceptum est. 508. Ejus initium feria 4, ante primam Dominicam in Quadragesima, valde vetustum est in Ecclesia. 503.

EUGYPIUS. — Jejunium omnis corporis castigatio. LXXII. 1015.

CASSIODORUS. — Jejunium dictum est quasi *inertum*, quod abstinentes diutius ad inedia usque perdurat. LXX. 246.

Vita Patrum. — Abstinentia a potu. LXXIII. 824; a vino, a pane; ab aqua; a pane et aqua; a pane et vino; a carnibus; a coelis. 1105.

S. ISIDORUS Hispal. — Jejunium res sancta, opus celeste, janua regni, forma futuri, quod qui sancte agit Deo coniungitur, alienatur mundo, spiritualis efficitur. LXXXII. 776.

S. ELIGIUS. — Jejunia sunt gratiae Dei primordia. re-

concillationis sacrificia, salutis remedia, castitatis fundamenta, I. XXXVII, 605.

S. PAULINUS. — Duplex jejunium corporis et animæ, XCIX, 252.

SMARAGDUS. — De abstinentia, CII, 622.

S. BENEDICTUS Anin. — De jejunio, CIII, 807. Jejunium quartæ et sextæ feriæ, 1138. Kalend. Januarii, 1141. Quadragesimæ, 1157, 1198. Hebdomadæ sanctæ, 1202. Parasceves, 1203.

RODULPHUS. — De ieiunio quadragesimali et aliis jejuniis institutis, CXIX, 718.

REGINO. — Jejunium quatuor temperum, CXXXII, 456. Jejunium vigiliarum, 244. Rogationum, 243.

GOFFRIDUS. — Hoc est spirituale jejunium, per quod sine dubio societas acquiritur civium supernorum, et ille laudabiliter hoc jejunium servat, quem detractio nulla exasperat, quem nec furor nec immoderata ira exagitat, quem superbia gratia Dei non spoliât, quem maledictis lingua non maculat, quem rancor non cruciat, CLVII, 171.

HONORIUS. — Ob tres causas Ecclesia ante Pascha instituit jejunium: primo, quia ante Pascha Christi passio celebratur, ut ei per afflictionem carnis compatiatur, quatenus ei conregnare mereatur; secundo, ut quia cuncta verio tempora naturali motu in libidinem concitantur, per jejunia ab impetu luxuriæ reprimantur; tertio, quia illo tempora filii Israël terram repromissionis intraverunt, vel illi de Babylonia reversi sunt, CLXXII, 636.

HILDEBERTUS. — Duplex est jejunium, corporale et spirituale; corporale est, quo nos contemperamus a cibis; spirituale, quo abstinemus a vitis, CLXXI, 417.

S. BERNARDUS. — Jejunium quadragesimale, CLXXXIII, 174.

BELETHUS. — Jejunium est communis omnium membrorum satisfactio, ut scilicet membra satisficiant pro peccatis quæ admiserunt, CII, 20. Aliud carnis, aliud mentis; carnis est, cum quis abstinet a cibis; mentis, quando quis jejunat a vitis, 22. Aliud etiam institutionis, aliud devotionis, aliud paritatis, aliud dispensationis.

PETRUS, Cellensis. — Abstinentia duplex est, abstinentia a cibo, et abstinentia a malo, CII, 681.

GARNERIUS. — De variis jejuniorum speciebus, CV, 660.

ALANUS DE INSULIS. — Est multiplex jejunium, consuetudinis, avaritiæ et cupiditatis, infirmitatis, crapulæ et gulosisitatis, laudis et apparentiæ, CCX, 177. De variis jejuniis circumstantiis. Jejunium est abstinentia a cibo et potu, 822. Dicitur abstinentia a temporalibus bonis: dicitur etiam immunitas peccati, *ibid.*

GUNTHERUS. — Jejunare abstinere est, ex quo jejunium, id est, abstinentia derivatur. Est jejunium spirituale et corporale; spirituale est ab omnibus pravus voluptatibus mentis et corporis humiliter abstinere, CCXII, 207. Jejunium corporis est a cibo et potu corporali ob salutem animæ rationabiliter abstinere, 208.

INNOCENTIUS III. — De triplici solemniori jejunio, videlicet quatuor temporum, Quadragesimæ, et vigiliarum, CCXVII, 360.

1. — De jejuniis et abstinentiæ conditionibus.

TERTULLIANUS. — Ut facilius homo ad jejunandum formaretur, paucis et non gloriosis eicis assuefactus est, et nihil de lautilioribus esuriturus, II, 306.

S. AMBROSIIUS. — Jejunium quale debeat esse, XIV, 709 et seqq. Jactantia in jejunio declinanda, 710. Jejunare et abstinere a cibis non multum prodest, nisi addatur pietas, 473. Qui jejunant a cibo, et non se abstinere a malo, similes sunt diabolo, qui non manducat, et tamen a malo non cessat, XVII, 684. Jejunia nostra non debent sæculi actibus occupari, sed sacris litteris exerceri, 682. Quod vobis subtrahitis jejunando, in celum debetis transmittere in pauperes, 667.

S. HILARIUS. — Jejunantium sit conscientia pura, et bona opera, IX, 945.

JUVENCUS. — Jejunandum est, sed non ad vānam captandam famam, XIX, 153.

S. CHROMATIUS. — Non propter humanam gloriam, sed propter futuram spem, soli Deo jejunemus, XX, 363. Qui ita jejunant, ut magis hominibus quam Deo placeant, habent quidem laborem de corporis afflictione, sed per inanem gloriam mercedem laboris apud Deum habere non possunt, *ibid.* Opus jejuniis, et ipsius corporis etque animæ afflictionem vultus hilaritate velemus, 364.

S. HIERONYMUS. — Jejunii tempore a vino et carnibus abstinendum est, XXIII, 610. Fortissimum jejunium quod et quale sit, 251. Jejunia sunt moderata, 575. Superstitiosa vitantur, 251. Nihil est grande simulare

jejunia, possessionum redditibus abundare, et vile jectare palliolum, 281. Nihil prodest biduo triduoque transmissum vacuum portare ventrem, si compensetur saturitate jejunium, 255. Sint quotidiana jejunia, et refectio satietatem fugiens, *ibid.* Jejunia tunc proficiunt, cum recedimus a vitis, et stemus antiqua peccata, XXIV, 772. Jejunium nostrum non sit lucrum marsupii, 566. Cum jejunas, læta sit facies, XXII, 412. Sic dehes jejunare, ut non palpites, et respirare vix possis, 1117. Jejunantes quomodo peiores non jejunantibus, 421.

S. AUGUSTINUS. — Qui jejunant ut praeudeant luctus, negotium ventris agunt, non religionis, XXVII, 1108. Jejunia Deo accepta quænam, XXVIII, 1012. Jejunium cum oratione et elemosyna, 811. Jejunium sine oratione et elemosyna non sufficit, XXVI, 482. Oratio jejunantis libera sit a cupiditate et odio, XXVIII, 1014. Jejunium sine misericordia ei nihil est qui jejunat, 1015. Pauperibus erogandum est prandium quod per jejunium intermittitur, XXVI, 482. Accipiat esuriens Christus, quod jejunans minus accipit Christianus, XXVIII, 1053. Voluntaria copiosi inopia fiat necessaria inopis copia, *ibid.* Quod vobis demittis jejunando, elemosynis addite prærogando, 1010, 1017. Jejunium inutile esse ab iniquitate non recedentibus, aut piis exercitiis non vacantibus, XXXIX, 2029. Quidquid præter Dei mandatum feceris, quamvis abstineas, non jejunas, 2030. Jejunia Deo accepta, 2080. Cum accepta sunt Den, si illi qui necessitate jejunant, reficiantur a nobis, 2028. Sic jejunat, ut in alio manducante, te prandisse gaudes, 2027. Jejunia nostra ut plena sint, elemosyna piæ quædam saginatur, *ibid.* Jejunii refectio est oratio, 1887. Jejunii sit comes oratio cum misericordia, XXV, 2564. Jejunium cum elemosyna duplex bonum, sine elemosyna nullum bonum, 2023. Sine elemosyna tale est, qualis sine oleo lucerna, 2024. Jejunium sine elemosyna negotiatio est genus, 2029.

CASSIANUS. — Abstinentia qualis esse debeat ad sperandum fornicationis spiritum, XLIX, 274. Abstinentie modus non omnibus uniformis, 158.

S. PETRUS CHRYSOLOG. — Jejunium esurit et stitit, quod non platiis cibo pascitur, quod potu misericordie non potatur, LII, 209. Alget et deficit jejunium quod non elemosynæ vultus legit, quod non miserationis operit vestimentum. Pietas facit splendere jejunium, et ad totam radiare continentie claritatem. Sicut jubar solis clariorem perficit diem, et totam nubium dispersit obscuritatem, sic elemosyna jejunii sanctificat sanctitatem. Misericordia et pietas jejunii sunt alæ, per quas tollitur et poritur ad cælum, sine quibus jact et voluntur in terra. Jejunium sine misericordia simulacrum famis est; sine pietate jejunium occasio est avaritiæ, non est propositum paritatis, 210. Jejunium sine misericordia non est veritas, sed figura. Qui non jejunat pauperi, Deo fingit, qui jejunans prandium suum non erogat, sed reponit, cupiditati probatur jejunare, non Christo, *ibid.* Gubernator prudens a littore cum navim solvit, cum mare transiturus intra factus, domus, patriæ, conjugis, pignorum curas deponit, et ita totus mente, corpore, sensu, nauticis laboribus occupatur, ut et fluctuum possit superare discrimina, et stationem luerosi portus periculi victor intrare, 206. Sic nos ingressi iter abstinentiæ, pelagum jejuniis, Quadragesimæ viam, navim corporis nostri solvamus a littore mundano; sæcularis patriæ remoniamus curas; in crucis arbore tota mentis vela tendamus; virtutum funibus, sapientiæ remis, gubernaculis disciplinæ, asvigii nostri muniamus incessum. Et subditi terris speculemus cælum, ut ducatu signorum cælestium inter liquidos colles latentis viæ inoffensum tramitem tenere possimus; ac si gubernando Christo, flante Spiritu sancto, evictis voluptatum spumis, superatis vitiarum fluctibus, decursis criminum procellis, transvectis scopulis peccatorum, atque omnium delictorum naufragiis evitatis; Paschæ portum, lucrum vitæ, gaudia resurrectionis intremus, 208 et seqq.

S. SALVIANUS. — Jejunium inutile, quod et quale, LIII, 235. Jejunium cum elemosyna bonum, 183. Jejunis longis ei opus est qui tempus satisfactionis amittit, 233.

S. LEO MAGNUS. — Jejunium sine elemosyna non tam purgatio animæ quam carnis afflictio est, magisque ad avaritiam quam ad continentiam referendum est, quando aliquis sic a cibo abstinet, ut etiam a pietate jejunet, LIV, 175. Nostra jejunia abunde fructibus largiatis, et in pauperes Christi benignis sint fecunda muneribus, *ibid.* Jejunio addenda elemosyna, 172. Et oratio, 173. Jejunium quomodo observandum, LV, 106. Non solum a cibis carnalibus,

sed etiam a noxiis animi delectationibus jejunandum, 110.

S. MAXIMUS. — Sanctificat ille jejunium cujus cor adulatio potentium amicorum parentumque gratia, clientum parva magnaeque munuscula a recti tramite non avertunt. Sanctificat jejunium suum, cujus iustitia cor non vilescit. Sanctificat jejunium qui flammam saevientis iracundiae mansuetas mentis placibilitate restinguit; qui lascivientes oculos torpi ab aspectu habentis castitatis avertit; qui convivorum jacula, scuto patientiae repereussa dispergit; qui litigantium tumultus pacifici sanitatis sermonis, et linguae prudentioris arte compevit; qui consurgentes in semetipso vanarum cogitationum spinas evangelico sulcatae vomere, velut quidam pectoris sui arator excidit; qui inopias egenorum pro quantitate substantiae suae miserantis manus humanitate solatur; qui praeceptis divinae legis intentum, diaboli a corde suo respuunt tentamenta, I.VII. 307, 308. Si volumus Deo placita exhibere jejunia, stimus in cordis fortes, in iudiciis iusti, in amicitia fideles, in injuriis patientes, in contentionibus moderati; refugiamus turpiloga, adversus iniqua constantes, in conviviis sobrii, in charitate simplices, inter subdolos cauti, condolentes trisibus, contumacibus resistentes; in suspicionibus parci, inter maliloquos taciti, inter humiles consoquales, *ibid.*

S. PULGENTIUS. — Voluntarium jejunium esurient sublevert jejunantium, ut in fructu misericordiae tuorum possit jejuniorum fecunditas apparere, LXV, 331. Jejunia adhibenda temperies, ut corpus nostrum nec saturitas excitet, nec laedia immoderata debilitet, 332.

S. BENEDICTUS. — Jejunium in pane et aqua in peccata ebrietatis, I.XVI, 320 — Violatae abstinentiae, 640. Violatae silentii, 363.

VICTOR CAPUANUS. — Occultum sit jejunium, I.XVIII, 271.

Vita Patrum. — Abstinentia cibi et potus quae et qualis sit oportet, LXXIII, 1090. — Jejunia moderata sunt mellora, LXXIV, 29. Jejunii modus optimus, LXXIII, 920.

S. ISIDORUS Hispal. — Hoc est perfectum et rationabile jejunium, quando noster homo exterior jejunit, interior orat, LXXIII, 631. Sepe abstinentia simulate igitur, jejuniaque per hypocrisis exercentur. Quidam increduliter abstinent, ut hominibus curiosis sancti appareant. Jejunium et eleemosyna in abscondito esse amant, ut solus Deus, qui inspicit omnia, meritum bonorum operum rependat, 632. Jejunia cum bonis operibus Deo acceptabilia sunt. Qui autem a cibis abstinent, et prave agunt, demones imitantur, quibus esca non est, et nequilia semper est. Qui execrationis studio non abstinentiae voto ab esca carnum se suspendunt, hi potius execerandi sunt. Spernitur jejunium quod in vespere repletionem ciborum reficitur. Spernitur, jejunium quod in vespere delicis compensatur.

SMARAGDUS. — Bene jejunat quicumque esurientem famem repleti pauperis satietate sustentat, CII, 683. Bene jejunat qui divini recordatione iudicii semetipsum refrenat, ab omni se illecebrarum voluptate suspendit. Bene jejunat qui carnem suam vitiorum germina pullulantem, macularum meditatione virtutum, et sobrietatis amore castigat. Bene jejunat qui fraternas injurias pacifici pectoris lenitate dimittit. Gratissimum Deo desert jejunium, qui mentem suam a pravus cogitationibus, oculos a concupiscentia, linguam manusque a lite custodit. Et sic jejunium nostrum sanctificet castitas, ornet patientia, benignitas foveat, misericordia laetificet, commendat humilitas, *ibid.* Quomodo sanctificetur jejunium, *ibid.*

THEODULFUS. — Jejunium Quadragesimae summa cura observandum est, CV, 203. Cum jejunio eleemosyna jungenda est, 204. A quibus abstinendum sit cum jejunatur, *ibid.* Nihil valet jejunium quod conjugali opere polluitur, et quod orationes, vigiliae et eleemosynae non commendant, 205.

HAYMO. — Non est tantummodo jejunandum a concupiscentia ciborum; sed ab omni laetitia temporalium delectationum, CXVIII, 901 — Si corporaliter jejunantes perniciosissimis animae vitii implicemur, nihil nobis proderit carnalis afflictio pretiosiore parte pollutis, *ibid.* Quia comes jejunii eleemosyna est, dignum est, ut quod corpori nostro subtrahimus pro abstinentia, pauperibus progemus pro miseriam, 194. Sibi et non Deo jejunat, qui hoc quod corpori subtrahit per abstinentiam, non pauperibus erogat, sed sibi in posterum reservat, 195. Qui autem jejunat et eleemosynam tribuit, necesse est ut ab omni iracundia et odio atque impudentia cor suum custodiat, *ibid.* Sanctificare jejunium, est cum abstinentia carnis eleemosynam tribuere, et cetera pietatis opera impendere, *ibid.*

S. PASCHASIUS. — Homines ille jejunat, qui favore eorum captus vanam gloriam quaerit. Ille vero Deo Patri qui propter ejus amorem sese macerat, et quod sibi subtrahit alteri largitur, CXX, 303. In diebus jejuniorum nostrorum, nec caput sufficit misericordiae operibus perungi sine pura conscientia, neque conscientiam sufficit lavare ab operibus peccati, si non bona quae possumus instantanter agamus, *ibid.* Ut reniteat caput Spiritus sancti gratia perfusus, purgetur conscientia ab omni lae peccati, et lavetur fonte lacrymarum, quatenus jejunium acceptabile fiat, et nos Spiritus sancti gratia delibatos candidioresque commendat, *ibid.*

RATHERIUS. — Abstinentia nostra, nisi sit triformis, est per omnia ad perfectionem inutilis, ut primum a meditatione prava, secundo a locutione noxia, tertio ab operatione, pro Dei timore vel amore, perversa cessamus, CXXXVI, 692. Jejunandum a vitiiis abstinendo, 691. Male jejunant, qui quod subtrahunt ventri, non tribuunt pauperibus; sed aut ventri aut mammarum reservant, 695. Reprehensi qui abstinentia diebus a peccatis non abstinent, *ibid.* Nulla solemnitate amplius delectatur Deus quam illo jejunio, quo cibo abstinetur et a vitiiis, 567. Cum jejunio jungenda oratio et eleemosyna.

RADULPHUS. — Habenda est recta intentio in jejunio, in mente misericordiae compassio; in conscientia munditia, in caelo thesauri repositio, CLV, 1782.

RUPERTUS. — Jejunantium distantia triplex, dum jejunant alii propter Dei regnum; alii propter infamiam memoriam casuum adversorum; alii propter humanam laudis appetitum, ut glorificentur ab hominibus tanquam iusti, quia misera ambitione repleti sunt, CLXVIII, 1438. Qui jejunantes caput suum non unxerunt, nec faciem suam laverunt, hi sunt quorum thesauros in terra thesaurizatos tinea vel aeruginemolita est, quia valde tineosum caput est et aeruginosa facies, ubi totus jejunii fructus est videri et glorificari ab hominibus, non propter tristitiam tristemque vultus maciem, hypocritae nequam sancti putantur, *ibid.*

HILDEBERTUS. — Ad sanctificandum jejunium non modo a cibis sed a vitiiis nos continemus, in nos delinquentibus dimittamus, indigentibus bona impendamus, CLXXI, 448. Jejunium sanctificandum oratione et misericordia, 450.

S. BERNARDUS. — Sic debes nutrire corpus tuum, ut non superbiat; et iterum sic debes reprimere, ut non cadat; sic debes recidere carnem tuam, ut serviat, CLXXXIV, 1244. Omni studio debemus despiciere gulam ciborum; speruanda est concupiscentia escarum; cavenda est cura ventris; non debemus comedere ut venter impleatur, sed ut corpus sustentetur, *ibid.* Cum devotione et fervore suscipiendum est jejunium, CLXXXIII, 175.

PETRUS LOMBARDUS. — Jejunium cum eleemosyna jungendum, CXCI, 1622.

PETRUS COMESTOR. — Jejunantis est sordes quare, in cinere et cilicio sedere, sordidas vestes habere, esse in carnis maceratione, in victus attenuatione, in vultus tristitia et pallore, faciem non lavare, nec ad mensas opulenti capite delibuto sedere, CXCVIII, 1749. Jejunans eligat desertum, id est membra ipsius consuetas desideriorum carnalium deserant officinas, deserant oculi videre vanitatem, desinant aures intendere fabulosas nugationibus; desinat lingua ingurgitari cibo et inebriari vino, et in quo est luxuria; desinant manus innoxium fundere sanguinem; desinant pedes currere post filios alienos, 1760. Actio jejunantis triplex: jejunium, eleemosyna, oratio, *ibid.*

PETRUS Blesensis. — Jejunium sanctificare est jejunare in sanctitate et iustitia coram Deo, non coram hominibus, sicut hypocritae tristes, CCVII, 601. Forma et modus jejunii, *ibid.*

S. MARTINUS Legion. — Jejunandum non propter humanam gratiam, sed propter aeternam gloriam; non propter hominum laudem, sed propter caelestem bonorum spem; non propter mundum, sed propter Deum; non sicut hominibus placentes, sed sicut Deo servientes, CCVIII, 675. Hypocritae facies suas exterminant, quia non devote propter Deum jejunant, sed ut ab hominibus temporalem mercedem recipiant. Non jejunant ut remissionem peccatorum consequantur, sed ut mortalibus honorentur. Tristes jejunant, non ut peccata redimant, sed ut adulantiis placeant, 674.

ALANUS DE INSULIS. — Non prodest jejunium corporis absque jejunio mentis. Quid enim valet, si os jejunet a cibo, dum lingua resolvitur mendacio, dum oculus epulatur in vanis, aures deliciatur in fabulis, nares ostantur in odoramentis? CCX 177.

GUNTHERUS. — Conveniunt haec jejunanti: mentis constantia, corporis munditia, spiritualis laetitia, in vultu

hilaritas, in verbis et factis maturitas, in cibo et potu sobrietas, CCXII, 209.

INNOCENTIUS III De modo jejunii, CCXVII, 364.

II. — De jejunii virtute et efficacia.

TERTULLIANUS. — Jejunia non modo naturæ mutationem aut periculum aversionem aut delictorum obliterationem, verum etiam sacramentorum agnitionem merentur, II, 963. Jejuniis siccitates depulsa, I, 703. Israel statim jejuniis delictum delevit, II, 962.

S. AMBROSIIUS. — Elias jejunus filium viduæ ab inferis resuscitavit; jejunus pluviam ore deposuit; jejunus ignes de celo eduxit, jejunus curru raptus est ad celum; et quadraginta dierum jejuniis divinam acquisivit presentiam, XIV, 698, 699. — Jejunio ore statuit fluenta Jordanis et redundantem fluminis alveum repente siccum pulverulentum transmisit vestigio, *ibid.*

Jejunium refectio animæ, cibus mentis, vita angelorum, culpe mors, excidium delictorum, remedium salutis, radix gratiæ, fundamentum castitatis, 699. Jejunium bonum operimentum, quod animam tegit, ne a tentatore deprehendatur, bonum velamen quod tegit culpam. Jejunium a peccato liberat, 701. Jejunium virtutem ignis exstinxit, ora obstruxit leonum, maris fluenta solidavit, petram solvit in fontes aquarum, 704. Jejunium continentie magisterium est, pudicitie disciplina, humilitas mentis, castigatio carnis, forma sobrietatis, norma virtutis, purificatio animæ, miserationis expensa, lenitatis institutio, charitatis illecebra, senilis gratia, custodia juventutis. Est infirmitatis allevamentum, alimentum salutis. Nemo cruditate jejunando incidit, nullas per continentiam letum sanguinis sensit. Bonum itineris viaticum, bonum totius vitæ, bonum in mari, sedat naufragia, cibum servat, 705. Abstinencia potus, cibus parcimonie docet vitia nescire, qui docet causas nescire vitiorum, XVI, 203. Abstinencia facit etiam juvenutis annos senescere, 1196. Jejuniis spiritali adipe plurescit anima. Ipsi sancti cum jejunant, tunc sunt prastantiores. Moyses cum jejunaret legem accepit, Petrus eductus est Novi Testamenti gratiam, Daniel ora clausit leonum, futurorumque temporum vidit negotia, 1193. Venter abstinencia contrahit humanos in altum elevat sensus, XVII, 759. Num tam grave delictum est, quod non purgetur abstinencia, elemosynis exstinguatur, 605. Murus est Christiano jejunium, inexpugnabilis diabolo, intrasgressibilis inimico, 644.

S. HIERONYMUS. — Possumus per jejunium redire in paradysum, unde per saturitatem fueramus ejecti, XXIII, 307. Elias, quadraginta dierum jejuniis præparatus, Deum vidit in monte Oreb, 308. Congregatum Samuel populum in Nasphat, indicto jejuniis, roboravit, et fecit hostibus fortorem. Achab rex impiissimus, ut sententiam Dei subterfugeret, jejuniis impetravit. Anna uxor Helicæ inane cibo ventrem, filio meruit implere, Daniel et tres pueri revelationem merentur jejuniis. Cornelius centurio ut Spiritum sanctum acciperet antequam baptisma, elemosynis meruit crebrisque jejuniis.

S. AUGUSTINUS. Jejunium fraudatio carnis et lucrum mentis, XI, 706. Jejuniis virtus, XXII, 1456. Fructus, XXXIX, 1887. Jejuniis utilitas pluribus exemplis ostenditur, 2025, 2026.

CASSIANUS. — Jejuniis virtus et utilitas, XLIX, 553. **S. PETRUS CHRYSOLOG.** — Jejunium est singulare sanctitatis aratum, colit corda, eradicat crimina, evellit delicta, villa subruit, charitatem serit, copiam nutrit, parat innocentie messem, LII, 288. Est jejunium vitiorum mors, vita virtutum, pax corporis, membrorum decus, ornamentum vitæ, robur mentium, vigor animarum. Est castitatis murus, pudicitie propugnaculum, civitas sanctitatis, 209.

S. LEO MAGNUS. — Abstinencia Domino viam parat et mentem erigit ad celestia, LIV, 186. Cum a licitis abstinetur, facilius illicitis resistitur, 450. Per abstinenciam vitiorum incentiva truncantur, 416. Jejunia nos contra peccata faciunt fortiores, concupiscentias vincunt, tentationes repellunt, superbiam inclinant, iram mitigant, et omnes bonæ voluntatis affectus ad maturitatem totius virtutis emultrunt, 175.

S. MAXIMUS. — Jejunium sanctificat hominem, magnæque ei gratiam præstat, LVII, 514. Quadraginta duabus mansionibus comparatur jejunium Christianorum, quibus peractis Israelitæ ex Ægypto ad terram promissam pervenerunt, 511. Per jejunium quadraginta dierum et quadraginta noctium Moyses scriptas d-gito Dei tabulas meruit accipere, 577.

S. PAULINUS. — Jejunium, quo ab omnibus vitiis abstinemus, est animæ vestimentum, LXI, 515. Corporis animam saginat, 238. Castitatem fovet, 626.

S. BENEDICTUS. — Jejunium conservanda caritati inservit, LXVI, 534.

S. GREGORIUS TURON. — Jejuniis efficacia, LXXI, 193.

Vita Patrum. — Abstinencia hostis domesticus infirmatur, LXXIII, 866. Dæmon fugatur, 436. Jejunium passionem superat, 768. Hostem domesticum debilitat, 866. Frenum est peccati, 868. Monachi condimentum est; siccit fatulas delectationum, mentem elevat, *ibid.* Jejunium et vigiliis animam humilant, 1014.

S. GREGORIUS MAGN. — Abstinencia sacra fructus et dignitas, LXXIX, 525. Abstinencia multi carnis motus enervantur, 524. Abstinencia cum humilitate potest fornicationem superare, 597.

S. ISIDORUS HISPAL. — Per jejunium ocula mysteriorum celestium revolvantur, divinique sacramenti arcana panduntur, LXXXIII, 631. Jejunia fortia tela sunt adversus tentamenta dæmoniorum. Cito per abstinenciam devincuntur, *ibid.* Jejunio libido restringitur, luxuria superatur; sequestrata saturitate, non dominatur luxuria, 848. Abstinencia carnem superat, luxuriam frenat, libidinis impetum frangit, sitis et fames carnis luxuriam interimit, *ibid.* Per jejunium prosternuntur vitia, humiliter caro, diaboli tentamenta vincuntur, 776.

S. ELIGIUS. — Jejunia vitam imitantur angelicam; his excitantur mentes fidelium, his reficiuntur anime, per hæc moriuntur culpe, delentur delicta, his gradibus pervenitur ad celestia, his armis dimicamus contra diabolum, LXXXVII, 605.

S. PAULINUS. — Jejunium bonum animæ et corpori, XCIX, 234.

HAYMO. — Sicut fomentum omnium vitiorum est gula, sic nutritrix omnium virtutum abstinencia, CXVIII, 194. Quamdiu primi parentes in paradiso manserunt, tandiu a cibo vetito abstinentur. Postquam gula desideris satisfecerunt, paradisi amoenitatem statim amiserunt. Daniel et tres pueri, qui in aula regis mire abstinencia fuerunt, non solum leonum dentes evaserunt, et fornacem ignis non senserunt, sed etiam Interpretati sacra mysteria scientiam acceperunt. Joannes, quia mira abstinencia fuit, Redemptorem non solum videre, sed etiam baptizare meruit, *ibid.*

GODEFRIIDUS. — Jejunium una cum humilitate dæmonum tentationes superat, CLXXIV, 166. Præparatum ad Christi adventum, 66.

S. BERNARDUS. — Per jejunium fornicatio superatur, luxuria restringitur, (LXXXIV, 1243. Abstinencia carnem superat, frangit motum libidinis, dissolvit virtutem fornicationis. Per famem et sitim luxuria destruitur. Abstinencia edificat in animæ virtutes, et destruit vicia corporis, 1244. Pueri in camino ignis non arserunt, qui abstinentes fuerunt. Daniel liberatus est de ore leonum, quia servavit in se abstinenciam ciborum. Jejunium est refectio cordis, 171. Medetur vulneribus, exasperatis conscientias lenit, *ibid.* Jejunium non solum abolitio est peccatorum, sed exstirpatio vitiorum; non solum obtinet veniam, sed et promeretur gratiam, non solum delet peccata præterita quæ commissimus, sed et repellat futura quæ committere poteramus, CLXXXIII, 176. Jejunium orationi devotionem et fiduciam donat, orandi promeretur gratiam, *ibid.*

BELETHUS. — Eva, quamdiu abstinent, virgo fuit incorrupta. Moyses post jejunium cum Deo locutus est. Elias post jejunium igneo curru in celum subvectus est. Hierosolyma a Sennacherib tempore Ezechie regis et Isaiæ, centum octoginta quinque millibus civibus una nocte interfectis, fuit liberata, et ne inter cinerem ferretur, solum Sennacherib cum decem tantum aufugit in Ninivem, ubi sexagesimo die post a propriis suis filius fuit interemptus. Item, Jona iram Dei concionante, Ninivæ in sacco et cinere jejunium precitantis agens consecutus sunt veniam. Josue filius Nave jejunio, dum illud per integrum diem agebat ad Gabaon, solis et lunæ cursum exhibuit, et hostes suos superavit, CCII, 41.

PETRUS BLESSENS. — Jejunio carnis petulantia refrenatur; fletu et pænæ purgatur anima se in eis justificans, et quasi complantata similitudini mortis Christi, convertitur in ærumna sua, et ærumna ejus virtutis in gratiam et in gloriam, CCVII, 601.

S. MARTINUS LEGION. — Moyses per jejunium quadraginta dierum et noctium a Domino legem accepit meruit, CCVIII, 675. Elias quadraginta dies jejunavit in eremum secessit, atansque in ostio speluncæ magnæ Dei visionem vidit. Daniel, angelo revelante, meruit sacramenta mysteriorum cognoscere.

ALANUS DE INSULIS. — Jejunium carnem marcent, animam elevat, concupiscentiæ fomitem refrenat, excitat rationem. Jejunio meruit Moyses Dei colloquium.

Israel interpretationem somniorum, Elias subsidium, Nivirite remissionem peccatorum, CX, 177. Jejunium valet ad medicinam corporis et animæ, conservat corpus a morbo, animam a peccato, 178.

GUNTHERUS. — Jejuniorum effectus est : dæmonum expulsio, malarum cogitationum exclusio, peccatorum remissio, vitiorum mortificatio, futurorum bonorum expectatio, celestium gaudiorum perceptio, CCXII, 210.

INNOCENTIUS III. — Valet jejunium ad iram Dei placandam et veniam impetrandam; ad penam vitandam, et nequitiam extirpandam; ad munditiam retinendam, et ignorantiam repellendam; ad victoriam consequendam et gratiam obtinendam, CCXVII, 357 et seqq.

III. — De jejunii necessitate.

S. AMBROSIIUS. — Sicut homo per appetentiam interditi fructus amiserat gratiam, ita per jejunium reparat ejus virtutem oportuit, XIV, 1067. Jejuna, si vis vincere carnis illecebram, XV, 1618. Quadragesima diuina pomero jejuniis et orationibus crebrioribus nostrorum ieremus supplicia peccatorum, XIV, 360. Qui non jejunat, infectus est, et nudus, et patet vulneri, XVI, 1137. Quæ salus nobis esse potest, nisi jejunio eluerimus peccata nostra, 1193. Abstinentiæ et sobrietatis arma sumenda sunt adversus spiritualia nequitia, XVII, 401.

S. AUGUSTINUS. — Jejunium ad carum domandam est necessarium, XL, 709. Jejunandum quando acriore lactamine cum hoste configimus, XXXVIII, 1049.

CASSIANUS. — Abstinencia a carnibus necessaria ad frenandum libidinem, LIX, 225. Eius necessitas, 331.

S. LEO MAGNUS. — Jejunium ab omnibus observandum, LIV, 501. Jejunium penitentia necessaria, 447. Per jejunium omnia vitia expellenda, 1438.

S. FULGENTIUS. — Jejuniis insistendum, LXV, 321.

S. LEANDER. — Jejuniis valido corpori imponenda sunt; et quas rebellis caro lege vitiorum impugnat, jejunio attenuandi sunt jugi, LXXII, 884. Subjuganda est jejuniis caro rigida, et eatenus refrenanda, ut legi mens et imperiis animæ subiaceat ut ancilla, 882, 883.

S. ISIDORUS. — Si carnis molestias sentis, si carnis stimulis tangeris, si libidinis suggestionem pulsaris, si animum tuum fornicationis titillat memoria, si caro te impugnat, si te luxuria tentat, si libido invitat, adime tibi saturitatem panis, parcimonia tuum corpus castiga, jejuniis et abstinentia inservi. Esuri et siti, abstine et arece; non potes tentationes vincere, nisi jejuniis erudiaris, LXXXII, 848. Eius libido crescit, ciborum saturitas carnis luxuriam suscitât, edacitatis vitio crescit tentatio carnis, *ibid.*

S. ELIGIUS. — Sicut corpori vulnerato medicaments, sic, et multo amplius, animæ peccatorum vulneribus sanantia necessaria sunt jejunia; maximeque, quia primos parentes nostros, propter gulam, a paradisi gaudiis expulso nos, procurandum nobis est, si ad ea reverit cupimus, ut per abstinentiam viam nobis illo redeundi præparemus, LXXXVII, 603.

HAYMO. — Jejunium necessarium est ad superandas diaboli tentationes, CXVIII, 192. Maceremus carnem nostram per abstinentiam, 194. Virutem abstinentie toto corde suscipere debemus; ut et futura mala possimus extinguere, et præterita peccata diluere, *ibid.*

ADALGERUS. — Debet corpus affligi per abstinentiam, CXXXIV, 924. Castigandum semper et affligendum est, ut ad malum opus animam non trahat, et ad peragendum bonum sit semper idoneum, *ibid.*

RATHERIUS. — Jejunandum ut a corde expellatur diabolus, CXXVI, 692.

GOFFRIIUS. — Ad conquirendam salutem æternam abstinentia corporalis sola non sufficit, nisi et animæ quoque jejunium per abstinentiam vitiorum fuerit sociatum, CLVII, 171.

S. ANSELMUS. — Adime tibi saturitatem panis; parcimonia tuum corpus castiga: jejuniis et abstinentia intentus pallida ora gere, aridum porta corpus. Nisi jejuniis erudiaris, non potes tentationes vincere, CLVIII, 680.

HUGO A. S. VICT. — Maceratio carnis jejuniis attenuanda est, ne vicia pruriginis ad voluptuosam vitam revolet, CLXXVII, 837.

S. BERNARDUS. Non potest quisquam accipere perfectionem virtutum, nisi prius domuerit in se ventris gulam, CLXXIV, 1241. Sicut per abstinentiam omnes virtutes spirituales radiantur atque ædificantur in animo, ita et per suavitatem ciborum omnia vitia nutriuntur et confortantur in corpore. Nemo potest a semetipso tentationes dæmonum expellere, nisi refrenaverit in se appetitum gulæ, *ibid.* Jejunandum et abstinendum a cibis. Aridum portandum corpus. Per cibum et potum crescit luxuria. Si per gulam et ingluviem peccavimus, quid

restat nisi ut per abinentiam reparemur? CLXXXIII, 678. Jejunet oculus qui deprædatus est animam, jejunet auris; jejunet lingua, jejunet manus, jejunet ipsa anima, 176. Jejunet oculus a curiosis aspectibus et omni petulantia; jejunet auris a fabulis et rumoribus, jejunet lingua a detractatione et mormuratione, ab inutilibus, vanis atque scurrilibus verbis; jejunet manus ab otiosis signis, et ab operibus omnibus, sed et multo magis anima ipsa jejunet a vitis et propria voluntate sua, *ibid.*

S. MARTINUS LEGION. Jejunet in nobis perniciosa luxuries, jejunet sumptuosus ventris ingluviens, jejunet omnis iniquitas perversa; jejunet contentum odiosa; jejunemus ab epulis, et maxime a vitis, CCVI, 731.

IV. — De jejunii tempore.

S. AMBROSIIUS. — Dominica die jejunare non possumus, XVI, 1029. Hoc est in resurrectione Christi non credere, si legem quis jejunii die resurrectionis indicat, *ibid.* Sunt quidam qui quarta feria carnem non edendam statuerunt, sunt qui Sabbatis, sunt iterum qui a Pascha usque ad Pentecosten edant, XVII, 167.

S. AUGUSTINUS. Jejunium ante solemnitate passionis Christi maxime conveniens, XXXVIII, 1030. Quadragesimo numero cur institutum, 1031. Jejunium Quadragesimæ habet auctoritatem et in veteribus et libris ex Evangelio, XXXIII, 217. Jejunium ante Pascha non celebrabant Manichæi, XLII, 178. Jejunia Christianorum per dies Paschæ perque alias in Christo solemnitates, et eorumdem jejunia pro paganis in ipsorum festis profanis, XXXVII, 1261. Jejunium Natalis Domini, XXXIII, 234. Quarta feria jejunatur, quia eo die Judæi ad occidendum Dominum reperiuntur, 150. Plebs Romana quarta et sexta feria et Sabbato jejunare consuevit, 140. Jejunandum quint. Sabbati Romanis non videtur, *ibid.* Jejunant Sabbato quod Pascha præcedit, etiam qui aliis Sabbatis præstant, 150. Jejunent alii Sabbato propter humilitatem mortis Domini alii jejunium relaxant propter requiem Dei, *ibid.* Sermocujusdam Urbici, quo probat Sabbato jejunandum, adversus Ecclesiam universam injuriosissimus, 137. Jejunium Sabbati exinde profectum esse, quod Petrus Dominico die cum Simone certaturus, pridie jejunaverit, Romanorum aliqui existimant, alii falsum putant, 146. In observando Sabbati jejunio, sequendus mos episcoporum, 156. Jejunare per nonnullos dies certis de causis mos Ecclesiæ prohibet XXXVIII, 1032. Jejunium maxime festis diebus non agitur XXXIII, 145. Jejunia Christiani relaxant paschali tempore, stantes orant, alleluia canunt, quod est signum resurrectionis, 218. Jejunium die Dominico non est illicitum, sed non sine justo scausio hanc diem quis jejunio decernat, XXXVIII, 144, 150. Apostoli non solebant die Dominico solemniter jejunare, 249. Dies quibus jejunandum est aut non jejunandum non definitur, 158. Jejunia statuta solemniter celebrari nolunt Ariani, sed cum quis que voluerit, jejunandum, XLII, 40. Jejunium quotidianum suadet. exceptis his diebus quibus Ecclesia prohibet jejunare, XXXVIII, 1032. Excepto Sabbato et Dominico, multi tota vita sua jejunant, maxime in monasteriis constituti XXXIII, 140. Jejunia crebra, quotidiana veletiam incredibiliter continuata in catholica communione, XXXII, 225. Jejunium publice indictum XXXIX, 1863, 1948. Jejunium publicum in Kalend. Januarii, 2002. Jejunia ante Pascha XXXV, 2564. Cur et in nonnullis sanctorum vigiliis instituta XL, 1276. In jejunis quatuor temporum in vigiliis sanctorum, necnon feria quarta et sexta in quadragesimali cibo jejunetur XLII, 1458.

CASSIANUS. — Jejunium Sabbati Romæ et in Ecclesia occidentali cur institutum, XLIX, 147. Jejunium solvendum diebus Dominicis et in Pentecoste, 111.

S. LEO MAGNUS. — Quatenus non jejunandum die Dominico, LVI, 836.

S. BENEDICTUS. — Jejunium iv et vi ferias LXVI, 662. Jejunium feria vi etiam tempore paschali, *ibid.* Jejunii relaxatio tempore paschali diebus Dominicis, 669. Et in præcipuis festis, 668.

S. GERMANUS. — Jejunium quadragesimale LXXII, 257. Jejunium triduum Rogationum, 286. Jejunium in vigilia Pentecostes, 206.

Vita Patrum. — Jejunium iv et vi ferias, LXXIII, 1161. Jejunium hebdomadariam in Scythia, 931. Jejunio xxx dierum torquentur martyres Epictetus et Astion, 402. Jejunia hebdomadaria, 697.

S. ISIDORUS, Hispal. — De jejunio Quadragesimæ, septimi mensis, Pentecostes, Kalendarum Novembrium, Januariarum, triduo, diversorum dierum, LXXXIII, 771.

Liturgia Mozarab. — Jejunium Epiphaniæ, LXXXV, 229. Kalendarum Januarii, *ibid.* Jejunium Sabbati.

S. FRUCTUOSUS. — A Pascha usque ad Pentecosten

observanda sunt jejunia, a Pentecoste usque ad octavo decimo Kalendas Octobris, ab octavo decimo Kalendas Octobris usque ad Pascha sollicite jejunandum est, et in Quadragesima vino eto. eo penitus abstinendum, LXXVII, 1407, 1408.

S. BONIFACIUS. — De jejuniis Quadragesimæ, LXXXIX, 867.

S. BEKTORIUS. — Mensis primi hebdomada prima feria quarta et sexta et Sabbato jejunandum usque ad vespertum, CXXVI, 987. Mensis quarti, id est Junii hebdomada secunda, feria quarta et sexta et Sabbato jejunandum usque ad Nonam. De reliquis jejuniis, 988.

ANASTASIUS. — Jejunium quatuor temporum servare mandavit S. Calixtus, CXXVII, 1517. Jejunium Sabbati imperavit S. Innocentius I., CXXVIII, 147. Jejunium vii hebdomadarum ante Pascham Telesphorus, CXXVII, 1175. Jejunium nulla ratione die Dominica aut fer. v. peragitur, 1499.

S. ISIDORUS. — Jejunandum non est diebus Dominicis, CXXX, 271. Nec feria quinta quæ dicitur Cræna Domini, 363. Jejunandum non est mensibus Julii et Augusti, 420. Jejunare die Natalis Domini, hæresim sapit, 894. Jejunans die Dominica habendus est hæreticus, 583.

ATTO. — De jejuniis quadragesimali et quatuor temporum, CXXXIV, 44, 45.

RATHERIUS. — Jejunium quatuor temporum, Rogationum, CXXXVI, 560. Jejunium usque ad Nonam protrahendum, 565. Quadragesimæ tempore quotidie jejunandum, exceptis Dominicis, *ibid.*

Canonum prisca collectio. — Quod non est jejunandum die Dominico, CXXXVIII, 154. Quod jejunandum est in quarta et sexta feria, *ibid.*

BURCHARDUS. — De jejuniis, CXL, 885.

JOANNES ROTOMAG. — Jejunium quadragesimale, CLXVII, 212. Quatuor temporum, 207.

PETRUS DE HONESTIS. — Jejunandum est a Kalendis Novembris usque ad Nativitatem Domini, et a Septuagesima usque ad sanctum Pascha, CLXIII, 723. Quarta, et sexta feria, ac Sabbato quatuor temporum et in vigiliis jejunandum, *ibid.*

GRATIANS. — De temporibus quibus jejunia celebranda sunt, CLXXXVII, 569 et seqq.

S. BERNARDUS. — Jejunium in vigilia S. Andreae, CLXXXIII, 505. Jejunium Sabbati Romæ observatum, non Medioani, CLXXXII, 402. Jejunia regularia usque ad Nonam, CLXXXIII, 174.

S. MARTINUS Legion. — Est quadruplex ratio quare jejunium nostrum Paschæ continuamus. Idco jejunamus ante Pascha ut passionem statim sequatur resurrectio. Secunda causa est, ut per hoc filios Israel imitemur qui statim post egressum pascha celebraverunt; tertia quoniam fervor libidinis magis so et nos incendere in tempore veris; quarta, quia statim post jejunium debemus corpus Domini accipere.

V. — De mirandis jejuniis et abstinentiæ exemplis.

S. AMBROSIIUS. — Elias ad caput suum collyridam et vas aquæ reperit, et ideo in virtute escæ illius quadraginta diebus jejunavit, XVI, 1197. Patres nostri, cum mare transirent pedibus, aquam, non vinum bibebant. Daniel et Hebræi pueri patrio cibo, et aquæ potu, iurorem leonum represserunt, 1197. Nivese a morte jejuniis liberavit, 1128.

JUVENCUS. — Jejunium Christi, XIX, 115. Discipulorum Joannis et Christi, 176.

RUFINUS. — Abstinencia monachorum Evagrio cohabitantium pane, sale, et aqua tantum utentium, XXI, 449.

CASSIANUS. — Abstinencia antiquorum Patrum, XLIX, 164. Abstinencia ejusdem senis sexies comedentis et adhuc esuriens; 244. Passi abbatis usque ad solis occasum, 245. Abstinencia singularis exemplum, 938.

S. PAULINUS NOLAN. — Jejunium quadragesimale quomodo Paulino observatum, LAI, 226.

Vita Patrum. — Abstinencia Abbau ab aqua, LXXIV, 41. Abrahamis, lactucis, intybis et apsis vitam ducentis, in autumno vero fructibus, 77. Aëpsima lente mædacta viventis, *ibid.* Item Damiani, discipuli Polychronii, 95. Adolphi, altero tantum die comedentis, in Quadragesima vero post quintam diem se reficientis, LXXIII, 1191. Ammonii, nihil colum unquam gustantis, 1103. Item suorum 1175. Animy, in morbo etiam ciborum incuriosi, 865. Anaxamontis, paucissimo cibo contenti, LXXIV, 159. Antonii, pane, sale et aqua duntaxat utentis, LXXIII, 152. Item Palæmonis, 231. Item monachorum Evagrio cohabitantium. Arsenii, paucissimo cibo contenti, 865. Barlaam, aqua et oleribus vivitantis, 564. Benjamin, triennio oleum non gustantis, 895. Caudidæ, a carnibus, 1241. Cononis, 112 annis semel in hebdomada panem comeden-

tis, et aquam bibentis, LXXIV, 120. Eliæ jam episcopi a vino abstinens, 154. Elpidii, Sabbato tantum et die Dominica comedentis, LXXIII, 1192. Esti ante solis occasum cibum non sumentis, 819. Alterius Evagrii aqua et oleribus tantum vivitantis, 1185. Eusebii cicere et fabis aqua mædactis se nutrentis, LXXIV, 79. Eusdem, v. caricis Quadragesimam transigentis, *ibid.* Hilarionis, in monachatu nihil occisum comedentis, 865.

Joannis, ad decennium omni cibo corporali se privantis 1132. Joannis, a vincto se abstinens, quia ei senior non benedixerat, LXXIV, 146. Macarii Romani, triennio herbis viventis, LXXIII, 424. Macarii Alexandrini et suorum ab ura, 1112. Annis vii tantum cruda comedit, *ibid.* Macedonii, hordeo mædacta se sustentantis, LXXIV, 65. Marciani, nunquam ad satietatem comedentis aut bibentis 27. Mariæ Egyptiacæ, septemdecim annis in eremo tribus panibus vivitantis, LXXIII, 683. Deinde herbis contentæ, 684. Monachi cujusdam ab omni potu abstinens, 824. Item alterius senis xi diebus a potu se continentis, 872. Monachi alterius, ab omni potu etiam in ardentissima febre, in agro metentis, et ne spicem quidem sine venia comedentis, 867. Monachorum circa Jordanem commorantium, tempore Quadragesimæ, 675. Forundem pæne non vescentium, LXXIII, 1195. Monachorum septem, herbis, pomis et rore viventium, 801. Monachorum in Scythia ab omni jussulo abstinentium, 865. Moysis duodecim unctis siccis panis viventis, 1120. Onuphrii dactylis et herbarum foliis vivitantis, 215. Pachomii, qui toto conversionis sum tempore nulla unquam fuit creatura saliatos, 262. Palæmonis, pane, sale, et aqua tantum vivitantis, 255. Pauli Galatæ, sextario lentis et parvo vasculo aquæ Quadragesimam transigentis, 1028. Pauli Nazarenensis, quinquaginta annis panis elemosynas Ecclesiæ ministra viventis, LXXIV, 159. Petri Pyoni, tepida aqua pro vino utentis, 868. Philoromi, a coctis, 1191. Pior, aqua salsa, uno paxinatio, et quinque olivis vivitantis, 787. Pityrionis, bis tantum in hebdomada comedentis, 1177. Polychronii, septem dies jejunare soliti. Posidonii a pane xi annis abstinens, LXXIII, 1178. Posthumii, aqua et oleribus tantum vescens, 452. Publii, panem ad trutinam comedentis LXXIV, 142. Romani, pane, sale et aqua tantum contenti 62. Veterum Scythiorum, nunquam nisi hospitalitatis ergo cibum sumentium, 147. Senioris cujusdam LXXIII, 740. Alterius etiam in morbo cibum recusantis, 872. Item alterius ægroti, omnis cibi oblitus, *ibid.* Senis cujusdam, xi diebus a potu se continentis, *ibid.* Simeonis Sythæ, septimo tantum die cibum sumentis, 523. Sivi, a vino abstinens, *ibid.* Theodori pueri admiranda, 250. Virginalis cujusdam Sabbato tantum et Dominica comedentis, 1122. Macarii vini pocula etiam aquæ abstinencia exilgantis, 767.

Jejunium Adolphi viderum, 1192. Cononis xxx annis, semel tantum in hebdomada comedentis, LXXIV, 129. Cræpatorum, 112. Davidis, Eusebii discipuli, biduanum 140. Eliæ in juvenute hebdomadarum LXXIII, 1153. Elpidii comedentis tantum Sabbatis et Dominicis, 1192. Kronis trium mensium, communione excepta, et quodque olerem agresti, 1153. Euphrosii triduanum et quadriduanum, 630. Macarii mirandum, 1115. Marci, hebdomadas integras jejunantis LXXIV, 126. Theodori salutaris usque vespertum, annis xxi, præter Sabbatis et Dominicis, 136.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Hic erat abstinencia tanta ciborum, ut infirmato stomacho lacessitus vix subsistere procul dubio videretur; LXXV, 65. Moyses ut legem percipere mereretur, his quadraginta dies numero jejunavit, LXXIX, 321. Elias ut Jebabel manns evaderet, quadraginta diebus in unius cibi fortitudine ad Oreb Dei montem pervenit. Jesus Christus per quadraginta dies in eremo jejunans, nullum cibum sumpsit, *ibid.*

S. ELIGIUS. — Moyses xi dies jejunavit; Daniel trium hebdomadarum, jejunium continuavit, et angelica colloquia promeruit. Elias propheta in fortitudine unius panis subcinerit, cum modico aquæ poculo ambulavit xi diebus et noctibus. Joannis Baptistæ esca erant locustæ et mel silvestre LXXVII, 606.

RABANUS MAURUS. — Leguntur aliqui sanctorum per biduanas, sive per triduanas, sive etiam per totam hebdomadam jejunium extendere; plerique quod nec vinum nec siceram biberunt, nec aliquid manducaverint præter panem siccum et olera; alii quod ab omni carne se abstinerint, alii quod in tantum se abstinerint, quod nec pane in cibo usi sint, sed paucis caricis corpus suum sustentaverint, CVII, 538.

HAYMO. — Christus quadraginta diebus et noctibus jejunavit. Item Moyses et Elias, LXXVIII, 193. Mira Danielis et Joannis abstinencia, 191. Item Nivitarum, *ibid.*

8. PETRUS DAMIAN. — Rodolphi abstinentia, CXLIV, 101. S. Venerius non paucem comedit, non vinum bibit, non coctum aliquid omnino gustavit; sed solis arborum pomis et herbarum radicibus vixit, 975. Per continuum annum Romualdus nihil aliud in cibum habuit, nisi tantum per singulos dies ex uno pugillo elixi ciceris vixit, 961. Abstinentia Caesaris Augusti quanta, CXLV, 965. Abstinentia quorundam fratrum eremitarum commendatur, 545.

HONORIUS. — Dominus quadraginta diebus abque cibo jejunavit; Moyses bis quadraginta diebus ab omni cibo abstulit; Elias quadraginta diebus jejunus permansit; Daniel tres septimanas abque cibo fuit, CLXXII, 650.

S. BERNARDUS. — Christus prædicaturus jejunat; Elias, ut curru igneo levaretur, jejunat; Ninivitis excidium tum jejunio redimunt; Esther jejunio populum servat, et Assueri indignationem sedat; Joannes Baptista totam vitam jejunio transigit ad viam Evangelio sternendam, CLXXXI, 705. Cujusdam novitii mirabilis abstinentia, *ibid.*

PETRUS CANTOR. — Paulus primus eremita semper jejunavit, quousque de caelis panis sibi mitteretur, CV, 539. Hilario quinque caricis in die per quindecim annos contentus fuit. Sancta Egyptiaca quadraginta annis vixit de duobus panibus et radicibus. Hieronymus contentus fuit vili olusculo, pane cribario et aqua, *ibid.*

PARS TERTIA.

QUESTIO DIVERSIMODE EXPLICATA ORDINE ALPHABETICO.

ADALGERUS, monach. — De abstinentia, CXXXIV, 924.

ALANUS DE INSULIS. — De jejunio, CCX, 176.

ALCUINUS, abb. — De jejunio, Cl, 624.

ANSELMUS (S.), Cantuariensis. episc. — De jejunio, CLIX, 58.

ANSELMUS, Havelbergensis. episc. — De forma jejunii, et abstinentia carniarum, CLXXXVIII, 1104. — De jejunio, *ibid.*, 1105.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis. episcop. — Non vobis ergo videatur levis res aut superflua, ne quisquam forte hoc faciens Ecclesiam consuetudine cogitet apud se, et dicat sibi, aut suggerentem intrinsecus audiat tentatorem: Quid facis quia jejunas? De fraudas animam tuam, non ei das quod eam delectat; tibi ipse ingeris ponam, tui ipsius tortor et cruciator existis. Deo ergo placeat quia te crucias? ergo crudelis est, qui delectatur poenis tuis. Responde hujusmodi tentatori: Exercicio me plane, ut ille parcat; do de me poenas, ut ille subveniat, ut placeam oculis ejus, ut delectem suavitatem ejus: nam et victima excrucietur, ut in aram imponatur. Minus premet mentem meam caro mea. Et tali dissuasori malo, servo ventris, responde per hanc similitudinem, et dic: Si jumento forte insideres, si equo uteris, qui te gestiando posset precipitare, nonne ut securus iter ageres, cibaria ferocientia subtraheres et fame domares quem freno non posses? Caro mea jumentum meum est, iter ago in Jerusalem, plerumque me rapit, et de via conatur excludere; via autem mea Christus est; ita exultantem non cohibebo jejunio? Si quis hoc sapit, etiam ipso experimento probat quam utiliter jejunetur. Nunquid enim caro ista, quæ nunc datur, semper domabitur? Dum temporaliter fuit, dum mortalitatis conditione prægratur, habet exultationes suas manifestas et periculosas menti nostræ. Caro est enim adhuc corruptibilis, nondum resurrexit; nam non semper sic erit; nondum habet statum proprium celestis beatitudinis; nondum enim facti sumus æquales angelis Dei, XC, 709.

Finis nobis jejuniorum nostrorum, ad iter nostrum. Quid sit ipsum iter, et quo tendamus, hoc considerandum est. Namque et pagani jejunant aliquando, nec regionem quo tendimus norunt; et Judæi jejunant aliquando, et viam in qua ambulamus, non apprehenderunt. Tale est hoc, ac si aliquis equum domet, in quo erret. Jejunant hæretici; video quales eant, interrogo quo eant: jejunatis, ut cui placeatis? Deo, inquit. Munus, putatis, accipit? Sed prius vide quid dicit: « Relinque munus, et vade prius reconciliare fratri tuo. Nunquid membra tua recte domas, qui Christi membra dilatas? Improbaretur ergo jejunium tuum si immoderate severus existeres in servum tuum. Approbabitur jejunium tuum, cum non agnoscis fratrem tuum? Non ego quero a quo cibo abstineas, sed quem cibum diligas. Dic mihi quem cibum diligas, ut approbem quod ab isto cibo te abstineas. Diligis justitiam? forte, inquis, diligo. Appareat ergo justitia tua... », XL, 711, 712.

De jejunio XXVIII, 811; De jejunio et abstinentia,

PATROL. CCXX. INDICUM III.

XXXVIII, 1045; Sermo de utilitate jejunii, XL, 707; De jejunio et abstinentia institutum, XL, 1275.

BENEDICTUS (S.) Anienensis. abb., — qualiter ordo jejuniorum teneatur, CIII, 458; De modo jejunandi, CIII, 534; De jejunis, CIII, 568, 694.

BERNARDUS (S.), Clarevallensis. abb., — De jejunio, CLXXXIII, 176; de duplici vitio jejunantibus timendo, CLXXXIII, 745; De abstinentia, CLXXXIV, 716.

BRUNO (S.), Signiens. episc., — De abstinentia, CLXV, 956.

BURCHARDUS, Wormacensis. episcop. — De jejunio, CXL, 884.

CANUTUS, Anglorum rex. — De jejunio, CLI, 1175.

ELIGIUS (S.), Noviemensis. episcop. — De jejunio laudibus, LXXXVII, 605.

EUGYPIIUS, African. abb. — De jejunio LXII, 1035.

FRUCTUOSUS (S.), Bracaren. episcop. — De jejunio, LXXXVII, 1107.

GARNERIUS Lingonensis. episcop. — De jejunio, CCV, 660.

GUIGO I, Carthusian. prior. — De jejunio, CLIII, 708.

GUNTHERUS, Cisterciensis. monach. — Videamus de jejunio, quid illud sit, quot species, cui conveniat jejunanti, quæ sit jejuniorum utilitas vel effectus. Jejunare, ut alunt, abstinere est; ex quo jejunium, id est abstinentia, tam sensu quam voce derivatur. Hujus autem diversæ sunt species. Est enim jejunium spirituale et jejunium corporale. Jejunium spirituale est, ubi omnibus pravis voluptatibus mentis et corporis humiliter abstinere. Jejunium vero corporis est, a cibo et potu corporali ob salutem animæ rationabiliter tentare. De jejunio spirituali nihil verius dici posse puto quam quod eodem tempore ab omni homine servandum atque tenendum est. De corporali autem jejunio secundum diversas ejus species certa potest ordinari doctrina... Quæ autem jejunia tempore gratiæ in Ecclesia recepta sunt, aut sunt catholice institutionis, aut monasticæ religionis, aut spontaneæ devotionis, aut necessariæ correctionis. Catholice institutionis sunt illa, quæ omnibus quos ætas vel ægritudo non impedit observanda proponuntur, veluti jejunium Dominici adventus, vel Quadragesimæ, vel Quatuor Temporum, vel sanctarum Vigiliarum. Monasticæ religionis sunt... Inter quæ jejunia, quoniam illud quod Pascha præcepit famosius est, dicitur de Salvatore: « Cum jejunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, etc. »

Conveniant autem jejunanti hæc, mentis constantia, corporis munditia, spiritualis lætitia, in vultu hilaritas, in verbis et factis maturitas, in cibo et potu sobrietas; mentis constantia quæ gula tentantis insidias concutit et reprimat; corporis munditia ne plus jejunanti noceat libido et carnis impuritas quam prosit jejunium; spiritualis lætitia, quæ jam de præmio futuræ beatitudinis certos exspectat et gaudeat. In vultu debet esse hilaritas, ut non sit sicut hypocritæ tristes, in verbis et factis maturitas... Sunt autem quinque modi quibus contra sobrietatem agi solet, videlicet cibum impatienter appetendo, tempus præveniendi, lautiores cibos querendo, nimis ambitiose præparando, in nimis quantitate sumendo. Primo modo in cibo peccavit Esau, quando lentis edulim primogenita commutavit. Eodem modo potu David, quando concupivit aquam de cisterna quæ erat in Bethleem... Secundo modo peccavit Jonas... Tercio modo, est de illis, quibus melius sapient quæ pluris emuntur... CCXII, 207-209.

Jejuniorum utilitas vel effectus est dæmonum expulsio, malorum cogitationum exclusio, peccatorum remissio, vitiorum mortificatio, futurorum bonorum certa expectatio, celestium gaudiorum perceptio. Dæmonum expulsio, non tam ab aliis quam a nobis, quia malignus spiritus cum viderit hominem pro peccatis suis affligi, contemptis se videns, ulterius penes eum residere non audeat, licet etiam ab obsessis aliorum corporibus virtute jejunii dæmonia frequenter expellantur, sicut dicit Saluator: « Hoc genus dæmonum non ejicitur nisi in oratione et jejunio. » Malorum cogitationum exclusio, quia jejunanti pro peccatis detestabile est de faciendo peccato cogitare. Peccatorum remissio, quia jejunantibus Ninivitis Dominus placatus est; quod utique non esset, si eis peccata dimissa non fuissent. Vitiorum mortificatio, quia mortificata carne assidue jejunandi, etiam in ipsa peccati fames extinguitur. Futurorum bonorum certa expectatio, quia qui pie et pure pro peccatis affligitur, non potest promissa penitentibus præmia non sperare. Celestium gaudiorum perceptio, quia omnes qui pro vita æterna dilata jejunii corpus affligunt, mox ut et carne migraverint, ad æternæ sætietatis convivium perducuntur, CCXII, 210.

Liber de jejunio, CCXII, 207.

HILARIUS (S.), Pictaviens. episcop. De jejunio, XIV, 697. De origine et antiquitate jejuni, XIV, 700. Sermo de jejunio, XVII, 644.

HILDEBERTUS, Cenomanes. mon.—De jejunio, CLXXI 442.

HILDEGARDIS (sancta) abbatiſsa, — In abstinentia discretionem esse servandam, CXC VII, 519.

HUGO DE S. VICTORE.—De jejunio, CLXXXVI, 891. De tribus gradibus abstinentiæ, CLXXVH, 548. De duplici fructu jejuni, 553.

ISAAC DE STELLA, abb. — De jejunio, CXIV, 1790. ISIDORUS (S.), Hispalens. episcop. — De jejunio, LXXXIII, 1211. De abstinentia, LXXXIII, 631, 1241.

IVO Carnotens. episc. — De jejuniis, CLXI, 264.

JOANNES BELLETHUS, Parisiens. theolog. — De jejunio, CCII, 20. De jejuniis Adventus, CCII, 73.

LEANDER (S.), Hispalens. episc. — De abstinentia, LXXII, 882. De jejunii modo, *ibid.*, 884.

LEO MAGNUS (S.), pap. — Præceptum jejunii, LIV, 172, 180. De abstinentia, I, IV, 183. Cur Quatuor Temporum jejunia instituta, *ibid.* Jejunium omnibus præceptum quia omnibus necessarium, *ibid.*, 501. Jejunia ex traditione apostolica indicata, *ibid.*, 409, 418. De fructibus jejuni, *ibid.*, 420. De necessitate jejuni, *ibid.*, 441. Jejunium Christianorum quantum præstet observantia carnali Judæorum, *ibid.*, 444. Dissertatio de jejunio Sabbati, LV.

ODO (S.), Cantuariens. archiepiscop. — De jejunio, CXXXIII, 949.

PAULUS WINFRIDUS, diaconus. — De jejunio, XCV, 1215.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), Ravennatens. archiepiscop. — Sermones de jejunio, LII, 208, 219, 314, 320. De quadragesimali jejunio, LII, 634, 678.

PETRUS BLESSENS. — De jejunio, CCVII, 601.

PETRUS CELLENS. Carnotens. episc. — De abstinentia, CCII, 680.

PETRUS COMESTOR. — De jejunio, CXCVIII, 1536, 1749.

PETRUS DAMIANUS, cardinal. — De jejunio, CXLV, 347, 795.

PETRUS DE HONESTIS, Ravennat. cleric. — Quæ sunt legitima jejunia, CLXIII, 723.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), Corbeiens. abb. — De jejunandi modo, CXX, 302.

PETRUS, Cantor. — Jejunio generali abstinetur ab omni peccato mortali; jejunio speciali de quo hic, a cibo et potu. Hoc consecravit Dominus, jejunos in deserto quadraginta diebus et quadraginta noctibus, quod præfi-

guratur per jejunium Moysis, et jejunium Eliæ. De hoc ait Propheta in persona Domini: « Humiliabam in jejunio animam meam. » Et Dominus in Evangelio: « Hoc genus demonum non potest ejici, nisi in oratione et jejunio. » Et Apostolus: « Exhibeamus nos sicut Dei ministros, in multa patientia, in jejuniis, etc. » Et Dominus: « Cum autem jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, etc. »

Est autem jejunium avari detestabile, et est jejunium medici indifferens; et est jejunium hypocritæ et superbi execratio... Et est jejunium christiani in maceratione carnis, sicrum et sobrium...

Hæc fuit via sanctorum pallidorum et exsanguium tendentium ad patriam. Ut enim testatur S. Hieronymus in *Vita S. Pauli*, Paulus primus eremita semper jejunavit, quousque de caelis sibi panis mitteretur. Qui duplicatus est, cum ad eum veniret Antonius. Cui ille: Eia, frater, comedamus; duplicata est nobis annona. Et quod incredibile vobis videtur, S. Hilario quinque caries in die per quindecim annos contentus fuit. Sed tunc senex et imbecillis frusto panis hordacei refectus est. Sancta Ægyptiaca quadraginta annis vixit de duobus panibus et radicibus. S. Hieronymus contentus fuit vili olusculo, pane cribrario et aqua. Sed hoc arctissimum jejunium pro ignavia et corruptione nostra attingere non possumus. Sit ergo nobis jejunium arctum de pane et aqua, ita etiam ut rationabile sit obsequium nostrum..., CCV, 527, 528.

PONTIUS abb. — De jejunio et abstinentia, CLXIII, 1478.

ROBERTUS PULLUS, cardinal. — De jejunio, CLXXXVI, 914. De abstinentia, *ibid.*, 1143.

RADULPHUS ARDENS. — De jejunii modo, CLV, 1782.

RATHERIUS, Veronens. episcop. — De jejunio, CXXXVI, 692.

RICHARDUS A S. VICTORE. — De abstinentia, CXCVI, 14. De austeritate abstinentiæ, *ibid.*, 1109.

RUPERTUS, Tuitiens. abbas. — De jejunio in Adventu, CLXX, 63, 525.

SMARAGDUS, abb. — De abstinentia, CII, 622. — Quid sit sanctificare jejunium, CII, 682.

TAIO, Casarangustan. episc. — De jejunio, LXXI, 860.

TERTULLIANUS, Carthaginiens. presbyt. — Lib. de jejunio, II, 955.

VICTOR, Capuanus episc. — De occulto jejunio, LXVIII, 271.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. episc. — De occulto jejunio, CLXXXVI, 142.

CLI.

INDEX DE MORTIFICATIONE SENSUUM, SEU MENTIS ET CORDIS, ORDINE LOGICO VARIAS SS. PATRUM SENTENTIAS COLLIGENS.

Hic index duas in partes dividitur. Pars prima est secundum ordinem Patrum chronologicum summum enuntiativa; secunda vero, in ordine alphabetico varias Patrum sententias refert in extenso, ut apud prime quæstio capiatur ab omnibus.

PARS PRIMA.

LOCA PATRUM IN ORDINE CHRONOLOGICO, SPECIALI PRÆNOTATA SENTENTIA, TANTUM INDICANTUR.

I. — De mortificatione sensuum in genere.

Mortificatio sensuum exemplo Christi comprobata, S. Hilarius, IX, 923; S. Ambrosius, XV, 1768; S. Augustinus, XXXVIII, 275; S. Gregorius Magnus, LXXV, 623, 666; Smaragdus, CII, 284; Rupertus, CLXVII, 1036; Hildebertus, CLXXI, 842; S. Bernardus, CLXXXII, 665. Mortificatione moriendum sensibus, S. Ambrosius, XIV, 828; XVI, 251, 485; XVII, 24; S. Gregorius Magnus, LXXIX, 85, 86. — Suadet abnegatio sui ipsius, S.

Ambrosius, XVI, 65. — Augetur carnis infirmitate anima fortitudo, S. Ambrosius, XVI, 485; S. Hieronymus, XLII, 55; S. Eucherius, LIII, 166; S. Leo, LIV, 421; S. Paulinus, LXI, 204; S. Bernardus, LXXXIII, 932. — Corpus in servitutum redigendum, S. Ambrosius, XVI, 103; XVII, 233; S. Augustinus, XL, 294; Cassiodorus, LXX, 1083; Beda, XCIV, 113. — Mortificatione caro cum Christo crucifigitur, S. Ambrosius, XVII, 123; Beda, XCI, 157. S. Petrus Damianus, CXIV, 550; Joannes Rotomagensis, CXLVII, 46; Lanfrancus, CL, 283, 284; Radulphus Ardens, CLV, 1536, 1538. — De calice mortificationis, S. Hieronymus, XLII, 480. — Mortificatio grande virtutis meritum, *ibid.*, 531; S. Eucherius, L, 836. — Abstinentia facilius quam temperatus usus, S. Augustinus, XL, 594. — Sensibus tantum utendum ad vitæ necessitatem, *id.*

XXXII, 1537. — Amor rerum sensibilium perniciosus, H., XXXVIII, 646, 1415. — Caro mortificatione domanda, id., XL, 691, 709; XXXVIII, 107, 854; XLIV, 185; XLVIII, 1826; XLII, 591; Euxyppius, LXII, 968. — De mortificatione, Cassianus, XLIX, 1279; Adalgerus, CLXXIV, 924; Alanus de Insulis, CCX, 149. — Corpus castigandum ut diabolus et mundus vincantur, S. Augustinus, XL, 294; XLI, 285. — Corpori non parcendo et consilium, id., XXXVIII, 1238, 1261. — Delictis contempera, id., XXXIII, 396. — Saturitati non cedendum, Cassianus, XLIX, 240. — Sensus mortificatio perfectionis instrumentum, id., I, 506. — A licitis etiam temperandum, *ibid.*, 311; S. Gregorius Magnus, LXXV, 666; LXXVI, 1256; Theodorus Cantuar., XCIX, 935; Halitgarus, CV, 678; S. Remigius Autissiodor., CXXII, 885; Radulphus Ardens, CLV, 1795. — Mortificatio interna gratia mitigatur, S. Benedictus, LXVI, 239. — Mortificatus Deus visitat, Cassiodorus, LXX, 1075.

Myrrha symbolus mortificationis in Ecclesia, Cassiodorus, LXX, 1075; S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1115; Haymo, CXVIII, 114; Rupertus, CLXXVII, 915. — Inferni cogitatio mortificationis laborem levat; qui gulam edomare non curant, lascivie ad spiritualia bella insurgunt, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 535, 536. — Mortificatio thesaurus, id., LXXV, 688. — Effectus mortificationis, *ibid.*, 685; LXXVI, 1157. — Mortificatio carnis nunquam deserenda, id., LXXIX, 520. — Maxima pars regule monachorum mortificatio est, S. Columbanus, LXXX, 215.

Mortificatio humilitatis sociis, S. Columbanus, LXXX, 215. — Mortificatio triplex, *ibid.*, 266. — Discumbere super fenum, quid? Ven. Beda, XCII, 72. — Christus mortificationes nostras Deo Patri offert, *ibid.*, XCIII, 55. — Iusti in sui, frigore et auditate vicerunt, S. Paulinus, CXIV, 251. — Juxta vocem Pauli per mortificationem hostia viva sumus, Alcuinus, CI, 1191. — Mortificatio in quo consistat, Smaragdus, CII, 618. — Amarum mortificationis poculum sanamus, ut de subsequente salute gaudeamus, S. Odo, CXIII, 631; Alto Verceil., CXXIV, 841. — Carnis immortificatio horrenda vastatio, S. Petrus Damianus, CXIV, 239. — Mortificatio penitentibus salutaria, *ibid.*, 231, 351, 609; Joannes Rotomag., CXLVII, 45. — Caro non mortificata pigri viri ager habetur, S. Petrus Damianus, CXIV, 427. — Mortificationis insignia preferamus, *ibid.*, 912. — Mortificatio vitia refrenat, *ibid.*, 758; Ven. Hilbertus, CLXXI, 511. — Carnaliter non vivendum, Lanfrancus, CL, 215, 232. — In mortificatione Deus laudatur, S. Bruno Carthusian., CLII, 819. — Mortificanda membra nostra, Rupertus, CLXVIII, 999.

Locus mortificationis sensuum exteriorum, *ibid.*, 1105. — Carnis mortificatio quam necessaria christianis, V. Hilbertus, CLXXI, 588. — Mortificatio assiduitate miscuit, *ibid.*, 941; S. Bernardus, CLXXXIII, 808. — Mortificatio animam vivificat, Godefridus, CLXXIV, 328, 682. — Castigatio ad mortem paratur, *ibid.*, 25. — Mortificatio Deo dulce ferculum, *ibid.*, 612. — Carni molestum potius eligendum, S. Bernardus, CLXXXIII, 195. — Carnis mortificatio ipsi carni profici, *ibid.*, 225, 547.

Carnis mortificatio martyrii genus, S. Bernardus, CLXXXIII, 959. — Mortificationis condiciones, *ibid.*, 631; LXXXIV, 328. — De mortificatione concupiscentiarum, *ibid.*, 46, 515. — Mortificationis necessitas, *ibid.*, 757. — Carnis mortificatione configuramur Christo, id., CLXXXV, 132. — Stupenda mortificationis exempla, S. Ambrosius, XVI, 494; Juvenius, XIX, 106; Sulpicius Severus, XX, 195; Rufinus, XXI, 449; S. Hieronymus, XXII, 891; XXIII, 504; S. Augustinus, XXII, 1540; XLII, 23; XXVIII, 149; Celsianus, XLIX, 244, 265; Salvianus, LIII, 195; Julius Pomerius, LIX, 563; S. Paulinus, LXI, 226, 321; S. Benedictus, LXVI, 623, 630, 740; Cassiodorus, LXXIX, 1105, 1109; LXX, 245; S. Leander, Hispel., LXXII, 882; Ven. Beda, XCI, 753, 666, 780, 804; Alcuinus, CI, 664, 679, 684; Smaragdus, CII, 673; S. Benedictus, CIII, 353; Rabanus Maurus, CVII, 356; Burchardus, CXL, 822; S. Petrus Damianus, CXIV, 551, 1017; S. Bernardus, CLXXXII, 705; S. Stephanus Grandimontensis, CCIV, 1016.

II. — De mortificatione gulæ.

(Vide supra, in integrum Indicem CL. De jejuniis et continentia.)

III. — De mortificatione visus.

Referuntur varia de S. Augustino in visus delectatione cavenda, S. August., XXXII, 799, 800. — In lege evangelica jubetur oculorum mortificatio, Salvianus, LII, 195. — Commendatur oculorum custodia, S. Maxi-

mus Taur., LVII, 810; S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 1172. — De mortificatione oculorum apud monachos, S. Bened., LXVI, 407. — De refrenanda oculorum concupiscentia, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 89; Talo, LXXX, 939; V. Beda, XCIV, 57. — Per oculos immortificatos penetrans vitia, S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 849; V. Beda, XCI, 66; S. Anselmus, CLVIII, 679; V. Hilbertus, CLXXI, 506.

IV. — De mortificatione auditus.

Delectatio carnis etiam in cantu præcavenda, S. Aug., XXXII, 799. S. Agobardus, CIV, 335. — Cantus illecebræ reprimendæ, Euxyppius, LXII, 581. — In monasteriis organa prohibita, S. Bened., LXVI, 475. — Canora musica animam molliens ad vitium disponit, B. Beda, XCIII, 68. — Seplendæ sunt aurea spinis, id., XCIV, 57; S. Agobardus, CIV, 335, 338.

V. — De mortificatione tactus per cilicium.

Cilicium perantiquum poenitentis instrumentum, S. Pictianus, XIII, 1085. S. Paulinus, LXI, 512, 515, 871, 900. V. Beda, XCII, 15; XCIII, 682. — Suadetur usus cilicii, S. Hier., XXII, 97. S. Paulinus, LXI, 52. — Cilicium poenitentibus induendum, Salvianus, LIII, 185. S. Greg. Magn., LXXVIII, 458. S. Fructuosus, LXXVI, 1126. V. Beda, XCII, 15. Joannes Rotom., CXVIII, 94. Hugo de S. Victore, CLXXVII, 881. Petrus Cantor, CCV, 349. — Definitur quid sit cilicium, S. Benedict., LXVI, 777. Cassiodor., LXX, 245. Hugo de S. Victore, CLXXVII, 881. — Morientibus cilicium imponitur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 540, 541. Alcuinus, CI, 1277. — Cilicium dictum vestimentum ecclesie, Regino Prum., CXXXII, 454. — Cilicio sancti assidue tacti, Marbodius, CLXXI, 1557.

VI. — De mortificatione lingue.

Lingua immortificata peccatorum fons, S. Ambr., XVI, 27, 28. S. Hier., XXII, 954. Arnobius Junior, LIII, 580. S. Greg. Magn., LXXVII, 73. Talo, LXXX, 942, 945. Jonas Aurel., CVI, 250. Haymo, CXVIII, 292. Isidorus Mercator, CXXX, 150. S. Bernardus, CLXXXIV, 557, 1239. Alanus de Insulis, CCX, 165. — Ad linguam domandam exhortationes, Zachæus, XX, 1186. S. Aug., XXXVIII, 935, 978; XLIV, 254. XL, 1259. Salvianus, LIII, 65. S. Bened., LXVI, 550. S. Greg. Magn., LXXV, 802. S. Isidor. Hisp., LXXXIII, 1174. S. Petrus Damian., CXIV, 912 et seqq. S. Anselmus, CLVIII, 679. V. Hilbertus, CLXXX, 1569. S. Bern., CLXXXIII, 597. — Variæ silentii bona, S. Hieron., XXII, 554. S. Aug., XXXVI, 414. XXXVIII, 1146; XL, 1102. S. Greg. Magn., LXXVI, 907. LXXVII, 72; S. Donatus, LXXVII, 268. S. Odo, CXXXIII, 149. Adalgerus, CXXXIV, 925. S. Petrus Dam., CXIV, 915. S. Bern., CLXXXII, 589. CLXXXIII, 453, 448; CLXXXIV, 369, 569, 568, 688, 682. Adamus Scotus, CXCVIII, 524, 423. S. Stephanus Grand., CCIV, 1154. — Silentii exempla, S. Hieronymus, XXII, 1057. S. Aug., XXXII, 1450, 1453. S. Bened., LXVI, 360, 365, 569. S. Greg. Magn., LXXVII, 256. LXXXIX, 321, 322. S. Columb., LXXX, 240. S. Isid. Hisp., LXXXIII, 878. S. Donatus, LXXVII, 261. S. Bern., CLXXXIV, 697. — Silentium natura hominis docet, S. Bened., LXVI, 406, 47. — Elocutio de commodis silentii, Cassiod., LXX, 280, 285, 286. — De verbis otiosis, S. Paulinus, XCIX, 244. S. Bened., CII, 515. Jonas Aurel., CVI, 249. Adalgerus, CXXXIV, 923. — Monachus habet linguam crucifixam quam Christus non habuit, S. Hilbertus, CLXXI, 569.

PARS SECUNDA.

QUÆDAM PATRUM IN ORDINE ALPHABETICO SENTENTIA IN EXTENSO REFERUNTUR, UT COMMODIUS QUÆSTIO CAPIATUR.

ADALGERUS, episcopus. — Admoneo, inquit in epistola ad Nonsuidam reclusam, dilectionem tuam ut non delicatos cibos quæras, nec ante horam congruam comedere velis, nec dicas in corde tuo: Ecce alia, ita vel ita facient. Scito pro certo quod unusquisque, quo in hac vita plus in Dei servitio laboraverit, eo majorem post mortem a Domino mercedem recipiet. Ne igitur tam gravis videatur continentie virtus, miraculum hic inseram:

Dorotheus talem vitam ducere curavit, ut quotidie lapides a mari colligeret, et annis singulis hospitium edificaret, et ipsa hospitia dabat illis qui non habebant hospitia; noctibus autem propter eorum cibum faciebat sportellas. Cui cibus erat panis unius sex, et olerum minorum fasciculus unus, et ad bibendum aqua. Sic a

juventute sua vivens, nec in senectute deficit. Nunquam visus est in lectulo soporatus, vel pedes pro requie tetendisse, aut dormire pro voluntate.... hunc laboranti quidam dixit: « Cur ita perimis corpus tuum? » Cui ille: Quia me, inquit, illud occidit..... CXXXIV. 920-923. Varia sunt exempla de continentis oculorum, lectionis et vestitus, de abstinentia, de compunctione et de qualitate orationis..... *ibid.*, 921-923.

Magnum certamen est vitiorum adversus virtutes. Tunc enim poteris omnia vitia vincere repugnando cum divino adiutorio, si contra vitia singula opposueris virtutes. Solet enim pugna vitiorum adversus virtutes ad profectum hominis venire, quia per illud certamen mens excitatur, et ab elationis vitio purgatur. Contra singula quoque vitia virtutes sunt adhibenda; contra luxuriam, munditia cordis est adhibenda; contra iracundiam vero patientia, contra timorem mittenda est fiducia; contra teporem vero zelus est opponendus; contra tristitiam quoque malam adhibendum est gaudium spirituale; contra acediam vero fortitudo est assumenda; contra avaritiam assumenda est largitas; contra superbiam autem humilitas est proponenda; contra odium vero charitas virtus assumenda est... Si te somnolentia gravat, stude illam vincere amando vigiliam... Si te delectat balneorum usus, veniat tibi ad memoriam beatus Jacobus frater Domini, qui primus post apostolos Jerusalem exivit Ecclesiam, de quo Iosephus narrat, quod nunquam carnem comederit, nec balneo usus fuerit unquam, nec lineis vestibus fuerit indutus, non caput suum secundum consuetudinem gentis suae oleo unxit. Si in delectationem tibi delicia veniunt, propone ante oculos tuos Joannem Baptistam, qui fuit in utero matris suae sanctificatus, et de quo Dominus Jesus dixit, quod major illo inter natos mulierum non surrexit. Narrat enim de eo sanctum Evangelium, quod mel silvestre et locustas edebat. Si ei, qui in te peccat, qui tibi detrahit, aut maledicit, aut in aliquo lædit non potes ignoscere, sicut via, veniant ad memoriam quanta et qualia passus fuerit pro te Christus: pro te factus est homo, mortalis, corruptibilis, passibilis, qui erat immortalis, impassibilis. Assumpsit pro te carnem ex Virgine, in qua pateretur et moreretur; pro te quoque fuit flagellatus, alapis cæsus, spolis linitus, spinis coronatus, ad extremum etiam crucifixus; pro te hæc omnia sustinuit Christus, ut te a diaboli potestate liberaret. Pendens vero pro te in cruce, quid dicebat? « Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. » Ille ergo qui sine peccato occidebatur, pro suis inimicis orabat; et tu, si aliquam molestiam petiaris ab aliquo, non potes ex toto corde dimittere?... Si tibi venerit voluntas vagandi, recole quod jam mortuus es, quod crucifixus es. Nunquam crucifixus homini venit volens vagandi; non, quia nihil cogitat nisi de morte sua... Tu ergo, si vis vivere, mortifica per virtutes omnia vitia. Per charitatem mortifica odium; per gaudium occide tristitiam; per pacem extingue disensionem; per patientiam mortifica impetulantiam; per bonitatem occide malitiam; per mansuetudinem extingue ferociam; per continentiam mortifica intemperantiam; per castitatem occide impudicitiam. Si isto modo actus carnis mortificare curaveris, sine dubio perenni lætitia cum angelis fruieris, CXXXIV, 929-931.

AELREDUS, Rievallens. abb. — Assiduus vigilis corpus tabefacere, quotidianis laboribus carnem affligere, vilissimis cibis membrorum labefactare vigorem, non solum non modici laboris, sed et ei, quam tantopere niteris commendare adeo charitati constat esse contrarium, ut totam mentis suavitatem evacuas, omni eam spirituali dulcedine reddat effectam. Hæc est illa ridenda quorundam opinio, qui spirituales dulcedinem in carnis quodammodo suavitate constituunt, asserentes corporis afflictionem contrariam esse spiritui, exteriorisque hominis passiones interioris minuire sanctitatem. » Cum enim, inquit, caro ac spiritus affectu sibi naturali cohererent, necesse est suas invicem communicent passionem. Ac sic impossibile ut non hujus oppressione alterius hilaritas perturbetur, ita ut in illud gaudium spirituale, mæroris quodam anxietate dejectus, spiritus nullatenus valeat respirare. Acute hæc vel investigari videntur, vel probari. O rem pudendam! secundum regulas Hippocratis gratia queritur spiritualis. Sic nimirum, sic errant, qui physicis argumentis magis quam præceptis apostolicis innituntur. Ipsius namque sunt hæc, qui super ventrem repit, qui terram comedit, qui sub umbra dormit in locis humentibus, qui negotium ventris et libidinis sub colore actus sanctitatis. Sic enim facilius simplices quoque ab apostolica paupertate et angelica puritate cogitat exterrandos, si majorem divinæ dulcedinis gratiam in remissione vitæ sibi æstimant

ad futuram. Plane hæc est sapientia non deservum descendens sed prorsus terrena, animalis diabolica. Hæc est prudentia verbi, sapientia carnis, quæ cum suavitate doceat carnis, crucem Christi evacuare contendit; in qua profecto quantum ad carnem nihil est suave, nihil molle, nihil tenerum, nihil omnino delicatum. Sed non illa evacuatur. Illa potius hanc delicatam doctrinam evertit, quam elari sacris inditi membris expugnat, quam lancea illa dulcibus impressa visceribus scumie salutariter debellat. Ego prorsus contra sentio, sadoctores pronuntio, carnis afflictionem, si sana præcedat intentio, et fuerit servata discretio, quam tamen, non propria conjectura, sed exemplis majorum capere oportet, ne forte remissio et dissolutio sub colore se discretionis oppellant; sic, inquam, carnis afflictionem, non spiritui contrariam, sed necessariam; sed nec divinam minuire consolationem, sed potius sentio provocare; adeo ut hæc duo semper æquari in hac duntaxat vitæ existimem, exteriorem scilicet tribulationem et interiorem consolationem. Quid enim? forte Deus huic divitiis et deliciis affluentem suam consolationis dulcedinem impertit, quam a pauperculo suo pro se quotidie moriente rigida censura suspendit? Absit hoc de illo dulcissimo, suavissimo, compatiatissimo sentire vel credere! Sed si ego dico, potest fortitan dubitari. Si autem Christus dicit, hereticum est non credere. Quid ergo, inquit? Tunc sententiam magis quam propriam credam experientie? Et quid, si alius longe aliud se testatur expertum? Certe ille, qui magis affligitur, eo majorem divinæ dulcedinis gratiam experitur. Plane eui vult miseretur, CXC, 634, 635.

Accedat ergo ille athleta fortissimus, testis fidemur, disputator egregius, in quo Christus loquitur; qui quotidie pro Christo moritur, qui omnem tribulationem patitur, cui foris pugna, intus timores, qui castigat corpus suum et in servitium redigit; qui non gratis panem suum manducat, sed in fatigatione nocte et die operatur, corpus manus et sibi et qui cum eo sunt, necessaria subministrat; qui denique in labore et ærumna, in vigiliis, in fame et siti, in frigore et nuditate, sub signis Jesu acerrimus miles insodat: ille, inquam, hæc divina questionem, et utrum tanta tribulatio, tam mira fatigatio, consolationem ei subtraxerit spirituales, ostendat. Dicit ergo Paulus, utrum suus in præsentis tribulatione, plus ille consolator sine consolatione relinquat..... Ergo qui majorem divinæ dulcedinis consolationem in carnis servitate quam tribulatione constituit. Paulum sedens dicentem: « Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum, etc. Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. » Sive ergo juvenilis maceremur, sive afflictorum juvenilis, sive laboribus alteramur: « Benedictus Deus qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. » Et lapidibus obruamur, etsi vineulis astringamur, etsi cedemur virgæ, etsi carceris toleremus angustias: « Benedictus Deus, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. » Fremat diabolus, avertat mundus, insatietur odii, aggrediat maledictis, diripiat substantiam, commaculet famam: « Benedictus, etc. » Et hic non hic qui in divitiis et deliciis, sed hic qui in omni pressura sua, suam consolationem promittit. Et nihil questionis reliquens adjicit: « Quoniam sicut abundant passionem Christi in nobis, ita et per Christum abundat consolatio nostra. Quid manifestius? Hoc est plane, duo scilicet hæc conquiri, exteriores passiones et interiores consolationes. Denique Salomon, quibus divina consolatio sit intendenda, mysticis verbis declarat, dicens: « Date siceram morientibus et vinum his qui amaro animo sunt. Bibant et obliviscantur egestatis suæ, et doloris non recordentur amplius. » Aperite his verbis vinum illud, quod latet in cor hominis, non otio dissolutis, non diem in cachinnis et fabulis expendentibus, sed his qui amaro sunt animo, repropitius; siceramque illam quæ de pomis novis et veteribus, quæ in sponis delicis sponsa conservat, conficit; non epulantibus et potantibus, sed propter angustias hujus vitæ morientibus, et egestate et dolore laborantibus pronuntiat esse domandam: « Bibant, inquit, et obliviscantur egestatis suæ, laboris videlicet magnitudinem, divina consolatione asserens minuendam. Cui sententia apertissime concinit Psalmista: « Secundum multitudinem, inquit, dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ iustificaverunt animam meam. » O consolatio quæ infirmos sanat, debiles roborat, allectos desperatos. Ipsa est consolatio gementibus, paucis laborantibus, tentatis proteritis, vaticum itinerantibus. Quam quidem consolationem illi sibi adiment, qui statim ad primos sudores resistent, vel in pristinum torporem devolventes, vel viles quasdam consolationes in crebra

combustione, vel amicorum visitatione, vel certe in propria voluntatis libertate conquirunt. Quas consolationum sordes sanctus Propheta contemnit: « Renuit, inquit, consolari anima mea. » Quid ergo? Sine omni consolatione relictus est? Absit! « Memor fui Dei, et delectatus sum. » Nemo ergo arduam illam viam, quæ ducit ad vitam exhorreat. Nemo remissionem quam semel abiicit, timida infelicitate repetat, sed sicut ait S. Bernardus, sustinens non lassescat, nec discedat, scilicet, quia secundum multitudinem laborum, quos tolerat pro Christo, consolationes ejus laticifabunt animam illius. Verum gustata dulcedine spirituali non statim odio dissolvitur; mox enim latere spiritualis insurget Amalec, non armis, sed orationibus evincendus. Quoniam enim in lationibus animus plus nimio fatigatur, sollicita orationum devotione ad materna ubera Jesu properandum, ex quorum abundantia lac tibi miræ consolationis effluens, dicas cum Apostolo: « Benedictus Deus, qui consolator, etc., CCXV, 656, 657... »

Sicque probabit expertus, non modo nullius laboris, imo summæ esse jucunditatis, pudicitie suavitate perfundit, quamquam onerosum sit naturalia incentiva, immundæ desideria, quæ de concupiscentia carnis emergunt freno temperantia cohibere. Similiter non solum jucundum, sed insuper gloriosum, cum gulæ fuerit concupiscentia superata; non se servum sui ventris, sed domini interi, illa mira exultatione tripudians: « Ego autem didici in quibus sum sufficiens esse. Scio humiliter, scio et abundare; ubique et in omnibus institutus sum, et esurire, et satiari, et abundare et penuriam pati. Sed et amor carnis si fuerit perfectè sopitus, vel certe igne divini amoris absorptus, nullum erit in exterioribus labor, quia non poterit mens ejus afflictione turbari, cujus non potest dilectione dissolvi. Suavitas ergo jogi Domini et levitas oneris ejus in voluptatum contemptu consistit. Nemo ergo æstimet majorem in vitiis quam in virtutibus esse delectationem, CCXV, 657, 658.

ALANUS DE INSULIS. — Monet propheta penitentes, in jejuniis, et fletu et planctu esse. Et Dominus ait: « Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. » Gregorius quoque ait quod peccator debet etiam indulgere jejuniis, ut Deus aliquando convertat cor ejus ad penitentiam. Jejunium carnem macerat, animam elevat, concupiscentiæ fomitem refrenat, excitat rationem. Jejunio meruit Moyses Dei colloquium, Daniel interpretationem somniorum. Elias subsidium, Nivivite remissionem peccatorum. Exemplum jejuniandi nobis Christus dedit, qui in deserto quadraginta diebus et quadraginta noctibus jejunavit. Non tamen prodest jejunium corporis, absque jejuniis mentis; aliter fallax est et deceptorium, quid enim valet, si os jejunet a cibo, dum lingua resolvitur mendacio, dum oculus epulatur in vanis, auris delictatur in fabulis, nares oluntur in odoramentis, tactus discurret in plantis, manus in rapina, pes extra ordinariam viam? Jejunent ceteri sensus cum gustu, ut qui fuerunt comites delectationum, socii sint passionum.

Est autem multiplex jejunium: jejunium consuetudinis, quod non fit ex charitate, sed ex sola consuetudine, ne homo videatur contra publicum navigare. Istud ad hoc solum prodest, ut vitet pravum exemplum, ne præbeat scandalum. Est jejunium avaritiæ et cupiditatis, ubi sic evacuatur stomachus, quod impleatur locus, et istud est perniciosum. Est jejunium infirmitatis, ut consequatur sanitas; et istud indifferens est, quia nec bonum nec malum. Est etiam jejunium crapulæ et gulositatis, ut affectuosius sumatur cibus, et istud est pessimum. Est jejunium laudis et apparentiæ, quo utuntur hypocritæ ut laudem humanam consequantur; et istud est malum.

Est jejunium indigentis et necessitatis, quo jejunant pauperes; et istud est indifferens. Est jejunium coactionis, quo multi utuntur claustrales, et istud est insufficiens. Ceteris ergo omissis jejuniis, ad istud est aspirandum, quod est charitatis, quo castigatur corpus, imperat spiritus, et sic homo vivit ut angelus. Per jejunium enim fit homo spiritus; per mediocre edulium, homo; per superfluum, pecus.

Multas jejunii circumstantias, quæ informant ipsam jejunium, scilicet, a quo, ubi, quando, et quare. A quo, ut a cibis delectiosis abstineat; quid enim prodest jejunare a cibo, si quod amisit in tempore, recuperet delectatione vel quantitate? Tempore enim prandii debet jejunans mediocri cibo uti, ut in pane subveniat proximo, et sic affligat se ipsum, ut redcat proximum. Considerandum est etiam, ubi; servanda enim est patris consuetudo, ut si fueris Romæ, Romano vivito more; unde Augustinus ait: « Cum Romæ sum, in Sabbato non jejunio; cum Mediolani jejunio. Quando, ut in diebus constitutus sit jejunium. Sunt enim quidam dies in quibus non est jeju-

nandum, ut in diebus dominicis et quibusdam magis festivitatis, propter scandalum. Quare et intuitu Dei ex charitate fiat. Quot sunt a carnalibus abstinentiis, tot sunt species jejuniarum diversæ. Est jejunium in continentia, in abstinentia, in humilitate, in mansuetudine, exultatione. De jejunio dicit Augustinus: « Laudant te jejunia, non viscera eructantia. »

Jejunium ad medicinam corporis et animæ valet. Conservat enim corpus a morbo, animam a peccato. In hac medicina, celestis philosophia cum naturali concordat. Hæc enim medicina et stomachum purgat a vitio crapulæ, et animam ab indignatione. Si Adam in paradiso jejunasset ab esu vitæ, non esset damnatus exilio. Si jejunasset Esau a lenticula, non perdidisset primogenitum. Si Noe jejunasset a vino, non denudasset femora vel pudenda. Ergo per jejunium purgatur corpus ut recipiat eucharistiam sacramentaliter; spiritus, ut recipiat spiritualiter. Hoc debet esse præambulum ad Eucharistiæ assumptionem. Contemnat ergo homo in præsentem escam materiale, ne in futuro sentiat ignem gehennalem. Adiant tria tæta quæ informant jejunium, bona intentio, eleemosynarum elargitio, charitatis inflammatio. Si caro optat delectamenta ciborum, consideret homo quia non refert unde fiat materia stercorum. Si velit caro prævenire horam prandii, confugiat ad asylum exercitii, ne otium gula excitet, appetitum augeat. O homo, si consideres Patres antiquos, qui his tantum aut semel in septimana utebantur tenui esca, nulla vel modica tua tibi viderentur jejunia. Sed, si te non movent antiquorum exempla, saltem moveat beati Nicolai infantia, qui quarta vel sexta feria semel tantum sugebat ubera.

Pudeat non jejunasse adultum, dum videret jejunasse parvulum. In nostri confusionem cedit exemplum parvuli dum nos corrigitur infantes et pueri, CCX, 176-178.

Si ad fugam avaritiæ et cupiditatis prædicator voluerit auditorum animos inclinare, sumat initium sermonis ab illa auctoritate quæ dicit, avaritiæ esse idolorum servitutem; vel ab illa quæ dicit, tria esse insatiabilia; quantum vero quod nunquam dicit: Sufficit.... Cum cætera certis terminis claudantur, avaritia nullo concluditur. Terra suis limitibus terminatur; cælum suis terminis arcitur, sola avaritia mensura non sistitur....

Audi quid contra te dicat natura! O homo, sine honoribus te genui, sine honoribus ad me redeas; sine divitiis te peperit, sine divitiis ad me venias: sine mundana gloria intrasti, sine illa exeat! O homo, quæris facere tua, quæ sunt aliena! Certe a te aliena sunt, quæ tecum nata non sunt; tua esse nequeunt tecum diu, vel semper esse non possunt. Considera illud philosophi: « Honestæ res est læta paupertas.... » Si ad naturam vivas, nunquam pauper eris; si ad opinionem, nunquam dives. Exiguum natura desiderat, opinio immensum.... CCX, 125, 121.

Audi quid dicat contra te charitas: O homo, cur ditas te his quibus ludiget proximus? Cur tibi approprias quæ communicanda sunt pauperibus? Cur cibis his lætas et vermes, quibus cibandi sunt pauperes?....

Audi quid contra te dicat proximus: O homo, cur mihi injuriaris, cur mihi pro meis mortem moliris? Cur imponis falsa et commentaris crimina ut meam evacues bursam, ut emungas pecuniam? Si injuriaris mihi, vindicta de te sometur in instanti; si me deprædaveris pecunia, prius te deprædaveris in anima; si me vulneres in corpore, prius vulneraberis in mente, CCX, 121.

AUGUSTINUS (S.), Hipponeus, episc. — *Ut se gerit ad tentationes gulæ.* — Reficimus quotidianas ruinas corporis edendo et bibendo, priusquam escas et ventrem, Domine, destruas, cum occideris indigentiam meam: satietate mirifica, et corruptibile hoc indueris incorruptiorem sempiternam. Nunc autem suavis est mihi necessitas, et adversus istam suavitatem pugno ne capiar, et quotidianum bellum gero in jejuniis, sæpius in servitute redigens corpus meum, et dolores mei voluptate pelluntur. Nam fames et sitis quidam dolores sunt; urunt et sicut febris necant, nisi alimentorum medicina succurrat. Quæ quoniam præsto est, ex consolatione munerum tuorum, in quibus nostræ infirmitati terra et aqua et cælum serviunt, calamitas deliciæ vocantur.

Hoc me docuisti, ut quemadmodum medicamentis, sic alimenta sumpturus accedam. Sed dum ad quietem satietatis ex indigentia molestia transeo, in ipso transitu mihi insidiat laqueus concupiscentiæ. Ipse enim transitus voluptas est, et non est alius qua translatum quo transire cogit necessitas. Et cum salus sit causa edendi et bibendi adjungit se tanquam pedesque periculosam jucunditas, et plerumque prætere conatur, ut ejus causa fiat, quo salutis causa me facere vel dico vel volo. Nec idem modus utriusque est; nam quod salutis salis est delectationi periculum est. Et sape incertum fit utrum adhuc

necessaria corporis cura subsidium petat, an voluptaria cupiditatis fallacia ministerium suppetat. Ad hoc incertum hilarescit infelix anima, et in eo præparat excusationis patrocinium, gaudens non apparere quid satis sit moderationi valetudinis, ut obtentu salutis obumbret negotium voluptatis. His tentationibus quotidie conor resistere, et invoco dexteram tuam ad salutem meam, et ad te refero satus meos; quia consilium mihi de hac re nouum stat. Docuisti me, Pater bone (omnia munda mundum.) et omnem creaturam tuam bonam esse, nihilque rejiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Dilecti hæc; gratias tibi, laudes tibi Deo meo magistro meo, pulsatori aurium mearum, illustratori cordis mei; eripe me ab omni tentatione. Non ego immunditiam absorti timeo, sed immunditiam cupiditatis. Scio Noe omne carnis genus quod cibo esset usui manducare permissum; Etiam cibo carnis refectionem, Joannem mirabili obstinentia prædittum, animalibus hoc esse locustis, in eam cedentibus, non fuisse pollutum. Et scio Esau lentilem concupiscentiam deceptum; David propter aquas desiderium a se ipso reprehensum, et Regem nostrum non de carne, sed de pane esse tentatum. Ideoque et populus in eremo, non quia carnes desideravit, sed quia esum desiderio adversus Dominum murmuravit, meruit improbari.

In his ergo tentationibus positus certo quotidie adversus concupiscentiam manducandi et bibendi; non enim est quod semel præcidere et ulterius non attingere deoernam, sicut de concubitu potui. Itaque freni gutturis temperata relaxatione et constrictione tenendi sunt. Et quis est, Domine, qui non rapiatur aliquantulum extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomen tuum. XXXII, 797-799.

Conficitur ut se habeat ad tentationes carnis libidinis. — Jubes certe, Domine, ut contineam a concupiscentia carnis et concupiscentia oculorum, et ambitione sæculi. Sed adhuc vivunt in memoria mea, talium rerum imagines, quas tibi consuetudo me fixit; et occurrant mihi vigilantium quidem carentes viribus, in somnis autem non solum usque ad delectationem, sed etiam usque ad consensionem factumque similitudinem. Et tantum valet imaginis illusio in anima mea et in carne mea, ut dormienti falsa visa persuadeam quod vigilantium vera esse non possunt. Nunquid tunc ego non sum, Domine Deus meus? Et tamen tantum interest inter meipsum et meipsum, intra momentum quo hinc ad soporem transeo, vel huc inde retrahor? Ubi est tunc ratio, quæ talibus suggestionibus resistit vigilantis? Et si res ipsæ ingerantur, inconcussus manes. Nunquid clauditor cum oculis? Nunquid soporitur cum sensibus corporis? Et unde sæpe etiam in somnis resistimus, nostrique propositi memores atque in eo castissime permanentes, nullum talibus illecebris adhibemus assensum? Et tamen tantum interest, ut cum aliter accidit, evigilantes ad conscientiam requiem redeamus; ipsaque distantia reperimus nos non fecisse; quod tamen in nobis quoquo modo factum esse doleamus.

Nunquid non potens est manu tuas, Deus omnipotens, sanare omnes languores animæ meæ atque abundantiore gratia tua lascivos motus animæ mei soporis extinguere? Augebis, Domine, magis magisque in me munera tua, ut anima mea sequatur me ad te, concupiscentiæ visco expedita, ut non sit rebellis tibi, atque ut in somnis etiam, non solum non perpetret istas corruptelarum turpitudines per imagines animales usque ad carnis fluxum, sed ne consentiat quidem. Nam ut nihil late vel tantillum libeat, quantulum possit nutu cohiberi, etiam in casti dormientis affectu non tantum in hac vita, sed etiam in hac ætate, non magnum est Omnipotentii, qui valet facere supra petimus et intelligimus. Nunc tamen quid adhuc sim in hoc genere mali mei, dixi Domino bono meo, exultans cum tremore, in eo quod donasti mihi, et lugeas in eo quod inconsummatus sum, sperans perfecturum te in me tuas misericordias usque ad pacem plenariam, quam tecum habebunt interiora et exteriora mea, cum absorpta fuerit mors in victoriam, XXXII, 796, 797.

Ut se gerit ad odorem illecebras. — De illecebra odorum non satago nimis. Cum absunt non requiro; cum adeo, non respuo, paratos etiam eis semper carera. Ita mihi videor; fortasse fallor. Sunt enim et istæ plangenda lenepæras, in quibus me lateat facultas mea quam in me est; ut animus meus de viribus suis ipse se interrogans non facile sibi credendum existimet, quia et quod vult, plerumque occultum est, nisi experientia manifestetur. Et nemo securus esse debet in ista vita, quæ tota tentatio nominatur, utrum qui fieri potuit ex deteriore melior, non fiat etiam ex meliore deterior. Una spes,

una fiducia, una firma promissio, misericordias, XXXII, 799.

Ut se gerit ad oculorum illecebras. — Pulchras formas et varias, nitidos et amenos colores amant oculi. Non tenent hæc animam meam; teneat enim Deus qui fecit hæc, bona quidem valde, sed ipse est bonum meum, non hæc. Et tangunt me vigilantem totis diebus, nec requies ab eis datur mihi, sicut datur a vocibus canoris, aliquando ab omnibus, in silentio. Ipsa enim regina colorum lux ista, perfundens cuncta quæ cernimus ubique per diem fuero multimodo allapsu blanditur mihi aliud agent et eam non advertenti. Insinuat autem se ita vehementer, ut si repente subtrahatur, cum desiderio requiratur, et si diu absit, contristat animum.

O lux quam videbat Tobias, cum clausis oculis istis filium docebat vitam viam. Resisto seductionibus oculorum, ne implicentur pedes mei, quibus ingredior viam tuam. Quam innumerabilia, variis artibus et opificibus in vestibus, calceamentis, vasis et cujuscemodi fabricationibus, picturis etiam diversisque figmentis, atque his usum necessarium atque moderatum et piam significationem longe transgredientibus, addiderunt homines ad illecebras oculorum, foras sequentes quod sciunt, intus relinquentes a quo facti sunt et exterminantes quod facti sunt! At ego, Deus meus, et decus meum, etiam hinc dico tibi hymnum, et sacrificio laudem sacrificatori meo, quoniam pulchra trajecta per animas in manus artificiosas ab illa pulchritudine veniunt, quæ super animas est, cui suspirat anima mea die ac nocte. Sed pulchritudinem exteriorum operantes et sectatores inde trahunt approbandi modum, non autem inde trahunt utendi modum. Et ibi est, et non vident eum, ut non eant longius et fortitudinem suam ad te custodiant, nec eam spargant in diliciosas lassitudines. Ego autem hæc loquens atque discernens etiam istis pulchris greasum inuecto; sed in evellis, Domine, evellis tu, quoniam misericordia tua ante oculos meos est. Nam et ego capior miserabiliter, et tu evellis misericorditer; aliquando non sentientem, quia suspensus incideram; aliquando cum dolore, quia jam inhaereram, XXXII, 800, 801.

Ut se gerit ad voluptates aurium. — Voluptates aurium tenacius me implicaverant et subjugaverant; sei resolvi et liberasti me. Nunc in sonis quos animant eloquia tue, cum suavi et artificiosa voce cantantur, lateor aliquantulum acquiesco, non quidem ut hæream, sed ut surgam cum volo. Attamen cum ipsis sententis quibus vivunt, ut admittantur ad me, quærent in corde meo non nullis dignitatis locum, et vix eis præbeo congruentem. Aliquando enim plus mihi videor honoris eis tribuere quam decet, dum ipsis sanctis dictis religiosius et ardentius sentio moveri animos nostros in flammam pietatis, cum ita cantantur, quam si non ita cantarentur; et omnes affectus spiritus nostri pro sui diversitate, habere proprios modos in voce alique cantu, quorum nescio quæ occulta familiaritate excitantur. Sed delectatio carnis meæ, cui mentem enervandam non oportet dari, sæpe me fallit, dum rationem sensus non ita comitatur ut patienter sit posterior; sed tantum quia propter illam meruit admitti, nam præcurrere ac ducere conatur, ita in his pecco non sentiens, sed postea sentio.

Aliquando autem hanc ipsam fallaciam immoderatum cavens, erro nimia severitate; sed valde interdum, et meos omne cantilenarum suavitium quibus Davidicum Psalterium frequentatur, ab auribus meis removere velim, atque ipsius Ecclesiæ; tutiusque mihi videtur quod de Alexandrino episcopo Athanasio sæpe mihi dictum commemini, qui tam modico flexu vocis faciebat sonare lectorem Psalmi, et pronuntiantem vicinior esset quam canenti. Verum tamen cum reminiscor lacrymas meas, quas fudi ad cantus Ecclesiæ tuæ in primordiis recuperatæ fidei meæ, et nunc ipso quo moveor, non cantu, sed rebus quæ cantantur, cum liquida voce et convenientissima modulatione cantentur, magnam insidit huius utilitatem rursus agnosco. Ita fluctuo inter periculum voluptatis et experimentum salubritatis, magisque adducor, non quidem irrefragabilem sententiam proferens, cantandi consuetudinem approbare in Ecclesiâ, ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis assurgat. Tamen cum mihi accidat, ut me amplius cantus, quam res quæ canitur, moveat, poenalter me peccare confiteor, et tunc mallem non audire cantantem. Ecce ubi sum; flete mecum, et pro me flete, qui aliquid boni vobiscum lotus agitis unde facta procedunt. Nam qui non agitis, non vos hæc morient. XXXII, 800.

CASSIANUS, Massiliensis, presbyt. — Vita cum omni hominum genus palens, non tamen uno modo impetunt cunctos. In alio namque spiritus fornicationis locum obtinet principalem, in alio supererigit furor, in alio

cenodoxia vindicat tyrannidem, in alio arcem superbia tenet. Et cum constet omnes ab omnibus impugnari, diverso tamen modo et ordine singuli laboramus.

Quamobrem ita nobis adversus hæc arripienda sunt prælia, ut vitium unusquisque quo maxime infestatur explorans, adversus illud arripiat principale certamen, omnem curam mentis ac sollicitudinem erga illius impugnationem observationemque diligens, adversus illud quotidiana jejuniis dirigens spicula contra illud cunctis momentis cordis suspiria crebroque gemituum tela contorquens, adversus illud vigiliarum labores ac meditationes sui cordis impendens, indesinenter quoque orationem ad Deum fletus fundens, et impugnationis sue extinctionem ab illo specialiter ac jugiter poscens. Impossibile namque est de qualibet passione triumphum quempiam promereri, priusquam intellexerit industria vel labore proprio victoriam certaminis semel obtinere non posse, cum tamen ut valeat emundari, necesse sit eum die nocteque in omni cura et sollicitudine permanere. Camque se ab ea senserit absolutum, rursus lateribus sui cordis simili intentione perlustret, et exploret quam sibi inter reliqua perspererit dirorem, atque adversus eam specialius omnia spiritus arma commoveat, et ita semper validioribus superatis celerem de residuis habebit faciliusque victoriam, quia et mens triumphorum processu reddetur fortior et infirmiorum pugna succedens promptiorem et proventum faciet præliorum, ut fieri solet ab his qui coram regibus mundi hujus omneis congressi hostibus, præliorum contemplatione, consueverunt, quod spectaculi genus vulgo pancarpum vocatur. Hi, inquam, feras quasunque fortiores robore vel feritatis rabie conasperant dirores, adversus eas primæ congressionis certamen arripiunt, quibus extinctis reliquis, quæ minus terribiles minusque vehementes sunt, exitu faciliore prosternunt. Ita et vitii semper robustioribus superatis, atque infirmioribus succedentibus, parabitur nobis atque ullo discrimine perfecta victoria. Nec tamen putandum quod principaliter quis contra unum dimicans vitium, et velut incautus aliorum tela prospiciens, inopinato ictu facilius valeat sauciari; quod nequaquam fiet. Impossibile namque est eum qui pro cordis sui emundatione sollicitus erga impugnationem vitii cujuslibet intentionem suæ mentis arinaverit, adversus cætera quoque vitia generalem quemdam horrorem et custodiam similem non habere, sed cum principalis cordis nostri intentio velut specialem sibi pugnam adversus unam exceperit passionem, pro ipsa orabit attentius, peculiari sollicitudine ac studio supplicans, ut eam diligentius observare, et per hæc celerem mereatur obtinere victoriam. XLIX, 630, 631.

PATRICIUS (S.), Hibernorum episcopus. — Fortiter ergo resistendum carnali voluptati; fortiter contra fallaces hujus mundi blanditas pugnandum, contraque multimodas Satanae suggestiones invigilandum. Omni studio lata sæculi via vitanda est, quæ ducit ad mortem; at vero omni cordis desiderio via angusta quæ ducit ad vitam, ardeunda est et appetenda. Via hæc angusta, est via abstinentiæ et castitatis et humilitatis, et omnis religionis, quam viam ante nos Christus attrivi, qua via ad suum regnum migravit. Cujus et vestigia et nos sequamur, donec post eum ad urbem regiam perveniamus in qua ipse regnat... LIII, 835.

PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarcha. — Teramus carnis nostræ superbiam, quia caro est quæ animam perdit, et totam superbiam affert. « et qui in carne seminat, de carne et metet corruptionem. » Caro est quæ recipit diabolum; diabolus enim seminat in carne nostra semina sua, id est homicidium, fornicationem, concupiscentiam, libidinem, iram, rixam, ebrietatem, superbiam, furtum, et omnem suggestionem malam, dicente Apostolo: « Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus spiritus aeris hujus, adversus spiritualia in celestibus. » ... Caro est misera bestia, quæ gravat animam, dicente Apostolo: « Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. » ... Caro enim nostra in malitia semper vult potens esse; in abstinentia autem, id est in jejuniis et in vigiliis et orationibus ac bonis operibus infirmam se esse fingit...

Itaque mortificamus carnem nostram per abstinentiam et jejuniis et vigiliis et orationes, ne vobis adducat diabolum cum concupiscentiis malis. Caro autem data est nobis quasi animæ bellum quæ si mortificetur, adducit vitam; si nutriatur, præparat se contra animam ad bellum. Laudo autem illum qui carnis suæ potest habere potestatem. Dum infirmitatem carnis nostræ timemus salutem animæ nostræ negligimus... Væ, væ animæ miseræ quam caro persequitur! Caro nostra quotidie contra animam pugnat, et nos contra carnem

pugnare quotidie debemus... Omnem suggestionem malam caro concupiscit et demonstrat; caro concupiscit omne malum; caro hortatur maleficia; caro provocat iram, homicidium, adulterium et rixam; caro inserit ebrietatem et portat omnem concupiscentiam malam hujus sæculi; et omnia mala desiderat caro. O caro bestia crudelis, quid habes, quid graves animam, quæ nihil desiderasset nisi Deo servire, si tibi inimicæ non se junxisset? Tu autem caro misera, non solum te ipsam occidis, sed et animam occidis. Non sufficit tibi perditio tua, sed adhuc animam vis in infernum demergeri. Væ tibi, anima quæ carnem accepisti contrariam, quæ nec ipsa intrat, nec te permittit introire in regnum colorum! O caro mala, quid queris, quid desideras? Non vis laborem sustinere; non vis inquietam conquirere; suffocas animam, ut versa vice tu sis domina et illa ancilla... Nec tu effugas penam, dum ipsa anima patitur gehennam; nec enim sine te poterit judicari in die iudicii, XCIX, 374-378.

Est adhuc alia malorum carnis congestio, XCIX, 378, 379. *Oratio animæ ad Deum adversus mala carnis.* — Non sit in me obsecro, Domine, concupiscentia libidinis, sed amor pulcherrimæ castitatis. Sim ad malum audendum tarda, ad verbum tuum festina, ad perficiendum accelerans. Sim in tuo timore sollicita, in amore perfecta, in fide constans, in spe nullatenus dubitans. Dilectione proximi ferveam, odii amore non urar, nec invidie livore tabescam. Sanctum opus in me semper spirare ut cogitem, compelle ut faciam. Suade me ut diligam te, confirma me ut teneam te, custodi me ne perdam te. Non ingrediatur nec requiescat in domicilio meo, ubi tu debet esse mansio, pes superbiam nec gula concupiscentiam, fornicatio, nec avaritia, invidia nec ira, tristitia nec vana gloria. Sed profundam humilitatem posco... Da mensuram abstinentiam, qua superflua ventris refrenetur edacitas, quæ me permittit. Da castitatem cordis, quæ me impollutam reddat. Da munditiam spiritus, quia immunda carnis luxuria me demergit. Da manus largifluos ad erogandum elemosynas, quo tenax avaritia respuatur. Da dilectionis amorem, quo zelus extinguatur invidia. Concede tolerantiam patientiam, per quam ira crudelis bestia superata deficiat. Tribue æterni gaudii spem, qua tristitiæ amaritudo demulceatur. Fac intrinsecus mentem de bono opere gloriam in te, ut vanæ gloriæ foras ex me non prodeat jactantia. Dona etiam mihi in omnibus tenere justitiam, magnanimitatem, temperantiam, et fac me cum simplicitate esse prudentem, ut et beatam vitam sinceriter agam, et malum prudenter fugiam; atque fraudulentam atque deceptoriam astutiam diaboli intelligere valeam, ne me per speciem boni fallat; et discernere rationabiliter valeam et providere quid boni agam, vel quid mali refugiam. Fac me post hoc mitem, benevolam, pacificam, mansuetam, sine simulatione esse, omnibus bonis concordem, in vigiliis, in jejuniis, in orationibus constantem strenuam. Da etiam in mansuetudine moderatum sermonem, ad piscem silentium, ut loquar quod concedet, taceream quod loqui non oportet, et quidquid ex virtutum fructu conferre dignaberis. Da sine aliquo errore immaculatam tibi servare fidem, et juxta fidem digna esse opera mea, ut fidem rectam opere pravo non polluiam; et te quem credendo confiteor, male vivendo non denegem; et te quam strenua fide sequor actu, negligentiam operibus non offendam.

Fac me in sancto conversantem proposito sequi justitiam, diligere misericordiam, amare veritatem, refutare mendacium, falsum nihil meditari vel loqui, te indesinenter timere, te amare, te diligere, tua præcepta servare, pacem cum omnibus sine dolo retinere, discordes sine simulatione ad concordiam provocare, charitatem cunctis insimulatam offerre, nullum scandalizare, nulli me præferre, sed omnibus inferiorum judicare, reverentiam et timorem, non propter timorem potentum, sed ob Altissimum exhibere; senioribus obedientiam, et charitatem æqualibus offerre; gratiam opportuna dilectionis junioribus ostendere; fraterna onera, sive pericula æquanimitate sustinere; cunctis simul prodesse, non obesse; nulli nocere, nulli adversari, nullum calumniari, nulli offendiculum ponere, nullum judicare, nulli detrabere, nulli injurias esse, nullius carpere vitam, nullius explorare semitam; sed de me ipsa tantum esse sollicitam, malum pro malo æquarum rependere; injuriarum mearum nec memorem esse ultatenus nec vindicare, sed in omni bonitate superare malitiam; maledicenti benedictionem parare, inimicum et amicum diligere; convicia et contumelias irascuntium sustinere, non rependere, injurias cito oblivisci, offensorem meo ignoscere, adveniam concedendam semper paratam esse; aliena non concupiscere, nec occasione qualibet auferre; mea vero non habentibus misericorditer erogare; adveniam et peregrin-

nam propter te, qui redemisti me, retinere, esurientem reficere, sitientem potare, hospitem colligere, nudum operire, visitare languidum, requirere carceratum, consolari tristem, afflicto et lugenti compati, non habenti præbere necessaria, victum et vestitum dividere cum egeno, amplecti indigenam, fovere domesticum, amare peregrinum, redimere captum, suscipere advenam, tueri pupillum et orphanum, suffragari viduam, subvenire oppresso, præstare auxilium desolato, vel quacunq[ue] præceptorum tuorum documenta declarant, diligenter credere et audire, ardentem investigare, prudenter scire, festinanter exercere, desideranter implere et coram te humilem semper existere, ut surgam, non deiciar; erigar, non subruar; ascendam, non descendam, quia caro cum qua inhabito, semper perducere me vult ad peccatum, mecum vult coronari, sed non mecum decertare.

Nullum pessimiores patior hostem quam corpus meum in quo inhasto. Est enim quasi leo subversor in domo mea; undique me pestifero morsu dilacerando consumpsit. Ideo longa trahens suspiria, clamitando dicam: « Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? gratia Dei. » per quem? « Per Jesum Christum Dominum nostrum. » hæc velim, o Jesu salvator bone, redemptor optime; hæc velim quæ lucisque nunc supplicanda deprecata sum; hæc et hæc deprecor, quia pretiosissimo sanguine tuo redempta sum, ut propter carnis corruptionem non peream in æternum, non veniam in mortem secundam, neque in terram oblivionis. Hæc vox mea in auribus misericordiarum tuarum sonet, ut tuam, non carnis faciam voluntatem; et omnis mens mea te meditetur, in te delectetur, te sequatur, te confiteatur, quia redimendo me in æternum misericordia tua est, et in misericordia tua revixi perditia peccatis adolescentiæ meæ, et ego penitentiam coram te, quia servasti mihi tempus conversionis, quæ considerans peccata mea compuncta sum, et te inspirante egi penitentiam coram te.

Læta jam inde tibi nunc et semper innumeras gratias refero, quia ut invenirem te, tu prius quesisti me; ut redirem ad te, tu compulisti; ut verberarer, tu sicut pius Pater reapexisti; ut confiderer, tu es operatus; ut me recognoscens plangerem, tu dedisti mihi. Pone, Domine, lacrymas meas in conspectu tuo, et perveniat ad te in cælum deprecatio mea. Adesto, precor, et subveni, atque in manibus tuis commendatam tibi me ipsam suscipe, libera me de ore saevissimi draconis et de manu atrocissimi inferni. Cum acceperis me, et auferes de medio umbræ mortis, imo deduces in semitam lucis, in clarissimam regionem viventium. Colloca me in caulis tuisimilis gregum tuorum, quia tu es pastor bonus, qui requiris et reducis perditam ovem, lueris et salvas inventam; sanas et foves languidam. Et tu es misericors Dominus, qui sperantes in te non confundis, requirentes te non derelinquis, revertentes ad te non respicis; sed exultando et laudando suscipis, atque in æterna beatitudine una cum sanctis et electis tuis æternaliter regnare concedis, quia est tibi cum æterno Patre et Spiritu sancto, una deitas, gloria, virtus, impertium et potestas in sæcula sæculorum. Amen, XCIX, 279-283.

PETRUS CANTOR. — *De vitio linguæ.* Male autem loquacitatis, vel garrulitatis quatuor sunt causæ: adulatione, jactantia, cupiditas, incauta loquacitas. Loquacitas illicque contraria est bonæ taciturnitatis, contra quam clamant Propheta dicens: « Pone, Domine, custodiam ori meo, et ostium circumstantiæ labiis meis. Non declines cor meum in verba malitiæ, » unde abbas Serapion: Non est membrum in corpore meo quod ita timeam sicut linguam; « Si quis putat se esse religiosum, non refrænans linguam suam a malo, sed seducens cor suum, huius vana est religio. » Idem Serapio ait: Diu flui, multos labores sustinui, et diu in eremo vixi, nunquam tamen ad mensuram humilitatis et taciturnitatis, quam habuit filius meus Zacharias potui pervenire. Item: Nunquam presente sene emissem verbum, sed quod dicebat laudabam, item idem cuidam querenti: Quomodo quietus habitabas? respondit: Inter quos vivis, vive sicut advena, non dominus, et nunquam potestatem habere verbum tuum coram te. Item idem: Si vis amari et quietus vivere, multum tace. In multiloquio enim non deerit peccatum. » Lausfrancus ne pro sua litteratura superbiat, semper tacuit, quousque pervenit ad usque ad idem periculum. Quidam enim Patrum ne peccaret in lingua fere semper quasi frenum, calculum in ore detulit. Item, sicut lotius est peccare in remissione misericordiarum, quam in rigore justitiæ, sic et in taciturnitate magis quam in loquacitate. Item: « Quid est homo qui vult vitam, etc. » CCV, 195, 196.

Gula quatuor habet satellites: quid, quantum, quale, quando. Quid, consistit et attenditur in genere edulii;

quantum in quantitate; quale in condimento cibi, vel salsamenti, vel etiam utilitate; quando in temporis maturitate et frequentia.

Propter gulam, hinc maria homo scrutatur; hinc terram; alia hamis, alia laqueis, alia retium variis generibus cum magno labore prosequitur. Nullis animalibus, nisi ex fastidio, pax est. Quantum est quod ex istis epulis, quæ per tot comparatis manus, lesso voluptatibus ore bibatis? quantum ex ista periculose capta domus crudus ac nauseas gustat? quantum ex tot conchyliis tam longe adveclis per istum stomachum inexplibilem labitur? Dico vos infelices esse, quod non intelligitis, majorem vos famem habere quam ventrem, CCV, 330.

S. Hieronymus ait: Quidam impinguati et dilatati de patrimonio Crucifixi, dapibus et vino ventrem confundunt et distendant, ventris officio dissuetum conversum in saccum; maridos cibos et patridos ingerunt et egerunt, stomachumque æstuantem potionem sedant et relewant, ut Saul aquas bibens singulis noctibus inebriatus est. Quod si Apostolus, o filia, castigat corpus suum, et in servitutem redigit, ne aliis prædicans, ipse reprobis efficeretur, quomodo tu juvenula adhuc in fervore juventutis posita, dapibus et vino plena, de castitate eris secuta. Quod si Vesuvius ardens, si Olympus ignivomus, si Ætna vaporibus plena caloribus ardet, quanto magis juveniles medullas vino et dapibus plenas et inflammatas! CCV, 331.

Pateo ergo ex sanctorum auctoritatibus abstinētiā et sobrietatem collectaneas et nutritas esse continentie, gulam vero luxuriæ. Venter enim mero æstuans de facili labitur in libidinem. Cave tibi, ne prosternaris in convivio inter epulas cum filiabus Job. In majoris fratris convivio filios Job Satana obruit, non quod illi ventri vacabant, sed tamen quia inter convivii intentio mentis bonas vias movet et minus providet. Samson inter epulas Philistæorum prostravit; Nabuchodonosor abutens epulis et vasis Domini audivit voces terribiles. Diabolus gula primos parentes tentavit. CCV, 332.

Gulam et ebrietatem conjungimus, quia sicut gula, ita et ebrietas ventrem distendit, carnem accendit, libidinem fovet et nutrit. Unde Lot, quem non vicit Sodoma, vicerunt vina, ut committeret incestum cum filia; Nos etiam, etc. CCV, 330.

Contra pigros. — Enervantibus autem sacre Scripturæ, peccatorumque pessimis ponderatoribus, adjuncta est, et collectanea pigritia, ob quam nec lectitant, nec per scrutantur sacram Scripturam. Pigritia maximum est peccatum. Quid accusas Salomon, ait: « Usquequo, piger dormis? quando conserges ex somno tuo. » CCV, 346-349.

Et cum in omni fere genere humano, pigritia redargui possit et inveniri, maxime in clero reperitur, quia magna otia clericorum sunt. Non est quid agatur apud eos, cum tamen dicat Apostolus: « His denuntiavit panem suum scilicet proprii laboris, manducant. » Si et illud exponitur: « In labore et sudore vultus tui vesceris pane tuo. » Per panem omne necessarium corpori intelligitur. A parte, totum scilicet corpus intelligitur. Labor enim hominis consistit, non tantum in acquirendo cibum, sed in vestiendo, in ædificando in quo habitat præparando. Est autem labor multiplex, naturæ, gratiæ et culpe. Labor naturæ duplex, corporalis scilicet et spiritualis; spiritualis in cogitatione, corporalis multiplex. Nec prohibet Dominus laborem naturæ, qui est scilicet ad necessitatem, ubi ait: « Nolite solliciti esse de crastino, » secundum sollicitudinem vitiosum, non necessariam providentiam. Labor gratiæ est ad gratiam et propter gratiam. Qui duplex est, corporalis scilicet et spiritualis, et uterque triplex, est enim labor penitentialis, ut: « Laboravi in gemitu meo. » CCV, 349, 350.

Commendatio solitudinis loci. — S. Hieronymus a scholis liberalium artium convolans ad eremum, sic scribit eandem, cum ad eremum, et mundi contemptum intravit: O desertum Christi floribus vernans! O solitudo, in qua nascuntur illi lapides de quibus in Apocalypsi civitas magni regis extrahitur! O eremus familiaris Deo gaudens! Quid agis, frater, in sæculo, qui major es mundo? Quandiu tectorum umbræ te premunt? Quandiu famosorum urbium carcer includit? Crede mihi, in eremo nescio quid plus lucis aspicio. Licet, sarcina carnis abjecta, ad purum aetheris volare fulgorem. Paupertatem times? Sed beatos pauperes Christus appellat. Laborem terreris? Nemo athleta sine sudoribus coronatur. De cibo cogitas? Sed fides famem non timet. Supra padam metuis humum excessu jejuniis membra collidere? Sed jacet Dominus tecum. Squalidi capitis horret inculcaseries? Sed caput tuum Christus est. Infinita eremi vastitas terret? Sed tu paradisum mente deambulas.

Quotiescumque illuc cogitatione transcendens, loties in eremo non eris. Scabra sine balneis attrahitur cutis? Sed qui in Christo semel lotus est, non habet necesse iterum lavari. Et breviter ad cuncta audias Apostolum respondentem: « Non sunt condignae passionibus huius temporis... » Delicatus es miles, si hic vis gaudere in saeculo, et postea regnare cum Christo, CCV, 213, 214. Intremus, idem inquit, solitudinem, quasi quaedam secreta ruris, ubi cibarios panes et olus manibus nostris irrigatum, hoc delicia rusticanae, viles quidem, sed innocentes cibos praebet. Ita viventes, non ab oratione somnus, nec saturitas a lectione revocabit. Siustus est, secretum arboris umbram praebet. Si sustinens, ipsa aeris temperies et strata subter folia, locum quietis ostendit. Vere ager floribus deplangitur, et inter querulas aves psalmi dulcius cantabuntur. Si frigus fuerit et brumae nives, ligna non emm, calidus vigilabo, vel dormiam certe, quod sciam utilis, non algebo. Habeat sibi Roma suos tumultus, arena vaciet, circus insannat, theatra luxuriant, rumoribus vacet, salutationibus gaudet: « Nobis Deo adhaerere bonum est.... CCV, 214.

Idem ait: quoties in eremo constitutus, scilicet in horrido monachorum habitaculo, putavi me Romanis interesse deliciis, sedebam solus, quia amaritudine repletus eram. Horrebant sacco membra, deformis et squallida cutis, sicut *Aethiopicae* carnis obdurerat; quotidie lacrymae, quotidie gemitus, et si quando repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa haerentia collidebam. Sic ob gehennae metum tali carcere ipse me damnaveram, et socius factus scorpionum et ferarum, saepe choris intereram puellarum. Pallebant ora jejuniis, et mens desideris aestuabat, ad Jesu pedes iacebam, rigabam lacrymis, crine tergebam, et repugnantem carnem vigiliis et jejuniis cibo crudo utens et aqua frigida, cum in coclo aliquid ait luxuriae, mihi subiugabam, CCV, 215.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — Age, homo, quid est caro ista, quam videlicet tam vigilantia cura vestibus contegis, et tanquam regiam sobolem mollior patris? Nonne massa putridudinis? Nonne vermis, palvis ac cinis? Nec iste qui nunc est, a sapiente viro attenditur, sed potius dignum est ut sanies, virus, fetor et obscena corruptionis illuvies, quae postmodum futura est, perpendatur. Quas ergo gratias tibi referent vermes, qui voraturi sunt carnes quas mollior ac suaviter enutristi? Age, inquam, cur passus est Christus? An ut proprios reatus ablueret, et excessus sui commissa deleteret? Sed audi Petrum de illo dicentem: « Qui peccatum non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus. » Ad quid ergo passus est? Ad hoc Petrus ipse respondet: « Christus, ait, passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia ejus. » Christus ergo primo passus est, quem protinus apostoli sunt secuti, quorum et nos vestigia praecipimus imitari sicut unus eorum dicit: « Imitatores mei estote, sicut et ego Christi. » Ad quid ergo Christum legimus passum, nisi ut ejus e vestigio prosequamur exemplum? Obsecro itaque vos, dilectissimi, aures vestras a serpentinis perversa loquentium abillis claudite, easque in simplicitate pauperis et crucifixi Christi Jesu virginis custodite; aureum Babylonis poculum et calicem irae Dei, qui vobis blande porrigitur, ab ore vestro repellite; pestifera superborum et adulterantium verbum Dei venena vitate. De quibus ad Timotheum Apostolus ait: « Profana et vaniloqua devota; multum enim proficiunt ad impletatem; sermo eorum ut cancer serpit. » Ne vobis et mihi, quod absit! gemina formido contingat, quam Apostolus diversis ponit in locis: « Vobis quidem timeo, ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumperetur sensus vestri, et excidant a simplicitate quae est in Christo Jesu; mihi autem illud timeo ne sine causa laboraverim in vobis... » Non ergo mens sancta participare crucem Christi metuat, non ejus contumeliam in nuditate corporis erubescat.... Namquam plane de sui corporis nuditate confunditur qui clara mentis aethere futurae praemia retributionis contemplantur, nec perhorrescit plagarum sub momento volitantem asperitatem qui provide considerat eam quae sibi compensanda est stavitatis aeternae dulcedinem.

Quam jucundum, o quam insigne spectaculum! cum supernus iudex de coelo prospectat, et homo semetipsum in inferioribus pro suis delictis mittit! Ubi reus ipse, in pectoris sui tribunalibus praestans, trifariam tenet officium: in corde se constituit iudicem, reum in corpore, manibus se gaudet exhibere tortorem, ac si Deo sanctus poenitens dicat: Non opus est, Domine, ut officio tuo me punire praecipias; non expedit ut me ipse justis examinis ultione percellas; ipse mihi manus injicio,

ipsa de me vindictam capio vicemque meis peccatis reddo. Et hoc est profecto quod Petrus apostolus admonet dicens: « Nemo vestrum patiat quasi homicidia, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor; si autem ut Christianus non erubescat. » Enimvero ubi hoc fit, demones fugiunt, et quod ad Christi gloriam earumque sit ignominiam, cernere perhorrescunt. Huic e contra spectaculo assistunt angeli, qui gaudent de peccatore converso; et hoc Deo gaudentes annuntiant, cum jam invisibilis iudex id ipsum per se delectabiliter cernat. Haec est hostia quae viva martatur, ad Deum per angelos oblata deferitur; et sic humani corporis victima illi unico sacrificio quod in ara crucis oblatum est, invisibiliter permiscetur; et sic in uno thesauro sacrificium omne reconditur, videlicet et quod unumquodque membrum et quod caput omnium obtulit electorum, CXLV, 684-686.

SMARAGDUS abb. — Jejunia nostra sanctificemus religionis obsequiis. Quid autem est aliud: « Sanctificare jejunium, » nisi jejunii causa sancta velle, iusta facere, iniqua vitare. Sanctificat ille jejunium qui flammam aevientis iracundiae, mansuetum mentis placabilitate restituit. — Sanctificat jejunium, qui lascivientes oculos turpi ab aspectu habentis castitatis avertit. — Sanctificat jejunium, qui convivorum jacula acuto patientiae repercusso dispergit. Sanctificat jejunium qui litigantium tumultus pacifici sermonis et linguae prudentioris arte compescit. Sanctificat jejunium qui consurgens in semetipso vanarum cogitationum spinas evangelico sulcante vomere, velut quidam pectoris sui arator excidit. Sanctificat jejunium qui inopias egenorum pro quantitate substantiae suae miserantis manus humanitate solatur. Aprime sanctificat ille jejunium qui per omnia praeceptis divinae legis intentus diabolica a corde suo repellit tentamenta. Et ideo, si volumus placita exhibere jejunia, simul in fide fortes, in iudiciis justi, in amicitia fideles, in injuriis patientes, in contentionibus moderati, refugientes larpiliquia, adversus iniqua constantes, in conviciis sobrii, in voluptatibus continentis, in charitate simplices, inter subdolos cauti, condolentes tristibus, contumacibus resistentes, in suspicionibus parci, inter malitiosos taciti, inter humiles coequales. Si huiusmodi virtutibus nostra voluerimus sanctificare jejunia, tribuente Domino ad festivitatem Paschalis gratiae, et ad gaudia coelestium promissionum indubitata fiducia et conscientia laetiore veniemus.

Bene jejunat quicumque esurientiam suam refectionis pauperis satietate sustentat. Bene jejunat qui divini recordatione iudicii semetipsum refruens, ab omni se illecebrarum voluptate suspendit. Bene jejunat qui carnem suam viliorum germina polluantem, sacrorum meditatione virtutum et sobrietatis amore castigat. Bene jejunat qui fraternas injurias pacifici pectoris lenitate dimittit. Gratissimum Deo deferit jejunium qui mentem suam a pravis cogitationibus, oculosa concupiscentia, linguam manusque a lite custodit. Et sic jejunium nostrum sanctificet castitas, ornet patientia, benignitas foveat, misericordia iudicet, commendet humilitas, ut gemino quodam corporis animique jejunio divinae nos gratiae semper commendemus, CII, 682, 683.

TAIO, Caesarangustan. episcop. — Peccata carnis ignorant tanto sollicitius ruinas praecipitem metuent, quanto altius stant. Noverint itaque quia quo magis loco prominenti consistunt eo crebrioribus sagittis insidiatoris impetuntur, qui tanto ardentius solet erigi, quanto se robustius conspicit vinci; tantoque intolerabilis dedignatur vinci, quanto contra se videt per integra infirmas carnis castra pugnari. Admonendi sunt castimoniam servantes, ut incessanter praemia suscipiant... Eunuchi quippe sunt, qui, compressis carnis motibus, affectum in se pravi operis abscedunt. Hi sequuntur Agnum quocumque ierit; hi cantant canticum quod nemo possit dicere, nisi illa centum quadraginta quatuor millia..., LXXX, 688-690.

Abstinentes solliciti semper aspiciant se cum gulas vitium fugiunt, acriora his vitia ex virtute generantur; ne dum carnem macerant, ad impatientiam spiritus erumpant, et nulla iam virtus sit quod caro vincatur, si spiritus ab ira superetur. Pensandum est virtus abstinentiae quam parva respicitur, quae non nisi ea alia virtutibus commendatur... Jejunium quippe sanctificare est adjunctis bonis aliis dignum Deo abstinentiam carnis ostendere. Admonendi sunt abstinentes ut noverint quia tunc placentem Deo abstinentiam offerunt, cum ea quae sibi de alimentis subtrahunt indigentibus largiuntur..., LXXX, 691, 693.

SERIES DECIMA SEPTIMA.

In Serie præcedenti de præceptis tum Dei tum Ecclesiæ tractavimus, et cum ex illorum observatione oriantur virtutes, Series hæc decima septima vicissim exhibebit Indices de virtutibus theologicis, Fide, Spe, Charitate; de Virtutibus moralibus, quæ sunt multiplices; de Officiis vel muneribus cleri tam regularis quam sæcularis; de Continentia et Cælibatu; de Virginitate et Virginibus; de Monialibus Deo consecratis; de Viduis; de Regibus, etc. Illis præterea subnectimus tres Indices, quorum primus Anecdotalis Lectori proponit præclarissima Facinora quæ in Patrologiæ Cursu referuntur; secundus revocat memorabiles sententias ex SS. Patribus excerptas, quæ præsertim ad virtutes et ad vitæ christianæ informationem attinent; tertius vero memorat Virtutes ethnicorum speciales quas Patres laudibus extulerunt.

CLII.

INDEX DE FIDE,

IN EO SPECTATA QUOD SIT VIRTUS THEOLOGICA,
ET PRÆBENS PATRUM DOCTRINAM DE ILLIUS NATURA ET PRÆSTANTIA, DE
NECESSITATE ET EFFECTIBUS, DE QUALITATIBUS, OBJECTO ET PRÆMIO.

I. — De fidei natura.

Fidel donum, S. Hilarius, X, 258. — Fides animæ et cordis officium est, id., IX, 134. — Fides donum est misericordiæ Dei, S. Ambrosius, XVI, 85. — Fides est a Deo, S. Augustinus, XXXIV, 83. — Est opus Dei, id., XXXV, 1602. — Donum Dei, id., XXXII, 622; XXXVII, 1116; XXXVIII, 254, 730, 911, 915, 915; XLIII, 247; XLIV, 552, 597, 976. — Donum omnino gratuitum, id., XLVI, 309, 616. — Fidei initium Dei donum est, id., XXXVIII, 979; XLIV, 961. — Non solum initium fidei, sed etiam incrementum donum Dei est, *ibid.*, 992, 993. — Fides unde dicta, id., XXXV, 1760; XL, 315. — Fides sic appellata est, quia fit quod dicitur, XXXIII, 285; XXXVIII, 520. — Fides est aperandorum substantia, convictio rerum quæ non videntur, id., XXXVIII, 699. — Fides catholica testimonio lectionis collecta, et apostolica veritate fundata, *ibid.*, 556. — Fides titubat, si divinarum Scripturarum auctoritas vacillat, id., XXXIV, 35. — Fides habet quoddam lumen suum in Scripturis, id., XXXVIII, 698. — Fides est credere quod non vides, id., XXXV, 1690. — Fides proprie est rerum quæ non videntur, id., XL, 235. — Fides tollitur si tollatur assensus, *ibid.*, 245. — Ubi defecerit ratio, ibi est fidel edificatio, id., XXXVIII, 1157. — Fides est recta credulitas, ex qua omne quod non est peccatum est, et sine qua impossibile est placere Deo, S. Fulgentius, LXV, 570. — Fides a Deo datur, *ibid.*, 159, 418, 475. — Fides unde dicta, Cassiodorus, LXX, 365. — Fides est rerum non apparentium argumentum, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1202. — Fides inarrum rerum argumentum est quæ apparere non possunt, Taio Cæsarug., LXXX, 816.

Fides idipsum est quo fieri credimus id quod nondum videre valeamus, S. Hildephonsus, XCVI, 108. — Fides est ignota rei et miranda certitudo, Aculinus, CI, 972. — Est credere quod non vides, C, 867. — Fides ideo sperandorum substantia est, quia in se omnia illa gerit quæ non videntur, S. Paschasius, CXX, 1394. — Fides maximum Dei donum est, *ibid.*, 1458. — Fides iustitiæ est origo, sanctitatis caput, devotionis principium, religionis fundamentum, *ibid.*, 1389. — Fides ea est per quam vere credimus et confitemur etiam si nondum intelligimus,

ibid., 1593. — Fides est fundamentum tam præsentis quam futuræ vitæ, Isidorus Mercator, CXXX, 27. — Fides est credulitas Dei promiscue accepta, Rutherford, CXXIV, 594. — Fides quid sit, S. Petrus Damianus, CXLIV, 708. — Quid fides, Guibertus, CLVI, 637. — Fides est virtus quædam per quam ea quæ dicuntur nobis, etsi nondum appareant, certissime tamen credimus et fieri non dubitamus, S. Bruno Sign., CLXV, 903. — Definitio fidei secundum Apostolum, Hildebertus Cen., CLXXI, 1068. — Est vera virtus si per directionem operetur, *ibid.*, 1069. — Fides unde dicta sit, eo quod scilicet fiat dictum, *ibid.*, 1022. — Fides prima omnium virtus, *ibid.*, 1215. — Fides est omnium virtutum maxima, Godefridus, CLXXIV, 342. — Compendium veteris et novi Testamenti, *ibid.*, 515. — Fides quid sit, Hugo de S. Victore, (LXXVI), 45. — Refellit definitionem fidei, qua dicit Abelardus fidem esse estimationem, S. Bernardus, CLXXXII, 1061. — Fides ab intellectu qui differat, *ibid.*, 790. — Fides ex merito non est, sed Dei donum, Robertus Pullus, CLXXXVI, 837. — Fides quid sit, Petrus Lombardus, CXCI, 883. — Fides sola gratia nobis donatur, Balduranus, CCIV, 587. — Deus est consummator fidei, *ibid.*, 592. — Fides ex Deo sola est, Petrus Cantor., CLV, 266.

II. — De variis speciebus fidei.

Fides jacens et pene dormiens, S. Cyprianus, IV, 468. — Fides scabra, id., III, 1191. — Fides certa futurorum, *id.*, IV, 676. — Fides cordis, S. Hilarius, IX, 338; S. Philastrius, XII, 1297. — Fides baptismi, *ibid.*, 1181. — Fides historica et temporalis, fides spiritalis et æterna, S. Augustinus, XXXIV, 166. — Fides duplex, fides quæ credimus et fides in promissis, id., XLIV, 233. — Fides alia vulgaris, alia superior a qua fideles vocantur, id., XXXVIII, 145. — Fides alia humanorum pactorum, alia qua baptizati fideles vocantur, id., XXXIII, 181. — Viva fides est, quæ credit in id quod credi debet, S. Anselmus Cant., CLVIII, 231. — Mortua vero fides quæ tantum credit in id quod credi debet, *ibid.* — Fides perhibetur esse duplex, Rupertus Tuit., CLXIX, 435. — Fides triplex, præceptorum, signorum, promissorum, S. Bernardus, CLXXXIII, 668. — Vivida et victoriosa

CLIII.

INDEX DE SPE, UT VIRTUTE THEOLOGICA.

QUA ERIGITUR ANIMUS AD SPERANDAM A DEO ÆTERNAM
BEATITUDINEM EJUS AUXILIO OBTINENDAM,

IN QUO DE ILLIUS NATURA ET CERTITUDINE, DE NECESSITATE, PRÆSTANTIA,
OBJECTO ET EFFECTIBUS,
AC DE PRÆSUMPTIONE ET DESPERATIONE ILLI OPPOSITIS.

I. — De spei natura.

Spei natura, S. Hilarius, I, 628. — Spes ne sit incertorum præsumpcio, sed expectatio cognitorum, id., IX, 417. — Spes quid sit nisi futurorum expectatio, S. Ambrosius, XVI, 1081. — Spes non nisi bonorum rerum est, nec nisi futurarum, et ad eum pertinentium qui sperat. S. Augustinus, XI, 255. — Quid spes, Haymo, CXVIII, 875; S. Paschasius Radbertus, CXX, 1435. — Quid sit inter spem et fidem, id., 1438. — Spes autem quam videtur non est spes, Laufrancus, CL, 132. — Spes quas sit, S. Bruno Carth., CLIII, 47, 74, 427. — Quid spes, S. Bruno Sign., (CLXV, 966; Hildebert. Cenoman., CLXXI, 1069; Hugo de S. Victore, CLXXV, 464. — In quo differant spes et fides, id., CLXXI, 1069. — De spe, quid sit, Petrus Lombardus, CXCL, 811. — Quid sit inter fidem et spem, id., — Spes quid, Petrus Plot., CCXI, 1091.

II. — De variis speciebus spei.

Spei alia gentium, alia christianorum, S. Augustinus, XXVIII, 1024. — Spes carnalis, id., 34. — Spes bonorum temporalium quam laici et incerta, id., 861. — Spes vana in pecunia, in honore, in amico potente, id., XXVI, 287, 600. — Spes perversa decipit, sicut bona et recta liberat, id., XXVIII, 535. — Spes alia est promissionum æternorum, alia divini auxilii, id., XXXVII, 1541. Quotuplex spes, S. Bernardus, CLXXXIII, 668.

III. — De certitudine spei nostræ.

Spei nostra nititur Dei promissis, S. Hilarius, IX, 548. — Maxime nititur Dei misericordia, id., 522. — Quantis ad sperandum veniam nos Deus titulis indulgentiarum provocaverit, S. Ambrosius, XV, 1442. — Spei nostræ certitudo, S. Augustinus, XXXVIII, 861. — Spei Christianorum quam solida, id., XXXVII, 1074. — Spei nostra in promissionis Dei fundatur, XXV, 1656. — Spei nostra quibus arrhis salutis a Deo erigitur, XXXVII, 1941, 1942. Spes nobis data salutis, quia certa est, tanquam jam data esset eadem salus loquitur Apostolus, XLII, 251, 252. — Spes nobis in Christo est, quia jam in illo completum est, quod nobis promissum speramus, XLII, 251. — Spei certitudo in causa est, ut quod faciendum est, factum dicatur, id., XXXVIII, 180. — Spes quam certa, S. Bernard., CLXXXIII, 200. — Spes ex Dei cognitione et sui nascitur, id., CLXXXIII, 975. — Tria considero in quibus tota spes mea consistit, charitatem adoptionis, veritatem promissionis, potestatem redemptionis, S. Bernardus, CLXXXIII, 544. — Spes nostra innititur gratuita Dei electioni et bonitati, Adamus Præmonst., CXCIII, 820.

IV. — De necessitate et præstantia spei.

Spei gestis est ostendenda, S. Hilarius, IX, 548. — Spes æternorum bonorum in veterum Patrum vita et gestis continetur, id., 651. — Spei futuri secularia continentenda, id., 641. — Spes ita videtur esse connexa fidei et charitati ut sint alii alie necessarii, S. Zeno, XI, 260. — De Domini miseratione non diffidendum et

quare, S. Ambrosius, XIV, 1055. — Spes hic necessaria est, S. Augustinus, XXXVIII, 860. — Comes est fidei, id., — Spes nequit esse sine fide, sed sine ea fides potest esse, id., XL, 234. — In Dei misericordia spes omnis collocanda est, S. Fulgentius, XLV, 3. — Quantum necessaria spes peccatoribus ad penitendum, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1031. — Animæ necessaria est spes, Alcuinus, CI, 616. — Præter amorem Dei necessaria est spes, S. Anselmus (sat., CLVIII, 219. — Præstantia spei, S. Hilarius, I, 627. — Spei meritum et excellentia in quo sit, S. Leo Magn., LIV, 397. — Sicut desperatione nihil est deterius, ita firma spe nihil est melius, CLXIV, 794.

V. — De qualitatibus spei.

Spei nostra debet esse patiens, S. Cyprianus, IV, 758. — Spes pertinax, id., IX, 672. — Spes fidelium quæ, S. Hilarius, IX, 661. — Etsi contraria, etsi affligaris, etc., tamen expecta Dominum et non te confundet spes, S. Ambrosius, XIV, 1005. — Fides excludit timorem, S. Fulgentius, LXV, 511. — Spem nostram potius committitur timor quam securitas, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 493, 670, 688. — Qualiter spes crescit inter adversa, Haymo, CXVIII, 896. — Quod in præsentiarum nec spes sine timore atmodum agitur, nec timor sine spe ad alia subrigitur, S. Paschasius Radbertus, CXX, 1455.

VI. — De objecto spei.

Spei unica totius orbis, Christus, Tertullianus, II, 760. — Spes Christianorum in eucha, id., I, 280. — Quod speramus, in glorioso Christi corpore speculamur, S. Hilarius, IX, 715. — Spes omnis nostra in Deo, id., 320. — Christus spes, id., 592, 617. — Spes tota collocanda in Deo, S. Augustinus, XXXVIII, 163. — Insana est spes eorum, qui aliquid a Deo præter ipsum Deum sperant, id., XXXVI, 457, 458. — Speramus angelorum aequalitatem, id., XXXVIII, 854. — Spes nostra in Deo esse debet, S. Leo Magnus, LIV, 154. — De spe nos ponenda in homine, Haymo, CXVIII, 896. — Sancta spes est adipsiendi regnum Dei et iustitiam ejus, S. Anselmus Cant., CLVIII, 594. — Ejus bona inexcogitabilia, S. Bernardus, CLXXXIII, 221. — Speramus non solum in Deo, sed ipsum Deum, CLXXXIII, 220.

VII. — De effectibus spei.

Afflictum spes consolatur, S. Hilarius, IX, 548. — Spes tutissima est contra diabolum monitio, id., 522. — Dat vires spes proxima, S. Ambrosius, XV, 1549. — In tempore humilitatis nostræ spes consolatoria est, id., 1282. — Quando anxii et solliciti sumus, spes nos futurorum expectatione confirmet, id., XIV, 816. — Spes dilectionem accendere solet, S. Augustinus, XXXVII, 467. — Reipublicæ divinæ nos adscribit fides, spes, charitas, etc., XXXIII, 533. — Spes salutem et beatitudinem in hac vita nobis obtinet, id., XI, 621. — Spes solum in hac peregrinatione, id., XXXVII, 906. — Spes laciat nos,

non probata presumere, *ibid.*, 148. — Fidei qualitas de genere conversationis estimari potest, *ibid.*, 58. — Fides habet temptationem et probationem, *ibid.*, 112. — Famen non timet, I, 678. — Martyrii debitor est, *id.*, II, 158. — Fides nostra debet esse simplex, S. Cyprianus, IV, 760. — Fides una est, *ibid.*, 1136. — Fidel et perfidies non potest esse societas, *id.*, III, 889. — Fides ori atque cordi debet esse connexa, S. Hilarius, X, 397. — Scientia in fide est, ratio in Dei virtute, *ibid.*. — Fides in simplicitate est, in fide iustitia, *ibid.*, 308. — Fidei timor in custodia mandatorum Dei comprobatur, *ibid.*, 859. — Fidei militis est custodire mandata, *ibid.*, 626. — Fidei nostrae maximum opus est humilitas, *ibid.*, 725. — Fidei uoluntas, *ibid.*, 287. — Fidei natura subiei loquacitatis artificia non patitur, *ibid.*, 229. — Fides quam praesumpta quae maxime magis novellae sunt traditioni credi, quam antiquitati, *ibid.*, 285. — Ubi fides modica, illic turbatio, S. Ambrosius, XV, 1633. — Non debet scindi, sed solida permanere, *ibid.*, 1854. — Bonae fides cum pulchro operum renitit ornato, *id.*, XVII, 662. — Si fides opera non habuerit, mortua est, S. Hieronymus, XXII, 327. — Perfecta est Deum de Deo credere, *ibid.*, 171. — Pura morum non patitur, *ibid.*, 1040. — Non sit otiosa, *id.*, XXIV, 660. — Fides non est superborum, S. Aug., XXXVII, 650, 874. — Humilitatem habet, *id.*, XXXV, 1670. — Fidei simplicitate lacari oportet, cum parvuli somus, *id.*, XI, 509. — Fides sine spe et sine charitate pia non est, *id.*, XXXIII, 456. — Fides quousque esse debeat, *id.*, XXXIX, 1839. — Fides christianis quae et quae diaboli, *id.*, XI, 1190. — Fides interior et exterior, *ibid.*, 1189. — Fides sola sine operibus non commendat apud Deum, *id.*, XXXV, 2412. — Fides spe nutritur ut corpus cibo, dilectione animatur ut corpus sanguine, *id.*, XI, 1025. — Fides nostra ex moribus hominum pendere non debet, *id.*, XXXVII, 1592. — Qui non amat, libenter credit et sperat, *id.*, XLI, 286. — Fides sine charitate mors est, *id.*, XXXV, 1578. — Fides non requirit arbitros, S. Petrus Chrysologus, *id.*, I, II, 9. — Fides stat per orationem, jejunium et elemosynam, *ibid.*, 43. — In corde, non in chartis ponenda, *ibid.*, 57. — Qui fidem querit, rationem non querit, *ibid.*, 58. — Fides tradenda memoriae, non libro, *ibid.*, 61. — Fides Christiani quae et qualis esse debeat, S. Salvianus, LIII, 69. — Charitas robor fidei, fides fortitudo est charitatis, *ibid.*, 280.

Vera salus non erit ubi vera fides non fuerit, S. Fulgentius, LXV, 876. — Consensus bonus non est, nisi ubi est fides non ficta, *ibid.*, 845. — Fidem actam Apolloniam vocat non secundum rei veritatem, sed secundum opinionem, *ibid.*. — Quod mens credit lingua non taceat, S. Gregorius Magnus, LXXV, 1029. — Fides charitatem praecedat, *id.*, LXXVI, 98. — Cum signa veram fidem committat debeant, *ibid.*, 1874. — Fides nullis operibus corrupta non solum invenitur indecora, sed etiam mortua, S. Hildephonus, XCVI, 189. — Fides omnium Christianorum una esse debet, Aiconius, CI, 1546. — Fides sine fiducia et fortitudine ubique infirmatur, S. Paschasius, CXX, 800. — Meditandum omni Christiano ut integra sit et fides, et non qualicunque, *ibid.*, 717. — Fides nuda sit virtus humanae, nulli unquam defuit victoria, nisi cui talis fides defuit, *ibid.*, 1425. — Fides recta verior quam vicio, *ibid.*, 1395. — Fides quomodo vera, Lanfrancus, CL, 115. — Fides mortua est sine Dei dilectione, Godfridus, CLVII, 252. — Sine charitate fides nihil prodest, Rupertus, CLXX, 869. — Fides sine opere, stella sine luce, Hildebertus Cambesens, CLXXI, 405. — Sola perfecta fides Deo placet, S. Bernardus, CLXXIV, 728. — Fides facta peior et periculosior quam nulla, *id.*, CLXXV, 911. — Fides otiosa inutilis, *id.*, CLXXXII, 318. — Fides qualis a nobis exigitur, Petrus Lombardus, CXCI, 127.

VII. — De objecto et merito fidei.

Fidei primum et maximum officium est, ut in verum Deum credatur, S. Augustinus, XLI, 127. — Fides in

Deum creatorem non sufficit ad salutem, *id.*, XLIV, 219. Nullus iustorum etiam antiquorum a damnatione totius massae perditionis salvus esse potuit, nisi per fidem in Christum, *id.*, XXXV, 1918. — Fidei catholicae quod contrarium est, illud nulla dubitatione falsissimum esse credendum esse, *id.*, XXXIV, 262. — Fides catholica quid teneat, *ibid.*, 221. — Fidei catholicae expositio, *id.*, XXXIX, 2180. — Fidel nihil addi, nihil minui potest, S. Leo Magnus, LIV, 1062. — Quocumque loco fueris constitutus, principaliter atque indubitanter toto corde retine Patrem Deum et Filium Deum, et Spiritum sanctum Deum, S. Fulgentius, LXV, 675. — Ista est fides catholica ut credamus, etc., S. Bonifacius, LXXXIX, 857. — Credendum est patri in Patrem et Filium et eorum Spiritum, etc., S. Anselmus, CLVIII, 220. — Velle credere quod est credendum est recte velle, *ibid.*, 529. — Quae de Christo credenda sunt, discrete exponuntur, *id.*, CLXIV, 425.

Secundum fidei merita tantum quisque accipit, quantum se credat accipere, S. Cyprianus, IV, 663. — Fidel meretur, S. Hilarius, X, 181, 195, 627. — Non ex salute fides, sed salus ex fide est credenda, *id.*, IX, 965. — Fide merendum quod petitur, *ibid.*. — Fidei meritis reservatur beatitudo, *ibid.*, 599. — Fidei merito praecedenti quomodo tribuitur misericordia, S. Augustinus, XXXV, 2061. — Fides laetificat meritum, sed etiam fidei meritum est donum Dei, *id.*, XLIV, 985. — Fides est principium meriti, S. Bruno Sign., CLXIV, 736. — Fides ex merito non est, sed Dei donum, Robertus Pollus, CLXXVI, 857. — Fides non merito operum praecedentium donatur, Balduinus, CCIV, 587.

VIII. — De fide antiquorum.

Fides ante Christum non erat in terris, Tertullianus, I, 1260. — Ante Domini Passionem salus per nudam fidem dabatur, *ibid.*, 1215. — Fides Antiqui et Novi Testamenti eadem, S. Leo Magnus, LIV, 319, 354. — Antiqui in fide Christi vivere et placere, *ibid.*, 314, 319, 434, 563, 577. — De fide antiquorum, de perfectione et imperfectione charitatis, Petrus Pictaviensis, CCXI, 1113.

Libri de fide tractantes.

Tractatus de fide, S. Zeno, XI, 269.
De fide libri quinque, S. Ambrosius, XVI, 525.
Liber de fide, Rufinus, XXI, 1134.
De fide rerum quae non videntur, liber unus, S. Augustinus, XL, 172.
De fide et symbolo liber unus, *ibid.*, 181.
De fide et operibus liber unus, *ibid.*, 197.
De fide spe et charitate, *ibid.*, 251.
De fide seu de regula verae fidei liber unus, S. Fulgentius, LXV, 672.
De fide, Taiso Caesar., LXXX, 818, S. Hildebert., XCVI, 188.
Homilia de fide spe et charitate, Raban. Maas., CX, 66.
De fide, Raymo Halberst., CXVII, 896.
De fide, spe et charitate, S. Paschasius Radb., CXI, 1588.
De fide catholica, S. Petrus Damianus, CXIV, 19.
De fide, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 327; Abelardus, CLXXVIII, 1695.
De fide, S. Bernardus, CLXXXIV, 1200; CLXXXIII, 770.
De fide, Robertus Pullus, CLXXXVI, 816.
De fide, Petrus Lombardus, CXVII, 805, 1082.
Liber de commendatione fidei, Balduinus, CCIV, 571.
De commendatione fidei, defectu fidei, Petrus Cantor., CCV, 268.
Testimonia gentiliū de fide, Petrus Bles., CUVI, 869.
De fide, Petrus Pictav., CCXI, 1089.

300. — Quod sola charitas virtus dicenda sit et non, P. Abelardus, CLXXVIII, 1570. Verum charitatis natura, S. Bernardus, CLXXXII, 168, 300, 508. — Charitatis excellentia demonstratur, Aelredus abb., CXCIV, 505. — Charitatis excellentia, *ibid.*, 1078. — Charitate nihil melius et iucundius, Richard. a S. Victore, CXCVI, 917. — De charitate et excellentia charitatis, S. Stephanus Grand., CLIX, 108. — Quod charitas sit virtus omnium praestantissima, Petrus Bles., CCVII, 895.

II. — De charitatis necessitate.

Qui charitatem non habet, Deum non habet, S. Cyp., IV, 511; S. Zeno, XI, 275. — Sine qua nullum nec nominari potest vel esse martyrium; sine qua maxima et imperiosa virtus caret effectu; sine qua nihil valet omnium scientia linguarum, etc., S. Optatus, LI, 1019. — Maximum mandatum in lege dilectio Dei, S. Ambros., XV, 1280. — Charitatem Dominus exigit, servus timorem, S. Ambrosius, XVI, 1257. — Qui charitatem non habet, sciat se Deum non habere, XVII, 252. — Charitas habet ceteris virtutibus et ceteras virtutes sine charitate esse non possunt, *ibid.*, 821. — Charitatis duo praecepta semper cogitanda, semper meditanda, S. Aug., XXIV, 1551. — Charitatis praecepta duo in omnibus Scripturae sermonibus reperit Augustinus, XXXIII, 225. — Sine charitate nihil est homo, quidquid aliud habuerit, XXV, 1559. — Quod sit sine charitate, nullo modo sit bene, XLIV, 993. — Lex non impletur sine charitate, XXXVIII, 267, 696, 1241. — Ubi charitas est, quid possit deesse? Ubi autem non est, quid est quod possit prodesse? XXXV, 1141, 1181; XXXV, 1845. — Cum charitate omnia habentur, sine illa nihil prodest, quidquid haberi potest, XXIV, 1646; XXXVII, 1637. — Charitatem adde, prorsum omnia, detrahe charitatem, nihil prorsum cetera, XXXVIII, 44, 362, 575, 764, 785. — Sine charitate omnia bona nihil prorsum, XXXIII, 229, 755. — Nec veritas, nec sacramenta, scientia, prophetia, aut fides, XLIII, 512, 514, 601. — Charitatem non habenti cetera dona auferantur, XXXVII, 1905. — Qui noluerit servire charitati, necesse est ut serviat iniquitati, XXXVI, 165. — Sine charitate ceteras virtutes non prorsum, S. Prosper Aquit., LI, 697. — Sine ea pereunt, *ibid.*, Sine charitate ex Apostolo nihil prorsum cetera, *ibid.*, 85. — Sine charitate habent cetera pietatis similitudinem, non veritatem, *ibid.* — Praeceptum charitatis super omnes libros est, cui militat omnis lingua et omnis doctrina sanctorum, S. Prosper Aquit., *ibid.*, 585. — Duo praecepta charitatis duas penam, quibus animae ad Deum tendunt, *ibid.*, 389. — Charitatis necessitas, *ibid.*, 478. — Sine charitate nudas esse et infructuosas virtutes, S. Leo Magn., LIV, 299. — Sine charitate ceteras virtutes ad salutem nihil proficiunt, *ibid.*, 399, 400, 419. — Charitas Christi mundo est praeferenda, S. Maximus Taurin., LVII, 711. — Charitas proximi ad omnem virtutem necessaria, *ibid.* — Charitas hic quidem necessaria est, quae nos separat a diabolo, purificat a peccato, reconciliat Deo, Julianus Pomerius, LIX, 495. — Sine charitate quisquam solum dare potest, vitam habere non potest, S. Fulgent. Rusp., LXV, 187. — O charitatis debitum bonum, debitum sanctum, debitum celestibus refertur commodis, *ibid.*, 757. — De praecepto charitatis, S. Columbanus abb., LXXX, 250. — Quod sine charitate nulla bona prorsum, Haymo Halberst., CXVIII, 892. — Charitas quibus necessaria, S. Petr. Damian., CXLIV, 66, 521. — Ejus virtus et necessitas, S. Bruno Sign., CLXV, 907. — Charitas est oculus cordis, quo qui caret caecus est, Rupert. Tuit., CLXX, 95. — Quare non sunt tria praecepta charitatis, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 551. — Sine charitate nihil prorsum reliquae virtutes, S. Bernardus, CLXXXII, 817. — Duo praecepta charitatis, P. Lombardus, CXCIII, 1085. — Absque charitate virtutes ceterae deficiunt, Petrus Cantor., CCV, 272.

III. — De effectibus charitatis.

Per quam ira, emulatio, ambitio, iniquitas, luxu cupiditas comprimitur, S. Hilarius, I, 628. — Charitas rura, urbes ac populos compescit pacemque conservat, S. Zeno, XI, 275. — Haec bella premit, lites tollit, jura evacuat, fora compescit, odia eradicat, iras exstinguit, *ibid.* Mirabiles effectus charitatis, *ibid.*, 278. — Charitas culpam et omnia peccata mortificat, S. Ambrosius, XV, 1425. — Multam charitatem remittere peccata, XIV, 870. — Excludit omnem perturbationem, XV, 1521. — Nos superioribus necit, eoque inserit, XIV, 177. — Libertas liberum facit hominem, charitas amicum Deo, XVI, 1090. — Omnia potest, S. Hieronymus, XXII, 527. — Charitas capaces reddit ad capiendam divina, S. Augustinus, XXXVII, 705. Charitas reipublicae divinae nos adolecit, XXXIII, 533.

— Charitate fideles in uno incommutabili unum sunt, XLIV, 109. — Charitas de multis cordibus hominum facit cor unum, XXXV, 1558. — Charitas occidit quod furimus, ut simus quod non eramus, XXXVII, 1628. — Charitas vincit carnis concupiscentias, XXXV, 2061, 2062. — Charitatis vis, XXXVI, 541. — Persecutionibus sola charitate resistitur, XXXVI, 524. — Quanto magis regnat in quocumque Dei charitas, tanto minus ei dominatur iniquitas, XXVII, 1058. — Charitas facit cives Jerusalem, XXXVII, 773. — Quod charitas non solum de servis filios facit, sed etiam imaginem Dei ac similitudinem ferat, Cassianus XLIX, 853. — Charitas Dei mundum impiorum vicit, S. Prosper Aquit., LI, 702. — Quia charitate multitudo tegitur peccatorum, LIV, 189. — Nil contra diabolum efficacius quam largitas charitatis per quam omne peccatum aut declinatur aut vincitur, *ibid.*, 400. — Charitas fidem et alias virtutes vivificat, easque facit utiles, *ibid.*, 166. — Quantum perfectionis charitas in se fundatis exhibeat, Julianus Pomerius, LIX, 496. — Charitatis effectus remissio peccatorum, S. Fulgentius Rusp., LXV, 737. — Charitatis effectus receduntur, S. Gregor. Mag., LXXVII, 782, 847, 955. — Quae et quanta bona operatur sit charitas in sanctis Patribus, Haymo Halberst., CXVIII, 891. — Quod ne tantas virtutis sit charitas, ut omnem legem et universa mandata Dei in ea possimus complere, *ibid.*, 894. — Ejus effectus et proprietates, Lanfranc., CL, 199. — Charitas facit homines venire ad Dei similitudinem, Rupert. Tuit., CLXX, 313. — Charitatis duo fructus, affectus et effectus, Hildebert. Caenom., CLXXI, 544. — Charitas longe etiam diabolos nobis praesentes facit et familiares, CLXXI, 217. — Unam reipublicam facit coelum et terram, *ibid.* Verum charitatis effectus, S. Bernardus, CLXXII, 95. — Est amicitiarum mater, *ibid.*, 109.

IV. — Quibus comparatur charitas.

Charitas cor aquae comparatur, S. Augustinus, XXXVII, 1555. — Charitas per superiora colla designatur, *ibid.*, 1549. — Charitatis symbolum coccinum, XXXIV, 754. — Tabernaculum decem auleorum, *ibid.*, 634. — Charitas lex civitatis Dei, XXXVII, 1261. — Charitas lux est, XXXIII, 561; XXXV, 1598. — Margarita Evangelii pretiosa, XI, 670. — Charitas quasi navis, XXXVII, 1699. — Charitas est oleum, XXXV, 1453; XXXVIII, 575. — Panis, XXXV, 1342. — Radix nostra, XXXVI, 557, 607. — Charitas sapientia Dei est, XXXIII, 557, 607. — Tunc Christi desuper texta, XXXVII, 176. — Charitas vestis nuptialis, XXXVIII, 565; XLIII, 669. — Charitas clavus dicitur, Cassiodorus, LXX, 878. — Per vinum fervor charitatis intelligitur, *ibid.*, 1100. — Charitas vernali pluviae comparatur, *ibid.*, 100. — Per carbonem orationes charitatis igne succensus intelliguntur, *ibid.*, 905. — Charitatis typus est oleum, S. Gregorius Magnus, LXXV, 595. — Charitas dicitur lex Christi, *ibid.*, 922. — Charitas calori comparatur, *ibid.*, 1160. — Auri nomine charitas intimatur, LXXVI, 752. — Charitas dicitur latitudo spiritalis aedificii, *ibid.*, 935. — Cocco his tincto charitas Dei et proximi significatur, *ibid.*, 973, 1268. — Charitas dicitur ignis, *ibid.*, 1241. — Cur charitas per vestem nuptialem signata, *ibid.*, 1287. — Charitas cocco his tincto quomodo similis, LXXVII, 29, 471. — Charitas per aurum significatur, S. Bruno Carthus., CLII, 832. — Domus vocatur, *ibid.*, 1045. — Charitas per solis splendorem designata, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 711. — Vino comparata, *ibid.*, 1045. — Quomodo lex Domini dicitur, CLXXXII, 111. — Charitas aurum, Garnerius Can. Reg., CXCIII, 505. — Ignis, *ibid.*, 551. — Charitas Dei et proximi per coccum his tinctum demonstrata, *ibid.*, 429.

V. — De objecto charitatis.

Sequens est, ut etiam proximo eo affectu, quo nos ipsos diligimus, diligamus, S. Zeno, XI, 276. — Quisquis nobilitatis suae conscientiam retinet, diligit fratrem, *ibid.*, 276. — Videamus unde vera charitas veniat, ubinam consistat, cui vel maxime debeatur, *ibid.*, 278. — Si parentes diligimus, quanto magis diligere debemus creatorem parentum auctoremque nostrum? S. Ambrosius, XIV, 574. — Quo sensu Christus praecipit parentes odiasse et inimicos diligere, *id.*, XV, 1415. — Charitas circa quae debeat occupari, S. Augustinus, XXXIX, 1599. — Charitas Dei in tribus consistit, charitas proximi in septem, XXXVI, 281. — Charitas ad inimicos extendi debet, XXXVIII, 561. — Charitas non tantum praesentes sed et toto orbe dispersos fratres complectitur, XXXV, 2048. — Charitatem non solum in fratres, sed etiam in eos qui foris sunt, exhibere debemus, XXXVI, 299. — Charitas dicitur amor Dei et proximi, *ibid.*, 260. — Charitate et Deum diligimus, et invicem diligimus, XXXV,

1832. — Caritas est nexus, quo homines invicem sibi et Deo connectantur, *ibid.*, 878. — Quod perfectio caritatis sit pro inimicis orare, Cassianus, XLIX, 837. — Etiam ad infideles et inimicos se extendit caritas, S. Leo Magnus, LIV, 251, 382. — Diligendus Deus toto corde, *ibid.*, 169. — Cum proximus diligitur, Deus diligitur, *ibid.*, 460. — Cui caritas debeatur, S. Fulgentius Rusp., LXV, 739. — Etiam ad inimicos extendi debet caritas, *ibid.*, 739.

Caritas a duobus praeceptis incipit, et ad innumera se extendit, S. Gregorius Magnus, LXV, 922. — Caritas erga proximum in duobus consistit, *id.*, LXXVI, 226, 1205. — Charitate a semetipso incipere debet homo, *ibid.*, 123. — Amorem proximi inculcat et concordiae studium, S. Paulinus Aquil., XCIX, 216. — Quomodo apparet qui diligit fratrem secundum mandatum et quomodo arguitur qui non diligit, S. Benedictus, CIII, 540. — Qui sunt inimici quos diligere jubemur, *ibid.* — Qualiter per charitatem in Deo diligitur amicus et propter Deum diligitur inimicus, Haymo Halberst., CXXVIII, 895. — Quod caritas gemina sit, *id.*, CXX, 1466. — Quod quatuor sint diligenda, *ibid.*, 1467. — Quid sit proximus quem jubemur diligere, *ibid.*, 1469. — Caritas ad inimicorum dilectionem extenditur, Isidorus Mercator, CXXX, 224. — Non solum amici, sed ipsi inimici nostri ex Christi praecepto sunt diligendi, S. Bruno Sign., CLXV, 110. — Quatuor sunt a nobis diligenda, Deus qui supra nos est, nos ipsi qui intra nos, proximus qui iuxta nos, corpus nostrum quod infra nos, Hildebertus Cenom., CLXXI, 520. — Caritas duplex videlicet Dei et proximi, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 528, 529 et seqq. — Quod dilectio omnem hominem complectatur et non, Petrus Abaelardus, CLXXVIII, 1369. — Caritas a seipso incipit, S. Bernardus, CLXXXII, 755. — Caritas proximi tripliciter exercetur, *ibid.*, 755. — Si illo praecepto jubemur diligere totum proximum et nos totos, Petrus Lombardus, CXCL, 814. — Si melius est diligere amicos quam inimicos, vel e converso, *ibid.*, 818, 1084. — Quod in presenti tempore perfecte non diligitur Deus, *id.*, CCIV, 419. — Quod toto corde diligendus sit Deus in beneficiis suis, *ibid.*, 420. — Totum animam diligendus sit in beneficiis suis, *ibid.* — Quod ex omnibus viribus diligendus est Deus in iudiciis suis, *ibid.*, 423. De dilectione hominis erga Deum, S. Stephanus Graud., CCIV, 1099. — Caritas debet a seipso inchoari et in proximo perfici, Petrus Cantor., CCV, 278.

VI. — De qualitatibus caritatis et ejus ordine.

Dotes caritatis, S. Cyprianus, IV, 510, 632; S. Zeno, XI, 575. — Vere diligit qui sine tristitia, sine timore, voluntarius potius studio quam coacto praecepta conservat, S. Ambrosius, XV, 1386. — Caritas non potest esse sine fide, *id.*, XVI, 280; XVII, 252. — Perfecta caritas omnem fidem habet, *id.*, XVII, 1268. — Qui charitatem sequitur, omnibus humilis est, *ibid.*, 493. — Nulla illam vincunt tormenta, *ibid.*, 450. — Mesuram non habet caritas, S. Hieronymus, XXII, 485. — Prona sit ad misericordiam, non insultans peccantibus, *ibid.*, 789. — Caritas aequit esse sine fide, *id.*, XXXVIII, 564. — Ubi dilectio est, ibi necessario fides et spes, XXXV, 1836. — Caritas de corde puro, et de conscientia bona, et fide non ficta quid sit, *id.*, XXXIV, 36. — Caritas sola semper manet, *id.*, XXXVIII, 867. — Caritas major est fide et spe quia adveniente objecto hae cessant, illa vero crescit, *id.*, XXXVII, 1171. — Caritatis latitudo, longitudo, subtilitas et profundum, *id.*, XXXIII, 584, 585, 611. — Caritas duplex severitatis et mansuetudinis, *id.*, XLIII, 65. — Caritas serviens, *id.*, XXXVII, 1733. — Aliquando amicis molesta esse non timeat, *id.*, XXXVIII, 539.

Dilectio Dei sit gratuita, proximi benefica, S. Hieronymus, XXXVIII, 571. — Caritas mittit foras timorem sed servilem, *id.*, XXXIII, 560. — Caritas timorem alium pellit, alium introducit, *id.*, XXXVII, 888. — Caritas semper augeri potest, *id.*, XXXIII, 789. — De caritatis perpetuitate, Cassianus, XLIX, 496. — De gradibus caritatis, *ibid.*, 1028. — Quibus gradibus ad sublimitatem caritatis possit ascendere et quae sit in ea stabilitas, *ibid.*, 683. — Caritas perfecta et imperfecta, S. Prosper Aquit., LI, 696. — Nullum habet terminum caritas, quia nullo potest claudi sine Divinitas, S. Leo Magnus, LIV, 500. — Dotes caritatis, Julianus Pomerius, LIX, 498. — Laudes caritatis, S. Fulgentius, LXV, 196. — Caritatis latitudo qualis, *id.*, LXXVI, 987, 993. — Caritatis officia explicatur, *id.*, 923. — Caritas patiens contra mala, benigna, ut amet quos portat, *id.*, LXXVI, 1262. — Caritatis descriptio, S. Agobardus Lugdun., CIV, 261. — Quid sit initium caritatis quidve perfectio, L. Paschasius Radbertus, CXX, 1174. — Qualis est chari-

tas, S. Bruno Sign., CLXV, 909. — Characterem caritatis a D. Paulo assignati enisime explanantur, CLIV, 910. — Caritatis elegium, Hildebertus, CLXXI, 521. — Utrum caritas semel habita amittatur, Hugo de S. Victore, XLXXVI, 539; CLXXVIII, 1574; Petrus Pictav., CXXI, 1125.

Charitatis ordo, S. Augustinus, XLI, 615. — Charitatem ordinare, *id.*, XXXVIII, 603. — Non ordinis amandi, sed ordine subveniendi, infirmiores fortioribus anteponi, *id.*, XXXIII, 537. — Ordo caritatis, Julianus Pomerius, LIX, 497. — Caritas ordinari praecipitur ut peccatum vitetur, S. Fulgentius, LXV, 167. — De ordine caritatis, Paschasius Radbertus, CXX, 1472; Hugo de S. Victore, CLXXVI, 125. — Caritatis ordinatio quid sit, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 13. — Caritas a seipso incipit, S. Bernardus, CLXXXII, 754. — In praesato quomodo recte ordinanda, *id.*, CLXXXIII, 1018. — De ordine diligendi quid prius, quid posterius, Petrus Lombardus, CXCL, 816. — De modo et ordine caritatis, ubi plura tractantur dubitabilia, Petrus Pictav., CXXI, 1095.

Libri de charitate tractantes, sermones, homiliae, etc.

Tract. de charitate, S. Zeno, XI, 269.
Sermones de charitate, S. Augustinus, XXXIX, 1399, 1533, 1586, 1932, 1957, 1959 seqq., 2245.
De charitate, *id.*, XL, 25, 251, 288, 1065.
De diligendo Deo liber unus, *ibid.*, 847.
De quatuor virtutibus caritatis, *id.*, XLVIII, 1128.
De charitate, Cassianus, XLIX, 835.
De laude caritatis, Julianus Pomerius, LIX, 494.
De nutrienda charitate, Eusebius, LXII, 1065.
Sermo de laude caritatis, *ibid.*, 1068.
Sermo de charitate Dei ac proximi, S. Fulgentius, LXV, 737.
Epistola ad Engyppium de charitate et ejus dilectione, *ibid.*, 544.
De diligendo proximo, *id.*, LXVIII, 270.
Sermo de dilectione Dei et proximi, Talo Caesar, LXXX, 761.
De charitate, *ibid.*, 818.
De dilectione Dei et proximi, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1099.
Sermo de fide et charitate, S. Bonifacius Mogunt., LXXXIX, 836.
De charitate et nomine ejus, S. Hildephonsus Tolet., XCVI, 192.
De charitate, Alcuinus, CI, 615; C, 508 seqq.
De charitate, Benedictus Anian., CIII, 647, 539, 540.
De dilectione Dei, *ibid.*, 686.
De dilectione proximi, *ibid.*, 687.
De charitate, Halilgarius, CV, 672.
De charitate, Jonas Aurelian., CVI, 933.
Homilia de fide, spe et charitate, Rabanus Maurus, CI, 85.
Homilia de charitate, *ibid.*, 85.
De charitate, Haymo Halberst., CXVIII, 887.
Liber de charitate, S. Paschasius Radbertus, CII, 1439.
De charitate, Adalgerus, CXXXIV, 917.
De dilectione Dei et proximi, Othlonus macthus, CXLVI, 269.
De charitate, Eadmerus Cant., CLIX, 697.
De charitate, S. Bruno Sign., CLXV, 907.
De spe et charitate, Hugo de S. Vict., CLXXVI, 45.
De dilectione proximi, *ibid.*, 125.
De dilectione Dei, *ibid.*, 126.
De charitate, *ibid.*, 328.
Liber de diligendo Deo, S. Bernardus, CLXXXIV, 126.
Tractatus de charitate, *ibid.*, 583.
De charitate, *ibid.*, 806, 1206; CLXXXIII, 770.
De diligendo proximo, Zachar. Chrysopol., CLXXVI, 135.
De dilectione Dei, Robertus Pullus, CLXXVI, 693.
De perfecta charitate, *ibid.*, 861.
Speculum caritatis, *id.*, CXCV, 501.
De gradibus caritatis, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1195.
De quatuor gradibus violentiae caritatis, *ibid.*, 1208.
De dilectione Dei tractatus, Balduinus Cant., CCIV, 417.
De charitate, Petrus Cant., CCV, 274.
De charitate Dei et proximi tractatus duplex, Petrus Bles., CCVII, 871.
De dilectione Dei, Alanus de Insulis, CCX, 251.
De dilectione proximi, *ibid.*, 453.
De charitate, Petrus Pictav., CXXI, 1095.

CLV

INDEX DE VIRTUTIBUS.

In hoc Indice analogice agemus de virtutibus, scilicet de virtutibus in genere, de virtutibus theologicis, hoc est de fide in se spectata, et de fidei fundamentis, seu de Scriptura sacra, traditione et auctoritate Patrum et conciliorum, in rebus fidei et de fide in actum adducta seu de religione et pietate; deinceps de spe; postea de charitate, seu de amore debito Deo, et proximo et nobismetipsis. Quæ quæstiones adhuc augentur indicationibus ex Patribus deductis, quæ tantum alphabetice notantur, consulendæ.

Deinde agemus de virtutibus moralibus, de donis Spiritus sancti; de præcipuis consiliis evangelicis iuxta regulas servatis; postea, alphabetice, de quibusdam specialibus virtutibus, et tandem de beatitudinibus evangelicis.

Ex virtutibus de quibus in hoc indice tractatur :

Abnegatio.
Abstinencia.
Æquitas.
Amor.
Benignitas.
Bonitas.
Castitas.
Charitas.
Clementia.
Compassio.
Compunctio.
Confessio.
Constantia.
Continentia.
Contritio.

Discretio.
Eleemosyna.
Fidelitas.
Fides.
Fletus.
Fortitudo.
Gaudium.
Gratitudo.
Hilaritas.
Hospitalitas.
Humilitas.
Indulgentia.
Innocentia.
Intellectus.
Jeiunium.

Liberalitas.
Mansuetudo.
Misericordia.
Modestia.
Mortificatio.
Obedientia.
Oratio.
Parcitas.
Patientia.
Paupertas.
Pax.
Perseverantia.
Pietas.
Pœnitentia.
Probitas.

Providentia.
Prudentia.
Pudicitia.
Religio.
Sapientia.
Simplicitas.
Sobrietas.
Sollicitudo.
Spes.
Taciturnitas.
Temperantia.
Timor.
Vigilantia.
Virginitas.
Zelus.

I. — DE VIRTUTE IN GENERE.

Nomine virtutis intelligitur donum Dei, quo quis ad agnoscenda et implenda officia vite Christianæ et facilitatem habet et propensionem. Hæc autem propensio et facilitas a Deo est. Hanc nemo potest propriis viribus acquirere. « Et ut scivi, ait Scriptura sacra, quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det, et hoc ipsum erat sapientiæ, scire cujus esset hoc donum; adiit Dominum et deprecatus sum illum. » Et alibi : « Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est descendens a Patre luminum. »

Sunt aliæ virtutis definitiones quæ ad hanc omnes fere recidunt, ut, Virtus est bona qualitas mentis, quæ recte vivitur, quæ nullus male utitur, quam Deus in nobis sive nobis operatur; aut, Virtus est animi habitus bonum faciens habentem, et opus ejus bonum reddens; vel tandem, Virtus est habitus naturæ modo atque rationi consentaneus, quæ animam facit optimam.

BONIFACIUS, Mogontin. archiepisc. — Considerare nos oportet præsentis vite statum, vel qui actus sint nobis omni studio evitandi, vel qui tota virium nostrarum instantia sectandi. Inter omnia quæ hic agi possint, semper aspicere debemus quomodo diabolo deceptori nostro resistamus, et quomodo Deo Jesu redemptori nostro placeamus. In eo illi placemus, si hoc agimus quod ille jussit, et quod ille interdixit refutamus. Peccata vero et iniquitates prohibet nos committere, commissas penitentia medicamine citius curare. Recte itaque vivere et pie, et æterna quærere præcepit nobis, et unumquemque locum et conditionem suam diligenter procurare, ne vacuum appareat vel minus utilis in loco suo. Una est enim corpori nostro anima, in qua vita consistit, sed multa sunt membra diversis distincta officiis. Sic in Ecclesia una est fides, quæ per charitatem ubique operari debet, sed diversæ dignitates proprias habentes administrationes. Nam alius ordo præpositorum est, alius subditorum; alius divitum, alios pauperum; alius senum, alius juvenum; et unaquæque persona habens sua propria præcepta, sicut unumquodque membrum habet suum proprium in corpore officium. Nam episcoporum officium est prava prohibere, pusillanimes consolari, protervos corrigere. Deinde regius honor populus debet esse timori

et venerationi, quia non est potestas nisi a Deo. Item, potentes et iudices omnes qui regi adherent fideles sint oportet, et humiles et misericordes, in æquitate iudicare et non in muneribus, viduas et pupillos et pauperes defendere, episcopis suis subditos esse, neminem vi opprimere, non injustis divitiis inhiare, sua magis indigentibus dare quam aliena rapere. Item sunt in populo Dei alii sapientes et alii stulti. Sapientium est bona quæ sciunt et opere complere et aliis prædicare. Quid prodest viatori scire viam, si non vult intrare? Ille vero qui viam Dei scit et intrat, aliosque introducit, similis est firmamento, quod multis splendens sideribus. Qui vero multos ædificat, multorum mercede gloriatur. Debent itaque potentes Deum habere sibi præsentem semper, et licet hominem non timeant, Deum tamen metuant, et potestate sibi concessa in Dei honorem et in salutem animæ suæ fruantur. Qui vero stulti sunt et indocti, discant humiliter a sapientibus, quia qui ignorat, ignorabitur, ne ignorantia se putent excusari posse apud districtum iudicem; ille considerat occulta unusquisque.

Tres distantia sunt in humano genere; alii sunt qui bene sciunt, et faciunt quæ sciunt; hi sunt optimi hominum ac Deo proximi. Secundus gradus est in hominibus qui per se bona nesciunt, volunt tamen discere a bene scientibus, et implere quæ didicerint, et horum vita utilis est in Ecclesia. Qui bona quæ ignorat discere contemnit, hujus vita omnibus inutilis est et plurimis noxia. Quapropter qui sciat bonum faciat, et qui nesciat discat, ut et ille de sua scientia gaudeat, et hic de sua industria proficiat. Alii sunt in Ecclesia divites, alii pauperes. Pauperibus præceptum est humiles esse et sperare in Deum, qui dixit : « Beati pauperes spiritu, » et meliores divitias tanto avidius amare, quanto his terrenis vacui sunt. Divitibus præceptum est sua dare, non aliena rapere, vestire, induere, quia multa sunt quæ divites per abundantiam divitiarum superflua faciunt, vel in cibo, vel in vestitu. Ideo relictio pauperum abluat peccata quæ superfluitas contraxit, quia « Sicut aqua exstinguit ignem, ita eleemosyna exstinguit peccatum. Divites qui parciunt divitiis, non parciunt animæ, aut cui largus est qui semetipso tenax est? Cogitet unusquisque quanto pretio ab igne præsentis, si cogatur ardere vel unum diem, velit se redimere, quanto est actor ignis iudicii?

Ignis gehennæ insuper æternus est. Ideo qui habet divitias, præveniat faciem iudicis, et misereatur miseris, ut ei misereatur Deus, qui pauperi miseretur; feneretur domino, et ipse reddet ei. Senes vero decet religiosus esse. compositis moribus, et cantem ornare sobrietate, et semper de ingressu alterius vitæ cogitare. Adolescentes convenit obedientiam et subjectioni seniorum operam dare ut proficiant semper in domo Dei, ut meliores ac meliores fiant, nec vanis oblationibus et noxiis cupiditatibus malignos se spiritus mancipare sinant, sed castos se et immaculatos studeant ad maturam perducere ætatem.

Parentibus quoque præceptum est ut erudiant filios suos in timore Dei. Quid enim parenti proficit, si habeat filium tormentis perpetuis deputatum? Ideo diligentius erudiant in disciplina pietatis filios suos patres, ut benedictione hereditatis hic et in futuro sæculo habeant illos. Sed et illi obdiant parentibus suis, nam et ipsemet Christus subditus fuisse parentibus suis legitur. Viri vero diligant uxores suas in castitate et continentia pura, et quasi fragiliori vasculo honorem eis competentem in timore Dei faciant; uxoresque viris suis sint subditæ in timore et fide, scientes a Deo constitutum esse subjectionem uxoris viro. Sunt quoque alia communia in Ecclesia omni dignitati, ætati et sexui, præcepta, ut est diligere Dominum Deum ex toto corde, ex tota mente, totaque virtute, et proximum sicut seipsum, nullusque hoc alteri faciat quod sibi fieri nolit. Patientia quoque omnibus necessaria est et compassionis affectus, et misericordiae largitas et iustitiæ æquitas, et fidei puritas, et spei firmitas, orationumque instantia et mansuetudo morum. His enim et huiusmodi hostiis promeretur divina clementia. Hæc enim salutis præcepta et omnibus conveniunt, et cunctis necessaria esse noscuntur. His passibus iter celeste, et his clavisbus supernæ patriæ janua panditur. Per hæc vestigia omnes sancti cursum vitæ præsentis peregrerunt, et qui nunc regnant cum Christo, per has semitas ad eum pervenerunt, nec est hæc via laboriosa, sed valde gloriosa, quæ brevi spatio peragitur, sed perpetua lætitia et gloria coronatur. Qui vero hæc pergere non cessat, angelicæ beatitudinis consors efficitur, et ipsius Domini Dei omnipotentis æterno fruitur aspectu. LXXXIX, 860-862.

Virtutes in genere sunt fides recta et vita immaculata; fides recta, quod est credere in Deum Patrem omnipotentem, et in Jesum Christum Filium ejus, et in Spiritum sanctum, unum omnipotentem Deum in Trinitate perfectæ. Sed quia scriptum est: « Fides sine operibus mortua est, » oportet Deum diligere.....; deinde proximum... timor Domini, pax, benignitas, patientia, humilitas, continentia, modestia, iustitia, misericordia... Benefic., episc., LXXXIX, 856.

JULIANUS POMERIUS. — Omnis sancta virtus res est divina, incorporea prorsus atque mundissima; quam mentes inquinatæ non inquinant, sed ipsa inquinatas emaculat; cujus participatione formantur infirmia, suscitantur mortua, sanantur infirma, corriguntur prava, reconciliantur adversa. Hanc non habet nisi Deus, et is cui dederit Deum. Quæ in animo habitat, sed animum corpusque sanctificat; ad quam nullus accedit invitus, quam nullus amittit, nisi propria voluntate deceptus. Nemo eam sibi conferre potest, eum possit auferre; alteri autem nec conferre prævalet nec auferre.

Itaque cum talis ac tanta virtus cuiuslibet inter voluptates suas adhuc marcescenti refuisset, atque ei ad se concupiscendam desiderium salubre commoverit, protinus in animo ejus duarum delectationum contrariarum rixa conarsit, et mentem voluntas adversum se accipiti delectatione divisam in diversa ducit ac reducit; modo reprehendendo, quod elegerat, modo quod reprehenderat eligendo; atque ita in alterutrum latus se cogitationum varietate versantem, ipsa velut virtutis ac vitii tepida mediætas, vexat ac lacerat. Quoniam quidem quemlibet hominem, donec se in eo quod elegerit, certa definitione confirmet, quandiu modo non vult quod volebat, modo velle incipit quod nolebat, velut in quodam deliberationis incertæ bivio constitutum, discerpit ipsa diversitas voluntatum. Hinc eum virtus admonet suæ salutis et vocat; inde consuetudo vitiosa discedere a se violentem remorat et revocat, et paulisper a se averso, nec ad virtutem plene converso, usitatæ voluptatis admonitione blanditur, et omnes illecebras quibus olim perditæ fruebatur ostendit. Tuptia quoque desideria quibus vincitur immittit, ac jam pene fastidienti blandum nescio quod mollior insinuat, et supplicat ne præponat mollioribus dura, lætis tristia, certis dubia, præsentii voluptati futura; cogitet quam pessime sit atque difficile dulcibus carere deliciis,

illecebris renuntiare carnalibus, abstinere jugis gratari laboribus, juniorum ac vigiliarum continuatione torqueri, certa carnis afflictione præmium dubiæ remunerationis ambire, contra diabolum decipiendi peritum resistendo arma corripere, insidias ejus ac fraudes vigilantis animi cautione vitare, quam denique miserum sit enormitate tantæ asperitatis evictum, ac diaboli a fraude deceptum, ad repudiata redire, voluptatibus quas abjecerat frui, et omnibus quæ incaute laboriosum suscipiendi propositum contempserat delectari. LIX, 493, 499, 500.

- ABELARDUS, PETRUS, CLXXVIII, 1752.
 ADAMARUS (S.), monach., LXXXVIII, 743, 766.
 ADEMUS, Persenæ, CCXI, 661.
 ADRIANUS IV, papa, CLXXXVIII, 1536.
 ADSO, Dervens. monach., CXXXVII, 603, 621, 628, 647, 652.
 AELREDUS, abb., CXCV, 200, 537.
 AIMONINUS, Floriacens. monach., CXXXIX, 775.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 487, 489, 532, 519, 602, 606, 669.
 ALBERICUS, Ostien. episc., CLXVI, 431.
 ALCUINUS, abbas, C. 161, 166, 167, 168, 173, 175, 214-217, 252, 354, 360, 361, 506; C. 637, 943, 1254.
 ALEXANDER II, papa, CXLVI, 1279.
 ALEXANDER III, papa, CC, 1370.
 AMBROSIVS (S.), Mediolanens. episc., XV, 219, 228, 248, 262; XV, 57, 61, 75, 81, 116, 201, 250, 279, 291, 451, 600, 750, 1035, 1200, 1229, 1308, 1310.
 ANACLETUS, antipap., CLXXXIX, 707.
 ANACLETUS (S.), Cantuariens. archiepisc., CLVIII, 592, 595, 618, 641, 642, 876, 878, 883, 1161.
 ARIALDUS, diaconus, CLXIII, 1463.
 ARNOBIUS, rhetor, V, 227, 309, 826.
 BEDA, Venerabil., XCII, 146.
 BENEDICTUS (S.), abbas, CIII, 411, 417, 477.
 BERNARDUS (S.), Clervall. abb., CLXXXII, 778, 819; CLXXXIII, 47, 547, 878, 1055, 1116; CLXXXIV, 312, 566, 674, 632, 766; CLXXXV, 503, 514, 457, 492, 660, 1010, 1334.
 BERNON, abb., CXLI, 1063.
 BONIFACIUS (S.), episc., LXXXIX, 827, 698, 812.
 BRUNO (S.), Caribus. ord., CLII, 687, 1073, 1108.
 BRUNO (S.), ord. S. Trinit., CLIII, 274, 348.
 BRUNO (S.), Signiac. episc., CLXIV, 103; CLXV, 911-915.
 CASSIANUS, presbyt., XLIX, 666, 900.
 CASSIODORUS, senat. et Vivariens. abb., LXL, 738, 1149, 1184, 1185; LXX, 1290, 1291.
 CONSTANTINUS MAGNUS, imperat., VIII, 52, 72, 440, 469, 1346.
 CYPRIANUS (S.), Carthagin. episc., IV, 663.
 EADMERUS, monach., CLIX, 579, 663, 682.
 ELIGIUS (S.), Noviomens. episc., LXXXVII, 519.
 ETHELWOLDUS, Wintoniens. episc., LXXXVII, 97.
 EUGYPIUS, abb., LXII, 570, 571, 879.
 GERHOLDUS, præposit. Reichersp., CACII, 652, 881; CXCV, 1163, 1271, 1428.
 GODEFRIDUS BULLONIUS, Hierosolymit. rex, CLV, 592, 458, 440.
 GREGORIUS (S.), Turonens. episc., LXXI, 445.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 509, 589, 592, 595, 631, 632, 696; LXXVI, 1068; LXXVII, 18, 121; LXXIX, 26, 59, 141, 397, 481, 514.
 GUALBERTUS, abb., CXLVI, 771.
 GUIBERTUS, abb., CLVI, 27, 23, 41, 47, 96, 140, 141, 207, 334, 547, 550.
 HALITGANUS, Cameracens. episc., CV, 673.
 HAYMO, Halberstatens. episc., CXVII, 791.
 HERVÆUS, Remens. archiepisc., CLXXXI, 66, 857, 1106.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 433, 534, 651, 815, 819, 827, 881, 1112; XLII, 223, 226, 301, 512.
 HILARIUS (S.), Pictaviens. episc., IX, 75, 74, 961.
 HILDEBERTUS, Turonens. archiepisc., CLXXI, 141, 146, 156, 163, 164, 176, 353, 783, 817, 900, 1009, 1015, 1045.
 HILDEGARDIS (S.), abbatissa, CXCVII, 131, 182, 191, 273, 770, 783, 785, 941.
 HUCBALDUS, monach., CXXXII, 868.
 HUGO (S.), Lincoln. episc., CLIII, 948.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 1152; CLXXVI, 124, 273, 541, 525, 997, 1184; CLXXVII, 183, 494, 502, 627, 822.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 710, 894.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXV, 981.
 IVO (S.), Carnotens. episc., CLXI, 793.
 JOANNES SCOTUS, Erigena, CXXII, 1156, 1157, 1167.
 JOANNES CIRITA, abb., CLXXXVIII, 1688.

JOANNES SAREBERTIENSIS, Carnotens. episc.,
CXLV, 492, 497, 518, 612, 631, 740, 954.
JULIANUS POMERIUS, LIX, 473, 501, 510, 518.
LACTANTIUS FIRMICUS, VI, 366, 380, 382, 388, 454,
433, 443, 446, 496, 470, 571, 587, 609, 610, 649, 650,
651, 654, 659, 663, 665, 685, 587, 733, 757, 738, 766,
768, 885; VII, 137, 824.
LEO MAGNUS (S.), pap., CXLIII, 559.
LEO MARSIANUS, monach., CLXXIII, 901.
LUPUS SERVATUS, presbyt., CXIX, 685.
MARBODUS, Redon. episc., CLXXI, 1473, 1478, 1510.
MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVIII, 202, 398;
CCIX, 151.
MATHILDIS (S.), regina, CXXIV, 889.
NORBERTUS (S.), archiepisc., LXX, 1291.
ODO (S.), Cluniacens. abb., CXXXIII, 49, 112, 122,
129, 181, 370.
ORDERICUS, monach., CLXXVIII, 632.
OSBERNUS, monach., CXLIX, 378.
OTHIONUS, presbyt. et monach., CXLVI, 119, 290.
PASCHASII II, papa, CLXIII, 78.
PASCHASII RADBERTUS (S.), CXX, 327.
PAULINUS (S.), episc., XCIX, 219.
PETRUS BLESSENSIS, CCVII, 51, 92, 247, 891.
PETRUS CANTOR, CCV, 505.
PETRUS DAMIANUS (S.), CXLV, 209, 773.
PETRUS, Clavavall. abb., CCI, 1402.
PETRUS LOMBARDUS, CXCI, 1328; CXCH, 81.
PETRUS, Pictaviens. episc., CCXI, 1039, 1078, 1088,
1133, 1134.
PHILIPPUS DE HARVENG, abb., CCIII, 103, 117.
PROSPER (S.), Aquitan., LI, 183, 248, 653.
RABANUS MAURUS, archiepisc., CVIII, 553, 812,
813; CIX, 14; CX, 1115; CXII, 1148.
RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 161, 311.
REGINO, Prumiens. abb., CXXXII, 279.
HEINERUS, Laurentii monach., CLIV, 61.
RICHARDUS A. S. VICTORE, CXCVI, 6, 17, 38, 442,
662, 1098, 1129, 1269, 1291, 1292.
RICULFUS, Suesoniens. episc., CXXII, 16.
RUFINUS, presbyt., XXI, 511, 512, 513.
RUPERTUS, Tulliens. abb., CLXVII, 819, 1593;
CLXVIII, 553, 880, 930, 966, 1421; CLXIX, 103, 106, 117,
1327, 1388.
SIGEBERTUS, Gemblacens. monach., CLX, 665.
SMERAGDUS, abb., CII, 671, 676.
STEPHANUS, Tornacens. episc., CCXI, 588.
STEPHANUS DE MURETO, monach., CCIV, 1071,
1081.
SULPICIIUS SEVERUS, XX, 1175, 1778.
TAIU, Casaraugustan. episc., LXXX, 874, 875, 925,
926, 942.
THOMAS, Cisterciens. CCVI, 88.
THOMAS DE RADOLIO, monach., CCIX, 1028.
TERTULLIANUS, presbyt., I, 416, 441, 452, 624, 910,
923, 924; II, 41, 619; III, 111, 138, 535.
THEODORUS, Cantuariens. archiepisc., XCIX, 941.
VAICANDUS, monach., CII, 590.
VENANTIIUS FORTUNATUS, LXXIVIII, 118, 128,
137, 147, 154, 198, 208, 210, 511.
ZACHÆUS, Christianus, XX, 1079-1082.
WALAFRIDUS STRABUS, Fuldens. monach., CXIV,
934, 991, 995.
WILLELMUS (S.), abb., CCIX, 610.

II. — DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

Virtutes theologicas esse sunt quæ ad Deum immediate referuntur, quæ non nisi divina revelatione cognoscuntur, et quæ sunt fides, spes et charitas. Notum est quod sic referantur immediate ad Deum, cum per fidem credimus in Deum; per spem speramus in eum, et per charitatem eum diligimus. Est ergo Deus objectum proprium, et primum, et immediatum virtutum theologiarum.

Virtutes morales plurimæ sunt. Sed omnes reducuntur ad quatuor principales, quæ cardinales dicuntur, quia sunt veluti cardines et fundamenta cæterarum; videlicet a) prudentiam, temperantiam, fortitudinem et iustitiam. Istæ non ad Deum immediate, sed ad mores recte componendos primo et directe, et immediate referuntur; qui quidem postea ad Deum referendi sunt. Deus enim est finis ultimus ad quem oportet omnia referri quæ ad mores pertinent. Nec omnino pari mores sunt nisi ad Deum eorum sanctitas referatur. Si vis scire, ait S. Hieronymus, quales ornatus homines querat? Habeo prudentiam, iustitiam, temperantiam, fortitudinem. His plagis colli includere, hæc te quadriga, velut aurigam

Christi, ad metam concita ferat. Nihil hac moniti pretiosius, nihil hac gemmarum varietate distinctius; ex omni parte decori et oramento tibi sint et tutamini. Philosophorum sententia est sibi habere virtutes, et apostoli Jacobi, cui una defuerit, omnes deesse.

PETRUS LOMBARDUS, magister sententiarum. — Fides, spes, charitas et operatio secundum aliquid æqualia sunt in presenti. Unde S. Gregorius: « Fidem, spem, charitatem atque operationem, dum in hac vita vivimus, æquales sibi esse apud nos invenimus, quia quantum credimus, tantum amamus; et quantum amamus, tantum de spe præsumimus. Quisque enim fidelis tantum credit, quantum sperat et amat; et tantum operatur, quantum credit, et amat et sperat. Sed tamen major spes et fide charitas dicitur, quia, cum ad Dei speciem pervenitur, spes et fides transit, sed charitas permanet; et quia charitas mater est omnium virtutum, quæ non ideo per fidem et spem ponitur, quod ex eis oritur, sed quia post illa remanebit surta. « Charitas nunquam excidit. » Præmissa autem æqualitas proprie secundum interiorum actuum intentionem consideranda est. Hinc vero scilicet charitas non est ex fide et spe, sed e converso, videtur obviare quod sit Apostolus: « Fides præcepti est charitas de corde puro, et conscientia bona et fide non ficta. » Quod S. Augustinus exponens ait: « Cor accipit pro intellectu, et conscientiam pro spe. Qualis, inquit, charitas est finis præcepti procedens de corde puro, id est de puro intellectu, ut nihil nisi Deus diligatur; et conscientia, id est de spe bona et fide non ficta, id est, non simulata. Non ergo charitas fidem et spem, sed fides et spes charitatem præcedere videntur. Hoc ergo ea ratione traditum intellige, non quod fides et spes causa vel tempore charitatem omnium bonorum matrem præcedant, sed quia charitas illis in aliquo esse non potest, sed illæ sine charitate possunt esse, quamvis non sit fixa fides vel spes sine charitate. Idem ergo ex fide et spe procedunt dicitur charitas, quia nulli provenit sine istis, CXCH, 510, 511.

Idem S. Augustinus: « Fides operans per dilectionem atque sine spe esse non potest; nec amor sine spe, nec sine amore spes, nec utrumque sine fide; et fides sine amore nihil prodest: potest tamen credi aliquid quod non speratur; nihil autem potest sperari quod non creditur. Ideoque credere, quod est actus fidei, naturaliter præcedit sperare, quod est actus spei, quia nisi aliquid credatur non potest sperari. Creditur enim aliquid quod non speratur. Inde est quod in Scriptura plerumque reperitur quod fides præcedit spem, et spes sequitur fidem, non quod virtuti fidei præcedat virtutem spei virtute vel causa, sed quia actus fidei naturaliter præcedit actum spei; quod etiam quidam concedunt de ipsa virtute fidei, ut naturaliter præcedat spem, non tempore. Unde et recte ea sola dicitur fundamentum omnium virtutum et bonorum operum, non autem fundamentum est charitatis, quia non ipsa charitatis, sed charitas ipsius virtutis fidei causa est.

Charitas enim causa est et mater omnium virtutum; quæ si desit, frustra habentur cætera; si autem adsit, habentur omnia. Charitas autem Spiritus sanctus est. Ipsa est ergo causa omnium virtutum, non ipsius aliqua virtutum causa est, quia omnia munera excelsit. Unde S. Augustinus: « Respice ad munera Ecclesie, et universis excellentiis charitatis munus cognosces, quæ, ut olemus, non potest premi in imo, sed superexsili. Non ergo ejus causa vel fundamentum fides est. » S. Gregorius dicit quia, nisi prima fides teneatur, nullatenus ad spirituales amorem attingitur. Non enim charitas fidem, sed fides charitatem præcedit, quia nemo potest amare quod non crediderit, sicut nec sperare. Sed hoc accipi potest dictum de fide, quæ virtus non est. Ipsa enim spem et charitatem frequenter præcedit; vel de actu fidei, qui forte naturaliter actum charitatis præcedit; sicut actum spei, quod verba præmissa diligenter notata innuunt, et ea etiam quæ addit dicens: « Nisi ea, inquit, quæ audis credideris, ad amandum ea quæ audis, non inflammaberis; quæ tantum de non visis est..... » Unde S. Chrysostomus: « Fides in anima nostra facit subsistere ea quæ non videntur, de quibus proprie fides est; de visis enim non est fides, sed agnitio, CXCH, 807.

De fide.

Hic agemus: 1° de fide in se spectata; 2° de fidei nostræ fundamentis; 3° de fide in actum adducta seu de religione et pietate; 4° de fide in actum adducta per orationem.

1. — De fide in se spectata.

Fides est lumen supernaturale a Deo mentibus nostris

infusum, quo in Deum firmiter credimus, iisque omnibus plane assensimus, quæ Deus revelavit, etiamsi illa caplum nostrum superent. Quod explicatur. Est lumen, quia per eam mens nostra irradiatur et cognoscit quæ a Deo revelata sunt. Per hoc lumen firmiter, hoc est sine dubitatione, cum assensu pleno, certissime, credimus Deum existere, ipsique omnino confidimus. Inter ea quæ a Deo revelata sunt, alia intelligentia consequimur, alia ingenii nostri aciem superant, et utraque per fidem credimus. Intelligimus, v. g., cælum et terram fuisse a Deo condita. Non plane intelligimus qui fieri possit, ut Deus unus in tribus personis subsistat; utrumque fide certissima credimus, quia Deus utrumque revelavit, cum fidei hujus fundamentum sit Verbum Dei solum. Neque enim aliud fide theologia credimus quam quod dixit et revelavit. Et Deo revelanti credimus, quia Deus nec sapientissimus falli, nec optimus fallere potest; nam impossibile est mentiri Deum.

Cognoscimus autem quæ sunt a Deo revelata, per ministerium Ecclesiæ Christi, cui Deus credidit verbi sui depositum. Quod Ecclesia sumit ex Scriptura sacra et traditione. Quicquid enim Deus revelavit hominibus, quicquid Ecclesia proponit de fide credendum, totum in Scriptura vel traditione continetur. Scriptura nomine intelligimus Verbum Dei scriptum in iis libris quos canonicos dicimus; traditionis nomine intelligimus Verbum Dei non scriptum in libris canonicis, sed ab apostolis ad nos usque continua successione, ore transmissum et velint per manus traditum.

Dicimus verbi Dei depositum, nimirum Scripturam et traditionem Ecclesiæ fuisse a Christo commissum, quia ad solam Ecclesiam catholicam ex Christi Instituto pertinet, tum Scripturam, tum traditiones seras et sinceras a falsis discernere; et interpretari et significare quis sit sensus Scripturarum et traditionis.

Aut S. Augustinus, lib. xii contra Faustum, c. 4, 5. An Faustus apostolos nostros pro se testes vocabit? Non opinor homines producet, sed libros aperiet, quos non pro se, sed contra se apertos reperiet. Quod si eos infalatos dixerit, ipse testium suorum fidem oppugnet. Si autem alios quos dicat apostolorum nostrorum codices promittit, quomodo eis ipse auctoritatem dabit quam per Ecclesiam Christi ab ipsis apostolis constitutas non accepit, ut inde ad posteros firmata commendatione transcurreret? Nostorum porro librorum auctoritas, tot gentium consensione, per successiones apostolorum, episcoporum, conciliorum roborata Manichæis adversa est; vestrorum autem nulla est, quia et a tam paucis profertur, et ab his qui Deum et Christum mendacem eo unt.

Et in lib. xxvii, c. 2 et 4. Dices illam narrationem non esse Matthæi quam Matthæi esse dicit universa Ecclesia, ab apostolicis sedibus usque ad præsentis episcopos certa successione perducta... Istum librum credite esse Matthæi, quem ex illo tempore quo Matthæus ipse in carne vixit, non interrupta serie temporum Ecclesia certa connectionis successione usque ad tempora ista perduxit. Sed alium forte proferes librum, qui nomen habeat aliquis apostoli, quem a Christi constitutum electum, et ibi Christum natum ex Maria Virgine non esse lecturus es. Cum ergo necesse sit alterum horum librorum esse mendacem, cui nos potius censes fidem accommodare debere? Eine quem illa Ecclesia ab ipso Christo inchoata et per apostolos protecta certa successione serie usque ad hæc tempora, toto terrarum orbe dilatata, initio traditam et conservatam agnoscit atque approbat, an ei quem eadem Ecclesia incognitum reprobat? Si enim prolata fuerint aliquæ litteræ, quæ nullo alio narrante ipsius proprie Christi esse dicantur... quia et illæ litteræ si proferrentur, utique considerandum erat a quibus proferrentur. Si ab ipso, illis primitus sine dubio proferri poterunt, qui tunc ei cohærebant, et per illos etiam ad alios pervenire. Quod si factum esset per præpositorum et populorum successiones confirmatissima auctoritate clarescerent. Quis est ergo tam demens, qui hodie credat esse epistolam Christi quam protulerit Manichæus, et non credat facta vel dicta esse Christi quæ scripsit Matthæus? aut si etiam de Matthæo, utrum ipse ista scripsit dubitat, de ipso quoque Matthæo non potius id credat quod invenit in Ecclesia, quæ ab ipsis Matthæi temporibus usque ad hoc tempus certa successione serie declaratur, et credat nescio cui ex transverso de Per ille. Cum ipse apostolus Paulus post Ascensionem Domini, de cælo vocatus, si non inveniret in carne apostolos, quibus communicando, et cum quibus conferendo Evangelium, ejusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi omnino non crederet? Sed cum cognovisset eum annuntiantem quod etiam illi adstantibus, et in eorum communionem atque unitatem

viventem, ita eum Domino commendante, meruit auctoritatem, ut verba illius hodie sic audiantur in Ecclesia, tanquam in illo Christus locutus audiat. Et putat Manichæus credi sibi debere ab Ecclesia Christi, loquenti contra Scripturas tanta et tam ordinata auctoritate firmatas, per quas ei præcipue commendatum est ut quisquis illi annuntiaverit præterquam quod accepit, anathema sit.

Cum igitur tantum auxilium Dei, pergit idem S. Augustinus in lib. *De utilitate credendi*, c. 17, n. 33. tantum profectum fructumque videamus, dubitabimus nos ejus Ecclesiæ condere gremio, quæ usque ad confessionem generis humani ab apostolica sede per successiones episcoporum, frustra hæreticis circumlatrantibus, et parim plebis ipsius judicio, parim conciliorum gravitate, parim etiam miraculorum majestate damnatis cultmen auctoritatis obtinuit? Cui nolite primas dare vel summæ profecto impietatis est, vel præcipitis arrogantiam. Nam si nulla certa ad sapientiam salutemque animis via est, nisi eos rationi præcœlit fides, quid est aliud ingratum esse opi atque auxilio divino, quam tanto robore prædictæ auctoritati velle resistere?... Scripturarum a nobis tenetur veritas, cum hoc facimus quod universæ jam placuit Ecclesiæ, quam ipsam Scripturarum commendat auctoritas, ut, quoniam sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit, hujus obscuritate questionis eandem ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate sancta Scriptura demonstrat.

Vincentius Lirinensis. in suo Commonitorio ait: Sepe igitur magno studio et summa attentione perquirens a quamplurimis sanctitate et doctrina præstantissimis viris, quoniam modo possim certa quædam et quasi generali ac regulari via catholicæ fidei veritatem ab hæreticæ pravilitas falsitate discernere, hujusmodi semper responsum ab omnibus fere retuli. Quod sive ego, sive quis vellet exurgentium hæreticorum fraudes deprehendere, laqueosque vitare, et in fide sana sanus atque integrè permanere, duplici modo munire fidem suam homino adjuvante deberet, primum scilicet divinæ legis auctoritate, tum deinde Ecclesiæ catholicæ traditione. Hic forsitan requirit aliquis: Cum sit perfectus Scripturarum canon, sibi quæ ad omnia satis superque sufficiat, quid opus est ut ei ecclesiasticæ intelligentiæ iungatur auctoritas? Quia videlicet Scripturam sacram pro ipsa sui a latitudine non uno eodemque sensu universi accipiunt, sed ejusdem alioqui alius aliter atque alius interpretatur, ut pene quot homines sunt, tot illine sententiæ erui posse videantur. Aliter namque illam Novatianus, aliter Sabelius, aliter Donatus exponit; aliter Arius, Eusebius, Macedonius; aliter Photinus, Apollinaris, Priscillianus, aliter Jovinianus, Pelagius, Celestius, aliter postremo Nestorius. Alqui idcirco multum necesse est propter tantos tam varii erroris anfractus, ut propheticæ et apostolicæ interpretationis linea secundum ecclesiasticæ et catholice sensus normam dirigatur.

Sancta Tridentina synodus de ista traditionis questione, decernit, ad coercenda pudentia ingenia, ut nemo suæ prudentiæ iniunx, in rebus fidei et morum, ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentiam, sacram Scripturam ad suos sensus contorqueas, contra eum sensum quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimum consensum Patrum, ipsam Scripturam sacram interpretari audeat, etiamsi hujusmodi interpretationes nullo unquam tempore edendæ forent. Consul. Matth. xi, 25; xvi, 18; xvi, 17; xxviii, 20. Luc. x, 16. Rom. i, 11; I Cor. i, 26. Ephes. iv, 14. I Timoth. iii, 15.

Fides prorsus necessaria est ad salutem. Nulla salus illi qui firmiter non credunt quicquid credit et docet Ecclesia. Unde necesse est omnino, ut singuli credant in genere quicquid credit Ecclesia; et ex iis nonnulla capita, quæ præcipua sunt, distincte norint; scilicet, Mystra sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis Verbi, Redemptionis hominum per Christum, quæcunque apostolorum symbolo continentur; præcepta Dei et Ecclesiæ; multa quæ pertinent ad sacramenta, præsertim ad baptismum, Eucharistiam et penitentiam. Quod sic explicamus: Distinctam articulum fidei cognitionem majorem minoremve habere tenetur unusquisque pro ratione status, conditionis, ingenii, temporis et ceterorum hujusmodi. Quæ cuique cognitio distincta necessaria sit difficile est certo statuere. Non hic quæstio est de iis quæ ante Christum essent necessario credenda. Loquimur solum de baptizatis quibus adest liber rationis usus. Nulles ex iis salvari potest, quin noverit mysteria sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis et Redemptionis. Tenentur singuli addiscere saltem præcepta Dei et Ecclesiæ, symbolum apostolorum, effectum baptismi, aliaque multa quæ per-

tinent ad sacramenta sive confirmationis, sive Eucharistiae, sive poenitentiae, sive Extremae-Uctionis, et ad status sui atque conditionis rationem et officia.

Hæc dicta intelliguntur de rudioribus inter Christianos. Qui enim religionem penitus investigare et cognoscere possunt, nec curant, his periculosior est ignorantia. Nihil enim est, quod nostra pluris intersit, quod ad nos spectet magis, quam singula nosse quæ Ecclesia credit, et omnium Ecclesiae observationum rituumque rationes investigare. Id si ita est, mirum plerosque Christianorum torpere occitanter supina ignorantia, cujus valde timendum ipsis exitus est in tremendo Dei iudicio. Quod contemunt temporis ludis, nugis, inanibus colloquiis, voluptatibus, id si in religionis studio collocarent, esset hæc illis et facilis et secunda et utilis occupatio. Non est quod excusent suam ignorantiam.

PETRUS LOMBARDUS. — Dicendum de sufficientia fidei ad salutem. Illis enim qui præcesserunt adventum Christi et qui sequuntur, videtur profecisse fides secundum temporis processum, sicut profecit cognitio. Fides quippe magna dicitur cognitione et articulorum quantitate, vel constantia et devotione. Est autem quædam fidei mensura sine qua nunquam potuit esse salus. Unde Apostolus : « Oportet accedentem ad Deum credere quia est, et quod remunerator est sperantium in se. » Sed queritur utrum hoc credere ante adventum et ante legem, ad salutem suffecerit. Nam tempore gratiæ constat certissime hoc non sufficere; oportet enim universa credi quæ in symbolis continentur. Sed nec ante adventum nec ante legem videtur hoc sufficisse, quia sine fide Mediatoris nullum hominem vel ante, vel post fuisse salvum sanctorum auctoritates testantur. Unde S. Augustinus : « Illa fides sacra est qua credimus nullum hominem, sive maioris, sive minoris ætatis, liberari a contagione mortis et obligatione peccati, quod prima natalitate contraxit, nisi per unum mediatorem Dei et hominum Jesum Christum. » Cujus hominis ejusdemque Dei saluberrima fide etiam illi justi salvi facti sunt, qui priusquam veniret in carne crediderunt in carnem venturum. Eadem enim fides est et illorum et nostra. Profunde cum omnes justi sive ante incarnationem sive post, nec vixerint, nec vivunt, nisi ex fide incarnationis Christi, profecto quod scriptum est, « non esse aliud nomen sub celo, in quo oporteat salvari nos, ex illo tempore valet ad salvandum genus humanum, ex quo in Adam vitium est. » Idem S. Augustinus ait : « Nemo liberatur a damnatione, quæ per Adam facta est, nisi per fidem Jesu Christi. Eadem fides Mediatoris quæ nos salvat, salvos justos faciebat antiquos, pusillos cum magnis, quia, sicut credimus Christum in carne venisse, ita illi venturum : et sicut nos mortuum, ita illi moriturum; et sicut nos resurrexisse, ita illi et resurrecturum, et nos et illi ad iudicium vivorum et mortuorum venturum..... » CXII, 809-811.

Fides est virtus qua creduntur quæ non videntur. Quæ tamen non de omnibus quæ non videntur accipiendum est, sed de his tantum quæ credere ad religionem pertinent. Multa enim sunt quæ si Christianus ignoret, nihil metuendum est, quia non ideo a religione deviat.

Accipitur autem fides tribus modis, scilicet pro eo quo creditur, et est virtus; et pro eo quod creditur, et non est virtus; et pro eo in quo creditur, quod aliud est ab eo quo creditur. Unde S. Augustinus ait : aliud sunt ea quæ creduntur, aliud fides qua creditur. Illa enim in rebus sunt quæ vel esse, vel fuisse, vel futura esse creduntur; hæc autem in animo credentis est, et tantum conspicua ejus est, et tamen nomine fidei censetur utrumque, et illud scilicet quod creditur, et id quo creditur. Id quod creditur dicitur fides, sicut ibi in Symbolo S. Athanasii : « Hæc est fides catholica.... Fides autem qua creditur, si cum charitate est, virtus est, quia charitas mater est omnium virtutum, quæ omnes informat, sine qua nulla vera virtus est. Fides ergo operans per dilectionem virtus est, quæ non visa creduntur. Hæc est fundamentum quod nulli non potest, quæ posita in fundamento neminem perire sinit, unde S. Augustinus ait : « Fundamentum est Christus Jesus, id est, Christi fides, scilicet quæ per dilectionem operatur, per quam Christus habitat in cordibus, quæ neminem perire sinit. Fides enim sine dilectione inanis est. Fides cum dilectione Christiani est; alia demonis est. Nam et demones credunt et contremiscunt. Sed multum interest utrum quis credat Christum, vel Christo, vel in Christum. Non ipsum esse Christum demones crediderunt, nec tamen in Christum crediderunt. Aliud est enim credere in Deum, aliud credere Deo, aliud credere Deum. Credere Deo est credere vera quæ loquitur, quod ei mali faciunt, et nos credimus homini, sed non in hominem. Credere Deum, est credere quod ipse sit Deus, quod etiam mali faciunt. Credere in

Deum est credendo amare, credendo in eum ire, credendo ei adhærere, et ejus membris incorporari. Per hanc fidem justificatur impius, ut deinde ipsa fides incipiat per dilectionem operari. Ea enim sola bona opera dicenda sunt quæ fiunt per dilectionem Dei. Ipsa enim dilectio, fidei opus dicitur. Fides ergo quam demones et falsi Christiani habent, qualitas mentis est, sed informis, quia sine charitate est. Nam et malos fides habere, cum tamen charitate careant, Apostolus ostendit dicens : « Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habeam, etc. » Quæ fides etiam donum Dei dici potest, quia et in malis quædam Dei dona sunt, CXII, 805.

2. De fidei fundamentis quæ sunt, Scriptura sacra, traditio et auctoritas conciliorum et Patrum.

Cum diversis modis dicatur fides, fatendum est tamen unam fidem, ut ait Apostolus : « Unus Dominus, una fides. » Sive enim fides accipitur pro eo quod creditur, sive pro eo quo creditur, recte dicitur fides una. Si enim pro eo quod creditur accipiamur, ex hac intelligentia dicitur una fides, quia idem jubemur credere, et unum idemque est quod creditur a cunctis fidelibus. Unde fides catholica dicitur esse, id est universalis. Si vero accipiamur fides pro eo quo creditur, ea ratione una dicitur esse fides, non quia sit una numero in omnibus, sed genere, id est similitudine. Unde S. Augustinus : Fides (quam qui habent fideles vocantur, et qui non habent infideles) communis est omnibus fidelibus; sicut plurimis hominibus, facies communis esse dicitur, cum tamen singuli suas habeant. Non enim fides numero est una, sed genere; quæ cum sit in uno, est et in aliis, non ipsa, sed similis, et propter similitudinem magis unam dicimus esse, quam multas. Sicut idem volentium dicitur una voluntas, cum tamen cuique sit sua voluntas, et duorum simillimorum dicitur facies una.

Notandum est quod fides proprie de non apparentibus tantum est. Unde S. Gregorius : « Apparentia non habent fidem, sed agnitionem. Unde cum Paulus dicat : fides est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium. » Hoc veraciter dicitur credi, quod non solet videri. Nam credi jam non potest, quod videri potest. Thomas aliud vidit, et aliud creditit, hominem vidit et Deum confessus est...., fidem ipsam videt quisque in corde suo esse, si credit; vel non esse si non credit.... Cum ergo ideo credere jubeamur, quia id quod credere jubemur videre non possumus; ipsam tamen fidem, quando est in nobis videmus in nobis, quia et rerum absentium præsens est fides, et rerum quæ non videntur, videtur fides, et ipsa temporaliter sit in cordibus hominum, et si ex infidelibus fideles fiant, perit ab eis.... Est ergo fides convictio non apparentium, quia per fidem subsistunt in nobis etiam modo speranda, et subsistunt in futuro per experientiam. Et ipsa est probatio et convictio non apparentium, quia, si quis de his dubitet, per fidem probantur, ut adhuc probatur futura resurrectio, quia ita crediderunt patriarchæ et alii sancti. Vel probatio est et certitudo quod sint aliqua non apparentia. Proprie tamen fides dicitur substantia rerum sperandarum, quia sperandis substas, et quia fundamentum est bonorum, quod nemo putare potest, CXII, 805-807.

Cum fides, ex jam allatis testimoniis sit prima virtus quæ subjugat animam Deo, quia cognitio divinitatis et veritatis per fidem discenda est catholicam, quia « Sine fide impossibile est placere Deo, » vere beatus est qui et recte credendo bene vivit, et bene vivendo fidem rectam custodit. Igitur sicut olosa est fides sine operibus bonis, ita nihil proficiunt opera bona sine fide recta. Ista est fides catholica, etc.

Adhuc de fide in se spectata consulantur Patres sequentes :

ABELARDUS PSEUS, abb. Rug., CLXXVIII, 629; 1349 et seqq., 1385, 1695.

ADAMUS SCOTUS, Premonstrat. abb., CXCIII, 135; 684.

AGAPETUS I. papa, LXVI, 52 et seqq., 43.

AIMONUS, Floriacens. mon., CXXXIX, 653, 749, 775.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 305 et seqq., 428, 539, 541, 543, 615.

ALCUINUS abb., C, 112, 172, 187 et seqq., 190, 195; 200, 503; CI, 397, 613, 918, 1088, 1284, 1315.

ALEXANDER II. papa, CC, 85, 289.

ALGERUS, scholast., CLXXX, 321, 838, 841, 936, 941.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc., XIV, 137, 214, 350, 356, 428, 492, 624, 660, 670, 733, 789, 877, 966, 997, 1012, 1020, 1047, 1061, 1069, 1086, 1097, 1174, 1175, 1219, 1235, 1267, 1279, 1316, 1321, 1335, 1363, 1394, 1419, 1432, 1439, 1441, 1445, 1452, 1481, 1490, 1501, 1520, 1538, 1530, 1559, 1561, 1597, 1599, 1633, 1637

infusum, quo in Deum firmiter credimus, illisque omnibus plane assensimus, quæ Deus revelavit, etiamsi illa capsum nostrum superent. Quod explicatur. Est lumen, quia per eam mens nostra irradiatur et cognoscit quæ a Deo revelata sunt. Per hoc lumen firmiter, hoc est sine dubitatione, cum assensu pleno, certissime, credimus Deum existere, ipsique omnino confidimus. Inter ea quæ a Deo revelata sunt, alia intelligentia consequimur, alia ingenii nostri aciem superant, et utraque per fidem credimus. Intelligimus, v. g., cælum et terram fuisse a Deo condita. Non plane intelligimus qui fieri possit, ut Deus unus in tribus personis subsistat; utrumque fide certissima credimus, quia Deus utramque revelavit, cum fidei huius fundamentum sit Verbum Dei solum. Neque enim aliud fide theologica credimus quam quod dixit et revelavit. Et Deo revelanti credimus, quia Deus nec sapientissimus falli, nec optimus fallere potest; nam impossibile est mentiri Deum.

Cognoscimus autem quæ sunt a Deo revelata, per ministerium Ecclesiæ Christi, cui Deus credidit verbi sui depositum. Quod Ecclesia sumpsit ex Scriptura sacra et traditione. Quicquid enim Deus revelavit hominibus, quicquid Ecclesia proponit de fide credendum, totum in Scriptura vel traditione continetur. Scripturæ nomine intelligimus Verbum Dei scriptum in iis libris quos canonicos dicimus; traditionis nomine intelligimus Verbum Dei non scriptum in libris canonicis, sed ab apostolis ad nos usque continua successione, ore transmissum et veluti per manus traditum.

Dicimus verbi Dei depositum, nimirum Scripturam et traditionem Ecclesiæ fuisse a Christo commissum, quia ad solam Ecclesiam catholicam ex Christi Instituto pertinet, tum Scripturam, tum traditiones seras et sinceram a falsis secedere; et interpretari et significare quis sit sensus Scripturarum et traditionis.

At S. Augustinus, lib. xii contra Faustum, c. 4, 5. An Faustus apostolos nostros pro se testes vocavit? Non opinor homines producat, sed libros aperiet, quos non pro se, sed contra se apertos reperiet. Quod si eos infalsatos diverit, ipse testium suorum fidem oppugnet. Si autem alios quos dicat apostolorum nostrorum codices protulerit, quomodo eis ipse auctoritatem dabit quam per Ecclesias Christi ab ipsis apostolis constitutas non accepit, ut inde ad posterum firmata commendatione transcurreret? Nostrorum porro librorum auctoritas, tot gentium consensio, per successiones apostolorum, episcoporum, conciliorum roborata Manichæis adversa est; vestrorum autem nulla est, quia et a tam paucis profertur, et ab iis qui Deum et Christum mentem accipiunt.

Et in lib. xviii, c. 2 et 4. Dices illam narrationem non esse Matthæi quam Matthæi esse dicit universa Ecclesia, ab apostolicis sedibus usque ad præsentem episcopos certa successione perducta... Istum librum credite esse Matthæi, quem ex illo tempore quo Matthæus ipse in carne vixit, non interrupta serie temporum Ecclesia certa connexionis successione usque ad tempora ista perduxit. Sed alium forte proferes librum, qui nomen habeat alicujus apostoli, quem a Christo constat electum, et tibi Christum natum ex Maria Virgine non esse lecturum et cum ergo necesse sit alterum horum librorum esse mentem, cui nos potius censet fidem accommodare debere? Eine quem illa Ecclesia ab ipso Christo inchoata et per apostolos protracta certa successione serie usque ad hæc tempora, toto terrarum orbe dilatata, initio tradita et conservatum agnoscit atque approbat, an ei quem eadem Ecclesia incognitum improbat? Si enim prolata fuerint aliquæ litteræ, quæ nullo alio narrante ipsius proprie Christi esse dicantur... quia et illæ litteræ si proferrentur, utique considerandum erat a quibus proferrentur. Si ab ipso, illis primitus sine dubio proferri potuerunt, qui tunc ei coharebant, et per illos etiam ad alios pervenire. Quod si factum esset, per præpositorum et populorum successiones confirmatissima auctoritate clarescerent. Quis est ergo tam demens, qui hodie credat esse epistolam Christi quam protulerit Manichæus, et non credat facta vel dicta esse Christi quam scripsit Matthæus? aut si etiam de Matthæo, utrum ipse ista scripserit dubitat, de ipso quoque Matthæo non potius id credat quod invenit in Ecclesia, quæ ab ipsius Matthæi temporibus usque ad hoc tempus certa successione serie declaratur, et credat nescio cui ex transverso de Per ille. Cum ipse apostolus Paulus post Ascensionem homini, de crelo vocatus, si non inveniret in carne apostolos, quibus communicando, et cum quibus conferendo Evangelium, ejusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi omnino non crederet? Sed cum cognovisset eum annuntiantem quod etiam illi abstantibus, et in eorum communione atque unitate

viventem, ita eum Domino commendante, meruit auctoritatem, ut verba illius hodie sic audiantur in Ecclesia, tanquam in illo Christus locutus audiat. Et putat Manichæus credi sibi debere ab Ecclesia Christi, loquenti contra Scripturas tanta et tam ordinata auctoritate firmatas, per quas et præcipue commendatum est ut quisquis illi annuntiaverit præterquam quod accepit, anathema sit.

Cum igitur tantum auxilium Dei, pergit idem S. Augustinus in lib. *De utilitate credendi*, c. 17, n. 35, tantum profectum fructumque videamus, dubitabimus nos ejus Ecclesiæ condere gremio, quæ usque ad confessionem generis humani ab apostolica sede per successiones episcoporum, frustra hæreticis circumstantibus, et partim plebis ipsius iudicio, partim conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum majestate damnatis cultum auctoritatis obtinuit? Cui nolite primas dare vel summe profecto impietatis est, vel præcipitis arrogantiam. Nam si nulla certa ad sapientiam salutemque animis via est, nisi cum eos rationi præpositis fides, quid est aliud ingratum esse opi atque auxilio divino, quam tanto robore prædicta auctoritati velle resistere?.... Scripturam a nobis tenetur veritas, cum hoc facimus quod universæ jam placuit Ecclesiæ, quam ipsam Scripturarum commendat auctoritas, ut, quoniam sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit, huius obscuritate questionis eandem ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate sancta Scriptura demonstrat.

Vincitius Lirinensis. In suo Commonitorio ait: Sæpe igitur magno studio et summa attentione perquirens a quamplurimis sanctitate et doctrina præstantissimis viris, quoniam modo possim certa quædam et quasi generalia ac regulari via catholicæ fidei veritatem ab hæreticæ pravitate falsitate discernere, huiusmodi semper responsum ab omnibus fere retuli. Quod sive ego, sive quis vellet exurgentium hæreticorum fraudes deprehendere, laqueosque vitare, et in fide sana sinum atque integram permanere, duplici modo munire fidem suam homine adjuvante deberet, primum scilicet divinæ legis auctoritate, tum deinde Ecclesiæ catholicæ traditione. Hic forsitan requirat aliquis: Cum sit perfectus Scripturarum canon, ubique ad omnia satis superque sufficiens, quid opus est ut ei ecclesiasticæ intelligentiæ jungatur auctoritas? Quia videlicet Scripturam sacram pro ipsa sui altitudine non uno eodemque sensu universi accipiunt, sed ejusdem alioqui alius aliter atque alius interpretatur, ut pene quot homines sunt, tot illinc sententiæ erui posse videantur. Aliter namque illam Novatianus, aliter Sabellius, aliter Donatus exponit; aliter Arius, Eusebius, Macedonius; aliter Photinus, Apollinaris, Priscillianus, aliter Jovinianus, Pelagius, Celestius, aliter postremo Nestorius. Atqui idcirco multum necesse est propter tantos tam varii erroris auctores, ut propheticæ et apostolicæ interpretationis linea secundum ecclesiasticam et catholicam sensus normam dirigatur.

Sancta Tridentina synodus de ista traditionis questione, decernit, ad coercenda contumacia ingentia, ut nemo suæ prudentiæ innixus, in rebus fidei et morum, ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentiam, contra eam Scripturam ad suos sensus contorqueat, contra eum sensum quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cujus est iudicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimum consensum Patrum, ipsam Scripturam sacram interpretari audeat, etiamsi huiusmodi interpretationes nullo unquam tempore edendæ forent. Consul. Matth. xi, 25; xvi, 18; xviii, 17; xxviii, 20. Luc. x, 16. Rom. i, 14; I Cor. i, 26. Ephes. iv, 14. I Timoth. iii, 15.

Fides prorsus necessaria est ad salutem. Nulla salus illis qui firmiter non credunt quicquid credit et docet Ecclesia. Unde necesse est omnino, ut singuli credant in genere quicquid credit Ecclesia; et ex iis nonnulla capita, quæ præcipua sunt, distincte norint; scilicet, Mystica sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis Verbi, Redemptionis hominum per Christum, quæcunque apostolorum symbolo continentur; præcepta Dei et Ecclesiæ; multa quæ pertinent ad sacramenta, præsertim ad baptismum, Eucharistiam et poenitentiam. Quod sic explicamus: Distinctum articulum fidei cognitionem majorem minoremve habere tenetur unusquisque pro ratione status, conditionis, ingenii, temporis et cæterorum huiusmodi. Quæ cuique cognitio distincta necessaria sit difficile est certo statuere. Non hic quæstio est de iis quæ ante Christum essent necessario credenda. Loquimur solum de baptizatis quibus adeo liber rationis usus. Nullus ex iis salvari potest, quin noverit mysteria sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis et Redemptionis. Tenentur singuli addiscere saltem præcepta Dei et Ecclesiæ, symbolum apostolorum, effectum baptismi, aliaque multa quæ per-

lineat ad sacramenta sive confirmationis, sive Eucharistia, sive penitentia, sive Extrema-Unionis, et ad status sui atque conditionis rationem et officia.

Hæc dicta intelligantur de rudioribus inter Christianos. Qui enim religionem penitus investigare et cognoscere possunt, nec curant, his periculosior est ignorantia. Nihil enim est, quod nostra pluris intersit, quod ad nos spectet magis, quam singula nosse quæ Ecclesia credit, et omnium Ecclesiarum observationum rituumque rationes investigare. Id si ita est, mirum plerosque Christianorum torpere oscitantur supina ignorantia, cujus valde timendus ipsis exitus est in tremendo Dei iudicio. Quod conterunt temporis ludis, nugis, inanibus colloquiis, voluptatibus, id si in religionis studio collocarent, esset hæc illis et facilis et cuncta et utilis occupatio. Non est quod excusent suam ignorantiam.

PETRUS LOMBARDEUS. — Dicendum de sufficientia fidei ad salutem. Illis enim qui præcesserunt adventum Christi et qui sequuntur, videtur profecisse fides secundum temporis processum, sicut profecit cognitio. Fides quippe magna dicitur cognitione et articulorum quantitate, vel constantia et devotione. Est autem quædam fidei mensura sine qua nunquam potuit esse salus. Unde Apostolus : « Oportet accedentem ad Deum credere quia est, et quod remunerator est sperantium in se. » Sed queritur utrum hoc credere ante adventum et ante legem, ad salutem sufficeret. Nam tempore gratiæ constat certissime hoc non sufficere; oportet enim universa credi que in symbolis continentur. Sed nec ante adventum nec ante legem videtur hoc sufficere, quia sine fide Mediatoris nolum hominem vel ante, vel post fuisse salvum sanctorum auctoritates contestantur. Unde S. Augustinus : « Illa fides sacra est qua credimus nullum hominem, sive majoris, sive minoris ætatis, liberari a contagione mortis et obligatione peccati, quod prima natalitate contraxit, nisi per unum mediatorem Dei et hominem Jesum Christum. » Cujus hominis ejusdemque Dei saluberrima fide etiam illi justis facti sunt, qui priusquam veniret in carne crediderunt in carnem venturum. Eadem enim fides est et illorum et nostra. Proinde cum omnes justi sive ante incarnationem sive post, nec vixerint, nec virant, nisi ex fide incarnationis Christi, profectio quod scriptum est, « non esse aliud nomen sub celo, in quo oporteat salvari nos, ex illo tempore valet ad salvandum genus humanum, ex quo in Adam vitium est. » Item S. Augustinus ait : « Nemo liberatur a damnatione, quæ per Adam facta est, nisi per fidem Jesu Christi. Eadem fides Mediatoris quæ nos salvat, salvos justos faciebat antiquos, pusillos quam magnis, quia, sicut credimus Christum in carne venisse, ita illi venturum : et sicut nos mortuum, ita illi moriturum; et sicut nos resurrexisse, ita illi et resurrecturum, et nos et illi ad iudicium vivorum et mortuorum venturum. CXCLII, 809-811.

Fides est virtus qua creduntur quæ non videntur. Quæ tamen non de omnibus quæ non videntur accipiendum est, sed de his tantum quæ credere ad religionem pertinet. Multa enim sunt quæ si Christianus ignoret, nihil metuendum est, quia non ideo a religione deviat.

Accipitur autem fides tribus modis, scilicet pro eo quo creditur, et est virtus; et pro eo quod creditur, et non est virtus; et pro eo in quo creditur, quod aliud est ab eo quo creditur. Unde S. Augustinus ait : aliud sunt ea quæ creduntur, aliud fides qua creditur. Illa enim in rebus sunt quæ vel esse, vel fuisse, vel futura esse creduntur; hæc autem in animo credentis est, et tantum conspicua cujus est, et tamen nomine fidei censetur utrimque, et illud scilicet quod creditur, et id quo creditur. Id quod creditur dicitur fides, sicut ibi in Symbolo S. Athanasii : « Hæc est fides catholica. Fides autem qua creditur, si cum charitate est, virtus est, quia charitas mater est omnium virtutum, quæ omnes informat, sine qua nulla vera virtus est. Fides ergo operans per dilectionem virtus est, quia non visa creduntur. Hæc est fundamentum quod mutari non potest, quæ posita in fundamento neminem perire sinit, unde S. Augustinus ait : « Fundamentum est Christus Jesus, id est, Christi fides, scilicet quæ per dilectionem operatur, per quam Christus habitat in cordibus, quæ neminem perire sinit. Fides enim hinc dilectione Iohannis est. Fides cum dilectione Christiani hinc dilectione Iohannis est. Nam et demones credunt et conemiscunt. Sed multum interest utrum quis credat Christum, vel Christo, vel in Christum. Non ipsum esse Christum demones crediderunt, nec tamen in Christum crediderunt. Aliud est enim credere in Deum, aliud credere Deo, aliud credere Deum. Credere Deo est credere vera esse quæ loquitur, quod et mali faciunt, et nos credimus homini, sed non in hominem. Credere Deum, est credere quod ipse sit Deus, quod etiam mali faciunt. Credere in

Deum est credendo amare, credendo in eum ire, credendo ei adherere, et ejus membris incorporari. Per hanc fidem justificatur impius, ut deinde ipsa fides incipiat per dilectionem operari. Ea enim sola bona opera dicenda sunt quæ fiunt per dilectionem Dei. Ipsa enim dilectio, fidei opus dicitur. Fides ergo quam demones et falsi Christiani habent, qualitas mentis est, sed informis, quia sine charitate est. Nam et malos fidem habere, cum tamen charitate careant, Apostolus ostendit dicens : « Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habeam, etc. » Quæ fides etiam donum Dei dici potest, quia et in malis quædam Dei dona sunt, CXCLII, 805.

2. De fidei fundamentis quæ sunt, Scriptura sacra, traditio et auctoritas conciliorum et Patrum.

Cum diversis modis dicatur fides, sciendum est tamen unam fidem, ut ait Apostolus : « Unus Dominus, una fides. » Sive enim fides accipitur pro eo quod creditur, sive pro eo quo creditur, recte dicitur fides una. Si enim pro eo quod creditur accipitur, ex hac intelligentia dicitur una fides, quia idem jubemur credere, et unum idemque est quod creditur a cunctis fidelibus. Unde fides catholica dicitur esse, id est universalis. Si vero accipitur fides pro eo quo creditur, ea ratione una dicitur esse fides, non quia sit una numero in omnibus, sed genere, id est similitudine. Unde S. Augustinus : Fides (quam qui habent fideles vocantur, et qui non habent infideles) communis est omnibus fidelibus; sicut plurimis hominibus, facies communis esse dicitur, cum tamen singuli suas habeant. Non enim fides numero est una, sed genere; quæ cum sit in uno, est et in aliis, non ipsa, sed similis, et propter similitudinem magis unam dicimus esse, quam multas. Sicut idem volentium dicitur una voluntas, cum tamen culque sit sua voluntas, et duorum simillimorum dicitur facies una.

Notandum est quod fides proprie de non apparentibus tantum est. Unde S. Gregorius : « Apparentia non habent fidem, sed agnitionem. Unde cum Paulus dicat : fides est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium. » Hoc veraciter dicitur credi, quod non solet videri. Nam credi jam non potest, quod videri potest. Thomas aliud vidit, et aliud credidit, hominem vidit et Deum confessus est. fidem ipsam videt quisque in corde suo esse, si credit; vel non esse si non credit. Cum ergo ideo credere jubeamur, quia id quod credere jubemur videre non possumus; ipsam tamen fidem, quando est in nobis videmus in nobis, quia et rerum assensum præsens est fides, et rerum quæ foris sunt, intus est fides; et rerum quæ non videntur, videtur fides, et ipsa temporaliter sit in cordibus hominum, et si ex infidelibus fideles fiant, perit ab eis. Est ergo fides convictio non apparentium, quia per fidem subsistunt in nobis etiam modo speranda, et subsistunt in futuro per experientiam. Et ipsa est probatio et convictio non apparentium, quia, si quis de his dubitet, per fidem probantur, ut adhuc probatur futura resurrectio, quia ita crediderunt patriarchæ et alii sancti. Per probationem est et certitudo quod sint aliqua non apparentia. Proprie tamen fides dicitur substantia rerum sperandarum, quia sperandis subsistat, et quia fundamentum est bonorum, quod nemo putare potest, CXCLII, 805-807.

Cum fides, ex jam allatis testimoniis sit prima virtus quæ subjugat animam Deo, quia cognitio divinitatis et veritatis per fidem discenda est catholica, quia « Sine fide impossibile est placere Deo, » vere beatus est qui et recte credendo bene vivit, et bene vivendo fidem rectam custodit. Igitur sicut otiosa est fides sine operibus bonis, ita nihil proficiunt opera bona sine fide recta. Ista est fides catholica, etc.

Adhuc de fide in se spectata consulantur Patres sequentes :

ABELARDUS PETRUS, abb. Rug., CLXXVIII, 629; 1349 et seqq., 1385, 1693.

ADAMUS SCOTUS, Præmonstrat. abb., CXCVII, 135, 684.

AGAPETUS I. papa, LXVI, 52 et seqq., 43.

AIMONINUS, Floriacens. mon., CXXXIX, 653, 749, 775.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 305 et seqq., 428, 539, 541, 543, 615.

ALCUINUS abb., c. 112, 172, 187 et seqq., 190, 195, 250, 503; c. 597, 613, 918, 1088, 1281, 1345.

ALEXANDER II. papa, CC, 85, 289.

ALGERUS, scholast., CLXXX, 321, 818, 841, 936, 941.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. eplsc., XIV, 137, 214, 350, 356, 428, 492, 624, 660, 670, 733, 789, 877, 966, 997, 1012, 1020, 1047, 1061, 1069, 1086, 1097, 1173, 1175, 1219, 1235, 1267, 1279, 1316, 1321, 1353, 1363, 1394, 1419, 1452, 1459, 1461, 1463, 1492, 1481, 1490, 1501, 1520, 1538, 1539, 1559, 1561, 1597, 1599, 1633, 1637

1658, 1662, 1685, 1724, 1725, 1746, 1856; XV, 103, 113, 161, 166, 268, 278, 291, 351, 340, 420, 428, 432, 485, 500, 516, 529, 530, 548, 562, 588, 589, 674, 706, 711, 819, 827, 882, 887, 905, 921, 964, 976, 980, 981, 1006, 1008, 1011, 1138, 1152, 1209, 1247, 1257, 1267-1269, 1359, 1389, 1590, 1512.

ANASTASIUS, Rom. abb., CXXVII, 1014-1016; CXXXVIII, 451.

ANSELMUS, Havelbergens. episc., CLXXXVIII, 1146, 1159, 1200.

ARMENIUS, monac., LXXIV, 1245, 1246 et seqq.

ARNOBIVS, V, 491 et seqq.

ATTO, Vercellens. episc., CXXXIV, 29.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc., XXII, 43, 612, 622, 722, 755, 808, 877, 1224, 1504; XXXIII, 148, 184, 285, 358, 374, 375, 386, 447, 448, 455, 456, 457, 482, 525, 533, 549, 574, 593, 598, 681, 768, 819, 820, 845, 853, 875, 877 et seqq., 880, 969, 978, 981, 984, 987, 988, 989, 1042, 1050; XXXIV, 32, 33, 71, 93, 145, 166, 262, 264, 574, 612, 614, 754, 756, 859, 1070, 1101, 1333, 1342, 1400, 1454, 1459, 1568, 1574, 1577, 1578, 1602, 1631, 1670, 1690, 1691, 1724, 1741, 1753, 1755, 1760, 1766, 1778, 1816, 1837, 1850, 1871, 1918, 1927, 1951, 1989, 2034, 2035, 2061, 2066; XXXVI, 51, 52, 54, 56, 72, 87, 103, 127, 136, 144, 145, 190, 218, 219, 256, 277, 240, 247, 248, 251, 254, 257, 258, 320, 331, 355, 357, 359, 368, 399, 399, 424, 436, 504, 541, 564, 571, 620, 627, 649, 655, 656, 669, 698, 700, 708, 727, 730, 781, 786, 787, 788, 808, 851, 874, 911-915, 995, 999, 999, 1008, 1073, 1112, 1116, 1117, 1119, 1126, 1131, 1133, 1145, 1196, 1201, 1278, 1341, 1345, 1362, 1388, 1525, 1537, 1602, 1603, 1614, 1690; XXXVII, 71, 87, 88, 111, 112, 124, 150, 151, 171, 179, 190, 197, 204, 217, 223, 235, 251-258, 286, 287, 293, 299, 316, 332, 341, 345, 368, 370, 376, 383, 384, 386, 388, 389, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

BACHIARIUS, monach., IX, 1015, 1036.

BALDWINUS, Cantuariens. archiep., CCIV, 575 et seqq., 639.

BEDA Venerab., XCII, 45, 175, 259; XCIV, 749; XCV, 57, 97, 104.

BERNARDUS (S.), Clarevall. abb., CLXXXII, 790, 819, 1089; CLXXXIII, 291, 736, 773, 921, 1012; CLXXXIV, 1200; CLXXXV, 111, 419, 1045, 1180, 1382.

BONIFACIUS (S.), episc. et mart., XXXIX, 852 et seqq., 853-858.

BONIFACIUS V, papa, LXXX, 456, 458.

BRUNO (S.), Carthusianor. instit., CLII, 612, 710, 715; CLIII, 300, 225, 327, 337, 351, 552 et seqq., 559, 562.

BRUNO (S.), Herbipol. episc., CXLII, 538, 568.

BRUNO (S.), Signiacens. episc., CLXIV, 163; CLXV, 301-304.

CAROLUS MAGNUS, imperat., XCVIII, 182, 183, 291, 329, 353 et seqq., 387, 388.

De primo fidei fundamento quod est Scriptura sacra.

Scriptura sacra est verbum Dei scriptum in his libris quos canonicos dicimus, hoc est, quod regulam fidei nostrae contineant, et quod horum librorum series contineatur in pluribus Ecclesiarum canonicis. Sic regulas ab Ecclesia positas vocamus.

Libri canonici hi sunt qui apud nos continentur in nostris biblis, etc., de quibus sic definit synodus Tridentina:

Sacrosancta, oecumenica et generalis Tridentina synodus in Spiritu sancto legitime congregata,..... hoc sibi perpetuo ante oculos proponens, ut sublatis erroribus, puritas ipsa Evangelii in Ecclesia conservetur; quod promissum ante per prophetas in Scripturis sanctis Dominus noster Jesus Christus Dei Filius proprio ore primum promulgavit, deinde per suos apostolos, tanquam fontem omnis salutaris veritatis, et morum disciplinae, omni creaturae praedicari jussit; perspicuensque hanc veritatem et disciplinam contineri in Libris sacris et sine scripto traditionibus, quae ex ipsius Christi ore ab apostolis acceptae aut ab ipsis apostolis, Spiritu sancto dictante, quasi per manus traditae, ad nos usque pervenerunt, orthodoxorum Patrum exempla secuta omnes libros tam veteris quam novi Testamenti, cum utriusque unus Deus sit auctor, nec non traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tanquam vel ore tenus a Christo, vel a Spiritu sancto dictatas, et continua suc-

cessionem in Ecclesia catholica conservatas, pari pietatis affectu ac reverentia suscipit ac veneratur.

At debent Christiani legere Scripturam sacram? Debet profecto. Etenim lectio divinarum Scripturarum, maxime novi Testamenti, Psalmorum et librorum moralium veteris Testamenti deberet esse castae deliciae et quotidiana exercitatio Christianorum, qui pietatem, non vanitatem aut curiositatem alere student. Id maxime probat et perorat Ecclesia.

Sed fatendum est in Christianis esse plurimos quibus praer ignorantia crassiori, vel praer ingenii tarditate Scripturarum lectio parum prodesset; alios quibus praer superbo et indocili ingenio noceret haec lectio. Agri nimium, heu! quibus vel ipsum ageritudo remedii morifera est. Unde Scriptura sacra debet legi cum mente reverentia, submissa, docili; quae capiuntur ea tenenda sunt, quae capium superant credenda et suscipienda. In omnibus obsequendum Ecclesiae iudicio. Deus orandus ante et post lectionem, aperiat nobis sensum ad intellectionem Scripturarum, et verba sua ipse cordibus nostris imprimat. Quidquid legitur, id alte animo indugendum, id jugiter ut sese dat occasio exprimentum in moribus, non similes simus homini consideranti vultum nativitas suae in speculo; consideravit enim se et abili, et statim oblitus est qualis fuerit.

Quae explananda sunt auctoritate Patrum.... Audiat primus S. Chrysostomus. Obsecro, ait homil. 2 in Math., c. 1, ut haec quae de Scripturis seminata sunt versetis. De tali enim studio, talique cura ingens quoddam solum bonum ac salutare conquiritur. Nam et Deo placere possumus ista curando et ab injuriis obscenis sermonibus et conviciis munda ora servabimus, dum spiritualibus exercemur eloquiis, et demonibus terrori esse poterimus, linguam nostram talium armis muniendo verborum, et tunc majorem Dei gratiam valebimus promereri. Hinc enim et mentis vestrae et acumen augetur et lumen... Non sum ego monachus, uxorem habeo, et filios et curam domus gero. Hoc est quod omnia quae una quadam peste corrumpit; quoniam lectionem divinarum Scripturarum ad solos putatis monachos pertinere, cum multo magis vobis quam illis sit necessaria. Qui enim versantur in publico et vulnera quotidie accipiunt, magis indigent medicamine. Itaque multo est gravior atque deterius rem superfluum esse legem Dei putare, quam illam omnino non legere.... Ex Scripturis namque divinis sermo prolatus, ipso igne vehementius animam audientis accendit, atque in omnem illam praeparat usum bonorum. Sic etiam Paulus Corinthios, quos inflatus esse agnoverat ac tumentes, castigatione sermonis reddidit mitiores; et David post peccatum, quoniam sermonem audivit Dei ad salutarem illam praenitentiam corrolavit... Non igitur contemnamus audire Scripturas divinas; diabolica enim est mentis, non permittentis nos aspicere thesaurum, ne divitias acquiramus. Propterea ille sedit nihil omnino esse commodi divinas audire leges, quando ex auditu, sequi etiam videat actionem....

Idem, Conc. S. de Lazaro, ait: Id semper hortor et hortari non desinam, ut non hic tantum attendatis in quae dicuntur, verum etiam cum domi fueritis, assidue divinarum Scripturarum lectioni vacetis. Ne quis enim mihi dixerit: Sunt frigida illa verba, multa insunt quae contemni debeant; ego forensibus causis affixus sum, publica gero negotia, artificium exerceo, uxorem habeo, et liberos, familiae curam gero, mundanus homo sum, non est meum legere Scripturas, sed eorum qui mundo dixerunt vale, qui montium vertices occupant, qui vitam huiusmodi continenter agunt. Quid ait, homo? Non est tui negotii Scripturas evolvere, quoniam innumeris curis distraheris? Imo tuum magis est quam illorum. Neque enim illi per te Scripturarum egent praesidio atque vos in mediis negotiorum undis jactati. Nam monachi quidem a foro forensibusque negotiis liberi, quique in deserto fixere tuguriola, neque cum quocom habet commercium, sed in illa quieti tranquillitate cum omni secentitate philosophantur, ac velut in porto sedentes, rebus vehementer intus fruuntur. Nos contra velut in medio mari fluctantes, innumerisque, velimus, nolimus, peccatis obstricti, semper opus habemus perpetuo iugique Scripturarum solatio.... Quia perpetuo stas in seculum, quia frequentes accipis plagas, ideo magis opus est remediis... Necesse est indesinenter a Scripturis armamentum sumere... Prohibeamus omnis venientia diaboli spicula extingentes, depellentesque per seculum Scripturarum lectionem. Neque enim fieri potest, non potest, inquam, fieri ut quisquam salutem consequatur, nisi perpetuo versetur in lectione spirituali... Nobis autem instrumenta sunt Apostolorum ac prophetarum libri, omnesque Scripturae divinitus inspiratae et utiles... Per nos

hincamur animam nostram depravatamque corrigimus, et inveteratam renovamus... Itaque ne negligamus nobis parere libros, ne circa vitalia vultus accipimus. Nobis ipsis recomandas thesaurum librorum spiritualium..... Minusque fuerit libri spirituales, illic omnia expellitur vis diabolica, multaque inhabitantibus accedit consolatio... Ex Libri sacris redduntur tiores firmioresque. Nam simul atque legitur aliquis Evangelium, mox composuit suam ipsius mentem, et a rebus mundanis abduxit, idque ex ipso solo aspectu. Quod si accesserit diligens lectio, non aliter quam in sacris adytis rebus divinis initiata anima, se purgatur, meliorque redditur. Deo cum ipsa per illas Scripturas colloquente. Quid igitur inquit, ut non intelligamus ea quæ continentur libris? Maxime quidem etiam si non intelligis illic recondita, tamen ex ipsa lectione multa nascitur sanctimonia. Quamquam fieri non potest ut omnia ex æquo ignores; propterea siquidem Spiritus gratia dispenavit illa temperavitque, quo publicani, piscatores, tabernaculorum opifices, pastores et apostoli, idiote, illitterati, per hos libros salvi fierent, ne quis idiotarum ad hanc difficultatis confugere posset excusationem, ut omnibus facilia conspectu essent ea quæ dicuntur, ut et opifex, et famulus et vidua mulier et omnium hominum indoctissimus ex audita lectione aliquid lucri utilitatisque reportaret... Cui enim non sunt manifesta quæcumque in Evangelio sunt scripta? Quis autem audiens beatos esse mites, beatos misericordes, beatos mundicordes, cæteraque huiusmodi, desiderabit præceptorem, ut aliquid eorum discat quæ dicuntur? Quin etiam signa, miracula, historię, nonne cuius nota manifesta que sunt? Prætextus iste est et causatio pigritięque velamentum. Non intelligis quæ insunt? Quomodo possis aliquando intelligere quæ ne leviter quidem inspicere velis? Sume librum in manus, lege historiam omnem, et quæ nota sunt memoria tenens, ea quæ obscura sunt parumque manifesta frequenter percurrere. Quod si non potueris assiduitate lectionis invenire quod dicitur, accede ad sapientiores, vade ad doctorem, communica cum his ea quæ scripta sunt, declara vehementer studium; et si viderit te Deus tantam animi promptitudinem adhibere, non despiciet tuam vigilantiam ac sollicitudinem. Verum etiam si nullus homo te docuerit quod quæris, ipse sine dubio reserabit... Magna adversus peccatum multitudo est, Scripturarum lectio; magnum præceptum, profundum barathrum, Scripturarum ignoratio. Magna salutis perditio, nihil scire ex divinis legibus, ea res et hæreses peperit, et vitam corruptam invenit. Nam fieri non potest, non potest, inquam, fieri ut quis sine fructu discat, qui assiduus attentaque Scripturarum lectione fruatur...

Quid igitur, pergit idem in homil. 10 in cap. 1 Joan. a vobis contendimus? ut una dierum in hebdomada vel sa tem Sabbato, curæ vobis sit evangelicas legere lectiones, quas ante has conciones in manibus habere, domi frequenter repetere, earum diligenter sensum disquirere quid clarum, quid obscurum in his sit adnotare volitis, quid pugnare videatur, cum non pugnet: Ita omnibus penitus examinatis, vos his concionibus quam attentissimos exhibeatis. Hoc pacto non parum utriusque nostrum emolumentum proveniet... Quod si qui sunt qui negotia, occupationesque et publicum privatarumque rerum curas causantur, primam in hoc non parum errant quod in tot rebus versantur, et ita semper secularibus negotiis affixi sunt, ut ne minimum quidem in his cum maxime necessaria sunt studium impendant. Deinde frivolum et nullius momenti excusationem afferunt, cum accusati potius hac in parte eorum cum amicis possent consuetudines, et mors in theatris et conviviis, et equorum certamina specularentur, in quibus sæpenumero diem totum consumunt..... Est et his oscitantibus inepta excusatio, librorum scilicet inopia. Et divitiis quidem ad hoc respondere ridiculum est. Verum cum multos pauperes hæc frequenter excusatione uti existimus, cum his parum perlocari, atque ita eos percontari placet, nunquid omnia artis scæ habeant instrumenta, et si inopia in his comparandis admodum impediuntur?..... Ita Paulum nonnulli ignorant, ut ne Epistolarum quidem numerum plane norint. Hoc vero non ignorantia facit, sed quod nolint huius viri scripta assidue in manibus habere. Neque enim nos quæ scimus ab ingenii bonitate atque acuminis scimus, sed quod illi nos viro impense affecti, ab illius lectione nunquam discimus. Quapropter si et vos quoque in animum induxeritis hæc lectione studiosam ac diligentem operam sature, nihil sane erit quod aliud requirendum vobis sit.

Nunc vero ut quosdam ex nostris sanctis Latinis Patribus in medium adducamus, audiamus Hieronymum et Augustinum.

Prior ait, Epist. ad Iulianum: Pro geminis et serio divinos codices amet filia tua, in quibus non auri et pellicis Babylonice vermiculata pictura, sed ad fidem placeat emendata et erudita distinctio. Discat primo Psalterium, his se canticis avocet, et in Proverbiis Salomonis erodatur ad vitam. In Ecclesiaste consuescat quæ mundi sunt calcare. In Job virtutis et patientiæ exempla sectetur.

Ad Evangelia transeat, nunquam ea positura de manibus. Apostolorum Acta et Epistolæ tota cordis imbibat voluntate. Cumque peccatoris tibi cellarium his opibus locupletaverit, mandet memoriæ prophetas, Heptateuchum, et Regum et Paralipomenon libros, Esdræ quoque et Esther volumina. Ad ultimum sine periculo discat Canticum canticorum, ne si in exordio legerit, sub carnalibus verbis, spiritualium nuptiarum epithalamium non intelligens vulneretur...

S. Augustinus ait, lib. iii. *Confess.*, cap. 5, n. 9: Itaque institui animum intendere in Scripturas sanctas, ut viderem quales essent. Et ecce video rem non comperitam superbis, neque nudatam pueris, sed ingressu humilem, successu excelsam et velatam mysteriis. Tumor meus refugiebat modum eius, et acies mea non penetrabat interiora ejus. Verumtamen illa erat quam cresceret cum parvulis; sed ego dedignabar esse parvulus, et turgidus fastui mihi grandis videbar.

Ideoque, lib. vi. *Confess.*, cap. 5, n. 8: Cum essemus infirmi ad inveniendam liquida ratione veritatem, et ob hoc nobis opus esset auctoritate sanctarum Litterarum, iam credere cœperam nullo modeste fuisse tributurum tam excellentem illi Scripturæ per omnes jam terras auctoritatem, nisi et per ipsam tibi credi et per ipsam te quæri voluisses. Hocque mihi illa venerabilior et sacrosancta fide dignior apparebat auctoritas, quo et omnibus ad legendum esset in promptu, et secreti sui dignitatem in intellectu profundiore servaret, verbis aperitissimis et humilissimo genere loquendi se cunctis præbens et exorcens intentionem eorum qui sunt levis corde, ut exciperet omnes populari sinu.

Idem, in Joan. Tract. 18, n. 1: Neque enim nate sunt hæreses et quamdam dogmata perversitatis illaqueantia, animas et in profundum præcipitantis, nisi dum Scripturæ bonæ intelliguntur non bene, et quod in eis non bene intelligitur, etiam temere et audacter assentitur. Itaque, valde caute hæc audire debemus, ad quæ capienda parvulus sumus, et corde pio et cum tremore hanc tenentes regulam similitatis, ut quod secundum fidem, qua imbuti sumus intelligere valuerimus, tanquam de cibo gaudemus; quod autem secundum sanam fidei regulam intelligere nondum potuerimus, dubitationem auferamus, intelligentiam differamus, hoc est, ut etiam si quid nescimus, bonum tamen et verum esse minime dubitemus.

Idem, in Epist. ad Volustianum, c. 1, n. 3: Tanta est enim Christianarum profunditas Litterarum, ut in eis quotidie prodicerem, si eas solas ab ineunte pueritia usque ad decrepitam senectutem maximo otio, summo studio, meliore ingenio conarer addiscere, non quod ad ea quæ necessaria sunt saluti, tanta in eis perveniant difficultate, sed cum quoque ibi fidem tenuerit, sine qua certe pieque non vivitur, tam multa tamque multiplicibus mysteriorum umbraculis opacata intelligenda profectibus restant, ut utique non solum in verbis, quibus ista dicta sunt, verum etiam in rebus quæ intelligendæ sunt, latet altitudo sapientiæ, et annosissimis, acutissimis, flagrantissimis cupiditate discendi hoc contingat quod eadem Scriptura habet, « Cum consummaverit homo, tunc incipit. »

Modos, cap. 5, n. 18, autem dicendi ipse quo sancta Scriptura contextitur, quam omnibus accessibilis, quamvis paucissimis penetrabilis. Ea quæ aperta continet, quasi amicis familiaris. sine fuco ad cor loquitur indoctorum et doctorum. Ea vero quæ in mysteriis occultat, nec ipsa eloquio superbo erigit, quo non audeat accedere mens tardiuscula et inrudita, quasi pauper ad divitem; sed invitat omnes, humilii sermone, quos non solum manifesta pascit, sed etiam secreta exerceat veritate, hoc in promptis quod in reconditis habens. Sed ne aperta fastidirentur, desiderata quodam modo renovantur, renovata suaviter intimantur. His salubriter et prava corriguntur, et parva nutriuntur et magna oblectantur ingenia. Ille hinc doctrinæ inimicus est animus qui vel errando eam nescit esse saluberrimum, vel odit ægrolaudando medicum.

Omissis igitur, Nb. De vera relig., cap. 51, n. 100, et repudiatis magis theatricis et poeticis, divinarum Scripturarum consideratione et tractatione pascamus animum atque potemus vanæ curiositatis fame ac siti fessum et æstuantem, et inanibus phantasmatibus tanquam pictis epulis, frustra refici satiarique cupientem: hoc vere liberali

et ingenio ludo salubriter erudiemur. Si nos miracula spectaculorum et pulchritudo delectant, illam desideremus videre sapientiam, quam peritendit a fine usque ad finem et disponit omnia suaviter.

— S. Bernardus, *serm.*, 5 *De adventu Domini*, ait: *Serva sermonem Dei; nam et ille panis vivus est et cibus mentis.*..... Custodi Verbum Dei; beati enim qui custodiunt illud. Ergo trajiciatur in viscera quædam animæ tuæ, et transeat in affectiones tuas, et in mores tuos. Comeda bonum, et delectabitur in crassitudine animæ tuæ. Ne obliviscaris comedere panem tuum, ne arescat cor tuum, sed adipe et pinguedine repleatur anima tua.

De secundo fidei fundamento, quod est auctoritas traditionis in rebus fidei.

Errant omnino qui opinantur unicuique jus et facultatem esse interpretandi et cognoscendi, seclusa auctoritate Ecclesiæ, quis sit legitimus Scripturarum sensus; nam ex hac perversa opinione patet aditus ad omne genus erroris et fraudis et licentiæ. Neque enim fuit unquam ullus hæreticus qui Scripturam sacram, privata sua interpretatione, ad suos sensus, ad sua commenta accommodatam non protulerit in medium. Deinde qui sic opinantur, illi adversantur sacræ Scripturæ et rationi: Scripturæ quidem, « Omnis enim prophetia Scripturæ, ait Petrus apostolus, propria interpretatione non fit. » Et certe licitum nunquam fuit singulis Judæis Scripturas sacras pro suo more interpretari, sed in rebus obscuris ad sacerdotes ire debebantur. « Labia namque sacerdotis custodient scientiam, et legem requirunt ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum est. »

Nec minus adversantur rationi qui sic sentiunt. Est enim a ratione prorsus alienum id pro certo statuere quod ad praxim revocari nullatenus possit. At ejusmodi est quod illi statuunt de privata Scripturarum interpretatione. Quomodo enim interpretabuntur Scripturas homines imperiti et rudes, ad fidem vocati, non secus ac docti, et quidem pars maxima Ecclesiæ; quomodo, inquam, Scripturas interpretabuntur qui nec legere sciunt, nec callent linguam vel Hebræam vel Græcam, quibus sacer testus constat.

Nec refert quod ad hæc respondeatur quod, etiam si rudes nesciant Græcæ vel Hebræe loqui, nihil vetat eos ex vernaculis Scripturarum translationibus intelligere quis sit legitimus sensus Scripturarum; non antequam de legitimo sensu Scripturarum ex versionibus vernaculis judicent, discernendum illis est prius quemam Scripturæ canonice sint, quemam apocryphæ. Quis autem sanæ mentis non videt hæc discretionem ab imperitis fieri non posse?

Esio certi sint de librorum auctoritate, quomodo ceti esse poterunt de translationum fide. Ab hominibus errori obnoxiiis factæ sunt illæ versiones. Quomodo intelligent imperiti non reipsa interpretes erraverint? Arguuntur quotidie et damnantur Scripturarum multæ versiones, ut alienæ a gemino sacri textus sensu, id maxime in Protestantium vel doctissimorum versionibus locum habere certum est. Tollit auctoritatem Ecclesiæ, quam Christi promissione fulta, dat nobis sine ulla erroris formidine et sacros fontes et sinceram horum versionem, patebunt omnia dubia.

Esio rudes et imperiti, seclusa auctoritate Ecclesiæ, certi sint de fide versionum, non propterea legitimum Scripturarum sensum assequuntur. Ad hoc necesse est testimonium cum testimonio, librum cum libro conferre, præcedentia cum subsequenti connectere; quod quidem ab imperitis ne tentari quidem potest.

In his adhuc objicitur: Fateor fieri non posse ut singuli Christiani, etiam rudes imperiti legitimum Scripturarum sensum propriis viribus assequantur. Sed si supremo Spiritus sancti lumine illustrentur, si Deus unicuique sensum aperiat ad intelligendas Scripturas, nihil obstat quominus et ipsi Scripturas intelligant. At memini me audisse vel legisse usquam hæc esse Protestantium opinionem, quod velint adesse Spiritum sanctum singulis fidelibus Scripturas vel legentibus vel audientibus, ut ipsis legitimum harum sensum suggerat, juxta id quod Christus promisit, « Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. » Idque contendunt Apostolo confirmari, dum se refert hanc Jeremias prophetiam: « Hoc est testamentum quod disponam domui Israel post dies illos, dicit Dominus: Dando leges meas in mentem eorum, et in corde eorum superscribam eas, et ero eis in Deum, et ipsi erant mihi in populum; et non docebit unusquisque proximum suum et unusquisque fratrem suum; dicens: Cernosce Dominum; quoniam omnes scient me a minore

usque ad majorem. » Quibus verbis videtur non obscure innotare hæc esse Ecclesiæ prærogativam, ut omnes omnino Christiani supremo Spiritus sancti afflatu illustrentur, ut legem Dei, et proinde Scripturas et eorum genuinum sensum intelligant.... Respondetur: Non is est eorum Scripturæ sacræ testimonium sensus. Prius enim quod protulisti ad apostolos et ad corpus Ecclesiæ spectat; et si ad singulos fides extendatur sensus est a nemine haberi posse cognitionem omnis veritatis, nisi per Spiritum sanctum; neque enim omnem veritatem norunt omnes omnino Christiani, ut quotidiana experientia per se patet.

Ad alterum testimonium ex Jeremia et ex Apostolo prælatum, quod spectat, certum est quoque non eam esse illius sensum, quod legem Dei et abstrusum Scripturarum sensum singuli Christiani sine magistro intellectu sint. Is enim sensum et manifesta experientia refellitur, et aliis Scripturæ locis non obscuris constat. « Fides, inquit Apostolus, ex auditu. Quomodo audient sine predicante? » Id unum ergo colligendum est ex hoc Jeremias testimonio ab Apostolo prolato, hæc esse Novi Testamenti prærogativam, quod ita scribenda esset lex Dei in mentibus et cordibus hominum per Spiritum sanctum, ut legem hanc sine magno labore Christiani edocendi sint. Nimirum Deus ipse per gratiam suam singulorum mentibus et cordibus insinuat quod ipsi a magistro doceantur.

Et certe si sensus testimoniorum hujusmodi, qui non pauci in Novo Testamento reperiuntur, si esset quod singuli omnino Christiani supremo Spiritus sancti afflatu illuminandi essent, ad perspicendum abstrusorem Scripturarum sensum, jam nullus esset modus sectarum undique exurgentium commentis. Se divinitus illustratum contendit Calvinus adversus Lutherum, Lutherus adversus Calvinum. Idem contendunt Anabaptistæ, et quotquot feret orbis fanaticos; contendet, inquam, quisque fanaticus, sibi divinitus infusum fuisse eum Scripturarum sensum, quo sua secta nititur. Sic patebunt omnia fabulis et erroribus et fallaciis. Nam potest Spiritus sanctus, Spiritus utique veritatis, sibi ipsi contradicere. Non potest revelare Lutherum Christum esse revera præsentem in Eucharistia, et Zwinglio Christum reipsa abesse ab Eucharistia. Ex his collige, agnoscendam esse omnino hominibus auctoritatem supremam, quam erumpentes de religione questionis sine erroris formidine dirimat; alioqui patebunt omnia disputationibus; nihil nisi dubium occurrit in rebus fidei, nec impediri poterit quo minus omnes a simis parvuli fluctuantes, et circumferantur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris.

Hæc incommodum occurrit ineffabili sua sapientia Deus opt. max. Nam jussit Ecclesiam ab omnibus audiri et consilii; promissitque permansuram esse ad finem usque sæculorum Ecclesiam, immaculatam utique et incorruptam, nec futurum unquam ut adversus eam porta inferi prævaleant.

Traditionis necessitas adhuc probatur ex ipsis heterodoxis qui traditionem parvi se pendere profitentur.

Protestantes ipsi multa credunt, multa observant que non nisi traditione novimus. Credunt baptismis infantibus collatum, collatum infusione, collatum ab hæreticis, validum esse; id et nos credimus. Id autem non Scripturis, sed sola traditione constat. Diem Dominicam loco Sabbati sanctificant; festos dies complures celebrant; et in Britannia Majori frequentior est ista festorum dierum observatio. Hæc autem esse facienda sola traditio docet, ut ait S. Augustinus.

Quia et multa sunt in Scripturis præcepta, quorum ab observatione abstinere; nec tamen in eo peccare se suspicantur. Hæc autem non esse necessario observanda sola traditione liquet, hujus rei exempla duo ponere sufficiunt.

Primum exemplum. Lotio pedum omnino præmittunt Protestantes, licet sic a Christo præcepta sit ut sacramentum eo ritu instituere videatur, si species litteralem verborum sensum. Ait enim Christus Petro: « Si non laverò te, non habebis partem mecum » et deinde, « Vos vocatis me, Magister et Domine, et bene dicitis; sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros Dominus et Magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis. » Quis non his verbis sacramentum institui intelligeret, nisi certissima traditio constaret non esse hæc ea ratione intelligenda.

Alterum exemplum. Solemnis est ea lex ab apostolo in concilio Hierosolymitano sancita, qua præcipitur abstinentia a suffocatis et sanguine; a quibus tamen minime abstinemus, uti nec ipsi Protestantes abstinere. Verba ipsa concilii referre juvat: « Visum est Spiritui sancto et nobis, nihil ultra imponere vobis oneris quam

hæc necessaria : ut abstinere vos ab immolatis simulacrorum, et sanguine et succocato. » Non nisi traditione notum ad tempus id fuisse ab apostolis præceptum.

Itaque non possunt effugere Protestantes auctoritatem traditionis. Hanc vel invidi sequi tenentur, quicquid in contrarium effulcant.

Nunc testimonia quorundam Patrum de auctoritate traditionis relaturi sumus.

Ignatius, ait Eusebius lib. in *Hist. ecclesiast.*, cap. 36, secundus post Petrum Antiochensem Ecclesiam sortitus, cum per Asiam sub accuratissima satellitum custodia ductaretur, singularem nihilominus civitatum quas ingrederetur, Ecclesias sermonibus et cohortationibus suis confirmans monebat imprimis, ut alibi a pravi hæreticorum opinioibus caveant, quæ tunc primum in lucem emergere cum copiosis copiosis pullulabant. hortatusque est ut apostolorum traditionibus tenaciter inhaerent; quas quidem ad certiore notitiam posterioris testimonio suo confirmatis scriptis mandare necessarium duxit.

Cum enim ad eam traditionem, ait Irenæus lib. III, *Contra hæres.*, cap. 3, quæ est ab apostolis, quæ per successiones presbyterorum, in Ecclesiis custoditur, provocamus eos, adversant traditioni, dicentes se non solum presbyteris sed etiam apostolis existentes sapientiores, sinceram invenisse veritatem... Evidet itaque, neque Scripturis, neque Traditioni consentire eos.

Traditionem, cap. 3, itaque apostolorum in toto mundo manifestant, in omni Ecclesia adest respicere omnibus qui vera velit videre, et habemus annumerare eos qui ab apostolis instituti sunt episcopi in Ecclesiis et successores eorum usque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt quale ab his deservatur. Etenim si recondita mysteria scissent apostoli, quæ seorsum ac latenter ab reliquis perfectos docebant, his vel maxime traderent ea quibus etiam ipsas Ecclesias committebant. Valde enim perfectos et irreprehensibiles in omnibus eos volebant esse quos et successores relinquebant, eorum ipsorum locum magisterii tradentes, quibus emendatæ agentibus daret magna utilitas... Maximas et antiquissimas et omnibus cognitæ, a gloriosissimis duobus apostolis Petro et Paulo Romæ fundatæ et constitutæ Ecclesiæ, eam quam habet ab apostolis traditionem, et annuatim hominibus fidem, per successiones episcoporum pervenientem usque ad nos judicantes, coniundimus omnes eos, qui quoquo modo, vel per sibi placentiam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem et malam sententiam, præter quam oportet colligunt.....

Tantæ igitur ostensiones cum sint, non oportet adhuc querere apud alios veritatem quam facile est ab Ecclesiis sumere, cum apostoli quasi in depositum dives plenissime in eam contulerint omnia quæ sint veritas, uti omnis quicunque velit sumat ex ea potum vitæ... quæ autem sunt Ecclesiæ cum summa diligentia oportet diligere et apprehendere veritatis traditionem. Quid enim ei si de aliqua modica questione discipulatio esset, nonne oporteret in antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus apostoli conversi sunt, et ab eis de præsentis questione sumere quod certum est et re liquidum est? Quid autem si neque apostoli quidem scripturas reliquissent nobis, nonne oportebat ordinem sequi traditionis quam tradiderunt his quibus committebant Ecclesias. Cui ordinationi assentiunt multæ gentes barbarorum eorum qui in Christum credunt sine charta vel atrimento scriptum habentes per Spiritum in cordibus suis salutem et veterem traditionem custodientes.

Clemens Alexandrinus, *Strom.*, lib. 1, ait : Sed qui veram quidem beatæ doctrinæ servabant traditionem, istam a Petro, et Jacobo, et Joanne, et Paulo, sanctis apostolis, ita ut filius acciperet a patre, ad nos quoque Deo volente pervenerunt, illa a majoribus data et apostolica deposituri semina. Jam vero non revelavit multis ea quæ non erant multorum, sed paucis quibus scitebat convenire, quiet ea possent accipere, et ex eis informari. Arcana autem sicut Deus verbo creduntur, non scripto..., a nobis quoque audit, ei qui occulte audit, occultum manifestum iri; et ei qui secrete ea quæ traduntur potest servare apertum iri quod opertum est, ut veritas, et id quod multis est occultum fiat paucis manifestum.

Tertullianus, *De corona militis*, cap. 3, ait : Hanc si nulla scriptura determinaverit, certe consuetudo corroboravit, quæ sine dubio de traditione manavit. Quomodo enim usurpari quid potest, si traditum prius non est? Etiam in traditionis obtentu exigenda est, inquit, auctoritas scripta. Ergo queramus, an et traditio nisi scripta non debeat recipi. Plane negabimus recipiendam, si nulla exempla præjudicent aliarum observationum, quas,

sine illius scripturæ instrumento, solius traditionis titulo et exinde consuetudinis patrocinio vindicamus; denique ut a baptismo ingrediar, atque adducam.... Sed et aliquanto prius in Ecclesia sub antiquis manu contentamur nos renuntiare diabolo, et pompe et angelis ejus. Debincet mergimur, amplius aliquid respondentem quam Dominus in Evangelio determinavit. fide suscepti, lactis et mellis concordiam prægatamur, exque illa die lavacro quotidiano per totam hebdomadam abstinemus Eucharistiæ sacramentum, et in tempore victus et omnibus mandatum a Domino, etiam antelucanis cætibus, nec de aliorum manu quam presidentium sumimus. Oblationes pro defunctis, pro natalitiis annua die facimus. Die Dominico jejunium nefas dicimus, vel de genicis adorare. Eadem immunitate a die Paschæ in Pentecosten usque gaudemus. Calicis aut panis etiam nostri aliquid decull in terram anxie petimur. Ad omnem progressum, atque promotum, ad omnem aditum et exitum, ad vestitum et calceatum, ad lavaria, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quæcunque nos conversatio exercet, frontem crucis signaculo terimus. Harum et aliarum ejusmodi disciplinarum si legem expositas Scripturarum, nullam invenies. Traditio tibi præterit auctrix, consuetudo confirmatrix, et fides observatrix. Rationem traditioni et consuetudini et fidei patrocinaturam aut ipse perspicies, aut ab aliquo qui perspexit dices. Interim non nullam esse credes, cui debeat obsequium. Ergo non ad Scripturas provocandum est, nec in his constituendum certamen, in quibus aut nulla aut incerta victoria est, aut par incertæ. Nam etsi non ita evaderet collatio Scripturarum, ut utramque partem sisteret, ordo rerum desiderabat illud prius proponi, quod nunc solum disputandum est. Quibus competat fides ipsa; rebus sint Scripturæ, a quo et per quos, et quando et quibus sit tradita disciplina quæ sunt Christiani. Ubi enim apparuerit esse veritatem disciplinæ et fidei christianæ illic erit veritas Scripturarum et expositionum, et omnium traditionum christianarum.

Christus (*De præscript.* cap. 20) quod homini agendum determinaret, quandiu in terris agebat, ipse pronuntiabat, sive populo palam, sive discipulis seorsum. Ex quibus duodecim præcipuos lateri suo allegari destinatos nationibus magistros. Itaque uno eorum decussu, reliquos undecim digrediens ad Patrem post resurrectionem jussit ire et docere omnes gentes, linguandas in Patrem et in Filium et in Spiritum sanctum. Statim igitur apostoli..., assumpto per sortem duodecim Mathia in locum Judæ..., consecuti promissam vim Spiritus sancti ad virtutes et eloquium, primo per Judæam, contestata fide in Jesum Christum et Ecclesiis institutis; dehinc in orbem profecti, eandem doctrinam ejusdem fidei nationibus promulgaverunt, et proinde Ecclesiæ apud unamquamque civitatem condiderunt, a quibus traducem fidei et semina doctrinæ, cæteras exinde Ecclesiis mutuata sunt et quotidie mutantur ut Ecclesiæ fiant. Ac per hoc et ipsæ apostolicæ deputantur, ut soboles apostolicarum Ecclesiarum. Itaque tot ac tantæ Ecclesiæ, una est illa ab apostolis prima, ex qua omnes. Sic omnes prima et apostolica, dum una omnes unam probant unitatem, dum est illis communicatio pacis et appellatio fraternitatis, et contessatio hospitalitatis, quæ jura non alia ratio regit, quam ejusdem sacramenti una traditio.

Hinc igitur, cap. 21, dirigimus præscriptionem : Si Dominus Jesus Christus apostolos misit ad prædicandum, alios non esse recipiendos prædicatores, quam quos Christus instituit : quia nec alius Patrem novit, nisi Filius, et cui Filius revelavit. Quid autem prædicaverit, id est, quid illis Christus revelaverit, et hic præscribam non aliter probari debere nisi per easdem Ecclesias quas ipsi apostoli condiderunt, ipsi eis prædicando tam viva, quod sunt, voce, quam per Epistolas postea. Si hæc ita sunt, constat proinde omnem doctrinam, quæ cum illis Ecclesiis, apostolicis, matricibus et originalibus fidei conspiret veritati deputandam, sine dubio tenentem, quod Ecclesiis ab apostolis, apostoli a Christo, Christus a Deo suscepti. Reliquam vero omnem doctrinam de mendacio præjudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum et apostolorum, et Christi et Dei. Superest ergo nil demonstrare an hæc nostra doctrina de apostolorum traditione censeatur, et ex hoc ipso an cæteræ de mendacio veniant. Communicamus cum Ecclesiis apostolicis, quod nulla doctrina diversa, hoc est testimonium veritatis.

Dogmata, ait S. Basilus, *De Spirit. sancti*, cap. 27, et instituta quæ in Ecclesia prædicantur, quædam habemus et doctrina scripto prodita, quædam rursus et apostolorum traditione in mysterio, id est in occulto, tradita recipimus; quorum utraque parvam vim habent ad pietatem, nec his quisquam contradicit, quisquis sane vel

lenius expertus est quæ sint jura ecclesiastica. Nam si e usetudines quæ scripto proditæ non sunt, tanquam haud inultum habentes momenti conemur rejicere, imprudentes gravissimum, Evangelio detrimentum inferemus, imo potius ipsam fidei prædicationem ad nudum nomen contrahemus. Quod genus est, ut ejus quod primum est et vulgatissimum primo loco commemoremus, ut signo crucis eos qui spem collocarunt in Christum signemus, quis scripto docuit? ut ad Orientem versi precemur, quæ nos docuit Scriptura? invocationis verba cum concitator panis Eucharistiae et poculum benedictionis, quis sanctorum in scripto vobis reliquit? Neque enim his contenti sumus, quæ commemorat Apostolus aut Evangelium, verum alia quoque et ante et post dicimus, tanquam multum habentia momenti ad mysterium, quæ ex traditione citra scriptum accepimus. Consecramus autem aquam baptismatis et oleum unctionis, præterea ipsum qui baptismum accipit, ex quibus scriptis? Nonne a tacita secretaque traditione? Ipsam porro olei inaugurationem, quis sermo scripto proditus docuit? Jam ter immergi hominem, unde a Scriptura haustum? Reliqua autem quæ sunt in baptismo, veluti renuntiare Satanae et angelis ejus, ex qua scriptura habemus? Nonne ex minime publicata et arcana hac traditione? Nonne ex doctrina, quam Patres nostri silentio quieto, minimeque curioso servaverunt? Pulchre quidem illi, nimirum docti arcanorum venerationem silentio conservari. Nam quæ nec intueri fas est non initiatis, qui conveniebat horum doctrinam publicitus circumferri scripto?... Qui in primordis Ecclesiæ certos ritus præscripserunt apostoli et Patres, in oculis, silentioque mysteriis suam servare dignitatem. Neque enim omnino mysterium est quod ad populares ac vulgares aures effertur. Hæc est ratio cur quedam citra scriptum tradita sunt, ne dogmatum cognitio propter assuetudinem vulgo veniret in contemptum. Aliud autem est dogma, aliud edictum; nam dogmata silentur, edicta vero publicantur. Est autem silentii speciei etiam obscuritas qua utilior Scriptura, intellectu difficilem reddens dogmatum sententiam, idque ad utilitatem in Scripturis versantium.... Deficiet me dies, si Ecclesiæ mysteria citra scriptum tradita pergam recensere. Omitto cætera, ipsam fidei professionem, quæ credimus in Patrem et Filium et Spiritum sanctum, e quibus habemus scriptis?

Sufficit enim, ait S. Greg. Nyssenus, cont. Eunomium, ad nostri sermonis demonstrationem, quod habemus a Patribus venientem ad nos traditionem, velut hæreditatem quandam per successionem ex apostolis per sanctos sequenter transmissam.

Etiamsi, ait S. Hieronymus, Adv. Lucif., cap. 4, Scriptura auctoritas non subesse, totius orbis... consensus instar præcepti obtineret. Nam et multa alia quæ per traditionem in Ecclesiis observantur, auctoritatem sibi legis scripturæ usurpaverunt; velut in lavacro ter caput mergitare; deinde egressos lactis et mellis præstare concordiam, ad infantis significationem; die Dominico et per omnem Pentecostem, nec de genuis adorare, et jejunium solvere; multaque alia quæ scripta non sunt, rationabilis sibi observatio vindicavit.

S. Augustinus, lib. *Contra Jul.*, 10, n. 34, ait: Sancti Patres quod invenerunt in Ecclesia tenuerunt; quod didicerunt docuerunt; quod a patribus acceperunt, hoc illis tradiderunt.

Saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia, i. De Baptis. cap. 7, n. 12, in ipsis quoque schismaticis et hæreticis corrigere quod pravam est, non iterare quod datum est, sanare quod vulnervatum est, non curare quod sanum est. Quam consuetudinem credo ex apostolica traditione venientem, sicut multa quæ non inveniuntur in Litteris eorum, neque in conciliis posteriorum, et tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita et commendata creduntur. Quod universa tenet Ecclesia, lib. iv, cap. 24, n. 31, nec conciliis insitutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate apostolica traditum rectissime creditur.

Vincentius Lirinensis, *Com.* 1, cap. 3, ait: In ipsa item Ecclesia catholica magnopere caudam est, ut id teneamus quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est. Hoc est etenim vere propriè catholicum, quod ipsa vis nominis ratioque declarat, quæ omnia fore universaliter comprehendit. Sed hoc ita demum fiet, si sequamur universalitatem, antiquitatem, consensionem. Sequemur autem universalitatem hoc modo: si hanc unam fidem veram esse fateamur, quam tota per orbem terrarum confitetur Ecclesia; antiquitatem vero ita, si ab his sensibus nullatenus recedamus, quos sanctos majores ac patres nostros celebrasse manifestum est: consensionem quoque hanc, si in ipsa velustate omnium

vel certe pene omnium sacerdotum pariter et magistrorum doctrinæ sententiasque scemur. Christianus, cap. 4, si se aliqua Ecclesiæ particula ab universali communione præcedit, si consensio totam commaculare Ecclesiam conetur..., providebit ut antiquitati inhaereat, quam prorsus jam non potest ab ulla novitate fraude seduci. Omnia curabit ut paucorum temeritati vel inscitie si quæ sunt universaliter antiquitas universalis concilii decreta præponat. Operam dabit ut collatas inter se maxime consual interrogetque sententias, eorum dualiat qui diversis licet temporibus et locis, in unius tamen Ecclesiæ catholicæ communione et fide permanentes, magistri probabiles exstiterunt; et quidquid non vixit aut duo tantum, sed omnes pariter uno eodemque consensu aperte, frequenter, perseveranter tenuisse, scripsisse, docuisse cognoverit, id sibi quoque intelligat absque ulla dubitatione credendum.

Nihil novandum, cap. 9, nisi quod traditum est.

Annuntiare ergo aliquid Christianis catholicis præter id quod acceperant nunquam licuit, nunquam licet, nunquam licebit, et anathematizare eos qui annuntiant aliquid præterquam quod semel acceptum est, nunquam non oportuit, nunquam non oportet, nunquam non oportebit.

Christi vero Ecclesia, cap. 32, sedula et cauta depositorum apud se dogmatum custos, nihil in his nunquam permutat, nihil minuit, nihil addit, non amputat nec saria, non apponit superflua, non amittit sua, non usurpat aliena; sed omni industria hoc unum studeat ut vetera fideiiter sapienterque tractando, si qua illa sunt antiquitas informata et inchoata accuset et poliat; si qua jam expressa et enucleata consolidet, firmet; si qua jam confirmata et definita custodiat. Denique quid nunquam aliud conciliorum decretis enixa est, nisi ut quod antea simpliciter credebatur, hoc idem postea diligentius crederetur; quod antea lentius prædicabatur, hoc idem postea instantius prædicaretur. Antiqua, cap. 39, sanctorum Patrum consensio... præcipue in fidei regula magno nobis studio et investiganda est et sequenda... Sed eorum duntaxat Patrum sententiæ conferenda sunt, qui in fide et communione catholica sancte, sapienter et constanter vixerunt, docentes et permanentes, vel mori in Christo fideliter, vel occidi pro Christo feliciter meruerunt, quibus tamen hac lege credendum est ut quidquid vel omnes vel plures uno eodemque sensu manifeste, frequenter, perseveranter, velut quodam consensiente sibi magistrorum consilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmaverint, id pro indubitato, certo ratioque habeatur; quidquid vero, quamvis ille sanctus et doctus, quamvis episcopus, quamvis confessor et martyr, præter omnes aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias et occultas et privatas opiniones a communis, publicæ et generalis sententiæ auctoritate secretum sit.

Quæcumque ergo proponuntur nobis Deo credenda necessario, non continentur libris canonicis; nam nulla sunt in his non scripta et eorum quæ scripta sunt generum sententiarum assensum non valemus, nisi per traditionem. Porro traditionis necessitas patet ex Scripturis, ex omnibus Ecclesiæ Patribus, imo ex ipsis hæreticis qui ipsam parvipendere se profiteantur. 1° Ex Scripturis quidem probatur hoc ex Pauli Epistolis, II Thessal. ii, 14; I Col. xi, 2; II Timoth. ii, 2; Hebr. v, 11.

2° Ex Patribus. S. Ignatio Petri apostoli discipulo; S. Irenæo qui secundo floruit sæculo; S. Clemente Alexandrino, Tertulliano, Eusebio, S. Basilio, S. Gregorio Nysseno, S. Epiphano, S. Hieronymo, S. Augustino, Vincentio Lirinensi, et aliis qui vel quinque prioribus Ecclesiæ sæculis, vel cæteris deinceps ad nostra usque tempora floruerunt. Omnium una ex de re vox est. In his ne unus quidem fuit qui non agnovit traditionis necessitatem; quorumdam testimonia antequam referamus, quedam notanda sunt.

Eadem scilicet est prorsus traditionis auctoritas cum auctoritate Scripturæ verbum divinum scriptum sit necne perinde est; utrobique verbum divinum est. Id patet ex omnibus sanctis Patribus supra laudatis. Ex ratione ad nos usque pervenit verbum illud non scriptum, quod dedit a Christo apostoli docuerunt quos constituerunt per civitates episcopos. Illi rursum docuerunt alios sibi successores, a quibus alii quoque et docti et ordinati sunt. Sic custoditum est in Ecclesiæ verba Dei ad nostra usque tempora depositum.

Sed dicitur: Quis certo scit non fuisse adulteratum verbum Dei, dum per tot sæculorum accessiones ad nos usque transiebat? Respondetur quod id fieri non potuisse constat: 1° quia Ecclesiæ spiritus Dei regitur, nec potest fieri ut erret unquam circa fidem; 2° quia Ecclesiæ regulam habet certam, qua verum tradi-

hones a falsis sercrnantur. Hæc autem in eo posita est, teste, post S. Augustinum, Vincentio Lirinensi, quod solum id habeatur per traditum ab apostolis quod ubique docet vel servat diffusa per totum orbem Ecclesia, nec iam aliquo certo tempore institutum fuisse cognoscitur. Et hæc regula vocatur certa quia fieri non potest, ut diffusi per totum orbem Christiani, qui nullam habent inter se transiitorum societatem, qui non minus moribus et ingenio et sensibus (si demus excipies), quam regionibus a se invicem disjuncti sunt; fieri non potest, inquam, ut in rebus quæ ad religionem pertinent idem omnino doceant, idem servant, nisi id acceperint ab eodem magistro, qui discipulos suos per totum terrarum orbem miserit iidem instructos præceptis et mandatis.

Obijciunt adhuc: Quid si sensim incuria præpositorum seminatum et receptum aliquid per Ecclesiam fuerit contra Christi doctrinam, contra sanctiones apostolicas, nemine nisi post longa temporum spatia rem advertente?

Respondetur, id fieri nequiesse, si questio sit de re alienius momenti, quod quidem sic demonstratur: 1° Christus promissit nunquam futurum ut Ecclesia erret in fide. 2° Est prorsum alienum ab hominum ratione et moribus, receptam ubique terrarum doctrinam et consuetudinem nemine advertente, nemine contradicente, subverti. Norunt omnes quas turbas, quas contradictiones excitare soleat rerum novarum molitio. 3° Si quis unquam novum dogma, novos in Ecclesiam mores invehere tentaverit, statim huic deprehensum, confutatum, damnatum fuisse docet omnium sæculorum experientia, ut patet ex his hæresibus quæ unoquoque fere sæculo prodierunt. 4° Quod ab apostolis ad nos usque traditione manserit, id scriptum subinde est a sanctis Patribus, qui singulis sæculis floruerunt; refert unusquisque quid suo tempore sentiat, quid observet Ecclesia, hujus quoque rei vel vestigia, vel certa argumenta exstant in conciliis, in libris liturgiis, in aliis ejusmodi antiquitatis ecclesiasticis monumentis, libri illi jam pridem toto terrarum orbe diffusi sunt. Non potest traditio falsa per vera supponi, quod spectat ad mora vel dogmata, quin simul adulteretur et corruptantur scripta illa omnia ex quibus eruantur veræ et genuinæ traditiones. Illud autem fieri posse qui la animum induxerit, nã is insanire videatur. Certumque et certissimum ergo est quod quidquid nunc Ecclesia credit id crediderit jam ab apostolorum temporibus.

Et de observationibus ecclesiasticis, quidquid per totam Ecclesiam sic observatur, ut ignoretur hujus observationis initium, v. gr., jejunium quadragesimale, signum crucis, baptisma parvulorum, etc., hoc ab apostolis ad nos traditione mansisse certissimum est...

Traditione utitur Ecclesia prorsus in duobus: 1° ut intelligatur qui sint libri vere canonici; 2° ut habeatur legitimus Scripturarum sensus. Neque enim libros alios recipit Ecclesia in canonicarum Scripturarum numerum, quam quos certa traditio novit ab apostolis mansisse. Neque Scripturam explicat, nisi juxta eam sensum quem tenuit semper Ecclesia.

De tertio fidei fundamento quod est auctoritas conciliorum et sanctorum Patrum in rebus fidei.

Fidei depositum servat summus Pontifex, servant et episcopi, hi insurgentes controversias judicio suo dirimunt vel noli, vel in conciliis. Porro concilia congregantur ut plurimum vel cum occurrit controversia de fide dirimenda, vel cum statuendum aliquid est circa disciplinam, ubi rem unus episcopus non posset pari successu definire. Concilia sunt vel generalia, vel nationalia, vel provincialia, vel diocesana. Generalia que et idiomate Græco dicuntur œcumenica ex episcopis totius Ecclesiæ congregantur; nationalia ex episcopis unius regni vel nationis; provincialia ex episcopis unius vel aliquot provinciarum; diocesana ex episcopo et clero unius diocesis.

In conciliis sedent episcopi, alii n^o judices, alii ut assertores et vindices canonum, alii vel sedent vel stant ut rerum dirimantur et ecclesiasticarum periti, ad ventilandas et discutendas hinc et inde controversias.

Sed episcopi sedent ut iudices de jure. Sunt tamen alii quibus ex primæ consuetudine jus suffragii concessum est ab Ecclesia, puta præpositi generales ordinum religiosorum et abbates, imperatores, reges, principes, vel missi ab his oratores vel magistratus sedent ut assertores et vindices canonum et publicæ tranquillitatis..... Sedent presbyteri, stant diaconi ceterique rerum ecclesiasticarum periti, ad ventilandas et discutendas hinc inde controversias, ut, rebus mature discussis, et auditis consultorum votis, statuunt iudices quid duxerint esse

definendum. Vetus est in Ecclesia consuetudo congregandi in Ecclesia concilia; etenim jam a temporibus apostolorum invaluit. Ipse subortus quæstiones graves inter convernas ex Judæis vel ex gentilibus fideles habito Hierosolymis concilio diremunt, his verbis solemnibus: « Visum est Spiritui sancto et nobis. » Et his verbis usi sunt apostoli ut intelligamus sacrosanctis conciliis præesse Spiritum sanctum ipsamque per Patres congregatos loqui.

Conciliorum generalium definitio de fide certa est et erroris expers, quia hæc concilia representant universam Ecclesiam cui promissa a Christo est æterna in recta fide stabilitas. « Porta inferi non, etc. » Ejusdem auctoritatis est cæterorum conciliorum definitio, si accesserit totius Ecclesiæ consensus, quia ubi constat de totius Ecclesiæ fide, sive Ecclesia sit congregata in generalibus conciliis, sive per totum orbem diffusa, consensus autem præbeat conciliis particularibus, perinde est. Satis est si constat de totius Ecclesiæ fide. Quam enim fidem diffusa per totum orbem Ecclesia tenet; certum est hæc esse consentaneam traditioni, inconcusse atque fidei nostræ regulæ. Hoc ut intelligatur, revocandum in mentem est fidei depositum Scriptura sacra et traditione contineri, duplicemque hæc esse fidei nostræ certissimamque normam. Ergo ubi de fide quæstiones excitantur, consultat Ecclesia Scripturam et traditionem. Et si questio sit de genuina intelligentia Scripturarum, ut fere semper evenit; nam obscuris Scripturarum sententiis abusi sunt semper hæretici ad suam et aliorum perditionem, inquit Petrus apostolus; tunc Scripturarum sensum genuinum Ecclesia a traditione accipit: nimirum traditio suboritur quæstionibus antiquior et ad tempora apostolica continens successionem recurrentem, una et certa via est intelligendi quem Scripturarum sensum ab apostolis acceperit Ecclesia. Jam diximus id unum haberi per traditionem divinam et apostolicam quod tenet et tenuit semper Ecclesia per totum orbem diffusa. Variæ sunt rationes certo intelligendi nam in unum vel dogma vel usum omnes omnino Ecclesiæ conveniant. Primo si convocentur omnes omnium omnino Ecclesiarum episcopi, quibus ereditum est fidei depositum, ut singuli dicant quæ sit Ecclesiæ suæ traditio circa subortam quæstionem. Id fit in conciliis generalibus. Sed quia non ita facile congregantur ejusmodi concilia, alia via est expeditior juxta et frequentior certe cognoscendi quæ sit Ecclesiæ traditio. Summa fert summus pontifex de propalata quæstione iudicium; accedit singularem Ecclesiarum toto orbe consensus. Aliquando servat iudicium episcopi in conciliis vel provincialibus vel nationalibus aggregati, Romam et ad cæteras Ecclesias hæc iudicia referuntur, confirmantur a Romano pontifice; accedit omnium Ecclesiarum consensus; agnoscunt singula in hoc iudicio quam profitentur fidem. Consensus hic Ecclesiarum in rem ab uno particulari concilio definitam certissimum est traditionis argumentum eandemque obtinet auctoritatem ac concilium generale. Quamplurima existant exempla hæresum hæc multiplici via proscriptarum sive per concilia œcumenica, sive per summos pontifices, sive per episcopos, sive per concilia particularia, accedente totius Ecclesiæ consensu. Quia et concilia quædam quæ non fuerunt œcumenice convocatione, accedente Ecclesiæ consensu habita sunt pro œcumenicis. Tale fuit concilium primum Constantinopolitanum, in quo proscripta est hæresis Macedonii. Id in œcumenicis secundum numeratur, nec fuit convocatione nisi nationale totius Orientis; sed accedente consensu Occidentis œcumenicum evasit. Contra autem concilium Sardinense œcumenicum fuit convocatione, non exitu, ut asserunt plerique theologi, quia non accessit totius Ecclesiæ consensus. Quod du hæc diximus, dictum puta de disciplina et moribus Ecclesiæ. Plures sunt canones circa disciplinam et mores a provincialibus conciliis conditi, qui cum ab universæ Ecclesiæ recepti sint, auctoritatem habent œcumenicam, dicunturque merito et canones Spiritu sancto conditi, et totius orbis reverentia consecrati.

Scimus omnes Ecclesiam pro hæreticis habere et omni suo expellere eos qui eam defendant in fide non audiunt, juxta illud: « Si quis Ecclesiam non audierit, sit, etc. »

Quæritur adhuc quæ ratio sit habenda sententiæ sanctorum Patrum in rebus fidei. Ad hæc respondetur Ecclesiam Patres venerari ut testes traditionis suo quemque sæculo. Si quis eorum omnes a cæteris dissemit, non magni facienda ejus hæc in re sententia. Maxime facienda est sententia omnium vel plurimorum idem sententium. Ubi sancti Patres aut aliud sentiant, nihil ut plurimum definit Ecclesia, quia cum traditio ea de re certa nec una sit, non habetur pro traditione divina, vel

apostolica. Hinc oritur inter catholicos theologos opinionum varietas de rebus ad fidem non pertinentibus.

At, circa hæc, quam amplectenda est sententia in rebus ad fidem non pertinentibus, in quibus nihil definit Ecclesia, nec una est theologorum opinio?

Respondetur, quod tunc per Ecclesiam licet ad utramlibet partem se recipere. Quamvisque opinionem veriorum putat eam amplecti tenetur. Sed adhibenda cautio duplex: 1° sic nos affectos esse necesse est, ut opinionem deponamus et subiciamus nos ex animo Ecclesie, si forte Ecclesia definiat tandem aliud ab eo quod sentimus; 2° servanda pax et charitas est cum iis qui aliud a nobis sentiunt. Nihil enim debet esse antiquius pace et charitate: « In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus charitas servetur. »

Et de his ad fidem non pertinentibus dicit adhuc sanctus Augustinus: Quod enim neque contra fidem neque contra bonos mores esse convictum, indifferenter esse habendum, et propter eorum inter quos vivitur societatem servandum est.

Sunt adhuc alia testimonia, quæ sequuntur.

S. Ambrosius, epist. 53: Sequor tractatum Nicæni concilii a quo me nec mors, nec gladius poterit separare.

S. Gregorius Magnus, epist. 24, l. 1, dicit se venerari quatuor prima concilia, sicut quatuor Evangelia.

S. Hieronymus Dialog. contra Lucifer. Quomodo, inquit, Athanasius, Hilarius poterant adversus synodum Nicænam facere, propter quam exsilia sustinuerunt?

S. Augustinus, Epist. ad Januar. cap. 1, n. 1, ait: Illa autem quæ non sunt scripta sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe servantur, datur intelligi vel ab ipsis apostolis vel plenariis conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri.

Beellarminus cartlin., Controv., t. II, lib. 1, c. 2, conciliorum necessitatem ad controversias de fide dirimendas astruit his verbis: Quamvis autem generalia concilia non sint absolute necessaria, tamen concilia aliqua sive generalia, sive particularia sunt, omnino necessaria esse ad bonam Ecclesiam gubernationem vix in questionem vocari posse dubito. Nam si necesse est, ut veniant scandala, ut ait Dominus, et oportet hæreses esse, ut ait Apostolus, certe necesse est etiam ut in Ecclesia sit certum aliquod iudicium, quo et scandala tolli possint et hæreses dampnari; alioquin brevi tempore Ecclesia universa in partes scinderetur et periret; nam omne regnum in seipsum divisum desolabitur. Etsi vero summus pontifex iudex est... tamen non debet in controversiis Dei dijudicandis ad solo suo iudicio fidere, aut expectare divinam revelationem, sed adhibere diligentiam, quantum res tanta postulat, et ordinaria media, et tum demum expectare assistentiam Spiritus sancti et directionem divinam. Porro medium ordinarium proinde necessarium esse concilium, magnum aut parvum, unum vel plura, prout ipse iudicaverit, facile probari potest.

Primum ex divina illa promissione: « Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum. » Hunc enim locum de conciliis intelligit synodus Chalcedonensis et alia synodi.

Secundo, ex facto apostolorum, qui cum possent etiam seorsim singuli definire controversias, tamen ne viderentur negligere medium ordinarium et a Christo ipso demonstratum, non sine concilio controversiam de legalibus Antiochia exortam definire voluerunt.

Tertio, ex consuetudine totius Ecclesie, atque omnium sæculorum. Semper enim fuit in Ecclesia ista consuetudo, ut ad res dubias explicandas concilia episcoporum haberentur. Et ipsi etiam Romani pontifices nullam unquam hæresim novam sine novo concilio damnaverunt, ut cognoscere poterit qui vel tomos conciliorum, vel historia ecclesiastica evolvere voluerit. Quod autem semper et ab omnibus factum est, quis negare audebit, ordinarium dici posse, et revera esse?

Sed accedat confirmatio ex Patribus. S. Cyprianus, l. n, epist. 1, ad Stephanum: « Necesse, inquit, habuimus, convenientibus in unum pluribus sacerdotibus cogere et celebrare concilium. » Gelastus ait: « Si præcessit, in l. De vincul. anathem., consensus pontificis, doceatur a quibus, et ubi ille sit gestus, si secundum Ecclesie regulam celebratus, si paterna traditione profectus, si majorum more probatus, si competenti examine depremissus; ubi procul dubio requirendum est, si synodali congregatione celebratus, quod in receptione damnati, et depulsionis catholici, quia nova est causa, fieri certissimum est. » Itaque etsi posset Deus per absolutam suam potentiam Ecclesiam sine conciliis conservare, tamen secundum ordinariam providentiam ejus, necessaria concilia sunt ad bonam Ecclesie gubernationem

Holden., lib. 1 De resol. fid., cap. 9, ait: Stabilitatem catholicæ traditionis certitudine, eaque in unitate sua præcipue constituta, superest investigandum, qua via quove medio cognoscenda sint divinitus revelata et instituta, quæ huic innotuerunt traditioni. Cum autem universum quid seu catholicum sit quod inquirimus (traditio scilicet universalis) constat evidentissime a nullo particulari et singulari homine sub hæc petendum esse ratione. Quicquid enim declarare aut denuntiare valeat quibus particularibus, quicunque ille fuerit, traditionis universalis rationem habere nequit sub hoc preciso particularis denuntiationis titulo, licet fortassis ei possit competere hæc ratio, eo quod universum et catholicum idem ipsum sit et unius et totius societatis iudicium. Immo tametsi plurimorum fuerit in concilio concregatorum testimonium, nisi universum et catholicum sit, traditionis certitudinem perfectam non habet. Ex his clare consequitur Ecclesie Christi pastores et rectores, quancunque alias habeant auctoritatem, veritatem revelationum esse tantummodo custodes et testes; fidelissimos quidem et invictissimos, sive sparsim per orbem universum in suis sigillatim diocesis et parochiis greges suos docentes et regentes, sive in debitis circumstantiis et conditionibus universim congregatos et consentientes. Verum articulum fidei conditores audeant eos nemo vere catholicos et perspicax astruere. Omnem pota fidei revelationem articulum Dei revelationis auctoritati permissario innoti, novas autem communicari Ecclesie revelationes, quæ fidei catholice dogma fundent, nullus agnovit catholicus; ac ideo fidei revelationem et catholicum articulum numerum augeri posse, vel est ignorantis, vel calumniantis oratio. Christum igitur veritatem revelationum et divinarum institutionum solum et unicum fundatorem ac conditorem fuisse, tanquam axioma indubitatum apud catholicos omnes, præsupponimus. Hanc veritatem subsequitur altera quam habet S. Augustinus, ep. 118 ad Jan.: Quæ Christus præscripsit ea nemo audeat variare, ut puta, sicut nequit Ecclesia novum aliquod divinitus revelatum aut institutum, fidei scilicet catholice articulum tradere, condere, aut fidelibus obtrudere, ita neque in totius Ecclesie potestate ac auctoritate situm est veritatem aliquam a Christo revelatam, aut institutionem divinitus editam, vel minime variare aut immutare, sub hoc, inquam, anathemate: « Non præterbit unum iota, aut unus apex a lege. »

Statuendum ergo posse concilium generale certissime et absque omni erroris periculo denuntiare et declarare (quod alii vocant, decernere et debanire,) quicquid sit directe et expresse divinitus revelatum aut institutum. Quod non aliud est quam posse hos omnes simul episcopos, et unumquemque seorsum testificari, quid in suis singulis et universis provinciis, vel creditur, vel exercetur, tanquam doctrinæ revelatæ articulus, aut divinitus institutum religionis exercitium... Episcopi et rectores Ecclesie iudicant in concilio generali velut præceptores et doctores, populus vero tanquam discipuli discere et obedire tenentur.

CONCILIA GENERALIA.

Concilia generalia Græcorum.

Anno 325, concilium generale Nicænum I sub Silvestro papa.

Ann. 381, conc. Constantinopolitanum I, sub Damaso.

Ann. 431, Ephesium, sub Celestino I.

Ann. 451, Chalcedonense, sub Leone I.

Ann. 553, Constantinopolitanum II, sub Vigilio.

Ann. 680, Constantinopolitanum III, sub Agathone.

Ann. 787, Nicænum II, sub Adriano I.

Ann. 869, Constantinopolitanum IV, sub Adriano II.

I. Anno 325, Nicænum I, concilium œcumenicum a Constantino imperatore convocatum, cui profuit Osius Cordubensis episcopus nomine Silvestri pontificis Romani, ibique Arium et impium ejus dogma trecenti decem et octo Patres proscripserunt; contra vero consubstantialitatem Verbi divini cum Patre æterno stabilierunt, et questionem de celebrando Paschate tandiu agitam in Ecclesia definierunt.

II. Anno 381, Constantinopolitanum secundum œcumenicum a Theodosio convocatum concilii Nicæni confirmandi causa, ut sedi sue Constantinopolitanae restitueretur sanctus Gregorius Nazianzenus, et ad stabilendam fidem circa divinitatem sancti Spiritus a Macedonio impugnatum, convenierunt fere centum quinquaginta episcopi, qui unanimiter statuerunt ut episcopus Constantinopolitanus post Romanum Pontificem primum obtineret locum.

III. Anno 431, Ephesinum tertium œcumenicum a Theodosio convocatum, cui præfuerunt legati pontificis Romani Cælestini, celeberrimum fuit ducentorum episcoporum, a quibus Nestorius duas personas in Christo admittens, anathemate percussus fuit, quique virginem Mariam dicendam esse matrem Dei negabat, sed tantum Christum matrem. Vicesima secunda die Junii fuit inchoatum anno 431, in quo iterum proscripta fuit hæresis Pelagii.

IV. Anno 451, celebratum fuit Chalcedonense œcumenicum quartum, sexcentorum triginta episcoporum et quatuor legatorum saucitissimi Patris Leonis, cui interfuit imperator Marcianus cum imperatrice Pulcheria, magno senatorum et magistratum ordine comitante, octava die Octobris inceptum est et in prima Novembris finitum tredecim Actionibus seu sessionibus, absolutum est; in quo concilium Ephesinum, anno 449 habitum cum Dioscuro et Eutychio qui naturas in Christo confundebant vel personas dividebant, condemnatum est.

V. Anno 553, Constantinopolitanum II, quintum œcumenicum a Justiniano convocatum invito Vigilio pontifice Romano, qui postea tamen illud approbavit; et inde inter œcumenica annumeratum fuit; in quo errores Origenis, tum Tris Capitula damnata sunt.

VI. Anno 680, Constantinopolitanum III sextum œcumenicum convocatum, et anno sequenti finitum, in quo quinque priora concilia probata fieri et contra Monothelias definitum duas esse in Christo voluntates, Honorius quoque papa damnatus est.

VII. Anno 787, Nicænum II septimum œcumenicum ab imperatore Constantino Leonis et Ireneæ filio simul et a summo pontifice Adriano convocatum, inceptum Constantinopoli anno 786, sed translatum Nicæm anno 787, trecentorum quinquaginta Ecclesiarum qui cultum sacram imaginum adversus Iconoclastas constituerunt.

VIII. Anno 869, Constantinopolitanum IV octavum œcumenicum ab imperatore Basilio convocatum Adriano II pontifice in schismaticum Photium exsule factum, et de restitutione sancti Ignatii patriarchæ Constantinopolitani in sua sede patriarchali.

Concilia generalia Latinorum.

Anno 1123, Lateranense I, sub Calisto II.
Ann. 1139, Lateranense II, sub Innocentio II.
Ann. 1179, Lateranense III, sub Alexandro III.
Ann. 1215, Lateranense IV, sub Innocentio III.
Ann. 1245, Lugdunense I, sub Innocentio IV.
Ann. 1274, Lugdunense II, sub Gregorio X.
Ann. 1311, Viennense, sub Clemente V.
Ann. 1409, Pisianum, sub Alexandro V.
Ann. 1414, Constantiense, sub Joanne XXIII.
Ann. 1431, Basileense, sub Eugenio IV.
Ann. 1439, Florentinum, sub Eugenio IV.
Ann. 1512, Lateranense V, sub Julio et Leone X.
Ann. 1545, Tridentinum, sub Paulo III, Julio III et Pio IV.

IX. Anno 1123, Lateranense I, nonum œcumenicum, sedente Calisto pontifice, de recuperanda in Saracenos Terra Sancta congregatum est.

X. Anno 1139, Lateranense II decimum œcumenicum ab Innocentio II convocatum in antipapam Petrum Leonis filium, et de conservandis ecclesiasticis bonis.

XI. Anno 1179, Lateranense III œcumenicum undecimum ab Alexandro III papa in Valdenses, Albigenes et schismaticos ab antipapa Victore IV ordinatos convocatum.

XII. Anno 1215 convocatum fuit Lateranense IV, duodecimum œcumenicum, sedente summo pontifice Innocentio III in Albigenes, in eo damnatus est Joachim abbas. Primum est concilium in quo verbum illud «transubstantiatio» reperitur, licet in auctoribus qui centum ante annos debeant legatur. Adhuc Patres ducenti octoginta tres supra mille, inter quos sexcenti septuaginta tres erant episcopi.

XIII. Anno 1245, Lugdunense I decimum tertium œcumenicum ab Innocentio IV convocatum de expeditione in Saracenos ad recuperandam Terram Sanctam. Concilium illud præterea tentavit Fredericum imperatorem deponere; et ea potestas in principes christianos, nec ad summum pontificem nec ad Ecclesiam pertinet.

XIV. Anno 1271, Lugdunense II decimum quartum œcumenicum sub Gregorio X de recuperanda Terra Sancta. In errores Græcorum et ad recipiendos eos qui in pacem et in sinum Ecclesiæ redire velint.

XV. Anno 1311, Viennense, œcumenicum decimum quintum, præside Clemente V. Cui interfuerunt reges Castiliarum, Angliæ et Arragoniæ, patriarchæ Alexandrinus, Antiochenus et episcopi plures quam trecenti. Ordo

Templariorum in eo abolitus est, damnata Fratricellorum, Dulcimistarum, Beguirdorum et Beguinorum hæresis, et de recuperanda Terra Sancta actum est.

XVI. Anno 1409, Pisianum, habetur in Gallia decimum sextum œcumenicum, eo quod a cardinalium collegio servatis omnibus juris formulis fuerit convocatum, sede vacante propter electos simul duos pontifices qui sedem Romanam ambiebant, et uterque tum Benedictus XIII et Gregorius XII depositi sunt, et in eorum loco successit Alexander V qui concilium illud approbavit et Constantiensem sequentem synodum indicit.

XVII. Anno 1414, Concilium Constantiense habetur in Gallia decimum septimum œcumenicum vocatum, eo quod a Joanne XXIII, Alexandri V legitimo successore convocatum fuerit tanquam appendix et continuatio concilii Pisani, in quo Joannes XXIII sponte pontificatum abdicavit ad sedandum schisma, et in ejus locum Martinus V electus est, qui probavit quæcumque gesta fuerant in concilio. Hæreses Viclei et Joannis Hus proscriptæ sunt, anno 1414 inceptum et 1418 absolutum.

XVIII. Anno 1429, Basileense in agro Ticinensi inceptum, postea Sienæ continuatum, ab Eugenio IV, deinde Basileæ convocatum, qui sexdecim priores sessiones probavit, et alias irritavit a vicesima sexta inclusive, quas etiam Ecclesia Gallicana viginti sex sessiones priores quæ ad solam fere Bohemorum condemnationem pertinent approbandas retinuit, quibus decretum de immaculata virginis Mariæ Conceptione tricesimæ sextæ sessionis sacræ Theologiæ Parisiensis Facultas adjunxit. Eam synodum Eugenius IV Ferrariam transtulit, postea Florentiam.

XIX. Anno 1439, Florentinum, Ferrariæ inceptum ab Eugenio IV, anno salutis 1438, ad tollendum schisma Græcorum cum Latinis, cui interfuit Joannes Palæologus Orientis imperator cum patriarcha Constantinopolitano; plurimi theologi doctores decimi quinti sæculi concilium illud tanquam œcumenicum non agnoscebant, nunc autem ab omnibus recipitur.

XX. Anno 1512, Lateranense V, inceptum sub Julio XI et sub Leone X absolutum anno 1517, in synodo Pisana, de recuperanda Terra Sancta, de disciplina ecclesiastica et abroganda Pragmatica sanctione. De œcumenicitate hujus concilii inter se disputant theologi; et ultramontani doctores ut Bellarminus liberam hæc de re dissentendi facultatem præbuerunt, eo quod Leo X acriter nimis Ecclesiæ Romanæ jura tulit fuerit.

XXI. Anno 1545, Tridentinum, aliis decimum nonum, aliis vicesimum primum, œcumenicum et ultimum anno 1545 inceptum et anno 1563 consummatum, in Lutherum, Zwinglium et Calvinum, et de reformanda disciplina ecclesiastica, Boveniam anno 1517 translatum, et octo post menses demum Tridentum revocatum. Quo in loco ter interruptum fuit, et totius resumptum, hujus tandem canones in Gallia de dogmate venerantur; de disciplina vero respuuntur.

De fide in actum deducta per virtutes religionis et pietatis.

De religione. — Bonum autem ad quod ordinatur religio est exhibere Deo debitum honorem. Honor autem debetur alicui ratione excellentiæ; Deo autem compellit singularis excellentia, in quantum omnia in infinitum transcendit secundum omnimodum excessum. Unde ei debetur specialis honor, sicut in rebus humanis vilemus quod diversis excellentiis personarum diversus honor debetur, alius quidem patri, alius regi, et sic de aliis.

Deo reverentiam et honorem exhibemus, non propter seipsam, quia ex seipso est gloria plenus, cui nihil a creatura adjici potest, sed propter nos, quia videlicet per hoc quod Deum reveremur et honoramus, mens nostra ei subicitur, et in hoc ejus perfectio consistit. Quolibet enim res perficitur per hoc quod subditur suo superiori..... Mens autem humana indiget ad hoc quod conjungatur Deo sensibilium manipulatione, quia invisibilia Dei, per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur.

Et ideo in divino cultu necesse est aliquibus corporalibus uti; ut eis quasi signis quibusdam mens hominis excitatur ad spirituales actus quibus Deo conjungitur. Et ideo religio habet quidem interiores actus quales principales et per se ad religionem pertinentes; exteriores vero actus, quasi secundarios, et ad interiores actus ordinatos:

Quæ explanantur in indicationibus quæ sequuntur
ADAMUS SCOTUS, Præmonstr., CXCVIII, 334.

ALCUINUS, alb., Cl. 913.

AMBROSIIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 862, 1396, 1758; XV, 201, 203, 268, 308, 334, 974, 975, 1179.

AUGUSTINUS (S.), Nipponensis. episc., XXXII, 605, 605, 643, 921, 1090; XXXIII, 575, 577-579; XXXIV, 150, 169; XXXVI, 1414; XXXVII, 50, 21, 171, 232; XXXVIII, 76, 111, 134, 136 et seqq., 159, 179, 242, 278, 279, 286, 312 et seqq., 316, 523, 617, 618, 761, 775 et seqq., 791; XXXIX, 75 et seqq., 89, 90, 91, 535; XL, 142, 748.

BERNARDUS (S.), abb., CLXXXII, 349, 625; CLXXXV, 947.

CANUTUS, rex, CLI, 1171.

CASSIANUS, presbyt., L, 270, 296.

CONSTANTINUS MAGNUS, imperat., VIII, 276.

KUTYCHIANUS (S.), V, 177.

FELIX IV, pap., LXV, 22.

FLODOARDUS, canonicus, CXXXIV, 491, 493 et seqq., 880.

GODEFRIEDUS BULLONIUS, rex Hierne., CLV, 1097.

GOZPERTUS, abbas, CXXXIX, 368.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVII, 1161.

GREGORIUS III, papa, LXXX, 1227.

GUIBERTUS Venerab. abb., CLVI, 535, 649, 1053.

HERIGERUS, Lobien. abb., CXXXIX, 1060.

HERVEUS, monach., CLXXXI, 549, 625.

HERONYMUS (S.), presbyter, XII, 724, 870-XXVII, 1070.

HILARIUS (S.), episc. Pictav., IX, 940.

HILDEBERTUS, Venerab., Turon. archiep., CLXXI, 338, 880, 1021.

HORMISDA, pap., LXII, 593.

HUGO (S.), Lincoln. episc., CLIII, 977, 979.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 1033-1035, 1049; CLXXVII, 714.

ISIDORUS (S.), Hispat., LXVII, 203 et seqq.; LXXIII, 50, 1154.

ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 111, 445.

IVO (S.), Carnot., episc., CLXI, 538.

JOANNES II, pap., LXVI, 17.

JOANNES SARNESBERIENS, episc. Carnot., CXCIX, 573.

JUNILIUS, episc. Agric., LXVIII, 12.

LACTANTIUS FIRMICUS, VI, 118, 201, 266, 281, 285, 512, 544, 575, 577, 453, 456, 444, 449 et seqq., 456, 536, 557, 569, 615, 614, 616, 666, 729, 988, 1018, 1061; VII, 95, 97, 114.

LANFRANCUS, archiep. Cant., CL, 531.

MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 899.

MAXIMUS (S.), Taurinensis, episc., LVII, 759.

OTHLONUS, presbyt. et mon., CXLVI, 215.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLV, 225, 500, 1076.

RABANUS MAURUS, episcop., CXI, 90.

SEDOHIUS SCOTUS, CIII, 298.

SIGEBERTUS, Gemblacensis, CLX, 667.

STEPHANUS, rex, CLI, 269, 1213.

URBANUS II, pap., CLI, 87.

VENANTIUS FORTUNATUS, LXXXVIII, 68, 69, 168.

WALAFRIDUS STRAB., monach., Fuldens., CXIV, 922.

De pietate. — Homo efficitur diversimode aliis debitor, secundum eorum diversam excellentiam, et diversa beneficia ab eis accepta. In utroque autem Deus summum obtinet locum, qui et excellentissimus est, et est nobis essendi et gubernationis primum principium; secundum vero nostri esse et gubernationis principia sunt parentes et patria, a quibus et in qua nati et nutriti sumus. Et ideo post Deum homo est maxime debitor parentibus et patrie; unde sicut ad religionem pertinet cultum Deo exhibere, ita secundario gradu ad pietatem pertinet exhibere cultum parentibus et patrie.

Sed cum Deus sit longe excellentiori modo principium essendi et gubernationis quam pater vel patria, ideo pietas est alia virtus quam cultum Deo exhibet; et ea quæ sunt creaturarum, per quamdam superexcellentiā et causalitatem transferuntur in Deum. Unde per excellentiam pietas cultus Dei nominatur, cum Deus sit nobis excellentior Pater noster.

Patres sequentes consuluntur, si placet:

ADAMUS SCOTUS, monach. Præmonstrat., CXCVIII, 259, 869.

ADAMUS, Persen. abb., CCXI, 631.

ADSO, Dervensis monach., CXXXVII, 632.

ALCUINUS, abb., C, 362; CL, 945.

ALMOINUS, monach., CXXXIX, 686, 780.

ALGERUS, scholasticus Leodiens., CLXXX, 863, 874.

AMBROSIIUS (S.), XIV, 209, 229, 629, 931, 986, 1466, 1615; XV, 77, 575, 1187, 1226, 1281, 1509, 1515.

ANASTASIUS, abbas Romanus, CXXVII, 1228.

ANSELMUS (S.), arch. Cantuar., CLVIII, 510, 596.

ARNOBIUS, V, 1239.

BERENGOSUS, abb., Trevirens., CLX, 975.

BERNARDUS, abb., CLXXXII, 737; CLXXXIII, 78, 819, 824; CLXXXIV, 313; CLXXXV, 237, 471.

BRUNO (S.), Carth. institutor, 451.

BRUNO (S.), Signiacensis. episc., LXXIV, 101, 47.

CALISTUS II, pap., CLXIII, 1123.

CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 14, 44 et seqq., 49, 61, 84, 92, 477.

DROGO, cardin., CLXVI, 1535.

ERNALDUS, abb., LXXXIX, 1600.

GERHOTHUS Venerab., CXIII, 1159.

GOZPERTUS, abb., CXXXIX, 368.

GRATIANUS, CLXXXVII, 167.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 494.

GUINERTUS, abb., CLVI, 42, 45, 46, 487.

HAYMO, Halberst. episc., CXVII, 796, 806.

HERICUS, Antissiodorensis monach., CXXIV, 161.

HERVEUS, monach., CLXXXI, 141.

HILDEBERTUS Vener., archiepisc., CLXXI, 333, 478, 1022.

HONORIUS, Augustod. monach., CLXXII, 1239.

HORMISDA, papa, LXIII, 501.

INNOCENTIUS III, CXIV, 454, 973.

ISIDORUS (S.), Hispalensis episcop., LXXXII, 161, LXXXIII, 52.

JOANNES, Saresb. episc., CXCIX, 420.

LACTANTIUS, I, 573, 580, 595, 597; II, 419, 767.

NICOLAUS II, papa, CXLIII, 1548.

ODO (S.), abbas Cluniacensis, CXXXIII, 707.

ORDERICUS VITALIS, monach., CLXXXVIII, 878.

OTHLONUS, presbyt. et mon., CXLVI, 64, 68 et seqq., 73, 78.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abb. Corb., CXXI, 784.

PAULINUS NOLANUS, episc., LXI, 61, 209, 719.

PETRUS DAMIANUS (S.), LXLIV, 356, 486, 811; CXLV, 742.

PETRUS LOMBARDO, Parisiensis. episc., CXCI, 77.

RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CVIII, 1239; CIX, 30, 32, 33, 43.

RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 475.

RUFINUS, episcop., CL, 1626.

RUPERTUS, abbas Tuit., CLXVII, 516, 554, 728, 1783 et seqq., 1801; CLXVIII, 1386.

STEPHANUS, Tornac. episc., CCXI, 265.

STEPHANUS, HUNGAR. rex, CLI, 1218.

TAIO, Casarugustanus, episc., LXXX, 890, 891.

VENANTIUS FORTUNATUS, episcop. Pictaviensis, LXXXVIII, 74, 168, 201, 286.

4. — De fide in actum adducta per orationem.

De oratione. — Est exterior adhuc corporis habitus quo significamus Deo interiorem animi et cordis nostri affectionem, quod est adoratio exterior; quia cum simus Dei non solum quoad animam sed quoad corpus, illi debemus cultum externum et corporeum, qui cultus præsertim exhibetur orationis virtute.

Etenim orantes de membris sui corporis faciunt quod supplicantes congruit, cum genus signat, cum extendit manus, vel etiam prosternuntur solo, et si quid aliud visibiliter faciunt, quamvis eorum invisibilis voluntas, et cordis intentio Deo nota sit, nec ille indignis his indiculis, ut humanus ei pandatur animus. Sed hac magis seipsum excitat homo ad orandum gemendumque humilis atque ferventius.

Quia ex duplici natura compositi sumus, intellectuali scilicet et sensibili..., duplicem Deo adorationem offerimus, scilicet spiritualem, quæ consistit in interiori mentis devotione, hoc est in fide, et in exteriori corporis humilitatione, hoc est in oratione, et ipsa exterior adoratio, seu oratio, fit propter interiorem, ut videlicet per signa humilitatis, quæ corporaliter exhibemus, excitetur noster affectus ad subiiciendum se Deo, quia consuetudine est nobis ut per sensibilia ad intelligibilia procedamus.

Quæ plane evolvuntur insequentibus indicationibus, ut evidentissime apparebit his qui hanc questionem omnino capere voluerit. Unde de oratione in sequentibus sermo est.

ABELARDUS PETRUS, Rugens. abb., CLXXVII, 489, 611, 1600.

ADALGERUS, incertæ sedis episc., CXXXIV, 928.

ADAMUS SCOTUS, ord. Præmonstrat., CXCVIII, 514.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 167.

ALCUINUS, abbas, C, 104, 144, 188, 446, 447, 865, 906; CL, 462, 463, 468, 471, 482, 488, 493, 493, 502, 503, 506, 507, 543, 544, 548, 550, 552, 579, 585, 589, 596, 598, 601, 603, 606, 607, 611, 773, 807, 1153, 1141, 1209, 1262, 1263, 1267, 1269, 1281.

- ALEXANDER II, papa, CXLVI, 147, 1460, 1461.
 AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc., XIV, 553-555, 551, 552, 1002, 1016, 1028, 1444, 1222, 1253, 1260, 1391, 1513, 1443, 1472 *et seqq.*, 1479, 1513, 1514, 1516, 1524; XV, 44, 217, 223, 225, 249, 253, 507, 508, 557, 450, 451, 456 *et seqq.*, 460, 517, 1017, 1028, 1082, 1165, 1217, 1514, 1532.
 ANASTASIUS, Roman. abb., CXXVII, 1034; CXXVIII, 109.
 ANSELMUS (S.), episc. Haverbergens., CLXXVIII, 1107.
 ANSELMUS (S.), Lucens. episc., CLXIX, 569, 570 *et seqq.*, 577, 578 *et seqq.*, 584 *et seqq.*, 590, 594.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLXXVII, 581, 596, 679, 745, 975; CLXIX, 168.
 ATTO, Verceilens. episc., CXXIV, 39, 41, 42, 48.
 AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc., XXXII, 1195; XXXIII, 87, 218, 497, 499, 500 *et seqq.*, 506, 507, 515, 565, 595, 597, 636, 657, 675, 761, 765, 766, 775, 851, 856, 978, 988, 990, 1025; XXXIV, 528, 1280, 1267, 1274, 1275, 1276, 1277, 1285, 1286, 1468, 1519, 1557, 1821, 1824, 1825, 1826, 1834, 1842, 1843, 1898, 1897, 1905, 2024; XXXV, 74, 85, 175, 224, 248, 253, 254, 404, 436, 458, 478, 482, 483, 804, 804, 864, 1081, 1082, 1086, 1087, 1088, 1296, 1721, 1778, 1809, 1818, 1834, 1849, 1882, 1885, 1899; XXVI, 120, 127, 195, 267, 299, 326, 377, 379, 383, 398, 400, 410, 411, 482, 494, 497, 498, 618, 619, 654, 655, 784, 806, 820, 895, 915, 914, 915, 983, 1040 *et seqq.*, 1044, 1046, 1052, 135, 1064, 1219, 1419, 1429, 1433, 1566, 1567, 1585, 1685; XXXVII, 127, 143, 144, 234, 265, 285, 597; XXXVIII, 508, 653, 757, 748; AL, 429; XII, 151, 153, 176, 300, 502, 504, 514, 517, 518, 576, 581, 493, 551, 653, 676, 918, 919, 997, 1901, 1002, 1017, 1032.
 BEDA Venerab., XCI, 505, 889, 876, 877, 908; XCII, 422, 476; XCIII, 578; XCV, 589, 582, 738, 749, 752, 781; XCV, 48, 93, 221, 233, 254.
 BENEDICTUS (S.), monach. Pat., LXVI, 479, 480.
 BENEDICTUS, abb., CIII, 443, 445, 449, 478, 527, 621, 625, 692.
 BERNARDUS (S.), Clarnvall. abb., CLXXXII, 105, 369, 545, 969; CLXXXIII, 176, 178, 181, 753; CLXXXIV, 335, 478, 481, 495, 497, 536, 742, 811, 1271, 1519, 1525; CLXXXV, 617, 925, 1024, 1025, 1042, 1504, 1518.
 BRUNO (S.), ord. Carthus. institutor, CLII, 642, 808; CLIII, 374, 438.
 BRUNO (S.), Heribolens. episc., CXLI, 538.
 BRUNO (S.), Signiens. episc., CLXIV, 267, 844.
 CAROLUS MAGNUS, XCVII, 597.
 CASSIANUS, presbyt., XLIX 91 *et seqq.*, 112, 581, 769 *et seqq.*, 817, 851 *et seqq.*, 858.
 CHRODEGANGUS, episc., LXXXIX, 1087.
 CONSTANTINUS MAGNUS, imperat., VIII, 41.
 CYPRIANUS (S.), Carthagin. episc., IV, 240, 242, 243, 563, 599, 608, 519, 521, 524 *et seqq.*, 599.
 DONATUS (S.), episc. Vesont., LXXXVII, 551, 285.
 DRUTHMARUS, Christian. monach., CVI, 1514.
 EBERHARDUS, abb. Tegernsena., CXLI, 1511.
 ELIGIUS, episc., LXXVII, 566, 569.
 EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1062.
 EUGENIUS (S.), Toletan. episc., LXXXVII, 593, 598.
 EUGIPIUS, abb., LXII, 687, 1013, 1031, 1054.
 FLORUS, Lugdunens. episc., CXIX, 270.
 FULBERTUS, Carnotens. episcop., CXLI, 550.
 FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc., LXV, 539.
 GERHOLDUS, præposit. Reichersberg., CXCIII, 680, 1650, 1769; CXIV, 1549.
 GEZO, Bertoniens. abb., CXXIV, 608.
 GODEHARDUS (S.), episc. Hildesheimensis, CXLI, 1204, 1205, 1206.
 GOFFRIDUS, S. Priscæ cardinalis, CLVII, 254.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 200, 1241.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXVI, 400; LXXVII, 811, 984; LXXIX, 231, 352, 515, 562, 632-634.
 GRIMALDUS, Sangalliens. abbas, CXXI, 802, 819 *et seqq.*, 852.
 GUIBERTUS, abbas Gemblacensis, CCXI, 1506, 1507.
 GUIBERTUS, Ven., abbas S. Marie de Novigeto, CLVI, 145, 162, 628.
 GUIDO, abbas Farfensis, CL, 1290.
 GUIGO I, Carthusiæ maj. prior gen., CLIII, 691.
 GUIGO II, Carthus. prior gen., CLIII, 785, 864, 869, 971, 875.
 GUILLELMUS, S. Theodoric. abb., CLXXX, 205 *et seqq.*, 213.
 GUILLELMUS, Tyrensis archiepisc., CC, 442.
 GUNTHERUS, monach., CCXII, 105 *et seqq.*, 206.
 HARIULFUS, Aldenburg. abb., CLXXIV, 1225.
 HAYMO, Halberst. episc., CXVI, 705; CXVIII, 854 *et seqq.*, 901.
 HERBERTUS DE DOSEHAM, S. Thomæ, cleric. a secretis, CXC, 929.
 HENIGERUS, Lobiens. abb., CXXXIX, 1014, 1026.
 HERMANNUS, ex Judæo Christian., CLXX, 825.
 HERVÆUS Venerab., Burgid. monach., CLXXI, 1512.
 HILDEBERTUS Venerab., Tironens. archiepisc., CLXXI, 22, 319, 569, 576, 681, 893, 1159, 1160, 1411.
 HIERONYMUS (S.), Stridonens. presbyt., XXII, 541, 409, 411, 421, 537; XXIII, 32, 584, 585; XXV, 58, 602, 607, 784; XXVI, 594, 544; XXVIII, 126, 188, 3490, 585, 616.
 HILARIUS (S.), Pictaviens. episc., IX, 912, 931.
 HILDEGARDIS (S.), abbatissa, LXXVII, 158, 177, 285, 289, 501, 506, 516, 825.
 HONORIUS, Augustodunens. monach., CLXXII, 536, 565, 574, 578, 580, 582, 628, 667, 1122.
 HUGO V, abbas Cluniac., CCIX, 896.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXIV, 487, 767, 774, 777, 788, 824; CLXXVII, 171, 172, 174, 175, 409, 425, 450, 452, 453, 455, 440, 445, 553, 598, 621, 760, 799, 871.
 INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 178.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXIV, 5; CCXVII, 10, 815, 814, 897, 898, 899, 960, 901, 902, 905, 904, 905, 912, 917.
 ISIDORUS (S.), Hispal. episc., LXXXII, 82, 127; LXXXIII, 596, 651, 671, 675, 676, 677, 732, 848.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXY, 288, 583, 766.
 IVO (S.), Carnotens. episc., CLXI, 214; CLXII, 515, 599.
 JONAS, Anrellan. episc., CVI, 143, 146, 150, 502, 503.
 JOANNES SCOTUS, Erigena, CXII, 1126.
 JOANNES, Carthusiæ Portarum monach., CLIII, 915, 918.
 JOANNES, Saresberiensis, Carnotens. episc., CXCIX, 1075, 1058.
 JOANNES, Michaelensis, CLXVI, 859, 870.
 JOANNES BELETHUS, theologus Parisiensis, CCII, 51.
 JULIANUS, episc., XCIVII, 471, 472.
 LACTANTIUS FIRMICUS, VII, 596, 599.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 171, 172, 175, 439, 442.
 MARCULFUS, monach., LXXXVII, 1099.
 MARBODUS, Redonens. episc., CLXXI, 1649, 1651, 1669, 1675, 1674.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXV, 915.
 ODILO (S.) abbas Cluniacensis, V, CXLI, 1035, 1038.
 ODO (S.), Cluniacens. abb., CXXXIII, 47.
 OTHLOMUS, presbyt. et monach. Ratisbonens., CXLI, 269, 291.
 PAULINUS, Aquil. patriarch., XCIX, 224, 247, 270, 280, 281, 282, 380, 383, 410, 415, 436, 437.
 PETRUS Chrysologus (S.), archiepisc., LII, 520, 521, 590 *seqq.*, 406, 465 *seqq.*, 678.
 PETRUS Blesensis, Bathon. archidiacon., CCVII, 502, 535, 575.
 PETRUS Cantor., CCV, 518, 520.
 PETRUS Cellensis, episc. Carnotens., CCII, 1129.
 PETRUS Comestor., CXXVIII, 1302, 1564, 1621.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLIV, 337; CXLV, 229, 556, 566, 567, 699.
 PETRUS DE HONESTIS, Clericus Ravennas, CLXIII, 758.
 PETRUS Venerabilis, Cluniac. abbas nonus, CLXXXIX, 911.
 PETRUS LOMBARDUS, magist. Sentent., CXCI, 541, 542.
 PETRUS, diaconus, monach. Casinens., CLXXXIII, 1088.
 PROSPER (S.) Aquitan., LI, 721.
 PRUDENTIUS (S.), Trecons. episc., CXV, 1456, 1457 *seqq.*, 901.
 RABANUS MAURUS, Mog. archiepisc., CVII, 93, 332, 821; CIX, 15, 606, 607, 685; CXI, 156, 1262, 1605; CXII, 588, 589, 590, 811.
 RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 954.
 REGINO, Prumiens. abb., CXXXII, 214, 356, 869.
 REINERUS, monach. Leodiens., CCIV, 95.
 REMIGIUS, Antissiodorens. monach., CXXXI, 496.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 451, 476, 1246.
 ROBERTUS PULLUS, cardin. et cancell., CLXXXVI, 915.
 RODULFUS, Bituricens. episc., CXIX, 714.
 RUPERTUS, Tutiens. abb., CLXVII, 416, 668, 1173, 1410, 1518; CLXVIII, 130, 1002, 1424, 1436, 1454; CLXIX, 1568, 1599, 1405, 1439; CLXX, 44, 163, 358, 345, 353.

SIGERERTUS, Gemblacensis, CLX, 761.
 SMARAGDUS, abb., CII, 594, 791, 792, 970.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), ord. Grandmont, CCIV, 1011, 1018, 1025, 1127.
 SYMPHORIUS AMALARIUS, chorepisc., CV, 963.
 TAI0, episc. Casarangust., LXXX, 878, 879.
 THEODORICUS, Paderbrunnensis. canonicus, CXLVII, 333 seq., 510.
 THEODORUS, Cantuariensis. archiepisc., XCIX, 942, 953.
 THEODULPHUS, Aurelian. episc., CV, 193, 198, 200.
 URBANUS II, papa, CLII, 563, 565.
 VALERIUS, abb., LXXXVII, 463.
 VICTOR (S.), Capuan. episc., CXVIII, 271.
 ZACHARIAS, Chrysopolitanus episc., CLXXXVI, 157, 223, 383, 515.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuliens. monach., CXIII, 923, 925, 954, 955, 992, 1047, 1065.
 WILLELMUS, abbas Hirsauensis., CL, 888, 957, 959, 961, 992.

III. — DE SPE.

De spe. — Spes est donum Dei quo fit ut expectemus cum fiducia quicquid nobis a Deo promissum est, scilicet, dicitur donum Dei, quia hanc Deus dat, nec possumus habere a nobismetipsis, juxta illud Pauli, « Quid habes quod non accepisti? » Dicitur, quo fit ut expectemus cum fiducia. Nititur enim spes nostra ipsis Dei promissis, Dei, inquam, qui nec falli, nec fallere potest; et Christi meritis, qui ad hoc unum venit ut vitam nobis æternam compararet. Hæc autem fiducia timore aliquo temperatur; obstant enim sæpissime peccata nostra, ne perveniamus ad vitam æternam, quæ nobis a Deo promissa est; et nemo scit utrum amore an odio dignus sit, et utrum sit usque ad finem perseveraturus. Dicitur, quicquid nobis a Deo promissum est, quo generali nomine intelligitur et vitæ æternæ et media ad vitam consequendam necessaria, utrumque gratiæ et auxilii divina, quæ per Christum dantur, et necessaria sunt tum ad justificationem, tum ad bonorum operum perfectionem. Quia et ipsa bona temporalia hoc generali nomine intelliguntur; hæc enim et promittuntur et dantur a Deo, et conducunt ad vitam æternam, si quis illis legitime utatur. Unde ea et desiderare vel petere licet, sed quatenus conducunt ad salutem, nec aliter.

Omni in Deo est sperandum. Qui enim sperat in eo non confundetur unquam. Maledictus autem qui sperat et confidit in aliquo alio; v. gr., in semetipso, in quovis homine, in divitiis, in sua vel suorum auctoritate. Et in Deo solo sperandum est quia solus Deus est optimus, maximus, et potentissimus. Solus potest nos vere beatos efficere. Extra Deum nihil nisi fragile, caducum, mendax.

Spes non eadem est in omnibus Christianis; nam quod diximus de fide, illud et de spe dici potest; est in quibusdam spes viva, ut eam vocat Petrus apostolus, nimirum si charitate perficiatur, tuncque dicitur a Paulo apostolo firma anchora, quæ nunquam confundit. Est et spes imperfecta, mortua, non sufficiens ad salutem, nimirum si charitate destituitur.

PETRUS LOMBARDUS, Sententiar. magist. — Spes est virtus quæ spiritualia et æterna bona sperantur, id est cum fiducia expectantur. Est enim spes certa expectatio futuræ beatitudinis, veniens ex Dei gratia et meritis præcedentibus, vel ipsam spem, quam natura præbit charitas, vel rem speratam, id est beatitudinem æternam. Sine meritis enim aliquid sperare, non spes, sed præsumptio dici potest.

At quæri potest an descriptio fidei conveniat. Sane concedi potest, vel negari. Si autem dicatur convenire, sunt et alia plura quibus differunt fides et spes; sed non improbe dici potest soli fidei convenire, non spei, quia fides sola fundamentum dicitur, non quia fides virtus possit esse sine spe et charitate, CXII, 887.

Et sicut fides, ita et spes est de invisibilibus. Unde S. Augustinus: « Fidem appellamus earum rerum quæ non videntur. » De spe quoque dicitur: « Spes quæ videtur non est spes. Quod enim videt quis, quid sperat? Quod attinet ad non videre vel quæ creduntur, vel quæ sperantur, fidei speique commune est. Distinguitur tamen fides a spe, sicut vocabulo ita etiam rationabili differentia. Est enim fides malarum rerum et bonarum; quis et bona creduntur et mala; et hoc fide bona, non mala. Spes autem non nisi bonarum rerum est, nec nisi futurarum, et ad eam pertinentium qui eorum spem gerere perhibetur, CXII, 811.

De hac virtute, spe scilicet theologicæ, consulantur Patres qui infra hic citantur.

ADALGERUS, incertæ sedis episc., CXIV, 951.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 153.
 ALCUINUS, abb., CI, 616, 78.
 AMBROSIIUS (S.), episc. Mediol., XIV, 250, 505, 816, 1005, 1077, 1225, 1283, 1321, 1348, 1418, 1419, 1442, 1475, 1510, 1699; XV, 518, 1081.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 219, 383, 681, 756, 863, 864, 873, 1011.
 ANSELMUS, Havelbergensis episcop., CLXXVIII, 1159.
 ARNOBIUS, V, 491 et seqq., 1092.
 AUGUSTINUS (S.), Hippon. episc., XXXV, 122, 200, 237, 315, 437, 438, 473, 610, 962, 1074, 1140, 1171, 1301, 1389, 1541, 1659, 1679, 1702, 1733, 1775, 1828, 1840, 1841 et seqq., 1890, 1941, 1942; XXXVI, 34, 139, 165, 180, 227, 512, 513, 569, 555, 536, 627, 854, 859 et seqq., 866, 902, 1024, 1110, 1115, 1118, 1120, 1188, 1219, 1436, 1899; XXXVII, 254, 255, 286, 544, 548; XXXIX, 251, 252, 265; XCI, 1028.
 BERNARDUS (S.), abbas Clareaill., CLXXXIII, 775, 1201.
 BRUNO (S.), ordin. Carthusianorum insulator, CLII, 47, 78, 429.
 BRUNO (S.), Signiensis episc., CLXIV, 808; CLXV, 904, 905, 906, 907, 941.
 CYPRIANUS (S.), Carthag. episc., 758.
 EUGYPIUS, abb., LXII, 942, 945.
 FULBERTUS (S.), Carnotens. episc., CXCI, 315, 340.
 GERHARDUS Vener., Reichersp., CXII, 1007, 1008.
 GREGORIUS MAGNUS (S.) papa, LXXV, 749; LXXIX, 552.
 GUIBERTUS Vener., abb. Scilæ Mariæ de Norwento, CLVI, 158, 557.
 HALITGARIUS, Cameracens. episc., 673.
 HAYMO, Halberstatensis episcop., CXVIII, 896, 896, 897.
 HERVÆUS Vener., Burgidolens. monach., CLXXI, 713.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 1095; XXV, 481; XXVII, 1585, 1596.
 HILARIUS (S.), Pictav. episc., IX, 51, 43, 919, 933, 965, 1015, 1016; X, 27, 627, 629.
 HILDEBERTUS Vener., Turnac. archiepisc., CLXI, 713, 858, 1069.
 HILDEPHONSUS (S.), Toletan. episc., XCVI, 189, 190.
 HONORIUS, Augustodon. monach., CLXXII, 124.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 45, 91, 104, 117, 488, 622, 865.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episcop., LXXII, 286 LXXIII, 92, 363, 603, 1359.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 49, 59, 888.
 LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 516, 354, 397.
 OTHLONUS, presbyt. monach. Ratisbouens., CLVI, 181, 267.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abb. Corbeiens., CII, 83, 1456 et seqq., 1458.
 PAULINUS (S.), Aquileins. patriarch., XCIX, 255 et seqq., 258.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLIV, 481, 781, 835.
 PETRUS BLESENS., archidiacon., CCVII, 77.
 PETRUS CANTOR, CCV, 271.
 PETRUS LOMBARDUS, magister Sententiar., CII, 218; CXCI, 181, 251, 446.
 PETRUS, Pictav. cancellar., CCXI, 1094.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CXI, 916.
 ROBERTUS PULLUS, cardin. et cancell., CLXXVI, 816, 817.
 RUPERTUS, abb. Tulliens., CLXVII, 278, 1181, 1251, 1385, 1404, 1405; CLXVIII, 113, 778; CLXIX, 141, 153 et seqq., 160.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 614, 650.
 TAI0, Casarang. episc., LXXX, 817, 903, 904.
 TERTULLIANUS, presbyt., I, 260; II, 760, 886, 1129, 1130.
 THEODULPHUS, Aurelianensis. episc., CV, 363.
 THOMAS, Cisterciens., CCVI, 183 et seqq., 729.
 ZENO (S.), XI, 249 et seqq., 379.

IV. — DE CHARITATE.

1. — De charitate in se spectata seu de amore Dei.

Licet, Dei amoris, et charitatis nominibus, theologis loquendo, unum intelligatur, nos loquemur Patrum sequentes, ista separamus, et in duobus articulis ea subdividimus.

Charitas, seu amor Dei, est donum Dei quo fit ut diligamus Deum propter ipsum super omnia, et proximum Deum sicut nos ipsos.

Explicatur, scilicet, est donum Dei. Hanc enim largitur solus Deus; hanc habere nemo potest a semetipso. « Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, » inquit Apostolus. Necesse est autem, inquit S. Augustinus, ut parum diligat Deum, qui non ab illo, sed a seipso bonum se arbitratur effectum.

Quo fit, dicimus, ut diligamus Deum propter ipsum, hoc est, ut amemus Deum, nec amoris premium aliud expectamus ullum, nec causam aliam amoris habeamus ullam, quam Deum ipsum.

Super omnia, pergitur, hoc est, amoris Dei preferamus nihil, non nosmetipsos, non aliud quidquam.

Et proximum, adhuc amamus, propter Deum sicut nos ipsos. Hæc pars altera præcepti charitatis, quæ debitum nobis ipsis et proximo amorem spectat.

Porro diligimus Deum super omnia, quando sic eum diligimus, ut parati simus quilibet pati potius quam peccare, ut et bonorum, et parentum, et amicorum, et famæ, et vitæ ipsius jacturam peccato cuiuslibet anteponamus. Et ad hunc amorem tenemur ex præcepto divino: « Qui amat patrem aut matrem, inquit Christus, super me, non est me dignus; et qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus. » Et alibi: « Qui amat animam suam, perdet eam, et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. » Et Paulus apostolus hæc habet: « Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius...? In his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors, neque vita, neque principatus, neque vitæ, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei. »

Neque hoc præceptum novum credatur. Primum omnium est antiquitate et dignitate et necessitate. Fundamentum habet in ipsa hominis natura. Jure quippe naturæ tenemur supremum Deo, utpote Creatori, cultum et honorem exhibere. Non colitur Deus nisi amando, inquit S. Augustinus, quod est coli Deum cultu perfecto non posse nisi per charitatem: Fide, spe, inquit, et charitate colendus Deus, quia nempe, pergit alibi S. Doctor, domus Dei credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur. Non alio sensu hæc intelligi possunt, nisi Deum non coli nisi amando.

Præceptum hoc jam Judeis cognitum erat. Primum enim hoc est et maximum mandatum in lege, cujus hæc verba sunt: « Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota fortitudine tua, Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo; et narrabo ea filiis tuis, et meditaberis in eis sedens in domo tua, et ambulans in itinere, dormiens, atque consurgens. Et ligabis ea quasi signum in manu tua, etc. »

Hoc ipsum mandatum dedit Christus Christianis, atque posse neminem ad vitam ingredi nisi illud servaverit. « Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Præcepta nostri: Diliges... et proximum tuum sicut teipsum. » Et interroganti, quod esset mandatum magnum in lege, ait: « Diliges Dominum Deum tuum... Hoc est maximum et primum mandatum. » At queritur, quis sit sensus horum verborum, « Diliges Dominum, etc... » Sensus est ad Deum offerri oportere omnia cordis desideria, omnes liberas mentis cogitationes, omnes omnino actus vitæ. Quomodocumque voluptarius refert omnia ad voluptatem, et avarus refert omnia ad divitias. Non vult Deus cor nostrum scindi in duas partes, ita ut partem unam Deum, partem alteram creatura possideat. Cor totum prosuo jure postulatur: « Nemo potest duobus dominis servire. »

Et quis est sensus adhuc horum verborum ex Moysæ? « Erunt verba hæc... ligabis ea quasi signum in manu tua? » Respond.: His Moysæ verbis non obscure innuitur hoc fuisse Judeis non secus ac Christianis præceptum, ut in omnibus agerent ex intimo amoris in Deum sensu, ut ad Deum omnia referrent, etiam quæ ex innata naturæ propensione ad necessariam vitam sustentationem quotidie agimus.

Id ipsum a Paulo apostolo præcipitur Christianis: « Sive manducatis, inquit, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. » Quod quidem non eo sensu ab Apostolo dictum existima, ut quidquid sit sine charitate habituali, vel etiam actuali, proprie ac stricte dicta, eo ipso verum sit peccatum, nullamque in ordine salutis laudem mereatur. Actus quippe fidei, spei, amoris supernaturalis, et aliarum virtutum moralium, quibus homo peccator, coelesti aspirante et adjuvante gratia,

sibi ad justitiam viam parat, vera peccata nec sunt nec dici possunt. Quamvis enim absente charitate plenam, perfectam, ac salutis assequendam parem laudem illa non habeant, habent tamen aliquam etiam in ordine salutis, ex divina scilicet gratia, quæ mediante elicitur; quam quidem gratiam S. Augustinus interdum bonam voluntatem appellat et amorem recti. Præceptum scilicet dilectionis, cum affirmativum sit, non obligat semper ac pro semper. Mens igitur Apostoli hæc videtur esse, ut nihil unquam homo faciat, quod sit contra charitatem et legem Dei, ut Deo nihil præferat, ut cor ejus non scindatur in duas partes, quarum una sit pro Deo et altera pro creatura, ut omnia referat ad Deum saltem indirecte et interpretative. Quidquid porro in homine boni est, totum illud in Deum, boni totius fontem et auctorem, quasi proprio pondere relabitur. Atque hoc sensu præceptum amoris Dei negativum aliquid includere, nec semper, nec pro omni tempore obligare affirmant omnes theologi post S. Thomam, qui ait: Aliquis totum cor suum ponit in Deo, ita scilicet quod nihil cogitet vel velit quod divinæ dilectioni sit contrarium.

ABÆARDUS PETRUS, abbas Rugen-is, CLXXVIII, 1748.

ADAMUS SCOTUS, ordin. Præmonstrat., CXCIII, 146, 507, 547, 817.

ADAMUS, Persenæ abb., CCXI, 596, 631, 685.

AELREDUS, abbas Rievallensis in Anglia, CXC, 508, 566, 579, 583, 591, 592, 594, 595, 598.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 151-153.

ALCUINUS, C, 211, 466, 1010-1002.

ALGERUS, scholast. Leodien., CLXXX, 899.

AMBROSIIUS (S.), episc. Mediol., XV (pars I), II, 50, 958, 1113, 1153, 1349.

AUGUSTINUS (S.), episc. XXXII, 152, 158, 674, 701, 715, 782, 783, 796, 806, 848, 1183, 1184, 1186-1190, 1303, 1316, 1322, 1325-1334; XXVIII, 63, 87, 212, 213, 225, 229, 565, 419, 420, 499, 500, 524, 525, 535, 537, 557, 560, 564, 565, 576, 593, 595, 654, 672, 737, 739, 740, 768, 811, 818, 854, 868, 869, 939, 957, 958, 990, 1015, 1072; XXXIV, 27, 28, 29, 34, 160, 161, 741, 1405, 1425, 1497, 1608, 1647, 1691, 1925, 1995, 2056; XXXV, 44, 124, 149, 160, 202, 260, 282, 398, 441, 626, 658, 779, 793, 807, 888, 929, 1064, 1085, 1089, 1170, 1292, 1527, 1534, 1585, 1592, 1612, 1618, 1643, 1667, 1745, 1819, 1887; XXXVI, 81, 143, 199, 207, 210, 211, 444, 482, 501, 566, 568, 584, 585, 633, 678, 694, 883, 903, 923, 965, 1171, 1358, 1566, 1419, 1444, 1449, 1496, 1457, 1485, 1512, 1513, 1531, 1558, 1616, 1653, 1654; XXXVII, 25, 29, 89, 137, 158, 232, 269, 286, 288, 310, 314, 315, 318, 328, 339, 347, 546, 418, 448, 459, 669, 670, 679, 715; XXXVIII, 279, 281, 341, 342, 356, 410, 412, 415, 416, 632; XXXIX, 574, 873, 888, 910, 914, 952, 954, 957, 964, 966, 971; XL, 46; XLI, 217, 256, 257, 266, 290, 297, 302, 303, 370, 374, 586, 788, 901 et seqq., 905, 969, 1105, 1112, 1292, 1296, 1469.

BALDUINUS, Cantuariensis arch., CCIV, 417 et seqq., 425.

BENEDICTUS (S.), Anian. abb., CLII, 686-688.

BERNARDUS (S.), abbas Clarevallensis, CLXXXII, 596, 974, 998; CLXXXIII, 620, 1102, 1163, 1181; CLXXXIV, 11 et seqq., 245, 335, 370 et seqq., 379, 395, 518, 1220, 1222; CLXXXV, 190, 205.

CASSIANUS (S.), XLIX, 1018.

COLUMBANUS, abbas et confessor., LXXX, 250, 251.

DODANA, CVI, 111, 113, 115.

EADMERUS, monach. Cantuar., CLIX, 569.

ELIAS DE COYDA, abb., CCLX, 999, 1000-1006.

EUGENIUS (S.), Tolet. episc., LXXXVII, 595.

EUGYPIUS, abbas, LXII, 572, 573, 929, 1082.

FULBERTUS (S.), episc., CXL, 545, 546.

GERHOLDUS, præposit. Reichersperg., CXCIII, 651; CXCI, 1139.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 801; LXXXIX, 126, 127, 149, 282, 295, 339, 481, 542.

GUIBERTUS, abb., CLVI, 96, 707, 1154.

GUIGO I, Carth. prior., CLIII, 624.

GUILLELMUS, abbas sancti Theodorici, CLXXX, 250.

HIERONYMUS (S.), presb., XXII, 339, 341, 347-349, 423, 535, 957, 1056, 1200; XXXIII, 280, 352; XXIV, 1121; XXVIII, 607.

HILARIUS (S.), Pict. episc., IX, 942.

HILDEBERTUS, Turonensis arch., CLXXI, 188, 458.

HILDEBRANDUS JUNIOR, CLXXXI, 1699, 1701.

HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCII, 745.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 693; CLXXVI, 125, 126, 527, 619, 874, 875, 876, 987, 1005; CLXXVII, 176, 182, 495, 529, 563, 607, 620, 875, 730, 766.

INNOCENTIUS III, papa, CCXVI, 851.

ISIDORUS (S.), Hispanensis episcop., LXXXII, 447; LXXXIII, 9, 92, 623, 688, 696, 1145, 1144.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 507.
 LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 448, 449, 456, 465.
 PAULINUS (S.), Aquil. patriarch., XCIX, 197, 214-217.
 PAULUS (S.), papa, LXXIX, 1147.
 PETRUS, Blesens. archidiacon., CVII, 478, 871-874.
 PETRUS DAMIANUS, cardin., CXLIV, 278, 494, 647, 662, 689, 716; CXLV, 309, 769.
 PETRUS, Pictaviensis cancell., CXXI, 864.
 PETRUS LOMBARDUS, Magist. sent., CXCI, 888, 1611; CXII, 290, 328.
 PETRUS DIACONUS, monach. Casin., CLXXIII, 1141.
 RATHERIUS, Veron. episc., CXXVI, 198, 747.
 REMIGIUS, monach., CXXXI, 297.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 8, 421, 507, 1053, 1084, 1085, 1200, 1204.
 ROBERTUS PULLUS, cardinalis et cancellarius, CLXXVI, 695.
 RUPERTUS, Tuitiens. abb., CLXVII, 428, 512, 680; CLXXVIII, 135, 145, 335, 817, 895, 958, 1237, 1629; CLIX, 56, 57, 110-113; CLXX, 296.
 SMARAGDUS, abb., CII, 761, 762.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), et alii Præmonstratenses, CCIV, 1098, 1105.
 TALIO, Casaraug. episc., LXXX, 761, 762.
 THOMAS, Cisterciensis, CCVI, 179, 310.
 VENANTIUS FORTUNATUS, Pictaviensis. episcop., LXXXVII, 198.
 WALAFRIDUS STRABUS, CXIII, 122, 1152.
 ZACHARIAS, Chrysopolitanus episc., CLXXXVI, 153, 610.

2. — De charitate quoad nos spectata seu de amore sui ipsius.

Ex præcepto charitatis tenemur nosmetipsos diligere : « Diliges proximum tuum sicut teipsum. » Quæ quidem imperii vultuata possunt, nisi nosmetipsos, ut par est, diligamus. Et nosmetipsos debemus diligere propter Deum, hoc est, ad Deum ea dilectio est referenda qua nosmetipsos diligimus. Porro tunc refertur ea dilectio ad Deum, si felicitatem nostram in Deo collocemus; si ad Deum unice tendamus, quia Deus solus summum bonum est, a quo omnia, in quo omnia, propter quem omnia, ad quem omnia. Solus ipse suprema hominum felicitas. At diligere se nihil aliud est quam velle beatum esse, ad veram felicitatem tendere, adeoque ad Deum; et sic non nos diligimus, ut par est, nisi Deum super omnia diligamus. En vera nostri dilectio; alia mala et vitia est. Et nosmetipsos perperam diligimus, quando eo solum tendit ea dilectio, ut affluamus voluptatibus corporeis, divitiis, honoribus; quando sequimur solum concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum et superbiæ vitæ. Et quia eo solum tendit corrupta peccato originis natura, ideo tenemur vim continuum nobismetipsis inferre, ut triplicem hanc concupiscentiam superemus.

Cum ergo Christus præcipit ut abnequemus nosmetipsos, ut nobis ipsis moriamur, nihil aliud præcipit, quam ut ab illa inordinata nostri dilectione caveamus. Quoniam autem prava illa dilectio, et novas in dies radices agit, et sequitur naturæ corruptæ propensionem et apprimis accommodatur ad præjudicia hausta ex prava institutione et ex cæterorum hominum exemplo et moribus, idcirco Christus docet vim nobis esse jugiter inferendam, portandam crucem quotidie, cavendum ne nos consuetudinis æstus abripiat, intrandum per angustam portam, gradiendum arcta via, quam pauci admodum sequuntur, alioquin nunquam futurum ut nobis ipsis moriamur, et sic perveniamus ad vitam hæc omnia ardua, et difficilia videntur; sed merces infinita, æterna est. Quin et Christus promissis levandum a se magna ex parte laborem : « Venite ad me, etc., jugum enim meum suave, etc. » Promissi divini fidem et veritatem sentiunt quotidie quicunque sincere Deum colunt, et præcepta evangelica sequuntur. Diffusa in cordibus eorum per Spiritum sanctum charitate, fit ut plus suavitatis et consolationis experiantur in cruce ferenda, quam peccatores in cupiditatibus explendis.

Hæc dilectio, qua nos, ut par est, diligimus, charitas etiam dicitur; est enim pars charitatis; charitas enim Deum, vel nos, vel proximum, respicit.

INNOCENTIUS III, papa. — Sunt autem hæc auctoritates quæ formam præferunt charitatis : « Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo... et proximum sicut te ipsum... etc. » Augustinus ait : Omnia quæcumque facimus sine charitate, nihil nobis prosunt; fatuum et inane studium expendimus, si non habemus charitatem, quæ Deus est. Item S. Gregorius : Tanto amplius rubigo peccatorum consumitur, quanto igne charitatis crematur cor peccatoris... Unde ex his sic procedendum : Quis

præditus Tu liana eloquentia, quis omniformatus sapientia sufficit laudes charitatis exprimere, ejusque virtutes ad unguam exprimere? Hæc est charitas, quæ docet illecebras fugere, vo upatæ calcare, carnis concubere concupiscentias, desideria illicita frangere, honores contemere, postremo universa blandimenta respicere. Dilectio ut mors est fortis. Nam sicut illa sensum carnis, sic ista affectum carnalis concupiscentiæ punit. Dura est scilicet infernus emulatio, quia hos quos intus trahit desiderium æternorum, non solum blanda respicere, sed etiam adversa, pro eo quod diligit adipiscendo, cogit tolerare. Hæc est charitas quæ Abel martyrem fecit, Abraham de terra sua eduxit. Hæc Joseph in Ægypto servavit. Hæc est flamma quæ tribus pueris in fornace flammam extinxit. Hæc est charitas omnium bonorum maxima, cui nihil sapit extraneum, vel asperum, vel confusum, virtutes cæteras munimine suæ perfectionis solidans. Quisquis in ejus radice se inserit, nec a viriditate deficit, nec a fructibus evanescit, quia fecunditatis opus efficaciter non amittit. De hac Isidorus ait : « Nullum præmium pessus sine charitatis amore; quamvis recte credat, tamen sine charitate ad beatitudinem pervenire non potest, quia tanta est charitatis virtus, ut etiam prophetia et martyrium sine illa nil esse credatur. Charitas omnium virtutum obtinet principatum. »

Hæc est charitas, quæ tantum in Deum prævaluit, quod eum de sede supernæ majestatis ad infirmitatem nostram humanitatis adduxit, vulneravit impassibilem, ligavit insuperabilem, traxit incommutabilem, æternum fecit mortalem. Si tantum petuit charitas in Deum, quantum homo deberet posse in seipsum? Si Deus propter hominem tanta pertulit, quid homo propter Deum tolerare recusabit? Pudeat te, homo, non subjeci charitati, qui sibi subjecit auctorem mundi, non pudeat subjeci charitati, qui sibi subjecit et figulum. Charitas omnium virtutum est origo; charitas mentem hominis illuminat, conscientiam mundat, animam lætificat, Deum demonstrat. Animam in qua charitas habitat, superbia non inflat, invidia non devastat, ira non vexat, avaritia non excrescit, tristitia mala non dissipat, gula non inflamat, luxuria non coquinat. Semper munda est, semper quieta, semper casta, semper læta, semper pacifica, semper benigna, semper modesta. In adversis securus, in prosperis non elata... CXXVII, 761-764.

JULIANUS POMERIUS. — Charitas est recta voluntas ab omnibus terrenis ac præsentibus prorsus aversa, juncta Deo inseparabiliter et unita, igne quodam sancti Spiritus a quo est et ad quem refertur incensa, inquisitum omnis extranea, corrupti necia, nulli vitio multibitalis obnoxia, supra omnia quæ carnaliter dignantur excelsa, affectionum omnium potentissima, divinæ contemplationis avida, in omnibus semper invicta, summa actionum bonarum, salus morum, finis præceptorum celestium, mors criminum, vita virtutum, virtus pugnantium, palma victoriarum, anima sanctarum mentium, causa meritorum bonorum, præmium perfectorum. In peccatis suis mortuos suavitat, languentes sanat, perditos instaurat, spem desperatis inspirat, pacificas mentes inhabitat; fructuosa in præsentibus, læta in profectibus, gloriosa in perseverantibus, victoriosa in martyribus, operosa in omnibus omnino fidelibus. Quam fides concipit, ad quam spes currit, qui profectus omnium servit, ex qua quidquid est boni operis vivit; sub qua obedientia crescit, per quam patientia vincit; propter quam carnalia blandimenta devotio religiosa contemnit; sine qua nullus Deo placuit, cum qua nec potuit aliquis peccare, nec poterit. Hæc est charitas vera, germana, perfecta, quam excellentiorem viam nominat Apostolus... LIX, 493-497.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episcop. — Charitas est dilectio qua diligitur Deus propter se et proximus propter Deum vel in Deo. Hæc habet duo mandata; unum perlinens ad dilectionem Dei, quod est maximum in lege mandatum, et alterum perlinens ad diligendum proximum illi simile : « Diliges Dominum Deum tuum, etc., et proximum sicut teipsum. » Ex una eademque charitate Deum proximumque diligimus. Una est charitas, et duo præcepta, quia qua charitate Deum diligimus, hoc est propter Deum, eadem proximum diligimus, hoc est propter Deum; duo præcepta sunt, quia duo motus in mente geruntur, cum Deus diligitur et proximus; movetur enim mens ad diligendum Deum, movetur et ad diligendum proximum; et multo magis erga Deum, quam erga proximum.

Consequenter modum utriusque dilectionis advertimus. Hæc regula dilectionis divinitus constituta est, ut Deum propter se ex toto corde, et proximum diligas sicut teipsum, id est ad quod et propter quod te ipsum diligere debes. In bono enim et propter Deum te ipsum

Jiligere debes; in bono ergo diligendus est proximus, non in malo et propter Deum. Proximum vero, omnem hominem oportet intelligi, quia nemo est cum quo sit operandum male. Qui ergo amat homines, vel quia iusti sunt, vel ut iusti sint, amare debet; hoc est in Deo, vel propter Deum. Sic enim et seipsum amare debet, scilicet in Deo vel propter Deum, id est quia iustus est, vel ut iustus sit. Qui enim aliter se diligit, injuste se diligit, quia ad hoc se diligit, ut sit injustus; ad hoc ergo ut sit malus, non ergo jam se diligit... Dilectionis Dei modus est ut omnes cogitationes, et omnem vitam, et omnem intellectum in illum conferas, a quo habes ea quae confers illi. Sic nulla pars vitae nostrae vacare debet, sed quicquid venit in mentem, illuc rapiatur quo dilectionis impetus currit... CXII, 812, 814.

ABELARDUS PETRUS, abbas Rugensis, CLXXVIII, 1569, 1570, 1574, 1695.

ADALGERUS, episc., CXXIV, 917.

ADAMUS SCOTUS, Præmonstrat. ordin., CXCIII, 41, 259, 265.

ADAMUS, Persenian abb., CCXI, 600.

ÆLREDUS, Rievallens. abb., CXCIV, 505, 512, 515, 519, 521, 524, 530, 536, 548, 583, 621 et seqq., 658.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 605, 607, 673.

ALCUINUS, C, 172, 309, 310, 417, 476, 489, 496, 509, 557, 945, 946; CI, 615.

ALGERUS, scholastic. Leodiens., CLXX, 895, 898.

AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 177, 314, 331, 870, 871, 905, 958, 1071, 1144, 1253, 1256, 1257, 1272, 1317, 1578, 1580, 1407, 1415, 1423, 1424, 1478, 1500, 1508, 1511, 1818; XV (part. i), 60, 114, 274, 280, 552, 554, 517, 1065, 1090, 1257, 1263, 1265, 1266, 1268; (part. ii), 129, 164, 167, 226, 252, 263, 274, 300, 457, 492, 767, 786, 820, 897, 952.

ANASTASIUS, abb. Roman., CXXVII, 1145.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiep., CLVIII, 538; 587, 593, 651.

ANSELMUS, Havelbergensis episcop., CLXXXVIII, 1139.

ARNOBIUS, V, 830, 831.

AUGUSTINUS (S.), XXXII, 595, 840, 847, 870, 1316, 1317, 1324; XXIV, 35, 58, 136, 427, 634, 735, 1236, 1342, 1348, 1435, 1459, 1415, 1462, 1598, 1646, 1696, 1812, 1845, 1846, 1852, 1853, 1876, 1877, 1982, 2017, 2025, 2034, 2035, 2057, 2045, 2061, 2074; XXXV, 149, 165, 176, 240, 260, 261, 281, 299, 307, 515, 571, 395, 399, 433, 507, 511, 557, 607, 661, 758, 823, 908, 912, 1022, 1148, 1154, 1171, 1232, 1269, 1543, 1544, 1583, 1588, 1582, 1627 et seqq., 1650, 1650, 1680, 1699, 1721, 1735, 1736, 1791, 1816, 1817, 1837, 1844, 1861, 1905, 1923, 1949 et seqq., 1952; XXXVI, 44, 142, 143, 159, 160, 210, 267, 569, 550, 562, 564, 571, 577, 603, 620, 696, 705, 715, 729, 764, 783, 793, 852, 863, 867, 889, 904, 925, 966, 1046, 1223, 1256, 1241, 1597, 1422, 1482, 1527, 1529, 1530, 1577, 1673; XXXVIII, 410, 645; XXXIX, 272, 857, 864, 895, 896, 960; XL, 149, 312; XLI, 290, 935.

BALDUINUS, Cantuariens. archiep., CCIV, 477, 535, 556.

BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 488 et seqq., 491, 512, 647.

BERNARDUS (S.), Claravall. abb., CLXXII, 67, 108, 262, 263, 359, 816, 818, 901, 903, 916; CLXXXIII, 743, 773, 967, 1018, 1020; CLXXXIV, 583 et seqq., 711, 906, 1206; CLXXXV, 157 et seqq.

BONIFACIUS (S.), episc. et martyr, LXXXIX, 856 et seqq., 858.

BRUNO (S.), ord. Carthus. institutor, CLII, 852, 979, 1085, 1306; CLIII, 195, 595.

BRUNO (S.), Signinensis episc., CLXIV, 792; CLXV, 907, 908, 909, 910, 911, 941.

CÆSARIUS (S.), episc. Arelatensis, LXVII, 1151 et seqq., LXVII, 1154.

CASSIANUS, XLIX, 565, 834, 835 et seqq., 861, 1027, 1028, 1029.

CYPRIANUS (S.), Carthag. episc., IV, 146, 339, 360, 384, 414, 510, 630.

DUNSTANUS (S.), Cantuariens. archiepisc., CXXXVII, 48.

EADMERUS, Cantuariens. monach., CLIX, 686, 687.

EBERHARDUS, Tegernsenn. abb., CXII, 1311.

ELIGIUS (S.), episc., LXXXVII, 508, 639.

ELPIS, uxor Boetii, LXXIII, 558.

EUGYPIUS, abbas, LXII, 865, 870, 885, 887, 942, 943, 1083, 1088.

FULGENTIUS (S.), Ruspensis episc., LXV, 318, 519, 555, 757 et seqq., 740.

GELASIUS I (S.), papa, LIX, 60.

GERHARDUS, Reichersp. preposit., CXCII, 1673.

GONFREDUS, Stabulens. monach., CXLIX, 581.

GRATIANUS, CLXXXVII, 234, 1585.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 503, 416; LXXVI, 846, 1062, 1067; LXXVII, 515, 559, 566, 567 et seqq., 571, 881, 907, 935, 983, 1030; LXXIX, 47, 77, 272, 318, 483, 538, 542, 557, 563, 573.

GREGORIUS (S.), Turonens. episc., LXXI, 494.

GUIBERTUS, abbas Sæ Mariæ de Navigento, CLVI, 183, 272, 373, 1154.

GUIGO I, Carth. maj. prior. generalis quintus, CLIII, 624.

GUILLELMUS, Tyrens. archiep., CCI, 929.

HALITGARIUS, Camerac. episc., CV, 662.

HAYMO, Halberstat. episc., CXVII, 202, 210, 581 et seqq., 590, 806; CXVIII, 849, 895, 896.

HERVÆUS, Burgidolens. monach., CLXXXI, 140, 224, 496, 952 et seqq., 958.

HIERONYMUS (S.), XII, 527, 536, 539, 483, 484, 602, 742, 789; XXIII, 180, 445; XXIV, 1047, 1156, 1157; XXVIII, 408, 409, 412, 418, 491, 578.

HILARIUS (S.), Pictav. episc., X, 627-629.

HILDEBERTUS, Turon. archiepisc., CLXXI, 216, 217, 241, 459, 461, 477, 520, 521, 534, 538, 512, 612, 688, 771, 853, 854, 855, 900, 1059.

HILDEFONSUS (S.), Tolet. episc., XCVI, 190, 191, 192, 193.

HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCVII, 165, 180, 191, 339, 363, 743, 911, 1000.

HINCMARUS, Remens. archiepisc., CXXV, 476.

HONORIUS, Augustod. monach., CLXXII, 1259.

HUGO (S.), Lincolnensis in Anglia episc., CLIII, 1022.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 16, 45, 528 et seqq., 543, 875, 881, 969, 970, 1094; CLXXVII, 183, 489, 493, 506, 560, 740.

INNOCENTIUS III, CCXVII, 764 et seqq., 764, 1142.

ISIDORUS (S.), Hispanens. episc., LXXXII, 260, 936, LXXXIII, 92, 602.

ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 221, 645.

IVO (S.), Carotens. episc., CLXI, 227, 249.

JOANNES II, papa, LXVI, 86, 87, 88.

JOANNES SARRS, Carnot. episc., CXCIX, 971.

JONAS, Aurelianens. episc., CVI, 255, 234, 236, 297, 298.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 293, 298.

LANFRANCUS, Cantuariens. archiepisc., CL, 508.

LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 160, 258, 292, 299, 299, 325, 345, 400, 425, 453, 460, 753, 1218.

LEO III (S.), pap., CII, 1623.

LEO IX (S.), papa, CXLIII, 481, 485.

MARCULFUS, monach., LXXXVII, 1699.

MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVIII, 639.

MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 894.

ODO (S.), Cluniacensis abbas, CAXIII, 66, 94, 839, 703.

OTHLONUS, presbyt. et monach., CXLI, 101, 268.

PASCHALIS II, papa, CLXIII, 316.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), Corbeiensis abbas, CXI, 83-85, 841, 892, 1041, 1459, 1490.

PAULINUS NOLANUS (S.), episc., LXI, 190 et seqq., 199, 207, 241, 248, 256, 266, 307, 308.

PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiensis, XCIX, 255, 266, 257, 258.

PETRUS, Blesens. archidisc., CCVII, 108, 114, 306, 897 et seqq., 955.

PETRUS CANTOR, CCV, 275.

PETRUS CELLENS., Carnot. episc., CCII, 1098.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), archiep., LII, 332.

PETRUS, Claravall. abb., CCI, 1599.

PETRUS COMESTOR, CXCXII, 1250, 1658.

PETRUS DAMIANUS (S.), CXLI, 282, 297, 298, 387, 399, 521, 611, 613, 800, 857, 866, 912; CXLV, 78, 317, 535.

PETRUS DE HONESTIS, clericus Ravennas, CLXIII, 725.

PETRUS LOMBARDUS, Mag. sentent., CXCI, 836, 1586, 1639, 1660; CXII, 87, 158, 158, 189, 191, 222, 262, 285, 328, 575.

PETRUS Pictaviens., cancellar., CCXI, 1098, 1118, 1125, 1184.

PETRUS Vener., Cluniac. abb., CLXXXIX, 194.

PHILIPPUS DE HARVING, abb. Bonæ Spei, CCIII, 25.

RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 178, 418, 606.

RABANUS MAURUS, Mogunt. episc., CIX, 767, 768, 770; CX, 85; CXI, 1370, 1371; CXII, 1235.

REMIGIUS, Antistodori monach., CXXXI, 104, 112.

RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 168, 193, 1207, 1228.

ROBERTUS PULLUS, cardin., CLXXXVI, 797, 815, 816, 817, 860, 861.

RUFINUS, sedis incertæ episc., CL. 1625.

RUPERTUS, abbas Tuitiensis, (CLVII, 278, 679, 772, 1181, 1232, 1267; CLXVIII, 778; CLXIX, 141, 155 *et seqq.*, 160; CLXX, 98, 512, 529.

SIGEBERTUS, Gemblacensis, CLX, 675.

SMARAGDUS, abb., CII, 598 *et seqq.*, 601, 722, 764, 765, 935.

STEPHANUS DE MURETO (S.), Grandimont. abb., CIII, 1073, 1124, 1135.

SUGERIUS (S.), Sancti Dionysii abb., CLXXXVI, 1435.

TAIO, Casaraugustanus episc., LXXX, 818.

TERTULLIANUS, Carthag. presbyt., I, 470, 704, 1245, 1268, 1269; II, 147, 759.

THEODULFUS, Aurelianus. episc., CV, 202, 563.

THOMAS, Cisterciens., CCVI, 372, 375, 858.

VALCANDUS, Mediani monaster. monach., CLI, 624.

VENANTIUS FORTUNATUS, episc., Pictaviens., LXXXVIII, 140, 146, 148, 157, 169, 176, 256.

VICTOR, episc. Capuanus, LXVIII, 270.

WALAFRIDUS STRABUS, Fuldens. monach., CXIII, 666, 1153.

WERNERUS, abbas S. Blasii, CLVII, 1172.

ZENO (S.), XI, 126, 249 *et seqq.*, 270.

5. — De charitate erga proximum spectata, seu de amore proximi.

In præceptis vero Dei charitas obtinet principatum. Ideo diligenda est et tenenda, sine cujus perfectione nihil Deo placere posse, Paulus testatur apostolus. Unde et ipse Dominus, a quodam scriba interrogatus quod esset mandatum maximum, respondit: « Diliges... » etc. Si forte quislibet querat quis sit proximus, sciat omnem Christianum recte proximum dici, quia omnes in baptismo filii Dei sanctificantur, ut fratres simus spiritualiter in charitate perfecta. Nobilior est generatio spiritualis quam carnalis. Igitur sicut omnibus aequaliter regni Dei prædicata est beatitudo, ita omni sexui, ætati et personæ equaliter, secundum meritum dignitatem regni Dei patet introitus, ubi non est distinctio quis esset in sæculo, laicus vel clericus, dives aut pauper, junior vel senior, servus aut dominus, sed unusquisque secundum meritum boni operis perpetua coronabitur gloria...

Charitatis lege præcipitur, ut et proximum sicut nosmetipsos diligamus. Et per proximum intelliguntur omnes omnino homines, Christiani, hæretici, Judæi, ethnici, quia et ipsi inimici quicunque sint. Sensus autem horum verborum: « Diliges proximum, » etc. est lege charitatis teneri unumquemque, proximi salutem, non secus ac suam et vultis et quantum fieri potest, re consulere et providere; et etiam in bonis temporalibus, sed habita semper ratione Dei et salutis, alioquin non charitas est, sed cupiditas, quod seu proximo seu nobis vel optamus vel querimus. Et fundamentum huius dilectionis charitas Dei, siquidem in eo charitas Dei posita est, ut Deum summe diligamus. At non possumus Deum summe diligere, quia optemus Deum ab omnibus omnino cognoscere, diligere, amari; id si vere optamus, agimus ergo quantum in nobis est ut id fiat. Si quis autem agit quantum in se est ut ab omnibus hominibus cognoscatur, diligatur, colatur, adoretur Deus, is certe proximorum salutem consulit, adeoque proximum amat. Ergo præceptum dilectionis proximi ex præcepto dilectionis Dei necessario pendet et sequitur.

Unde salutem et quicquid ad salutem vel directe vel indirecte confert, proximo non secus ac nobis optare tenemur lege charitatis. Non tenemur autem eadem media ad salutem optare proximo nostro sicut et nobis, nisi omnia sint undequaque paria. Cum enim aliud ab alio postulet Deus, et alia aliorum officia sint, habita ratione status et conditionis, certe non tenemur lege charitatis idem prorsus, quod spectat ad media quæ conferuntur ad salutem, unicuique optare. Id unum omnibus et singulis optare convenit et oportet et satis est, ut quemadmodum nobis sic et cæteris omnibus nemine excepto, largiatur Deus quicquid novit unicuique necesse esse ad salutem, cætera amoveat prorsus.

Cum ea non sit hominum conditio ut omnibus omnino hominibus possint eadem ratione succurrere; solius enim Dei providentia ad omnes et singulos se extendit, satis est pro virum et facultatum nostrarum mediocritate, si constitutum et necessarium in his rebus charitatis ordinem servemus. Porro hic ordo charitatis est ut prius succurramus illis qui nobis sunt proximiores, ac deinde cæteris, quantum vires humanæ suppetunt, servato semper ut par est ordine majoris minorive proximitatis. Itaque prius succurrendum parentibus, filiis,

fratribus, aliisque cognatione vel affinitate conjunctis, quam cæteris hominibus; prius Christianis quam infidelibus; prius pastoribus et cæteris qui parentum loco habentur, quam Christianorum vulgo; prius subditis quam extraneis, etc. Notæ vero quibus cognosci potest revera an proximum nos diligamus sunt sequentes:

1° Si nullum ipsi malum vel optemus, vel faciamus, vel queramus; imo si optemus ipsi omne genus boni, habita ratione conditionis ipsius et officiorum; si in omnibus adjuvemus eum pro viribus, servato ordine charitatis.

2° Si, juxta præceptum Apostoli, alter alterius onera portemus; si proximi vitia et infirmitates lenemus patienter et benignè, quantum fieri potest, scripiamus.

3° Uno verbo, si in omnibus faciamus alteri, quod nobis fieri vicissim et æquum est et volumus.

4° Et si exerceamus in proximum opera misericordie quæ vel spiritualia sunt, ut 1° ignaros et rudè docere quæ ad religionem pertinent; 2° peccantes corrigere, arguere; 3° dare consilium indigentibus consilio; 4° consolari afflictos; 5° injurias acceptas et vitia proximorum patienter ferre; 6° offensiones libenter condonare et remittere; 7° orare pro vivis et mortuis et persequentibus nos.

Vel opera misericordie corporalia, quæ sunt: 1° præbere cibum esurientibus et potum sitientibus; 2° suscipere peregrinos in hospitium; 3° nudos vestire; 4° ægrotos invisere; 5° in carcere positos adire et consolari; 6° captivos redimere; 7° mortuos sepelire.

Quæ plus vel minus in sequentibus de charitate explicantur.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episcop. — Tobias meruit edicium, ne quis ex filiis captivitatis mortuum sepulturæ daret. At ille interdictio non revocabatur magis quam incitabatur, ne deserere officium pietatis mortis metu videretur; erat enim misericordie pretium, mortis pena. Talis flagitii deprehensus reus, vix tandem per amicum potuit direpto patrimonio egenus et esul restitui suis.

Iterum in his versabatur officiis; et si quid alimendi foret, peregrinum cum quo cibum sumeret quæret. Itaque cum fessus a sepulturæ munere reverisset, appositis sibi edendi subsidii, missu filio, quæretat consortem convivii. Dum conviva accersitur, nuntialis in sepulchri corporis reliquis, convivium deserbat; nec petabat plura, ut ipse cibum sumeret, cum in publico corpore jaceret exanimis.

Hoc illi quodidam opus, et magnum opus, et magnum quidem. Nam si viventes operire audios lex præcipit, quanto magis debemus operire defunctos! Si viantes ad longiora deducere solemus, quanto magis in illam æternam domum profectos, unde jam non revertantur! Nihil hoc officio præstantius, ei conferre, qui tibi jam non possit reddere, vindicare a volatilibus, vindicare a bestiis consortem naturæ...

Tam sancto fessus officio propheta domus requiescit in cubiculo suo, cadente de passerum nido albugine certatim incidit; nec conquestus ingemuit, nec dixit: Hæc merces laborum meorum. Fraudarii magis se dolant obsequiorum quam oculorum munere, nec certatim penam, sed impedimentum putabat, XIV, 760, 761.

LACTANTIUS FIRMICUS. — Maximum pietatis officium est peregrinorum et pauperum sepultura; quod antiqui philosophi virtutis iustitiaeque doctores non attingerunt. Nec enim poterant id videre, qui utilitate omnia officia metiebantur. In cæteris enim, quamvis remum limitem non tenerint, tamen quoniam commodi a liquid in his deprehenderant, quasi odore quodam virtutis retenti, propriis oberrant; hoc autem, quia nihil videre in eo commodi poterant, reliquerunt.

Quin etiam non desuerunt, qui supervacaneam fecerant sepulturam; nihilque esse dicerant mali jacere inhumatum atque abjectum; quorum impiam sapientiam, cum omne genus respicit, tum divins voces, quæ id fieri jubent. Verum illi non audent dicere, id non esse faciendum, sed si forte non fiat, nihil esse incommodi. Itaque in ea re non tam præceptum quam consolatium finguntur officio, ut si forte id sapienti evenierit, ne se ob hoc miserum patet. Nos autem non quid sapienti ferendum sit dicimus, sed quid facere ipse debeat. Itaque non querimus nunc utrumque tota sepeliendi ratio sit utilis, necne; sed hæc, etiam sit inanis (ut illi existimant), tamen faciendum est, vel ob hoc solum quod apud homines bene et humane fieri videtur. Animus enim queritur et propositum ponderatur. Non ergo patiemur figuram et signamentum Dei fieri a volucris in prædam jacere; sed reddemus id terra unde ortum est; et quamvis in homine ignoto necesse est, munus implebimus, in quorum locum, quæ de-

qui, sacerdoti humanitas, ubicunque homo desiderabitur, ibi exigi officium nostrum putabimus. In quo autem magis justitie ratio consistit, quam in eo, ut quod præsumimus nostris per affectum, præstemus alienis per humanitatem; quæ est multo certior justiorque? Quæ enim sit, jam non homini præstatur, qui nihil sentit; sed Deo soli, cui charissimum sacrificium est opus justum .., VI, 681, 682.

Capitulum redemptio magnum, atque præciaram justitia munus est. Quod quidem ipsa Tullius approbat: «Atque hæc benignitas, inquit, etiam reipublicæ est utilis, redimunt e servitute captos, locupletari tenuiores. Hanc ergo consuetudinem benignitatis largitioni munus longe antepono. Hoc est gravium hominum atque magnum. » Proprium igitur opus justorum est redimere captivos, cum apud injustos, si qui hæc faciunt, graves et magni appellantur. His enim maximæ laudis est bene facere, quos nemo speravit esse facturos. Nam qui bonum facit vel consanguineo, vel proximo, vel amico, aut nullam, aut certe non magnam laudem meretur, quia facere debet, sicut impius ac detestabilis, nisi fecerit id quod ab eo et natura ipsa, et necessitudo exigit; et si facit, non tam gloriam assequendam quam reprehensionis vitandæ gratia facit. Qui autem facit alieno et ignoto, is vero dignus est laude, quoniam ut faceret sola ductus est humanitate. Ibi ergo justitia est, ubi ad benefaciendum necessitatis vinculum nullum est, VI, 679.

Magnum justitiæ opus est pupillos et viduas destitutos, et auxilio indigentes tueri atque defendere. Quod adeo universis divina lex illa præscribit, quando quidem boni quique iudices ad officium suum judicant pertinere, ut eos naturali humanitate foveant, ac lissem prodesse nitantur. Verum hæc opera proprie nostra sunt, qui legem, qui verba ipsius Dei præcipientis accipimus. Nam illi sentiunt quidem natura esse justum tueri eos qui tutela carent, sed cur ita sit, non perspicunt. Deus enim cujus perpetua clementia est, idcirco viduas pupillosque defendi ac foveri jubet, ne quis respectu ac miseratione pignorum suorum retardetur, quominus mortem pro justitia fideque suscipiat, sed incunctanter et fortiter subeat, cum sciat se charos suos Deo relinquere, nec his unquam præsidium defuturum. Egros quoque, quibus defuerit qui assiat, curandos fovendosque suscipere, summæ humanitatis et magnæ operationis est... VI, 680.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis. episc. — Curatio funeris, conditio sepulture, pompa exsequiarum, magis sunt vivorum solatia, quam subsidia mortuorum... Sepulture curam philosophi contempserunt; et sæpe universi exercitum, dum pro terrena patria morerentur, ubi postea jacerent, vel quibus bestis esca fierent, non curarunt...

Non ideo tamen contemnenda et abiicienda sunt corpora defunctorum, maximeque justorum atque fidelium, quibus tanquam organis et vasibus ad omnia bona opera sanctus usus est Spiritus. Si enim paterna vestia et annulos, ac quid hujusmodi tanto charius est posteris, quanto erga parentes major affectus, nullo modo ipsa spernenda sunt corpora, quæ utique multo familiarius atque conjunctius quam quælibet indumenta gestamus. Hæc enim non ad ornamentum vel adjutorium, quod adhibetur extrinsecus, sed ad ipsam naturam hominis pertinent. Unde et antiquorum justorum funera officiosa pietate curata sunt, et exsequia celebrata, et sepultura provisa; ipsique dum viverent, de sepeliendis vel etiam transferendis suis corporibus filii mandaverunt; et Tobias sepeliendo mortuos Deum promeruisse, teste angelo, commendatur. Ipse quoque Dominus, die tertio resurrecturus, religiosæ mulieris bonum opus prædicat, prædicandumque commendat, quod unguentum pretiosum super membra ejus effuderit, atque hoc ad eum sepeliendum fecerit. Et laudabiliter commemorantur in Evangelio qui corpus ejus de cruce acceptum diligenter atque honorifice legendum sepeliendumque curant. Verum istæ auctoritates non hoc admonent quod insit illis cadaveris sensus, sed ad Dei providentiam, cui placent etiam talia pietatis officia, corpora quoque mortuorum pertinere significant, propter fidem resurrectionis astruendam. Ubi et illud salubriter discitur, quanto possit esse remuneratio pro elemosynis quæ viventibus et sentientibus exhibemus, si neque hoc apud Deum petit, quod exanimis hominum membris officii diligentia persolvitur, XLI, 26, 27.

4. — De charitate in actum adducta erga proximum seu de elemosyna.

Elemosynæ nomine intelligitur quicquid erga proximum potest exerceri charitatis. Unde elemosyna est

vel spiritalis, vel corporalis; spiritalis si exerceantur opera spiritalia, corporalis autem si corporalia.

Elemosyna est ex præcepto charitatis, I Joan. . . m, 14, 17, 18, et ex oraculo Christi, Matth. . . xxv, 41 et seqq. Si quis his Christi oraculis non terreatur et ad exercendam erga pauperes misericordiam non flectatur, eum et corde induratum et pene reprobum non immerito dixeris.

Utilior est elemosyna danti quam accipienti. Leve et transitorium est quod das pauperi munus; æternum est quod accipis a Deo præmium. Ut huic præcepto satisfiat dandum quicquid dempto necessario superfluit. Necessarium autem duplex est. Nimirum necessarium naturæ et necessarium status. Necessarium naturæ illud est quod ad victum et vestitum requiritur; necessarium status illud est quod ad decentiam status et conditionis omni luxu seposito requiritur.

Rursus variæ sunt pauperum necessitates. Vel enim pauperes patiuntur necessitatem communem, vel necessitatem gravem, vel necessitatem extremam. Necessitas communis est ea quam vulgo patiuntur pauperes omnes. Necessitas gravis est ea quam patitur is qui, nisi adsit amica manus, venit in vitæ discrimen. Necessitas extrema est ea quam patiuntur hi qui sunt in extremo vitæ periculo. His positus, ut elemosynæ præcepto satisfiat, ubi pauperes patiuntur solum necessitatem communem, dandum est omnino quicquid superest dempto necessario. Ubi patiuntur necessitatem gravem, detrahendum aliquid prudenter de necessario status, plus minus pro majori vel minori pauperum necessitate. Ubi vero urget extrema necessitas, dandum prorsus, si aliter subveniri nequit, quicquid dempto necessario naturæ superest. Qui secus fecerit venit in damnationis æternæ discrimen. Peccat enim plus minus pro majori vel minori superfluo; item pro majori vel minori pauperum necessitate: « Non parvisti pauperem, occidisti, » inquit sanctus Ambrosius.

De his tractatur in indicationibus submissis.

ABÆLARDUS PETRUS, Rugensis abb., CLXXVII, 564.

AIMOINUS, Floriacens. monach., CXXXIX, 817.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 175.

ALCUINUS, abbas, C, 469; CI, 495, 625, 626, 629, 1199.

ALEXANDER II, pap., CXLVI, 1406.

ALPERTUS, monach., CXL, 465.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc., XIV, 724, 759, 740, 747, 749, 753, 1021, 1256, 1298, 1503, 1764; XV (part. i), 67, 203, 1015; (part. ii), 158, 509, 515, 592, 420, 584, 653, 687, 750.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiepisc., CLVIII, 659, 660, 1112; CLIX, 57, 154.

ARNULPHUS, Lexoviens. episc., CCI, 199.

AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXIII, 503, 675, 1079, 1080, 1092; XXXIV, 2019, 2041; XXXV, 871, 585, 423, 424, 482, 511, 512, 549, 552, 965, 964, 1326, 1337, 1351, 1469, 1660, 1664, 1665, 1769, 1910, 1911, 1922, 1923; XXXVI, 12, 84, 89, 90, 210, 213, 250, 251, 252, 253, 326, 598, 407, 524, 525, 530, 615, 620, 621, 648, 649, 686, 806, 811, 859, 959, 962, 1025, 1041, 1043, 1044, 1128, 1129, 1587, 1402, 1445, 1453, 1557, 1572, 1651, 1671, 1700, 1706; XXXVII, 128, 265, 267, 268; XXXVIII, 25, 27, 740, 747; XLI, 500.

BERNARDUS (S.), Clarevaliens. abb., CLXXXII, 125, 642.

BONIFACIUS (S.), episc. Mogunt. et martyr, LXXXIX, 870.

BRUNO (S.), Carthusianorum institut., CLIII, 258.

CAROLUS, cognom. Magnus, imp. August., XCVII, 135.

CHIRODEGANGUS (S.), Metensis episc., LXXXIX, 1078.

CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 82.

DUNSTANUS (S.), Cantuariens. archiepisc., CXXXVII, 496.

DRUTHMARUS, Corbeiens. monach., CVI, 1315.

ELIGIUS (S.), episc., LXXXVII, 593, 597.

ETHELWOLDUS, Wintoniens. episc., CXXXVII, 94.

EUGYPIUS, abbas, LXXI, 795, 796, 797, 1026, 1029, 1051.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc., LXV, 320.

GERHARDUS Venerab., CXCI, 1261, 1506, 1513, 1529.

GEZO, Dertonens. abbas, LXXXVII, 405.

GRATIANUS, CLXXXVII, 981, 982.

GREGORIUS MAGNUS, papa, LXXV, 94; 110, 116, 117, 454; LXXVI, 229; LXXVII, 603, 756, 883, 1006; LXXIX, 480, 647.

GREGORIUS (S.), Turon. episc., LXXI, 359, 505.

GUIBERTUS Venerab. abb. de Novigento, CLVI, 776, 1086.
 GUIGO I. Carthusian. prior general., CLIII, 775.
 GUNTHERUS, Cisterciens. monach., CCXII, 209 *et seqq.*, 222.
 HAYMO, episc. Halberstatensis, CXVII, 215; CXVIII, 902, 905, 904.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 413, 418, 535, 549, 557, 583, 584, 642, 726, 789, 892, 963, 1118, 1119; XXIII, 56, 546; XXIV, 1059, 1045, 1105; XXV, 207; XXVI, 174; XXVIII, 41.
 HILDEBERTUS Venerab., Toronensis archiepisc., CLXXI, 180, 189, 448, 569, 838, 841, 1016, 1017.
 HUGO (S.), Lincolnens. episc., CLIII, 1007.
 HUGO Vener., abb. Cluniacens., CCIX, 888, 896.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXIV, 189; CCXV, 1125; CCXVI, 156, 500, 564, 860; CCXVII, 747 *et seqq.*, 759, 1143, 1152.
 ISIDORUS (S.), Hispaniensis episc., LXXXIII, 651, 755, 754, 1182.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 271.
 IVO (S.) Carnotens. episc., CLXI, 1240; CLXII, 157, 515.
 JONAS, Aurelianensis episc., CVI, 251.
 LANFRANCUS, Cantuariens. arch., CL, 491.
 LAURENTIUS (S.), Novariensis episc., LXVI, 105 *et seqq.*, 116.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 157, 158 *et seqq.*, 164, 175, 176, 188, 287, 505, 587, 457, 445, 446.
 LEO IX (S.), papa, CXLIII, 491, 674.
 LEODEGARIUS (S.), episc. Augustod., XCVI, 557.
 MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVIII, 727-729, 1044.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXV, 894.
 MAXIMUS (S.), Taurinens. episc., LVII, 477, 452.
 ODO (S.), Cluniacens. abb., CXXXIII, 62, 98, 949.
 OSBERNUS, Cantuariens. monach., CXLIX, 578.
 OTHLONS, presbyt. monach., CLVI, 371.
 PASCHASIUS RAUBERTUS (S.), abb. Corb., CXX, 272.
 PAULINUS (S.), patriarcha Aquileianus, XCIX, 201, 227.
 PETRUS BIESENSIS, archidiacon., CCVII, 150.
 PETRUS CANTOR, CCV, 286 *et seqq.*, 291.
 PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), LII, 207, 209, 210, 212, 215, 214, 232, 315 *et seqq.*, 321.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal., CXLIIV, 298, 299, 401, 425, 618; CXLV, 207 *et seqq.*, 222.
 PETRUS LOMBARDUS, Magist. sententiar., CXCH, 166, 256.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CVII, 540; CIX, 785, 808, 845, 846, 877, 888, 896, 975; CX, 22; CXI, 747; CXII, 207, 211.
 RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 150, 151, 180, 182, 187, 275, 274, 275, 276, 278, 635, 654, 667, 668, 669.
 REGINO, Prumiensis abb., CXXXII, 246.
 RUPERTUS (S.), Tulliens. abb., CLXVIII, 895, 897, 1106.
 STEPHANUS, Tornac. episc., CCXI, 518, 553.
 STEPHANUS (S.) de Mureto, monach. Grandim., CCIII, 1077, 1147, 1152.
 SUGERIUS (S.), Sancti Dionysii abb., CLXXXVI, 1453.
 TAILO, Cassaraugustan. episc., LXXX, 891, 892, 895.
 THOMAS, Cisterciens., CCVI, 454.
 VICTOR, episc. Capuanus, LXVIII, 270.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuld. mon., CXIII, 1053.
 WILHELMUS (S.), abb. in Dania, CCIX, 854.
 ZACHARIAS, Chrysopolitan., episc., CLXXXVI, 157.

5. — De charitate in actum adducta erga proximum seu de hospitalitate.

LACTANTIUS FIRMICUS. — Hospitalitas præcipua virtus est beneficentis; quod philosophi quoque aiunt; sed eam detorqueant a vera iustitia et ad commodum rapiunt: « Recte, inquit Cicero, a Theophrasto est laudata hospitalitas. Est enim, ut mihi quidem videtur, valde decorum patere domos hominum illustrium hospitibus illustribus. » Eodem modo rursus erravit quo tum, cum idoneis esse diceret largiendum. » Nam illustres illi atque potentes nulle re possunt indigere; quos opulentia sua et munit et honorat. Nihil autem a viro iusto facientium est nisi quod sit beneficium. Beneficium autem si re fertur, interit atque finitur; non enim possumus id habere integrum, cuius pretium nobis persolutum est. In his itaque beneficiis iustitia ratio versatur, quæ salva et incorrupta permanserit.

Permanent non eliter, quam si præstantur hominibus

his qui prodesse nullo modo possunt. At ille in recipendis illustribus nihil spectavit aliud nisi utilitatem, nec distimulavit homo ingeniosus, quid ex eo commodi speraret. At enim qui id faciat, potentem apud externos futurum per gratiam principum, quos sibi hospitii et amicitiae jure constrinxerit... quomodo ergo defenderet, quominus ambillosa illa hospitalitas malitia esset? « Tu mihi, adjecit idem, per omnes portas circumcurris ut adveniunt populorum atque urbium principes domum tuam invisitas, ut per eos apud cives eorum potentiam consequare, velisque te iustum et humanum et hospitalem videri, cum studeas utilitati tuæ. » En quod palam testificatus est non ad veram iustitiam quam non teneat, præceptis se dare, sed ad umbram imaginemque iustitiæ: ignoscendum est igitur umbratilo et imaginario præceptori; nec ab eo veritas exigenda est, qui se nescire fateatur. VI, 678, 679.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 181.
 ALCUINUS, C, 541.
 AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 229, 289, 435, 1616, 1685, 1752; XV (1^a parte), 151, 152, 253, 964, 1217.
 ANSELMUS (S.), Cant. episc., CLIX, 57.
 BENEDICTUS (S.), Cluniacensis abbas, CIII, 458, 440, 450, 571, 572, 647.
 BERNARDUS (S.), Clarnaval. abb. CLXXXIII, 458, 597.
 BRUNO (S.), Carthus. inst., CLIII, 202.
 CAROLUS, cogn. Magnus, imper. Augustus, XCVII, 479; XCVIII, 570.
 DUNSTANUS (S.), archiepisc. Cantuar., CL, 490.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 1021.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 294; LXXVII, 1154.
 GUIDO, Farfensis abb., IL, 1278.
 HERICUS, Antissiodorens. monach., CXXIV, 1167.
 HERVEUS, Burgold. monach., CLXXI, 1484.
 HIERONYMUS (S.), XXII, 1060; XXIII, 469; XXVIII, 586.
 HILDEBERTUS Venerabilis, Turon. archiep., CLIX, 170, 171, 295, 553.
 HUGO V, abb. Cluniacens., CCIX, 899.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXVII, 1146.
 JONAS, Aurelian. episc., CVI, 251.
 LACTANTIUS, VI, 677.
 MAXIMUS (S.), Taurinensis, LVII, 483, 484, 725, 726, 737.
 NORBERTUS (S.), Magdeb. archiepisc., CLIX, 135.
 PAULINUS (S.), Noian. episc., LII, 155.
 PETRUS, Biesensis archidiacon., CCVII, 98.
 PETRUS CANTOR, CCV, 321.
 PETRUS DE HONESTIS, cleric., CLXIII, 747.
 RABANUS MAURUS, archiepiscop. Mogunt., CL, 1250.
 RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 182.
 REGINO, Prumiensis. abb., CXXXII, 195.
 RODULPHUS, Bituricens. episc., CXIX, 708, 709.
 RUPERTUS, Tulliens. abb., CLXVII, 401, 445, 446; CLXVIII, 1505, 1575.
 SMARAGDUS (S.), abb., CII, 890, 891, 892, 893, 897.
 STEPHANUS (S.) Cisterc. CLXVI, 1462, 1481, 1484.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), monach., CCIV, 1157.
 TAILO Cassaraugustanus episc., LXXX, 906, 907.
 TERTULLIANUS, I, 1295; II, 52.
 THEODULFUS, Aurelian. episc., CV, 199.
 VENANTIUS FORTUNATUS, Pictav. episc., XLIII, 148.
 WALTERIUS, Aurelian. episc., CXIX, 735.
 WILHELMUS, abb., CL, 1114.
 WILLELMUS, Malmesbur. monach., CLXXIX, 1699.

6. — De charitate in actum adducta erga proximum seu de misericordia.

« Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur, » et alii multi textus Evangeliorum adduci possent... Et Paulus apostolus ait etiam: « Estote autem invicem benigni, misericordes, donantes invicem, sicut et Deus in Christo donavit vobis... Induite vos, sicut electi Dei, viscera misericordiae, benignitatem, supportantes invicem et donantes vobismetipsis, si quis adversus aliquem habet querelam... »

Homo, inquit sanctus Ambrosius, quam laus est ei ad amplitudinem præceptorum coelestium suam mentis tuæ expandas! Quam laus est mandatum charitatis, « Diligite, inquit, inimicos vestros! » Omnes utique in affectu charitatis inclusit, qui non excludit inimicos. Non potest dici Judæis, non gentilibus, ut cum omni-

pacem habeant. Illi vix suos diligunt... Christiano etiam inimicos non licet non amare. Christianum cum dico, perfectum dico. Audi latum mandatum: « Benedicite eos qui persequuntur vos... et nolite maledicere. Iste ipse qui latum dicit esse mandatum, probavit, dicens. « Illi quidem detrahebant, ego autem orabam. »

De varis misericordiis in proximum operibus agitur in indicationibus quas infra notantur censendas.

LACTANTIUS FIRMICUS. Tenendum est omni modo, ut ab officio misericordiae spes recipiendi absit omnino. Hujus enim operis et officii merces a Deo est expectanda solo; nam si ab homine expectes, jam non humanitas erit illa, sed beneficii fenerator; nec potest videri bene meruisse qui quod facit, non alteri, sed sibi praestat, et tamen res eodem cedit, ut quod alteri quisque praestiterit, nihil ab eo commodi sperans, vere sibi praestet qui mercedem a Deo capiet. Idem Deus praecipit ut, si quando eorum paraverimus, eos in convictum adhibeamus qui revocare non possint et vicem reddere, ut omnis actus vitae nostrae non careat misericordiae munere. Nec tamen quiquam interdictum sibi potest aut communionem cum amicis, aut charitatem cum proximis. Sed notum nobis Deus fecit quod sit verum et iustum opus, ita nos oportet cum proximis vivere, dummodo sciamus illud ad hominem, hoc ad Deum pertinere, VI, 676, 677.

VALERIANUS (S.), Cemelien. episc. « Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequuntur. » Principatus misericordiae est quidem lapsus manum porrigere, errantem viam salutis ostendere, infirmos visitare, in tribulatione positos solatiis inherere; sed illa est praecipue expectanda, esurientem pascere, nudum vestire, captivum redimere, ad tempus non habenti necessaria commodare. Nemo claudum refugiat, nemo surdum uoc audire se fingat, nemo debili manu subtrahat... Ta: ta enim est apud Dominum nostrum cura miserorum, ut sibi praestitum putet quicquid egentibus erogato misericordia contulerit. Si respiciamus ad nostri laboris fructum et celestis indulgentiae pietatis multo plus recipimus quam damus. Ecce pro pastu pauperis in Evangelio caelorum nobis regnum promittitur, pro erogatione fracti panis et hospitii receptaculo, vel nudati corporis vestimentis, opem suam nobis invalorantibus per prophetas Dominus pollicetur. Ecce nos damus terrena, ille caelestia; a nobis temporanea offeruntur, ille sempiterna largitur, LII, 715-722.

ABÆLARDUS PETRUS, Rugens. abb., CLXXVIII, 1584.

ADAMUS SCOTUS, Præmonstratens., CXCIII, 798, 828.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 147, 347, 603.

ALCUINUS abb., C, 492; CI, 617.

ALGRINUS JOANNES, cardin., CCVI, 23.

ALGERUS, scholastic., CLXX, 858, 968.

ALEXANDER II, papa, CLVI, 1408.

AMBROSIUS (S.), Mediolanens. episc., XV (parte prima), 34, 139, 181, 483, 903, 1391, 1394.

ANASTASIUS, abbas Romanus, CXXVIII, 413.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiep., CLVIII, 233, 377, 593, 736, 738, 869, 870, 872.

BEDA Venerabilis, XCII, 24.

BERNARDUS (S.), Claravall. abb., CLXXXII, 143, 182, 201, 233, 289, 850; CLXXXIII, 339, 341, 363, 412, 573, 803, 1070; CLXXXIV, 703, 1223; CLXXXV, 418, 471.

BRUNO (S.), Signiac. episc., CLXIV, 373, 393.

CYPRIANUS (S.), episcop., IV, 560, 601.

DROGO, cardinal., CLXVI, 1336.

DRUTHMARUS, Corbeiens. monachus, CVI, 1304.

EUGENIUS (S.), episc. Toletanus, LXXXVII, 396.

EUGYPIUS, abb., LXII, 793, 799, 961.

FLODARDUS, canonicus Remensis, CXXV, 408.

GERHOLDUS Venerabil., CXCIII, 1114; CXCIV, 1428.

GOFFRIDUS, cardinal., CLVII, 329.

GRATIANUS, CLXXXVII, 1363.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 97, 120, 303; LXXVI, 229; LXXVII, 515; LXXIX, 222, 461, 567, 582, 603, 616, 622, 636, 649, 650.

GUBERTUS Venerabil., abb., CLXVI, 487.

HARIBLUS, abb., CLXXIV, 1315.

HAYMO, Halberstat. episc., CXVII, 16, 22, 202, 443; CXVIII, 903, 912.

HERMANNUS, Tornacens. abb., CLXXX, 56.

HERVEUS, venerab. monach., CLXXXI, 1409, 1410.

HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 694, 881, 1042; XXIII, 36; XIV, 217, 505; XXVI, 83, 1460, 1461; XXVIII, 34, 136, 259.

HILARIUS (S.), Pictav. episc., IX, 933.

HILDEBERTUS Venerabil., Turonens. arch., CLXXI, 232, 540, 1019, 1021.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVII, 606, 773.

INNOCENTIUS III, papa, CXVII, 1145, 1146.

ISIDORUS, Hispalensis episc., LXXII, 584; LXXXIII, 724, 733, 1141.

IVO (S.), Carnot. episc., CXI, 68.

JONAS, Aurelian. episc. CVI, 251.

LACTANTIUS FIRMICUS, VI, 423, 666, 668, 671, 680, 696, 1078.

LANFRANCUS, Cantuar. archiep., CL, 507, 578.

LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 141, 166, 167, 168, 177, 178, 183, 188, 267, 271, 274, 281, 283, 289, 297, 303, 307, 446, 461, 813; LV, 327.

MATHILDIS (Sia), regina, CXXV, 917.

MAXIMUS (S.), Taurinens. episc., LCVII, 739.

ODO (S.), abbas Cluniac., CXXII, 90, 368.

PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiensis, XI IX, 267, 261, 265.

PAULUS EMERITANUS, diaconus, LXXX, 160.

PETRUS BLESSENS., archidiacon., CCVII, 103.

PETRUS CANTOR, CCV, 273, 280, 282, 285.

PETRUS COMESTOR, CXCIII, 1481.

PETRUS DAMIANUS (S.), CXLI, 781; CXLV, 145, 212.

PETRUS LOMBARDUS, Mag. sent., CXCI, 162, 354, 304, 409, 983, 1167, 1168; CXCI, 532.

RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CX, 23, 23, 94; CXI, 1530; CXII, 1147.

RATHERIUS, Veron. episc., CXXXVI, 188, 246, 406.

RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 23.

ROBERTUS PULLUS, CLXXXVI, 773.

RUPERTUS, abb. Tuitiens., CLXVII, 1129; CLXVIII, 67, 92, 94, 163, 176, 321, 326, 632, 927, 1423; CLXIX, 186, 189; CLXX, 182, 347.

SERVATUS LUPUS (S.), abbas Ferrar., CLIX, 612, 615.

SMARAGDUS, abbas, CII, 757 et seqq., 761, 930, 931.

STEPHANUS DE MUETO (S.), Grandimont. mon., CCIV, 1097, 1121, 1123, 1154.

TAIO, CaesarAugustanus episc., LXXX, 890, 891.

TERTULLIANUS, presbyt., II, 498.

THEODULFUS, episc. Aurelianens., CV, 304.

VALERIANUS (S.), episc., LII, 715 et seqq., 722.

WALAFRIDUS STRABUS, Fuldensis monach., CXIII, 918; XCIV, 1054.

WILHELMUS, abbas Hirsaugiensis, CL, 983.

De istis praefatis virtutibus theologice, etiam hic abundantius tractentur, jam perque superque multa de illis dicta sunt in Indice de Decalogo, in primo praepcepto; et in Indicibus, De dilectione inimicorum, De elemosyna, De correctione fraterna, et in aliis, ut lector facile animadvertet; at cum de istis virtutibus materies sit amplissima et maximi momenti, nunquam nimis praedicabuntur; et de illis merito dici posset, « Repetita placent. »

DE QUATUOR VIRTUTIBUS CARDINALIBUS.

Ad consilium impiorum itur quatuor modis. Quidam trahuntur invitati, alii attrahuntur illecti, alii seducuntur ignari, alii sequuntur spontanei. Istis necessariis sunt quatuor virtutes per quas armati resistent, ne in consilio eant. Invitis necessaria est fortitudo, qua resistent usque ad mortem minis, cruciatibus et damnis. Illi qui attrahuntur illecti, indigent temperantia quae reprimit illicita desideria, nec cedit promissionibus, nec emollitur blanditiis. Illis qui seducuntur ignari est opus prudentia, quae ab utilibus inutilia discernit et docet quid tenendum, quidve rejiciendum sit. Iustitia indigent illi qui sequuntur spontanei: iustitia est rectitudo voluntatis, quae nec amat peccare, nec peccato consentire. Est autem iustitia ordinata hoc modo, scilicet mala respiciens, bonis meliora praeponeans.

Est quippe prudentia ratio docta, scilicet a gratia, vitare contagia injustitiae propter iustitiam... iustitia est perfectio animae rationalis. Aliae virtutes sunt ad ejus acquisitionem vel conservationem, fortitudo, temperantia, prudentia quae iustitiam conservant ne amittatur aut minuat. Postquam vero perfecta est iustitia, et transit in affectum cordis, idem est quod illa tria, quia fortis est, prudens, temperata.

Quid hujus saeculi sapientibus cum virtutibus, qui Dei virtutem Christum ignoratis? ubinam, quæso, vera prudentia nisi in Christi doctrina? unde vera iustitia, nisi de Christi misericordia? ubi vera temperantia, nisi in Christi vita? ubi vera fortitudo, nisi in Christi passione? Soli ergo qui ejus doctrina imbuti sunt, prudentes di-

cendi sunt; soli iusti, qui de ejus misericordia veniam peccatorum consecuti sunt; soli temperantes, qui ejus vitam injuri student; soli fortes, qui ejus patientiæ documenta fortiter in adversis tenent. Incassum proinde quis laborat in acquisitione virtutum, si aliunde eas sperandas putat quam a Domino virtutum cujus doctrinæ seminarium prudentiæ, cujus misericordia opus justitiæ, cujus vita speculum temperantiæ, cujus mors insigne est fortitudinis. — S. BERNARD, in serm. 73, De diversis.

Ei item, in lib. De consid. pergit. Ibi etiam advertendum tibi est suavisimum quendam concentum complexumque virtutum, atque alteram pendere ex altera, sicut hoc loco vides fortitudinis matrem esse prudentiam, nec fortitudinem, sed esse temeritatem quemlibet ausum quem non paritavit prudentia. Hæc item est quæ inter voluptates et necessitates media quasi quædam arbitra sedens, utrinque, certis limitibus determinat fines, illis assignans et præbens quod est; illis quod n. mis est demens, et sic ex alterutro tertiam formans virtutem quam dicunt temperantiam, nempe intemperantem ipsa consideratio censet, tam eum qui necessariis pertinaciter demit, quam qui indulget superfluis. Non est ergo temperantia in solis resecandis superfluis, est et in admittendis necessariis. Hujus sententiæ Apostolus non fautor tantum, sed auctor esse videtur qui curam carnis nostræ docet non perici in desiderio; in his primis verbis superflua cohibet, et in istis in desiderio, necessaria non excludit. Unde non videtur omnino absurde designare temperantiam qui hæc nec præcedere necessitatem, nec excedere dicat, juxta illud philosophi: « Ne quid nimis. »

Jam de justitia, quæ una ex quatuor est, nunc constat consideratione mentem præveniri, ut se formet in ea? Se enim necesse est prius cogitare, ut ex se normam ducat justitiæ, nec factura utique alteri quod sibi fieri nolit; nec quod sibi velit fieri negatura. In his nempe duobus, liquet integrum esse justitiæ statum. Sed nec ipsa solitaria est. Intuere etenim nunc mecum etiam hujus pulcherram connexionem et coherentiam cum temperantiâ, et item ambarum cum duabus superioribus, id est prudentiâ et fortitudine. Nam cum justitiæ dicatur portio, quod sibi non vult fieri quid alii non facere; porro perfectio, quod ait Dominus: « Quicumque vult ut faciant vobis homines, et vos facite illis, » neutrum horum erit, nisi ipsa voluntas, de qua tota ducitur forma, sic ordinata fuerit, ut nec velit aliquid superfluum, nec necessarium quid superstitiosè nolit; quod quidem temperantiæ est. Denique ipsi justitiæ, ut justa sit, temperantia modum imponit: « Noli nimium esse justus, » ait Sapiens, ostendens per hoc minime approbandam justitiæ quam temperantiæ moderamine non frenetur. Quid quod et ipsa sapientia hoc frenum non repperit, dicente Paulo: « Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem... » Ergo modum tenere justitia est, temperantia est, fortitudo est... Itaque justitia querit, prudentia invenit, fortitudo vindicat, temperantia possidet.

Opus est fortitudine adversus tentamenta peccati, ut rugienti leoni resistamus fortes in fide, et ignita ipsius jacula hoc ipso clypeo viriliter repellamus. Opus est justitiæ, ut operemur bonum. Opus prudentiæ, ne cum fatuis virginibus reprohemur. Opus denique temperantiæ, ne voluptatibus indulgentes audiamus aliquando quod miser ille epularum pariter et vestium splendore finito, dum misericordiam precaretur audivit: « Memento, fili, quod receperisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala; nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. »

Temperantia sit amor integrum se præbens et quod amatur; fortitudo amor facile tolerans omnia propter quod amatur; justitia amor soli amato serviens, et propterea recte dominans; prudentia amor ea quibus adjuvatur, ab eis quibus impeditur sagaciter seligens...

Si enim Deus est summum hominis bonum, sequitur profecto, quoniam summum bonum appetere est bene vivere; ut n. h. aliud sit bene vivere, quam toto corde, tota anima, tota mente Deum diligere, a quo existit, ut incorruptus in eo amor atque integer custodiatur; quod est temperantiæ; ut nullis frangatur incommodis, quod est fortitudinis; nulli aii serviat, quod est justitiæ; vigilet in discernendis rebus, ne fallacia paulatim dolusve subrepat, quod est prudentiæ. Hæc est hominis una perfectio...

Vera est illa philosophorum sententia, quæ quatuor virtutes, velut quosdam virtutum omnium fontes..... definiunt. Principales quatuor esse virtutes non solum philosophi sentiunt, sed etiam nostri consentiunt. Sed quare quatuor, vel quæ sint opera singularum?... Quaternarium numerum perfectioni sacramentum pene nullus ignorat; siquidem totus orbis Oriente et Occidente,

Aquilone et Meridie, quatuor determinari partibus vel angulis invenitur; et ipse Adam, qui est humani generis pater, vel generale nomen, quod dicitur homo, quatuor litteris explicatur. Corpus autem quatuor elementis exstructum, quaternarii numeri in se continet sacramentum..... Sed et quatuor flumina quæ de paradisi fonte procedunt, vel quatuor Evangelia, divini cursus rota quatuor, et animalia, alæ eorum quatuor ac facies, dignitatem hujus numeri abunde commendant, et ideo virtutes istæ quæ tantum continent perfectionis in numero, sollicitè considerare debemus, quantum sanctitatem conferant animo Christiano, et quam nihil perfectionis usquam sit, quod in istis virtutibus non sit. Nam etsi faciat temperantia temperantem, prudentia prudentem, iustitia justum, fortitudo fortem, eo qui temperantem juste et prudenter agit ac fortiter, nescio quid possit esse perfectius. Itaque difficile quidem est nomina virtutum quæ ex illis quatuor oriuntur ostendere; sed cum proprietates et actus earum coperint aperiri ex ipsis affectionibus singularium apparebit. Verumtamen hoc imprimis nosse et tenere debemus, quod istæ quatuor virtutes, et omnes quæ ex illis existunt, sint dona Dei, et quod nullus eas habet, habuit aut habebit, nisi cui Deus, qui est omnium virtutum proprietates et origo, contulerit, quoniam quicumque, quocumque tempore, in quacumque gente in Deum credentes ex fide vixerunt, illius dono temperantes ac prudentes, justi ac fortes fieri utique potuerunt. Qui autem nescientes Deum, vel etiam blasphemantes, sine fide vixerunt, nihil earum virtutum a Deo accipere, vel habere potuisse credendi sunt, LIX, 501, 502.

DE VIRTUTIBUS CARDINALIBUS SEORSIM SPECTATIS.

De prudentia.

Prudentia Christiana, seu virtus moralis definitur a S. Augustino: « Amor bene discernens ex quibus adjuretur in Deum ab his quibus impeditur potest; » vel: « Cognitio rerum appetendarum vel fugiendarum. »

Definitur a S. Thoma post Aristotelem, « Recta ratio agibilium. »

Definitiones illæ eodem recidunt. Sensus enim eorum omnium is est, prudentiam esse virtutem qua fit ut discernamus ea quæ ad Deum ducunt ab his quæ a Deo abstrahunt; hæcque fugiamus, illa sagaciter seligamus... Unde sanctus Augustinus ait: « Hæc affectio animæ, vel motus quo intelligit æterna, et his inferiora esse temporalia, etiam in se ipsa, et hæc appetenda potius quæ superiora sunt quam illa quæ inferiora sunt, novit, nonne ibi prudentia videtur? »

ALANUS DE INSULIS, CCX, 157, 495, 496, 500, 504, 505, 509, 524, 529, 532, 545, 547, 548.

AMBROSIIUS (S.) XV (1^a parte), 57, 58, 120, 125, 295, 296, 1143, 1212, 1307.

ANACLETUS, antipap., CLXXIX, 699.

ANSELMUS (S.), Cantuariensis. arch., LVIII, 465.

AUGUSTINUS (S.), XXXII, 1189, 1235, 1532; XXIV, 2072, 2075; XXXV, 945, 1065; XXXVII, 20, 65; XXXVIII, 62; XXXIX, 125, 326, 1017.

BERNARDUS (S.), (lar. abb., CLXXXIV, 1285.

BRUNO (S.), Signiacensis. episc., CLXIV, 99.

EADMERUS, Cantuariensis. monach., CLIX, 582.

EGBERTUS (S.), Eboracensis. archiepisc., LXXII, 401.

EUGENIUS (S.), episc. Toletan., LXXXVII, 596.

GERHARDUS, vener. præpos., CXIII, 490.

GEZO, abbas Dertordensis, CXXXVII, 585, 586.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 503, 553.

GUBERTUS, abbas S. Maris de Novigento, CLVI, 44, 64.

HALITGARIUS, Camerac. episc., CV, 674.

HARIULPHUS, abb., CLXIV, 1296.

HIERONYMUS (S.), XXII, 816, 877; XXIII, 406, 471;

XXV, 61, 87; XXVI, 149; XXXVIII, 452.

HILDEBERTUS Venerab., Tur. arch., CLXI, 173,

1010, 1011.

HILDEGARDIS (Sta.), abbat., CXCIV, 214.

HUGO A. S. VICTOR, CLXXV, 789; CLXVI, 1002.

ISIDORUS, Hispalensis episc., LXXXIII, 95, 94, 801.

JOANNES SAREB., Carnot. episc., CXCIX, 1620.

JULIANUS POMERIUS, LIV, 509, 511, 512.

OTHLONUS, presbyt. et monach. Ratisbonæ, CXLII, 547.

PASCHALIS II, papa, CLXIII, 310.

PASCHALIS RADBERTUS (S.), abbas Corbeienis,

CXX, 420, 835.

PETRUS CANTOR, CCV, 506.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLV, 235.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CX, 1115.
 CXII, 1233, 1632.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 1290.
 RUPERTUS, Tiliensis. abb., CLXXVII, 438, 531, 1703;
 CLXXVIII, 83, 1390, 1391.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 605, 945.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), Grandin., CCIV, 1015.
 STEPHANUS, Tornac. episc., CCXI, 485.
 TERTULLIANUS, I, 501; II, 54, 685.
 VENANTIUSFORTUNATUS, episc. Pictav., LXXXVIII, 148, 168, 170, 231, 246.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuldensis monach., CXIII, 193.

De justitia

Sanctus Augustinus multas justitiæ Christianæ definitiones tradit : « Justitia, inquit, est virtus qua sua cuique tribuuntur; » vel, quod idem est : « Justitia est habitus animi, communis utilitate servata suam cuique tribuens dignitatem; » vel : « Est ordinatio animæ qua fit ut nulli serviamus, nisi uni Deo; nulli consequemur nisi purissimis animis; nulli dominari appetamus, nisi naturæ bestiali atque corporeæ; » vel : « Justitia est amor Deo tantum serviens, et ob hoc bene imperans cæteris quæ hominibus subiecta sunt. »

Ex his omnibus justitiæ definitionibus, quæ eodem recidunt, potest desumitur justitia : « Virtus qua fit ut anima et Deo, et proximo, et sibi ipsi tribuat quod cuique debetur. »

Sumi potest justitia pro aggregatione virtutum omnium christianarum, et eo sensu, « Justitia est dilectio Dei et proximi. »

Et hac ratione per justitiam, et Deo, et nobismetipsis et proximo tribuimus quod debemus, dum Deum super omnia, nosque propter Deum, proximique sicut nos diligimus, adeoque cum reddimus unicuique, sive superiori eam, sive aequalibus, sive inferioribus quod suum est.....

Justitia, inquit S. Ambrosius, lib. *De off.* c. 26, ad societatem generis humani et ad communem refertur. Quanta autem justitia sit, ex hoc intelligi potest, quod nec loca, nec personæ, nec temporibus excipitur, quæ etiam hostibus reservatur, ut si constitutus sit cum hoste aut locus aut dies prælio, adversus justitiam putetur aut loco prævenire aut tempore. Si ergo etiam in bello justitia valet, quanto magis in pace servanda est. Sola justitia est quæ omnibus temporibus, aliis potius magis quam sibi, quotidiano usu, et fructu publico, suo damno alienas custodit utilitates; quæ nihil habeat utilitatis, et plurimum laudis; fons est justitiæ cæterarum virtutum, quæ virtutes alias illuminat. Prudentia enim sine justitia nocet; fortitudo quoque nisi eam justitia temperet, intolerabili insolentia et, furori quam rationi propior, dominationi quam libertati... justitia sola est quæ virtutes omnes complectitur et commendat omnes...

Quæ evidenter apparebunt ex indicationibus quæ subiciuntur.

Si in hoc vita justitiæ conamur implere, cujus justitiæ opus est proprium sua cuique tribuere, Deo nos, a quo sumus facti, reddamus; nec dominari nobis ea quibus sumus naturaliter præpositi permittamus. Dominetur vitæ ratio, subiciatur corpus animo, animus Deo, et impleta est hominis tota perfectio. Ac per hoc, et nos justitiæ facit participes, suum cuique tribuimus, si inferiora mellioribus et virtutibus carnalia oblectamenta subducimus; et si sicut viventia vita carentibus, sensibilia viventibus, intellectualia sensibilibus, immortalia mortalibus, rationemque præponimus, ita bene vivendo voluptuosos vitæ, utilibus honestis, honestis sanctis, sanctis perfecta omnia præferamus. Verumtamen nec corpus spiritui, nec appetitus obtemperare poterit rationi, nisi Deus qui ipsum spiritum creavit et corpus, delectatus cogitationibus nostris, requiescat in nobis, ac tanquam verus agricola in agro suo, corde nostro proficiat, ut quidquid in eo fides plantat, devotio rigat, ipse ad incrementum consummatæ maturitatis adducat, atque ita nobis, voluntarie sibi subiectis desideria mala subiciat, ut ex ipsis actibus nostris, qui sit habitator noster et cujus in nobis fiat voluntas, appareat, LIX, 506.

ADAMUS SCOTUS, ordinis Præmonstratensis, CXCVIII, 259.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 149, 605, 679.

ALCUINUS, abb., CI, 629, 640, 651, 944, 980.

ALGERUS, Scholast., CLXXX, 858, 859, 969.

AMULO, Lugdunens. episc., CXVI, 107 et seqq., 115.

AMBROSIIUS (S.), XIV, 282, 283, 363, 498, 815, 955, 956, 1021, 1429, 1464, 1563, 1631, 1637, 1670; XV, (1^a partie), 57, 60, 61, 63, 111, 128, 235, 910, 1509.

AUGUSTINUS (S.), XXII, 1189, 1195, 1235; XXIII, 296, 323, 461, 569, 570, 591, 595, 660, 760, 768, 769, 818, 875, 881; XXXIV, 39, 74, 164, 563, 618, 755, 1337, 1414, 1609, 1760, 1840, 2006, 2010, 2093, 2094, 2095; XXXV, 87, 137, 259, 282, 283, 322, 416, 487, 639, 673, 674, 675, 744, 751, 904, 1001, 1063, 1080, 1514, 1530, 1533, 1570, 1517, 1522, 1577, 1638, 1679, 1827, 1922, 1930, 1958; XXXVI, 36, 694, 700, 753, 768, 789, 790, 831, 864, 868, 869, 870, 871, 872, 877, 898, 915, 918 et seqq., 923, 926, 929, 930, 951, 963, 998, 1470, 1295, 1295, 1323, 1470, 1515, 1648; XXXVII, 20, 61, 99, 121, 330; XXXVIII, 576, 580, 531, 629, 641, 649, 656, 657, 658, 739, 740; XXXIX, 889, 954, 959, 968, 1026, 1024, 1046, 1052; XL, 120, 154, 155, 157, 158, 162, 164, 169, 170, 193, 201, 202, 204, 206, 210, 211, 231, 232, 236, 242 et seqq., 249, 282, 283, 291, 299, 300, 367, 368, 395, 397, 600 et seqq., 606, 616, 622, 629, 631, 632, 634, 690, 746, 893, 896, 913, 1002, 1065, 1081, 1200, 1202, 1209, 1216, 1234, 1249, 1256, 1257, 1265, 1498, 1514, 1512, 1604.

BALDUINUS, Cantuar. archiepisc., CCIV, 509.

BODA Venerab., CXCI, 168.

BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 582, 583.

BERNARDUS (S.), abbas Clarnavall., CLXXXIII, 580.

BONIFACIUS (S.), Mog. episc., LXXXIX, 817, 850.

BRUNO (S.), Signiacens. episc., LXIV, 203, 769.

CAROLUS MAGNUS, imper., XCVII, 135, 178.

CASSIANUS, presbyt., LXIX, 1248.

CASSIODORUS, abb., LXXI, 836.

CYPRIANUS (S.), IV, 575, 510, 514, 592.

DONATUS, Vesont., episc., LXXXVII, 395.

EADMERUS, Cant. monach., CLIX, 581.

EUGYPIUS, abb., LXII, 564, 963, 1012.

GODEFRIDUS, Clabuleus. episc., CLIX, 517.

GRATIANUS, CLXXXVII, 1281.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 484; LXXIX, 145, 185.

GREGORIUS VIII, pap., CCII, 1538.

GUIGO I, Carthus. prior, CLIII, 627.

HALITGARIUS, Carn. episc., CV, 674, 675.

HAYMO, episcop., CXVII, 447, 449, 753.

HELINANDUS, Frigid-Montis monach., CCXII, 738.

HERVÆUS, monach., CLXXI, 112, 331.

HIERONYMUS (S.), XXII, 506, 543, 549, 559, 569;

XXV, 56, 597, 623, 624, 806, 879; XXVI, 450; XXVII, 1067, 1142; XXVIII, 531.

HILARIUS (S.), episc., IX, 932, 937.

HILDEBERTUS, Turonens. archiepisc., CLXXI, 337, 448, 1009, 1021, 1042.

HILDEGARDIS (Sta), abbatisa, CXCVII, 2, 5.

HONORIUS, Angustodun. monach., CLXXII, 1225.

HUGO (S.), Lincol. episc., CLIII, 1007.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 257, 293, 510, 511, 585, 422, 1005; CLXXVII, 502, 609.

INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 658.

INNOCENTIUS III, papa, CCXIV, 163; CCXV, 51; CCXVI, 901; CCXVII, 744.

ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXII, 95; LXXXIII, 1250, 1251.

ISIDORUS MERCATOR, CXXV, 50, 64.

IVO (S.), Carn. episc., CLXII, 475.

JOANNES SCOTUS, CXXII, 1157, 1159.

JOANNES, cogn. Saresberiensis, Carnot. episc., CXCI, 518, 529, 552.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 505, 609.

LACTANTIUS, VI, 322, 375, 417, 420, 498, 547 et seqq., 572, 659, 662, 663, 679, 698, 720, 729, 780, 1042, 1065, 1070; VII, 196, 303, 626 et seqq., 644.

LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 143, 462.

LUCIUS II, pap., CLXXIX, 861.

MARTINUS (S.), Legionensis presbyt., CCVIII, 119, 410.

MATHILDIS (Sta), regina, CXXIV, 899.

MUNIO, episc., CLXX, 1125.

ODO (S.), abb. Clun., CXXXIII, 196.

OTHLONUS, presbyt., CXLI, 182.

NICOLAUS, Clarnavallens. monach., CXLVI, 1632.

PASCHASIVS RADBERTUS (S.), abb., CXV, 256.

PAULINUS (S.) NOLANUS, episcop., LXI, 83.

PETRUS CANTOR, CCV, 503.

PETRUS DAMIANUS, CXLIV, 313.

PETRUS LOMBARDUS, Magist. sententiarum, CXCI, 79, 440; CXII, 203, 249.

PHILIPPUS DE HARVENG, abb., Bonaspei, CCIII, 707.

- PLACIDUS (S.), episcop., CLXIII, 681.
 HABANUS MACRUS, arch. Mogunt., CVIII, 125; CIX, 17, 769; CXII, 938, 686, 1251.
 RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 162.
 RODULPHUS, abb., CLXXIII, 199.
 RUPERTUS, Tulliens. abb., CLXVII, 428, 482; CLXVIII, 83, 557, 514, 686, 939, 1412; CLXIX, 82, 175, 166, 1259, 1507, 1389, 1590, CLXX, 180.
 SERVATUS LUPUS, CXIX, 613.
 SMARAGDUS, abb., CII, 947, 919.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), ordinis Grandimontensis, CCIV, 1076, 1112, 1121.
 TERTULLIANUS, I, 1230; II, 104, 299, 305, 315, 747, 890.
 VENANTIUS FORTUNATUS, Pict. episc., LXXXVIII, 170, 203.
 ZENO (S.), XII, 280 et seqq., 288.
 WILLELMUS, monach., CXLIX, 886.

De fortitudine.

Fortitudo christiana, seu virtus cardinalis definitur a sancto Augustino: « Amor omnia propter Deum facile perferens; » vel: « Animæ affectio, qua omnia incommoda et damna rerum non in nostra potestate constitutarum contemnimus; » vel: « Firmitas animi adversus ea quæ temporaliter molesta sunt. »

Describi potest ex mente eorum definitionum virtus, qua fit ut nihil nos separare possit a charitate Dei, non persecutio, non gladius, sed omnia pati parati simus potius quam Dei legem et præscripta nobis officia deserere.

Ex his ad praxim advenimus: Cur, ait Origenes, *De divers. hæres.* lib. vi, non habetis fortitudinem? Cur non habetis confidentiam, et fiduciam apud me tenetis? Etsi mors irrueret, nonne eam debuistis constantissime sustinere? Ad omne enim quicquid eveniret fortitudo necessaria est; ad omne periculum, vel iribulationem usque ad exitum animæ. Similiter et circa divitias et delicias, et terrenos honores, animi fortitudo tenenda est, ut neque extollaris, o homo, neque in superbiam erigaris, non despicias inimicos, nec humilem spernas, neque obliviscaris Dominum, neque derelinquas Creatorem, nec existas ingratus. Si ergo in necessitate et in periculis fortitudo necessaria est, ut viriliter cum fide loteris universa, multo magis circa delicias, et luxurias fortitudo necessaria est, ne in decipulam incidas diaboli.

De fortitudine, inquit S. Augustinus: lib. *De moribus Ecclesiarum*, non multa dicenda sunt. Amor nunquam ille, quem tota sanctitate inflammatum esse oportet in Deum, in non appetendis istis temperans, in amittendis fortis vocatur. Sed inter omnia quæ in hac vita possidentur, corpus homini gravissimum vinculum est, iustissimis Dei legibus, propter antiquum peccatum, quo nihil est ad prædicandum notius, nihil ad intelligendum secretius. Hoc ergo vinculum ne concutatur, atque vexetur, laboris et doloris; ne auferatur atque perimatur, mortis terrere animam quatit. Amat enim illud vi consuetudinis, non intelligens, si eo bene atque scienter utatur, resurrectionem reformationemque ejus ope ac lege divina sine ulla molestia juri suo subditum fore, sed cum se hoc amore tota in Deum converterit, his cognitis mortem non modo contemnat, verum etiam desiderabit. Quia ergo fortitudine opus est, imploranda ab illo qui jussit ut fortes simus, et nisi fortes ipse fecerit, non erimus quod jussit; ab illo qui dixit: « Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit, » ne sibi ipsa anima arrogando fortitudinem debilitetur.

Est itaque, ait S. Ambrosius, lib. *De officiis*, c. 33, n. 176, fortitudo velut excelsior ceteris, sed nunquam incomitata virtus; non enim seipsam committit sibi; alioquin fortitudo sine iustitia iniquitatis materia est. Quo enim validior est, eo promptior ut inferiorem opprimat.

Nunquam David, nisi lacessitus bellum intulit. Itaque prudentiam fortitudinis comitem habuit in prælio. Nam et adversus Goliath immensi mole corporis virum singulari certamine dimicaturus, arma quibus oneraretur respuit; virtus enim suis læceris magis quam alienis integumentis nititur. Deinde eminus, quo gravius feriret, ictu lapidis hostem interemit.... Postea nunquam nisi consulto Domino bellum adortus. Ideo in omnibus victor præliis, usque ad summam senectutem manu promptus, bello adversus Titanas suscepto, ferocibus belatoribus miscebat agminibus, gloriæ cupidus, iacuriosus salutis.

Sed non hæc sola præclara fortitudo est; sed etiam illorum gloriosam fortitudinem accipimus, qui per fidem magnitudine animi obstruxerunt leonum ora, extinxerunt

virtutem ignis, eduxerunt aciem gladii, converterunt de infirmilata fortes, qui non comitatu et l-gnibus succincti communem cum multis victoriam, sed nuda virtute animi singularem de perfidis retulerunt triumphum....

Non igitur in viribus corporis et læceris tantummodo fortitudinis gloria est, sed magis in virtute animi; neque in inferenda, sed in depellenda injuria lex virtutis est. Qui enim non repellit a socio injuriam, si potest, tam est in vitio quam ille qui facit....

Et revera jure, ea fortitudo vocatur, quando nequisque seipsum vincit, iram continet, nullis illecebris emollitur atque inflectitur, non adversis perturbatur, non extollitur secundis, et quasi vento quodam, varium rerum non circumfertur mutatione. Quid autem excelsius et magnificentius, quam exercere mentem, affligere carnem, et in servitute redigere, ut obediat imperio, consiliis obtemperet, ut in adeundis laboribus impigre exsequatur propositum animi atque voluntatem.

Hæc igitur prima vis fortitudinis, quoniam in duobus generibus fortitudo spectatur animi. Primo, ut externi corporis pro minimis habeat, et quasi superfluis despicienda magis quam expetenda ducat. Secundo, ut ea, quæ summa sunt, omnesque res in quibus honestas cernitur, præclara animi intentione usque ad effectum persequatur. Quid enim tam præclarum, quam ut ita animum informes tuum, ut neque divitias, neque voluptates, neque honores in maximis constituas, neque in his studium omne conferas? Quod cum ita affectus animo fueris, necesse est ut illud honestum ac decorum præponendum putes, illique mentem ita intendas tuam, ut quicquid acciderit quo frangi animi soleat, aut patrimonii amissio, aut honoris imminutio aut obrectatio infidelium, quasi superior non sentias; deinde ut te salutis ipsius pericula pro justitia suscepta non moveant... Non est igitur mediocri nec discreta a ceteris animi fortitudo, quæ bellum cum virtutibus gerat; sed quæ sola defendat ornamenta virtutum omnium, et judicii custodiat, et quæ inextinguibili prælio adversus omnia vitia decernat, invicta ad labores, fortis ad pericula, rigidior adversus voluptates, dura adversus illecebras quibus aurem deferre nesciat....

Quæ omnia evolvuntur et tractantur in indicationibus notatis....

Animi fortitudo ea intelligi debet quæ non solum diversis pulata molestiis inconcussa permaneat, sed etiam nullis voluptatum illecebris resoluta succumbat; alioquin si impetus quidem malorum servientium frangat, si calamitatibus quibuslibet impactis obstat, si inter injuriarum sæva, inter procellas argentium pressuram, inter inimicitias aut damna presentia, atque multimodas persecutiones infatigata persistat, et tamen de ipsa se adversariorum sustinentia jactet, nec de dono Dei quo illustratur, exsultet, sed carnaliter se de vulgi favore quo prædicatur, oblectet; plusque gaudeat ex eo quod laudatur, quam ex eo quod habet unde laudetur, et per hoc humanam laudem divinis muneribus anteponat, qui dubitet hanc animi intentionem virtutem dici non posse? Quæ si virtus esset, fortiter etiam blandimentis talibus repugnaret, nec acquiesceret mollioribus quæ, adjuvante Domino, dura quæque vel aspera superasset. Quoniam namque insuperabiles asperis passionibus facit mundi cupiditas, in quibus non patientia laudanda, sed miranda durities.

Eos vero quos ad tolerantiam passionum fortes Dei charitas reddit, nulla delectatio carnis, nulla voluptas male blanda corruptit. Quoniam si non quid, sed propter quid patiamur, plurimum refert; non in eis est patientia qui æquanimiter patiuntur angustias, sed in eis tantum quos fortiter facit sustinere iustitia....

Is ergo cui Dominus est animi fortitudo, nullis carnalibus desideris cedat, nullis voluptatibus acquiescat, ambitionem ac popularem gloriam vincat. Non enim pecunie amor addicat, non acerbitas passionum demorumque subjiciat. Sit illi Deus laus tota, perfecta gloria, delectatio pura, spes certa, securitas firma, possibilitas sana, animas incorrupta, ut ei quicquid carnalibus placeat, in hoc mundo displiceat; quicquid pretiosum videtur esse vilescat; quicquid nitidum futurorum contemplatione sordescat, nec ab his quæ jam per gratiam Dei elisit, se patiatur elidi; quia et turpius videtur animam ab his vitiis vinci quæ vicerat, et nihil ei prodest aliquid superasse, si alicui quod neglexerit superare subiacet, quando non ille fortis haberi solet qui in adeundis laboribus periculose claverit, aut frenandis voluptatibus ac demandis institerit; sed ille magnus et sublimis ille potens, atque dignus, fortitudinis appellatione censendus est, qui nihil sibi vitii rebellare aut dominari

permiserit, modo absit ignavia, ne nos id desperemus posse quod possumus; absit presumptio vitiosa, ne nobis hoc quod per Dei gratiam possumus ascribamus. Quia sive de munere Dei, quo fortes efficitur desperemus, sive nos de nostra possibilitate jactemus, idonei ad resistendum vitis esse non possumus. Et utique animi fortitudo tam desperandi ignaviam debet excutere quam jactantiam contraire, LIX, 505.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 159.

ALCUINUS, abb., C, 944; CI, 640.

AMBROSIIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 282, 1354, 1818; XV (prima parte) 57, 94 seqq., 246, 295.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiep., CLVIII, 596, 695.

AUGUSTINUS (S.), Hippo. episc., XXXII, 1235, 1322, 1329; XXXIV, 59; XXXV, 437, 477, 1066, 1184, 1389, 1498, 1797; XXXVII, 21; XXXVIII, 127, 629, 631, 671, 675.

BERNARDUS (S.), abb. Claravallens., CLXXV, 1164.

CYPRIANUS (S.), Carthag. episc., IV, 246, 321, 350, 358.

DROGO, cardinal. episc., CLXVI, 1556.

EADMERUS, monach., CLX, 582, 590.

EUGYPIUS, abb., LXII, 564.

GREGORIUS, Praeposit. Reichersperg., CXIII, 967.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 777-779; LXXXI, 46, 559, 598.

GUIBERTUS, Gemblacensis abb., CCXI, 1310.

HALITGARIUS, Cameracensis episc., CV, 675.

NERVAUS/Burgidali monach., CLXXI, 1118.

HIERONYMUS (S.), presbyt., XII, 811, 820; XXIV, 956; XXVII, 972, 1074; XXVIII, 542.

HILARIUS (S.), Pictav. episc., IX, 934.

HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXII, 1023, 1028.

HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXC VII, 154, 201.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 1003; CLXXVI, 607.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 504, 509.

LACTANTIUS Firmic., VI, 379, 593, 594.

LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 457.

MARTINUS (S.) Legionens. presbyt., CCVIII, 442.

NICOLAUS, Claravallens. monach., CXCVI, 1632.

ODO (S.), Cluniacensis abb., CXXXIII, 523.

PETRUS CANTOR, CCV, 306.

PETRUS LOMBARDUS, magister Sententiarum, CXCI, 863.

RABANUS MAURUS, archiep., CX, 1116.

RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 222.

RUPERTUS, abb. Tulliens., CLXVII, 1528, 1729, 1734;

CLXVIII, 236, 559, 601, 630 1453; CLXIX, 1593, 1475, 1478.

TERTULLIANUS, Carth. presbyt., I, 534, 942.

VICTOR Vitens., LVIII, 243, 263.

De temperantia.

Temperantia definitur a sancto Augustino : « Amor esse integrum Deo incorruptumque servans : vel « Affectio coercens et cohibens appetitum ab his rebus, quae turpiter appetuntur; » vel : « Refrenatio cupiditatis ab his quae temporaliter delectant.

Ex his definitionibus, quae eodem recidunt describi potest temperantia virtus quae sit ut nihil eorum diligamus quae temporaliter appetuntur et delectant; sed ex his ad vitam hujus atque officiorum necessitatem quantum satis est usurpemus, utentis modestia, non amantis affectu... Per ea quae temporaliter appetuntur et delectant intelliguntur divitiae, voluptates, honores, et quicquid cupiditas appetere potest.

Unde vult sermo divinus, aut Origenes, hom. vii, in I evit., sobrios in omnibus esse Domini sacerdotes, utpote qui ad Dei altare accedentes orare pro populo debeant, et pro alienis intervenire delictis, qui portiones in terra non habeant, sed ipsae Domini eorum portio sit... In ebrietas aegritudine corpus simul et anima corrumpitur; spiritus pariter cum carne vitatur. Omnia membra debilitat, pedem, manum, linguam resolvit, oculos tenebrat, mentem velat oblivio, ita ut hominem ne esse nec sentiat. Habet ergo istud primo dedecoris corporalis ebrietas. Jam vero si disculiamus quot modis mens inebriatur humana, inveniemus ebrios etiam eos qui sibi sobrii videntur. Iracundia inebriat animam; furor vero eam plus quam ebrium facit, si quid tamen esse ebrietate amplius potest. Cupiditas et avaritia non solum ebrium, sed et rabidum hominem reddunt. Et obcenae concupiscentiae inebriant animam, sicut e contrario et sanctae concupiscentiae inebriant eam. Sed ebrietate sancta illa de qua dicebat quidam sanctorum : « Et poculum inebrians quam praeclarum est... » Vide quanta sunt quae inebriant

animam; et formido inebriat eam, et vana suspicio; invidia autem et livor supra omnem ebrietatem macerant eam.

At in temperantia est animi tranquillitas, studium mansuetudinis, moderationis gratia, honesti cura, et decoris consideratio spectatur et queritur.

Temperantia est socia ac familiaris mentis placiditati, protervis fugitans, ab omni aliena luxu; sobrietatem diligit, honestatem fovet, decorum illud requirit, temperantia resecat cupiditates.

Sed non illa solum laudabilis temperantia quae parva est ciborum, sed etiam illa quae concupiscentiam.... Unde Paulus etiam in ipsa conjugis temperantiam docet; est enim velut quidam adulter incontinentia in matrimonio, qui legem apostolicam praevincatur.... Imperas nobis continentiam... Da quod jubes, et jube quod vis... Tu nesci de hac re gemitum cordis mei et flumina oculorum meorum, S. August., lib. De moribus, Eccl.

Temperantia temperantem facit, abstinentem, parcum, sobrium, moderatum, pudicum, tacitum, serium, verendum. Haec virtus, si in animo habitat, libidinem frenat, affectus temperat, desideria sancta multiplicat, vitiosa castigat, omnia intra nos confusa ordinat, ordinata corroborat, cogitationes pravas removet, inserit sanctas, ignem libidinis voluptatis exstinguit, animi teporem desiderio futurae remunerationis accendit, mentem placida tranquillitate componit, et totam semper ab omni vitiorum tempestate defendit. Temperantia intemperantiam nostram ad honestum modum redigit in cibo ipso vel potu, ut contenti simus appositis, ne poscamus impudenter quod aut ille qui poscitur forte non habet, aut alios quod desiderio nostro placet offendat, aut gula nostrae intemperantis appetitus appareat; nec judicemus eos qui volunt cibis, quos ipsi percipimus abstinere, nec eis verecundiam faciamus qui ea quibus ipsi abstinemus forte percipiunt, et Deo gratias agunt, certi quod satis miserum sit aliquos de cibi vel potus perceptione damnare, aut nobis arrogare per abstinentiam sanctitatem, LIX, 503.

Temperantia est quod reverentiam senioribus exhibemus, aequales germanitus honoramus, junioribus gratiam paternae dilectionis impendimus, quod praestamus loquenti seniori silentium, quod ipsius ad loquendum praestolamur imperium, quod non attollimus immoderatum in colloctionibus sonum, quod risu prorumpere non permittimus in cachinnum, quod nihil detrahimus, nec detrahentes aequanimitas asinus, scientes quod tam illi qui detrahunt, quam illi qui detraherentibus acquiescunt, vanitatis morbo corrupti sunt; qui ad hoc alios viles videri volunt, ut se commendent eorum comparatione quos carpunt, et videantur ea vilia non habere, quae malitiose in aliis reprehendunt; quod malum temperantia tollit, cui qui servire voluerit, non quod reprehendat in fratribus, sed unde Deum laudet attendit. Ac per hoc ipsa temperantia est, quod non solum temperantes in omnium membrorum officiis sumus, sed etiam quod omnia libenter quae nos moderatos ac sobrios faciunt observamus, LIX, 503.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 161, 475.

ALCUINUS, abb., CI, 640.

AMBROSIIUS (S.), episc., XIV, 218, 601, 602; XV, (pars prima) 57, 246, 295, 1197, 1198.

ANSELMUS (S.), Havelbergensis, episc., CLXXXVIII, 1110.

AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXII, 711, 964, 1189, 1235, 1232, 1326; XXXIII, 591; XXXV, 1066; XXXVII, 21; XXXVIII, 127, 629.

BERNARDUS (S.), abb., Claravallensis, CLXXXII, 909.

EADMERUS, Cantuar. monach., CLIX, 582.

EUGYPIUS, abb., LXII, 565.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 179.

HALITGARIUS, Cameracensis episc., CVI, 676.

HILDEBERTUS, Turonens. archiepisc., CLXXI, 164, 1034, 1044.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 1003, 1052.

ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 63, 95.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 467, 489, 502, 509.

OTHLONUS, presbyt. et monach. Ratisbonens., CLXVI, 264.

PETRUS CANTOR, CCV, 307.

RABANUS MAURUS, archiepisc., Mogunt., CIX, 236, 237; CX, 1117.

RUPERTUS, abb. Tulliens., CLXIX, 1589.

THOMAS, Cisterciensis, et Joan. Algrinus cardin., CCVI, 117.

DE SEPTEN DONIS SPIRITUS SANCTI.

EADMERUS, Cantuariens. monach. — Septem sunt dona

Spiritus sancti, videlicet timor, pietas, scientia, fortitudo, consilium, intellectus, sapientia. Horum autem donorum timor est primum, aliorumque velut fundamentum. Hunc namque Spiritus sanctus mentis in campo supponit, aliaque dona suo in ordine velut in aedificio superimponit. Prius mentem metens facit, ne pro peccatis suis separaretur a Deo, et in penis inferni cum diabolo torqueretur. Huic denique timori superimponit pietatem, cum menti sic metuenti sui ipsius aspirat compassionem, pieque recolere facit quam miser erit si a Deo separata, et in inferno cum diabolo fuerit tortura. Dehinc vero scientiam superimponit pietati, cum mens quæ sic timet, sibi que comparatur, quo valeat modo saluari scrutatur, eique Spiritus sanctus hujus rei cognitionem largitur. Exinde autem fortitudinem superimponit scientiæ, cum mens pavida, sibi que compatiens, jamque quid agere debeat sciens, fit fortis Spiritus sancti dono ad operandum quæ dicitur, quibusque saluari se posse confidit. Post hæc vero consilium fortitudinis superaedificat, cum mens jam fortis ad operandum, quæ pie timendo scit esse faciendam, suo experimento didicit Spiritus sancti gratia quid de his omnibus aliis consulere debeat, CLIX, 680.

Hoc autem quinque Spiritus sancti dona ad activam, duo vero quæ sequuntur, id est intellectus et sapientia, ad contemplativam pertinent vitam. Ipse tamen Spiritus sanctus primis quinque superimponit, ut suorum aedificium donorum possit omnino compleri. Postquam enim Spiritus sanctus mentem facit paventem sibi que compatiemem, et ea quæ scit esse facienda fortiter operantem, et de ipsis sui exemplo aliis consulentem, accendit eandem ad intelligendum cur hæc vel illa Deus præcipiat, cur homo, licet alteri homini benefaciat, nullam ab eo remunerationem exigere debeat. Quorum ut intellectum Spiritus sanctus menti aspirat, ad postremum etiam sapientiam superaccumulat, cum quod videlicet intelligit, fit sibi sapidum atque dulcissimum, soloque rectitudinis amore sequitur quod intelligit esse sequendum. Ab hac tamen sapientia, quam extremam posuimus Spiritus sanctus dona sua dinumerare per Prophetam incipit, et usque ad timorem, a quo cœpiamus ascendere, dinumerando descendit. Unde notandum quod nobis inuit descendendo quomodo ex istis donis construat in nobis aedificium ascendendo. Hoc igitur aedificio ita composito, Spiritus sanctus in eo residet, totamque familiam domus interioris, id est omnes animæ sensus regit et ad obsequium disponit, CLIX, 681.

ABELARDUS PETRUS, abbas Rugensis, CLXXVIII, 1705, 1722, 1728.

ALCUINUS, abbas, C, 235, 575, 590, 459; CI, 614, 617, 615, 646, 849, 852, 853.

AMBROSIIUS (S.), episc., XIV, 462, 857, 1001, 1021, 1044, 1089, 1111, 1152, 1157, 1231, 1261, 1432, 1509, 1539, 1720; XV (pars I), 60, 100, 116, 119, 153, 350, 451, 597, 906, 915, 1052, 1053, 1085 et seqq., 1094, 1219.

ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLVIII, 263, 593, 681, 859.

AUGUSTINUS (S.), Eccles. doctor., XXXII, 607, 651, 851, 880, 881, 905, 913, 914, 916, 995, 1253, 1251, 1257, 1262, 1505, 1507, 1524; XXXIII, 411, 445, 557, 568, 1076; XXXIV, 22-24, 39, 40, 78, 167, 245, 249, 250, 331, 392, 441, 1275, 1508, 1510, 1596; XXXV, 390, 756, 1146, 1161, 1574, 1578, 1466, 1566, 1585, 1586, 1742, 1759, 1760, 1908, 1951; XXXVI, 286, 556, 1132, 1177; XXXVII, 90, 96, 251; XXXVIII, 204, 228, 307, 319, 327, 436, 599, 600, 648; XXXIX, 175, 316, 615, 861, 937, 958, 959, 1010, 1013, 1037, 1048, 1056, 1066, 1069; XII, 150, 214, 235, 485, 745, 821, 980, 981, 1019, 1020, 1420.

BEATA Vener., XCH, 446.

BENEDICTUS (S.), Anianensis abbas, CH, 298, 544.

BERNARDUS (S.), abbas, Clarevall., CLXXXIII, 577; CLXXXIV, 405, 404; CLXXXV, 54, 99.

BRUNO (S.), Carthusian. institutor, CLII, 929.

BRUNO (S.), Signiac. episc., CLXIV, 205, 359, 369, 759; CLXV, 940.

DIONYSIUS, papa, V, 151.

DROGO, cardin., CLVI, 1557.

EADMERUS, monach., CLIX, 593, 634, 682.

EUGENIUS (S.), episc. Toletanus, LXXXVII, 595.

GERHARDUS, præpositus Reichersperg., CXIV, 1163, 1241.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 146; XXXVII, 57.

GUIBERTUS Venerab., CLVI, 37, 41, 45, 49, 219.

HAYMO, episc., CXVII, 520.

HELINANDUS, Frigidii montis monach., CCXII, 756.

HERVÆUS, Burgidolens., monach., CLXXI, 56.

HIERONIMUS (S.), presb., XXII, 528, 550, 551, 611, 815; XXIV, 1049, 1223, 1226; XXV, 87, 253, 351, 367, 711, 838.

HILDEBERTUS, Toronens. arch., CLXI, 176, 357, 854, 1015, 1068.

HILDEGARDIS (sancta), abbatisa, CXCII, 180, 363, 979.

HROTSUITHA, monialis, CXXXVII, 1046 et seqq., 1063.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 212, 583, 653, 616, 662, 742, 811, 828, 852; CLXXVII, 491, 580, 584, 586, 610, 708, 775, 852.

INNOCENTIUS III, papa, CCXVII, 741.

ISIDORUS (S.), Hispanens. episc., LXXXII, 235, 266, LXXXIII, 52, 103, 165, 416, 558, 575, 599, 650, 860.

JOANNES SCOTUS, CXII, 1153-1156.

JOANNES, cognom. Saresberiens. Carnot. episcop., CXCI, 560, 582, 653.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 511, 512.

LACTANTIUS, VI, 116, 117, 287, 296, 506, 576, 577, 585, 451 et seqq., 585, 1018; VII, 119, 352 et seqq., 436, 551, 609, 748, 966.

LEO III (S.), papa, CII, 126.

MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVIII, 9, 17, 153.

ODO (S.), abb., CXXXIII, 114, 191, 567.

OTHLONUS, monach., CXLVI, 290.

PASCHASIUS RADBERTUS, CXX, 298, 535.

PAULINUS NOLANUS (S.), episc., LXI, 85.

PETRUS ALPHONSUS, CLVII, 615.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLIV, 535, 536, 544, 814, 253, 529, 699, 1176.

PETRUS, diaconus, monach., CLXXII, 1081.

PETRUS LOMBARDUS, magist. Sentent., CXII, 169, 269.

PETRUS Venerabilis, Cluniacensis abb. ix, LXXXII, 924.

RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CVII, 580, 581; CVII, 612, 615; CVIII, 700, 1135, 1151; CIX, 691, 700, 705, 705, 706, 708, 748, 765 et seqq., 859, 925, 928; CX, 88; CXI, 685, 751, 775, 858.

RADULPHUS Ardens, CLV, 1535, 1532, 1578, 1598, 1614.

REINERUS, monach., CCIV, 56.

RICHARDUS A S. VICTORE, CCXV, 1, 5, 632, 908.

RUPERTUS, abb. Tutiens., CLXVII, 1125, 1162, 1253, 1323, 1451, 1605 et seqq., 1667; CLXIX, 82, 141, 185, 1329, 1475; CLXX, 299.

SMARAGDUS, abbas, CII, 941, 942, 943, 944.

STEPHANUS DE MURETO (S.), ordin. Grandimo-

tensis, CCIV, 1107, 1111.

SULPITIUS SEVERUS, XY, 245, 246, 247.

TAIO, Casaraug. episc., LXXX, 767, 768.

TERTULLIANUS, presbyt., I, 501; II, 12, 20, 514, 685.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. episc., CLXXXVI, 153.

WALAFRIDUS STRABUS, Fuldensis monach., CLII, 1176.

WIBALDUS, abb. Stabulens. et Corbeiens., CLXII, 1591.

WILLELMUS, Gemmat. mon., CXLIX, 899.

De intellectu.

ADAMUS SCOTUS, Præmonstrat., CXCIII, 809.

ALCUINUS, abb., CI, 944.

AMBROSIIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 1088, 1357, 1361, 1455, 1515, 1514.

ANSELMUS (S.), arch., CLVIII, 197, 200, 227, 251, 256, 320.

AUGUSTINUS (S.), Hippon. episc., XXXII, 946, 1007; XXXIII, 67, 78, 522, 597, 599, 615, 616, 616; XXXIV, 1516, 1618, 1650; XXXV, 298, 1553, XXXVI, 185, 254, 850, 1152, 1645; XXXVII, 14, 511; XLI, 155.

BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 511.

BERNARDUS (S.), Clarevall. abb., CLXXXII, 759; CLXXXIII, 504, 506.

CASSIANUS, abb., XLIX, 972.

CONSTANTINUS MAGNUS, imp., VIII, 417.

DROGO, cardinal., CLXV, 1557.

ERNALDUS, abb., CLXXXIX, 1591.

GERHARDUS, Venerab., CXIII, 595, 1812; CXIV, 1090.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXVI, 217, 1165; LXXIX, 564.

GUIBERTUS, abb., CLVI, 159, 237, 295, 500.

GUIGO II, Carth. prior, CLIII, 838.

HERVÆUS, Burdigal. monach., CLXXXI, 504.

HINCMARUS, Rhemens. archiepisc., CXVI, 351, 485.

- HONORIUS, Augustodun. monach., CLXXII, 1183.
HUGO DE S. VICTORE, CLXXVII, 804.
ISIDORUS (S.), Hispal. episc., LXXXIII, 59, 586.
600.
ISIDORUS MERCATOR, CXX, 52, 833.
JOANNES SCOTUS, CXXII, 1154, 1156.
MARTINUS (S.), Legion. presb., CCVIII, 137, 835.
PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal., CXLIV, 815.
RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 1116-1118, 1250, 1259.
RUPERTUS, Tuitiens. abb., CLXVII, 786, 1501, 1669, *et seqq.*, 1704; CLXVIII, 751, 760, 1569, 1576, 1535, 1437, 1178; CLXIX, 115.
TERTULLIANUS, presbyter., II, 668.
WALAFRIDUS STRABUS, monach., CXIII, 1176.
CASSIANUS, presbyt., CLIX, 912; L, 149, 173.
CASSIODORUS, senat. abb. Vivar., LXIX, 928, 991, 1032.
COELESSTINUS I. papa, L, 538, 544.
CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 5-5.
CYPRIANUS (S.), Carthaginiens. episcop., IV, 267, 270, 296, 310, 404, 404, 414, 467, 559, 585, 594, 662, 667, 676, 716, 734, 739, 755, 757, 759.
DIONYSIUS, episc. Alexand., V, 91, 119 *et seqq.*
DIONYSIUS, papa, V, 111, 112 *et seqq.*
ECKBERTUS, abb., CXCIV, 21, 25.
ELECTHERIUS (S.), LXV, 99.
ETHELWOLDUS, Winton. episc., CXXXVII, 91.
EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1328.
EUGENIUS (S.), Carthag. episc., LVIII, 769, 776.
EUGYPIUS, abb., LXII, 595, 912, 943.
EUTYCHIANUS (S.), pap., V, 187.
FACUNDUS, episc. Hermianens., LXVII, 527, 532, 583, 588, 867, 878.
FLORUS, diac. Lugd., CXIX, 80, 81, 82 *seqq.*..... 94.
FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc., LXV, 67 *et seqq.*, 719.
GELASIVS (S.), papa, LIX, 12, 20, 21, 25, 24, 60.
GENNADIUS, Massil. presbyt., LVIII, 979 *et seqq.*, 1000.
GERHONHUS Venerab., prap. Reichersp., (CXIII, 490; CXCIV, 1147, 1474.
GEZO, abbas Dertonens., CXXXVII, 588.
GRATIANUS, histor., CLXXXVII, 104, 1209.
GREGORIUS (S.), Turon., LXXI, 747, 776, 779.
GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 87, 88, 563, 588, 594; LXXVII, 460, 488, 511, 613, 795, 857, 924, 980, 1213; LXXXIX, 51, 435, 499, 608, 632.
GREGORIUS II (S.), pap., LXXXIX, 493, 503.
GREGORIUS VII (S.), papa, CXLVIII, 809.
GUIBERTUS, abb. sanctae Marise de Novigento, CLVI, 26, 365, 507, 548, 612, 656, 662, 1113.
GUILLELMUS DE CAMPELLIS, Catalaun. episcopus, CLXIII, 1045.
GUILLELMUS, abbas sancti Theodorici, CLXXX, 363, *seqq.*... 397, *seqq.*..., 440.
HELINANDUS, monach., CCXII, 761.
HALITGARIUS, Camerac. episc., CVI, 671.
HAYMO, episc. Halbermatensis, CXVII, 763, 777; CXVIII, 886, 897.
HERMANNUS, ex Judaeo christianus, CLXX, 826.
HERVÆUS, Burdig. monach., CLXXXI, 112, 198, 496.
HIERONYMUS (S.), XII, 549, 554, 555, 415, 579, 581, 593, 672, 694, 759, 817, 820, 821, 868, 881, 905, 947, 1039, 1046; XXIII, 90, 91, 164, 166, 169, 170, 340, 346, 357, 362, 366, 374, 580, 587, 400, 466, 554, XXIV, 1060; XXV, 41, 150, 294, 502, 564, 425, 461, 588, 650, 661, 754, 865; XXVIII, 65, 90, 110, 126, 195, 245, 312, 344, 360, 369, 398, 444, 470, 481, 485, 560, 574.
HILARIUS (S.), Pictaviens. episc., I, 479, 481, 516, 600, 696, 697.
HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCVII, 48, 745, 923, 977 1025, 1035.
HILDEBERTUS, Turon archiep., CLXXI 418, 456, 514, 564, 677, 691, 712, 751, 851, 919, 922, 1022, 1067, *et seqq.*....., 1106, 1215.
HILDEPHONUS (S.), Toletanus episc., CXVI, 119, 120, 127 *seqq.*..., 147, 188, 199.
HONORIUS, Augustod. monach., CLXXII, 654, 656, 660.
HORMISDA, pap., LXIII, 593, 404, *seqq.*... 407, 524.
HUCBALDUS, monach. S. Amandi, CXXXII, 829, 832.
HUGO DE S. VICTORE, LXXVI, 455, 70, 357, *sq.*, 541, 445, 494, 1004; CLXXVII, 486, 516, 627, 694, 706, 749, 786, 803.
HUMBERTUS, cardinal., CXLIII, 1049, 1056, 1185, 1215.
INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 531.
INNOCENTIUS III, pap., CXIV, 2, 910, 936; CCXV, 28, 54, 636, 815, 1514; CCXVII, 51.
ISIDORUS (S.), Hispal. episc., LXXXVI, 296, 599; LXXXII, 152, 167, 205, 512; LXXXIII, 56, 58, 91, 362, 601, 687, 725, 817, 998.
ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 27, 45, 49, 52, 88, 189, 194, 198, 261, 417, 445, 482, 486, 501, 536, 565, 601, 674, 686, 688, 788, 905, 1014.
IVO (S.), Carnot. episc., CLXI, 39 *et seqq.*, 154, 1045, 1058.
JOANNES II, papa, LXVI, 20.
JOANNES VIII, papa, CXXVI, 761.
JOANNES IX, papa, CXXXI, 582.
JOANNES SCOTUS, Erigen., CXXII, 1155, 1156.
JOANNES, Saresberiensis, Carnot. episc., CXCIX, 492, 601, 932.
JONAS, Aurelianus. episc., CVI, 502.
LACTANTIUS FIRMIUS, VI, 354, 603, 1079.
LANFRANCUS, Cantuariensis archiepisc., CL, 521.
LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 145, 146, 150, 199, 215, 217, 244, 257, 260, 289, 309, 514, 550, 551, 551, 577, 593, 441, 454, 463, 695, 735, 815, 890, 953, 973, 980, 991, 1075; LVI, 582 *et seqq.*, 587.
LEO III (S.), pap., CII, 1025, 1030, 1031, 1047.
LEO IX (S.), pap., CXLIII, 769.
LIBERIUS, papa, VIII, 1566, 1567, 1577, 1384, 1588, 1406.
LUCIFER, Calaritanus, episc., XIII, 1049.
MANEGALDUS, CLV, 151, 165.
MARIUS MERCATOR, XLVIII, 417, 418, 506 *et seqq.*, 1156, 1168.
MARTINUS I (S.), papa, LXXXVII, 146 *et seqq.*, 154, 165, 175.
MARTINUS (S.), Lugionens. presbyt., CCVII, 177, 234, 410.
MATHILDIS (sancta), regina, CXXIV, 405.
NICETAS (S.), LII, 847-874.
OTHLONUS, presbyt., CXLVI, 101 *et seqq.*, 108, 202, 205, 206, 263, 266, 267.
PASCHALIS II, papa, CLXIII, 57, 121.
PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbeiens., CXX, 32, 349, 560, 565, 566, 584, 497, 527, 528, 595, 596, 1589 *seqq.*..., 1456.
PAULINUS (S.), patriarcha Aquileianus, XCIX, 235, *et seqq.*, 258, 467 *seqq.*... 472, 597, *seqq.*..., 622.
PAULINUS EMERITANUS, diac., LXXX, 140, 141.
PAULUS I (S.), papa, LXXAIX, 1146, 1176.
PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal., CXLIV, 538, 568, 613, 708, 863; CXIV, 19, 40, 260.
PETRUS Blesens. archidiacon., CCVII, 854, 869, 1069, 1144.
PETRUS CANTOR, CCV, 266, 268.
PETRUS LOMBARDUS, Paris. episc., CXCI, 1307, 1432, 1457, 1489; CXII, 35, 150, 154, 195, 197, 245, 1523 *seqq.*
PETRUS Pictaviensis Cancellar., CCXI, 1090.
PHOEBADUS (S.) episc. Agninnensis, XI, 51, 52, 53, 49, 50.
PROSPER (S.), Aquit., LI, 262, 691, 715.
PROSPER, Convers., LXV, 25, *seqq.*, 26.
PRUDENTIUS Aurelius, LIX, 719, 720.
RABANUS MAURUS, archiepisc. Mogunt., CVII, 869, 568, 567, 568, 569; CIX, 806; CX, 906, 908; CXI, 90, 1263; CXII, 717, 755, 788, 805, 1525.
RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 240, 249.
REGINO, abb. Prumiens., CXXXII, 214, 279.
RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 891.
ROBERTUS PULLUS, cardinal., CLXXXVI, 816, 818, 834, 857, 839.
RODULPHUS, Bisturciens. episc., CXIX, 701, 705.
RUFINUS, presbyt., XXI, 89, 90, 271, 272 *et seqq.*
RUPERTUS, R. D. D. abbas Tuitiensis, CLXVII, 278, 596, 716, 772, 834, 983, 1010, 1181, 1232; CLXIX, 45, 46, 84, 85, 94, 95, 132, 141, 143, 148, 149, 151 *et seqq.*..., 160, 201, 1509; CLXX, 256, 257, 285; 287, 577.
SAMUEL Marochian., CXIIX, 553, 555.
SILVESTER II, pap., CXXXIX, 253.
SMARAGDUS, abbas, CII, 712.
STEPHANUS DE MURETO, monach., CCIV, 1099.
TAIO Caesar. episc., LXXX, 816.
TERTULLIANUS, Cant. presbyt., I, 417, 667, 948, 948, 1215, 1224, 1234, 1256, 1259, 1260; II, 12, 25, 24, 26, 27, 29, 56, 59, 78, 80, 104, 106, 119, 158, 148, 157, 270, 421, 451, 479, 545, 686, 832, 889, 906, 914, 940.
THEODULPHUS, Aurelian. episc., CV, 277, 259, 210 *et seqq.*..., 276, 565.
THIOFRIDUS, abbas Eternacensis, CLVII, 517.
VICTOR Vicens., LVIII, 219, 234, 245.

VICTORINUS MARINUS, Afric., VIII, 1235.
VIGILIUS, pap., LXIX, 61, 66.
VENANTIUS FORTUNATUS, LXXXVIII, 257, 585, 586, 592.
ZENO (S.), XI, 126, 253, 269, 279, 669, 670, 684.
WERNERUS, abbas Sancti Blasii, CLVII, 1179, 1180.

De iudicio seu consilio.

ADAMUS SCOTUS, ordinis Præmonstrat., CXCVIII, 803.
ALCUINUS, abb., CI, 782, 928, 929, 1293.
ALGERUS, Scholasticus Leodiensis, CLXXX, 88, 923, 963.
AMBROSIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 889, 1003, 1286, 1429, 1520.
ANASTASIUS, abbas Romanus, CXXVIII, 62.
ANSELMUS (S.), Lucensis episc., CXLIX, 564.
ATTO, Vercellensis episc., CXXXIV, 52.
AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXIII, 267, 269, 503, 512, 536, 615, 636, 659, 660, 661, 1039; XXXIV, 628, 1260, 1296-1298, 1636, 2085; XXXV, 195, 196, 285, 286, 1045, 1590, 1808, 1921; XXXVI, 92, 108 et seqq., 111, 138, 285, 298, 299, 317, 522, 523, 631, 960, 1020, 1115, 1446, 1449, 1504; XXXVII, 121, 269, 603; XXXVIII, 632, 633; XXXIX, 609; XL, 820; XLI, 700.
AUXILIUS, Francus, presbyter, CXXIX, 1097.
BEDA Venerab., XCI, 408; XCIII, 446.
BENEDICTUS (S.), Anianens., abb., CIII, 520.
BERNARDUS (S.), abbas Claramontensis, CLXXXIII, 803.
BRUNO (S.), Signiensis episc., CLXIV, 614; CLXV, 1006.
CASSIANUS, Massil., XLIX, 246.
DONATUS, episc. Veson., LXXVII, 596.
EUGYPIUS, abb., XLII, 1038.
GERHOFUS, Præposit. Reichersperg., CXCIII, 758.
GOFFRIDUS, Sæpisc., cardinalis, CLVII, 231.
GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 638; LXXIX, 44, 219, 220.
GUIBERTUS, abbas Sæp. de Norvinto, CLVI, 501.
GUIGO II. Carthus., maj. prior gen., CLIII, 838.
HAYMO, Halberstatis episc., CXVII, 189.
HIERONYMUS (S.), eccl. doct. et presbyt., XXII, 778; XXIII, 375; XXV, 41, 63, 538, 818.
HILARIUS (S.), Pictaviensis episc., IV, 950.
HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 112, 133, 181, 236, 423, 1015, 1090.
HONORIUS, Augustodun. monach., CLXXI, 568.
HUGO DE S. VICTORE, III, 529, 608.
INNOCENTIUS III, papa, CCXVII, 1145.
ISIDORUS (S.), Hispal., episc., LXXXIII, 40, 621, 701, 721, 725, 1185, 1250, 1251.
ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 45, 968.
IVO (S.), Carnotensis episc., CLXI, 548.
JOANNES MICHAELIENSIS, CLXVI, 868.
ODO (S.), abbas Cluniacensis, CXXXIII, 137.
OTHLONUS, presbyt. et mon. Ratisbon., CXLV, 66, 84, 87, 89, 93.
PETRUS COMESTOR, CXCVIII, 1531.
PETRUS DAMIANUS, CXLIV, 398, 530; CXLV, 531.
PETRUS LOMBARDUS, magist. Sentent., CXC, 836, 1565.
RABANUS MAURUS, archiepisc. Mog., CVII, 810; CVIII, 1119; CIX, 748; CX, 12, 108; CXI, 745; CXII, 975.
ROBERTUS PULLUS, cardinalis et cancell., CLXXX, 863.
RUPERTUS, abbas Tuitiensis, CLXVI, 1407, 1411; CLXIX, 88, 175.
SERVATUS LUPUS, abbas Ferrar., CXIX, 613.
SMARAGDUS, abb., CII, 949.
TERTULLIANUS, Carth., presbyt., I, 699, 1235; II, 103, 815.
WILHELMUS, abbas Hirsauensis, CL, 983.

De fortitudine.

(*Vide Virtutes cardinales.*)

De discretionis seu scientia.

ALCUINUS, abb., 148.
ALGERUS, Can. et Scholast., Leodiensis, CLXXX, 861, 866, 892, 895, 897, 903.
ANSELMUS (S.), Cantuar., archiep., CCVII, 641, 694.
AUGUSTINUS (S.), Eccl. doct., XXXIV, 141.
AUXILIUS, Francus presbyt., CXXIX, 1086.
BENEDICTUS (S.), Anianens., abb., CIII, 631, 632.

BERNARDUS (S.), abbas Claramontensis, CLXXXII, 129; CLXXXIII, 600, 1016, 1150; CLXXXV, 1146, 1180.
CHRODEGANDUS (S.), Milevit., episcop., LXXXI, 1094, 1095.
GRATIANUS, CLXXXVII, 41.
GREGORIUS MAGNUS (S.), LXXV, 590; LXXIX, 45, 150, 192, 193, 303, 357, 485, 520, 534, 601.
GUIBERTUS, abbas Sanctæ Mariæ de Norvinto, CLVI, 59.
HERVEUS, Borgidal., monach., CLXXXI, 306.
HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 1013.
HILDEGARDIS (sancta), abbatisa, CXCVII, 519, 649, 862, 921.
HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 261, 309; CLXVI, 708.
ISIDORUS (S.), Hispalens., episc., LXXXIII, 1161.
MARTINUS (S.), Legionensis presbyt., CCIX, 85.
ODO (S.), abbas Cluniacensis, CXXXIII, 122.
OTHLONUS, presb. monach. Ratisb., CXLVI, 289.
PETRUS DAMIANUS (S.), card., CXLV, 348, 354.
PETRUS DE HONESTIS, cleric. Ravennat., CLXII, 725.
RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CVII, 539; CIX, 890.
RATHERIUS, Veron. episc., CXXXVI, 174.
REMIGIUS, monach. Antisiodorens., CXXI, 617.
RICHARDUS A. S. VICTORE, CXCVI, 47 et seqq., 51, 429, 442, 455, 1112, 1153, 1157, 1544.
RUPERTUS, abbas Tuitiensis, CLXVII, 912; CLXVIII, 915; CLXX, 580.
SMARAGDUS, abbas, CII, 639.
STEPHANUS DE MURETO (S.), Ordinis Grandin., CXXII, 1108.
SYMPHOSIUS AMALARIUS, Metensis chorepisc., CV, 835.
TAIO, Casarang., episc., LXXX, 898.
WILHELMUS, abbas Hirsauensis, CL, 983.

De pietate.

(*Vide articulum fidei.*)

De timore.

Timor verecens locum præparat charitati; quippe dum tormenta iudicii timeamus, tormentorum causa culpæ evitamus. Sed dum solo timore id agitur, vitia non solum extrinsecus perpetrantur in opere, necdum intrinsicè expelluntur ex mente. Et quoniam mala actu dimittimus, mente amamus, initium sapientiæ jam adest, sapientiæ ipsa adhuc abest, adveniet autem cum male agere volueris, quamvis impune liceat. Sed voluntas hæc cæcæ charitati famulatur. Quicunque autem, largiente Spiritu sancto, præventus facit timore, eo servato propter quem præcessit, ditabitur tandem charitate, per initium sapientiæ sapiens factus; nimium recte amare id demum est sapere. Timor igitur merito initium sapientiæ accipitur. Unde quasi jacto semine charitas quam sapientiæ est suboritur. Charitas autem dum augmenta sunt timorem immittit; ex quo autem perfecta est, mox timor non est, quoniam, teste Joanne, « qui timet non est perfectus in charitate. » Ergo timere potes simul et amare; sed in amore, dum times perfectus esse non potes. Quamobrem, serve Dei, quoniam dum vivis, times; dum vivis perfectus non es. Times Deum dum vivis; propterea ipsi jugiter dicis: « Letatur cor meum ut timeat nomen tuum. » In futuro letaberis absque timore; nunc letaris ut times. quoniam ita frueris spe beatitudinis per charitatem, ut re sperata timeas frustrari per fragilitatem; unde Apostolus inquit: « Qui stat videat ne cadat. » Ad justitiam trahit charitas accensa desiderio cæli; ab injustitia retrahit timor punctus horrore inferni. Et quoniam vir bonus non es, nisi declines a malo et facias bonum, merito in te comitantur sese timor et charitas, ut hinc pravorum motuum congressus evocas, hinc bonarum artium studio apprehendas. Quare dum moriturus es, sine intermissione et amas et times, nisi forte tandem revelante Deo, iam saluti certus fias, ut qui ante castigabas corpus tuum et in servitutum redigebas, ne forte reprobis efficereris, tandem scias cui credideris, et certus sis, dicens cum Apostolo: « In reliquo reposita est mihi, etc. »

Et quoniam jam nihil times, sed solum amas, jam in te perfecta est charitas: « Quoniam perfecta charitas omnia superat. » Charitas ergo dum gradibus suis accrescit, timor paribus in hac vita gradibus decrescit, docet charitas post mortem, ad summum provecta, non amplius secum patiatur timorem. Talem quippe naturam habet charitas atque timor, ut quem nimium timeas, nihil diligas, et quem perfecte diligas, nihil times. Ex quo se-

tem vel ex parte quempiam amaveris, eum statim non nimis timeas, nimirum timorem charitas adveniens temperat, proveniens resecat. Quocirca quoniam quia infirmat non est perfectus in charitate. Hunc timorem Christus habere non poterat, quoniam perfectione charitatis præminuebat....., CLXXXVI, 815, 816.

JULIANUS POMERIUS. — Ad poenam quæ peccatis debetur, mens antequam peccet, aspiciat, cruciatu ac dolore, qui solent sequi peccantem carnalibus incentivis opponat; et nihil eam peccati oblectat, nec ad peccandum ulla delectatio corporalis inclinât. Denique non ideo cedimus illecebris ac voluptatibus nostris, quia repugnare non possumus, sed quia securitatem nobis occulandi criminis ipsi promittimus; et dum credimus colorari vel redimi posse quod factimus, spe præsumptæ impunitatis illecti dominationem in nos nostræ voluptati permitimus. Cæterum si eo tempore quo quis peccare deliberat, sana mente consideret quæ poena expectet in suis facinoribus ac flagitiis deprehensus, quod supplicium convictis excruciet qui tremor membra quatit, pallor ora perfundat, quantum denique humilitet et execrabilis omnibus reddat; etiam ipsæ sordidæ opinionis opprobrium nexio an possit quibuslibet vitis accommodare concessum. Quid enim mali operis fieri potest unde nec erubescant etiam illi quos ipsa flagitia sua delectant? Hinc est quod hi qui bona sua vane ac deformiter jactant, delecora quibus remordentur et humiliantur occultant....., LIX, 490.

ABELARDUS PETRUS, abbas Rugensis, CLXXVIII, 1452, 1600.

ADAMUS SCOTUS, ordinis Præmonstrat., CXCVIII, 116.

ADAMUS PENSENÆ, abbas, CCXI, 612.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 203, 605, 606, 671, 677.

ALCUINUS, abb., C, 484; CI, 624.

AMBROSIIUS (S.). Mediol. episc., XIV, 128, 357, 982, 1240, 1264, 1265, 1268, 1294, 1317, 1483, 1421, 1450, 1502, 1505, 1518, 1727; XV (prima parte), 25, 115, 691, 1018, 1237, 1238, 1265, 1319.

ANSELMUS (S.). Cantuar. archiep., CLVIII, 556, 588, 593, 810, 879, 884.

AUGUSTINUS (S.). Hipp. episc., XXXII, 1337; XXXIII, 186, 538, 559, 593, 594, 801; XXXIV, 59, 156, 625, 653, 655, 792, 1708, 1733, 1849, 1983, 1047, 2049, 2156, 2142; XXXV, 155, 161, 200, 281, 282, 291, 347, 650, 814, 942, 996, 1077, 1119, 1127, 1167, 1190, 1249, 1250, 1262, 1835, 1851, 1912, 1913, 1927, 1945, 1958, 1959; XXXVI, 81, 158, 162, 202, 269, 426, 429, 689, 736, 792, 793, 867, 879, 883, 919, 965, 1524 et seqq., 1535; XL, 208, 221, 233, 256, 262, 264, 558, 586, 593, 902, 905.

AUXILIUS Francus presbyt., CXXIX, 1087.

BEDA, Venerabil., XCIV, 842; XCV, 71.

BENEDICTUS (S.), abbas Anianensis, CIII, 535.

BERNARDUS (S.), abbas Claravall., CLXXXII, 107; CLXXXIII, 679, 743, 1038.

BRUNO (S.), ordinis Carthus., institutor, CLIII, 711, 890, 1232.

BRUNO (S.), Signiens., episc. CLXIV, 702.

CASSIANUS, presbyt., XLIX, 195, 861, 862, 865.

DIONYSIUS, papa, 151, 152.

DROGO, cardin. Astiens., episc., CLXVI, 1553, 1554.

EADMERUS, monach. Cantuariensis, CLIX, 693.

ELIAS DE COXIDA, abbas Dunensis, CLIX, 993.

ERNALDUS, abbas Roncavallis, CLXXXIX, 1601.

EUGENIUS (S.). Toletan., episc., LXXXVII, 595.

EUGYPIIUS, abb., LXII, 1054.

FELIX IV, papa, LXV, 22.

FULBERTUS (S.), Carnot. episc., CXLI, 345, 346.

GERHOHUS, præpositus Reicherspergens., CXCIII, 634.

GRATIANUS, CLXXXVII, 1571.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 550, 554, 687, 762, 776, 777; LXXIX, 208, 252, 350, 485, 650.

GUIBERTUS, abbas Sanctæ Mariæ de Novigento, CLVI, 58, 45, 46, 96, 147, 178, 251.

GUIGO II, Carth. majoris prior gen., CLIII, 834, 836.

HAYMO, Halberstatens. episc., CXVIII, 280.

HIERONYMUS (S.), XXII, 595, 811, 821; XXIII, 508; XXIV, 587, 588; XXV, 480, 489, 891; XXVII, 939; XXVIII, 556, 541.

HILDEBERTUS, Tronensis. archiep., CLXXI, 1028, 1031, 1144, 1145.

HILDEGARDIS (Sta), abbatisa, CXCVII, 515.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 527, 528; CLXXVII, 506, 675, 802, 860.

INNOCENTIUS III, papa, CCXVI, 831.

ISIDORUS (S.). Hispalensis, episc., LXXXIII, 32, 1154.

IVO (S.), Carnotens. episc., CLXII, 143.

JOANNES, cognom. Saresberienensis, Carnot. episc., CXCLX, 526, 560, 980.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 480.

JULIANUS (S.). Toletan. episc., XCVI, 466, 467, 468.

LACTANTIUS, VI, 456, 593, 694; VII, 114.

MARTINUS (S.), Legionensis, presbyt., CCVIII, 817.

MAXIMUS (S.). Taurinensis, episc., LVII, 454, 463, 468, 477.

ODO (S.), abbas Cluniacens., CXXXIII, 111, 114, 118, 148, 865.

PETRUS CELLENSIS, Carnot. episc., CCII, 1094.

PETRUS DAMIANUS (S.), CXLIV, 477, 566, 799, 814, 834.

PETRUS LOMBARDUS, magister Sentent., CXCI, 311, 515, 514; CXCH, 225, 563, 504.

PETRUS PICTAVIENSIS, Paris. Acad., Cancel., CCXI, 864, 1085.

RAHANUS MAURUS, archiep. Moguntinus, CVIII, 41; CIX, 767-770; CX, 99; CXI, 681, 845.

RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 175.

RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 1299.

ROBERTUS PULLUS, cardin. et cancell., CLXXXVI, 776, 815, 906.

RUPERTUS, abbas Tuitiensis, CLXVII, 545, 575, 837, 1329, 1805 et seqq., 1829; CLXIX, 115, 161.

SMAGAGDUS, abbas, CII, 602, 603, 705, 706, 959, 940, 941.

STEPHANUS DE MURETO (S.), ordinis Grandimont., CCIV, 1117.

TALIO, Cæsaraugustan., episc., LXXX, 905, 904.

TERTULLIANUS, I, 588, 1235, 1236, 1241, 1318; II, 575, 823.

THOMAS, Cisterc., et Joan. Algrinus, card., CCVI, 58, 528.

ZENO (S.), 322 et seqq., 525.

DE CONSILIIS EVANGELICIS, ET PRÆCIPUE DE CASTITATE, PAUPER TATE ET OBEDIENTIA.

Consilia evangelica spectant perfectionem vitæ christianæ; quæ perfectio, licet constet in perfectione charitatis, facilius acquiritur observatione consiliorum evangelicorum. Scitur quo quis magis alienus est a mundi concupiscentia, et magis adheret Deo, eo perfectior est, et quo quis magis adheret mundo, et magis alienus a Deo est, eo pejor est, eo alienior a perfectione; ad charitatem enim referuntur omnia ad religionem pertinentia.

Omnia igitur præcepta divina referuntur ad charitatem, de qua dicit Apostolus: « Finis autem præcepti est charitas, de corde puro, et conscientia bona et fide non ficta. » Omnis itaque præcepti finis est charitas, id est ad charitatem refertur omne præceptum; quod vero ita fit vel timore poenæ, vel aliqua intentione carnali, q̃ non relesatur ad illam charitatem quam diffundit Spiritus sanctus in cordibus nostris, nondum fit quæ emodum fieri oportet, quamvis fieri videatur. Charitas ista quippe est Dei et proximi, et utique in his duobus præceptis tota lex pendet et propheta; adde Evangelium, adde et apostolos; non enim aliunde vox illa est: « Finis præcepti est charitas, et Deus charitas est, quæcumque ergo mandat Deus ex quibus unum est: « Non morchaberis, » et quæcumque non jubentur, sed spiritali consilio monentur, ex quibus unum est: « Bonum est homini mulierem non tangere, » tunc rectæ sunt, cum referuntur ad diligendum Deum et proximum propter Deum et in hoc sæculo et in futuro, nunc Deum per fidem, tunc per speciem; et ipsum proximum nunc per fidem...

At ad perfectionem vitæ christianæ, et ad perfectam charitatem per consilia evangelica pervenitur; unde dici potest quod charitatis perfectio consistit in præceptis principaliter et essentialiter, et quod secundario et instrumentaliter consistit in consiliis; nam dilectio Dei et proximi non cadit sub præcepto secundum aliquam mensuram; et hoc ideo est quia finis præcepti est charitas. In fine autem non adhibetur aliqua mensura, sed solum in his quæ sunt ad finem; et sic patet quod perfectio essentialiter consistit in præceptis; secundo autem et instrumentaliter perfectio consistit in consiliis, quæ omnia sicut et præcepta, ordinantur ad charitatem; sed aliter et aliter; nam præcepta alia a præceptis charitatis ordinantur ad removendum ea quæ sunt charitati contraria, cum quibus scilicet charitas esse non potest; consilia autem ordinantur ad removendum impedimenta actus charitatis, quæ tamen charitati non contrariantur, sicut

est matrimonium, occupatio negotiorum secularium.....; et ideo abbas Moyses, in Colationibus, ait: Jejunia, vigilia, meditatio Scripturarum, nuditas, ac privatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt, quia non in ipsis consistit disciplinæ illius finis, sed per illam pervenitur ad finem.

Ergo consilia evangelica sunt res quædam eximie, quas fieri a christianis Christus hortatus est, non præcepit; et interest inter consilia et præcepta, quod præcepta omnibus de necessitate sint salutis; consilia non item, nisi forte quis ad consiliorum observationem se voto obstrinxerit.

Præcipua consilia evangelica sunt castitas, paupertas et obedientia. Castitas evangelica est propositum perpetuæ virginitalis vel continentie; paupertas evangelica est abnegatio voluntaria divitiarum, ut sequamur perfectius vestigia Christi; et obedientia est abnegatio propriæ voluntatis, et propositum subiacendi se in omnibus voluntati superioris alicujus.

Hæc consilia, licet non sint ad salutem necessaria, Christus proposuit ut res ex sua natura eximias quæ ducunt ad perfectionem, et faciliorem reddunt executionem præceptorum. Quod consilia evangelica sint quid eximium, id per se patet. Nemo non intelligit nihil fieri posse Deo gratius quam oblationem et velut sacrificium sui corporis, suæ voluntatis, suæ pecuniæ et fortunæ. Id autem fit per evangelicam castitatem, obedientiam et paupertatem.

Consilia evangelica ducunt ad perfectionem; nam christiana perfectio in eo posita est, ut diximus, ut alieni ab omni peccato, Deo uni adhareamus perfecta charitate. At nihil est quod ad hunc statum animi nos ducat felicius quam evangelica castitas, et obedientia et paupertas. Alieni enim efficiuntur per castitatem evangelicam a carnis concupiscentia; per paupertatem evangelicam a concupiscentia oculorum, et per obedientiam evangelicam a superbia vitæ. Hæc autem triplex concupiscentia, fons et origo peccatorum omnium, sola causa est cur non adhareamus Deo, ut par est.

Tandem consilia evangelica faciliorem reddunt executionem præceptorum, scilicet, omnibus hoc præceptum est, ut uni Deo servant, nec claudicent in duas partes, ita ut partem unam cordis Deus, partem alteram creatura possideat. Deus toto corde diligendus. Atqui uni Deo servire longe facilius est et qui vitam agit cælibem qui sine uxore est, quam ei qui matrimonio est implicatus.

Omnibus præceptum est habere cor alienum a divitiis. Atqui illud facilius est cum divitiis abiciuntur omnino, quam cum conservantur.

Omnibus præceptum est abnegare semetipsos, frenare superbiā, sibi ipsi mori. Atqui illud longe facilius est illi qui superioris alicujus voluntati in omnibus subicitur, quam illi qui in suo arbitrio positus facit quod lubet.

Et illis qui consilia sequuntur evangelica, tria sunt omnino necessaria; alioquin nihil confert ad salutem consilia evangelica amplecti, videlicet: 1. rectus finis; nihil aliud sibi proponendum in animo, quam placere Deo, ipsiusque servire gloriæ; 2. magna humilitas; non propterea esse existimandum se meliores et perfectiores iis qui non amplectuntur consilia evangelica; 3. magna in mandatorum observatione fidelitas; præceptum debet prius observari cum consilium, alioquin inutilis prorsus consilii observatio; nam fieri potest ut qui præcepta sequuntur, non consilia, perfectiores sint iis qui consilia evangelica amplecti sunt, si magis alieni sunt ab omni cupiditate, magis conjuncti Deo per charitatem, magis de præceptorum observatione solliciti, qui sui iuris sunt, et copulati matrimonio quam qui consilia evangelica sequi se profitentur quod non raro accidit; tunc perfectiores sunt illi qui non consilia sed præcepta evangelica sequuntur, quam hi qui cum consilia evangelica amplecti sunt, præcepta negligunt. Nam perfectio, non in consiliorum evangelicorum executione posita est, sed in perfectione charitatis, quam absolute sine consiliis evangelicis, licet difficilis, assequi possumus.

Quæ omnia explicantur in indicationibus quæ infra notantur.

De virginitate.

ABÆLARDUS PETRUS, abbas Rugens., CLXXVIII, 1363, 1819.

ADHELMUS, Schireburnensis episc., LXXXIX, 103 et seqq., 162, 257 et seqq., 286.

ALCUINUS, abbas, C. 460, 470 et seqq.

AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 153, 233, 434,

677, 1535, 1556, 1559, 1660, 1752; XV (pars I), 167 et seqq., 252, 266, 384.

ANSELMUS (S.), Cantuariensis archiepisc., CLVIII, 645, 725, 726.

AUGUSTINUS (S.), Hippomens. episc., XXII, 639, 640; XXXIII, 229, 571, 572, 645; XXXIV, 112, 113, 397, 492, 529, 595, 1449, 1459, 2141; XXXV, 161, 486, 515, 967, 1058, 1068, 1280, 1921; XXXVI, 105, 548, 573, 574, 575, 756, 804, 823, 824, 904, 1010, 1011, 1063, 1063, 1495; XXXVII, 394, 393, 396, 397-399, 467, 664; XXXIX, 45, 492; XLI, 142, 537, 416, 728, 799, 1418, 1544, 1643.

BAIDUINUS, archiepisc., CCIV, 475.

BENEDICTUS, Ananienensis abbas, CIII, 671 et seqq., 684.

BERNARDUS (S.), Clarnavall., CLXXXII, 778, 813; CLXXXIII, 669, 1008; CLXXXIV, 690, 1043, 1258.

BRUNO (S.), ordina. Carthus. institutor, CLIII, 159, 469.

CÆSARIUS (S.), Arelatensis episc., LXVII, 1133 et seqq., 1138.

CAROLUS MAGNUS, Imperator, ICXVIII, 431.

CYPRIANUS (S.), IV, 360, 364, 368, 439, 443, 592, 753.

FADMERUS, monach., CLIX, 192.

EUCHERIUS (S.), Lugdunensis episc., L, 1212.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc., LXV, 524 et seqq., 539.

GODESCHALKUS, CXII, 1531.

GREGORIUS MAGNUS (S.), LXXIX, 557, 559, 553, 415, 457, 517.

GUBERTUS, abbas Sancti Marie de Norwigeno, CLVI, 137, 186, 497, 500, 501, 580.

HENRICUS (S.), Imperator, CXL, 49.

HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 508, 402, 406 et seqq., 410, 891, 1050, 1053, 1115, 1123; XXIII, 58, 121, 202 et seqq., 271, 315; XXV, 115, 750; XXVI, 442, 461; XXVIII, 154, 616.

HILDEBERTUS, archiepisc., CLXXI, 193, 194, 689, 629, 650, 699, 744, 903, 904, 908.

HILDEPHONSUS (S.), Toletan. episc., ICVI, 51 et seqq., 110, 207, 256 et seqq., 284, 285 et seqq., 518.

HONORIUS Augustodunensis, CLXXII, 602.

HUGO DE S. VICTORE, archiepisc., CLXXV, 799; CLXXVI, 857, 872; CLXXVII, 825, 843.

ISIDORUS (S.), Hispalensis episc., LXXXIII, 19, 806, 1241.

ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 271, 512.

IVO, Carnot. episc., LXI, 549, 553, 1175, 1176 et seqq., 1182.

LACTANTIUS, VII, 253.

LEANDER (S.), Hispalensis episc., LXXII, 875, 894.

LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 653, 655.

MARTINUS (S.), Legionensis, presbyt., CCVIII, 505.

ODO, abbas Cluniacensis, CXXXIII, 52.

PASCHASIUS RADBERTUS, abbas Corbeiensis, CII, 995, 1001, 1057.

PETRUS Blesensis, archidiaconus, CCVII, 114, 166.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardina., CXLIIV, 739, 579, 889; CXLV, 226, 570, 600.

PETRUS LOMBARDUS, CXCI, 70.

PETRUS, Pictav. cancellar., C XI, 1127.

PHILIPPUS DE HARVING, CCIII, 1559.

RABANUS MAURUS, archiepisc. Mogunt., CX, 72.

RATHERIUS, Veronensis episc., CXXXVI, 202.

REGINO, abbas Prumensis, CXXXII, 866.

RICHERUS, monach. Remensis (extra muros), CXXXVIII, 104, 105, 108.

RUPERTUS, abb., CLXVII, 957; CLXVIII, 52, 77, 777, 835, 894, 942; CLXV, 545, 548, 550, 558.

SULPITIUS SEVERUS, XX, 217 et seqq., 242.

TAIO, Cæsaraugust. episc., LXXX, 858, 859, 860.

TERTULLIANUS, I, 527, 1181, 1280, 1287; II, 59, 806, 888, 890, 892, 900, 901, 903, 909, 915, 928.

VENANTIUS FORTUNATUS, episc. Pict., LXXXVIII, 266, 284.

VICTORINUS, Afric., VIII, 1345.

De castitate.

ABÆLARDUS PETRUS, Rugens., abbas, CLXXVIII, 553.

ADAMUS SCOTUS, Præmonstrat. ordina., CXCVII, 552.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 472.

ALCUINUS, C, 96, 449; Cl, 626.

AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 281, 664, 1176, 1224, 1275, 1276, 1231, 1580, 1445, 1635; IV

(I part.), 44, 193, 202, 241, 251, 257, 258, 260, 274, 899, 978, 1308.

ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 679.
 AUGUSTINUS (S.), Hippoon. episc., XXXII, 681, 797, 969; XXXIII, 427, 850; XXXIV, 405, 639; XXXV, 638, 929; XXXVI, 718, 733, 756, 759, 760, 1439, 1463, 1505; XXXVII, 514, 515, 545; XXXVIII, 50, 52, 41; XXXIX, 124, 225, 515, 516; XLI, 803, 846.
 AVITUS (S.), episc., LIX, 569 *et seqq.*, 582.
 BENEDICTUS (S.), Anianensis abbas, CLII, 690.
 BERNARDUS (S.), Clarnvall. abb., CLXXXII, 816; CLXXXIII, 1062; CLXXXIV, 575, 672; CLXXXV, 471.
 BRUNO (S.), Signiens. episc., CLXIV, 236; CLXV, 929, 930, 951, 952.
 CASSIANUS, presbyt., XLIX, 239, 270, 271, 272, 279, 286, 288, 868, 877 *et seqq.*, 897, 1145, 1150.
 COLUMBANUS (S.), abb., LXXX, 211.
 CYPRIANUS (S.), Carthag. episc., IV, 77, 633, 753, 751.
 FULBERTUS (S.), Carnotens. episc., CXLI, 349.
 GRATIANUS, CLXXVII, 1496.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 307; LXXVI, 189, 302; LXXIX, 322, 323, 327, 348, 412, 413, 416, 569.
 GUIBERTUS, abbas Sanctus Maris de Novigento, CLVI, 579 *et seqq.*, 608, 810.
 HAYMO, Halberstatis. episc., CXVIII, 915.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 504, 808, 832-854, 817, 820, 827, 936, 1050, 1054, 1119; XXIII, 227, 231, XXVI, 745; XXVIII, 156, 579, 582, 683.
 HILDEBERTUS Venerabil., Tarom. archiepisc., CLXXI, 506.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXV, 225.
 ISIDORUS (S.), Hispanens. episc., LXXXIII, 19, 640, 643, 847, 1145.
 ISIDORUS MERCATOR, CXIX, 593.
 IVO (S.), Carnot. episc., CLXI, 562, 1149 *et seqq.*, 1160.
 JOANNES SARESBERIENS., Carnot. episc., CXCI, 520.
 JONAS, Aurelianens. episc., CVI, 170, 192.
 LEO IX, papa, CXLI, 781.
 MARBODUS, Redonens. episc., CLXXI, 1633.
 MATHILDIS (sancta), regina, CLXXV, 896.
 MAXIMUS (S.), Taurin. episcop., LVII, 749 *et seqq.*, 762.
 MINUTIUS FELIX, III, 500.
 ODO (S.), abbas Cluniacensis, CLXXXIII, 714.
 PETRUS, Besensis, CCVII, 115, 114.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardinalis, CXLIV, 423, 432, 491; CXLV, 186.
 PONTIUS, discip. Carthagin., III, 1485.
 RABANUS MAURUS, archiep. Moguntinus, CLX, 681; CX, 87, 88.
 RATHERIUS, Veronensis episc., CXXXVI, 192, 193, 711.
 REGINO, Prumiensis abb., CXXXII, 210, 303 *et seqq.*, 535, 579, 580.
 RUPERTUS, abbas Tuitlensis, CLXVIII, 941, 1105.
 SMARAGDUS, abbas, CL, 768, 789.
 TERTULLIANUS, Carthag. presb., I, 526, 472, 1285, 1297, 1320; II, 486, 905, 926, 930, 935, 944.
 THOMAS, Austeriens., CVI, 181, 465.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episcop. Pictaviens., LXXXVIII, 248.
 VERANUS (S.), LXXII, 701, 702.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuldaensis monach., CXIII, 169.

De continentia.

Si cui forte asperum videtur ac durum quod sducia-
 liter loquimur rem pene contra naturam, jam jamque
 desinat permoveri, intelligens Christianas virtutis hanc
 esse maximam gloriam ipsam calcare naturam. Sed quin
 virtus voluptates semper offuscat, nihilque unicuique
 nisi quod amaverit rectum est, maxime quod uno de,
 siderio omnes excolunt populi, dubium non est qui-
 aut hostis publicus, aut certe judicatur insanus quisque
 nuptias dissuasit. At ego non pertimescam sermonis
 publici que de me fabulatur invidia; non enim nuptias
 condemnando, sed nuptiis meliora propono, et quidem ipso
 apostolo hortante Paulo: «Dico autem inuuptis et viduis,
 bonum est illis si se permanent, sicut ego; si autem
 non fuerint continentiales nubent: melius est enim nubere
 quam uri.» Et per hoc ideo nubere melius quia uri
 deterius.

Denique si videtur conferamus que sit inter virginem
 nuptiamque discretio. Nupti cogitat quemadmodum pla-
 ceat marito; virgo, quemadmodum Deo..... XI, 501-511.

ADALGERUS, incertus sedis episc., CXXXIV, 923
et seqq., 925.

PATROL. CCXX, INDICUM III.

ALCUINUS, abbas, CI, 945, 1079.
 ALEXANDER II, papa, CXLVI, 1402.
 AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc., XIV, 273;
 XV, (1 part.), 258.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 1191.
 AUGUSTINUS (S.), episc., XXXII, 706, 729, 761,
 796; XXXIII, 487, 677, 652, 997, 1078, 1079; XXXIV,
 659, 746; XXXV, 1463, 1969; XXXVI, 131, 255, 256,
 573, 735, 756, 850, 1047, 1032, 1201, 1286, 1564, 1845,
 1567; XXXVII, 45, 349, 583, 353, 355, 357, 358, 367,
 368, 369, 372, 380, 381, 385, 392, 394, 394, 395, 397, 402,
 401, 412, 415, 421, 433, 452, 444, 445, 447, 449, 468,
 478, 484, 485, 486; XXXVIII, 51, 515; XXXIX, 302, 697;
 XLI, 422, 740, 741, 758, 807, 819, 886, 897.
 BEDA, XCV, 106.
 BENEDICTUS (S.), Anianensis abbas, CLII, 499, 500,
 589.
 BERNARDUS (S.), abb., CLXXXIV, 1259.
 BRUNO (S.), ord. Carthus. inst., CLIII, 156.
 CASSIANUS, XLIX, 223, 224, 239, 270, 271, 272, 279,
 286, 288.
 CYPRIANUS (S.), Carthag. episc., IV, 599, 647.
 EUGYPTIUS, abb., LXII, 851.
 FULGENTIUS (S.), Ruspensis episc., LXV, 304.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 175, 177, 392, 1402, 1645
et seqq., 1651.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVII, 1194;
 LXXIX, 110, 209.
 HERBERTUS DE BOSEHAM, CX, 1079.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 504, 808, 816,
 820, 821, 874, 926, 927, 1050, 1053; XXIII, 187, 256;
 XXVII, 1516; XXVIII, 421, 582.
 HILDEBERTUS, archiepiscop., CLXXI, 629, 709, 710,
 909.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVIII, 825.
 ISIDORUS (S.), Hispanens. episc., LXXXIII, 19, 645,
 644, 1240.
 IVO (S.), Carnot. episc., CLXI, 558, 624, 625, 635, 1149
et seqq., 1160, 1245, 1257 *et seqq.*, 1266, 1292; CLXII,
 157, 516.
 LACTANTIUS, VI, 717 *et seqq.*, 721.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 436, 1204.
 MARTINUS (S.), Legionens., CCIX, 23.
 MATHILDIS (S.), regina, CLXXV, 896.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbeiens.,
 LXX, 654.
 PHILIPPUS DE HARVENG, CCIII, 727.
 POTAMIUS, episc., VIII, 1409.
 RABANUS MAURUS, archiepisc. Mogunt., CIX, 560;
 CX, 92.
 RATHERIUS, Veronensis episcop., CXXXVI, 193.
 REGINO, Prumiens. abbas, CXXXII, 303 *et seqq.*, 355,
 571, 579, 580.
 ROBERTUS PULLUS, CLXXXVI, 949.
 RUPERTUS, abb., CLXVII, 1042.
 SMARAGDUS, abbas, CL, 623, 641.
 SIRICIUS (S.), pap., XIII, 1139, 1160, 1161, 1184,
 1186.
 STEPHANUS DE BALGIACO, episc., CLXXII, 1377.
 SYMPHOSIUS AMALARIUS, Metensis chorepisc., LV,
 879.
 TERTULLIANUS, presbyt., I, 1285, 1287; II, 486,
 905.
 THEODORUS, Cantuar. archiep., XCIX, 948.
 VENANTIUS, Hon. Clem. Fortunatus, episc. Pictav.,
 LXXXVIII, 204.
 ZENO (S.), XI, 301 *et seqq.*, 311.

De obedientia.

ADAMUS SCOTUS ord. Præmonstratens., CXCXIII,
 251, 580.

ADSO, Dervensis monach., CXXXVII, 601.

ALANUS DE INSULIS, CX, 145.

ALEXANDER II, papa, CXLVI, 1281, 1395.

ALEXANDER III, papa, CC, 1335.

AMBROSIIUS (S.), episc., XIV, 135, 219, 303, 909,
 1167, 1463, 1647, 1658; XV (part. n.), 1253.

ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 22, 81,
 114, 161, 172, 179, 371, 392, 527, 625, 684, 689, 717, 756,
 1208.

AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXII, 690; XXXIV,
 577, 584, 400; XXXV, 678, 881, 897, 904, 990, 1566, 1653;
 XXXVI, 27, 345, 1555; XXXVII, 595, 595, 481; XXXVIII,
 372, 394, 420, 421; XXXIX, 615; XLI, 172.

BALDUINUS, archiepisc. Cantuar., CCIV, 429, 451.

BEDA Venerabil., XCV, 759.

- BENEDICTUS (S.), monach. patr., LXVI, 549, 550, 935, 924.
 BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 518, 519, 532, 649, 650, 815 seq., 834, 1367.
 BERNARDUS (S.), abbas Clarnavall., CLXXXII, 79, 868, 871, 874, 878, 884; CLXXXIII, 439, 633; CLXXXIV, III, 570, 799, 1189, 1232; CLXXXV, 905, 1301.
 BRUNO (S.), Ligneus. episc., CLXV, 933, 934, 935, 956.
 CALIXTUS II, papa, CLXIII, 1223, 1235.
 CASSIANUS, presbyt., XLIX, 27, 88, 189, 190.
 COELESSTINUS II, papa, CLXXIX, 801.
 RADMERUS, Cantuar. monach., CLIX, 606, 658.
 ETHELWOLDUS, Veron. episc., CXXXVI, 89.
 EUCHELIUS (S.), Lugdunens. episc., I., 1209-1212.
 EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1506, 1558, 1405, 1468, 1583, 1586.
 FREDEGUNDUS, Lexoviens. episc., CVI, 921.
 GOTTFRIEDUS (S.), episc. Hildesheimens., CXLI, 1250.
 GODEFRIDUS BULLONIUS, rex Hierosol., CLV, 1115.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 1230.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXIX, 152, 230, 253, 245, 244, 296, 297, 511, 546, 549, 586.
 GREGORIUS II (S.), papa, LXXXIX, 503, 501.
 GUIBERTUS, abb. Sancti Mar. de Novigento, CLVI, 35, 184, 2-6, 546.
 GUICHARDUS, Lugdun. archiepisc., CXCI, 1093.
 HAYMO, Halberstadiens. episc., CXVIII, 914, 915, 916, 917.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., LXVIII, 582, 542, 615.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 1069.
 HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 182, 229, 522, 589, 582.
 HILDEGARDIS (sancta) abbatissa, CXCVII, 163, 528, 559, 750.
 HINCMARUS Rhemens. archiep., CXXVI, 98.
 HONORIUS II, papa, CLXVII, 1228, 1229.
 HUGO (S.), episc. Lincolniensis, CLIII, 988.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 689; CLXXVI, 873, 890, 919; CLXXVII, 581, 678, 815, 841, 853, 897.
 INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 98, 115, 131, 279, 547, 569, 505.
 INNOCENTIUS III, CXXIV, 38, 578, 435, 704, 721, 751, 740; CXXV, 23, 260, 405, 512, 818, 819, 1015, 1150, 1225; CXXVI, 582, 588, 589, 614; CXXVIII, 1150.
 ISIDORUS (S.), Hispal. episc., LXXXIII, 1181.
 IVO (S.), Carnotens. episc., CLXII, 47, 49, 76.
 JONAS, Aurelianens. episc., CVI, 297.
 LANDULFUS JUNIOR, CLXXXIII, 1535.
 LEO IX (S.), papa, CLXIII, 727.
 NOVATIUS, catholicus, XVIII, 67, 68, 70.
 OTHLOLONUS, presbyt. et monach. Ratisbon., CLXVI, 283.
 PASCHALIS II, papa, CLXXXIII, 254, 285, 291, 353.
 PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarcha., XCIX, 430.
 PETRUS BLESSENSIS, Bathoniens. archidiacon., CCVII, 401.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLIV, 280, 412, 466, 549, 978. CXLV, 80, 81, 530, 570, 571.
 PETRUS DE HONESTIS, clericus Ravennat., CLXIII, 714.
 PHILIPPUS DE HARV., abb. Bonæ Spei, CCIII, 839.
 RABANUS MAURUS, Mogunt. arch., CIX, 45, 46.
 RATHERIUS, Veron. episc., CXXXVI, 191.
 REMIGIUS, Antiasiod. monach., CXXI, 746.
 REMIGIUS, Caruensis. episc., CII, 1045.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 19.
 RUPERTUS, CLXVII, 549, 1367; CLXVIII, 903; CLXIX, 81, 129, 1228.
 SIGEBERTUS, Gemblacensis, CLX, 767.
 SMARAGDUS, abb., 610, 611, 697, 794, 795, 928.
 STEPHANUS DE MURETO, ordi. Graudimont., CCIV, 1139, 1140.
 TAIU, Cesarang. episc., LXXX, 888, 889.
 TERTULLIANUS, presbyt. i. art., I, 1164, 1165, 1253.
 THOMAS, Cisterciensis, et J. Algrinus, cardin., CCVI, 214.
 URBANUS II, papa, CLI, 546, 569, 576, 443, 443, 471, 466.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuldensis monach., CXIII, 123.
 WIBALDUS, abbas Stabulens. et Corbelens., CLXXXIX, 1129, 1150, 1369, 1325.
 263, 264, 910, 1070, 1192, 1226, 1405, 1659, 1713, 1769; XV (i part.), 125, 137, 141, 162, 348, 941, 1017, 1047, 1117, 1215, 1255, 1292, 1509.
 ANSELMUS (S.), arch. Cant., CLVIII, 535, 692.
 AUGUSTINUS (S.), Hippon. episc., LXXIII, 389, 552, 567; XXXVI, 815, 219, 247, 527, 916, 1570, 1572; XXXIX, 1605.
 BEDA Venerab., XCII, 24.
 BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 533.
 BERNARDUS (S.), Clar. abb., CLXXXII, 128, 257, 841; CLXXXIII, 671; CLXXXIV, 532, 1195, 1260; CLXXXV, 205.
 COLUMBANUS (S.), abb., LXXX, 211.
 CONSTANTINUS MAGNUS, imperat., VIII, 16.
 CYPRIANUS (S.), 232, 240, 329, 562, 612.
 DRUTHMARUS, Christian., CII, 1305.
 ELIGIUS (S.), Noviomens. episc., LXXIV, 489.
 GERHARDUS, praposit., CXIII, 775, 143, 1464, 1625.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVI, 1505, 1506.
 GUIBERTUS, abb., CLVI, 1062.
 GUIGO II, Carthusian. prior, CLIII, 808.
 HERVÆUS, Burgidolens. monach., CLXXII, 141, 1073, 1077.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 691, 826, 880, 1077, 1069.
 HILDEBERTUS, Turon. arch., CLXXI, 284, 416, 478, 611, 752, 1400.
 HONORIUS, monach., CLXXII, 1240.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVII, 784.
 INNOCENTIUS III, pap., CXXVI, 500, 564, 612, 770.
 ISIDORUS (S.) Hispal. episc., LXXXIII, 29, 55, 1140.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 548, 551.
 LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 461.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abb. Corb., CII, 216.
 PAULINUS (S.), Nolan. episcopus, LXI, 50, 59, 5, 287.
 PETRUS CANTOR, CCV, 63.
 PETRUS DAMIANUS, CXLIV, 425, 445, 484, 494, 532, 631, 622, 806, CXLV, 253, 553.
 PETRUS Blesensis, archidiacon., CCVII, 7, 178.
 PETRUS LOMBARDUS, Mag. Sent., CACI, 340, 408.
 RABANUS MAURUS, Mog. arch., CXI, 775; CII, 1101, 1128.
 RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 180, 187.
 REMIGIUS, Antiasiodorens. monach., CXII, 191.
 RUPERTUS, abb., CLXVII, 523; CLXVIII, 679, 1304, 1445, 1445, 1499; CLXX, 52, 120.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), monach., CCIV, 1165, 1104.
 SYMPHOSIUS AMALARIUS, Metens. chorepisc., CV, 896.
 TAIU, LXXX, 862, 863.
 TERTULLIANUS, Carth. presb., I, 470, 1196, 1260.
 THIOFRIDUS, abb., CLVIII, 556.
 ZACHARIAS, episc. Chrysopol., CLXXXVI, 557.
 WALAFRIDUS STRABUS, abb., CXIII, 558; CIV, 1077, 1078.
 DE OCTO BEATITUDINIBUS EVANGELICIS.
 « Beati pauperes. » Habes temperantiam, quæ a peccato abstinere, sæculum calcare, illecebras non querere.
 « Beati qui esuriunt... » Qui enim esurit, esurienti competitur, compatiendo largitur, largiendo fit iustus, quia iustitia ejus manet in æternum. Unde ibi sitim et famem intelligimus spiritalem, quæ cibis iustitiæ desideratur aut potus, quia virtus ipsa quasi materia quædam est virtutum, ut iustus æqualem se inferioribus præbet, dolorem excludat, veritatem requirat.
 « Beati qui nunc fletis, etc... » Habes prudentiam, cujus est flere occidens, et ea quæ æterna sunt querere, fugere sæculum, quæ seipsum compungunt, Deum pacis inquirere, qui stultia mundi elegit, ut confundat sapientes, et qui ea quæ non sunt destruat, ut quæ sunt possit subire.
 « Beati eritis cum vos oderint... » Habes fortitudinem, sed eam quæ non odium meretur ex crimine, sed patitur ex fide persecutionem; sic enim ad passionis pervenitur coronam, si gratiam hominum negligat, divitiis sequaris. Denique ut scias condemnationem esse fortitudinis passionem, secundum hæc, inquit, aspiciant prophetae patres eorum, quia prophetas Judæi usque ad mortem corporis persecuti sunt. Est etiam fortitudinem irem vincere, indignationemque cohibere, ac per hoc fortitudo animus juxta corpusque confirmat, nec perturbat sinit timore aliquo vel dolore; quibus veluti prævi interpretibus plerumque percellimur.
 August. Exposit. in Luc. lib. v, 62.

De paupertate.

- ALANUS DE INSULIS, CCX, 567.
 ALCUINUS, abb., C, 453, 507.
 ALGRINUS, cardin., CCVI, 283.
 AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 216, 230, 236,

Cam predicaret Dominus Jesus in quodam loco. et multos infirmos curaret, multae turbae convenerunt ad eum, et ascendit excelsiorem locum, et coepit docere eos, dicens: « Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum. » Beatitudinem regni caelorum Dominus promisit suis praecipulis servantibus, ut primo de humilitate loquitur, dicens:

1. « Beati pauperes spiritu, etc. » ne putemus illos esse beatos quia necessitas et penuria pauperes facit; sed illi sunt vere beati qui humilantur in spiritu, et licet divitias habeant, non exultant in superbiis, sed in humilitate glorificant Deum, qui semper facit bene sperantibus in se. Humilitas enim omnium bonorum est fundamentum, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Per superbiam et inobedientiam perdidit homo regnum caelorum; ideoque pro humilitate et obedientiam debemus acquirere regnum Dei.

2. « Beati mites, etc. » Mitis est nobis Deus, tribuitque nobis cuncta necessaria; quod propterea facit, ut nos mites simus et benigni proximis nostris, et bona semper propter nos libenter faciamus, sicut ipse Dominus in alio loco admonet, dicens: « Discite a me, quia mitis sum, etc... » Mites possidebunt terram, non istam corruptibilem terram quam corporibus mortuorum plena est, quae saepe per superbiam opprimitur, et per sanguinea bella polluitur; sed illam terram habebunt mites, de qua dicit quidam sanctus: « Credo videre bonam Domini in terra viventium » illa est terra ubi habitant angeli et animae sanctorum, ubi aeterna est laetitia et sine fine felicitas.

3. « Beati qui lugent, etc. » Beati sunt qui in hoc saeculo plangent sua peccata, ne in aeternis penis cum diabolo lugeant. Melius est hic parvo tempore poenitere pro delictis, et in aeternum gaudere cum sanctis, quam brevis laetitia saeculi gaudia immoderanter exercere, et post hanc vitam aeternis suppliciis puniri....

4. « Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, etc. » Non omnes sunt beati qui esuriunt, et sitiunt, sed illi soli beati qui esuriunt semper iustitiam. Sic vero debemus esurire iustitiam, ut nunquam putemus quod satis iusti simus, sed semper deprecemur Deum ut augeat merita nostra in homo. Qui enim potest se satis habere de iustitia, non esurit iustitiam, sed exultat in superbiis et statim cadet. Humilis autem semper ibit de virtute in virtutem, et semper delectatur in melius proficere.

5. « Beati misericordes, etc. » Nos multum optamus ut Deus nostra delicta remittat nobis poenitentibus. Sic et nos debemus proximis nostris rogantibus debita dimittere, sicut ipse Dominus dixit: « Estote misericordes sicut Pater vester caelestis misericors est. » Misericordes etiam misericordiam consequentur, quia si dimiserimus hominibus peccata eorum, remittet nobis et Pater noster caelestis nostra delicta.

6. « Beati mundo corde, etc. » Illi erunt mundo corde qui omnem malitiam, et dolum, et invidiam, et concupiscentiam expellent a corde suo, et emundabunt conscientias suas per charitatem et castitatem, et iustitiam, et per ceteras sanctas virtutes, ut possint videre Deum in caelesti regno. Deus enim non vult habitare in corpore polluto peccatis, ideoque mundemus nos ab omni inquinamento carnis et mentis, ut Deus habitet in cordibus nostris, et dirigat nos ad omne opus bonum. Si enim confitebimur peccata nostra et emendabimus, et ad eadem non revertemur, mundabit nos Deus a peccatis nostris, et replebit nos virtutibus caelestibus, et dignos nos efficiet caelestis beatitudinis cum omnibus sanctis. Si autem absconderimus, Deus illa manifestabit, velimus, nolimus. Et melius est uni homini confiteri peccata, quam in illo tremendo iudicio coram tribus familiis, caeli, terraeque et inferorum publicari, et confundi pro peccatis, non ad emendationem, sed ad poenam perpetuam.

7. « Beati pacifici, etc. » Sic debemus pacem sectari, ut primum inter Deum et nos ipsos pacem efficiamus, sectantes quoque ipse praeparat, et fugientes mala quae Deo sunt odiosa. Deinde pacificare debemus inter proximos nostros quoscunque videmus inter se discordiam habere. Per pacem filii Dei vocabimur. Magna est bonitas Dei et ineffabilis clementia conditoris, non sumus digni servi Dei esse, et filii vocamur. Studeamus ergo ut nos ipsi per bona opera tanta hereditatis digni esse

mereamur, et non segregemus nos ipsos a tam pio Patre, qui nos in filiorum sortem adiungere dignatus est.

8. « Beati qui persecutionem, etc. » Christus Filius Dei flagella et opprobria pro nobis sustinuit, et postremo ipsam mortem pro nobis suscepit; debemus ergo ei non pro ejus nomine adversa quaque tolerare patienter, quia per multas tribulationes intrabimus in regnum Dei, si eas propter iustitiam toleramus. Ergo beatitudo nobis in caelo parata est, ad illam bonis operibus nos preparemus, ad illam toto desiderio curramus. Exspectant nos angeli omnes sancti in caelis et gaudent, ut ad eos venire velimus. Laudemus itaque misericordiam Dei, et ei in omnibus gratias agamus, eumque semper deprecemur, ut qui nos redimere dignatus est, ipse nos emundet ab omnibus peccatis, et sui regni consortes cum omnibus sanctis efficiat... Bonifacius Mogunt., LXXXIX, 850-852.

De poenitentia.

Nec tamen deficiat aliquis, aut de se ipso desperet, si aut cupiditate victus, aut libidine impulsus, aut errore deceptus, aut vi coactus, ad iniustitiam viam lapsus est. Potest enim reduci ac liberari, si eum poeniteat aeternum et ad meliora conversus, satisfaciat Deo. Quod fieri posse Cicero non pulavit, qui ait: « Quod si liceret ut his qui in itinere deerravissent, sic viam deviam secutis corrigere errorem poenitendo, facillor emet emendatio temeritatis. » Licet plane. Nam si liberos nostros, cum delictorum suorum criminis poenitere, correctos esse arbitramur, et abdicatis abjectione furis tamen suscipimus, fovemus, amplectimur, cur desperemus clementiam Dei Patris poenitendo posse placari? Ergo idem Dominus ac parens indulgentissimus remittimus ac poenitentibus peccata promittit, et obliuiscitur omnes iniquitates ejus qui iustitiam dequo coeperit operari. Sicut enim nihil prodest male vivere anteactam vitam probitas, quia superveniens nequitia iustitiam opera delevit; ita nihil officiat peccata videra correctio, quia superveniens iustitia labem vitae prioris abolevit. Is enim quem facili aut praeterit, errorem suum pristinum intelligit; ideoque Graeci melius et significantius iustitiam dicunt, quam nos Latine possumus respicientiam dicere. Respicit enim ac mentem suam quia ab insania recipit, quem errati piget; castigatque seipsum dementiae et confirmat animum suum ad rectius vivendum; tum illud ipsum maxime caret, ne rursus in eodem laqueos inducatur. Denique multa quoque animalia, cum fraude capiuntur, si aliquo se modo in fugam extricaverint, sunt postmodum cautiore, vivanque semper ea omnia in quibus dolos insidiasque senserant. Sic hominem poenitentia cautum ac diligentem facit ad evitanda peccata, in qua semel fraude deciderit.

Nemo enim prestat esse tam prudens, tam circumspectus ut non aliquando labatur. Et deinceps Deus imbecillitatem nostram sciens, pro sua pietate aperuit homini portum salutis, ut hinc necessitati, cui fragilitas nostra subiecta est, medicina poenitentia subiret. Ergo quicunque aberraverit, referat pedem, seque quamprimum recipiat ac reformet. — VI, 722, 723.

De patientia.

Et si beata vita diversis virtutibus quaeritur, tamen omnes uno eodemque consensu quasi quemdam patientiae deferuntur in portum, sine qua nec audiri, nec concipi, nec dici quidquam poterit, nec doceri... Est enim patientia matura semper, humilis, cauta, praedens, provida, omni necessitate contenta, quavis turbationum tempestate tranquilla. Serenitatem suam nebulis turbulentare non novit; poenitentiam nescit; altercatio quid sit ignorat; omnes aut deviat, aut portat infirmitas. Incertum est utrum impassibile iudicetur, cum aliquid passa, quasi nihil passa sit invenitur. Postremo impossibile est ejus antimare virtutem cuius vincit victoria potest. Non illam loco vis ulla detorquet, non labor, non fames, non audiat, non persecutio, non metus, non periculum, non mors, non tormenta morte ipsa graviora, non potestas, non ambitio, non felicitas. Semper immobilis manet, sita quadam ac divina temperantia robusta librata universas permotiones animorum placida moderatione compescens, et ut omnia non magnopere devineat, se primo vidit..., XI, 311-314.

Jacob per patientiam et benedictionem Ineratus est fratrem; dat iracundiae locum securus, ut redeat domum; patri commendat, easim malitiae discedit, ut probet et meruisse et non ambuisse quod meruit. Ac ne quis hanc patientiam timiditatis nomine obsecret in duceendis

quoque uxoribus talis est conditio. Libens excipit, prolixia tempora observat; omnia socii libens tolerat impetrata; qui si esset impatiens, astu circumscriptus, pro Rachel postmodum tempore nunquam reparato serviret. Similiter Joseph patiens invenitur, e pascuo cum a fratribus rapitur; patiens cum in puteum demittitur, patiens dura cum hasta distrahitur, patiens in carcere, in regno patientior, patientissimus desideratos cum fratres agnosceret, et ubi jactantia se non potest continere, positis in honore continuit. Cælestis profecto est ista patientia, quam a suo statu non ærumna, non felicitas, non affectus potuit commovere. — XI, 315.

Adversus Job diabolus, qui non fertur blandus æstimare licet quid moliri potuerit incitatus, maxime cum a Deo accepit facultatem, ut atrocitatis inveterat in examen justis, quibus possit armis, quibus possit viribus periretur. Igitur novum ac pene incredibile committitur prælium. Ultra morem diabolus pugnat; sed Job dissimulando plus pugnat. Ille ejus magnam atque opulentissimum censum uno momento disperdit; cohortemque florentissimam dilectum liberorum, atrocissimo impulsu, lætissimæ patriæ cum ruina confusus, nimia crudelitate festinus sepelit antequam jugulet. Ipsum postremo, quem divitiis expoliaverat magnis, magnis vestit ulceribus, quibus insuper vermes immittit edaces, ut in tormenta morientis cum homine adventum vulnus inquilino vulnere finiretur. At Job cunctis viribus adversæ partis expectatione placida profugatis, in semet fortior nimis, omnibus, quæcumque deleverat bellum, recuperatis in melius felicitatis pristinum statum dissimulando non perdidit, sed mutavit. Hic ego patientiam Domini non audeo, ne quam Deus inter homines deputatus patitur injuriam; idonea laus enim non est, cui principatum adimit peræquatio... XI, 316, 317.

Sed, o quam vellem te, si possim, rerum omnium regina patientia, magis moribus conceleberrare! Scio enim quis libentius in tuis moribus, tuis fundamentis, tuisque consiliis, quam in alienis nudisque sermonibus conquiescis, neque tantam in multiplicandis virtutibus laudem ponis quantum in finendis. Tu virginitati præstas, ne flos ejus ullo morbo, ullo tempore deflorescat. Tu variarum semper in tempestatum crebris turbinibus constituta scissimus viduitatis es portus. Tu sanctissimo conjugali jugo radi cervice subuentes, in nisum laboris, vel amoris æqualem, retinens placidam, quasi quidam peritus auriga, componis. Tu amicitiam idem velle atque idem nolle docuisti. Tu servituti unica ac fortissima consolatio sæpe libertatem paris. Tu pauperiati præstas, ut habeat totam sui contentam, cum sustinet totum. Tu prophetas provexisti; Christo tu apostolos glutinasti. Tu quotidiana marijrum et mater es et corona. Tu murus fidei, fructus spei, amica charitatis. Tu specialiter omnem populum, divinasque virtutes, quasi crines effusus in unius verticis nodum, honorem decoremque conducis. Felix, æternumque felix est, qui semper te habuerit in se. — XI, 317, 318.

Cicero ait: « Si quis voluerit animi sui complicitam notionem evolvere, jam se ipse doceat, eum virum bonum esse, qui proposit quibus possit, nisi lacessitus injuria. » Quam iste philosophus simplicem veramque sententiam duorum verborum adjectione corrupit? Quid enim opus fuerit adjungere, nisi lacessitus injuria. Ut vitium homo vero quasi caudam turpissimam opponeret, patientiæque, quæ omnium virtutum maxima est, fraceret expertem? Nocturnum esse dixit bonum virum, si fuerit lacessitus; jam ex hoc ipso boni viri nomen amittat necesse est, si nocet. Non minus enim mali est, referre injuriam quam inferre. Nam unde certamina inter homines, unde pugnae, contentionesque aascuntur, nisi quod improbitati opposita patientia magnas sepe concitat tempestates? Quod si patientiam, qua virtute nihil verius, nihil homine dignius invenire potest, improbitati opponeris, exstinguetur prolixitas, tanquam igni aquam superfuderis. Sin autem provocatrix illa improbitas patientiam sibi comparem nacta est, tanquam perfusus oleo, tantum exstabit incendium, ut id non flumen aliquod, sed effusio cruoris exstinguat. Magna itaque patientiæ ratio est quam sapiens homo ademit bono viro. Ut enim nihil malorum fiat, hæc sola efficit; quæ si detur omnibus, nullum scelus, nulla fons in rebus humanis erit. Quid igitur bono viro potest esse tam calamitosum, tanque contrarium quam ire frena permittere, quæ illum non modo boni, sed etiam hominis appellatione despoliet? Si quidem nocere alteri, non est servandum hominis naturam... Nam et pecudes si lacessas, aut calce aut cornu repugnant; et serpentes ac ferae, nisi persequaris ut occidas, negotium non exhibent; et homines imperiti et insipientes, si quando accipiunt injuriam, emeo et irrationabili furore decedunt, et ita qui

ibi nocent vicem retribuere conantur. In quo igitur sapiens ac bonus vir a malis et insipientibus differt, nisi quod habet invictam patientiam qua stulti carent, nisi quod regere se ac mitigare iram suam novit quam illi, quia virtute indigent, refrenare non possunt? ..

Duobus igitur verbis duas virtutes maximas bono et sapienti viro, innocentiam patientiamque detrahit. Sed quis ipse caninam facundiam exercuit, voluit quoque hominem canino modo vivere, ut remordeat lacessitos. Quam retributio contumeliæ quam perniciose sit, et quæ odere soleat strages, unde opportunius potest exemplum, quam ex ipsis præceptoris casu tristissimo, qui dum his philosophorum præceptis gestit obtemperare, ipse se perdidit? Quod si lacessitus injuria patientiam lenisset, si dissimulare, si ferre contumeliam boni viri esse didicisset, nec illas nobiles orationes alieno titulo inscriptis impatientia et levitas et insanis profundisset, nunquam capite suo rostra, in quibus antea floruerat; crevissent; nec rem publicam funditus proscriptio illa delesset. Sapiens ergo ac boni viri non est velle certare, ac se periculo committere, quoniam et vincere non est in nostra potestate, et est acceps omne certamen: sed est sapientis et optimi viri, non adversarium velle tollere; quod fieri sine scelere ac periculo non potest; sed certamen ipsum, quod fieri et utiliter et juste potest. Summa igitur virtus habenda patientia est...

Ergo quoniam naturæ repugnare est impossibile et inutile, ut non commoveatur omnino, prius tamen quam commotio illa prostrat ad nocendum, quod fieri potest, maturius sopiatur. Præcepit Deus non occidere solem super iram nostram, ne furoris nostri testis abscedat... VI, 706-707.

De humilitate.

Sapientes, ut videri volunt, Græciæ viri, præter ceteros curiosi, otioso negotio, cor suum ultra quam licitum est, argumentis insolentibus extulerunt. Hi, cum ascendunt verbis in celum, cum illeum persuadent hoc esse quod volunt, cum assulant se necesse rerum naturæ secreta, cum stellis romina, soli labores imponunt... ac se et alios perdidit... David humilis, abjectus, ignobilis sui jacebat in domo patris, oves semper pascendo, propemodum peregrinus, innocens cum innocentibus deputatus. Hic placuit Deo, unctus in regem, aspiratus in valem, insolens in regno, obumbrat neminem prophete terrore; injurias suas non exsequitur regia potestate; odientes se diligit, inimicis parci; parricidibus filiis ignoscit; persecutorem suum, et, quod magis est, regem aliquoties a Deo in manus traditum sibi, nunquam semper timere quam occidere, inverso grates officio, Deo, dei munus retinendo, placiturus. Rex mansuetus, pater pius, propheta modestus, totum potest, a toto dissimulat, magnus ac mirabilibus sæculi non immutatur, mitem humilemque retinet oblique pastorem... Pharisei et publicanus Dei stant in templo, Phariseus inanis manus tendit in celum, quæ cadis sæpe, sæpe miserie sunt rapinarum; oculos impudenter extollit, quorum lenocinio mundus infelix est. Inanis lingua, caret quæ nunquam veneno serpente, et quod omni est majus insania, Deo se laudat. Publicanus autem non membris Deum, sed totus exorat, quia timore totus est humilis, sua peccata contestans, pectus crebro percutiens, quodam modo cor suum manu veracem castigat, postulatque tantum veniam delictorum lacertum, non vix. Quorum quis quid sit consecutus accipite. Qui totum sibi ipse promiserat, inanis; qui nihil præsumpsit, justificatus de templo discessit. — XI, 321, 322.

EADMERUS, Cantuariensis monach. — Humilitas est mons magnus, in cuius summitate lux est non modica, et honestarum personarum, id est sanctarum virtutum pulcherrima turba. Sed quicumque ad hunc pervenire desiderat, necesse est ut per gradus quosdam ascendat, si hunc montem agnoscere et inhabitare affectat (et acquiritur ratio et explicatio septem graduum humilitatis). CLIX, 663-669.

BERNARDUS (S.), Clavall. abb. — Humilitas est virtus qua homo verissimam sui agnitione sibi ipsi videtur. Hæc autem convenit his qui ascensionibus in corde suo dispositis, de virtute in virtutem, id est de gradu in gradum proficiunt, donec ad culmen humilitatis perveniant, in quo, velut in Sion, id est in speculatione patri veritatem prospiciant... CLXXXII, 943 (et sequatur decem gradus humilitatis, CLXXXII, 943-957) et 300, 604.

De liberalitate.

JULIANUS POMERIUS. De justitia fonte procedi liberalitas, quæ exuberat etiam in eos qui nihil indigere videntur... Beneficentiæ multa sunt opera quibus necessitati laborantium misericorditer sublevari et de terra

eorum regni cœlestis hereditas comparatur, si modo absque ulla ostentatione opus beneficentiae fiat; nec nos ad misericordiam faciendam turpis amor gloriæ popularis impellat. Inveniunt quidam, qui diversis quidem diversarum necessitatibus subvenirent, sed aut appetitu comparandæ opinionis impulsu, aut carnali pietate commoti, aut spe recipiendi quod darent, aut reddendi quod acceperunt necessitate constricti.

Sunt alii quos ad largiendum aliquid in pauperes sola movet versuta cupiditas, qui ad hoc aliquis erogant, ut hic majori recipiant; et quicquid eis velut pauperum pro meritis datum fuerit erogandum, esurientibus illis pro quibus suscitandis accipiunt, totum aut prope totum quod acceperunt in suas voluptates expeniunt, et, quod est deterius, inter munificos atque misericordes haberi vel etiam præ illis prædicari turpiter concupiscunt. Ab his omnibus et horum similibus longe diversi sunt illi qui non se in operibus suis, sed Deum cupiunt prædicari, quos ad opus bonum spes futura remunerationis adduxit; et ipsum solum volunt habere aut operis testem, a quo se recepturos credunt totæ fidei firmitate mercedem, LIX, 506, 507.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 474, 575.
BEDA, XCV, 125.
BERNARDUS (S.), Claravall. abb., CLXXII, 478.
GERHOLDUS, Vener. præpos., CXIV, 1428.
GRATIANUS, CLXXVII, 410.
GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 146, 291; LXXVI, 204, 103.
GUILLIELMUS, archiepisc., CCI, 441.
HILDEBERTUS, Turonens. arch., CLXXI, 1115, 1116, 1117, 1118.
ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 43.
IVO (S.), Carnotens. episc., CLXII, 50.
JULIANUS POMERIUS, LIX, 506.
JOANNES, Carnot. episc., CXCI, 719.
PETRUS, Blesens. archid., CCVII, 72.
PETRUS, Claravall. abb., CCI, 1598.
PETRUS DAMIANUS (S.), Tardin., CLXV, 317.
RUPERTUS, abb. Tulliens., CLXVIII, 555.
VENANTIUS FORTUNATUS, Pictaviens. episc., LXXXVIII, 104, 157, 164, 167, 168, 215.
WILLELMUS CALCULUS, monach. Gemmeticens., CLXIX, 800.

De mansuetudine.

ADAMUS, Persenæ abb., CCXI, 611.
AMBROSIIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 619, 1153, 1715.
ANSELMUS, (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 593, 679.
AUGUSTINUS (S.), XXXII, 858, XXXIII, 33, 319, 510, 511, 521, 660; XXXIV, 2138; XXXV, 310, 1717; XXXVI, 870, 1584.
BALDUINUS, Cantuar. archiepisc., CCIV, 491, 496, 498.
BERNARDUS (S.), abb. Claravall., CLXXXIII, 170; CLXXXV, 111, 511.
BRUNO (S.), ordinis Carthus. institutor, CLIII, 261.
CASSIANUS, XLIX, 1112.
DRUSTANUS, Corbeiens. monach., CVI, 1503.
GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXVII, 76, 881; LXXIX, 57.
HERVEUS, Burgidolens. monach., CLXXXI, 400.
HIERONYMUS (S.), XXVIII, 493, 592.
HILARIUS (S.), episc., IX, 952.
HILDEGARDIS (-ancta), abbatissa, CXCVII, 1083.
INNOCENTIUS II, papa, LXXIX, 504.
ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 1137, 1181.
IVO (S.), Carnotens. episc., CLXI, 703.
OTHLONUS, presbyt. et monach. Sancti Emmeranni Ratisbonens., CXI, 71.
PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbeiens., CX, 1052.
PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiensis, XCIV, 442.
PETRUS Blesens., Bathoniens. archidisc., CCVII, 458.
PETRUS CANTOR, CXXI, 61.
RUPERTUS, abbas Tulliens., CLXVII, 405.
STEPHANUS DE MURETO (S.), ordinis Grandim., CXX, 1075.
SULPITIUS SEVERUS, XX, 245, 546.
VENANTIUS FORTUNATUS, episcopus Pictav., LXXXVIII, 148.
WILLELMUS, Malmesburiens. monachus, CLXXIX, 1275.

De æquitate.

AMBROSIIUS (S.), Med. episc., XV (pars. 2.), 11.
AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXV, 144.
GERHOLDUS, Venerab., CXIII, 787.
GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXX, 664.
HELINANDUS, monach., CCXII, 737, 741.
HIERONYMUS (S.), presb., XXVII, 859.
ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXVIII, 368.
JOANNES, Carnotens. episc., CXCI, 514.
JULIANUS POMERIUS, LIX, 505.
LACTANTIUS, VI, 597, 598.
NICOLAUS II, papa, CLXIII, 1518.
PETRUS LOMBARDUS, Mag. Sent., CXCI, 584.
RABANUS MAURUS, archiepisc., CIX, 1061, 1065.

DE QUIBUSDAM ALIIS VIRTUTIBUS CHRISTIANIS.

De abnegatione.

AUGUSTINUS (S.), Hippon. episc., XXXV, 538.
BEDA, Venerabilis, LXXII, 551.
GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVI, 1275.
HIERONYMUS (S.), presbyt., XXVIII, 577.
HILDEBERTUS, Venerab., archiepiscop., CLXXI, 475, 680, 858.
HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCVII, 339.
RABANUS MAURUS, CXII, 1173.

De abstinentia.

ADALGERUS, episcop., CXXXIV, 921.
ADAMUS SCOTUS, Præmonst. monach., CXCVIII, 1519.
ALCUINUS, abb., C, 1079.
ANACLETUS, antipap., CLXXXIX, 715.
ANSELMUS (S.), Cant. arch., CLVIII, 653, 1112.
ANSELMUS, Havelberg. episc., CLXXXVIII, 1104.
AUGUSTINUS (S.), Hippon. episc., XXXII, 1358-1561; XXXIII, 960; XXXIV, 716; XXXVI, 1045, 1047, 1053; XXXVII, 390, 392; XLI, 506.
BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 523.
BERNARDUS (S.), abb., CLXXXII, 782; CLXXXIV, 1245; CLXXXV, 1651.
BRUNO (S.), Signiacens. episc., CLXVI, 956, 910.
CASSIANUS, Massiciens. presbyt., XLIX, 223, 239, 244.
GAUFRIDUS, abb., CCV, 875.
GERHOLDUS, præposit. Reichersp., CXCV, 1251, 1245.
GOZPERTUS, abb., CXIX, 368.
GRATIANUS, CXXXVII, 56.
GREGORIUS (S.), Turonens. episc., LXXII, 376.
GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 263; LXXVII, 81; LXXXIX, 514, 515, 521, 522; 564, 597.
GUIBERTUS, Venerabil. abb., CLVI, 126.
HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 536, 555, 871, 1116; XXIII, 505, 506; XXVIII, 567.
HILDEBERTUS, Venerab. archiep., CLXXI, 1010.
HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCVII, 319, 327.
HUGO DE S. VICTORE, CLXXXVIII, 518.
ISIDORUS (S.), Hispalens. episcop., LXXXIV, 631; LXXXV, 1142.
ISIDORUS MERCATOR, CXX, 326, 423.
JULIANUS POMERIUS, LIX, 461-470.
LEO MAGNUS (S.), pap., XIV, 105, 266, 272; 459, 440, 457.
MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVIII, 1516; CCIX, 49.
PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal., CXLV, 514-516, 765.
PETRUS DE HONESTIS, Ravennat. cleric., CLXIII, 725.
PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episc., CLCII, 511.
PONTILUS, abb., CLXIII, 1477.
RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 421, 693.
RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 18-20, 1103.
SMARAGDUS, abb., CII, 622.
TAIO, Casaraugust. episc., LXXX, 861, 862.

De leniguitate.

AUGUSTINUS (S.), XXXIV, 220.
BERNARDUS, abb. Claravall., CLXXXIII, 639; CLXXXIII, 141.
CONSTANTINUS MAGNUS, VII, 27, 85.
EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1054.
GERHOLDUS, præpos. Reichersp., CXCV, 1251, 1261.

GREGORIUS MAGNUS, papa, LXXVII, 1014.
 HERVEUS, Burgidolens. monach., CLXXXI, 1192.
 HIERONYMUS (S.), XXVIII, 420.
 HILDEBERTUS, Turon. archiepisc., CLXXI, 1021.
 HONORIUS, Augustodun. monach., CLXXII, 1279.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 227, 565, 811; CLXXVII, 662.
 INNOCENTIUS III, papa, CCIV, 427.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 837.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 18.
 LACTANTIUS, VI, 679.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 334.
 NICOLAUS II, papa, CXLIII, 1560.
 ODO (S.), abb. Cluniacens., CXXXIII, 536.
 RABANUS MAURUS, archiepisc., CX, 87.
 STEPHANUS, Tornacensis, CXXI, 525, 532, 475.
 THOMAS Cisterc. et Algrinus cardin., CCVI, 960.
 TOMELLIUS, monachus Hasnoniensis, CLXVII, 596.

De bonitate.

ABELARDUS PETRUS, abb. Rug., CLXXVIII, 1705; 1722, 1729.
 AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 971, 1511; XV (prima parte), 111, 165, (secunda parte) 971, 1511.
 BRUNO (S.), Carthus. institut., CLIII, 25, 304, 306.
 CASSIANUS, presbyt., XLIX, 1248.
 EADMERUS, monach., CLIX, 624.
 ELIGIUS (S.), episc., LXXXI, 508.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXXIX, 580.
 HERVEUS, monach., CLXXXI, 1192.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXVIII, 420.
 HONORIUS, monach., CLXXII, 1240.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 208, 925.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., CXXX, 65.
 RABANUS MAURUS, Mog. arch., CXI, 1583.
 ROBERTUS PULLUS, cardinal., CLXXXVI, 801, 806.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), monach., CCIV, 1106.
 TERTULLIANUS, presbyt., II, 271, 287, 290, 299.

De clementia.

ALCUINUS, abb., CI, 945.
 AIMONINUS, monach. Floriacens., CXIXIX, 686.
 AUGUSTINUS (S.), XXXIII, 659.
 BERNARDUS, abbas Clarevallens., CLXXXII, 445.
 CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 78.
 EUGENIUS (S.), Tolet. episc., CLXXXVIII, 597.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 434.
 HAYMO, Halberstatens. episc., CXV, 302.
 HIERONYMUS (S.), XII, 794; XXIII, 533; XXIV, 948; XXVIII, 516.
 ISIDORUS, Hispal. episc., LXXXIII, 619, 721.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 834.
 JOANNES GUALBERTUS, abb. et Vallumbr. congr. fundator, CLXVII, 710.
 JOANNES, cognom. Sorebertiens., Carnot. episcopus, CXCIX, 529.
 MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVIII, 695.
 OTHLONUS, presbyt. et monach., CLXVI, 182.
 PETRUS, diac. et monach. Casinens., CLXXIII, 1068.
 RUPERTUS, abb., Tutiens., CLVII, 566; CLXVIII, 176.
 SMARAGDUS, abb., CII, 958, 959.

De compassione.

ADALGERUS, episc., CXXIV, 927.
 ALANUS DE INSULIS, CXX, 169.
 ALCUINUS, abb., CI, 620.
 ALFREDUS, abb., CXC, 534, 537.
 AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXV, 215, 1410.
 BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 552, 617 et seq., 620.
 BERNARDUS (S.), abb., CLXXXIII, 706; CLXXXIV, 1216; CLXXXV, 1096.
 BRUNO (S.), Signiacens. episc., CLXIV, 561.
 DIONYSIUS, Alexandr. episc., III, 95.
 FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc., LXV, 539.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXIX, 58, 182, 183, 207, 295, 331, 385, 480, 495.
 HAYMO, episc., CXVIII, 922, 925.
 HILDEBERTUS, archiep., CLXXI, 917.
 HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCVII, 832.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXXVI, 1209.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 615.
 LEO IX, papa, CXLIII, 491.

PETRUS DAMIANUS (S.), card., CXLIV, 290; CLV, 510, 607.
 RABANUS MAURUS, CVIII, 1114; CX, 101.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 1079.
 RUPERTUS, abb., CLXVIII, 958, 944.
 SMARAGDUS, abb., CII, 615, 614.
 WERNERUS, abb., CLVII, 1107.

De confessione (8del).

ALCUINUS, abbas, C, 764; CI, 475, 483, 495, 500, 1027.
 AMBROSIIUS (S.), episc., XIV, 1631.
 ANASTASIUS, abbas Romanus, CXXVII, 1019, 1025, 1525; CXXVIII, 21, 29, 51, 64, 186, 187.
 AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXII, 779; XXXIV, 1566; XXXV, 108, 225, 226, 512, 1020, 1173, 1218, 1261, 1405, 1464, 1495, 1774, 1814, 1878; XXXVII, 376.
 BEDA, XCII, 475.
 BERNARDUS (S.), Clarevall., CLXXXIV, 717.
 CAROLUS MAGNUS, imp. Aug., XCVIII, 539.
 CASSIANUS, presbyt., L, 60-66, 69, 89, 173.
 CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 236.
 CYPRIANUS (S.), Carth. episc., IV, 90, 262, 275, 271, 514, 519, 530, 531, 558, 653, 792, 799.
 GREGORIUS (S.), Turon. episc., LXXI, 773, 779, 801 et seq., 1105 et seq., 1106.
 HERVEUS, Burgidolens. monach., CLXXXI, 297.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 508.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXXVII, 516, 540, 673.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXII, 22; LXXXIII, 604.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 447 et seq., 179.
 LACTANTIUS, VII, 597.
 LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 317, 338, 429, 456, 797; LV, 1005.
 LEO MARSICANUS, card., episc. Ostiens., CLXXXIII, 996.
 LEODEGARIUS (S.), Augustod. episc., XCVI, 338, 339, 361, 362, 363.
 LIBERIUS, papa, VIII, 1557.
 MARTINUS (S.), papa, LXXXVII, 165.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXV, 891.
 NAZARIUS, VIII, 589, 590.
 ODILO (S.), abbas Cluniac., CXLII, 1053.
 PATRICIUS (S.), episc., LIII, 801-814.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbeiensis, CXI, 87 et seq., 672.
 PAULINUS (S.), patriarcha Aquileien., XCIX, 468.
 PETRUS LOWARDUS, CXCI, 305, 1207.
 PETRUS COMESTOR, CXCVIII, 1590.
 PETRUS, monach., CXXIII, 607, 608.
 PHILIPPUS DE HARVENG, CCIII, 1557, 1519.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CX, 70.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 1073.
 RUPINUS, presbyt., XXI, 91, 92.
 RUPERTUS, abbas, Tutiensis, CLVII, 1339; CII, 196, 1555, 1575.
 SMARAGDUS, abbas CII, 712.
 TERTULLIAN., I, 702; II, 77, 145, 445.
 VALERIANUS (S.), episc., LII, 759.
 VICTOR VITENSIS, LVIII, 244, 245, 262, 263, 265, 573, 579, 580, 591, 429.

De compassione.

ALGERUS, canon. et scholast. Leodiensis, CLXIII, 899.
 AUGUSTINUS (S.), XXXIII, 565; XXXV, 1105, 1660.
 BERNARDUS, abbas Clarevallensis, CLXXXIV, 1214.
 CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 40.
 GODEFREDUS, Stabulens. monach., CXLI, 515.
 GUIGO I, Carthus. maj. Prior gen., CII, 622.
 GUIGO II, Carth. maj. Prior gen., CLIII, 838.
 HAYMO, Halberstat. episc., CXVIII, 915.
 HINCMARUS, Rhemensis archiepisc., CXXVI, 717.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXXVI, 1052.
 OTHLONUS, presbyt. et monachus, CLXVI, 555.
 PETRUS LOMBARDUS, Mag. Sent., CXCI, 1614.

De constantia.

ADAMUS SCOTUS ordinis Præmonst., CXCVIII, 879.
 ALCUINUS, abbas, C, 145.
 AUGUSTINUS (S.), XXXIII, 224, 309.
 BEDA, XCII, 25.
 BERNARDUS, abbas Clarevallens., CLXXXII, 296, 327, 1089; CLXXXV, 1115.

BRUNO (S.), Carth. instit. CLIII, 417.
 GELASIUS II, papa, CLXIII, 187.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 292, 355, 561, 793.
 GUIBERTUS, abb. Sanctæ Mariæ de Novigento, CLVI, 41.
 GREGORIUS (S) papa, LXXXIX, 505.
 HELINANDUS, Frigidimontis monach., CCXII, 761.
 HILDEBERTUS, Thuron., archiep., CLXXI, 1033.
 HILDEGARDIS, (S) abbatissa, LXXVII, 1177.
 HUGO DE SANCTO VICTORE, CLXXVII, 748.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXVI, 435.
 ISIDORUS (S.), Hispanens. episc., LXXXIII, 1326.
 LACTANTIUS, VI, 897.
 LEO MAGNUS, (S.), papa, LIV, 845.
 LEODEGARIUS, (S.), episc. Augustod., XCVI, 339.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 911.
 PAULUS I, (S.), papa, LXXXIX, 1146.
 PETRUS DAMIANUS, (S.), CXIV, 318.
 PETRUS, Vallis Cernii monach., CCXIII, 607.
 STEPHANUS, Parisiens. episc., CLXXIII, 1114.
 STEPHANUS, Tornacens. episc., CCX, 359.
 THOMAS (S.), Cantuar. archiep., et martyr, CX, 506.
 VENANTIVS FORTUNATUS, episcop. Pictav., LXXXVIII, 109.
 VICTOR Vitensis, LVIII, 246.

De contritione.

AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXII, 739; XXXV, 947, 1902, 1905.
 BERNARDUS, (S.), abb., CLXXXII, 819.
 GREGORIUS (S.), MAGNUS, papa, LXXIX, 352, 535, 596.
 ISIDORUS (S.), Hisp. episc., LXXXIII, 637.
 RICHARDUS a S. VICTORE, CXCVI, 1077, 1078.
 RUPERTUS, Tulliens. abb., CLXVIII, 195, 198, 943.

De fidelitate.

BERNARDUS, abbas Clareaullensis, CLXXXII, 380.
 CALIXTUS II, papa, CLXIII, 1213.
 CANUTUS, rex, CLI, 1171.
 GERHOLDUS, præposit. Reichersperg, CXCI, 490.
 HUGO DE SANCTO VICTORE, CLXXVII, 24.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXIV, 18, 352, 737, 786; CCXV, 32, 568, 597, 598, 618, 885, 977, 983, 1563; CCXVI, 147, 738, 1169.
 IVO (S.), Carnot. episc., CLXII, 313, 333, 386.
 JOANNES, cognom. Saresburiensis, Carnot. episc., CXCI, 626.
 LANDULFUS junior, sive de Sancto Paulo, CLXXXIII, 1339.
 LANFRANCUS, Cantuar. archiep., CL, 517, 537.
 LEO MARICANUS, card., episc., et Petrus Diac., monach., CLXXXIII, 903.
 TERTULLIANUS, I, 933.
 URBANUS II, papa, CLI, 576, 445.

De fletu.

AMBROSIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 211; XV, (prima parte), 215, 226.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. episc., CLVIII, 892, 893, 891.
 AUGUSTINUS (S.), XXXII, 697; XXXV, 1763.
 BALDUINUS, Cantuariensis archiepisc., CCIV, 500.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVI, 1068, 1193.
 HIERONYMUS (S.), XXIII, 1042; XV, 874.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 952.
 IVO (S.), episc. Carutensis, CLXII, 577, 578.
 JOANNES VIII, papa, CXCVI, 666.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXLI, 264, 311, 312.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CXI, 872, 873.
 RATHERIUS, Veronensis episc., CXXXVI, 537.

De gaudio.

ADAMUS SCOTUS, ordinis Præmonstratensis, CXCVIII, 631.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 138.
 ALCUINUS, abb., C, 44, 957.
 AMEDEUS, Lavannensis episc., CXXXVIII, 1531.
 AMBROSIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 880, 1301.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 656, 721.
 AUGUSTINUS (S.), XXXII, 793, 1189, 1357; XXXIII, 1048; XXXIV, 1506, 1507, 1438, 1502; XXXV, 271, 539, 691, 1085, 1086, 1212, 1640, 1661, 1679, 1761, 1773, 1777,

1796, 1797, 1864, 1870, 1885; XXXVI, 142, 861, 955, 1189; XXXVII, 330.
 BENEDICTUS (S.), Antanensis abbas, CIII, 515.
 BERNARDUS (S.), abbas Clareaullensis, CLXXXIII, 587; CLXXXIV, 261; CLXXXV, 115.
 BRUNO (S.), ord. Carthus. instit., CLIII, 5:7, 338.
 CYPRIANUS (S.), IV, 318, 351, 417, 454, 585.
 EADMERUS, Cantuar. monach., CLIX, 567, 570, 589, 642.
 GREGORIUS MAGNUS, papa, LXXV, 741, 742; LXXIX, 291, 345, 567, 588.
 GUIBERTUS, abbas Sanctæ Mariæ de Novigento, CLVI, 160.
 HAYNO, Halberstatens. episc., CXVIII, 684, 883.
 HIERONYMUS (S.), XLII, 811; XXVIII, 49.
 HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 676.
 HILDEBRANDUS junior, CLXXI, 1696, 1697.
 HONORIUS, Augustod. monach., CLXXII, 728, 1169, 1210.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 122, 186, 493.
 JOANNES, cognom. Saresburiensis, Carnot. episc., CXCI, 977.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 397.
 ORDERICUS VITALIS, Augliena, mon., CLXXXVIII, 686.
 PASCHASIUS RADBERTUS, abbas Corboiensis, CXX, 135, 136.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXIV, 858.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CIX, 16.
 RUPERTUS, abbas Tulliensis, CLXVII, 417, 1332; CLXVIII, 234, 908; CLIX, 37, 130.
 STEPHANUS de Mureto (S.), ordinis Grandimbat. CCIV, 1115, 1120.
 THOMAS, Cisterciens., CCVI, 675, 860.
 URBANUS II, papa, CLI, 538.
 WIBALDUS, abbas Stabul. et Corboiensis, CLXXXIX, 1135.

De gratitudine.

ALCUINUS, abb., CI, 469.
 AMBROSIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 318, 351, 355, 1516, 1636, 1675.
 ANSELMUS (S.), archiepisc., CLVIII, 892.
 AUGUSTINUS (S.), episc., XXXIII, 110, 558, 576, 851, 856, 988; XXXV, 871, 498, 562, 563, 1140, 1171, 1172; XXXVI, 459, 908, 950, 1256, 1287; XXXVII, 20, 21; XXXVIII, 231; XXXIX, 624; XLI, 154, 989, 996, 1245.
 BEDA, Venerab., XCI, 509 et seqq., 512.
 BRUNO, Carthusian. institut., CLIII, 20, 293, 455.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XLII, 1155; XXVII, 1571.
 HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCVII, 295, 297.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVII, 529, 727.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXIV, 55.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 243.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 893.
 MAXIMUS (S.), Taurin. episc., LVII, 456.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXLI, 535.
 REINERUS, monach., CCIV, 145.
 RODULFUS, abb., CLXXXIII, 103.
 RUPERTUS, Tulliens. abb., CLXIX, 171; CLXX, 338.
 VENANTIVS FORTUNATUS, episc. Pictav., LXXXVIII, 117.
 WALAFRIDUS STRABUS, monach., CXIV, 2055.

De humilitate.

ADALGERUS, incertæ sedis episc., CXXXIV, 917.
 ADAMUS PENSENÆ, CCXI, 644.
 ADAMUS SCOTUS, monach., CXCVIII, 41, 410, 519, 870.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 475, 605, 607.
 ALCUINUS, abb., C, 94, 159, 455; CL, 619, 620.
 ALEXANDER III, CC, 505.
 ALGERUS, scholastic., CLXXX, 910.
 AMBROSIUS (S.), episcop., XIV, 1257, 1253, 1325, 1329, 1333, 1341, 1353, 1370, 1397, 1398, 1399, 1410, 1465, 1486, 1490, 1777, 1817; XV (prima parte), 120, 127, 159, 253, 280, 600, 881, 1594.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 570, 610, 680; CLIX, 112.
 AUGUSTINUS (S.), XXXII, 674, 701, 828, 1379; XXXIII, 442, 485, 612, 983, 1029; XXXIV, 1604, 1606, 1690, 1787, 1794, 2138; XXXV, 145, 159, 267, 270, 314, 320, 427, 428, 446, 947, 968, 993, 1082, 1119, 1123, 1142, 1165, 1184, 1186, 1203, 1204, 1205, 1229, 1233, 1251, 1280, 1358, 1427, 1429, 1450, 1454, 1462, 1474, 1478,

1493, 1503, 1541, 1550, 1555, 1566, 1589, 1597, 1609, 1670, 1671, 1705, 1712, 1715, 1714, 1715, 1727, 1753, 1751, 1752; **XXVI**, 107, 108, 112, 115, 142, 191, 341, 354, 385, 387, 386, 671, 684, 685, 687, 778, 780, 782, 876, 895, 981, 1036, 1278, 1287, 1295, 1522, 1596, 1505, 1535, 1538, 1560, 1561; **XXXVII**, 82, 183, 516, 415 *et seqq.*, 427; **XXXVIII**, 421, **XXXIX**, 887, 957; **XLI**, 161, 257.

BEIDA, Venerab., **XLIV**, 759.

BENEDICTUS (S.), monach., **LXVI**, 571, 576.

BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., **CIII**, 449, 517, 648, 649, 692, 833 *et seqq.*, 870.

BERNARDUS (S.), Clarsvall. abb., **CLXXXII**, 445, 576, 599, 600, 816, 828, 941 *et seqq.*, 955; **CLXXXIII**, 669, 959, 987; **CLXXXIV**, 575, 667, 695, 793, 1260.

BRUNO (S.), ordinis Carthus instit., **CLII**, 799, 912, 1506.

BRUNO (S.), Signiens. episc., **CLXIV**, 809, 1111; **CLXV**, 915 *et seqq.*, 919, 912.

CASSIANUS, **LIX**, 87, 88, 189, 190, 900, 1004, 1111.

CHRODEGANGUS (S.), episcop., **LXXXIX**, 1059.

DONATUS (S.), episcop., **LXXXVII**, 285, 287.

EADMERUS, Cantuar. monach., **CLIX**, 665, 666, 667, 668.

ELIAS DE COXIDA, abb., **CIX**, 995.

ERNALDUS, abb., **CLXXXIX**, 1598, 1606.

EUCHERIUS (S.), Lugdun. episc., 1209 *et seqq.*, 1212.

EUGYPPIUS episc., **LXII**, 850.

FULGENTIUS, Ruspens. episc., **LXV**, 521, 539, 530.

GERHOLDUS, præposit., **CXCIII**, 634; **CXCIV**, 1304.

GRATIANUS, **CLXXXVII**, 441, 450.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, **LXXV**, 255, 447, 596, 630, 742; **LXXVI**, 202, 230; **LXXVII**, 54, 1051; **LXXXI**, 59, 66, 81, 86, 96, 140, 186, 194, 267, 296, 297, 360, 398, 440, 452, 455, 485, 569, 579, 618, 635.

GUIBERTUS, abbas Sanctæ Mariæ de Novigento, **CLVI**, 63, 115, 168, 215, 338, 540, 546, 590, 591, 592.

GUIGO I., Carthus. maj., Prior gen. quintus, **CLIII**, 795.

GUILLELMUS, archiepisc., **CCI**, 441.

HAYMO, Halberstatis. episc., **CXVIII**, 901, 905.

HENRICUS DE CASTRO MANSIACO, carlin., **CCIV**, 217.

HERVEUS, Burgid. monach., **CLXXXI**, 1035, 1056.

HIERONYMUS (S.), **XXII**, 553, 414, 492; **XXIII**, 551, 557; **XXV**, 220, 334, 563; **XXVI**, 418, 511, 1151, 1538; **XXVIII**, 21, 145, 492, 493.

HILDEBERTUS, Turoniens. archiepisc., **CLXXI**, 149, 171, 295, 451, 516, 517, 539, 641, 669, 900, 902.

HILDEGARDIS (sancta), abbatissa., **CXCVII**, 174, 191, 502, 979.

HINCMARUS, Remensis archiep., **CXXVI**, 54.

HONORIUS, Augustodun. monach., **CLXXII**, 1240.

HUGO, episc. Lincolnens. in Anglia, **CLIII**, 917, 1001.

HUGO DE SANCTO VICTORE, **CLXXV**, 700, 715; **CLXXVI**, 847, 997, 1002; **CLXXVII**, 505, 548, 801, 639, 707, 758, 846.

INNOCENTIUS III, pap., **CCXV**, 638, 669, 1397.

ISIDORUS (S.), Hispal. episc., **LXXXIII**, 704, 849, 864, 1135, 1181, 1201.

IVO (S.), Carnotens. episc., **CLXI**, 792; **CLXII**, 586.

JOANNES, Carnotens. episc., **CXCIX**, 526, 985.

JULIANUS POMERIUS, **LIX**, 478.

LEO MAGNUS (S.), papa, **LIV**, 258, 259, 344; **LV**, 161 *et seqq.*, 181.

MANEGALDUS, **CLVI**, 163.

MARTINUS (S.), presbyt., **CCVIII**, 544.

MARTINUS (S.), Dumiensis episc., **LXXI**, 59, 42.

MATHILDIS (sancta), regina, **CXXV**, 889, 893, 894.

NOVATUS, Catholicus, **XVIII**, 67, 68, 69, 70.

ODO (S.), abbas Cluniacens., **CXXIII**, 123, 160, 431, 533.

OTHLONUS, presb. monach. Ratisb., **CXLVI**, 269.

PAULINUS (S.), Nolanus episc., **LXI**, 53, 54, 74.

PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarch., **XCIX**, 212, 228, 412.

PETRUS Blesensis archidia., **CCVII**, 18, 114, 291, 844.

PETRUS CANTOR, **CCV**, 45, 53, 61, 181.

PETRUS COMESTOR, **CXCVIII**, 1591.

PETRUS DAMIANUS (S.), card., **CXLIV**, 537, 535; **CXLV**, 235.

PETRUS, Clarsvallens. abb., **CCI**, 1599.

PETRUS LOMBARDUS, Mag. Sent., **CXCI**, 256.

PLACIDUS, ignotæ sedis episc., **CLXIII**, 638, 639.

RABANUS MAURUS, **CVIII**, 1212; **CIX**, 85, 850; **CXI**, 742; **CXII**, 939.

RATHERIUS, Veron. episc., **CXXIV**, 167.

RICHARDUS A S. VICTORE, **CXCVI**, 483, 1530, 1546.

REMIGIUS, Antiesiodorens. monach., **CXXII**, 322.

ROBERTUS PULLUS, cardinal., **CLXXVI**, 1167.

RUFINUS, incertæ sedis episc., **CL**, 1637.

RUPERTUS, abbas Tulliensis, **CLVII**, 541, 580, 1125, 1251; **CLIX**, 1228; **CLXX**, 622, 628.

SIGEBERTUS, Gemblacensis, **CIX**, 767.

SMARAGDUS, abb., **CII**, 607, 608, 805 *et seqq.*, 829, 956, 957.

STRPHANUS DE MURETO, monach., **CCIV**, 1019, 1117, 1149.

SYMPHOSIUS AMALARIUS, chorepisc., **CV**.

TAIO, Cesaraugnat., **LXXX**, 827, 817, 885, 886.

THOMAS, Cisterciens., **CCVI**, 28, 700.

VALERIANUS (S.), episc., **LII**, 755, 756, 757, 758.

VENANTIUS FORTUNATUS, episcop., **LXXVIII**, 115.

VICTOR, Capuan. episc., **LXVIII**, 207.

ZACHARIAS, Chrysopolit., **CLXXXVI**, 280.

WERNERUS, abbas Sancti Blasii, **CLVII**, 1167, 1169.

WIBALDUS, abb., **CLXXIX**, 1290.

De modestia.

ALANUS DE INSULIS, **CCX**, 351.

ALCUINUS, abb., **CI**, 945.

AMBROSIUS (S.), episc., **XV** (prima parte), 44, 45, 46, 88.

AUGUSTINUS (S.), episc., **XXXII**, 711, 975.

AUSONIUS, **XIX**, 826.

BERNARDUS (S.), abb., **CLXXXII**, 828; **CLXXXIV**, 1196.

CYPRIANUS (S.), episc., **IV**, 1110, 1111, 1112.

HENRICUS DE CASTRO MANSIACO, **CCIV**, 247.

HIERONYMUS (S.), presb., **XXXVIII**, 421.

HILDEBERTUS, archiep., **CLXXII**, 1054.

INNOCENTIUS III, pap., **CCXIV**, 454.

ISIDORUS (S.), Hispal. episc., **CLXXXIII**, 704.

ROBERTUS DE ARBRISSEL, **CLXII**, 1079.

TERTULLIANUS, presbyt., **I**, 511, 935, 1288, 1535, 1516; **II**, 891, 911, 915.

De mortificatione.

AMBROSIUS (S.), episc., **XV** (1 part.), 350.

ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., **CLVIII**, 264.

AUGUSTINUS (S.), episc., **XXXIII**, 519, 532, 504, 587; **XXXIV**, 26, 28, 1804; **XXXV**, 1628; **XXXVI**, 855, 924; **XXXVII**, 370; **XXXVIII**, 529; **XLI**, 849.

BERNARDUS, (S.), Clarsvall. abbas, **CLXXXIV**, 478.

CASSIANUS, **XLIX**, 194.

COLUMBANUS (S.), abbas et confessor. **LXXX**, 215, 233, 254, 255.

DRUTHMARUS, Corbeiens. monach., **CVI**, 1552.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, **LXXC**, 85, 520.

GUIBERTUS, abb. Sanctæ Mariæ de Novigento, **CLVI**, 95, 533.

HAYMO, Halberstat. episc., **CXXVII**, 759.

HIERONYMUS (S.), presbyt., **XXVIII**, 458.

HILDEBERTUS, Turon. archiep., **CLXXI**, 588, 941.

LEO MAGNUS (S.), papa, **LIV**, 171, 172, 175, 184, 185, 295, 379, 584, 587, 403, 411, 416, *seqq.*, 436, 441, 454; **LV**, 627.

MAXIMUS (S.), Taurinensis, **LVII**, 459, 460, 461.

PETRUS DAMIANUS (S.) cardin., **CXLIV**, 427.

PRUDENTIUS, **LIX**, 841, *seqq.*, 875.

RICHARDUS A S. VICTORE, **CXCVI**, 476, 438, 505.

RUPERTUS, abb., Tulliensis, **CLVII**, 906, 998, 1102.

SMARAGDUS, abbas, **CII**, 673, 674.

De pace.

ADAMUS SCOTUS, **CXCVIII**, 821.

ALANUS DE INSULIS, **CIX**, 155.

AUBERICUS Aquisens., **CLVI**, 575.

ALCUINUS, abb., **CI**, 1249.

ALEXANDER III, papa, **CC**, 49, 51, 55, 57, 272, 657, 1245.

ALGERUS, scholasticus Leodiensis, **CLXXX**, 873, 925, 924.

AMBROSIUS (S.), **XIV**, 593, 840, 978, 1357, 1509, 1510, 1552.

ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., **CLVIII**, 62.

AUGUSTINUS, (S.), **XXXIII**, 838, 1020, 1026; **XXXIV**, 1225, 1516, 1665, 1801, 1902, 2005, 2142; **XXXV**, 319, 562, 1075, 1076, 1655, 1656, 1658, 1688, 1922, 1937; **XXXVI**, 121, 123, 170, 042, 1582, 1586; **XXXVIII**, 66.

261, 262, 550, 560; XXXVIII, 84, 108, 440, 444, 516, 547, 656 *seqq.*, 690, 730; XXXIX, 166; XL, 85, 308, 604.
 BEDA Venerabilis, XCII, 25; XCV, 82.
 BENEDICTUS (S.), abb. CIII, 439, 442, 688.
 BERNARDUS (S.), abb. Claramvalli, CLXXXII, 129, 285, 916, 1106; CLXXXIII, 723, 740.
 BRUNO (S.), Signiens. episc., CLXIV, 121, 236; CLXV, 923, 925, 924, 925, 926.
 CASSIODORUS, Senator, LXIX, 918, 919.
 COELEDSTINUS III, papa, CCVI, 1178.
 CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 57, 73.
 CYPRIANUS (S.), IV, 249 *seqq.*, 293, 303, 534, 548, 412, 464, 477, 482, 518, 641, 647.
 DROGO, cardin. Ostiensis. episc., CLXVI, 1558.
 DRUTHMARUS, Christian. monach., CVI, 1531.
 ELIGIUS, Nov. episc., LXXXVII, 595, 597.
 EUGENIUS (S.), Tolosan. episc., LXXXVII, 590, 590, 597.
 EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1194.
 FULBERTUS (S.), Carnot. episc., CXLI, 353.
 GERHOLDUS, preposit., CXCLII, 1501.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 458, 758, LXVII, 532, 1262, 1316, 1317; LXXIX, 59, 215, 238, 536, 545, 616, 654.
 GLIBERTUS, abb., CLVI, 185, 1096.
 GUIGO I, Carthusian. prior, CLIII, 601.
 HAYMO, episc., CVI, 74, 506.
 HERBERTUS de Boshem, sancti Thomæ clericus a secretis, CXC, 1239, 1251, 1253, 1250.
 HERVEUS, Burgidolensis monach., CLXXXI, 431, 771, 1128.
 HIERONYMUS (S.), XXII, 1080; XXIII, 57; XXV, 580; XXVII, 1201; XXVIII, 54, 253, 534.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 935, 938.
 HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 518, 1023.
 HINCMARUS, Remens. archiep., CXXVI, 434.
 HONORIUS, Augustod. monach., CLXXII, 563, 580, 722, 1240.
 HUGO DE SANCTO VICTORE, CLXXVI, 1159; CLXXVII, 457, 620, 767.
 INNOCENTIUS I, papa, XX, 540 *seqq.*, 543.
 INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 258.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXV, 426, 1238; CCXVI, 469, 774; CCXVII, 810, 909.
 ISIDORUS (S.), Hispal., episc., LXXXIII, 35, 834, 1218, 1239.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 141.
 IVO (S.), Carnotens. episc., CLXI, 814; CLXII, 63, 278, 442, 443.
 JOANNES SCOTUS, CXXII, 1161, 1165-1167.
 JOANNES BELETHUS, CCH, 51.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 215, 216, 287, 463.
 LEO IX (S.), papa, CXLIII, 777.
 LUCIUS III, papa, CCI, 1091.
 PASCHALIS II, papa, CLXIII, 78, 303, 356, 380.
 PASCHASIUS RADBERTUS, abb., CXY, 225, 224.
 PETRUS, Blesens., CCVII, 408.
 PETRUS CANTOR, CLVI, 293-297.
 PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), archiepisc., XLII, 679.
 PETRUS LOMBARDUS, Magister sententiarum, CXCI, 1145; CXCLII, 196, 283.
 RABANUS MAURUS, archiepisc., CVIII, 911; CIX, 1197, 1246; CXII, 1016, 1256.
 REMIGIUS, Antistod. monach., CXXII, 97.
 RUFINUS, episc., CL, 1591 *seqq.*, 1637.
 RUPERTUS, Tulliens. abb., CLXVII, 359, 1314; CLXVIII, 794, 1500; CLXIX, 186; CLXX, 45.
 SMARAGDUS, abb., CII, 609, 710, 764, 957.
 STEPHANUS (S.), abb., Cisterciens., CLXVI, 1432.
 STEPHANUS DE MURETO, CCIV, 1154.
 STEPHANUS, Tornac. episc., CCXI, 516.
 SUGERIUS, abb. Sancti Dionysii, CLXXVI, 1398.
 SYMPHOSIUS AMALARIUS, CV, 1529, 1530.
 TAILO, Casaraugustanus episc., LXXX, 882, 883.
 TERTULLIANUS, I, 621; II, 56, 155, 891.
 THOMAS (S.), Cantuar. archiepisc., CXC, 298, 303.
 URBANUS III, papa, CCII, 1416.
 VALERIANUS (S.), episc., XLII, 728 *seqq.*, 731.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episcopus Pictaviens., LXXXVIII, 199.
 WIBALDUS, abb. Stabulens. et Corbeliens., CLXXXIX, 1342, 1377, 1378, 1432.

De patientia.

ADALGERUS, incertus sedis episc., CXXXIV, 932.
 ADAMUS SCOTUS, ordinis Præmonstrat., CXCVIII, 265

ALANUS DE INSULIS, CCX, 140.
 ALCUINUS, abb., C, 343, 346; CI, 152, 350.
 ALEXANDER III, papa, CC, 427.
 AMBROSIIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 1320, 1419; XV (prima parte), 600, 1050, 1313, 1319.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLVIII, 597, 681, 1121, 1133; CLIX, 91.
 AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXIII, 530, 540, 552, 653, 656, 668; XXXIV, 299, 1259, 1260, 1706, 1935; XXXV, 298, 757, 738, 1276, 1329, 1577; XXXVI, 51, 297, 298, 467, 825, 860, 1253, 1287, 1463; XXXVII, 21, 223, 543, 568, 611 *seqq.*, 662; XLI, 183.
 BEDA, XCII, 281.
 BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 650, 651, 687.
 BERNARDUS (S.), abb. Claramvalli, CLXXXII, 129, 136, 561; CLXXXIII, 939; CLXXXIV, 573, 1261; CLXXV, 509, 674, 801, 1105, 1161.
 BRUNO (S.), ordinis Carthus. institutor, CLIII, 515, 299, 354, 467.
 BRUNO (S.), Signiens. episc., CLXIV, 206, 917; CLXV, 926, 927, 928, 929.
 CASSIANUS, presbyter, XLIX, 201, 536, 1114 *seqq.*, 1128.
 CYPRIANUS (S.), episc., IV, 208, 312, 380, 621 *seqq.*, 675, 999.
 EUGYPIIUS, abb., LXII, 1081.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 60; LXXIX, 323, 576.
 GUIGO I, Carth. maj. prior generalis quintus, CLIII, 621.
 HAYMO, Halberstat. episc., CXVIII, 907 *seqq.*, 911, 944.
 HERBERTUS DE BOSEHAM, Sancti Thomæ clerc. a secretis, CXC, 1276.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 893, 895; XXIV, 1063, 1066, 1090; XXV, 655; XXVIII, 580.
 HILDEBERTUS, Turonens. archiepisc., CLXXI, 330, 1034.
 HONORIUS, Augustodun. monach., CLXXII, 1259, 1240.
 HUGO (S.), episc. Lincolnens., CLIII, 970.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVII, 897.
 INNOCENTIUS I (S.), pap., XX, 513.
 INNOCENTIUS III, papa, (CXY), 143.
 ISIDORUS (S.), Hispal. episc., LXXXIII, 51, 832, 1136, 1180, 1247.
 ISIDORUS Mercator, CXXX, 180, 690.
 IVO (S.), Carnotens. episc., CLXII, 574.
 LACTANTIUS, VI, 625, 691, 700, 701, 702.
 LANFRANCUS, Cantuar. archiep., CL, 522.
 LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 518, 436, 1134.
 LEO IX (S.), papa, CXLIII, 481.
 LEODEGARIUS (S.), episc. August., XCVI, 561, 573, 576.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 901.
 ODO (S.), abb. Cluniac., CXXXII, 49, 57, 69, 124, 674.
 OTHLONUS, presbyt. et monach. Ratisb., CXLVI, 263.
 PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiensis, 247.
 PETRUS CHRYSOLOGUS, LII, 506.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLIV, 217, 475.
 PETRUS, Claramvalli. abbas octavus, CCI, 1402.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CXI, 735, 1490.
 REMIGIUS, Antistodorensis monach., CXXII, 179.
 RICHARDUS a S. Victore, CXCVI, 18, 19, 23, 24, 1109.
 RUPERTUS, abbas Tulliens., CLXVII, 314; CLXVIII, 1102, 1594.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 608, 607, 917.
 STEPHANUS DE MURETO, (S) ordinis Grandimont., CCIV, 1075, 1100.
 TAILO, Casaraug. episc., LXXX, 883, 884.
 TERTULLIANUS, presb., I, 593, 1169, 1251 *et seqq.*, 1275.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episcopus Pictavi., CLXXXVIII, 151, 157.
 ZENO (S.), XI, 311 *et seqq.*, 518.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuld. monach., CXIII, 656.
 WIBALDUS, abb. Stabulens. et Corb., CLXXXIX, 1353.

De perseverantia.

ADAMUS SCOTUS, ordinis Præmonstrat., CXCVIII, 259.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 143.
 ALCUINUS, abb., C, 226, 504; CI, 345, 632.
 ALEXANDER III, papa, CC, 80, 96, 109.
 AMBROSIIUS (S.), episc., XIV, 1313, 1487.
 ANACLETUS antipapa, CLXXXIX, 896.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLVIII, 529, 553, 402, 881, 893.
 AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXIII, 956; XXXIV, 1725; XXXV, 66, 361, 665, 1809; XXXVI, 221; XXXVII,

21; XXXVIII, 328, 742; XLI, 921 *segg.*, 1005, 1021, 1021, 1026, 1027.
 BERNARDUS (S.), abb. Clarnvallens. CLXXXII, 139, 327, 338, 644; CLXXXIV, 641, 1235.
 CASSIANUS, presbyt., XLIX, 676.
 CYPRIANUS (S.), episc., IV, 651.
 EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1139.
 EUGYPRIVS, abb., LXII, 1003.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 1727.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXIX, 460, 586.
 HAYMO, episc. Ha'berstat., CXVI, 135; CXVIII, 952.
 HERBERTUS DE BOSEHAM, cleric. sancti Thomae a secretis, CXC, 1322.
 HILDEBERTUS, Turon. archiepisc., CXXVII, 225, 1026.
 HILDEGARDIS (S.), abbatisa, CXCVII, 153, 176, 351.
 HONORIUS, Angustodunens. monach., CLXXII, 1241.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVII, 897.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXV, 813, 984; CCXVII, 100; CCXVII, 759.
 ISIDORUS (S.), Hispanens. episc., LXXXIII, 53.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 1201.
 OTHLONUS, presb. monach. Ratisbonens., CLVI, 291.
 PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), archiepisc., LII, 309.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal., CXIV, 845.
 PETRUS Blesens., Bathoniens. archidiaconus, CCVII, 114, 168.
 PETRUS Pictaviens., Paris. Academiae cancellarius, CCXI, 1150.
 PROSPER (S.), Aquitan. episc., LI 162, 676.
 RABANUS MAURUS, archiepisc. Moguntin., CVIII, 1112.
 REMIGIUS, Antissiodorensis monach., CXXXI, 535.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 1348.
 STEPHANUS, episcopus Parisiensis, CLXXIII, 1414.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), ordinis Grandimontensis, CCIV, 1017, 1162.

De pudicitia.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 55.
 AMBROSIVS (S.), Mediol. episc., XIV, 232, 272, 456, 870, 1244, 1350, 1771; XV, (prima parte), 210, 250, 352, 357, 487, 1507.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLVIII, 870.
 AUGUSTINUS (S.), XXII, 1228; XXIII, 1016; XXIV, 1000, 1001; XXVII, 495, 496, 514, 515, 545; XXVIII, 51, 475; XLI, 404, 415, 416, 724, 742, 745, 756, 762, 765, 799.
 BERNARDUS (S.), abb. Clarnvall., CLXXXIV, 362; CLXXXV, 1351, 1577.
 CONSTANTINUS MAGNUS, imperat., VIII, 24.
 CYPRIANUS (S.), episc., IV, 173, 820 *segg.*
 GUIBERTUS, abb. Sanctae Mariae de Novigento, CLVI, 415.
 HIERONYMUS (S.), XXII, 400, 401, 506, 537, 538, 750, 1011, 1017, 1109, 1110, 1115, 1122; XXIII, 51, 94, 275, 281, 549, 541; XXVIII, 185, 582.
 HILDEBERTUS, Turon. archiepisc., CLXXI, 1039, 1641.
 ISIDORUS (S.), Hispanens. episc., CLXXXIII, 51.
 IVO (S.), episc. Carnotens., CLXI, 1247, 1248, 1250; CLXII, 159.
 JULIANUS POMEIUS, LIX, 483.
 LACTANTIUS FIRMICUS, VI, 719.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 325.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXIV, 545.
 REMIGIUS, Antissiodorens. monach., CXXI, 65.
 RUPERTUS, Tutiens. abb., CLXVI, 445.
 TERTULLIANUS, presbyt., I, 518, 535, 1228, 1244, 1516, 1526, 1532; II, 541, 905, 911, 930, 981, 1516.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episc. Pictav., LXXXVIII, 157, 214.
 ZENO (S.), episc., XI, 268, 269, 301.

De suavitare.

AUGUSTINUS (S.), XXII, 1190; XXIV, 1563; XXXVI, 831, 920.
 BERNARDUS (S.), abb. Clarnvallens., CLXXXIII, 847; CLXXXIII, 725.
 GUIGO II, Carthus. maioris prior generalis, CLIII, 806.
 HILDEBRANDUS JUNIOR, CLXXXI, 1698.
 HUGO (S.), episc. Lincolnien. in Anglia, CLIII, 1029.
 THOMAS Cisterciensis, CCVI, 602.

De taciturnitate.

BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 652, 653, 831, 851.
 HUMBERTUS, cardinal., CXLIH, 1170, 1177.

INNOCENTIUS III, papa, CCXVII, 1143.
 ODO (S.), abb., CLXXXIII, 66, 67.
 PETRUS CANTOR, CCV, 191.
 PETRUS DE HONESTIS, CLXIII, 720.
 PONTIUS, abb., CLXIII, 1477.
 RABANUS MAURUS, arch., CIX, 895; CX, 571.
 RUPERTUS, abb., CLXXVIII, 324.
 SMARAGDUS, abb., CII, 801.

De vigilantia.

BERNARDUS (S.), abb. Clarnvallens., CLXXXIV, 1280.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 1078.
 HILDEBERTUS, Turonens. archiepisc., CLXXI, 746.
 IVO (S.), Carnot. episc., CLXII, 554.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXIV, 49, 321.

De zelo.

ALCUINUS, abbas, C, 411.
 ALEXANDER III, pap., CC, 109, 111, 321.
 AMBROSIVS (S.), episc., XV (prima parte), 146.
 ANASTASIUS, abbas Romanus, CXXVII, 1053.
 AUGUSTINUS (S.), XXIV, 1471, 1472; XXV, 1128, 1503; XXVII, 140, 141; XXVIII, 677; XXXI, 158, 142, 147.
 BEDA, XCI, 665.
 BENEDICTUS, monach. Occidentium caput et sospitator, LXVI, 927, 928.
 BERNARDUS (S.), (Clarnvall. abb.), CLXXXII, 106, 129, 358, 565, 444, 476, 549, 778; CLXXXV, 241.
 CASSIODORUS, senator, LXXX, 1081.
 CHRODEGANGUS (S.), Metensis episc., CLXXXI, 1075.
 COELESTINUS III, papa, CCVI, 1115.
 CYPRIANUS (S.), episcopus, IV, 280, 568, 641, 643.
 EUGENIUS (S.), episc. Toletanus, LXXXVII, 397.
 EUGENIUS III, pap., CLXXX, 1299, 1420.
 GERHARDUS, praposit., CXCII, 654.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVII, 54, 76, 975, 1019; LXXIX, 599.
 HERRICUS, Antissiodorens. monach., CXXIV, 1146.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 805; XXVII, 1225; XXXVIII, 581.
 HILDEBERTUS, Turon. archiepisc., CLXXI, 914.
 HILDEGARDIS (sancta), abbatisa, CXCVII, 958.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXV, 874.
 ISIDORUS (S.), Hispanens. episc., LXXXIII, 70.
 JOANNES GUALBERTUS (S.), abb. Vallumbrosae congreg. primus institutor, CLXVI, 805.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 316, 975.
 ODO (S.), abbas Cluniacensis, CXXXIII, 418.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXIV, 570.
 PETRUS LOMBARDUS, CXCI, 753.
 RABANUS MAURUS, archiepisc. Mogunt., CXI, 129; CXII, 1088.
 RUPERTUS, CXLVII, 1514; CXLVIII, 250, 755, 954.
 SEDULIUS SCOTUS, CII, 514.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 658, 659, 929, 957, 958.
 SYMPHOSIUS AMALARIUS, Metensis chorepiscopus, CV, 867.
 THOMAS (S.), Cantuariensis archiepisc., CXC, 296.
 THOMAS Cisterciensis, CCVI, 1115.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuldens. monach., CLV, 1035, 1044.
 WIBALDUS, Stabulens. abb., CLXXXIX, 1165, 1334.
 WILLELMUS (S.), abb., CLIX, 599.

De indulgentia.

ALCUINUS, abb., CI, 618.
 ALGERUS, Scholastic., CLXX, 860.
 AUGUSTINUS (S.), episc., XXV, 592, 1301, 1877; XXVI, 141, 245; XXVII, 225.
 CYPRIANUS (S.), episc., IV, 198, 267, 302, 310, 534, 561.
 HAYMO, episcopus, CXVIII, 912.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 506, 644, 671, 1050; XXII, 264, 329.
 ISIDORUS (S.), Hispan. episc., LXXXIII, 607, 620.
 LACTANTIUS FIRMICUS, VII, 535.
 THOMAS Cisterc., CXC, 296.

De innocentia.

ALMOINUS, monach. Floriacens., CXXXIX, 776.
 AMBROSIVS (S.), XIV, 521, 649, 789, 909, 1008, 1194; XV (prima parte), 97, 154, 165, 1183.

AUGUSTINUS, XXIV, 103, 592, 603, 1008, 1068, 1246, 1517; XXVI, 1560, 1561; XLI, 1545.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXIX, 527.
 HENRICUS (S.), imperator, CXL, 120.
 HIERONYMUS (S.), XII, 963.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 933.
 HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 1022.
 HONORIUS, Augustod. monach., CLXXII, 606.
 ISIDORUS (S.), Hispanens. episc., LXXXIII, 1141.
 LACTANTIUS, VI, 635.
 PETRUS BLESSENSIS, Bathoniens. archidisc., CCVII, 145.
 PETRUS LOMBARDUS, Magist. sentent., CXCH, 283.
 RUPERTUS, abbas Tulliensis, CLXVII, 1067; CLXVIII, 933, 1037.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 653, 682.
 VENANTIUS FORTUNATUS, Pictaviensis episc., LXXVII, 167, 257.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuldens. monachus, CIII, 591.

De jejuniis.

ADSO, Dervensis monach., CXXVII, 604.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 176.
 ALCUINUS, abb., C, 165, 355, 456; CI, 24, 154, 155, 156, 406, 471, 473, 474, 511, 515, 609.
 ANASTASIUS, abbas Romanus, XXVII, 1177.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLVIII, 680; CLIX, 89, 90.
 ANSELMUS, episc. Havel., CLXXXVIII, 1104, 1108.
 ARIALDUS, diac., CXLIH, 1443.
 ATTO, Vercellensis episc., CXXXIV, 40, 44, 45.
 BEDA Venerabil., XCII, 15, 16, 424; XCIII, 443; XCIV, 572.
 BENEDICTUS (S.), abb., CIII, 506.
 BERNARDUS (S.), Clarnvill. abb., CLXXXIII, 175, 176, 501, 745.
 BERNO, abbas Augiæ divitis, CXLI, 1073, 1087 et seqq., 1096.
 BONIFACIUS (S.), Mogunt. arch., LXXIX, 887.
 BURCHARDUS, Wormatiensis episc., CXI, 985 et seqq., 590.
 CAROLUS, cogn. Magnus, imperator, XCVIII, 538.
 CASSIODORUS, senator, LXIX, 827.
 EGBERTUS (S.), archiepisc. Eborac., LXXXIX, 412 et seqq.
 ELIGIUS (S.), episcop., LXXXVII, 484, 485, 611, 612 et seqq., 626.
 ERNALDUS, abb., CLXXXIX, 1633.
 EUGYPIUS, abbas, LXII, 857, 1012, 1033.
 GERHONUS, præposit., CXCH, 1384.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 56, 1721.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 268; LXXIX, 514, 516, 531.
 GREGORIUS VIII, papa, CCII, 1539.
 GUIBERTUS, abbas Sanctæ Mariæ de Novig., CLVI, 839.
 GUIGO I, Carthus. majoris prior. gen. quintus, CLIII, 733.
 GUILLELMUS, archiepisc., CCI, 522.
 GUNTHERUS, monach., CCXII, 207-210.
 HAYMO, episcop., CXVII, 202; CXVIII, 925, 932, 951.
 HALITGARIUS, episc., CV, 633, 677, 710, 717 et seqq., 730.
 HERMANNUS, Christian., CLXX, 818.
 HILDEBERTUS, archiepisc., CLXXI, 412, 448-470, 569, 579, 741.
 HILDEFONSUS, episc., XCVI, 116, 117, 120, 160, 170.
 HINCMARUS, archiepisc., CXVI, 454.
 HONORIUS, Augustod. mon., (LXXII, 634, 684, 758.
 HUGO V. abb. Cluniac., CLIX, 888.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 461, 890; CLXXVII, 454, 533.
 INNOCENTIUS III, CCXV, 442; CCXVI, 1141.
 ISIDORUS (S.), Hispanens. episc., LXXXII, 258; LXXXIII, 652, 771, 848, 881.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXI, 176, 547, 572, 580, 591, 599, 474, 489, 554, 754, 892, 1111.
 IVO (S.), Carnotens. episc., CLXI, 190, 265, 541, 788; CLXII, 579, 581.
 JOANNES, archiep. Rotomag., CLXVII, 969.
 JOANNES BELETHUS, theolog., CCII, 20, 25, 90, 137.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 171-175, 180, 185, 293, 379, 381, 387, 403, 411, 416, 417 et seqq., 422, 457, 441, 454; LV, 637.
 MARCULFUS, monachus, LXXVII, 1127.
 MARTINUS, presbyt., CCVIII, 215, 662; CCIX, 17, 154.

MAXIMUS (S.), Taurinensis, LVII, 459, 460, 461.
 ODO (S.), abbas Cluniacens., CXXIII, 103, 763, 949.
 PASCALIS II, papa, CLXII, 561.
 PASCASIUS RADBERTUS, abb., CXX, 150, 151, 156, 157, 575.
 PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarch., XCIX, 242, 247, 627, 628.
 PETRUS CANTOR, CCV, 527.
 PETRUS COMESTOR, (XCVIII, 1536, 1749, 1752.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXIV, 962, 965; CXLV, 520, 550, 510, 585.
 PETRUS, Blesens. arch., CCVII, 1154.
 PETRUS DE HONESTIS, clericus Ravennat., CLXIII, 722, 725.
 PONTIUS, abb., CLXIII, 1477.
 PRUDENTIUS, Aurel., LIX, 841 et seqq., 873.
 RABANUS MAURUS, archiepisc., CIX, 21, 792; CXI, 157, 541; CXII, 820, 1506, 1514, 1515.
 RADULPHUS Ardens, CLV, 1778, 1782.
 RATHERIUS, Veronensis episc., CXXXVI, 692, 693.
 RATRAMNUS, Orb. monach., CXXI, 507, 512, 518.
 REGINO, Prumiensis abbas, CXXII, 524, 545, 547, 246, 571, 572, 457.
 REMIGIUS, Curienis episc., CII, 1105.
 REMIGIUS, Antiss., monach., CXXXI, 75.
 ROBERTUS PULLUS, cardin., CLXXXVI, 914.
 RODULPHUS, Bituricens. episc., CXI, 718, 719.
 RUPERTUS, abb. Tulliens., (CLXVII, 1245; CLXX, 97, 399, 626, 628.
 SMARAGDUS, abb., CII, 611, 612.
 STEPHANUS DE MURETO, CCIV, 1158.
 STEPHANUS (S.), abb., CLXVI, 1395.
 SYMPHOSIUS AMALARIUS, Metens. chorepisc., CV, 879.
 TAO, Camarung. episc., LXXX, 861, 862.
 THEODORUS, archiep. Cantuar., XCIX, 933 et seqq., 910.
 THEODULPHUS, Aurelian. episc., CV, 205, 204, 206, 561.
 UDALRICUS, Cluniac. monach., CXLIX, 673, 675, 690, 696.
 VICTOR, episc. Capuanus, LXVIII, 271.
 WALAFRIDUS STRABUS, CXIII, 538.
 ZACHARIAS, episc., CLXXXVI, 142.

De paritate.

AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XV (1^a parte), 600.
 AUGUSTINUS (S.), XXXVI, 1145.
 EUGYPIUS, abbas, LXII, 563, 836.
 HILDEBERTUS, Turonens. archiep., CLXXI, 1010.
 OTHLOLUS, presbyt. et monach. Natisbon., CXLVI, 281.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLV, 517.

De penitentia.

ABELARDUS PETRUS, abbas Rugensis, CLXXVIII, 661, 663, 665, 668.
 ADAMUS SCOTUS, abb. CXCVIII, 761.
 ALMOINUS, monach. Floriacens., CXXXIX, 768.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 173.
 ALCUINUS, abbas, CI, 624, 1183, 1191, 1227.
 ALBERICUS, Aquensis, CLXVI, 571.
 ALEXANDER II, papa, CXLVI, 1386, 1401, 1405, 1408, 1414.
 ALEXANDER III, papa, CC, 691.
 ALGERUS, canonicus et scholasticus Leodiensis, CLXXX, 911, 912, 913, 914, 917.
 AMBROSIIUS (S.), Mediolan. episc. XIV, 549, 555, 889, 1009, 1011, 1014, 1033-1035, 1050, 1208, 1266, 1758, 1760; XV (prima part.), 512, 576, 577 et seqq., 581, 466, 469, 173, 477, 481, 495, 495, 500, 535, 508, 508, 509, 515, 517 et seqq., 521, 1042, 1043, 1116, 1162, 1229, 1230.
 ANASTASIUS, abbas Romanus, CXXVII, 109.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 679, 757, 758, 766, 872, 971.
 ANSELMUS (S.), Lucensis episc., CXLIX, 525, 526 et seqq., 550.
 ATTO, Vercellens. episc., CXXXIV, 43, 46.
 AUGUSTINUS, (S.) XXXIII, 541, 542, 547, 650, 653, 1089; XXXIV, 728, 775, 879, 1266; XXXV, 80, 81, 284, 314, 557, 556, 689, 1301, 1786, 1933, 1963; XXXVI, 126, 151, 155, 156, 262, 408, 418, 471, 1111, 1152, 1183, 1358, 1359, 1355 et seqq., 1359, 1710, 1711; XXXVII, 18, 208, 220, 251, 262, 263, 271, 421, 505, 636, 699; XXXVIII, 444, 759; XXXIX, 52, 109, 110, 442; XLI, 515, 582, 1422, 1427, 1428.

BEDA, XCI, 889; XCHI, 379, 434; XCIV, 334, 338, 339, 340.
 BENEDICTUS (S.), Anianensis abbas, CIII, 438, 524, 566, 645, 646, 647, 694.
 BERNARDUS (S.), abbas Clarevall., CLXXXII, 168, 169, 644; CLXXXIII, 696; CLXXXV, 434, 935, 1075.
 BRUNO (S.), Signiensis episc., CLXIV, 177, 361.
 BRUNO (S.), ordin. Carthus. institutor, CLIII, 250.
 BURCHARDUS, Wormatiensis episc., CXL, 791.
 CASSIODORUS, senator, LXIX, 1143, 1146.
 COLUMBANUS (S.), Casaraugustanus episcop., LXXX, 223, 250.
 CYPRIANUS (S.), episc., IV, 219, 255, 260, 273, 276, 292, 296, 314, 338-341, 346, 348, 359, 364, 368, 396, 409, 474, 477, 789, 491, 493, 561, 966.
 DRACONTIUS, LX, 663, 666.
 DUNSTANUS (S.), archiep. Cantuariens., CXXXVII, 444.
 ELIGIUS (S.), Noviomens. episc., LXXXVII, 605, 606.
 EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1584.
 FAUSTUS, Rheginens. episc., LVIII, 875, 877.
 GERARDUS I, Cameracens. episc., CXLII, 1296, 1298.
 GERHOFUS, præposit. Reichersperg., CXCH, 712; CXCV, 1296.
 GODEFRIDUS, abbas Admontensis, CLXXIV, 1119, 1169, 1171, 1197.
 GÖFFRIDUS, Sanctæ Præcæ cardin., CLVII, 250.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 1594 et seqq., 1644.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 40, 438, 651, 653; LXXVI, 1124, 1315; LXXVII, 524; LXXIX, 182, 187, 206, 332, 370, 383, 421, 429, 438, 539, 579, 581, 595, 648.
 GREGORIUS VIII, papa, CCII, 1539.
 GUIBERTUS, abbas Sanctæ Mariæ de Novigento, CLVI, 87, 101, 587, 1215.
 GUIGO I, Carthus. majoris prior gen. quintus, CLIII, 595.
 GUIGO II, Carthusianor. prior, CLIII, 882.
 HAYMO, Halberstat. episc., CXVII, 901.
 HENRICUS, Salteriensis, CLXXX, 989.
 HENRICUS DE CASTRO MARSIACO, cardin., CCIV, 217.
 HERBERTUS DE ROSEHAM, Sancti Thomæ clericus a secretis, CX, 1505.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 695, 731, 1039, 1045, 1044, 1046, 1202; X-III, 527; XXIV, 1067, 1077, 1109; XXV, 28, 445, 878; XXVI, 518, 519, 520, 431, 540; XXVII, 641, 885, 928, 967, 969, 1037, 1212, 1225; XXVIII, 126.
 HILDEBERTUS, archiepisc., CLXXI, 876, 879.
 HILDEGARDIS (sancta), abbat., LXCVII, 197, 305, 533, 546, 556, 568, 748, 831.
 HONORIUS, Augustod. monach., CLXXII, 683, 1155.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 307; CLXXXIII, 42, 335, 336, 698, 703, 706, 757, 806, 838, 861.
 INNOCENTIUS I (S.), pap., XX, 606.
 INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 127, 195.
 INNOCENTIUS III, CLXIV, 208, 399; CCXV, 39, 301, 883.
 ISIDORUS (S.), Hispalensis episc., LXXXIII, 614, 1161, 1187, 1299.
 IVO (S.), Carnotens., CLXII, 128, 261, 275.
 LACTANTIUS, VI, 684, 1081.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 226, 281, 447, 815, 1011, 1012, 1013.
 MARBODUS, Redonens. episc., CLXXI, 1669.
 MARCELLUS (S.), papa, VI, 21.
 MARTINUS (S.), presbyt., CCVIII, 202.
 MAXIMUS (S.), Taurinensis, LVII, 331, 439.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abb., CXX, 313.
 PETRUS CANTOR, CCV, 338, 353.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLIV, 331, 332, 745, 854; CLIV, 172, 298, 331, 757.
 PETRUS LOMBARDUS, Magister sentent., CXCI, 104, 105, 194, 1167; CXCH, 89.
 PROSPER (S.), Aquitanus, LI, 183.
 RABANUS MAURUS, archiepisc. Mogunt., CVII, 334, 335, 336, 337, 338; CIX, 325; CX, 13, 43, 56, 90; CXI, 136, 137.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 463, 1526, 1527.
 RICULFUS, episc., CXXI, 18.
 ROBERTUS DE ARBISSELO, ord. Fontis-Ebraudi fundator, CLXXII, 1045, 1084.
 RUFINUS, Aquil. presbyt., XXI, 525.
 RUPERTUS, abb., CLXVIII, 1443, 1448, 1499.
 SEDULIUS SCOTUS, CIII, 300.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 623, 623, 682, 683, 756, 757.

TAIO, Casaraugustanus episc., LXXX, 904, 905, 907.
 TERTULLIANUS, presb., I, 486, 487, 956, 957, 1228, 1229 et seqq., 1968; II, 311-314, 403, 709, 783, 1001.
 THOMAS (S.), Cantuar. archiepisc. et martyr, CXC, 292.
 THEODORUS, archiepisc., XCIX, 1067.
 URBANUS II, papa, CLI, 75, 338.
 WALAFRIDUS STRABUS, abb., CXIII, 280.

De probitate.

AUGUSTINUS (S.), episc., XXXIII, 73.
 BERNARDUS (S.), abb., Clarevall., CLXXIV, 23.
 COSMAS, Pragens., CLXXI, 293.
 LACTANTIUS FIRMIC., VI, 603.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 822.

De providentia.

ALCUINUS, abb., CI, 329.
 AUGUSTINUS (S.) episc., XXXIII, 573; XXXIV, 208.
 BERNARDUS (S.), Clarevall. abbas, CLXXIV, 4, 1365.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVII, 32, 170.
 HILARIUS (S.), episcop., IX, 947, 948.
 HILDEBERTUS, archiepiscop., CLXXI, 1011.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 213; CLXXVII, 391.
 LACTANTIUS FIRMIC., VI, 690.
 RABANUS MAURUS, archiepiscop., CIX, 711.
 ROBERTUS PULLUS, cardinal., LXXXVI, 860.
 RUPERTUS, abb., CLXXII, 1502; CLXVIII, 534, 1530, 1443, 1499; CLXIX, 1371.

De reverentia.

ADAMUS SCOTUS, ord. Præmonstrat., CXCVIII, 364.
 ADRIANUS IV, papa, CLXXXVIII, 1582.
 ALEXANDER III, papa, CC, 58.
 ALGERUS, scholasticus Leodiensis, CLXXX, 870.
 ANACLETUS, anti-papa, CLXXIX, 699.
 BENEDICTUS (S.), Anianensis abbas, CIII, 619 620, 627 et seqq., 656.
 BERNARDUS (S.), ab. Clar., CLXXXII, 345; CLXXXIII, 447, 535; CLXXXIV, 1190, 1191; CLXXXV, 426, 1334.
 DODANA, sive DUODENA, CVI, 112.
 EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1506.
 GEZO, abbas Derionensis, CXXXVI, 404.
 GODEFRIDUS BULLONIUS, Hierosol. rex primus, CIV, 1113.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVII, 935; LXXIX, 139.
 HAYMO, episc. Halberstat., CXVIII, 898.
 HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 1023.
 HILDEGARDIS (sancta), abbatisa, CXCVII, 287.
 HONORIUS II, papa, CLXVI, 1229.
 INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 529, 563.
 ISIDORUS (S.), Hispalensis episc., LXXXIII, 752.
 JOANNES, cognom. Saresburiensis, Carnotensis episcopus, CXIX, 541, 544, 628.
 LANFRANCUS, Cantuar. archiep., CI, 537.
 MANEGALDUS, CIV, 172.
 PASCHALIS II, papa, CLXIII, 364.
 PLACIDUS, Iguolæ sedis episc., CLXIII, 670, 687.
 RATHERIUS, Veronens. episc., CXXVI, 201.
 RODULFUS, abbas S. Trudonis, CLXXXIII, 41, 434.
 URBANUS II, papa, CLI, 248, 447.
 WIBALDUS, abbas Stabulens. et Corb., CLXXIII, 1164.
 WILLELMUS, Malmesburiens. monach., CLXXII, 1696.

De simplicitate.

ADSO, Dervensis monach., CXXXVII, 603.
 ALGERUS, scholasticus Leodiensis, CLXXX, 901.
 AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 391, 957, 978, 1176, 1785; XV (prima parte), 135, 336.
 AUGUSTINUS (S.), XXXIV, 208, 1426.
 EUGENIUS, episc. Toletanus, LXXXVII, 596.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 520; LXXII, 605.
 GUIBERTUS, abb. Sanctæ Mariæ de Novigento, CLVI, 157.
 HIERONYMUS (S.), XXVII, 878.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 1018, 1019.
 HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXXI, 196.
 HONORIUS, Augustodun. monach., CLXXII, 1240.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 540, 661.
 JOANNES, cognom. Saresburiensis, Carnot. episcopus, CXIX, 666.
 MANEGALDUS, CIV, 155.

MARTINUS (S.), Legionens. presbyter, CCVIII, 30,
 // 27; CXX, 26.
 ODO (S.), abbas Cluniacensis, CXXXIII, 179.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbelensis,
 CXXI, 421, 422.
 PETRUS CANTOR, CCV, 333.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXLV, 164.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CIX, 770, 771.
 REMIGIUS, Autissiodorensis monach., CXXXI, 184.
 RUPERTUS, abbas Tullien-sis, CLXVII, 1542.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 603, 606, 946.
 TALO, episc. Casarsaugustanus, LXXX, 888.
 TERTULLIANUS, I, 914, 1305, 1306; II, 26, 222, 344.
 THOMAS Clisterciensis et JOANNES ALGRINUS, car-
 dialis, CCVI.

De sobrietate.

ADAMUS SCOTUS, CXCVIII, 239.
 HILDEBERTUS, archiepisc., CLXXI, 923, 1040.

ISIDORUS (S.), Hispanens. episc., LXXXIII, 1299.
 MANEGALDUS, CLV, 135.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abb., CXX, 836.
 PETRUS Blesens. arch., CCVII, 259.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLV, 346.
 PETRUS LOMBARDUS, Mag. Sent., CXVII, 314.
 RABANUS MAURUS, archiepisc., CIX, 939.
 RATHERIUS, episcop., CXXXVI, 326.

De sollicitudine.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 429, 454,
 458.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXIV, 1034.
 HILARUS (S.), episcop., IX, 949, 950.
 ISIDORUS (S.), Hispanens. episc., LXXXIII, 201, 851.
 TERTULLIANUS, presbyt., I, 459.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episc. Pict., LXXXVIII,
 118, 291.

CLVI.

INDEX DE VIRTUTIBUS SACERDOTALIBUS.

LOGICE REFERENS OMNES DEI MINISTRORUM OBLIGATIONES, MUNERA
 VEL OFFICIA DE QUIBUS SS. PATRES TRACTARUNT.

Cum jam in INDICE DE SACERDOTIO disserimus de dignitate sacerdotum, de virtutibus sacerdoti con-
 gruendis, de vitiis ab illo vitandis necnon de illius officiis et amentis, Index ille, ne repetita displiceant,
 hic tantum memoratur: adeat lector benevolus Indicem LXXXIV, in tomo precedenti, et desiderata
 reperiet.

CLVII.

INDEX DE CONTINENTIA CLERIC. ET MONACHORUM

AC DE CÆLIBATU SACERDOTALI,

EXHIBENS SS. PATRUM SENTENTIAS ET TRADITIONEM DE HAC LEGE IN ECCLESIA CATHOLICA.

MONITUM.

Index quem hodie in locum edimus de *Cælibatu ministrorum Dei*, sane omnibus profuturus esse vi-
 detur qui hanc gravissimam questionem sibi solutam cupiunt. Sed præsertim utilis erit. — I. his qui
 discere volunt quam audax, quam injustus, quam scelestus, uno verbo quam *incontinens* fuerit ille Lutheri,
 aliorumque ejusdem *farinæ* hæreticorum impetus contra hanc venerandam Ecclesiæ legem, semper et
 undique cunctis spectabilem. — II. Omnibus, tum professoribus et oratoribus sacris, tum forte advo-
 catis (ut res evenit admodum recenti tempore), quibus in medium ferendi testimonia Patrum de præsen-
 ti materia occurret lex juris et officii. — III. Denum, his omnibus sanctis presbyteris qui, si carnalis in-
 vehatur hostia, præclarum, audita inter pugnantium voce Matris Ecclesiæ, victoriam reportabunt. Duas
 constituimus partes. — I. De continentia. — II. De cælibatu.

PARS PRIMA.

DE CONTINENTIA IN GENERE.

(Ann. 160-245.) TERTULLIANUS, presbyter Carthagi-
 nensis, I, 1245: Nobis continentia ad instrumentum æ-
 ternitatis demonstrata est a Domino salutis, ad testimo-
 nium fidei, ad commendationem carnis (et alia). — I, 1286:
 Aram Dei mundam propoi oportet. — I, 1316:
 Cum templum Dei simus, illato in nos et consecrato
 Spiritu sancto, ejus templi editus et aulicus pudicitia

est. — I, 1325: Ubi Deus, ibi pudicitia. — I, 1332: Pu-
 dicitia christiana satis non est esse, sed videri. Tanta
 enim debet esse plenitudo ejus, ut emanet ab animo in
 habitum et eruat a conscientia in superficiem. — II,
 903: Virginitas gratia constat, continentia vero virtute.
 — II, 924: Vani erimus, si putaverimus quod sacerdoti-
 bus non liceat, laicis licere. Nonne et laici sacerdotes
 sumus! — II, 925: Recuntiemus carnalibus, ut aliquan-
 do spiritalia retractemus. — 926: Debemus ita ingredi
 in disciplina Domini, ut dignum est, non secundum carnis
 calentes concupiscentias. — 980: Pudicitia flos morum,

honor corporum, decor sexuum, integritas sanguinis, fides generis, fundamentum sanctitatis. (Ann. 358.) S. CYPRIANUS, episcopus Carthaginiensis et martyr, IV, 599: « Omne quod in mundo est concupiscentia carnis est. Mundus transibit et concupiscentia ejus. »

(Ann. 308-329.) LACTANTIUS, VI, 716: Major in homine quam in ceteris animalibus et vehementior invenitur appetentia, quia Deus soli homini dedit virtutem ut esset laus et gloria in coercendis voluptatibus et abstinentia sui.

(Ann. 353.) S. SYLVESTER papa, VIII, 835: Nullum autem subdiaconum ad nuptias transire precipimus ne aliqua praevaricatione praesumperit.

(Ann. 510-597.) S. AMBROSIIUS episc. Mediolanensis, XVI, 257: Ait dammandos esse qui proprias manus in se converterint; ostendens illud neque utile esse, cum mentis concupiscentiam minime auferat; neque honestum, cum certaminis locus non re inquiratur. Soli praedicandi sunt qui se ipsos pro continentiam vicerint. Sed nemo ad id cogendus, quando nec apostolus, nec Christus ipse praecepto legem continentiae imposuit nemini.

(Appendix ad saecul. IV.) AUCTOR ANONYMUS, cujus opera prodierunt sub nomine S. Athanasii, XVIII, 77: Quamquam in coelestibus beatitudinem virginis sancta possideat, praeter scripturarum testimonia, Ecclesiae etiam consuetudine edocemur. — *Ibid.* Grande est et immortale, et pene ultra naturam corpoream, sopire luxuriam, et concupiscentiae flammam adolescentiae incitibus accensam animi virtute restringere, et spiritali conatu vim genuinae oblectationis excludere. (*Alia multa.*)

(Ann. 338-420.) S. HIERONYMUS, presbyter Stridonensis, XXII, 258: Arma vestra pugnaturis sit castitas. — 245: Aperuerunt in eum clerici lasciviis dediti ora sua, et despexerunt eum. — 876. Quadragesima continentiae vela pandenda sunt, et tota aurigae retinacula equis laxanda properantibus; quaequam alia sit conditio secularium, alia virginum ac monachorum. — XXIII, 229: Alios eunuchos natura facit, alios vis hominum. Mihi illi eunuchi placeant, quos castravit non necessitas, sed voluntas. Libenter illos in meo sinu recipio qui se castraverunt propter regna caelorum, et ob mei cultum voluerunt esse quod nati sunt. (*Et alia multa.*)

(Ann. 387-450.) S. AUGUSTINUS, episcopus Hippo-nensis, XXXVIII, 736: Qui vero jam novistis continentiam, corpus arctius castigate, et concupiscentiam frangas nec ad ipsa quae permessa sunt patiamini relaxare; et non solum a concubitu illicito divertatis, sed etiam licitum contemptis aspecum. Memento, in quocunque sexu stis, sive mares, sive feminae, angelorum vitam ducere vos in terra. — 1032. Pulo non esse magnum ut tota paschali solemnitate servari possit virginitas. — XL, 580: Conjugium bonum est non nisi propter alius expectandum. Conjugio uti debuerunt sancti primis temporibus: Nunc praefenda est continentia, col. 549 et seqq., reperitur liber unus de continentia, quem sequuntur tractatus de sancta Virginitate, et de bono viduitatis. XLIV, 742: Conjuges bene utuntur quo continentis melius non utuntur. Malum igitur quo conjuges bene utuntur, et inest conjugibus quo bene utantur, inest et continentibus quo melius non utantur.

(Ann. 450-460.) S. SALVIANUS, presbyter Massiliensis, LIII, 197: Superest de ministris et sacerdotibus quiddam dicere, licet superius forte aliqua dicantur. Quidquid enim de aliis omnibus dictum est, magis absque dubio ad eos pertinet qui exemplo omnibus esse debent. — 198: Presbyteris Salvator ipse in Evangelio non ut ceteris voluntarium, sed imperativum officium perfectionis inest. (*Et alia.*)

(Ann. 447-461.) OPERA S. Leoni Magno attributa, LV, 129: Deus eorum corporum benignus habitor,

(Ann. 447-461.) APPENDIX ad S. Leonis magni opera, codex canonum, LVI, 589: Quod si quis semetipsum sanus abscedit, hic etiam est in clero, cessare debet, et ex hoc talem nullum oportet ordinari. — 426: Ut clerici vel continentes ad viduas vel virgines, nisi ex jussu vel petitione episcoporum vel presbyterorum, non accedant. Nec ipsi episcopi aut presbyteri soli habeant accessum ad huiusmodi feminas. — 525: Quod dignum et pudicum, et honestum est tenere Ecclesiae omnino debet: Ut sacerdotes et levites cum uxoribus suis non coeant, quia ministerii quotidiani necessitatibus occupantur, scriptum est enim: *Sancti estote quia ego sanctus sum.* — 524: Monachi qui diu morantes in monasteriis, postea ad clericatum ordinem pervenire nituntur, non debent a priori proposito deviare, et uxores habere non possunt. — 538: Christus Ecclesiae, cujus sponsus est, formam castitatis

voluit splendore radiare, ut in die iudicii, cum totum adveniret, sine macula et sine ruga eam posset, sicut per Apostolum suum instituit, reperire. — 736: Ut si quis laicus viduam duxerit, non admittatur ad clerum. — *Ibid.*: Praeterea, quod dignum et pudicum est et honestum suademos, ut sacerdotes et levites cum uxoribus suis non coeant, quia in ministerio ministri quotidianis necessitatibus occupantur. — 864: In concilio, Carthagine celebrato, ann. 419, Aurelius episcopus dixit: Cum in praeterito concilio de continentia, et castitate moderamine tractaretur; gradus isti tres, qui constrictione quodam castitatis per conserationes adnexi sunt, episcopi, inquam, presbyteri et diaconi, ita placuit, ut concederent sacros antistites ac Dei sacerdotes, necnon et levitas, vel qui sacramentis divinis inserviant, continentes esse in omnibus. (*Et alia.*) — 871: Placuit quod et in diversis conciliis firmatum est, ut subdiaconi qui sacra ministeria tractant, et diaconi, presbyteri, sed et episcopi secundum prorsa statuta eorum ab uxoribus se contineant, ut tamquam non habentes videantur esse.

(Ann. 466.) S. MAXIMUS episcopus Taurinensis, LVII, 230: Diligamus praeter omnibus castitatem, quia et placere hanc sibi Christus ostenderet, pudicitiam eteri virginialis elegit.

(Ann. 492-500.) JULIANUS POMERIUS, LIX, 435: Rite legi potest luctuosa descriptio sacerdotis carnaliter viventis.

(Saeculi quinti poetae.) S. PAULINUS episcopus Nolanus, LXI, 634: Sit sancta sacerdotis nuptus.

(Ann. 521-525.) HORMISDAS papa, LXIII, 424: Irreprehensibiles esse convenit, quos praesae necesse est corrigendis. *Ibid.*: Qua conscientia absolvat reum qui se peccata sua populo scit teste confessum? Quis enim quem paulo ante vidit iacentem veneretur antistitem?

(Ann. 545.) S. BENEDICTUS, monachorum omnium Occidentaliū caput, LXVI, 306: Omnes personae ordines vitent et fugiant parentum visitationes, et carnales affectiones; alioquin pro modo culpe puniantur. — 587: Multi monachorum iuxta cupiamam Patris sententiam secularibus actibus et forensibus negotiis involuti, dum propinquitati prodere cupiunt, suas animas perdiderunt. — 508: Aebegatio nostri est omnimoda praetentorum oblivio, et a nostris desideriis recessus. Seipsum abrogare est, ut qui luxuriosus erat sit castus. — 537: Familiaritate omnium mulierum, tam parentum quam extraneorum pro custodienda vita, vel cavendis laqueis diaboli, prohibere censuimus; neque ulla mulier in interiora atrium monasterii ingredi audeat. (*Ibid.* multa leguntur de eadem materia.) — 579: Desideria carnis amputare festinet. — 594: Omnimodis monachum et episcopos fugere debere mulieres.

(Ann. 510.) DIONYSIUS EXIGUUS, LXVII, 39: (Codex canonum Ecclesiae universae. Concilii Niceni canonici I, canones xx, an. 325.) Si quis sanus seipsum abscedit, hunc, etiam in clero constitutum, abstinere convenit, et deinceps nullum talem promoveri oportet. — 42: Vetuit omnino magna Synodus, ne liceat episcopo, nec presbytero, nec diacono, nec ulli penitus eorum qui sunt in clero extraneam habere mulierem; nisi forte aut matrem, aut sororem, aut amitam, vel eas tantum personas quae omnem suspicionem effugiant. — LXVII, 39: (Ex concilio Ancyrae.) Diaconi quicunque ordiantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt et dixerunt oportere se uxores ducere, cum non possint sic manere, hi si postmodum uxores duxerint, sint in ministerio; si qui autem tacerint in ordinatione, postea autem ad nuptias venerint, hi a diaconatu cessent. — 45 (Ex concilio Neocaesariensi): Presbyter si uxorem duxerit, ordine suo moveatur. Si autem fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit, penitus extrudatur, et ad poenitentiam redigatur. — 56: Presbyter in digamorum nuptiis ne coarvetur. — *Ibid.*: Si aliquis uxorem, cum esset levit, adulteratum fuisse evidenter fuerit comprobatum, talis ad ministerium vocare non potest. — 58: Si quis dixerit presbyterum conjugatum, quasi non oporteat, eo ministrare, ejus oblationi communicare, anathema sit. (Ex concilio Gangrensi.) — 72 (Concilii I. adiceni.) : Non oportet sacerdotem, aut clericum, aut monachum in balneo cum mulieribus lavari. — 94 (Concilium Chalcedonense ecumenicum IV.): Eos qui rapiunt mulieres sub nomine conjugii, vel auxilium praestant, ac consentiunt his qui rapiunt, debuit sancta synodus, siquidem clerici fuerint, proprio gradu excludere. — 112: Episcopus, aut presbyter, aut diaconus nequaquam saeculares curas assumat; sed aliter delectantur. — 115: Si quis abscedit semetipsum id est si quis amputavit sibi virginitatem, non fiat clericus, quia minus homicida est, et Dei conditionis inimicus. — 114: Si quis, cum clericus fuerit, abscedit a

ipsum, omnino damnetur. — 147 (Canones Nireni concilii xx.) Si quis a medicis per langorem decessus est, aut a barbaris abactus, hic in clero permanet. Si quis autem se sanus abscedit, hunc, et clero constitutum abstinere conveniet, et deinceps nullum debere talium promoveri. — *Ibid.* : Interdixit per omnia Synodus magna, non episcopo, non presbytero, non diacono, nec alicui omnino, qui in clero est, licere subintroductam habere mulierem : nisi forte matrem, aut sororem, aut amitam, vel eas tantum personas quæ suspicionem effugiunt. — 155 (Regula Ancevani concilii.) : Qui quot virginitatem promittentes irritam faciunt sponsonem, inter bigamos censentur. Virgines autem quæ conveniunt cum aliquibus, tanquam sorores, habitare prohibemus. — 191 (Synodus habitans Carthagine) : Aurelius ait : Placuit quod et in diversis conciliis firmatum est, ut subdiaconi, qui sacra mysteria conferunt, et diaconi, presbyteri, ac et episcopi, secundum propria statuta, etiam ab uxoribus se continent, ut tanquam non habentes videantur esse : Quod nisi fecerint, ab ecclesiastico removeantur officio. — 191 : Clerici, vel continentes, ad viduas, vel virgines, nisi ex jussu vel permisso non accedant. — 205 : Episcopi, presbyteri et diaconi debent se continere ab uxoribus. — 234 (Epistola decretalis papæ Siricii) : Monachi et monachæ gravissime puniuntur, si continentium violaverint. — *Ibid.* : Siricius papa reprehendit clericos incontinentes, eorumque argumenta refellit sumpta ex eo quod in Veteri Testamento licitum fuerit sacerdotibus uxores ducere, filiosque procreare. (Et alia.) — 236 : Ut clericus qui secundam uxorem duxerit depunatur. — 257 : Quod si per ignorantiam vel promissionem, vel digami, aut viduæ maritus, clericus facti fuerint, non promoveantur. — 242 (Collec. Decreta Innocentii papæ.) Ne viduam clericus ducat uxorem, quia ad sacerdotium conficiens, hoc impedimento arceretur. — *Ibid.* : Laici qui viduam duxerit non potest fieri clericus. — 245 : Qui secundam uxorem habuit, clericus fieri nequit. — 245 : Fusius agitur de Incontinentia sacerdotum. — 248 : Si quis volens partem sibi corporis amputaverit, clericus esse non potest : nolens autem potest. — 249 : Quod digami ad clerum admitti non possint. — *Ibid.* : Laici qui post baptismum non concubina, non pellicem noverit, ad clericatus sortem assumi potest. — 250 : Quod hi qui in presbyterio filios generint, removeri ab officio debeant. — 258 : Ut si quis catholicum habuerit uxorem, et defuncta ea jam post baptismum acceperit alteram, clericus esse non possit. — 307 (Decreta Gelasii papæ.) : De his autem qui semetipsos abscederint patrum canones evidenter sequenda posuerunt. Dicunt enim talia perpetrantes, mox ut agniti fuerint, a munere clericali debere secludi. — 306 : Quod secunda conjugia secularibus non negentur, quibus tamen ad clerum pro hoc facto minime venire conceditur. (Ann. 512.) S. CÆSARIUS, episcopus Arelatensis, LXVII, 1100 (Regula ad monachos.) : Mulieres in monasterio nunquam ingrediantur. (Ann. 533.) PRIMASIUS, episcopus Aduzetanus, LXVII, 665 (Commentaria in epistolam ad Timotheum.) : Queritur cur de presbyteris nullam fecerit mentionem : Sed in episcopis etiam presbyteros comprehendit, quia secundus, et pene unus est gradus. Similiter *pudicos, continentes.* — 680 (Commentaria in epistolam ad Titum.) : *Iustum, sanctum, continentem.* Talis eligendus est, qui et exhortari possit, et contradicentes arguere. (Et alia multa.) (Ann. 533.) MAGNUS AURELIUS CASSIODORUS, senator, abbas Vivariensis, LXIX, 953 (Historia tripartita) : Synodus autem corrigere volens hominum vitam, et in Ecclesiis commemorantium, posuit leges quas canones appellamus. In quorum tractatu videbatur aliquibus introducere legem, ut episcopi, presbyteri, diaconi et subdiaconi cum conjugibus quas ante consecrationem duxerant, non dormirent. Surgens autem in medio Paphnutius confessor contradixit, honorabiles confessus nuptias, et castitatem esse dicens concubium cum propria conjugē. (Et alia.) (Ann. 596.) S. GREGORIUS, episcopus Turonensis, LXXI, 185 : Hic narratur historia de continentia servata inter duos conjuges, ex consensu mutuo. — 461 : Post historiam narratam ejusdem abbatis incontinentis, addit Gregorius : Ideoque documentum sit hæc causa clericis, ac contra canonum statuta extraneum consortio potantur mulierum, cum hæc et ipsa lex canonica et omnes scripturæ sanctæ prohibeant. — 883 : Narratur historia in qua nixit castitas uxoris episcopi Simplicii, necnon ipsius episcopi continentia. — 884 : Item agitur de alio episcopo qui, post ordinationem, juxta regulas canonum, fortiter uxori resistit. (Sæculo vi.) *Vita Patrum*, LXXIV, 174 : Narratur hic

vita presbyteri virginis, ejusque uxoris iidem virginis. (Ann. 535-601.) S. GREGORIUS MAGNUS, LXXVII, 672 : In epistola ad episcopum Bonifacium. Gregorius illum hortatur ut consulat cleri sui moribus et fama. Id de subdiaconis ejus decernit, quod supra de siculis. — 691 : In epistola ad Constantium episcopum, illum hortatur ut Ventsium Lunensem episcopum in cleri sui ac ceterorum religiosorum emendatione adjuvet. — 906 : Ne mulieres cum episcopis aut clericis in sacris ordinibus constitutis habitent : ea lege, ut uxores non relinquunt, sed caste regant. — 1069 : Epistola ad Sarinum subdiaconum regionarium. Jubet ut in Sisinnium de Sodomis accusatum inquirat diligentissime. — 1286 : Sacerdotes Nursini habitantes cum extraneis mulieribus coerceri debent.

(Ann. 615.) COLUMBANUS, abbas et confessor, LXXX, 211 : Castitas monachi in cogitatione judicatur. Et quid prodest virgo corpore, si non sit virgo mente ? (Anno incerto viii sæculi.) CRISCONIUS, episcopus Africanus, LXXXVIII, 826 : (e concilio Nireno.) Ut hi qui se abscederunt, de clero eximantur. — 848 : Quod si quis viduam vel ejectam, aut meretricem acceperit, non admittatur in clerum. — *Ibid.* : Ut qui duas uxores habuerit non admittatur in clerum. — *Ibid.* : Ut si quis se eunuchizavit clericus non fiat. — *Ibid.* : Ut clericus qui se eunuchizavit abiciatur a clero. — 850 (Ex decretis papæ Innocentii Victorio episcopo Rhodmagensi, tit. xxi.) : Proponis quid de his observari debeat, quos in diaconi ministerio, aut in officio presbyterii positis incontinentes reperisti. Et reliqua. — 880 : De monachis et virginibus qui suam professionem non custodiunt. — 885 : Quo mulieres cum episcopo, presbytero, diacono, debeant commorari. — *ibid.* : De presbyteris qui habuerint conjugia. Quicunque discernit a presbytero qui uxorem habuit quod non oportet eo ministrante de oblatione percipere, anathema sit. — 881 : Quod non oportet in bigami nuptiis orare presbyterum. — 916 : Quid si quis partem sibi corporis volens amputaverit, clericus esse non possit. — 918 : De cathecumeno qui, priusquam baptizetur, uxorem amittit, et post illam accepit, quod clericus esse non possit. — 925 : Quod secunda conjugia secularibus non denegentur, quibus tamen pro hoc ipso ad clerum minime convenit aspirare. — 926 : Ut clerici vel continentes ad virgines et viduas non accedant. — 987 : (Canon Aurelianensis.) Si quis abbas castus non fuerit, a suo arceatur honore. — *Ibid.* : Monachus parvulorum incestuose aut adolescentium insectator, publice verberetur, coronam capitis, quam gestat, amittat, decalvatusque turpiter opprobria patitur, vel vinctus arcibus ferreis carcerali angustia maceretur. — 988 (Canon Agathensis.) : Si quis monachus adulterium aut furtum fecerit, et reliqua. — 989 (Canon Carthaginensis.) : Presbyter convivis secundarum nuptiarum interessare non debet. — 405 (S. Egberti promissionale.) : Si episcopus adulteretur, juxta jus canonicum jejunet duodecim hiemes (Et alia.) — *Ibid.* : Presbyter cum fornicatus fuerit, jejunet tres hiemes, et reliqua. — 405 : Monachus si fornicatus fuerit, jejunet septem hiemes. — 421 : Ministri Dei semper castitatem servare debent. — *Ibid.* : Mulieres accendo a ministrorum habitatione, ne forte per diaboli tentationem cum illo peccatum fiat. — 424 : Si episcopus aliquam fornicationem committat, vel adulteretur, jejunet duodecim annos : presbyter et monachus decem annos, et diaconus septem, et clericus sex annos. — 425 : Si aliquis ordinatus episcopus, vel presbyter, vel monachus, vel diaconus consortem suam habuerit, antequam ordinalus esset, et eam amore Dei deserat, et ordinem suscipiat, et deinde per fornicationem invicem conjugantur, quilibet jejunet juxta ordinem suum, ut supra de homicidio dictum est. — 452 : Si quis clericus lascivus, petulans, turpiloquus fuerit, triduum ponitere debet. — 453 : Si quis clericus non cum sola abque testibus duobus aut tribus loqui presumpserit, quod antiqua canonum statuta prohibent, acerrime corripitur. — 445 : In paragrapho cui titulus de fornicatione legitur : Si monachus laicam stupraverit, tres annos poeniteat. — 449 : Sub titulo de clericorum poenitentia, multa leguntur quo spectant ad materiam in presenti tabula tractatam.

(Ann. 766.) S. CHRODEGANDUS, episcopus Metensis, LXXXIX, 1085 : Prima quidem tentamenta sunt feminarum frequentes accessus, et reprehensibiles exhibent clericos. Quid tibi revera cum feminis, qui ad altare cum domino fabularis ? — *Ibid.* : Numquid in choro apostolorum feminæ adfuerunt ? — *Ibid.* : Nemo inter serpentes et scorpiones securus ingreditur. — *Ibid.* : Si cum viris feminæ habitaverint, vicarium diaboli non deerit (Et alia multa.). — 1087 : Clerici viduarum ac virginum

vitatones frequentissimas fugiant. Castimoniam quoque inviolati corporis perpetuo conservare studeant (*Et alia.*). — 1103 : Si quis clericus de ordine canonico graviores culpas commiserit, id est adulterium, etc., corporali castigationi primitus subiaceat (*Et alia.*).

(Ann. 858.) BENEDICTUS III, papa, XCV, 691 : Hic legitur epistola ad episcopos in regno : aro i constitutos adversus Huberium clericum, ut infra dies triginta veniat Romano, de innumeris adulteriis, fornicationibus et aliis criminibus resposurus.

(Ann. 800-814.) CAROLUS MAGNUS, imperator, XCVII, 275 : (ex Capitulis datis presbyteris.) Ut nullus sacerdos feminas secum habitare permittat, excepto matrem, sororem, vel amitam. — 512 : Ut clerici et monachi in voto permanent. — 517 : (*De ministris altaris et de schola.*) Sed et hoc flagitium vestram amittat, ut ministri altaris Dei suum ministerium bonis moribus ornent (*Et alia.*). — 521 : (*De presbyteris qui in domibus feminas habent.*) Statutum est ab episcopis de presbyteris qui feminas secum indiscrete habitare permittunt, et propter hoc male opinionis suspicione denotantur, ut si deinceps admoniti non se correxerint, velut contemptores sacrorum canonum canonica invectione feriantur. — 620 : Quia etiam compertimus quosdam canonicos et monachos postposito religionis suae pudore monasteria sancimonialium, tam monacharum quam canonicarum, inconsulto episcopo suo impudenter atque irreverenter adire, quod factum prorsus interdictum. — 706 : Si ecclesiastici viri supradicta facinora commiserint, si honorabilis persona fuerit, perdat honorem suum; minores vero vapulentur aut in carcerem mittantur. — 725 : Ut presbyteri secum feminas habendi licentiam non obtineant. — *Ibid.* : Statutum est ab episcopis de presbyteris qui feminas secum indiscrete habitare permittunt, et propter hoc male opinionis suspicione denotantur, ut si deinceps admoniti non se correxerint, velut contemptores sacrorum canonum canonica invectione feriantur. — 743 : Hic legitur eadem prohibitio facta presbyteris. Insuper, episcopi qui correctores esse negligunt consentientes declarantur, ideoque sunt puniendi. — 764 : Lector, subdiaconus, diaconus, presbyter, si clericatus honorem contempserint, curiali conditioni cum suis facultatibus subiciantur. — 821 : Sanctum est de presbyteris, qui feminas secum indiscrete habitare permittunt, et propter hoc male opinionis suspicione denotantur, ut si deinceps admoniti non se correxerint, velut contemptores sacrorum canonum canonica invectione feriantur. — 845 : Admonendi sunt clerici et instruendi, ut primum ipsi ab omni fornicatione et immunditia, et luxuria, et ab omni pollutione carnis sint alieni (*Et alia.*). — 857 : Clerici lege patrum monentur ut a mundi voluptatibus abstineant (*Et alia multa.*). — 899 : Ne mulieres monasterium monachorum ingrediantur. — XCVIII, 1384 : De episcopo feminam stuprasse.

(Ann. 804-825.) THEODORUS, archiepiscopus Cantuariensis, XLIX, 931 : Ne mulieres in convivio sedeant inter sacerdotes. — 946 : Si quis clericus obtraxerit puellam aut mulieris pectus, vel turpitudinem earum, quinque dies peniteat. Monachus, vel sacerdos, si quid tale fecerint, viginti dies peniteant. — 918 : Episcopus, aut presbyter, aut diaconus qui in fornicatione lapsus est, deponatur, non tamen communione privetur. — 957 : Similiter si presbyter fornicationem fecerit deponatur. 958 : Si quis amputaverit sibi metipsum virilia, omnino non potest esse clericus. Si quis post gradum amputaverit virilia, omnino damnatur. Si quis semetipsum absciderit, tribus annis communione privetur. — 960 : Monachus faciens fornicationem, et non inveniens, annum unum peniteat et dimidium. Item monachus faciens cum puella, sex annos peniteat. — *Ibid.* : Si quis fornicatus fuerit, sicut sodomites fecerunt, si episcopus, viginti quinque annos peniteat. Presbyter, quindecim annos peniteat. Diaconus et monachus duodecim annos. — *Ibid.* : Si quis concupiscens fornicari, et non potuerit, aut mulier non ausceperit eum, si episcopus, septem annos peniteat; presbyter, quinque; diaconus vel monachus, tres. — 970 : (ex penitentiali Romano, Theodori episcopi, et Bedae presbyteri.) Si canonici sunt et fornicentur, annum unum peniteat illos. Qui in gradu est, annos tres peniteat (et multa alia de eadem materia). — 972 : Presbyter si osculatus fuerit feminam per immundum desiderium, viginti dies peniteat. — *Ibid.* : Si quis clericus cum quadrupede fornicatus fuerit, annos duos, subdiaconus tres, diaconus quinque sicut et monachus, presbyter septem, episcopus decem annos peniteat. — *Ibid.* : De penitentia imponenda clericis sodomitis. — 976 : (Ex Burchardo.) Hic agitur de episcopo qui secundum naturam fornicatus est, et de aliis. — 979 : (Tituli capitulum

libri penitentialis Theodori.) De fornicatione clericorum. — 900 : De sodomitis et mollibus, et immundis pollutionibus. — 985 : Ne femina stet inter ordinales in ecclesia, nec sedeat inter sacerdotes convivio. — 996 : (canones selecti.) Ne quis ex his qui semetipsos impatientia libidinis absciderunt, veniat ad clerum. — 997 : Si cujus uxor adulterium commisit, iste ad ministerium ecclesiasticum penitus admitti non debet. — 998 : Si quis ancilla se miscuerit, non potest accedere ad eos ordines qui cognominantur in clero. — 1001 : Qui episcopus ordinandus est, ante examinatur si vita castus. (*Et alia multa.*) — 1012 : Si quis clericus adulterasse aut confessus vel relictus fuerit, in monasterio toto tempore vite suae retrudatur. — 1046 : (Canon Agathensis.) Nullus clericorum extraneum mulierum familiaritate jungatur pro quacunque causa. — *Ibid.* : (Canon Apostolorum.) Clericus semetipsum abscidens omnino damnatur. — *Ibid.* : Clericis tantum, et lectoribus atque cantoribus liceat habere uxores. — 1054 : (Canon Augustodunensis.) Ut monachus non habeat familiaritatem mulierum extraneum. — *Ibid.* : Ut mulieribus in monasterium vitruum nullatenus liceat ingredi. — 1054 : In hac columna, necnon in sequenti legi queunt regulæ ad puellas Deo sacratas. — 1077 : (Rescripta Beati Gregorii pape ad Augustinum, quem pro se in Saxoniam ad predicandum misit. *De clericorum stipendiis qui uxores amant.*) Si qui vero sunt qui infra sacros ordines constituti se continere non possunt, sortiri uxores debent, quia scriptum est : *Dividebatur, singulis prout cuique opus erat.*

(Ann. 804.) ALBINUS seu ALCUINUS, abbas, Caroli Magni magister, CI, 1079 : Bonas dico nuptias, quæ auctore Deo concessæ sunt causa filiorum. Sed his meliorem esse continentiam assero, si causa vacandi Deo eligatur, sprete cunctis deliciis. — 1080 : Unde ego maritum durum post baptismum matronarum clericum non ordinandum puto; neque illum qui unam quidem, sed concubinas, non matronam habuit.

(Ann. 820.) SMARAGDUS, abbas monasterii S. Michaelis Viridunensis, CII, 625 et seqq. : Virgines feliciores esse in vita æterna Isaias testatur. Castitas securitas est mentis et sanitas corporis.

(Ann. 820.) SEDULIUS SCOTUS, CIII, 233 : Lege quid dicat post hæc verba epistolæ S. Pauli ad Timotheum. *Unus uxoris tirum.*

(Ann. 821.) S. BENEDICTUS, abbas Anianensis, CIII, 445 : Quod si cum consilio vel voluntate abbatis monasterium vel cellulas monachorum quadam mulier fuerit ingressa, merito ipse abbas et nomen abbatis deponat. — 460 : (Ex tractatu Orsiesii.) Serrate pudicitiam corporis vestri, ut sitis hortus conclusus, fons signatus. — 488 : (Ex regula sancti Basilii episcopi Cappadociae ad monachos.) Hic legatur responsio ad sequentem interrogationem; utrum oporteat eum qui se piam ac devotam vitam dedit etiam continentiam observare? 538 : Inquænamentum carnis est commisceri cum his qui illicita et nefanda committunt. — 579 : (Ex Grimaldi presbyteri regula solitaria.) Legatur caput II de præceptis antiquioribus monachorum. — 689 : (Ex S. Basilii admonitione ad filium spirituales.) Si ad feminarum domus impertune accesserit clericus vel monachus, et virgo patitur huiusmodi introitus ad se, statim immulant pristinum dignitatem, et quod Domino polliciti sunt sua voluntate amittunt.

(Ann. 831.) HALITGARIUS, episcopus Cameracensis, CV, 687 : Presbyter, si uxorem acceperit, ab ordine deponatur. Si vero fornicatus fuerit, aut adulterium perpetraverit, amplius pelli debet. — *Ibid.* : Simili modo etiam diaconus, si eodem peccato incubuerit, ab ordine ministerii subtrahatur. — *Ibid.* : (De canone apostolorum.) Presbyter, aut diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, etc., captus est, deponatur. Non tamen communione privetur. Dicit enim Scriptura : *Non iudicabit Dominus bis in idipsum.* — 688 : Interdicti per omnia magna synodus, non episcopus, non presbyter, non diacono, non aliquid omnino, qui in clero est, licere subintroductum habere mulierem. — Deinde ibidem agitur de monachis et virginibus deærentibus propositum. — 706 : (Ex consilio magno sub Ludovico rege.) Si quis presbyter vix suæ negligens, etc., et reliqua.

(Ann. 856.) AHYTO seu HETTO, episcopus Basiliensis, CV, 761 : (Ex capitulari Heltonis), iidem sacerdotibus jubetur ut non permittant secum mulieres extraneas habitare, juxta Nicænum concilium.

(Ann. 856.) SYMPHOSIUS AMALARIUS, presbyter Metensis et chorepiscopus, CV, 863 : Agitur de his qui bene docent et male vivunt. — 864 : Agitur de presbyteris qui male vivunt. — *Ibid.* : De præpositis carnalibus. — 865 : Hic legitur lasciva descriptio presbyterorum

male viventium — 874: De subintroductis mollibus. — 881: De clericis et monachis non manentibus in proposito. (Ann. 836.) RABANUS MAURUS, abbas Fuldensis et archiepiscopus Moguntinus, CXII, 1419: Agitur de continentia clericorum. — 112. Quod episcopus debeat esse uxoris vir.

(Ann. 866.) RODULPHUS, episcopus Blinicensis, CXI, 711: De feminis a presbyteris non suscipiendis.

(Ann. 867.) WALTERIUS, episcopus Aurelianensis, CXIX, 732: (Conc. Nic. Theodulphi, epist. ad cler.) Ut iuxta sanctorum interdicta Patrum nullus sacerdotum qualibet sexus mulieribus in domo sua cohabitare permittat; neque sine arbitrio, vel testibus idoneis cum aliqua solus loqui præsumat. Et reliqua.

(Ann. 865.) S. PASCHASIUS RADBERTUS, abbas Corbeiensis, CXX, 634: « Sunt eunuchi qui de matris utero sic nati sunt, et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus, et sunt eunuchi qui seipsos castraverunt propter regna caelorum. Qui potest capere capiat. »

(Appendix ad sæculum ix. Ann. incert.) ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 256: (Decretalium collectio; canones concilii Nicæni.) Si quis in aegritudine vel a medicis sectus est, vel a barbaris castratus, placuit ut iste maneat in clero. Si quis autem sanus seipsum abscindat, etiamsi est in clero, cessare debet et ex hoc nullum talem oportet ordinari. — 579: (Concil. Arelatense secundum.) Nullus diaconus, vel presbyter, vel episcopus ad celarii secretum intro mittat puellam, vel ingenuam, vel ancillam. — 581: (Concil. in Arelatense.) Nullus audeat digamum ordinare. — 580: (Concil. Aurelianense secundum.) Si qui se carnali vitio repugnare nescientes abscidunt, ad clerum pervenire non possunt. — 583: (Concil. Valentinum.) Decet neminem de digamis ordinari. — 585: (Concilium Aurelianense.) De his autem qui priusquam ordinati fuerint in hoc ipsum inciderint, Taurinatis synodi sequendum esse sententiam qua jubentur non ulterius promoveri. — 401: (Concil. Agathense.) Ancillas vel libertas a callario vel secreto ministerio, et ab eadem mansione in qua clericus manet, placuit removeri. — 405: Monasteria puellarum longius a monasterio monachorum, aut propter insidias diaboli, aut propter obloquutiones hominum collocantur. — 404: Clerici nuptias fugere debent propter gravissima incommoda quæ in istius modi coëtibz inveniuntur. — 412: (Concilium Aurelianense.) De familiaritate extraneorum mulierum tam episcopi quam presbyteri, vel diaconi præfectorum canonum statuta custodiant. — 416: (Concilium Hispaniæ. concil. Elbertinum.) Episcopi, presbyteri, diacones, si in ministerio positi, detecti fuerint quod sint mœchati, placuit, et propter scandalum, et propter nefandum crimen, nec in finem eos communionem accipere debere. — Ibid.: Episcopus vel quilibet clericus alius, aut sororem, aut filiam virginem dicatam Deo tantum secum habeat. — 428: (Concilium Hierdense.) Si qui altario deserviunt, si subito in silenda carnis fragilitate corruerint, et Domino respiciente digni possint reverti. — Ibid.: Nonnulli monachorum egredientes a monasterio non solum ad sæculum revertuntur, sed etiam uxores accipiunt. (Et reliqua.) — 499: (Concilium Toletanum octavum.) Fœdus agitur: 1º De episcopis incontinentibus; 2º De incontinentibus presbyteris, ac diaconibus, et feminis quo talibus conjugantur; 3º De diaconibus incontinentibus. — 568: Si quis clericorum propter matrem aut germanam vel etiam quæ proxima consanguinitate junguntur, alias aliquas quasi adoptivas eminas secum retineat, et cum ipsis habitet, sicut 'miscellani secta docuit, anathema sit. (Ex conc. Bracarense primo.) — 581: (Ex libro capituli Græcorum synodis electorum.) De eunuchis qui ab aliis sunt, vel qui sibi naturalia abscidunt. — 582: Si quis presbyter aut diaconus fuerit fornicatus aut mœchatus, proficiatur et agat penitentiam. — Ibid.: Si qua vidua episcopi, vel presbyteri, aut diaconi maritum acceperit, nullus clericus, nulla religiosa cum ea conviviumumat. Et reliq. — 63: De subintroductis adoptivis mulieribus. — 584: Presbyterum ad secundas nuptias convivium fieri non potest. Quomodo presbyter ille potest esse qui propter convivium interest tali conjugio? — 597: Quarta actioe notatum est nobis apud Asurgitanam ecclesiam quasdam super ordinationes illicitas exstitisse, ita ut quidam vi-

duarum mariti levitauerunt monasterio sacraerent; quos quidem convenit a gradu suscepto in irritum devocari, nec ultra provehi ad diaconi ministerium qui contra divina atque ecclesiastica jura institui reperiuntur. (Ex conc. Spalensi secundo.) — 678: Ibi in extenso reperiuntur decreta Siricii papæ: 1º De monachis et virginibus propositum non servantibus; De ministris incontinentibus; 3º Quales debeant ad clericatus officium pervenire; 4º De clericis qui traseunt ad secundas nuptias ut deponantur; 5º De feminis quæ cum clericis debeant habitare. — 698: (Capitula Innocentii papæ): 1º De uxoribus clericorum, ut virginibus socientur; 2º Ut si laicus viduam duxerit, clericus non fiat; 3º Ut clericus non sit qui secundam uxorem duxerit; 4º Ut sacerdotes et levites cum mulieribus coherere non debeant. — 702: (Epistola Innocentii ad Exuperium episcopum Tolosanum.) Proposui quid de his observari debeat, quos in diaconi ministerio, aut in officio presbyterii positos incontinentes esse, aut fuisse generali illi prodiderunt... ne admittantur ad tale ministerium quod sola continentia potest impleri. (Et alia multa.) — 706: (Epistola Innocentii ad Felicem Nucernianum episcopum.) Decernitur digamos ad clerum admitti non posse. — 709: (Innocentius Aurelio et Augustino episcopis.) Ut nullus contra ordinationem canonum fiat episcopus. — 720: (Ad synodum in Tolosana civitate constitutam.) De eo qui ante baptismum uxorem habuit, et post baptismum aliam, clericus non fiat.

(Ann. 902.) RICULPHUS episcopus Subasienensis, CXXXI, 16: Ad vos ergo dictum esse scitote: « Mundumini qui fertis vasa Domini. » — 20: Observandum quoque monemus ut presbyteri vel clerici feminis non cohabitent, neque detrahendi se locum donec. (Et multa alia.)

(Ann. 915.) REGINO abb. Prum., CXXXII, 192: Talis existat episcopus quem reprobos mores et conversatio reprehensibilis non reddant contemptibilem. — 210: (Ex verbis S. August.) Ideo nolo ut soror mea mecum sit, quia quæcum sorore mea sunt, sorores meæ non sunt (et alia multa), seu superius, seu inferius, de materia eadem. — 255: Ut clerici non intersint nuptiis. — 316 (Concil. Carthag.): Ne clerici vel continentes ad virgines ingrediantur. — 351: Si canonici sunt et fornicentur, anam unum puniteant; si frequenter, duos. — Ibid.: Monachus sine gradu, vel canonicus gradum habens, si cum puella laica fornicati sunt, annos tres peniteant. — Ibid.: Si episcopus fornicatus fuerit, octo annos peniteat. (Et alia multa extracta e canonibus.) — 533: Si quis clericus cum quadropede fornicatus fuerit, annos duos, subdiaconus tres, diaconus et monachus quinque, presbyter septem, episcopus decem peniteat. (Et alia.) — 534: Clericus vel monachus adolescentium vel parvulorum insectator, vel qui osculo vel aliqua occasione turpi reprehensus fuerit, publice verberetur, et coronam amittat; decalvasque turpiter, sputamentis oblinatur in facie; vinculisque arcatus fœreis... et reliqua. — 595: (Concil. Carth.) Ad reatum episcopi pertinet, vel presbyteri qui parochias præest, si sustentandæ vitæ præsentis causa adolescentiores viduas vel sanctimonialia clericorum familiaritati subiciantur.

(Ann. 922.) HERVÆUS, archiepiscopus Rhemensis, CXXXII, 698: (Acta concilii Thalesiani.) Agitur de accessu ac frequentatione ac cohabitatione presbyterorum et clericorum cum feminis.

(Ann. 961.) S. ODO, archiepiscopus Cantuariensis, CXXXIII, 946: Legantur Odonis constitutiones de officio episcoporum, item presbyterorum, item clericorum.

(Ann. 960.) ATTO, episcopus Vercellensis, CXXXIV, 58: Ut nullus clericus mulierem in consortio familiaritatis habeat. — Ibid.: Ut clericus nullam conversationem cum muliere post denominationem habeat. — 59: Presbyterum in nuptiis bigami prandere non convenit, quia cum penitentia bigamus egeat, quis erit presbyter qui propter convivium talibus nuptiis possit præbere consensum?

(Ann. 968-975.) Auctarium Flodoardi; Appendix ad historiam Rhemensis Ecclesiæ; Statuta synodalia, CXXXV, 408: Clerici luceant sicut stellæ. — Ibid.: Nec mulieres alloquantur, aut domi retineant.

(Ann. 974-977.) RATHERIUS, episcopus Veronensis, CXXXVI, 496: Agitur de doibz in ministris Dei invenientis. — 499: De eadem materia. — 568: De nuptu cujusdam illicito. — 585: Memorantur hæc verba concilii Neoc.: « Si quis presbyter uxorem duxerit, deponatur. »

(Appendix ad sæculum x.) Opera AΔΕΘΟΤΙΚΑ. Canonum prisca collectio. CXXXVIII, 599: Qui concubinam habuit, ad sacrum ordinem non accedat. — 401: Ut digami non admittantur ad clerum. — Ibid.: Qui duxit uxores quamvis laicas ante baptismum, ad clerum

non promoveatur. — *Ibid.*: Similiter qui secundam duxit uxorem. — *Ibid.*: Quod si quis viduum, vel ejectam, aut meretricem acceperit, non admittatur ad clerum. — *Ibid.*: Ut is qui se eunuchizavit clericus non fiat. — *Ibid.*: Quod si quis sibi partem corporis volens amputaverit, clericus esse non potest. — *Ibid.*: Ut si digamus, vel viduus maritus, clericus factus fuerit, non promoveatur. (Et alia ejusdem generis). — 415: De poena monachi qui filium genuerit. — 416: De monachis non manentibus in suo proposito. — *Ibid.*: De monacho adultero. — *Ibid.*: Mulieres in monasterium ingredi non debent, nec fieri commatres. — 479: In legibus ecclesiasticis Edmundi Anglorum regis legitur: In primis, qui sacris sunt initiati, atque ex quibus populus Dei virtutis exemplum petere debet ad imitandum, caste, ut eorum feret ordinis ratio, sive viri, sive mulieres fuerint, vitam traducunt: sin minus id fecerint, plectuntur. — 621: Ludovici II imperatoris capitula ecclesiastica. Nono jubendum est eisdem sacerdotibus, ut non permittantur habere mulieres extraneas. (Et reliqua.) (Ann. 1604.) S. ABBO, abbas Floriacensis, CXXXIX, 485: De monachis non servantibus propositum. Memorantur verba Siricii ad Himerium episcopum Tarracoensem.

(Ann. 1021-1027.) S. HEINRICUS imperator Augustus, CXL, 227: (S. Heinrici leges Papienses.) Nullus presbyter, nullus diaconus, nullus subdiaconus, nullus in clero uxorem aut concubinam admittat. Quod si fecerit, secundum Ecclesiasticam regulam deponatur. — *Ibid.*: Episcopus sicut nullam habeat, ita cum nulla penitus habitabit. Quod si fecerit, honore, quo ipse se fecit indignum, abjiciatur.

(Ann. 1026.) BURCHARDUS, episcopus Wormatiensis, CXL, 628: Ne ulterius ordinentur filii concubinarum. — 646: (Ex concilio Turonico.) Et quia diabolo nullum locumulare oportet, hoc precipue custodiendum decrevimus, ut nulli clericus cum extraneis feminis habeat familiaritatem, vel ullum malo loquendi vel sentiendi hominibus aditum tribuant, quia frequenter per hanc indecentem occasionem contingit, ut diaboli qui insidiatur sicut leo in cubili suo, de ruinis servorum Dei insultet. Si quis vero clericus post interdictum episcopi sui his inhærere præsumpserit, a communione habeatur alienus. (Et alia multa de materia eadem.) — 645: Ut illi quibus uxores ducere licitum non est, aliorum nuptias devitent. — 805: (Ex concilio Spalensi.) Hæc cautela circa omnes servetur, ut laici remoti a peculiaritate virginum, nec usque ad vestibulum habeant accedendi familiaritatem. Et alia. — 605: Quod non sit permittendum monachos et monachas in uno monasterio simul habitare. — 812: Ex concilio Urbico.) Si abbas in monasterium suum mulierem ingredi permiserit, aut festivitatis aliquas ibi spectare, tribus mensibus in alio monasterio retrudatur. — 797: Memoratur epistola Siricii papæ de monachis et monachabus qui se sacrilega contagione miscuerint. — 1068 et seqq.: legantur Statuta canonum de officio sacerdotum, quorum collector remansit incertus.

(Ann. 1063.) S. STEPHANUS Ecclesiæ Romanæ cardinalis, CXLIII, 1410: (concilium Turonense.) De episcopis, presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, qui mulieris carnali copula detenti ab officio non cessaverint.

(Ann. 1064.) S. PETRUS DAMIANUS, cardinalis, et episcopus Ostiensis, CXLIV, 290: Hortatur Gebehardum archiepiscopum Ravennatem ut viriliter deceret contra episcopos Pisarensem et Fanensem, quos vocat ministros diaboli. — 341: In hujus epistolæ fragmento ex quodam loco Jeremie ostendit, quomodo sit detestabilis clericorum impudicitia et intemperantia. — 358: (Epistola ad Capellanos Gothifredi Ducis.) Contra illos fusius probat clericos non posse uxores ducere. — CXLV, 503: Ut ergo stylus ad hoc, unde digressus est, redeat, videtur nobis, si placeat, hoc episcopis utendum esse consilio, ut indignos ac turpiter lapsos administratione suspendant.

(Ann. 1073.) ALEXANDER II, papa, CXLVI, 1402: Alexandri II epistola ad Landulphum. Respondet quod non aliter quam cum consensu uxoris suæ monasticam vitam ingredi et votum continentie emittere possit.

(Ann. 1079.) JOANNES Abrincensis primum episcopus, postmodum archiepiscopus Rotomagensis, CXLVII, 223: (de officio pastoral.) Sacerdotes debent esse casti, hic multa occurrunt de sacerdote et ad sacerdotem scripta.

(Ann. 1083.) S. GREGORIUS VII, papa, CXLVIII, 786: (Concilium Romanum.) Si qui sunt presbyteri, vel diaconi, vel subdiaconi, qui in crimine fornicationis jaceant, interdictum eis ex Dei parte omnipotentis et sancti Petri auctoritate introitum, usque dum pœniteant et emendant. (Et alia.)

(Ann. 1085.) S. ANSELMUS, episcopus Lucensis,

CXLIX, 506. (Collectio canonica.) Ut alie mulieres cum sacerdotibus non habitent nisi quas canones permittunt. — 509: Quod bigamus aut concubinam habens non potest esse episcopus, nec presbyter, nec diaconus, nec clericus. — 511: Ut qui viduum duxerit uxorem seu ante baptismum, seu post baptismum, clericus non fiat. — *Ibid.*: Ut clericus nec viduum nec ejectam ducat uxorem. — *Ibid.*: Ut qui uxorem non virginem duxerit, ad sacros ordines non aspiret. — 515: De eunuchis qui seipsos absciderunt. — 516: Ut presbyteri et leviti cum uxoris suis non misceantur. — *Ibid.*: Ut concubina clericorum venundentur, clericis vero pœnitentia imponatur. — 519: Ut presbyteri qui se expurgare de fornicatione non possunt, a ministerio moveantur. (Et alia ejusdem familiae.)

(Ann. 1115.) D. IVO, episcopus Carnotensis, CLCI, 453: Quod filii concubinarum ulterius ordinari non debeant. — 453: De clericis incontinentibus. — 456: Ut clericus qui secundam uxorem duxerit deponatur. — *Ibid.*: Quas femina cum clericis habitare possint. — *Ibid.*: Ut si laicus viduum duxerit, clericus non fiat. Nec is qui secundam duxerit uxorem, clericus fiat, quia scriptum est: *Unius uxoris virum*; et iterum: *Sacerdotes mei semel nubunt*. — *Ibid.*: De incontinentia sacerdotum vel Levitarum quid observari debeat. — 457: Clerici esse non potest qui sibi volens partem corporis abscidit. — 461: De ministris incontinentibus. Gregorius civitas Romæ. Post alia, hæc addit: Neque enim hoc sileere debeo (quod cum grandi animi tristitia dico). sacerdotes cum feminis habitare conspicio, quod nefarium est dicere et audire, et contra canonum sancta... Cavere oportet, fratres ab illicitis, ut mundas valeamus ad dominum levare manus. (Et alia). — 462: De vitanda familiaritate mulierum. — 465: Quid agendum sit de clericis incontinentibus. — Ut incontinentes presbyter non ministret. — 478: Ut bigami vel repudiatarum mariti ad sacerdotium non promoveantur. — 479: Si quis de laicis post uxorem aliam cujuscumque conditionis cognoverit mulierem, in clerum nullatenus admittatur. — 487: Hic referuntur verba toties laudata 1° concilii Niceni; 2° it. Neocaesariensis; 3° it. Siricii papæ; 4° it. concilii Agathensis; 5° it. concilii Turonensis; 6° it. concilii Nannetensis. — 537: (Ex concilio Toletano.) De damnatione filiorum sacerdotum. Leguntur hæc: Cum multe super incontinentia ordinis clericorum hactenus emanaverint sententiae Patrum, et nullatenus ipsorum armari quiverit correptione morum, usque adeo sententiam judicium protraxere commissa culparum, ut non tantum feriret ultio in actoribus scelorum, verum etiam in progenie damnatorum, ideoque quilibet ab episcopo usque ad subdiaconum deinceps vel ex ancillæ, vel ex ingenua detestando concubio in honore constituti filios procreant, illi quidem ex quibus genti probabantur, canonica censura damnantur, proles autem ab hac pollutione non solum parentum hæreditatem usquam accipiat, sed etiam in servitute ejus Ecclesiæ, de cujus sacerdotibus vel ministri ignominia nati sunt, jure perenni manebant. — 548: De monachis propositum non servantibus. (Epist. Siricii). — 549: Qua pœnitentia purgandus sit monachus qui, relicta professione, ducit uxorem. — 551: Ne deprex monasterium fiat. Hæc et alia leguntur: Non habitent in uno monasterio monachi et monachæ. Adulterium enim intercipit cohabitatio, si habeat aditum monachas ad monacham, vel monacha ad monachum secreto collationem. — 564: (Ex Registro S. Gregorii.) In nullo loco monachos et monachas permittimus unum monasterium habere; sed nec ea quæ duplicia vocant. — 565: Monachi filios procreantes in carcerem detrudantur luctum facinus continua lamentatione defientes. — 1112: Filii presbyterorum a sacris prohibentur officiis. — *Ibid.*: Qui de sacerdotibus nati apostolicæ sedis præfuerunt. — *Ibid.*: Filii sacerdotum non prohibentur ab episcopis, si ceteras virtutes in eis inveniantur. — 1143: Non excluduntur a clero qui a medicis vel a barbaris, vel a dominis suis castrantur. — *Ibid.*: Bigamus non est ordinandus. — 1149: Legitur titulus *De continentia ordinandorum*. — 1151: Sacerdotibus semper castitas servanda præcipitur. — *Ibid.*: Qui divinis sacramentis inserui continentes esse oportet. — *Ibid.*: Sacerdotes et leviti cum uxoris suis misceri non debent. — 1161: Non ingrediantur Ecclesiæ presbyteri, diaconi vel subdiaconi qui in crimine fornicationis jacent. — *Ibid.*: Non audetur missa presbyteri concubinam habentis. — *Ibid.*: Non potest restitui in sacerdotium, cujus crimine fuerit maritum. — *Ibid.*: Qui voluptatem officio præponent, modis omnibus submoveantur.

(Ann. 1135.) VEN. HILDEBERTUS, episcopus Cassanensis, CLXXI, 709: Nobis in sacris ordinibus consti-

luis indicta est necessitas continendi. Nihil medium; aut in monte, aut in Sodomis erimus. Lot de Sodomis egressum in montem angeli deducere volebant. — 931: Quomodo isti abhorreant immunditiam carnis, cum audiant quoniam clericos vel quosdam sacerdotes infamia fornicationis respersos?

(Ann. 1142.) VEN. GODEFRIDUS abbas Admontensis, CLXXIV, 994: Huius spiritualis Herodiadis, id est concupiscentiæ sæcularis amore decepti, sacerdotes in uxorem sibi eam accipiunt, et eam in thalamo cordis sui delectabilliter collocantes, illicita cum ea connubiis illicitè etercent.

(Ann. 1142.) HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 666: De sacerdotibus reprobantibus, ex libro Curæ pastoralis beati Gregorii.

(Ann. 1153.) S. BERNARDUS, abbas Clarevallensis, CLXXII, 833: (Sermo de conversione ad clericos.) Arguit incontinentes qui sacros ordines impudenter temerare non verentur. — 1074: Quærebamus virum optimum, multorum liberatorem; et ecce laboramus in inveniendo qui seipsum salvum facere possit. Optimus hodie est qui non est nimis malus. — CLXXXIII, 683: De valle flagitiorum ascenditur ad montem castitatis triplici continentia, membrorum, sensuum, cogitationum. — 1005: Oportet ergo virum, qui ad ornamentum et decorem assumitur domos, bonis ornatum moribus esse. (Alia multa.) — 1092: Nonne aperte vobis videtur deprehensa frans, et comprehensa vulpes? Si non amovet feminam, non amovet scandalum. (Et reliqua.) — 184, 1239: (Liber de modo bene vivendi.) Legitur caput De continentia.

(Sæcul. XII.) DECRETUM GRATIANI, CLXXVII, 194: Nuptiarum conviviis presbyteri interesse non debent. — Ibid.: Viduam ducens uxorem, si necessitas erigat, subdiaconus fieri potest. — 270: Diaconus aut presbyter in adulterio deprehensi reparari non possunt. — 302: Non proluantur ad clerum, qui seipsos abstinunt. — 303: Qui per languorem a medicis desecatur, ad clerum valet admitti. — Licite ordinatur episcopus qui per hominum insidias eunuchizatur. — 304: Non excludantur a clero qui a medicis, vel barbaris, vel a dominis suis castrantur. — 306: Filii presbyterorum a sacris prohibentur officiis. — 311: (Urbanus II papa.) Filii sacerdotum non prohibentur ab episcopatu, si ceteræ virtutes in eis inveniantur. — 388: Clericus adulterasse convictus vel confessus in monasterio detradatur. — 389: In crimine captus presbyter vel diaconus deponatur, non tamen communione privetur. — 390: Officio et beneficio privetur episcopus, presbyter, vel diaconus feminam accipiens, vel acceptam retinens. — 391: Clericus matronarum domicilia frequentans deponatur. — 392: Simul cum mulieribus sacerdotibus habitare non licet. — 394: Non habitent feminæ cum clericis, nisi quas necessitudo excusat. — 395: Nisi majorum jussione ad feminarum domicilia clerici non accedant. — 396: Episcopi provideant ne occasione temporalium clericorum familiaritatibus virgines socientur. — 398: Quæ penitentia sit imponenda sacerdoti qui de fornicatione convictus fuerit. — 399: Suspendatur episcopus ab officio, clericorum suorum fornicationi consentiens. — 1375: Clericus deponatur qui cum sanctimoniali moechatus fuerit.

(Ann. 1166-1169.) GERHOLDUS præpositus Reicherspergensis, CXCIV, 1257: Clerici vitiorum cæno demerit ad vitam apostolicam reformandi sunt, id quod jam Romæ Gerholdus gaudet factum fuisse.

(Ann. 1179.) PETRUS COMESTOR, CXCVIII, 1809: Legantur sermones habiti in synodis.

(Ann. 1186.) PHILIPPUS DE HARVENG abbas Bonæ Spei, CCIII, 728: Legatur tractatus de continentia clericorum.

(Ann. 1197.) PETRUS CANTOR, CCV, 181: Non nisi perfectus moribus in sacerdotem et levitam est eligendus.

(Ann. 1203.) HUGO V, abbas Cluniacensis, CCIX, 884: Cunctis liquet quanta ex vicinitate et consortio mulierum, et perniciosæ animarum, et destructio locorum evenierit. Et ideo decernimus, ut nunquam in alio loco mulier quælibet in monacham, vel conversam, seu præbendam recipiat nisi ad succurrendum. In locis autem ubi jam receptæ sunt a mensa, et omni convictu seu consortio monachorum sint remotæ. Excipiantur loca forinsecæ, in quibus ex necessitate mulieres oportet haberi. Quæ tamen tales sint, et ejus ætatis, de quibus nulla suspicio habeatur, et una tantum in singulis grangias.

PARS POSTERIOR.

DE MATRIMONIO ET CELIBATU, IN QUANTUM HÆC QUÆSTIO AD CUSULIBET ORDINIS MINISTROS DEI MONACHOS SPECTAT.

(Ann. 160-215.) TERTULLIANUS, presbyt. Carthagin.,

I, 1286: præscriptio apostoli non sinit digamos præsidere. II, 923: In veteri lege animadverto castratam licentiam. Sæpius nubendi. *Sacerdotes mei non plus nubent.* Sed Christo servabatur, sicut in cæteris, ita in isto quoque legis plenitudo. Inde igitur apud nos plenius atque instructius præscribitur unus matrimonii e se oportere qui allegantur in ordinem sacerdotalem. — Ibid.: Si habes sacerdotis in temetipso, ubi necesse est; habere oportet etiam disciplinam sacerdotis, ubi necesse sit habere jus sacerdotis.

(Ann. 535.) S. SYLVESTER papa, VIII, 835: Nullum autem subdiaconum ad nuptias transire præcipimus ne aliqua pravariatione præsumperit.

(Ann. 540-597.) S. AMBROSII S. episcopi Mediolan., XVI, 260: Qui deorum adulteria et stupra venerantur, relictibus et viduitatis statuere penas. — 1206: Noster auctor, ad hæc verba *unus uxoris virum*, ait: Qui sine crimine est, unus uxoris vir tenetur ad legem sacerdotii suscipiendi: qui autem iteraverit conjugium, culpam quidem non habet coquinatam, sed prærogativa exitur sacerdotis. — Ibid.: Non solum Apostolus hoc de episcopo et presbytero statuit, sed etiam Patres in concilio Nicæno addiderunt neque clericum quemquam esse debere, qui secunda conjugia sortitus est.

(Appendix ad sæculum IV.) AUCTOR ANONYMUS, cujus opera prodierunt sub nomine S. Athanasii XVIII, 72: ad hæc verba: *Bonum est nubere, melius est non nubere*, ait: Illicitis cavere, jugum necessitatis est: permixta vincere, munus arbitrii. Malis abstinere, disciplinæ merces est, bona supergredi, libertas meriti est, non finis imperii.

(Ann. 417.) INNOCENTIUS I PAPA, XX, 605: Ut il, qui in presbyterio filios genuerunt, remove ab officio debeant.

(Ann. 338-420.) S. HIERONYMUS, presbyter Sirdonensis, XXII, 656: Sive episcopi, sive presbyteri, quanquam apud veteres idem episcopi et presbyteri fuerint, quia illud dignitatis nomen est, hoc ætatis, jubentur monogami in clerum eligi. — XXIII, 230: Et quod invitis extorquendum est, cur non spe præmiorum adferimus Deo? Qui sine uxore est, sollicitus est quæ Dominus sunt, quomodo placeat Deo. (et alia.) — 340, de celibatu clericorum: Proh nefas! Vigilantius episcopos sui sceleris dicitur habere consortes: Si tamen episcopi nominandi sunt, qui non ordinant diaconos, nisi prius uxores duxerint: Nulli celibi credentes pudicitiæ. (et multa alia.) — XXV, 441: Sacerdotis officium est docere populum quid inter sanctum et pollutum, inter mundum et immundum sit; ut prius referamus ad dogmata, secundum ad opera quæ per carnem efficiuntur. — XXVI, 259: Sicut enim ab ecclesiasticis dignitatibus non solum fornicatio, sed et nuptiæ repellunt, neque enim episcopus, neque presbyter, nec diaconus possunt esse digami: sic forsitan et de cætu primitivorum immaculatorumque Ecclesiæ, quæ non habet maculam, neque rugam, ejicietur digamus. — 368: Sit autem episcopus et pudicus, quem Græci *σωφρονα* vocant. Si autem laicus imperator, ut propter orationem abstineat se ab uxorum coitu, quid de episcopo sentiendum est, qui quotidie pro suis populique peccatis illibat Deo oblaturus est victimas?

(Ann. 387-430.) AUGUSTINUS, episcopus Hipponensis, XXXIII, 1078: Cum conjuncti matrimonio Deo pari consensu continentiam voverunt, et ad eadem pacta continentiam consenserunt, perseveranter usque in finem reddere debent quod fuit promissum. — XXXIV, 711: Sane si uxores ducere, vel filios gignere non velabantur tunc summi sacerdotes, magna oritur quæstio. Cum lex etiam conjugali concubitu immundum hominem dicat usque ad vesperam, etiam cum abluerit corpus suum aqua. — 712: Unde fit consequens ut sacerdos summus aut continens esset, aut diebus aliquibus intermitteretur incensum. — 713: Ablata est omnis dubitatio neminem sacerdotum, vel summorum, vel secundorum, debuisse accedere ad sancta, si immunditia ejus in ipso esset. Erat ergo consequens continentia sacerdotis.

(Ann. 410-461.) S. LEO MAGNUS, papa, LIV, 610: S. Leo scribit ad episcopos per Campaniam, Picenum, Tuscanam et universas provincias constitutos, ut quicumque ad sacerdotium vel viduarum mariti, vel habentes numerosa conjugia, promoti fuerint, ab ecclesiasticis officiis arceantur. — 612: Viduæ maritum et qui fuerit plus quam unus uxoris vir, a sacro ministerio arcendum. — 613: In epistola ad episcopos Metropolitanos per Illyricum constitutos, S. Leo jubet bigamos, viduarum maritos aut repuliatum a sacerdotio ex canonibus arceri. — 617: In epistola ad Anastasium episcopum Thessalonicensem, canonum observantiam, præsertim in ordina-

tionibus, commendat : A quibus arcentur mariti viduorum et bigami. 672 : Ad hanc questionem : *Quinam a sacerdotio sint arcenti*, scribit Leo Magnus quæ sequuntur : Sacerdotium enim tam excellens est electio, ut hæc quæ in aliis Ecclesiæ membris non vocantur ad culpam, in illis tamen habeantur illicita. — *Ibid.* : Nam cum extra clericorum ordinem constitutis nuptiarum societati, et procreationi filiorum studere sit liberum, ad exhibendam tamen perfectam continentiam puritatem, nec subdicanis quidem carnale connubium conceditur : *Ut ei qui habent, sint tanquam non habentes*, et qui non habent, permaneant singulares. Quod si in hoc ordine, qui quartus a capite est, dignum est custodiri, quanto magis in primo, in secundo, vel tertio servandum est? (*Et alia.*) — 1201 : Quæritur de his qui altari ministrant et conjuges habent, utrum eis licito misceantur. Responsio. Lex continentiam eadem est ministris altaris quæ episcopis atque presbyteris. Cum ad prædictos pervenerunt gradus, cepit eis non licere quod licuit. — 1207 : Scribitur de monacho quod *transgreditur*, meliorum deserendo electionem, cum matrimonium init.

(Ann. 447-461.) *Appendix ad S. Leonis Magni Opera*, Codex canonum, LVI, 413 : Presbyterum qui uxorem duxerit, ab ordine suo deponi debere. — 500 : Ex Epistola Innocentii papæ ad Exuperium episcopum Tolosanum constat diaconos et presbyteros incontinentes ab omni honore ecclesiastico privandos. — 502 : Si quis contaminatus fuerit carnali concupiscentia, cum pudore sacrificare usurpabit? — *Ibid.* : Ne quis credat hoc licere, quia scriptum est : *Unus uxoris virum*. Etenim qui hoc dixit, dixit etiam apertius : *Qui in carne sunt, Deo placere non possunt*. (*Et alia.*) — 890 : Ut nullus presbyter, diaconus, aut subdiaconus cum mulieribus habitare, aut conversari præsumat; et si inventus fuerit hoc faciens, de gradu ejiciatur. — 895 : Quod si post ordinationem ministro altaris contigerit proprium invadere cubile uxoris, sacrarii non intret limina, nec sacrificii partior fiat, nec altare contingat.

(Ann. 510.) DIONYSIUS EXIGUUS, LXVII, 54 : (Codex canonum. Ex concilio Neocæsariensi.) Presbyter si uxorem duxerit, ordine suo moveatur. — 90 : (Ex concilio Chalcedonensi oecumenico IV.) Quoniam in quibusdam provinciis concessum est lectoribus et psallitis uxores ducere, statuit sancta synodus nulli eorum licere aliter sectæ uxorem accipere. — 141 : Episcopus, aut presbyter uxorem propriam nequaquam sub obtentu religionis abiciat : si vero rejecerit, excommunicetur, sed et si perseveraverit, deiciatur. — 143 : Si quis post baptismum secundis fuerit nuptiis copulatus, aut concubinam habuerit non potest esse episcopus, non presbyter, aut diaconus, aut prorsus ex numero eorum qui ministerio deserviunt. — *Ibid.* : Qui viduam, vel ejectam, aut meretricem acceperit, non admittatur ad clerum. — *Ibid.* : Qui duas in conjugium sorores acceperit, vel filiam fratris, clericus esse non poterit. — 144 : Innuptis autem qui ad clerum proveci sunt præcipimus ut, si voluerint, uxores accipiant; sed lectores cantoresque tantummodo. — 153 : (Regula prolata in synodo Neocæsariensi XIV.) Presbyter, si uxorem acceperit, ab ordine deponatur. — 174 : (Regula ecclesiasticæ promulgata a sancto concilio Chalcedonensi.) Quoniam in quibusdam provinciis concessum est lectoribus et psallitis uxores ducere, statuit sancta synodus non licere cuiquam ex his accipere sectæ alterius uxorem. — *Ibid.* : Virginem quæ se Deo Domino consecravit, similiter et monachum, non licere nuptialia iura contrahere : quod si hoc inventi fuerint perpetrantes, excommunicentur. — 186 : (Synodus apud Carthaginem.) Aurelii episcopi verba legantur. — 187 : Faustinus episcopus Ecclesiæ Potentinæ dixit : Placeat ut episcopus, presbyter et diaconus, vel qui sacramenta contractant, pudicitiam custodes, ab uxoribus se abstinere. Ab universis episcopis dictum est : Placeat. — 191 : De episcopis, vel sequentibus ordinibus qui sacrosancta mysteria contractant, placuit ab uxoribus contineri. — 245 : (Decreta Innocentii papæ.) Quod sacerdotes et levites cum mulieribus coire non debeant. — 246 : Quod monachus, si clericus factus fuerit, uxorem ducere nequeat. — 245 : Fusius agitur de incontinentia sacerdotum. — 250 : Quod hi qui in presbyterio filios genuerint, removeri ab officio debeant. — 279 : (Decreta Leonis papæ.) Ut quicumque ad sacerdotium, vel viduam mariti, vel habentes numerosa conjugia, promoti fuerint, ab omnibus ecclesiasticis officiis arceantur. — 288 : Quod diaconi, sicut episcopus et presbyter, cessare debent ab omni opere fugali : non tamen repudiare conjugia. — 290 : Propositum monachi proprio arbitrio et voluntate susceptum deseri non potest absque peccato; quod enim quis rogit Deo debet reddere. Unde qui re-

licita singularitatis professione, ad nuptias devolutus est publicæ penitentiae satisfactione purgandus est, quia, etsi honestum possit esse conjugium, electionem meliorem deseruisse transgressio est. — 293 : Ut a metropolitano non laici, non bigami, non viduarum mariti, sed irreprehensibiles ordinentur episcopi. — *Ibid.* : Quod subdiaconis carnale connubium denegetur.

(Ann. 512.) S. CÆSARIUS, episcopus Arelatensis, LXVII, 1090 : Nullus digamum, vel internuptiarum maritum in prædictis honoribus audeat ordinare.

(Ann. 518-536.) S. AURELIANUS, episcopus Arelatensis, LXVIII, 390 : (Regula ad monachos.) Mulieres vero, nec religiose, nec sæculares, nullæ omnino, nec abbatis, nec cujusquam monachi mater, aut quilibet propinqua aut nota ad salutandum, aut ad orationem ingredi permittatur.

(Ann. 595.) S. GREGORIUS, episcopus Turonensis, LXII, 181 : (Historia Francorum.) Apud Arvernos vero post Stremonium episcopum prædicatoremque, primus episcopus Urbicus fuit, ex senatoribus conversus, uxorem habens, quæ, juxta consuetudinem ecclesiasticam, remota a consortio sacerdotis religiose vivebat.

(Ann. 593-601.) S. GREGORIUS MAGNUS, LXVIII, 336 : Narratur historia de presbytero jamjam morituro qui uxorem, seu *presbyteram* prohibuit ne aures naribus apponeret, exclamans : Recede a me, mulier, adhuc igniculus vivit, paleam tolle. — 506 : Subdiaconi omnium Ecclesiarum Sicilia prohibiti fuerant, more Ecclesiæ Romanæ, ut nullatenus uxoriibus suis miscerentur. Quod mihi durum atque incompetentis videtur, ut qui usum continentiam non inveniunt, compellatur a sua uxore separari. — *Ibid.* : Eos autem qui post prohibitionem factam se a suis uxoriibus conjungere noluissent, nolimus pervenire ad sacrum ordinem. — 515 : Præterea volumus ut sacerdotes qui in Corsica commorantur prohiberi debeant ne cum mulieribus conversentur, excepta duntaxat matre, sorore, vel uxore, quæ caste regenda est. — 996 : Ne mulieres cum episcopis aut clericis in sacris ordinibus constitutis habitent; ea lege, ut uxores non relinquunt, sed caste regant. — 1033 : Neque ut alia mulieres cum sacerdotibus habitent, nisi hæc quæ sacra, ut prædictum est, canonibus sunt permixta. — 1185 : (Responsio Gregorii.) Si qui vero sunt clerici extra sacros ordines constituti, qui se continere non possunt, sortiri uxores debent. — LXXIX, 95 : Sacerdotium novum nitet splendoribus pudicitia.

Ann. incerto VII sæculi.) CRISCONIUS, episcopus Africanus, LXXXVIII, 823 : (Breviatio canonum Fulgentii Ferrandi Ecclesiæ Carthaginiensis diaconi.) Ut presbyter, si uxorem duxerit, deponatur. Si autem fornicatus fuerit, etiam penitentiam agere compellatur. — 825 : (Conc. Carth.) Ut lectores, dum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri. — *Ibid.* : (concil. Zelens. ex Epistola Syrii.) Ut mulierem clericus non doceat uxorem; et ut is qui laicam viduam duxerit, non admittatur ad clerum. — *Ibid.* : (concil. Carth.) Ut clerici vel continentes, ad viduas vel virgines, sine jussu vel permissu episcopi vel presbyteri accedant. — 840 : (Breviarium canonicum.) Ut episcopus aut presbyter uxorem suam quam debet caste regere, non relinquat. — 846 : Ut digami non admittantur ad clerum. N. B. Hic memorantur canones apostolorum : concilium Laodicense; decreta papæ Siricii; item Innocentii; item Leonis papæ. — 149 : (Ex decretis papæ Siricii ad Himerium episcopum Tarraconensem, Tit. I.) Plurimos enim sacerdotes Christi atque levitas, post longa consecrationis suæ tempora, tam de conjugii propriis quam etiam de turpi coitu sobolem didicimus procreasse, et crimen suum hac præscriptione defendere. Et reliqua. — 852 : Innuptis autem qui ad clerum proveci sunt præcipimus, ut, si voluerint, uxores accipiant, sed lectores cantoresque tantummodo. — 877 : De clericis qui tempore ordinationis de nuptiis attestati sunt. — 882 : De presbyteris qui uxores acceperunt, vel fornicati sunt. — *Ibid.* : Quod sacerdotes et levites cum mulieribus coire non debeant. — 922 : Quod subdiaconis carnale connubium denegetur.

(Ann. 729.) S. EGBERTUS, archiepiscopus Eboracensis, LXXXIX, 582 : (Excerpt. e canonib.) Ut nullus sacerdos extraneam mulierem habeat familiaritatem, nec in sua domo in qua ipse habitat ullam mulierem usquam permittat habitare. — 585 : (Ex concilio Nicæno.) Interdicit per omnia magna synodus, non episcopo, non presbytero, non diacono, nec alicui omnino qui in clero est, licere subintroduciam mulierem habere. — *Ibid.* : Canones quoque docent ut si quis acceperit viduam aut dimissam mulierem, aut qui bis duxerit uxorem, nunquam fiat diaconus, nunquam sacerdos. — 581 : Episcopus

pus, presbyter, aut diaconus qui in fornicatione captus est, deponatur. — 421: Si presbyter vel diaconus uxorem ducat, perdat ordinem suum. Et reliqua. — *Ibid.*: Sacerdotes Dei, et diaconi, et alii ministri Dei, semper servare debent castitatem. — *Ibid.*: Sacerdotes, et diaconi, et Dei ministri, qui ipsi nolunt nec possunt coram Deo castitatem servare, quæ ipsis injuncta est, detrudantur a ministerio suo.

(Ann. 766.) S. CHRODEGANGUS, episcopus Metensis, LXXXIX, 1038: Presbyteri, diacones, subdiacones, vel deinceps quibus *ducendi uxores licentia* non est, alienarum nuptiarum evitent convivia. (Et reliqua). — Hi presbyteri qui in presbyterio suo filios genuerint, removeri ab officio suo debent. — 1095: Et non damnabitur subdiaconus, exorcista, ostiarius, lector, acolythus, filius habentes et uxorem et omnino Christum predicantes.

(Ann. 800, 811.) CAROLUS MAGNUS imperator, LXLVII, 275: (Ex Capitulis datis presbyteris.) Ut nullus sacerdos feminas secum habitare permittat, excepto matrem, sororem, vel amitam. — 309: Item in eadem synodo interdictum est presbyteris et diaconibus vel omnibus qui in clero sunt, mulierem non habere in domo sua, propter suspitionem, nisi matrem aut sororem, vel eas tantum personas quæ suspiciones effugiant. — 611. De feminis cum presbyteris cohabitantibus placuit eas penitus ejici, nec ulterius cum his quouomodo converari, et si post primam episcopi sui contestationem, a tribus usque ad septem testibus idoneis convincitur prævaricare, proprii gradus periculo subiaceat. (Et alia.)

(Ann. 804-825.) THEODORUS, archiepiscopus Cantuariensis, LXLIX, 949: Lex continentia eadem est altaris ministris, quæ episcopis, aut presbyteris, qui cum essent laici, sive letores, licite et uxores ducere, et filios procreare poterunt. Sed cum ad prædictos pervenerint gradus, coepit eis non licere quod licuit. Unde et de carnali firsipitali connubium. Oportet eos nec dimittere uxores, et quasi non habeant, sic habere, quo salva sit charitas connubiorum, et cesset nuptiarum. — 956: Sacerdos tangendo mulierem coinquinat, quadraginta diebus poenitet. — 1012: (Canones selecti.) Nullus clericorum a subdiacono, et supra, cum uxore quam antea habuit miscetur. Quod si fuerit, ab officio deponatur. Quod si sciens ad officium admiserit, tribus mensibus cum poenitentia sit a suo officio sequestratus. — *Ibid.*: Clerici benedictione suscepta si conjugia crediderint eligenda, qui volentes absque ulla reclamacione in ætate legitima fuerint ordinati, cum ipsis mulieribus (quas acceperint) communione pellantur. (Et alia.) — 1013: (Canon Casariensis.) Presbyter qui uxorem duxerit deponatur. Si fornicatus fuerit, aut adulterium commiserit, ab ecclesia abiciatur inter laicos ad poenitentiam agendam. — *Ibid.*: Episcopus degradetur, si sciens ordinaverit clericum eum qui viduam, aut repudiatam, aut secundam habuit uxorem. — 1014: (Epist. Hormisdæ papæ per universas provincias.) Si quis diaconus, vel presbyter, post acceptam benedictionem leviticam cum uxore sua incontinentes invenitur, ab officio abiciatur. (Et alia multa.) — 1041: (canon Agathensis.) Presbyteri vel ceteri ministri, quibus licentia non est uxores habere, aliorum convivia nuptiarum evitent, ne auditus aut visus sacris mysteriis deputatus polluat turpium spectaculorum, atque verborum ambagibus (contagione). — *Ibid.*, (canon Africanorum) clericum scurrilem, et verbis turpibus jocularum, ab officio retrahendum. — 1013: (canon Nicænus.) Ne quis episcoporum, vel cæterorum clericorum cum mulieribus habitet, præter matrem, vel si quæ sunt hujusmodi personæ. — *Ibid.*: (canon Africanorum.) Clericus cum extraneis mulieribus non habitet. — *Ibid.*: (canon Arelatensis.) Nullus episcopus, vel presbyter aut diaconus, ad cellarii secretum intromittat feminam. — *Ibid.*: (canon Agathensis.) Feminas a cellario, vel secreto ministerio, vel ab ea mansione in qua clericus manet, placuit removeri. — *Ibid.*: (canon Maticensis.) Ut nulla mulier in cubiculum episcopi absque duobus presbyteris, aut certe diaconibus ingredi permittatur. — *Ibid.*: (canon Aurelianensis.) Statuimus ne quis antistitum clericorumque omnium licentiam habeat intra domum suam ullam mulierem habere, præter eas quas canones eloquuntur. (Et alia.) — 1044: (canon apostolorum.) At episcopus, presbyter, vel diaconus, uxorem propriam nequaquam sub obtentu religionis abiciat, et si rejecerit, excommunicetur; si perseveraverit, deiciatur. — 1046: Clericis tantum, et lectoribus, atque cantoribus liceat habere uxores. — *Ibid.*: (canon Carthaginensis.) Lectores usque ad annos pubertatis legant. Deinceps autem, nisi aut custodia pudicitia, aut uxores duxerint, legere non sinantur. — 1047: Lectores, cum ad annos pubertatis perve-

nerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri.

(Ann. 804.) ALBINUS seu ALCUINUS, abbas, Caroli Magni magister, Cl. 1090: Unde ego maritum duarum post baptismum matronarum clericum non ordinandum puto.

Ann. 540. S. Agobardus episcopus Lugdunensis, CIV, 232: Unde Patres docent non posse quemquam ad sacerdotium promoveri, si viduam, etc.

(Ann. 821.) THEODULPHUS, episcopus Aurelianensis, CV, 195: Nulla femina cum presbytero in una domo habitet. Quamvis enim canones matrem, et sororem, et hujusmodi personas, in quibus nulla sit suspicio, cum illo habitare concedant, hoc nos modis omnibus idcirco amputamus, quia in obsequio sive occasione illarum veniunt aliæ feminæ quæ non sunt et affinitate conjunctæ, et eum ad peccandum illirunt.

(Ann. 831.) HALITGARIUS, episcopus Cameracensis, CV, 687: Presbyter, si uxorem acceperit, ab ordine deponatur. — *Ibid.*: Simili modo etiam diaconus, si eodem peccato succubuerit, ab ordine ministerii subtrahatur. — *Ibid.*: Sacerdotes Dei et diaconi, vel qui sacramenta contractant pudicitia custodes ab uxoriis se abstineant. — *Ibid.*: Præterea, quod dignum et pudicum, et honestum est, tenere Ecclesia omnino debet, ut sacerdotes et levites cum mulieribus non coeant.

(Ann. 849.) WALAFRIDUS STRABUS, monachus Fuldensis, CXIV, 628: *Unius uxoris virum*. .. id est, monogamum post baptismum. Si enim et ante conjugem habuit quo obierit, non ei imputatur, cui prorsus novo, nec stupra, nec alia quo ante fuerunt jam obsunt.

(Ann. incerto. — Appendix ad sæculum ix.) ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 257: (concil. Nic.) Omnibus modis interdixit sancta synodus neque episcopo, neque presbytero, neque diacono, neque ulli clericorum omnino licere habere secum mulierem extraneam, nisi forte mater aut soror, aut avia aut amita, vel matertera sit. Et reliqua. — 287: (concilium Neocæsariense.) Presbyter, si uxorem duxerit, ab ordine illum deponi debere. Quod si fornicatus fuerit vel adulterium commiserit, extra Ecclesiam abici et ad poenitentiam inter laicos redigi oportet. — *Ibid.*: Presbyter non debet interesse nuptiis secularibus. — *Ibid.*: Vir uxoris adulteræ clericus fieri non debet. — 322: (concil. i Carthag.) Gratus dixit: Nullus igitur nullaque sanctimonie et virginitatis deserviens propter blasphemiam Ecclesiæ, si vobis placeat, in una domo cum extraneis penitus commorari debent. (Et alia.) — 535: (concil. iii Carth.) Ut cum omnibus omnino clericis extraneæ feminæ non cohabitent sed solæ matres, avæ... (Et reliqua.) — 547: (concil. iv Carth.) Simili sententiæ subiacet episcopus, si sciens ordinaverit clericum eum qui viduam, aut repudiatam uxorem habuit, aut secundam. — 550: (concilium v Carthag.) Propterea, cum de quorundam clericorum quamvis erga uxores proprias incontinentia referretur, placuit episcopos et presbyteros et diaconos secundum propria statuta etiam ab uxoriis continere, quod nisi fecerint, ab ecclesiastico removeantur officio. Cæteros autem clericos ad hoc non cogi. — 579: (concilium Arelatense secundum.) Assumit aliquis ad sacerdotium non potest in conjugii vinculo constitutus, nisi fuerit promissa conversio. — *Ibid.*: Si quis de clericis a gradu diaconatus in solatio suo mulierem præter vitam, matrem, sororem, filiam, neptem, vel conversam secum uxorem habere præsumpserit, a communione alienus habeatur. — 592: (concilium Auracense.) Sed et præterea ut deinceps non ordinentur diacones conjugati, nisi qui prius conversionis proposito confessi fuerint castitatem. — *Ibid.*: Si quis autem post acceptam benedictionem leviticam cum uxore sua incontinentes invenitur, ab officio arceatur. — 595: De idoneis autem probatisque viris, et clericatui alligatis ipsa vita gratia ita gerit, si forte incidant in duplicata matrimonia, ut non ultra subdiaconatum vel ecclesiasticas capiant dignitates. — 599: (concil. Agathense.) Placuit de digamis... et reliqua. — 401: Placuit etiam, ut si presbyteri vel diaconi conjugati ad torum uxorum suarum redire voluerint, papæ Innocentii ordinatio, vel Siricii episcopi auctoritas conservetur. (Et alia multa maximi momenti quæ tibi legenda.) — *Ibid.*: At nullus clericorum cum extraneis feminis habitet. — 411: (concilium Aurelianense.) Si monachus uxori fuerit sociatus, tantæ prævaricationis reus nunquam ecclesiastici gradus officium sortiatur. — 417: (conc. Hispaniæ, concil. Elibertinum.) Placuit in totum prohibere episcopos, presbyteris, diaconibus ac subdiaconibus positus in ministerio abstinere se a conjugibus suis, et non generare filios. Quod quicumque fecerit, ab honore clericatus exterminetur. —

435 : (concilium Tarraconense.) Si quis lectorum adulteræ mulieris voluerit misceri vel adherere consortio, aut relinquat adulteram, aut a clero habeatur extraneus. Simili sententia ostiarii punietur lascivia. — 431 : (concilium Gerundense.) Ut qui sine uxoris ordinantur, extraneas in domo non habeant. — 433 : De presbyteris et diaconibus, si post ordinationem filios genuerint. (e concilio Toletano I) — 434 : (id concil. Tolet. I.) Item constituit sancta synodus, ut lector fidelis si viduam alterius uxorem acceperit, amplius nihil sit, sed semper lector habeatur, aut forte subdiaconus. — *Ibid.* : Subdiaconus autem, defuncta uxore, si uxorem aliam duxerit, ab officio, in quo ordinatus fuerat, removeatur. (Et alia multa.) — 439 : (concilium Toletanum Secundum.) Ut nullus a subdiaconatu et supra extraneam habeat mulierem. — 434 : (concilium Toletanum Tertium.) Comptum est a sancto concilio, episcopos, presbyteros et diaconos, venientes ex hæresi carnali adhuc desiderio uxoris copulari. Ne ergo de cætero hoc fiat præcipitur. (Et alia multa.) — 471 : (concil. Tolet. Quartum.) Quicunque in sacerdote Dei positi sunt, irreprehensibiles esse debent, Paulo attestante. — 474 : Cum clericis extraneæ femine nullatenus habitent, nisi tantum mater, et soror, filia, amita, in quibus personis nihil sceleris æstimator naturæ sœdus permittit; id enim et constitutio antiquorum Patrum decrevit. — *Ibid.* : De clericis qui non habentes legitimum conjugium extraneam mulierem, vel ancillarum suarum interdicta sibi consortia appetunt. — *Ibid.* : Clerici qui sine consultu episcopi sui uxores duxerint, aut viduam, vel repudiatam vel meretricem in conjugium acceperint, separari eos ab episcopo proprio oportebit. — 475 : Nonnulli monachorum egredientes e monasterio non solum ad sæculum revertuntur, sed etiam uxores accipiunt, igitur revocati in eodem monasterio a quo exierant, penitentiam depudentur, sibi que debeant crimina sua. — 584 : (Liber Capitulorum ex Græcorum synodis collectorum.) Lector, si viduam alterius acceperit in uxorem, in lectoris statu permaneat, aut si forte necessitas sit, diaconus fiat, et nihil supra. — 592 : (concilium Bracarense tertium.) Ne sacerdotes sive quicunque ex clero sine testimonio cum quibuslibet feminis habitent. Sic incipit canon iste : Quamquam antiqua canonum institutio de huiusmodi præsumptione absolutas et multiplices disciplinas, ... et reliqua.

(Ann. 915.) REGINO, abbas Prumiensis, CXXXII, 190 : Ut nullus clericus ad nuptias pergat. — 203 : Memorantur verba concilii Neocæsariensis de continentia sacerdotum. — 209 : Sacerdotes domini et diaconi vel quicunque sacramenta contrahentes, pudicitias custodes ab uxoribus se abstineant. — *Ibid.* : (Burchardus, lib. II.) Præterea, quod dignum et pudicum et honestum est, tenere Ecclesia omnino debet ut sacerdotes et levites cum mulieribus non coeant. Et reliqua. — *Ibid.* : (Relata invenies verba concilii Nicæni, Siricii papæ, et concilii Carthaginensis.) — 210 : (concil. Wormatiense.) Placuit ut episcopi, presbyteri, diaconi, subdiaconi abstineant a conjugibus, ut non generent filios. Quod si hoc decretum violaverint, ab honore clericatus pellantur. — *Ibid.* : (Ex dictis sancti Gregorii papæ.) Qui corpus suum castitati dedicant, habitare secum feminas non permittant. (Et alia multa.) — 392 : (concil. Triburt.) Clericus si tonsuram dimissa uxore receperit, si uxorem habere permittitur, iterum tonderi cogatur.

(Ann. 974-977.) RATHERIUS, episcopus Veronensis, CXXXVI, 619, in fine columnæ legitur : Quam perdit tonsuratorum universitas tota, si nemo in eis qui non aut adulter, aut sit arsenoquitas? (Id est masculorum concubitor.) Adulter enim nobis est qui contra canones uxorius est. (Et alia multa.)

(Appendix ad sæculum x.) Opera AÆTHOTIKA, CXXXVIII, 401 : Qui clerici debeant uxoribus sociari. — 415 : De pena monachi qui filium genuerit. — *Ibid.* : De monacho qui duxerit uxorem. 443 : (Epistola canonica.) Ut nullus presbyter, diaconus, aut subdiaconus cum mulieribus habitare aut conversari mereatur. — 503 : (Canones editi sub Edgardo rege.) Docemus etiam, ut nullus sacerdos mulierum consortium nimis amet, sed diligit legitimum suam uxorem; id est Ecclesiam suam. — 514 : (Oratio Edgari regis ad Dunstanum archiepiscopum Cantuariæ.) Clericorum conjugatorum enumerat vitia, ejiciens eos de clero, et introducendos monachos. — 520 : Charta Edgari regis Malmesburiensi cenobio confecta, anno 974.) Se indicat clericos sæculares ejerisse, monachosque vitæ regularis induxisse. — 550 : (Constitutiones ecclesiasticæ trium Ottonum.) Diaconorum, presbyterorum, episcoporum filios, notarios,

scudalios, comites, iudices fieri omnibus modis prohibemus.

(Ann. 1024-1027.) HEINRICUS, imperator Augustus, CXL, 227 : (S. Henrici leges Papienses.) Nullus presbyter, nullus diaconus, nullus subdiaconus, nullus in clero uxorem aut concubinam admittat. — *Ibid.* : Episcopus sicut nullam habebit, ita cum nulla penitus habitabit. — *Ibid.* : Filii et filiae omnium clericorum, ex quacunque libera muliere, quocunque modo sibi conjuncta fuerint, gentili, servi erunt Ecclesiæ suæ. (Et alia multa similia.)

(Ann. 1024-1027.) BURCHARDUS, episcopus Wormatiensis, CXL, 645 : De presbytero qui, si uxorem ducat, deponi debet; et hic memorantur varii canones quos jam in præsentī tabula adnotavimus, necnon decreta Siricii, Leonis, etc. — 630 : Nulli clericorum, ne subdiacono quidem connubium carnale conceditur.

(Ann. 1064.) S. PETRUS DAMIANUS, cardinalis et episcopus Ostiensis, CXLIV, 358 : (Epistola ad capellanos Gotthefredi ducis.) Contra illos furiis probat clericos non posse uxores ducere. — CXLV, 391 : Eant igitur clerici molles, incesti, atque a genuina sui ordinis nobilitate degeneres; cum Abimelech arma corripiant. Omnis tamen eorum conflictus hoc fine concluditur, ut post letum lapidis, armigeri quoque sui gladio perimantur. — 392 : Sed dicunt : (Clerici pravi) Nonne dicit Apostolus : Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat, et unaquæque virum suum habeat? Vir uxori debitum reddat, et uxor viro? Ad quod ego : (Et reliqua quæ tibi sunt legenda.) — 414 : Qui nimirum, dum corruunt impudici; dum defendere nituntur, merito judicantur hæretici. Unde et clerici uxoralis Nicolaitæ vocantur, quoniam a quodam Nicolao, qui hanc dogmatizavit hæresim, hujusmodi vocabulum sortuntur. — 492 : Hic legere potes Damiani opusculum de dignitate sacerdotum, in quo multa reperies ad præsentem materiam spectantia.

(Ann. 1085.) S. ANSELMUS, episcopus Lucensis, CLIX, 316 : (Collectio canonica.) Ut presbyteri et levites cum uxoribus suis non misceantur. — *Ibid.* : De subintroductis mulieribus. — Quod sacerdotes cum mulieribus non habitent propter quas canonum censura permittit. — Quod lex continentis eadem est altaris ministris quæ episcopis atque presbyteris. — *Ibid.* : Quod nec habitare cum mulieribus diaconi debeant. — *Ibid.* : Quod subdiaconi carnale conjugium habere non debent. — *Ibid.* : Ut clerici soli ad seminarum tabernaculum non accedant, nec confabulentur cum eis soli. — 519 : A quibus officiis se ministri altaris contineant, si post ordinem cum suis uxoribus misceantur. — *Ibid.* : Quod sacerdotes et levites suis uxoribus non misceantur, quia quotidianum ministerio occupantur. (Et alia ejusdem amittit.)

(Ann. 1089-1098.) B. LANFRANCUS, archiepiscopus Cantuariensis, CL, 332 : Post hæc verba Oportet episcopum esse unius uxoris virum, et quædam alia, auctor noster addit : Diaconos similiter oportet pudicos esse.

(Sæculo XI.) CANUTI regis ecclesiasticas leges, CL, 1175 : Omnes Dei ministros rogamus et docemus, et præsertim sacerdotes, ut Deo obediant et castitatem amant. Diligentissime sciunt quod omnino non debeant coltus causa cum femina communicare.

(Ann. 1100.) S. BRUNO, institutor Carthusianorum, CLIII, 156 : Ubi Apostolus ait : Suam uxorem, excludit eos quibus non licitum est legitime ducere uxorem, ut eos qui altari ministrant.

(Ann. 1104.) VEN. GUITBERTUS, abbas S. Mariæ de Novigento, CLVI, 848 : Legitur paragr. De uxorum presbyteris.

(Ann. 1115.) D. IVO, episcopus Carnotensis, CLII, 365 : (Clemens in secunda epist.) Quod si post ordinationem ministro contigerit proprium invadere cubile uxoris, sacrarii non intret limina, nec altare contingat, nec ad Domini corporis portationem accedat; sed aquam tantum sacerdotum manibus porrigit. (Et alia.) — 467 : De castitate sacerdotum et levitarum. Innocentius Victorio. — 474 : De subdiacono qui duxit uxorem post ordines. (Stephanus Adoni Viennensi archiepiscopo) legitur : De filo clerico, Alvico nomine, quem per sedices ecclesiasticas usque ad subdiaconatum vixisse dictis, cur vestra auctoritate uxorem duxerit miramur, eo quod nulli unquam exceptis illis quos ecclesiastica regula habere permittit uxorem, ducendi licentiam dedimus. — 572 : (Gregorius Antonio subdiacono.) Quid agendum sit de monachis uxores ducentibus. Legitur : quia aliquos monachorum usque ad tantum nefas prostruisse cognovimus, ut uxores publice sortiantur, sub omni eos vigilantia requiras. (Et alia.) — 573 : Si monachi vel monachæ lapsi fuerint, quid agendum sit? (Pelagius Secundino defensori.) — 646 : De clericis qui inconsulto

episcopo uxores decant. — *Ibid.* : (Etherio episcopo Gregorius.) De quodam bigamo requisiti an ad sacrum ordinem potuisset accedere, et juxta canonicam regulam velimus. — 1153 : Quando presbyteri aut diaconi per parochias constituantur, oportet eos professionem episcopo suo facere, ut caste et pure vivant sub Dei timore, et dom eos tali professione obligaverit, sanctam disciplinam retineant. — 1149 : Sacerdotes, presbyteri, diaconi, subdiaconi Ecclesie orientalis matrimonio copulantur, non autem sancte Romanæ Ecclesie. — *Ibid.* : Disuasus Pannutii Nicæna synodus non constituit quod presbyteri cum suis uxoribus non dormirent. — *Ibid.* : Non in perpetuum, sed tempore oblationis a complexu suarum uxorum sacerdotes abstineant. — 1150 : Diaconi non prohibeantur a ministerio pro nuptiis, si in ordinatione dicunt se continere non posse. — *Ibid.* : Placuit diaconos, ad vel integri vel casti sunt, etiam si uxores habeant, in ministerio constitui. — 1150 : Qui castitatem non promisit, ab uxore separari non cogatur. — 1151 : Non fiat subdiaconus qui se caste victurum non promisit. — *Ibid.* : Presbyter ducens uxorem, deponatur ab ordine. — 1153 : Qui ab uxoribus suis abstinent, ad sacrificia admittuntur. — *Ibid.* : Sacerdoti cui est semper orandum, matrimonio semper est cavendum. — *Ibid.* : Diaconus cum uxore sua, aut presbyter incontinent, ab officio removeatur. — *Ibid.* : Subdiaconus continentiam observare oportet. — *Ibid.* : Subdiaconibus carnale concubium interdictum. — *Ibid.* : Beneficio et officio careant qui post diaconatum uxoribus vacent. — 1153 : Qui uxorem ducere volunt, ante ordinem subdiaconatus hoc faciant. — *Ibid.* : Ad sacros ordines non accedat, nisi virgo aut probata castitatis. — *Ibid.* : In tribus gradibus constituti etiam ab uxoribus abstineant. — *Ibid.* : Ministris altaris cum episcopis et presbyteris est eadem lex continentie. — *Ibid.* : In minoribus ordinibus constituti, uxorem ducant, nisi voto aut religioso habitu prohibeantur. — 1151 : Extra sacros ordines constituti, ducant uxores et exterius stipendia accipiant sua. — *Ibid.* : Lectores aut uxores ducant, aut continentiam profiteantur. — *Ibid.* : Non habitent cum clericis mulieres, nisi quæ naturali fœdere omnem suspicionem excludunt. — *Ibid.* : Presbyter uxorem suam quasi sororem diligat, et quasi hostem fugiat. — 1162 : Officio et beneficio privetur episcopus, presbyter aut diaconus uxorem suscipiens vel susceptam retinens. — *Ibid.* : Clericus adulterasse convictus, vel confessus, in monasterio retrudatur. — CLXII, 222 : Dicitur de clericis ab ordinatoribus, in die ordinationis : *Hæc est generatio querentium Dominum*, non dicitur querentium conjugium.

(Ann. 1124.) CALIXTUS II papa; CLXIII, 1363 : (Concilium Lateranense.) Presbyteris, diaconibus et subdiaconibus concubinarum et uxorum contubernia penitus interdicimus, et aliarum mulierum cohabitationem, præter quas synodus Nicæna. (*Et reliqua.*)

(Ann. 1155.) VEN. HILDEBERTUS, episcopus Cenomaniensis, CLXXI, 770 : Fornicatio, fratres charissimi, ideo nobis interdicitur, quia cum simus ministri Dei, membra ejus sumus. Quam turpe est clericum duci a meretrice captivum, ut efficiatur meretricis membrum ! Si enim conjugium nobis prohibetur, quantum crimen in nobis fornicatio judicabitur ! (*Et multa alia.*)

Ann. 1142.) HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 598 : Queritur an monogamus debeat dici, et possit ordinari qui ante baptismum habuit uxorem; et ea dimissa renatus est in Christo et post fidelem duxit — Solutio — Dicit Hieronymus quod talis non est bigamus, et quod potest ordinari. Sed Augustinus dicit quod monogamus non est, nec debet ordinari. (*Alia multa.*)

(Ann. 1153.) ROBERTUS PALLUS, cardinalis S. R. E., CLXXXVI, 923 : Citra subdiaconi gradum nuptias celebrare licet : postea autem id fieri censura ecclesiastica prohibet. Ideo namque postremi tres sacri ordines nun-

cupantur, quia quanto altari propinquant, tanto continentiori vitæ se obligant. (*Alia multa.*) — 956 : Legere potes caput cui titulus : *Quid boni malitiae afferant nuptiæ.*

(Sæcul. XII.) *Decretum Gratiani*, CLXXVII, 149 : Post baptismum debet esse monogamus, qui in episcopum est ordinandus — *Ibid.* : Qui ante baptismum habuerit uxorem, et post baptismum aliam, ordinandus non est. Augustinus vero contra testatur, scribens in epistola ad Titum. (*Vid. reliqua.*) — 150. Bigamus probatur qui ante baptismum alteram. — 153 : Non peccat bigamus, sed prærogativa sacerdotii exiit. — *Ibid.* : Non ordinetur diaconus nisi castitatem fuerit professus — *Ibid.* : Nubentes post votum non sunt ab invicem separandi. — 154 : Damnable est voventibus virginitatem velle nubere. — 155 : Non fiat subdiaconus qui se caste victurum non promiserit. — Subdiaconus et supra constituti incontinentes, uxorem aut concubinas ducentes, ecclesiastico beneficio et officio careant. — 156 : In sacris ordinibus constituti non ducant uxores : et si duxerint, separentur — CLVII : Ad subdiaconatum accessuri continentiam profiteantur. — 158 : In conjugio constitutus ad sacerdotium assumi non debet. — *Ibid.* : Non ordinentur diaconi qui castitatem non profiteantur. — *Ibid.* : Diaconi non prohibeantur a ministerio, si in ordinatione dicant se continere non posse. — 159 : Presbyter ducens uxorem ab ordine deponatur. — 160 : Cujusdam episcopi ordinatio differtur, quia uxorem habet et filios. — 163 : Presbyter causa religionis non contemnat propriam uxorem — 163 : Ab officio abstineat presbyter non legalibus nuptiis detentus. — 170 : Sacerdotibus semper castitas observanda præcipitur. — *Ibid.* : Qui divinis sacramentis inserviunt, continentem esse oportet. — *Ibid.* : Sacerdotes et levites cum uxoribus suis misceri non debent. — 171 : Qui ab uxoribus suis abstinent, ad sacrificia admittantur. — Sacerdoti, cui est semper orandum, matrimonio semper est cavendum. — 172 : Ministris altaris cum episcopis et presbyteris eadem est lex continentie. — 173 : Episcopus vel presbyter uxorem propriam a cura sua non abiciat. — *Ibid.* : Hic memoratur dissuasus Paphnutii in synodo Nicæna. — 174 : Non in perpetuum, sed tempore oblationis a complexu suarum uxorum sacerdotes abstineant. — 175 : Occidentalis, non orientalis ecclesia castitatis obtulit votum. — *Ibid.* : Neque etiam subdiaconis concubium conceditur. — 177 : Extra sacros ordines constituti ducant uxores, et ab Ecclesia stipendia accipiant. — *Ibid.* : Subdiacono ducere uxorem non licet. — *Ibid.* : Non audiat missa presbyteri concubinam habentis. — 178 : De eadem re tractatur. — 180 : Qui uxorem ducere voluerit, ante ordinem subdiaconatus hoc faciat. — 171 : Lectores aut uxores ducant, aut continentiam profiteantur. — *Ibid.* : Subdiaconus continentiam servare oportet. — *Ibid.* : Excludendi sunt a suorum gradu dignitate subdiaconi, et deinceps, si continentem esse volunt. — 182 : Ad sacros ordines non accedat, nisi virgo aut probata castitatis. — 183 : Non habitent cum clericis mulieres, nisi quæ naturali fœdere omnem suspicionem excludunt. — 187 : De quodam episcopo qui ante episcopatus sui apicem concubinam habuit. — 191 : Qui post mortem uxoris habuerit de ancilla filios diaconus fieri permittitur. — *Ibid.* : Non admittatur ad clerum qui præter uxorem aliam cognoverit. — 194 : Inter lectores vel ostiarios deputetur subdiaconus, secundum ducens uxorem. — 1378 : Monachus et virgo Domino consecrata si nupserint, excommunicantur. — 1382 : Monachus et virgo, qui se Deo dedicant, nuptiis jungi non possunt. — 1385 : Monachus uxorem ducens nunquam sacri gradus sortitur officium. — 1387 : In monasterio recludantur monachi uxoris sociali. — *Ibid.* : Post professam continentiam quisquis uxorem duxerit, ab ea separetur. — 1388 : Conjugia voventium non sunt dissolvenda. (*Ex Accosmo.*)

CLVIII.

INDEX DE MONACHORUM OFFICIIS VEL MUNERIBUS.

In hoc indice tractatur : I. De nomine, titulis et variis generibus monachorum, origine et laude vite monasticæ. — II. De vita monachorum et eorum virtutibus. — III. De vitandis a monachis. — IV. De implendis a monachis. — V. De culpis monachorum. — VI. De vestibus monachorum. — VII. De cibo et potu monachorum. — VIII. De dormitione monachorum. — IX. De novitiis. — X. De præcipuis officiis monasterii. — XI. De monasterio. — XII. Regulæ, constitutiones monasteriorum, homiliz, sermones ad monachos.

I. — De nomine, titulis, et variis generibus monachorum.
— Origo et laus vite monasticæ.

Nomen monachi et propositum, S. Hieronymus, XXII, 582, 585. — Quid significat, *ibid.*, 550. — Monachi unde dicti, S. Augustinus, XXXVII, 1752. — De monachorum nomine catholicis insultant hæretici, *ibid.*, 1750. — Monachi unde vocantur, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 50. — De nomine monachorum, *id.*, XCVI, 1296. — Monachi unde dicti, Rabanus Maurus, CII, 95. — Monachi et canonici significatio, S. Petrus Damianus, CXI, 506. — Monachi etymon, S. Bernardus, CLXXXII, 705. — Monachi cur sic appellati, Philippus de Harveng., CCIII, 770. — Monachi vocabulum quid significat, Petrus Cant., CCV, 566; Alanus de Insulis, CCX, 191, 199.

Monachi simpliciter cognominati servi Dei, S. August., XXXIII, 993; XXXVIII, 1070. — Milites Christi in silentio pugnant, *etc.*, *id.*, XXXIII, 997. — Monachi militia christiana, *id.*, XLII, 226. — Monachi, Patres vocantur, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 341. — Hic monachorum titulus reperitur apud scriptores Græcos et Latinos, *ibid.*, 719, 720. — Monachi apostolicæ vite sectatores, S. Bernardus Clarey., CLXXXIII, 595. — Domestici Dei, *id.*, CLXXXII, 169. — Monachi sancti dicti, *ibid.*, 278. — Ipsi sanctitatis nomen tributum, *ibid.*, 256. — Item beatitudinis, *ibid.*, 449.

Tria in Egypto monachorum genera, S. Hieronymus, XXII, 419; XXX, 524. — Genus monachorum Remboldi dictum, *ibid.* — De tribus generibus monachorum quæ intra Egyptum sunt, Cassianus, XLIX, 1093. — De generibus vel vite monachorum, S. Benedictus, LXVI, 246; S. Valerius abbas, LXXXVII, 457. — De quatuor generibus monachorum, *id.*, LXXXVIII, 951; CII, 729, 735, 745. — Eorum varia genera, Rabanus Maurus, CXII, 95. — Monachorum tria genera in Egypto, Philippus de Harveng., CCIII, 795.

Monasticæ institutionis celebritas, S. Ambrosius, XI, 1107. — Monachi non erant in Syria ante Hilarionem, S. Hieronymus, XXIII, 54. — Per totam Palestinam innumera monasteria ædificantur, *ibid.*, 41. — Monachi apud Alexandriam a S. Marco instituti, Cassianus, XLIX, 79. — Ab apostolis eorum origo, *ibid.*, 1094. — Monachi a S. Eusebio Vercellensi instituti, ut clericorum officia in Ecclesia exercerent. Plura de eorum institutione habentur, S. Maximus Taurin., LVII, 887. — Monachorum primus institutor Elias, Rupertus Tuit., CLXVIII, 885. — Monachi primi fuerunt prophetae, et filii eorum, *id.*, CLXX, 527. — Monachorum origo, *ibid.*, 534. — Monasticus ordo primus in Ecclesia fuit, a quo cepit Ecclesia, S. Bernardus, CLXXXII, 912. — Monachorum lous et origo, Philippus de Harveng., CCIII, 769, 770. — Monachorum vitam solitariam Christus instituit, Joannes Baptista commendavit, Petrus Cantor., CCV, 216.

Monachi et virgines flores Ecclesiæ et ornamenta, S. Hieronymus, XXII, 489. — Monachorum, anachoretarum et cenobitarum institutum laudatur, *ibid.*, 1538. — Laus vite cenobitæ, *ibid.*, 1077. — Monasticæ vite genus toto orbe notissimum, S. August., XLIII, 572. — Ejus brevis commendatio, *id.*, XXVII, 1277. — Monachi militia christiana, *id.*, XLII, 226. — Angelorum vitam homines adhuc in terra positis exhibetis, S. Eucherius Lugdun., I, 865. — Monasticæ vite laus, Cassiodorus, LXX, 734. — Vita cenobitica et eremitica commendatur, *ibid.*, 985. — Multis est ad salutem necessaria professio et vita monastica, Gregor. Magn., LXVII, 663. — O quam felix est vita monachorum, Deo placabilis, angelis amabilis

etc., Alcuinus, C, 298. — De solitaria vite laudibus, S. Petrus Damianus, CXIV, 536. — Monastica institutio fugaque sæculi virginitati tuenda optimum remedium, Guibertus de Novig., CLVI, 604. — Professio monastica, velut baptismus, omnia delet peccata, Lanfrancus, CL, 607. — Vita monastica laudibus extollitur, *ibid.*, 558. — Monasticæ vite elogium, Hildebertus Cepom, CLXI, 542, 669, 750. — Cenobitarum seu monachorum quanta sit jam in hac vita felicitas, *ibid.*, 875. — Monasticus ordo angelicis ordinibus similis, S. Bernardus, CLXXII, 912. — Monasticæ professionis elogium, *id.*, CLXXXIII, 716. — Est alter baptismus, *ibid.*, 589. — Vita est apostolica, *ibid.*, 641. — Item vita angelica, et quodam modo prophetica, *ibid.* — Monastica vita via ad celum compendiosa, *ibid.*, 595. — Monasticæ vite præclara descriptio, *ibid.*, 663. — Quam sublimis sit eorum professio, Guigo Carib., CLXXXIV, 511.

II. — De vita monachorum, qualis esse debeat, eorum virtutes.

Monachi veri descriptio, S. Hieronymus, XXII, 1075. — Norma vite illius et exercitia, *ibid.*, 1040 et seqq. — Falsi monachi, *ibid.*, 1081. — Monachus præcipitur ac vivere, ut clericus esse mereatur, *ibid.*, 1082. — Adolescentiam suam non la sordē commaculet, *ibid.* — Ad alure Christi, quasi de thalamo virgo processit, habens defloratum testimonium, *ibid.* — Vita eorum dura dicitur, *ibid.*, 595. — Summa stultitia est repugnare sæculo, patriam deserere, et peracque vivere, quam victoris erit in patria, *ibid.*, 489. — Vita ac conditio veri monachi, *id.*, XLIII, 551. — Monachus ab initio quomodo vitam suam instituere debeat, Cassianus, XLIX, 265. — Monachi finis quis esse debeat, *ibid.*, 775. — Monachi quidam solo habitu et nomine, *ibid.*, 608. — Venire ad eremum summa perfectio est, non perfecte in eremo vivere, summa damnatio est, S. Eucherius Lug., I, 885. — Veri monachi, qui, S. Leo Magnus, LIV, 1015. — Monachus in monasterio, tanquam in portu tuto vivere debet, S. Gregorius Magnus, LXXV, 511. — Frustra monachus vestem religiosam sumit, nisi vitia relinquat, *id.*, LXXVI, 889. — Monachi ad cumulum ceptæ perfectionis ascendant, *id.*, LXXVII, 864, 865. — Monasticæ vite sanctitas et obsequia, *id.*, LXXIX, 516, 517. — Monachorum virtutis et studii, Alcuinus, C, 298. — Quæ est monachorum vita, sui charitas, humilitas et obedientia, *ibid.*, 288. — Monachus mediocriter perfectus melior est viro seculari, etiam per, S. Petrus Damianus, CXIV, 747. — Monachi quales, *id.*, CXLI, 901; Rotherius Veron., CXXXVI, 586. — Quæ mala infelix anima monachi patitur, cum ad inferos reverteritur, *id.*, CLV, 265. — Monachica conversatio quæ debet esse, S. Anselmus Cant., CLIX, 163. — Clausuralis conversatio monachici propositi, quidam est hujus vite paradisus, *ibid.*, 169. — Mores veri monachi, *id.*, CIII, 688. — Non tonsura sed virtus facit monachum, *ibid.*, 689. — Monachi virtutes, *ibid.*, 705 et seqq. — Monachorum et clericorum vite distincta, Rupertus Tuit., CLII, 526. — Monachi docti, S. Bernardus Clar., CLXXXIII, 550. — Monasticæ vite præclara descriptio, *id.*, CLXXXIII, 665. — Ipsi in congregatione vivendum ordinabiliter sibi, sociabiliter proximo, humiliter Deo, *ibid.*, 407. — Monachorum virtutes propriæ, Alanus de Insulis, CXI, 262.

De humilitate monachorum. — Quantumcumque te dejeceris, humilior Christo non eris, S. Hieronymus, XII, 616. — De humilitate, *id.*, XXX, 576. — Humiliter con-

nium virtutum magistra, Cassianus, XLIX, 1015, 1138. — Humilis abbas Joannis, *ibid.*, 1128. — De abbatis Pynophii humilitate, *ibid.*, 190, 1149. — Ad perfectiorem acquirendam necessaria, *ibid.*, 460, 475. — Humilitas vera in quo consistat, *ibid.*, 198. — Quomodo acquirenda, *ibid.*, 475. — Humilitati operam dantes, S. Eucherius Lugd., I, 848. — Benedicta illa Deo anima, cujus humilitas alterius confundi superbiat, *ibid.*, 850. — Plantare humilitatem conatur monachi, *ibid.*. — Hæc lucerna ut clarissimum lumen habeat, implenda est semper oleo misericordiarum, humilitatis, etc.; humilitas vero maxime excolenda est, quæ nos iustis aequat, angelis jungit, Deo appropinquare facit, *ibid.*, 865, 866. — Monachorum professio humilitatis propositum, S. Leo Magnus, LIV, 763. — Si cui nostrum deest pinguisima gratia humilitatis, veniat ad eos quos magis abundare prospexerit, S. Faustus Rheg., LVIII, 871. — Quomodo potest anima sentiri? utique orando, jejunando, veram humilitatem excolendo, *ibid.*, 875. — Iterum rogo et admonero, ut obedientiam et humilitatem, non solum senioribus et cœqualibus, sed etiam junioribus exhibere jugiter studeatis, *ibid.*, 875. — Sciendum est quod quanto humiliores et obedientiores fuerimus prepositis et Patribus nostris, in tantam obediet Dominus orationibus nostris, *ibid.*, 888. — Quanto plus proficimus, tanto plus humilemur, *ibid.*. — Humilitas atque obedientia in junioribus adhuc necessaria, in senioribus jam dignitas est, *ibid.*. — De humilitate, S. Benedictus, LXVI, 371 et seqq. — Monachus humilitas maxime decet, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 574. — De humilitate fratrum qualis debeat esse, vel quibus modis acquiratur, vel quomodo acquisita servetur, *ibid.*, LXXXVIII, 966. — Dilige humilitatem, et non acquiescas tuo consilio, S. Benedictus Anian., CIII, 420. — De humilitate, *ibid.*, 648, 833 et seqq. — Duodecim gradus humilitatis, *ibid.*, 838 et seqq. — De humilitate, Bernardus Carth., CLIII, 898. — Monachus humilitas ornatus, Rupertus Tuit., CLXX, 526. — Necessaria nobis est humilitas, quæ designatur per vestem, Hildebertus Cenom., CLXXI, 872. — De humilitate, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 887. — Humilitatem ante omnia sectamini, S. Bernardus, CLXXXII, 540. — Querenda potio humilitatis, *ibid.*, 551.

De obedientia monachorum. — Si inobedienti quis fuerit, decies commonebitur, S. Hieronymus, XXIII, 82. — De obedientia, *ibid.*, XXX, 531. — Quanta juniorum obedientia, etiam in his quæ naturali necessitate subjecta sunt, Cassianus, XLIX, 162. — De obedientia abbatis Joannis, per quam usque ad prophetiam proventus est gratiam, XLIX, 183, seqq. — Obedientia abbatis Musii, *ibid.*, XLIX, 186. — De obedientia fratris qui, decem sporias circumferens, publice distraxit ad abbatis imperium, XLIX, 189. — Non obedire et velle discedere, hoc est, dupliciter diaboli voluntatem facere, S. Eucherius Lugd., I, 857. — Inobedientia obdurat animum quem semel cepit, ut ad suscipienda præcepta nec auctoritate nec ratione flectatur, *ibid.*, 858. — De effectibus obedientie, *ibid.*, 859. — Qui vult tunc esse opera sua vel recta in conspectu Dei, nihil obedientiam præferat, *ibid.*. — In qua obedientia compunctio manifestatur, *ibid.*, 860. — Hanc obedientiam maxime Salvator noster inculcavit nobis, *ibid.*, 867. — Benedicta illa anima est a Deo cujus obedientia pigrum facile alterius increpat, S. Faustus Rheg., LVIII, 871. — Gaudendum est de monacho in monasterio obedientiam exhibente. — Iudicandum e contrario de monacho inobediente, *ibid.*, 874. — Non acceptabilia sunt Domino vel opera, vel jejunia eorum qui suis potius quam seniorum voluntatibus obsequuntur, *ibid.*, 886. — De obedientia, S. Benedictus, LXVI, 349; S. Ferreolus Vat., *ibid.*, 959; S. Columbanus, LXXX, 209; S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1105. — De obedientia discipuli, qualis debeat esse, *ibid.*, LXXXVIII, 959. — Quomodo invicem obedire debemus, S. Benedictus Anian., CIII, 517. — De obedientia, *ibid.*, 815. — Ut obedientia sibi sint invicem fratres, *ibid.*, 1. 67. — De obedientia, Adalgerus, CXXXIV, 918. — Obedientiam tibi primum indicito, RATHERIUS VERON., CXXXVI, 314. — De promptissima obedientia, ut quodcumque præcipitur ferventissime peragatur, S. Petrus Damianus, CXV, 552. — Obedientia inter virtutes monasticas commendatur, Lanfrancus, CL, 445. — Aut obedientia præmia obtinebimus, aut inobedientes supplicia æterna luemus, Joannes Carth., CLIII, 905. — Monachus non est qui obedientiam non facit, Godfridus Vind., CLVII, 175. — Sine licentia superioris etiam bona patrare non potest, *ibid.*, 170, 279. — Summa quidem virtus monachi parere priori, *ibid.*, 706. — Monachica obedientia descriptio, Hildebertus Cenom., CLXXI, 589. — Nihil majus obedientia: sicut enim inobedientia nocet, ita obedientia valet; *ibid.*, 882. — Quatuor ordines

ante Deum... quartas eorum qui propter Deum in obedientia subjecti sunt Patribus, *ibid.*, 883. — Necessaria nobis est obedientia, quæ intelligitur per subjectionem, *ibid.*, 892. — Sunt quidam qui crucem obedientie portant, ad similitudinem Christi, obedientes Deo et suis prælati, *ibid.*, 897. — Super omnia quatuor virtutes necessariae sunt huic ordini: charitas, humilitas, obedientia, disciplina, *ibid.*, 900. — Obedientia est incitatrix virtutis, *ibid.*, 901. — De obedientia, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 919. — Ordo noster abjectio est, humilitas est, obedientia, etc., S. Bernardus, CLXXXII, 207. — Gradus obedientie, *ibid.*, CLXXXIII, 656. — Non attendit quale sit quod præcipitur, hoc solo contentus quia præcipitur, *ibid.*, CLXXXII, 100. — Obedientia gradus, et inobedientia gravitas quomodo noscenda, juxta distinctiones præmissas; *ibid.*, 868. — Obedientiam non esse gravem et molestam nisi imperfectis, invitis, et carnalibus; cæteris suavem et facilem; *ibid.*, 874. — Obedientia qualis apud Clarmavallenses; *ibid.*, 712. — Obedientia perfectæ exemplum in Petro et Andrea, S. Bernardus Clarmavall., CLXXXIII, 509. — Qualem regulam requirit, S. Benedictus, Aelredus abbas Rievall., CXCIV, 610. — De virtute perfectæ obedientie, Adamus Præmonst., CXCVIII, 580. — De obedientia, S. Stephanus Grandimont., CCIV, 1159, seqq.; S. Martinus Legion., CCIX, 101; Alanus de Insulis, CCX, 145.

De charitate monachorum. — Sit unusquisque vestrum in charitate jucundior, S. Eucherius Lugd., I, 856. — Iulius omnes fratres, hoc observabitur: habeant patientiam, humilitatem, charitatem, Pasidius, I, 579. — Monachorum professio in fide et charitate maxime consistit; S. Leo Magnus, LIV, 845. — Si cui nostrum deest oleum charitatis, veniat ad eos quos magis abundare prospexerit; S. Faustus Rheg., LVIII, 871. — Iterum atque iterum rogo et admonero, fratres, ut obedientiam, et humilitatem, et charitatem non solum senioribus et cœqualibus, sed etiam junioribus exhibere jugiter studeatis; *ibid.*, 875. — Monachorum mira charitas in pauperes; S. Benedictus, LXVI, 310. — De charitate; S. Ferreolus, *ibid.*, 961. — Omnia nostra cum charitate faci; S. Benedictus, *ibid.*, 990. — De charitate, *ibid.*, LXXIII, 975. — De dilectione Dei et proximi; S. Fructuosus Bracart., LXXXVII, 1099. — De charitate; S. Benedictus Anian., CIII, 441, 488, 512, 647, 686 seq. — Ubi omnes in communi ad charitatis studium provocat; S. Petrus Damianus, CXIV, 326. — Ordini monastico quatuor virtutes necessariae, charitas, humilitas, obedientia, disciplina; Hildebertus Cenom., CLXXI, 900. — De charitate Dei et proximi, de unitate cordium; Hugo de S. Victore, CLXXVI, 881. — Charitati subijciatur S. Benedicti Regula, S. Bernardus Clar., CLXXXII, 408.

De paupertate monachorum. — De paupertate; S. Hieronymus, XXX, 530. — Paupertas religiosa; Cassianus, XLIX, 167. — Nemo in cella sua habeat, præterea quæ monasterii lege præcepta sunt, nec paucos nummos nec proprium aliquid; *ibid.*, I, 287. — Vigilis diacoccus; *ibid.*, 575. — Peculiariter autem istud ad professionem nostram pertinet, paupertatem studio querere; S. Eucherius Lugd., *ibid.*, 842. — Nunc jam magna pars præmii est gloriosæ paupertatis sufficientiam cum timore Domini possidere; *ibid.*, 844. — Monachi peculiariter est, paupertatem studio querere; S. Faustus Rheg., LVIII, 870. — Monachi et clerici pauperes sancte viventes divitiis et quæcumque dignitate præditi laicis anteposendi; S. Fulgentius Rusp., LXV, 649. — Nihil possidendum tantum proprium, et specialiter inter monachos; S. Benedictus, LXVI, 991. — Monachus non est qui in terra possessionem querit; S. Gregorius Magnus, LXXVII, 245. — Aliquid habere proprium monachis non licet; *ibid.*, LXXVI, 420. — De paupertate ac de cupiditate cavenda; S. Columbanus, LXXX, 211. — Habeant monachi omnia communia; S. Benedictus Anian., CIII, 482. — Nihil proprii debet habere monachus; RATHERIUS VERON., CXXXVI, 412. — Paupertas in vestibus, quibus commendata; S. Petrus Damianus, CXV, 555. — Monachis omnia sunt relinquenda; *ibid.*, CXLIV, 552. — Monachi pecuniam habentes excommunicantur; Joannes Rothomag., CXLVII, 146. — Monachi paupertas laxandi regularem disciplinam præbet ansam; Guibertus de Novig., CLVI, 1055. — Paupertas monastica ab Hildeberto aspius vocatur communio, quia omnia communia habere debent monachi; Hildebertus Cenom., CLXXI, 892. — Voluntaria paupertas, pro qua sine dubio merces vestra copiosa est in cælis; S. Bernardus Clar., CLXXXII, 530. — De proprietate monachorum; Petrus Cantor., CCV, 366.

De castitate monachorum. — Boni monachi descriptio; S. Hieronymus, XXII, 1075. — Continentia et mansuetudo monachorum Nitriæ, *ibid.*, 756. — De castitate, *ibid.*, XXX,

525. — De spiritu fornicationis; Joannes Cassianus, XLIX, 265. — De castitate; *ibid.*, 869. — Castitas eximia abbas Sereni, XLIX, 669. — Abbas Theon; *ibid.*, 179. — Exemplum castitatis quo docetur non omnia ab omnibus emulanda; *ibid.*, 960. — Quid enim juvat, si sit quispiam corpore castus, et mente pollutus? S. Eucherius Lugd., I, 845. — Sit unusquisque vestrum in castitate purior; *ibid.*, 856. — Castitatis votum in professione Benedictina includi; S. Benedictus, LXVI, 824. — Nec statuas habere vos oculos pudicos, si geratis animos impudicos; *ibid.*, 984. — Appetere tamen et a feminis appeti velle crimen est; *ibid.*. — De castitate; S. Columbanus abbas, LXXX, 211. — Qui timetis Dominum, armate vos castitate; S. Benedictus Anian., CIII, 460. — De castitate et mediis eam tuendi; S. Petrus Damianus, CXIV, 710. — Quae cura tuenda castitatis habenda sit; *ibid.*, 721. — Quod sobrietas est castitatis praesidium; *ibid.*, 722. — Virtutes monachis propriae, Alanus de Insulis, CCX, 262. — Castitas ornamentum virtutum; *ibid.*.

De mortificatione monachorum. — Modicus ac temperatus cibis et carni et animam utilis sit, S. Hieronymus, XXII, 1075. — Tu te arbitraris absque lapsu et vulnere posse transire, nisi omni custodia servaveris cor tuum; *ibid.*, 1076. — De abstinencia, et praecipue a carnibus; id., XXX, 545. — De mortificatione, Cassianus, XLIX, 1279, seqq. — Agnosce quod ad salutem perpetuum conquiendam abstinentia corporalis sola non sufficit; S. Eucherius Lugd., I, 845. — Ita corpus exerceamus jejunio, ut mentem purgemus a vitiis; *ibid.*. — Sit unusquisque vestrum in sobrietate parior; *ibid.*, 856. — Mortificatio carnis servanda castitati inservit, S. Benedictus, LXVI, 555. — Mortificatio ad orandum necessaria, *ibid.*, 550. — De mortificatione, S. Columbanus abbas, LXXX, 215. — Mortificatio triplex; S. Benedictus Anian., CIII, 856. — De jejunio; *ibid.*, 694. — Cur tres dies in hebdomada apud monachos jejunare institutum sit, S. Petrus Damianus, CXIV, 797. — De molestia corporis, Bernardus Carth., CLIII, 897. — Carnem vestram domate jejunio et abstinentia escæ et potus, quantum valetudo permittit; Hugo de S. Victore, CLXXVI, 802.

III. — Quæ a monachis vitanda sunt.

Quorundam in monasteriis degentium vitia perstringuntur, S. Ambrosius, XVII, 814. — Quid monachis fugiendum, S. Hieronymus, XXII, 585. — Monachorum vitia quomodo corrigenda, Cassianus, XLIX, 1142. — Monachorum dissolutorum mores eleganter descripti, S. Paulinus Nolanus, LXI, 254. — Monastici defectus describuntur, Hildebertus Cenom., CLXXI, 668. — Quid vitare debet monachus, Rutherford Veron., CXXXVI, 315. — Quosdam vidimus monasteria reliquisse et in servitio quorundam potentium sese tradidisse et ad monasteria redisse, S. Ambrosius, XVII, 857. — Monachi vagi, S. Augustinus, XI, 575. — Monachi gyrovagi egregie a Paulino depinguntur, S. Paulinus, LXI, 918. — De vagis sive fugitivis monachis, id., LXVI, 966. — Revertentes quo ritu et sub quibus penis recipiendi, S. Benedictus, LXVI, 528 et seqq. — Separati a conventu manebunt, *ibid.*, 530. — Habitu monastico privati, *ibid.*. — Monachi fugitivi perquirendi, et ad monasterium reducendi, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 505, 760, 895. — Monachi e monasterio fuga elapsi miraculo deprehenduntur, *ibid.*, 1155 et seqq. — Monachi vagi descriptio, S. Benedictus Anian., CIII, 1211. — De monachis assidue discurrantibus, S. Petrus Damianus, CXIV, 260. — Peregrinatio interdicta, Goffridus Vindoc., CLVII, 162. — Monachi fugientes quoties recipiendi, Ivo Carnot., CLXII, 446. — Per urbes discurrere nihil turpius, S. Bernardus, CLXXXIII, 716. — De gyrovagia, Hugo Cluniac., CCIX, 889. — Qui monasterium deseruit debet omnino redire, Rutherford Veron., CXXXVI, 417 et seqq. — Quare non decet monachum habitare cum matre sua, S. Hieronymus, XLII, 1078. — Aspectus mulierum debet vitare, id., XLIII, 552. — Mulierum conversatio a majoribus improbat, Cassianus, XLIX, 418. — Ne ulla mulier in monasterium ingrediat, id., LXVI, 961. — Cum mulieribus colloquutiones absque testibus prohibentur, *ibid.*, 979. — Feminae vestrum non frequentant habitaculum, *ibid.*, 985. — Mulieres penitus nunquam nec in salutatorio videndæ, id., LXVIII, 590. — Monachos a monialium colloquio arcebat Equitius abbas, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 168. — Monachi qui uxores duxerint excommunicantur, *ibid.*, 487. — Matrimonium monachi invalidum, *ibid.*. — Monachi feminas in monasterium non introducant, *ibid.*, 717. — Nec sibi esse committas faciant, *ibid.*. — De mulieribus, Guido I Carth., CLIII, 681.

Monachi cupidi divitiarum, etiam his quæ necessaria

sunt probantur indigni, S. Hieronymus, XLII, 1118. — Monachi sub religionis titulo exercebant injusta compendia, *ibid.*, 1082. — Plenis sacculis moriuntur divites, qui quasi pauperes vixerunt, *ibid.*. — Cruci opes unius mortis depreheussent, *ibid.*, 1077. — Monachi avari opes matronarum venantur obsequiis, *ibid.*, 596. — Damnantur qui ditiores facti sunt, quam fuerant seculares, *ibid.*. — Monachus crebro loquens de nummis, insolitor est, non monachus, *ibid.*, 581. — Monachis phylargyria seu vitium proprietatis summopere detestandum, Cassianus, XLIX, 296. — Avaritia et prodigalitas ex æquo vitanda, S. Benedictus, LXVI, 512. — De avaritia togenda, id., CIII, 691. — Quod minus peccaverunt Ananias et Saphira, quam monachi qui pecunias habeant, S. Petrus Damianus, CXIV, 233. — Quod monachus nequeat Christum simul et pecunias possidere, *ibid.*, 254.

Monachi ambientes praefecturas aut docendi munus notantur, Cassianus, XLIX, 353, 412 et seqq. — Monachorum ambitio, Ivo Carnot., CLXII, 55. — Monachi ambitiosi redarguuntur, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 832, 855.

Monachus curas seculares fugiat, Cassianus, XLIX, 775. — Ut nullis causis extraneis quisquam se inferat, id., LXVI, 952. — De monachis curis seculis implicatibus, Taio Caesar., LXXX, 849. — Nullus mittatur solus ad aliquod negotium solus, id., CIII, 480. — Ne monachi placita secularia adeant, Burchardus, CXI, 809. — Monachis in regis curia prohibetur, S. Anselmus Cant., CLVIII, 1155. — Ne monachi placita secularia adeant, Ivo Carnot., CLXI, 568.

Monachi otiosi, S. Augustinus, XI, 575. — Monachorum otium, *ibid.*, 560. — Contra otiositatem, Regio Prum., CLIII, 835. — Segnes et languidi notantur, S. Bernardus, CLXXXIII, 525. — Ab immoderato joco et risu abstinendum, id., LXVI, 957. — Ut monachus raro rideat, *ibid.*, 967. — Ut jurare monachus desinat, *ibid.*, 967. — Mendacium et juramentum sive verbum otiosum per omnes corporis fraternitatis damnum est, *ibid.*, 969. — Non jurandum omnino, id., LXVIII, 389.

Qui in monasteriis tepidi sunt, non abjiciendi ut mortui, sed medendi ut ægri, S. Gregorius Magnus, LXXII, 246. — De tepiditate monachorum, Taio Cesar., XLII, 850.

Monachis singularitas in congregatione vitanda, Cassianus, XLIX, 64. — Monachi singularitatis amantes notantur, S. Bernardus, CLXXXIII, 852. — De monachorum singularitate, Ivo Carnot., CLXV, 544.

IV. — Quæ a monachis implenda.

De orationibus, S. Proctosus Brac., LXXXVII, 1009. — De reverentia orationis, id., LXXXVIII, 1009. — De his qui ad opus Dei tarde occurrunt, S. Benedictus Anian., LXXXVIII, 1009. — De his qui ad opus Dei tarde occurrunt, id., CIII, 445, 1151. — De reverentia orationis, *ibid.*, 927. — De fratribus qui longe ab oratorio laborant, aut in via sunt, *ibid.*, 1204. — De oratione communi, Bernardus Carth., CLIII, 896. — Impedimenta orationis, *ibid.*, 897. — De oratione, Hildebertus Cenom., CLXXI, 681. — Ut Psalmi cunctis diebus in ordine psallantur, id., LXVI, 964. — Dum psallatur nemo loquatur, nec operetur manibus, id., LXVIII, 388. — De cura Psalmorum, S. Columbanus, LXXX, 212. — De officio divinis in noctibus, id., LXXXVIII, 1002. — De officio divinis in die, *ibid.*, 1004, et seqq. — De disciplina psallendi, *ibid.*, 1008. — De psallendi officio, id., CIII, 555. — De regimine monachorum, S. Dunstanus Cantuar., CXXXVII, 479. — Quomodo se frater levelet ad Nocturnos, Udalricus Cluniac., CXLIX, 705. — Quomodo se habeat ad horas regulares, *ibid.*, 705. — Quomodo internum ligneam portare debeat ad Nocturnos, *ibid.*, 706. — Ordinarius totius anni apud monachos S. Benedicti, Lanfrancus, CL, 446 et seqq. — De officio divino, Guido I Carth., CLIII, 659, 651, 725, 895. — De caeremoniis tam in horis canonicis quam in missarum celebratione observandis, id., CLXVI, 1422. — Omni tempore deabus horis in dispirituali meditationi vacabunt monachi, id., LXVI, 981. — De variis spectantibus meditationem, id., CIII, 810, 830 et seqq., 856, 858, 810, 845, 853. — Meditatio monachi quadruplex est, Hildebert. Cenom., CLXXI, 681.

De laboribus manuum, S. Hieronymus, XIX, 365. — Opus manuum monachis Aegyptiis praescriptum, Cassianus, XLIX, 589, 590. — De opere manuum quotidianum, S. Benedictus, LXVI, 704. — De artificibus monasterii, *ibid.*, 801. — Ut in artificum officinis nullus importune non jussus audeat intrare, *ibid.*, 955. — De his qui legemuncque artem discere voluerint, *ibid.*, 756. — Ut a pistrino, vel ad omne opus terrenum unusquisque promoveatur, *ibid.*, 936. — De ferramentorum in orationem

entodia, *ibid.*, 1957. — Ut monachus quotidie operis aliquid faciat, *ibid.*, 969. — Dominica nocte, pro reverentia resurrectionis Dominice, manuum opera conquiescant, *ibid.*, 980. — Quando panes faciunt, vel in omni ministerio corporali laborem suum mutuo relevant, *ibid.*, 981. — Cum operantur manibus meditatio sancta de corde non cesset, *id.*, LXVIII, 391. — Non est alienum a monachis hortos colere et agros exercere, Cassiodorus, LXX, 1142. — Opus manuum, S. Gregorius Turon., LXXI, 1059. — De operatione, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1102. — De ferramentis et utensilibus, *ibid.*, 1103; LXXXVIII, 985. — Qualiter fratres debent operari, S. Benedictus Anian., CIII, 438. — De operatione monachorum, *ibid.*, 443. — Operantes nihil loquantur seculari, *ibid.*, 478. — De opere monachorum, *ibid.*, 333, 1175. — De artificibus monasterii, *ibid.*, 1259. — Monachi quotidianum rurale opus faciunt, Regino Prumi., CXXII, 260. — De opere manuum, Udalricus Cluniac., CLIX, 675. — De opere manuum qualiter regulariter fiat, S. Guillelmus, CL, 1103. — De opere manuum, Guido Farf., CL, 1253; CLIII, 880. — Labore manuum tenentur monachi duplici tantum ex causa, Guibertus de Novigento, CLVI, 1053. — Ut monachus semper laboret, Ivo Carnot., CLXI, 544. — De labore, CLXVI, 1450. — De opere manuum perspicuum est quis non est beati Benedicti præceptor, sed tantummodo permissum, Rupertus Tuit., CLXX, 514. — De exercitatione regulari, Hildebertus Cenom., CLXXI, 682. — Eorum est vivere de manuum labore, S. Bernard. Clar., CLXXXII, 607. — Monachorum vita in labore, *ibid.*, 589. — Ut quotidie usque ad Tertiam monachi legant, *id.*, LXVI, 968. — Ut in manibus monachi frequenter sit lectio, *ibid.*, 966. — Ut nullus monachus litteras ignoret, *ibid.*, 963. — A sexta hora usque ad nonam vacent quieti vel etiam lectioni, *ibid.*, 981. — Libri gentium a monachis rariis legendi, *ibid.*, 328. — Litteras omnes monachi discant, *id.*, LXVIII, 391. — Monachi sacre lectioni non vacantes arguuntur, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 605. — Semper vel opus vel libellus sit in manibus, Alcuinus, C, 216. — Sacre Scripturæ studium illis ob grassantes hæreses commendatur, *ibid.*, 298. — De lectione monachorum, *id.*, CIII, 415. — Omnibus erit potestas legendi usque ad horam tertiam, *ibid.*, 480. — De monachis qui grammaticam discere gestiunt, S. Petrus Damianus, CXLV, 506. — De lectione, Bernardus Carth., CLIII, 897. — Monachus studio scholarum vitam non debet impendere, S. Anselmus Cant., CLVIII, 1102. — Qualiter se habeant fratres tempore lectionis, S. Stephanus Astere., CLXVI, 1446.

Monachis professio non licere ad sæculum reverti, S. Benedictus, LXVI, 819. — Monachi, qui claustra monasterii libenter exeunt, sibi et aliis nocent, S. Anselmus Cant., CLIX, 57. — Abbas non concedere debet monachis licentiam exeundi extra claustra, *ibid.* — Monachus manere debet in eo monasterio in quo priorem professionem emisit, S. Anselmus Cant., CLIX, 123. — Qui in uno monasterio votum monachi libere fecit, deinde in altero, tenetur in priori manere, *id.*, CLVIII, 1173. — Stabilitas in monasterio, nisi tale sit ut monachus ibi malum invitum facere cogatur, *ibid.*, 1096. — Qui monachicum habitum publice portavit, etsi non legerit professionem, tenetur coram Deo in sancto proposito et habitu semper vivere, *id.*, CLIX, 191.

Hospitalitas a monachis exercenda, Cassianus, XLIX, 356. — De hospitibus suscipiendis, S. Benedictus, LXVI, 750. — Qualiter clerici hospites suscipiendi sint in monasterio, *id.*, CIII, 440. — De hospitibus recipiendis, *ibid.*, 483, 571, 1215; Guido Farf., CL, 1278; CXIII, 712; CLXVI, 1462.

Qualiter infirmi in monasterio debeant teneri, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1116. — Qualiter infirmitas corporum ab eo qui præest Patre cognoscenda sit, *id.*, CIII, 239. — De infirmis fratribus, *ibid.*, 571, 1083. — De eo qui infirmum fratrem visitare voluerit, S. Guillelmus, CL, 389. — De famulis qui infirmum obsequuntur, *ibid.*, 1127. — Quid agendum est quando ingreditur congregatio ad visitandum infirmum, *ibid.*, 1298. — De cura mortuorum, *id.*, CLIII, 660. — De cura infirmorum, *ibid.*, 714, 715; CLXVI, 1463.

V. — De castis monachorum.

De diversitate culparum, S. Columbanus, LXXX, 216. — De delictis monachorum, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1105. — De culpis, *ibid.*, 1107. — Quid observandum sit de monachis qui a proprio monasterio per nia dilabuntur, *ibid.*, 1127. — De excommunicatione culparum, *id.*, LXXXVIII, 976. — Quomodo debeat frater

excommunicatus tractari, *ibid.*, 976. — Quomodo excommunicatus debet poenitere, *ibid.*, 978. — De monachi delictis, S. Egbertus Ebor., LXXIX, 122. — Qualiter culpe singulorum emendantur, S. Benedictus Anian., CIII, 440. — De delinquentibus, *ibid.*, 577. — De delictis, *ibid.*, 568. — De excommunicatione culparum, *ibid.*, 975. — De gravioribus culpis, *ibid.*, 999. — De his qui in aliis quibuscumque rebus delinquant, *ibid.*, 1026. — De pueris minore ætate, qualiter corripiantur, *ibid.*, 1033. — Monachus inobediens Adamo similis, S. Petrus Damianus, CXLIV, 421. — De culpa leviori, Udalricus Cluniac., CLIX, 709. — De graviore culpa et aliis generibus culparum, *ibid.*, 721. — De culpis et satisfactionibus, Lanfrancus, CL, 497. — De culpa leviori, *ibid.*, 587. — De culpa graviore, S. Guillelmus, CL, 1043. — Culpa levis tali stringatur in ordine facti, *ibid.*, 1259. — Sua et aliorum peccata revelare debet abbati, Goffridus Viand., CLVII, 179. — Quomodo in capitulo se gerere debeat, *ibid.*, 228, 229. — Similitudo inter monachum peccantem et laicum, *id.*, CLIX, 634. — De monachis propositum non servantibus, Ivo Carnot., CLXI, 548.

VI. — De vestibus monachorum.

Monastica vestis, S. Ambrosius, XVI, 937. — Monachi cujus coloris veste uterentur, *ibid.*, 48. — De vestibus, S. Hieronymus, XXX, 361. — De habitu monachi, Cassianus, XLIX, 59. — De cingulo monachi, *ibid.*, 60. — De veste monachi, *ibid.* — De cucullis Ægyptiorum, *ibid.*, 68. — De melote et pelle capitis, *ibid.*, 73. — De baculo, *ibid.*, 75. — De calcamentis eorum, *ibid.*, 76. — De vestibus monachorum, *ibid.*, 298. — Vestes monachorum, S. Eucherius Lugd., I, 871. — Habitum mutant monachi in ingressu religionis, *id.*, XLIX, 63, 138. — Eorum olim habitus interior, cilicium, S. Paulinus Nolanus, LXI, 515. — De vestimentis monachorum, *id.*, LXVI, 964. — Ut monachis tunica lines uti non liceat, *ibid.*, 970. — Ut vestimenta monachorum odores non habeant exquisitos, *ibid.* — Non sit notabilis habitus vester, nec intendatis vestibus placere, sed moribus, *ibid.*, 981. — Vestimenta alio colore non induantur, nisi laia et lactina et nigra nativa, *id.*, LXVIII, 391. — De habitu et veste monachorum, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1101. — Monachi vident cultum vestium, Alcuinus, C, 163. — De vestimentis monachorum, CIII, 443. — De habitu monachorum, *ibid.*, 566. — De monachis qui pretiosis vestibus delectantur, S. Petrus Damianus, CXLV, 267. — Monachorum vestimenta ad imitationem seraphim celestium instituta sunt, *ibid.*, 515. — Quomodo vel quando pannos suos induat, *id.*, CLIX, 707. — Quomodo pannos suos lavet, *ibid.* — Quomodo et quando vestimenta sua induat, S. Guillelmus, CL, 975. — Quibus horis et temporibus debeat lavare pannos suos, vel si quid aliud vult de rebus suis, *ibid.*, 977. — Quid unicuique fratri singulis annis de vestimentis tribuatur, *ibid.*, 1093. — Quando et quomodo fratres pannos suos noviter lotos recipiant, *ibid.*, 1101. — De vestimentorum mensura, Guido Farfens., CL, 1253. — De vestitu fratrum et utensilibus cellæ, *id.*, CLIII, 758. — Quibus vestibus utendum, Bernardus Carth., CLIII, 894. — De vestibus monachi, *id.*, CLIX, 661. — Monachi S. Benedicti habitu nigri, sed formosi, Rupertus Tuit., CLXX. — Quot vestes habere debeant, *ibid.*, 523. — Monachos quales deceant vestes, S. Bernardus Clar., CLXXXII, 701. — Luxus in religiosis vestibus notatur, *id.*, CLXXXIII, 85. — Eorum habitus humilitatis insigne, *ibid.*, 912.

VII. — De cibo et potu monachorum.

Plures tota vita sua singulis diebus, excepto Sabbato et Dominico jejunant maxime in monasteriis constituti, S. Augustinus, XXXIII, 139. — Monachi cibum, Cassianus, XLIX, 240. — Apud Ægyptios silentium tempore comestione, *ibid.*, 178. — Qua hora cibum sumere soliti, *ibid.*, 209. — Nec edere nec bibere extra mensam, *ibid.*, 177. — De mensura ciborum, S. Benedictus, LXVI, 613. — De mensura potus, *ibid.*, 611. — Quibus horis oporteat reficere fratres, *ibid.*, 653. — Ut nullus supra statutum modum in cibo vel potu præsumat, *ibid.*, 951. — Ut reficientes cum quiete audiant que leguntur, *ibid.* — Ut ad mensam nullus sibi peculiariter aliquid comedendum procuraret, *ibid.* — Ut ante Tertiam nullus monachus manducet aut bibat, *ibid.*, 989. — Sedentes ad mensam lectionem quam legitur cum silentio audiant, *ibid.*, 981. — Quando messes et vindemias colliguntur, bis in die, id est hora sexta et duodecima, refectorem accipiant, *ibid.*, 981. — Nemo extra monasterium manducet aut bibat, *ibid.* — Caro et vinum sive potus, in quo fit ebrietas, deneganda sunt monachis, *ibid.*, 990. — Sedentes ad mensam ta-

ceant, *id.*, LXXIII, 393. — Carnes in cibo nunquam sumantur, *ibid.* — Extra mensam communem nihil cibi potiusve gustare liceat, nisi infirmis et infantibus, *ibid.* — De cibo et potu, S. Columbanus, LXXX, 210. — De mensura potus, *id.*, LXXXVIII, 993. — De mensura ciborum, *ibid.*, 994. — De diebus jejuniorum, vel hora refectionum, *ibid.*, 997. — De silentio ad mensam, S. Benedictus Anian., CIII, 445. — De mensis, *ibid.*, 564. — De mensura ciborum, *ibid.*, 1112. — De mensura potus, *ibid.*, 1129. — Quibus horis oportet reficere, *ibid.*, 1137. — De his qui ad mensam tarde occurrunt, *ibid.*, 1151. — De diversis generibus ciborum, S. Guillelmus, CL, 942. — De disciplina refectorii, *ibid.*, 993. — De refectione servitorum, *ibid.*, 996. — Quando fratres intra collationem bibant, *ibid.*, 1036. — De mensura vini et casei, *id.*, CLIII, 707. — Quo tempore vinum fratres habent, *ibid.*, 752. — Quo tempore vescantur avenario pane, *ibid.*, 755. — De silentio ad prandium, *ibid.*, 757. — Monachis carnum esus velitus, Goffridus Vind., CLVII, 57. — De refectione, *id.*, CLXVI, 1452. — Eorum abusus in cibo et potu, etc., prætrunguntur, S. Bernardus Clar., CLXXXII, 909. — Ciborum observatores notantur, *id.*, CLXXXIII, 938, 939.

VIII. — De dormitione monachorum.

De vigiliis, S. Hieronymus, XXX, 359. — Cumque ad dormiendum se collocaverint, alter alteri non loquatur. Vigiliis diaconus, L, 575. — Clausa cella nullus dormiat nec habeat cubiculum quod claudi possit, *ibid.* — Ut monachi lecta singulariter habeant, *id.*, LXVI, 971. — Candelæ plures in dormitorio accendendæ, S. Benedictus, LXVI, 496 et eor., 498. — Possunt omnibus dormientibus extingui, *ibid.* — Dormire una hora monacho satis esse censet B. Arsenius, *ibid.*, 421. — Veteres monachi omnes uno dormiebant in loco et quare, *ibid.*, 492, 493. — Veteres monachi dormiebant aut humi, aut in stratis junceis, aut in ciliciis, *ibid.* — Vestiti dormiant monachi, et quibus induti vestibus, *ibid.*, 498, 499. — Dormientes post Nocturnos a celebratione missarum privati, *ibid.*, 415. — Dormire post Nocturnos diebus Dominicis an licitum? *ibid.*, 418. — Dormire post Nocturnos usus apud Benedictinos quam antiquus, *ibid.*, 417. — Dormitorium nocte obseratum, *ibid.*, 708. — De tempore dormitionis eorum vel qualiter debeat esse locus, vel quo ordini dormiant, *id.*, LXXXVIII, 999. — Clausa cella nullus dormiat, *id.*, CIII, 478. — De atrato, *ibid.*, 963. — Monachis vestem exure non licet cum eunt cubitum, Stephanus Baluzius, CXXII, 436. — Qua disciplina recollatus jaceat in lecto, *id.*, CXLIX, 706. — Quomodo surgat mane, vel quod statim faciat, *ibid.*; S. Guillelmus Hirsau., CL, 972. — De fratre dormitorium aspergente, *ibid.*, 998. — De dormitorio, S. Stephanus Cist., CLXVI, 1447.

IX. — De novitiis.

De petente aggregari numero fratrum qualiter recipiatur, S. Hieronymus, XLIII, 70. — Olim diu multumque probati, antequam admitterentur, Cassianus, XLIX, 154, 160, 186. — Novitii obedientia et silentium commendantur, *ibid.*, 246. — Novitii sæcularia vestimenta deponant, et ab abbate monastica inducantur, *ibid.*, 158. — Novitii cogitationes suas celare non debent, *ibid.*, 161. — Novitiorum admittendorum impedimenta, S. Benedictus, LXVI, 806. — Simplicitas et prudentia in novitio suscipiendo requisita, *ibid.*, 808. — Novitii quanto tempore probandi antequam admittantur ad novitiatum, et qualis esset illa probatio, *ibid.*, 809. — Novitii probationem æquebant in veste sæculari, *ibid.*, 836. — Sed postea alius usus invaluit, *ibid.* — Novitorum annus probationis quando inciperet, *ibid.*, 818. — Probatio plurium annorum, *ibid.* — Probatio annua, *ibid.*, 816. — Pretium pro monachorum receptione non recipiendum, *ibid.*, 833. — Novitius ante professionem suis possessionibus exuat, *ibid.*, 832. — Novitorum facultates recedant veteres monachi, *ibid.* — Novitorum habitus qualis, *ibid.*, 837. — Novitii legenda Regula et exponenda, *ibid.*, 815. — An singulis novitii singuli prædicendi magistri, *ibid.*, 813. — Novitii a capitulari deliberatione exclusi, *ibid.*, 287. — Novitii adversus tentationes præmonendi, *ibid.*, 241. — In monasterio non minore ætate excipiantur nisi ab annis decem aut duodecim, *id.*, LXXIII, 390. — Servus non excipitur, libertus tamen si est, et abbati visum fuerit, excipitur, *ibid.* — Monachi per biennium probandi ex Gregorio, *id.*, LXXVII, 1033. — Monachi in laico habitu probandi, *ibid.*, 1537. — Publicis administrationibus implicatos a monastica vita prohiberi, improbavit Gregorius, *ibid.*, 662. — Servi sine

domini consensu ad habitum conversionis non admittuntur, *ibid.*, 909. — De converso, qualiter debeat suscipi, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1109. — De professione conversi, *ibid.*, 1110. — Quales monachi recipiantur in monasterio, *ibid.*, 1115. — Ut non recipiantur in monasterium nisi qui radicatus omni facultate nudati sunt, *ibid.*, 1024. — Quomodo examinantur qui ex sæculo convertuntur, S. Benedictus Anian., CIII, 453. — De conversis, *ibid.*, 445. — Si quis accesserit ad ostium volens suscipi, renuntiare, et fratrum aggregari numero, non habeat libertatem intrandi, *ibid.*, 481. — Si oportet omnes qui veniunt ad nos suscipere, aut cum probatione, et qualis ista debeat esse probatio, *ibid.*, 497. — De disciplina suscipiendorum fratrum, *ibid.*, 1261. — Servus in monasterium non recipiatur, nesciente domino suo, Burchardus Wormac., CXL, 797. — De novitiis, S. Petrus Damianus, CXLV, 521. — De diversitate novitorum, Udalricus Cluniac., CXLIX, 700. — Quomodo se habeant in cella novitorum, *ibid.*, 701. — De novitiis suscipiendis, Lanfrancus, CL, 500. — De diversitate novitorum, S. Guillelmus, Hirsau., CL, 930. — Qua lege se noviti ante consecrationem eorum habeant, *ibid.*, 1060. — De iterata novitorum petitione, *ibid.*, 1001. — De benedictione novitorum, *ibid.*, 1002. — De habitudine novitorum in illo triduo post benedictionem, *ibid.*, 1003. — Quod diligenter examinandi sint novitii sacerdotes et levites antequam officium suum agere permittant, *ibid.*, 1004. — Quomodo agendum sit de novitiis, Goigo abbas, CL, 1251. — De novitio, Guigo Carthus., CLIII, 681, 685. — De ætate suscipiendorum, *ibid.*, 691. — Quomodo se habeat frater postquam susceptus est, *ibid.*, 748. — Excommunicati non admittuntur ad monachicam professionem, S. Anselmus Cant., CLIX, 198. — Monachus ante unius anni probationem non fiat, Ivo Carnot., CLXI, 1175. — Ante probationem triennii nullus in monasterio suscipiatur, *ibid.*, 1174. — Impubes in monasterium ingressus post annum a parentibus revocari non potest, *ibid.* — De novitiis, S. Stephanus Cister., CLXVI, 1481. — Novitorum tentatio de rigore ordinis, S. Bernardus, CLXXXIII, 719. — Novitorum primitias ferre nequeunt demones, *ibid.*, 1068. — Novitorum pericula, *ibid.*, 1083. — Eorum prima tentatio pusillanimitas, *ibid.*, 198. — Novitorum defectio et ruina describitur, *ibid.*, 1083. — Incorrigibiles ejiciendi, *ibid.*, 530. — Eis necessarius est pædagogus, *ibid.*, 561. — Novitii describuntur, Adamus Præmonst., CXCIII, 193. — Novitii triplex panis spiritualis necessarius, *ibid.*, 196. — Per flumen Phison novitii significantur, *ibid.*, 616. — Novitorum cum Lazaro analogia, *ibid.*, 741.

X. — De præcipuis officiis monasterii.

Abbas. — Abbas qualis esse debeat, Cassianus, XLIX, 82. — Abbas quidam mortuus ob meritum obedientie successorem delegit, *ibid.*, 188. — Qualis debeat esse abbas, S. Benedictus, LXVI, 263. — Abbas non tam propter malos quam propter bonos instituitur, *ibid.*, 816. — Abbas æque egatione et de congregatione eligendus, *ibid.*, 880. — Abbates debent esse sacerdotes, *ibid.*, 884. — Abbas doctus esse debet, *ibid.*, 391, 883, 887. — Abbati necessaria discretio, *ibid.*, 891. — Abbas prudens sit in correptione, *ibid.*, 888. — Misericors, *ibid.*, 887. — In se austerus et alios sit benignus, *ibid.*, 273. — Fragilitatem suam attendat, *ibid.*, 889. — Abbas de subditorum culpis peniendus, *ibid.*, 267. — Ut se gerat erga fratres oculis sibi cogitationes revelantes, *ibid.*, 391. — Abbas duplicem curam debet subditis, *ibid.*, 268. — Abbas plus prosit quam præsit, *ibid.*, 886. — Studeat plus amari quam timeri, *ibid.*, 889. — Abbas verbis et exemplo præluere debet, *ibid.*, 269, 271. — Abbas præ omnes Regulam observet, *ibid.*, 201, 353, 892. — Abbas cum fratribus dormire debet, ejus lectus in medio dormitorii, *ibid.*, 493, 494. — Abbas a coquina officio an eximendus, *ibid.*, 589. — Abbas quare officii divini tempus significare jubetur, *ibid.*, 700. — Abbas infirmos visitet, *ibid.*, 594. — Abbatis potestas in tribus sita, *ibid.*, 266. — Imperare supra, infra, aut contra Regulam non potest, *ibid.*, 333. — Abbas an possit universam congregationem in carnis abstinentia dispensare, *ibid.*, 611. — Abbas in deliberatione capitulari quomodo se gerat, *ibid.*, 268. — Abbas non sit litigiosus, *ibid.*, 264. — Ad placita sæculi non veniat sine consensu episcopi, *ibid.* — Abbas inducens feminas in monasterium deponendus, *ibid.*, 537, 538 et seqq. — Excommunicandus, *ibid.* — Recludentes in alio monasterio tribus mensibus in pane et aqua, *ibid.* — Abbas electio monachis permittitur, S. Gregorius Mag., LXXVII, 578. — De congregatione eligatur, *ibid.* — Quæ dotes in abbate requirantur, *ibid.*, 1028, 1541. — Ab episcopo ordinetur, *ibid.*, 1541. — Episcopo suo ob-

diat. *ibid.*, 374. — Abbas quomodo in monasterio se gerat, *ibid.*, 1126 et *seqq.* — Sacram lectionem et orationem non negligat, *ibid.*, 605. — Nec hospitalitatem et elemosynam, *ibid.* — Quod abbas acquirat, non sibi sed monasterio acquirat, 1067. — Invito abbati monachi nec ad ordines sacros, nec ad alia ordinanda monasteria tolerantur, *ibid.*, 579. — De ordinando abbate, S. Benedictus Anian., CIII, 735. — Qualis debet esse abbas, *ibid.*, 769. — Abbates qualiter vendere possunt, Isidorus Mercator, CXXX, 406. — Episcoporum potestati subsunt, *ibid.* — Abbas idem duobus monasteriis non potest presidere, *ibid.* — Abbates in episcoporum potestate consistant, Regino Prum., CXXXII, 376. — Abbatum institutio et depositio in potestate principum, *ibid.*, 401. — Abbas quis, et ejus qualitates, Rainerius Veron., CXXXVI, 514. — Abbas qua ratione subditos castigare debeat, S. Petrus Damianus, CXLV, 515. — Abbatum in presidendo summa difficultas, *ibid.*, 459. — Benedictio abbatis monachorum, Joannes Rothomagus, CXLVII, 145. — De abbate, Lanfrancus, CL, 483, 1049, 1057, 1059, 1155. — Abbas diversis monasteriis qua ratione prefici potest, Guibertus de Niverto, CLVI, 1115. — De ordinandis abbatibus, *ibid.*, 1125. — Abbatibus episcopalia ornamenta concessa, Gofridus Vindoc., CLVII, 94. — Abbatum professio apud episcopos, *ibid.*, 95, 227. — Abbas potest dispensare vel commutare vota sine juramento facta ante professionem, S. Anselmus Cant., CLIX, 187. — Abbas beatitudinis titulo compellatur, S. Bernardus Clar., CLXXXII, 469. — Item sanctitatis, *ibid.*, 599, 595. — Reverentia, *ibid.*, 518. — Serenitas, *ibid.*, 592. — Magnitudo, *ibid.*, 596. — Coram, *ibid.*, 599. — Abbas electus professiones monachorum accipiebat, *ibid.*, 526. — Non tam propter bonos, quam propter vitiosos institutus, *ibid.*, 187. — Abbatem monachis virtute inferiorem esse turpe est, *ibid.*, 705. — Doctrina ei necessaria, *ibid.*, 509. — Abbates exemptionibus praepostere studentes arguuntur, *ibid.*, 850. — In Regula dispensatione quid ipse liceat, *ibid.*, 965. — Abbatum luxur et superfluitates notantur, *ibid.*, 915. — Abbas an cum hospitibus cibum sumere debeat, *ibid.*, 407. — Id in Cisterciensi abbate improbat, *ibid.*, 704. — Abbas, auditus in capitulo fratrum sententis, eorum non consensum tenetur exspectare, *ibid.*, 608. — Abbates subesse debent episcopis in cuius sunt diocesi, Petrus Cantor, CCV, 159. — Abbatibus benedictio seu inauguratio simplex est et potest iterari, *ibid.*

Cellerarius. — De cellerario monasterii, qualis sit, S. Benedictus, LXVI, 535. — A coquina excusetur, *ibid.*, 572. — Cellerarius dicitur aaronum, vel etiam praepositus, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 1253. — De cellerario monasterii, qualis sit, S. Benedictus Anian., CIII, 1041. — De cellerario, Lanfrancus, CL, 489; S. Guillelmus Hirsang., CL, 1102.

Decanus. — Decanorum nomen prioribus attributum, S. Benedictus, LXVI, 483, 486. — Novitorum magistris, *ibid.* — Decani nomen apud Cluniacenses inauditum, *ibid.*, 485. — Decani in castris decem militibus praepositi, in claustris decem monachis, *ibid.* — Supra quiddecim possunt constitui, *ibid.*, 487. — Decanorum ordinatio per virgae traditionem, *ibid.* — Decani plures in annos in suo officio possunt continuari, *ibid.*, 549. — Decani nocte vigilant in dormitorio, *ibid.*, 496. — Decanorum officium apud monachos quandiu vigerit, *ibid.*, 485. — Quid debeant observare decani, S. Fructuosus Bracar., LXXXVII, 1120. — Decanus quid, S. Benedictus Anian., CIII, 958. — Officium, *ibid.*, 962. — Qualiter eligendus, *ibid.*, 950. — De decano viles, S. Guillelmus Hirsang., CL, 1104. — Decani sint presbyteri, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 770.

Hortulanus. — Nullus de horto tollat olera, nisi ab hortulano acceperit, S. Hieronymus, XXIII, 75. — Hortulanus sub cellerario, S. Benedictus, LXVI, 545. — De hortulano, S. Guillelmus Hirsang., CL, 1103; CXLIX, 763.

Ostiarus. — Ostiarus debet esse senex moribus et aetate, S. Benedictus, LXVI, 901. — Ostiarii olim praepue in monasteriis instituebantur, *ibid.*, 900. — Ostiarii nulli apud Cluniacenses, *ibid.*, 902. — Ostiarii solationem, *ibid.*, 905. — Ostiarii munia, *ibid.*, 904. — Pulsanti quid respondeat ostiarius, 903. — De ostiariis monasterii, S. Benedictus Anian., CIII, 1353, 1559; S. Guillelmus Hirsang., CL, 1111; S. Stephanus Cist., CLXVI, 1406.

Praepositus. — De praeposito, S. Hieronymus, XXIII, 67 et *seqq.* — De praeposito monasterii, S. Benedictus Anian., LXVI, 892; *id.*, CIII, 935 et *seqq.*; Cassianus, I, 300.

Prior. — Prior in Regula S. B. quid significet, S. Benedictus, LXVI, 566, 609. — Prior pro abbate, *ibid.*, 557, 655. — Priores decani appellati, *ibid.*, 485, 486. —

De priore, Lanfrancus, CL, 483. — De ordinando priore, S. Guillelmus Hirsang., *ibid.*, 1056. — Quae reverentia priori impendatur, *ibid.*, 1057. — De claustrali priore et ejus adjutore, *ibid.*, 1065. — De ordinatione prioris, Guigo Carth., CLIII, 661. — De priore, S. Stephanus Cist., CLIII, 1490. — De subpriore, *ibid.*, 1491. — De electione prioris, S. Stephanus Grandin., CCIV, 1160. — Quod nullus exterior eligatur in priorem, *ibid.* — Quomodo prior erga suos cognatos se habeat, *ibid.*, 1161. — De prioribus, Hugo Cluniac., CCIX, 901, 903, 904.

NOTA. Pro illis officiis vide Regulas et Constitutiones variorum monasteriorum.

XI. — De monasterio.

De variis ejus nominibus. — Monasterium domus Dei, S. Benedictus, LXVI, 546. — Domini ovile, *ibid.*, 558. — Laqueus, *ibid.*, 588. — Officina fulonica, *ibid.*, 550. — Arcus Noe comparatur, *ibid.*, 528. — Monasteria vivaria sunt animarum, S. Petrus Damianus, CXLV, 766. — Monasterium paradisus, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 1083. — Jerusalem, civitas sancta, *id.*, CLXXXII, 169 et *seqq.* — Dei tabernaculum, *ibid.*, 116. — Pœnitentis locus, *ibid.*, 667. — Lectulus floridus sponsae, *id.*, CLXXXIII, 1004. — Carcer, *ibid.*, 519. — Monasteria stagnis comparata, *ibid.*, 506.

De fundatione, exemptionibus monasteriorum. — In fundandis construendisve monasteriis quid observandum, S. Benedictus, LXVI, 906. — Monasteria non construenda nisi de licentia episcopi, *ibid.*, 909. — Monasteria debent esse remota a principum curia, a locis devotionis seu peregrinationis et ab urbibus, *ibid.*, 907. — Monasteria loca regularia quo sita constituenda, *ibid.*, 909. — Monasterium ubi construendum, debet prius curae collocari maxime ubi altare, *ibid.* — Monasterium non potest fundari in alieno praedio, invito domino, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 684. — Monasterium non consecrandum nisi assignata prius donatio legitima, *ibid.*, 1117, 1271.

Præcipua exemptionum causa monasteriorum fuit oppressio subditorum. S. Gregorius Magnus, LXXVII, 458, 1511. — Vel avaritia praetorum, *ibid.*, 725. — Exemptiones monasteriorum Gregorio Magno longe antiquiores, *ibid.*, 458. — Monasteria quibuslibet obsequiis secularibus nullo modo subiaceant, *ibid.*, 580, 1542. — Monasterii exemptio ab episcopi jurisdictione, disciplina regulari saveat, non vitiis impunita, *ibid.*, 580. — Mortuo abbate res monasterii nec describant, nec administrent episcopi, *ibid.*, 578, 1541 et *seqq.* — Causae si quae oriantur, ad clerici abbates et Patres Deum timentes deferantur, *id.*, LXXIII, 579. — De privilegiis monasteriorum, *ibid.* — Missae publicae in cenobio episcopos non celebret, *id.*, LXXVII, 579, 1542. — Cur hoc ipse interdictum, *ibid.*, 832. — Episcopo non liceat cathedram suam in monasterio collocare, *ibid.* — In monasteriis nullam potestatem imperandi, vel levissimam aliquam ordinationem faciendi habeat episcopus, nisi ab abbate rogatus, *ibid.*, 580, 1542. — Episcopus ad monasteria frequentius non accedat, ne graventur, *ibid.*, 919, 920. — Monasteria a clericis non graventur, *ibid.*, 820, 821. — Exemptio abbatum ab episcopis diocesanis improbat, Petrus Cantor, CCV, 159.

Bona monasteriorum. — Bona communia monasteriorum, S. Hieronymus, XXIII, 57. — Monasteria debent esse sufficienti redditu dotata, sed non divitiis abundare, S. Benedictus, LXVI, 908. — Jure communi conversorum bona in ipsa monachi professione monasterio acquiruntur, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 675, 1061. — Monasterio cedebant monachi bona, consequenter et debita, *ibid.*, 665. — Quod semel monasterii dominio est sociatum, alterius acquisitionis jus effugit, *ibid.*, 1067, 1077. — Bona monasterio et xenodochio communia dividi jubentur, *ibid.*, 1076. — Quae abbas acquirat, non sibi, sed monasterio acquirat, *ibid.*, 1067. — Monasteriorum bona ad quid collata, Guibertus, CLVI, 1062.

XII. — Regulae, Constitutiones monasteriorum, Homiliae Sermones ad monachos.

Regula S. Pachomii, S. Hieronymus, XXIII, 66. — Præcepta et instituta S. Pachomii, *ibid.*, 78. — Regula monachorum ex scriptis Hieronymi, S. Hieronymus, XIX, 320. — Regula ad servos Dei, S. Augustinus, XXXII, 1577. — De opere monachorum liber unus, *id.*, XI, 348. — De cenobiorum institutis libri duodecim, Cassianus, XLIX, 59. — De monachi intentione ac fine, *ibid.*, 481. — De tribus generibus monachorum, *ibid.*, 1089. — De fine cenobitae et eremite, *ibid.*, 1125. — Regula monachorum quam vulgo dicitur Regula Orienta-

lia, Vigilius diaconus, L, 374. — Regula S. Pachomii, Cassianus, l. 277. — Homilia ad monachos, S. Eucherius Lugd., L, 834 et seqq. — Exhortatio ad monachos, *ibid.*, 865, 1207, 1209. — De canonicis cenobiorum institutis, *ibid.*, 867. — Fausti abbatis Lirinensis sermones ad monachos, *ibid.*, LVIII, 869. — S. Benedicti Regula commentata, S. Benedictus, LXVI, 246. — Ordo monasticus S. P. Benedicti attributus *ibid.*, 938. — S. Pauli et Stephani abbatum Regula ad monachos, *ibid.*, 949. — S. Ferreoli Regula ad monachos, *ibid.*, 960. — Regula monasterii Tarnatensis, *ibid.*, 977. — Regula cujusdam Patris, *ibid.*, 988. — Regula consensoria monachorum, *ibid.*, 993. — Alia Regula incerti auctoris, *ibid.*, 995. — Antiquus ordo Romanus ad usum monasteriorum, *ibid.*, 997. — Regula ad monachos, S. Aurelianus Arelat., LXVIII, 386. — Regula cenobialis S. Columbani abbatis et confessoris, LXXX, 310. — Regula monachorum, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 868. — Regula monachorum, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1099. — Regula monastica communis, *ibid.*, 1112. — De actu et vita monachorum in cenobis, *ibid.*, LXXXVIII, 951. — Regula quadragesimalis, *ibid.*, 1014. — Regula monachorum auctore Chrodegango, *ibid.*, LXXXIX, 1057. — Regula ad monachos Isaia abbatis, *ibid.*, CIII, 428. — Regula SS. Serapionis, Macarii, Paphnutii et alterius Macarii, *ibid.*, 436. — S. Orsiesii abbatis Tabennensis doctrina de institutione monachorum, *ibid.*, 452, 454. — Regula orientalium Orientalium Regulis collecta a Vigilio diacono, *ibid.*, 476, 477. — Regula S. Basilii episcopi Cappadociae ad monachos, *ibid.*, 487. — Grimalci presbyteri Regula solitiorum, *ibid.*, 487. — S. Athanasii episcopi Alexandriae de observationibus monachorum, *ibid.*, 660. — Concordia Regularum, S. Benedictus Anian., *ibid.*, 718 et seqq.

Statuta antiqua abbatissae S. Petri Corbelensis, S. Adalhardus abbas, CV, 336. — De regimine monachorum, S. Donatus Cant., CXXXVII, 479. — Opusculum de perfectione monachorum, S. Petrus Damianus, CXLV,

291. — De ordine eremitarum, *ibid.*, 327. — Opusculum de institutis ordinis eremitarum, *ibid.*, 336. — Opusculum de perfecta monachi informatione, *ibid.*, 732. — Opusculum de vita eremitica et probatis eremitis, *ibid.*, 749. — De bono religiosi status, *ibid.*, 761. — Antiquiores consuetudines Cluniacensis monasterii, Udalricus Cluniar., CXLIX, 613 et seqq. — Decreta pro ordine S. Benedicti, *ibid.*, CL, 443. — Constitutiones Hirsangenses, S. Gillelmus Hirsaug., *ibid.*, 927. — Disciplina Farfensis et monasterii S. Pauli Romae, Guido abbas, *ibid.*, 1194. — Gregorius Carthusiae majoris prioris quinti consuetudines, *ibid.*, CLIII, 651. — Liber de exercitio cellae, Guigo II Carthus., *ibid.*, 800. — Epistolarum ad Rainaldum inclusum qualiter eorum Domino sit vivendum, Bernardus Carth., *ibid.*, 812. — Carmen de contemptu mundi ad monachum, *ibid.*, CLVIII, 637. — De monachorum singularitate et quiete et de revocatione et poenitentia eorum qui continentiam propositum transgrediuntur, Ivo Carnot., CLXI, 541. — Regula Templariorum, Joannes Michaelens., CLXI, 859. — Usus antiquiores ordinis Cisterciensis, *ibid.*, 1384. — Super quaedam capitula Regulae divi Benedicti abbatis, Rupertus Tuit., CLXX, 477. — Sermones ad monachos, Hildebertus Cenom., CLXXI, 873, 877, 880, 883, 888 et seqq. — De vita claustrali, Honorius Augustod., CLXXII, 1247. — Expositio in Regulam B. Augustini, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 882. — Epistola S. Bernardi ad fratres de S. Anastasio, S. Bernardus, CLXXII, 349. — Speculum monachorum Arnulphi monachi de Becis, *ibid.*, CLXXXIV, 1175. — Epistola seu tractatus Guigonis prioris quinti Majoris Carthusiae ad fratres de Monte Dei, *ibid.*, 509 et seqq. — Opusculum in verba: Ad quid vivimus, *ibid.*, 1189. — Scala claustralium seu tractatus de modo orandi, *ibid.*, 475. — Regula S. Benedicti juxta S. Hildegardum explicata, S. Hildegardus, CXCII, 1055. — De disciplina claustrali, Petrus Cellensis, CCII, 1101. — Regula S. Stephani confessoris, *ibid.*, CCIV, 1136. — Statuta, Hugo Cluniae, *ibid.*, 883.

CLIX.

INDEX DE VIRGINIBUS.

In quo disseritur: I. De natura et excellentia virginitatis. — II. Quibus virgines comparantur — III. De virginitate apud ethnicos. — IV. De consecratione virginum. — V. De officiis virginum. — VI. De virtutibus virginum. — VII. De virginitatis prerogativis et premio. — VIII. De conservatione et amissione virginitatis. — IX. An virginitas sit de praecepto. — X. Objectionum contra virginitatem solutio. — XI. Regulae, tractatus, homiliae de virginitate.

I. — De natura et excellentia virginitatis.

Virginitas gratia constat, Tertullianus, I, 1267; II, 903, 915. — Jam in terris non nubendo, de familia angelica deputantur, *ibid.*, I, 1281. — Pudicitia flos morum, honor corporum, decor sexuum, integritas sanguinis, etc., *ibid.*, II, 980. — Virginitatis sublimior gloria, S. Cyprianus, IV, 443. — Virginitas flos est ille ecclesiastici germenis, decus atque ornamentum gratiae spiritualis, etc., *ibid.* — Dei imago respondens ad sanctimoniam Domini, illustrior portio gregis Christi, *ibid.* — Virginitas sub forma veatis et margaritae depingitur, S. Hilarius, X, 849. — Ejus commoda et dotes, 350. — Virginitas est spirituale nubendi genus, S. Optatus, XI, 1074. — Virginitas nomen titulus est pudoris, S. Ambrosius, XVI, 190. — Quid est castitas virginalis, nisi experta contagionis integritas, *ibid.*, 194. — Meritum non sola carnis virginitas facit, sed etiam integritas mentis, *ibid.*, 270. — Virginitas vitam angelorum exhibet, *ibid.*, 342. — Non mirum si virgines angelis compareantur, quae angelorum Domino copulantur, *ibid.*, 191. — Honorabile conjugium, sed honorabilior integritas, *ibid.*, 236. — Bonum conjugium per quod est inventa posteritas successione humanae, sed melior virginitas per quam celestis hereditas acquiritur, *ibid.*, 1124. — Vis scire quanta pulchritudo ejus quae amat a Rege, probatur a Judice? etc., *ibid.*, 189. — Nihil est tam praeclarum et utile, quam virginitas, *id.*, XVII, 221. — Virginitas laus aetatis est, adolescentiam decet, juventutem ornat, amplificat senectutem, XVI, 242. — Excellentia virginitatis, Anonym. auctor, XVIII, 77. — Bonum

virginitatis ostenditur, Sulpitius Severus, IX, 228. — De comparatione virginitatis et nuptiarum, S. Hieronymus, XXIII, 203, 229. — Contra naturam est, et ultra naturam virginitas, *id.*, XXII, 1416. — Privilegium virginale in quo positum, *id.*, XXV, 442. — Virginitatis laus, *id.*, XXX, 163. — Virginitas nomen accepti ab abstinentia ab illicitis, S. Augustinus, XXXVIII, 574, 575. — Virginitas coelestis vivit imitatio, *id.*, XL, 398. — Angelica portio est, et in carae corruptibilibus incorruptionis perpetuus meditatio, *ibid.*, 401. — Virginitas corporis etiam ipsa est spiritalis, *ibid.*, 400. — Virginitas laude honoratur, quia Deo dicata, *ibid.* — Virginitas praeferenda conjugio, *id.*, XLIV, 143. — Nulla est fecunditas conjugalis comparanda, *id.*, XL, 399, 400. — Virginitas sic praefertur, ut non super damnetur, *ibid.*, 404. — Virginitas nuptiis non tamquam malo bonus, sed tamquam bono melius anteponitur, XLV, 1418. — Virginitas carnis, corpus intactum; virginitas cordis, fides incorrupta, *id.*, XXXVII, 1290. — Virginitas mentis, *id.*, XXXIX, 1495. — Virginitas mentis fides, spec. charitatis, *id.*, XXXIV, 1499. — Virginitatis encomium, XLVI, 112. — Virgo nomen integritatis, non aetatis, *ibid.*, 492. — Virgines honorabilissimum membrum Christi, *id.*, XLV, 140. — Inter virgines computatur quisquis corruptionem peccatorum non admisit, XXXVII, 1290. — Virginitas a cordis et corporis integritate consistit, Cassianus, XI, 1229, 1230. — Quales sunt veri ac incorrupti virgines Christi, etc., *ibid.*, 1230. — Virginitas carnis, corpus intactum, virginitas animae, fides incorrupta, S. Prosper Aquit., LI, 458, 521. — Virginitas semper cognata angelis, S. Petrus Chrysol., LI, 583. — In carne prae-

carum vivere non terrena vita est, sed celestis, *ibid.* — Angelicum gloriam acquirere majus est quam habere, *ibid.* — Virginitas æmula integritatis angelicæ, S. Leo Magnus, LV, 150. — Virginitas utroque bono præcelsior est, Genadius Massil., LVIII, 996, 1037. — Melior virginitas mentis et corporis, quam alia dona, S. Fulgentius Rusp., LXV, 328. — Multiplex inter virginitatem et concubium comparatio, *ibid.*, 329. — Virginitas longe superior concubio carnali, *ibid.*, 350. — Duplex virginitas, *ibid.*, 355. — Quid prodest virgo corpore, si non sit virgo mente, S. Columbanus? LXXX, 211. — Præmentia virginitatis conjugio, Talo Caseraug., *ibid.*, 859. — Unde dicta sit virginitas, S. Isidorus Hispal., LXXXII, 417. — Virginitas atque bono præcelsior est, *ibid.*, LXXXIII, 1241. — Laudetur virginitas, ne nuptias condemnentur, *ibid.*, 805. — Bonum virginitatis geminum, *ibid.*, 645. — Virginitatis dignitas, Alcuinus, C, 468. — Virginitas mentis, virginitas corporis, S. Agobardus, CIV, 206. — Supra usum naturæ est, Rabanus Maurus, CX, 72. — Vera enim hæc sit Dei imago, respondens ad sanctimoniam Domini, illustrior portio gregis Christi, *ibid.* — Virgo typice quid, *ibid.*, CXII, 1080. — Virginitas unde, S. Paschasius Radbertus, CXX, 1000 et seqq. — Virginitas virtus plus quam naturalis, Guibertus, CLVI, 157. — Nil gratius, nil bonæ menti reavus esse potest quam vera virginitas, *ibid.*, 497. — Quam excellens sit virginitas et ardua, *ibid.*, 580. — Virginitas carnis sociata cum virginitate mentis, Rupertus Tuit., CLIX, 1091. — Quis virginitas, Hildebertus Cenom., CLXI, 629. — Virginitas quedam carnis libertas est, *ibid.*, 195. — De triplici virginitate, Hugo de S. Victore, CLXVI, 843. — Virginitas hostia Christi est, cuius nec mentem cogitatio, nec carnem libido maculavit, Hervæus, CLXXI, 887. — De decore et excellentia veræ virginitatis, S. Bernardus, CLXXIV, 690. — Quid sit virginitas cordis, Petrus Lombardus, CXIII, 70. — Quid sit virginitas carnis, *ibid.* — Virginitatis commendatio, CXI, 1593 et seqq. — Virginitas humanæ naturæ superadditur, *ibid.* — Species Christi sunt virgines, Richardus S. Victoris, CXCVI, 516. — Virgines angelicæ conversationi viciniantur, Petrus Cantor, CCV, 245.

II. — Quibus virgines comparantur.

Flos est ille ecclesiastici germinis, S. Cyprianus, IV, 43. — Dei imago respondens ad sanctimoniam Domini, *ibid.* — Christi lilia sunt virgines, S. Ambrosius, XVI, 521; XV, 1732. — Quæ non nubunt, et qui uxores non ducunt, sicut angeli in terris sunt, *ibid.*, 512. — Apibus comparantur virgines, *ibid.*, 200. — Horti conclusi, *ibid.*, 201. — Sunt sicut lilia myrrha plena, candorem integritatis et mortificationem corporalis illecebæ gloriam præferentes, *ibid.*, 1561; S. Petrus Chrysol., LII, 476. — Virgines utriusque sexus significantur per quadrigam eorum aborum, Rupertus Tuit., CLXIII, 740. — Sicut in abundantia roris vel imbris temporalium et serotini, germinis aridit horti bene culti, vernantibus rosis et candentibus liliis, ita per orbem universum spectantur virgines, 775. — Virginitas flos horti, cui familiari verecundia est, S. Bernardus, CLXXXIII, 1000. — Libano comparata est virginitas, *ibid.*, CLXXXIV, 89, 90. — Quis decor comparabitur tum florenti virginitati, quæ est tuum liliū verum et speciale? *ibid.*, 690.

De institutione, et origine virginitatis.

Virginitas habet auctoritatem vetustatis a sæculo, plenitudinem professionis a Christo, S. Ambrosius, XVI, 192. — Virgines non facile invenimus in terris, nisi postquam Deus in hæc terreni corporis membra descendit, *ibid.* — Virginitas fluxit e caelo, *ibid.* — Ejus auctor immaculatus Dei Filius, *ibid.*, 194. — Christus principium est integritatis, qui docuit virgines integritatem mentis et corporis sancto magis dicere Spiritui quam marito, *ibid.*, 680. — Virginitas a Salvatore virgine dedicatur, S. Hieronym., XXII, 406, 510. — Unde dicitur virginitatis donum fluxit in feminas, *ibid.*, 408. — Virginalis dignitas quomodo cepit a Matre Domini, XXVIII, 518. — Virginitas Filius virginitatis auctor et sponsus, S. Fulgentius, LXY, 326. — E caelo accessit quod imitaretur in terris, Rabanus Maurus, CX, 72. — Ante incarnationem Salvatoris pauci virginitatem suam Deo voverunt et consecrarunt, Godefridus Tuit., CLXXIV, 978. — Virginitatem prima omnium vocit B. Maria, Alanus de Insulis, CCX, 63.

III. — De virginitate apud ethnicos.

Dantur etiam virgines inter ethnicos, apud Romanos, apud Ægyptum oppidum in Africa, Tertullianus, I, 1281. — Novimus virgines Vestæ, Junonis, Apollinis et Minervæ, Tertull., II, 928. — Ad virginitatis professionem vi adigebantur, Zeno, XI, 289. — Gentilibus inter aras et

focos venerabilis solet esse virginitas, S. Ambrosius, XVI, 262. — Affectatur a gentilibus, sed consecrata violatur; incursatur a barbaris, necatur a reliquis, *ibid.*, 192 et seqq. — Gentiles non habent sacram virginitatem, *ibid.*, 195. — Perpetua castitas virginum Vestæ, Apollinis, Junonis, etc., S. Hieronym., XXII, 270. — Virgines in honore semper habitæ apud Romanos, *ibid.*, 271. — Inter 12 signa cæli, virginem collocarunt gentiles, *ibid.* — In sacerdotibus ethnicis commendata virginitas, *ibid.*, XXII, 1051. — Apud ethnicos semper tenuit principatum, *ibid.*, XXIII, 270. — A virginibus procreatorum fabulæ, *ibid.*, 275.

IV. — De consecratione virginum.

Quæ semel virginitatem professæ sunt, non debent iterum cogi ut eam prostentur de novo, S. Optatus, XI, 1071 et seqq. — Puellas adolescentulas virginitatem profiteri posse, S. Ambrosius, XVI, 276. — Sacerdotalis cautionis esse debet, ut non tenere puella veletur, *ibid.* — Matres filias suas virginitatem profiteri prohibentes arguantur, *ibid.*, 205. — Illud gloriosius si virgines reluctantibus parentibus virginitatem amplectentur, *ibid.*, 206. — Memorabile factum nobilis ejusdem ac pia virginitas reluctantibus parentibus virginitatem profiteri volentis, *ibid.*, 206. — Virgo castitatem professâ publice, *ibid.*, 582. — Crimen sacro offerens velamine consecrandum, *ibid.*, 331. — Die Paschæ velabantur virgines, *ibid.*, 548. — Quibus verbis Ambrosius virginem sacram ad altare Deo offerat, *ibid.*, 572. — Populus virginis professioni subscribit, dicens: Amen, *ibid.* — Quæ se apopondit Christo, et sanctum velamen accepit, jam nupsit, jam immortalis juncta est viro, *ibid.*, 575. — Virgo consecrata professione, si voluerit nubere communi lege conjugii, adulterium perperat, ancilla mortis efficitur, *ibid.* — Virgines sacranda veniunt de Placentino, de Bononiensi veniunt, de Mauritania veniunt, ut Mediolani velentur, *ibid.*, 204 et seqq. — Quantas Alexandria totiusque Orientis et Africæ Ecclesiæ virginæ sacrare consueverint, *ibid.*, 275. — Virginum tantus numerus, ut plebem pudoris, populum integritatis, concilium virginitatis constituent, *ibid.*, 975. — Virginitas inde honorata quia Deo dicata, S. Augustinus, XI, 400. — Votum virginitatis, *ibid.*, 412. — Virginitas consignatio, *ibid.*, XXXIII, 229. — Virginitatem ab ineunte ætate quidam vovent, XXXVI, 967. — Virginitatem voventium amplior in Ecclesia gradus, XXXV, 1459. — Virginalis professionis laus, XXXIII, 645. — Quanta cura probarentur puellæ, antequam ad virginitatem Deo dicandam admitterentur, S. Nicet., LII, 1086. — Quenam ætas requirebatur in puellis ut ad virginitatis propositum emittendum admitterentur, *ibid.*, 1094. — In velatione solemnisi sita erat virginalis propositi publice et piena professio, *ibid.*, 1097. — Quid velatio virginum indicaret; et unde sumpta hæc velationis in virginibus cæremonia, *ibid.* — Velationis virginum monumenta primi et secundi sæculi in Ecclesia Romana, *ibid.*, 1098, 1099. — Virginitatem velamen sacrum ac sanctum appellavit antiquitas, et unde illius sanctitas veniebat, *ibid.*, 1099. — Plura de hoc velamine virginali traduntur, quæ formam illius, materiam, qualitatem usumque respiciunt, ex quodam potissimum Tertulliani textu, *ibid.*, 1199, 1100. — Virginitatem velatio, consecratio antiquitas dicebatur; et ita semper appellata fuit, *ibid.*, 1100. — Hæc vero ad divinum altare peragebatur, ac maxime die sancta Dominicæ Resurrectionis, *ibid.*, 1000, 1001. — Die quoque Natali Salvatoris nostri agebatur hæc solemnitas; cui demum aliæ quoque festivitatis præstituta fuerunt, *ibid.* — Virginitatem oblationes ad sacrum altare, S. Leo Magnus, LV, 49, 50. — Ad ipsum altare earum nomina recitata, *ibid.* — Earum benedictio, *ibid.*, 129. — Virgines quibus diebus velandæ, LVI, 697. — Qua ætate consecrandæ, *ibid.*, 868. — Virginitatis professio, et quid de prævaricantibus, *ibid.*, 441, 543, 790. — Nondum velata quæ in proposito virginitatis se permanere simulaverant, si postea nubere voluerint, subjiciendæ sunt penitentia, *ibid.*, 526. — Virgines Deo sacrari, antiquus mos est Christianorum, S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 428. — Episcopi est virgines consecrare, *ibid.*, 175. — Presbyter, inconsulto episcopo, virgines non consecrat, *ibid.* — Quibus diebus virgines consecrari jubeantur, *ibid.* — Olim virgines Deo sacratæ pulla veste induebantur, *ibid.*, 175. — Velatio virginalis, qua ætate fiat, LXXVIII, 429. — Professio virginitatis, quo fiat anno ætatis, *ibid.* — Olim virgines Deo sacræ solemniori ritu velabantur, *ibid.*, 571. — In partibus Ægypti et Syriæ olim sanctimoniales, seu virgines, seu viduæ tondebantur, *ibid.*, 431. — Postea apud Latinos et Græcos tonsio sanctimonialium venit in usum, *ibid.* — Quæ ætas requiratur in consecrandis vir-

grius, S. Petrus Damianus, CXLV, 575. — Virginitas velamen non ponatur, nisi aut in Epiphania aut in aliis Paschalibus, aut in apostolorum Natalitiis et non ante viginti quinque annos, Ivo Carnot., CLXI, 1175. — Virgines quæ plurimis annis in monasteriis ætatem egerunt, nubere prohibentur, 1178.

V. — Officia virginum.

Virgines quæ se ex fide dicaverunt Christo castas perseverent, S. Cyrillus, IV, 366. — Virgines cum masculis habitare non debent, *ibid.*, 365. — Trepidare virginum est, et ad omnes viri ingressus pavere, omnes viri affectus vereri, S. Ambrosius, XV, 1555. — Nosse debet Christum quem diligit atque omne in eo, et ingenitæ divinitatis, et assumptæ mysterium incorporationis agnoscere, *id.*, XVI, 201. — Assidat orationibus, et vultus ejus assidua obsecratione pallescat, *ibid.*, 357. — Os ejus resonet laudem Domini, gratiam Sponsi, crucis confessionem, cum Symbolum recenset, psalmus in cubiculo concinit, *ibid.*, 553. — Multæ cum studium castitatis profiteantur, affectant aduimacula pulchritudinis plus quam sacras Domini decet, *ibid.*, 360. — Virgine prius gravitas sua nuntiet, pudore obvio, gradu sobrio, vultu modesto, *ibid.*, 225. — Ne ipsam quidem liberio rem latitiam in virginibus decet esse, *ibid.*, 358. — Visitationes in virginibus junioribus esse pariter volo, *ibid.*, 222. — Conviviorum devotanda celebritates fugiendæ salutationes, *ibid.* — Pro integritate servanda, mori virgines sunt paratæ, *ibid.*, 272. — Virgo devota virginitatem publice professæ ab hominum secularium usu et familiaritate deterratur, *id.*, XVII, 881. — Virgines oblata sub specie pietatis munuscula virorum debent recusare, *ibid.*, 703. — Virgo debet fugere matronarum consortium, S. Hieronymus, XXII, 403. — Rarus sit egressus in publicum, *ibid.*, 404. — Virgines elegantiori vestitu placere hominibus studentes reprehenduntur, S. Augustinus, XI, 415. — Virgines Sponsum toto corde ament, *ibid.*, 427, 428. — Virgini nec ad dextram nec ad sinistram deflectendum, S. Fulgentius Rusp., LXV, 331. — Virgo quæ virginitatem vovit, si supererit, damnationem habebit, Ivo Carnot., CLXI, 1175. — Virgines et viduæ a proposito virginitatis et viduitatis discedentes, damnantur, *ibid.*, 1178. — Virgines quæ plurimis annis in monasteriis ætatem egerunt, nubere prohibentur, *ibid.*, 1179. — Virgines sacræ non debeat interesse nuptiis, Rupertus Tuit., CLXIX, 278.

VI. — Virtutes virginum.

Quæ debeant esse virginis virtutes, S. Ambrosius, XVI, 530. — Sit in corde ejus simplicitas, in verbis modesta, erga omnes pudor, pietas erga propinquos, circa egenos et pauperes misericordia, *ibid.*, 352. — Debet esse mitis, humilis atque mansueta, *ibid.*, 397. — Obvia omnibus virginis modestia, ejus adstipulatur integritati, *ibid.*, 893. — Succingat sacræ virginitatis crimem modestia, sobrietas, continentia, *ibid.*, 352. — Præ cæteris præcellit studium sobrietatis, et cujusmodi, *ibid.*, 360. — Virgine prius gravitas sua nuntiet, pudore obvio, gradu sobrio, vultu modesto, *ibid.*, 225. — In virginibus pudor ornat ætatem, taciturnitas commendat pudorem, *ibid.*, 222. — Nihil sanctius in virgine, quam verecundia, *ibid.*, 893. — Quales esse debeant virgines quæ jam volæ sunt, ostendit Ambrosius, S. August., XXXIV, 115. — Virginitas turpis est sine virtutibus, XXXVI, 968. — Virgine sacrum amor, *id.*, XXXVIII, 884. — Timor ipsi virginibus necessarius, non timor secularis aut servilis, sed timor Dei castus, *id.*, XL, 418. — Quid cogitandum virgini, ut veraciter se non audeat mulieri vel conjugatæ præferre, *ibid.*, 422. — Virginitas humilitate tuenda, *ibid.*, 396. — Virginitas humilitas maxime commendatur, *ibid.*, 412, 413, 414 et seqq., 426, 427. — Virgines quantæ magnæ sunt, humiliter se in omnibus, *id.*, XXXVII, 1020. — Quanto sanctiores, tanto sint humiliores, *id.*, XL, 427. — Melius est humile conjugium, quam superba virginitas, *id.*, XXXVI, 968; XXXVI, 1289. — Virginibus quæ ratione humilitas exercenda, *id.*, XL, 426, 427. — Virginitatis custos charitas, locus hujus custodis humilitas, *ibid.* Corrupta corde, frustra virgo est corpore, *id.*, XXXVII, 1168. — In fide omnes virgines esse debent, XXXVIII, 1064. — Virginitas sanctæ studium seclari justitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, mansuetudinem, S. Fulgentius, LXV, 335. — Virginitatis cum humilitate copulatio est in hac vita summa perfectio, *ibid.*, 325. — Virginitas carnis sine humilitate non potest ad Christum pervenire, *ibid.*, 338. — Vera humilitas, virginitas est interna virginitas, *ibid.* — Humilitas in virginitate servanda, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 109.

VII. — Virginitatis prærogatæ et præmium.

Regno Dei virginitas destinatur, S. Cyrillus, IV, 444. — Magna vos merces manet, præmium grande virtutis, munus maximum castitatis, *ibid.*, 461. — Angeli propter intemperantiam suam in sæculum ceciderunt de celo, virgines propter castimoniam in celum transierunt de sæculo, S. Ambrosius, XVI, 203. — Meretur angelorum præsidium castitas virginalis, quorum vitam æquatur, *ibid.*, 202. — Per virum et mulierem caro ejecta de paradiso per Virgine juncta est Deo, *ibid.*, 1198. — Nihil uberiora quam virginitati Christus deputavit munera, *ibid.*, 517. — Virgines habent in celo præmia cæteris præstantiora, *ibid.*, 541. — Præmium virginitatis quale, Sulpicius Severus, XX, 228. — Merces virginum et pudicitie, S. Hieronymus, XII, 424. — Virginitas post mortem inchoit coronari, *id.*, XXIII, 241. — Nuptiæ terram replent, virginitas paradisum, *ibid.*, 235. — Virgine gloria futura major et propria quædam in celis gaudia, S. August., XL, 410. — Sequi Agnum quocunque ierit, proprium est virginum, *ibid.*, 411. — Virgine, canticum quod æneo alius potest dicere, *ibid.*, 410. — Virgines fructum sessagesimum referunt, *id.*, XXXV, 1325. — A Christo decoratur sancta virginitas, ut permaneat pulchra, et coronatur ut regnet gloriosa, S. Fulgentius Rusp., LXV, 338. — Christus sanctæ virginitatis fructus, decus et munus, *ibid.* — Virginitatis merces magna futura est, *ibid.*, 331. — Virgines singulariter Agno cantant canticum, S. Greg. Magnus, LXXVII, 106; Tajo Caesarag., LXXI, 859. — Quantam in celestibus beatitudinem virginitas sancta possideat, Amalaricus Met., CV, 954. — Virginitas res sancta, speciem in regno Dei habens coronam, Rabanus Maurus, CX, 72. — Virgine tres prærogatæ, Hilbertus Cenom., CLXXI, 629. — Virginitatis prærogata in præsentem et in futuro, S. Bernardus, CLXXII, 257.

VIII. — De conservatione et amissione virginitatis.

Ipsa aspectu virginitatis violatur sanctitas, S. Ambrosius, XVI, 1199. — Virgine inspectio et visitatio quam incertæ sit fidei, *ibid.*, 893, 894. — Alia esse examinanda virginitatis documenta et testimonia, *ibid.*, 895. — Lapsæ virginis consecratæ plangitur perquam amarissime, *ibid.*, 867. — Virgini lapsæ quanta et qualis necessaria penitentia, *ibid.*, 876. — Qui virgineam sacram corrupti, adulterium utique perpetravit et sacrilegium, *ibid.*, 573. — Quæ penitentia illi subeunda, *ibid.*, 380. — Regule dantur ad integritatem virginitatis conservandam, S. Hieronymus, XII, 410. — Quam difficile servetur integra, *ibid.*, 401. — Virginitas amissa nulla carnis fecunditate compensatur, S. Augustinus, XI, 410. — Virgines sua culpa per vim corruptæ cum incontaminatis se comparare non audeant, S. Leo Magnus, LIV, 653. — Ornatus virgine est virginitatis bonum non minus mente quam carne servare, S. Fulgentius Rusp., LXV, 331. — Ad servandam pudicitiam continuo invigilandum est, Hilbertus de Novigento, CLVI, 582. — Quibus modis tueri debeat castitatis virtus, *ibid.*, 591. — Quibus modis maculetur virginitas, *ibid.*, 602. — Monastica instituta, fugatæ secularium virginitatis tuendæ optimam remedium, *ibid.*, 604. — Virginitas perditur irrecuperabiliter, quæ servari debet interminabiliter, S. Anselmus Cant., CLVIII, 78. — Quæ virginitatem fornicatione amisit, est perdidit Dei, perjuræ Dei, adulteræ Christi, *ibid.*, 726. — Deposita amissa virginitas, 725 et seqq. — Post amissionem virginitatem, plures Deo plus placuerunt per penitentiam in castitate, quam plures alie, quamvis sanctæ in virginitate, *id.*, CLIX, 192. — Virginitas carnis perditur per corruptionem, spiritualis vero virginitas recuperari potest, Rupertus Tuit., CLXVIII, 35. — Virginitas amittitur per Sodomiam, *id.*, CLXX, 546 et seqq. — Virginitas salva judicatur, quando corporis integritas retinetur, *ibid.*, 547. — In superbo animo periclitatur, *ibid.*, 550. — Virginitas mentis amittitur per concupiscentiam viri vel feminæ, 549 et seqq. — An illa de cujus corruptione non constat nec infamis est consecrari possit in monasterio, *ibid.*, 558.

IX. — An virginitas sit de præcepto.

Prima sententia crescere et generare præcepit, et cuncta continentiam suavit, S. Cyrillus, IV, 463. — Virginitas voluntatis res est, non necessitatis, S. Optatus XI, 1073 et seqq. — Virginitas non præcipitur, quæ super legem est, S. Ambrosius, XVI, 1199. — Imperari non potest, sed optari, *ibid.*, 193. — Sola est, quæ suadet potest, imperari non potest, *ibid.*, 341. — Res magis voti est, quam præcepti, *ibid.* — Cur mandetur et non imperetur, *ibid.*, 235, 259. — Obtinenda virginitas

consilium dat Apostolus non præceptum, Sulpic. Severus XI, 329. — Quare de virginitate non datur præceptum, S. Hieronymus, XXII, 507. — Virginitas opus est supererogationis, non præcepti, S. Augustinus, XI, 412. — Virginitatem liberam esse Christus voluit, *ibid.*, 598. — Virginitas non præcepto, sed consilio commendata ad promerendam singularem gloriam in vita futura, *ibid.*, 402 et seqq. — Virginitas voluntatis res est, non necessitatis, S. Fulgentius Rusp., LXV, 195. — Non præcepta sed consilium erogat Paulus ad virginitatem, *ibid.* — Virginitas cur non imperata, *id.*, LXXV. — Prima Dei sententia creare et generare præcepit, secunda continentiam suavit, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 805. — Præcepti veritas est ut terra procreationibus impleretur, novi autem ut continentia atque virginitate cælum adimpleatur, *ibid.* — Virginitas an præcepta, S. Bruno Carthus., CLIII, 159.

X — Objectiunculae contra virginitatem solutæ.

Virginitatis statum nec improbum, nec novum esse probatur, S. Ambrosius, XVI, 375. — Nec esse inutilem, *ibid.*, 375. — Arguantur qui virginitatem ab Ecclesia Dei arebant, *ibid.*, 369. — In eos qui putant continentiam non prodesse nisi ad præsentem vitam, S. August., XI, 401. — Errores duo contrarii de virginitate et conjugio, *ibid.*, 405. — Objectio de denario omnibus reddendo, contra diversitatem præmiorum, *ibid.*, 410. — Objectiunculis in virtutem pudicitias fieri solitis, occurrunt, Guibertus de Novigento, CLVI, 600.

XI. — Regulae, tractatus, homiliae, sermones de virginitate.

Liber de virginibus velandis, Tertullianus, II, 888.
Liber de exhortatione castitatis, Tertull., II, 914.
Liber de pudicitia, Tertull., II, 960.
Liber de habitu virginum, S. Cyprianus, IV, 410.
De virginibus libri tres, S. Ambrosius, XVI, 187.
De virginitate liber unus, S. Ambrosius, XVI, 239.
De institutione virginis liber unus, S. Ambros., XVI, 505.
De lapsu virginis consecratæ liber, S. Ambros., XVI, 567.
Libellus ad virginem devotam, S. Ambrosius, XVII, 579.
Exhortatio ad sponsam Christi, Auctor anonymus XVIII, 77.
De virginitate, Sulpicius Severus, XX, 227.
Sententia ad virgines, Evagrius monachus, XX, 1185.
Epistola de virginitatis custodia, S. Hieronymus, XXII, 391.

Epistola ad Demetriadem de servanda virginitate, S. Hieronym., XXII, 1107.

De sancta virginitate liber unus, S. Augustinus, XL, 586.

Sermo de decem virginibus, S. Augustinus, XXXIX, 1892.

Sermo in festivitate virginum, S. Augustinus, XXXIX, 2164.

De decem virginibus, S. Augustinus, XL, 41.

Admouitio ad virgines, S. Eucherius, I, 1209.

De virginitate atque humilitate, S. Fulgentius Rusp., LXV, 525.

De decem virginibus, Victor Capuanus, LXVIII, 535.

De virginibus et continentibus, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 106.

De virginibus, Taio Casarug., LXXX, 638.

De virginibus, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 801.

Tractatus de laudibus virginitatis, S. Aikhelmus, LXXXIX, 103, 238.

Homilia de virginibus, Paulus diaconus, XCV, 1566.

Liber de institutione virginum, Amalarius Met., CV, 955.

Sermo S. Augustini ad virgines, Amalarius Metens., CV, 955.

Homilia in natali virginum, Rabanus Maurus, CX, 71.

Homilia de virginibus, Haymo, CXVIII, 790.

De virginibus, Ratherius, CXXXVI, 202.

De virginibus varia decreta, Burchardus, CXL, 792.

Opusculum de virginitate, Guibertus abbas S. Mariae, CLVI, 579.

Sermo de virginibus, S. Bruno Sign., CLXV, 1075.

De laesione virginitatis, et an possit consecrari corrupta, Rupertus Tuit., CLXX, 544.

Epistola de virginitate, Hildebertus Cenom., CLXXI, 195.

De triplici virginitate, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 845.

De virginitatis et humilitatis connexionione, S. Bernardus, CLXXXIII, 609.

De virginitate, S. Bernardus, CLXXXIV, 1238.

De tribus incommodis vitæ præsentis, quæ evadunt virgines, et totidem commodis vitæ futuræ quæ eas expectant, CLXXXIV, 696, 699.

De decore et excellentia veræ virginitatis, CLXXXIV, 690.

De verbis piis et fructuosis virginum, CLXXXIV, 682.

Ad virgines, Alanus de Insulis, CCX, 194.

CLX.

INDEX DE MONIALIBUS.

Disseruntur in hoc Indice quæstiones sequentes : I. De professione, consecratione monialium. — II. De obligationibus monialium. — III. De vita monialium, qualis esse debeat, de earum virtutibus. — IV. De vitandis a monialibus. — V. De variis præpositis monialium. — VI. De culpis, confessione monialium. — VII. De refectione, lavacris et dormitione monialium. — VIII. De monasterio monialium. Clausura. — IX. Regulae, libri, sermones, litteræ ad moniales.

I. — De professione, consecratione monialium.

Puellas adolescentulas virginitatem profiteri posse. S. Ambrosius, XVI, 276. — Sacerdotalis cautionis esse debet, ut non temere puella veletur, *ibid.* Matres filias suas virginitatem profiteri prohibentes arguuntur, *ibid.*, 206. Memorabile factum nobilis cujusdam ac piæ virginis, reluctantibus parentibus, virginitatem profiteri volentis, *id.*, 206. Virgo castitatem professæ publice, *id.*, 382. Crimen sacro offerens, velamine consecrandum, *id.*, 531. Die paschæ velabantur virgines, *id.*, 348. Quibus verbis Ambrosius virginem sacram ad altare Deo offerat, *ibid.*, 572. — Populus virginis professioni subscribit, dicens : Ameu, *ibid.* — Virgines sacrandæ veniunt de Piacentino, de Bononiensi veniunt, de Mauritania veniunt, ut Mediolani veniunt, *ibid.*, 204, 205. — Quantas Alexandrina, lotiusque Orientis et Africæ Ecclesia virgines sacrare consueverit, *ibid.*, 275. — Virginitatem tantus numerus, ut plebem pudoris, populum integritatis, com-

cilium virginitatis constituent, *ibid.*, 975. — Monachorum professio et habitatio, S. Augustinus, XXXII, 1539. — Virginalis professionis laus, *id.*, XXXIII, 645. — Ut præfixis diebus virgines sacræ velentur, Dionysius Exiguus, LXVII, 506. — De puellis, quo tempore velentur, Carolus Magnus, XCVII, 526, 729. — Ut infantulæ non velentur, *ibid.*, 777. — De puellis virginibus et presbyteris non velandis, *ibid.*, 861. — De abbatissis et sanctimonialibus, quæ contra canones viduis et puellis velam imponunt, *ibid.* — Secundum Græcos presbytero licet virginem sacro velamine consecrare, *id.*, XCIX, 1128. — Ut virgines ante viginti quinque annos non consecrentur, Isidorus Mercator, CXXX, 534. — Qualiter virgines sanctimoniales ordinantur, *ibid.*, 539. — De virginibus quæ infra viginti quinque annos, necessitate cogente, velantur, *ibid.*, 574; CXXXII, 596. — De virginibus sacris quando velantur, *ibid.*, 943. — Quo tempore sacrum velamen sacris virginibus imponi debeat, Burchardus, CXL, 795. — De sanctimonialibus quæ alias

velare præsumunt, *CKL*, 795. — De virginibus quæ ætate velari debeant, *ibid.* — Quo vestitu virginibus ad consecrationem venire debeant, *ibid.*, 796. — De puellis quæ se ante legitimos annos sua sponte sacris religioni tradiderint, *ibid.*, 812. — De virginibus quæ ante annos 12 insecis mundiburnis suis velamen sibi imposuerint, Ivo Carnot., *CLXI*, 553. — Quo tempore velamen sacris virginibus imponi debeat, *ibid.* — De monialibus quæ alias velare præsumunt, *ibid.*, 554. — De virginibus quæ ætate velari debeant, *ibid.* — Quo vestitu virginibus ad consecrationem venire debeant *ibid.*, 555. — Ne feminas quarum mariti obierunt, cito se velent, *ibid.*, 559. — Non nisi certis diebus velamen imponitur ipsæ virginibus, *ibid.*, 1175. — Ante vicesimum quintum annum virginibus non consecrentur, *ibid.*; *CLXXVII*, 1102. — Ante sexagesimum ætatis suæ annum non consecrentur.

II. — De obligationibus monialium.

De monialibus propositum castitatis non servantibus, S. Siricius papa, *XIII*, 1157. — De virgine velata quæ propositum mutavit, quid iudicatum, *ibid.*, 1162. — Quæ se spondit Christo, et sanctum velamen accepit, jam nupsit, jam immortalis iuncta est viro, S. Ambrosius, *XVI*, 275. — Virgo consecrata professione, si voluerit nubere communi lege conjugii, adulterium perpetrat, ancilla mortis efficitur, *ibid.* Ut ancillæ Dei velatæ si publice nubendo vel occulte se corruptioni tradiderint, non admittantur ad poenitentiam, nisi cui se junxerant de sæculo recesserit, S. Innocentius I., *XX*, 480. — Monacha si nupsit, adultera reputabitur, S. August., *XXXVII*, 1058. — Ut virginibus continentiam professæ non nubant, Symmachus papa, *LXVI*, 55. — De virginibus nuptialia jura contrahentibus, Dionysius Exiguus, *LXVII*, 174. — De virginibus velatis, si devierint, *ibid.*, 244. — Moniales non nubant, S. Gregorius Magnus, *LXXVII*, 1540. Moniales si nupsit, puniendæ, *ibid.*, 752. — De virginibus velatis, si devierint, S. Zacharias papa, *LXXXIX*, 956. — Poenæ adversus sanctimoniales adulterium facientes, Carolus Magnus, *XCVII*, 452; *XCVIII*, 91. — De virginibus propositum non servantibus, Halitgarus, *CV*, 689. De Sanctimonialibus, si a proposito sacro devierint, Burchardus, *CXL*, 794. — Ut non liceat Deo sacratis nuptialia jura contrahere, *ibid.*, 797. — De monachabus quæ se sacrilega contagione miscuerint, *ibid.*, 797. — De virginibus quæ prævaricæ sunt, *ibid.* — De virginibus propositum non servantibus, Ivo Carnot., *CLXI*, 548. — De virginibus sacratis, si lapsæ fuerint, *ibid.*, 549. — Quid puellæ spontaneum virginitalis propositum deserentes delinquant, *ibid.* — De virginibus sacris quæ prævaricæ sunt, *ibid.*, 556. — Qualiter monachæ poenitere debeant in adulterium delapsæ, *ibid.*, 572. — De virginibus quæ cum masculis in eodem lecto deprehensæ corruptionem non fatentur, *ibid.*, 573. — Quod major sit incestus sanctimonialium, quam adulterium, *ibid.*, 574. — De viduis et virginibus quæ a religionis proposito discedunt, *ibid.*, 1178. — Non licet puellis nuptias eligere, quæ spontanea voluntate virginitalis suscepunt propositum, Gratianus, *CLXXXVII*, 1401.

Nosse debet Christum quem diligit, atque omne in eo, et ingenitæ divinitatis, et assumpti mysterium incarnationis agnoscere, S. Ambrosius, *XVI*, 201. — Insistat orationibus, et vultus ejus assidue observatione paleat, *XVI*, 357. — Variæ exercitationes virginis, S. Hieronymus, *XXII*, 1119. — Os ejus resonet laudem Domini, gratiam sponsi, crucis confessionem, *XVI*, 353. — De matutina et modo dicendi divinum officium, S. Hieronymus, *XXX*, 419. — De ordine dicendarum horarum primæ, tertiæ, sextæ et nonæ, *ibid.* Orationibus instate horis et temporibus constitutis, S. Augustinus, *XXXIII*, 960. — Moniales in communi operentur, *ibid.*, 963. — Codices certa hora singulis diebus petant, *ibid.* — Operetur manibus, ornentur verecundia, *ibid.*, 1455. — Virgo semper pavida se ipsa munit verbi Dei meditatione, *ibid.*, 1461. — Ut omni tempore duabus horis lectioni vacent, S. Casarius Arel., *LXVII*, 1109. — Sic lectioni et orationi debet incumbere, ut ante omnia etiam manibus possit aliquid exercere, S. Casarius Arelat., *ibid.*, 1124. — Ut sedentes ad opera, aut meditentur quæ sancta sunt, aut taceant *ibid.*, 1109. — Ut jugiter virgo ore et legat, S. Leander, *LXXII*, 883. — Qualiter ad officium divinum curritur, S. Donatus Veson., *LXXVII*, 280. — De disciplina psallendi in Oratorio, *ibid.*, 281. — Qualiter silentio studere debeant sorores, *ibid.*. — Quomodo vacent lectioni, *ibid.* Quomodo quotidianis diebus manibus sit operandum, *id.*, *LXXVII*, 1065. — De nutriendis et erudiendis infantibus, *ibid.*, 1070; *CV*, 969. — Quid agere debeant sanctimoniales, *CXXXII*, 516. — De qualitate orationis, Adalgerus, *CXXXIV*, 926.

III. — De vita monialium, quæ esse debent; de eorum virtutibus.

Quæ debeant esse virginis virtutes. S. Ambrosius, *XVI*, 329, 330. — Sit sancta corpore et spirita, *XVIII*, 84. — Sponsi tui mores interroga, *ibid.*, 85. — Ornare se et componere virgo debet, *ibid.* Ornatur plane, sed interioribus ornamentis ut spiritualiter, non carnaliter componatur, *ibid.*, 86. — Respondeat auro justitie, gemmis refulgeat sanctitatis, *ibid.*, 86. — Ago omnia quasi filia Dei, *ibid.* — Ita te exhibe, ut in te celestis nativitas pareat, et ingenuitas divina clarescat, *ibid.* — Christi tibi exemplo vivendum est, *ibid.* — Sancta magis esse quam videri stude, *ibid.*, 88. — Quales esse debeant virginibus quæ jam votæ sunt, ostendit Ambrosius, S. Augustinus, *XXXIV*, 115. — Virginitaltem qui voverunt, angelorum vitam decunt in terra, *XXXVIII*, 736. — Sanctimonialium communis vita laudatur, *XXXVII*, 1058. — Sanctimonialium vita communis excellentior, *XL*, 423. — De ornamentis virtutum præferendis, *XXXII*, 1462. — Vita sit communis, *ibid.*, 960. — Omnes unanimiter et commoditer vivite, *ibid.* — Non affectis vestibus placere, sed moribus, *ibid.*, 961. — In incessu, in statu, in habitu, in omnibus motibus vestris nihil sit quod illiciti cujusquam libidinem, sed quod vestram deceat sanctitatem, *ibid.* — Qualis esse debeat virgo, S. Fulgentius, *LXV*, 338. — Quantæ estis acerræ de preteritis, tantæ sitis sollicitæ de futuris, S. Casarius Arel., *LXVII*, 1122. — Non sufficit vestes seculares deponere, mores bonos jugiter retinere, vel contra malos dulcesque voluptates sæculi hujus quandiu vivimus, Christo adjuvato laborare debemus, *id.* — Tenete firmiter manus in aratro et nolite respicere retro, *ibid.*, 1123. — Sequimini Christum, tenendo perseveranter quod voluistis arriter, *ibid.*, 1124. — In hac vita necesse est ut nunquam desinat cum vitis habere conflictum, si vult de hoste referre triumphum, *ibid.*, 1156. — Cogita esse intermissione, quia hujus Ecclesiæ es instituta licet, *ibid.*, 1156. — Vita virginis Deo dedicata, qualis, *ibid.*, 1157. — Qualiter vita fugiatur privata, S. Leander Hispal., *LXXII*, 890. — Quæ sunt instrumenta bonorum operum, S. Donatus Veson., *LXXXVII*, 276. — Virgines prudentes, virginis fatum, Hildebertus Cenom., *CLXXI*, 905. — Vanitates hujus sæculi non te moveant, illæ illa vel in morte deponent, te tua sanctitas non relinquet, S. Bernardus, *CLXXXII*, 259. — Morum prævitæ virginitalis titulus obscurabitur, *ibid.*, 260. — Ex hoc jam falsum nomen, et vacuum velamen, portabis, *ibid.*

Debet esse mitis, humilis atque mansueta, S. Ambrosius, *XVI*, 327. — De communitate et humanitate servanda, S. Hieronymus, *XXX*, 396. — Interit vera humilitas, S. Fulgentius Rusp., *LXV*, 358. — Mansuetudo, ut illam possideas vivitum terram, in qua se David bona Domini visurum plena credulitate confidit, *ibid.* Abiecta superbia cui Deus resistit, profunde humilitatis jaciatur fundamentum, S. Casarius Arel., *LXVII*, 1122. — Humilitatem veram quantum possumus conservemus, *ibid.*, 1125. — Præcipue beatam humilitatem fugiens, illam sectare quæ vera est, quam Christus docuit, in qua non sit inclusa superbia, *ibid.*, 1127. — Quot sunt gradus humilitatis, S. Donatus Veson., *LXXXVII*, 285 et seq. — De humilitate, Adalgerus, *CXXXIV*, 917. — Christum voluit habere humilem matrem, vult et habere humilem filiam, Hildebertus Cenom., *CLXXI*, 905. — Sit mens pudica, vultus humilis, sermo mitis, *ibid.*, 905.

Nihil tam contrarium, nihil tam execrabile Deo, quam aliquem odisse, aliquem velle lædere; nihil tam probabile, quam omnes amare, Hildebertus, *XVIII*, 87. — De charitate et unitate servanda, S. Hieronymus, *XXX*, 395. — De dilectione Dei et proximi, ac primum ut in proximum exercenda a sanctimonialibus, S. Augustinus, *XXXII*, 1465. — De dilectione Dei concitanda in meditatione mysteriorum Christi, *ibid.*, 1465. — Non solum carnalis, sed spiritualis inter vos debet esse dilectio, *id.*, *XXXIII*, 964. — Ita inter vos charitatis dulcedinem conservetis, ut vobis invicem per sancta colloquia medicamenta spiritualia præparetis, S. Casarius Arel., *LXVII*, 1125. — Equaliter diligas; neve unam plures aliam ames, *ibid.*, 1157. — Quæ præparanda dilectione, *ibid.* — De se invicem diligendo, *id.*, *LXXXVII*, 1058. — Nolo eas animas christianas existimes, quæ aut fratres aut sorores non dico, oderunt, sed quæ proximis toto corde non diligunt, S. Benedictus Anian., *CIII*, 681. — De charitate, Adalgerus, *CXXXIV*, 917. — Hæc est voluntas Dei, quod nulla invidia, nulla detractio sit inter vos, sed sola dilectio, Hildebertus Cenom., *CLXXI*, 904.

De obedientia exhibenda prælati, S. Hieronymus, *XXX*, 398. — De reverentia et subiectione erga abbatis, *ibid.*, 399. — De promptitudine adimplendi m

da, *ibid.*, 402. — Præposita tanquam matri obediatur, honore servato, ne in illa offendantur Deus, S. August., XXXIII, 464. — Multo magis presbyterum qui omnium vestram curam gerit, *ibid.* — De habitu mutando et obedientia exhibenda, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1107. — De se invicem diligendo, vel sibi invicem obediendo, *id.*, LXXXVIII, 1058. — De obedientia, Adalger., CXXXIV, 918.

De susteritate exquirenda in stratu, S. Hieronymus, XIX, 418. — De sobrietate, *ibid.*, 421. — De cibi et potus qualitate et quantitate, S. Augustinus, XXXII, 1457. — Carnem vestram domale jejuniis et abstinentia escæ et potus, quantum valeat, permittit, *id.*, XXXIII, 960. — De Quadragesimæ observatione, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 295. — De ratione menas qualiter administrandum vel observandum sit, *id.*, LXXXVIII, 1062. — De abstinentia, Adalgerus, CXXXIV, 924.

De non habendo aliquid proprium, S. Hieronymus, XXX, 594. — Non dicatis aliquid proprium, sed vobis sicut omnia communia, S. August., XXXIII, 960. — Non ignoras quanta sacra virgini debeat paupertas spiritus inesse, S. Fulgentius Rusp., LXV, 558. — Nemo sibi aliquid proprium judicet, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1109. — Sicut vobis omnia communia, et nulla suum proprium dicere aut vindicare præsumat, S. Aurelianus Arel., LXVIII, 402. — Ut nulli liceat rem propriam possidere, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 278. — Si pauperis vos exarctet, communiter patiamini, Hildebertus Cenom., CLXXI, 904.

Obvia omnibus virginis modestia, S. Ambrosius, XVI, 693. — Soccingat sacrae virginitalis crimem modestia, *ibid.*, 531. — Virginem prius gravitas sua nuntiet, pudore olivæ gradu sobrio, vultu modesto, *id.*, XVI, 225. — Roseum verecundia colore et purpureum ruboris pudorisque possidet, *id.*, XVIII, 86. — Sit in te nova gravitas, honestas admirabilis, stupenda verecundia, virginialis incessus, et vera pudicitia habitus, et sermo semper modestus, *ibid.*, 86. — In incessu, in statu, in habitu nihil fiat quod illiciti cujusquam libidinem, sed quod deceat vestram sanctitatem, S. August., XXXIII, 961. — Nec dicatis vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos, *ibid.*. — Quando simul estis in ecclesia, et ubicunque ubi et viri sunt, invicem vestram pudicitiam custodite, *ibid.*, 962. — De custodia oculorum, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1110; P. Donatus Ves., LXXXVII, 288. — De continentia oculorum, Algerus, CXXXIV, 921. — Caveat a tentatione oculorum, Hildebert. Cenom., CLXXI, 904.

IV. — A monialibus declinanda.

Vide ne in aliquo humanam gloriam diligas, XVIII, 67. — Non erigant cervicem quia sociantur eis, ad quas foris accedere non audebant, S. Augustinus, XXXIII, 940. — Nec extollantur, si communi vitæ de suis facultatibus aliquid contulerint, *ibid.* — Superbia etiam bonis operibus insidiat ut pereat, *ibid.* — Virgo superba, Christi sponsa non est, S. Fulgentius Rusp., LXV, 555. — Integritas carnis non diu servatur, ubi animus superbiæ tumore corrumpitur, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1123. — In primis contra superbiæ morbum fortiter dimicandum est, quare, *ibid.*, 1125. — Elevat quarundam mentes superbia, vel quia sunt doctiores, vel quia nobiliores, vel quia prædilectiores, Hildebertus Cenom., CLXXI, 903. — Nobiles genere ignobilioribus non se præferant, *id.*, CV, 965. — Linguam a malloquio cohibe, et ori tuo frenum legis impone, *id.*, XVIII, 88. — Absentium obtractores quasi malignos Scripturæ auctoritate deterre, *ibid.* — De fictitiis et nocivis sermonibus evitandis, S. Hieronym., XXX, 409. — De refrenatione lingue in loquendo, *ibid.*, 411. — Quicumque convicto, vel maledicto, vel etiam criminis objectu, alteram lasserit, meminerit satisfactione quantocius curare quod fecit, *id.*, XXXIII, 964. — Linguam refrenet, detractionem quasi venenum respuat, verba otiosa non proferat, etc., S. Cæsarius Arel., LXVII, 1122. — Satis sollicitam ori tuo pone custodiam, *ibid.*, 1127. — Ut inter se litigare, vel convicia dicere non debeant, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 289. — De continentia locutionis, Adalgerus, CXXXIV, 922. — Sentite virgines, quæ delectantur confabulationibus vanis, extractionibus et risibus, Hildebertus Cenom., CLXXI, 905.

Illud ante omnia admono, ut emulationis, malum, nati venenum viperum fugialis, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1125. — Nullum in anima tua invidia inveniat cum, *ibid.*, 1127. — Virgo debet fugere matronarum consortium et sæcularium virorum, S. Hieronymus, VII, 405, 1121.

Pro conservando virginitalis præmio consilium do, ut militaritatem incongruam a vobis, vel a vestris amicis,

totis viribus repellere laboretis, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1124. — Familiaritatis mali effectus enumerantur, *ibid.* — Familiaritates virorum, quantum potest, rarius habeat, *ibid.*, 1130. — Juvenes vero aut nunquam aut difficile videantur, *ibid.* — In familiaritate assidua nec laici unquam nec religiosi suscipiantur, *ibid.* — Ut videntur laice mulieres, S. Ieander Hisp., LXII, 881. — Ut viri sancti videntur, *ibid.*, 882. — Ut declinare virgo debeat juvenes, *ibid.* — Viros, *id.*, CV, 968.

Ut occulte ab aliquo litteras vel quælibet munuscula non accipiat monialis, S. Aug., XXXII, 962. — Nihil occulte accipiendum, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1111. — Epistolæ nullius hominum, etiam nec parentum, occulte accipiantur, *ibid.*, 1118. — Epistolæ nec dandas nec accipiendas sine scientia aut permisso abbatissæ, S. Aurelianus Arel., LXVIII, 401.

De detestatione pretiosarum vestium, S. Hieronym., XXX, 415. — De periculo ambitionis vestium, *ibid.*, 416. — De abjectione exquirenda in vestibus, *ibid.*, 417. — Non sit notabilis earum habitus, non subter legmina capillum retiola appareant, S. August., XXXIII, 961. — De continentia vestitus, Adalgerus, CXXXIV, 923.

Lites aut nullas habeatis, aut quam celerrime finitæ, ne ira crescat in odium, et trabem faciat de festura, et animam faciat homicidam, S. August., XXXIII, 964. — Lites nullas habeatis, S. Aurelianus Arel., LXVIII, 402. — Discordiarum et litium occasiones subterfuge, S. Benedictus Anian., CIII, 682.

V. — De variis præpositis monialium.

Abbatissæ. — De regimine abbatissæ, S. Hieronym., XXX, 399. — De reverentia et subiectione erga abbatissam, *ibid.* — De officio et potestate abbatissæ, *ibid.*, 403. — De ordine et operibus abbatissæ, *ibid.*, 405. — Præposita tanquam matri obediatur, S. Aug., XXXIII, 964. — Qualiter agere debeat abbatissa, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1113. — Quomodo abbatissa in saluatorium procedere debeat, *ibid.*, 1114. — Ut abbatissa nunquam nisi infirmitate faciente extra congregationem manducet, *ibid.* — De electione abbatissæ, *ibid.*, 1118. — Sancta abbatissa in congregatione maneat, S. Aurelianus Arel., LXVIII, 402. — Sanctæ abbatissæ non liceat de facultatibus monasterii vendere aut donare, nec aliquid contra Regulæ instituta agere, *ibid.*, 403. — Sancta abbatissa extra congregationem non recedat, *ibid.*, 405. — Ut sancta abbatissa quidquid necesse fuerit cum sufficientia præbeat, *ibid.*, 404. — Abbatissa quænam eligi debeat, S. Gregorius Magn., LXXVII, 691. — Qualis debeat esse abbatissa, S. Donatus Ves., LXXXVII, 273, 277. — Qualiter abbatissa in saluatorium aut salutandum exeat, vel qualiter ancillæ Domini suos parentes debeant salutare, *ibid.*, 291. — De electione abbatissæ, *ibid.*, 297. — Abbatissa monasterii qualis esse debeat, *id.*, LXXXVIII, 1055. — De abbatissæ, Amalarius Met., *id.*, CV, 961, 963 et seqq.

Cellaria. — Qualiter cellaria infirmis debeat obtemperare, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1115. — De electione cellariæ, qualis esse debeat, *ibid.*, 1121. — Infirmorum, infantium, hospitum, pauperum cum omni sollicitudine curam gerat, *ibid.* — Omnia vasa monasterii cunctaque substantiam, ac si altaris vasa sacra conspiciat, *ibid.* — De cellaria monasterii qualiter esse debeat, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 292; LXXXVIII, 1057.

Portinaria. — Portinaria qualis esse debeat, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1121. — Cellam habere debet juxta portam, *ibid.* — Quales ad posticum eligi debeant, S. Donatus Vesont., *ibid.*, 292. — De monasterii portaria *id.*, LXXXVIII, 1055; CV, 971.

Præposita. — Præposita tanquam matri obediatur, S. August., XXXIII, 961. — Qualis in cella infirmarum præposita esse debeat, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1113. — Admonitio vel contestatio qualiter præposita infirmis debeat obtemperare, *ibid.*, 1115. — Nulla opera pro suo libitu eligant facienda, sed quod ab abbatissæ vel præposita imperatum fuerit, S. Aurelianus Arel., LXVIII, 403. — De præposita monasterii, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 277. — Qualis debeat esse præposita monasterii, *id.*, LXXXVIII, 1054.

Præpositus, provisor, ubi etiam de episcopo. — De jurisdictione episcopi in sorores, S. Hieronym., XXX, 406. — De ordine servando inter episcopum et sorores, *ibid.*, 407. — De præposito presbytero post episcopum sororibus adhibendo, *ibid.* — De auctoritate episcopi et præpositi circa observationes ordinis, *id.*, XXX, 424. — Delinquens secundum arbitrium præpositus vel presbyteri, vel etiam episcopi, gravius emendatur, S. August., XXXIII, 962. — Qualiter provisores monasterii intra monasterium debeant introire, S. Cæsarius Arel.,

LXVII, 1113. — Si Quando autem tibi pro necessitate monasterii seorsim cum provisoro fuerit colloquendum, cum duabus vel certe cum tribus electis sororibus facito, *ibid.*, 1158. — De provisoribus monasterii, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 290.

VI. — De *culpis, confessione monialium.*

Lapsus virginis consecratæ plangitur perquam amarissime, S. Ambrosius, XVI, 567. — Lapsus virginis consecratæ Ecclesiam maculavit, et hinc omnis anima christiana grave vulnus accepit, *ibid.* — Virgini lapsus quanta et qualis necessaria penitentia, *ibid.*, 576. — De delinquentibus admonendis et corripiendis, S. August., LXXIII, 962. — Ut peccatum alterius non cefetur, S. Cæsarius Arel., LXXII, 1110. — Qualiter distinguatur debeat que aut furtum fecerint aut invicem sibi manus traserint, *ibid.*, 1111. — Qualis debet esse modus excommunicationis, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 294. — De gravioribus culpis, *ibid.*, 295. — De his quæ sæpius correctæ non emendaverint, *ibid.* — De culparum excommunicatione, *id.*, LXXXVIII, 1067. — Qualis debeat esse excommunicatio, *ibid.* — De his quæ per sedulam correptionis curam sæpius correctæ emendare noluerunt, *ibid.* — Correptionis modus circa delinquentes, *id.*, CV, 966.

Qualiter ad confessionem omnibus diebus veniant, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 282. — De assidue danda confessione, *id.*, LXXXVIII, 1059. — De non manifestandis sororum confessionibus, *ibid.*, 1060. — Ama confessionem, si affectus decorem, confessioni jungitur decor, jungitur pulchritudo, S. Bernardus, CLXXXII, 258. — Si peccata sunt, in confessione lavantur: si bona opera, confessione commendantur, *ibid.* — Bonum animæ ornamentum confessio, quæ et peccatorem purgat, et iustum reddit purgatorem, *ibid.*

VII. — De *refectione, lavacris, et dormitione monialium.*

De cibis et ordine comedendi, S. Hieronym., XXX, 430. — De jejuniis, *ibid.*, 421. — De lectionibus ad mensam, *ibid.*, 422. — De cibi et potus qualitate et quantitate, S. August., XXXII, 1457. — Extra horam prandii aliquid alimentorum non sumat, nisi cum ægrotat, *id.*, XXXIII, 960. — Cum acceditis ad mensam, donec inde surgatis, quod vobis secundum consuetudinem legitur, sine tumultu et contentione audite, *ibid.* — Infirmitas tractantur aliter in victu, *ibid.*, 961. — Ordo convivii, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1120. — Nulla circa lectum suum, quod manducari aut bibi possit, reponat, S. Aurelianus Arel., LXXIII, 401. — Sedentes ad mensam taceant, *ibid.*, 403. — Carnes in cibis nunquam sumant, *ibid.* — Pulli et reliqua altitia infirmis tantum ministrentur et delicatis; pisces vero certis festivitibus, *ibid.* — Extra mensam communem nihil cibi potusve gustare liceat, nisi infirmis et infantibus, *ibid.* — De jejuniis modo, S. Leander Hisp., LXXII, 884. — De usu vini, *ibid.*, 885. — De his quæ ad lectum suum aliquid occurrere præsumperint, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 282. — De his quæ non custodierint benedictionem ad mensam, et cætera similia, *ibid.*, 283. — De his quæ in coquina aliquid effuderint, *ibid.* — Ut sedentes ad mensam taceant, *ibid.*, 284. — Quibus horis reficiant sorores, *ibid.*, 296. — De ratione mensæ qualiter administrandum vel observandum sit, *id.*, LXXXVIII, 1062. — Quibus congruentibus horis hyeme, vel æstatis tempore, sit reficiendum, *id.*, LXXXVIII, 1063. — De nutriendis infantibus, *ibid.*, 1070. — In refectorio omnes pariter quotidie reficiantur, *id.*, CV, 963. — De quantitate et qualitate cibi, *id.*, CV, 964.

Lavacrum etiam corporum, ususque balnearum non sit assiduus, sed eo quo solet intervallo temporis tribuatur, hoc est, semel in mense, S. Augustinus, XXXIII, 963. — Nisi infirmitatis necessitas cogat corpus sæpius non lavandum, *ibid.* — Nec eant ad balnea, sive quorunque tære necesse fuerit, minus quam tres, *ibid.* — Qualiter balneum debeant uti, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1112. — Quatenus uti virgo lavacro debeat, S. Leander Hisp., LXXII, 885.

Ante summum conscientia eventienda, et dolendum de peccatis, S. Augustinus, XXXI, 1459. — In vigiliis stulendum ut nemo dormiat, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1109; S. Aurelianus Arel., LXVIII, 402. — Quomodo dormire debent, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 293. — Qualiter in schola debeant dormire, LXXXVIII, 1068. — Omnes in dormitorio dormiant, singula scilicet in singulis lectis, *id.*, CV, 963.

VIII. — De *monasterio monialium. — Clausura.*

De clausura domus, S. Hieronymus, XXX, 414. — In primis observandum est ut de monasterio usque ad mortem suam nulla egrediat, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1107; S. Aurelianus Arel., LXVIII, 399. — Nec viri nec mulieres in monasterium ingrediantur, *ibid.*, 401. — Ut nec ipsis provisoribus liceat in monasterium introire, nisi pro his utilitatibus quas in hac Regula statuimus, *ibid.* — Qualiter provisorio monasterii, vel reliqui viri, intra monasterium debeant introire, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 290. — Ut neque matronæ seculares ingredi permittantur, vel puellæ, *ibid.* — De clausura monialium, Robertus de Arbrissetto, CLXII, 1081. Amalarium Met., *id.*, CV, 963.

IX. — *Regulæ, libri, sermones, litteræ ad moniales.*

Regula monacharum, S. Hieronymus, XXX, 391. De vita eremitica ad sororem liber, S. August., XXXII, 1452. Regula S. Augustini ad sanctimonialia, *id.*, XXXIII, 958. Animadversiones in regulam, S. Augustini, XLVII, 528. Regula S. Cæsarii ad virgines, LXVII, 1104. Regula S. Aureliani Arelat. ad virgines, LXVIII, 399. Regula sive liber de institutione virginum, a S. Leandro Hisp., LXXII, 874. Regula S. Donati Vesont. ad virgines, LXXXVII, 273. Regula cuiusdam patris ad virgines, LXXXVIII, 1053. Regula sanctimonialium ab Amalarico collecta, CV, 963. Regulæ sanctimonialium Fontis Ebraidi, CLXII, 1079. Regula sive institutio inclusarum, Aelredus abbas CXCIV, 702. De habitu virginum, S. Cyprianus, IV, 440. Epistola S. Cypriani ad Pomponium de virginibus de sacris, IV, 364. De virginibus libri tres, S. Ambrosius, XVI, 187. De institutione virginis, liber unus, S. Ambrosius, XVI, 333. De lapsu virginis consecratæ liber, S. Ambrosius, XVI, 567. Exhortatio ad sponsam Christi, auctor anonymus, XVIII, 78. Epistola de laude virginitatis, XXX, 163. Epistola S. Hieronymi ad Eustochium, Paula Giam, XXII, 594. Epistola S. Fulgentii Rusp. de virginitate, LXV, 321. Sermo S. Cæsarii Arelat. ad sanctimonialia, LXVIII, 1121. Epistola S. Cæsarii Arel. ad Cæsariam abbatissam ejusque congregationis, LXVII, 1123. Epistola S. Cæsarii Arelat. ad easdem, LXVII, 1128. Epistola hortatoria S. Cæsarii ad virginem Deo dictam, LXVII, 1133. Exhortationes ad virgines, S. Benedictus Ansa, CIII, 666. Exhortatio S. Athanasii ad sponsam Christi, CIII, 611. Admonitio ad Nonsuandam reclusam, CXXXIV, 913. Institutio monialis, ad Blancam ex comitissa sanctimoniali, CXIV, 731. De monacharum singularitate et quiete, Ivo Carnot., CLXI, 842. Sermones ad sanctimonialia, Hildebertus Cassan., CLXXI, 901, 903. Sermones ad sanctimonialia, S. Bernardus Clarv., CLXXII, 236, 259.

NOTA. — Ad ampliora documenta videre est tabulam de virginibus.

CLXI.

INDEX DE VIDUIS.

In hoc indice tractatur : I. De laude et suasionem viduitatis. — II. De cura et honore viduarum. — III. De professione viduitatis, et de vita viduarum. — IV. De officiis viduarum. — V. De habitu viduarum. — VI. Libri, homilias de viduitate tractantes.

I. — De laude et suasionem viduitatis.

Sacerdotium viduitatis, Tertullianus, I, 1286. — Viduas laudatur, *ibid.*, 1287; II, 806, 1928, 1932. — Viduas persuadetur, S. Zeno, XI, 805. — Laudatur ob viduitatem turrit et hoc nomine mulieribus antepositum etiam christianis, S. Ambrosius, XIV, 232. — Discite mulieres, quanta sit viduitatis gratia, *ibid.*, 232. — Viduitatis varia bona, *ibid.*, XVI, 249 et seqq. — Quam viduis gloriosum sit quod ad viduam fuerit Elias destinatus, *ibid.*, 235. — Declaratur viduarum dignitas, quod ob illatas ipsis injurias ira gravissime divina moveatur, *ibid.*, 236. — Frustra viduis propter suscipiendos liberos conjugia iteranda videntur, *ibid.*, 261. — Nec vidua præceptum accipit, sed consilium, *ibid.*, 260. — Bona viduitas, quæ toties apostolico judicio prædicatur, hæc enim magistra fidelis, magistra est castitatis, *ibid.* — Viduis ita honorificentia larga deferitur, ut etiam ab episcopis honorentur, *ibid.*, 237. — Qui sibi ejus thesauri, *ibid.*, 244. — De viduitate servanda, S. Hieronymus, XXII, 550. — Suadetur viduitas propter nuptiarum angustias, *ibid.*, 551, 558. — Viduitatis bonum excellentius bono conjugii, S. Augustinus, XL, 452. — Exhortatio ad viduitatis bonum, *ibid.*, 445. — Comparatio inter triplices viduas, *ibid.*, 440. — Bonum viduitatis non minuitur laudato bono conjugii, sed augetur, *ibid.*, 453. — Bonum viduitatis majus quam conjugii, quod tamen vere bonum, *ibid.*, 452. — Honestum dici viduitatis bonum quia honestius, non ut turpe putetur conjugium, *ibid.*, 454. — Exhortatur ad viduitatis bonum, *ibid.*, 445. — Vidua ad secundas nuptias non transeat, Alanus de Insulis, CCX, 194. — Viduitatis bona, *ibid.*

II. — De cura et honore viduarum.

Vide quam ex æquo habetur qui viduam benefecit, Tertullianus, I, 1287. — Viduarum cura commendatur, S. Ciprianus, IV, 527. — Viduas probatas quasque honorandas, *ibid.*, 771. — Viduas protegendas, *ibid.*, 778. — Viduas et pupillos defendere, Lactantius, VI, 680. — Ad quos præcipue cura illa pertineat, *ibid.* — Viduarum et virginum domos qui ecclesiastici et quomodo visitare debeant, *ibid.*, 49, 50. — Viduas quæ pascuntur elemosinis Ecclesiarum, S. Hieronymus, XXXIII, 232. — Viduas et pupillos Deus custodit, *ibid.*, XXXIV, 1896, 1897. — Viduarum cura ad episcopos pertinet, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 459. — Eorum causas tueri episcopis ab imperatoribus et regibus est concessum, *ibid.*, 607. — Viduas et virgines suis impendiis alebat Ecclesia, S. Paulinus Aquil., XCIX, 327. — Viduarum, pupillorum patres, Alcuinus, C, 157. — Viduas adolescentes debiles a sua Ecclesia aluntur, Isidorus Mercator, CXXX, 548. — De viduis quæ Ecclesie stipendiis sustentantur, Regino Prum., CXXXII, 595. — Ut adolescentiores viduas, vel sanctionales, ab episcopo non negligantur, *ibid.*, CXL, 804; Ivo Carnot., CLXI, 563. — Viduarum causas præ aliis curare debet, S. Bernardus, CLXXII, 741. — Si vera vidua est et desolata, tunc rebus Ecclesie alatur, Petrus Cant., CCV, 149. — Honora viduas necessaria præbendo, et solatiis forendo, *ibid.*, 148.

III. — De professione viduitatis, et de vita viduarum.

Vidua qualis esse debeat ad viduitatis professionem, S. Ambrosius, XVI, 237. — Apostolus juniores non putavit a viduitatis affectu revocandas, *ibid.*, 238. — Non sola castitas corporis viduam fortitudo est, sed magna et uberissima disciplina virtutis, *ibid.*, 238. — Non abstinencia corporis tantum definitur, sed virtute designatur, *ibid.*, 235. — Qualis debeat esse ejus vita, *ibid.*, 241. — Vidua quantum misericors in pauperes et liberalis esse debeat, *ibid.*, 243. — Casta primum debet esse a vino, ut possit

casta esse ab adulterio, *ibid.*, 247. — Vidua quæ admittenda sit ad stipendia Ecclesiarum, *ibid.*, XVII, 476. — Qualem vitam vidua traducere debeat, S. Hieronymus, XXII, 728. — Quomodo vivere debeat vidua, quæ sine liberis derelicta est, *ibid.*, 980. — Viduitatis sancta professio, S. August., XL, 451. — Viduitatis professione non damnari secundas nuptias, *ibid.*, 453. — Vidua debet esse sollicita ut sancta sit et corpore et spiritu, S. Fulgentius, LXV, 513. — Exempla viduarum Judith et Annæ, *ibid.*, 519. — Viduæ ad ecclesiastica ministeria assumptæ quales, Rabanus Maurus, CXII, 619. — Virtutes, *ibid.* — De professione et habitu viduarum sanctionum, Isidorus Mercator, CXXX, 526. — De viduis quæ viduitatem professæ sunt coram episcopo, Regino Prum., CXXXII, 595. — Ut viduas velum sibi imponere non debeant inconsulto episcopo suo, Burchardus CXI, 397. — Quod viduas sub nulla benedictione sint velandæ, *ibid.*, 798. — De viduis, ut nullus eas valere attentet, *ibid.* — De viduis quæ professam continentiam prævaricatas sunt, *ibid.*, 799. — Ut viduitatis professio coram episcopo fiat, *ibid.*, 800. — De viduis propositum relinquuntibus, *ibid.*, 801. — De viduis et puellis quæ in domibus propriis habitum religionis susceperunt, *ibid.*, 802. — Viduas ut sequantur Agnum, S. Petrus Damian., CXLIV, 490. — Viduas veræ quæ, S. Bruno Carthus., CLIII, 449. — Viduitatis professionem coram episcopo factam, nulli violare liceat, Ivo Carnot., CLXI, 201. — Ut viduas velum sibi non imponant inconsulto episcopo suo, *ibid.*, 556. — Ut nullus viduas velare attentet, *ibid.*, 557. — De viduis quæ professam continentiam prævaricatas sunt, *ibid.*, 558. — Ut viduitatis professio coram episcopo fiat, *ibid.*, 559. — Ut viduæ a proposito viduitatis discedentes excommunicentur, *ibid.* — Ut viduas velatæ ad nuptias non transeant, *ibid.*, 560. — De vidua quæ sub obitu religionis velum sibi ad tempus imposuerit, *ibid.* — De viduis quæ in domibus propriis habitum religionis susceperunt, *ibid.*, 561. — Professionem viduitatis faciant et habitum sumant religionis quæ castitatem servare proponunt, Gratianus, CLXXXVII, 1103. — Professionem viduitatis coram episcopo factam post habitum ausceptum nulli violare permittitur, *ibid.*, 1586. — Vidua unde bona æstimetur, S. Bernardus, CLXXXII, 495. — Et qualiter vivendum, *ibid.* — Viduam qualem eligi jubet Apostolus, Philippus de Herveog., CCIII, 754.

IV. — Officia viduarum, quarum vitanda ab eis.

Ut liberos educet vidua, parentes colat, Deo placere desideret, etc., S. Ambrosius, XVI, 236. — Primum pietatis officium, secundum hospitalitatis studium, et humilitatis obsequium, tertium, misericordiarum ministerium, *ibid.*, 238. — Vidua nris suas instituere debent, quæ possint in his maturæ subsidium habere senectutis, *ibid.*, 244. — Magis cavere debent ne locum sinistrae relinquunt opinioni et cur, *ibid.*, 242. — Quando honorandi parentes a vidua, S. Hieronymus, XXII, 551. — Semper in manibus tuis sit divina lectio et crebræ orationes, *ibid.*, 750, 751. — Cavendæ matres et servi, *ibid.*, 551. — Vestium cultus, *ibid.*, 553. — Cavendæ juvenum confabulationes, *ibid.*, 556. Viduas quibus operibus debeant incumbere, *ibid.*, 347. — Viduis diligenter orationum cura videtur injuncta, S. Augustinus, XXXIII, 506. — Viduæ ab avaritia caveant, *ibid.*, XL, 447, 449. — Vidua vera instat orationibus, S. Salvanus Mass., LHI, 193. — Officium viduæ adherere Deo, et instare orationibus, S. Fulgentius, LXV, 518. — Qualiter in cibo et convivis se gerat vidua, *ibid.*, 318. — Viduas clericorum, mortuis conjugibus, velant canones iterum nubere, *ibid.*, LXXVII, 710. — Viduæ quæ Ecclesie stipendiis aluntur suis præcibus Ecclesiam debent adjuvare, Isidorus Mercator,

CXXX, 518. — Viduis colloquia carnalia fugienda, S. Petrus Damianus, CXLIV, 495.

V. — *De habitu viduarum.*

Viduas habitus a matronali distinctus, S. August., XXXIII, 1081. — In nigellis vestibus esse innuitur. *ibid.* — Viduarum fuerunt certa vestimenta temporibus patriarcharum, id., XXXIV, 585. — Ornates et habitus viduarum, S. Fulgentius Rusp., LXV, 517. — Vidua Hispanæ quo colore velum habuerunt, S. Paulin. Aquil., XCIX, 329. — Suscipientes vel invitæ velum non deponant amplius, *ibid.* — Aa viduas velari possint, S. Petrus Damianus, CXLV, 574.

VI. — *Libri de viduitate tractantes, homiliae, sermones.*

De viduis liber unus, S. Ambrosius, XVI, 234.

Epistola de viduitate servanda, S. Hieronymus, IXX, 550.

Epistola ad viduam : quo modo superstites parvulos educere, qualemque ipsa vitam traducere debeat, edocet, *ibid.*, 724.

Quo modo vivere debeat vidua, quæ sine liberis derelicta est, *ibid.*, 982 et seqq.

Epistola de monegamia, *ibid.*, 1046.

De bono viduitatis liber, seu Epistola ad Julianam viduam, S. Augustinus, XI, 429.

Opusculum de viduitate servanda, S. Casarius Arelat., LXVII, 1094.

Instruit Apostolus Timotheum de viduis, Rabanus Maurus, CXII, 615.

De viduis varia decreta, Regino Prum., CXXII, 379.

De viduis, Alanus de Insulis, CXX, 194.

De viduis, Rainerius Veron., CXXXVI, 202.

CLXII.

INDEX DE REGIBUS.

In hoc Indice disseritur : I. De potestate regia in se, et circa res ecclesiasticas considerata. — II. De unctione et titulis regum. — III. De officiis regum. — IV. De virtutibus regum. — V. De officiis nostris erga reges. — VI. Libri de regibus tractantes.

I. — *De potestate regia, in se, et circa res ecclesiasticas.*

Rex in suo solio usque ad Deum, tamen infra Deum, Tertullianus, II, 251. — Imperator solo Deo minor, id., I, 448. — A Deo secundus, id., I, 700. — Grandæ hoc nomen, et cur., id., I, 449. — Inde Imperatoris potestas unde spiritus et vita, id., I, 441. — A Deo est constitutus; id., I, 448. — Illos a Deo electos fuisse Christiani credebant, *ibid.* — Regum potestas a Deo per Jesum Christum, S. Hilarius, X, 700. — Super imperatorem nullus nisi Deus, S. Optatus, XI, 1001. — Potestatem ordinatio a Deo, S. Ambrosius, IV, 1631. — Leges Imperator ferit, quas primus ipse custodiat, id., XVI, 1005. — Imperator intra Ecclesiam, non supra Ecclesiam est, *ibid.*, 1018. — Ea quæ sunt divina Imperatoris dignitas non sunt subjecta; *ibid.*, 996, 999. — Publicorum Imperatori moerum jus commissum est, non sacrorum, *ibid.*, 999. — Ad imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem Ecclesie, *ibid.* — Veteri jure a sacerdotibus donata Imperia, non usurpata, *ibid.*, 1001. — Videntur divinum humanis auctoritatibus deputatum, id., XVII, 163. — Rex nova præcepta imponere potest subditis, S. Augustinus, XXXII, 690. — Homo rex hominibus ad humana, sed alius rex est ad divinus, id., XXXVI, 647. — Potestas omnia principum ac legum, ex Deo est, id., XL, 76. — Reges melius dicti a regendo, quam a regnando, id., XLI, 154. — Ad imperatorum curam non terrena tantum pertinent, sed et ne quis in res divinas impune præcet, id., XLIII, 749. — Regum potestas ex Dei largitate; S. Fulgentius, LXV, 226. — Rex a regendo dicitur, Alcuinus, C, 159. — Imperatoria potestas maxime ad prædium Ecclesie a Deo collata est, *ibid.*, 428. — Quod regnum non ab hominibus sed a Deo in cuius manu omnia regna consistunt, datur, Jonas Aurelianus, CVI, 295. — De imperatoria lege, Burchardus, CXL, 806. — Quod reges legibus teneantur, *ibid.*, 907. — De disciplina regum in Ecclesia, *ibid.* — Non licere Imperatoribus episcopos in Ecclesiam introducere, Placidus, CLXII, 635. — De potestate regis circa investituras, *ibid.*, 637. — Qua in re potestatem in Ecclesia terreni principes habere debeant, id., CLXIII, 666. — Quomodo Adrianus papa anathematizavit principes electioni præsumptum se inserentes, *ibid.*, 667. — Quare permixtum sit Imperatoribus Ecclesiam investire, *ibid.* — Potestatis ecclesiasticæ et secularis officia invicem discreta, Robertus Pullus, CLXXXI, 906. — Cur potestas a Deo sint constituta; et qualiter, *ibid.*, 919. — De terrenis potestatibus, *ibid.*, 921. — Leges principum naturali jure prævalere non debent, Gratianus, CLXXXVII, 48. In ecclesiasticis causis regia voluntas sacerdotibus est postponenda, *ibid.*, 55. — Tribunalia regum sacerdo-

tali sunt potestati subjecta, *ibid.*, 54. — Reges pontificibus pro æternis, et pontifices regibus pro temporalibus indigent, *ibid.* — Potestas omnis a Deo, Petrus Lombardus, CXCI, 1504. — De differentia principis et tyranni, et quid sit princeps, Joannes Saresb., CXXI, 813. — Quod princeps minister est sacerdotum, *ibid.*, 815.

II. — *De unctione et titulis regum.*

Unctionem chrismatis regalis confici in captivitate non licere lex jubet, Tertullianus, II, 634. — Unctio triplex, sacerdotalis, regia et prophetica. S. Hieronymus, XIV, 1325. — Reges olim ungebantur et sacerdotes, S. Augustinus, XXXVII, 1953. — Regum unctio typus Christi, id., XLI, 543. — Unctio sacra ad regiam et sacerdotalem personam maxime pertinebat, XXXII, 627. — Non ungebantur reges et sacerdotes, nisi in illo regno ubi Christus prophetabatur, id., XXXVI, 505. — Prioribus temporibus ad duas solas personas regis et sacerdotis pertinebat, *ibid.*, 200. — Per sacram unctionem in Veteri Testamento, sacerdotes et reges constituuntur, prophetis hæc conferebatur, S. Maximus Taurin., XLVII, 778. — Reges Judæorum cur ungebantur, S. Agobardus Lugd., CIV, 171. — Reges olim ut et nunc eligebantur, S. Petrus Damianus, CXLIV, 899. — Mos illos erandi, et inaugurandi, *ibid.* — Ungebantur in veteri lege reges et sacerdotes in figura Christi, Hildebertus Cenom., CLVI, 797. — Reges et sacerdotes quare olim uncti, Petrus Lombardus, CXCI, 267.

Imperatores Domini appellati, Lactantius, VII, 575. — Ipsi regum nomen quando inditum a Latinis, *ibid.*, 618, 763. — Imperatoris ac principis appellationes promiscue, *ibid.*, 630. — Imperialibus datur titulus serenitatis, majestatis, S. Bonifacius papa, XX, 770. — Reges palam appellatio decet, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 1104. — Almitatis titulus regi datus, Alcuinus, C, 355. — Excellentiss, *ibid.*, 366. Regi datus titulus Celsitudinis, S. Bernardus, CLXXXII, 385, 512, 668. — Excellentiss, *ibid.*, 463. — Majestatis, *ibid.*, 529. — Serenitatis, *ibid.*, 590. — Sublimitatis, 462.

III. — *De officiis regum.*

Regum est libertati subditorum excubare, S. Hilarius, X, 357. — Rex etsi leges in potestate habeat, plus tamen Deo subditus est, S. Ambrosius, XV, 1435. — Imperatorum est religionem tueri, id., XVI, 961. — Rectores deos ne malum fiat, id., XVII, 163. — Regum officium exhibetur, S. Hieronymus, XXIV, 811. — Regum christianorum officia, S. Augustinus, XLIII, 537. — Reges Domino serviunt, et ut homines sunt, et ut reges sunt

in, *IXXIII*, 801. — Ad religiosos reges terre pertinet non solum adulteria, vel homicidia, vel hujusmodi alia flagitia, verum etiam sacrilegia severitate congrua cohibere, *ibid.*, 910. — Imperatores ad regnum evecti ea maxime de causa ut fidei et Ecclesie auxilium ferant, S. Leo Magnus, *LIV*, 973, 1149. — Hæretici ab iisdem cohibendi, *ibid.*, 1117, 1133. — Eorum est scandala contra fidem et disciplinam rescacare, *ibid.*, 1020, 1023. — In causis sacerdotibus se immiscere non debeat reges, S. Gregorius Magnus, *LXXVII*, 649. — Pravorum correctio ad reges pertinet, *ibid.*, 935, 1041. — Quos consilio regunt exterius, perire interius non permittunt, *ibid.*, 1037. — Summum in regibus bonum est eas cuique pura servare, *ibid.*, 1047. — Regni gubernacula erga subiectos temperanda, *ibid.*, 1055. — Regum officium, Aleuin., *C*, 139; Rabanus Maurus, *CXI*, 1146. — Quid sit rex, quid esse, quidve cavere debeat, Jonas Aurel., *CVI*, 267. — Quid sit proprie ministerium regis, *ibid.*, 290. — Princeps jurare debet in diadematis susceptione, se non futurum hæreticorum tutorem, Isidorus Mercator, *CXXI*, 484. — Principis boni est Ecclesias tueri, *ibid.*, 222. — Regum est non modo aliena non rapere, sed etiam aliorum fraude dirapta restituere, S. Petrus Damianus, *CXLIV*, 460. — Imperatores Ecclesiam defensores, *ibid.*, 458. — Quod iniquos castigare est Deo sacrificium, S. Petrus Damianus, *CXLV*, 821. — Principis officium quodnam sit, *ibid.*, 825. — Principes non domini Ecclesie, sed advocati, S. Anselmus Cant., *CLIX*, 92, 101. — Principes mala subditorum emendare maxime tenentur, *ibid.*, 171. — Rex debet furta cohibere, adulteria punire, impios de terra perdere, parricidas et perjuros non sinere vivere, Ivo Carnot., *CLXI*, 1312. — Boni et iusti regis officium, Hildebertus *CLXXI*, 145. — Christiani et optimi principis officium, *ibid.*, 182. — Ministros rapaces debet punire, *ibid.*. — Reges Ecclesiam defensores, S. Bernardus, *CLXXXII*, 150. — Eorum gloria opus Dei, *ibid.*, 235. — Principis officium, *ibid.*, 281. — Imperatoris officium est Ecclesiam defendere, *ibid.*, 442. — Furta et crimina a rege sunt cohibenda, Gratianus, *CLXXXVII*, 1229. — Ecclesias restaurare contritas, non pontifices persequi, boni principis est, *ibid.*, 466.

IV. — De virtutibus regum.

Imperatores in statuendis legibus severiores, in exigendis supplicis misericordes esse debent, S. Ambrosius, *XIV*, 1018. — Inter honores non obliviscantur reges se esse homines, S. August., *XLI*, 171. — Quanto sunt in maiore sublimitate terrena, tanto magis humiliari Deo debent, *id.*, *XXXVII*, 1779. — Reges serviunt Domino in timore, ea quæ contra iussa Domini sunt, religiosa severitate prohibendo atque piecundo, *id.*, *XXXIII*, 801. — Reges cum Christo regnant cum in eum credunt, S. Fulgentius, *LXV*, 734. — Imperator vas in gloriam si in recta fide sancte vivat et culmen regni dignitatis sanctam religioni subiacet, *ibid.*, 648. — Regum dotes, zelus et mansuetudo, S. Gregorius Magnus, *LXXVII*, 1289. — Regum virtutes, Aleuinus, *C*, 354. — Quid esse debet rex, Jonas Aurelian., *CVI*, 267. — Quod æquitas iudicii, stabilitum regni, et iniustitia sit ejus eversio, *ibid.*, 294. — Principes quales esse debeant, Rabanus Maurus, *CVIII*, 1129. — Regum virtutes, Ratherius Veron., *CXXXVI*, 222, 272, 284. — Eleemosynas præsulis faciant,

ibid., 272. — De patientia regum, Burchardus Wormal., *CXL*, 906. — Regum pietas in Deum regna conservat, S. Petrus Damianus, *CXLIV*, 459. — Quod iustitie vigor regna conservet, *id.*, *CXLV*, 819. — Princeps habet clementiam cum iustitia, Rupertus Tuitr., *CLXVII*, 525. — Reges maxime clementia decet, Hildebertus Concom., *CLXXI*, 144. — Exemplum regis in subditos redundat, S. Bernardus, *CLXXXIII*, 150. — Quæ mala vel bona subiectis proveniant de moribus principum, Joannes Saresb., *CXCIX*, 534.

V. — De officiis nostris erga reges.

Romana fides in imperatores quam, Tertullianus, *I*, 585. — Debitam fidem quomodo eis præstabant, *ibid.*, 460. — Illos sinere honorabant, et quomodo, *ibid.*, 448, 700. — Regi reverentia potissima est referenda, S. Hilarius, *A*, 630. — Preces pro salute regis, *ibid.*, 701. — Imperatori quantus honor debitus, S. Optatus, *XI*, 1000. — Christiani sublimioribus potestatibus debent esse subiecti, ne quis constitutionem regis terreni putet esse solvendam, S. Ambrosius, *XV*, 1634. — Subjectos esse non solum propter altionem præsentem, sed et propter futurum iudicium, *XVII*, 165. — Primam ea quæ sunt potestati regis debita exsolvi jubet, *ibid.*, 161. — Orandum pro regibus et imperatoribus, S. Hieronymus, *XIII*, 827. — Honor et obedientia regibus iniustis et infidelibus debetur a Christianis, S. August., *XXXVII*, 1653, 1654. — Christus ejusque discipuli obsequium regibus exhibendum esse exemplo etiam suo præceperunt, *ibid.*, 1591. — Pro regibus eorumque familiis orare debent subditi, S. Gregorius Magnus, *LXXVII*, 859, 862. — Imperatori seu regi ut Deo parendum est, S. Benedictus Anian., *CIII*, 816. — Quod potestati regali, quæ non nisi a Deo ordinata est, humiliter atque fideliter cuncti parere debeant, Jonas Aurelian., *CVI*, 296. — Principi non est maledicendum, Isidorus Mercator, *CXXX*, 482. — Ut regum adversarii excommunicentur, Burchard. Wormal., *CXL*, 900. — Ut nullus presumat principem vivente alium eligere regem, *ibid.*, 901. — Ut nemo intendat in interitum regis, *ibid.*. — Rex honorandus maxime cum suo obtemperat Conditori, S. Petrus Damian., *CXLIV*, 441. — Exhortatio, ut sic serviturus imperatori, ut Deus non offendatur, *id.*, *CLXIII*, 682.

VI. — Libri de regibus tractantes.

De regibus apostolicis ad Constantium imper. *XIII*, 794. — Epistola Fulgentii Ferrandi diaconi Carthaginensis ad Regium comitem, *LXVII*, 928. — De principibus mundi, Taio Casarung., *LXXX*, 969. — De bonis principibus, Taio Casarung., *LXXX*, 964. — Epistola Aleuini ad Carolum regem, *C*, 354. — Sedulii Scoti liber de rectoribus Christianis, *CIII*, 291. — Opusculum de institutione regis, *CVI*, 280. — De regibus, Ratherius, *CXXXVI*, 220. — De ministerio regis, *CXXXIX*, 477. — De regibus, Burchardus, *CXL*, 897, et seqq. 905. — De principis officio in coercionem improborum et impiorum, *CXLV*, 819, 825. — De terrenis potestatibus, *CLXXVI*, 921. — De principibus, Joannes Saresb., *CXCIX*, 515. — Ad principes et iudices, Alanus de Insulis, *CCX*, 188.

CLXIII.

INDEX DE PAUPERTATE.

In quo tractatur : I. De naturâ paupertatis, et ejus speciebus. — II. De prerogativis pauperum et excellentia paupertatis. — III. De officiis pauperum, et eorum vitis. — IV. De officiis christianorum erga pauperes. — V. De paupertate Christi et Apostolorum a nobis imitanda. — VI. — Pars historica paupertatis. — VII. Sermones, tractatus, etc., de paupertate.

.. — De natura paupertatis et ejus speciebus.

Pauper spiritu nullus nisi humilis, Tertullianus, *I*, 1267. — Pauperes voluntarii, S. Hilarius, *IX*, 743. — Paupertas media est, possunt et boni et mali esse pau-

peres, S. Ambrosius, *XV*, 1650. — Non omnia sancta paupertas, nec criminosam divitiis, *ibid.*, 1769. — Paupertas non est poena peccati, *id.*, *XIV*, 844. — Quæ paupertas bona sit, nec fugienda, *ibid.*, 910. — Pauper mysticus quis, *ibid.*, 968. — Paupertas non natura, sed opinionis

est, id., XVI, 1213. — Ubi fames cupiditatem, ubi inextinguibilis appetentia, ibi utique paupertas, *ibid.*, 1098. — Est enim sanctis viris semper dives ipsa paupertas, id., XVII, 734. — Pauperes spiritu, quinam sint, S. Chromatius Aquil., XI, 323. — Qui pauper est cum Christo dives est, S. Hieronymus, XXII, 548. — Pauperes quinam dicendi, S. Augustinus, XII, 204. — Pauper verus, id., XXXVIII, 115. — Pauper Dei in animo est, non in sacco, id., XXXVII, 1727, 1814. — Pauper si Deum habet, quid non habet, id., XXXVIII, 432, 521. — Vere pauperes eujusnam rei divites sint, id., XXXVI, 170; XXXVII, 1619. — Multum dimisit, qui non solum dimisit quidquid habebat, sed etiam quidquid habere cupiebat, id., XXXVII, 1571. — Pauperes divitibus instituti laturarii, id., XXXVIII, 150, 210, 406. — Pauperes occulti canales per quos res nostras præcedunt nos in cælum, id., XXXVI, 424. — Pauperes spiritu, quinam, *ibid.*, 945; XXXVIII, 564. — Paupertas ex se nec beatitudo, nec miseria, id., XXXVIII, 527. — Paupertas voluntaria ad perfectionem christianam pertinet, id., XLIII, 541. — Paupertatis quinque genera, id., XL, 1515. — Pauperum et divitum una est natura, S. Leo Magnus, LIV, 167. — Pauper christianus semper dives, *ibid.*, 276. — Qui veri et evangelici pauperes, *ibid.*, 462. — Paupertas spiritus, seu humilitas primus gradus ad beatitudinem, *ibid.*, 461. — Pauper humilem significat, S. Gregorius Magnus, LXXV, 750, 1151; LXXVI, 205, 378. — Vere pauperes qui sint, id., LXXVI, 205. — Minus inops est qui vestem non habet, quam qui humilitatem, id., LXXVII, 208. — Paupertas duplex, S. Paschasius Radbertus, CXX, 216. — Pauper spiritu, quis, S. Petrus Damianus, CXLIV, 484. — Pauperum tria sunt genera, coacti, spontanei et voluntarii, Hildebertus Cennoman., CLXXI, 475. — Paupertas voluntaria, Christi castellum, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 671. — Paupertas martyrium, *ibid.*, 462. — Non paupertas, sed paupertatis amor virtus reputatur, *ibid.*, 671. — Paupertas voluntaria universa superflua resecat, *ibid.*, 154. — Vere pauper, quis sit, Richardus S. Victoris, LXXVI, 759. — Paupertas quæ sit voluntaria et honesta, Adamus Præmonst., LXXVII, 579. — Pauperes censu et spiritu, Thomas Cisterc., CCVI, 767. — Paupertas quadruplex, Alanus de Insulis, CCX, 218. — Paupertas spiritus in quo consistat, *ibid.*, 140.

II. — De prerogativis pauperum et excellentia paupertatis.

Pauperes Dominus semper justificat, et divites prædamnat, Tertullianus, I, 1260. — Paupertas prodest homini, exercet corpus, non opprimit, S. Ambrosius, XIV, 265. — Bona si a pietate, et virtutum exercitatione suscipitur, *ibid.*, 1152. — Si beata paupertas cui patet cælum, terrenas istas divitias negligamus, corporalem redundantiam declinamus, *ibid.* — Est pauperies gloriosa et cur, id., XV, 1715. — Pauperes divitibus quomodo præstantiores sunt, id., XIV, 243. — Est in moribus paupertas bona, *ibid.*, 1069. — Esto pauper spiritu, et eris dives quocunque censu, *ibid.*, 528. — Quanto dotatius præstat compendii, casta paupertas, id., XVI, 206. — Pauperes in sacerdotibus gloriosæ, *ibid.*, 940. — Christus non fastidit in regno suo pauperem, sed exaudivit eum et liberat ex omnibus angustis et molestiis, *ibid.*, 1275. — Lacrymæ pauperum sunt lacrymæ redemptricæ, *ibid.*, 1292. — Munera pauperum Deum obligant, *ibid.*, 1017. — Pauperes vere esse thesauros Ecclesiæ, *ibid.*, 141. — Pauperes pedes Domini, S. Augustinus, XXXIV, 1760. — Pauperes passim in Scripturis benedicuntur, id., XXXIX, 2510. — Soles pauperibus spiritu cælum promittitur, id., XL, 1084. — Pauperis divitiæ, id., XXXIX, 1936. — Paupertatis evangelicæ pretium, *ibid.*, 1954, 1955. — Pauperes gemmæ magni pretii, Historia Lausitanica, LXXIII, 1097; LXXIV, 257. — Paupertas est thesaurus monachi, Vita Patrum, LXXIII, 891. — Pauperes in die iudicii mundum judicaturi, S. Gregorius Magnus, LXXV, 950. — Pauper abjectus et despectus, margarita in sterquilino, id., LXXVI, 1512. — In via ad patriam paupertas est fida comes, *ibid.*, 1021. — Pauperes beati quinam, S. Paschasius Radbertus, CXX, 216. — Pauperes et senes Ecclesiæ sunt cæteris honoratiores, Isidorus Mercator, CXXX, 348. — Paupertatis evangelicæ fructus, S. Petrus Damianus, CXLV, 258. — Paupertas jure prima virtus ponitur, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 595. — Pauperes præfigurantur in pedibus Domini, unguento Mariæ unctis, Rupertus abb., CLXX, 129. — Pauperes beati, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 436. — Pauperibus et martyribus eadem repositio facta, *ibid.*, 462. — Pauperes in futuro iudicio securi, *ibid.*, 216. — Paupertas evangelica et cælestia possidet et terrena, *ibid.*, 875. — Paupertas quædam beata, Phi-

lippos de Harveng, CCIII, 24. — Paupertate emittit Dei regnum, *ibid.*, 411. — Paupertatis voluntaria merces, *ibid.*, 720. — Paupertatis laus, Petrus Cantor, CCV, 56. — Paupertas voluntaria custodia virtutum, *ibid.*, 65. — Paupertas humilitatis nutrit, *ibid.*, 181. — Paupertatis commendatio, Alanus de Insulis, CCX, 184. — Paupertatis commoda, *ibid.*, 124.

III. — De officiis pauperum, et eorum vitii.

Oratio alit pauperes, Tertullianus, I, 1196. — Qui ab Ecclesia aluntur frugatoribus cibis contenti sint, S. Cyprianus, IV, 563. — Nemo de paupertate queri debet, citatur exemplum hirundinis quæ abundat industria, S. Ambrosius XIV, 230. — In paupertate et divitiis testamenta sunt, *ibid.*, 264; CCIV, 1509. — Sæpe frangi sanctos inopias deformitas, quos mortis formido non fregerat, id., IV, 1405. — Pauperem egestas commendabiliorem non facit, si inter sordes et inopiam peccata non caveat, S. Hieronymus, XXII, 724. — Pauperes quæ vitia cavere oportet, S. Augustinus, XXXVIII, 521. — Cavenda illis cupiditas divitiarum, *ibid.*, 522, 956. — Pauper tranquillus, diviti cupido præferendus, id., XII, 114. Pauperes multi cupiditate divites, id., XVII, 1571. — Pauper cupiditate possessus, divite pejor, id., XXXVIII, 114. — Nihil pauperi prodest si eget facultate, et ardet cupiditate, id., XXXVI, 609. — Pauper qui cupit divitias et inflatur, inter divites reprobus deputatur, *ibid.*, 545; XXXVII, 1727. — Verus pauper in pauperum turba vix invenitur, id., XXXVIII, 114. — Pauper superbus non ferendus, id., XXXVII, 112, 218. — Pauperes tenentur frenare cupiditates, id., XXXVIII, 531. — Pauperes multos, utpote viris et malis moribus locupletes, laopia nihil juvat, id., XXXIX, 2311. — Paupere superbo nihil est stolidius, id., XL, 1081. — Pauperes ab elemosyna faciendi non exclusi, S. Leo Magnus, LIV, 160, 190, 277. — Pauperes pro patientia coronandi, *ibid.*, 177. — Pauper cum anxietate appetit bona, quæ dives cum metu habet, S. Gregorius Magnus, LXXV, 1114. — Ad cenam vocantur pauperes et debiles, non vero pauperes et superbi, id., LXXVI, 1269. — Deus pauperes novit, divites superbos nescit, *ibid.*, 1305. — Pierumque fit ut dives sit humilis, pauper vero superbus, id., LXXVII, 574. — Pauperes quatenus elemosynam facere possint, Rotherius Veron., CXXXVI, 187. — Contra pauperes desides, *ibid.*, 188. — Opera victum acquirant, *ibid.*, 186. — Paupertas grande est instrumentum quo creatura subijctus Creatori, Rupertus abb., CLIVIII, 1584. — Paupertas vitiatu affectu rerum etiam minimarum, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 656. — Paupertas vacat invidia propria et aliena, *ibid.*, 671. — Paupertatem simulat triplicis generis homines, Petrus Cantor, CCV, 152. — Paupertas adulationem non invenit, *ibid.*, 111.

IV. — De officiis christianorum erga pauperes, et de hac questione, Cur Deus pauperes permiserit.

Lucrum est pietatis nomine facere sumptum, si pauperes adjuventur, Tertullianus I, 474. — Pauperes pascendi, S. Cyprianus, IV, 541. — Pauperum cura commendatur, *ibid.*, 250, 252, 240, 327, 329. — Pauperibus stantibus in fide major cura et dilectio præbeatur, *ibid.*, 329. — Bonum est in Ecclesia pauperes non esurire, S. Hilarius, IX, 745. — Nemo irridet pauperem et cur, S. Ambrosius, XV, 1785. — Qui irridet pauperem, exherbat eum qui fecit illum, *ibid.*, 1540. — Qui pauperes pro cæteris juvandi, id., XVI, 125 *segg.* — Videndus ille pauper, qui te non videt, requirendus ille qui erubescit videri, *ibid.*, 124. — Si alas pauperes, laves eorum vulnera illuviemque detergas, tarsi utique pedes Christi, *ibid.*, 1117. — Utinam hoc mihi semper crimen ascribant, quia aurum pauperibus erogatur, *ibid.*, XVI, 1017. — Ararii mei pauperes Christi sunt, hunc novi congregare thesaurum, *ibid.* — Noli pauperem contemnere, ille te divitem fecit, *ibid.*, XVI, 1215. — Erga pauperem nemo simulatur, *ibid.*, 182. — Meliores amicitias sunt inopum plerumque quam divitum, *ibid.* — Pauperibus largiri et sibi et suis utile est, S. Gaudenius, XX, 942. — Pauperibus dandum, non locupletibus, non superbis, S. Hieronymus, XXII, 645. — Nonnulli pauperibus paululum tribuunt, ut amplius accipiant, *ibid.*, 555. — Pauper ac dives onera sua vicissim partiri ac minuire quomodo valeant, S. Augustinus, XXXVIII, 592. — Pauperes vestiuntur, id., XXXIV, 471. — Pauperum cura, id., XXXVIII, 433. — Pauperes pascit Ecclesia, id., XLIII, 94. — Pauperum procuratorem episcopus gerit, id., XXXIII, 809. — Fides amico in ejus paupertate servanda, id., XXXVIII, 247. — Pauperes non sunt contemnendi, id., XXXIX, 1812. — Sed honorandi, id.,

XL, 1063. — Pauperes inter ac divites commercium, id., XXXIX, 2333. — Pauperum neglectus an venialis sit, S. Leo Magnus, LIV, 165. — Pauperes adjuvandi, maxime modesti et verecundi, *ibid.*, 162. — In pauperibus Christum pascimus, *ibid.*, 163. — Sine misericordia in pauperes nulla virtus prodest, *ibid.*, 165. — Pauperibus eleemosynas distribuere ad quos spectat, S. Benedictus LXVI, 315; S. Gregorius Turon., LXXI, 909. — Pauperes sunt patroni quos rogare debemus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1510. — Pauperes vitiis corripendi sunt, et cibandi, *ibid.* — Honor pauperibus debitas exemplo demonstratur, *ibid.* — Exhortatio ad colendos et sublevandos pauperes, *ibid.*, 1572. — Pauperes qui morientur, id., LXXVII, 52. — Pauperes consolandi, *ibid.* — Utrum pauperi peccatori damna eleemosyna, *ibid.*, 85. — Pauperum res dispensandas habet episcopus, id., 1274. — Pauperes venientes ad ostium et petentes, quomodo dimittimus? Et si debet unusquisque porrigere panem, vel quodcumque aliud, etc., S. Benedictus Anian., CIII, 525. — Pauperum cura commendatur, S. Agobardus Lugdunensis, CIV, 184. — Pauperem de familia sua unusquisque pascat, Regino Prumiensis, CXXVII, 565. — De sublevandis miseris pauperum egregia dicta, Guibertus abb., CLVI, 776. — Quomodo pauperi vel diviti sit dandum, Arnulfus Lexov., CCI, 199. — Paupertas viduarum sublevanda, Petrus Cantor., CCV, 148. — De pauperibus requirendis, Innocentius III. papa, CLXXII, 1208. — De servitio pauperum, *ibid.*, 1146. — Plerumque servos suos, quos potest pascere Deus, ideo facit indigentes ut inveniat operantes, S. Augustinus, XXXVIII, 1128. — Pauperem et divitem cur fecit Deus, id., XXXVII, 1649, 1650; XXXIX, 1980, 2250, 2356, 2341; XL, 1176; S. Leo Magnus, LIV, 176; S. Petrus Damian., CXLIV, 454.

V. — De paupertate Christi, apostolorum et sanctorum.

Christi paupertas, S. Ambrosius, XIV, 934. — Christus in paupere atque despecto mundum redemit, id., XV, 1461. — Ideo pauper huc venit, ne haberet diabolum, quod auferret, *ibid.*, 1624. — Quomodo dives in paupertate, id., XIV, 1070. — Meum paupertas eius patrimonium, et infirmitas Domini mea est virtus, id., XV, 1568. — Christi paupertas summa, S. Augustinus, XXXVI, 841. — Christus implere venit pauperes, qui pauper effectus est, *ibid.*, 455. — Christi paupertas, divitiæ nostræ sunt, *ibid.*, 451. — Paupertate Christi saturatus quis dicitur, id., XXXIII, 567. — Paupertas et divitiæ Christi, id., XXVII, 215. — Magnanima paupertas Christi, S. Leo Magnus, LIV, 482. — Christus pauper factus est ut nos citaret, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 179. — Christus parentes pauperes elegit, *ibid.*, 1085. — Christus singularitater pauper, S. Bruno Heribopol., CLXVIII, 262, 519. — Paupertatem quantum Christus in actionibus suis adamavit, Hildebertus Cenoman., CLXXI, 611. — Quam pauper fuerit Christus, *ibid.*, 732. — Christi paupertas, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 289. — Paupertatem Christus docuit verbo et exemplo, Petrus Cantor., CCV, 68. — Paupertas Christi maxime apparuit in cruce, *ibid.*, 77.

Beate paupertatis exemplum nobis primi in se apostoli præbuerunt, S. Chromatius, XX, 535. — Toto orbe peregrini et pauperes quid dicere poterant? S. Hieronymus, XXII, 1057. — Non divitiarum sarcina prægravati, poterant ingredi per angustias æcus, *ibid.* — Quantum ad divitias nihil, quantum ad voluntatem totum mundum reliquerunt, *ibid.*, 646. — Nemo apostolis pauperior fuit, et nemo tantum pro Domino dereliquit, *ibid.*, 1192. — Magnanima paupertas apostolorum, S. Leo Magnus, LIV, 462. — Apostolorum cura in pauperes, S. Petrus Damianus, CXLV, 217.

Amor cujusdam faminae in pauperes, S. Hieronymus, XXII, 880. — Accusat se publice Casarius, quod interdum vestimenticula sua pauperibus dare neglexerit, S. Augustinus, XXXIX, 2024. — Pauperibus thesauros Gunttramus largitur, S. Gregorius Turon., LXXI, 441, 451. — Perpetuus heredes suos arripit, *ibid.*, 1151. — Paupertas Joannis Eleemosynarii ex testamento ejus apparet, Historia Lausicana, LXXIII, 379. — Paupertas Agathonis aliquid recipere recusantis, *ibid.*, 775. — Paupertatis studium abbatissæ cujusdam majora respicientis, *ibid.*, 627. — Paupertas Arsenii vestimenta non acceptantia, Vitæ Patr., LXXIII, 883. — Paupertas Juliani nihil habentis præter cilicium, sagum, vasculum ligneum et librum, id., LXXIV, 145. — Paupertas Measimæ unica tunica utentis, *ibid.*, 72. — Paupertas Pauli in Pheme, qui nihil accepit præter quod posset eodem die comedere, id., LXXIII, 1122. — Paupertas Serapionis Sindonitæ, Evangelium et seipsum vendentis ut pauperibus subveniat, *ibid.*, 772, 869. — Paupertas perfecta docetur ab Antonio egregio dogmate et exemplo, *ibid.*, 771. — Paupertas S. Malachie episc., S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 1086.

VI. — Pars historica pauperum.

Quanta charitate pauperibus subveniebant Christiani, Tertull., I, 470. — Pauperibus collationes ab apostolis institutæ, S. Hilarius, IX, 745. — Pauperes templorum foribus astare debent, S. Gaudentius, XX, 938. — Pauperes dimittendi mos per verba: Vade in pace, et tibi Deus, S. Augustinus, XXXIX, 2305. — Pauperes Ecclesia olim alebat, S. Prudentius, LX, nov. 306. — Antè fores Ecclesiæ aderant, *ibid.*, 41. — In carnalibus habitabant, *ibid.*, 168. — Pauperum susceptio in monasteriis, S. Benedictus, LXVI, 765. — In gratiam pauperum erecta xenodochia in monasteriis, *ibid.*, 512. — Pauperibus datæ monasteriorum decimæ, *ibid.*, 510. — Pars quinta redditum monasterii, *ibid.*, 511. — Item fertis pars, *ibid.* — Pauperibus distribuendæ vestes vestustæ, *ibid.*, 788. — Tribus pauperibus pedes quotidie lavandi etque eleemosyna tribuenda, *ibid.*, 765. — Pauperes divitum manus osculantur cum aliquid ab eis accipiunt, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 797.

VII. — Sermones, tractatus, etc., de paupertate.

Sermones de pauperibus, S. Augustinus, XXXVIII, 111, 247; XXXIX, 1934.

Patientiæ pauperum Christi merces æterna, S. Augustinus, XL, 625.

Pauper superbus, pauper spiritu, pauper humilis, nobilis pauper, *ibid.*, 1081.

Paupertatem sectentur, paupertatis felicitas, *ibid.*, XL, 1218.

Sermones de divite et Lazaro, S. Petrus Chrysolog., LII, 529 et seqq.

De vestium paupertate, et vilitate amanda, S. Petrus Damianus, CXLV, 555.

De paupertate voluntaria, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 671.

De paupertate sectanda, id., CLXXXIV, 1195.

De divite et Lazaro, Zacharias Chrysopoiet., CLXXXVI, 537.

De Christi pauperibus, S. Stephanus Grandimont., CCIV, 1104.

De subventionem pauperum, *ibid.*, 1108.

Quod Deus pauperibus sit dispensator providus, *ibid.*, 1145.

De beneficio pauperibus erogando, *ibid.*, 1152.

De paupertate, Petrus Cantor., 61.

CLXIV.

INDEX ANECDOTALIS

ORDINE RERUM ALPHABETICO DISPOSITUS,

LECTORI PROPONENS PRÆCLARISSIMA FACINORA QUÆ IN PATROLOGIÆ CURSU REFERUNTUR.

ABELARDUS PETRUS. — De suo filio Astralabo ex indignatione eunuchus facto, CLXXVIII, 83.

ADAMUS Præmonstratensis. — De ipsius pietate, devotione in Eucharistiam et singulari charitate, CXCVIII, 41.

AFAMUS, Persensis abb. — De abbate de Turpinisco, CXXI, 631. — De Gulielmo nobili adolescente, CXXI, 612.

ADAMUS S. VICTORIS. — De indulgentiis in Terram Sanctam adeuntes, CCVIII, 1275.

ADO, Viennensis archiepisc. — De Antipatro matrem suam transverberante, CXXIII, 58.

ADRIANUS II, papa. — De Waldrada commentum Ecclesie recepta, CXXII, 1265.

AGOBARDUS (S.), Lugdunensis episcop. — Anecd. in libr. de imaginib. sanctorum, CIV, 199 seq. De David humilitate, CIV, 161.

ALCUINUS, abb. — De ipsius vita, C, 94.

ALDRICUS. — Anecd. ipsiusmet a discipulis collecta, CIV, 30.

ALEXANDER III, papa. — De ipsiusmet patientia, et scientia in divinis et humanis Scripturis, CC, 12.

AMALARICUS, presbyter., Metens. — De Eucharistia, CV, 1133.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanensis episc. — De gula et abstinentia, XIV, 700. — De intemperantia, *ibid.*, 874. — De tempore, duratione et aliis variis circumstantiis diluvium universale comitantibus, XV, 383. — Quam ridicula et odiosa sit ebrietas, XV, 711. — De comparatione, in doctrina, animæ variis seminibus, *ibid.*, 1074. — De anima fidei comperata Bethleem, etc., XV, 1237. — De martyribus, certaminibus et beatitudine celesti, *ibid.*, 1397. — De veritate, de iustitia et de virtute, XVI, 59, 206. — De luctu et coronatione in certaminibus, *ibid.*, 1473. — Quod humilitatem didicimus non solum sermone sed actibus Christi, *ibid.*, 1490. — De Dei et hominis opere in poenitentia delictorum, *ibid.*, 1581. — De baptismatis institutione, XVI, 427. — In calumniam et tentationem, *ibid.*, 1448. — De Dei adoratione in veritate, *ibid.*, 793. — Quod laboris mutatio sit quædam quies, *ibid.*, 223. — De virginibus sese morti sponte tradentibus, *ibid.*, 239. — Quod flos humilitatis et simplicitatis sit Christus, *ibid.*, 280. — De Arianis varias in sectas divisas, XV, 539. — De humilitatis servandam mensuram, *ibid.*, 1598. — De Christi et apostolorum humilitate et simplicitate, XVI, 280. — De poenitentia, venia et culpa delictorum, *ibid.*, 505. — De lacrymis, jejuniis et aliis poenitentis modis, *ibid.*, 494. — De virginis lapsu poenitentia, *ibid.*, 578. — De bona oratione, *ibid.*, 507. — De ebrietate feminarum, XV, 720. — De titubatione, vacillitate ac fluctuatione inebriorum, XVI, 489. — De converso ad dilectam olim mulierem redeuntes, qui dixit: « Ego non sum ego », *ibid.*, 521. — De luxuria et incontinentia, *ibid.*, 827. — De luxuriosorum insatietate, *ibid.*, 1063. — De jejuniis jejunes fortes efficiunt, *ibid.*, 1195. — De pietate, *ibid.*, 1226. — De pestilentia quam irrationabilia et ea que cum hominibus conversari videntur, inficit, XIV, 575; XV, 1806. — De pietate, XVI, 1226. — De superbiam et culpæ effectibus, *ibid.*, 1255. — De otiosis, *ibid.*, 1201. — De charitate omnem fidem possidente, *ibid.*, 1269. — Quod sacerdos sacerdotem debet consecrare et induere virtutibus sacerdotibus, *ibid.*, 1306. — De perfectione vitæ sacerdotalis, *ibid.*, 1279. — De diaboli tentationibus cavendis, *ibid.*, 1239. — De gradibus in ordine salutis a timore ad hereditatem, *ibid.*, 691, 1258. — De mansuetudine, *ibid.*, 1257. — De effectu mortis martyrum, XIV, 430. — De crucis Christi sacrificio, XV, 1269. — De causis terroris mortis, XIV, 534. — De certis diebus mortuis dedicatis, XVI, 1386.

ANASTASIUS, Bibliothec. — De reconsecratione et reordinatione quorundam, CXXIX, 853. — De loco martyrii B. Petri, juxta palatium Neronianum, in Vaticano, in via Aurelia, CXXVII, 1033. — De ecclesie Gothorum dedicatione in urbe Roma, CXXVIII, 649.

ANNEMUNDUS (S.), Lugdunensis episc. — De ipsius mortis causa, LXXXVII, 471.

ARNO, præposit. Reichersperg. — De Alexandro II papa canonicos regulariter viventes constituite, qui et ipsi ordinem S. Augustini amplexi sunt, CXCIV, 1403.

ARNOBIUS. — De miseriis omnis generis que miseros mortales obsident, V, 724. — De diluvio, *ibid.*, 728. — De assumptione et descensione Simonis Magi, *ibid.*, 828. — De ludis Floralibus et Megalensibus, *ibid.*, 1265. — De ludis Circensibus, *ibid.*, 1274. — De diis ethnicis, *ibid.*, 1014. — De Pygmalione, *ibid.*, 1206. — De statua Jovis velamine laneo contexta, *ibid.*, 1204. — De ebriis et rationis expertibus, *ibid.*, 1259.

ANSELMUS, Cantuariensis archiepisc. — Quomodo Rodolphus rex conquerebatur se a lectione distrabi ob negotia, CLVIII, 1075. — De monachis in Angliam missis, CLVIII, 1152. — De inducitis sacrilego concessis, CLIX, 85. — Kla comitissa per timorem conversa, CLIX, 92.

— De liberalitate Lanfranci archiepisc., CLVIII, 1149. — De Ida comitissa, CLIX, 92.

AUDOENUS (S.), Noviomensis episc. — De Dagoberto regis amicitia pro sancto Eligio, LXXXVII, 474.

ARNULFUS, Lexoviensis episc. — De Baudino procuratore domus regis, CCI, 25.

AUGUSTINUS (S.), Anglorum apostolus — De ipso, per regis Æthelberti clementiam, ingressum cum sociis in perpetuam habitationem Doroberni ubique vitam angelicam agente, LXXX, 44.

BALDWINUS, Constantinop. imperat. — De legibus contra homicidas, CCIX, 916.

BEDA Vener. — De Nehemia obijungente optimates Judæe Sabbati quies violatur, XCI, 822. — De historia Moyse, XCII, 366. — De Cuthberto angelum in hospitio suscipiente sub pauperis forma, XCIV, 745. — Igneum fantasticum a diabolo immissum quomodo Cuthbertus exstinguit, *ibid.*, 751. — De animalibus marinis Cuthberto obsequium præstantibus, *ibid.*, 747. — De donis a Gregorio Magno papa missis ad Æthelbertum regem, XCV, 72. — De Ædani episcopi virtutibus, *ibid.*, 125. — Quomodo Cuthbertus vidit sancti Ædani animam in celum ab angelis delatam, *ibid.*, 759.

BENEDICTUS (S.), monach. — Quod in quibusdam non minor sit ardor pro regula monastica, quam in malis, pro dilectione Dei derelictio parentum, patrie, etc., LXVI, 244.

BENEDICTUS (S.), Anianensis abb. — De continentis laude, CIII, 1125.

BERNARDUS (S.), Clavallensis abbas. — De titulis sepulchralibus, CLXXXV, 1625. — De vico Fontanarum, *ibid.*, 1633.

BOETIUS. — In Trinitate de numero personarum et de earum singularitate secundum essentiam, hoc est, quod Pater est Deus, Filius est Deus, et Spiritus sanctus est Deus, LXIV, 1262. — De Trinitate, *ibid.*

BRAULIO (S.), Cesaraugustanus episc. — De translatione S. Vincentii Levite, sub Carolo Calvo rege, LXXX, 617.

BRUNO (S.), archiepisc. Coloniensis. — Quod aer serene se daret tempore et hora quadam notata post quadam obitum, CXXXIV, 936.

BRUNO (S.), Sign. episc. — De mandato Gregorii papæ ut ipse sacram ordinationem susceperet, CLXIV, 105.

CAROLUS CALVUS, imperat. — De modo quo Adrianus papa in ipsum regem correctionem fraternam exercuit, CXXIV, 881.

CAROLUS MAGNUS, imperat. — Anecd. de episcopo inter omnes minimo qui se divinis cultibus honoratum gloriabatur, CXXVIII, 1583.

CASSIANUS, presbyt. monach. — De fratris coenam obedientia in sportis circum forendis, XLIX, 189.

CASSIODORUS, abbas. — De calumniis in sanctum Athanasium in elemosynis pauperibus ab eo collatis, LXXI, 966.

CHROMATIUS (S.), episcop. Aquileiens. — Quod Dominus inter juramentum et loquelam nostram nullam rem esse distantiam, quia sicut in juramento nullum contrait esse perfidiam, ita quoque in verbis nostris nullum debet esse mendacium, XI, 352.

CELESTINUS III, papa. — De ipsomet eadem die ad sacerdotium et ad papatum prorecto, CCVI, 863.

COLUMBANUS (S.), abb. — De Deo iudice venturo, LXXX, 247.

CYPRIANUS (S.), Carth. episc. — Ordine regiminis inter se creaturarum notatur Deum unicum et unum esse, IV, 578. — De morte Abelis et de immolatione Isaac, *ibid.*, 797. — De statua Nabuchodonosoris, *ibid.*, 353. — De hominum punitione in diluvio universali, *ibid.*, 746. — De Job patientia et Tobie cecitate, *ibid.*, 634. — De coronandis in stadio, *ibid.*, 653. — De Anna vidua die noctuque in templo Deo jejuniis et orationibus servient, *ibid.*, 542. — Quod aqua in baptismo adhibita paschali tempore caleferebat, *ibid.*, 480.

DECIUS AUSONIUS. — De adulatione istius erga Gratianum imperat., XIX, 940.

DESIDERIUS (S.), Cadurcensis episc. — Quantum ipsomet fuerit misericors ac benignus, LXXXVII, 222.

DEXTER. — De calumniis Pennoti et aliorum in abbatem Joachimum, XXXI, 614.

DIONYSIUS EXIGUUS. — De monachis inconstantibus, LXVII, 244. — De variis sancti Joannis Baptiste capitis inventionibus, *ibid.*, 421.

DRACONTIUS. — De ipsiusmet peccatorum confessione et poenitentia, LX, 665.

ERACLIUS, episcop. — De fide ipsiusmet Eracii Lugdunensis episc., qui fuit tanta ut insigne miraculum in se expertus fuerit, CXXXV, 944.

EUGYPTIUS, abb. — Quod si qui de tempore originis mundi calumnialur, refelli possint de mundi loco, LXII, 619.

EUSEBIUS, Verrellens. episc. — De ipsomet populum hortante ad salutem operandum, XII, 946.

FALCO, Beneventan. — De Matthæo cardinali, qui a primis anis cum pietate peritiam disciplinarum felici successo conjunxit, CLXXIII, 1231.

FIRMIUS MATERNUS. — De dæmonibus quod vidit ipse in simulacris nutriti ex assiduis sacrificiis et sanguine hostiarum, LXXI, 1011.

FULGENTIUS (S.), episc. — Quod Romam terrestrem videns tam splendide ipsomet exclamaverit : « Quante splendidiore erit civitas Dei ! », LXV, 103. — Quod eundem fidei spiritum habuerunt et Moyses, et David, et apostolus Paulus, *ibid.*, 201.

GEBUINUS, Lugdunens. archiepisc. — De ipsius commendatione humilitatis, CLXVII, 1210.

GENNADIUS, Massiliens. presbyter. — De Photio patriarcha qui Basilium imperator. homicidam ad sacram admittere noluit, LVIII, 1052.

GERHOFUS, Reichersperg. — De ipsomet a communione episcoporum schismatici recedente, CXIII, 482.

GERMANUS (S.), Parisiens. episc. — De his qui non erant communicaturi olim in massa, et non expectata communione discedebant, LXXII, 130.

GESO, abb. Dertones. — De quodam monacho qui per aquilarem hostiam supplicium evasit, CXXXVII, 399.

GODEFRIDUS BULLONIUS. — Quod ipse fuerit humilitate et aliis virtutibus insignis, CLV, 389.

GODEFRIDUS, Admontens. abb. — De ipsius prudentia, religione et eruditione, CLXXIV, 9.

GRATIANUS. — De decretis canonum in corpus adjunctis, CLXXVII, 10.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa. — Quod zelus animarum gratissimum sit Deo sacrificium, LXXIX, 595. — Quomodo sanctus Anselmus se devotè captivitati ad ejusdem filium viduus liberandum, LXXV, 804. — De Herulo monacho quod ei apparuit quod ex albis floribus corona de celo in caput descenderet, *ibid.*, 70. — De tribus papæ mitris, LXXVIII, 1114.

GREGORIUS (S.), Turonens. episc. — Beato Portiano qui domum suam mirabiliter sanavit, LXXI, 1027. — De Aredio qui infirmos curabat crucis vexillo eis imposito, *ibid.*, 561. — De sancto Hospitio cæcorum oculos aperiente per sanctam crucis virtutem, *ibid.*, 578. — De eodem e muliere dæmonia efficiente, sancta cruce fronti ejus ex oleo imposita, *ibid.* — De virtute singulari reliquiarum sancti Sergii martyris, *ibid.*, 433. — De sancti Martini virtute erga unum poëram, post sanctam crucis signum, *ibid.*, 444. — De Verano episcopo, de lavacro Theodoricum suscipiente et plerumque sanitati restituerant infirmos per crucis signum, *ibid.*, 485. — De Ratherio Chilideberti legato et de ejus agendi ratione in episcopum Massiliensem, *ibid.*, 435. — De Dei vindicta in latronem et incendiarium, juramento falso præstito, *ibid.*, 460. De morte Terentii urbis Lemovicensis comitis, deque vindicta adversariorum de eo, *ibid.*, 467. — De Prætextato episcopo ab homicida percussio, *ibid.*, 470. — De circumstantiis quæ dederunt locum inveniendi et detegendi cadavera Merovechi ac Chlodovechi post interitum, *ibid.*, 433. — Quod ejusdem martyris historia vera esset, licet falsa ab episcopo credita, *ibid.*, 763. — De Eberulfo Gregorium occidere machinante, et clericis in basilica Sancti Martini congregatis, *ibid.*, 439. — De Gundovaldi superbia et presumptione, *ibid.*, 440. — De Desiderii Turonici arte necromantice, *ibid.*, 491. — De Bucivaldo abb. in electione episcopi Viridunensis, *ibid.*, 501. — De Bosonis superbia in negotiis Carassanensibus, *ibid.*, 509. — De Chrodieldis jactantia et Basina penitentia, *ibid.*, 517. — De Rauchingo subjectos despiciente nefandique in eum agente, *ibid.*, 518. — De Riccolemo minstante quod si Guntchramnum a basilica sancta non extraheret, civitatem subito incendio concremaret, *ibid.*, 519. — De Felice Namnetice urbis episcopo jactantia et cupiditate, *ibid.*, 320. — De Leodasto fugitivo et Marcovele regina, *ibid.*, 544. — De Riculfo presbytero episcopatum ambiente et in tantum e promissis elato ut Simonis Magi superbia aquaretur, *ibid.*, 564. — De Palladio Parthenium episcopum injuriis lacessante, ultione divina suo gladio sese trucidante, *ibid.*, 503. — De Guntchramni regis religione in Massiliæ pestis calamitate, *ibid.*, 503. — De Chilideberto rege Fredegundam maleficam per legatos expostulante, *ibid.*, 421. — De quodam hæretico Ecclesiam Agathensem spoliantem, et eorum loci episcopo adducto, *ibid.*, 776. — De sacerdote episcopo obumbrante et Nestorio ei succedente, *ibid.*, 599. — De sancti Fructi cellula tota commota, dum Felix episcopus

transiret, *ibid.*, 580. — De sancti Germani verbis ad Sigebertum fratrem suum obsidentem, *ibid.*, 513. — De aggravatione et allertatione corporis sancti Germani Parisiensis dum sepeliendum esset, *ibid.*, 524. — De penitentia Patrocli monachi, *ibid.*, 525. — De sancto Martino a quodam agro tempestatem amovente, *ibid.*, 937. — De clericis in Xiberium episcopo perversa machinationibus, *ibid.*, 404. — De muneribus Guntchramno regi oblatis a sacerdotibus ut episcopatum eis concederet, *ibid.*, 403. — De sagittario partes Gundovaldi sequente, *ibid.*, 458, 442. — De ratione presbytero se in episcopatum eligente post mortem sancti Galli, *ibid.*, 273. — De Cantini episcopi prava agendi ratione erga Anastasium presbyterum, *ibid.*, 277. — De Rauchingo suos famulos postulante, *ibid.*, 518. — De Senocho presbytero in cellula se-e includente, *ibid.*, 521. — De Merovecho principe tonsurato et monacho facto, *ibid.*, 527. — De Nantino infeliciter obumbrante ob injurias sacerdotibus illatas, *ibid.*, 532. — De Salvii episcopi predicatione de morte duorum filiorum regis ejusdem viri spoliatoris domus, *ibid.*, 570.

De hæretico catholicum alloquente : « Legem Ariænam quam non colis blasphemare noli; nos vero quæ credidisti, etiam non credimus, non tamen blasphemamus », LXXI, 340. — De Transobodo presbyt. a multis deriso et contumeliosis affecto quod episcopatum ambiret, *ibid.*, 563. — De fame Burgundiam opprimente, *ibid.*, 220. — De Theoderici regis exercitu urbem Arvernæ vastante, *ibid.*, 250. — De Chilperico rege Gundobaldum ad fugam compellente, *ibid.*, 510. — De sancto Gallo nobilitatem mundanam aufugiente, *ibid.*, 1029. — De Leodasto Gregorium iniquis ac nefariis calumniis supplantare conante, *ibid.*, 563. — De Riquithe filia Chilperici matri molata, *ibid.*, 511. — De Chrodieldis calumniis æventæ in abbatissam monasterii Pictaviensis, *ibid.*, 518. — De Bonulfi ad S. Martini altare prostrati incongruente oratione, *ibid.*, 952. — De Mummo abbate succedente Pappolo episcopo Ecclesiam Lingonensem, *ibid.*, 523. — De puellula Amalonis caput amputante, *ibid.*, 506. — De Richardo legatos ad Guntchramnum et Chilidebertum reges mittente, ut, intercedente charitate, inter se foderent amicitiam, *ibid.*, 481, 494. — De Chilideberto pacem cum Richardo ineunte, *ibid.*, 494. — De Guntchramni clementia erga Garacharium comitem Burgundicæ, *ibid.*, 453. — De diluvio contra generis humani iniquitates a Deo immisso, *ibid.*, 164, 572, 598, 676. — De inundatione aquarum Tiberis fluvii tanta ut urbem Romam obtexerit, *ibid.*, 527, 531. — De Sedulii amore discendi, *ibid.*, 443. — De Berthelede ignava et molli religiosa, *ibid.*, 510. — De Tiberio quatuor cruces superpositas extrahi jubente, et post thesaurum in eorum locis inventientem, *ibid.*, 539.

De verbis Fredegundi reginæ ad regem : « Diu nos male agentes pietas divina sustentat... sæpe nos febribus et aliis malis nos corripuit, et non emendavimus, quid tu moraris? », LXXI, 580. — De Gundovaldo Deum precante, *ibid.*, 415. — De Genesio Beorritano mendacium in sacramento prolatum puniente, *ibid.*, 770. — De sanctæ Mariæ Virginis nomine ecclesia consecrata in qua ultio divina in perjuris apparuit in urbe Turonica, *ibid.*, 727. — De Mummo abbate in episcopatum urbis Lingonensis electum, *ibid.*, 523. — De Chilperico et quodam episcopo de justitia sermonem habentibus, *ibid.*, 538. — De Simplicii castitate cognita, cum luxuria crimen ei fuerat obiectum, *ibid.*, 885. — De Gratiano primo episcopo urbis Turonicæ, *ibid.*, 561. — De gentibus grandine, imbri et tonitruis ita territis ut ob hæc convertuerunt, *ibid.*, 806. — De ultione divina contra milites Gundovaldi, qui a dæmone corripuntur, *ibid.*, 410. — De episc. Magnulfi sermocinatione. Gundovaldo Tolosano obsidente, *ibid.*, 432. — De Ennio episcopo nimium vino dedito, *ibid.*, 557. — De Eberulfi assidua ebrietate, *ibid.*, 428. — De presbytero Brittone qui paulisper mox bibens vinum, postmodum ebrius cornebatur, *ibid.*, 474. — De Chlotachario rege tertiam partem fructuum ecclesiis asportare nitente, *ibid.*, 271. — De Merovecho tonsurato et ad basilicam S. Martini aufugiente, *ibid.*, 529. — De Tiberii Cæsaris elemosynis et Justini prædecessoris thesauris, *ibid.*, 539. — De pecunia recondita et ab incluso in custodia, qui illam cognovit, revelata, *ibid.*, 540. — De miraculis quæ ad B. Martini sepulcrum apparuerunt, *ibid.*, 523.

De patre Judæo qui Christo Domino ac suis legibus inimico puerum suum in fornacem ardentem projecit, quia ad participationem corporis et sanguinis Domini cum aliis infantibus accesserat, *ibid.*, 714. — De quodam Judæo imaginem sanctam in ecclesia parieti affixam tele verberante... *ibid.*, 724. — De Chlodoveo, audita Passionis lectione, exclamante : « Si ego ibidem cum Francis meis fuisset in prætorio, injurias Christi vindicasset, a

ibid., 586. — De Cyrolo hæreticorum episcopo catholice verante, *ibid.*, 195. — De alteratione ipsiusmet Gregorii cum Oppila legato Hispanico, *ibid.*, 407. — De Diane simulacro quod populus adorabat in monte quo Ustilacus basilicam edificavit, *ibid.*, 459. — De Crucifixi imagine apud Narbonam, *ibid.*, 723. — De Chilperici vitilis, cum se assereret omnium prudentissimum, *ibid.*, 413. — De intemperantia plurium Tornacensium cum invitati fuissent a Fredegunde, *ibid.*, 558. — De luxuria Aviti imperatoris, *ibid.*, 578. — De dissolutionibus Childerici, *ibid.*, 579. — De intemperantia et libidine Dagoberti regis, *ibid.*, 644. — De Albino provincie Massiliensis reitore, *ibid.*, 506. — Quod Gundebardus converti voluerit et clam ut chrismaretur petierit, *ibid.*, 230. — De Avito episcopo per plures Judeos convertente, *ibid.*, 526. — De Richardi regis conversione, *ibid.*, 495. — De quodam Chuno coronam sepulcri S. Martini violenter arripiente, *ibid.*, 915. — De corona velut naturali in capite Nicatii, *ibid.*, 1098.

De Charegisilo Sigeberti regis cubiculario qui tam levis fuit opere quam gravis cupiditate, LXXI, 514. — De Chilperico adulatorem Aetio inceptante, *ibid.*, 535. — De Chilperico quemdam episcopum adulante, *ibid.*. — De Nantino comite excommunicato et absoluto, *ibid.*, 532. — De quodam clerico Ætherio episcopum occidere machinante, *ibid.*, 403. — De associatione Guntchramni, Childerberti, Brunchildis et Audelai, *ibid.*, 497, 501. — De omnium indifferencia in Chilperico regem, *ibid.*, 414. — De Justiniani et Ætherii concordia, *ibid.*. — De homine in turri recluso militibus cum ex ea expellentibus, vera eventu prædicente, *ibid.*, 577. — De quodam cive Bituricensi demente facto insidiis diaboli, *ibid.*, 556. — De demone qui per invictam ulcera corporibus humanis immitit, *ibid.*, 459. — De visionibus quibus donati fuerunt abbas Sancti Aviti et Chilpericus rex, *ibid.*, 452. — De S. Martini apparitione cuidam diacono, *ibid.*, 459. — De signis ostensis per duas noctes legatis Guntchramni, *ibid.*, 460. — De sanguine qui apparuit in incula civitati Venetie proxima, *ibid.*, 465. — De B. Germani apparitione quosdam salvantis in incendio per urbem Parisiacam grassante, *ibid.*, 475. — De prodigiis circa tempus Childerberti, *ibid.*, 483. — De apparitione urbis Antiochie destructionem nuntiante, *ibid.*, 553. — De Arvatio Tugurorum episcopo responsam a celo habente de ingressione Chunorum in Gallias, *ibid.*, 577. — De apparitionibus varis miraculosis in celo sub rege Thendrico, *ibid.*, 617. — De Cantini episcopi avaritia, *ibid.*, 576. — De Ætherio ad episcopatum redeunte, *ibid.*, 404. — De Judæo scelestæ ab injurioso interfecto, *ibid.*, 430. — De Claudii avaritia reginam Fredegundam adeuntem, ut ab ea munera obtineat, *ibid.*, 440. — De Chlodovecho baptismum a S. Remigio recipiente, *ibid.*, 226.

De Prisco Judæo incredulo, LXXI, 575. — De sancti Martini reliquiis, *ibid.*, 511. — De Maroveo Pictaviensi episcopo clericos in partes Orientis militente adquirendas reliquias ligni Dominicæ crucis, ac sanctorum apostolorum cæterorumque martyrum, *ibid.*, 518. — De reliquiis sanctorum ab urbe Roma allatis a quodam diacono tempore Childerberti regis, *ibid.*, 537. — De Gregorio diacono qui post reliquiarum raptum ad pontificalis gratiæ officium consecratus est, papaque Urbi datus, *ibid.*, 529. — De Radegundis reginæ devotione in crucei Dominicæ et sanctorum martyrum reliquiis, *ibid.*, 709. — De miraculis per virtutem reliquiarum sanctæ Mariæ Virginis et aliarum monasterii Hierosolymitani, *ibid.*, 715. — De sepulcro Joannis apostoli et evangelistæ manna in modum farinæ eructante ex qua beatus reliquias salutem morbidis præstant, *ibid.*, 750. — De viro Aridio qui per reliquias S. Clementis episcopi et martyris aquas ad quemdam fontem reverti obtinuit, *ibid.*, 738. — De quadraginta et octo martyribus qui suas reliquias colligi petierunt, quia nullus ex ipsis, ut aiunt, periit, *ibid.*, 731. — De uno militum Chrodieldis qui cum abbatissæ jamjam gladio occisus erat ipse ab alio cultro percussus est, *ibid.*, 544. — De sarchophago plumbeo S. Bartholomæi apostoli in mare projecto et in insulam Liparis adducto, *ibid.*, 734. — De Felice Nolano episcopo per telas aranearum divinitus a morte servato, *ibid.*, 796. — De Guntchramno reddi jubente quæ injuste a Chilperico ablata fuerant, *ibid.*, 427. — De Marco referendario qui post congregatos de spoliationibus thesauros subito lateris dolore detentus, caput totondit et penitentiam accipiens spiritum exhalavit, *ibid.*, 594.

De penitentia Prætextati episc., LXXI, 426. — De quodam puella reclusa monasterii Pictaviensis quæ egressa per murum et permultum in abbatissam iracunda, mox omnino conversa rediit et penitentiam egit, *ibid.*, 520. — De Gregorii diaconi oratione ad plebem

ut agat penitentiam, *ibid.*, 528. — De penitentia Rinvitarum, *ibid.*. — De penitentia Chrodieldis et monachibus ejus partium injuncta, *ibid.*, 549. — De Justiniani et Tiberii reconciliatione, *ibid.*, 547. — De Agæ qui inter cæteros primates prudentissus agens, cunctis erat præcellentior, *ibid.*, 637. — De Sigismundo filium Sigifrum necante, *ibid.*, 244. — De Siagrii et Sirivaldi prava agendi ratione, *ibid.*, 267. — De Leudaste comite insidias Fredegundi tendente ut ejus filios gladio trucidet, *ibid.*, 528. — De Guntchramno duos Magnacharii filios gladio interimente, *ibid.*, 532. — De Salomii et Sagittarii sacerdotum cædibus, homicidiis, sacrilegiisque, *ibid.*, 540. — De Marachario ab inimicis ob præclara facta crudeliter necato, *ibid.*, 551. — De Nantino Maracharii mortem vindicante in quemdam præbyterum accusatum criminis hujus, *ibid.*, 552. — De assiduitate Salvii orationis exercitio, *ibid.*, 418. — De Euphronii et aliorum comitantium orationis vi et efficacia, *ibid.*, 456. — De Theodori episcopi sanctitate, *ibid.*, 455. — De viro et muliere orantibus flammis non metuentibus dum cellula comburetur, præmunitis firmissima spe de virtute B. Martini qui eos salvaret, *ibid.*, 473. — De ecclesiis in urbe Parisiaca ab incendio serratis, cum domibus vicinis, *ibid.*, 473. — De Massiliensi episcopo qui, lue grassante, cessationem calamitatis obtinuit intercessionis sancti Victoris Massil. episc., *ibid.*, 501.

De Ingobergæ reginæ immensis charitatis et pietatis exercitiis, *ibid.*, 505. — De prædicationibus Gregorii diaconi, *ibid.*, 529. — De Chrodchildæ regis incessanter ad limina sancti Martini Turonensis orationibus et vigiliis pervacante, *ibid.*, 588. — De beato Columbano episc. et Theudericæ rege, *ibid.*, 624. — De quodam sacerdote, qui dum urbs Vasatensis obsideretur, omnes ad orationem hortabatur, *ibid.*, 717. — De Aetio inter hostes pugnante et de uxore sua Dominam pro eo deprecante, *ibid.*, 199. — De sancto Modesto catenis in cippo vincio et oratione ad Dominum facta, basilicam Sancti Medardi mirabiliter introducto, *ibid.*, 567. — De rege Chilperico et Prisco Judæo, *ibid.*, 575. — De sancti Hospitalis morte placida, *ibid.*, 578. — De Eulalia matre reprehensa, *ibid.*, 555. — De oditis Chilperici et Francorum, *ibid.*, 665. — De Guntchramno Rosone a regina veniam petente per episcopos, *ibid.*, 427. — De Frontinio episcopo Vientiensi et Leuvichido rege, *ibid.*, 504. — De odio Fredegundæ in filiam, *ibid.*, 512. — De Wadone, conjuge et filio, *ibid.*, 515. — De Adalmo Longobardensi et regina Gundeburge, *ibid.*, 638. — De sancto Ambrosio super altare obdormiente et expectato respondente: Nolite turbari; Martinus obiit, et ego funeri ejus obsequium præstaturus sum, *ibid.*, 919. — De Maroveo episcopo, qui a Guntchramno captivus factus, unum sacrum calicem aureum in numismata redexit, sequæ et populum redemit, *ibid.*, 431. — De largitionibus in sancti Martini honorem a parvulo, si quid numismatis in manus haberet, *ibid.*, 457. — De præsepio natiuitatis Childerberti, *ibid.*, 431. — De Childerberto baptizato in sancto Pentecostes die et ad solium erecto in die natiuitatis Domini, *ibid.*, 452. — De morte felici in festo Domini sancti Martini Turonensis. episcopi, *ibid.*, 181.

De Clodoveo morte apud Parisios, LXXI, 240. — De Marcatrudis concubina calamitatibus, *ibid.*, 288. — De Amato patricio cum Longobardis prælium committente et terga vertente, *ibid.*, 504. — De Chrodoberto rege miserabili exitu, *ibid.*, 512. — De Juliano monacho neque vino neque pulmento utente, *ibid.*, 235. — De Sennulfi monachorum abbatis simplicitate et charitate, *ibid.*, 296. — De monacho, post miraculum suis precibus obtentum verberibus percusso superioris jussu, ad rānam ab eo amovendam gloriam, *ibid.*, 297. — De Guntchramno sanctorum loca et Sancti Aviti abbatis basilicam invisente, *ibid.*, 450. — De Chrodieldis arte et fallaciis, *ibid.*, 515. — De monacho ab abbate multis opprobriis reprehensa ne nimis gloriaretur, cum illustris et potens esset in oratione, *ibid.*, 857. — De Augusto abbate duo monasteria gubernante, *ibid.*, 887. — De sanctitate Aridii, *ibid.*, 1122. — De legato Hispanico se catholicum esse dicente et in missa nec pacem cum catholicis faciente, nec cum eis de sacrificio communicante, *ibid.*, 406. — De missis celebratis in urbe Arelanensi, astante rege Guntchramno, *ibid.*, 419, 453. — De Rauchingi uxore, quæ, ipso interfecto, equo ascenso ad basilicam Sanctorum Crispini Crispinianque properavit, *ibid.*, 488. — De beata Radegundis exsequiis in urbe Pictaviensi, *ibid.*, 906. — De Gregorii diaconi mira abstinentia et insaudita jejuniis ita ut infirmato stomacho vix posset consistere, *ibid.*, 527. — De Joanne Eulali filio, qui, sua penitentia omnes in admirationem induceret, *ibid.*, 536. — De penitentia Vinnocii Britanni,

ibid., 512. — De Hospitii monachi catenis ferreis et clivio quibus induebatur, *ibid.*, 576. — De Mariano recluso sub arbore defuncto reperto, *ibid.*, 889. — De Agidio episcopo, Sigibaldo et aliis, *ibid.*, 424. — Quid cogitaverit rex Gunthrammus de Judeorum acclamationibus, quando intraret in urbem Aurelianensem, *ibid.*, 449. GUIBERTUS Venerab., abb. de Norvinto. — De gestis bellicis Christianorum quas gestis gentiliam præcellunt, CLVI, 679.

GUIBERTUS, Gemblacensis. abb. — De ipso met Guiberto, Martino cognomino ob specialem quamdam devotionem et obsequium in sanctum Martinum Turonens. archiepisc., CCXI, 1281. — De Guiberto Martino qui se prebet memorem erga Philippum archiepiscopum Coloniensem de beneficiis ab eo acceptis, CCXI, 1287.

GUICHARDUS, Lugdunensis. archiepisc. — De concordia restituta inter Ecclesiam Lugdunensem et Guignonem comitem, CXCIX, 1089. — De Rauchingo et Gunthramno sese obviantibus, LXXI, 487. — De quadam muliere iniuste a marito adulterii accusata quam in flumen projectam Dei pietas sub aquis sustulit, LXXI, 767.

GUILLELMUS, abb. S. Arnulphi Metensis. — De ipsius met mira humilitate, CI, 876.

GUILLELMUS DANDINA. — De Hugone de Lacerta milite, pauperum Christi non immemore, ita ut non habentibus lignones et cætera labori necessaria ministraret, CCIV, 1182.

HALINARDUS, Lugdunensis. episc. — De ipsius virtutis humilitatis præli quam servavit quoad vixit, opere etiam charitatis multiplicato, CXLII, 1533.

HAYMO, Halberstat. episc. — De sanctis Innocentibus iussu regis Herodis interfecit, CXVII, 75.

HELINANDUS, Frigidi Montis monach. — De ipsius moribus multis mundanis, CCXII, 477.

HENRIKUS, imperator. — De ipsius præcipuis gestis a regni principio ad fundatam ecclesiam Banbergensem, CXI, 60.

HENRICUS DE CASTRO, Albanensis. episc. — Quomodo Henricus de Campania comite ad bellum sacrum proficere, CCIV, 1215.

HERVEUS, Burdigalensis. monach. — De Rainaldo abbate qui exterius tanta dulcedine prominebat ut melius suavitatem vinceret, CLXXXI, 1735.

HIERONYMUS (S.), presbyter. — Quod solum in præsentis sæculo bonum habemus si Christi carne vescamur et cruore ejus potemur non solum in mysterio sed etiam in Scripturarum lectione, IXIII, 1039. — De Romanorum principum ad fidem Christi transitu, XXIV, 589.

HILARIUS (S.), Pietaviensis. episc. — Quod propheta David et Christus humilitatis exempla præbuerunt, IV, 632. — Ebrietatis miseria graphice depingitur, *ibid.*, 687. — De doctrina novæ impietatis Osii, X, 522. — De adoratione quam reddunt in cunis Christo infanti Magi, *ibid.*, 68. — De discrimine inter timorem Dei et timorem hominum, IX, 704. — Quinam sint Arianae hæreseis auctores, X, 716. — Ariana hæresis virus quam late diabolus protulerit, *ibid.*, 749 seq. — Quod Ursacius et Valens non cessent Arianae et Eusebianam hæresim spargere, *ibid.*, 611. — Quod hæretici sint viri sanguinum, IX, 814. — Quod hæretici sint incapaces Spiritus sancti et intelligentie Scripturarum, X, 507. — Quod sub hæreticorum consilio pacem perique mentiantur, IX, 453. — Quod corona terræ sanctificata sit Dominus sanctorum, IX, 422. — De idololatriæ eversione per nominis Dei propagationem inter gentes, *ibid.*, 789. — Quod diluvio prima mundi crimina Filius Dei abluerit, *ibid.*, 412. — Quod hæreses nascuntur et Scriptura perperam intellecta, X, 52, 202. — Quod Dei Filius humanam naturam illustraret, *ibid.*, 224.

HILARIUS. De blasphemias apud Sirmium per Osium et Potamium conscripta, CXVI, 487.

HILARIUS (S.), confessor. — Quod crucis virtute, triplici signo facto super aquas, inundationem coerces, XXXI, 1235.

HILARIUS (S.), Arelatensis. episc. — De Christi gratiæ efficacia in semetipsum qui honorati adhortationibus convertitur, LI, 1263.

HILDEGARDIS (sancta). — Quod fuerit inter cenobii montis S. Disibodi cæteras virgines candida pietatis doctrinæque subtilis exemplum, CXCII, 139.

HINCMARUS, Rheimens. archiepisc. — De incantationibus in sponsalia injectis et benedictione ecclesiastica sublatia, CXLV, 717. — De responsione ab ipso met data Gunthario archiepisc. Coloniensi de uxore Bosonis quæ virum suum reliquerat, CXXVI, 154.

HUGO, Flaviniacensis. abb. — De sancto Petro et Clemente tertio qui sunt functi vixiginti annis sacerdotio, et Romæ urbis episcopalem tenuerunt cathedram, ambo eodem annorum numero, CLIV, 21, 26.

HUGO (S.), Lincolnensis. episc. — De ipsius educatione a quodam seniore religioso facta, in sæcularibus, ethnicis et ecclesiasticis disciplinis, CLIII, 945.

HUGO DE S. VICTORE. — De gula, acedia, avaritia, et luxuria, quod sint injuriarum Deo a nobis illatarum ultricula, CLXXV, 778. — Quod viri spirituales de rebus spiritualibus ad invicem colloquantur ad eradenda inferni mala, CLXXVII, 186.

INNOCENTIUS II, papa. — De litteris mendacis et astutis referitis antipapæ Anacleti, CLXXIX, 699.

INNOCENTIUS III, papa. — De licentia quam ipse met concessit archiepiscopo Mediolanensi ut in sua Ecclesia ad diaconatum et sacerdotium illos possit promovere qui a summo pontifice ordinem susceperunt, CCXIV, 18. — Qui indulget populo Tarvisino, ut cum parati sint ad satisfaciendum Ecclesiam pro nece episcopi Bellunensis, ab interdicti sententia per Ferrariens. episc. solvantur, *ibid.*, 922. — Quomodo ipse met hortatur populum Tarvisinum ut redeant ad Ecclesiam et facinora sua emendant, *ibid.*, 535. — Quod confirmat fœdus initum inter Philippum Franciæ regem et Flandriæ comitem, *ibid.*, 417. — Quod confirmat constitutionem ejusdem super fructibus beneficii Ivonis, *ibid.*, 158. — Quod confirmat electionem abbatis S. Dionysii, *ibid.*, 162. — Quod confirmat quos redditus capituli Seguntini, *ibid.*, 945. — Idem, de dotationibus ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Palenzano, *ibid.*, 1087. — Idem, de concordia inter episcopum Parisiensem et abbatem Sanctæ Genovefæ inita, CCXV, 53. — De admonitione quam ipse met fecit abbati, et conventui monasterii Abben, ut episcopo Lunens. debeant obedientiam et reverentiam exhibere, CCXIV, 58. — De diuturna lite de superioritate et obedientia inter cenobia Montis Sacri et Calanense a semetipso iudicata, *ibid.*, 401. — De admonitione archiepiscopo Arelatensi facta ut abbatem S. Gervasii ad obedientiam atque officium reducat, *ibid.*, 435. — De Frederico Siciliæ rege qui hortatur homines de Monteflascone ut sint obediens Summo Pontifici, *ibid.*, 751. — De rege Hungarorum illustri quem Papa hortatur ad devotionem sive obsequium apostolicæ sedis, *ibid.*, 971. — De admonitione ad Meganippanum, Servii nobilem virum, ut ad fidem catholicam redeat et archiepiscopo Colossensi obedientiam exhibeat, CCXV, 23. — De admonitione nobili viro Petro et populo Venetorum facta, ut ad obsequium redeant, CCXVI, 88. — De correctione quid sit faciendum monasterio Cluniacensi, de abbate et monachis, *ibid.*, 86. — De monitione data quibusdam ad correctionem faciendam in monasterio de Vaugaditia, *ibid.*, 801. — De correctione clericorum et aliorum, *ibid.*, 1143.

ISAACUS DE STELLA. — De Alchero, quod artes liberales cum pietate coluerit, in abbatis Clarevallensi, fueritque peritissimus, CCXIV, 1687.

ISIDORUS (S.), Hispanensis. episc. — De Redempto clerico poenitentiam agente, LXXXI, 50. — De mira fidelis catholicæ propagatione, insania Ariarum debellata, reverendo doctore Leandro adjuvante, LXXXII, 29.

IVO (S.), Carnot. episc. — De ipsius met liberalitate erga Sancti Quintini abbatem, CLXI, 10.

JOANNES Beletus, theolog. Parisiens. — Narrator de illo quod fuerit gemma theologorum, CCII, 9.

JOANNES DE BELMEIS, arch. Luglun. — Quod ipse abdicato sponte episcopatu, monasticam vitam in abbatis Clarevall. amplexus est, CCIX, 877.

JONAS, Elmonensis. abb. — De Herchantrude quæ in tenera ætate tanta sustulit flagella, ut ipsius patientia in poenis patientis Jobi æquiparari posset, LXXXVII, 1075.

JONAS, Aurelianensis. episc. — De mendacio fugiendo, CVI, 227.

LACTANTIUS Firmicus. — Quod in adorationis ritu manus ad os admoventi solita sit, VI, 153. — Quod non solum imagines, sed et simulacra gentium ubique subactarum præferuntur et exhibentur in funeribus imperatorum, *ibid.*, 559. — Quod inter angelos alii sunt custodes, et alii perditores hominum, *ibid.*, 332. — De sacrilegis et dictis in Deos jocularibus Dionysii Siciliæ tyranni, *ibid.*, 275. — Quod ethnicorum pietas solum falsa esse potuit, *ibid.*, 581. — Quod ludorum celebrationes sunt deorum festa, et ob eorum natales dedicationes templorum sunt, *ibid.*, 712. — De duabus virtutibus, innocentia et patientia, quæ præcipue et maximæ sunt in viro bono, et sapiente, *ibid.*, 701. — Quod miles quidam recens occisus Pompeii rogatu in vitam sit revocatus, *ibid.*, 778. — De baptismo olim collato in magno Sabbato ante Pascham aut in Sabbato ante Pentecostem, VII, 617. — Quod Christi militibus sint paratæ coronæ post victoriam, *ibid.*, 704, 705.

LAMBERTUS, Atrebatensis. episc. — De gestis Atrebatens.

teasium sub Urbano papa, excoeso Cambracensium subjectionis iugo, et antiqua dignitate acquisita, CLXII, 627.

LUCIFERUS, Calaritan. episc. — De Constantio imperatore qui sacrilegium exercebat etiam in Christum, cum nugando, VI, 275.

MAMERTINUS. — De istius adulatione erga Julianum Augustum, XVIII, 418.

MARTINUS I (S.), papa. — De Theodoro episcopo qui haereticorum furorem represserat, LXXXVI, 65.

MARTINUS (S.), Legionens. presbyt. — De ipsomet ad presbyteratum elevato, et in monasterio sub regula B. Augustini vivente, CCVIII, 15.

MAXIMUS (S.), Taurinens. episc. — De Dei amore per fidem et Salvatoris desiderium accendendo, LVII, 676.

MILLO, monachus. — Quod Gaudenses a S. Amando ad fidem sunt adducti, CXXI, 945.

NOTKERUS, S. Galli monach. — De Natali apostolorum Philippi et Jacobi, et de eorum vita, CXXXI, 1074.

NOVATUS, catholicus. — Quod quisque alium sibi esse superiorem credat, non facit nisi perfectam humilitatem habet, XVIII, 67.

ODALRICUS, Rheimens. archiepisc. — De anathemate et excommunicatione contra fures sacrilegos, CXXXIII, 965.

ODO DE SOLIACO, Parisiens. episc. — De Petro præcentore et diacono male sentientibus de modo consecrationis panis et vini in Eucharistia, CCXII, 48. — De festo Fatuorum in Kalendis Januariis, *ibid.*, 49. — De donationibus Ecclesiae Parisiensis factis, *ibid.* — De ipsomet liberalitate ut concursus major fieret ad festum S. Stephani, *ibid.*, 60.

OPTATUS (S.), episc. — De triplici sacerdotii gradu, quod diaconi in tertio, presbyteri in secundo gradu sint constituti, et quod episcopi apicem sacerdotii teneant, XI, 910.

ORDERICUS VITALIS. — De facinoribus Herodis in Christianos, præsertim in Joannem Baptistam, in Jacobum et Petrum, CLXXXVIII, 112. — De pietate et laudabili agendi modo Guillelmi regis, maximeque in ministris Dei, *ibid.*, 522. — De Rannulfo clerico, qui Russ regis familiaritatem adeptus est, et super omnes regios officiales ingenuos accusationibus et multifariis adulationibus a rege magistratum consecutus est, *ibid.*, 580. — De variis eventibus in Anglia, Northmannia et Burgundia, *ibid.*, 94. — De variis eventibus aliis inter Francos et Northmannos et præsertim de Roberto qui rebellavit contra Wilhelmu, ducem Northmannorum, et veneno interfectus defunctus est, *ibid.*, 261. — De fulmine in ecclesia plebem prostrante, *ibid.*, 377. — De Guillelmo duce Northmannorum ad Anglos transfretante et sese rege constituinte, *ibid.*, 451. — De variis in diversis locis eventibus, *ibid.*, 579, 617, 789.

PALLADIUS (S.), Antissiodor. episc. — De tribus basilicis ab ipsomet constructis cura, LXXXVII, 215.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), Corb. abb. — De passione Ruffii et Valerii, CXX, 1490.

PATRICIUS (S.), Hibernorum apostolus. — De confessione veritatis catholicæ ab ipsomet facta in terra alienigena, postquam Dominus aperuisset illi sensum in regulati et toto corde suo ad Dominum conversus fuisset, LIII, 801 et *seqq.*

PAULINUS (S.), Nolanus episc. — Quod confessionis nomine intelligitur locus quo conduntur apostolorum corpora, LXI, 848.

PAULUS OROSIO. — De parricidio Danaïdum deque Persæ Asiam depopulante, XXXI, 718. — De diversorum regnorum collatione et vicissitudine, XXXI, 743.

PAULUS, Vireduvens. episc. — De Ecclesia Vireduvensi quæ sic rebus destituta erat ut non sufficeret aliendis clericis cultui divino necessariis, LXXXVII, 213.

PETRUS, Blesensis episc. — Quod mos legendi vita defunctos sit pietatis, si sit moderatus, CCVII, 5. — Ipsomet nepotem consolator de avunculi obitu in incendio, probatque huius vitæ afflictiones divini amoris in nos esse signa, *ibid.*, 36. — De Anselma sanctimoniali, ut monasticum institutum complexa expugnet omnes carnis et mundi tentationes, castitatisque thesaurum fortiter tueatur, *ibid.*, 115. — Sanctimoniam quendam laudat quod castitatem Deo in religione consecratam servaverit, etc., *ibid.*, 114. — De ipsomet monachorum preces implorante, et digne sacerdotio initiari possit causasque redditæ cur illud hactenus refugerit, *ibid.*, 415.

PETRUS CANTOR. — De ipsomet quod morum honestate pondus et gravitatem suæ doctrinæ contulerit, cum esset iam iam liliū inter spinas, rosa inter urtices, thus redolens in diebus ætatis, et quasi celestis tuba et Domini tharista, CCV, 11;

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Quod adulatio sit postrema demonis tentatio, LII, 276. — De satisfactione ad mortem duratura, *ibid.*, 544.

PETRUS DAMIANUS, cardinal. — De correctione fraterna non omittenda, CXLIV, 276. — De dilectione proximi, *ibid.*, 278.

PETRUS LOMBARDO. — De humilitate Philippi Ludovici Crassi filii, CXXI, 9.

PETRUS Venerabilis, Cluniacens. abb. — De Petro Mauricio cognitione scientiarum humanarum et divinarum illustri, CLXXXIX, 9.

PETRUS DE RIGA. — De ipsius senectute et ætate, CCXII, 15.

PETRUS BERNARDUS DE CORILO, Grandmontens. abb. — De ipsomet qui fuit prius miles uxoratus, deinde cœnobita, et postea presbyter ordinatus est, CCIV, 1165.

PHILIPPUS DE HARVING, Bonæ Spei abbas. — De Amando in officium prædicationis episcopo ordinato, CCII, 1246.

PHOEBADIUS, episcop. Egin. — De Ariarum blasphemis, XX, 16.

PIDO, Tullens. episc. — De ipsius institutione in literis ab Annone Coloniens. archiepiscop., CLVII, 418.

PROSPER (S.), Aquitanus episc. — De modo cognoscendi eccliam, cum pavor accedit, LI, 351.

RAHANS MAURUS, Mozuntin. archiep. — De Paulini ortu, deque ipsiusmet Rahani nativitate, CVII, 9. — De natali B. Mariæ Virginis, CX, 34. — De Jeremia propheta dei suæ nativitatis invadente, CXI, 963. — De iudicio Salomonis erga mulieres de infantibus disceptantes, CIX, 126. — De Cæna Domini, CXII, 51. — De B. Martha quæ sororis suæ animam in cœlos ab angelis ferri vidit, CXII, 1505.

RAIHERIUS, Veronens. episc. — De dapibus paschilibus et de agno paschali qui eorum figura erat, CXXXVI, 79.

REGINO, Prumiens. abb. — Rex Gunthramnus, cum quodam venenatum in silvam isset, gravi somno depressus obdormivit. Aliquantulum post, e somno excitatus, miram se visionem visisse testatur, asserens se quendam fluvium in ponte ferreo transivisse, etc., CXXXII, 51.

REINERUS, monachus. — De ipsius adulterum odio, CCIV, 9.

RICHARDUS DE S. VICTORE. — De Achardo Abricensi episcopo, vitæ integritate et eruditione multiplici florante, qui in humanioribus litteris adolescentiam, in philosophia juventutem, et in theologia maturiorem ætatem ita collocavit, ut in singulis singulares fecerit progressus, CXCVI, 1571. — De domo Hervisio abbate S. Victoris, in cuius reverentiam monachis Alexander III papa præscripsit, *ibid.*, 1573.

ROBERTUS, Francor. rex. — De tribus Responsoriis ab ipsomet compositis pro Officio Nativitatis B. Mariæ Virginis, CXLI, 901.

RUFINUS, Aquileiens. presbyt. — De viro venerabili, Hor nomine, quod cum ad eum apud Thebaidem demones venissent sub habitu angelorum, is qui cæteris res haberi videbatur ad eum dicebat: « Implesti omnia, superest ut adores me », XXI, 406.

RUPERTUS, Tulliens. abb. — De incendio oppidi Tullii ætate ipsomet viso, CLIX, 555. — De blasphemis Arii hæretici presbyt. in papam Alexandrum, CVII, 1122. — De zelo Dei ad Ecclesiam suam, ut electi petant a Deo cum majori instantia, CLXVIII, 250.

HUGO DE S. VICTORE. — De Judea in quantum « confessio » interpretatur, sicut Hierusalem « pacis regio », CLXXVI, 1132.

SIGEBERTUS, Gemblacens. abbas. — De gestis vel factis abbatum Gemblacensium, CLX, 539. — De liberalitate et generositate Vicherti, qui ecclesiis et pauperibus omnia sua bona erogabat, CLX, 606.

STEPHANUS, abb. et episcop. — De ipsomet a prima juventute ad pietatis exercitia formato, CCXI, 205. — De quodam simoniaci ordinato, *ibid.*, 544. — De ipsomet enim devoto obsequium de Viviano cardinali, *ibid.*, 554. — De Joannis decani homicidio, de quo planetus magnus fuit in Ecclesia Aurelianensi, *ibid.*, 569. — De abbate S. Germani a Pratis ab interfectione ejusdem scholastici excusato, *ibid.*, 471. — De episcopo Suresnensi facultatem ei tribuente in sua diocesi ministrandi confirmationis sacramentum, *ibid.*, 475.

STEPHANUS, Tornacens. episc. — Quod petierit ab episcopo Suesonensi facultatem ministrandi Marini confirmationis sacramentum, CCXI, 475.

SULPICIUS SEVERUS. — Quomodo ipse aversus sit vitæ præsentis mala gaudia, et novam vitam amplexatus fuerit, XX, 81.

SYMMACHUS. — De ipsius immenso amore in patrium, XVIII, 512.

TERTULLIANUS, Carthaginiensis. presbyter. — Non scandalizari quemquam oportere, si aliquis fidelis, si etiam martyr lapsus a regula fuerit, quia ex personis non probatur fides sed ex fide personae probantur, II, 14 et seqq. — De coronamentis apud paganos usitatis, nec a Christianis admittendis, *ibid.*, 85. — Quibus et quam variis horrendisque cruciatibus Christiani ab ethnicis torquerentur et trucidarentur, I, 964. — Quod sanguis martyrum habuerit ad perscudendum vim majorem quam eloquentia oratorum ethnicorum, *ibid.*, 966. — De S. Bonifacii martyrio, I, 619. — De his qui se gladio confecerunt, animo suo ducti, ut Lurretia, Mutius, Regulus, etc., I, 625, 636. — De reatu originalis ludorum idololatriae imputato cum testimoniis posteritatis subsecutus, I, 656, 657. — De idololatria, I, 666. — Quod angelorum et daemonum nomen cognitum fuerit gentilibus poetis, philosophis et vulgo indoctorum hominum, I, 667. — De gigantibus filias hominum concupiscentibus, I, 870. — Quantum a jejuniis Christianorum aberant pagani, I, 959. — De sacris Christianorum synaxibus, I, 949. — Quanta insolentia Romani vendiderint se in deos pietate meruisse totius mundi imperium, I, 1121, 1123. — Quod per centum septuaginta et amplius annos Romani sine simulacris deos suos coluerint, I, 1129. — Quam absurde simulacra bestiarii Libero, Cybele, etc., applicata sint, I, 1131. — De ethnicis sacris quibusdam per lavacrum initiatis, I, 1203 et seqq. — De poenitentiae necessitate ad salutem lapsis post baptismum, I, 1242. — De patientia exemplis comprobata prophetarum, apostolorum, Iasae et S. Stephani, I, 1270.

THOMAS (S.), Cantuariensis. episc. — De ipsius summa humilitate cum ad dominum regem accederet, CXC, 26.

THOMAS Cisterciensis. cardinal. — De Joanne Algrino, qui ob doctrinam suam doctor theologus factus, probis moribus accedentibus, Ecclesiam Ambianensis decanus factus fuit, CXLVI, 11.

URBANUS II, papa. — De Gebardo episcopo, quod fuerit maxime laudandus quod inter episcopales curas regularis vitae fervorem et zelum quem sub Wilhelmo abbate Hirsaugiae hauserat, nunquam intermisit, CII, 52.

VALERIUS (S.), abb. — De Maximo monacho qui visiosem referi de paradisi amoenitate et de inferni lamentis, LXXXVII, 431. — De Bonelio monacho cui revelatio inferni facta est, *ibid.*, 433.

VENANTIUS FORTUNATUS. — De Leontio Bardigalensi episcopo qui in basilica S. Vincentii martyris exstruenda et ornanda tantam liberalitatem ostendit, LXXXVIII, 73.

VICTOR, Turonensis. — De Eutychete presbytero et archimandrita haeresim predicante, LXXIII, 911.

VICTOR II, papa. — De sacrilegio quod commisit quidam subdiaconus, immittendo venenum in sacrum calicem ipsiusmet Victoris papae, CXLIII, 802.

ZACHARIUS CHRYSOPOLITANUS. — De ipsomet nunquam egresso de monasterio Praemonstratensi, ubi studio constanter se dedit, LXXXVI, 10.

ZENO (S.). — De honore habito imaginibus principum, et de poenis in violatores earum latis, XI, 276. — Quod inter caeremonias baptismi denarius tradebatur, *ibid.*, 360. — Quod contra animae immortalitatem disseruerint Epicurus, Democritus, etc., *ibid.*, 375. — Quod gentes ad mortuorum sepulera libantes animarum immortalitatem significaverint, *ibid.*, 572. — De animae Samuelis evocatione, *ibid.*, 576. — De obstetrice quae virginem inventit Desipram, X, 415.

WALAFRIUS STRABUS, Fuldens. monach. — De Gallo abbate daemonum phantasmata in specie mulierum expellente, CXLV, 968.

CLXV.

INDEX SENTENTIARUM MEMORABILIUM

EX SS. PATRIBUS EXCERPTARUM,

QUAE PRÆSERTIM AD VIRTUTES ET AD VITÆ CHRISTIANÆ INFORMATIONEM PERTINENT,
ORDINE RERUM CONCINNATUS ALPHABETICO.

(Aliquando lector ad numeros crassiores textual insertos revocatur.)

MONITUM.

Perutile nobis visum est, specialem delineare Indicem, quo exquisitissimæ et breviores SS. Patrum sententiæ, lectoribus christianis, in edificationem, et informationem vitæ, describerentur. Illud synopticum opus, quasi morale promptuarium quoddam, offerre pergratum habemus. Hiuc divini eloquii prædicatores, et quicumque regimen animarum susceperunt, saluberrimæ doctrinæ, fidei et pietatis consilia, paucis et præclaris verbis depromere poterunt. Indicem hunc juxta verborum ordinem alphabeticum exhibemus.

A

ABNEGATIO. — Abnegatio sui ad placendum Deo necessaria, S. Bernardus, CLXXXII, 285. — Abnegamus nos ipsos quales peccando non facimus, et maneamus quales per gratiam facti sumus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1567. — Qui se ipsum abnegat, ipse justus, ipse dignus Christi est, S. Ambrosius, XVI, 38.

ABSENTIA. — Non multum perdit absentia qui jugibus literis jungitur, S. Hieronymus, XXII, 937. — Absentia corporum non olest, ubi fuerint corda sociata per fidem, S. Petrus Chrysol., LII, 52. — Absentes non censentur, quorum animus ab alterutra charitate non discrepat, S. Gregorius Magn., LXXVII, 659. — Absentibus non detrahendum est, sed in faciem objurgandi, S. Petrus Damian., CXLIV, 75.

ABSOLUTIO. — Cui absolvi potest, qui nec sibi innocens est? S. Ambrosius, XVI, 38. — Deus reum non ab-

solvit, sed peccata donat converso, S. August., XXXVIII, 152. — Absolvitur quisque tanto celerius, quanto a semetipso vivacius damnatur, Cassiodorus, LXX, 359. — Absolutionem non meretur peccatorum, qui spe remissionis peccatis addit peccata, S. Anselmus, CLVIII, 346.

ABSTINENTIA. — In nullo magis procuratur Dei clementia, quam abstinentia populi, Tertullianus, II, 962. — Abstinentia multo melius est quotidie parum, quam raro satis sumere; S. Hieronymus, XXII, 289. — In abstinentia non immunditia obsonii timenda est, sed immunditia cupiditatis, S. Augustinus, XXXII, 798. — Abstinentia rerum terrenarum sæpe facilius est quam moderatus usus, id., XXXVII, 390, 393. — Abstinentia est prima hominis medicina, si sit cum eleemosyna, S. Petrus Chrysol., LII, 41. — Per abstinentiam, carnis vitia, non caro est extinguenda, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 675. — Abstinentia hypocritarum inanis, *ibid.*, 277. — Abstinentiæ probatio, castitas perfecta, id.,

LXXIX, 266 — Abstinentiam habere non potest corporis, qui mentem non replet spiritibus cibis, *ibid.*, 503. — Abstinentia vitiorum potior quam ciborum, S. Bernardus, CLXXXII, 834. — Abstinentia illa grata est Deo, quæ non solum mala fugit, verum et licita alia cum modo sumit, alia, contemplando Deum, omnino dimittit, Robertus Pullus, CLXXXVI, 84. — Cum a licitis abstinetur, facilius illicitis resistitur, S. Leo Magnus, LIV, 555.

ABUNDANTIA. — Abundantia ibi, ubi satietas, S. Ambrosius, XVI, 10. — Abundantia in paradiso vera, abundantia post peccatum quæ est? ærumna et calamitas, S. Augustinus, XXXV, 224. — Abundantia terrenarum, mentium oculos premit, V. Gerhobus, CXCLIII, 207.

ABYSSUS. — Abyssus in corde bono et in corde malo, sed hæc Deo nuda sunt, S. Augustinus, XXXV, 1749.

ACCESSION. — Accedimus ad Deum, vel recedimus ab eo, non loco sed conscientia, non vehiculo sed animo, non pedibus sed affectibus, S. Augustinus, XXXV, 1871.

ACCUSATIO. — Insolem accūsare est crimina facere, S. Petrus Chrysol., LII, 175. — Accusatio festiva iniquitatis propriæ post commissum peccatum, signum magnum salutis, Adamus Scotus, CXCVIII, 179. — Qui se ipsum accusat, et in suam sævit iniquitatem, iustus est, S. Gregorius Magnus, CLXXVI, 1254.

ACTIO, ACTUS. — Tota hominis actio bona, est converti ad Deum, S. Augustinus, XXXIV, 582. — In omni motu actionis, et initium et finis debet attendi, *id.*, XXXVIII, 200. — Quod sit a te, Deus facit in te; nunquam sit a te, quod non ipse Deus facit in te; sed aliquando facit in te quod non sit a te, *id.*, XXXVI, 590. — Activa vita prius et uberius secundatur, *id.*, XXXIX, 640. — Nemo melius ordinat quid agat, nisi qui paratior non agere quod divina potestate prohibetur, quam cupidior agere quod humana cogitatione meditat, *id.*, XXXVII, 516. — Quid egeris, bene age, et Deum laudasti, *id.*, XXXV, 541. — Actus boni clamorem suum habent, Cassiodorus, LXX, 22. — Dominum laudat qui se probabilis actione commendat, *ibid.*, 385. — Actio bona ut sit dignior, debet videri agenti ipsi indigna, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 146. — Actionis finem nequius obsidet diabolus, si in exordio non deceperit, V. Gerhobus, CXCLIII, 207. — Actus nostri omnes Christo vel socio vel teste faciendi, S. Maximus Taurin., LVII, 297.

ADHÆSIO. — Adhærere Deo quantum bonum est; beatissimum est, dilectione, amore, charitate, S. Augustinus, XXXII, 1522. — Adhæret Domino qui præcepta voluntatis ejus facere semper studet, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 178. — Adhærere Deo, et ponere in eo spem, semper bonum est, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 622. — Adhærere Deo, unus cum eo spiritus est, S. Bernardus, CLXXXII, 181. — Adhærere Deo quanta felicitas, *ibid.*, 411, 412. — Adhærere ei qui semper et beate est, semper esse et beate esse possumus, *id.*, CLXXXIII, 56.

ADJUTOR, ADJUTORIUM. — Deo desistente ab adjutorio, laborare potes, vincere non potes, S. Augustinus, XXXV, 1431. — Adjuvat Deus ut facimus ejus jussa a quo speramus promissa, *id.*, XXXVI, 1669. — Non est durum et grave quod imperat, qui adjuvat ut fiat quod imperat, *ibid.*, 584. — Adjuvare imbecillum charitatis est, potentem elationis, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 515. — Adjutorium alienum requirit, qui intus hostem habet, S. Petrus Chrysol., LII, 171.

ADOLESCENTIA. — Lubricum est adolescentie iter, S. Hieronymus, XXII, 19. — Adolescentie stultitia est copulata, *id.*, XXIV, 484. — Adolescentes paucissimi aut, qui ab ineunte ætate, nulla damnabilia peccata committant, S. Augustinus, XXXVIII, 750.

ADULATIO, ADULATOR. — Adulatores sicut lac in secundis blandi, velut coagulum in adversis acerbis, S. Hilarius Pictav., IX, 553. — Magis amandus oburgator severus quam adulator ungens caput, S. Hieronymus, XII, 504. — Adulari malis propter potentiam, et bonos despiciere propter inopiam, vulgatum est vitium, *id.*, XVI, 82. — Adulatio est fallaci laude seductio, S. Augustinus, XXXVI, 1561. — Comes est omnibus malis, *id.*, XXXV, 142. — Adulatio oleum peccatoris, *ibid.*, 1824. — Adulantium lingue alligant animas in peccatis; delectat enim facere ea in quibus non solum non metuitur reprehensor, sed etiam laudator audit, *ibid.*, 126. — Magis amat oburgator sanans quam adulator ungens caput, *id.*, XXXIII, 114. — Adulatores latentes scopuli, *id.*, XXXVI, 1835. — Omnes vendunt oleum, *ibid.*, 2350. — Adulatores dicuntur repellere mortuos suos, S. Greg., Magn., LXXVI, 225. — Sunt olei venditores, *ibid.*, 1478. — Adulationes excæcant oculos interiores, S. Petrus Damian., CXLIV, 76. — Adulari nescit contemptus munerum, Petrus Cantor, CCV, 58. — Adulatio oleum est simul et maledictio, *ibid.*, 114. — Adulatio pauperes fu-

git, divites sequitur, *ibid.*, 115. — Adulator omnis est proditor, *ibid.*, 117. — Adulatores sæpe virtutes in vitia convertunt, et vitia in virtutes, Alanus de Insulis, CLX, 511. — Melior est severa justis misericordia quam blanda adulatio peccatoris, S. Prosper Aquil., LI, 507.

ADVERSA, ADVERSITAS. — In adversis agenda sunt Deo gratiæ, S. Hilarius Pictav., IX, 551. — Sine adversario nulla est corona victoriæ, S. Ambrosius, XVI, 840. — Adversarius ocellum grande malum, S. August., XXXVIII, 20. — Adversarius est voluntati tuæ sermo Dei, donec fiat auctor salutis tuæ, *id.*, XXXVI, 636. — In adversis magis cogitant amatores hujus sæculi evadere unde angantur, quam capere unde curentur, *id.*, XXXIII, 938. — Adversitas donum est admonitionis Dei, *ibid.*, 967. — Adversitas quolibet temporalis facile toleratur, ut æterna poena vitetur, æterna quies comparetur, *id.*, XXXVI, 444. — Adversitas nulla frangit quem felicitas nulla corrumpit, *id.*, XXXV, 1058. — Adversitas et prosperitas, utraque cavenda est, ista ne corrumpat, illa ne frangat, *ibid.*, 1824. — Magis timendum si nullas aut leves patimur adversitates, *id.*, XXXVI, 1813. — Adversa vel corrigunt vel probant, S. Leo Magnus, LIV, 40. — Adversitas sit prospera justis, qua tui a vanitate reddantur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 251, 851. — Qui recta agit et adversa sustinet, laborat in adversitate, sed in gloria consummabitur, *ibid.*, 551. — Adversa sunt ferenda exterius fortiter, et interius clementer, *ibid.*, 710. — Qui nulla prospera appetit, adversa nulla pertimescit, *ibid.*, 717. — Adversitas aliquando utilis sicut tempestas, *id.*, LXXVII, 519. — Studium bonæ operationis ipsa adversitas augeat, *ibid.*, 876. — Eruditi adversitatibus, intellectum Dei subtilius invenimus, *ibid.*, 895. — Spe hereditatis æternæ gaudent, qui adversitate humilantur, *ibid.*, 78. — Nec adversis frangi, nec prosperis debemus elevari, *ibid.*, 663. — Qui ex carnis blandimento nulla peccavimus, ex carnis afflictione purgamur, *ibid.*, 1114. — Adversa sæculi potenter tolerant, qui sola cælestia amant, *id.*, LXXIX, 253. — Adversitatum stimulus tangit Deus nolentes volo proprio corrigi, S. Isidorus Hispal., LXXXIV, 264. — In adversis, tanto iudicem expectamus leniorem quanto nunc illum patienter sustinemus severiorem, S. Anselmus, CLVIII, 518. — Adversa compellunt ad Deum, et mentem patientem a terrenis, *ibid.*, 181. — Si Deus ferit, clamamus ut parcat; si parcat, iterum provocamus ut feriat, *ibid.*, 251. — Adversa et prospera urgent nos ad cursum amoris, S. Bernardus, CLXXXII, 395. — Adversitati amor non cedit, nec naturæ infirmitati, *ibid.*, 6. — Nulla nocebit adversitas, si nulla dominatur iniquitas, *id.*, CLXXXIII, 496, 845, 866. — Adversitas animam purgat, Adamus Scotus, CXCVIII, 181. — Adversis difficile resistitur, nisi fortitudini prudentia copuletur, Petrus Cantor, CCV, 275. — Adversitas nox, V. Guibertus, CXLIV, 73. — Adversa et prospera Deus in bonum dirigit, *ibid.*, 85. — Fortes non prosternunt adversa, S. Petrus Chrysol., LII, 124.

ÆDIFICATIO. — Edificamus tanquam semper victuri, S. Hieronymus, XXII, 965. — Audire et non facere, in arena edificare est; audire et facere, in petra edificare; nec audire nec facere, nihil edificare, S. Augustinus, XXXV, 1535. — Nihil amantes præter Christum, edificant aurum, argentum, etc., *ibid.*, 413.

ÆGER, ÆGRITUDO. — Ægri salubres cibos respuunt, S. Cyprianus, IV, 59, 41. — Sicut ægris desperatis, sic reprobis non negatur quod desiderant, S. Gregorius M., LXXVI, 681. — Ægritudo carnem vulnerat, mentem curat, S. Isidorus Hispal., LXXXIV, 503. — Ægrotus non querit medicum eloquentem, sed prudentem, Petrus Cantor., CCV, 20.

ÆMULATIO. — Proprium patientiæ non æmulari, Tertullianus, II, 1268.

ÆQUALES, ÆQUALITAS. — Æqualitas ipsa vera atque ipsa et prima unitas, non sensu sed mente conspiciatur, S. Augustinus, XXXIV, 116. — Æquali debemus consilium et auxilium, S. Bernardus, CLXXXIII, 725.

ÆQUITAS. — Æquitas sine bonitate, sensu cælesti, sævitia est, S. Petrus Chrysol., LH, 145.

ÆRUMNÆ. — Ubi ærumna æstimatur humana, inde incipit beatitudo, iudicio divino, S. Ambrosius, XVII, 59. — Ærumna afflictionem insinuat penitentiam, S. Gregorius M., LXXIX, 145.

ÆSTUS. — Æstus corporis nescit qui umbra divinis virtutis protegitur, S. Petrus Chrysol., LII, 142. — Æstus alius corporis, alius cordis, Wolbero, CXCV, 39.

ÆTAS. — Nulla ætas ad perdiscendum sera, S. Ambrosius, XVI, 837. — Perfecta est ætas ubi perfecta virtus, *ibid.*, 1200. — Fides ætatem anget, *ibid.*, 7. — Lubricam ætatem monuisse, pietatis est, S. Hieronymus, XXII, 504. — Ætas matura errores adolescentiæ con-

temit, *ibid.*, 487. — *Ætas*, etsi longa videatur, cum perierit, convincitur brevis, quia finitur, S. Augustinus, *XXIV*, 1613. — *Ætate* juniorem non faciunt tempora, sed mores, S. Petrus Chrysol., *LII*, 5.

ÆTERNA, ÆTERNITAS. — *Æternum* nihil, nisi post resurrectionem, Tertullianus, *II*, 880. — Unum tempus Dei est, *æternitas*, S. Hieronymus, *XXVIII*, 691. — *Æternitati* omne tempus comparatum breve est, *id.*, *XXVI*, 539. — *Æternitas* facta est nobis refugium, ut ad eam de hac temporis mutabilitate fugiamus, S. Augustinus, *XXIV*, 1142. — *Æterna* ad fruentum, temporalia præstat Deus ad utendum, *id.*, *XXXVI*, 415. — *Æternorum* meditationis exercet instabilitatem, *id.*, *XXXVII*, 824. — *Æterna* desiderans lassatur ab amore temporalium, S. Gregorius M., *LXXVI*, 154, 395, 496, 985. — Locus noster est lux *æterna*, *ibid.*, 154. — *Æternis* iohannis nihil timet mundo, *ibid.*, 556. — *Æternitas* in intentione, temporalitas in usu nobis esse debet, *ibid.*, 489. — Qui petit *id.*, et non corde desiderat vitam *æternam*, clamantacet, *ibid.*, 718. — Ante nos *æterna*, temporalia sunt post nos, *ibid.*, 1198. — Transientia vilescent menti *æterna* sapienti, *ibid.*, *LXXIX*, 55. — *Æternitas* puncto comparatur, S. Anselmus, *CLVIII*, 48, 61. — Tempora cuncta conuincit, *ibid.*, 125. — *Æternorum* amor terrenus vilescent facit, S. Bernardus, *CLXXXII*, 652. — *Æterna* quantum cognoscimus, tantum transitoria despiciamus, Richardus a S. Victore, *XCVI*, 451. — *Æternitati* vita præsens comparatur, velut punctum est temporis, Petrus Cantor, *CCV*, 530. — Mala temporalia despiciit, qui retributione *æternas* considerat, Cassiodorus, *LXX*, 217.

AFFECTIO, AFFECTUS. — Affectus tuus nomen imponit operi tuo: quomodo a te proficietur, sic æstimatur, S. Ambrosius, *XVI*, 59. — Affectiones omnes vita recta rectas habet, perversa perversas, S. Augustinus, *XXVIII*, 416. — Affectiones si nullæ sunt, tunc recte non vivitur, *ibid.*, 418. — Affectiones huius vite sunt, non futuræ quæ sperantur, *ibid.* — Affectus nostri pedes nostri sunt in itinere ad Deum, *id.*, *XXXV*, 1217. — Affectibus ad Deum curramus, non passibus, *id.*, *XXXVIII*, 681. — Affectus pius animo illapsus, lac videtur, S. Bernardus, *CLXXXII*, 89. — Affectum meditationis informat si discretus est, reformat si crebra est, *ibid.*, 95. — Affectio humanæ in patria commutatur in divinam, *id.*, *CLXXXIII*, 602. — Affectus supplet quod non potest natura, A. anus de Insulis, *CCX*, 528.

AFFLICTIO, AFFLICTIONES. — Temporalis afflictione, non solum frustrantur supplicia *æterna* poenitentes, sed etiam expungunt, Tertullianus, *I*, 1244. — Afflictio in hoc sæculo, materia præmiorum est, S. Hieronymus, *XXII*, 711. — Affliguntur homines ut Deum quærant, S. Augustinus, *XXXIV*, 1165. — Afflictio malis poena est criminis, bonis corona virtutis, S. Prosper Aquil., *LI*, 821. — Cum fidelis se affligit, iram Dei castigatus evadit, Cassiodorus, *LXX*, 298. — Gravis est afflictio a vicinis accepta, *ibid.*, 148. — Hic affligimur, optimo Dei consilio, ne vitam pro patria diligamus, S. Gregorius M., *LXXVI*, 702. — In afflictione Christi præcepta non consolentur, *id.*, *LXXVII*, 895. — Afflictio poenitentiam via est vite, *id.*, *LXXXIX*, 95. — Nulla maior afflictio quam ex conscientia delictorum oritur, *ibid.*, 556. — Afflictione carnis melior est amoris affectio, S. Bernardus, *CLXXXII*, 104. — Afflictorum est proprium ut molestiis eximi summam reputent felicitatem, *id.*, *CLXXXIII*, 854. — Afflictioni carnis qui non studet, quam misere vivit, Guibertus, *CLVI*, 457.

AGER. — Ager unus est Dei, alter hominis, S. Augustinus, *XXXVI*, 2525. — Male colens agrum, sibi non terræ causat malum, S. Petrus Chrysol., *LII*, 7.

ALÆ. — Alæ dæ quibus in cælum tollimur, duo præcepta charitatis, vel etiam charitas et humilitas, S. Augustinus, *XXVI*, 2512. — Alæ Dei sunt misericordia et charitas, S. Bruno Heribol., *CXLII*, Psalm. *xviii*. — Alas perdere, est sublimis contemplandi volatus amittere, Richardus a S. Victore, *CXCVI*, 1553.

ALTARE, ARA. — Altare celeste est, quod nemo tangit indignus, et altare visibile, quod multi tangunt indigni, S. Augustinus, *XXIV*, 195. — Altare Domini est cor justus, S. Gregorius M., *LXXIX*, 176. — Ara templi Christi est, templum Ecclesiæ, S. Rupertus, *CLXIX*, 412. — In altari cor nostrum figuratum est, Wolbero, *CXCV*, 12.

AMARE, AMOR. — Amare debemus Deum tanquam nos, et timere tanquam servi, Lactantius, *VI*, 522. — Amari se a nobis exigit Deus, amore ipso non sibi, sed nobis profuturo, S. Hilarius Pictav., *IX*, 59. — Nihil tam utile quam diligere; nihil tam inutile quam non amari, S. Ambrosius, *XVI*, 77. — Amantium cæca sunt iudicia, S. Hieronymus, *XXVII*, 109. — Amator sui, ipse se deducit, *id.*, *XXVIII*, 522. — Amor sanctus impetentiam non ha-

bet, *id.*, *XXII*, 290. — Nemo potest duobus amoribus possideri; si carnis amator es, amorem spiritus non capis, *id.*, *XXIV*, 505. — Non amamus nisi aliquid pulchrum, S. Augustinus, *XXII*, 701, 1185. — Amat homo unde se putat esse beatum, *id.*, *XXVII*, 672. — Qui amat non laborat, *id.*, *XXXIV*, 1741. — Quod amas ad tempus, aut subducetur tibi, aut tu subduceris illi, *id.*, *XXXVI*, 1653. — Sine dolore non pereunt quæ cum amore possessa sunt, *id.*, *XXXVII*, 156. — Amate Deum, nihil melius invenietis, *id.*, *XXXVI*, 1551. — Amare Deum gravis, pietas est, *ibid.*, 1409. — Amas charitate quidquid bene amas, *id.*, *XXXVI*, 160. — Amando Deum dicimur dii; amando mundum dicimur mundus, *ibid.*, 678. — Amor pondus est quo animus fertur quocunque fertur, *id.*, *XXII*, 848. — Amor vacare non potest, *id.*, *XXXV*, 19. — In eo quod amatur, aut non laboratur, aut et labor amatur, *id.*, *XXXVII*, 448. — Quando quisque quod amat habere videtur, felix vocatur; vere autem felix est, non si habeat quod amat, sed si amet quod amandum est, *id.*, *XXIV*, 202. — Ex amore suo quisque vivit, sive bene sive male, *id.*, *XXXVIII*, 228. — Qui recte amat, recte credit et sperat, qui vero non amat, inaniter, credit aut sperat, *id.*, *XXXVII*, 285. — Modus in amando Deum est cum amare sine modo, *id.*, *XXIII*, 419. — Amare Deum, iustitia et beatitudo, *id.*, *XXVII*, 1047. — Amare alium non potest, qui Deum non amat, *ibid.*, 845. — Amor Dei est onus, sed tollit peccatorum onus, S. Petrus Chrysol., *LII*, 5. — Amare non potest qui satis timet, *ibid.*, 7. — Amor directus in Deum non debet inter secunda superbire, nec inter adversa deficere, S. Leo M., *LIV*, 42. — Sine amore boni nullus est bonus, *ibid.*, 549. — Amare Deum homini connaturale, S. Benedictus, *LXVI*, 106. — Ab amando Deo nemo excusari potest, *ibid.* — Ubi amor est, ibi non labor sed aspor, *ibid.*, 56, 214. — Amare nemo potest quod non credit, S. Gregorius M., *LXXVI*, 1548. — Amor pigras mentes saepe ad opus excitat, *ibid.*, 208. — Amor nunquam otiosus, *ibid.*, 1576. — Quo plus in amore Dei roboramur, eo magis delictis a propria virtute, *ibid.*, 154. — Amor Dei tædium vite parit, *ibid.*, 318. — Qui Deum diligit, jam habet ipsum, *ibid.*, 1575. — Modus amandi Deum, amare sine modo, *ibid.*, 1639. — Contra amorem proximi peccant, qui bona occulte agendo, mala de se opinari permittunt, *id.*, *LXXVII*, 95. — Am nti mandata Dei levia sunt, *id.*, *LXXIX*, 275. — Amor terrenus oculum cordis sordidat, *ibid.*, 457. — Amanti nihil difficile, S. Petrus Damian., *CXIV*, 152. — Amor proximi scala est ad amorem Dei, *id.*, *CXLIV*, 76. — Amor divinus in nobis, nec adversis nec secundis extinguiri debet, *ibid.*, 501. — Nihil amatur nisi quod cognoscitur, S. Anselmus, *CLVIII*, 21, 91. — Qui præter Deum aliud diligit, non est charitas Dei in eo, *ibid.*, 259. — Diligere Deum super omnia iustum et rationale est, *ibid.*, 191, 267. — Deus solus et sine fine amandus, *ibid.*, 224. — Qui amat Deum plusquam seipsum, jam incipit tenere quod in regno colorum perfectus vult habere, *ibid.*, 549. — Si vis esse rex in celo, ama Deum et homines propter ipsum, *ibid.*, 511. — Perdit quod vivit qui Deum non diligit, *ibid.*, 228. — Qui Deum amat sit ipse Deus, *ibid.*, 201. — Amanti premium debetur, non amato, *ibid.*, 418. — Amor Dei vita cordis, Rupertus, *CLXXVII*, 565. — Amandus Deus sine modo, S. Bernardus, *CLXXXII*, 58. — Cum Deus amat, nihil aliud vult quam amari, *ibid.*, 401. — Supra Deum nihil amandum, *ibid.*, 238. — Prohibemus plus sapere quam oportet, sed amare etiam plus quam possumus præcipimus, *ibid.*, 596. — Amare Deum edere est, *ibid.*, 951. — Amanti nihil difficile, *ibid.*, 1050. — Amor est oculus; amare videre est, *ibid.*, 596. — Non potest amor esse et dulcis non esse, *ibid.*, 104. — Amor seipso satiari non potest, et tamen nisi seipso pasci non potest, *ibid.*, 58. — Deus amor est, quem qui amat amorem amat, *ibid.*, 594. — Amare amorem circumum facit, ut nullus sit finis amoris, *ibid.* — Amoris irritamentum Christus, *ibid.*, 66. — Amor verus premium non requirit, sed meretur, *id.*, *CLXXXIII*, 591. — Amanti Deum omnia cum Deo communia, *ibid.*, 1427. — Amor Dei est sæculi, duo pedes, V. Gerbohus, *CXCIII*, 511. — Amor ubi est, ibi oculus, Richardus a S. Victore, *CXCVI*, 10. — Amoris vis ratione non compescitur, nulla impossibilitate frenatur, *ibid.*, 1196. — Amoris visitatio delectat, molestat vicissitudo, *ibid.*, 1198. — Amor est porta mortis vel vite; bonus vel malus est: malus cupiditas, bonus charitas vocatur, Adamus Scotus, *CXCVIII*, 459. — Amor et timor duæ alæ ad æterna quærenda, V. Guibertus, *CLVI*, 45.

AMARITUDO. — In amaritudinem Deus mutatur nostris vitiis, qui natura sua dulcis ac benignus est, S. Hieronymus, *XXVI*, 30. — Amarecit sibi qui Deus sapit, S.

LXXIX, 268. — Abstinētiā habere non potest corpora, qui mentem non replet spiritalibus cibis, *ibid.*, 503. — Abstinētia vitiūm potior quam ciborum, S. Bernardus, CLXXXII, 834. — Abstinētia illa grata est Deo, quæ non solum mala fugit, verum et licita alia cum modo sumit, alia, contemplando Deum, omnino dimittit, Robertus Pullus, CLXXVI, 84. — Cum a licitis abstinetur, facilius illicitis resistitur, S. Leo Magnus, LIV, 553.

ABUNDANTIA. — Abundantia ibi, ubi satietas, S. Ambrosius, XVI, 10. — Abundantia in paradiso vera, abundantia post peccatum quæ est? erumna et calamitas, S. Augustinus, XXXV, 224. — Abundantia terrenarum, mentium oculos premit, V. Gerhohus, CXCLII, 207.

ABYSSUS. — Abyssus in corde bono et in corde malo, sed hæc Deo nuda sunt, S. Augustinus, XXXV, 1749.

ACCESSIO. — Accedimus ad Deum, vel recedimus ab eo, non loco sed conscientia, non vehiculo sed animo, non pedibus sed affectibus, S. Augustinus, XXXV, 1871.

ACCUSATIO. — Insonitum accusare est crimina facere, S. Petrus Chrysost., LII, 175. — Accusatio festiva iniquitatis propriæ post commissum peccatum, signum magnum salutis, Adamus Scotus, CXCVIII, 179. — Qui seipsum accusat, et in suam sæviti iniquitatem, justus est, S. Gregorius Magnus, CLXXVI, 1234.

ACTIO, ACTUS. — Tota hominis actio bona, est converti ad Deum, S. Augustinus, XXXIV, 582. — In omni motu actionis, et initium et finis debet attendi, *ibid.*, XXXVIII, 200. — Quod fit a te, Deus facit in te; nunquam fit a te, quod non ipse Deus facit in te; sed aliquando facit in te quod non fit a te, *ibid.*, XXXVI, 590. — Activa vita prius et uberius fecundatur, *ibid.*, XXXIX, 610. — Nemo melius ordinat quid agat, nisi qui paratior non agere quod divina potestate prohibetur, quam cupidior agere quod humana cogitatione meditat, *ibid.*, XXXVII, 516. — Quid egeris, bene age, et Deum laudasti, *ibid.*, XXXV, 511. — Actus boni clamorem suum habent, Casiodorus, LXX, 22. — Dominum laudat qui se probabili actione commendat, *ibid.*, 385. — Actio bona ut sit dignior, debet videri agenti ipsi indigna, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 146. — Actionis finem nequius obsidet diabolus, si in exordio non deceperit, V. Gerhohus, CXCLII, 207. — Actus nostri omnes Christo vel socio vel teste faciendi, S. Maximus Taurinus, LVII, 297.

ADHÆSIO. — Adhærere Deo quantum bonum est; beatissimum est, dilectione, amore, charitate, S. Augustinus, XXXII, 1322. — Adhæret Domino qui præcepta voluntatis ejus facere semper studet, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 178. — Adhærere Deo, et ponere in eo spem, semper bonum est, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 622. — Adhærere Deo, unum cum eo spiritus est, S. Bernardus, CLXXXII, 181. — Adhærentis Deo quanta felicitas, *ibid.*, 411, 412. — Adhærentes et qui semper et beate esse, semper esse et beate esse possumus, *ibid.*, CLXXXIII, 56.

ADJUTOR, ADJUTORIUM. — Deo desinente ab adjutorio, labore potes, vincere non potes, S. Augustinus, XXXV, 1424. — Adjuvat Deus ut facimus ejus jussa a quo speramus promissa, *ibid.*, XXXVI, 1669. — Non est durum et grave quod imperat, qui adjuvat ut fiat quod imperat, *ibid.*, 584. — Adjuvare imbecillum charitas est, potentem elationis, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 515. — Ad utonium alienum requirit, qui intus hostem habet, S. Petrus Chrysost., LII, 171.

ADOLESCENTIA. — Lubricum est adolescentiæ iter, S. Hieronymus, XXII, 19. — Adolescentiæ stultitia est copulatio, *ibid.*, XXIV, 424. — Adolescentes paucissimi sunt, qui ab ineunte ætate, nulla damnabilia peccata committant, S. Augustinus, XXXVIII, 750.

ADULATIO, ADULATOR. — Adulatores sicut lac in secundis blandi, velut coagulum in adversis acerbi, S. Hilarius Pictav., IX, 533. — Magis amandus oburgator severus quam adulator unguens caput, S. Hieronymus, XXII, 501. — Adulator malis propter potentiam, et bonos despiciere propter inopiam, vulgatum est vitium, *ibid.*, XXVI, 82. — Adulatio est fallaci laude seductio, S. Augustinus, XXXVI, 1561. — Comes est omnibus malis, *ibid.*, XXXV, 142. — Adulatio oleum peccatoris, *ibid.*, 1824. — Adulantium lingue alligant animas in peccatis; delectat enim facere ea in quibus non solum non meliatur reprehensor, sed etiam laudator auditur, *ibid.*, 126. — Magis amat oburgator senans quam adulator unguens caput, *ibid.*, XXXIII, 114. — Adulatores latentes scopuli, *ibid.*, XXXVI, 1835. — Omnes vendunt oleum, *ibid.*, 2350. — Adulatores dicuntur sepelire mortuos suos, S. Greg., Magn., LXXVI, 225. — Sunt olei venditores, *ibid.*, 1478. — Adulationes excæcant oculos interiores, S. Petrus Damian., (XLIV, 76. — Adulari nescit contemptus munerum, Petrus Cantor, CCV, 58. — Adulatio oleum est simul et maledictio, *ibid.*, 114. — Adulatio pauperes fu-

git, divites sequitur, *ibid.*, 115. — Adulator omnis est proditor, *ibid.*, 117. — Adulatores sæpe virtutes in vitia convertunt, et vitia in virtutes, Alanus de Insulis, CXI, 511. — Melior est severa justis misericordia quam blanda adulatio peccatoris, S. Prosper Aquil., LI, 507.

ADVERSA, ADVERSITAS. — In adversis agenda sunt Deo gratiæ, S. Hilarius Pictav., IX, 531. — Sine adversario nulla est corona victoriæ, S. Ambrosius, XVI, 840. — Adversarius occultus grande malum, S. August., XXXVIII, 20. — Adversarius est voluntati tuæ semio Dei, donec fiat auctor salutis tuæ, *ibid.*, XXXVI, 636. — In adversis magis cogitant amatores hujus sæculi evadere unde angantur, quam capere unde curentur, *ibid.*, XXXIII, 958. — Adversitas donum est admonentis Dei, *ibid.*, 957. — Adversitas quolibet temporalis facile toleratur, ut æterna poena vitetur, æterna quies comparetur, *ibid.*, XXXVI, 444. — Adversitas nulla frangit quem felicitas nulla corrumpit, *ibid.*, XXXV, 1058. — Adversitas et prosperitas, utraque cavenda est, ista ne corrumpat, illa ne frangat, *ibid.*, 1824. — Magis timendum si nullas aut leves patimur adversitates, *ibid.*, XXXVI, 1813. — Adversa vel corrigunt vel probant, S. Leo Magnus, LIV, 40. — Adversitas fit prospera justis, qua tui a vanitate reddatur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 251, 851. — Qui recta agit et adversa sustinet, laborat in adversitate, sed in gloria consummabitur, *ibid.*, 551. — Adversa sunt ferenda exterius fortiter, et interius clementer, *ibid.*, 710. — Qui nulla prospera appetit, adversa nulla pertimescit, *ibid.*, 1717. — Adversitas aliquando utilis sicut tempestas, *ibid.*, LXXVII, 519. — Studium bonæ operationis ipsa adversitas augeat, *ibid.*, 876. — Erudit adversitatibus, intellectum Dei subtilius invenimus, *ibid.*, 895. — Spe hereditatis æternæ gaudeant, qui adversitate humiliantur, *ibid.*, 78. — Nec adversis frangi, nec prosperis debemus elevari, *ibid.*, 662. — Qui ex carnis blandimento multa peccavimus, ex carnis afflictione purgamur, *ibid.*, 1114. — Adversa sæculi poterit tolerant, qui sola celestia amant, *ibid.*, LXXIX, 235. — Adversitatum stimulus tangit Deus nolentes voto proprio corrigi, S. Isidorus Hispal., LXXXIV, 264. — In adversis, tanto judicem expectamus leniorem quanto nunc illum patienter sustinemus severiorem, S. Anselmus, CLVIII, 518. — Adversa compellunt ad Deum, et mentem separant a terrenis, *ibid.*, 181. — Si Deus ferit, clamamus ut parcat; si parcat, iterum provocamus ut feriat, *ibid.*, 251. — Adversa et prospera urgent nos ad cursum amoris, S. Bernardus, CLXXXII, 395. — Adversitati amor non cedit, nec natura infirmitati, *ibid.*, 6. — Nulla nocebit adversitas, si nulla dominatur iniquitas, *ibid.*, CLXXXIII, 496, 845, 866. — Adversitas animam purgat, Adamus Scotus, CXCVIII, 181. — Adversis difficile resistitur, nisi fortitudini prudentia copuletur, Petrus Cantor, CCV, 273. — Adversitas nos, V. Guibertus, CXLIIV, 75. — Adversa et prospera deus in bonum dirigit, *ibid.*, 85. — Fortes non prosterant adversa, S. Petrus Chrysost., LII, 124.

ÆDIFICATIO. — Ædificamus tanquam semper victori, S. Hieronymus, XXII, 965. — Audire et non facere, in arena ædificare est; audire et facere, in petra ædificare; nec audire nec facere, nihil ædificare, S. Augustinus, XXIV, 1333. — Nihil amantes præter Christum, ædificant aurum, argentum, etc., *ibid.*, 415.

ÆGER, ÆGRITUDO. — Ægri salubres cibos respondent, S. Cyprianus, IV, 59, 41. — Sicut ægris desperatis, sic reprobis non negatur quod desiderant, S. Gregorius M., LXXVI, 681. — Ægritudo carnem vulnerat, mentem curat, S. Isidorus Hispal., LXXXIV, 503. — Ægrotus non querit medicum eloquentem, sed prudentem, Petrus Cantor, CCV, 20.

ÆMULATIO. — Proprium patientis non æmulari, Tertullianus, II, 1368.

ÆQUALES, ÆQUALITAS. — Æqualitas ipsa vera atque ipsa et prima unitas, non sensu sed mente conspiciatur, S. Augustinus, XXXIV, 116. — Æquali dehemus concillium et auxilium, S. Bernardus, CLXXXIII, 725.

ÆQUITAS. — Æquitas sine bonitate, sensu celesti, sævitas est, S. Petrus Chrysost., LII, 145.

ÆRUMNÆ. — Ubi ærumna æstimatur humana, inde inelipit beatitudo, judicio divino, S. Ambrosius, XVII, 59. — Ærumna afflictionem insinuat penitentiam, S. Gregorius M., LXXIX, 145.

ÆSTUS. — Æstus corporis nescit qui umbra divinus virtutis protegitur, S. Petrus Chrysost., LII, 142. — Æstus alius corporis, alius cordis, Wolbero, CXCV, 59.

ÆTAS. — Nulla ætas ad perdiscendum sera, S. Ambrosius, XVI, 857. — Perfecta est ætas ubi perfecta virtus, *ibid.*, 1200. — Fides a latere augeat, pietas a latere alicuius monuisse, pietatis est, S. Hieronymus, XXII, 504. — Ætas matura errores adolescentiæ cor-

tenant, *ibid.*, 457. — *Ætas*, etsi longa videatur, cum pervenerit, convalescit brevis, quia finitur, S. Augustinus, XXXV, 1613. — *Ætas* juniorum non faciunt tempora, sed mores, S. Petrus Chrysol., LII, 5.

ÆTERNA, ÆTERNITAS. — *Æternum* nihil, nisi post resurrectionem, Tertullianus, II, 880. — Unum tempus Dei est, *æternitas*, S. Hieronymus, XXXVII, 691. — *Æternitati* omnes tempus comparatur breve est, *id.*, XXVI, 359. — *Æternitas* facta est nobis refugium, ut ad eam de hac temporis mutabilitate fugiamus, S. Augustinus, XXXV, 1142. — *Æterna* ad fruendum, temporalia prestat Deus ad utendum, *id.*, XXXVI, 415. — *Æternorum* meditatio mentis exercet instabilitatem, *id.*, XXXVII, 824. — *Æterna* desiderans lassatur ab amore temporalium, S. Gregorius M., LXXVI, 134, 393, 496, 983. — Locus noster est lux *æterna*, *ibid.*, 154. — *Æternis* inhians nihil timet a mundo, *ibid.*, 536. — *Æternitas* in intentione, temporalitas in usu nobis esse debet, *ibid.*, 489. — Qui petit ore, et non corde desiderat vitam *æternam*, clamant tacet, *ibid.*, 718. — Ante nos *æterna*, temporalia sunt post nos, *ibid.*, 1198. — Transientia vilescunt menti *æterna* sapienti, *ibid.*, LXXIX, 35. — *Æternitas* puncto comparatur, S. Anselmus, CLVIII, 48, 61. — Tempora cuncta continet, *ibid.*, 123. — *Æternorum* amor terrena vilescere facit, S. Bernardus, CLXXXII, 652. — *Æterna* quantum cognoscimus, tantum transitoria despiciamus, Richardus a S. Victore, CXCVI, 451. — *Æternitati* vita prærens comparata, velut punctum est temporis, Petrus Cantor, CCV, 330. — Mala temporalia despiciat, qui retributiones *æternas* considerat, Casiodorus, LXX, 217.

AFFECTIO, AFFECTUS. — *Affectus* tuus nomen imponit operi tuo: quomodo a te proficiscitur, sic aestimatur, S. Ambrosius, XVI, 39. — *Affectiones* omnes vita recta rectas habet, perversa perversas, S. Augustinus, XXXVIII, 416. — *Affectiones* si nullas sunt, tunc recte non creditur, *ibid.*, 418. — *Affectiones* bujus vite sunt, non future quæ sperantur, *ibid.* — *Affectus* nostri pedes vestri sunt in itinere ad Deum, *id.*, XXXV, 1217. — *Affectibus* ad Deum curramus, non passibus, *id.*, XXXVIII, 681. — *Affectus* pius animo illapsus, lac videtur, S. Bernardus, CLXXXII, 89. — *Affectum* meditationis informalis discretus est, reformat si crebra est, *ibid.*, 93. — *Affectiones* humanæ in patria commutantur in divinas, *id.*, CLXXXIII, 692. — *Affectus* supplet quod non potest natura, A. anus de Insulis, CCX, 528.

AFFLICITIO, AFFLICTIONES. — Temporalis afflictione, non solum frustratur supplicia *æterna* penitentes, sed etiam expungunt, Tertullianus, I, 1244. — *Afflictio* in hoc sæculo, materia præmiorum est, S. Hieronymus, XLII, 711. — *Affliguntur* homines ut Deum quærant, S. Augustinus, XXXIV, 1165. — *Afflictio* malis pœna est criminis, bonis corona virtutis, S. Prosper Aquit., LI, 831. — Cum fidelis se affligit, iram Dei castigatus evadit, Casiodorus, LXX, 298. — Gravis est afflictio a vicinis accepta, *ibid.*, 148. — Hic affligimur, optimo Dei consilio, ne viam pro patria diligamus, S. Gregorius M., LXXVI, 752. — In afflictione Christi præcepta non consoletur, *id.*, LXXVII, 895. — *Afflictio* penitentium via est vite, *id.*, LXXIX, 95. — Nulla major afflictio quam quæ ex conscientia delictorum oritur, *ibid.*, 536. — *Afflictione* carnis melior est amoris affectio, S. Bernardus, CLXXXII, 104. — *Afflictorum* est proprium ut molestiis eximi summam repellant felicitatem, *id.*, CLXXXIII, 854. — *Afflictioni* carnis qui non studet, quam misere vivit, Guibertus, CLVI, 457.

AGER. — Ager unus est Dei, alter hominis, S. Augustinus, XXXVI, 2525. — Male colens agrum, sibi non terræ causat malum, S. Petrus Chrysol., LII, 7.

ALAE. — *Alae* duæ quibus in celum tollimur, duo præcepta charitatis, vel etiam charitas et humilitas, S. Augustinus, XXXVI, 2512. — *Alae* Dei sunt misericordia et charitas, S. Bruno Heribol., CXLII, Psalm. xviii. — *Alas* perdere, est sublimis contemplandi volatus amittere, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1553.

ALTARE, ARA. — *Altare* celeste est, quod nemo tangit indignus, et altare visibile, quod multi tangunt indigne, S. Augustinus, XXXV, 195. — *Altare* Domini est cor justum, S. Gregorius M., LXXIX, 176. — *Ara* templi Christi est, templum Ecclesie, S. Rupertus, CLXIX, 412. — In altari cor nostrum figuratum est, Wolbero, CXCX, 12.

AMARE, AMOR. — Amare debemus Deum tanquam Nos, et timere tanquam servi, Lactantius, VI, 322. — Amari se a nobis exigit Deus, amare ipso non sibi, sed nobis profuturo, S. Hilarius Pictav., IX, 39. — Nihil tam utile quam diligi; nihil tam inutile quam non amari, S. Ambrosius, XVI, 77. — Amantium cæca sunt iudicia, S. Hieronymus, XXVII, 109. — Amator sui, ipse se deducit, *id.*, XXVIII, 522. — Amor sanctus impatientiam non ha-

bet, *id.*, XXII, 290. — Nemo potest deobis amoribus possideri; si carnis amator ex, amorem spiritus non capis, *id.*, XXIV, 505. — Non amamus nisi aliquid pulchrum, S. Augustinus, XXXII, 701, 1185. — Amat homo unde se putat esse beatum, *id.*, XXXVII, 673. — Qui amat non laborat, *id.*, XXXIV, 1741. — Quod amas ad tempus, aut subducetur tibi, aut tu subduceris illi, *id.*, XXXVI, 1623. — Sine dolore non pereunt quæ cum amore posseduntur, *id.*, XXXVII, 156. — Amate Deum, nihil mellius invenietis, *id.*, XXXVI, 1551. — Amare Deum gratis, pietas est, *ibid.*, 1489. — Amas charitate quidquid bene amas, *id.*, XXXVI, 160. — Amando Deum dicimur dii; amando mundum dicimur mundus, *ibid.*, 678. — Amor pondus est quo animus fertur quocunque fertur, *id.*, XXXII, 848. — Amor vacare non potest, *id.*, XXXV, 19. — In eo quod amatur, aut non laboratur, aut et labor amatur, *id.*, XXXVII, 448. — Quando quisque quod amat habere videtur, felix vocatur; vere autem felix est, non si habeat quod amat, sed si amet quod amandum est, *id.*, XXXV, 202. — Ex amore suo quisque vivit, sive bene sive male, *id.*, XXXVIII, 238. — Qui recte amat, recte credit et sperat, qui vero non amat, inaniter, credit aut sperat, *id.*, XXXVII, 283. — Modus in amando Deum est eum amare sine modo, *id.*, XXXIII, 419. — Amare Deum, iustitia et beatitudo, *id.*, XXXVII, 1047. — Amare alium non potest, qui Deum non amat, *ibid.*, 845. — Amor Dei est onus, sed tollit peccatorum onus, S. Petrus Chrysol., LII, 5. — Amare non potest qui satis timet, *ibid.*, 7. — Amor directus in Deum non debet inter secunda superbire, nec inter adversa deficere, S. Leo M., LIV, 42. — Sine amore boni nullus est bonus, *ibid.*, 349. — Amare Deum homini conaturale, S. Benedictus, LXVI, 106. — Ab amando Deo nemo excusari potest, *ibid.* — Ubi amor est, ibi non labor sed sapor, *ibid.*, 36, 214. — Amare nemo potest quod non credit, S. Gregorius M., LXXVI, 1548. — Amor pigras mentes sæpe ad opus excitat, *ibid.*, 208. — Amor nunquam otiosus, *ibid.*, 1576. — Quo plus in amore Dei roboramur, eo magis delinquimus a propria virtute, *ibid.*, 154. — Amor Dei tædium vite parit, *ibid.*, 318. — Qui Deum diligit, jam habet ipsum, *ibid.*, 1875. — Modus amandi Deum, amare sine modo, *ibid.*, 1639. — Contra amorem proximi peccant, qui bona occulte agendo, mala de se opinari permittunt, *id.*, LXXVII, 95. — Amanti mandata Dei levia sunt, *id.*, LXXIX, 273. — Amor terrenus oculum cordis sordidat, *ibid.*, 457. — Amanti nihil difficile, S. Petrus Damianus, CXIV, 152. — Amor proximi scala est ad amorem Dei, *id.*, CXLIV, 76. — Amor divinus in nobis, nec adversis nec secundis extinguere debet, *ibid.*, 501. — Nihil amatur nisi quod cognoscitur, S. Anselmus, CLVIII, 21, 91. — Qui præter Deum aliud diligit, non est charitas Dei in eo, *ibid.*, 259. — Diligere Deum super omnia iustum et rationale est, *ibid.*, 191, 267. — Deus solus et sine fine amandus, *ibid.*, 224. — Qui amat Deum plusquam seipsum, jam incipit tenere quod in regno colorum perfecte vult habere, *ibid.*, 549. — Si vis esse rex in celo, ama Deum et homines propter ipsum, *ibid.*, 511. — Perdit quod vivit qui Deum non diligit, *ibid.*, 228. — Qui Deum amat sit ipse Deus, *ibid.*, 201. — Amanti premium debetur, non amato, *ibid.*, 418. — Amor Dei vita cordis, Rupertus, CLXXVII, 563. — Amandus Deus sine modo, S. Bernardus, CLXXXII, 58. — Cum Deus amat, nihil aliud vult quam amari, *ibid.*, 401. — Supra Deum nihil amandum, *ibid.*, 258. — Prohibemur plus sapere quam oportet, sed amare etiam plus quam possumus præcipimur, *ibid.*, 396. — Amare Deum scire est, *ibid.*, 951. — Amanti nihil difficile, *ibid.*, 1050. — Amor est oculus; amare videre est, *ibid.*, 596. — Non potest amor esse et dulcis non esse, *ibid.*, 104. — Amor seipso satiari non potest, et tamen nisi seipso pasci non potest, *ibid.*, 58. — Deus amor est, quem qui amat amorem amat, *ibid.*, 594. — Amare amorem circulum facit, ut nullus sit finis amoris, *ibid.* — Amoris irritamentum Christus, *ibid.*, 66. — Amor verus premium non requirit, sed meretur, *id.*, CLXXXIII, 591. — Amanti Deum omnia cum Deo communia, *ibid.*, 1427. — Amor Dei et sæculi, duo pedes, V. Gerhohus, CXCHII, 511. — Amor ubi est, ibi oculus, Richardus a S. Victore, CXCVI, 10. — Amoris vis ratione non compositur, nulla impossibilitate frenatur, *ibid.*, 1196. — Amoris visitatio delectat, molestat vicissitudo, *ibid.*, 1199. — Amor est porta mortis vel vite; bonus vel malus est: malus cupiditas, bonus charitas vocatur, Adamus Scotus, CXCVIII, 459. — Amor et timor duæ alæ ad æterna quærenda, V. Guibertus, CLVI, 45.

AMARITUDO. — In amaritudinem Deus mutatur nostris vitiis, qui natura sua dulcis ac benignus est, S. Hieronymus, XXVI, 30. — Amarefcit sibi qui Deus sapit, S.

Gregorius M., LXXVI, 1380. — Amaritudo cordis virtutes exercet, non evertit, S. Bernardus, CLXXXII, 150; Richardus a S. Victore, CXCVI, 460. — Amaritudines misceat Deus delectationibus etiam innocentibus, ut amorem non habeamus nisi vite æternæ, S. Augustinus, XXXV, 458.

AMICITIA, AMICI. — Amicos diligere omnium est, inimicos autem solum Christianorum, Tertullianus, I, 698. — Amicitia vera non est, ubi fallax adulatio, S. Ambrosius, XVI, 140. Meliores amicitiae sunt in opum plerumque quam divitum, *ibid.*, 140. — Amicitia virtus est, non quæstus; vite adjumentum, *ibid.*, 139. Amicus quid est, nisi consors amoris, ita ut unum fieri velis ex duobus, *ibid.*, 140? — Alter ego, *ibid.*, 664. — Amicitia quas desinere potest, nunquam vera fuit, S. Hieronymus, XXII, 13. — Vera est illa quam non utilitas rei familiaris, non presentia tantum corporum, sed Dei timor et Scripturarum studia conciliant, *ibid.*, 270. — Melius est inimicitias subire perpetuas, quam Dei offensam amicitias noxiis provocare, *ibid.*, 719. — Amici rari sunt et fideles, *ibid.*, 756. — Amicus diu queritur, vix invenitur, sed difficile servatur, *ibid.*, 13. — Amicitia similibus moribus confit, S. Augustinus, XXXIV, 243. — Amicitia vera ex charitate æternitatis et veritatis manat, *id.*, XXXIII, 667. — Non est vera amicitia, nisi Deus eam agglutinat inter ipsi hærentes charitate, *id.*, XXXII, 696. — Amicitia nunquam nisi in Christo fidelis est, *id.*, XXXVI, 553. Amicus nullus inter iniquos, *id.*, XXV, 1177. — Amici non sunt qui in rebus tantum humanis consentiunt, *id.*, XXXIII, 1072. — Amicus non omnis qui parit, nec omnis qui verberat inimicus, *ibid.*, 323. — Amici mors amara, amarior mutatio, *id.*, XXXVIII, 633. — Amicitia vera æterna est, nec desinere potest, *id.*, XXXVII, 853, 857, 859, 1010. Hic inchoatur, in celo perditur, *ibid.*, 841. — Amicitie nomen falso assumunt, inter quos est convenientia vitiorum, *ibid.*, 833, 836. — Amicus quasi animi custos, S. Gregorius M., LXXVI, 1362. — Amicus Dei est, qui alios facere amicos ejus satagit, *id.*, LXXIX, 226. — Amici in prosperitate multi, in adversitate pauci, B. Alcuinus, C, 224. — Amicitia vera non est, nisi firmum habeat in Deo fundamentum, S. Bernardus, CLXXXII, 402. — Amicitiam faciunt mutua conscientia et eadem voluntas, *ibid.*, 278. — Amicitia vera habet nonnunquam oburgationem, adulationem nunquam, *id.*, CLXXXIII, 242. — Amicitia spiritualis semper et ubique sibi constans est, *ibid.*, 66. — Amore indignus qui amico servit contra Deum, *ibid.*, 263. — Amicus, alter ego, *ibid.*, 59. — Amicos pascit gratia Deus, reficit charissimos, Richardus a S. Victore, CXVI, 500. — Amicitia divitias et honores ne præponas, Petrus Cantor, CCV, 62. — Amicorum rixæ amoris reintegralio sunt, Alanus de Insulis, CCX, 422. — Amicitia que ex toto solvitur, nunquam vera fuit, *ibid.*, 428.

ANIMA, ANIMUS. — Anima est totum quod sumus, Tertullianus, II, 775. — Anima obumbrari potest, extinguere non potest, *ibid.*, 720. — Animi omne bonum aut nascitur, aut eruditur, aut cogitur, *ibid.*, 980. — Quidam homo quam anima ejus, S. Ambrosius, XVI, 923. — Animam exsulem de paradiso inventam Christus, recurso anfractu erroris, revocavit ad paradisum, *ibid.*, 1069. Ubi anima mundavit cor, Verbum reperit, Deum vidit, *ibid.*, 236. — Fides, gratia, misericordia, animæ redemptio, *ibid.*, 770. — In animam tuam totus ingrediaris, atque intra ipsam te colligas, et in ea habites, apud eam commoreris, in ipsa tibi sit omnis conversatio, ut sis non in carne sed in spiritu, *ibid.*, 917. — Perturbatio animæ tollit constantiam, destitutio prodiit ignaviam, accusat pigritiam, *ibid.*, 61. — Anima credentis est verum Christi templum, S. Hieronymus, XXII, 324. — Quid pulchrius anima quam Dei filia nuncupatur, et nullo extrinsecus querit ornatus, *ibid.*, 285? — Dominus magis querit animas credentium quam opes, *ibid.*, 433. — Quomodo corpus dicitur sanum, si nullo languore vexetur, ita anima, absque vitio, si nulla perturbatione quatitur, *ibid.*, 791. — Quocumque se converterit anima, in terrenis rebus amaritudinem invenit; unde dulcescat non habet, nisi se levet ad Deum, S. Augustinus, XXV, 1083, 1086. — Anima sicut se illuminare de se non potest, ita se satiare de se nequit, *id.*, XXXII, 855. — Anima obligata amore terreno, quasi viscum habet in pennis, volare non potest, *id.*, XXXV, 1618. — Amicus diligendo corpus fit indurmus, *id.*, XXXIV, 27. — Cujus animus non moritur huic sæculo, non resurgit ad vitam, sed ad supplicium, *ibid.*, 25. — Animi pabulum veritas, *id.*, CLXXXVIII, 62. — Animæ nullum bonum sufficit præter summum, *id.*, XXXVII, 982. — Nihil eam implet, nisi Deus, *ibid.*, 837. — Anima Christi non amantis magna miseria, *ibid.*, 853. — Anima jacet in corpore ut in lecto doloris, S. Petrus Chrysol.,

LII, 14. — Non est ab excelsis celi demergenda in sepulcrum auri, *ibid.*, 22. — Anima tanto fit purior, quanto substantia carnalis inficietur, S. Leo M., LIV, 511. — Anima fidelis timore corrigitur, correctione laetatur, S. Maximus Taurin., LIV, 29. — Animus amore Dei laqueat, quando ejus dilectioni nihil præponit, Cassiodorus, LXX, 509. — Possumus corpore curvari, non animo, *ibid.*, 129. — Civitas Dei anima pia, *ibid.*, 334. — Anima sine Deo semper captiva, *ibid.*, 390. — Anima vita corporis, anima vita Deus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 153. — Anima eo pretiosior Deo, quo sibi fit despectior, *ibid.*, 583. — Anima exsultat, cum, contemptis omnibus, solum Deum amat, *id.*, LXXIX, 53. — Anima a Deo divisa, Deum sentire non valet, *ibid.*, 471. — Animam ita molli necant, sicut carnem dura vulnérant, *ibid.*, 490. — Animarum regimen majus est quam imperiale, S. Agolarus, CIV, 229. — Anima in vitis desertum dicitur, S. Bruno Herpitol., CXLII, Psalm. xxvii. — Anima sancto deliciarum hortus, S. Petrus Damian., CXLIV, 66. — Anima sic facta est, ut semper vivat, si semper velit facere ad quod facta est, S. Anselmus, CLVIII, 25. — Animæ otium contra Dei ordinem est, S. Bruno Astens., CLXIV, 9. — Mens seu cogitatio caput est animæ, *ibid.*, 176. — Anima immortalis est, quæ dum peccat moritur, et a vera vita, quam Christus est, separatur, *id.*, CLXV, 53. — Animus bonus, hortus voluptatis, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 506. — Animabus, non corporibus tempus præsens assignatur, S. Bernardus, CLXXXIII, 299. — Pro animarum salute otia dulcia seponenda sunt, *ibid.*, 145. — Anima Deo propinquior fit virtute, *ibid.*, 361. — Verus animæ amor est quo veritas amatur, *ibid.*, 401. — Anima, etsi corrupta, magnæ gratiæ et felicitatis capax, *ibid.*, 135. — Animæ rationalis duo loca; inferior quem regit caro; superior quo requiescit Deus, *ibid.*, 552. — Animæ vera vita Deus, *ibid.*. — Animæ seipsum ad semetipsam colligere quam sit difficile, Richardus a S. Victore, CXCVI, 152. — Anima quæ hic vivens dei similitudinem in se fœdavit, quanta convenientia plea ad Deum redibit, *ibid.*, 211. — Anima quæ durus laborabit tentatione, plenius remunerabitur perfectione, *ibid.*, 494. — Anima Deum amans, amore non satiat, *ibid.*, 1200. — Anima in hac vita continua eget emendatione, Adamus Scotus, CXCVIII, 91. — Anima justi domus sapientiæ, Alanus de Insulis, CCX, 166.

ANNI. — Anni æterni, anni sine annis, unus dies, S. Augustinus, XXXV, 976.

APOSTOLI. — Apostoli salis instar, æternitatis sunt salutes, S. Hilarius Pictav., IX, 682. — Apostoli adhuc ingemiscunt, quia multorum est labor qui adhuc fluctant, S. Ambrosius, XVI, 927. — Virtutes apostolorum præs imitanda quam simplicitas verborum, S. Hieronymus, XXII, 518.

ARBOR. — Arborem robustam procella non subvertit, S. Cyprianus, IV, 197. — Arbor non dat fructum, quæ vernali tempore, tota exardescit in flore, S. Petrus Chrysologus, LII, 162. — Arborum ramos nobis incidunt imitando meliorum exempla, S. Gregorius M., LXXII, 586.

ARROGANTIA. — Arrogantia plusquam ignorantia cavenda, S. Bernardus, CLXXXIII, 583.

ARS. — Ars nulla absque magistro dicitur, S. Hieronymus, XXII, 942. — Ars sæculi strepens amatorem habet, ars divini timoris languidos, S. Isidorus Hispal., LXXIV, 204.

ASCENSUS. — Ascensus non est facilis ad magna, S. Cyprianus, IV, 180. — Ascensus in labore est, descensus in voluptate, S. Gregorius M., LXXVI, 221.

ASPECTUS. — Aspectus fumo obscuratur; aspectus arboris maculavit oculos mulieris; aspectus sepulchri mandat, S. Petrus Chrysol., LII, 77.

ASPIRATIO. — Aspiratio Dei pro æterna felicitate, et inclinatio umbrarum pro indeficiente nocte hujus mortalitatis accipitur, Wolbero, CXCIV, 59.

AURES. — Aurum aperit tribulation, S. Gregorius M., LXXVI, 843. — Aures diligenter sapienda sunt, Rabanus Maurus, CIX, 972.

AURUM. — Aurum fecit Deus, et te super aurum, et illius sis dominus, non servus, S. Augustinus, LXXV, 1616. — Aurum multi ut acquirant fidem perducunt, *ibid.*, 1645. — Aurum post te debet ire, non tu post aurum, *id.*, XXXVI, 1417. — Debet duci non ducere, possideri, non possidere, *ibid.*. Aurum ejus proprie est qui bene ille utitur, atqueque veritas Dei est, *ibid.*, 337. Aurum et argentum bonum est, non quod te faciat bonum, sed unde faciat bonum, *ibid.*, 410. — Aurum malus dominus, proditor servus, *ibid.*, 1933. — Magis prodest cam contemnitur, *ibid.*. — Aurum prodest danti, non possidenti, B. Alcuinus, C, 127. — Aurum sapientiam assatur in parturitione novæ vitæ, Adamus Scotus, CXCIV, 331.

in auro et argento beatam vitam reponere turpissimum, Petrus Cantor, CCV, 45. — Aurum non omne est quod splendet, Alanus de Insulis, CCX, 436.

AUXILIUM. — Auxilio Domini suffultus non cadet, Rabanus Maurus, CIX, 1151, 1152. — Auxilium Dei duplex, correptio et consolatio, S. Bernardus, CLXXXIII, 585.

AVARUS. — Avari omnes intus sunt leprosi, S. Augustinus, XXXVI, 1852. — Avarus infirmo est similis, id. XXXVII, 1058. — Avarus compulsi perdidisse quod alter habet, Petrus Chrysol., LII, 7. — In ipsum sacculum se redigit avarus, *ibid.*, 54. — Avarus decipit, cum beneficia prestare dicit, S. Leo Magnus, LIV, 53. — Avarus, avarum more, exca rerum terrenarum devorata, peccati laqueo stragulator, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 65. — Avaro et hvido perniciosae sunt divitiae, Rabanus Maurus, CIX, 856. — Avarus parce vivendo, opes alteri devorandas congerit, *ibid.*, 843. — Avarus quo magis pecunias auget, eo magis pecuniae suae ardet, S. Anselmus, CLVIII, 188.

AVERSIO. — Aversione a Deo homo tenebratur; conversione ad Deum illuminatur, S. Augustinus, XXXV, 193.

B

BACULUS. — Baculus pastoris boni B. Virgo Maria, Adamus Perseus, CCXI, 25. — Baculus sustentationis, *ibid.*, 175.

BAJULUS. — Bajulus noster Christus est, S. Petrus Chrysol., LII, 15.

BAPTISMUS. — Baptismus qui recipiunt, et saeculo verbis et non factis renuntiant, verum habent baptismum, sed non vivificantur, S. Augustinus, XI, 189. — Baptismus itaque character infusus ornat militem, convinct desertorem, id., XXXV, 453. — Quia in baptismo commortuus Christo sum, accepi lumen vitae a Christo, S. Ambrosius, XVI, 1096. — Qui baptizatus est non sit piger, sed per viam mandatorum Dei tendat ad coelestem patriam, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 176.

BEATI, BEATITUDO. — Beatitudinis spes omnium est gentium, S. Hilarius Pictav., IX, 187. — Beatum faciunt innocentia et scientia, S. Ambrosius, XVI, 72. — Vita beata fructus praesentium, vita autem aeterna spes futurorum est, *ibid.*, 74. — Beatitudinis finis cognoscere Deum, S. Hieronymus XXVI, 460. — Beati qui vocantur non propter virtutem, sed propter munera, praecipitabantur in mortem, id., XXII, 141. — Beatitudo est adipisci summum hominem, et non vivere, ut quisque vult, S. Augustinus, XXXII, 1254. — Beata vita non est, nisi aeterna sit, id., XXXVI, 1403. — Beatitudo fallax et falsa, in qua miseria futura aut ignoratur aut timetur, id., XXXVIII, 571. — Beatitudo non est hic quaerenda, *ibid.*, 106. — Beata vita si non amatur, non habetur, *ibid.*, 435. — Beatus nullus nisi iustus, *ibid.*. — Beatum faciunt duae res, bene velle, et posse quod velis, id., XXXIX, 1020. — Beatus est qui vivit ut Deus vult, id., XXXVI, 2159; XXXVII, 725. — Beatitudo iusti a timore incipit, et proficit in desiderium mandatorum Dei, S. Prosper, LI, 461. — Beatus qui vigilat et anticipat dolos hostium, S. Petrus Chrysol., LII, 27. — Beatitudo non otiosis sed laborantibus promissa, S. Leo Magnus, LIV, 150. — Beatitudinem qui hic quaerit, surgit ante lucem, Cassiodorus, LXX, 442. — Beatum facit vita recta cum fide, S. Isidorus Hispal., LXXXIV, 191. — Beatitudinis dilatio fidelibus est causa gemendi, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 218. — In beatitudine tanto major erit requies, quanto hic amore Creatoris nulla requies fuerit, id., LXXVII, 712. — Non potest perfecte et laudabiliter esse beatus qui vult quod nec potest nec debet esse, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 68. — Beatitudo est sufficientia in qua nulla est indigentia, id., CLVIII, 85. — Homini non sufficit nisi Deus, qui est ipse vita beata, *ibid.*, 205, 228. — Beatitudo non est, si non est iustitia, *ibid.*, 69. — Beatitudo est videre Dei claritatem, S. Rupertus, CLXIX, 322. — Beatus hic et in caelo, qui Deo et hominibus dilectus, S. Bernardus, CLXXXII, 974. — Beati vere et perfecte beati, qui vere et perfecte Deum amant, *ibid.*, 210. — Beatus qui angitur ne obnuatur tam beneficiis quam peccatis, id., CLXXXIII, 870. — Beatitudinem qui amat, omnia terrena parvipendit, V. Gilbertus, CLVI, 1151. — Beatitudinis summa est Deum videre, B. Alenius, C, 158.

BELLUM. — Bellum non lum gravius et amarum quam voluntatis et passionis, sine ullius victoria, S. Augustinus, XXVIII, 658. — Bellum magnum nobis est, hostes non videre et vincere, id., XXXV, 1854. — Melius est bellum cum spe aeternae pacis, quam sine ulla liberationis cogitatione captivitas, id., XXXVIII, 729. — Ad bel-

lum sub Christo duce procedentes, hoc opere censeantur quod ore annuntiant, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 991.

BENEDICTIO. — Benedictio Dei vita aeterna est, S. Augustinus, XXXV, 1442. — Deus, cum benedicit, facit quod dicit, *ibid.*, 1444. — Benedicunt mali in prosperis, boni etiam in adversis, Cassiodorus, LXX, 165.

BENEVOLENTIA. — Nullus cibus est benevolentia et pietate dulcior, S. Ambrosius, XVI, 412. — Nulla est beneficentia, ubi nulla benevolentia, *ibid.*, 38. — Unusquisque benevolentis se magis quam sapientia credit consilio, *ibid.*, 167. — Tolle ex usu hominum benevolentiam, tanquam solem e mundo tuleris, *ibid.*.

BONA, BONI, BONITAS. — Bonitas, nisi iustitia regatur, ut iusta sit, non erit bonitas, si iniustitia sit, Tertullianus, II, 298. — Bonum omne quod iustum est, *ibid.*. — Nihil bonum quam noitia et fructu Dei, *ibid.*. — Boni plus laborant, eos imitare, S. Cyprianus, IV, 261, 305. — Bona nostra egentibus impertientes digni erimus eorum quibus a Deo indigemus, S. Hilarius Pictav., IX, 688. — Bona multa non jucunda, et jucunda non bona, *ibid.*, 517. — Bonum non tam cogitandum quam exequendum, *ibid.*, 72. — Pulchrius est bonum quod non ex necessitate fit, sed ex voluntate, S. Ambrosius, XVI, 932. — Quod bonum est non vitandum, quod est melius eligendum, *ibid.*, 205. — Boni consuetudo usum pravitatis veteris amittit, *ibid.*, 227. — Vitae fons est summum bonum ex quo vivendi substantia ministratur omnibus, *ibid.*, 908. — Bonum omne quod habemus, donum est Domini, S. Hieronymus, XXII, 1034. — Scire bonum iudicii est; facere laboris, *ibid.*, 106. — Vix laborantes et sudantes mala bonis possumus immutare, *ibid.*, 615. — Nisi oderimus malum, bonum amare non possumus, *ibid.*, 941. — Bonum omne aut Deus aut ex Deo est, S. Augustinus, XXXII, 1265. — Bonum summum Deus, bonum magnum anima, parvum bonum corpus, id., XXXVI, 835. — Bona interiora sola diligenda sunt, ceteris autem ad necessitatem utendum, non ad gaudium perfervendum, id., XXIV, 81. — Quando delectat bonum, magnum Dei donum, *ibid.*, 1347. — Nemo habet aliquid boni, nisi ab illo acceperit qui solus bonus est, *ibid.*, 1670. — Bona spiritalia non auferet Deus nisi tu dimiseris: carnalia vero et temporalia ipse auferit, *ibid.*, 201. — Bona habere vis et bonus esse non vis? contraria est vita tua visis tuis, id., XXXVI, 521. — Bona temporalia concupita inardescunt, adepta vilescunt, amissa vaneant, *ibid.*, 861. — Non cessant inflammare ventura, corrumpere venientia, torquere transeuntia, *ibid.*. — Bonus est qui, quando potest mala facere, non facit, id., XXXV, 1190. — Non te laudes et quando bonus es, nam laudando te bonum fis malus: bonum enim te fecerat humilitas, malum te facit superbia, *ibid.*, 1193. — Bonus ad tempus laborat, et malus ad tempus floret, *ibid.*, 1191. — Bonum non facit terrena felicitas, XXXVI, 155. — Bona alia sunt quae faciunt bonum, alia unde fiat bene, id., XXXVII, 2153. — Bona aeterna ardentius diliguntur adepta quam desiderata, secus temporalia, id., XLV, 1876. — Bonos Deus erudit per malos, S. Prosper, LI, 577. — Bonum omne a Deo, *ibid.*, 876, 879. — Bonum cum gaudio faciendum, *ibid.*, *ibid.*, 559. — Bona futura, non praesentia quaerens, non tristatur de malorum felicitate, *ibid.*, 422. — Bona quaelibet sine charitate possunt perire, non possunt sine charitate prodere, *ibid.*, 951. — Bona temporalia sunt vaticum itineris, non illecebrae mansionis, S. Leo Magnus, I, IV, 552. — Bonus non est qui bonus sit sibi soli, S. Maximus Taurin., LVII, 587. — Sub boni specie nonnunquam latet malum, S. Benedictus, LXVI, 207. — Bonarum rerum nulla satietas, Cassiodorus, LXX, 408. — Bonis fluxus innotuntur pravi, cum quibus pereant, despectis veris bonis, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 662. — Bona opera ex mundo corde procedere debent, *ibid.*, 112. — Veri boni sunt qui inter malos boni sunt, *ibid.*, 17, 675. — Boni soli nunquam sunt, nisi in caelo, *ibid.*, 1637. — Bona nostra Dei sunt opera, *ibid.*. — Bonum quod placet non imitari, culpa est, LXXVII, 797. — Bona vana despiciens, a veris malis eruitur, *ibid.*, 276. — Bona temporalia mala nostra sunt, S. Valerianus, LII, 5. — Bonum proprie nihil est, nisi quod aeternum est, S. Bruno Herbipol., CXLII, 91. — Non appetimus nisi ea quae bona putamus, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 4. — Nullatenus est bonum, per quod mutatur vel corrumpitur summum bonum, *ibid.*, 10. — Quod est summum bonum est summum magnum, id., CLVIII, 25. — Bona huius saeculi et mala, nec vere bona, nec vere mala sunt, S. Bernardus, CLXXXII, 236. — Deus solus seipso melior esse non vult qui non potest, id., CLXXXIII, 98. — Bonum nosse et velle, perfecta religio et religiosa perfectio, *ibid.*, 915. — Bona temporalia si amantur, illicita, si non amantur licita, sed quovis modo pericu-

ices, *ibid.*, 570. — Bono altemo plus aliquando gaudendum quam suo, *ibid.*, 1457. — Bona opera sine fide, spe et charitate esse non possunt, Wolbero, CXCv. 157. — Bonum quod ducit ad summum bonum a paucis apprehenditur, *ibid.*, 116. — Bonos quantum quis diligit, tantum bonus efficitur, Richardus a S. Victore, CXCvi. 429. — Bona malis admista Deo non placent, *ibid.*, 416. — Bona prius amittuntur, deinde committuntur mala, *ibid.*, 1537. — Bona temporalia cum labore acquiruntur, cum amore possidentur, cum dolore amittuntur, Adamus Scotus, CXCviii. 406. — Bona terrena vera bona non sunt, Alanus de Insulis, CCX. 156. — Bonum esse inter malos, maxima corona, Joannes Rothomagus, CXLvii. 471. — Bonum nullum ubi Deus abest, V. Guibertus, CLvi. 1151. — BREVITAS. — Brevitas vite presentis in memoria nostra semper debet versari, Petrus Cantor., CCv. 32.

C

CADAVER. — Cadaver sepultum in limo, nescit verum mori, S. Petrus Chrysost., Lii. 121.

CÆCITAS. — Cæcitas interiorum oculorum, est non intelligere. S. Augustinus, XXXv. 1552. — Cæcitas cordis gravis poena simul et peccatum, *ibid.*, Xli. 238.

CALOR. — Calor terreni amoris cedit, ubi Christiani æternam flammam divinis voluntatis accenderit, S. Maximus Taurin., LVii. 628.

CALUMNIA. — Qui calumnias nodosas facere querunt, prius implicantur quam quos implicare contendunt, S. Augustinus, XXXv. 634.

CANITIES. — Canities est reverenda, quæ est canities animæ, in canis cogitationibus et operibus effulgens, S. Ambrosius, XVI. 825. — Non annorum canities laudatur, sed morum, *ibid.*, 7.

CANTUS. — Cantat nemo digna Deo, nisi ab illo acceperit quod cantare possit, S. Augustinus, XXXv. 525. — Qui desiderat, etsi lingua taceat, cantat corde, *ibid.*, 1101. — Cantandum corde, non carne, *ibid.*, 774. — Cantemus voce ut nos exitemus; corde cantemus ut Deo placeamus, *ibid.*, 1917. — Cantat Deo qui vivit Deo, *ibid.*, 814.

CAPTIVITAS. — Captivitas corporis gravis, longe gravior captivitas animæ, S. Hilarius Pictav., IX. 458. — Captivitas vera hæc est, ubi animæ a peccato captiva ducuntur ad mortem, S. Ambrosius, XVI. 306. — Captivitas populi propter verbum Dei, gloriosior est quam libertas gentium, S. Rupertus, CLxix. 597.

CAPUT. — Sanctorum caput Christus, iniquorum diabolus, S. Hilarius Pictav., IX. 390. — Caput languidum doctor agens peccatum, S. Isidorus Hispal., LXXXiii. 326.

CARO, CARNALIS, CARNALIA. — Carnis afflictatio, hostia Domino placatoria, per humilitationis sacrificium, Tertullianus, I. 1269. — Carnis cruciatus sagittæ Domini sunt, S. Hilarius Pictav., IX. 420. — Si carnis curam geris, anima pecunia est, S. Zeno, XI. 103. — Caro nostra perpetua esse non potest ac diuturna; necesse est ut occidat, ut resurgat, ut resolvatur, ut quiescat, S. Ambrosius, XVI. 5. — Qui carnis voluptate nulla retinetur, non metuit arma, non barbaros, qui etiam mortem non timet, *ibid.*, 863. — Dormiat caro, vigilet fides; dormiant illecebæ corporis, vigilet cordis prudentia; membra tua redelegant crucem Christi et sepulture odorem, *ibid.*, 293. — Quod carnale, servile est, *ibid.*, 1163. — Carnalis non est in Christo, sed si quis in Christo est, nova creatura est, *ibid.*, 945. — Dum peccat, caro dicitur, sicut corpus recte gubernatum spirituale appellatur, *ibid.*, XVII. 127. — Nisi carnis concupiscentias quis seipeliit, ad æternam beatitudinem pervenire non poterit, *ibid.*, 11. — Carnaliter non vivere in carne, grandis virtutis est, S. Hieronymus, XXii. 287. — Caro fragilis et cinis futura, pugnat sola cum pluribus, *ibid.*, XXiv. 89. — Carnis amor spiritus amore superatur, *ibid.*, 100. — Animæ vigor sit fortior infirmitate carnis, *ibid.*, 298. — Quod sustinere non potest carnis fragilitas, vincit animus fide colloquens Deo, *ibid.*, 260. — Aliud est in carne esse, et de carne vivere, *ibid.*, 413. — Quæ parati martyria, exilia, et inopiam sustinere, et nihilominus carnis passione superantur, *ibid.*, 684. — Carni deditus homo, gloriæ est immemor, S. Petrus Chrysost., Lii. 114. — Carnis desideria qui vincit, facilliter vincat tormenta carnificis, S. Valerianus, *ibid.*, 25. — Caro unde redicitur, inde deficit spiritus, S. Gregorius Magnus, LXXvi. 358. — In carnis non esse, est carnalia non amare, *ibid.*, 485. — Caro mergit quos superbia scientia sublevat, *ibid.*, 844. — Carnis desideria, non caro occidenda, *ibid.*, 984. — Hostem nutrit, qui carni plus æquo tribuit, *ibid.*, 1388. — Carnalium gravis labor,

spiritualium nullus, *ibid.*, 188. — Carnalem hominem spiritus insiliens, mutat in virum alterum, *ibid.*, LXXix. 245. — Carnales dum celestia loquuntur, velut agri rebus utuntur quam sentire prohibentur, *ibid.*, 206. — Carnis suæ rex, spe immortalitatis ornatur, *ibid.*, 209. — Carnali amor spiritualis amor præferri debet, S. Bruno Astensis, CLxiv. 68. — Caro florida cito deflorescit et putrescit, S. Bernardus, CLXXXii. 106. — Plus est odiosæ carnis quam mandum, *ibid.*, 301. — Carnis mortificatio, nota militis Christi, *ibid.*, 991. — Carne nullus vicinior hostis, *ibid.*, CLXXXiii. 738. — Carnis mortificatio non minus proficit ipsi carni quam spiritui, *ibid.*, 945. — Carnis voluptas malum est, bonum vero afflictio, *ibid.*, 782. — Carnaliter viventes mori sui, *ibid.*, 899. — Carnalis vitæ initium suave, ut vinum bonum; finis miser, ut vinum deterius, Adamus Scotus, CXCviii. 217. — Caro nostra sic dormiat, ut mens in Christo vigilet, Petrus Cantor., CCv. 219. — Caro nostra paries est impediens visionem Dei, Alanus de Insulis, CCX. 15. — Caro ex se sibi parit ruinam, V. Guibertus, CLvi. 511.

CASTIGATIO. — Castigatio religiosa, dulcior est quam blanda remissio, S. Ambrosius, XVII. 419.

CASTITAS. — Castitatem non poena cohibet, sed religio anget, fidesque conservat, S. Ambrosius, XVI. 224. — Castitas solitudinem querit, prima ejus victoris est facultatum cupiditatis vincere, *ibid.*, 856. — Castitatis et virginitatis patria in celo est, *ibid.*, 151. — Castitatis supra laborem est præmium, supra usum gratia, supra opus merces, *ibid.*, 208. — Castitas truncat libidinem, et femina vincit viros, S. Hieronymus, XXii. 293. — Castitas præ omnibus diligenda, S. Maximus Taurin., LVii. 56. — Animæ nostræ ornamentum, *ibid.*, 679. — Castitas sine proximi amore vana, S. Gregorius Magnus, LXXvi. 203. — Nulla est castitas carnis quam non commendat suavitatis mentis, *ibid.*. — Castitas superba nihil prodest, *ibid.*, 690, 697. — Castitate homo angelis aequatur, S. Bernardus, CLXXXii. 846. — Cordis peritate magis quam carnis continentia sustinenda est castitas, *ibid.*, 55. — Castitas superba non castitas est, sed ornatum diaboli prostibulum, *ibid.*, 279. — Castitas sine charitate, lampas sine oleo, *ibid.*, CLXXXiii. 465. — Castitatem qui colit, Deum imitatur, V. Guibertus, CLvi. 511.

CASUS. — Cadis amando sæculum, ascendis amando Deum, S. Augustinus, XXXv. 546. — Ut non caderet, non audit sanus medici præceptum, audiat vel egrotus ut surgat, *ibid.*, 458, 931.

CHARITAS. — Charitatem dominus exigit, servat timorem, S. Ambrosius, XVI. 93. — Libertas liberum facit hominibus, charitas amicum Deo, *ibid.*, 936. — Charitas caput religionis et fundamentum, *ibid.*, XVII. 155. — Charitas si defuerit, quælibet bona videamur habere, mortui sumus, *ibid.*, 509. — Quos charitas jungit, terrarum longitudo non separat, S. Hieronymus, XXii. 453. — Charitas absentes facit esse præsentem, *ibid.*, 547. — Sola sine labore est, *ibid.*, 498. — Vera charitas et a nullo violata, quanto augetur numero, tanto crescit et robore, *ibid.*, 422. — Charitas vita cordis, S. Augustinus, XXXiii. 564. — Si per charitatem nobiscum Christus est in terra, per eam in celo cum eo sumus, *ibid.*, XLv. 1630. — Charitas cum impenditur, non deficit, *ibid.*, XXXix. 272. — Charitatem tolle, non est quod te moveat ad bonum opus, aut si moves, et servas motem, *ibid.*, XXXvi. 369. — Charitate amas quicquid bene amas, *ibid.*. — Charitatem adde, prosunt omnia; detrahe charitatem, nihil prosunt cetera, *ibid.*, 44, 562. — Charitas amatur, nec tamen sentitur, *ibid.*, 166. — Charitatem qui habet, conscientiam suam attendat, et ibi videt Deum, *ibid.*, XXXv. 1981. — Regnat carnalis cupiditas, ubi non regnat Dei charitas, *ibid.*, XXXvii. 267. — Charitas quanto major est tanto melior in quo est, *ibid.*, 286. — Charitate portamur, S. Petrus Chrysost., Lii. 81. — Sine Deo est qui charitatem non habet, *ibid.*, 55. — Charitas nihil habet terminum; charitate homo discernitur a bestis, S. Leo Magnus, LIV. 62, 63. — In dilectione Dei nulla nimis, in dilectione mundi, cuncta sunt noxia, *ibid.*, 352. — Nihil aliud est diligendum quam diligere justitiam, *ibid.*, 570. — Charitas Christi mundo est præferenda, S. Maximus Taurin., LVii. 628. — Charitatis pedibus ad Deum curritur, S. Benedictus, LXvi. 14. — Charitatis igne beata conscientia examinatur, Cassiodorus, LXX. 216. — Qui Deum supra cuncta diligunt, ei cum lætitia serviunt, *ibid.*, 531. — Impiire debemus facere omne quod potest alteri subvenire, *ibid.*, 583. — Charitas non est vera si minus duobus cibus habet, S. Gregorius Magnus, LXXvi. 1340. — Charitas diversas mentes conflat in unam, *ibid.*, 1345. — Inter fidem et spem posuimus ad charitatem, *ibid.*, 1421. — Pro charitate

cuncta despicienda sunt, *id.*, LXXIX, 457. — Cum charitas in corde fervet, clamorem emittit, *ibid.*, 486. — Caritas est unitas animorum, B. Alcuinus, C, 191. — Caritas pedem movet ad perficiendum, superbia ad cadendum, *ibid.*, 377. — Charitatem præstat non habere quam fingere, S. Petrus Damian., LXLIV, 191. — Charitate qui flagrat, non necesse est ut ei præcipiatur, S. Anselmus, CLVIII, 180. — Caritas omnes virtutes alit, promovel et exornat, S. Bruno Astens., CLIV, 81. — Qui charitatem habent et spem non in incerto divitiarum, sed in Deo ponunt et virtuti operam dant, quamvis in hoc mundo divites sint, mundi tamen amatores non sunt, *id.*, CLXV, 273. — Caritas est verascientia, S. Rupertus, CLXIX, 308; perfecta et vera gratiarum actio, *ibid.*, 760. — Caritas non tam virtus potens quam virtutum potentia, S. Bernardus, CLXXXII, 392. — Caritas virtutum via et vita, *ibid.*, 403. — Caritas ubicunque est, operibus se ostendit, *ibid.*, 473. — Charitate sola Deus tenetur, *ibid.*, 592. — Sine charitate cæteræ virtutes inanæ et insuaves, *ibid.*, 107, 108. — Caritas mortis fortior, *ibid.*, 591. — Gloria charitatis est humiliare se pro amicis, *ibid.*, 1006. — Caritas neminem spoliatis omnia rapit, *ibid.*, 591. — Imperfecta est quæ timoris indiget stimulo, *ibid.*, 60, 61. — Caritas offertur omni, aufertur nulli nisi volenti, *ibid.*, 592. — Caritas est vita fidei, *id.*, CLXXXIII, 899. — Non est quo se immisceat vanitas, ubi totum occupat charitas, *ibid.*, 1322. — Caritas a seipso incipit, *ibid.*, 411. — Caritas fons est in quo alienus non communicat, Robert. Pull., CLXXXVI, 168, 333. — Caritas virtutum virtus et centrum et plenitudo est, Wolbero, LXXV, 171, 186. — Caritas ubi est ibi et plenitudo, Richardus a S. Victore, CXCVI, 730. — Charitate nihil melius et jucundius, *ibid.*, 917. — Caritas debet a seipso inchoari et in proximo perfici, Petrus Cantor, CCV, 248. — Charitatem lædit detractio acrius quam cætera vitia, *ibid.*, 33. — Charitatis filie sunt omnes virtutes, *ibid.*, 243. — Charitatis filia specialis est misericordia, *ibid.*, 247. — Caritas forma omnium virtutum, Alanus de Insulis, CCX, 89. — Caritas perfectorum est, salutem spiritalem proximi salutis proprii corporis præferre, Petrus Pictav., CCXI, 218.

CHRISTIANI. — Christiano nomine excluditur qui agit quod non faciant Christiani, Tertullianus, I, 278. — Fiunt, non nascuntur Christiani, *ibid.* — Christianus cæli discipulus, vitæ negotiator, rerum ædificator, erroris inimicus, veritatis integrator, expressor et custos, *ibid.*, 514. — Christiano carcer est mundus, *ibid.*, 632. — Christianis macies non displicet, nam non ad pondus Deus carnem tribuit, *id.*, II, 978. — Christiani non magna loquuntur sed vivunt, S. Cyprianus, IV, 526. — Christiani non nisi cum ad Deum venerint, Dei promissa capiunt, *ibid.*, 223. — Christianus peccans sit minister sæculi, operarius diaboli, S. Hilarius Pictav., X, 392. — Christiani sunt non nascuntur, S. Hieronymus, XXII, 678. — Esse Christianum grande est, non videri, *ibid.*, 323. — Christianus erimen habere non debet, S. Augustinus, XXXIV, 1697. — Christianus est, qui hic peregrinum se esse cognoscit, *id.*, XXXVI, 612. — Christiani boni tota vita sanctum desiderium est, *id.*, XXXIV, 2008. — Christiano amanti lex non est pondus, sed decus, non tormentum sed ornamentum, *id.*, XXVI, 207. — Christianus certus de vita, regno, immortalitate, non fit anxius de vestitu, S. Petrus Chrysol., LII, 163. — Christianus diabolum reuincit, et per a' i' m viam redeat ad cælum, *ibid.*, 139. — Christiani non sunt, nisi Christum imitentur, S. Leo Magnus, LIV, 87. — Vita Christiana, crux perpetua, *ibid.*, 175. — Christiani quanto promptiores ad Christi imitationem, tanto viciniore erunt ad gratiam, S. Maximus Taurin., LVII, 637. — Christianus qui non possidet mundum, hic totum possidet Christum, *ibid.*, 130. — Christiani videri multi appetunt, sed non esse, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 614. — Mali Christiani habent oculos apertos in fide et clausos in opere, *ibid.*, 801, 863. — Ficti Christiani hostes sunt Ecclesie graviores, *ibid.*, 1000. — Christiani omnes sunt unus Christus, S. Agobardus, CIV, 116. — Christiani hic sunt velot oves in deserto, S. Bruno Heribopol., CXLII, Psal. LXXVII. — Christiani veri regis sunt dignitatis; unde Christianus turpe est vivere sub servitute vitiorum, S. Petrus Damian., CXLV, 49. — Christiani qui bonis moribus reclusæ fide Christianæ religioni non conformantur, animo a Christo discessisse videntur, S. Bruno Astens., CLXIV, 74. — Christianos oportet esse oculis plenos, S. Rupertus, CLXIX, 350. — Christiani multi nomine, pauci re, S. Bernardus, CLXXXII, 942. — Inter omnia Christianorum certamina, sola duriora sunt prælia castitatis, ubi quotidiana pugna, rara victoria, *ibid.*, 345. — Falsorum Christianorum vita nox, *ibid.*, 585. — Tota Christiani vita crux est et mar-

tyrium, *ibid.*, 480. — Christianus a Christo reparatus, et monstrum, *id.*, CLXXXIII, 815. — Christiani vita debet esse crux et martyrium, Petrus Cantor, CCV, 72. — Christiani probe viventes sunt stellæ cæli, Guibertus, CLVI, 17.

CHRISTUS. — Christus unica spes totius orbis, Tertullianus, II, 760. — Remediator valetudinum, *ibid.*, 373. — Christus illuminator et salvator generis humani, S. Cyprianus, IV, 213, 238, 287. — Christum Deum ignorat, qui ignorat Deum natum, S. Hilarius Pictav., X, 381. — Christi resurrectio spem vincende mortis attulit, e hominem ad præmia immortalitatis admisit, S. Zeno, XI, 94. — Christus maledictus, quia nostra maledicta suscepit; flevit, ne tu, homo, diu feres; ille injurias passus est, ne tu injuriam tuam doleres, S. Ambrosius, XVI, 94. — Cum in via sum, Christi sum; cum pervenero Patris sum, sed ubique per Christum, et ubique cum Christo. Ibi præsidium nostræ salutis ubi Christus, *ibid.*, 169. — Omnia Christus est: si vulnus curare desideras, medicus est; si febribus æstuas, fons est; si graviter iuliquitate, iustitia est; si auxilio indiges, virtus est; si mortem times, vita est; si cælum desideras, via est; si tenebras fugis, lux est; si cibum quæris, alimentum est, *ibid.*, 237. — Christus requies nostra et principium virtutis nostræ, *ibid.*, 979. — Christus pro parvis magnificus, pro terrenis celestis, pro temporibus perpetua præmia cum gloria pollicetur, *id.*, XVII, 74. — Christus una vox est totius mundi, S. Hieronymus, XXII, 334. — Perfectus servus Christi, nihil præter Christum habet, *ibid.*, 55. — Quisquis Christi est, plus noster est, *ibid.*, 782. — Solus Christus omnes languores sanat et infirmitates, *id.*, XXIV, 53. — Christus medicus noster et sanitas, S. Augustinus, XXXIV, 1397; XXXV, 491. — Christus et exemplum et adiutorium nostrum, *id.*, XXXVI, 608. — Christus sit hæres noster: non longe a nobis querendus, in pauperibus est, S. Valerianus, I, II, 10. — Christus omnibus notus et causa lætitiæ, S. Leo Magnus, LIV, 61. — Christus factus est caro nostra nascendo, nos corpus ipsius renascendo, *ibid.*, 77. — Christi vita, levandi, *ibid.*, 136. — Christus venit ad nos, ut nos ad eum redeamus, Cassiodorus, LXX, 234. — Ille odit pacem qui non amat Christum, *ibid.*, 450. — Ut ad Christum perveniat, omnes homines pertranscendi, S. Gregor. Magn., LXXI, 425, 467. — Christum scire, nisi ametur, inutile est, *ibid.*, 309. — Mori Christo quiescere est, *ibid.*, 436. — Christus bonis operibus hominum pascitur, S. Petrus Damian., CXLV, 230. — Christi vulnera sensuum nostrorum medicamenta, *ibid.*, 309. — In Christo crucifixa omnis gloria Christiani, S. Anselmus, CLVIII, 217. — Christus non inhabitat molliter viventibus et voluptatibus deditis, S. Bruno Astens., CLXIV, 269. — Christus solus idoneus fuit ad agendum pro nobis penitentiam, S. Rupertus, CLXIX, 107. — Christus se hominibus in humanitate exhibuit, quia in divinitate comprehendere non poterat, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 519. — Christi nomen lucet prædicationum, pascit recogitantem, unguit invocantem, S. Bernardus, CLXXXII, 564. — Cum legis, eruditus de Christo, cum oras, familiaris cum ipso seris colloquens, *ibid.*, 22. — Christus nobis, non sibi laboravit; Christus fide incipitur, predicatione nascitur, devotione nutritur, amore tenetur, *ibid.*, 312. — Christus instar panis bis cocti, navigantibus in sæculo necessarius, *ibid.*, 489. — Christus vita in exemplo, veritas in promissa, vite in premio, *id.*, CLXXXIII, 914. — Christi mors a morte, vita ab errore, gratia a peccato nos liberavit, *ibid.*, 555. — Christus quanto pro nobis villior, tanto fit nobis carior, *ibid.*, 796. — Christum gestare, non onerari sed honorari est, *ibid.*, 840. — Christum sequenti nihil timendum, *ibid.*, 110. — Christus liber hominum semper legendus, Petrus Lombardus, CXCVIII, 87. — Ad Christum ascenditur per tres gradus, servitutem, villitatem et asperitatem, Adamus Scotus, CXCVIII, 587. — Christus, verus dies, Alanus de Insulis, CCX, 24.

CIBUS. — Ciborum necessitas, calamitas est, et delictum vocantur, S. Augustinus, XXXII, 797. — Cibum noster Deus; solus reficit nec deficit, *id.*, XXXV, 1742. — Cibum serpentis si esse non vis, noli esse terra, *ibid.*, 1586.

CIVITAS. — Civitatis supernæ rex veritas, lex charitas, modus æternitas, S. Augustinus, XXXIII, 553.

CLERICATUS, CLERICI. — Clericatus onus est, non honor, S. Hieronymus, XXII, 937. — Clerici per bona opera lucere debent, Joannes Rothomag., CXLVII, 483. — Clericorum vita informis nullum sanctorum habet magistrum, S. Bernardus, CLXXXII, 562. — Clericis indignum principum obsequiis inservire, *id.*, CLXXXIII, 445.

COELUM, COELESTIA. — Cælum non mirabilibus

est, stulti vero odiati, id., CXLV, 735. — Corrigitur seipsum nemo potest sine Deo, S. Anselmus, CLIX, 263. — Corripit alios sit inculpabilis, S. Bernardus, CLXXXII, 76. — Corruptio certum est Dei amoris testimonium, id., CLXXXIII, 1100.

CREATOR, CREATURÆ. — Creatorum vilis demonstratur, ut appareat sublimitas Dei, S. Hieronymus, XII, 601. — Creator neglecto, omnis creatura consurgit in peccatores, id., XXVII, 914. — Salus creaturæ lucrum est Creatoris, *ibid.*, 947. — Creaturæ indigentiam explendi non sufficit nisi Deus, S. August., XXXVIII, 549. — Rationalis creaturæ verus cibus Deus, id., XLI, 258. — Creatura est in continuo fluxu, solius est Creatoris stare, S. Gregorius Magn., LXXVI, 167. — In creatura non est veritas, S. Anselmus, CLVIII, 161. — Creatura rationalis ad vitandum malum facta est, *ibid.*, 65. — Creatura cum non vult quod debet, Deum inhonorat, id., CLIX, 80. — Creaturæ tanquam inferiores homine, *ibid.* eo contemnendæ, S. Bernardus, CLXXXII, 415. — Creati efficiunt nostri, Dei per bonam voluntatem, diaboli per malam, sed utrobique nostri, id., CLXXXIII, 610. — Creaturis non inhaerendum, sed ex his ad Creatorem accedendum, S. Prosper, LI, 534.

CREDERE. — Credenti totius mundus divitiarum est, S. Hieronymus, XII, 281. — Credere non est turpe, in religione, antequam scire, S. Augustinus, XXXIX, 183. — Crede quod nondum vides, ne erubescas cum videris, id., XXIV, 1308. — Credere cito, est cito cadere, S. Petrus Chrysol., LII, 83. — In pace multi credunt in Christo, at in persecutione pauci martyres, *ibid.*, 52. — Credere velle quod est credendum, est recte velle, S. Anselmus, CLIX, 130. — Credere in summam essentiam, est credendo tendere in illam, *ibid.*, 27. — In illam credere, nisi tendat in illam, nulli prodest, *ibid.*

CRIMINA. — Crimini amatores, virtutes accusant, S. Petrus Chrysol., LII, 53. — Aves criminum hasta crucis pellendæ, *ibid.*, 171.

CRUCIATUS. — Cruciatibus non delectatur Deus, sed iustitia nostra; nec quaeritur quid quisque patitur, sed quare, S. Augustinus, XXXVI, 1293. — Qui cruciatur, et nihil inde acquirit boni, dolet damnum salutis, id., XXXVIII, 644.

CRUX. — Crucis virtute nunc Christus ventilat per crucem, postea ventilatur per iudicium, Tertullianus, II, 98. — Crux Christi posita est in medio terræ, S. Hilarius Pictav., IX, 807. — Crucem nudam nudus sequens, expedit et levior scandit scalam Jacob, S. Hieronymus, XII, 519. — Cogitemus crucem Christi, et divitias lutum putabimus, *ibid.*, 263. — Vox impia crucem Christi evacuat, *ibid.*, 186. — Crux Christi navis qua transeamus mare huius sæculi, S. Augustinus, XXXIV, 1383, 1390. — Crux mucipulum quo captus est diabolus, id., XXVI, 726. — Cruce Domini portemur necesse est, ut ad patriam transeamus, *ibid.*, 47. — Christianus debet perpetuo pendere in cruce, *ibid.*, 1039. — Crux portanda post Deum, non ante, S. Petrus Chrysol., LII, 54. — Crux Christi veri altaris sacramentum, S. Leo Magn., LIV, 1109. — Crux causæ spei nostræ, *ibid.*, 212. — Crux in Ecclesia quod arbor in navi, S. Maximus Taurinens., LVII, 183. — Crucem portare non sufficit, nisi Christum sequamur, S. Gregorius Magn., LXXVI, 1629. — Crux tempestatum huius sæculi refugium, Isidorus Hispal., LXXXII, 309. — Crucem portans debet mundo mori, *ibid.*, 193. — Crux confederat cælum terris, S. Petrus Damian., CXLV, 15. — Crucis signum virtutes omnes adumbrat, *ibid.*, 199. — Crucem qui portant, a Christo portantur, S. Bernardus, CLXXXII, 507. — Crucis lignum, vitæ signum, id., CLXXXIII, 527. — Crux Christi legem dulcem facit, Petrus Lombardus, CXII, 204.

CULPA. — Culpa non punitur sed personæ, cum reus accidit; ubi vero culpa deponitur, absolutio personæ pena est peccati, S. Ambrosius, XVI, 897. — Quo maior est culpa, eo maiora sunt querenda suffragia, *ibid.*, 401. — Culpa non facit dignitas sed voluntas, S. Hieronymus, XII, 459. — Ex culpa perdimus fiduciam vultus, S. Petrus Chrysol., LII, 93. — Culpa sunt graviore quæ virtutes imitantur, S. Gregorius Mag., LXXVI, 1207. — Culpa agnoscere et non desistere, nihil peius, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 209. — Culpa eo insensibilior quo apud ejus patratore habetur laudabilior, V. Gerhohus, CXIII, 273.

CUPIDITAS. — Cupiditates animi et corporis frangere, maximum spei celestis lacrum, S. Hilarius Pictav., IX, 697. — Cupiditatibus qui mœdri nescit, is sicut equis raptatus in domum, voluitur, obteritur, lanietur, affligitur, S. Ambrosius, XVI, 175. — Cupiditas necit ubi finitur necessitas, S. Augustinus, XLI, 775. — Cupiditas frustrata

vertitur in dolorem, id., XXXVIII, 711. — Non tam attestas est de plenitudine cupiditatum quam pressura, id., XXV, 238. — Cupiditas nimis impedit iter ad cælum, S. Valerianus, LII, 4. — Cupiditas Christum vendidit, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 219. — Cupiditas humanam profunditas est locus miserie, S. Anselmus, CLIX, 205, 206. — Cupiditas labore, timore et dolore premit, S. Bernardus, CLXXXII, 536. — Cupiditas ex cordis inedia, necessitas ex carnis infirmitate procedit, id., CLXXXIII, 857.

CURA. — Cura omnis nostra non de presentibus sed de futuris, S. Hilarius Pictav., IX, 688, 694. — Non curare quod feceris, summa inclementia est, S. Ambrosius, XVI, 48. — Cura carnis servat et non principat, S. Gregorius Mag., LXXVI, 536. — Cura majores viam faciliorem vitis aperit, *ibid.*, 546. — Curis occupatis mundanis, in oculis gestat pulverem quo id quod cupit videre non potest, id., LXXIX, 32. — Cura, non curatio, a pastoribus exigitur, S. Bernardus, CLXXXIII, 433. — Cura non minori regitur vita humana in hoc mundo quam navis in mari, Petrus Cantor, CCV, 17.

D

DÆMONES. — Dæmones magistratus sæculi huius, Tertullianus, I, 168. — Diaboli unum opus est, tentare quid timeat, an velis, id., II, 916. — Diaboli hoc est semper opus, ut servos Dei mendacio laceret, S. Cyprianus, IV, 69. — Diabolus non obtinet nisi quos Deus deserit, S. Hilarius Pictav., X, 428. — Diabolus fortibus est pusillus, S. Ambrosius, XVI, 11. — Diaboli amicitia infelix, id., XVII, 548. — Diaboli civitas, omne corpus reproborum, *ibid.*, 503. — Dæmones per vittam coluntur, S. Hieronymus, XII, 505. — Quidquid peccatum dæmonum imperium, *ibid.*, 935. — Dæmones neminem vincunt nisi societate peccati, S. Augustinus, XXXVIII, 300. — Diabolus fugiendus, non sequendus, S. Prosper, LI, 361. — Melius est eum hostem habere quam principem, *ibid.* — Esca ejus, terrenis cupiditatibus dediti, *ibid.*, 390. — Diabolus rector infiquorum, Christus fidelium, *ibid.*, 609. — Diabolus saturator culpis; promittit superna ut ad inferna detrahatur; pacem evellit, et malis nostris gaudet; eo victo, vitia non valent, S. Petrus Chrysol., LII, 11, 15, 19, 55, 97. — Dæmonum ludus est humanas mentes de vitio in vitium rotare, S. Gregorius Magn., LXXVI, 1076. — Tot dæmonia in cordibus requiescunt, quot desideria immunda, id., LXXIX, 164. — Dæmones suscipiunt quos Deus deserit, S. Isidorus Hispal., LXXXIV, 213. — Dæmonum scientia, stultitia est, S. Bruno Herbipol., CXLI, 93. — Diaboli cibus et refectio peccatorum est; qui plus peccat, maiora ei convivia parat, S. Bruno Astens., CLXV, 522. — Diabolus resistentem sibi non vulnerat sed coronat, S. Bernardus, CLXXXII, 372. — Baculo nostro nos cædit, id., CLXXXIII, 822. — Diabolus in frigidis mentibus securus dormit, Vener. Gerhohus, CXIII, 601.

DELICIÆ. — Delicis miserie, miserie delictæ commutantur, S. Hieronymus, XXIII, 234. — Non poterit beati qui felicitate istius sæculi et deliciis perfruuntur, *ibid.*, 335. — Vita in deliciis temporalibus, in computatione vitæ æternæ, non vita sed mors dicenda, S. Augustinus, XXXIII, 225. — Delictis homini converso non subtrahuntur, sed mutantur, id., XXV, 946. — Delicta sensuum non reddunt felices, et futuras impediunt, S. Bernardus, CLXXXII, 338.

DELICTUM. — Delicti cessatio, radix veniæ, Tertullianus, II, 1001. — Qui ambulat in delictis, in verticem habet diabolum, S. Petrus Chrysol., LII, 105.

DESIDERIUM. — Desiderium est sitis animæ, S. Augustinus, XXXV, 750. — Desiderata duo dulcius obtineantur, id., XXXVI, 411. — Qui non gemit ut peregrinus, non gaudebit ut civis, quia desiderium non est in illo, id., XXXV, 1940. — Desiderium tantum oratio tua est; et continuum desiderium, continua oratio, *ibid.*, 401. — Ad desideria bona trahant penæ, quos præmia non invitant, S. Gregorius Magn., LXXVI, 839. — Desiderio proprio relinqui a Deo, gravis pena, S. Bruno Herbipol., CXLI, Psal. LXXX. — Desiderium, animæ fames, S. Bernardus, CLXXXII, 591. — Desiderium, clamor ad Deum, *ibid.* — Desideria sæculi sunt umbra mortis et perditionis, *ibid.*, 1028. — Desiderius quaeritur Deus, non pedum passibus, id., CLXXXIII, 1539. — Desiderium Domini non in carne est sed in anima, S. Hieronymus, XIV, 547.

DESPERARE, DESPERATIO. — Desperare nullus debet, in quacunque ætate sit, si ad Dominum convertere voluerit, S. Ambrosius, XVII, 410. — De Deo nihil desperandum, S. Augustinus, XXXV, 897. — Ne desper-

dione homines peius viverent, promissit Deus indulgentie portum; rursus, ne spe venia peius viverent, fecit diem mortis incertum, *ibid.*, 1876. — Desperato potest Deus reddere quod promittit, S. Petrus Chrysol., LII, 90. — Non desperet futura, qui praeferita munera considerat, S. Gregorius M., LXXVI, 839. — Desperare non debemus in hac vita de salute peccatorum, Robertus Pullus, CLXXVI, 51.

DETRACTIO, DETRACTOR, DETRAHERE. — Detractor discat, dum te videt, non libenter audire, non facile detrahere, S. Hieronymus, XXII, 966. — Detractorem audire perniciosum, Cassianus, I., 29. — Detractorum, belluarum more, homines devorant, S. Gregorius M., LXXVI, 459. — Detrahere praesentis levius est quam absentis, Petrus Cantor, CCV, 40. — Detractor sibi magis nocet quam alteri, Alanus de Insulis, C, X, 91.

DEUS. — Deus non vocis sed cordis est auditor, sicut conspectus, Tertullianus, I, 1175. — Dei secreta scrutari pium est, sed inscrutabilia confitenda sunt, S. Hilarius Pictav., IX, 491. — Si Deus in nobis regnat, regnat virtus, regnat pudicitia, regnat devotio, S. Ambrosius, XVI, 585. — Deum qui penitus ex suo corde abiicit, ille mortuus, *ibid.*, 509. — Deus cum desinitur, ipse sua desinitione id., crescit, XVII, 552. — Deus medicus percutiendo sanat, mortificando vivificat, *ibid.*, 401. — Deus natura sua bonus, communiōne sui efficit sanctos, S. Hieronymus, XXII, 516. — Deus iacobus in tristibus, in laetis desinit, *ibid.*, 756. — Deo reddit anima quod debet, vel patiēdo vel faciendo, S. Augustinus, XXXII, 1235. — In Deo habitare, vivere est, *ibid.*, 870. — Deus servat seipsum bonis, id., XXXV, 918. — Deus nobis sufficit, sed sine Deo nihil, id., LXXXVI, 492. — Deo qui subiectionis, perfectior est, S. Prosper, LI, 957. — Deus, vita animae, S. Petrus Chrysol., LII, 19. — Servi Dei stant, non jaceant, *ibid.*, 15. — Ubi Deus, nullum peccatum, *ibid.*, 44. Deum attendit corda, non verba, *ibid.*, 142. — Mori non potest cui vita Deus est, *ibid.*, 160. — Deus tolerat malos propter bonos, S. Leo Magnus, LV, 235. — Castigando sanat, relaxando benignus erudit, *ibid.*, 58. — Ad Deum totius vitae nostrae ratio referenda, S. Maximus, LVII, 62. — Deus quanto nobis dulcescit, tanto illi efficitur chariores, Cassiodorus, LIX, 535. — Ubi Deus non est per gratiam, adeat per iudicium, S. Gregorius M., LXXVI, 1251. — Deus tempora mutat non consilia, S. Bruno Heribol., CXLII, Psal. LXV. — Deum negare facit perire est, S. Petrus Damian., CXLV, 52. — Deo servire regnare est, *ibid.*, 317. — Dei locutio est ejus voluntas, S. Bruno Astensis, CLXV, 2. — Deus flagellis aliquando visitat, ut spiritum elationis in nobis avertat, et in humilitate confirmet, *ibid.*, 235. — Pernis miserorum non delectatur, Deus, S. Rupertus, CLXIX, 537. — Deum esurire, est semper querere, S. Bernardus, CLXXXII, 170. — Homo a Deo divinus, est sibi rebellis, *ibid.*, 529. — Deus amat et est amor ipse, id., CLXXXIII. Deus nec laudabilior quam in quo clementior, Ven. Guibertus, CLVI, 507. — Deo qui seculorum centuplum, excipit, Petrus Cantor, CCV, 109. — Dei solium aeternitas, Alanus de Insulis, CCX, 173.

DEVOTIO. — Devotio alacris, festina est fides et spes impigra, S. Ambrosius, XVI, 1016. — Devotio nostra suis viribus fidere non debet, sed divinae gratiae boni sui propositi commendat affectum, S. Leo M., LVII, 571. — Devotionis fervor, animae lingua, S. Bernardus, CLXXXII, 461. — Devotionem elevat, ut gratia occurrat, cor aperit ut incipiat, affectum dilatat ut plurimum ipsum capiat, *ibid.*, 409.

DIES. — Dies suos non prolongant si qui multo tempore vivunt, sed qui grandes eos faciunt bonorum operum magnitudine, S. Hieronymus, XXIV, 435. — Dies mali semper in saeculo, dies boni semper in Deo, S. Augustinus, XXXV, 517. — Dies ideo mali quia transit unus, ut veniat alius; dies boni aeterni unus dies erunt, id., LXXVI, 1081. — Dies Christi sine nocte, sine fine est, S. Maximus, LVII, 180. — Dies erit cum nullae peccati tenebrae supererunt, S. Gregorius M., LXXVI, 919. — Dies cogitatio mentis, id., LXXXIX, 522. — Dies verus qui non novit occasum, aeterna veritas, vera aeternitas, S. Bernardus, CLXXXIII, 875. — Dies Domini ipsa aeternitas, Ven. Gerhohus, CXIII, 521.

DIGNITAS. — Dignitatem perdidisse propensius malum est quam non habuisse, S. Ambrosius, XVII, 79. — Dignitates ambire nefarium, maxime ineptus perennis, S. Petrus Damian., CXLV, 155. — Dignitate qui praestit praesit et morum honestate, Petrus Cantor, CCV, 98.

DILECTIO, DILIGERE. — Diligi difficile est ab his quos honore praecedas, S. Hieronymus, XXIV, 502. — Quos diligit unaquaque adorat, id., XXV, 953. — Dilige inimicos tuos, ne incautus oderis et amicos, S. Au-

gustinus, XXXVI, 1404. — Dilectio lamen, odium tenebrae, id., XXXV, 635. — Vere se diligit, qui, ut Deum diligit, non se diligit, S. Prosper, LI, 605. — Dilectio sine justitia non est, S. Rupertus, CLXIX, 140. — Dilectio quo plus bibit, plus sinitur, S. Bernardus, CLXXXII, 610. — Dilectio inimicos magis divinum quam humanum, *ibid.*, 445. — Dilectionis dulcedine nihil dulcius, Richardusa S. Victor., CLXVI, 916. — Dilectio vis quantacunque sit, non potest aequari dilectioni Dei in patria, Petrus Pictav., CLXI, 210.

DISCERE, DISCIPULUS. — Discere multo tempore quod doceas, S. Hieronymus, XXV, 945. — Discamus in terris quorum nobis scientia perseverat in caelis, *ibid.*, 281. — Discipulorum salus, praemium magistrorum est, id., XXVI, 560. — Discenda sunt utiliora magis quam mirabilia, S. Augustinus, XXXII, 1034. — Feliciores qui discunt quam qui docent, id., XXXV, 584. — Discere tutius est quam docere, S. Prosper, LI, 599.

DISCIPLINA. — Disciplinam despiciunt qui negant poenam, Tertullianus, II, 408. — Disciplina custos est fidei, S. Cyprianus, IV, 175. — Disciplinae nostrae ornis summa, in misericordia et pietate est, S. Ambrosius, XVII, 597. — Disciplina sperneas hostis est animae suae, S. Valerianus, LII, 2.

DIVES, DIVITIÆ. — Divitiae non tantum contemnenda, sed et periculosa, S. Cyprianus, IV, 210. — Divitem illum solum Deus novit, qui sit dives aeternitate, qui non opum sed virtutum fructus recondat, S. Ambrosius, XVI, 941. — Omnis rapientis dives est, *ibid.*, 941. Justus etiam si aliis videatur pauper, dives est, *ibid.*, 109. Divitiarum oneri sunt, si his uti nescias, *ibid.*, 959. — Qui nescit regere suum censum, onere suo mergitur, *ibid.*, 1044. — Qui divitias possidet, valde rarum est, ut ad requiem tendat, id., XVII, 490. — Divitias possidere non laudis est, sed pro Christo eas contemnere, S. Hieronymus, XXII, 692. — Veritas pauperitatem, mendacium divitias parit, *ibid.*, 509. — Divitias habere, egenitas aucta est, non potestas, S. Augustinus, LXXXVI, 966. — Divitias habere non est censendum, nisi qui bene utitur, *ibid.*, 527. — Dives in conscientia securior dormit in terra, quam dives in purpura, *ibid.*, 216. — Dives quanto plus habet, tanto amplius debet, S. Petrus Chrysologus, LII, 26. — Claudens borrea pauperi, sibi claudit, *ibid.*, 121. — Dives nemo sibi soli factus est, S. Leo M., LIV, 52, 61. — Divitum peccatorum pax, semper cum conscientia rixatur, Cassiodorus, LXX, 535. — Divitum felicitas quantacunque sit, desinit in aeternam miseriam, S. Gregorius M., LXXVI, 487. — Ex divitiis consolatio quam accipitur, miseria est, id., LXXXIX, 557. — Divitiarum nostrarum virtutes, S. Bernardus, CLXXXII, 865. — Divitum sine virtute nihil prosunt, Ven. Guibertus, CLVI, 457. — Dives qui necessariis contentus non est, hupis est, Petrus Cantor, CCV, 45. — Divitibus nemo veritatem dicit, *ibid.*, 45, 116. — Divitibus dare perire est, *ibid.*, 122.

DOCERE, DOCTOR, DOCTRINA. — Docere quid facias caput est artis, S. Hieronymus, XXII, 435. — Stultissimum est docere quod novit ille quem docet, id., XXV, 109. — Doctrinam sanam loqui aliud est, et aliud ea quae conveniunt sanae doctrinae docere, *ibid.*, 715. — Doctor non est qui malos est, S. Augustinus, XXXII, 1225. — Qui non facit quae docet alios, et aliquando utilis est, non ipse facit sed Deus, id., LXXXIV, 1205. — Doctoris gravis imperitia est velle docere meliorem, S. Gregorius Magn., LXXVI, 212. — Doctores ea quae docent non facientes, sui vastatores sunt, alieni cultores, *ibid.*, 1411. — Audiens doctorem superbum, rosas capiet, spinas caveat, *ibid.*, 855. — Doctrina sordidum sapiens, dicitur lutum, *ibid.*, 1129.

DOLERE, DOLOR. — Quod dolet satis, majori dolore expellitur, S. Hieronymus, XVII, 783. — Dolor hujus vite transit, alterius vero non finitur, S. Augustinus, LXXXVIII, 658. — Dolor emanat a conscientia tranquilla loquendo, qui nimis tacendo plus cruciat, S. Gregorius Magn., LXXVI, 210. — Non dolet cor quod non videt oculus, S. Bernardus, CLXXXIII, 1010.

DOMUS. — In ea domo nullus versetur in qua necesse habet quotidie aut perire aut vincere, S. Hieronymus, XXII, 783. — In domum tuam intras ut eam inhabites; intra in domum Dei ut inhabiteris, S. Augustinus, XXXV, 1721. — Domus mentis est id quod amando habitat, S. Gregorius Magn., LXXVI, 257.

DONA. — Dona dantem spoliant et accipientem interficiunt, S. Hieronymus, XXVII, 514. — Donis Dei non debemus ita delectari, ut data danti praefereamus, S. Gregorius Magn., LXXVI, 109.

DULCEDO. — Dulcedo simulata, virus pessimum tegit, S. Hieronymus, XXIII, 463. — Dulcedo efficacior duri-

lla, S. Bernardus, CLXXXII, 103, 104. — Dulcedo virtus non est sine iustitia, id., CLXXXIII, 509.

E

ECCLESIAM. — Ecclesiam Dens purgat et exercet quibuscumque medicinalibus molestis, S. August., XXXIV, 25. — Ecclesie patientiam exercent tyranni, sapientiam heretici, benevolentiam aut etiam beneficentiam inimici, id., XLI, 615. — Ecclesia nescit loqui, nisi quod expedit credi, Cassiodorus, LXX, 8. — Ecclesia potest fluctibus turbari, mergi non potest, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 160. — Ecclesia cantus vox magna de celo, S. Rupertus abbas, CLXIX, 446. — Ecclesiam nihil ita destruit, quam clerici laicos videre meliores, Petrus Cantor, CCV, 59, 151.

EGENUS. — Non eris egenus tribuendo, quia thesaurus celestis certius possidetur, S. Augustinus, XXXVI, 1469.

ELATIO. — Elatio omnis nihil aliud habet quam ruinam, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 668.

ELEEMOSYNA. — Eleemosyna venditur non donatur, S. Petrus Chrysost., LII, 33. — Eleemosyna nobis aurea domus in celo edificatur, S. Greg. Magn., LXXVII, 455, 456. — Eleemosyna est ignorare his qui nos laeserunt, Alanus de Insulis, CLX, 196.

ELOQUENTIA. — Non eloquentiam peccatricem, sed rusticitatem sanctam melius est habere, S. Hieronymus, XLIV, 261.

EPISCOPI. — Episcoporum et sacerdotum est quotidie se meliores reddere, S. Bruno Astensis, CLXIV, 157. — Episcopalis cathedra ueris est, non honoris operis, non nominis; virtutum, non divitiarum, S. Bernardus, CLXXXIII, 374.

EPULÆ. — Epularum largitas corpus frangit et animam, S. Hieronymus, XXIII, 561. — Epulae terrae hujus, medicamenta quotidiana sunt, S. Augustinus, XXXVII, 490.

ERRARE, ERROR. — Errare humanum est, diabolicum est per animositatem in errore remanere, S. Augustinus, XXXVIII, 901. — Error non modicus est minus bonum praeparare majori, Petrus Cantor, CCV, 216.

ERUBESCERE. — Erubescere si crimen est, ejus est qui falsum obicit, non cui obicitur, S. Augustinus, XXXVI, 858.

ESSE. — Esse posse aliud est et aliud esse, S. Hieronymus, XXIII, 701.

EUCCHARISTIA. — Eucharistia medicina est, S. August., XXXIX, 1909. — Eucharistia animae et corporis solatium, S. Bernardus, CLXXXIII, 1590.

EVANGELIUM. — Evangelium Christi est libellus perfectionis, Adamus Scotus, CXCVIII, 266.

EXCUSARE, EXCUSATIO. — Ut se excusent impii, accusant Deum, S. Augustinus, XXXVII, 1172, 1691. — Excusatio non poenitentia removet, sed veniam, id., XL, 367.

EXEMPLUM. — Exemplo docere quam dictis melius est, S. Hilarius Pict., IX, 696. — Exemplis bonorum Deus ad se nos revocat, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 329, 768. — Exemplo potius docendum quam verbo, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 1469.

EXERCITIUM. — Exercitium laboris mentem roborat, Richardus a S. Victore, CXVI, 506.

EXPERIMENTA. — Experimenta corrigunt quem verba non corrigunt, S. Augustinus, XXXVIII, 405.

EXSUL. — Exsul nusquam est Christianus, id., XLI, 269.

EXTERIUS. — Exterior muniri nihil prodest, si fames sit intus, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 65.

F

FACIES. — Facies a proximo non est avertenda, Rabanus Maurus, CLX, 1061.

FACTA. — Facta dictis probantur, sine factis dicta nihil prosunt, S. Maximus Taurin., LVII, 64.

FACUNDIA. — Facundia obmutescit ubi aegra subest conscientia, Petrus Cantor, CCV, 14.

FAMA. — Fame nemo credit nisi inconsideratus, Tertullianus, I, 510. — Fama nostra necessaria est aliis, et nobis vita nostra, S. Augustinus, XL, 448. — Fama bona merces quaedam virtutis, S. Bernardus Claravaliens., CLXXXIII, 128. — Fama stabilitas provenit ex perseverantia virtutis, Alanus Scotus, CXCVIII, 419. — Famam negligens crudelis est sibi et proximo, *ibid.*, 418.

FAMILIARES. — Familiares tibi sint pauci, Alanus de Insulis, CCX, 90.

FAMIS. — Famis dies haec vita est, Petrus Lombard., CXII, 79.

FELICITAS. — Felicitas et beatitudo nostra Deum, S.

Augustinus, XXXVII, 898. — Quo felicior sibi videtur, eo magis infelicior, id., XXXVIII, 1163. — Quam felicitas nulla corrumpit, nulla frangit infelicitas, id., XXXVII, 1058. — Felicitatis magnae est felicitate non vinci, id., XXXVIII, 485. — Felicitas prima est non peccasse, secunda, peccati veniam invenisse, S. Petrus Chrysologus, LII, 54. — Felicitatis magnae pars est mandum despiciere, Rufinus, XXI, 192. — Nec felicitas saeculi hujus nos beatos facit, nec adversitas miseris, si vera bona diligamus, S. Prosper Aquitanus, LI, 581. — Felix cui praesens felicitas, si arripit, non irrisit, S. Bernardus Claravaliens., CLXXXIII, 425.

FIDES. — Fides religionis nostrae portus, S. Hilarius Pictav., X, 568. — Fides res cordis, non corporis, S. Augustinus, XLII, 1016. — Fides oculus cordis, id., XXXVII, 1069. — Fides cum dilectione Christiani, sine dilectione fides daemonis, id., XXXV, 2083. — Fideliter sordet, caelum patet, S. Prosper Aquitanus, LII, 777. — Fidei tempus laboriosum est, Valerianus, LI, 58. — Fides probatur opere, non sermone, non lingua, sed corde, S. Maximus Taurin., LVII, 72. — Ubi fides, ibi libertas; ubi libertas, ibi gratia; ubi gratia, ibi est hereditas, fides thesauris omnibus opulentior, S. Ambrosius, XVI, 488.

FIDUCIA. — Fiduciam in Deum habent, qui de se vilia sentiunt, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 478.

FINIS. — Finis quod finitur exiguum est, S. August., XXXIII, 1510.

FLAGELLARI. — Flagellari ne timeas, sed exheredari, S. Augustinus, XXXVII, 1793. — Flagella Dei beneficia sunt et remedia, id., XXXIX, 1851. — Flagella Dei spera non auferunt, sed augent, S. Prosper Aquitanus, LI, 445. — Flagella Dei cessant, si convertamur ad Deum, S. Petrus Chrysologus, LII, 20. — Per flagellum ad Deum convertimur quando ad peccatum revocamur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 80.

FLERE. — Flendi non ridendi tempus in hac vita, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 882.

FLETUS. — Pietus praesentium merces est futurorum, S. Ambrosius, XVI, 179.

FORTITUDO. — Fortitudo credentis est perimentis persecutori non cedere, S. Maximus Taurin., LVII, 512. — Fortitudinis est tolerare patienter adversa, Petrus Cantor, CCV, 281.

FUNDAMENTUM. — Fundamentum predicationis est sanctitas vitae et conversatio bona, Petrus Cantor, CCXV, 15.

G

GAUDERE, GAUDIA. — Gaudere hic nemo potest cum saeculo, et illic regnare cum Domino, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1415. — Gaudet celestis tribulatio est introitus, id., LXXIX, 286. — Gaudium nostrum totum in spe, S. Bernardus, CLXXXII, 51. — Gaudium in tribulatione nos liberat a laqueis diaboli, id., CLXXXIII, 1060.

GEMERE. — Gemere solent miseri ad praeteritorum bonorum recordationem, S. Hilarius Pictav., IX, 549. — Qui male gement vel male gaudent, gemendos se faciunt, S. Augustinus, XXXVII, 1298. — Gemit bene qui suspirat in patriam, non qui premittit armis, id., XXXV, 1455. — Gement bovi etiam tempore pacis, mali praevalet, S. Prosper, LI, 787. — Gemere non cessat hic qui se exsulem novit, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 215. — Gemitus recte lugentium in hoc saeculo magni quidem sed dulces, Rupertus, CLXIX, 22.

GLADIO. — Gladio alieno tolerabilis est quam nostro perire, S. Ambrosius, XVI, 615. — Gladius Dei patredinem ascendit, et membra Christi sanat, S. Augustinus XXXVII, 1866.

GLORIA. — Glorie cupiditate animus dolorem non sentit, S. Hilarius Pictav., X, 553. — Gloria dilata fugit, nec facile comprehenditur, S. Ambrosius, XVI, 107. — Gloria solida apud Deum in conscientia est, Rufinus, XI, 86. — Tanto quisque est Deo similior, quanto est gloriae cupiditate mundior, S. Augustinus, XLI, 159. — Via ad gloriam virtus, *ibid.*, 156. — Gloriarum in Deo, benedictio Dei est, id., XXXVI, 89. — Gloriam in Deo, et non in meritis, S. Prosper, LI, 58. — Ad gloriam via recta humilitas, S. Bernardus, CLXXXII, 1019. — Gloria summa cedere Deo et Ecclesiae, id., CCXXXIII, 179. — Gloriam in solo Deo, non in ore hominum, *ibid.*, 180. — Glorie celestis felicitas est dies sine vespere, Alanus Scotus, CXCVIII, 81.

GRATIA. — Qui gratiam Dei sperat, ille vincit, non qui de sua virtute praesumit, S. Ambrosius, XVI, 184. — Gratia et misericordia sunt astra Dei, Rufinus, XII,

70. — Gratia regnum Dei, S. Augustinus, XXXIX, 1908. — Gratia prima virginitas, et secunda poenitentia, Rupertus, CCLXI, 578. — Gratia non tam nobis deest quam nos gratia, S. Bernardus, CLXXXIII, 1118. — GRATUS. — Gratum Deo sacrificium toties offerimus, quoties propter Deum nos ipsos humiliamus, Richardus a S. Victore, CXCVI, 434.

H

HABERE. — Habere te agnosce, et ex te nihil habere, ut nec superbus sis, nec iugatus, S. Augustinus, XXXVII, 1081.

HÆREDITAS. — Hæreditas illa sola est, in quibus est portio Deus, S. Ambrosius, XVI, 899.

HOMO. — Homini nihil magis necessarium quam cura in Deum verum, Tertullianus, II, 253. — Homini finis est vita æterna, S. Augustinus, XXXIV, 144. — Homo novus commutat vicia in virtutes, S. Petrus Chrysologus, LII, 114. — Homini restauratio mirabilior quam creatio, S. Leo Magnus, LV, 151. — Homo deficit, unde se proficere credit, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 391. — Homo sibi relictus, cuiusque tentationis aura raptatur, *ibid.*, 323. — Homo per peccatum nascitur, per laborem vivit et per dolorem moritur, Alcuinus, CI, 143. — Hominem perfectum efficiunt virtus et sapientia, Richardus a S. Victore, CXCVI, 379.

HONESTAS. — Honestas, velut bona valetudo est, S. Ambrosius, XVI, 229.

HONOR. — Honor debet te querere, non tu ipsum, S. Augustinus, XXXVIII, 212. — Honorem qui amat Deum imitatur, *id.*, XLII, 593. — Honor quanto maior, tanto laboriosior, S. Isidorus Hispal, *ibid.* — Honor qui de amore non venit, non honor sed adulatio est, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 400.

HOSTIS. — Hostis terrenus non prævalet cælestibus, S. Petrus Chrysologus, LII, 12.

HUMANA. — Humana natura per gloriam in æternam substantiam transformatur, S. Hilarius Pictav., IX, 613.

HUMANITAS. — Humanitas fleuit saepe quoniam nec virtus potuit superare nec ratio, S. Ambrosius, XVI, 89.

HUMILIS, HUMILITAS. — Corde humilis, sensu et anima simus excelsi, S. Hilarius, IX, 498. — Humilior quanto quis, tanto sublimior est, S. Hieronymus, XXII, 396. — Humilitatis via, via vite, S. Augustinus, XXXVI, 145. — Simulatio humilitatis maior superbia est, *id.*, XL, 421. — Qui sine humilitate bona opera agit, in ventum pulverem portat, *id.*, XXXIX, 2314. — In summo honore summa sit humilitas, *ibid.* — Magis timendum est in gloriam suscipi, quam in humilitate calcari, S. Leo Magnus, LIV, 455. — Humilitate etiam divites ornari possunt, *id.*, LV, 261. — Humiles esse admonemur per omnia quod cernimus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 829. — Humilitas a Deo gloriam querit, superbia ab hominibus, Alcuinus CI, 517. — Humilitas ascendit, descendit elatio, S. Bernardus, CLXXXI, 73. — Humilitate regnum cælorum emittit, et divina gratia acquiritur, *id.*, CLXXXIII, 767. — Humilitas alienos defectus extenuat, suos lucusat, Adamus Scotus, CXCVIII, 200.

I

IGNIS. — Ignis divinus necit exorire misericordem, S. Petrus Chrysologus, LII, 42. — Ignis frigit in lapide, latet in ferro: eorum collisione flammatur, *ibid.*, 106.

IGNORANTIA, IGNORARE. — Ignorare quod credas, non tam veniam habet quam præmium, S. Hilarius Pictav., X, 2191.

IGNOSCERE. — Ignoscere nobis Deus sine modo, vult et nos sine modo aliis ignoscere, S. Hilarius, IX, 760. — Ignosci melius quam agnoscitur Deus, S. Augustinus, XXXVI, 947. — Ignoscendo homo nihil perdit, charitate amplior domum redit, S. Augustinus, XXXVIII, 232. — Ignoscere cum passus es malum, ne duo mali sis, *id.*, XXXVI, 638.

IMAGO. — Imago sua Deo reddenda est, S. Augustinus, XXXVII, 1579. — Imaginem Dei vere custodit qui ei semper adhæret, *id.*, XXXVI, 836. — Imago Dei veritatem querit, non vanitatem, *id.*, XXXVIII, 568.

IMMOLARI. — Immolatur Deo virtutum vita, morte vitiorum, S. Petrus Chrysologus, LII, 109.

IMMORTALITAS. — Ad immortalitatem et eternitatem, non ad mortem Deus nos condidit, S. Hilarius Pictav., IX, 412. — Immortalitas est oneri potius quam onus, nisi aspiat gratis, S. Ambrosius, XVI, 1146. — Immortalitas Dei vere immortalitas est, S. Augustinus, XXXVIII, 128, 1059. — Immortalitas vera sanitas, S. Valerianus episc., LII, 15

IMPERITIA. — Imperitia non est parva poena huius vite, S. Augustinus, XLI, 728. — Imperitiæ vitium est, rectum non recte sapere, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 897.

IMPÏUS. — Impius ipse sibi poena est, S. Ambrosius, XVI, 11, 16. — Impii horrent in æritudine mortem, justi autem gaudent cum perpetuum sperent hereditatem, S. Maximus Taurian., LVII, 631.

IMPOENITENTIA. — Impoenitentia solum crimen est quod veniam consequi non potest, S. Hieronymus, XXII, 1047.

INCENSUM. — Incensum Arabicum non tam libenter odoratur a Deo, quam sanctitas cordis sinceri, S. Petrus Chrysologus, LII, 87.

INCIPIERE. — Incipere non perficienti sibi prodest, S. Petrus Damian., CXLIV, 132.

INDIGENTES. — Indigentes nimis, tanto verius quanto interius, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 693. — Indiget nemo ex requam non vult, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 116.

INDUSTRIA. — Industria emendet si quid in natura vitii est, S. Ambrosius, XVI, 21.

INFAMIA. — Infamiam stultum est frustra sustinere, S. Hieronymus, XXIII, 409.

INFELICITAS. — Infelicitas multa frangit, quem felicitas nulla corrumpit, S. Augustinus, XLV, 1679.

INFERIOR. — Inferior facile facit quod fieri viderit a priore, S. Ambrosius, XVII, 29.

INFERNUS. — In infernum viventes descendunt, qui malum quod faciunt noverunt esse malum, S. Augustinus, XXXVI, 639.

INFIRMUS. — Infirma occulta sua qui considerat, sese in humilitate premit, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1008. — Infirmitas est ille qui suam non vult considerare infirmitatem, *id.*, LXXVII, 832. — Infirmitas qui sanus sibi videtur, nemo laxabilior, *id.*, LXXIX, 191.

INGENIUM. — Ingenia liberaliter educata facilius reverentia quam metus superat, S. Hieronymus, XXVII, 897.

INIMICI. — Inimicos nostros, non Dei, amare præcipitur, S. Hilarius Pictav., IX, 587. — Inimicum professum cavere levius est quam hostem latentem sub amici nomine sustinere, S. Hieronymus, XXIII, 529. — Inimicus ipse sibi certo est qui odit alterum, S. Augustinus, XXXVIII, 283. — Inimici diligendi, ut gentilibus et hostibus superiores simus, *id.*, XXXIX, 2238. — Inimicus sibi prius est, qui non indulget inimico, *ibid.*, 1882. — Inimicus cum propter Deum, et amicus cum in Deo diligitur, charitas vera est, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1466. — Inimicos nescit charitas, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 391.

INIQUITAS. — Iniquitas eo minus venia digna, quo magis æquitas ignorata non fuit, S. Hilarius Pictav., IX, 796. — Iniquitate et impietate nihil est laboriosius, S. Augustinus, XXXVI, 127. — Iniquus non parva sibi poena est, *id.*, XXXVI, 605. — Iniquitatem melius est pati quam facere, *id.*, XXXIX, 1881. — Iniqui lætitia transit ad poenam, innocentis poena ad lætitiā, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 494.

INJURIA. — Injuriam qui contemnit, melior est quam qui dolet, S. Ambrosius, XVI, 7, 22. — Injuriam oblivio magna virtus est, S. Petrus Damiani, CXIV, 183. — Injuriam qui non repellit ubi potest, similem reatum incurrit, Gilbertus, ClVI, 2.

INJUSTITIA, INJUSTUS. — Injustitiam ferre melius est quam facere, S. Augustinus, XXXVII, 1633. — Injustus sive sit blandus, sive ferus, et sibi et aliis est noxius, *id.*, XXXVII, 1805. — Injuria cum amore amplectenda sunt, S. Benedictus abb., LXVI, 213.

INNOCENS, INNOCENTIA. — Innocentem ferre homicidium est, reum ferre æquitas, S. Ambrosius, XVI, 1018. — Innocentiam pressam malis non doctere officio est, S. Hieronymus, XXIV, 793. — Innocentia periret, si semper nequitia juncta esset potentia, *id.*, XXIII, 418. — Innocens non est, quamvis non nocet, qui vult nocere, S. Augustinus, XXXVII, 1190. — Innocentia illa vera est quæ nec inimico nocet, *id.*, XXXVI, 102. — Innocentia tua, etiam in dormiente, vox est animæ tuæ, *id.*, XXXVII, 1317. — Innocens sine Christo non habetur in terra, S. Petrus Chrysologus, LII, 30. — Innocentia vite est fundamentum omnis scientiæ, Petrus Cantor, CCV, 13.

INTELLECTUS, INTELLIGENTIA. — Intelligentia suetus est exercere quæ cognita sunt, S. Hilarius Pictav., IX, 368. — Intelligentia spiritalis lucem impudat corda non portant, *id.*, 470. — Intelligere excellentius, quam esse aut vivere, S. Augustinus, XXXII, 1244. — Intelligere semper meminisse et amare Deum, hoc est ad eum imaginem esse, S. Anselmus, ClIX, 203.

INTENTIO. — Intentio opus bonum facit, S. Augustinus, XXXVI, 239. — Intentio bonæ conscientie, oieum est quo vegetantur lampades, id est, bona opera, id., XXXIII, 571. — Ex intentione perversa non sequitur nisi opus pravam, licet rectum esse videatur, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 198.

INVIDIA. **INVIDUS.** — Invidus resuscandus veluti corporis tabes, S. Augustinus, XXXIX, 1930. — Invidia cuncta bona devorat, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 192. — Invidia non est nisi pusillorum, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 938. — Non invidere et de aliena virtute gaudere, rara virtus, id., CLXXXIII, 1437.

INVOCARE. — Invocare Deum non decet sine munditia cordis, S. Augustinus, XXXVI, 249.

IRA. — Super iram non occidat iste sol, ne deserat ipsum mentem sol iustitiæ, S. Augustinus, XXVIII, 1045. — Ira Dei transit super iustos, non manet, id., XXXVI, 1119. — Iram vincere majus est quam civitatem sibi subicere, Petrus Cantor, CC, 250.

J

JEJUNIUM. — Jejunat satis diu qui cum voluntate Christi se reficit, S. Ambrosius, XVII, 422. — Jejunantes multo plus accipiunt quam offerunt, S. Hieronymus, XXII, 1020. — Jejunium fraudatio carnis et lumen mentis, S. Augustinus, XL, 706. — Jejunare oportet ab isto sæculo, id., XXXVIII, 695.

JESU. — Jesu nomen peccatoris fiducia, S. Augustinus, XL, 946. — Jesu nomen est salus, unctio et gloria, animæ medicina, mel in ore, in aure melos, in corde jubilus, S. Bernardus, CLXXXIII, 150.

JUDEX. **JUDICIUM.** — Judicio alieno nemo gravior condemnatur quam insipiens qui sibi auctor est malorum, S. Ambrosius, XVI, 1045. — Judicia Dei bonis prosunt, malis nocent, S. Augustinus, XXXIV, 605. — Judicis ne sit amara sententia, dulcia nobis sint flagella Patris, S. Augustinus, XLIII, 1795. — Judicium vultu vir fortis præ conscientie luce contemnit, id., XLV, 1865. — Ne judicemus, judices nostri simus, S. Petrus Chrysologus, LII, 175. — In judicio tanto major erit severitas quanto major nunc est misericordia, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 365. — Judicans seipsum, judicium non expectat, S. Petrus Damiani, CXLIV, 129.

JUGUM. — Jugum Christi hoc est Christiano, quod penna avi, S. Augustinus, XXXVI, 719. — Jugum Christi amanti suave est, non amanti durum, id., XXXVIII, 1507. — Jugum Christi non premit sed erigit, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 405.

JUSTITIA. **JUSTUS.** — Justus quandoque quamvis alium quam se equiorem putat, S. Ambrosius, XVI, 1100. — Justitia sibi parcor, foris tota est, quidquid habet transfundit in proximos, *ibid.*, 1129. — Justus nunquam solus est qui cum Deo semper est, id., XVI, 109. — Justitiae sunt arma, ut cedendo vincat, id., XVI, 720. — Infelix ubi pax perditur et non est justitia, S. Hieronymus, XXV, 729. — Justitia homini indiget misericordia Dei, id., XXII, 1068. — Justitia sapientia convenit et injustitiae magis stultitia, S. Zeno, XI, 35. — Qui fecit te sine te, non te justificat sine te, S. Augustinus, XXXVIII, 925. — Qui justus, continuo bonus, *ibid.*, XXXVII, 1577. — Justus nemo nisi humilis et pius, id., XXXVI, 585. — Justitia non est aliud quam non peccare, S. Augustinus, XXXIX, 1865. — Justorum nemo sine laboribus ac molestiis in hac vita, S. Petrus Chrysologus, LI, 526. — Justitia magis delectat quam iniquitas, S. Leo Magnus, LIV, 562. — Justitiam defendere amore premii, injustum, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 35. — Justus non est qui justitiam in dolore deserit, *ibid.*, 449. — Justus a timore luctuat, in charitate consummat, *ibid.*, 29. — Justitiam aliud est tenere, aliud diligere, S. Bernardus, CLXXXIII, 429.

L

LABOR. — Laboris mutatio induciæ sunt quietis, S. Ambrosius, XVI, 178. — Labor præsentis sæculi finem accipit, et succedit ei perpetuum gaudium, S. Hieronymus, XXVII, 622. — Labor omnis brevis diei ad desideratam mercedem pervenitur, S. Hieronymus, XXV, 219. — Laborandum hominibus, ut semper diabolus nos inveniat occupatos, id., XXII, 959. — Laborem si vis antinere, atrare mercedem, S. Augustinus, XXXVI, 572. — Labore emittitur requies, id., XXXVII, 1211. — Laboris finis non erit, nisi diligatur quod non possit auferri, id., XLV, 1870. — Labor ubi non est, ibi nec fructus adest, S. Petrus Chrysologus, LH, 14. — Labore acquisita magis delectant, id., LII, 101. — Laboris remedium est alterius laboris initium, S. Bernardus, CLXXXIII, 430. — Laborem

naturæ convertunt boni in laborem gratiæ, mali autem in laborem culpæ, Petrus Cantor, CCV, 720.

LACRYMÆ. — Lacrymæ pascunt frequenter, et mentem allevant, S. Ambrosius, XVI, 1185. — Lacrymæ no centium dulciores sunt quam gaudia theatrorum, S. Augustinus, XXXVII, 1685. — Lacrymæ Domini, gaudia mundi sunt, id., XXXIX, 1928. — Lacrymæ sunt baptismata peccatorum, S. Petrus Chrysologus, LII, 105. — Lacrymæ abluiunt ulcera reatus, id., LII, 167. — Lacrymæ sanguis poenitentis, S. Valerianus, LII, 8. — In lacrymis est semper spiritalis seminatio, Cassiodorus, LXX, 410. — Lacrymarum gratia a Deo datur, Rabanus Maurus, CIX, 47. — Lacrymæ vulnerati cordis signa, S. Bernardus, CLXXXII, 98. — Lacrymæ semina justitiæ, id., CLXXXIII, 1402. — Lacrymæ poenitentium vinum angelorum, *ibid.*, 1576. — Lacrymæ poenitentia calicem altaris faciunt dulciorem, Petrus Cantor, CCV, 81.

LASCIVIA. — Lascivia plerumque latet sub tristi amictu mentis, S. Ambrosius, XVI, 1138.

LAUDARI. **LAUS.** — Laudis sacrificium ex operum sanctitate descendat, S. Hilarius Pictav., IX, 175. — Laudibus Dei mutum esse magna miseria est, *ibid.*, 552. — Laudabilior nemo est quam qui ab omnibus laudari potest, id., XVI, 147. — Laudari se qui videt, data opera, elaborat ut vera sint quæ dicuntur, S. Ambrosius, XVII, 106. — Laus Dei vere continuatur, si sine cessatione bene vivitur, S. Prosper, LI, 382. — Landatio tunc est Domino jucunda, quando in unum vox et vita convenerunt, Cassiodorus, LXX, 492. — Laudare malefacta hominum est ea augere, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 559. — Laudari oportet in Deo, non in se, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 310. — Laudis humane vanitas bonos cruciat, malos beatificat, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 589. — Laudandus nemo ante mortem, *ibid.*, 1016. — Laudibus supernis velle addere detrahare est, id., CLXXXIII, 557. — Laudatio nulla secunda, ubi nec ipsa vita secunda est, *ibid.*, 1050. — Laus vera est de recta voluntate quæ per opus bonum innouescit, Richardus a S. Victore, CXCVI, 21. — Laudari a turpibus ita turpe est sicut laudari ob turpia, Petrus Cantor, CCV, 129.

LEX. — Legis recordatio non patitur peccata generali nec ea crescere, S. Hieronymus, XXVII, 901.

LIBERTAS. **LIBER.** — Libera innocentia facit, culpa vernaculum, S. Ambrosius, XVI, 1165. — In libertate nascimur, quam miserum est ut moriamur in servitute, *ibid.*, 938. — Liberum esse a Deo maximum crimen est, id., XVII, 155. — Libertas vera est Christo servire, S. Augustinus, XXXIII, 128. — Libertatis lex, est charitatis lex, *ibid.*, 740.

LIBIDO. — Libido velut festuca est, cito accenditur, propere consummatur, S. Ambrosius, XVI, 896. — Libido lines suos egressa si fuerit, redundat in vitium, S. Hieronymus, XXII, 287. — Libido cum vincitur, vincitur diabolus, S. Augustinus, XLIV, 801. — Libido dolorem concipit, peccatum parit, generat mortem, id., XLV, 1614. — Libido vincenda est fugiendo, id., XXXII, 2901. — Libidinis flamma si per cordis munditiam non extinguitur, frustra quælibet virtutes oriuntur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 689. — Libido interficit omnia bona opera, id., LXXIX, 371. — Libido nostra ad illustrationem Dei quiescit, non deficit, Guibertus, CLVI, 45. — Potius quam libidine maculari mellus est mori, S. Anselmus, CLIX, 191. — Libido eo prius crescit quo plus exerceatur, Petrus Cantor, CCV, 247.

LILIA. — Lilia melius in valle quam in monte crescunt, Alanus de Insula, CCX, 87.

LINGUA. — Lingua tua menti sit subdita, S. Ambrosius, XVI, 515. — Lingua nihil novit nisi Christum, S. Hieronymus, XXII, 991. — Qui linguam non frenat concordiam dissipat, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 65. — Lingua vitium gravissimum criminibus æquale est, S. Petrus Damiani, CXLV, 588. — Lingua thins sine labore prædicat ejus vitam nobilibus prædicat, Petrus Cantor, CCV, 17.

LOCUS. — Locus non facit sanctos, S. Augustinus, XL, 1282.

LOCUTIO. **LOQUI.** — Non loquendo, sed potius tacendo, culpa facillius relinquitur, Cassiodorus, CXX, 152. — Locutionis divitiarum silentium, est famæ mentis, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 204. — Bene loqui novit qui prius benefacere didicit, *ibid.*, 1282. — Loquitur bene qui perfecte vivit, id., LXXVII, 875. — Potius quam loqui, tutius est silere, S. Bernardus, CLXXXII, 580.

LUCERNA. — Lucerna prodit furem, S. Petrus Chrysologus, LII, 51.

LUCTARI. — Luctari mundo præsentis difficilis sed gloriosus, S. Petrus Chrysologus, LII, 107.

LUDERE. — Ludere nemo securus cum serpente, S. Petrus Chrysologus, LII, 159.

LUMEN. — Lumen tibi omne homo non potest, S. Valerian., I, 163.

LUX. — Lux rationis in tenebris malæ conscientiæ etiam lucet, Rupertus, CLXIX, 95.

LUXURIA, LUXURIARI. — Luxuriari ubi quis cœperit, incipit deviare a fide vera, S. Ambrosius, XVI, 1818. — Luxuria est igitur aque ad perditionem devorans, S. Gregorius Magn., LXXVI, 688.

M

MAGISTER. — Magister fieri non debet qui discipulus non fuit, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 136.

MAGNA. — Magna res magnas vires desiderat, S. Augustinus, XXXII, 909.

MAGNANIMITAS. — Magnanimitas non arrogantes facit, nec humilitas pusillanimes, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 100.

MAGNITUDO. — Magnitudo in medioeritate probatur, Tertullianus, II, 261.

MAGNUS. — Magnus est qui æterna concupiscit, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 180.

MALA, MALI, MALITIA, MALUM. — Malum ex se nihil sed ex vitio humano, S. Hilarius Pictav., IX, 219. — Malum homini nihil nisi sua culpa, *ibid.*, 789. — Infirmitas nostra efficit ut malum esse id quod patimur existimemus, *ibid.*, 563. — Malitia contra se agit, S. Ambrosius, XVII, 98. — Sublato malitiæ semine, nequitia fructus arefcunt, *ibid.*, 55. — Malorum odium melius est habere quam consortium, *ibid.*, 488. — Malitia nostra inebriat Deum, S. Hieronymus, XXVI, 679. — Malum brevis putatur quod finis melior subsequitur, *ibid.*, XXII, 179. — Malum levius est aperte peccare, quam simulare et fingere sanctitatem, *ibid.*, XXV, 277. — Mali quantumcumque potentes sint, despectui sunt viris sanctis, Rufinus, XXI, 65. — Male viventes etsi lingua taceant, vita Dominum maledicunt, S. Augustinus, XXXVII, 1535. — Mala temporalia pati Christianorum est, et bona sperare sempiterna, *ibid.*, XXXVIII, 1536. — Malum opus non fit nisi a malis, *ibid.*, XXI, 421. — Non sunt facienda mala ut eveniant bona, *ibid.*, XLIV, 808. — Malus sua ipse sibi poena, *ibid.*, XXXVIII, 1561. — Malus etiam si regnet, servus est, *ibid.*, XII, 114. — Mali propter bonos tolerandi, non boni propter malos deserendi, *ibid.*, XXXIII, 529. — Mali hic servantur ut boni inde nascentur, *ibid.*, XXXVIII, 1585. — Mali Christiani plus cavendi quam Judæi et pagani, *ibid.*, XL, 345. — Mala hic superare possumus, non fugere, *ibid.*, XXXIX, 2272. — Mala cavere non sufficit, nisi fiat et bonum, *ibid.*, XL, 1040. — Malorum tempus omne origum, S. Prosper, LI, 556. — Malitia convertit homines in viperas, S. Petrus Chrysol., LII, 137. — Mala hujus vitæ graviora non sunt æterna bona cogitant!, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 554. — Malos nec desperemus, nec imitemur, *ibid.*, 1514. — Male querens responsum non meretur, Rabanus Maurus, CXI, 727. — Malum in Scriptura non solum peccatum, sed et peccatis supplicium, Hincmarus Remens., CXXV, 56. — Mala nostra solum nostra sunt, bona nostra et Dei sunt et nostra, *ibid.*, 126. — Malorum omnium summa est quod vivimus ad exempla malorum, Petrus Cantor, CCV, 210.

MANDATA. — Mandata Dei non tam in memoria quam in moribus habenda, S. Bernardus, CLXXXII, 621. — Mandata Dei amara malis, dulcia vero bonis, Rufinus, XXI, 87.

MANERE. — Manere est in eo, qui manet in æternum, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 510.

MANSUETUDO. — Mansuetudinem habet et non duritiam, qui charus est, S. Ambrosius, XVI, 415.

MARE. — Mare in figura sæculum hoc, salisitate amarum, fluctibus turbulentum, S. Augustinus, XXXVI, 780.

MARTYR, MARTYRIUM. — Martyrum sanguis semen Christianorum, Tertullianus, 535. — Martyr Christi thesaurus est Ecclesiæ, S. Ambrosius, XVI, 212. — Ipsa martyrum mors præmium est, *ibid.*, 1074. — Martyres ubicunque sunt, cum Deo sunt, ubi bene est, S. Augustinus, XXXVIII, 1568. — Martyres suos habet pax, *ibid.*, XXXIX, 2301, 2502, 2507. — Martyres morte nascuntur, sine inchoant, et in celis lucent, S. Petrus Chrysol., LII, 152. — Martyrium durum est iter carni, sed beata est via animæ, Cassiodorus, LXX, 223. — Martyrum sanguis clamat vindictam, Christi veniam, S. Bernardus, CLXXXII, 419.

MEDICINA. — Medicina pauperis est dives, et vice versa, S. Petrus Chrysologus, LII, 121.

MEDICUS. — Medici laus est si multos curet, S. Am-

brosius, XVII, 235. — Medicus quem ager decipit, discipulus sanat, S. Valerianus, LII, 6.

MEDITATIO. — Meditatio in tentationibus et ærumnis non est relinquenda, S. Hilarius Pictav., IX, 22. — Meditatio quotidiana tollit soporem et facit vigilantiam, S. Ambrosius, XVII, 96. — Meditatione assidua homo ad sui cognitionem illuminatur, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 214. — Meditatio parit scientiam, scientia compunctionem, compunctio devotionem, *ibid.* — Meditatio est conscientia ægrotantis medicamentum, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 660. — Meditatio est quasi ignis materia, amor, flamma, *ibid.*, 178. — Meditatione et oratione ascendimus, S. Bernardus, CLXXXIII, 1063.

MENDACIUM, MENTIRI. — Mendacium in verbo turpe est nedum in habitu, S. Ambrosius, XVI, 1061. — Mentiri religionem suam summum nefas, Tertullianus, I, 403. — Mentiri sacrilegium, S. Hieronymus, XXII, 648. — Mentiri est occidere animam, *ibid.*, 118. — Mendacia suos amatores decipiunt, Rufinus, XXI, 69. — Mentiri pejus est quam falli, S. Valerianus, II, 155. — Mentientis guttur est mortui sepulcrum, Cassiodorus, LXX, 26.

MENDICUS. — Mendicus est qui Deum non habet, licet bonis omnibus aliis rebus affluat, S. Augustinus, XXXVII, 1883. — Mendici Dei omnes sumus, *ibid.*, XXXVIII, 566, 580.

MENS. — Mens bona, possessio bona, S. Ambrosius, XVI, 11. — Mentis cæcitas non sanatur nisi doctrina Christi, S. Hieronymus, XXV, 120. — Mens juncta Deo provocat ejus clementiam, *ibid.*, XXVI, 525. — Mens a luce veritatis exclusa, nihil in se nisi tenebras invenit, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 546. — Mens nil mali sibi conscia omnia ridet, Rabanus Maurus, CXI, 941.

MERCES. — Merces te erigat, si opus turbat, S. Augustinus, XXXIV, 1517.

MERITA. — Merita hic comparantur, in celis præmia redduntur, S. Augustinus, XLV, 1182. — Merita omnia a fide incipiunt, *ibid.*, XLV, 1850. — Merita nostra sunt Dei dona, et pro his recipimus æterna præmia, S. Prosper, LI, 276.

MICA. — Micam dans pauperi accipit totum, S. Petrus Chrysologus, LII, 8.

MIRACULUM. — Miraculum maximum peccatoris conversio, S. Augustinus, XXXIX, 1919. — Miraculum singulare visa non videre, scire nescire, credere non credere, S. Petrus Chrysologus, LII, 81.

MISERI. — Miseri sunt qui vel non habent quod volunt, vel id habent quod recte non volunt, S. Augustinus, XLV, 1864. — Sub Deo justo nemo miser nisi mereatur, *ibid.*, 1865. — Vera miseria est falsa felicitas, *ibid.*, XXXVII, 1099. — Qui se agnoscit in vera esse miseria erit in vera felicitate, *ibid.* — Tota fuit miseria generis humani, dolor medicinalis est, non sententia penalis, *ibid.*, 1795.

MISERICORDIA. — Misericordiam, sed justitiam misericordiam non tenere, si veniam præstemus illiis, S. Hilarius Pictav., IX, 596. — Pro misericordia melius est invidiam perpeti, quam prætereire inclementiam, S. Ambrosius, XVI, 102. — Misericordia ipsa justitia est, *ibid.*, 1205. — Redemptio animæ misericordia, *ibid.*, 777. — Misericordiam ad præsens non mereri, magnam interitum felicitatis est, S. Hieronymus, XXVI, 92. — Misericordiam vendunt, non donant hypocritæ, S. Petrus Chrysologus, LII, 9. — Misericordia est maxima operam Dei, *ibid.*, 62. — Sine misericordia pluvia, corda nostra sunt sicut terra sine aqua, Cassiodorus, LXX, 519. — Misericordia nomen Dei, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 522. — Misericordia imprudens est quæ paucis prodest et multis nocet, Alcuinus, C, 148. — Misericordiam a Deo petere, optima est reorum defensio, S. Bruno Herbipol., CXLII, 203. — Miserendi materiam sumit Deus ex seipso, puniendi ex nobis, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 186. — Misericordia Christum cruci affixit, Alanus de Insulis, CCX, 157.

MODUS. — Modus virtus, nimietas vitium, S. Hieronymus, XXII, 937. — Modus quidem animi est sapientia, S. Augustinus, XXXII, 975.

MORES. — Mores pravi graviore sunt inimici quam hostes infensi, S. Maximus Taurin., LVII, 512. — Boni mores sunt veluti pennæ, quæ nos ad celi altiora sustollunt, *ibid.*, 458.

MORI, MORS. — Morimur cuncta ut reviviscant, Tertullianus, I, 512. — Mors non est interitus animæ, sed discussus ejus a corpore, S. Hilarius Pictav., IX, 529. — Mors malum non est quæ libertatem restituit, excludit dolorem, S. Ambrosius, XVI, 1140. — Morimur quotidie, quotidie commutatur, et tamen æternos nos esse credimus, S. Hieronymus, XXII, 346. — Mors sanctorum summam

est. S. Hieron., XIV, 536. — Hujus nobis amara mors cuius vita dulcis est. S. Augustinus, XXXVIII, 611. — Unde homo moritur non cures, sed quo iturus sit post mortem, id., XXXVII, 1945. — Mors beatitudinis principium est, id., XXXII, 1471. — Mortis meditatio omni jactantiae reprimendae utilis, S. Prosper, l. I, 610. — Mors animas est discensus Dei ab ea, S. Petrus Chrysologus, l. I, 19. — Cui Deus vita est mori non potest, *ibid.*, 166. — Mori pro Christo regnare cum Christo est, S. Maximus Taurin., LVII, 556. — Quasi moriendum hodie esset, sic vivendum, S. Benedictus abb., LXVI, 139. — Mors martyrum floret in fide viventium, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1637. — Moriendum est mundo ut vivificemur, id., LXXIX, 60, 61. — Mortis imago, fortis clypeus contra mundum, S. Petrus Damianus, XLV, 774. — Tria mortis timorem auferunt, conscientiae serenitas, fidei firmitas, spei certitudo, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 253. — Mori incipimus, ex quo incipimus vivere, S. Bernardus, CLXXXIII, 875. — Mortui sunt qui secundum carnem vivunt, *ibid.*, 899. — Mors bona effectus bonae vitae, Adamus Scotus, CXCIII, 69.

MUNDUS. — Mundi vitium acquirendi cupidus, Tertullianus, I, 1285. — Mundus est templum Dei, S. Cyprianus, IV, 227. — Mundus quid est nisi quidam ager plenus certaminum, S. Ambrosius, XVI, 9717. — Mundus plus placeat qui Christo displicat, S. Hieronymus, XXII, 524. — Mundus, cur sedes Dei, S. Augustinus, XXXVIII, 568. — Mundus magnam mare ubi minores pisces a majoribus devorantur, id., XXXVI, 422. — Mundus quasi diluvium est, cui supernata fides, id., XL, 847. — Mundus est belli campus cum diabolo et vitiis, S. Petrus Chrysologus, l. I, 94. — Cui mundus fastidiosus, vita oleri, caro dolori, huius mors est desiderio, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 254. — Mundus habet aurum in cornu, sed fenum in cauda, *ibid.*, 312. — Mundi gloria non est gloria sed ignis vorans, *ibid.*, 538. — Hic mundus velut somnia inanis est, et omnis concupiscentia eius aceto amari, id., 220. — Mundi villa tria calcanda, voluptas, curiositas et superbia, Adamus Scotus, CXCIII, 230, 231.

N

NASCI. — Non est grande nasci ex viris in saeculo clarissimis, sed contemnere mirabile, S. Hieronymus, XXII, 692. — Nascimur ad dolores, S. Petrus Chrysologus, l. I, 87.

NATURA, NATURALE. — Naturae bonum non sufficit ad iustitiam, S. Hieronymus, XXII, 692. — Naturam sonat sola gratia, S. Prosper, l. I, 855. — Naturale est omnis vitare incommoda, Petrus Cantor, CCV, 240.

NAVIS. — In navi nostra quoties Christus dormit, irruit procella, S. Petrus Chrysologus, l. I, 129. — Navi adversus flumen consendenti anima similis est, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 91.

NEGOTIA. — Negotia huius vitae mentem affligunt, Richardus a S. Victore, CXCVI, 505.

NEMO. — Nemo sine crimine vivit, Rabanus Maurus, CX, 702. — Nemini debet fraus sua patrocinari, Petrus Cantor, CCV, 125.

NESCIRE. — Nescire aliquid secure melius est quam cum periculo discere, S. Hieronymus, XXII, 115. — Nesciri a Deo idem est quam perire, Rufinus, XXI, 11. — Nescire minor poena est quam ea quae noveris non adimplere, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 289.

NOMEN. — Nomen nihil prodest, ubi res non est, S. Augustinus, XXXV, 2007.

NOX. — Nox temporis tentationis, Guibertus, CLVI, 75. — Nox est vita peccatorum, Adamus Scotus, CXCIII, 445.

O

OBEDIENTIA, OBEDIRE. — Non obedire Deo injunctum est et ingratum, Tertullianus, I, 1235. — Obediencia sola tenet palmam, sola inobediencia invenit penam, S. Augustinus, XXXVI, 897. — Ubi inobediencia, ibi superbia, id., XL, 1221. — Obedere Deo jubenti semper utile homini, non obedire semper finestum, S. Prosper Aquitanus, l. I, 185. — Obediencia merces vitae aeternae, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 205. — Obedere sponte est fellicius quam imperare discrete, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 268. — Aliud obedire ad litteram, aliud ad meritum, *ibid.*, 422. — Obediencia votum medicina est vitiis, Adamus Scotus, CXCIII, 520.

OBLATIONES. — Oblationes nostras Deo acceptabiles reddunt affectus et bona voluntas, S. Bruno Astensis, CLXIV, 86...

OCCIDI, OCCIDERE. — Occidentur peccatores, dum obsecrant intelligentia, alienantur a vita Dei, S. Augustinus,

XXXVI, 1890. — Occidere vult Deus in homine quod homo fecit, et salvare quod ipse fecit, id., 1892.

OCULUS. — Oculis impudicus, impudici cordis est nuntius, S. Augustinus, XXXII, 1891. — Oculi parentem et propinquorum lucernas sunt filii, S. Petrus Chrysologus, l. I, 1. — Oculi humani falluntur in Dei opera, sine lumine Dei, *ibid.*, 51. — Oculi non hebetantur magnitudine lucis, sed propria infirmitate, *ibid.*, 112. — Oculis imperfectis grandiscunt formae, turbantur species ac falluntur, id., 176. — Oculos duos habet anima, unum quo intelligit, alterum quo inquit, S. Bernardus, CLXXXII, 596. — Oculum simplicem duo faciunt, amor boni et cogitatio veri : oculum nequam caecitas et perversitas, *ibid.*, 185, 515.

ODIUM. — Odiorum causam praebuisse, non nocet est, S. Hilarius Pictav., IX, 488. — Odium tenebrae, dilectio lumen est, S. Augustinus, XXXVI, 635. — Odium mors est, vita nostra dilectio, *ibid.* — Odium perfectum est homines diligere, et eorum vitia semper horrere, Cassiodorus, LXX, 472.

OFFENSA. — Offensa grandis nolle placare quos offenderit, S. Hieronymus, XXV, 856.

OFFERRE. — Offerentium non munera sed voluntatem Deus respicit, id., XXVII, 505.

OLEUM. — Oleum peccatoris adolatio, S. Bruno Heribol., CLXII, 591.

OMNIA. — Omnia subjiciuntur nobis si nos Deo subjicimur, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 154. — Omnia quae agit charitas, quandoque habent indefessam orationis vim et efficaciam, S. Bernardus, CLXXXII, 50. — Omnibus necessitas est quaedam carnis loquela, *ibid.*, 185, 595.

OPERA, OPUS. — Opus nostrum, dissimulantibus nobis, aliis eluceat, S. Hilarius, IX, 683. — Opus non sufficit esse bonum probitate facti, nisi sit et voluntatis, *ibid.*, 456. — Opera quae coacta sunt merito plene gratis indigent, *ibid.*, 538. — Opera tua fulgeant, ut imaginem Dei praefrant ad cuius imaginem factus es, S. Ambrosius, XVI, 356. — Opus sine fide caducum est et infirmum, S. Hieronymus, XXII, 604. — Opera bona, tanquam filii vitae nostrae, S. Augustinus, XLII, 1004. — De suis operibus bonis nemo extollatur, nemo desperet de malis, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 935. — Opere bono in vana laboramus si usque in finem non perseveramus, id., LXXVI, 58. — In operibus qui modica non despiciat, non dico paulatim, sed efficaciter proficit, id., CLIX, 20. — In opere salutis negligentes triplex manet malum : horror in exitu, dolor in transitu, pudor in conspectu gloriae magni Dei, S. Bernardus, CLXXXIII, 1144. — In opere et in medio negotiorum tranquilla mens, rara avis in terris, *ibid.*, 554. — Opus sine bona intentione, corpus sine vita, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1120.

OPPROBRIUM. — Opprobrium malis boni sunt, S. Bruno Heribol., CLXII, 256.

ORATIO, ORARE. — Qui orat prope est coelo, Tertullianus, II, 926. — Oratio alit pauperem, Tertullianus, I, 1196. — In oratione flere virtutis est, S. Ambrosius, XVI, 1154. — Ut oratio nostra ad eum ascendat, inclinamur nobis Deus, *ibid.*, 1204. — Oratio optima, vita iusta, S. Augustinus, XLII, 635. — Orat desiderium etsi lingua taceat, id., XXXVIII, 498, 821. — Oratione actio, et actione oratio fulcitur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 360. — In oratione non verba sed desideria cordis Deus exaudit, id., 718. — Oratio inanis est, ubi prava est actio, id., LXXVII, 1138. — Orare melius est quam legere, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 288. — Oratio curdis est, non laborum, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 556. — Orationis tempore, anima tota pulchra est, *ibid.*, 94. — In oratione saepe Deus multos non exaudit ad voluntatem, ut exaudiat ad salutem, *ibid.*, 557. — Oratio plus fidendum quam suae industriae, id., CLXXXIII, 440. — Oratio sapientis debet vitam concordare, Petrus Cantor, CCV, 19.

ORDO. — Ordo dux ad Deum, Tertullianus, I, 900. — Ordo rerum servandus, ut anima bene agat, S. Augustinus, XXXIII, 539. — Ordine humana convalescant, S. Petrus Chrysologus, l. I, 109. — Non ordini summo, sed summo labori primum rependitur, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 231. — Ordinem non habent qui in caritate non sunt, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 443.

OS. — Os nostrum janua nostra est, S. Ambrosius, XVI, 233. — Nugae in ore sacerdotis blasphemia, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 425.

OTIUM. — Otium et quies pusillum reddunt animam, Petrus Cantor, CCV, 286.

P

PACIFICI, PAX. — Qui pacificus est cum Deo, sub huius inimicitiam mittitur, S. Ambrosius, XVII, 231. —

Pax plena non est quandiu vitis repugnator, S. Augustinus, XII, 657. — Pacem hic habemus in spe, id., XXVII, 1592. — Pacis cum hominibus hic ordo est: primum, ut nulli noceat, deinde ut prosit qui potuerit, id., XII, 643. — Deus pax est, Christus pax est, id., XXXVII, 1636. — Pax non est dicenda quæ de radice charitatis non consurgit, id., XXXIX, 1916. — Pacem non servare, Christum spernere est, id., XXXIX, 1838. — Pace nihil melius, Gouberius, CLVI, 606.

PALMA. — Palma viventis est præmium, S. Ambrosius, XVI, 1192.

PANIS. — Panis cordis, iustitia, S. Augustinus, XXVI, 562.

PARADISUS. — Paradisi clavis, tuus est sanguis, Tertullianus, II, 747. — Paradisus in se habet lignum vite Christum, S. Hilarius Pictav., IX, 34. — Paradisus terra viventium, Cassiodorus, LXX, 90, 479.

PARENTES. — Parentum vitam sequi unusquisque amat, S. Ambrosius, XVI, 58. — Parentes discant filios magis doceri posse exemplis quam voce, S. Hieronymus, XIII, 686.

PASCHA. — Pascha est quando anima irrationabilem deponit passionem, sumit autem bonam compassionem, S. Ambrosius, XVI, 179. — Pascha vite æternæ hic per ædem incipit, Rufinus, XXI, 102.

PASSIO. — Passionum est solatium quod per eas Dominio assimilamur, S. Hilarius Pictav., X, 713. — Passio Christiani vita est, et persecutio defensio, S. Ambrosius, XVII, 512. — Passiones sunt quæ ostendunt meritum ad futuram vitam, *ibid.*, 180. — Passio sibi medicinam invenit in arduis languoribus, S. Petrus Chrysologus, LII, 55.

PASTOR. — Pastorum culpa et vitium magistrorum est vexatio ovium, S. Hieronymus, XXVIII, 53. — Pastor diligendus est, mercenarius tolerandus, cavendus latro, S. Augustinus, XXXVII, 756. — Pastor aheliens ite ad orem perditam, S. Petrus Chrysologus, LII, 54. — Pastores boni ut periti medici, prius palpant, postea feriunt, S. Gregorius Magnus, LXXI, 780.

PATIENTIA. — Patientia efficit ut perseveremus, S. Cyprianus, IV, 232. — Ubi non est patientia, non invenit locum sapientia, S. Augustinus, XXXVIII, 825. — Patientia tanto maior est, quanto maior est charitas, id., XL, 619. — Patientia semper mitigatur adversa, Cassiodorus, LXX, 516. — Patientia est custos nostræ conditionis, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 43. — Patientia fortitudinis praestantior est, id., LXXIX, 268.

PATRIA. — Patriam non amat qui peregrinatio dulcis est, S. Augustinus, XXXVII, 1089. — Ad patriam fideles transeunt de mundo, infideles cum mundo, S. Augustinus, XXV, 1785. — Patria est vita Christi: via mors Christi, id., XXXVII, 1089. — Patriæ cælum duobus pedibus aditur, meditatione, desiderio, Adamus Scotus, CXCIII, 248.

PAUPERTAS, PAUPER. — Pauperum lacrymæ sunt lacrymarum redemptiores, S. Ambrosius, XVI, 1145. — Noli pauperem contemnere, ille te divitem facit, *ibid.*, 1005. — Ibi ubique paupertas, ubi fumes cupiditatum, ubi inextinguibilis appetitus, *ibid.*, 943. — Qui pauper est cum Christo dives est, S. Hieronymus, XXII, 29. — Pauper cupiditate possessus, divite peior, S. Augustinus, XXXVIII, 1019. — Pauperes fraudans vir sanguinis est, Babanius Maurus, CIX, 1011. — Pauperes divitiarum depositorum fideles sunt, S. Petrus Damianus, CXIV, 299. — Paupere superbo nihil detestabilius aut miserabilius, S. Bernardus, CLXXXII, 1043. — Pauper sincerius ridet quam dives, Petrus Cantor, CCV, 42. — Pauper sit clarior in peccatis, dives in conscientia, *ibid.*

PECCARE, PECCATUM. — Peccando, sine dubio idolatriam admittit, Tertullianus, I, 644. — Peccati dies, dies confusionis appellatur, S. Ambrosius, XVI, 425. — Mors peccati lucrum est, et vita poena est, *ibid.*, 1144. — Peccatoris conscientia omnibus sepulcris magis foetet, *ibid.*, 13. — Tolle peccata de medio, et Deum tibi proximum fecisti, id., XVII, 420. — Peccare hominis est, insidias tendere diaboli, S. Hieronymus, XXIII, 580. — Nec peccator desperet salutem, nec iustus de sua virtute securus sit, id., XXII, 912. — Quando peccantibus non irascitur Deus, magna ira est, id., XXIII, 412. — Peccantium multitudinem non minuit, *ibid.*, 542, 565. — Nihil tam offendit Deum, quam post peccata erecta cervix, id., XXII, 223. — Peccatum mortem sonat, id., XXVI, 725. — Peccata nostra ex nobis, bonitas nostra ex Deo, *ibid.*, 805. — Peccatum eo a mors animæ, S. Augustinus, XLII, 98. — Peccare si vis, quare ubi te non videat Deus et fac quod vis, id., XXXVIII, 756. — Peccatum crescit neglectum, nullum respectu Dei parvum, id., XL, 1119. — Peccata nulla Deus inulta permittit, *ibid.*, 1531.

— Peccata amore vincuntur, S. Petrus Chrysologus, LII, 94. — Peccator a se recedit antequam a Deo, *ibid.*, 2. — Peccator transit in bestiam, *ibid.* — Magnus homo qui carne non peccat, maximus qui nec corde, *ibid.*, 89. — Peccata consuetudine vilesunt, nec sentiuntur, S. Valerianus, LXI, 45. — Peccati delectatio brevis, pena æterna, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 225. — Peccatoris præsens prosperitas fumo et rotæ comparatur, id., LXXVII, 492. — Peccata quæ incipientibus levis sunt, perfectis gravia deputantur, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 217. — Peccatum qui defendit, plus delinquit quam qui facit, S. Petrus Damiani, CXIV, 90. — Peccatum aulicum impunitum manet, *ibid.*, 593. — Omne peccatum Deum exhonora, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 208. — Pena peccati non debet esse, ubi non est voluntas peccandi, S. Bruno Astensis, CLXIV, 150. — Peccatorum corpora sepulera mortuorum, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 1044. — Peccator sui homicida, *ibid.*, 507. — Peccatum magis cavendum quam ejus supplicium, *ibid.*, 835. — Peccare grave, gravius non poenitere, gravissimum pro peccato et impenitentia æterna tormenta subire, Richardus a S. Victore, CCXVI, 626. — Peccato consentit qui non corripit cum possit, Petrus Cantor, CCV, 189.

PECTUS. — Pectus illud sepulchrum est in quo Christus habetur mortuus et sepultus, S. Petrus Chrysologus, LII, 75.

PECUNIA. — Pecunia rectæ spei venenum est, S. Augustinus, XXXII, 1006. — Pecuniam ita manum mitte, ut cor unde solvas, id., XXXVIII, 953. — Pecunia est crudele pondus; corda corrumpit, redimit mendaciam, tollit veritatem, S. Petrus Chrysologus, LII, 57.

PENNÆ. — Pennæ duæ in futuris, amor et spes: in præteritis timor et poenitentia, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1203.

PEREGRINARI, PEREGRINATIO. — Peregrinatio nostra toleranda, non amanda, S. Augustinus, XL, 679.

PERFECTIO, PERFICERE. — Perfectio omnis in veritate est, S. Ambrosius, XVI, 65. — Perfectum esse nolle, delinquere est, S. Hieronymus, XXII, 34. — Ut perfectionem mereamur, confiteamur imperfectionem, S. Aug., LXXXVIII, 784. — Perfectus est qui erga imperfectionem proximi impatiens non est, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 153. — Perfectis semper timendum est, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 463. — Ubi perficere desinit quis, ibi incipit delicere, *ibid.*, 505, 215. — Qui proficere studet, semper invenit quo crescat, *ibid.*, 506. — Perfectiorum est gloriari in tribulatione, id., CLXXXIII, 45.

PERICULUM, PERICULOSA. — Periculi conscientia nihil homini est gravius, S. Augustinus, XLIV, 176. — Periculum despicit qui tendit ad regnum, S. Petrus Chrysologus, LII, 22.

PERSEVERANTIA, PERSEVERARE. — Ad perseverandum opus est misericordia Dei, S. Hilarius Pictav., IX, 381. — Perseverantia non est, cui sunt sibi progressus jam sufficit, S. Augustinus, XLV, 1878. — Perseverare est tentatione non vinci, S. Leo Magnus, LV, 206. — Perseverantia non est in potestate hominis sed Dei, Hincmarus archiepisc., CXXV, 74. — Perseverantia æternitatis imago, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 458.

PHILOSOPHIA, PHILOSOPHUS. — Philosophus animal gloriæ, Tertullianus II, 647. — Philosophus verborum operator, rerum destructor, erroris amicus et interpellator, id., I, 1235. — Philosophia non est parens nec regula vite, Lactantius, VI, 382.

PIETAS. — Pietas vera est quæ præponit divina humanis, perpetua temporalibus, S. Ambrosius, XVI, 1055. — Pietas in Deum culmen est virtutum et corona, S. Hieronymus, XXII, 580. — Pietas et vera religio via regia est, id., XXV, 674. — Pietatis exordium est a Deo optime sentire, S. Augustinus, XXXII, 1224. — Pietas sufficit ad veram felicitatem, id., XLI, 114.

PLACERE. — Placere Deo debemus, etiam corpore, S. Hilarius, IX, 196. — Placendum hominibus quantum licet, *ibid.*, 197. — Placere tantum hominibus velle, Deo est displicere, *ibid.*, 102. — Placere nunc Deo quisquis vult, displiceat impiis necesse est, *ibid.*, 400.

POENITENTIA. — Poenitentia non perit, quia patientiam invenit, Tertullianus, I, 1228. — Poenitentia criminis minor non sit, S. Cyprianus, IV, 192. — Poenitentia vox est lacrymis orare, S. Hilarius, IX, 391. — Nunquam poenitere solius Dei est, S. Ambrosius, XVI, 1043. — Nemo potest bene agere poenitentiam nisi qui speravit indulgentiam, *ibid.*, 530. — Tanta est poenitentia medicina, ut mutare videatur Deus suam sententiam, *ibid.*, 427. — Pena peccati tanto maior, quanto longior est Deo obli-vio, S. Hieronymus, XXV, 835. — Pena peccantium est sanctificatio Dei, id., XXVI, 337. — Poenitentia secunda

est post asfragium miseris tabula. S. Hieron., XLII, 983. — Penitentia corona textur de floribus Scripturarum, id., XLII, 899. — Penitentia vera non annis, sed cordis contritione censetur, S. Augustinus, XXXIX, 2216. — Penitens plus de venia surgit quam corruit de reatu, S. Petrus Chrysologus, LII, 4. — Penitentia perfecta est peccata futura cavere, et lugere præterita, Cassiodorus, LXX, 170. — Ex penitentium luctu oriuntur virtutes ascetorum, S. Gregorius Mag., LXXVI, 1274. — Per penitentiam rapinam hereditatem justorum, quam non tenuimus per vitam, id., LXXVI, 1323. — Penitentia servens præponitur innocentia torpenti, id., LXXVII, 83. — Penitentia sternit iter ad cælum, S. Petrus Damianus, CXLV, 228. — Penitentia pro innocentia reputatur, S. Bernardus Claraual., CLXXXIII, 1151. — Penitentiam differens usque ad diem mortis raro vere penitet, Petrus Cantor, CCV, 317.

POSSESSIO. — Possessio pretiosa homo mundus, S. Ambrosius, XVI, 5. — Quod possidet unusquisque plus laudat, S. Hieronymus, XLII, 207. — Quæ possides non sunt tua, sed dispensatio tibi credita est, *ibid.*, 524. — Possidetur, non possidet qui rerum cupiditate tenetur, S. Augustinus, XXXVI, 544. — Possidetur sine amore quod sine dolore amittitur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1006.

PRÆCEPTA. — Præcepta Dei non solum agenda sunt, sed et diligenda, S. Hilarius, IX, 394. — Præcepta divina contententes, non uno modo errare contenti sunt, Rufinus, XXI, 421. — Præceptis Dei obediendum amore non timore, voluntate non ex necessitate, *ibid.*, 7. — Præceptorum Dei contemptores feno quod super lecta nascitur similes, S. Prosper, LI, 478. — Qui præcepta Dei contemnunt, frustra eum rogant, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 510. — Præcepta servare sacrificium est, S. Petrus Damianus, CXLIV, 271.

PRÆDICARE, PRÆDICATIO. — Prædicator gemmarum spiritualium erogator, S. Augustinus, XXXIX, 2319. — Prædicator bonus currus est et auriga, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1412. — Prædicator ad cor suum redeat, id., LXXVII, 75. — Prædicator prius opere doceat quam voce, id., LXXVII, 100. — Prædicator quæ docet, opere impeat, id., LXXIX, 243, 306. — Prædicator qui non ardet, non accendit, Petrus Cantor, CCV, 14.

PRÆMIA. — Ad præmia magna per magnos labores perveniendum, S. Gregorius Mag., LXXVI, 1647. — Præmia laboribus comparata gratiora sunt, Alanus de Insulis, CCX, 291.

PROFICERE. — Proficiendum semper in via ad Deum, S. Augustinus, XXXVII, 1798. — Qui proficiunt ascendant, descendunt qui deficiunt, S. Anselm. Cantuar., CLIX, 173.

PROGREDI. — Progrediendum semper aut ascendit in cælum bene vivendo, aut descendit in infernum male vivendo, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 415.

PROSPERITAS. — Prosperitas iis non est deatitudo, quos torquet mala conscientia, S. Augustinus, XXXVII, 1180. — Prosperitas magis metuenda quam adversitas, id., XLI, 45, 44. — Prosperitatis homo sordescit ut illaqueatur, Guibertus, CLVI, 643. — Prosperitate utendum, ut non sit occasio peccati, sed adiutorium virtutis, S. Bernardus Claraual., CLXXXII, 965. — Prosperitas multo plures extollit, licet multos frangat adversitas, id., CLXXXIII, 766.

PROVIDERE. — Non providere novissima, nihil stultius, S. Hieronymus, XXV, 694. — Providens et bonus Deus ipse sit horreum tuum, ipsa apotheca, ipse marsupium, ipse divitum, etc., S. Augustinus, XXXII, 1471.

PRUDENTIA. — Prudentia grandis est, aurum in luto querere, S. Hieronymus, XLII, 688. — Prudentia seipsam aliis impertiendo, magis augeatur, Alanus de Insulis, CCX, 310.

PUDICITIA. — Macula in pudicitia, nullo nitro, nulla fulgonum herba elui potest, S. Hieronymus, XXII, 789.

PUGNARE. — Non pugnat sed trahitur qui non iuste vivit, S. Augustinus, XXXVII, 821. — Laboris pugnando, sed lacerabis triumphando, *ibid.*

PULCHRITUDO. — Pulchritudo est bonum Dei, S. Augustinus, XLI, 467. — Cujus corpus pulchrum est, et deformis animus, magis dolendus est quam si deforme haberet corpus, id., XXXIV, 119. — Pulchritudo sine virtute nihil prodest, Guibertus, CLVI, 456.

Q

QUERERE. — Queritur amore vera sapientia, S. Augustinus, XXXII, 1524. — Qui Deum querunt, jam trans eum et moritur non querunt, id., XXXVI, 122. — Querendus Deus sine fine, quia sine fine amandus, id., XXXVII, 1392. — Querendus in nobis Deus, non

extra, S. Bernardus, CLXXXII, 233, 530. — Querre Jesum dulce, dulcius tenere, *ibid.*, 1. — Nemo querit Deum qui ante non invenit, id., 592.

QUIES. — Quies justorum de Christo adeoque in Deo requies, S. Hilarius Pictav., IX, 269. — Quies inopi quasi vite exilium, id., X, 1. — Ubi quies non est, id mens a proposito sæpe deducitur, S. Hieronymus, XLII, 54. — Quies est apud Deum valida et vita imperteribilis, S. Augustinus, XXXII, 682. — Fecit nos Deus ad se, et inquietum est cor nostrum donec in Deo requiescat, *ibid.*, 661. — Ubi quies, ibi sanctificatio, id., XLIII, 219. — Quies non est ubi servatur aurum, S. Petrus Chrysologus, LII, 22. — Quiescere nescit dilectio, S. Bernardus, CLXXXII, 7.

R

RARUM. — Rarum charum est, Petrus Cantor, CCV, 453.

RATIO. — Ratio res Dei, Tertullianus, I, 127. — Ratio sine bonitate, ratio non est, *ibid.*, 291. — Rationem quæ nobis videntur non habere, iustitie plena sunt et rationis, S. Hieronymus, XXV, 910. — Ratione præstantior est virtus, S. Augustinus, XXXIV, 147. — Ratio et amor duo oculi ad videndum Deum, S. Bernardus, CLXXXI, 182. — Ratio mentis oculus est, Alanus de Insulis, CCL, 331.

RECLINATORIUM. — Reclinatorium para conscientia est in qua reclinat se et requiescit Christus, Richardus a S. Victore, CXCIV, 444.

RECTOR, RECTIUS, RECTUM. — Rectum cor cum Deo est, quando propter Deum queritur Deus, S. Augustinus, XLV, 1879. — Recti non sunt, qui hic mali pro bonis æternis perpetui metuunt, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 154. — Rectius ac tutius est bona agere dum vivimus, quæ speramus per alios agi pro nobis post mortem, id., LXXVII, 472. — Rector animarum sit opere præcipuus, *ibid.*, 508.

REDEMPTIO, REDEMPTUS. — Redemptio hominis etsi potuit, non debuit tamen alio modo quam per crucem fieri, S. Bernardus, CLXXXII, 495. — Christus plus amandus ob opus redemptionis quam creationis, id., CLXXXIII, 869. — Redimi non potest qui suis viribus fuit, Petrus Lombardus, CXCIV, 104.

REGIMEN. — Regimen animarum ars artium, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 3.

RELIGIOE nihil majus, nihil sublimius fide, S. Ambrosius, XVI, 899. — Religio sine summa est imitari quem colis, S. Augustinus, XLI, 312. — Religio Christiana, via regalis ad regnum, *ibid.*, 342. — Religionem Christianam professus, et nihilominus honori ejus derogans, abominandus est, Guibertus, CLVI, 264. — Religio humilitas fundatur, paupertas conservatur, munditia decoratur, S. Bernardus Claraual., CLXXXII, 769.

RELINQUERE. — Reliquerunt omnia etiam possidenda, qui in hoc mundo nihil amando possident, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1635. — Reliquit mundum qui sibi nihil retinuit, S. Bernardus, CLXXXII, 825. — Relinquere mundum magis expedit quam relinquere, *ibid.*, 283.

REPREHENDERE. — Quod reprehendimus in aliis, absit ut sciamus, S. Hieronymus, XLII, 552. — Qui reprehendit, amicus est, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 617, 618.

REPROBI. — Reprobi aristarum more nunc eriguntur, electi vero ut grana latent, S. Gregorius Mag., LXXVI, 540. — Reprobi semper justos persequuntur, saniam vero lædere non valent, S. Petrus Damianus, CXLV, 61.

REQUIES. — Requies nostra in cælo, non in terra est, S. Ambrosius, XVI, 979. — Tantum nos amat Deus, ut quia nos requiescimus, se dicat requiescere, S. Augustinus, XXXVII, 1725. — Requies labore emittitur, id., XXXVI, 1212. — Requies animæ bona conscientia est, S. Bruno Heribopol., CXLII, 418. — Requies est Domini plenitudo et beatitudinis, Rupertus, CLXIX, 68.

RESPONDERE. — Respondere si malum est, male majus est provocasse, S. Hieronymus, XLII, 538. — In respondendo scire moderamus omnia, ut obiecta dilectum, et ab injuria temperemus, *ibid.* — Non semper facile est insipienti sapienter respondere, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 75.

RESURRECTIO. — Resurrectionis flos immortalis est, S. Ambrosius, XVI, 1148.

RISUS. — Risus dissolvit ridentem, vix corripit et emendat, S. Hieronymus, XLIV, 437. — Risus brevis, sempiternus mœror, S. Petrus Damianus, CXLV, 144.

ROGARE. — Rogandus ille solus cujus verum æternumque præsidium est, S. Hieronymus, XXV, 201. — Qui rogantem contemnit, Christianus audit obprobrium, id., XLII, 209.

RUINA.—Ruina quæ de alto est graviore casu collidit, S. Ambrosius, XVI, 230. — Ruina aliorum, exempla iustorum sunt, S. Hieronymus, XII, 301.

S

SABBATUM.—Sabbatum melius est tota die fœdendo, quam saltando transigere, S. Augustinus, LXXVI, 281. — Sabbatum vere ille observat qui non peccat, *ibid.*, 1312.

SACERDOTES.—Sacerdotibus meliora damna quam locra sunt sæculi, S. Ambrosius, XVI, 1161. — Grandis sacerdotum dignitas, sed grandis eorum ruina si peccent, S. Hieronymus, XVI, 585. — Sacerdotium tenere minus est quam mereri, *id.*, XXII, 335. — Sacerdotum linguæ arma sunt quæ iniquitatem destrunt, S. Augustinus, XXXVIII, 1815. — Sacerdos limeat peccare, sed magis desperare, *id.*, XI, 1118. — Sacerdotes apibus comparantur, S. Maximus Taur., LVII, 571. — Sacerdotes sunt animarum condimentum, et animæ sunt Domini cibus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1301. — Sacerdos verbo et exemplo doceat, *id.*, LXXVII, 308. — Sacerdos peccata plebis tanquam propria flere debet, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 334. — Sacerdotis indigni officium est ruina populi, S. Petrus Damiani, CXLV, 168. — Sacerdos est medius inter Deum et populum, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 298.

SACRIFICIA.—Sacrificia Deus non querit, sed offerendum animum, S. Hieronymus, XXV, 784. — Sacrificium Deo offert qui seipsum punit, S. Augustinus, LXXVII, 1824. — Sacrificium Deo acceptissimum est seipsum illi offerre et sacrificare, Cassiodorus, LXX, 93.

SÆCULUM.—Sæculum Dei est, secularia diaboli, Tertullianus, I, 585. — Sæculi tranquillitas tempestas est, S. Hieronymus, XII, 32. — Sæculi præsentis omnia bonum confusio est, futuri perpetua, *id.*, XXIV, 477. — Qui in sæculi rebus confidit, obliviscitur Dei, *id.*, XXV, 936. — Sæculum amatores suos vocare novit, non portare, S. Augustinus, XXXVIII, 691. — Sæculi amore debilitato, necesse est ut in nobis solus convalescat amor Dei, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1546.

SALUS.—Quam salutem animæ perire, melius est rem familiarem minui, S. Hieronymus, XII, 919. — Salutem aliorum fac lucrum animæ tuæ, *ibid.*, 522. — Salus est ipse medicus noster Christus, S. Augustinus, LXXVII, 1499. — Salus mentis est corporis infirmitas, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 50. — Salutis initium peccati notitia, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 351.

SANCTI.—Sanctorum vita longum est martirium, S. Hieronymus, XII, 723. — Sanctorum nemo sine certamine coronatus, *ibid.*, 124. — Sanctis nunc stola una, post iudicium erit duplex, S. Augustinus, LXXVIII, 215. — Sanctorum una vita, præmia diversa, *id.*, LXXXIX, 2182. — Sanctorum victoria opus Dei habitantis in celis, S. Prosper, LI, 884, 885. — Sanctitas morum custodita præconium Domini est, Cassiodorus, LXX, 76. — Sanctitas coram hominibus non semper est sanctitas apud Deum, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1129. — Sanctorum virtutes tribulationibus clarius innotescunt, *ibid.*, 9. — Quo verius sancti summa cognoscunt, eo sublimius terrena despiciunt, *ibid.*, 264. — Sancti quanto magis Deum cognoscunt, tanto sibi vilescunt, *ibid.*, 396. — A sanctis sumenda est vivendi regula, *ibid.*, 905. — Sanctorum mors vitæ initium, S. Petrus Damiani, CXLIV, 1177. — Sanctorum virtus redolet ut aromata in igne, *id.*, CXLV, 78. — Sanctorum vita fructuosior quam miracula, *ibid.*, 493. — Sanctorum vita est rerum terrenarum contemptus et studiosa cælestium inquisitio, S. Bruno Astensis, CLXIV, 47.

SAPIENS, SAPIENTIA.—Sapientia friget sine gratia, S. Ambrosius, XVI, 361. — Omnis sapiens Hiber, omnis autem insipiens servus, *ibid.*, 951. — Sapientis est neque cogi neque cohiberi, *ibid.*, 953. — Quidquid sapient homines sine Deo, stultum est, *id.*, XVII, 125. — Sapiens nunquam solus esse potest, S. Hieronymus, XXIII, 315. — Sapientia est, sapientium præviam sequi et vanos non considerare rumores, *ibid.*, 446. — Sapientia est liguum vitæ quod nisi in medio virtutum plantetur, ligna cætera sicabuntur, *ibid.*, 398. — Sapiens est qui iuste et prudenter vivit, Tertullianus, I, 1236. — Sapientis est finem vitæ semper habere præ oculis, S. Prosper, LI, 675. — Sapientia non invenitur, nisi apud quietos animos, Cassiodorus, LXX, 568. — Sapientis est amare correctionem, stulti odisse, S. Petrus Damiani, CXLV, 758. — Sapere sine Deo desipere est, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 245. — Etsi sapiens sis, deest tibi ad sapientiam, si tibi non fueris, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 417. — Sapientia clausa perit, sparsa augeat, Petrus Cantor, CCX, 391.

PATRI. CCXX, INDICUM III.

SATIARI.—Satiari est ars magna, S. Gregorius Mag., LXXVI, 1548.

SCIENTIA.—Scientia imperfecta est sicut et hæc vita, S. Ambrosius, XVII, 153. — Scientia optima est vita deserere, atque ad Deum tota mente converti, *ibid.*, 514. — Scientia absque opera infirma est et caduca, S. Hieronymus, XII, 604. — Scientiæ pars est scire quod nescias, *id.*, XXIV, 510. — Scientiæ veritas de fonte magis quam de rivulis querenda, *id.*, XXVII, 850. — Scire quanto plus cupimus, tanto magis ostendimus vanitatem nostram et vana superflua, *ibid.*, 436. — Scientia utilis est illa quæ comes est charitatis, magistra humilitatis, S. Augustinus, LXXVII, 1848. — Scientia boni vera non est, nisi ad hoc sciat ut agatur, *id.*, XI, IV, 166. — Scientia mali pessima est malum esse, et pessima ignorantia boni, bonum non esse, S. Prosper, LI, 359. — Scientia humana cæcatur ex nobis, S. Petrus Chrysologus, LII, 76. — Scire meretur ille qui scire timet, *ibid.*, 145. — Scientiæ primus gradus est intelligere, nos minime nosse, Cassiodorus, LXX, 248. — Scientia sine pietate nociva est, S. Gregorius Magn., LXXVI, 32. — Scientiæ primum studium querere Deum, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 690. — Scientia charitate conditur, ne infidelis, Guibertus, CLVI, 286. — Scientia damnabilis quam non comitatur dilectio, Adamus Scotus, CXCIII, 48. — Scientiæ veritatis adsit iustitia operationalis, ne sit ruinæ occasio, *ibid.*, 49.

SCISSIONES.—Scissiones parietum, ruinam ædium præcedere solent, Rufinus, XXI, 541.

SCRIPTURA.—Scriptura sacra omnis ad id unum tendit, ut fides, spes, charitas, in animo edificetur, S. Augustinus, XLII, 951.

SECURITAS, SECURUS.—Securitas negligentiam, negligentiam contemptum parit, S. Hieronymus, XXVII, 354, 1069. — Securus nullus ingreditur inter serpentes et scorpiones, *id.*, XXII, 89. — Securitas, si interior Deus, S. August., LXXVI, 591. — Securitas in morte, timor in vita, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 567. — Securitas summa nunquam esse securum, *ibid.*, 914. — Securitas nimis perniciose animæ, Adamus Scotus, CXCIII, 183.

SEMINARE.—Seminare in lacrymis omnium est christianorum, S. Valerianus, LII, 51.

SENECTUS.—Senectutis bonæ vita immaculata stipendium est, S. Ambrosius, XVI, 94. — Senectus quam adolescentiam suam honestis artibus instruxit, merit dulcissimos fructus, S. Hieronymus, XII, 256. — In senectate deserviat, qui in juventute non servit, Alanus de Insulis, CCX, 85.

SENSUS.—Sensus noster ad ejus rei trahitur appetitum, cujus capitur voluptate, S. Hieronymus, XXIII, 358. — Sensualitatem sequens homo, similis est brutis, Guibertus, CLVI, 645. — Sensus voluptas non reddit felicius, S. Bernardus, CLXXXII, 465. — Quinque sensus, quinque amores, *ibid.*, 250.

SEPARARE.—Separatur a Deo, si a Deo desperatur, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 500.

SEPULCRUM.—Sepulcrum homo est hominis, S. Petrus Chrysologus, LII, 120.

SERMO.—Sermo bonus secreta non querit, quid potius delectatur laudibus suis, et testimonio plurimorum, S. Hieronymus, XII, 964. — Sermo et ratio et scientia et fides absque opere, cassi sunt et instabiles, *ibid.*, 614. — Sermone et lingua per totum orbem vagari, incongruum est latere corpore, S. Hieronymus, XII, 782. — Sermo qui sæpe audienti placet, displicet dicenti, S. Augustinus, LXXIV, 1745. — Sermo vanus, vanus conscientiam iudex, S. Bernardus, CLXXXII, 554. — Sermo Dei non in memoria servandus, sed in moribus, *id.*, CLXXXIII, 129.

SERVIRE, SERVITUS.—Quam servire Christo, nulla maior dignitas, S. Ambrosius, XVI, 278. — Qui servit ex animo, talis est foris qualis est intus, *id.*, XVII, 274. — Servitus iustitiæ vera libertas, S. Augustinus, XL, 247. — Servire qui noluert charitati, necesse est ut serviat iniquitati, *ibid.*, 163. — Libera servitus, ubi non necessitas, sed charitas servit, *id.*, XXXVII, 1278. — Servum esse Dei magna dignitas et beatitudo, S. Prosper, LI, 814. — Servus Dei stat, servus hominis jacet, S. Petrus Chrysologus, LII, 19. — Servire Deo non onus sed honor, S. Petrus Clarav., CLXXXII, 364. — Servitus Dei suavior omni suavitate, *ibid.*, 1139. — Servire Deo regnare est, Alanus de Insulis, CCX, 435.

SEVERITAS.—Severitas bona, si iusta, si bonus iudex, *id.* est iustus, Tertullianus, II, 362. — Severitas rectoris intus charitate et humilitate conditur, S. Greg., Magn., LXXVI, 1506.

SILENTIUM, SILENE.—Silet Christus ante iudicium, nec tamen silet, S. Augustinus, XI, III, 718. —

T

SILENDIUM, nisi loquendo alii's prodesse possimus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 716. — Silere, sæpe est sapere, *ibid.*, 736. — Non loquendo discendum est tacere, sed tacendo loqui, *ibid.*, 282. — Silentium non est maximum eam multo eloquio cordis, *ibid.*, 240. — Silendo qui linguam refrenat, non mentem, eo periculosius quo securius peccat, *id.*, LXXVII, 135. — Silere nosse difficultius quam loqui, S. Bernardus, CLXXXII, 300.

SIMILITUDO. — Similitudo Dei, perfectio et finis hominis, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 228.

SIMPLEX. — Simplex sibi dives videtur, si suppetat quod alimento satis est, S. Ambrosius, XVI, 295.

SIMULATIO. — Simulatio patrocinium est mendacii, S. Hieronymus, XXXIII, 301. — Nisi simulationis a te ablatum fuerit velamen, non convertetur ad te Jesus, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 155.

SINGULARITAS. — Singularitas cavenda pie viventibus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1045.

SOCIETAS. — Societati nihil prodest proximos sibi esse corporibus, si mente discedant, S. Cyprianus, IV, 143. — Societas iusta est que Deo servit, S. Augustinus, XXII, 691. — Societas hominis innocentis innocentiam docet, perversi ad pravitatem inducit, S. Maximus Taur., LVII, 647.

SPERARE, SPES. — Sperando timebimus, timendo cavebimus, cavendo salvi erimus, Tertullianus, I, 1318. — Spes resurrectionis fastidium est mortis, *ibid.*, 565. — Spes perversa decipit, sicut bona et recta liberat, S. Augustinus, XXXVIII, 855. — Spes sua quisque est in conscientia propria, *id.*, XXXIV, 71. — Spes sine amore esse non potest, nec amor sine spe, *id.*, XL, 253. — Spes lætatur nos, nutrit nos, confirmat nos, etc., *id.*, XXXVIII, 1188. — Qui spem non habent in Deo, cito eorum dissipationem propugnacula, S. Hieronymus, XXV, 875. — Sperare pro certo, quod sæpe sit incertum, ridiculum est, *id.*, XXII, 230. — Spes in Domino, omnia commutat in melius, Cassiodorus, LIX, 144. — Spes futura resurrectionis omnia levit mala, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1614. — Velle spem solitare in labentibus, est in aquis fluentibus fundamentum ponere, *ibid.*, 696. — Spes perventum sit recuperatio perditorum, *ibid.*, 1090. — Spes sæculi sicca est, *ibid.*, 1322. — Spes tercia hominis via, S. Petrus Damiani, CLV, 279. — Spes nulla ubi nulla merita, Guibertus, CLVI, 281. — Sic spera misericordiam, ut melius iustitiam, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 191. — Sperare sine meritis non spes, sed presumptio, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 598. — Frustra sperat, qui peccare non cessat, *ibid.*, 816. — Speramus non solum in Deo, sed ipsum Deum, *ibid.*, 853. — Sperando et desperando periclitantur homines, Petrus Lombardus, CXII, 11.

SPIRITUS. — Spiritus animatis anрга corporis, Tertullianus, II, 740. — Spiritu qui non ducuntur, sequitur ut carne ducantur, S. Augustinus, XXXV, 2139. — Spiritus sanctus de animalibus facit spiritales, *id.*, XXXVIII, 1528. — Spiritus carnis suadet molitia, spiritus mundi vana, spiritus maligni amara, S. Bernardus, CLXXXIII, 1151.

STELLÆ. — Stellæ sancti sunt celesti gratia refulgentes, S. Ambrosius, XVI, 286.

STULTITIA. — Stultitia caruisse, sapientia prima est, stultitia autem carere non potest nisi qui intellexerit eam, S. Hieronymus, XXIV, 393. — Stultitia suo iudicio universos iudicant, *ibid.*, 469. — Quam stultitia nulla alia miseria est, S. Augustinus, XXXIII, 64. — Stultum te dic, sed dic intus et sapiens eris, *id.*, XXXVIII, 436.

SUPERBIA, SUPERBUS. — Nihil sicut superbia impedit hic perfectionem, S. Augustinus, XXXVI, 709. — Bonum te fecerat humilitas, malum te facit superbia, *ibid.*, 195. — Superbum quemcumque diabolus lecerit, vincit, *id.*, XXXV, 231. — Superbus erigitur, uergit in um Deum, *id.*, XXXVI, 1205. — Superbi fumo comparantur, *id.*, XXXVIII, 440. — Superbia tumor, non magnitudo, non sanitas, *id.*, XXXIX, 1996. — Superbus mutus est etsi psallit, Cassiodorus, LIX, 253. — In superbia culmen ascendere ruinum, *ibid.*, 449. — Superbia hominum desinit in irreverentiam, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 591. — Superbia hominem in bellum vertit, *id.*, LXXVII, 6. — Superbia sibi non alius ruinam facit, S. Petrus Damiani, CLV, 124. — Per superbiam, nihil miseris homine qui se de bono opere exultat, S. Anselmus Cant., CLIX, 248. — Superbia in inferno jacet, humilitas in celo manet, *ibid.*, 249. — Superbos præterit Dominus, humiles visitat, S. Bernardus, CLXXXIII, 1435. — Superbia totius ætatis spiritualis ruina est, Adamus Scotus, CXCVIII, 163, 164.

TABERNACULUM. — Tabernaculum nostrum cordis secretum est, quod requirit aurum serenitatis cordis, argentum puritatis oris, æs fortitudinis operis, Adamus Scotus, CXCVIII, 417.

TACERE. — Tacere peccata, malum est, S. Bruno Heribopol., CXLII, 157.

TEDIUM. — Tedium vehemens et amaritudo cordis virtutes exercet, non evertit, S. Bernardus, CLXXXII, 150.

TEMPERANTIA. — Temperantia est regia via totius vite nostræ, Alcuinus, C, 77.

TEMPESTAS. — Tempestas est unicuique sua cupiditas, S. Anselmus, CLVIII, 161.

TEMPLUM. — Templum sanctum Deo, mens pura, S. Augustinus, XLIV, 205. — Templum Dei amplum, cor fidelis, *id.*, XXXVIII, 158. — Templum Dei bene vivendo ædificamus, *id.*, XLI, 546.

TEMPORALE, TEMPUS. — Tempus omnia a revelat, Tertullianus, I, 310. — Quoniam templum Dei sumus, materiales a nobis sollicitudines abdicemus, S. Ambrosius, XVI, 240. — Tempora nos subimus, bene vivamus, et bona sunt tempora, S. Augustinus, LXXXVIII, 496. — Temporale plus diligitur antequam habeatur, vilescit autem cum adveniat, *id.*, XXXIV, 33. — Temporalia concupiscentia inardescunt, adepta vilescunt, amissa vaneunt, *id.*, LXXXVIII, 861. — Tempora mala facit nobis contemptus Dei, S. Petrus Chrysologus, LII, 45. — Quod tempus, de præteritis pueniendum, de presentibus gaudendum, de futuris metuendum, *ibid.*, 46. — Tempus disponit breve, amanti videtur longum, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 453. — Temporalis prosperitas tribulatio est in mundo, *ibid.*, 946. — Tempore nihil pretiosius, et apud homines nihil vilius, S. Bernardus, CLXXXII, 301.

TENTARI, TENTATIONES. — Tentat Deus ut doceat, diabolus tentat, ut decipiat, S. Augustinus, XXXVII, 21. — Tentationes sunt tanquam ignis feno, bonis tanquam ignis auro, *id.*, XXXVII, 1375. — Qui tentationes vincit, non ipse vincit, sed Deus qui in eo est, *ibid.*, 1645. — Tentationibus huius vite eripi, magnum Dei beneficium, S. Prosper, LI, 59. — Tentatio immunda, sicut linea vestem, carum hominis consumit, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 569. — Tentationes purgant vitia et mentis argunt, *ibid.*, 516. — Qui tentatione frangitur, Dei providentiam serio non cogitat, *ibid.*, 822. — Tentationem in corde perpetui humanem est, demoniacum, in certamine tentationis superari, LXXXVII, 12. — In tentatione sub protectione Dei vigilandum est, *ibid.*, 528. — Inter tentationes nemo subsistit, nisi gratia conditoris assidue iuvetur, Guibertus, CLVII, 190. — Tentatio non capit nisi voluntatem, S. Anselmus, CLVIII, 119, 121, 126. — Nulla tentatio, etiam interior, animam quam Deus defendit, poterit superare, *ibid.*, 256.

TERRA, TERRENA. — Terra provehit ad celum, S. Petrus Chrysologus, LII, 124. — Terram uni invidia, *id.*, LII, 172. — Si terrena despiciamus, semper ex deo læti sumus, Cassiodorus, LXX, 278. — Terra non curat ratio invidet, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 160. — In terram cecit lux nostra, cum terrena concupiscentia, *ibid.*, 637. — Quia in terra viventium bona querit, mala hominis in terra aliena portare debet, *id.*, LXXVII, 1175. — Terra in usu, æterna in desiderio, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 825. — Terræ herere homine indignum, *id.*, CLXXXIII, 1548. — Terra possessa cruciat, amata inquinat, amissa cruciant, *id.*, 107.

TESTIS. — Testis de se nemo esse potest, S. Cyprianus, IV, 721.

THESAURUS. — Thesaurus pauperum, voluntas bona, S. Augustinus, XXXVI, 571.

TIMERE, TIMOR. — Timor hominis, Dei horor est, Tertullianus, I, 1241. — Timor ad libertatem perducit, libertas ad idem, fides ad charitatem, charitas acquirit adoptionem, adoptio hereditatem, S. Ambrosius, XVI, 1081. — Timor Dei præstat, ut omnes alios contemnas timores, S. Hieronymus, XXII, 193. — Qui timet Deum, nec prosperis elevatur, nec opprimitur adversis, *id.*, XXII, 445. — Non timeat homo quod non habet in potestate devitare, S. Augustinus, XXXV, 547. — Non aequo, nec maria timeunda, sed eorum creator Deus, *ibid.*, 1127. — Timeri vis a minore, time majorem, *id.*, XXXVII, 1762. — Timenti Christum, sed non amanti fides est demonis, *id.*, XL, 1190. — Timor ille est utilis qui spe erigitur, non qui desperatione demergitur, S. Prosper, LI, 526. — Timoris pondus est cordis ineptitas, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 206. — Timor homini sine pietate nullus est prælium ante Deum, *id.*, LXXVI, 1300. — Timendo Deum mala cavemus, et

serviendo bonum agimus, id., LXXIX, 277. — Timor quarta hominis ala, S. Petrus Damiani, CXLV, 279. — Timor Dei, porta ad Deum et ad civitatem cordis, Goltbertus, CLVI, 289.

TOLERANTIA. — Tolerantiam qui perdidit, cecidit de caelo, S. Augustinus, XXXVII, 1194. — Qui non tolerat alios non profectus se ostendit, S. Prosper, LI, 360.

TRIBULATIONES. — Tribulationibus assiduis anima purgatur, S. Ambrosius, XVII, 186. — Tribulatio christianus toto tempore vite etiam quando bene est ei, S. Augustinus, XXXVII, 1089. — Tribulationes immittit Deus, ut fervereat fides et exerceatur, id., XXXVII, 1118. — In tribulatione non est magnum quod tempore breve est, id., XXXVIII, 402. — Tribulatur anima stans inter Dei praecepta et animas passiones, S. Petrus Chrysologus, LII, 45. — In tribulatione bonum est orare, jejunare, meditare, misereri, S. Maximus Taurin., LVII, 291. — Tribulationibus emundat Deus quos flagellat, ut purgatos recipiat, Cassiodorus, LXX, 504. — Tribulationes lacrymis nostris dulciores sunt, *ibid.*, 539. — In tribulatione seritur, ut post gaudii fructus colligatur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 356. — Tribulatio signum est et pignus celestis gloriae, S. Petrus Damiani, CXLIV, 296. — Tribulationes exiguunt spiritum pietatis, S. Rupertus, CLXIX, 369. — Tribulatio praesens est medicina misericordiae, S. Bernardus Claraevall., CLXXXII, 964, 966. — Tribulatio, via gloriae, id., CLXXXIII, 878. — In tribulatione spes gloriae velut messis in semine, *ibid.*, 878.

TRITICUM. — Triticum non rapit ventus, Tertullian., XXXVI, 197.

TRISTITIA. — Tristitia melior est iniqua patientia, quam laetitia iniqua facientia, S. Augustinus, XLIV, 1876. — Tristitia saepe gravitatem cordis sequitur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 35.

TURPIS. — Turpis turpes infamat, S. Cyprianus, IV, 4.

U

UMBRA. — Umbra mortis via peccati, S. Valerianus, LII, 368. — Umbra est mortis, mors carnis, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1078.

UNUM. — Unum in Christo sunt fideles omnes, S. Hilarius Pictav., IX, 477.

UTILE, UTILITAS. — Utile nihil inveniendum nisi quod in commune prosit, S. Ambrosius, XVI, 114. — Sibi utilis esse non potest qui inutilis est omnibus, S. Ambrosius, XVI, 114.

V

VANITAS. — Vanitati homo subiectus est qui noluit subijci veritati, S. Augustinus, XXXVII, 1512, 1519. — Vanitas mentem obnubilat, iniquitas caecat, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 549. — Vanitas fallax est quicquid amor huius saeculi parituri, S. Anselmus Cantuari., CLVIII, 214.

VELLE. — Velle solum sine operatione, beatitudinem perfectam non obtinet, S. Hilarius Pictav., IX, 22. — Velle et nolle nostrum est, ipsi sumus quod nostrum est, sine Dei miseratione nostrum non est, S. Hieronymus, XXII, 989. — Velle peccare malum, peccare peius, in peccato perseverare pessimum, nolle puniri mortale, S. Bernardus Claraev., CLXXXII, 542.

VENENUM. — Venenum mors est homini, vita serpenti, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 79.

VENTER. — Venter mero satians cito despumat in libidines, S. Hieronymus, XXII, 425.

VERBUM. — Verbum Dei panis noster, sudemus in audiendo, ne moriamur in jejunando, S. Augustinus, XXXVI, 206. — Bene manducat et male digerit qui audit verbum Dei et non facit, id., XXXVIII, 183. — Verba otiosa mentem laedunt, S. Petrus Damiani, CXLV, 337. — Verbis vultus dat gratiam et mentem exornat, S. Bernardus Claraev., CLXXXII, 80.

VERITAS. — Veritas nihil erubescit, nisi solummodo abscondit, Tertullianus, II, 315. — Veritas semper odio est, Tertullianus, I, 354. — Veritas non fallit, non circumscribit iustitia, non decipit virtus, S. Ambrosius, XVI, 162. — Veritas ut alit amara, et blanda vitia existimantur, ita se natura habet, S. Hieronymus, XII, 184. — Veritas laborare potest, vinci non potest, id., XIII, 821. — Veritas non nisi magno labore invenitur, S. Augustinus, XLII, 174. — Veritas sola possidet cum securitate, *ibid.*, 1261. — Veritas oculitari potest ad tempus, vinci non potest, id., XXXVI, 740. — Verus dies qui non novit occasum, aeterna veritas, et vera aeternitas, S. Bernardus Claraev., CLXXXIII, 873. — Veritati tanto

vicinior quicquid efficitur, quanto ab ea se remotiorem arbitrat, id., CLXXXII, 589. — Veritas puritate cordis detegitur, id., CLXXXIII, 17. — Veritatem multi cognoscendo premunt, sed eam vivendo non tangunt, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 657.

VIA. — In via peccati est quisque in via Dei non est, S. Hilarius Pictav., X, 299. — Vias Domini sequi debemus, custodire nostras, S. Ambrosius, XVI, 4. — Sit via nostra angustior, virtus exuberantior, trames praecior, etc., S. Ambrosius, XVI, 914. — Vias nostras non proprio labore, sed Dei adiutorio et clementia rectas sunt, S. Hieronymus, XXV, 794. — In via noli remanere, noli retro redire, noli deviare, S. Augustinus, XXVIII, 926. — In via melius est claudicare, quam praeter viam fortiter ambulare, id., XXXVIII, 778. — Via angusta est laborant, lata sit amanti, id., XXXVII, 1531. — Via impiorum felicitas transitoria; finita via, peccata est felicitas, id., XXXVI, 360. — Via pulchra est de virtute in virtutem ambulare, donec veniatur ad summam virtutem, S. Bruno Astensis, CLXIV, 709. — Viam hominum necessitas et cupiditas, S. Bernardus Claraevallens., CLXXXIII, 835.

VICISSITUDO. — Vicissitudo sola placet in creatoris, S. Bernardus Claraev., CLXXXIII, 1109.

VICTORIA. — Victoria nulla certa est in hac vita, S. Hieronymus, XXV, 90. — Victoriae cupidus timere nescit, S. Petrus Chrysologus, LII, 22.

VIDERE. — Videre et videri ejusdem libidinis, Tertullianus, II, 891.

VIGILANTIA, VIGILARE. — Vigilantia et custodia sui in qualibet aetate, omnibus necessaria est, S. Bruno Astensis, CLXIV, 179. — Plus vigilare, plus vivere est, S. Petrus Chrysologus, LII, 24.

VINCERE. — Vincere iam melius est quam sperare civitatem, Rufinus, XXI, 55. — Vincere eum qui vincere solet, si habilet in te qui vinci non potest, S. Augustinus, XXXVII, 2006. — Ad vincendum amor Dei omnia sustinet, omnia superat, S. Maximus Taurin., LVII, 112.

VIRGINITAS. — Virginitas in carne paucorum est, omnium debet esse in corde, S. Augustinus, XXXVII, 1920.

VIRTUS. — Virtus duritia exstruitur, mollitie destruitur, Tertullianus, I, 624. — Virtutis similitudo non est similitudo naturae, S. Hilarius, X, 575. — Virtutes honores dies vivendi faciunt, vitia malos, S. Hieronymus, XII, 572. — Virtus ars perveniendi ad immortalem felicitatem, S. Augustinus, XLI, 124, 258, 789. — Virtus ordo est amoris, *ibid.*, 467. — Virtus omnis a Deo manat, S. Prosper, LI, 854. — Virtutes omnes sine misericordia vacillant, S. Petrus Chrysologus, LII, 55. — Virtutes quasi vitia cavere afflicto est, *ibid.*, 132. — Virtus necat eos, qui ex ea superbiunt, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 223, 1053. — Una virtus sine alia, vel nulla est, vel minima, *ibid.*, 680. — Prima virtus peccata vitare, secunda perpetrata corrigere, *ibid.*, 199. — Si virtus non creverit, oportet ut decreseat, id., LXXVII, 94. — Virtus et voluptas sunt duae hominis uxores, S. Petrus Damiani, CXLV, 155. — Virtus nulla sine bona voluntate, Gulberti, CLVI, 69. — Virtutes labore acquisitionis otio amittuntur, S. Bruno Astensis, CLXIV, 178. — Virtus et veritas simul esse volunt, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 181, 182. — Virtutis merces summa bona, S. Bernardus Claraevall., CLXXXIII, 907. — Virtus in pace acquiritur, in pressura probatur, in victoria approbatur, *ibid.*, 151. — Virtus vult doceri cum humilitate, queri cum labore, haberi cum amore, id., CLXXXII, 208.

VITA, VIVERE. — Vita mala totum hominem corrumpit, S. Ambrosius, XVII, 124. — Vitae huic congruit flere et gemere, S. Augustinus, XXXIV, 163. — Vivere ex quo homo incipit, incipit mori, id., XLI, 585. — Bene vivere est toto corde, tota mente, tota anima diligere, S. Augustinus, XXXIII, 1350. — Vivere certe novit qui recte novit orare, S. Augustinus, XXVIII, 1849. — Vita aeterna Deus est, vita praesens vapor, S. Valerianus, LII, 502. — Vivit anima ex fide, corpus ex anima, S. Maximus Taurin., LVII, 53.

VITIA. — Vitia non facilius tolerantur quam demones, S. Ambrosius, XVII, 530. — Vitia non decipiunt nisi sub umbra et specie virtutum, S. Hieronymus, XXII, 684. — Vitia externa facile abijciuntur, sed non ita voluptas, id., XXII, 287. — Vitia in semetipsis finiuntur et perennit, virtutes frugibus redundant, id., XXVI, 505. — Vitium noli propter hominem diligere, nec propter vitium odisse hominem, S. Augustinus, XXXVIII, 525. — Vitia sunt morbi animae, Cassianus, I, 1008. — Vitia carnis dum incipiunt, facile in Christum eliduntur, non autem cum radicem fixerint, Cassiodorus, LXX, 466. — Vitia adversus nos fecus inest, S. Gregorius Magnus, LXXVI,

99. — Vita ex vitis nascuntur et qui minima negligit, paulatim deridit, *ibid.*, 348, 349. — A vitis qui non abluunt, diabolo faciunt deditionem, *id.*, LXXVII, 49. — Vitis prius extirpenda quam virtutes inserantur, *ibid.*, 93, 94.

VOLUNTAS. — Qui voluntate immundus est, non mandatur opere, S. Augustinus, XXXVII, 1524. — Voluntas humana opera sunt sicut tela aranæ, S. Bruno Heribol., CXLI, 168. — Voluntas bona nihil felicitis, Guibertus, CLVI, 3. — Voluntas non est recta quia vult recte, sed recte vult quia est recta, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 128. — Voluntas sola miserie vel beatitudinis capax est, S. Bernardus, CLXXXIII, 605. — Voluntas cum sociatur veritati, amor est; cum lactatur a

gratia, dilectio est; cum fruitur, charitas est, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 226.

VOLUPTAS. — Voluptas nulla maior quam fastidium ipsius voluptatis, Tertullianus, I, 639. — Quanto voluptates et divitiæ crescunt, tanto sapientia decet hominibus, S. Hieronymus, XXIV, 297. — Voluptatis pretio, animam peccando quisque diabolo vendit, S. Augustinus, XXXV, 2071. — In voluptate est omnis descensus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 224. — Pauci voluptatum foream elinteritum evadunt, *ibid.*, 669.

VULNERA. — Vulnera Christi, victoriæ signa, S. Bernardus, CLXXXIII, 1016. — Vulnerum Christi consideratio sanat animæ vulnera, *ibid.*, 1480.

CLXVI.

INDEX DE VIRTUTIBUS ETHNICORUM SPECIALIBUS,

QUAS PATRES LAUDIBUS EXTULERUNT,

ORDINE RERUM DISPOSITUS ALPHABETICO.

ADULATOR. — Ex Terentio depingitur, Joan. Saresb., CXCIX.

AFFECTUS. — Circa affectus Peripateticorum recta sententia, Lactant., VI, 694. — Academicorum recta sententia circa eosdem animæ affectus, S. Hieronymus, XXII, 1148. — Sententia Ciceronis circa affectus, *id.*, XXIII, 512. — Circa affectus seu passiones Horatius, *id.*, XXII, 1148. — Circa affectus recta sententia Platonis cum Evangelicis concors, *id.*, XXVI, 91. — Peripateticorum circa affectus recta sententia, *id.*, XXIII, 512.

AMICITIA. — Recta sententia Pythagoræ circa amicitiam, S. Hieronymus, XXIII, 485, 486. — Cicero de amicitia, S. Aug., XXXIII, 1071, 1072. — Cicero circa amicitiam, Petrus Abelardus, CLXXVIII, 686. — Seneca circa amicitiam, *ibid.*, 183. — Quid dicit Cicero de amicitia, Joan. Saresb., CXCIX, 570.

ANGELUS. — Angelos admittunt Epicurei, Platonici, Pythagorici, Peripatetici, Stoici, Academici, Rabanus Maur., CXI, 414. — Plato de angelis, Joan. Scot., CXXII, 762.

ANIMA. — Animæ unitas ab Heraclito et Oænesidemone propugnata, Tertull., II, 669. — Stant pro vi principali animæ Plato, Strato, Epicurus, Democritus, Empedocles, Socrates, Aristoteles, Herophilus, Erasistratus, Diocles, Hippocrates, Soranus, *ibid.*, 670 et seqq. — Animæ immortalitas ex Platone, Arnob., V, 865, 895. — Xenocratis recta sententia de incorporealitate animæ, Lactant., VII, 68. — S. Augustinus tradit doctrinam Platonis circa illuminationem et beatitudinem animæ et dicit hanc doctrinam esse Evangelio consonam, S. Aug., XII, 281. — Animæ immortalitatem agnoscit Pythagoras, *id.*, XXXII, 954; XXXIII, 721.

ARBITRIUM LIBERUM. — Circa liberum arbitrium citatur Plato, Arnob., V, 910. — Petrus Abelardus ad probandum liberum arbitrium Aristotelem citat, Petrus Abelardus, CLXXVIII, 1215.

ATHEISMUS. — De atheismo recta Stoicorum sententia, Joan. Saresb., CXCIX, 975.

AULA. — Aula fugienda juxta Isocratem, Joan. Saresb., CXCIX, 400. — *Exeat aula*, inquit Lucanus, qui vult esse pius, Joan. Saresb., CXCIX, 586.

AVARITIA. — Circa avaritiam Juvenalis, Petrus Abelardus, CLXXVIII, 883. — Ovidius de avaritia, Helian. Frigid. Mont., CXXII, 639.

BONUM ET MALUM. — Stoici concordant cum Evangelicis circa definitionem boni et mali, S. Hieronymus, XIV, 147. — Plato in sapientia divina finem boni constituit, S. August., XXXIII, 441.

BONUM SUMMUM. — Recta opinio Euclidis de summo bono, Lactant., XI, 580.

CHARITAS. — Charitas erga pauperes; Seneca, Petrus Abelardus, CLXXVIII, 595.

CHRISTIANISMUS. — Plato in multis cum christianis concordat, S. August., XXXIII, 412.

CLEMENCIA. — Juxta Ovidium princeps clemens esse debet, Helian. Frig. Mont. mon., CXXII, 757.

COGNITIO DEI. — Impotentia in qua versatur homo ope solius luminis naturalis perveniendi ad cognitionem Dei, Petrus Abelardus, CLXXVIII, 1151, 1152.

CONTEMPTUS DIVITIARUM. — Divitias contemnit Antisthenes, Joan. Saresb., CXCIX, 582. — Divitias et voluptates contemnit Plato, *ibid.*, 759.

CONFESSIO CULPÆ. — Cicero circa confessionem culpæ, Petrus Abelardus, CLXXVIII, 443.

CONSUETUDO. — Consuetudinis imperium juxta Helian. Frigid. Mont., CXCIX, 489.

CONTINENTIA. — Seneca paupertatis et continentie sectator, Petrus Abelardus, CLXXVIII, 297.

CORRECTIO. — Correctio quomodo administranda est Plutarcho, Joan. Saresb., CXCIX, 531.

CREATIO. — Recta sententia Stoicorum circa creationem omnium, Lactant., VII, 115. — Circa creationem mundi recta sententia Platonis consona cum Genesi, S. August., XI, 256. — Plato circa creationem mundi, Petrus Abelardus, CLXXVIII, 786. — Circa creationem recta Anaxagoræ opinio, Joan. Saresb., CXCIX, 611.

CULTUS DEI. — Recta opinio Hermetis Trismegisti circa cultum Deo exhibendum, Lactant., VI, 728, 729.

DEFECTUS SOLIS ET LUNÆ. — Defectus solis et lunæ invenit et prædixit Thales Milesius, Joan. Saresb., CXCIX, 645.

DESPERATIO. — Circa desperationem recta Stoicorum sententia, Joan. Saresb., CXCIX, 975.

DEUS. — Platonis et christianorum consensus circa Deum, Arnob., V, 830. — Antisthenes admisit unum Deum, opificem rerum, Lact., VI, 154. — Aristoteles admisit unum Deum, *ibid.*, 155. — Ciceronis recta opinio circa Deum, *ibid.*, 155, 156. — Epicuri notatur opinio recta de Deo, *ibid.*, 580. — Opinio recta Hermetis Trismegisti circa Deum, *ibid.*, 159. — Orphæi sententia recta de Deo, *ibid.*, 151. — Opinio recta Ovidii circa Deum creatorem, *ibid.*, 153. — Platonis recta sententia circa Deum creatorem, *ibid.*, 153. — Eiusdem recta sententia circa maiestatem Dei, *ibid.*, 153, 154. — Poetarum de Deo recta opinio, *ibid.*, 151, 152. — Pythagoras agnovit unum Deum, *id.*, VII, 113. — Idem constituit Deum opificem et creatorem, *id.*, VI, 302. — Seneca opinio recta circa Deum, *ibid.*, 157. — Zeno agnovit Dei unitatem, *id.*, VII, 114. — Cicero deos paganorum irridet, S. Aug., XI, 136, 157. — Veritates quas philosophi circa Deum invenerunt, S. August., XXXVIII, 776. — Plato circa Deos paganorum, *id.*, XI, 229. — Varro Deum unum colendum esse sentit, *ibid.*, 158. — Platonici, Epicurei, Pythagorici, Peripatetici, Stoici, Academici Deum creatorem admittunt, Raban. Maurus, CXI, 414. — Platonici dicunt Deum creatorem, iudicem et arbitrum esse, *ibid.*, 415. — Platonici affirmant Deum incorporeum, *ibid.*.

De unitate Dei Platonici recte senserunt, Petrus Abaelard., CLXXVIII, 1005. — Plato citatur de Deo conditore, *ibid.*, 1175. — Plato admittit Deum creatorem et gubernatorem, *ibid.*, 1317. — Virgilius de immensitate Dei, *ibid.*, 1127. — Aristophanes omni scientiam in Deo docuit, Joan. Saresber., CXCI, 990.

DII Paganorum Irisci. — Iridentur a Seneca, Tertull., I, 343. — Homerus, alii quoque vates.

DIVITIÆ. — Crates divitias contemnit, S. Hieronymus, XXII, 580. — Philosophi imprimis Diogenes contempserunt divitias, S. Hieronymus, XXIII, 504, 505; XXII, 961. — Seneca divitiis contemnit, Petr. Abael., CLXXVIII, 590. — A Diogene divitiarum contemptus, Joan. Saresber., CXCI, 583.

DEMONES. — De eorum existentia: Plato, philosophi, poetas; Socrates, Tertull., I, 401. — Hermes Trismegistus circa liberos ab incuris demonibus, Lactant., VI, 335.

DOLORES et Angustias. — Clitomachus circa dolores et angustias, S. Hieron., XXII, 592. — In doloribus modestia philosophorum, *ibid.* — Mæmor projiciendus juxta Pythagoram, *id.*, XXII, 485, 486.

ELOQUENTIA. — Locus Ciceronis de malis oratoribus, S. Hieron., XXIII, 535.

ERRORES MULTITUDINIS. — Errores multitudinis juxta Pythagoram devitant, S. Hieron., XXIII, 485, 486.

EXEMPLA. — Quam utilitas circa auctoritatem exemplorum, Petr. Abael., CLXXVIII, 798. — Exemplum efficacia ex Juvenale, Joan. Saresber., CXCI, 591. — Exemplum vis, ex Claudiano, Helinand. Frig. Mont. mon., CCXII, 517. — Horatius de eodem, *ibid.* — Juvenal. de eodem, *ibid.*, 741.

FELICITAS. — Felicitatem ponunt Stoici in virtute, Lactant., VI, 580. — Idem, Raban. Maur., CXI, 411.

FILIUS DEI. — Philosophi perhibuerunt testimonium de Patre et Filio, S. August., XXXIV, 604, 1590. — Hermes Trismegistus circa Filium Dei, Petrus Abaelardus, CLXXVIII, 1000. — Plato de Filio Dei, *ibid.*, 1013.

FRUGALITAS et MODESTIA. — Frugalitas et modestia Pythagoras, Joan. Saresber., CXCI, 643, 645. — Laus frugalitatis a Quintiliano, *ibid.*, 764.

GRATIA. — Circa operationem gratiæ in animis, Virgilius, Petr. Abael., CLXXVIII, 1025.

HOMO. — Juxta Aristonem finis hominis est virtutis cultus, Lactant., VI, 760. — Optatio recta Hermæ Trismegisti circa creationem hominis, *ibid.*, 514.

IMMORTALITAS ANIMÆ. — Immortalitatem animæ doceant quidam philosophi, S. August., XXXVII, 1154.

INCARNATIO. — Necessitas adventus aliquid Dei ex Platone ad mundum revocandum, Arnob., V, 751, 753. — Circa Filium Dei testimonium Trismegisti, Lact., VI, 461, 469. — Necessitas incarnationis probatur summa morum corruptione, de hac re Seneca citatur, *ibid.*, 579. — De incarnatione citantur Cumæ sibiylla versus, S. August., XXIV, 2009; XLI, 780. — Incarnatio Christi prædicta a Cumæ sibiylla, Raban. Maur., CXI, 420, 421. — Circa incarnationem Virgilius, Petr. Abael., CLXXVIII, 247.

INFINITUM. — Cicero circa infinitum, S. August., XXIII, 454, 441.

INTENTIO. — Aristoteles dicit opus bonum esse intentione, Petr. Abael., CLXXVIII, 603.

INTERPRETATIO. — Interpretationis bonæ regula ab Horatio proponitur, S. Hieron., XXII, 571.

IRA. — Circa iram Pythagoræ bonum consilium, S. Hieron., XXIII, 485, 486.

JUDÆI. — Philo Pythagoricus de Judæis, Petr. Abael., CLXXVIII, 254.

JUSTITIA. — Pythagoras de justitia, S. Hieronymus, XXIII, 485, 486. — Cicero de justitia, Petrus Abaelard., CLXXVIII, 1544.

LEX DEI, LEX NATURALIS. — Quam recte Cicero illas explicat, Lact., VI, 660, 661.

LEX CIVILIS. — Lex civilis implenda juxta Pythagoram, S. Hieron., XXIII, 485, 486.

MALUM. — Malum, *vide* Bonum.

MATERIA. — Plato cum S. Augustino concordat in definitione materiæ, Joan. Scot., CXII, 500, 755.

MATRIMONIUM. — Quod circa matrimonium scripsit Aristoteles vera, S. Hieron., XXIII, 280.

MIRACULA. — Circa possibilitatem miraculorum Suetonius, Petr. Abaelard., CLXVIII, 1204.

MISERIA. — Miseriam humanam persensit Cicero, eamque autem istiusce miseriæ non agnovit, S. August., CLIV, 778.

MISERICORDIA. — Ex Seneca opera misericordiæ exercenda sunt, Petr. Abaelard., CLXXVIII, 567.

MODESTIA. — Modestia Academicorum a Joan. Saresber. prædicatur, CXCI, 657.

MORES. — In moribus instituendis Socratis sapientia, CXCI, 611.

MORS. — Mortem non esse timendam docet Virgilius, Tertull., II, 112. — Sententia Anaxagoræ circa mortem, S. Hieron., XXII, 592.

MULIERES. — Quæ mala a mulieribus provenire dicit Epicurus, S. Hieron., XXIII, 280. — Ex Euripide quæ mala proveniunt ex mulieribus, *id.*, XXVI, 279. — Ex Seneca quæ mala proveniunt ex mulieribus, *id.*, XXII, 280.

MUNDUS. — Optatio Trismegisti circa finem mundi, Lact., VI, 783.

OPINATIO. — Opinio recte rejecta a Stoicis, Lact., VI, 357.

ORATIO. — Plato de oratione, Petrus Abaelardus, CLXXVIII, 1177, 1178.

OTIOSITAS. — Otiositatis periculum juxta Ovidium, Joan. Saresber., CXIX, 405.

PATER. — *Vide* Filius Dei.

PATIENTIA. — Patientia Socratis commendatur, S. Hieron., XXIII, 278, 279.

PATRIA. — Socrates docet amorem patriæ, Petrus Abaelard., CLXXVIII, 1181.

PERCEPTIO. — Quasdam perceptiones firmissimas admittunt Academici, S. August., XLI, 646.

PERICULUM. — Periculum vitandum est juxta Senecam, Petr. Abaelard., CLXXVIII, 550.

PIETAS. — Pietas quid sit ex Hermæ Trismegisto, Lactant., VI, 536.

POENÆ ÆTERNÆ. — Circa hanc questionem consensus Platonis cum christianis, Arnob., V, 851. — Poenæ æternas docuit Zeno, Lactant., VI, 761.

PRINCIPIUM RERUM. — Circa principium rerum Anaxagoræ recta sententia, S. August., XLI, 226. — Recta Platonis sententia circa causas rerum, S. August., XXIII, 441.

PROVIDENTIA. — Ex Aristotele, Petr. Abaelard., providentiam probat, Petr. Abaelard., CLXXVIII, 1112.

Providentiam saepe defendit Cicero, Lactant., VI, 121. — Stoici pro providentia stant, Lactant., VI, 120, 121.

Providentia creavit omnia animalia atque ex Plinio, S. Hieron., XXIII, 295. — Cicero circa providentiam, Petrus Abaelardus, CLXXVIII, 804, 1087. — Cicero de providentia, Joan. Saresber., CXCI, 588.

PRUDENTIA. — Circa prudentiam Ciceronis sententia, Petr. Abaelard., CLXXVIII, 804.

PUDICITIA. — Ovidius dicit pudicitiam difficile servari inter epulas, CLXXVIII, 211.

REMUNERATOR. — Remunerator virtutis Deus juxta Platonem, Joan. Saresber., CXCI, 646.

RESURRECTIO MORTUORUM. — Consensus Platonis et christianorum de resurrectione mortuorum, Arnob., V, 850. — Male sensit Plato circa resurrectionem et corporum beatitudinem, S. August., XLI, 775.

RESPUBLICA. — Quid sit respublica secundum Plutarchum, Joan. Saresber., CXCI, 540-560.

REVERENTIA. — Reverentia exhibenda Deo et rebus sacris ex Plutarcho, Joan. Saresber., CXCI, 541.

SALUS. — Quanta pro salute patiendi doceat Ariannus et Epictetus, Arnob., V, 956.

SAPIENTIA DEI. — De sapientia Dei Plato, Petrus Abaelard., CLXXVIII, 917.

SECRETUM. — Hippocrates circa silentium, S. Hieronymus, XXII, 559. — Pythagoras circa silentium, *id.*, 1057.

SOBRIETAS. — Sobrietas Socratis laudatur, Joan. Saresber., CXCI, 758.

SOLITUDINIS AMOR. — Solitudinis amor; affectus exemplum Platonis, S. Hieron., XXIII, 298. — Solitudinis commoda enumerantur ex Seneca, Petr. Abael., CLXXVIII, 151.

SPIRITUS SANCTUS. — Plato de Spiritu sancto, Petr. Abaelard., CLXXVIII, 1151, 1152. — Seneca circa Spiritum sanctum, *ibid.*, 1153, 1151.

STUDIUM. — Amor studii apud philosophos; exemplum citatur Apollonii, S. Hieron., XXII, 541. — Exemplum citatur Homeri et aliorum poetarum et philosophorum, *ibid.*, 529.

SUPERBIA. — Seneca de superbia, Helinand. Frig. mont. monach., CCXII, 475.

TEMPERANTIA. — Temperantia Epicuri, S. Hieron., XXIII, 300. — Euripidis temperantia, *ibid.*, 504. — Horatius de temperantia, *ibid.*, 505. — Aristotelis temperantia, Joan. Saresber., CXCI, 758.

TEMPUS. — Recta sententia Pythagoræ circa temporis præteriti et futuri curam, S. Hieron., XXIII, 483.

486. — Circa divisionem temporis Eratothenes, Joan. Scot., CXXII, 719.

TRINITAS. — Trinitas apud Platonem, Joan. Saresber., CXCIX, 739.

TYRANNIS. — De tyrannide recta sententia Platonis, Helinand. Frigid. Mont. monach., CXXII, 736, 737.

VERBUM DEI. — Zeno agnovit λόγον, opificem rerum, Lactant., VI, 469. — Recta sententia Platonis de divinitate Verbi, S. August., XXXII, 740, 741.

VERITAS. — Circa cultum veritatis recta sententia Pythagoræ, S. Hieron., XXIII, 483, 486. — Circa vem-

tatem quid invenerunt philosophi, S. August., XLVIII, 776. — Aristoteles recta definitio veritatis et falsitatis, Joan. Saresber., CXCIX, 937.

VINDICTA. — De vindicta Lucanus, Petr. Abelard., CLXXVIII, 1633.

VIRTUS. — Locus Ciceronis circa virtutes, S. Hieron., XXV, 1429. — Stoici circa virtutes, S. Augustinus, XI, 20. — Aristoteles de virtute, Petrus Abelardus, CLXXVIII, 1750. — Virtutis amor et sapientia juxta Platonem, Joan. Saresber., CXCIX, 633.

SERIES DECIMA OCTAVA.

Postquam in præcedenti Serie exposuimus varias virtutes et officia quæ ex mandatorum Dei observatione oriuntur, nunc peccata et vitia varia illis opposita aggredimur; itaque in hac decima octava Serie exhibemus Indices de Peccatis in genere, de Peccato originali et Peccatis capitalibus; de Vitiis alphabetice ordinatis; de Homicidio, Duello, Suicidio; de Simonia et Usura in clericis; de Voluptatibus profanis et illicitis, ludis, choreis, spectaculis; de Erroribus et vitiis paganorum a SS. Patribus imougnatis, etc.

CLXVII.

INDEX DE PECCATIS.

IN QUO SCI LICET LOGICE TRACTATUR DE PECCATI NATURA, GRAVITATE, EFFECTIBUS ET POENIS,

DE PECCATO ORIGINALI ET ILLIUS CONSECTARIIS, ET DE PECCATIS CAPITALIBUS.

MONITUM.

Si propositum nobis fuisset in hoc compendio includere quicquid latius Indicis titulus primo latuit amplecti videtur, certe quidem multo magis extensa quam quæ hic exstat præjaceret materia. Cum autem alibi, præsertimque in Decalogo, de pluribus peccatis jam sermo habitus sit, iterum de iisdem loqui supervacaneum duximus. Idcirco, postquam expendimus peccata in genere, de septem peccatis seu vitiis capitalibus verba fecimus. — Verum ante omnia, quo majori consuleremus claritati, præsentem materiam varias in partes distribuimus. Sic in sectione prima diximus: I. De natura, specie et gravitate peccatorum. — II. De eorum subjecto et causa. — III. De effectibus, et poena qua plectuntur. — IV. De necessitate vitandi peccatum mediisque ex eo surgendi; in sectione secunda, de peccato originali ac præcipue de ejus existentia atque consecrariis. Quoad sectionem tertiam, id est, peccata in specie, de iis dicimus juxta theologicum SS. Patrum ordinem: I. enim expositio est de superbia. — II. De avaritia. — III. De luxuria. — IV. De invidia. — V. De gula. — VI. De ira. — VII. De acedia seu tristitia.

Notandum iusuper hic aliqua tantum delibata fuisse peccatorum de remediis; fusiores enim explanationes in Indice analytico de virtutibus reperientur.

His ita præmissis atque intellectis, dicendum superest nos in referendis variis variorum Patrum sententiis omnia sic disposuisse, ut sperare juvet tum oratores sacros, tum theologos, tum pueros catechizantes, largos ex hoc Indice, Domino donante, fructus esse percepturos.

SECTIO PRIMA.

DE PECCATIS IN GENERE.

I. — De peccatorum definitione et gravitate.

Peccati variæ traduntur a theologis, maxime ex mente sancti Augustini, definitiones.

Definitur enim, aversio a Deo et conversio ad creaturam. Definitur etiam, quod eodem ferme recidit, inordinatus amor sui et rerum creaturarum.

Alit enim sanctus Augustinus, lib. xxii, c. 27, *contra Faustum*: Ergo peccatum est factum, vel dictum, vel concupitum aliquid contra æternam legem. Lex vero æterna est vel ratio divina, vel voluntas Dei ordinem naturalem conservari jubens, perturbari vetans; si nihil delectaret illicitum, nemo peccaret. Peccat ergo, qui de-

lectationem illiciti relaxat potius quam refrenat. Est autem illicitum quod lex illa prohibet, quæ naturalis ordo servat.

Mitto cæteras peccati definitiones. Hæc una inter alias maxime aridet qua definitur uno verbo peccatum, transgressio legis Dei. Dicitur peccatum « transgressio », quo generali nomine comprehenditur omne genus pervagationis; tunc enim Legem transgredimur, cum vel cogitamus, vel dicimus, vel facimus, vel omittimus aliquid contra legis præceptum. Dicitur « legis Dei », quo generali item nomine comprehenditur quicquid Deus præcipit vel per se vel per alios. Itaque legis Dei nomine intelligitur lex æterna, naturalis, positiva.

« Lex æterna, » hæc lex nihil aliud est quam incorrupta divinaque ratio, vel Dei voluntas, quæ ordinem naturalem conservari jubet et perturbari vetat. Hæc lege ten-

non avertere amorem a temporalibus, et eum mundatum convertere ad aeterna. Quod sic explicatur: Illa lex quae summa ratio nominatur, ex August. lib. i de liber. arb. c. 6, n. 15, cui obtemperandum est, et per quam mali miseram, boni beatam vitam mereantur; per quam denique illa, quae temporalis vocatur, recte fertur, recteque mutatur, nulli non incommutabilis, non aeterna videtur. An enim potest aliquando injustum esse, ut mali miseri, boni autem beati sint, aut ut modestus et gravis populus ipse sibi magistratus creet, dissolutus vero et nequam ista licentia careat? Simul etiam, in ista mortali vita, videtur nihil esse justum atque legitimum, quod non ex hac aeterna lege sibi homines derivant... Ut igitur breviter aeternae legis notionem, quae impressa nobis est, quantum valeo, verbis explicem, ea est quae justum est, ut omnia sint ordinalissima.

Cum ergo haec sit una lex, ex qua omnes illae temporales ad homines regendos variatur, ipsa variari nullo modo potest; neque ulla vis, ullus casus, ulla rerum habes unquam effecerit, ut justum non sit omnia esse ordinalissima. Quid enim jubere debet lex temporalis, nisi ut haec, quae ad tempus nostra dici possunt, quando eis homines cupiditate inhaerent, eo jure possideant, quo patet et societas humana servetur, quanto in his rebus servari potest? Ea sunt autem primo hoc corpus, et ejus quae vocantur bona, ut integra valetudo, acumen sensuum, vires, pulchritudo, et si qua sunt cetera, partim necessaria bonis artibus, et ideo pluris pensanda, partim viliora. Deinde libertas, quae quidem nulla vera est, nisi deorum et legi aeternae adhaerentium; sed eam nunc libertatem commemoro, quae se liberos putant, qui dominos homines non habent, et quam desiderant in qui a dominis manumitti volunt. Deinde parentes, fratres, conjux, liberi, propinqui, affines, familiares et quicumque nobis aliqua necessitate sunt adjuncti. Ipsa denique civitas, quae parentis loco haberi solet, honores etiam et laudes, et ea quae dicuntur gloria popularis. Ad extrema pecunia, quo uno nomine continentur universa, quorum iuste domini sumus aut quorum vendendorum, aut donandorum, habere potestatem videamus. Horum omnium quemadmodum lex illa sua cuique distribuat, difficile et longum esset explicare et plane ad id quod proposimus non necessarium. Satis est enim videre non ultra porrigi hujus legis potestatem in vindicando, quam ut haec vel aliquid horum adimat, atque auferat ei quem punit. Metu coercet ergo, et ad id quod vult torquet et retorquet miserorum animos, quibus regendis accommodata est, dum enim haec amittere timeant, teneant in his utendis quemdam modum aptum vinculo civitatis, qualis ex hujusmodi hominibus constitui potest. Non autem ulciscitur peccatum, cum amantur isti, sed cum alii per improbitatem auferuntur. Lex naturalis est ratio quaedam omnium hominum, cordibus ingentia, quae moventur ad bonum et avocantur a malo. De ea lege loquitur Apostolus his verbis: « Cum gentes quae legem (Moysis) non habent, naturaliter (id est sine lege scripta), ea quae legis sunt faciunt, ejusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex; quia ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium redditum illis conscientia ipsorum, et inter se invicem cogitationibus accusantibus aut etiam defendentibus. » Ea lege novimus alteri non esse faciendum quod nobis fieri nolumus. Ea lex potest obscurari in cordibus hominum, deleri penitus non potest, juxta illud Augustini: « Lex tua scripta est in cordibus hominum, quam ne ipsa quidem delebit iniquitas. »

Explicatur istud, scilicet, legem sive naturalem intelligimus (S. August. epist. ad Thim. c. 15), quae in eorum apparet actibus, qui jam ratione uti possunt, sive conscripimus, quae data est per Moysen, quae nec ipsa vivificare potuit, et liberare a lege peccati et mortis, quae tracta est ex Adam, sed magis addidit pravitationis augmenta. « Ubi enim lex non est, ait idem Apostolus, nec pravariatio. Proinde quoniam lex est etiam in ratione hominis, qui jam utitur arbitrio libertatis, naturaliter in corde conscripta, quae suggerit ne aliquid faciat quicquid alteri, quod pati ipse non vult; secundum hanc legem pravariatores sunt omnes, etiam qui legem per Moysen datam non acceperunt. De Aug. in Psal. lvi, n. 1, quando quidem manu formatoris nostri in ipsis cordibus nostris veritas conscripsit: Quod tibi fieri non vis, ne facias alteri? Hoc et antequam lex daretur, nemini ignorare permissum est, ut esset unde judicarentur et quibus lex non esset data. Sed ne tibi homines aliquid defuisse quererentur, scriptum est in tabulis quod in cordibus non legebant. Non enim scriptum non habebant, sed legere volebant. Oppositum est oculis eorum quod in conscientia videre cogebantur, et quasi forinsecus adnota voce Dei, ad interiora sua homo compulsus est. Sed quia homines

appetentes ea quae foris sunt, etiam a se ipsis exules facti sunt, data est etiam conscripta lex; non quia in cordibus scripta non erat, sed quia tu fugitivus eras cordis tui, ab illo qui ubique est comprehenderis, et ad te ipsum intra revocaveris. Propterea scripta lex quod clamant eis qui deseruerunt legem scriptam in cordibus suis: « Redite, pravariatores, ad cor. » Quis enim te docuit nolle accedi ab altero ad uxorem tuam? Quis te docuit nolle tibi furum fieri? Quis te docuit nolle injuriam pati, et quicquid aliud vel universatim vel particulariter dici potest? Multa enim sunt de quibus singulis interrogati homines clara voce respondeant, nolle se pati. Age, si non vis pati ista, numquid solus es homo? Nonne in societate vivis generis humani? Qui tecum factus est, socius tuus est; et omnes facti ad imaginem Dei, nisi terrenis cupiditatibus conterant quod ille formavit. Quod ergo tibi fieri non vis, noli alteri facere. Judicas enim malum esse in eo quod pati non vis; et hoc te cogit nasse lex intima, in ipso tuo corde conscripta. Faciebas, et clamabatur inter manus tuas. Quomodo cogeres redire ad cor tuum, cum hoc pateris inter manus alienas? Furum bonum est? Non. Interrogatio: Adulterium bonum est? Omnes clamant, non. Homicidium bonum est. Omnes clamant detestari se. Concupiscere rem proximi tui bonum est? Non, vox omnium est. Aut si adhuc non confiteris, accedit qui concupiscat rem tuam. Placeat tibi, et responde quod vis. Omnes ergo de his rebus interrogati clamant, haec bona non esse. Non ergo immerito pravariatores aestimantur omnes peccatores terrarum. Nullus enim est, qui faciat alteri injuriam, nisi qui fieri vult sibi; et in hoc transgreditur naturae legem, quam non sinitur ignorare, dum id quod facit, non vult pati... Lex positiva ea est quae legislatore vel verbo vel scripto traditur. Haec autem vel est divina vel humana. Divina, ponitur a Deo; humana ab hominibus...

Lex divina dividitur in veterem et novam. Lex vetus Judaeis est scripto tradita per Moysen; lex nova promulgata est per Christum, et per Spiritum sanctum scripta est non in lapideis tabulis, sed in tabulis cordis carnalibus.

Lex humana vel est ecclesiastica, vel civilis. Lex ecclesiastica ea est, quae sancitur ab Ecclesia; lex civilis ea est quae fertur a principibus temporalibus.

Lex divina praeceptum est, ut Ecclesiae, imo et principibus temporalibus iusta jubentibus pareamus, et licet non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam; nam qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit ex Apostolo. Ergo et legis humanae transgressio recte ponitur sub generali notione transgressionis legis Dei.

Duplex vero est genus peccatorum, originale et actuale. Peccatum originale illud est quod ab Adam in posteriores transmissum, a singulis hominibus ipsa origine contrahitur. De illo mox in particulari dicemus.

Peccatum actuale illud est quod actu proprio et propria voluntate libere committitur ab habentibus rationis usum. Et horum multa genera sunt: Nam sunt, 1. vel mortalia, vel venialia; 2. vel sunt omissionis vel commissionis, haec autem vel corde, vel ore, vel opere committuntur; 3. vel sunt spiritualia, vel carnalia; 4. vel habent directe Deum, vel proximum, vel ipsum peccantem; 5. vel sunt infirmitatis, vel ignorantiae, vel malitiae; 6. vel sunt propria, vel simul et aliena. Denique solemus ea divisio est, quae revocantur omnia peccata actualia ad capita septem quae dicuntur peccata capitalia. De singulis illis septem peccatis, ex notitia quorum varia genera peccatorum quae nunc indicamus, cognoscuntur, sigillatim agemus post expositionem de his quae ad peccatum originale spectant, de quo mox post quaedam, quae adhuc ad peccati in genere questionem referenda sunt.

Peccatum malum factum, Tertull., l. 1250. — Sunt peccata carnalia et spiritualia, *ibid.*, 1252. — Septem peccata capitalia, *id.*, 11, 375. — An sint peccata remissibilia et irremissibilia, *ibid.*, 983. — Peccatorum gravium enumeratio, S. Cyprian., l. v, 583. — Peccatum est pravariatio legis divinae, et caelestium inobedientia praeceptorum, S. Ambros., xiv, 292. — Peccatorum tres species sunt, cogitationis, operationis, permansionis, *ibid.*, 1929. — Peccata mortalia, *ibid.*, 1694. — Triplex genus peccati, *id.*, xvii, 82. — Peccare ex necessitate et abundantia, quid, Rufin., xxi, 943. — Peccare per ignorantiam, et per inimicitiam, quid distent, *ibid.*, 954.

Peccatum substantiam non habet, S. Hieron., xxii, 776. — Peccati gradus quatuor, *id.*, xxv, 935. — Iniquitas et peccatum in quo differant, *ibid.*, 888. — Peccata carnis et mentis, *id.*, xxvi, 466. — Peccatum quid, S. August., xxxii, 609; xxxiv, 221; xlii, 58, 105, 586, 590; xlv, 1148, 1464. — Factum vel dictum vel concupitum contra legem aeternam, *id.*, xlii, 418.

Nei qualitas mala, id., XLIV, 304. — Legis transgressio, id., XXXIV, 1077. — Duobus modis constat, prohibitio-
ram perpetratione, jussuram omissione, id., XLIV, 298.
— Motus defectivus et voluntarius, id., XXXII, 1270. —
Peccati delictio, id., XLV, 1077, 1118. — Peccati genus,
differentia, modus, *ibid.*, 1067. — Peccatum actus est,
non res, id., XLIV, 294. — Est aversio ab aeterna, et
conversio ad mutabilia, id., XXXII, 1240, 1269; XL, 964.
— Est conversio aut ad proprium bonum, aut ad dexte-
rius, aut ad inferius, id., XXXII, 1240, 1269. — Pec-
catum est transgressio, cum aliquid amplius homo appe-
tens, iustitiam regulam excedit, id., XXXVIII, 333. — Pec-
catum admittitur, dum immoderata in hac infima inclina-
tione, summa bona deseruntur, id., XXXII, 679. — Dum
appetuntur quae Christus contempsit, aut fugiuntur quae
Christus sustinuit, id., XXXIX, 436. — Peccatum ipsum non
amatur, sed ipse inordinatus amor creaturae est peccatum,
id., XXXIV, 143. — Peccatorum genus duplex, id.,
XXXVI, 816. — Genus triplex, id., XLV, 1747; XL, 17,
228. — Peccata omnia concluduntur hac tris, voluptas
carnis, superbia, et curiositas, id., XXXVI, 115. — Pec-
care in Deum et peccare Deo quid sit, id., XXXIV, 773.
— Peccata omnia aut ad corruptelam pertinent flagitio-
rum, aut ad feiura nocendi, id., XXXVIII, 87. — Pec-
catum in hominem duobus modis committitur, uno, si
ludatur; alio, si cur potest non adjuvetur, id., XXVII, 1532.
— Peccata alia sunt contra naturam, alia contra mores,
alia contra praecepta, id., XLII, 423. — Peccatum appel-
latur peccati delictio, id., XXXIV, 417. — Dicitur con-
cupiscentia, quia inde cuncta oriuntur peccata, id.,
XXXVIII, 840. — Peccatum appellat Apostolus illicita
desideria languoris originalis, id., XXXVII, 1507. — Pec-
catum ad mortem, quid sit, id., XXXIV, 1266; XLIV, 938.
— Peccatum aliud tantummodo peccatum est, aliud poena
peccati, id., XXXII, 604 608; XXXIV, 156; XLV, 1467. —
Peccata quot modis sunt, id., XLIV, 563. — Peccata
multa interioribus dictis, quae non sunt in exterioribus
factis, id., XL, 351. — Sed nulla in exterioribus factis, quae
non praecedant in interioribus dictis, *ibid.* — Peccata lin-
guis et peccata cordis quis vitare potest, id., XXXVII,
1709. — Tris sunt quibus impletur peccatum, suggestio-
ne, delectatione, et consensione, id., XXXIV, 307. —
Peccamus non in desiderio pravo, sed in consensione,
id., XXXV, 2066. — Omnis qui peccat, adversus charita-
tem facit: etc., id., XXXIII, 739. — Peccata omnia esse
paria Sciel contendunt, id., XL, 330. — Jovinianus, id.,
XLII, 45. — Et Neetarius, id., XXXII, 387, 393. — Pec-
catum et crimen quo differant, id., XXXVI, 1507. — Et
utriusque definitio, XXXIV, 681. — Peccata venialia et
crimina, id., XLIV, 563. — Damabilia et venialia, *ibid.*,
502. — Grandia, et minuta, XXXV, 1491. — Quae levia,
quae graviora, non humano sed divino sunt pensanda iud-
icio, id., XL, 269. — Quae crimina nomenclatur, id.,
XXXVIII, 1206. — Peccata graviora quibus debetur certa
condemnatio ac separatio a pane quotidiano, id., XXVIII,
88, 592. — Peccata quae exigunt poenitentiae laborem ve-
hementiorem, *ibid.*, 1273. — Multa peccata quidam re-
censent, *ibid.*, 80, 392. — Peccatorum venialium
exempla, id., XLIV, 268. — Peccatum irremissibile
nullum est, praeter perseverantiam in nequitia, cum de-
spiratione indulgentiam Dei, id., XXXV, 2104. — Peccatum
in Spiritum sanctum quod remitti potest in hac vita,
id., XXXII, 614; XXXVIII, 447, 449. — Peccatorum in
Spiritum sanctum irremissibile, *ibid.*, 463; XL, 272. —
Peccare in Spiritum sanctum quid sit, id., XXXIV, 1267;
XXXV, 2097, 2098. — Libellus de peccato irremissibili,
id., XL, 372. — Peccatum ad mortem, id., XXXIV, 1229,
1230. — Peccatorum profunditas per abyssum signifi-
cata, id., XXXVI, 548. — Peccata significantur in lege ra-
daveribus mortuorum, id., XXXIV, 592. — Et velis unde-
cim operentibus tabernaculum, *ibid.*, 635. — Non solum
vincula sed et criminuli sunt, id., XXXVI, 677. — Pec-
catum mendacii nomine appellatur, id., XL, 547. — Pec-
catum omne mendacium est, id., XXXVII, 1174; XL,
407. — Peccatum opus servile, id., XLIV, 218. — Est
demoni sacrificium, id., XXXII, 675. — Quasi accipius
est, id., XXXVIII, 818. — Peccata appellantur neurae ac
debita, id., XXXVI, 910. — Vulnera, *ibid.*, 861. — Pec-
care est in veritatibus praecipit vel in ipsa non stare ve-
ritate, id., XLII, 1142. — Peccator, dum aut in concessa
presumatur, aut concessa inordinate sunt, XXXV, 2213.
— Peccata quae sint capitalia, quae minuta, id., XXXIX,
1940. — Peccata lethalia, id., XL, 1121.
Peccata quaedam sunt, quae lia peccata sunt, et poena
etiam sint peccatorum, S. Prap. Aquit. LI, 54. — Pec-
catum nullius substantiae est, *ibid.*, 369. — Peccatum ip-
sum malum est, non substantia quae peccando diligitur,
ibid., 465. — Peccatum est vitium naturae id appetentis

quod non est ordinale sui, *ibid.*, 469. — Distinctio inter
peccata in Deum, et peccata in fratres, S. Nicolaus, LIII,
1129. — Quid peccata in Spiritum sanctum, *ibid.*, 1131. —
Non omnia peccata sunt aequalia, S. Leo Magnus, LIV,
506. — Peccatum lethalis, *ibid.*, 288. — Peccatum ad
mortem quodam sit, et quodam non ad mortem, id.,
LVI, 632. — Peccatum in Spiritum, *ibid.*, 321. — Pec-
catum vocatur opus servile, S. Paulinus Nol., LXI, 163.
— Est paries valli separans inter Deum et homines, *ibid.*,
203. — Peccatum actus dicitur, Eusepius, LXII, 1003.
— Peccatum ad mortem varie potest intelligi, *ibid.*, 906.
— Peccati differentia tres, *ibid.*, 1026. — Peccati ini-
tium nihil aliud quam ordinatorem rerum inordinata cri-
minis creaturae dilectio, S. Fulgentius, LXV, 167. — Cri-
mina a levioribus peccatis et Scriptura et leges humane
et conscientia discernit, *ibid.*, 497. — Peccata alia gra-
via, alia levia, *ibid.*, 574. — Culpa sanctorum peccata
dicuntur non crimina, *ibid.*, 506. — Peccata iniquorum
aut sunt meretricia, aut flagitia, aut feiura, *ibid.*, 503.
— Peccata iniquorum tribus modis sunt, *ibid.* — Pec-
catum et vitium in quo differunt, S. Benedictus, LXVI, 379.
— Peccata omnia non sunt aequalia, *ibid.*, 504. — Pec-
catum omne tribus modis contrahitur, Cassiodorus, LXXI,
783. — Quando per oculos peccamus, *ibid.*, 649. — Pec-
cata graviora, quando cum advertentia sunt commissa,
ibid., 560. — Maximum est vitium post peccatum ad ex-
cusationes confugere, *ibid.*, 1000. — Gravissimum est
peccatum occasione alicui praeberere peccandi, *ibid.*,
822. — Quis alterius peccati participes, *ibid.*, 334. —
Peccata inter et iniquitates quo sit differentia, *ibid.*, 319.
— Peccata per spinas intelliguntur, *ibid.*, 830. — Cine-
ribus comparantur, *ibid.*, 710. — Peccare, aliud est de-
sidiose, aliud malitiose, aliud scelerate, aliud ignoranter,
aliud negligenter, aliud arroganter, S. Gregorius Magnus,
LXXVIII, 338. — De discrimine inter iniquitatem et
peccatum, acclera aique delicta, Taio, LXXX, 973. —
Quibus modis peccatum perpetretur, *ibid.*, 950. — De
manifestis oculisque peccatis, *ibid.*, 932. — De leviori-
bus, *ibid.*, 954. — De gravioribus, *ibid.* — Quatuor mo-
dis committitur peccatum in corde, quatuor perpetratur
et opere. Corde, suggestionem daemonum, delectatione cr-
anis, consensione mentis, defensione elationis, opere,
nunc latenter, nunc palam, nunc consuetudine, nunc
desperatione, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 620. — Pec-
catum omne cogitatione, aut locutione, aut opemine
fit, Alcuinus, C, 291. — Originale et actuale, *ibid.*, 392.
— Peccata opera mortua sunt, *ibid.* — Tribus modis per-
petrat, cogitatione, locutione et actione, S. Agostinus,
CIV, 208. — Peccati natura, Rabanus, CXI, 1345. — Quo-
modo committatur, id., CVIII, 387; CXII, 1394. — Cog-
itatione et sermone, *ibid.* — Ejus varia genera, *ibid.*,
1306. — Peccatum est duplex, Isidorus Mercator, CXII,
81. — Peccatum originale et actuale, Rutherford, CXXIV,
308. — Peccata quotidiana et leviora, *ibid.*, 373. — Pec-
cati gravitas ob praesentiam Dei lesam, *ibid.*, 483. —
Peccatur tribus modis, cogitatione, dicto, et facto,
S. Bruno, CLII, 49. — Peccatum oculum et alium
differunt, *ibid.*, 100. — Peccatum est transgressio legis,
CXLIIV, 960. — Quotuplex est, *ibid.*, 519. — Qui differat
peccatum ab iniquitate, S. Gregorius Magnus, LXXV, 973.
— Peccatum dicitur vasa acerba, *ibid.*, 973. — Mors
sanguis, *ibid.*, 1027. — Peccata rebus comparatur,
ibid., 1016. — Item incendio sulphuris, *ibid.*, 1051. —
Per juniperum designatur peccatum, id., LXXVI, 118.
— Peccati et criminis differentia, *ibid.*, 201. — Pec-
catum dicitur putens, in quem mergitur peccator, *ibid.*,
387. — Peccatum aut ignorantia, aut infirmitate, aut st-
udio perpetratur, *ibid.*, 339. — Aliud est precipitatio,
aliud deliberatione peccare, *ibid.* — Varia peccatorum
species, *ibid.*, 914. — Peccatum actuale mortale quatuor
gradibus in corde, et totidem perficitur in opere, *ibid.*,
661. — Peccare est a Deo fugere, id., LXXVII, 886. —
Aliud est quod ab errante committitur, aliud quod per
scientiam perpetratur, *ibid.*, 461. — Peccata ex infirmi-
tate et peccata ex certa malitia in quo differant, *ibid.*,
115. — Suggestione peccatum agnoscimus, delectatione
vincimus, consensus ligamur, *ibid.*, 107.
Peccatum dicitur diabolus, Landfrancus, CL, 122. —
Quid per peccata occulta et aperta intelligendum, *ibid.*,
634. — Peccatum dicitur spinas, S. Bruno, CLII, 700. —
Iniquitas, *ibid.*, 861. — Duobus modis committitur,
ibid., 1068. — Opus mortuum vocatur, id., CLIII, 533.
— Dicuntur peccata opera tenebrarum triplici ratione,
Radulphus Ardens, CLV, 1670. — Peccandi quatuor
modi, Guibertus, CLVI, 467. — Peccandi consuetudo
quam moliva, *ibid.*, 30. — Aliud est infirmitate aut igno-
rantia peccare, aliud superbia deliberatione, *ibid.*, 167.
— Peccatum est legis transgressio, S. Anselmus, CLVIII,

635. — Peccare non est aliud quam non reddere Deo debitum, *ibid.*, 575. — Peccare, mala et amara res est, *ib.*, 570. — Omne peccatum est injustitia, *ibid.*, 514. — Peccatum dici potest quendam corruptio virtutis, *ibid.*, 463. — Uniuscuiusque peccatum est in natura et in persona, *ibid.*, 431. — Peccatum quod quisque trahit cum natura in ipsa origine, vocatur originale. Potest etiam dici naturale, *ibid.* — Actiones quas facit injusta voluntas, vocantur peccata, quia in voluntate, quas sunt, est peccatum, *ibid.*, 458. — Omne peccatum Deum exhorat, 725. — Nullum peccatum debet reputari parvum, *ibid.* — Præviter peccamus, quotiescunque orientur aliquid quamlibet parvum contra voluntatem Dei facimus, *ibid.*, 592.

Peccatum hauritur oculis et corde, Rupertus, CLXVIII, 52. — Peccatum committitur eo quod non custodimus nos, *id.*, CLXIX, 75. — Peccata inveterata gravius puniuntur, *ibid.*, 148. — Peccatum cum fraude pejus est, *ibid.*, 158. — Triplex est, per ignorantiam, per superbiam, per infirmitatem, *ibid.*, 489. — Peccatum cordis et operis quatuor modis perpetratur, *ibid.*, 978. — Peccatum esse irremissibile, vel ad mortem intelligitur, nisi penitentiam egerit, *ibid.*, 816. — Latere in rebus peccatis peccatum gravissimum, *ibid.*, 1030. — Incrementa peccati quæ sunt, *ibid.*, 1255. — Blasphemia est defendere peccatum, *ibid.*, 1119. — Peccatum ex nihilo est, *id.*, CLXX, 456. — Peccatum primum, Hugo de S. Victore, CLXXV, 41. — Peccatum in foribus, *ibid.*, 44. — Peccatum in Spiritum sanctum quid, an irremissibile, *ibid.*, 447. — Peccare in Deum quomodo gravius quam peccare in proximum, *ibid.*, 524. — Peccatum actuale quid sit, *id.*, CLXXVI, 110. — In generali, *ibid.*, 111. — Quæ sit illius natura, *ibid.*, 112. — Quid proprie dicatur peccatum, Petrus Abelardus, CLXXVIII, 636 et seqq. — De peccatis spiritalibus vel carnalibus, *ibid.*, 648. — Peccatum non est nisi contra conscientiam, *ibid.*, 655.

Peccatum quot modis committitur, CLXXXIV, 1246. — Peccatum cuius Deus non miseretur quodnam sit, *ibid.*, 556. — Sicut peccatum est perpetratio mali, ita delictum est desertio boni, *ibid.*, 489. — Peccatum grave onus, *id.*, CLXXXIII, 245. — Peccata sunt opera tenebrarum, *ibid.*, 105. — Sunt parietes, quibus a Christo se jungimur, *ibid.*, 1046. — Peccati gravitas non ex eventu, sed ex intentione, *id.*, CLXXXII, 178. — Peccatum veniale et invincibile, Robertus Pullius, CLXXXVI, 855. — Peccatum quomodo committitur, *ibid.* — Peccata mortalia quæ, *ibid.*, 861. — Peccati interni et externi duplex macula, *ibid.*, 865. — Peccata cordis et consuetudinis et operis, *ibid.*, 1075. — Peccata comparata vinculis, Petrus Lombardus, CXCI, 554. — Peccata funes, *ibid.*, 1241. — Peccatum quare scilicet mortis dicitur, *ibid.*, 1706. — Peccatum nihil est, *ibid.*, 1692. — Stimulus mortis, *ibid.*, 1695. — Veluti scorpiones, *ibid.* — Peccatum duplex, aliud originale, aliud actuale, Richardus a S. Victore, CXCVI, 690. — Peccare in Patrem, in Filium et in Spiritum S. quomodo intelligendum, *ibid.*, 1148. — Peccatum quodnam sit detestabile, *ibid.*, 1188. — Peccatum esse inextinguibile aliud est ab illo quod peccatum sit irremissibile, et quodnam sit inextinguibile et irremissibile, *ibid.*, 1189. — Peccati mortalis et venialis differentia, *ibid.*, 1191. — Duo in omni peccato sunt consideranda, *ibid.*, 1174. — Peccata, quot modis committantur, Admus Scotus, CXCVIII, 625. — Peccati gravitas ex multis titulis ponderatur, *ibid.*, 884. — Peccatum actuale dicitur naufragium secundum, Abnos de Inquis, CCX, 363. — Peccata venialia disponunt ad mortale, *ibid.*, 286. — Peccata contra naturam pudice et subtiliter describuntur, *ibid.*, 458. — Peccatorum quodnam sunt carnalia, alia spiritalia, *ibid.*, 286. — Peccatum quid sit, Petrus Pictav., CCXI, 975. — Peccatum, vitium, et delictum quomodo differant, *ibid.*, 978. — Peccatum quomodo committitur, *ibid.*, 1627.

II. — De peccati subjecto et causa.

Sanctus Augustinus evidentissime docet in lib. *Contra mendac.* cap. 7, omnes actus secundum intentionem et causam iudicandos bonos vel malos, præter quosdam, qui ita sunt mali, ut nunquam possint esse boni, etiamsi bonam videatur habere causam. Interest, inquit, plurimum qua causa, quo fine, qua intentione quid fiat. Sed ea quæ constat esse peccata, nullo bonæ causæ obtentu, nullo quasi bono fine, nulla veluti bonæ intentione faciendæ sunt. Et quippe opera hominum, si causas habuerint bonas vel malas, nunc sunt bonæ, nunc mala, quæ non sunt per se ipsa peccata : sicut victum præbere pauperibus bonum est, si sit causa misericordiæ cum recta fide; et concubitus conjugalis, quando sit causa generandi, si eo fine fiat, ut gignantur regnandi, hæc

rursus mala sunt, si malas habeant causas, velut si lætantiæ causa peccatur pauper, aut læcivæ causa cum uxore concumbitur, aut filii generantur non ut Deo sed diabolo nutriantur. Cum vero opera ipsa per se peccata sunt, et furia, stupra, blasphemias, quis dicat causis bonis esse faciendæ, vel peccata non esse; vel quod est absurdum, iusta peccata esse? Quis dicat? Furemur divitiibus, ut habeamus quid demus pauperibus, aut. Falsa testimonia proferamus, non ut inde innocentes lædantur, sed potius salventur? Duo enim bona hic sunt, et innocens non puniatur, et ut inope alatur : Aut quis dicat adulterium esse faciendum, ut per illam cum qua sit homo de morte liberetur? Testamenta enim vera cur non supprimimus, et falsa supponimus, ne hæreditates habeant qui nihil boni agunt, sed si potius qui indigentes adjuvant? Cur non fiant illa mala propter hæc bona, si propter hæc bona nec illa sunt mala? Cur non ab imundis meretricibus quas ditant stupratores, rapit divitiis vir bonus, ut indigentibus eas largiatur cum nihil malum sit, si pro bono fiat? Quis hoc dicat, nisi qui res humanas moreque conatur et leges subvertit? Quod enim facinus non dicitur recte fieri posse, nec imponere tantum, verum etiam gloriose, ut in eo non timeatur supplicium, sed speretur et præmium, si semel consenserimus in malis actibus, non quid fiat, sed quare fiat esse querendum, ut quæcumque pro bonis fiant causæ, nec ipsa mala esse iudicentur? Ad iustitiam merito punit eum qui dicit se subtraxisse superflua diviti, ut præberet pauperi, et salarium qui alienum corrumpit testamentum, ut in hæres esset qui faceret elemosynas largas, non ille qui nullas, et eum qui se fecisse adulterium ostendit, ut per illam cum qua fecit, hominem de morte liberaret.

Ex his dignoscitur quis actus sit peccatum, qui scilicet malam habeat causam; nec ille tantum, quia sunt nonnulli actus qui, etsi bonam habeant causam, tamen peccata sunt, ut ostendimus. Ex quo consequi videtur quia non semper ex fine iudicatur voluntas, sive actio mala, sicut in illis quæ per se peccata sunt. Illa enim cum quis gesserit pro aliqua bona causa bonum videtur habere finem; nec ex fine voluntas est mala, non ex voluntate actio sit mala, sed ex actione voluntas sit prava. In quibus aliqui ponunt actum Judæorum, qui crucifigendo Christum arbitrabantur se obsequium præstare Deo, quia bonum finem dicunt eos sibi potuisse, scilicet Iei obsequium; et tamen voluntatem eorum et actionem perveram fore asserant.... Omnia ergo hominis opera secundum intentionem et causam iudicantur bona vel mala, exceptis his quæ per se mala sunt, id est quæ sine pravaricatione fieri nequeunt. Ergo simpliciter ac vere sunt boni illi actus qui bonam causam et intentionem, id est qui voluntatem bonam comitantur et ad bonum finem tendunt; mali vero simpliciter dici debent, qui perveram habent causam et intentionem. Unde, S. Ambrosius ait : Affectus tuus operi tuo nomen imponit, et S. August. in Psal. xxxi, Nemo computet bona opera sua ante fidem. Illa enim mihi videntur esse ut magnæ vires, et cursus celerissimus præter viam; quia ubi ipsa fides non erit, bonum opus non erit. Bonum enim opus intentio facit, intentionem fides dirigit; non valde attendas quid homo faciat, sed quid cum fecit attendat, quod lacertos optimæ gubernationis dirigat.... at iniques, ex his, ubi non est fides, nec intentio bona, nec opus bonum esse videtur. De hac questione sunt variae opiniones.... S. Augustinus ait : Omnium infidelium vita peccatum est, et nihil bonum est sine summo bono; ubi deest agnitio æternæ veritatis, falsa virtus est, etiam in optimis moribus. Et Jacobus in Epist. : « Qui offendit in uno (scilicet in charitate), factus est omnium reus. » Qui ergo fidem et charitatem non habet, omnis ejus actio peccatum est, quia ad charitatem non refertur, quod enim ad charitatem non refertur, non sit quemadmodum fieri oportet, ideoque malum est. Non ergo mandata custodit qui charitate caret, quia sine charitate nullum mandatorum custoditur. Unde S. Augustinus ait : Custoditionem legis dicit Apostolus, non inebriari, non occidere, non moechari, et alia hujusmodi ad bonos mores pertinentia, quæ sine charitate, fide et spe impleri non possunt. Nullum ergo mandatum implet, nullum opus bonum facit, qui fidem charitatemque non habet..., CXIII, 747-749. Hæc patiuntur ex sequentibus indicationibus.

Omne peccatum impatientia adscribendum, Tertullianus, 7, 1258. — Peccatum unde ad hominem pervenerit, Lactantius, VII, 123, 154. — Peccati nobis auctores sunt principes aeris, S. Hilarius, IX, 460. — Peccati incentiva suppeditant demones, et de eo quod per eos gesserimus nos accusant, *ibid.*, 608. — Peccati usus ex appetitu voluntatis et oblectatione vitiorum accipitur, *ibid.*, 175. —

Qui graviora peccaverit, in cætera facile probabitur, S. Ambrosius, XIV, 353. — Tu ipse tibi es causa improbitatis et criminum inceptor, *ibid.*, 140. — Vel exigua acinilla peccati, si quo vitiorum fomite fuerit exaltata, incendium grave excitat, *ibid.*, 934. — Peccati auctor non caro, sed affectus, *ibid.*, 604. — Peccantibus lex absens est: si adesset, non delinqueretur, *ibid.*, 532. — Dum sumus in peccandi libidine, oculi mentis famo quodam iniquitatis caligant, ne videant eorum quæ concupiscit deformitatem, *ibid.*, 461.

Peccatorum causa non est Deus, S. Augustinus, XXXII, 630, 1269; XLIV, 731. — Eisi in eum peccata sua refundere soleant peccatores, *id.*, XXXIV, 209. — Peccatum solum a se, non a Deo homo habet, *id.*, XXXVII, 1318, 1418. — Peccata non ex Deo, sed ex voluntate peccantium, *id.*, XXXII, 1271; XLII, 560. — Nisi voluntas sit causa peccandi, nihil remanet iustitiæ in legibus, institutis, laudibus, *id.*, XXXII, 1061. — Peccandi causa ex anima, non ex carne, *id.*, XLI, 403. — Cum quisque peccat, peccat volens, *id.*, XXXII, 1294. — Peccatum omnino voluntarium est, *id.*, XXXIV, 135. — Nec peccatum esset peccatum, si non esset voluntarium, *id.*, XXXII, 603. — Peccati prima causa, sola est voluntas, *id.*, XXXII, 775. — Peccatum nonnisi a voluntate, *id.*, XLII, 103; XLV, 1512. — Peccati originem voluntas habet, *ibid.*, 1477. — Licet peccatum possit esse sine voluntate peccati, non tamen sine voluntate facti, *id.*, XXXII, 609. — Peccatorum originem non libero arbitrio, sed necessitati naturæ contrariæ tribuunt Manichæi, *id.*, XLII, 566. — Peccandi quædam esse necessitas, *id.*, XXXII, 753, 759; XLIV, 286, 293. — Peccatum nonnisi ex libero arbitrio, *id.*, XLII, 537, 538. — Quod nullo modo caveri potest, peccatum non est, *id.*, XXXII, 1295. — Per liberum arbitrium peccant maxime omnes, qui cum delectatione peccant, et amore peccati, *id.*, XLV, 1110. — Peccati actualis duplex est origo, *id.*, XXXII, 1283. — Duplex causa, *id.*, XLIV, 584. — Peccati causa duplex, ignorantia et concupiscentia, *ibid.*, 565. — Ignorantia et infirmitas, *id.*, XL, 271; XLIV, 153, 167. — Peccatorum causa, aut ignorantia aut fragilitas aut contemptus, *id.*, XXXIV, 729. — Peccata ex infirmitate de traduce primi peccati Adam, et de consuetudine mala veniunt, *id.*, XLII, 511. — Peccata quotidiana omnes ex carnis infirmitate contrahimus, *id.*, XXXIX, 1541. — Omnia peccata duæ res faciunt in homine, cupiditas et timor, *id.*, XXXVI, 415. — Peccatum non committitur sine causa, *id.*, XXXII, 679. — Non committitur nisi ob utilitatem aut delectationem, *id.*, XL, 513. — Hominem post baptismum non posse peccare, Joviniani hæresis, *id.*, XLV, 1114, 1116. — Totam Ecclesiam esse absque peccato docuerunt Pelagii, *id.*, XXXVIII, 980. — Refelluntur, *ibid.* — Posse hominem, si velit, esse sine peccato, doctrina Pelagii, *id.*, XLV, 350. — Et dogma Celestii, *ibid.*, 234. — Nemo in hac vita sine peccato, *id.*, XXXIII, 674; XXXV, 1697, 1780, 1790; XXXVIII, 152, 895, 979; XL, 228, 720. — Quantumvis justus, *id.*, XLI, 657, 748, 788; XLII, 632; XLV, 1115, 1233. — Excepto uno Mediatore, nemo in hac vita sine ullo peccato, *id.*, XLIV, 135, 245, 631, 726, 753. — Solut sine peccato venit, qui non peccatores invenit, *id.*, XXXVI, 253. — Nemo hic potest sine peccato vivere, *id.*, XXXVIII, 401. — Aliud est non peccare, aliud non habere peccatum, *id.*, XXV, 2140. — Nemo ita juste vivit in hac carne, ut nullum habeat peccatum, *id.*, XLIV, 516. — Multi sine crimine, nemo sine peccato, *id.*, XLI, 415. — Cur nemo in hac vita sine peccato, *id.*, XLIV, 167. — Testimonia Scripturarum et exempla, quibus probatur hominem non esse sine peccato, *ibid.*, 268. — Eisi aliquoties in Scripturis invenitur, homines dictos esse sine querela, non invenitur qui sit dictus sine peccato præter Christum, *ibid.*, 263. — Peccati non est auctor Deus, *id.*, XLV, 1835, 1841, 1848. — Peccatum non fit sine dæmonis operatione, *id.*, XL, 1177. — Peccatum esse propriæ voluntatis, ipse etiam Manichæus adactus est confiteri, *id.*, XLII, 1141. — Peccatorum omnium duæ origines, error et superbia, *id.*, XXXIX, 2003.

Peccata ex voluntate peccantium, Eusebius, LXII, 1067. — Sive peccato nemo se putet aut jactet, *ibid.*, 665. — Peccatum non est ex Dei prædestinatione, S. Fulgentius, LXV, 174. — Omne peccatum ex corde sumit initium, *ibid.*, 253. — Peccatum sicut non est in Deo, ita nec ex Deo est, *ibid.*, 156. — Mors et peccatum Dei opus non sunt, *ibid.* — Exceptis parvulis recens baptizatis, ne sancti quidem sine peccato hic vivere possunt, *ibid.*, 701. — Absurda quæ sequuntur eorum sententiam qui negant peccatum in infantibus, *ibid.*, 469. — Omnes vincit sumus lege peccati, Cassiodorus, LXX, 436. — Sive levi peccato vita ista non ducitur, *ibid.*, 1074. —

Diabolus non inducit nos in peccatum, nisi volentes, S. Gregorius Magnus, LXXV, 1026. — A diabolo ad peccatum trahi propria voluntate consentimus, *ibid.*, 1096. — Deus ad peccatum non impellit, *id.*, LXXVI, 915. — Peccatum ex peccato nascitur, *id.*, LXXV, 785. — Multi vitam sine crimine habere possunt, sine peccato non possunt, S. Isidorus, LXXXIII, 620. — Peccatum Deo non ascribendum, sed homini a Deo condito, libero arbitrio, propositis præceptis quam servare poterit, Rabanus, CLX, 663, 665. — Ejus causa, *id.*, CXII, 1548. — Nusquam est in hominis natura præter voluntatem peccatum, S. Anselmus, CLVIII, 451. — Adæ posteri naturali peccant necessitate, *ibid.*, 454. — Duobus ex causis oritur peccatum, ex ignorantia et infirmitate, B. Ivo, CLXI, 1021. — Homo interdum animi motu, carnis in terdum fragilitate peccat, *ibid.*, 870. — Nullus sanctus et justus caret peccato, *ibid.*, 881.

Omnium vitiorum turpissima est libido, et ad plura peccata impulsus et fomentum præbet, S. Bruno Ast., CLXIV, 266. — Non solum prava intelligentia legis, verum etiam omnis corruptela omnisque depravatio mentis fermentum dici potest, quod plurimorum est causa peccatorum, *ibid.*, 257. — Sunt etiam mœra peccatorum causa, quod excedant et subvertant animas, *ibid.*, 293. — A tribus immunditia animæ provenire potest; ab hæreticorum, et quorumcumque malorum hominum deceptione et suggestionem, a se ipso, quando in aliquam hæresim, aut in grave peccatum homo propria voluntate præcipitur, *ibid.*, 394. — Peccati auctor Deus non est, Rupertus, CLXX, 212. — Tria nos peccare compellunt, caro, proximus, diabolus sive mundus, Hildebertus, CLXXI, 561. — Animæ tres mortes contingunt, cogitatione, opere, perseverantia, *ibid.*, 471. — Peccatum quam grave sit onus, *ibid.*, 525. — Duobus modis peccatur, cupiditate et timore, *ibid.*, 1142. — Peccati Deus auctor non est, Philippus de Harveng, CIII, 154. — Peccatorum causa superbia, Petrus Cantor, CCV, 44.

III. — De peccati effectibus, necnon poena qua plectitur.

Quamvis anima humana veraciter immortalis perhibetur, habet tamen quandam etiam ipsa mortem suam. Nam ideo dicitur immortalis, quia modo quodam quatuorlocum non desinit vivere atque sentire; corpus autem ideo mortale, quoniam deserit omni vita potest, nec per seipsum aliquatenus vivit. Mora igitur animæ fit, cum eam deserit Deus, sicut corporis, cum id deserit anima. Ergo utriusque rei, id est totius hominis mors est, cum anima a Deo deserta deserit corpus. Ita enim nec ex Deo vivit ipsa, nec corpus ex ipsa.... Nam in illa poena ultima et sempiterna.... recte mors animæ dicitur, quia non vivit ex Deo; mors autem corporis quodammodo, cum vivat ex anima.... Vivit itaque anima ex Deo, cum vivit bene; non enim potest bene vivere, nisi Deo operante in se quod bonum est, S. Augustinus, I. in, De civit. Dei, c. 37.

Quæ sunt, putas, mirabilia Dei? Quid mirabilius inter Dei mirabilia quam mortuos suscitare? Numquidquam, inquis, ego mortuus sum? Si non mortuus esses, non tibi diceretur: Surge, qui dormis, et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus. Mortui sunt omnes infideles, omnes iniqui; corpora vivunt, sed corde exstincti sunt. Qui autem suscitavit mortuum secundum corpus, reddit eum luci huic videndæ et huic aeri ducendo, non autem suscitator ejus ipse illi lux et aer est: incipit videre, quem admodum videbat ante. Anima non sic exsusculatur. Anima enim exsusculatur a Deo, quanquam et corpus exsusculatur a Deo; sed Deus quando exsusculat corpus, mundo reddit; quando exsusculat animam sibi reddit. Si recedat aer mundi illius, moritur corpus; si recedat Deus moritur anima. Cum ergo animam suscitavit Deus, nisi adit qui suscitavit, suscitata non vivit. Non enim suscitavit, et dimittit ut vivat sibi.... suscitavit illam Deus, moritur, si discescit Deus. Dicam enim audacter, fratres, sed tamen verum: Duæ vitæ sunt, una corporis, altera animæ, sicut vita corporis anima, sic vita animæ Deus, quomodo si anima deserat moritur corpus, sic anima moritur, si deserat Deus. Cum mecum es vivo, et anima mea vita in es, quæ morietur, si dimittitur sibi. S. Augustinus, enarrat. in Psal. LXX, serm. 2, n. 5.

Qui levi, ait S. Hieronymus, in cap. II Jerem. peccatorum sorde maculatus est levioribus purgatur moribus. Porro peccata gravia quæ ad mortem trahunt, nec nitum, nec herba Borith dilui possunt, sed gravioribus tormentis indigent.... Sunt peccata levia, sunt gravia. Aliud est decem millia talenta debere, aliud quadrante. Et de otioso quidem verbo et ad alterum rei tenebimur, sed non est idem suffundere et torqueri; erubescere, et longo tempore cruciari. Audi apostolum Joannem: Qui sol

fratrem suum peccare peccatum non ad mortem petat, et dabit ei veniam, peccanti non ad mortem. Qui vero peccaverit ad mortem, quis orabit pro eo? Cernis quod si pro peccatis minoribus deprecemur, impetremus veniam; si pro maioribus, difficilis impetratio fit, et inter peccata et peccata, esse magnam distantiam...

Cum autem peccatum sit quaedam infirmitas animæ, peccatum aliquod mortale dicitur ad similitudinem morbi, qui dicitur mortalis, ex eo quod inducit defectum irreparabilem per destitutionem alicujus principii..... Principium autem vitæ spiritualis, quæ est secundum virtutem, est ordo ad ultimum finem,.... qui quidem si destitutus fuerit, reparari non potest per aliquod principium intrinsecum, sed solum per virtutem divinam..... ideoque hujusmodi peccata dicuntur mortalia quasi irreparabilia. Peccata autem quæ habent inordinationem circa eas quæ sunt ad finem, conservato ordine ad ultimum finem, reparabilia sunt; et hæc dicuntur venialia. Tunc enim peccatum veniam habet, quando reatus poenæ tollitur, qui cessat, cessante peccato. Et adhuc dicendum quod ille qui peccat venialiter laboret bono temporali, non ut fruens, quia non constituit in eo finem, sed ut utens, referens in Deum non actus, sed habitus..... Peccatum veniale a venia dicitur... non meretur poenam æternam, sed temporalem.... Cum enim voluntas fertur in aliquod quod secundum se repugnat charitati, per quam homo ordinatur in ultimum finem, illud peccatum ex suo objecto habet quod sit mortale. Unde est mortale ex genere, sive sit contra dilectionem Dei, sicut blasphemias, perjurium et hujusmodi; sive contra dilectionem proximi, sicut homicidium, adulterium et similia. Quandoque vero voluntas peccantis fertur in id quod in se continet quandam inordinationem, non tamen contrariatur dilectioni Dei et proximi, sicut verbum otiosum, risus superfluus, et alia hujusmodi; et talia sunt peccata venialia ex suo genere... Quibus venialibus peccatis licet occidit animam non potest, ita tamen eam velut quibusdam pustulis et quasi horrenda scabie deformem faciunt, ut eam ad amplexus Sponsi coelestis, aut vix aut cum grandi confusione venire permittant. Et ideo continuis orationibus, et frequentioribus jejuniis et largioribus elemosynis, et præcipue, per indulgentiam eorum qui in nos peccant, assidue redimuntur, ne forte simul collecta cumulum faciant et demergant animam. Quidquid enim de istis peccatis a nobis redemptum non fuerit, illo igne purgandum est de quo dicit Apostolus: «Quia in igne revelabitur; et si cujus opus arserit, detrimentum patietur.» Aut enim dum in hoc mundo vivimus, ipsi nos per penitentiam fatigamus; aut certe volentes aut permittentes Deo, multis tribulationibus pro istis peccatis affligimur; et si Deo gratias agimus, liberamur..... Ita peccata ipsa in hoc sæculo purgantur, ut in futuro ille ignis purgatorius aut non inveniat, aut certe parum inveniat quod exurat. Si autem nec in tribulatione Deo gratias agimus, nec bonis operibus peccata redimimus, ipsi tandem in illo purgatorio igne moras habebimus, quamdiu supradicta peccata minuta, tanquam ligna, fenum, stipula consumantur.

Sed dicit aliquis, ait S. Cassarius serm. 57, Non pertinet ad me quando moras habeam, si tamen ad vitam æternam perrexero. Nemo hoc dicat, quia ille purgatorius ignis durior erit, quam quidquid potest in hoc sæculo poenarum aut cogitari aut videri, aut sentiri. Et ideo totis viribus unusquisque laboret ut capitalia crimina possit evadere, et minuta peccata ita operibus bonis redimere, ut de ipsis nihil videatur remanere quod ille ignis possit absorbere. Illi autem qui capitalia crimina committunt, si quando vivunt, ea redimere penitentia medicamentis noluerint, non ad illum ignem de quo dicit Apostolus: «Ipse salvus erit, sic tamen quasi per ignem; sed in istum ignem, illum durum et irrevocabilem sententiam adiuturi sunt, de quo Christus ait: «Discedite a me, maledicti, in ignem æternum.»

Hæc explanantur in sequentibus indicationibus ex P. tribus desumptis.

Peccata amittimus beata et maxima et Deo proxima, S. Hilarius, IX, 788. — Ab omni, qui in peccatis moratur, vultus Domini est aversus, *ibid.*, 429. — Peccata sunt quædam, quæ ex ore verbum auferunt veritatis, *ibid.*, 514. — Peccata opprobrium sunt digna, *ibid.*, 525. — Semper nobis peccatum nostrum tanquam malus exactor occurrit, vel tanquam improbus generator conveniens debitorum, S. Ambrosius, XIV, 1070. — Rei sumus sine accusatore, sine tortore cruciatur, sine vinculis astrigimur, sine venditore vendimur, *ibid.*, 1023. — Peccata quomodo puniuntur, *ibid.*, 348. — Injusti sicut paleæ ventilantur, *ibid.*, 851. — Peccati dies, dies confusionis

appellatur, *ibid.*, XVI, 506. — Nullus major est dolor, quam is qui peccati mucrone vulnerat conscientiam: neque ullum gravius onus, quam peccatorum sarcina, et pondus flagitiorum, *ibid.*, 1235. — Nihil est quod tam summo dolori sit, quam ut unusquisque positus sub captivitate recorderetur unde lapsus sit, atque unde deciderit, *ibid.*, 525. — Peccata interna inquinant hominem, Juvenecus, XIX, 647. — Mors nostra peccatum est, S. Hieronymus, XXII, 339. — Peccata germinant negligentiam, *ibid.*, 651. — Peccatum murus est, dividens Deum et homines, *ibid.*, XXIV, 576. — Mortem sonat, *ibid.*, XXV, 575. — Peccata nostra causa omnium malorum, LVII, *ibid.*, 57. — Peccatum mors animæ, *ibid.*, XXVI, 465. — Omnis qui peccat, amat tenebras, *ibid.*, XXIV, 356. — Omnis qui peccat, ex diabolo natus est, *ibid.*, 659. — Qui peccavit et fecit malum mortuus est, *ibid.*, XXIII, 1077.

Peccatum mors animæ, S. Augustinus, XXXV, 1748. — Sola mors animæ, *ibid.*, XI, 11, 95. — Iniquitas sola longe a Deo facit, *ibid.*, XXXVII, 1775. — Peccando recedit homo a Deo, *ibid.*, XXXIII, 838. — Peccata sola a Deo separant, *ibid.*, XLI, 500. — Et a salute ac vita æterna, *ibid.*, XLIV, 129. — In peccato tenebræ et frigus, *ibid.*, XXXV, 1579. — Peccata tenebræ sunt animarum, *ibid.*, XLIII, 118. — Peccatum impunitum esse non potest, *ibid.*, XXXVI, 503, 701; XL, 338. — Peccatum aut a Deo aut ab homine puniendum est, *ibid.*, XXXVI, 503. — Peccati merito vindicta est æterna, *ibid.*, XXXIII, 381. — Peccatorum poena et extus est, ut primo cupiditatum igne vastentur, deinde malorum operum putore a cœtu beatorum abiciantur, postremo ahrepti atque submersi ineffabiles poenas luant, *ibid.*, XXXVI, 157. — Peccati poenæ variae sunt, *ibid.*, XXII, 674. — Deus non de se profert unquam peccata puniuntur, sed ipsa peccata sic ordinat, ut quæ fuerunt delectamenta homini peccanti, sint instrumenta Domino punienti, *ibid.*, 107, 108. — Peccati effectus, *ibid.*, XXXIX, 1974, 2224, 2223. — Peccata nulla Deus inulta permittit, *ibid.*, XL, 1350. — Nulla impunita esse possunt, *ibid.*, XLV, 1876.

Peccatum est mors animæ, Gennadius, LVIII, 990. — Peccato natura vitata, Eegyptius, XII, 1017. — Bonum perditum, *ibid.*, 996. — Peccata tenebræ animarum, *ibid.*, 873. — Peccatum generat mortem, *ibid.*, 118. — Peccatum hominis effecit ut dies a tenebris jam computentur, *ibid.*, 135. — Hominem ex paradiso destruit, *ibid.*, 138. — Homo per peccatum facultatem bonæ cogitationis et bonæ voluntatis amisit, Fulgentius, LXV, 467. — Peccata quanto majora sunt, tanto longius a Deo repellunt, Cassiod., LXX, 56. — Qui peccat, gratiam Spiritus sancti amittit, *ibid.*, 367. — Peccatum est morbus animarum, *ibid.*, 298. — Peccata sunt vincula, *ibid.*, 836. — Peccatum, mors animæ, Vita Patrum, LXXIII, 509. — Peccatum nullum Deus relinquit inultum, S. Gregorius Magnus, LXXV, 635. — Per ea Deus hominem plectit, quæ peccando suo auctori prætulit, *ibid.*, 608. — Irræ divinæ nullum peccatum absconditur, *ibid.*, LXXVI, 27. — Peccatis involuti lumen videre non possunt, *ibid.*, 536. — In sinu Ecclesiæ inique viventes, divina ultio quasi impios percussit, *ibid.*, — Patitur tenebras ultionis, qui hic sponte sustinuit tenebras voluptatis, *ibid.*, 1108. — Peccata anima dum pascitur, panem justitiæ edere non valet, *ibid.*, LXXV, 975. — Peccati poena in inferno est æterna, *ibid.*, LXXVII, 461. — Cur peccatum quod in se est finitum, poena puniatur æterna, *ibid.* — Peccatum animam occidit, Rabanus, 107, 481; CVIII, 227. — Ejus labe infecti cœli aditu arcendi, *ibid.*, CIX, 631. — Eo polluti frustra in templo fiduciam locant, *ibid.*, CXI, 839. — Peccatores ut lutum delebuntur, S. Bruno, CXLII, 197. — Sicut pulvis projiciuntur, *ibid.*, 147. — Ut fumus deficiunt, 249. — Pacem in conscientia non habent, *ibid.*, 274. — De peccatorum effectibus, S. Petrus Damianus, CXLV, 223. — Peccatum nullum impunitum manet, *ibid.*, 578. — Corpora peccatis subjecta mortua sunt, Lanfrancus, CL, 700. — Peccatis obvoluto nihil prodest hostia, *ibid.*, 398. — Peccatum pondus, *ibid.*, 402. — Peccata mentem excæcant interius, Ridulphus, CLV, 1670. — Ad exteriores tenebras pertrahunt, *ibid.* — In peccatis lethalibus voluntarie perseverantes tanquam ehlri et mortui nihil vident, nihil sentiunt boni aut mali, Guibertus, CLVI, 31. — Omnia peccata animam lædunt, S. Anselmus, CLVII, 539. — Justitia aboletur justis ruentis, *ibid.*, 877. — Tanto magis ægrotat, quanto licentius quis peccat, *ibid.*, 665. — Peccata dum attrahunt, dulcia promittunt; dum pertrahunt, amaritudine perfundunt. Dum suadent, ungunt; postquam suaserunt, usque ad mortem animam pungunt, *ibid.*, 1010. — Peccata conscientiam discerpunt, *ibid.*, 930. — Per peccatum moritur homo, etsi aliquatenus vivat, *ibid.*, 875. — Abyssus peccatorum invocat abyssum judiciorum et suppliciorum,

ibid., 1001. — Humana natura quando primum peccavit, hæc poena flagellata est, ut nunquam prolem naturaliter nisi talem, quales videmus infantes nasci, generaret, *ibid.*, 531. — Ac post hæc vitam in Inferno a regno Dei ad quod facta est, in perpetuum exsularet *ibid.* — Peccati poena est peccandi necessitas, *ibid.*, 463. — Morbi, mors, etc., poena sunt peccati, *ibid.*, 461. — Mors ex peccato et poena peccati, *ibid.*, 391. — Peccata sunt funes, Rupertus, CLXVII, 1018. — Peccatum in homine attulit, nobis mortem animæ et corporis, *ibid.*, 1330. — Peccatum animam diabolo subiecit, Adamus Scotus, CXCVIII, 417. — Hominem ligat, *ibid.*, 744. — Peccatum destruit in nobis habitaculum Dei, Godefridus, CLXXIV, 27. — Et animam ut funiculus ligat, *ibid.* — Nos facit servos, *ibid.*, 483. — Peccatum mors est animæ, Philippus de Harveng., CCIII, 1157.

IV. — De necessitate vitandi peccatum, mediisque ex eo surgendi.

Ex dictis in præcedenti paragrapho de poenis peccatis capitalibus et venialibus reservatis, deducimus quod qui a poena perpetua et a purgatorio igne desiderant liberari, crimina capitalia non admittant; aut si jam commiserint fructuosam agant penitentiam, et illa parva vel quotidiana peccata bonis operibus redimere non desistant.

Quibus tamen operibus, ait sanctus Cæsarius, minuta peccata redimantur, planius vobis insinuare desidero. Quoties infirmos visitamus, in carcere clausos, et positos in vinculis requirimus, discordes ad concordiam revocamus inditi in Ecclesia jejuniis jejunamus, pedes hospitibus abluimus..., elemosynam ante ostium prætereuntibus pauperibus lacrimis, inimicis nostris, quoties petierunt, veniam indulgemus, istis operibus et similibus minuta peccata redimimus quotidie.

Pro capitalibus vero criminibus non hoc solum sufficit, sed addende sunt lacrymæ, rugitus et gemitus, continuata et longo tempore pertractata jejunia, largiores elemosynæ erogandæ, ultro non ipsos a communione Ecclesiæ removentes, in luctu et in tristitia multo tempore permanentes, et penitentiam etiam publice agentes, quia iustum est, ut qui cum multorum destructione se perdidit, cum multorum edificatione se redimat.

Est penitentia, inquit S. Augustinus, Serm. 331, c. 3, a. 5. De utilitat. agendi penitent., cuius actio per totam istam vitam, qua in carne mortali degimus, perpetua supplicationis humilitate subeunda est, quia nemo vitam æternam, incorruptibilem immortalemque desiderat, nisi eum vitam hujus, temporalis, corruptibilis, mortali que præleat... Quis dubitet in quacunque temporali felicitate versemur, ponere tamen nos debere hujus vite, ut ad illam incorruptionem tota aviditate curramus?.... Quis ergo festinat et optat ad patriam remeare, et illam speciem quæ est facie ad faciem contemplari, nisi quem peregrinationis anæ penituerit? Ex quo dolore penitentis, etiam vox illa miserabilis erumpit et sonat: «Heu me! quoniam peregrinatio mea longinquæ facta est.»

Ne quis igitur per baptismum quamvis justificatus sit a prioribus peccatis, tamen superbiere audeat, si nihil committat, unde ab altaria communione separetur, quasi jam de plena securitate se jactans, sed potius sorvet humilitatem, quæ pene una disciplina Christiana est.... Nec superbiat terra et cinis, donec ista nox tota transeat.... Quis itaque sanæ mentis non ingemiscat? Cui non per penitentiam sic esse displiceat? Quis non tota humilitate supplicans divino adiutorio se exaudibilem præbeat, donec transeat omnis ista tentationum materies atque umbra terrena... Deinde quisque ut mundo crucifixus sit ab omni opere malo, in servitutem membra castigat, ne jam regnet peccatum in ejus mortali corpore, ad obediendum desideris ejus; solum unum verum Deum colat, nullis simulacrorum ritui deditus, nullis sacris demoniorum irretitus, non accipiens in vanum nomen Domini Dei sui, quietem sempiternam certus expectans, debitum honorem parentibus reddens, nec cruentus homicidia, nec fornicatione turpatus, nec furto fraudulentus, nec mendacio duplicatus, nec rei, nec uxoris alienæ concupiscentia sordidus, non in suis etiam rebus aut luxuria diffusus, aut arescat avaritia, non sit contentiosus, non sit contumeliosus, non maledicus, vendat postremo omnia bona sua, et dei pauperibus et sequatur Christum atque thesaurum coelestis radicem cordis infingat.... Consulat proximo sicut sensit sibi esse consultum. Versabitur ergo iste in rebus humanis, non carnalis, sed spiritalis acquisitiones devinctus officio, non quidem negotiis secularibus obligatus, sed tamen quia militat Deo, non otio desidii torpidus et abjectus. Det ergo, al potest, suas elemosynas omnes cum omni hilaritate; non tædio frangatur in difficultatibus rerum, quæ necesse est existant, ut ostendatur

homini quod homo est. Non ira subrepat in eum, qui aut odiose irruit, aut inopportune inopia coactas petit; aut negotio suo.... Non det quidquam amplius vel minus quam oportet...; non loquatur amplius quam opus est... Sed lamen de terra sicca pulverem contrahunt... Non solum ergo propter ipsam vitam hujus mortalitatem et ignorantiam, et propter diem malitiam... quam jubemus ferre atque portare...; et sustinere, Deum viriliter agendo, ut fructum afferamus cum tolerantia; sed etiam propter ipsum pulverem mundi hujus..., qui per lumen consulendi consensum pedibus adhaerescit, et damnaque in ipsa negotiosissima dispensationis actione contingunt, quæ Dominus præstat ut eum lucris majoribus compensentur, quotidianam debemus habere penitentiam.

Quisquis itaque se diligenter attendens, nulla se ipsum adulatione seducti, satis intelligit cum quanto periculo mortis æternæ, et cum quanta poenaria perfectæ justitiæ peregrinetur a Domino... Oportet ut odis in te opus tuum, ait S. Augustinus, tract. in Joan. xii, n. 13, et ames opus Dei. Cum autem coeperit tibi displicere quod fecisti, inde incipiunt bona opera tua, quia accusas mala opera tua; inilium operum bonorum, confessio est operum malorum... Qui autem facit veritatem, accusat in se mala sua, non sibi parit, non sibi ignoscit ut Deus ignoscit, quia quod vult ut Deus ignoscit, ipse agnoscit.

Christus paratus est ignoscere, sed agnoscentibus. In dilectione autem ejus et in misericordia ejus qui ambulat, etiam liberatus ab illis lethalibus et grandibus peccatis, qualia sunt facinoræ, homicidia, furia, adulteria, propter illa quæ minuta videntur esse peccata lingua aut cogitationem, aut immoderationis in rebus contraria, facit veritatem confessionis, et venit ad lacum in operibus bonis, quoniam minuta plura peccata, si negligenter, occidunt... Rer autem hujus sæculi molestum est, plenum est tentationibus; in rebus prosperis ne extollat, in rebus adversis ne frangat. Qui tibi dedit felicitatem hujus sæculi, ad consolationem tuam dedit, non ad corruptionem. Rursus qui te flagellat in isto sæculo ad emendationem, non ad damnationem facit. Forto patrem erudientem, ne sentias judicem penitentem.

Omnes itaque sancti qui Deo fideliter servant, sectioni et orationi vacare, et in bonis operibus perseverare contendunt, nec capitalia crimina, nec minuta peccata, id est ligna, fenum, stipulam supra fundamentum Christi, sed bona opera, hoc est, aurum, argentum, lapides pretiosos superedificantes, per ignem illum, de quo dicit Apostolus: «Quia in igne revelabitur, absque ulla violatione transibunt. Illi vero qui quamvis capitalia crimina non admittant, et ad perpetranda minuta peccata sunt faciles, et ad redimenda sunt negligentes, ad vitam æternam pro eo quod in Christum crediderunt, et capitalia peccata non admeruerint venturi sunt; sed prius aut in hoc sæculo per Dei iustitiam vel misericordiam, sicut jam dictum est, amarissimis tribulationibus sunt excoquendi, et illi ipsi per multas elemosynas, et principium inimicis suis elemosinas indulgent, per Dei misericordiam liberandi, aut certe illo igne de quo dicit Apostolus, longo tempore cruciandi, ut ad vitam æternam sine macula et ruga perveniant. Illi vero qui aut homicidium, aut sacrilegium, aut adulterium, vel reliqua his similia commiserint, sicut etiam jam dictum est, si cum digna penitentia non subvernerit, non per purgatorium ignem transire merebuntur ad vitam, sed æternæ incendii præcipitibus ad mortem.

Per ista præfata satis nobis apparent demonstrata et quæ spectant ad necessitatem vitandi peccatum, et ad media apta ad ex eo exsurgendum. Insuper adhuc demonstrantur ex sequentibus.

Non facit tantum, sed et voluntatis delicia vitanda, et penitentia purganda, Tertull., 1, 123. — Munia quæ ad peccatum inducunt, omnia deserenda, *ibid.*, 667. — Peccatis omnibus, seu carne, seu spiritu, seu voluntate commissis, qui poenam per iudicium destinavit, idem et veniam per penitentiam sponsoit, *ibid.*, 1233. — Peccatorum oblationem meretur jejunia, id., 11, 65. — Oratio diluit delicta, lapsos erigit, cadentes suscipit, stantes continet, id., 1, 1196. — Ad obtinendam peccatorum veniam opus est nobis quotidiana sanctificatione, S. Hieronymus, IV, 325.

Peccata nostra quomodo dissimulet Deus, S. Hieronymus, IX, 860. — Peccatorum venia, *ibid.*, 783. — Peccatis veniam per penitentiam promittit lex et Evangelium, *ibid.*, 789. — Omnium omnino peccaminum veniam per fidem tribuit Deus, post redditum confessionis, suo potius munere quam nostro merito, *ibid.*, 1032. — Peccata humilitatione emendantur, *ibid.*, 567.

Peccata magna tollit magna medicina, S. Ambrosius XIV, 721. — Quomodo eorum funes et vincula solvantur

tur, id., XV, 1311. — Inflexi vitili non voluntariis, propter tiemus nobis Deum, sequamur quæ jubet, vitiosumque prohibet, sit propitiandæ divinitatis ambitio, sequendæ præceptionis obeditio, interdictæ prævaricationis cautio, id., XIV, 573. — Peccator culpam fateatur, impius ingemiscat, justus non se extollat, *ibid.*, 805. — Ille iustificatur qui proprium peccatum confiteatur, *ibid.*, 535. — Peccatum donatur per gratiam, deletur per sanguinem crucis, inquit per charitatem, *ibid.*, 876. — Justitia remittit iniquitates, fortitudo timorem, temperantia impuritates, ut perpetua fiat remissio peccatorum, id., XV, 1248. — Peccatorum leviorum remissio quomodo haberi possit, *ibid.*, 479. — Peccatum non abscondendum, si velimus nobis remitti culpam, Rufinus, XXI, 803.

Necessitas dimittendi peccata, S. Hieronymus, XXVI, 152. — Pro peccato sanguis proprius digne offertur, id., XXV, 1210. — Non solvuntur peccata nostra, nisi de manu Domini recipimus ea, id., XXIV, 400. — Levia et gravia quibus remediis purgantur, *ibid.*, 693. — Quamvis grave sit peccatum, si quis converterit, potest sanari, *ibid.*, 100. — Initium salutis est sua intelligere et flere peccata, *ibid.*, 1251. — Peccata diversa, diversis remediis curanda, id., XXV, 677.

Peccata dissolvuntur et abolentur in Christi clarificatione, S. Augustinus, XXXIV, 595. — Peccata solus Christus auferre potest, 638. — De peccato solus liberare potest, qui sine peccato venit, id., XXXV, 1691. — Peccata tolluntur, dum mors Christi attenditur, id., XXXIV, 489. — Nemo a peccatis liberatur nisi gratia Dei per Jesum Christum, id., XXXIII, 885; XL, 1119. — Peccatum propriæ voluntatis etiam solvitur sanaturque per Christum, id., XLIV, 120. — Christus peccatum tollit triplici ratione, XLV, 1176. — A peccato homo non fit liber lege, sed gratia, *ibid.*, 890. — Peccatum per gratiam solum auferitur, id., XXXV, 2063. — Peccata quibus modis mundantur, id., XLIII, 475. — Tribus modis dimittuntur, XL, 636. — Peccatorum medicamenta, eleemosynæ, jejunia, oratio, id., XLIII, 65. Peccata oratione expiantur, et Deus placatur, id., XXXIII, 668, 678. — Peccata exhaustenda sunt quotidie per bona opera, ne navem depriment, id., XXXVI, 819. — Peccata non redimuntur eleemosynæ, nisi vita mutetur, id., XL, 263, 267. — Delentur graviora peccata per Orationem Dominicam, si penitendo vita in melius fuerit mutata, *ibid.*, 265. — Peccata quamlibet magna remittuntur in Ecclesia per penitentiam, *ibid.*, 262. — Penitentia sola quæ la vera religione agitur, impetrat veniam, et purgat admissum, XXXIII, 591. — Peccata non dimittuntur, nec dimittuntur a Deo, id., XL, 195, 1275. — Remedium peccatorum, id., XXXVII, 1698; XLIII, 215. — Peccata omnia delentur, cum ex vero corde et plena fiducia dictum: *Dimitte nobis*, id., XXXVII, 1561. — Peccata venialia in Oratione Dominica delentur, id., XL, 636. — Peccata minuta non contemnenda, id., XXXVIII, 88, 382. — Non negligenda, *ibid.*, 650. — Si negligantur occidunt, id., XXXV, 1492. — Peccata levia si contemnitis quando appendis, expavesce quando numeres, *ibid.*, 1982. — Peccata levia simul congregata, quasi scabies, aut necant, aut decus nostrum exterminant, *ibid.*, 1541. — Vitare peccatum quisquis debet levius, id., XL, 499. — Peccata gravia devitanda, minora triplici remedio curanda, id., XXXVIII, 88. — Peccatorum quotidianorum mundatio, et medicina quotidiana, *id.*, 127, 299, 382, 983, 1207. — Peccare si vis, querere ubi te non videat Deus, et fac quod vis, *ibid.*, 736. — Peccatorum apud Deum confessio spem excitat, id., XXXII, 675, 787. — Peccata melius accusantur, ut pereant, quam excusantur, ut maneant, id., XXXVII, 1410. — Peccata adduntur peccatis, cum peccata quæ faciunt cooperiuntur aliis peccatis, id., XXXV, 1469. — Peccati excusatio, et perversa defensio, id., XXXVIII, 138, 185, 186. — Peccata non confitentes, sed defendentes, fumo deficienti comparantur, *ibid.*, 155. — Peccata cum excusamus, diabolus triumphat; cum accusamus, genit ac dolet, *ibid.*, 186. — Peccatorum sarcina quam cito deponenda, XXXV, 1474. — Peccata duobus modis, aut morbi, ita et caventur, id., XXIV, 287. — Peccata triplicis generis triplici remedio sananda, id., XL, 287. — Peccare humanum, Christianum a peccato desistere, perseverare diabolicum, *ibid.*, 1155. — Peccatum nullum tam grande, quod penitendo non habeat veniam, *ibid.*, 1179, 1182, 1187, 1199. — Peccata quotidie redimenda, XXXIX, 2231, 2224. — Quoties subrepunt, sine ulla mora his medicamentum provideatur, *ibid.*, 1788. — Peccatis providit Deus medicamenta, quæ divites et pauperes possunt adhibere, *ibid.*, 2259. — Peccatorum remedia, *ibid.*, 1877, XL, 1348. — Tria remedia, XXXIX, 1869. — Per charitatem ea redimere possumus, *ibid.*, 1986. —

Peccatorum veniam accelerat fratrum indulgentia, id., XXXIX, 1869. — Peccata justorum minuta tribulationis igne sunt consumenda, *ibid.*, 1771. — Peccata capitalia per confessiones veraces ac dignos penitentis fructus sunt explenda, id., XI, 1066.

Non tantum simplici illo penitentis nomine salus æterna repromittitur, sed etiam per charitatis affectum peccatorum moles obruitur, Cassianus XLIX, 1160. — Per eleemosynarum fructum vulneribus nostris medela præstatur, *ibid.* — Per lacrymarum profusionem conquiritur ablutio peccatorum. Recnon per criminum confessionem eorum abolitio conceditur, *ibid.* — Item per afflictionem cordis et corporis, per emendationem morum, *ibid.*, 1161. — Interdum etiam intercessionem sanctorum, et misericordiam ac fidei merito. Per conversionem plerumque et salutem eorum qui nostris monitis salvantur, *ibid.*, 1162 per indulgentiam nostram et remissionem, *ibid.* et seqq.

Omnia peccata, quantalibet faciant, dimittuntur in baptismo, S. Prosper LI, 454. — Peccata remittentes proximis propria solvunt, *ibid.*, 510. — Peccata confitenda, non excusanda, *ibid.*, 402.

Peccata jejuniis vincuntur, S. Petrus Chrysolog., LII, 254. — Per Christum remittuntur, *ibid.*, 560. — In peccatorum magnitudine non desperandum, *ibid.*, 457. — Hominiibus per homines remittuntur, *ibid.*, 457. — Peccatum civitatis a solo Christo aboletur, *ibid.*, 462. — Multiplex misericordia ita lapsibus subvenit humanis, ut non solum per baptismi gratiam, sed etiam per penitentis medicinam spes vite repararet æternæ, S. Leo Magnus, LIV, 1012. — Peccata tollenda sunt ad Deum nobis propitiis faciamus, S. Maximus Taurin., LVII, 566. — Peccatores si peccata sua in confessione taceant, criminiosiores fiunt, *ibid.*, 522. — Peccatis hominum medicina a Deo preparata, LX, 819. — Peccatoribus munera confert Deus, et convertantur, *ibid.*, 831. — Peccata eleemosynis superantur, S. Paulinus, LXI, 76. — Ille nunc moriendum, ne postea pœnis vivamus, *ibid.*, 577. — Etiam minima cavenda, ne pœnalam decidamus, *ibid.*, 735. — Baptismo deletur et penitentia, *ibid.*, 532. — Illorum inutilis non obistere perquam periculosum, *ibid.*, 452. — Peccata absque charitate non dimittuntur, Eugypsius, LXII, 984. — Peccata operit charitas, *ibid.*, 998. — Peccatis proximis remediis succurrendum, *ibid.*, 662. — Deus tam originale quam actuale peccatum in malla puniuntur, S. Fulgentius, LXV, 635. — Supplicii æterni inchoatur retributio cum iniquus mercedem quam oportuit erroris sui recipit in semetipso, *ibid.*, 564. — Naturam quandam homini perniciem propter culpam, *ibid.*, 592. — Remissionem consequi nihil aliud est nisi a peccati damnatione liberari, *ibid.*, 539. — Tria ad remissionem peccatorum, fides, opera bona et tempus, ita necessaria sunt, ut quolibet deficiente salus non possit obtineri, *ibid.*, 551. — Remissio peccatorum in hac tantum vita, *ibid.*, 574.

Prima remissio est peccatorum, quæ baptizamus in aqua, S. Casarius Arelat., LXVII, 1075; secunda, charitatis affectus; tertia, eleemosynarum fructus; quarta, profusio lacrymarum; quinta criminum confessio; sexta, afflictio cordis et corporis; septima emendatio morum; octava intercessio sanctorum; nona, misericordia fidei meritum; decima salus aliorum; undecima indulgentia et nostra remissio; duodecima passio martyrii, *ibid.* — Peccata quomodo deleantur, Cassiodorus LXX, 364. — Multis modis dimittuntur per baptismum, passionem martyrii, eleemosynam; per hoc quod remittimus peccata fratribus nostris; cum converterit quis peccatorem ab errore viam suam, *ibid.*, 60. — Singulare remedium quo peccata vitentur, et præsentis vite Dei, *ibid.*, 114. Nunquam relinquit peccatum, qui amat quod peccat, *ibid.*, 574. — Peccatorum nostrorum semper memores esse debemus, *ibid.*, 269. — Peccata odio habenda, Vita Patrum, LXXIII, 910. — Peccata nostra magis quam aliorum pensanda, *ibid.*, 969. — Peccata qui bonis operibus admiscet, idem facit quod qui aquam in vas pertusum haurit, *ibid.*, 762. — Prima virtus peccata vitare, S. Gregorius Magnus, LXXV, 751. — Peccata præterita perfecti semper debeant, id., LXXVI, 1058. — Peccata confitenda, non vero, ne gementur, excusanda, id., LXXV, 635. — Confessio peccatorum est ruptio vulnerum, id., LXXVI, 1502. — Peccati medicina est humilitas lamenti, id., LXXV, 621. — Qui minimis, sed crebris culpis sunt obnoxii, quomodo monendi, id., LXXVII, 115. — Qui peccata minima negligit devitare, a statu iustitiae totus cadit, id., 116. — Peccata eleemosynis redempta non iteranda, id., 85. — Peccata operam quomodo plangenda, *ibid.* — Non prodest peccatum deserere, nisi fletibus mundetur, id., 110. — Aliqua peccata remittenda ut nostra remittantur, id., 424. —

Peccata manifesta non sunt occulta correctione purganda, i. l., 1526. — Peccatum, ut ad penitentiam accendamus, mente recogitandum, id., LXXIX, 184. — In peccatum relabi quam cavendum, id., 199. — Peccata non solum confitenda sunt, sed etiam penitentia austeritate defendenda, id., 429. — Peccata tegimus, ea per confessionem detegendo, id., 559.

Peccatum admittere cadere est in puteum, consuetudinem peccandi facere, os putei est angustare, ne is qui credidit valeat exire, S. Isidorus LXXXIV, 624. — Frequenter peccare cavendum est, *ibid.*, 625. — Cogitatio prava delectationem parit, delectatio consensioem, consensio actionem, actio consuetudinem, consuetudo necessitatem, *ibid.*, 624. — Quotidiana levissime peccata Dominica Oratione purgantur, Halitgarus, CV, 656. — Quomodo cetera remittantur, *ibid.* — De septem remissionibus peccatorum, Jonas, CVI, 150, 151. — Peccata elemosinis redimenda, Regino, CXXXII, 212. — Confessio contra lapsus futuros optimum est remedium, Guibertus, CLVI, 604. — Peccatorum recordationes clavi iustitie, *ibid.*, 1153. — Peccatum qui nequaquam deserit propter Deum, non ex dono gratia, *ibid.*

Peccata nostra indigent confessione et penitentia, Goffridus, CLVII, 200. — Præveniunda, ne ab eis præveniamur, *ibid.*, 209. — Non remittuntur peccata nisi remittantur ex corde in se peccanti, S. Ivo, CXI, 1017. — Quoties ceciderit peccator, toties resurgere debet, *ibid.*, 877. — Peccata non sine condigna penitentia relaxantur, *ibid.*, 840. — Peccatum nostrum, qualiter corrigere debeamus per disciplinam, Rupertus, CLXVII, 854. — Peccatum suum vere cognoscentem Deus nunquam deserit, *ibid.*, 1204. — Peccatum quod non est per malitiam citius dimittitur, *ibid.*, 919. — Peccati confessio meretur veniam, *ibid.*, 766. — Peccatum non defendere cum arguitur peccator, displicet Deo, *ibid.*, 1083. — Peccatori occulto, oleum misericordie, publico penitentia cauterium adhibetur, id., CLXX, 107. — Peccatorum confessio est demonum vexatio, Hildebertus, CLXXI, 425. — Peccatum post penitentiam non iterandum, S. Bernardus, CLXXXIV, 1249. — Peccata duobus modis plangenda, *ibid.* — Peccati notitia salutis initium, *ibid.*, 529. — Peccatorum remedium sincera confessio, *ibid.*, 550. — Nullum opus delet peccata siue humilitate penitentia, id., CLXXXV, 61. — Peccati defensio quantum malum, id., CLXXXIV, 987. — Peccatorum mors mala in mundi amissione, peior in carnis separatione, pessima in vermis ignisque duplici contritione, id., CLXXXII, 240. — Peccandi consuetudine homo in profundum malorum ruit, *ibid.*, 969. — Perseverare in peccato diabolicum, id., CLXXXIII, 40. — Peccati occasio fugienda, Petrus Cantor, CCV, 199.

SECTIO SECUNDA.

PECCATUM ORIGINALE.

De ejus essentia et consecrariis.

Nomen primi hominis parentis fuit Adam et uxoris ejus Eva, quos Deus posuit in paradiso voluptatis, qui erat hortus amenissimus in quo et produxit Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu et ad vascendum suave; lignum etiam vite in medio paradisi, lignumque scientie boni et mali: lignum vite ideo dictum fuit, inquit S. Augustinus, quia de eo propterea gustandum erat, ne mors vel senectus hominibus subreperet: lignum scientie boni et mali, sic dictum fuit ab effectis.

Quod ut planius intelligatur, scire oportet quid præcepit Deus homini in paradiso posito. « Ex omni ligno paradisi comede, inquit; de ligno autem scientie boni et mali ne comederis; in quocunque enim die comederis ex eo, morte morieris. » Itaque lignum scientie boni et mali ita dictum fuit, quia futurum erat, ut ipsius occasione, vel bonum vel malum homines experientia dignoscerent; bonum quidem, hoc est vitam beatam, si divino jussui parulissent; malum vero, hoc est omne miseriarum genus, si de fructu vitæ comedere non vererentur. Unde hoc lignum natura sua malum non erat; imo na ura sua bonum erat, quemadmodum et cetera omnia... Sed obedientia, inquit S. Augustinus, commendata est in præcepto, hoc est, ideo abstinendum ab eo ligno præcepit Deus, ut obedientiam primigeniam, prohi dolor! contra...!

At innocentiam primigeniam, prohi dolor! contra...! præceptum primi parentes peccando perdidere, cum de fructu vitæ comedere non erubuerunt. Quod ita factum est, scilicet, Eva mulier a dæmone seducta comedit, deditque Adamo, qui et ipse comedit. Et statim primi parentes, quia in hoc peccaverant, cognoverunt se esse nudos..., et hinc fuerunt pœnæ ipsis impositæ et aliæ quæ in posterum derivarunt.

De istis ultimis pœnis solum agemus. Ea fuerunt eadem prorsus quas ipsi dedere. Hinc nascimur omnimodis infirmitatibus morti, ignorantia, triplici concupiscentia obnoxii, servi peccati et diaboli, inimici Dei, sui ire et gehennæ. Et inde æquissima etsi incomprehensibilis iustitia Dei omnes omnino homines peccati reatu tenetur. Nascuntur omnes ingenta macula vitia, et æquum est ut illius pœnas luant...

De his audiatur concilium Tridentinum, sess. 5, decret. de peccat. origin. : 1. Si quis non constituit primum hominem Adam cum mandatum Dei in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem et iustitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse, incurrisseque per offensam prævaricationis huiusmodi iram et indignationem Dei, atque ideo mortem quam antea illi comminatus fuerat Deus, et cum morte captivitate sub ejus potestate qui mortis deinde habuit imperium, hoc est diaboli, totumque Adam per illam prævaricationis offensam secundum corpus et animam in deterius commutatum fuisse anathema sit.

2. Si quis Adæ prævaricationem sibi soli et non ejus propagationem asserit nocuisse, et acceptam a Deo tabellam, et iustitiam quam perdidit, sibi soli, et non nobis etiam eum perdidisse; aut inquinatum illum per inobedientiam peccatum, mortem et pœnas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem et peccatum, quod mors est animæ, anathema sit, cum contradicat Apostolo dicenti : Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors; et ita in omnes homines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt.

3. Si quis hoc Adæ peccatum, quod origine unum est, et propagatione, non imitatione transfusum omnibus inest unicuique proprium, vel per humane nature vires, vel per aliud remedium asserit tolli, quam per meritum unius mediatoris Domini nostri Jesu Christi, qui non Deo reconciliavit in sanguine suo, etc., anathema sit.

Unde uno verbo, cum omnes in primo parente viti inestabili concluderemur: « In hoc, inquit Apostolus, omnes peccaverunt... » et in peccatum originale. At pressus nequit comprehendere quomodo anima uniuscujusque hominis, quæ pura utique et immaculata a Deo creata ipsa sua cum corpore vitio conjunctione contrahat vitium corporis et maculam peccati tot ante sæcula commisit. Hoc peccatum originis mysterium est. Captum mentis humanæ superat... Itaque peccati originis veritatem et fide credimus et ratione concitemus, et ingenta miseria experiemur. hoc Deus planè revelavit in Scripturis. hoc semper Ecclesia docuit; hoc veluti fundamento innixit tota religionis series; quæ ex sequentibus indicationibus manifeste apparebunt.

Peccatum originale astringitur, Tertullianus, I, 815. — Peccatum originale, S. Cyprianus, IV, 563. — Peccatum originis, S. Hilarius, IX, 599, 601, 976. — Peccato Adæ generositatem primæ et beatæ creationis amisimus, *ibid.*, 614. — Homo sub peccati origine et sub peccati lege natus est, *ibid.* — Homines corporis infirmitas et conditio originis in peccatis detinet, *ibid.*, 754. — Peccati lex, *ibid.*, 404. — Ex uno in omnes sententia mortis et pœnæ labor exiit, *ibid.*, 585. — Peccati labem nonnullam ex consortio carnis salua contraxit, *ibid.*, 587. — Peccati et lex et origo manet in nobis, *ibid.*, 578. — Peccatum originale, S. Zeno, II, 532. — Peccati originalis effectus labor, gemitus, impietas, dolor, ageritudo, miseria, *ibid.*, 540. — Peccatum originis, Philastrius, XII, 1245. — Antequam nascamur, maculamur contagio, et ante usuram lucis, originis ipsius excipimus injuriam, S. Ambrosius, XIV, 872. — Nisi Dominus ignoscit, nemo salvus esse potest quem ipsa noxiæ conditio hæreditas astrinxit ad culpam, *ibid.*, 1053. — Per usuram successionem, culpæ quæque ab uno in omnes transfusa successio est, *ibid.*, 914. — Adamus vitæ hæreditatem ad nos usque transmisit, *ibid.*, 1125. — Alio iniquitas nostra, alia calcanei nostri, in quo Adam dentis serpentis est vulneratus, et obnoxii hæreditatem successionis humanæ suo vulnere dereliquit, *ibid.*, 1157. — Hinc peccatum Manasse proditor, tanquam corpore animæque genitoribus, dum corporis natura leniatur, anima male sana compulsi, id., XV, 1537. — Peccati originalis per concupiscentiam propagationem transfusio exemplo magnetis lapidis docetur, id., XVI, 1192. — Originis peccati successio, *ibid.*, 1246. — Lapsus sum in Adam, de paradiso ejectionis in Adam, mortuus in Adam, *ibid.*, 1317. — Diabolus redegetat humanum genus in perpetuam captivitate obnoxii hæreditatis gravi ferore, quod obzatus auctor ad posteros, defeoerata successione, transmisit, *ibid.*, 1115. — Adam vendidit se prior, et per hoc omne semen ejus subjectum est peccato, id., XVII,

110. — Manifestum est omnes in Adam peccasse quasi in massa, *ibid.*, 92. — Per traducem sit omnis caro peccati, *ibid.*, 113.

Peccatum originale, S. Hieronymus, XXII, 483. — Nullus est absque peccato parentum, *id.*, XXVI, 541. — Peccatum originale, S. Augustinus, XI, 278; XLII, 1026; XLIV, 115, 198, 413, 463, 533, 649, 720, 810, 824, 874; XLV, 1053, 1082, 1128, 1174, 1198, 1269, 1249, 1276, 1096, 1426. — Peccatum originale ex primo homine tractum, *id.*, XXVIII, 179, 412, 507, 657, 761, 832, 927, 1156, 1315. — Peccatum Adæ non in fonte mansit, sed in omnes pertransiit, *ibid.*, 852. — A tota Adæ stirpe contractum est, *id.*, XL, 243. — Hinc reatus ingeneratus et additus, *ibid.*, 262. — Primus homo totam massam damnabilem fecit, *id.*, XXVIII, 909. — Peccato primi hominis universa generis humani massa damnata, *id.*, XLI, 727. — Peccatum originale negant Manichæi, *id.*, XLV, 1008. — Pelagiani, *id.*, XXXIII, 723, 752; XLI, 48; XLIV, 114, 481, 520. — Juliani sententia de peccato originali, *id.*, 720. — Innocentes aliqui, ad quos Adæ culpa non pervenit, secundum Julianum, *id.*, XLV, 1202, 1203. — Capita objectionum Pelagianorum contra peccatum originale, *id.*, XLIV, 186, 188, 672. — Ad destruendum peccatum originale Juliani argumenta, *ibid.*, 721. — Catholicorum sententia Pelagianis opposita, *ibid.*, 673. — Peccatum originale ex Adam adstruitur contra Pelagianos, *id.*, XXXVI, 591; XXXVIII, 906, 1945; XLIV, 129, 464, 575, 614. — Peccatum originale tota catholica Ecclesia docet, *id.*, XLV, 1280. — Disputatio de peccato originali nova est, *id.*, XLIV, 195. — Quandoam de peccato originali corporum dubitare, non constat, *ibid.*, 192. — Peccato originali parvulos esse obnoxios de fide credendum est, *ibid.*, 655. — Peccatum originale et secundum Scripturas sanctas est manifestum, et hoc dimitti favore regenerationis, fidei catholice auctoritate atque antiquitate firmatum, et clara Ecclesiæ celebritate notissimum est, *ibid.*, 638. — Peccatum originale probatur ex Scripturis, *ibid.*, 615, XLV, 1073, 1083. — Per unum hominem peccatum, et per unum reconciliatio, *ibid.*, 1227. — Peccatum unum omnibus commune, non imitatione, sed propagatione, *id.*, XLIV, 114, 117, 118. — Peccatum per unum hominem intra se in mundum cum dicit Apostolus, generationem intelligit, non exemplum, *id.*, XLV, 1283, 1286, 1287.

Peccatum imitationis per diabolum intravit in mundum, peccatum generationis per hominem, S. Augustinus, XI, 1163, 1164. — Peccatum originale asserentibus catholicis, hæresis Manichæa crimen obijciunt Pelagiani, *id.*, XLIV, 652. — Peccatum originale qui astruunt non sunt Manichæi, *id.*, XLV, 1083, 1227, 1230. — Eisi fetus, sexus, corpus, fecunditas ex Deo sit, non tamen qui inde nascitur est sine sorde, *ibid.*, 1343. — Judicium Dei accusat, qui negat peccati originalis merito fieri, ut parvuli permittantur vexari a diabolo, *ibid.*, 1437. — Originale peccatum etsi congenitum, discernendum ab institutione conditoris, *ibid.*, 1442. — Peccati originalis causa, *id.*, XLIV, 756. — Et origo, *ibid.*, 1069. — Modus quo trahatur peccatum originale, etsi non facile ratione indagatur, non facile sermone explicatur; non tamen ab Ecclesia non creditur, *ibid.*, 828. — Peccatum originale unde trahatur, aut ex otio discitur, aut sine salutis labe nescitur, *ibid.*, 791. — Per quid invenitur peccatum in parvulo, *id.*, XLV, 1183. — Peccatum originale qua intravit in mundum, *id.*, XLIV, 462. — Duo modi contrahendi peccati originalis, *ibid.*, 794. — Peccatum originale qua intraverit in mundum, demonstrat Apostolus, *id.*, XLV, 1151 et seqq. — Fuit Adam et in filo sumus omnes; perit Adam, et in illo omnes perierunt, *ibid.*, 1400. — Quicumque ex Adam sunt, in illo unus erant cum peccavit, *id.*, XXXIII, 824. — Peccato originali omnes obnoxii, *id.*, XLIV, 128, 131. — Originale peccatum aqualiter omnes colligavit, *id.*, XLV, 1225. — Peccato originis subjacent omnes ex Adam carnaliter nati, *id.*, XXXIII, 825, 883. — Peccatum originale ex carnali concupiscentia, *id.*, XLIV, 406, 728; XLV, 1160, 1451, 1605. — Peccatum originale traducitur per libidinem, *ibid.*, 429. — Aut corpus et anima ex homine trahuntur vitiosa, aut unum in altero tanquam vitiatum vase corrumpitur, *ibid.*, 794. — Difficultas explicandi quomodo contrahatur peccatum originale, dubitationem ingerit utrum animæ de novo creentur, *id.*, XXXIII, 860. — Quæcumque teneatur sententia de animarum origine, nulla tenenda quæ neget peccatum originale, *ibid.*, 587, 732, 865. — Peccato originali subjacent etiam infantes fidelium, *ibid.*, 883. — Peccatum originale in nuptias non refundendum, *id.*, XLV, 1459. — Originalis mali causa, non conjugium, sed Adæ peccatum, *ibid.*, 1453. — Peccatum originale etsi remissum in parente, transit ad prolem, *id.*, XLIV, 859.

— Parens mortuus peccato, vivens Deo, general peccato mortuum, *ibid.*, 851. — Undecunque nascatur homo, sive de conjugio, sive de fornicatione, reus est per originale peccatum, *ibid.*, 729. — Quatenus a parentibus regeneratis in prolem trajicitur peccatum originale, *ibid.*, 1434. — Qui sit ut ex parente, in quo non est peccatum originale, illud contrahatur, *ibid.*, 813, 814. — Peccatum originale de vitio seminis trahitur, *ibid.*, 447. — Peccatum ex propagatione, *ibid.*, 119. — De conjugibus fidelibus rei nascuntur, tanquam ex oliva oleaster, *ibid.*, 855. — Peccatum originale, quod jam remissum est parentibus baptizatis, manere in parvulis, exemplo præputii demonstratur, *ibid.*, 854. — Sicut eorum per quos parvuli renascuntur, justitiam spiritus trajicit in eos fidem, sic eorum per quos nascuntur, caro peccati trajicit in eos noxam, *ibid.*, 1487. — Peccatum originale non absurde vocatur voluntarium, *id.*, XXXII, 604, 608, 610.

Non est in voluntate nascentis, non tamen est sine aliquo primi hominis voluntate, S. Augustinus, XLV, 1305. — Peccatum originale etsi trahunt sine propria voluntate nascentes, tamen per voluntatem primi hominis ipsa est origo vitiosa, *ibid.*, 1477. — Peccatum originale volu nati primi parentis factum, ad pueros sine voluntate transit per contagium, *ibid.*, 1396. — Peccato originali omnes præter Christum obnoxii, *id.*, XLIV, 165. — Peccatum originale ex poësis dignoscitur, *id.*, XLV, 1577. — Ostendunt miseriam generis humani, *ibid.*, 1177, 1230. — Et mala ac cruciatus quibus et ipsi parvuli gravantur, *ibid.*, 1540. — Miseriæ hujus vitæ testantur peccato primi hominis universum generis humani massam esse damnatam, *id.*, XLI, 781, 787, 788. — Grave jugum super filios Adami injustum esset, si peccatum originale non esset, *id.*, XLV, 1061, 1072, 1355, 1457, 1557. — Justitia non est, ut ab ortu suo filii Adam gravi jugo premantur, sine ullo merito peccatorum, *ibid.*, 1147, 1150. — Non erat justum, sine crimine transire in posteros Adæ supplicium, *ibid.*, 1164. — Injuste animæ gravatur corpore, si non est originale peccatum, *ibid.*, 1268. — Deus in tot et tantis malis quæ parvuli patiuntur, aut justitiam, aut omnipotentiam, aut ipsam curam humanarum rerum perdit, si non est peccatum originale, *ibid.*, 1148. — Peccati originalis rei parvuli demonstrantur, *ibid.*, 1067. — Peccatum et mors per unum hominem in omnes transit, *ibid.*, 1180. — Omnes homines propter peccatum originale justo Dei judicio damnationi obstricti, *id.*, XLIV, 935. — Peccatum originale catholica fides credit antiquitus, *ibid.*, 451, 829. — SS. Patrum fides de peccato originali, *id.*, XLV, 1074, 1080. — Patrum consensio ad asserendum originale peccatum, *id.*, XLIV, 192, 466, 607, 719; XLV, 1406, 1411. — Veterum testimonia ad probandum peccatum originali parvulos obnoxios nasci, *id.*, XLIV, 190, 614. — Cypriani, 191, 635, 644, 718. — Ambrosii, *ibid.*, 409; XLV, 1068, 1078. — Pro peccato originali, Hieronymi testimonium, *id.*, XLIV, 192. — Peccatum originale docuit Paulinus, *id.*, XXXIII, 851. — Agnovit Pelagius, *id.*, XLIV, 653. — Et nonnulli hæretici, *id.*, XLV, 978. — Peccato Adam genus humanum obnoxium fecit, *id.*, XXXV, 2356. — Peccatum originis inest omni homini qui per concubitus viri et mulieris concipitur, *id.*, XI, 774. — Peccati legi omnes sine ulla exceptione subiecti, *id.*, XXXIX, 1444. — Peccati primi poëta, *id.*, XLI, 572, 433. — Effectus, *ibid.*. — Miseriam hujus vitæ, *id.*, 729. — Inobedientia concupiscentiæ et moriendi necessitas, *ibid.*, 379. — Peccatum causa mortis est, *id.*, XXXIII, 873. — Peccando in moriendi necessitate compulsus est homo, *ibid.*, 547. — Anima post peccatum ordinata regit corpus suum, non omnimodo pro arbitrio suo, sed sicut leges universitatis sinunt, *ibid.*, 587. — Peccati poenæ, ignorantia et difficultas, *id.*, XXXII, 1296. — Inquietudo animi, *ibid.*, 732. — Errores et perversus amor, *id.*, XLI, 784. — Peccato originali universa in deterius mutata fuit natura, *id.*, XLIV, 732. — Ex peccato originali fit, ut tardi ingenio nascantur, *id.*, XLV, 1580. — Ad peccandum proclivior est natura mortalium ex peccato originali, *ibid.*, 1184. — Originalis peccati nomen quinto sæculo quomodo communiter sumptum, Isidor. Mercat., XLVIII, 639. — Quare non dicitur naturale, *ibid.*, 124. — Peccatum et mors transierunt ab Adam in posteros, *ibid.*, 135.

Peccati originalis et mortis transfusio, LI, 609. — Originalis peccati certum argumentum in seria humani generis, *ibid.*, 466. — Sicut baptismus ita et circumcissionis lex arguunt omnes in Adam damnatione obnoxios nasci. Peccatum originale et ejus poenæ, *ibid.*, 280. — Egregia casus hominis descriptio, peccati originalis trajectio, mentis cecitas, *ibid.*, 125. — Peccatum Adæ non ipsi solum nocuit, sed in posteros peccatum cum morte

transfudit. Peccatum originale negant Manichæi, *ibid.*, 472. — Omnes naturæ nostræ incolumitatem primi hominis prævaricatione perdidimus, *ibid.*, 653. — Inde tracta mortalitas, inde multiplex corporis animique corruptio; ignorantia et difficultas, cursu inutiles, illicitæ cupiditates, sacrilegi errores, timor vanus, amor noxius, in iusta gaudiis, poscenda consilia, et non minor miseriærum multitudo quam criminum, *ibid.* — Per peccatum Adæ non corpus solum, sed animæ libertas læsa, *ibid.*, 607. — Adæ peccatum intravit in mundum per culpam, per hominem, S. Petrus Chrysolog., LII, 504. — Non est natura, neque substantia, sed accidens; et nobis adversatur. — Peccatum est naturæ quod est fumus oculis, febris corpori, dulcissimis fontibus amara salsedo, *ibid.*, 197. — Est janua mortis. Fera crudelis trino ore devorans. Hereditas parentis Adæ. Per unum in omnes transit. In Adam, seu ejus peccato omnes peccaverunt, *ibid.*, 505. — Peccatum originale, S. Leo Magnus, LIV, 213, 469. — Ex uno in omnes transiit, *ibid.*, 205. — Infirmitas et mortalitas pœna peccati, *ibid.*, 391. — De originali peccato, S. Avitus, LIX, 329 et seqq. — De peccato primi hominis, et de malis quæ illum peccantem, Deo judicante, secuta sunt, Julianus Pomer., id., 464. — Peccatum originale, Draconius, LX, 799. — Peccati originalis contagium in omnibus, Eugypcius, LXII, 1003. — Originalis peccati vinculo nullus est hominum qui non nascatur obstrictus, præter Christum, S. Fulgentius, LXV, 447. — Probatur originalis peccatum ex morte infantum, *ibid.*, 468, 469. — Originalis peccati transfusio, *ibid.*, 467. — Originalis peccati macula in conceptu est parvulorum, non in concubitu legitimo nuptiarum, *ibid.*, 607. — Communio peccati originalis omnibus una est, *ibid.*, 618. — Peccatum Adæ non ipsi solum nocuit, sed ad posteros quoque transit, S. Casarius, LXVII, 1142. — Corpus et animam læsit, *ibid.* — Peccatum originale attingit contra Pelagianos, Cassiodorus, LXX, 560. — Quis eorum error circa hoc peccatum, *ibid.*, 753. — An peccatum originale sit per traducem in anima, *ibid.*, 1201. — Quam iuste S. Augustinus de hoc dubitaverit, *ibid.* — Infantes originali peccato obnoxii sunt, *ibid.*, 1010. — Delicia ignorantie peccatum originale dicitur, *ibid.*, 179. — Peccatum originale, S. Gregorius Turon., LXXI, 353. — Peccatum originale dicitur culpa tradux, id est quæ a protoparente manavit ad posteros, S. Gregorius Magn., LXXVIII, 416. — Peccati originalis reatu ligatus tenetur, qui baptismi non regeneratur, id., LXXV, 631. — Remedia peccati originalis apud veteres Judæos, et gentiles, et apud Christianos, *ibid.* — Homo conditus in die justitiæ, sed natus in tempore culpæ, *ibid.*, 630. — Cum culpa simul ab origine pœna propagatur, *ibid.*, 805. — Solius originalis peccati reos Deus damnat infantes, *ibid.*, 876. — Peccatum originale per baptismum aboletur, *ibid.*, 889. — A parentibus trahimus, *ibid.*, 1109. — Per primum hominem omnes genus hominum in mortis et corruptionis pœna damnatum, id., LXXVII, 892. — Peccatum originale ex Adam trahitur, S. Bruno, CXLII, 287. — Originale peccatum olim sacrificiis abolebatur, Guibertus, CLVI, 550. — A peccato originali quinam mundabantur in veteri et nova lege, *ibid.*, 486. — De originali peccato, S. Anselmus, CLVIII, 422, 767. — Est peccatum a natura, *ibid.*, 454. — Originale ab origine denominatur, *ibid.*, 452. — Originale peccatum dicitur aut quia ab illis descendat in singulos, a quibus habent naturæ originem; aut ab origine, hoc est ab initio cujusque personæ, quoniam in ipsa trahitur ejus origine, *ibid.*, 454. — De Adam et Eva quorum peccatum in omnes homines propagatum est, *ibid.*, 405. — Peccatum Adæ personale in omnes ejus posteros transit, *ibid.*, 455. — Omnes filii Adæ, præter Christum, originalem habent injustitiam, *ibid.*, 451. — Omnes peccatores, et filii iræ, *ibid.* — Peccatum Adæ in infantes descendit, *ibid.*, 452. — Corruptio naturæ transit in omnes qui paterno gignuntur semine, *ibid.*, 463.

Originale peccatum esse videtur debitum satisfaciendi pro primo peccato, et recuperandi justitiam, S. Anselm., CLVIII, 454. — Non est nisi in anima et natura rationali, *ibid.* — Commisso peccato originali, bonis caruerunt, malisque subjecerunt primi parentes, CLXIV, 162. — Diabolus est, qui contra nos in primo homine pugnavit, et vincit, et non parvam a nobis prædam tulit, *ibid.*, 491. — Sicut mali, ita et boni de massa peccati originem trahunt, *ibid.*, 451. — Originale peccatum unde ortum habuit, et illius radix, Rupertus, CLXVII, 266. — Si non fuisset, tantum nascerentur electi, id., CLXVIII, 232. — Originale peccatum, *ibid.*, 999. — Peccatum originale, Hildebertus, CLXXI, 416. — Omnes contrahunt, *ibid.*, 174. — Ex originali peccato quantæ sordes, *ibid.*, 367. — Per originale peccatum Adam triplici modo descendit,

ibid., 847. — Peccatum originale quid sit, *ibid.*, 1137, 1156. — Ejus pœna duplex, ignorantia et difficultas, *ibid.* — Quid sit originale peccatum, Honorius, CLXXII, 1142. — Quomodo peccatum transfundatur etiam a parentibus baptizatis, *ibid.*, 1145. — Peccata patrum utrum omnia transeant ad filios, Hugo, CLXXVI, 504 et seqq. — Ejus pœna, *ibid.*, 27. — Peccatum Adæ, *ibid.*, 96. — Cur posteris imputetur, *ibid.*, 103. — Peccatum originale quid sit, *ibid.*, 106. — Cur sic dictum, *ibid.*, 107, 108. — Peccatum originale maximum, S. Bernardus, CLXXIII, 263. — Peccati originalis remedium ante Christum, *ibid.*, CLXXII, 1035. — Peccato originali delendo in partula ante Christum sufficiebat fides parentum, *ibid.*

Originale peccatum quibus nominibus vocetur, et quid sit, Petrus Lombardus, CICI, 1368. — Quomodo per baptismum dimittitur et tamen in posteritate remanet, *ibid.* — Peccatum originale cur sic appellatur, Philippus de Harveng., CCIII, 20. — In omni homine, *ibid.*, 459. — Quomodo contrahatur, *ibid.*, 589. — Peccatum originale dicitur naufragium primum, Alanus de Insulis, CCX, 553. — Id negant hæretici, *ibid.*, 544. — Peccatum originale omnibus adhærere ostenditur, *ibid.*, 545. — Quomodo voluntarium, *ibid.* — Unde in hominem derivetur, *ibid.* — Peccatum originale quid, et quomodo, dicatur, Petrus Pictav., CCXI, 1014. — Est ipsa concupiscentia, *ibid.*, 1015. — Cur anima imputetur, *ibid.* — Modus illud traducendi, *ibid.*, 1016.

SECTIO TERTIA.

DE PECCATIS IN SPECIE SIVE DE PECCATIS CAPITALIBUS.

Per septem peccata capitalia intelliguntur capita septem ad quæ reduci solent cætera peccata omnia, quæ possunt ab homine perpetrari. Et explicatio datur, quæ inquit Gregorius Magnus, lib. in *Moral.* c. 17, plerumque ex bonis per incuriam vitium mala nascuntur, vigilantibus studio contemplatur justus quo modo ex doctrina, arrogantia; ex justitia, crudelitas; ex pietate, remissio; ex zelo, ira; ex mansuetudine, torpor oritur... Nam cum adipiscendis doctrinæ studiis elaborat, mentem sollicita contra certamen arrogantie præpara. Cum cupis delinquentium justie ulcisci desiderat, sagacissime erit ne modum justitiæ crudelitatis vindictæ transcendat... cum se recti zeli stimulus excitat, summopere providet ne plus quam necesse est iræ se flamma succendat... Cum magna mansuetudinis tranquillitate se temperat, vigilantem observat, ne corpore frigescat... Neque enim culpam omnes pari accessu cor occupant. Sed dum majores et paucæ neglectam mentem prævalent, minores et innumeras ad illam se cateratim fundunt. Ipsa namque vitiorum regina superbia, cum devictum plene cor reperit, mox illud septem principalibus vitiis, quasi quibusdam suis decibus devastandum tradit, quos videlicet deces exercitus sequitur, quia ex eis procul dubio impetum vitiorum multitudines oriuntur... Radix cuncti mali superbia est... Primæ autem ejus soboles, septem utrimque principalia vitia, de hac virulenta radice proferrunt, scilicet inanis gloria, invidia, ira, tristitia, avaritia, ventris ingluviæ, luxuria... Nam de inani gloria inobedientia, jactantia, hypocrisis, contentiones, pertinationes, discordiæ, et novitatum præsumptiones oriuntur. De invidia, odium, susurratio, detractio, exaltatio adversis proximi, afflictio autem in prosperis nascitur. De ira, rixæ, tumor mentis, contumelia, clamor, indignatio, blasphemias proferuntur. De tristitia, malitia, rancor, pusillanimitas, desperatio, torpor circa præcepta, vaginatio mentis circa illicita nascitur. De avaritia proditio, fraudes, fallacia, perjurium, inquietudo, violentia, et contra misericordiam obdurationes cordis oriuntur. De ventris ingluviæ, læpta lætitia, acerrimitas, immunditia, muliloquium, hebetudo sensus circa intelligentiam propagantur.

De luxuria cæcitas mentis, inconsideratio, incontinentia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus prævaricationis sæculi, horror autem vel desperatio futuri generatur... Ex quibus videlicet septem quinquæ spiritibus, duoque carnalibus sunt. Sed unumquodque eorum tantis sibi cogitatione jungitur, ut nonnulli unum de altero preferatur. Prima namque superbia soboles, inanis est gloria, quæ dum oppressam mentem corrumperit, non tantum gignit, quæ utrimque duo vitiis vitiis potentiam appetit, ne quis hanc alias adipisci valeat laborem. Invidia quoque iram generat, quia quanto interno livore vulnerare animus sociatur, tanto etiam mansuetudo tranquillitatis amittitur... Ex ira quoque tristitia oritur, quæ turbata mens quo se inordinate concutit, eo adhuc confundit... tristitia quoque ad avaritiam derivatur... post hæc vero duo carnalia vitia, id est ventris et

glavies et luxuria supersunt, sed cunctis liquet quod de ventris inglutie luxuria nascitur.

Vitia capitalia, inquit S. Thomas, prima secundum quest. art. 84, in corp., dicuntur, ex quibus alia oriuntur, præcipue secundum rationem causæ finalis, huiusmodi autem origo potest attendi dupliciter, uno quidem modo secundum conditionem peccantis, qui sic dispositus est, ut maxime afficiatur ad unum finem, ex quo, ut plurimum in alia peccata procedat; sed iste modus originis sub arte cadere non potest, eo quod intuitus sunt particulares hominum dispositiones. Alio modo secundum naturalem habitudinem ipsorum finium ad invicem; et secundum hoc in pluribus unum vitium ex alio oritur, unde iste modus originis sub arte cadere potest. Secundum hoc ergo illa vitia capitalia dicuntur, quorum fines habent quasdam primarias rationes movendi appetitum, et secundum harum rationum distinctionem distinguuntur capitalia vitia.

Peccata vero capitalia sunt, superbia, avaritia, luxuria, invidia, gula, ira et pigritia quam theologii vulgo acediam vocant. Ex his velut ex fonte manant cætera peccata omnia, hinc capitalia dicuntur. At peccata capitalia non sunt omnia mortalia; nam aliquando sunt mortalia et aliquando venialia, seu, quod idem est, vel mortaliter, vel venialiter peccari potest per superbiam, avaritiam, luxuriam et cætera peccata capitalia. Peccatur per ea mortaliter, quando peccatur in re gravi, et cum pleno voluntatis consensu. Peccatur per ea venialiter, cum peccatur in re levi, vel cum imperfecto voluntatis consensu...

Hæc clericalia apparebunt cuque subsequentes indicationes perlegenti, singulis peccatis capitalibus propriæ. Talis est ordo peccatorum capitalium, scilicet:

1. Superbia. — 2. Avaritia. — 3. Luxuria. — 4. Invidia. — 5. Gula. — 6. Ira. — 7. Acedia.

I. — De superbia.

Superbia est perversæ celsitudinis appetitus. Perversa enim celsitudo est, deserto eo cui debet animus inherere principio, sibi quodammodo fieri atque esse principium. Hoc fit, cum sibi nimis placeat. Sibi vero ita placeat, cum ab illo bono immutabili deficit, quod ei magis placere debuit, quam ipse sibi.

Superbia est peccatorum omnium et primum, et gravissimum et periculosissimum. « Primum » quidem quia « a superbia initium sumpti omnis perditio, » inquit Tobias. Peccatum enim angelis et primi hominis per superbiam. « Maximum, » tum quia fons est et origo cæterorum omnium, tum quia nullum aliud est quod Deo magis adversetur, ipsiusque supremum dominium lædat magis. « Periculosissimum, » tum quia etiam bonis operibus insidiatur, ut pereant. Unde etiam in recte factis timenda est, ne illa quæ laudabiliter facta sunt, ipsius laudis cupiditate annihilantur, inquit sanctus Augustinus; tum quia illius peccati fontem et radicem in nobis ipsis habemus, nihilque vivit in nobis prius et moritur tardius quam superbia; tum quia, si forte dominetur in homine superbia, signum est ut plurimum reprobationis.

Fugite superbiam, inquit S. Bernardus, serm. 1, n. 5, in adv. d. quest., irates mei, multum fugite. Initium omnis peccati superbia quæ tam velociter ipsam quoque sideribus cunctis clarius micantem æterna caligine obnebravit Luciferum, quæ non modo angelum, sed angelorum primum in diabolum commutavit. Delictum arbitror magnum esse superbiam, ait S. Augustinus, enarrat. in Psal. xviii, n. 15, queritis quam magnum sit hoc delictum, quod deiecit Angelum, quod ex Angelo fecit diabolum, æque in æternum interclusit regnum cælorum? Magnum hoc delictum est, et caput, atque causa omnium delictorum. Scriptum est enim: « Initium peccati omnis superbia, » et quasi leve aliquid ne contemnas: « Initium, inquit, superbia hominum apostatare a Deo. » Non leve malum est hoc vitium, fratres mei: huc vitio in his personis quas videtis amplius depicte humilitas christiana... Ab hoc vitio, quod est caput omnium vitiorum, quia inde cætera vitia nata sunt, facta est Apostasia a Deo, enim anima in tenebras, et male utente libero arbitrio, peccatis etiam consecuta... Propter hoc vitium, propter hoc magnum superbiam peccatum, Deus humilitas vult. Hæc causa, hoc peccatum magnum, iste ingens morbus animarum omnipotentem medicum de cælo deduxit, usque ad formam servi humilavit, contumelias egit. Igno suspendit, ut per salutem tantæ medicinas curetur hic tumor. Jam tandem erubescat homo esse superbus propter quem factus est humilis Deus.

Quatuor vulgo recensentur superbia species: 1° si quis

in semetipso gloriatur propter nona vel animæ, vel corporis, vel naturæ, vel gratiæ; 2° si quis, quod sibi datum fuisse desuper fatetur, id putet propriis se accepisse meritis, aut sic se gerat quasi existimaret debere sibi aliquid a Deo; 3° si quis arroget sibi quod non habet, illudque habere se mentitur; 4° si quis spernat cæteros.

Prodeunt peccata a superbia velut a radice, inanis gloria, inobedientia, jactantia, hypocrisis, contentio, perinacia in propria sententia, discordia, dissensiones, amulationes, iræ, rixæ, præsumptio vanitas tum in rebus quæ ad fidem vel ad mores pertinent, et tandem ambitio, vitium toties a Christo profligatum...

Exempla superbiæ et suppliciorum quæ Deus superbiæ irrogat occurrunt passim in Scripturis, videlicet, Exod. xiv, 4 seqq.; II Reg. xxiv, 1 seqq.; IV Reg. xix, 28 seqq.; Daniel iv, 1 seqq. Id. v, 17 seqq.; Esther iii, 1 seqq.; Id. v, 8 seqq.; II Machab. ix, 4 seqq. Act. xii, 21 seqq., etc.

Quæ omnia diffuse evolvuntur in indicationibus quæ subiunguntur...

Superbia damnatur in christianis, S. Cyprianus, IV, 536. — Superbia humana deperit, S. Hilarius, III, 529. — Inanis reddit opera bona, *ibid.*, 523. — Nullo crimine magis provocatur in nos ira Dei, quam superbia, *ibid.* — Superbiæ sibi fidens et in alios insolentis remedium, *ibid.*, 508. — Superbia quid et quantum vitii habeat S. Ambrosius, XV, 1234. — Maximum peccatum in homine superbia est et cur, *ibid.*, 1285. — Nescit stare; et si ceciderit, non novit resurgere, *id.*, XIV, 986. — Superborum descriptio, *ibid.*, 586. — Car omnis superbus imundus est in conspectu Domini, *id.*, XV, 1421. — Superbia est alta sapere, *id.*, XVII, 160. — Superbia et elatio peccatum est, *ibid.* — Maximum malum est, horrendum atque pavendum, *ibid.*, 756. — Septem vitia ex ea orta. Referuntur, *ibid.* — Velut insania habetur, *ibid.*, 206. — Omnes superbi filii sunt diaboli, *ibid.*, 676. — Superborum mens fructum non facit Deo dignum, *ibid.*, 195. — Inanis gloria cum pleno mentem ceperit, nox septiformem in illa nequitiam gignit, inobedientiam, jactantiam, hypocrisim, contentionem, pertinationem, discordiam ac novitatum præsumptionem, *id.*, XII, 756. — At si vera humilitas huic opponatur, omnis ejus æquitas vacuatur, *ibid.* Jactare nemo se debet, *id.*, XIV, 252. — Non de prælatione jactantia sibi, *id.*, XV, 1619. — Si jactantia declinanda est, quanto magis nemo debet fusa jactare pro veris, *id.*, XIV, 324. — Superbia initium est omnis peccati, Rufinus, XXI, 609. — Magnum delictum dicitur, *ibid.*, 715. — Semper Deo exosa, *ibid.*, 1685. — Superbia adversarium habet Deum, S. Hieronymus, XII, 546. — Tumens animas, et cervix erecta, Dei contra se odia provocat, *ibid.*, 698. — Nihil est in hoc mundo deterius et omni vento insanis quam superbia, et sibi placens homo, cui nihil placet, nisi quod ipse fecerit, *id.*, XIII, 1076. — Superbiæ vox quæ, *id.*, XXIV, 169. Superbus omnis promptus est ad injuriam, *ibid.*, 212.

Superbia quid, S. Augustinus, XI, 356, 430. — Est amor excellentiæ propriæ, *id.*, XXXIV, 436; XXXIX, 1685. — Superbia est velle videri quod non est, XXXIV, 199. — Superbia omni propriis suis et quasi privatis delectatur, *id.*, XXXIII, 561, 568. — Superbia, tumor, *id.*, XXXIX, 1676. — Non superbiat aliquis, nisi inanis esset; si plenus esset, non inderetur, *id.*, XXXVII, 1255. — Superbia prepositum non vult habere, nec Deum, *ibid.*, 1470. — Nihillo propinquat, *id.*, XLI, 421. — Superbiæ origo, *id.*, XXXIV, 203. — Ex terrena felicitate, *id.*, XXXVIII, 206. — Superbiam importans maxime divitiæ, *id.*, XXXVII, 1769. — Superbia avidus colligitur divitiis, *id.*, XXXVIII, 937. — Superbia, vermis divitiarum, *ibid.*, 112, 215, 412. — Superbiæ egregia descriptio, *id.*, XXXII, 1184. — Superbia princeps omnium peccatorum, *ibid.*, 1226. — Caput omnium malorum, *id.*, XXXV, 1605, 1604. — Fons malorum, *id.*, XXXIV, 436. — Primum peccatum, *id.*, XXXVI, 156, 687. — Delictum magnum, et caput atque causa omnium delictorum, *ibid.*, 165. — Superbia omnium vitiorum causa, *id.*, XLIV, 169. — Quantum malum, *id.*, XXXVI, 709. — Nihil eo vitio immanius, *id.*, XXXII, 929. — Superbiæ morbus quæ periculosus, *id.*, XXXVIII, 945. — Superbiæ periculo mors nobis propiata atque transfusa est, *id.*, XL, 416. — Fallax infirmorum est magnitudo, quæ ubi mentem possederit, erigendo deiecit, inflando evacuat, distendendo dissipat, *id.*, XXXIX, 1561. — Superbia, caput serpentis, *id.*, XXXVI, 354. — Contra superbiam in primis vigilandum, *id.*, XLIV, 171. Alia quæcumque iniquitas in malis operibus exercetur ut fiant; superbia vero etiam bonis operibus insidiatur, ut pereant, *id.*, XXXIII, 960. — Superbia savenda est devota cupiditate placendi hominibus, *id.*, XL, 26. — Superbiæ periculum, *id.*,

XI IV, 733. — Superbus est, in quo vivit spiritus suus, S. Aug., XXXVII, 1853. — Et qui spiritum suum sequitur, id., 1886. — Superbi sibi placentes appellantur in Scriptura, id., XL, 421. — Superbia anima in conspectu hominum vult placere, id., XXXVI, 163. — Superbus est, qui in se vult laudari, id., 310. — Laudando te bonum, tibi malus: bonum enim te fecerat humilitas, malum te facit superbia, *ibid.*, 193. — Superbus est, qui aut non peccata sua confitetur, aut quæ videtur habere bona, sibi atrogat, id., XXXVII, 1203. — Superbus suam amat sententiam defendere, non quia vera est, sed quia sua est, id., XXXII, 859. — Superbi habent sursum cor, sed contra Dominum, id., XXXVIII, 168. — Superbi casus, unde, id., XXXII, 701. — Ubi superbia de Dei dono, ibi quod acceperas perdi, id., XXXVIII, 751. — Superbum quemcumque diaboli fecerit, vincit, id., XXXV, 2030. — Tanto Deus a te erit altior, quanto tu elatior, id., XXXVIII, 1780. — Superbi fumo comparantur, id., XXXVIII, 440. — Corpus diaboli vocatur, id., XXXVII, 1807. — Superbi, etiam alti sunt, quasi fumus evanescunt, *ibid.*, 1184. — Leonibus comparantur, id., XXXIV, 561. — More ovium congelascunt et cadunt, *ibid.*, 875. — Per montes figurantur, id., XXXVII, 1243, 1865. — Tenebræ sunt, id., XXXV, 874. — Superbis Deus quomodo resistat, id., XXXVII, 1426. — Regula juris est, ut qui se exaltat humilietur, id., XXXVI, 266. — Superborum capita calcit Christus, id., XXXVII, 1210. — Superbus amittit quod impetrat humilis, id., XXXVIII, 108. — Superbi indignantur, ut perficantur, id., XXXIV, 144. — Superbia guld est, id., XL, 1089; XLV, 1884. — Ejus diversæ species, id., XXXII, 1462.

Arrogantiam, insolentiam, superbiam et contumaciam proprietates, S. Augustinus, XL, 1236. — Superbia ingenium ac mala, *ibid.*, 1038. — Peccatum omnium pessimum, *ibid.*, 1225. — Superbia tumor qui medicata sanatur, id., XXXVII, 1543. — Superborum elationem nec ipsa humilitas mortalitatis edomuit, *ibid.*, 1542. — Adversus superbiam divina medicina, id., XLIV, 168. — Superbiam nostram Christus humilitate sua curat, id., XXXV, 1604. — Propter magnum superbiam peccatum Deus humilis venit, id., XXXVI, 163. — Magna contra superbiam medicina Deus homo, id., XXXVIII, 487. — Jam tandem erubescat homo esse superbus, propter quem factus est humilis Deus, id., XXXVI, 163. — Superbia venenum quod non curatur nisi veneno, id., XXXVIII, 893. — Superbia effectus, id., XXXII, 1190; XXXIX, 1561. — Hoc vitio facta est apostasia a Deo, id., XXXVI, 163. — Superbia diabolum ejicit, id., XLIV, 265. — Non perisset homo, nisi superbia tumuisset, id., XXXVIII, 684. — Superbia lapel sumus, id., XXXVI, 353. — Per superbiam perit homo a via justa, id., XLIV, 265. — Superbia causa excommunicationis Judæorum, id., XXXV, 1778, 1780. — Idololatriæ fons aliorumque peccatorum, id., XXXVIII, 1022. — Superbia mater est invidia, XXXIII, 661; XXXVIII, 1290; XXXIX, 785; XL, 413. — Superbia a Deo receditur, id., XLIV, 206. — Ad ruinam non movet pedem nisi superbia, id., XXXVII, 1603. — Prohibet a fide in Christum, id., XXXVIII, 656, 874. — Superbia pellit homo in tenebras suas, id., XLIV, 206. — Aurea corda obstruit, *ibid.*, 618. — Exstinguit charitatem, id., XXXV, 1983. — Superbia de vana granditate præsumens, non sinit hominem ambulare per arctam viam, et intrare per angustam portam, id., XXXVII, 1471. — Cenodoxia quid, Cassianus, XLIX, 599. — Multiplex et multiformis, *ibid.*, 402. — Omnibus virtutibus insidiatur, *ibid.*, 622. — Cenodoxia duo genera, *ibid.*, 624. — Quomodo purganda, *ibid.*, 593. — Fomes vitiorum omnium e superbia pullulant, *ibid.*, 451. — Tantum est malum superbia, ut ipsum Deum adversarium habere mereatur, *ibid.*, 451. — Quomodo superanda sit, *ibid.*, 457. — Superbia duplex carnalis et spiritalis, *ibid.*, 424. — Superbia deformitas et perniciæ describitur, *ibid.*, 462. — Omnes virtutes pariter aufert, *ibid.*, 424, 425. — Ob superbiam Lucifer de archangelo factus est diabolus, *ibid.*, 426. — Superbia Deo semper odiosa, S. Prosper, LI, 419. — Primum et ultimum hominis vitium, *ibid.*, 441. — Superbia plures gradus, *ibid.*, 470. — Superbi gratiam non exquirunt, et non de Deo, sed de se sibi placere volunt, *ibid.*, 360. — Flamma superbiam quid causet, S. Petrus Chrysologus, I, 11, 465. — Superbia perdit quod labor acquisierat, *ibid.*, 825. — Superbia omnium peccatorum origo, S. Leo Magnus, I, IV, 287. — Duplex genus, id., I, V, 167. — Rixæ exordium a diabolo, *ibid.*, 169. — Quæ nocentior, *ibid.*, 178. — Humilitate et charitate excluditur, *ibid.* — Superbia causa est omnium malorum, Johannes Pomer., I, IX, 476 et seq. — Humilitatis virtute vincitur, *ibid.*, 478. — Quibus indicis possit extendi superbia, *ibid.*, 481, 483. — Vanitas est inflata

quædam circa delectationes varias animi languentis affectio, potendi non-*ris* avida, morbo excellentiæ inanis afflata, cava, morbida, turbulenta, animum levium domina, anima vitiorum; fomes delectationum carnalium, labes morum, *ibid.*, 488 et seq.

Superbia est honorum omnium operum dissipatrix, S. Paulinus, LXI, 411. — Quid superbia, Eusebius, LXII, 610. — Initium omnis peccati, *ibid.*, 630. — Superbis jamna salutis clausa, *ibid.*, 678. — Superbia unde initium sumptuosit, S. Fulgentius, LXV, 164. — Initium peccati, *ibid.* — Ideo initium omnis peccati dicitur ut omne peccatum de ipsa tanquam de radice pullulare monstratur, *ibid.*, 334. — Diabolus superbiam injicit, si virginitatem præcipere non possit, *ibid.*, 333. — Gravius peccant qui se pauperibus quibus erogant præponunt, aut de contemptis divitiis sibi gratulantur, quam qui de possessione earum aliquam servant in corde jactantiam, *ibid.*, 331. — Superbia est perversa celsitudinis appetitus, S. Benedictus, LXVI, 320. — Est superbia cordis, oris, operis, et habitus, *ibid.*, 376. — Superbos permittit Deus in turpe aliquod peccatum incidere, *ibid.* — Superbi qui dicendi, Cassiodorus, I, XX, 666. — Superbia vitiorum mater est, *ibid.*, 842. — Maximum est delictum, *ibid.*, 143. — Eam Dominus specialiter execratur, *ibid.*, 534. — Deus a superbis faciem suam avertit et gratiam aufert, *ibid.*, 759. — Tanto arrogantes in tartari profunditatem descendunt quanto se altiori contingere putaverunt, *ibid.*, 159. — Omnes laudari volunt, Martinus Dumiens., LXXII, 35. — In superbia omnium iniquorum prima ruina, *ibid.*, 36. — Vana gloria generat ex se præsumptionem omnium morituum, ad inventiones falsorum dogmatum, questionum torturas, contentiones, hæreses. Superbia parit indignationem, invidiam, contemptum, detractionem, murmurationem, *ibid.*, 38. — Superbia ingressum in celum impedit, Vita Patrum, LXXIII, 1034. — Si in celum ascenderit, in infernum reducitur, *ibid.*, 1035. — Superbia et fastu nil perniciosius, *ibid.*, 1090. — Superbia est principium hæresis, S. Gregorius Magnus, LXXIV, 621. — Quomodo hominem excruciet, *ibid.*, 668. — Effertentem se de suis virtutibus diabolus vastat et confringit, *ibid.*, 776. — Per cervicem solet designari, *ibid.*, 961. — Superbia hominum desinit in putredinem, *ibid.*, 972. — Superbia et inanis gloria duo sunt principalia vitia, *ibid.*, 1073. — Superbia cordis quasi quædam pinguedo est celsitudinis, *ibid.*, 1113. — Omnem virtutem destruit, *ibid.*, 1134. — Prima superbia ostensio in oculis esse solet, *ibid.* — Quatuor superbia species, id., LXXVI, 257. — Elationis motus in discipulis comprimit Dominus, *ibid.*, 258. — Propius ad diaboli similitudinem accedit, qui bonum sibi soli vindicat, *ibid.* — Remedium contra superbiam, *ibid.*, 747. — Est luxuria seminarium, *ibid.*, 745. — Omni custodia mens est a superbia servanda, *ibid.*, 584. — Exercitus diaboli dux superbia, *ibid.*, 620. — Vitiorum regina, *ibid.* — Superbiam spiritus sequi solet corruptio carnis, *ibid.*, 618. — Superbia per oculos quasi per quasdam fenestras, *ibid.*, 743. — Non usam tantum virtutem, sed omnes expugnat, *ibid.*, 744. — Quanta strages superbia in anima, *ibid.* — Ejus effectus, *ibid.*, 746. — Superborum conditio, *ibid.*, 300, 501. — Vita et finis, *ibid.*, 971. — Eorum gloria luto et cineri comparatur, *ibid.* — Virtutibus non distat, *ibid.*, 1012. — In hoc mundo radicem non habent, *ibid.* — Superbi sibi attribuant quicquid sciunt, id., LXXVI, 147. — Plus videndo caligant, et cæcitant, *ibid.*, 316. — Ex multiloquio suam doctrinam metuantur, *ibid.*, 572. — Dum se ostentant, pro Deo se loqui fingunt, *ibid.* — Superbia hominem in bellum vertit, id., LXXVII, 18. — Rectitudinis amorem mentitur, *ibid.*, 78. — Quod vulneravit elatio superbiam, caret abjectio humilitatis vitio, *ibid.*, 111. — Calcanda vanitas, S. Columbanus, LXXX, 211. — Vana gloria et elatio immunda atque superbia, vera humilitate et cordis contritione per Dei timorem vincuntur, *ibid.*, 260.

De superbia et vana gloria, LXXX, 923 et seq. — Superbia triplex, LXXXIII, 97. — De jactantia, *ibid.*, 697. — Qui inflantur superbia, vento pascuntur, *ibid.*, 659. — Superbia, sicut origo est omnium criminum, ita ruina cunctarum virtutum. Est peccatorum maximum, quia tam per virtutes quam per vitia humanam mentem exterminat, *ibid.*, 640. — Grande malum est superbia, quæ diabolum de cosco deposuit, et hominem de paradiso projecit, quæ et quotidie de statu rectitudinis miseris ad infamiam premit, et post obitum ad inferna demergitur, Samaragdus, CII, 961. — Prius in cogitatione elevat bonitatem, et postea clamor extollit in opere, *ibid.* — Vitanda est superbia, S. Benedictus, CIII, 695. — De vitio superbiæ, Mahigarius, CV, 638. — Quibus indicibus possit deprehendi, *ibid.*, 660. — Eius

remedium humilitas, *ibid.*, 661. — Superbia initium est omnis peccati, Jonas, CVI, 259. — Grande est peccatum. Ejus effectus, *ibid.*, 240. — Superbia humilitati Christi premitur. Rabanus, CVIII, 1150. — Eam mortales vix fugiunt, *id.*, CIX, 45. — Rarius vero illi, qui aliis præsunt, aut excellunt, *ibid.* — Quomodo fugienda, *ibid.* — Gravitas ejus et detestatio, *ibid.*, 827. CX, 110, 649; CXII, 1210, 1581. — Omni vitio deterius superbia, *id.*, 110. — Quidquid boni homo agit, necesse est Deo laudem quaerit, non sibi, *ibid.*, 112. — Cavenda superbia, cui Deus resistit, vitanda jactantia, quæ Deo displicet, abominanda arrogantia, quæ abominatio est coram Deo, *ibid.* — Remedium contra superbiam, *id.*, CXII, 1582. — Natura et origo, *ibid.*, 1531. — Duo ejus genera Deo exosa, *ibid.* — Et magis quam calliditas serpentis primorum parentum lapsos ascribendus, *id.*, CVII, 486, 487. — Quomodo a Propheta appellatur radix omnium malorum, *id.*, 829. — Utriusque effectus vari, *ibid.*, 831, 831. — Superbia semper aliena opera despicit, semper miratur quod facit, Hiucmarus CXXV, 872. — Elatio spiritum erigit, *ibid.*, 875. — Superbia delictum maximum, S. Bruno, CXLII, 102. — Superbia effectus in mente humana, S. Petrus Damiani, CXLIV, 589. — Sibi, non aliis ruinam facit, *ibid.*, 158. — Superbia parem non patitur, S. Bruno (arab.), CLIII, 307. — Delictum maximum est, *id.*, CLII, 713. — Per cornu designata, *ibid.*, 1017. — Vitiolum omulium regina, *ibid.* — Superbia caritatem reprobi sensus affert, Guibertus, CLVI, 164. — Non fert rectam intentionem, *ibid.* — Superbi per exteriora effluunt, *ibid.*, 155.

Amator vanæ gloriæ unde possit semper laudari agere non quiescit, Vernerus, CLVII, 1106. — Sicut solis radius dum coaspirat, scia oculi hebetatur, sic et qui immoderate altiora sibi scrutatur, ab intentione veri obtunditur, *ibid.*, 1107. — Sicut aquila ex alto ad secum collabitur, sic homo de alto bonæ conversationis per carnalem appetitum ad inferiora demergitur, *ibid.* — Per superbiam cor inflatur, *ibid.*, 1068. — Superbiam sequitur invidia, *ibid.* — Superbia tres species, in estimatione, in voluntate, in opere, Lanfrancus, CL, 111, 112. — Quæ in sola voluntate, damnabilior. Quæ in estimatione, insanabilior, *ibid.* — Superbia querit laudes, *id.*, CLVIII, 868. — Vel dum laudes fugit, inde gloriatur, *ibid.* — Superbia illie, ira, impatientia, discordia, indignatio, rancor animi, ledium mentis, voracitas gulæ, murmuratio, avaritia, rapacitas, *ibid.*, 869. — Iuavis gloria non solum hominem malis operibus maculat, sed etiam de bonis operibus jugulat. Superbis certa damnatio, *ibid.* — A superbia quæque vitia originem trahunt. Superbum peccatum Deus primo puniit in angelis prævaricatoribus; 2. in Adam, qui credidit hallucinationibus serpentis; 3. in hominibus turris usque ad cælos erigere præsumentibus, S. Bruno Ast., CLXIV, 185. — Superbia facit ut peccator sit mortuus et fœdus, Rupertus, CLXVIII, 251. — Superbum peccatum est causa quod amittamus donum cœlestis et terrestre, *ibid.*, 287. — Superbia est de suis operibus confidere, *ibid.*, 535. — Superbia fons originalis peccati, Godefridus, CLXXIV, 181. — Cor hominis pendit diabolo, *ibid.*, 291. — Est immunditia et ira mater, *ibid.*, 354. — Superbia Deum negat, Hugo s. S. Victoris, CLXXV, 776. — Ejus origo, *ibid.*, 775. — Superbia est appetitus propriæ excellentiæ, S. Bernardus, CLXXIII, 831. — Primus ejus gradus est curiositas, *ibid.*, 937 et seq.; secundus, levitas animi; tertius, ineptia lætitiæ, *ibid.*, 965; quartus, jactantia, *ibid.*, 964; quintus, singularitas; sextus, arrogantia, *ibid.*, 965; septimus, præsumptio; octavus, defensio peccatorum; nonus, simulata confessio, *ibid.*, 966; decimus, rebellio; undecimus, libertas peccandi, *ibid.*, 968; consuetudo peccandi, *ibid.*, 969. — Superbia hoc est, cum major es in oculis, quam apud Deum et in veritate, *id.*, CLXXXIII, 948. — Primum in cœlo peccatum, *ibid.*, 689. — Principem angelorum commutavit in diabolum, *ibid.*, 56. — Superbos præterit Dominus, *ibid.*, 1041. — Superbia detestabilis, *ibid.*, 101. — Cave jactantiam, fuge appetitum vanæ gloriæ; nihil de te præsumas, non te insolenter extol as, nihil boni tibi tribuas, de bono opere non glorieris, non sis inflatus vento favoris, *id.*, CLXXXIV, 1259. — Qui vult omnes virtutes suas augere et non perdere, abscondat eas pro elatione, fugiat videri quod meruit, *ibid.* — Superbia fecit philosophos insipientes et obsecratos, Petrus Lombardus, CXCII, 1528. — Vitiolum omnium causa est, *id.*, CXIII, 268. — Superbia omnis peccati initium, Garcerius, CXIII, 148. — Superbia totius infidelis spiritualis ruina est, Adamus Sentus, CXCVIII, 349. — Bonis operibus insidiat, *ibid.*, 456. — Superbia inflat, perit injustitiam, rapit hominem supra se, Petrus Cantor, CXCIII, 1828.

Superbia est causa omnium peccatorum et malorum,

Petrus Cantor., CCV, 44. — Ultimum est peccatum penitentibus, et primum peccantibus, *ibid.* — Hoc vitium super omnia vitia detestatur Deus, *ibid.*, 45. — Superbia passio Christi non prodest, *ibid.*, 46. — Ex superbia mala omnia oriuntur, S. Martinus Legion., CCV, 721. — Quatuor species habet: prima est, cum bonorum quod quis habet, sibi attribuit; secunda, cum credit a Deo esse datum, sed tamen pro meritis suis; tertia, cum se jactat habere quod non habet; quarta, cum cæteris despectis singulariter, *ibid.* — Superbia effrminat habitum, perimit obstinatum, deiecit exaltatum, philosophos tradidit in reprobum sensum, Alanus, CXX, 135. — Designatur per aquilonem, novercatur bonis, fructum operis perdit; mentem ligat gelicidio perversitatis, *ibid.* — Est mater omnis nequitie. Ventus est qui projicit pulverem a facie terræ; est tumor, qui inflata medicamina depellit, *ibid.* — Superbia cunctis importabilis, et omnibus odiosa, inter omnia vitia est semper prima, et semper ultima, CCXVII, 729. — Quam detestabilis sit, *ibid.*, 730. De proprietatibus arrogantium, *ibid.*, 731.

II. — De avaritia.

Avaritia est libido habendi, seu inordinatus amor rerum temporalium. Et avaritia est quando cum cupiditate appetuntur vel possidentur bona temporalia. Quod discerni potest: primo, si immoderate vel gaudeamus de possessione, vel doleamus de amissione seu privatione divitiarum; secundo, si per nefas contra Dei præceptum eas vel comparemus, vel retineamus; tertio, si avidius eas vel appetamus, vel possideamus et servemus; quarto, si utamur his ultra, vel citra modum necessitatis ad explendam vel superbiam, vel concupiscentiam oculorum, vel concupiscentiam carnis; quinto, si quicquid superfluit non expendamus in pauperes.

Et cognosci potest quod animus hominis alienus sit a cupiditate divitiarum: primo, si quis neque se earum possessione beatum, neque earum privatione miserum et infelicem existimet; si neque de earum possessione nimium gaudeat, neque de earum privatione nihil dolat; secundo, si præferat pauperiem divitiis male parvis et contra fas retentis; tertio, si divitis legitime acquisitis non utatur ad cupiditatem, sed ad necessitatem solum; quarto, si quicquid superest et sibi et suis la pia opera expendat.... Quæ evidentissime constabant ex indicationibus quæ de avaritia sequuntur; sed antequam eas referamus, opportunum nobis videtur quedam afferre exempla hujus vitii ex Scripturis desumpta, quæ ista sunt:

Joëse, vii, 11 et seqq.: «Peccavit Israel et prævaricatus est pactum meum, ait Dominus; tuleruntque de anathemate, et fecerunt sibi, atque mentiti, et absconderunt inter vasa sua.... Non ero ultra vobiscum donec contritis eum qui hujus sceleris reus est. Et quicunque ille in hoc facinore fuerit deprehensus, comburetur igni, cum omni substantia sua. Quoniam fecit nefas in Israel. Et ait Joëse ad Acham: Filii mei, da gloriam Domino Deo Israel, et conlittere, atque indica mihi quid feceris, ne abscondas. Responditque Acham Joëse, et dixit ei: Vere ego peccavi Domino, Deo Israel, et sic et sic feci. Vidi enim inter spolia pælium cinereum valde bonum, et ducentos celos argenti, regulamque auream quinquaginta siclorum; et concupiscens abstuli, et abscondi in terra contra medium tabernaculi mei, argentumque fossa humo operui... Dixit Joëse: Quis turbasti nos, exturbet te Dominus, in die hac. Lapidavique eum (Acham) omnis Israel, et cuncta quæ illius erant, igne consumpta sunt.

Est adhuc in veteri lege memorabile exemplum avaritiæ et illius pœnitentiæ in persona Nabal sponso Abigail.

Consule 1 Regum, xxv, 2 et seqq.

Et in Evangelio perplura sunt, Matth., xxvi, 14 et seqq.: Abiit unus de duodecim, qui dicebatur Judas Iscariotes ad principes sacerdotum. Et ait illis: Quid vultis mihi dare, et ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta argenteos. Exinde querebat opportunitatem ut eum traderet... vespere autem facto discumbebat (Jesus) cum duodecim discipulis suis. Et edentibus illis dixit: Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati valde, experperat singuli dicere: Nunquid ego sum, Domine? At ipse respondens ait: Qui intingit mecum manum in parapsid, hic me tradet... Respondens autem Judas, qui tradidit eum, dixit: Nunquid ego sum, Rabbi. Ait illi: Tu dixisti... Adhuc inqueiens eo (Jesus), ecce Judas unus de duodecim venit, et cum eo turba multa, cum gladiis et fustibus, missi a principibus sacerdotum et senioribus populi. Qui autem tradidit eum, dedit illis signum, dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum. Et cœptum accedens ad Jesum, dixit: Ave, Rabbi. Et osculatus est eum. Distique illi Jesus: Amice, ad quid venisti? Tunc

acceperant, et manus iniecerant in Jesum et tenuerunt eum.... Et vincum adduxerunt eum (Jesum) et tradiderunt Pontio Pilato præjudi. Tunc vilis Judas, qui eum tradidit, quod damnatus esset, poenitentia ductus, relictis triginta argenteis principibus sacerdotum et senioribus, dicens: Peccavi, tradens sanguinem justum... Et projectis argenteis in templo, recessit, et aldeus laqueo se suspendit....

Luc. xvi. 19 et seqq.: Homo quidam erat dives, qui induebatur purpura et bysso; et epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus, qui jacebat ad januam ejus, ulceribus plenus, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa divitis. et nemo illi dabat; sed et canes veniebant et lingebant vulnera ejus. Factum est autem ut moreretur mendicus, et portaretur ab angelis in sinum Abraham. Mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno. Elevans autem oculos suos, cum esset in tormentis, vidit Abraham a longe, et Lazarum in sinu ejus; et ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham: Filii, recordare quia receptisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala; nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris....

Act. Apostol., v. 1 seqq.: Vir autem quidam, Ananias nomine, cum Sapphira uxore sua, vendidit agrum. Et fraudavit de pretio agri, concia uxore sua; et afferens partem quamdam, ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem Petrus: Ananias, cur tentavit Satanas cor tuum, mentiri le Spiritui sancto, et fraudare de pretio agri? Nonne manens tibi manebat, et venundatum in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc rem. Non es mentitus hominibus, sed Deo. Audiens autem Ananias hæc verba, cecidit et expiravit. Surgentes autem juvenes amoverunt eum, et efferentes sepelierunt. Factum est autem quasi horarum trium spatium, et uxor ipsius nesciens quid factum fuerat, introivit. Dixit autem ei Petrus: Dic mihi, mulier, si tanti agrum vendidistis? At illa dixit: Etiam tanti. Petrus autem ad eam. Quid utique convenit vobis tentare Spiritum Domini. Ecce pedes eorum, qui sepelierant virum tuum ad ostium, et efferent te. Confestim cecidit ante pedes ejus, et expiravit. Intrantes autem juvenes illam invenerunt mortuam, et extulerunt, et sepelierunt ad virum suum. Et factus est timor magnus in universa Ecclesia, et in omnes qui audierunt hæc.

Avaritia gentium, qui pecuniam animis anteponant, Tertullianus, I, 1261. — Avaritia caligo, S. Cyprian., IV, 612. — Avarus caritatus semelipso carere timet pecunia, negotiosus, tristis, anxius, sine requie ulla, damni metu semper detinetur; honestatis immemor, amicitiarum inobservans, humanitatis fugax, religionem nescit, bonitatem omnino odit, IX, 687. — Avaritia est inimica justitiae, XI, 385. — Qui elaborat, ut plus habeat, quam habebat, avaritie partes agit, 265. — Avarus est qui querit, quod non habet, et qui putat se non habere quod habet, *ibid.*, 329. — Avaritia fidem frangit, charitatem negligit, justitiam negat, non cognoscit affectus, jura divina contemnit, humanae versutiae argumenta excludit, orbem totum, si possit, ut rapiat, *ibid.*, 357. — Non habentibus divitiis habendi inficit cupiditatem: habentibus adimit salietatem, *ibid.*, 351 et seqq. — Avaritia quantum malum sit, S. Ambrosius, XVII, 381. — Omnis avarus impius est, et sibi et cæteris nocens, *ibid.*, 442. — Avaritia quam vetus et antiqua sit, id., XVI, 158. — Quam ferax et illecebrosa, *ibid.*. — Quam vanum sit opes congregare, *ibid.*, XCIV. — Avere, noli recondere, ne fias nullo quidem nomine christianus, opere Judæus, *ibid.*, 1556. — Præminentem virum thesauri non possideant sui, nec pecuniam serviat, qui præest liberia, *ibid.*, 120. Avaritie possessionum jura, quæ Deus omnibus voluerat esse communia, distribuit, *ibid.*, XVI, 1804. — Magna illecebra delinquendi est rerum affluentia secundarum; in superbiam extollit, oblivionem auctoris infundit, id., XIV, 834.

Avaritia hominum quanta sit, *ibid.*, 217. — Inexplicabilis mercatorum avaritia arguitur, *ibid.*, 722. — Inflammar lucro avaritia, non extinguatur, *ibid.*, 753. — Quo plura abstulerit, eo magis inopem se esse credit, *ibid.*, 827. — Avari bona non sunt vera bona, *ibid.*, 1162. — Sterilitas illi soli est questio, *ibid.*, 740. — Avaris lucrum omne ad virtutem dispendium est, ad cupiditatem incendium, *ibid.*, 216. — Servus et mendicus omnis avarus, 619. — Quid aliud nisi metallum est mens avari, *ibid.*, 857. — Ex avaritia profecto septem acquirunt procreantur, proditio, fraus, fallacia, perjurium, inquietudo, violentia, et contra misericordiam obduratio, id., XVII, 758. —

Hæc opponitur contemptum mundi, *ibid.*, Avaritia nix est luxuria, id., XIV, 732. — Quæ vitia general, *ibid.*, 635. — Justitiam prima infirmat, *ibid.*, 62. — Nihil tam contrarium fortitudini, quam lucro vinci, *ibid.*, 87. — Avaritia plerumque sensus habet humanos, et pervertit opiniones, *ibid.*, 885. — Auri cupiditas materia est perfidiae, et avaritie studio sacrilegia solent generari, *ibid.*, 858. — Fidem frangit, nec tenet verborum simplicitatem, *ibid.*, 911. — Etiam animam suam venalem habet, *ibid.*.

Avaritia radix omnium malorum, S. Hieronymus, XII, 418. — Libido, fraus, idololatria est, *ibid.*, 349. — Nollis expletur operibus, *ibid.*, 897. — Quanto amplius habuerit, plus requirit, *ibid.*. Contemnit leges, gehennæ flammam despicit, 826. — Infernum imitatur. In convitiis non cibos vorat, sed injustitiam, *ibid.*, In judiciis jurgia miscet atque discordias. Unam habet mensuram, extra mensuram semper inquirere, *ibid.*. — Ardemus avaritia, et contra pecunias disputantes, auro suum expandimus, nihilque nobis satis est, *ibid.*, 1057. — Radix avaritie, cura gentium, *ibid.*, 417. — Avaritia occasio est multis nomen operum, id., XXIII, 56. — Delicias et epularum varietates, fomenta avaritiae sunt, *ibid.*, 531. Avaritia inter idola condemnatur, id., XXIV, 48. — Avari sunt raptores, servi sunt mammonæ, *ibid.*, 476. — Avaritia vitandam est malum, id., XVII, 417. — Timor Dei loquacibilem avaritiam compescit, *ibid.*, 818. — Hanc quæ feneratorum pessimum declinemus, *ibid.*, 211.

Avaritia quid, S. Augustinus, XI, 356. — Avaritia generalis, quæ plus appetit quisque, quam sat est, id., XXXVII, 1530. — Avaritia inexplicabilis, id., XXXVI, 350, 422, 438; XXXIX, 1651. — Avaritia lauces major pecunia non claudit, sed extendit; non irrigat, sed accendit, *ibid.*, Avaritia grave peccatum, id., XI, III, 89. — Opus est mali hominis, non Dei, XXXVII, 1691. — Avaritia erimen est peccati, id., XXXVIII, 954. — Ovis, id., 697. Avaritia ratena pedum, id., XXXV, 2057. — Damna eorum, qui ab lucra peccant, XXXVII, 1645. — Avaritia quædam est in libidine et in idololatria, *ibid.*, 630. — Avaritia omnia præcedens, *ibid.*, 627, 630. — Avaritie remedium, *ibid.*, 1636. — Avaritis homo servit, non Deo, id., XXXIX, 1205. — Ab avaritia iugo Christus liberat, id., XXXVIII, 526. — Ab avaritia sordibus purgat amor sapientiae, id., XLI, 204. — Avarorum adagium: Quantum habebis, tantus oris: frange lunam, et fac fortunam, id., XXXVI, 610; XI, 674. — Avarus est, non solum qui rapit aliena, sed et qui cupido servat sua, id., XXXVIII, 628. — Avarus quasi martyr auri, id., XXXIX, 1461. — Non tam habet, quam se credit habere, id., XI, 674. Philargyria quid sit, et unde nascatur, Cassianus, XI, IX, 500. — Eam non pecunia, sed pecunia amor facit, *ibid.*, 313. — Ejus tria genera, *ibid.*, 303. — Turpe est illi et ignominiosum, *ibid.*, 295. — Omnes virtutes impedit, *ibid.*, 298. — Multa mala procreat, *ibid.*, 296. — Quomodo superanda sit, *ibid.*, 515. — Nisi nocturne vinci non potest, *ibid.*, 515. — Avaritia est radix omnium malorum, S. Petrus Chrysologus, LII, 626. — Est schola impietatis, *ibid.*, 283. — Generat penuriam, cognoscitur per aurum, *ibid.*, 518. Avarus est invidus, *ibid.*, 194. — Ex avaritia fonte videmus pullulare odiorum causas, hinc evenire criminum pagas, hinc fraternalis acies instrui, hic amicitiarum fœdera destrui, S. Valerianus, LII, 752. — Contentiones, risus, furor, homicidium, *ibid.*, 753 et seqq. — Avaritia idololatriæ famula, S. Salvianus, LIII, 188. — Morbus, *ibid.*, 175. — Avaritis studentes suas opes in inferno collocant, *ibid.*, 177. — Avaro nihil scelestius, *ibid.*, 182. — Avaritia pernicioiosa, S. Leo Mag., LIV, 544. — Grande malum est avaritia, S. Maximus, LIV, 476. Qui pecuniam appetit, fidem perdit, qui aurum redigit, gratiam prodigit, id., LVII, 476. — Avarus quanta in coegerendis fratribus frustra perferat incommoda, *ibid.*, 711. — Avaritie detestatio, Victor Vitens., LVIII, 405. — Cupiditas ita mixta est superbiam, ut nihil peccati fiat quod non ex utraque procedat, Julianus Pomer., LIX, 499. — Avari obfurgatio, Draconius, LX, 874. — Avaritia generalis, Eusebius, I, XII, 612. — Specialis, *ibid.*. — Avaritia diabolus cecidit, *ibid.*, 645. — Avaritia dicitur amor et fames habendi, Avator, LXVIII, 131. — Radix omnium malorum, *ibid.*, 132. — Avaritia tali sorte penita est, ut cum multa rapit, semper eget. Cassiodorus, LIX, 631. — Gladius contemnitur, ubi aurum suscipitur, id., 764. — Avari manus portum claudunt, et cum digitis attrahit, navium simul vela coarctant, *ibid.*, 714. Regnum illam procreant vitiorum avaritiam fuge, cui cuncta crimina detestabili devotione famulantur, *ibid.*, 854. Dum pecus hominis ingressa fuerit, gregatim malefidas cohortes admittit, *ibid.*. — Avaritia vitium, S. Greg. Taron., LXXI, 308. — Fames, *ibid.*, 4029. — Ejus detestatio, *ibid.*, 833.

— Avari semper pauperes, *Vita Patrum*, LXXIII, 513. — Fontibus ranae habentibus similes, *ibid.*, 1186. — Avarus pulchra similitudine describitur, a canibus et venaticis artibus desumpta, *ibid.*, 531. — Avaritia debet quod paraverat eleemosyna, *ibid.*, 364. — Avaritia remedium dolo bono Macarius docet virginem, et convertit, *ibid.*, 1093.

Avaritia omnium malorum caput. S. Gregorius Magnus, LXX, 1074. — Igni comparata, *ibid.*, 1093. — Nomine plumbi significata, *ibid.*, 1071. — Sublevarit superbia et inani gloria, *ibid.*, 1073. — Subrepat vel per timorem vel per elationem, 1036. — Avaritia quæ sint filie, *id.*, LXXVI, 621. — Ejus tentationes quales sint, *ibid.*, 622. — Avarum qua ratione cruciet avaritia, LXXV, 666. — Qui hic ardent igne avaritiam, ardeunt etiam in carne ignibus gehennæ, *ibid.*, 1016. — Avarorum miseriam, *ibid.*, 1094. — Hic et in æternum miseri sunt, *ibid.*, 1093. — Impetiginem habet in corpore qui avaritia vastatur in mente, *id.*, LXXVII, 25. — In parvis non refrenata sine mensura dilatur, *ibid.*, Turpe est plus pecuniæ quam animabus studere, 821. — Avarus, avium more, oca rerum terrenarum devorata, peccati laqueo strangulatur, *ibid.*, 83. — Avaritia quot criminum radix, *ibid.*, LXXIX, 233. — Cupiditas nihil habendo proprium vincitur, et omnia communia possidendo, S. Columbanus, LXXX, 260. — De avaritia, Talo, LXXX, 931, 932. — Avaritia in gemitum distinguitur pœnam, S. Isidorus, LXXXIII, 96. — Avaritiam subjugat eleemosyna, et spes æternæ retributionis, *ibid.*, 98. — Sermo de cupiditate, S. Ambrosius Aulperii, LXXXIX, 1277 et seqq. — Avaritia est nimia divitiarum acquirendi, habendi, vel tenendi cupiditas, Cl, 631. — Cujus germina sunt iactura, furta, atrocitatis, homicidia, mendacia, perjuria, rapinae, violentiæ, inquietudo, injusta iudicia, contemptus veritatis, futuræ beatitudinis oblitio, obduratio cordis, *ibid.* — Avari descriptio, *id.*, C, 690. — Illius miseria, *ibid.*, 691, 692.

Avaritia modum ignorat, temperamentum nescit, finem habendi postponit, Smaragdus, CII, 963. — Multa generat mala; inde rugata fronte in conventu inveniuntur falsarii; inde in medio civitatis sicarii; inde in publico venefici; inde aperte crimen admittitur; inde scelus publice patrat, *ibid.* — Pecuniarum cupidus animam suam venalem habet, S. Benedictus, CIII, 691. — Propter avaritiam Achan cum suis omnibus lapidatus est; Saul alienus a Domino effectus est, *ibid.* — De avaritia et ejus remedio, Halitgarus, CV, 663, 668. — De vitio avaritiam ejusque effectibus, Jonas, CVI, 245. — Avaritia cur idololatrica dicta, Rabanus, CXII, 116. — Ejus detestatio, *ibid.*, 1244, 1245. — Hydropico assimilatur, *ibid.* — Remedium adversus Ham, *ibid.*, 1361, 1367. — Ejus natura et origo. Notæ, *id.*, CVII, 874; CLX, 214. — Avaritia radix peccati, Halm, CXVII, 796. — De cavendo avaritiæ vitio, Hinemar, CXXV, 870. — De avaritia, Reg., CXXV, 481. — Avaritia radix omnium malorum, S. Petr. Dam., CXLIV, 231. — Sicut fumus ex igne clihani vaporantis egreditur, ita vitiorum omnium caligo de ramino æstuantis avaritiæ generatur, *ibid.* — Avari difficultas in eleemosyna, *id.*, CXLV, 213. — Avarorum triplex genus, *ibid.* — Avaritia omnia scelera superat, *ibid.*, 533. — Ejus natura, *ibid.*, effectus, *ibid.*, 534. — Finitis et solentio, *ibid.*, 531. — Exhortatio contra avaritiam, *ibid.*

Avaritia est omnium malorum radix, Lanfrancus, CL, 359. — Avaritia post diluvium producta, Guibertus, CLVI, 147. — Propagatrix totius malignitatis, *ibid.*, 151. — De avaritia ejusque remedio, Wernerus, CLVII, 1161, 1163. — Avaritia est Deus Judæorum, Rupertus, CLVIII, 133. — Causa malorum, *ibid.*, 351. — Mala sunt negotiari in tempore, et vendere Christum, *ibid.*, 616. — Avarus congregans divitias acquirit domum suam confessionem, *ibid.* — Avaritia, quæ est immoderata habendi cupiditas, animum interno bono carentem, et sibi non sufficientem, ad exteriora appetenda compellit, Hugo de S. Vict., CLXXV, 776. — Avarus homo similis est inferno, S. Bernardus, CLXXXIV, 1266. — Cupiditas grave peccatum est, omnium criminum materia, *ibid.* — Judas per cupiditatem vendidit Christum, *ibid.* — Avaritia impedit purum Dei cultum, Petrus Lombardus, CXCI, 1039. — Equatur idolatriæ, *id.*, CXCI, 280. — Avaritia quid, et quod sit radix omnium peccatorum, *ibid.*, 339. — Avaritia velut amphora est, quæ os cordis ambitu apertum tenet, Garnerius, CXCI, 141. — Avaritiæ fructus, *ibid.*, 133. — Avaritia cruciat, trahit hominem extra se per vagationem, quia facit eum amplecti stercora pro croceis, Petrus Comestor, CXCVIII, 1828. — Nullum vitium pejus avaritia, Joannes Saresb., CXCI, 719.

Avaritia quid sit, Petrus Cantor, CCV, 72, 73. — Est idolorum servitus, *ibid.*, 75. — Difficilius curatur quam libidinis vitium, *ibid.*, 76. — Nihil avaritia gravius cui-

quam imprecari quis potest, *ibid.*, 75. — Avari sanguine dicuntur, *ibid.*, 94. — Avarus indiget etiam his quæ possidet, *ibid.*, 74. — Omnis avarus immundus est, *ibid.*, 73. — Cupiditas sacerdotum peperit venalitatem missarum, *ibid.*, 102. — Avaritiæ rolæ, curus, aurigæ, Thomas Claiere, CCVI, 116. — Terra suis limitibus terminatur; aqua suis finibus limitatur; aer suo fine concluditur, cœlum suis terminis arcetur; sola avaritia mensura non existit, Alanus, CCX, 123. — Avaritiam accusant fortuna, natura, charitas, proximus, elementa, mare, Deus, *ibid.*, 124, 125. — De malitia avaritiæ, *ibid.*, 461. — Ubi nummus loquitur, Tulliani eloqui tuba raurescit, ubi nummus committitur, Hectoris militiæ fulgura conticescunt, ubi pugnat pecunia, victus expugnat Hercules, *ibid.* — Nummus vincit, nummus mundum regit, nummus imperat universis, *ibid.* — Quid prodest cum Ptolemæo subterfugientis astronomiæ fugas consequi subtilitatis curriculo; cum Euclide, geometricorum ænigmatum sacra scrutari; cum Milerio musicarum proportionum consonantes amicitias invenire; cum Pythagora pugnas numerorum virtute multiplicationis inspicere, cum Tullio rhetoricis colorum stellarum sideribus, etc., cum sapientia nostris temporibus nullius fructus præmiatur stipendiis, nullius famæ eam aura favorabilis extollat, ipsa vero pecunia honoris titulos et laudis emat præconia, *ibid.* — Avaritia laxat amicitias, generat odium, parit iras, bella erit, lites nutrit, rumpit fœdera, natos in parentes excitat, *ibid.*, 463 et seqq. — Avaritiæ bellum, *ibid.*, 573. — Superetur a largitate, *ibid.* — Dicitur furia infernalis, *ibid.*, 561. — Cum toto suo famulitio hominem impugnat, *ibid.*, et 563. — Avarorum misera conditio, *ibid.*, 583.

Insatiabile est cupidorum desiderium, Innocentius III, CCXVII, 719. — Avarus et infernus uterque comedit et non digerit, *ibid.*, 721. — Avarus nec patientibus compatitur, nec miseris subvenit, sed offendit Deum, offendit seipsum, offendit proximum, *ibid.* — Sicut idololatra servit simulacro, sic et avarus thesauro. De aliis avaritiæ proprietatibus, *ibid.*, 722. — Quam piures perdidit avaritia. Achan populus lapidavit, quia tulit aurum et argentum de anathemate, Naboth interemitur, ut Achab ejus vineam possideret; Judas laqueum se suspendit, quia vendidit et tradidit Christum; Ananiam et Saphiram subitanea mors extinxit, quia de pretio agri defraudaverunt apostolos, *ibid.*

III. — De luxuria.

Luxuria est peccatum quo veneres voluptas contra legem Dei vel appetitur vel percipitur. Luxuria ait S. Augustinus est vitium... animæ perverse amantia corporeas voluptates neglecta temperantia, qua rebus spiritualiter pulchrioribus et incorruptibiliter suavioribus coaptatur.

Hujus peccati septem sunt species; nimirum fornicatio simplex, adulterium, stuprum, sacrilegium, incestus, rapus et vitium contra naturam, quo generali nomine intelligitur mollities, sodomicum scelus, bestialitas et alia id genus nefanda... Quæ omnia nos connectimus sub nomine Luxuriæ.

In hujus peccati materia peccant non solum il qui reipsa actus malos perpetravit, supra relatios, qui vel soli vel cum aliis peccant actu ipso veneres, sed etiam, 1. qui sine necessitate dicunt, canunt, legunt, scribunt, pingunt, flogunt, audiunt ultra res veneres et impudicas; 2. qui sine necessitate et cum voluptatis sensu spectant oculis, vel personas, vel tabulas, vel statuas, vel alia id genus, ex quibus oritur appetitus luxuriæ; 3. qui pravis circa luxuriam cogitationibus consentiunt; et 4. qui pravis iis cogitationibus ultra et cum voluptate occupantur, licet non consentiant.

Quæri potest quænam sint quæ ad luxuriam solent hominem provocare. Ad hanc quæstionem respondet: « Hoc fuit iniquitas Sodomæ, verba Dei sunt apud Ezechielum, superbia, saturnitas paupis, et abundantia, et otium ipsius et filiarum ejus, et manum egeno et pauperi non porrigebant. » Præter hæc sunt et alia incentiva luxuriæ, nimirum consortium et familiaritas personarum alterius sexus, spectacula profana, choreæ et saltationes, lectio librorum quibus amatoria describuntur, v. g. comediarum, vel fabularum equestrum, vel aliorum nostris temporibus in foliis publicis nimis diffusorum.

Octo luxuriæ filie, recensentur a S. Gregorio Magno, nimirum cæcitas mentis, inconsideratio, precipitatio, inconstantia, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, horror vel desperatio futuri. His addere licet ex luxuria aut plurimum sequi obdurationem cordis, detrimentum sanitatis, rei domesticæ confusionem et dissipationem, scurrilitatem, turpiloquia, tarditatem, et stuporem ingenii, deque mortem in peccato nulla prævia penitentia.

Et luxuriæ vel antidota vel remedia, quæ ab eo peccato vel avocant, vel revocant, sunt: primo, fuga concupiscentiarum quæ nunc diximus ad luxuriam provocare ut plurimum; secundo, studium orationis, gemitus cordis; tertio, sejunctio a frequenti hominum consortio; quarto, labor continuus; quinto, mortificatio carnis; sexto, diligens custodia sensuum, alienusque ab omni curiositate animus; septimo, frequens usus sacramenti poenitentiae; octavo, iugis meditatio mortis et eternitatis. Restat quod dicamus quod luxuria grave est peccatum, peccatum ex genere suo mortale et gravissimum... Raro accidit peccatum in genere luxuriæ veniale esse.

De his omnibus dilucidatio habetur, in sequentibus indicationibus.

Cui libido domina est, in quo ceno dederoris volutatur, S. Hilarius, IX, 687. — Pendet ad occasiones adulteriorum: anxius circa lascivias suas furta, oculis, mente, corpore, totus in scoris est, *ibid.* — Videns quotidie atque audiens humanas in adulteros leges, adulterium in ipso foro cogitat; quod agit timet, et quod timet non fugit, *ibid.* — Luxuria hominum quanta, S. Ambrosius, XIV, 218. — Nec fidem habet nec observantiam disciplinæ: seminarium est et origo vitiorum, *ibid.*, 720. — Luxuria mater libidinis est, *ibid.*, XVI, 1197. — Quam acerbus fructus luxuriæ, *ibid.*, 381. — Luxuriosi adiciunt domum ad domum, villam ad villam, et effodiunt terram, *ibid.*, 1061. — Opus virtutum detestatur luxuriosos, hellio refugit, *ibid.*, 1947. — Ubi ceperit quis luxuriari, incipit deviare a fide vera, *ibid.*, 1181. — Luxuria cæcitatem mentis, inconsiderationem, inconstantiam, præcipationem, amorem sui, ordinem Dei, affectum præsentis sæculi, horrorem vel desperationem gignit futuri, *ibid.*, XVII, 760, 1072. — Luxuria insatiabilis est, S. Hieronymus, XXII, 826. — Luxuriæ fluctus adversum nos crebrius intumescunt, *ibid.*, 774. — Non possunt suscipere correptionem, qui illius oblectatione capiuntur, *ibid.*, 818. — In vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia est, *ibid.*, 663.

Luxuria. S. Augustinus, XXXVIII, 326, 329. — Quid, XI, 536. — Luxuriam esse malum dicit Julianus, non vero concupiscentiam, *id.*, XLV, 1349, 1350. — Luxuria malum, concupiscentiam consentiendo committitur, *ibid.*, 1549. — Luxuria per lubricum significata, *id.*, XXXVI, 328. — Fornicatio duplex, carnis et spiritus, *id.*, XL, 469. — Cordis et carnis, *id.*, XXXVIII, 1063. — Fornicatio divino jure in Scriptura damnatur, *id.*, XLII, 459. — Grande malum, *id.*, XXXIV, 745. — Lethalem habet culpam, *id.*, XL, 578. — Excludit a regno Dei, *id.*, XXXVIII, 879. — Crimen est injuriosum Deo, *ibid.*, I, XXIV, 878. — Fornicationis vitio corrumpitur in homine imago et templum Dei, *ibid.*, LXXXVI, 1371. — Et ut injuria gratiæ Dei, *ibid.*, 85. — Generis humani in fornicationibus et adulteriis committendis quanta perversitas, *ibid.*, 81. — Fornicatio cordis in omnibus fuit, in paucis carne, in omnibus corde, *id.*, XXXVIII, 1065. — Libido venerea mentem absorbet, *id.*, XI, IV, 775. — Non sinit sancta cogitare, *ibid.*, 808. — Totum hominem commovet ac sibi vindicat, *id.*, XI, 424. — Ne animus in eterna se attollat impedit, *ibid.*, 227. — Fornicatio spiritalis, Cassianus, XLIX, 975. — De principali remedio adversus spiritum fornicationis, *ibid.*, 269. — Carnis puritas sine munditia cordis nequit obtineri, *ibid.*, 281. — Luxuria dicitur contagio, S. Petrus Chrysolog., LII, 563. — Desperatio similis, *ibid.*, 197. — Totam profanat societatem, *ibid.*, 304. — Luxuria petit castitatis interitum, pudicitiam necem, mortem sanctitatis, *ibid.*, 654. — Agresti cibo mundi frenatur luxuria, *ibid.*, 227. — Luxuria impedit iter ad cælum, S. Valerianus, *id.*, 698. — Per luxuriam diabolus sibi totum mundum subjicit, S. Maximus, LVII, 365. — Comes est ebrietatis, *ibid.*, 382. — Luxuria non est vitium pulchrorum suaviorumque corporum, sed animas perverse amantius corporeas voluptates, Eriippus, LXII, 635.

Luxuria carnis luxuria cordis, S. Benedictus, LXVI, 230. — Luxuriam labore superandam aguli invento uxorem sibi et proles fingentis dextere docetur, Vita Patrum, LXXXII, 746. — Luxuriam demon accendit, *ibid.*, 302. — Fornicatio mentis, *ibid.*, 874. — Locis humilibus designatur luxuria, S. Gregorius, LXXVI, 674. — Erucæ nomine signatur, *ibid.*, 714. — Peccata carnis sulphuri ferienti et ardenti recte comparantur, *id.*, LXXV, 1051. — Luxuria est ignis usque ad perditionem devorans, *id.*, LXXXI, 201. — Luxuriæ tentatione castos animi motus diaboli perturbant, *id.*, LXXV, 112. — Luxuria omnia bona opera exstinguit, *ibid.*, 261. — Quæ sint filia luxuriæ, *ibid.*, 622. — Quomodo luxuria refrenanda, *ibid.*, 190. — Fel et nebula carnalem concupiscentiam significat, *id.*, LXXVII, 598. — Ex gula oritur luxuria, *ibid.*,

80. — Per luxuriam virtutes animæ destruantur, *ibid.* — Maxima pars hominum in fornicationem cor præcipuat, *id.*, LXXIX, 538. — Luxuria vitium non solum percutiendum, sed etiam eradicandum, *ibid.*, 407. — Ex corde præsentium evellendum, *ibid.*, 408. — Grave Dei odium in luxuriam, *ibid.* — Ut perfectio dometur in carne, et radicibus extirpetur a mente, quid præstandum, *ibid.*, 401. — Ad eam expugnandam producenda sanctorum exempla, *ibid.*

Luxuria per castitatem et continentiam sollicita, et semper timentem vincitur, S. Columbanus, I, XXX, 260. — De luxuria, Tasio, *id.*, 945, 946. — Ex corde primum fornicationes sunt auferendæ, et non prorumpent in opere, S. Isidor, LXXXIII, 612. — Fornicatio carnis adulterium est, fornicatio animæ servitium idolorum, *ibid.* — Maximum scelus, quia templum Dei violat, et tollens membra Christi, facit membra meretricis, *ibid.* — Fornicatione contumari deterius est omni peccato. Luxuria perdecit hominem ad penas inferni, *ibid.* — Luxuria a luxu nomen accepit, Alcuinus, CI, 1194. — Est vitium corporale, *ibid.* — De fornicatione nascitur cæcitas mentis, inconstantia oculorum, periculum vitiis; odium mandatorum Dei, mentis enervatio, et injustæ cupiditates, negligentia vite future, et præsentis dilectio, *ibid.*, 651. — Luxuria est immunditia corporalis, quæ fieri solet ex incontinentia libidinis et molitie animæ, quæ consentit carni sua peccare, Halitgarus, CV, 668. — Cum corpori animus ad delectationem carnis inclinaret, oportet timorem iudicii ad mentem reducere, penamque infernalium sollicitudine cogitare, *ibid.*, 670. — De vitio luxuriæ, Jonas, CVI, 241, 245. — Luxuria detestatio et malitia, Rabanus, CVII, 1371. — Contra eam remedium, *ibid.*, 1572. — Eius natura et origo, *ibid.*, 1570. — Eius notas, *ibid.* — Corpus pollutum carnalibus operibus, nisi lacrymis lotum et dignis poenitentibus fructibus fuerit expiatum, in æterni ignis combustionem ardet, Hincmarus, CXXV, 874.

Luxuria convalescit epulis, exardescit saturitate nimis ventris, perdit animam stimulo ebrietatis, Hervæus, CXXXII, 705. — Vitam animæ perimit, cor auferi, cæcitatem menti ingerit, ipsum corpus cito debilitat, fractumque in miseram celeriter senectutem præcipitat, et, nisi miseretur Deus, in infernum hominem mergit, in penasque tartari pertrahit, *ibid.*, 701. — Luxuria fons avaritiæ, S. Petrus Damianus, CXLIV, 252. — De luxuria, S. Bruno, CLIII, 512. — Vitanda fornicatio et omnis immunditia, Radulphus, CLV, 1804. — Voluptate carnis irretitus multis malis coarctatur, Guibertus, CLVI, 603. — Luxuriæ occasiones fugiendæ, *ibid.*, 66. — Luxuria hominem gula seductum servituti subijcit, Wernerus, CLVII, 1068. — Fornicatio duplex tam animæ quam corporis, Rupertus, CLXVIII, 75. — Fornicari est recedere a Deo, *ibid.*, 36. — Luxuria et avaritia insatiabiles sunt, *ibid.*, 75. — Significatur per lutum et quomodo puniatur, *ibid.*, 578. — Luxuriæ remedium a Deo petendum, *ibid.*, 776. — Luxuria vitium bestie, Hildebertus, CLXXI, 708. — Ab eo serrat humilitatis et studium, *ibid.*, 709. — Luxuria est vitium turpissimum, Godefridus, CLXXIV, 80. — Similis est equis, *ibid.*, 78. — Pera pessima, *ibid.*, 201. — Caro inflammata per crapulam, continuo ad libidinem effervet, Hugo de S. Victore, CLXXV, 776. — Luxuria est ex immundis descendens desiderii lubrica, et effrenata mentis corporisve praesumptio, *id.*, CLXXVI, 1002. — Eius comites sunt voluptas, lascivia, ignavia, petulantia, titubatio, blanditiæ, deliræ, *ibid.* — Inter cætera septem vitia fornicatio maximum scelus est, S. Bernardus, CLXXXIV, 1241. — Non solum maculat corpus, sed et conscientiam.

Fornicatio sola fuga vincitur, Petrus Lombardus, CXI, 1584. — Maximum potentissimumque flagitium, *ibid.* — Luxuria malum dupliciter perpetratum, Garner., CXIII, 220. — Luxuria cogitatio per peccus significata, *ibid.* — Luxuria enervat, profert immunditiam, deprimit hominem infra se, quia cum sit factus ad imaginem Dei, et porcus vivit, Petrus Comestor, CXCVIII, 1828. — De luxuria et libidine, Joannes Saresb., CXCI, 125. — Luxuria homo dignitatem suam et imaginem Dei amittit, adeo ut totus absorbeat, terræque efficiatur et de radicali mutetur in reptile et jumentum, Petrus Cantor, CCV, 552. — Libidinem abstinentia domat; nam quanto corpus inedia frangitur, tanto mens ab illicito appetitu revocatur, S. Martinus Legion., CCVIII, 723. — Luxuria est pestis omni monstro damnosior, quæ bursam enervat, corpus enervat, animam inebriat, statum mentis effrenat, animum commaculat, famam perdit, proximum offendit, Deum amittit, Alanus, CCX, 122. — Lucem odii, tenebras appetit, velamen querit, janitorem in porta ponit, *ibid.* — Unguentum est castitas. Illud autem corrumpit luxuria, *ibid.* — Ad vitandam luxuriam caveant

gula quæ est ad luxuriam fomentum, prologus ad incestum, pons ad impudicitiam, præfatio ad incontinentiam, *ibid.*, 123.

Luxuriam semper præcedunt ardor et petulantia, semper comitantur fetor et immunditia, sequuntur semper dolor et penitentia, Innocentius III, c. lxxvii, 725. — Omnem ætatem corrumpit, omnem sexum confundit, omnem ordinem solvit, omnem gradum pervertit, *ibid.* — Hæc Pentapoli cum adiacente regione subvertit, Sodomitæ et Sichæ cum populo interemit, raptores Diæ percutit, Ammon in convivio interfecit, Liriam occidit, presbyteros lapidavit, Ruben maledixit, Samsone seduxit, Salomonem pervertit, *ibid.*, 726.

IV. — De invidia ejusque comitatu.

Invidia est tristitia de bono proximi, perinde ac si malum nostrum esset, eo quod illo bono propriam nostram gloriam aut excellentiam minui existimamus.

Ad hujus definitionis intelligentiam adverte non omnem tristitiam de bono proximi invidiam esse; siquidem ex charitate quandoque dolere possumus, si quis illi bonis affluat quibus omnino indignus est; unde oritur non invidia, sed indignatio. — Ex timore dolere possumus de bono alterius, nimirum quia veremur ne bonis illis abutatur ad nostram perniciem neque dolor ille invidia dicitur.

In eo ergo proprie posita est ratio invidiæ, quod de bonis proximi, sicut de malis nostris eo maxime deeamus, quod bona illa putemus vergere in detrimentum nostræ gloriæ, nostræ excellentiæ, verbi grat., vir artis alicujus peritus dolet de fama alterius ejusdem artis periti, eo quod putet hæc proximi sui famam vergere sibi in detrimentum. Hoc invidiam dicimus. Vir gratia polleus apud principem dolet alium gratia polleat; hinc enim putat oriturum esse detrimentum suæ auctoritatis. Hæc invidia est. Idem est iudicium de eloquentia, virtute, scientia, quod sic velimus nobis proprias esse, ut cum alio nemine communicentur, ne forte ista, si in pluribus reperiantur, minuant nostri nominis celebratatem. Item invidia est, si cum simus miseri, doleamus alios esse felices, velimusque eos in eandem nobiscum miseriam trahere.

Et causæ invidiæ sunt: Superbia semper, et quandoque concupiscentia carnis vel concupiscentia oculorum. Superbia quidem. Ideo enim de bonis proximi quasi de malis propriis dolemus, quia nosmetipsos proximo anteponimus, et propriam excellentiam nimis diligimus; quod superbia est. Concupiscentia autem sive carnis, sive oculorum, quia pro nimia rerum temporalium cupiditate dolet invidus, proximum habere divitias quas vellet solus habere.

Quinque recensentur invidiæ sibi a S. Gregorio Magno, nimirum, odium proximi, quo fit ut malum ipsi velimus, susurratio, detractio, exultatio in adversis et afflictio in prosperis.

Possumus autem alienum servare animum ab omni invidia, si cogitemus attente nullum esse vitium quod nos similiores reddat diabolo. Is enim per sola invidia nocet nobis; dolet nimirum quod simus ipso beatiores conaturque ideo omni ratione trahere nos secum in ruinam.

Et grave est invidia peccatum, et ex genere suo mortale; ex apostolo, Gal. V, 19 *seqq.*, et ex Patribus qui infra citantur; attamen potest invidia esse culpa venialis, si agatur de re levi, et si motus invidiæ non sit vehemens, nec perfecte deliberatus. Et remedia invidiæ sunt: animum habere liberum a concupiscentia carnis, a concupiscentia oculorum et a superbia vitæ; qui enim nec superbus est, nec magni facit res caducas, honores, dignitatem, celebratatem nominis, voluptates, divitias, et cætera in genus istorum omnium possessionem invidet nemini.

De his sermo habetur in sequentibus:

Invidia cito prosperitatem sequitur, S. Ambrosius, XIV, 444. — Quomodo placanda, *ibid.*, 461. — Quantum Dominus aspernat invidorum sit, id., XV, 1625. — De invidia odium, susurratio, detractio, exultatio in adversis proximi, afflictio autem in prosperis propagatur, id., XVII, 756. — Huic opponitur charitas, quæ non invidet, sed congaudet; non odit, sed diligit; non susurrat, sed objurgat; non detrahit, sed arguit; non de adversis proximi gaudet, sed meret; non de prosperis afflictionem contrahit, sed consolationem recipit, *ibid.*, 757. — Invidia mors introivit in orbem terrarum, S. Hieronymus, XXI, 585. — Invidia mordax sui, *ibid.*, 482. — Semper sequitur virtutes, *ibid.* — Invidus aliena felicitate torquetur, et patet insidiis gloriosus, id., XXIII, 1045. — Quanto quis fratri invidet, tanto ipse amplius contabescit et

deperit, *ibid.* — Invidiæ natura, id., XXVI, 416. — In duplicem scinditur passionem, *ibid.* — Elegiacum metrum de invidia, *ibid.*, 417. — Invidia similis ærugini et viperis, S. Augustinus, XXXIX, 1769. — Vitium est diabolicum, *ibid.*, 725. — Peccatum ad mortem, *ibid.*, 1970. — Ortum a superbia habet, id., XLV, 1884. — Quid sit, id., XL, 1039. — Invidiæ miseria, id., XXXIX, 1769. — Remedium, XL, 1095. — Invidus resecandus veluti corporis tabes, id., XXXIX, 1950. — Aut velut membrum nocivum, *ibid.* — Sermo de invidia, id., XL, 1264. — Invidia et amulatio, quo differant, id., XXXV, 2142. — Invidia, odium felicitatis alienæ, id., XXXIV, 456; XXXVII, 1599; XXXIX, 1561. — Superbiæ sibi, id., XXXVIII, 785; XL, 813, 450. — Invidiæ mater superbia, XXXIII, 561; XXXVII, 1290. — Et comes, id., XXXVI, 709. — Invidia quantum malum, XLIII, 60. — Invidentia Deo est odibilis, XLI, 441. — Invidia nihil miserius, *ibid.*, 268. — Nil adversus christi, id., XL, 515. — Peccatum diabolici, id., XXXV, 2017. — Invidia causa est omnium seductionum et supplantationum, id., XXXVII, 1807. — Invidus est qui optat meliorem esse quam alius, id., 2040. — Odium est ira inveterata, id., XLIII, 155; XXXVI, 180, 652; XXXVIII, 521, 597.

Invidentia, odium felicitatis alienæ, S. Prosper Aquil., LI, 470. — Ex superbia nascitur, *ibid.*, 471. — Invidia nunquam nisi maligna, et malis non auxiliatur alienis, *ibid.*, 278. — Invidia hæreticorum in christianos, S. Petrus Chrysolog., LII, 191 et *seqq.* — Non admittit pietatem nec charitatem. Pellit gaudium. Non patitur socium, *ibid.*, 197. — Dolet de bono alterius, non de proprio suo damno, *ibid.* — Ut jungat, consuetudo disjungere, *ibid.*, 267. — Bonum alterius invidio est poena, *ibid.*, 571. — Est morbus. Fax invidiæ est oculus nequam, *ibid.* — Invidia exitialis pestilentis morbus, S. Salvian., LIII, 175. — Quo animi tormento invidus alligatur invidia, Julianus Poma., LIX, 480. — Quibus signis invidorum declaratur invidia, *ibid.*, 486. — Invidia mulierum peccatorum semen, S. Paulinus, LXI, 725. — Invidia quid, Eusebius, LXII, 610. — Invidentium vitium, *ibid.*, 604. — Quidquid ex invidia dicitur, veritas non putatur, Cassiodorus, LXIX, 512. — Mensuram non querit, *ibid.*, 549. — Premittit peiores, *ibid.*, 651. — Invidorum poena, S. Gregorius, LXXV, 228. — Invidiæ mala, *ibid.*, 252. — Invidus eo cui invidet se minorem testatur, *ibid.* — In invidia serpens antiquus totum virum suum concutit, et vomit, *ibid.*, 253. — Invidi descriptio, *ibid.*, 254. — Invidia ad gravissima scelera viam parat, id., LXVII, 65. — Virtutes omnes enecat, invidorum cæcitas quanta sit, *ibid.* — Invidia, Talo, LXXX, 955 et *seqq.*

Invidia duplici afficitur in flamma, S. Isidor., LXXXIII, 96. — Invidus membrum est diabolici, *ibid.*, 700. — Invidia cuncta virtutem germina concremat, cuncta bona ardore pestifero devorat, *ibid.*, 833. — Est animi tinea, sensum comedit, pectus urit, cor hominis, quasi quædam pestis, depascit, *ibid.*, 854. — Adversus invidiam charitas præparetur, de bono alterius non dolendum, *ibid.* — Zelare et invidere grande et magnum peccatum, Smaugodus, CII, 961. — Cain per zeli livorem Abel fratrem suum justum occidit; Esau factus est inimicus fratri suo Jacob; a fratribus suis venditus est Joseph, *ibid.* — Per iniquum livoris zelum Dei timor expulsi, magisterium Christi negligitur, *ibid.* — Hinc omne pacis vinculum rumpitur, fraterna charitas violatur, adulteratur veritas, unitas scinditur, *ibid.*, 962. — Invidia tormentum, S. Benedictus, CIII, 732. — Invidorum ingentium, *ibid.*, 977. — De vitio invidiæ ejusque remedio, Halitarius, CV, 662. — Sicut per concordiam parvæ res crescunt, ita per odium et invidiam magnæ decrescunt, Jonas, CII, 241. — Hæc vitia diligeenter cavenda esse divina oracula docent, *ibid.*, 242. — Invidia quibus modis committatur, Rabanus, CXII, 1243. — Variæ ejus species. Ejus natura et origo, *ibid.*, 1360. — Qui invidos torquat. Ejus notæ, detestatio, remedium, *ibid.* — De cavendo invidiæ vitio, Hincmarus, CXXV, 876, 877. — De invidia, Regino, CXXXII, 465. — Invidiæ natura, Lanfrancus, CL, 293. — Non invidendum bono alterius, sed exemplum sumendum, *ibid.*, 598. — De invidia, Wernerus, CLVII, 1056, 1037. — Invidiæ effectus, S. Anselmus, CLVIII, 682. — Odium a regno Dei hominem separat, a cælo subtrahit, a paradiso ejicit. Litem sperne; fuge rixas, cave contentiones, *ibid.* — Invidia fervidum in dolore reddit animum ob alterius bonum et honorem, ea videre dolentem, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 1000. — Ejus comes sunt odium, afflictio, exultatio, malitia, detractio, amaritudo, susurratio, *ibid.* — Invidia, oculus venenatus, S. Bernardus, CLXXXIII, 256. — Basilisco similis, *ibid.* — Ejus effectus, id., CLXXXIV, 533. — Invidus dicitur qui alterius felicitate torquetur, Petrus Lombardus, CXCI, 1535. — Perfunditur, et inflatur veneno isto mortifero pectus

invidum, ignescunt oculi, labia tremunt, torquentur viscera. Adamus Scotus, CCXVIII, 504. — Invidiæ frater: typus Cain, *ibid.*, 875. — Invidiæ mater est superbia, Petrus Cantor, CCV, 51. — Etiam Spiritum sanctum persequitur, *ibid.*, 53. — Quam sit detestabilis, *ibid.*. — In duobus consistit, in gaudio et dolore, *ibid.*, 52. — Oñium fraternum effectus invidiæ, *ibid.*, 51. — Quam grave peccatum, *ibid.*. — Adversus invidiam præparatur ciaritas, S. Martinus, CCVIII, 723. — Invidia est tormentum sine refrigerio, morbus sine remedio, labor sine respirazione, pena sine interpolatione, Alanus, CCX, 129. — Illic est linea quæ purpuramenta virtutum demollitur, rugo quæ thesaurum sapientiæ deprædatur, *ibid.*. — Hæc filios Israel in deserto percussit, contra Joseph fratres armavit, Danielelem in lacum leonum detrusit; Caput nostrum patibulo crucis affixit, *ibid.*. — Ejus descriptio, *ibid.*, 468. — Quos impugnare soleat. Remedia, *ibid.*, et 469.

V. — De gula.

Gula est appetitus inordinatus cibi vel potus: « Inordinatus, » quia cibum et potum possumus licite appetere.

Tunc licite appetimus, cum ad necessitatem solum et ad sanitatis consecrationem appetimus. Illicite et inordinate appetimus, cum ultra necessitatem, et ad solam delectationem extendimus appetitum.

Peccatur autem per gulam, 1° quando nimis manducatur vel bibitur. Hoc est quando ultra necessitatem, vel cum sanitatis detrimento; 2° quando avidius; 3° quando lautius; 4° quando studiosius, hoc est quando quaruntur cibi nimis accurate preparati; 5° Quando frangitur, vel abstinentia, vel jejunium, diebus quibus ex præcepto Ecclesiæ vel est jejunandum vel abstinendum a carnibus, seu ab aliis cibis.

Illic in hoc vitio peccant qui cibis et potibus sese ingurgitant usque ad vomitum, vel usque ad ebrietatem. Et ebrietatis peccatum quo quis ex nimio potu rationis usu destituitur; est gravissimum peccatum et periculosissimum. Est etiam grave detrimentum et sanitatis et rei familiaris. Ebrii diu vivere nequeunt; sunt opprobrium hominum et abjectio plebis... Gula illæ sunt, ineptia lætitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium et hebetudo mentis... Gula remedia sunt, temperantia, jejunium, carnis afflictio, meditatio mortis.

Quæ clarissime apparebunt ex subsequentibus notationibus.

Gula a primordio homicida in Adam, Tertullianus, II, 958. — Gula comites, libido et luxuria, *ibid.*, 955. — Vitetur malum ebrietatis, Caius, V, 179. — Quid infelicius ebrietatis dominatu? ventri ultra capacitatem infundere, officium suum corpori invidere, sensui rationem adimere, non loqui, non meminisse, et mortem quamdam naturæ incolumi imperare, S. Hilarius, IX, 687. — Gula de paradiso regnantem expulit, S. Ambrosius, XIV, 700. — Quas perturbaciones in familiam inferre soleat, *ibid.*, 705. — In utero ambulat, qui gula et ventri serviunt, *ibid.*, 519. — Ebrietatis in vulgariis hominibus quam ridicula sit et odiosa elegant descriptione exponitur, *ibid.*, 712, 718. — Et maxime in militariis hominibus, *ibid.*, 715. — Neonon in feminis, *ibid.*, 719. — Ebrietatis effectus. Ebrietatis et vini quanta mala, *ibid.*, 701, 705, 718, 731. — Gula mox ineptiam lætitiæ, scurrilitatem, immunditiam, multiloquium, sensus hebetudinem circa intelligentiam parturit, *ibid.*, XVII, 759. — Adam per escam paradisi perdidit; Esau per lentem honorem primatus amisit; Judas per buccellam apostolatus sublime deposuit, *ibid.*, 681.

Ebrietatis et crapula exhauriunt thesaurum animarum, S. Hieronymus, XXII, 818. — Vino hominis sensus evertitur, pedes corruunt, mens vacillat, libido succenditur, *ibid.*, XVI, 417. — Ebrietatis nascitur ex variis causis, 416 et seqq. — Ei semper jungitur luxuria, *ibid.*. — Ejus effectus, 666, 667. — Ebrius nunquam castus, *ibid.*.

Gula quid, S. Augustinus, XI, 1090. — Gulosi describuntur, *ibid.*, XXXIV, 97. — Ebrietatis peccatum, *ibid.*, XI, VI, 159. — Ebrius nihil insanius, *ibid.*, XXXII, 1510. — Ebrietatis cavenda, *ibid.*, XXXVIII, 1098. — Ebrietatem carpit Augustinus, *ibid.*, XXXIII, 46. — Ebrietatis quasi inferni puteus, *ibid.*, XXXIX, 2506, 2515. — Nihil aliud est quam manifestissimus dæmon, *ibid.*, XL, 1060. — Ebrietatis effectus et mala, *ibid.*, XL, 1108, 1111. — Exemplis et verbis Scripturæ declarantur, *ibid.*, 2505. — Ebrietatis mala in feminis, *ibid.*, XL, 1110. — Ebrius velut naufragæ naves, *ibid.*, XXXIX, 2507. — Quasi paludes ex quibus nihil nascitur quod utile sit, nihil quod non horrore pariat, *ibid.*, 2504. — Ebriosis se et sua perdit, *ibid.*. — Dum putant libero vinum, bibuntur a

vino, *ibid.*, XL, 1060. — Ebrietatis ita est usitata, ut nec peccatum putetur, *ibid.*, XXXIX, 2507. — Huic obnoxii sunt clerici aliqui, *ibid.*, 2506. — Si frequens fuerit, in infernum præcipitat, *ibid.*, 2509. — Grave peccatum est et Deo odibile, *ibid.*, 2508. — Gastrimargia, id est gula concupiscentia, Cassianus, XLIX, 205. — Hoc vitium describitur, *ibid.*, 210. — Ei fortiter resistendum, *ibid.*, 612. — Gastrimargiæ tria genera, *ibid.*, 240. — Quomodo vincatur, *ibid.*, 229. — Nisi gulæ vitio fuerimus liberati, nequaquam poterimus ad pugnas interioris hominis pervenire, *ibid.*, 228. — Ebrietatis vires enervat, Petrus Chrysologus, LII, 225. — Ebriis comminatur diabolus, *ibid.*, 228. — Est ebrietatis sacrilegium in sacerdote, *ibid.*, 215. — Ebrietatis natura et effectus, *ibid.*. — Filios notis facit, *ibid.*, 491. — Adam ex paradiso gula extraxit, *ibid.*, 224. — Gula pretio mulier emit mortem, *ibid.*, 577. — Effectus gulæ recensentur, S. Valerianus, LII, 750. — Ebrietatis carpitur, *ibid.*. — Humana corpus gravans impedit iter ad cælum, *ibid.*, 698. — Gula flamma et represso, Eugypius, LXII, 834, 835. — Gula delectamenta fomes libidinis, S. Fulgentius, LXV, 333. — Deum sibi ventrem faciunt qui gulæ serviunt, *ibid.*, 394. — Gula quinque modis nos tentat, S. Benedictus, LXVI, 321. — Gula origo impugnationis diaboli, *Vita Patrum*, LXXIII, 76. — Fenerator pessimus, *ibid.*, 1179. — Gula incendit, *ibid.*, 867, 868. — Gula victoria continentem esse præsentibus, *ibid.*, 945. — Gula mala, S. Gregorius, LXXVI, 536. — Qui gulam edomare non curat incaute ad spiritalia bella consurgunt, *ibid.*. — Gula cunctas virtutes obruunt, *ibid.*. — Gula illæ quæ sunt, *ibid.*, 621. — Ejus tentationes, *ibid.*, 622. — De concupiscentia gulæ, Taio, LXXX, 946 et seq. — Omnes animæ virtutes edacitatis vitio destruantur, S. Isidorus, LXXIII, 648. — Esca crapulam, potus ebrietatem general, *ibid.*, 649. — Ebrietatis perturbationem gignit mentis, furorem cordis, flammam libidinis, *ibid.*. — Cui est cavere gulam ciborumque concupiscentiam, *ibid.*, 647. — Gula sanitas animæ aciem mentis obtondit, ingeniumque evanescere facit, *ibid.*, 648. — Vitanda est crapula, S. Benedictus, CIII, 695. — Sicut piscis, cum avidis faucibus properat ut glutiat escam, et repente hamum inter fauces reperit hostem; vel sicut aves cum per escam capiuntur in rebus; ita ebriosus intra se vinum suscipit inimicum, *ibid.*. — Sicut ebrietatis mater est omnium vitiorum, ita sobrietas mater est omnium virtutum, *ibid.*.

Vitium ventris ingluviæ atque remedium, Halitgarus, CV, 667. — De vitio gulæ, Jonas, CVI, 241. — Ejus effectus, *ibid.*. — Gula mala, Rabanus, CXII, 1246. — Parentes primos e paradiso deiecit, *ibid.*. — Quomodo vitanda. Non solum in cibo vinoque, sed delectatione vinoque committitur, *ibid.*. — Remedium contra eam, *ibid.*, 1570. — Detestatio, *ibid.*, 1575. — Ebrietas in quo consistat, *ibid.*, CXI, 770. — Ejus incommoda et effectus a contrariis probantur, *ibid.*, CIX, 627. — Satietas sæpe deorat, *ibid.*, CVII, 641. — Concupiscentia laetit, *ibid.*, CXI, 756. — Sacerdotum quæ, *ibid.*, 1051. — Omnia vitia eam comitantur, *ibid.*, CIX, 888. — Levitatem gignit, *ibid.*, 889. — Caveat qui escarum delectationi incumbat ne luxuria ac murrone transigant, Hincmarus, CXV, 678. — De gula, Regino, CXXXII, 461. — Gula crimina diversa, Ratherius, CXXXVI, 411. — Quod crapula mortuum sit christianis contraria, Burchardus, CXI, 889. — Ut malum ebrietatis omnino vitetur, *ibid.*. — Quod vici inebriari non liceat, sed fugiendum sit, *ibid.*, 892. — Fugienda est ebrietatis, *ibid.*. — Immoderatam bibendi voluptatem qui vult perdit gratiam, Lanfrancus, CL, 524. — Ebrietatis tota imbecillitas primæ abolet memoriam, dissipat sensum, negligit mentem, confundit intellectum, concitat libidinem, involvit linguam, implicat sermonem, corrumpit sanguinem, obtundit visum, perturbat venas, infirmat nervos, obturat aures, turbat viscera, subvertit sensum, humectat cerebrum, debilitat membra, fragit somnum, Anselmus Laudun., CLXII, 1591. — Mater flagitiorum est, culpæ materia, radix criminum, origo vitiorum, subversio sensus, tempestas linguæ, procella corporis, naufragium castitatis, ignominiosus languor, turpitudinis morum, dedecus vite, honestatis infamia, animæ corruptela, *ibid.*. — Gula vitium pestis maxima est nata ex peccato primi hominis, Rupertus, CLXXIII, 1574. — Ex intemperantia gulæ multa peccata et mala procedunt, Hildebertus, CLXI, 427. — Ventris ingluviæ est immoderata qualiumcunque ciborum potumque blande concupiscentiæ satisfactio, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 1001. — Ejus comites sunt ebrietatis, crapula, mentis hebetatio, languor, delicatio, oblitio, *ibid.*. — Ebrius mortale crimen est, S. Bernardus, CLXXXIV, 1243. — Corpus debilitat, animam illaqueat; general perturbacionem mentis, auget furorem cordis, turbat flammam tor-

cationis, *ibid.* — Sicut gula, ita et ebrietas ventrem distendit, carnem accendit, libidinem nutrit et fovet, Petrus Cantor, CUV, 330. — Venter mero astutus de facili labitur in libidinem, *ibid.*, 332. — In maioris fratris convivio illos Job Satan obruit; Samson inter epulas Philistheos prostravit, *ibid.* — Nabuchodonosor abutens epulis, et vasis Domini, audit hanc vocem terribilem: *Mune, Tegel, Phares*, quam secula est destructio domus ejus, *ibid.* — Holopherne ebrietate nimis sopito Judith abscondit caput. Ebrietas hominem aui et Dei immemorem facit, infinita monstra parit, consilia detegit, *ibid.*

Gula est mentis sepulchrum, cervus stercorum, origo luxurie, Alanus, CUX, 119. — Animum inclinat in vitium pompam, in criminum cenam, in lutum peccati, *ibid.* — Febris procedit ex gula, morbus caducus ex crapula, paralysis ex ebrietate, hydropsis ex violentia, *ibid.*, 120. — Per ebrietatem crescit insolenti superbia, crudelitas sermo, malignitas invidio. Ebrietas implicat verba, obliquit lumina, stomachi tormenta efficit; ipsam verecundiam mentis et oris custodiam expellit, sigillum castitatis frangit, *ibid.* — Gulosus non sufficit fructus arborum, non radices herbarum, non pisces maris, non bestia terre, non aves celi, sed quarumvis pigmenta, comparatur aromata, luncocentius III, CCXVII, 723. — Quid turpius ebrioso cui fetor in ore, tremor in corpore, qui promittit multa, prodit occulta, cui mens alienatur, facies transformatur, *ibid.*, 724. — Gula paradixum clausit, primogenita Esau vendidit, suspendit pistorem, decollavit Baptistam, *ibid.* — Ebrietas verenda nudavit, incestum commisit, filium regis occidit, principem exercitus jugulavit, *ibid.*

VI. — De ira.

Ira est immoderatus animi motus, quo quis cum impetu repellit ea quæ sibi displicent. Immoderatus motus. Est enim et moderatus ratione motus animi, quo quis cum impetu ratione temperato repellit ea quæ sibi merito displicent; est ira laudabilis: « Irascimini et nolite peccare, » inquit Propheta regius. Sciendum est, ait S. Gregorius Magnus, quod alia est ira quam impatientia excitat; alia quam zelus iustitiæ format. Illa ex vitio, hæc ex virtute generatur.

Ira est justa et rationabilis cum excitatur ob causam justam et rationi consentaneam, verb. gr., ad repellendum malum, vel facienda bonum aliquod, nec immoderatus ferrescit. Hæc ira accensus Phineas placavit Dominum. Hanc et Christus ipse in se contemnit, dum eiecit e templo vendentes et ementes. Hæc anima dicitur zelus.

Ira est peccatum quando excitatur in homine ex pravis affectibus et cupiditatibus, quæ sunt, concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum et superbia vite. Ex hoc triplici fonte, ut scitur, manat omne peccatum genus, atque ideo ira; si quidem sic homo affectus est ut paratus sit cum impetu repellere quicquid suis cupiditatibus adversatur. Ira etiam quando movetur ob justam causam, potest esse peccatum, puta si nimio impetu effervescat vel si absque necessitate, vel præ superbia moveatur; nam et in rebus justis potest iram superbia concitare, superbi enim nullam possunt ferre contradictionem; hinc citius iræ moventur. Tunc solum necesse est ira moveri quando sperare licet hac via malum esse depellendum, vel bonum faciendum. Nec putes felicitatem esse huiusmodi necessitatem; est enim nonnullorum hominum ea indoles, ut nunquam vel a malo advocandi sicut vel ad bonum efficaciter excitandi, nisi adversus eos incitatione vehementi et ira salvari moveantur. Hic salutaris impetus quandoque et ad expurgandum peccatorem, et ad addendos justis animos, efficacior est. Sed hic multa opus est prudentia; nisi enim zelus prudentia temperetur, nocet multum nedum prosit.

Ira filia sunt contentiones, rixæ, inimicitiae, lites, contumelie, clamores, ultiones, cædes, timor mentis, indignatio et blasphemia.

Ira potest esse peccatum mortale vel veniale. Mortale est, si sit vehementior, si sit inveterata, si adiunctum habeat odium proximi, vel deliberatum ultionis appetitum, si grave scandalum afferat, uno verbo si exstinguat in corde charitatem: veniale vero est peccatum, si levis, si non diuturna, si non exstinguat in corde charitatem.

Remedia iræ sunt, ducem in omnibus sequi rationem et fidem, nihil agere ex cupiditate, nihil ex præcipiti impetu, omnia cum deliberatione gravi, exercitatum habere animum in oratione, in silentio et in patientia.

Quæ indicantur in sequentibus indicationibus.

Ira ex impatientia, Tertullianus, I, 1238. — Ira an sit mala, Lactantius, VI, 693. — Hominum appellatione nos spoliatur, *ibid.*, 701. — Ad quem usum a Deo data, *ibid.*, 704. — Ira gradus et effectus, S. Hilarius, IX, 371. —

Irascendum non est iis a quibus aliqua perpetimur, sed mors eorum miseranda, *ibid.*, 712. — Ira sine causa eadem in Evangelio pœna est ac in lege homicidio, *ibid.*, 639.

Ira quam gravis passio sit, S. Ambrosius, XIV, 975. — Præclarum est motum temperare consilio; nec minoris virtutis ducitur, cohibere iracundiam, quam omnino non irasci, *id.*, XV, 1630. — Si irascimur, affectus noster motum recipiat secundum naturam, non peccatum præter naturam, *ibid.*, 1204. — Satiis est in indignatione laudem clementiæ reperire, quam ira in ultionem excitare, *ibid.*, 1340. — Iracundia cavenda, et quomodo, *ibid.*, 30. — Omni tempore, quantum fieri potest, Christianus vir iracundiam debet temperare, et maxime quando ad orationem accedit, *ibid.*, 437. — Ira motus est naturalis, qui solet ad profectum pertinere delinquentis, *id.*, XVII, 390. — Necesse iratus animus mala cogitet, *ibid.*, 591. — In ira nemo agnoscit quid sit utile, *ibid.*, 599. — Qualis ira esse debeat in delinquentes, *ibid.*, 593. — Deum ultra modum efferverit, atrociter mentem exulcerat, sensum hebetat, linguam immutat, oculos obumbrat, totumque corpus perturbat, *ibid.*, 757. — Hinc protinus rixæ, contumelie, clamor, indignatio, tumor mentis, et blasphemias suscitatur, *ibid.* — Ira leonem personam nobis imponit, S. Hieronymus, XXII, 478. — Ira viri de perturbata mente procedit, *id.*, XXIII, 540. — Iustitia est, iram celeri poenitudine mitigare, *ibid.* — Tutius est rabiem leonis, quam hominis suscitare, *ibid.*, 58. — Ira pro correptione et eruditione in minores posita, *ibid.*, 1061. — Ira semper iuncta superbiæ est, et sapiens, si iracundus sit, insipiens arguitur, *ibid.* — Ira natura, *id.*, XIV, 933; XXVI, 516. — Ira quid, S. Augustinus, XI, 140. — Est turbulentus appetitus auferendi ea quæ facilitatem actionis impediunt, *id.*, XXXIII, 75. — Motus est animi provocans ad poenam inferendam, *id.*, XXXVI, 92. — Est libido vindictæ, *id.*, XXXVIII, 396; XLI, 424. — Ira pro vindicta ponitur, *id.*, XLII, 410. — Ira vani prætextus, *id.*, XI, 1096. — Gradus, *ibid.* — Effectus, *ibid.* — Ira quantum noceat, *id.*, XXXIX, 134. — Est lumen verum iustitiæ atque sapientiæ, quod desinit mens videre, perturbatione iracundiæ tanquam nubilo superata, *id.*, XXXVIII, 476. — Ira scorpio est, *id.*, XXXIX, 130. — Nutritur et crescit malis suspicionibus, *id.*, XXXVIII, 397. — Ira inveterascens ut odium, *id.*, XXXIII, 153; XXXVI, 189; XXXVIII, 324, 397. — Ira aurculus, nisi cito evellatur, erexit in trabem, *id.*, XXXVI, 632, 397. — Iram servans, inimicum fortasse devertit, et multo peioram in præcordiis retinet, *id.*, XXXVIII, 1045. — Sicut acetum corrumpit vas, si diutius ibi fuerit; sic ira corrumpit cor, si in alium diem duraverit, *id.*, XXXIII, 938. — Irati hominis et alterius patienter ferentis descriptio, *id.*, XXXVII, 1211. — Ira etiam brevis cavenda, Cassianus, XLIX, 341, 342. — Quanta mala generet, *ibid.*, 342 et seq. — Quomodo curanda, *ibid.*, 339. — Tria genera, *ibid.*, 626. — Iracundiæ virus et natura, *ibid.*, 325. — Iracundiæ peccatum quomodo expandum, *ibid.*, 342, 1030. — Iracundiam retinere in pectore et occultare pestilentissimum, *ibid.*, 340.

Ira cito cohibenda, ne vergat in odium, S. Prosper, LI, 477. — Ira peccatoris quando sera et infructuosa, *ibid.*, 323. — Ira extinguenda in ipsis scinillis, S. Petrus Chrysologus, LII, 307. — Ira perire noverit cum protervis, Cassiodorus, LXIX, 733. — Ira quid sit, *id.*, LXX, 61, 259. — Dentibus fremere furentium belluarum est, quas imitatur iracundus, *ibid.*, 261. — Ira habitus audax et minax vultus, tristis frons et torvus intuitus; æstuat ab imis præcordiis sanguis; flagrant et micant oculi; tremunt labia, comprimuntur, etc., Martinus Dumieus, LXXII, 45. — Quemcumque obtinuerit, nullus eum meminisse officii sinit. Da eam patri, inimicus est; da filio, parricida; da matri, noverca est; da regi, tyrannus est, *ibid.*, et 44. — De tribus ira remediis et de causis quibus nascitur, *ibid.* — Quomodo lenienda ira, *ibid.*, 46, 47. — Injuriam vindicare est vitium vitio opponere, *ibid.*, 49.

Vita Patrum. — Ira superanda, *id.*, LXXIII, 436. — Ira orationis impedimentum, *ibid.*, 522. — Mentem turbat, *ibid.*, 603. — Animum ab oratione excludit, *ibid.*, 1035. — Quatuor causæ, *ibid.*, 775. — Gradus, *ibid.*, 1031. — Iracundus non placet Deo, licet mortuos suscite, *ibid.*, 914. — Ira motus in anima variis, S. Gregorius, LXXV, 725. — Virum stultum occidit iracundia, *ibid.* — Imago irati optimis coloribus exprimitur, *ibid.*, 724, 725. — Gradus quatuor quibus ad iram sumus affecti, *ibid.*, 718. — Duplex modus iram compescendi, *ibid.* — Ira quid in homine irato agat, *ibid.*, 725. — Ira quanta culpa et quot mala, *ibid.* — Cavendum de ira menti ex zelo com-

motus dominetur, *ibid.*, 727. — Ira duplex species, *id.*, LXXVII, 75. — De iracundia, Taio, LXXX, 933 et seq. — Iracundia restringenda; temperandus furor, cohibendus animi motus, reſſendendus iracundiæ impetus, LXXXIII, 832. — Grande vitium est iracundia, Smaragdus, CII, 963. — Per iram ſapientia perditur, juſtitia relinquitur, ſocietas amoris diſſolvitur, pacis concordia rumpitur, lex veritatis amittitur, *ibid.* — Iracundia ſtimulis agitationis corpus tremit, lingua habuit, vultus igneſcit, corporis palpitans tremulat, et oculi turbati caligant, *ibid.*, 961. — Ira eſt mentis furor, Halitgarus, CV, 653. — Patientia furorem omneque iræ vitium ſuperat, *ibid.*, 664. — Quisquis motum animi non regit ratione, maturitatem conſilii, modum rectæ diſcretionis, et honeſtatem piæ actionis facile amittit, Jonas, CVI, 245. — Ejus effectus, *ibid.* — Ira deſtatio, Rabanus, CXI, 1358; CXII, 1211. — Serpentibus conferitur. Ejus natura et origo, *ibid.*, 1361. — Tortura notæ. Remedium, *ibid.* — Duo ejus genera, *ibid.*, 767. — Iracundia eſt janua omnium vitiorum, *ibid.*, 775. — Ejus cum homicidio deſtatio, *id.*, CX, 112.

De ira, Regino, CXXXII, 463. — In ira diu non perſeverandum, Lanfrancus, CL, 297. — Iræ qui initium non ſubruit, luxuriæ pondus aliquando ferre non ſufficit, CLVI, 591. — Si prævenierit iracundia, reſtringenda eſt; ſi præoccupaverit mitiganda, S. Anſelmus, CLVIII, 681. — Temperandus furor, cohibendus animi motus, reſſendendus iræ impetus, *ibid.* — Ira eſt voluntas occidendi, Rupertus, CLXVIII, 1447. — Ira non dicitur qualisunque, ſed quæ prorumpit in odium et mortem, *ibid.* — Iræ flammis cor accenſum palpitat, corpus fremit, lingua ſe protendit, facies igneſcit, oculi exaſperantur, Hildebertus, CLXXI, 1035. — Ira eſt ſtrictus concitati animi furor ulciſcendi libidine fervens, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 1090. — Ejus comites ſunt clamor, blaſphemia, contumelia, luctus, temeritas, furor, indignatio, *ibid.* — Ira facit ut propriæ ſalutis non advertatur periculum, S. Bernardus, CLXXXII, 597. — Excæcat hominem, *ibid.*, 751. — Vitanda eſt ira, Petrus Lombardus, CXCI, 568. — Iræ motus præcavere prudentiæ eſt, comprimere patientiæ, Adamus Scotus, CXCVIII, 269. — Adverſus iram tolerantia dimicat, S. Martinus Legion., CCVIII, 723. — Tres ſunt ſpecies iræ, Alanus, CCX, 130. — Ira et rancores ex animo evellendi. — Remedia, *ibid.* — Ira multorum malorum origo, *ibid.*, 139.

VII. — De acedia ſeu triſtitia.

Acedia, ſeu deſidia eſt ſaſtidium boni nobis a Deo præcepti, quo fit ut deſiſſus animus non ſeſe erigat ad illud implendum.

Teneſtur peccato acediam: 1, Qui ſuo non funguntur officio, ſecundum ſtatum ad quem a Deo vocati ſunt; qui nolunt doceri ea quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem; qui cum obſtinatione deſectant ea munera ad quæ vocantur a Deo; 2, qui oſcitantur in otio vivunt; 3, qui tempus in inanibus colloquiis, ambulationibus, viſitationibus, vel in ludis et voluptatibus, aliisque id genus nugis et ineptiis conterunt; 4, qui negligunt ea quæ Dei ſunt et quæ ad ſalutem conſequendam omnino ſunt neceſſaria, verb. gr. qui ſegres ſunt ad orationem, aliaque ad quæ tenentur ex officio; 5, qui poenitentiam ſuam procrasſtant, qui non laborant jugiter ad vitia ſua extirpanda; qui non commantur novos in dies profectus facere, et creſcere, ut ait Apoſtolus, in gratia et cognitione Domini noſtri Jeſu Chriſti.

Acediæ fontes ſunt concupiſcentia carnis, concupiſcentia oculorum, et ſuperbia vitæ; ideo enim homines acediam ſe dedunt qui nolunt ſibi, ſuique cupiditatibus vim facere. Acediæque ſiſe ſunt: 1, malitia, qua fit, ut impugnentur bona ſpiritualia, quorum in deſtationem inducit acedia; 2, rancor ſeu indignatio adverſus eos qui ad Deum impellunt; 3, puſillanimitas, ſeu abjectio mentis, qua fit ut præcepta negligantur quaſi nimis ardua; 4, deſperatio, qua quis omnem ſalutis ſuæ curam abiicit præ nimia diſſidentia, ſalutis aſſecutionem judicans impoſſibilem; 5, torpor ſeu remiſſio quedam animi circa præceptorum obſervationem ita, ut vel omittantur poenitus, vel negligenter impleantur; 6, evagatio mentis, qua fit ut anima præ tedio rerum ſpiritualium ſeſe transferat ad exteriorum iis delectetur. His aliud poteſt cujuſcunque laboris fuga, ſomnus nimius, crapula, odium veritatis, cordis obduratio, aliaque id genus.

Acedia peccatum eſt letale, ſi gravis ſit et charitatem exſtinguat. « Servum inutilem projicite in tenebras exteriores, » inquit Chriſtus. Ut fugatur acedia, diligenter investigandum et ſedula meditatione perſcrutandum quid Deus exigit ab omnibus omnino Chriſtianiſ, quid ab aliis aliter habita ratione ſtatuſ et conditionis,

affectus et indolis; et ubi iſthæc omnia comperta ſint, omni opere ac ſtudio evitandum ut hæc ſedulo et fideliter impleantur. Quod ut perfectius intelligas advertere, præter ea quæ Deus ab omnibus omnino Chriſtianiſ exigit, præter ea quæ ſui cujuſcunque ſtatuſ et conditionis propria ſunt, eſſe et ſua ſingulis officia, v. g., aliud Deus exigit ab homine peccatore, aliud ab homine ejusdem conditionis, qui non indiget gravi poenitentia; aliud ab homine fervido, aliud a frigido; aliud ab agro, aliud a vegeto; aliud in adverſis, aliud in proſperis. Alique ita variatur officia pro variatæ indolis, ſtatuſ et affectionis ſingulorum. Ut quiſque affectus eſt, ut quiſque ſe habet erga cæteros, ut fert conditio, ut fert occaſio, ita Deo ſervire quiſque debet. Ergo diligenter investigandum quid Deus velit, quid ab omnibus, quid a ſingulis exigit, nec minori diligentia id omne faciendum. Peccat per acediam quiſque iſthæc vel noſſe vel perficere parum curat.

Remedia acediam ſunt, oratio, labor continuus et indefeſſus, poenitentia, carnis maceratio, lectio piorum librorum; et conducunt maxime ad fugiendam acediam, juſta meditatio mortis et æternitatis, aliarumque rerum quæ ad ſalutis negotium procurandum ſolent homines efficaciſ movere atque hæc quidem meditatio, ad cætera omnia peccata fugienda maxime conducit.

De his omnibus ampliorem notionem habebit qui ſequentium notationum ſtudio incumbere voluerit.

Acedia deſcribitur, Caſſianus, XLIX, 360. — Triſtitia affluſus ſolitarioſ maxime circa meridiem iſteſta, *ibid.* — Excæcat mentem ab omni contemplatione virtutum, *ibid.*, 369. — Quam peſtilentia ſint ejus effectus, *ibid.*, 370. — Quomodo ſuperanda eſt acedia, *ibid.*, 386. — Unde oratur, *ibid.*, 620. — Vitanda eſt pigritia, S. Benedictus, LXVI, 323. — Acedia initium recedendi a Deo, Vita Patrum, LXXXIII, 924. — Quomodo ſuperanda, *ibid.*, 900. — Acediam fugat vel ſola cellæ custodia propter Deum, *ibid.* — Item futurorum cogitatio, *ibid.*, 780. — Acediam vitium depellitur, ſi ſemper bona cuſculata cogitentur, S. Gregorius, LXXIII, 364. — Inſtabilitas acediam manuſuetudine ſtabili et uniſ loci habitatione corrigenda eſt, S. Columbanus, LXXX, 260. — De torpore animi et pigritia, Taio, *id.*, 947, 948. — Acedia eſt peſtus qua oſioſus homo torpescens in deſideriis carnalibus, nec in opere gaudet ſpirituali, nec in ſalute animæ ſuæ lætatur, Aicurus, CI, 633. — Multis mentem inſicit miſeris. De qua naſcitur ſomnolentia, pigritia operis boni, tepiditas laborandi, tædium cordis, *ibid.* — Vincitur per ſtudium lectionis, per aſſiduitatem boni operis, etc., *ibid.*

De acedia et ejus remedio, S. Benedictus, CIII, 960. — Triſtitia peſtifera eſt ea quæ mortem operatur animæ, nihilque in bono operis deſiderio valet pericere, *id.*, CV, 661. — Superatur hoc neſas ſpirituali lætitia, et ſpe futurorum, et conſolatione Scripturarum, vel fraterno in ſpirituali jucunditate colloquio, *ibid.*, 665. — De vitio acediam ejusque effectibus, Jonas, CVI, 245. — Per acediam temporis mentis et ſegnitiaſ noxia oritur, quæ hominem inutilem ad omne opus bonum ac prociſivem ad interitum reddit, Rabanus, CXII, 1251. — Ejus effectus, origo ſe natura, *ibid.*, 1252. — Qui ſuos amatores vexet, *ibid.* — Ejus notæ, deſtatio, remedia, *ibid.*, 1253. — Acedia eſt ex nimia confuſione animi nata triſtitia ſive tædium, vel amaritudo animi nimia, qua jucunditas exſtinguitur, et quodam deſperationis principio mens in ſeipſa ſubvertitur, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 1001. — Ejus comites, *ibid.* — Triſtitia unum eſt ex ſeptem principalibus vitiiſ, S. Bernardus, CLXXXIV, 1220. — Oratio hominiſ qui ſemper eſt triſtis, non habet virtutem, nec poteſt aſcendere ad Deum, *ibid.* — Sicut linea comedit veſtimentum, et ſicut vermis rodit lignum, ita triſtitia nocet cordi, *ibid.* — Pigritia eſt magnum peccatum, Petrus Cantor, CLXV, 247. — Omnis piger redarguitur, *ibid.*, 248 et ſeqq. — De otio fugiendo, S. Martinus Legion., CCIX, 114 et ſeqq. — Otioſi ſtant, qui omni tempore vitæ ſeſe ceſſantes a bono opere, in loro vanæ gloriæ torpentes perſeverant, *ibid.*, 117. — Oportet nos transire de terra ad terram, de exſilio ad patriam, de gente ad gentem, de regno ad populum alterum, de terra morientum ad terram viventium, *ibid.* — Sumendum exercitationis exemplum ab Iſſachar, *ibid.* — Hæc eſt acedia qua Chriſtianiſ manum ab ſtrato retrahit, quæ cum uxore Lot in Sodomaſ reſpicit; quæ facit votum in monacho tepereſcere; quæ delectationibus vilitatiſ cibariſ, mollioribus accumbere ſtratibus, quæ timet aggredi magnaſ, ſaſtidit incepsaſ, Alanus de Inſulis, CCX, 126. — Hæc eſt qua clericum arect a ſtudio, vitia nutrit, virtutes ſecudin, parit luxuriam, deſtructiones ſeminat, jurgia procreat, *ibid.* O homo! quid eſt quod cæteraſ creaturaſ deputatiſ ſibi officiis indulgent, ſol annuum curſum perficit, luna menſtruſ viciffitudinibus diſcurrit, bruta animalia ad ſuæ naturæ exercitia non

torpent, tu solus, desidia soporatus, a tuo officio devias, imaginem Dei in te reformas, vivens morieris et moriens vivis? Saltem te ad erubescantiam moveat formicæ industria, *ibid.*, 127. — Quam perniciose sit segnitie, *ibid.*, 128. — Cum David desedit in palatio, laboravit adulterio. Hæc est ignavia quæ hominem offert diabolo inermem, nudum exponit suggestioni, debilem tentationi, *ibid.* — Diabolum vocat ad pugnam, carnem ad lasciviam, os ad gulam, mentem ad negligentiam, *ibid.*

Triplex est somnus, negligentie, ignorantie, concu-

piscencie, Innocentius III, CCXVII, 322. Ah hoc triplacet somno surgendum est, *ibid.* — Nihil est magis amicum iniquitati, quam negligentia. Ex ignorantia error, hæresis, perfidia, excusatio in peccatis, *ibid.* — Quid cogitamus, aut quid agimus tota die, *ibid.*, 323. — Araneærum teximus telas, consumimus dies nostros, perdimus tempus nostrum in vanis studiis et operibus pravis et voluptatibus carnis, *ibid.* et *seqq.*

CLXVIII.

INDEX VITIORUM,

LIBIDINUM, CUPIDITATUM ATQUE PASSIONUM HOMINIS,

DUPLICI ORDINE ALPHABETICO CONCINNATUS,

SECUNDUM SCHLICET VOCABULA VITIORUM, ETC., ET SECUNDUM NOMINA PATRUM.

MONITUM.

Index iste, qui facilius quam quilibet aliter, in immensum protrahi potuisset, ex consilio abbreviatus minoratusque fuit. Permulta omittuntur, vel quæ jam tractata fuere in Indicibus præcedentibus, v. g. De Decalogo, de Dilectione inimicorum, de Virtutibus (contraria contrariis medentibus), de Vitiis, etc. Sic verb. gr., etiam hic remittimus ad Indicem præcedentem, quæ spectant ad septem vitia capitalia, superbiam, avaritiam, luxuriam, invidiam, gulam, iram et acediam, et ita sæpe de aliis vitiis et defectibus humanis, licet multa transeamus quæ ad istum Indicem specialiter pertinere videantur.... Lector, omnia animalavertens, ex mente sua deducetur ad Indices, quæ illa exponunt et facilem veniam nobis concedet.

ADULATIO. — Adulatio est laus vel falsa, vel nimia. Adulatur quisquis vel laus laudibus blanditur proximo, vel excedit modum in veris laudibus.

Adulatio est genus mendacii proximo maxime noxii; adeoque peccatum rat.

Adulatio, ait S. Hieronymus, lib. Adv. Pelag. semper insidiosa, callida, blanda est. Pulchreque adulator apud philosophos definitur, blandus inimicus. Veritas amara est, rugosa frontis acristis, offenditque correptos. Unde et Apollolus loquitur: « Inimicus vobis factus sum, veritatem dicens vobis. » Et comicus, obsequium amico, veritas odium parit.

Adulantium lingua, ait S. Augustinus, in Psal. x, v. 21, si ligant animas in peccatis. Delectat enim ea facere, in quibus non solum non metuitur reprehensor, sed etiam laudatur auditor.

Qui iustificat impium et qui condemnat justum, ait S. Gregorius Magnus, lib. xvii Moral., n. 4, uterque est abominabilis apud Deum. Sunt namque nonnulli, qui dum male facta hominum laudibus efferunt, augent quæ increpare debuerunt. Hinc enim per prophetam dicitur: « Vae qui consuunt pulvillo sub omni cubito manus, et faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis. » Ad hoc quippe pulvillus ponitur ut melius quiescat. Quisquis ergo male agentibus adulatur, pulvillum sub capite vel cubito jacentis ponit, ut qui corripit ex culpa debuerat, in ea solus laudibus mollior quiescat. Hinc rursus scriptum est: « Ipse ædificat parietem, illi autem lintheant eum. Parietis quippe nomine peccati duritia designatur. Ædificare ergo parietem, est contra se quempiam obstacula peccati construere. — Sed parietem linunt qui peccata perpetrantibus adulantur, ut quod illi perverse agentes ædificant, ipsi adulantes quasi nitidum reddant. Sed sanctus vir, sicut mala de bonis non æstimat, ita iudicare bona de malis recusat.

Adam. Præmonst., CCXVIII, 491, 495; Alanus, CCX, 469, 470; S. Ambros., XVI, 90; S. Anselm., Cl.VIII, 656, 637; S. Augustin., XXXII, 772; XXXVI, 870; XXXVII, 1824; XXXVIII, 126; XXXIX, 1561, 1821. — Adulatione per erantque homines mentiuntur, 87, 143, 1821; XI, 1, 66; S. Bernard., CLXXXII, 146, 147, 778, 779; CLXXXIII, 1040, 1081; CLXXXIV, 1283, 1284; S. Bruno Astensis, CLII, 1378; Cassiod., LXX, 1001; S. Petrus Damianus

CLV. — In clericis, Simonia est, 463; S. Eugyp., LXII, 978; Flooard., CXXXVI, 703, 704; Garner., CXCIII, 102, 103, 421; Gerhobus, CXCIII, de adulatione et odio, Gratian., CLXXXVII, 242; S. Greg. Magn., LXXV, 361, 362, 663; LXXVII, 488; Henricus Septimell., CCIV, 882, 864. — Semper insidiosa, callida, blanda, S. Hieron., XXII, 501, 726, 727; S. Hilar., IX, Adulatores sicut lac in secumilis blandi, velut coaguila in adversis acerbi, 552; Gilbert., CLXXI, 307, 327, 528, 1011; Hugo de S. Vict., CLXXVII, 686; Humbert. card., CXLIII. — Eloquacitate adulatorum, Innocent. III, pap., CCXVII, 734; Joannes Sarisb., CXCIX, 481, 483, 485, 487. — De adulato-ribus puniendis, S. Paulin., XCIX, 201, 229; Petr. B.es., CCVII, 72. — De adulate et calumniatore, *ibid.*, 175, 176. — Seductor, *ibid.*, 218. — De adulatoribus aulicis, *ibid.*, 237 et *seqq.* Petr. Cant., CCV, 140; Philipp. de Harv., CCIII, 931, 934, 1040; S. Prosper, L, 402, 445, 525; Rufin., XXI. — Adulatores sepulchra patentia, *ibid.*, 663, 686; Rupert. CLXVIII, 1459; Smaragd., CII, 964.

ADULTERIA. — « Mulier, ait Apostolus, I Cor. vi, 4, non habet potestatem corporis sui, sed vir; similiter autem et vir non habet potestatem corporis sui, sed mulier. » Illius autem fidei violatio dicitur adulterium, cum vel propriæ libidinis instinctu, vel alienæ consensu, cum altero vel altera contra pactum conjugale concumbitur; atque ita frangitur fides, quæ etiam in rebus corporeis et abjectis magnum animi bonum est, et ideo eam saluti quoque corporali qua etiam vita nostra continetur, certum est debere præponi.

Debet ergo sibi conjugati non solum ipsius ævus sui committendi fidem, liberorum procreandorum causa, quæ prima est humani generis in ista mortalitate societas, verum etiam infirmitatis invicem excipiendæ. Ad illicitos concubitus evitandos, mutuam quodammodo servitutem, ut si alteri eorum perpetuo continentia placeat, nisi ex alterius consensu non possit; et ad hoc enim uxor non habet potestatem corporis sui, sed vir; similiter et vir non habet potestatem corporis sui, sed mulier, ut et quod non filiorum procreandorum, sed infirmitatis et incontinentiæ causa expellit, vel ille de matrimonio, vel ille de marito, non sibi alterutrum negent, ne per hoc irident in damnabiles corruptelas, tentante Satana, propter incontinentiam vel amborum, vel cujusquam eorum. Conjugalis enim concubitus generandi gratia non habet cul-

pam; concupiscentiam vero satians, sed tamen cum conjuge, propter tori fidem, venialem habet culpam; adulterium vero sive fornicatio lethalem habet culpam....

De adulterio vide Indicem *De Decalogo* in art. de sexto præcepto, et Indicem præcedentem in art., *De luxuria*; et in *is. De fornicatione*.

AMBITIO. — Ambitiosus semper est pavidus, semper attentus, ne quid dicat vel faciat quod in oculis hominum valeat displicere. humilitatem simulat, honestatem mentitur, affabilitatem exhibet, benignitatem ostendit, subaequitur et obsequitur, cunctos honorat, universis inclinat, frequentat curias, visitat optimates, assurgit et amplexatur, applaudit et adulatur, Innocent. III, CXXVII, 727.

Ambitio, ait S. Bernardus, serm. 6 in Psal. n. 4. Subleat malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrisis, livoris parens, villorum origo, criminum fomes, virtutum ærugo, linea sanctitatis, excetratrix cordium, ex remediis morbos creans, generans ex medicina languorem, veste spoliis nuptiali, et virtutum exercitia fructu pietatis evacians. Quantos pestes hæc nequitur supplantatos, turpiter quoque deiecit... Quid vero hunc fovet vermem aliud quam mentis alienatio et oblitio veritatis....

AMBITIONIS EXEMPLA. — Matth. xx, 21 et seqq. « Tunc accessit ad eum (Jesus) mater filiorum Zebedæ cum filiis suis, adorans et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? ait illi: Dic ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam et unus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem Jesus dixit: « Nescitis quid petatis. Et audientes decem, indignati sunt de duobus fratribus. Jesus autem vocavit eos ad se, et ait: Scitis quia principes gentium vocantur eorum.... etc. »

Luc. xii, 24 seqq. « Facta est autem et contentio inter eos quis eorum videretur esse major. Dixit autem eis: « Reges gentium dominantur eorum, et qui potestatem habent super eos benefici vocantur, vos autem non sic. » ut ex his apparet, ambitio peccatum est quo quis honorem inordinate desiderat, vel quem non meretur, vel quem non in Deum, sed ad sui ipsius tantum utilitatem referi. Honor importat quendam reverentiam alicui exhibitam in testimonium excellentiæ ejus. Circa excellentiam autem hominis duo sunt attendenda: primo quidem quod illud secundum quo homo excellit, non habet homo a seipso, sed est quasi quiddam divinum in eo. Et ideo ex hoc non debetur ei principaliter honor, sed Deo; secundo considerandum est quod illud in quo homo excellit, datur homini a Deo, et ex eo aliis prosit. Unde in tantum debet homini placere testimonium suæ excellentiæ quod ab aliis exhibetur, in quantum ex hoc paratur sibi via ad hoc quod aliis prosit. Tripliciter autem appetitum honoris contingit esse inordinatum; uno modo per hoc quod aliquis appetit testimonium de excellentia quam non habet: quod est appetere honorem supra suam proportionem; alio modo, per hoc quod honorem sibi caput, non referendo in Deum; tertio, per hoc quod appetitus ejus in ipso honore quiescit, non referens honorem ad utilitatem aliorum. Ambitio autem importat inordinatum appetitum honoris. Unde manifestum est quod ambitio semper est peccatum, D. Thom. II-2. q. 151, art. 3 in concl.

De his vide Indicem præcedentem, in art. *De superbia*, in sequentibus indicationibus.

Abelarius, CLXXVIII, 180; Absalon, CXXI, 99; Adam, CXCIII, 505, 598; Alberic, CLXVI, 650; S. Ambrosius, XIV, 525. — Sepe quos vita nulla delectant, facti ambitio criminosos, S. Ambrosius, XV, 1621; S. Anselmus, CLVIII, 1168; Arnulf, CCI, 176, 178. — De argumento cæcæ ambitionis, 195. — Ambitiosorum miseria, S. Augustin., XXXII, 721. — Uniqua pullulat, S. Bernardus, CLXXXIV, 277 et seqq., 1098; Boetius, LXIII, 708, 753, 754. — Boetio male objecta, *ibid.*, 629, 650. — Ejus turpitudine, Cassiod., LXIX, 634, 767, 768. — Cæca semper, S. Petr. Chrysost., LII, 221, 605. — Lucana Cadalo, S. Petrus Damian., CXLV, 414; S. Eusebius, LXII, 884 et seqq.; Gratian., CLXXXVII, 541; S. Greg. Magn., LXXV, 153, 282, 283; LXXVII, 43, 689; Guibert., CLVI, 152; Helinandus, CXXII, 851; S. Hilarius, X, 610, 611; Hildebertus, CLXVI, 212. — Hypocritas et improbos facit, *ibid.*, 1049, Humbert. cardinal., CXLIII, 1172; Innocent. III, papa; CXXVII, 727, 728, 734; Joannes Sarisb., CXCIX, 674, 678. — Ejus impudentia, *ibid.*, 690; Juvenius, XIX, 539. — Epi-copi Lambert., CLXIX, 122; S. Leo Magn., LV, 1299; Luitprand., CXXXVI, 811, 843, 851; Matthæus Vindeciensis, CXV, 946, 955. — Cesaris et Pompeii in bello civili, Oros., XXXI, 1030; Othlon., CXLVI, 286; S. Paulinus Nol., LXI, 153. — Prodigia proprii, sitiens altenti, *ibid.*, 670; Petr. Bles., CCVII, 40, 43, 82. — Summa episcoporum, *ibid.*, 82 et seqq. — Tam clericorum quam

monachorum coercenda, *ibid.*, 92, 125, 150. — Conditæ lacrymabilis præ ambitione inter summos pontifices, *ibid.* et seqq. — Domina, *ibid.*, 185. — Anxia, 291 et seqq. — Monachi, 386 et seqq.; Petr. Cant., CV, 163, 168; Petr. Cell., CCII, 730; Philipp. de Harv., CCIII, 673, 676; Absalon, 1072, 1075; Prudent., LX, 511 et seqq.; Rabanus Maur., CVIII, 700, 863; CIX, 813; Terull., I, 1246, 1514. — Frequentior est omni superstitione, *ibid.*, II, 671. — ejus repudiatio nulla in egestate, *ibid.*, 281.

ARROGANTIA. — Inius est malum, quoniam necesse est qui placent sibi de se, quamvis aliis non placeant, vel displiceant, nec placere affectent ceteris. Sed sibi placentes multum Deo displicent, non tantum de non bonis quasi bonis, verum etiam de bonis Dei quasi suis; ut etiam sicut ex sua gratia, non tamen socialiter gaudentes, sed aliis invidentes ea, S. August., lib. I *Confess.* c. 39, n. 64.

Neque enim parva condemnatio est, ex eo bono quod communiter datur private gloriari; scire bonum unde acceperit, et nescire quomodo uti debeat quod accepit. Quatuor quippe sunt species quibus omnis tumor arrogantium demonstratur: cum bonum aut a semetipsis habere se aestimant; aut si sibi datum desperant, pro amicitia hoc accepisse meritis putant; aut certe cum jactant se habere quod non habent. A semetipso enim bonum se habere jactabat, cui per Apostolum dicitur: « Quid autem habes quod non acceperis? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? » Rursus ne dari nobis bonum gratia pro nostris præcedentibus meritis crederemus, idem Apostolus admonet dicens: « Gratia estis salvati per fidem, et hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, ne quis glorietur.... rursus nonnulli jactant se habere quod non habent, sicut divina voce per prophetam de Moab dicitur: « Superbiam ejus et arrogantiam ejus ego novi, et quod non sit juxta eum virtus ejus. » Et sicut angelo Ecclesiæ Laodicæ dicitur: « Quia dicit quod dives sum, et locupletatus, et nullus egeo; et nescit quia tu es miser, et miserabilis, et pauper, et cæcus et nudus. » Rursus nonnulli, despectis ceteris, videri appetunt singulariter bonum habere quod habent. Unde et Phariseus idcirco absque justificatione de templo descendit, quia bonorum operum meritum sibi quasi singulariter tribuens, oranti publicano se prætulit. In hac itaque arrogantia quarta specie crebro humanus animus labitur, ut id quod habet, habere se singulariter gloriatur. In qua tamen similitudine diabolice viriuses appropriat, quia quicquid bonum se habere singulariter gaudet, quisquis videri sublimior ceteris querit, illum videlicet imitatur, qui despecto bono societatis angelorum, Altissimi similitudinem superbe appetens, per iniquum desiderium, quasi ad quoddam calceum conatus est singularitatis erumpere.

De his infra questio habetur.

Absalon, CXXI, 77, Alanus, CCX, 467; Alcuius, C, 633, 635, 1192, 1193, 1194, 1199. — Divitum quasi al., S. Ambrosius, XV, 1769; Arnulf., CCI, 194; S. Augustinus, XXXV, 1712, 1794; S. Bernard., CLXXXIII, 314, 565, 906; Petr. Chrysost., LII, 567; Dudo, CXLII, 633. — Philosophorum, S. Eusebius, LXII, 593, 594 et seqq.; Guibert., CLXVI, 967. — Prosperitatis, Gerhohus, CXCII, 939; Gratian., CLXXXVII, 314, 333, 1134 et seqq. — Heretici castigati, S. Gregor. VII, papa., CXLVIII, 115; Guibert., CLVI, 518, 549; S. Hieronym., XXII, 681. — Judæorum compescenda, Innocent. III, papa., CII, 601, 694; CXXVII, 730, 731, 734; Isidor. Mercat., CXLII, 192. — Joannes Sarisb., CXCIX, 653; S. Leo Magn., LV, 892; Luitprand., CXXXVI, 811; Petr. Bles., CCVI, 75, 76, 293 et seqq.; Petr. Cell., CII, 686; Rupert., CLXVII, 681, 682; CLXXXIII, 1141; S. Salvan., LIII, 84; Vita Patr., LXXIII, 235, 256.

AUDACIA. — Percatur per audaciam quando quis propriis viribus, sine ullo Dei auxilio confidit se posse pervenire ad salutem, vel aliquid boni agere.

Ad virtutis perfectionem quisque, ait sanctus Bernardus, serm. 85 in Cant. cont. n. 5, contendere orietur, sciet profecto quam sit ascensus arduus, et cassus consilio absque Verbi adiutorio... quantas fiducia vox: « Omnia possum in eo cui me confortat. » Ita verbo innixus et indutus virtute ex alto, nulla vis, nulla fraus, nulla jam illecebra poterit vel stantem dejicere, vel subiacere dominante.... Denique in veritate non stetit, qui non innixus est verbo, qui in sua virtute confusus est. Dicebat enim: « Sedebam in monte testamenti; » et deo aliter judicante, cecidi, dicente Domino: « Videbam Satanam sicut fulgur de caelo cadentem... »

Si animus humanus, ait S. Augustinus, serm. 2 in Psal. xxxi, n. 1, infirmitati propriæ omni ex parte

donaverit, et in hanc cogitationem se inclinaverit ut dicat, quia misericordia Dei omnibus peccatoribus, in quibuslibet peccatis perseverantibus, tantum credentibus, quia Deus liberat, Deus ignoscit, ita in fine parata est, ut nemo pereat fidelium iniquorum, id est, nemo pereat eorum qui dicunt sibi: Quid vis faciam; quibuslibet facinorosis et flagitiis inquinis, quantumlibet peccem, liberat me Deus misericordia sua, quia credidi in eum. Qui ergo dicit a nemine perire tallum, cogitatione mala inclinatur in impunitatem peccatorum; et Deus ille iustus... invenit hominem male de se praesumentem, et ad interitum suum misericordia Dei abutendum et necesse est ut damnet. Talis itaque cogitatio praecipit hominem... quid ergo et tu dicebas, qui spe peccas? Quando me convertero, omnia mihi Deus dimittet, faciam quidquid volo... semper expectas, et de misericordia Dei tibi plurimum polliceris. Sperando decipitur qui ait: Bonus est Deus, misericors, faciam quod mihi placet, quolibet, laxem habenas voluptatibus meis et cupiditatibus, impleam desideria animae meae. Quare hoc? Quia misericors est Deus, bonus est Deus, mansuetus est Deus... Metuendum est ne te occidas spes, et cum multum speras de misericordia, incidas in iudicium.

Eu audacia de qua in sequentibus indicationibus sermo tractatur.

Alcuinus, Cf. 635, 1192, 1191. — Impunitate nutritur, S. Ambros., XIV, 576; S. Augustin., XXXVI, 257, 258, 457, 525, 532, 518, 925. — Petri praesumptio, *ibid.*, 148; S. Bernard., CLXXII, 966; CLXXXIII, 227; S. Petr. Chrysolog., LII, 601, 602, 605; S. Cyprian., III, 782, 1117, 1119. — Nuditatis, *ibid.*, 439; Dracontius, LX, 717; Ernard., CLXXXIX, 1512, 1563; S. Eusebius, LXII, 951. — Magorum a Dario detecta, Freulph., CVI, 994; Henricus card., CCIV, 223; S. Hildegard., CXCII, 765; Humbert., card., CXLIII, 1039. — Feminarum, *ibid.*, 1158; Innocent., III, pap., CCXV, 181; CCXVI, 81, 222, 746, 978; CCXVII, 102; S. Isidor. Hispal., I, LXXXIII, 63, 1325; Isidor. Mercat., CXXX, 191. — Impudica mulieris, Joannes Sarisb., CXCX, 491. — Cæca quorundam philosophorum, *ibid.*, 637; S. Leo Magn., XIV, 145. — Inaudita, S. Leo IX, pap., CXLI, 744; Petr. Bles., CCVII, 478, 803; Petr. Cell., CCII, 614 et seq., 687, 750; Petr. Lamb., CXI, 1479; Philipp. de Harv., CCIII, 26, 761; S. Prosper, LI, 674; Tertull., I, 1211, 1318; Thomas Cisterc., CCVI, 114; Urban. II, pap., CXI, 179. — Monachorum, Wibald., LXXXIX, 1345.

AUGURIA. — Augurium, quod ad artem magicam pertinet, dictum est ab avibus, si quis conetur futura praenoscere per voces vel motus avium, seu quorumcumque animalium sive per sternutationes hominum, vel membrorum salus. Hoc pertinet generaliter ad augurium quod dicitur a garritu avium; vel ad auspiciu quod dicitur ab inspectione avium. Unde quod pertinet de his ad aures, dicitur augurium, ab avium garritu; et quod pertinet ad oculos, dicitur auspiciu, ab avium inspectione.

Divinare per auguria, ait S. Thomas, præter naturæ aut Providentiæ divinæ ordinem superstitiosum et illicitum est. Motus vel garritus avium, vel quæcumque ci-positiones in huiusmodi rebus considerate, manifestum est quod non sunt causa futurorum eventuum; unde ex eis futuri cognosci non possunt, sicut ex causis. « Non ariolabimini, neque captabitis auguria, » ait Scriptura.

Et concilium Ancyranum, I, an. 311, c. 23, ait: Qui auguria, vel auspicia... secundum morem genti imm servant, aut in domos suas huiusmodi homines introducant... , confessi quinquennio poenitentiam agant secundum regulas antiquitus constitutas...

Ad auguriorum genus pertinent omnes ligaturæ, atque remedia quæ medicorum quoque disciplina condemnat, sive in præcationibus, sive in quibusdam notis quas characteres vocant, sive in quibusdam rebus suspendendis atque illigandis, sive etiam aptandis quodammodo, non ad temperationem corporum, sed ad quasdam significationes, aut occultas, aut etiam manifestas, quæ meliore nomine physica vocant, ut quasi non superstitione implicare, sed natura professe videantur. His adiunguntur, ait S. Augustinus, lib. II *De doct. Christ.*, c. 20, n. 31, millia inanissimarum observationum: v. gr. si membrum aliquod salierit, si junctim ambulantes amicos lapidis, aut canis, aut puer medius intervenierit. Atque illuc quod lapidem calcant, tanquam diremptorem amicitiae, minus molestum est, quam quod innocentem puerum colapho percussit, qui pariter ambulantes intercurrit. Sed bellum est quod aliquando pueri vindicantibus a canibus; nam plerumque tam superstitionis sunt quidam, ut etiam canem, qui medius intervenierit, ferre audeant, non impune; namque a vano remedio cito ille interdum

percussorem suum ad verum medicum mittit. Nunc sciet etiam illa: limen calcare, cum ante domum suam transit; redire ad lectum, si quis dum se calciat sternutaverit; redire ad domum, si procedens offenderit; cum vestis a soricibus, plus tremore suspicione futuri mali, quam praesens damnum dolere. Unde illud eleganter dictum est (atonis, qui cum esset consultus a quodam, qui sibi a soricibus erosas caligas diceret, respondit non esse illud monstrum, sed vere monstrum habendum fuisse, si sorices a caligis roderentur.

Vide in isto Indice, SUPERSTITIONES.

CALUMNIA. — Calumnia quæ obtræctionis ramus est ejus nomine intelligitur quiddam dicitur contra famam proximi, est quando falsum est quod contra proximum dicitur; nam si verum esset, maledictio esset. At de his obtræctionis nomine, seu calumnia agemus. Est plus minusve calumnia; 1^a, cum proximo falsum crimen imponitur; 2^a, cum verum crimen veris augetur; 3^a, cum occultum evulgatur; 4^a, cum aliena vel facta vel dicta mala in partem temere accipiuntur, si id verbis fiat; 5^a, cum egregie facta verbis minuuntur, vel frigide laudantur ubi sese offert laudis occasio; 6^a, quin et silentium quandoque calumnia locum tenet, si quis, v. gr., egregie factum alterius cum omnino laudare debeat, sillet prorsus videatur silentium hoc accipendum esse a circumstantibus in proximi offensionem.

Calumnia est omnino grave peccatum. Hac enim proximi fama læditur; adeoque fit injuria proximo: « Maledici regnum Dei non possidebunt, » inquit Apostolus.

De his multa dicuntur in sequentibus indicationibus. Abaelard., CLXXVIII, 178; Abaelard., CXXI, 25, 26, 67, 140; Adam. Praemonstr., CXCIII, 491, 495; Alanus, CXX, 166; Alexand., III, p. CC, 683, 1453; Albert., CXXXIV, 463; S. Ambros., XVI, 1200, 1201; S. Anselm., CLIX, 645, 646; S. Augustin., XXXIV, 707, XXXVI, 654, 905, 1451; CXXXVII, 583; CXXXVIII, 635; CXXXIX, 1561, 1483; XLIII; S. Benedictus, LXVI, 523, 524, 806, 975, 1072. — Quantum malum, S. Bernardus, CLXXXIII, 536 et seqq., CLXXXIV, 539, 535, 542, 1256. — De susurroibus, *ibid.*, 578; S. Bonifacius, LXXXIX, 835; S. Bruno Carib., CLII, 1297; CIII, 27; Burehard., CXL, 909; Carol. Magn., CXCII, 843, 844; Cassiod., LXX, 356, 308, 649; S. P. Chrysost., LII, 470; S. P. Damian., CXIV, 965. — Defensor, *ibid.*, LXXXVIII, 671, 672; Ernald., CLXXXIX, 1751; S. Eusebius, LXII, 725; Garner., CXCIII, 153; Gerard., CLXX, 1172; Goffrid., abbas in monachum suum, Vindociensis, CLVII, 110; Gratian., CLXXXVII, 724 et seqq., 732, 982; S. Gregorius Magn., LXXV, 458, 459, 410, 441; LXXVI, 360, 361; LXXVII, 456, 467, 699. — Singlari certamine vindicata, S. Gregorius Turon., LXXI, 638; Guillelm., CLXXX, 530; S. Hieron., XXIV, 312, 315; S. Hildegard., CXCII, 289. — Inter monachos, *ibid.*, 567. — Græcorum contra Latinos, Humbert., card., CXLIII, 929; S. Isidor. Mercat., CXXX, 59 et seqq., 1115; S. Ivo, CLXI, 523, 552. — Joannes Sarisb., CXCIX, 650, 701, 825, 931. — Jonas, CVI, 247. — Beausobre in Ecclesiam Romanam, S. Leo Magn., LV, 381. — Contra Cyrillum, Marius Mercat., 745, 811, 909, 916, 1078; S. Martin. Leg., CCVIII, 887, 92; Nothker, CXXXI, 1163; S. Paulin., CXIX, 217, 218; S. Paulin., Nol., LXI, 169, 170, 728, 729, 731; Petr. Bles., CCVII, 72 et seqq., 119. — De prælato detractore principum, *ibid.*, 119, 120, 175, 176, 203, 289 et seqq. — Apud monachum, *ibid.*, 530, 559 et seqq. — Contra Thomam Cantuar., *ibid.*, 557, 585, 594, 518; Petr. Cant., CCV, 54; Petr. Cell., CCII, 614 et seqq., 686; Petr. Lomb., CXCI, 4335. — Familiaris etiam religiosis, Philipp. de Harv., CCIII, 298, 1293. — Christianis objecta, Prudent., LIX, 786 et seqq.; Raban. Maur., CVIII, 448, 449. — Detractor duos inficit, *ibid.*, CXI, 757, 758, 761. — De omnimodo excessu linguæ, Radulphus, CLV, 1327, 1328. — Græcorum in Ecclesiam Romanam, Ratramnus Paris., CXXI, 242 et seqq., Regino, CXXXVII, 241; Reiner., CCIV, 121; Richer., CXXXVIII, 83; Rudin., XXI, 789; Rupert., CLXVII, 817, 1114; CLXVIII, 351. — In Evangelistas, 799 et seq.; S. Salvianus, LIII, 31; Vit. Patr., LXXIII, 94, 95, 217, 569, 930, 931.

BLASPHEMIA. — Blasphemia est verbum injuriam et contumeliosum Deo vel sanctis, id est verbum quo tribuuntur Deo defectus aliqui, vel negantur ipsi perfectiones aliquæ, v. gr., blasphemus esset qui negaret Deum esse justum, esse omnipotentem, esse veracem, blasphemus esset qui diceret Deum esse auctorem peccati, esse mutationi obnoxium, etc.; quin et verba sanctis contumeliosa inter blasphemias deputantur, quia in Deum ipsum refunditur injuria sanctis irrogata, quemadmodum et ad Deum refertur bonos sanctis exhibitus.

Nullum est aliud fere peccatum gravius blasphemia.

Id patet ex pennis adversus blasphemum quolibet tempore propositis. In lege Mosaiica blasphemum lapidibus ob-ruentur, Num. xxiv. 10 *seqq.* Centum viginti septem Scriptorum nulla Deus morti addidit in ultionem verbi blasphemum quod dixerat Beldad rex Syriæ, III Reg. xx 19, *seqq.* Propter prolatam a Sennacherib Assyriorum rege blasphemiam perierunt una nocte ex ejus exercitu centum octingenta quique millia ab angelo exterminati, IV Reg. XIX. 22 *et seqq.* Tradidit Apostolus Hymenæum et Alexandrum Saturne, ut discerent non blasphemare, I Tim. i. 20.

Juxta veteres Francorum regum sanctiones debent blasphemum exemplari traductione, quam emendam honorarium vocant, in'amari, insuper et post linguam perforatam et labia discissa exsilio multari. Juxta canonem ultimi concilii Narbonensis excommunicatione plectendi sunt. De his quædam subijcimus, scilicet, (Ordonnance,) an. 1617 : Et si quæcumque adventuriers se trouvent qui aient usé..... d'exécrables blasphèmes, nous voulons qu'ils soient punis par justice de telles et semblables peines... à la discrétion de justice; et les dits blasphémateurs exécrables avant souffrir mort, aient la gorge ouverte avec un fer chaud, et la langue tirée et coupée par le dessous; et ce fait, pendus et attachés au gibet ou potence, et étranglés selon leurs démérites : Donné à Lyon le 25 septembre 1525, et de notre règne le 9 (François I.). Henry II, an. 1550. — Le soldat qui blasphemera le nom de Dieu en vain, sera mis en place publique au carquois par trois divers jours, trois heures à chaque fois; et à la fin d'eux la tête nue demandera pardon à Dieu.

Concilium Narbonens. ait : « Qua pennis plecti debeant qui ore sacrilego sacrum Dei nomen et Salvatoris nostri Jesu Christi ac Deiparæ Virginis Mariæ, aut aliorum sanctorum blasphemaverint, ex ipsius Dei verbis liquido constat, cum præcipit blasphemantem extra castra ejectionem lapidari debere, ideoque statimimus quod si quis ore puro blasphemaverit... puniatur... a catholicorum casti expulsi publicè excommunicatas per parochum declaretur. »

De his vide in indice De Decalogo, art. De secundo Dei mandato.

CUPIDITAS — « Radix omnium malorum est cupiditas. » Nemo potest perfecte spiritalia bella suscipere, nisi prius carnis edomuerit voluptates; non potest mens ad contemplandum Deum esse libera, quæ terrena et transitoria hujus mundi concupiscit. Non potest videre oculus mentis alia, si eum claudit pulvis terrenæ cupiditatis. Cupiditas grave peccatum est, omnium criminum materia est. Non est mirum si mortentes inferni ignibus deputentur, qui viventes flammam cupiditatis suæ non exstinxerunt. Qui habet cupiditatem habendi, etsi nihil habeat, nihil illi valet; nihil valet corporis nuditas, si nobis est vestimentum cupiditas. Judas per cupiditatem vendidit Christum. Nudi nascimur in hac vita, nudi exituri sumus ex hac vita. Cur ergo concupiscimus terrena et transitoria? Si ergo bona hujus mundi credimus peritura, cur tanto amore diligimus ea? Si terrena et transitoria hujus mundi plus quam oportet diligimus, peccamus. Si igitur cupiditas est radix omnium malorum, necesse est ut eam expellamus a corde nostro; ut cæteræ soboles vitiorum non pullulent, cupiditas perversa non sit in nobis... »

De illa in sequentibus tractatur.

Absalom., CLXXVIII, 135, 721. — Quid de ea que ad judicium humana, Abdon., XCVI, 1513; Absalom., CCXI, 18, 77, 104; Alanus, CCX, 125 *et seqq.*, 465, 466. S. Ambros., XIV, 288, 398, 418, XV, 1622. XVI, 221, 661, 1215. XVII, 269, 270. S. Anselm., CLVIII, 335, 870; CLIX, 643. — Est improbe voluntas, S. Augustin., XXXII, 1295. — Triplex est, *ibid.*, 807. — Mala non est a Deo, *id.*, XXXV, 399. — Omnium malorum radix, *id.*, XXXVII, 1154; XXXVIII, 817. — Cupiditas et charitas simul esse non possunt, *id.*, XXXIX, 2153, 2215, 2217, 2248, 2261, 2501, 2545. — Natura et consuetudine roboratur, *id.*, XL, 106, 1065, 1057; XLC, 409; XLII, 1227; XLV, 1868, 1870; Beda Venerab., XI, XIV, 571; S. Bernard., CLXXXIII, 225, 226. S. Bonifac., LXXXIX, 856; S. Bruno Carth., CLII, 455, 456; Carol. Magn., XCVII, 506. Cassiod., LXIX, 631; S. Petr. Chrysol., LII, 221, 282 *et seqq.*, 452, 490, 491. S. Cyprianus, LXXXVIII, 991. — Defensor, *id.*, LXXXVIII, 659, 680. S. Fulgent., LXV, 535, 584, 585, 596; Gerbohus, CXCIV, 57; Goffrid. Viadocinens., CLVII, 95. Gratian., CLXXVII, 254. S. Greg. Magn., LXXVII, 1028. S. Greg. Turon., LXXI, 639. — Amatores suos confundit, 812. Guigo Carth., CLIII, 606, 609. Helinand., CXII, 531, 540, 561. — Rarum est scelerem animam inveniri, ut nihil ob gloriam cupiditatem faciat, S. Hieron., XXIII, 170; S. Hil., IX, 944, 284. — Ejus quanta sint mala, Hilbert.,

CLXXI, 136, 159; Hugo Eterian., CCII, 181, 182. Innocent. III, p., CLXVIII, 717, 719, 720, 737. S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 9, 95, 645, 696, 1159, 1225. Joannes Sarrish., CXCIX, 674. Juvenius, XIX, 185.

Fons malorum omnium, Lact., VI, 567. — Woodum regit, *ibid.*, 738; S. Leo Magn., LIV, 401. — Willelmus Bosonius, Luispran I., CXXVI, 863, 864. — Peccandi, Marius Mercat., XLVIII, 667. — Judas Iscariotis, S. Martin. Leg., CCVIII, 919, 920; Mathias Viadocinens., CV, 948. — Radix omnium malorum, S. Paulus., CXIX, 226; Petr. Blea., CCVII, 83, 250, 251. — Monachorum, *ibid.*, 152 *et seqq.*, 325; Petr. Cant., CCV, 72, 75; Petr. Comest., CXCIII, 178 *et seqq.* Petr. Lomb., CXCI, 766; CXCI, 204, 359; S. Prosper., LI, 342, 443, 472, 504; Radulph. Ardens., CIV, 1380; Regino, CXXVII, 502. — Regnandi, Rufin., XXI, 4006; Rupert., CLXVII, 607, 679, 680. — Meretrix, *id.*, CLXIX, 1150, 1151. — Vitium iocundus generis humani, Salvian., LIII, 142. — Omnium malorum est, *ibid.*, 178, 183. — Per thesauros accipitur, *ibid.*, 182, 183. — Ad dura inducit, Tertull., I, 626; II. — Fjus minister est mendacium, *ibid.*, 676. — Est circa, Thomas Cisterc., CCVI, 756; S. Valerian., LII, 694, 729, 750, 752, 754; Vit. Patr. LXXIII, 446, 447; S. Zeno, II, 277, 278.

CURIOSITAS. — Curiositatem sancti Patres confidebant cum concupiscentia oculorum; nam eam non solum ad exteriorem, sed etiam ad interiorem hominem estimant pertinere. Ergo ad exteriorem pertinet curiositas omnis superflui pulchritudo, quam amant oculi in variis formis, in nihilis et amoenis coloribus, in diversis opificiis, in vestibus, calceamentis, vasibus, picturis, acupis, diversisque figuris, usum necessarium et modicum transgredientibus; quæ omnia amator mundi ad illecebras expellunt oculorum; foras sequentes quod faciunt, intus relinquentes a quo facti sunt, et exterminantes quod facti sunt.

Interior vero curiositas maxime in tribus constat: in appetitu videlicet mortis vel inanis scientiæ; in pervigilatione alienæ vitæ, non ad imitandum, sed ad invidendum sibimet est, vel insultandum, si mala; vel certe sola curiositate tantum, ut sciatur, sive mala sit, sive bona; postremo in curiosa quadam pro secularium rerum vel actuum agnitione inquietudine. Ex quibus omnibus malibus captivitas, non modicus labor innascitur, vel cum intemperate exercetur, vel libenter exercere prohibentur. Hinc est quod plerique, qui inani philosophia dedere animam, quibus etiam moris est cum Evangelis B. colica meditari, Horatium cum propolis, cum Paulo Tullium lectitare, tunc etiam metro fudere, lasciviosque carnalibus amatoribus texere, vel inlectionibus lascivæ provocare... Inde est quod cum tota die inanibus spectaculis dedit; vel rumoribus audiendis intenti a nobis quodam modo exierimus, revertentes iterum ad nos, tantum imagines introducimus, et cor plenum simulacris ad locum quoque quietis nostræ ferentes, pro ineptis nam vanitate noctes ducimus insonnes; rigum prælia, victorias ducum, quasi sub oculis stultissima præsumptio depingimus, in ipsis orationibus nostris otiosis discordibus ordinamus. Est adhuc aliud curiositatis genus penam, quo tamen hi soli, qui magnarum sibi virtutum consocii sunt attentantur, exploratio scilicet suæ sanctitatis per miraculorum exhibitionem; quod est tentare Deum... etc.

Prius vide tua propria quam aliena delicta... Noli querere quod quisque dicat vel faciat. Cave curiositate, omite curas alienæ vitæ; nulla curiositas animam tuam decipiat; nulla concupiscentia detestande curiositatis te subrepat; nulla sit tibi cura sciendi latentia. Cave inquire eaque non debes scire; prætermitte quasi secretum quod Scripturæ sanctæ auctoritate non didicisti; nihil quæras ultra quam scriptum est; nihil amplius perquiras, quam divinæ Litteræ demonstrant. Scire nunquam desideras quod scire non debes...

De variis curiositatis generibus agit in sequentibus Indicationibus.

Absalom., CCXI, 25; Alanus, CCX, 235; S. Ambros., XVII, 750; S. Anselm., CLIX, 614 *et seqq.* — Quid sit et unde, S. August., XXXII, 802, 1181; XXYV, 1956. — Ejus plena, *id.*, XLI, 722; XLIV, 833; S. Bernard., CLXXXII, 957, 958; CLXXXIV, 133, 134, 319, 330, 553. — Curiosus circa aliena ignorat sua, *ibid.*, 1579, 1580; S. Bruno Carth., CLIII, 408; S. Petr. Damian., CLV, 418 *et seqq.* — Defensor, *id.*, LXXXVIII, 705, 707; S. Eusebius, LXII, 605, 959; Garner., CXCIII, 86; Gerbohus, CXCIV, 57; Gilbert., CLIV, 592; Helinand., CXII, 513, 531. — Hieron., XXIII, 1064, 1065, 1066. S. Hil., IX, 831. — Quid sit, Hilbert., CLXII, 1012, 1013; Hugo de S. Vict., CLXXVII, 613, 614; S. Iac., CLXI, 265; Jonas, CVI, 329; Lanfranc., CL, 307; Mar-

Mercat., XLVIII, 261; *Petr. Comest.*, CLXVIII, 1783 et seqq., 1843. — Curiosas circa aliena solet esse negligentia, circa sua, Philipp. de Harv., CCIII, 570, 571; *Raban.*, Maur., CIX, 721; CXI, 584, 578; *Rupert.*, CLXIX, 369. — Punitur, VII. *Petr.*, LXXIV, 74, 78. — In rebus ideli, Zeno, XI, 256. — Reum efficit, non peritum, *ibid.*, 397, 398.

DISCORDIA. — Vide indicem De discordiis amicorum.

DOLUS. — Vide indicem De Deceitio, in septimo precepto.

DURITIA. — Vide indicem De Eleemosyna.

EBRIETAS. — Fugiamus ebrietatem, ne crimina luxuriae incurramus.... Vinum enim nobis Deus ad laetitudinem cordis, non ad ebrietatem donavit. Bibamus ergo non quantum gula exigit, sed quantum natura imbecillitas postulat. Ne igitur quod ad modelam corporis nostri tributum est, ad perniciem depiciamus. Annuantia, quæso, tuis in domo tua subjectis, quod plerique homicidia et fornicationes perpetraverunt, nec ipsam mortem recusaverunt; alii per vinum a demonibus capti sunt. Nec est aliud ebrietas quam manifestissimus demon. Ebrioseus putat se aliquid optimum gerere, cum fuerit ad præcipia devolutus. Per violentiam armatur ad maledicta et convicia proximorum, et immutatorem meas ejus, et lingua balbutit. Hujusmodi enim vir, cum se putat bibere vinum, bibitur a vino. Plurimi enim homines per vinum maximam debilitatem contraxerunt, nec potuerunt consequi pristinam firmitatem, quia non temperaverunt gula ardorem. Sicut enim piscis cum avidis faucibus properat, ut glutiat escam, repente hamum intra fauces reperit, ita ebrioseus intra se vinum suscipit inlucum quod intra eum mori impellit ad omne opus nefandissimum; et sic homo rationalis capitur ut animal irrationale.

Plutarchus hæc de Pyrrho narrat: c. Pyrrhus audierat quosdam adolescentes multis inter pecula maledictis ipsam prociidisse. Hoc postidie universos ad se adduci iussit, primumque ex eis percussus est, an de ipso talia dixisset. Omnia respondit hic, talia; et plura dixissemus si plus visui nobis fuisset....

De ebrietate ejusque connectarum tractatur in ludice præcedenti in articulo De gula.

FORMIDO. — Sponte se implicat homo corporum ac vanitatis amori, sed, velit, nolit, cruciatur timore ac dolore pro eorum interitu, sive cum auferantur ipsa corpora, sive cum ipsa vituperantur. Amor enim peritorum est quasi fons timorum inutilium et dolorum, ac sollicitudinum universarum... Aut extingue penitus concupiscentiam, aut para te ad conturbandum, id est ad timendum et dolendum unde non debes... Anima humana tandem in se cruciatur quandiu potest cruciari, id est quandiu aliquod amat præter Deum...

Sicut ex glacie frigus, ita ex temporalium amore timor inutilis animam invadit, et cætera miseris. Remove a te universa que tibi timendi causa sunt... Non est enim timendum nisi quod potest et quod expedit vitari, id est peccatum.

Quod aliquo modo cruciari, sive timendo, sive irascendo...., tibi tantum impuisti, id est concupiscentiam tuam, ignorantiam vel torpori. Quatuor sunt timores; duo boni et duo mali... Est enim malus timor passio quedam vel perturbatio animi, sed neque ex fide veniens, neque ex Spiritu Dei. Timor ille ideo malus est quia perturbat animum inde, unde perturbari non debuit, scilicet de amittendis opibus sæculi, vel de incumbenibus adversis quas oportuerat pro utilitatis causa fortiter contineri. Item timor malus est, ex fide quidem, sed non est ex Spiritu Dei, quo interdum turbatur animus, sed se non corrigit... Hunc timorem, qui describitur apud Jacob. II, omnes quidem et semper demones habent, quia credunt et contremiscunt. Homines autem mali non omnes, sed multi desperati habent. Act. XXV, Felix tremefactus est, sed non se corripuit... Primus homo timore isto timuit... Neque enim bene timuit qui se abscondit, et culpam coniteri nolit... Boni et mali timores differunt, quia timor malus est passio, perturbatio; bonus vero est pax et requies animi.... Bonus timor sed nondum perfectus et optimus timor, quem perfecta charitas mittit foras, est veniens de fide et ex Spiritu Dei; alii, non ita... et tandem de timore quocunque, et isto, et servili, et aliis habetur quæsto in sequentibus indicationibus.

Abelard., CLXXVIII, 721; *Abedoc.*, XCVI, 1515. — De mundo timore, S. Ambrosius, XVI. — Ubi nulla, ibi libertas, *ibid.*, 1089; S. Anselm., CLIX, 623, 693; S. Augustinus, XXXI. — Timor potius sine charitate, non impedit quomodo animus valet libido, id., XXXVI, 1537. — De timore servili, *ibid.*, 281, 996; XXXVII, 1412; XLIV, 1167; 1190; S. Bernardus, CLXXXIII. — De timore perverso, *ibid.*, 171, 172; Boetius, LXIV. — De timiditate, *ibid.*, 599; S. Bruno Asteus, CLXIV. — De timore,

S. Bruno Herbiopol., CXI, H, 145; S. Petrus Chrysolog., CLVII, 11. — De timore servili, Defensor, LXXVIII, 639, 650, 651; Dracontius, LX. — Quid sit, *ibid.*, 897; Eugen., LXXXVII, 395; S. Evagyp., LXII, 891; S. Fulbert., CXL, 545; S. Greg. Magn., LXXVI. — Timor duplex, castus scilicet et servilis, *ibid.*, 740, 741; LXXIX, 655, 666; Guibert., CLVI, 58. — Guigo Carth., CLIII, 606, 609; Helinand., CCXII, 540, 541; S. Hieron., XXII, 483; XXIV, 489; XXVI, 536, 537, 541; S. Hilari., IX, 704. — De timore episcopi timorati, Hildeg., XCII, 278. — Quadruplex, Hugo de S. Vict., CLXXV, 427, 428, 833, 890. — Quid sit, CLXXVI, 527. — De quatuor timoribus, *ibid.*, 528; S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 51, 52; S. Ivo, CLXI, 1200; Joannes Saresb., CXCIX, 975; Lact., VI, 456, 693, 694; S. Leo Magn., LV, 163; S. Paschas., CXX, 1457; S. Paulin. Nol., LXI, 566, 567; Petrus Lomb., CXCI, 766; CXCL, 204; Petrus monach., CXVIII. — Tolosanorum, Petrus Pictav., CCXI, 1080. — Timor omne bonum aut malum producit, S. Prosp., LI, 463; Rulin., XXI, 795, 796. — Timoris et tremoris differentia, *ibid.*, 861, 862; Rupert., CLXII, 1808, 1809. — Ejus origo, notitia, Tertull., I, 1311, 825. — Præsumptio impedimentum timoris, *ibid.*, 1518; II, 118, 573; Thomas Cisterc., CCVI, 114, 195.

FORNICATIO. — S. Chrysostomus homil. 18 in Matth., c. 5.... Christus neque solum dixit adulterum puniendum.... sed impudicum quoque coercet aspectum: Qui enim, ait, viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo. Hoc est dicere, qui dat operam in vanis corpora curiosus intuetur, et decoras rucupari facies, talique animam spectaculo pascere, et obscenas pulchris etiam vultibus oculos afigere. Non enim idcirco Dominus a veniisse contentus est, ut solum corpus a malis oculis, sed ut prius animam quoque ab ejusmodi cogitationibus averteret... Quemadmodum, inquit, possumus a concupiscentia liberari? Maxime quidem, si velimus, etiam ipsam mortificare possibile est, atque ne in opus erumpat continere... Qui enim studet e egantes facies inspicere, ipse præcipue fornicem sibi istius passionis accendit, et capivam arien animam, ad opus quoque celeriter adducit... Non enim simpliciter dixit: Qui concupiverit; potest namque etiam aliquis inter secreta mentium residens concupiscere; sed: Qui, inquit, viderit mulierem ad concupiscendum, id est, qui concupiscentiam sibi conciverit, quique nullo omnino cogente, quiescenti cogitationi seram subito immiserit. Hoc enim jam non naturæ est, sed propriæ omnino desidia; quod certe olim etiam veteri lege prohibetur: Noli, inquit, addiscere pulchritudinem alienam. Deinde non quis diceret: Quid autem, etsi inspiciam, nec tamen capiar? Cohibuit aspectum, ne hujusmodi licentia fidens, etiam in peccatum quandoque conrueret. Quid autem, inquit, si video, et concupisco quidem, sed tamen nil tunc ago? Et sic quidem jam in adulterorum partem numeraris. Pronuntiavit enim lator legis, nec amplius aliquid hinc oportet scrupulosius et anxie disputare. Nam semel quidem et secundo et tertio sic videns: Forsau queas animam continere; si vero id frequenter feceris, fornicem istam sponte succendas, profecto capieris. Neque enim extra naturam aleamque humanam consistit. Sicut enim nos cum gladium teneri videmus a puero, etiam si nondum eum vulneratum cernamus, verberamus tamen, ac interdiximus ne unquam illum rursus attingat; ita etiam Deus invincendo coercet aspectum etiam ante factum, ne quando in ipsam quoque inclinas actionem. Qui enim semel flammam cupiditatis accenderit, etiam absente muliere quam vidit, jugiter apud semetipsum turpium rerum simulacra depingit, et ab his sæpe ad ipsum opus progreditur. Illos quoque qui in solo sunt corde complexus, Christus interemit. Quid ergo hic jam respondebunt, qui ausi sunt temere cohabitare virginibus?

Omnia immunda polluta fornicatio dicitur, quamvis quæque diversa turpitudinis voluptate perfuatur. Ex deleriatione enim fornicandi varia gignuntur flagitia, quibus regnum Dei clauditur... Fornicatio non solum maculat corpus, sed et conscientiam. Qui luxuriatur, quamvis videatur vivens, tamen mortuus est. Fornicatio grave peccatum est... Oculi nuntii sunt fornicationis... Dina, etc.; David, etc.; Samson, etc..

De his habetur in sequentibus. Abscon, CLXI, 140; Alanus, CCX, 121, 122; Alcin., CL, 634, 1191. — De Sodomitis, *ibid.*, 1193. — Episcopi, Alexander II, papa, CXLVI, 1406. — Sacerdotis, *ibid.*, 1414. — Canoniarum, Alexander III, papa, CC, 1006; S. Ambros., XV, 881. — Sodomiticum vitium in Anglia publicum, S. Anselm., CLIX, 95. — De incestu abbatibus et archidiaconi, Arnulf., CCI, 176; S. Augustinus,

XXXII, 745; XXXIV, 745; XXXV, 2105; XXXVIII, 1065. — Grande malum, *ibid.*, 888, 1065, 1079. — Viris putatur licere, non feminis, *id.*, XXXIX, 2016, 2292; XL, 489; Beda Venerab., XCIV, 569. — Ejus remedium, S. Benedictus, CIII, 848; S. Bernardus, CLXXXI, 575, 576; CLXXXIV, 1016. — Quadruplex, *ibid.*, 1104, 1105. — De Sodomitica ibidinitate, *ibid.*, 563. — Omnihuoda, S. Bonifac., LXXXIX, 855, 859. — De incestu, Burchardus, CXI, 779, 815, 919; Canutus rex, CLI, 1180. — Ejus variae turpitudines, Carol. Magn., XLVII, 726, 882. — Cyprianus episcopi, *id.*, XCVIII, 1586; Cassianus, XLIX, 265 *et seqq.*; S. Petrus Chrysost., LII, 60. — De incestu Lot, *ibid.*, 225; Constantin. Magn., VIII, 397. — Ejus variae immunda pollutiones, S. Cummianus, LXXXVII, 945. — De Sodomitis, S. Petrus Dami-nus, CXLV, 165, 166; Defensor, LXXXVIII, 647 *et seqq.*; Drucunt., LX, 795, 796; Flodoard., CXXXVI, 105. — Jezabel impia femina cum diabolo fornicata, Gerhohus, CXCIII, 949; CXCIV, 18 *et seqq.* — Fornicationes Jezabel adhuc vigent, *ibid.*, 201; Gratianus, CLXXXVII, 70, 274; S. Gregorius Magn., LXVI, 351; LXXXII, 1525 *et seqq.* — Omnimoda, Halitgar., CV, 682, 697, 700, 703; Hieronymus Burdig., CXXXI, 1503, 1685; Hieronymus Rhemens., CXXXII, 696; S. Hieronymus, XXV, 210; Hieronymus, CXXV, 689, 690. — De Sodomitis, *ibid.*, 689 *et seqq.*; Hugo de S. Victore, CLXXV, 522, 526. — Sodomia spiritualis, quæ sit, *id.*, CLXXVII, 169; CLXXVIII. — Triplex; ejus remedium, *ibid.*, 764, 765; Innocentius III, papa, CCXV, 10, 82; CCXVI, 980; CCXVII, 754; Isaac Ling., CCXIV, 1090; S. Isidor. Hisp., LXXXIII, 11, 57, 60. — Ejus remedia, *ibid.*, 847, 848; Isidor. Mercat., LXXX, 30, 427, 428, 1157; S. Ivo, CLXI, 591, 635, 641. — De Sodomica bestialitate, et usu mulieris contra naturam, *ibid.*, 661, 852. — De incestu, *ibid.*, 870, 871, 928, 1245, 1287. — De incestuositate matrimonii, Joannes VIII, papa, CCXVI, 844; Lanfrancus, CII, 174, 175, 592. — Quadriformis, S. Martinus Leg., CCIX, 515, 535; Oderic., CLXXXVIII, 584. — De Callinæ incestu, *ibid.*, 997. — De vitio Sodomorum, Petrus Biesens., CXXII, 25. — De incestu, *ibid.*, 257, 259; Petr. Cant., CCV, 532, 535; Petr. Cell., CCII, 750; Petr. Comest., CXCIII, 1776; Petr. Lomb., CXCI, 1555, 1574, 1583. — Prophetæ Osee, Philipp. de Harveng., CCIII, 921. — Apud barbaros, *ibid.*, 1073; Rabanus Maurus, CVIII, 955. — Ejus poena et gravitas, CXI, 738; CXI, 707; CXII, 1375; Regino, CXXXII, 505, 509, 510, 519, 525, 526. — Mulierum, *ibid.*, 532. — Quadrupedum, *ibid.*, 533, 534. — De Sodomitarum punitione, Robert. Pull., CLXXXVI, 1089, 1090; Rodulf., CXIX, 725; Rufln., XXI, 946, 985 *et seqq.*; Rupert., CLXVII, 1056, 1057. — Ejus causa, gula, *ibid.*, 1715, 1716; CLXVIII, 75, 98, 99. — De clericis fornicatoribus, *id.*, CLXIX, 295 *et seqq.*; S. Salvian., LIII, 84, 141, 147, 148; Smaragd., CII, 654; Tertull., II, 987.

FURTUM. — Furti rei habentur qui aliena injuste vel rapiunt vel retinent, et præjudicium afferunt vel damnum proximi bonis. Quod fit vel clam proximo inscio, vel per fraudem proximo decepto, vel invito et viâ patiente. Peccatum hoc mirum quam late serpat! In quolibet conditione vix reperitur qui ab eo immunis sit. Et quod lugendum magis, vix cuiquam religio est aliena rapere uxores, liberi, servi, mercatores, magistratus, ceterique munerum publicorum administrari, litigatores, advocati, procuratores forenses, artifices, operarii, divites non secus ac pauperes, hi omnes in furtum subinde incidunt, vel inscio, vel non satis cauti, vel minus quam par est religiosi, v. gr., mercatores et negotiatores furti rei tenentur: 1° quando falsis utuntur ponderibus et mensuris; 2° quando vel furcosas et fallaces, vel villosas merces pro bonis et veris vendunt; 3° quando abutuntur vel necessitate, vel ignorantia proximi ut carius vendant, vel emant villius quam par est; 4°, cum exercent monopolia fraudulenta; 5° cum vel in emptione vel in venditione quovis alio modo utantur malo dolo vel fraude.....

De his et similibus unicuique statul propriis in Indice De Decalogo, in septimi præcepti articulo.

HOMICIDIA. — Vide De Decalogo in quinto præcepto. **HYPOCRISIS.** — Quid est hypocrisis? species arte composita, quæ aliud in re agi, et aliud promittit in vultu. Hæc penes Phariseos per scientiam tumescebat... Erat in eorum facie hypocrisis; erat in eorum mente invidiæ hydrops; erat in pectore stiticulosus fons, erat ardens unia, quæ suis magis ac magis inflammabat fluentis, ut bibentis non exstingeret sitim, sed augeret incendium...

Vide Invidiam... Insuper de hypocrisi habetur in *seqq.*, Alenui, CI, 636. — Simulationem fallacem in Petro Paulus reprehendit, S. Augustin., XXXIII, 260, 260. — Ejus origo. — *id.*, XXXIV, 208. — De simulatione, *id.*, XXXV,

1525; S. Bernard., CLXXXIII, 169 *et seqq.*; CLXXXIV, 581; Cassian., XLIX, 260; Constant. Mag., VIII, 35; S. Petrus Damian., CLXIV, 426. — Alominabile vitium, *id.*, CXLV, 262, 269, 270; Garner., CXCI, 113, S. Gregorius Magn., LXXV, 631, 632, 786, 855, 856; Guibert., CLVI, 81, 151, 326; Henricus Septimell., CXIV, 861. — Simulatio patrocium est mendacii, S. Hieronymus, 685. — Quandoque utilis et assumenda, *ibid.*, 345. — Quam detestanda, Hildebert., CLXXI, 441, 445. — Ejus malum, Hugo de S. Vict., CLXXVII, 753; Innocent. III, p., CCXVII, 417 686, 734; S. Isidor. Hispal., LXXXII, 579; LXXXIII, 699, 1248; Joannes Sarisb., CXCIX, 691, 696, 698. — Quandoque sub habitu regularis vite latet simulatio, *etc.*, 85, 86. — De jejunio hypocritarum, S. Martin. Taurin., LVII, 505, 504. — Nebrosæ, S. Paulin., CXI, 296; Petr. Cell., CCII, 685; Petrus Lombard., CXI, 879, 880; CXCI, 204; Petrus monach., CXCIII, 548; Raban. Maur., CIX, 771. — Pharismorum, Rupert., CLXVII, 957; CLXVIII, 623, 778. — In concordia, Sigebert., CLI, 929.

IGNAVIA. — Vide Indicem præcedentem ad articulo de *Media*.

IGNORANTIA. — Ignorantia est præceptum Sapientis istud: « Noli insinuat prudentiam tuam. » Ignorat enim homo quid conducat sibi in vita sua numero dierum peregrinationis suæ, et tempore quod velat umbra præterit. Nisi enim interior oculis caligaret, toties proci dubio in veritatis judicio minime erraret. Unde, queso, contrariis consiliis, tam sæpe, tamque diversæ sententiæ, non dicam de diversis, sed de uno eodemque corde et pene in eodem tempore? Unde, inquam, nisi de cordis caligine et veritatis ambiguitate?

Duobus autem modis in iudicii nostri examine percamus, dum adhuc frequenter sub tantæ ambiguitatis nullo vani carpinis. Erramus enim modo in discernenda qualitate, modo in examinanda quantitate. Qui dicit bonum malum, vel malum bonum in rerum qualitate errat; et qui dicit quod majus est esse minus, et quod minus est esse majus in quantitate peccat. Qualitas operum profecto esse seculat, quos, propheta arguebat, cum diceret: « Vae qui dicitis, bonum malum, et malum bonum ponentes tenebras lucem et lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, et dulce in amarum. » In quantitate examinatione error ille esse deprehenditur, qui per prophetam rearguitur, cum dicitur: « Membræ filii hominum in statera, ut decipiant ipsi de vanitatem in vanitatem. » Ad hoc sane aliquid in statera apprehenditur ut ejus quantitas non ignoretur. Sic aurum sic argenti pondus quaerimus, ut eorum pretium recte æstimemus. Sed nemo in statera mendax esset, si nemo altum deciperet, si nemo ab alto deceptus fuisset; hinc est illud: « Statera dolosa, pondus et pondus, utramque abominabile Deo. » Quod contra in lege præcipitur: « Sit justus modulus, æquusque sextarius. » Hinc est quod filii Israel, cum promissam hereditatem accipiunt inter se, istum in baculo distributionis dividunt, ut unaquæque virtus in sua actione justæ æqualitatis mensuram teneat, et recte discretionis metas minime excedat. Quis mihi inveniat hominem, qui nunquam erret in æstimatione qua iustus aut quantitas, qui nunquam circumveniat a legibus perambulante in tenebris? Optimus negotiator, qui in æstimatione rerum qualitate vel quantitate nunquam valeat falli, nunquam velit fallere? Sed quando poterit hoc homo involutus tenebris, habitans in regione umbræ mortis? Impossibile sane est hoc omni homini, quando tenebræ sunt super faciem abyssi, conec ille qui erit de tenebris lumen splendescere, emittens lucem suam et veritatem suam incipiat lucem tenebris dividere. Et fiat vespere et mane. Missa namque et accepta intelligentia veritatis, incipit statim homo videre lucem a tenebris, et discernere primo quidem bona a malis et mala a bonis; postea autem bona a melioribus, et mala a peioribus; tandem vero meliora ab optimis et peiora a pessimis. In hunc sane modum, secundum Sapientis sententiam, semita justorum quasi lumen procedit, et crescit usque ad perfectum diem. Lumen acceptum pariter procedit, usque ad perfectum diem excrevit, quando accepta proficiit, et quandoque usque ad plenam discretionem pertingit... Debemus itaque certis quibusdam cognitionis gradibus ascendere, si volumus ab hoc infimo ad summum illud ascensionis culmen pertingere.

Et de hac ignorantia et modo ex ea exurgendi habet quæstio in sequentibus indicationibus.

Adam., CXCIII, 285. — Sacerdotum, Alanus, CII, 193; S. Ambrosius, XIV, 525; XVI, 1565; XVII, 769, 775. — Difficultas bene operandi, S. Anselmus, CLVIII, 715, 719. — Dei veri, causa est omnium malorum, Arab., V, 1149, 1150; Alto, CXXXIV, 29. — Ignorantia, S. August.

XL, 271, 236. — Ignorantia peccata, id., XLIV, 148, 245, 253, 267, 281; XLV, 1118, 1220 — cum cunctis vinci possunt, quomodo, *ibid.*, 298; S. Bernard., CLXXXIII, 963 *et seqq.*; CLXXXIV, 340, 341, 447. — Sui ipsius duplex, *ibid.*, 423; Bruno Astens., CLXIV, 566, 693. — Episcopi, Carol. Magn., XCVIII, 1581; Cassiod., LXIX, 631; S. P. Chrysost., LII, 275. — Voluntaria, Constantin. Magn., VIII, 435; Dracontius, LX, 792; Ernald., CLXXXIX, 1654, 1707; S. Eusebius, LXII, 767, 768; S. Fulgent., LXV, 471, 538; Gerobius, CXIII, 1224. — Sacerdotia, Gratian., CLXXVII, 1829. — Sui ipsius, S. Gregorius Magnus, LXXV, 833, 836; Helinand., CCXII, 463, 484; S. Hieronymus, XXIV, 820, 821. — Quomodo sit vitium et unde nascatur, Hugo de S. Victor., CLXXVI, 302; Innocent. III, CCXVI, 565, 680; S. Isidor. Hispal., LXXXII, 382; LXXXIII, 514, 620, 660; Isidor. Mercator., CXXI, 471. — Omnium mater errorum, S. Ivo, CLI, 886. — Sui causa pravitas, Lactant., VII, 119; Lanfranc., CL, 204, 205, 594. — Cleri, S. Paulin., CXIX, 42. — Excusabília, Petr. Mes., CCVII, 151; Petr. Comest., CXCII, 1823; Petr. Lomb. CXIII, 208; Petr. Pictaviensis, CCXI, 994. — Philipp. de Harv., CCIII, 696; S. Prosper., LI, 475. — Liberalium disciplinam, Prudent. Trecent., CIV, 1304; Raban. Maur., CVIII, 370, 389, 677, 678, 681. — Sacerdotum, id., CXI, 812; Robert. Pulli, CLXXVI, 863, 875 *et seqq.* — Cordis est obscuritas, Rufin., XXI, 638. — Multiplex, Rupert., CLXVII, 770; CLXVIII, 625. — Affectata non excusat, CLXIX, 327; S. Salvian., LIII, 96; Stephanus Graudimont., CCIV, 1102; Tertull., I, 261 *et seqq.*; Thomas Cisterc., CCVI, 670. Animæ, *ibid.*

IMPIETAS. — Cum virtus ordinetur ad bonum, ubi est specialis ratio boni, ibi esse oportet specialem virtutem. Bonum autem ad quod ordinatur pietas, est exhibere Deo debitum honorem. Honor autem debetur alicui ratione excellenti; Deo autem competit singularis excellentia, in quantum omnia in tantum trans-eundit secundum omnimodum excessum; unde ei debetur specialis honor.... Et impietas est istius honoris Deo pertinax negatio....

De his habetur, infra, in istis indicationibus:

Pro muneribus iustificata, Adam. Pers., CCXI, 667. — Tempore, S. Agobardus, CIV, 187. — Contra naturam est, S. Ambrosius, XIV, 946; XV, 1016, 1110; S. Augustin., XXXIV, 144, 452, 453, 727, 767, 847. — Incredulitas et infidelitas, id., XXXV, 1755, 1778, 1823, 1862; XXXVI, 395, 597. — Gaudium impiorum quale, id., XXXVII, 1251, 1661, 1777; XXXVIII, 441; XL, 125. — Poenæ impiorum interminabiles, id., XLI, 657; XLII, 1068; S. Bernard., CLXXXIII, 676, 677. — Impiorum triplex refugium id., CLXXXIV, 1145, 1146; Cassiod., LXX, 28, 32, 33, 184; Eusebius, LXII, 753. — Hæreticorum, Eulog., CXV, 963; S. Fulgent., LXV, 540. — Non differt a superbia, S. Gregor. Magn., LXXVI, 641. — Impii arbori infructuosæ comparati, *ibid.*, 11. — Impius proprie quis dicatur, *ibid.*, 336, 377, 578. — Judæorum, Helinand., CXII, 515, 515; Hervæus, CLXXXI, 1496; S. Hieron., XLIII, 521, 719, 725. — Eius aut comes est, aut causa crassitudo, S. Hilari., IX, 830. — Disputationes impiorum quam periculosæ, *ibid.*, 397. — Nil in se habet sapientis et prudentis, id., X, 146, 147; S. Hildegard., CXCII, 1015; Humbert. card., CXLII, 1059, 1170. — Idololatria, Lanfranc., CL, 571. — Impis non parci Deus, *ibid.*, 541. — Omnium malorum mater, S. Leo Magn., LIV, 376. Ariana, id., LVI, 850, 851; S. Martin. Leg., CCVIII, 54, 60. — De incredulis, *ibid.*, 107, 108. — Judæorum, *ibid.*, 896; Matthæus Vindocinens., CCV, 934. — De impis in hora mortis, Maxim. Taurin., LVII, 714. — De infidelitate, S. Paschas., CXX, 1392; Petr. Pictav., CCXI, 1041; Philipp. de Harv., CCIII, 954, 955, 1152; Prudent., LIX, 451, 506, 675, 676, 678. — Omnium vitiorum mater, Raban. Maur., CVIII, 941, 942, 1148, 1149, 1151; CLX, 689 *et seqq.* — De infidelitate Giezti, *ibid.*, 693. — De duplici tædio impiorum, *ibid.*, 722; CLX, 543; CXI, 702, 711; CXII, 1258. — Ejus fructus superbia, Rufin., XXI, 1076. — Impiorum nomina a vitis imposita, *ibid.*, 697; Rupert., CLXIX, 879, 880, 1057, 1058. — Impiorum impitissima verba, quæ et qualia, S. Salvian., LIII, 80, 82. — De incredulitate, Tertullianus., I, 1201. — De triplici incredulitate, Thomas Cisterc., CCVI, 545.

IMPUDENTIA. — *Vide* virtutem contrariam, *De prudentia* in Indice *De virtutibus*.

IMPUDENTIA. — Attende, obsecro, quam sit bestialis, et plus quam bestialis vita, rejecto humano pudore, ad omnia in præceptum dare, et conspectum divinum, vel vultus hominum, nec in erubescendis erubescere, et tandem aliquando ad omnem se malitiam effrenare.

Quid enim aliud est impudentia quam præceps et effrenata malitia? Impudentia tollit homini moderationem et circumspicionem sui. Et sæpe qui ejusmodi sunt, multos labores, multos dolores patienter, imo et libenter tolerant, ut alios affligant, et malunt ipsi miseriam sustinere, quam alius non interire. Impudentia omnia committit in proximo; non solum enim aliorum infirma, sed et fortia carpit, damnat, annihilat. Omnia itaque per diffamationem lacerat, et quod infamare non potest, per despectum calcit, ut autem cætera laceam, in hoc misero peccato mens improba erubescere nescit, et illam quam habere decet cordis sensibilitatem amittit.

Impudentia est mentis effrenatio, quando absque ulla hesitatione vel retractione pudor calcatur, animus se ad omnem pravariationem exponit et pudoris hic mo frenoque timoris excusso, præceps in omnia ruit, et sit de reliquo sicut equus et mulus, quibus non est intellectus. Et anima sic depravata, cum in profundum malorum venerit post omnia mala, spem etiam respiciendi amittit, et in desperationem cadit.

Si autem audivimus quomodo mens de malo semper in pejus corrumpitur, in profundum tandem malorum de-icitur, audiamus quomodo vel unde eadem ipsa quandoque, post multa et ultima mala, ad rectitudinis integritatem reformatur; legimus in Apostolo: « Quoniam ubi abundavit iniquitas, superabundavit et gratia. » Et hoc Scripturæ loco facile advertere est quod nulla nostra malitia divinam misericordiam vincere potest...

De his lege quæ sequuntur indicata:

Abelard., CLXXVIII, 152, 1038. — Antichristi, S. Agobardus, CIV, 28. — Lingua, Arnulf., CCI, 177; S. Bernard., CLXXXIV, 294, 358; Cassiod., LXX, 1001; Gerobius, CXIII, 1224; Gratian., CLXXXVII, 214; S. Greg. Magn., LXXVI, 892. — Summa eorum qui de vitis non erubescunt, id., LXXIX, 557. — In voluptate, S. Hieron., XXII, 663; XXIV, 164. — Judæi proditoris, Hildebert., CLXXI, 486, 487. — Ambitionis, Joannes Saris., CXCIX, 690. — Clericalis, S. Leo Magn., LVI, 348; Philipp. de Harveng., CCIII, 750. — Libidinis fœtori et ardori amica, *ibid.*, 1149. — Rusticorum Flandriæ, *ibid.*, 730.

INCONSTANTIA. — Inconstantia importat recessum quemdam a proposito bono delinquo.... Sicut enim omnis rectitudo rationis practice pertinet aliquatiter ad prudentiam, ita omnis defectus ejusdem pertinet ad imprudentiam; et ideo inconstantia secundum sui consumptionem ad imprudentiam pertinet; et sicut præcipitatio est ex defectu circa actum consilii, et inconsideratio circa actum iudicii, ita inconstantia circa actum præcepti; ex hoc enim dicitur aliquis esse inconstans, quod ratio deficit in præcipiendo ea quæ sunt conciliata et iudicata.

Alcuin., CI, 634; S. Bernard., CLXXXIII, 358, 359; CLXXXIV, 932; S. Petr. Damian., CXLIV, 207, 208. — Rerum, Dracontius, LX, 717 *et seqq.* — Mentis humanæ quantæ et unde, S. Gregor. Magn., LXXVI, 393, 396. — Videm non meretur, S. Hieron., XLII, 409, 410. — Ebonis, Marius Mercat., XLVIII, 1127. — Nestorii, *ibid.*, 909, 916. — Judæorum, Martin. Leg., CCVIII, 893. — Contra inconstantes, Petr. Cant., CCV, 225; Petr. Cell., CLII, 686; Prudent., LIX, 259, 260. — Ejus mala, Raban. Maur., CVIII, 28, 1132.

INGRATITUDO. — *Vide* in isto Indice ARROGANTIA, JACTANTIA.

INIQUITAS. — *Vide* in isto indice VITIUM.

INIUSTITIA. — *Vide* FURTUM et USURA, in isto Indice. INOBEDIENTIA. — Inobediens voluntas, vel inobediencia dicitur etiam propria voluntas. Propria quippe voluntas est quæ Dei voluntatem sibi advocatam habere non potest, ut si queratur... talis voluntas ex diabólica suggestionem nascens.. et, proprie loquendo, inobediencia est arrogantiæ, jactantiæ, superbiæ; ad ista ergo vitia recurrit, si inobediencia perfectionem notionem habere vult.

INSANIA. — Insania, seu dementia, prout hic accipitur, suam sedem habet in ira, seu ipsamet est ira; nam quidam de sapientibus dixerunt iram brevem esse insaniam. Unde insania, seu ira de qua specialiter tractatur in præcedenti Indice, est habitus audax et nimis vultus, tristis irons et torvus intuitus; faciei aut pallor aut rubor; æstuat ab imis præcordiis sanguis, flagrant et micant oculi, tremunt labia, comprimuntur dentes, crebro et vehementius actus suspirio quatitur pectus, gemitus anxius, rabida vocis eruptio, colla distendit, inquietus manus, dentes strident, citatus gradus, pulsataque pedibus humus, artus trepidant, et instabili fluctuatione totum commotum corpus; magna ex se proferens iras horribilis insania, depravat se atque intumescit, ita ut nescias utrum magis detestabile sit vi-

tum, an deforme.... Nihil ergo minus quam irasci prudentem decet.

Quædam in hoc sensu habentur in sequentibus.

Voti Jephthæ, Abelard., CLXXVIII, 129, 189. — Christiana, quid sit, *ibid.*, 1635, 1637, 1861. — De stultitia amatoribus, Absalon, CCXI, 18. — De stultiloquiis, *ibid.*, 61; Adam Pers., CCXI, 684 et seqq.; Alcin., CI, 1195. — De stultitia et sapientia, S. Anselm., CI, IX, 682. — Tenebræ mentis, S. Augustin., XXXII, 990, 1306, 1307. — Etiam stultorum iudicio miseriam, *ibid.*, 607, 608, 918, 1231, 1507. — Stultitia maximum vitiorum, *ibid.*, 1506; XXXIII. — Nulla alia miseria est quam stultitia, *ibid.*, 64. — Avari, *id.*, XXXVI, 422, 610. — Idololatriæ, *id.*, XXXVII, 1754, 1987. — Idololatriæ, *id.*, XXXVIII, 777. — Tenebræ mentis, *ibid.*, 456. — Insana gaudia, non sunt gaudia, *id.*, XI, 350; XLII, 85; S. Bernard., CLXXIV, 516, 517, 585, 581, 617, 618; S. Bruno Astens., CLXIV, 693. — Falsa, S. Bruno Heribol., CXLII, 121, 135, 167, 168, 170, 210; 210; Cassiod., I, XIX, 785. — Insanias falsæ, quæ sint, *ibid.*, 289. — De stulto et eius consuetudine, *id.*, LXX, 281, 544; S. Petr. Chrysol., LII, 610. — Herodis, *ibid.*, 652 et seqq. — De stulto, qui turpitudini vitii que servit, *ibid.*, 514; S. Petrus Damian., CXLIV, 415. — Defensor, *id.*, LXXXVIII, 651 et seqq.; S. Eugypius, LXII, 937. — Superbientium infrenata, Gerhobus, CXCI, 1016. — Insanus non debet clericus fieri, Gennadius, LVIII, 997, 1040. — Eorum qui sibi amputant virilia, Gratianus, CLXXXVII, 502. — Regis, Guillelm. Tyrens., CCI, 812. — Adm. Helland., CCXII, 51; S. Hieron., XXII, 519, 520, 908. — Se ipsa prodit dum adversari veritati S. Hieron., X, 212; Hugo Eterian., CCII, 183; Hugo de S. Victore, CLXXV, 182, 235. — Stultus ut luna movetur, *id.*, CLXXVI, 481; Isidor. Hispal., LXXII, 595; LXXXIII, 25, 60, 729; S. Ivo, CLXI, 737; Joannes Sarisb., CXCI, 674; Lact., VI, 935, 602, 608. — Judaica, S. Martin. Leg., CCVIII, 1544. — Vituperium stulti, Mattheus Vindocinens., CCV, 985, 984. — Paganorum, Maxima Taurin., LVII, 783 et seqq. — De insanis sæculi *ibid.*, 254. — Cujusdam decus in sanctum Emerammum, 979. Heginfred., CXLI, 981. — Credula Judæorum, Petr. Alphons., CLVII, 58. — Saracenorum, *ibid.*, 597. — Cujusdam doctoris Christiani, Petr. Bles., CVII, 253 et seqq.; Petr. Cell., CVII, 611, 534, 707, 725; Petr. Lomb., CXCI, 858. — Ridicula fabularum, Judæorum, Petr. Venerab., CLXXXIX, 602. — Judaica, *ibid.*, 608, 609, 618. — Sectæ Mahometis, *ibid.*, 649, 650. — Epicurea, S. Philastr., XII, 1119. — Amentia percussit, qui, Raban. Maur., CVIII, 957; CXI, 714, 727, 728, 756, 717. — De stultiloquio, *id.*, CXI, 447. — Cujusdam heretici, Radulf. Cinniacens., CXII, 645, 683. — Juliani Apostate, Rufin., XXI, 501, 659 et seqq., 1028, 1029. — Stulti et insipientis differentia, *ibid.*, 841, 842. — Principes insaniebant a vino, Rupert., CLXIX, 775. — De insipiente et, stulto, S. Salvan., LIII, 218; Stephanus Grandimont., CIV, 1107, 1108 et seqq., 1133, 1118. — Heretica, Thomas Cisterc., CCVI, 430.

INTEMPERANTIA. — Intemperantia vitium est oppositum temperantiæ de qua dictum fuit in Indice præcedenti....

Intemperantia est in divitiis, voluptatibus, honoribus, et in his quæ cupiditas appetere potest.... Intemperantem ipsa consideratio censet tam eum, qui necessariis pertinaciter demit, quam qui indulget superfluis.... Non est ergo temperantia in solis resecandis superfluis. est et in admittendis necessariis.... In ebrietatis agilitudine, corpus simul et anima corrumpitur, spiritus pariter cum carne vitietur. Omnia membra debilitat, etc.... et sic de aliis actionibus in quibus temperantiæ modum transgredimur....

De his vide Indicem præcedentem, Indicem De virtutibus et Indicem De mortificatione sensuum....

LIBIDO. — Vide LUXURIA in Indice præcedenti.

LOQUACITAS. — Vide Indicem De mortificatione sensuum....

LUXUS. — Primis parentibus fecit Deus tunicas pellereas post peccatum, et a Christo dicitur Christianis: « Non duas tunicas habeatis. » Superbus autem et magnificus videatur, satagit vestiri duplicibus, indut mollibus, pretiosis ornari.

Attende quid contra superfluum ornatum, comminetur Dominus per prophetam: « Pro eo quod elevatae sunt filie Sion, et ambulaverunt extenso collo, et nutibus oculorum ibant..., in die illa auferet Dominus ornatum calcamentorum, et lunulas, et torques, et monilia, et armillas, et mitras, et discriminallas, et pericollidas, et murennulas, et olfactorias, et inaures, et annulos et grammas in fronte pendentes, et mutatorias, et palliolas, et linteamina, et acus et specula, et sindones, et villas, et theristras. Et erit pro suavi odore fetor, et pro zona

funiculus, et pro cripani cruce caltrium, et pro fascia pectorali clipeum.

Quid ergo superbe phylacteria dilatas et magnificas fimbrias? Dives ille qui indeebatur purpura et bysso, sepultus est in infernum. Dina filia patriarchæ Jacob, antequam egrediretur, ut emeret ornatum provincialium mulierum virgo permansit; cum autem exivit, Sichem eam violenter oppressit. Holophernes, qui sedebat in canopes, quod erat ex purpura, et bysso, et anno, et smaragdo et lapidibus pretiosis intextum, jugulatus est à Judith....

De isto luxu mundano tractatur in sequentibus.

De luxu, Adam Pers., CCXI, 684 et seq. — Mulierum argutor, S. Ambros., XIV, 758, 739. — Vestium in episcopis, S. Bernard., CLXXII, 845, 815 et seq. — Prelatorum ac clericorum, *id.*, CLXXXIII, 199, 200, 589, 590, 1153, 1156. — Prelatorum, *id.*, CLXXXIV, 1045 et seq. — Diaconi, Carol. Magn., XCXVIII, 1590; S. Petrus Chrysol., II, 221. — Edax, Henricus Septimell., CCIV, 861; Innocent. III, pap., CCXVII, 732, 733. — Fœdus, Juvenius, XIX, 254. — Feminarum, S. Martinus Legionensis, CCII, 251, 252; Mattheus Vindocinens., CCV, 946. — In clerici detestandus, Otho, CXLVI, 557. — Iners, S. Paulinus Nol., LXI, 447, 669. — Superfluitas omnimodis, Petrus Cant., CCV, 250, 253. — Clericorum, Petrus Comest., CXCVIII, 1756. — Inter Judæos, Rufin., XXI, 976. — Carthaginensium, S. Salvan., LIII, 156. — Sive Romanorum sive Romanarum, Tertull., I, 298, 504, 1514, 1525. — Convivitorum, S. Valerian., LII, 750.

MAGIA. — Vide SUPERSTITIONES.

MALEFICIA. — *Ibid.*

MALEFICIA. — Boni indigentia, S. Ambros., XIV, 538. — Contra se agit, *id.*, XVII, 162; S. Anselm., CLIX, 701; S. Augustin., XXXVI, 291, 329, 350; XXXVII, 1215; XLIII, 87; XLIV, 909; S. Bonifac., LXXXIX, 835; Cordis, S. Bruno Astens., CXIV, 1006. — Ex macie dicta, Cassiod., I, XX, 515. — Origo vitiorum, S. Petr. Chrys., LII, 287; Ernald., CLXXXIX, 1577. — Per frigus expressa, Garner., CXCHII, 64. — Vitiorum mater, Greg. Mag., LXXVII, 61; S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 1171. — Auditorum, Petr. Bles., CCVII, 72 et seq. — Ejus sequaces, *ibid.*, 654 et seq.; Petr. Cell., CII, 686, 891; Petrus Comest., CXCVIII, 1785 et seq.; Petrus Lombard., CXI, 1535. — Comitibus Fuxi, Petr. monach., CCXIII, 610. — Herodis, Radulph. Ardens., CLV, 1529; S. Salvanus, LI, 61, 92.

MENDACIA. — Mendacium est falsa significatio vocis cum intentione fallendi; mentiri est contra id quod animo sentit quis loqui. Manifestum est ergo quod quicumque mendacium dicit, mentitur, sed non contrari: potest enim aliquis verum dicendo mentiri, si et falsum dicendo non mentiri. Secundum hoc est dubium quin Judæus mentiator cum dicit Christum esse Deum et hominem, nec tamen mendacium dicit. Sunt autem tria genera mendaciorum: unum quod fit pro salute vel commodi alicuius, qualiter mentis sunt obstrictes; secundum, quod dicitur joco; tertium, quod ex malignitate procedit, et animi duplicitate, causa decipiendi, S. Augustinus tamen distinguit octo genera mendaciorum: primum, quod fit sub doctrina religionis; secundum, quod nulli obest, et aliud prodest, quod dividitur in tria, non quia tres habeat species, sed quia tria sunt propter quæ solet dici tale mendacium: Primo, si quis habet periculum injurie auferendam, dicat se nescire ubi sit, cum tamen sciat; secundo, si quis hominem quæsitum ad mortem nolit prode, et mentiator dicendo se nescire ubi sit, cum tamen noverit; tertio, si quis mentiendo, aliquem vel aliquam a corporali defendat immunditia. Omne genus mendacii peccatum est. Cum enim sermo sit inventus in eo, quasi quodam vehiculo, ut intellectus ab uno in alium deferatur, et cogitatio nostra in alterius notitiam veniat, si quis abutitur verbis, ad decipiendum ut aliud quam cogitat intelligi faciat, verbis abutitur qui sunt Dei dona, et ita peccat.

Quod autem mendacium sit ventale peccatum, et quod mortale, et in quo sit veniale, et in quo mortale, secundum prædicta genera est distinguendum. Illud tertium genus mendacii quod ex duplicitate animi procedit est mortale peccatum, tam in perfectis quam in imperfectis. Illud primum genus quod fit pro salute alicuius, et secundum quod fit joco veniale sunt in imperfectis. Unde obstrictes venialiter peccaverunt quando Pharaoni mentibus sunt. Item de Rahab dicendum: hoc dicitur et S. Augustino et S. Gregorius aliter sentit, vide Patrol., CCXI, 1153, 1154. sunt etiam multa de mendacio joci et indolis; huc similiter errecurre...

At de his singulis, vide Indicem De Decalogo, in octavo præcepto.

NEGLIGENTIA. — Vide Indicem præcedentem, *De acelia.*

ODIUM. — Vide Indicem *De dilectione inimicorum.*

PERJURIA. — Perjurium vel est iurjurandum falsum, iniustumve, vel violatio iurjurandi legitimi.

At si quis vel falso, vel sine necessitate, vel iniuste iuravit, non tenetur rem sic iurata implere; nam si iniustum est, si malum quod adhibito iurjurando promissum, peccavit iurando, et gravius peccaret adimplendo. Sin autem quis sine necessitate iuravit ad rei veram confirmationem, temere iuravit, adeoque iuravit, adeoque percavit iurando, sed tenetur servare iuramentum. Simili ratione si quis non sine necessitate nec pro re iniusta iuravit, sed tamen falso iuravit, quis iurjurando adhibito promissum, si gravissimo perjurii crimine se obstrinxit, et implere tenetur, quod promissum.

Illa perjuria sunt cæteris graviora quæ magis lædunt vel Deum vel proximum, vel ipsam peccantem, quæ injunctam habent vel imprecationem seu maledictionem, cum, v. gr., quis sese vel alios diris devovet, vel blasphemiam de qua quædam supra dicta sunt, etsi non sint in isto Indice specialiter denotata.

« Qui iurat proximo suo et non decipit, » quid hoc tandem est? Hic iuramentum homini perfecto inter eas virtutes quod illum decent, concedi videtur; in Evangelio vero prorsus prohibetur. Quid igitur dicemus? Quod ubique Dominus tam in veteri quam in nova lege eandem habet præceptionis considerationem. Cupit enim peccatorum effectibus occurrere, et a primis iniitiis malignitatem excindere. Ut enim vetus lex ait: « Non machaberis. » Dominus vero: « Non concupisces.... » Sic itaque abit Propheta in hoc loco contentus iuramento quod iustum sit ac rectum; Dominus vero vel occasionem ipsam rescacat perjurii.... S. Basilii, hom. in Psal. xiv.

Homines, ait S. Augustinus, serm. 180, vel 28 de verb. apost. c. 2, u. 2, falsum jurant, vel cum fallunt, vel cum falluntur. Aut eam putat homo verum esse quod falsum est, et temere iurat; aut scit vel putat esse falsum, et tamen pro vero iurat, et nihilominus cum scelere iurat. Distant autem ista perjuria. Fac illum jurare qui verum putat esse, pro quo iurat; verum putat esse, et tamen falsum est. Non ex animo iste perjurat, fallitur, hoc pro vero habet quod falsum est; non pro re falsa sciens iuramentum interponit. De alium qui scit falsum esse et dicit verum esse, et iurat tanquam verum sit, quod scit falsum esse. Videtis quam ista detestanda sit bellua et de rebus humanis exterminanda. Quis enim hoc fieri velit? Omnes homines tanta detestantur. Fac alium, putat falsum esse, et iurat tanquam verum sit, et forte verum est.... perjurus est. Interest quemadmodum verbum procedat ex animo. Ream linguam non facit, nisi mens rea. Quis est autem qui non fallitur, etsi nolit fallere? Quis est homo cui non subrepat fallacia? Et tamen iuratio ab ore, non discedit, frequentatur; plura sunt perurque iuramenta quam verba....

De his lege in sequentibus.

Abaslon, CXXI, 60, 77, 110. — Peruri pejeratum degradare non possunt, Agobard., CIV. 304 — Perjuria aut munera finem rebus imponunt apud iudices, *ibid.*, 120; Alcuin., CI, 654, 1193. — Non est indulgendum perjuris, Alexand. II, pap., CXLVI, 1281; Alexander III, pap., CC, 49; Bandinus, magist., CXCII, 1088; Beda Venerab., XLIV, 573; Benedict. monach., LXVI, 518; S. Bernard., CLXXXIV, 1258. — Sua est perjurio poena, Boetius, LXIII, 658, 659; S. Bonifac., LXXXIX, 835, 839; Burahard., CXL, 875; Canut. rex, CLI, 1178. — De pejerante per S. Benedictum castigato, Carolus Calv. rex, CXLIV, 910; Carol. Magn., XCVIII, 254, 286, 291, 292, 328, 505; S. Commianus, LXXXVII, 984. — A Christo remouet S. Petr. Damian., CXLIV, 482, 483. — Perjurio nihil prosunt Christi mysteria, *ibid.*, 483, 484. — Defensor, *id.*, LXXXVIII, 665, 666; S. Eligius, LXXXVII, 880, 681, 590. — Quantum malum sint, Flodoard., CXXVI, 163; Gratian., CLXXXVII, 733 *et seqq.*, 1121 *et seqq.*; Guibert., CLVI, 925; Halitgar., CV, 886, 898. — Rogeri hæretici, Henricus card., CII, 240. — Cohibenda, Nervus Rhamens., CXXXII, 704; S. Hieron., XXV, 163, 1448. — Qui sinit, Hugo de S. Viet., CLXXV, 661; Innocent. III, pap., CXXVII, 717, 734; Isaac., CXXIV, 1101; S. Isidor. Hispal., LXXXII, 891; LXXXIII, 635; Isidor. Menat., LXXX, 508, 509; Iuvenius, XIX, 128; S. Martin. Leg., CCIX, 291. — Quanta poena maneant, Othlón., CXLVI, 566; Petr. Bles., CCVII, 148, 170; Petr. Celt., CCII, 686. — Tolosorum, Petr. monach., CXIII, 646, 517. — Coniuncti Tolosani, *ibid.*, 551; Petr. Pictav., CCX, 1157; Radulph. Ardens, CIV, 1597; Regino, CXXXI, 545 *et seqq.*; Radulph. Bituricens., CIX, 721. — Afro-

rum, S. Salvian., LIII, 151; S. Valerian., LII, 697. — Gerald. Willelmus Calc., XLIX, 870.

SIMONIA. — Nec solum Simoniacus est qui dat vel accipit de sacris rebus, obsequiis vel ordinibus pretium, sed et qui vendit synodum, suffragia in electionibus papæ, v. gr., et qui distrabit sacerdotale iudicium. « Juste quod justum est exsequitur, » ait Scriptura, iniuste vero quod justum est exsequitur quisquis ad defensionem iustitiam non virtutis emulatione, sed amore præmii temporalis excitatur. Nam iniuste quod justum est exsequi iure dicitur, qui iustitiam quam præstendit, vendundæ non vult; al contrarium de illo dicitur, qui in assertionis iustitiam nihil aliud præter solam iustitiam querit.

Duo plane Simoniacæ hæreses reperiuntur auctores, in Scripturis, unus in Velpri Testamento, alter in Novo, quæ etiam duo Simoniacorum genera perfecterunt, venditum scilicet et ementum. Giezi siquidem donum sancti Spiritus vendidit; Simon Magus comparare tentavit, Giezi, postquam Naaman curatus est, jamque reverens, de dono sancti Spiritus ausus est pecuniam potulare. « Sed ait ei Elieus: Acceptis argentum et vestes, ut emas oliveta, et vineas, oves et boves, servos et ancillas; sed et lepra Naaman adhærebit tibi et semini tuo in sempiternum. » De Simone Mago, scitur quod de illo legitur in Actibus apostolorum: « Pereat tecum pecunia tua, » etc....

De isto nefando crimine tractatur in sequentibus indicationibus.

Abaslon, CXXI, 77. — De Jossellino Simoniacæ, non consecrando episcopo, Alexand. II, papa, CXLVI, 1296. — Episcopi, *ibid.*, 1297, 1406. — Gervasi Carnotens., Ecclesie inavaria, *ibid.*, 1303 — Extirpanda, *ibid.*, 1297, 1588; Alexand. III, pap., CC, 24, 896, 897. — Algeras, *ibid.*, 948, 949, 951, 957; S. Anselm., CLIX, 113 *et seqq.* — Tempori vetus malum, cupiditati semper novum, S. Bernard., CLXXXII, 811, 812; S. Bruno Ast., CLXIV, 225; S. Bruno Carth., CLIII, 185; S. Petr. Dam., CXLIV, 222, 223; CXLV, 152 *et seqq.*, 535, 536; S. Eliz., LXXXVII, 511; Flodoard., CXXVI, 112, 503; Gerhohus, CXCIII, 1161. — Regum, *id.*, CXIV, 23. — Clericorum, *id.*, 97; Gratian., CLXXXVII, 179 *et seqq.* — Eius genus multiplex, *ibid.*, 535, *et seqq.*; S. Gregor. VII, pap., CXLVII, 54, 85, 147, 1112. — Episcopi, *ibid.*, 1152. — De emptoribus ecclesiarum, *ibid.*, 1114. — De venditoribus officiorum spiritualium, *ibid.*, 1115; Hildebertus, CLXXI, 157, 275, 274, 783, 784. — Eius auctores, Hugo de S. Viet., CLXXVI, 477, 478; Humbert. card., CXLIII, 1005 *et seqq.*, 1038. — Simoniacæ peior latrone, *ibid.*, 1111, 1205; Innocent. III, pap., CXLIV, 210, 657, 703, CXXV, 1280; CXXVI, 1232; CXXVII, 195, 648, 754; *ibid.* Mercat., CXXX, 17. — Triplex, S. Ivo, CLXI, 553, 1126, *et seqq.* — Principum in conferendis prælationibus, *ibid.*, 529, 530; S. Leo Magn., LIV, 507, 508; LVI, 537, 896 *et seqq.*; S. Paschasius, CXX, 709, 710. — Quam dilata tempore Paulini, XCIX, 296, 297, 309, 510; Petrus Bles., CCVII, 83 *et seqq.*, 352; Petr. Cant., CCV, 95, 97, 99, 120, 128, 132; Robert. Pull., CLXXXIV, 921 *et seqq.*; Rodulf. Cluniacens., CXLII, 698; Rupert., CLXXI, 295 *et seqq.* — Grumulari ejusque iudicium per ignem, Stephanus Parisiens., CLXXXII, 1468. — Episcopi, Willelmus monach., CLXXIX, 1215.

SIMULATIO. — Solent simulatrices mentes et hypocritæ deserientes, non solum scititare quæ habent, verum etiam simulare se habere bona quæ omnino non habent. Solent e contrario manifesta mala callide excusare, occulta autem mala satete dissimulare... Scimus autem quid hypocritarum fraudulentia in omni eo quod actat ad honoris sui promotionem subelat. Omne enim quod agit, vel agendo intendit, ambitioni deservit.

Quæ de ambitione dicuntur, diel possunt de dissimulatione et hypocritæ, unde ad illam recurre, et quæ ista sint, amice lector invenies art. *De hypocritæ.*

SUPERSTITIONES. — Superstitio est cultus vel infidelitas, vel superflua, seu observatio inutilis, vana vel periculosa.

Pericatur per superstitionem quatuor modis: 1° Quando in cultu Dei observantur, vana, superflua, prohibita a Deo, nec probata ab Ecclesia; 2° quando committitur idololatria exterior, id est, cum defertur creaturae supremæ latræ cultus soli Deo debitus; 3° cum spreta prohibitione Dei vel Ecclesie nanopanter melia, quod nullam habent connexionem naturalem cum effectu qui fide exspectatur; 4° cum vi alicujus pacti vel expressi, vel tacti initii cum demone, imo sine pacto futura vel abscondita curiose investigantur. Quod dicitur divinalio, multasque habet species; 1° Magia diabolica; 2° sortilegium; 3° maleficium; 4° ars cognoscendi futura conjunctet vel

inspectione, v. g., apparitione mortuorum, quod necromantia dicitur, inspectione manus quod chiromantia dicitur, inspectione aquæ quod hydromantia dicitur; inspectione ignis vel lapidis alteriusve huiusmodi rei, quod geomantia dicitur; inspectione avium quod augurium sive auspicium dicitur; inspectione intestinorum animalis occis, præsertim demonis immolati, quod aruspicium dicitur, etc.; 5^a astrologia iudicialis, quæ ex consideratione situs et motus siderum futura contingentia prædicuntur; 6^a usus virgæ illicæ vel ferreæ ad investiganda occulta, v. g., auri argenti que cæterorumve metallorum venas, aquæ fontes, thesauros absconditos, furta, homicidia, adulteria, fornicationes cæteraque id genus; 7^a investigatio occultorum per aquam frigidam, vel per ignem, per sortes, etc.

Nec solum ejusmodi superstitionem crimine tenentur qui illas exercent, sed et qui exercentes consulunt, etiam si nullam eorum responsionibus fidem adhibeant; vel qui aliorum superstitioni participant, adjuvando, consulendo, laudando, consentiendo, imo quandoque et laudando. In rebus enim huiusmodi qui tacet consentire videtur, maxime si superstitionem impedire ex officio tenatur, vel si positus sit in ejusmodi circumstantiis in quibus silentium præ tacita rerum approbatione sumendum esse videatur.

Superstitio ergo, sive magica, falsa professione de veritate mentiens, et veraciter lædens, homines seducit a religionis divina, cuiusque demonum suadet, et ad omne nefas suos sequaces impellit. Hæc quinque genera maleficiorum continet, magicæ, mathematicæ, maleficæ, sortilegia, præstigia... horoscopia in constellationibus constat; maleficia sunt per incantationes; sortilegia per sortes; præstigia per phantasticas illusiones. Magiam Zoroastres rex Bactrianorum invenit, et post longa tempora Democritus ampliavit; hydromantiam Peræ feruntur invenisse; auguria Phryges; præstigia Mercurius... De his vide in sequentibus indicationibus.

Alcuin., Cl. 1196; Arnob., V. 773, 774; S. August., XXXII, 809; XLI, 245, 244, 286, 817, 798; Beda venerab., XCIV, 573; S. Benedict., CIII, 747; S. Bonifac., LXXXIX, 859; Burchard., CXL, 843; (canut. rex, CII, 4178; Carol. Magn., XCIII, 756, 882; Constantin. Magn., VIII, 25, 162, 240; S. Cummianus, LXXXVII, 990; Dracontius, LX, 797; S. Eusebius, LXII, 949, 950; Gratian., CLXXXVII, 1569. — Malucel. punitendi, S. Greg. Magn., LXVII, 757, 758; Guilelm. Tyrens., CCL, 612; Halitgar., CV, 683, 686, 700; S. Hieron., XXIV, 517, 618. — Muliercularum Christianarum, id., XXV, 498, 499, 1256, 1257. — In austeritate vitæ, S. Hilari., IX, 378; S. Hildegard., CXCVII, 1029, 1032; Hincmar., CCXV, 717, 718. — De sortilegiis ex sortibus sanctorum, *ibid.*, 718; Hugo de S. Vict., CLXXVI, 810 et seqq.; CLXXVII, 205, 201. — Nefanda, S. Isidor. Hisp., LXXXI, 840; LXXXII, 512, 593; Isidor. Mercat., LXXX, 408; S. Ivo., CLXI, 263, 168, 748, 756, 1275. — De magorum præstigiis, *ibid.*, 1517. — De variis speciebus magicæ, sortilegiis etc., Joannes Sarisb., CXCI, 407, 409, 415, 461. — Ægyptiorum, Lact., VI, 235, 252, 528, 620, 768. S. Leo Magn., LIV, 218 et seqq. — Manicheorum, id., LV, 874, 875, 912, 915. — Persarum, *ibid.*, 807. — Zoroastres, *ibid.*, 975, 976; LV, 412, 891. — In constitutione Honorii, Marius Mercat., XLVIII, 437; S. Martin Leg., CCVIII, 73. — Populi in defectione lunæ, S. Maxim. Taurin., LVII, 256 et seqq.; Petr. Bles., CCVII, 190 et seqq. — Judiciorum ferri candentis, etc., Petr. Cant., CCV, 226, 253, 259. — Quorundam hæreticorum, Petr. Monach., CCXIII, 547. — Judæorum, Petr. Venerab., CLXXXIX, 602. — Basilidis, S. Philast., XII, 1146; Prudent., LIX, 675, 676. — Ethnicorum, id., LX, 456 et seqq.; Raban. Maur., CVIII, 80, 459, 460, 463, 464, 736; CX, 1087 et seqq. CXI, 32, 75, 422; Regino, CXXXII, 349 et seqq.; Robert Pull., CLXXXVI, 1093, 1094. — Ludorum antiquorum, S. Salvan., LIII, 120, 121. — Turpes et otiosæ, Tertull., I, 505, 612; II, 401, 747, 748; Vit. Patr., LXXIII, 178, 181.

TRISTITIA. — Vide in indice præcedent. articul. de INVIDIA.

Abelard., CLXXVIII, 152, 153, 164. — Letalis, Abelard., CXI, 85; Alanus, CCX, 116. — Pestifera ejusque comitatus, Alcuin., Cl. 635; S. Anselm., CLIX, 642. — Impiorum, S. Augustin., XL, 1198. — Desperationis, S. Bernard., CXXXIII, 975, 974; CLXXXIV, 1248, 1249. — Ejus effectus, id., CLXXXV, 81, 82; Boetius, LXIII, 796, 797. — Duplex, S. Bruno Heribipol., CXLII, 181; Cassian., XLIX, 551 et seqq. — Fidelibus inimica, Cassiod., LXX, 506; S. Petr. Chrysolog., LII, 454. — Desperatio et voluptas sociæ sunt, *ibid.*, 199; S. Petr. Damian., CXIV, 182, 184, 485; Defensor., LXXXVIII, 683. — Judæi, S. Fulgent., LXV, 553. — Mortifers, *ibid.*, 290,

291; Garner., CXCH, 185. — Impiorum, Geribosus, CXCH, 1672. — Desperatio vitanda, S. Greg. Turon., LXXI, 228. — Ejus remedium, Halitgar., CV, 684, 685; Henricus, Card., CCIV, 275; Seneca Hildegard., CXCVII, 199, 60. — Cujusdam adolescentis, Grotuita monial., CLXXXVI, 1109 et seqq.; Hugo Erian., CCH 189. — Ejus comites, Hugo de S. Vict., CLXXVI, 1000 et seqq.; Innocent. III, pap., Cl. XVII, 443, 754; Joannes Sarisb., CXCI, 975; Lanfranc., CL, 150, 151, 258. — Judo, S. Maxim. Taurin., LVII, 566, 567; S. Paschas. Radbert., CXI, 1450, 1451; Petr. Ce. I., CCH, 685, 686; Petr. Lombard., CACI, 1340. — Mulieris, Philipp. de Harv., CII I, 1890 et seqq. — Ejus effectus, *ibid.*, 526; S. Prosper., LI, 459, 454. — Ejus incommodum, Raban. Maur., CIX, 983; CXL, 126. — Ejus natura et origo, *ibid.*, 1562, 1564. — Ejus remedium, *ibid.*, 1577. — Magna non potest diu dissimulari, Rupert., CLXVII, 538. — Lact., Thomas Cistero., CCVI, 786; Vit. Patr., LXXIII, 1033.

ULTIO. — Vide in indice præcedent. art. De ILLA, et Indicem de DILATIONE INIMICORUM.

Abelard., CLXXVIII, 153, 154; S. Agobard., CIV, 265; Alcuin., Cl. 634. — Atrocissima Benjaminitarum, S. Ambros., XVI, 899 et seqq.; S. Anselm., CLVIII, 567, 564; S. Bernard., CLXXXIV, 551; S. Bruno Heribipol., CXLII, 217, 218, 297, 343; S. Petr. Chrysolog., LII, 507. — Injuriam semper capiti excedere, S. Eusebius, LVII, 687, 688. — De morte comitis Flandrie, Gualbert., CLXVI, 1043. — Sanguinis et malorum, Geribosus, CXCI, 11; Gratian., CLXXXVII, 1180 et seqq.; S. Greg. Magn., LXXVII, 61. — Henrici in Gregorium, S. Greg. VII pap., CLXVI, 174; S. Hilari., IX, 911. — Dei per diluvium, Sancta Hildegard., CXCVII, 1002; Hugo de S. Vict., CLXXVII, 806. — Plebium, Humbert. card., CXLIII, 1164; Isidor. Mercat., CXIX, 457, 158. — Deo reservata, Lact., VI, 659; S. Leo Magn., LIV, 264. — Pia virginis patria virginis virginis in Appian Claudium, Oroz., XXXI, 776. — Horrenda in filios Israel, Petr. Comest., CXCVIII, 292; Petr. Lombard., CXCI, 1531; Petr. Monach., CCXIII, 545. — Furti in Achaz, Philipp. de Harv., CCIII, 923, 924; Rab. Maur., CIX, 609, 678. — Electorum de reprobia, id., CXI, 742. — Theodoti, Rufin., XXI, 525, 1068, 1069. An querenda de inimicis, *ibid.*, 800, 801. — Eam ne inimicis statim sumere imprudentia est, Rupert., CLVII, 1636. — Dei in superbos, id., CLXIX, 539 et seqq. — Inimicorum, Stephan. Grandmont., CCIV, 1112. — De imperio ultionis, Suger., CLXXXVI, 1407. — Ejus libido summus impatientis stimulus, Tertull., I, 1264; II, 573; Vilbald., CLXXXIX, 1402, 1403.

USURA. — Usura est lucrum ex mutuo. Nominis solum lucri, hoc loco intelligitur pecunia vel quæcumque alia res temporalis pretio æstimabilis, sive obsequium aut quodvis aliud onus pretio æstimabile inunctum, sive aliquid aliud. Usura est ubi amplius requiritur quam datur, v. g. si dederis solidos decem, et amplius quanti; vel dederis frumenti modium unum, et super aliquid exigeris.

Si feneraveris homini, inquit S. Augustinus in Pal. xxxvi, serm. 3, n. 6, id est mutuum pecuniam tuam dederis, a quo aliquid plus quam dedisti expectes accipere, non pecuniam solum, sed aliquid plus quam dedisti, sive illud triticum sit, sive vinum, sive oleum, sive quodlibet aliud; si plus quam dedisti expectas accipere, fenerator es, et in hoc improbandus, non laudandus.

Usuram illicitam esse certum est. Nam ex natura rei est illicitum et contra iustitiam commutativam, in rei unius commutatione pro alia, plus exigere, aut accipere quam valeat res quæ datur, nisi aliquid aliud interveniat, ratione cuius si lud amplius, iuste accipiat; sed accipere aliquid ultra sortem pro mutuo est pro commutatione rei mutuo datæ, accipere plus quam valeat, nisi interveniat aliud ratione cuius illud iuste accipiat; ergo si solius mutui, nefas est ex natura rei et contra iustitiam commutativam aliquid ultra sortem accipere, ac proinde usura illicita est contra commutativam iustitiam, restitutioneque obnoxia...

De his lege quæ sequuntur.

Alexander III, papa, CC, 196, 757, 904; Amalar., CV, 878. — De inhumantate feneratorum, Ambrosius, III, 984, 985. — Ab usu dicta, *ibid.*, 775, 777; XVI, 963, 964. — Non accipienda, Auto, CXXXIV, 58; S. Bruno Asten., CLXIV, 458, 528. — Prohibita, Bruno Heribipol., CXL, 85, 215, 216; Canut. rex, CLII, 1196; Carol. Magn., XCVII, 809; Constantin. Magn., VIII, 597, 968; S. Cummianus, LXXXVII, 991. — Clericorum, Gratian., CLXXXVII, 244 et seqq., 958 et seqq.; Halitgar., CV, 686. — Eius iniquitas, S. Hilarius, IX, 507. — Grave et iuge furum, Hildegard., CLXXI, 817. — Non repetenda, Innocent. III, papa, CCXV, 572, 1308; CCXVI, 1257; CCXVII, 229; S.

Isidor. Hispal., LXXXII, 287; Isidor. Mercat., CXXI, 517, 886; S. Ivo, CLXI, 439, 469, 903, 886, 1168. — Clericali, Petr. Bles., CCVII, 63 et seqq.; Petr. Cant., CCV, 135; Petr. monach., CCXIII, 547; Philipp. de Harveng., CCIII, 735. — Usurarius non potest esse clericus, Prudent., LX, 997, 1040; Raban. Maur., CX, 709; Regino, CXXXII, 233 et seqq.; Stephanus Grandimont., CCIV, 1111.

VANITAS. — Vide indexem præcedentem in art. De superbia.

Alanus, CCX, 115; Alcuin., CI, 635, 636. — Temperantiam est, S. Ambros., XIV, 583, 1249; S. Anselm., CLVIII, 736, 741. — Vanitati subiecta est omnis creatura, S. Augustin., XXXV, 275; XCVIII, 1095; CXXXIX, 1846; S. Bernard., CLXXXII, 908 et seqq., 973, 976; CLXXXIV, 795, 796. — Hominum mundo et carni servientium, *ibid.*, 506; S. Bonifac., LXXXIX, 855; S. Bruno Heibopol., CXII, 121, 153, 167, 168, 170, 210. — Episcopi, Carol. Magn., XCVIII, 1389. — Episcopi cuiusdam, qui voluit adorari, *ibid.*, 1835; Cassiodorus, LXX, 184, 288, 289; Defensor, CXXXIII, 648; Ernald., CLXXXIX, 1553; Garner., CXCIII, 155; Gerhobas, CACIV, 1011, 1012. — Quod præterite potest, vanum est, S. Greg. Magn., LXXX, 595, 932, 845, 844; Halitgar., CV, 661; Hervæus Burghol., CLXXXI, 1503; S. Hieronym., XLII, 412 et seqq., 434, 502, 505, 504, 608, 692. — Ejus definitiones, *id.*, XXIV, 515. — Omnia perdit opera, *ibid.*. — In episcopo, Sancta Hildegard., CXVII, 174. — Cavenda ab episcopo, *ibid.*, 182. — Si sint omnia, quomodo ipse Salomon non vanitas, Hugo de S. Victore, CLXXV, 120, 123, 151 et seqq. — Triplex, *ibid.*, 118 et seqq. — Mundi, *id.*, CLXXVI, 785. — Ejus comites, *ibid.*, 999; Innocent. III, papa, CCXVII, 784. — Quadruplex, Isidor. Hispal., LXXXIII, 96, 97. — Romanorum, Joannes Sarisb., CXIX, 494, 711, 716, 974, 983; S. Leo Magn., LV, 177; S. Leo IX, papa, CXLIII, 744. — Magicarum artium, S. Martin. Legion., CCVIII, 566, 645; CLIX, 294; Maxim. Tauris., LVII, 354, 303; Othlon., CXLVI, 288; Petr. Cell., CIII, 750. — Ejus vincula sunt septem vitia principalia, Petr. Comest., CACVIII, 1783. — Philosophica, Petr. Lomb., CXCI, 1443. — Paganorum, S. Philastr., XII, 1187, 1216. — Philosophica, *ibid.*, 1149. — Nobilitas ac divitum, S. Prosper, LI, 483, 496; Raban. Maur., CIX, 731, 1003. 1006, CXII, 1556, 1580; Rodulf., CXIX, 722. — Fugienda, Rufo., XXI, 576, 419, 669. — Humana, Rupert., CLXVII, 775, 776; CLXIX, 143, 151. — Divitiarum, Smaragd., CII, 936; Tertull., I, 1320; II, 1048. — Triplex, Thomas Cisterc., CCVI, 183. — Hominis quadruplex, *ibid.*, 121; Vit. Patr., LXXIII, 248, 249. — Feminarum, Zeno, XI, 294, 505.

VINDICTA. — Vide Utrio.

VIOLENTIA. — Adam Præmonst., CXCVIII, 598; Alcuin., CI, 634; Carol. Magn., XCVII, 860. — Virginis, S. Dunstan., CXXXVII, 444. — Tyrannica, Ernald., CLXXXIX, 1617. — De violatoribus Ecclesie, Gerard., CLXX, 1144, 1174, 1216. — Hostis inquit, Gerhobas, CXIV, 61; Godfred., CLXIX, 329. — Puellarum, Gratian., CLXXXVII, 415, 1411. — Conjugalis, *ibid.*, 1412 et seqq., 1484 et seqq.; S. Gregor. Magn., LXXV, 459, 460; LXXVII, 2, 5; Halitgar., CV, 683, 684. — Longobardorum, Helinand., CCXII, 971; Henricus, card., CLIV, 222; Hervæus, CXXXII, 696. — De violatoribus fidei matrimonialis, Sancta Hildegard., CXCII, 749. — Impiorum et aultorum, Hugo de S. Vict., CLXXV, 252 et seqq. — Castrationis in personam presbyteri, Innocent. III, pap., CCXV, 1443; CCXVI, 85. — In clericos, *ibid.*, 613; CCXVII, 220; Isaac, CXXIV, 1095; S. Isidor. Hispal., LXXXII, 597; Isidor. Mercat., CXXX, 251, 991, 992; S. Ivo, CLXI, 562, 579, 580. — De pudicitia violenter rapta, Joannes Sarisb., CXCI, 505. — In mulierem, Joannes VIII, papa, CCXVI, 691, 932. — Alrox, Juvencus, XIX, 191. — De violenta promotione Anthimi, S. Leo Magn., LV, 978; LVI, 442; Orderic., CLXXXIII, 384. — Raptoris, Petr. Bles., CCVII, 40. — Conjugum comitis, Petr. monach., CCXIII, 602; Philipp. de Harv., CCIII, 1148, 1149. — De raptoribus virginum, Regino, CXXXII, 273, 353, 514, 582. — Tyrannorum non sinit vociferare oppressos, Rupert., CLXVII, 577, 578.

VIS. — Vide Violentia.

VITIUM. — Sane sicut aliud est morbus atque aliud est vulnus, sic procul dubio aliud est vitium atque aliud est peccatum. Sicut in corpore videmus, sic et de corde intelligere debemus, quia aliud est ex oculo prodians interna corruptio, atque aliud extrinsecus inflicta manifesta contritio. Sic aliud est quando malum in sola cogitatione, etiam ab initio sentitur, atque aliud quod nutu spontaneo ex deliberatione committitur. Illud quasi ab initio nascitur, istud quasi extrinsecus infligitur.

Vitium itaque est ipsa infirmitas naturalis corruptionis; peccatum vero est ipsa prava assensio tentantis infirmitatis. Vitium est quasi quedam passio nature, peccatum vero est spontanea quedam actio indestrina. Vitium est ipse appetitus mali, qui solet præcedere vel provocare consensum; peccatum autem ipse est consensus mali, qui solet sæpe subsequi vel comitare appetitum. Profecto illud est pravum, pravum motum in corde sentire, atque aliud pravo motui consentire. Quod pravum motum sentimus, vitium est; quod pravo motui consentimus, peccatum est. Vitium itaque est in sensu et in affectu; peccatum vero est in solo consensu seu etiam affectu. Quando quod verum est videtur nobis falsum, et quod falsum videtur esse verum, vitium est in sensu. Quando quod justum est videtur nobis amarum, et quod justum est videtur esse jucundum, vitium est in affectu. Sed cum falsam opinionem fidem adhibemus, jam sensus nostri vitium transit in peccatum. Sic cum prave delectationi acquiescimus, affectus nostri vitium similiter transit in restum. In hunc modum vitia in peccata transeunt, et consentientem reum constituunt. Vitium itaque sensuum sit origo errorum, vitium vero affectuum radix iniquitatum. Sensum autem non corporis, sed cordis hic intelligimus, unde et sententiam dici non ambigimus; habes itaque sensus et exordinatus affectus omnium malorum origo sunt. In hunc itaque modum vitium dominatur sensui et affectui, et cum consensum allicit, vel etiam in effectum transit, sit causæ peccati. Consensum autem non semper effectus consequitur, sed cum necessitate præpeditur, solo consensu peccati culpa consummatur. Triplex vitium est: fastidium boni, desiderium mali, ambiguitas utriusque discernendi; hoc est quod homo est torpens ad bonum, ferrens et inquietus ad malum, et habes et lipissus ad utrumque discernendum. Ecce tria vitia, impotentia, ignorantia, concupiscentia...

Magnum est certamen vitiorum adversus virtutes; tunc enim poteris omnia vitia vincere repugnando cum divino adiutorio, si contra vitia singula opposueris virtutes. Solet enim pugna vitiorum adversus virtutes ad profectum venire hominis; quia per illud certamen mens excitatur, et ab elationis vitio purgatur. Contra singula quoque vitia virtutes sunt adhibendæ; contra luxuriam munditia cordis est adhibenda; contra iracundiam vero patientia; contra timorem mittenda est fiducia; contra leporem vero zelus est adhibendus; contra tristitiam quoque malum adhibendum est gaudium spiritale; contra accediam vero fortitudo est assumenda, contra aversionem assumenda est largitas; contra superbiam autem humilitas est adhibenda, contra odium vero caritas est assumenda; et sic de aliis... Et hæc sequentibus commemorantur.

Eorum turpitudinem, Abelard., CLXXVIII, 1175; Absalon, CXXI, 41, 75, 76, 89. — De eorum pugna, Adalger., CXXXIV, 929; Adam. Pers., CCXI, 664. — Jadicum et jurisperitorum, *ibid.*, 666 et seqq. — Septem principalia, eorumque remedia, Alanus, CCX, 174. — Sacerdotum, *ibid.*, 191. — Conjugatorum, *ibid.*, 193. — Viduarum, *ibid.*, 194. — Virginum, *ibid.*, 191, 193. — Somoletorum, *ibid.*, 195, 196. — Eorum remedia, *ibid.*, 470, 471. — Octo principalia, Alcuin., CI, 632, 1191. — Prætorum, Alexander III, papa, CC, 869, 870, 1578. — Ministrorum, *ibid.*, 878. — Prima cavenda, S. Ambros., XIV, 935. — Septem ex superbia orta æferantur, *id.*, XVII, 756, 882. — Eorum enumeratio et unde sint orta, et quomodo fugienda, S. Anselm., CLVIII, 681 et seqq., 870; CLIX, 619, 682, 695. — Eorum malitia et fœditas, *ibid.*, 701; Arnulf., CCI, 176. — Quibus armis expugnetur, Atto, CXXXIV, 29; S. Augustin., XXXII, 674. — Dicuntur quod est contra naturam, *ibid.*, 640, 1290. — Radices peccati, *id.*, XXXIII, 561, 571, 756, 737. — Eorum Deus non est auctor, bene tamen ordinator, *id.*, XXIV, 158, 141, 154, 160, 239. — Vitiosi bene viventibus insulant, *id.*, XXXVII, 1151, 1152. — Omnia vitia inimica sunt Deo, *id.*, 2062, 2063. — In voluntate ponuntur, *ibid.*, 1936. — Constante debellanda, *id.*, XL, 358, 570, 1189, 1191. — Tria timenda, *ibid.*, 1105, 1354. — Naturam bonam testantur, *id.*, XLI, 349, 350. — Vitium naturæ inest, sed vitium naturæ non est, *id.*, XLIV, 349, 570, 690 et seqq., 695, 696, 743, 748, 853, 855. — Vitium non est natura, *id.*, XLV, 1159, 1323, 1357. — Sed contra naturam, *ibid.*, 1424, 1427, 1429, 1870, 1896. — Vitium propagat vitium, *ibid.*, 1167, 1871, 1874, 1885, 1896. — Capitalia, Beda Venerab., XCIV, 571. — Vitium et peccatum in quo differunt, S. Benedict. monach., LXVI, 379. — Citius extirpanda, *ibid.*, 279. — Quid de vitio proprio, *ibid.*, 525, 524; S. Bernard., CLXXXII, 775, 774; CLXXXIII, 741, 742, 1060, 1061, 1085 et seqq.; CLXXXIV, 527. — Foveat vitia qui vitis faveat, *ibid.*, 1099. — Vitium est

virtutis privatio, *ibid.*, 543, 544. — Eorum duplex species, *ibid.*, 580, 581; CLXXV, 155, 156; Boetius, LXIV, 220, 276. — Eorum patredo, S. Bruno Asteus., CLXIV, 578. — Contra ea pugna est vita hominis, *ibid.*, 577. — Eorum potestas, S. Bruno Heribol., CXLI, 298. — Omnia, Carol. Magn., ACVII, 322; Cassian., XLIX, 280. — Octo principalia, *ibid.*, 609, 611 et seqq. — Sanctorum, *ibid.*, 1256, 1240. — Eorum fides, 1255, 1258; Cassiod., LXX, 883, 785; LXX, 770, 771, 891, 882, 964, 1032; S. Petr. Chrysol., LII, 207, 219, 230, 514, 518. — Eorum incedium, *ibid.*, 518; Claud. Mar. Vict., LXI, 969, 970. — Eorum varietas, S. Cyprian., IV, 355. — Eorum amplissima enumeratio, *ibid.*, 585. — Eorum assertores blandi, *ibid.*, 781. — Forti, *ibid.*, 215, 214. — Cadalo, S. Petr. Damian., CXLI, 294, 295. — Quando superentur, *ibid.*, 528, 529. — Mundi exsecranda, *ibid.*, 527, 528. — Vitii contra naturam graves, *id.*, CALV, 162. — Quomodo mortificanda, *ibid.*, 554, 555, 556, 768, 769 et seqq. — Eorum remedia, *ibid.*, 922, 925. — Defensor, LXXXVIII, 635, 636; S. Eugyp., LXII, 565, 645 et seqq. — Eorum enumeratio, *ibid.*, 753, 882. — Non pallianda, Placid., CXXVI, 222. — Capitalia, *ibid.*, 519. — Monachi, S. Prudentius, LXXXVII, 1105. — Eorum enumeratio, S. Fulgent., LXX, 354. — Septem principalia, Garner., CXIII, 155, 154. — Clero exprobrata, Gildas sap., LXIX, 367 et seqq., 392. — Vitiiorum christianorum apud Antiochiam viventium enumeratio, Godefrid. Bull., CLV, 997 et seqq. — Parentum vitii non imputantur, Gratian., CLXXXVII, 307. — Adversum nos laedus ineunt, S. Gregor. Magn., LXXIV, 651, 652. — Capitalia, *id.*, LXXVI, 621 et seqq. — Eorum mater, *id.*, LXXVII, 61, 67, 79, 80. — Quomodo curanda, *ibid.*, 111, 112. — Extirpanda priusquam virtutes inserantur, *ibid.*, 117 et seqq., 235, 510, 541. — Ad ea quid necessarium, *ibid.*, 524. — Regine Brunichildis, S. Greg. Turon., LXXI, 891, 595, 605, 621, 622. — Laudum, Gilbert. abb., CLVI, 921. — Fugienda, *ibid.*, 26, 27. — Eorum origo, *ibid.*, 27. — Pravorum pastorum, Gilbert. Gemblac., CXXI, 1288, 1289. — Monachorum, *ibid.*, 1291. — Gravissima, Guillelm. Tyren., CCI, 235, 234. — Octo principalia unde oriuntur, Halitgar., CV, 657. — Sacerdotum, *ibid.*, 693; Henricus Septimell., CCIV, 862. — Causæ sunt calamitatum, S. Hieron., XXII, 410, 600, 875. — Nisi coesceantur superbiunt, et obediens sibi ad inferas detrudunt, *ibid.*, 814. — Eorum principis obviandum, ne crescant, *ibid.*, 598. — Habent bestiarum imagines, *id.*, XLIV, 475. — Uva acerba, *ibid.*, 881, 885. — Denim amarum et crudelem efficiunt, *id.*, XIV, 102. — Dulcia sunt, *ibid.*, 954; XXVI, 63, 577. — In ortu necanda, S. Hilari., IX, 781. — Eorum strages, *ibid.*, 825. — Pariunt affectum declinandi a Deo, *ibid.*, 527. — Eorum enumeratio, Hildebert., CLXXI, 428, 517, 818. — Sine his nemo nascitur, *ibid.*, 1023, 1024. — Ex vitii aliorum nostra sunt corrigenda, *ibid.*, 1034, 1035, 1663, 1666. — Sacerdotum, sancta Hildegard., CXCII, 269, 272, 568. — Carnis, *ibid.*, 865. — Septem, Hugo de S. Vict., CLXXV, 400, 401 et seqq. — Quæ sint, *id.*, CLXXVI, 525 et seqq.; CLXXVII, 515 et seqq., 583. — Vitiiorum religionem suffocantem describit, *ibid.*, 189, 190, 501, 831 et seqq. — Sacerdotum tria, *ibid.*, 850, 851. — In monasterio corrigenda, Innocent. III, papa, CCXIV, 56. — Gravia in Islandia corrigenda, *ibid.*, 288. — Clericorum libere audacter corrigenda, *ibid.*, 297. — Abbatum, *ibid.*, 820. — Enormis in Ecclesia et in terra, *id.*, CCXV, 189. — Archiepiscopi, *ibid.*, 535. — Canonicorum Portugallensium, *id.*, CCXVI, 248. — Monachorum corrigenda, *ibid.*, 511, 615. — Intrusionis, *ibid.*, 541; CCXVII, 417, 659. — De conflictu vitiiorum et virtutum, S. Isidorus Hispal., LXXXI, 615; LXXXIII, 654. — Ex vitii ortu, *ibid.*, 631, 635, 642 et seqq. — Octo principalia, *ibid.*, 915, 96, 1178, 1205 et seqq. — Quæ excludunt a sacerdotio, Joannes Rothomagus, CXLVII, 225, 226. — Quæ sacerdotibus debent esse aliena, *ibid.*, 224. — Mathematicorum, Joannes Sarisb., CXCI, 440, 455. — Mundana comedenda, vel tragœdia, *ibid.*, 488. — Tyranni, *ibid.*, 512, 515, 628. — Septem principalia et sequela eorum, *ibid.*, 711. — Oriuntur ex aliis, *ibid.*, 984. — Magna generat negligentia.

parvorum, *ibid.*, 984. — Non excludit boni, *ibid.*, 1005. — Octo principalia, Jonas Aurelian., CVI, 211. — De vitii virginibus ac monachis, S. Julian., XCVI, 937; Juvenius, XIX, 275. — Egyptiorum, I. act., VI, 255, 282, 526, 620, 786. — Affectus juxta Stoicos et Peripatetios, *ibid.*, 688. — Juxta Ovidium, *ibid.*, 689. — Colentium deos plurimos, *ibid.*, 575, 583. — Quam nefanda in Anglia, tempore Lanfranci, Lanfranc., CL, 557, 558, 615. — Graviora, S. Leo Magn., LIV, 286. — Mulier septem vitii repleta, *ibid.*, 1424. — Eorum somnus, S. Maria. Leg., CCVIII, 61. — Originale et actuale, in matre Christi deleta, *ibid.*, 93. — Eorum fetor, *ibid.*, 122. — Eorum deformitas, *ibid.*, 168. — Septem principalia et comitatus eorum, *ibid.*, 731 et seqq. — Eorum coactio, *ibid.*, 981. — In sancta Ecclesia, *ibid.*, 988. — Quibus fere omnes homines ebrui sunt, *ibid.*, 989. — Eorum ætus, *ibid.*, 17. — Eorum remedia, *ibid.*, 51, 116, 121. — Monachorum, *ibid.*, 131. — Quæ ex concupiscentiis oriuntur, *ibid.*, 205. — Eorum pugna, *ibid.*, 282. — Antichristi, *ibid.*, 560, 569 et seqq. — Ministrorum Antichristi, *ibid.*, 582, 588. — De muliere vitii et sanguine involuta et ebris, *ibid.*, 587. — Herodis regis, Mattheus Vindobonens., CCV, 296, 311, 950 et seqq. — Judæ Scarioth, S. Maxim. Taurin., LVII, 586, 587. — Sententiarum philosophorum de anima, Menagald., CLV, 154. — Filiorum Ludovici Pii, Nithard., CXVI, 45 et seqq. — Eorum rabies, appropinquante tempore Antichristi, grassabitur, Orderic., CLXXXVIII, 575, 576. — Eorum exemplis recta doceatur, Othlon., CXI, 78. — Eorum varia medicamenta, *ibid.*, 151, 251, 255. — Eorum enumeratio, S. Paulus., XCII, 226. — Eorum remedia, *ibid.*, 210; S. Paulin. Nol., LXI, 725, 726, 750. — Eorum varietas in singulis hominibus, Petrus Bles., CXXII, 37 et seqq. — Horrenda cujusdam episcopi, *ibid.*, 65 et seqq. — Omnia vitia alicorum, *ibid.*, 72 et seqq. — A Deo castigata per calamitates, *ibid.*, 329, 550. — De vitio communi curialium, *ibid.*, 440. — Advocatorum, Petr. Cant., CCV, 159. — Prælatorum, *ibid.*, 185, 189. — Eorum cubile, Petr. Cell., CCII, 609. — Carnis, *ibid.*, 627. — Quæ excluduntur silentio, *ibid.*, 750. — Quæ excluduntur abstinentia, *ibid.*, 650. — Monstra vitiiorum, *ibid.*, 750, 852; Petr. Comest., CXCVIII, 1760; Petr. Lomb., CXCI, 1458. — Clericorum, Petr. monach., CCXIII, 549. — Comitatus Tolosani, *ibid.*, 555, 564, 803, 589. — Secularia, *id.*, S. Philastr., XII, 1186. — Absalomis, Philipp. de Harveug, CCIII, 1072, 1075. — Sodomorum punia, *ibid.*, 1119. — Prælatorum blanda, *ibid.*, 688, 689. — Regum, *ibid.*, 1169. — Monachorum, Philipp. rex, CLIX, 837. — Naturæ, S. Prosper, LI, 446. — Expurganda, *ibid.*, 472, 475. — Omnia sunt contra naturam, *ibid.*, 491. — Furie dicta, Prudent., LX, 21. — Specie virtutum fallunt, *ibid.*, 65, 64. — Eorum tres species odibiles, Rahan. Maur., CII, 945, 946; CX, 590; CXI, 920. — Eorum materia et soboles, *id.*, CXII, 1548, 1582. — Carnalium et spiritualium vitiiorum discretio, *ibid.*, 586, 1199, 1400. — Evellendi, Radulph. Ard., CLV, 1580; Reiner., monach., CCIV, 92. — Religiosorum, sive claustralium, Robertus Pulvis, CLXXVI, 941. — Quibus armis comprimentur, Rodulf., CXIX, 707. — Carnis quomodo dormiantur, Rufus., VII, 508, 922, 923, 1089. — Cor est statio et sedes eorum, *ibid.*, 817. — Amputanda, Rupert., CLXVII, 1056, 1125, 1804. — Septem, *id.*, CLXVIII, 888, 889. — Eorum causa abundantia rerum, S. Salvan., LIII, 121 et seqq. — Pravitatis apud Christianos, *ibid.*, 70, 71. — Eorum sententia fere omnes caros Christianorum, hoc tempore, *ibid.*, 66. — Divites, cum divitiis amittunt, desinant esse vitiosi, *ibid.*, 119. — Diversorum gentium propria, *ibid.*, 142 et seqq. — Civitatum excediorum causa, *ibid.*, 125. — Possunt emendari per disciplinam, *ibid.*, 119. — De eorum circumcissione, Smaragd., CII, 635. — De eorum rubigine, Stephan. Grandimont., CCIV, 1096. — De eorum corruptione in eunectis hominibus dapsicatur, *ibid.*, 112. — In quadam Ecclesia pullulantis, emendanda, Stephan. Tornacensis., CCXI, 537; Thomas Cisterc., CCVI, 146. — Eorum genera, *ibid.*, 68, 119, 120, 121; Viti. Patr. LXXIII, 164, 165.

CLXIX.

INDEX DE HOMICIDIO,

LOGICE PROPONENS PATRUM DICTA CIRCA HOMICIDIUM, SUICIDIUM,
DUELLUM, INFANTICIDIUM, ABORTUM, ETC.,

EXHIBENS PRÆTEREA LEGISLATIONEM ET JURISPRUDENTIAM

CIRCA HÆC MEDIA ÆTATE VIGENTES, ET PÆNAS HIS CRIMINIBUS INFLICTAS.

MONITUM PRÆVIUM.

Quantæ utilitatis, forte necessitatis, quanti commodi ac proinde ipsius quidem jucunditatis hæc sibi tabula synoptica et analytica sanctorum Patrum Ecclesiæ Latinæ circa homicidium et omnes quæstiones ad illud plus minusve attinentes : 1° theologo qui non tantum majoribus traditionis catholice lineamentis, sed ipsis etiam minimis in quibus non raro maxima mirabiliter elucet inspicendis cognoscendisque acriter incumbit ac studet, eo sine ut tum seipsum tum conceditos et ex officio erudiendos discipulos dogmatis catholici et morales certiores faciat, aut etiam in publicum bonum aliquod ædificium didacticum supra firmam traditionis petram fundatum extollat, vel adhuc quedam specialia puncta, ut duellum, suicidium, etc.; sive historice sive dogmatice altius investiget; 2° doctore et oratori christiano in cathedra veritatis, cujus ibi nervus post Scripturam sacram est certe robustissimus traditio sæculorum christiana continua et universalis, ad illuminandas intelligentias, necnon inclinanda ad veritatis verbum et mulcenda fidelium pectora; 3° cuique tandem Christiano, recte ac coram Deo tutæ agendi rationis quantumcunque diligenti, ne dicam ipsi qui de foris est sapiens, meræ naturali rationi obsequioso, ad enodandas tot justitiæ quæstiones in quibus multi antiqui non minus errarunt quam desudaverunt, ad interrogandos tam profundos, tam obscuros ac proinde lumini humanæ rationis incerto impervios vitæ et mortis abyssos. tu ipse, optime lector, ipse intraberis, oculos in hanc tabellam infigendo et omnes illius rivulos, unum post alterum lento attentoque gradu invisendo et sequendo.

MODUS EA UTENDI.

In illa invenies, non dico omnia verba SS. Patrum ad homicidii materiam spectantia, quod forte nec tibi nec mihi de meliori fuisset bono, sed certo omnes sensus, omnes ideas fundamentales et etiam sæpissime remotiores per duodecim sæcula in Ecclesia occidentali emissas, duplici generatim modo indicatas, primo expremente utulum generale, deinde capit et aliquando numerum capituli operis talis vel talis Patris; secundo remittente lectorem ad totum universæ Patrologiæ et ad columnam hujus tomi, sicut utrumque, tomus et columna, in editione nostra occurrunt: ea indicandi ratione his etiam qui nostra non adhuc gaudent editione Patrum, primæ hærentibus notationi, perutilis erit hæc tabella. Unum dictu mihi superest. Nullum occurrit opus in Patrologia Latina quod totum circa materiam præsentem versetur, pauca, tria vel quatuor et hæc brevia majori parte de illa tractant ita ut sæpissime non occurrant nisi loca plus minusve extensa aut accidentales textus. Omnia tamen et hæc et illa, eo sane pretiosiora quo rariora et quasi sententiali brevitate enuntiata accurate collegimus non raro tales describentes breviores textus, longiores autem contractiori forma induentes, adeo ut ipsa nostra tabella tuis occurrat oculis et menti quasi lætus campus, vario ac stupendo idearum numero luxurians et quidquid in Patribus Latinis exstat redolens, et sic pleno jure titulum præferat, ut inscripsimus, tabulæ synopticæ, universalis, uno oris hiatu totam occidentalis Ecclesiæ per duodecim sæcula traditionem circa homicidium et consequentia sonantis; quod non impedit quin ipse ad genuinum textum recurras si forte ex humana fragilitate quædam omisimus aut non sat clare expressimus aut etiam alia, nimis in opere prompti, non sat recte intelleximus. Quoad divisionem rerum theologicarum, ordini et claritati pariendæ necessariam, de ea sentio quidquid libuerit. Nostra est tota, si defectuosa, nos soli in culpa sumus.

ORDO RERUM DE HOMICIDIO.

CAPUT PRÆVIUM. — Quæstio 1: Quid est homicidium? — Quæstio 2: Quotuplex est homicidium?

CAPUT PRIMUM. — 1. De illegitimitate homicidii. — Assertio 1: Homicidium in genere spectatum est graviter illicitum. — Assertio 2: Homicidium directum privatum quacunque de causa perpetratum sive in se sive in alio est graviter illicitum, ubi de suicidio, duello, parricidio, homicidio sacrilego, abortu.

II. De legitimitate homicidii. — Assertio 3: Homicidium publicum sive directum sive indirectum in semetipso perpetratum non sat demonstratur licitum. — Assertio 4: Homicidium publicum sive directum sive indirectum, in alios juxta de causa perpetratum, est omnino licitum. — Assertio 5: Homicidium privatum indirectum (id est, non in re intentum et primo volitum) sive in nobismetipsis sive in aliis perpetratum rationabili et sufficienter gravi urgente causa, est licitum. — 1° Ubi de defensione famæ et honoris periclitantis; 2° Bonorum fortunæ magni valoris; 3° Proprie vitæ contra injustum aggressorem; 4° Pudicitie invasæ; 5° Juris maritalis per adulterium læsi. — Assertio 6: Homicidium mediatum (illud ad quod tantum cooperamur) sortem sequitur respectivam homicidii sub multiplici præcedenti respectu consideratum. — Ubi de homicidio jubente, consulente, illi consentiente, participante. Cuique as-

sectioni annectentur : 1^a poenae a jure canonico aut etiam civili contra speciale prohibitum crimen lata, prout in Patrologia occurrunt ; 2^a facta varia circa materiam quam sive elucidant, sive confirmant.

Caput II. — De jure publico circa homicidium prout in Patrologia latina occurrunt.

Caput III. — De mutilatione vel homicidio imperfecto.

Pauca insuper. — Cum in materia de qua agitur prout difficillima et magis abstrusa, non semper sibi concordent SS. Patres, ad invicem collati imo aliquando si sibi invicem in diversis eorum operibus contrarii videantur, nos ubi talis dissonantia contingit, curavimus textus non consonantes separandos et opiniones distinguendas, unam post aliam ponentes. Sic ergo omnibus absolutis, capitis præter quaestio prima.

CAPUT PRÆVIUM.

QUÆSTIO PRIMA. — Quid est homicidium?

Occidere est carni animam eripere, Tertull., De resurrectione carnis, II, 835. — Homicidium ex homine et corde compositum est, Hervæi Burgidolensis monachi, in Epist. ad Rom. cap. I, CLXXXI, 616. — Homicidium alia invidiæ : invidia mater est homicidii et fratricidii. — Hac enim exagitatus Cain fratri ait in dolo : « Eamus in campum. » Hac exagitatus Job Amasam sic interfecit. Petri Cantoris verbum abbreviat, cap. 14, CCV, 53. — Homicidium est cædes in hominem, parricidium cædes in parentem. S. Isidor., Hispal. episc. Etymolog., lib. IV, cap. 26, LXXXII, 210. — Homicida componitur ex homine et cæde : patricida est qui parentem occidit, Alcuinus, De div. offic., cap. 13, C, 1195.

QUÆSTIO II. — Quotplex est homicidium?

Ad intelligentiam rectam subsequens quædam hic nostras divisiones jungimus, plures alias SS. Patrum adjecturi.

Homicidium est : 1° publica vel privata auctoritate iustum sive est publicum et privatum ; 2° directum vel indirectum, directum cum in se primario intenditur, indirectum cum non in se intenditur primario, sed procuratur ut medium aliquid ad finem quem intendimus ; 3° immediatum vel mediatum, prout illud committitur non a nobismetipsis sine addito, sed per interventum alicujus causæ a nobis diversæ e quam ipsi ad occidendum movemus ; 4° in nobis vel in aliis perpetratum. Hoc et plures alios respectus præsupponentes loquuntur SS. Patres specialiter de homicidio spirituali.

Homicidæ spirituales nequiores homicidæ corporum, S. August., Enarr. in Psal. civ, XXXVI, 615. — Duplex est homicidium, aliud corporis, aliud multo pejus animæ, S. Benedict., Regul. comment. cap. 4, LXVI, 512. — Homicidiorum tria genera esse dicebat B. Petrus et poenam eorum parilem fore. Sicut enim homicidæ interfectores fratrum, ita et detractores eorum eosque odientes homicidæ appellavit, Goffrid. ab. Vindocinensis, epist. 22, lib. IV, CLVII, 166. — Iterum de intentione. Cum minister iudicis occidit eum quem iudex jussit occidi, profecto si id sponte facit, homicida est (subintellige affective, non in re) ; etsi autem occidat quem scit a iudice debuisse occidi, Gratiani Decret., p. II, cap. 25, q. 5, cap. 14, CLXXXVII, 1222. Idem habet Ivo Carnot., Decreti par. I, cap. 103, CLXI, 724, et D. August. liber Quæstion. in Exodum, quæst. 20. — Homicidium spirituale caveant episcopi, presbyteri et diaconi, S. Hieronym., Comment. in Jerem., lib. IV, cap. XXIV, 811. — Quod piura sunt homicidarum genera, Burchardus Wormiac., II part., Decret. lib. VI cap. 26, CXL, 771.

Homicida qui fratri suo mala persuadet, *ibid.*, cap. 27. Idem habet D. August., tract. 42 in cap. VII Joan.

Homicidium lege vetitum putabatur non aliud esse nisi corporis peremptio. Aperuit autem Dominus omnem iniquum motum ad nocendum fratri, in homicidii genere deputari, Gratiani Decret., part. II, c. 25, cap. 28. Idem habet D. Augustinus, lib. XIX Contra Faustum, cap. 25. Omnis iniquitas et oppressio et injustitia iudicium sanguinis est, et tunc gladio non occidit, voluntate tamen interficit, Gratiani Decret., p. II, c. 25, q. 5, c. 25. Idem habet S. Hieronym., in Isaiam, cap. XXXIII. — Sunt homicida actus et voluntatis, Petr. Lomb. in Epist. B. Petri ad Rom., cap. I, CXLI, 1535.

Secundum præceptum est : « Non occides, ubi secundum litteram actus homicidii prohibetur, secundum spiritum verum etiam voluntas occidendi, Petri Lomb. Sentent., lib. III, distinct. 57, CXCLII, col. 852. — Idem habet magist. Bandini Sentent. lib. III, de Verb. incar. distinct. 57, CXCLII, 1088. — De diversis modis quibus aliquis in culpa coram Deo esse potest, cum homicidium perpetrat, Innocent. III, CCXVI, 125. — Homicida spiritualis, S. Greg. Magn., Moralium lib. XVI, in cap. XXIV B. Job., cap. 59, LXXXV, 1155.

Interrogandus est a confessorio homicida de circumstantiis sui criminis, an interfecerit ex subito iræ motu... vel spe pecunie vel vim vi repellendo vel injurias illatas vindicando aut repellendo, Alanus de Insulis, liber penitentialis, CXX, 289. — Nemo implet hoc præceptum : « Non occides, » nisi habeat in proposito non occidere, etsi sit provocatus, nec omnes qui non occidunt impleant hoc præceptum, Petr. Melav., Sentent.

lib. IV, CCXI, 1150. — Homicidii crimen est in hominis salute peccare, Aurelius Cassiod. varia, LXXIX, 701. — Carnem suam homicida spiritualis necessariis cibis astrit et animam suam operibus malis interfecit, S. Fulgentius ep. Rusp. De remissione peccat., lib. II, cap. 6, LIV, 556. — Homicidii prima materia est invidia, Primasus, Adrumet. episc., in Epist. ad Rom., cap. 6, LXVIII, 421. — Primum homicidium et diaboli et Cain de invidia ortum est et adhuc nonnunquam sunt homicidia per invidiam, Hervæus Bordigal. monach., in Epist. ad Rom., cap. I, CLXXXI, 616. — Intentio ipsa in bello iusto juxta D. Bernardum potest mutare naturam actus semper sub talis vel talis intentionis impulsu sit theologice culpabilis licet externe irreprehensibilis. Perpende verba doctoris, caput I, n° 2, libri ad milites Templi. CLXXXIII, 923, 925, dicit : Ex cordis nempe affectu non belliferi tantum pensant vel periculum vel victoriam Christiani. Si in voluntate alterum occidendi te potius occidi contingerit, moreris homicida, quod si pravales et voluntate sperandi vel vindicandi forte occidis hominem, vivis homicida. — Sane de livore invidiæ et de ira et de libidine nec non de avaritia, oriuntur homicidia, Halilgaril episc. Camerac., De penit., lib. IV, CV, 681.

Homicidarum tria genera esse, Clemens sanctus in concilio residens asseruit et poenam eorum parilem fore nos docuit. Sicut enim interfectores fratrum, ita et detractores eorum eosque odientes homicidæ appellavit, Goffrid. ab. Vindocinensis, epist. 22, lib. IV, CLVII, 166. — Iterum de intentione. Cum minister iudicis occidit eum quem iudex jussit occidi, profecto si id sponte facit, homicida est (subintellige affective, non in re) ; etsi autem occidat quem scit a iudice debuisse occidi, Gratiani Decret., p. II, cap. 25, q. 5, cap. 14, CLXXXVII, 1222. Idem habet Ivo Carnot., Decreti par. I, cap. 103, CLXI, 724, et D. August. liber Quæstion. in Exodum, quæst. 20. — Homicidium spirituale caveant episcopi, presbyteri et diaconi, S. Hieronym., Comment. in Jerem., lib. IV, cap. XXIV, 811. — Quod piura sunt homicidarum genera, Burchardus Wormiac., II part., Decret. lib. VI cap. 26, CXL, 771.

Diversos alios respectus et quidem maximi momenti assumunt in homicidio SS. Patres et præsertim jus canonicum, nempe homicidium voluntarium et involuntarium, sponte et non sponte commissum, casu et actu humano, sicut in decursa Indictis videbitur.

Irasci est seminarius homicidii, Raban. Maur. arch. Mog., De festis præcipuis hom. 60, CX, 112.

Quotuplici modo homicidium fiat indicat S. Salvanus, lib. III, cap. 2, LIII, 59. — Tertium Ada peccatum fuit homicidium quia semetipsum peccando interfecit, Vener. Beda, XCIV, 556.

CAPUT PRIMUM.

I. — DE ILLEGITIMITATE HOMICIDII.

Homicidium in genere spectatum est graviter illicitum.

Natura præcepti. — Illud præceptum : « Non occides, » ita se habet ut nec omnino invariabile nominari possit nec inveniat.

ASSERTIO PRIMA. — Cuiuslibet generi hominum vel statui temporum specialiter assignari, sed ac ab initio cunctis est generaliter impositum ut ei qui impositum tantummodo mutare sit licitum, Philip. de Harweg. ab. Bonæ Spei, De obed. cleric., cap. 57, CLIII, 922. — Quod nulli liceat aliquem occidere illo præcepto probatur quo Dominus in lege homicidium prohibuit dicens : « Non occides, » item in Evangelio : « Omnis qui acceperit gladium, gladio peribit, Gr. D. XXIV, cap. 25, q. 5, CLXXXVII, 1222. — Jesus prohibuit homicidium, dixit enim Petrus : « Qui acceperit gladium, gladio peribit, » Ivo Carnot., Decret. par. I, cap. 78, CLXI, 717, 718. — Omnes leges tam ecclesiasticæ quam civiles effusionem humani sanguinis prohibent, Ivo Carnot., D. part. I, cap. 1, CLXI, 489. — Quicumque hominem occiderit in exilium mittitur et

quam unum tempus nobis placuerit, Isaac Liagon., cap. 11, CXIV, 1083. — Prohibetur ne nomen illi qui nullo ministerio publico fulciuntur propter sua oïia in multis perirent quod rex saltem in uno debet facere propter errorem multorum, id., cap. 7, CXXIV, 1086. — Nemo quemquam peccantem clericum cæde attingat, S. Sy. veter. pap., in concil. Rom., act. 2, cap. 17, VIII, 839.

Quid de illis dicemus qui interficiunt opus Dei, qui humanum sanguinem fundunt, qui dicunt: « Tollamus vitam quia inutilis est nobis, » S. Ambros., *Hexameron* lib. vi, cap. 48, XIV, 261. — Gravis homicidii: « Si bestia hominibus nocent, quasi extraneis nocent, idcirco gravior homo peccat qui fratri insidiatur, » S. Ambros., De Noe et arca, cap. 26, XIV, 405. — Deus maximus parare cuiquam nescit in uriam: « Deus ille Dominus est qui homicidia vetat et qui bella non cœcit, » Verbum aliquibus Brachmanni, id., De morib. Brachman., XVII, 1158.

Audiatis veteris iussum n oderamine legis,
Humano si quis macularit sanguine palmas,
Ille reus ferro persolvit vindice penas.

Juvenius, Evang. Historie, lib. i, versicul. 532, 533, 534, XIX, 124.

Homicidium mors est omnium pessima, S. Hieron., XX, 534. — Omnis homicidii species uno verbo prohibita: « Non occides, » Tertull., I, 632. — Omne homicidium extra sylvam atrocissimum est, id., II, 966. — Homicidii vindicta quanta apud homines, *ibid.*, 706.

Omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem, S. August., in Epist. Joan. ad Parth., tract. 5, cap. 3, n° 10, XXXV, 2018. — Voluntarius homicida pœna dignus, id., Quæst. in hept., lib. ii, cap. 75, XXXIV, 696. — Omnis qui sine ulla legitima potestatis auctoritate bonum occidit, homicida est, id., epist. 204, XXXIII, 910. — Occidere alterum volentem et potentem et vivere jam non valentem, satis indicat Scriptura non licere, id., XXXIII, 940. — Homicidium patrum ex metu non vacat culpa, id., De lib. arbit., lib. i, XXXII, 1236. — Occidere quemquam gladio non licet nisi iudici, id., XXXV, 2314. — Vide specialius aliquid magis evolutum in lib. De civitate Dei, lib. i, cap. 16, 17, 18, 19, 20, XXI. — Describitur homicida, id., serm. 8, cap. 6, XXXVIII, 70.

Homicidium damnavit Joannes occisus, S. Petr. Chrysolog., serm. 174, LII, 654, 655. — Homicida valde exosus, Euseb. ab. Afric. Thesaur., cap. 115, LXII, 726. — Lex divina positiva prohibet ne occidamus, Rab. Maur. arch. Mogunt., Hom. de festis præcip., hom. 60, CX, 112. — Homicida regnum Dei non possidebunt, id., hom. 60, CX, 114. — In libris veteris et Novi Testamenti quam abominabilia sint homicidia manifestissime declaratur, id., Penitentie præfat., CX, 468. — Homicida sub magna distractione et correctione sunt corripiendi, Benedicti Capitul. Coll., lib. i, n. 241, XCVII, 731. — Qui voluntarie homicidium faciunt, gravi sententia in Scripturis sacris est de his, dicente Apostolo: « Qui templum Dei violaverit, disperdet illum Deus, » Nicolai I, CXIX. — Reus est noxæ qui contra mandatum inhumanus occidit, Philip. de Harveng., abb. Bonæ Spei, De obed. cleric., cap. 54, CIII, 924. — Quomodo homicidium sit factum contra legem naturalem secundariam, utiliter consulens operis, De obedient. cleric., Philippi de Harveng., caput tractatus quinti 38, 39, 40. Excelens opus et quasi diatice scriptum. — Tractatur de præcepto: « Non occides, » Petr. Pictav., Sentent., lib. iv, CXI, 1150. — Qui juxta legem non habet potestatem occidendi et arctior occidit, peccat, Alanus de Insulis, Contr. hæret., lib. ii, cap. 22, CCX. — Non licet occidere, Petr. Pict., Sentent., lib. iv, CX, 1150. — Qualiter Deus non occidere (nos vult), Ermengardus, Cont. Valdenses, cap. 19, CCIV, 1272. — In his qui præceptum: « Non occides, » contemnere præsumperunt districtius est puniuntur sicut notum, quia Cui Domini graviter reprehendit, et tam illum quam alios occidentes ultio consequens apprehendit, Philip. de Harveng., De obedient. cleric., cap. 38, CCII, 924. — Nulli licet, excepto iudice, gladio quemquam occidere, Ivo Carnot. episc., Panormia, lib. vii, cap. 25; item D. August., XXXV, 2314. — Plus peccat qui potestati innocentem occidendum livore tradit, quam potestas ipsa si eum timore alterius majoris potestatis occidit, Ivo Carnot. episc., Decret. p. x, cap. 109, CLXI, 722.

ASSERTIO II. — Homicidium directum, privatum, quacunque de causa perpetratum sive in se sive in alio est graviter illicitum.

I. — De homicidio privato in genere.

Licet textus utriusque assertionis, alii de alia, jure et in veritate proferri et affirmari possint, tamen cum quodam delectu sequentes generales adiungimus prout, sicut videtur, hic magis ad rem.

Gladiatores homicidas maledicti a Christo, Tertullianus, De patientia, cap. 3, I, 1251. — Quanta paga orum stultitia, qui in circo homicidia probant, illa aubi pœnis plexuri, id., De spectaculis, *ibid.*, 653. — Ethnicis homicidas æqua lungebant in impunitatem sui sceleris, id., I, 1203. — Tanta est apud homines homicidii vindicta quanta ipsa quæ vindicatur natura, id., De anima, cap. 35, II, 705, 706.

Agit de homicidio Alcuinus, LIX, 106, 533. — Qui gladio utitur, gladio cadet. Ille autem utitur gladio qui nulla superiore ac legitima potestate vel jubente vel cogente in sanguinem aliquis armatur, Ivo Carnot., Panormia, lib. vii, cap. 44, CLXI, 1314. — Non occidatur homo nisi lege jubente, id., Decret., part. 2, cap. 41, CLXI, 702. — Jugi penitentia se submittant qui voluntarie et per insidias hominem interfecerint, id., Decret., part. x, cap. 141, 142, 145, CLXI, 734. — Quod nulla de causa licet Christianis aliquem interficere, et contra, Petr. Abaelardi Theologica et Philosophica: Sic et non, cap. 156, t. CLXXVIII. Illic vide hujusce illustrissimi viri sophismata circa præsens punctum. — Ipsi Judæi non sunt interficiendi, D. Bernardus, epist. 363, CLXXII, 564. — Non expedit sive mortuo, sive vivo, sive victori, sive victo esse homicidam; infelix victoria, quæ superans hominem, vitio succumbit, id., Ad militis Templi, c. 1, CLXXXII, 925. — Qui sine aliqua publica administratione maledicum, furum vel quolibet criminisum perperam interfecerit, velut homicida judicabitur et tanto acrius quanto non sibi a Deo concessam potestatem abusive usurpare non timuit, Decret. Gratiani, part. ii, causa 23, quæst. 8, CLXXVII, 1262.

Has posterioria assertiones textus textibus prioris jube et sat copiosum tibi effulgebit circa illegitimitatem homicidii lumen. Hic proinde, optime lector, sistere possemus gradum si de nihilo alio quam de probanda generali theologia thesi ageretur. Sed ultra extendit se nostrum munus. Integros textus SS. Patrum circa homicidium relaturi et aliunde nimia operis mercede impulsi reliquas de homicidio in specie, prioribus certe multo numerabiliores, illis hic adordinabimus. Iade paucis verbis sic:

Homicidium in genere spectatum est graviter illicitum, ergo et in specie. Homicidium immediatum, directum, privatum, quacunque de causa sive in nobis, sive in aliis perpetratum, est graviter illicitum. In nobis, ergo suicidium, in aliis quod occurrere potest duplici modo. Vel inquit ex pacto certamen inter duos cum vite, mutilationis vel gravium vulnærum periculo, loco et tempore designatis vel non. In priori casu est duellum, in posteriori est præsertim præter homicidium generale: 1° homicidium sacrilegum; 2° parricidium; 3° fratricidium; 4° regicidium; 5° infanticidium. Ergo et duellum, et homicidium sacrilegum, et parricidium, et regicidium, et fratricidium, et infanticidium sunt graviter illicita. Certo sufficienter probatum. Sed redeamus, singula de singulis his facinoribus SS. Patrum pandituri oracula; et primo quidem:

Homicidium est ferire etiam damnatum, tu quare sævis, quam potestatem accepisti! Si homicidium est inordinate perire damnatum, quid est ferire inauditum, ferire non judicatum, ferire nulla accepta potestate hominem malum, D. August., Serm. 303, cap. 14, XXXVIII, 1590.

II. — De suicidio.

Suicida vocabantur a Christianis biathanati, Joan. Cassian., Collationes, collat. 2, De discretionē, cap. 5, XLIX, 530. — Sensus et etymologia hujus vocis biathanati, *ibid.*, 504. — Judas vitam suam biathanati morte conclusit, id., Institut. lib. vii, cap. 14, *ibid.*. — Qui sibi mortem ultro concieverant, eorum memoriam facere in sacris aut pro illis offerre veterum Patrum Instituto et ecclesiastica disciplina vetitum fuit, id., collat. 2, De discretionē, cap. 5, *ibid.*, 530. — Concilium Braccarense et concilium Aurelianense statuunt ut pro illis missa non offeratur nec corpora eorum cum peccatorum cantu ad sepulturam deferantur, *ibid.*, 529, 530. — Multi ex antiquis philosophis sibi ipsos facinus existimandum quam homicidium, *ibid.*. — Execrabilis et prorsus fugienda suicidii doctrina, *ibid.*, 406. — Catoni quænam fuerunt

spontanæ mortis causæ, Lactantius, vi, 408. — Pythagorici et Stoici voluntariam mortem inanimiter persuadent. Quo nihil scilicet erasius fieri potest; nam si homicida nefarius est qui hominibus extirpator est, eisdem sceleris constrictus est qui se necat quia hominem necat; imo vero majus esse id facinus existimandum est cuius ultio Deo soli subiacet. (Illum vide magis apud ipsum auctorem evolutum); Lactant. Divin. Institut. lib. iii, cap. 8, *ibid.*, 406, 407, 408. — Homicidæ omnes illi philosophi et ipse Romana sapientia princeps Cato, qui seipsum transverberaverunt, *id.*, Divinæ Inst., lib. iii, cap. 18, *ibid.*, 407, 408.

In Africa circulatorum quos invenimus in via cogunt ut interficiantur ab illis. Quidam autem moriuntur sese dantes ad præcipitum, diversumque subeunt calamitatis interitum. Qui cum sine causa ita perire properant, honestæ mortis sustinent detrimenta et iudicio Dei futuro se potius implicant quam solvunt, S. Philasterius, De hæresib., XII, 1197, 1198. — Expectare debemus, nec quod rex jubet deserere possumus et contemnere, S. Ambrosius, XIV, 512. — Nullam animam recipio quæ me nolente separatur a corpore, S. Hieronymus, XXII, 468. — Tales stulta philosophia habeat martyres, Zenonem, Cleombrotum, vel Catonem. — Judæ homicidium omnibus pejus homicidiis, Hieronymus, XXV, 1052. — Illicitum est ut ipsi nobis inferamus manus, ut patet exemplo Domini dicentis: « Solvite vos, non ego, templum corporis mei, » *id.*, XXVI, 202. — Suicidium illicitum probatur exemplo Jonæ dicentis: « Tollite me et mittite; » non est nostrum mortem arripere, sed illatam excipere, unde non licet propria perire manu in persecutionibus, *id.*, XXV, 1129. — Suicidium Judæ reprobat, D. Augustus, XL, 51. — Suicidium illicitum et gravius peccatum, *ibid.*, 50, 51. — Suicidium cur illicitum? Non occides, non alterum neque te, *ibid.*, 35. — Suicidium non nota magnitudinis animi sed potius imbecillitatis, *ibid.*, 35, 36. — Quælibet exempla gentes opponant, manifestum est hoc non licere; exemplum Catonis sensui subjicitur et reprobat, *ibid.* (Multa alia de suicidio perquire in insigni opere hujus doctoris, De civitate Dei, *ibid.*: « Hoc dicimus, hoc asserimus, hoc modis omnibus approbamus, neminem spontaneam mortem sibi inferre debere, velut fugiendo molestias temporales ne incidat in perpetuas; neminem propter aliena peccata, ne hoc ipso incipiat habere gravissimum peccatum proprium, neminem propter sua peccata præterita propter quæ magis hac vita opus est ut possit penitendo sanari, neminem quasi desiderio melioris vitæ quæ post mortem speratur, quia reos suæ mortis, melior post mortem vita non suscipit, S. Augustus, De civit. Dei, lib. i, cap. 17. — Verba et sententiam hujus sancti doctoris plura post sæcula refert Ivo Carnot. episc. Panormia, lib. viii, cap. 11. — Patet de nobis nostro jure non possumus: habemus enim Dominum et nostri juris non sumus, S. Prosper Aquit. in sua Confessione, LI, 610. — Occidere homo nocentem non debet, nedum seipsum innotem, S. Aug., XXXIII, 666, 940. — A seipso innocens nullus occidit, *id.*, XLIII, 712. — Exemplo Job ostenditur, *ibid.*, 727. — Mortem sibi inferens, etiam dum ad malam cogeretur, in æternum perit, *id.*, XXXIII, 735. — Qui sibi mortem infert peior est parricida, *id.*, XI, 617. — Mortes duæ maxime viles et usitatas, eorum qui se interunt in laqueis et per præcipitum, *id.*, XLIII, 739. — Donatistæ reprehenduntur quod seipsum occidant, *id.*, XXXIII, 797, 798. — Diluitur a D. August. obiectio contra præcedentia ex exemplo Razæ in libris Machabæorum petito. Factum potius iudicandum quam imitandum, magnum non tamen bonum, *ibid.*, 941.

Suicidium spirituale, Eugypius abb. African., LXII, 1081. — Per mortem varias Circumcelliones seipsum necare conseruerunt et in istum furorem alios quos potuerint utriusque sexus seducere, aliquando ut occidantur ab aliis mortem, nisi fecerint comminantes, S. August. De hæresib., lib. i, cap. 69, XLII, 43. — Seipsum perimere nulla legis auctoritate alicui permittitur, Gratianus, Decret., p. 2, causa 23, quest. 5, CLXXXVII, 1218. — Nemini licet sibi violentias manus injicere, *ibid.*, c. 10, 11, 12, CLXXXVII, 1219; idem apud Ivoem Carnot., Decreti part. ii, cap. A, CLXI, 691. — Non veneramus nomine martyrum eos qui sibi collum ligaverunt, sunt pseudomartyres qui seipsum occidebant aut præcipitabant, S. Optat., XI, 1010, ad not 61; *ibid.*, cap. 7, CLXI, 693. — Si homo veratur a diabolo et nescit quid facit, occidit semetipsum, prodest ut oratur pro eo, Theodor. archiep. Cantuar., Depenit., XCIX, 932. — Qui suæ vitæ attentavit, istius oblationem non recipiatur, *ibid.*, 943. — Se damnat in mortem qui propria manu se transverberat, ut patet exemplo Pilati, Haymon episc. Halberstatis., CXXVIII, 827. — Qui seipsum occidit,

homicida est, quia dictum est: « Non occides, » *id.*, CLXI, 691, 692. — Mens infirma deprehenditur quæ terra non potest veli duram corporis sui severitatem vel stultam vulgi opinionem, Petrus Abælard., (CLXXVIII, 1604. — De suicidio Cleombroti et Catonis et Læcæ, *ibid.*. — Ipse Plato docet expectandam esse naturam et velat mortem sibi inferre. Plotinus eadem platonice sectæ semina alius exsequitur, *ibid.*. — Velat Pythagoras in iussu Dei, de præsidio et statione vitam decedere, S. August., XLVII, 1044. (Item Cicero, De senectute, n. 75.) — Informatur ut de magno crimine an aliquis diabolo impellente, semetipsum occiderit, S. Regio Promiensis abb., CLXXII, 282. — Non licet propria manu perire absque ubi casitas periclitatur, Petr. Abælard., CLXXVIII, 1603. — In suicidio animus multo magis infirmus quam magnus deprehenditur, Rabanus Maur., CIX, 1253.

Facta varia. — Patriciani carnem adeo contemnendam censuerunt et modis omnibus abjiciendam, ut etiam ultro quidam de eis sibi mortem inferre non dubitavit. Dicitur illum tantum esse perfectum qui se potuerit constanter occidere, S. Philasterius, XII, 1177. — Circumitores in Africa quos invenimus in via cogunt eos ut interficiantur ab illis, dicentes se desiderare pati martyrium, *ibid.*, 1197. — Idem habetur in Vitis Patrum, lib. iv, cap. 43, LXXIII, 841. — Hero, postquam in omnibus virtutibus sensisset, semper in eremo vivens, a Satana fide illius, seipsum in puteum præcipitem dedit. Unde extractus et tres dies post in obstatione sua mortuus, iudicatus est indignus memoria in sacrificio, Joannis Cass. Collationes, collat. 2, De discretionem, cap. 5, XLIX, 529, 530, 531. — Judæ suicidium quantum facinus. Etiam moriendo peccavit: iam perversa fuit ejus conversio et etiam penitendo peccavit. Insurrexit in semetipsum non iudica penitentis sed furore pereuntis, *id.*, LIV, 328, 332.

Suicidium Lucretiæ discutitur, S. August., De civit. Dei, XLVII, 1042. — Donatistæ semetipsos interfecerunt, *id.*, XXXIII, 797. — Razas excusatur sibi metipsum mortem intulisse, *id.*, XLVII, 1041-1046. — Illud Razæ factum elucidatur a Rabano Mauro, arch. Mogunt. Commentarii in libros Machabæorum, lib. ii, cap. 14, LXIX, 1254. — Herodis facinora qui non tantum filios tres suos, sed etiam semetipsum trucidavit, Haymon Halberst., Epist. Hist. sacr. lib. i, cap. 8, CXXVIII, 820. — Mortes furiosissimas quas quidam Donatistæ ipsi sibi intulerunt, S. August. epist., XXXIII, 804, 940. — Samson, Deo volente, semetipsum occidit, Petrus Abælard., CLXXVIII, 1604. — Propheta Jonas noluit sibi metipsum violentas manus inferre, *ibid.*. — Samson in sua morte figura Christi, qui paucos quidem dum viveret, interemit, destructo autem templo hostes innumeros, dum moreretur, occidit, Raban. Maur., CXXIII, 1197, 1198. — Saul et armiger ejus seipsum trucidant, *id.*, Comment. in lib. Reg., CIX, 70. — Quidam frater, omnem recusans cibum, stulta presumptione mortem quam dominus ab eo avertere voluit, ipse sibi conscivit, De Vitis Pat., lib. iv, cap. 44, LXXIII, 841, 842. — Servus quidam nequam seipsum interemit, *ibid.*. — Pratum spirituale, lib. x, cap. 75, LXXIV, 154. — Juvencola quædam, in amnem præcepit, manus tugiendo impudicorum insequentium, jubetur mandari sepulcrum ecclesiasticum quia, sit Innocentius III, non sponte se præcipitem dedit, sed casu cecidit, Innocent., Epist. lib. ix, epist. II, CXXV, 816. — Suicidium Samson excusatur quia Spiritus latenter hoc jusserat, D. August., De civit. Dei, XL, 33. — Samson seipsum occidit et sic obediit mandato non olim scripto in tabulis, sed recens intrinsecus inspirato, Philip. de Harveng., De obedient. clerici, cap. 38, CCIII, 926. — Saul qui sibi metipsum mortem intulit non facile excusatur, non obstantibus Davidis ludibus, D. August., XLVII, 1043. — Postquam occidisset filias Saul ipse super enses mortuus irriti, Venerab. Beda, Exposit. in Samuel, cap. 10, XCI, 708. — Pona eorum qui sibi mortem inferunt, privatur sepultura ecclesiastica, Theodor. archiep. Cantuar. Penitentialia, CXCIX, 945. — Non est nostrum mortem arripere, sed illatam ab aliis libenter excipere. Unde etiam in persecutionibus non licet propria manu perire absque eo ubi casitas periclitatur, sed percutienti colla submittere, Ivo Carnot., CLXI, 1386.

Acta imitata quorundam Christianorum. — Ex præfecti Romæ christiana facta, nempe seipsum occidendo ne a Maxentio Romæ tyranno pollueretur, quæ omni voce clarius resonant, emiculis qui aune sunt et qui posthac erunt mortalibus declaravit pudicitiam peccati solos christianos invictam atque inextinguibilem nec morti obnoxiam esse, Eusebius Jampbil., De vita Constantini, lib. i, cap. 54, VIII, 24. — Virgo Apollonia in ignem sponte prosilivit et sic sibi metipsum mortem intulit, P. Abælard.,

lud., Cl. XXVIII, 1603. — Quendam sanctæ feminae, tempore persecutionis, ut luscatores pudicitiam suam devitarent, in necaturum fluvium aut ignem se sponte projecerunt, probabiliter non humanitas deceptæ, sed divinitus missæ et obediens, *ibid.*, 1601. — Christianarum quarundam virginum seipsas propter servandam pudicitiam occidentium exemplum illustratur: hoc fecerunt non humanitas deceptæ, sed divinitus jussæ, D. August., De civit. Dei, XLII, 59. — Aliunde ut videbitur plures admisserunt licitum esse seipsam occidere ad fragilitatis carnis præcavendos lapsus: se occidere non licet, ait S. Hieronymus, absque ubi castitas periclitatur, S. Hieron., XIV, 1129. — Eadem hujusce sancti doctoris sententia elucet ex exemplis paganarum virginum quæ ad virginitatem servandam seipsas necaverunt, de quibus laudans et admirans loquitur, *id.*, XXX, 270, 271, 272, 273. — Non licet, e contra, seipsam perimere propter pudicitiam servandam, S. August., XLII, 50. — Sententia sancti doctoris quæ communior erasit, ea fulcitur ratione, quod pudicitia in mente et non in corpore sedeat. Unde quilibet actio publica illam per se expugnare nullatenus potest. Ad quid ergo occisio sui? *ibid.*

Principium generale. — His exceptis quos vel lex generaliter iusta, vel ipse fons justitiæ Deus specialiter occidi jubet, quisquis hominem vel semetipsum occiderit, homicidii crimine innectitur, et quicumque hoc in seipsis perpetraverit aulmi magnitudinis fortasse admirandi, non sapientia sanitæ laudandi sunt, Rab. Maurus, ClX, 151.

Pœna suicidarum. — Cum pro servanda justitia, pœna semper debet crimini proportionari, hic et ubique, ubi de penis agitur in hac tabella, postquam, quasi in theoria tantum, gravitatem criminis perspexeris, illam etiam, ut ita dicam, optime lector, quasi in actione et sensibili modo palpabis. Cum insperis proprio visu quomodo tum Ecclesia tum potestas civilis fontes utraque exceperit. Hæc ergo et similis in sequentibus paginis additio, nova et præcedentibus, pro rubris præsertim, erit de materia corrente tractatio dictorum eximia confirmatio.

Qui sibimetipsis manus violentas injiciunt, nulla in oblatione pro illis commemoratio fiat, neque cum psalmis ad sepulcrum deducantur eorum cadavera. Theodor., archiep. Cantuar. ponit., cap. 26, CXIX, 545. — Qui se occiderit propria voluntate, missas pro eo facere non licet, sed tantam orare et elemosinas largiri, *ibid.*, 932. — Qui propriæ vitæ attentaverit, istius oblatio non recipitur, capitul. 26, *ibid.*, 945. — Eadem omnino refertur suicidii pœna apud Halthgarium, episc. Camer., CV, 681, 682. — Item apud Rodolphum, Bituricens. episc., his verbis: « Placeat etiam ut hi qui sibiipsis aut per ferrum, aut per venenum, aut per præcipitium aut per suspendium vel quolibet alio modo violententer inferunt mortem, nulla illis in oblatione commemoratio fiat neque cum psalmis ad sepulcrum deducantur eorum cadavera, Rodolph. Bitur. episc., CXIX, 725; CXXXIII, 506. — Missæ et oblationibus careat qui seipsum occidit, Ivo Carnot. episc., CLXI, 693. — Idem statuit concilium Antissiodorensis, CLXI, 693. — Idem statuit concilium Braccarense primum, Ivo Carnot., CLXI, 746; Concilium Aurelianense, XLIX. Eadem refertur pœna apud S. Isidor. Hispal., CLXXXIV, 567. — Si quis seipsum occidit idboli instinctu, non est permissum ut pro tali homine missa canetur vel cum aliqua psalmodia corpus terræ committatur, S. Egbertus Eboracensis archiepisc., LXXXIX, 416.

Libri consulendi. — S. Augustinus, in suo præclaro opere De civitate Dei, questionem suicidii copiose tractat, lib. 14, XLII, 30, 35, 40. — Petrus Abelardus multa testimonia antiquitatis refert et de suicidio, pro et contra, disputat, cap. 153, Theologica et Philosophica: Sic et non, CLXXVIII, 1603, 1604, 1605. — Utiliter etiam videbis Rabanum Maur., Comment. in lib. II Marc., ClX, 1254.

III. — De Duello.

Ex jam dictis, duellum est certamen ex pacto inter duos cum vitæ mutilationis vel gravium vulnerum periculo, loco et tempore designatis, initum. Rariora sunt circa illud SS. Patrum testimonia.

Rationes vitandi duelli. — Injuria est sæpe bonorum mors, S. Hilarius, IX, 444. Sanctus, dum ceciderit non suam, sed cæcantis vicem dolet, *ibid.*, 321. — Injurias inferens, miseratione dignus, non ira, *ibid.*, 484. — Oblivionem injuriæ Evangelia exigunt, non vindictam, *ibid.*, 687, 688. — Duellum ponitur pro bello quod primitivo sensu significat, Aquilinus. Juvenius. Hisp. presbyter, XIX, 198. — Duellum vocatur, Dei judicium, S. Gregorius Turon., LXXI, 424, 419, 659. — Duellum

proponitur, *ibid.* — Duellum admittebatur eo fine ut cognosceretur utrum alicujus culpa sit quis innocens an fortasse culpabilis, *ibid.*, 638. — Duellum a Gundobado, Burgundie rege institutum ad definiendas lites, S. Agobardus, episc. Lugdunens., adversus legem Gundobadi, CIV, 117 et 118. Duelli infamæ sequelæ, *ibid.*, 117. — Duellum a Gundobado ineunte sæculo vi institutum, *ibid.* — Quantum legi et christianæ charitati repugnet duellum, S. Agobardus, CIV, 118, 119. — Rationes quæ urgent fugam duelli, *ibid.* — Ad objectionem pro licitate duelli: Dens providebit ut iustus non succumbat, S. Agobardus respondet quot Dens ut Providentia non tenetur ad dandam innocentem victoriam, nox enim est in præsentem retributio meritorum, sed in futuro. Non in pugna sed in disensione causarum et subtilitate investigationum querenda est justitia, *ibid.*, 119. — Diluitur obiectio duellistarum ex exemplo Judæorum peissa qui ad ulciscendum inane flagitium non ad legem sed ad arma, Deo volente, ecurrerunt, *ibid.*, 120, 121, 122. — S. Avitus, episcopus Viennensis, talia certamina graviter reprehendit et ipsius Gundobadi vesaniæ sapientissimæ laudabiliterque repressit ac redarguit, rationesque ad illud instituendum approbandumque confutavit, *ibid.*, 121, 125 et 251. — S. Agobardus strenue insequitur duellum, *ibid.*, 117, 118, 119... 126. — Apud Gundobados, tempore S. Agobardi fuere certamina singularia frequentiora, *ibid.* — S. Agobardus apud Ludovicum primum, versus annum 820, de duello tractat et pro illo abolendo urget rationes ex benignitate et in charitate unitate in nova lege desumptas, *ibid.* Duella contraria sunt reconciliationi generis humani ac reconciliatori Christo, *ibid.*, 219, 250. — Exploditur denominatio judicii Dei, duello falso attributa, *ibid.*, 251. — Sexcentis effatis Scripturæ sacræ contraria est illa pessima duelli consuetudo, liber Contr. judicium Dei, *ibid.*, 254-268. — Ita deinde vehementer contraria sunt simplicitati et pietati Christianæ, *ibid.*, 119. — Ista certamina vetita edictis principum et canonibus conciliorum, *ibid.*, 259. — Convenit honori et est officio principibus dissuasio ne vi totis viribus sese opponere ne fiat duella, S. Bernard. Claraval. abb., Cl. XXII, 581. — Duelli discrimini se dare juxta S. Bernardum insanis est non virtutis, nec audaciæ sed amentis potius est, *id.*, CLXXXII, 566. — S. Bernardus rogat ut illa duelli malitia, illa tam dira duelli libido cesset, *ibid.*, 566. — Ineunte et medio duodecimo sæculo viguit in Occidente usus duelli ad dignoscendam alicujus facti veritatem aut falsitatem, Vihaldus abb. Stahulensis, CLXXXIX. — Illud certamen tum erat valde honorabile, *ibid.* — Describitur agendi ratio ubi agebatur de inculpato per duelli probationem purgandum, CLXXXIX. — Nullo in casu debent tolerari due ludi, Clemens III, CCIV, 1501. — Romam mittitur consuetudo de duello, an sit tolerandum, *ibid.*, 1501.

Monomachiam sectantes, Deum solummodo testem videntur, Ivo Carnot. episc., CLXI, 633. — Monomachiam ut legem nullibi sanxit divina auctoritas, *ibid.* — Pulcherrima figura duelli Christum inter et Antichristum, mortem inter et vitam, Rupertus, abb. Tuitiens., CLXXII, 1099, 1103. — In cruce durum Christus bellum cum forti illo antiquo adversario init, Venerab. Godefrid., abb. Ad Montens., CLXXIV, 894, 895. — Romæ tempore Constantini Magni vetita tunc primum monomachiarum spectacula, Aurelius Cassiod., LXXIX, 892. — Theodoricus rex præcipit ut non ad duellum sed ad judicem confingant pro dirimendis litibus, *ibid.*, 589. — Variarum lib. in epist. 21. Tempore Theodorici Gothorum regis, apud Pannoniæ Barbaros viguit duelli usus ad finiendas causas, *ibid.*, 589. — Sensus et etymologia vocis duellum, S. Isidorus Hisp. episc., LXXXII, 640. — Ita vocatur quod dum sint partes dimicantium in quoquo bello: Non occides nec te nec alium, Petri Cantoris abb., text. alt. cap. 79, 80, CCV.

De cooperantibus ad duellum. — Gravissime peccat qui pugnantibus in monomachia locat armaturas, pugilatas et multa in hunc modum sine quibus non fieret, *ibid.* — D. Bernardus supplicat Sugerum, maximum principem in regno, ut omnimodo se opponat ne fiat nudum (tournois), ubi singularia certamina fiebant: Opponite vos tantis malis, epist. 576, CLXXXII, 581. — Non expedit sive mortuo sive vivo, sive victori sive victo esse homicidium. Infelix victoria qua superans hominem, vitio succumbis, *id.* Ad milites Tempis, cap. 1 *ibid.*, 925. — Ab Innocentio III vocatur duella prava consuetudo *id.*, lib. XI, epist. 64, CCXV, 1581. — Iterum de duello apud eundem pontificem, *ibid.* — Detestabiles illas munditiæ in quibus milites et conducto convenire solent, et ad ostentationem virium suarum et audaciæ temere congregiuntur, unde mortis hominum et animarum pericula

sepe proveniunt, omnimodo fieri interdictum. Quod si quis eorum libellum mortui fuerit, ecclesiastica careat sepultura, vaticum non negetur, Ivo. Carnot. episc., Panormia, lib. vii, cap. 148, CLXI, 1344. — Monomachiam in lege non assumimus, quam præceptam fuisse non reperimus, quam licet inisse quosdam legerimus, sicut sanctum David et Golia sacra prodit historia, nusquam tamen ut pro lege teneatur alicubi divina sancit auctoritas, Regino, Prumiensis abb. De ecclesiasti discip., lib. 3, cap. 77, CXXXIII, 500. — Item Nicolaus I, epist. 501; Burchardus, lib. ix, cap. 51. — Circa duellum ad dignoscendam uxoris Thielbirge innocentiam quod adhibendum proposuerat Lotharius rex, sic dicitur: « Quæ quantum sint omni divina legi contraria, quisque prudens jam advertit, » Regino Prumiensis abb. De descript. eccles. lib. II, cap. 78, CXXXIII, 500. — Duellum disuasetur, LXXIX, 589. — In monomachia est mors animæ et corporis, Petr. Pictav., Sententiar. lib. iv, CX, 1151. — Decretum regis Rudolphi ut omnes qui jurisdictionem in suo regno habere possint, si judicari opportuim, prorogare diem pro duello præfixum. Vide hanc sane sat miram epistolam in qua, nedum nota perstringatur mala duellum, imo ab episcopo ipso Leodiensi super approbatum, Codex Carolinus, lib. iii, epist. 25, anno Dom. 1279, XCVIII, 815 et 816. — Quando aliquis nobis conviciatur, lacescit, ad violentiam provocat, ad jurgium vocat, tunc silentium exerceamus, tunc nulli fieri non erubescamus, peccator est enim qui nos provocat, qui injuriam facit et nos similes sui fieri desiderat, S. Ambros., De officiis ministrorum, lib. i, cap. 3, XVI, 28, 29, 30. — Quomodo aliquis se gerere debet ubi per injurias vel alio modo ad duellum provocatur.

Homicidium est ferire etiam damnatum, tu quare avaria, quam potestatem accepisti? si homicidium est inordinate ferire damnatum quid est ferire inauditum, ferire non judicatum, ferire aulla accepta potestate hominem malum, D. Augustin. serm. 502, cap. 14, XXXVIII, 1590.

Facta varia. — De monomachia David et Golia, Rab. Maur., archiepisc. Mogunt. Comment. in lib. I Reg., CLX, 51. — Mystice explicatur, S. Augustin., serm. 53, XXXVIII, 196. — S. Bernardus intercedit pro Humberto in duello vict., CLXXXII, 143. — S. Bernard. rogat pro altero infelici in duello, *ibid.*, 147. — Exemplum insigne duelli, CLVI, 1197. — Singularis certaminis Golia inter et pastorem David exegesis pulcherrima, Rupert., abh. Tullien., CLXVII, 1099, 1101, 1102 et 1103. — Inter Allamannum et Vandalum duellum pro utraque gente initum, LXXI, 712. — Item inter Thoeroem et Heraclum, *ibid.*, 638. — S. Gregor. Turon. episc., De Historia Francorum.

Monomachia facta inter duos publice a Longobardis ex una parte et ex altera ab assipitibus deputatos, Paulus Diaconus, De Gestis Longob. lib. i, cap. 43, XCV, 430. — Duellum insigne et alia judicia Dei perhibentur, CLVI, 1197, 1198, 1199.

Si quis eorum mortuus fuerit, ecclesiastica careat sepultura, vaticum tamen non negetur, Ivo Carnot. episc. Panormia, lib. vii, cap. 148, CLXI, 1344. — Indices duellorum ecclesiastici non nisi dispensatione ad aliquam dignitatem provehebantur, Innocent. III, Epist. lib. xi, epist. 64, CCXV, 581.

Illis antiquioribus temporibus jurisprudentiam hodiernam gallicam applicans, nempe regulas tantum juris de homicidio generales, sicut recte fieri potest et aliunde jam indicavimus, habebis sane optime testes materiam sat copiosam ad judicandum, ad arguendum, ad instandum et obsecrandum.

IV. — De homicidio sacrilego, sive ex parte agentis sive ex parte patientis, sive ex parte utriusque.

Archiepiscopus Cantuariensis hortatur episcopos ad tollendum e medio abusum qui in Anglia invaluerat, ut scilicet interfectores secularium capitali perempere rentur, clericorum vero et episcoporum tantum excommunicationis poena, epist. 73, CCVII, 534. — Episcopus in homicidio deprehensus a sacerdote divellatur (canon. apost. 25), S. Agobardus, not. CIV, 804. — Scelus Herodis in occisione S. Joannis Baptistæ describitur, S. Maximus Taurin., De capitulis Evang. cap. 4, LVII, 811. — Malefactores vibrantes in abbatem Cononem gladium, manus eorum in sublime suspensa perstiterunt immobiles, De Vitis Patr., lib. x: Prat. spirit., C. 13, LXXIV, 137. — Sarracenus qui anachoretam occiderat in sublime ab ave elatus, inde in terram dimissus, isto lapsu interit, *ibid.*, 129. — Sarracenus alter quemdam monachum jamjam occisurus, ante perpetratam scelus a terra discissa

absorptus est, *ibid.*, 198. — Quidam monachi ut fuerant scelesti ut suos abbates trucidant, S. Benedicti Regula Comment. cap. 4, LXVI, 512. — Poena sacerdotum et monachorum homicidarum, *ibid.*

Occisores Nuneti, miri abbatis, demones corripuerunt et vexarunt quousque crudeli morte animas e corporibus excusserunt, P. Emerit. diaconi, De vit. Patrum Emeritensium, cap. 3, LXXX, 128. — Septem hiemes jejunes qui personam sacram occiderit, S. Egerius, Eborac. archiep., Penitent. lib. i, cap. 23, LXXXIX, 407. — Si presbyter vel diaconus homicidium fecerit, degradetur et usque ad exitum vitæ poenitet, *id.*, Exceptiones ex edictis et canonib. SS. Patrum, can. 162, *ibid.* — Si ad homicidium clericus consenserit et factum fuerit, septem annos poenitet, *ibid.*, 400. — Si episcopus vel presbyter hominem occidat, perdat ordinem suum, *id.*, Penitent. lib. ii, cap. 1, *ibid.*, 415, 416: Item S. Nicæus, Episc. et Decret. cap. 14, CXI, 1154. — Vide poenitentiam illi injunctam qui monachum presbyterum occiderat, cap. 147, *ibid.*, 1122. — Wirgildus pro sacerdote occiso episcopo solvatur, Isaac, episc. Lingon., canones, tit. n, de homicidiis, CXXIV, 1084. — De Wirgildo solvendo et poenitentia expianda pro homicidio in ecclesiis vel earum atris perpetrato, *ibid.*, 1085. — Qui subdiaconum occiderit, occ solidos componat, qui diaconum cocc solidos, qui presbyterum cc solidos, qui monachum cccc solidos, *ibid.*, 1085. — Qui occiderit monachum vel clericum arma relictis Deo in perpetuum in monasterio famulatur, *ibid.*, 1086. — Clericus homicida septem annis exsulet, Regino, Prumiensis abb., De Eccl. discip. lib. ii, cap. 52, CXXXIII, 326. — De his qui personam Deo dicant necaverint, Ivo. Carnot. episc., Decret., part. x, cap. 8, 9 et 10, CLXI, 693. — De quodam convito consensum fuisse de eade episcopi sui homicidarum plectitur poena, cap. 12, *ibid.*, 695. — De poenitentia presbyteri qui presbyterum occiderat, Isaac, episc. Lingon., CXXIV, 694. — Vide quoque Ivonis Carnot. episc. Decret., part. x, cap. 13, CLXI, 694; item cap. 16, *ibid.*, 695. — De aliquibus qui duos suos episcopos occiderant et deinceps episcopo careant, cap. 18, *ibid.*, 696. — De abbate qui servum fuste uno ictu percussit et post sex menses mortuus est servus, cap. 21, *ibid.*, 697. — De poena presbyteri qui diaconum percussit, cap. 21, *ibid.*, 698. — Presbyter homicida sacerdotali caret officio, cap. 29, *ibid.*, 699. Idem habetur capite 36, *ibid.*, 701. — De homicidiis episcoporum et aliorum ordinum, cap. 154 usque ad cap. 140, *ibid.*, 731, 731. — Clericus homicida quamquam nimium coactus, ab ordine cessare cogatur, cap. 17, *ibid.*, 741. — Mors atrocissima cujusdam archidiaconi et comitis ejus, Almeric. Aq., Historia Hierosol., lib. iii, cap. 53, CLXVI, 468. — Impiæ cadentes Thomas, prioris S. Victoris Parisiis, Stephan. Paris. episc., epist. 9, CLXXIII, 1416, 1417. — Sententia excommunicationis fulminatur in auctorem et fautores mortis Thomas, epist. 8, *ibid.*, CLXXIII, 1415. — Si quis episcopum, aut presbyterum vel diaconum interfecerit, capite panietur, Caroli Magni Capitularia, XCIV, 113. — Si quis altaris ministrum occidat sit exlex apud Deum et apud homines, nisi per exsilium et apud cognatos ejus magnis compenset vel purget se a capitali purgatione, Canut. I, rex Angl., CLII, 1178. — Si minister altaris homicida fiat, tunc perdat deinde tam ordinem quam honorem. Potest tamen se purgare, quod si non fecerit, sit exlex, *ibid.*, 1178, 1179. — De occasione SS. Innocentium sensu naturali et spirituali intellecta, Radolphus Ardens, hom. 8, CLV, 1528, 1529 et 1530. — S. Bernardus tractat de eade Archemboldi, subdiaconi Aurelianensis, epist. 161, 162 et 163, CLXXXII, 320, 321. — Miror doctam scientiam tuam, sacerdotem patre post homicidium perpetratum in sacerdote ministrare, imo (quod est ineptius) nobis suadere velle ut ipsi tali presumptioni præberemus assensum, Gratian. Decret. p. i, dist. 50, cap. 4, CLXXXVII, 256. — Poenitentia diversa clericis homicidis sive sponte sive non, jure canonico imposita, cap. 37, 38, 39, 40, 41, *ibid.*, 276, 277. — De illorum absoluteione qui violentas manus in clericos injiciunt, Innocentii III, epist. 310, CCXIV, 269. — De eodem, *id.*, epist. 129 et 161, CCXVI, 645, 940. — Sacerdos quidem qui in eandem culpam relapsus, secundo clerico manus violentas injecerat, declaratur ab Innocentio III post trium annorum poenitentiam ad officium suum redire posse, epist. 79, *ibid.*, 83. — Innocentii III genitus et epistola de morte episcopi Herbipolensis, procurator, epist. 123, CCXIV, 1167, 1168, 1169. — Quidam clericus homicida ab exercitio ordinis deposuit, epist. 58, *ibid.*, 361. — Poena pro homicidio clerici ab a i'o clerico patratu imposita, Alexand. II, Epist., et Diplom., epist. 115, CXLVI, 1404. — Malus prælatus homicida animæ

rum iudicandus est, S. Benedict., abb. Anianens., Concord. Reg., cap. 15, § 19, CIII, 788.

Qui presbyterum occiderit, duodecim annos peniteat, si liber, septuaginta dies jejundet, si autem servus, super duodecim ferventes vomeres se purget, Theodos. archiepisc. Cantuar., Penitentialia, cap. 56 et 57, XCIX, 947. — De poena sacerdotis qui diaconum percussit, Nicol. I, epist. et Decret., CXIX, 1151, 1152. — Clericus qui paganos occiderat homicida est, et non oportet prohi-ere ad majorem gradum qui etiam carere debet acquisto, *ibid.*, 1129. — Rogerus Tokellus et Guido qui manus violentas in clericos iniecerant excommunicantur, Alexander III, epist. 885, C., 792. — Quanta severitate utatur Alexander III in eos non tantum qui Thomam, archiepisc. Cantuariensem, occiderant, sed etiam tantum illos homicidii participes fuerant, *id.*, epist. 1014, C., 894. — Ludovici regis Francorum epistola de caede S. Thomae ad Alexandrum III, epist. 20, *ibid.*, 1378. — Ad quid obligentur qui presbyterum interficiant, Ivo Carnot., CLVI, 1506. — Qui clericum, diaconum, subdiaconum, monachum interficiunt, *id.*, Panormia, lib. viii, cap. 6, 7, 8, CLX, 1596 et 1597. — Celestinus III capitulo Tarracoenensi praecepit ut Vilhelmum Raimundi qui Berengarium archiepiscopum in urbe Gerunda crudeliter interfecerat anathematizatum denuntiet terraeque ejus interdicto feriat, epist. 164, CCVI, 1045. — De subdiacono qui puerum invitum interfecerat, Clement. III, epist. 51, CCIV, 1505. — De nere S. Thomae Cantuariensis, Petrus Bernard. Grandimontensis prior, epist. 5, 4, 5, 6, CCIV, 1167, 1168, 1169. — De clericis in homicidio deprehensis, CCVI, 1250.

V. — De parricidio. — Poena imposita et facta varia.

Parricidium quart. detestabile crimen sit, Dominus ipse ostendit in iudicio facto inter Cain et Abel, ipse sententiam protulit: « Maledicta terra... maledictus... », Raban. Maur., CXII, 1416. — *ibid.* — Vide perplura de parricidio, iterum Penitentialia, cap. 2.

De parricidio Romuli quod dñi non vindicarunt, D. August., De Civit. Dei, lib. iii, cap. 6, XLI, 82. — Fraternalis invidus muneris, in fratris Cain anhelat exitium, et exultat infelix et quod teste caret putat se caruisse facinore, quem Deus vidit, quem conscientia redarguit, quem fratris sanguis accusat, S. Zeno, lib. i, tract. 7, XI, 314 et 515. — Abel a Caino in campo Damasci juxta Hebraeorum traditiones interficitur, S. Hieron., XXIV, 516. — Cain impissimus pariter et stultissimus ad perpetrandum maximum nefas, creditur sufficere ad aspectus vitare hominum, fraticidium Deo teste, facturus, S. Salvianus, presbyt. Massil., De gubernatione Dei, lib. i, cap. 6, LIII, 58. — Quomodo Cain puniunt qui fraticidium commisit, Petr. Cantor, Verbum abbrev., cap. 11, CCV, 53. — In patris parricidio continentur omnia scelera, S. August. Advers. Academicos, lib. iii, cap. 36, XXXII, 953. — Fratricida et parricida in terra peregrina je unet decem hiemes, S. Egerbertus, Eborac. archiep., Penitent., lib. i, cap. 24, LXXXIX, 407. — Parricidium est caedes in parentes, S. Isidor., Hispal. episc., Etymolog. lib. iv, cap. 26, LXXXII, 210. — Parricidarum supplicium. Olim parricidae cum simia et gallo et serpente in sacco ex corio inclusi in mare praecipiti abantur, lib. v, cap. 27, *ibid.*, 214. — Parricidium multum differt ab homicidio, Tertull. I, 516. — Si quis ex propria cognatione sanguinem occisionis effuderit, sacri canones usque ad mortem abijci et inter rebelles reputari sanxerunt, Nicolaus I, Epist. et Decret., CXIX, 921. — De cuiusdam poena qui matrem occiderat, *ibid.*, 1120. — De quorundam parricidarum et fraticidarum penitentia, prohibentur carnali copula jungi, *ibid.*, CXIX, 1128. — Idem pontifex de alio fraticida, *ibid.*, 1119. — Penitentes fraticidae non debent ultra militiam cingulum sumere et nuptias atque conjugii copula uti, Rab. Maur., Penitent., cap. 7, CX, 475 et 474. — De eodem, vide Isaac., episc. Lingon., Canones, tit. 4, cap. 5, CXXIV, 1690.

Parricidis quidam canones ad penitentiam alii septem, alii quatuordecim annos, alii totam vitam assignant, Regino, Prumiens. abb., CXXXIII, 296. — Parricida remoto aliorum tormentorum genere, facto de coris sacco in quo cum illo serpentes includantur, et sic in mare vi inum praecipit detur, *ibid.*, 296, 300. — Penitentia imposita illi qui volens fratrem caedis causa fuerat, Alexander II, Epist., CXLVI, 1386. — Rex non debet parricidas et perjuros sinere vivere, Ivo Carnot. episc., Panormia, lib. viii, cap. 53, CLXI. — Parricidarum et fraticidarum penitentia multiplex refertur, *id.*, Decret., part. x, cap. 163, CLXI, 738. — Iterum reteritur quam

detestabile sit parricidii crimen, cap. 164, 177, *ibid.*, 742. — De eadem re, cap. 178, 179, 180, 185, *ibid.*, 745, 745. — Cain propter homicidium condemnatus, Philipp. de Harveng, abbas Bonae Spei, De obedient. cleric., cap. 37, CCIII, 922. — Exemplum insigne fraticidii et poena tali crimini debita, Freculphi Chronitor. lib. i, cap. 6, CVI, 921. — Homicidium Cain diluvio fuit puniendum, Raban. Maur., CVI, 509. — Crimini parricidii annumerandum est regicidium de quo ait S. Optatus: Regicidium non committendum a puero Dei David discere debemus, S. Optatus, De schismate Donatist., lib. ii, cap. 25, XI, 980, 981. — Qualiter matricida puniri debet, Ivo Carnot., Decret., part. x, cap. 175, CLXI, 741. — De parricidis et fraticidis, Burchardus, episc. Vormise., CXL, 1089.

VI. — De infanticidio et abortu.

De abortum procurantibus, S. Hieronym., XX, 97. — Informis puerperum abigere lex noluisset ad homicidium pertinere, quia nondum dici potest anima viva in eo corpore quod sensu caret, S. August., Quaesit. in heptat., lib. ii, cap. 80, XXXV, 626. — Homicidii festinatio est prohibere nasci, Tertull., i, 319. — Infantes in utero trucidati, *id.*, II, 691. — Infantes in utero debilitati a matribus, *ibid.*, 909. — Mulier quaedam quam miserabiliter duos filios suos encaverat, in profundum maris, jussu superno, demergitur, De Vitae Pat., lib. x, Prat. spirit., cap. 77, CXXIV, 155. — Quantum crimen sit infanticidium, *ibid.*, 155. — Quali poena plectitur ipse dei miraculo intervenit et jussu, *ibid.*, 153. — Mulieres quae secum agunt ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem definitio usque ad exitum vitam ab Ecclesia removit, humanus autem nunc definitio ut his decem annorum tempus penitentiae tributur, Colex canon. ecclesiastic. et Consil. S. Sedis apost. cap. 21, LVI, 441.

Abortum procurans quae poena afficiendus, Raban. Maur., CVIII, 112. — Quis mystice abortivus, *ibid.* — Penitentia eorum qui partus enecant, CXII, 1416. — Herod. rex valde iratus omnes pueros qui erant in Bethlehém, S. Maximus Taurinensis, hom. 28, LVII, 286. — Si mulier abortum promoveat et in quadraginta diebus occidatur id quod semine conceptum est, quasi pro homicidio jejundet tres annos, S. Eberhardus, Eborac. archiep., Penitential., lib. i, cap. 50, LXXXIX, 404. — Mulieres fornicantes quae parvulos suos necant aut abortu excutiant decem annis penitentiam agant, Fulgent. Ferrandi, Abbreviatio canon., can. 152, LXXXVIII, 826. — Idem habet Crisostomus, African. presbyter, Brevarium canon., 113, LXXXVIII, 881. — Si mater infan-tem suum occiderit, jejundet quindecim hiemes absque cessatione, exceptis diebus solis, S. Egerbert., arch. Eborac., Penit., lib. i, cap. 31, LXXXIX, 407. — Qui male conceptos vel jam editos necare studuerint, septem annos peniteant, concilium Ancyrit., LXXXIV, 108. — Si qua mulier infan-tem fornicarium occiderit, si qua studuerit abortum facere vel quod conceptum est necare, aut elaborat ut non concipiat, decem annis peniteat, S. Isidor. Hispal., Collectio canon., can. 77, LXXXIV, 584 et 585. — Quae mulieres filios ex adulterio necant, nequidem in finem danda est illis communicatio, Concil. Eliberitan., can. 63, CXXXIV, 508. — Hujuscemodi mulieres, benignius quam prioribus saeculis tractentur, decem tantum annos peniteant, S. Rodulphus Bituric. episc., cap. 41, CXIX, 725. — De multiplici penitentia Vimaro imposita qui tres filios suos miserabiliter occiderat, Nicolaus I, Epist. et Decret., cap. 136, CXIX, 1130. — Feminae quae partus suos ex fornicatione enecant decennio peniteant., S. Angelramni Metensis episc., Collectio canon., cap. 20, XCVI, 1057. — Referuntur statuta concilii Ancyrit. et Eliberitani circa mulieres abortu studentes, Raban. Maur., Penitenti., cap. 9, CX, 474. — Qui percusserit mulierem in utero habentem et exierit infans ejus nondum formatus, detrimentum patiatur quantum indiderit viri mulieris. Si autem formatus fuerit dabit animam pro anima, Hincmar., Rhemensis archiep., de divortio Loth. et Thetbergae, interrog. 12, CXXV, 691. — Abortus putativus Thetbergae, *ibid.*, 689. — Presbyter quidam, cum procurasset abortum declaratur ab Innocentio III posse ministrare si conceptus nondum erat vivificatus, alioquin ab altaris officio debet abstinere, epist. 107, CXVI, 469. — Si quis infan-tem necaverit ut homicida teneatur, Isaac. episc. Lingon., Canon. cap. 11, CXXIV, 1087. — Mulier aut vir qui infan-tem propter incuriam in lecto cum ea vel eo enantem opprimeret peniteat, *ibid.*, cap. 14. — De mulieribus partus suos necantibus penitentia eadem ac supra habetur apud Isidorum Marcat., Decret. Collectio, conc. Ancyranum, can. 21, CXXX, 266. — Concilium Braccarense ut, can. 78, *ibid.* — Idem habetur apud Reguon., Prumiens. abb., De ecclesiastica discipl., lib. ii,

inspeccione, v. g., apparitione mortuorum, quod necromantia dicitur, inspectione manus quod chiromantia dicitur, inspectione aquæ quod hydromantia dicitur; inspectione ignis vel lapidis alteriusve hujusmodi rei, quod geomantia dicitur; inspectione avium quod augurium sive auspiciu dicitur; inspectione intestinorum animalis occisi, præsertim demonis immolati, quod aruspiciu dicitur, etc.; 5^a astrologia judiciaria, quæ ex consideratione situs et motus siderum futura contingentia prædicantur; 6^a usus virgæ lignem vel ferream ad investiganda occulta, v. g., auri argentique cæterorumve metallorum venas, aquæ foutes, thesauros absconditos, furta, homicidia, adulteria, fornicationes cæteraque id genus; 7^a investigatio oculorum per aquam frigidam, vel per ignem, per sortes, etc.

Nec solum ejusmodi superstitionum crimine tenentur qui illas exercent, sed et qui exercentes consulunt, etiam si nullam eorum responsionibus fidem adhibeant; vel qui aliorum superstitioni participant, adjuvando, consulendo, laudando, consentiendo, imo quandoque et tacendo. In rebus enim hujusmodi qui tacet consentire videtur, maxime si superstitionem impedire ex officio tenatur, vel si positus sit in ejusmodi circumstantiis in quibus silentium præ tacita rerum approbatione sumendum esse videatur.

Superstitio ergo, sive magica, falsa professione de vero mentiens, et veraciter lœdens, homines seducit a religionē divīnā, cultum demonum suadet, et ad omne nefas suos sequaces impellit. Hæc quinquē genera maleficiorum continet, magicam, mathematicam, maleficia, sortilegia, præstigia... horoscopia in constellationibus consistit; maleficia sunt per incantationes; sortilegia per sortes; præstigia per phantasticas illusiones. Magiam Zoroastes rex Sacriarum invenit, et post longa tempora Democritus ampliat; hydromantiam Persæ fecerunt invenisse; auguria Phryges; præstigia Mercurius.

De his vide in sequentibus indicationibus.

Alcuin., CI, 1196; Arnob., V, 775, 774; S. August., XXXII, 802; XLI, 245, 244, 286, 817, 728; Bedæ venerab., XCIV, 575; S. Benedict., CIII, 747; S. Bonifac., LXXXIX, 859; Burchard., CXL, 843; (anot. rex, CLI, 4178; Carol. Magn., XCVII, 756, 882; Constantin. Magn., VIII, 25, 162, 220; S. Cummianus, LXXXVII, 990; Dracontius, LX, 797; S. Eusebius, LXII, 949, 950; Gratian., CLXXXVII, 1369. — Malefici puniendi, S. Greg. Magn., LXXVII, 757, 758; Guilelm. Tyrens., CCL, 612; Halitgar., CV, 685, 686, 700; S. Hieron., XLIV, 517, 618. — Muliercularum Christianarum, id., XLV, 498, 499, 1236, 1257. — In austeritate vite, S. Hilari., IX, 378; S. Hildegard., CXCVII, 1023, 1032; Hincmar., CXXV, 717, 718. — De sortilegiis ex sortibus sanctorum, *ibid.*, 718; Hugo de S. Vict., CLXXVII, 810 *et seqq.*; CLXXVII, 205, 201. — Nefanda, S. Isidor. Hisp., LXXXI, 840; LXXXII, 512, 593; Isidor. Mercat., LXXI, 408; S. Ivo., CLXI, 263, 168, 748, 756, 1275. — De magorum præstigiis, *ibid.*, 1317. — De variis speciebus magicæ, sortilegiis etc., Joannes Sarisb., CCXI, 407, 409, 415, 461. — Ægyptiorum, Lact., VI, 235, 282, 328, 620, 766. S. Leo Magn., LIV, 218 *et seqq.* — Manicheorum, id., LV, 874, 875, 912, 915. — Persarum, *ibid.*, 807. — Zoroæ, *ibid.*, 975, 976; LVI, 412, 891. — In constitutione Honorii, Marius Mercat., XLVIII, 457; S. Martin Leg., CCVIII, 75. — Populi in defectione lunæ, S. Maxim. Taurin., LVII, 256 *et seqq.*; Petr. Bles., CCVII, 190 *et seqq.* — Judiciorum ferri caudentis, etc., Petr. Cant., CCV, 226, 235, 259. — Quorundam hereticorum, Petr. Monach., CCXIII, 547. — Judæorum, Petr. Venerab., CLXXXIX, 603. — Basilidis, S. Philasti., XII, 1146; Prudent., LIX, 675, 676. — Ethnicorum, id., LX, 456 *et seqq.*; Raban. Maur., CVIII, 80, 459, 460, 463, 464, 726; LX, 1097 *et seqq.* CXI, 22, 75, 422; Regino, CXXXII, 349 *et seqq.*; Robert Pull., CLXXXVI, 1095, 1094. — Ludorum antiquorum, S. Salvian., LIII, 120, 121. — Turpes et otiosæ, Tertull., I, 505, 612; II, 401, 747, 748; Vit. Patr., LXXIII, 178, 181.

TRISTITIA. — Vide in indice præcedent. articul. de INVIDIA.

Abelard., CLXXVIII, 152, 153, 164. — Letalis, Abaelun, CXLI, 85; Alanus, CCX, 116. — Pestifera ejusque comitatus, Alcuin., CI, 653; S. Anselm., CLIX, 642. — Impiorum, S. Augustin., XL, 1198. — Desperationis, S. Bernard., CXXXIII, 975, 974; CLXXXIV, 1248, 1249. — Ejus effectus, id., CLXXXV, 81, 82; Boetius, LXIII, 796, 797. — Duplex, S. Bruno Heribol., CXLII, 181; Cassian., XLIX, 351 *et seqq.* — Fidelibus inimica, Cassiod., LXX, 506; S. Petr. Chrysolog., LII, 451. — Desperatio et voluptas sociæ sunt, *ibid.*, 199; S. Petr. Damian., CXLV, 182, 184, 485; Defensor., LXXXVIII, 685. — Judæ, S. Fulgent., LXV, 355. — Mortifera, *ibid.*, 290,

291; Garner., CXCIII, 153. — Impiorum, Gerhobus, CXIII, 1672. — Desperatio vitanda, S. Greg. Taron., LXXI, 228. — Ejus remedium, Halitgar., CV, 684, 685; Henricus, Card., CCIV, 375; Sancta Hildegard., CXCII, 199, 60. — Cujusdam adolescentis, Grosuita monial., CXXXVI, 1109 *et seqq.*; Hugo Erian., CCII, 189. — Ejus comites, Hugo de S. Vict., CLXXVI, 1060 *et seqq.*; Innocent. III, pap., CXVII, 443, 754; Joannes Sarisb., CCIX, 975; Iaufranc., CL, 150, 151, 258. — Judæ, S. Maxim. Taurin., LVII, 565, 567; S. Paschas. Rudbert., CXI, 1450, 1451; Petr. Ce.I, CCII, 688, 686; Petr. Lombard., CACI, 1340. — Mulieris, Philipp. de Harv., CII, 1390 *et seqq.* — Ejus effectus, *ibid.*, 326; S. Prosper., LI, 459, 456. — Ejus incommodum, Raban. Maur., CIX, 985; CXII, 126. — Ejus natura et origo, *ibid.*, 1563, 1564. — Ejus remedium, *ibid.*, 1577. — Magna non potest diu dissimulari, Rupert., CLXXII, 558. — Cæca, Thomas Clotere., CCVI, 756; Vit. Patr., LXXIII, 1033.

ULTIO. — Vide in indice præcedent. art. De ira, et Indicem de dilectione inimicorum.

Abelard., CLXXVIII, 155, 154; S. Agobard., CIV, 265; Alcuin., CI, 654. — Atrocissima Benjaminitarum, S. Ambros., XVI, 899 *et seqq.*; S. Anselm., CLVIII, 567, 568; S. Bernard., CLXXXIV, 551; S. Bruno Heribol., CXLII, 217, 218, 297, 545; S. Petr. Chrysol., LII, 507. — Injuriam semper capit excedere, S. Eusebius, LXII, 687, 688. — De mortis comitis Flandrie, Gualbert., CLXVI, 1015. — Sanguinis et malorum, Gerhobus, CXCIV, 11; Gratian., CLXXXVII, 4180 *et seqq.*; S. Greg. Magn., LXXVII, 61. — Henrici in Gregorium, S. Greg. VII pap., CXLI, 17; S. Hilari., IX, 911. — Dei per diluvium, Sancta Hildegard., CXVII, 1002; Hugo de S. Vict., CLXXVII, 806. — Ploebium, Humbert. card., CXLI, 1164; Isidor. Mercat., CXXI, 157, 158. — Deo reservata, Lact., VI, 619; S. Leo Magn., LIV, 284. — Pia Virginitatis virginis virginis in Appian Claudium, Oros., XLXI, 776. — Horreum in filios Israel, Petr. Comest., CXCVIII, 292; Petr. Lombard., CXCI, 1531; Petr. Monach., CXXIII, 515. — Furti in Achaz, Philipp. de Harv., CCIII, 925, 924; Rab. Maur., CIX, 609, 678. — Electorum de reprobis, id., CXI, 742. — Theodoti, Rufin., XXI, 523, 1068, 1069. Au querenda de inimicis, *ibid.*, 800, 801. — Eam ne inimicis statim sumere imprudentem, Rupert., CLXVII, 1636. — Dei in superbos, id., CLXXIX, 559 *et seqq.* — Iamnicorum, Stephan. Grandimont., CCIV, 1112. — De imperio ulciscenda, Suger., CLXXXVI, 1405. — Ejus libido summus impatientie stimulus, Tertull., I, 1264; II, 575; Vit. Patr., CLXXXIX, 1402, 1405.

USURA. — Usura est lucrum ex mutuo. Nominē autem lucri, hoc loco intelligitur pecunia vel quæcumque alia res temporalis pretio æstimabilis, sive obsequium aut quodvis aliud onus pretio æstimabile inancum, sive aliquid aliud. Usura est ubi amplius requiritur quam datur, v. g. si dederis solidos decem, et amplius quaerieris; vel dederis frumenti modium unum, et super aliquid exigeris.

Si feneratoris homini, inquit S. Augustinus in Psal. xxxvi, serm. 3, n. 6, id est mutuum pecuniam tuam dederis, a quo aliquid plus quam dedisti expectas accipere, non pecuniam solam, sed aliquid plus quam dedisti, sive illud triticum sit, sive vinum, sive oleum, sive quodlibet aliud; si plus quam dedisti expectas accipere, fenerator es, et in hoc improbandus, non laudandus.

Usuram illicitam esse eorum est. Nam ex natura rei est illicitum et contra justitiam commutativam, in rei usus commutatione pro aia, plus extigere, aut accipere quam valeat res quæ datur, nisi aliquid aliud interveniat, ratione cujus l'ud amplius, iuste accipiat; sed accipere aliquid ultra sortem pro mutuo est pro commutatione rei mutuo datæ, accipere plus quam valeat, nisi interveniat aliud ratione cujus illud iuste accipiat; ergo si solius mutui, nefas est ex natura rei et contra justitiam commutativam aliquid ultra sortem accipere, ac proinde usura illicita est contra commutativam justitiam, restitutione obnoxia...

De his lege quæ sequuntur.

Alexander III, papa, CC, 196, 757, 904; Amalar., CV, 878. — De inhumandate feneratorum, Ambrosius, XIV, 984, 985. — Ab usu dicta, *ibid.*, 775, 777; XVI, 983, 984. — Non accipienda, Auto, CXXXIV, 38; S. Bruno Astens., CLXIV, 458, 528. — Prohibita, Bruno Heribol., CXLII, 85, 215, 216; Canon. rex, CLI, 1196; Carol. Magn., XCVII, 509; Constantin. Magn., VIII, 397, 968; S. Cummianus, LXXXVII, 991. — Clericorum, Gratian., CLXXVII, 244 *et seqq.*, 958 *et seqq.*; Halitgar., CV, 686. — Ejus iniquitas, S. Hilarius, LX, 507. — Grave et iugo ferrum, Hildegard., CLXXI, 817. — Non repetenda, Innocent. III, papa, CCXV, 572, 1508; CXXVI, 1257; CXXVII, 225; S.

Isidor. Hispal., LXXXII, 387; Isidor. Mercat., CXXX, 517, 865; S. Ivo, CLXI, 429, 449, 805, 806, 1168. — Clericalis, Petr. Bles., CCVII, 62 et seqq.; Petr. Cant., CCV, 153; Petr. monach., CCXIII, 547; Philipp. de Harveng, CCLII, 735. — Ovarius non potest esse clericus, Prudent., LX, 997, 1040; Raban. Maur., CX, 709; Regino, CXXXII, 333 et seqq.; Stephanus Grandimont., CCIV, 1111.

VANITAS. — Vide locum precedentem in art. De superbia.

Alanus, CCK, 115; Alcuin., CI, 635, 656. — Temporalium est, S. Ambros., XIV, 585, 1249; S. Anselm., CLVIII, 736, 741. — Vanitati subiecta est omnis creatura, S. Augustin., XXXV, 275; XXXVIII, 1095; XXXIX, 1846; S. Bernard., CLXXXII, 908 et seqq., 973, 976; CLXXXIV, 795, 796. — Hominum mundo et carni servientium, *ibid.*, 506; S. Bonifac., LXXXIX, 655; S. Bruno Heribopol., CXLII, 121, 153, 167, 168, 170, 210. — Episcopi, Carol. Magn., XCVIII, 1380. — Episcopi cuiusdam, qui voluit adorari, *ibid.*, 1535; Cassiodorus, LXX, 181, 288, 289; Defensor, CXXVMI, 646; Ernald., CLXXXIX, 1535; Garner., CXCIII, 153; Gerhobus, CACIV, 1011, 1012. — Quod praterire potest, vanum est, S. Greg. Magn., LXXV, 595, 939, 845, 844; Halitgar., CV, 661; Hervaeus Burghol., CLXXI, 1502; S. Hieronym., XLII, 412 et seqq., 439, 502, 503, 504, 608, 692. — Eius definitiones, *ibid.*, XLIV, 515. — Omnia perdit opera, *ibid.*. — In episcopo, Sancta Hildegard., CXCIII, 174. — Cavenda ab episcopo, *ibid.*, 182. — Si sint omnia, quomodo ipse Salomon non vanitas, Hugo de S. Victore, CLXXV, 120, 123, 151 et seqq. — Triplex, *ibid.*, 118 et seqq. — Mundi, *ibid.*, CLXXVI, 705. — Eius comites, *ibid.*, 999; Innocent. III, papa, CXXVII, 784. — Quadruplex, Isidor. Hispal., LXXXIII, 98, 97. — Romanorum, Joannes Sarisb., CXLIX, 494, 711, 716, 974, 983; S. Leo Magn., LV, 177; S. Leo IX, papa, CXLIII, 744. — Magistarum artium, S. Martin. Legion., CCVIII, 566, 645; CCLIX, 294; Maxim. Taurin., LVII, 354, 503; Othlon., CXLVI, 285; Petr. Cell., CII, 730. — Eius vicia sunt septem vitia principalia, Petr. Comest., CACVIII, 1785. — Philosophica, Petr. Lomb., CXCII, 1445. — Paganorum, S. Philastr., XII, 1187, 1216. — Philosophica, *ibid.*, 1149. — Nobilitas ac divitum, S. Prosper., LI, 485, 496; Raban. Maur., CLX, 731, 1005, 1006, CXLII, 1536, 1580; Rodulf., CLIX, 723. — Fugienda, Rudn., XXI, 378, 419, 689. — Humana, Rupert., CLXVII, 775, 776; CLXIX, 145, 151. — Divitiarum, Smaragd., CII, 956; Tertull., I, 1530; II, 1048. — Triplex, Thomas Cisterc., CCVI, 162. — Hominis quadruplex, *ibid.*, 121; Vit. Patr., LXXIII, 248, 249. — Feminarum, Zeuo, XI, 294, 505.

VINDICTA. — Vide Uirgo.

VIOLENTIA. — Adam Præmonet., CXCVIII, 598; Alcuin., CI, 634; Carol. Magn., XCVII, 860. — Virginis, S. Dunstan., CXXXVII, 444. — Tyrannica, Ernald., CLXXXIX, 1617. — De violatoribus Ecclesiarum, Gerard., CLXX, 1144, 1174, 1216. — Hostis iniqui, Gerhobus, CXCIV, 61; Godfred., CXLIX, 329. — Puellarum, Gratian., CLXXVII, 415, 1411. — Conjugalis, *ibid.*, 1412 et seqq., 1484 et seq.; S. Gregor. Magn., LXXV, 459, 460; LXXVII, 2, 5; Halitgar., CV, 683, 684. — Longobardorum, Helinand., CCXII, 971; Henricus, card., CCLV, 222; Hervaeus, CXXXII, 696. — De violatoribus fidei matrimonialis, Sancta Hildegard., CXCIII, 749. — Impiorum et aulicorum, Hugo de S. Vict., CLXXV, 252 et seqq. — Castrationis in personam presbyteri, Innocent. III, pap., CXXV, 1423; CXXVI, 85. — In clericos, *ibid.*, 613; CXXVII, 220; Isaac, CXXIV, 1095; S. Isidor. Hispal., LXXXII, 597; Isidor. Mercat., CXXX, 351, 991, 992; S. Ivo, CLXI, 562, 579, 580. — De pudicitia violentor rapta, Joannes Sarisb., CXCIX, 505. — In mulierem, Joannes VIII, papa, CXXVI, 891, 932. — Atrux, Juvenius, XIX, 191. — De violenta promotione Anthimi, S. Leo Magn., LV, 978; LVI, 442; Orderic., CLXXXVII, 384. — Raptoris, Petr. Bles., CCVII, 40. — Cuiusdam comitis, Petr. monach., CCXIII, 603; Philipp. de Harv., CCIII, 1148, 1149. — De raptoribus virginum, Regino, CXXXII, 275, 335, 314, 382. — Tyrannorum non sinit vociferare oppressos, Rupert., CLXVII, 577, 578.

VIS. — Vide Violentia.

VITIA. — Sane sicut aliud est morbus atque aliud est vulnus, sic procul dubio aliud est vitium atque aliud est peccatum. Sicut in corpore videmus, sic et de corde intelligere debemus, quia aliud est ex oculo prodians interna corruptio, atque aliud extrinsecus inflicta manifesta contritio. Sic aliud est quando malum in sola cogitatione, etiam ab initio sentitur, atque aliud quod nutu spontaneo ex deliberatione committitur. Illud quasi ab initio nascitur, istud quasi extrinsecus infligitur.

Vitium itaque est ipsa infinitas naturalis corruptionis; peccatum vero est ipsa prava assentatio tantantis infirmitatis. Vitium est quasi quedam passio animalis, peccatum vero est spontanea quedam actio industria. Vitium est ipse appetitus mali, qui solet precedere vel provocare consensum; peccatum autem ipse est consensus mali, qui solet saepe subsequi vel comitare appetitum. Profecto illud est pravum, pravum motum in corde sentire, atque aliud pravo motui consentire. Quod pravum motum sentimus, vitium est; quod pravo motui consentimus, peccatum est. Vitium itaque est in sensu et in affectu; peccatum vero est in solo consensu seu etiam affectu. Quando quod verum est videtur nobis falsum, et quod falsum videtur esse verum, vitium est in sensu. Quando quod justum est videtur nobis amarum, et quod justum est videtur esse jucundum, vitium est in affectu. Sed cum falsa opinio fidem adhibemus, jam sensus nostri vitium transit in peccatum. Sic cum prava delectationi acquiescimus, affectus nostri vitium similiter transit in reatum. In hunc modum vitia in peccata transeunt, et consentientem reum constituunt. Vitium itaque sensuum fit origo errorum, vitium vero affectuum radix iniquitatum. Sensum autem non corporis, sed cordis hic intelligimus, unde et sententiam dici non ambigimus; hebes itaque sensus et exordinatus affectus omnium malorum origo sunt. In hunc itaque modum vitium dominatur sensui et affectui, et cum consensum allicit, vel etiam in effectum transit, fit causa peccati. Consensum autem non semper effectus consequitur, sed cum necessitate præpeditur, solo consensu peccati culpa consummatur. Triplex vitium est: fastidium boni, desiderium mali, ambiguitas utriusque discernendi; hoc est quod homo est torpens ad bonum, fervens et inquietus ad malum, et hebes et lippus ad utrumque discernendum. Ecce tria vitia, impotentia, ignorantia, concupiscentia...

Magnus est certamen vitiorum adversus virtutes; laudem enim poteris omnia vitia vincere repugnando cum divino adiutorio, si contra vitia singula opposueris virtutes. Solet enim pugna vitiorum adversus virtutes ad profectum venire hominis; quia per illud certamen mens excitatur, et ab elationis vitio purgatur. Contra singula quoque vitia virtutes sunt adhibende; contra luxuriam munditia cordis est adhibenda; contra iracundiam vero patientia; contra timorem mittenda est fiducia; contra teporem vero zelus est adhibendus; contra tristitiam quoque malam adhibendum est gaudium spirituale; contra acediam vero fortitudo est assumenda, contra avaritiam assumenda est largitas; contra superbiam autem humilitas est adhibenda, contra odium vero caritas est assumenda; et sic de aliis... Et hæc sequentibus commemorantur.

Eorum turpitudine, Abelard., CLXXVIII, 1175; Absalon, CCXI, 41, 75, 76, 89. — De eorum pugna, Adalger., CXXXIV, 929; Adam. Pers., CCAL, 664. — Iudicium et jurisperitorum, *ibid.*, 666 et seqq. — Septem principalia, eorumque remedia, Alanus, CXX, 174. — Sacerdotum, *ibid.*, 191. — Conjugatorum, *ibid.*, 193. — Viduarum, *ibid.*, 194. — Virginum, *ibid.*, 191, 195. — Somnolentorum, *ibid.*, 195, 196. — Eorum remedia, *ibid.*, 470, 471. — Octo principalia, Alcuin., CI, 632, 1192. — Prætorum, Alexander III, papa, CC, 869, 870, 1578. — Ministrorum, *ibid.*, 878. — Prima cavenda, S. Ambros., XIV, 955. — Septem ex superbia orta referantur, *ibid.*, XVII, 756, 882. — Eorum enumeratio et unde sint orta, et quomodo fugienda, S. Anselm., CLVIII, 681 et seqq., 870; CXLIX, 619, 682, 695. — Eorum malitia et fuditas, *ibid.*, 701; Arnulf., CCI, 176. — Quibus armis expugnetur, Atto, CXXXIV, 29; S. Augustin., XXXII, 674. — Dicuntur quod est contra naturam, *ibid.*, 640, 1290. — Radices peccati, *ibid.*, XXXIII, 561, 571, 756, 737. — Eorum Deus non est auctor, bene tamen ordinator, *ibid.*, XXXIV, 158, 141, 154, 160, 239. — Vitiosi bene viventibus insultant, *ibid.*, XXXVII, 1151, 1152. — Omnia vitia inimica sunt Deo, *ibid.*, 2082, 2083. — In voluntate ponuntur, *ibid.*, 1936. — Constantur debellanda, *ibid.*, XL, 256, 370, 1169, 1191. — Tria timenda, *ibid.*, 1105, 1554. — Naturam bonam testantur, *ibid.*, XLI, 349, 350. — Vitium naturæ luesit, sed vitium naturæ non est, *ibid.*, XLIV, 249, 370, 690 et seqq., 695, 696, 745, 748, 835, 855. — Vitium non est natura, *ibid.*, XLV, 1159, 1523, 1537. — Sed contra naturam, *ibid.*, 1124, 1427, 1429, 1870, 1896. — Vitium propagat vitium, *ibid.*, 1167, 1871, 1874, 1883, 1896. — Capitalia, Beda Venerab., XCIV, 571. — Vitium et peccatum in quo differunt, S. Benedict. monach., LXVI, 379. — Citius extirpanda, *ibid.*, 379. — Quid de vitio proprio, *ibid.*, 525, 524; S. Bernard., CLXXXII, 775, 774; CLXXXIII, 741, 742, 1060, 1061, 1085 et seqq.; CLXXXIV, 527. — Foveat vitia qui vitiiis favent, *ibid.*, 1099. — Vitium est

virtutis privatio, *ibid.*, 543, 544. — Eorum duplex species, *ibid.*, 550, 581; CLXXXV, 153, 156; Boetius, I.XIV, 220, 276. — Eorum potestas, S. Bruno Asteus, CLXIV, 578. — Contra ea pagna est vita hominis, *ibid.*, 577. — Eorum potestas, S. Bruno Heribopol., CXLII, 298. — Omnia, Carol. Magn., ACVII, 328; Cassian., XI.IX, 280. — Octo principalia, *ibid.*, 609, 611 *et seqq.* — Sanctorum, *ibid.*, 1216, 1210. — Eorum freditas, 1253, 1258; Cassiod., I.XIX, 583, 785; LXX, 770, 771, 881, 882, 964, 1053; S. Petr. Chrysol., LII, 207, 219, 220, 314, 318. — Eorum incendium, *ibid.*, 518; Claud. Mar. Vict., I.XI, 969, 970. — Eorum varietas, S. Cyprian., IV, 555. — Eorum amplissima enumeratio, *ibid.*, 585. — Eorum assertores blandi, *ibid.*, 781. — Fori, *ibid.*, 215, 214. — Cadalo, S. Petr. Damian., CXLIV, 294, 295. — Quando superentur, *ibid.*, 528, 529. — Mundi execranda, *ibid.*, 527, 528. — Vitii contra naturam gravitas, *id.*, CALV, 162. — Quomodo mortificanda, *ibid.*, 554, 555, 556, 768, 769 *et seqq.* — Eorum remedia, *ibid.*, 922, 923. — Defensor, LXXXVIII, 655, 656; S. Euseb., I.XII, 565, 605 *et seqq.* — Eorum enumeratio, *ibid.*, 755, 882. — Non pallianda, Floard., CXXXVI, 222. — Capitalia, *ibid.*, 319. — Monachi, S. Fructuosus, LXXXVII, 1105. — Eorum enumeratio, S. Fulgent., I.XV, 554. — Septem principalia, Garner., CXCIII, 153, 154. — Clero exprobrata, Gildas sap., I.XIX, 567 *et seqq.*, 592. — Vitiis christianorum apud Antiochiam viventium enumeratio, Godefrid. Bulla., CLV, 997 *et seqq.* — Parentum illis non imputantur, Gratian., CLXXXVII, 507. — Adversum nos sedus ineunt, S. Gregor. Magn., LXXV, 651, 652. — Capitalia, *id.*, LXXVI, 621 *et seqq.* — Eorum mater, *quæ*, *id.*, LXXVII, 61, 67, 79, 80. — Quomodo curanda, *ibid.*, 111, 112. — Extirpanda priusquam virtutes inserantur, *ibid.*, 117 *et seqq.*, 233, 540, 541. — Ad ea quid necessarium, *ibid.*, 521. — Regiæ Brunichildæ, S. Greg. Turon., LXXI, 594, 595, 605, 621, 622. — Laudensium, Guibert. abb., CLVI, 941. — Fugienda, *ibid.*, 26, 27. — Eorum origo, *ibid.*, 27. — Prætorum pastorum, Guibert. Gemblac., CXXI, 1288, 1289. — Monachorum, *ibid.*, 1291. — Gravissima, Guilelm. Tyrens., CCI, 225, 224. — Octo principalia unde oriuntur, Halitgar., CV, 657. — Sacerdotum, *ibid.*, 692; Henricus Septimell., CCIV, 862. — Causæ sunt calamitatum, S. Hieron., XXII, 410, 600, 875. — Nisi coercerantur superbiunt, et obediens sibi ad inferna detrudunt, *ibid.*, 814. — Eorum principiis obviandum, ne crescant, *ibid.*, 398. — Habent bestiarum imagines, *id.*, XXIV, 475. — Uva acerba, *ibid.*, 881, 883. — Deum amarum et crudelem efficiunt, *id.*, XXV, 102. — Dulcia sunt, *ibid.*, 954; XXVI, 63, 577. — In ortu necanda, S. Hilari., IX, 781. — Eorum strages, *ibid.*, 825. — Pariunt affectum declinandi a Deo, *ibid.*, 527. — Eorum enumeratio, Hildebert., CLXXI, 428, 517, 818. — Sine his nemo nascitur, *ibid.*, 1025, 1024. — Ex vitis aliorum nostra sunt corrigenda, *ibid.*, 1034, 1035, 1665, 1666. — Sacerdotum, sancta Hildegard., CXCIV, 269, 272, 368. — Carnis, *ibid.*, 865. — Septem, Hugo de S. Vict., CLXXV, 400, 401 *et seqq.* — Quæ sint, *id.*, CLXXVI, 525 *et seqq.*; CLXXVII, 515 *et seqq.*, 585. — Vitiis religionem suffocantium descriptio, *ibid.*, 189, 190, 501, 831 *et seqq.* — Sacerdotum tria, *ibid.*, 850, 851. — In monasterio corrigenda, Innocent. III, papa, CCXIV, 56. — Gravia in Islandia corrigenda, *ibid.*, 288. — Clericorum libere audacter corrigenda, *ibid.*, 297. — Abbatis, *ibid.*, 820. — Enormia in Ecclesia et in terra, *id.*, CCXV, 189. — Archiepiscopi, *ibid.*, 555. — Canonicoꝝ Portugallensium, *id.*, CCXVI, 248. — Monachorum corrigenda, *ibid.*, 511, 615. — Intrusionis, *ibid.*, 541; CCXVII, 417, 659. — De conflictu vitiis et virtutum, S. Isidorus Hispal., LXXXI, 615; LXXXIII, 634. — Ex vitis orta, *ibid.*, 631, 635, 642 *et seqq.* — Octo principalia, *ibid.*, 93, 96, 1178, 1205 *et seqq.* — Quæ excludunt a sacerdotio, Joannes Rothomag., CXLVII, 225, 226. — Quæ sacerdotibus debent esse aliena, *ibid.*, 321. — Mathematicorum, Joannes Sarisb., CXCIX, 440, 455. — Mundana comedia, vel tragœdia, *ibid.*, 488. — Tyranni, *ibid.*, 512, 515, 625. — Septem principalia et sequela eorum, *ibid.*, 711. — Oriuntur ex aliis, *ibid.*, 984. — Magna generat negligentia

parvorum, *ibid.*, 984. — Non excludit laicos, *ibid.*, 1005. — Octo principalia, Jonas Aurelian., CVI, 211. — De vitis virginibus ac monachis, S. Julian., XCVI, 937; Juvenecus, XIX, 275. — Egyptiorum, Iart., VI, 335, 282, 528, 620, 786. — Affectus juxta Stoicos et Peripateticos, *ibid.*, 688. — Juxta Ovidium, *ibid.*, 689. — Colentium deos plurimos, *ibid.*, 575, 585. — Quam nefanda in Anglia, tempore Lanfranci, Lanfranc., CL, 557, 558, 613. — Graviora, S. Leo Magn., LIV, 286. — Mulier septem vitis repleta, *ibid.*, 1424. — Eorum somnus, S. Martin. Ieq., CCVIII, 61. — Originale et actuale, in matre Christi deleta, *ibid.*, 93. — Eorum fetor, *ibid.*, 122. — Eorum deformitas, *ibid.*, 168. — Septem principalia et comitatus eorum, *ibid.*, 721 *et seqq.* — Eorum coactio, *ibid.*, 981. — In sacra Ecclesia, *ibid.*, 988. — Quibus fere omnes homines ebrii sunt, *ibid.*, 989. — Eorum æstus, *ibid.*, 17. — Eorum remedia, *ibid.*, 31, 116, 121. — Monachorum, *ibid.*, 151. — Quæ ex concupiscentia oriuntur, *ibid.*, 203. — Eorum pagna, *ibid.*, 262. — Antichristi, *ibid.*, 560, 569 *et seqq.* — Ministrorum Antichristi, *ibid.*, 582, 588. — De muliere vitis et sanguine involuta et ebria, *ibid.*, 587. — Herodis regis, Matthæus Viadocense., CCV, 296, 811, 950 *et seqq.* — Juda Scarioze, S. Maxim. Taurin., LVII, 586, 587. — Sententiarum philosophorum de anima, Mengald., CLV, 154. — Filiorum Ludovici Pii, Nithard., CXVI, 45 *et seqq.* — Eorum rabies, appropinquante tempore Antichristi, grassabitur, Orderic., CLXXXVIII, 575, 576. — Eorum exemplis recta doceantur, Othmon., CXLVI, 78. — Eorum varia medicamenta, *ibid.*, 151, 251, 253. — Eorum enumeratio, S. Paulin., XCII, 226. — Eorum remedia, *ibid.*, 210; S. Paulin. Nol., LXI, 725, 726, 750. — Eorum varietas in singulis hominibus, Petrus Bles., CXVII, 57 *et seqq.* — Horrenda cuiusdam episcopi, *ibid.*, 65 *et seqq.* — Omnitudo anticorum, *ibid.*, 72 *et seqq.* — A Deo castigata per calamitates, *ibid.*, 329, 350. — De vitio communis curialium, *ibid.*, 440. — Adcoctorum, Petr. Cant., CCV, 159. — Prælatorum, *ibid.*, 185, 189. — Eorum cubile, Petr. Cell., CCII, 608. — Carnis, *ibid.*, 637. — Quæ excludunt silentio, *ibid.*, 750. — Quæ excludunt abstinentia, *ibid.*, 650. — Monstra vitiorum, *ibid.*, 750, 832; Petr. Comest., CXCVIII, 1760; Petr. Lomb., CCXI, 1458. — Clericorum, Petr. monach., CCXIII, 549. — Comitatus Tolosani, *ibid.*, 555, 564, 565, 589. — Sæcularia, *quæ*, S. Philastr., XII, 1186. — Absolutis, Philipp. de Harreng., CCIII, 1072, 1075. — Sodomorum punita, *ibid.*, 1119. — Prælatorum blanda, *ibid.*, 688, 689. — Regum, *ibid.*, 1169. — Monachorum, Philipp. rex, CLIX, 857. — Natorum, S. Prosper, LI, 446. — Expianda, *ibid.*, 472, 473. — Omnia sunt contra naturam, *ibid.*, 491. — Furie diæ, Prudent., LX, 21. — Specie virtutum fallunt, *ibid.*, 61, 64. — Eorum tres species odibiles, Raban. Maur., CII, 945, 946; CX, 590; CXI, 920. — Eorum materia et soboles, *id.*, CXII, 1548, 1582. — Carnalium et spiritualium vitiorum discretio, *ibid.*, 586, 1399, 1400. — Evellenda, Radulph. Ard., CLV, 1580; Reiner., monach., CCIV, 92. — Religiosorum, sive claustralium, Robertus Pullus, CLXXXVI, 941. — Quibus armis comprimantur, Rodulf., CLIX, 707. — Carnis quomodo dormiantur, Rufin., XII, 508, 923, 925, 1089. — Cor est stallo et sedes eorum, *ibid.*, 817. — Amputanda, Rupert., CLXVII, 1056, 1125, 1804. — Septem, *id.*, CLXVIII, 888, 889. — Eorum causa abundantia rerum, S. Salvan., I.III, 121 *et seqq.* — Prævitiat apud Christianos, *ibid.*, 70, 71. — Eorum sententia fere omnis cæcis Christianis, hoc tempore, *ibid.*, 66. — Divites, cum divitias amittunt, desinant esse vitiosi, *ibid.*, 119. — Diversarum gentium propria, *ibid.*, 142 *et seqq.* — Civitatum excidiorum causa, *ibid.*, 15. — Possunt emendari per disciplinam, *ibid.*, 119. — De eorum circumlocutione, Smaragd., CII, 655. — De eorum rubigine, Stephan. Grandmont., CCIV, 1098. — De eorum corruptione in cunctis hominibus duplenter, *ibid.*, 112. — In quadam Ecclesia pullulanti, emendanda, Stephan. Tornacena., CCXI, 537; Thomas Cisterc., CCVI, 146. — Eorum genera, *ibid.*, 68, 119, 120, 121; VII. Pat. I.XXIII, 161, 162.

CLXIX.

INDEX DE HOMICIDIO,

LOGICE PROPONENS PATRUM DICTA CIRCA HOMICIDIUM, SUICIDIUM,
DUELLUM, INFANTICIDIUM, ABORTUM, ETC.,

EXHIBENS PRÆTEREA LEGISLATIONEM ET JURISPRUDENTIAM
CIRCA HÆC MEDIA ÆTATE VIGENTES, ET PÆNAS HIS CRIMINIBUS INFLICTAS.

MONITUM PRÆVIUM.

Quantæ utilitatis, forte necessitatis, quanti commodi ac proinde ipsius quidem jucunditatis hæc æt tabula synoptica et analytica sanctorum Patrum Ecclesiæ Latinæ circa homicidium et omnes quæstiones ad illud plus minusve attinentes : 1º theologo qui non tantum maioribus traditionis catholicæ lineamentis, sed ipsis etiam minimis in quibus non raro maxima mirabiliter elucent inspicendis cognoscendisque acriter incumbit ac studet, eo sine ut tum seipsum tum conceditos et ex officio erudiendos discipulos dogmatis catholici et morales certiores faciat, aut etiam in publicum bonum aliquod ædificium didacticum supra firmam traditionis petram fundatum extollat, vel adhuc quædam specialia pæneta, ut duellum, suicidium, etc.; sive historice sive dogmaticè altius investiget; 2º doctore et oratori christiano in cathedra veritatis, cujus ibi nervus post Scripturam sacram est certe robustissimus traditio sæculorum christiana continua et universalis, ad illuminandas intelligentias, necnon inclinanda ad veritatis verbum et mulcenda fidelium pectora; 3º cuique tandem Christiano, rectæ ac coram Deo tutæ agendi rationis quantumcunque diligenti, ne dicam ipsi qui de foris est sapiens, meræ naturali rationi obsequioso, ad enodandas tot justitiæ quæstiones in quibus multi antiqui non minus errarunt quam desudaverunt, ad interrogandos tam profundos, tam obscuros ac proinde luminis humanæ rationis incerto impervios viæ et mortis abyssos, tu ipse, optime lector, ipse intueberis, oculos in hanc tabellam insigendo et omnes illius rivulos, unum post alterum lento attentoque gradu invisendo et sequendo.

MODUS EA UTENDI.

In illa invenies, non dico omnia verba SS. Patrum ad homicidii materiam spectantia, quod forte nec tibi nec mihi de melliori fuit bono, sed certo omnes sensus, omnes ideas fundamentales et etiam æpissime remotiores per duodecim sæcula in Ecclesiâ occidentali emissas, duplici generatim modo indicatas, primo exprimente utulum generalem, deinde caput et aliquando numerum capituli operis talis vel talis Patriæ; secundo remittente lectorem ad totum universæ Patrologiæ et ad columnam hujus tomi, sicut utrumque, totius et columnæ, in editione nostra occurrunt: ea indicandi ratione his etiam qui nostra non adhuc gaudent editione Patrum, primæ hærentibus notationi, perutilis erit hæc tabella. Unum dictu mihi superest. Nullum occurrit opus in Patrologia Latina quod totum circa materiam præsentem versetur, pauca, tria vel quatuor et hæc brevissima majori parte de illa tractant ita ut sæpissime non occurrant nisi loca plus minusve extensa aut accidentales textus. Omnia tamen et hæc et illa, eo sane pretiosiora quo rariora et quasi sententia brevitate enuntiata accurate collegimus non raro tales describentes breviores textus, longiores autem contractiori forma induentes, adeo ut ipsa nostra tabella tuis occurrat oculis et menti quasi lætus campus, vario ac stupendo idearum numero luxurians et quidquid in Patribus Latinis exstat redolens, et sic pleno jure titulum præferat, ut inscripsimus, tabulæ synopticæ, universalis, uno oris hiatu totam occidentalis Ecclesiæ per duodecim sæcula traditionem circa homicidium et consequentia sonantis; quod non impedit quin ipse ad genuinum textum recurras si forte ex humana fragilitate quædam omisimus aut non sat clare expressimus aut etiam alia, nimis in opere prompti, non sat recte intelleximus. Quoad divisionem rerum theologicarum, ordini et claritati parandæ necessariam, de ea sentio quidquid libuerit. Nostra est tota, si defectuosa, nos soli in culpa sumus.

ORDO RERUM DE HOMICIDIO.

CAPUT PRÆVIUM. — Quæstio 1: Quid est homicidium? — Quæstio 2: Quotuplex est homicidium?

CAPUT PRIMUM. — I. De illegitimitate homicidii. — Assertio 1: Homicidium in genere spectatum est graviter illicitum. — Assertio 2: Homicidium directum privatum quacunque de causa perpetratum sive in se sive in alio est graviter illicitum, ubi de suicidio, duello, parricidio, homicidio sacrilego, abortu.

H. De legitimitate homicidii. — Assertio 3: Homicidium publicum sive directum sive indirectum in semetipso perpetratum non sat demonstratur licitum. — Assertio 4: Homicidium publicum sive directum sive indirectum, in alios iusta de causa perpetratum, est omnino licitum. — Assertio 5: Homicidium privatum indirectum (id est, non in re intentum et primo volitum) sive in nobismetipsis sive in aliis perpetratum rationabili et sufficienti gravi urgente causa, est licitum. — 1º Ubi de defensione famæ et honoris periclitantis; 2º Bonorum fortunæ magni valoris; 3º Proprie vitæ contra injustum aggressorem; 4º Pudicitia invasæ; 5º Juris maritalis per adulterium lési. — Assertio 6: Homicidium mediatum (illud ad quod tantum cooperamur) sortem sequitur respectivum homicidii sub multiplici præcedenti respectu consideratum. — Ubi de homicidium iubente, consulente, illi consentiente, participante. Cuique as-

serioni annectentur : 1^a poenæ a jure canonico aut etiam civili contra speciale prohibitum crimen lata, prout in Patrologia occurrunt ; 2^a facta varia circa materiam quam sive elucidant, sive confirmant.

Caput II. — De jure publico circa homicidium prout in Patrologia latina occurrit.

Caput III. — De mutilatione vel homicidio imperfecto.

Pauca insuper. — Cum in materia de qua agitur prout difficillima et magis abstrusa, non semper sibi concordent SS. Patres, ad invicem collati imo aliquando si sibi in seipsis in diversis eorum operibus contrarii videantur, nos ubi talis dissonantia contingit, curavimus textus non consonantes separandos et opiniones distinguendas, unam post aliam ponentes. Sic ergo omnibus absol tis, capitis pravi questio prima.

CAPUT PRÆVIUM.

QUESTIO PRIMA. — Quid est homicidium?

Occidere est carni animam eripere, Tertull., De resurrectione carnis, II, 835. — Homicidium ex homine et eade compositum est, Hervæi Burgidolensis monachi, in Epist. ad Rom. cap. I, CLXXXI, 616. — Homicidium alia invidiæ : invidia mater est homicidii et fratricidii. — Hac enim exagitatus Cain fratri ait in dolo : « Eamus in campum. » Hac exagitatus Joab Amasam sica interfecit. Petri Cantoris verbum abbreviat, cap. 14, CCV, 53. — Homicidium est cædes in hominem, parricidium cædes in parentem, S. Isidor., Hispal. episc. Etymolog., lib. IV, cap. 26, LXXXII, 210. — Homicida compositur ex homine et cæde : patricida est qui parentem occidit, Ateuinus, De div. offic., cap. 15, C, 1195.

QUESTIO II. — Quotuplex est homicidium?

Ad intelligentiam rectam subsequens quædam hic nostras divisiones jungimus, plures alias SS. Patrum adjecturi.

Homicidium est : 1^a publica vel privata auctoritate iustum sive est publicum et privatum ; 2^a directum vel indirectum, directum cum in se primario intenditur, indirectum cum non in se intenditur primario, sed procuratur et medium aliquid ad finem quem intendimus ; 3^a immediatum vel mediatum, prout illud committitur non a nobismetipsis sine addito, sed per interuentum alicujus causæ a nobis diversæ e quam ipsi ad occidendum movemus ; 4^a in nobis vel in aliis perpetratum. Hæc et plures alios respectus præsupponentes loquuntur SS. Patres specialiter de homicidio spirituali.

Homicidia spiritualia nequiores homicidis corporum, S. August., Euarr. in Psal. CV, XXXVI, 615. — Duplex est homicidium, aliud corporis, aliud multo pejus animæ, S. Benedict., Regul. comment. cap. 4, LXVI, 512. — Homicidiorum tria genera esse dicebat B. Petrus et penam eorum parilem fore. Sicut enim homicidas interfectores fratrum, ita et detractores eorum eosque odientes homicidas esse manifestabat. Decreti Gratiani, part. II, causæ 35, q. 5, de penitentia, cap. 24, CLXXXVII, 1526 ; idem habet Ivo Carnot., Decreti p. I, cap. 157, CLXI, 737 ; et Clemens pap., epist. 4, ad Hierosol., cap. 16.

Homicida qui fratri suo mala persuadet, *ibid.*, cap. 27. Idem habet D. August., tract. 42 in cap. vii Joan.

Homicidium lege vetitum putabatur non aliud esse nisi corporis peremptio. Aperuit autem Dominus omnem iniquum motum ad occidendum fratri, in homicidii genere deputari, Gratiani Decret., part. II, c. 23, cap. 28. Idem habet D. Augustinus, lib. XIX Contra Faustum, cap. 23. Omnis iniquitas et oppressio et iniustitia iudicium sanguinis est, et licet gladio non occidat, voluntate tamen interficit, Gratiani Decret., p. II, c. 23, q. 5, c. 25. Idem habet S. Hieronym., in Isaiam, cap. XXXII. — Sunt homicidia actus et voluntatis, Petr. Lomb. in Epist. B. Petri ad Rom., cap. I, CXCI, 1535.

Secundum præceptum est : « Non occides, ubi secundum litteram actus homicidii prohibetur, secundum spiritum verum etiam voluntas occidendi, Petri Lomb. Sentent., lib. III, distinct. 57, CXCLII, col. 852. — Idem habet magist. Bandini Sentent. lib. II, de Verb. incar., distinct. 57, CXCLII, 1068. — De diversis modis quibus aliquis in culpa coram Deo esse potest, cum homicidium perpetrat, Innocent. III, CXXVI, 125. — Homicida spiritualis, S. Greg. Magn., Moralium lib. XVI, in cap. XXIV B. Job., cap. 59, LXXV, 1135.

Interrogandus est a confessorio homicida de circumstantiis sui criminis, an interfecerit ex subitaneo ira motu... vel spe pecunie vel vim vi repellendo, Alanus de Iusulis, liber penitentialis, CLX, 269. — Nemo implet hoc præceptum : « Non occides, » nisi habeat in proposito non occidere, etiamsi sit provocatus, nec omnes qui non occidunt impleant hoc præceptum, Petr. Pictav., Sentent.

lib. IV, CCXI, 1150. — Homicidii crimen est in hominis salute peccare, Aurelius Cassiod. varia, LXXIX, 701. — Carnem suam homicida spiritualis necessariis cibis nutrit et animam suam operibus malis interficit, S. Fulgentius ep. Rusp. De remissione peccat., lib. II, cap. 6, LXV, 556. — Homicidii prima materia est invidia, Primases, Adrumet. episc., in Epist. ad Rom., cap. 6, LXVIII, 421. — Primum homicidium et diaboli et Cain de invidia ortum est et adhuc nonnunquam sunt homicidia per invidiam, Hervæus Burdigal. monach., in Epist. ad Rom., cap. I, CLXXXI, 616. — Intentio ipsa in bello iusto juxta D. Bernardum potest mutare naturam actus nempe sub talis vel talis intentionis impulsu fit theologicus culpabilis licet externe irreprehensibilis. Perpende verba doctoris, caput I, n° 2, libri ad missas Templi. CLXXXII, 922, 923, dicit : Ex cordis nempe affectu non belli creat pensatur vel periculum vel victoria Christiani. Si in voluntate alterum occidendi te potius occidi contingerit, moreris homicida, quod ad pravales et voluntate superandi vel vindicandi forte occidis hominem, vivis homicida. — Sane de livore invidiæ et de ira et de libidine nec non de avaritia, oriuntur homicidia, Halitgaril episc. Camerac., De penit., lib. IV, CV, 681.

Homicidarum tria genera esse, Clemens sanctus in concilio residens asseruit et poenam eorum parilem fore nos docuit. Sicut enim interfectores fratrum, ita et detractores eorum eosque odientes homicidas appellavit, Goffrid. ab. Vindocinensis, epist. 22, lib. IV, CLVII, 166. — Iterum de intentione. Cum minister iudicis occidit eum quem iudex jussit occidi, prolepto si id sponte fecit, homicida est (subintellige affective, non in re) ; etiamsi eum occidat quem scit a iudice debuisse occidi, Gratiani Decret., p. II, cap. 23, q. 5, cap. 14, CLXXXVII, 1522. Idem habet Ivo Carnot. Decreti par. I, cap. 103, CLXI, 724, et D. August. liber Question. in Exodum, quest. 39. — Homicidium spirituale caveant episcopi, presbyteri et diaconi, S. Hieronym., Comment. in Jerem., lib. IV, cap. XXIV, 811. — Quod piura sunt homicidarum genera, Burchardus Wormiac., II part., Decret. lib. VI cap. 28, CXL, 771.

Diversos alios respectus et quidem maximam momenti assumunt in homicidio SS. Patres et præsertim juxta canonicum, nempe homicidium voluntarium et involuntarium, sponte et non sponte commissum, casu et actu humano, sicut in decursa Indiciis videbitur.

Irasci est seminarium homicidii, Raban. Maur. arch. Mog., De festis præcipuis hom. 60, CXI, 112.

Quotuplici modo homicidium fiat indicat S. Servazus, lib. III, cap. 2, LIII, 59. — Tertium Ada peccatum fuit homicidium quia semetipsum peccando interfecit, Vener. Bedæ, XCIV, 556.

CAPUT PRIMUM.

I. — DE ILLEGITIMITATE HOMICIDII.

Homicidium in genere spectatum est graviter illicitum.

Natura præcepti. — Illud præceptum : « Non occides, » ita se habet ut nec omnino invariabile nominari possit nec inveniat.

ASSERTIO PRIMA. — Cuiuslibet generi hominum vel statui temporum specialiter assignari, sed sic ab initio cunctis est generaliter impositum ut ei qui imponit tantummodo mutare sit licitum, Philipp. de Harveng. abb. Bonæ Spei, De obed. cleric., cap. 37, CCIII, 923. — Quod nulli liceat aliquem occidere illo præcepto probatur quo Dominus in lege homicidium prohibuit dicens : « Non occides, » item in Evangelio : « Omnis qui acceperit gladium, gladio peribit, Gr. D. XXIV, cap. 25, q. 5, CLXXXVII. — Jesus prohibuit homicidium, dixit enim Petro : « Qui acceperit gladium, gladio peribit, » Ivo Carnot., Decret. par. I, cap. 78, CLXI, 717, 718. — Omnes leges tam ecclesiasticæ quam civiles effusionem humani sanguinis prohibent, Ivo Carnot., D. part. I, cap. 1, CLXI, 439. — Quicumque hominem occiderit in exilium mittatur ad

quantum tempus nobis placuerit, Isaac Liagon., cap. 11, CXXIV, 1085. — Prohibetur ne nonnulli qui nullo ministerio publico fulciuntur propter sua oña in multis perirent quod rex saltem in uno debet facere propter errorem multorum, id., cap. 7, CXXIV, 1086. — Nemo quemquam peccantem clericum eade attingat, S. Sylvester pap., in concil. Rom., act. 2, cap. 17, VIII, 859.

Quid de illis dicemus qui interficiunt opus Dei, qui humanum sanguinem fundunt, qui dicunt: « Tollamus iustum quia inutilis est nobis, » S. Ambros., Hexameron lib. vi, cap. 48, XIV, 261. — Gravis homicidii: « Si bestiae hominibus nocent, quasi extraneis nocent, ideo gravior homo peccat qui fratri insidiatur, » S. Ambr., De Noe et arca, cap. 26, XIV, 405. — Deus maximus parare cuiquam necem in uriam: « Deus ille Dominus est qui homicidia vetat et qui bella non concitat, » Verbum allicujus Brachmanni, id., De morib. Brachman., XVII, 1158.

Audiatis veteris iussum non odere sanguinem legis,
Humano si quis macularit sanguine palmas,
Ille reus ferro pernoctat vindice penas.

Javencus, Evang. Historiae, lib. i, versicul. 532, 533, 534, XIX, 124.

Homicidium mors est omnium pessima, S. Hieron., XI, 554. — Omnis homicidii species uno verbo prohibita: « Non occides, » Tertull., I, 632. — Omne homicidium extra sylvam latrocinium est, id., II, 266. — Homicidii vindicta quanta apud homines, *ibid.*, 706.

Omnis homicida non habet vitam aeternam in se manentem, S. August., in Epist. Joan. ad Parib., tract. 5, cap. 3, n° 10, XXXV, 2018. — Voluntarius homicida pena dignus, id., Quæst. in hept., lib. II, cap. 73, XXXIV, 626. — Omnis qui sine ulla legitima potestatis auctoritate hominem occidit, homicida est, id., epist. 204, XXXIII, 910. — Occidere alterum volentem et potentem et vivere jam non valentem, satis indicat Scriptura non licere, id., XXXIII, 910. — Homicidium patratum ex metu non vacat culpa, id., De lib. arbit., lib. I, XXXII, 1226. — Occidere quemquam gladio non licet nisi iudici, id., XXXV, 2314. — Vide specialius aliquid magis evolutum in lib. De civitate Dei, lib. I, cap. 16, 17, 18, 19, 20, XXI. — Describitur homicida, id., serm. 8, cap. 6, XXXVIII, 70.

Homicidium damnavit Joannes occisus, S. Petr. Chrysolog., serm. 174, LII, 684, 685. — Homicida valde exosus, Eugyp. ab. Afric. Thesaur., cap. 115, LXII, 726. — Lex divina positiva prohibet ne occidamus, Rab. Maur. arch. Mogunt., Hom. de festis præcip., hom. 60, CX, 112. — Homicida regnum Dei non possidebunt, id., hom. 60, CX, 114. — In libris veteris et Novi Testamenti quam abominabilia sint homicidia manifestissime declaratur, id., Penitentiale Præfat., CX, 468. — Homicida sub magna restrictione et correctione sunt corripiendi, Benedicti Capituli. Coll., lib. I, n. 241, XCVII, 751. — Qui voluntarie homicidium faciunt, gravis sententia in Scripturis sacris est de his, dicente Apostolo: « Qui templum Dei violaverit, disperdet illum Deus, » Nicolai I., CXLIX. — Reus est non quæ contra mandatum iohanneus occidit, Philip. de Harveng., abb. Bonæ Spei, De obed. cleric., cap. 34, CCIII, 924. — Quomodo homicidium sit factum contra legem naturalem secundariam, utiliter consules operis, De obedient. cleric., Philip. de Harveng., caput tractatus quinti 38, 39, 40. Excelleus opus et quasi di-lactice scriptum. — Tractatur de præcepto: « Non occides, » Petr. Pictav., Sentent., lib. IV, CXXI, 1150. — Qui iuxta legem non habet potestatem occidendi et scienter occidit, peccat, Alanus de Insulis, Contr. hæret., lib. II, cap. 23, CCX. — Non licet occidere, Petr. Pict., Sentent., lib. IV, CXXI, 1150. — Qualiter Deus non occidere (nos vult), Ermengardus, Cont. Valdenses, cap. 19, CCIV, 1272. — In his qui præceptum: « Non occides, » contemnere præsumperunt districtius est puniri sicut notis, quia Cui Dominus graviter reprehendit, et iam illum quam alios occidentes ultio consequens apprehendit, Philip. de Harveng., De obedient. cleric., cap. 38, CCIII, 924. — Nulli licet, excepto iudice, gladio quemquam occidere, Ivo Carnot. episc., Panormia, lib. VIII, cap. 23; item D. August., XXXV, 2314. — Plus peccat qui potestati innocentem occidendum livore tradit, quam potestas ipsa si eum timore alterius majoris potestatis occidit, Ivo Carnot. episc., Decret. p. I, cap. 100, CLXI, 722.

ASSERTIO II. — Homicidium directum, privatum, quacunque de causa perpetratum sive in se sive in alio est graviter illicitum.

I. — De homicidio privato in genere.

Licet textus utriusque assertionis, alii de alia, jure et in veritate proferri et affirmari possint, tamen cum quodam delectu sequentes generales adiungimus prout, sicut videtur, hic magis ad rem.

Gladiatores homicidas maledicti a Christo, Tertullianus, De patientia, cap. 3, I, 1254. — Quanta peccatorum stultitia, qui in circis homicidia probant, illa aibi ponis plexuri, id., De spectaculis, *ibid.*, 653. — Ethnicus homicida se aqua tingebant in impunitatem sui sceleris, id., I, 1205. — Tanta est apud homines homicidii vindicta quanta ipsa quam vindicatur natura, id., De anima, cap. 33, II, 705, 706.

Agit de homicidio Alcuinus, LIX, 106, 533. — Qui gladio utitur, gladio cadet. Ille autem utitur gladio qui nulla superiore ac legitima potestate vel iubente vel cogente in sanguinem alicujus armatur, Ivo Carnot., Panormia, lib. VIII, cap. 44, CLXI, 1514. — Non occidatur homo nisi lege iubente, id., Decret., part. I, cap. 41, CLXI, 702. — Iugi poenitentiae se submittant qui voluntarie et per insidias hominem interfecerint, id., Decret., part. I, cap. 141, 142, 143, CLXI, 734. — Quod nulla de causa licet Christianis aliquem interficere, et contra, Petr. Abelardi Theologica et Philosophica: Sic et non, cap. 156, t. CLXXVIII. Illic vide hujusce illustrissimi viri sophismata circa præsens punctum. — Ipsi Judæi non sunt interficiendi, D. Bernardus, epist. 363, CLXXII, 564. — Non expedit sive mortuo, sive vivo, sive victori, sive victo esse homicidam; infelix victoria, qua superans hominem, vicio succumbit, id., Ad milites Templi, c. I, CLXXXII, 925. — Qui sine aliqua publica administratione maleficum, furum vel quolibet criminisum perperam interfecerit, velut homicida iudicabitur et tanto acrius quanto non sibi a Deo concessam potestatem abusive usurpare non timuit, Decret. Gratiani, part. II, causa 23, quæst. 8, CLXXXVII, 1262.

Hæc posterioria assertiones textus textibus prioris jungo et sat copiosum tibi effulgebit circa illicitum homicidii lumen. Hic proinde, optime lector, sistere possemus gradum si de nihilo alio quam de probanda generali theologia thesi ageretur. Sed ultra extendit se nostrum munus. Integros textus SS. Patrum circa homicidium relaturi et aliunde nimia operis mercede impulsi reliquas de homicidio in specie, prioribus certe multo numerabiliores, illis hic adiordnabimus. Iude paucis verbis sic:

Homicidium in genere spectatum est graviter illicitum, ergo et in specie. Homicidium immediatum, directum, privatum, quacunque de causa sive in nobis, sive in aliis perpetratum, est graviter illicitum. In nobis, ergo homicidium, in aliis quod occurrere potest duplici modo. Vel initur ex pacto certamen later duos cum vite, mutilationis vel gravium vulnorum periculo, loco et tempore designatis vel non. In priori casu est duellum, in posteriori est præsertim præter homicidium generale: 1° homicidium sacrilegum; 2° parricidium; 3° fratricidium; 4° regicidium; 5° infanticidium. Ergo et duellum, et homicidium sacrilegum, et parricidium, et regicidium, et fratricidium, et infanticidium sunt graviter illicita. Certo sufficienter probatum. Sed redeamus, singula de singulis his facinoribus SS. Patrum pandituri oracula; et primo quidem:

Homicidium est ferire etiam damnatum, tu quare sævia, quam potestatem accepisti! Si homicidium est inordinate perire damnatum, quid est ferire inaudium, ferire non iudicatum, ferire nulla accepta potestate hominem malum, D. August., Sermon. 302, cap. 14, XXXVIII, 1590.

II. — De suicidio.

Suicidas vocabantur a Christianis biothanati, Joan. Cassian., Collationes, collat. 2, De discretionē, cap. 3, XLIX, 550. — Sensus et etymologia hujus vocis biothanati, *ibid.*, 304. — Judas vitam suam biothanati morte conclusit, id., Institut. lib. VII, cap. 14, *ibid.*. — Qui sibi mortem ultro conciverant, eorum memoriam facere in sacris aut pro illis offerre veterum Patrum Instituto et ecclesiastica disciplina vetitum fuit, id., collat. 2, De discretionē, cap. 3, *ibid.*, 550. — Concilium Braccarense et concilium Aurelianense statuunt ut pro illis mæsa non offeratur nec corpora eorum cum palmorum cantu ad sepulturam deferantur, *ibid.*, 529, 530. — Multi ex antiquis philosophis sibi ipsas manus intulerunt, narrat Lactantius, VI, 406. — Nihil sceleratius fieri potest, *ibid.*, 407. — Suicidium magis facinus existimandum quam homicidium, *ibid.*. — Execrabilis et prorsus fingenda suicidii doctrina, *ibid.*, 408. — Catoni quænam fuerant

CLXX.

INDEX DE SIMONIA,

USURA ET AVARITIA IN CLERICIS,
LECTORIS OB OCULOS PONENS VARIAS SS. PATRUM DE HIS SENTENTIAS,
LEGES ET DECRETA ADVERSUS PRÆVARICATORES,
TUM CIVILI TUM ECCLESIASTICA POTESTATE LATA, ET PÆNAS ILLIS INFLICTAS.

MONITUM.

Index noster, ad ordinem temporum et proinde tomorum Patrologiæ accommodatus, continet recur-
sus ad omnia SS. Patrum loca in quibus de Simonia agitur.

Hoc Indice uti poterunt præsertim, quibus vel officium incumbet, vel inerit voluntas, in quibusvis ad-
iunctis, loquendi aut scribendi de illa tam edaci animarum ærugine, quæ Simonia nominatur, cujus usura
soror, et mater est avaritia.

Unde, cum plenius absolverimus quæcunque nobis de Simonia notanda occurrent, pauca etiam, et
omnibus omnes hujus nefariæ et detestabilis familiæ vultus innotescant, de usura et avaritia addemus.
Sic totus noster hoc triplici titulo includetur labor: 1° qui præcipuus, de simonia; 2° de usura; 3° de
avaritia.

I. — DE SIMONIA.

TERTULLIANUS presbyter Carthag., I, 679: Simon
Magnus de fide ejectus est, quia scilicet inter miracula
professionis suæ etiam Spiritum sanctum per manum in-
positionem enundinare voluit. — II, 46: Simonianæ
magiæ disciplina, angelis serviens, et ipsa inter idolola-
trias deputabatur, et a Petro apostolo in ipso Simone
damnabatur.

CONSTANTINUS Magnus imperator, VIII, 95: Decernit
contra tabularios pauperibus onera indebita imponentes.
— 96: Contra sudes procuratores qui alios vexabant. —
101: Ferme agitur de eadem re. — 189: Aliud decretum
contra excoiores.

PHILASTRIUS (S.), episcopus Brixia, XII, 1141:
Loquitur de Helena, quam de Tyro meretricem vocat,
asseritque eam secutam fuisse Simonem Magum. —
1195: Petrus apostolus dixerat Simon Magi: *age pa-
nitentiam*, si quo modo dimittatur tibi quod fecisti.

AMBROSIIUS (S.), episcopus Mediolanensis, XV,
1628: Cito tarpem sequitur lepra mercedem, et pecunia
male quæsitæ corpus animique commaculat. — 1797:
Qui sunt nummularii, nisi qui de pecunia domini lucrum
querunt, nec bona malaque discernunt? — XVII, 913:
Tales ergo negotiatores flebant et lugebant in inferno,
quoniam mercedes eorum nemo emet amplius; amittent
enim quod tenere videbantur, et incident in malum quod
prævidere neglexerunt.

RUFINUS presbyter Aquileiensis, XXI, 475: Ne quis
clericus aut usuras accipiat, etc.

HIERONYMUS (S.), presbyter Stridonensis, XXIV,
537: Simon et Elimas magi Petro fuerunt resistentes.

LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 507: Cathedram pesti-
lentiæ acquirere voluit Simon Magus, cum Spiritus
sancti gratiam emere concupivit. — LVI: Appendix ad
S. Leonis Magni opera, Codex canonum. — 537: Si quis
episcopus ordinationem per pecuniam fecerit, et vendi-
derit rem quæ nisi gratia non acquiritur, et sub pecunia
ordinaverit episcopum, sive presbyterum, vel diaconum,
sui graveris periculum sustinebit. (*Et alia*) — 490 *et
seqq.*: Quid episcopi non putent esse venale, qui sancta
mysteria subicere commercio?

MAXIMUS (S.), Taurinensis, LVII, 406: Simon Magus
se Christum dicebat, asserabatque se volando ad Deum
patrem suum conscendere posse. Sed Petrus, fixis geni-
bus, precatus est Dominum, et precatione sancta vicit
magicam levitatem.

DIONYSIUS EXIGUUS, codex canonum, LXVII, 144:
Quod non debent officia ecclesiastica pecuniis obtineri.
— 171: Quod non oportet episcopos, aut quemlibet ex
clero per pecuniam ordinari. — 306: Ut clerici nullas
negotiationes inhonestas et turpia lucra sectentur.

ARATOR (S.) Ecclesiæ Romanæ subdiaconus, LXVIII,
152: Hic leguntur carmina aliquot de amore auri.

M. AURELIUS CASSIODORUS, senator, abbas Viva-

riensis, LXIX, 778: Rex Athalaricus promulgat decreta
saluberrima in simoniacos juxta antiqua sanatusconsulta.
— 781: Athalaricus rex jubet ut edictum suum et sena-
tusconsulta de abigenda simonia tabulis marmoreis lac-
dantur, et ante atrium basilicæ sancti Petri collocentur.

GREGORIUS (S.), episcopus Turonensis, LXXI, 175:
Auctor noster invehitur in Neronem, qui secum habebat
Simonem Magum. — 220: In memoriam revocat Simonem
Magum ab arce excelsa in petram delapsam. — 365:
Superbiam Simonis Magi revocat. — 406: Turpe lucrum
vitare oportet, ne Simoni Mago similes efficiamur. —
728: Petrus, post neroniana ac simoniaca bella, ad cru-
cem venit.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXIV, 137: Ubi
dona supernæ gratiæ vanalia judicantur, gloria Dei non
queritur. — LXXIX, 610: Sunt qui in verbis habere
videntur mansuetudinem, quique in corde furorem gerunt
hostilem. Qualls erat ille Simon Magnus ab apostolis
baptizatus, sed postea ab apostolorum principe reprobatus
propter nefandæ venalitiis ambitionem.

ANGLERAMNUS, episc. Melensis, XCVI, 1056, 1057,
1059, simonia damnatur.

CAROLUS MAGNUS, imperator, XCVII, 531: De
presbyteris, qualiter introitus Ecclesiæ consequantur.
— 186: Ut nullus abbas pro susceptione monachi pre-
mium querat. — 217: Ut nullus per pecuniam ordinetur.
— 448: Ut hæresis simonica ita caveatur, ut non solum
propter munus acceptioem, sed neque consanguinitatis
familiaritatis aut cujuslibet amicitie aut obsequii causa,
deinceps ullus præbeat.

PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiensis, XCIX, 296:
« Illud decernere curavimus ut nullus domum Spiritus
sancti vendere vel emere præsumat. »

REMIGIUS, episc. Curiensis, CII, 1097: Qui pecuniam
vel res Ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit.

SYMPHOSIUS AVALARIUS, presbyter Melensis, CV,
874: simonia damnatur.

RABANUS MAURUS, archiepisc. Mogunt., CVIII,
901: De non accipiendis muneribus et justis iudiciis
faciendis.

LEO IV, papa, CXV, 667: Docet episcopos simoniacos
in concilio judicandos esse.

SERVATUS LUPUS (B.), presbyter et Ferrariensis
abbas, CXIX, 669 *et seqq.*: Optat ut ecclesiastici honores,
qui tantummodo sanctis et eruditis competunt, per
pecuniam non obtineantur.

PASCHASIUS RADBERTUS, abbas Corbeiensis, CXX,
709: Legatur expositio in Matthæum, ad hæc verba:
Notite facere domum Patris mei domum negotiationis.

ISAACUS, episc. Lingonensis, CXXIV, 1098: Si quis
præsumperit obtinere a rege dignitatem quam non me-
ruit, habeatur sacrilegus.

HINCMARUS, archiepisc. Rhemensis, CXXV, 802: Non
idonei ne ad ordinem adducantur pro aliquo munere.

ISIDORUS MERCATOR, Decretalium collectio, CXXII,

17: Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, deiciatur. (*Et alia.*) — 309: Peruenit in sanctam synodum quia de his qui in clero communerantur, quidam propter turpis lucri gratiam et reliqua. — 423: Observandum quoque detrevimus, ne quis sacerdotum vel clericorum more secularium iudicium audeat accipere pro impensis patrocinii munera. (*Et reliqua.*) — 470: Perniciosa consuetudo simonia Ecclesiam perturbavit. (*Et multa adhuc.*) — 473: Avaritia radix est cunctorum malorum, cujus sitis etiam sacerdotum mentes obtinet. — 581: Si quis presbyter aut diaconus inventus fuerit aliquid de ministeriis Ecclesie vendidisse, quia sacrilegium commisit, placuit eum in ordinatione ecclesiastica non haberi.

REGINO, abbas Promensis, CXXXII, 234: De his qui per pecunias ordinati fuerint. Ipsi et eorum ordinatores deijci debent. — 257: Ne presbyteri per pretium ecclesias obtineant. R. concilio Moguntiacensi.

RATHERIUS, episc. Veronensis, CXXXVI, 429: Simonia maledictio memoratur. — 512: Qui non intrat per ostium in ovile ovium, ille fur est et latro. — 693: Simoniacum quid quis perpetrans, damnationem Simonis non poterit evadere. — 676: In epistola, Ratherius commendat Maritimo coepiscopo ne citius alicui manus imponat, et ut recordetur verborum Petri ad Simonem Magum.

Canonum prisca collectio, CXXXVIII, 400: Quod sacra ordinatio nullatenus vendi debeat. (*Et alia.*)

ABBO (S.), abbas Floriacensis, CXXXIX, 483: Simonia damnatur.

BURCHARDUS, episc. Ecclesie Wormatiensis, CXL, 535: Ne episcopi per simoniacam haerese regimini locum obtineant. — *Ibid.*: De his qui pretio meriti sunt sacra dignitatem.

JOANNES XIX, papa, CXLI, 1157: Invehitur in simoniacos, et, inter cetera, hic praecara leguntur sequentia: « Pareite, queso, parcite, qui decimati sal terrae et lux mundi. Sufficit hominibus jam semel Christum fuisse venditam pro communi salute universorum. »

LEO IX (S.), pontifex Romanus, CXLIH, 621: S. Leo in synodo Moguntina quadraginta episcoporum, praesente Henrico imperatore, simoniacam haerese damnat.

HUMBERTUS, cardinalis, episc. Silvae candidae, CXLIH, a col. 1006 ad col. 1211: Exstant libri tres adversus Simoniacos.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinalis et episcopus Ostiensis, CXLI, 222: Simoniaci anathematizantur. — CXLV, 105: Gezi magister fuit vendentium, quemadmodum Simon Magus videtur auctor esse emptorum. (*Et alia multa.*) — *Ibid.*: Quod Balaam simoniacus fuit, et tamen prophetia spiritum non amisit. — 139: Quod usque ad hoc tempus simoniaci haerese viguit. — 152: Invehitur scriptor in simoniacos. — 536: Hic legi potest opusculum de sacramentis per improbos administratis.

ALEXANDER II, papa, CXLV, 1296: Alexander II Gervasium, Remensem archiepiscopum, prohibet ne consecret Joselinum Suesionensem episcopum de simonia convictum. — 1297: Alexandri II epistola ad Joselinum archidiaconum Parisiensem, de eo qui episcopatum per simoniam acquisivit. — 1298: De simoniis exstirpandis. — 1362: Alexandri epistola clero Mediolanensi, de archiepiscopo simoniaci. — 1383: Clero Mediolanensi, de simoniis. — *Ibid.*: Populo Mediolanensi, de presbyteris simoniis. — 1406: De episcopo simoniaci. — 1388: Alexandri II epistola ad clerum et populum Lucensem contra sacras ordinationes et collationes beneficiorum simoniacas.

JOANNES GUALBERTUS (S.), abbas et Vallumbrosae congregationis primus institutor, CXLI, 792: Alios hortatur ad eradicandam haerese simoniacam.

JOANNES archiepisc. Rothomagensis, CXLVII, 223: De officio pastoralis ad pastores Ecclesie.

GREGORIUS VII (S.), papa, CXLVIII, 54: Agitur de decretalibus epistolis Gregorii contra simoniacos. — 63: Seditio a simoniis excitata. — 147: De gestis Gregorii contra simoniam. — 293: Epistola ad Beatricem et Mathildem ejus filiam. Hortatur ut simoniacos vitent. — 296: Ad omnes Christi fideles in Lombardia. Nuntiatur se excommunicasse Gotsfredum, quod simoniace Mediolanensem Ecclesiam occupaverit. Monet ne ei consentiant, et fidem defendant. — 310: Ad Albertum episcopum Aquensem. Hortatur ut simoniacos oppugnet. — 312: Henrici regis Romanorum ad Gregorium papam. Supplex veniam petit, quod invaserit res ecclesiasticas, et ecclesias vendiderit. Rogat ut sua auctoritate simoniacam labem ab omnibus ecclesiis, et imprimis a Mediolanensi, extirpet. — 317: In Philippum Francorum regem invehitur ecclesiarum venditorem. — 339: Ex-

communicatio ac depositio ejusdam simoniaci. — 543: Ad Guillelmum Dfensem comitem, de simoniaca haerese exstirpanda. — 554: Excommunicatos denuntiat omnes qui detinent bona Augustini monasterii collata ab Alberto simoniaco. — 584: Ad Henricum regem Romanorum. Latetur quod det operam ut in regno suo simonia eradiceatur. — 596: Ad Rodolphum Suevum, Bertholphum Carantanum duces. Invehitur in episcopos qui inobedientes erant in exsequendis apostolicis sedis decretis de simoniis clericis; quare duces monet ut, quoscunque simoniacos cognoverint, nullatenus recipiant. — 407: Ad Laudenses. Latetur ipsos eorumque episcopum contra simoniacam haerese insurgere. — 415: Ad monachos S. Dionysii. Ut eorum abbas, se de simonia purgaturus, ad se veniat. — 417: Ad Annonem archiep. Coloniensem. Exponit se in synodo contra simoniacos statuta confirmasse. — 427: Significat Bambergensem episcopum simoniacum a se depositum fuisse. — 431: Ad Sigefridum archiepiscopum Moguntinum. Praecipit ut inquirat num Straburgensis episcopus simoniaci labis sit reus; eique injungit ut simoniam evellendam curet. — 448: Ad Richerum archiepiscopum Senonensem. Queritur de injuriis ab Aurelianensi episcopo Ecclesiam suam illatis, de illius inobedientia et simonia. — 464: Ad Robertum comitem Flandriae, ut persequatur simoniacos. — 467: Ad Carnotenses, ne deinceps recipiant in episcopum Robertum perjurum et simoniacum. — 513: Quil sentendum sit de his qui a simoniis nescienter et sine venalitate ordinati sunt. — 619: Ad clerum et populum Carnotensem. Praecipit ut episcopum suum de falso simonia crimine purgatum debito honore suscipiant, eique ut proprio pastori obediant. — 674: Epistola ad Willelmum regem Anglorum, de simonia Joannis Dolensis episcopi, et de ejus depositione. — 738: Concilium Romanum. Fusius agitur de simonia. — 803: De Gregorii VIII zelo adversus simoniacos. — (N. B. Quondam item de simonia leguntur in col. 1112, 1114, 1115 1116, 1117, Appendicis ad opera S. Gregorii.)

BERNARDUS, comes Bisuldunensis, CXLI, 420: Epistola ad Bernardum abbatem Massiliensem, ad eliminandam ex Rivipollensi monasterio simoniam.

URBANUS II (S.), Romanus Pontifex, CLI, 145: Memoratur concilium Placentinum, sub Urbano habitum, in quo septem canones adversus simoniacos conditi sunt. — 169: In concilio Claromontano Urbanus papa confirmat statuta concilii Placentiae. — 562: Urbanus scribit ad clerum et populum Ambienensem, illosque jubet Gerevino episcopo, de simonia purgato, obedire. — 595: Urbanus scribit ad Berthierum abbatem S. Laurentii Leodicensis simoniacorum insectatorem. — 528: Urbani epistola ad vitalem presbyterum, in qua legitur in dignitate servanda simoniis misericordiam posse impendi, si eos vita commendet. — 531: Urbanus clero et populo Lemovicensi praecipit ut Humbaldo episcopo, de simonia purgato, obediant.

GOFFRIDUS, abbas Vindocinensis, CLVII, 151: Loquendo de quodam, cujus pro indignatione nomen suppressit, dicit illum, ad augmentum iniquitatum suarum, contra sanctam Ecclesiam aeterni Simonis Marii usum fuisse. — 159: Bernerius, abbas Bonnavallis spiritum reprimere non valuit ab increpatione simoniace impietatis. — 218: Loquitur de simonia, exponitque cur dicatur haerese. — 227: Simon Magus haereticus factus est, quia donum Dei se posse aestimavit perniciem possidere. — *Ibid.*: Loquitur auctor de promissionibus quas pro consecratione, sub nomine professionis, abbates faciunt episcopis.

IVO (D.), episc. Carnotensis, CLI, 216: Legitur quod deponendus est presbyter qui alicui vel presbytero vel laico pro investitura ecclesiae aliquid dederit. — 217: Praedia quae presbyter emerit ecclesiae esse debent, ad quam nihil habens accessit. — 250: Idem fere legitur quod col. 216. — 251: Legitur episcopos nihil sibi vindicare debere injuste ex bonis ecclesiarum. — 257: Episcopus qui res ecclesiae vendiderit a suo honore privatur. — *Ibid.*: Quid agendum sit de presbyteris, si inventi fuerint de ministeriis ecclesiae vendidisse aliquid? — 255: Quid agendum sit de episcopo qui res ecclesiae vendiderit? — 351: Ne episcopi per simoniacam haerese regimini locum obtineant. — *Ibid.*: De his qui pretio sacra mercati sunt dignitatem. — 352: Erga simoniacos nullam misericordiam servandam Nicolaus Junior synodo praesidens in Constantinopolitana Ecclesia dixit. — *Ibid.*: Quod si Romanus pontifex simoniacos intrusus fuerit, excommunicandus et a sede pellendus. — *Ibid.*: Qualiter judicandi sint qui simoniace ordines acceperint. — *Ibid.*: Quod ordinatorum simoniacorum simul cum ipsis damnandi sunt. — 353: Ut qui simoniace a simoniis munera acceperint, si clerici fuerint, honoris amissione mul-

temur, si laici, anathemati demerentur. — 335 : Ut nullus pro gradu sacerdotii conferendo, nec antea, nec post munus sine periculo exeat. — *Ibid.* : Quod simonia alia ab obsequio, alia manu, alia a lingua sit. — 354 : Quod columbas vendunt qui manus impositionem ad pretium distribuunt. — *Ibid.* : De episcopo simoniace ordinato. — 355 : Ut nullus sacros ordines emat. — *Ibid.* : De simoniaca pravitate exaltanda. — *Ibid.* : Quod episcopus simoniace ordinatus aurum dedit, et animam perdidit ; ordinam autem pecuniam accepit, lepram dedit. — 361 : De simoniaca hæresi eradicanda. — *Ibid.* : Ut nihil accipiatur pro ordinatione. — 362 : Quod nullum opus simoniaci valeat, et quod iram Dei super populum potius provocat quam placat. — *Ibid.* : De simoniacis. 365 : De simoniacis cunctis ab ordine et dignitate removendis. — 364 : Cui periculo subiaceat episcopus vel aliquis de clero pro pecunia ordinatus, vel ad aliquos honores promotus. — *Ibid.* : De eo qui per pecuniam manus impositionem dedit vel accepit. — 366 : Ne quidquam præmii pro divinis sacramentis accipiatur. — *Ibid.* : Qua sententia feriendi sint qui simoniace ad episcopatum eliguntur, vel electi simoniace ordinantur. — 367 : Ne episcopus per pecuniam aliquem ordinet. — *Ibid.* : Non esse faciendum episcopum præmio, vel patrocinio personarum. — 368 : Quod inexplabilis sit culpa venditi mysterii. — 1310 : De rebus oblentis, honoribus, ordinibus, etc... per simoniam. — CLXII, 38 et seqq. : Queritur utrum agere debeant sicut episcopum vel sicut tantummodo clericum illum de simoniaca hæresi violentia principis consecrationem adeptum. — 31 : Ivo acribit Urbano summo pontifici a se inquisitum fuisse utrum Wilhelmus simoniace ad episcopatum vocatus fuerit. — 63 : Canonici Parisienses, necnon decanus, et Rainaldus archidiaconus jurant in conspectu Ivois se nullo modo coactos fuisse in electione Wilhelmi. — 131 : Legitur in epistola Ivois Richardo episcopo quosdam simoniam alia de causa non reprehendere, nisi quod simoniaci esse non possunt.

PASCHALIS II, pontifex Romanus, CLXIII, 100 : In Epistola ad Ivonem episcopum et canonicos Carnotenses, Paschalis vetat ne per ecclesiasticis beneficiis munus accipiatur. — 138 : Scribit Manasti, archiepiscopo Remensi, de abbate S. Medardi per militem inimicum simoniæ accusato. — 440 : Scribit ad Conradum archiepiscopum Salzburgensem, ut de causa abbatis S. Emmerami simoniæ accusat cognoscat.

PLACIDIUS, monachus comitis Nonantolani ordinis S. Benedicti, postea ignotus sedis episcopus, CLVIII, 653 : Vera et certa comprobatio quia, sicut simoniacus est ille qui per avaritiam pecuniarum ordinatur, ita et ille qui per avaritiam sublimitatis simoniace certissime comprobatur. — 657 : Simoniacus est qui officia ecclesiastica a laicis accipit. — 660 : De officiis ecclesiasticis non vendendis. — 665 : De eo quod simoniaci peiores sunt quam Arianæ. — 669 : Ut in ecclesiasticis officiis habendis nullo modo adhibeatur pecunia. — *Ibid.* : Quod non sint veri episcopi qui per ambitionem ordinantur. — *Ibid.* : Quam grave sit aliqua fraudulentia sacrum ordinem temerare. — *Ibid.* : Qui a multis testimoniis patet quod non oporteat dignitates sacras per ambitionem querere.

CALIXTUS II, papa, CLXIII, 1137 : Decretum a Gaufrido episcopo Carnotensi adversus simoniam latum confirmat papa Calixtus.

BRUNO (S.) episc. Signiensis, CLXIV, 295 : Simon Magnus Romanam plebem seduxit, violavit, corripit, et ab eo emptio et venditio rerum sacrarum simonia dicitur. — 363 : Simoniaci sacramenta Ecclesiæ vendunt. — 465 : Simoniaci et Ecclesiæ invasores exemplo punitionis Chore, Nathan et Abiron a tanto scelere deterreantur. — CLXV, 158 : Cum Deus non det nisi gratis, ideo rei sunt simoniam qui sacramenta gratis non conferunt, et qui gratis ea non accipiunt. — 245 : Vehementissime redarguuntur a Christo, atque pelluntur a templo Dei vendentes et ementes in illo, in quibus simoniaci intelliguntur.

FRIDERICUS, archiepisc. Colonienensis, CLXVI, 1535 : Epistola Friderici ad Ecclesiam Leodiensem. Mandat ne intrusum per simoniam nominatione regta in sede Leodensis recipiant.

RUPERTUS, abbas Tuitiensis, CLXVII, 469 et seqq. : Simoniaci furantur idola Iaban. — 1020 : Avaritia in prælati et sacerdotibus damnatur, quasi sit radix simoniæ. — CLXIX, 296 : Non debemus facere domum Dei domum negotiationis. — 1024 : Petrus poterat Simonem Magum vendere quod petebat, imo poterat simulare vendentem.

HILDEBERTUS (V.), episc. Cenomanensis, CLXXI,

157 : Ex S. Hieronymo, quia pecuniam accipiebat, prophetia sacerdotum facta est divitiis. — 275 : Hildebertus suspendit ab ordine male suscepto clericum simoniace diaconatum assecutum, et a sacerdotio accipiendi prohibet. — 769 : Male in dignitates Ecclesiæ introit qui introit per pecuniam. Qui Ecclesiæ prælationes et promotiones emit, cum Simone Magus dominabitur, cui Petrus dixit : *Pecunia tua tecum sit in perditione*, Simoniacus est qui emit Spiritus sancti dona, et postea vendit. Cunque tanquam fur in domum Domini ingressus sit, tanquam fur a domo Domini repellendus est. — 783 : Sunt quidam in Ecclesiâ quos simoniaca lepra occupat. Simoniaci omnes illi dicti sunt a Simone Magno qui dona Spiritus sancti pecunia conabantur comparare. — 935 et seqq. : Hildeberti sermo ad pastores contra simoniacos.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 477 et seqq. : Agitur de quinque questionibus ; prima, unde dicitur, et quid est simonia ; secunda, de auctoribus simoniæ ; tertia, de his qui spiritualia vendunt aut emunt ; quarta, de his qui corporalia in Ecclesiâ comparando cum eis et in eis spiritualia emunt ; quinta demum de eo quod sola corporalia venduntur.

WILHELMUS monach. Malmesburiensis, CLXXII, 1294 : Legitur in opere Wilhelmi, cui titulus *Gesta regum Anglorum* : « Simoniæ anguis ita labricum caput exerebat, ut totus orbis lethali sibilo infectus ecclesiasticos honores corrumpereb. »

ALGERUS (D.), canonicus et scholasticus Leodiensis, CLXXX, 945 : Quod simoniacus a fide exorbitet. — *Ibid.* : Quod capitale quidem est facinus venundare et comparare Spiritum sanctum. — *Ibid.* et seqq. : Qualiter in utroque testamento posita sit simoniaca hæresis. — 946 : Omnino execrabile et gravissimum est quod sacri ordines per simoniacam hæresim, quam prima contra Ecclesiam orta est, confanatur. — 947 : Quid aliud est columbas vendere, nisi pretium de manus impositione percipere ? — *Ibid.* : Quot modis simoniæ pretium impendatur. — 948 : Decernitur omnino ut quicunque deinceps pro accipiendis divinis doni dignitate quodlibet præmium detectus fuerit obtulisse, ex eodem tempore se noverit anathematis opprobrio condemnatum. — *Ibid.* : Quod proprii honoris periculo subiaceat quisque, sedum ordines, sed dispensationem alienigenis ecclesiastici boni vendiderit vel emerit. — *Ibid.* : Quod Ecclesiam vel decimas vendere aut emere simoniaca sit hæresis. — 949 : Quod simoniaci huius temporis satagunt Spiritum sanctum emere in sacramentis sicut Simon. — Magnus in malisculis. — *Ibid.* : Quod simoniaci nullam auctoritatem habeant a Veteri Testamento vendendi vel emendi, quamvis alicubi hoc innui videatur. — 950 : Quod ex initio simoniæ bonus aliquis fructus non possit provenire. — 951 : Quod Spiritus sanctus in simoniaci non loci sacramentis. — *Ibid.* : Quod Spiritus sanctus nec vendi, nec emi potest. — 952 : Quod nequidem possit eleemosyna fieri ex pretio simoniæ. — *Ibid.* : Ubi placet aurum sacerdotibus placet et vitium. — 953 : Quod deposedus sit qui permittit se ordinari ab eo quem simoniacum esse scit. — *Ibid.* : Quod vehementer contra simoniam sit exardendum. — 954 : Quod persequendi vel vincendi sunt simoniaci. — *Ibid.* : Quod simonia sit debellanda. — 957 : Avaritia simoniam gignit. — 968 : Simoniam damnandam omnes scire debent.

BERNARDUS (S.), abbas Claravallensis, CLXXIII, 759 : Abusus iudicium eorumque fraudes graviter perstringit. — 812 : Simonia, malum velus, sed semper novum, illa est avaritiæ.

ROBERTUS PULLUS cardinalis et cancellarius. CLXXVI : Sub titulo. *Quid agendum ut in suo gradu bene quis vivat*, Robertus Pullus iustus loquitur de simonia.

GRATIANI *Decretum*, CLXXVII, 479 : Probat auctoritate multorum quod spiritualia emere peccatum sit. — *Ibid.* : Inaniter sacerdos dicitur qui simoniace ordinatur. — *Ibid.* : Honore spoliari debet qui per pecuniam Ecclesiam obtinuit. — 480 : Partem habebit cum Simone, qui contra simoniacos vehementer non exarsit. — *Ibid.* : Simoniæ damnatio tantem et accipientem pariter involvit. — *Ibid.* : Anathematis sententia damnatur qui simoniace ordinatur. — 481 : Damnatur episcopus qui per pecuniam ordinationem facit. — 481 : A sacerdotio est alienus qui per pecuniam ordinatus vel ordinatur. — *Ibid.* : Nec ordinari, nec promoveri in Ecclesiâ Dei per pecuniam aliquis valet. — 483 : Simoniaci non possunt esse sacerdotes. — 484 : Qui pretio ordinatur, lepram, non officium confert. — 485 : Qui Spiritus perfectionem non habeat, ipsam dare non potest. — 487 : Simoniaci fidei integritatem non habent.

— 488 : Simoniacus infidelis e se probatur. — 488 : Probat haresim simoniacorum damnabiliorum esse ceteris. — 491 : — Et qui dat, et qui accipit, ut ordines sacri praeferantur, anathema sit. — *Ibid.* : Mali prophetae, non boni, prophetiam vendebant. — 494 : Non potest fieri eleemosyna ex pecunia simoniace acquisita. — 495 : Pastor simoniacus nullam ovis praestat medicinam. — 496 : Simoniacorum sacramenta effectum carent. — 502 : Simoniaci rei sunt infidelitatis eorum qui a se scandalizantur. — 535 : De iis qui non simoniace a simoniaco ordinantur. — *Ibid.* : De eo qui ordinatur ab illo quem scit simoniacum esse. — *Ibid.* : Simoniaci in dignitate servanda nulla est impendenda misericordia. — *Ibid.* : De iis qui inviti ad haereticorum ordinationem trahuntur. — 534 : Ordinationes, quae simoniace sunt, falsae judicantur. — 535 : De multiplici genere simoniacorum. — *Ibid.* : Aeternam damnationem accipiat qui quolibet munere ad sacros ordines accedit. — 536 : Nec pretio, nec gratia, nec prece, nec supplicatione aliqui ad sacros ordines accedant. — *Ibid.* : Ad episcopalem honorem nullus per ambitum accedat. — 537 : Neque favore, neque venalitate ad sacros ordines quicumque promoveatur. — 538 : Pretio interveniente sacerdotale officium non restituatur. — 541 : Pro dedicandis Ecclesiis nihil exigitur. — *Ibid.* : Ab iis qui ad conversionem accedunt, nihil est exigendum, nec pretio aliquis ad conversionem esse invitandus. — 545 : Ab ordinando non debet aliquid exigi, sed nec voluntaria oblata recipi oportet. — *Ibid.* : Quibus sua sufficiunt ecclesiae alimentis non sustententur. — 547 : De iis qui ecclesias vel ecclesiastica beneficia vendunt. — *Ibid.* : Ab officio suspendatur episcopus beneficia vel ecclesiastica officia vendens. — *Ibid.* : Nec altaria, nec prebendas episcopis vendere licet. — 548 : Quidquid data vel promissa pecunia in sacris ordinibus acquirunt irritum habeatur. — *Ibid.* : Qui ecclesiastica beneficia emerit ecclesias quoque emere probatur. — 551 : Ministri Ecclesiarum absque ulla venalitate ab episcopis ordinantur. — 553 : Qui dona Dei vendunt vel emunt, pariter a Deo damnantur. — *Ibid.* : Qui gratiam, quam a Deo accipiunt, non gratis exercent, venditores columbarum sunt. — 554 : Simoniacus est episcopus qui decimas et oblationes laicis, non clericis distribuit. — *Ibid.* : Spiritum sanctum vendit, qui decimas pro pecunia tribuit. — 555 : Careat honore male acquisito qui ecclesiastica beneficia pro pecunia habere tentaverit. — 562 : De parvulis qui cupiditate parentum ecclesias emunt. — *Ibid.* : In dignitate servanda simoniaco misericordia potest impendi, si eos vita commendat. — 564 : De iis qui muneribus ordinationem faciunt. — *Ibid.* : Simoniacus est qui, ut eligatur, premia largitur. — 565 : De iis qui pro muneribus ordinationem faciunt, et qui redeuntibus ab haeresi in suis ordinibus recipiunt. — 571 : In ordine male accepto simoniaci penitentiam agere non possunt. — 599 : De eo qui promissione illectus accusationem deserit. — *Ibid.* : De iis qui accusationem deserunt, ut ordines ecclesiasticos accipiant. — 901 : Qui res ecclesiasticas vendit ad altare non audeat accedere.

GERHOLDUS, praepositus Reicherspergensis, CCXIV, 1211 : Episcopi qui in domo et aedificio Dei columnae quaedam et picturae sunt, manus ab omnium genere muneribus abluant. — 1336 : Hic, a col. 1336 ad 1372, legitur tractatus de simonia, seu epistola fratris Gerhohi ad Bernardum abbatem adversus simoniacos.

STEPHANUS (S.), de Mureto ordinis Grandimontensis institutor et fundator, CCIV, 1154 : De simonia penitus vitanda.

PETRUS CANTOR, CCV, 92 : Pactio pecuniae, sive in absoluteione, sive ante, vel pro absoluteione facta, parit simoniam. — 99 : Agit contra simoniam existentem in substantiis sacramentorum, praecipue Eucharistiae. — 100 : Petrus accenditur in simoniacos eodem zelo quo Dominus contra vendentes et ementes in templo. — 102 : Contra venalitatem et pluralitatem missarum. — 120 : Contra exteriorem simoniam, scilicet in offitiis, et dignitatibus, et redditibus Ecclesiarum. — 128 : Quot modis committitur simonia? — 132 : De poena simoniacorum. — 417 : Simonia haeresis contagium jam olim in Balaam pullulavit qui, divinationis pretio proposito, ad maledicendum populum Dei perrexit.

PETRUS BLESSENSIS, CCVII, 178 : Amico conquerenti ab episcopis eorum nepotes ex patrimonio Christi diari. — 332 : Rogat decanum Turonensem, ut nepotem suum simoniacum multa Ecclesiae beneficia venantem, corrigat. — 381 : Graviter invehitur in R. Aurelianensem archidiaconum, quod pestem simoniacam in Ecclesiam induxerit, eamque multis exemplis ostendit esse execrabilem.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 292 : Si simoniace aliqua adquisierit, ordinans vel ordinaus, reddere tenetur. Sed praelatus, si aliqua simoniace a subditis extorserit,olvere tenetur. (*Et alia.*) — 591 : Auctor noster quaedam carmina edit contra aelus simoniam. — 511 : Potestas quae acquiritur simoniace, in peccato et per peccatum acquiritur, et tamen a Deo est. Similiter, pecunia quae per usuram acquiritur, in peccato et per peccatum habetur.

INNOCENTIUS III, papa, CCXIV, 657 : Hic legitur pontificis epistola adversus simoniacos, quam scripsit ad archiepiscopum Cantuariensem. — 702 : Epistola ejusdem capitulo Ba neariae, de poena simoniacorum. — 711 : Asiniani episcopo, de discordia exorta inter archipresbyterum et Hermannum canonicum, praedicto Hermannus archipresbyterum praefectum de simonia accusante. — CCXV, 1260 : Simoniam committit qui bona sua legat Ecclesiae eo pacto ut in ea praebendam obtineat. — CCXVI, 51 : Utrum liceat bona sua Ecclesiae dare pro beneficio obtinendo.

II. — DE USURA.

CONSTANTINUS MAGNUS imperator, VIII, 305 : Hic legitur decretum contra usurarios.

HILARIUS (S.), episcopus Pictaviensis, IX, 507 : Quid tam intolerabile, quam ut indigenti ita beneficium tribuas, ut magis egeat? (*Et alia.*)

AMBROSIIUS (S.), episcopus Mediolanensis, XIV, 762 : Feneratorum inhumanitatem in pauperes, et eorum artes quibus illos sibi adducit oculis subjicit. — 775 : Usurae etymologiam prosequens ostendit illam plantis quibuslibet fecundiores esse, feneratorisque aviditate omnem alium superari. — 792 : Cave ne alieno te obliges debito, ne hoc quoque vendidisse dicaris. — 998 : Duplex est feneratio, una pecunia, altera gratia. — XV, 1792 et seqq. : De usura agitur. — XVI, 1291 : Item, sed paucis verbis.

RUFINUS, presbyter Aquileiensis, XXI, 475 : Ne quis clericus aut usuras accipiat, aut frumenti vel vini ampliationem, quod solet in novo datum, vel sextuplum, vel etiam duplum recipi : quod si faciat, tanquam turpis lucrum abjiciendum.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), archiepiscopus Ravennatis, LII, 271 : Avare, fac tibi sacculus, sed fac tibi sacculus erogando, quia quidquid pauper acceperit, Pater coelestis suscipit. — 272 : Legitur sermo de fidei dispensatore.

LEO MAGNUS (S.), papa, LVI, 588 : Si quis clericus inventus fuerit usuras accipiens, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectans, abscidatur a clero, et alienus ab ecclesiastico habeatur gradu. — 426 : Ne ullus clericorum amplius recipiat quam eumquam commodaverit sive pecuniam det, sive quamlibet aliam rem. — 715 : Non licet fenerare ministris altaris, nec usuram accipere. — 868 : Clericus si commodaverit pecuniam, pecuniam recipiat.

GENNADIUS presbyter Massiliensis, LVIII, 997 : Bonum est facultates pauperibus erogare. Melius est pro intentione sequendi Dominum simul donare.

DIONYSIUS EXIGUUS, Codex canonum, LXVII, 46 : Sectantes avaritiam et turpe lucrum Scripturam obliviscuntur. — 151 : Decernitur contra clericos usuram sectantes.

M. AURELIUS CASSIODORUS, senator, abbas Vivariensis, LX, 511 et seqq. : Usurae appellatae sunt, quae creditae pecuniae semper augmentum creant, ex usu.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXVII, 729 : De venatore et laqueo animarum. Laqueus diaboli sunt divitiae huius mundi. Quam pauci volunt ab isto laqueo liberari! Quam multi sunt qui dolent quod parum sint irretiti!

CUMMIANUS (S.), LXXXVII, 991 : Usura damnatur.

ANGELRAMNUS episcopus Metensis, XCVI, 1036 : Episcopus, presbyter, diaconus usurarii, aut desinant, aut damnentur. — 1040 : Ne clerici sint aliquo modo usurarii. — 1049 : Ne clerici sint conductores vel procuratores, nec ullo turpi negotio victum quaerant.

CAROLUS MAGNUS imperator, CXVII, 205 : Ut nullus presbyter aut alius ex clero usuram exeat. — 296 : Ut presbyter negotiator non sit, nec per alium turpem lucrum pecunias congreget. — 529 : Usura est ubi amplius requiritur quam datur. — 621 : Contra usuras presbyterorum et laicorum.

SYMPHOSIUS ANALARIUS, presbyter Metensis, CV, 871, 882 seq. : Usura damnatur.

ATTU, episcopus Vercellensis, LXXXIV, 58 : Ut clerici, et laici quoque usuras non accipiant (*Concil. Carth.*). Item placuit ut clericus si commodaverit pecuniam, pe-

quoniam accipiat; si speciem, eandem speciem quantum dederit accipiat. Similiter quoque laici ab usuris se abstineant; quod si non fecerint, excommunicantur.

FRANCORUM REGUM CAPITULARIA, CXXVIII, 648 : Qui alienis rapiunt a regno Dei excluduntur, dicente Apostolo : *Rapaces regnum Dei non possidebunt*.

BURCHARDUS, episc. Wormaciensis, CXL, 647 : Usura est ubi amplius requiritur quam datur. Verbi gratia, si dederis solidos decem, et amplius requisieris; vel si dederis frumenti modium unum, et super aliquid exegeris. — 650 : Non licet aliquem ex clero conductorem privatorum fieri.

BRUNO (S.), episc. Heripolensis, CXLII, 84 : Christus operabatur iustitiam, cum eiecit de templo vendentes et ementes. — 215 : Legitur expositio super hæc verba : *Non deficit de plateis ejus usura et dolus*.

JOANNES, Abrincensis episc. primum, postmodum episcopus Rothomagensis, CXLVII, 324 : Vere loquitur iusta, qui iusta facturus est.

Sæcul. XI, CLI, 1196 : Edwardus III rex Angliæ prohibet ne qui usurarii remaneant in toto regno suo.

BRUNO (S.), institutor Carthusianorum, CLII, 996 : Usura penas æternas significat.

IVO, Carnotensis episc., CLXI, 459 : Quod usuras non solum clerici exigere non debeant, sed nec laici. — *Ibid.* : Ut clericus nec suo, nec alieno nomine, fenus exerceat. — 1167 : Degradatur clericus qui usuras accipere detegitur. — *Ibid.* : Diaconus, presbyter, et episcopus exigens usuras, nisi desierit, deponatur. — *Ibid.* : Clericus non accipiat plus quam commodavit. — 1168 : Quidquid supra dictum exigitur, usura est. — *Ibid.* : Quando amplius quam debetur exigitur, usura accipitur. — *Ibid.* : Turpe lucrum sequitur qui minus emit propter cupiditatem, ut plus vendat.

BRUNO (S.), episc. Signiensis, CLXIV, 459 : Sæpe vidimus parva pecunia multa totam subito pauperum substantiam devorari.

RUPERTUS, abbas Tulliensis, CLXIX, 295 : In lege præceptum ut nemo usuras accipiat, et prodesse non potest pecunia feneratora.

HILDEBERTUS (V.), episc. Cenomanensis, CLXXI, 817 : Prohibetur omnis rapina, et omne genus usuræ.

BERNARDUS (S.), Clarevallensis abbas, CLXXXII, 789 : Abusus advocatorum, iudicam, procuratorum, eorumque fraudes graviter perstringit. — 741 : In advocatos et procuratores, qui ex iniquitate quæstum faciunt, severe admonendum. — 568 : Omnes qui signum crucis susceperunt, ab usurarum exactione vacare debent.

PETRUS CANTOR, CCV, 156 : Legitur caput I *contra feneratores*. — 453 : Nummus parit usuram. — *Ibid.* : Mos est Ecclesiarum quarundam, cum quis instituitur in ecclesiasticum beneficium, iurabit quod non dedit, nec promisit, commodavit, nec alius pro eo, se sciente, pecuniam vel obsequium cum pactione, quo magis hoc beneficium conferatur. Sed mihi videtur addendum esse, nec sine pactione, nec cum pactione.

PETRUS BLESSENSIS, CCVII, 62 : Ostendit clericum negotiatorem non differre ab usurario; ac studium omne cumularum opum vanum esse et perniciosum. — 122 : Arguit præpositum Arcensem, quod electus in Cameracensem episcopum officio episcopi non fungatur, negotiis secularibus se implicet, causas sanguinis agat, tyrannice subditos spoliaret, nec moveri se a quoquam sinat. — 285 : Vehementer invehitur in episcopum Leodiensem ob avaritiam et feneratorum studium, ac in primis quod annonæ tempore horrea non aperuerit pauperibus.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 292 : Si quis confessus fuerit peccatum usuræ, consulat ei sacerdos ut ea quæ per usuram rapuit, restituat, si sit facultas restituendi; aliter enim non esset ei salus. — 511 : Potestas quæ acquiritur simoniacis, in peccato et per peccatum habetur, et tamen a Deo est. Similiter, pecunia quæ per usuram acquiritur, in peccato et per peccatum habetur.

INNOCENTIUS III, papa, CCXIV, 576 : Archiepiscopis, episcopis, et aliis ecclesiarum prælatis in regno Franciæ constitutis, ut usurarii puniantur, non obstante aliqua appellatione.

III. — DE AVARITIA.

HILARIUS (S.), episc. Pictaviensis, IX, 395 : Memorantur hæc verba : *Nolite sperare in iniquitate;... divitiis si affluant, nolite cor apponere*.

AMBROSIIUS (S.), episc. Mediolanensis, XVI, 80 : Fortitudo adversus omnia vitia dimicare debet, præcipue adversus avaritiam. — 157 : Multis Veteris Testamenti

exemplis demonstratur quam velas malum sit avaritia; hincque præterea patet quam insana sit pecuniarum possessio. — 158 : In pecunia contempta laet forma iustitiæ. — 159 : Refertur memorabilis vasorum sacrorum in captivorum redemptionem ab Ambrosio factorum historia. — 886 : Discere debemus bonorum operum divitiis quærere. — 983 : Scriptum est quod in qui non dabit pecuniam suam ad usuram, habitabit in tabernaculo Dei. — 1238 : Noli, avaro, recedere, ne sis adeo quidem nomine christianus, opere Judæus. — XVII, 335 : Benigni in iavem esse debemus. — 454 : Avaritia omnia mala potest admittere; ideo radix omnium malorum vocatur. — 758 : Avaritia sequitur tristitiam quæ in quinque Testamento pari notatur execratione. — 919 : Contra presbyteros cupidos et negotiatores.

HIERONYMUS (S.), presbyter Stridonensis, XXIII, 1055 : Avarus describitur, quod nunquam opibus expleatur, et quanto plus habuerit, tanto plus cupiat (*Et alia*). — XXIV, 48 : Dominus præcipit in Evangelio ne thesaurizemus in terra. — XXV, 1297 : Mala dicitur avaritia, ut distinguatur a bona. Vnde ergo ei qui multiplici sibi avari iam malum. — XXI, 519 : Sanctus non potest appellari qui invenitur in avaritia. — 521 : Qui fuerit obnoxius avaritiæ, hereditatem in regno Christi et Dei habere non potest.

PROSPER (S.), Aquitanus, LJ, 328 : Argentum et aurum diligentius sunt.

JOANNES CASSINUS, abbas, XLIX, agitur de avaritia in col. 300, 515, 516, 522.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), archiepisc. Ravennatis, LII, 259 et seq. : Legitur sermo de terrenorum cura, deque servo vigili. — 281 : Legitur sermo de auro. — 518 : Aurum avaritia non est, sed non cognoscitur avaritia nisi per aurum.

SALVIANUS (S.), presbyter. Massiliensis, LIII, 173, 177, 182, 188, multa tibi de avaritia legenda occurrunt.

LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 345 : Videte, dilectionis mei, et prudenter inspicite quæ germina et quæ fructus de avaritiæ stirpe nascentur, quam merito Apostolus radicem omnium malorum esse definiit, quia nihil peccatum sine cupiditate committitur.

MAXIMUS (S.), episc. Taurinensis, LVII, 322 : Vincit diabolus qui in corde suo avaritiam coerces.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 458 459 479, multa de avaritia legenti occurrunt.

DIONYSIUS EXIGUUS, Codex canonum, LXVII, 46 : Deponendi sunt a clero qui sectantur avaritiam et lucra turpia. — 187 : Sub titulo de avaritia legitur quod dixit episcopus Aurelius in concilio Carthagine habito. — 506 : Ne clerici negotiationes inhonestas et turpia lucra sectentur.

GREGORIUS (S.), episc. Turonensis, LXXI, 291 : Narratur historia triginta monachorum qui perierunt propter avaritiam. — 506 : Narratur quoddam furum. — 758 : De puella quæ, avaritia stimulante, falsum edit sacramentum ad tumulum sancti Eugenii. — 798 : Legitur stupendum miraculum in avaros. — 909 : De negotiatore qui elemosynam non fecit. — 934 : De homine qui simul et aurum injuste acquisivit, et filium suum unicum amisit. — 1029 : Prudentius ait :

Auri namque fames procedit major ab auro.

Vita Patrum, LXXIII, 564 : Hic legitur historia quæ ad divitiarum contemptum inducit. — 1096 : De quadam virgine quæ laborabat amore divitiarum.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXIV, 184 : Nullum bonum parit avaritia, quia mater est omnium malorum. — LXXIX, 235 : Notandum est quia ardor avaritiæ cum est accipiendorum munerum, et acceptio munerum cum est pervertendi iudicii. — 564 : Avaritia vitio bonum paupertatis voluntatis contrarium est, sed pauper spiritus esse non poterit, qui amare adhuc æterno thesauro nescit (*Et alia*).

CAROLUS MAGNUS, imperator, XCVII, 519 : De avaritia.

PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiensis, XCIX, 226 : Cupidus vir animam suam venatam habet (*Et alia*).

BENEDICTUS (S.), abbas Anianensis, CII, 751 : Philargia damnatur.

JONAS, episc. Aurelianensis, CVI, 215 : De his qui propter honores terrenos et caducos adeo extolluntur, ut pauperes, natura sibi similes, non recognoscant.

RABANUS MAURUS, abbas Fuldenis et archiepisc. Moguntinus, CX, 117 : Hic legitur homilia contra fraudem et avaritiam.

EULOGIUS (S.), archiepisc. Toletanus et martyr, CI, 802 : De odio suorum adversus regem Mahomad, et de ipsius avaritiæ, et de tributis Christianis impositis.

ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 473 : Avaritia radix est cunctorum malorum cuius citis etiam sacerdotum mentes obtinet. Deinde agitur de sacerdotibus qui auferbant dona Ecclesiis facta, et illa in usum suum converterebant.

REGINO, abbas Prumiensis, CXXXII, 464 : De avaritia etiam gravissime reum me esse confiteor... (*Et reliqua.*)

RATHERIUS, episc. Veronensis, CXXXVI, 182 : Duo genera divitum sunt, unum bonorum, aliud malorum. (*Et alia.*) — 184 : Avaro, secundum Hieronymum, tam deest quod habet quam quod non habet.

Leges ecclesiasticæ regum Anglo-Saxorum, CXXXVIII, 500 : Docemus etiam ut quilibet sacerdos decenter se gerat, et non sit emptor injustus, nec avarus mercator.

ABBO (S.), abbas Floriacensis, CXXXIX, 495 : Avaritia damatur.

BRUNO (S.), episcopus Herbipolensis, CXLII, 84 : In celum intrabunt qui operantur iustitiam.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinalis et episcopus Ostiensis, CXLIV, 234 : Radix omnium malorum avaritia. — 244 : De eadem re. — CXLV, 212 : Noli fratrem tuum in præsentī necessitate despiciere, si Deum tibi desideras in ultimis necessitatibus articulo subvenire. « Fenerator Deo qui miseretur pauperi. » 213 : Præmitte ergo tibi, frater, opes tuas, unde postmodum vias; præcedent te facultates tuæ, quas in illa semper immortalitate possides. — 256 : Quod avarus nummicola verius quam Christicola nuncupetur. — 553 : Quod fructus ex divitiis capitur, si dispensentur pauperibus. — 553 : Quid sit avaritia? Avarum esse nihil est aliud quam amare pecuniam. Avaritia quasi biceps est coluber. (*Et alia.*) — 554 : Quam sit perniciosum divitiis appetere.

JOANNES, Abbrincensis primum episc. deinde archiep. Rotomagensis, CXLVII, 224 : Oportet ut sacerdos non sit turpis lucri appetens. — 227 : Gibbosus sacerdos est quem terrenæ cupiditatis pondus deprimit.

LANFRANCUS (S.), Cantuariensis archiepiscopus et Angliæ primas, CL, 500, 501 : Misericordes esse debemus invicem. — 328 : Avaritia vitanda est. — 359 : Avaritia omnium malorum radix.

BRUNO (S.), institutor Carthusianorum, CXLIII, 345 : Avarus pecuniam Deum facit.

GUILBERTUS (V.), abbas Sanctæ Mariæ de Norwinto, CLVI, 156 : Avaritia propagatrix est malignitatis. — 1153 : Avaritia post diluvium producta.

IVO (D.), episc. Carnotensis, CLXI, 239 : Legitur quod Ecclesia aurum habeat, non ut servet, sed ut eroget, et in necessitatibus subveniat.

BRUNO (S.), episcopus Signinensis, CLXV, 406 : Hydropticus, in Evangelio, designat avaros. Avaritia definitur amor insatiabilis habendi.

RUPERTUS, abbas Tuitiensis, CLXVII, 1020 : Avaritia ut prælati et sacerdotibus damatur, quasi radix sit Simonia. — CLXVIII, 75 : Cum semel mentem avaritia occupaverit, nihil sufficit : *Comedent et non saturabuntur sacerdotes.* — 157 : Avaritia est Deus Judæorum. — 219 : Avaritia Romanorum. — 335 : Avaritia est causa malorum. — 364 : Avaritiam esse in capite significare esse in omnium intentione. — 507 : Avaritia significatur per ignem. — 615 : Avaritia mala fuit negotiari in templo et vendere Christum. — 1244 : Avarus semper eget. — (CLXIX, 878 : Sub nomine Balaam loquitur de omnibus qui ubivis terrarum, sub nomine vel officio sacerdotii, sectantur avaritiam, et mercedes iniquitatis amant. — 1021 : Petrus poterat Simoni Mago vendere quod petebat, imo poterat simulare vendentem. Ecclesiastici, obstante eorum avaritia, hanc agendi rationem non imitantur.

HILDEBERTUS (V.), episc. Cenomanensis, CLXXI, 156 : Epistola in qua agit cum amico, in aliqua ecclesiastica dignitate recens constituto, de gravitate et periculis avaritiæ, illicque eleganter applaudit, quod oblatum aurum et argentum, et alia munera pro Deo generose recusando, pergratum illi sacrificium obtulerit.

GODEFRIDUS, abbas Admontensis, CLXXIV, 1034 : Qui avaritiæ huius sæculi intendit, more telonarii res alienas accipit.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 584 : Avaritia comparatur cum idololatria, quia non est dispar malitia. Sicut enim idololatra colit truncum, sic avarus nummum. — CLXXVI, 1001 : Avaritia est gloriæ, divitiarum, seu quarumlibet aliarum rerum insatiabilis et inhonesta cupiditas. Ejus comites sunt philargia, perjurium, violentia, usura, fraus, rapina et fallacia.

ALGERUS (D.), canonicus et scholasticus Leodiensis, CLXXX, 967 : Avaritia simoniam gignit.

BERNARDUS (S.), abbas Claravallensis, CLXXXII, 739 : Abusus advocatorum, iudicum, procuratorum, eorumque fraudes graviter perstringit. — 741 : In advocatos

et procuratores, qui ex iniquitate quantum faciunt, severe animadvertendum. — 825 : Ambitionem ecclesiasticorum, promotionem juniorum, et pluralitatem beneficiorum pugnat. — 832 : Graviter perstringit ambiciosos qui temere et indigno sacras Ecclesiæ functiones usurpant. — 774 : In epistola ad episcopos Aquitaniam contra Gerardum Engolismensem, ubi causam Innocentii, ut legitimi pontificis, egregie tractatur, Bernardus fusius loquitur de ambitione. — CLXXXIII, 198 et seqq. : Cupiditas, radix iniquitatis; ambitio subtile malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrisis, livoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, vitulorum ærugo, linea sanctitatis, execratrix cordium, ex remediis morbos creans, generans ex medicina languorem. (Legenda est in extenso hæc eloquens descriptio cupiditatis.) — 511 : Potestatis ambitio angelum felicitate privavit angelica. — 820 : Queritur Bernardus de avaritia eorum qui curam susceperunt regendi animas. — 876 : Avarus esurit ut mendicus. — 979 : Avaritia in partes rapinæ et fraudis sortita est principatum. — 1155 : Pastores Ecclesiæ non possunt diligere Christum, quia diligunt munera, et quia manus dederunt mammonæ. Eos Bernardus redarguit quod incedant nitidi et ornati, circumamicti varietatibus, tanquam sponsa procedens de thalamo suo.

ÆLREDUS, abbas Rievallie, CLXXXIV, 1265 et seqq. : Sub titulo de avaritia.

ZACHARIAS, episc. Chrysopolitanus, CLXXXVI, 145 : Non debemus thesaurizare in terra. — 337 : De divite et Lazaro.

PETRUS LOMBARDUS, CXCI, 707 : Avari definiuntur non habentes divitias, sed divitiis studentes. — CXCI, 208 : Avarus non habet hæreditatem in regno Christi et Dei. Avaritia æquatur idololatriæ. — 260 : Avaritia, non corpus, sed animam contaminat. — 559 : Radix omnium malorum avaritia, quo proprie est amor pecunie.

GARNERIUS, canonicus regularis et superior S. Victoris Parisiensis, CXCH, 141 : Avaritia est velut amphora quæ os cordis apertum tenet. — 183 : De avaritia orientum proditio, fraus, fallacia, perjuria, inquietudo, violentia, et contra misericordiam obturationes cordis. — 518 : In Scriptura sacra aliquando peccatum avaritiæ designatur nomine plumbi.

RICHARDUS S. VICTORIS, CXCVI, 481 : Avaritia peccatum est mortale.

HENRICUS DE CASTRO MARSIACO, abbas Claravallensis, postmodum cardinalis et episcopus Albanensis, CCIV, 222 : Epistola ad Alexandrum papam, de Dolensi monachis qui armata manu decimas extorserant a monachis Domini Dei, ordinis Cisterciensis, et quosdam etiam vulneraverant.

STEPHANUS (S.) DE MURETO, ordinis Grandimontensis institutor et fundator, CCIV, 1140 : De terris non habendis. — 1145 : De questu vitando. — 1148 : Quales redditus liceat habere.

PETRUS CANTOR, CCV, 73 : Radix omnium malorum est cupiditas.

Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit.
(JUVENAL.)

— 74 : Avaritia in ecclesiasticis detestanda. Nihil est scelestius avaro; nihil iniquius quam amare pecunias. — 75 et seqq. : Avaritia indignos frequenter ad dignitates promovet. — 400 : Avaritia est

Non missura culem, nisi plena cruoris hirudo.
(HORATIUS FLACCUS.)

PETRUS BLESSENSIS, CCVII, 122 : Arguit præpositum Arenæm, quod electus in Cameracensem episcopum, officio episcopi non fungatur, negotiis secularibus se implicet, causas sanguinis agat, tyrannice subditos spoliaret, nec moneri se a quocumque sinat. — 178 : Amico conquerenti ab episcopis eorum nepotes ex patrimonio Christi diti. — 249 : Simonem canonicum, deserto litterarum studio, opibus congerendis vacantem hortatur ut studium litterarum, cupiditate opum rescissa, exemplo multorum philosophorum prosequatur. — 285 : Vehementer invehitur in episcopum Lexoviensem ob avaritiam et fenerandi studium, ac in primis quod annonæ tempore horrea non aperuerit pauperibus.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 125 : Terra suis limitibus terminatur, aqua suis finibus, aer suo fine concluditur; celum suis terminis arctatur: sola avaritia mensuram non cognoscit. (*Et alia*, in cap. 6, cui titulus : *Contra avaritiam.*) — 216 : Sacerdotes avari potius habere videntur claves infernorum quam regni celorum. — 511 : Potestas quæ acquiritur simoniace, in peccato et per peccatum acquiritur, et tamen a Deo est. Similiter,

pecunia quæ per usuram acquiritur, in peccato et per peccatum habetur. — 468 : Hic leguntur Alani carmina contra avaritiam.

INNOCENTIUS III, papa, CCXVII, 719 : De venditione iustitiæ. — *Ibid.* : De insatiabili desiderio cupidorum. — 720 : De falso nomine divitiarum. — *Ibid.* : Exempla contra cupiditatem. — 721 : De avaritia. — *Ibid.* : Cur

avaritia sit servitus idolorum. — *Ibid.* : De quibusdam proprietatibus avaritiæ. — 722 : De iniqua possessione divitiarum. — *Ibid.* : De licitis opibus. — 723 : De incertitudine divitiarum. — 727 : De ambizioso. — *Ibid.* : De nimia concupiscentia ambiciosorum. — *Ibid.* : De ambitionis exemplo.

CLXXI.

INDEX

DE PROFANIS ET ILLICITIS VOLUPTATIBUS,

SENTENTIAS, DICTA, SERMONES, TRACTATUS,

ET IPSOS LIBROS SS. PATRUM ET OMNIUM SCRIPTORUM PATROLOGIÆ LATINÆ COMPLECTENS.

MONITUM.

Primo in limine oculis subjicimus rerum capita quæ eo indice tractantur juxta ordinem numerorum infra scriptorum :

I. Amor profanus ex concupiscentia seu libidine procedens. — II. Cantus lascivi, cantilenæ cantiones, turpes fabulæ, poemata erotica, libri obsceni. — III. Corporis cultus inordinatus, luxus vestium et ornamentorum. Pulchritudinis, vultus falsa et inanis æstimatio. — IV. Ebrietas. — V. Epulæ inordinatæ, seu gula. — VI. Lascivorum consortium et colloquia. Adulatio. — VII. Ludi lucrum sorte facientes ut alea, tesserae, pila, etc. — VIII. Mulierum frequens conversatio et peccata inde derivantia. — IX. Mundi pompæ, luxus domesticus, gloriæ et divitiarum vana cupido. — X. Mundanæ voluptates festa genitalia, saltationes. — XI. Oculorum petulantia et curiositas picturæ et imagines minus honestæ. — XII. Spectacula, comœdiæ, tragiœ, theatra, histriones. — XIII. Vaniloquium, scurrilitas. — XIV. Venationes tumultuosæ, sumptuosæ et indecentes, torneamenta, etc.

L. — Amor profanus ex concupiscentia seu libidine procedens.

TERTULLIANUS. — Nihil amari potest sine eo per quod est id quod est, II, 759. — Dilectio perfecta est fugatrix demonum et animatrix confessionis, 147. — Decor naturaliter invitator libidinis, I, 1317. — Non de integra conscientia venit studium placendi per decorem, *ibid.* — Pulchritudinis usus et fructus, luxuria, 1319.

ARNOBIUS. — Mentem excæcat libido, exempla dantur, V, 1207. — Ad libidinem homines prout atque ad voluptatum blanditias naturæ infirmitate proclives, 1044.

LACTANTIUS. — Inflammanitur (juvenes) libidine, quæ aspectu maxime concitatur, VI, 711. — De tactus voluptate et libidine, 716. — Maximiani Herculi abominanda libido, VII, 307. — Multi dum existimant nulli Deo nos esse curæ, aut post mortem nihil futuros, totos se libidinibus addicunt, 354. — De Sodomia exclamat : Non potest hæc res pro magnitudine sceleris enarrari... vincit officium lingue sceleris magnitudo, VI, 707. — Qui voluptatibus indulgent, qui libidini obsequuntur, il animam suam corpori mancipant ad mortemque condemnant, 718.

EUSEBIUS PAMPHILUS. — De Maxentii tyranni libidine insatiabili, VIII, 24. — Nobilis femina Christiana ipsi tradita se gladio perimit, *ibid.* — Hujus tyranni mors tragica, 26.

HILARIUS (S.). Pictav. — Carnis humanæ labe aboleri penitus non potest in hac vita, IX, 842. — Concupiscentiæ lucta in regeneratis, 876, 877. — Caro nostra Babylonis et confusionis est filia, 783. — Carnis vitia cruci confingenda, 603. — Del recordatione comprimentur, 405. — Delectatio corporis animam inficiat, 402.

ZENO (S.) Veron. — Necessario unicuique sinceri amoris est nocenda proprietates... est enim et alius amor sane salutis nostræ contrarius... lineamento puerili depingitur, lascivo vultu, nudus, pennatus, telis constructus et cæcus, XI, 276. — Iste amor jocular, ludit, auspirat, obsequitur, tentat, decipit, blanditur, furit, 277. — Semper exastuans libidinis turpitudine aut veritate aut imagine perpetratur, 292.

ANEROSIUS (S.). — Libidinis commotiones plerumque excitantur a diabolo. XIV, 1025. — Homo avertere debet oculos animæ, ne videant sentinam libidinis, XV, 1268. — Libidini quisquis subditus est, servus est, XIV, 650. — Carnis natura disciplinæ repugnat, quia voluptati obtemperat, XIV, 563. — Caro semper exastuat, 568. — Eius fragilitas describitur, 167, 168, 823. — Corde qui uritur, comburetur corpore, 891. — Multa de cavenda libidine, *ibid.* — Sævus criminum stimulus libido est, quæ nunquam quietum manere patitur affectum; nocte fervet, die anhelat, de somno excitat, a negotio abduci, a ratione revocat, aufert consilium, amantes inquietat, lapsos inclinat, castis insidiat, potiendo inflamat, usque accenditur, 558. — Tenera est amoris titillatio, quæ improvisum affectum excitat, XVI, 1318. — Non est vehementior natura ad diligendum quam gratia, 50. — Quid tam insitum naturæ, quam ut diligenter diligas, 1137. — Lascivia plerumque læt sub tristi amictu mentis, 1318. — Ærugo nostra lasciva est, ærugo nostra luxuria est, 742. — Libido velut festura, cito accenditur, prope consumitur, 1045. — Juvenilis levitas obnoxia est mundi cupiditatibus, 396. — Voluptas sola nos paradiso exivit, 1195.

HIERONYMUS (S.). — Amor impudicus quid agit, XII, 1195 seqq. — Amare aliquid necesse est, 405. — Verba dulcia amantium, 532. — Blandas et dulces litteras sanctus amor non habet, *ibid.* — Amare et amari sæpe evenit magicis artibus, XXVI, 415. — Amor amore expulso, XXII, 1080. — Illiciti amores in sene evelli dicuntur, 937. — Libidinosa mens ardentius inhonesta prosequitur, *ibid.* — Nemo potest duobus amoribus possideri, si carnis amator es, amorem spiritus non capis, XXIII, 1121. — Fomenta libidinis, 553. — Amatorum misera conditio, 1071. — Idolis servire, quid, XXII, 350. — Idolum unicuique quod id quod diligit, 400.

AUGUSTINUS (S.). — Amatores lubrici, ut sint formosi fallaces, non curant reprehensores veraces, XXXVI, 282. — Semper se et summi corpus amat homo, XXXIV, 27, 29. — Amor pondus est quo animus fertur, XXXII, 858; XXXIII, 677; XLI, 742. — Amate, sed quid ametis videte, XXXVI, 260. — Amor aut ascendit, aut descendit.

XXXVII, 1639. — Amor, cum pravus est, vocatur cupiditas aut libido, XXXVI, 121. — Est amor qui ad omne recte factum, et amor qui ad omne peccatum ducit, 1026. — Amare non sic debemus homines, quomodo gulosi turdos, XXV, 2038. — Creatura, si diligatur ab homine qui Deum negligit, sit penalis dilectori suo, XXXII, 158. — Vitia quas sunt in amore, XLI, 632. — Amor rerum inordinatus, non ipsa res in vitio est, 556. — Inordinatus amor creaturæ est peccatum, XXXVIII, 145. — Amor rerum temporalium viscum est pennarum spiritualium, 646, 1415. — Amor illicitus, XXXIX, 1530. — Amor tartareus, XXXVII, 1816. — Deum esse amorem turpis et vitio favens fingit libido, XLII, 574. — Vis amoris impuri, XXXVIII, 581, 883. — Quantas molestias habet, XXXVII, 1631. — Amor immundus in ima præcipit, amor sanctus ad superna levat, 1618. — Quisquis amat carnaliter, peccasse est ut cum zelo pestifero amet, XXXVI, 510.

Libido quid sit, XL, 496. — Voluptas est sensuum. XLIV, 770, 771. — Libido vulgo de obscenis motibus corporis intelligi solet, XLI, 624. — Libidines discernendæ a sensibus, XLV, 1567, 1568. — Libidinis auctor diabolus, XLIV, 801. — Malum peccati originalis, 142. — Mala est libido spiritui resistens, XLV, 1181. — Morbus, XLIV, 469, 765. — Vulnus naturæ, 752. — Pœna peccati, 120, 287. — Latibulum quaerit, XLI, 426, 427. — Præ cæteris cupiditatibus turpis est, XLIV, 756. — Merito pudet, XLI, 425, 428, 431. — Quare, 431; XLV, 1161. — Libidinis motus cur alii magis pendendus est, XLI, 427, 450. — Libidinis morbus a nuptiarum negotio distinguendus, XLV, 1090. — Libido non est sicut cæterisque molestiis comparanda, XLIV, 775. — Mentem absorbet, *ibid.* — Non sinit sancta cogitare, 808. — Totum hominem commovet ac sibi vindicat, XLI, 421. — Libido etiam inter conjugis frenanda, XLIV, 716, 717. — Cum vincitur, vincitur diabolus, 801. — Libidinis impetus cantus gravitate fractus, 798. — Libido pertinet ad naturam pecoris, ad pœnam hominis, XLV, 1560, 1565, 1572. — Libidinosi describuntur, XXXIV, 97.

JOANNES CASSIANUS. — De collatione carnis et spiritus, XLIX, 591, 600. — De libidine, 870. — Libidinis memoria penitus excludenda, 1146.

PROSPER (S.). — Concupiscentiæ malæ languores animæ, LI, 295. — Concupiscentia carnis adversus spiritum minui vel augeri potest, 549. — Cum ea non pax sed bellum esse debet, 656. — Quomodo homines diligendi, 465. — De diversitate humanæ affectionis, 448. — Creaturis non adhaerendum, 438.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Pulchritudo corporis non est concupiscentia, sed formæ decus concupiscentiam me rapuit et perduxit ad lapsum, LII, 518. — Luxuria quæ mala parturit, 190, 190, 196, 549. — Luxuria desperationi similis, 193. — Qui luxuria ardet, mavult cum ea perire quam redire, 550. — Luxuriosi porci diaboli, 190. — Contagio carnis dicitur luxuria, 562. — Vide sermones de filio prodigo, 183, 187, 190, 191; et de impio Herode, 519, 653.

SALVIANUS. — Amor stultus est alterius memor et sui immemor (in rebus salutis), LIII, 215. — Libidinum barathro immortantes se ipsi suis sepeliunt ruinis, 184. — Quomodo quadam illecebræ licebant sub lege, quas sublatæ sunt ab Evangelio, 193.

LEO MAGNUS (S.). — Cum a licitiis abstinetur, facillius illicitis resistitur, LIV, 450. — Mens nulli carnali dedit voluptati, nullius sit captiva mendacii, 451. — Insidiæ diabolicæ inter nostra studia non quiescunt, 449. — Duo amores sunt ex quibus prodeunt omnes voluptates, 448. — Cupiditates diabolo militant, 400. — Ab æstu terrenæ concupiscentiæ et ab omnium vitiorum illecebris abstinemus, 506. — Rationabili moderatione sanctoque proposito frenandæ sunt rebelles 459. — Nec concupiscentiis carnis mens principatus sui obliata consentiat, 147.

MAXIMUS (S.) Taurin. — Quisque post acceptam gratiam gustaverit de lascivia seculari, accipit boni mali que discrimen, LVII, 560. — Dominus noster totius turpitudinis emendator... præcipui vigore incentiva lubricæ carnis anteverit, 750. — Quam longe a corde hominis vult abesse luxuriam, qui tanta cautela lascivientes reprimit et castigat obtutus, *ibid.* — Scorpionis libido nos compungit, 540. *Vide* 810.

PRUDENTIUS (S.). — Insani amoris descriptio, LX, 55.

EUGYPIUS abbas. — Quid præsertim vitare debeant adolescentes, LXII, 605.

BORTIUS. — Ebrio similis est qui bonis caducis adhaeret, LXIII, 724.

FULGENTIUS (S.) Rusp. — Amor inordinatus, initium peccati, LXVII, 167. — Defectus a summo bono ad in-

num bonum, hoc est peccatoris proprium et voluntarium malum, *ibid.* — Amor mundanus cur villosus, *ibid.*

VITÆ PATRUM. — Amor impudicus amore divini vincitur, LXXIII, 563. — Libido vivit etiam in senibus, 883. — Libidinis tentatio molestiis superanda, 810. — Libidinem dæmones incendunt, 566.

GREGORIUS (S.) MAGNUS. — Voluptatis perfectio frustra quaeritur, LXXV, 667. — Omnis descensus est in voluptate, 782. — Deus nos docet carnis voluptates cavere, LXXVI, 565. — Contra mundi voluptates invehitur, 1113. — Diabolus ad tentandum tempus observat, LXXV, 568. — Quanta diaboli in decipiendi astutia, 1047. — Ejus suggestiones variæ, 1065; LXXVI, 716. — Malæ cogitationes, unde procedant interrogandæ et repellendæ, LXXV, 587, 628, 629. — Ab his nemo immunis, 1146. — Ratio instar dominæ, si redeat, ordini redeunt cordis cogitationes et fors deiecitur immundus spiritus, 516. — Libido carnem et per hanc omnia bene acta consumit, 201. — Luxuria igitur est usque ad perditionem devorans, *ibid.* — Virus libidinis de radice nascitur elationis, 561. — Concupiscentiæ ostia consensus noster aperuit, unde innumera mala, LXXV, 660. — Cor hominis abyssus, LXXVI, 77. — Custodiæ cordis et vigilantie necessitas, 118. — A rebus exterioribus ad cor redeundum, 530. — Humana corda dum terrena appetunt, diabolo contentenda se sternunt, 594. — Luxuriosi cæcitas, quanta, LXXV, 1162. — Luxuriosus tumultuantem cogitationum turpium in se turbam gestat, 667. — Quandiu vivimus concupiscentiæ incendium metuendum, LXXVII, 536. — Quid iis qui concupiscentiis repentina peccant faciendum sit, 115. — Voluptas et adolescentia vana, 524.

TAIO, Casaraug. episc. — De luxuria, LXXX, 945.

ISIDORUS (S.) Hispal. — Amor vehementior qualis sit, LXXXII, 417. — Libido colebatur ab ethnicis, 524. — Quomodo cavenda, LXXXIII, 640. — Libidinis motus, 616.

BEDA (V.). — Dum concupiscentiis blandientibus caro enerviter subjugatur jam vitionum exercitus firmiter adversus animam armatur, XCIII, 52.

PAULINUS (S.) Aquileien. — Nunquam carnalis amor amorem cœlestem excludat, nunquam te, quæso, hujus fluctuanti ac mirabilis æsculi dulcedo decipiat, XCIX, 220. — Nulla te seducat corporis pulchritudo, ne intret mors in animam tuam per fenestras oculorum tuorum, *ibid.* — Quando mors venerit, dic mihi quanta remanebit in corpore pulchritudo, 220.

ALCUINUS (B.). — Castitatis tibi conscius esto, non libidinis, continentie, non luxuriæ, sobrietatis, non ebrietatis, C, 161. — Nulla carnalis concupiscentia beatitudinis iter robus intercludat, 146. — Ubi immunditia est corporis, ibi habitatio diabolici spiritus, CI, 626. — Opponat homo desiderio carnis suæ æternorum flammam tormentorum, *ib.*

SMARAGDUS, abbas. — Adversus concupiscentiam carnis et spiritus invehitur, CII, 415. — Diabolus quando decipere quaerit, prius naturam uniuscuiusque intendit, inde se applicat, unde aptum hominem ad peccandum insexerit, 628.

SEDULIUS SCOTUS. — De veterum Romanorum luxuria pruriens, CIII, 20, 21.

AGOBARDUS (S.) Lugd. — De amore visibilium rerum, CIV, 211. — Vita libidini nimis dedita parum apta sit veritati percipiendæ, 220.

HALITGARIUS. — De luxuria, CV, 668. — Remedia adversus luxuriam, 669. — Canones adversus luxuriam sectatores, 662. — Descriptio luctuosa sacerdotum carnaliter viventium, 692, 693. — Pastores diri volumus nec tamen esse contendimus, auditis nos tamen nihil unde proficiamus admittit... Selys non oves pascent... Tantum quid foveat et augeat voluptates nostras attendimus.... Quis ad hæc non infremiscat, *ibid.*

JONAS Aurelian. — De immundis cogitationibus vitandis, CVI, 151. — Sicut volutabra sues palustria, columbæ limpida solent frequenter fluente, ita cogitationes impuram mentem immundæ perturbant, castam autem spirituales sanctificant, 154?

RABANUS MAURUS. — De concupiscentiæ origine in peccato primi parentis, CVII, 491. — Iniqui dum corde transire ad æterna negligunt et cuncta præsentia fugitiva esse non intuentur, mentem in amore vitæ præsentis figunt, et quasi longæ habitationis in eos sibi fundamentum construnt, 508. — Malorum consortium vitandum, exemplo Lot docetur, 556, 553. — Quomodo lubrica voluptas in prosperis expellenda sit, 632. — Pro carnis voluptatibus, laboriosa huius vitæ itinera etiam lacrymis plena concupiscunt multi, CVIII, 635. — Immoderatus usus licitarum voluptatum ab ipso Christo arguitur, CX, 425.

EULOGIUS (S.) Toletan. — De impio Mahumeti dogmate, sic habet: Sic fautor immunditiæ et libidinum

voluptatibus serviens omnes vos perennis luxurie impuriatibus dedicavit, CXV, 767.

HAYMO Halberstat. — Dñi ad custodiam animæ sunt eligendi, qui per longa exercitia incentivum libidinis vel cupiditatis ardorem extinguere didicerunt, CXVIII, 125. — Semper nos carnalia trahere conantur ad inferna quibus omnimodis resistere debemus et insistere bonis et justis laboribus in castitate et continentia, 506.

PASCHASIUS RADBERTUS. — Discretus miles ab impudicitia inextoritur cito vincitur, CXX, 187, 188.

HINCMARUS Rhemensis. — Talis frequenter est pietas ex qua nascitur non semel impietas; cum vincente carnis affecta, charitati illi quæ Deus est, charitas præpositur corporalis, CCXY, 855. — Quidam in vano accipiunt animam suam, dum ei curam carnis anteponunt, 550. — Antiquus hostis vel per elationem, vel per luxuriam premit humanum genus, 873. — Luxuriæ frena, quo liberius laxantur, eo noxius delectatur, *ibid.* — Perpendant luxuriosi qualem inhabitatorem, scilicet diabolum, habeant, qui, Scriptura docente, in locis humentibus, id est in lascivis et luxuria tepentibus cordibus requiescit, quos secum ad æterna tormenta præparat, 873, 874. — Qui ad perversa desideria ex carnis fetore arserunt olim cum sulfure et igne perierunt, 874. — Sic luxuriæ crimen Job definuit (xx, 12): *Ignis usque ad perditionem devorans*, 875.

ODO (S.) Cluniac. — Logendum est præsentis vitæ tempus, in quo omnia confusa ubi nequitia et luxuriæ cuncta plena prospectuntur, CXXXIII, 584. — Visitabit certe Dominus erique testis velox adulteris quibus, juxta Amos, fuga non erit, sed si ascenderint ad cælum detrahet eos, et si calaverint se in profundum maris, ibi mandabit serpenti et mordebit eos, 585.

ATTO Vercell. — Moneantur illi qui ad fidem Christi transeunt ut non solum prava opera a semetipsis repellant, sed et turpes cogitationes extinguant, CXXXIV, 455. — Apostolus videns impatientes et Incontinentes Corinthios concessit licita, ne transirent ad illicita, 551. — Qui servit libidini genua flectit diabolo, 561.

RATHERIUS Veron. — Ipsos iudices et criminis ultores insequitur libido, CXXXVI, 164. — Viri est carnem animæ et animam Deo subigere, cum Dei adjutorio, contra sæculi voluptates, contraque carnis illecebras incedere, 190. — Insurgentes adversus spiritum insanos vitiolorum voluptatumque tumultus forti mentis vigore nullus studeat devincere, 191. — Nisi præcedat latens superbia, non sequitur manifesta libidinis ruina, 200. — Sicut per superbiam itur in prostitutionem libidinis, ita a libidine pervenitur ad duritiam cordis, 201. — Luxuriosorum corda, diaboli monumenta, *ibid.* — Carnalia desideria, præsertim abstinentia extinguuntur, 691.

AIMOINUS Floriac. — Miseri clerici ad multa facinora inducti propter libidinem, exemplum terribile cæcitatæ et ingrati animi, CXXXIX, 728. — Impiæ reginæ Fredegundis illecebræ et crimina detecta, 730, 731.

Acta S. Henrici imper. et S. Cunegundis ejus uxoris. — Mira utriusque continentia, CXL, 49, 207.

FULBERTUS (S.) Carnot. — Qui per delectationis suæ mollietiam in cœnum luxuriæ ceciderit, hunc sine dubio diabolum apprehendit, quia eum, libertate castitatis ablata, in servitute libidinis captivavit, CXXI, 287: — Lugendi effectus luxuriæ per quaterniones dispositi, 289, 290.

ODORAMNUS monac. — Audi, filia, et vide, et inclina aurem, et obliviscere populum tuum (Psal. xlv). Idolastris sive carnis titillationibus reluctando; et donum patris tui, nævum originalis peccati seu delectationis corporis, ne ad consensum usque perveniant, fugiendo, CXLII, 818.

GOZECHINUS, Scholasticus. — Quotidie in pejor pullulat exitialis morum et disciplinæ factura, adeo ut in nullo regularis officii regimine liceat uti solemnī majorum censura vel ferula, CXLIII, 893. — Quia de moribus extrema vel nulla questio est: reversi ad suos, excusso ab indomita cervice timoris jugo, et disrupto disciplinæ freno, seipsos perditæ vivendo, alios fermento malitiæ corrumendo, lotos rapiunt in præceps, 900.

ANDREAS. Vallumb. monac. — Sancti Aribaldi modestia a teneris, CXLIII, 1449. — Cleri hujus temporis mores dissoluti, 1441.

PETRUS DAMIANUS (S.). — Certe dignum est ut dilectio spiritualis amorem superet carnis, CXLIV, 348. — Est enim amor inutilis aridus et insulsus, qui sic se occupat circa proximum ut non etiam porrigatur in Deum, 378. — Cum tantopere non exigenti naturæ sed impatienti gæle deserviunt, velint, nolint, libera libidinis frena laxantur, 381. — Arguntur qui in matrimonio, non gignendæ proli, sed ingentis deserviunt voluptati;

qui non tam mariti, quam proleculari, non conjuges, sed potius sunt amatores, 382. — Qui virtutum lapidibus festinat atrium sublime construere, prius necesse est in horrenta carnalium delectationum dumeta purgare, 436. — Si desideriorum passionumque carnalium sentes in carnis agro pullulare eleantur, fame boni crescentes; totus intus virtutum structura collabitur, 437. — Ager pigri et stulti hominis urticis spinisque repletur, cum carni quouspiam otiose viveatis, non per disciplinam continui laboris excollitur, sed in voluptatibus atque lasciviis molitur desiderio et enutritur, *ibid.* — Homines pro quibus natus est Virgatus Filius luxuriæ volutabro delectantur, 532. — Incentivum libidinis fomites sunt avaritiæ et materia cupiditatis, 535. — Infelix cor meum, quod evangelica tenere mysteria centies perlecta non sufficit, semel aspectus formæ memoriam non amittit 458.

BERNOLDUS. — De celibatu sacerdotum utilis altercatio, CXLVIII, 1079.

ANSELMUS (S.) Lucensis. — Canones de clericorum, sacerdotumque continentia, CXLIX, 516, 519. — Canones de conjugatis, 523, 524, 527, 528.

LANFRANCUS (S.). — Illos qui carnaliter se amant, intervalla locorum quo prolixiora sunt, ec a melius amore impensius separant; eos vero quis sincera Christianæ religionis jungit charitas, corporalis absentia minime disjungit, CL, 518. — Hanc dilectionem propter Deum indeficientem confitetur, 520. — Vere amicis est qui in misericordia nos increpat, hostis vero qui adulatur, *ibid.*

BRUNO (S.), Carthusianor. pater. — Affectionibus graditur animus, sicut pedibus corpus, CLII, 685, 705. — Item manus dicuntur eo quod per eas debellatur diabolus, *ibid.* — Concupiscentia fomes peccati dicitur, eo quod ab ea delectatio et occupatio malaoriatur, 793. — Puras manus vocat (Apostolus) mundas affectiones, ut nihil velint sibi dari a Deo, quod Deum dare nefas sit, CLIII, 438.

GUIGO prior Carthus. — De voluptatibus et vitibus delectationibus quique sensum, CLIII, 605. — Aut extinguit penitus concupiscentiam, aut para te ad conturbandum, id est, ad timendum et dolendum unde non dehes, 607. — De cupiditate, amore, et gloriatione terrenorum, 609. — De remediis adversus carnis tentationes, 810.

RADULPHUS ARDENS, Pictav. doctor theol. — De B. Mariæ Magdalensæ imitanda conversione, CLV, 1598. — Terræ deliciis magnæ reputantur quandiu desiderantur, si habeantur vilescent et in fastidium vertuntur, 1411. — Opera tenebrarum opera præsertim carnalia dicuntur, 1670. — Luxuriosorum civitas luxuria est, 1702. — Ad quale bravium currendum sit, 1761.

GUIBERTUS de Novigento. — Qui prout sunt ad proprias libidines, nil sciunt nisi quod carni dulce sit querunt, CLVI, 35. — Ubi Deus non est, neque ullum bonum est omen, 511. — Jesu bone licet majora per te meruerimus, quid munditiam, quid tranquillitatem in primo parentis perdidimus! 497. — Nunquam nisi per celestis flammam desiderii mitigari poterunt carnis ardores. 498. — Voluptates virginitalis ingerunt contemptum, 497. — Voluptas etiam senes capitiat, 580, 581. — Molities carnis interna corrumpit et externas, 87. — Quomodo ipsi vita austeri in carnis vitium aliquando labuntur, 598. — Quanta circumspectione vitetur, *ibid.*

GOFFRIDUS, Vindoc. abb. — Anima carnem infecit, non caro animam, CLVII, 176. — Luxuria non est superbia gravior, sed turpior, 241. — Delicta lascivæ juventutis Deum meminisse non sinit poenitentia, *ibid.*

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Nihil amat, nisi quod cognoscitur, CLVIII, 200, 415. — Ea homo diligit quæ sine tristitia non amittit, 1140. — Si adversitas earum rerum quas servus Dei contemnere debet, vos contristat, probatis vos plus quam oportet transitoria diligendo, minus quam decet æterna diligere, 1140. — Duo amores sunt, alter bonus, alter malus; alter dulcis, alter amarus, 897. — Non se simul capiunt in uno pectore, *ibid.* — Concupiscentia, cupiditas, voluntas est, 555. — Est bona et mala concupiscentia sicut est bona et mala voluntas. *ibid.* — Voluptas seu concupiscentia carnis est malum super omnia mala, 870. — Cum homine nascitur, crescit, nec nisi mortuum deserit, *ibid.* — Non sentire appetitus, sed eis consentire peccatum est, 437. — Unicuique sua cupiditas est tempestas, 601. — Infima hæc suas habent delectationes, suos amores, 896. — Quantum distat voluptas carnalis etiam licita a Christi et castitatis delectatione, CLIX, 1910. — Quid est lutum fecis, nisi felor carnalis voluptatis? CLVIII, 718. — Non oblectet te hæc terrena delectatio, 678. — Melius est mori quam libidine maculari, 679. — Bella libido movet; tu primos cæcis ad

ictus, et tua das fado colla premenda iugo! 693, 696. — Debita virtuti frena libido tenet, 700.

IVO Carnot. (B.). — Inordinati populorum mores capillis comparatur pectine egeutibus, CLXXII, 16. — In missæ sacrificio satagendum ut, sicut exteriora abluuntur inquinamenta manuum, sic interiora purgentur illecebrosa desideria mentium, 561.

ANSELMUS Laudun. — Quando aperta fuerit porta concupiscentiæ, CLXXII, 1297. — Quisquis amorem suum in aliqua terrena applicat, in terra thesaurizat, 1310. — Multi, inventa via veritatis, capiti sæculi voluptatibus, non reverterunt, 1316. — Impiæ comparatur Jezabel qui immunditiæ et voluptati subduntur, 1311. — Item Babylon meretrici, 1560 et seqq. — Homo in sensualitate similis est brutis animalibus, 1589.

BRUNO (S.), Astensis. — Beati illi qui sic pugnant, qui omnia vitia, omnes voluptates carnisque concupiscentias in se intericiunt, CLXXV, 754. — Miseri adolescentes quos diabolus perficit et ventilat, 772. — Non omnes casti virgines, nec omnes virgines casti sunt, 930.

RUPERTUS, Tulliens. abb. — Qui suggestionum turpium blandimentis decipiuntur, per fluxa luxuriæ succumbunt, CLXXVIII, 1180. — Varia voluptatis lenocinia in quoque sensibus jacent, CLXXIX, 1124. — Libidinosi Balhassaris finis miserimus, CLXIX, 1559.

HILDEBERTUS, Cenomani. — Luxuria, vitium bestiarum, CLXXI, 708. — Qui libidini frena laxaverit, mortem æternam procul dubio incurrit, 708, 709. — Sunt alii quos retinet carnis voluptas, hi nec curant pecuniam, sed adeo fragiles sunt quod tentationi gulae et luxuriæ vix possunt resistere, 756. — Tullio si credas, luxuria cum omni ætati sit turpis, tum foedissima est senectuti, 1038. — Qui stimulis libidinis agitur facile corrumpitur in fornicationem et adulterium, 437. — Immundus spiritus soboles habet plurimas, 452. — Opera tenebrarum, quæ, 466. — Voluptates carnis dieuntur quæ per motum illicitum caro appetit, 468. — Tunc ardet libido cum ei resistitur, 470. — Luxuriæ vitium quam perniciosum, 708 et seqq. — Luxuria hominem a Deo separat, diabo o sociat, templum Detriolat, 506.

GODEFRIDUS Admontensis. — Amor mundanus cor hominis separat a Deo, CLXXIV, 1068. — Sed unde, miserator Domine, unde nobis tam inaudita delectatio carnis illecebrosæ? 154. — Cui comparetur sensus hominis carnalis, 592. — Concupiscentia etiam electos premit, 593. — In hac vita penitus extingui non potest, 515. — A celestibus mentem retrahit, 480. — Concupiscentia non tantum luxuriæ est, sed et animæ labor, 152. — Hoc vitium turpissimum, 80. — Homines equis assimilat, 78.

HUGO A. S. VICTORE Paris. — Quod per concupiscentiam diligitur, deorsum quoque irahat necesse est ipsa concupiscentia, CLXXIV, 195. — Ambulare, esse, et sapere secundum carnem quid sit, 478. — De concupiscentia, 474. — De luxuria et ejus comitatu, CLXXVI, 1002. — Musica est ut ametur caro, sed plus spiritus; ut lovetur corpus, non perimatur virtus, 757. — Sunt qui amant quædam contra Deum, et in his fundamentum omnino destruitur, quia amor Dei esse non potest, ubi non est vel solus vel summus, CLXXVII, 495. — Caro iumentum est et sensor spiritus qui calcitrare adhibet, *ibid.* — Erubescenda mutilatio nri, cujus scrutante celos meditatione penetrare, mente superas mente mansiones circuire... Modo turpi se mancipet corporis servituti, 684. — Dulcedo hominis vermes, 695.

ABÆLARDUS. — Insens amoris qui arsit principia et incendia et finis, CLXXVIII, 126 et seqq. — Vitæ ejusdem exitus plus apud Cluniacum, 19, 66, 103.

GUILIELMUS, S. Theodorici abbas. — Formæ carnales amore suo nos detinent, CLXXX, 402. — Carnis tentatio, carnis requirit afflictiones, 378. — Amor exordinatus, omnia exordinat, 515. — Amor homini connaturalis, CLXXXIV, 579.

BERNARDUS (S.) Flavivall. — Amor cæteros affectus omnes absorbet, CLXXXIII, 1182. — Magna res amor, si tamen ad eum perveniat principium, 1185. — Suspectus est mihi amor cui aliud quid adipiscendi spes suffragari videtur, *ibid.* — Amor et odium iudicium corrumpunt, CLXXXII, 947. — Amanti nihil difficile, CLXXXIII, 235. — Amor impatiens, 815. — Ubi amor est, non labor est, sed sapor, 1191. — Concupiscentia omnium vitiorum et malorum origo, 611. — Libertatem non perimit, CLXXXII, 1025. — Sed movet voluntarium, 1174. — Non potest sine consensu, 618. — Ejus motus indeberati non sunt peccata, 1176. — Concupiscentia carnales tollunt compassionis affectum, 698. — Voluptates fugiendæ, CLXXXII, 708. — Quam exiguum et vane sint, 841. — Voluptas medicat et pietatis non modica jactura, 889. —

Voluptas peccati pertransit, fœditas permanet, 805. — Perversæ et immunda cogitationes separant a Deo, CLXXXIII, 332. — Carnaliter viventes mortui sunt, 284. — Carnalis affectus vino similis, 819. — Mollior affectus excæcat hominem, CLXXXII, 755.

GILBERTUS de Hoilandia. — Varii amantium affectus, quia casus varii, CLXXXIV, 11. — Affectus in amore loquitur, verba autem interrumpit, *ibid.* — Malus hic dies qui vitiorum denudavit semitas, illicientes species demonstravit, et oculo concupiscentiæ sollicitantem ingressit materiam, 15. — Fides in portu est sed prava consuetudinis impetus et cumulus tentationum adhuc est frangendus, 67.

GUERRICUS Cisterc. — Annon vermis luxuria? Nescio si alter nocentior! CLXXXV, 49. — Vermis luxuria ingreditur blandiendo, mordet ridendo, transforat delectando, perimit consensu voluntario, *ibid.*

ROBERTUS PULLUS. — Post primi parentis culpam mutua exstenuata lascivia ruborem generavit utilitatemque carnis latebras quæsit, CLXXXVI, 752. — Concupiscentiæ motus ut comprimentur necesse est, 835.

PETRUS VENERABILIS, Cluniac. abbas. — Absit a vobis, absit ab omni intellectu tam asinus animus ut æterna corporalibus similia habeatis, CLXXXIX, 510. — Non solum actui sed et cogitatu voluptuoso obviat Christus, 595.

GARNERIUS A. S. VICT. — De luxuria seu libidine oriuntur cæcitas mentis, Inconsideratio, inconstantia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, horror et desperatio futuri, CXCIII, 153. — Quæ ratione propagetur, 154. — Luxuria e gula solet oriri, *ibid.* — Libidinis voluptas in renibus, 231. — Inter se vitia per quamdam cognitionem colligantur ut disordinatio spiritus, appetitus gulae et immunditia luxuriæ, 273. — Lumbos accingere est luxuriam restringere, 178. — Delectatio carnalis caro est, 208. — Desideria lubrica pravorum aquis similis, 282. — Eruca dicitur luxuria, 134. — Carnis desideria, ignis devorans, 358.

ECBERTUS, abbas. — Misera castitas hæreticorum nuptias perimentum, CXC, 56. — Horum religio a consilio maligni procedit, *ibid.* — Quænam hominem coarctant, 58. — Laborat omnis homo sub præiudicio quam mundo induxit culpa originalis, 49. — Quid sentiendum sit de parvulis quique vel septem annos natis qui ad versus castitatem peccant, 177.

ÆLREDUS (B.) abbas. — Quante infirmitates animæ, quantæ concupiscentiæ, quantæ tentationes, CXC, 211. — Fœdissimi peccatores per luxuriam hædis comparantur, 215. — Quo fagiunt qui libidinem extingueri nituntur, 221. — Corpus in servitium redigendum propter debellantem concupiscentiam, 250. — Corruptio carnis est luxuria, corruptio mentis superbia, 255. — Quam alta amor non deponat, aut quæ ima non sustollat, ut in se unum faciat, 361. — Amor est animi delectatio, eo dulcior quo castior, 505. — Quanta sit in voluptatum contemptu victoriarumque jucunditas, 570. — De duplici affectu carnali, 590.

RICHARDUS A. S. VICTORE. — De vitio imaginationis et sensualitatis, CXCVI, 5. — Quomodo Imago subserviat rationi et sensualitatis affectioni, 4. — Proprium amoris quid sit, 8. — Ubi amor, ibi oculus, 10. — Amor verus et amor vanus aliquando eodem tempore causati, 58. — Amor difficultatis nomen ignorat, 1202. — Amor terrenorum quid agat, 458. — Peccata carnalia quæ sint, 690, 691. — Approbat quod quisque hoc amat. — Imo amantium, quis, 598. — Delectationes carnales animam excæcant, 411. — Concupiscentia crevit ex contactu infirmitatis carnis, 682. — Sensualitati ratio principetur, motus ignoscat, cogitationes regat, 501. — Paulum postulante suffert a se stimulum carnis suæ melius exaudivit Deus, cum hunc non abstulit, 506. — De infirmitate carnalis desiderii, 1119. — De illius inquietudine, 1121. — De inquietatione carnalis spiritus, 1122. — De diversis corruptionis gradibus, 1282.

HILDEGARDIS (Sta). — Manus Dei prædicat mox ultionem injeriam sibi a pravis moribus sacerdotum illatam, CXCII, 271. — Quare hos vobiscum tenetis et patimini qui totam terram in maculis iniquitatis suis polluant. — Isti enim ebrii et luxuriosi sunt, 250. — Carni suæ resistere et spiritui servire jubetur, 261. — Quibusdam monachis perversis sic invehit: mens vestra est quasi nubes quæ tempestates portat, modo iracundiam in negligentia, moro sordes pecorum in petulantia habens, ubi pacificam hostiam neglegit, 370-371. — Delet propter nimietatem stultorum, perveritatem morum, et inhonestatis strepitum, 374. — Deo abscondi nequeunt studia hominum qui in cœcibus et factis suis fulgent in contumelia dormitant, 388.

ADAMUS SCOTUS. — Amor est porta mortis vel vitæ; bonus vel malus est: malus cupiditas, bonus charitas vocatur, CXCVIII, 869. — Concupiscentiæ damna, 575. — Figura illius sunt Putipharis uxor et Dalila, 814. — Concupiscentia et ignorantia, duo Satanæ vincula a Christo in electis disrupta, 253. — Libido mentem excecatur, 556. — Voluptatum corporearum appetentia plena est anxietas, 585. — Amori succedit amaritudo ut factum est in insensato Ammone, 584. — Carnalis vitæ initium suave ut vinum bonum, finis autem miser ut vinum deterius, 456. — Caro est refrenanda sed non perdennda, 256.

JOANNES Saresber. — Unde veteres philosophi sectatores traditi sint in passionem ignominie, CXCIX, 479. — Concupiscentia lepra generalis quæ omnes inficit, 490. — Voluptas veneris hirci fetorem habere videtur, 755. — Petulantia in vitis abjectissima, *ibid.* — Luxuriam per se turpem esse nemo ambigit, 762.

ARNULFUS, Lexovien. — Girardo Montis Pessulano episc. et S. Sedis inuasoris fautori exprobrat ignominiosam libidinum spurcitiam, CCI, 183. — Si quis in maioribus intemperans est et petulans numquid in minoribus temperabilis? 177. — Parcendum obscenitati verborum, 179.

PETRUS CELLENSIS. — Laboras si non amas, CCII, 426. — Superflua carnis delectatio multum quasita, multum appetita, multumque a multis amplexata, 429. — Delectatio carnis dicitur radix peccati, totius honestatis linea, fovea vitiorum, puteus demonum, vorago animarum, fœva pessima, 430. — Timendæ et cavendæ sunt diaboli versutia, 634. — Luxuria familia quæ, 686. — Carnis pruritus et impetus nescit virginitas, 723. — Remedia luxuriæ quæ, 750. — Voluptas carnis musca est quæ inquietat, contumaciat et perdit *unquamque* civitatem, 728. — Diabolus et juveniles medullas et mortuos decrepitorum sensus inflamat libidine, 821. — Clibanus libidinis, 1018.

PHILIPPUS DE HARVENG, abbas. — Amor quorundam inordinatus, CCIII, 392. — Amatorum lascivium astutia, 983-984. — Amantium in loquendo eclipses, 531, 533. — Adolescentia libidinibus obnoxia, 812.

REINERIUS, S. Laurent. Leod. monach. — Librum cui titulus Speculum penitentis seu Vita S. Pelagii peccatricis, CCIV, 51 *et seqq.*

BALDUINUS, Cantuar. archiepisc. — Homo deficiens ab incommutabili Deo, deficit et ipse per gradus veterat et senescit, CCIV, 516. — Vicissim odit et amat, tractat et retractat, probat et damnat, *ibid.* — Primo cruciendus est in nobis terrenus homo, deinde carnalis, postea animalis, 521. — Amor naturalis, amor socialis, amor castus, amor divinus, 477, 478. — De triplici statu carnis nostræ, 403. — Turpis servitus in qua ancillæ servit domina seu carni voluntas, 404.

PETRUS CANTOR. — Libidinis nutritrix quæ, CCV, 559. — Concupiscentia prima hominis tentatio, 551. — Libido eo plus crescit quo amplius exercetur, 277. — Facilius curatur quam avaritia, 76, 277. — Libidinosus porco assimilatur, 265. — Luxuria consumit quod congregavit avaritia, 403 not. — Voluptates singulæ in singula hominum tormenta convertuntur, 264. — Carnalis affectus est reprobandus, 209.

PETRUS BLESSENSIS. — Prælati cujusdam vitæ increpat, CCVII, 66 *et seqq.* — Spado nonnisi libidinis explendæ causa virginem opprimit, 89. — Deliciae et blanditiæ exinanitio sunt virtutum et subversio honestatis, 156. — Spiritus vertiginis, spiritus abominationis et nauseæ quando premit, 158. — Ad Alexandrum puberem dictum est: Etiam tu jam regnare convenit, pudeat ergo in corpore regio dominari luxuriæ voluptatem, 176. — Necesse est empti dolore voluptas, 179. — Turpia ne dixeris paulatim enim pudor per verba dilabitur, 233. — Non durus est sermo Domini, sed tu durus es, terrenus homo, carnalis, animalis, 236. — Hortatur amicum ut frequenter sacras Litteras perlegat si velit carnis tentationes superare, 351. — Eandem commendat lectionem Waltero episc. exsultanti, 373. — Cum omni diligentia observandum est ne quid pravum in voluntatibus nostris inveniat, ne quid asperum in moribus vel tenebrosum, vel lubricum aut distorium, 563. — Duo me in præceptum trahunt: inde conditio corrupta: hinc voluntas infirma, 591. — Quot mala sint in voluptate carnis, 902.

MARTINUS (S.), Legion. — Divinitatis intelligentia ab inferiorum amore tanto disjungitur quanto ad sola æterna sublevarur, CCKIII, 516. — Per abstinentiam renem incentiva et luxuriæ molus restringuntur, 556. — Cur electis detur stimulus carnis sum, 571. — Dum caro in delectationem rapitur, etiam a sua rectitudine spiritus

infirmatus inclinatur, 593. — Luxuriosa vitæ cito debilitat, 490. — Concupiscentiæ animæ dicitur laqueus, 677.

ALANUS DE INSULIS. — Amoris veneris descriptio egregia, CCX, 455. — Mentis est atrox linea, *ibid.* — sceleris, eo instigante, perpetrata, *ibid.* — Fuga præsertim vincitur, 456. — Amoris fervor maximus, 280. — Amoris mobile, *ibid.* — Lascivia comes juventutis, 351. — Libidinis malitia, 259. — Remedia contra libidinem, 470, 471. — Luxuriæ descriptio, 121. — Quanta mala importat, *ibid.* — Sterquilino foedior est, 205. — Luxuria arma, visus, alloquium, contactus, oscula, factum, 122. — Mellius est mori quam libidine maculari, 121. — Qui luxuriatur vivens mortuus est, *ibid.* — Pests est quæ familiarem habet cum gehenna similitudinem, 122. — Bursam evacuat, corpus enervat, animum inebriat, statum mentis effeminat, animum commaculat, famam perdit, proximum offendit, Deum amittit, *ibid.* — Lucem odit, tenebras appetit, velamen querit, *ibid.* — Fugatur fugiendo, recedendo ceditur, *ibid.*

ABSAO, abbas. — Quilibet amator castitatis a carnis concupiscentia impugnatur, CCKI, 42. — Caro quotidie machinatur castitati in illicitis desideriis, 41-42. — Concupiscentia est quæ docet hominem quæcumque ad carnis pertinent voluptates, 46. — Currunt tria Babylonis flumina inter cælum et terram, quæ deorsum rapiunt ascendere cupientes, quorum primum est inundatio carnalium cupiditatum; secundum spiritualium tentationum; tertium imminutum molestiarum, 184.

STEPHANUS, Tornac. — Sanctitas hominem interiorem perficit et consummat, honestas exteriorem disponit et ordinat, CCKI, 572. — Ab ordinibus arcentur, jugæ scabiei habentes, fervore libidinis prurientes, 573.

ADAMUS, Pensenis abbas. — Quid asperius esse potest in via quæ iur ad Deum quam carnem suam cum vitiis et concupiscentiis affligere? CCKI, 586. — Nomen amoris ad longe diversa commone est, 589. — Mores et opera iustorum quadam odoramenta virtutum, 590. — Mortificanda est voluptas lubrici corporis, 609. — Nemo sapientia interesse potest studiis nisi prius, amola lascivi amoris amentia, factus fuerit compos mentis, 615.

HELINANDUS monac. — Sicut mors animam separat a corpore sic dilectio a carnis voluptate, CCKII, 630. — Inter veram et falsam castitatem quale discrimen, 661. — Vera castitas dentata esse debet, 665.

SICARDUS, Cremonen. — De concupiscentia explicatur hoc poetæ dictum: *Nititur in vitium semper cupimusque negata*, CCKIII, 175. — Viriliter agentes in iudicio statuuntur a dextris, a sinistris vero effeminatè vitales, 279.

II. — *Cantus et libri lascivi, cantiones, cantilene amatorie, fabulae, et ficta dramata poetarum.*

TERTULLIANUS. — Cantus veterum Christianorum quales fuere, I, 275, 477. — Poetas quam vani, 609. — Nihil aliud quam cantare amant, II, 707. — Iis nec credendum, *ibid.* — Eos civitate pellendos Plato censuit, et cur, I, 595. — Fabula cur a philosophis et poetis excogitata, 519. — Inventa quædam fuere ut auctoritatem Scripturarum infirmarent, I, 595, 599.

CYPRIANUS (S.). — Amatoria non sunt cantanda, IV, 419. — Græca illa certamina vel in cantibus, vel in siliis, vel in vocibus præsidet suos habent varia demonia, 765. — Idololatria ludorum omnium mater, ut Christiani ad se veniant, blanditur illis per oculorum et aurium voluptatem, *ibid.* — Fabula Græca libidinis, 782. — Virgatus peccantis fabula luctuosa, 449.

ARNOBIUS. — Symphonie et cantus obsceni in convitiis ad corrupelem sollicitant, V, 861. — Voluptas ætium non querenda in seriis, 798. — Ignobiles et obscene fabulæ ethnicorum ubique retunduntur, V, 715, 1075 *passim.*

LACTANTIUS. — De aurium sensu et voluptate, VI, 715. — De sermone compto et avari, *ibid.* — De his qui non satis eruditi, falsis hæreticorum cavillationibus capiuntur, 511. — In hoc philosophi et oratores et poeta sunt perniciosi, quod incautos animos facile irritant peccant suavitatis sermone. Mellis venenum tegenda, 519. — De his qui sacras contemnant Litteras, 550. — Arguuntur qui S. Cyprianum lacebant tanquam ad aniles fabulas sese contulisset, 553.

HILARIUS (S.) Pictav. — Cantu profano concinnatum ante Christum omnis mundus resonat, IX, 419. — Obscenis turpium spectaculorum fabulis, non amantem spei nostræ divine eloquia cantantur, 540. — Cuius cujusque libri quæ sit, 247. — Philosophorum ad adversam fidem laqueis, 411. — Philosophia inceptis celestium mysteriorum, X, 268. — Philosophiæ fornicat olim gentes delinuit in errore, IX, 415.

ZENO (S.) Veron. — Quid fidei expediat, et detrimentum quid afferat, XI, 887. — Non est vera fides quæ factionibus pollet, ejus fabulantur professi secreta, quæ mavult novellæ traditioni suæ credi, quam antiquitati, 363.

AMBROSIIUS (S.) — Mortiferi cantus et acromata sceniconum mentem emolliunt ad amores, XIV, 157. — Cantus Christianorum quales, XV, 1667 et seqq. — Qui primus philosophus nomen invenit quotidie priusquam cubitum iret tibicinem jubebat mollia canere, XVI, 225. — Nec versus poeticos refugit Apostolus, ut fabulas destruat poetarum, XV, 1698. — Otiosorum fabulæ sunt, quibus obtruncatio seritur, malignitas proditur, XVI, 1201. — Librorum impiorum conditores quæ perpetrent mala, XIV, 887 et seqq.

HIERONYMUS (S.) — Turpia verba non intelligat (virgo Christiana); cantica mundi ignoret, XXII, 871. — Cantica idolis servantium, non carmina in Deum, sed ululatus, XXV, 880. — Cantorum vitium inter amicos, ut rogati nunquam cantent, in jussu nunquam desistant, XXII, 538. — Audiant hæc adolescentuli, Deo non voce sed corde cantandum, nec in tragœdorum modum guttur et fauces dulci medicamine colligendus, ut in Ecclesia theatrales modulii aulantur et cantica... et non introducantur spiritus nequam Saula in eos qui de Dei domo scenam fecere populum, XXVI, 525, 529. — Narrant fabulæ, cantibus strenuam nautas isse in saxa præcipites, XXII, 957. — Lector iniquus quis, 495. — Lector prudens quid agere debeat, 501. — Cito deprehendit cuniculos et insidias quibus veritas subvertitur, 557. — Quid caute legendum, XXVI, 419. — Libri pene omnes eruditionis doctrinaque secularis sunt pleni, XXII, 689. — Ex stylo et saliva librum auctoris cognoscimus, 830. — Multi ob ignorantiam libere nenas libris authenticis anteposunt, 742. — Imperitorum libri lectores inventiunt, XXII, 412. — Libros quæ maximo labore componunt homines, segnis et otio torpentibus sæpe tradunt, 1032.

AUGUSTINUS (S.) — Cantare amantium negotium, XXXVIII, 307. — Non valde attendas ad vocem cantantis, sed ad mores operantis, XXXVII, 1950. — Canticum nullum aliud nos docuit Deus nisi fidei, spei et charitatis, 1171. — Canticum amatorum Manicheorum, XLII, 507. — Canticum vanarum periculosum delectatio, XXXVIII, 79. — Ad cantiones vanas quæ ad salutaria monita audienda major hominum propensio, *ibid.* — Cantica profana et salubres pulsa de ecclesiæ ubi sepultus est, S. Cyprianus, 1415. — Cantantes turpia corripiuntur, XXXVI, — Cantat ipse in nobis, ejus gratia cantamus, XXXII, 538. — Delectatio carnis cavenda etiam in cantu divino, XXXII, 799. — Peccator cum cantus amplius delectat quam res, *ibid.* — Cantus gravitate furentium adolescentium petulantia sopita, XLIV, 797. — Cantant Denotantes passim humano ingenio compositos miscenque ebrietates, XXXIII, 120, 220. — Musica consonantia nobis insita naturaliter, XLII, 889. — Musicæ voluptuariæ amatores, XXXIV, 96. — David musicam piam amavit, XXXIII, 569. — Consule opusculum *De musica*, S. Aug., 568. — Cantica diabolica, XI, 1172. — Canticum luxuriosum ex ore ubi corpus Christi ingreditur proferri non est justum, XXXIX, 2259, 2268. — Cantorum turpium loco psalmi cantandi, 2323.

Fabula est compositum ad utilitatem delectationemve mendacium, XXXII, 894. — Fabulas suas ad naturam rerum, vel ad mores hominum interpretari conantur pagani, XLII, 574. — Et ad nescio quas physiologias vel theologias referre, 375. — Poetas tanquam adversarios veritatis urbe pellendos censuit Plato, XLI, 58, 257. — Ab omni honore repellabantur apud Romanos, 57. — Poetæ duodecim tabularum lege prohibentur famam civium ledere, 54, 58. — Poetarum mendacia, XXXII, 1014. — Poetarum fabulæ minus obscenæ quam deorum sacra, XLI, 55. — Non minus digni infamia quam scenici, 58. — Poetæ scenici libidinem inflammant, 89, 60.

Legentium error triplex, XXXVIII, 72. — Lectorum perversum studium reprehenditur, XL, 590. — Libri dulcis in ore, amarus in ventre, XXXVI, 492. — Libri profanorum aquæ sunt non omnibus communes, XXXVII, 1360, 1361. — In libris alienigenarum inveniuntur optima præcepta morum, sed non humilitas, XXXVI, 270. — Librorum improbatorem lectio quibus possit non obesse, XLIV, 810. — Innocentii papæ censura adversus Pelagii librum, XXXIII, 788. — Item Joannis Hierosolymitani patriarchæ, 839, et divi Hieronymi, 784, 781.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.) — Luxus abstergit, fugat effusio, saltatricum pestis, lenocinia cantorum, voluptatum fomenta abscondantur, LII, 852. — Chrysologus non abijci cantilenam honestis verbis confatam et ad laborem sublevandum aptam quam decentem piamque.

supponit, 215. — Hinc nautarum, agricolarum et militum diversæ dantur cantilenæ in quibus neque mores, neque pietas offenduntur, 214-215. — Quid fecerit concilium impletatis, 523, 535. — Assertio fidei in ore hæretici est venenata, 525. Homines mendaces cognoscere nequeunt veritatem, iudex animos invenire verum non potest inter auitia falsitatum, 559.

PROSPER (S.) — Fabulæ vanarum optationum ab iniquis narratae, LI, 350. — In his nihil utile reperitur, *ibid.*

SALVIANUS. — Philosopho nihil turpius obscena vitia sectante, LIII, 84. — Diabolo locus non est dandus, ut qui stans impulit in ruinam, lapsos præcipit in mortem, 185. — Omnis error errantis perditione mulatur, 250.

LEO MAGNUS (S.) — Nihil dissonum deprehendatur in vocibus, nihil discordabile reperitur in moribus, LIV, 803. — Per invidiosos interdum sonos molibus icibus pulsatur auditus, ut animi soliditas illecebrosa modulatione salvatur, et lethali consuetudine suavitatum incanta et parum sobria corda capiantur, 445. — Dum fabulosis narrationibus incautus delectatur auditus in diaboli laqueos incidit, LIV, 179.

MAXIMUS (S.) Taurin. — Sirensrum fabula utitur ut concupiscentiæ oblectamenta compescat, LVIII, 359.

ISIDORUS (S.) Hispal. — Caute meditando, cauteque sensu probanda sunt quæ leguntur ut teneamus quam recta sunt, et refutemus quæ contraria veritati existant, LXXXIII, 685. — Ideo prohibetur Christianus fragmenta legere poetarum, quia per oblectamenta inanium fabularum mentem exaltant ad incentiva libidinum, 686. — Omnis secularis doctrina spumantibus verbis resonans ac se per eloquentiæ tumorem extollens per doctrinam simplicem ac humilitatem Christianam evocata est, 687. — In lectione non verba sed veritas est amanda, *ibid.*

PRUDENTIUS (S.) — Num propter lyricæ modulamina vanapuellæ, nervorumque sonos, et convivale calensis carmen nequitia, patulas Deus addidit aures? LIX, 1034.

NICETIUS (S.) Trevir. — Sonus vel melodia consentiens sanctæ religioni passatur, non quæ tragicas difficultates exclamat, sed quæ in vobis christianitatem demonstrat; non quæ aliquid theatrale redeat, sed compunctionem peccatorum faciat, LXVIII, 574.

PAULINUS (S.) Aquileien. — Cantica secularia negligenda præsertim a clericis, XCIX, 297.

AGOBARDUS (S.) Lugd. — De his quæ cantari non decet in Christianorum ecclesiis, et antiphonarii emendatione, CIV, 527, 529.

PASCHASTIUS RADBERTUS Corbeien. — Inde sæculares viri sua traxerunt dramata, quatenus in nuptiis ob honorem sponsi ac sponsæ, ante thalamum hinc inde vicissim carmen laudis decantarent, CXX, 1010.

REGINO Prumiens. — Quæ sit aut qui sexus musicis non delectatur cantilenis?... Et si sunt nonnulli qui docte ac suaviter alius canere non possunt sibi tamen aliquid insuavit suave canunt, CXXII, 489. — Hominum mores per musicam cognoscuntur. Lascivus quippe ac petulosus animus lascivioribus delectatur modis, sæpe frequenter eos audiens emollitur atque effeminatur. Econtra durior atque ferocior mens vel asperioribus gaudet vel incitur, *ibid.* — Juxta Ciceronem, cum violenti adolescentes, tibiarum cantu illecti, mulieris pudicæ fores frangerent, ut ejus pudicitiam violarent, 490.

RATHERIUS Veron. — De luxu scandaloso quorundam sui temporis episcoporum qui cantores, histriones et ipsas saltatrices suis miscebant convivii, CXXXVI, 292.

HROTHSWITHA (Ven.). Gandersheim, monialis. — Sacras conclamavit comedias et quædam poemata ut Christianos lectores a profanis et periculosis libris averteret ut ipsa fatetur in Proœmio, CXXXVII, 971.

GOFFRIDUS Vindocin. — Quod pejus est, cantilenam composuit vulgus (adversus papæ legatum)... Quod audivimus et dolemus, CLVII, 85. — Ad Irvonem Carnot: De persona vestra nihil unquam inhonestatis vel contumeliæ dixi;... clericis vtro vestris quoniam ipsi mihi male cantaverunt, bene salare nec possum, nec potui, 73. — Ad Hildebert. Cenoman: Bene in quantum potuimus, vobis cantavimus, et ut nobis saltaretis, expectabamus... juxta cantilenam saltem non dedistis, 123-124.

ANSELMUS (S.) Cantuar. — Effunde dum tempus est lacrymas, ne in alio sæculo sine utilitate plangas. Hic enim misericordia, ibi iudicium; hic voluptas, ibi tormenta; hic risus, ibi vero fletus; hic cantus, ibi ignis æternus, CLVIII, 678. — Ad domini autus curba parata leves: sexus uterque canit, resonant cytharæ lyraque, et reddunt illic organa dulces melos, 701.

IVO (B.) Carnot. — Canticum torpe vel luxuriosum circa ecclesias atque in atris ecclesiis fieri omnino inter-

dicimus; quod oblique vitandum est. (Concil. Carth.). CLXI, 1092. — De quadam cantilena adversus clericum Turon. cujus mores suspicabantur, sit mentio, CLXII, 81.

BRUNO ASTENSIS (S.). — Meretrices Veneris, luxuriaeque amatorum plangentes, et amatoriae carminis componentes, CLXV, 772.

RUPERTUS Tuliensis. — Damnantur omnia lenocinia voluptatum quae per auditum exercentur, CLXIX, 1154. — Carmen sanctorum in celo quod sit, 1158. — IdololatRIA omne genus musicae adhibuit ad alliciendos homines, et ut festiva sonorum suavitate inebriati caderent ante statuum superbiam et voluptatis, 1158. — De ore bestiarum spiritus exivit, qui adulando homines fragmentis poeticis in deos evehit, et in coelum translatos fabulosis nuntiis decantavit, 1124.

HUGO A S. VICTORE. — Canticum novum est nova vita; canticum vetus, vita vetus. Qui bene vivit bene cantat, qui male vivit male canit, quia discordat, CLXXVII, 926. — Non placet vox cujus vita displicet, 927. — Sirenarum seu meretricum cantus lethiferi, 78.

GERHONHUS praeposit. — Clericos arguit qui in ecclesia cantabant quasi ore diverso, et nullam dissonam, um propter vocis organismos, theatralibus quibusdam modis variatos, CXCIV, 1258.

AELREDUS abbas. — De vana aurium voluptate, CXCIV, 571. — Ad quid, rogo, terribilis ille solium status, locustul pollus fragorem, quam vocis exprimens suavitate *ibid.* — Nunc vox stringitur, nunc frangitur, nunc impingitur, nunc diffusiori sonitu dilatatur. Aliquando, quod pudet dicere, in equinos hionitus cogitur, *ibid.* — Stans vulgus sonitum folium, cymbalorum fistularumque tremens et attentus miratur, sed lascivas cantantium gestulationes, meretricis vocum alterationes et infractiones, non sine cachinno risuque intuetur, ut eos non ad oratorium sed ad theatrum, nec ad orandum, sed ad spectandum assimes convenisse, 571.

JOANNES Saresber. — Phrygius modus in musica ut et caetera corruptionis lenocinia, sanae institutionis non habeat usum, sed producit malitiam abutentis, CXCIX, 402. — Facies meretricis facta est ei (musicæ) quæ viriles animos accendere consueverat ad virtutem, *ibid.* — Convivia nonne per se satis insaniant, nisi carminibus excitentur? 403. — Imperatoris Neronis frivola vanitas qua se in canticis et instrumentorum peritia principem aestimari ambivit, 401.

PETRUS BLESSENSIS. — Amicam quemdam dissuadet a carminibus amatoris et aliis ludicris juventutis et ad quem mittit cantilemam styio maturiore concinnatam, CCVII, 172. — Hanc cantilemam de luctu carnis et spiritus vide, 1127. — Item socium ut et ipse Petrum Blesensem dictum et Carotensem canonikum a vanis et turpibus cantilenis deterret 251 et *seqq.* — Ego quidem iugis et cantibus venerare quosdamque operam dedi, sed per Dei gratiam hæc omnia rigori a primo limine juvenutis, 254. — Omittit penitus cantus inutilis et aniles fabulas et nuntius pueriles, 257.

ALANUS DE INSULIS. — Præsentia gaudia sequuntur perpetua lamenta, CCX, 136. — Nemo potest hic gaudere cum aenulo, et illic regnare cum Deo, *ibid.* — Tria perpetuo plangenda, peccatum animæ, insultus miseris, dilatio patriæ, 157. — Neo iis similes sumus qui non gaudent nisi quando iis fortuna vel prospera vel adversa sit, 158. — Unum servis Dei licet gaudium, felix parva conscientia iucunditas, 159. — Liber diaboli manuscriptus, notis detestabilis deturpatur mens conscientia mali, *ibid.*

ABSAO abbas. — Hamum aureum mittunt in aquam turbidam hi qui fragmenta poetica et caetera ethnicorum scripta discunt et docent dum legem Domini surda aure prætereant, CCKI, 47. — Quidam clerici sunt quos frequentius in foro quam in choro videns, et simplici carmina cantare quam peccata sua plangere audias, 142.

III. — *Corporis cultus inordinatus. — Lusus vestium et ornamentorum, vestitus indebitus et trichocemus, palchritudo et formæ inutilitas.*

TERTULLIANUS. — Nunc in feminis præ auro nullam leve et membrum, I, 504. — Vestes purpureas et aerias Deo non placent, 1512. — Cum voce vestis intrat, II, 1059. — Mulierum vestimenta olim qualia, 911. — Matronarum et meretricum vestes olim diversas, postea similes factæ, I, 501. — Carthaginenses mulieres ita velabantur ut neque nudæ, neque lectæ essent, II, 912. — Arabicae feminæ ethnici faciem totam contegunt, uno tantum oculo liberato, *ibid.* — Muliebris mundus quod, II, 86. — Muliebribus vestibus viris non licet se tegere ex lege, I, 683. — Oculos et suspiria adolescentum post se trahunt comites mulieres, 1526.

De capillorum cura, I, 1322, 1523. — In Deum peccant feminæ quæ eutem medicaminibus unguent, genas robore maculant, oculos fuligine colligunt, I, 1325. — Oculi mulierum in exordiis nigro pulvere ornati, 1506, 1521.

CYPRIANUS (S.). — Cultus pretiosæ vestis induitur, IV, 489. — Accipere pretiosa ornamenta et monilia elaborata cum damno divini ornatus, 498. — Licet auro et gemmis et margaritis te condecoras, sine Christi decore, deformis es, *ibid.* — Mulier ornari non debet seculariter, 755. — Virgines auro et margaritis ornata ornamenta cordis perdidicerunt, 462. — Virgo non vestium quærat ornamenta sed morum, *ibid.* — Increpantur viri et mulieres qui Dei imaginem adulterant, IV, 454, 456.

HILARIUS (S.). Pictav. — Luxu dissoluti demonum sunt habitatio, IX, 980. — Placendum Deo etiam corpore, 426. — Placendum hominibus quantum licet, *ibid.* — Placere tantum hominibus velle, Deo displicere, 353. — Vestium modestia commendatur, X, 530, 531. — Ornatus mundanus naturæ contumelia, IX, 619, 615.

ZENO (S.). — Lasciva mulier miris excolit artibus sese, faciemque suam in se quam non habet quarit, II, 291 et *seq.*

FIRMIUS MATERNUS. — Vehementer arguit ethnicos sacerdotes muliebrici vestitus, XII, 989, 990.

AMBROSIIUS (S.). — Arguitur luxur mulierum, XIV, 738. — Utrum puellæ inaurare habere debeant, 455. — Ornamentorum muliebrum vanitas, XVI, 203, 201. — Ornamentorum dispensia, 284. — Corripuntur quæ faciem suam adulterant, 196. — Mulier eo ipso quo placere studet deformior est, 205. — Superbus mulierum ornatus quantum dedecet, XVII, 467. — Capillorum usus quis deceat præserit feminas, XV, 1673. — Mulier deleat Dei picturam, si vultum suum materiali colore obluat, et acquisito rubore perfundat, XIV, 260. — Pictus es, o homo, et pictus a Domino Deo tuo. Bonum habes artificem et pictorem; noli bonam delere picturam, *ibid.*

HIERONYMUS (S.). — Illecebræ vestium et ornamentorum, XII, 957. — Vestium cultus, 553. — De monachis et clericis qui sub habitu religionis mores gerunt mundanos, 413, 414. — Vestis tua nec satis munda, nec sordida sit, et nulla diversitate notabilis, 412. — Matronarum studia, quæ, 1115. — Mutatoria et pallia, mulierum ornamenta, XXIV, 70. — Item æcus, sydenes, specula, vitæ, therisira, zonæ, fasciæ, etc., *ibid.* — Mundum vestimenta in mundo dimittenda, XII, 963. — Cram demittere luxuriosum est; barbarorumve et militum, XXV, 437. — Viros fuge, quibus femine criora, hircorum barba, nigrum pallium, et undi in patecta frigoris pedes, quæ omnia argumenta sunt diaboli, XII, 413. — Sunt alii quibus omnis cura de vestibus si bene oleant, si pes, laxa pelle non polleat. Crines calamitasti vestigio rotantur, digiti de annulis radiant; et ne platas humidior via aspergat, vix imprimunt summa vestigia, 414. — Turpanda est facies quam contra Dei præceptum purpuris et cernussa et subio sæpe depinxit, 891, 1115.

GAUDENTIUS (S.). — Quid vestes sericas quoti die comparas? monilia auro gemmisque pretiosa mercaris, dum sterilitatem casuaris, necessitates præteridis, dum temporis angustias quereris? pudet dicere, ponit recordari, XX, 1959. — Quis reatus expectat eos atque eos quibus sericeis et purpureis et auratis vestes in usu sunt, si nudos qualicunque indumento non tulerint? 911.

AUGUSTINUS (S.). — Vestimenta linea interiora, XXXVIII, 234. — Vestimentis lineis purpuram miscere et uti inostina veste, quomodo iam sit peccatum, 237. — Veste muliebris qui se ostentant, iure infames sunt et instabiles habentur, XXXII, 898. — Ornamenta ad libertatem invitantia merito reprehenduntur, XXXIII, 1099. — In mulieribus tamen conjugatis excusatur si exigente marito fiat, 1060. Quæ veniunt ad Dei ecclesiam in superbo vestitu corripuntur, XXXVIII, 205.

Corporis humani fabrica quam pulchra et admirabilis, XII, 470, 790. — Corporis structura et compositio, optatum indicat artificem suum, Deum verum, XII, 324. — Quomodo factum sit ad Dei similitudinem, XI, 52. — Corpus imaginem Dei non capit, XLIV, 537. — Corpore melior quilibet incorporea natura etiam vitiosa et misera, XXXIII, 561. — Corpore præstantissimo anima vilissima præstantior est, XXVII, 1843. — Corpora diligendo, quomodo peccamus, XIIII, 109. — Corpus fidelium, templum Dei, XLIV, 453. — Corpora nostra empti sunt sanguine Christi, XXXVIII, 846. — Ornamenta exterioris hominis, quanto magis appetuntur, tanto sunt interioris detrimento, 884. — Corpus nunc onus, post resurrectionem honor; nunc sarcina, tunc levamen, 1229. — Ornatus maxime Christianorum et Christianarum mores boni sunt, XXXIII, 1060. — Auri circumpositio et intorsio crinium, et caetera hujusmodi, quæ vel ad animam

pompam, vel ad illerebram formam adhiberi solent, merito reprehenduntur, 1680. — Cogente viro, excusabiles uxores ridentur in superbo cultu, si cor humile retineant, 1681. — Pulchritudo est bonum Dei, XL, 467. — Pulchritudo vera in anima, XXXIII, 63. — Pulchritudo seduct sui consecratores, XXXIV, 139. — Cur saepe fallat, 139. — Quomodo male amatur, XL, 467. — Mulieres candore ac robore simulato et pigmentis illito vultu viros fallentes, XL, 446.

PROSPER (S.). — Corpus antea nobis ornamentum postea compedes factum, LI, 458. — Nemo est in hac vita cojus animam corruptibile corpus non aggravet, 340.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Terrena indumenta speudent novitate, velustate sorrescunt, LII, 432. — Terreni terrenis velantur vestimentis, *ibid.* — Dives malis purpura induebatur et bysso. Quid est, o dives, ab actu byssus nonne defendit? purpura resistit inferno? Remanserunt ista, te deseruerunt, et nunc ipse nodus sudas, aestuas, qui aliquando vestibus insultabas, artificiosis nuditate vestitus, 533. — Contra eos qui simulacrorum habitum et vultum in ludis fingebant sic invehit: Si tanta est de aensione damnatio, quae satis lugeat eos qui simulacra faciunt semetipsos? nonne isti auferunt imaginem Dei, similitudinem perdidierunt, Christi exati sunt indumento? Ne dicas: Non sunt haec sacrilegiorum studia, vota sunt haec jocorum, et hoc esse novitatis letitiam, non vetustatis errorem... erras, homo, non sunt haec ludicra, sunt crimina, LII, 611. — Si quis sunt viscera pietatis in nobis, si quae iracundiae saluti affectio, alisrahimus eos qui sic ad perditionem currunt, rapiuntur ad mortem, trahuntur ad tartara, festini in gehennam. Abstrahat pater filium, servum Dominus, civem civis, homo hominem, qui se bestias comparant, exquirant iumentis, aptaverunt pecudibus, demonibus formaverunt, *ibid.*

MAXIMUS (S.), Taurin. — Viros corripit qui in Kalendis Januarii insatientes muliebres ornatus inducebant, LVII, 253 et seq.

PRUDENTIUS (S.). — Feminas arguit quoniam in se quadam exercent pictiones, LIX, 1030, 1035.

PAULINUS (S.). — Mulieres quales capilli doceant, LII, 753.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Vestri molibus quid sit, LXVI, 1097. — Vestes pretiosas damnantur, 1305. — Vana vestimenta virtuti tribuuntur, *ibid.* — Impius et haereticus sicut adulteri vultum suum operiunt ut securius militiam effundant, LXXV, 1157.

COLUMBANUS (S.). — Vana est nubilus colorata corporis religio, LXXX, 234. — Ne simus tanquam sepulchra deaebata, *ibid.* — Vide ejusd. serm. De non serviendo corpori, 242. — Unum dicam quod scio: qui hic pascitur, hic saturatur, hic jucundatur, hic ridet, hic inebriatur, hic iuvat; illic esuriat, illic sitiit, illic lugebit, illic lamentabit, illic ululabit, 244.

TAIO, Caezariensis. — De cultu vestimentorum, LXXX, 948.

PAULINUS (S.), Aquileiens. — De frivola corporis pulchritudine, ACIX, 220.

ALCUINUS (B.). — Inanis vestimentorum pompa, quam nec secularibus prodest, et multum Deo servientibus obest, C, 166, 168. — Commendatur modestia in vestimentis, 138. — Non te vestimentorum vanitas emolliat, 222. — Insanis est vestimentorum pompa, 243. — Corpus quod tanta cura colimus, postmodum vermium esca erit, 227.

ADO (S.) Vienn. — Quomodo sancta Agnes, etsi adolescens et pulcherrima, superbas vestes et pretiosa ornamenta respuit, ut virgo permaneret, (CXIII), 197.

RATHERIUS, Veron. — Luxum describit ridiculum iuorumdam praesulum sui temporis, CXXXVI, 291, 291.

OTHLONUS, mon. S. Emmerami. — Quam detestandum luxus vestium in clericis, CXLVI, 357. — Quisdam clericis non semel divinitus admonitis de tali busu muliatum est fulmen, dum in ecclesia congregantur, ita ut omnes iude inurmi remanere, 338.

GUIGO, prior Carthus. — Pretiosis ornati vestibus, erminis et grisels confoti pelibus, numerosis et exquisitis refectionibus, pennis instar Sardapali non tam impositi quam immersi molibus, divinam indignationem quomodo nostris putamus placandam precibus, CLIII, 96. — Non igitur ejus (animae) vobis curam eripiat ut aver principum, aut altior ornamentorum, aut gloria compemur aut deliciis conviviorum; aut oblatorum uantitas ulla donorum, 597.

ANSELMUS (S.) Cantuar. — Effunde, domus tempus est, scrymas, ne in alto saeculo sine utilitate plangas: hic nimis risus, tibi vero fletus; hic ornatus vestium, tibi cruciatus vermium, CLVIII, 678. — Quid acquies de pre-

tiosis vestimentis cura nisi aeterna supplicia? 679. — Porta semper verecundiam in vultu... pudorem in facie, 680. — Incede deposita facie, abiecto vultu, moestio ore, percusso corde, lugubri veste, 681. — Despicie temporalia et caduca ut tanquam eximius belligerator, pompam relinquens saeculi, possis bravium post victoriam promereri, 679. — Serva corpus et membra ea dignitate qua decet, 713. — Ipse Christus in te dignatur habitare, seipso vestit te, monet et ornat, *ibid.* — Versus contra corporis et vestium luxum, 701, 702. — Corporis senio decidentis descriptio, 694.

ANSELMUS, Laudon. — Docet nos vestis Joannis Baptistae ut asperis utamur vestibus ad carnem demandam, CLXII, 1263. — Qui non inquinavere vestimenta sua, 1313. — Meretrix Babylon in superbo vestitu describitur, 1561.

RUPERTUS, Tuitiens. — Exemplum impiae reginae Jezabel quae audito Jehu introitu, depinxit oculos auro stibio, ornavit caput suum et per fenestram ut seduceret prospexit, ex quo dejecta est, CLXIX, 843. — Mulierem Apocalypseos purpura circumdatam, coctum et auro, lapidibus et margaritis, tenentem poculum in manu abominacione plenum exposuit, 1132.

HILDEBERTUS, Cenoman. — De Joanne Baptista: Cum asperis, ait, indultur, ad demandam carnem laboribus informat, cum pellicea zona lumbos cingit ad castitatem invitat, CLXXI, 657. — Pretiosa vestimenta Deo non placent, 833.

GODEFRIIDUS, Admontens. — Corpus est symbolum corruptionis, CLXXIV, 688. — Vestimenta sunt symbolum corporis humani, 783. — Superfluum curae fungiendi, 682. — Divitis molliiter vestiti et epulonis finis lugeudus, 588 et seq.

HUGO A. S. VICTORE. — Vestes nec ultra modum mundas esse decet, tanto enim quisque polluitur intus, quantum ad tuam gloriam foris mundatur, CLXXV, 908. — Multum interest enim inter necessitatem et cupiditatem, *ibid.* — De vestimentis sacerdotibus, CLXXVII, 927.

BERNARDUS (S.), Clarval. — Carnis deliciae, spiritus corruptelae; pelliciae leues et calidae, pauci subtiliae et pretiosi, longa manica, amplum caputium, operiorum: sylvestre et molle stamineum sanctum non faciunt, CLXXII, 77. — Quod otium parit fastidium, hoc exercitium reddit dulce, *ibid.* — Carnis cura penitentiae contraria, 624. — Caro spiritui servire debet, non spiritus carni, CLXXXIII, 600. — Caro, domesticus hostis valde timendus, 343. — Carni quod molestum, hoc praesertim eligendum, 123. — Vestium luxus in clericis vituperandus, CLXXXII, 770, 812, 912. — Vestitum vanitas, lepra luxuriae, CLXXXIII, 289. — Vestium decor vestium non decorat, CLXXXII, 258. — Luxus vestium prohibitus praesertim in monachis, CLXXXIII, 85. — Pulchritudo fucata demonstratur, CLXXXII, 258. — Internus nullo modo comparabilis, CLXXXIII, 915. — Non de altari recipitur ut luxurietur, ut inde tibi compares freno aurea, bellas depietas, varia griseaeque pellices, CLXXXII, 86. — Sic ergo et nos contenti simus vestimentis quibus operiamur, non quibus lasciviamus, non quibus superbiamus, non quibus mulierculis vel similari, vel placere studeamus, *ibid.* — Fastus cedit, ubi invalescit affectus, CLXXXIII, 909. — De vera pulchritudine in anima querenda, *ibid.* — Multi fastu vestium et corporis deliciis tantum festa sanctorum concelebrant, 44.

GILBERTUS DE HOILANDIA. — Bona haec induimenta quorum unum ornat, alterum armat, CLXXXIV, 133. Vestimenta animae mystice qualia, 181, 182.

GUERRICUS, Cisterciensis (V.). — Haecine est species pietatis quam in eis videmus, habitus et incessus meretricius, sermo scurrilis, oculus impudicus, venter qui pro Deo collitur, et omnis illa vita contumelia quae publice pietati irrogatur? CLXXXV, 89. — Non ex habitu semper dijudicanda virtus, *ibid.* — Non unus Naaman, sed innumeri: O divites, et leprosi! superbi, sed aramensi! 61. — Pallium divini amoris in huius vitae hieme induendum, 50. — Aurum sapientiae, animae pretiosum ornamentum, *ibid.*

GRATIANUS. — Decret. circa habitum cleric. : condemnantur clerici qui clavis fulgidisque vestibus luxuriunt, CLXXXVII, 1117. — Item qui secularibus vestibus utuntur, 1118.

PETRUS VENERABILIS Cluniae. abb. — Quondam usus in vestibus arguit apud Clavervallenses solitor, CLXXXIX, 113. — Varietas coloris in monachorum vestibus divisionis schismaticae causa esse non debet nec iactantiae, 333, 334. — Parvi refert utrum albus nigerve sis, 404. — Etiam in sordido habitu diabolus quod suum est querit, et humilitatis vestibus quandoque texturam

superbiæ interserit, 944. — Christi indumento quæ sint adhibenda? 960. — Statuta ordinis Clunia. circa vestimenta quibus, mollities et fastus præsertim extirpantur, 1050, 1031.

GERHOFUS, præposit. — Sanctimoniales arguit quæ accipiunt de foris vestes pretiosas, seu alia quælibet ornamenta, CXCIV, 1279, 1283.

ÆLREDUS abbas. — Vestimenta efflicina, lanea, lineæ, et purpurea mystice exponuntur de statu animæ, CXCIV, 558, 559.

RICHARDUS A S. VICTORE. — Corpus statim ut anima exit voluntarium motum et omnem sensum amittit, CXCVI, 310. — Omni hora deberet homo memorari novissima sua, *ibid.* — O cum quanta confusione ad Deum redibit... qui Dei in se similitudinem consuevit, iudavit, obliiteravit 211. — Mulieres cum tortis crinibus auro et veste pretiosa ornatas arguit, 336.

ADAMUS SCOTUS. — Pulchritudinis corporeæ pericula, CXCVIII, 584. — Excæcat aspectantium oculos, 515. — In vestitu modestia commendatur, 533.

ARNULPHUS, Lexovien. — Habitus honestas verborum vultusque dignitatem augeat, CII, 183. — Verecundia faciei animi castitatem probat, *ibid.*

REINERUS S. LAURENT. Leod. mon. — Pompa et vanitas tum vestium tum ornamentorum S. Pelagii adhuc meretricis, CCIV, 55. — Ejus pulchritudo qua alliciebantur miseri illi sæculi, *ibid.* — Quibus vestimentis jam penitens induta sit, 59. — Pulchritudine vana corporis in jejuniis extincta, pulchritudinem animæ longe pretiosiorē consecuta est, 60.

BALDUINUS, Cantuar. archiep. — Oculi sua pulchritudine amore provocat, et secreta significatione amore nuntiat, CCIV, 481. — Mulier quæ oculos pingit sibi, speciem quam non habet mentitur, *ibid.*

PETRUS CANTOR. — Curiositas vestium superflua arguitur, CCV, 251. — Improbantur varii opifices hauri vanitatem, 255. — Contra mollium vestium invehitur, 254. — Monachorum vestis non splendeat, 485 not. — Christianum non decet sirmatica vestis, 253.

PETRUS BLESSENSIS. — Fastum et arrogantiam canonicis ejusdam insectatur, CCV, 75. — Elias et Joannes de vestium asperitate laudantur, 578. — Respice puerum Jesum pauperissimè panis involutum, *ibid.* — Discipuli Christi pannos, 587.

MARTINUS (S.), Legion. — Mundus non relinquitur nisi vestimentorum respuat mollietates, CCVIII, 634. — Illicium et cinis corpus penitentis involunt, *ibid.* — Pulchritudo non est diligenda in creaturis, sed in eo qui hanc creaturis distribuit, 678. — Sit gloria nostra delicias corporales respuere, terrena contemnere, celestia desiderare, 720.

ALANUS DE INSULIS. — Corpori non indulgendum, CCX, 119. — Corpori non ita providendum ut obliviscamur spiritum, 588. — Forma fragile bonum est, 117. — Hujus novissima sæpe memoranda, *ibid.* — Eam mors perdit, unus acus exaratio perimit, iadritas demolitur, senium deprædatur, *ibid.* — Noli jactare insignem habitum, 118. — Hominis speculum triplex scriptura, natura et creatura, *ibid.*

ABSAO, abbas. — Attende quam sit conditio carnis nostræ, misera, utpote necessario mortura, victura brevi, custos sepulchri, socianda verminibus, iudicio addicta, et nisi misericorditer liberetur in æternum peritura, 24. — Attende miseriam hujus carceris, id est corporis, 42. — Quomodo macula proprietatis per vestimentum diverse contrahitur a monachis, 174. — Luxum quorundam clericorum arguit, 142.

ADAMUS, Persenæ abb. — Non affectat divinas paritas longos vestium tractas ad nihilum aliud necessarios quam ad conciliandos pulveres, et ad gressus festinantium retardandos, *ibid.* — Non erubescunt feminæ nostri temporis probrosæ assimilari vulpeculæ post se longam trahenti caudam, 610. — Christianam mulierem decet habitus moderatus, volus verecundus, 611. — Habe pondus, serva numerum, mensuram tene, nec dividi poteris ab auctore, 617. — Modum ignorat superfluitas, *ibid.* — Damna bilis est in vidua curiositas vestium, sumptuum superfluitas, pompa equitantium, 694.

HELINANDUS, abbas. — Quis clericus erubescit comptis procedere in publicum? Quis molli et femineo gressu incedere, imo quis mulier esse? CCXII, 635. — Et quid ipse adhuc deest foris leucocinium sui ordinis et corporis injuriæ tota die queritantes ad speculum, 635-654. — De cognitione corporis humani, 749. — De ejusdem miseria, 750.

SICARDUS, Liemonen. — De habitu clericorum tum sacro, tum domestico et ejusdem significatione mystica, CCXIII, 57 et seqq., 72, 84. — Arma non portant, quis

non homines sed demones impugnant, 66. — Cingula lumbos præcingere est luxuriosos impetus refrænare, 74. — Subdiacoli induunt poderem talarem (l'aube) ut discant munditiam corporis et castitatem induere. Deinde balneo (le cordon) renas accingunt, ut, sub timore Domini, discant carnales concupiscentias refrænare, 65.

Gesta Innocentii III. — Ut videbat magnam regere superfluitatem in sæculo et maxime in prælatis ut liberior eos possit corripere, ad summam reduxit modestiam dumtaxat suam, CCXIV, CCXIV. — Pelles herminas et griseas commutavit in agninas, *ibid.*

IV. — Ebrietas.

TERTULLIANUS. — Vini usus olim mulieribus interdictus, I, 302, 303, 1288. — Ebrietatis et libidinis demoni duo inter se conspirata et conjuncta, 645.

HILARIUS (S.), Pictav. — Ebrietatis miseria graphice depingitur, IX, 687. — Vinum cor hominis lætificans, et vinum cor hominis compungens, 586. — In vino læcia, *ibid.*

AMBROSIIUS (S.). — Vinum nec suo pepercit sucto, XIV, 701. — Incestus ebrietatis fructus, 702. — De vini abstinentia, *ibid.* et seqq. — Vini ebrietatis fomes libidinis, 527. — Quanta vini est vis, XVI, 205. — Ubi caro ebriatur mens titubat, animus vacillat, cor fluctuat, 414. — Gluttones et ebriosi servi sunt ventris et libidinis, XVII, 529.

BACHARIUS, lib. ad Januar. — Donec municipalem fornicationis evaseris, non te ebrietatis laqueis creda, XX, 1050. — Luxuriæ atque ebrietati quædam sibi in vitiorum nativitate germanitas est, *ibid.*

HERONYMUS (S.). — Nunquam vinum redoleas, ne illud audias philosophi: Hoc non est oculum porrigere, sed vinum propinare, XXII, 536. — Non Etnei ignis non Vulcania tellus, non Vesuvius et Olympus hauri adoribus assuant ut juveniles medullas vino plenas et dapibus inflammatas, 551. — Comicus dixit: *Sine Cerere et Libero friget Venus*, *ibid.* — Festivitates non celebrande in vino, XXV, 1245. — Odit autem Deus... eos qui non celebrant festivitates Dei, sed festivitates suas, 1053. — Nisi cerebrum sanum fuerit, omnia membra in vino erunt, XXII, 662. — Venter inero æstuans cito desquam in libidines: in vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia est, 665.

AUGUSTINUS (S.). — Ebrietatis peccatum consuetudine vitium et contemnitur, XXXVIII, 125. — Ebrio nihil in-vanum, XXXVII, 1370. — Ebrietatis et mali consuetudinis pugna, XXVIII, 816. — Ebrietas cavenda, 1084. — Frequentissima temporibus Augustini, XXXIII, 553. — Ebrietates in honorem sanctorum martyrum, 91. — Reprehenditur hoc vitium, 116. — Ebrissum inter et ebrium plurimum interest, XI, II, 427.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Crapula et ebrietas consociata in Herode, LII, 650. — Arguuntur excessus in Kaleudiis Januarii soliti, 609 et seqq. — Ebrietas est demon blandus, venenum dulce, rabies voluntaria, intus hostis, illicebra honestatis, et pudoris injuria, 14. — Ebrietas cædis mater, parentis litium, furoris gemitu, petulantia deformiter est magistra. Hanc qui habet, se non habet; homo non est, est ipse peccatum, *ibid.* — Ebrietas in Christiano crimen est, in sacerdote sacrilegium, alter animam suam necat vino, sacerdos sanctorum sanctitatis extinguit, 273.

SALVIANUS. — Ebrietas nobilibus ignobilibusque communis, LIII, 142. — Ebrietas Christianorum detestabilior quam Hunnorum et cæterorum barbarorum, 51. — Ebriosi in ebrietatibus Deum spernere videntur, 170.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Luxuria comes est ebrietatis, LVII, 756.

PRUDENTIUS (S.). — Ne crapula ferreat crenula est, LIX, 815.

ISIDORUS (S.), Hispal. — Ecca crapulam generat, potus ebrietatem, LXXXIII, 640. — Ebrietas perturbationem gignit mentis, furorem cordis, flammam libidinis, 649. — Ebrietas sensum rationis captivata, 650. — Vinum deditos et luxuriantes arguit Isaias, *ibid.* — Multi beluina consuetudine detenti luxuriis tota die epulæ inserviunt, *ibid.* — Tota die epulas in cogitatione terminat qui ad expellendam gulam vespere sibi deicienda parat, 652.

ALCUNUS (H.). — Quanta mala general ebrietas novæ est qui nesciat, C, 166. — Sobrietatem in potu commutat, 175. — Ebrietatis assiduitatem maxime detrahit, et vini calore febrium ardor ingruere solet super incensum, *ibid.* — Ebrietatem sectantes quasi inferni foream deus 245. — Insania est assidua ebrietatis luxuria, *ibid.*

HINCMAUS Rheim. — Apud multos ex una ebrietas

non solum tenetur, sed etiam de ea quasi pro virtute se jactant et gloriantur, CXIV, 876.

PETRUS DAMIANUS (S.). — Luxuriosa res est vinum et tumultuosa ebrietas, ventrem namque vino et epulis assenscere, quid est aliud quam hostibus animæ ut ingrediat aditus aperire, 428.

RADULPHUS ARDENS. — Ebrietas quid sit, CLV, 1670. — Quæ mala pariat, *ibid.*

ANSELMUS (S.). Cantuar. — Qui vult ebrietatem seu immoderatam bibendi voluptatem, sua culpa perdit gratiam, quam accepit, CLVIII, 525. — Esuri et siti, abstine et aresce: nisi jejunius erudiaris, non potes tentationes vincere, 680. — Versibus corripit ebriosos et crapulas delictos, 701.

BRUNO (S.). Asiens. — Ab omni vinolentia et ebrietate abstinendum est, CLXV, 939. — Quanta mala a vino procedant, *ibid.* — Et vini et concupiscentiæ ebrietas mala est: nullum enim secretum est ubi vel hæc vel illa regat, *ibid.* — Ebrietas sacrilega Balibazaris regis quomodo ponitur, 1359.

HILDEBERTUS, Cenoman. — Suspectus est aureus calix Babylonis, malo sitire, CLXXI, 452. — Ebrietas dominatur, 419. — Ebrietas sensum auferit, corpus debilitat, 488.

GODEFRIDUS, Admont. — Ebrietas et edacitas luxuriosa mater, CLXXIV, 1121-1122. — Craticula est corpus nostrum in qua misera anima ignes diversos tentationum patitur, 956.

HUGO A. S. VICTORE, Paris. — Ebrietas est per quam menti quædam sui obliuio generatur ex superfluum potuum indulgentia, CLXXVI, 1001.

BERNARDUS (S.), Clavall. — Numquid liquorem illum cujus et color blande ardebat oculis, et sapor dulcis in palato respondebat, aut scyphos accuso argenteos? CLXXII, 708. — Calix demoniorum ebrietas, 85. — Christus vina sua dulciora super mel et favum propinare non dignatur ubi curiosa est ciborum diversitas, 86. — Vinum raro bibunt Cistercienses, eo quod corpori potius quam menti militat, 77. — Illi aquam miscebunt, CLXXIII, 815. — Vina pigmentata eisdem vitia, CLXXII, 911. — Cum venæ vino fuerint ingurgitate, toto in capite palpitantes, sic surgenti a mensa quid aliud libet, nisi dormire? *ibid.*

GRATIANUS. — Non est vacandum comensationibus et ebrietatibus, CLXXXVII, 229.

PETRUS VENERABILIS, Cluniac. abbas. — Voluptuose et superflue bibere et inebriari vult homo carnalis, cui omnino contradicit Christus, CLXXXIX, 595.

GARNERIUS A. S. VICTORE. — Ebrietatis et temulentis fructus in Herode, CXCIII, 169.

ECBERTUS abbas. — Vini potus non est perse malus; si temperate et ordine fiat licet, contra Catharrhos demonstratus, CCXV, 39.

JOANNES, Saresber. — Turpes esse solent coepulationem et copulationem rætas, CXCIX, 405.

PETRUS CELENSIS. — Cum sepelitur aliquis vino, enervatur luxuria, loget natura, CCII, 450. — Non simus de diti vino in quo est luxuria, 651.

PETRUS CANTOR. — Contra ebrietatem, CCV, 830. — Ebrietas sui et Dei immorem facit, 552. — Imaginem et Dei similitudinem, quæ refugit in homine, cæca deformavit ebrietas, 762. — Ebrietatibus organa tota delirant, *ibid.* — Si vinolentia te ingurgites, quantalibet lingua tua Dei laudes sonet, vita blasphematur, *ibid.*

MARTINUS (S.), Legion. — Adam recedit per gulam; Lot per ebrietatem; Salomon per luxuriam, CCVIII, 677.

ALANUS DE INSULIS. — Ebrietatis descriptio, CCX, 120, 462. — Ebrietatis effectus et malitia, *ibid.* — Ad facinorosa impellit, 255. — Ebriosi fugiendi, 255. — Ipsis clericis familiaris, 465. — Secreta ebriis committi non debent, 561.

TERTULLIANUS. — Victus omnem disciplinam aut occidit, aut vulnerat, II, 960. — In primordio hominis iabulum quale fuerit, 938. — Convivia publica ethnicorum ius et quam nefanda, I, 452. — Gulæ comites libido et luxuria, II, 963.

CYPRIANUS (S.). — Convivia lasciva vitanda, IV, 457. — Convivia turpia, iutulenta in collegio, III, 1030. — Convivia cum malis vitata, 829. — Epulæ largiores vitanda, IV, 244. — Epulis atque cœnis inhiare, 591.

HILARIUS (S.), Pictav. — Liber viventium alius est libro iustorum, IX, 485.

AMBROSIIUS (S.). — Gula de paradiso regnantem

expulit, XIV, 700. — Mala dominiæ servitor gulæ, quæ semper expetit, nunquam expletur, 706. — Quæ non propter ventrem pericula? 705. — In utero ambulat qui ventri et gulæ serviunt, 512. — Tetendit diabolus laqueum gulæ, 525. — Plurimos gula sua occidit, nullum frugalitas, 526. — Libido pascitur conviviis, nutritur deliciis, vino accenditur, ebrietate inflammatur.

HIERONYMUS (S.). — De exquisitis cibis, XXII, 535. — Convivia sæcularium fugienda, 556. — Quid prodest oleo non vesci, et molestias quasdam, difficultatesque ciborum querere? 557. — Pinguis venter non genuit sensum tenuem, 557. — Multo melius est corpori imperare quam servire, 479. — Quid nos ventris animalia tale onquam fecimus? quos vel si secunda hora legentes invenerit, oscitamus? manu faciem defricantes, continemus stomachum, 478. — Epularum largitas corpus frangit et animam, XXIII, 501. — Difficile inter epulas pudicitia servatur, XXII, 937. — Plenus venter facile de jejunio disputat, 580.

AUGUSTINUS (S.). — Cibus et potum non nisi gratia conservandæ salutis lex æterna admittit, XLII, 426. — Alimenta sumenda tanquam medicamenta, XXXII, 797. — Magnus ille est qui in cibo non rapitur aliquantulum extra metas necessitatis, 799. — Quod saluti satis est, parum est delectationi, 797. — Cibus sine voluptate non sumitur ut vivatur, XLII, 622. — Ciborum necessitas calamitas est et delicta vocantur, XXXII, 797. — In cibo insidiatur laqueus concupiscentiæ, *ibid.* — Cibus qui in ventre jam non sapit, in memoria quasi sapit, 786. — Cibi aviditas major in curia, 924. — Cibi viles et electi, nihil amplius prestant, XXXVIII, 415. — Cibus spiritualis præstantior corporali, XXXVIII, 1181. — Cibus noster Deus; solus reficit nec deficiit, XXXVI, 597. — Gulosi describuntur, XXXIV, 97.

JOANNES CASSIANUS. — Spiritus gastrimargiæ seu gulæ colluctantium, XLIX, 205, 217, 223, 229, 236, 636 et *seqq.* — Delicta cibi et potus vitanda, 625.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Consule sermones de divite epulone, LII, 529, 536, 510; et de filio prodigo, 183 et *seqq.* — Jacobus in Herode caro oppressa crapulis, ebrietate captiva, 634. — Ecce quidquid pariunt totis noctibus protrahit convivia, *ibid.*

SALVIANUS. — Rusticum cibum et sobrietatem veterum Romanorum laudat, ut excessus sui temporis confundat, LIII, 32, 53. — Dæmoniorum mensæ participare non possumus et mensæ Domini, 155.

LEO MAGNUS (S.). — Adversarii nostri dolos non solum in illecebris gulæ, sed et in ipso jejunio caveamus, LIV, 278. — Per illecebram cibi irrepsit prima causa peccati, 421. — Quotidiano experimento probatur satietate carnis aciem mentis obtundi, et ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, 186. — Alii adversus Manicheos loquens de cibo: Quod si immoderata aviditate sumatur, nimietas edaces et bibaces imdecorat, non cibi neque poculi natura contaminat, 279.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Convivia ebriosi Kalendarum damnantur, LVII, 270. — Gulæ vitium, quot afferat detrimenta, 561. — Luxuria semper juncta est saturitati, 575.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Convivia vix sine culpa celebrantur, LXXV, 532. — In conviviis etiam moderatis diabolus locum invenit, 568. — Convivium reproborum est delectatio temporalium voluptatum, LXXVI, 709. — Non cibus, sed appetitus in vilio est, 557. — Gulæ tentationes, 622. — Quinque modis nos tentat gula, 576. — Gula cunctas virtutes obruit, *ibid.* — Gula antiqua est diaboli tela, LXXVIII, 22. — Ab ea quam timendum sit, 314.

EUTROPIUS (S.). — Gulam seu gastrimargiam primum octo vitiorum principatum computat, LXXX, 9. — De gastrimargia oritur fornicatio seu luxuria, 11. — Triplici genere distinguitur, *ibid.* — De gastrimargia nascuntur comensationes, ebrietates, 12.

TALC, Cæsaraug. — De gulæ concupiscentia, LXXX, 940.

ISIDORUS (S.), Hispal. — De gula, quid et quomplex sit, LXXXIII, 647. — Per eam accenditur et nutritur libido. Arguuntur comensationes et sumptuose convivia, 648. — Non facile expelluntur spiritus inmundi nisi per gulæ extinctionem et abstinenciam, 619. — Nullus homini tam importunus exactor quam venter, *ibid.*

PAULINUS (S.), Aquil. — Crapula et ebrietas maxime vitanda præsertim a clericis, CXIX, 297.

ALCUINUS (B.). — Quid conviviorum frequentia quæ animam a religione melioris vitæ avertere solet, C, 166. — Commendatur continentia in cibo et in potu, 158. Non ta ciborum luxum enervet, 222. — De gula, CI, 653. — De ventris sagivie, 1194.

V. — Gulæ excessus. — Comensationes, conviviorum et epularum delicia, et crapula.

HALITGARIUS. — De ventris ingluvie, CV, 667. — De remedio gulæ, *ibid.*

JONAS, Aurelianus. — Vehementer arguit eos qui deliciis cibis ventribus distensis et diversissimis potionibus irrigatis non ad laudes Dei, sed ad cachinnationes ora dissolvunt, CVI, 164. — Terrendi sunt epulis multiloquioque vacantes damnatione illius purpurati divitis qui micæ Lazari indigeni dare noluit, 165. — Nunc vix sumitur cibus sine distractione, sine simulatione, sine insultatione, sine histronum saltatione, et obscena jocatione, et turpiloquiis et scurrilitatibus et cæteris innumeris vanitatibus quæ christianum animum emolliunt, *ibid.*

RADANUS MAURUS. — In luxurioso impuroque Herodis convivio cruentas allatas sunt epulæ, CVII, 960. — Carnalis populus Judæorum, coelestem cibum spernens, voluptatem carnalium desiderabat, CVIII, 661. — Alia carnis tentatio nascitur dum carni immoderatus in refectione servitur, CX, 937. — De natura, tyrannide et remediis gulæ, CXII, 1367 et *seqq.*

PASCHASIUS RADBERTUS. — Per gulam concupiscentiarum fomes nutritur, incentiva libidinum in nobis acris inflammantur, CXX, 188.

HINCMARUS, Rhemensis. — Capitula quibus tabernæ et comessionibus clericis interdicuntur, CXXV, 780. — Admouendi sunt gulæ dediti, ne in eo quod maxime delectationi incumbunt, luxuriæ se mucrone transfigant, 875. — Edacitas ad luxuriam prolabitur quoniam dum satietate venter extenditur, aculei libidinis excitantur, 876.

ODO (S.), Cluniac. — Gulæ cultores Apostolus vocat inimicos crucis Christi, ventrem suum pro Deo habentes, CXXXIII, 567; et in *Job* legitur: *Sapientia non invenietur in terra vinetium*, 567.

ATTO, Vercell. — Qui frequenter ad alienam mensam convenit, otio deditus, adulterum necesse est pascenti se... quod factum valde abhorret disciplina Dominica, talium enim Deus venter est, qui tam fœda cura sibi necessaria provident, 662.

RATHERIUS, Veron. — De mensa et conviviis luxu redudentibus quorundam episcoporum sui temporis, CXXXVI, 291. — Quomodo a vitiiis abstinebit, qui gulæ deservit, 696. — Unde dicitur gula triformis, *ibid.*

PETRUS DAMIANUS. — Quomodo de inimicis nostris triumphum possumus obtinere, qui semper in epulis, semper in poculorum affluentium volumus ingurgitatione jacere? CXLIV, 428. — Gulæ reprimatur edacitas, ut sinceræ valeamus esse castitatis victores conspici, 429. — Qui ventrem pro Deo venerat, Deum quodammodo negare convincitur, *ibid.* — Pruritum gulæ cohibeat frenum discipline, 436. — Coquorum princeps jure asseritur venter, cui nimirum a coquis laborioso opere servitur, 437. — Divitis epulonis sæva inhumanitas, 418. — De gula, quid dicam, cum opulentii quique nesciant famem, nunquam presolentur esurire? Tumentes ventres, nisi citius per utrumque spiramen effluant, crepitum illibus reformidant, et sic in manibus fistulæ consistit incolumitas vitæ, 231. — Ora flammantis crapulantur, nec tamen dicunt sibi sunt, fastidio prohibente, comedere, sed potius Agniræ, *ibid.*

GUIGO, prior Carthus. — Summopere nitendum est ut et mentis superbia prematur humilitate, et carnis luxuria sobrietate, CLIII, 595. — Numerosis et exquisitis refectioni dapibus, divinam indignationem quomodo nostris putamus placandam precibus?

RADULPHUS ARDENS. — Stulte et male animam nostram diligimus, si ejus sensualitati in ingluvie, in luxuria, in voluptate satisfaciamus, ClV, 1527. — Comessiones et ebrietates opera sunt tenebrarum, 1670. — Comessatio superflua est frequens et luxuriosa epulatio, nec in mensura nec in tempore, nec in modo modum observans, *ibid.*

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Adversus gulæ et crapulæ sectatores carmine invehitur, CLVIII, 701, 702. — Sunt quæ summa putat meretrix, coquus, histrio: nullum his præfert aut par æstimat esse bonum. Quidquid et ad victum mare nutrit, terra, vel aer, querit habetque viri luxuriosa fames. Et modico ventri vastus vix sufficit orbis, 701.

IVO (B.), Carnot. — Mens repleta torpescit et irrigata terra corporis hujus spinæ et carniæ germinat, CLXI, 1126. — Quosdam Belvacenses clericos increpat qui ventri plus æquo erant dediti, 118. — De qualitate ciborum non curat qui sitit.

ANSELMUS, Landun. — Gula porta est et initium ceterarum voluptatum, CLXII, 1271. — Per eam præsertim homines tentat diabolus, 1272. — In cibo Joannis Baptistæ docemur ut asperis cibis et naturalibus utamur,

non multum solliciti circa extraneos et remotos cibos, 1263. — Anima plus quam eam, 1312.

BRUNO (S.), Astens. — Crapula et ebrietas sunt peccata quæ corda gravant, corpus corrumpunt, libidinem provocant, mentem evertunt, exteriorem hominem debilem reddunt, CLXV, 936. — Majus est abstinere a vitiiis quam a cibis, 957.

RUPERTUS, Tuitien. — Lætitia satietatis, præmonita tribulationis, CLXVIII, 968. — Exactor clamans venter est, 1167. — Convivii Balthazaris finis terribilis, 1329 et *seqq.*

HILDEBERTUS, Cenoman. — Cives sui diaboli qui comessionibus, ebrietatibus et luxuriis student, CLIII, 865. — Ex saturitate ad libidinem homo inflammatur, 427. — Asper est cibus, sed salutaris; amarus est gustus, sed cum deglutitus fuerit dulcorabitur super mei et fenum, 431. — In primæ mulieris peccato, primum oculi capta est et odoratu, ejus auditum deliniverunt verba serpentis, inde tactus ministravit et gustus peccatum consummavit, 842.

HONORIUS, Augustod. — Peccatum est crapula quæ tantum gulæ illecebris deservit, et omne studium ventri ut porcus impendit, CLXXXII, 1010. — Illi quorum corda crapula gravantur, cum divite in flamma arescentes cruciabantur, *ibid.*

GODEFRIIDUS, Admont. — Divitis quotidie epulanti damnatio, CLXXIV, 588 et *seqq.* — Sicut improbanda animæ ita et imtemperantia corpori ascribitur, 1121.

HUGO A S. VICTORE. — De ventris ingluvie seu gulæ et ejus comitatu, CLXXVI, 1001. — Cibi sumptio tri habet consideranda: quid, quando? et quomodo sumatur, 1051. — Et tria observanda, modus, mensura et numerus, 1055. — Quinque partium gulæ vitium, CLXXVII, 639. — Non cibus, sed appetitus vitium est, *ibid.*

BERNARDUS (S.), Clavervall. — Nunquid dapes quotidie festivas, tantum inculpabiles scutellas redarguo? CLXXII, 703. — Gulæ voluptas quam vilis et indigna, 842. — Gulæ damna plurima, 985. — Calix demoniorum crapula, 85. — Quomodo ignis et aqua simul esse non possunt, sic spirituales et carnales deliciae in eodem se non patiuntur, 86. — Ciborum condimenta nimia in monachis velantur ut libidinum fomenta, 77. — Venter dum nescit oratur, sed varietas tollit fastidium, 910. — Adversus delicias invehitur, CLXXXIII, 589.

GUERRICUS. — Sicut stomachus, immoderate suum dulcium corruptus, poliohe purgatur amara, sic eorum qui suaviter vixerunt in amaricata conscientia, vita et consuetudine curantur austerâ, CLXXV, 48.

ROBERTUS PULLUS. — Quomodo cibi sint sumendi, CLXXVI, 969, 974. — Non cibi hominem coarctant, sed cupiditas et abusus, 975.

GRATIANUS. — De alimentis, CLXXXVII, 217. — De cibo et appetitu, 219. — Non vacandum comessionibus, 229.

PETRUS VENERABILIS, Cluniac. monac. — Ordinis sui monachos arguit qui, aperta abstinencia, post carnes anhelant, CLXXXIX, 419. — Lustranda sunt membra, venatoribus opus est: accupum arte fassiani, periculis, turtures capiendi sunt, ne servus Dei fame pereat, *ibid.* — Monachi gulosi finis horribilis, 421. — Voluptas et superflue vult homo carnis epulari cui Christus penitus contradicit, 493.

GARNERIUS. — De ventris ingluvie oriuntur læpæ lætitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium, hebetudo sensus, CXI III, 153. — Quæ ratione propagetur, 151. — A dissolutione spiritus procedit appetitus gula, 272. — Bruchi nomine designatur ingluvie, 151.

ECBERTUS, abbas. — Etsi bonum et laudabile sit carnis abstinere, attamen carnis esus sobrius non semper prohibetur ab Ecclesiâ, CXC, 56, 59. — Quam coarctant hominem, 58.

AELEDUS, abbas. — Quomodo fur pessimus scilicet diabolus per sensus et primum per gulæ concupiscentiam nos ignorantes rapit et decipit, CXCIV, 223. — Diets multum inservit ad frenandam carnis desideria, 245. — Eos qui in sæculo contemunt divitias, honores et delicias, qui parvi, sobrie, caste et religiose vivunt, Ægyptii seu superbi lapidibus obruant, id est, duris convictis insectantur, 244.

RICHARDUS A S. VICTORE. — Gula est relictæ famulatrix et ministra luxuriæ, CXCVI, 690. — Delectatio potus et cibi, quam est vitiosa, 481. — Delectationes exteriores quanto quis contemperit, tanto plus in Deo delectari poterit, 418. — Sensualitati ratio præcipitur, 501.

HILDEGARDIS (S.). — Cum homo carnem suam moderate pascit, laetos et mansuetos mores habet; sed

com in nimietate ciborum et conviviorum vivit, quodlibet nocivum vitium pullulare facit, CXCVII, 536.

ADAMUS SCOTUS. — Frenanda est gulæ inhonestas, CXCXIII, 256. — Non minus sobrietatis modum excedis cum a corpore tuo necessariis excludis, quam cum superflua impendis, 256. — Cibi voluptas et delicias vitandæ sœtis, indulgentur ægris, 532.

RADULPHUS, Lexoviensis. — Episcopo cuidam exprobat conviviorum luxum et sumptus nimios, CCI, 181. — Item thuris odorem in epulas transulisse eundem arguit, *ibid.* — Tanta sensualitatis miseri fructus, 182. — Cibi potusque sobrietatem in Alexandro III papa collaudat, 183.

PETRUS CELLENSIS. — Excessibus gulæ abstinere gaudet natura, paucis contenta, CCII, 450. — Monstri hujus scilicet gulæ facies blanda est ut decipiat, *ibid.* — Sceptum regi carnis delatione obtinente, quæ pax super Israel? *ibid.* — Ubi sine licentia comeduntur carnes, noone Adæ prævaricatio renovatur? *ibid.* — Gula porta et infusorium ventris, 615. — Epularum abundantia et ciborum repletio sumentum parant titillationibus et in tentivis carnis, 681. — Gulæ familia quæ, 686. — Remedium gulæ diæta seu abstinencia, 750. — Diaboli esca quæ, 782.

PETRUS CANTOR. — Gula quid sit, CCV, 75. — De gastrimargia, 828. — Adversus gulam et ebrietatem, 550. — Luxuriam parit, 551. — Gula, concupiscentia carnis et libido vitia sunt adjuncta, 552.

PETRUS BLESENSIS. — Graviter reprehendit cuiusdam ingluviem quaniæ ex ea nascantur mala exemplis declarat, CCVII, 259 et *seqq.* — Fames prodigi, salutare documentum cuilibet luxuriose viventi, 605. — Qui exurit in præsentis æculo satiabitur in futuro, *ibid.* — Gastrimargia est eorum quæ odit Deus, 759. — Adversus commensationes et ebrietates invehitur, 762.

MARTINUS (S.), Legion. — Si reveriter mundum vultis relinquere, ciborum delicias et vestimentorum mollium respicite, CCVIII, 634. — Jejunet caro a cibis et mens a vitibus, *ibid.* — De gastrimargia nascuntur contumeliones et ebrietates, 721. — Libidinem abstinentia domat, 723. — Non exquirenda sunt accuratiora sed communia alimenta, 739.

ALANUS DE INSULIS. — Contra gulam exhortatio insignis, CCX, 119. — Gulæ descriptio, 120. — Gulæ effectus perniciosi, *ibid.* — Morborum origo, *ibid.* — Gula insatiabilis, 591. — Gula dicitur sulfur et luxuriæ seminarium, 248. — De superfluitate ciborum, 461.

ABSAO, abbas. — Gula quotidie machinatur sobrietati, in cibis et potibus superflue appetendis, CCXI, 42. — Per appetitum gulæ æque ac per fluxum luxuriæ, corporalis dignitas corrumpitur, 175. — Convivii Adamo a serpente ministrati in paradiso voluptatis fructus fuere, languor naturæ, afflictio spiritus, appetitus mali et calamitas supplicii, 191. — Vita spiritualis et cætera bona iam gratiæ tam naturæ consumuntur a gula et luxuria, 156.

ADAMUS, Persensis abbas. — Ciborum delicta et ventris superflue satietas arguuntur, CCXI, 510. — Victus sobrius mulieri convenit Christianam, 611. — Dæmonialis est in vidua sumptuum superfluitas, numerositas ferulorum, 694.

HELINANDUS. — Beati qui terrenis evacuantur dapibus, ut repleti cœlestibus mereantur, CCXII, 501. — Mentita est iniquitas illorum qui dicunt eos bene vivere qui se bene pascunt, qui suis voluptatibus obsequuntur, 545. — Quotuplici modo exerceatur sobrietas et reſrenetur gula, 560 561. — Fames et sitis, cibi et potus optimum condimentum, 200-201.

GUNTHERUS, Clater. — Adversus gulam invehitur, CCXII, 209, 210. — Carnis petulantia jejunaſe restringitur, 219.

SICARDUS, Cremon. — Theodosius pius imperator, templa gentilium omnino destruxit, leges instituit, lascivias in comestationibus prohibuit, CCXIII, 474.

ANONYMUS. — Dialogus de esu volatilibus monachis vetito, CCXIII, 931.

Gesta Innocentii III. — Mensam suam tribus ferculis voluit esse contentam, et capellanorum suorum duobus, CCXIV, 226.

VI. — Lascivorum consortium colloquia et consilia prava, adulaciones.

TERTULLIANUS. — Verba inimica pudoris per loquacitatem increpant, I, 1288.

CYPRIANUS (S.). — Colloquia cum malis vetita, III, 829. — Colloquia incesta, IV, 457. — Contagium venenati sermonis, III, 829. — Vitiatorum blandi assertores, IV, 781.

HILARIUS (S.), Pictav. — Sepe quod pudet dici, non pudet cogitare, IX, 325. — Lingue periculosus et promptissimus lapsus, 826. — Lingue homicidæ gladii et splenia, 410.

AMPROSIUS (S.). — Loquacitas innocentie virtutisque naufragium, atque incentivum prolapsionis et culpe, XIV, 981-983. — Cave ne imprudenter loquaris, 555. — Mellia distillabunt a labiis mulieris fornicariæ... postea vero amarorem felle inrenes, 524. — Meretrix oculos delectat, aures demulcet, sed mentem inquinat; multa mentitur, falsa adjungit, aufert disciplinam, *ibid.* — Colloquia equalium plerumque mores bonos corrumpunt, XV, 1210.

HIERONYMUS (S.). — Stultiloquium esse existimo eorum qui aliqua narrat turpia ut risum moveant et fatuitate simulata magis illudant in quibus placere desiderant, XXVI, 519. — Magis stultiloquium ad fatuas et ineptas fabulas transfertur, 520. — Fugendum est persuasiones et decipulas fraudulentas quæ videntur florem quemdam sermonum habere et blandiri peccantibus, 622.

AUGUSTINUS (S.). — Loqui boni non possunt mali, neque mala boni, XXXVIII, 475. — Loqui dolum, quid sit, 125. — Peccatores cum iniquitatem et cum iustitiam loquuntur, falsa loquuntur, XXXVI, 677. — Loquentes vanitatem non audiant loquentes veritatem, XXXVI, 1866. — Recte non loquitur homo, nisi quantum Dominus adjuvat, XXXIV, 555. — Adulati, adulatores, XXXIII, 571: XXXVII, 1921: XXXVIII, 579, 1229: XL, 46.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Ex consiliis proditur diabolus, LII, 227. — Consilium impietatis quid fecerit, 324, 490. — Adulatio postrema dæmonia tentatio, 276. — Scandalum periculosissimum ultimis repentibus hostis, 275 et *seqq.*

VALERIANUS (S.). — Homilia de oris insolentia attentè consulatur, LII, 706.

SALVIANUS. — Impiorum impiissima verba, quæ et qualia, LIII, 80, 82. — Improbitas aliena nequaquam nos facere debet improbos, 154. — Scandalis in gehennam trahimur, 64.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Diabolus in serpente mutatus fallacibus linguis novorum hominum plam rudemque innocentiam malignitate decepit, LVII, 798. — Remove mollium labiorum turpe mysterium, et nullis simplicibus viris tendatur laqueus adulantium, 751-752. — Opus pessimum malloquii consuetudo, 752.

PAULINUS (S.). — Colloquia mala bonos mores corrumpunt, LXI, 211. — De lingue peccatis Deo veniam petit, 459.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Lingua pravorum bonis quam noxia, LXXV, 751. — Habere sub lingua dulcedinem quid sit, 1047. — Peccatoribus adulari quam noxium, LXXVI, 41. — Lingue adulantium locustarum instar fructus devastant bonorum operum, 600. — Ignis est sermo adulatorius, 1035. — Subtiliter in mentem subrept, *ibid.* — Adulatio statim extinguenda, 911. — Male studentes angeli apostatæ dicuntur, LXXV, 618. — Astuta diaboli consilia maxime cavenda, LXXVI, 859.

ISIDORUS (S.) Hispal. — Os diaboli verba ejus sunt, seu occultæ inspirationes quibus corda hominum urit cupiditatibus, LXXXIII, 666. — Respice sermones impudicos, fuge inhonestas verba, nulla aures tuas sermonum impudicitia subrepat, 857.

BEDA (V.). — De malis per linguam incontinentiam provenientibus, XCIII, 26 et *seqq.*

ALCUINUS (R.). — Si pro omni otioso verbo reddituri erimus rationem, quanto magis pro noxio et fallaci, C, 217. — Melior est suavis veritatis quam mille adulatores falsitatis, *ibid.* — Labia iniqua sunt, quæ nos suggerendo ad iniquitatem sollicitare nituntur. Pariter lingua dolosa est, quæ nos avertere vult a via justitiæ, C, 619.

JONAS, Aurelian. — Sunt plerique quibus potius cordi est vanis et obscenis confabulationibus, quam lectionibus divinis aurem accommodare, CVI, 147.

RABANUS MAURUS. — Confabulatione malorum hominum evertitur bonum propositum, CXII, 149.

PASCHASIUS RADBERTUS. — Si quis scurrilia replicat verba, vel risum moventia seu aliquid turpitudinis, hic non otiosi verbi, sed criminosi tenebitur reus, CXY, 474.

BINCARUS Rhemensis. — Pastoralis necessitas habet, ne per plures serpentem dira contagia, separare ab ovibus sanis morbidam, CXXV, 713. — Perniciosissima pestis est adulatio; cito mentem subripit, nisi fuerit ipso remota initio, 862. — Adulatores blandi sunt inimici, et in adventu iudicis inter fatuos et stultos computabuntur, 861.

ODO (S.), Cluniac. — Non est timor Dei ante oculos

eorum, quorum gultur est ut sepulcrum patens, CXXXVIII, 568.

RATHERIUS Veron. — Juvenem ducat a concubinarum loquellis se continere, ut parviloquio assuescat, ne se rudis adhuc ætatis, facile ad illicita loquendo labatur, CXXXVI, 210.

FULBERTUS (S.), Carnot. — Omnis sermo malus facit mentem audientis inficiat, cum assidua colloquia et diuturnus usus pestem animis infundere soleant, CXLI, 361. — Palet fallacia ætas juvenilis et facile decipitur, cum fraudulentorum insidiis circumvenitur, *ibid.*

PETRUS DAMIANUS (S.). — De falsis amicis dicit: Dum blandiloquiis sui suavitatis demulcent, dum adulationis oleo caput audientis impinguant, interiores oculos, ne solita luce perficiantur excecant, 279. — Audiat lingua vaniloqua, audiat lingua otiosa, audiat lingua scabiosa, quæ velut scabiem quamdam atque pruritum patitur, nisi semper acuto quodam modo supervacuum locutionis ungue scalpat, 916. — Mala cogitationi prave locutionis janua est aperta, 812. — Lingua, membrum inquietum, membrum mortiferum, *ibid.*

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Os (christiani est os Christi, CLVIII, 713. — Mentem demulcet favor adulantis, favor autem et laudatio vitiorum maxime damnabilis est, 657. — Cave jactantiam, cave ostentationis appetitum, cave gloria inanis studium, 680. — Præpara contra verbum asperum patientiæ clypeum, contra linguæ gladium patientiæ præbe scutum, 681. — Cave gloriam popularem. Non te favor seducat, nec vituperatio frangat, 683. — Sermones impudicos respue, fuge inhonestia verba, ne garriosa verba inanila. Vanus enim sermo cito polluit mentem, *ibid.* — Linguosus homo imperitus; sapiens paucis utitur verbis, *ibid.*

IVO (B.), Carnot. — Colloquia lascivorum vitanda, CLXII, 22, 23. — Sacerdotem quendam increpat colloquia quædam suspecta foventem, 41, 42.

HILDEBERTUS Cenoman. — Adulatio quam pernicioosa, CLXXI, 507, 527, 1012. — Gaudet impij decipere eives suos et selpsos, 865. — Damnantur sermones qui pertinent ad persuasionem malorum, vel ad dissuasionem bonorum, ut adulationes et turpiloquia, 428.

HUGO A. S. VICTORE. — In quatuor consilium impiorum consistit: malitia, astutia, audacia, imprudentia, quæ peccatorem ducunt ad sepeliendum, CLXXVII, 537. — Adulatio quam pernicioosa, 687. — De sirenarum natura quid dicatur vide, 78.

GUILLELMUS S. Theodoricæ abbas. — Sicut malus aer assidue flatu tractus inficit corpus, ita perversa locutio assidue auditu infirmantem inficit animum, CLXXX, 447.

BERNARDUS (S.), Clarevall. — Confabulationes longæ orationis iniuræ, CLXXXIII, 345. — Tenerum membrum lingua, altamen vix teneri potest, *ibid.* — Ita vigilamus super verba nostra, ne in eis vel offendere Deum vel proximum nocere contingat, 386. — Consulentes non temere adulandi, CLXXXII, 518. — Humanum sequentes consilium, divinum amittunt, CLXXXIII, 150. — Consilij impiorum auctor diabolus, 693. — Ad ipsum itor quatuor viis quibus totidem sunt oppositæ virtutes, *ibid.*

GILBERTUS DE HOLLANDIA. — Lingua perversa vitiatæ natalitatis mobilis corruptela per se nimis rotatur ad malum, CLXXIV, 128. — Lingua mala quæ et quante, *ibid.*

ROBERTUS PULLUS. — Malorum consortia non in quovis loco et tempore vitanda, CLXXXVI, 969.

GARNERIUS A. S. VICTORE. — Adulatores canibus comparantur, CXIII, 102. — Adulatorum illogus per locustas figuratæ, 431.

ÆLREDUS (B.), abbas. — Sicut adulteri pruritum libidinis, ita quidam pruritum querunt adulationis, CXCV, 218. — Multi a prælati volunt adulari, 218.

JOANNES Saresb. — Quid adulator assentator et palpo: et quod nihil eo perniciosius, CXCI, 481. — Adulatores quantum multiplicati sint, et quemque honestum e proprio efficiant, 485. — Eorundem fraus ab exordio vitanda est, 487. — Adulationem cum dolo esse non dubites, 496. — Adulatoris finis est suaviloquio decipi, 497. — Adulatores ut hostes puniendi, 506.

PETRUS CELLENSIS. — Sunt qui corde loquuntur, qui molliunt sermones suos super oleum, cum ipsi sint jencia, CII, 439.

PETRUS CANTOR. — Adulari nescit contemptus munus, CCV, 82. — Adulatio oleum est simul et maledictio, 140. — Pauperes fugit, sequitur divites, *ibid.* — Adulatione et detractioe homo probatur sicut aurum in fornare, *ibid.* — Adulator omnis cæcus est, 141. — Est proditor, 142. — Adulatorum verba corrumpunt, 56. — Laudari a turpibus ita turpe est ut laudari ob turpia 183. — Periculosa sunt verba quæ delectabilia, 43.

PETRUS BLKSENSIS. — Multi sunt qui de calice Babylonis tibi proditorum adulationis venena propinant, CCXVII, 113. — Non desunt garriti et loquaces in domibus magnatum, 178. — Lingua dolosa pessime cor depravat, *ibid.* — Corruptunt bonos mores prava eos sortis, 228. — Adversus adulatores, 238.

ALANUS DE INSULIS. — Adulationis descriptio egregia, CCX, 469, 470. — Adulationis malignitas, *ibid.* — Adulatio hominem oppugnat, 573. — Quam adulatione magis infici soleant, 469. — Consortium quale quis frequentet diligenter attendendum, 592. — Consortia pravi fugienda, 582. — Consortia prava quam periculosa, 492.

ABALIO, abbas — Criminosus etsi multum habet scientiam, silentium et indiciorum, eo quod tortuosus et molva frequenter loquatur, impellente affectu pravi voluntatis, 116.

STEPHANUS TORNAC. — Suspectum est illud potum, cuius exteriora lita sunt melle, interiora vinum ac sapient sed venenum, CCXI, 519. — Uttere consilio meliorum et majorum, ne sequaris vestigia Roborum, 539.

HELINANDUS, mon. — Homines tres tantum loquela notæ sunt: Loquela mundi, carnis et diaboli; prima suggerit sublimitas; secunda suavia; tertia maligna, CIII, 503.

VII. — Ludorum cupiditas cum fama sortis suæ et aliis temporisque detrimento.

TERTULLIANUS. — Ales inter majora sui temporis vitia computat: Taceo Neronis et Apiculi et Rufi: Dabo catharticum (medicamentum) impunitati Scari, et alio Curil et violentiæ Antonii, II, 1019.

AMBROSIIUS (S.). Aleatorum tyrannus inexorabilis aleatorum conventicula. Variis sors ludis eventus, sperant pro singulis. Ad diversos sæpe transiunt victores. Eorum vita venatur et tessera. Fit ludus de periculo et de ludo periculum. Clamor plaudentium, fletus desolatorum. — Interea ut tyrannus inter illos sedet credidit, etc., XIV, 773 773.

INNOCENTIUS I (S.), pap. — Quidam in munitis voluptatibus exhibent quas a diabolo inventas esse non dubium est, et ludorum aut munerum apparatus aut præsent, ut intersunt, XX, 478.

HIERONYMUS (S.). — Non sedet propheta in carnis ludentium, quod timere impendens sibi manum Dei, sive magis gloriatus sit se malorum non habere consortium, XIV, 779.

AUGUSTINUS (S.). — Ludi primitivi instituti Telisui regi Sicyoniorum, XLI, 562. — Ludi diis inferi sacri, 99. — Ludi secularis Romæ instituti, 98. — Idem contemend, XXXVII, 1046. — Quare diis instituti, XLI, 569. — Ludi esse non debent in humanis, si Romani essent honesti, 112. — Ludi a Platone damnati, 237. — Ludi pompatici, XXXVIII, 148.

SIDONIUS APOLLINARIS. — Ravennæ cives reprobat ubi student pilæ senes, ales juvenes, LVII, 461. — Ludentium descriptio, 448, 449. — Aleatores convolvunt tesseras quatendo, 544. — De ludo pilæ, *ibid.*

EUGYPIUS, abbas. — Ludi præscripti a juvenibus vitandi, LXII, 603.

ISIDORUS (S.), Hispal. — Ales quid sit, LXXII, 661. — De aleæ figuris, 661. — De hujus ludi interdictione, 662. — De pyrgis, 661. — De calculis et eorum motu, 661, 662. — De tessaris et eorum jactis, *ibid.* — De pilæ, 662.

CRISCONIUS. — Canonibus districte prohibetur se episcopos, presbyter, et quilibet clericus laicæ aleator sit, qui si fuerint communione priventur, LXXVIII, 860.

RATHERIUS, episc. Veron. — Vehementer arguit quendam episcopos sui temporis variis ludis deditis, CXXXVI, 290, 291.

IVO (B.), Carnot. — Luxuriosum et salutem animæ contrarium tabula ludum velut seminarium peccatorum non solum his diebus, sed etiam omni tempore fuge (Augustinus, serm. in Litan.), CLXI, 1170. — Clericum quendam in episcopum indebitum electum denuntiat ut illiteratum, aleatorem, mulierumque peritorem, et sic rejiciendum, CLXII, 110.

HILDEBERTUS, Cenoman. — Juxta Tullium, Ludi quidem et joco uti licet, sed sicut somno et quiete, cum satisfecerimus serilis rebus, (LXXI, 1037. — Duplex jocandi genus, aliud illiberale, flagitiosum, et aliud arbitrium et ingeniosum, *ibid.* — Ludus gemitu trepidum certamen et iram, 1037.

ACTA S. BERNARDI, Clarev. abb. — Sanctus tessera clericum lustrat; altam, data pecunia, qua pro se ludit, acinorosum a morte liberat et monachum facti, CLXXI, 891, 893.

GILBERTUS DE HOILANDIA. — Suspecta mihi sunt lucra, quorum incertus proveniens, vicinum propriis periculum salutis, certum internam suavitatis damnum, CLXXIV, 154.

GERHONUS præposit. — Arguuntur clerici pravorum surculi, qui etiam nec inventantur in suis officiis interdicti, sunt tamen lascivi, aleatores, venatores, scurrilitati servientes, CXCIV, 1418.

JOANNES SARESB. — De alicui et usu et abusu ejus, CXCVIII, 398. — Alea, tacturniores augur, *ibid.* — Aleator non tam vivit quam perit ex temerarium gratia, 399. — Jucundum quidem et fructuosum numerorum nosse certamina, his nempe qui depredationi inventiuntur obnoxii, 399. — Quisnam olim celebres fuerint aleatores, *ibid.* — Variis hujus ludi genera, *ibid.* — Alea a regione morum jure exterminatur, *ibid.*

PETRUS CANTOR. — Quam detestandum clericorum exemplum in alea ludentium, CCV, 98. — Alea quot mala pariat, 416 not. — Ludus spirituales Wiboldi Cameracensis episcopi, 416 not.

PETRUS BLESSENSIS. — Alearum ludus est omnium malorum seminarium, a quo abstinendum est, CCVII, 328. — Juvenem vitiosum esse non miror, cujus peritiam pater alea dedicavit, *ibid.*

STEPHANUS TORMAC. — Laudans reginam Ingelburgensem addit: Aleam nescit, temerem ignorat, CXXI, 534.

ADAMUS, Perseus abbas. — Ad comissum Pericens, scribens ait: Non interest Dei illi ludis alea, non ei est cordi schaccorum otiosa sedulitas; ipsius paritatis non congruit scurrilitas histrionum, CXXI, 609.

SICARDUS, Cremonensis. — Ludi computantur inter pompas et opera diaboli, CCXIII, 379. — Si quis in ludo pilæ vel trochi, choreis vel balnei subito moriatur, poterit in cimiterio sepeliri, sed quidam ei negant psalmos et alia mortuorum exsequia, 450.

VIII. — *Mulierum conversatio frequens. — Incontinentia, fornicatio, conjugii legum oblitio, meretricium.*

TERTULLIANUS. — Continentia laboriosior in feminis, II, 903. — Modestia seminarum concidit, I, 301. — Hodie matronarum et luparum discrimen nullum, II, 1044. — Matronis divitiis nomine suo indatis sordet ecclesie, I, 1301. — Mulier est diaboli janua, legis prima deseritrix, 1305. — Difficile mulier fit, II, 909. — Raptus virginum apud Romanos, temporibus Tertulliani, justus et licitus habebatur, I, 637. — Continentia omni momento hominibus est necessaria sicut oratio, II, 926. — Continentia, instrumentum æternitatis, I, 1285. — Oculos et suspiria adolescentium post se trahunt complas mulieres, 1320.

CYPRIANUS (S.). — Condemnantur mulieres christianæ quæ cultus mundanos amant, IV, 490. — Femina fortior viris torquentibus, 448. — Plurimæ virgines corruptæ per illicitas et periculosas conjunctiones (frequenter), 566. — Virgo non est quæ sic vivit et amari possit, 448. — Pudica non est quæ suspiria adolescentium post se trahit, *ibid.* — Fornicatio grave delictum, 768. — Vocis prostituta audacia venalis, 211.

LACTANTIUS. — De diabolo loquens ait: His obscenitatis animas ad sanctitatem gentias, velut in roci gurgite demersit, pudorem exstulxit, pudicitiam profugavit... non potest hæc res magnitudine enarrari, VI, 117. — Adversus mulierum prostitutionem, VIII 574.

EUSEBIUS PAMPHILIUS. — Constantinus imper. templum Veneris apud Heliopolim extractum in quo gentiles alicbant tum mulieres tam virgines stupra impense admittere, e solo erui jussit et in eodem loco ecclesiam vero Deo edificari et sic ad bonos mores populos revocari, VIII, 66. — Lex ejusdem imperatoris adversus raptores et corruptores, VIII, 197. — De concubinis, 335.

HILARIUS (S.). — Adulteri servitus, IX, 687. — Agit quod timet, et quod timeo non fugit, *ibid.* — Adulterium morte et poenarum questione plectitur, 860. — Continentium oculis captiosi sunt lascivientium mulierum occursus, 556. — Continentis periculum quomodo reaveatur, 551.

ZENO (S.), Veron. — Describitur mundana mulier, XI, 293 et seqq. — Inter nuptam et virginem discrimen quale exstulerit, 502.

AMBROSIIUS (S.). — De periculis a muliere provenientibus, XIV, 891. — Non est desidia petulantia meretricis, non otiosa lascivia, quæ facit juvenem volare corda, ita ut huc atque illuc fervido amore rapiantur, 892. — Quantum pudor debeat esse mulierum, 438. — Luxuria hominum, quanta, 321. — Luxuriosum carere deliciis poena est, XV, 1770. — Mulieribus periculosa est

copula adolescentis et species juventutis, 1638. — Omnibus modis lascivæ mulieris cavendum occursum, XIV, 891. — Asperiores sunt tentationes quæ fiunt per mulierem, XVI, 999. — Muliere nihil periculosius, 967. — Adversus fornicantes, XVII, 215.

GAUDENTIUS (S.). — Stupri aemulitas non cohibet luxuriam, sed potius accendit, XX, 911.

HIERONYMUS (S.). — Hospitolum totum aut raro aut nunquam mulierum pedes terant, XXII, 531. — Omnes puellas et virgines Christi aut æqualiter ignora aut æqualiter dilige: ne sub eodem tecto mansites, nec in præterita castitate confidas, *ibid.* — Solus cum sola, secreto et absque arbitrio vel teste non sedeat, 552. — Quibus in periculis versetur frequenter juvenis mulier, 956 et seqq. — Matronarum colloquia devitanda, 584. — Virgines et viduas quæ otiosas et curiosas domos circumeunt matronarum, quasi quasdam pestes abijce, 415. — Caput omnium malorum mulieres, XXIII, 1070. — Samsone leone fortior et saxo durior in Dalila mollescit amplexibus, XXII, 401. — Davidis et Salomonis exempla sequantur, *ibid.* — Quot quotidie virgines ruant, *ibid.*

AUGUSTINUS (S.). — Mulieris aspectus devitandus, XXXVI, 586. — Mulier etsi longe, libido prope, 587. — Mulier ante virum tentata, quia infirmior, XL, 419. — Mulieres, candore ac robore simulato, et pigmentis illito vultu, viros fallentes, XL, 446. — Mulieri major adhibetur custodia, quia major infirmitas, XXXVIII, 81. — Feminarum prostitutio unde prohibita, XLII, 452. — Femina non solo tactu, sed affectu quoque et aspectu appetitur et appetit, XXXIII, 961. — Nil magis ex arca deiecit animum virilem quam blandimenta femineæ, 878. — Per feminam mor; per feminam vita, XL, 505. — Per feminam venenum; per feminam salus, XXXVII, 534. — Fornicatio, grande malum, XXXIV, 745. — Leithais culpa, XI, 578. — Excludit a regno Dei, XXXVIII, 779, 1462. — Fornicationis vitio corrumpitur in homine imago Dei et templum, 86. — Parce in te Christo; agnosce in te Christum, 878. — Cor fornicantis servum fit corporis, 887, 888. — Meretrices cur tolerat, XXXII, 1000. — Meretricis domus, inferni imaginem tenet, XXXIX, 1643.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Lascivæ mulieres quod bellum egerint, LII, 377. — Mulier prostituta nova bellua, quæ caput Joannis truncat, 531. — Ejusdem rabies, 638 et seqq. — Tactus malæ mulieris urit ma e concitium, parem polluit, aspectum notat, hominem male voluntatis informat, 464. — Fit femina mater a totius ruina, quæ facta fuerat ad solatium singulare, 597. — Feminarum pericula, si Joannes non evasit, quin inter eas vivens securus evadet. — Orate, fratres, ut et nos moriamur vitia, sepeliatur temporalibus pompis, ut æternitati resurgamus in Christo, 652.

SALVIANUS. — Mulieres spoliatae sciunt a Deo, LIII, 151. — Libidinis et fornicationis excessus in urbe Roma, 144. — Quis non fornicarius, non adulter, et hoc sine cessatione, sine termino, 145. — Una meretrix multos fornicatores facit, 147.

PRUDENTIUS (S.). — Hebreæ mulierum ad decipiendos oculos, LIX, 1030 et seqq.

VITÆ PATRUM. — Mulier dracone circumvolata, LXXIII, 417. — Mulieris aspectus timendus, LXXIV, 129, 148. — Femina viro periculosa, LXXIII, 561. — Feminas amor amores aliarum rerum superat, 611. — Feminarum sub specie sæpe insidiantur demones, 876.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Mulier proximitrix dicitur iniquitatis, LXXV, 1006; LXXVI, 1194. — Diabolus per luxuriam utrique hominum sexui plerumque dominatur, LXXVI, 548. — Cogit luxuriosus quale sit mortuum quod diligit vivam, LXXV, 1162. — Mulieres etiam sanctissime a sanctorum virorum consortio removende, LXXVII, 229, 1286. — Spiritus fornicationis continentium virtute depellitur, LXXVIII, 561. — Cur maxima pars hominum in fornicationem præceps ruat, 556. — Magnum et difficile fornicationis certamen, 408.

EUTROPIUS (S.). — Fornicatio oritur a gastrimargia seu ventris ingluvie, LXXV, 41. — De fornicatione nascuntur turpiloquia, scurrilitates, ludicra ac stultiloquia, 12.

COLUMBANUS (S.). — Consulendus liber *De taxanda penitentia*, LXXX, 225.

ISIDORUS (S.), Hispal. — Mulier et femina unde dictæ, LXXXII, 417. — Nimius amor seu femineus, *ibid.*

ALCUINUS (B.). — Callida mulier pretiosas animas virorum rapit, et cum in mentem misit amatis incedit, trahit eum in præceps, quasi laqueus et sagena cor adolescentis innecit, C, 698. — Membra nostra Deo dicantur, non fornicationi, CI, 626. — De fornicatione, 635. — Omnibus peccatis major est fornicatio, 1194. — Ex ea nascitur cæcitas mentis, inconsideratio, inconstan-

stantia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, horror sive desperatio futurorum, *ibid.*

SEDULIUS SCOTUS. — In verba Apostoli, *Bonum est homini mulierem non tangere* expositio, CLII, 140. — Adversus fornicationem invehitur, *ibid.* — De mulieris seductione a diabolo, 235.

JONAS Aurelian. — De sanctitate matrimonii, CVI, 167 et seqq. — Adversus fornicationem loquitur, 188 et seqq.

RABANUS MAURUS; — De excacatione regis Salomonis per mulierum concupiscentiam, CLX, 198. — De Davidis adulterio, 98. — Luxuriam eo erubescunt homines quod eam turpe esse noverunt, 99. — Vide ejusdem *Penitentiale* ubi leguntur canones circa varias luxuriam peccata, CX, 483 et seqq. — Omnes meretrices mercedem ab amatoribus suis accipere solent, 684. — Plenus est furor viri contra uxorem adulteram et nullo pretio redimi potest, 686. — Quemam in eligenda uxore ad amorem impellere virum soleant, CXI, 195. — Fornicatio arguitur, CXII, 49. — Omnis carnalis voluptas a diabolo est, 50. — Vide insuper, 63 et seqq. 1570 et seqq. — Exemplum Mariæ Magdalene ex peccatrice conversæ, 1434.

HAYMO Halberstat. — Ad viduas : Discant, inquit, carnis vitare lasciviam; pudeat in senectute viduas castitatem violare, CXVIII, 88. — Circumcidendi sunt oculi ab illicito visu ne videant mulierem ad concupiscendam eam, 95.

PASCHASIUS RADBERTUS. — Luxurie detestabilis fructus in necesse S. Joannis Baptistæ, CXX, 512.

HINCMARUS Rhemens. — Exemplum de sanctitate amoris conjugali redditum, CXV, 717. — De illicito clericorum accensu ad feminas, 780.

ODO (S.), Cluniac. — Quanta culpa sit in stupro vel in pollutione, quæ ad solam libidinem explendam patrat, CXXXIII, 569. — Hæc (fornicatio) forissimum Samson sola vicit; hæc sanctissimum David non præterit; sapientissimum Salomonem penitus suffocavit, 569. — Exemplum moachi ad immunditiam, 570. — Et sacerdotii pagi Abigailini *ibid.*

ATTO, Vercell. — Fornicationis vitium tale est ut filios Dei diaboli faciat, CXXXIV, 545. — Diabolus non virum seduxit sed mulierem; vir autem per mulierem est deceptus, 670.

RATHERIUS Veron. — Insanos vitiorum voluptatumque tumultus forti mentis vigore mulier studeat devincere, CXXXVI, 191. — De conjugatorum mutui officii, 191 et seqq. — De uxoribus, 197. — De Mariæ peccatrice addit : Arsit igne divini amoris, quæ prius igne arserat voluptatis, 207. — Periculosa est domus sarcina et ipsi domino onerosa, si moribus vitiosa sit familia, 273.

ABBO Floriac. — Conjugii ratio sola indulgentia permittitur ne fragilitate carnis in deterius ætas proclivior delabatur, CXXXIX, 463. — Continentium seu viduarum ordo, quam conjugatorum perfectior leo quod experta carnis voluptate, ut alimuntur graviorem sustinent poenam, 464. — Virgines gloria quanta sit nemo ignorat, ex gratiæ prærogativa habent quod angelus ex natura, *ibid.* — Siricii papæ decretum quo ejiciendum jubet monachos et nobiles pravis moribus dissolutos, 488.

AIMOINUS Floriac. — Impiæ reginæ Fredegundis dissolutio detecta, CXXXIX, 750, 751.

Acta S. Henrici imp. et S. Cunegundis ejus uxoris. — Mira utriusque continentia, CXL, 49, 207.

FULBERTUS (S.) Carnot. — Bachiarii verba refert quibus Salomonis lapsus exprimitur, amore captus mulierum, CXL, 253. — Timores plurimi sequuntur voluptuosum, 285.

PETRUS DAMIANUS (S.). — Mulieres corripit quæ in viris corpus tantum diligunt, animam vero parum vel minime attendunt, CXLI, 448. — Omnes illas delicias quas nunc uxores de suis conjugibus exhibent, aliis quoque viris necesse est præbeant, 255. — Novi plane virum, dum illatam uxori ulcisci conaretur injuriam, gladiis interemptum, quæ tamen ad secundas migrasse nuptias dicitur antequam anni circulus impleretur, *ibid.* — Si mulier thalamum violat, cum fama jam convicaneorum omulium pervolvit; vir tamen adhuc solus ignorat, et qui sum domus opprobrium primus pertulit, vix deprehendit extremum, *ibid.* — Infelix cor meum, quod evangelica tenere mysteria centies perlecta non sufficit, semel aspectu formæ memoriam non amittit, 458. — Quid sit caro docet ipsa caro (exempla memorabilia mulierum olim in mundo celeberrum et morte turpissima extinctarum), XLV, 745, 744.

URBANUS II, papa. — Non vos demulceant illecebrosa blandimenta mulierum rerumque vestiarum, quin eatis; nec vos deterreat perferendi labores, quatenus romæ patis, CLI, 568. — Væ nobis qui in hanc tam periculosi temporis descendimus miseriam, occiduntur sacerdotes

et levitæ, coguntur virgines fornicari aut per tormenla perire, nec matronis ætas maturior suffragatur, 570.

BRUNO (S.), Carthus. institut. — Mulieres, cum erant, velo caput tegant, CLIII, 180. — Mulierem tentat diabolus quam sensit magis sensualitate premi quam ratione erigi, 183. — Mulieris ornamenta quæ sunt, CLII, 438. — Vidua quæ est in deliciis carnis, virens mundo, merita est Deo, 449.

GUIGO, prior Carthus. — De impudentia animæ fornicantis, CLIII, 616.

ANONYMUS. — De beata Ida Bullionensi comitiæ legitur quod, ejus filiis adhuc in cunabulis jacentibus, non sinebat alienis sed propriis lac dæri uberibus, timens ne pravis contaminarentur moribus, CLIV, 440. — De ejus mirabili castitate in conjugio, 459.

RADULPHUS ARDENS. — Luxuria coinquinatidictor, CLV, 1527. — Qui mente corruptus est jam virgo non est, *ibid.* — Vos etiam conjugati beati eritis, si conjugum pudicitiam illibatam servetis, 1528. — Mater mundicie et sanctitatis (B. Virgo) mundationem non refugit, et ita, adulter vel adultera, tu, immodeste vel immodeste, per purificationem disciplinæ et penitentiam mundificari legitur, 1545. — Solent virgines, quæ vere virgines sunt, semper esse formidolosæ et ad subitam occursum virorum insolitorum trepidare, 1560. — Vide serm. de B. Mariæ Magdalene, 1597. — Impudicitia peccata quæ, 1671.

GOFFRIDUS, Vindocin. — Femineus ævus etiam amicis inimicus, CLVII, 67. — Hic sexus aut omnes quæ alliciat aut excludit a vita aut incidit in mortem, 126. — Væ sexui cui nec timor inest, nec verecundia, nec bonitas, nec amicitia, qui magis timere potest cum amatur, quam cum odio habetur, 168. — Sexus ille suspectos religiosissimos facere solet, 178.

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Femina, dulce malum, CLVIII, 696. — Femineos jocos effuge; virus habet, *ibid.* — S. Loth. si Samsonem, si David, si Salomonem femina deiecit, quis modo tutus erit? 697. — Femina hæc est Satana, 686. — Non desperent mulieres se perire ad sortem justorum, 406. — Damnationis initium a femina, *ibid.* — Qui fornicatur Deum offendit, contaminat animam et totam pulchritudinem corporis sordiat, 559. — Fornicatio continua penitentia reparanda, 726, 727. — Adulterum lege naturali vitium, 568.

IVO (B.), Carnot. — De sanctitate matrimonii, CLII, 28, 137, 153, 158. — De sanctimonialium sancta conversatione, 22, 23. — Increpantur qui adulteros defendunt, 15. — Quomodo pudicitiam servare valebitis quæ cum impudicis hominibus colloquia miscere quotidie laborat? 22. — Primum parentem in paradiso mulier seduxit, 27. — Sacerdoti maxime cavenda cum mulieribus privata colloquia, 49. — De pravitate monasterii S. actæ Fore in diocesi Meldensi, 90.

RUPERTUS, Tuitiens. — Qui adulterium perpetrare desiderat tenebras exquirat, CLXVIII, 1066. — De meretrice Babylone et de ejusdem fornicationibus, CLIII, 1152. — Per mulierum consortia homines decipere solet diabolus, 1261.

HILDEBERTUS Cenoman. — Quam periculosus mulierum familiaritas, CLXXI, 1428. — Adulterii crimen quam perniciosum, 427. — Adversus fornicatores et adulteros subvehitur, 475.

HONORIUS Augustod. — Austera penitentia sancta Thaidæ olim peccatrice, CLXXII, 893. — Vana est pulchritudo mulierum, 1037. — Eximium et singulare sanctæ Mariæ exemplum, 1032, 1034. — Adultera et satiricis horrendum scelus, 997.

GODEFRIIDUS Admontensis. — Mulier humane fragilitatis typos, CLXXIV, 152, 561. — Plerumque typos molliis vitæ, 835. — Et infirmitatis, 960. — Continentes vitam coelestem agunt in terris, 1112.

HUGO A S. VICTORE Paris. — Fornicatio gravissimum peccatum et quare, CLXXIV, 826. — Multiplicis est generis, 522. — Conjugium propter libidinem contrarium, CLXXVI, 498. — Mulier a serpente quomodo tentata, 52. — Cur de viro facta, 284. — Muliebris commercii et carnalis conjugii detestatio per sacras Scripturas, 1206. — Filii diaboli sunt omnes animæ perversæ et in Scriptura dicuntur filii Tyri, Sidonis, Babylonis, etc., CLXXII, 671. — Fornicatio triplex, et de ejus remedio, 761, 765.

ABELARDUS. — Amatrix animus quantum insanat? CLXXVII, 181 et seqq. — Feminarum infirmitas describitur, 215. — Quomodo admoventur, 215.

ALGERUS Leodiens. — Ex Augustino. Pudicitia mulieri a violento stupratore eripi nequit, CLXX, 691. — Virgo ut in persecutione si violentè defloratur, pud evangelicam virgo suscipitur, *ibid.*

BERNARDUS (S.), Clarav. abb. — Mulierum somnia etiam designantur carnes animæ, CLXXXIII, 976. —

Item spiritualis anima dicitur pulchra inter mulieres seu inter animas terrenas et quæ non sunt sicut ipsa, *ibid.* — Mulierum cohabitatio quam noxia, CLXXXII, 199, 200. — Cum femina semper esse et feminam non cognoscere, plus est quam mortuum suscitare, CLXXXIII, 1091. — Non æque comitatio ut cohabitatio suspiciōni patet, *ibid.* — Quotidie ad latus juvenculæ, in oculis, in colloquio te video; et continens visulari? esto ut sis, sed ego suspiciōne non careo, *ibid.* — Heus tu, bone viri! Quænam hæc mulier, et unde tibi? 1092. — Si non vis scandalizare Ecclesiam, ejice feminam, *ibid.* — Guernium abbatem gratulatur quod feminas penitus a monasterio arceat, CLXXXII, 459. — Monasterium S. Dionysii non probat eo quod feminis interdum patet, 193. — Fornicationis spiritus injuriis superatus, CLXXXIII, 576. — Fornicationis consuetudo gravis et pernicioosa catena, 575.

ROBERTUS PULLUS. — De conjugio et ejus officiis, CLXXVI, 845 et seqq.

GRATIANUS. — Decreta circa mulierum consortis, et peccata inde manantia, CLXXVII, 1475 et seqq.

PETRUS VENERABILIS, Cluniac. monac. — Quid sentiendum sit de connubio in quo unus castitatem, alter libidini servit; unus sanctitati, alter impuritati, CLXXXIX, 458.

GARNERIUS A S. VICTORE. — Mulieris nomine exprimitur infirmitas, CXCIII, 141. — Mulieres dicuntur mentes carnalium, *ibid.* — Eodem nomine plurima designantur vitia, 142.

GERHONUS preposit. — Mulier a molliore dicta, CXCIV, 1037. — Dementia eorum qui crucis loco fornicationi et stupris inserviunt, 1061. — Oculi eorum obsecati, *ibid.* — A spe prima mulier fracta deferit, quando eam malleus tentationis tetigit, 1194. — Mulier non plasmat sed edificatur, *ibid.* — De quibusdam monialium domibus: verendum est dicere quæ in oculo faciunt, 1278.

ECBERTUS, abbas. — De bono et legitimitate matrimonii, CXCIV, 27.

ALREDUS, abbas. — Per mulierem purgatione indigentem post partum significatur humana natura, quæ immunda per vitia et peccata projecta est e paradiso, CXV, 255. — Mulier cum ita debilis existeret in paradiso, in hoc loco miseriam quæ invenire fortem poterit? 535.

RICHARDUS A S. VICTORE. — Conjugati qui voluptati suæ serviunt non sunt possessio dilecti sed diaboli, CXCVI, 514. — Meretricis impudentia Apocalypses, 853 et seqq. — Babylonis prostituta mundi figura, 840 et seqq.

HILDEGARDIS (S.) — Mulierum seductores calli, CXCVII, 251. — Nunc vis viriis fortitudinis in muliebrem debilitatem inclinata est: muliebri tempus istud, cum quodam tyranno incipit, cum omne malum exoritur est, 254. — Per bianam et lusoria verba serpens mulierem decept, 526. — Evam primum seduxit, ut ipsa Adam blandiret quo ei assensum preberet, 392. — Fornicationis et adulterii consecratia, 594. — In his peccatis nec verecundia, nec moderatio libidinis datur, 596. — Abjicitur Dei respectus, 598.

ADAMUS SCOTUS. — Cum muliere periclitatur virtus robustissima, CXCVIII, 534, 815.

PETRUS CELLENSIS. — Cum muliere seu voluptate pugna incessans unicuique sustinenda, CCII, 684. — Sancta Magdalene mulieribus datur exemplar in ejus conversione, 825 et seqq. — A fornicatione, adulterio etDavis immunditia abstinendum, 885.

REINERUS, monac. — Meretricis illecebræ quibus seducere nititur, CCIV, 53. — Sirenes voracissima dicitur, *ibid.* — Per Dei gratiam conversa in columbam commutatur candidissimam, 54. — Discipulam diaboli sese confitetur, item pelagus peccatorum, et canum imunditiam, 55, 57. — In quibus studiis frenabat carnis lenocinia, 59.

BERNARDUS, Fontis calidi abbas. — Mulier plena illecebris vitiorum facile seducit et seducitur, CCIV, 821. — Varia mulierum officia et virtutes, 825, 826.

PETRUS CANTOR. — Matrona munuscula ab amatore recipiens corruptionis suspecta est, CCV, 88. — Meretrix omnia membra venalia habet, 161. — Mulier non nisi sexagenaria admittatur ad custodiam virginum, 185. — Adulterium quod id est quam grave crimen sit, 333. — De fornicatione, 352. — De sodomia, 353. — D. Bernardus monialibus prædicaturus, ab exordio obmutuit propter peccata illarum, 37.

PETRUS BLESSENSIS. — Diaconum quemdam increpat quod in mulierum dilaberetur affectum et nuptias ipsas ambiret, quarum multa incommoda eidem describit, CCVII, 245 et seqq. — Ciceronis responsum quo declaravit se philosophum et uxori vacare non posse, 246. — Mulier quantumcumque honesta sit et pudica, quam

citius potest deponere vestem, solet abjicere honestatem, 245. — Tale matrimonium seu potius contubernium a diacono Ecclesie contractum non nisi infastos habere potest eventus, 26. — Videmus hodie sacerdotes sedentes cum Balihassar in conviviis cum uxoribus et concubinis, 723. — Mulieres, dum curam carnis in desideriis agunt, vitam prædunt æternam pro momentanea voluptate, 744. — Virginitas absque humilitate Deo non placet, 746. — Virgines future quam, *ibid.* — Aegypti musica vobis frequenter insibilat et occulta inimici tentatio redire ad sæculum vos invitat, 749.

MARTINUS (S.), Legionensis. — Per penitentiam Rahab meretrix typus facta est Christi Ecclesie, CCVIII, 44. — Hæretici nuptias ut malas habentes repelluntur, 484. — Mulier quam adultera est non ideo conjux non est, 487. — Mulier a serpente seducitur, et per mulierem vir, 587, 588. — De fornicatione nascuntur turpiloquia, scurrilitas, ludicia et stultiloquia, 721.

ALANUS DE INSULIS. — Mulieribus non est sidentum, CCX, 581. — Ad conjugatos exhortatio, 193. — Grandis inhonestas conjugii violatio, *ibid.* — Fornicatio duplex, 258. — Si mentem plus oblectat delectatio fornicationis quam amor castitatis, adhuc in homine regnat peccatum, 121. — Pestis est omni monstro damnosior, 122.

ABSALE, abbas. — Mulier in paradiso facta est, vir autem extra paradysum, tamen citius et amplius peccavit mulier quam vir, CCXI, 18. — Eva peccatrix et janna perditionis, 21.

STEPHANUS Tornac. — Regine Ingelburgis nuper a Philippo Francorum rege repudiatae eulogium mirificum, CCXI, 521.

ADAMUS, Persenæ abbas. — Monita salutaria dantur mulieri sub lege conjugii viventis, CCXI, 608 et seqq. — Conjugii opus non exercendum in abominabili luxuria sceleriorum, 679. — Non quia aliquo modo licet, statim omni modo, omni loco, omni tempore licet, *ibid.* — Se. mo de muliere forti, 733.

HELINANDUS, monac. — Varium et mutabile semper femina, CCXII, 648. — Ferrea lascivis mollescent corda sagittis, *ibid.*

SICARDUS. — Amentia Cleopatras reginæ quæ vestibus pretiosis et sua pulchritudine seducere cupivit Octavianum et ad libidinem provocare: sed frustrata in spe, sibi mortem accersivit veneno viperæ, CCXIII, 443.

Gesta Innocentii III. — Laudat eos qui ut meretrices ab erroris semina reducant ut nubant procurant, CCXIV, 102.

IX. — Mundi et sæculi amor, pompæ vanæ, luxus domesticus, divitiarum superbia, vanitas gloria, ambitio.

TERTULLIANUS. — Romanorum luxus, qualis, I, 298. — Adversus luxum invehitur, 1314, 1325. — Vestibus clarissimis et elatissimis lucernæ illuminabantur, 459. — Sumptuarias leges, quæ ambitionem et sumptum comprimunt, sprete, I, 302. — In nullis divitiis invenitur Dominus, 1260. — Dives difficile in d. mo Dei, æque ac si quis difficile celebs, 1301. — Divitibus matronis nomine suo inflatis sordet Ecclesie, *ibid.* — Ambitioni incommoda, 1246. — Ambitionis vires, 1314.

CYPRIANUS (S.). — Mundus una domus in qua boni et mali, IV, 538. — Christianis minime amabilis, 802. — Lex Dei qua omnia in mundo orta occidunt et aetate senescunt, 547. — Mundus senuit, 546. — Nutat, 600. — Corruit, *ibid.* — Gloriandum in nullo, 734. — Gloriarum sublime fastigium, 415. — Undas circumpunantes virtus superat 790. — Sapientia mundi non est regnum Dei, 770.

LACTANTIUS. — Expositis viris hujus mundi miseris et flagitiis exclamat: Q. am beatus esset, quamque aureus humanarum rerum status, si per totum orbem mansuetudo, et pietas, et pax, et innocentia, et aequitas, et temperantia, et fides moraretur! VII, 674.

HILARIUS (S.), Pictav. — Divitiarum illecebræ et vanitas, IX, 799, 1026. — Opulentia inquieti caret opum fructu, X, 25. — In otio et opulentia non est nisi belluina felicitas, *ibid.* — Mundi istius sedes non est regio viventium, IX, 518. — Mundus omnis plenus insidiis, 832. — Vanum est quicquid transitorium, 847. — Vani homines, qui sint, 399. — Divitiarum cupiditas rescanda, *ibid.*

ZENO (S.). — Venenis ejus (libidinis) quotidie totus exæstuat mundus, XI, 277. — Omnis caro, quamvis flagitiosis illecebris hujus mundi, ac tenebris ferilibus agitur, profecto pecunia est ac misero, fragili deestabilique versatur in jure (id est statu), 583. — In hoc mundo, semper in tribulatione, semper justus in peris est, 386.

AMBROSIIUS (S.) — De mundi vanitate quam frequenter David diemerit, XIV, 835. — Inane est omne quod magnitudo reputat, 582. — Hæc terra captivitatis est, alia terra est libertatis, 587. — Mundum et sæculum fugiendum, 569. — Quid sit fugere mundum, 578. — Cur fugere eum debeamus, 582. — Fugere, quomodo, 590. — Que fugiendum, 587. — Nihil iam debes mundo, cui semel renuntiasti, 485. — Mundum hunc si effugias, et ipse te effugiet, 1007. — Mundum quasi seculum vito, quasi luem caveo, quasi nocitum relinquo, XV, 1698. — Mundi lucta et certamen, XVI, 1130. — Luxuriosi addunt domum ad domum, villam ad villam, et effodiunt terram ut elementum eorum cedat habitaculis, XVI, 1072. — Nemo se luxu committit, nisi qui recedit a veri Dei præceptis, 1182. — Consule lib. De Nabuthe, XIV, 731; XV, 1768.

BACHIARIUS. — Lubrica est via sæculi hujus, XX, 1045. — Ager est hic mundus... sanelli seminant providentes bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus, 1051.

GAUDENTIUS (S.) — Quid quod argentum novum quotidie lucrari moliris? domos marmoribus extruisti, vestes sericas comparas? pudet dicere, poenitet recordari! XI, 959.

HIERONYMUS (S.) — Plus placeat mundo, qui Christo displicet, XXII, 584. — Diabolus mundum extraxit vitii, sceleribus condidit, et iniquitate complexit, 487. — Contemptus mundi exempla, 881, 882. — Mundi hujus omnis gloria instabilis, XXV, 41. — Omnia orta in mundo occidunt et aucta senescunt, 75. — Mundus diabolus dicitur, XXVI, 486. — In sæculo nulla securitas, et quomodo, XXII, 559, 551. — Hostium plena sunt omnia in hoc sæculo, 595. — Qui in rebus confidit sæculi, obliviscentur Dei, XXIV, 769. — Vanitas divitum, XXVI, 540. — Instar audarum ac fluctuum, succedentibus sibi dominis occupantur, XXII, 965. — Filius hominis non habet ubi caput reclinet, et tu amplas porticus et ingentia tectorum spatia metiris, coheres Christi esse non poteris.

AUGUSTINIUS (S.) — Mundus dominatur per illicitas delectationes, per pompas et per curiositatem, XI, 294. — Mundus iste servus est, *ibid.* — Christianus utitur mundo, non servit, XXXVII, 1677. — Mundo mori ut Deo vivatur, sacrificium est, XI, 285. — Aliud ignem mittere in mundum, aliud mundum in ignem mittere, XXXVI, 715. — Mundus pressuris plenus, XXXVII, 1189. — Mundi flores quomodo colligeres qui ab spinis non revocas manum, XXXVIII, 241. — Mundus persequens mundum, 587. — Vult te mundum absorbere, tu absorbe mundum, XXXVI, 541. — Malitia sua sævire potest mundus, sed non ultra modum positum a Creatore, XXXVII, 1127. — Mundus blanditur ut decipiat, aut terret ut frangat, XXXIII, 1256. — Illi nec credere, nec cedere, 255. — Mundi suavitati opponenda suavitatis Dei, 866. — De mundi contemptu, XXXVIII, 622; XXXIX, 1517. — Mundus quomodo vilesceat sive promittens, sive terrens, XXXV, 2004. — Divitiarum inanitas et incommoda, XXXVII, 1727. — Quantum sollicitudinem afferant, XXXIX, 1520. — Onus sunt, XXXVIII, 899. — Divitiarum sarcina impedit ne homo Christum sequatur, XXXV, 1655. — Cum superflua querit homines, compedes suas onerare desiderat, XXXVI, 864. — Divitiæ flumini sunt quæ tollunt quos extollunt, XXXVII, 1769. — In eis spes non ponenda, XXXVIII, 958. — Possidere vis terram, vide ne possidearis a terra, 565. — Possidere omnia quomodo liceat, 781. — Aliud possidere Dei, aliud possidere hominis, XXXVI, 578. — Superfluum est quod nec prodest nec nocet, XXXV, 2118. — Inania si quæramus, nihil sufficit, XXXVII, 1922. — Inter superflua quid numerandum, XXXVIII, 421. — Superflua gravant non sublevant; onerant non honorant, 525. — Superflua divitum sunt necessaria pauperum, XXXVII, 1922. — Superflua vide cui remaneant ne forte cum servas unde vivas, colligas unde moriaris, XXXVIII, 620.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.) — Difficilis quidem, sed gloriosus mundo præsentem lucrari, LII, 493. — Christum avari triste mundanis est, 592. — Discutitur a sensibus caligo tota pompæ secularis, 521. — Quem Deus faciens vocavit mundum, inimicus inducens immundum reddit, 470. — Sapientes sæculi fecit stultos (diabolus), speculatores mundi docuit nihil videre, professores scientiæ, scientiam non habere, 470. — In mundo præcedunt Creatoris bona, mala diaboli postsequuntur, 472. — Terreni luxu copios non querantur, 525. — Magna relinquere, amare minora, Dei potestatis est, non cupiditatis humane, 640. — Cede, homo, opibus tuis: sufficit tibi divina paupertas, deponere sarcinas divitiarum tuarum; onustus non potest per angustam viam pervenire, 646. — *Vide ægum.* de malo divite et Lazaro, 529, 536, 540.

SALVIANUS. — Luxui sui temporis sobrietatem opponit atque simplicitatem veterum Romanorum, LIII, 32, 55.

LEO MAGNUS (S.) — Felicitas semper est parva temperantia quam profusa luxuria, LIV, 457. — Damnantur qui foris sunt splendidi, intus obscuro; abundantis temporalium, inopes æternorum, 163. — Prudentibus mundi sapientia sua cæcitas facta est, nec potuerunt per illam Deum cognoscere, LIV, 311. — Aliquidam sunt exosa Domino sapientie mundanæ argumenta, 294. — Mundi pax quam periculosa, 583.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Mundi amatores plorima inutiliter perierunt, LVII, 711, 712. — Mundana sollicitudines, suffocant in corde verbum Dei, 688. — In hujus mundi pelago valde nobis pertimescendum est, ne naven nostram aut procella tempestatis abripiat, aut fluctus absorbeat, aut in æternam prædam pirata crudelis abducit, 419, 420. — Divites viam regni coelestis difficile arripiunt, LVIII, 525. — Plerique in domibus auro sunt, divites tamen in Ecclesia justitia sunt mendicæ, 475. — Divitiæ insipientibus fomenta sunt improbitatis, sapientibus alimenta salutis, 732.

SIDONIUS APOLLINARIS. — Luxum domesticum describit, LVIII, 417 et seq.

PAULINUS (S.), Nolan. — Mundus hominis hostis, LXI, 205. — Mundus fugiendus ut eum asequamur, 670. — Mundi vitii non sordescere laudabile, 630, 631.

FULGENTIUS (S.), Ruspensis. — Mundi nomine homines mundi dilectores significantur, LXVII, 168. — Dillectio mundi mala non est nisi in quantum a Dei dilectione avertit, *ibid.* — Vere triumphat qui mundum calcit, 348.

Vita Patrum. — Mundus fallax in promissis, LXVIII, 492. — Est tyrannus, 497, 498. — Est contemnendus, 908. — Mundi amatorum stultitia, 493. — Ejus blandimenta fallacia, 617.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Ebri sunt qui mundi amore turbati, mala quam patiuntur non sentiant, LXVII, 715. — Mundi amor sedem evertit iudicii in animis, LXXV, 743. — Aliqui honestatis homine in sæculi rebus illaqueantur, 789. — Vilis Deo est mundus, LXVII, 71. — Stulta mundi sapientia, 162. — Quibus ciadibus quotidie affligitur mundus, 1090. — Labenti inherere, quam periculosum, *ibid.* — Mundus ipse ab amore suo nos deterret, LXXVII, 517. — In hoc mundo nihil salus, sed omnia prospera adversis confunduntur, 617. — A fluctibus mundanis ad quietis christianæ litoris revocamur, 884, 885. — Mundi pompas qui diligit, nominum vigilans videt, 1103. — Ejus pompas despiciende, 123. — Divitum felicitas quantumcumque sit, desinit in æternam miseriam, LXXV, 1104. — Securus et pascua sunt omnes eorum, quia peccantes vivunt, *ibid.* — Unde dives inaniter gaudet, inde pauper inanitus affligitur, 1114. — Super avaram divitem pluviant jacula Dei, 1096. — Inquirendis et custodiendis divitiis anxietas æternæ præludit supplicii, 1095. — In rerum opulentia plerumque regnat carnis culpa, LXXVI, 1257.

COLUMBANUS (S.). — Præsens vita potius via dicenda est quam vita, LXXX, 240. — Vita umbræ similis, 241. — Vita tua rota est, quotidie currit, non te exspectat, vade cum ea, 258. — Mundus iste transiit et quodlibet decrevit, 283. — De mundi contemptu, 253.

TAIO, Casaraug. — De dilectoribus mundi, LIII, 987. — De terrenis desideriis et sapientia sæculi, 989.

BEDA Ven. — Mundus perditionis diligit se utique falsa dilectione, non vera; proinde falso se diligit et vere odit, XCII, 845. — Odit in se naturam, diligit vitium, *ibid.* — Mundus intelliguntur qui secundum mundi concupiscentiam vivunt, 859. — Inimici sunt Dei omnes auctores mundi, omnes inquisitores nugarum, XCVII, 31.

ALCUINUS (B.). — Omnia hujus sæculi delectamenta ve ut volatilis fugiunt umbra, C, 157. — Quidquid in sæculo amatur, amittitur, 158. — Non subvertat cor tuum ambitio sæculi, 241. — Non te decipiant blanditiæ sæculi, non exaltent honores transeuntes; non subvertat fires populi, 246. — In omni usu sæculi temperantiam commendat regi Æthiæ, 158. — Inter temporaria et æterna hoc interest, quod temporale plus diligit ætæquam habeatur, vilescent autem cum advenit æternum vero ardentius diligit adeptum quam desideratum, 211. — In omni re temperantia servanda est quam est in regia vite nostræ, 249.

JONAS, Arelitan. — Multi propter dies malos quæ saliente mundi amore, putant esse bonos, perdunt dies æternos, CVI, 164.

RABANUS MAURUS. — Hi sunt Dei electi, qui omni mundi hujus oblectamenta tota deserunt volutate, CI, 454. — Nemo simul transitoria et æterna amare potest, 937.

HAYMO, Halberstat. — Hoc patitur corpus Christi mundi amatoribus quod passus est a Judæorum murmurationibus, CXVIII, 541. — Mundus appellatur in nom

hominibus, qui toto terrarum orbe diffusi sunt, 591. — Advena et peregrinus aut hospes non cogitat quod in domo sit aliena; sic et nos quantum possumus, Domino largiente, ista omnino debemus despiciere, 506.

PASCHASIUS RADBERTUS. — Stella Maris sive illuminatrix Maria inter fluctivas undas pelagi, fide ac moribus sequenda est, ne mergatur undis diluvii, sed per eam illuminemur, CXX, 91. — Omnis mundus liquorum testamentis ubique plenus, 184. — Christus solitudinem pellit ne mundi premeretur angustis, 185. — Quicumque sacculi se dederit voluptatibus curisque istius mundi, panem coelestem et cibum verum nonnisi inter spinas comedit, attamen in sudore et labore nimio, 489.

RATHERIUS, Veron. — Luxum scandalosum quorumdam sui temporis episcoporum aegre reprehendit, (CXXVI, 291, 291).

PETRUS DAMIANUS (S.). — Dum a contemplationis arce ad terrana vel immunda quolibet exsequenda devolvitur, consequens est ut in Ecclesia probrosae derisionis obreptionibus molesteatur, CXLIV, 582. — Anima quolibet quam, suadente diabolo, mundus ad se conatur attrahere, ac negotiorum secularium tenebris excecasse, illius contemplationis oculum servat, si omnino resistens, in sua quietis proposito perseverat, *ibid.* — Mundus totus hoc tempore, nihil est aliud nisi gula, avaritia atque libido, 231. — Vitiis totus immerus, *ibid.* — Mundus amatores suos obsecrat, 381. — Contemne hæc omnia, quia omnia contemnenda, et de his omnibus fac sarcinam tuam contemptum mundi, 837. — Mundus similis pelago, 515. — Incentiva libidinis fomites sunt avaritiæ et materia cupiditatis: nam cum luxuria multis sumptuum indigere non ambigitur expensis, nisi multiplicibus exuberent commodis, fluere nequeunt in oblationibus voluptatis, CXLIV, 235.

LANFRANCUS (S.). — Tot tantisque tribulationibus terra ista in qua sumus, quotidie quatitur, tot adulterii aliusque spurcitatis inquinatur, ut nullus fere hominum ordo sit qui vel animæ suæ consulat, vel proficiendi in Deum salutarem doctrinam saltem audire concupiscat, CL, 359.

URBANUS II, papa. — *Ad Beringer. abbat. S. Laurent. Leod.* Quis murus stare inconcussus, quæ meos immobilis in sua firmitate permaneret, ubi crassi suos grunniunt assidue, ubi innocentia simplicitatem turba malignantium obsidet, CL, 395. — Gaudete, quia rex Israel filios suos vult super flumina Babylonis sedere et flere, et ad reditum in terram promissionis libero cordis affectu suspirare, non in ipsis fluminibus et secularibus stultis implicitos intrare, 537. — Certe via ista pessima est, quoniam a Deo omnino remota est, 567. — Non tenetis vere viam per quam eatis ad salutem et vitam, *ibid.* — Esto ut sit semita itinerantium arcta, plena moribus, suspecta periculis; sed hæc eadem vos amissam ducet ad patriam, per multas enim tribulationes oportet vos ingredi in regnum Dei, 575.

RADULFUS ARDENS. — De mundi contemptu, CLV, 1535. — Flos feni cum pulcher videatur, res parva est et humilis; sic gloria mundi, ira Dei fervescente, decidit, 1525. — Non est flos nostræ cupiditatis et ambitionis, 1529. — Mundum quare diligimus? Quare cum cadente carimus, et cum pereunte perimus? 1679.

GOFFRIDUS, Viudocin. — Mundum qui sequitur a via Christi aberrat, 192, 205. — Mundum ante oportet descre-re quam nos deserat, 209.

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Renuntiandum sæculo, CLXIII, 685. — Brevis mundi felicitas, 681. — Odium sæculi legitimum, 1072, 1075. — Nolite credere mundo etiam cum faveat, 1145. — Non faveat ut foveat, sed ut suffocet, *ibid.* — Quos allicit dulcedo sæculi eos occupat æterna amaritudo, 1172. — Mundus irridendus cum ridet, 1066. — Mundi gloria, non est gloria sed ignis vorans, 1145. — Tempustati perpetua similis, 598. — Mundi vanitas simul et honoris et divitiarum inanitas carmine exponitur, 687. — Mundus hic spongia inanis, et omnis concupiscentia ejus aceto amarior, 739. — Aedificiorum et deliciarum luxus describitur, 700, 701. — Vita quid est præsens? tentatio, pugna molesta, hic acies semper, et hostis adest, 690.

IVO (B) Carnot. — Apud Deum mundi sapientia vel secularis potentia nullus sunt momenti, CLXII, 122.

ANSELMUS, Landun. — Mundus præsentia bona ostendens, et invisibilia deridens homines ad se attrahit, CLXII, 1284. — Solus pauper et mitis mundum non diligit, qui miserum se recognoscit et ideo celum concipiat, 1286. — Habitatio ista terrena quam gravis, quam misera, *ibid.*

RUPERTUS, Tulliens. — Mundus Christi mysteria

capere non potest, CLXIX, 756 *et seq.* — Mundi ultimum incendium miserrimum, 1153, 1154. — Mundus in maligno positus, 1446.

HILDERBERTUS, Cenoman. — Mundus appellatur et indigne quia munda non facit nos, sed immunda, CLXXI, 467. — Civitas Dei et civitas diabolus portæ contra portas; portæ Sion contra portas Babylonis, 497. — Mundus iste verum sterquilinum, 565, 696. — Quam vana hujus mundi prosperitas, 837. — In mundo tria sunt odio habenda, concupiscentia carnis et oculorum et superbia vitæ, 848. — Amor mundi ab initio dulcis, in fine amarus, 206.

HONORIUS, Augustod. — Mundus figuratur in Babylone quæ interpretatur confusio, CLXXII, 879. — Mundus quomodo fugiendus, *ibid.* — Mundum fugerunt SS. Paulus, Cyprianus, Theophilus, Sta Maria Magdalena, Maria Ægyptiaca, Thais, 841.

GODEFRIIDUS, Admont. — Sæculum homini justificato fugiendum, CLXXIV, 145. — Desertum dicitur, 68. — Coræ sæculi sepulcro similes, 391. — Privant dulcedine divinæ visitationis, 516. — Sæculi negotia majore curantur solertia quam salutis, 527. — Mundus mari et rapido fluvio similis, 655, 658. — Omnia in ea fluctuant inconstantia, 674. — Omnia fluxa, 944. — Inerum hujus mundi est voluptas carnis, vanitas cordis, et superbia mentis, 715. — Divites in epulone habent quod discant, et quod timeant, 587. — Honores mundani a celestibus nuptiis nos retrahunt, 615. — Sudarium vocari potest sæculum, 777. — Sæculi amatores neores sunt humilitatis, 698.

HUGO A S. VICTORE. — Mundus unde dicitur in maligno positus, CLXXV, 534. — Amoris Dei et mundi discrimen quale, CLXXVI, 619 *et seqq.* — Mundus iste cur penitentiam locus dicitur, 29. — Mundi hujus vanitas vel instabilitas, 711, 712. — Ejus contemptus nos provocat ad amorem æternum, 715. — Delicia domus vana affluentia, pericula et casus, 707. — Deliciæ hujus sæculi et pompæ fugientes, CLXXVII, 78.

GUILIELMUS, S. Theodorici abbas. — De mundi et Christi iugo, CLXXIX, 218. — Apert, Domine, ostium lateris arcæ tuæ, ut ingrediantur omnes salvandi tui a facie diluvii hujus inmundantis super terram, 226. — O patria, patria, quam de longe te video et saluto, ubi mala nulla, bona omnia, 234. — Quousque hic vivemus, necesse est ut viam præsentis sæculi permitti pergamus, 445.

BERNARDUS (S.), Clareaull. — Mundus lacrymarum vallis in qua sensualitas regnat, CLXXXII, 789. — Plenus est spinis, CLXXXII, 1042. — Mundi noctes plurimæ, 1149. — Ibi nulla quies, 465. — Mundi bona vana et caduca, CLXXXII, 245. — Miseria et pericula, CLXXXIII, 159, 656. — Mundus animas suæ dignitatis immemores merito deludit, CLXXXII, 812. — Mundanæ gloriæ vanitas, 256. — Nulla te mundi oblectamenta inclinent, nullæ adversitates deiciant, CLXXXIII, 515. — Negotiator prudens, qui videt in divitiis laborem, in honoribus prænam, invidiam in gloria, facit sarcinam suam mundi contemptum et fugit, 683. — Mundi compedes quantumvis aurei relinquenti, 577. — Stimulus vehemens ad mundi fugam, CLXXXII, 258, 259. — Mundus et Deo servire impossibile, 259. — Mundum qui plus amat quam Deum impius est et idololatra, 248. — Mundo mortuus, mundo crucifixus quis, CLXXXIII, 183. — Filiorum hujus mundi infelicitas, CLXXXII, 245. — Sæculum torrens, 355. — Ejus vita, nox, 106. — Sæculi corruptela, 585, 417. — Luxus et deliciæ hominum arguuntur, CLXXXIII, 590. — Maxime prælatorum, 1153, 1156. — Et clericorum, 200.

GILBERTUS DE HOILANDIA. — Quidquid huius videmus per speculum et in ænigmate, totum in nocte est, CLXXXIV, 14. — Sæculi oblectamenta universaliter præferant refrigerii speciem sed statim areant, quasi torrens raptim transeunt, 196. — Væ habitatoribus terræ ubi rara pax, securitas nulla, iugis labor, et lis egestatis parturiens, 265.

GUERRICUS (S.), abbas. — Quidquid mundus dare potest aut promittere, non modo vile et indignum sed et perniciosum, CLXXXV, 54. — Superbiam istam non damnat Dominus, sed remunerat magister humilitatis si ita magnanimus sis in contemptu mundi ut omnem gloriam ejus quasi de sublimi despicias, 47. — Totus fere mundus constiterit verbis se nosse Deum, facis autem negat, 59. — Quantalibet ingratis tibi tempestas bellorum, quantacumque patiaris in deserto, penuriam etiam victualium, noli pusillanimitate spiritus redire mente in Ægyptum, 22.

PETRUS VENERABILIS, Cluniac. abbas. — De mirabili exemplo Henrici Ludovici VII regis fratris qui luxum et pleno cornu fluentes mundi delicias conculcavit, CLXXXIX, 398. — De brevi et fugitiva rerum humana-

rura specie, 404. — Mundus vallis lacrymarum dicitur, 411. — Mundus in quo Salanas princeps de mortalibus sicut de avibus ludit, 416. — Diabolus tentat, mundus illicet, peccatum occidit, 957.

GARNERIUS A. S. VICTORE. — Ebrui vocantur, qui hujus mundi amore confusi, mala jam non sentiunt, quæ patiuntur, CXCIII. 154-155. — Mundus præsens Æthiopia dicitur, CXCIII. 354. — Mundi fructus ruina, 388.

GERHONUS præposit. — Equus dicitur hic mundus, cujus ascensor diabolus, CXCIV. 1019. — Arca celestis ædificiæ quæ in terra fabricatur nequaquam ad altiora sine aquis diluvii sublimatur, 1196. — Quantum intersit episcopis non implicari sæcularibus negotiis, 1266. — Clerus servit non mundo sed altari, 1272. — Magna res est immaculatum se custodire ab hoc sæculo, 1327.

ÆLREPUS (B.), abbas. — Qui mundum peritutum diligunt cum mundo peribunt, CXCIV. 212. — Christus signum est cui totus contradixit mundus, 262. — Mundi difectores consolationem querunt in divitiis, in honoribus, in multis curiositatibus, in desideriis carnis et voluptatibus. Miseri quando tristantur, sed multo miseres quando sic consolantur, 341, 342. — Fortis est illa anima quæ sæculum relinquit, quæ carnis desideria caleat, quæ mundi gloriam spernit, 353. — De superbia vitæ et vanitate, 574. — De domusculæ libidine, *ibid.*

RICHARDUS A. S. VICTORE. — Mundus car desertum dicitur, CXCVI. 450. — Mundus tribus modis accipitur, 795. — Mundus quomodo innovabitur, 859. — Sæcularibus negotiis se implicare, ab internis se alienat, 690. — In mundi contemptu fit prima virtutis promotio, 1076. — Deinde et exterminium mali, 1077.

HILDEGARDIS (sæncta). — Mundus umbrosus dicitur, CXCVII. 501. — Qui sæculum diligit, in comprehensione morum suorum tempestati similis est, 515. — O gravis labor, o durum pondus quod sustineo in veste hujus vitæ, quia nimis grave mihi est contra carnem pugnare, 735.

ADAMUS SCOTUS. — Mundanorum typus Absalon, CXCVIII. 816. — Mundi fallacia et tristis exitus, 435, 438. — Mundi vitia tria calcanda, voluptas, curiositas, superbia, 454. — Disce mundo uti, Deo autem frui, 455. — Amore tuo mundus non est dignus, *ibid.*

JOANNES Saresber. — Si nostra tempora concepsit spiritus propheticus, egregie diceretur quia comedia est vita hominis super terram, ubi quisque sui oblitus personam exprimit alienam, CXCIX. 488. — Culliet, in hac vita, est causa doloris, 491. — Vanitati subiecta est creatura etiam non volens, *ibid.* — Mundus suos habet Elysios, 492. — Inter insensatos insani habentur qui alienæ insanie volunt esse participes, 495. — Item qui de alto virtutum culmine theatrum mundi despiciunt, ludumque fortunæ contemnunt, *ibid.*

PETRUS CILLENIS. — Breves sunt dies isti ad lucendum, grandes vero et graves ad occupandum, CCII. 421. — Mundus plenus est cucullatis, et pene vacuus monachis, 600. — Dies isti nubis et caliginis, 687. — Petrosa quidem et spinosa hæc via est, sed tribulatione absolvitur patria, 735. — Quo amplius ad lectum fatigatus veneris, eo indulgentius quiescis, *ibid.*

BALDUINUS, Cantuar. — Cupiditas est amor mundi, sicut caritas est amor Dei, CCLIV. 490. — Grandescit amore utendi vel habendi, et desiderio possidendi, *ibid.* — O terra, terra quanta vanitate diligeris a filiis hominum! 492. — Sapientia hujus mundi et Dei sapientia inter se quantum variant, 500. — De causis lugendi in hoc mundo, 502 et seqq.

STEPHANUS (S.). Grandimont. fundator. — Dum mundus ab homine diligitur, inimicus eum post se trahit ad libitum suum. Cum autem sæculum ab aliquo relinquitur, diabolus multis modis eum insequitur, CCIV. 1090.

PETRUS CANTOR. — Mundi pompæ difficultes caveri possunt, CCV. 46. — In mundi ruinam superbia et invidia simul conspiraverunt, 53. — Mundi laqueos evadet sola humilitas, 59. — Quinque mundum judicabunt, 67. — Cupiditas omnium malorum radix, 72. — Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit, 73. — Sanguinosa dux filie sunt diaboli incessanter clamantes: Affert, affert, libido incessanter et incessantius cupiditas, 75. — Crediti totus mundus divitiarum est: infidelis autem etiam obolo indiget, 74. — Ambitio profligatur, 163, 168. — Somnium est vita præsens si eternitati comparetur, 352. Superfluitas ædificiorum arguitur, 353.

PETRUS BLESENSIS. — Mundi pompa et favor populi fumus est, et aura subito evanesco, CCVII. 114. — Si esset in sæculo, universa tibi exuberarent ad votum, dum omnis risus, omnis lascivia, omnis sæculi voluptates a te modo relegantur, *ibid.* — Quemdam hortatur ad sarcinam vanæ suppellectilis deponendam, 150. — Mundi sapientia stultitia est apud Deum, 106. — Jam advesperascit vo-

bis et vitæ vestræ inclinat sunt dies, 150. — Divitiæ hujus vitæ fallaces et opes proditorias, 168. — Quendam arguit monachum quod ambiret amicitias principum et mundi plausus, 386. — Displicet mihi, si, ut mundo placeas, Deo displicere non times, *ibid.* — Pugna est inter nos et mundum, 624. — Vincamus mundum ne vincamur ab eo, 753.

MARTINUS (S.), Legion. — Seminare nos oportet dum in hoc mundo sumus, CCVIII. 62. — Anima fidelis carnalia abjicit, prospera mundi contemnit, transitoria vilipendit, æterna appetit, 81. — Per terram gradiuntur qui in conjugis implicantur, si vero in terra non ambulant sed ut nubes volant, qui dum celestia appetunt de terrenis desideris nihil tangunt, 160. — Quidam præponunt ut regant, contra procellas et turbidas sæculi frons laborantes, 352. — Sunt qui in occulto delicias appetunt, dum in publico abstinentes apparere volunt, 736.

ALANUS DE INSULIS. — Mundus sæpe accipitur pro mundi amatoribus, CCX. 510. — Mundanorum deliciarum vanitas, 558, 584. — Mundus procellis obnoxius, 582. — Mundus totus in maligno positus, 545, 546. — De mundi contemptu, 114. — Mundanorum multifaria pericula, 466. — Fastus maxime vitandus, 552. — De contemptu timoris mundani, 153.

ABSALO, abbas. — Iugiter monachorum sortem qui memores pristinae conversationis, amatores esse sæculi incipiunt, voluptatesque et honores appetunt, 19. — Hæc vitæ sæculi procellis perenniter impetita, 67. — In quodam sensu Verbum caro fit in his qui Christi legem agnoscunt carnis illecebras appetunt, 85. — Ambulant per campum floridum mundi hujus amantes divitiarum, aurum et argentum possidentes, sed ad Deum pervenire nequeunt, nisi amne transmissio, 90. — Quatuor portæ amoris mundi, quæ, 103. — Ut relinquatur mundus exhortatio, 175.

STEPHANUS, Tornac. episc. — Amicum quemdam gratulatur quod mundo valedixerit, CCXI. 447.

ADAMUS, Persenæ abbas. — Nihil asperius quam tibi mundum et mundo seipsum crucifixum exhibere, CCII. 586. — Abjicienda sunt onera sæculi, honores computandi in nihilum, 600. — Quam felicius est casti amoris astringi vinculis quam a theatri mundi petulantia, 605, 604. — Vide insuper epist. xiii. 624. — Mundus miser dictus, 599. — Infelix, 588. — Abyssus, 635.

HELINANDUS, monac. — Dicta mundi inter et Christi dicta discernim, CCXII. 502. — O stulti filii sæculi qui ponunt fortunæ mensam fortunatos se arbitrantes, 682. — Quanta sit potestas principis hujus mundi, 687.

SICARDUS, Cremonen. — Ecclesia, quæ militat in terris, se temperare debet æquanimiter in prospera et in adversis, CCXIII. 17. — Nox est præsens sæculum, 24.

X. — Mundana genilitateque festa, saltationes.

ARNOBIUS. — Vehementer ridiculi et impii ethiocratici ritus corripuntur in lib. *ad Gentes*, V. 715. — Saltatrices lascivientes inter convivia, 881. — Saltationes theatrales, 1073, 1075, 1265, 1266. — Quid moramini, quid cessatis, quinque ipsos dicatis deos ludere, lascivire, saltare, obscenas compingere cantiones, 1269.

AMBROSIIUS (S.). Anibal ipse diu sacris insularum Romanorum, XVI. 875. — In sacris Phrygiis impudica disciplina est, 195. — In orgiis Liberi, religionis mysterium est incentivum libidinis, *ibid.* — Cum ad cantum tripudiumque invitât propheta, non histrionicos flui corporis motus intellexit aut indecoros crepitus viri, plaususque femineos imperavit, non congruunt enim resurrectionis revelata mysteria et opprobria saltationis exacta, XV. 1670. — Saltatio lasciva deliciarum comes et luxuriæ ludibrium est, XVI. 1179.

LUCIUS DEXTER. — Herodias saltatrix mors tragica, XXXI. 85.

HIERONYMUS (S.). Projecti Deus festivitates eorum qui fugiunt leonem et incurrunt in ursum, qui non celebrant festivitates Dei, sed festivitates suas, XXV. 1053. — Non sacrificiorum multitudinem sed offerentiam merita causasque Deus dignificat, *ibid.* — Impiorum cantica non dignatur audire, 1054. — Hæreticorum comparsa laudatio, tumultus est Domino et ut ita dicam, gravis suis et asinorum clamor, *ibid.* — Gravissimum onus in gentibus error fuit idololatriæ, quæ cultores suos deprimebat ad terram et salvare non poterat; quæ animarum faciebant diabolo demonibusque captivas, XIII. 451. — Muta simulacra insensibilia sunt, *ibid.* — Merique demones colunt, ne noccant, 747. — Demones per ritus coluntur, XVI. 415.

AUGUSTINUS (S.). — Religiones falsæ martyrum passione sublatæ, XLI. 156. — Error ex hoc provenit quod pro Deo colatur creatura, XXXIV. 150. — Van-

falsum religionis genera, 169. — Religio vera non est apud paganos querenda, nec apud hereticos, 163. — Superstitium varia genera, 50. — In quo noxia sit superstitio, XXXIII, 577. — Dies observare ad aliquod operandum, grande peccatum, XL, 270. — Pluviae comparatur superstitio, XXXV, 1308. — Superstitiosum quid, XXXIV, 50. — Superstitiosi quinam dicebantur, XLI, 157. — Paganorum ludi ritusque sacrorum turpissimi, XXXIII, 415; XLI, 50. — Ludendi et saltandi mos receptus in solemnitatibus paganorum, XXXIV, 475. — Imitatione deorum suorum peiores sunt, XXXIII, 414. — Festi dies paganorum in abundantia epularum et ebrietate, 118, XXXVIII, 572. — Saltandi mos ubi sepultus fuerat S. Cyprianus, diligentia episcopi quasi abusus sublatus, 1415. — Saltatio cum caninis cadaveribus supplicium, XLIII, 579. — Turpes saltationes Primitiarum, 106, 107.

PETRUS (S.) CHRYSOLOGUS. — Adversus ludos in Kalendis Januarii solitos acerrime invehitur. — Irrisores sunt, non cultores, qui deos quos venerantur illudunt, injuriis afficiunt, LII, 609. — Sed dicit aliquis: Non sunt hæc sacrilegiorum studia, sed vota jocorum; erras, homo, non sunt hæc ludicia, sunt crimina, 611. — Nemo de impietate ludit aut de sacrilegio joculari, *ibid.* — Saltatricum pestis, lenocinia cantorum, voluptatum fomenta absconduntur, 552. — Joannes Christi præcursor, metator Domini, Dei testis datur incestæ, traditur adulteræ, addicitur saltatrici, 547. — Saltatrici turpissimæ descriptio, 654. — Non jam puella dicitur, sed nova bellua, 551.

SALVIANUS. — Per sacrilegas superstitiones majestas divina violatur, LIII, 120. — Qui dii coluntur in theatris, *ibid.* — Ubique universa demonum monstra, *ibid.*

LEO (S.) MAGNUS. — Variæ notantur superstitiones, LIV, 218. — Brevia et caduca sunt terrenarum gaudia voluptatum, quæ ad æternitatem vocatos a semitis vitæ conantur avertere, LIV, 147.

MAXIMUS (S.). Taurio. — Variæ condemnantur superstitiones, LVII, 257, 258. — Adversus Saturnalia festa invehitur, *ibid.*, 491.

ISIDORUS (S.), Hispal. — De saltatoribus, LXXXII, 679. — Quibus sub patronis saltationes exercebantur, *ibid.* — Unde detestantur, *ibid.*

FULGENTIUS FERRANDUS. — Juxta concil. Laodic. tit. 41. nullus christianus ballare vel cantare in nuptiis audeat, LXXXVIII, 827.

RISCONIUS. — Non oportet christianos euntes ad nuptias plaudere vel salutare, sed venerabiliter cenare vel prandere sicut christianos decet, conc. Laodic., tit. 53, LXXXVIII, 897.

JONAS, Aurelian. — Improbatur obscenas saltationes in convivis solitas, CVI, 164.

PASCHASIUS RADBERTUS. — De cæde cruenta, S. Joannis Baptiste, CXX, 512 et seqq.

ANSELMUS (S.). Cantuar. — Quomodo luxuriosorum vita festum fit peregrine, CLVIII, 701, 702. — Mundi deliciis quæ sint opponenda, 677 et seqq. — Nescit habere modum prodiga luxuries, 702.

GODEFRIDUS, Admont. — Festus dies est, de malo in bonum transire, CLXXIV, 780. — Diem festum agere est, turbis inutilium cogitationum semotis, mentem informare ad requiem disciplinæ spiritalis, 96.

HUGO A S. VICTORE. — Sunt Kalendæ et festivitates quædam quas abominatur Deus, CLXXVII, 920, 927. — Qui deliciis hujus sæculi et pompis delectantur, velut gravi somno sopiti adversarii præda efficiuntur, 78.

BERNARDUS (S.), Clarevall. abbas. — Festa in vanitatem et delicias verti indignum, CLXXXIII, 44. — Quid tanta ambitione vestes paras in Natale Domini, *ibid.* — Pudeat sub spoliato capite membrum ferri delicatum, 480.

— Abusus in festorum celebratione arguitur, 479, 480. — Amatores sæculi, inimici crucis Christi, in vacuum accepto nomine christiani, toto hoc tempore quadragesimali ad instantes inhiant dies resurrectionis, heu! ut liberius indulgeant voluptati, 282. — Proh dolor! peccandi tempus, terminus recidendi facia est resurrectio Salvatoris, *ibid.* — Sæcularibus id moris est ut diebus festis festiva sibi convivia parent, 453.

GARNERIUS A S. VICTORE. — Herodias filie saltatio quam iniqua apud regem temulentum obtineat, CXIII, 169.

ÆLREDUS (B.), abbas. — Arguit lascivas cantantium gestulationes, meretricias vocum alternationes et infractiones quas ipse vulgus non sine cachione, risque intuetur, CXC, 571. — Ad memoriam nugarum theatrarum prurientibus auribus immane fastidium inert honesta gravitas, 572. — Inanis spectaculis dedit, vel rumoribus audientis intenti, a nobis exitus, vanitatem imagines postea introducimus, 573.

PETRUS CELLENSIS. — Remotione jocolationis

inordinatæ, excluduntur vana gaudia, risus, effusio animi. Irreligio et effrenatio sensualitatis, CXII, 750.

PETRUS CANTOR. — Ros arguit qui in diebus festis nonnisi propter pecuniam cantant vel ob pastum et refectorem, CCV, 98. — Et eos qui ludis vacant in his diebus, *ibid.*

ABSALO, abbas. — Puella saltatrix in convivio Herodis maxime peccavit, minus tamen quam Judas in cena Domini, CXI, 18. — Religioso hæc insufflat superbia: cum eras in sæculo ambulabas ubi volebas, libere curruhas ad exitus viarum, ad conventicula chorearum; ubi erat impetus spiritus ille gradiebaris, 41.

SICARDUS, Cremonens. — Pompei diaboli sunt spectacula, choreæ, ludi, lascivie, uno verbo omnes honores vult et superflui, CCXIII, 279.

XI. — Oculorum immodestia, picturæ et imagines minus honestæ.

TERTULLIANUS. — Oculos et suspiria adolescentium post se trahunt complæ mulieres, I, 1520. — Oculorum propria tormenta in barathro, quæ, II, 845. — Debet adumbrari facies (virginis) tam periculosa, 899. — Videre et videri eadem est libidinis, 891.

CYPRIANUS (S.). — Oculis admittitur adulterium, IV, 785. — Mulieres quæ oculis ad libidinem enervata pudori ac pudicitie corpora dicata prostituunt, 458. — Ad corruptelam desideria præsentium sollicitant et invitant, *ibid.*

ARNØBIUS. — Artifices ludunt et lascivunt in fingendis diis, V, 1192. — Simulacrorum officina descriptio, 1193. — Quæ exemplaria fuerint Praxitelis et Phidiam in simulacrorum fabricatione, 1190 et seqq. — Obscena et ridicula simulacra, 1188.

LACTANTIUS. — Dæmones sunt qui imagines et simulacra fingere docuerunt, VI, 337. — Quæ fuerit prima causa fingendi simulacra, 258.

HILARIUS (S.), Pictav. — Oculum a laqueo liberare rarum est, IX, 819. — Oculi incidentis motus in Evangelio adulterio æquatur, 938, 939. — Oculi tum corporis, tum animæ a vanitate avertendi, 510. — Curiositas, quomodo non adeat in eum cujus oculi ad Deum intenti, 851. — Laquei animalium quot et quanti, 852. — Quil Christo venienti afferemus, an opum thesauros, an ambiciosos dignitatum titulos, aut veteres delicatæ nobilitatis imagines? IX, 1019.

AMBROSIIUS (S.). — Fenestra meretricis est oculus, ideo ab omni irreverenti oculo cave, ne per fenestram introeat amor, libidō penetret, XIV, 891. — Non via amore capi, noli in speciem mulieris intendere, 892. — Pictus es, o homo, et pictus a Domino Deo tuo. Bonum habes artificem et pictorem; noli bonam delere, picturam, XIV, 260.

HIERONYMUS (S.). — Periculose tibi ministrat (mulier, cujus vultum frequenter attendis, XXII, 532. — Attende quod nullus sit, etiam in domo, tutus aspectus, 401. — Oculi fatentur cordis arcana, 556. — Quod oculis videtur, magis mente retinetur, XXIV, 796, 800. — Per oculorum portas illabuntur maxima vitia, XXV, 1548. — Oculis carnis videre, quid, XXVI, 256.

AUGUSTINUS (S.). — Oculi mentis fenestra, XXXVI, 468. — Oculi sensuum principes, XXXII, 801. — Oculi impudicus, impudici cordis est nuntius, 1591; XXXIII, 961. — Oculorum petulantia reprimenda, XXXVI, 587. — A viro non figatur oculus in femina, XXXII, 1591. — Oculorum illecebræ, XLI, 252, 813. — Oculos illecebrare, XXXVIII, 1413. — Oculorum corporis quam animi major jactura æstimatur, sed a cæcis, XXXVI, 860. — Oculorum cibus lumen est, XXXVII, 1114; XXXVIII, 183. — Oculos mittere in aliquem, id est amare, XXXIV, 496. — Oculi carnis multum diliguntur, multum negliguntur oculi cordis, XXXVIII, 512. — Interiorum oculorum cæcitas est non intelligere, XXXVII, 1552. — Nuditatis post peccatum pudet, XXXVIII, 512. — Nuditatis pudor cum omni homine nascitur, XLIV, 563. — Picturæ lascivæ, XXXII, 671. — Picturarum et sepulcrorum adoratores, 1512. — Simulacra velut deorum corpora esse asserit Trismegistus, XII, 247. — Simulacra vitiorum corporaliū consecraverunt Romani, XLII, 374. — Usus simulacrorum unde ortus, 409. — A Seneca reprehenditur, XLI, 190. — Qui simulacra instituerunt non metum depserunt, sed errorem addiderunt, 119, 198. — In simulacris fallacia reddebant oracula dæmones, 581. — Simulacrorum cultores quantum deviserint a veritate, XI, 90. — Simulacris gentium non solum homo sed etiam bestia melior, XXXVII, 1482.

PETRUS CHRYSOLOGUS. — Aspectus illecebræ prostravit mulierem, salutaris levavit, LII, 409. — Aspe-

cius fumo obscuratur, 419. — Malieris oculos diabolo claudente, vetitæ arboris ipsam maculavit aspectus, 419. — Hypocrosis, dum cupit captivare oculos, oculis sit ipsa captiva, 205. — Oculi auctor prævaricationis et alia mala oculorum, 575. — Vagus oculos, lascivus intuitus, improbus aspectus suos non respiciit ad ruinas, *ibid.* — Cæcus ad sua crimina, lucidus ad aliena, *ibid.* — Quæ ira, quæ ultio sit in Deum de idolis exsequeretur offensam, ut eos quos vetustas aris, incensa, victimis, gemmis, auræ deos esse mentita est, posteritas turpi cultu homines fuisse turpissimos judicaret, et eorum vitam, mores, actus ipsis eorum signaret in vultibus ac doceret fugiendos esse potius quam colendos... quorum formant adulteria in simulacris, quorum fornicationes imaginibus mandant, quorum titulant incesta picturis, crudelitates commendant libris, quorum obscena ludant, I, II, 610.

SALVIANUS. — Petuli impudicorum intuitus noxa adulterii non caret, LIII, 81. — Oculi janus cupiditatum, *ibid.* — Nunc jubentur oculi custodire censuram, 199. — In illis imaginibus fornicationum omnis omnino plebs animo fornicatur, LIII, 112.

LEO MAGNUS (S.). — Tela inimici trahunt oculos ad varias cupiditates, ut de mundi pulchritudine, aut concupiscentiæ accendantur faces, aut superstitionum gignantur errores, LIV, 444.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Lascivientes obtulos valde criminosi, LVII, 750. — Dominus noster totius turpitudinis emendator petulantiam humanorum refrænât aspectum, *ibid.* — Si oculus tuus dexter scandalizat te, hoc est, si intentione illicita delectaris videre quod possit occidere, 810. — Visus divini vigoris frenis subiiciendi, ne miles Christi fluxus vincatur cogitationum illecebris; neve casta femina ludentibus oculis serpentinis nexibus teneatur, *ibid.* — Cautius aspicimus, ne subripiat otioso cordi nostro circumvagantium luminum indisciplinatus aspectus, 751.

VITÆ PATRUM. — Aspectus femine causa sit tentationis, LXXIV, 129. — Aspectu virginis sanctæ adolescens exardescit, 118. — Oculorum custodia singularis quorundam Patrum, LXXIII, 872, 897.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Oculi raptores ad culpam, LXXVI, 190. — Intueri non licet quod non licet concupisci, *ibid.* — Cordi illicita concupiscenti oculus non famuletor, 197. — Amore proprio cordis oculus cæcatur, *ibid.* — Oculi stultorum et oculi sapientum, quantum distant, 14. — Oculi, ut moderantur, 189, 197. — Oculi diaboli, quinam sint, 710. — Oculum non habemus, ubi quædam negligimus, 843. — Quorum oculis obscuratis dorsum incurvatur, LXXVII, 15.

TAILO, Casarug. — De concupiscentia oculorum, LXXX, 939.

ALCUINUS (B.). — Quomodo et a quo hominis oculi vitiat fuerint, CI, 925.

AGOBARDUS (S.). — De imaginibus sanctorum non idem dicendum atque de imaginibus deorum, quas adorabant gentiles, CIV, 225.

JONAS, Aurelian. — Si pulchram mulierem nos videri (diabolus) crebro respicere, intelligit cor amoris jaculo vulneratum, CVI, 135.

RABINUS MAURUS. — Ut munda mens in cogitatione servetur a lascivia voluptatis suæ deprimiendi sunt oculi, quasi quidam raptores a culpa, CVII, 490. — Oculi lucerna corporis, 835.

HAYMO, Halberstat. — Circumcidendi sunt oculi ab illicito visu, ne videant mulierem ad concupiscendam eam, CXVIII, 95. — Qui claudit oculos suos ne videant malum, i. e. in excelsis habitabit, 97. — Tenebræ metuendæ sunt morum, non oculorum, et si oculorum, non exteriorum sed interiorum, 322.

HINCMARUS, Rhem. — Videre et tamen se non videre asseverare, vetere proverbio Gothico exprimitur: *Capra lusa hortum videt, et sepe nusquam*, XXXV, 505.

BERNO, Cluniac. abbas. — Domum nostram solemus sordidare quoque sensibus nostris: illicet formæ intrans per oculos, suspicio mala per aures, odor libidinosus per nares, per os ingluviæ polluit, per tactum crudelitas, CXII, 1082.

PETRUS DAMIANUS (S.). — A venustioribus atque facilius oculis propriis tanquam pueros ab igne custodio, CXLIV, 438. — Infelix cor meum, semel aspectus formæ memoriæ non amittit, *ibid.* — In divitiarum contemplatione solas infelicitium oculorum illecebras, cum eas inquirere in nostræ necessitatis impendia non valeamus, 421.

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Peccati pudore oculos tuos attollere arubescere, CLVIII, 680. — Deridentur qui sibi oculos reficere furo nituntur, 696. — Lascivii risus, arientis nutus oculi et tua garrulitas displicere mihi,

697. — Quidquid molle juvat, quod visu, quodque decorum est concupiscit libido, 702. — Si speciosa cupis, quis eo (Deo) speciosior? 708. — Oculi tui oculi Christi sunt, 713. — In mortis articulo, clauduntur oculi ad interiora capitis reflexi, quorum sæpe vanis et perniciosis vagationibus delectabar, 620. — Oculos a petulantia compece, tolle occasionem, et materiam aulæ delinquendi, 681.

IVO Carnot. — De quinque sensuum circumfusione, CLXII, 573.

ANSELMUS, Laudun. — De oculorum concupiscentia, CLXII, 1297. — Oculi præsertim intelligentiam designant, *ibid.*, 1311.

HILDEBERTUS, Cenoman. — Concupiscentia oculorum quam perniciosa, CLXXI, 469. — Quam diligenter præcavenda, 710. — Mulier in paradiso visu decepta, 812. Oculorum mortificatio ad servandam castitatem quantum necessaria, 506. — Oculus alius posterior, et alius exterior, 815.

HONORIUS, Angustodun. — De oculorum scandalo, CLXXII, 1044. — Oculus qui nos ducit est sacerdos qui nos de tenebris mundi ad lucem vitæ dirigit, *ibid.*

GODEFRIIDUS, Admont. — Duo sunt oculi mentis, intellectus scilicet et affectus, CLXXIV, 163. — Substantur oculi per intentionem, 626. — Oculi operis attentionem indicat, 925. — Oculi nequam, duas acies habet, ignorantiam et malitiam, 928.

HUGO A S. VICTORE. — Oculi stulti in tenebris sunt, CLXXV, 196. — Oculus visu non saturatur, quare, 110. — Scandalum oculorum tollendum, CLXXVII, 73.

BERNARDUS (S.), Clarevall. — Curiositas præsertim oculorum, primus superbias gradus, CLXXVII, 957. — Viri perversi oculus, *ibid.* — Oculi non levandi nisi ut petatur auxilium, vel impendatur, *ibid.* — Quid spectare libet quod comedere non licet 838. — Oculus mentis memoria mea, CLXXXIII, 478. — Oculus cordis quadruplex, CLXXXII, 881. — A peccatis mundandus, 851. — Oculo simplici uti, pro optime versari, agere, 406, 407. — Oculus nequam, id est cæcitas et perversitas, 881, 885. — Oculus mentis a triplici inquinamento purgandus ad videndum Deum, CLXXXIII, 460.

PETRUS VENERABILIS. — Oculus mentis a quibus mundandus, CLXXXIX, 397. — Alius spiritualium oculus, alius carnalium, 495.

GERHOLDUS (V.), præposit. — Per oculum exprimitur Scripturæ cordis intentio, CXIII, 157. — Oculus simplex et oculus nequam, quid, 158. — Oculorum nomina rursus designantur, 168 et seqq.

ÆLREDUS, abbas. — De concupiscentia oculorum in curiositate sita, CXIV, 572. — In claustris monachorum græves et lepores, damulæ et cervi, pica et corvi, non quidem Antoniana nec Marthariana instrumenta, sed cum Evangelis bucolica meditantur, Horatium cum prophetas, cum Paulo Tullium lectitant, *ibid.* — Tota die utriusque spectaculis dediti a nobis quodam modo cum exterius, reverentes iterum ad nos vanitatum imagines introducimus, *ibid.*

RICHARDUS A S. VICTORE. — Ubi amor, ibi oculus, CXCVI, 10.

ADAMUS SCOTUS. — Quanta cura frenanda sit oculorum concupiscentia, CXCVIII, 814. — Aspectus a curiositate retrahendus, 256. — In feminam præsertim assignatur, 834. — Oculos sanctus David in feminam tenere jecit, et adulter et homicida factus est, *ibid.* — Justo poetam os sublime homini dedit Deus, oculumque intus jussit, 447.

PETRUS CELLENSIS. — Venit flos, venit mors: aufer extollentiam oculorum, o homo, quia fenestre istius clauduntur et non aperientur usque ad diem iudicii, CCII, 678. — Oculi impudici dicuntur sola pulchritudinis admiratione, ideo a theatris Babyloniciis sedulo avertantur, 676.

REINERUS, monac. S. Laurentii Leod. — Impudicus schemata (habitum) pudicus horret oculos, CCIV, 53. — Avertendi oculi ne videant vanitatem, *ibid.*

BALDUNUS, Cantuar. archiepisc. — Oculus simplex et parvus quis sit, CCIV, 480. — Oculus terrenus videtur quam facile turbatur, 481. — Ubi amor, ibi oculus, *ibid.* — Hic oculus terram respicit et non celum, mundum non Deum; transitoria et non æterna: impurus est et obscurus, 480. — Oculus videre potest et videri, inde et illex amoris esse solet, 481. — Christus verus spiritum oculum amat se avertentem et crebro reverentem, *ibid.*

STEPHANUS (S.), Grandimont. fundator. — Vir religiosus cum aliquid concupiscibile aspexerit, oculos in terra teneat, nec eos ibi defigat, sed visum avertat, CCIV, 1089.

PETRUS CANTOR. — Oculos ante et retro quinque habere debeant, CCV, 74, 117. — Oculorum privatio maxime corpus deturpat, 117. — Mortis hora semper ob oculos habenda est, 533. — Tentatio est hominis concupiscentia oculorum, 331.

ABSALO abbas. — Concupiscentia oculorum abyssus est exterior in quo misere laborant, carnales, CCKI, 330.

ADAMUS, Persensis abbas. — Qui sinceriter alterum diligit a dilecto respectus sui oculum vix reflectit, CCXI, 566. — Famus oculis molestus esse solet et naribus, 599. — Quot te mirantur et dolent in Dei dilectione potius fumare quam flammare, 599.

SICARDUS, Cremon. — Sine collyrio gratia lippus est oculus tam naturae quam litterarum, CCXIII, 173.

XII. — *Spectacula theatra, comediae, tragediae, circus, pantomimi, histriones.*

TERTULLIANUS. — Spectaculum nunc etiam concussione spiritus non est, I, 617. — Spectaculorum origo de superstitione idololatricae, 468. — Quantis criminibus contaminata, *ibid.*, 634. — An liceat christianis uti speculo, I, 495, 653. — Theatrum propriè sacrarium Veneris, 612. — Consistorium impudicitiae, 649. — Ars omnium turpitudinum, *ibid.* — Theatra stuprandis moribus orientis, 299. — Quam obscena et nefanda, 501. — Eorum interdictio ab ipso impudicitiae interdictio, 650. — Mulier quae theatrum adierat, cum demum rediit, 637. — Tragediae et comediae sunt libidinum et scelèrum aucitrices, creantes et lascivae, impiae et prodigae, I, 650. — Auferimur a circo ubi propriè furor praesidet, I, 648. — Gladiatores, 630. — Maledicti a Christo, 1254. — Innocentes in ludum veniunt, ut publicae voluptatis hostiae fiant, 651. — Gladiatores ab ethnicis laudati, 584. — Ad homicidium flagellis et virgis compellebantur invit, 654. — Feras hominum sanguine et carne sagittas devorabant, 522, 584. — Bibeant aliorum a se interfectorum sanguinem, 323.

CYPRIANUS (S.). — Theatrorum turpitudine, IV, 206 et seqq. — Circenses consecravìt Romulus ob rapidas Sabinas, IV, 785. — Paratur gladiatorius ludus et libidinem crudelium luminum sanguis oblectet, 206 et seqq. — Gladiatorium infelicitas, 618. — Liber de spectaculis contra quae fortiter invehitur, 779.

ARNOBIVS. — Qui essent actores theatri, qui spectatores, et quis oculis conspicienda tradelantur? V, 1071, 1072. — Ludi florae quam flagitiosi, 1281. — Amphitheatra loca sanguinis et publicae impietatis, 875.

HILARIUS, Pictav. — Avertendum est oculus ab iis qui theatralibus ludis incubant, qui Circensium certaminibus erant, IX, 540. — Oculi theatralibus spectaculis sordidi, 505.

LACTANTIUS. — De oculorum voluptate et spectaculis, VI, 795 et seqq. — Vitanda spectacula omnia ne quid vitiorum pectoribus insidat;.... et a Deo atque bonis operibus avertat, 712. — Si quis spectaculis interest, ad quae religionis gratia convenitur, discessit a Dei cultu et ad deos se contulit, 713.

AMBROSIUS (S.). — Acroasmata scenicoorum mentem emolliunt, XIV, 157. — Vallis est scena, vallis est circus, ubi currit mendax equus ad salutem, 156. — Valentinianus qui primum vehementer ferebatur ludis circensibus delectari, sic istud detersit ut ne quidem solemnibus principum natalibus circenses putaret esse celebrandos, XVI, 1563, 1564.

HIERONYMUS (S.). — A spectaculis removeamus oculos. Arena, circi, theatrorum, et omnibus quae animas contaminant puritatem, dum per sensus ingredientium ad mentem, XIV, 189. — Omnes delicias et lepores et risu dignas urbanitates et ceteras amatorum ineptias, in comediis erubescimus, in saeculi hominibus detestamur, XXI, 534. — Poeta quidam cui stachyrolami pro nihilo reputabant, multos tamen discipulos habuit in theatro a se imperitos, 585. — Quomodo in theatralibus scenis ursum atque idem histrio, nunc Herculem robustus ostendit, nunc molles in Venerem frangitur, nunc tremulus in Cybele, ita et nos tot habemus personarum, mo similitudines quot peccata, 479.

AUGUSTINUS (S.). — Ludi scenici in rebus divinis positi a Varrone XI, 132, 137. — Ludos scenicos non turpes judicaverunt Graeci, 475. — Idem scenicos actores in reipublicae administratione receperunt, 55. — Ludi scenici deorum iussu Romae instituti, quare, 44, 53, 58, 73, 132. — Quam periculosi, 75, 76, 134. — Quam turpes, 50, 51. — Licet turpes eos ibi exhiberi iusserunt 153, 257. — Quod turpe est dicere, 259. — Ludi scenici, pestis morum, 97. — Ludis scenicis majestas divina non placatur quibus humana dignitas inquinatur, 78. — Deos habere qui ludis scenicis delectantur simile est furoris, XI, 187. — Nugatoria iniquitatis ludi et

spectacula vana, XXXVIII, 81, 83, 88. — Poetarum mendacia, XXXII, 1014. — Comediae et tragediae inter opera liberalia, XI, 53. — Poetarum fabulae minus obscenae quam deorum sacra, *ibid.* Poetae non minus digni infamia quam scenici, 38. — Poeta scenici libidinem infamant, 59, 60. — Spectacula theatrorum illicita, XXV III, 862. — Quam periculosa, XI, 44, 45. — Et edidit et intuentibus perniciose, XXVII, 1918. — Spectacula prohibita fuere persuasione Scipionis Nasicae, XI, 44, 45, 51. — A spectaculis deterrentur christiani, XXVIII, 548. — Spectaculorum studiis sunt homines demonibus similes, XI, 329, 350. — Spectacula permittere non veripastoris est, XXVIII, 274. — Spectacula christianique, XXV, 1440; XXXVI, 439; XXXVII, 1851, 1919, 1923; XXXVIII, 535. — Gladiatores publicae turpitudinis professores, XI, 220.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Herodias scelus quo, impleta turpissima comedia, nefandam illico cecinit tragoediam, LII, 633. — Sermo adversus spectacula in principio anni habita, 600 et seqq.

SALVIANUS. — Quomodo, o Christiane, spectacula post baptismum sequeris quae opus esse diaboli confiteris? LIII, 114. — Rideamus, quæso, læstem quamlibet jugiter, dummodo innocenter.... Spectacula vero et pompæ juxta professionem nostram opera sunt diaboli, *ibid.* In spectaculis non voluptas, sed mors, 115. — Spernitur Dei templum ut curratur ad theatrum, 116. — Cujuslibet civitatis incolæ Ravenam aut Romam venerint, pars sunt Romanæ plebis in circo, pars sunt populi Ravennatis in theatro, 118. — Carthaginensis Ecclesia inanebat in circis, luxuriabat in theatris, 122. — Vestigia Salvatoris sequimur in circis, in theatris; tale nobis Christus reliquit exemplum? Quem fuisse legimus, risisse non legimus LIII, 114. — Spernitur Dei templum ut curratur ad theatrum. Ecclesia vacuatur, circus impietur, 116. — Dum in theatris et circis ludimus deprimimur, 120.

LEO MAGNUS (S.). — Pudet dicere, plus impeditur demoniis quam apostolis et majorem ubi in frequentiam insana spectacula quam beata martyria (tempa), LIV, 455. — Quis hunc urbem saluti reformavit? quis a captivitate eruit? quis a cæde defendit? ludus circensium ac cura sacerdotum, *ibid.*

MAXIMUS (S.). Taurin. — Vide sermones adversus spectacula in Kalendis Januarii solis, 255, 491.

PRUDENTIUS (S.). — Amphitheatralis spectacula tristia pompæ, quid sibi vellent? LIX, 151.

ISIDORUS (S.) Hispal. — De spectaculis in genere LXXXII, 651. — De varis spectaculis apud Romanos notis, 652, et seqq. — De ludu circensibus, 653, 654. — De aurigis, quadrigis, de carru et equitatione, 655, 656. — De amphitheatro, 659. — De ludu equestri, de retiaris, secularibus et laqueariis, 659, 660. — De ferarum certamine et horum execratione ludorum, 660.

CRISCONIUS. — Canon. conc. Laod. tit. 54. — Clericis non licet spectaculis ludicris interesse, LXXXVII, 899. — Etiam in nuptiis fierent, *ibid.* — Spectacula edere diebus Dominicis non licet ex conc. Carthag., tit. 28, LXXXVIII, 954.

ALCUINUS (B.). — Spectacula condemnantur, C. 462. — Diabolica signenta dicuntur, *ibid.*

RABANUS MAURUS. — Notiones in vetera spectacula, CXII, 547 et seqq. — De ferarum certamine et horum ludorum execratione, 553. — Theatrum prostibulum et lupanar dictum, *ibid.*

ISIDORUS MERCATOR. — Spectaculis turpibus adesse non debent christiani, CXXX, 401.

REGINO. — Spectacula non sunt a christianis spectanda, CXXXII, 255.

ATTO VERCELLENSIS. — Spectacula ludorum, theatro-rum die Dominica vel cæteris religionis christianae diebus festivi moveantur, CXXXIV, 43.

HROTSWITHA (VEN.). monialis Gandersheim. — Comedias sacras eleganter concinnavit ut a profanis et illicitis scenis lectores christianos averteret, ut ipsa declaratur in Proemio, CXXXVII, 971.

HUGO A. S. VICTORE. — Qui delictis hujus sæculi, et pompis, et theatralibus voluptatibus delectantur, tragoediis et comediis dissoluti, velut gravi somno sopiti, adversarii præda efficiuntur, CLXXVII, 78.

BERNARDUS (S.). Clavæv. — Cæterum spectacula vana, rogo, quid corpori præstant quid animæ conferre videntur? CLXXXII, 842. — Trivola prorsus et inanis ac nugatoria consolatio, spectacula, *ibid.* — Theatrum femineis fœdisque anfractibus provocat libidines, actus representantis sordidos, 217. — Qui ludus bonus sit, *ibid.*

ÆLREDUS abbas. — Cum tota die inanibus spectaculis dediti a nobis quodammodo exterlinus, revertentes ite-

rum ad nos, vanitatum imagines introducimus, noctes ducimus insomnes, CXCV, 575.

JOANNES SARESBER. — Histrionum professio turpis, CXCLIX, 404, 405. — Admissa sunt spectacula et infinita vanitatis tyrocinia, 406. — Varie histrionum species, *ibid.* — Turpia publica exerceant, *ibid.* — Non tantum histriones peccant, sed etiam qui eos sustentant et in tali arte confirmant, *ibid.*

PETRUS CELLENSIS. — De sanctorum gloria sic : Celebrantur in foro audiamus solempnes; et non curris, o peccator? Pulcherrima præparantur spectacula, et oculos claudis? CCII, 882.

ALANUS DE INSULIS. — Spectaculum turpe ad voluptatem turpiter mentem accendit, CCX, 235.

HELINANDUS, monac. — Quod princeps tolerare non debet in regno histriones, mimos, scurras, autlenones et meretrices, CCXII, 735.

SICARDUS. — Spectacula, diaboli vocantur pompæ et opera, CCXIII, 279.

XIII. — Stultiloquium, vaniloquium, scurrilitas.

HILARIUS (S.). — Lingua periculosus et promptissimus lapsus, IX, 826. — Orisotium et sera apponenda, *ibid.* — Lingua stultit et lingua sapientia, S. 3. — Ostentatio, jactantia et verborum blandimenta profligantur, 953, 955. — Apud sanos nil prolicit, 599.

AMBROSIIUS (S.). — Exiit multiloquium, peccatum intravit, XIV, 335. — Laudandus ille qui prius vult loquenda cognoscere quam proferre quæ sentiat, XV, 1210. — Philosophi in sermone divites, fidei inopes, veritatis exsortes, XIV, 981. — Quam plures vidi loquendo in peccatum lucidare, vix quemquam tacendo, XVI, 25. — Ingredditur mors per otium tuum, si fasum loquaris, si turpiter, si procaciter, si ubi non oportet loquaris, 286. — Alliga sermonem tuum, ne luxuriet, ne lasciviat, et multiloquio peccata sibi colligat, 27.

HIERONYMUS (S.). — Nolo te declamatorem esse... verba volvere et celeritate dicendi apud imperitum vulgus admirationem sui facere, indoctorum hominem est, XXII, 554. — Sunt quidam ignorantes mensuram suam, et tantæ stoliditatis ac recordæ, ut et in muti et in incesso et in habitu et in sermone communi risum spectantibus præbeant, 663. — Stultiloquium esse existimo, eorum qui aliqua narrant turpia, ut risum moveant, et facilitate simulata magis illudant eis, quibus placere desiderant, XXVI, 519. — Stultiloquium sequitur scurrilitas, 820.

AUGUSTINUS (S.). — Vanitas veritate loquacior, XII, 174. — Multiloquium, quid, XXII, 583; ALII, 447. — Lingua cohibenda, XXVIII, 655, 978. — Linguam domare quam difficile, XXXVII. Sine gratia adiutorio non possumus, XLIV, 254. — Verborum abusus in omnibus linguis, XLII, 410.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Loqui debeamus secundum tempus, LII, 557. — Quod mentis contemplantur affectu, ore depromere, effundere labiis, lingua distinguere, et in totum non sufficit evaporare sermonem, 557.

VALERIANUS (S.), Cemelien. — Homil. de otiosis verbis, LII, 709. — De oris insipientia, 706.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Sermonis indisciplina licentia arguitur, multorumque malorum causa comprobatur, LVII, 751.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Multiloquium quot malorum causa, LXXV, 800. — Multiloquio mens exterius sparsa dissipatur, *ibid.* — Loquacitas conviviorum comes, 552. — Hosti nudos nos obijcit multiloquium, LXXVII, 72.

TAILO, Casarug. episc. — De multiloquio, LXXX, 942. — De perversa locutione, 945. — De stultitia, 944.

ISIDORUS (S.) Hispal. — Vanus sermo cito polluit mentem, LXXXIII, 856. — Nihil ex ore tuo quod impedire possit, præcedat; nihil quod non expedit sonus vocis erumpat, *ibid.* — Quidam per incautam virtutum jactantiam relabuntur ad vitia, 698.

BEDA (Ven.). — De lingua custodienda, XCIII, 16, 26.

SMARAGDUS, abbas. — De curiositate nascitur multiloquium, LI, 668, 669. — Grande est vitium quod nec corpus quietum, nec animam dimittit esse sine peccato dum solliciti aliorum domos circuit, vel aliena acta perquirat, *ibid.* — Curiositatis vitium impudenter combatatur et otium, *ibid.* — De multiloquio, 651.

JONAS, Aurelian. — Quod otiosis turpibus colloquiis non sit vacandum præsertim in ecclesiis, CVI, 147.

EULOGIUS (S.), Toletan. — Omnis vaniloquus condemnandus venit in iudicium, CXV, 760.

HAYMO, Halberstatisensis. — Discant viduæ non cir-

cuire domos, nec deliciose vivere, non fabulis otiosis occupare linguam, CXVIII, 88. — Circumcidenda est lingua a maledictionibus, perjuris, famulatus, murmurantibus et a consuetudine otiosi sermonis, 96. — Puer Jesus non repertus est vacans otio aut fabulis, sed in templo audiens doctores et interrogans, 125.

PASCHASIUS RADBERTUS. — Verba nostra otiosa si, ommissis seriis, de rebus frivolis loquamur fabulæque narremus antiquas, CXX, 474.

RATHERIUS, Veron. — Quidam noctibus psalmodiam et orationibus instant, diebus vero detractionibus, pavilioniis, otiositati et desidariis vacant, CXXVI, 697.

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Ab otioso sermone linguam compescere; ne garrus verba inaniter, vanus enim sermo cito mentem polluit, CLVIII, 685. — Sint verba tua pauca; multiloquium non declinat peccatum, *ibid.*

BERNARDUS (S.), Clarevall. — Scurrilitates vitando, CLXXXIII, 584. — Ab otio et nugis cavendum, CLXXXIII, 756.

JOANNES, Saresb. — De arrogantia multitudinis imperitus, et de libris frivolis, CXCLIX, 653. — Quid ex brutius, qui ex defectu rationis, et impulsu libidinis, dimissis propriis, aliena negotia curat nec alienis propter occupatur otios, 589.

PETRUS CELLENSIS. — Silentio excluduntur, mendacia, stultiloquia, scurrilitates et omne verbum otiosum, CCII, 750. — Tollenda est multiloquiorum occasio et lingua continenda, 732.

PETRUS CANTOR. — Contra loquacitatem et otiosas verba præsertim prædicantium, suggillat, CCV, 197.

MARTINUS (S.), Legion. — Assiduus et otiosus sermo est vitandus, CCVIII, 656.

ALANUS DE INSULIS. — Adversus verborum linguam evagationem, CCX, 162. — Sermo vanus, vane conscientiam index, 163. — Lingua mobilitas, in adolescentia ad jocosa, in virili ætate ad frauduleptia, in senis ad detractoria mentem inbecuit, 163. — Verborum cura vitanda, 161.

ABSAO, abbas. — A bona conversatione deterret homines venenatæ detractiones, turpitudines, stultiloquium, et scurrilitates quæ ad rem non pertinent, CCL 181.

XIV. — Venationis, canum, equorum, avium cultus indutatus.

OPTATUS (S.). — Egregia descriptio accipum qui glutine aves capiunt, hæreticis comparantur, II, 104.

AMBROSIIUS (S.). — De Valentiniani elogio: Ait quidam ferarum venationibus eum occupari, alique ab actibus publicis intentionem ejus abducere; omnes tamen uno momento fuisse interdicti, XVI, 1364.

HIERONYMUS (S.). — Quantum possum mea recitari memoria nunquam venatorem in bonam partem reperi, XXV, 1201. — Venationes regis in Babylone, XLV, 159.

AUGUSTINUS (S.). — Diabolus pessimus venator mundi, XXXVIII, 354. — Venator, XXVIII, 65, 136, 535, 718; XL, 560. — Venatorum labor, XLVIII, 44. — Venatores cum ursis certantes, XL, 639. — Venatorum amatores, et venatores ipsos venatus est Dominus, XXXVIII, 333.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Venatio tempore Quadragesime condemnatur, LVII, 581.

PAULINUS (S.), Aquileiens. — Venationes et diuturnæ persagationes omnibus servis Dei interduntur, præsertim clericis, CLIX, 316.

JONAS, Aurelian. — De his qui, propter venationes et amorem canum, causam pauperum negligunt, CVI, 215.

RATHERIUS, Veron. — Quodam arguit sui temporis episcopos qui Germanorum more venationes sectantur, CXXVI, 291.

ANDREAS, Vallumbros. monac. — In Vita S. Anselmi mores clerici dissolutos describit, ejus perique venationes lubricis nam canibus et accipitribus erant dediti, CLIII, 141.

GERHONUS præposit. — Arguuntur clerici venatione, CXCV, 1418.

JOANNES SARESBER. — De venatione, de auctoritate et speciebus ejus; de illius exercitio ficto et illicito, CXCLIX, 390. — Nemrod et Esau venatores coram, id est contra Dominum, 534. — Venatorum exultatio non mercede vana et ridicula super prædam caput; regem Capreum captum credas, 491. — Venationis et habundantia in mente antiquorum poetarum, 500, 591. — Venatio pars eorum qui a Deo peregrinantur, 354, 355.

— Ubi sunt, ait propheta, qui in avibus carni incedunt? *ibid.*

— Venatio voluptatem parit quæ amica epulis est, par-

tionibus, convivis, modulationibus, et ludis, cultibus operosius exquisitis, stupris et variis immunditiis. Quomodo ratio habenda sit locis, temporibus, modo, et personis ut licita sit venatio, 598.

PETRUS BLESSENSIS. — Walerium episcopum octogenerium hortatur ut a studio venandi cesset, multis rationibus, CCVII, 169. — Item quemdam Saresber. archidiaconum a voluptate accipii dissuadet, 181. — Non

bene conveniat elicium et accipiter, afflictio carnis et exercitium voluptatis, 182. — Non decet Christi discipulum currere et clamare post aves voluptuosas, 185.

ABSALO, abbas. — Nonne tibi videtur Verbum caro factum in his qui de patrimonio crucifixi viventes, exinde pascent non pauperes, sed canes, accipitres, histriones? CCXI, 53.

CLXXII.

INDEX

DE VITIIS ET ERRORIBUS ETHNICORUM SPECIALIBUS,

QUÆ SS. PATRES OBTRACTARUNT ET IMPUGNARUNT,

ORDINE RERUM ALPHABETICO EXARATUS.

ADULATIO. — Aristoteles et Platu adulatores, Tertull., I, 500.

ADULTERIUM. — Spensippus in adulterio periiit, Tertull., I, 500.

ÆQUITAS (égalité). — Æquitas Platonis quæ familiam tolleret, Lactant., VI, 417, 418.

AFFECTUS. — Error Chrysippi et Stoicorum de affectibus, S. Hieronymus, XLII, 542. — Error Stoicorum de affectibus, S. Augustin., XXXIX, 1528; XLI, 259; XXXIV, 395, 396. — Error Academicorum circa affectus, Joan. Saresber., CXCIX, 641.

ANIMA. — Errores Epicureorum circa animam, Tertull., II, 19. — Circa substantiam animæ errarunt Ænesidemus, Anaximenes, Heraclitus, Heraclides, *ibid.*, 660. — Circa animam turbata doctrina Anaxagoræ, *ibid.*, 666. — Error Archimedis de anima, *ibid.*, 669. — Contra vim principalem animæ stant Messenius, Dicaearchus, Andreas, Asclepiades, *ibid.*, 670. — Error Chrysippi de anima, *ibid.*, 653. — Error Cleanthis de anima, *ibid.*, 685. — Errores circa substantiam animæ Hipparchi, Heracliti, Hipponis et Thaletæ, Criticæ et Empedoclis, Epicuri, Critolæ, Peripateticorum, Stoicorum, Zenonis et Democriti, Tertull., II, 653, 667. — Errores circa immortalitatem animæ Epicuri, Senecæ, Pythagoræ et Empedoclis, Tertull., II, 19. — Error Empedoclis de loco animæ, *ibid.*, 671. — Error de statu animarum post mortem ex Acheronticis libris, Arnob., V, 903. — Aristoxeni erronea opinio de anima, Lactant., VI, 779. — Cicero infideliter docuit immortalitatem animæ, *ibid.*, 410. — Error Dicaearchi circa animam quam dicit perituram cum corpore, *ibid.*, 761. — Argumenta Platonis insufficientia ad probandam immortalitatem animæ, *ibid.*, 762, 763, 764. — Epicurus dicit animam cum corpore perire, S. Hieronymus, XXIII, 394. — Epicuri error circa immortalitatem animæ, S. Aug., XXXII 1932. — Error Epicureorum de anima quam dicunt cum corpore perituram, *id.*, XXVIII, 811. — Error Platonis circa animas, Plato dicebat animas et cælo lapsas in corpora detrudi, *id.*, XXXII, 587; XXXIII, 718. — Error Pythagoræ circa animas. Pythagoras dicebat animas et cælo lapsas in corpora detrudi, *id.*, XXIII, 718. — Error Stoicorum circa animam: Stoici dicebant animas esse a propria substantia Dei, XXXII, 718, 723. — Error Zenonis circa animam quam dicebat esse mortalem, *ibid.*, 953. — Stoici dicunt mortalem esse animam, *id.*, CXI, 414. — Error Peripateticorum de anima: dicunt quamdam particulam animæ esse æternam, reliquam autem esse mortalem, Raban. Maur., CXI, 415. — Epicurus dicit animam nihil aliud esse quam corpus, *ibid.*, — Varro dicit animam esse ignem mundi, *ibid.*, — Error Anaxagoræ circa animam, Joan. Saresber., CXCIX, 382. — Error Epicuri circa animam quam dicit mortalem, *ibid.*, 977. — Error Pythagoræ de animabus, *ibid.*, 923. — Error Socratis circa animam quam credit esse Deum, *ibid.*, 982.

ASTROLOGIA. — Astrologia Mathematicorum reprehenditur, Joan. Saresber., CXCIX, 442, 443.

PATROL. CCXX. INDICUM III.

ATOMI. — Atomorum doctrina ab Epicuro propugnata, S. Aug., XXXIII, 64. — Juxta Epicurum confiat in immensum corpusculum casus acervum, Joan. Saresber., CXCIX, 377. — Error Peripateticorum circa atomos, *ibid.*, 358.

AULICI. — Aulicorum adulationes reprehenduntur ex Javenali, Joan. Saresber., CXCIX, 482.

BONUM SUMMUM. — Error Aristippi circa summum bonum, Lact., VI, 366, 760. — In quo summum bonum posuerit Aristoteles, et quid per virtutem intelligat, *ibid.*, 370. — Error Dinomachi de summo bono, *ibid.*, 364. — Error Epicuri circa summum bonum, *ibid.* — Circa summum bonum error Herilli, *ibid.* — Error Hieronymi philosophi circa summum bonum, *ibid.* — Error Peripateticorum circa summum bonum, *ibid.* — Error Zenonis de summo bono, *ibid.*, 423. — Error Academicorum circa summum bonum, S. Aug., XI, 625, 626, 627.

CERTITUDO. — Anaxagoras errat circa certitudinem, Lact., VI, 424, 428. — Circa certitudinem error Arcesilæ, *ibid.*, — 359, 361. Nihil certum juxta Carneadem, sicut nulla virtus, *ibid.*, 395, 396.

CONCUPISCENTIA. — Effectus concupiscentiæ ex Ovidio, Joan. Saresber., CXCIX, 403.

CORPUS. — Nihil admittebat Zeno nisi existentiam corporum, S. Aug., XXXIII, 953.

CORRECTIO. — Error Archylæ Tarentini circa correctionem, Lactant., VII, 152, 153.

CORRUPTIO. — Corruptor adolescentiæ Socrates, Tertull., I, 500.

CREATIO. — Error Ciceronis de creatione mundi, Lactant., VI, 397. — Error Democriti circa creationem, *ibid.*, 760. — Error Epicuri circa creationem animalium, *ibid.*, 516. — Errores Homeri circa creationem, Lactant., VI, 131.

CRAPULA. — Aristippus nepotatur, Tertull., I, 500.

CULTUS DEO DEBITUS. — Error Ciceronis circa cultum Deo debitum, Lactant., VI, 457. — Lucretii impietas, *ibid.*, 265. — Philosophi eradicarunt cultum et honorem Deo debitum, *id.*, VII, 115. — Plato impius, *id.*, VI, 457.

CURIOSITAS. — Philosophorum curiositas, S. Bernard., CLXXIII.

DEUS. — Errores circa Deum. Socratis error de Deo, Tertull., I, 500. — Thales errat circa Deum, *ibid.* — Plato errat circa Deum, *ibid.* — Errores Platoniorum circa Deum, *id.*, II, 19. — Stoici errarunt de Deo, *ibid.*

Arnobius probat falsitatem deorum ethnicorum ex eorum historicis et citat Antistatem, Valerium, Antiochum, Arnob., V, 83. — Ex probrosis deorum Arnobius falsitatem istorum deorum probat et Apollodorum memorat, *ibid.*, 1050. — Arnobius falsos arguit deos ex ridicula eorum origine et numero et memorat Aristotelem, Granium, *ibid.*, 979; Cæsium, *ibid.*, 994; Ciceronem, *ibid.*, 945; Censium, *ibid.*, 991; Cratem, *ibid.*, 989. — Dii pagani fuerunt homines juxta Evhemerum, Ennium, Nicanorem, Pellæum, Leontem, Theodorum. Hipponem,

Diagoram, Melium, *ibid.*, 1062. — Dissensiones paganorum de Deorum numero ex Ephorbo, *ibid.*, 989. — Plautus, Sophocles, Euripides memorantur de erroribus paganorum circa cultum deorum, *ibid.*, 1265. — Cultus deorum prohibitus ex Heraclito, *ibid.*, 1143. — Errores circa numerum et originem deorum; quæ de re citantur Hesiodus, Lucretius, Manilius, Memorialia scripta, *ibid.*, 989, 951, 993, 1185. — Dissidia paganorum circa deorum originem, numerum, probrosa in cultu deorum habitus, eorum historiarum ridiculæ, vanæ occupationes et eorum inconstantia ex Mnasea, Myrtillo, Varrone, Nigidio, Homero, Epicharmo, Sophocle, Apollodoro, Panyassi, Polemone, Sosibio, Patrocle, Thurio, Plutarcho, Philostephano, Posidippo, Pindaro, Timotheo theologo, Valerio, Varrone, Constant. *ibid.*, 988, 989, 991, 984, 1121, 1156, 1050, 1206, 1048, 1088, 1096, 993, 1009, 1019. — Anaxagoræ error circa Deum, Lactant., VI, 131. — Error Anaximenis circa Deum, *ibid.*. — Error Cleanthis circa Deum, *ibid.*. — Error Diagoræ circa deos, *ibid.*, 120. — Ennii de diis historiæ ridiculæ *ibid.*, 190. — Epicurus negat deos, *id.*, VII, 87. — Historiæ ridiculæ Evhemeri circa deos, *id.*, VI, 174. — Ridicula Homeri theologia, *ibid.*, 125. — Insufficiens doctrina Platonis circa Deum, *ibid.*, 597. — Poetarum error circa deos, *ibid.*, 159, 170, 171, 215. — Protagoras deos revocat in dubium, *ibid.*, 120. — Pythagoras pantheista, *ibid.*, 131. — Circa iram Dei Stoicorum error, *id.*, VII, 88. — Stoici putant astra esse deos, *id.*, VI, 278. — Thaletis error circa Deum, *ibid.*, 132. — Anaximenes putat ærem esse Deum, S. Aug., XXXII, 783; XXXIII, 745; vel Deos ex ære gigni, *id.*, XLI, 226. — Anaxagoras putat mentem esse Deum, *id.*, XXXIII, 412. — Error Democriti circa Deum, *ibid.*, 445. — Diagoras atheus, *id.*, XLIII, 560. — Epicurus negavit Deos, *id.*, XLI, 601. — Plato multorum deorum cultum docuit, *ibid.*, 225. — S. Augustinus. notat ridicula quæ de diis Varro scripsit, *ibid.*, 178. — Zenonis error circa deos quos dicebat ex igne ortos, *id.*, XXXIII, 953. — Theologi inter quos Dionysius Stoicus mundum Deum esse dixerunt, Raban. Maur., CCXI, 415. — Alii, ut Thales Milesius, contenderunt mentem esse Deum, *ibid.*. — Quidam autem animum in omnibus commensantem et lucidum, ut Pythagoras, putaverunt esse Deum, *ibid.*. — Quidam mentem solutam putaverunt esse Deum, *ibid.*. — Quidam et spiritum et mentem, ut Maro, putaverunt esse Deum, *ibid.*. — Epicuri admittunt Deum otiosum et inexercitatum, *ibid.*. — Stoici affirmant deum corporalem, *ibid.*. — Epicurus dicebat Deum constare ex atomis, *ibid.*. — Pythagoras dicit Deum constare ex numeris, *ibid.*. — Philosophi non aut imperfecte Deum cognoverunt, *id.*, CLXXXIX, 812. — Ciceronis error circa Deum, Joan. Saresber., CXCI, 992. — Varronis error circa Deum, *ibid.*, 990, 991. Varro quot sunt pestes, tot putat esse deos, *ibid.*. — DISSIDIA. — Philosophorum dissidia, Lactant., VI, 556, 597; S. Aug., XXXIV, 122, XLI, 601. — Dissidia Varronis in theologia sua, *id.*, XLI, 218. — DIVINATIONES. — Divinationes mathematicorum, S. Aug., XXXII, 737; XL, 29. — DIVITIÆ. — Error Democriti de divitiis, Lactant., VI, 422. — DOLORES. — Error Epicuri circa dolores, S. Hieronym., XXIV, 641. — Circa dolores error Ciceronis, S. Aug., XXXIII, 667, 668. — DUBIUM UNIVERSALE. — Dubium universale Academicorum, S. Aug., XLII, 1019, 1056. — Academicorum dubium universale, Raban. Maur., CXI, 414. — Circa dubium universale, Petr. Abælardus citat Aristotelem, Petr. Abælardus, CLXXVIII, 1319. — Academicorum dubium universale redarguitur, S. Bernard., CLXXXII, 1062. — De omnibus dubitabant Academici, Joan. Saresber., CXCI, 638, 981. — Arcesilas docuit dubium universale, *ibid.*, 990. — Dubium universale Ciceronis, *ibid.*, 992. — Dubium universale Zenonis, *ibid.*, 981. — DURITIA. — Agendi ratio Platonis erga Hermlam, Tertull., I, 500. — EDUCATIO. — Error Stoicorum de educatione mulierum et servorum, Lactant., VI, 429. — ERROR. — Cicero non avertit populos ab errore, Lactant., VI, 263, 261. — Homerus multiplices inter errores versatur, *ibid.*, 131. — Errores plures apud Pythagoram, S. Aug., XXXII, 589. — FATUM. — Fatum mathematicorum, S. Aug., XXXII, 1061. — Epicuri fatum, Joan. Saresber., CXCI, 977. — Stoici inducunt fatalem necessitatem, *ibid.*, 976. — FELICITAS. — Epicuri exsuperatio ridicula circa felicitatem bonorum, Lact., VI, 434. — Erraverant philosophi felicitatem ponendo in hac vita, S. Aug., XLI, 627, 628; XXXIII, 850, 667. — Error Stoicorum circa felicitatem, S. Aug., XXXVIII, 812. — Zeno beatitudinem po-

nit summam in virtutis ipso cultu, S. Aug., XII, 1019. — FIDES BONA (*bonæ fidei*). — Anaxagoras infidelis depositi custos, Tertull., I, 500. — FORNICATIO. — Fornicator Diogenes, Tertull., I, 500. — Democritus fornicator, *ibid.*. — Aristippus iurcator, Lactant., VI, 593. — FORTUNA. — Error Ciceronis de fortuna, Lactant., VI, 120. — Error Epicuri circa fortunam, *ibid.*. — GULA. — Gulam exprobat Tertullianus Hortensio oratori, Ausidio Larconi, Asinio Celeri, Tertull., II, 1048. — HERESSES. — Pythagoræ doctrina fons hæreseos, S. Hieronym., XXII, 1148. — De Zenone quoque hæreses manant, *ibid.*. — Hæreses a philosophis proveniunt, Raban. Maur., CXI, 415, 416. — HOMO. — Error Anaxagoræ circa finem hominis, Lactant., VI, 571. — Error Dicaearchi circa finem hominis, *ibid.*, 404. — HOSPITALITAS. — Error Ciceronis circa hospitalitatem, Lactant., VI, 665, 673. — IDEÆ. — Idææ innatæ contra Platonem, Arnob., V, 849. — Error Platonis de Ideis, Pet., Abælard., CLXXVIII, 1307. — IGNORANTIA. — Ignorantia philosophorum, Lactant., VII, 736. — Ignorantiam philosophi aluerunt quia Deum ut invenerunt non exposuerunt, Raban. Maur., CXI, 415. — IMPIETAS. — *Vide cultus Dei*. — IMPOTENTIA PHILOSOPHORUM. — Citantur Plato, Cronius et Numenius, Arnob., V, 825, 826. — INSUPIENTIA. — Causa insipientiæ philosophorum, Lactant., VI, 664. — INSOLENTIA. — Insolens Diogenes, Tertull., I, 500. — INVERECUNDIA. — Inverecundia Cynicorum, Lactant., VI, 394; S. Aug., XLI, 428. — Inverecundia Diogenes Cynici, S. Aug., XLI, 428. — Cynicorum inverecundia, Raban. Maur., CXI, 415. — Gymnosophistarum inverecundia qui nudi per indiam philosophantur, *ibid.*. — IRA. — Non separarunt Stoici iram malam ab ira bona, Lactant., VII, 129. — LIBERTAS. — Error Ciceronis circa libertatem quæ fato consonam facit, Joan. Saresber., CXCI, 992. — MALA. — Error Stoicorum circa mala, S. Aug., III, 629, 630. — MATERIA. — Errores Zenonis circa materiam, Tertull., II, 19. — Error Peripateticorum de eternitate materis Joan. Saresber., CXCI, 858. — MUNDUS. — Aristoteles docuit eternitatem mundi, Lactant., VI, 515, 753, 756. — De mundo errores philosophorum et errorum causa, *ibid.*, 739. — Error Platonis circa eternitatem mundi, *ibid.*, 780. — Error Anaximandri de mundis infinitis, S. Aug., XLI, 226. — Error Epicuri de constitutione mundi, Epicurus dicit mundum ex atomis consistere, Sever. Boet., LXIV. — Error Platonis circa animam mundi, Petr. Abælard., CLXXVIII, 1320. — MUTILATIO. — Stoici mutilabant homines ad tollendas voluptates, Lactant., VII, 689. — NATURA. — Error Stoicorum circa naturam, Lactant., VI, 741. — OCCUPATIONES. — Occupationes vanæ philosophorum, S. Hieronym., XXVI, 504. — OPTIMISMUS. — Plato docet optimismum, Petr. Abælard., CLXXVIII, 1326. — ORATIO. — Peripateticorum de oratione sententia, Sever. Boetius, LXIV, 406. — PECCATA. — Zeno contendit peccata omnia esse paria, Lactant., VI, 425. — Error Academicorum circa paritatem omnium peccatorum, S. August., XI, 312. — Error Stoicorum de peccatis, *ibid.*, 339. — Error Stoicorum circa paritatem peccatorum, Raban. Maur., CII, 414. — Peripatetici dicebant omnia peccata esse æqualia, Joan. Saresber., CXCI, 858. — PERCEPTIO EXTERNA. — Errores Academicorum, Heracliti, Dioclis, Empedoclis, Platonis, Stoicorum, Epicureorum, de perceptione externa, Tertull., II, 674. — Error Epicureorum de perceptione veritatis, S. August., XXXIII, 441. — PERIODI. — Error Epicuri circa periodos, S. Hieronym., XXIII, 1020. — PHANTASIE. — Phantasie Stoicorum, Joan. Saresber., CXCI, 641, 642. — PHILOSOPHIA. — Philosophia insufficiens regna ad bene vivendum, Lactant., VI, 417. — Non tradit veram religionem, *ibid.*, 266. — Stultas cogitationes philosophia, *ibid.*, 550. — Philosophia non sapientiam studiosa, *ibid.*, 553, 555, 453. — Philosophia inutilis ad veritatem inquirendam et ad mores informandos, *ibid.*, 453, 523, 601. — Philosophia pernicioosa, *ibid.*, 349. — Philosophia veritatem perturbat, *id.*, VII, 77. Nulla felicitas in philosophia, *id.*, VI, 583. — Impotentia philosophica ad attingend-

veritatem, *ibid.*, 740. — Philosophia civitatum gubernatrix mala, *ibid.*, 418. — Seneca error circa philosophiam aëtoriam, *ibid.*, 390, 391.

POETÆ. — Poetæ sunt perniciosi, Lactant., VI, 549.

PRINCIPIUM RERUM. — Errores circa principium rerum, Heraclitus, Tertull., II, 19. — Error Empedoclis circa principium rerum, Lactant., VI, 320. — Heracliti error circa principium rerum, *ibid.*, 509. — Thaletis error circa principium rerum, *ibid.*, 152. — Error Anaximandri de principio rerum, *ibid.*, 226. — Error Anaximandri de principio rerum, *ibid.*. — Error Democriti de principio rerum, *id.*, XXXIII, 445. — Diogenes dicit aerem esse principium rerum, *id.*, XLI, 326. — Error Stoicorum de principio rerum, *ibid.*, 326, 582.

PROBITIO. — Hippias proditor, Tertull., I, 500.

PROVIDENTIA. — Errores circa providentiam Epicuri primum, Tertull., II, 726, Lactant., VI, 120, 401. — Epicurus negavit providentiam, S. August., XLI, 601. — Error Epicureorum de providentia, Raban. Maur., CXI, 415. — Error Aristotelis de providentia, Joan. Saresberiens., CXCIX, 932. — Stoici negant providentiam, *ibid.*, 447.

RATIO PHYSICA STOICORUM. — Lactant., VI, 183.

RELIGIO. — Error Ciceronis circa explicationem vocis religionis, Lactant., VI, 536. — Epicurus tollit omnem religionem, *id.*, VII, 96. — Socrates sustulit omnem religionem, *ibid.*, 415, 416. — Circa religionem errant philosophi, S. August., XXXIV, 126.

RESURRECTIO. — Errores omnium philosophorum circa resurrectionem, Tertull., II, 49. — Negaverunt philosophi resurrectionem carnis, S. August., 1134; XLII, 902, 903.

SAPIENTIA. — Error Ciceronis circa originem sapientiae, Lactant., VI, 587. — Error Lucretii circa originem sapientiae, *ibid.*, 586, 387. — Philosophia non est sapientia, nec iter ad sapientiam, *ibid.*, 352, 353. — Error Stoicorum qui dicebant sapientiam esse in scientia, S. August., XXXII, 874. — Dicebant quoque hominem nulla sapientia gaudere nisi in ea perfectus sit, *id.*, XXXIII, 758.

SCIENTIA. — Academici scientiam prorsus sustulerunt, Lactant., VI, 535, 560, 604. — Scientiam sustulit Socrates, *ibid.*, 555. — Error academicorum de scientia, S. August., XXXII, 923.

SENSUS. — Error Epicureorum circa sensus exteriore, S. August., XXXIII, 441.

SIDERA. — Plato contendit sidera esse animata, Sever. Boet., LXIV, 123.

SODOMITA. — Sodomitæ philosophi, S. Hieronym., XIX, 47.

SUMMUM BONUM. — Summum bonum in quo consistit juxta Peripateticos, Joan. Saresber., CXCIX, 858. — Virtus summum bonum juxta Stoicos, *ibid.*, 975.

SOPHISTÆ. — Sophistæ philosophi, Lactant., VI, 536.

SUICIDIUM. — Doctrina sui ipsius occisionis tradita a philosophis, Lactant., VI, 407, 408. — Sui ipsius occisionem docuit ipse Plato, *ibid.*, 408, 409.

SUPERBIA. — Superbia philosophorum, S. August., XXXVIII, 777; XXXII, 707. — Superbia Platonis effecit ut non potuerit indicare viam salutis, *id.*, XXXII, 747; XXXIII, 440. — Philosophi superbi, S. Bernard., CLXXXIII, 359.

TYRANNIS. — Pythagoras et Zeno tyrannidem affectant, Tertull., I, 500. — Lycurgus tyrannidem quoque affectat, *ibid.*. — Quæ sit oppressio tyrannidis juxta Platonem, Joan. Saresber., CXCIX, 854.

VANITAS. — Ciceronis vanitas, S. August., XXXIII, 586. — Vanitas philosophorum, S. Bernard., CLXXXIII, 359.

VERITAS. — Error Democriti circa veritatem quam dicit in puteo inclusam, Lactant., VI, 459. — De veritate error Academicorum, S. August., XXXII, 924. — Philosophi veritatem in iniquitate detinuerunt, *ibid.*, 707. — Philosophi non potuerunt invenire viam veritatis, *id.*, XXXVIII, 776. — Versutiae philosophorum ut doctrinæ insanitatem celent, *id.*, XXXIII, 431.

VIRTUS. — Plato omnium virtutum eversor, Lactant., VI, 420.

VITA. — Error Ciceronis circa vitam, Lactant., VI, 412.

VITA FUTURA. — Error Epicureorum circa futuram vitam, S. August., XXXIII, 589; XXXIX, 1528; XXXIII, 668.

VOLUPTATES. — Doctrina Epicuri omnibus voluptatibus favet, Lactant., VI, 593, 404. — Voluptati inserviebant Peripatetici, *id.*, 570. — Doctrina Epicuri circa omnes voluptates et summam felicitatem, Joan. Saresber., CXCIX, 675, 977.

SERIES DECIMA NONA.

Cum nemo, nisi divina innitatur misericordia, bonum facere et a malo declinare queat, ad Deum precando confugere necesse est. Itaque in hac Serie decima nona proponimus Indices de oratione in genere, scilicet de illius necessitate, præstantia, effectibus, conditionibus variis, etc., de oratione mentali et vocali: de orationibus in Ecclesia catholica usitatis, et præsertim de Oratione Dominica.

CLXXIII.

INDEX DE ORATIONE IN GENERE,

IN QUO LOGICE DISSERITUR

DE ORATIONIS NECESSITATE ET CONDITIONIBUS, DE EFFECTIBUS, TEMPORE ET LOCO,

DE ORATIONE MENTALI ET VOCALI, ET DE ILLIUS OBJECTIS,

PRO QUIBUS ORANDUM, ETC.

I. — De orationis definitione ac divisione.

HILARIUS (S.) — Oratio officium est infirmitati nostræ conveniens, IX, 578. — Orationis varii gradus, 639. — Orationum triplex genus, 548.

AMBROSIIUS (S.) — Oratio, obsecratio, postulatio,

gratiarum actio quæ sint, XIV, 507. — Orationum varia genera referuntur, XVII, 843.

JUVENCUS. — De oratione, XIX, 64.

HIERONYMUS (S.) — Oratio discursus mentis, XXIII, 32.

AUGUSTINUS (S.) — Oratio locutio est hominis ad

Deum, XXVI, 1028. — Sacrificium est, 575. — Orationis nomine omnes regulæ sanctæ desiderî intelliguntur, XLIV, 500. — Oratio argumentum necessitatis gratiæ, 514. — Clarissima gratiæ testificatio, XXXIII, 766. — Cum oramus, nihil aliud dicimus quam, *Da quod iubes*, 154. — Oratio duplex, interior et exterior, XXXVI, 404. — Orationes obsecrationibus qui differunt, XXXIII, 635. — Plurimæ preces antequam id quod est in mensa, incipiat benedici; orationes, cum benedicitur; postulationes, cum populus benedicitur; et post hæc omnia gratiarum actiones, 636. — Oratio quid sit, XXXIX, 1884; XI, 997.

CASSIANUS (S.) — Orationes sunt quibus offerimus aliquid vel rogemus Deo, XLIX, 783, 784. — Quatuor orationum species, obsecratio, oratio, postulatio, gratiarum actio, 785 et seq.

PROSPER (S.) — Oratio recta Dei donum est, LI, 349. — Orare Deum gratiæ spiritualis munus, 79.

EUGYPIUS. — Obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, LXII, 867.

FULGENTIUS (S.) — Orandi affectus Dei donum est, LXV, 359. — Nec orare condigne quis potest, nec vigilare, nisi se illi Spiritus sanctus infuderit, 185. — Non potest haberi ipse orationis affectus, nisi divinitus fuerit attributus, 350.

BENEDICTUS (S.) — Oratio est ascensio animæ de terrestribus ad cælestia, inquisitio supernorum, invisibilium desideriorum, LXVI, 539. — Est familiaris conversatio, et conjunctio hominis cum Deo. Est hominis Deo adherentis affectus, et familiaris quædam et pia collocutio, et statio illuminatæ mentis ad fruendum quandiu licet, *ibid.* — Est mentis devotio, id est conversio in Deum per pium et humilem affectum; humilem ex conscientia infirmitatis propriæ; pium ex consideratione clementiæ divini, *ibid.*

CASSIODORUS. — Oratio est oris ratio, quem prout allegamus vota nostra pendentes, LXIX, 703. — Deprecatio est frequens et assidua supplicatio, quæ ab imo pectoris profertur arcano, *ibid.* — Duo sunt genera orationum, 708.

GREGORIUS MAGNUS (S.) — Oratio et deprecatio qui differant, LXXIX, 639.

ALCUINUS. — Oratio est suavis animi cum compunctione cordis deprecatio, C, 587.

RABANUS. — Oratio petitio dicitur, CXI, 126. — Est ascensio animæ de terrestribus ad cælestia, CX, 616. — Obsecratio est petitio pro peccatis, quæ vel pro præsentibus vel pro præteritis admissis suis unusquisque compunctus veniam deprecatur, CXII, 590. — Orationes sunt quibus aliquid offerimus Deo, *ibid.* — Postulationes sunt, quibus pro omnibus hominibus, pro regibus et omnibus qui in sublimitate sunt, supplicamus. Gratiarum actiones quas mens Domino refert cum præterita Dei recollit beneficia, vel cum præsentia compleantur, aut cum in futuram quæ et quanta præparaverit diligentibus eum prospicit, *ibid.*

BRUNO (S.) — Oratio est oris ratio, quam prout referimus, vota nostra pendentes, CXLII, 169. — Deprecatio est frequens et assidua supplicatio, quæ ab imo pectoris profertur arcano, *ibid.*

JOANNES Carth. — Qui orat contritionem habet et gemitum, maxime quando peccata deservit; qui laudat, et gratias agit, gaudio et lætitia spirituali perfunditur, CLIII, 721.

BRUNO (S.) Carth. — Quid per obsecrationes, orationes, postulationes et gratiarum actiones sit intelligendum ostenditur, CLIII, 435. — Per incensum significatur oratio, 374.

RADULPHUS. — Oratio tantum fit pro bonis adipiscendis, obsecratio pro malis removendis, CLV, 1690. — Oratio est pius affectus mentis ad Deum, 1901.

Vita Patrum. — Oratio cum Deo colloquium, LXXIII, 520.

HILDEBERTUS. — Obsecrationes sunt, cum per adjurationes nos a malis liberari petimus, CLXXI, 575. — Orationes, cum nobis aliqua bona dari oramus; postulationes, cum pro aliis rogamus, 574. — Gratiarum actiones sunt de collatis beneficiis, 161.

GODEFRIDUS. — Tunc obsecramus, cum pro necessaria virtutum acquisitione assiduis precum singulis Deo supplicamus, CLXXIV, 72. — Tunc oramus, quando pro adipiscenda peccatorum indulgentia Dei misericordiam imploremus, *ibid.* — Gratiarum actiones persolvimus, cum concessa nobis dona in vera humilitate custodimus, *ibid.*

HUGO DE S. VICTORE. — Oratio est mentis devotio, id est conversio in Deum per humilem et pium affectum, fide, spe, charitate subnixam, CLXXVI, 979. — Tres sunt species orationis, supplicatio, postulatio, insinuat

supplicatio est sine determinatione petitionis humilis et devota precatio; postulatio est determinata petitionis incerta narratio. Insinuatio est sine petitione per solam narrationem, voluntatis facta significatio, *ibid.* — Postulatio tribus fit modis, obsecrando, rogando, simpliciter postulando, 980. — Triplex est oratio: vocis sine devotione; devotionis sine voce; vocis cum devotione, 751, 752.

HERVÆUS. — Obsecratio est oratio cum adjuratione vel obtestatione: oratio autem simpliciter facta est rogatio, CLXXI, 1277.

BERNARDUS (S.) — Obsecratio consistit in verecundo affectu, CLXXXIII, 698; oratio, in affectu puro; postulatio, in amplo affectu et fiducia latitudine; gratiarum actio in devotione suavissima, *ibid.*

THOMAS Cisterc. — Obsecrationes sunt pro remittendo peccato, orationes pro acquirendo bono, postulationes pro proximo, gratiarum actiones Deo, CCVI, 306.

GUNTHERUS. — Catholica oratio est regularis et impensa pro salute animæ vel his quæ ad illam prædare valeant divinæ pietatis imploratio, CCXII, 166.

II. — De orationis conditionibus.

TERTULLIANUS. — Omni animi confusione liber debet esse orationis intentio, I, 1167. — Oratio legitima quæ, 1163, 1193. — Jejunis preces agenda, 124. — Quidam ante omnem orationem totum corpus abiebant, 1168. — Orationis officia, 1164.

CYPRIANUS (S.) — Orationis conditiones, IV, 216 et seqq. — Oratio pacifica et simplex, 521. — Quando patrem Deum dicimus, quasi filii Dei agere debemus, 520. — Oratio inefficax sine operibus, 583. — Cogitemus nos sub conspectu Dei stare, 519. — In sacrificiis non ventitantes preces, 522. — Petitio modeste Deo commendanda, *ibid.* — Precatio cum disciplina quietem continens et pudorem, 518. — Debet non vocis sonus, sed animus et sensus orare, 538. — Cito ascendunt orationes quas merita operum ad Deum imponunt, 539.

HILARIUS (S.) — Orationes ubique audit Deus, sed sola innocentia promeretur exaudiri, IX, 348. — Reprehenduntur qui a Deo quid postulant, eum tanquam ei officio debito conveniunt, 544. — Orationes despicibiles quæ, 348. — Orationis bonæ dotes, 391. — Ne sit impudica, 358. — Oratio pura, 549. — Orat cum fiducia qui in carne a carne est peregrinus, 391. — Cum cordis oblatione, 395.

AMBROSIIUS (S.) — Orandum quomodo, XIV, 334; XV, 1509. — In oratione quæ requirantur virtutes, XIV, 350. — Quæ sit præchara illa oratio et gemitus quem non despiciit Deus, 1027. — Humilitas commendat orationem, 528. — Ea divinum sibi precando asciscit auxilium, IV, 1429. — Flexis genibus mitigatur offensæ Domini, et gratia provocatur, XIV, 271. — Si oramus sermo, compellamur et mente, XV, 1280. — Volare facit bona vita orationem, et dat alas precibus spirituales, quibus sanctorum ad Deum evehat oratio, 1512. — Oratio illud apostolico cibo pasta pinguescit, 351. — Cum ora, magna ora, id est, quæ æterna sunt, quæ divina, quæ cælestia, XV, 1472. — Non audit Deus nisi quod dignum suis dicit esse beneficiis, *ibid.* — Cor Deus frequenter non concedat oratus, 1722. — Bonæ orationis ordo, VII, 306. — Prima oratio laudem debet habere Dei, secundæ supplicationem, tertiæ postulationem, quartæ gratiarum actionem, 459. — Oratio debet inchoari a Dei laude, et in eam desinere, *ibid.* — Ut mens bene possit orare, præcedit Spiritus et ducit eam in viam rectam, ne obrepant carnalia, ne minora, ne etiam majora viribus, 1662. — Si vis operari orationem tuam, leva parvas manus per innocentiam, 458. — Quod oras, mores tui loquantur, fides adjuvet, opera commendent, 358. — Secreto magis orandum quam cum vociferatione, 457. — In oratione multum verecundia placet, et prodest, 44. — Flere in oratione virtutis est, 1514. — Non locus orationum commendat, sed devotus animus, XVII, 54. — Pacificus animus in oratione esse debet, 469.

CHROMATIUS (S.) — Clamore vocis non est opus in oratione ad Deum, quem scimus secreta cordis intueri, sed clamore fidei, ac religiosæ mentis devotione, II, 358. — Non sit multiloquentia verborum, *ibid.* — Pharisæi se jactantes reprobat oratio; Publicanus humilis et submissus iustificatus descendit, *ibid.*

HIERONYMUS (S.) — Orandum flexo corpore et mentis erigenda ad Dominum, XXII, 592. — Orandum secreto, et clauso pectoris cubiculo, XXIV, 564. — Oratio qualis esse debeat, XXVI, 330. — Perseverantia in oratione commendatur, XXIV, 754. — Oratio perseverans propheta notatur, 604.

AUGUSTINUS (S.) — Oratio optima, vita iusta, *XLII*, 653. — Quam celeriter accipiuntur preces bene operantium, *XXXVI*, 462. — Orationem fides precedit, *XXXIII*, 878. — Si fides deficit, oratio perit, *XXXVIII*, 635. — Fides, spes et caritas orantem perducunt ad Deum, *XXXIII*, 801. — Oratio semper jejuna ab odio, semper dilectione pascitur, *XXXVIII*, 1044. — Fides in Christum, ratio impetrandi, *XXIV*, 1536. — In nomine Christi nihil petit, qui de Christo sentit, quod non est sentiendum; vel qui petit aliquid ad salutem non pertinens, 1896. — Petitur in nomine Salvatoris, quod pertinet ad rationem salutis, *XXXV*, 1852. — Oratio non est iusta, nisi per Christum, *XXXVII*, 1456. — Oramus ad illum, per illum, in illo, 1082. — Supplicantiis congruens situs, genua flegere, extendere manus, solo prosternei, *XL*, 597. — Fronte terram percipere, *XXXVIII*, 1419. — Orandum est perseveranter, *XXXVI*, 801. — Orationis instantia commendatur, *XXXVII*, 1539. — Famelici Dei esse debemus, ante janam conspectus illius mendicemus in orationibus, 1895, 1896. — Orationes iustorum cum lacrymis et gemitu, *XXXVIII*, 195. — Orantis gemitus, *XXXVI*, 224. — Oratio munda quoniam, *XLIV*, 502, 504. — Orationis alae duae, jejunium et elemosyna, *XXXVI*, 482. — Oratione sua humiles contingunt Deum, *XXXVIII*, 267. — Oratio sit casta, ut non quod cupiditas, sed quod caritas querit optemus, 1044. — Cor quod recte petit, pulsatur et querit, pium esse debet, 568. — Vita pulsatur, aperitur, *ibid.* — Orandum non voce sonante, sed conscientia ad Deum clamante, *XXXIX*, 2281. — Utilius est saepius orare breviter, quam semel aliis prolixè, nisi orationi devotio inspirata, ipso nesciente qui orat, prolongaverit, *XXXII*, 1456. — Oratio qualis esse debeat, 1516. — Oranti humilitas necessaria, *XLV*, 1865. — Qualiter ante orationem et in oratione affectus esse debeamus, *XL*, 1057. — Oratio sit perseverans, *XXXIX*, 1909. — Orando quid observandum, *XXXVII*, 1531. — Quomodo orandum, *XXXIV*, 1274. — Quid oremus sicut oportet nescimus, *XLIV*, 531. — Oranti duo cavenda, ne aut quod non debet, aut a quo non debet petat, *XXXVIII*, 578. — Sic orandum est quomodo docuit Christus, *XXXVII*, 1532. — Oratio incipere debet a laude Dei, 1882. — Multiloquium in oratione vitandum, *XXXVIII*, 558. — Orare in clausis cubiculis quid, *XXXII*, 1195. — Quando oras, claudere ostium, ne tentator ingredatur, *XXXVII*, 1834. — Magna in oratione intentio magnum exprimit orantis affectum, 1588. — Qui orationem suam tepidam, frigidam et pene nullam dolet, jam orat, *XL*, 127. — Orantes quoniam Deus exaudiat, *XXXVII*, 1580. — Quis fiduciam habere possit, quod accipiat quod petit, *XLIV*, 511. — Qui manent in Christo, accipiunt quod petunt, *XXXV*, 1842. — Deus solos pauperes exaudiat, *XXXVIII*, 864. — Qui vult audiri a Deo, prius audiat eum, 126. — Non accipiunt homines quod petunt, quia male petunt, *XXXV*, 1824. — Aliquando Deus iratus dat quod petit, et Deus propitiis negat quod petit, *XXXVIII*, 1567; *XLIII*, 429. — Nonnullis impatientibus Deus quod petebant concessit iratus, *XXXIII*, 175. — Exaudiuntur multi et multis modis, non solum Christiani, sed et Pagani, Judaei, Haeretici, *XLIII*, 429. — Preces improborum quomodo exaudiuntur, *XXXV*, 2024. — Multi clauso ore exaudiuntur a Deo, et multi in magnis clamoribus non exaudiuntur, *XXXVII*, 1604. — Deus alios exaudit, alios non, prout cuique novit expedire, 1088. — Superflua petens non proptitio Deo exauditur, *XXXVIII*, 203, 498. — Deus non exaudit ad temporalia, ut intelligamus ab ipso desideranda sempiterna, *XXXVI*, 438. — Male usurus homo eo quod vult accipere, Deo potius miserante non accipit, *XXXV*, 1824. — Pater est Deus, et quod male cupiunt filii non dat, *XXXVII*, 1899. — Non est petendum aliquid quasi fixum, sed quod nobis Deus expedire scit, *XXXVI*, 624. — Cum id amamus quod vult Deus ut amemus, procul dubio daturus est nobis, 202. — Deus forte aliquid dare differt, sed neminem relinquit esurientem, *XXXV*, 1557. — Deus si non dat horam, exercet querentem, non contemnit petentem, *ibid.* — Vult orationibus desiderium nostrum exerceri, quo possumus capere quod praeparat dare, *XXXIII*, 502. — Fidelis multa deprecatur secundum saeculum, et non exauditur, ad vitam autem aeternam semper exauditur, *XXXVI*, 718. — Quorum preces Deus exaudiat aut respiciat, *XL*, 1041. — Precibus Saul veniam negat Deus, quam David deprecanti concedit, quia non idem utrique cordis affectus, *XXXV*, 2525.

CASSIANUS (S.) — Attentio et devotio in oratione quomodo habetur, *XLIX*, 859. — Oratio brevis et frequens Deo accepta, 817, 818. — Attissimum silentium oratio requirit, 89. — Secreto et in abscondito quomodo facienda, 800. — Qualis esse debeat ex sententia S. An-

tonii, 807. — Orationis perseverantia, seu constantia requiritur, 775. — Orationes nostrae cur non semper exaudiantur, 909.

PROSPER (S.) — Oratio quae non fit per Christum, non potest delere peccatum, sed etiam ipsa fit ad peccatum, *LI*, 505. — Quomodo petamus quae accepimus, *ibid.* — Quod preces Ecclesiae non exaudiantur pro omnibus, ad occulta Dei iudicia referendum, 665. — Cito obliuntur preces quae hoc petunt quod vult ille qui petitur, 579.

PETRUS CHRYSOLOG. (S.) — De perseverantia orationis, *LII*, 509, 510, 511. — Oratio optima cum jejunio et elemosyna. Haec tria conjunctim esse debent, 519 et *segg.*

† SALVIANUS (S.) — Oratio qualis esse debeat, *LIII*, 65.

LEO MAGNUS (S.) — Orationis conditio, *LIV*, 294, 304. — Cur Deus differat exaudire orantes, *LV*, 74.

MAXIMUS (S.) TAUR. — Quibus proprietatibus praestat oratio, quibusne sit socianda virtutibus, *LVII*, 490. — In oratione perseverandum docet exemplum Cananae mulieris, 745.

LAURENTIUS (S.) NOVAR. — Non strependum in oratione, non confuse atque intemperata voce dispergenda verba, *LXVI*, 122. — Clamandum, non voce, sed mente, nam et tacentes exaudit Deus, 125. — Si fueris in foro publico, ora intra te, si fueris ante iudicem, ora; si fueris in balneo, ora, et ibi templum est. Mare ante te est, et post te sequitur Pharaon, ora, *ibid.*

BENEDICTUS (S.) — Ad bene orandum requiritur sincera cordis puritas, *LXVI*, 530. — Sæcularium negotiorum fuga, passionum et affectionum mortificatio, querendus est aptus locus ad orandum, remotus et ab omni tumultu secretus, *ibid.* — Summa requiritur attentio, *ibid.* — Brevis debet esse et pura oratio, 480.

CASSIODORUS. — Quis versetetur Deum invocet, *LXX*, 102. — Quis perfecte eret, 117. — Quomodo ante Deum semper oramus, 1078. — Ad Deum plus clamat causa quam lingua, 220. — Quando sapienter et insipienter petimus, 153. — Oratio ex humiliter, mansueto et sincero debet corde procedere, 1008. — Aliud est petere tentando, aliud confidendo, 358. — Fidelium clamor est devotus mentis affectus, 887. — Ad Dominum non clamat, nisi qui petitionem suam ad eum toto cordis affectu dirigit, *ibid.* — Vox deprecationis est puritas orationis, 995. — Si Deum invocares indevotes, iudicium postulas, non veniam, 559. — Vitium orantibus commune, et maxime otiosum, 274. — Deus repellit a mandatis subdolerantes, 840.

GREGORIUS (S.) TURON. — Oratio importuna Deo placet, *LXXI*, 528. — In excessu facienda, 1068.

GREGORIUS MAGNUS (S.) — Mens immunda orationi inepta, *LXXIV*, 953. — Oratio execrabilis cuius sit, 956. — Mens in oratione culpae suae memoriam lacrymis tergat, *ibid.* — Ante orationem immunda ac terrenae cogitationes alegandae, *ibid.* — Oratio nihil obtinet, nisi injuriarum facta fuerit dimissio, 1107. — Oratio citius fastidit in qua Deus non queritur, *ibid.* — Oratione actio, et actione oratio fulcitur, *LXXVI*, 42. — Oratio vera quae sit, 1088. — Oratio grata Deo, quando dicitur, *LXXV*, 915. — Ante orationem conspiciendum est quid in oratione possit reprobari, 936. — Attentio in oratione quantum prosit, *LXXVI*, 238. — Oratio cum bona actione iungenda, *ibid.* — Orari vult Deus importune, 1084. — Constitutioni postulationis conditionem posuit Dominus pietatis, *LXXV*, 360. — Veram orationem efficiunt amari gemitus, non verba composita, 702. — Citius exauditur oratio quae dilectione proximi, praesertim inimici, conditur, 760. — Orationis lacrymae sunt victimae oblationis nostrae, 816. — Compunctio orationis ex amore Dei concepta, fumo ex aromatis comparatur, 1071. — Quampanel orent ut oportet, 1208. — Ante orationem debitoribus dimittendum, 1209. — Oratio, ut ad Deum perveniat, de humilitatis profundo ascendat, *LXXIX*, 652. — Oratio committitur bona opera, 515. — In oratione perseverandum, 635. — A Deo facile exaudiuntur mundi corde simplices et silentio studentes, *LXXVII*, 260. — Cur Deus in parvis et vilibus rebus exaudit preces, 197. — Os nostrum a Deo tanto minus exauditur in prece, quanto amplius inquinatur stulta locutione, 256. — Preces nostrae tanto celerius in Dominicae pietatis aurem sublevantur, quanto saas viciissim pro nobis fusas charitatis ardor exascul, 811.

ISIDORUS (S.) — Numquam est sine gemitu orandum, *LXXXIII*, 675. — mens qualem se in oratione offert, talem post orationem conservet. Nihil proficit oratio, si deavo committitur unde jam iterum venia postuletur, *ibid.* — Pura est oratio quam in suo tempore saeculi non interve-

niant cursu, *ibid.* Mens quæ ante orationem vacans a Deo in illicitis cogitationibus occupatur, dum in orationem venerit, confestim illi imagines rerum quas nuper cogitavit occurrunt. *ibid.* — Purgandus est animus, atque a temporalium rerum cogitationibus segregandus, ut pura acies cordis ad Deum vere et simpliciter dirigatur, 674. — Sicut aullum proficit in vulnere medicamentum, si adhuc in eo ferrum sit, ita nihil proficit oratio illius cujus adhuc dolor in mente, vel odium manet in pectore, *ibid.* — Tardius exaudiuntur quorum iam orationes, ut, dum differuntur, fortius excitatæ majoribus præmiis cumulentur, LXXXIII, 677. — Quoties orantes non cito exaudimur, nostra nobis facta in oculis proponamus, *ibid.* — Non in multiloquio exaudiuntur homines, 678.

ALCUINUS. — Oratio, ut si efficac, per Christum mediatorum Deo offerri debet, C, 1135.

AGOBARDUS (S.). — Oratio debet fieri cum tota fiducia et spe, CIV, 286. — Sine ira et disceptatione, et hesitatione, *ibid.*

CHRISTIANUS DRUTHMARUS. — Domini est præceptum ut inclusa pectoris cogitatione labilisque compressis, oremus eum, CVI, 1515. — Christianos non est necesse multum loqui in orationibus, 1514.

RABANUS. — Non in multiloquio formemus preces nostras ad Dominum sed in compunctione cordis et effusione lacrymarum nos ab eo exaudiri credamus, CX, 15. — Oratio sine intermissione et cum præparatione peragenda, *ibid.*

WALAFRIDUS STRABUS. — Non in clamosa voce, sed in lacrymis et intentione cordis nos exaudiri sciamus, CXIV, 952. — Qui in oratione aliud quam debet petit, aut alio modo quam magister humilitatis insinuat deprecatur, vel orare nescit, vel minus quam potuit proficit, *ibid.* — Qui peracta oratione, vel ad malam consuetudinem, vel ad nova facinora, sine respectu mox prosiluit, fructum orationis perdit, *ibid.* — Quidam in oratione pectus pugnis pavimentum, caput contundunt, voces muliebri gracilitate submittuunt, et in proximo vel verbis vel factis alios conturbare, et semetipsos non metuunt culpabiles exhibere, I, 935. — In orando prohibetur similis esse hypocritis, 99.

HAYMO. — Quando stamus ad orationem, invigilare et incumbere ad preces toto corde debemus, CXVIII, 898. — Cogitatio orationis carnalis et secularis abscedat; claudatur contra adversarium pectus et soli Deo pateat, nec ad se hostem Dei tempore orationis adire patiatur, *ibid.* — Si cum hominibus potentibus volumus aliqua suggerere, non presumamus nisi cum humilitate et reverentia, quanto magis Domino Deo universorum cum omni humilitate et puritatis devotione supplicandum est, 899. — Est acceptabilis Deo oratio que sine odio fraterno funditur, *ibid.*

PASCHASIUS RADBERTUS (S.). — Noli orare ut videaris ab hominibus, sed ora intus, clauso ostio, CXX, 277. — Oretur non strepitu verborum tantum, sed fide ac spe et charitate intus quod querimus impetretur, 275. ISIDORUS MERCAT. — Orandum est recto vultu, CXXX, 883.

ADALGERUS. — Oratio brevis esse debet, CXXXIV, 928. — Qui in oratione pro remedio animæ suæ, vel pro aliorum peccatis, Dominum deprecatur, iste sine dubio in montem oraturus ascendit, 929. — Sicut impossibile est ut videat quis in aqua turbida faciem suam, sic et anima que non purgata fuit a cogitationibus alienis, contemplari non potest Deum, 929.

RATHERIUS. — Male petit qui non petit quod Dominus præcipit, sed quod potius interdicit, CXXXVI, 697. — Orandum iadessinenter cum fiducia et nunquam sine gemitu, 689. — Evagationes mentis in oratione sunt valde noxiæ, 697. — Nisi clamantem ad te adjuves pauperem, non te exaudiet Deus orantem, 692.

BRUNO (S.). — Sine ira, id est, sine odio proximi, sine diffidentia orandum, CLIII, 458.

RADULPHUS. — Cum fide, fiducia et simplicitate petendum est, CLV, 1524. — Petamus omnia propter Deum, 1691. — Cum fide, desiderio, perseverantia, humilitate, bonum æternum quod poscimus, Deum potentem dare credamus, 1802. — Non oremus solis labiis, non tepide, non multiloquio, *ibid.* — Cum perseverantia, Deus enim non spernit preces pauperum; cum humilitate reputantes nos immundos canes, et ad vomitum sordium nostrarum sepe reversos, *ibid.* — Oratio debet esse pia, 1901. — Quæ fit sola corde, etsi non labiis, Deo accepta est. Suranna tacens dicitur clamasse propter vehementem mentis intentionem, et a Deo audita fuisse, *ibid.* — Oratio que solis labiis fit, non est ante Deum acceptabilis, *ibid.* Bene vigilamus in orationibus, si non solum corpore, sed etiam mente et operibus vigilemus, 1250. — Qui solo corpore in oratione vigilat, et opere vel mente in peccato

dormit, talis non vigilat, sed dormire dicendus, *ibid.*

GUIBERTUS. — Non verba orationis, sed mentem pensat Deus, CLVI, 628.

GOFFRIDUS. — Qui ore Deum precatur, et cor ejus quæ mundi sunt cogitat, hujus orationem improbat Deus, CLVII, 196.

ANSELMUS LAUD. — Orando removenda falsa intentio gentilium, CLXII, 1504. — Vitandum multiloquium, *ibid.*

BRUNO (S.), Signiens. — Ubiunque ores si ideo oras ut videaris ab hominibus, non auscipitur oratio tua, CLXV, 114. — Si vis bene orare, intra in cubiculum tuum, redi ad cor; hoc est cubiculum in quo oratio continetur et in quo Deus ipse quiescit, *ibid.* — Ibi ora, ibi loquere, ubi et quod dicis et cui dicis præsto sunt. Clande otium; non enim indiget sono oris, non indiget clamore vocis ille quem oras, *ibid.* — Ad cor respicit, in abscondito videt, non verborum compositionem, sed cordis compunctionem attendit, *ibid.* — Non exauditur oratio quia longa est, sed quia pio mentis affectu fit, a corde contrito et spiritu contribulato, *ibid.*

RUPERTUS. — Tres sunt orationis modi: primas cum oratio ex affectu divinæ inspirationis protenditur, secundas quod Deus non in clamosa voce, non in multiloquio, sed in contritione cordis Dominus exaudiat, quodque oratio brevis et pura esse debeat; tertius dum non solum sine clamosa voce, verum etiam absque motu labiorum quis oral intrinsecus oratione clausa, CLXVIII, 1427. — Oratione composita et ornata non flecitur Deus, 1425. — Oratio longa, si fit cum affectu, laudabilis est, 1424. — Oratio fidelis cor tangit Dei fortiter, 420.

HILDEBERTUS. — Oratio vera est amarus cum compunctione gemitus, CLXXI, 549. — Non desinit orare, qui non desinit amare, *ibid.* — Oratori præmittenda confessio, 568. — Oratio sine jejuniis et elemosinis non est vera: sunt enim duæ ejus alæ ad cælum, *ibid.* — Instant et cum perseverantia petendum, 571. — Et impetret oratio, tria debet habere, petere, querere, pulsare, 574. — Male petit, qui petit que non sunt ad salutem, *ibid.* — Inimici mortem petere insana oratio, 576. — Injuriarum remissio præcipua orationis conditio, *ibid.* — Ut oratio impetret, tria sunt necessaria, oratio, bona vita, perseverantia, 572. — Oratio debet esse veracunda, pura, ampla, devota, 681. — Cor sursum levetur, ne putrescat in terra, 1160.

GODEFRIDUS. — Si in tempore orationis ex per multa distentum non recesserit a nobis, imo vox oris concordet labiis cordis, tunc vera a Domino audiri merebimur, et petitionis nostræ effectum consequemur, CLXXIV, 72. — Cum humilitate et patientia a Deo petendum, 356. — Oratio sit bonis operibus intenta, 350. — Fieri debet mente recollecta, 750. — Et alenta, 914. — Reconciliata cum fratre, 945. — Et imprimis pro spiritualibus, 858. — Et celestibus, 945. — Et non pro se solo orante, 946. — Sine intermissione quod per bonam fit intentionem, 725.

HUGO A S. VICTORE. — Orandi Deum occasionem et rationem nobis præbent nostræ miserie et divini misericordie, CLXXVI, 977. — Quatuor modis fit oratio: veracundo affectu, CLXXVII, 760. — Puro affectu, quando peccator jam per se accedit, et ore proprio coactetur; amplo affectu, quando fit non solum pro se sed pro aliis; fit cum cordis fiducia, quando sine hesitatione promittit, *ibid.*

HERVÆUS. — In carne, non spiritu orat qui polluit mente oral, CLXXXI, 1277.

BERNARDUS (S.). — Omnis oratio tepida, quam non prævenit inspiratio, CLXXXII, 987. — Cavendum ne oratio sit nimis limida, temeraria et tepida, CLXXXIII, 178. — Quæ fidelis, et humilis, et ferrens fuerit, coram sine dubio penetrabit, *ibid.* — Oranti necessaria puritas intentionis et continentia, 809. — Item necessarius est secretum, 985. — Oratio præcipue vigilantiam exigit, 608. — Orationis et jejunii copula, 177. — Oratio perseverans ad gratiam Spiritus sancti necessaria, 522. — Orans ira debet considerare, quid petit, ipsum quem petit, et seipsum qui petit, 754. — Ante orationem præparanda anima, CLXXXIV, 1271. — Veraciter orat, qui aliud in corde non cogitat. Citius ad preces judex flecit ut, si peccator a pravitate sua corrigatur, *ibid.* — Melius est cum silentio cordis orare, quam solis verbis sine intentione mentis. Oratio sit humilis, lectioni jungatur et orationi, 325, 1252, 176. — Fervor et constantia in oratione necessaria, 59. — Orationem irritam facit trivitia, 1280.

ROBERTUS PULLUS. — Oratio corde contrito et humiliato prodire debet, CLXXXVI, 915. — Fit ut, cum preces multiplicamus, Deus non exaudiat, ideo quod manus nostræ sanguine plenæ sint, 916.

ADAMUS SCOTUS. — Necessae est ut cor ab omni phantasmatum inanitate, ante ipsum orationis tempus, prepararetur, CXCIII, 765. — Si volumus ut oratio nostra suave aliquid Deo redoleat, abjicere debemus vanas aut pravas cogitationes, 761. — Orans diligenter in mente attendat quis est ille qui orat, quis ille quem orat, quid sit illud pro quo orat; quomodo orat, *ibid.* — In nos delinquentibus condonandum, 763.

MARTINUS (S.), Legion. — Tam pura, tamque devota et ab omni sterpiti seculari remota sit oratio, ut et mente et corpore infirmis obtinere possit salutem, peccatoribus remissionem et cunctis fidelibus eternam beatitudinem, CCIX, 313. — Qui veraciter ac devote orat, cum Deo loquitur, *ibid.*

ALANUS DE INSULIS. — Inaniter oramus, si spei fiduciam non habemus, CCX, 163. — Petendum pie, ut informetur oratio; perseveranter, ut eradicata sit inleutio; non ex rancore animi cavendum ne pravae cogitationes, sese immiscant, *ibid.*

GUNTHERUS. — Si fidelis non est qui petit, nec orare dicitur, nec exaudiri putandum est, quoniam Deus, praeter fidem, nec orari potest, nec orantem exaudire, CCXII, 156. — Orans si aliud quam bonum, nec orare nec exaudiri dignus est, quia oratio non est nisi de bonis, *ibid.* — Parcimonia oranti necessaria est, quia venter saginatus et stomachus turgens subtilem et puram orationem non possunt intendere, 206. — Castrimonia, ut pura et munda Deo presentetur oratio, quia nihil turpius est quam orationis puritatem libidinis feditate pollinere. Humilitas oranti adesse debet, *ibid.*

INNOCENTIUS III. — Quomodo orandum, CCXVII, 563, 566.

III. — De orationis necessitate.

TERTULLIANUS. — Omni momento hominibus necessaria est oratio, II, 926.

CYPRIANUS (S.) Continua prece opus est, IV, 532.

HILARIUS (S.) — Oratio necessaria est ad passionum tolerantiam, IX, 569. — Ad assequendam caelestium mandatorum scientiam, 568. — Contra tentationes, 409.

AMBROSIIUS (S.) — Necessaria est valde oratio, XVII, 139.

JUVENCUS. — Orare oportet, XIX, 139.

HIERONYMUS (S.) — Orationis necessitas, XXV, 399.

AUGUSTINUS (S.). — Orationis necessitas, XLIV, 151, 317, 318. — Assertitur contra Pelagianos, XL, 443. — Oratio necessaria his qui gratia non aguntur, XLIV, 918.

— Homini, non tantum ut ipsi ignoscatur, sed etiam ne peccet, 256. — Ut non intremus in tentationem, XXXIII, 990. — Oratio admonet quod indigemus adjutorio Domini, ne spem bene vivendi in nobis ponamus, XXXIII, 990. — Invocandum Dei adjutorium, XXXVIII, 895.

— Oratio non propter quod sumus, sed propter quod erimus necessaria, XLIV, 531. — Oratio et gratiarum actio necessaria, XXXIII, 851, 856.

PROSPER (S.) — Et si Deus sciat quid nobis sit necessarium, non propterea non orandum, LI, 77.

LEO MAGNUS (S.). — Oratio necessaria contra vim tentationis, LIV, 337. — Deus jubet ut ad eum recurratur, 458. — Orationis necessitas, LVI, 456. — Etiam sancti oratione egent qua petunt: *Dimittite nobis debita nostra*, 488, 489.

EUGYPIUS. — Cur orandum sit, Deo scientie quid nobis necessarium, LXII, 1031.

BENEDICTUS (S.) — Sicut nobis semper necessarius est habitus ad vitam carnis, sic omnino necessaria est continua oratio ad sanitatem mentis, LXVI, 529. — Facilius crederem hominem sine anima, quam religiosum perfectum sine oratione consistere, *ibid.*

SMARAGDUS. — Oratione requirendum est Dei auxilium, CII, 770.

BENEDICTUS (S.), Abban. — Oratione indigemus ad dona Dei obtinenda, CIII, 724.

SEDLIUS SCOTUS. — In quo non sufficit humana fragilitas, auxilium Dei orationibus implorandum est, 115.

JONAS. — Quanto in oratione acris adversitatibus mundi concutimur, et cogitationum carnalium graviores tumultus patimur, tanto ardentius et vehementius orationi insistere debemus, CVI, 145. — Quantum orationi sit insistendum demonstratur, *ibid.*

HAYMO. — Sicut militi sine armis in bellum ire non convenit, ita homini christiano procedere quolibet sine oratione non expedit, CXVIII, 900. — Quidquid Christianus inchoat, antea orationem ad Deum dirigat, quidquid perficit, et hoc cum oratione perficiat, *ibid.*

ISIDORUS MERCATOR. — Orationibus est invigilandum, CXXX, 15.

PETRUS Cellens. — Necessaria oratio ad praeterita delenda et futura cavenda, CCII, 1129.

ALANUS DE INSULIS. — Orationibus vacandum, CCX, 168. — Sicut militi sine armis exire ad bellum non convenit, ita Christiano cuilibet sine oratione procedere non expedit, *ibid.*

IV. — De orationis effectibus.

TERTULLIANUS. — Oratio ducit spiritum ad Deum, II, 926. — Qui orat, prope est caelo, *ibid.* — Sola est oratio quam Deum vincit, I, 1195. — Diluit delicta, tentationes repellit, persecutiones ex stinguit, pusillanimes consulat, magnanimes oblectat, peregrinantes deducit, fluctus mitigat, 1196. — Murus est fidei; arma et tela nostra adversus demonem qui nos undique observat, *ibid.*

LACTANTIUS. — Orationum plarum efficacia, VII, 596, 599.

HILARIUS (S.) — Orationis virtus contra ignorantiam, IX, 931. — Orationi fidei indolita Dei protectio, 592. — Oratio ad Deum in tentationibus maxima, pars ac spes est salutis, 616. — Spei nostrae doctrina est, ut Deus oratus et misereatur, et salvet, 544.

AMBROSIIUS (S.) — Ubi adest oratio, adest verbum, fugatur cupiditas, libido discedit, XVI, 252. — Frequenter orationibus et meritis prophetarum caelestia patribus adfuerunt subsidia, 249. — Peccatorum graviorum venia iustorum orationibus reservanda, 482. — Simplex oratio sacrificium est, 1163. — Oratio, lacrymae, jejunia debitoris boni census est, 518. — Quam bonum scutum oratio, 1217. — Inclinat se nobis Deus, ut nostra ad eum ascendat oratio, 1395. — Mira orationis potentia, XVII, 21. — Dei comminantis intentio humilissimae orationis verecundia temperatur, 977. — Sedulae preces provocant animum iudicis ad dandam misericordiam, 453.

SEDULIUS. — Vis orationis, XIX, 691.

HIERONYMUS (S.) — Tota oratio et deprecatio extorquet clementiam Creatoris, XXIII, 579. — Orationis efficacia, XXVI, 616.

AUGUSTINUS (S.) — Orationis fructus, XXXIX, 1889; XL, 1087. — Oratione debellatur et vincitur diabolus, XXXIX, 1797. — Oratio iusti, clavis coeli, 1849. — Orare qui recte novit, vere novit recte vivere, *ibid.*

CASSIANUS. — Oratione magis quam studio ad Scripturarum intelligentiam pertingitur, XLIX, 247.

PROSPER (S.) — Fiduciam habemus exaudiendos nos a Deo, quia Filio suo non peperit pro nobis, LI, 339.

PETRUS CHRYSOLOG. (S.) — Orantes timet diabolus, LII, 226.

MAXIMUS (S.) — Oratio ad Deum quam efficax, LVII, 465.

PAULINUS NOLAN. (S.) — Oratio pauperis penetrat nubes, LXI, 215.

FULGENTIUS (S.) — Oratio ad Deum diluit peccata iustorum, LXV, 596. — Medelam sanitatis exposcit, 559. — Oratio humilis divinum promeretur auxilium, *ibid.*

BENEDICTUS (S.) — Oratio est mundi conservatio, Dei reconciliatio, mater lacrymarum et iterum illis, propitiatio peccatorum etc, etc., LXVI, 339.

CASSIODORUS. — Per orationem Deo presentamur, LXX, 897. — Verba orationis quasi quaedam persona ad conspectum Domini introeunt, 821. — Contra peccata continua remedium est Domino jugiter supplicare, 999. — Orationem sanctam velut odorem suavissimum suscipit Dominus, 1000. — Per orationem ira Domini suspenditur, venia procuratur, poena refugitur, et praemiorum largitas impetratur, 645. — Ea cum Domino loquitur, cum Iudice fabulatur, praesentem sibi facit quem videre non praevalet, et illum per eam placat, quem suis actibus vehementer exaggerat, *ibid.* — Sic devotes salvat, ut beatos reddat, dum criminosos accipiat, *ibid.* — Clamat homo, non sileat Deus, 193. — Bonas orationes velut aliquid voluptuosum Deus inspicit, 1005. — Oratio nos a culpis liberat, iudicis animum conciliat, delicta mundat, nec oranti deesse potest misericordia, 999.

GREGORIUS (S.), Turon. — Oranti lumen divinum apparet, LXXI, 841.

Vita Patrum. — Oratio futurae beatitudinis praeludium, LXXIII, 520. — Contra demonem valet, 290. — Remedium contra carnis tentationes, 579. — Turpes cogitationes exstinguit, ut aqua ignem, 806. — Contra phantasmatum adhibenda, *ibid.* — Cito corrigit mentem, 942. — Infirmitas in via Dei medicina, 1017. — Tentationes superat, 1055.

GREGORIUS MAGNUS (S.) — Orationis nostrae efficacia, unde nobis suspecta, LXXVI, 42. — Si id quod praecipit Deus facimus, id quod petimus, obtinebimus, *ibid.* — Non verba, sed desideria cordis exaudit Deus,

268. — Oratio dicitur virgula fumii, 1071. — Oratio insistantia Deus in corde agitur, et lux mentis amissa reparatur, 1063. — Vis orationis monachorum qua Theodorus juvenis in extremis a demone oppressus liberatur, 1139. — Orationis effectus mirabiles, LXXVII, 257.

ISIDORUS (S.). — Oratio pro remedio peccatorum effunditur, LXIII, 679. — Orationibus mundamur, *ibid.*

PAULINUS (S.). — Cogitationes huius sæculi male et sordide per orationes puras et vigilias sanctas depelluntur ab animis, XCII, 233. — Oratio musculus est animæ. Per orationes purissimas omnia nobis utilia tribuantur a Domino et cuncta noxia effugantur, *ibid.* — Sicut ex carnalibus escis alitur caro, ita ex divinis eloquiis et orationibus interior homo nutritur et pascitur, *ibid.*

BENEDICTUS (S.), Anian. — Oratio vitæ nostræ auxiliæ, conversatio cum Deo, oblivio terrenorum, via ad cælum, CIII, 803. — Est mater omnium virtutum, *ibid.*

WALAFRIDUS STRAB. — Quantum valet iusti deprecatio astruitur exemplo Eliæ, qui una oratione terris imbres avertit, fructus mortalibus negavit, CXIV, 680.

HAYMO. — Oratio solvit vincula Petri, CXVIII, 898. — Pauli dilatavit predicationis fiduciam, caminum ignis exstinxit; conclamati ora leonum; seditionem compescuit, Paradisum aperuit cœli cardines reservavit, sterilem fecundavit, publicanæ justificavit, *ibid.* — Oratio frequens diaboli acula submovet, tela exsuperat, flammæ vittorum exstinguit. Grandis est animæ munus. Per orationes purissimas omnia nobis utilia tribuuntur a Domino, et cuncta noxia procul dubio effugantur, *ibid.*

PETRUS DAMIAN. — Orationis quanta efficacia, CXI, 230.

RADLPHUS. — Oratio a Deo impetrat veniam peccatorum, collationem gratiarum, aversionem adversitatum, consolationem prosperitatum, CLV, 1901. — Diabolum fugat, iram Dei placat, nostram viam dirigit et ad regnum Dei perducit. Quantum valet ostenditur exemplo Eliæ, *ibid.* — Per orationem insulsi demones vel vittorum fugamus, et virtutes doneque Spiritus sancti, æternæque beatitudinem impetramus, 1929.

GUIBERTUS. — Oratione sensualitas vagabunda retinetur, CLVI, 153.

SIGEBERTUS. — Fons per orationem sanctorum prodcedit, CLX, 761.

IVO Carnot. — Oratione vitia comprimuntur, virtutes nutriuntur, CLXI, 486. — Per usum orationis his quibus in charitate quis conjunctus est prodeesse valebit, *ibid.*

RUPERTUS. — Oratio facit nos vivere inimicis spirituales, CLXVII, 669. — Oratio hominis firmissimum munimentum, CLXX, 344. — Oratio pii efficax apud Deum, 353.

HILDEBERTUS. — Oratio dulcis in via vehiculum, fidelis præcursor ad Deum, CLXXI, 604. — Oratione vincuntur inimici et acquiritur salus, 575.

GODEFRIDUS. — Oratio omnia reddit dulcia, CLXXIV, 368. — Vera oratio nunquam est sine fructu, et instar tellis semper tangit, 602. — Quæ communis est Ecclesiæ, non sinit perire quemquam, 539. — Oratio liberat a tentationibus, 1147. — Dulcedo ejus hominem cœlo reddit vicium, 723. — Et castas mentis ab angelis Deo offertur, 770. — Similis est incenso, 746. — Fluvio igneo et rapido, 1126.

BERNARDUS (S.). — Oratione facilius invenitur Deus quam disputatione, CLXXXII, 806. — Oratio est remedium contra prava concupiscentiæ motus, CLXXXIII, 460. — Orationi incumbenibus libenter affat Christus, 300. — Oratio nulla infructuosa, 180. — Per orationem mundamur a peccatis, CLXXXIV, 1272. — Oratio frequens diaboli jacula submovet; oratio quotidiana diaboli tela exsuperat. Oratio est prima virtus adversus tentationum incursus; superat tentamenta inimicorum, vincit demones, superat immundos spiritus. Per orationem vincuntur demones, *ibid.* — Oratio vehemens et devota multum habet dulcedinem, 186. — Per orationem innovatur homo, 74. — Orationis usus animum reddit mundum et candidum, 148. — Orationis tempore anima tota pulchra est, 149.

PHILIPPUS DE HARVENG. — Orationis effectus, CCIII, 1185.

BALDUINUS. — Potens est oratio ad omnia quæ in fide petuntur, ut eveniant, CCIV, 602.

PETRUS CANTOR. — Quantum sit orationis effectus, videndum in secretioribus Dei, quæ sola oratione nobis manifestantur et aperiuntur, CCV, 318, 319.

MARTINUS (S.), Legion. — Efficacia orationis ostenditur, CLIX, 212.

ALANUS DE INSULIS. — Oratio sacrificium est boni odoris, CCX, 168. — Penetrat paradisum et ascendit

usque ad Dei thronum, 169. — Dicitur virgula, et directio, quia sicut virga ex directo in altum dirigitur, sic oratio in terrenis non curvatur, sed ad cœlestia inflexibiliter dirigitur. Comparatur fumo, quia sicut fumus ex igne nascens tendit in altum, sic oratio fructuosa ex camino charitatis, orta, ascendit in altum. Per desertum dicitur ascendere, quia animus per quem oratio talis effunditur, ab omni pravum cogitationem strepitum separatur, *ibid.*

GUNTHERUS. — Apparet quam sit utilis et efficax oratio, quæ et in hac vita remissionem accipit peccatorum, et futuræ beatitudinis confert securitatem, et tandem ad vitam perducit æternam, CLXII, 206.

V. — De orationis tempore et loco.

TERTULLIANUS. — Quam temerarium sine oratione diem transigere, I, 1196. — Orandum ante cibum, 1193. — Ante lavacrum; atque in ingressu lucis ac noctis, *ibid.* — Noctu ad orationem surgendum, 1294, 1296.

CYPRIANUS (S.). — Mane orandum, IV, 340. — Recedente die, item nocte. Per totum diem. Mane orandum ut resurrectio Domini celebretur, *ibid.*

HILARIUS (S.). — Sine intermissione orandum, II, 409. — Orandum semper ad Deum, ut in cohibendis peccatis, extinguendisque incensibus eorum, penitus voluntatis nostræ studia confirmet, 785. — Orare in omni loco docemur, 1942. — Oratio quotidiana, X, 725. — Orationis assiduitas quibus verbis significetur, IX, 437. — Ab orationis assiduitate nos tribulationes non debet impedire, 834.

AMBROSIIUS (S.). — Orandum quando, XIV, 333. — Quam frequenter orare nobis præceptum sit, XV, 170. — Continua et jugis debet esse oratio, XIV, 331. — Quomodo semper orandum, XV, 1473. — Non satis est dies ad deprecandum, surgendum est nocte, et media nocte, 1312. — Maxima ejus pars lectio et orationibus deputanda, 1291. — Væ mihi est si non media nocte surrexero ad confitendum Deo, 1579. — Qui orat redimitur, si pie intendat orationibus et in oratione assidus sit, diem præveniat, noctem frequentet, XIV, 1901. — Ubi mens humana turbatur, et certaminum dura atque aspera nos fatigant, Domini auxilium postulandum est, 960. — Quia semper accipis a Deo, eum semper invoca, XVI, 1393. — Deum certis diebus invocare, non omnibus, fastidientis est, non sperantis, *ibid.* — Angelorum militia est semper esse in Dei laudibus, orationibus conciliare crebris, atque exorare Dominum, 1211. — Orationes sunt deferenda cum gratiarum actione, cum e somno surgimus, cum prodimus, cum cibum paramus sumere, cum sumperimus, et hora incensi, cum denique cubitum pergitur, 225.

HIERONYMUS (S.). — Die Dominico, et in Pentecoste stantes oremus, XXIII, 165. — Apostolus sine intermissione orare nos jubet, XXII, 409. — In quibus orationis arma sumenda, 421. — Egrescentes de hospitio ardet oratio. Regredientibus de platea oratio occurrat. Noctibus bis terque surgendum ad orationem, *ibid.* — Oratio quotidiana, 347.

AUGUSTINUS (S.). — Oratio sine intermissione certis exauditur, XXXIII, 500. — Orare sine intermissione, est vitam beatam a Deo solo sine intermissione desiderare, 501. — Orationes crebre, sed brevissimæ et rapim jactata: fratrum qui sunt Ægypto, *ibid.* — Orare dum vacat, id est, cum alia bonarum et necessariorum actionum non impediuntur officia, non est improbum nec inutile, *ibid.* — Orare frequenter; non est orare in multiloquio, 502. — Orandi tempus, tempus gratiæ Dei, XL, 234. — Orandi tempus post gaudium, XXXVII, 1567. — De loco orationis, XXIV, 1519.

PROSPER (S.). — Orationi locus aptus cor mundum, LI, 479. — Deus incessanter orari debet, qui oranti adjutor fit et testis, 464. — Semper orandum, etiam cum Deus non exaudierit, 401.

PETRUS CHRYSOLOG. (S.). — Mane orandum, LII, 320. — Deus orandus, dum flagellat, 326. — Per totam oratio in festis sanctis, 566.

SALVIANUS (S.). — Orationes Deo jugiter offerende, LIII, 36. — Orationibus crebris Dei misericordia quaerenda, *ibid.*

MAXIMUS (S.). — Preces Deo faciendæ mane postquam surreximus, et vespere ante cubitum, ut die nocteque nos incolentes servare dignetur, LVII, 467.

BENEDICTUS (S.). — Ad bene orandum, oratio debet esse frequens et assidua, LXVI, 331.

CASSIODORUS. — Justum est ut jugiter rogetur, LXX, 879. — Nunquam debet a precibus cessare, qui puniendâ pravitate peccavit, 611.

GREGORIUS TURON. (S.). — Oratio refectionibus præmittenda, LXXI, 375.

ISIDORUS HISPAL. (S.) — Oratio privata locis opportunis funditur, majusque obtentum impetrat, dum Deo tantum teste depromitur, LXXXIII, 678.

ALCUINUS. — Cum tribulationes a falsis fratribus patimur, invocemus eum, qui nos ut invocemus hortatur, CII, 481. — Vigilet ad Dominum mane spiritus oretque in ortu surgentis aurora; ut a luce prima in vespem sint oculi ejus super nos, et aures ejus ad preces nostras; nostrosque dirigat gressus in viam pacis, ut absque omni errorum scandalo gradientes, non dominetur nostri omnis injustitia, *ibid.* — Orandum est nobis quotidie cum lacrymis pro diversis plagis quas patimur, 486. — Non solum diebus singulis, sed et vespere, mane, meridie, imo singulis quibusque horis diei, tota cordis intentione laudem Domino offeramus, 485. — Post decursum totius diei spatium, cum ad lectulos accedimus dormitum, votis omnibus rogemus dormitum, 490.

SMARAGDUS. — Sine intermissione orandum, CII, 631.

BENEDICTUS ANIAN. (S.) — Oratio ante et post cibum, CIII, 1153. — Ante et post opus manuum, 1195. — In exitu monasterii, 1227. — Ante somnum, 911.

AGOBARDUS (S.) — Orandum est in afflictionibus, CIV, 183.

LANFRANCUS. — Orare sine intermissione quid, CL, 538.

RADULPHUS. — Septies Domino laudem dicamus; quicquid facimus, semper oratione nos armemus, ut ex longa consuetudine, etiam dormientes vel morientes, non possumus non orare, CLV, 1930.

ANSELMUS (S.) — Oratio frequens, CLVIII, 679. — Surgere per noctem ad orationes, *ibid.*

IVO (M.) — Singulis diebus qui amplius, non potest, saltem duabus vicibus oret, mane et vespere, CLXI, 481.

BERNARDUS (S.) — Orandum est indesinenter, CLXXIV, 1271. — Orandum jugiter, precandus Deus diebus ac noctibus, *ibid.* — Oratio sit sine cessatione et frequens: ejus arma sint assidue, *ibid.* — Gemendum semper et plangendum; surgendum nocte ad preces, 1272. — Ad modicum clausis oculis, rursus orandum, *ibid.*

PETRUS LOMBARDUS. — Orandum est potissimum noctis tempore, CXCI, 1071. — Oratio quotidie offerenda Deo mane, ut primitiv vocis et cordis, 1115.

GUNTHERUS. — De tempore et loco orationis, CCXII, 163 et seqq.

VI. — Quid petendum, et pro quibus orandum est.

CYPRIANUS (S.) — Pro omnibus orandum, IV, 215. — Pro omnium salute, 526. — Pro lapsis et stantibus, 512. — Preces pro hæreticis, III, 805. — Orandum ne quis abstinens procul remaneat a salute, IV, 532.

AMBROSIIUS (S.) — Orandum præcipue pro populo, XIV, 336. — Si pro te roges tantum, solus pro te rogabis; si autem pro omnibus roges, omnes pro te rogabunt, *ibid.*

RUFINUS. — Orandum ne simul tradamur cum peccatoribus, ne pravis moribus corrumpamur et cum operantibus iniquitatem perdamur, XXI, 745.

HIERONYMUS (S.) — Nullus dignus orare pro peccatoribus, XXIV, 772. — Stultum est orare pro peccatoribus ad mortem, 775.

AUGUSTINUS (S.) — Orandum pro persecutoribus Ecclesie, XXXIII, 657. — Pro inimicis et persequentibus, XXXVIII, 120, 806. — Orare pro inimico tuo si didiceris, ambules in viam Domini, XXXV, 1985. — Injuriam Deo fecit qui eum orat, ut inimicum suum premat, XXXVI, 436. — Oratio nostra facit elemosynas, cum pro inimicis ut pro amicis promittitur, XXXVIII, 1041. — Quare nunc Ecclesia orat pro inimicis, et in novissimo judicio non orabit, XLI, 757. — Gravior est Deo pro fratre deprecatio, ubi sacrificium charitatis offertur, XXXIII, 87. — Orent pro se invicem omnia membra; caput pro omnibus interpellat, XXXV, 1985. — Oratur pro infidelibus ut credant, XXXVIII, 914, 915. — Qui sacerdos stans ad altare exhortetur populum orare pro infidelibus, catechumenis, fidelibus, XXXIII, 978, 988. — Orat sacerdos Deum clara voce ad altare, ut incredulas gentes ad fidem suam venire compellat, 988. — Oratio pro quibus et contra quos impendenda, XXXVI, 218, 458. — Orare contra quemquam non licet, XXXIV, 1263. — Oratio pro mortuis ad altare, XXXII, 780. — Oratio pro defunctis, XLI, 737, 758. — Orationis formula ad Deum per merita omnium sanctorum pro se et universis, XL, 959. — Preces in toto mundo uniformiter celebrant pro idololatriis, Judæis, etc., XLV, 1759. — Orandum pro omnibus, XXXIX, 2287. — Orandum ut Deus det, quod ut habeamus jubet, XI, 415. — Ut datum

conservet, ac nondum datum suppleat, 444. — Ut Dei dona in vobis augeantur, XXXVII, 1048. — Quod nondum accepimus, nos accepturos esse fidamus, XI, 444. — Nolite aliquid a Deo querere, nisi Deum, XXXVIII, 1481. — Quid erit mihi, quicquid mihi dederis præter te, 1469. — Orationis remedium contra peccata accepimus post integritatem remissionis, 753. — Orandum est a Domino ne peccemus, XXXIII, 775. — Oranda beata vita, cætera propter ipsam, 497, 499, 503, 505. — Beneficia æterna et temporalia quomodo petenda, XXXVIII, 497. — Temporalia a Deo petentes, nihil petunt, 794. — Multi clamant ad Dominum pro temporalibus rebus, vix quisquam propter ipsum Dominum, XXXVI, 1974. — Necessaria corporis a solo Deo petenda, non a demonibus, 752, 753. — Orandum est ut incolumitas, amicitia, sufficientia habeatur, aut si jam adsint, teneantur, XXXIII, 460. — Oremus ut valeamus quod veluerimus, cum Deo donante recte aspuerimus, 990. — Quæ mala sunt non postulanda a Deo, XXXV, 1824. — Tota corde, tota mente peccatorum indulgentia et gratia Dei expetenda, XXXIX, 2281. — Petitur quod Deum audire delectet et nobis expedit, XI, 939.

PROSPER (S.) — Deus vult pro omnibus orari, LI, 664. — Ecclesia pro omnibus orat, *ibid.*

PETRUS (S.) CHRYSOLOGUS. — Orandum ut æterna bona credere, videre, tenere possimus, LII, 574.

SALVIANUS (S.) — Orandum pro inimicis nostris, LIII, 58.

LEO MAGNUS. (S.) — Ut possimus impetrare quæ poscimus, semper Deo placita sunt postulanda, LV, 86. — Deus vult orare pro omnibus, 186. — Ecclesia orat pro omnibus, *ibid.*

PAULINUS (S.) Nol. — Orandum esse pro defunctis, exemplo Paulini preces pro demortui fratris sui anima a Delphino et Amando postulantis ostenditur, LXI, 350.

FULGENTIUS (S.) — Charitatem mutuum reddimus, cum pro eis a quibus instruimus oramus, LXV, 325. — Oratio debita est cunctis reddendum et ab omnibus exigendum, *ibid.* — Fideles orationibus fidelium adjuvantur, *ibid.* — Petendum ut ea gratia factum est ut Ecclesia Christi corpus fieret, eadem gratia fiat ut omnia membra in unitate corporis perseverent, LXV, 490. — Rogandus Deus ut oculos nostros avertat ne videant vanitatem; ut demonstret viam, ut gressus dirigat et opera manuum nostrarum, 523.

GREGORIUS (S.) MAGNUS. — Orandum pro inimicis ex corde, LXXVI, 1209. — Quid sit petendum a Deo, 1024. — Temporalia, si desint, a Deo requirenda, sed non nimio, 1208. — Quæ sint a Deo in oratione petenda, 1107.

ISIDORUS (S.) — Qui læditur, non desistat orare pro se lædentibus, alioquin peccat qui pro inimicis non orat, LXXXIII, 674.

PAULINUS (S.), Aquil. — Anima poscit a Deo profundam humilitatem, castitatem cordis, munditiam spiritus, dilectionis amorem, tolerantiam patientiam, æterni gaudii spem, justitiam, magnanimitatem, temperantiam, XCVI, 279, 280. — Ut sit mitis benevola, pacifica, mansueta, sine simulatione, omnibus bonis coram, in vigiliis, in orationibus constanter strenuus, *ibid.*

ALCUINUS. — Orandum est pro omnibus secundum apostoli præceptum, CII, 487. — Bonum est orare pro fidelibus defunctis, 488. — Oratio pro patre et matre, et omni parentela, 493. — Pro abbate vel congregatione, 494. — Quando nos delectant mala, et non bona, rogare potius debemus Deum, et nos delectent bona, quam ut concedantur mala, ut delectent mala, C, 955.

AGOBARDUS (S.) — Non tantum pro se unusquisque, aut pro sanctis debet sollicitus esse in oratione, sed et pro omnibus hominibus, CIV, 285.

WALAFRIDUS STRABUS. — Pro fratribus orandum est, ut fraterno fœdere nobis socientur, CXIII, 98.

BRUNO (S.), Heribol. — Pro inimicis orandum, CXLII, 63.

PETRUS DAMIANUS (S.) — Queramus a Deo non quod quilibet pauperes ab hujus mundi divitiis querunt, non numinum, non cibum, non nudi corporis indumentum, CXLIV, 821. — Illud flagitemus quod et nobis est præ omnibus necessarium, et ille magis dare petentibus delectatur, 812.

LANFRANCUS. — Orare Dominum propter temporalia, non est orare Deum, CL, 717.

JOANNES Carib. — Petenda est indulgentia peccatorum, non eorum tantum quorum nobis concilii sumus, sed in quibus ignoranter lapsi sumus, CLIII, 914. — Agnitio et operatio divina voluntatis, salus æterna, *ibid.* — Orandum est pro universis Ecclesie rectoribus, pro quibuslibet vel in nostro proposito, vel in sancta conversas-

tione degentibus, 918. — Pro universis Ecclesiæ gradibus; pro his qui in spiritali vel corporali tribulatione positi sunt; pro infidelibus, *ibid.*

BRUNO (S.). — Orandum esse pro omnibus demonstratur, CLIII, 457.

RADULPHUS. — Pro fratribus orandum, CLV, 1901. — Pro hæreticis et infidelibus, et in Spiritum sanctum peccantibus, non ita orare tenemur, *ibid.* — Non petendum nisi quod ad charitatem Dei et ejus mandata pertinet, 1505. — Otiose et male petunt, qui res temporales quibus abundant, sibi multiplicari petunt, et qui res non sibi necessarias, imo sibi inutiles, et honores, et administrationes petunt, 1523. — Postulanda præcipue sapientia, *ibid.* — Pelamus non transitoria, sed æterna, non terrenam substantiam, sed tantum animæ nostræ salutem, 1801. — Qui vana postulat et vane, vanus est. Qui mortem vel damnum aut ultionem inimici sui petit, malus est, *ibid.* — Non petamus mala a Domino, nec vana; ut quidam faciunt petentes divitias, gloriam, honores, voluptates, et gaudia mundana, sed potius petamus bonum immutabile, ut gaudium nostrum sit plenum, 1895. — Qui sine conditionis discretione petit temporalia, stulte petit, nec exaudiri meretur, 1896.

ANSELMUS (S.). — Non inconvenienter sunt in Ecclesia preces pro schismaticis et hæreticis, Judeis et Gentilibus, (LVIII, 581.

IVO (B.). — Omnes in commune pro diversis necessitatibus preces fundant ad Dominum, pro rege, pro episcopis, rectoribus ecclesiarum, pro pace, pro peste, pro iherimis, pro super defunctis, CLXI, 193.

HILDEBERTUS. — Tria sunt in oratione petenda, panis qui charitatem, piscis qui fidem, ovum quod spem designat, CLXI, 57. — Cœlestia petere debemus continue, et etiam importune; temporalia in necessitate, sed non continue, 576.

HERVÆUS. — Pro infidelibus est orandum, CLXXXI, 1378.

BERNARDUS (S.). — Orandum pro bonis hominibus, ut in bono perseverent, CLXXXIV, 1272. — Pro malis, ut de malo ad bonum convertantur, pro amicis et inimicis; pro omnibus fidelibus, vivis et defunctis, *ibid.* — Temporalia et gratia gratis datus sub conditione petenda; gratia gratum faciens et gloria absolute, CLXXXIII, 608.

MARTINUS (S.) Legion. — Pro invicem oremus, ut salvemur; pro salute proximorum non solum temporali, sed potius æterna Domino devote preces fundamus, CCIX, 213.

ALANUS DE INSULIS. — Ut exaudiat Deus, digna digne petenda, alii petunt mala, alii temporalia, (CX, 169.

VII. — *De oratione mentali ejusque conditionibus. — Quid de meditatione et contemplatione.*

HILARIUS (S.). — Oratio non tam verborum est, quam affectus, IX, 401. — Non est in verbis: opus omne dictus præcelsit, 912. — Orationis locus, cor, *ibid.* — In oratione clamor oris, non cordis prohibetur. Orationis tacentis clamor, 824, 622. — Medicationis usus et officium, 512. — In tentationibus et ærumnis non est relinquenda, 578. — Continua esse debet, 46.

AMBRUSIUS (S.). — Est interior clamor affectus, qui auditur e caelo, XV, 1442. — Apud Deum loquentur non verba, sed cogitationes, XIV, 534. — Non de labiis tantummodo procedat oratio: animo totus intende, intra in recessum pectoris tui, totus ingredi, 456. — In spiritu orare est munda conscientia, et fide integra ad Deum precem dirigere, XVII, 402. — Ad Dominum non tam ore quam corde clamandum est, 684. — Meditatio Scripturæ maxime sacerdotibus necessaria, XV, 1344. — Exerceamur indefesso illius usu, 1570. — Ei qui in lege meditatatur, semper dies est lucis sine defectu, 1579. — Cui lex Dei meditatio est, huic præsto sunt misericordiam, ut vivat in æternum, 1544. — Meditatio quotidiana tollit soporem et facit vigilantiam, XVII, 159.

AUGUSTINUS (S.). — Orandum in templo mentis, XXXII, 1195. — Non recte oratur, nisi in intimis cordis, XL, 144. — Multorum oratio sonum habet, vocem non habet, XXXVII, 1809. — Orat desiderium, etsi lingua taceat, XXXVIII, 498, 820. — Dignior ex oratione sequetur effectus, quem ferventior præcedit affectus, XXXIII, 502. — Ipsius desiderium, oratio est; et si continuum desiderium, continua oratio, XXXVI, 404. — Meditatio, quasi mentis dilatio, XL, 987. — Quid sit, 802, 80, 816, 997. — Meditationis officium, 997. — Utilitas, 945. — Effectus, 816. — Quæ nobis sint meditanda, 816, 945. — Meditatur quæ Dei sunt fidelis cum vacat, XLV, 1877. — Meditationum liber, XL, 901. — Contemplationis cum meditatione et oratione collatio, 998, 1002. — Contem-

plationes multæ, 935, 981. — Contemplantis animi vari affectus, 1005. — Contemplationis penas hic interim anima Deum sitiens postulat, 935, 955. — Contemplatione homo fit totus spiritualis, 1000. — Contemplationis meritum, XXXIX, 1941. — Suavitas, XI, 791, 804, 836, 922. — Gustus ejus non est perpetuus, 1001. — Contemplationis impedimenta, 1004. — Contemplatio, XXVIII, 925. — Contemplationis rerum cœlestium excellentia, XXXIII, 128.

PROSPER (S.). — Qui in secreto cordis orat, in conspectu Dei orat, LI, 404.

LEO MAGNUS (S.). — Meditationibus sacris frequenter vacandum, LIV, 186.

BENEDICTUS (S.). — Oratio mentalis, LXVI, 484. *Vita Patrum.* — Meditatio cubitum euntium, LXXII, 270. — Meditationi non prævalét demon, 985. — Meditationes duodecim anachoretarum, 1059.

CASSIODORUS. — Meditatio frequens est mater intelligentiæ, LXX, 1107. — Quid sit cum corde meditari, 548. — Contemplatio Dei spiritualium substantiarum cibus, 864.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Quæ sint quotidie Christiano meditanda, LXXVI, 586. — Contemplationi non est apta mens turbata, LXXV, 725. — Divina contemplatio sepulcrum est, in quo mens mundo mortua quiescit, 685. — Ad contemplationem non pervenitur, nisi sopitis carnalibus desideriis, 707. — Mens contemplationi dedita sollicitius resecat cogitationum superflua, 712. — Ad contemplationem requiruntur timor et amor Dei, 763. — Vis contemplationis ad mentem in invisibilia Dei sublevandum, 928. — Culmen contemplationis non attingunt, nisi ab exterioribus curis liberi, (LXXI, 554. — Contemplatio rore cœli signatur, 831. — Contemplationis dulcedo, 953. — Exteriora immoderatus cogitantes, contemplationi non apti, 995. — Contemplatio frequens esse debet pastoribus et prædicatoribus, LXXVII, 41. — Mundanis occupatus curis in oculis gestat pulverem, quo id quod cupit videre non potest, 51. — Quomodo pulvis ex oculis abjiciendus, *ibid.* — Frustra contemplationem appetit, qui non solum cordis, sed nequidem custodiam habet corporis, 55. — Fructus divinæ contemplationis, 54. — Gradus quibus ad contemplationem ascenditur, 55. — Bonis operibus eo magis studendum, quo altius in contemplatione ascenditur, *ibid.* — Contemplationem comitetur humilitas, 62. — Os mentis repletur, cum ejus ratio per infusam sibi gratiam in contemplationem attollitur, *ibid.* — Mens in contemplationem divinitatis sui Redemptoris assumpta, sapientiam accipit magnitudinem, et plenitudinem charitatis, 79. — Diversi modi contemplationis explicantur, 453. — Ad cœlestium contemplationem per quietem operis, silentium oris, et superfluarum cogitationum abjectionem præparatur, *ibid.* — Contemplatione pastri virium splendore orantur, 205. — Quæ altius in contemplatione suspendimur, eo nobis fortiores, et proximo utiliores invenimur, 251. — Ad altiora contemplanda quæ necessario sit mentis præparatio, 263. — Deus vult nos ab esse vicinos per contemplationem et orationem, 282. — Contemplatio ut cubiculum domus regie, 483.

ISIDORUS (S.). — Oratio cordis est, non laborum, LXXXIII, 653. — Neque enim verba deprecantis Deus intendit, sed orantis cor aspicit; quod si tacite cor uret, et vox sileat, quamvis hominibus lateat, Deo latere non potest, *ibid.*

GUIDO. — Si Deo placitam, et nobis fructuosam orationem esse orationem præoptamus, omni studio contra insolentes et instabiles, contra nocivas et inutiles cogitationes, et ante tempus orationis, et infra quam maxime vigilamus oratione, CLIII, 865. — Habere debemus, cum oramus, intra nos, et unitatem, et quietem, et claritatem, 864. — Ad orationem accedens diligenter studeat, et tota viribus conetur, ut cor mundum pro omnia offerat, 868. — Quidquid conscientiam remordet penitentia plena, confessione pura, humilis et fidelis; satisfactioe condigne emendare et a se abjicere stodeat, *ibid.*

ANSELMUS (S.). — Meditatione assiduus homo ad sui cognitionem illuminatur, CLVIII, 741. — Meditatio parit scientiam, scientia compunctionem, compunctio devotionem, *ibid.* — Meditatio Dei, cibus suavis, 881. — Orationes sive meditationes ad Dei amorem, ac timorem, et ad sui discussionem scriptas, 709. — Contemplatio Dei, 899. — Anima ad contemplanda interna non perducitur, nisi ab his quæ exterius implicant, studiosè subtrahatur, 612. — Contemplationis præmium, videre Deum, 593.

HILDEBERTUS. — Contemplatio et sacra Scriptura cella vinaria unde spiritaliter animæ inebriatur, CLXXI, 862. — Contemplatio, nisi Deus illam regal, periculosa, 746.

HUGO A. S. VICTORE. — Meditatio quid sit, CLXXVI, 599. — Ejus tria genera, 593 et seqq. — Contemplatio Dei multiplex, CLXXVII, 543, 546. — Contemplativorum ordines tres, 649.

BERNARDUS (S.). — Meditatio doctrinæ evangelicæ commendatur, CLXXXIII, 513. — Meditatione et oratione ascendimus, 509. — Meditari celestia quam jucundum, CLXXXII, 792. — Meditatio mysteriorum Christi, CLXXXIII, 533. — Meditatio quid, CLXXXIV, 475. — Est conscientia ægotantis medicamentum, 969. — Meditationis pia suspiria coram Deo quam efficacia, 975. — Meditationis officium, 476. — Contemplatio quid, CLXXXII, 744. — Ejus vis et natura, CLXXXIII, 1188. — Ejus objectum, 671. — Reparatio ad contemplationem quæ necessaria, 1006. — Contemplationis duo genera, 1076. — Impedimenta, quæ, et quomodo removenda, CLXXXII, 950. — Suavitas, CLXXXIII, 170. — Somnus et quies, 62. — Effectus 530. — Utilitas, 497. — Contemplatio triplex, 229. — A contemplatione quæ nos avertant, 483. — Eam impediunt tenebræ peccatorum, recordatio eorum, cura terrenorum, 1005. — Eorum remedia, *ibid.*

WOIBERO. — Contemplatio intellectibilis ad naturam et intelligibilem incomparabilis est, CXCV, 1071. — Contemplationis tres sunt partes, *ibid.*

RICHARDUS. — Meditatio quomodo surgat in contemplationem, et contemplatio desinat in meditationem, CXCVI, 62. — Quid sit, 67. — Cur sit ferculum, 499. — Meditatio et contemplatio quæ sint, 1102. — Meditatio quem fructum pariat, 1301. — Contemplationis gratiam obtinere quam sit arduum, 53. — Contemplationum genera duo, 61. — Contemplatio divinorum quam sit suavis et jucunda, 274. — Contemplatio fervorem excitat, 506.

ADAMUS SCOTUS. — Meditationum genera faciunt ad emendationem sensuum internorum, CXCVIII, 437. — Contemplationis secretum, 777. — Triplex genus, et effectus, 838.

ALANUS DE INSULIS. — Contemplatio per montes designatur, CCX, 78. — Contemplationis encomium, *ibid.* — Ejus fructus, *ibid.*

VIII. — De oratione vocali : conspicua orationis vocalis exempla necnon et mirabiles effectus.

TERTULLIANUS. — Orabant Christiani manibus expansis, I, 442, 1171. — Ad regionem Orientis conversi, 570, 579. — Sine monitore de pectore intimo, 445. — Capite nudo, 444. — De carne pudica, anima innocente et de Spiritu sancto, 444. — Quantum eorum precum vis Deo grata, 468. — In publicis synaxibus nocte ad preces fundendas surgebant, 273, 381, 468, 477; II, 79. — Deum orabant pro omnibus, 468. — Et pro mora finis mundi, *ibid.*

HILARIUS (S.). — Orandi exemplum, IX, 338.

JUVENCUS. — Preces quibus veteres veniam pro extremo die judicii a Deo postulabant, XIX, 60.

CHROMATIUS (S.). — Anna, in conspectu Domini fideliter orans, desiderii sui preces effundebat, XX, 338. — Daniel cum tribus pueris orantibus, exauditus est, *ibid.* — Cornelius in cubiculo suo secreta se fideliter orat; Jonas utero bellum clausus in tantum orat, ut de profundo maris et de ventre tam immanis bellum incolumis ac vivus evadat, *ibid.*

AUGUSTINUS (S.). — Egregie Augustini orationes ad Deum, XXXII, 869, 868. — Oratio vocalis sine intentione ad Deum inanis est, XXXVII, 1583.

AURELIUS PRUDENTIUS. — Preces oriente sole et ad orientem conversi Christiani fundebant, LIX, 102. — Eorum preces ante somnum, 152. — Post cibum, *ibid.*

PAULINUS (S.) Nol. — Oratio de naufragio periclitantis, LXI, 402. — Matutina Paulini ad Deum, 459.

FULGENTIUS (S.). — Oratio vocalis non tumultuose factanda, sed modeste Deo commendanda, LXV, 262.

LAURENTIUS (S.). — Perseverantia in oratione mulieris Chananae, quæ magis aperiata insistit, et repulsa importunius obsecrat, nec ante cessavit, quam quod quæsit invenit, LXVI, 123.

Vita Patrum. — Orat jugiter Posthumus, LXXIII, 429, 430. — Orat extensis manibus Josphat, 548. — Certis horis Zosimus, 676. — Orat Arsenius a solis occasu usque ad ortum, 806. — Orat quidam manducans, 911. — Orat centum vicibus flexis genibus in nocte Christophorus, LXXIV, 172. — Orandum quomodo docent Lucius et Macarius, LXXIII, 806. — Oratio Abraham pro gentiliu conversione, 283. — Manum barbari ac occidere conantis obrigescentem sanitati restituit, LXXIV, 135. — Adelphi monachum liberat, 185. — Apollo reddit idolum colentes cum suo deo immobiles, LXXIII, 1138. — Eodem solvit, *ibid.* — Antonii diabolum superat, 128. — Astionis et

Epicteti etiam pro inimicis, 401. — Barlaam ad Deum pro Josphat, 599. — Basilii leprosum sanat, 506. —

Resarionis aquam maris dulcem reddit, 808. — Bessarionis per quatuordecim dies jugiter orantis manibus in cœlo extensis, 911. — Cyriaci lasso et æstuanti nubem impetrat, LXXIV, 146. — Eundem amicis quos fugit invisibilem facit, *ibid.* — Davidis ignis exstinguitur, 215. — Jacobi Nisibitis irritas reddit hostium molitiones, 181. — Joanni solvit navem incantalam, 160. — Josphat pro patris animæ, LXXIII, 584. — Ejsdem ad Deum, 599. — Innocentii furum detegit, 1190. — Juliani febrem pellit, LXXIV, 817. — Militis cujusdam septies in die repetita, 154. — Nautæ cujusdam religiosi pluviam miraculosam impetrat, *ibid.* — Nicolai salvat quem Sarrazeni interimere conantur, 1198. — Pachomii pro se affligentibus monachis, LXXIII, 252. — Ejsdem expostulatoria cum Deo, 262. — Ejsdem curat ictum a scorpione, 268. — Posthumii catervas demonum fugat, 458. — Publii diabolum emissarium Juliani sistit, 1002. — Senis pluviam impetrat, 1165. — Idem Simeonis Stylitæ, 530. — Suri navem et secundum ventum impetrat, 1165. — Theodori nobilis adolescentis ad Deum, 248. — Theodosii fontem in scopulo impetrat, LXXIV, 156. — Theoni latrones reddit immobiles, LXXIII, 1154. — Zachari pestem avertit, LXXIV, 187. — Zebina assidue, 91. — Oratione Theodori aqua maris dulcescit, 207.

Orationes Antonii, LXXIII, 150. — Orationes plurimas omni die Simeon Stylita Deo offert, LXXIV, 103. — Orationes virgo fundit, quotidie nec, LXXIII, 1122. — Orationes facit Macarius eundo xiv, et totidem redeundo, 1110. — Orationes Paulus de Phorne recitat trecentas et totidem calculis utitur, 1122. — Orationibus vacat Josphat, 558.

ALCUINUS. — Orationes monachorum, CII, 502; S. Augustini, 545; Aurelii Prudentii, *ibid.*; S. Ambrosii, 545; S. Benedicti, 532; S. Cypriani, 567; S. Eugenii Tolentani, 579; S. Gregorii pape, 585; S. Hieronymi, 603; S. Columbani, 608; Alcului in nocte; Salomonis, in dedicatione templi, C, 720. — Poetæ ad duodecim apostolos, CII, 769.

RABANUS. — Judith orat Deum prostrata in terram, CX, 618. — Oratio Jeremias propheta, III, 1262.

HAYMO. — Dominus Jesus Christus non tantum verbis, sed et factis docuit nos orare, CXVIII, 898. — Ipse orans frequenter et deprecans fuit, per totam noctem jugiter vigilans continuis precibus orabat, *ibid.*

ADALGERUS. — Beatus Arsenius stabat in oratione, CXXXIV, 928, 929. — Dulos permansit faciens jugiter quatuor dies, manibus extensis ad cœlum. De Sysio dicebatur quod non cito deponeret manus suas. Quale studium B. Paulus habuerit orandi, in Historia ecclesiastica scriptum habetur, *ibid.*

RADULPHUS. — Sacerdos quidam moriens, qui cum ad 14 devenisset ut nihil in hoc sæculo intelligeret, tamen ex longa quam vivens consueverat consuetudine, etiam moriens divinas laudes non cessabat frequentare, CLV, 1930.

ROBERTUS (S.). — Vir quidam prostratus humi, faciem lacrymis rigans et Deum orans ut non respiceret peccata sua, petiit impetrat, CLVII, 1235. — Laugentes, caeci, surdi, aridae orationi incumbentes sanitati restituntur, 1286.

RUPERTUS. — Isaac oratione sanata est sterilitas Rebecca, CLXVII, 447. — Orante Moysæ Amalec superatur, 669.

GODEFRIDUS. — Exemplar in oratione est B. V. Maria, CLXXIV, 770.

HARIULFUS. — B. Richarius oratione obtinuit ut fons produceretur, CLXXIV, 1235.

GUILLELMUS. — Exemplum præbuit orationis Christiani aliquando orabat solus, aliquando in turba, aliquando in exultatione spiritus, aliquando in sudore sanguinis, aliquando exaltatus in cruce, CLXXX, 219.

BERNARDUS. — Si bonum semper orare Deum mente est, etiam cum sono vocis eum glorificare, CLXXXIV, 1274.

PETRUS Venerab. — Abraham pro Ismaele deprecans, Isaac pro sterilitate Rebecca, Jacob pro nepotibus, Moyses pro Judæis, CX, 823. — David, Samuel, Isaias, Jeremias, Ezechias, Jonas precibus suis a populo Judaico iram Domini averterunt, *ibid.* — Oravit Elias pro pluvia tollenda, oravit et pro eadem reddenda, et exauditus est; rogant apostoli Dominum pro Chananae, et exaudiuntur; orant Martha et Maria ut resurgat frater carum Lazarus, et Christo eas exaudiente resurgit, 823.

IX. — De paganorum et hæreticorum precibus.

TERTULLIANUS. — Orabant Judæi ter per diem, I, 195. — Eorum litterales orationes, 579. — Orabant ethnici

deos rursus, prævio monitione, 443. — Precabantur expensis manibus, 412. — Ad Orientem conversi, 371. — Sed idololatris et quolibet scelere polluti, 463.

HIERONYMUS (S.). — Quid de Pelagii oratione, XXIII, 535.

AUGUSTINUS (S.). — Orationes quas facit Ecclesia pro infidelibus, ut convertantur, aut pro fidelibus, ut augeatur in eis fides et perseverent, destruunt Pelagianum, XLII, 748.

RUGYPIUS. — Orationem Dominicam quomodo interpretantur Pelagiani, LXII, 986.

BENEDICTUS (S.). — Circa Orat. Dominicam. Pelagianorum error, LXVI, 448.

ISIDORUS (S.). — Judæorum ut hæreticorum oratio non ad purgationis proficit meritum, sed potius mutatur in peccatum, LXXXIII, 676.

BRUNO (S.). Astens. — Ethnicis nescio quo errore decepti in multiloquio et longa oratione se exaudire cogitant, CLXV, 164.

RUPERTUS. — Ethnicorum non parvum circa voces compositis neque verborum fuit studium, CLXVIII, 1424. — Putant quod in multiloquio exaudiantur, Deum que judicem magis longa et eleganti oratione quam rerum veritate flectere possint aut vincere, *ibid.*, 1423.

GUNTHERUS. — Non concessum est orare gentilibus et Judæis, imo et hæreticis, qui se ab unitate fidei per diversas hæresum pestes abruperunt, CCXII, 153.

X. — Libri de oratione tractantes, sermones, homilie.

Liber de oratione, Tertullianus, I, 1149.

Liber de oratione, S. Cyprianus, IV, 319.

Sermones de oratione, S. Augustinus, XXXIX, 63.

De oratione libellus, S. Augustinus, XLVII, 1113.

De oratione collatio, Passianus, XLIX, 769, 817.

Quo situ corporis ad orandum, S. Augustinus, XI, 141.

Sermo de oratione, S. Petrus Chrysolog., LII, 320.

De oratione, Taio Casarug., LXXX, 87.

De oratione, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 671.

De oratione, S. Eugenius Toletanus, LXXXVII, 598.

De instantia orationis, Jonas Aurelianus., CVI, 143.

Homilia de orationibus, Rabanus Maurus, CX, 90.

De oratione ejus, Rabanus Maurus Mogunt., CXI, 136.

De oratione, Haymo Halberst., CXVIII, 898, 39.

De modo orandi, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 977.

899; CLXXVII, 760, 751, 799.

Sermones de oratione, S. Bernardus Clar., CLXXXIII,

176, 181, 178.

Officium orationis, S. Bernardus, CLXXXIV, 478, 438,

536.

De oratione, S. Bernardus, CLXXXIV, 1271.

De oratione, Robertus Pollux, CLXXXVI, 915.

Quando sit orandum, Anselmus Havelberg., CLXXXVIII,

1107.

De oratione, Petrus Cantor., CCV, 518, 59.

De oratione libri tredecim, Guntherus Cisterc., CCXII,

103.

CLXXIV.

INDEX DE ORATIONE DOMINICA.

PRÆBENS VARIAS SS. PATRUM DE EADEM EXPLANATIONES.

Ex tribus constituta est Oratio Dominica, ex sermone quo exauatur, ex spiritu quo prodest, ex ratione qua docetur, Tertullianus I, 1131. — Propriis orationibus præmittitur Christi oratio, 1165. — Liber de Oratiohe, Tertullianus I, 1149. — Liber de Oratione Dominica, S. Cyprianus, IV, 319, 1125. — Oratio Dominica per speculum verborum communi usu formam occulti sacramenti ostendit, S. Hilarius, IX, 110. — Oratio Dominica brevis et omnium plena virtutum, S. Ambrosius, XVI, 450. — Orationis Dominice expositio, *ibid.*, 360. — Oratio Dominica versificata, Juvenius, XIX, 192. Sedacius, XX, 625. — Oratio Dominica per partes explanatur, S. Chromatius Aquil., XX, 460. — Ex Oratione Dominica, S. Hieronymus, XXIII, 583. — Clausula olim addita in Oratione Dominica, XXVI, 198. — Sermones de oratione Dominica, S. Augustinus, XXXIX, 577, 586, 593, 400. — Oratio Dominica, regula postulandi apostolis a celesti Jurisperito data, S. Augustinus, XXXVI, 1849. — Hujus expositio, XXXIII, 503; XXXIV, 1277; XXXVIII, 577; XL, 285. — In ea tria ad vitam eternam, quatuor ad temporalem pertinent, XXXIV, 1285. — Oratio Dominica quotidie dicitur ad altare, XXXVIII, 399. — Continet quicquid congruenter orari potest et ad eam ceteræ alie orationes reducuntur, XXXIII, 503. — Est medicina quotidiana, XXXVIII, 127. — Quasi quotidiana baptisus, *ibid.*, 1064. — Hujus expositio, XXXIX, 1907. — Orationis Dominice apud Mattheum petitiones septem, S. Augustinus, XI, 285. — Quinque tantum apud Lucam, XI, 284. — De oratione Dominica, Cassianus, XI, IX, 788, et seqq. — Sermones de Oratione Dominica, S. Petrus Chrysolog., LII, 390, 665, et seqq. — De Oratione Dominica, S. Nicetas, LII, 1010. — De petitionibus Dominice orationis, S. Leo Magnus, LIV, 449. — Oratio quotidiana quam docuit ipse Jesus, delet quotidiana peccata, Eugypsius, LXII, 797. — Oratio Dominica ad Patris personam dirigitur, S. Fulgentius, LXV, 799. — De Oratione Dominica, S. Benedictus, LXVI, 447, et seqq. — Oratio Dominica quotidiana oratio vocatur, Cassiodorus, LXX, 384.

Oratio Dominica in missa ab omni populo recitata apud Græcos et Gallos, S. Germanus, LXII, 139. — Non apud Romanos, *ibid.*, 140. — Ejus captivatio, 353. — Oratione Dominica amplius ligamus nosmetipsos, si non dimittimus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1210.

De Oratione Dominica, S. Hildephonsus, XCVI, 166. —

Orationis Dominice expositio, Alcuinus, CI, 1133. — Eius septem petitiones, 1267. — Oratio Dominica in Vesperis et Matutinis, S. Benedictus, CIII, 896. — De Oratione Dominica, Amalarius Metensis, CV, 1148. — Orationis Dominice formula, Christianus Druthmarus, CVI, 1314. — De discretionis Orationis Dominice, Rabanus Maurus, CVII, 333. — S. Mathæus in ea septem petitiones complectitur, S. Lucas quinque, ejus explicatio, 817, 886. — Oratione Dominica explicatio, Walafridus Strabus, CXIV, 1004 et seqq. — Sermo de Oratione Domini, Haymo, CXVIII, 800 et seqq. — De Oratione Dominica, Radolfus Biturici, CXX, 714. — De Oratione Domini, Paschasius, CXX, 280 et seqq. — Oratio Dominica singulis diebus est dicenda Isidorus Mercator, CXXX, 467. — Post Vesperas et Matutinas debet a sacerdotibus proferri, 424. — Oratio Dominica Christianis insinuanda, Reg. Prum., CXXII, 184. — Oratio Domini quotidie proferenda, Auto, CXXXIV, 39. — Commentarius in Orationem Dominicam, S. Bruno Heriboli, CXLII, 537. — Oratio Dominica demonstrat unitatem nostræ fraternitatis, Joannes Rothomag., CXLVII, 56. — Eius formam a Christo suscepimus, 196. — Hujus expositio, *ibid.* — Commentarius in Orationem Dominicam, Theodericus, CXLVII, 531 et seqq. — Meditatio in Orationem Dominicam, S. Anselmus, CXLIX, 569 et seqq. — Dominice Orationis expositio, Ivo Carnot., CLXII, 399 et seqq. — Orationis Dominice explanatio, S. Anselmus Lau., CLXII, 1504. — Oratio Dominica exemplar omnium orationum, Rupertus, CLXVIII, 1430. — Orationis Dominice et septem ejus petitionum explanatio, Hugo de S. Victore, CLXXIV, 767 et seqq. — De Oratione Dominica que est oratio actionis tertius, Hugo de S. Victore, CLXXII, 435. — Exponitur Oratio Dominicalis, P. Abelardus, CLXXVIII, 493, 611 et seqq. — Sermo de Oratione Dominica, S. Bernardus, CLXXXIII, 181. — Orationis Dominice explicatio, CLXXXIV, 811 et seqq. — Expositio de Oratione Dominica, Joannes Luess., CLXXXVI, 1489. — De Oratione Dominica, Hugo Rothomag., CXCII, 1561. — De Oratione Dominica, Petrus Comestor., CXCIII, 1561. — De Oratione Dominica, Beletius Paris., CCII, 51. — De Oratione Domini., S. Martinus Legion., CCVIII, 1074 et seqq. — Orationis Dominice fusior explicatio, Guntherus, CCXII, 171 et seqq. — Explanatio Orationis Domini,

SERIES VICESIMA.

Annales historici magnam Patrologiæ partem constituunt, ideo quicquid ad hæc spectat colligentes, in hac Serie vicesima oculis lectorum subjicimus Indices circa auctores historicos et varia illorum opera; circa historiam sacram, Judaicam, ecclesiasticam, profanam sive universalem sive specialem, chronica, etc.; Indices abbatiarum et monasteriorum quibus innotescunt illorum fundationes, leges, regulæ, privilegia et monachi sanctitate et scientia illustriores. Præterea alphabetice ordinamus dioceses, urbes, cœnobîa, nunc diruta, quorum memoria tantum superest, eorum nominibus e Latino in Gallicum sermonem translatis. Post hæc duos subjungimus Indices biographicos, qui Vitas Patrologiæ Cursui insertas et earum auctores alphabetice referunt.

CLXXV.

INDEX ALPHABETICUS

HISTORIOGRAPHORUM ET CHRONOGRAPHORUM,

QUI IN PATROLOGIA LATINA CONTINENTUR ILLORUMQUE OPERUM INDICATIO.

ABBO Sangerm. monach. (sæcul. x.) — De bello Parisiaco libri tres: Invasionis Northmannorum sæcul. ix relatio, CXXXII, 721.

ADAMANUS (S.), abbas Hiensis (sæcul. vii.) — De locis sanctis ex relatione Arculi episcopi Galli libri tres, LXXXVIII, 780.

ADAMUS BREMENSIS (sæcul. xi) — 1. Historia ecclesiastica, seu gesta Hamburgensis Ecclesiæ pontificum, a Carolo Magno usque ad imperatorem Henricum IV, CXLVI, 457. — 2. Historia et descriptio insularum Aquilonis, seu provinciarum Danorum, *ibid.*, 619. — 3. Norvegiæ historia, de primis ejus episcopis, *ibid.*, 646 *et seqq.*

ADELBOLDUS, Trajectensis episc. (sæcul. xi.) — 1. Fragmentum de rebus gestis, S. Henrici imperatoris, CXL, 88.

ADEMARUS, Cœnobii S. Cihardi Engolismensis monachus (sæcul. xi.) — 1. Historiarum libri tres seu Chronicon historiarum Francorum ab anno 420 ad annum 1027, CXLI, 19. — 2. Commemoratio abbatum Lemovicensium, *ibid.*, 80. — 3. De apostolatu S. Martialis, *ibid.*, 88.

ADO (S.) Viennensis, archiep. (sæcul. ix.) — 1. Chronicon in sex ætates divisum, nempe ab origine mundi usque ad diluvium; a diluvio ad Abrahami nativitatem; ab Abraham ad David usque; a Davidis regno ad transmigrationem Hebræorum in Babyloniam; ab eadem transmigratione ad Christum Salvatorem nostrum; a Christo ad ætatem suam, CXIII, 25. — 2. Martyrologium cum additamentis, *ibid.*, 181 *et seqq.*

AELREDUS, abbas Rievall. in Anglia (sæcul. xn.) — 1. De bello Standarti tempore Stephani regis, CXCv, 701. — 2. Genealogia regum Anglorum, *ibid.*, 711. — 3. Vita S. Edwardi regis et confessoris, *ibid.*, 737.

AGNELLUS, abbas S. Bartholomæi Ravennatis (sæcul. ix.) — Vita Pontificum Ravennatum, a S. Apollinari qui creditur fuisse discipulus S. Petri usque ad Georgium, XLVII episcopum Ludovici Pii contemporaneum, CVI, 476 *et seqq.*

AGOBARDUS (S.), Lugdunensis episc. (sæcul. ix.) — 1. De divisione imperii Francorum inter filios Ludovici imperatoris, CIV, 258. — 2. Liber apologeticus pro filiis Ludovici Pii imperatoris adversus patrem, *ibid.*, 308.

AIMOINUS, monachus Floriac. (sæcul. xi) — Historiarum Francorum libri quatuor, ab exordio regni Francorum usque ad Pippinum, CXXIX, 628, 795.

ALBERICUS Aquensis (sæcul. xii.) — Historia Hierosolymitanæ expeditionis, libri xii, CLXVI, 389 *et seqq.*

ALPERTUS, S. Symphoriani Metensis monachus (sæcul. xi.) — 1. De episcopis Metensibus libellus, CXL, 445. — 2. De diversitate temporum libri duo, in quibus multa historica, præcipue de rebus in diocesi Trajectensi gestis, *ibid.*, 452.

AMBROSIVS (S.), Mediolan. episc. (sæcul. iv.) — De excidio urbis Hierosolymitanæ, libri quinque, XV, 1962.

AMMONIUS Alexandrinus (sæcul. vi.) — Evangelicæ harmoniæ Ammonii Alexandrini historia sacra, interprete Victore episcopo Capuano, LXVIII, 256.

ANAMODUS, Ecclesiæ Ratispon. subdiaconus (sæcul. ix.) — Traditionum Emmeramensis libri duo, CXXIX, 901.

ANASTASIUS BIBLIOTHECARIUS (sæcul. ix.) — 1. Interpretatio synodi vii generalis, CXXIX, 28. — 2. Interpretatio synodi vii generalis, *ibid.*, 195. — 3. Interpretatio Chronologiæ S. Nicephori, *ibid.*, 512. — 4. Apologia pro Honorio papa, *ibid.*, 561 *et seqq.*

ANDREAS BERGOMAS (sæcul. xi.) — Chronicon ab anno 540 ad annum 877, CLI, 1267.

ANSELMUS, Leodiensis canonicus (sæcul. xi.) — Historia episcoporum Leodiensium, CXXXIX, 1068; CXLIII, 861.

ANSELMUS GEMBLACENSIS (sæcul. xn.) — Chronicon ab anno 1112 ad annum 1153, CLX, 240 *et seqq.*

ANSELMUS, monachus S. Remigii Remens. (sæcul. xi.) — Historia dedicationis Ecclesiæ S. Remigii apud Remos, CXLII, 1412.

ANATUR, subdiaconus (sæcul. vii.) — De Actibus apostolorum libri duo carmine scripti, LXVIII, 81 *et seqq.*

ARNULFUS, Mediolanensis episc. (sæcul. xi.) — Gesta archiepiscoporum Mediolanensium ab anno 925 usque ad annum 1077, CXLVII, 286.

AVITUS (S.) Viennensis (sæcul. v.) — De Mosaisca historia gestis libri quinque, LIX, 521.

BALDRICUS, Dolensis archiepisc. (sæcul. xn.) — Hierosolymitanæ historiarum libri quatuor, CLXVI, 1057.

BEDA (Vener.) (sæcul. viii.) — 1. Martyrologia juxta exemplaria Coloniaense et Holland., XCIV, 797. — 2. Chronicon antiquissimum ex Palatinis membranis eductum, *ibid.*, 1161. — Chronicon breve a mundi exordio usque ad annum Christi, DCCCX. — 3. Historia ecclesiastica gentis Anglorum, libri v, a Julio Cesare qui prius

Romanorum Britannos bello pulsavit usque ad annum 731, XCV, 24 et seqq.

BENEDICTUS, S. Andreae monachus (saecul. xi). — Chronicon ab anno 350, seu a Juliano Apostata usque ad annum 877, CXXXIX, 19.

BERNOLDUS (saecul. xi). — Chronica de sex aetatibus mundi, CXI, VIII, 1299.

BERTARIUS, Virdunensis sacerdos (saecul. x). — Gesta episcoporum Virdunensium, ab anno 379 ad annum 1047, CXXXII, 501.

BERTHOLDUS, Constant. presbyter (saecul. xi). — Chronicon ab anno 1054, ad annum 1080, CXLVII, 344.

BERTHOLDUS, discipulus Hermanni (saecul. xi). — Continuatio Chronici Hermanni ab anno 1054 usque 1066, CXI, III, 263.

BRUNO, Magdeburgensis clericus (saecul. xi). — Liber de bello Saxonico ab anno 1056 ad annum 1082, CXLVII, 491.

CAROLUS CALVUS (saecul. ix). — Libellus proclamationis domini Caroli regis adversus Wenilonem archiepiscopum Senonum, CXXIV, 897.

CASSIODORUS M. Aurel. (saecul. vi). — Historia ecclesiastica vocata tripartita ex tribus Graecis auctoribus, Sozomeno, Socrate et Theodoret, per Epiphanium Scholasticum versis excerpta, et in compendium a se redacta. Libri xii, ab imperatore Constantino, anno 512 ad Valentinianum II, anno 455, LXIX, 879. — 2. Chronicon ad Theodoricum regem, reges Assyrii, reges Latini, reges Romani, consules, etc., *ibid.*, 1215 et seqq.

CLAUDIUS, Taurinensis episc. (saecul. ix). — Brevis chronica a constitutione mundi ad nativitatem D. N. J. C., CIV, 917.

COSMAS PRAGENSIS (saecul. xii). — Chronicon Bohemorum, a primis temporibus monarchie Bohemorum, ad annum 1125, CLXVI, 58 et seqq. — Continuatur Chronicon, *ibid.*, 245.

DEXTER L. (saecul. v). — Chronicon omnimodae historiae ab anno Christi I ad annum Christi 450, XXXI, 56.

DUDO, decanus S. Quatini Viromand. (saecul. xi). — De moribus et actis primorum Northmanniae ducum libri tres, CXI, I, 608.

DULCIDIUS, Salmanticensis episc. (saecul. ix). — Chronicon Albeldense, ubi ordo regum Romanorum, regum Gothorum, CXXIX, 1125.

EADMERUS, Cantuariensis monach. (saecul. xi). — Historia Novorum libri vi, et historia Ecclesiae Britannicae ab anno 1066 ad annum 1122, CLIX, 348.

EBERARDUS, Watinens. monasterii canonicus regni. (saecul. xi). — Chronicon monasterii Watinensis, CXLI, X, 1513.

EGINHARDUS, abbas (saecul. ix). — 1. Annales Eginhardi abbas cum Laurisensibus collati. Continent vitam regum Francorum Pipini, Caroli Magni, Ludovici Pii, ab anno 741 usque ad annum 829, CIV, 568. — 2. Vita et conversatio gloriosissimi imp. Caroli Magni, *ibid.*, 353; XCVIII, 25.

EKKEHARDUS, Uragiensis (saecul. xii). — Chronicon Wirzburgense a Caesare Augusto ad annum 1057, CLIV, 460 et seqq. — 2. Chronicon universale a creatione mundi ad annum 1125, *ibid.*, 498.

ERMOLDUS NIGELLUS (saecul. ix). — Carmen elegiacum de rebus gestis Ludovici Pii ab anno 781 usque ad annum 826, CIV, 552.

ERCHEMBERTUS, Cassinensis monachus (saecul. ix). — Historia Longobardorum ab anno 774 ad annum 893, CXXIX, 745.

ERNULFUS, episc. Roffens. (saecul. xii). — Collectanea de rebus Ecclesiae Roffensis a prima sedis funditione ad sua tempora, CLXIII, 1444.

ERCHUMBERTUS, Frisingensis episc. (saecul. xi). — Erchumberti fragmentum ex Breviario regum Francorum et majorum domum, CXVI, 33.

ETHELVOLFUS, monach. Ecclesiae Lindisfarn. (saecul. vii et viii). — Carmen de abbatibus et viris pils cenobii S. Petri in insula Lindisfarnensi, XCVI, 1329.

EULOGIUS (S.), archiepisc. Tolet. (saecul. ix). — Memorialis sanctorum libri tres, XCV, 736.

EUSEBIUS Pampilius (saecul. iv). — De Vita imperatoris Constantini, libri quatuor, VIII, 10.

FALCO, Beneventanus (saecul. xii). — Chronicon Mediolanense ab anno 1102 ad annum 1140, CLXIII, 1147.

FLODARDUS, canonicus Remensis (saecul. x). — Historia Ecclesiae Remensis libri quatuor, a conditione urbis Remensis et primis ejusdem episcopis, usque ad annum 949, CXXIV, 28. — 2. Annales ab anno 919 ad annum 966, *ibid.*, 417 et seqq. — 3. De triumphis Christi sanctorumque Palaestinis libri tres, CXXIV, 492. — 4. De

Triumphis Christi Antiochie gestis libri duo, *ibid.*, 549. — De Christi triumphis apud Italiam libri quatuordecim, *ibid.*, 596.

FOLCUINUS, abbas Lanbiensis (saecul. x). — Gesta abbatum Lanbiensium, CXXVII, 542.

FORTUNATUS VENANTIUS, episc. Pictav. (saecul. vi). — 1. Vita S. Radegundis reginae duobus libris composita, LXXII, 632. — 2. Vita S. Germani Parisiensis episc., *ibid.*, 56.

FREGLUPHUS, episc. Lexov. (saecul. ix). — Chronicon comiti domi duo, quorum prior ab initio mundi usque ad Octavianum Caesaris tempora et Servatoris nostri J. C. nativitate posterior de hinc usque ad Francorum et Longobardorum regna rerum gestarum historiam continet. CVI, 920 et seqq.

FREDEGARIUS SCHOLASTICUS (saecul. vi). — S. Gregorii Turon. historia Francorum epitomata per Fredegarium Scholasticum, ab origine Francorum usque ad Chilpericum, LXXI, 574. — 2. Fredegarii fragmenta de historia Francorum, *ibid.*. — 3. Chronicon a Guntchrammo rege Burgundiae ad Clodoveum II, ad annum 611, *ibid.*

FULCHERIUS, Carnot. (saecul. xi). — Historia Hierosolymitana ab anno 1095 ad annum usque 1127, CLV, 822.

GALTERIUS Cancellarius (saecul. xii). — Antiochena bella, CLV, 994.

GAUFREDUS Malaterra, monach. Bened. (saecul. xi). — Historia Sicilia, libris quatuor, tractatus de acquisitione regni Siciliae, Calabriae, Apuliae et insulae Siciliae per gloriosum principem Robertum Guiscardum et fratres e Northmannia venientes, CXLIX, 1095.

GERHOLDUS, Reichersperg. (saecul. xii). — Synagoga Gerholti de statu Ecclesiae sub Henricis IV et Vimp., et Gregorio VII nonnullisque consequentibus pontificibus, CXCVI, 1445.

GILDAS SAPIENS (saecul. vi). — De excidio Britanniae liber querulus, LXIX, 329.

GILO Parisiens. (saecul. xii). — Historia gestorum vite nostri temporis Hierosolymitanum, CLV, 941.

GODEFREDUS, Stabulensis monach. (saecul. xi). — Triumphus S. Remaldi de Malmundariensi comitatu, CXLI, 287.

GODEFRIDUS Bullonius (saecul. xii). — Assises de Jerusalem, CLV, 597.

GODEFRIDUS, Viterbiensis (saecul. xii). — Pantheon sive memoria saeculorum; imperium transferitur ad Graecos, CXCIII, 830. — Imperium transferitur ad Francos, *ibid.*, 920. — De Anglis et Saxonibus, *ibid.*, 997. — Catalogus omnium pontificum Romanorum et omnium imperatorum Romanorum et etiam omnium regum qui fuerunt ab initio mundi usque ad papam Urbanum III, et usque ad imperatorem Fridericum I et ad filium ejus regem Henricum sextum, *ibid.*, 1012.

GODESCALCUS (saecul. ix). — Gesta abbatum Gemblacensium, CLX, 627.

GREGORIUS (S.), Turon. (saecul. vi). — 1. Historia Francorum libri decem, LXXI, 162. — 2. De gloria martyrum, *ibid.*, 705. — 3. De gloria confessorum, *ibid.*, 828. — 4. Vita Patrum, *ibid.*, 1009.

GUIBERTUS, abbas monasterii S. Mariae Norwici (saecul. xi). — Gesta Dei per Francos libri viii, continet expeditionem Hierosolymitanam a concilio Claramontano usque ad Caesarem obsidionem et expugnationem, CLV, 680 et seqq.

GUILLELMUS APULUS (saecul. xi). — Historicae poema de rebus Northmannorum in Sicilia, Apulia et Calabria gestis usque ad mortem Roberti Guiscardi duci scriptum ad filium Rogerium, CXLIX, 1026.

GUILLELMUS, Cabillonensis monachus (saecul. xi). — De monasterio S. Petri Cabillonensis, CXXIV, 1017.

GUILLELMUS, Tyrensis archiepisc. (saecul. xi). — Historia rerum in partibus transmarinis gestarum a tempore successorum Mahomet usque ad annum Domini 1184, libri xiii, CCI, 201.

GUNDECHARUS, episc. Rischtetensis (saecul. xi). — Liber pontificalis Echstetensis, CXLI, 966.

GUNTHERUS CISTERCIENSIS (saecul. xii). — 1. Historia Constantinopolitana a Latinis capta sub Baldino, circa annum 1204, CLXII, 221. — 2. Ligurius sive de rebus gestis Friderici Imperatoris Augusti cognomento Eusebarbi, *ibid.*, 256.

HARIULFUS, abbas Aldenburg. (saecul. xi). — Chronicon seu gesta Ecclesiae Centulensis libri iv, in quibus multa reperuntur de historia Francorum et eorum regibus, CLXIV, 1215.

HAYMO, Halberstatensis episc. (saecul. ix). — Historia sacrae epitome sive de Christianorum rerum memoria

libri decem, a tempore natiuitatis Christi usque ad imperatorem Theodosium, CXCIII, 817.

HELGAUDUS, Floriacensis monachus (sæcul. xi). — Epitome vitæ Roberti regis, CXL, 904.

HELINANDUS, Frigidimontis monachus (sæcul. xii). — Chronicon ab anno Christi 634 usque ad annum 1204, CCXII, 477.

HENRICUS, archidiaconus Huntingdon. (sæcul. xii). — 1. Historia Anglorum libri octo, ab origine regni Britannici usque ad annum 1154, CXCV, 799. — 2. De episcopis et viris illustribus sui temporis, *ibid.*, 980.

HENRICUS, archidiaconus Saltzburgensis (sæcul. xii). — Historia calamitatum Ecclesiæ Saltzburgensis, CXCVI, 1339.

HERBERTUS (sæcul. xi). — Fragmenta ex Herberti libris de miraculis Cisterciensium monachorum, CLXXV, 453.

HERIGERUS, abbas Lobiensis (sæcul. xi). — Gesta episcoporum Tungrensium, Traiectensium et Leodicensium, CXXXIX, 957.

HERMANNUS CONTRACTUS (sæcul. xi). — Chronicon ab anno Natiuitatis D. N. J. C. usque ad annum 1034, CXLIII, 55 *et seqq.*

HERMANNUS, monachus (sæcul. xi). — 1. De miraculis S. Mariæ Laudunensis, libri tres, CLVI, 961. — 2. Narratio restaurationis abbatiæ S. Martini Tornacensis, CLXX, 40.

HIERONYMUS (S.) EUSEBIUS (sæcul. iv-vi). — Liber de viris illustribus, XXIII, 601.

HILARIUS (?), episc. Pictavi. (sæcul. iv). — Fragmenta ex opere historico, X, 627.

HILDEPHONUS, episc. Toletan. (sæcul. vii et viii). — Liber de viris illustribus, XCVI, 196.

HINCMARUS, archiepisc. Rhemens. (sæcul. ix). — 1. De divortio Lotharii et Teiberge, CXXV, 619. — 2. Coronatio Caroli Calvi, *ibid.*, 805. — 3. Coronatio Ludovici II, *ibid.*, 809. — 4. Coronatio Judith Caroli filis, cum rege Anglorum desponsata est, *ibid.*, 811. — 5. Expositiones Hincmari Rhemensis ad Carolum regem pro Ecclesiæ libertatum defensione, *ibid.*, 1035. — 6. Hincmari annales ab anno 861 usque ad annum 882, CXXV, 1205.

HONORIUS Augustodunensis (sæcul. xii). — 1. De imagine mundi liber tertius, ab Adamo usque ad annum, 1197, CLXXII, 184. — 2. Summa totius de omnimoda historia ab anno 726 ad annum 1135. — 3. De luminariis Ecclesiæ sive de scriptoribus ecclesiasticis libelli quatuor, CLXXII, 197. — 4. Catalogus Romanorum pontificum, *ibid.*, 240.

HUBERTUS (S.) Andagin. (sæcul. xi). — Chronicon ab anno 825 ad annum 1106, CLIV, 1541.

HUGO, abbas Flaviniacensis (sæcul. xi). — Chronicon a Natiuitate Christi usque ad annum 1102, libri duo, CLIV, 21 *et seqq.*

HUGO DE S. MARIA, Floriacensis monachus (sæcul. xi). — 1. Historia ecclesiastica libris vi diuisa, tractat de Assyriis, Iudæis, Scythiis, Parthis, Bactrianis, imperatoribus Romanis, de regibus Francorum, CLXIII, 829 *et seqq.* — Historia Francorum Senonensis, *ibid.*, 853. — Fragmenta historiæ Fossatensis, *ibid.*, 865. — 2. Liber qui modernorum regum Francorum continet actus collata historia Francorum ejusdem scriptoris, *ibid.*, 873.

HUGO P. CTAVINUS (sæcul. xi). — Historia Vizellensis monasterii libri iv, CXCIV, 1561.

IDATIUS, episc. Aquæflav. (sæcul. v). — Chronicon ab anno primo imperii Theodosii 381, ad annum undecimum regni Leonis, 467. — 2. Descriptio consulum ex quo primum ordinati sunt, LI, 714.

ISIDORUS (S.), Hispalensis episc. (sæcul. vii). — 1. De ortu et obitu Patrum ex Veteri Testamento, et ex Novo, LXXXIII, 129. — 2. Chronicon ab exordio mundi usque in æram 634, hoc est in anno quinto imperatoris Heraclii, *ibid.*, 1017. — Historia de regibus Gothorum Wandalarum et Suevorum, *ibid.*, 1057. — 4. De viris illustribus, *ibid.*, 1081.

ISIDORUS, Pacensis (sæcul. vii et viii). — Epitome imperatorum vel Arabum ephemerides, atque Hispaniæ chronographia sub uno volumine collecta, XCVI, 1253.

IVO, Carnulensis (sæcul. xi). — Chronicon de regibus Francorum a Pharamundo primo rege Francorum usque ad Philippum filium Henrici anno 1060, CLXII, 812.

JOANNES, abbas Biellarensis (sæcul. vi). — Chronicon a Justiniani morte usque ad Marcianum imperatorem, LXXII, 863.

JOANNES, monachus (sæcul. xi). — Chronicon Beuense ab anno 600, usque ad annum 1135, CLXII, 761.

JOANNES, diaconus Venetus (sæcul. xi). — 1. Chro-

nicon Venetum ab anno 510 ad annum 1007, CXXXIX, 876 *et seqq.* — 2. Chronicon Gradense, *ibid.*, 910.

JOANNES, Wirtzburgensis presbyter (sæculi xii). — Descriptio terre sanctæ, CLV, 1033.

JORNANDES, episc. Ravenn. (sæcul. vi). — De Getarum sive Gothorum origine et rebus gestis, I, XIX, 1252.

JULIANUS (S.), episcopus Toletanus (sæcul. vii et viii). — Historia rebellionis Pauli adversus Wambam, XCVI, 764.

JULIUS HILARIANUS (sæcul. iv). Chronologia sive libellus de mundi duratione, XIII, 1097.

JUVENCUS (sæcul. iv). — Historia evangelica libri iv, XIX, 55.

LACTANTIUS (sæcul. iv). — Liber De morte persecutorum, VII, 189.

LAMBERTUS, Atrebat. episc. (sæcul. xii). — De primatu sedis Atrebatensis, CLXII, 627.

LAMBERTUS Hersteldensis (sæcul. xi). — Annales ab anno 101 ad annum 1077, CXLVI, 1055.

LANDULPHUS JUNIOR (sæcul. xii). — Historia Mediolanensis ab anno 1095 ad annum 1137, CLXXXIII, 1437.

LANDULPHUS SENIOR, clericus Mediolan. (sæcul. xi). — Historia Mediolan. a S. Ambrosio usque ad annum 1082, CXLVII, 817.

LAURENTIUS DE LEODIO (sæcul. xi). — Gesta Viridunensium episcoporum et abbatum, ab anno 1048 ad annum 1250, CCIV, 919.

LAURENTIUS Veronensis (sæcul. xii). — De bello Bataurico sive rerum in Majorica Pisanorum ac de eorum triumpho Pisis habito anno salutis 1115 libri septem, CLXIII, 515.

LEO MARSICANUS, Casinensis monachus (sæcul. xi). 1. Chronica monasterii Casinensis, ab anno 250 ad annum 1097. — 2. Narratio de consecratione et dedicatione Ecclesiæ Casinensis, CLXXII, 997.

LIBERATUS, archidiacon. Ecclesiæ Carth. (sæcul. vi). — Breviarium causæ Nestorianorum et Eutychianorum, LXVIII, 969.

LISIARDUS, Turonensis clericus (sæcul. xi). — Historia Hierosolymitana ab anno 1100 ad annum 1125, CLXXIV, 1589.

LIUTPRANDUS, Cremon. episc. (sæcul. x). — 1. De rebus gestis Ottonis Magni imperatoris, CXXXVI, 897. — 2. Relatio de legatione Constantinopolitana, *ibid.*, 909.

LIUTPRANDUS, Ticinensis diaconus (sæcul. x). — Chronicon ab anno 606 ad annum 960, CXXXVI, 973.

LUPUS, Protospatharius (sæcul. xi). — Chronicon ab anno 605 ad annum 1102, CLV, 125.

MARCELLINUS, comes (sæcul. v). — Chronicon ab anno Christi 379 ad annum Christi 559, LI, 917.

MARIANUS SCOTUS (sæcul. xi). — Chronicon libri tres, a creatione mundi ad annum 1104, CXLVII, 793.

MARIUS, Auenticensis episc. (sæcul. vi). — Chronicon, LXXII, 795.

MAXIMUS Cæsaraugustæ episc. (sæcul. vii). — Chronicon ab anno Christi 430 ad annum 606, LXXX, 620.

MUNIO MINDONIENSIS (sæcul. xii). — Historia Compostellana ab anno 920 ad annum 1158 libri tres, CLXX, 876.

NITHARDUS (S.) Richarii abbas (sæcul. ix). — De dissensionibus filiorum Ludovici Pii libri quatuor, CXVI, 45.

NOTKERUS Balbulus, S. Galli monachus (sæcul. ix). — Martyrologium per anni circulum, CXXI, 1029.

ODO de Diogilo (sæcul. xii). — De Ludovici VII Francorum regis cognomento Junioris profectione in Orientem cui ipse interfuit, opus septem libris distinctum, CLXXIV, 1201.

ODORANUS monachus S. Petri Vivi Senon. (sæcul. xi). — 1. Chronicon ab anno Incarnationis Domini 675 ad annum 1032, CXLII, 769. — 2. Opuscula xii in quibus multa historica, *ibid.*, 801.

OPTATUS (S.) episcopus Milevitanus (sæcul. iv). — Historia Donatistarum, XI, 772. — 2. De schismate Donatistarum libri vii, *ibid.*, 854.

ORDERICUS VITALIS (sæcul. xi). — Historia ecclesiastica libri xii, ab Incarnatione Salvatoris usque ad annum 1140, CLXXVIII, 10 *et seqq.*

OROSIUS PAULUS, Hispanus presbyter (sæcul. v). — Historiarum libri septem ab initio mundi usque ad sæculum v, XXXI, 664.

PAULUS Emerit. diaconus (sæcul. vii). — De Vita Patrum Emeritensium, LXXX, 116.

PAULUS diaconus, Historia Miscella ab incerto auctore continuata, XCV, 759.

PETRUS Malliacensis (sæcul. xi). — De antiquitate et commutatione in melius Malliacensis insulæ et translatione corporis S. Rigomeri, CXLV, 217.

PETRUS Bibliothecarius (secul. xi). — Historia Francorum abbreviata, ab anno Christi 713 ad annum 898, CLI, 1280.

PETRUS diaconus monachus Casin. (secul. xn). — Chronicon Casinense continuatum usque ad seculum xii, CLXXIII, 764.

PETRUS COMESTOR (secul. xii). — Historia scholastica a creatione mundi usque ad mortem Petri et Pauli, CXCIII, 1056.

PETRUS DIVENSIS (secul. xn). — Gesta septem abbatum Beccensium, CLXXXI, 1709.

PETRUS SARNENSIS (secul. xiii). — Historia Albigeniensium et sacri belli in eos anno 1209 suscepti duce et principe Simone de Monteforti, (CXIII), 544.

PHILASTRIUS (S.), episcop. Brixianus (secul. iv). — Liber de heresibus, XII, 1112.

PROSPER (S.), Aquitanus (secul. v). — Chronicon integrum in duas partes distributum quarum prima ab ortu rerum ad mortem Valentis. Secunda a morte Valentis imperatoris usque ad obitum Valentianis tertii et Romam a Vandalis captam, LI, 535, 584.

PRUDENTIUS (S.), episc. Trec. (secul. ix). — Annales sive Annalium Berthmianorum pars secunda, ab anno 835 ad annum 861, CXV, 1571.

RABANUS MAURUS, Mogunt. archiep. (secul. ix). — Martyrologium, CX, 1121.

RADUODUS, Trajectiensis episc. (secul. x). — Breve Chronicon anni 900, CXXXI, 547.

RADULFUS Cadom. (secul. xi). — Gesta Tancredi in expeditione Hierosolymitana, CLV, 489.

RAIMUNDUS DE AGILES, canonicus Podiensis (secul. xn). — Historia Francorum qui ceperunt Jerusalem, CLV, 592.

REGINO PRUMIENSIS, abbas (secul. x). — Chronicon a temporibus Dominicæ incarnationis usque ad annum 907. — Continuat usque ad annum 967, CXXXII, 16 et seqq.

REINERUS, monachus S. Laurentii Leodiensis (secul. xn). — 1. De clavis scriptoribus monasterii sui libelli tres, CCIV, 16. — 2. Triumphalis Bulonci libelli quinque sive qualiter diebus nostris Ecclesia Leodiensis Buloniense castrum, perversoribus triumphatis, divina receperit virtute, *ibid.*, 99. — 5. De casu fulminis super ecclesiam monasterii sui liber, *ibid.*, 157.

RICHERUS, S. Remigii monachus (secul. x). — Historiarum libri quatuor, a Carolo Magno, 800, 888 ad annum, 997, CXXXVIII, 9.

ROBERTUS, S. Remigii monachus (secul. xn). — Historia Hierosolymitana, libri ix, seu relatio primæ expeditionis cruce signatorum, CLV, 668.

ROBERTUS de Torinneo, abbas S. Michaelis in periculo maris (secul. xn). — Liber de gestis Henrici I, regis Anglorum, CXLIX, 879; CCII, 1507.

RODULPHUS GLABER, Cluniacensis monachus (secul. xi). — Historiarum libri quinque ab electione potissimi Hugonis Capeti in regem ad annum usque 1046, CXLII, 611 et seqq.

RODULPHUS, abbas S. Trudonis (secul. xn). — Gesta abbatum Trudonensium, libri vii a fundatione monasterii S. Trudonis ad annum 1136, CLXXIII, 53 et seqq. — Continuat hujus historiam usque ad annum 1366, *ibid.*, 113-425.

ROBICO, Moissiacensis apud Cadurcos monachus (secul. xi). — Gesta Francorum ab ipsius gentis origine ad obitum usque Clodovei I regis, CXXXIX, 589.

ROFINUS, Aquileiensis presbyter (secul. v). — 1. Historia monachorum seu liber de Viis Patrum, XXI, 388. — 2. Historiam ecclesiasticam libri duo, ab Arii hæresi usque ad finem Theodosii primi, XXI, 467.

RUPERTUS, abbas Tulliensis (secul. xn). — 1. De incendio oppidi Toliti sua ætate viso liber aureus, CLXX, 535. — 2. Chronicon S. Laurentii Leodiensis, ab anno 969 ad annum 1095, *ibid.*, 671.

SEBASTIANUS, Salmanticensis episc. (secul. ix). — Chronicon Sebastiani Salmanticensis episcopi sub nomine Alphonsti III vulgatum, a Wamba rege Gothorum anno 672, usque ad Ordonoium I, anno 866, CXXXI, 1112.

SEHERUS, abbas Calmoisiacensis (secul. xn). — De primordiis Calmoisiacensis monasterii ordinis S. Augustini in diocesi Tullensi libri duo, CLXII, 1120.

SIGARDUS, Cremonensis episc. (secul. xiii). — Chronicon a Julio Cesare ad Constantinum filium Leonis, anno 742, et a Carolo Magno imperatore anno Domini 700, ad annum 1221, CXXIII, 441, 493.

SIGEBERTUS, Gemblacensis monachus (secul. xn). — 1. Chronicon ab origine Romanorum, Persarum, Francorum, Wandalorum, Anglorum, Langobardorum, Visigothorum, Ostrogothorum, Hunnorum; ab anno 381

ad annum 1115, CLX, 57, 68 et seqq. — 2. Liber de scriptoribus ecclesiasticis, *ibid.*, 547. — 3. Gesta abbatum Gemblacensium, *ibid.*, 691.

STEPHANUS (S.), abbas Cistere. (secul. xn). — Historia vulgo inscripta Exordium canonici et ordinis Cisterciensis, CLXVI, 1501.

SULPICIUS SEVERUS, (secul. iv-v). — Chronicon quæ vulgo inscribuntur Historia sacra libri duo a constitutione mundi ad seculum quartum, XX, 93.

SUGERIUS, abbas S. Dionysii (secul. xn). — 1. Liber de rebus in administratione sua gestis in quo multa ad historiam Ludovici Grossi et Ludovici Junioris perinetia adnotantur, CLXXVI, 1211. — 2. Libellus de consecratione Ecclesiarum a se edificatarum et translatione corporum S. Dionysii ac sociorum ejus, *ibid.*, 1259.

THEGANUS, Trevirensis ecclesiæ chorepisc. (secul. ix). Vita Ludovici imperatoris, CVI, 403.

TEULPHUS, Maurinac. monachus (secul. xn). — Chronicon Maurinacense ab anno Christi 1108 usque ad annum 1147 quo rex Ludovicus VII in terram sanctam profectus est, CLXXX, 151.

THIETMARUS, Merseburgensis episc. (secul. xi). — Chronicon, libri vii ab anno Dominicæ incarnationis XI, usque ad annum 1018, CXXXIX, 1169 et seqq.

TOMELLUS, monachus Hasnoniensis (secul. xi). — Historia Hasnoniensis monasterii, CXLVII, 588.

TUDEBODUS PETRUS, sacerdos Siurac. (secul. xi). — Historia de Hierosolymitano itinere, CLV, 763.

USUARDUS, monachus Sangerman. (secul. ix). — Martyrologium per anni circulum, CXXXIII, 600.

VICTOR, episc. Capuan. (secul. vi). — Evangelicorum harmoniarum interpretatio a sacerdote Zacharia ad ascensionem Christi in celum, LXVIII, 853.

VICTOR Tununensis in Africa (secul. vi). — Chronicon ab anno 444 ad annum 566, LXVIII, 941.

VICTOR Vitensis (secul. xv). — Historia persecutionis Wandaliæ, LVIII, 180.

VICTORINUS (S.), episcop. Petavien. et martyr (secul. iv). — Fragmentum de fabrica mundi, V, 301.

WIDUKINDUS, monachus Corbeiensis (secul. x). — De gestis Saxonie, libri tres, ab origine gentis Saxonie, usque ad annum, 975, CXXXVII, 124.

WILLELMUS, Malmesburiensis monachus (secul. xn). — Gesta regum Anglorum libri quinque ab anno incarnationis Domini 449, quo Angli et Saxones Britanniam expugnavit usque ad annum 1121, CLXXIX, 2. Historia novella libri tres ab anno 1126 ad annum 1141, *ibid.*, 1392. — 3. De gestis pontificum Anglorum libri quinque. 4. Liber de antiquitate Glastoniensis Ecclesie, *ibid.*, 1681.

WILLELMUS CALCULUS, Gemmeticensis monachus (secul. xi). — Historia Northmannorum libri octo, a liastigo seculo ix, ad annum 1157, CXLIX, 780.

WILLELMUS Pictaviensis (secul. xi). — Gesta Willelmi Conquestoris, CXLIX, 1217.

WILLELMUS (S.), abbas S. Thomæ de Paradio (secul. xiii). — Genealogia regum Danorum, CLIX, 72. — 2. Revelatio reliquiarum S. Genovefæ, *ibid.*, 741.

WINFRIDUS PAULUS, diaconus (secul. vii). — 1. Historia Longobardica, libri vi. 2. Libellus de ordine episcoporum qui sibi ab ipso predicationis exordio in Italiani civitate successerunt, LCV, 699. — 3. Historia Isacella ab incerto auctore consarcinata, compiectens Eutropii historiam quam Paulus diaconus multis additis rogata Adalbergæ Beneventanæ ducissæ a Valentini imperio usque ad tempora Justiniani deduxit, et Ludolphus Saxæ, seu quisquam alius continuavit usque ad annum Christi, 886, libri xxiv, *ibid.*, 739.

ANONYMI.

Secl. iv. — Monumenta vetera ad Donatistarum historiam pertinentia ab anno Christi 203 ad annum 350, VII, 675. — Monumenta vetera ad Donatistarum historiam pertinentia a reddita sibi a Juliano libertate ad, CXI, 1179. — Gesta collationis Carthaginensis, XI, 1231.

Secl. vii. — Gesta regum Francorum, partim e Gregorii Turonensis historia cujus et nomen in vetustissimis codicibus præferunt, partim aliunde desumpta et usque ad regem Theodoricum II perducta, auctore incerto, et qui eadem Theodorici tempore vixit, XCVI, 1411. — Chronicon episcoporum Metensium, *ibid.*, 1465. — De gestis B. Caroli Magni libri duo scripti a quodam monacho S. Galli, ICVIII, 1569. — Annales veteres Francorum, *ibid.*, 1409. — Annalium de gestis B. Caroli Magni libri quinque, poeta Saxo, X IX, 684.

Secl. ix. — Vita Ludovici Pii imperatoris Augusti, CIV, 927. — Chronologia consularis et Cesarea Roman-

rum et pontificia Iudeorum ab annis quinquaginta æram Christi proxime præcedentibus usque ad sanctum Sylvestrum ejus nominis primum, (CXVII, 393. — Chronologia a S. Sylvestro ad S. Gregorium Magnum, CXVII, 601. — Chronologia a S. Gregorio Magno ad Stephanum III, *ibid.* 829. Sæcul. x. — Libellus de successoribus S. Hildulphi in Vosago, CXXXVIII, 203. — De gestis episcoporum Antisiodorensium, CXXXVIII, 219. — Francorum regum, imperatorum, diviso imperio, Capitularia anno 840, 921, CXXXVIII, 523.

Sæcul. xi. — Annales S. Emmerammi Ratispon. ab anno 748 ad annum 1062. — Chronicon Hildesheimense, CXLI, 1233. — Chronicon Peter-busanum, CXLI, 501. — Anonymus Haserensis de episcopis Eichstetensibus, CXLI, 1004. — Chronicon Fiscamense, CXVII, 479. — Gesta pontificum Cameracensium (sæcul. xi), CXLIX, 21. — Gesta pontificum abbreviata per canonicum Camera-

ensem, CXLIX, 203. — Chronicon S. Andreæ Castri Cameracensis, CXLIX, 259. — Chronicon Beccensis abbatias ab ipsa funditione ad annum, 1467, CL, 639. — Gesta Treverorum, CLIV, 1091. — Chronicon S. Huberti Andaghenensis, CLIV, 1337. — Gesta episcoporum Tulensium, CLVII, 443. — Chronicon Polonoium, CLX, 833. — Chronica venerandorum abbatum illustriumque hujus beatissimi athletæ Christi Benigni Divionensis monasterii benefactorum atque fundatorum, CLXII, 733. — Gesta episcoporum Metensium, CLXIII, 575. — Chronicon Aldenburgense parvum, CLXXIV, 1451. — Chronicon Aldenburgense majus, CLXXIV, 1503. — De scriptoribus ecclesiasticis anonymus Mellicensis, sæculo xii clarus, CXIII, 939. — Historia Romanorum Pontificum a S. Petro usque ad Celestinum III, id est annum Domini, 1191, CXIII, 987. — Chronicon S. Benigni Divionensis, CLXII, 733 *et seqq.*

CLXXVI.

INDEX HISTORICUS,

VEL SYNOPSIS QUADRIPARTITA, VICISSIM EXHIBENS QUIDQUID IN PATROLOGIÆ

CURSU RESPICIT AD HISTORIAM SACRAM,

AD HISTORIAM ECCLESIASTICAM, HISTORIAM PROFANAM UNIVERSALEM,

HISTORIAM SPECIALEM SINGULORUM POPULORUM,

ET HÆC ULTIMA ORDINE NATIONUM ALPHABETICO DISPOSITA.

I. — De historia sacra.

Fragmentum de fabrica mundi, S. Victorinus, martyr, V, 301. — Libellus de duratione mundi, Julius Hilarianus, XIII, 1097. — Historiæ sacræ libri duo, Sulpicius Severus, XX, 96 *seq.* — S. Eusebii Hieronymi interpretatio Chronicæ Eusebii Pamphili, XXVII, 61. — Chronicon cujus in prima parte de ortu rerum tractatur, S. Prosper Aquitanus, LI, 535. — Chronicon, quintæ ætates primæ de historia sacra tractant, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1019. — Chronicon, in sex ætates divisum, S. Ado Vienn., CXXIII, 23. — Chronicon Ekkhardi Ursang., CLV, 497. — Chronicon Freculphi Lexoviensis, CVI, 919. — Hasameron libri sex, S. Ambrosius Mediolan., XII, 124. — De Paradiso terrestri, *ibid.*, 276. — De patriarchis, *ibid.*, 316. — Liber in Genesim, Juvenius, XIX, 315. — Centones Virgiliani ad testimonium Veteris et Novi Testamenti, *ibid.*, 803. — De Mosaicæ historiæ gestis libri quinque, S. Avitus Vienn., LIX, 324. — De genealogiis patriarcharum, libellus anonymi, *ibid.*, 323. — Quæstiones de Veteri et Novo Testamento, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 129. — Chronica brevis de historia sacra tractans specialiter, Claudius Taurinus, CIV, 917. — Historia scholastica, historia cujusque libri Veteris et Novi Testamenti, Petrus Comestor., CXCVIII, 1053. — Evangelicæ historiæ libri iv, Juvenius, XIX, 33. — De Actibus apostolorum, libri ii, Arator S. Ecclesiæ Romanæ subdiaconus, LXVIII, 81 *seq.* — Evangelicarum Harmoniarum interpretatio, Ammonius Alexand., LXVIII, 235. — Gesta Christi versibus exarata, Florus diaconus, CXIX, 264.

II. — De historia ecclesiastica.

1^a Historia Ecclesiæ generatis. — Liber De morte persecutorum, Lactantius, VII, 189 *seq.* — Ex opere historico fragmenta xv, S. Hilarius Pictav., X, 627. — Monumenta vetera ad Donatistarum historiam pertinentia, VIII, 673. — Gesta collationis Carthaginensis, XI, 1231. — Historia Albigeniensium, XIII, 544. — De excidio urbis Hierosolymitanæ libri quinque, S. Ambros., XV, 1961. — Historiæ sacræ libri duo a constitutione mundi ad sæculum quartum, Sulpicius Severus, XX, 93. — Historiæ

ecclesiasticæ libri duo, ab hæresi Arii ad Arcadium et Honorium, Rufinus Aquil. presb., XXI, 463. — Chronicon ab anno Christi I, ad annum 430, Flavius Lucius Dexter., XXXI, 56 *seq.* — Excerpta et scripta vetera ad Donatistarum historiam pertinentia, XLIII, 773. — Chronicon integrum S. Prosperi Aquitani, LI, 352 *seq.* — Historia persecutionis Africæ provinciam libri v, Victor Vitens., LVIII, 180. — Breviarium causæ Nestorianorum et Eutychianorum, LXVIII, 969. — Historia Ecclesiastica vocata Tripartita ex tribus Græcis auctoribus Sozomeno, Socrate et Theodoretis, libri xii, A. Cassiodorus, LXXI, 880. — De viris illustribus liber, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1081. — De locis sanctis ex relatione Arculdi episcopi Galli libri tres, S. Adamanus, abbas, LXXXVIII, 779. — Historia ecclesiastica gentis Anglorum, Bedæ Ven., XCIV, 23. — Martyrologia juxta exemplaria Coloniense et Bollandianum, XCIV, 797. — Capitularia Caroli Magni, Ludovici I, et Lotharii, XCVII, 123 *seq.* — Notitia ecclesiarum urbis Romæ, CI, 1539. — Chronicon Freculphi Lexov., episcopi, CVI, 1117. — Martyrologium, Rabanus Maurus, CI, 1121. — De ecclesiasticarum rerum exordiis et incrementis, Walafridus Strabus, CXIV, 919. — Memorialis sanctorum libri tres, S. Eulogius Tolet., CXV, 732. — Historiæ sacræ epitomæ, sive de Christianorum rerum memoria a tempore nativitatis Christi ad Theodosium imperatorem, Haymo Halberstat., CXXVIII, 819. — Chronicon, a Christo ad annum 815, S. Ado Vienn., CXXIII, 75. — Martyrologium cum additionibus, *ibid.*, 140. — Usuardi Martyrologium, *ibid.*, 600; XXIV, 10. — Hincmari annales sive annalium Bertinianorum pars tertia ab anno 861, usque ad annum 882, CXXV, 1203. — De ecclesiasticis disciplinis et religione Christiana, Regius Prum., CXXIII, 183. — Historia Rhemensis Ecclesiæ libri quatuor, Flodoardus canonicus Rhem., CXXV, 23. — De triumphis Christi sanctorumque Palestinæ libri tres, Flodoardus, *ibid.*, 549. — De Christi triumphis per Italiam libri quatuordecim, *ibid.*, 596. — Trium Ottonum Constitutiones ecclesiasticæ, *id.*, CXXVIII, 821. — Regendaria et martyrologia antiqua, *ibid.*, 1185. — De persecutione Ecclesiæ libri novem, Boniso Placent., CI, 803. — Constitutiones Henrici III, imper., CLI, 1081. — Constitutiones Henrici IV, imper., *ibid.*, 1125. — Leges ecclesiasticæ Ethelredi II, *ibid.*,

PATROL. CCXX. INDICUM III.

1163. — Chronicon, Hugo abbas Flaviniac., CLIV, 21 — Liber de scriptoribus ecclesiasticis, Sigebertus Gemblac., CLX, 548. — De luminariis Ecclesiæ sive de scriptoribus ecclesiasticis libelli quatuor, Honorius Augustod., CLXXII, 197. — Liber historiae ecclesiasticæ gestorumque Romanorum atque Francorum, Hugo de S. Maria, CLXIII, 821. — Historia ecclesiastica in qua res ab incarnatione Salvatoris usque ad annum 1140 gestæ, per seriem imperatorum, regum atque pontificum Romanorum breviter describuntur, Ordericus Vitalis, CLXXXVIII, 17 seq.

2^a Historia Ecclesiarum particularis. — Historia ecclesiastica seu gesta Hammaburgensis ecclesiæ pontificum a Carolo Magno usque ad imperatorem Henricum IV, Adamus Brem., CXI.VI, 45. — De primis Norwegiæ episcopis, *ibid.*, 646 seq. — Vita pontificum Ravennatium a S. Apollinari, etc., Agnelus, CVI, 476. — De episcopis Metensibus libellus, Alpertus Symphor., CXI, 445. — De diversitate temporum libri duo, in quibus multa historica præcipue de rebus in diocesi Trajectensi gestis, Alpertus Metensis, *ibid.*, 452. — Traditionum Emmeramunensium libri duo, Anamodus Ratisp., CXXIX, 901. — Historia episcoporum Leodiensium, Anselmus Leod., CXXXIX, 1068; CXLIII, 861. — Historia dedicationis Ecclesiæ S. Remigii apud Rhemos, Anselmus S. Remig., CXLII, 1412.

Gesta archiepiscoporum Mediolan., ab anno 925 usque ad annum 1077, Arnulfus Mediolan., CXLVII, 286. — Gesta episcoporum Viridunensium, ab anno 579 ad annum 1017, Bertarius Viridun., CXXII, 501. — Historia ecclesiastica gentis Anglorum libri v, Beda Vener., XCV, 24. — Historia Novorum, seu historia Ecclesiæ Britannicæ, ab anno 1066 ad annum 1123, Eadmerus Cantuar., CLIX, 548. — Collectanea de rebus Ecclesiæ Roffensis a prima sedis fundatione ad sua tempora, Ernulfus Roff., CLXIII, 1444. — Chronicon Mediolanense ab anno 1102 ad annum 1140, Falco Benevent., CLXXIII, 1145. — Historia Ecclesiæ Rhemensis libri quatuor, a conditione urbis Rhemensis et primis ejusdem episcopis usque ad annum 949, Flodoardus Rhemensis, CXXIV, 28. — Syntagma de statu Ecclesiæ sub Henricis IV et V imper. et Gregorii VII nonnullisque consequentibus pontificibus, Gerhohus Reichenburg., CXIV, 1445. — Liber Pontificalis Echstetensis, Gundekarus Eichstet., CXLVI, 986. — Chronicon seu gesta Ecclesiæ Centulensis libri iv Hariulfus abbas Haldenburg., CLXXIV, 1215. — Historia calamitatum Ecclesiæ Saltzburg., Henric. Saltzburg., CXCVI, 1539. — Gesta episcoporum Tungrens., Traject. et Leod., CXXXIX, 957. — De primatu sedis Atrebatensis, Lanibertus Atrebat., CLXII, 627. — Historia Mediolanensis a S. Ambrosio usque ad annum 1082, Landulphus Mediolan., CXLVII, 817. — Historia Compostellana, CLXX, 880. — De gestis pontificum Anglorum libri v, CLXXIX, 1442. — De antiquitate Glastoniensis Ecclesiæ, CLXXIX, 1681.

III. — De historia universali, profana.

Chronologia sive libellus de mundi duratione, Julius Hilarianus, XIII, 1097. — S. Eusebii Hieronymi Stridonensis presbyteri interpretatio chronici Eusebii Pamphili cui subjecta sunt continenter fragmenta quæ exstant operis Græci, a creatione mundi usque ad annum Domini 329. — Exordium libri, filii Noe, nationes Sem, nationes Cham, nationes Japhet; regum series et quanto quisque regnavit; regna comparantur, XAVII, 35, 71, 77, 107 et seqq. — S. Hieronymi chronicon ab anno Domini 330 ad annum Domini 391, XXVII, 675. — Prosperi Aquitanici Chronicon ab anno Domini 382 ad annum Domini 449, XXVII, 705. — Abbrevisatio chronici, S. Hieronymi, XXIX, 871. — Chronicon omnimodæ historiæ ab anno Christi 1 ad annum Christi 430, F. L. Dexter, XXXI, 50 et seqq.

Historiarum Pauli Orosii libri septem ab initio mundi usque ad sæculum v. . . . diviso mundi in tres partes, Ægyptii, Æthiopes, Aethienses, Iapithi, Amazones, Scythiæ, Troiani, Medii et Persæ, Romani a conditione Romæ, Galli, varii populi Græciæ, varii populi Italiæ, de Carthaginensibus et de eorum cladibus cum Romanis, etc., de imperio Romano usque ad irruptionem et vastationem Alamanorum, Suevorum et Vandalorum, de Gothis, XXXI, 664 et seqq. — Chronicon integrum S. Prosperi Aquitanici in duas partes distributum.

Prima pars ab ortu rerum ad mortem Valentis tractat de patriarchis, de Hebraeis et eorum regibus, de viris illorum illustribus, de Romanis et eorum regibus, de regibus Persarum, Ægyptiorum, Syriæ, de poetis et philosophis et historiographis apud hos populos insignibus, annotantur consules a morte Christi, notantur etiam persecuciones, episcopi variarum sedium, variae hæreses et

concilia a quibus condemnata sunt, Summi Pontifices.

In secunda parte continuatur historia a morte Valentis imperatoris ad obitum Valentianii tertii et Romani a Vandalis capiam, LI, 535 et seqq.

Chronicon Isidori episcopi Aquilaviensis in qua memorantur varii imperatores Romani a Theodosio, heretici, episcopi insignes, Alani, Vandalii, Sueri, Gothi et illorum devastaciones, Hunni etc., LI, 873 et seqq.

Chronicon Marcellini comitis ab anno Christi 379 ad annum 558. — Imperatores Romani, Summi Pontifices, hujus temporis aliquot viri illustres, Vandalii, Parthi, Gothi etc., *ibid.*, 917.

M. A. Cassiodori historiæ tripartitæ, libri xii, reges Assyrii, reges Latini, reges Romani, consules, imperatores Romani a Julio Cæsare ad Anastasium imperatorem, XLVIII, LXXI, 1215 et seqq. — Victoris Tonnensis Chronicon continuans ubi Prosper desinit ab anno 444 ad annum 566, heretici, concilia, episcopi, Summi Pontifices, imperatores Romani, Hunni, Vandalii, LXVIII, 941. — Joannis abbas Bielaensis Chronicon continuans ubi Victor desinit, a Justino imperatore anno 450 ad Maricium imperatorem 559-602 — imperatores Romani, Armenii, Persæ, Iberi, Mauri, Gepidæ, Longobardi, Sueri, Frangi, Concilia, etc., LXIII, 863. — Marii Averlensis episcopi Chronicon, annotatio consulum a Majoriano imperatore, anno 457 ad annum 580, imperatores Romani, Frangi, Gothi, Saxones, Lombardi, etc., *ibid.*, 793. — Chronicon Maximi Cæsaraugustani episcopi, ab anno 470 ad annum 593, imperatores Romani, Gothi, Britanni, Alani, Hunni, Frangi, Vandalii, Longobardi, synodi, episcopi, papæ, etc., LXXX, 619. — (Chronicon Eutrandi, ab anno 606 ad annum 630, Mahometus, synodi, episcopi, papæ, *ibid.*, 635.

S. Isidori Hispaniensis episcopi Chronicon in sex ætates divisum, prima ætas sæculi ab Adamo ad Sem 2241 orbis conditi; secunda ætas sæculi ab anno 2241 ad Abraham 3284; tertia ætas sæculi ab anno 3284 ad David 4165; quarta ætas sæculi ab anno 4165 ad Hebræorum captivitatem 4680; quinta ætas sæculi ab anno 4680 ad Octavianum Augustum 5211; sexta ætas sæculi ab anno 5211 ad annum 5814, id est, usque ad Heraclium, ad annum Christi 610, LXXXIII, 1017.

Chronicon breve a mundi exordio ad annum Christi 810, divisum sicut præcedens, XLIV, 1175 et seq. — Isidori Pacensis Chronicon, Epitome imperatorum, Arabum Ephemerides, atque Hispanici Chronographi sub uno volumine collecta, XCVI, 1252 et seqq. — Pauli diaconi historia miscella a primo rege Italiæ ad Leonem V Michaelis successorem, anno 815, libri xiv, XCV, 741 et seqq. — Landulphi Sagacis additamentum ad Historiam miscellam, id., 1144 et seqq. — Eginhardi abbas Annales ab anno 741 ad annum 829, CIV, 368 et seqq. — Abbrevisatio Chronici (App. ad Eginhardum), a creatione mundi ad annum Christi, 809, id., 608 et seqq. — Freculphi episcopi Lexoviensis Chronicon totius duo: prior continens, ab exordio mundi usque ad nativitatem Christi, rerum gestarum historiam apud varios populos, Hebræos, Troianos, Scythas, Amazones, Assyrios, Medos et Persas, Romanos, Græcos et Gallos, etc., etc. — Chronicon totius posterior, ab Octaviano Augusto et Christi natiuitate usque ad Francorum et Longobardorum regna, imperatores Romani, apostoli, martyres, hæreses, synodi, doctores, persecuciones, Hyberi, Armenii, Gothi, Hunni, Vandalii, Saxones, Britones, etc., CVI, 917 et seqq.

S. Adonis Viennensis Chronicon in sex ætates divisum nempe. — 1. Ab origine mundi usque ad diluvium, 167. — 2. A diluvio ad Abraham nativitatem 2185. — 3. Ab Abraham ad David usque 3125. — 4. A David regni ad transmigrationem Hebræorum Babyloanicam 4771. — 5. Ab eadem transmigratione ad Christum Servatorem nostrum 4852. — 6. A Christo ad mundi finem, CLIII, 23 et seqq.

S. Prudentii Trecensis annales sive annalium Bertinianorum pars secunda ab anno 835 ad annum 861, id., CIV, 1576. — Hincmarus Rhemensis, annales sive annales Bertinianorum pars tertia ab anno 861 usque ad annum 882, id., CXXV, 1203 et seq. — Chronologia S. Nicephori episcopi Constantinopolitani Anastasii bibliothecarii interprete, patriarchæ, Hebræi, Persæ, Ægyptii, imperatores Romani, Augusti, reges decem tribuum Israel in Samaria pontifices in Israel, nomina patriarcharum Hierosolymæ post Christi Jesu in celos ascensionem. Expositio nominum episcoporum Romanorum post Christum et Apostolos, Catalogus episcoporum Byzantii post Christum et apostolos, episcopi Alexandrii in Ægypto, episcopi Antiochiæ, id., CXXIX, 512, 522, 523, 525, 537 et seq. — Chronicon Albeidenæ auctore forte Dulcicio Salmaticey episcopo, continuatore autem Virgilia, monacho Albeidenæ.

ei, ordo regum Romanorum, ordo gentis Gothorum, Saraceni in Hispania, duces Arabum in Hispania, id., 1221. — Reginonis Prumiensis abbas Chronicon a nativitate Christi ad annum 967. Judaei, facta evangelica, Romani imperatores, apostoli, primi episcopi, martyres, Gothi, Vandali, A'ani, Franci, Longobardi, Angli, Persae, Saraceni, Romani Pontifices, etc., reges Francorum, id., CXXXII, 15 et seq. — Historia gestorum regum et imperatorum sive antapodosis, Luitprandus, CXXXVI, 787 et seq. — Chronicon Luitprandi, id., 973 et seq. — Continuator Reginonis, ab anno 907, ad annum 967, id., 153 et seq. — Annales Hildesheimenses, Quedlinburgenses, Weisemburgenses et Lamberti; sex milites mundi, imperatores Romani, facta memorabilia ab anno 702 ad annum 1147, CXLI, 445. — Annales S. Benigni Divionensis ab anno 564, ad annum 1268, id., 875. — Rodolphus Glabri Cluniacensis monachi historiarum sui temporis libri quinque ab electione potissimum Hugonis Capeti in regem ad annum naque 1046, id., CXLII, 611. — Chronicon Hermani Contracti usque ad annum 1054, CXLIII, 56. — Continuatio Chronici Hermani ab anno 1054 usque 1066, id., 265.

Annales Bertholdi presbyteri Constantiensis, ab anno 1056 ad annum 1080, id., CXI, VII, 545 et seq. — 31. Chronicon Mariani Scoti a nativitate Christi ad annum 1104, id., 635. — Chronica Bernoldi, id., CXLVIII, 1299. — Chronicon Hugonis abbas Flaviniacensis, libri duo, a nativitate Christi ad annum 1099, id., CXLIV, 21 et seq. — Ekkehardi Vrangensis Chronicon Wirzburgense a Christo ad annum 1057, id., CLIV, 460. — Ekkehardi Chronicon universale : Patriarchae, Judaei, Assarii, Egyptii, Persae, Romani, Galli, Graeci, Syrii, imperatores Romani de origine Francorum, historia Gothorum, de Amazonibus, de origine Hunnorum, historia Longobardorum, descriptio actuum Caroli Magni, de origine Saxonum, etc., etc., id., 497. — Chronicon S. Huberti Andagiae ab anno 823 ad annum 1106, id., 1857. — Chronicon Lupi Protospatrii et annales Barennes ab anno 783 ad annum 1102, id., 121. — Siegherti Gemblacensis Chronicon ab anno 561 ad annum 1112, CLX, 61 et seq. — Anselmi Gemblacensis continuatio ab anno 1112 ad annum 1136, id., 1148, id., 1148. — Actuarium Gemblacense ab anno 771 ad annum 1101, id., 265. — Actuarium Aquicincense ab anno 631 ad annum 1166, id., 269. — Actuarium Afingemense ab anno 597 ad annum 1162, id., 280. — Continuatio Aquicincensis ab anno 1149 ad annum 1222, id., 295. — Actuarium Hassoniense, id., 253. — Continuatio Tornacensis ab anno 1114 ad annum 1134, id., 357. — Actuarium Landuense ab anno 928 ad annum 1145, id., 359. — Actuarium Corneliense ab anno 419, ad annum 883, id., 361. — Continuatio Praemonstrat. ab anno 1114 ad annum 1155, id., 364. — Continuatio Burburgensis ab anno 1114 ad annum 1161, id., 378. — Actuarium Bellovacense ab anno 619 ad annum 1165, id., 387.

Chronicon S. Benigni Divionensis auctore anonymo, in quo multa de regibus Francorum ab incarnatione Domini 195 ad annum 1026, CLXII, 735. — Liber Historiae ecclesiasticae, gestorumque Romanorum atque Francorum comprehensus breviter ab Hugone de S. Maria, CLXIII, 821 et seq. — Summa totius de omni modo historia ab anno 736, Honorius Augustod., CLXXII, 187. — Annales Babenbergenses ab anno 1157 ad annum 1180. — Annales Eusdorfenses ab anno 1184 ad annum 1568. — Annales Augustani minores ab anno 1157 ad annum 1457, CLXXIII, 1561. — Pantheon Godefridi Viterbiensis : (desunt xv partes priores) imperium transfertur ad Graecos, CXCIII, 880. — Imperium transfertur ad Francos, id., 920. — De Anglis et Saxonibus, id., 997. — Catalogus omnium Pontificum Romanorum et omnium imperatorum Romanorum et etiam omnium regum qui fuerunt ab initio mundi usque ad papam Urbanum III, et usque ad imperatorem Fridericum primum et ad filium ejus regem Henricum VI, id., 1011 et seq. — Chronicon Hellinandi Frigidi montis monachi ab anno Christi 634 ad annum 1204. Saraceni, Angli, Saxonae, Franci, Northmanni, Mauri, etc., etc., CCXII, 772. — Sicardi Chronicon ab Octaviano imperatore ad Leonem imperatorem, id., 777. — A Carolo Magno imperatore anno Domini 700 ad annum 1221, CCXIII, 441.

IV. — Historia particularis seu singulorum populorum.

Egyptii. — Egyptiorum regnum regno Romano antiquius, Tertull., I, 432. — Egyptii bestias consecrabant, id., 418. — Egyptiorum dii ibis et crocodilus, id., II, 502. — Egyptii tauri antistites, id., 928, 935. — Egyptiorum hierophantes, id., 200. — Ex Egypto omnis

superstitio provenit, id., I, 640. — De bestis quas enluerunt Egyptii, Lactantius, VI, 618. — Eorum sacerdotes lotum corpus radebant, id., 255. — Anuus apud eos qualis fuerit, id., 525, 647, 934. — Eorum terra quo nomine olim dicta, id., 327. — Primi astra contemplari ceperunt et adorare, id., 328. — Apud eos imbres nulli aut rari, id., 529, 553. — Primi tradidere metempsychosim, id., 405. — Illicum et Pharaonis in mari Rubro submersio, id., 470, 471, 783. — De cultu animalium apud illos, id., 420, 786. — Solem colebant sub Jovis imagine, id., 621. — Utrum ab his condiendum corporum morem Judaei acceperint, id., 772. — Aqua cultus apud Egyptios, Firmicus Maternus, XI, 984. — Apud Egyptios, cultus idolorum, Ruf. Aquil. XXI, 415. — Habet etiam multos monachos Egyptus, id., 233. — Egyptiorum reges S. Hieron., XXVII, 94. — Regnum Egyptiorum alii comparatum, id., 108. — Egyptii singulas civitates singulas bestias venerantur, id., XLII, 296. — In Egypto et Palaestina vacca non comeditur, id., 233. — Tempore Hieronymi lingua Egyptiorum dicebatur Ham, id., 930. — Egyptus humilis et jacens de Aethiopia venientibus aquis irrigatur, id., 1026, 1027. — Egyptus quibus rebus fertilissima est, id., XLIV, 182. — Solitudo Egypti fertilis venenatur animalium, id., 638. — Idola Egyptiorum quae? id., 151, 152. — Nulla gens ita idololatriae fuit dedita quam Egyptus, id., 447. — Egyptii vocantur muscae, et Assyrii apes, id., 111, 112. — Egyptius ad tauri sacra semel maritus assumitur, id., XLII, 1051. — Egyptii sacerdotes utebantur lineis vestibus, id., XIV, 436 not.

Egyptus superior, et inferior quas provincias habeat, Paulus Orosius, XXXI, 679, 680. — Ex omni fructu quintam partem solvit, id., 711. — De sterilitate et fame Egypti, cui Joseph solertia sua consuluit, et de vanitate Egyptiorum sacerdotum, id., 709. — De populo Dei in Egypto afflicto. X plagis Egyptiorum, et transitu sinus Arabici, ac reliquiis ejusdem, de solis ardore quodam infesto, id., 713.

Egyptii ex semine Cham oriundi, S. Augustinus, XXXVII, 1398. — Egyptiorum regnum florebat Abraham temporibus, id., XLI, 497. — Egyptiis tradidit litteras Ibis, id., 597, 599. — Egyptiorum sapientiae commentus antiquitas refellitur, id., Egyptiorum sapientia, maxime astronomia, id., 599. — Egyptii geometriam dilexerunt, id., XXXIV, 549. — Egyptiorum mores circa mortuorum corpora, id., XXXIX, 1605. — Egyptii condiendis corporibus mortuorum caecurunt, id., XXXIV, 502. — Egyptiorum religionem praecurrit Trismegistus, id., XLI, 249, 251. — Et hoc accepit a demonibus, id., 1145. — Egyptiis pastores abominabiles, id., XXXIV, 605. — Egyptiis sacrificia Israelitarum abominationes sunt, id., 1145. — Egyptiorum plagae decem exponuntur, id., XXXVI, 1001; XXXVIII, 67. — Egyptii eorum ranis et muscis domiti sunt, id., XXXV, 2059. — Egyptiorum spoliatio male a Fausto reprehensa, id., XLII, 415. — Egyptios ab Israelitis in mutua auri et argenti acceptione decipi, quomodo permisit Deus, id., XL, 54. — Egyptiorum divitiae quas Israelitis abstulerunt, ipsi erant debita, id., XXXVII, 1400. — Egyptiaci dies, id., XXXV, 2150. — Egypti situs, id., XLIII, 423. — Egyptus in duas partes dividitur, Joannes Cassianus, XLIX, 79 not. — Nili fluminis eluvie irrigatur, id., 997. — Egyptus sit provincia Romana, S. Prosper Aquitanus, LI, 519. — Egyptiorum dii innumeri, S. Paulus Nolan., LXI, 517. — Ipsorum nomen proprium Jupiter Ammon, id., 515. — Eorum superstitio in sacris Isiacis, id., 518. — Egyptii dicti Nileolae, S. Gregorius Turon., LXXI, 165. — Eorum demersio, id., 806. — Dynastiae, id., 170. — Reges Pharaones dicti, tum Ptolemaei, id., 292 not. — Egyptus, id., 166, 167. — Superior et inferior a Saracenis vastata, id., 657. — Ibi celebris est Martinus, id., 1008, 1009. — Ejus solitudines et eremitae, id., 1021. — Antiochia Egypti a Persis capta, id., 502. — Papyrus et herbae, id., 575 not. — Memphis civitas in Egypto condita, S. Isidorus Hisp., LXXXII, 1025. — Reges Egyptii, Ptolemaei, id., 1033. — Sub Heraclio Persae Egyptum plurimasque provincias tulerunt, id., 1056. — Egyptii geometriam invenerunt, id., LXXXII, 161. — Astronomia, id., 169. — Ex solis cursu diem mensis invenerunt, id., 219. — Egyptiorum regnum quando cepit, id., 224. — Egyptus Romanis subditur, id., 226.

Egyptus quomodo jussu praebat deficientibus ibi pluviae, Aleuin., C, 557. — Egyptii in schoam pelatii introducti, id., 266. — Illicum calculus improbat, id., 267, 277. — De rebus gestis a Moyse in Egypto; Praeulphus Lezoviensis, CVI, 949. — Cambyzes Persarum secundus rex Egyptum bello obtinuit, id., 991.

— *Ægyptus Imperio Artaxerxis juncta, ibid., 1008.* — *Ægyptus ab Alexandro Magno subjugatur ibid., 1015.* — *Construitur Alexandria in Ægypto, ibid., 1019.* — *Multi Judæi captivi deducti in Ægyptum sub Ptolemæo, Alexandri successore, ibid., 1023.* — *Ægyptus ab Antiocho occupata, ibid., 1046.* — *Regnum Ægyptiorum destructum est, Ægyptus provincia deinceps Romanorum facta est, ibid., 1114.* — *De Ægyptiorum mensibus, Rabanus Maurus, CVII, 681.* — *Ægyptiorum regnum sumit principium, S. Ado Viennensis, CXIII, 28.* — *Memphis civitas in Ægypto conditur, ibid., 54.* — *Ægyptus recessit a Persis, ibid., 52.* — *Ptolemæi, ibid., 58 et seqq.* — *Ægyptus in provinciam versa, ibid., 75.* — *Ekkhardi Chronicon universale, in quo multa de Ægyptiis, id., CLIV, 497 et seqq.* — *De Ægypto, Euxia postea Ægyptus dicta, Thebæ, Monachi, Babel, Ægypt, Alexandria, Honorii Augustod., CLXXII, 126.* — *De regno Ægyptii. De regno Ægyptiorum post Alexandrum Magnum, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 232, 234.* — *Catalogus regum Ægypti et Antiochiæ post mortem Alexandri Magni. Catalogus regum Ægyptiorum, Godefridus Viterbiensis, CXCVIII, 1023, 1026.* — *De plagis Ægypti, Petrus Comestor, CXCVIII, 1149.* — *De diebus Ægyptiacis, i. id., 1152.* — *De deserto Ægypti, ibid., 1156.* — *De Ptolemæi situ, ibid., 1498 et seqq.* — *In expeditione crucisignatorum; Ægyptii cum infinitis copiis fines ingrediuntur nostros. Rex illis occurrit; incautus pugnat cum eis et vincitur, Guillelmus Tyrensis, CCI, 475.* — *Ægyptii cum ingentibus copiis regno se infundunt; quibus rex occurrentis, captis nonnullis, pluribus interemptis, re quous in fugam adegit, ibid., 486.* — *Ægyptii cum in gentibus copiis regnum ingressi sunt; sed occurrentibus nostris manu valida, miserabiliter prosternuntur, ibid., 540.* — *Describitur Ægypti regio et qualis sit aperitur, ibid., 770.* — *Salahadinus regnum obtinet Ægypti, ibid., 789.* — *Rex in Ægyptum descendit cum suis expeditionibus, Græcis quoque, tam navigio quam per terram eum sequentibus, ibid., 791.* — *Damiatum obsessio, ibid., 792.* — *Videre in sequentibus capitulis partem Ægypti in hac expeditione.*

— *Alemanni.* — *Alemanni, S. Hieronym., XXII, 1057.* — *Alemanni, S. Greg. Turon., LXXI, 201, 203, 206, 588, 674.* — *Cum Wandalis dimicant, ibid., 701.* — *A Clodoveo victi ipsi subiunguntur, ibid., 225, 586.* — *Gallias vastant, ibid., 177, 178.* — *Et Italiam, ibid., 700.* — *Transjuranos fugant, ibid., 629.* — *Pippino et Carolomanno subjecti, ibid., 682, 683.* — *Alemannorum reges, ibid., 177, 205.* — *Duces, ibid., 661, 615, 649.* — *De rebus gestis S. Henrici imperatoris, Adelboldus Traject., CXL, 88.* — *Chronicon, S. Andræ Cast., CXLIX, 239.*

— *Angli et Britanni.* — *Britanni intra Oceani ambitum conclusi sunt, Tertull., II, 611.* — *Britannorum loca, Romanis inaccessibilia, Christo sunt subjecta, ibid., 610.* — *Britanniæ quando fidei, quando Arianis patuerint, S. Hilarius Pictaviensis, X, 479.* — *Eorum episcopi Gallicanis sunt conjuncti; ibid.* — *Britannia fertilis provincia tyrannorum, S. Hieronym., XXII, 1157.* — *Britannia et Mauritania tempore Origenis Christianæ, id., XXV, 725.* — *Britannia a S. Jacobo peragrata, Dexter, XXXI, 135.* — *Et a S. Petro apostolo, ibid., 212 not.* — *Britannia, Paulus Orosius, XXXI, 689, 690.* — *Britanniam invadit Cæsar., ibid., 1014.* — *Britanniæ prefecto P. Galliarum olim subditæ, id., XLVIII, 412.* — *Anglicana Ecclesia Pelagiana hæresi quando et a quo infecta, ibid., 567 et seqq.* — *De excidio Britannię liber querulus, Gildas Sapiens., LXIX, 329.* — *Britanniæ insulæ descriptio, Casiodorus, LXIX, 1252.* — *S. Gregorius mittit S. Augustinum in Angliam Christianæ fidei exordium in Britannia; Angli idololatram hanc occupant insulam, S. Gregorius Magnus, LXXV, 364.* — *In Diocletiana persecutione martyrum sanguine purpuratur, ibid., 565.* — *Pelagiana hæresi infectur, ibid.* — *Angliæ status initio pontificatus Gregorii, ibid., 290.* — *Angli et Saxonæ e Germania advocati Britanniam invadunt, ibid., 366.* — *Angli forma pulcherrimi, ibid., 50, 71.* — *Angli pueri venales in urbe Roma, ibid.* — *Anglorum fana non destrui, sed dedicari in basilicas jussit, ibid., 1120.* — *Britones Ecclesiæ Romanæ doctrinam ritusque suscipiunt, ibid., 587.* — *Quanta et qualia de Anglorum conversione narret Gregorius, ibid., 101, 102, 103.* — *In Anglos Christianos persecutio deservit, ibid., 587.* — *Anglorum conversionem negligebant episcopi Gallicani, id., LXXVII, 842.* — *Angli ante conversionem ligna et lapides colebant, ibid., 932.* — *Angli ad fidem conversi, ibid., 1158 et seqq.*

— *Historia ecclesiastica gentis Anglorum, libri quinque, a Julio Cæsare qui primus Romanorum Britannias bello potavit usque ad annum 751, Bedæ Venerabilis, XCV, 24 et seqq.* — *Britanniæ fertilitas et amenitas, Rabanus*

Maurus, CXI, 534. — *Britannorum fides defecit in initia regni Francici, S. Lupus Ferrariensis, CXIX, 560.* — *Severus in Britannias bellum transfert, S. Ado Viennensis, CXIII, 85.* — *Britanni Romanis auxilium petunt adversus Pictos, ibid., 99, 101.* — *Genus Anglorum Britanniam tribus longis navibus advehitur, ibid., 102.* — *Hæresis Pelagiana Britannorum turbat fidem, ibid., 103.* — *In Britanniam mittuntur Augustinus, Melitus, et Joannes a S. Gregorio, ibid., 111, 112.* — *De Anglorum seu Britannorum ad fidem catholicam conversione, Aimoinus Floriacensis, CXXIX, 748.* — *Dani Angliam devastant, Osbernus Cantuariensis, CXLIX, 580.* — *De victoria Rolloni de Anglis, Wilhelmus Gemmetic., CXLIX, 730.* — *De Alestano rege Anglorum Christianissimo, cum quo iulit Rollo fœdus indissolubile amicitiae, ibid., 792.* — *Quod Eldredus rex Angliæ, qui Emmam sororem ducis duxerat misit exercitum ad subjugandum sibi Northmanniam, ibid., 825.* — *De crudelitate Eldredi regis Anglorum in Danos, ibid., 826.* — *De Henrico primo rege Anglorum, ibid., 879.*

— *De gestis regum Anglorum libri quinque, Wilhelmus Malmesburiensis, CLXXIX, 959.* — *Historia novelle libri tres, ibid., 1393 et seqq.* — *De gestis pontificum Anglorum libri quinque, ibid., 1441.* — *Reges Anglorum, Ordericus Vitalis, CLXXVIII, 79.* — *Pantheon Godefridi Viterbiensis; de Anglis et Saxonibus, CXCVIII, 997.* — *De bello Staudartii tempore Stephani regis, Aelredus, CXCV, 701.* — *Genealogia regum Anglorum, ibid., 711.* — *Vita S. Edwardi regis et confessoris, ibid., 757.* — *Historia Anglorum libri octo, ab origine regni Britannici usque ad annum 1154, Henricus Huntingdon, CXCV, 799.* — *Invasiones Anglorum, Ordericus Vitalis, CLXXVIII, 77.* — *Reges Anglorum, ibid., 79.* — *Eldredus Anglorum rex, eventus varii in Anglia, ibid., 94, 285, 295, 505, 508, 511, 529, 574, 787, 788.* — *Grithfridus rex Guallorum Angliam invadit, ibid., 566.* — *Rerum Anglicarum et Normannicarum narratio, ibid., 731.* — *Bella inter gentes regum Franciæ et Angliæ. Duo reges inter se colloquium habent et fœdus ineunt, ibid., 844.* — *Bella inter Ludovicum Francorum regem et Henricum regem Angliæ. Prodigia varia, ibid., 849 et seqq., 861 et seqq.* — *Pax inter reges Franciæ et Angliæ componitur, ibid., 884.* — *Mors et funera Henrici Anglorum regis. Turbationes in Anglia, ibid., 945.* — *Eventus varii in Anglia et Northmannia, ibid., 949.* — *Pax inter Angliæ et Scotiæ reges, ibid., 971.* — *Stephanus rex captus est in Anglia ab Andegavensibus, ibid., 977, etc.*

— *Amazones.* — *Amazonum regnum Romano antiquis, Tertull., I, 432.* — *Amazones unde illarum nomen, Lactantius, VI, 158.* — *Amazones totam Asiam subvertunt, S. Ambrosius, XVII, 436.* — *Virus ita rabidos effecerunt ut carne humana vescenda imbuerentur, ibid.* — *Amazonum origo, mores et facinora, Paulus Orosius, XXXI, 734.* — *Epilogus historia Amazonum in quo presentem Romanorum cecitatem insectatur, ibid., 734.* — *Amazonum regio, ibid., 685.* — *Amazones absentes in prælio maritis, hostium varis incursibus resistunt, et diversas Asiae gentes bello superant, Jornandes, LXIX, 1257.* — *De Amazonum cum vicinis gentibus concubitu earumque partibus, ibid., 1258.* — *De viris Amazonum et eo um rege Telepho, deque ejus orto et rebus gestis, ibid.* — *Amazones, Frédegarus, LXI, 698.* — *Eldhardus Uraugiensis, CLIV, 729; Philippus de Harrev., CCIII, 735 et seqq.; Freculphus Loxoviensis, CVI, 561; Honorius Augustodunensis, CLXXII, 171.*

— *Arabes.* — *Arabum dil qui, Tertull., I, 418.* — *Et Arabia thura educebantur, ibid., 493.* — *Arabice mulieres non caput, sed faciem quoque ita totam contegunt, ut uno oculo liberato, contenta sint dimidia frui luce, quam totam faciem prostituere, id., II, 912.* — *Arabes lapidem pro Deo colebant, Lactantius, VII, 484; Arnobius, VI, 1188.* — *Reprimus in historia veterum Ethiopum et Arabum et Pericarum aliquos circumcissione erga suos usus, S. Ambrosius, XVI, 1245.* — *Arabes et Saraceni quibus vescantur, S. Hieronymus, XXIII, 294.* — *Nefas arbitratore reos carnibus porcorum, ibid.* — *Arabes latrociniis delecti obsidebant vias Jericho, S. Hieronymus, XXIV, 688.* — *Arabes feminæ ut et Mesopotamiam iheristis optent, ibid., 70.* — *Arabia abundat gregebus, S. Hieronymus, XXX, 258, 259.* — *Arabes Septimus Severus superavit, Paulus Orosius, XXXI, 1105.* — *Trajanus Arabiam capit, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 104.* — *Severus Pertinax Arabiam obtinuit, ibid., 1045.*

— *Argiri.* — *Regum series Argivorum, S. Hieronymus, XXVII, 88.* — *Argivorum regnum aliis componitur, ibid., 150 et seqq.* — *Argivis primus regnavit Inachus, S. August., XII, 597.* — *Argi ses Argi*

unde sic dicti, *ibid.*, 564. — Series regum Argivorum, *ibid.*, 563. — Argivorum regnum simul cum Abraham nepotibus ortum est, *ibid.* — Argivorum regni occasus, *ibid.*, 572. — De regno Argivorum in Mitencas translato, Freculphus Lexoviensis, CVI, 958. — Regum Argivorum, Honorius Augustodun., CLXXII, 170; Hugo de S. Victore, CLXXVII, 235; Godefridus Viterbiensis, CXCVIII, 1027.

Athenienses. — Athenienses Asiam occupaverunt, Tertull., II, 700. — Athenæ, lingua civitas, *ibid.*, 681. — Sapienti et dicendi acutissimi Athenis nascuntur, Tertull., II, 683. — Atheniensium reges, S. Hieronymus, XXVII, 88. — Atheniensium civitas idololatram dedita, *id.*, XXIV, 803. — Atheniensium armis inscripto, *id.*, XXVI, 572. — Athenarum civitas sub Cecrope rege vel instaurata est, vel condita, S. August., XI, 566. — Athenæ unde dictæ, qua occasione, sub quo rege, *ibid.* — Athenis nihil habuit Græcia clarius, *ibid.*, 567. — Athenienses claruerunt in Græcia plus fama quam re ipsa, *ibid.*, 561. — Athenis loquacissimæ philosophorum hareses existerunt, *id.*, XLIII, 454. — Atheniensium regnum in rempublicam mutatum, *ibid.*, 577. — Athenienses feminis publicis intererant consultationibus, *ibid.*, 566. — Quare et publicis consultationibus expulsi, *ibid.*, 567. — Certamen inter Cretenses et Athenienses, Paulus Orosius, XXXI, 732. — Bellum inter Peloponnesios et Athenienses, *ibid.*, 738. — Bellum Atheniensium contra Lacedæmonios: Peloponnesium et Rectorum contra Athenienses, *ibid.* — Darius Athenienses cum vitæ suæ multorumque discrimine aggreditur, *ibid.*, 762. — Athenienses bello Lacedæmoniorum, adhortante seseque ob exsilium ultisciente Alcibiade, excipiuntur, *ibid.*, 782. — Atheniensium adversus Lacedæmonios prælia gravia, horroreque calamitates ac strages ultimique acceptæ, *ibid.*, 783. — Atheniensibus certis legibus ac conditionibus pax datur, trigintaque rectores constituuntur, *ibid.*, 786. — De bello servili apud Athenienses, *ibid.*, 936. — Regnum Atheniensium, Honorius Augustod., CLXXII, 171; Hugo de S. Victore, CLXXVII, 235; Ekkhardus Uraugiensis, CLIV, 514 et seqq.

Assyrii. — Assyriorum primus rex Ninus, Tertull., II, 1034. — Regnum istud Romano antiquius, *id.*, I, 432. — Illud diu eorum non sunt tutati, *ibid.*, 608. — Ab Assyriis patereunt historiæ profanæ, *id.*, II, 1035. — Assyriorum regnum, S. Cyprianus, IV, 571; S. Hieronymus, XXVII, 77, 107. — Assyrii 1500 annis regnum Asiæ, Ægypti et Libyæ possiderunt, S. Hieronymus, XXIV, 112. — 70 annis regnum Assyriorum fuit in Jerusalem, *ibid.*, 204. — Enumeratio regum Assyriorum qui populum Israel expugnaverunt, *ibid.*, 581. — Græci auctores descriperunt bella Assyriæ gentis, *ibid.*, 200. — Veteres Assyrii appellantur Syri, *ibid.*, 187. — Tradunt Hebræi Assyriorum corpora cremata fuisse illis vestibus, *ibid.*, 158. — Assyrii et Babylonii quæ regiones tenebant, S. Hieronymus, XXV, 1110. — Assyrii et Babylonii terram Aquilonis occupant, *ibid.*, 1432. — De Nino et Semiramide, eorumque regnis, Paulus Orosius, XXI, 669. — De Sardanapalo rege Assyriorum, *ibid.*, 733 et seqq. — Assyriorum regnum per 1160 annos per 50 reges actum, *ibid.*, 721. — In Medos transfertur, *ibid.*, 733. — Assyriorum regnum a Nino longe lateque porrectum, S. August., XLI, 116. — Assyriorum regnum Asiæ universæ, excepta Iudæa, dominabatur, *ibid.*, 497. — Assyriorum regnum ferentissimum, 560. — Florebant Abraham temporibus, 497. — Assyriorum regnum, mille ducentos et quadraginta annos permansit, *ibid.*, 117, 577. — Assyriorum regnum quo tempore desitit, *ibid.* — Assyriorum regum series, *ibid.*, 561. — Assyriorum regnum monarchia quot annis duraverit, Cassiodorus, LXIX, 1225, 1218. — Quot in ea fuerint reges, quot annis quilibet eorum regaverit, *ibid.* — Translatio imperii Assyriorum in Medos, S. Ado Vienn., CXXIII, 45. — Salmansar rex Assyriorum, *ibid.* — Nabuchodonosor Assyrii regni, *ibid.*, 46. — Assyrii, Ekkhardus Uraugiensis, CLIV, 497 et seqq. — De regno Assyriorum, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 227. — Catalogus regum Assyriorum, Godefridus Viterbi., CXCVIII, 1021; Honorius Augustodun., CLXXII, 166.

Babylonii. — Babyloniorum regnum Romano antiquius Tertull., I, 432. — Babylonii primi deum vocaverunt Iugmentum Beli cuiusdam, qui principatum in eos dicitur egisse, S. Ambrosius, XVII, 59. — Babylonis muros extruxit Semiramis uxor Nini, S. Hieronymus, XXV, 838. — Medorum et Persarum impetu subversa,

id., XXIV, 153. — A Chaldeis condita est, *ibid.*, 454. — Fuit metropolis Chaldeorum, *ibid.*, 153. — Babylonis circuitus, ejusque capitoli altitudo, et rerum, quæ in ea habebantur, magnificentia exponitur, *ibid.*, 161. — Babylon et regio Chaldeorum, montes caliginosi appellantur, *ibid.*, 766. — Babylonii crudeles, *ibid.*, 182. — In Babylone erant venationes regis, *ibid.*, 159. — Babylonem Cyrus evertit, Paulus Orosius, XXXI, 759, 760. — Babylonia a Nemrod condita, a Semiramide reparata, *ibid.*, 758, 759. Babylonis descriptio, *ibid.*, 758, 759. — Babylon a Nemrod condita est, S. August., XLI, 482. — Babylon in intimis Persidis regionibus condita est, *id.*, XXVI, 775. — Babylon caput regni Assyriorum, XLI, 497. — Babylonem condidit aut instauravit Semiramis, *ibid.*, 561. — Babylonis descriptio, S. Gregorius Turon., LXXI, 163. — Turris Babylonica a quo ædificata, ejus altitudo, S. Isidorus Hispal., LXXIII, 1022. — Quis primo omnium hominibus dominari et regnum dilatari studuit, Alcuin., C, 535. — An unum opus turris Babyloniæ et civitatis, *ibid.* — De Nemrod gigante et de confusione linguarum in turris ædificatione, Raban., Maur., CVII, 528. — Babylonis auctor et eversor, *id.*, CXI, 337, 1164. — Magnitudo, *ibid.*, 1164. — Ejus regnum ut in Medos derivatum, CXI, 520. — Babylonii decalogum membranis inscriptum in fronte suspensum cur circumferant, CX, 735; CVIII, 866. — Nabuchodonosor rex Babyloniæ capit Jerusalem et partem vasorum templi Babyloniæ transfert, S. Ado Vienn., CXXIII, 46. — Judæi captivi ducuntur in Babyloniæ, *ibid.* — Successor regum Babyloniæ, *ibid.*, 49. — A Cyro Persarum rege capta est Babylonia, *ibid.* — A Dario destructa, *ibid.* — De regi bus Babyloniæ, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 237; Godefridus Viterbiensis, CXCVIII, 1027; Honorius Augustodun., CLXXII, 175.

Bohemii. — Chronicon Bohemorum, a primis temporibus monarchiæ Bohemorum, ad annum 1123, Cosmas Pragensis, CLXVI, 58 et seqq. — Canonici Wissegradensis continuatio Cosmæ, *ibid.*, 243. — Monachi Sazavensis continuatio Cosmæ, *ibid.*, 275 et seqq. — Canonicoz Pragensium continuationes Cosmæ, *ibid.*, 299 et seqq. — Bellum Bohemiæ filatum, *id.*, CLX, 907. — Bohemorum et Zbigniei clades, *ibid.*, 910. — De Bohemis, *ibid.*, 925, 921.

Carthaginienses. — Carthaginienses, vetustate nobiles, novitate felices, Tertull., II, 1030. — Illorum olim vestium forma, *ibid.* — Carthaginensium agones, *ibid.*, 133. — Carthago urbs studiis asperissima belli, *ibid.*, 1032. — Carthaginensium conditrix se rogo cecit, *id.*, I, 532. — Mœnis illi imposita et Statio Tauro, *id.*, II, 1031. — Carthaginis scholæ rhetorices, *ibid.*, 533. — Ignes super mœnia Carthaginis pependerunt ævo Tertulliani, *id.*, I, 701. — Carthaginem Tyrii condiderunt, S. Ambrosius, XIV, 723. — Carthago condita fuit a Didone, S. Hieronymus, XXIII, 275. — Incenditur, *ibid.* — Carthago putatur esse tharsis, *ibid.*, 936. — Carthago Tyriorum colonia est, *id.*, XXIV, 201. — Fœdus Romanorum cum Carthaginensibus complurium malorum causa, Paulus Orosius, XXI, 810. — De Carthaginensium origine, varique fortuna, qua ante bellum Punicum primum sunt usi, *ibid.*, 870. — Regulus, ingentis magnitudinis serpente confectus, de Carthaginensibus victoriam refert, *ibid.*, 875. — Carthaginienses, negata sibi pace, auxilia undique contraxisse. Regulum cepisse, *ibid.*, 878. — Quod Pœni pace sibi negata Regulum crudeliter interemerint, Romanos parum feliciter in Siciliam semel atque iterum pugnantes, tandem vicisse, *ibid.*, 881. — Carthaginienses conditionibus pretioque pacem impetrasse, *ibid.*, 885. — Pœni ægre pacem impetrant, *ibid.*, 884, 885. — De bello Punico secundo, Annibal ingentes strages in Romanos edidit, per Gallos viam aperiens, *ibid.*, 890. — Multa miraque tum prodigiosa passim apparuisse, quod Annibal astu ad interfectionem pene Flamini consulis exercitum ceciderit, *ibid.*, 892. — De miserranda Romanorum clade ad Cannas: de consilio relinquendi Italiam, quomodo Romani respirarint, exercitumque repararint. Item de viris præliis, *ibid.*, 893. — Annibal ad Antienem Romanos terret, nec obsequendi copia datur, *ibid.*, 896. De variis cladibus inter Romanos et Pœnos utrinque acceptis, modo huc modo illuc victoria inclitante, *ibid.*, 899. — Annibalem in Africam revocatum, a Scipione superatum, fugatumque fuisse, et Carthaginensibus pacem concessisse Romanos, *ibid.*, 905. — De tertio bello Punico. Consules ad delendam Carthaginem profectos, fugatos fuisse; interim de situ ejusdem, XXI,

914. — De Carthaginis miseranda dejectione ac dejectione, *ibid.*, 915. — De Carthaginis testituta, *ibid.*, 912. — Carthago condita a Didone, S. Augustinus, XXXVI, 357. — Regnum deæ celestis, *id.*, XXXVII, 1270. — Carthaginis regni primordia inter cæteras gentes navigationibus excelluerunt, *id.*, XXXVI, 537. — Carthaginenses inter et Romanos tria bella gesta sunt, *id.*, XLI, 62 not. — Carthago a Scipione Africano deleta, *ibid.*, 102. — Carthago atque Roma duæ urbes Latinarum litterarum artifices, *id.*, XXXIII, 456.

Carthago a Didone condita, Freculphus Lexoviensis, CVI, 964. — De diversis inter Romanos et Carthaginenses terra marique præliis, et innumera multitudine ex utrisque partibus hominum interfecta, quæ continuo miserima bella per annos viginti quinque duraverunt, *ibid.*, 1035. — Quibus dictus infestissimus Romanorum hostis Annibal, cum copioso exercitu de Hispania profectus, in Italiam venit, in qua decem et tres annos continuo perseverans, quam gravia et quam a cum Romanis gesserit bella, Romanosque attriverit usque ad ultimam pene desperationem, *ibid.*, 1059. — Igne ferroque Carthago penitus est eversa, anno postquam condita est sexcentesimo, *ibid.*, 1048. — De reedificatione Carthaginis, *ibid.*, 1060. — Carthaginensium bellum formidolosissimum inchoatum. S. Ado Viennensis, CXIII, 53. — Varii ejus eventus, *ibid.* et *seqq.*

Brachmani. — De moribus Brachmanorum, XVII, 1152.

Chaldaei. — Chaldaum semen in Ægyptum educitur, Tertull., II, 1035. — Chaldaeorum de mundi antiquitate commentum, Lactantius, VI, 780, 781. — Chaldaeorum opinio de mundo superiore, S. Ambrosius, XIV, 459. — Eos supernaturali vanæ intentionis esse magis quam cæteros accepimus, *ibid.*, 420. — Siderum cursus vanæ studio superstitionis explorant, et impia serunt gentilitatis errores, *ibid.*, 931. — Chaldaeorum, id est, mathematicorum scientia de hominum nativitate inutilis est, noxia, impossibilis, impia, *ibid.*, 192. — Peritiores in numeris habentur, XVI 1570. — Chaldaei interpretantur *dæmonia*; S. Hieronymus, XXII, 594. — Chaldaea ad regnum Assyriorum pertinebat, S. Augustinus, XLI, 492. — Chaldaei ex astris futura coniciebant, S. Prosper Aquitanus, LI, 631. — Chaldaei geometriæ primi inventores, et ad omnes artes eam esse aptam dixerunt, Cassiodorus, LXIX, 608. — Chaldaei ignem pro Deo coluerunt, Alcuinus, C, 272, 354.

Franci. — Franci ejusdem cum Carpi Gothique originis, Lactantius, VII, 506. — Eorum limes utrum circa Danubium, *ibid.*, 554, 528. — Victi a Constantino, 529. — Tempore Galerii Galliam totam nondum pervaserant, 766, 767. — Eorum nomen antiquis temporibus utriusque Valentianis, 767. — Franci Germaniam sibi vindicaverunt, S. Ambrosius, XVII, 914. — Franci ab Aetio a Gallis pulsati, S. Prosper Aquitanus, LI, 594. — Francorum gens infidelis, S. Salvianus Massiliensis, LIII, 86. — Franci mendaces, sed hospitales, *ibid.*, 142. — Franci præcipitatis salubris prælia semper gentibus intulerunt, Cassiodorus, LXIX, 825, 826. — Constantius eos Romanorum subiecit imperio, *ibid.*, 963. — Annales Francici ab anno 255 ad Carolum Magnum, LXXI, 157. — Historia Francorum libri decem, S. Gregorius Turon., *ibid.*, 161 et *seqq.* — Historia Francorum epitomata per Fredegarium, *ibid.*, 575 et *seqq.* — Chronicon Fredegarii cum suis continuatoribus, *ibid.*, 603 et *seqq.* — Fredegarii fragmenta de Historia Francorum, *ibid.*, 697 et *seqq.* — Chronicon, Maril Aventicensis episcopi, *ibid.*, 794 et *seqq.* — Franci qua die infantibus nomina imponebant, S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 542. — Ritus olim observatus in unctione regum Francorum, *ibid.*, 255. — Primus eorum Clodoveus a sancto Remigio inauguratus est, et coronatus, *ibid.*, 569. — In sua coronatione faciunt fidei professionem, *ibid.* — Unde jus antiquum regibus Francorum in regnum Angliæ, *ibid.*, 572. — In formula coronationis regum Francorum assertur eis jus in Saxones, Mercios, et Nordanimbros, *ibid.* — Sacrum oleum e celo missam, quo unguuntur, christa appellatur, *ibid.*, 573. — Regum Francorum unguuntur vertex, pectus, scapulis inter scapulas, brachiorum internodia, et manus, *ibid.*, 574. — Bellum Francorum cum Saxonibus Paulus diaconus, XCV, 566. — Quomodo regum Francorum apud Gallias sub majoribus domus regis esse cœperit, *ibid.*, 634.

Gesta regum Francorum partim e Gregorii Turonensis historia, partim aliunde desumpta, et usque ad regem Theodoricum II perducta, auctore incerto, sed qui eisdem Theodorici tempore vixit, Greg. Turon., XCVI, 1421. — Capitularia Caroli Magni, XCVII, 122 et *seqq.* — Annales veteres Francorum, XCVIII, 1410. — Francorum nomen earum in toto orbe, S. Agobardus Lugdunensis,

CIV, 510. — Regnum immensum amplificatum sub Carolo Magno, *ibid.*, 521. — Complectebatur Galliam et Germaniam, *ibid.*, 503. — Lex Francorum, 117, 126. — Annales Eginhardi abbatia cum Laurissensibus collati, ab anno 741 ad annum, 829, CIV, 568. — Erchamberti fragmentum, ex Breviario regum Francorum et majorum domus, CXVI, 34. — De dissensionibus filiorum Ludovici Pil, libri quatuor, Nithardus Angilberti filius, *ibid.*, 45. — De divisione Imperii post mortem Ludovici Pil, Florus diaconus, CXIX, 249. — Hincmari Annales ab anno 861 usque ad annum 882, CXXV, 1205. — De conversione Francorum, Flodoardus Rhemens., CXXXV, 49, 50. — Francorum regum Imperatorum Capitularia, CXXVIII, 526 et *seqq.* — Historiarum libri quatuor, Richerus, S. Remigii monachus, *ibid.*, 18 et *seqq.* — Chronicon Benedicti monachi, CXXIX, 10 et *seqq.* — Historia Francorum libri quatuor, Aimoinus monachus Floriac., *ibid.*, 637.

Gesta Francorum ab ipsius gentis origine ad obitum usque Clodovei I regis, Horico monachus, CXXXIX, 269. — Chronicon Venetum, *ibid.*, Joannes diaconus, *ibid.*, 873. — Chronicon Odonanni monachi, S. Petri vivi Senonensis, CXLI, 770. — Chronicon Hermanni Contracti Augiensis monachi, CXLIII, 56 et *seqq.* — Historia Francorum abbreviata, Petrus Bibliothecarius, CLI, 129. — De origine Francorum, Ekkehardus Urspergensis, CLIV, 715 et *seqq.* — Gesta dei per Francos, sive Historia Hierosolymitana, libri XI, Guibertus abbas, CLVI, 689. — Chronicon Sigeberti Gemblacensis, CLX, 58 et *seqq.* — Anselmi Gemblacensis continuationes et auctoris, 240 et *seqq.* — Chronicon de regibus Francorum, Ivo Carnot., CLXII, 611 et *seqq.* — Summa totius de omnimoda historia, Honorius Augustodun., CLXXII, 187. — De gente et regibus Francorum ab origine Francorum usque ad Carolum Magnum, et post a Carolo Magno usque ad Caroli Simplicis successores, Hugo de S. Victor., CLXXVII, 275. — Imperium transferatur ad Francos Godefridus Viterbiensis, CXCVIII, 919. — Catalogus regum Francorum, *ibid.*, 1027 et *seqq.* — Chronicon Helinandi Frigidii montis monachi ab anno 655 ad annum 1186, CLIII, 771 et *seqq.* — Liber Historie ecclesiasticæ gestorumque Romanorum atque Francorum comprehensus breviter ab Hugone de Sancta Maris, CLXIII, 621. — Historia Francorum Senonensis, *ibid.*, 854 et *seqq.* — Liber qui modernorum regum Francorum continet actus, *ibid.*, 814 et *seqq.* — Historia regum Francorum monasterii S. Dionysii, *ibid.*, 911 et *seqq.* — Historia ecclesiasticæ Ordini Vitalis, CLXXXVIII, 77 et *seqq.*

Galli. — Galli Mercurio immolabant, Tertull., I, 116. — Galli et Germani mulieres croco a capillo, *ibid.*, 1322. — Illarum pulchritudini lavidebant Africanæ, *ibid.* — Galli, Cybele sacerdotes, gentilitia sibi prosequantur, laetores lanciabant, *ibid.*, 413, 425 et *seqq.* — Galliarum diversæ nationes Christo iam subditæ, Tertull., II, 616. — Galli Hesum et Teutatem humano cruore placebant, Lactantius, VI, 250. — Sacra illa quando sublati, *ibid.* — Galli Cybeles sacerdotes, Lactantius, VI, 206. — L'ade Galli appellati, *ibid.*, 254. — Eorum situs in sacris deæ, *ibid.* — Gallis, immunes persecutionis sub Constantio Chloro, Lactant., VI, 217, 522, 504, 700. — Gallia, immunita a persecutione sub Constantio, S. Optatus, XI, 93. — Judices de Gallia petiti ab Africanis, *ibid.*

Galli cuncta vastant, S. Hieronymus, XXII, 1058. — Gentile Gallorum solum Romano subiecit imperio, *ibid.* — Gallorum agmina strata, *ibid.*, 1110. — Galli a Romanis trunati ad ignominiam, S. Hieronymus, XXV, 851. — Galli a candore corporis Galatæ dicti, S. Hieronymus, LXXI, 533. — Galli ab Hilario dicti iadociles, *ibid.*, 535. — Oratores futiles sunt, *ibid.* — Galli matris deorum sacerdotes, XXV, 851. — Cur potissimum effrenati, *ibid.* — Galliarum limes, *id.*, XXII, 1058. — Galliarum studia florentissima, *ibid.*, 1075. — In Gallia consecrunt Orientis et Occidentis victores, *ibid.*, 1058. — In Gallia evangelizati S. Jacobus apostolus, Dexter, XXII, 155. — Galli urbem penetrant, senatores trucidant, Paulus Orosius, *ibid.*, 792. — Extincto populo nomen Romæ persequuntur, *ibid.*, 793. — Gallorum multitudo ingens juxta fluvium Anienem cæditur, *ibid.*, 808. — Irruptio tertia per loca maritima, *ibid.*, 849. — Galli Senones bellum contra Romanos gerunt, *ibid.*, 845. — Galli Cælpini a Romanis cæduntur, 887, 888. — Galli cæduntur a Cesare, *ibid.*, 1015. — Gallia Transalpina, Cæsar., Comata, *ibid.*, 1006. — Gallorum deditio, *ibid.*, 1015. — Gallorum irruptio in urbem, S. August., XLI, 168. — Romam incendunt, remanente solo colle Capitolino, XXXVIII, 1336. — Camillus patriam a Gallis vindicat, XLI, 62. — Abscissi erant Galli, *ibid.*, 185, 915, 311. — Abscisio Gallorum sacerdotum impugnatur, *ibid.*, 311, 215. — Galli Senones Romanos occupant, S. Proper

Aquitani, l. l, 344. — Gallorum 40,000 s. Romanis cessa, *ibid.*, 345. — Gallia a Romanis habitata, S. Gregorius Turon., LXXI, 207. — Senatores Galliarum, *ibid.*, 317. — Gallia turbata, *ibid.*, 201. — Variis cladibus vexata, 410. — A Chroco devastata, 177, 704. — A Wandalis, 191. — Ab Hunnis, 197 et *seqq.*, 535. — Ab Aetio salvantur, 702. — Ab Alamannis vexata, 700. — A Danis, 245, 588. — A Longobardis et Saxonibus, 504, 505. — Pars Alamannis aut Alanis subjecta, 216. — Gothia, 467. — Chlodoveo, l, 567. — Ab Aegyptiis mercatoribus frequentata, 576, not. — Fame laborant, 445. — Fame et lue, 556. — Gallus Evangelii predicatione illustrantur, 175. — Episcopi a discipulis apostolorum missi, 886, 887. — Gallia Comata, Donata et Cisalpina, 700, 701. — Ulterior, 1120. — Narbonensis, 678.

Liber de historia Galliarum quae temporibus Wambae edita est, S. Julianus Toletanus, XCVI, 764. — Vestes Gallorum, Carolus Magnus, XCVIII, 1591. — Gallorum a Romano imperio defectio, *ibid.* — De Gallis qui Romanis incendunt, vastaverunt ac novissime vendiderunt, Freculphus Lexov., CVI, 1005. — Galli contra Romanos conspirantes, ter devicti sunt, *ibid.*, 1009. — De bellis inter Romanos et Samuites atque Gallos eotempore gestis quo Alexander vastabat Orientem, et de multimodis utrinque confligendo miseris, *ibid.*, 1020. — Gravia bella quae inter Romanos et Gallos atque Histros, Illyriosque gesta sunt, *ibid.*, 1057. — Gallorum 440,000 interfecit Marius, praeter mulieres et parvulos, qui sese occaverunt, *ibid.*, 1062. — Qualiter Caesari Galliarum provinciae a senatu sint distributae, et de praeliis diversis in Gallia gestis, *ibid.*, 1081. — Subjectio Galliarum a Caesare, S. Ado Vienn., CXXIII, 69, 70, 71. — De Galia, Honorius Augustodun., CLXXII, 150. — Mores Gallorum, Richerus S. Remig., CXXVII, 19.

Germani. — Germani limites suos transgredi non sinuntur, Tertull., II, 611. — Christo jam erant subditi, *ibid.* — Germania prima et secunda, S. Hilarius Pictav., X, 479. — In Germaniam urbes plurimae et populi transiit, S. Hieronym., XXII, 1058. — Germania habuit tempore Hieronymi, linguae sanctae cultores, *ibid.*, 858. — Germania nunc Francia dicta, S. Hieronym., XXXIII, 59. — Germani Gallias et Italiam vastant, Dexter, XXXI, 885. — Germani, Aliphus penetratis, Ravennam perveniunt, Paulus Orosius, XXXI, 1118. — Germani a Domitiano invasi, *ibid.*, 1087. — Germani ulteriores possuntur Hispania, *ibid.*, 1119. — Germanorum caedea, *ibid.*, 1008, 1009. — In Germaniam irrumpunt Franci, S. Gregor. Turon., LXXI, 203, 204. — Inde pusi, *ibid.*, 578. — Vastat Chroco, *ibid.*, 705. — Ejus urbibus parit Attila, *ibid.*, 701. — De translatione imperii ad Germanos, Carolus Magnus, XCVIII, 508.

Gothi. — Gothi, quae loca incolerent, Lactantius, VII, 306, 364. — Sub Diocletiano viciniae provinciae Romanae par em invaserunt, *ibid.*, 361. — Gothorum bella prophetauit Ezechiel, S. Ambrosius, XVI, 587. — Gratiano imperatori victoriam in Gothos spondet Ambrosius, S. Ambrosius, XVI, 587 et *seqq.* — Precibus S. Arhohi e Macedonia pulsi, *ibid.*, 957. — Saeviente fame et ardenti pestilentia perturbati ac terribi fugerunt, regressi postea pacem rogaverunt, *ibid.* — Gothi Scythica gens creditur qui in curribus degunt, *ibid.*, 997.

De Gothorum per Thracias irruptione, et Valentis nece, Rufinus Aquileiens., XXI, 522. — Gothi per imperium grassantur, Dexter, XXXI, 435. — Quando in Hispanias venerunt, *ibid.*, 557. — Gothorum reges in Hispania ante Leovigildum, quot, 570 not et *seqq.* — Gothi urbem invadunt, Paulus Orosius, XXXI, 795. — Gothi poscunt sibi mitti doctores Christianos, *ibid.*, 1148. — Quomodo Gothi expulsi; quid Ataulphus rex eorum instituerit. De Segefrico et Vallia regibus Gothorum, *ibid.*, 1171. — Gothorum deletio per Constantinum Magnum, *ibid.*, 1157. — Gothorum captivorum vilitas, *ibid.*, 1161. — Quomodo Roma per Gothos irrupta fuerit, depredata et incensa, solis Christianis tutus et liberis, *ibid.*, 1165. — Gothorum potentia, S. August., XII, 115. — Gothi comparato exercitu Italiam vastant, *ibid.* — Gothorum irruptio in urbem, *ibid.*, 109. — Gothi pagani Romam oppugnantes vincuntur, *id.*, XXXVIII, 624. — Gothorum gladiatores, *ibid.*, 90. — Gothos sibi conciliare qui conentur Donatistae, *id.*, XXXIII, 793. — Gothi quo tempore vastarunt urbem, Marius Mercator, *id.*, XLVIII, 195 not. — Gothorum ca. a octo milia sub Aetio dace, Idatius, l. l, 881. — Hispanias ingrediantur Gothi, *ibid.*, 885. — Gothi, seu Gothorum pars, ad Christianam fidem perducti, et quomodo, S. Nicetas, l. l, 890. — Gothorum Ecclesia ubiama sita, — Gothi Ariani, *ibid.*, 891. — In Gothorum gratiam, quarto saeculo, quatuor Evangelia in Gothorum linguam translata fuerunt, *ibid.*, 1017. — Gothorum copiae militares ari-

nismo foedatæ pluries quarto et quinto saeculo et Aquileiam et Aquileiensem agrum occupaverunt, *ibid.*, 1021. — Gothi honorabant catholico sacerdoti, S. Salvianus, LIII, 157. — Gothorum gens perfida, sed pudica, *ibid.*, 112. — Inter eos non licet esse scortatores, *ibid.*, 154. — Gothi haereticorum terribilissimi, *ibid.*, 97. — De urbe in urbem transseantes universa vastarunt, *ibid.*, 159. — De Gothorum exercitu et de eorum rege interempto precibus sanctiorum, S. Paulinus Nolanus, LXI, 674. — Gothi in Italia victi anno 403, *ibid.*, 570 not. — De Getarum sive Gothorum origine et rebus gestis; Jordanes, episc. Raveun., LXIX, 1251 et *seqq.* — Quomodo admodum se Gothi contulerint et quomodo ad Gothos pestis ariana pervenerit, Cassiodorus, LXXIX, 1118. — Gothorum rex Romanorum sacramenta suscipiebat, *ibid.*, 757, 758. — Eorum mos in eligendis regibus, *ibid.*, 820. — Gothi Romam capiunt, *ibid.*, 1245. — Galias intrant, *ibid.* — Gothi in Hispania, S. Gregor. Turon., LXXI, 837. — Pugnant in Attilam, *ibid.*, 701. — Fugant Britannos, *ibid.*, 215. — Et eos cadunt, *ibid.*, 582. — A Chlodoveo victi, *ibid.*, 588. — Post ejus mortem quem amiserant invadunt, *ibid.*, 260. — Arelatem ceperunt, 261. — Ab Ecdocio fugati, *ibid.*, 221. — Galliciam et Suevos subjungunt, *ibid.*, 602. — A Francis victi, 587. — Subjungunt Caesabariam et urbes complures, *ibid.*, 622. — Irruptio in provinciam Arelatensem, *ibid.*, 486. — Gothos a Waifarico occisis Pippinus rex repetit, 689, 690. — Gothi Ariani, *ibid.*, 861. — Fiunt catholici, *ibid.*, 615. — Mos reges occidendi, *ibid.*, 265, 264, 590. — Reprimuntur, *ibid.*, 658. — Eorum regni in Italia finis, *ibid.*, 591. — Gothorum reges, *ibid.*, 196, 585, 653, 700, 701. — Historia de regibus Gothorum, S. Isidorus Hispalensis, LXXIII, 1057. — Chronologia, et series Gothicorum regum ex codice Regio Vaticano, *ibid.*, 1115. — Gothi Italiam templa vastant, Alcuin., CI, 807. — Ad gentem Gothorum carmen exhortatorium, *ibid.*, 798. — Gothi pagani et haeretici simul, S. Agobardus Lugdun., CIV, 119. — De Gothis, qui Valentem erroneum principem bello vicerunt ac demum vivum incenderunt, Freculphus Lexov., CVI, 1220. — De alarico Gothorum rege, qui Romam vastavit, et alio rege Gothorum, qui cum magno exercitu intraus Italiam, cum omnibus copiis periiit, *ibid.*, 1256. — De Theodoro, Gothorum rege, qualiter obtinuerit Italiam per Zenonis imperatoris datum, et de gestis ejus, *ibid.*, 1249. — Gothi in Italia contriti, *ibid.*, 1252. — E regno Galliae expulsi, 1254. — Deleti in Italia, *ibid.*, 1255. — De martyrio Hermingildi regis Gothorum filii, 1256. — De Gothorum regum a suis nece, Aimoinus Floriac., CXXXIX, 680. — De origine Gothorum, et ubi primum habitaverunt, Wilhelmus Calculus Gemmet., CLXIX, 782.

Historia Gothorum, Ekkehardus Uraugiensis, CLIV, 725. — Quam Galliae partem occupaverunt, Ivo Carnot., CLXXII, 611. — De primo adventu Gothorum in Italiam, tempore Leonis, imperatoris Græcorum, quando Carolus Martellus Italiam a Gothis liberavit, Godefridus Viterb., CXCVIII, 925. — De Gothis a quibus Pippinus Ecclesiam Romanam, et totam Italiam liberavit, *ibid.*, 925. — Catalogus regum Gothorum, *ibid.*, 1029.

Græci. — Græci sapientiam suam, non Del querunt, Tertull., II, 481. — Græcorum philosophorum dii, *ibid.*, 260. — Græcorum fingendis simulacris ingenia, *id.*, I, 450. — Pellendos ab urbe censebat senex Cato, *id.*, II, 1039. — Græcorum regnum, S. Cyprianus, IV, 571. — Apud Græcos majore in gloria philosophi fuerunt, quam oratores, Lactantius, I, 114. — Montibus et fluminibus hominum nomina indiderunt, *ibid.*, 181. — Idololatria ab illis orta, *ibid.*, 181. — De illis versus Sibyllarum, *ibid.* — Res levissimas pro maximis semper habuerunt, *ibid.*, 211. — Eorum in consecrandis Cupidinis et amoris simulacris nequitia, 221. — Palliat cur dicti, *ibid.*, 565. — Levitas illorum a Cicerone saepe notata, *ibid.*, 568. — Philosophiam quare excogitaverint, *ibid.*, 597. — Græcorum levitas et vanitas, S. Hieronym., XXII, 344. — Græci omnes pene insulas, et totius orbis littora terrasque mari vicinas occuparunt, *id.*, XXIII, 952. — Græcia tota a Philippo domita, Paul. Orosius, XXXI, 817. — Perdit libertatem, *ibid.*, 821. — Depopulata a Bruto et Cassio, *ibid.*, 1044. — Inundatione Gothorum deletur, *ibid.*, 1119. — Græci, Troja deleta, ad propria remeantes cladibus diversis contriti sunt. S. August., XII, 575. — Græcorum vana superstitio et consuetudo referendi mortuos in deorum numerum, *ibid.*, 565. — Græcorum lingua in gentibus praeminet, *ibid.*, 235. — Græcorum perjuria, Carolus Magnus, XCVIII, 1394. — De moribus Græcorum et Romanorum, Theodor. Cantuar., XCIX, 951. — De imperatoribus Constantinopolis, Wilhelmus Malmesbury, CLXXIX, 1369. — Pantheon, imperium transferitur ad Græcos, Godefridus

Viterb., CXCIII, 879 et seq. — Catalogus regum Græcorum, *ibid.*, 1021. — Partes Græcorum in expeditione crucisignatorum, Guillelmus Tyrensis, CCI, 213 et seqq. — Chronicon Helinandi Frigidi montis monachi, in quo multa de imperatoribus Græcis, *id.*, CCXII, 771 et seqq. • *Hispani*. — Hispaniarum omnes termini in Christum jam erodebant, Tertull., II, 610. — Hispani unde, et cur Iberi nuncupantur, S. Hieronym., XXV, 253. — Hispaniam quotidie contremiscent ab hostium incursum, *id.*, XXII, 1058. — Hispania, Iheria appellatur et Celtiberia, *id.*, XXIV, 667. — Hispania a quibus primitus nuntium de rebus Christi acceperit, Dexter, XXXI, 96, 97. — Mittunt legatos ad Petrum apostolum et quare, *ibid.*, 97, not. 7. — Hispania prima provinciarum mundi ad Christum conversa, *ibid.*, 103. — Hispani quidam interfuerunt Hierosolymis in die Pentecostes, *ibid.*, 93, not. 5. — Hispani martyres tempore Diocletiani, quorum nomina non exstant, *ibid.*, 436, not. 40. — Hispanorum regum catholica monarchia, quando fundata, *ibid.*, 570, not. 12. — Cæsar quomodo Hispanias ingressus, Cantabros Asturiosque vicerit, Paulus Orosius, XXXI, 1053. — Hispanorum vitia, S. Salvianus Massil., LIII, 135. — Hispania a Wandalis et Suevis vastata, S. Gregor. Turon., LXXI, 191. Sub Wandalis, Alanis, Suevis, *ibid.*, 704. A Germanis occupata, *ibid.*, 700. — A Saracenis *ibid.*, 678. — Ibi persecutio, *ibid.*, 553, 601, 704. — Hispania a Francis vastatur, *ibid.*, 590. — In eam Childeberti I. expeditio, *ibid.*, 249, 891. — Childeberti et Clotharii, *ibid.*, 263. — Guntramni, *ibid.*, 463, 467. — Childeberti II, *ibid.*, 409. — Hispanie reges, *ibid.*, 242, 263, 300, 353, 469, 621. — Hispanie regnie, *ibid.*, 249, 300, 501, 553, 595, 602. — Hispania unde nomen traxerit, Rabanus Maur., CXI, 550, 551. — Ejus divitiæ, amicitias, divisio, *ibid.*. — Hispaniam chonographia sub uno volumine collecta, Isidor. Paccensis, XCVI, 1254 et seqq. — De Cordubæ urbis origine, situ et antiquitate, *id.*, (XV, 925 et seqq. — De regum Hispanorum rebus, Aimoinus Floriac., CXXXIX, 704. — De regibus Hispanis, *ibid.*, 785. — De persecutione catholicorum in Hispania, *ibid.*, 718.

Hunni. — Hunnorum seu Chunnorum populi alem solius legibus obediunt, S. Ambrosius, XIV, 773. — Feneratoribus sunt subjecti, *ibid.*. — Omnibus rationibus bellum inferunt, *ibid.*. — Hunni in Alanos, Alan in Gothos, Golbi in Tayfalos, et Sarmatas insurrexerunt, *id.*, XV, 1806. — Hunnorum pax cum Romanis, *id.*, XVI, 1058. — Hunni Pannoniam sibi vindicaverunt, *id.*, XVII, 914. — Hunni eruperunt in Orientem, S. Hieronym., XXII, 695, 696. Juxta Herodotum viginti annis Orientem tenuerunt captivum, et ab Ægyptiis atque Æthiopiis annum exegerunt vectigal, *ibid.*. — Discunt Psalterium, *ibid.*, 870. — Vescuntur semicrudis carnibus, *id.*, XXIII, 295. — Hunnorum gens adversus Gothos, Paulus Orosius, XXXI, 1146. — Hunnorum gens impudica, S. Salvianus Massilianus, LIII, 87. — De Hunnorum execranda origine veneficorum scilicet cum immundis spiritibus congressu. Et de Hunnorum in Ostrogotos Scythicos expeditione, ubi et de immani et terribili Hunnorum vultu, Jordanes, LXXIX, 1268. — Thraciam devastant, Cassiodorus, LXXIX, 1111. — Ab Italia pelluntur, *ibid.*, 1244. — Hunni ex Pannonia digressi, S. Gregor. Turon., LXXI, 168. — In Gallias irruunt, *ibid.*, 197, 287, 292, 573, 577, 700, 880. — Fugantur, *ibid.*, 701. — A Langobardis, *ibid.*, 596. — Magia Francos fugant, *ibid.*, 292. — Pacem cum Sigiberto ineunt, *ibid.*, 595. — Constantinopolim obsident, *ibid.*, 1174. — Hunnorum reges, Bleda, Attila, Gaucherius, Gaganus, etc., *ibid.*, 205, not. 198, 700, 701, 717, 718, 656, 1107, 1108. — Gens Hunnorum, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1065. — De Hunnis, Carolus Magnus, XCVIII, 1392. — Hunni qui et Avari, in Italiam et Bulgariam irruentes superati et dispersi sunt, A. cuin., C, 142. — A Pippino subacti, *ibid.*, 197. — Hunnorum gens fera et formidabilis, *ibid.*, 188. — Ad Christum conversa, *ibid.*. — Hunnorum vel Gothorum gladiis tota pene Europa evacuata, *ibid.*, 151. — Gallia novem annis exposita, Alcuin., CI, 807. — De prælis Hunnorum regis contra Romanos et alias gentes, Frechulphus Lexov., CVI, 1245. — De Hunnorum in Thoringiam irruptione, Aimoinus Floriacensis, CXXXIX, 754. — De Hunnis per totum imperium diffusis, Herigerus, CXXXIX, 1021. — De origine Hunnorum, Ekkehardus Uraugensis, CLIV, 735; Hugo Flaviniac., CLIV, 80 et seqq.

Hierusalem historia. — De excidio urbis Hierosolymitanæ libri quinque, S. Ambrosius, XV, 1962 et seqq. — Historia de excidio Hierosolymitanæ urbis Anacephalaensis, *ibid.*, 2206 et seqq. — De subversione Jerusalem tractatus, Walafrid. Strab., CXIV, 966. — De locis sanctis ex relatione Arculfii episcopi Galli libri tres, S. Ada-

mam. abbas Hiriens., LXXXVIII, 780 et seqq. — Bernardi Itinerarium factum in loca sacra anno 870, Bernardus monachus Francus, *id.*, 569. — Libellus qui dicitur Hierosolymita oppressionem, liberationem ac restaurationem sanctæ Hierosolymitanæ Ecclesiæ, Ekkehardus Uraug., CLIV, 1060. — Monumenta de bello sacro, CLV, 466. — Gesta Tancredi in expeditione Hierosolymitana, auctore Radulfo Cadomensis ejus famulari, CLV, 490 et seqq. — Historia Francorum qui ceperunt Jerusalem, Raimundus de Agiles canonicus Podiensis, CLV, 592. — Historia Hierosolymitana, libri novem, Robertus monachus S. Remigii, *ibid.*, 665 et seqq. — Historia de Hierosolymitano itinere libri quinque, Tudebodus sacerdos Suraensis, *ibid.*, 764. — Historia Hierosolymitana ab anno 1035 ad annum usque 1127, libri III, Folcherius Carnotensis, *ibid.*, 822. — Historia gestorum viæ nostri temporis Hierosolymitanæ, libri VI, Gito Parisiensis, *ibid.*, 912. — Liber locorum sanctorum terræ Jerusalem, Fretellus archidiaconus, *ibid.*, 1038. — Descriptio terræ sacre, Joannes Wirzburgerensis, *ibid.*, 1051. — Brevis narratio belli sacri, Anonymus, *ibid.*, 1090. — De primordiis et inventione sacre religionis Hierosolymorum, *ibid.*, 1096. — Cartulaire de l'Eglise du Saint-Sépulchre de Jérusalem publié d'après les manuscrits du Vatican, par M. Eugène de Rozière, CLV, 1106. — Gesta Dei per Francos, aut historia Hierosolymitana, libri novem, Guibertus abbas, CLVI, 681.

Historia Hierosolymitanæ expeditionis, libri duodecim, Albericus Aquisanis, CLXVI, 590. — Historia Jerusalem, qualiter Christiani a remotis partibus mundi cum maximo labore eam exquisiverunt, expugnaverunt et tenuerunt, Baldricus Dol., CLXVI, 1064. — Historia Hierosolymitana, Lisiardus Turon., CLXXIV, 1589. — Libri septem de Ludovici VII, Francorum regis cognomento Junioris protectione in Orientem qui ipse interfuit, Odo de Deogio, CXC, 999. — Historia rerum in partibus transmarinis gestarum a temporibus successorum Mahumet usque annum Domini 1184, libri tres et viginti, Guillelmus Tyrensis archiep., CCI, 210 et seqq. — Guillelmus Tyrensis continuata belli sacri historia, Gallico idiomate, ab antiquo auctore ante annos 1500 conscripta, *ibid.*, 894.

Indi. — Indorum gymnosophistæ, Tertull., I, 260; S. Ambrosius, XVI, 1092. — De captivitate Frumentii et Edesii, et de conversione Indorum per ipsos gentes, Rufinus Aquileiensis, XXI, 478. — Indi plurimas vires habent, S. Hieronym., XXIII, 274. — Apud eos lex est, ut uxor charissima cum viro defuncto cremetur, *ibid.*. — Indiæ regna opulentissima, *ibid.*, XXII, 511. — Per Oceanum vix anno perpetuo ad Indiam perveniunt, *ibid.*, 1074. — De India per mare Rubrum pura venit aromata, *ibid.*, XXIV, 726. — Indiæ fines et gentes, Paulus Orosius, XXXI, 675, 676. — Indis intulit bellum Sarmatis, *ibid.*, 700. — Alexander Indiam domat: Porum regem superat: urbes gentesque subigit, *ibid.*, 835. — De conversione gentis Indorum, Cassiodorus, LXXIX, 945. — India neque plumbum neque aes habet, S. Isidorus Hispal., LXXXII, 589. — Elephantos creat, *ibid.*, 436. — India in tres partes divisa, Alcuin., 768. — India unde dicta, ejusque Situs, et fertilitas, Rabanus Maurus, CI, 535. — Ejus divisio, *ibid.*. — S. Thomas in India, missus in Indiam, Willelmus Malmeburiensis, CLXXIX, 1082.

Italia, seu Latini. — Italia, primum Ænotria ac deinde Saturnia appellata, Tertull., I, 350, 602. — A Phrygiis fuit occupata, *id.*, II, 700. — Ita la quondam magna Græcia dicebatur, S. Hieronym., XXI, 540. — Homines Italie, Cassei ab Ænnio appellantur, *ibid.*, 342. — De his qui dixit Cicero, *ibid.*. — Eorum mos in scribendis et mittendis epistolis, *ibid.*. — Bella civilia in Italia, *ibid.*, 696. — Latinorum regnum, *id.*, XXVII, 371 et seqq. — Italiam descriptio, Paulus Orosius, XXXI, 687. — Italiam Attila devastat, S. Gregorius Turon., LXXI, 201. — Saxones inhabitant, *ibid.*, 304. — Inde egrediuntur, *ibid.*, 697. — Regnum Italie, *ibid.*, 1155. — Italia Francis exposita, *ibid.*, 263. — Ab his capta, *ibid.*. — Italica Childeberti expeditio, *ibid.*, 505. — Langoba di invadunt Italiam, *ibid.*, 503, 507. — Reges Latini, Cassiodorus, LXXIX, 1213. — Catalogus regum Italicorum, Godefridus Viterbiensis, CXCIII, 1019. — De regno Latinorum, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 257.

• *Judæi*. — Judæi per Moysen Deum colere didicerunt, Tertull., I, 403. — Regnum eorum floruit quando dominis præceptis parnerunt, *ibid.*, 593. — A Tiberio usque ad Vespasiani tempus, locum pernitentis habuerunt, *id.*, II, 354. — Nunc palatium per orbem vagatur, *id.*, I, 595. — Judæi a Deo recesserunt, S. Cyprianus, IV, 67. — Prophetas interfecerunt, *ibid.*, 680. — Et ipsum Christum, *ibid.*, 525, 549. — Gratiam sibi datam perdidit

ruunt, *ibid.*, 578. — Judæi mortuiis ungunt et lavant, Lactantius, VI, 370. — De rebus eorum quinam scripserint, *ibid.*, 459. — Quot annis, sub iudicibus atque regibus vixerint, *ibid.*, 956. — De eorum captivitate in Aegypto, *ibid.*, 470. — Judæi unde dicti, *ibid.*, 475, 958. — Eorum regimen usque ad Christum, *ibid.*, 475. — De more illorum in mortuis hamandis, *ibid.*, 512. — De temporibus commorationis eorum in Aegypto et in terra Chanaan, *ibid.*, 527. — Post regiam dignitatem majiori dedecore imperio Romano servierunt, S. Zeno, XI, 519, 521. — Conversio Judæorum, S. Philastrius, XII, 1295. — Judæorum populus quibus temporibus reges habuerit, S. Ambrosius, XV, 1595. — Judæorum decem tribus ad Assyrios ductæ sunt, *id.*, XIV, 941. — Populus Judaicus a quibus regitur a Joachim usque ad Christum, S. Hieron., XXIV, 819. — Judæi meruerunt amicitiam Lacedæmoniorum, Atheniensium et Romanorum, *ibid.*, 29. — Non habent proprios iudices, sed Romanos, *ibid.*, 58. — Ultima vastitas sub Vespasiano, Tito, Adrianoque accidit, *ibid.*, 361. — Judæi eorumque magistri Decalogum circumdabant capitibus suis, *id.*, XXV, 250. — Post Dominum oblatum defecit regnum a Judæis, S. Hieronymus, XXV, 545. — Belli Judæorum intestina, *ibid.*, 1501. — Judæorum in Libya rebellio, Dexter., XXXI, 503. — Disperguntur ab Adriano, *ibid.*, 507. — Ipse orum rebellio in Palæstina, *ibid.*, 515. — Judæi a Pompejo demitti, Orosius, XXXI, 1004. — Ab Adriano, *ibid.*, 1095. — Eorum cædes in Alexandria et Mesopotamia, *ibid.* — Compescuit eos Septimus Severus, *ibid.*, 1102. — Roma expelluntur, *ibid.*, 1075. — Vespasianus Augusti et Titii imperium quomodo rebellantes Judæos compresserit, adhuc urbem Hierosolymam cum templo solo æquaverit, *ibid.*, 1065. — Judæi captivi ducti in Babyloniam, quo tempore, S. August., XI, 582. — Post captivitatem Babyloniam Judæi non habuerunt reges, *ibid.*, 596, 607. — Judæorum captivitas resoluta a Cyro, *ibid.*, 582. — Judæi post instaurationem templi non habuerunt prophetas, *ibid.*, 606. — Judæorum regnum et sacerdotium propheta erat venturi regis et sacerdotis, *id.*, XII, 409, 411. — Cur eos subjugari a Romanis Deus passus est, XXXIV, 1051. — Tributarii Romanorum facti a Pompeio, *id.*, XII, 607. — Augustini ætate nullus erat Judæus in Jerusalem, *id.*, XXXVI, 759, 1650. — Judæi cur servati et per totum orbem dispersi, *id.*, XLIV, 594; XII, 140, 231, 608, 610; XXXVIII, 268, 1052; XXXIV, 1061. — Judæis permittitur synagogam recitare et quibus conditionibus, Cassiodorus, LXXX, 561. — Judæi Christianos accusant apud Persas, *ibid.*, 945. — Pelluntur Alexandria, *ibid.*, 1195. — De Judæo qui, cum sæpe baptizaretur, aqua fontis abesse, *ibid.* — Judæi ad Christum in uere convertendi, *id.*, LXX, 415. — Judæi in Oriente conversi, S. Gregorius Turon., LXXI, 715. — Ad baptismum Chilpericus (Judæos) compellit, *ibid.*, 588. — Judæi diversis calamitatibus opprimuntur, regesque eorum inter Aegyptios et Babylonios intelici sorte affliguntur, Freculphus Lexov., CVI, 984. — Judæi in Babyloniam captivi sunt ducti, *ibid.*, 986. — Judæi a captivitate relaxantur, *ibid.*, 990. — Hierosolymam revertuntur sub Esdra, *ibid.*, 998. — Muri Hierosolymæ reconduntur sub Nehemia, *ibid.* — Quæ occasione edificatum est templum in monte Garzarim, *ibid.*, 1015. — Ptolemæus, Alexandri successor, Hierosolymam dolo capit, multosque Judæorum secum captivos in Aegyptum deducit, *ibid.*, 1025. — Qualiter Ptolemæus Philadelphus Eleazarum summum sacerdotem Judæorum honoravit muneribus et templum. Captivos etiam Judæorum ultra centum milia relaxavit, *ibid.*, 1029. — Ptolemæo Philopatre regnante, Judæorum 60,000 ab Antiocho sunt interiecti, *ibid.*, 1058. — Quamvis Matathias resistens Antiochi edictis leges patrias vindicaverit, *ibid.*, 1051. — Qualiter capta Hierosolyma, Antigonus comprehenditur atque occiditur, Herodes rex constituitur, *ibid.*, 1066. — Quanta Judæi mala sub Tyberio sunt perpessi ob vindictam Crucis, *ibid.*, 1126. — De ultimis Hierusalem, et de multitudine interemptorum secundum Josephum supputationem, *ibid.*, 1115. — Quomodo Herodes generis regiam Judæorum deiecit, Haymo Halberstat., CXLVIII, 820. — Quomodo Judæis multa mala acciderunt, *ibid.*, 826, 829. — Subversio Hierusalem a Tito, Vespasiano, *ibid.*, 832. — Ultimum exitum Judæorum, *ibid.*, 839. — Quare Judæi sicut in ira Dei, Rabbus Samuel, CXLIX, 557. — Ostendit quod Judæi sunt cæci, *ibid.*, 540. — Quod Judæi decipiunt alios et seipsos, *ibid.* — Quomodo post occasionem lacta est dispersio Judæorum secundum Danielum, *ibid.*, 544. — Reprobatio Judæorum, *ibid.*, 552, 553. — Interfectio Judæorum, *ibid.*, 554. — Reprobatio sacrificii Judæorum, *ibid.*, 558. — Quod Judæi indebitè reprehendunt cantum Christianorum, *ibid.*, 563.

— Historia ab Ezechia usque ad reditum e Babyloniam, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 221. — Historia a Cyro usque ad Judam Machabæum, *ibid.*, 222. — Historia a Julia Machabæo ad Christum, *ibid.*, 224. — De Vespasiano et destructione Hierosolymorum, *ibid.*, 245.

• **Lacedæmonii.** — Lacedæmonii primi penulam ludis escogitaverunt, Tertull., I, 502. — Lacedæmoniorum puerorum flagellatio, *ibid.*, 626. — Lacedæmonii Veneti armatis templum erexerunt, Lactantius, VI, 25. — Lacedæmoniorum frugalitas, S. Hieronym., XXI, 502. — Lacedæmoniorum reges, *id.*, XXVII, 89. — Bellum Atheniense contra Lacedæmonios, Pausanias Orosius, LXXI, 758. — Ne proes deliceret, promiscue omnium feminarum concubitus permittunt, *ibid.*, 710. — De variis bellis Lacedæmoniorum cum Thebanis, *ibid.*, 797. — De Lacedæmoniorum offensione in Arcadia, *ibid.*, 805. — Lacedæmonia matres filios suos ut pro terrena patria sanguinem funderent, ardentius in certamina bellica quam signorum sonitus excitabant, S. August., XXXIII, 1057. — Lacedæmoniorum rex Festus, S. Gregor. Turon., LXXI, 170. — De regno Lacedæmoniorum, Hugo de S. Vict., CLXXVII, 255.

• **Longobardi.** — Longobardi Italiam sibi vindicaverunt, S. Ambrosius, XVII, 914. — Longobardi, unde orti, et sic dicti, S. Gregor. Turon., LXXI, 533. — Eorum Deus Wodanus, *ibid.*, 596. — Italiam invadunt, *ibid.*, 503, 501, 596. — Irruunt in Gallias, fugantur, *ibid.*, 501, 506, 507, 596. — Francos proterunt, *ibid.*, 505, 531, 552. — Francorum tributarii, *ibid.*, 535, 636, 689. — Se redimunt, *ibid.*, 656. — Ecclesiam S. Petri incendunt, *ibid.*, 684. — Romanos affligunt, *ibid.*, 686. — A Francis fugati, *ibid.*, 687, 688. — Eorum duces, *ibid.*, 506, 597. — Reges Longobardorum, 271, 635, 657, 553, 657, 649, 689. — Longobardorum regum catalogus, Paulus Diaconus, XCIV, 427. — De gestis Longobardorum, libri vi, *ibid.*, 453 et seq. — De Longobardis Italiam invadentibus, Freculphus Lexov., CVI, 1256. — Historia Longobardorum ab anno 774 ad annum 888, Erchembertus Cassin., CXXIX, 745. — De Longobardorum origine et gestis, Aimoinus Floriac., CXXIX, 675. — De regibus Longobardorum, *ibid.*, 687. — De Alboino rege Longobardorum, *ibid.*, 690. — De primo rege Longobardorum, *ibid.*, 718. — De tributo quod Longobardi Francis pependerunt, *ibid.*, 771. — De Adalvaldo Longobardorum rege, et ejus successoribus, deque Godebarga regina, *ibid.*, 775. — De Grimualdi regis Longobardorum gestis, *ibid.*, 789. — Chronicon Venetum, Joannes diaconus, CXXIX, 876. — Historia Longobardorum, Ekkehardus Uraugiensis, CLIV, 788. — Historia Lombardorum qui prius Viuli vocabantur, Godelfridus Viterb., CXCVIII, 951. — Catalogus regum Lombardorum, *ibid.*, 1050.

• **Lydi.** — Lydi scelus hausto sanguine inibat, Tertull., I, 541. — Ex Asia transvenæ in Etruriam conseruerunt, duce Thyrræno, *ibid.*, 656. — Lydiorum reges et regnum, S. Hieronym., XXVI, 88, 350. — Lydi inter robustissimas gentes reputati, *id.*, XXV, 251. — Lydiorum rex Gyges, S. Gregor. Turon., LXXI, 170. — Lydiorum regni inchoatio, Freculphus Lexov., CVI, 978. — De regno Lydiorum, Hugo de S. Victore, CLXXVII.

• **Macedones.** — Macedones Irægradum Oedipi auuncius, quomodo rei incestus, Tertull., I, 523. — Macedonum reges et regnum, S. Hieronym., XXVII, 83, 541. — Macedonum regnum quot annis permanserit, *id.*, XXV, 557. — Macedonius descriptio, Paulus Orosius, XXXI, 686. — Darius Macedoniam vincit, *ibid.*, 762. — Philippi regis Macedoniae res gestæ, et quas gentes seu urbes subegerit, *ibid.*, 815, 821, 823. — Alexander Philippo succedens, Thebanos, Illyrios, Thracas, urbesque alias perdomuit, Darium vincit, *ibid.*, 827. — Alexander indiam domat; Porum regem superat; urbes gentesque subigit, *ibid.*, 815. — Omnes provinciae ad Alexandrum territis legatos pacem petentes, miserunt. Alexander veneno interit, *ibid.*, 838. — Legati Alexandri totum inter se orbem dividerunt seseque multis bellis consumperunt, *ibid.*, 845. — Macedonia inundatione Gothorum deletur, *ibid.*, 1119. — Macedonum regnum quanto tempore duravit, S. August., XII, 558. — Macedones noli subieci, S. Gregorius Turonens., LXXI, 699. — Origo, reges, Philippus, Alexander, *ibid.* — Macedonia a Francorum parentibus possessa, *ibid.*, 577. — Darius Persarum rex Asiam Macedoniamque domuit, Freculphus Lexov., CVI, 993. — Philippus Macedonum rex pater Alexandri Magni, bella plurima peregit, civitates evertit, nationes innumeras perdomuit, *ibid.*, 1010. — Alexander Magnus, quanta et qualia intra suam ægrem gentem, Parthosque primum bello superaverit, inde autem Aegyptum Syriamque subjugando Hierosolymam pervenit, *ibid.*, 1015. — Constructa Alexandria in Aegypto, destructio Persarum imperio, per quinquennium Alexander monarchiam obtinuit orbis,

ibid., 1019. — Inter quos regnum crudeliter adeptum dividerit, *ibid.*, 1022. — Mortuo Alexandro legati ejus mutuis se bellis consumpserunt, *ibid.*, 1023. — Partit a iugo Macedonum recedunt, *ibid.*, 1037. — Qualiter Philippus Macedonum rex a Romanis victus Demetrium filium suum obsidem dederit, *ibid.*, 1045. — De regno Macedonum, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 229.

Medi. — Medorum regnum Romano antiquius, Tertull., I, 432. — Medorum reges et regnum, S. Hieronym., XXVII, 84, 339. — Medorum gentis auctor Madai, id., XXIV, 214. — Medorum et Persarum impetus in Babylonem, *ibid.*, 158. — Medorum et Persarum unum sub Dario et Cyro regnum, XXV, 336. — Medorum regnum majus est quam Persarum, *ibid.*, 523. — Medorum et Persarum regnum a Macedonibus deletum, *ibid.*, 1431. — De Phraorte, Diocle et Astyage regibus Medorum, Paulus Orosius, XXXI, 753. — Finis Medorum imperii, *ibid.*, 758. — Medorum reges, Freculphus Lexoviensis, CVI, 978 et seqq. — De regno Medorum, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 227. — Catalogus regum Medorum, Godefrid. Viterb., CXCVIII, 1023.

Mediolanensis historia. — Historia Mediolanensis, Landulphus senior, CXLVII, 809. — Historia Mediolan., Landulphus junior, CLXXIII, 1499.

Northmanni. — Bellum in Northmannos, Carolus Magn., XCVIII, 1492. — Northmanni pirate, *ibid.*, 1403. — Northmanni baptismum contemnunt, *ibid.*, 1406. — Northmannorum strages per Galliam sub Carolo Calvo, sub Ludovico, sub Carolo Simplicis, Odone et Roberto, etc., Aimoinus Floriacensis, CXXXIX, 805. — De moribus et actis Northmannia ducum, Dudo decanus, CXLI, 697. — Historie Northmannorum libri octo, Willelmus Gemmet., CXLIX, 779. — Historicum poema de rebus Northmannorum in Sicilia, Apulia et Calabria gestis, Guillelmus Apulus, CXLIX, 1047. — Chronicon breve Northmannicum (anno 1041-1083), *ibid.*, 1085.

Persæ. — Persæ solem Deum esse credebant et illum adorabant, Tertull., I, 369. — Eum in clypeis depictum habebant, *ibid.*, 370. — Persarum cum matribus incestus, *ibid.*, 525. — Reges Persarum ex tempore Cyri, Anonymus, III, 670. — Persarum regnum, S. Cyprianus, IV, 571. — Persæ quando victi a Galerio, Lactantius, VII, 208. — De more eorum regibus suis serviendi, *ibid.*, 228. — Persæ ad orientem positi, S. Hieronym., XXIV, 470. — Ante Cyrum ignobiles, *ibid.*, 191. — Urbes condiderunt Seleuciam, et Ctesiphontem pro Babylone, *ibid.*, 159. — Persæ gens fortissima, XXV, 251. — Unguentis utuntur pro balneis, 553. — Persarum regnum rigidum et parviora victus, 529. — Regum series et successio, *ibid.*, 45, 528, 549. — Reges quatuordecim, 549, 550, 558. — Persarum et Medorum unum post Cyri victoriam regnum, *ibid.*, 1423. — Persarum reges et regnum, S. Hieronym., XXVII, 84, 427. — De Cyro rege Persarum, Paulus Orosius, XXXI, 733, 757, 761. — Darius, rex Persarum, Serybas infestans fugatur; Asiam, Macedoniam et Jonas vincit, *ibid.*, 762. — Xerxes, rex Persarum, cum numerosissimo exercitu a Spartanis paucis, duce Leonida, ingentem cladem accipit, astuque vincitur, *ibid.*, 765. — Xerxem Themistocles, dux Atheniensium, bello excepit, 768. — Mardonius, Xerxis præfectus, dum reliqua belli exsequitur, copis amissis, aufugit. Xerxes, dum a suis ut infortunatus contemnitur, occiditur, 770. — Rex Persarum Judæos captivos abducit, 810. — Persæ solos duos deos colebant, S. August., XII, 163. — Persæ matrimonium nonnullis prohibent, XXXIV, 705. — Persæ eorum Deus, S. Gregor. Turon., LXXI, 163. — Innumeri sunt christianiani, *ibid.*, 614. — Imperium vexant, 645. — Fugantur, 646. — A Tiberio, 547, 601. — A Phoca, 618. — Armeniam vastant, *ibid.*, 555. — Antiochiam invadunt, *ibid.*, 502. — Persarum reges, *ibid.*, 676, 615. — De legatis Persarum, Carolus Magnus, XCVIII, 1396. — Munera Caroli ad regem Persarum, 1397. — Reges Persarum, et eorum historia, Freculphus Lexov., CVI, 990, 994, 998, 1001, 1003, 1005, 1008, 1019. — De regno Persarum, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 228. — Heraclius Persarum vict., Godefrid. Viterb., CXCVII, 914. — Catalogus regum Persarum, *ibid.*, 1023.

Poloni. — Chronicon et gesta ducum sive principum Polonorum, libri tres, CLX, 844.

Romani. — Romani ex *Ænea* ducunt originem, Tertull., I, 424. — Phryges eos pariunt, id., II, 1035. — Eorum imperium sceleribus inchoatum et auctum, id., I, 430 et seqq. — Eorum regnum quousque dilatetur, id., II, 611. — Orbem occupant, id., I, 439. — Nec tamen trans Germanos, Britannos, Mauros et Getulos regnum porrexerunt, id., II, 610 et seqq. — Toti illorum religio castrensis, id., I, 367. — In ludis publicis humano sanguine preinebant Jovi Latialis, *ibid.*, 517; II, 156. — Eorum imperium fundatum antequam ullus deorum cultus Romæ

institutus fuisset, id., I, 429. — Imperatores Romanorum, id., III, 673. — De diis Romanorum propriis et eorum sacris, Lactantius, VI, 216. — Populi Romani petulantia et licentia quanta fuerit, id., VII, 386. — Lites apud Romanos qualis fuerit, et unde illam inciperent, *ibid.*, 383 et seqq. — De more eorum per picturas aut incisos lapides res suas mandandi memorie, *ibid.*, 396, 471. — Lapidibus informibus etiam honorem habuerunt, *ibid.*, 499. — Sub imperatoribus longe minus superstitionis, *ibid.*, 802. — Jovem Latiale humano sanguine colere, id., VI, 230. — Qua hora apud eos judicia exerceri solita, *ibid.*, 510. — Potestas reguorum Assyriorum Persarum et Macedonum ad Romanos transierat, S. Ambrosius, XVII, 842. — Romani imperii destructio designata, *ibid.*, 914. — Romanorum reges, consules et imperatores, S. Hieronym., XXVII, 93, 109, 705. — Romanorum regnum, *ibid.*, 366 et seqq. — Chronicon S. Hieronymi, *ibid.*, 616 et seqq. — Chronicon Prosperi Aquitanici, *ibid.*, 704 et seqq. — In Romano imperio unum facia sunt omnia regna, id., XXIV, 187. — Bella civilia, et externa apud Romanos, id., XXII, 601. — Sanguis Romanus per vigili, et eo amplius annos effunditur, *ibid.*, 600. — Multa Romanorum milia in variis locis occisa, *ibid.*, 1110. — Oratio historiarum libri septem a conditione Romæ ad invasionem Barbarorum, id., XXXI, 749 et seqq. — Roma condita a Trojanis, S. August., XXXVIII, 508. — A postera *Æneæ*, id., XII, 80. — A Romulo et Remo, id., XXVIII, 505; XLI, 82. — De tempore urbis Romæ conditæ inter auctores non convenit, id., XLI, 80. — Quo anno regni Juda et Israel Roma condita est, *ibid.*, 578. — Et quo Numitoris, *ibid.* — Roma a Gothis capta, spoliata et incensa, *ibid.*, 70, 96. — Romæ incendium primum a Galis, et alterum a Nerone, id., XXXVIII, 1336. — Romæ incendium publicum, id., XLI, 92. — Romanus Camillus a Gallis liberat, *ibid.*, 117. — Romæ excidium a Gothis, *ibid.*, 469. — Clades allata populo Romano prima obditione urbis per Alaricum anno 408 exsente, id., XLIII, 363 et not. — Roma ab Alarico capta et direpta est, id., XLI, 14, 15 et not., 19, 20. — Romæ incendium a Gothis tertium fuit, id., XXVIII, 1336. — Romani a Trojanis oriundi, id., XLI, 79, 81. — Romani dicti sunt *Æneæ* et Asaracii domus, id., XXXIV, 533; XLI, 462. — Romanorum vita sub regibus, id., XLI, 92. — Romani imperii primordia sub Numa Pompilio quadraginta annos pacis fuerunt, id., XXXIV, 800, 801. — Romanorum reges quam horrendos exitus habuerunt, id., XLI, 92. — Romani regum impatientes, consules creantur, *ibid.*, 134, 155. — Quantum brevi sub consulibus creverit imperium Romanorum, *ibid.*, 154, 155. — Romanorum victoria quales fuerunt a consulum tempore, *ibid.*, 95. — Romanorum iustus fedum cum Semantibus, *ibid.*, 97. — Romani leges Solonis ab Atheniensibus mutuati sunt, *ibid.*, 60, 96. — Ordines duo apud eos splendidi, Equestris et Senatorius, *ibid.*, 108. — Quibus malis Respublica Romanorum post initia Consularia imperii, venia sit, *ibid.*, 95. — Quibus malis interioribus exagitata, *ibid.*, 104. — Sententia Ciceronis de republica Romanorum, *ibid.*, 66. — De Romanorum reipublicæ vitis plura Salustius, *ibid.*, 64. — Romanorum fata, Sibylla cecinit, id., XXXIV, 1054. — Romani nihil nocuerunt gentibus, quibus subjugatis leges suas imposuerunt, id., XLI, 161, 161. — Non solum jugum, sed etiam linguam cum domitis gentibus imposuere, *ibid.*, 654. — Romanorum bellum cum Etruscis, *ibid.*, 94. — Variæ contra Romanos conspirationes hostium, *ibid.*, 97. — Quæ clades attriit Romani sub bellis Punicis, *ibid.*, 98. — Et ab Annibale, *ibid.*, 100. — Imperii Romani termini metui sunt sub Adriano et Juliano imperat., *ibid.*, 135. — Et sub Joviano, *ibid.*, 136. — Romana nobilitas idololatris dedita, id., XXXII, 750. — Romanorum dii inasunt, id., XLI, 118.

Theodericus rex Vesegotharum Ricarium, Suevorum regem, qui Hispaniam invaserat, bello superat. — Suevi permisso Theoderici Remismundum sibi regem eligunt, Jornandes, LXIX, 1285. — Suevi Sarones proterunt, S. Gregor. Turon., LXXI, 531, 599. — Terras accipiunt, *ibid.*, 531. — Sub Chroco rege, *ibid.*, 704. — Sub Trasemundo in Hispanias transeunt, *ibid.* — Ariani, *ibid.*, 925. — Fuit catholici, *ibid.*, 925 et not. — Wisigothis subjecti, *ibid.*, 602. — Suevorum historia, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1080.

Syrii. — Syriæ reges, S. Hieronym., XXVII, 85. — Syriæ reges post Alexandrum Magnum, id., XIV, 539. — Syria quas provincias habeat, Paulus Orosius, XLII, 678. — Antiochus Syriæ rex, *ibid.*, 903. — De gestis Pompeii in Syria, *ibid.*, 1004. — De regni Syriæ, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 1031.

Historia Treverorum. — Gesta Treverorum, CLII,

1064. — Additamentum et continuatio prima. *ibid.*, 1178. — Appendix monumentorum Treverensium, *ibid.*, 1234. *Trojani.* — De raptu Helenæ et Trojæ excidio, cum admonitione ad lectorem, Paulus Orestus, XXXI, 730. — Trojam Neptunus et Apollo a Laomedonte conducti exstruxerunt, S. August., XI, 80. — Trojæ eversio a Fimbria, *ibid.*, 83. — A Græcis, *ibid.*, 79, 80, 573. — Trojani belli et excidii origo, *ibid.*, 103. — Trojani Æneæ duce profugii Romam condiderunt, *id.*, XXVIII, 503; Freculphi Lexoviensis episcopi Chronicon, CVI, 917 et seqq. — Catalogus regum Trojanorum, Godefridus Viterbiensis, (XCVIII, 1024. *Vandali.* — Vandali, S. Hieronym., XXII, 604, 1057. — Glicerius Wandalorum rex Italiam invadit, Romam vastat, Jornandes, LXIV, 1284. — De Wandalorum regum serie in Africa per annos fere centum, *ibid.*, 1274. — Chronicon Italii episcopi Aquasgranensis, I, 1, 873 et seqq. — Wandalii sub Choro Gallas vastant, S. Gregor. Turon., LXXI, 703. — Sub Transmundo in Mauritaniam transeunt, *ibid.*, 191, 192. — In Gallias irruunt, *ibid.*,

575. — A Francis devicti, *ibid.*, 205. — Forum regni finis, *ibid.*, 704. — Reges eorum, *ibid.*, 191, 196, 703, 704, 205. — Chronicon, Maximi Cæsarangustani episcopi, LXXX, 619. — Historia de regibus Wandalorum, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1038; Freculphi Lexoviensis episcopi Chronicon, tomus posterior, CVI, 1238.

Wisigothi. — Wisigothæ, Ostrogothi a Wandalis victi, a Valente imp. Mœciam habitandam appetunt et obtinent, et cum Christiani fieri cuperent, Valens, ut Ariannus, prædicatores Arianos ad eos mittit, Jornandes, LXXX, 1269. — Vesegothi Romanorum subditi, ingenti fame pressi et a ducibus Romanis pessime habiti, sese in libertatem vindicant, et Thracias Daciamque Ripensem occupant, *ibid.*, 1270. — Vesegothæ Italiam invadunt, *ibid.*, 1271. — Valla, quartus Vesegotharum rex, Placidiam Romanis reddit, *ibid.*, 1271. — Theodoricus quintus Vesegotharum rex, *ibid.*, 1275, 1283. — Euricus Vesegotharum rex, *ibid.*, 1281, 1285. — Wisigothorum reges, S. Gregor. Turon., LXXI, 199. — Chronica regum Wisigothorum, S. Juliani attributa, XCVI, 809.

CLXXVII.

INDEX DE JUDÆIS.

COMPENDIOSE SCILICET EX PATRIBUS COMPLECTENS ILLORUM HISTORIAM ET LEGES,

HÆRESSES AC SCELERA, NECNON PŒNAS ET PER GENTES DISPERSIONEM,
AC SUB FINEM SÆCULI CONVERSIONEM.

I. — Historia Judæorum.

TERTULLIANUS. — Judæa gens a primordio per tribus et familias distributa fuit, II, 450. — Regnum floruit quando divinis præceptis paruerunt, II, 1393.

LACTANTIUS. — Quot annis sub iudicibus et regibus Judæi vixerint, VI, 439. — De eorum captivitate in Ægypto, *ibid.*, 470. — De Judæorum casibus ac eorum regimine usque ad passionem Christi, *ibid.*, 478. — Tempore persecutionis quomodo se gererent Judæi, VII, 573.

S. AMBROSIIUS Mediol. — Judæos primo gentibus fenerasse, XIV, 784. — Judæorum populus quibus temporibus reges habuerit, XV, 1594. — Judæorum decem tribus ad Assyrios juctæ sunt, dum autem Juda et Benjamin tanquam graviores res flagitii in Babyloniam transierunt, XIV, 941. — Cessavit aliquando benevolentia Dei in Judæos, *ibid.*, 962. — Judæi hereditatem propter Vetus Testamentum sibi debitam contentendæ refelluntur, VI, 1237. — Judæi Romæ habitantes temporibus apostolorum de Christo non bene credebant, XVII, 43 et seqq. — Ex tempore Judæ Machabæi, dici coeperunt Judæi, *ibid.*, 55, 56. — Judæi cognomen tripartito genere significatum advertitur, *ibid.*, 69. — Judæorum prærogative, *ibid.*, 72 et seqq. — Si qui Dominum interfecerunt et apostolos ejus persecuti sunt, tempore quo visio Apocalypsis Joannis demonstrata est jam a Romanis devastati fuerant, *ibid.*, 913 et seqq.

GAUDENTIUS (S.). Judæica traditio de mundi duratione, XX, 918.

ZACCHÆUS. — Unde origo Judæorum, XX, 1081. — Quare post egressionem Ægypti in eremum ductæ sunt vel cur lex data sit, *ibid.*, 1087.

RUFINUS AQUIL. — De Judæorum constitutis ad templum in Jerusalem reedificandum, XXI, 505. — Ut terra motu inibi, et igne divinitus accenso, Judæi illicitis disturbabantur inceptis, *ibid.*, 506. — De lignis et virtutibus terris suis quæ in exitium conversæ sunt Judæorum, *ibid.*, 507. — Judæis Deus solum innotuit, *ibid.*, 1067.

HIERONYMUS (S.). — Nihil avarius Judæorum gente, XXIV, 48. — Judices non habent proprios Judæi, nullum prophetam bellatores non habent potestatem arma portandi, *ibid.*, 58, 59. — Populus Judæicus a quibus regitur a Joachim usque ad Christum, *ibid.*, 819. — Post mortem Christi epistolæ miserunt ad omnes gentes ne susceperent

ejus passionem, *ibid.*, 179. — Jerusalem sola in orbe terrarum legem accepit, *ibid.*, 49. — Romanj Galli a Hispani a Deo vocati ad obsidionem Hierosalem, *ibid.*, 90. — Seditio Jerusalem in tres partes divisa fuit, *ibid.*, 656, XXVI, 178. — Extremæ solitudinis Jerusalem descriptio, XXIV, 572. — Ultima vastitas sub Vespasiano, Tito, Adrianoque accidit, *ibid.*, 561; XXV, 227, 1063, 1333, 1079. — Vincentibus Romanis Judæos Dominus propugnasse monstratur, XXIV, 582. — Vastitas eorum usque ad finem perseverabit, *ibid.*, 34 et 36. — Æternam eorum captivitatem exprimit irremediabilem descriptio vulnorum, *ibid.*, 50. — Lege prohibentur ingredi in urbem sanctam, XXIV, 797; XXV, 1331. — Ad comparationem prioris multitudinis vix decima pars remanet, *ibid.*, 101. — In traditionibus Judæorum latitat Antichristus, *ibid.*, 578. — Bella Judæorum intestina, XXV, 1501. — Judæa facta est tributaria post Augustum Cæsarem, XXVI, 161. — Stipendiaria facta, oritur seditio, *ibid.*, 162. — Judæi, quadrifariam dividuntur, *ibid.*, 473.

PAULUS OROSIIUS. — De populo Dei in Ægypto amictio, XXXI, 715 et seqq. — Rex Persarum captivos Judæos abducit, *ibid.*, 810. — Judæi a Pompeio domiti, *ibid.*, 1003. — Persecutio Judæi Roma expulsi, *ibid.*, 1075. — Quomodo Vespasianus et Titus rebellantes Judæos compreserunt et urbem Hierosolimam cum templo solo æquaverunt, *ibid.*, 1083. — Diversas partes Judæi aggrediuntur bel'o, eorum cædes in Alexandria et Mesopotamia, ab Adriano ultima cæde affecti, *ibid.*, 1092, et seqq. — Compescuit eos Septimius Severus, *ibid.*, 1102.

AUGUSTINUS (S.). — Judæos cur Deus passus est subigari, XXXIV, 1031. — De captivitate populi Judæi et Sennacherib veniente in Judæam, XXXV, 2188. — De captivitate Babylonica, *ibid.* — De hellis præcipuis quæ Domini auxilio peracta sunt, *ibid.*, 191. — Generationes ab Abraham usque ad Christum XXXVIII, 199. — Judæi apud Pilatum agentes de mutando titulo, *ibid.*, 1083. — Judæorum codices fidei nostræ astipulantur, Judæorum secta quare non prorsus deleta, XI, 178. — De regno Judæorum ab uno et vero Deo institutum, servatumque donec in vera religione manserunt, XI, 140. — Quo tempore sit impetratio promissionis Dei de terra Chanaan quam in possessionem etiam Israel carnalis accepit, *ibid.*, 523. — De Judaico sacerdotio et regno quæ cum in æternum dicuntur statuta non permanent, *ibid.*, 536. — De disruptione regni Israelitici, *ibid.*, 37. — De regibus

post Salomonem sive in Juda sive in Israel, *ibid.*, 537. — De virio utriusque regni statu donec ambo populi in captivitatem diverso tempore ducerentur, revocato postea Juda in regnum suum quod novissime in Romanorum transit potestatem, *ibid.* — De prophetis qui vel apud Judæos postremi fuerunt, vel quos circa tempus natalitatis Christi Evangelica prodit historia, *ibid.* — Quo tempore Moyses populum de *Ægypto* eduxerit, *ibid.*, 568. — Quatum fabularum fragmenta exorta sint eo tempore quo Hebræis iudices præesse ceperunt, *ibid.*, 570. — Qui philosophi eniterunt regnante apud Hebræos Sedechia, cum Jerusalem capta est, templumque subversum, *ibid.*, 582.

PROSPER AQUIT. (S.). — Judæorum regnum non diu mansit post crucem Christi. I. I., 514. — Jerusalemis 1,100,000 perierunt, alia 10,000 captivorum publice venduntur, *ibid.*, 536. — Quomodo tanta multitudo Jerusalemis reperta, *ibid.* — Judæi, Jerusalemis capitis, Romanorum vectigales facti, *ibid.*, 548. — Alexandriæ rebellantes reprimuntur, *ibid.*, 558, 559. — Judæi Samariam subvertunt, *ibid.*, 559. — Judæi in Palestina sævunt et reprimuntur, *ibid.* — Chronicon integrum S. Prosperi Aquitani, *ibid.*, 536 et seqq.

VICTOR VITENS. — Jerusalemiana vasa diripit Gensericus, LVIII, 584. — Recuperauit Justinianus, *ibid.*, 432.

AURELIUS PRUDENTIUS. — Hebræi an solum caput vituli aurei efflaxerint, LIX, 950. — Sub Juliano Apostata lignibus argenteis usi, dum templum instaurare voluerunt, LX, 173.

EUGYPIUS (D.), Abb. — Judæa gens scriniaria Christianorum. LXII, 674.

CASSIODORUS. — Permittitur Judæis synagogam rescire, non vero ampliari, dummodo tamen tricenalis non obstat præscriptio, LXIV, 561. — Lis inter defensores Ecclesiæ Romanæ et Judæos propter synagogam, *ibid.*, 600. — Judæi conserrent jura synagogæ olim concessa, dummodo jurius Ecclesiæ non nocerent, *ibid.*, 669. — Quomodo Judæi Christianos accusaverint apud Persas; qui, et quanti, et quibus modis passi sunt apud Persas, *ibid.*, 943. — De resultatione Judæorum et de tyrannide Galli Cæsaris, *ibid.*, 993. — Qui post Cyrillum Hierosolymorum tenuerunt episcopatum, *ibid.*, 1019. — Quomodo Julianus Judæos armaverit contra Christianos et de templo Hierosolymorum, *ibid.*, 1058. — De seditione et neci us Christianorum quæ per Judæos apud Alexandriam proveniunt, *ibid.*, 1193, 1194. — Quomodo Judæi præsumptionis suæ penas exsolverunt, *ibid.*, 1193. — Synagoga Judæorum Romæ concremata est, *ibid.*, 636. — Duodecim tribus Israel sicut in populo Romano erant triginta quinque curiæ, LXX, 911. — Quomodo gentes populum Israeliticum supplantarunt, *ibid.*, 561.

GREGORIUS (S.) Turonensis episcopus. — De filiis Israel in eremo et de ingressu eorum in terram promissionis, LXXI, 168. — De regibus Judæorum, *ibid.* — Quomodo regnum Israel sit divisum propter avaritiam Roboæ et de captivitate Babylonica, *ibid.*, 169. — De reditu Judæorum e Babylone usque ad Christi nativitatem, *ibid.*, 170. — De Judæis per Avitum conversis, *ibid.*, 523. — De Judæis per Chilpericum regem conversis, *ibid.*, 588. — Calamitas sub Vespasiano, *ibid.*, 173. — Hierosolymæ calamitas sub Ezechia, *ibid.*, 188. — Heraclius petit a Dagoberto ut omnes Judæi regni sui ad fidem catholicam baptizando præciperet, *ibid.*, 646. — Hierosolyma a Sarracenis capta, *ibid.*, 657.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Judæa in adventu Christi in quatuor regna divisa, LXXVI, 1100. — Divinitatem Redemptoris negare fidelibus suggererunt, LXXXIX, 93.

BEDA (VEN.), Anglo-Saxonis presbyter. — Liber de templo Salomonis, XCI, 735 et seqq. — Cyrus iussu regni sui solvit captivitatem populi Dei, *ibid.*, 810. — Numerus eorum qui reversi sunt in Judæam, *ibid.*, 817. — Congregatur populus in Jerusalem mense septimo et altare ædificato faciunt Scenopecta, ceteraque Domini solemnitates, *ibid.*, 825. — Ad exhortationem Aggai et Zachariæ prophetarum ædificatio templi, *ibid.*, 845. — Dedicant domum Dei filii transmigrationis et solemnitate Pasche celebrant, *ibid.*, 854. — Expositio in Eadram et Nehemiam, *ibid.*, 885. — De excidio Jericho et salvatione Rahabæ, XCIII, 419. — De extinctis gentibus et terræ divisione. De divisione terræ in duabus et novem semitribibus, *ibid.*, 421. — De Chananeæ populo extincto, *ibid.*, 422. — De servitute populi et liberatione, *ibid.*, 423. — De

templi ædificatione, *ibid.*, 445. — De divisione decem tribuum, *ibid.*, 447. — De transmigratione sub Nabuchodonosor facta, *ibid.*, 449. — De quadraginta annis captivitatis. De reditu populi, *ibid.*, 450.

FRECULPHUS, Lexoviensis episc. — Historia Judæorum ab initio mundi usque ad Octavianum Cæsaris tempora, et servatoris nostri Jesu Christi natalitatem; et ex eo tempore usque ad ultimam ruinam Jerusalem sub imperatore Vespasiano, CVI, 919 et seqq.

RABANUS MAURUS, Fuldensis abbas. — Commentariorum in Genesim libri quatuor, CVII, 439 et seqq. — Commentariorum in Exodum libri quatuor, CVIII, et seqq. — In librum Joasæ libri tres, *ibid.*, 999 et seqq. — Commentaria in librum IV Regum, CIX, 9 et seqq. — Commentaria in libros II Paralipomenon, *ibid.*, 279 et seqq. — Expositio in librum Judith, 559 et seqq. — Appendix ad Rabani Marti expositionem libri Judith. Jacobi Pamellii commentarium in eundem librum, *ibid.*, 593 et seqq. — Expositio in librum Esther, *ibid.*, 653. — Qualiter filii Israel in deserto concupierant carnes et data est illis arithmetra, *ibid.*, 758. — Commentaria in libros Machabæorum, *ibid.*, 1125 et seqq. — De captivitate decem tribuum et de augustia famis, CX, 586. — De captivitate, de dispersione populi, *ibid.*, 610. — Joachim in Babylone captivus, Sedechias et Jerusalem dantur in manibus Nabuchodonosor, *ibid.*, 693. — De Joachim et Jeroniam et filio Joachim captivis; de reliquiis Judæ quod non habuerunt regem, *ibid.*, 714. — Divisio terræ Judæorum, quantum ad intrinsecam, *ibid.*, 1071. — Descriptio adventus Nabuchodonosor et translatio populi propter sacerdotum avaritiam, CXI, 847, 903. — De captione Sedechias et incendio Jerusalem, *ibid.*, 978. — De captivitate septuaginta annorum Judæ, *ibid.*, 992. — De regno Joachim, *ibid.*, 1002. — De captione Jerusalem et de fuga Sedechias, *ibid.*, 1081, 1175.

VALAFRIDUS STRABUS, Fuldensis monachus. — De subversione Jerusalem, CXIV, 965 et seqq.

ANGELONNUS, Luxoviensis monachus. — Commentarium in Genesim, CXV, 112 et seqq. — Enarrationes in libros Regum, *ibid.*, 246 et seqq.

HAYMO, Halberstatis episc. — De destructione Jerusalem, CXVI, 243, 243, 621. — Quomodo generalitatem Judæorum Herodes deleverit, CXVIII, 820. — Ultimum excidium Judæorum, *ibid.*, 839. — Episcopi Hierosolymæ ex Judeis, *ibid.*

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbeiensis. — Herodes libros omnes, quibus Judæorum genealogia tenebatur, igne cremavit, CXX, 131. — Judæa tributaria facta post Augustum Cæsarem, *ibid.*, 598. — Quadraginta duæ mansiones populi ex *Ægypto* redeuntis, *ibid.*, 81.

ADO (S.), archiepisc. Viennensis in Gallia, Chronicon, ætas prima, ab origine mundi usque ad diluvium, CXIII, 23; ætas secunda, a diluvio usque ad Abraham, *ibid.*, 25; ætas tertia, ab Abraham ad David usque, *ibid.*, 33; ætas quarta, a Davidis regno ad transmigrationem Hebræorum Babyloniam, *ibid.*, 43; ætas quinta, ab eadem transmigratione ad Christum Salvatorem nostrum, *ibid.*, 49; ætas sexta, a Christo ad mundi finem, *ibid.*, 75.

REGINO, Prümensis abbas. — Chronicon de temporibus Dominiæ Incarnationis, CXXII, 16 et seqq.

BRUNO (S.), Herpolicensis episc. — Judæi in manu Vespasiani et Titii traditi, CXIII, 258 et seqq.

RODULFUS GLABER, Cluniacensis monachus. — De everione templi Hierosolymorum et cæde Judæorum, CXIII, 658.

HERMANNUS CONTRACTUS, monachus Aquisgranensis. — Chronicon, CXIII, 56 et seqq.

PETRUS DAMIANUS (S.), S. E. R. cardinalis. — Quomodo a transmigratione Babylonis ad Christum fuerint generationes quatuordecim, CXIV, 206. — Quod populus Israel ecclesiasticæ inter se unitatis regulam tenuit, *ibid.*, 212.

SAMUEL, Marochianus ex Judæo Christianus. — De adventu Messie quem Judæi temere expectant liber, CXIII, 358 et seqq.

GUINERTUS (Ven.), abbas S. Mariæ de Novigento. — Templum Hierosolymitanum quale Guiberti tempore CLVI, 795.

WERNERUS, abbas S. Blasii in Sylva Nigra. — De ruina Jerusalem sub Vespasiano et Tito, CLVII, 1136. — De templo Hierosolymitano, *ibid.*, 1218.

BRUNO (S.), episcopus Signinensis. — Expositio in Exodum, CLXIV, 234 et seqq. — Expositio in Deuteronomium, CLXIV, 508 et seqq.

RUPERTUS, abbas S. Heriberti Trifensis. — De Quadringentis et triginta annis, quibus habuissent Gili

Israel in terra Ægypti, unde incipiendo debeant comparari, CLXVII, 627. — Liber quartus in Exodum, *ibid.*, 598 et seqq. — Duo libri in Deuteronomium, *ibid.*, 917 et seqq. — Libri Regum, *ibid.*, 1039 et seqq. — De horrenda Judaica fame obsidionis, *ibid.*, 1415, 1415. — De Septuaginta annis captivitatis, *ibid.*, 1519. — De Cyro rege, *ibid.*, 152. — De excidio Hierosolymorum et eversione templi, et dispersione Judæorum, quod cum consilio Dei acta sit, *ibid.*, 1718. — Judæorum seditionis tempore quo capta Jerusalem a Romanis ponuntur, CLXVIII, 652. — De obsessione et expugnatione Jerusalem, CLXIX, 1342. — De Cyro, *ibid.*, 1574. — De Esdra, *ibid.*, 1578. — Quam Antiochus Hierosolymia fecerit, *ibid.*, 1416. — Quod Judæos ad ritum gentilem coegerit, *ibid.*, 1417. — Onias cum multis Judæis ad Ægyptum profectus est, ibique templum edificavit, *ibid.*, 1426. — Quoties et quibus temporibus Judæi Hierosolymia scripserint fratibus in Ægypto, *ibid.* — Herodem, patre Idumæo, matre vero Arabica natum, a senatu Romano regem Judææ decretum fuisse, *ibid.*, 1447. — Discordias inter senatum et populum Judaicum, Herodis regnum peperisse, *ibid.*, 1448. — Herodem, renovando templum, et Davidi et Salomoni impudenter comparari voluisse, *ibid.*, 1453.

HONORIUS, Augustodunensis. — De Mesopotamia. Variæ ejus urbes, CLXXII, 125. — De Syria. Ejus urbes et provincie, *ibid.*, 126. — De Palæstina. Ejus variæ partes, *ibid.*

HUGO A. S. VICTORE. — Patriarcharum nomina et Judicum, CLXXVII, 215. — Reges Jerusalem et Juda recensentur, *ibid.*, 216. — Nomina Pontificum, *ibid.* — Historia ab Adam usque ad Ezechiam, *ibid.* et seqq. — Historia ab Ezechia usque ad reditum de Babylonia, *ibid.*, 221. — Historia a Cyro usque ad Christum, *ibid.*, 222 et seqq. — De Vespasiano et destructione Hierosolymorum, *ibid.*, 245. — De antiquo Judæorum populo, *ibid.*, 251 et seqq.

GERHOHUS (Ven.), præpositus Reicherspergensis. — De templo Hierosolymitano, quoties post primam ædificationem destructum et reparatum est, CXCIV, 1444. — Longitudo, latitudo, altitudo templi, *ibid.*, 1447 et seqq., 1478. — De actis Antiochi Epiphani, *ibid.*, 1475. — De abominacione desolationis, *ibid.* — Cessatio persecutionis per Romanos, principes et reges Babylonicos, *ibid.*, 1475.

GODEFREDUS, Viterbiensis. — Quomodo diabolus apparuit Judæis in specie Moysi, CXCVIII, 898. — Catalogus regum Hebræorum, *ibid.*, 1025.

PETRUS COMESTOR. — Historia libri Exodi, CXCVIII, 1441 et seqq. — Libri Regum, *ibid.*, 1295 et seqq. — Libri Ezechiel, *ibid.*, 1441 et seqq. — Libri Danielis, *ibid.*, 1447 et seqq. — Libri Judith, *ibid.*, 1478 et seqq. — Libri Machabeorum, *ibid.*, 1505 et seqq. — De nobilibus Judæis occidentis in morte Herodis et de morte Antipatri, *ibid.*, 1548. — De quatuor regibus in Judæa, *ibid.*, 1548. — De divisione regni, *ibid.*, 1549. — De odio Judæorum in Pontium Pilatum, *ibid.*, 1551. — De invidia Sadduceorum in apostolos, *ibid.*, 1656. — De invidia Judæorum in Paulum, *ibid.*, 1704. — Quod Judæi comitaverunt Gallionem in Paulum, *ibid.* — De schismate orto inter Judæos ex industria Pauli, *ibid.*, 1711. — De seditione inter Judæos et gentiles, *ibid.*, 1715.

PHILIPPUS (D.) de Harverg, abbas Bonæ Spei. — Judicum Israel numerus, CCIII, 1199.

PETRUS BLESSENSIS, Bathoniensis in Anglia archidiaconus. — De ruina Jerusalem, CCVII, 1058 et seqq.

SICARDUS, Cremonensis episc. — De Vespasiano et de vindicta quam fecit de Judæis et de pestilentia Judæorum; fame et mortalitate eorum, et aliis gestis, CCIII, 453 et seqq.

II. — De lege et consuetudinibus Judæorum

TERTULIANUS, presbyter Carthaginensis. — Judæi sacras Scripturas palam legebant, I, 381. — Quotidie se lavant quia quotidie inquinantur, *ibid.*, 1169.

NOVATIANUS, presbyter Romanus. — De cibis Judaicis epistola, III, 953 et seqq.

AMBROSIVS (S.), Mediolanensis episc. — Cur Deus in Testamento Veteri Circumcisionem instituit et eam abrogavit in Novo, XVI, 1245.

GAUDENTIVS (S.), Brixii episc. — De observantia Judaicæ Paschæ, XX, 867.

ZACHARIAS, Christiana. — Quæ sit Judæis in circumcisione justitia, XX, 1121.

RUFINUS, Aquileiensis presbyter. — Judæi quibus diebus læsuri erant, XXI, 977.

HIERONYMUS (S.), Stridonensis presbyter. — He-

bræorum dies festos edisserit Hieronymus, eosque minime observari debere post Evangelium docet, XXII, 1220. — Sublata religione, omnis eorum festivitas perit, XXIV, 529. — Quomodo fecerunt sibi quidam præputium, *ibid.*, 493. — Sub nomine Spiritus sancti, columbas vendebant in templo, *ibid.*, 512. — Tribus vicibus per annum veniebant Jerusalem, *ibid.*, 473. — Ter per singulos dies anathematizant nomen christianum, *ibid.*, 86, 467, 498, 626. — Azymorum dies et Scenopægiæ solemnitates eorum, XXV, 834. — Quo cibo utuntur, *ibid.*, 48, 843. — Solemnitates Judæorum, XXVI, 577. — Exorcistæ apud Judæos, *ibid.*, 80. — Clerici apud Judæos, *ibid.*, 61. — Mos Judæorum in reos judici tradendos, *ibid.*, 204. — Consuetudo jurandi apud Judæos, *ibid.*, 39, 40. — Quid faciunt his qui blasphemant, *ibid.*, 203.

AUGUSTINUS (S.), Hippoensis episc. — Judæorum servitus sub signis utilibus, XXXIV, 69. — Quare octavo die circumcidi mandatum est, XXXV, 2252; XXXVIII, 916. — Unde orta sit observatio Pentecostes, *ibid.*, 2289. — De Paschate unde dictum sit et quomodo mystice celebretur per sanguinem, *ibid.*, 2359. — Judæorum abstinentia ab immundis animalibus figurativa erat, XXXVIII, 800. — Circumcisio Veteris Testamenti, crux Novi signum, *ibid.*, 876. — Manna cepit Dominica die dari. Quomodo manducandum, XXXIX, 1794. — Repudii usus qualis apud Judæos, XI, 539.

AURELIUS PRUDENTIUS. — De Paschate Judæorum, LIX, 936. — Sepulera in viis publicis collocabant, LX, 152.

EUGYPIIUS (D.), abbas Africanus. — Judæi mensem novorum tantum observant, LXII, 757 et seqq. — Judæorum nova erga legem constantia, *ibid.*, 670 et seqq.

CASSIODORUS, senator. — Hebræi semper ad Jerusalem conversi orabant, LXX, 194.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Duplex Judæorum sacerdotum ordo, LXXIX, 106. — Judaicum sacerdotium et magisterium quale, *ibid.*, 52. — Synagoga Judæorum unde pulchritudinem trahit, *ibid.*, 523.

TAUS Cæsaraugustanus, episc. — De synagoga vel Israelitico sub lege constituto, LXXX, 774.

ISIDORUS (S.), Hispalensis episc. — De Pascha, LXXXIII, 294. — De ædificatione arce, *ibid.*, 510. — Quæstiones in Vetus Testamentum, *ibid.*, 207 et seqq. — De sacrificiis, *ibid.*, 536.

BEDA (Ven.), Anglo-Saxonis presbyter. — De Pascha, LXXXIII, 369. — De adificatione arce, de urna aurea, tabulis et virga, XCIII, 581. — De propitiatorio et cherubim de altare. De manna. De candelabro et oleo. De tabernaculo, *ibid.*, 582. — De columnis et basibus. De appenso velo. De donariis ad constructionem tabernaculi, *ibid.*, 585. — De quatuor generibus principalium oblationum. De figuris hostiarum, *ibid.*, 587. — De igne sacrificii. Quod mel in Dei sacrificio non offeratur, *ibid.*, 588. — Quod sal in omnibus sacrificiis admisceatur. Quod in sacrificiis oleum offeratur, *ibid.*, 589. — De sacerdote magno et cultu ejus, *ibid.*, 592. — De sacerdotibus qui non offerunt sacrificium. De oblatione Aaron et filiorum ejus, *ibid.*, 594. — Quod de pecoribus non offeruntur in sacrificio. De cæteris ceremoniis, *ibid.*, 596. — Pascha secundi mensis, *ibid.*, 597. — Levitæ et custodes vasorum, *ibid.*, 599. — Genera oblationum, *ibid.*, 408.

ALCUINUS, abbas. — De singulis vestibus quibus sacerdotes vel reliqui omnes in Veteri Testamento utebantur, CI, 1258.

RABANUS MAURUS, Fuldensis abbas. — De canone Hebræorum; quomodo apud eos tripartitus est Ordo divinarum Scripturarum, CVII, 383. — Expositionum in Leviticum libri septem, CVIII, 245 et seqq. — Enarrationum in librum Numerorum libri quatuor, *ibid.*, 587 et seqq. — De dualis primis solemnitatibus primi mensis quæ non sunt in lege. De oblationibus Paschæ, Pentecostes et Scenopægiæ, CX, 1022. — De sacrificiis Sabbati et Neomeniæ; per quas portas intrare debent et exire principes et populi ad orandum Deum; de spontaneo holocausto principis, quod princeps possit dare et de destructione conitarum, CX, 1040.

PASCHASIUS RABERTUS (S.), abbas Corbeiensis. — Uxores dimittere cur Judæis permisit Moyses, CXX, 618.

HUMBERTUS (S.) E. R. cardinalis. — De dignitate sacerdotii veteris legis et præsumptione et pœna regum Juda et Israel, CXLI, 1160.

PETRUS DAMIANUS (S.), S. E. R. cardinalis. — Disputatio de octo Veteris Testamenti festivitatibus, CXLI, 351 et seqq.

LANFRANCUS (D.), Cantuariensis archiepiscopus. — Circumcisio quid significat, CL, 525. — Quare circumcisio

vocatur, *ibid.*, 514. — Sacerdotes Veteris Testamenti quid promittebant. — Circumcisio Abraham fuit signaculum iustitiæ per fidem accretæ, *ibid.*, 56.

BRUNO (D.), Carthusianorum institutor. — Synagoga ante Christi adventum qualis, CLII, 911. — *Testamentum Vetus umbræ Novi*, *ibid.*, 1293.

RADULPHUS, Ardens. — De Circumcisione, CLV, 1725. — De consuetudine Judæorum in templo congregatorum, *ibid.*, 1738. — De Pascha, *ibid.*, 1842.

GUILBERTUS (Ven.), abbas S. Maris de Novigento. — In Veteri Testamento temporalia tantum Deus promittebat, CLVI, 517.

ANSELMUS (S.), Cantuariensis archiepiscopus. — Judaica quænam connubia ex inter cognatos permessa, CLVII, 557. — Cur prohibitio conjugiorum apud christianos ad ultiores gradus protendatur quam apud Judæos, *ibid.*, 560. — Regum erat apud Judæos consuetudo adoptandi, *ibid.*, 658. — Populus Judaicus sola præsentis vitæ bona stillet, *ibid.*, 659.

IVO (S.), Carnotensis episcopus. — Circumcisio tollebat peccatum originale apud veteres Judæos, CLXI, 149.

BRUNO (S.), Signiensis episcopus. — Aaron cum filiis suis sacerdos constituitur et sacris vestibus pro sacerdotum administratione vestitur, CLXIV, 535. — Quare Aaron nomina filiorum Israel scripta in rationali iudicii de ferre debuerit et tintinnabula in fimbriis vestimenti sui, *ibid.*, 540. — Ritus omnes et caeremonie, quæ in exercitu sacerdotali observandæ erant a Deo et præscribuntur, *ibid.*, 544. — Expositio in Leviticum, *ibid.*, 578 et seqq. — Expositio in Numeros, *ibid.*, 461 et seqq.

RUPERTUS, abbas S. Herberti Tuitiensis. — De circumcissione, CLXVII, 594. — Cur infans octo dierum iustus est circumcidi, *ibid.*, 596. — De mense paschali quem dicitur primum esse in mensibus anni, *ibid.*, 608. — De decimo die et quatuordecimo ejusdem mensis et de mysterio Agni ejusdem, *ibid.*, 609 et seqq. — De tabernaculis et de duobus solemnitatibus Paschæ et tabernaculorum, *ibid.*, 631. — Duo libri in Leviticum, *ibid.*, 745 et seqq. — Duo libri in Numeros, *ibid.*, 837 et seqq.

HUGO DE S. VICTORE. — De sacrificiis, oblatione et libatione, CXXV, 74. — De personis a quibus fiunt, *ibid.*, 75. — De temporibus et causis in eis offerendi, *ibid.*, 76. — De tabernaculis filiorum Israel, *ibid.*, 968.

BERNARDUS (S.), Claravallensis abbas. — De Synagoga Judæorum, CLXXXIII, 839. — Quo ritu ad templum Jerusalem: num diebus festis Judæi ascenderunt, CLXXXIV, 852.

LOMBARDUS (P.), magister Sententiarum. — Pascha, Pentecostes et Xenophegia quid Judæis significabant, CXCI, 970. — Passendi modus apud Judæos, *ibid.*, 85. — Sabbati nomine quilibet dies erat Judæis, *ibid.*, 215. — Circumcisio quomodo et cur octavo die fiebat, *ibid.*, 1371, 1772.

ADAMUS SCOTUS, Canonicus Regularis ordinis Præmonstratensis. — De tabernaculo Moysis, CXCIII, 635 et seqq.

PETRUS COMESTOR. — Historia libri Levitici, CXCIII, 119 et seqq. — Libri Numerorum, *ibid.*, 1217 et seqq. — De Scenopegia, *ibid.*, 1586. — De Pascha et diversis acceptionibus huius nominis, *ibid.*, 1614.

PHILIPPUS DE HARVING (D.), abbas Bonæ Spei. — Jubilæum apud Judæos, CCIII, 1011. — De vestibus Israelitarum, *ibid.*, 727.

PETRUS PICTAV., Parisiensis academiarum cancellarius. — De Virtute Circumcisionis et differentia ipsius ad baptismum, CCXI, 1140. — De caeremonialibus: utrum essent observantibus causa salutis æternæ, *ibid.*, 1145.

II. — De sectis Judæorum.

PHILASTRIUS (S.), Brixianus episcopus. — Ophitæ, XII, 1115. — Catani, *ibid.*, 1115. — Dorithæans, *ibid.*, 1119. — Sadducei, *ibid.*. — Pharisei, *ibid.*, 1119. — Samaritani, Nazarei, Esseni, *ibid.*, 1120, 1121, 1122. — Heliotheisti, *ibid.*, 1125. — Musæcæcantones, *ibid.*, 1125. — Trogloditæ, *ibid.*, 1126. — Hæresis de fortuna cæli, *ibid.*, 1127. — Basilitæ, *ibid.*, 1127. — Astaritæ, *ibid.*, 1128. — Hæresis de idolo Moloch et Rempham, *ibid.*, 1129. — Hæresis de Arca Topyæ, *ibid.*, 1129. — Putoritæ, *ibid.*, 1130. — Hæresis ob œneum serpentem, *ibid.*, 1131. — Hæresis subterraneis in locis ad omnem turpitudinem apta, *ibid.*, 1132. — Hæresis mulierum cum Thamuis simulacro, *ibid.*, 1133. — Belitæ, *ibid.*, 1133. — Hæresis cum Balai idolo, *ibid.*, 1134. — De Pythonissa muliere. Hæresis superstitiosa, *ibid.*, 1135. — De Astor et Astaroth simulacris, *ibid.*, 1137. — Herodiani, 1138. — Basilides, *ibid.*, 1144. — Hæresis ab Juda traditore, *ibid.*, 1150. — Carpocras, *ibid.*, 1151. — Hæresis de Paschate, *ibid.*, 1198. — Carinitus, *ibid.*, 1152. — Eblon, *ibid.*, 1154.

HIERONYMUS (S.), Stridonensis presbyter. — Hære-

tici Judæorum, XXIII, 178. — Dum hæreses apud Judæos, XXVI, 165.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis episcopus. — Pharisæorum exterior mundities, XXXVIII, 625.

ISIDORUS (S.), Hispalensis episcopus. — De hæresibus Judæorum, LXXXII, 297.

REDA (V.), Anglo-Saxonis presbyter. — De Nazareis, XCIII, 594.

RABANUS MAURUS, Fuldensis abbas. — De hæresibus Judæorum, III, 95.

HAYMO, Halberstatensis episcopus. — De Ebionitis hæreticis, CXVIII, 836. — De hæreticis Cerentibianis, *ibid.*. — De Nicolaitis et Nicolao, *ibid.*. — De Basilide et Saturnino hæreticis, *ibid.*, 839. — Blasphemia Saturnini et Carpocratis, *ibid.*, 840.

PASCHASIUS RADBERTUS, abbas Corbeiensis. — De Nazareis hæreticis, qui et quare dei dicti, CXX, 149. — Pharisæorum hæresis, *ibid.*, 752. — Sadduceorum hæresis, *ibid.*, 753.

LANFRANCUS (B.), Cantuariensis archiepiscopus. — De Pharisæis, CL, 554. — Samaritani, qui, *ibid.*, 186.

BRUNO (D.), Carthusianorum institutor. — Pharisæi unde dicti, CLIII, 565. — Samaritani qui, *ibid.*, 169.

RADULPHUS ARDENS. — De Pharisæis, CLV, 140, 1450, 1597, 2076, 2115. — Justitia Scribarum et Pharisæorum non sufficit, *ibid.*, 1995.

PETRUS LOMBARDUS, Magister Sententiarum. — Samaritanorum origo, CXCI, 1613.

PETRUS COMESTOR. — De tribus sectis Judæorum, CXCIII, 1586. — De Samaritanis negantibus hospitium Domino, *ibid.*, 1598. — De invidia Sadduceorum in apostolos, *ibid.*, 1656.

IV. — De scelere, cæcitate et poena Judæorum.

TERTULLIANUS, presbyter Carthaginiensis. — Nuncupabundi pro orbem vagantur, I, 393. — Judæi cur respiciunt Christum, II, 259. — In adventum Christi Judæi spem suam porrigunt, II, 610. — Dispersionem passi sunt propter Christum, *ibid.*, 638.

MINUTIUS FELIX, caudicibus et apologeta. — Judæi a Deo propter nequitiam relictos, III, 542.

CYPRIANUS (S.), Carthaginiensis episcopus. — Judæi idola sequuntur, IV, 679. — Quod Hierusalem perditioni essent, *ibid.*, 685.

LACTANTIUS. — De Judæorum religiois ac eorum odio in Jesum, VI, 499. — De Judæorum exheredatione et Gentilium adoptione, *ibid.*, 1055.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanensis episcopus. — Judæorum iniquitas magna et deliberata, XIV, 841. — Cur post Christum cessavit eorum oblatio et sacrificium, *ibid.*, 1061.

— Judæi jam sunt inexcusabiles, *ibid.*, 802. — Habent castimoniam et sedulitatem in lertione sed frustra, *ibid.*, 914. — Ingratitudo Judæorum, *ibid.*, 1064. — Cur apud Judæos non est lex Dei, XV, 1465. — Judæus non in veritatem sed in umbram credit, *ibid.*, 1482. — Legem spiritalem ignorat, *ibid.*, 1580. — Ex patre diabolo sunt. Non carnis successione sed criminis, *ibid.*, 1628. — Peiores magistro diabolo, *ibid.*, 1630. — Videntur ac Psalmis ac threnis prophetici credidisse, *ibid.*, 1631.

— Eorum duritia, *ibid.*, 1836. — Apostolus ostendit Judæos jure esse ab Ecclesiæ corpore separatos, *ibid.*, 1505. — De Judaica periculis, XVI, 585. — Cosini Judæos qui Dei Filium emerunt ac vendiderunt, *ibid.*, 804 et seqq. — Quodam Deus Judæis interminatus fuit dicens: *Ponam cælum æneum et terram ferream*, *ibid.*, 1231. — Judæorum prærogativa, XVII, 72 et seqq. — Judæi apostatæ habere non necesse est, *ibid.*, 159, 160. — Severitas Dei in eos, XVII, 152. — Illorum reprobatum locum fecit gentilibus, *ibid.*, 250, 154. — Gentium vocatio, Judæorum perditio, *ibid.*, 847 et seqq.

GAUDENTIUS (S.), Brixianus episcopus. — Judæi adhuc umbram sequuntur, XX, 854.

ZACCHÆUS CHRISTIANUS. — Salus et rejectio Judæorum, XX, 1124, 1125.

RUFINUS, Aquileiensis presbyter. — Judæi crucifigendo Christum non impleverunt quod volebant, XII, 650. — Nequitia et cæcitas Judæorum, *ibid.*, 714. — Judaici populi duplex iniquitas, *ibid.*, 1017. — Judæorum calamitas magna et nimia exponitur, *ibid.*, 1039 et seqq. — Jerusalem cur incendio hostili plectenda, *ibid.*, 1064.

PHILASTRIUS (S.), Brixianus episcopus. — Judaica sectas, *ibid.*, 1167. — Crimen et salus, *ibid.*, 1199.

HIERONYMUS (S.), Stridonensis presbyter. — Cuius miseriarum et æternæ captivitatis Judæorum nihil aliud est quam sanguis Christi effusus et execrabile facinus quo mortem ipsis inferre non timerunt, XII, 1097. — Judæi Romanis traditi propter scelus, XIII, 145. — Jerusalem multo peior est Sodoma, *ibid.*, 611. — Frustra de otio Sabbati gloriantur, *ibid.*, 910. — Judæi quo semper

appellati sunt filii Dei et filii iniquitatis, XXIV, 28. — Vana sæculi promissa eis ad saltem præsentibus invitati facerent quam præcepta sunt, *ibid.*, 57, 592. — Non habent scientiam Scripturarum nec folia, nec poma Verborum, *ibid.*, 42, 58, 512. — Nihil avarius Judæorum gentis, *ibid.*, 48. — Post interfectionem Christi omnes gratias et donationes sublatis sunt a Judæis, *ibid.*, 57. — Judæi deleti sunt propter abjectam legem Evangelii, *ibid.*, 90. — Semper increduli fuerunt præceptis Domini, *ibid.*, 431. — Deus Judæis adversarius, *ibid.*, 617. — De idololatria Judæorum, *ibid.*, 390, 800. — Impietates eorum quantas, *ibid.*, 561, 580, 665; XXV, 222, 225, 855, 260, 261. — Duritia Judæorum et cæcitas, *ibid.*, 437. — Reprobatio et tenebræ, *ibid.*, 581. — Reprobata traditio eorum, *ibid.*, 285. — Nituntur subvertere sacramenta Christi et apostolorum, *ibid.*, 564, 478. — Spiritualiter transacta sunt quam Judæi carnaliter contendunt, *ibid.*, 152; XXIV, 578. — Paulatim gloria Domini recedit de Jerusalem et quomodo, XXV, 101. — Multo sce eratoria Jerusalem quam Samaria et Sodoma, *ibid.*, 217, 615. — Status Israel in templo posuerunt, *ibid.*, 233. — Pietas Dei ergo illos et eorum impudentia, *ibid.*, 196-182. — Cassa eorum vota, XXIV, 514; XXV, 46. — Usque bodie velamen habent positum in Veteris Testamenti lectione, XXV, 34. — Propter bona hujus sæculi operantur, *ibid.*, 50. — Populi Judæici et Christiani discrimen, *ibid.*, 490. — Si Judæi terram a Deo promissam non receperunt causa est eorum incredulitas, *ibid.*, 188. — Judæi tergiversantur in prophetiis de Christo, *ibid.*, 1475. — Afflictio populi Judaici quæ, *ibid.*, 1335, 1354. — Unum Deum colunt sed Trinitatem non agnoscunt, *ibid.*, 1054. — Judæi licet non idolis serviant non tamen habent Deum, *ibid.*, 813. — Amor Christi in Judæos, *ibid.*, 1122. — Judæi sua sponte divisi sunt a Christo, *ibid.*, 1086. — Rejectione illorum a Deo, *ibid.*, 901. — Corporibus filiorum vasci concili sunt, *ibid.*, 957. — Post Dominum oblatum, defecit regnum a Judæis, *ibid.*, 1346. — Narrantur eorum crimina et causa traxit, *ibid.*, 1081. — Judæi toto orbe peregrini, *ibid.*, 1083. — Eorum poenas in omni loco, *ibid.*, 847. — Judæi interna cæcitate cooperiti, *ibid.*, 1535. — Magistri eorum occidentem sequuntur litteram, *ibid.*, 997. — Synagoga Judæorum fornicaria simul et adultera, *ibid.*, 850. — Judæi doctibus suis destituti, XXVI, 87. — Eorum obduratio non est naturalis sed voluntatis, *ibid.*. — Ante adventum Christi non plenam sed aliquam ex parte habuerunt justitiam, *ibid.*, 593. — Infelicitas Judæorum, quanta, *ibid.*, 350. — Quomodo inexcusabiles, *ibid.*, 198. — Supercilium Judæorum, *ibid.*, 595. — Interpretes eorum persequuntur Ecclesiam, *ibid.*, 521. — Judaica fabula, *ibid.*, 575. — Cultus impius populi Israel, *ibid.*, 65, 66.

AUGUSTINUS (S.), Hippocen in episc. — Judæos cur Deus passus est subjugari, XXIV, 1051. — Jesus languidum curat in Sabbato et Judæi scandalizantur, XXV, 1535, 1536. — De incredulitate Judæorum, *ibid.*, 1535, 1536. — Judæi gratiam Christianam falso sibi debitam jactantes, XXXVIII, 95, 94. — Judæi non implerunt legem, quia timebant non amabant, *ibid.*, 199. — Judæi rejiciunt Christum et gentes recipiunt, *ibid.*, 541. — Judæi audito Petro conversi, *ibid.*, 484. — Eleemoysina Phariseorum insufficientes, *ibid.*, 626. — Infidelitas Judæorum, *ibid.*, 721, 72. — Judæorum cæcitas calumniamini sivit Sabbathum a Christo, *ibid.*, 751. — Quomodo illa cæcitas Christi adventu aucta fuit, *ibid.*, 752. — Judæi propriæ justitiæ opinionem excecati, *ibid.*, 872. — De insani cæcitate Judæorum, *ibid.*, 915, 916. — Infidelitas Judæorum et contra lides Magorum, *ibid.*, 1029. — Scripturæ apud Judæos propter Gentium fidei relictæ, *ibid.*, 1052. — Judæi Christum suis ritibus et scripturis ostendunt, *ibid.*, 1034; XXXIX, 1666. — Judæi duri in Stephanum, XXXVIII, 1431. — Judæi ob superbiam præcisi, XXXIX, 1505. — Judæorum et Sadduceorum error circa resurrectionem, *ibid.*, 1636. — In felicitas Judæi fabricæ arcæ Noe et lapidibus militariis persimilis, *ibid.*, 1665. — In pueris Abraham figura Judæorum, *ibid.*, 1750. — Lucialis Jacob Judæos Christum persequentes designat, *ibid.*, 1764. — Fratres Joseph Judæos et peccatores designant, *ibid.*, 1765. — Judæorum et Gentium figura, *ibid.*, 1814. — Ros in vellere tum in aëre, fides primum in Judæa exinde apud gentes, *ibid.*, 1817. — Judæorum reprobationis et electionis gentium figura, *ibid.*, 1821, 1822. — Judæorum insania in passione Domini. Functio eorum per Titum et Vespasianum, *ibid.*, 1827. — Judæi in morte Christi victi, quomodo Christo servant, *ibid.*, 1956. — Quam miranda sit Judæorum stultitia, *ibid.*, 2006. — Perperam dici Judæos propter solam infidelitatem deletos, XL, 222. — Apud Judæos omnia figurata, *ibid.*, 725. — Quid de Judæis Seneca senserit, XLI, 192. — De præfigurata

commutatione Israelitici regni, *ibid.*, 520. — De ortu Salvatoris et de dispersione Judæorum per omnes gentes sicut fuerat prophetatum, *ibid.*, 608. — Judæi pro se non recti interpretantes. Quæ magis in Judæos quadrant prophetarum voces, XLII, 57. — Judæorum a Deo dimissio per Isaiam prænuntiata, *ibid.*, 59. — Quæ charitate invitandi Judæi ad fidem, *ibid.*, 63.

CASSIANUS, presbyter Massiliensis. — Pe filia Judæorum judaizantium et confessio illorum qui ad fidem Christi convertuntur probent Christi divinitatem, L, 69.

PROSPERUS (S.), Aquitanus. — Judæi prophetiam Psalmi CV ad regnum suum visibile pertinere putant ideo ab Antichristo seducendi, LI, 506. — Judæi sacramentis et sacrificio privati ad humilitatem gentium transferunt, *ibid.*, 509. — Judæorum Christum crucifigentium insaniam, *ibid.*, 700. — Obstinatio Judæorum in adventu Christi, *ibid.*, 701.

SALVIANUS (S.), Massiliensis presbyter. — Judæi duo sacrosancta nomina perdidit et quæ, LIII, 71. — Judæorum et Christianorum differentia, *ibid.*, 194, 195.

LEO MAGNUS (S.) pontifex Romanus. — Quanta Judæorum cæcitas Christo nascente, LIV, 244, 250, 325, 539. — Quantum maiorum Judæis origo fuisse clamores quibus Christum morti addixerunt, *ibid.*, 518. — Pilati crudelitatem in Christum ex nonnulla clementia descendere, Judæos toto sceleris gravari, *ibid.*, 539. Judæi sunt inexcusabiles, *ibid.*, 567. — Multa Judæorum instrumentum decretorum Dei, *ibid.*, 579.

MAXIMUS TAURINENSIS (S.). — Judæi ex suis voluminibus sciebant Christum Dominum redemptorem ex Virgine secundum carnem nasciturum, LVII, 261. — Ideo inexcusabiles, *ibid.*, 279. — Eorum cæcitas, *ibid.*, 265, 286. — Eorum execranda crudelitas qui reatum effusionis sanguinis Christi sibi, illiusque suis addixerunt, *ibid.*, 597. — Eorum consortia vitanda sunt, *ibid.*, 544.

AURELIUS PRUDENTIUS. — Judæi per orbem dispersi, LIX, 966. — Judæorum in Christianos odium, *ibid.*, 956. — Eorum cæcitas, *ibid.*, 950.

PAULINUS (S.) Nolanus episc. — Miraculis Christi non ad credendum sed ad bisphemandum provocabantur Judæi, LXI, 410. — Justo Dei iudicio in omnes gentes dispersi, *ibid.*, 411. — Eorum synagoga in sculnea fructum non ferente ei Christo maledicto percussa mystice designata, *ibid.*, 384.

EUGYPIUS, abbas Africanus. — Judæi cur a Deo excecati, LXII, 679, 680. — Judæi cur Christianismum renunt, *ibid.*, 599. — Cur Deum colunt, *ibid.*. — Judæi dispersi, *ibid.*, 670. — Judæorum impietas gentilibus salutis fuit, *ibid.*, 764. — Judæorum maledictum omnium pessimum, *ibid.*, 684, 685. — Judæorum cor lapideum, *ibid.*, 846. — Judæorum superbia, *ibid.*, 887. — Judæi carnalis sapiebant, *ibid.*, 975. — Judæis Christum non agnoscentibus, dæmones agnoverunt, *ibid.*, 1017.

FULGENTIUS (S.), Ruspensis episc. — Judæi nec Christi divinitatem nec Mariæ inconceptam fecunditatem credunt, LXV, 228. — Judæi partes de proximo adducti quia Deum colebant, *ibid.*, 753.

CASSIODORUS, senator. — Judæi Messiam non venisse sed venturum esse credunt, LXX, 56, 57. — Quomodo positi sunt deorsum, *ibid.*, 151. — Cor lapideum Judæorum, *ibid.*, 160, 212, 215. — Infidelitas Judæorum, *ibid.*, 441 et seqq. — Expulsio Judæorum per superbiam provenit, *ibid.*, 774, 415, 545. — Quomodo eos Deus judicaverit, *ibid.*, 966. — Quomodo gentes populum Judæorum supplantarunt, *ibid.*, 561. — Contra Judæorum infidelitatem invehitur Cassiodorus, *ibid.*, 595.

GREGORIUS (S.), Turonensis episc. — Judæi in Christum invidi, LXXI, 707, 708.

GREGORIUS MAGNUS (S.) — Filius Domini major Judaicus populus, LXXV, 578. — Invidia sacerdotum contra Christum, *ibid.*, 579. — Judæi meræ legis litteræ adhærent, *ibid.*, 580. — Rejectione populi Judaici, *ibid.*, 584. — Judæa Christi venientis et ecclesiæ nascentis lucem non vidit, *ibid.*, 649. — Stultitia Judæorum, etiam hæreticorum maledictioni ob Christi repulsam obnoxii, *ibid.*, 731. — Judæorum dispersio, *ibid.*, 862. — Prædicatoribus expulsis Judæis lux defuit, *ibid.*, 865. — Evangelium a Judæis repelli permisit Deus ut in omnes gentes diffunderetur, *ibid.*, 864. — Judæorum perfidia et reprobatio, *ibid.*, 885, 1066. — Cæcitas Judæorum et rejections, *ibid.*, 964, 965; LXXVI, 64, 65, 66, 67, 68. — Invidia Judæorum, LXXVI, 450. — Judæi ab lateris opere prius liberati dum terrena sapiunt, iterum ad lateres redierunt, *ibid.*, 481. — Judæorum duritia et reprobatio, *ibid.*, 508, 509, 511. — Obscatio Judæorum, *ibid.*, 806.

1110, 1161. — Obduratio Judæorum, *ibid.*, 691, 1111. — Judæicus populus Rubo ardente significatur, *ibid.*, 844. — Spiritus prophetie plenus et cæcus Isaac benedicens Jacob similis ille populus, *ibid.*, 1111. — Judaicum populum Simon Phariseus significat, *ibid.*, 1241, 1242. — Dives epulo typus populi Judaici, *ibid.*, 1502. — Ad scelus Judæorum in Christum, accessit prædicationis contemptus, LXXIX, 100, 101. — Judæorum insania Salvatorem, qui Deus non sit, expectantium, *ibid.*, 64, 160. — Persecutio Judæorum Ecclesiæ illata significatur per fuscenulam tridentem pueri sacerdotis, *ibid.*, 92. — Judæorum perfidia sepulcrum custodibus munientium, *ibid.*, 637. — De veteribus patribus, a quorum fide recusserunt, Judæi frustra gloriantur, *ibid.*, 164. — Tenebræ in quibus nunc jacent, *ibid.*, 74-91. — Judæorum cæcitas, *ibid.*, 165, 166. — Judaicorum sacerdotum major ordo lucri gratia mortem Christo intulit, *ibid.*, 103. — Judaicorum doctorum superbia, *ibid.*, 166 *et seqq.* — Judæorum reprobatio, *ibid.*, 91, 146, 153, 172. — Judaicus populus per Phinees, id est, os mutuum significatur, *ibid.*, 363. — Judæicus populus, filii Simonis domum Ecclesiæ intrare reuocant, figura significatur, *ibid.*, 611, 612. — Synagogæ repulsio, *ibid.*, 62. — Synagogæ sterilitas, dum Ecclesia prius sterilis, secundum gaudet, *ibid.*, 71. — TAILUS, Cæsaraugustanus episc. — De incredulitate Judæorum erga Christum, LXXX, 778. — ISIDORUS (S.), Hispalensis episc. — Judæi non erant Christum agniti, LXXXIII, 476 *et seqq.* — Crudelitas Judæorum, *ibid.*, 181 *et seqq.* — Judæi propter peccatum in Christum debellati atque dispersi sunt, *ibid.*, 514. — De ruina Jerusalem et Synagogæ reprobatione, *ibid.*, 515-517. — De cessatione Sabbati et de circumcisionis consummatione, *ibid.*, 522-524. — Quod Judæi nisi credant in Christum, non intelligent Scripturas, *ibid.*, 529. — De perfidia Judæorum, LXXXIV, 536. — De Judæorum damnatione, *ibid.*, 539. — ALCUNUS, abbas. — De incredulitate Judæorum, C, 816-832. — De reprobatione, *ibid.*, 861. — AGOBARDUS (S.), episc. Lugdunensis. — Liber de insolentia Judæorum, (LV, 70 *et seqq.* — Epistola de cavenda societate Judaica, *ibid.*, 110. — RABANUS MAURUS, Fuldensis abbas. — Consilium impiorum Judæorum adversus Jesum, tractantium de morte sua et accusantium eum quod ipse impropere eis peccata legis, CLX, 679. — Sermo Domini contra Jerusalem vitæ infructuosam, CX, 663. — Justificat Dominus Sodomam et Samaritanam comparatione Jerusalem, *ibid.*, 666. — Sermo Domini contra Jerusalem pro effusione sanguinis et cæteris malis, *ibid.*, 728. — De calamitate Judæorum, CXI, 936. — De quorum obstinatione, *ibid.*, 944-1479. — De passione Christi et ultione Judæorum, *ibid.*, 935. — De vitis Judæorum, *ibid.*, 1031. — HAYMO, Halberstadiensis episc. — Insania Judæorum, CXVI, 201, 202, 265. — De illorum incredulitate, *ibid.*, 253, 254, 385. — De destructione Jerusalem, *ibid.*, 243, 253, 721. — De angustia Judæorum, *ibid.*, 286, 306, 307, 426, 720, 736. — Quomodo Judæis multa mala acciderunt, CXVIII, 826. — Quæ Judæis acciderunt mala, *ibid.*, 829. — Ultimum excidium Judæorum, *ibid.*, 839. — PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbeiensis. — Locustæ figura Judæorum, CXI, 134. — Viperarum progenies, Judæi dicti quare, *ibid.*, 156, 157. — BRUNO, Herbipolensis episc. — Judæus ultor et inimicus dicitur, CXLI, 67. — Judæi sunt sensu corrupti, *ibid.*, 81. — Judæi illi alieni dicuntur et claudicant in fide, *ibid.*, 98. — Iniquitas Judæorum super muros Jerusalem, *ibid.*, 215. — Judæi testamentum Dei contaminant, *ibid.*, 217. — Judæi obstinati sicut apis, *ibid.*, 224. — Judæorum machinationes contra Christum, *ibid.*, 240. — Judæi apposerunt iniquitatem super iniquitatem, *ibid.*, 262. — Judæorum sedes est collisa, *ibid.*, 355. — Judæorum instabilitas et mendicitas, *ibid.*, 402. — Judæi, ut spes, non sibi, sed aliis mellificaverunt, *ibid.*, 424. — Scriptura sacra quæ dicitur mens, Judæis facta in laqueum, *ibid.*, 261. — PETRUS DAMIANUS (S.), Eccles. Rom. cardinalis. — Judæi per David concubinas designantur, CXLV, 287. — Judæi cur pueri, *ibid.*, 711. — Judæorum gens cur servata, *ibid.*, 284. — Cur Judæi in Christum male effecti, *ibid.*, 529. — Israelitico populo quæ beneficia concessa, *ibid.* — Judæi quod, gravius peccatum perpetraverint, *ibid.*, 64. — Christum occidisse peccatum omnium maximum, *ibid.*, 64. — LANFRANCUS, Cantuariensis archiepisc. — Judæorum et gentium altercatio, CL, 103. — Judæis non gloriantur quod legem non acceperint, electique fuerunt populus a Deo, *ibid.*, 104. — Facilius credere poterant quam gentes, cum Vetus Testamentum penitus ignorarent, *ibid.*,

111. — Delectum eorum sunt divitias mundi et quare, *ibid.*, 142. — Prædicatio de Christo Judæis scandalum, *ibid.*, 158. — Plurimi legem, non prophetas tenebant, *ibid.*, 514. — Primarii et quasi segregati, *ibid.* — Regni due, una Judæis promissa, Christianis altera, 384. — BRUNO. — Carthusianorum institutor. — Judæorum cum gentilibus expostulatio, CLIII, 14. — Frustra de lege gloriantur, *ibid.*, 28. — Quomodo Judæi duces cæcorum, *ibid.*, 35. — Per orbem dispersi, *ibid.*, 39. — Romani de Judæorum vastatione gavis, 1009. — RADULPHUS ARDENS. — De duritia et perversitate Judæorum, CLV, 1514 *et seqq.* — Curiositas et duritia Judæorum, *ibid.*, 1692-1715. — De cæcitate Judæorum, *ibid.*, 1733. — De benignitate Christi erga Judæos, *ibid.*, 1823. — PETRUS ALPHONS. ex Judæo Christianus. — Quod Judæi verba prophetarum carnaliter intelligunt et ea falso exponunt, CLII, 541 *et seqq.* — De presentis Judæorum captivitatibus causa et quando durare debeat, CLVII, 867 *et seqq.* — Ostenditur Judæos de tota lege Moysi, nisi parum observare et illud parum Deo non placere, *ibid.*, 593 *et seqq.* — Quod voluntate spontanea Judæis crucifixus est Christus et occisus, *ibid.*, 639 *et seqq.* — WERNERUS, abbas S. Blasii in Sylva Nigra. — De cantate Judæorum, CLVII, 757, 805. — De incredulitate Judæorum de incarnatione, *ibid.*, 786. — ANSELMUS (S.), Cantuariensis archiepisc. Magna gloria est Hebræis credentibus quod ex eorum genere carnem assumpserit Deus, CLVIII, 636. — BERENGOSUS, abbas S. Maximi Trevirensis. — Quod liter a Judæis prius lignum fuerit absconditum, CLX, 851. — Quomodo de S. Crucis honore etiam nobis gaudendum et quid inter Christianos et Judæos intenti, *ibid.*, 961. — RUPERTUS, abbas S. Heriberti Tuitiensis. — Quod Judæi carnales similes Esau sint qui spirituales benedictionem non quaesivit, deque editio Esau, CLXII, 462. — Quod filii Israel tentati a Domino, in tribus rebus indeles reperti sunt, *ibid.*, 666. — Quod Judæi de sua non gloriantur meritis, *ibid.*, 667. — Quale sit usque hodie opprobrium Judæorum, *ibid.*, 1046. — Sacrificia omnia et festa Judæorum Deo esse odibilia, *ibid.*, 1277. — Peccatum illud maxime sacerdotum Scribarum et Phariseorum fuit qui propter traditiones sacras, traditiones Dei reliquerunt, *ibid.*, 1279. — Car Dominus Judæos projecit, CLXII, 1284. — De causa desperationis Judæorum, *ibid.*, 1412, 1453, 1518. — Quomodo Judæi primo lucy... et nunc vasa testes sunt, CLXIII, 1415. — De idolatriæ Judæorum in Aegypto, CLXVIII, 80. — Inflati spiritus superbiz facti sunt magistri erroris, *ibid.*, 140. — Judæorum sana spes de futuro imperio, *ibid.*, 246. — Eorum peccatum debuit puniri magis quam gentium, *ibid.*, 289. — Despectio fuit causa quod fides Christi magis innotesceret, *ibid.*, 584. — Judæi spoliati sunt propter sanguinem Christi, *ibid.*, 615. — Judæi in meridie caeli sunt, *ibid.*, 1014. — Superbia synagoga, *ibid.*, 1172. — Quare gentibus sanctis sint deteriores, *ibid.*, 1516, 1575. — Invidiebant Judæi conversioni gentium, *ibid.*, 1528. — De blasphemis Judæorum contra Spiritum, *ibid.*, 177. — Quare Judæi, an ipse Christus esset, quaesierint et quare ipse ante passionem semper obscure responderit, CLXIX, 1466. — GODEFRIDUS, abbas Admontensis. — Judæi irriti gentibus, CLXXIV, 1081. — Arrogantia Judæorum de gratia a Deo acceptis, *ibid.*, 258. — Judæi sunt parentes Jesu, nec tamen in eum credunt, *ibid.*, 32. — Damnantur propter superbiam, *ibid.*, 260. — HUGO DE S. VICTORE. — Judæi in Christum non credendo quomodo peccaverunt, si credere non poterunt, CLXXV, 496. — Judæorum infidelitas et execratio causa salutis gentium, *ibid.*, 498. — De Absalon signifiante Judæos, CLXXVII, 1077. — BERNARDUS (S.), Claramontensis abbas. — De desperatione Judæorum per totum orbem, CLXXXII, 363. — Judæorum servitutem nulla turpius aut gravius, *ibid.*, 732. — Duritia Judæorum, CLXXXIII, 175. — De synagoga Judæorum perditionem, *ibid.*, 839. — De incredulitate Judæorum quæ compleverunt mensuram patrum suorum occidendo Christum, *ibid.*, 1066. Judæorum cæcitas et reprobatio, CLXXXIV, 61, CLXXV, 55. — Judæorum traditiones fides Christi evacuavit, CLXXXIV, 52. — Judæi non agnoscunt Christi divinitatem ob carnis infirmitatem, CLXXXV, 55. — Perversitas et malitia Judæorum in Christum, CLXXXV, 68, 123 *et seqq.* — Perfidia et invidia, CLXXXV, 159. — ROBERTUS PULLUS, cardinalis et cancellarius. — Cur vetus lex tantum Hebræorum et nova sit omnium, CLXXXVI, 770. — Gratia Judæo minor erat quam Christiano, *ibid.*, 775. — Judæi sunt inexcusabiles, *ibid.*,

867. — De alteratione fidei Judæorum et gentilium, *ibid.*, 977.

PETRUS LOMBARDUS, Magister Sententiarum. — Judæorum obsecratio et dejectio, CXCI, 223, 231. — Judæorum vastationis deploratio, *ibid.*, 683 et seq. — Judaica Synagoga finis, *ibid.*, 683. — Superbia Judæorum confutatio, *ibid.*, 702. — Judæi arena steriles, *ibid.*, 1217. — Jerusalem in summa solemnitate Paschas destructa, *ibid.*, 685, 686. — Judæi quomodo credere non poterant, *ibid.*, 1476. — Judæos et audivisse et cognovisse quæ de Deo dicta, *ibid.*, 1477. — Judæorum pars aliqua cur excelsa, pars non, *ibid.*, 1488.

GARNERUS, Superior S. Victoris Parisiensis. — Judæa per austrum designata, CXVIII, 58. — Per corvum, *ibid.*, 76. — Per lutum, *ibid.*, 80. — Per bovem, *ibid.*, 89. — Judæus pro Christo expectat Antichristum, *ibid.*, 88. — Judæi canes Christum persequentes, *ibid.*, 103. — Judæi fideles, oves, *ibid.*, 105. — Judæi infideles et persequentes, onagri, *ibid.*, 120. — Judæi timuerunt perdere locum suum non occiso Christo, quem perdiderunt occiso, *ibid.*, 121.

ADAMUS SCOTUS, canonicus Regularis. — Judæorum reprobatio et Invidentia quanta, CXCVIII, 159.

PETRUS COMESTOR. — De zelo Judæorum quod Christus Filium Dei se dixit, CXCVIII, 1579. — Quod Judæi et pontifices conspiraverunt in Jesum, *ibid.*, 1595. — De invidia Sadducæorum in apostolos, *ibid.*, 1676. — De invidia Judæorum in Paulum, *ibid.*

PHILIPPUS DE HARVENG, abbas Bonæ Spei. — Judæi verba spiritalia carnaliter attendentes, CCIII, 771.

BALDUINUS, Cantuariensis archiepiscopus. — De Judæorum excacatione, CCIV, 636 et seq. — Quæ in Veteri Testamento continentur, *ibid.*, 645 et seq. — De mutatione legis, *ibid.*, 646. — De veteribus proficiendis, *ibid.*, 649.

PETRUS BLESSENS., Bathoniensis in Anglia archidiaconus. — De perfidia Judæorum, CCVII, 825 et seq. — De ruina Jerusalem, 1038 et seq.

MARTINUS (S.), Legionensis presbyter. — De incredulitate Judæorum, CCVIII, 74. — Contra perfidiam Judæorum pertinaciter negantium Christum Filium Dei esse, *ibid.*, 106 et seq., 135 et seq., 184 et seq. — Post passionem Christi librum Sapientie Judæi respuerunt, *ibid.*, 152.

ADAMUS, Pervenim abbas. — De cæcitate Judæorum, CCXI, 654.

PETRUS PICTAV., Parisiensis academie cancellarius. — An voluntas Judæorum qui optabant mortem Christi conveniret secundum rationem cum illius voluntate, CCXI, 1199.

V. — Leges et decreta de Judæis.

CONSTANTINUS MAGNUS. — Tollit legem Constantinus ne Judæi christianum mancipium haberent, VIII, 77, 385. — Decretum adversus Judæos, *ibid.*, 130. — Alia decreta de Judæis, *ibid.*, 330, 365, 384.

THEODOSIUS MAGNUS. — Decreta de Judæis, XIII, 540.

HIERONYMUS (S.), Stridonensis presbyter. — Imperatorum leges de Judæis, XXVI, 435.

LEO MAGNUS (S.), pontifex Romanus. — Judæi a quibus feratice non suscipienda nec cum eis festa agenda, LVI, 548. — Nec ab eis azyma accipienda, nec cum ipsorum impletibus communicandum, *ibid.*, 548.

JUSTINIANUS imperator. — Ne Judæi, Samaritani per causam religionis et cultus sui civilis fortuna liberentur, sed cum curialibus muneribus subdantur, privilegiis eorum non perfruantur, LXXII, 986. — Decreta de Samaritanis, *ibid.*, 1050. — De Hebræis quomodo oporteat eos Scripturas legere, *ibid.*, 1051. — Constitutiones Justiniani de Samaritanis, *ibid.*, 1085 et seq.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — De Judæorum salute procuranda extrema sollicitudo, LXXV, 106, 109, 407. — Judæos injuste vexari prohibet Gregorius, *ibid.*, 406. — Judæis locum ablatum, quoad solemnitates suas celebrandas conveniebant, restitui jubet, *ibid.*, 505. — Quas dispositiones requireret ad suscipiendum baptismum, *ibid.*, 108. — Judæos tribulis operari voluit, *ibid.*, 364. — Ad Ecclesiam conversis pensionem onera ex parte relaxari jussit, *ibid.* — Judæis christianos subijci nefas duxit, *ibid.*, 204, 206, 352. — Id leges prohibebant, *ibid.*, 532. — Mancipia Judæorum ad Ecclesiam confugientia libertate donantur, *ibid.*, 203. — Judæorum servi dominos suos ad fidem præcedentes, ipsi, etiam si christiani fuerint, amplius subijci prohibentur, *ibid.*, 206. — Judæorum munera execrabilia iudicabat Gregorius, *ibid.*, 206, 207. — De synagoga Judæorum transferenda si ecclesie officio im-

pediat, *ibid.*, 457. — Ad Petrum episcopum terracinaensem ut concessum prius Judæis forum restituit, *ibid.*, 469. — Judæos non esse ad baptismum cogendos, *ibid.*, 509. — Judæorum servi ad Ecclesiam fidei causa fugientes in libertatem vindicentur, *ibid.*, 675. — Christianum mancipium retinere Judæis non licet, *ibid.*, 680. — Judæis qui ad Christum fuerint conversi minuenda pensionum onera, *ibid.*, 729. — Si Judæicum mancipium ad fidem christianam converti desiderat in libertatem vindicetur, *ibid.*, 835. — Ad Fantiunum defensorem ad Judæos ad christianam fidem accedentes juvet, *ibid.*, 924. — Constituendum sit ne Judæis christiana mancipia habere liceat, *ibid.*, 1037, 1039. — Non arcendos Judæos a solemnitatibus suis, sed monitis ac blandimentis ad conversationem arcendendos, *ibid.*, 1267.

ISIDORUS (S.), Hispalensis episcopus. — Ut baptizati Judæi cum episcopis celebrent dies festos, LXXXIV, 459. — De Christianorum Judæorumque conjugis, *ibid.*, 586. — Non vi credere Judæi cogantur, *ibid.*, 579. — De his qui contra fidem Christi Judæis munus et favorem præstant, *ibid.*, 380. — De Judæis dudum christianis et postea in priorem ritum conversis, *ibid.* — De Judæis baptizatis qui infidelibus Judæis se sociant, *ibid.*, 581. — De Judæis conversis et post prævaricantibus ut ad testimonium non admittantur, *ibid.* — Ne Judæi officia publica agant, *ibid.* — Ne Judæi mancipium christianum habeant, *ibid.* — De confirmatione legum quæ in Judæorum nequitiam promulgatæ sunt, *ibid.*, 477. — Judæi ad Cenam Domini usque ad secundam Sabbati in Pascha inter Christianos procedere non possunt neque, catholicis populis quacunque occasione misceri, *ibid.*, 285. — Christiani ne Judæis matrimonio jungantur, *ibid.*, 291. — Ut Judæis non liceat christianas habere uxores, vel concubinas neque mancipium christianum in usus proprios comparare, *ibid.*, 534. — Judæi qui converti cupiunt qualiter suscipiantur, *ibid.*, 288. — Ut christiani Judæorum convivia vitent, *ibid.*, 269. — Non liceat Judæis corpus deducere psallendo, sed, ut eorum habuit mos et consuetudo antiqua, corpus deducant et reponant, *ibid.*, 611.

CRISCONIUS, Africanus episcopus. — Ut nullus episcopus vel presbyter, vel diaconus, cum Judæis Pascha celebret, LXXXVIII, 822. — Ut nullus a Judæis feriatice accipiat, *ibid.*, 827. — Ut nullus a Judæis azyma accipiat, *ibid.* — Ut Judæi ad accusationem non admittantur, *ibid.*, 826.

CAROLUS MAGNUS (B.). — Capitala de Judæis, XCVII, 369 et seq.

AGOBARDUS (S.), episcopus Lugdunensis. — Consultatio de baptismo Judæorum mancipiorum, CIV, 100, 175. — Epistola de cavenda societate Judaica, *ibid.*, 110.

RABANUS MAURUS, Fuldensis abbas. — De his qui se Judæis junxerunt, CX, 490. — De his qui cum Judæis vescuntur, *ibid.*

STEPHANUS VI, pontifex Romanus. — Queritur factam esse Judæis potestatem alio die possidendi, CXXIX, 857.

ISIDORUS MERCATOR. — Judæorum azymis non est communicandum, CXXX, 290. — Judæorum benedictiones super fructus non sunt permittendæ, *ibid.*, 418. — De christianis qui cum Judæis vescuntur, *ibid.* — De Judæis ne vi ad credendum cogantur, *ibid.*, 476. — Judæis non licet Christianas habere uxores, *ibid.*, 456. — De Judæis baptizatis si postea prævaricati fuerint in Christo, *ibid.*, 477. — De Judæis qui christianas in mulieres conjugio habent, *ibid.*, 477. — Ut Judæi aut qui ex Judæis sunt officia publica nullatenus appetant, *ibid.* — Ut Christianos servos non liceat Judæis habere, *ibid.*, 478. — Decreta de Judæis, *ibid.*, 515. — Ut baptizati Judæi cum episcopis celebrent dies festos, *ibid.*, 536. — De confirmatione legum quæ in Judæorum nequitiam promulgatæ sunt, *ibid.*, 531. — De Constitutione Reccaredi adversus Judæos quod auri dono non sit corrupti, *ibid.*, 1106. — De Judæis ad fidem venientes, *ibid.*, 404.

REGINO, Prumiensis abbas. — Judæi ne servos alienæ nationis circumcidant, CXXXII, 502. — Ne Judæus christianam ducat uxorem, *ibid.*, 511. — Judæo non licet christianum habere mancipium, *ibid.*

GEZO, abbas Dertonensis. — Judæos ab omni conventu fidelium arcendos, præcipue ubi Christianorum celebratur oblatio, CXXXVII, 590.

ALEXANDER II, pontifex Romanus. — Judæos non esse occidendos, sed servandos, CXLVI, 1387.

EDWARDUS (S), rex Anglorum, confessor. — Diplomata de Judæis, CLI, 1195.

IVO, Carnotensis episcopus. — Decretum de Judæis, CLXI, 76. — Ne publica officia Judæis committantur, *ibid.*, 820. — Ne Judæi mancipia christiana emere præsumant, *ibid.*, 82. — Ne Christiani Judæorum convivis intersint, *ibid.*, 821, 826. — Ne Judæi a Cena Domini usque ad

secundam feriam in publico appareant, *ibid.* — Judæi benignitate ad fidei unitatem sunt vocandi, *ibid.*, 83, 108, 123, 125. — De servis Judæorum ad Ecclesiam confugientibus, *ibid.*, 82, 824. — Ne Judæi a solemnitatibus suis vi arceantur, *ibid.*, 822. — De mancipiis Judæorum si fieri christiani voluerint, *ibid.*, 823. — Ut Judæi conversi honorentur, *ibid.*, 824. — Qua diligentia examinandum sit de servis Judæorum, *ibid.* — Quod servari debeant Judæi, non occidi, *ibid.* — Ne medicina a Judæis accipiantur, *ibid.*, 823. — Judæi ante baptismum examinandi, *ibid.*, 123. — Post jejunium quadraginta dierum die Dominico baptizandi sunt Judæi, *ibid.*, 82. — Filii eorum baptizati a parentibus separandi, *ibid.*, 124. — De Judæis christianis apostatis, *ibid.* — Judæis postponi aut servire non debent christiani, *ibid.*, 125. — Judæus potest baptizare, *ibid.*, 1083. — Baptismum suscepturi Judæi, debent prius 40 diebus abstinere, *ibid.*, 1054. — Quot mensibus Judæi inter catechumenos habeantur, *ibid.*, 1061. — Sicut non sunt Judæi ad fidem cogendi, ita nec conversi ab ea recedere permittantur, *ibid.*, 1062. — Ut Judæorum filii baptizati cum eis non habitent, *ibid.* — Judæis ad fidem venientibus, cum infidelibus nulla sit conversatio, *ibid.* — De Judæis plerisque frequenter ad judaismum revertentibus, *ibid.*

BERNARDUS (S.), Clareaensis abbas. — Docet Judæos non esse persequendos, nedum occidendos, CLXXII, 567. — Rodulphum monachum qui fideles in Judæorum necem arnabat, arguit, *ibid.*, 570.

GRATIANUS. — Judæi baptizati, CLXXVII, 358. — Nisi ad fidem Judæus accesserit, separatur ab uxore fidei, *ibid.*, 1424. — Filii baptizati a parentibus infidelibus separantur, *ibid.*, 1423. — Cum Judæis nec manducandum, nec habitandum, nec ab eis medicamentum accipiendum est, *ibid.* — Clerici sive laici vident Judæorum convivium, nec eos ad sua consortia recipiant, *ibid.* — Christiana communione caret qui judaica pravitati conjugali se vinculo sociat, *ibid.*, 1427.

CLEMENS III, papa. — Decreta de Judæis ad fidem christianam conversis, CCIV, 1482, 1495.

INNOCENTIUS III, pontifex Romanus. — Commendat benevolentiam erga Judæos recens baptizatos, CCIV, 754. — Constitutio pro Judæis, *ibid.*, 884. — Ad regem scribit Innocentius commendans ut insolentiam Judæorum in regno commorantium compescat, CCXV, 501-604. — Magistro Petro ne mancipia parochiæ suæ Judæis colubitare sinat, *ibid.*, 507. — Regem Castellæ ob Judæos in honore habitos increpat, *ibid.*, 616. — Quod sacramentum fidei Judæo petenti non denegetur, *ibid.*, 977. — De decimis Judæorum, *ibid.*, 1157. — Epistola adversus Judæos, *ibid.*, 1291. — Philippo illustri regi Francorum ut Judæi remittant usuras cruce signatis, *ibid.*, 1470.

VI. — Polemica adversus Judæos.

TERTULLIANUS, presbyter Carthaginensis. — De Judæis, I, 400 et seq. — Liber adversus Judæos, II, 335 et seq.

CYPRIANUS (S.), Carthaginensis episc. — Libri tres adversus Judæos, IV, 676 et seq.

ANONYMUS. — Tractatus adversus Judæos, IV, 919 et seq.

CONSTANTINUS MAGNUS. — Epistola Constantini contra Judæos, VII, 501.

SYLVESTER (S.), papa. — Fragmentum operis deperditi adversus Judæos, VIII, 811.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanensis episc. — Opinio Judæorum circa mysticam benedictionis Simeon et Levi interpretationem confutatur, XIV, 676. — Apologia David adversus Judæos, *ibid.*, 897 et seq.

COELIUS SEDULIUS. — Carmen adversus Judæos, XIX, 741-742.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis episc. — Christum esse Messiam probatur contra Judæos, XXXVIII, 567. — Quæstio facta Judæis de Christo, *ibid.*, 572. — Tractatus adversus Judæos, XLII, 52 et seq. — Contra incredulitatem Judæorum, *ibid.*, 1123, 1124.

MAXIMUS (S.), Taurinensis. — Tractatus contra Judæos, LVII, 793 et seq.

AGOBARDUS (S.), episc. Lugdunensis. — Epistola de Judæis superstitionibus, CIV, 78 et seq. — Consultatio de baptismo Judæorum mancipiorum, *ibid.*, 100-173.

AMULO, episc. Lugdunensis. — Liber contra Judæos, CXVI, 142 et seq.

FULBERTUS (S.), Carnotensis episc. — Tractatus contra Judæos, CXLI, 505 et seq.

PETRUS (S.) **DAMIANUS**, S. E. R. cardinalis. — Antilogus contra Judæos, CXIV, 42 et seq. — Refutan-

tur errores Judæorum, *ibid.*, 51. — Dialogus inter Judæum et Christianum, *ibid.*, 57. — Cum Judæis quæ ratione disputandum, *ibid.*, 41.

SAMUEL, Marochianus, ex Judæo Christianus. — De adventu Messiam quem Judæi temere expectant liber, CLXIX, 338 et seq.

RADULPHUS ARDENS. — De adventu Christi adversus Judæos, CLV, 1701. — Adversus quosdam qui ex operibus legis et habere justitiam et salutem opinantur, CLXXV, 2040.

GUIBERTUS, abbas S. Marie de Norwigo. — De incarnatione contra Judæos, CLVI, 489 et seq.

GISEBERTUS CRISPINUS, abbas Westmonasteriensis. — Disputatio Judæi cum Christiano de fide christiana, CLIX, 1005.

ODO, Cameracensis episc. — Disputatio contra Judæum Leonem nomine de adventu Christi Filii Dei, CLI, 1103.

GUILLIELMUS DE CAMPELLIS, Catalaunensis episc. — Dialogus inter Christianum et Judæum de fide catholica, CLXIII, 1015.

RUPERTUS, abbas S. Heriberti Tuitiensis. — Dialogus inter Christianum et Judæum, CLXX, 559 et seq.

HILDEBERTUS (Ven.), Toronensis archiepisc. — Contra Judæos, de incarnatione, CLXI, 811 et seq.

HUGO DE S. VICTORE. — Apologia de Verbo incarnato, CLXXVII, 515 et seq.

PETRUS ARBLARDUS, abbas Ruysensis. — Dialogus inter philosophum, Judæum et Christianum.

PETRUS (Ven.), abbas Cluniacensis. — Tractatus adversus Judæos, CLXXXIX, 507 et seq.

RICHARDUS A. S. VICTORE. — De Emmanuele librum duo in quibus refellunt objectiones Judæorum quas nobis apponere solent de nostro Emmanuele, CLCII, 601 et seq.

GUALTERUS DE CASTELLIONE. — Tractatus contra Judæos, CCVIII, 426 et seq.

ALANUS DE INSULIS. — Tractatus contra Judæos, CCX, 399 et seq.

ANONYMUS. — Tractatus adversus Judæos, CCIII, 749 et seq.

VII. — De conversione Judæorum in fine mundi.

CYPRIANUS (S.), Carthaginensis. — Judæi veniam accipere possunt si sanguinem Christi baptismo ejus abluerint et in Ecclesiam transeuntes præceptis ejus obtemperaverint, IV, 694.

PHILASTRIUS (S.), Brixianus episc. — Conversio Judæorum, XII, 1298.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanensis episc. — Judæi non debent sperare indulgentiam nisi velint agere penitentiam, XV, 1741. — Deus illis, etiamsi nolint sanari, reservat indulgentiam, XIV, 842. — Constat illos in fine mundi per prædicationem Eliæ et Ezech ad fidem Christi reversuros, XVII, 869, 872.

HIERONYMUS (S.), Stridonensis presbyter. — Confusio Judæorum quando Christum cognoverint, III, 298. — Conversio populi Judaici in consummatione sæculi, XXV, 1552.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis episc. — Conversio interfectorum Christi XXXVIII, 947. — Judæi habebunt tempus salvationis, *ibid.*, 1427; XL, 359. — De adventu Eliæ ante judicium cujus prædicatione Scripturarum præcæta reserantur Judæi convertentur ad Christum, XLII, 76.

CASSIODORUS. — Judæi ad Christum in fine convertendi, LXX, 411, 661, 941.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Christus ad Judæos quibus exivit in fine mundi est reversurus, LXXI, 53. — Conversio Judæorum in fine mundi, LXXVI, 764, 768, 919, 1176. — Synagoga de præteritis suis laetibus in fine penitentia, LXXIX, 552, 558.

TAIUS, Cæsaraugustanus episc. — De Judaici populi circa finem mundi conversione, LXXX, 978.

ISIDORUS (S.), Hispaniensis episc. — In fine mundi Judæi sunt credituri, LXXXIII, 508.

ALCUINUS, abbas. — Eliæ et Enoch prædicabunt ante pedes Ecclesiæ adoratori venient, C, 1112.

HAYMO, Halberstatensis episc. — De conversione Judæorum in fine mundi, CXVI, 557, 593.

BRUNO (S.), Heriapolensis episc. — Judæi in fine mundi convertentur ad Christum, CLIII, 227.

LANFRANCUS (B.), Cantuariensis archiepisc. — Judæi in fine mundi convertentur, CL, 354.

GODEFRIDUS (Ven.), abbas Admontensis. — In fine sæculi convertentur, CLXXIV, 54, 86, 68, 104, 163, 164, 233, 268, 414, 875.

BERNARDUS (S.), Clareaensis, abbas. — De con-

versione Judaeorum in ore mundi, CLXXXII, 567; CLXXXIII, 1165.

PETRUS LOMBARDUS, Magister Sententiarum. — Judi per Eliam et Enoch converteudi, CXCI, 629, 1488.

ADAMUS SCOTUS. — Canonicus regularis ordinis Prae-

monstratensis. — Sub finem Judaei ad Christum converten-
tur, CXCVIII, 140.

PHILIPPUS DE HARVENG, abbas Bonae Spei. — Ju-
dæi in fine mundi converteantur, CCIII, 475.

CLXXVIII.

INDEX ALPHABETICUS

OMNIUM OPERUM HISTORICORUM ET CHRONOLOGICORUM,

QUÆ IN PATROLOGIÆ LATINÆ CURSU REPERIUNTUR,

JUXTA NATIVUM UNUSCUIUSQUE TITULUM EXARATUS.

Albigensium historia, Petrus Vallis Cernali, CCXIII, 544. — Anglorum gentis historia ecclesiastica, libri v, a Julio Cesare ad annum 731, Beda Vener., XCV, 24 et seqq. — Anglorum regum gesta, ab anno 449 ad annum 1127, Willelmus Malmesb., CLXXIX, 940. — Anglorum pontificum gesta, libri v, *ibid.*, 1441. — Anglorum regum genealogia, Aelfredus abb., CXCX, 711. — Anglorum historia, libri viii, *ibid.*, 799. — Annales veteres Francorum, *id.*, XCVIII, 1409. — Annales de gestis, B. Caroli Magni, poeta Saxo, CXIX, 684. — Annales Eginhardi abbatis cum Larissensibus collati, Eginhardus abbas, CIV, 568. — Annales ab anno 855 ad annum 861, S. Prudentius Trec., CXV, 1376. — Annales Hincemari ab anno 861 ad annum 868, Hincemarus, CXXV, 1205. — Annales ab anno 919 ad annum 966, Floardardus canonicus, CXXIV, 417. — Annales S. Emmerami Ratispon. ab anno 748 ad annum 1062, CXLI, 1253. — Annales ab anno 1040 ad annum 1077, *id.*, CXLVI, 1053. — Annales, Lambertus, CXLVIII, 1927.

Balearico bello (libri vii de), Laurentius Veron., CLXIII, 515. — Bambergenses annales, Append. ad S. Ottonem, CLXIII, 1563. — Beccense Chronicon, app. ad Lanfrancum, CL, 639. — Beccense Chronicon (additiones ad) *ibid.*, 765. — Beccensis abbatum catalogus librorum, *ibid.*, 767. — Beccensium abbatum gesta, Petrus monachus, CLXXXI, 1709. — Belli sacri historiae libri xxiii, Guttilmus Tyrens., CCL, 209. — Belli sacri continuatio Gallice scripta, Anonymus, CCL, 495. — Bellum Standardii tempore Stephani regis, Aelfredus abb., CXCX, 701. — Bertiniani annales, S. Prudentius Trecens., CIV, 1575. — Bertinici annales, Hincemarus Rhem., CXXV, 1205. — Besucens Chronicon, Joannes monachus, CLXII, 861. — Bohemorum Chronica, Cosmas Pragens., CLXVI, 57. — Brachmanorum moribus (liber de), S. Ambrosius, XVII, 1151. — Bremense Chronicon breve, Adamus canon., CXLVI, 639. — Breviarium canonicum, Crisconius, LXXXVIII, 829. — Breviarium causæ Nestorianorum et Eutychianorum, Liberatus, LXVIII, 969. — Britannia excidio (liber de), Gildas, LXIX, 329. — Britannica Ecclesiæ historia ab anno 1066 ad annum 1123, Eadmerus, Cantuar., CLIX, 548. — Brixianum Kalendarium, Append., ad sæcul. x, CXXXVIII, 1265. — Bulonensis comitum genealogia, App., ad Godefridum Bulonium, CLV, 459.

Cæsaraugustanorum martyrum passio, S. Brantia, LXXX, 715. — Calmo-lacensis monasterii historia, Seherus, CLXII, 1119. — Cameracensium pontificum gesta, Anonymus, CXLIX, 21. — Canusinis principibus (libri ii metricali de), app. ad S. Gregorium VII, CXLVIII, 935. — Caroli Magni gestorum libri ii, App. ad libros Carolinos, XCVIII, 1371. — Casinense Chronicon, Leo Mariscanus, CLXXIII, 439. — Casinense Chronicon, Anonymus, *ibid.*, 977. — Casinensibus viris illustribus (opusculum de), Petrus diaconus, *ibid.*, 1004. — Casinensis ecclesiæ consecratio, Leo Mariscanus, *ibid.*, 997. — Centuliense Chronicon, Hariulfus, CLXXIV, 1211. — Chronica, Claudius Taurin., CIV, 917. — Chronica, Ekkelhardus Uraugiens., CLIV, 453. — Chronica, Sigebertus, CLX, 57. — Chronica Eusebii Pamphili versio,

S. Hieronymus, XXVII, 9. — Chronica abbreviatio, App. ad S. Hieronymum, XXIX, 871. — Chronicon, Anonymus, III, 651. — Chronicon, S. Hieronymus, XXVII, 679. — Chronicon, S. Prosper Aquitanus, *ibid.*, 703. — Chronicon, L. Dexter, XXXI, 50. — Chronicon hoc (commentarii in), Riverius, *ibid.*. — Chronicon, S. Prosper, LI, 535. — Chronicon, Idatius, *ibid.*, 875. — Chronicon, Marcellinus, LXV, 975. — Chronicon, Victor, LXVIII, 941. — Chronicon Aurel., Cassiodorus, LXIX, 1215. — Chronicon, S. Gregorius Turon., LXXI, 603. — Chronicon, Marius, LXXII, 793. — Chronicon, Joannes Bielarens., *ibid.*, 865. — Chronicon, Idatius, LXXIV, 678. — Chronicon, Maximus Cæsaraugust., LXXX, 619. — Chronicon, Eustrandus diaconus, *ibid.*, 635. — Chronicon, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1017. — Chronicon antiquissimum, App. ad Ven. Bedam, XCIV, 1161. — Chronicon, *ibid.*, 1175. — Chronicon, Isidorus Picensis, XCVI, 1251. — Chronicon, Freculphus, CVI, 919. — Chronicon, S. Ado, CXXIII, 25. — Chronicon, Sebastianus, CXXIX, 1114. — Chronicon, Regino abb., CXXXII, 18. — Chronicon, Radbodus Traject., *ibid.*, 547. — Chronicon, Liutprandus, CXXXVI, 963. — Chronicon, Benedictus monach. S. Andreae, CXXXIX, 9. — Chronicon Venetum, Joannes diaconus, *ibid.*, 876. — Chronicon, Thietmarus, *ibid.*, 1185. — Chronicon Hildesheimense, CXLI, 1235. — Chronicon, Odorannus, CXLI, 769. — Chronicon, Hermannus Contractus, CXLI, 55, 263. — Chronicon, libri iii, CXLVII, 795. — Chronicon, Mariannus Scotus, *ibid.*, 635. — Chronicon, Bernoldus, CXLVIII, 1275. — Chronicon monasterii Watinensis, Ehrardus Watinensis, CXLIX, 1515. — Chronicon, Andreas Bergom., CLI, 1267. — Chronicon, Hugo abb., CLIV, 9. — Chronicon, S. Hubertus Andagin., *ibid.*, 1541. — Chronicon, Lupus protospatharius, CLV, 121. — Chronicon, Faleo Reneventanus, CLXXIII, 1145. — Chronicon, Melinandus monachus, CCXII, 477. — Chronicon, Sicardus Cremon. episc., CCXIII, 441. — Chroniconum (libri ii), Sulpicius Severus, XX, 95. — Chroniconum S. Isidori continuatio, S. Hildefontus, XCVI, 517. — Chroniconum toni duo, Freculphus Lexov., CVI, 930. — Chronologia Ven. Bedæ continuata, Anonymus, XCV, 389. — Chronologia, Bilarianus XIII, 1097. — Chronologia consularis et Cæsarea Romanorum pontificum, Anastasius Bibliothec., CXXVII, 595. — Chronologia a Gregorio Magno ad Stephanum III papam, Anastasius Biblioth., CXXVII, 829. — Clarnvallenense Chronicon, App. ad S. Bernardum, CLXXXV, 1247. — Compostellana historia, Portucalensis, CLXX, 875.

Donatistarum historiam (monumenta ad), Anonymus, VIII, 675. — Donatistarum historia, S. Optatus, XI, 771. — Donatistarum schismate (liber de), *ibid.*, 895. — Donatistarum historiarum excerpta, S. Augustinus, XLIII, 775.

Fiscannense Chronicon, Append. ad Joannem abbat., CXLVII, 479. — Fiscannensium abbatum catalogus, *ibid.*, 485. — Flandria comitum genealogia, App. ad Baldinum imp., CLIX, 927. — Fossatensis historiarum fragmenta, Hugo de S. Maria, CLXIII, 865. — Francorum annales, S. Gregorius Turon., LXXI, 557. — Francorum historia, *ibid.*, 161. — Francorum historia epitomata, *ibid.*, 575. — Francorum historia (fragmenta de), *ibid.*, 697. — Francorum regum gesta, Anonymus, XCVI, 1421. — Franco-

rum *annales veteres*, App. ad lib. Carolinos, XCVIII, 1410. — *Francorum imperii divisione* (epistola de), S. Agobartus, CIV, 287. — *Francorum historia*, Aimoinus, CXXXIX, 627. — *Francorum gesta*, Rorico, *ibid.*, 589. — *Francorum regibus* (Chrouleon de), Ivo Carnot., CLXII, 611. — *Francorum historia Senonens.*, Hugo de S. Maria, CLXIII, 853. — *Francorum regum historia*, *ibid.*, 875. — *Francorum historia*, App. ad Hugonem de S. Victore, CLXVII, 275. — *Francos* (historia gestorum Dei per), Ven. Guibertus, CLVI, 879.

Gemblacensium abbatum gesta, Sigebertus, CLX, 591. — *Hamburgensis Ecclesie gesta*, Adamus canonicus, CXLVI, 431. — *Hasnoniensis monasterii historia*, Tomellus monachus, CXLVII, 585. — *Hermannii Contracti Chronicon* (dissertatio in), Ussermannus, CXLIII, 31. — *Hierosolymitana historia*, Raimundus de Agiles, CLV, 591. — *Hierosolymitana historia*, Robertus monachus, *ibid.*, 667. — *Hierosolymitana historia*, Fulcherius, *ibid.*, 821. — *Hierosolymitana historia metrica*, Gillo Parisiens., *ibid.*, 911. — *Hierosolymitana historia*, Albericus, CXLVI, 589. — *Hierosolymitana historia*, Baldricus archiepiscopus, CLXVI, 1061. — *Hierosolymitana historia*, Lisdardus, CLXXIV, 1090. — *Hierosolymitana peregrinatione* (opuscul. de), Petrus Blesensis, CCVII, 1057. — *Hierosolymitani itineris historia*, Petrus Tudebodus, CLV, 757. — *Hildeshelmense Chronicon*, App. ad Godehardum, CXL, 1233. — *Hildeshelmenses annales*, *ibid.*, 445. — *Hispanie chronographia*, Isidorus Pacensis, XCVI, 1253. — *Historia ecclesiastica*, Rufinus, XXI, 461. — *Historia tripartita*, Cassiodorus, LXIX, 421. — *Historia de regibus Gothorum, Wandalarum, etc.*, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1037. — *Historia ecclesiastica*, Ven. Beda, XCV, 25. — *Historia ecclesiastica* (liber de), App. ad Ven. Bedam, *ibid.*, 291. — *Historia miscella*, Paulus diaconus, *ibid.*, 759. — *Historia miscella* (additamentum de), Landulphus Sagax., *ibid.*, 1145. — *Historia novorum*, libri vi, Eadmerus, CLIX, 548. — *Historia ecclesiastica* (excerpta ex), Hugo de S. Maria, CLXIII, 821. — *Historia ecclesiastica*, Ordericus, CLXXXVIII, 9. — *Historia scholastica*, Petrus Comestor, CXCVIII, 1050. — *Historie veteres*, App. ad S. Paulinum, XCIX, 625. — *Historie sacre epitome*, Haymo, CXVIII, 817. — *Historie novelle libri iii*, Wilhelmus Malmesbur., CLXXIX, 1391. — *Historiarum libri vii*, Paulus Orosius, XXXI, 683. — *Historiarum vii libros* (notae in), Havercampus, *ibid.* — *Historiarum libri iv*, Richerus monachus, CXXXVIII, 17. — *Historiarum libri ii*, Ademar monachus, CXLII, 19. — *Historiarum libri v*, Rodulphus Glaber, CXLII, 609. — *Historico opere* (fragmenta ex), S. Hilarius Pictav., I, 627. — *Historicum poema de rebus Northmannorum in Sicilia, Apulia et Calabria gestis*, Guillelmus Apulus, CXLIX, 1026.

Insularum Aquilonis descriptio, Adamus canonicus, CXLVI, 619.

Kalendarium antiquum, Dionysius Filocalus, XIII, 675. — *Kalendarium antiquum*, Ptolemeus Silvius, *ibid.*, 676. — *Kalendarium Ecclesie Carthagini.*, Anonymus, *ibid.*, 1219. — *Kalendarium*, Annæus Silvius, XI, 1295. — *Kalendarium Anglicanum*, App. ad S. Germanum, LXXII, 619. — *Kalendarium antiquissimum*, App. ad sec. x, CXXXVIII, 1189. — *Kalendarium Mantuanum*, *ibid.*, 1257.

Lamberti annales, CXL, 415. — *Langobardica historia*, libri vi, Winfridus Paulus, XCV, 699. — *Langobardorum historia*, Herchembertus, CXXVII, 745. — *Langobardorum historia*, Erchembertus, CXXIX, *ibid.* — *Laurissenses annales*, Eginhardus, XIV, 555. — *Lausiana historia*, Palladius, LXXIII, 1065. — *Leodiensium episc. historia*, Anselmus Leodiens., CXXXIX, 1068; CXLIII, 861. — *Ligurinus sive de rebus gestis Friderici imperatoris Augusti*, Guntherus Cisterc., CXLII, 256. — *Locus sanctus* (libri iii de), S. Adamanus abb., LXXXVIII, 780. — *Ludovici I Pii rebus gestis* (metrici libri iv de), Odo de Diogilo, Ermoldus Nigellus, CV, 569. — *Ludovici Pii filiorum dissensionibus* (libri iv de), Nithardus, CXVI, 45.

Malleacensis insule relatio, Petrus monach., CXLVI, 1247. — *Martyrologia*, Ven. Beda, XCIV, 797. — *Martyrologium*, S. Hieronymus, XXX, 421. — *Martyrologium*, Wandalbertus, CXXI, 775. — *Martyrologium*, Rabanus Maurus, CX, 1121. — *Martyrologium*, Usuardus monachus, CXXIII et CXXIV. — *Martyrologium*, S. Aco,

CXXIII, 143. — *Mauriacense Chronicon*, Teulfus, CLXX, 131. — *Mediolanensis historia*, Landulphus senior, CXLVII, 805. — *Mediolanensis urbis historiarum liber*, *ibid.*, CLXXIII, 1457. — *Mediolanensium archiepisc. acta*, Araultus, CXLVII, 285. — *Mediolanensium archiepisc. catalogus*, App. ad Landulphum, CXLVII, 933. — *Meldensis diocesis sanctorum catalogus* Fulcoius, CL, 1135. — *Metensibus episcopis* (libellus de), Alpertus, CXL, 445. — *Metensium episcoporum Chronicon*, Anonymus, XCVI, 1465. — *Metensium episcoporum gesta*, Anonymus, CLXIII, 579. — *Monachorum historis*, Rudanus, XXI, 391. — *Mundi fabrica* (lib. de), S. Victorinus, V, 501. — *Mundi duratone* (lib. de), Hilarius, XIII, 1097.

Northmannicum Chronicon, App. ad Guillelmum Apulum, CXLIX, 1083. — *Northmannorum historia libri vii*, Wilhelmus Calculus, CXLIX, 779. — *Northmannorum rebus* (poema historicum de), Guillelmus Apulus, *ibid.*, 1027. — *Northmannorum durum genealogia*, App. ad gesta Willelmi Conquest., CXLIX, 1270. — *Norvegia historia*, Adamus Bremensis, CXLVI, 648. — *Novella historia libri iii*, Wilhelmus monachus, CLXXIX, 1391. — *Novorum historia*, Eadmerus, CLIX, 547.

Opere historico (fragmentum de), S. Hilarius, I, 619. — *Palæstinæ sanctorum triumphus*, Flodoardus Rem., CXXXV, 492. — *Pantheon*, seu memoria saculorum, Godefridus Viterb., CXCVIII, 880. — *Parisiaco bello* (libri metrici vi de), Abbo, CXXXII, 723. — *Pauli rebellionis adversus Wambam historia*, S. Julianus, XCVI, 765. — *Polonorum Chronica*, Anonymus, CLX, 835. — *Pseudochronicon*, App. ad S. Prosperum, LI, 839.

Quedlinburgenses annales, CXL, 445.

Ravennatum pontificum vitæ, Agnellus, CVI, 476. — *Remensis Ecclesie historia*, Flodoardus, CXXXV, 25. — *Romanorum pontificum catalogus*, Anastasius Bibliothec., CXXVII, 135. — *Romanorum pontificum xvi vitis* (epitome de), S. Abbo, CXXXIX, 535. — *Romanorum pontificum catalogus*, Honorius Augustodun., CLXXII, 239. — *Romanorum pontificum historia*, Anonymus, CCXIII, 967. — *Rothomagensium archiepiscoporum acta*, App. ad Joannem Rothomag., CXLVII, 271.

Salzburgensis Ecclesie calamitatum historia, Henricus archidiaconus, CXCVI, 1540. — *Sancii Laurentii Leodiensis canonicis Chronicon*, Rupertus, CXXXV, 669. — *Sancii-Vitonis abbatum gesta*, Laurent. de Leodio, CXX, 915. — *Saxonica res gesta*, Vidukindus, CXXXVII, 115. — *Saxonico bello* (liber de), Bruno Magdeburg., CXLVII, 495. — *Scriptoribus ecclesiasticis* (liber de), Gennadius, LVIII, 1463. — *Scriptoribus ecclesiasticis* (liber de), Sigebertus, CLX, 517. — *Scriptoribus ecclesiasticis* (libri iv de), Honorius Augustodun., CLXIII, 197. — *Scriptoribus ecclesiasticis* (liber de), Anonymus, CCXIII, 960. — *Scriptura sacre Patrum orta et obitu* (liber de), S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 129. — *Sicula historia*, Gausfredus Malaterra, CLIX, 1101. — *Summa totius de omnimoda historia*, Honorius Augustodun., CLXXII, 187.

Terræ sanctæ locorum liber, Fretellus archidiaconus, CLV, 1057. — *Terræ sanctæ descriptio*, Joannes presbyt., CLV, 1053. — *Tornacensis S. Martini abbatibus restauratio*, Hermannus, CLXXX, 59. — *Trajectensis Ecclesie gesta*, Alpertus monachus, CXL, 452. — *Triumphus Christi Antiochiæ gestis* (libri metrici ii de), Flodoardus, CXXXV, 549. — *Trojanio bello* (carmen de), Berno abb., CXLII, 1205. — *Trudensium abbatum gesta*, Rodulphus abb., CLXXXII, 11. — *Tullensium episcoporum gesta*, App. ad Guidonem, CLVII, 445. — *Tungrensium episcoporum gesta*, Herigerus abb., CXXXIX, 957.

Vebrensis abbatum historia, Agio, CXXXII, 781. — *Vandalica historia* (commentarius de), App. ad Victorium Vicens., LVIII, 559. — *Vandalica persecutionis historia*, Victor Vit., LVIII, 245. — *Virdunensium episcoporum gesta*, Bertarius, CXXXII, 501. — *Virdunensium episcoporum et abbatum gesta*, Laurentius de Leodio, CXX, 919. — *Vizeliacensis monasterii historia*, Hugo Pictav., CXCVI, 1562.

Watinense Chronicon, Ebrardus, CXLIX, 1515. — *Weissenburgenses annales*, Guido, CXL, 445. — *Wieszbargense Chronicon*, Ekkehardus, CLIV, 439. — *Wigothorum Chronica*, App. ad S. Isidorum Hispal., LXXXIII, 1115. — *Wistgothorum regum Chronica*, App. ad S. Julianum, XCVI, 809.

CLXXIX.

INDEX

OMNIUM MONASTERIORUM TUM VIROURUM TUM FEMINARUM,

QUORUM MENTIO FIT IN PATROLOGIA LATINA,

CUJUSQUE LOCUM ET TEMPUS FOUNDATIONIS SEU RESTAURATIONIS,

CCM SS. PONTIFICUM PRIVILEGIIS,

REGUM NOBILIVMQUE VIROURUM DIPLOMATIBUS ET CHARTIS EXPONENS.

ARENDENSIS seu **ROMARICI MONTIS** (Couvent de Remiremont ou Romaricberg, Vosges.) celeberrimus parthenon ord. S. Bened. a S. Romarico Luxoviensi monacho et S. Radulpho Metensi episc. conditum circa ann. 620, LXXI, 644 not. — Charta S. Romarici, LXXX, 461. — Testament. S. Ansegisi Fontanelli. abb., CV, 747. — De controversia abbatissæ Romarici et abbatis Calmoriac., CLXII, 1150 et seq. — Epist. Paschalis II ad Gislam abbatissam, ann. 1105, CLXIII, 139, 140, 182, 197, 206. — Privil. Lucii II, ann. 1114, CLXXIX, 839; Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1170; Adriani IV, ann. 1157, CLXXVIII, 1508; Alexandri III, ann. 1170, CC, 625. — Epist. Innocentii III, ann. 1202, CCXIV, 1035.

ABENTONENSE seu **ABENDONENSE S. MARIE** (Sainte-Marie d'Abingdon, comté de Beretst dans le dioc. de Salisbury, Anglet.), monast. S. Bened. a S. Æthelwoldo episc. fundatum circa ann. 950, CXXXVII, 88; postea a S. Ælfrico abbate illustratum, CX, 1006; CXXXIX, 1435. — Epist. Innocentii III ad abbat. ann. 1205, CCXV, 49.

ABERBRUCHOTENSE (Aberbruchot en Irlande), mon. ejus priori scripsit Innocentius III super quibusdam decimis controversis. ann. 1207, CCXV, 1126.

ABOLENSE (Aboli, dioc. de Lunien Etrurie), monast. ab episc. fundatum et ab Innocentio III confirmatum, ann. 1198, CXIV, 37, 33.

ABUNDANTIA (de) **S. MARIE** (Notre-Dame de l'Abondance, dioc. de Genève), m. ord. Cisterc. conditum ann. 1157. — Epist. Innocentii III, ann. 1211, CCXVI, 479.

ACAPINENSE (Acapui près de Thessalonique en Turquie), monast. in quo Maria quondam imperatrix se recepit cum filiis. — Privil. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 227.

ACERITANUM seu **ACERETENSE** (Acerra, Etats Pontificaux), monast. de quo mentio est in epistola Coelestini III ad episc. Faventinum, cui permittit illi non subiciatur mon. Gamundinense, ann. 1195, CCVI, 1064.

ACCONESE **S. THOME** (Saint-Thomas d'Acre ou *Ptolémaïde* en Syrie), monast. ord. S. August. exstructum temporibus cruce signatorum; cuius Innocentius III privilegia possessionesque confirmavit, ann. 1209, CCXV, 1625.

ACCONESE HOSPITALE (hospitaliers de Saint-Jean d'Acre), cui Innocentius vetuit ne publice alba deferrent more militum Templi, ann. 1210, CCXVI, 512.

ACUENSIS S. MARIE (Notre-Dame de l'Aiguille près de Marseille), parth. cui privilegium concessit Innocentius III, ann. 1216, CCXVI, 263.

ADESCANCASTRENSE seu **EXONIENSE** (Excester en Anglet.) monast. ord. S. Ben. in quo puer susceptus est Bonifacius qui postea Moguntinus episc. factus est, ann. 700, LXXXIX, 603, 658.

ADMONTENSE S. BLASII (Saint-Blaise d'Amont dioc. de Salzbourg), monast. ord. S. Bened. a Gebhardo episc. fundatum exeunte XI sæc. cui privileg. concessit Paschalis II papa, ann. 1104, CLXIII, 1290. — V. Godefridus abbas floruit, ann. 1142, CLXXIV, 9. — Priv. Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 453, 680; Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 837; Alexandri III, ann. 1174, CC, 718; Lucii III, ann. 1183, CCI, 1561. — Decretum Urbani III de regula S. Bened. servanda, ann. 1187, CCII, 1515.

ADURANUM S. QUITERIE (Saint-Quitair sur l'Audour, dioc. d'Auch), monast. in Wasconia quod idem esse

videtur ac S. Severi (*Saint-Séver*) ejus abbas est simul episc., ann. incerto fundatum, sed restauratum, circa ann. 965 super Aduram flumen, LXXI, 907 not. Vide S. Severi.

ÆGIDII (S.) **NEMAUSENSES**. Vide S. Petri.

ÆGIDII. Vide *Semanzens.*

ÆGIDII (S.) **Tolosaense** (Saint-Gilles de Toulouse), monast. ord. S. Bened. ejus Urbanus II possessiones et jura confirmavit et de restitutione a Raymundo comite facta congruavit, ann. 1095, CLI, 399. — Ejusd. papæ privil., ann. 1096, CLI, 477. — Epistolæ Paschalis II de abbate et monasterio, CLXIII, 158, 159, 202, 203, 223, 242, 243, 416. — Calixti II privil., ann. 1119, CLXIII, 1103, 1105. — Epist. ejusd. pro defensione monast., *ibid.*, 1212, 1213, 1214, 1506, 1507. — Epist. qua illud monast. Cluniaci iterum subjiçit, ann. 1125, CLXVI, 1228. — Coelestini III epist. Tolosano comiti de damna monast. illato et resarciendo, ann. 1196, CCVI, 1153. — Privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXV, 1480.

ÆGYPTIACA ANTIQUA MONASTERIA describuntur, XXI passim; XLIX, 53; LXXIII, 89.

ÆRENSE (probablement Air ou Aix en Ecosse), mon. ord. S. Bened. cui Coelestinus III, prioratum abtulit Bromholmensem, ann. 1194, CCVI, 1031.

ÆMILIANI (S.) celebre monast. in Aragonia conditum a S. Emiliano, ann. 574, LXXX, 705.

AFFLICHEMENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Afflighem en Brabant), monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1083 ab Henrico Lovaniensi comite, et illustratum, ann. 1125, CLXIII, 1199. — B. Ida huic monast. dona fecit circa 1090, CLV, 457. — Privil. Paschalis II, ann. 1105, CLXIII, 142. — Privil. quo Calixtus II ipsi asserit ecclesiam Bornhemensem, ann. 1121, *ibid.*, 1199. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1521. — Mirabile prodigium in imagine R. Marie coram S. Bernardo patrato, ann. 1146, CLXXXV, 1827. — Epistol. Innocentii III, ann. 1201, CCXV, 544.

AFRÆ (S.) **Augustense** (Sainte-Afre d'Angsbourg), monast. ord. S. Bened. ejus bona atque privileg. confirmavit Adrianus IV, ann. 1156, CLXXXVIII, 1463.

AGALIENSE (Agali près de Tolède, Espagne), monast. ord. S. Bened. in suburbio Toleti exstructum, Gothi regnantibus, de quo mentio fit in Vita S. Maximi, ann. 641, LXXX, 612. — A rege Athanagildo conditum fuit et S. Euphemio abbati commissum, ann. 592, *ibid.*, 626. — In eo vitam monasticam professus est S. Ildephonsus postmodum episcopus, ann. 631, XCVI, 11.

AGATHÆ (S.) (Sainte-Agathe sur le Tessin en Lombardie), monast. Novum dictum super Ticinam exstructum a Grimoaldo Langobard. rege, ann. 673, XCV, 813.

AGATHENSE S. TIBERII (Saint-Tibère d'Agde, Hérault), monast. ord. S. Bened. alias dictum *Cassariense* seu *Cessoromense*, exstructum est, ut erudant, ann. 770. — Privil. Paschalis II quo ipsius jura et possessiones confirmavit, ann. 1116, CLXIII, 401. — Privil. Innocentii III, ann. 1216, CCXVIII, 266.

AGATHENSE S. ANDRÆ (Saint-André d'Agde), mon. a S. Severo abbate conditum circa 502; postea ad canonicos S. Aug. transiit, LXXI, 775 not.

AGAUNENSE S. MAURICII de Maltacena alias de Burgeto (Agaune ou Saint-Maurice-en-Valais), monast. ord. S. Bened. a rege Sigismundo exstructum, ann. 545,

LXXI, 389; LXXII, 309. — Ibi honorifice susceptus est Stephanus II papa ad Pippinum regem confugiens, ann. 730, CXXVIII, 1091. — Privil. Eugenii, ann. 827, CXXIX, 987. — Pene dirutum, ab imperatrice Adelaida et S. Odilone Cluniac. restauratum est, ann. 1024, CXLII, 855. — Privil. S. Leonis IX. papæ, ann. 1050, (XLIII, 665. — Honorius privilegio confirmat canonicos ibi constitutos, ann. 1129, CLXVI, 1292. — Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1212. — Celestini III, ann. 1196, CCVI, 1159. — Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1156; CCXVI, 615, 939.

AGELLO, S. MARTINI (de) (Saint-Martin d'Agello dans la Marche Trévissane en Italie), parthenon ord. S. Bened. cujus possessiones et iura bulla confirmavit Eugenius III, ann. 1148, CLXXX, 1575.

AGENSIS INSULA (de) S. MARTINI (Saint-Martin d'Ains ou d'Aun, ancien dioc. de Saintes), monast. a Bosone Marchie comite exstructum, circa 997. — Privil. Paschalis II, ann. 1107, CLXIII, 218.

AGERENSE S. PETRI (Saint-Pierre près de Saint-Airy, dioc. de Verdun), monast. ord. S. Bened. ab illustri viro Arnaldo et ejus conjuge Armedi exstructum super Mosam et juxta S. Agerici abbatiam, quam foundationem privilegio firmavit Nicolaus papa II ann. 1060, CXLIII, 1537.

AGERICI (S.) antea S. MARTINI (Saint-Airy, dioc. de Verdun), monast. ord. S. Bened. ex congregatione S. Vittoni apud Verodunum ubi quiescit S. Agericus, conditum ann. 639, LXXI, 504, not. — Priv. S. Leonis IX papæ, ann. 1050, CXLII, 667.

AGGERINENSIS (Enger près d'Erfort, dioc. de Mayence), parthenon, cujus fundatio falso tribuitur S. Bonifacio et regi Windukindo ab auct. vitæ S. Mathildis, CLI, 1516; idem enim esse videtur ac Erefordienensis a rege Dagoberto II conditus ann. 677. Vide ENCRONIASIS parthenon.

AGNANENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Agnano, dans la Terre de Labour, Naples), monast. ord. (amaldu). cui ecclesiam S. Christianæ de Clano Urbanus III asservit, ann. 1187, CCII, 1561.

AHUSANUM S. MARTINI (Saint-Martin d'Ahus, en Souabe), monast. ordin. S. Bened. ab Adelberto comite et ejus patre Manegoldo exstructum paulo ante, ann. 1125, quo Honorius II papa illud monast. privilegio confirmavit, CLXVI, 1237. — Privil. Innocentii II, ann. 1136, CLXXIX, 256. — Celestini II, ann. 1145, *ibid.*, 772. — Eugenii III, ann. 1149, CLXXX, 1409.

AIENSE, AIENTENSE sive ANTIMONASTERIUM (Eymoutiers, dioc. de Limoges), monast. ab Hildegario fundatum et paulo post in collegium canonicorum transformatum ab episc. Alduino, ann. 1012, CXLII, 52. — Urbanus III compositionem confirmat inter hos monachos et episc. Santonensem, ann. 1186, CCII, 1567.

ALBAMELLA (de) S. MARTINI (Saint-Martin d'Aumale, dioc. de Rouen), monast. ord. S. Bened. exstructum circa ann. 1130. — Privil. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 363.

ALBANI (S.) (Saint-Alban, dioc. de Vorchester, Anglet), monast. ord. S. Bened. in dioc. Wigorniensis exstructum, cui S. Oswaldis episc. abbatem prefecit S. Alfricum ut illud reformaret, ann. 980, CXLVII, 1194. — Privil. Alexandri III, ann. 1239 (C, 154, 1053. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1203, CCXV, 228, 739, 756, 740.

ALBANI (S.). Vide BASILENSE.

ALBANIA (de) S. ROMANI (Saint-Romain d'Albane, dioc. de Rouen), collegium clericorum in Ecclesia Rothomagensi fundatum ann. 1245 a Petro antea Albanensi episcopo, tunc vero Rothomag. archiepisc. et cardinali, CXLVII, 811. — Clemens papa horum clericorum (canonicorum), ad 16 sustulit numerum ann. 1350, CXLVII, 215.

ALBARENSE (Albaro, Etats pontificaux), monast. cujus abbas ad Innocentium III querelam direxit super electione abbas de Monte Albo. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 703.

ALBARIPA (de) (Auberive, dioc. de Langres), abbatia ord. Cist. a Claraevi. orta a Willenico Lingon. episc., condita ann. 1156 super Albun fluvium. — Iliam illustravit abbas Garacerius 1198, CCV, 535. — Privil. Innocentii II, ann. 1158, CLXXIX, 553. Donationes collatas a Guidone de Saulza, ann. 1179, CLXXXV, 1456. Donatio Godofridi Lingon. episc. ann. 1158, CLXXXV, 1476.

ALNATERRENSIS S. SALVATORIS (Saint-Sauveur d'Aubertre, dioc. de Périgueux), monast. ord. S. Bened. a S. Mauro conditum, seu juxta alios, ann. 785. — Epist. Innocentii III ad abbat. de Tenalt de ejus reformatione, pna. 1203, CCXV, 245, 246, 376.

ALBENSE (Alveda, près de Logrono, en Espagne),

monast. ord. S. Bened., cujus monachus fuit Vigila Chronici Albedensis continuator, xi s. c. CLXXIX, 1125.

ALBIENSE S. SALVII (Saint-Sauve d'Albi), collegium canonicorum de quorum controversia scripsit Innocentius III, ann. 1205, CCXVII, 101.

ALBINI (S.) (Saint-Aubin d'Angers), monast. ab eo S. episc. fundatum circa 540 apud Andegavum, juxta reg. S. Bened. quod postea celebre factum est, LXXI, 899 not. Diploma Caroli Magni, ann. 769, XCVII, 916. — Epist. Urbani II, ad abb. Godfridum de ejus controversia cum abb. Vindocinensi, CLI, 355. — Priv. Urbani II, ann. 1096, CLII, 465. — Epist. Paschalis II ann. 1111, CLXIII, 293, 382.

ALBINIACENSE S. CHILIANI (Aubigny près de Saint-Pol), monast. ord. S. Aug. prope Alrebatas xi s. c., CXLIX, 151.

ALBORNENSE (Albore, dioc. de Montecalvo, royaume de Naples), monast. ord. S. Aug. quod ne vexaret bis justus est episcopus Rossellanus a Calisto II papa, ann. 1124, CLXIII, 1507, 1515.

ALCIACENSE (Anchy-les-Moines, Pas-de-Calais), monast. ord. S. Bened., ab Ingelramno Hesdinensi comite exstructum seu potius restauratum et dotatum, ann. 1072-1079, CLXVI, 911 not. — Epist. Innocentii III de abbat. electione, ann. 1209, CCXVI, 40; CCXVII, 94.

ALCOBATIENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Alcobaca en Estramadure, Portugal), monast. ord. Cister. ab Alphonso I rege exstructum ann. 1148. Cujus abbat. scripsit Innocentius III, ann. 1198, CCXIV, 191, 192, 191, 302, 774.

ALDAHENSE seu ALTAHENSE S. MAURICI (Saint-Maurice d'Ahorich, dioc. de Ratisbonne), monast. ord. S. Bened., quod, potente Godehardo abbate sub Italia sua suscepit S. Henricus II imper. ann. 1004, CXL, 29. — Privileg. ejusdem, 265, 267, 268, 291, 549; — Honorii II, ann. 1126, CLXVI, 1514; — Eugenii III, ann. 1148, CLXII, 1518, 1536; — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1275.

ALDENBURGENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Audembourg, près Ostende, Pays-Bas), monast. ord. S. Bened. a S. Arnulpho Suevionensi episc. fundatum, ann. 1083, CLXXIV, 1481. Harnulphum tertium abbatem habuit, ann. 1142, CLXXIV, 1211. — Chronicon Aldenburgense, auct. Hariulf, 1459. — S. Arnulph. diplomata, 135, 1567. — Diplom. Caroli Flandriæ comitis, 1568; Theoderici Flandriæ comitis, 1569; Simonis Tornac. episc. 1570; Walteri de Helnes, 1572; Geraldii Tornac. episc. 1575; Adriani II papæ, ann. 1156, CLXXIV, 1574; Philippi comitis 1576, 1577, 1579; Everardi, 1580, 1582; Celestini III papæ, privil., ann. 1195, 1585; Baldulvi comitis 1197; Adriani IV privil., ann. 1156, CLXXVII, 1438; Celestini III, ann. 1196, CCVI, 1150.

ALDESPACENSE (Aldersbach ou Aldersbach, dioc. de Passau en Bavière), monast. ord. Cister. a nobilitate Bernardo exstructum circa 1060; sed ad Cister. transit tantum, ann. 1147. Hoc sibi comparavit Otto Bamberg. episc. circa 1153, CLXIII, 1279. — Eugenii III privil., ann. 1147 que ad Cister. datum est, CLXX, 1263.

ALEXANDRI (S.) (Saint-Alexandre de Lehr, près de Wildeshausen, duché de Brême), abbatia in pago Leriæ apud Wildeshausen exstructa et canonicis S. Aug. concessa ab illustri viro Walberto, quod privilegio confirmavit Stephanus V papa, ann. 891, CXIII, 816.

ALEXANDRI (S.). Vide BERNOMACENSE.

ALEXII (S.) DE URBE, vide BONIFACII et ALEXII inter ROMANA MONAST.

ALMENISCARUM seu ALMONACHARUM (Religieuses d'Aimenesches, Orne), parthenon ord. S. Bened. a Rogero de Monte Gomerici exstructus xi s. c., CCI, 1517.

ALNETENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Aulnay, dioc. de Bayeux), monast. ord. Cister., conditum ann. 1131 a Jordano de Sageto, et ejus uxore Lucia. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 256.

ALPERSPACENSE S. BENEDICTI (Saint-Bond d'Alpirsbach, duché de Wurtemberg), monast. ord. S. Bened. ab illustribus viris Rothmanno de Husio, Adelberto de Zolro, et Alwico de Saizo fundatum, ann. 1104. — Privil. Paschalis II papæ, ann. 1110, CLXIII, 67.

ALSIACENSE. Vide supra ALZACENSE.

ALTA BRUGERIA (de). Vide BLANCA LARDA.

ALTACRETA (de) S. MARIE (Notre-Dame de Haute-Grête, près de Patisieux, dioc. de Lausanne), monast. ord. Cister. a Guidone Lausann. episc. conditum, ann. 1154, cujus possessiones privilegio confirmavit S. Amedeus Guidonis successor, CLXXXVIII, 1291.

ALTACUMBA (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Haute-Combe, sur le lac Bourget en Savoie), monast. ord. Cister. ab Anato III Sabaudorum dote conditum, ann. 1425, cujus Amedeus Claracell. monachus scripsit

post Vivianum abbas fuit, exinde Lausannensis episc., CLXXVIII, 1279, 1280.

ALTA RIPA (de) S. MARIE (Notre-Dame de Haute-ripe, à une lieue de Fribourg), monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1137 ab illustri viro Guillelmo de Glana, cui dona contulit Amedeus Lausann. episc., CLXXVIII, 1291.

ALTARENSE vide supra **ALDAHENSE**.

ALTENENSIS (Altana, dans la Basse-Saxe), parthenon cuius abbatissae commendat S. Hildegardis precibus, xii saec., CXCII, 520.

ALTENBERGENSIS S. MARIE (Sainte-Marie d'Altenberg, dioc. de Trèves), parthenon ord. Præmonst. fundatus ante ann. 1151, quo per privilegium confirmatus sunt ipsius possessiones et iura ab Eugenio III, CLXX, 1480. — Priv. Lucii III ann. 1185, CCI, 1327.

ALTERIACENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Autrey, Vosges), monast. ord. S. August. a Stephano de Barro Metensi episc. fundatum ann. 1150. — Priv. H. Lucii III, ann. 1152, CCI, 1146.

ALTI-MONTIS SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre de Haut-Mont, Ardennes), monast. ord. S. August. a B. Vincentio comite postea abbate fundatum prope Melbodium (Mauvege), ann. 640, CLIX, 157. De eo fit mentio in testam. S. Ansegisi Fontanelli. abb., CV, 746. — Priv. Innocentii III quo monasterio huc capellam de Gratrely confirmavit, ann. 1199, CXXVII, 52.

ALTI-PALLENENSIS HOSPITALIS (Hospitaliers d'Altopasso, dans la princip. de Lucques), quorum rectori Guidoni scriptis Anast. IV papa, ann. 1154, CLXXVIII, 1076.

ALTIVILLARENSIS (Haut-Villiers, dioc. de Reims), abbatia ord. S. Bened. a B. Nivardo Remensi episc. fundata, quam S. abbas Berthario commisit, ann. 662. — Priv. Nivardi, LXXXVIII, 1181; CXXV, 107. — Almannus monast. claruit, ann. 868, CXXI, 585, 587. — Ejus monast. initia, CXXVII, 676.

ALTORFENSE SS. STEPHANI ET CYRIACI (Saint-Cyriaque d'Altorf, en Souabe), monast. ord. S. Bened. ab Hugone et Heliwige, patre et matre S. Leonis IX papæ fundatum et ab ipso dictum in Alsatia, ann. 1049, CLXIII, 637, 689. — Priv. Paschalis II, CLXIII, 153; Coelestini III, ann. 1192, CCVI, 950.

ALTOVICENSIS (Altwich, dioc. de Trèves), parth. cuius abbatissa se commendavit olim precibus S. Hildegardis S. Ruperti abbatissæ xii saec., CXCII, 521.

ALVERIA (de) **CARTHUSIE** (Chartreuse d'Arvières, dioc. de Belley), a Ven. Arthando Carthusiano monacho exstructa in dioc. Bellicensi (Belley), ann. 1164, cuius ipse fundator primus fuit prior, deinde factus est episc. Bellicensis ab ann. 1184 ad 1190, et in eum rediit monast. ubi seorsum obiit ann. 1206, CLIII, 797. Monast. hoc invisit S. Hugo Lincoln. episc., ann. 1199, CLIII, 1068.

AMANDI (S.) monast. in comitatu Trebasiano situm cum in ruina laberetur a Lothario imp. datum est Cluniacensi cœnobio, ann. 960, CXXVII, 779.

AMANDI (S.) seu **ELNONENSE** (Saint-Amand sur l'Elne, dioc. d'Arras), monast. a S. Amando et rege Dagoberto I fundatum in dioc. Atrebat. super Elnonem, ann. 637, LXXX, 548. — Charta S. Amandi, LXXXVII, 1273. Diploma Ludovici Pii, ann. 822, CIV, 1113, 1117. — Ibi Milo monach. floruit, ann. 872, CXXI, 923. — Item Hucbaldus monach. et biogr., ann. 93, CXXII, 815. — De statu hujus abbatie sec. ix sub abbate Ratherio, CXXVI, 159, 140. Guillebertus monach., ann. 1090, CL, 1454. — Priv. Paschalis II, ann. 1107, CLXIII, 211; Calixti II, ann. 1119, CLXIII, 1139.

AMANTII (S.) **RUTHENENSIS** (Saint-Chamaud de Rodez), quæ abbatia a S. Vitone Verodun. pendebat, ann. 511, LXXI, 1023. — Illud monast. restauravit S. Desiderius Cadurc., LXXXVII, 219.

AMBIACINENSIS (Ambazac, dioc. de Limoges), abbatia in agro Lemovic. ante ann. 553 exstructa, de qua mentio fit apud Greg. Turon., ann. 590, LXXI, 1141.

AMBIANENSIS S. JOANNIS (Saint-Jean-les-Amiens), monast. ord. Præm. fundatum ann. 1121, ab Ewerrando Ambian. episc. et Milone S. Jodoci de Nemore abbate. — Priv. Innocentii II, ann. 1137, CLXXIX, 308; Alexandri III, ann. 1163, CC, 232.

AMBIANENSIS S. MARTINI (Couvent des Dames Saint-Martin à Amiens), parthenon in loco exstructus ubi S. antistes passerem vestis propria tenuit vi saec., LXXI, 928. — Bulla Paschalis II, ann. 1109, CLXIII, 268. — Priv. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1351.

AMBRONACENSE S. JUSTI (Saint-Juste d'Embron), monast. ord. S. Bened. cuius abbas fuit S. Barnardus priusquam ad Viennensem Ecclesiam regendam assumere-
retur, ann. 817. — Epist. Paschalis papæ I, CXXIX, 979. —

Charta Hisionis abb. et Petri Clunac., ann. 1139, CLXXIX, 1062.

AMELUNGESBORNENSE seu **AMELUNGBORNENSE** S. MARIE (Sainte-Marie d'Amelungeborn, dans le Hanovre), monast. ord. Cisterc. a Sigefrido Bommeberg. comite, ann. 1129, quo illud priv. ornavit Honorius II, CLXVI, ann. 1239, CLXVI, 1239. — Priv. Coelestini III, ann. 1197, CCVI, 1236.

AMIATINUM seu de **AMIATO**, vide **Morra**.

ANAGRATENSE (Ainegray, dioc. de Besançon), quod monast. condidit S. Columbanus, circa 570, LXXXVII, 1019; Testam. S. Ansegisi Fontanelli. abb., ann. 853, CV, 746.

ANASTASII (S.), (Saint-Anastase dans les environs de Pérouse), adversus abb. hujus monast. scriptis S. Gregorius VII papa, ann. 1074, CLXVIII, 576.

ANASTASII (S.) **AD AQUAS SALVIAS**. Vide inter **ROMANA MONAST.**

ANDAGINENSE S. HUBERTI (Saint-Hubert de Chiny dans les Ardennes), monast. ord. S. Bened. a Pippino duce et uxore sua Plectrude exstructum ann. 702, LXXXVIII, 1215 not. — Illud I. eodient episcopo subjecti imperator Henricus II ann. 1006, CXI, 269 not. — Priv. S. Gregorii VII, ann. 1074, CLXVIII, 632. — Urbani II papa ann. 1098, CLII, 511. — Abbatiss Theodorici querela ad Urbanum II contra vexatorem Vireum, 555. — Chronicon S. Huberti ab ejus fundatore, CLIV, 1542. — Innocentii II priv. ann. 1139, CLXXIX, 448.

ANDEGAVENSE S. MAURI, (Saint-Maur sur Loire, dioc. d'Angers). Vide **GLANAPOLITENSE**.

ANDEGAVENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas d'Angers), monast. ord. S. Bened. a comite Fulcone Nerro dicto exstructum ann. 1020. — Priv. Urbani II ann. 1099, CLII, 447. — Charta donationis Fulconis Andeg. comit., CLV, 481, 482. — Priv. Eugenii III ann. 1148, CLXXX, 1419. — Alexandri III ann. 1178, CC, 1176, 1197.

ANDEGAVENSE S. JOANNIS DE ELEMOSYNÆ (Saint-Jean de l'Aumône à Angers), monast. ord. S. August. pro aegrotis et peregrinis exstructum, cuius Innocentius III boni privilegia confirmavit ann. 1208, CCXV, 1579.

ANDEGAVENSE S. STEPHANI (Saint-Étienne sous Angers), monast. in suburbio Andegavi situm de qua mentio fit in diplom. Caroli Magni XCVII, 918, cuius nullibi alia extat mentio, *ibid.* not.

ANDEGAVENSES S. SERGI ET MEDARDI (Saint-Médard d'Angers), monast. sub abbatibus Theodeberti regimine privilegium tenuit a rege Childeberto III ann. 705, LXXXVIII, 1103.

ANDEGAVENSE S. VENANTII (Saint-Venancie-les-Angers), monast. a Licisio episc. fundatum circa ann. 520, quod postea ad canonicos S. August. transit, LXXI, 568 not.

ANDEGAVENSE S. ALBINI. Vide **ALBINI**.

ANDELIACENSIS sive **ANDALAGIENSIS** S. MARIE (Couvent de Sainte-Marie à Andelys-sur-Seine), vetus parthenon a sancta Chlothilde conditus super Sequanum apud Andeliacum ann. 526, a Northmannis dirutus est x saec., XCV, 129 not.; CV, 745.

ANDLAVIENSIS SS. FABIANI ET FELICITATIS (Religieuses de Saint-Fabien d'Andlau, diocèse de Strasbourg), parthenon ab imper. Carolo Crasso et Richardo ejus uxore conditum in loco Helione seu Helgone dicto; dioc. Argent., cui S. Leo IX papa privil. concessit ann. 1019, CLXIII, 635. — Item Victor II, ann. 1053, CLXIII, 815.

ANDOCHE (S.) **SEDELOUCENSE** (Saint-Andoche de Saulieu diocèse d'Autun), monast. in dioc. Augustodun. exstructum ante ann. 722 a Widoardo Flaviniac. abb., LXXXVIII, 1268.

ANDRÉE (S.) Vide **MONTE-SORACTE**.

ANDRÉE (S.) Saint-André de l'île Vulcano en Sicile), monast. cuius mentio est apud S. Gregorium Magnum, LXXVII, 779.

ANDRÉE (S.) de ARCE seu ARDE (Saint-André d'Arc ou Ard en Irlande), monast. cuius bona privilegiaque confirmavit Innocentius III ann. 1204, CCXV, 368.

ANDRÉE, MICHAELIS ET MARTINI (SS.) in Andæono Monte (Saint-André ou S. Michel d'Andan; autrement Saint-André de Villeneuve-les-Avignon), monast. ordinis S. Bened. exstructum ann. 999. — Priv. Greg. V, CXXVII, 937. — Urbani II, ann. 1096, CLII, 216, 440. — Priv. Gelasi II papa ann. 1118, CLXIII, 842.

ANDRÉE (S.) **IN ARVERNIS** (Saint-André de Clermont), De eo monast. mentio fit apud Gregorium Turon., circa 565, LXXI, 201. — Postea ad Præmonstratenses transit Alexandri III priv. ann. 1174, CC, 968.

ANDRÉE (S.) super **MASCALAS** (Saint-André de Mascala, dioc. de Taormina en Sicile), monast. in dioc.

Tauromenitana situm cujus meminit S. Gregorius Magnus vi. sec., LXXVIII, 657.

ANDRÆ (S.) DE CASTRO S. MARIE (Saint-André ou Notre-Dame du Château-Cambrésien), monast. ord. S. Bened. a Gerardo episc. inceptum et a S. Lietherto ejus successore perfectum, ann. 1050, CXLVI, 1447. — De eo monast. fit mentio in epist. Alexandri III ann. 1166-1169, CC, 515, 619.

ANDRÆ S. SALVATORIS ET SANCTÆ ROTRUDIS (Saint-Sauveur ou Sainte-Rotrade d'André, dioc. de Boulogne), monast. ord. S. Bened. a Baldino I comite fundatum ann. 1084. — Privil. Paschalis II ann. 1118, CLXIII, 453. — Callixt II ann. 1124, CLXIII, 1501. — Alexandri III ann. 1175, CC, 898. — Decreta et Epist. Innocentii III ann. 1208, CCXV, 1509, 1514, 1515, 1517, 1519; ann. 1211, CCXVI, 403, 525.

ANGELI (S.) de PLANO (Saint-Angé de la Plaine, dioc. de Formo dans la Marche d'Ancone, Etats de l'Eglise), monast. cujus abbas expulsus ab episc. e suo monast. institutus est ab Innocentio III, ann. 1212, CCXVI, 628.

ANGELI (S.) DE SPATA (Saint-Angé de l'épée à Viterbe), monast. cujus abbat scripsit Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 473.

ANGELI (S.) IN CORNACULA (Couvent Saint-Angé, dioc. de Chieti, en Abruzzi, Naples), de quo mentio est in privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXVII, 180.

ANGELIACENSE seu ANGELIACENSE S. JOANNIS (Saint-Jean-d'Angély, Indre et Loire), monast. exstructum in Turon. dioc. circa 520, LXXI, 1083. — Monast. S. Eperchi Engolismensis Angeriacensi subicitur ab Urbano II ann. 1096, CLI, 445; Epist. ad abb. Ansculfum, 445. Epist. Innocentii III ann. 1210, adversus episc. Pict., CLXVI, 285, 758.

ANGELIACENSE S. JOANNIS (Saint-Jean-sur-Angély, dioc. de Poitiers, Vienne), monast. ord. S. August. a Wilhelmo Temporio Pictaviensi episc. exstructum ann. 1192. Epist. Innocentii III ad abbat Petrum super quodam abusu, ann. 1202, CCXIV, 1165. — (Idem dicitur De S. Cruce, *Vide Cruce*.)

ANGIENENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur d'Angiane, Hérault), monast. ord. S. Bened. ab abbate Benedicto exstructum circa ann. 800 in Montspessulana dioc. CLI, 551. — Chartæ Anianenses Caroli Magni et Ludovici Pii, CLI, 1419. — Dipl. Lotharii ann. 826, CIV, 1155. — Privil. Joannis XV pape ann. 989, CXXXVII, 835. — Magalonensi episc. subjecti Alexander II ann. 1072, CXLVI, 1583. — Urbani II epist. ad episc. Magalon. super abbate Anian. CLI, 451. — Privil. Paschalis II ann. 1115; CLXIII, 520. — Adriani IV ann. 1154; CLXXXVIII 1361. — Alexandri III, ann. 1162, CC, 142. — Epist. Innocentii III de sublevanda hujus mon. paupertate, ann. 1212, CCXVI, 770.

ANGIENENSE (Saint-Aignan à Orléans), monast. ord. S. Bened. postea vero collegium canonicorum ab abbate Leodebodo conditum ann. 617 ut constat illius charta, LXXXVIII, 1186. — Diploma Caroli Magni ann. 800, XCIII, 935. — Leodebodi testamentum, ann. 625, CXL, 208. — Privil. Alexandri III ann. 1162, CC, 159, 259 1044, 1216. — Privil. Innocentii III ann. 1207, CCXV, 1190, 1191.

ANIANI ET LAURENTII (SS.) (Saint-Anien à Nevers), monast. ord. S. Bened. reedificatum ann. 845. Privil. Urbani II pape ann. 1089, CLI, 303.

ANICIENSE seu PODIENSE S. PETRI (Saint-Pierre du Puy-en-Velay), monast. ord. S. August. cujus priori causam commisit Innocentius III canonicorum Brivatensium ann. 1208, CCXV, 1514.

ANISOLANUM seu S. CARILEFI (Saint-Calais Sarthe). — Hec abbatia admodum insignis jam exstabat in territorio Cenomannensi Merovis temporibus circa 480, LXXI, 527. — Chartæ Dagoberti regis LXXX, 561, 571. — Diploma Theodoric ann. 674, LXXXVII, 1520; Clodovici III, LXXXVIII, 1085; Dagoberti III, 1111, 1115; Theodoric IV, 1133. — Præceptum Caroli Magni ann. 774, XCIII, 930; Ludovici Pii ann. 814, CIV, 986, 1146, 1278, 1290. — Charta S. Aldrici episc. CXV, 73, 77, 88 et seqq. — Privil. Nicolai pape, CLIX, 865 et seqq.

ANSIONENSE, *Vide Emilionense*.

ANTHYMI (S.) SENENSIS in Italia (Couvent de Saint-Authyme à Siennne), cujus jura et possessiones confirmat Ludovicus Pius, ann. 814, CIV, 1003. — Priv. Anastasii IV, 994. — Adrianus IV abbatem Wibaldum committit apud imperat. Romanorum in gratiam hujus monast., CLXXXVIII, 1427.

ANTIMONASTERIUM, *Vide Aienense seu Aientense*.

ANTISSIONDORENSE S. AMATORIS (Saint-Amateur d'Auxerre, Yonne), monast. a S. Urso episc. et S. Germani successore conditum, circa 590, CXXXVIII, 229. —

Privil. Innocentii II 1151, CLXXIX, 101. — Alani Antissiod. episc. charta, ann. 1163, CCI, 1589.

ANTISSIONDORENSE S. GERMANI (Saint-Germain d'Auxerre, Yonne), monast. ord. S. Bened. in civitate suburbio a S. Germano episc. fundatum et dotatum sub invocatione SS. Cosmæ et Damiani, postea transit ad congregat. S. Mauricii, ann. 570, LXXI, 356; CXXXVIII, 226. — Diploma Ludovici Pii, ann. 816, CIV, 1039. — Sub Hugone episc. et abb. multa fundatur cœnobita varia de ordinibus in hac diocesi xi. sec. CXXXVIII, 293. — Urbanus II monast. S. Germani committit B. Hugoni Cluniac. ann. 1098, CLI, 538. — Paschalis II priv. ann. 1107, CLXIII, 231. — Ab eodem Paschali Cluniaco subicitur, 235. — Lucii III decretum de controversia cum monast. Vizeliacensi ann. 1144, CLXXIX, 642. — Anastasius IV jus contulit episc. Antissiod. super abbatem S. Germ. ann. 1154, CLXXXVIII 1065. — Urbanus III illud iterum subiecit Cluniacensi, ann. 1187, CCII, 1483. — Epist. et priv. Innocentii III ann. 1198, CCXIV, 164, 241; CCXV, 27; CCXVI, 59, 422, 652. Innocentius illud protegit monast. adv. episcopum, CCXVI, 1245; CCXVII, 253.

ANTISSIONDORENSE APUD QUOTIACUM seu COACUM (probablement Couches, Saône-et-Loire), monast. a S. Germano conditum, sed paulo post dirutum est erumpentibus Hunnis, 570, CXXXVIII, 226, 235.

ANTISSIONDORENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Auxerre), monast. ord. S. Bened. a nobili viro Ribaldo et filio ejus Alberto exstructum extra urbem in loco Brucrolesensi dicto et ab Henrico rege confirmatum ann. 1078, CLI, 1036. — Privil. Alexandri III, ann. 1174, CC, 973. — Epist. Innocentii III ann. 1215, CCXVI, 954.

ANTISSIONDORENSIS S. JULIANI (Couvent de Saint-Julien d'Auxerre), parthenon de quo mentio est sub episcopatu Tetrici, vii. sec., CXXXVIII 244. — Decret. Lucii III de transactione quadam inter abbatem et comitem Jurviniaci. — Privil. Cœlestini III quo ipsis bona confirmavit ann. 1196, CCVI, 1187.

ANTISSIONDORENSIS CANONIA S. EUSEBII ab Alano episc. dotata et ab Adriano IV confirmata ann. 1158, CLXXXVIII, 1547. — Privil. Alexandri III, ann. 1162.

ANTISSIONDORENSIS DIOEC. MONASTERIA, *Vide Decimiacense, Fontanense, Manuacense, Saffiacense et de Varenas, S. MARIE ROTUNDÆ*.

ANTISSIONDORENSE S. MARIE, extra muros, cui Vigilius episc. plurima concessit ann. 670, LXXXVIII, 1195.

ANTONINI (S.) (Saint-Antonin, dioc. de Rodez), monast. ord. S. Bened., cui Pippinus rex subiecit monast. S. Petri Mornacense ann. 767, XCVI, 1562. — Ibi floruit Henricus monachus ann. 881, CXXIV, 1129. — Epist. Innocentii III super quadam controversia ann. 1203, CCXVII, 101.

ANTURNACENSIS, parthenon Germanice cujus situm non invenitur assignatum, cujusque abbatissa quondam scripsit ad sanctam Hildegardem xi. sec., CXCII, 336.

APOLLINARIUM (S.), *Vide Classense*.

APOLLINARIUM S. THOMÆ (Saint-Thomas d'Apostille, près Ravennæ), monast. ord. Camaldul. in dioc. Ravennat. in quo obiit Clemens II papa. — Privil. Nicolai II ann. 1060, CXLIII, 1339.

APPANIS (de), monast. in valle Segusina (vallée de Suze) situm. Annexum est sub uno abbate Navaliciensi m. ab imperat. Lothario, ann. 825, CIV, 1151.

APRI (S.) TULLENSE (Saint-Evre de Toul), monast. hoc in Tullensi suburbio exstructum ante Chietarii regnum (622), postea ab abbate Frothario illustratum est ann. 814, LXXI, 640; CVI, 863. — Restauratum est a Lenno IX, dum ibi episcopali munere fungeretur ann. 1050, CXLIII, 582. — Ejusdem pape privil. 585. — Priv. Pibonis episc. ann. 1072, CLVII, 419. — Epist. Paschalis II de lite cum Molismo ann. 1115, CLXIII, 380. — Privil. Alexandri III ann. 1179, CC, 1252. — Epist. Innocentii III ad abbat. ann. 1203, CCXV, 271. — Privil. ejusdem 1074.

AQUA-BELLA S. MARIE (Notre-Dame d'Aiguebelle, diocèse de S. Jean de Maurienne en Savoie), monast. ord. Cisterc. quod non sumas pro Aquabella ex dioc. Tricastina. — Epist. Innocentii III ann. 1104, CCXV, 191, 815; CCXVII, 206.

AQUA FORMOSA (de) (Aiguebelle, ancien dioc. de Castro dans la Pouille, Naples), monast. ord. Cisterc. Clarevall. ortum, exstructum ann. 1200. — Epist. Innocentii III ad abbatem ann. 1203, CCXV, 250.

AQUENSE (Aix-en-Provence), monast. canonicorum S. Augustini cujus monachus fuit Albericus auctor Historie Hierosolym. ann. 1125, CLXVI, 387. — Cælestini III priv. ann. 1144, CLXXIX, 783. — Epist. Clementis III ann. 1188, CCIV, 1578.

AQUENSE (Acqua, évêché des Etats du Pape), colé-

gium canonic. cujus possessiones Adrianus IV privilegio confirmavit ann. 1186, CLXXXVIII, 1480.

AQUINCINCIENSE seu AQUICINENSE S. ANDRÆ (Saint-André d'Anschain ou Anchin, diocèse d'Arras) monast. a claris viris Sigero de Lohes et Waltero fundatum in Flandria ann. 1079, cum Gerardus Cameracensis esset episc., CLXIX, 270 : hujus monast. primus abbas Waldricus ; ibi quoque claruit Ven. Gerlandus ann. 1117. Charta Gerardi II episc. de hujus monast. fundatione 1092, CL, 1381. — Privil. Paschalis II ann. 1112, CLXIII, 302. — Innocentii II episc. ad abbat. Alvisum, 1151, CLXXIX, 95. — Alexandri III episc. de injuriis monasterio illatis ann. 1171, CC, 147. — Ejusdem episc. adversus abbatem 809.

AQUILEIENSIS (Aquilée dans le Frioul, Italie) parthenon a sancto Niceta episc. conditus ann. 458, LI, 960.

AQUILEIENSIS S. MARIE (Sainte-Marie-d'Aquilée) parthenon ab Engilberto Gorizensi comite et a Tergentino episcopo exstructus, cujus bona confirmavit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 664.

AQUILEIENSE COLLEGIUM CANONICORUM (chanoines de l'Eglise d'Aquilée), congregatio cujus Alexander III possessiones privilegio confirmavit ann. 1170, CC, 1077. — Lucii III privil. ann. 1184, CCI, 1300.

AQUISGRANENSE S. ADELBERTI (Saint-Adelbert d'Aix-la-Chapelle) monast. ordin. S. August. a S. Henrico II imp. fundatum ann. 1018, CXL, 340.

AQUISGRANENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Aix-la-Chapelle) monast. ord. S. August. cujus possessiones privilegio confirmavit Adrianus IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1574.

AQUISTRENSE S. MARIE (Notre-Dame de Guitres, dioc. de Bordeaux) monast. ord. S. Bened. fundatum ante ann. 1108, prope Liburnium et Cluniacensi subjectum. Privil. Alexandri III, ann. 1171, CC, 727.

ARCE (de), *Vide S. ANDRÆ.*

ARCHANGELI DE MACHARI (Couvent Saint-Archange à Machari, près de Naples) monast. de quo mentio fit apud S. Gregorium Magu., LXXVII, 1075.

ARCHANGELI DE MORFISA (Saint-Archange de Morphis, dans Naples) monast. ord. S. Bened. intra Neapolim exstructum, cujus bona et privilegia confirmavit Paschalis II, pap. ann. 1110, CLXIII, 404.

ARDENA (in) S. MARIE (Notre-Dame d'Ardennes, dioc. de Bayeux) monast. ord. Præmonst. ab Aluino Aurensi et ejus uxore Asselina conditum, cujus Gilbertus S. Norberti discipulus primus abbas fuit, ann. 1158. Privil. Lucii II papæ, ann. 1144, CLXXIX, 869. — Episc. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 256, 594.

ARDURELLENSE (Ardorel, dioc. d'Albi, Tarn) monast. ord. Cisterc. a vicecomitis Cæcilia Bernardi Attonis filia exstructum, ann. 1114 ; illud concessit Cadunensi monasterio de Bonis Vallibus sub Adriano IV, ann. 1159, LXXXVII, 1599.

ARELATENSIS S. MARIE (Religieuses de Sainte-Marie l'Arlès) parthenon a S. Aureliano episc. institutus, ann. 551, LXXI, 859. — Ibi reclusa est jussu Guntramni regis Theodechildis fratris sui Chariberti vidua, ann. 564, XXI, 391.

ARELATENSIS S. CÆSARII (Saint-Césaire d'Arles, it. quasi le Grand-Monastier) parthenon a S. Cæsario pisc. conditus cujus prima abbatisa ipsius soror fuit æsaria, ann. circiter 501-512. Bulla Cælestini III de ejus monast. reformatione, ann. 1194, CCVI, 1032.

ARELATENSE S. HONORATI (Saint-Honoré d'Arles) monast. ord. S. Bened. cujus abbat. scripsit Innocentius III super causa quadam matrimoniali, ann. 1209, CCXVI, 66.

AREMARENSE SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre et Moittier-Ramey, dioc. de Troyes) monast. ord. S. Bened. conditum ann. 837 ab Aremaro sacerdote et Aledrano recens comite. Charta Hugonis Trecentis comitis, ann. 1122, CLXXXV, 1477. — Nicolaus primum Aremar. monachus fuit priusquam Claræv. adiret et S. Bernardi a secretis Beret. claruit, ann. 1175, CXVI, 1589. — Abbatis testimonium in causa successione inter comites Campanie et Erardum de Brena agitata sub Innocentio III, ann. 1213, CCXVI, 979.

ARENULENSE S. SPIRITUS (Couvent du Saint-Esprit à petites Arènes) monast. de cujus situ non satis nobis constat ; sed ex genere tribuit quod eidem ab Innocentio imponitur, videtur apud Constantiopolim collocandum, in. 1198, CCXIV, 117.

ARETINENSE (Arezzo dans la campagne de Florence) monast. ord. S. August. cujus bona et privilegia confirmavit Stephanus X papa, ann. 1057, CXLIII.

ARETINENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel d'Arezzo) monast. ord. S. Bened. et Camald. cui priv. concessit Eugenius III, ann. 1188, CCIV, 1295.

ARETINENSE SS. FLORÆ ET LUCILLÆ (Sainte-Flore d'Arezzo, Toscane) monast. ord. S. Bened. exstructum ante ann. 1135, quo Innocentius II illud privilegio confirmavit, CLXXIX, 199. Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1201 ; Lucii III, ann. 1185, CCI, 1208.

ARGENTINENSE S. MARIE (Notre-Dame de Strasbourg) monast. a Dagoberto rege II dotatum ann. 675, LXXXVII, 1505. — Præcept. Carolomanni, ann. 769, XCVI, 1575. — Testament. Remigii Argent. ann. 778, XCVI, 1582.

ARGENTOLIENSIS S. MARIE (Notre-Dame d'Argenteuil) parthenon quo se receperunt Gisela Caroli Magni uxor et ejus filia Theodadra, ann. 814. — Ibi servata creditur Salvatoris tunica. Illud monast. postea ad Bened. S. Mauri transit, LXXI, 712. — Donatio Childeberti III, ann. 697, LXXXVIII, 1093. — Charta Eginhardi abb. ann. 824, CIV, 604. — S. Dionysii monasterio restituitur a Ludovico Pio et Lothario ann. 825, CIV, 1142. — Epistola Honorii qua illud monast. S. Dionysio restituitur, ann. 1129, CLXVI, 1296. — Diploma Mathæi cardin. de eodem argumento, ann. 1129, CLXXIII, 1268. — Innocentii II priv. de eodem, 1150, CLXXIX, 64.

ARGONENSE S. PAULI (Saint-Paul-en-Argonne) monast. ord. S. Bened. a Gaultro monast. exstructum cujus bona et privilegia confirmavit Honorius II papa, ann., 1257.

ARGONA (in) S. MARIE (Notre-Dame-en-Argonne, Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. August. a Gaultro Catalaun. episc. fundatum, charta fundationis, ann. 1134, CLXXIII, 1595.

ARIDAGAMANTIA (de), seu DE ARVASIA alias dictum ARIENSE (Arouaise, dioc. d'Arras) monast. ord. S. August. exstructum, ann. 1090. Episc. Alexandri III de reddendo capite S. Jacobi, ann. 1168, CC, 541. — Priv. Urbani III, ann. 1106 ; CCLII, 1399 ; Cælestini III, ann. 1197, CCVI, 1311.

ARIMINENSE SS. ANDRÆ ET THOMÆ (Saint-André de Rimini, Italie) monast. ord. S. Bened. a S. Gregorio Magno privilegiis ornatum exunte sæc. vi, LXXV, 521. — Episc. S. Greg. Magn. ad abbatem S. Andrie, LXXVII, 580.

ARMETWAYTENSIS S. MARIE (Sainte Marie d'Armetwayth, dans le Cumberland, Anglet.) parthenon ord. S. Bened. cui quadam dono contulit Wilhelmus rex Conquestor dictus circa ann., 1065, CLXIX, 1559.

ARNESBURGENSE (Arensberg, dans le cercle de Westphalie) monast. in Thuringia situm super Wedera (le Wäser), sæc. vii exstructum, quod postea a nepote Frederici Westphalici comitis restauratum circa ann. 1140 ad ord. Præmonst. transit, LXXXIX, 742 not.

ARNOLDSTEINENSE (Arnoldstein, en Carinthie, Bavière) monast. ord. Cist. ab Ottone Hamburg. episc. exstructum circa 1107, CLXIII, 1279-1280.

ARNSTEINENSE seu S. MARIE ET S. NICOLAI (Arnenstein dans le dioc. de Trèves) monast. ord. Præmonst. a Ludovico comite fundatum, an. 1159, quam fundationem confirmavit archiepisc. Adalbero. Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 597.

ARNULFI-AUGIENSE (Suwartzach, anc. dioc. de Strasbourg) monast. ord. S. Bened. in Alsatia inferiore situm cui multa donavit Rothardus, ann. 718. Illud monast. transtulit Ludovicus Pius in Ortenaviam ann. 826, LXXXV, 1514.

ARNULFI (S.) METENSIS (Saint Arnould de Metz) monast. ord. S. Bened. a S. Arnulfo Metensi episc. fundatum in honorem SS. Apostolorum, ann. 625, LXXI, 659, 644. — Charta donationis Chilperici II, ann. 717, LXXXVIII, 1128. — Ch. Piprini et uxoris sue Plectrudis qua Nugaretum cedunt, ann. 691, 1219. Item Drogonis ducis, 1221. Godefridi, 1221, Hugonis Drogonis filii et sacerdotis, 1262. Donatio Hildegardis uxoris Caroli Magni, ann. 783, XCVIII, 971. — Diplom. Caroli Magni, ann. 975. Privil. Roberti episc. ann. 916, CXXXII, 531. — Hic floruit Joannes abbas, CXXVII, 211. — De hujus monast. fundatione ab Anonymo sæc. i, CXXXVIII, 189. Privil. S. Leonis IX, ann. 1049, CLXIII, 781. — Guillelmi abbas, 1090, CL, 871. — Pibonis Tull. episc. charta, ann. 1075, CLVII, 421. — Priv. Paschalis II papæ, ann. 1107, CLXIII, 210. — CLXIII, 210. — Cælestini III, ann. 1192, CCVI, 935.

ARROASIA. *Vide supra ARIDAGAMANTIA.*

ARULENSE S. MARIE (Arles-en-Roussillon) monast. dioc. Helenensis (D'Helm) in valle Aperi-Monasterii (Apremont) conditum sæc. viii. Quod sub sua cepit tutela Ludovicus Pius, ann. 820, CIV, 1097. — Privil. Seryi IV, pap. ann. 1011, CXXXIX, 1517.

ARZILLA (de) S. MARIE (Sainte-Marie d'Arzilla dioc. de Fano dans le duché d'Urbino) monast. ord. Camald. a nobili viro Valero Faenensi comite paulo ante

ann. 1197, quo illud privilegium confirmavit Celestinus II, CCVI, 1230.

ASCHOVIENSE S. MARIE (peut-être Aschback près de Vissembourg Basse-Alsace) monast. quod Remigius Argentineus episc. cornobio subiecit S. Mariæ, ann. 778, XLVI, 1562.

ASINDENSIS SS. TRINITATIS. (La Sainte-Trinité d'Essen, dioc. de Cologne) parthenon ord. S. Bened. ab Matwiga abbatissa reedificatus est sub Odone imperat., ann. 946. Agapeti pap. privil., CXXXIII, 893.

ASMANTIA (de) CELLA, seu prioratus (Amance, Meurthe) a comitissa Sophia conditus sæc. XI. Privil. quo Pibo Tull. episc. illius fundationem confirmavit, an. 1076, CLVII, 422, 426.

ASMAILDENSIS S. MARGARETÆ (Sainte-Marguerite d'Asmaïle, en Finlande, Russie) parthenon ord. S. Aug. cujus Alexander III bona confirmavit, ann. 1178, CL, 1103.

ASNINGIENSIS CELLA (Amélanche en Lorraine) monasterium abbatissæ S. Michaelis Virdunensis subiectum. Epist. Eugenii III ad episcopum Metensem et Henricum comes de Salmis hanc cellam restituit, 1152, CLXXX, 1524.

ASPAECENSIS CELLA (petit couvent d'Aspach dioc. de Ratisbonne) quæ ab episcopo Bambergensi peudit, C. XLIII, 1280.

ASPENSE (Apremont, Haute-Saône) monast. quo allate sunt reliquiæ e monasterio Gemmeticensi a quo pendebat, cum Nortmanni omnia incendio vastabant, CALIX, 154.

ASTENSE S. PERPETUI (Saint-Perpétue d'Asti, dans le Monferrat, Italie) monast. ord. S. Bened. quod maxime illustravit S. Bruno abbas, postea episc. factus Signinensis (Segni, campagne de Rome) ann. 1079, sub Gregorio VII, CLXIV, 99, 103. — Oddo Astensis monachus claruit sub B. Brunone, CLXV, 1141. — Alexandri III privil., ann. 1169, CC, 599. — Lucii III, ann. 1182, CCI, 1168.

ATHANASII (S.) monast. *Vide* MONTIS sancto.

ATHANENSE S. MARTII seu S. AREDII (Saint Yreix, dioc. de Limoges) monast. ord. S. Bened. ab Aldeone S. filii fratris fundatum sæc. VII, restauratum autem ab Alduino Lemovic. episc., an. 1012. Epist. Innocentii III ad abbatem, an. 1206, CCXV, 1099.

ATHENACENSE S. MARTINI (Ainay près de Lyon) monast. ord. S. Bened. exstructum sæc. VI in eodem loco quo passi fuerant SS. Martyres Lugdunenses, LXXI, 731. — Privil. Paschalis II, ann. 1107, CLXIII, 203. — Epist. Innocentii III ad abbatem de quibusdam litteris subreptitis, ann. 1198, CLXIV, 190.

ATREBATENSE S. VEDASTI (Saint-Vaast d'Arras) monast. ord. S. Bened. Nobiliacense primum dictum est a loco in quo exstructum fuerat a S. Auberto ann. 534, CL, 678, 679; 131. — Privil. Joannis VIII papæ, CXXVI, 658. — Ledwinus abbas claruit, ann. 1040, CLXI, 1335. — Idem abbas a fundamento monast. hoc restauravit, *ibid.* — Epist. Paschalis II de ipsius monast. lite cum clero Atreb. ut delinialis, ann. 1113, CLXIII, 335. — Innocentii II epist. ad Gualterum abb. de obedientia episcopo debita, ann. 1151, CLXXX, 98. — Adriani IV communitorium ad abbatem et fratres S. Vedasti, ann. 1157, CLXXXVIII, 1515. — Alexandri III, ann. 1164, CC, 524, 623, 1098, 1245. — Privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 123, 143, ann. 1206, CCXV; 954, 938, 1104, 1509; CCXVI, 64, 494, 717; CCXVII, 181, 102, 266.

ATREBATENSE S. MARIE (Notre Dame d'Arras) monast. canonicorum ord. S. Aug. cujus privilegia et possessiones a Vindiciano episc. confirmantur, an. 650, LXXXVIII, 1200; CLXIX, 150. — Eugenii III epist. de officiis ecclesiast., ann. 1152, CLXXX, 1578.

AUBERTI seu AUBERTII (S.) ATREBATENSE monast. infra murus civitatis exstructum juxta ord. S. Augustini a S. Auberto episc., 580, CLXIX, 128.

AUBEGHIENSE (Auchy les Moines) olim parthenon a nobili viro Adalascario in dioc. Camerac. exstructus, circa ann. 700, postea autem monast. Benedicti a Gerardo episc. restauratum, an. 950. Privil. Urbani II, an. 1098, CLI, 454.

AUDARDI (S.) (Saint-Audard, près de Montauban) monast. ord. S. Bened. cujus abbas queritur apud Eugenium III de injuriis sibi a comite Tolosano illatis. Epist. Eugenii, ann. 1145, CLXXX, 1051.

AUDOBNI (S.) ROTHOMAGENSE (Saint-Ouen de Rouen) monast. olim S. Petri, nomen mutavit ubi S. Audoeni episc. corpus recepit. Hæc celebris abbatia ord. S. Bened. multos eruditos dedit inter quos Joannes diaconus imperator ann. 659, LXXI, 670; Charta Dagoberti regis LXXX, 450; LXXXVII, 173. — Privil. Eugenii

II papæ, ann. 827, CXXXIX, 985. — Theodericus monachus claruit ann. 1090, CL, 1187. — Joannes diaconus S. Audoeni monachus, CLXII, 1131. — Privil. Alexandri III, ann. 1180, CL, 1277. — De primis hujus monast. abbatibus post restaurationem, CLII, 1314.

AUDOMARENSE (Saint-Omer, Pas-de-Calais) monast. ord. S. August. cujus possessiones et jura confirmavit S. Gregorius VII, ann. 1085, CLXVIII, 728 — Lambertus canonicus floruit, ann. 1050, CLXIII, 1043. — Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 623; Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1589.

AUDOMARENSE. *Vide* SITIVENSE.

AUGIENSE seu AUGLE DIVITIS (Richman, on Ang. diocèse de Bâle, ow, au. Teutonice pratum designa) monast. ord. S. Bened. *Dives* dictum propter innumeram ejus possessiones: dicta est quoque hæc abbatia *Sancti Leo Zesavia* a nobili Suevo Sinlaus Germanie prefecto, qui fundum S. abbati Pirminio conditori donavit: situm est in dioc. Basiliensi. — Dipl. Ludovici PI ad Hettouem episc., ann. 816, CL, 767; Hatto et Hatto abbas, CLX, 10; Hermanicus monach., CLVI, 5; Purchardus, ann. 1093, CXXXIX, 350. — Berno Henric imp. protectione abbas eligitur, ann. 1014, CLXII, 108 — Hermannus Contractus claruit, ann. 1051, CLXIII, 9. — Gregorius VII ejus monast. spoliatores excommunicavit, ann. 1074, CLXVII, 351. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 501. — Epist. Innocentii III ad abbas., ann. 1207, CCV, 1286.

AUGUSTINI (S.). *Vide* CANTUARIENSE.

AUGUSTENSE S. URSI (Saint-Urse d'Aoste, en Ital. rentaise) monast. ord. S. August. cui petente Herberto episc. privilegium concessit Innocentius II, ann. 1124, CLXXIX, 166, 248. — Priv. Lucii II, ann. 1144, CLXIII, 854; Eugenii III, ann. 1146, CLXX, 1153, 116; Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1596; Alexandri III, ann. 1162, CC, 131; Lucii III, ann. 1185, CCI, 123, 1237, 1303; Urbani III, ann. 1187, CCII, 1177.

AUGUSTENSE S. CRUCIS (Sainte-Croix d'Ausbourg, Bavière) monast. cujus præposito scripsit Innocentius II de institutione episcopatus in insula Chienensis, ann. 1213, CCXVI, 868.

AUGUSTENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Augsbourg) monast. ord. S. August. cujus bona privilegio confirmavit Celestinus II, ann. 1143, CLXXIX, 771.

AUGUSTODUNENSE S. SYMPHORIANI (Saint-Symphorien d'Autun) monast. ord. S. Bened. sæc. V constructum ab Euphronio episc.; hujus monast. invasores excommunicati jussu Joannis XIII. Reformandum a Floriacensi, ann. 971, CXXIV, 967.

AUGUSTODUNENSE S. MARTINI (Saint-Martin d'Autun) monast. ord. S. Bened. ab imp. Carolo restructum, cujus abbatii Gregorio multa concessit privilegia Nicolaus II papa, ann. 1059, CLXIII, 1327. — Priv. Alexandri III, ann. 1163, CC, 546.

AUGUSTOD. S. JOANNIS (Saint-Jean le Grand d'Autun) monast. ord. S. Bened. fundatum circa, ann. 28. Eo quod in maximo ceciderat dejectu, Innocentius II scripsit episcopo et quibusdam vicinis abbatibus de huj. monast. restauratione et reformatione, ann. 1198, CCXIV, 201.

AUGUSTOD. S. MARIE (Sainte-Marie d'Autun) parthenon a Siagrio episc. conditus, cujus discordias fecit S. Gregorius Turonensis. episcopus circa ann. 535, LIII, 519. — Epistola S. Gregori M. ad abbatissam, LIII, 1265. — Anseberti charta, ann. 696, LXXXVIII, 151.

AUREAVALLE (DE) S. PETRI (Saint-Pierre d'Orre ou diocèse de Trèves) monast. primum ord. S. Bened. postea S. August., denique ord. Cister., fundatum ann. 1070, ab Alberto Chiniensi comite. Hujus monast. origo describitur, XCVIII, 812, 816. Privil. Innocentii II, ann. 1141, CLXXIX, 538.

AUREAVALLE S. PETRI (Saint-Pierre d'Altra, en Poitou) monast. ord. S. August. a vicecomite Hildegarde exstructum, ann. 975. — Priv. Paschalis II, ann. 1112, CLXIII, 508; Innocentii II, ann. 1135, CLXXIX, 215; Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 144.

AURELIANENSES S. CRUCIS CANONICI (Sainte-Croix d'Orléans). Privileg. Adriani IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1603.

AURELIANENSE. *Vide* ANLARENSE, SS. ETCATI, MARINI, S. SAMSONIS.

AURIENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Caldas d'Orre en Galice, Espagne) monast. de quo scripsit Innocentius III super ejectione abbatis intrusi, ann. 1212, CII, 607.

AURIANENSIS (Origny-Sainte-Benoite sur Aisne Picardie) parthenon ord. S. Bened. a regina (Ar. Calvi uxore fundatus ann. 834. Existela ad abbatissam

relat Innocentius III ne beneficia non vacantia promittantur, ann. 1210, CCXVI, 588, 413, 414.

AURILLACENSE S. GERALDI (Saint-Géraud d'Aurillac, Cantal) monast. ord. S. Bened. in fine ix, seculi fundatum a B. Giraldo Aurillac. comite, CXXXIII, 171, not. — In eo monast. educatus est illustris verberbus postea papa factus, Epist. Alexandri III, ann. 1163, CC, 589, 590. — Privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXVII, 20.

AUTISSIODORENSE. Vide ANTISSIODORENSIS.

AUXIMENSIS DOMUS TEMPLARIORUM, apud Innocent. III, ann. 1211, CCXVI, 588, 414.

AVELLANENSE seu **FONTIS AVELLANÆ** (Fontaellane, dans la Campanie, Italie) monast. ord. S. Bened. Ludolfo fundatum in Eremito, olim S. Andreae, tunc autem S. Crucis dictum, apud Catiniam de Sicilia Italia, ann. 1009, CLXIV, 22 et seqq. — Camalularum et Avellanitarum affinitas, *ibid.*, 27, 43. — Vita S. Rodulphi, CXLIV, 1007. — Ibidem floruit Guido abbas Aretinus dictus, ann. 1034, CLII, 575. — Privil. Innocentii II, ann. 1129, CLXXIX, 472; Lucii II, ann. 1144, *ibid.*, 456; Eugenii III, ann. 1149, CLXXX, 583; Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1435.

AVENACENSIS (Avenay, diocèse de Reims, Marne) parthenon ord. S. Bened. in Aurnavalle exstructus a BB. Gomberto et ejus uxore Bertha, circa 660, qui inter sanctos ascribitur. Epistola Willelmi Remensis archiep. de abbatissarum electione, ann. 1200, CCIX, 359.

AVENDI seu **ABENDI**. Vide ABENDENSE.

AVENIONENSE. Vide SS. ANDREÆ seu MICHAELIS IN AUNDORE.

AVENIONENSE S. RUFII (Saint-Ruf-lès-Avignon) monast. ord. S. Augustini conditum circa 1090 ab episcopis Rostagno et Gibellino et abbate Arberto. Privil. Urbani II apud Treccas datum, ann. 1095, CLI, 127. Postea translatum est apud Valentiam (Vide S. Rufi). Priv. Paschalis II papa, 1115, CLXIII, 536. — Oldegarius abbas in archiepisc. Barcinon. eligitur, ann. 111, *ibid.*, 105.

AVENIONENSIS CANONIA tempore Urbani II instituta cujus idem papa bona et possessiones privilegio confirmavit, ann. 1095, CLI, 426.

AVEROBODIENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Averbod, diocèse d'Augsbouurg) monast. ord. Præm. ab Arnulfo comite exstructum paulo ante ann. 1139, quo Innocentius II, precibus Andreae abbatis annuens ejus possessiones confirmavit, CLXXIX, 445.

AVERSANUM S. LAURENTII (Saint-Laurent d'Aversa, entre Naples et Capoue) monast. ord. S. Bened. a S. Sede pendens, cujus abbat Guarinus propter laudabilem gestionem usum mitræ et annuli concessit Urbanus II, papa, ann. 1092, CLI, 346. — Priv. Lucii III, ann. 1183, CL, 1188; Coelestini III, ann. 1194, CCVI, 1029. — Epist. Innocentii III, ann. 1202, CCIV, 1181.

AVITI (S.) **CASTRODUNENSE** (Saint-Avit, près de Théate-dus, diocèse de Chartres) monast. ord. S. Benedicti a Clotario I rege exstructum, ann. 521, postea a Fortmannis dirutum; illud reedificavit Wanelo S. Martini Foron. thesaurarius in quo moniales introduxit. Epist. Innocentii III de abbatissæ electione, ann. 1210, CCXVI, 253.

AVITI (S.) **AURELIANENSE** (Saint-Avit d'Orléans, Loiret) monast. ord. S. Bened. quod nonnulli immerito cum Miriacensi confuse habent, exstructum est ann. 530, CXXI, 901 not. et apud S. Fortunatum Pictav. in Vita Leobini, LXXXVIII, 549.

AZAIICO (de) (Azy-le-Bûc, près Saint-Maixent, Deux-Sèvres) prioratus a S. Maxentio pendens, qui ob debitum pravam voluntatem in laicorum manus lapsus est, quod profecto vituperat Innocentius III, ann. 1198, CCXIV, 56.

BACKNANGENSE S. PANCRATII (Saint-Pancrace de Backnang, dans le Wurtemberg) monast. a marchione Hermann dotalum in quo ecclesia sepeliabantur Badenses margravi; Privil. Paschalis II, papa, ann. 1116, CLXIII, 15.

BAIENSI INSULA (de) (couvent de l'île Baya, sur les côtes de la Sicile) monast. ord. S. Bened. prope Siciliam, cujus Stephanus antea patriarcha Antiochenus abbas institutus est sub papa Agathone, ann. 676, CXXVIII, 511.

BAINSONENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Baigneux ou Baigneux, anc. dioc. de Soissons) monast. ord. S. Bened. a parentibus Urbani II exstructum et Cluniac. monasterio ab eo concessum, ann. 1096, CLI, 430.

BAJOIENSE. Vide S. VIGORIS.

BALGENTIENSES. MARIE et S. GENTIANI (Notre-

Dame de Beaugency sur Loire, Loiret) monast. ord. S. Bened. fundatum circa finem vi sæculi, ad canonicos S. August. transiit ann. 1104, quorum abbas Joscellinus privil. obtinuit ab Innocentio II papa, ann. 1140, CLXXIX, 505.

BALMENSE (La Baume, diocèse de Besançon) vetus monast. exstructum vi sæc. hodie penitus dirutum, LXXI, 1015. — Cluniacensi subjectum est; Berno hujus monast. abb. ad Cluniaci regimen erectus est et Odonis institutor factus est. Privil. Urbani II papæ, ann. 1089, CLI, 511. — Decretum Eugenii III quo abbatia titulo privat illud monast. in pernam gravissimi facinoris adversus abbatem Osbertum perpetrati, ann. 1147, CLXXX, 1227. — Similiter Clemens III illud monast. asseruit Cluniaco, ann. 1188, CCIV, 1299. — Epist. Innocentii III qui omnes alienationes revocat et subjectionem Cluniacensibus confirmat, ann. 1198, CCIV, 103; ann. 1205, CCXV, 632.

BALMENSIS PARTHENON (La Baume les Noains, dioc. de Besançon) ord. S. Bened. inter Vexuntionem et Montem Belardi situm, vi sæc., LXXI, 1015 not. — Testamentum S. Ansegisi de eo parthenone mentionem ferit, 813, CV, 747.

BALMENSE S. ROMANI (Saint-Roman de la Baume, autrement La Baume-les-Moines, dans le Jura, diocèse de Lyon) monast. ord. S. Bened. cujus fundatio v sæc. refertur, reedificatum ann. 926 a S. Bernundo Gigniacensi abbate. Epist. Innocentii III de controversia cum episc. Eduensi, ann. 1199, CCXIV, 612, 632.

BALNENSE S. MARIE (Sainte-Marie des Bains, diocèse d'Arezzo, Italie) monast. in Emilia ex Aretina dioc. a Joanne Aretino episc. fundatum et confirmatum ab Adriano II, papæ, ann. 871, CXXIX, 1015. — Privil. Innocentii II, ann. 1136, CLXXIX, 285.

BALNEOLENSE S. MARIE DE CLARAVALLE (Notre-Dame de Clairvaux, a Bagnolo près de Milan) monast. ord. Cisterc. ab Anselmo Archynta fundatum, ann. 1143, cui Innocentius concessit monast. S. Petri de Cerreto, ann. 1139, CLXXIX, 486. — Eugenii privil. ann. 1148, CLXXX, 1534.

BALNEOLENSE (peut-être Bagnaux, près de Doozy, Nièvre) monast. dotatum et fortasse conditum ab Hervæo Nivernensi comite ac nobili comitissa Mathilde, cujus bona confirmavit papa Innocentius III, ann. 1211, CCXVI, 548.

BALNEOLENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Bagnolles ou Banolles, près de Bezaudun, diocèse de Gironne, en Catalogne) monast. ord. S. Bened. ab abbate Bonito exstructum, quod postea abbati Mercorali concessit Ludovicus Pius, postulante comite Rampone, ann. 815, CIV, 1024. — Privil. Benedicti VIII, papæ, ann. 1017, CXXXIX, 1608; Urbani II, ann. 1096, CLI, 474; Alexandri III, ann. 1175, CC, 1015.

BAMBERGENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Bamberg, Franconie) monast. ord. S. Bened. cui tredecim prædia concessit S. Henricus II imper. ann. 1015, CXL, 520; CLXXIII, 1280. — Charta Othonis, *ibid.*, 1555. — De donatione capellæ S. Fidis, *ibid.*, 1547. — De nova donatione, 1549. — Abbatis epist. ad S. Hildegardem, CXCVII, 284. — Priv. Lucii III, ann. 1184, CCI, 1273.

BAMBERGENSE S. JACOBI (Saint-Jacques de Bamberg) monast. ord. S. August. extra muros constructum ab Hermann et Othone episcopis, ab ann. 1071 ad 1108, CLXXIII, 1280.

BAMBERGENSE SS. KILIANI et GEORGII (Saint-Kilian ou Saint-Georges de Bamberg) monast. ord. S. August. cui S. Henricus imp. et hujus monast. fundator largam concessit possessionem, *Furth* cognominatam in pago de Nordgau sitam, ann. 1087, CXL, 276. — Ejusdem alia donatio, 277, 278. — De eo agitur, CLXXIII, 1281.

BANNOCHORENSE (Banchor ou Bangoras, dans le pays de Galles) monast. Britannia quod exstabat ante adventum S. Augustini, cujusque Dinothus abbas hujus adventanti pro episcopis respondit, ann. 601, LXXX, 21. — Illud monast. Ha floruit a Bedæ temporibus et 200 monachos nutrebat, XCV, 83. — Ibi oratorium instituerat sanctus abbas Malachia cujus vitam scripsit S. Bernardus Clarav. CLIX, 161 not.

BANTENSE S. MARIE (Banti ou Bante, dans la Pouille, Naples) monast. ord. S. Bened. a Rogerio duce et ejus fratre Boamundo exstructum prope Acheroniam (Cerenza) in Apulia, cujus Ursio primus abbas fuit. Monasterium hoc ab Urbano II papa consecratum est, ann. 1088, CLI, 55. — Priv. Paschalis II, ann. 1103, CLXIII, 114.

BANTHENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent de Bantzh ou Bantzen, en Bavière) monast. ord. S. Bened. ab illustri femina Alberada constructum ann. 1071, et ecclesiæ Bamberg. concessum, quod postea reformavit S.

Otto episc., CLXXIII, 1284. — Charta de hujus monast. fundatione, ann. 1127, CLXXIII, 1540.

BANZA (de) S. MARIE monast. quoddam Italice ejus S. Gregorius VII bona et privilegia confirmavit ann. 1073, CXLVIII, 650.

BARALENSE S. GEORGII (Saint-George de Baralles, dioc. d'Arras) monast. ord. S. August. a Chlodoveo rege et S. Vedasto Atrebat. episc. fundatum circa ann. 535, CLXIV, 129. — Illud destruxerunt Northmanni sæc., *ibid.*

BARBARA INSULA (de). *Vide INSULA.*

BARBARÆ (S.) (Sainte-Barbe, au diocèse de Parenzo, en Istrie) monast. de quo mentio est in privil. Alexandri III ann. 1177, CC, 101.

BARBARÆ (S.) IN ALGIA (Sainte-Barbe-en-Auge, dioc. de Lisieux) monast. ord. S. August. fundatum ann. 1128, in quo claruit suprior Gaufridus circa finem sæc., CCV, 827.

BARBATI (S.) monast. (Saint-Barbat dans la Sabine, Etats de l'Eglise) in Pollutrensi territorio exstructum a Haynerio et ejus conjuge Engeltrude, et monachis ord. S. Bened. concessum circa 1045. Privil. Alexandri II papa quo illud annexuit cenobio Magellanensi (*Magliano*) ann. 1065, CXLVI, 1399. — Demum Ecclesiæ Vaticanæ subjectum est a Gregorio XIII, *ibid.* not.

BARDESLEA (de). *Vide BORDESLEA.*

BARCINONENSE S. CRUCIS et S. EULALIÆ (Sainte-Croix ou Sainte-Eulalie de Barcelone, Espagne) monast. ord. S. August. cujus Raimundus præpositus privil. obtinet a Paschali II papa ann. 1104, CLXIII, 125.

BARENSE SS. TRINITATIS (Bari en Italie) monast. ord. S. Bened. cujus bona et privilegia confirmavit S. Leo IX papa ann. 1053, CXLIII, 735.

BARENSE OMNIUM SANCTORUM (abbaye de la Toussaint, à Bari, Naples) monast. ord. S. Bened. quod fundasse videntur Ursus et Elias, ejusdem civitatis præules, quod sub suscepit protectione Calixtus II papa ann. 1125, CLXIII, 1296. — Privil. Lucii II ann. 1144, CLXXIX, 911.

BARENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Bari) monast. ord. S. Bened. a ducibus Rogerio et Boamundo exstructum occasione translationis reliquiarum S. Nicolai ex Oriente sub Victore III papa. Privil. Paschalis II ann. 1103, CLXIII, 178.

BARISIACUM, seu PARISIACUM seu FAVEROLENSE (Baris-au-Bols, Pargny ou Faverolles, dioc. de Laon) monast. S. Amado concessum a regina Ianichilde Sigeberti uxore et Childerico Grimoaldi filio circa ann. 664, LXXVII, 515, 1271. — Childerici diploma, ann. 661, *ibid.*, 1285. — Ludovici PI, ann. 851, CIV, 1195.

BARNOETENSE (Barnoeit, dioc. d'Ely, comté de Cambridge, Anglet.) monast. cujus abbas commisit Innocentius III causam quamdam matrimoniale, ann. 1205, CCXV, 593.

BARTHOLOMÆI (S.) NOVIOMENSE (Saint-Barthélemi de Noyon, Oise) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1064 a Balduino Noviomeni episc. Epist. Innocentii III ad abbatem ann. 1206, CCXV, 959.

BARTHOLOMÆI (S.) DE CARBONARIA (Saint-Barthélemi de la Charbonnière, en Lombardie) monast. ord. S. Bened. abbatie S. Mariæ in Pulsano antiectionem, de quo mentio in privil. Alexandri III ann. 1177, CC, 1097.

BARTHOLOMÆI (S.) IN LIPARA INSULA (Saint-Barthélemi, de Lipari, côtes de Sicile) monast. ord. S. Bened. juxta Siciliam situm cui privil. concessit Urbanus II ann. 1091, CLI, 529.

BARTHOLOMÆI (S.) IN PENNA (Saint-Barthélemi du diocèse de Pennes, Naples) monast. ord. S. Bened. cujus bona et privilegia confirmavit Paschalis II papa ann. 1116, CLXIII, 412. — Priv. Innocentii II ann. 1159, CLXXIX, 413. — Eugenii III ann. 1150, CLXXX, 1437.

BARTHOLOMÆI (S.) IN SICILE (S.) LUCANENSE (Saint-Barthélemi de La Pierre, à Lucques) hospitalis domus super cujus rectore scripsit Innocentius III ann. 1208, CCXV, 1464.

BARVENSE monast. quod condidit Winfridus in Anglia et quo se recepit post depositionem suam ab episcopatu, ann. 675, XCV, 184.

BASENVILLA (DE) (Bassèneville, dans le Calvados) prioratus cujus immunitatem confirmat Lucius III papa ann. 1185, CCI, 1172.

BASILEENSE S. ALBANI (Saint-Alban de Bâle) monast. ord. S. Bened. a Ven. episc. Burchardo exstructum et postea privilegio Eugenii III confirmatum ann. 1147, CLXXX, 297. — Privil. papæ Celestini III ann. 1190, CCVI, 1148.

BASOLI (S.) (Saint-Basle de Verzy, dioc. de Reims) monast. a S. Basolo episc. fundatum circa ann. 570, CXXIV, 97. — Ibi moratus est Ebbo episc. Rhemensis,

CVI, 17. — Hujus monast. initia describuntur, CXXVII, 831. — Reconstitutum est ann. 980, *ibid.*, 639. — Priv. Urbani II Burchardo abbati ann. 1090, CLI, 321. — Alexandri III epist. in ejus monast. gratiam ann. 1172, CC, 832.

BASSOFONTENSE S. MARIE (Notre Dame de Bassfontaine, dioc. de Troyes) monast. ord. Præmonst. in aliva Briennensi exstructum ann. 1145 a Gualtero Briennensi comite. Privil. Eugenii III sup. 1148, CLXII, 1545.

BATHONIENSE (Bath on les Bains, comté de Somerset, Anglet.) monast. a S. Elpego conditum, deservente x sæc. antequam archiepiscopus fieret solus, CXLIX, 375. — Diploma Willelmi Conquest. 1083, CXIII, 1535.

BAUGEZEUM seu BAUGERIACUM (Baugerais, dec. de Tours à trois lieues de Villeloing) monast. ord. Cister. fundatum ann. 1153. Joannes abbas ad Gaufridum S. Barbaræ supriorem scripsit circa 1180, CCV, 87, 835, 842. — Charta donationis Henrici II Anglor. regis ann. 1178, CCVII, 1161.

BAUMBURGENSE S. MARGARETÆ (Sainte-Margarete de Baumburg, dioc. de Salzbourg) monast. ord. S. Bened. a Berengario comite exstructum ante ann. 1114, quo Paschalis II illud privilegio confirmavit, CLXIII, 565. — Privil. Honorii II, ann. 1150, CLVI, 1508. — Innocentii II ann. 1159, CLXXIX, 422. — Lucii II ann. 1144, *ibid.*, 935. — Clementis III, ann. 1189, CCV, 1447. — Celestini III ann. 1195, CCVI, 1079.

BAUMGARTENSE seu BAUMGARTENHERGENSE seu POMARIUM S. MARIE (Notre-Dame du Verger, de l'abbaye de Pongartenberg, Haute-Autriche, anc. dec. de Strasbourg) monast. ord. Cister. fundatum ann. 1114 ab Othone Rauglandensi comite. Eugenii III privil. ann. 1151, CLXXIX, 1476. — Ejusdem episc. super controversia cum episc. Passaviensi 1177. Privil. Lucii III ann. 1182, CCI, 1165. — Celestini III ann. 1195, CCVI, 1157. — Epist. Innocentii III super ecclesia de Westhusen ann. 1205, CCXV, 564; CCXVI, 24.

BAVONIS (S.). *Vide GAUDENSE.*

BAZACENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Bazas, Charente) monast. ord. S. Bened. in dioc. Santonensis exstructum xi sæc. ab illustri viro Guadardo Lorichensi juxta alios, a Wadrado domino de Jarnac et ejus uxore Rixinde. Epist. Innocentii III ad abbat. super collatione præbendarum, CCXVI, 832.

BEAMFLEDENSE (Beamfled, dioc. de Worcester, Anglet.) monast. ord. S. Bened. in dioc. Wigorniensis, cujus reformationem aggressus est S. Oswaldus episc. ann. 980, CXVII, 1194.

BEBRONNENSE. *Vide JUNERUS S. RACMONT BECCENSE S. Mariæ* (Le Bec en Normandie) insignis monast. ord. S. Bened. in dioc. Rotbomag. conditus ann. 1042 a nobili viro Helliuno qui et primus abbas fuit et maxime claruit in discipulis Lanfranco et Anselmo qui præsules facti sunt Cantuarienses, CL, 21, 31. — Chronicon Beccense ab initio ad ann. 1467, *ibid.*, 638. — Willelmus abbas tertius, 715. — S. Anselmus Beccensis monachus ann. 1060, CLVIII, 34. — Priv. Paschalis II ann. 1102, CLXIII, 90. — Epist. Innocentii II ad Beccens. mon. ann. 1156, CLXXIX, 228, 633. — Priv. Eugenii III de ecclesia SS. Trinitatis de Bellomonte ann. 1146, CLXXX, 1139, 1225. — Alexandri III ann. 1170, CC, 618. — Celestini III ann. 1195, CCVI, 1124. — Privil. Innocentii III ann. 1205, CCXV, 46; CCXVII, 123.

BECKEREGIIENSIS (Beeskéreck, eu Hongrie) hospitaliarum domus ab illustri viro de Baze et ejus uxore condita ann. 1204 quo Innocentius III eam privilegio ornavit, CCXV, 344.

BEDRICHSUERDENSE (Saint-Edmundsbury, Anglet.) monast. a pio Sigeberto rege conditum in quo ipse recepit abbatia potestate, ann. 650, XCV, 144.

BELGICO (de) S. REMIGII (Saint-Remy de Belg., ancien diocèse d'Arras) monast. ord. S. August. instructum in loco olim celeberrimo a quo Belgica, ut ferunt, nomen sumpsit xi sæc., CXLIX, 132.

BELINENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Belin ou Belino, dioc. d'Aquilee) monast. in dioc. Aquileensi exstructum a Maxentio patriarcha ann. 834; sed postea ob inclementiam aeris derelictum est, et monasterio S. Gervasil et Protasil Uticensi annexum a Gregorio II, CVI, 50.

BELLACUMBA S. MARIE (Notre-Dame de Bellocombe, dioc. du Puy) monast. et parthenon ord. Cister. a dominis de Calazon (*Chalazcon*) exstructum circa 1110, CCIV, 89. — Epistola Henrici Clara-vall. abbatis, *ibid.*, 250.

BELLÆ-VALLIS S. PETRI (Saint-Pierre de Bellæ-

vaux, dioc. de Besançon) monast. ord. Cisterc. conditum ann. 1119, quod dotavit Humbertus archiepisc. ann. 1143. Priv. Innocentii II ann. 1158, CLXXIX, 587. — Item Eugenii III ann. 1143, CLXXX, 1073. — Epist. Celestini III ad abb. de canonizatione S. Petri Tarentasien. episc. quondam abbatibus de Belleville, ann. 1191, CCVI, 871.

BELLEVILLÆ (Belleville-sur-Saône, dans le Beaujolais) monast. ord. S. August. ab Humberto de Bellejoco domino exstructum ann. 1159. — Epist. Innocentii III qua permittit oratoria extruere, ann. 1198, CCXIV, 121. — Idem monast. eximit a procuratore faciendi quotannis fratibus S. Irenæi, *ibid.* — Innocentii III epist. ad abbat. 1215, CCXVI, 1205.

BELLELAGIENSE S. IMERI (Bellelèy, dioc. de Bâle, en Suisse) monast. ord. Præm. a Sigebando Grandiavallis preposito ann. 1140. Privil. Innocentii II ann. 1142, CLXXIX, 585. — Eugenii II ann. 1148, CLXXX, 1352. — Lucii III ann. 1182, CCI, 127.

BELLICENSIS (Belley, Ain) monast. ord. S. August. a Guillelmo episcopo fundatum paulo ante ann. 1112 quo Innocentius II illud privilegio ornavit, CLXXIX, 604.

BELLOLOCO (de) (Beaulieu, Eure-et-Loir) monast. ord. S. Bened. a Cluniac. monachis exstructum, apud episcopum Ivone, circa 1115. — Charta Ivonis, CLXII, 236.

BELLOLOCO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Beaulieu-lès-Mans) monast. ord. S. August. cui privilegium concessit Alexander II pap. ann. 1070, CXLI, 1535.

BELLOLOCO (de) S. MARIE (Notre-Dame-de-Beaulieu-sur-Aube, Troyes) monast. ord. Præmonst. ab Isberto et Alardo presbyteris conditum circa finem XI sæc. Privil. Innocentii II ann. 1151, CLXXIX, 75. — Item Eugenii III ann. 1147, CLXXX, 1215.

BELLOLOCO (de) SS. TRINITATIS (Beaulieu près le Loches) monast. ordinis S. Bened. a Fulione III indegav. comite exstructum ann. 1010. — Privil. Joannis VII, CXXIX, 1491; Item Sergii IV pap. 1525. — S. Gregorii VII epist. ann. 1074, CXLVIII, 578. — Privileg. Paschalis II, CLXIII, 453. — Alexandri III ann. 1173, CII, 11. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1198, CCIV, 07.

BELLOLOCO (de) (Beaulieu ou Beller, dioc. de Bourges) monast. ord. S. Bened. a Rodulfo Bituricensi episc. indatum super Dordoniis circa ann. 840. Priv. quo Rhanus II pap. illud concessit Cluniac. monast. ann. 996, CLI, 468.

BELLI LOCI parthenon. *Vide* PULCHRI LOCI.

BELLO (de) (Bâtaille, comté de Sussex, Anglet.) quomine datur monast. a Willelmo Conquest. conditum ad Hastingiam in Anglia et in Sussexiensis agro in norem SS. Trinitatis et S. Martini, juxta votum quod verat ante pugnam qua Britannicæ regnum obtinuit n. 1061, CLXII, 1536, 1538. — Epist. Urbani III ann. 87, CCII, 1499, 1511, 1528. — Epist. Innocentii III ann. 08, CCXV, 1504.

BELLOMONTÆ (de) (Beaumont, dioc. de Tours) parthenon ab Heræo thesaurario exstructus prope Turon. ix sæc. Antea existit sub nomine S. Marie de riniolo, eo quod intra septa S. Martini concluderetur, CXI, 510. — Innocentii III decretum de immunitate juxta mon. ann. 1212, CCXVI, 761.

BELLOVACENSE. *Vide* S. QUINTINI, S. LUCIANI, S. STEPHANI, S. LAURENTII.

BENEDICTI (S.) AD LIGERIM (Saint Benoit-sur-Loire) de FLORIACENSE.

BENEDICTI (S.) SUPER PADUM. *Vide* PADOLINONENSE.

BENEDICTIONIS-DEI (Bénissons - Dieu, dioc. de An, Loire) monast. ord. Cist. e Clarsavall. ortum, a Dorico VII exstructum ann. 1158. Postea vero auctum auidone et Mathilde de Foreza. Epistol. Henrici Clavall. abbat. ann. 1188, CCIV, 230.

BENEDICTI (S.) (Saint-Benoît, dioc. de Népl, Etas l'Eglise) monast. ord. S. Bened. quod monasterio S. Ii extra Urbem subiecit Innocentius III ann. 1211, KVI, 327.

BENEDICTI (S.) DE SCALOCLA seu SCALOCHIA int-Benoît de Scalochia, dioc. de Civita Castellu, ta de l'Eglise) monast. cujus mentio fit in privil. iani IV. ann. 1158, CLXXXVIII, 1560.

BENEDICTOBURANUM. *Vide* BURNENSE seu BURNENSE.

BENEVENTANUM S. MARIE (Notre Dame de Bénévent) monast. cujus ecclesia a Gardinone abbate exstructa (privi). obtinuit a rege Arichisio, an. 769, LXXXVII, 7.

BENEVENT. S. MODESTI (Saint-Modeste de Bénévent)

monast. ord. S. Bened. cujus possessiones et jura confirmavit Celestinus III. ann. 1195, CCVI, 1245.

BENEVENT. S. SOPHIE (Le couvent Sainte-Sophie de Bénévent) monast. a Casinensi pendens, cujus bona et privilegia confirmavit Benedictus VIII, pap. ann. 1022, CXXIX, 1625. — Privileg. S. Henrici II imperat. CXI, 563. — S. Leonis IX, 1053, CXLIII, 692. — Urbani II, ann. 1092, CLI, 541. — Paschalis II, CLXIII, 75. — Calixti II, ann. 1120, CLXIII, 1186. — Privil. antip. Anacleth. an. 1130, CLXXIX, 719, 728, 729.

BENEVENT. S. VINCENTII. *Vide* VINCENTII.

BENEVENTANUS S. SOPHIE (Religieuses de Sainte-Sophie à Bénévent) parthenon seu xenodochium feminarum a pio rege Raschisio constructum, ann. 774, LXXXVII, 1418. — Illud multis donis dotavit, *ibid.* — Privil. S. Gregorii VII, ann. 1184, CLXIII, 710. — Gelasii II privil. ann. 1118, CLXIII, 495.

BENEVENTANUS S. VICTORINI PARTHENON (couvent Saint-Victorin de Bénévent) ord. S. Bened. cujus possessiones et privil. confirmavit Alexander III, ann. 1166, CC, 479.

BENIGNI (S.) DIVIONENSE (Saint-Bénigne de Dijon) monast. ordinis S. August.; ab eo sacro præsule fundatum creditor sæc. II et S. Eustasio primo abati commissum, LXXI, 860 not. — Goyla pie femine donatio, an. 734, LXXXVIII, 1287. — Pia Ermenora Deo sacra villa dedit de Ruffiaco, an. 715, Boholeno tunc abbate et Astorico Lingonensi episcopo. LXXXVIII, 1289. — Diploma Ludovici Pil, an. 828, CIV, 1171. — Privil. Benedicti VIII pap. ann. 1012, CXXIX, 1581, 1629. — S. Guillelm. abbas fit, ann. 1031, CXLI, 835. — Annales S. Benigni Divion., CXLI, 875. — Privil. S. Gregori VII, an. 1078, CXLVIII, 685. — Epist. Hugonis Lugd. archiep. pro eo mon., CLVII, 516. — Chronica abbatum S. Benigni, CLXII, 755. — Privil. Paschalis II, ann. 1102, CLXIII, 86. — Calixti II, ann. 1124, CLXIII, 1320. — Epist. Honorii II ad Berardum episc. ann. 1126, CLXVI, 1275. — Charta Stephani Augustod. episc. sæc. XI, CLXXII, 1509. — Epist. Innocentii II, ann. 1152, CLXXIX, 121. — B. Aleydis S. Bernardi mater sepulta est in monast. S. Benigni, circa, 1106, CLXXV, 1402. — Privileg. Alexandri III, an. 1177, CC, 1102. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1266. — Celestini III, 1193, CCVI, 989. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1207, 1207, CCXV, 1185. — De ejus monast. reformatione, ann. 1211, CCXVI, 495.

BERACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Berac, canton de Vaud) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Rodulfo conditum, ann. 998, in diocesi Lausannensi, et ab Odilone Cluniac. abbate reparatum sæc. XI, CLXII, 888.

BERARDINGENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Berardingho, dans le territoire de Siennæ) monast. ord. Camald. cujus possessiones et jura sub protectione sua suscepit Urbanus III, ann. 1196, CCII, 1575.

BERBORGENSE (Bewrborg en Irlande) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1208, CCXV, 1583.

BERCHERSGADONENSE. *Vide* BERCHERSGAMENSE.

BERCLAVIENSE S. SALVATORIS (Billey-Berclaus sur la Deule). Ledwinus abbas monasterium hoc condidit haud procul ab Atrebatu et S. Vedasti monasterio subiectum sæc. VII, CXLIX, 131.

BERCETO (de) S. ABUNDII postea S. REMIGII (Bertzeta, duché de Parme) monast. in Mont. Barlonum in Langobardia (Monte-Bardone), ita a rege Luitprando auctum est ut pro conditore merito habeatur, ann. 718, XCIV, 668; CXXIV, 70.

BERCHDESGAMENSE seu BERHTESGADENSE et BERCHTOLSGADENSE SS. JOANNIS et MARTINI (Berchtolsgaden, diocèse de Salzbourg) monast. ord. S. Bened. a comitibus Berengario et Chunone conditum paulo ante ann. 1115, quo illud privilegio confirmavit Paschalis II, CLXIII, 568. — Privil. Calixti II, ann. 1121, CLXIII, 1206. — Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 753. Eugenii III, ann. 1145, CLXXIX, 1057.

BERGHENSE seu BERGENSE S. MICHAELIS. (Saint-Michel de Berg ou Bergben, Westphalie) monast. ord. S. Bened. cujus possessiones et jura privilegio confirmavit Eugenius III, ann. 1146, CLXXIX, 1093.

BERGHENSE S. MARIE (Notre-Dame de Berg en Westphalie) monast. ord. Cisterc. ab Adolfo Colonienst comite fundatum paulo ante ann. 1140 quo Innocentius illud privilegio confirmavit, CLXXIX, 502.

BERGOMATENSE S. ALEXANDRI (S. Alexandre de Bergamo, Lombardie) monast. ord. S. August. institutum ante ann. 1152, quo Innocentius II illud privilegio confirmavit, CLXXIX, 156. — Ejusdem epist. de bonum canonic. resistentia suo episcopo, ann. 1154, CLXXIX, 217, 396, 651. — Celestini III, ann. 1145, CLXXIX, 775.

809. — Lucii, 1114, 857, 859, 898. — Engeni III epist. de hujus monast. controversiis, 1148, CLXXX, 1100. — Anastasius Eugenii sententiam confirmavit, CLXXXVIII, 1058. — Privil. ejusd., 1068. — Urbani III, ann. 1189, CCII, 1549. — Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1514, 1465.

BERGOMATENSE S. VINCENTII (Saint-Vincent de Bergame) monast. ord. August. cui privileg. concessit Paschalis II, CLXIII, 75. — Privil. Henrici II, ann. 1125, CLXVI, 1217. — Innocentii II, ann. 1140, CLXXXIX, 509. — Eugenii III decretum super controversia cum canonicis S. Alexandri, 1145, CLXXY, 1059. — Anastasii pap. sententia, *ibid.*, CLXXXVII, 1058. — Privil. Adriani IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1566. — Alexandri III ann. 1169, CC, 610. — Urbani III, an. 1186, CCII, 1129, 1519, 1530. — Clementis III, ann. 1190, CCIV, 1465.

BERGOMATENSIS S. GRATÆ (Sainte-Grate de Bergame) parthenon ord. S. Bened. fundatus sub pontificatu S. Leonis IX. Privil. Urbani III, ann. 1186, CCII, 1410, 1517.

BERINENSIS, BERICINENSIS seu BERCINENSIS in Anglia parthenon, quem condidit Erchonwaldus episc. Lundensis propter sororem suam Edilbergam, in quo postea recesserunt Hilda seu Hildelina, et regina OEdilberga, ann. 675, XCV, 181.

BERNAYENSE seu BERNACENSE S. MARIE, (Notre-Dame de Bernay, Eure) monast. ord. S. Bened. conditum circa ann. 1025 a Juditha Normannie ducissa, cujus abbatem cum Fiscannensi abb. cui obsequium denegabat conciliavit Arnulfus Lexoviensis episc., ann. 1142, CCI, 9. — Epist. ejusdem Arnulfi, *ibid.*, 92. — De hujus monast. fundacione, CCII, 1514.

BERNRIEDENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Bernried, dioc. d'Augsbourg) monast. ord. August. ab Othone imp. et ejus uxore Adelheide exstructum ante ann. 1122, quo ejusdem possessiones confirmavit Calixtus II, pap., CLXIII, 1257.

BERTARI et ATALETI (SS.) (Saint-Berthier ou Berthaire et Saint-Atalen à Bleurville, diocèse de Toul) parthenon apud Blederivillam et dioc. Tullensi exstructum, ann. 1050, cujus bona et privilegia confirmavit S. Leo IX pap. eodem ann., CXLIII, 661.

BERTHOLMORSENSIS (Bertaucourt-les-Dames en Picardie) parthenon fundatus ann. 1065 a S. Gualberto abbate Pontisarensi. Decretum Alexandri III, ann. 1165, CC, 325.

BERTINI (S.). *Vide STRIVENSE.*

BERTINIACENSIS CURTIS (Bertancourt, dioc. d'Amiens) Oratorium a Brucone Tullensi episc., qui papa postea factus est, fundatum et consecratum ann. 1056 cum privil., CXLIII, 585. — Postea in abbatem transformatum privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1268.

BERTINIAE-CURTIS S. MARIE (Notre-Dame de Bertancourt, dioc. d'Amiens) parthenon juxta monasterium præcedens exstructum ann. 1095. — Ab illustribus Godelinde et Helewide. De eo mentio fit in privilegio Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1268.

BESSENSE S. JACOBI (Saint-Jacques de Besse ou Bexis, dioc. de Vercelli) monast. ord. S. Bened. a Raynario episc. fundatum cujus bona et privilegia sub protectione sua suscepit Innocentius II, ann. 114, CLXXIX, 521.

BETHLEEM. *Vide FERRARIENSE.*

BETHLEEMITICA MONASTERIA A D. Hieronymo et Joanne Cassiano frequentata, XLIX, 9.

BEZIENSE (Bèze, dioc. de Langres) monast. ord. S. Bened. ab Amalrico Burgundiae duce fundatum in Hugon. diocesi super Bezuam fluvium, cui proprium filium Waldalenum abbatem dedit, LXXI, 645 not. — Bona Adalrici duels hujus monast. traduntur a rege Theodorico, ann. 677, LXXXV, 1521. — Charta Adalsindæ abbatissæ, LXXXVIII, 1166. — Vastatur, ann. 165, 1167. — Lotharii imp. dipl. ann. 850, 1186. — Charta Brononis Lingon. episc., ann. 1008, CXXXIX, 1539. — Privil. S. Leonis IX pap., CXLIII, 768. — Chronicon Bezuense, auct. Joana monacho, CLXII, 861. — Paschalis II privil. ann. 1145, CLXIII, 142. — Epist. Innocentii III de restauratione hujus monast., ann. 1198, CCXIV, 189.

BEYRONENSE S. MARIE (S. Marie de Beyron ou Byron, en Suabe) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Peregrino exstructum ante ann. 1150 quo Honorius II hanc fundacionem confirmavit, CLXVI, 1512.

BIBURGENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Biburch, dioc. de Ratisb.) monast. ord. S. Bened. ab Ottone episc. Bambergensi comparatum, circa 1152, CLXXIII, 1279, 1309. — Innocentii II priv. ann. 1139, CLXXIX, 597, 427. — Adriani IV epist. ann. 1158, CLXXXVIII, 1601.

BIFURCENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoit de Bifurco

sur le versant des Alpes, vers l'Italie) monast. ordinis S. Bened. quod Henricus II imperator dedit S. Romarici Camaldularum institutori, ann. 1022, CXL, 362. — Priv. Calixti II, ann. 1124, CLXIII, 1318.

BISENSIS PARTHENON in dioc. Toletana a S. Hildefonso fundatus circa an. 635, XCVI, 49.

BISULDUNENSE S. PETRI (S. Pierre de Bezaudun, dioc. de Gironne en Catalogne) monast. a Mirone Gerundensi episc. fundatum et ab ejus successore Gaucharis Romanæ ecclesiæ concessum, priv. Benedicti VII pap. ann. 979., CXXXVII, 551. — Benedicti VIII, CXLII, 1615.

BISULDUNENSE SS. MICHAELIS ET GENESII (Saint-Michel ou Saint-Ginès de Bezaudun) monast. ord. S. Bened. in dioc. Gerundensi (*Gironne* sur les bords de la Catalogne) a Bernard Bisuldunensi comite exstructum, ann. 998 et a Gregorio V privilegio confirmat., CXXXVII, 921. — Item Benedicti VIII, CXXXIX, 166.

BISULDUNENSE S. STEPHANI. *Vide supra BAVARENSE.*

BITURICENSE. *Vide S. SCLIPICI.*

BITURICENSIS S. LAURENTII (Religieuses de Saint-Laurent à Bourges) parthenon. ord. Bened. probabiliter ad S. Sulpicii tempora referendus, etsi Carolus Magnus tribuatur illius fundatio, LXXX, 532 not.

BIVORENSE monast. cujus situs videtur in parth. Lombardiæ collocandus, cui Joannes XII papa privilegia concessit, ann. 965, CXXXIII, 1056.

BLACHERNENSE S. MARIE DE PALATIO (Sainte-Marie de Palatiole, dans les environs de Ravenne) monast. exstructum ab Agnello abbate in Viter. regis Odoacri palatio ann. 812, CVI, 450, — secus annexum est monasterio S. Pauli intra Ravennæ muros, CVI, 412.

BLANCA LAUDA (de) S. MARIE (Notre-Dame de laude ou de la Bruyère dioc. de Coutances) monast. Præmonst. a Ricardo de Hagia conditum ann. 115., Charta Richardi, CCVII, 1165. — Diploma confirmat. ab Henrico II, Anglor. rege ann. 1157, CCVII, 1165.

BLANDINIENSE S. PETRI (Blandin ou Blandiniers près de Gand) monast. ord. Bened. a S. Amalrico exstructum ann. 655 cujus invasoribus excommunicatus minatur Alexander II papa a n. 1067, CLXVI, 121. — Privil. Paschalis II papa ann. 1105, CLXIII, 111. — Innocentii II ann. 1135, CLXXIX, 257. — Eugenii II, CLXXX, 1087.

BLANGIACENSE S. BERTHE (Blangy-en-Ternois Pas-de-Calais) ab initio monast. fuit puellarum, postea autem virorum ord. S. Benedicti a S. Berha Rigoti comitis filia exstructum in Caletensi pago (Calais) ann. 660. — Postmodum Fiscannensi cenobio concessa et a Rogerio comite S. Pauli cujus charta XCLIII, 475. — Epist. Innocentii III ad abbat. ann. 1202, CCXVII, 91.

BLASII (S.) IN SYLVA NIGRA seu IN HERCINIA (Saint-Blaise en Forêt-Noire) monast. ord. S. Bened. Radensi ducatu exstructum ann. 965, ab Ottone imp. ex eremita Regimberto. Donationem hujus monast. fecit a Mathilde comitissa confirmavit Urbanus II ann. 1054, CII, 571, 541. — Wernerus abbas floruit ann. 1154, CII, 719. Privil. Calixti II ann. 1119, CLXIII, 113. 1536. — Honorii II ann. 1126, CLXVI, 1254. — Innocentii II ann. 1150, CLXXIX, 62, 161, 556, 558, 499, 5. — Adriani IV ann. 1157, CLXXXVIII, 1500, 1514. — Priv. Alexandri III ann. 1179, CC, 1209. — Celestini III ann. 1197, CCVI, 1207.

BLASII (S.) HOSPITALIS (Hospitaliers de S. int-Bas à Mondovi) hujus conventus magistro Adam privilegia concessit Eugenius papa III ann. 1470. — Privil. Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1527.

BLASII (S.). *Vide ADMONTENSE.*

BLASTIENSIS S. PETRI (Saint-Pierre de Bled, de S-Flour) parthenon a comitissa Ermengarda, Bona comitis uxore exstructas ann. 910. — Privil. Urbani papæ 537.

BLAUBURENSE seu S. JOANNIS BAPTISTE (Saint-Jean de Blaubuere, dioc. de Coutances) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 1095 a comitibus Henrico et Hugone fratribus, cui Urbanus II privileg. concessit ann. 1099, CLI, 540. — Adriani IV priv. ann. 1159, CLXXXIX, 1639.

BLAVIENSE S. ROMANI (Blaye sur la Gironde) monast. in pago Burdegalensi situm et abbatie S. Augustini Burdegalensi subjectum a Ludovico Pio, ann. 833, CL, 1171.

BLENDACKENSIS S. COLUMBE (Sainte-Colombe à Blendecques, Pas-de-Calais) parthenon ord. Cister. a Desiderio Morinensi eolsc., et Philippo Flandrensi

nite exstructum. Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1294.

BLESENSE. Vide S. LAUNOMANI.

BLESENSE S. MARIE (Notre-Dame du Bourg-Moyen-les-Bois) monast. ord. S. August., apud Blesas in loco vulgo dicto Burgum-Medium (Bourg-Moyen), ab Odone comite et Bertha ejus conjuge fundatum. — Privil. Ivonis Carnot. episc., ann. 1105, CLXII, 290. — Priv. Calixti II, ann. 1125, CLXIII, 1271.

BOBBIENSE seu BAUBIENSE (Saint-Colomban de Bobbio, dans le Milanais) monast. ordinis S. Bened., a S. Columbano, fundatum in Lombardia, ann. 600, LXXX, 201, 205. — Charta Agilulfi regis, *ibid.*, 521. — Priv. S. Columbani quo suum cessit monast. S. Sedi apostolicæ, *ibid.*, 522. — Charta Adiwaldi regis, *ibid.*, 525. — Rachisii reg., LXXXVII, 1576. — Dipl. Caroli Magni, ann. 774, XCVII, 1090. — Gerbertus, qui postea Sylvester II papa fuit, ibi abbas in munere functus est, ann. 990, CLXXXIX, 57. — Innocent II privil., ann. 1123, CLXXXIX, 582. — Lucii II, ann. 1144, *ibid.*, 825. — Epist. Innocentii III, circa restorationem hujus monast., ann. 1199, CCXIV, 782, 785; ann. 1207, CCXV, 1330.

BOLONIENSE S. SALVATORIS, monast. a S. Bonifacio Moguntino ep. exstructum, idem esse videtur quod Fuldense in Buchonia silva exstructum. Vide Fuldense. BODONIS MONASTERIUM (Bon-Mottier, anc. dioc. de Strasbourg, monast. ord. S. Bened. a Dodone abbate fundatum juxta Album Montem (Blaumont), super Vizuram in dioc. Argent. Dipl. Ludovici PI, ann. 816, CIV, 1046.

BODUIMENSE (Bodinya, dans le pays de Cornouaille Anglet.), monast. ord. S. August. Privil. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 152.

BOELTHUMENSE seu BOLONICENSE (Boithum, dans le pays de Lanrastré Angl.) monast. cujus priori scripsit Innocentius III, ann. 1205, CCXV, 192.

BOICENSE HOSPITALE. Vide CRUCIFERORUM HOSPITALIS.

BOLONIENSE SANCTÆ MARIE (Notre-Dame de Boulogne-sur-Mer, Pas-de-Calais) monast. ord. S. August. fundatum XII s. c. ab Eustachio III, Boloniensi comite. Priv. Innocentii III, ann. 1208, CCXV, 1429.

BONÆ-SPEI S. MARIE (Notre-Dame de Bonne-Espérance, dioc. de Cambrai) monast. ord. Præmonst. a Renaldo de Cruce et ejus conjuge Beatrice, eos horante S. Norberto, ann. 1126. — Privil. Innocentii II, ann. 1145, CLXXIX, 632. — Philippus de Harveng hujus monast. II abbas claruit, ann. 1186, CXLII, 9. — Privil. Celestini III, ann. 1194, CCVI, 1051.

BONÆVALLIS S. MARIE (Notre-Dame de Bonneval, dioc. de Vienne) monast. ord. Cisterc. a Guidone Vienn. archiepisc., postea papa Calixti II nomine; prius abbas existit Joannes postmodum Valestinensis episc. Calixti II privil., ann. 1120, CLXIII, 1157. — Priv. Eugenii III, ann. 1117, CLXXX, 1198. — Epist. commendatoria Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1504.

BONÆVALLIS S. FLORENTINI (Saint-Piorentin de Bonneval, anc. dioc. de Chartres, aujourd'hui de Blois) monast. ord. S. Bened. a Fulcone milite conditum ann. 11. — A Normannis vastatum reedificatum est ab Odone I, arnot. comite ann. 965. Illustratum est ab Ernaldo abbate ann. 1156, CLXXXIX, 1507. — Alexandri III epist. beobaldo Blesensi comiti de protectione hujus abbatis ann. 1165, CC, 355. — Epist. Innocentii, ann. 1210, CCXI, 263.

BONARUM VALLIUM S. MARIE (Notre-Dame de Bonnevaux, près de Vivone dioc. de Poitiers) monast. ord. Cisterc. ab Hugone de Lusitano domino et ejus uxore Saracena exstructum ann. 1119. Decretum drianum IV de transactione quadam cum Cadunensi monast. ann. 1158, CLXXVIII, 1599.

BONGARTENSE. Vide BAUGARTENSE.

BONIFACI (S.), monast. ord. S. Bened. in Marchia alicia situm, ad cujus abbatem scripsit Gregorius VII papa de bonis quibusdam Ecclesiæ Pissaurensi restituendis ann. 1075, CXVIII, 597, 599.

BONIFACII (S.) AD VOLDAM, monast. pro FULDENSI in quo Ebo Rhemensis archiepiscopus a Ludovico Pio reclusus est eo quod Lotharii partes secutus erat ann. 835, CXVI, 17. Vide Fuldense.

BONIFAGETENSE S. MARIE (Notre-Dame de Bonifay, Vosges) monast. ord. Præm. a Wilhelmo de Bernaco prope Miram Curtem (Mirecourt) fundatum ann. 1015. — Priv. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1507. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1094.

BONIFONTIS S. MARIE (Notre-Dame de Bonnefontaine en Thiérache, diocèse de Reims) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1152 prope Rumiaceum a Nicotao

Rumiaceensi domino. Privil. Alexandri III ann. 1165, CC, 386.

BONIMONTIS (Bonnemont autrement dit Bernon, canton de Vaud, en Suisse) monast. ord. Cisterc. conditum ann. 1151. Privil. Alexandri III ann. 1165, CC, 359. — Walcherius et ejus frater Stephanus hoc mon. exstruxerunt, not., *ibid.* — Epist. Innocentii III ad abbatem de causa episcopi Lausannensis, ann. 1198, CCXIV, 146, 505.

BONIBADII S. MARIE (Sainte-Marie de Bonras, dioc. d'Auxerre) monast. ord. Cisterc. ab Hugone de Tiliaco et monachis Pontiniacensibus exstructum ann. 1119. Privil. Lucii III ann. 1184, CCI, 1272. — Epist. papæ Innocentii III de quadam venditione ann. 1211, CCXVI, 518.

BONONIENSE S. JOANNIS IN MONTE (Saint-Jean du Mont, à Bologne, Etats-Romains) monast. cujus priori scripsit Innocentius III adversus abbat. S. Bartholomæi Ferrariensis ann. 1210, CCXVI, 525.

BONONIENSE S. FELICIS (Saint Félix de Bologne) monast. ord. S. Bened. quod valde illustravit Gratianus monachus, XII s. c. in fine sæculi, CLXXXVII, 9. — Epist. Innocentii III ad abbatem ann. 1209, CCXVI, 84.

BONONIENSE. Vide S. VULMARI tum INTRA MUROS, tum IN MEMORE.

BONONIENSIS PARTHENON a S. Ambrosio conditus IV s. c., XVI, 204.

BONONIENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Bologne) monast. ord. S. August. cui privilegium concessit Honorius II ann. 1129, CLXVI, 1392. — Privil. Alexandri III ann. 1166, CC, 504. — Urbani III, ann. 1187, CCLII, 1500.

BONONIENSE S. PROCULI (Saint-Procul de Bologne) monast. cujus abbatem monuit Innocentius III adversus quosdam hæreticos *Pauperes* dictos ann. 1208, CCXV, 820.

BONONIENSE S. STEPHANI (Sainte-Étienne de Bologne) monast. ad cujus abbatem scripsit Innocentius III ut quosdam hæreticos *Pauperes* dictos compesceret ann. 1206, CCXV, 820, et insuper circa suspensionem episcopi Alexandrini, ann. 1211, CCXVI, 472.

BONONIENSE HOSPITALE (Les frères Porte-Croix de l'Hôpital de Bologne) quorum domum et ordinem probavit Urbanus III ann. 1187, CCLII, 1507.

BONO-SOLATIO (de) B. MARIE (Notre-Dame de Bon-Secours, duché de Lucques, Lombardie) monast. ord. S. Bened. cujus Celestinus II possessiones et jura privilegio confirmavit ann. 1141, CLXXXIX, 810.

BORDELSLEJA (de) (Bordesley, dioc. de Worcester, Angleterre) monast. ord. Cisterc. ab imperatrice Mathilde, Henrici regis filia exstructum ann. 1158. Epist. Innocent. II III ann. 1205, CCXV, 776.

BORNETO (de) S. MARIE (Notre-Dame du Bournet, dioc. d'Angoulême) monast. ord. S. Bened., postea Cisterc., fundatum ann. 1115 a Geraldo de Salis, seu a Domino de Montemorello paulo ante monasterii de Corona ædificationem. Epist. Innocentii III ann. 1202 ad abbatem hujus monast., CCXIV, 1162.

BORNHEIMENSE (Bornhem, Belgique) monast. primum ord. S. August. postea ord. S. Bened. a Weneno Gaudensi castellano fundatum circa ann. 1100 et privilegio Odonis Camerac. episc. confirmatum ann. 1112. Denique factum est prioratus cenobio Afflighem subiectus, CLX, 1158. — Privil. Paschalis II ann. 1104, CLXIII, 129.

BOSCHETTO seu VALLELUCIDA (de). Vide VALLIS LUCENTIS.

BOSCIANI (S.) (San-Bosciano, dioc. de Lodi) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III super electione abbatis S. Petri de Pado ann. 1205, CCXV, 159.

BOSCODUNENSE S. MARIE (Notre-Dame de Boscaudun, dioc. d'Embrun) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 1130. Cujus bona privilegioque confirmavit Alexander III ann. 1176, CC, 1077. — Privileg. Innocentii III ann. 1198, CCXIV, 504, ann. 1204; CCXV, 366. — Epist. ejusd. ann. 1207, *ibid.*, 1180.

BONONIS VILLA (de) S. CRUCIS seu S. MARIE (Sainte-Croix ou Notre-Dame de Bouzonville, dioc. de Metz) monast. ord. S. Bened. ann. 1035 a Juditha Adalberti comitis uxore. Cujus abbas scripsit ad S. Hildegardem circa 1145, CXCVII, 289. — Privil. Alexandri III ann. 1179, CC, 1248.

BOTRANENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Botrano, dioc. de Cosenza, dans le Calabre Ulérieure) monast. cujus compositionem quamdam cum episcopo confirmavit Innocentius III ann. 1204, CCXV, 454. — Privil. ejusd., *ibid.*, 459.

BOYINGARTENPERGENSE. Vide BAUMGARTENSE.

BOXKLENSE (Boxell, dioc. de Cantorbéry) monast. de quo Alexander III Thomæ archiep. mandavit ut decimas monachis persolverant Ecclesie S. Mariæ ann. 1170, CC, 613.

BOZOWIENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Bozowe, en Th. ringe) monast. ord. S. Bened. exstructum ante ann. 1152, quo Eugenius III illud privilegio confirmat, CLXXX, 1531.

BRADIENSE S. GEORGII monast. dioc. Veronensis ejus priori Innocentius III curam commisit reformandi mon. de Vangadicia pravis deditum moribus, ann. 1212, CCXVI, 801.

BRAJACUM (Brou dioc. de Chartres) monast. in pago Carnot. situm, cui præpositus est S. Leobinus a S. Atherio, ann. 533, LXXXVIII, 353.

BRAMENSE S. MARIE seu **EVODII** (Saint-Yvod ou Notre-Dame de Braine, dioc. de Soissons) monast. ord. Præm. conditum, ann. 1150. Privil. Eugenii III, ann. 1157, CLXXX, 1231. — Item Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1578. — Alexandri III, ann. 1172, CC, 753, 754, 755.

BRANTOMENSE (Brantôme) monast. ord. S. Bened. a comite Bosone exstructum in pago Lemovicensi, a Widone vero vicecomite diu violenter impetum x sec., CXLI, 83.

BRÉDA (de) S. Salvatoris (Saint-Sauveur de la Brède, ancien dioc. de Gironne, en Catalogne) monast. ejus abbat delegavit Innocentius III reformationem monasterii S. Cucuatis, ann. 1211, CCXVI, 511.

BREDLINGHAMENSE (Bredlingham, dioc. d'York, Anglet.) monast. ejus abbat curam commisit Innocentius III de reformatione quorundam monast., ann. 1207, CCXV, 1128.

BREMENSE S. ANSCHARII (Saint-Anschaire de Brême, en Saxe) monast. ord. S. August. ejus possessiones privilegio confirmavit Clemens III, ann. 1168, CCIV, 1373.

BREMENSE SS. STEPHANI ET VILLEHARDI (Saint-Etienne de Brême, Basse-Saxe) monast. ord. S. August. ab Alberone archiepisc. Bremensi exstructum ante tempora Alexandri III, ejus exstat privi., ann. 1179, CC, 1238. — Epistola Innocentii pro eisdem canonicis, ann. 1203, CCXVII, 104.

BREMETENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Brême) monast. ord. S. Bened. a S. Henrico II imp. et Adalberto marchione apud Bremetum, ubi reciperebant monachi Novalicenses et suo fugati monasterio intra Saracenorum invasionem. — Privil. Benedicti VIII, ann. 1014, CXXXIX, 1591. — Eugenii III, ann. 1152, CLXXX, 1504.

BREWNOWIENSE S. SALVATORIS SS. BENEDICTI ET BONIFACII (Saint-Sauveur de Brewnow, dioc. de Prague) monast. ord. S. Bened. ab Adelberto Pragensi episc. fundatum circa ann. 980. — Privil. Joannis papæ XV, ann. 995, CXXXVII, 847.

BRIGANTINUM (Briçonou en Dauphiné) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Udalrico et ejus uxore Bertha, ejus abbas Gebardus privilegium obtinuit ab Innocentio II, ann. 1159, CLXXIX, 418.

BRISACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Brisach, dans la Forêt-Noire en Souabe) monast. ord. S. August. a Brunone Argentina. præposito restauratum, ann. 1123, CLXVI, 239.

BRIVATENSE SS. MARTINI ET JULIANI (Saint-Julien de Briude, Haute-Loire) monast. de quo fit mentio apud Gregorium Turon. circa 510, Augustum abbatem habuit, LXXI, 887, 1104. — Diplom. Ludovici Pii, ann. 823, CIV, 1149. — Factum est capitulum canonicorum ejus bona confirmavit Calixtus II, ann. 1099, CLXIII, 1094. — Epist. Innocentii III de quadam lite cum episc. Claromont., ann. 1213, CCXVI, 875. — Privileg. ejusdem papæ, *ibid.*, 874.

BRIXELLENSE S. GENESII (Saint Genès de Bresello, dans le duché de Modène) monast. ord. S. Bened. de dominio Romanæ Ecclesie, cui Anastasius IV privi. concessit, ann. 1153, CLXXXVIII, 1004.

BRIXIENSE S. EUPHEMIE (Sainte-Euphémie de Brescia, en Lombardie) monast. ord. S. Bened. a Landulpho Brixiani episc. fundatum paulo ante Calixti II tempora, qui illud ornavit privilegiis, ann. 1123, CLXIII, 1262.

BRIXIENSE SS. FAUSTINI ET JOVITÆ (Saint-Faustin, dans l'un des faubourgs de Brescia, États de Venise) monast. ord. S. Bened. a S. Ramberto episc. fundatum, paulo ante ann. 1152 quo illud privilegio confirmavit Innocentius III papa, CLXXIX, 154. — Epist. Innocentii III pro parthenone S. Petri de Ripa, ann. 1205, CCXV, 612.

BRIXIENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Brescia) mon.

ord. S. August. sub Honorio II papa fundatum. Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1566. — Alexandri III, ann. 1175, CC, 1132.

BRIXIENSIS S. SALVATORIS et **S. JULIE** (religieuses de Saint-Sauveur de Brescia) regius parthenon ejus jura et possessiones simul et quendam commutationem cum Nonantulano abbate confirmavit Ludovicus Pius, ann. 814, CIV, 1907. — Privil. Nicolai II, ann. 1060, CXI, (II, 1341, 1343. — Item Alexandri II, ann. 1063, CXLVI, 149. — Paschalis II privi., ann. 1106, CLXIII, 189. — Calixti II, ann. 1125, *ibid.*, 1283. — Innocentii II, ann. 1132, CLXXIX, 156. — Eugenii II, ann. 1148, CLXXX, 1363. — Lucii II, ann. 1184, CC, 1269.

BRIXIENSIS SS. MICHAELIS ET PETRI (religieuses de Saint-Michel de Brescia) parthenon ab illustri Austregina conditus, ejus Ansilperga abbatissa fuit, in. 758, LXXVII, 1368. — Charta Jobiani subdiaconi pro eodem parthenone, *ibid.*, 1539. — Item Valerianus de Leodoldi, *ibid.*, 1599.

BROBURGENSE. Vide **BURBURGENSE**.

BROCIARIESE. Vide **STAMPENSE PARTHENON**.

BROLIO (de) S. STEPHANI (Saint-Etienne de Brolio, dans le Milanais) monast. ord. S. August. cu Innocentius quendam commendat ut recipiatur, ann. 1199, CCXIV, 835; CCXV, 190.

BROMHOLMENSIS prioratus (prieuré de Bromholm, près d'Aire, en Ecosse) monast. ord. S. Bened. per Coelestinum III exemit a ditioe monasterii Erensi, ann. 1194, CCVI, 1031.

BROMIADENSE SS. PETRI LAURENTII ET COLIBANI (Saint Pierre de Bormio, au pays des Grisons, en Engadine) monast. ordinis S. Benedicti ejus bona confirmavit S. Henricus II imperator, ann. 1014, CC, 514.

BRONIENSE S. MARIE seu S. GIRARDI (Saint-Gerard de Brogne, dioc. de Namur) monast. in comitatu Namensis, ab abbate Gerardo fundatum, ann. 931. — Privil. Stephani VII, CXXXII, 1053.

BRUFENINGENSE. Vide **PROFENINGENSE**.

BRUGENSE S. DONATIANI (Saint-Donatien de Bruges, Belgique) monast. ord. S. August. ejus Paschalis I papa bona et possessiones confirmavit, ann. 1110, CLXI, 279. — Gualbertus canonicus floruit, ann. 1127, CLXII, 873. — Priv. Eugenii III, ann. 1146, CLXX, 118. — Alexandri III, ann. 1173, CC, 913, 1144. — Coelestinus III de testamento Margarete Flandrensis comitisse, ann. 1193, CCVI, 1069.

BRUGENSE S. ANDRÆ (Saint André les Bruges) monast. ord. S. Bened. a Roberto Friso et ejus uxor Clementia exstructum, ann. 1098, CLXVI, 896, 891. — Baldrici episc. Noviom. priv., ann. 1105 pro eodem *ibid.* — Thangmari nobilis viri donationes, 893.

BRUGENSIS S. MARIE collegiata ecclesia (Eglise collégiale de Notre-Dame de Bruges) a Balderico episc. Noviomensi fundata sub papa Paschali II. Privil. Lucii III, ann. 1184, CCI, 1252.

BRUNDUSINUM S. ANDRÆ (Saint-André de Brindisi, Naples). Abbatem hujus monast. sicut et archiepiscopum reprehendit Innocentius III ob rebellionem et proditorum crimen, ann. 1203, CCXV, 209.

BRUNDUSINUM S. MARÆ DE PARVO PONTE (Sainte-Marie du Petit-Pont, de Brindisi, Naples) monast. cui confirmavit Innocentius III donationem eidem eadem a nobili viro de S. Audomaro, ann. 1212, CCXII, 591.

BRUNETESHUSENSIS in Saxia parthenon a deo Saxonicis Luitolfo et Oda conjuge sua exstructa cum assensu Althifridi Gaudersheimensis episc. CII, 1175.

BRUNSWICENSIS S. EGIDII (Saint Gilles de Brunswick) monast. ord. S. Bened. fundatum, ann. 1113 a marchionissa Gertrude Henrici comitis de Northheim vidua. Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 645.

BRUNWILLARENSE (Brunwillers, près de Colmar) monast. ord. S. Bened. ab Hermanno Colonienensi archiepisc. et ejus sorore Richeza quondam Polonie regina a proprio prædio exstructum et ab Henrico III imp. prius ornatum, ann. 1051, CLI, 1111, 1115. — Wolphradus abbas floruit circa ann. 1091, CLIV, 403.

BUCCA-LEONIS (DE) S. MICHAELIS HOSPITALIS Vide **CONSTANTINOPOLIT.**

BRUXELLENSE S. MICHAELIS ET GUDULE (Saint-Michel de Bruxelles) collegium canonicorum ejus possessiones privilegio confirmavit Alexander III, ann. 1178, CC, 1189.

BUCHAVIENSIS, BUCHOVIENSIS et **BUCHANGENSIS** (Buchau, en Souabe) parthenon juxta lacum Feder-

la dextera Deauubi situm. Diploma Ludovici Pii, ann. 818, CIV, 1093, 1106. — Epist. Innocentii III de electione abbatis, ann. 1212, CCXVI, 803.

BUCLIENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Bucilly, Aisne) monast. ord. S. Bened. a comitissa Hersindi seu Gertudi, Ebberti comitis uxore exstructum, ann. 950. Sanctimonialibus primis traditum est, postea ad monachos S. Martini de Campis transitu in sæc. Priv. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1568.

BULIENSE S. MARIE (Notre-Dame du Beuil, dioc. de Limoges) monast. ord. Cisterc., exstructum ann. 1123, Innocentii III epist. ad abbat., ann. 1206, CCXV, 928.

BULLONIENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Bouillon) monasterium a Godefrido Barbatu Lotharingensi duce fundatum ante ann. 1070, quo mortuus ille Viriduni sepultus est. — Privilegium Godefridi Loth. ducis postea Hierosolymorum regis quo illud m. copiosius dotat, ann. 1094, CIV, 594.

BUNNENSE (Bonn ou Bune, diocèse de Cologne) monast. ord. S. August. exstructum ante ann. 1151, quo Innocentius III ejusdem bonae atque privilegia confirmavit, CLXXIX, 83, 222, 495.

BURBURGENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Bourbourg, Nord) parthenon a Clementia Burgundensi et Flandria comitissa exstructus ann. 1099. — Calixti II privil., ann. 1119, CLXIII, 1127; Alexandri III, ann. 1165, CC, 227, 537, 639, 1005.

BURDIGALENSE S. CRUCIS (Sainte-Croix de Bordeaux) monast. ord. S. Bened. a Chiodovæo II rege exstructum, ann. 650. Urbanus II papa jura et possessiones hujus monast. confirmavit rogante Amato Burdigal. archiepisc., ann. 1099, CLI, 515. — Diploma Anati archiepisc., ann. 1099, CLV, 1647. — Privil. Calixti II super ecclesia S. Macarii quam huic asserit monast., ann. 1123, CLXIII, 1276. — Privilegium Alexandri III, ann. 1165, CC, 341. — Sententia Henrici cardinalis olim Clarav. abb. adversus abbatem S. Severi in gratiam abbat. S. Crucis, ann. 1188, CCIV, 241.

BURDIGALENSE S. SEVERINI (Saint-Seurin de Bordeaux) monast. ord. S. Bened. super Garumnam exstructum. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 984; Iohanni imp., ann. 828, *ibid.*, 1171.

BURENSE (Buren, dans le canton de Berne, Suisse) monast. ord. S. Bened. ab imperiali jure pendens. — Epist. Innocentii II ad episc. Augustensem ne illud molesteret, ann. 1157, CLXXI, 236. (Forte idem atque Buronense ut infra).

BURGO ACHARDI (DE) S. LAUDII (Saint-Lô de Bourg-Achard, Eure) prioratus ord. S. August. ejus bona privilegia tunc Alexander III, ann. 1180, CC, 1315.

BURGO MEDIO (DE) S. MARIE. *Vide Euxensæ.*

BURGULIENSE seu BURGIDOLENSE SS. TRINITATIS ET S. PETRI (Bourguell en Vallée, Indre-et-Loire) monast. ab Emma seu Emmeline Piclavensi comitissa et filio ejus Guillelmo Aquitania duce hortatu Gausberti abbatis fundatum, cum privilegio Silvestri II, ann. 1003, CXXXIX, 283; CXLI, 824; CLVI, 1235. — Urbani II privil., ann. 1095, CLI, 570. — Baldricus ex abbate fit Doensis archiepisc., ann. 1114, CLXVI, 1049. — Epist. conventus ad Sugium et Sugerii ad episc. Andegav., CLXXVI, 1549, 1550. — Epist. et privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 162, 270. Norma vivendi ab eodem traditur, ann. 1207, CCXV, 1111, 1115, 1121, 1459, 1460.

BURIO (DE) (Burjo, dans le diocèse de Braga, Portugal) monast. ad ejus abbatem scripsit Innocentius III de causa Hospitaliorum cum Ecclesia S. Christianæ de Longos, ann. 1198, CCXIV, 162, 704.

BURONENSE S. MARIE (Sainte-Marie ou Saint-Martin de Buron, diocèse de Constance) monast. ord. S. August. a nobili viro Peregrino exstructum in proprio fundo, ann. 1097, in dioc. Constantiensi super ripam Danubii. Privil. Urbani II, CLI, 498. — Priv. Innoc. II, ann. 1131, CLXXIX, 82. Ejusdem papæ epist. 650. Eugenii III, ann. 1146, CLXXI, 1107, 1112; Adriani IV, ann. 1154, CLXXVIII, 1405.

BURTHONENSE (Burton, dans le comté de Stafford, Angleterre) monast. ord. S. Bened. fundatum xi sæc. a Wulfrico Spot aulico Ethelredi regis. — Privil. Lucii III, ann. 1183, CCL, 1566.

BUSBRUNNENSE monast. ejus abbas Fabigaudus celebri adfuit conventui Attinacensi Pippino celebrato, ann. 765. Cujus situm assignare non potuimus, ICVI, 1516.

BUSIACENSE (Boussa ou Bouessay, Mayenne) monast. ord. S. Bened. a Legesilio sacerdote fundatum sub Chlotarii regno in pago Cenomaniensi, Hadoindo tunc episc. chart. LXXX, 458. — Charta Chlotarii, 458.

BUTTENBURGENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas de

Buttenburch, dans la Flandre Allemande) monast. ord. S. August. ejus Calixtus II possessiones et privilegia confirmavit, petente Joanne Maurinensi episc., ann. 1124, CLXIII, 1334.

BUXARIIS (DE) (Buxières, ancien diocèse d'Angers ou du Mans) monast. ord. S. Bened. — Diplom. Ludovici Pii imp., ann. 837.

BUXERIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Bussières, diocèse de Dijon, Côte-d'Or) monast. ord. Cisterc. a Garnerio de Sombernone conditum, ann. 1151, apud Auxerolam. Charta Gautheri Sombernonsis domini, ann. 1188, CLXXV, 1431. — Donatio Girardi II Broz., *ibid.*, 1422. — Item Hervel et Galtieri de Sombern. 1434, 1427. — Charta Blanchæ de Sombernone, 1427; Guillelmi de Monte Acuto, 1428; Alexandri de Monte Acuto, 1429. — Episc. Innocentii III de re hereditaria, ann. 1198, CCXIV, 210.

BUXERIENSIS S. MARIE (Religieuses Sainte-Marie de Bussières) parthenon a Gauslino Tulleusi episc. fundatus, cui immunitates concessit Stephanus VIII papa, ann. 941, CXXIII, 1090. — Pibonis Tull. episc. charta, ann. 1073, CLVII, 421.

BUZANGIA (DE). *Vide Rozowienze.*

CABILONENSE S. MARCELLI. *Vide Marcelli.*

CABILONENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Châlons-sur-Saône) monast. ord. S. Bened. fundatum ante finem vi sæc. a Flavio regis Guntramni referendario, postea episcopo, et ix sæc. restauratum ab episc. Girboldo. — Privil. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 590.

CABILONENSE NOVUM-MONASTERIUM (Le Mod-tier-Neuf à Châlons-sur-Saône) monast. ord. S. August. quod videntur construxisse canonici olim sæcul. tunc regulam professi sub abbate Alberico, ann. 1100. — Privil. Paschalis II papæ, CLXIII, 47. — Adriani decret. de restitutione ejusdem ecclesiæ Trinoricensi monast. faciendi ann. 1154, CLXXXVIII, 1402.

CABILONENSE XENODOCHUM (Couvent des Frères hospitaliers de Châlons) a pio abbate Desiderato exstructum, circa 570, sub S. Agricolæ episc., LXXXI, 693.

CABLASIO (DE) S. MAURICII. *Vide Agounense.*

CADOMENSE S. STEPHANI (Saint-Étienne de Caen) monast. ord. S. Bened. recens fundatum a Willelmo Conq. et abbati Lanfranco commissum, quodque sub sua tutela assumpsit Alexander II papa, ann. 1063; ejusdem papæ privil., ann. 1068, CLXVI, 1539. — Charta Willelmi Conq., CLXIX, 1563; Ch. Baroam, 1567. — Privil. Paschalis II papæ, ann. 1102, CLXIII, 86.

CADOMENSIS S. THOMÆ HOSPITALIS. *Vide Porta Mileri.*

CADUNIENSE (Cadouin, dans l'ancien dioc. de Sarlat) monast. ord. Cisterc. instructum a Gerardo de Salis episc. circa 1115. — Charta qua locum concessit B. Robertus de Arbrissello, CLXII, 1088. (*Vide Petragicenses canonici.*) — Adriani IV decretum de quadam transactione cum monast. Bonarum Vallium, ann. 1158, CLXXXVIII, 1590.

CADURCENSIS S. STEPHANI CANONIA (Saint-Étienne de Cahors) temporibus Urbani II papæ instituta, ejus idem bona confirmavit privilegio, ann. 1095, CLI, 423. — Bulla Calixti II, ann. 1119, CLXIII, 1115.

CÆSARAUGUSTANUM S. MARIE (Sainte-Marie de Saragosse, Espagne) monast. ord. S. August. a Bernardo episc. exstructum et ab Innocentio privilegio confirmatum ann. 1141, CLXXIX, 563.

CÆSARAUGUSTANUM S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Saragosse) monast. ord. S. Bened. exstructum a rege Alphonso Aragonensi IV. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1232.

CAGIA (DE). *Vide Crispini et Marie.*

CAINONENSE (Chinon en Touraine) monast. ord. S. Bened. a Beato abbate Maximo fundatum et gubernatum, in Turonensi pago, anno 400, LXXI, 816, 817 not.

CAIRATHENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Calrate en Lombardie) parthenon ab illustri femina Manegundi fundatum super Ticinum, ejus testam. ann. 708, LXXVII, 1597.

CALANENSE (Calane en Pouille, Naples) monast. ejus superioritas disputata fuit a fratribus de Monte-Sacro. — Epist. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 401.

CALARITANUM S. SATURNINI (Saint-Saturnia de Cagliari en Sardaigne) monast. ord. S. Bened. ejus bona et privilegia confirmantur ann. 1120, CLXIII, 1178.

CALATRAVA (de) (Calatrave en Espagne) ordo militaris in Hispania institutus ejus possessiones et privilegia confirmavit Urbanus III ann. 1187, CCLII, 1548. — Privil. Innocentii III ann. 1190, CCXIV, 590; ejusdem epist. ann. 1205, CCXV, 666.

CALAVENNENSE SS. PETRI et VITI (Saint-Pierre

de Calavena, dans le dioc. de Verone) monast. ord. S. Bened. cui petente Simonis abbate, privil. concessit Lucius III ann. 1185, CCI 1537.

CAIDENBORNENSE. *Vide KALTENBORNENSE.*

CALENSIS S. MARIE (Chelles, Seine-et-Oise) parthenon, illustris abbatia super Matronam quatuor leucis a Parisiis distans a S. Bathilde regina Chlodovici II uxore fundata circa 680, LXXI, 663, LXXXVII, 669.

CALETRICI (S.). *Vide ANSULANA.*

CALMILIACENSE. *Vide S. THEOTOPRI.*

CALMOSIACENSE S. SALVATORIS (Chamouzey ou Chamouziy, anc. dioc. de Saint-Dié) monast. ord. S. August. in veteri dioc. S. Adeodati, in Vosago ab illustri Theodorico et ejus conjuge Hadwigi exstructum, circa ann. 1099, cujus Seherus primus abbas fuit, 1118, CLXII, 1119. — Hujus monast. historia, *ibid.* — Donationes factae huic monast. 1142. — Rescriptum Paschalis II, CLXIII, 51, 72 : privil. ejusdem, 554, 264. — Epist. Pibonis episc. ad Paschalem II, CLXIII, 447. — Seheri abb. epistola ad Paschalem II, 456, 458.

CALVENSE (Calve ou Calbe dans le Holstein, ancien dioc. de Lunden) monast. ord. S. Bened. quod a priori loco Wunga dicto translatus est a Wolmaro Danorum rege et Kskilo archiep. Lundensi. — Privil. Alexandri III ann. 1189, CC, 612, 651.

CALVIMONTIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Chamouit-la-Piscine, dioc. de Reims) monast. ord. Præmonst. a Reginaldo de Rosta exstructum ann. 1140. — Privil. Eugenii III ann. 1147, CLXXX, 1320. — Decretum Adriani IV quo interdicti ne bona Ecclesiarum vendant, ann. 1157, CLXXXVIII, 1535.

CAMALDULENSE S. PETRI DE PETRA PERTUSA (Camalduli, præd. Arezzo en Toscane) monast. et congregatio a S. Romualdo institutum circa 1040, de quo fusa disseritur CXLIV, 27 et sequ. — B. Petrus Damianus S. Romualdi discipulus, *ibid.*, 50. — Avellanitarum et Camaldulesium alitibus, *ibid.*, 87. — Vita S. Romualdi auctore S. Damiano, CXLIV, 935. — Hujus ordinis approbatio ab Alexandro II, ann. 1072, CXLVI, 1573. — Privil. Gregorii VII papæ, ann. 1074, CXLVIII, 646. — Paschalis II, ann. 1105, CLXIII, 152, 350. — Honorii II, ann. 1123, CLXVI, 1225. — Innocentii II, ann. 1136, CLXXIX, 272. — Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1187, 1573, 1604. — Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1596, 1521, 4576. — Alexandri III, ann. 1176, CC, 1045, 1064. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1265. — Clementis III, ann. 1187, CCIV, 1275. — Celestini III, ann. 1191, CCVI, 885, 985. — Epist. et priv. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 516, 1175; CCXVI, 787, 908.

CAMBUSCHINENSE (Cambuschinel, du diocèse de Saint-Audré, en Irlande) monast. cujus bona et privilegia confirmavit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1154, 1583.

CAMBONENSE (Chambon, dioc. de Limoges) monast. ord. S. Bened. in pago Lemovic. situm, pro cujus tuitione Americus quidam pseudomonachus S. Marialis conobii arma sumpsit, et castellum impugnavit a sac., CXLI, 45.

CAMERACENSE S. AUBERTI (Saint-Aubert de Cambray) monast. ab episc. Auberto fundatum et a Dagoberto rege dotatum, ann. 637, LXXX, 564. — Canonici regulares eo introduxit S. Liebertus episc. ann. 1078, (CXIV, 1447; CXI, 128. — Privil. Paschalis II, ann. 1105, CLXIII, 110. — Innocentii II, ann. 1136, CLXXXIX, 280. — Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1521. — Innocentii III epist. ad abb. hujus monast., ann. 1198, CCXIV, 159, 141; ann. 1206, CCXV, 1022, 1105, 1175, 1549; ann. 1211, CCXVI, 405.

CAMERACENSE S. SEPULCRI (Saint-Sépulchre de Cambray) monast. a S. Lieberto episc. fundatum intra urbis moenia, ann. 1064, CXLVI, 1447. — Epist. Alexandri III de abbate hujus monast. ann. 1166-1169; CC, 515, 516, 619.

CAMERACENSE S. PRÆJECTI (Saint-Prix près de Saint-Quentin, Oise) monast. ord. S. Bened. exstructum circa ann. 800 ab Alberto Veromandensi comite : de eo mentio fit, CLIX, 124.

CAMERACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Cambray) m. ord. S. August. cujus mentio fit CLXIX, 135.

CAMERACENSE S. GANGERICI (Saint-Géry, près de Cambray) monast. ord. S. August. a S. Gangerico Camerac. episc. exstructum ann. 600, cujus S. Laudo primus fuit abbas, CXLIX, 124. — Epist. Alexandri III ad abbat. hujus monast., ann. 1166-1169, CC, 516, 619.

CAMERACENSE S. PETRI seu GISELNI (Saint-Ghislain en Hainaut) monast. ord. S. Bened., cui multa concessa don a ann. 691; cf. charta, LXXXVIII, 1234; CXI, 140. — Possessiones ejus et privilegia confirmavit S. Henricus II imp. ann. 1018, CXI, 541. — Odonis

episc. charta ann. 1172, CC, 785, 1088. — Lucii III, ann. 1183, CCI, 1192, 1353. — Urbani III, ann. 1187, CCII, 1502. — Celestini III, ann. 1191, CCVI, 887. — Epist. Innocentii III ad abbat. pro monast. S. Vedasti, ann. 1198, CCXIV, 159, 141.

CAMERACENSE. *Vide DUNEGENSE, HAMMERENSE, ASPRENSE, DOACENSE, LENENSE, LUCAVIENSE, DE MARACULO HAMALGENSE, MADUENENSE, BARALENSE, VILLA SANCTIS, etc.*

CAMPILLIS (de). *Vide LEODGAR.*

CAMPENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Campen, dioc. de Cologne) monast. ord. Cist. juxta Rhymsbergum exstructum a Frederico Colontensi archiepisc. ann. 1122. — Privil. Innocentii II ann. 1159, CLXXXIX, 441.

CAMPESSENSIS (Campesse, comté de Suffolk, Anglet.) parthenon ord. S. Ben. exstructum ann. 1199 a Theobaldo de Malwinc, in gratiam sororum ejus Joanne et Agnetia. — Privil. Innocentii III, ann. 1209, CCXVI, 153.

CAMPIDONENSE (Kempen, dans le Haut Daoube, Bavière) monast. ord. S. Bened. pro quo abbas Tatto immunitates et privilegia obtinuit ab imperat. Ludovico Pio, ann. 834, CIV, 1248. — Concambium operatur cum Wanningo comite. ann. 838, CIV, 1500, 1504. — Chart. Uldarici Augustani episc. ann. 973, CCXXV, 999. — Campidonens. abbas epist. ad Hildegardem, CXCII, 206.

CAMPIS (de) S. MARTINI. *Vide MARTINI.*

CAMPO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Camp ou Campia, dioc. de Cologne) monast. ord. Cisterciens., alias dictum Vetus Campus (Vieux-Champ) ann. 1122 exstructum. — Privil. Innocentii III ann. 1198, CCXVII, 16.

CAMPO ROTUNDO (de) S. PETRI. *Vide BAZILONENSE.*

CAMPO MARTIO (de) S. MARIE. (Sainte-Marie du Champ de-Mars dans la Campagne de Rome) parthenon cui privilegium concessit Urbanus III, ann. 1187, CCII, 1469.

CANAWELLA (de) S. ÆGIDII (Saint-Gilles de Canawell, en Anglet.) monast. ord. S. Bened. cujus Eugenius III bona confirmavit et sub sua protectione suscepit, ann. 1148, CLXXX, 1536.

CAMBIDOBRENSE (Combronde en Auvergne) monast. apud Arvernos in quo S. Quintianus demoniacum liberavi (sac. vi, LXXI, 1023).

CANCELLATENSE S. MARIE (Notre-Dame de la Chancelade, dioc. de Périgueux) monast. ord. S. August. fundatum ann. 1135 a piis eremitis Fulconis abbatis Celles Fruii discipulis. — Epistola Innocentii III ad abb., ann. 1205, CCXV, 276.

CANGONENSE S. MARTINI (Saint-Martin du Casigon, dioc. de Perpignan) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1001 a Wilfredo, Cerdaniæ comite, qui et ipse monachus factus est. — Privil. Alexandri III ann. 1163, CC, 556. — Ab eodem papa excommunicatur abbas ann. 1176, CC, 1641. — Epist. Innocentii III, ann. 1212, CCXVI, 609.

CANNETO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Caneto, dioc. de Mantoue, Italie) monast. ord. S. Bened. ejus bona atque privilegia confirmavit Innocentius III ann. 1199, CCXIV, 650.

CANTAVENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Cantaben, en Espagne) monast. ord. Cisterc. cui Eugenius III prædii ejusdem assensu possessionem ann. 1153, CLXXI, 1587.

CANTOBONENSE seu CATABENNENSE (Chantoia, dioc. de Clermont) monast. in agro Claromontano situm, in quo S. Urbicus episcopus sepultus est, circa ann. 580, LXXI, 181.

CANTUARIENSE S. AUGUSTINI (Saint-Augustin ou Saint-Pierre et Saint-Paul de Cantorbéry) celebre monast. a S. Æthelberto et S. Augustino, Dorobernensi episc., fundatum in honorem SS. Petri et Pauli, ann. 601, LXXX, 95. — Privil. S. Adeodati papæ, ann. 675, LXXXVII, 1143. — Hujus monast. titulus et nomen in S. Augustini mutantur, LCV, 74 not. — B. Petrus primus abbas in Galliam legatus missus est, *ibid.* — Privil. Æthelredi regis 979-1016, CII, 1170. — Canuti I de translatione corporis S. Milredæ virgin. ann. 1018, *ibid.*, 1163. — Goseelinus monachus floruit circa ann. 1100, CLV, 9. — Eadmerus item mon. floruit ann. 1121, CLIX, 342. — Epistola ad Paschalem II papam ann. 1109, CLXIII, 462. — Canuti II priv. ann. 1120, *ibid.*, 1191. — Innocentii priv. ann. 1159, CLXXIX, 497, 553, 555. — Lucii II, ann. 1144, *ibid.*, 925, 926. — Eugenii III, ann. 1149, CLXXI, 1582, 1591, 1559. — Adrian IV ad Silvestrum abb., ann. 1156, CLXXXVIII, 1445, 1490, 1491. — Alexandri II epist. de Clerembaldo abbate electo, ann. 1165, CV, 38, 591, 1037, 1090, 1167, 1168, 1228, 1229. — Lu. II III, ann. 1181, CCI, 1090, 1091. — Epist. Urbani III, ann. 1187, CCII, 1499, 1511, 1527. — Clementis III, epist. ann. 1188, CCIV, 1401. — Epist. Celestini III, ann. 1191, CCI, 875, 878, 881, 901, 1025, 1026. — Epist. et priv. Innocentii III, ann. 1205, 1026. — Epist. et priv. Innocentii III, ann. 1205, 1026.

ventii III, ann. 1198, CCXIV, 416, 1101, 1185; ann. 1205, CCXV, 729, 734, 831, 1043, 1048.

CANTUMERULÆ S. SERENI (Chantemerle, Marne) monast. ord. S. August. fundatum ann. 1135 a comitibus de Campana — Privil. Alexandri III, ann. 1165, C, 351.

CANUSINUM (Canuse en Pouille) monast. ord. S. Bened. quod illustravit ann. 1150 Donnizo monachus, a citr Vitz S. Mathildis, CLXVI, 1359. — Privil. Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1498.

CAPEIENSE S. MEDARDI (Saint-Médard de Cappy, dans les environs de Péronne, dioc. d'Amiens) monast. ord. S. Bened. a Petro Capeiensi milite et Rodulfo Viromaniensi comite conditus. — Lucii III privil. ann. 1184, CII, 1253.

CAPELLENSE (Capelle, dans l'anc. dioc. de Trèves, près de Coblenz) monast. ord. Præmonst. cujus bona juraque confirmavit privilegio Celestini III, ann. 1197, CCVI, 1198.

CAPELLENSE seu DE CAPELLA AD BLANCAS S. MARIE (Notre-Dame de la Capelle, près Calais, anc. dioc. de Boulog.) monast. ord. S. Bened. a B. Ida comitissa exstructum ann. 1090, CLV, 484. — Privileg. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1214.

CAPPANULENSIS SS. MARTINI ET QUIRIACI (Saint-Martin de Capanello, dioc. de Luques) abbatia a quodam sacerdote conjugato fundata et a Talesperiano Lucensi episc. confirmata, ann. 725, LXXXVII, 1370.

CAPPENBERGENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Cappeberg, dioc. de Munster) monast. ord. Præmonstrat. a Godofrido comite Capenbergensi fundatum, ann. 1112. — Honorii II papæ privil., ann. 1126, CLXVI, 1251. — Hermannus ex Judæo Christianus canonicus Præmonstrat. factus, ann. 1135, CLXX, 803. — De eo mentio fit, *ibid.*, 1505. — Privil. Eugenii III, ann. 1115, CLXXX, 1041, 1518. — Celestini III, ann. 1197, CCVI, 1205. — Epist. Innocentii III ad abbatem, de præpositura Ecclesiæ Coloniensis, ann. 1207, CCXV, 36.

CAPUANUS S. MARIE (Sainte-Marie de Capoue) parthenon exstructus ante ann. 1120, quo Calixtus II papa ad Alpheradam abbatiss. scripsit ut dicat quare ecclesiæ S. Mariæ Cinghii monast. Casinensi restituit, CLXIII, 1189. — Eadem abbatissa a Calisto papa excommunicatur, ann. 1122, *ibid.*, 1249.

CARACETO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Caraceto, anc. dioc. d'Astorga, en Espagne) monast. primum ord. S. Bened. fundatum a Bermundo II Legionensi rege, ann. 990. Regulam Cisterciensem suscepit, ann. 1203, sub Innocentio III, CCXV, 189.

CARADIGUA (de) (Certain couvent de Bénédictins à Burgos en Espagne) prioratus quem reformandum dedit Cluniacensi monasterio Lucius II, ann. 1144, CLXXX, 928.

CARA INSULA (de). *Vide OMNEVA.*

CARALITANUM et *metus* CALARITANUM S. SATURNINI (Cagliari en Sardaigne) monast. cujus bona, privilegiaque confirmavit Calixtus II, ann. 1120, CLXIII, 1148.

CARALITANUM et CALARITANUM (Cagliari) monast. puellarum a Theodosia religiosissima femina conditum temporibus S. Gregorii Magni, LXXVII, 681, 721.

CARMAGNENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Carmagnoles, en Piémont) parthenon temporibus Callixti V exstructus, quem Adrianus IV episc. Astensi contulit, ann. 1157, CLXXVIII, 1491.

CARANNI (S.) (Saint-Chéron-lès-Chartres, hors la ville) monast. S. August. fundatum ann. 599 in S. Caranni mart. honorem. — Privil. Eugenii III, ann. 1151, CLXXX, 1463.

CARCADI (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Carcadi, dioc. de Coimbre, en Portugal) monast. ad cujus priorem simul et ad decanum Ulsbounensem scripsit Innocentius III de controverſia inter Conimbrien. episc. et monachos S. Crucis, ann. 1198, CCXIV, 502.

CARASSONNENSE S. HILARII (Saint-Hilaire de Carassonne) monast. ord. S. Bened. cujus bona et privilegia confirmavit Ludovicus Pius ann. 815 juxta postulationem Monnelli abbatis, CIV, 1057. — Privil. Benedicti VII, ann. 982, CXXXVII, 544. — Item Benedicti XIII, ann. 1024, CXXXIX, 1633.

CARCERE (de) S. MARIE. *Vide MARIE.*

CARDONENSE S. CASTORIS (Saint-Castor de Carlon en Saxe) monast. ord. S. August. cujus Urbanus III papa jura et possessiones confirmavit ann. 1196, CCL, 1457.

CARIACENSE (Saint-Céré, Lot) monasterium quod Amelios Aurilegiensis (Aurillac) abbas concessit Hugoni Cluniac. abb. ut in meliorem statum restitueret, circa ann. 1080, CLIX, 942.

CARICAMPENSE S. MARIE (Notre-Dame de Chercamp, dioc. d'Arras) monast. ord. Cisterciens. proce-

Headinum, exstructum ann. 1137 ab Hugone de Faino Sancti Pauli comite et ejus uxore Beatrice. — Epistol. Alexandri III pro eo monast., ann. 1170, CC, 679.

CARILEFI (S.). *Vide ANISOLINUM.*

CARILOCI, idem atque Caroli Locci seu Caroli Castrense monast.

CARINTHIA (in). *Vide S. PAULI.*

CARISIENSE S. CASSIANI (Saint-Cassien de Carisio, en Toscane) monast. ord. Camald. cujus possessiones et privilegia confirmavit Lucius III papa, ann. 1182, CCI, 1121. — Priv. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1285.

CARITATE (de). *Vide S. MARIE.*

CARMENSIS (Charnes, dioc. de Soissons) parthenon ord. Fontis Ebraldi, de quo mentionem facit Herbertus Turrium Sardinie archiepisc. *xii* sæc., CLXXXV, 1553.

CARNOTENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Chartres) celebre monast. ord. S. Bened. ab initio monarchie exstructum in suburbio Carnotensi; sed, cum floreret, *xi* sæc. tota regio vastata est a Northmannis et monast. a fundamentis eversum a monachis supervivis reedificatum adversus avaritiam cujusdam Ellæ episc. obstiterat nequivit. Tandem venit episcopus Agano qui in pristino statu monast. hoc restituerat curavit ann. 1030. — Charta Hildegardis et Richardi III; item, Ragenardi, Gauzardi, etc., CXLI, 369 et seqq. — Paulus monach. hujus monast. initia et chartularium descripsit ad ann. 1100, CLV, 175, 179. — Epist. Ivonis episc. ad Paschalem II pro S. Petri cenobio, CLXII, 287. — Privil. Paschalis II, CLXIII, 185. — Honorii II papæ, ann. 1127, CLXVI, 1273. — Diploma Mathæi Alban. episc. et card. da abbatibus Udonis confirmatione, ann. 1128, CLXVIII, 1264. — Privil. Alexandri III, ann. 1181, CC, 291, 339, 353, 363. — Epist. et privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 461; CCXVII, 160, 221.

CARNOTENSE S. JOANNIS IN VALLE (Saint-Jean de Chartres-en-Vallée) monast. ord. S. Augustini a B. Ivone institutum qui in prædictum monast. monachos introduxit et monast. S. Quintini æreſcitos, ann. 1099. — Privileg. Paschalis II papæ, CLXIII, 104, 209. — Eugenii III, ann. 1151, CLXXX, 1462. — Privil. Innocentii III, ann. 1216, CCXVII, 281.

CAROLI CASTRENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Charlieu, dioc. de Mâcon) monast. ord. S. B. a Roberto Valentiniensi episc. exstructum ann. 876, de quo mentio fit in Vita Petri Ven., ann. 1145, CLXXXIX, 26. — Lucii III privil., ann. 1182, CCI, 1118. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1198, CCXIV, 200.

CAROLILOCI S. MARIE (Notre-Dame de Charlis, anc. dioc. de Senlis) monast. ord. Cisterc. fundatum circa ann. 1136. Prioratus ille transit ad monast. Viteliac. ad Pontinnac. — Charta Guntheri abb. quo sese obligat erga canonicos S. Marie Paris., ann. 1114, CCX, 907. — Epist. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1260; ann. 1210, CLXVI, 198.

CAROLILOCI S. MARIE (Sainte-Marie de Charlieu, dioc. de Mâcon) parthenon a Beatrice Cabilon. comitissa exstructus, cujus abbatissa Petronellæ privil. concessit Adrianus IV, ann. 1157, CLXXXVII, 1501. — Lucius III, ann. 1182, CCI, 1118.

CARPENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Carpi, dans le duché de Modène) monast. ord. S. August. ab Astolpho Longobardorum rege exstructum ann. 750. — Privil. Callixti II, ann. 1123, CLXIII, 1265.

CARRACETO seu CARRAZETO (de) S. SALVATORIS (Salat-Sauveur de Carrazeto, anc. dioc. d'Astorga, Espagne) monast. ord. S. Bened. quod fundavit Bermundus II Legionensis rex ann. 990. Postea sub abbate Florentino regulam suscepit Cisterc., circa ann. 1190 et B. Marie consecratum. — Privil. Innocentii II, ann. 1159, CLXXXI, 429. — Privil. Innocentii III de ejusdem monast. unionem cum Cisterc., ann. 1205, CCXV, 189. — De quadam concessione a rege Hispaniarum facta, ann. 1210, CLXVI, 515.

CARRARIENSE (Carrare, dioc. de Padoue) monast. — Epist. Innocentii III ad abbat. hujus monast. de reſcripto obreptitio, ann. 1215, CCXVI, 836.

CARROFENSE (Carrou ou Charron, dioc. d'Arras) monast. cui privilegium concessit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1264. — Confirmatio privilegiorum, *ibid.*, 1517.

CARROFENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Charron, dioc. de Poitiers) monast. ord. S. Bened. a Roberto comite fundatum ann. 769, cui immunitates concessit Carolus Magnus, ann. 799, XCII, 988. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 1016; Ludovici et Lotharii, ann. 830, CIV, 1188. — Reſcriptum a Gulielmo Aquitanie duce circa 1012, CXLI, 824. — Privileg. S. Leonis IX vane, ann. 1050, CXLI, 648. — Privileg.

quo Innocentius III eidem confirmat bona quedam in dioc. Bellorac. et Altrebat., ann. 1207, CXXV, 1264, 1517. — Privil. ejusdem pro omnibus bonis, ann. 1211, CXXVI, 392. — Epist. de abbatis electione, *ibid.*, 398.

CARRIONENSE S. ZOILI. Hispanum monast. Clunacensibus concessum causa reformationis, in quo Arnulfum abbatem miserunt temporibus S. Odilonis, xi sec., CXLII, 868.

CARTHAGINIENSIS MONASTERIA temporibus S. Augustini plurima exstiterunt, XXXII, 638.

CARTHUSIÆ MAJORIS (la Grande-Chartreuse près de Grenoble) monasterium et ordinis novi caput a S. Bruno et S. Hugone episc. fundatum ann. 1084. — Privileg. Urbani II papae, ann. 1092, CLI, 353. — Acta S. Brunonis et Carthusiæ fundacionis historia, Cl.II, 9 et *seq.* — Guigo I primus Carthus. prior generalis, *ibid.*, 582. — Guigo II Carthusian, prior secundus, *ibid.*, 785. — Decretum Hugonis Gratianop. vetans ne mulieres Carthusiam accedant, ann. 1084, CLXVI, 1572. — Privil. Alexandri III, ann. 1164, CC, 295, 949, 1053, 1080, 1128; Lucii III, ann. 1184, CLI, 1505, 1506, 1531. — De origine Carthus., CCII, 1511. — Priv. Urbani III, ann. 1187, CCII, 1476; Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1538, 1462, 1461; Celestinal III, ann. 1192, CCVI, 924, 951, 957.

CARTHUSIÆ ARVERIÆ seu ALBERIÆ. *Vide ALBERIA.*

CARTUSIA MAJOREVI. *Vide MAJOREVUM.*
CARTHUSIÆ PORTARUM (Les Portes, diocèse de Belley) fundatæ ann. 1115 a Bernardo priore cum nonnullis sociis, CLIII, 790. — Qui Bernardus differt a Bernardo de Portis Mauriennensi tum Bellicensi episcopo eiusdem temporibus, *ibid.*, 792. — Celebres habuit priores præter S. Bernardum fundatorem, scilicet Nanthanolm, Stephanum de Chalmeto et Joannem monachum, *ibid.*, 886, 899, 931.

CARTHUSIÆ SQUILLACENSIS monast. *Vide TRINITANA.*

CASA AUREA (de). monast. *Vide S. CLEMENTIS DE PESCARIA.*

CASAURIENSE seu DE CASA AUREA SS. TRINITATIS (La Casa d'Auro en Lombardie) monast. ordin. S. Bened. in Longobardis situm, cujus bona et privilegia confirmavit Henricus III imp., ann. 1047, CLI, 1103, 1106.

CASA DEI. *Vide VICONTIENSIS.*

CASA DEI (de) SS. VITALIS et AGRICOLÆ (Chaise-Dieu, dioc. de Clermont) monast. ord. S. Benedicti a B. eremita Roberto Gerardi et Raimgardis filio conditum ann. 1046 super Secoriam fluvium apud Arvernus, cujus bona confirmavit S. Leo IX, ann. 1052, CXLIII, 202, 252. — Privil. Calixti II, CLXII, 1110. — Vita S. Roberti auct. Marbodo Redon. episc., CLXXI, 1506. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1102; Lucii III, ann. 1183, CCI, 1215.

CASÆ DEI (Case-Dieu, dans la Basilicate, royaume de Naples) monast. cujus priori scripsit Innocentius III, ann. 1204, CCIV, 320, 515, 836.

CASALI (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Casal en Lombardie), monast. ord. Vallumbrosani ab abb. Andrea conditum, in quo Urbanus II primitivum disciplinam ferorem restituere conatus est, ann. 1098, CLI, 544. — Privil. Paschalis II, ann. 1115, CLXIII, 120.

CASALI (de). *Vide EVANSI et S. SALVATORIS.*

CASAMARII (de) SS. JOANNIS et PAULI (Saint-Jean de Casamaro, dioc. de Veroli, Etats-de-l'Eglise) monast. primum ord. S. Bened. quod ad Cisterc. transit temporibus S. Bernardi. — Privil. Alexandri III, ann. 1170, CC, 671. — Epist. Innocentii III ad abb., ann. 1203, CCXV, 181, 182, 539.

CASALIS BENEDICTI (Chesal-Benoit, dioc. de Bourges) monast. ord. Cisterc. fundatum ineunte xu sec. ab abbate Andrea quondam monacho in Valle Brutiarum in Italia, CCII, 1512.

CASANOVA S. MARIÆ (de) (Sainte-Marie de Casanova, dioc. de Gran du Strigonia, en Hongrie) monast. ord. Cisterciensis exstructum ann. 1150 a rege Hungarum Bela II. — Privil. Innocentii III, ann. 1189, CCXIV, 850.

CASEGONGUIDINENSE seu CASÆ CONGIDUNENSES (Cognon, dioc. de Trèves), monast. ord. S. Bened. in ducatu Luxemburgensi ad amnem Desmarum (*Saamoy*) inter Chiniem et Belloisium a B. rege Sigeberto conditum, ann. 660, LXXVII, 316. — Dipl. ejusdem, *ibid.*, 319.

CASINENSE (le Mont-Cassin, dans la Terre de Labour, Naples) insignis monast. in cacumine Montis Casini inter Apenninos situm a S. P. Benedicto et Sublacense sponte exsurgente fundatum circa ann. 625,

LXVI, 152. — Ab ipso Totila invasit, ann. 542, *ibid.*, 160. — A Longobardis vastatur, ann. 573, *ibid.*, 168. — Ab iisdem Longobard. et maxime a Gisulfo duce donis abundat post suam reedificationem, ann. 768, LXXVII, 1592. — Item donatio Desiderii regis, *ibid.*, 1535. — Diplom. Caroli Magni, ann. 810, ICXXII, 1040, 1041, 1044. — Privil. Joannis VIII, ann. 882, CXXXVI, 890. — S. Bertarius Casinensis abbas a Saracenis martyrio coronatus, ann. 881, CXXVI, 975. — Privil. Marial papae II, ann. 994, CXXVIII, 867; Agapeti II, *ibid.*, 929; Benedicti VII, CXXVIII, 326; Benedicti VIII, CXXIX, 1592, 1627, 1636. — Præcept. S. Henrici II imp., ann. 1013, CXL, 500, 365. — Priv. Benedicti IX, ann. 1057, CXLI, 1537; S. Leonis IX, ann. 1049, CXLIII, 604, 60, 690, 751; Victoris II papae, ann. 1057, *ibid.*; Nicolai II papae, ann. 1059, *ibid.*, 1505; Alexandri II, CXLVI, 1525, 1593, 1425. — Guaferrus monachus et poeta, ann. 1064, CXLI, 1282. — Privil. Gregorii VII, et epistol., ann. 1078, CXLVIII, 688, 692. — Desiderius abbas sit papae, ann. 1086, sub nomine Victoris III. — Urbanus II ecclesiam S. Mariæ consecrat, ann. 1093, CLI, 563. — Ejusd. papae privil., *ibid.*, 492, 512, 515, 519. — Privil. Paschalis II, ann. 1101, CLXIII, 68, 77, 141, 291, 295. — Epist. Calixti de donationibus Gunnarii, *ibid.*, 1482. — Item Rogerio episc. ut tuncat Cassin. monast., *ibid.*. — Calixti II privil., ann. 1122, *ibid.*, 1250. — Leo Marsicanus monachus (chronicon scriptis Casinense, ann. 1138, CLXIII, 459. — Liber de viris illustribus Montis Casini auct. Petro diac. et Casin. monacho, *ibid.*, 1005. — Liber ejusdem de ortu et obitu junctorum Casin. monast., *ibid.*, 1063. — Catalogus abbatum Casin., *ibid.*, 485. — Privil. Innocentii II, ann. 1157, CLXXI, 323; Anastasii IV, ann. 1153, CLXXVIII, 995; Alexandri III ann. 1153, CC, 75, 882, 1158, 1161, 1267, 1305; Lucii III, ann. 1182, CCI, 1153, 1223; Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1537, 1595. — Epist. et privil. Innocentii III, ann. 1193, CCXIV, 585; ann. 1208, CCXV, 1593, 1591; CCXVI, 22, 193; CCXVII, 152, 183, 249.

CASSANIA (de) S. MARIÆ (Notre-Dame de la Chasaigne, dioc. de Lyon) monast. ord. Cisterc. exstructum a Stephano Villarensi domino ann. 1145. — Epist. Innocentii III de accusatione adv. archiep. Lugd. ann. 1207, CCXV, 1299.

CASSIANENSIS (Cassan, Hérault) prioratus ord. S. August. in montibus Biterrensis dioc. (*Bésiers*) exstructus circa 1090. — Epist. Adriani IV de concordia cum episcopo Biterrensi, ann. 1138, CLXXXVIII, 1545.

CASSIANI (S.). *Vide MONTIS SCALARI.*

CASTELBERGENSE (Castelberg dans le Haut-Palatinat, Bavière) monast. ord. S. Bened. a Frederico Castelbergensi comite exstructum ante ann. 1105, CLXIII, 349.

CASTELLEENSE (Cassel, dans la Hesse et le cercle de Haut-Rhin) monast. ord. S. Bened. fundatum a comitibus Reringero et Friderico ante ann. 1139, quo Innocentius II illud privil. confirmavit, CLXXIX, 427.

CASTELLIONE (de) S. MARIÆ (Sainte-Marie de Castiglione, en Lombardie) monast. ord. S. Bened. cum Lucius II pap. possessiones privilegio confirmavit ann. 1144, CLXXIX, 865.

CASTELLIONE (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Castiglione) monast. ord. S. Bened. prope Lucam in Longobardia ab Aurinardo et Godefrido fundatum ann. 725, LXXXVII, 1568.

CASTELLIONENSE. *Vide CONCHARUM.*
CASTELLO-ABBATIALI (de) (Château-l'Abbaye, dioc. d'Arras) monast. primum ord. S. Augustini exstructum ann. 870. — Restauratum et reformatum ann. 1153 a monachis et Præmonstrato ortis. — Privil. Alexandri III ann. 1173, CC, 924.

CASTELLO (de) S. MATTHÆI (Saint-Mathieu de Castello, Etats-de-l'Eglise) monast. ord. S. Bened. cui priv. concessit Lucius III ann. 1183, CCI, 1295. — Priv. Clementis III, ann. 1069, CCIV, 1440.

CASTELLO (de) CAMERACENSIS. *Vide ARNANI.*
CASTILIONE S. MARIÆ (de) (Notre-Dame de Castillon, anc. dioc. de Langres, Côte-d'Or) monast. a canonis secularibus fundatum ann. 1157, cujus Aldo primus fuit abbas, quod et postea ord. reg. S. August. factum est. — Epistol. Innocentii II ad abb. Aldonem, CLXXIX, 350, 650. — Eugenii III, ann. 1145, CLVII, 1050. — Epist. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 825.

CASTINIACENSES CRILLÆ (Les Châtenois, en Lorraine) monast. ord. S. Bened. a Theodorici Lotharingi duce exstructum ann. 1115, CLXII, 468.

CASTRICENSIS. *Vide POTENTIANI.*

CASTRODUNENSIS CANONIA (Chanoine de séculiers à Châteaudun, Eure-et-Loir) cujus bona canonici re-

gularibus assignat Innocentius II ann. 1151, CLXXIX, 79.
CASTRI OCENSIS parthenon a Walledrude S. A. de-
 gaudis sorore fundatus in montibus Hannoniis (*le Hain-*
nam) circa ann. 610, CXXXII, 859. — De eo mon. sit
 mentio in Testamento S. Ansegisi, Pontanellensis abb.
 ann. 853, CV, 746. — Hujus parthenonis habitus, CCIII,
 1581.

CASTRO BRITTONUM (de). *Vide MICHAELIS.*

CASTROFORTE (de) (Château-*fort*, Indre-et-Loire)
 prioratus ord. S. August. a Majori Monasterio pendens. —
 Ob ejus excessus excommunicationem incurrit. — Epist.
 Alexandri III, ann. 1163, CC, 279.

CASTRO NOVO (de). *Vide NEMERGENSE.*

CASTRO S. MARTINI (de) (Saint-Martin de Castro, dioc.
 de Brague, in Portugal). — Epistola Innocentii III ut ob-
 dientia præbeatur archiepisc. Braccarensi ann. 1199,
 CCXIV, 704.

CASTRO NAUTONIS (de) S. SEVERINI (Saint-Séve-
 rin de Château-Landon, dioc. de Sena) monast. ord. S.
 August. exstructum ann. 1151 juxta ecclesiam S. Seve-
 rino dicatam vi. sæc. — Epist. Alexandri III ad abbatem
 ann. 1163, CC, 194.

CATALAUNENSE S. PETRI sive **OMNIUM-SANCTO-**
RUM (Saint-Pierre de Châlons-sur-Marne) monast. fun-
 datum seu saltem dictum a Sigeberto rege et S. Elaphio
 episc. qui ibi requiescit sæc. vi, LXXI, 556 not. —
 Privileg. Gaufridi episc. ann. 1136, CLXXIII, 1598.

CATANENSE S. AGATHÆ (Sainte-Agathe de Catane,
 in Sicilia) monast. ord. S. Bened. a Rogerio comite
 exstructum ann. 1063, cui privileg. concessit Urbanus II,
 CLI, 559.

CAUCIACENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de
 Choisy-le-Roi) celebre olim monast. postea S. Medario
 Suessoniensi subjectum, in quo sepultus est rex Childer-
 bertus, ann. 759, LXXI, 672.

CAULIANENSE monast. prope Emeritam in Hispania,
 in quo vitam egisse videtur Terra monachus, ann. 600,
 LXXX, 19, 122.

CAUNENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Caunes, Aude)
 quod monast. effecit Anianus abbas et duabus veteribus
 abbatibus et subjectura est monast. S. Laurentii de Oli-
 bejo a Carolo Magno, ann. 793, XCVII, 980. — Gelasii II
 priv. ann. 1118, CLXII, 511.

GAURIENSE (Les Carreix ou Chauray, in Poitou)
 monast. ejus bona suscepit sub protectione sua Inno-
 centius III ann. 1211, CLXVI, 416.

CAVEA seu **CAGIA**. *Vide MARIE.*

CAVENSE SS. TRINITATIS (La Cava, près Salerne)
 monast. ord. S. Bened. in Italia exstructum a pio et
 nobili viro Alferto, quod privilegium firmavit Gregorius
 VII pap. ann. 1083, CLXVIII, 720. — Ipse quendam alia
 annexit monasteria, *ibid.* — Diploma Urbani II ann.
 1089, CLI, 57, 507. — Eiusdem episc. ad abbatem Pe-
 trum, *ibid.*, 517. — Privileg. Rogerii ducis, *ibid.*, 550.
 — Alexandri III, ann. 1169, CC, 565. — Epist. Innocentii III
 ad abbat. de episcopi Polcastrensis electione, ann. 1211,
 CLXVI, 440.

CELLE S. EUSITII (Celles-en-Berry, dioc. de Blois,
 autrefois de Bourges) monast. ab abbate Eustilio et
 Childoberto rege fundatum ann. 532, LXXI, 890.

CELLE NOVE (Celle Nova, dioc. de Caldas d'O-
 rense in Galice, Espagne) monast. ejus abbas noluit
 subijci episcopo, quæ controversia delata est ante Inno-
 centium III ann. 1184, CCXIV, 52.

CELLE PAULINÆ (Celle-Sainte-Pauline, dioc. de
 Mayence) monast. ord. S. Bened. a B. Paulina illustri
 matrona exstructum quæ in eodem duodecim monachos
 introduxit ex monast. Hirsaugensi ex quibus erat Wer-
 nherus fundatrix filius, et Gerontius primus abbas, ann.
 1107. — Priv. Innocentii II, ann. 1156, CLXXIX, 278.

CELLE S. SALVATORIS (Celle-Saint Sauveur, près
 d'Arras) monast. in loco Berelans dicto exstructum a B.
 Ledwino ann. 1040, CXLIX, 151.

CELLE VILMARI (VII MARCELLI) (Celle Vilmarcel,
 dans le Brisgau, dioc. de Constance) monast. ord. S.
 Bened. a Cluniac pendens. — Epist. Innocentii III de eo
 monast. ann. 1201, CCXVII, 81, 149.

CELLENSE SUPERIUS S. MICHAELIS (Saint-Michel-
 la-Celle supérieure, près de Wurzburg) monast. ord.
 Præmonst. a Joanne præposito et ejus fratre constructum
 ante ann. 1135, quo Innocentius illud privilegio ornavit,
 CLXXIX, 170.

CELLENSE (Celles près Dinant) monast. ord. S.
 Bened. a S. Hadalmo abb. conditum super Mosam in
 Belgico, ann. 861. — Quo tempore florebat S. Remacius,
 CXXIX, 1141.

CELLENSE S. PETRI (Moustier-la-Celle) nobile
 monast. a S. Frodoberto primo abbate conditum in

Trecensi suburbio, et loco *Insula Germanica* dicto, ann.
 650, CXXVII, 599. — Ibi claruit Petrus cellensis abbas,
 postea præfectus monasterio S. Remigii Rhem. et denique
 Carnot. episc. ann. 1187, CCII, 597.

CELLENSE SS. PETRI ET GISLENI. *Vide CAMERACENSE.*

CELSINIACENSE (Saulxanges, Puy-de-Dôme) mon-
 ast. ord. S. Benedicti in Arvernis quod sub S. Odilonis
 regimine postea Cluniac. abb. aliquandiu fuit ann. 1054,
 CXLII, 864. — Priv. Urbani II ann. 1095, CLI, 452. —
 Adriani IV epistola de protect. monast. adversus Eusta-
 chium Petri abb. Cluniac. fratrem, ann. 1156, CLXXVIII,
 1477.

CENADIENSE DE ÆGRIS (Infirmierie, dioc. de Chenad,
 en Hongrie) monast. cui epist. direxit Innocentius III
 de dirimenda decimarum controversia, ann. 1215, CCXVI,
 863.

CENETENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Zénéd, en
 Etats de Venise) monast. seu hospitium, quod sub sua
 protectione suscepit Honorius II papa ann. 1289, CLXVI,
 1129.

CENETENSE S. MARTINI DE COLLE (la Côte Saint-
 Martin de Zénéd, en Vénétie) monast. ejus abbat
 scripsit Innocentius III pro Durraciensi archiepiscopo
 ann. 1204, CCXVI, 105.

CENOMANNENSE S. VINCENTII ET LAURENTII
 (Saint-Vincent ou Saint-Laurent du Mans) monast. ord.
 S. Bened. a S. Domnolo episc. fundatum et a B. Ger-
 mano Parisiensi consecratum, ann. 570, LXXII, 650, 648.
 — S. Domnoli testamentum in hujus monast. gratiam,
ibid., 650. — Charta S. Hadoindi, LXXX, 567. — Diplo-
 mata Ludovici Pii ann. 832, CIV, 1217, 1218, 1219. —
 Privileg. S. Domnoli episc., CXV, 40, 41. — Quid actum
 sit sub Aldrico episc., CXV, 103. — Privileg. Innocentii III
 ann. 1204, CCXV, 494.

CENOMANNENSE S. VICTORIS (Saint-Victor-lez-le-
 Mans) monast. ord. S. Bened., *ibid.*, 567. — Dipl. Caroli
 Magni ann. 802, XCVII, 995.

CENOMANNENSE S. PETRI (Saint-Pierre du Mans)
 monast. a S. Bertichramno episc. fundatum per testam.
 ann. 625, LXXX, 586. — Ipse fuit Hadoindus episc.,
ibid., 567. — Diplom. Caroli Magni ann. 802, XCVII,
 995.

CENOMANNENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur
 du Mans) monast. a S. Aldrico episc. fundatum ann. 857,
 CXV, 60. — Diploma Ludovici Pii, CIV, 1371.

CENOMANNENSIS PAGI MONASTERIA. *Vide S.*
Martini in Pontileuve, S. Victorii, S. Richomeri, S.
Scholasticæ a Northmannis dirutum, S. Carlephi seu
Aniolanum, S. Juliani, S. Illidii, Tusiaccense, SS.
Joannis et Trechii in Buxiolo, canonici de Buxariis, S.
Martini in Diablenico, S. Marie in Arlonno, monast.
de Buxedo de Semilaco, de Caladon. Canonici SS. Ger-
vasil et Protasii, quorum nomenclatura legitur in dipl.
Ludov. Pii ann. 83, CIV, 1220. — Et in Vita S. Aldrici,
CXV, 41, 42 et seqq.

CENTULENSE S. RICHHII (Centule dit Saint-
 Riquier, dioc. d'Amiens) celebre monast. a S. Richario
 abbate et rege Dagoberto fundatum in Pontivo (*le Pon-*
thieu) in Silva Crisciensi (*la forêt de Cressy*) super
 Romanam, circa ann. 625, cui diploma concessit Carolus
 Magnus ann. 798, XCVII, 986. — De hujus abbatibus
 restauratione ab abbate Angilberto, XIX, 836, 841. —
 Diplom. Ludovici Pii ann. 830, CIV, 1182. — Nithardus
 abbas ann. 853, CXVI, 55. — Ven. Angelramus abb.
 claruit ann. 1045, CCLI, 1401. — Monast. hoc pene
 dirutum xi sæc. rursus reedificatur ab abb. Ingelardo cui
 successit Ingelramus, *ibid.*, 1404. — Historia Centu-
 lensis, auct. Hartulfo ann. 1142, CLXXIV, 1211. — Epist.
 Alexandri III ad Ambian. episc. super obedientiam
 eidem debitam ab abbate ann. 1171, CC, 744.

CEPHALÆDIENSE (Cefeludi ou Cefaledi, près de
 Messine, in Sicilia) monast. ord. S. August. quod in
 episcopatum constituit antipapa Anacletus, ann. 1150,
 CLXXIX, 721.

CERASIENSE S. VIGORIS (Saint-Vigor de Cérisy,
 Manche) monast. ord. S. Bened. a S. Vigore fundatum,
 visæc. et reedificatum ann. 1030 a Roberto Northmannie
 ducæ, CCII, 1515. *Vide S. Vigonis.*

CERISERS (de) **HOSPITALARI** (maison d'hospita-
 liers à Cérillers, diocèse de Sens, Yonne). — Epist. Inno-
 centii III de horum compositione cum mon. de Scarleis
 (*Kachalis*) ann. 1202, CCXIV, 1094.

CEROTENSE. *Vide infra CAMERACENSE.*

CERRETENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Cerretti,
 dioc. de Volterra, in Toscana) monast. ord. Camaldul.
 ejus bona privilegiaque confirmavit Lucius III pap. ann.
 1181, CCI, 1079.

CERRETO (de) (Cerreto, dans le dioc. de Iodi, Ligurie) monast. cujus priori scripsit Innocentius III ann. 1203, CCXIV, 159.

CERTESIENSE (Chertsey, comté de Surrey, Anglet.) vetus monast. super Thamesam exstructum ann. 666 a S. Erkenwaldo regis Offe filio et Londoniensi episc. ann. 675, XCIV, 184. — Privil. Innocentii III de decimarum confirmatione ann. 1199, CCXIV, 609.

CERVIFRIGIDENSE SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Cerfroid, dioc. de Meaux) Ord. de Mercede captivorum a Joanne de Matha, et Felice de Valesia fundatum ann. 1198. — Privileg. Innocentii III quomonnast. et ordinem confirmavit eodem ann., CCXIV, 216. — Ejusdem pontif. decretum hujus ord. regulam continens et confirmans ann. 1198, *ibid.*, 444; ann. 1205, CCXV, 154.

CESTRENSIS S. WALBURGIS (Sainte-Walburge, de Chester, Angleterre) parthenon a comite Cestrensi in Anglia fundatus, teste Orderico Vitali, ix sæc., CCXIX, 893.

CHALOCHEIO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Chaloché, dioc. d'Angers) monast. ord. Cisterc. cujus abbati commiserat Innocentius III causam prioratus Fontis Giardi in Cenoman. dioc. ann. 1211, CCXVI, 449.

CHAALIS (de). *Vide CAROLICO.*

CHANTILLIACENSE (Chailvoy, ancien dioc. de Bourges, Cher) monast. ord. Cisterc. xii sæc. exstructum, cujus abbati scripsit Innocentius III de subjectione crenobii Menatensis inter episcopum Claramont. et Cluniacensem disputata, ann. 1213, CCXVI, 363.

CHARITATE (de) S. MARIE. *Vide MARIE.*

CHARITATE FULENSIS (de), idem quod **FULENSE**: quod videsis.

CHAURIACENSE (Chauriac, Puy-de-Dôme) monast. ord. S. Benedicti in Arvernia a Stephano Claramont. episc. exstructum et S. Odiloni Cluniac. abbati commissum, ann. 1034, CXLII, 861.

CHEMINONENSE (Cheminon, dioc. de Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. August. fundatum ante ann. 1102 quo illud privilegio confirmavit Paschalis II: postea ad Cistercienses transit, CLXIII, 99. — Privil. Calixti II de hujus mon. lite cum Guillelmo Catalaun. episc., CLXIII, 1152. — Ord. Cisterciensis instituti amplectuntur canonici, ann. 1138. — Privil. Innocentii II, CLXXIX, 346. — Epist. Alexandri III, ann. 1172, CC, 782.

CHIEMENSE SS. SIXTI ET SEBASTIANI (Saint-Sébastien et Saint-Sixte de Chiensé, dioc. de Salzbouurg) monast. ord. S. August. cujus possessiones et jura confirmavit Innocentius II, ann. 1142, CLXXIX, 601.

CHIEMENSENSIS B. MARIE (Le convent Sainte-Marie de Chiensé, dioc. de Salzbouurg) parthenon cui præerat abbatissa Machildis, ann. 1141, qua postulante privileg. concessit Innocentius II, CLXXIX, 540.

CHILIANI (S.). *Vide PADERSBORNENSE.*

CHORA (de) S. MARTINI (Saint-Martin de Cure, dioc. d'Autun) monast. ord. S. Bened. sic dictum a flumine juxta quod exstructum est. — Privilegium Alexandri III pap. ann. 1174, CC, 992.

CHORTATO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Chortato, dioc. de Thessalonique) monast. in cujus gratiam scripsit Innocentius III, ann. 1215, ad Albanensem episc., CCXVI, 851.

CHREMIFANENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Chremo-Munster, en Bavière) monast. ord. S. Bened. a Thassilone Bavaris duce exstructum, et a Caroli Magni diplomate confirmatum, an. 791, XCVII, 1065. — Diplom. Ludovici Pii et filii Lotharii, ann. 828, CIV, 1175; CXLI, 1171.

CHREMENSE, idem ac præcedens.

CHRISTINE (S.) DE OLONA (Sainte-Christine aux Sables-d'Olonne, Poitou) monast. ord. S. Bened. Cujus abbati Petro privileg. concessit Ludovicus Plus, ann. 822, CIV, 1115.

CHRISTOPHORI (S) DE MAGNO VICO (Saint-Christophe du Grand-Vic, Aube) monast. ord. S. Bened. a Widrico seniori Danobriensi (sive de Brienne) et ejus conjuge Gega exstructum, cui præerat abbas Walterius; cum hujus assensu ab eisdem datum est regendum B. Hugoni Cluniac. abb., 1080, CLIX, 941.

CHRONONENSE. *Vide CRONONENSE.*

CHRYSUGONI (S.). *Vide ROMANUM.*

CHUCENSE S. OSITHÆ (Sainte-Ositha de Chuc, dioc. de Londres Angl.) monast. ord. S. Aug. cujus bona confirmavit Innocentius III, ann. 1199, CCIV, 240.

CIBARDI (S.) (Saint-Cybar, dioc. d'Angoulême) idem esse videtur monast. ac S. Eparchii, (Saint Eparçes ou Eparçes) fundatum circa ann. 570, ab Ademaro monacho illustratum, ann. 1029, CXLI, 9. — Canonici reg. hoc tenuere usque ad ann. 848, CXLI, 27, 79. — Ange-

racensi subicitur ab Urbano II, ann. 1086, CLI, 445. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1199, CCXIV, 163, 209.

CICESTRENSE (Chichester, comté de Sussex, Anglet.) monast. ord. S. Bened. cujus abbati scripsit Innocentius III super ecclesia de Wdehord, an. 1207, CCXV, 891, 625.

CIKEDORENSE. *Vide STIKEDORENSE.*

CILENTIANA MONASTERIA in pago Salernitano et Cilento Monte exstructa, quæ (laveni monasterio annexit S. Gregorius VII; hæc sunt: S. Marinæ de Julia; S. Nicolai; S. Archangeli; S. Magni; S. Fabiani; S. Georgii; S. Matthæi; S. Angeli de Monte Corase; S. Blasii de Ralramno; S. Joannis de Turesino; S. Salvatoris de Nuce; S. Zachariæ de Lauris, quæ amplexu effecta est ann. 1085, CXLVIII, 720.

CIMOETERIO (de) S. JOANNIS PAPIENSE (Saint-Jean du Cimetière, aux portes de Pavie) monast. quod Innocentius III sub protectione sua suscepit, ejusque bona quædam confirmavit, ann. 1198, CCXIV, 459.

CINCINNACIO (de) (Cessières, dioc. de Laon) monast. a S. Amando episc. et duce Fulcardo fundatum apud Laudunum, ann. 661, LXXXVII, 1271. — Barisiacensi abbati annexit. *ibid.*

CIRICI (S) de BERCARIUS (Saint-Cyr de Perchères, Seine-et-Oise, de l'ancien dioc. de Paris) parthenon ord. S. Bened. a Roberto III Carnot. episc. fundatum, ann. 1156. — Charta Soucelline abbatissa, 1190, CCV, 912.

CISMARENSE S. MARIE ET S. JOANNIS, idem esse videtur ac **LUBECENSE**.

CISIONENSE S. CALIXTI (Saint-Calixte de Cision, dioc. de Tournay) monast. ord. S. August. a Raynald Rhemensis archiepisc. fundatum, ann. 853. — Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1265. — Coelestini III, ann. 1197, CCVI, 1256. — Priv. Willelmi Rhemens. archiep., ann. 1190, CCIX, 850. — Epistola Innocentii III, ann. 1208, CCXV, 1381.

CISTERCIENSE (S. MARIE) (Cîteaux, dioc. de Châlons-sur-Saône) celebre monast. et novi ordinis a B. Roberto instituti caput factum, fundatum est in dioc. Cabilon. ab Odone I Burgundis duce, cum Walteri episcopi assensu, ann. 1098, in quo Robertus jam Molismensis abbas venit cum electis quibusdam monachis et ordinis sui fundamenta injecti, CLVII, 1224. — Notitia foundationis Cisterciæ, CLX, 1168. — Epistola Gualteri Cabilon. episc. ad Pascalem II, CLXIII, 448. — Calixtus II capitula Cisterc. confirmat, ann. 1119, CLXIII, 1147. — Stephanus Angustod. episc. sæc. xii, CLXXII, 1509. — Privil. Innocentii II, ann. 1152, CLXXIX, 122. — Eugenii III, ann. 1152, CLXXX, 1541. — Iter Cisterciense anct. Jacobo Mecklero parcho in Marchia Sultensi, ann. 1667. *Description des tombeaux de l'abbaye de Cîteaux par deux bénédictins*. — Privil. Alexandri III, ann. 1165, CC, 540, 590, 594, 596, 979, 1269, 1287. — Lucii III, ann. 1164, CC, 1501. — Urbani III, ann. 1187, CCII, 1472. — Clementis III, ann. 1190, CCIV, 1454. — Thomas Cisterciensis mon. claruit circa 1180, CCVI, 9. — De fundatione monast. Schardeburgensis in Anglia sub Coelestino, ann. 1192, CCVI, 961. — Epist. et privileg. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 158, 1031; ann. 1204, CCXV, 353, 685, 1164, 1206, 1546, 1547, 1561; ann. 1210, CCXVI, 265, 410, 411. — Ejusdem decretum ad universos abbat. Cisterc. de evangelizanda Borussia, ann. 1212, CCXVI, 688, 752.

CIVITACULA (DE) S. MARIE (Notre-Dame de la Ciotat, diocèse d'Aix, en Provence) monast. ord. Cisterc. cujus bona privilegiaque confirmavit Urbanus III, ann. 1186, CCII, 1361.

CLARAVALLENSE S. MARIE (Notre-Dame de Clairvaux, ancien diocèse de Langres, Aube) illustre monast. et ord. Cisterc. novum caput, a S. Bernardo abbate opitulante Hugone de Campania comite exstructum, ann. 1114. Paucis annis et sub S. Bernardo amplius 70 monasteria peperit hæc abbatia in diversis regionibus. — Juxta S. Bernardi petitionem Innocentius II posuæ-jones et jura ejus monast. confirmavit, ann. 1152, CLXXIX, 126. — O. Bernardi vita et scriptis, CLXXXII-CLXXXV. Sancti doctoris canonizatio ab Alexandro III, ann. 1163, CLXXIX, 610. — Charta Joeranni Lingon. episc., ann. 1121, *ibid.*, 977. — Guidonis Molisen. abb. 979. — Alphonsi regis Hispaniæ, 981; Sancia reginæ 982. — Theodori Flandriæ comitis, 983. — Miroslai Bohemiæ ducis, 984. — Hatois episc. Trecentis, 985. — Theobaldi comitis Bloensis, et Joberti de Firmate, 986. — Frederici Salvatoris de Sinagga Gundreus Hispaniæ, 987. — Charta Carnerii de Ponçanie, ann. 1250, CLXXIV, 1425. — Charta fundationis ab Hugone Trecentis comite, ann. 1067, *ibid.*, 1147. — De fundatione abbatissæ Claravall. *ibid.*

1533. — Monumenta Clarea Vall., 1330. — *Recherches sur le premier emplacement de Clairvaux*, 1698, 1737. — Charta Roberti de Brus Angli in gratiam Clarea Vall., ann. 1273, *ibid.*, 1759. — Bulla Honorii super relictis a Cardia. Conrado datis Clarea Valli, ann. 1226, *ibid.*, 1709. — Fastredus abbas claruit, ann. 1163, CLXXXVIII, 1637. — Alexandri III epist. et priv. ann. 1163, CC, 348, 966. — Petrus octavus claruit abbas, ann. 1186, CCI, 1391. — Henricus de Castro Marsiaci abbas, ann. 1188, CCIV, 211. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1206, CCXV, 1087, 1090; ann. 1212, CCXVI, 635.

CLARETIS (de) S. MARIE (Notre-Dame des Clairets, diocèse de Chartres) parthenon ord. Cisterc., a Mathilde Patiensis comitissa constructus, ann. 1203. — Priv. Innocentii III eod. ann., CCXV, 240.

CLARHOLTENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent de Clarholt, diocèse de Munster), monast. ord. Prémonst. fundatum ante ann. 1146, quo Eugenius III illud privilegio confirmavit, CLXXX, 1139.

CLARIACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Clairac, diocèse d'Agen) monast. ord. S. Bened. cujus conditor estimatur Ippius circa finem vii^{se}culi. — Ab Albigenis vastatum est sæc. xiii. — Epist. Innocentii III ad abbat. adversus archiepiscop. Auxitanum, ann. 1212, CCXVI, 789.

CLARIFONTIS S. NICOLAI (Clair-Fontaine) monast. ord. Prémonst. a Bartholomæo episc. et a B. Norberto fundatum, cui primus abbas præfuit Gerardus, ann. 1121, CLVI, 1001.

CLAROMARISCO (de) (Clairmarais, diocèse de Saint-Omer) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1128 a Fulcone Dunensi abbate. — Epist. Alexandri III ad abbatem de tuenda sorore B. Thomæ Cantuarii, ann. 1166, CC, 508. — Epist. Innocentii III ad abbat. de reformatione S. Judoici, ann. 1213, CCXVI, 937.

CLASSENSE S. JOANNIS ET STEPHANI (Saint Jean de Classe, dans le patriarcat de Ravenne) monast. ab urbe in qua situm est nomen duxit, quæ olim a Julio Cesare constructa est super Adriaticum mare haud procul a Ravenna. Hujus monast. abbas Claudius familiaris fuit S. Gregorio Magno, ann. 600, LXXVII, 918 not.

CLASSENSE S. SEVERI (Saint-Sévère de Classe) monast. ord. S. Bened., cujus bona et privilegia confirmavit Alexander II papa ann. 1062, CLXVI, 1426.

CLASSENSE S. APOLLINARIS (Saint-Apollinaire de Classe), monast. de quo mentio agitur apud Agisilum, ann. 669, CVI, 681, 741. — Ad hujus monast. abbatem scribit S. Petrus Damianus, CLIV, 397. — Abbas Classensis juramentum præstat Gerberto tunc Ravennatensi archiepisc., ann. 998, CXXIX, 269. — Præceptum S. Henrici II imper., ann. 1009, CXL, 286. — Privil. Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 912; Lucii III, ann. 1183, CCI, 1244; Urbani III, ann. 1186, CCI, 1371, 1335.

S. CLAUDII MON. *Vide CONDATENSENSE.*
CLAUSTRO-NEOBURGENSE. *Vide NIEUBURGENSE.*
CLEMENTIS (S.) monast. in direc. Genuensis situm, cujus mentio fit in Epistola Adriani IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1443.

CLEMENTIS (S.) de PISCARIA. *Vide PISCARIENSE.*
CLIVATENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Clivat, dans la Valteline ou le pays des Grisons) monast. ord. S. Bened. a Desiderio Langobardorum rege extractum, ann. 753. — De quo mentio fit, CLXXIII, 1472.

CLODOALDI (S.) *Vide NOVIENTENSE.*

CLUNIACENSE SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre de Cluny, diocèse de Mâcon, Saône-et-Loire) celeberrimum monast. ab illustri Guillelmo Aquitanis duce fundatum et Bernoni primo abbati commissum, ann. 931. — Priv. Joannis XI papæ, CXXII, 1035, 1038. — Item priv. Leonis VII, ann. 957, *ibid.*, 1068, 1069, 1074, 1082. — S. Odo successit Bernoni, CXXXIII, 15. — Hujus monast. initia, *ibid.*, 91. — Priv. Agapeti II sub S. Aymardo abbate, ann. 950, *ibid.*, 960; Joannis XIII, CXXV, 990; Benedicti VII, CXXXVII, 332. — Chartularium Cluniac. a S. Aymardo, *ibid.*, 783. — S. Maiolus fit abbas, ann. 951, *ibid.*, 707; S. Odilo, 778. — Privil. Gregorii V papæ 932. — Epist. Petri Damiani, CXLIV, 378. — Priv. Silvestri II, ann. 1003, CXXXIX, 283; Benedicti VIII, *ibid.*, 1601. — Joannis XIX quo omnia iura, bona et privilegia confirmat, ann. 1027, *ibid.*, 1135, 1145, 1146. — Rodulphus Glaber monach., ann. 1018, CXII, 609. — S. Odilo abbas, ann. 1019, *ibid.*, 831 — Odilonis præcept. 1039, 1041 — Amadei comitis charta, 1042. — Privil. S. Leonis IX, ann. 1049, CLXII, 607; Victoris II, *ibid.*, 893. — Stephani X papæ epist. et priv., *ibid.*, 879; Alexandri II, 1063, CXLVI, 1293. — Privil. S. Gregorii VII, ann. 1073, CLXVIII, 661, 639. — Udalricus monach. claruit, ann. 1086, CLXX, 633 — Urbanus II papa primum Cluniac. mon. et orior. ann. 1076. — Urbani privil.

CLII, 43, 291, 410, 441, 485, 493. — S. Hugo Cluniac. abbas, ann. 1109, CLIX, 843. — Epist. Clementis Pisanorum comitis ad Hugonem de reformatione monast. S. Bertini, 939. — Charta et variae donationes in gratiam Cluniaci factæ sub S. Hugone abb., 953 *et seqq.* — Paschalis II privil. et epist., CLXIII, 31, 55, 56, 81, 173, 204, 220, 225, 260, 262, 281, 358, 359, 412. — Gelasii privil., 1118, *ibid.*, 492, 509; (Alexii II, ann. 1120, *ibid.*, 1164, 1189. — Petrum Cluniac. abb. gratulatur, 1256. — De Pontio abbate exauctorato, 1314. — Honorii II privil. CLXVI, 1223. — Honorii II breve adversus Pontium quondam Cluniac. abb., ann. 1126, *ibid.*, 1258, 1259. — Petro abbati auctoritas asseritur, 1263. — Innocentii epist. ad Petrum Ven. de pecunia ab Henrico Anglorum rege concessa, ann. 1131, CLXXIX, 96. — Indulgentia 40 dierum penitentibus apud Cluniacum concessa ab eod. Innocentio II, ann. 1132, *ibid.*, 127. — Privil. Innocentii II, 129. — De administratione abb. S. Bertini, 133. — Ejusdem pap. priv. 268, 444, 478, 636; Celestini II, ann. 1144, *ibid.*, 810; Lucii II, ann. 1144, *ibid.*, 867, 888; Eugenii II, ann. 1146, CLXXX, 1103, 1272; Anastasii IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1042, 1070; Adriani IV, ann. 1154, *ibid.*, 1115, 1423. — Petri Vener. abb. scripta, ann. 1158, CLXXXIX, 9. — Chart. Adalberonis Leod. episc., ann. 1124, *ibid.*, 1035. — Raynaldi Rhemensis arch., ann. 1125, *ibid.*, 1038, 1056. — Ludovici VII regis, ann. 1150, 1060, 1061. — Dipl. Stephani Anglor. regis, ann. 1133, *ibid.*, 1063. — Hatisis Trece. episc., ann. 1138, *ibid.*, 1066. — Charta Willelmi comitis super Mauriacensi et Celsiniacensi monasteriis, ann. 1153, *ibid.*, 1007. — Frederici imperator. de monast. Balnensi, 1070. — Richardi Constant. episc. super eccles. de Morsalut, 1071. — Alexandri III epist. et privil., ann. 1159, (C, 113, 967, 1060, 1093, 1166, 1297, 1316; Lucii III, ann. 1185, CCI, 1326; Urbani III, ann. 1186, CCI, 1363, 1379; Clementis III, ann. 1188, CLIV, 1303, 1507, 1512, 1517; Celestini III, ann. 1191, CCVI, 890, 916, 918, 1179. — Hugo V Cluniac. abbas claruit ann. 1203, CCIX, 881. — Epist. et priv. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 526, 1338, 1339; (CXVI, 791; CCXVII, 19, 230. — De jure correctionis abbatibus concessio, 234, 242.

CLUNICENSE (Gleinc, dans le duché de Nassau, Bavière) monast. ord. Cisterc. quod Otto Bumberg. episc. comparavit a Leopoldo marchione, ann. 1132, CLXXIII, 1279.

CLUSANIENSE seu CLUSINENSE (Chiuzi, dans le territoire de Sienne) monast. ord. S. Bened. cujus monachis scripsit Celestinus III papa, ann. 1191, CCVI, 896.

CLUSIENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Cluse, en Savoie) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 966 ab Hugone Arvernensi comite, cujus Benedictus primus abbas fuit, CL, 1449 1452. — Vita Benedicti Clusienis abb. auct. Willelmo ejus discipulo, *ibid.*, 1458. — In eo monast. hospitatur S. Anselmus, CLVIII, 98. — Privil. Innocentii III quo confirmavit quendam uniuersum, ann. 1212, CCXVI, 682.

CLUSINCENSE (Les Clouzeaux, en Vendée) monast. ord. S. Bened. ad cujus abbatem scripsit Innocentius ut se abstinere ab usurpatione cum monasterii detrimento, ann. 1150, *ibid.*, 72.

COACENSE seu QUOTIACENSE. *Vide ANTISIODORICUM MONASTERIA.*

COLA (de). *Vide S. JOANNIS.*

COLI AUREI. *Vide PAPIENSE.*

COLLE BERTANNI (de) S. JACOBI (Saint-Jacques de Colle Bertanno, Italie) hospitale cujus bona sub sua tuitione suscepit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 509.

COLCESTRIENSE (Colchester, Angleterre) monast. ord. S. August. cujus iura atque possessiones confirmavit Paschalis II, ann. 1099-1118, CLXIII, 415.

COLDIZENSE (Colditz, en Saxe) monast. ord. S. August. quod petentibus Halberstatiensi et Bambergensi episcopis, privilegio confirmavit Innocentius II, ann. 1142, CLXXIX, 599. — Privil. Innocentii III, ann. 1168, CLXX, 1463.

COLIMBRIENSE. *Vide CAUCA.*

COLONIENSE S. CUNIBERTI (Saint-Cunibert de Cologne) monast. ordinis S. August. in quo educatus est et canonicus factus S. Bruno Carthusianorum fundator, circa 1076, CLII, 36.

COLONIENSE S. PANTALEONIS (Saint-Pantaléon de Cologne) monast. ord. S. Bened. cujus possessiones et privilegia confirmavit juxta votum fundatorum imperatoris et imperatricis, Benedictus VII papa, ann. 976, CXXXVIII, 526. — Wolbero abbas S. Pantaleonis claruit, ann. 1167, CCXV, 1031.

COLONIENSE S. ANDRÆ (Saint-André de Cologne)

monast. ord. S. August. cujus abbas se precibus commendat sanctæ Hildegardis S. Ruperti abbatissæ XII sæc. CXCVII, 310.

COLUDUNENSIS in Anglia situs parthenon, cujus Abba, regis Ælfridi amita, abbatissa fuit, ann. 684, XCVI, 201. — Incendio destructus est, 215.

COLUMBA (S.) MARIÆ (de) (Sainte-Marie de Colomba, dioc. de Plaisance) monast. ord. Cist. et e. Claræv. ortum, quod rogante S. Bernardo, privilegio munivit Innocentius II, ann. 1157, CLXXIX, 311. — Priv. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1041. — Epist. Innocentii III, ann. 1205, CCXVI, 735; CCXVI, 438.

COLUMBÆ (S.) SENONENSE (Sainte-Colombe de Sens) monast. ord. S. Benedicti. — Præceptum Emmonis episc. de obedientia abbati debita, ann. 659, LXXXVIII, 1168. Idem hujus monast. privilegia confirmavit, 1171. — Epist. Cælestini III de prioratu de Charitate ann. 1196, CCVI, 1181. — Privil. Innocentii III ann. 1206, CCXV, 819; CCXVI, 422. Epist. ejusdem 718; CCXVII, 77, 100.

COLUMBANI (S.) Vide LUXOVIENSE.

COLUMBANIENSE (S.) PATROCLI (Colombiers dans l'ancien dioc. de Bourges) monast. a S. abbate Patroclo exstructum prope Montem Lucium (Mont-Luçon) circa ann. 541, LXXI, 1054.

COMENSE (S.) ABUNDII (Saint-Abond de Côme, eu Lombardia) monast. ordinis S. Bened. cui bona quædam confirmantur a Ludovico Pio ann. 818, CIV, 1087. — Dipl. ann. 821, CIV, 1136, 1137. — Privil. Urbani II ann. 1085, CLI, 417.

COMENSE S. FIDELIS (Saint-Fidèle de Côme dans le Milanais) monast. ord. S. August. exstructum ante ann. 1116, quo Paschalis II eidem concessit privilegia, CLXIII, 505, 417.

COMODOLIACENSE S. JUNIANI (Saint-Junien-lea-Combles, dioc. de Limoges) monast. a S. Amando et a S. Juniano conditum ad Vigennam (sur la Vienne), in territorio Lemovicensi circa. ann. 500. A mera incœpit cellula, quæ paulatim in monast. crevit; postea ad canonicos seculares transit, LXXI, 903 not.

COMPENDIENSE S. MARIÆ (Notre-Dame de Compiègne, Oise) monast. ord. S. Bened. a regina Constantia uxore Roberti regis fundatum prope Vermeriam. — Priv. Roberti regis, ann. 1029, CXXI, 968. — Eugenii III ann. 1150, CLXXX, 1435. — Alexandri III, ann. 1162; CC, 180, 181, 314, 320, 659, 857, 812, 940, 947. — Epist. Innocentii III ad abbatem quæ ipsi iudicem assignat Silvanect. episc. ann. 1198, CCXIV, 406, 433. ann. 1204, CCXV, 504; CCXVII, 161.

COMPENDIENSE XENODOCHIUM (Frères de l'hospice de Compiègne) quod Alexander III præcedenti monasterio coadunavit, ann. 1164, CC, 505, 514.

COMPLUTENSE. Vide S. Petri de Montibus.

CONA (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Cône-sur-Loire, dioc. de Nevers) monast. ord. Bened. cujus bona privilegia confirmavit Alexander III ann. 1172, CC, 889.

CONCHENSE DE CASTELLETO (Conches, diocèse d'Evreux) monast. ord. S. Bened. a Rogerio Anglo exstructum ann. 1035, cui Hugo Lugd. archiepisc. concessit ann. 1077 ecclesiam de Castellato (Sainte-Foy de Châtillon-Largentière), CLXVII, 809. — De hujus monast. fundatione, CCII, 1316. — Innocentii III epist. de abbate hujus monast. ann. 1198, CCXIV, 264, 573.

CONCHENSE seu CONCHARUM (Conques, dioc. de Cahors) monast. ord. S. Bened. in dioc. Cadurcensi, nunc autem Ruthenensi, exstructum, ut videtur, ab Ambrosio episc. ann. 755, LXXXIX, 1208. — Postea in prioratum conversum est, *ibid.* — Diplom. Ludovici Pii ann. 818, CIV, 1090. — A Pippino rege donatum est monasterio Figeacensi, circa eadem tempora, 755, CXXI, 23. — Item a Gregorio VII papa confirmata est hæc donatio, ann. 1080, CLXVII, 707. — Priv. Eugenii III, ann. 1153, CLXXX, 1601.

CONDAMINA S. MARIÆ (Notre-Dame de la Condamine, dioc. de Genève) monast. ord. Cist. XII sæc. exstructum, cujus abbati scripsit Innocentius III de quadam accusatione adv. episc. Vesontinæ. ann. 1211, CCXVI, 479.

CONDATENSE S. MARIÆ (Notre-Dame de Condé, anc. dioc. de Cambray) ditissimum puellarum monast. super Scaldum in dioc. Cameracensi exstructum, ut erudant, a S. Amando circa 590. — Postea autem decedens transit ad quosdam seculares canonicos VI sæc. CXLIX, 140.

CONDATENSE S. MARTINI (Candé, dioc. de Tours), monast. ord. S. Ben. ad confluvium Ligeris et Vigennæ exstructum VI sæc. LXXI, 184, 477.

CONDATESCENSE seu S. EUGENDI JURENSIS (Abbaye de Saint-Oran du Jura) monast. ord. S. Bened.

quod postea S. Claudii nomen accepit ad montem Jurensen fundatum ab abbate Suspicino et ejus socio Romano circa 520, LXXI, 1042 not. — Ab abbate Eugendo nomen traxit, *ibid.* — Privil. S. Adonis Vienn. episc. ann. 870, CXVIII, 445. — Charta Hugonis Treceasis et Barensis comitis ann. 1101, CLXXV, 1469.

CONDOMENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Condom, dioc. de Bordeaux) monast. ord. S. Bened. cujus possessiones et jura, postulante abbate Raymundo, privilegio confirmavit Gregorius VII papa ann. 1076, CLXVIII, 661.

CONFLUENTENSIS B. MARIÆ VIRG. postea vero S. FLORIANI (Notre-Dame de Conflans près Trèves) monast. ord. S. August. inter Rhenum et Mosellam situm, quod S. Henricus II imperator dederat Poppo Trevir. episc. ann. 1018, CXL, 358. — Abbat. epist. quæ se commendat sanctæ Hildegardis precibus, XI sæc. CXCVII, 509.

CONFLUENTENSE S. GEORGII (Conflans-en-Jarney, dioc. de Metz) monast. in Lotharingia situm cui prædix quædam concessit Childericus rex ann. 675, LXXVII, 1298.

CONFLUENTENSE S. HONORINÆ (Conflans Sainte-Honorine) monast. ord. S. Bened. ab Ivone de Bellomont conditum prope Parisiam, in loco ubi Isara Sequam jungitur et Beccensis abbatia concessum ann. 1080, CLVIII, 1163.

CONSIACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Coigny, dioc. de Soissons), monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 1072 a Theobaldo Campaniensis comite, postea Clusiac. subjectum. — Privil. Urbani III ann. 1185, CCII, 1533.

CONSTANTIENSIS CANONIA S. STEPHANI (Communauté ou église collégiale de Saint-Etienne de Constance, Suisse) cujus bona privilegia confirmavit Adrianus IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1611.

CONSTANTIENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Coutances) monast. ord. S. Bened. a Nigello viccomite exstructum, XI sæc., CCII, 1518.

CONSTANTII (S.) DE URBEVETANA (Saint-Constant de Civita-Vecchia, Italie) monast. ord. S. August. cujus possessiones privilegia confirmavit Adrianus IV, ann. 1156, CLXXXVIII, 1477.

CONSTANTINOPOLITANUM S. MARIÆ (Couvent Sainte-Marie de Constantinople) monast. quod exsistit XI sæc. nos docet pro monachis Latinis S. Petrus Damiani, CXIV, 596.

CONSTANTINOPOLITANUM HOSPITALIÆ dictum DE BUCCA LEONIS (Hospitaliers de Constantinople), apud Innocentium III, ann. 1207, CCXV, 1564; CCXVI, 77.

CONSTANTINOPOLITANUM STUDIENSE (Couvent de Stude à Constantinople) monast. quod celeberrimum factum est sub abbate Theodoro Stodita dicto, ann. 795, qui Iconoclastas vehementer impugnavit. Ad abb. Nicetam scripsit S. Leo IX, de continentia a subdiaconis servanda ann. 1054, CLXIII, 781.

CONSTANTINOPOL. SS. JOANNIS ET SAMSONIS (Hospitaliers de Saint-Jean de Constantinople). De domo hac fratrem quendam commendat Alexander III Magistro Hierosolym. ano, ann. 1163, CC, 275. — Priv. Innocentii III ann. 1208, CCXV, 1435; CCXVI, 217.

CONVENTRIENSE (Conwentry, diocèse de Lincoln in comitè de Warwick) vetus monast. ord. S. Bened. a regibus Angliæ conditum et sæpissime auctum, sed jaundum eversum; de eo restaurando ad archiepiscop. Cantuar. et Lincoln. episc. scripsit Car. estius III, ann. 1197, CCVI, 1234. — Epist. Innocentii III quæ episcopum arguit eo quod monachos e sue ejecisset monast. ann. 1198, CCXIV, 208; ann. 1208, CCXV, 1538.

CONVENTRIENSE B. MARIÆ (Conwentry, dans le comitè de Warwick) monast. a Leofrico duce in Angliæ conditum, quod privilegiis ornavit Alexander II papa, ann. 1063, CLXVI, 1299. — Lucii II priv. ann. 1144, CLXII, 862.

CORBEIENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Corbeil, dioc. d'Amiens) monast. insignis ord. S. Bened. juxta Senoniam exstructum a S. Clothilde et ejus filio Clotario ann. 530, LXXI, 698 not. — Chartularium hujus abbatia apud Adalhardum, CV, 835. — Augelus a S. Clothilde, LXXXVII, 670. — Dipl. Clotarii III, 1260, 1262. — Theodorici, ann. 681, 1350. — Chilperici II, ann. 716, LXXXVIII, 1123. — Charta Berthefredi Ambian. episc. 1178. — Dipl. Caroli Magni, ann. 769, CXVII, 913. — Privil. Nicolai I papæ, CXIX, 815. — Paschasius Radbertus magister fil. deinde abbas, circa 820, CCX, 11. — Privil. concilii Paris. ad Paschasium Radbert., ann. 844, CII, 27. — Adalhardus ejus prædecessor in Hierense monast. missus fuerat exsul, CCX, 1523. — Ratramnus monast. floruit, ann. 866, CXXI, 9. — Privil. Nicolai I papæ, ann.

887, CXXIX, 794. — Item Benedicti III, CXXIX, 1001. — Adriani II, ann. 870, *ibid.*, 1019. — Christophori antipapae, CXXXI, 45. — Floruit Wido kindus monach., ann. 985, CXXVII, 114. — Benedicti VII privil., CXXVII, 559. — Diplom. Roberti regis adversus oppressores Alfedum de Enca, ann. 1076, CXLI, 953. — Privil. S. Leonis IX papae, ann. 1050, CXLIII, 641. — Epist. Alexandri II ad Gervasium Rhemensis archiepisc. pro Corbeie defensione, CXLVI, 1283, 1321. — Charta Guidonis Ambian. episc., ann. 1066, CXLVI, 1507. — Privil. Urbani II, ann. 1096, CLII, 456; Paschalis II, CLXIII, 215, 293. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1560, 1332, 1491, 1493. — Wibaldus ex Stabulensi fit Corbelensis abbas, ann. 1157, CLXXXIX, 1075. — Anastasius IV annuli usum concessit Wibaldo, ann. 1183, CLXXXVIII, 1032. — Privil. Adriani IV, ann. 1154, petente Wibaldo concessum, CLXXXVIII, 1389. — Idem subiecit monast. Werbenae Corbeiensi, 1434. — Alexandri III, ann. 1172, CC, 758, 817, 861, 1010. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1294. — Privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 450, 455, 478; ann. 1203, CCXV, 205, 1586, 1387; ann. 1310, CCXVI, 193, 503.

CORBEIENSE-NOVUM (Corvey ou Corbie-le-Neuf, dioc. de Paderborn), monast. ord. S. Bened., a Ludovico Pio, et S. Abbate Adalardo in Saxonia et Paderborn. dioc. multisque bonis dotatum, ann. 825, CIV, 1128, 1129, 1150, 1205, 1228, 1229, 1244, 1245. — Privil. S. Henrici II imper. ann. 1002, CXL, 247. — Dipl. Chonradi II imp., ann. 1025, CLI, 1045, 1052. — Henrici III imp., ann. 1039, CLII, 1083, 1089. — Diploma Friderici Colon. archiepisc., ann. 1120, CLXVI, 1352. — Friderici imp. privil. CLXXXIX, 1502. — Litterae Theoderici abbati, ann. 1537, CLXXXIX, 1506.

CORBINIACENSE S. MARCULFI (Corbeny), monast. seu prioratus in dioc. Laudun. S. Remigii abbas subiectus, cuius bona et privilegia confirmavit S. Leo IX, papa, ann. 1049, CXLII, 619. — Urbanus II Ingelranno episc. praecipit ut illud monast. restituit S. Remigio Rhemensi, ann. 1098, CLII, 559. — Paschalis II a subiectione monast. Flaviniacensi illud eximit, ann. 1107, CLXIII, 220. — Epist. Adriani IV de ejus monast. in reformatione, ann. 1155, CLXXXVIII, 1442.

CORBIONENSE seu **CURBIONENSE** (Saint-Laumer de Corbion, dioc. de Chartres), monast. ord. S. Bened. Ansegisti Fontanelli. subh., ann. 853, CV, 744, et in Vita S. Bathildis, 590, LXXVII, 669, not.

CORBOLEIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Corbeil, dioc. de Versailles), monast. ord. S. Bened. a temporibus Ludovici VI fundatum, cuius Henricus et Philippus fratres Ludovici VII abbates fuere, privil. Alexandri III, ann. 1176, CC, 1043.

CORBOLIENSE S. EXUPERII (Saint-Spire de Corbeil, anc. dioc. de Paris), monast. ord. S. Bened. ann. 950 conditum. — Privil. Celestini III, ann. 1199, CCVI, 1199.

CORBOLEIENSE S. MARIE DE CAMPIIS (Notre-Dame des-Champs à Corbeil), monast. ord. S. Augusti exstructum ante ann. 1125. — Privileg. Innocentii III, ann. 1214, CCXVII, 234.

CORDUBENSIA MONASTERIA tempore S. Eulogii: 1° *Intra urbem*, S. Acisell in cuius ecclesia requiescebat ejusdem corpus; S. Zoili mart. cum ejus tumulo; SS. Faugli, Januarii et Marialis, ubi eorum cineres asservabantur; S. Cypriani, S. Genesii, S. Eulalie virg.

2° *Extra urbem*, S. Christophori trans flumen, Cateclarense S. Marie in montibus Cordubæ vicinis; Tabanense monast. a S. Eulogio fundatum in hsdem montibus; Pilemellaricense S. Salvatoris ejusdem temporis et in hsdem locis exstructum; Arnilatense, ad Arnilatæ fluminis ripam a S. Zoilo conditum; S. Felicis in oppido Froniano situm; S. Martini apud oppidum Royana; SS. Justil et Pastoris ad viculum Leintensem, ann. 859, CXV, 919.

CORMEIIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Cormeille, entre Lisenx et Pont-Audemer, Normandie), monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 1060 a nobili viro Guillelmo, Osborni Perponensis filio — Privileg. Alexandri III, ann. 1169, CL, 580. — De eo monasterio mentio agit. CCII, 1316.

CORMERICENSE sive **CORMARICENSE S. PAULI** (Cormery-sur-Indre), monast. ord. S. Bened. ab Itherio S. Martini Turon. abbate exstructum, ann. 780, cum Caroli Magni subsidio; sic a Majori Monasterio pseudabat. Caroli Mag. privil. ann. 800, CXVII, 992, 993. — Ibi tria exstruxit alaria Alcuinus, Itherii successor, CI, 1430. — Primi abbates Jacobus et Odacer, 1431. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 807, CIV, 981, 1010, 1195, 1501. — De eodem mentio fit, CXIX, 561. — Guido quondam abbas injuste ahlata restituit, ann. 996, CXXXVII, 953. — Praecept.

Roberti regis, ann. 1016, CXXI, 957, 989. — Abbates Cormaric. sumere tenentur baculum pastoral. ad sepulcrum S. Martini, bulla Urbani II, CL, 456. — Concordia abbas S. Pauli et Roberti de Arbrassello, ann. 1102, LXXII, 1092.

CORONA (de) (La Couronne, diocèse d'Angoulême, Charente), monast. ord. S. Aug. fundatum ann. 1122. a Lamberto Engolismensi clerico. — Epist. Innocentii III, ann. 1202, CCXIV, 1162; CXV, 315.

CORSARUM. *Vide ROMANUM.*

CORSICENSE (Ile de Corse), monast. virorum a Sabina religiosa femina exstructum temporibus S. Gregorii Magni, LXXV, 501.

CORTENBERGENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Cortenberg, en Belgique), parthenon ord. S. Bened. a B. Columbaano abbate et Godefrido duce conditus inter Bruxellas et Lovanium cui per chartam multa concessit Olo episc. Camerac., ann. 1110, CLX, 1155.

COSMÆ (S.) DE VICOVARO (Saint-Côme de Vicovala dioc. de Pavie), monast. cuius Innocentius III sub protectione sua bona suscepit, ann. 1212, CCXXVI, 633.

COSMÆ et DAMIANI (SS.) (Saint-Côme et Saint-Damien, Espagne), monast. ori. S. Bened. de quo mentio fit in Vita S. Maximi, ann. 641, LXXX, 612.

COSMÆ et DAMIANI (SS.) DE MONTE (Saint-Côme et Damien du Mont, en Illyrie), monast. cui concessit privil. Innocentius III, ann. 1209, CCXVII, 194.

COSMÆ (S.). *Vide TURONENSE.*

COSMÆ (S.), parthenon, *vide TALLACOTTENSE.*

COSTENSE (Costa, dioc. de Brague, en Portugal), monast. cui injungit Innocentius III, ut suo episc. obediat, ann. 1198, CLXIV, 704.

COTUMENSIS (Religieuses de Cotum, dioc. de Lincoln, Anglet), parthenon pro quo Alexander III scripsit ad episc. Eborac. et Lincoln., ann. 1177, CC, 1136.

COWENTRENSE. *Vide CONVENTENSE.*

CUXNAO (de). *Vide CUXANENSE.*

CRASSENSE S. MARIE (Notre-Dame de la Grasse, dioc. de Carcassonne), monast. ord. S. Bened. ab abbate Nimfrido exstructum, et a Carolo Magno diplomate confirmatum, ann. 779, CXVII, 962, C, 489 not. — Diplom. Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 992, 993. — Privil. Agapeti II papa, ann. 951, CXXXIII, 908. — Item Gelasi II bulla, ann. 1118, CLXIII, 504. — Calixti II quo conceditur ecclesia de Valeris, *ibid.*, 1114. — Eugenii III episc. de servando Urbani II decreto, ann. 1153, CLXXX, 1598.

CREDONENSE. *Vide infra CRONENSE.*

CRENELIENSE seu **CREMENSE S. PETRI** (Saint-Pierre de Crème, Etats de Venise), monast. feminarum a Robaldo Mediolanensi episc. fundatum de cuius instrumento mentionem facit privilegium Urbani III, ann. 1187, CCII, 1490.

CREMENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoit de Crème, Etats Venitiens), monast. ord. S. Bened. ab Henrico Pergamensi comite exstructum, a Rogero Volaterrensi episc. et ipsius fundatoris filio Sedi apostolicæ concessum juxta tenorem priv. Calixti II papae, ann. 1125, CLXIII, 1281.

CREMONENSE S. CRUCIS (Sainte Croix de Crémone), monast. ord. S. Bened. quod monachi Nonantulani sibi pertinere contendebant apud Celestinum papam III, ann. 1196, CCVI, 1171.

CREMONENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent de Crémone), monast. ord. S. Bened. exstructum ante ann. 1040 quo Henricus III imp. episcopi voto annuens abbas interdicit ne bona hujus monast. alienentur, CLII, 1090.

CREMONENSE S. GABRIELIS (Saint-Gabriel de Crémone), monast. cuius priori scripsit Innocentius III, ann. 1203, CCXV, 159, 168.

CREMONENSE S. MARIE (Notre-Dame de Crémone), monast. ord. S. August. cuius bona et privilegia Calixtus II post Urbanum II confirmavit, ann. 1123, CLXIII, 1269. — De controversia cum suo episc., *ibid.*, 1516.

CREMONENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Crémone), monast. S. August. Decretum Calixti II quo abbas electio conceditur episcopo, inn. 1120, CLXIII, 1177.

CREMONENSE S. THOMÆ (Saint-Thomas de Crémone), monast. cuius abbas Innocentius III scripsit ut sibi liceret munus restitendi ob infirmitates, ann. 1205, CCXV, 168.

CREMONENSIS S. JOANNIS (Saint-Jean de Crémone), parthenon a comite Bernardo et Bertha ejusdem uxore exstructus paulo ante ann. 1066 quo illum privilegio confirmavit, CLII, 484.

CREUZLINGENSE SS. UDALRICI ET AFRÆ (Saint-Udalric et Sainte Afre de Creuzlinghem, aux portes de Constance, en Suisse), monast. canonicorum regularium cuius bona confirmavit Honorius II, ann. 1125, CLXVI, 1270.

CRISENONENSIS S. MARIE (Crisenon, entre Cravant

et Vermienton sur l'Yonne anc. dioc. d'Anxerre), primum monast. ord. S. Bened. a comitissa Adelaide Roberti regis Blie exstructum ann. 1050, factum est postea puerilium parthenon, sub Guidone Molismensi abbate et in abbatiam transformatum juxta privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 519. — Priv. Eugenii III, ann. 1116, CLXXX, 1096; Celestini III, ann. 1196, CCVI, 1163.

CRISPIENSE S. ARNULI (Saint-Arnoul de Crépy, dioc. d'Amiens), monast. ord. S. Bened. a Waltero Albo dicto Ambian. comite exstructum ann. 1008. — Ad Cluniac. transit ann. 1078. — Charta Godefridi Ambian. episc. ann. 1108, LXXII, 712. — Privil. quo Innocentius II illud asserit Cluniac. monasterio, ann. 1150, CLXXIX, 67. — Alexandri III, ann. 1162, CC, 147. — Lucii III, ann. 1185, CCI, 1245.

CRISPINENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Crispin, entre Mons et Valenciennes), monast. ord. S. Bened. a S. Landelino fundatum, circa ann. 640, XLIX, 140. — Privil. Urbani II papa, ann. 1099, CII, 522.

CRISPINI (S.) IN CAVEA seu CAGIA (Saint-Crépin en Chave, anc. dioc. de Soissons), monast. ord. S. Bened. a v. sec. exstructum fortasse a SS. episc. Principe et Lupo, quod primum cessare canonicis ord. S. August., sed xi. sec. post restaurationem Regulam suscepit S. Bened., LXXI, 350. — Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 619. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1086.

CRISPINIENSE (Religieux de Crispino, dans la campagne de Florence), monast. ord. S. Bened., quod olim item habuit cum S. Laurentii in Bifirco monasterio de quodam hospitali, definitam ab Innocentio II, ann. 1230, CLXXIX, 625.

CRISTA (de) (La Crête, dioc. de Langres), monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1121, a comitibus de Campania. — Epist. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 793.

CRONIENSE alias CREDONENSE et CROVIENSE (Craon), monast. ordinis S. Bened. in agro Andeg. situm, LXXI, 900 not. — Illud monast. causa factum est litigii inter fratres S. Albini Andegav. et Vindocinenses sub Nicolao papa, ann. 1059, qui illud asseruit Vindocinensibus, CXLI, 143; CXLVII, 1213.

CROUENSE alias CHRONONENSE (Cornon seu Cournon), monast. in Arvernia a S. Galio Claromontano episc. fundatum circa ann. 554, LXXI, 505, 1050 not.

CRONCHTALLENIS S. GANGOLFI, parthenon Germanic., cujus situs nos laet. Abbatissa olim scriptis S. Hildegardi, precibus ejus se commendans, xii. sec. CXCVII, 329, 538.

CROYLANDENSE (Croyland, lie du comté de Lincoln, Anglet.), monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 716, ab Ethelbaldo Merciorum rege. — Illustratum est a Rogerio monacho, auct. Vitae S. Thomae Cantuar., CX, 257.

CRUCENBERGENSIS-MONTIS (Mont-Crucenberg, dans la Hesse), monast. ord. S. Bened. cujus bona confirmavit Celestinus III papa, ann. 1191, CCVI, 898.

CRUCE (de S.) ANGLENSE (Sainte-Croix d'Angle, dioc. de Poitiers) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1175, a Wilhelmo Tanpids Pictav. episc. — Privil. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 581. (Idem esse videtur atque Angliacense S. Joannis. Vide ANGLIACENSE.)

CRUCE BURJENSE (de S.) (Sainte-Croix de Buris, près de Metz), monast. ord. Præmonst., prius dictum Sancti Eligii, conditum ann. 1124 ab abbate Justimontensi Zacharia et a quibusdam pils et nobilibus viris dotatum. — Privil. Alexandri III, ann. 1180, CC, 1512.

CRUCE (de) S. LEUFREDI (Croix Saint-Leufroy, près d'Evreux, Eure), monast. ord. S. Bened. ab ipso S. Leufredo conditum ann. 692. Monachi a Northmannis fugati ix. sec. ad S. Germanum de Pratis confugerunt, CII, 1518. — Privil. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 645.

CRUCIFERARIORUM S. PETRI (Hospice Saint-Pierre des Porte-Croix a Boica en Illyrie), monast. cujus rectori Mattheo privilegium concessit Urbanus III, ann. 1186, CCI, 1587.

CRUCIS AVELLANÆ (S.). Vide AVELLANENSE.

CRUCIS (S.) DE LEIRENA (Sainte-Croix de Leyrena, dioc. de Coimbra en Portugal), monast. ord. S. August. quod Innocentius III ad obedientiam episcopo revocat, ann. 1198, CCXIV, 191, 302, 773; CCXV, 232.

CRUCIS (S.). Vide ENGESHIMENSIS.

CRUDATENSE (Cruas, près Rochemaure, Ardèche) monast. ord. S. Bened. ab Elpodorio comite fundatum in dioc. Vivariensi super Rhodanum, quod postulante Bonaldo abbate, privilegio confirmavit Ludovicus Pius, ann. 817, CIV, 1065.

CRYPTA FERRATA (Religieux de la Crypte de fer, dans les environs de Rome), monast. cujus Innocentius III causam definiit controversam cum militibus Tempit de Oventino, ann. 1211, CCXVI, 456.

CUCUFATIS (S.), alias OCTOVIENSE seu VALIENSE dictum (Couvent de S. Cucufat ou d'Octovio, en Catalogne) monast. ord. S. Bened. æque celebre et opulentum, cujus possessiones confirmavit Urbanus II, ann. 1098, CII, 513. — Privil. Calixti II, ann. 1120, CLIII, 1136; Innocentii III episc. de hujus monast. correctione, ann. 1211, CCXVI, 511.

CUSSIACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Cussy, dioc. de Laon), monast. ord. Præmonst. exstructum a Gualtero de Jumiègne et Bartholomæo episc. ann. 1122, CLVI, 1001. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXI, 1074. — Epist. Alexandri III adversus canonicos S. Petri Laudunensis in hujus monast. gratiam, ann. 1174, CC, 952. — Epist. Innocentii III de subventionem pro Locis sanctis, ann. 1199, CCXIV, 931.

CULTURA (de) S. PETRI CENOMANENSE (Saint-Pierre de Coulture, au Mans), monast. ord. S. Bened. in suburbio Cenomaneus exstructum a Bertramno episc. ann. 589, cujus Ave-gottus abbas factus est, ann. 1072, CLXIII, 1431. — Decretum Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 740.

CUMENSE seu DE INSULA CUMARUM (Cumes-e-ille, dans la Terre de Labour, Naples), monast. ord. S. August. S. Euphemie dicatum. — Privil. Alexandri III, ann. 1178, CC, 1171.

CUNEGUNDIS (S.) seu MONASTERIUM INFERIUS (Sainte-Cunégonde ou le couvent d'en bas à Paderborn), parthenon cui, postulante abbatissa, privilegium concessit S. Henricus II, imp. ann. 1002, CLX, 242.

CUNIBERTI (S.). Vide COLONIENSE.

CUPERSANUM S. VINCENTII (Saint-Vincent de Conversano, dans la Terre de Bari, Naples), monast. ord. S. Bened. quod florentissimum olim fuit. Illud privilegio confirmavit, ann. 1110, CLXIII, 277. — Sed postea relaxata disciplina de eo reformando et restaurando scripsit Celestinus III episcopus Polignanensis (Polignano) et Cupersanensis (Conversano), ann. 1194, CCVI, 1054.

CUPRO (de) (Cupers, dioc. de Bréchin, comté d'Angus, en Ecosse), monast. ord. Cister. fundatum a rege Malcolmum III, ann. 1160. — Privil. Innocentii III, ann. 1206, CLXV, 870.

CURATIO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Coratio, diocèse de Reggio, Naples), monast. ord. Cister. a Rogerio de Marlurao conditum paulo ante ann. 1125, quo Honorius illud privilegio ornavit, CLXVI, 1298. — Epistola Clementis III, ann. 1098, CCIV, 1537. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1203, CCXV, 230.

CURBA FOSSA (de) SS. TRINITATIS. Vide OCCIDENTENSE.

CURBIONENSE. Vide CORBIONENSE.

CURIA-DEI (de) S. MARIE (Notre-Dame de la Cour-Dieu, dioc. d'Orléans), monast. ord. Cister. fundatum ann. 1118 a Joanne Ileris Aurei. — Privil. Alexandri III papa, ann. 1162, CC, 155. — Lucii III, privil. ann. 1185, CCI, 1517. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1204, CLXV, 513, 1223, 1271, 1419.

CURIENSE S. LUCII (Saint-Luce de Cuzio, en Italie), monast. ord. S. August., cujus possessiones et privilegia confirmavit Eugenius III, ann. 1149, CLXXI, 1100.

CURTO RIVO (de) seu MONASTERIUM RIVI AD NONNAS (Conrupt ou Montier-Rup-aux-Nonnas, sur la Meuse, dioc. de Toul), parthenon ord. S. Bened. exstructum ann. 1060. — Privilegium Innocentii III, ann. 1198, CCXVI, 502.

CUSSANTIENSE S. JOAN. BAPT. (Cosance, dioc. de Besançon), monast. ord. S. Bened. a S. Ermenfrido conditum, vii. sec. Luxoriensi subiectum; postea prioratus factus abbatie S. Claudii annexus est testamento S. Aegisi Fontanell. abb. ann., 853, CV, 746.

CUSSIACENSE S. MARIE. Vide supra CUSSIACENSE.

CUTHBERTI (S.) RADEFORDENSE (Saint-Cuthbert de Redford, Anglet.), monast. ord. S. August. a Wilhelmo de Suveto fundatum ante ann. 1159, quo Alexander III illud privilegio confirmavit, CC, 103.

CUXANENSE SS. MICHAELIS et GERMANI (Saint-Michel de Cussan, dioc. de Perpignan), monast. ord. S. Bened. in dioc. Helenensi (d'Hen) exstructum a fratribus Exalanis, ann. 878. — Ejus possessiones et iura confirmavit Agapetus II papa, juxta petitionem abbatis Gaudefredi, ann. 950, CXXIII, 903. — Privil. Joannis XIII, CXXXV, 969; Sergii IV, ann. 1011, CXIII, 1504. — Ibi floruit Garcus monach., ann. 1045, CII, 1441. — Initia hujus monast. 1443. Privil. Innocentii II, ann. 1150, CLXXIX, 69.

CYPRIANI (S.). Vide PICTAVIENSE.

CYRIACI (S.) PARTHENON. Vide GYRIONENSE.

CYRIACI (S.) (Hodie Saint-Cirgues), monast. ord. S. Bened. in Arvernens fundatum ante ann. 580. — Quod S.

Sidonius episc. miraculo quodam illustravit, LXXII, 157, 1121.

CZERWINSKENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Czervin près de Plock en Pologne), monast. ord. Præmonst. fundatum ante ann. 1151, quo, potente Guidone priore, Adrianus ejus monast. juri et possessionibus privilegio confirmavit, CLXXXVII, 1104.

DAGULIACENSIS prioratus (Denilly) a nobili viro Galterio et ejus uxore Odila fundatus ann. 1044, et a Brunone adhuc Tullensi episc., postea autem papa Leone IX, confirmatus, CXI, 111, 387.

DALONENSE S. MARIE (Notre-Dame de Dalon, dioc. de Limoges), monast. ord. Cl. a Gerardo de Salis exstructum ann. 1114. — Epist. Innocentii III ad abbat. de electione abb. Tutelensis ann. 1212, CCXVI, 615.

DAMIANI (S.) DE DONARIA (Saint-Damien de Donari, dans le Milanais), parthenon eidem subjectis abbatissæ atque Farinatenis. — Priv. Alexandri III, ann. 1163, (C. 62). *Vide FARINATENSIS.*

DAMIANI (S.) EREMUS seu **SAXENA** (Ermite de Saint-Damien à Oeri ou Sassena de la province de Ravenne), monast. in quo prior fuit S. Damianus quibusdam impingebat excessibus, constat epist. S. Leonis IX pape, CXIII, 740; CXLV, 15.

DANIELIS (S.) VENETIARUM. *Vide VENETIARUM.*

DAULEIENSE (S.) MARIE (Notre-Dame de Tholey, dioc. de Trêves), monast. ord. S. Bened. cujus Cælestinus III protectionem suscepit, bona privilegiaque confirmavit ann. 1195, CCVI, 1135.

DEARNACENSE, *Vide DURNACENSE.*

DECHANESE (Pent-être Dians-sur-Orvanne, Seine-et-Marne), monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1216.

DECIACENSE S. CIRICI (Pent-être Dixmont environs de Joigny, Yonne), monast. diocesis Antistodorensis quod exstabat temporibus S. Aunarii episc., nempe vii sæc., CXXXVIII, 235.

DEENSE (S.) PHILIBERTI (Saint-Philibert de Dée ou Grand-Lieu, dioc. de Nantes), olim monast., postea autem prioratus, in dioc. Nannetensi exstructum in pago Herbalitico (Herbauges) et insula Heri, cujus abbas fuit Arnulfus et privil. asscutus est a Ludovico Pio ann. 818, CIV, 1089, 1505.

DEGARENSE seu **TEGERENSE** de quo fit mentio, CXLI, 1171 : idem ac Tegernscense.

DEMETHII (S.) *Vide THESSALONICENSE.*

DENCKENDORFENSE S. SEPULCRI (Saint-Sépulcre de Denzdorf en Souabe), monast. Canonicor. S. Sepulcri Hiero.-ol. ord. ab illustri viro Bertholdo institutum paulo ante ann. 1150, quo illud ornavit privilegio Honorius II papa, CXVI, 1309.

DEODATI (S.) (Saint-Dié-en-Vosges, autrement dit les Jointures et Val-Gallée), monast. ord. S. Benedicti a S. Deodato fundatum ann. 667. — Charta confirmationis a Numeriano Remensi archiepisc., LXXXVIII, 1191. — Privil. S. Leonis IX pape ann. 1049, CXLI, 632. — Vita S. Deodati auct. Valcand. CLI, 611. — Privil. Paschalis II ann. 1109, CXIII, 256. — Calixti II ann. 1223, CLXIII, 1281. — Innocentii III ann. 1151, CLXXXIX, 105, 235.

DEODATI (S.) BENEVENTANI (Saint-Déodat, du dioc. de Bénévent), parthenon quem Anastasius IV subjeit, ann. 1155, monasterio S. Vincenti ad Vulturum, CLXXXVIII, 1021.

DERFORDENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Derford ou Depford, dans les environs de Londres), monast. ord. Præmonst. exstructum ante ann. 1190, quo Innocentius III ejusdem possessionibus privilegio confirmavit, CCXIV, 561.

DERTONENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Tortone dans le Milanais), monast. ad cujus fratres scripsit S. Gregorius VII papa ann. 1073, CXLVIII, 515.

DERTONENSE S. MARTIANI (Saint-Marcien de Tortone), monast. a Gisepando episc. fundatum. Diplom. Ottonis IV imper. ann. 950, CXXXVII, 569.

DERWENTENSIS **PARTHENON** in Anglia a Derwenta fluvio dictus (hodie Ebechester), in quo aliquandiu commorata est Archa que postea abbatissa fuit Colulanensis, ann. 680, XCV, 201.

DERWENSE SS. PETRI ET PAULI (Moutier-en-Der, Haute-Marne), monast. in silva Derbo exstructum, in Remensi dioc. ab abbate S. Berchario et rege Childerico, ann. 673, LXXXVII, 1296. — Diploma Theodorici, *ibid.*, 1575. — Charta Bertholdi Catalani. episc. ann. 692, LXXXVIII, 1235. — Diploma Lotharii II ann. 827, CIV, 1162, 1163, 1204. — Adso monachus floruit ann. 992, CXXXVII. — Vita S. Bercharii fundatoris, 667. — Privil. S. Leonis IX pape ann. 1049, CXLI, 615, 614. — Victoris II pape CXLI, 818. — Alexandri II, CXLV, 1510. — Paschalis II, ann. 1100, CLXII, 37. — Calixti II privil.

ann. 1124, CLXIII, 1520. — Alexandri III episc. de bonia monast. dilapidatis, ann. 1172, CC, 829, 932, 939. — Priv. Innocentii III ann. inc.

DICKIRCHEN (de) **S. PETRI** (Saint-Pierre de Dickirchen, Moselle), parthenon cujus bona privilegio confirmavit Innocentius III ann. 1211, CCXVII, 214.

DIENSE et **DEENSE S. MARCELLI** (Saint-Marcel de Die, en Dauphiné), monast. ord. S. Bened. et coagreg. Cluniac. vii sæc., LXXI, 878 not.

DIESSENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Diesse, Haute-Bavière), monast. a comitibus Berchulo et Ottone exstructum paulo ante ann. 1132, quo illud sub sua tutela Innocentius II suscepit, CLXXX, 119.

DIONYSII (S.) PARISIENSE (Saint-Denis près de Paris), celeberrimum monast. ord. S. Bened. a Chlotario II rege iuchotum et filio ejus Dagoberto laboratum et dotatum ann. 632. — Charta Chlotarii, LXXX, 454. — Charta regis Dagoberti, *ibid.*, 511, 515, 533, 535, etc. — Chart. S. Landerici, LXXXVII, 299. — Dipl. Chlodovæ II regis ann. 640, *ibid.*, 681, 690. — Chlotarii III ann. 688, *ibid.*, 1277. — Theodorici ann. 681, *ibid.*, 1329. — Chlodovæ III, LXXXVIII, 1081, 1085, 1086. — Childeberti III, *ibid.*, 1059, 1094 *passim*. — Chilperici II, *ibid.*, 1118 *et seqq.* — Theodorici IV, *ibid.*, 1136. — Chart. Caroli majoris domus de donatione præditi Clippiaci (*Cluchi*) ann. 741, *ibid.*, 1502. — Diplom. Pippini, *ibid.*, 1508.

— Dagobertus rex hoc argento superexit, XCVI, 1401. — Pippini regis Placitum, ann. 762, *ibid.*, 1520, 1541, 1565, 1567. — Carolomanni reg. ann. 769, *ibid.*, 1572, 1581. — Caroli Magni ann. 769, XCVII, 945, 953, 959, 969, 966. — Charta Gisela ejusdem sororis ann. 798, *ibid.*, 981. — A Carolo Magno confirmatur, *ibid.*, 985. — Dipl. Ludovici PI et Lotharii, ann. 825, CIV, 1141, 1142. — De ejus monast. reformatione sub abbate Hilduino, ann. 852, *ibid.*, 1206, 1211, 1221. — Privil. Nicolai I pape, CIX, 819. — Privil. Leonis II, ann. 708, CXXIX, 967. — Nicolai I, *ibid.*, 1015. — S. Leonis IX pape, ann. 1049, CXLI, 620, 791. — Nicolai II, ann. 1061, *ibid.*, 1351. — Alexandri II, CXLVI, 1506, 1509. — Epist. S. Gregorii VII ad abbat. Hugonem et monachos ann. 1073, CXLVIII, 415. — Privil. Willelmi Conquest., Anglorum regis, CXLI, 1564. — Paschalis II pape, ann. 1102, CLXIII, 88. — Calixti II, ann. 1119, *ibid.*, 1126. — Epist. Honorii II pape, ann. 1129, CLXVI, 1296. — Diploma Matthæi cardin. de restitutione cenobii Argentol. abbatie S. Dion. ann. 1129, CLXXXIII, 1265. — Privil. Innocentii II, pape, ann. 1151, CLXXXIX, 95, 111. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1542.

Sugerius S. Dionysii abbas et regni procurator, claruit ann. 1152, CLXXXVI, 1151. — Diplomata Sugerii pro S. Dionysii abbacia, *ibid.*, 1445 *et seqq.* — Ludovici VII privileg. ann. 1121, *ibid.*, 1461, 1465 *et seqq.* — Willelmus Sandionysianus monach. Sugerii discipulus claruit ann. 1152. — Decret. Anastasii IV adversus archiep. Bithuric. pro restitutione ecclesie de Casa-Majori, CLXXXVIII, 1003. — Privil. ejusdem pape, *ibid.*, 1004. — Adriani IV, ann. 1156, *ibid.*, 1485, 1595, 1594. — Odo de Deoglot abbas claruit, ann. 1106, CCXCV, 991. — Alexandri III privil. ann. 1170, CC, 629, 1196, 1238, 1268. — Lucii III ann. 1182, CCI, 1166, 1167, 1203, 1519, 1530, 1491. — Clementis III de ecclesia de Grandi Puteo S. Dionysio confirmata ann. 1189, CCIV, 1459. — Charta Mauricii de Sullaco ann. 1194, CCV, 905. — Cælestini III, ann. 1492, CCVI, 942, 1083, 1168, 1224. — Privil. et epist. Innocentii III abbat. Hugoni concessum ann. 1198, CCXIV, 154, 158, 162; CCXVII, 15, 65, 102, 145, 146, 226, 241, 251, 260.

DIONYSII (S.) *Vide REMENSE.*

DIONYSII (S.) MEDIOLANENSE (Saint-Denis de Milan), monast. ord. S. Bened. ab episcops Mediolan. exstructum et dotatum, in suburbio situm, cujus bona privilegia confirmavit Eugenius III, ann. 1147, CLXXX, 1194.

DIONYSII (S.) DE PASSU PARISIENSE (Saint-Denis du Pas, à Paris), monast. ord. S. August., cujus bona et privilegia confirmavit Lucius III papa, ann. 1183, CCI, 1176.

DIONYSII (S.) BROCIARENSE (Broqueroy près Mons en Hainaut), monast. a comitissa Flandrie Richildi fundatum, et ab ipsa S. Geraldo Silva-Majoris abbati concessum, ut fert ejusdem comitissæ charta ann. 1082, CXLVII, 1045.

DIONYSII (S.) AMBIANENSE (Saint-Denis-sous-Amiens), monast. olim ab Ingulione sacerdote exstructum in Ambianorum suburbio, postea monachis Majoris-Monasterii concessum, eidem confirmatur a Gaudefrido Ambianensi episc. ann. 1115, CLXII, 744.

DIONYSII (S.) PARTHENON. *Vide MONTE MARTYREN.*

DIONYSII (S.) DE CARCERE (Saint-Denis-la-Châtre, à Paris), monast. ord. S. Bened. ab Ansaldo milite exstructum ann. 1123, quod subiectum est S. Martino de Campis. — Charta Stephani Paris. episc. ann. 1183, CLXXIII, 1423.

DIONYSII (S.). Vide NOCENTENSE seu NOVICENTENSE.
DISIBODI (S.) DE MONTE (Mont-Saint-Disibod, Disenberg ou Disibodenberg, dans le dioc. de Mayence), monast. ord. S. Bened. à S. Disibodo conditum ann. 674. — Privil. Eugenii III ann. 1148, CLXXX, 1507.

DISIBODI (S.) DE MONTE (Disenberg, diocèse de Mayence) parthenon ab eodem sancto abbate conditus in quo consecrata est sancta virgo Hildegardis, Hildeberti comitis palatini et Mechuldis filia, ann. 1106, CXVH, 13. — Julia comitis soror ibi tum erat abbatissa, *ibid.*, 14. — Cui successit S. Hildegardis usque dum fundarit parthenonem S. Ruperti in Bengen. Hujus monast. initia, auct. sancta Hildegardis, CXCVII, 1100.

DIVENSE S. PETRI seu S. MARIE (Saint-Pierre-sur-Dive, diocèse de Lisieux), monast. ord. S. Bened. à Lézeline Aucensi comitissa et filia ejus Roberto comite et Hugone episcopo exstructum xi sœc., CCH, 1317.

DIVIONENSE S. STEPHANI, monast. quod postea possedere canonici ord. S. August. et ultimo seculares, conditum est circa ann. 580, LXXI, 1038. — Epistolæ Innocentii III, pro Herberto abbate, ann. 1151, CLXXIX, 114, 117, 125, 176. — Eisdem papæ privil. ann. 439. — Adriani IV, privil. ann. 1156, CLXXXVIII, 1436. — Alexandri III, ann. 1173, CC, 902. — Epist. Innocentii III, aliv. quemdam canonicum, ann. 1210, CCXVI, 371, 830.

DIVIONENSE S. BENIGNI. Vide BENIGNI.

DODOSUM. Vide CINCENSE.

DOLENSE (Bourg-de-Deols, Indre), monast. ord. S. Benedicti in agro Castri-Radulfi (*Chateauroux*) exstructum sœc. vi, LXXI, 215. — Alias dicitur Penthole, CV, 741. — Gregorii VII, epist. de abbatibus electione, ann. 1079, CXVIII, 533. — Eisdem epist. de monasteriorum restitutione, *ibid.*, 560. — Innocentii III, decretum confirmans concordiam initam cum domino Castri-Radulfi, ann. 1202, CXIV, 1018, 1137.

DOLENSE seu RHEDONENSE S. MELANII. Vide MELANII.

DOLOGIENSE S. MARIE. Vide DAULEIENSE.

DOLOGIENSE seu THEOLOGIENSE S. MAURICII (Tboley ou Saint-Maurice-ès-Vosges, dioc. de Trèves), monast. ord. S. Bened. a rege Dagoberto fundatum, ann. 625, sub S. Modoaldo episc. Huc recesserat S. Paulus eremita, postea factus Virdunensis episc., ann. 650, LXXXVII, 211. — Annectitur Ecclesie S. Petri Trevirensis, ann. 625, LXXX, 499.

DOMFERMELINENSE (Donfermelin, dioc. de Saint-André, Irlande), monast. cuius mentio est in epist. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 419, 1533.

DOMMARTINENSE, alias S. JODOCI-IN-NEMORE (Dommartin, autem Saint-Josse-au-Bois, près d'Heudicourt, Pas-de-Calais), monast. ord. Præmonstrat. à Milone monac. Præmonstrati, postea Tarwanniensi episc., ann. 1120, CLXX, 1263 not. — Rainaldus archiepisc. Rhem. fundacionem hanc confirmavit, ann. 1150, CLXXII, 1343.

DOMO-DEI (S.). Vide NUNO-LACC.

DONATI (S.) DE SCOUZOLA seu DE STROGULA (Saint-Donat de Scouzole, dans le dioc. de Milan), in cuius gratiam scriptis Innocentius III, adversus archiep. Mediolan., ann. 1198, CLXIV, 28, 337.

DONAVERDENSIS S. CRUCIS (Sainte-Croix de Donawerd, Bavière), parthen. olim exstructus a nobili viro Mangoldo de Werde et a Leone IX pap. consecratus, postea Gebhardus Constant. episc. in illum monachos introduxit. — Privil. Innocentii III, ann. 1153, CLXXIX, 240; Celestini III, ann. 1194, CCVI, 1058.

DORNATIACENSIS (Dornac ou Dorny, Haut-Rhin), parthenon prope Vesuntionem exstructus, cuius Adalinda ducis Alagarit filia prima fuit abbatissa, ann. 638, LXXI, 615 not. — Que suam abbatiā dedit Bezuensi monasterio, ann. 667, LXXXVIII, 1166.

DORBERNENSE SS. PETRI ET PAULI. Vide CANTUARIENSE S. AUGUSTINI.

DORTONENSE. Vide DERTONENSE.

DOVERENSE (Douvres, Anglet.), monast. ord. S. August. de cuius fundacione questio est, ann. 1156, CXCI, 1115.

DRIENCURTENSIS DE NOVO CASTRO (Hospitaliers de Newcastle à Driencourt, Angl.), hospitalis domus cuius Innocentius III bona suscepit sub sua protectione, ann. 1206, CCXV, 944.

DUACENSE S. MARIE et SS. MORANTII et AMAT (Saint-Morant de Douai), monast. ord. S. August., ann.

incert. fundatum, CLXX, 152. — Privil. Paschalis II papæ, ann. 1104, CLXIII, 136.

DUACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Douai, Pas-de-Calais), monast. ord. S. August. a Roberto Atrebatensi episc. fundatum, cui privilegium concessit Alexander III, ann. 1163, CC, 217. — Privil. Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1427.

DUARUM-BASILICARUM S. MARIE et S. PETRI, collegium canonicorum apud Atrebatem fundatum, ann. incert., CLXVIII, 131.

DUDLEYENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Dudley, comté de Worcester/Anglet.), monast. ord. Cluniac. a plurimis dotatum, cuius bona privilegiaque confirmantur a Lucio III, ann. 1182, CCI, 1144.

DUELLENSE DE MONTIBUS (Hohenwiell, près de Mons, Belgique), monast. a duce Burchardo et ejus uxore Hadwicheide fundatum in suo castello, ann. 973, CXLIH, 319. — Translatum est ab imp. Henrico de Monte Duello ad Rhent ripam in loco Steins dicto, *ibid.* Vide STEINENSE.

DUMIENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Dume, dioc. de Brague, Portugal), monast. ord. S. Bened. a S. Martino abbate et postea episcopo conditum, ann. 572, LXXII, 19.

DUNELMENSE (Durham, comté de Durham Anglet.), monast. cuius episcopus simul et abbas erat. — Epist. Innocentii III ad monachos, in gravibus rebus consulendus abbas, ann. 1188, CLXIV, 432; ann. 1204, CCXV, 405, 874. — Privil. ejusdem papæ, ann. 1207, *ibid.*, 1259.

DUNGENSIS (Dunsin, entre Douai et Valenciennes), parthenon a beata Rainfrede fundatus cuius et abbatissa fuit, xi sœc., CLXII, 133.

DUNFERMELIN. Vide supra DOMFERMELIN.

DUNIS (de) deinde BRUGIS S. MARIE (Notre-Dame des Dunes, près Denkerke transféré plus tard à Bruges), monast. ord. Cisterc. a Theodorico Flandrensi comite conditum ante ann. 1163, quo papa Alexander III illud privilegio confirmavit, ann. 1165, CC, 513, 1235. — Elias de Coxida monachus de Dunis fuit Cisterciensis optimus abbas, ann. 1203, CCIX, 991. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1208, CCXV, 1539.

DUNSTANI (S.). Vide CANTUARIENSE.

DUODECIM-PONTIUS (de) xenodochium quod exstructit Alcinus in pago Tricassino super Sequanam, circa 780, CI, 1432.

DUORUM-GENELLORUM (Les Deux Jumeaux, près de Bayeux), monast. ord. S. Bened., apud Rajocas a S. Martino Vertavensi abbate (*Verton*) fundatum circa 760. — De eo mentio fit in S. Ausegisi Fontanelli. abb. testamento, ann. 833, CV, 744.

DURBONENSIS CARTHUSIA (Durbon, dioc. de Gap), a nonnullis monachis et majori Carthusia venientibus exstructa, cuius prior primus fuit Lazarus, ann. 1116, de quo mentio est in statutis hujus ord. CLIII, 1123, 1125. — Guigonis prioris ad fratres Durbouenenses, CLIII, 581, 585.

DURMACENSE alias DEARMACENSE xenobium in Hibernia conditum a S. Columbano vi exeunte seculo, XCV, 122.

DUSERENSE S. MARIE (Notre-Dame de Duzère), monast. ordinis S. Bened. super Rhodanum exstructum a Norfrido abbate eum privil. Caroli Magni et a Ludovico Pio confirmatum juxta petitionem Dextri abbatis, ann. 814, CIV, 983. — Eisdem Ludovici dipl., *ibid.*, 1213.

DYNIACENSE, DENOCIENSE seu DENONIENSE (Deuain, du dioc. d'Arras), monast. ord. S. Bened., fundatum ann. 764, postea commissum est sanctimonialibus quibus Eugenius III privil. concessit, ann. 1153, CLXII, 1580.

EDMUNDI (S.). Vide infra EDMUNDI.

EBERBACENSE et EBERACENSE (Eberbach dans le Haut-Palatinau du Rhin), monast. ord. S. Bened. de cuius abbate mentio est in epistola Celestini II, ann. 1144, CLXXIX, 789. — Hi monachi ad S. Hildegardem scribunt, CXCVII, 369. — Alexandri III privil., ann. 1178, CC, 1160.

EBERSBERGENSE (Eberberg, dans le Haut-Palatinau du Rhin), monast. canonicorum, cuius abbat scripsit Celestinus III, in quadam causa monast. Garzeusis, ann. 1197, CCVI, 1188, 1221.

EBERBURDENSE seu EBERDORFENSE (Eberdorf, en Misnie), monast. cuius abbas episc. habuit ad S. Hildegardem, xi sœc., CXCVII, 293.

EBERSHEIMENSE. Vide NOVICENTENSE.

EBLEHOLTENSE S. THOME DE PARACLETU (Saint-Thomas du Paraclet à Ebleholt, en Danemark), monast. canonicorum S. Augustini de congreg. S. Victoris Parisiens., quorum primus prior Wilhelmus, cui Alexander III privil. concessit, ann. 1175, CC, 1039, 1186. — Privil. Celestini III, ann. 1197, CCVI, 1234. — Vita S. Willelmi abbatis, CCIX, 589. — Charta 172

Abbas Roskiliensis episc. protectionem suscepit hujus monast. ann. 1171, *ibid.*, 745. — Idem illud Willmo abbat asservit, ann. 1178, *ibid.* — Diplomata Willelmi abbatis. *ibid.*, 749, 750, 753. — Privil. Walberti abbatis de Esrom. 752. — Diplomata Canuti regis, 754. — Testamentum Absalonis archiepisc., 755. — Privil. Innocentii III, ann. 1216, CCXVII, 265.

EBORACENSE S. MARIE (Notre-Dame d'York) monast. ord. S. Bened. in quo prima studiorum limina aggre-gas est Alcuinus sub Herberto magistro, ann. 732, C. 22, 93. — Privil. Willelmi Conquest. xi sœc., CXLIX; 1563.

EBORACENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'York) monast. de quo charta Willelmi Conquest. x sœc., CXIIV, 1570.

EBORACENSE S. TRINITATIS (Sainte-Trinité d'York) monast. ord. S. August. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 95.

EBORACENSE. *Vide FARENS.*

EBRAECENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Ebrich, dioc. de Wurzburg) monast. ord. Cisterc. exstructum, ann. 1126, a nobilibus viris Brunone et Richovio, et imperatore Conrado. — Privil. Eugenii III, ann. 1149, CLXXX, 1423. — Epist. Ebraecensis abbat. ad Gerobum præp. Reichersperg de quodam Polmaro erronea prædicante, circa 1070, CXIV, 1485.

EBROICENSIS S. SALVATORIS (Saint-Sauveur d'Evreux) parthenon a Ricardo comite exstructus, cujus abbatissa Hilarem Eugenius III privilegium concessit, ann. 1133, CLXX, 1572. — De eo monast. mentio, CCII, 1318.

EBROILENSE S. LEODEGARII (Saint-Léger d'Es-breuille ou d'Ebreuil, en Auvergne) monast. ord. S. Bened. fundatum prope Cannat, ann. 971, sub rege Lothario. — Privil. Paschalis II, ann. 1114, CLXIII, 344.

EBRONIENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Evron, dioc. du Mans) monast. ord. S. Bened. fundatum ab Hadoindo Cenomanensi episc., ann. 630. — A Nortmannis eversum ix sœc., ab Hugone Turon. archiep. et fratribus Majoris Monasterii restauratum est temporibus Lucii II papa qui illud privilegio confirmavit, ann. 1144, CLXXIX, 906.

EBRUFI (S.). *Vide UTICENS.*

ECHENBRUNNENSE SS. PETRI et PAULI (Echenbroun, en Bavière) monast. ord. S. Bened. cujus jura et possessiones confirmavit Callistus II papa, ann. 1122, CLXIII, 1240.

EDERENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoit, peut-être d'Herrera, près de Burgos, ou Espagne) monast. cujus abbat scripsit Innocentius III, ann. 1102, CCXIV, 92.

EDMUNDI (S.) NORWICENSE (Edmundsbury, comté de Suffolk, dioc. de Norwich, Anglet.) monast. ord. S. Bened. olim Radricæ hujus seu Radriceimorda dictum et quidem celeberrimum, a rege Canuto I conditum, ann. 1020, postea ab Henrico VIII vastatum et tibi sepulta esset soror ejus Maria Francorum regina. — Canuti I charta qua illud ab omni onere liberum declarat, CL, 1186. — Privil. Alexandri II, ann. 1071, CXI, VI, 1365. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1203, CCXV, 745.

EDMUNDI (S.) LINCOLNIENSE monast. forte illud de quo scripsit Gregorius VII ad Lanfrancum Cantuar. archiep. ut compescat quemdam Arastum ne molestus sit huic monasterio, ann. 1073, CLXVIII, 314. — Epist. Innocentii III, de restituendis ab episcopo erga fratres S. Edmundi, ann. 1198, CCXIV, 414. — De ecclesiæ consecratione, 431, 608, ann. 1201, CCXV, 298.

EENHAMENSE. *Vide infra EINHAMENSE.*

EPTERNACENSE. *Vide EPTERNACENSE.*

EGMUNDANENSE S. ADELBERTI (Saint-Adelbert d'Egmond, Hollande septentrionale) monast. ord. S. Bened. ab Henrico II Hollandiæ comite exstructum, ann. 923, in Trajectensi dioc. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 304.

EINHAMENSE (Einharn, près d'Oudenarde dioc. de Malines) monast. ord. S. August. a Godefrido Virdun. comite conditum, circa ann. 1000, postea illud restauravit Balduinus Flandriæ comes et fratribus ord. S. Bened. concessit, ann. 1063, e monast. S. Vedasti eductis a S. Itherto Camerae episc. CXLVI, 1467. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXIX, 1323. — Item Clemens III, ann. 1190, CCIV, 1468.

ENSIIDENSE (Einsiedeln seu Notre-Dame des Ermites, Suisse) alias dictum est *Cella Megiradi* et *Solitariorum*, monast. ord. S. Bened. apud Hevetin, initium sumpsit a cella quam incoluerat pius eremita Megiradus, ix sœc., CLXII, 1179. — Hujus monasterii abbas princeps erat Romani imperii temporibus Ludov.

1274, XCVII, 826. — Thietandus primus fuit abbas regius, ann. 918, CXLIII, 45.

ELANTIENSE seu SLANTIENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Elant, dioc. de Reims) monast. ord. Cisterc. a Witero Registratensi (*Béthel*) comite exstructum, ann. 1151, cujus Rogerus primus abbas fuit. Contra hos monachos scripsit Alexander III ut infensos fratribus S. Nicasi, ann. 1174, CC, 560.

ELBORENSIS (Evora, en Portugal) monast. cujus priori scripsit Innocentius III, ann. 1198, super controversia monachorum S. Crucis cum episc. Conimbrien., CCXIV, 195.

ELECTENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Aleth, Aude) monast. ad cujus albatu preces concessit Leo IX papa, monasteria S. Pauli Walconensis et S. Marie de Urbione, ann. 1050, CXLIII, 659. — Privil. Calixti II, ann. 1119, CLXIII, 1102. — Alexandri III, ann. 1159, CC, 140.

ELECTENSE S. POLYCARPI (Saint Polycarpe d'Aleth, Aude) monast. ord. S. Bened. ab Atalo abbate et ipsius sociis conditum, ann. 780, Alateni et postea Cras-sensi subjectum. — Decret. Paschalis II quo illud Cras-sensi concessit, ann. 1116, CLXIII, 410; Calixti II, *ibid.*, 1108. — Epist. Innocent. III, ann. 1212, CCXVI, 609.

ELEEMOSYNA (de) S. MARIE (Notre-Dame de l'Aumône, dite le Petit-Cîteaux, à Marchenoir, dioc. de Blois) monast. ord. Cist. a Theobaldo IV, Campanie et Bre-sensi comite, rogante Stephano Cisterc. abb. sub Goffrido Carnot. episc., ann. 1121. — Privil. Innocentii II, ann. 1137, CLXXIX, 316; Alexandri III, ann. 1163, CC, 253. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1201, CCXV, 543; CCXVI, 263.

ELENFORDESMERENSE S. MARGARETÆ (Sainte-Marguerite d'Elenfordesmer, dioc. de Salisbury, Anglet.) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Radulfo de Ched-leawurd exstructum paulo ante ann. 1177, quo illud privilegio confirmavit, Alexander III, CC, 1156.

ELEVACENSE. *Vide infra ELWANGENSE.*

ELFSTATENSE (Held, comté de Hohenstein) monast. ordinis Præmonst. in Thuringia, de quo mentio est inter notas ad S. Bonificii epist., LXXXIX, 742. — Et in Vita S. Norberti, CLXX, 1306.

ELIGII (S.). *Vide NOTIOMAGNE.*

ELIGII (S.) PARISIENSIS parthenon quem ob paucos mores dissolvit Galo episcopus Parisiensis juxta mandatum papæ Paschalis II, epist. ann. 1103, CLXIII, et possidendum dedit Fossalensi mon., ann. 1107, 138 not.

ELNONENSE. *Vide S. AMANDI.*

ELYENSE (Ely, comté de Cambridge) monast. Angliæ in diocesi Wigornienasi situm cui juxta petitionem Eduardi regis, Victor II papa privilegia concessit, ann. 1035, CXLIII, 816. — S. Oswaldus episc. eo abbatem misit Brithnotum, ut disciplinam restitueret, ann. 983, CXLVII, 1194.

ELTENHEIMENSIS monasterii fundatio ab Heddone Argentinensi episcopo, ann. 763, XCVI, 1347.

ELWANGENSE (Eiwangen, Bavière) monast. ord. S. Bened. exstructum in Augustensi dioc. ab Haricallio Lingonensi quondam episcopo, ann. 761. — Privil. Eugenii III, ann. 1153, CLXXIX, 1387.

EMMERAMMENSE seu S. EMMERAMMI RATISPO-NENSE (Saint-Emmerau de Ratibonne) monast. prius fundatum sub titulo S. Salvatoris a comite Ekkiberto et Adalvino episc., ann. 810, monasterium ord. S. Bened. et imperiale, cujus episcopi simul et abbates erant. Multa illi dona contulit Ludovicus Pius, frequentissimas egit commutationes Ambricho episcopus, ut videtur in libro Anamodi: *De traditionibus S. Emmerammi*. Alii ejus monast. initium referunt ad, ann. 697, a Theodone Boarim duce, CXXIX, 897. — S. Henricus imp. omnia hujus monast. jura et privil. confirmavit, ann. 1021, CXI, 357, 358, 359. — Arnoldus monachus et postea decanus circa med. xi sœc., CXLI, 983. — Descriptio censuum et possessionum hujus abbatii xi sœc., *ibid.*, 1035. — Othlonus monachus floruit ann. 1073, CXI, VI, 9. — Paschalis II epist. de abbatis restitutione, CLXIII, 441. — Epist. Innocentii III pro tuendo monast., ann. 1137, CLXXIX, 323. — Epist. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 590; CCXVII, 59.

EMMERODIENSE. *Vide HEMMERODIENSE.*

ENGESHEIMENSE S. CRUCIS, monast. ord. S. Bened. a S. Leone IX constructum in propria hereditate super Rhenum, de quo scripsit Gregorius VII ad episc. Argentin et Basiliens., ann. 1064, CXI, VII, 576.

ENGELBERGENSE seu MONTIS ANGELORUM S. MARIE (Notre-Dame d'Engelberg, dans le canton d'Unterwald, en Suisse) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Conrado Soldenburensi domino fundatum, ann.

1120, in *Aem fluvium*. — *Callistil pape*, privil. ann. 1124, CLXIII, 1517. — *Provinus abbas* floruit, ann. 1151, CLXIX, 1801. — Privil. *Adriani IV*, ann. 1157, CLXXXVIII, 1514. — *Epist. Innocentii III* ad abbat. de quibusdam honorum Ecclesiarum invasoribus, ann. 1205, CCXVII, 99. **BNIXIONENSE, HENSIONENSE et ANSIONENSE**, S. JOVINI DE MARNIS (Vulgo Saint-Jouin, dioc. de Poitiers) monast. ord. S. Bened. in direc. Pictaviensi prope Thoartium (*Thouars*), in quo recessit S. Paternus circa ann. 422, LXXXVIII, 487.

ENSDFORFENSE (Emsdorf, dioc. de Ratisbonne) monast. ord. S. Bened. ab Ottone Bamberg episc. conditum et ab Othone Palatino comite acceptum circa 1139, CLXXIII, 1279. — *Charia S. Ottonis* de hujus monasti. fundatione, ann. 1159, *ibid.*, 1350, 1351. — *Cœlestini III*, ann. 1144, CLXXIX, 808.

EPARHII (S.) ENGOLISMENSE. *Vide CIBARDI*.

EPISCOPI-VILLA (de) (Ville-l'Évêque-sur-Marne, Aisne) parthenon in loco Gauciaci dicto (*Gauchy*), conditus a Reolo Remensi episcop. et S. Bernharo abbate, ann. 686, LXXXVIII, 1212.

EPO-LENSE (Ivoi, aujourd'hui Carignan, dioc. de Trèves) monast. ord. S. Bened. in cacumine montis juxta Treviros exstructum a S. Ulfilo abbate, ante ann. 595, quo illud invasit S. Gregorius Turon. episc., LXXI, 457.

EPTERNACENSE (Epternac ou Eternac, dioc. de Trèves) monast. ord. S. Bened. a S. Willibrordo episc. Trevir. et S. Irmina Horreensi abbatissa juxta Treviros conditum, ann. 698, LXXXVII, 1309, 1310 et seqq. — *Charia Irminæ*, LXXXIX, 557. — Item Hedeni, *ibid.*, 553, 548; Angilbaldi, *ibid.*, 558; Pippini et Plectrudis, *ibid.*, 539, 541, 547; Aengelberti, *ibid.*, 542, 546; Bertilindis abbatissæ, *ibid.*, 545; Ansbaldi monachi, *ibid.*, 544, 545; Caroli filii Pippini, *ibid.*, 550; Caroli majoris domus, *ibid.*, 551, 552; Rohingi, *ibid.*, 553. — Testamentum S. Willibrordi, *ibid.*, 334. — Dipl. Caroli Magi, ann. 791, XCVII, 1067. — S. Henrici imper. quo ius monestæ ipsi confirmavit, ann. 1023, CXL, 567; Thioffridus abbas florebat ann. 1108, CLVII, 293.

EQUITH (S.) monast. in Valeria Italiæ provincia situm cujus Valentino primo abbas fuit temporibus S. Gregorii Magni, LXXV, 256; LXXVII, 165.

EREMI TURRITANÆ. *Vide TURRITANUM*.

ERASMI et MAXIMI (SS.) (Saint-Erasme ou Saint-Maxime, Elats de Naples) monast. apud Neapolim de cujus abbate scribit S. Gregorius Magnus, LXXVII, 1075. — Paulo antea conditum fuerat ab illustri femina Alexandra, *ibid.*

ERFURTENSIS seu **ERFURTENSIS** (Erfurt, en Saxe) parthenon ceteris in Saxia a S. Hithumoda illustratus quæ postea Gaudersheimensis abbatissa facta est, ann. 990, CCXXVII, 1170. — Privil. S. Henrici II imp. ann. 1002, CXL, 216.

ERFORDIENSE, ERFURTENSE sive **PETRI MON-TIS** (Saint-Pierre d'Erfurt, en Saxe), monast. a rege Dagoberto II fundatum in Thuringia, ann. 677, LXXXVII, 315. — Falso tribuitur Dagoberto III, LXXXVIII, 1104. — Dipl. Henrici III, imp. ann. 1039, CII, 1087, 1089, 1096. — Privil. *Adriani IV*, ann. 1151, CLXXXVIII, 1418. — *Epist. abbatissæ* a S. Hildegardem, CCXVII, 511. — *Epist. Innocentii III*, ann. 1199, CCXIV, 834.

EREMITARUM S. MEINRADI. *Vide EINSIDLENSE*.

ERMINII et URSNARI SS. (Saint-Urmer, près de Lobbes en Thiérache, Artois) monast. ord. S. August. fundatum forte ab ipso S. Ursnaro episc. circa 657; sed pro certo ante ann. 968, CXLIX, 159. — *Canonicorum excessus* compescuntur ab Alexandro III, ann. 1171, CL, 1008.

ERPISFORDIENSE (Erford, en Thuringe) monast. ord. S. Bened. a comitissa Paulina exstructum in Thuringia sub Henrici IV principatu in quo instituit monachos ex Hirsangienis adductos sub Gerungi abb. regimine, ann. 1107, CXLI, 1215.

ESLONZANENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Exlonzo, Espagne) monast. ord. S. Bened. cujus bona et possessiones confirmavit Urbanus III, ann. 1186, CCII, 1407.

ESROMENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Esram, dioc. de Roischild, en Danemark) monast. ord. Cisterciën. ab Eskililo Lundensi episc. fundatum, ann. 1145. — Privil. *Eugenii III*, ann. 1151, CLXXX, 1482; *Clementis III*, ann. 1189, CCIV, 1425; *Cœlestini III*, ann. 1192, CCVI, 980.

ESSEDIENSE (Essby, dioc. de Lincoln, Anglet.) monast. cujus priori scripsit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 568.

ESTERNACENSE monast. quod quidam cum Epternacensi confundunt, in pago Trevirensi situm erat. Ipsi

diu præfuit S. Willibrordus episc. in quo et sepultus est, ann. 740, CI, 705, 710.

EUCHARI (S.) VIRDUNENSE monast.; idem esse videtur ac Trevirensis. *Vide Trevirensis*.

EUGENDI (S.) JURKENSE. *Vide CONDATESENSE*.

EUGENII (S.) (Saint-Eugène, dioc. de Sième, en Toscane) monast. ord. S. Bened. prope Senensem civitatem in Italia a nobili viro Wanfredo conditum, ann. 751, LXXIV, 1405. — Privil. *Henrici IV imper.*, ann. 1081, CII, 1150. — *Epist. Innocentii III* ad abbat., ann. 1206, CCXV, 975.

EUGUBINENSE S. MARIE (Gubbio, Etats-Rom.) monast. S. August. cujus possessiones confirmavit Innocentius II, ann. 1138, CLXXIV, 534. — *A exandri III*, privil. ann. 1170, CC, 742; *Lucii III*, ann. 1182, CCI, 1115.

EUGUBINENSE S. PETRI (Saint Pierre de Gobbio) monast. cujus bona privilegiaque confirmavit Innocentius III non obstante oppositione episcopi, ann. 1198, CCXIV, 624, 852.

EULALIE (S.) BARCINONENSE (Sainte-Eulalie de Barcelonne, Espagne) monast. ord. S. Bened. de quo agitur in Vita S. Maximi, ann. 644, LXXX, 612.

EUMORPHIANÆ INSULÆ S. PETRI (Saint-Pierre de Sainte-Marie) a visacal. super Tyrrenum mare exstabat, LXXVII, 515.

EUPHEMIE (S.). *Vide MUTINENSIS*.

EUPHAMIÆ (S.) MILETENSE (Sainte-Euphémie de Mélite, en Calabre) monast. de quo fit mentio in Paschalis II epist., ann. 1104, CLXIII, 124, 137 not.

EUSEBII (S.) (Saint-Eusèbe, ancien dioc. d'Apt, Vaucluse) monast. ord. S. Bened. a sancto eremita Mariano conditum circa finem vii sæc. — Privil. *Anastasio IV* quo eius monasterii possessiones confirmavit, ann. 1151, CLXXVIII, 1071.

EUSTITH (S.). *Vide CELLA*.

EUSTACHII (S.). *Vide NEUVESIA*.

EVASII (S.) de CASALI (Saint-Evaut de Casal, en Lombardie) monast. ord. S. August. cui multa dona contulit rex Luitprandus, ann. 745, LXXXVII, 1401. — Privil. *Paschalis II pape*, ann. 1108, CLXIII, 257, 353; *Calixti II*, ann. 1120, *ibid.*, 1176; *Innocentii H*, ann. 1145, CLXXIX, 646; *Lucii III*, ann. 1184, CCI, 1278; *Urbani III*, ann. 1185, CCI, 1351; *Innocentii III*, ann. 1214, CCXVI, 496; CCXVII, 212.

EVANSENSE (Evau, dioc. de Limoges) monast. ord. S. August. situm in territorio Lemovicensi ann. inc., LXXI, 889.

EVESHAMENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Evesham, dioc. de Worcester, Anglet.) monast. ord. S. Bened. a S. Egwino episc. regibusque Keuredo et Offa exstructum in loco ubi apparuit B. Virgo Maria, ann. 714, LXXIII, 558, 540. — *Charta Willelmi Conquest.*, CXLIX, 1369. — Privil. *Innocentii III*, ann. 1205, CCXV, 781, 1105.

EVORIACENSE seu **EBORIACENSE**. *Vide FARENSE*.

EVURTII (S.) AURELIANENSE (Saint-Euverte ou Evurte d'Orléans) monast. ord. S. August. cujus ecclesia condita est iv sæc. cui adjunctum est monasterium, ann. 783. — Transit ad canonicos S. Victoris Parisiensis, ann. 1140. — *Il* ad privil. confirmavit Eugenius III, ann. 1146, CLXXX, 1109. — *Rogerus abbas* floruit ann. 1180, CCXIX, 1125. — *Epist. Innocentii III* ad abbat., ann. 1208, CCXVII, 172.

EXAQIENSESS. TRINITATIS (Sainte-Trinité d'Es-say, Eure) monast. ord. S. Bened. ab Endone comite conditus xiv sæc. cujus primus abbas fuit *Rogerus Brerensis monachus*, CCII, 1518. — Privil. *Urbani III*, ann. 1186, *ibid.*, 1451.

EXCUBIARUM CARTHUSIA (serait-ce Escuyères, près de Queyras dans les Hautes-Alpes?) a So. fonde et nonnullis monachis e Carthusia majori profectis exstructa circa 1115, de qua mentio est in statutis Carthes., CLIII, 1125.

EXIDOLIENSIS CELLA (Exideuil, dioc. de Limoges) monast. ord. S. Bened. a S. Aredio fundat. in dioc. Lemovicensi et ab eo Attanensi monast. (*Saint-Trieux*, datum, ann. 572).

EXOLDUNENSIS (Issoudun, dioc. de Bourges) prioratus ord. S. Bened. a Radulfo Exoldun. domino et ejus uxore Bathilde exstructum, ann. 947. *Innocentii III* epist. ad priorem ann. 1205; CCXV, 222.

EXONIENSE (Exeter, Anglet.) monast. in ejus gratiam S. Leo IX ad Edwardum Anglorum regem scripsit, ann. 1049, CXIII, 639.

FABARIENSE S. MARIE (Pfäfers, autrement Bi-vières, dioc. de Sinsabourg) monast. exstructum circa 751, in Rhæticiis Alpibus super Rhenum et Marienfelden, cujus abbas apud Ludovicum Pium conquestus est de

vetationibus ejusdam Roderici comitis. — Dipl. Ludov. Pii, ann. 831, CIV, 1199. — Paschalis II illud monast. liberat ab episcopi Basileen. potestate, ann. 1117, CLXIII, 597. — Privil. Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 468.

FABIANI (S.). Vide infra FARINATENSE.

FACUNDI (S.). Vide SABAGUNENSE.

FALESINENSIS HOSPITALIS (Hospitaliers de Falaise, en Normandie), congregatio a Gonfrido comite fundata sub Heurico Anglorum rege, paulo ante ann. 1131, quo Innocentius II eandem congreg. sub sua suscepit tutelam, CLXXIX, 93.

FANENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent de Fano, Etats-Romains) monast. ord. S. Bened. cui, petente Alberto abbate, privil. concessit Anastasius IV papa, ann. 1153, CLXXXVIII, 1001.

FANENSE (S.) PATERNIANI (Saint-Paternien de Fano, Etats-de-l'Eglise) monast. ord. S. Bened. cui Adrianus IV, privil. concessit, ann. 1156, CLXXXVIII, 1161.

FANENSE S. MARIE (Sainte Marie de Fano, duché d'Urbain, Italie) monast. ord. S. August. cui bullam confirmatoriam tribuit Eugenius III, ann. 1132, CLXXIX, 1546.

FANENSE (S.) STEPHANI (Saint-Etienne de Fano, duché d'Urbain, Italie) primum monast. monialium quæ ab episcopo remotæ sunt propter ipsarum malitiam et ipsis substituitur sunt canonici regulares quorum prior scripsit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 308, 315.

FARENENSIS seu **EBORIACENSIS** parthenon S. Farnæ (Farmoutier, dioc. de Meaux). Abbatia hæc feminarum ord. S. Benedicti a S. Ferra seu Burgundofers Agnerici filia et S. Faronis sorore fundata est in pago Meldensi et S. Eustasio Luxoviensi abbate circa ann. 623, LXXXVII, 1046, 1070. — S. Bathildis multa dona contulit huic celebri parthenoni ann. 670. — Charta S. Farnis episc., *ibid.*, 1133. — Testamentum S. Burgundofaræ, *ibid.*, 1137. — Parthenon ille postea disciplinæ et morum immemor a Philippo I rege reformandum traditur Bernardo Majoris Monasterii abbati, CLIX, 837. — Innocentius II controversiam dirimit inter Manasse episc. et Risindam abbatissam, ann. 1159, CLXXIX, 383. — Privil. Lucii II, ann. 1144, *ibid.*, 892; Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1089.

FARENENSIS S. MARIE (Sainte-Marie di Farfa, dioc. de Sabine, Etats-Rom.) abbatia celebris in Italia a S. Laurentio Illuminatoris dicto et Sabulensi episc. exstructa vi sæc., a B. Thoma Maurinensi restaurata, ann. 715. — Ordinis fuit S. Bened. — Huc Carolus Magnus Childericum misit, ut de rebus hujus monast. informaretur, ann. 797, XCVI, 1023. — Omnia ejus privilegia confirmavit, ann. 803, XCVII, 1027. — Diplomata Ludovici Pii, ann. 815, CIV, 1022, 1097, 1131, 1177. — Privil. Stephani IV, ann. 817, CLXXIX, 973; Paschalis I, *ibid.*, 978. — Epist. Sergii IV, CXAXIX, 1521. — Privil. Benedicti VIII, 1013, *ibid.*, 1586, 1597, 1616. — Præc. S. Henrici II imp., ann. 1019, CXL, 347; Gregorii VI, ann. 1045, CXLI, 573; S. Leonis IX, 1049, CXLI, 591, 678, 740; Nicolai II, *ibid.*, 1813. — Guido abbas, 1090, CL, 1191. — Honoradi II dipl. ann. 1027, CLII, 1047; Henrici I imp., ann. 1084, *ibid.*, 1153. — Adriani IV epist., qua commendat illud monast. Frederico imperat., ann. 1155, CLXXXVIII, 1127; Innocentii III privil. ann. 1208, CCXV, 1544; CCXVI, 101, 103, 953.

FARONIS (S.) MELDENSE (Saint-Faron lès-Meaux, Seine-et-Marne) monast. ord. S. Bened. a S. Faron conditum ann. 659. — Epist. Innocentii III ad abbat. de Crocesignis, ann. 1212, CCXVI, 721; CCXVII, 229.

FAVERHAMENSE seu **FEVERSHAMENSE** (Feverham, comit. de Kent, Anglet.) monast. ord. S. Bened. ex congregat. Cluniac., ann. 1148 exstructum a Stephano rege. — Epist. Urbani III, ann. 1187, CCII, 1499, 1511, 1528; Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1327.

FARINATENSE SS. **FABIANI** et **DAMIANI** (Religieuses de Saint-Fabien à Farinati, dans le Milanais) parthenon ord. S. Bened. cujus possessiones atque privilegia confirmavit Alexander III, ann. 1169, CC, 603.

FAVENTINUM S. HIPPOLYTI (Saint-Hippolyte de Faenza, Etats-de-l'Eglise) monast. cui epistolam scripsit Innocentius III de exhumatione ejusdam hæretici, ann. 1206, CCXV, 1057.

FAVENTINUM S. PETRI (Saint-Pierre de Faenza, Etats-de-l'Eglise) monast. ord. S. August. cujus protectionem suscepit Honorius II, bona atque privilegia confirmavit, ann. 1129, CLXVI, 1277. — Innocentii II privil. ann. 1145, CLXXIX, 631; Lucii II, ann. 1141, *ibid.*, 881. — Alexandri III epist., ann. 1176, CC, 1050.

FAVENTINUM S. MARIE-AD-PORTAM (Notre-Dame de la Porte à Faenza, Etats-du-Pape) monast. ord. S.

Bened. cujus abbati Macchabæo Innocentius III privil. concessit, ann. 1202, CCXV, 96.

FAVEROLENSE. Vide **BAMBACIUM**.

FAVERNIACUM alias **FABERNIACUM** et **FAURINIACUM** S. **MARIE** (Notre-Dame de Favernai) monast. ord. S. Bened. in dioc. Veruonensi fundatum circa 747, quatuor leucis a Luxovio distans. Ab initio ad montales pertinuit, sed postea ad monachos transiit ord. S. Ben., LXXI, 621. — Epist. Innocentii III de electione abbatis, ann. 1198, CCXIV, 89.

FELDUARIENSE (Felduar, dioc. de Funfkirchen oa Cinq Eglises, en Hongrie) monast. a S. Stephano Hungarorum rege fundatum. — Decret. Innocentii III de controversia abb. cum episc., ann. 1198, CCXIV, 497.

FELICIS (S.). Vide **HONORIENSE**.

FELICIS (S.) Saint-Félix, dioc. de Capo-d'Istria suff. de Venise) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III de Plebanatu de Rivo Alto, ann. 1212, CCXVI, 730.

FELICITATIS (Sancta). Vide **FLORENTINUM**.

FENIOLENSE S. PETRI et **PAULI** (Saint-Paul-du-Fenouillet) in dioc. Carcassonensi monast. a Bernardo Fenioleensi comite exstructum, ann. 1011. — Privil. Sergii papæ, CCXXIX, 1513.

FERRARIA THEANENSI (de) (Ferrara de dioc. de Téano dans la Capitanate, Naples) monast. ord. S. Bened. fundatum a nobili viro Richardo. — Celestini III privil. ann. 1192, CCVI, 978; item Innocentii III, ann. 1201, CCXVII, 70.

FERRARIENSE S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Ferrare, dans la Romandiole, Etats-de-l'Eglise) monast. ord. S. August. cujus bona privilegio confirmavit Alexander II, ann. 1068, CXLI, 1345; Innocentius II, ann. 1159, CLXXIX, 472; Adrianus IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1548; Alexander III, ann. 1177, CC, 1152; Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 837. — Epist. ejusdem super abbatis accusatione, ann. 1210, CCXVI, 323.

FERRARIENSE S. MARIE (Férières-en-Gâtinais) monast. ord. S. Bened. alias *Bethlehem* dictum, inter Clarelam et Lupam (Clairy et Le Loing) in pago Wastinensi (le Gâtinais) exstructum, a Chlodoveo Magno conditum sub *Bethleem* nomine, circa ann. 515, postea a Waudelberti restauratum. — Ibi floruerunt Lupus, Aldricus et Buchinus abbates, CV, 797, CLX, 425. — Privil. Paschalis II, ann. 1103, CLXIII, 119; Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1207. — Epist. Adriani in gratiam hujus monast., ann. 1156, CLXXXVIII, 1456; Alexandri III, 1161, CC, 199, 277.

FERREOLI (S.) (Saint-Ferréol d'Uzès) monast. ab ejusdem nominis sancto episc. fundatum ann. 580 juxta regulam quam ipse scripserat, LXXI, 379 not.

FERREOLI ET FERRUCCI (SS.) (Saint-Perjeux, près de Besançon) monast. ex quo Hugoninus episc. ob monachorum excessus ossa SS. Martyrum transtulit ad episcopalem Ecclesiam, ann. 1055, LXXX, 426.

FERREOLI (S.) (Saint-Ferréol en Bourgogne) monast. a Widerado Flaviniacensi abb. exstructum in Burgundia, ann. 721, LXXXVIII, 1268.

FERTUM (de) S. **PETRI** monast. cujus situs nobis ignotus. Decretum Celestini III de obedientia abbati debita, circa 1195, CCVI, 1250.

FESCAVIENSE (Fussiaux, près Avesnes) monast. ord. S. August. a B. Hettone Scotto abbate exstructum in dioc. Camerac., ann. inc., CXIIX, 157.

FESSULANUM S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Fiésoi, campagne de Florence) monast. ord. S. Bened. cujus Innocentius II possessiones et jura confirmat, ann. 1114, CLXXIX, 530; Celestini II, *ibid.*, 815; Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1013.

FESSULANUM S. HILARII (Saint-Hilaire de Fiésoi, territoire Florentin) parthenon cujus Celestinus II possessiones et privilegia confirmavit ann. 1114, CLXXIX, 797. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1573; Lucii III, ann. 1181, CCI, 1083. — Decretum Clementis III, ann. 1189, CCV, 1532.

FEVERSHAMENSE. Vide supra **FAVERHAMENSE**.

FICHECO (del S. **SALVATORIS** (Saint-Sauveur de Fichecho, à Lucques, Lombardie) monast. ord. S. August. cujus bona privilegia confirmavit Innocentius III, ann. 1208, CCXV, 1475, 1477.

FIDELIS (S.). Vide **COMENSE**.

FIDIS (S.). Vide **FEVERHAMENSE**.

FIGIACENSE S. SALVATORIS et **S. MARIE** (Notre-Dame de Figeac) monast. ord. S. Bened. a S. Ambrosio Cadurc. episcopo et Pippino rege exstructum, ann. 753, LXXXIX, 1200 et seqq. — Ab ipso Stephano papa consecratum, CXLI, 23. — Hoc monast. Conchensti annexit Gregorius VII papa, ann. 1084, CXLVIII, 707 : postea separavit Urbanus II, ann. 1096, CLI, 469.

FIMIIS (de) seu FEEMIIS S. STEPHANI (Saint-Etienne de Fémy, dioc. de Laon ou de Cambrai) monast. ord. S. Bened., de quo mentio fit apud Innocent. III, ann. 1213, CCXVI, 544.

FIRMI (S.) DE FLORIZANO (Couvent de Saint-Ferme, à Florizano, dioc. de Bergame, États de Venise) parthenon ejus abbatissæ Lucie priv. concessit Anastasius IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1046.

FIRMITATE (de) S. MARIE (Notre-Dame de la Ferté-sur-Grande, dioc. de Châlons-sur-Saône) monast. ord. Cisterc. a Savario duce, Walterio episc. et Stephano Cisterc. abb. III fundatum. — Charta Walteri Cabilon. episc., ann. 1111, CLX, 1170. — Epistol. Innocentii III super causam monast. Balmensis, ann. 1193, CCXIV, 619, 852.

FISCAMNENSE SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Fécamp) monast. ord. S. Bened. a Richardo Willelmi ducis filio conditum in quo postea sepultus est, ann. 932, CXLII, 44. — Ibi abbas fuit S. Willelmus ab ann. 1001, *ibid.*, 845. — Primi illud habuere canonici, sed mox ob eorum negligentiam expulsi sunt. Quibus successerunt Cluniacenses a S. Malolo immisi, *ibid.*, 952. — Joannes seu Joannellinus d'Alye fit abbas, ann. 1028, CXLVII, 445. — Dipl. Roberti regis, ann. 1008, CXXI, 952. — Catalogus abbatum Fiscamniensium, CXLVII, 485. — Dipl. Willelmi Conquest., CXLIX, 1569. — De hujus monast. fundatione, CCII, 1814. — Privil. Urbani III, ann. 1187, *ibid.*, 1479. — Coelestini III, ann. 1192, CCVI, 975, 977, 985, 1173, 1223. — Privil. Innocentii III, ann. 1209, CCXVII, 194.

FISCAMNENSIS PARTHENON (Couvent de religieuses à Fécamp) a nobili viro Wadingo fundatus VII sæc., CXLII, 844.

FITERIENSE (peut être Fistoles en Espagne) monast. ord. Cisterc. ejus jura et possessiones privilegio ornavit Eugenius III, ann. 1152, CLXXX, 1522.

FLABONIS-MONTIS S. MARIE (Notre-Dame de Flabemont, dioc. de Toul, Vosges) monast. ord. Præmonst. a Guidone de Acrimonte, cum assensu Hugonis Vallimontensis comitis extructum, ann. 1152. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1532. — Clementis III, 1188, CCIV, 1515. — Epist. Innocentii III, ann. 1209, CCXVI, 170.

FLAVIACENSE S. GEREMARI (Saint-Germer de Flail, dioc. de Beauvais) monast. ord. S. Bened. a S. Geremaro abbate extructum, ann. 860 et postea a rege Carolo Magno privilegiis confirmatum, ann. 807. Aliquando S. Ansegisus abbatem possedit, CV, 735. — De hujus monast. fundatione, CLVI, 1086, 1087. — Alexandri III epist., qua abbati præcipit ut episcopo obediat, ann. 1170, 628, 820. — Ejusd. papæ priv., *ibid.*, 1178.

FLAVINIACENSE S. PRÆJECTI (Saint-Prix de Flavigny, Côte-d'Or) celebre monast. ab abbate Widerado fundatum in pago Semurensi, ann. 721, LXXXVIII, 1268. — Præceptum Caroli Magni, ann. 775, XCVII, 948. — Capsam argenteam cum reliquiis S. Jacobi misit idem rex ad Manasse Flaviniac. abb., ann. 798, XCVIII, 910. — Privil. Roberti regis, ann. 1018, CXXI, 956. — Hugo Flaviniac. abbas illustris floruit circa 1104, CLIV, 9. — Anastasius IV priv., ann. 1151, CLXXXVIII, 1065. — Alexandri III, ann. 1161, CC, 127, 153. — Epistol. Innocentii III in ejus monast. gratiam, ann. 1198, CCXIV, 257. — De depositione abbatis, ann. 1207, CCXV, 1187.

FLOHOLDI (S.) pro FULDENSI, videtur scriptum, CCVI, 1516.

FLORÆ (S.). Vide AURENSENSE.

FLORÆ (de) SS. PETRI ET DOMINICÆ (Saint-Pierre de Floro ou Fleur, dioc. de Tropea dans la Calabre Ultr.) monast. a nobili viro de Mamistra dotatum et forte fundatum cui priv. concessit Coelestinus III, ann. 1196, CCVI, 1185. — Privil. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 151; ann. 1211, CCXVI, 461.

FLORÉFFIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Fleurus, près de Namur) monast. ord. Præmonst. a comitissa Ermesindri Godelfridi uxore extructum, et ab eadem S. Norberti concessum, ann. 1121. Cujus bona confirmavit Honorius II, ann. 1128, CLXVI, 1284. — De eo mentio fit in Vita S. Norberti CLXX, 1291. — Priv. Innocentii II, ann. 1158, CLXXX, 581; Adriani IV, ann. 1151, CLXXXVIII, 1408.

FLORENSE seu S. FLORI (Saint-Flour) monast. ord. S. Bened. a Stephano Chron. episc. fundatum et ab eo commissum sub regim. S. Odilonis Cluniac. abb., ann. 1034. — In sedem episcop. transformatum est, ann. 1317, a Raymundo Vebente episc., CXLI, 864.

FLORENTII (S.) SALMURIENSE (Saint-Florient-le-Vieil, près de Saumur) monast. ord. S. Bened. quod initium sumpsit a Cella S. Florentii, S. Martini dist.

puli post ejus mortem in Glonnensem Montem secus solitariam vitam agens IV sæc. Ibi postea Frobertus abbas et Ludovicus Pins monast. extruxerunt, ann. 824, CIV, 1152. — Privil. Joannis VIII quo ejusdem possessiones et jura confirmavit, ann. 1001, CXXII, 1477. — Diploma Baldrici Dolensis archiepisc., ann. 1109, CLXVI, 1211. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1207, CCXV, 1121. — De eorum canonicorum controversia cum monachis S. Juliani Turon., ann. 1210, CCXVI, 246, 247, 866.

FLORENTINUM SS. TRINITATIS (La Sainte-Trinité de Florence) monast. ord. S. Bened., cui petente Hieronymo abbate, privilegium concessit Lucius III papa, ann. 1185, CCI, 1234. — Epist. Innocentii III ad abbatem super negotio quodam episcopi Pistoriensis, ann. 1214, CCXVII, 225.

FLORENTINUM S. SALVI (Saint-Salvio de Florence) monast. ord. Vallumbrosani temporibus Urbani II extructum. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 22; Urbani III, ann. 1187, CCII, 1476; Clementis III priv., ann. 1189, CCIV, 1416.

FLORENTINUM S. MARIE (Sainte-Marie de Florence) monast. ord. S. Bened. ad ejus monachum nomine Theuzonem scriptis S. Petrus Damianus XI sæc., CXLIV, 422. — Hujus Theuzonis scripta, CXI, 845. — Privileg. Alexandri II, ann. 1070, CXLVI, 1538, 1567. — Privil. Paschalis II, ann. 1107, CLXIII, 227, 265; Alexandri III, ann. 1176, CC, 1069; Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1297.

FLORENTINUS S. AMBROSII (Saint-Ambroise de Florence) parthenon extra urbem in pulchro a Godelfrido episc. extructus paulo ante ann. 1141, quo Innocentius illud privilegio ornavit, CLXXIX, 545.

FLORENTINUM S. LAURENTII IN BIFURCO (Saint-Laurent de Florence) monast. ord. S. August. ejus jura et possessiones confirmat Paschalis II papa, ann. 1114, CLXIII, 549. — Privilegium Innocentii II, ann. 1119, CLXXIX, 625, 634; Alexandri III, ann. 1084; Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1571. — Privil. Coelestini III, ann. 1191, CCVI, 876.

FLORENTINUM S. JOANNIS BAPT. (Couvent de Saint Jean-Baptiste) monast. ord. S. August., cui multa dona contulit Speciosus episc. ejus charta, ann. 721, LXXXVII, 1402. — Privil. Benedicti papæ IX ad Romanum præpositum, ann. 1036, CXXI, 1515. — Epist. Gregorii VI ad eandem, CXLII, 575; Clementis III, 1188, CCIV, 1537.

FLORENTINUM S. SALVATORIS (Saint Sauveur de Florence) monast. ord. S. Bened. in suburbio Florentino extructum ante ann. 1144, quo Coelestinus II illud privilegio confirmavit, CLXXIX, 801.

FLORENTINUM S. MINIATIS, monast. ord. S. Bened. ejus jura et possessiones sub suo suscepit totiusque Benedictus IX papa, ann. 1044, CXXI, 1567. — Ibi S. Joannes Gualbertus vitam amplexus est monast. priusquam ad Vallumbrosanam eremum confugeret, ann. 1029, CXLVI, 719. — Privil. Alexandri II papa, ann. 1063, *ibid.*, 1805. — Privil. Lucii III, ann. 1145, CC, 1545.

FLORENTINUM S. STEPHANI DE PONTE (Saint-Etienne du Pont à Florence) monast. ejus priorem deputavit Innocentius III adv. episcopum Lucensem, ann. CCXV, 1282.

FLORENTINUS S. FELICITATIS (Religieuses de Sainte-Félicité à Florence) parthenon, quem privilegio ornavit Nicolaus II papa, ann. 1060, CXLII, 1528.

FLORENTINUS S. PETRI MAJORIS (Saint-Pierre le Majeur, à Florence) parthenon in suburbio extructus quem femina illustris Gisla bonis dotavit, et Alexander II privilegio confirmavit, ann. 1067, CXLVI, 1530. — Privil. Eugenii III, ann. 1151, CLXXX, 1471; Coelestini III, ann. 1192, CCVI, 925.

FLORIACENSE SS. PETRI ET BENEDICTI (Fleury-sur-Loire) celebre monast. in pago Auréliacensi fundatum ab abbate Leodebodo et Joanne de Floriaco dotatum, ann. 667, opitalantibus Chlodoveo II rege et regina Bathilde, LXXXVIII, 1186. — Dipl. Ludovici VII, ann. 817, CIV, 1078, 1080, 1264. — De ejusdem fundatione, CCXIV, 901. — Adrevaldus monach. floruit, ann. 878, *ibid.*, 899. — Privil. Gregorii IV, CXIII, 955. Leonis VII, ann. 938, CXXII, 1075; S. Abbo abbas eigitur, ann. 1004, CXXXIX, 575. — Annates Floriacenses, *ibid.*, 581; Almoins monach. claruit, ann. 1008, *ibid.*, 617; Gauslinus abbas, ann. 1027, CXXI, 738. — Privil. Alexandri II papa, ann. 1072, CXVI, 1555. — Privil. Willelmi Conquest., ann. 1067, CXLIX, 1571. — Radulfus Tortarius monach. claruit, ann. 1115, CLX, 1171; Hugo de S. Maria monachus claruit, ann. 1119, CLXII,

791. — Dipl. Radulfi Rhem. archiep., quo huc concedit monasterio altare Sorbonense (*Sorbon*, près Rébel, Ardennes), ann. 1119, *ibid.*, 1427. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXI, 1129; Alexandri III, ann. 1163, CC, 257, 258. — Decretum Innocentii III de revocatione bonorum alienatorum, ann. 1209, CCXVI, 56. — Ejusdem privil. *ibid.*, 57, 58.

FLORINENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Florenne, dioc. de Liège) monast. ord. S. Bened. a B. Gerardo Camerac. episc. exstructum. — Diploma S. Henrici imper., ann. 1012, CXL, 298. — Privil. S. Leonis IX, ann. 1054, CXLIII, 742.

FLOTINENSE S. MARIE (Notre-Dame de Flotin, en Gâtinais) monast. ord. S. August. a Guillelmo Senon. archiepisc. exstructum paulo ante ann. 1180, quo illud privilegio firmavit Alexander III, CC, 1299. — Charta ejusdem Guillelmi fundatoris, *ibid.*

FLUMINE (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Fiume, dioc. de Forlì, dans les Etats-Pontificaux) monast. ord. S. Bened. — Coelestini III papæ privilegium ann. 1192, CCVI, 945. — Donationes nobilibus viri Joannis de Caccano confirmatas ab Innocentio III, ann. 1208, CCXV, 1450.

FOGGIANUM S. JACOBI (Saint-Jacques de Foggia, dans la Capitanate, Naples) monast. ord. S. Bened. ab abbata S. Mariæ in Pulsano pendens, de quo mentio fit in privil. Alexandri III, ann. 1174, CC, 1097.

FOGGIANUM S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Foggia), ejusdem ord., et eadem mentio ac præcedens.

FOLKESTANENSE (Folkstone, comté de Kent, Anglet.) monast. primum mortuorum conditum ab ann. 650, postea autem reedificatum a Nigello de Munevilla, et ut videtur monachis traditum, quibus privilegium concessit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 569.

FONS ADLUMENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Fontallume, dioc. d'Ascoli, Marche d'Ancone) parthenon ord. Cisterc. exstructus paulo ante ann. 1212, quo illud privilegio confirmavit Innocentius III, CCXVI, 599.

FONTANÆ ALBÆ (Fontaines-les-Blanches, dioc. de Tours) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1182, inter Bressæ et Turones a Renaldo de Castro Renaldi domine. De eo videtur questio esse in epistola Adriani ad archiepisc. Turon., ann. 1154, CLXXXVIII, 1421.

FONTANÆ TAONIS S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Fontana Taone, Toscane) monast. ord. S. Bened., cujus bona et privilegia confirmavit S. Henricus II imp., ann. 1014, CXL, 306; S. Joannis Gualberti Regulam suscepit circa 1074, CXLVI, 806. — Coelestini III privil. quo confirmat donationem a nobili viro Aviano factam, ann. 1195, CCVI, 1105 — Charta ejusdem Aviani præced. privil. annexa, *ibid.*

FONTANELLENSE S. MARIE (Notre-Dame de Fontanelles, dioc. de Luçon) monast. ordinis S. August., cui S. Bathildis multa concessit, ann. 681, postea restauratum seu potius reedificatum est a Wilhelmo de Malestone et ejus uxore Beatrice, ann. 1210, LXXXVIII, 870.

FONTANELLENSE SS. PETRI ET PAULI (Fontanelles-sur-Seine) monast. ord. S. Bened. alias dictum S. Wandregisilli (*Saint-Vandril*) a suo conditore, situm in Northmannia super Sequanam in insula juxta Caudebecum, cujus abbati Candido diploma concessit Theodoricus rex, ann. 872, LXXXVII, 1519; Childberti III diplom., ann. 704, LXXXVIII, 1101; Chilperici II, *ibid.*, 1122; Ludovici PI, ann. 815, CIV, 1025; S. Ansegisus factus abbas, obiit ann. 835, CV, 744. — Dipl. Willelmi Conquest., CXLIX, 1370. — Illius monast. fundator S. Vandregisillus, CLVII, 1195 — Innocentio II papæ epist. ann. 1151, CLXXIX, 117. — De hujus monast. fundatore, CCII, 1514.

FONTANENSE S. MARIANI (Saint-Marien de Fontaines, près d'Auxerre) monast. dioc. Antissiodorensis a S. Germano fundatum, in quo S. Marianus pecora custodivit, ann. 570, CXXVIII, 226, 253, 254. — Alani Antissiod. episc. charta, ann. 1163, CCI, 1387. — Epistola Innocentii III ad abbatem, ann. 1203, CCXV, 679.

FONTANENSE S. MARIE (Fontaines-en-Vosges) monast. a S. Columbano exstructum in Vosago, postea in prioratum transformatum, ann. 597, LXXXVII, 1019, 1053 not.

FONTANIS (de) S. MARIE (Notre-Dame des Fontaines, dioc. de Meaux) parthenon cujus Innocentius jura et possessiones privilegio confirmavit, ann. 1153, CLXXI, 170.

FONTANIS (de) (Fontaines-les-Dijon, patrie de S. Bernard) prioratus ord. Cisterc. dict. *des Feuillants*, conditus in domo ipsa qua natus fuerat S. doctor circa ann. 1614, cujus protector factus est Ludovicus XIII rex, CLXXXV, 1637. — Venditus, ann. 1791 et

dirutus; recenter ann. 1811 ecclesia restaurata est a clarissimo Renault vicario generali Divion. 1640. — Diploma Ludovici XIII, 1643. — Item Annæ reginæ, ejusdem regis uxore, ann. 1638, *ibid.*, 1661. — Alia eorumdem epistolæ et privil. ann. 1653. — Privil. Innocentii X qua indulgentias huc loco annexit, 1655.

FONTANIDUM (Fontenay-les-Beauvais) monast. ord. S. Bened. in pago Bellovacensi de quo mentio fit in testamento Ansegisi abb., ann. 833, CV, 745.

FONTENETUM seu FONTANETUM S. MARIE (Notre-Dame de Fontenay, Côte-d'Or) monast. ord. Cisterc. exstructum ann. 1119, a Raynaldo Montisbarrensi domlao, cujus charta, CLXXIV, 1461. — Charta Verrii de Castellione, *ibid.*, 1462. — Diploma Stephani Aduensis episc., ann. 1158, *ibid.*, 1465. — Ch. Theobaudi de Saliva, *ibid.*, 1464. — Donationes Andree Montisbarrensis, *ibid.*, 1466, 1567. — Bernardi de Montebarro, *ibid.*, 1468. — Guidonis canonici, *ibid.*, 1469. — Odonis de Yssoduno comitis, *ibid.*, 1471. — Donatio Mathildis Grinlonis comitissæ, *ibid.*. — Oliverius Grinlonis comes dona patris confirmat, *ibid.*, 1472. — Variorum dona, *ibid.*, 1473. Joannis de Montebarro donatio, *ibid.*, 1474. — Blanchæ viduæ Hervæi de Sombornone, *ibid.*, 1475. — Cujus donationem confirmavit Guillelmus Flaviniacensis abbas, *ibid.*

FONTENETENSE sive FONTANETENSE (Fontenay, dioc. de Bayeux) monast. ord. S. Bened. a S. Evremundo abbate constructum, de quo mentio fit in S. Ansegisi testamento, ann. 833, CV, 744. — De eo monast., CCII, 1519. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 256.

FONTIS-AVELLANÆ. Vide AVELLANENSE.

FONTIS ANDRÉE (Fontaine-André, près de Neuchâtel en Suisse) monast. ord. Præmonst. a comite Neuchastellensi conditum ann. 1144, cujus possessiones confirmavit B. Amedæus Lausann. episc., CLXXVIII, 1290.

FONTIS CALIDI S. MARIE (Notre-Dame de Fontcaude, Hérault) monast. ord. Præmonst. exstructum paulo ante ann. 1164, quo Alexander III illud annexit monasterio de Valle-Crosa, CC, 308, 324. — Bernardus abbas claruit ann. 1190, CCIV, 795.

FONTIS-EBRALDI (Fontevrault inter Turones et Pictavos) celebre monast. a B. Roberto de Arbrissello fundatum ann. 1107, in quo segregatim Deo serviebant omnis generis tum viri, tum mulieres sub abbatis regimine, juxta Regulam hujus S. fundatoris, CLXII, 1048. — Dipl. S. Roberti quo suum Fontis-Ebraldi monast. Petro Pictav. episc. commendat, *ibid.*, 1083. — Charta fundationis ab eodem Roberto, *ibid.*, 1077. — Charta confirmationis a Petro episc. Pictav. ann. 1106, *ibid.*, 1069, 1091. — Varie variorum donationes ad præfatum monast., *ibid.*, 1097 et seqq. — Privil. Paschalis II ann. 1106, CLXIII, 161, 296, 419. — Gelasii II decretum, *ibid.*, 504. — Calixti II papæ, ann. 1119, *ibid.*, 1121. — Honorii privil. ann. 1126, CLXVI, 1268. — Innocentii II, ann. 1151, CLXXIX, 72, 116, 118, 304, 320, 634, 655. — Lucii II, privil. ann. 1144, *ibid.*, 864, 924. — Eugenii III, decretum de donatione ejusdem ecclesiæ ab abbate Conchensi, ann. 1145, CLXXX, 1036. — Privil. ejusdem, *ibid.*, 1037. — Decretum de electione Mathildis secundæ abbatissæ, *ibid.*, 1396, 1400, 1415. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 197, 354, 518.

FONTIS-FRIGIDI S. MARIE (Notre-Dame de Fontfroide, anc. dioc. de Narbonne, Aude) monast. ord. Cisterc. e m. Grandisillæ exortum, ab Almerico vicecomite exstructum ann. 1097. — Epist. Innocentii III adversus archiepisc. Narbonensem, ann. 1203, CCXV, 353, 358, 683, 1024, 1080. — Ejusd. epist. alv. homines Montis Pessulani, ann. 1212, CCXVI, 811.

FONTIS GIARDI (Fontaine-Géhard, dioc. du Mans) prioratus ord. S. Bened. a Majori Monasterio pendens. — Privil. quo Innocentius III idem monast. confirmavit ann. 1211, CCXVI, 449.

FONTIS MORINIACENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Fontmorigny, dioc. de Bourges) monast. ord. Cisterc. exstructum ann. 1148. — De eo mentio fit apud Herbertum de Turribus, CLXXXV, 1549. — De hujus monast. fundatore, CCII, 1512. — Donatio Henrici II Anglor. regis circa 1170, CCVII, 1162.

FONTIS VIVI S. MARIE (Sainte-Marie de Fonte-Vivô, dioc. de Parme) monast. ord. S. August. a Lanfranco Parm. episc. conditum paulo ante ann. 1144, quo Lucius II papa illud privilegio ornavit, CLXXIX, 900.

FOOTEL (de). Vide MALANOA.

FORMBACENSE (Forbach, au comté de Linange, Bavière) monast. ord. S. Bened. a comitibus Echerio et Udrico exstructum ante ann. 1139, quo Innocentius II illius bona privilegiaque confirmat, CLXXIX, 418.

FORMISELLENSE (Fourmies, près Avesnes, Nord) monast. ord. S. Bened. a Balduino seu Baldrico Noviomensi et Tornac. episc. exstructum, ann. 1115, CLXVI, 891.

FOROJULIENSE. Vide **Sextense**, **Salternse**, **Vallis Civitatis**.

FOROMPILIENSE S. RUFILII (Saint-Ruffile de Forimpopoli, Etats-de-l'Eglise) monast. ord. S. Bened. cui privilegia concessere Benedictus VII, ann. 980, CXIXVII, 356; Alexander III, ann. 1180, CC, 1508.

FOS (de) S. GERVASII (Saint-Gervais de Fos, anc. dioc. d'Arles, Bouches-du-Rhône) vetus monast. ob pravorum mores penitus dejectum. — Innocentius III sententia de eo reformando, ann. 1198, CCXIV, 410.

FOSCIANO (de) SS. HIPPOLYTI et CASSIANI (Saint-Hippolyte de Fosciano, duché de Bénévent) monast. S. Bened. cujus possessiones privilegiaque confirmavit Alexander III, ann. 1166, CC, 502.

FOSSÆ-NOVÆ (Fossanova, près de Piperno, Etats-de-l'Eglise) monast. cujus compositionem cum l'ipernensibus confirmavit Innocentius III, ann. 1206, CCXV, 976, 982. — Possessio quædam ab eodem confirmatur, *ibid.*, 1053, 1506. — Ejusd. papæ priv. ann. 1363, 1155; ann. 1211, CCXVI, 401.

FOSSATENSE S. MAURI (Abbaye des Fossés Saint-Maur, près de Charenton, dioc. de Paris) celebre monast. ord. S. Benedicti a Chlodoveo II rege et S. Blidegisillo fundatum, sub invocatione S. Maris et SS. apost. Petri et Pauli, ann. 640, LXXXVII, 683; cujus nomen mutatum est in S. Mauri ubi reliquias suscepit hujus S. martyris. — Dipl. Chilperici II, ann. 717, LXXXIII, 1126. — Charta fundationis Hildegisilli, ann. 640, *ibid.*, 1157. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 816, CIV, 1044, 1035. — Donationes Burchardi et Rainaldi a rege Roberto confirmatæ, ann. 998, CXLI, 947. — Ibi floruit Odo monachus, ann. 1057, CXLI, 846. — Charta Stephani Paris. episc., ann. 1154, CLXXII, 1424. — Privil. Innocentii II, ann. 1156, CLXXIX, 268. — Charta Rogeri abbatis, ann. 1163, *ibid.*, 908. — Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1330.

FOSSENSE SS. GERVASII ET PROTASII (Saints-Gervais-et-Protais des Fossés, dioc. d'Arles) monast. ord. S. Bened. fundatum ante 923, quo Manasses Arelatensis episc. illud cessit Drogoni episc. Massiliensi; postea transit ad Cluniac. — Privil. Innocentii II papæ, ann. 1150, CLXXIX, 62.

FOSSENSE S. FURSEI (La Fosse en Hainault) monast. ord. S. Benedicti a SS. Foillano et Ultano fratribus S. abbatis Fursei, ex Hibernia ortus, conditum in dioc. Camerac. circa ann. 455, in quo sepultus est S. Furseus, XCV, 148.

FRACIO PONTE (de) (Couvent du Pont-Rompu, dioc. de Lincoln, Anglet.) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1195, CCVI, 1250.

FRANCARUM-VALLIUM (Franquevaux, dioc. de Nîmes) monast. ord. Cisterciensis a Morimundensi ortum, a Pontio Willelmi et comitibus S. Agidii exstructum, ann. 1145. — Privil. Innocentii III, ann. 1198, CXIV, 501.

FRANKENTALENSE S. MARIE-MAGDALENÆ (Sainte-Madeleine de Frankental, dioc. de Worms) monast. ord. S. August. a Buggone Wormatiensi episc. conditum, ann. 1135. — Privil. Innocentii II papæ, ejusdem anni, CLXXIX, 198.

FREDELACENSE S. ANTONINI (Saint-Antonia de Frédelay ou Frédelas, anc. dioc. de Pamiers) monast. ord. S. Bened. ante ann. 961 exstructum, et a Rogerio Fuxensi comite concessum B. Hugoni Cluniac. abb. ut mores et disciplinam restitueret, circa ann. 1094, CLIX, 940.

FREDEVIDÆ (S.) (Sainte-Fridenvide à Oxford, Anglet.) parthenon ord. S. Bened. a Didano Oxoniensi comite fundatum circa ann. 750, cujus superiori scripsit Innocentius III, ann. 1206, CCXV, 1504.

FREMERII (S.) (Saint-Ferme, anc. dioc. de Bazas) monast. ord. S. Bened. abbatum S. Florentii subjectum. — Epist. Innocentii II papæ, Auxitano Ausciensi archiepisc. de hujus monast. restitutione legitimis possessoribus, ann. 1145, CLXXIX, 631. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1150.

FRIDSELENSE S. BLASII (Saint-Blaise de Friedland, près Northelm, duché de Brunswick) monast. ord. S. Bened. ab Othone Magno Saxiæ duce exstructum ann. 1050; igne combustum, reedificatum a Sigfrido Bunneburgensi comite ann. 1128. — Privil. Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 951. — Eugenii III, CLXXX, 1142.

FRIDESLARIENSE S. PETRI (Fritlar-en-Heese) monast. ord. S. Bened. a S. Bonifacio exstructum in

dioc. Moguntina circa ann. 748, LXXXIX, 617. — Wigbertus primus abbas insituitur, CXII, 684.

FRIGIDIANI (S) LUCENSE (Saint-Frigidien-de-Lucques) monast. ord. S. August. videtur fundatum a Pauloe, cujus fundatio a Felice Lucensi episcopo confirmatur ann. 685, LXXXVII, 1547. — Charta Walprandi episc. ann. 1405. — Privil. Alexandri II, ann. 1068, CXLVI, 1516. — Paschalis II, ann. 1104, CLXIII, 131, 192, 193, 276, 253, 392. — Idem papa excommunicationem confirmat ab episc. latam adversus Uberium presbyt. *ibid.*, 594, 416, 454. — Epist. Gelasii II, ann. 1118, *ibid.*, 487: privil. ejusdem ann. 1118, *ibid.*, 499, 501. — Calixti II papæ epistola, *ibid.*, 1096, 1146, 1503, 1512. — Privil., 1524, Honorii II, ann. 1127, CLXVI, 1270, 1279, 1510. — Innocentius III privil., ann. 1152, CLXXIX, 156, 160, 220, 221, 503, 535, 509, 639, 646, 657. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXI, 1020, 1205, 1256, 1257, 1401, 1427. — Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1025. — Alexandri III epist., ann. 1171, CC, 716, 1048. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1082. — Epist. Innocentii III de episcopii electione, ann. 1202, CLXIV, 1150, 1166, 1173. — Ann. 1203, CCXV, 57, 127, 504.

FRISACENSE HOSPITALE S. SPIRITUS (Freysach, archiev. de Salzbourg, Basse-Carinthie), cui decimas confirmat Innocentius III, ann. 1215, CLXVI, 643.

FRISINGENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Frisingen, Bavière), monast. ord. S. Bened. ab Otone Frisingensi episcopo fundatum, et ab Eugenio III privilegio confirmatum, ann. 1145, CLXXX, 1066.

FRITESLARIENSE. Vide supra **FRIDESLARIENSE**.

FRUCTUARIENSE S. BENIGNI (Saint-Bénigne de Fruttier, ancien dioc. d'Yvrée en Piémont), monast. ord. S. Benedicti a B. Guillelmo abbate conditum intra flumina Orcum et Amalonem in Gallia subalpina et in Eporenensi dioc. quod aliquanto tempore rexit, ann. 1034, CXLI, 858. — Privil. Lamberti Lingon. episc. 841. — Privil. S. Guillelmi pro eod. monast. CXLI, 871. — Dipl. Roberti regis, ann. 1023, *ibid.*, 965. — Privil. Alexandri II, ann. 1063, CXLVI, 1288, 1556. — Paschalis II, ann. 1110, CLXIII, 268. — Anastasii IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1051.

FRIGIDI MONTIS SANCTÆ MARIE (Notre-Dame de Froimont, dioc. de Beauvais, Oise), monast. ord. Cisterc. exstructum, ann. 1154, a nobilibus viris de Ballis et a comite et comitissa de Claramonte dotatum, ann. 1150, 1218. Illud monast. illustravit Helinandus monachus, ann. 1212, CXII, 477.

FRUTINO (de). Vide S. NICOLAI.

FULDENSE S. SAVATORIS (Saint-Sauveur de Fâlde, Hesse-Cassel), monast. celeberrimum ord. S. Bened. in Buchonia silva exstructum, ann. 747, a S. Bonifacio Mogunt. episc. LXVI, 258 not.; LXXXIX, 1257; CVII, 80. — Dipl. Pippini regis, ann. 762, XCVI, 1556, 1563. — Donationes Caroli Magni, ann. 774, XCVII, 1051, 1052, 1057, 1063, 1076. — Item Dipl. Ludovici Pii, ann. 816, CIV, 1056, 1110. — S. Sturmus primus abbas, S. Epli quartus, CV, 423. — Fuldensis schola celebris, *ibid.*, 423. — Benedicti III dipl., 761, *ibid.* Nicolai I papæ, CXIX, 770. — Joannis VIII, CCXVI, 657; Stephani V, CCXIX, 815. — Gregorii IV, *ibid.*, 991. — Leonis II, *ibid.*, 999. — Benedicti III, *ibid.*, 1010. — Nicolai I, *ibid.*, 1011. — Benedicti IV, CCXXI, 45. — Joannis, ann. 917; CCXXII, 799. — Leonis VII, ann. 936, *ibid.*, 1066. — Marini II, CCXXIII, 865. — Agapeti II, *ibid.*, 889, 897. — Joannis XII, *ibid.*, 1026. — Joannis XIII, CCXXIV, 979. — Joannis XV, CCXXVII, ann. 849. — Gregorii V, *ibid.*, 912. — Sylvestri II, ann. 999; CCXXIX, 272. — Benedicti VIII, *ibid.*, 1055. — Præcept. S. Henrici II, imp. ann. 1012, CXL, 293, 295, 296, 350, 354, 381. — Privil. Joannis XIX, ann. 1051, CXLI, 1147. — Clementis II, CXLI, 577, 579. — S. Leonis IX, CXLI, 609. — Victoris II, ann. 1057, *ibid.*, 824. — Alexandri II papæ, CXLI, 1501, 1409. — Calixti II privil., ann. 1122, CLXIII, 1244. — Innocentii II, ann. 1151, CLXXIX, 85, 187, 327. — Sturmus abbas canonizatur, 450. — Ejusd. papæ privil., *ibid.*, 602. — Epist. Eugenii III ad Fuld., CLXXX, 1534, 1441. — Privil. Anastasii IV papæ, ann. 1154, CLXXXVIII, 1177. — Adriani IV, ann. 1150, *ibid.*, 1591.

FULIGNATENSE S. PATERNIANI (Saint-Paternien de Follign en Ombrie, Etats-de-l'Eglise) monast. cui Innocentius III ecclesiam subjecit S. Christiane, ann. 1206, CCXV, 1038.

FULLIENSE S. MARIE (Notre-Dame-des-Feuillants, diocèses de Rieux, Haute-Garonne) monast. ord. Cisterciensis a Morimundensi ortum, ann. 1145 et postea celebre factum propter reformationem quam superinduxit abbas Joannes de Barrière, ann. 1386 a Sixto V papæ

confirmatum : de eo monast. mentio fit, CLXXXV, 1635. — Urbani II priv. ann. 1187, CCII, 1516.

FULLINENSE (Abbaye de Feuillants, établie dans la Marche de Trévise) monast. ord. Cisterc. quod Lucius III papa commendavit magnatibus hujus provincie, ann. 1185, CCI, 1518.

FULRADO-VILLARENSE (Villers, Meurthe) monast. ab abbate S. Dionysii Fulrado conditum in Lotharinga in propria hereditate, et Diplomate Caroli Magni confirmatum, ann. 774, CXCII, 957.

FUNDENSE (Fundi, Italie) monast. ord. S. Bened., a B. abbate Honorato fundatum in Samnio (Etats-Rom.). De eo fit mentio in dialogis S. Gregorii Magni vi sæc., LXXVII, 155.

FURNENSE S. WALBURGIS (Furnes, Pays-Bas) monast. ord. S. Bened. a Gertrude Flandrensi comitissa conditum seu notabiliter auctum, ann. 1105. Privil. Paschalis II papæ, CLXIII, 195. — Privil. Calixti II, ann. 1121, *ibid.*, 1304.

FURNENSIS S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Furnes en Flandre) parthenon qui donationem contulit comitissa Mauriacensis Gertrudis. — Privil. Urbani III de hujus doni confirmatione, ann. 1187, CCII, 1468.

FURNESCIENSE (Furnsey dans le pays de Lancastre, Anglet) monast. exstructum circa 1127 cui causam matrimonialem commisit Innocentius III, ann. 1205, CCXV, 192.

FURSEI (S.) monast. ordin. S. Bened. apud Anglos Orientales a S. Furseo Hiberno abbate, et rege Sigberto fundatum circa ann. 670, XCV, 145.

FURSEI (S.). *Vide Fossense.*

FUSCIANI (S.) DE NEMORE (Saint-Fuscien-aux-Bois, Somme) monast. ord. S. Bened. haud procul ab Ambianis, conditum ab Ingelramno (de Mondidier) comite, ann. 1105. Charta fundationis Godefredi Ambianensis episc., CLXII, 759.

FUSNIACENSE (Foligny, Aisne) monast. ord. Cisterc. ex Clarav. a Bartholomæo Laudun. episc. fundatum, ann. 1121; cui monachos dedit ipse S. Bernardus et Raynaldum abb. præfedit, CLVI, 1000. — Privileg. Innocentii II, ann. 1151, CLXXIX, 115. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1204. — Alexandri III, ann. 1165, CC, 558. — Innocentii III, ann. 1200, CCXVII, 62, 90, 111.

GABALITANUM SS. GERVASII ET PROTASII (Saint-Gervais-et-Protais de Javoux, dioc. d'Auch) monast. ord. S. Bened. a Stephano vicecomite Gabalitano et ejus uxore Angelmoda conditum, ann. 1005, CXXXIX, 284. — Monasterio Cluniacensi subjectum est, *ibid.*

GABRIELIS (S.). *Vide CREMONENSE.*

GADITANUM (Cadix) monast. in Gaditana Hispaniæ insula conditum a S. Fructuoso, ann. 865, LXXVII, 1089.

GAINA S. MARIE (de) (Notre-Dame de Gennes-les-Prés, Maine) monast. de obedientia Fontis Ebraudi a Fulcone comite et a B. P. Roberto de Arlunssello fundatum, ann. 1106, CLXII, 1087, 1097.

GALDO (de) monast. cujus situs incertus. Epist. Innocentii III qua his monachis permisit in alio habitare loco ob vicinorum injurias, ann. 1198, CCXIV, 56.

GALEATENSE S. HILARI seu **ELLARI** (Saint-Hilaire de Galéste, dioc. de Populonia in Toscane) monast. ord. S. Bened. a S. Hilario exstructum ante ann. 734, quo Stephanus papa ibidem benigne susceptus est ab abbate Ancauso. Postea sæc. xv transiit ad Camaldul., CVI, 752. — Epist. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1267.

GALLI (S.) AD ARBONAM (Saint-Gall-sur-Arbonne, en Suisse) monast. insignis ord. S. Bened. a S. Gallo patria Hiberno fundatum aut valde auctum apud Helvetios, ann. 616, LXXVII, 9. — Alotini donatio, ann. 680, LXXVIII, 1204. — Charta Godefridi ducis, *ibid.*, 1255. — Item Erfroiini, *ibid.*, 1268. — Dipl. Ludov. PII, ann. 817, CIV, 1075, 1076, 1077, 1108, 1174. — Ludovici Germanici, ann. 835, *ibid.*, 1242. — Grimaldus monachus floruit ann. 872, CXXI, 795. — Ratpertus, ann. 890, CCXVI, 1055. — Privil. Sergii III papæ, CXXXI, 971. — Notkerus monac., ann. 911, *ibid.*, 994. — Variorum donationes, *ibid.*, 1165. — Privil. Joannis X, CXXXII, 803. — Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 451.

GALLIACENSE (S.) QUINTINI (Saint-Quentin de Gaillac, dioc. d'Alby) monast. ord. S. Bened. exstructum ante ann. 755, quo illud annexuit Pippinus Francorum rex monasterio Figeacensi, CXLI, 23. — Forte idem est quod reedificavit Raymundus Pontius Tolosanus comes, ann. 972.

GALLOMONTENSE seu **GALONIS MONTIS ET VALLIS MONTIS S. MARIE** (Notre-Dame de Valmont,

dioc. de Rouen) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1160 a Nicolao de Stotivilla. Privil. Lecii III, ann. 1181, CCI, 1071. — Charta fundationis, *ibid.*

GAMUGNENSE S. BARNABÆ (Saint-Barnabé de Gamugno, en Toscane) monast. ord. Camaldul. ad cujus monachos monita transmisit B. Petrus Damianus, sæc. xi, CXXXIX, 422, 452, 454.

GAMUNDIENSE (Gamondi, dioc. de Faenza) monast. cui Celestinus III servavit libertatem invito episcopo qui illud subicere Aceretensi volebat, ann. 1195, CCVI, 1064.

GANDENSE S. BLANDINI (Saint-Blandin de Gand) monast. forte idem ac S. Bavonis cujus Eginhardus aliquandiu abbas fuit, ann. 850, CIV, 605, 606.

GANDENSE S. BAVONIS (Saint-Bavon de Gand) monast. ord. S. Ben. a S. Amando fundatum vii sæc., in quo translati sunt reliquie SS. Marcellini et Petri, ann. 826, ut fert Eginhardus hujus monast. abbas et testis oculatus, CIV, 585. — Diploma Ludovici PII, ann. 818, CIV, 1092. — Privil. S. Henrici II imp., ann. 1005, CXL, 252. — Othelbodus 36 abbas, ann. 1040, CXLI, 1538. — Qui fuerint sancti et que possessiones, *ibid.* — Adriani IV privil. ann. 1156, CXXXVIII, 1487.

GANDENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Gand) monast. ord. S. Bened. a S. Amando exstructum cujus S. Florentius primus fuit abbas. In eo divertit S. Livinus episc., ann. 855, LXXXVII, 558. — *Vide BLANDINIENSE.* — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1087. — Epist. Alexandri III de quadam compositione et aliis ejusdem loci ecclesiis, ann. 1176, CC, 1064. — Priv. Urbani III, ann. 1186, CCII, 1459.

GANSWICKENSE S. MARIE (Notre-Dame de Ganswick, dioc. de Malines) monast. ord. S. August. cujus abbas scripsit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1517.

GANDERSHEIMENSIS PARTHENON in Saxonia ab Ottone comite fundatus, ann. 948, et ven. Windigardi abbatissæ commissus. Juxta auctorem vitæ S. Godehardi conditus est, ann. 852, a Luitolfo Saxonie dace et Oda ejus conjuge, prima autem abbatissa Hathumoda ipsorummet filia, CXLI, 1177. — Privil. Agapell II papæ, CXXXIII, 496. — Joannis XIII, ann. 966, CXXXV, 959. — Hrotsuita virgo et monialis floruit, ann. 999, CXXXVII, 939. — Dip. om. imp. Ottonis II quo neptis sua Gerberga esset fundatrix et abbatissa, *ibid.*, 957. — De filiis hujus monast. carmen, *ibid.*, 1153. — Privil. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 598, 605, 919, 1398.

GANGOLFI (S.) CROUCHTALENSE seu **CLAUSTRIACENSE** (Saint-Gangolfe de Krauthal, Bas-Rhin) parthenon a Folmaro Juniore conditus, Metensis comite, de ejus reformatione scripsit Innocentius II ad abb. S. Georgii in Silva Nigra, ann. 1138, CLXXIX, 547.

GARDIA (de Monte) S. MARIE (Notre-Dame du Mont-la-Garde, Etats de Venise) monast. cujus bona juraque privilegio confirmat Innocentius III ann. 1206, CCXV, 898.

GARIBERTO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Gariberto, ad dioc. de Plaisance) monast. ord. S. August. quod sub sua protectione suscepit Adrianus IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1532.

GARZENSE seu **GARSTENSE** (Garst ou Garsten, diocèse de Passau, en Bavière) monast. ord. S. August. exstructum a nobilibus viris Otakaro de Sirla et Conrado paulo ante ann. 1179, quo eidem monast. privilegium concessit Alexander III, CC, 1221. — Lucius III, ann. 1185, CCI, 1571. — Celestini III epist. in ejus monast. gratiam, ann. 1197, CCVI, 1189, 1221.

GAVARRENSE S. SEPULCRI (Gavarret, Taru) monast. ord. S. Bened. a Petro vicecomite et a Girardo Silva Majoris abbate exstructum in Ausciensi dioc. circa ann. 1088, CXLVI, 1010.

GAUDENTII (S.) IN PEDE ALPIS (Saint-Gaudence au pied des Alpes) monast. quod Anastasius IV asserit Ecclesiæ Fesulanæ in Tuscia per privil. ann. 1133, CLXXXVIII, 1016.

GAUGERICI (S.) SAINT-GÉRY, près de Cambray monast. in monte juxta Cameracum a S. Gaugeric episc. constructum, ann. 600, CV, 746; CXLIX, 124.

GAUGIACENSIS parthenon. *Vide Episcopo-Villæ.*

GAVINI ET LUXORII (SS.) parthenon cujus Cyrica et Gavia abbatissæ fuere, situs est Turribus in Sardinia, De eo mentio apud S. Greg. Magn., LXXVII, 935.

GEDDERWERDENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Gedewerde, Anglet.) monast. ord. S. August. ab Herberto Glascewensi episc. conditum ante ann. 1209, quo illud privilegio confirmavit Innocentius III, ann. 1209, CCXVI, 51.

GELLINGENSE (Gillingheim en Thuringe) monast. ord. S. Bened. cujus abbas Arnoldus S. Godehardo sue-

cessit in monast. Hersfeldensi, obiitque ann. 1031, CXLI, 1171, 1172 not.

GELLONENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur-de-Gellone, dioc. de Lodève, surnommé plus tard Saint-Guilhem du Désert) a Guillelmo abb. fundatum cui privil. concessit Ludovicus Pius, ann. 807, CIV, 982. — Privil. Alexandri II, ann. 1066, CLXI, 1311, 1314, 1341. — Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1151. — Innocentii III epist. de accusatione adversus abbatem, ann. 1202, CCIV, 1033.

GEMBLACENSE S. SALVATORIS et S. PETRI (Saint-Sauveur, ou Saint Pierre de Gemblours, Belgique) celeberrimum monast. ord. S. Bened. ab imperatore Ottone et abbate Wierberto fundatum in Namurcensi dioc., ann. 982. — Privil. Bened. VII pap., ann. 983, CXXXVII, 345, 546. — Sigebertus eruditus monachus floruit, ann. 1113, CLX, 9. — Item Anselmus, *ibid.*, 359. — Vita B. Wierberti, auct. Sigeberto, *ibid.*, 391. — Gesta abbatum Gemblac., *ibid.*, 593. — Abbatis Arnulfi electionem confirmat Innocentius II, ann. 1157, CLXXXIX, 541. — Guibertus abbas claruit anno 1205, CCXI, 1281. — Decretum Innocentii III de confirmatione electi abbatis, ann. 1199, CCXIV, 730. — Ejusd. papæ privil. ann., 1215, CCXVI, 937.

GEMETICENSE (Jamets-en-Barrois) monast. ord. S. Bened. a S. Philiberto et S. Bathilde exstructum, ann. 684, LXXXVII, 670.

GEMMETICENSE S. PETRI (Jumièges, dioc. de Rouen) illustre monast. ord. S. Bened. in Normannia exstructum circa ann. 653. — Teutalm. S. Ansegisi, ann. 835, CV, 714. De hujus mon. fundatione, destructione et restauratione carmen, CXXXVIII, 591. — Charta Alberti Miciac. abb., ann. 1004, CXXXIX, 585. — Willelmus Calculus claruit, ann. 1087, CXIX, 177. — De fundatione et restauratione hujus monast., CCH, 1315. — Alexander abbas claruit, ann. 1200, CCV, 919.

GEMINI (S.) VITERBIENSE (Saint-Gémin de Viterbe) monast. cuius abbatii scripsit Innocent. III, ann. 1211, CCXVI, 474.

GENESENSE S. PETRI (Saint-Pé de Gèneses, dioc. de Lescar, Hautes-Pyrénées) monast. S. Bened. a rege Sanctio fundatum, ann. 1096. — Lascurensi episcopo asseritur a Paschali II papa, ann. 1114, CLXIII, 551.

GENENOSI (S.) (Saint-Généroux) prioratus haud procul a monast. S. Joivini de Marais in dioc. Pictaviensi, LXXXVIII, 492.

GENESII (S.) THIGERNIENSIS (Saint-Geniez de Thiers, Auvergne) monast. ord. S. Bened. a S. Avito Claromont. episc. conditum, circa ann. 520, LXXI, 785 not. GENESEII (S.) Saint-Geniès, dans la campagne de Florence, Toscane) monast. ord. S. August. cui privil. concessit Celestinus III, ann., 1193, CCVI, 1083.

GENEVENSE. *Vide* S. Victoris.

GENENBACENSE (Gegenbach, anc. dioc. de Strasbourg) monast. ord. S. Bened. a Ruthardo Alsatienſi comite exstructum ann. 712, et auctum a Pirmiano Argentin. episc., ann. 742. — Privil. Innocentii II quo ejus monast. possessiones confirmavit, ann. 1158, CLXXXIX, 401.

— Innocentii III, ann. 1198, CCXVII, 36.

GENGULFI (S.). *Vide* TOLLENSE.

GENOLIACO (de) (Genolbac, dioc. de Périgueux) monast. exstructum vi sæc. de quo mentio fit apud Greg. Taron. B. Cyprianum abbatem habuit, ann. 585, LXXI, 901.

GENOVEFÆ (S.) PARISIENSE (Sainte-Geneviève-du-Mont à Paris) illustris abbatia ord. S. Aug. a Chlodoveo et S. Chlotilde fundata vi sæc. primum in honorem SS. Petri et Pauli : a Normannis vastata restaurata est a Sugerio S. Dionysii abbate, qui canonicos S. Victoris Paris. ibi introduxit, ann. 1160, LXXI, not. — De ea testamentum S. Ansegisi mentionem egit, ann. 835, CV, 745. — Epistola Innocentii II ad Stephanum Paris. episc. ut abbatiam ab interdicto eximat, ann. 1145, 620. — Nonnulli monachi e S. Martino de Campis ibi instituantur ab abb. Sugerio, cum assensu Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1347, 1368, 1379, 1363. — Adriani IV decret., ann. 1164, CLXXXVIII, 1361. — Alexandri III, ann. 1165, CC, 211. — Epist. Clementis III ad abbat. S. Genovefæ, ann. 1188, CCIV, 1367, 1470. — Stephanus abbas claruit, ann. 1205, CCXI, 205. — Epist. Innocentii III ad Joann. abbat., ann. 1202, CCXIV, 1097; CCXV, 31, 586, 1191, 1542, 1565, 1578; CCXVI, 1455, 518. — Idem usum mitræ abbatii concessit, CCXVII, 52, 66, 92.

GEORGII (S.) (Saint-George, dioc. du Mans) monast. Pag. Cenoman. — Diploma Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 995.

GEORGII (S.) DE MARATO (Marat, en Sicile) monast. cuius mentio est apud S. Gregorium Mag. vi sæc. LXXVI, 563.

GEORGII (S.) SILVÆ NIGRÆ (Saint-George en la Forêt-Noire) monast. ord. S. Bened. in Constantiensis diocesi exstructum, ann. 824; a nobili viro Hesilone, restauratum est exeunte xi sæc. Illud sub sua protectione suscepti Urbanus II papa, ann. 1095, CLI, 100. — Privil. Innocentii II papæ, ann. 1139, CLXXIX, 457.

GEORGII (S.). *Vide* BARALENSE, LUCKENSE, VERETUM.

GERBACENSE (Gerbach ou Ingerbac, en Thuringe) monast. ord. S. Augustini, ab Henrico episc. Batipon. fundatum seu valde auctum, quo postulante, illud privilegio firmavit Innocentius II, ann. 1142, CLXXIX, 581.

GERBERODENSE (Gerberoy, dioc. de Beauvais) monast. ord. S. August. cui privil. concessit Anastasius IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1045. — Alexander III, ann. 1163, CC, 215.

GERBSTADENSIS S. JOANNIS (Saint-Jean de Gerbstaed, comté de Mansfeld, Prusse) parthenon a marchione Chunrado conditus, quo petente, illum privilegio adornavit Innocentius II, ann. 1157, CLXXIX, 533.

GEREMARI (S.). *Vide* FLAVIENSE.

GERENSHEIMENSIS (Gereusheim, dioc. de Cologne) parthenon pro cuius abbatissa eligenda scripsit Innocentius III, ann. 1200, CCXIV, 940.

GERENDODENSIS (Gernrod, en Saxe) partheon juxta auct. Vitæ S. Mathildis ab ea exstructum, CLI, 21. — Juxta autem Thietmarum conditus a Gerone marchione, *ibid.*, not. *Vide* infra GERONDODENSIS.

GERMANI (S.) ANTISIODOR. *Vide* ANTISIODORENSIS.

GERMANI (S.) ANTISSIOD. PARISIENSIS (Saint-Germain-l'Auxerrois, à Paris) : illud monast. videtur exstructum ab eodem rege ac sequens et sub S. Vincentii invocatione ; a Normannis dirutum a Ludovico Pio reconstitutum est. Aliquando S. Germani Rotundi dicitur. De eo monast. mentio fit in privil. Innocentii II de possessionibus ecclesiæ Parisiensis, CLXXIX, 352. Lucii II papæ epist. de eadem ecclesia, *ibid.*, 915. — Epist. Eugenii III de electione abbatis S. Germani, CLXXI, 1291. — Epist. Innocentii III ad decanum, ann. 1206, CCXV, 980.

GERMANI (S.) A PRATIS (Saint-Germain-des-Prés à Paris) celeberrimum ord. S. Bened. monast. a S. Germano Parisiensi episc. et rege Childeberto Chlodovei filio fundatum, ann. 558, sub S. Vincentii invocatione ejus reliquias attulerat Childebertus et Hispania, LXXI, 265 not. — Childeberti III dipl. ann. 703, LXXXVIII, 1099. — Item Theodorici IV, ann. 730, *ibid.*, 1146. Charta Vandemiris et Erchemberti, *ibid.*, 1216. — Præcept. Caroli Magni, ann. 772, XCVII, 922, 965, 974. — Ludovici Pii, ann. 817, CIV, 1065, 1173.

— Usuardus monachus florebat ann. 858. Aimonius, ann. 888, CXXVI, 1009. — Remigius monach., ann. 906, CXXXI, 47. — Abbo, ann. 923, CXXXII, 721. — Charta Guillelmi abbatis, ann. 1028, CXLI, 835. — Privil. Roberti regis, ann. 1002, *ibid.*, 948. — Privil. Paschalis II, ann. 1107, CLXIII, 207. — Calixti II, 1130, Innocentii II, ann. 1150, CLXXIX, 65. — Anastasi IV, ann. 1155, CLXXXVII, 1030. — Dedicatio ecclesiæ per Alexandrum III tunc in Galliis, ann. 1163, CC, 208. — Privil. Alexandri III, ann. 1176, *ibid.*, 1052, 1083, 1115, 1285, 1292. — Charta Roberti S. Germani abbatis, ann. 1194, CCV, 914. — Privil. Innocentii III abbati Roberto concessum, ann. 1198, CCXIV, 151, 163; ann. 1207, CCXV, 1191. — Epist. ejusdem de muris urbis Parisiensis reedificandis, ann. 1210, CCXVI, 281; ann. 1211, *ibid.*, 488; CCXVII, 15, 26. — De compositione inter monast. et episc. Senonens. 28, 51, 64, 125, 145, 168.

GERMANI (S.) IN LAIA (Saint-Germain-en-Laie, près Paris) abbatia a rege Roberto exstructa et ab Henrico I postea ecclesiæ S. Marci Parisiensis concessa, ann. inc. CLI, 1039. — Dipl. Philippi I Francorum regis, ann. 1072, CLIX, 841. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1088.

GERMANI (S.) DE MONTE FALCONE. *Vide* MONTENSIS.

GERMANI (S.) (Saint-Germain sur Sarthe, dioc. du Mans) monasterium ultra Sartham in pago Cenomanensi. — Dipl. Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 995.

GERONDODENSIS seu GERONDODENSIS S. MARIE et S. CYRIACI (Sainte-Marie de Gernode, dans le principauté d'Anhalt-Bernbourg) celeberrimum parthenon ord. S. August. a Gerone de Lusacia Landgravo conditus ann. 950 ad 965; qui postea auctus fuit a Ruokro comite de Bilsleino. Privil. Celestini III, ann. 1195, CCVI, 1125. — Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1190, 1200.

GERNODENSE monast. vicorum juxta præced. parthenonem exstructum ab eodem Gerone, quod postea

transiit ad Præmonst. Eidem æque refertur privilegium Cælestini III, CCVI, 1123.

GEROLDI. *Vide* MONA GEROLDI.

GERSTINENSE (Gersteyn, dioc. de Passau, Basse-Bavière) monast. cuius abbati scripsit Innocentius III super causam monasterii Medicensis ann. 1208, CCXVII, 178.

GERVASII (S.) PARISIENSIS (Aumônerie Saint-Gervais de Paris) domus quam Alexander III asseruit fratribus de Eleemosyna, ann. 1173, CC, 1031.

GERVASII et PROTASII (SS.). *Vide supra* GARABITANUM et FUSSENSE.

GIARDI. *Vide* KOTTIS.

GIFFENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Gif, Seine-et-Oise, anc. dioc. de Paris) parthenon ord. S. Bened. a Mauricio de Sulliac Paris. episc. fundatus ann. 1166. — Privil. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1281. — Annexus est parthenon Vallis Gratiæ sub Innocentio III, ann. 1207, CCXV, 1250.

GIGNIENSE seu GIGNIACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Gigny, dioc. de Lyon) monast. ord. S. Bened. a Ven. Bernone abbate fundatum, ann. 892. — Privil. Formosi pape, CCXIX, 845. — Gregorius VII illud regendum tradidit Cluniacensi abbati, ann. 1073, CXLVIII, 667. — Epist. Eugenii III adversus monach. Gigniaci eo quod mala inferret fratribus de Miratorio, ann. 1152, CLXXX, 1517. — Anastasii IV decretum de eadem causa, ann. 1153, CLXXXVIII, 1037. — Privil. Innocentii III, ann. 1200, CCXVII, 61.

GILDASII (S.) DE NEMORE (Saint-Gildas-aux-Bois, dioc. de Nantes) monast. ord. S. Bened. a nobili Armorico Simone Rocabernardi filio in Nannetensis pagi leco Lampadio dicto fundatum, ann. 1026, cuius Helgotus primus fuit abbas, CXLI, 1281.

GINESII (S.) (Saint-Genève, dioc. de Lucques in Lombardia) monast. ord. S. August. conditum paulo ante ann. 1203, quo Innocentius III illud privilegio confirmavit, CCXVII, 150.

GIRWENSE monast. in Anglia situm; ita vicinum fuit Wirmundensi ut unum esse cum eo videretur, XC, 10. *Vide* WIRMUNDENSE.

GISEBURNENSE (Giseborn, dioc. d'York, Anglet.) monast. cuius abbati curam commisit Innocentius III de quibusdam monast. reformandis, ann. 1207, CCXV, 1128.

GISLENI seu GHISLENI (S.). *Vide* CAMERACENSE S. PETRI.

GIVENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Gif, près de Versailles, Seine-et-Oise) parthenon a Mauricio de Sulliac Parisiensi episc. fundatus — Epist. Alexandri qua confirmat bona collata a parthenone Hedereasi, et ab ipso Mauricio, ann. 1180, CC, 1293.

GIXALENSE (Gixal, dioc. de Barcelonne en Catalogne) monast. ord. S. Bened. cuius jura et possessiones confirmavit Alexander III, ann. 1163, CC, 245.

GLANDORIENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Glandières ou Longueville, dioc. de Metz) monast. ord. S. Bened. exstructum circa 587. — Privil. Innocentii III, ann. 1210, CCXVII, 192.

GLANNAFOLIENSE S. MARIE (N-D. de la Chapelle-Glain, dit plus tard Saint-Maur Glanfeuille, dioc. d'Angers) monast. ord. S. Ben. super Ligerim in pago Andegavensi situm quod vetustate temporum in ruinam evasit, reedificatum est a Roricone comite et privilegio Ludovici Pii subiectum est Fossateni cœnobio ann. 833, CIV, 1250. — Urbani II privil. ann. 1096, CLI, 456. — Bulla ejusd. Urbani qua illud monast. a Fossateni adjudicat et Cluniacensi restituit, ann. 1096, CLI, 489. — Privil. Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1025. — Innocentius III huic adjunxit monach. S. Petri de Culturis ann. 1208, CCXV, 1557. — Privil. ejusdem pape, ann. 1203, CCXVII, 277.

GLASTONIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Glastenbury, comté de Somerset) monast. a S. Dunstano episc. et rege Edgaro in Anglia conditum x sæc. — Privil. Joannis XIII pape, ann. 971, CXXV, 984. — Ejusdem monast. initia, CXXVIII, 435, 450; CXXIX, 1456. — Charta Edgari regis, ann. 970, CXXVIII, 517. — Item Canuti I qua hujus m. abbas jura instituitur causarum tum ecclesiasticarum tum secularium, CLI, 1188. — Privil. Calixti II ann. 1123, CLXIII, 1295. — Epist. Innocentii III super horum monast. controversia cum suo episcopo, ann. 1199, CCXIV, 869. — Epist. Innocentii III ann. 1206, CCXV, 827.

GLODESINDÆ (S.) parthenon. *Vide* METENSIS.

GODESAVENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Gottesau, en Souabe) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Bertholdo Hohenburgensi comite exstructum paulo ante

ann. 1123, quo Calixtus II juxta petitionem Burchardi abb. illud privilegio ornavit, CLXIII, 1240.

GOESSENSIS S. ANDRÆ (Saint-André de Goes dans la Haute Styrie) parthenon ord. S. Bened. cuius possessiones et jura confirmavit Eugenius III, ann. 1148, CLXXX, 1535.

GOLDBACENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent de Goldbach en Souabe) monast. ord. S. August. cuius cœlestinus III bona juraque confirmavit, ann. 1192, CCVI, 915.

GORGONIE INSULÆ S. MARIE (Couvent Sainte-Marie de l'île Gorgone, dans le golfe Adriatique) monast. in Tyrreno mari situm, cuius sit mentio apud Gregorium Magn. vi sæc. LXXVII, 514. — Hujus monast. jura et privilegia confirmavit et auxit S. Leo PP. ann. 1051, CXLIII, 677.

GORZIENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Gorze, anc. dioc. de Metz) monast. ord. S. Bened. a S. Chrodegango episc. fundatum et dotatum, ann. 745, Angelelmani episc. donationes, ann. 770, XCVI, 1097, 1098. — Dipl. Caroli Magni, ann. 763, CXVII, 915. — Item Ludovici Pii, ann. 815, CIV, 1019. — Roberti Metensis episc., ann. 916, CXXII, 529. — Joannes abbas Norici ann. 978, CXLXVII, 239. — Privil. Godefridi Bullionensis, postea Hierosolym. regis, ann. 1096, 396. — Popponis episc., ann. 1095, CLV, 1653. — Epist. Alexandri III in gratiam hujus monast., ann. 1171, CC, 974.

GOSLARIENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Goslar, en Saxe) monast. ord. S. Augustini in dioc. Mindensi haud procul ab Hildeshelmo a Theoderico episc. exstructum xi sæc., CXLI, 1218. — Privil. S. Leonis IX, ann. 1049, CXLIII, 931; Victoris II CXLIII, 832. — Epist. Anastasii IV ad episc. Halberstad. in hujus monast. gratiam, CLXXXVIII, 1076; Adriani IV, ann. 1154, *ibid.*, 1420.

GOTLANDENSE (Gothland en Livonie, Prusse) monast. cuius abbati cura commissa est fratribus Militie Templi, qui ibi constituebantur, ann. 1213, CCXVI, 918.

GOTWICENSE S. MARIE (Notre-Dame de Gottwich ou Kettwein en Crimée) monast. ord. S. Bened. exstructum a B. Harthmanno Passaviensi (Passau) episc., ann. 1083, cuius et abbas fuit. — Privil. Urbani II, 1088, 1099, CLI, 519. — Privil. Paschalis II, ann. 1104, CLXIII, 129, 432.

GRACIACENSIS S. JOANNIS (Saint-Jean de Grez, dioc. de Tours) prioratus ord. S. August. Epist. Innocentii II de prioris electione, ann. 1203, CCXV, 54.

GRADICENSE (Gradiz, en Moravie) monast. ord. Præm. sub Eugenio III fundatum, cuius epistola existat. CLXXX, 1044.

GRAFFSCHAPP (de) S. ALEXANDRI (Saint-Alexandre de Graffschapp, dioc. de Cologne) monast. ord. S. Bened. in dioc. Coloniensi fundatum ab archiep. Annone, ut fert ejusdem charta, ann. 1072, CXLIII, 1586. — Diploma Friderici archiepisc., ann. 1120, CLXVI, 1335.

GRANDIGURGITIS S. MARIE (Notre-Dame de Grangoulet; Seine-et-Oise) monast. ord. Præmonstrat. a quibusdam nobilibus viris exstructum quorum nomina vides in privil. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1298.

GRANDIMONTENSE (Grammont, dioc. de Limoges) monast. et novus ordo cuius institutor fuit S. Stephanus de Mureto circa ann. 1076. — Urbani III epist. et privil., ann. 1166, CCII, 1415, 1416. — De S. Stephano hujus ord. fundatore, CCIV, 997, 1011. — Petrus Bernardi prior quintus claruit ann. 1191; cui successerunt Guillelmus de Trahinaco, ann. 1177, Gerardus Itherii, *ibid.* — Epistolæ Clementis III ad fratres Grand. ann., 1188, *ibid.*, 1575, 1577, 1426. — Epist. et privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 496; ann. 1202, *ibid.*, 945, 948; ann. 1207, CCXV, 1141; CCXVII, 216.

GRANDISANBERNARDO (de) (Le grand Saint-Bernard, dans le canton de Vaud, en Suisse) monast. canonicor. reg. S. August. quod in quadam lite conciliavit B. Amedæus Lausann. episc. cum fratribus de Melliradio, ann. 1154, CLXXXVIII, 1292.

GRAVENSE seu DE GRAVACO (Gravac, duché de Plaisance) monast. ord. S. Bened. circa ann. 746 exstructum. Cui ablata quedam ut ipsi redderentur præcepit Ludovicus Pius, ann. 820, CIV, 1095.

GRANDISVALLENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Grandval) monast. ord. S. Bened. in Argent. dioc. exstructum et sub abbate Gundualdo auctum donationibus Pippini, ann. 770, XCVI, 1579.

GRANDIS SILVÆ. *Vide* SILVÆ MAJORIS.

GRASSELLENSE SS. PETRI ET VICTORIS (Serait-ce Gréoux, dans les Basses-Alpes?) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 692, LXXVIII, 1088. — Privil. Chlo-

domi III, *ibid.* — Charta Aredii, ann. 683, LXXVIII, 1204.
GRATÆ (S.) monast. in dñce Urgellana a Posskionio
episc. reedificatum. — Privil. Ludovici Pii., ann. 822,
CIV, 1125; CLIX, 487.

GRATIÆ-DEI (Grâce-Dieu, diocèse de Magde-
bourg, Allemagne) monast. ord. Præmonst. ab Otlone
(rudolphensi comite et ipso S. Norberto, ann. 1131. —
Privil. Innocentii II, ann. 1158, CLXXIX, 577.

GRATTERENSE seu GAZERENSE, monast. ord. S.
Bened. in Neapoli arbe et in loco Plais dicto exstructum,
cujus sobati scripsit S. Gregorius Magn., LXXVII, 1113,
1253. — Quod annexit cum S. Sebastiani monast. et alio
simili de Puteolo, *ibid.*

GREGORII (S.) AD RHENUM (Saint-Grégoire sur le
Rhin, diocèse de Constance ou de Bâle) monast. a Gebe-
hardo Constantiensis episc. fundatum, ann. 989, quod
Joannes XV sub sua tuitione suscepit, CXXVII, 858.
— Innocentii III decretum de non conferendis præbendis
ad secularis, ann. 1210, CCXVII, 199.

GREGORII (S.) (Saint-Grégoire d'Alsace, dioc. de
Strasbourg) monast. ord. S. Bened. cui dona quædam
contulit Rodalus, ann. 747, LXXXVIII, 1111. — Charta
Sigfridi, ann. 768, XCVI, 1564. — Regis Carolomanni
dipl., ann. 769, *ibid.*, 1574. — Columbarii silvam (Col-
mar) tributis ei Ludovicus Pius, ann. 826, CIV, 1157.

GRENEFELDENSIS (Religieuses de Grenfeld, comté
de Lincoln, Anglet.) parthenon a nobili viro Redulfo
d'Abi fundatus in dioc. Lincoln., cujus donationes
confirmavit S. Hugo episc. in exeunte sæc., CLIII, 1123.

GRINBERGENSE (Grinbergen in Brabant, près de
Bruxelles) monast. ord. Præmonst. a pluribus piis viris
exstructum et dotatum, de quibus mentio fit in privil. Eu-
genii III, ann. 1147, CLXX, 1209.

GRISTANENSE S. MARIE (Notre-Dame de Grestain,
près de Honfleur) monast. ord. S. Bened. ab Her-
mano de Curtavilla exstructum, ann. 1050. — Epist. Ar-
naldi Lexov. episc. ad abbatem hujus monast., circa 1175,
CCI, 81; CCII, 1318.

GROENINGENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Groen-
ingen, près de Courtray, Belgique) parthenon ord. Cister.
exstructus, ann. 1258, a Joana et Agnete filiabus Galterii
Rodenburgensis domini, ann. 1439. Margareta abbâtissa
pariem reliquiarum quas ibi asservantur largita est abbati
Claraval, CLXXIV, 1742.

GROFFCHATTENSE. *Vide supra GRAFFCHAPP.*

GUADENENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoît de
Gualdens, in Italie) monast. ord. Camald. cui Clemens III
privil. concessit, ann. 1188, CCIV, 1359.

GUASTALLA (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Gua-
stalla, dioc. de Mantoue) monast. ord. S. August. a
regina Ermingarde et nobili domino Garimano exstruc-
tum, ann. 1095 et ab Urbano II priv. ornatum, CII, 412.
— Privil. Innocentii II papæ, ann. 1152, CLXXIX, 159.
— Eugenii III, ann. 1145; CLXX, 1048. — Adriani IV,
ann. 1157, CLXXXVIII, 1497.

GUDHEMENSIS (Couvent de Gudhem en Danemark)
parthenon a rege Canuto V exstructus in sæc. — Privil.
Alexandri III, ann. 1176, CC, 1060.

GUILIELMI (S.) DE DESERTIS. *Vide GELLOENSE.*

GUINGAMPENSE S. CRUCIS (Sainte-Croix de Guin-
gamp, en Bretagne) monast. ord. S. August. a quibus-
dam nobilibus viris exstructum in sæc. — Privil. Clemen-
tis III, ann. 1190, CCIV, 1487.

GUINTMARI (S.) (Abbaye de Lierre, diocèse de Meaux)
monast. ord. S. August. haud procul a Meldis, fundatum
a pio viro Gunthmario, in quo sepultus est, ann. 775,
CLXII, 112.

GURTHONENSE ET GUERDONENSE (Notre-Dame
de Gourdon-en-Charolais) monast. ord. S. Bened. in
quo monachus vixit pius Desideratus presbyter, ann.
870, LXXII, 895. *Vide GABLOENSE LEPROSORUM.*

GYRENSIS CARTHUSIA (Chartreuse de Gyren, dioc.
de Gurch, dans la Basse-Carinthie) monast. ab Henrico
Gurcensi episc. exstructum temporibus Alexandri III,
cujus epist. ann. 1174, CC, 949.

HAGUENONENSE SS. PHILIPPI ET WALBURGIS
(Haguenau, dioc. de Strasbourg) monast. ord. S. Bened.
a principibus Friderico et Petro constructum ante ann.
1102; quo Paschalis II illud privilegio confirmavit,
CLXIII, 97.

HAIDENHEINENSE pro HEDENHEINENSE.

HALBERSTATENSE S. JOANNIS (Saint-Jean d'Hal-
berstadt) monast. ord. S. Bened. cujus Innocentius II
bona atque possessiones confirmavit ann. 1158, CLXXIX,
576.

HALBERSTATENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Hal-
berstadt) monast. ord. S. August. cujus bona privilegio
confirmavit Coelestinus II, ann. 1143, CLXXXI, 761.

HALBERSTATENSE. *Vide MICHAELSTADTENSE.*

HALBERSTATENSE S. THOMÆ (Saint-Thomas d'Hal-
berstadt) monast. ord. Præm. a Theodorico episc. con-
ditum paulo ante ann. 1192, quo Coelestinus III illud pri-
vil. confirmavit, CVI, 911.

HAILENSE. *Vide REICHENHALLENSE.*

HAILENSE (Haile, dans le duché de Magdebourg)
monast. ord. S. August. alias dictum *Ad Novum opus*, id
est, *Fait à neuf*, cujus bona privilegia confirmavit
Coelestinus III, ann. 1194, CCVI, 1048.

HAMABURGENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel
d'Hamambourg dioc. de Mayence) monast. ord. S. Bened.
a S. Bonifacio Mogunt. episc. fundatum circa ann. 748,
LXXXIX, 617, 693 not.

HAMATGIENSIS S. EUSEBIE (Hamage près Mar-
chiennes) parthenon ab ipsa Eusebia virgine et abbâtissa
fundatus, ann. incert., CXI, 153.

HAMELENENSE (Hamelen ou Hameln dans la Basse
Saxe) monast. ord. Præmonst. cujus provis. et ad sanctam
Hildegardem Montis S. Ruperti abbâtissam scriptis se-
ejus præcibus commendans in sæc., CXCII, 502.

HAMENSE (Ham, diocèse de Noyons) monast. ord. S.
August. ad cujus abbatem scripsit Alexander III, ann.
1172, CC, 761.

HAMENSE S. SALVATORIS. *Vide GERWANESE.*

HAMERSLEBENSE S. PANCRAII (Saint-Pancrace
d'Hamersleben, dioc. d'Halberstadt) monast. ord. S.
August. cujus possessiones et jura confirmat Paschalis II
ann. 1116, CLXIII, 399. — Privil. quo Honorius II mona-
stera quædam huic subiecit, ann. 1123, CLXVI, 1303. —
Privil. Innocentii II, ann. 1158, CLXXIX, 373.

HAMERSLEBENSE SS. PETRI ET PAULI (Saint-
Pierre d'Hamersleben, dioc. d'Halberstadt) monast. ord.
S. August. cujus tutelam suscepit Eugenius III ann.
1145, CLXXX, 1039. — Coelestinus III confirmat domum
ecclesie S. Stephani, ann. 1193, CCVI, 1091.

HANCHIS (de) (Hanches prope Maintenon, dioc. de
Chartres) monasterium seu prioratus a Pagano archid.
Carnot. concessus Willelmo Majoris Monasterii abbati,
ann. 1114, Privil. Ivonis episc. Carnot., CLXII, 293.

HARDEHUSANUM seu HERNVITHELESENSE S.
MARIE (Sainte-Marie de Hardehausen, diocèse de
Paderborn) monast. ord. Cister. Ex Campensi oritur ab
episcopo Bernhardo fundatum ann. 1040 qui in eo sepu-
laturam elegit. Privil. Adriani IV, ann. 1153, CLXXXVIII,
1429.

HASELACENSE (Haselach, anc. dioc. de Strasbourg)
monast. ord. S. Bened. a rege Dagoberto et Florentio
abbate fundatum ann. 635 in dioc. Argentin. (Charta in-
terpolata LXXX, 524). — Privil. Lucii III, ann. 1182, CCJ,
1140.

HASNONIENSE S. PETRI (S. Pierre d'Hasnon)
monast. duplex ord. S. Bened. in Atrebat. dioc. fundat-
um ab abbate Joanne et ejus sorore Enthalia, ann. 676.
aliud erat virorum et aliud mulierum, CLXVII, et seqq.:
sæc. XI in ruina fere cum esset reedificatum est a fun-
damento ab Hasnoniensi comite, sub Alexandro II papæ,
ann. 1070, CLXVII, 898. — Rolandus abbas insigni probi-
tate claruit, CLXVII, 598.

HASNUNENSE SS. MARCELLINI ET PETRI (Saint-
Marcellin et Pierre d'Hasnon, dioc. d'Arras) monast. ord.
S. Bened. olim opulentissimum dioc. Atrebat. et foris
in eodem loco ac præced. a vicinitate nominis in sæc.
minoratum et neglectum reperitur, CLXXX, 153.

HASSARODENSE monast. juxta Meinum flumen in
dioc. Eistlensi exstructum (apud Raban. M. VII sæc.)
CVII, 54.

HASTERIENSIS (Hastières, Meurthe) parthenon in
Metensi dioc. a comitissa Bertha comitis Widerici ux-
ore constitutus, ann. 626, LXXXVIII, 1159. — Epistola
Clementis III ad abbatem, ann. 1490, CCIV, 1578.

HAYERHOLMENSIS (Haverholm, dioc. de Lincoln,
Anglet.) parthenon de quo mentio fit in epist. Innocentii
III, ann. 1204, CCXV, 368.

HANNONIENSE. *Vide HONAVIENSE.*

HAY (de insula) S. COLUMBÆ. *Vide HANES.*

HEDERENSIS S. MARIE (Notre-Dame d'Yver en
Hières près Cordeil) parthenon ord. S. Bened. a Stephe-
no Parisiensi episcopo exstructus. Charta fundationis, ann.
1158, CLXIII, 1427. — Privil. Innocentii II, ann. 1144,
CLXXIX, 541. — Illæ moniales opulenter sororibus de
Gif., ann. 1180, CC, 1292. — Decret. Innocentii III de mo-
nialium numero, ann. 1208, CCXV, 1568.

HECKLINGENSE SS. GEORGII ET PANCRAII
(S. George ou Saint-Pancrace d'Eglingen, Souabe)
parthenon a nobili viro Bernardo comite olim cunctis
privilegio ditatus ab Innocentio II, ann. 1140, CLXIV,
498.

HEGENS S. MARIE (Sainte-Marie d'Heyn, dioc. de Mayence) monast. ord. Cisterc. fundatum, ann. 1140 a Boppone Richenbachensi comite, et Bertha ejus uxore. — Epist. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 559.

HEGENENSE, HEGENHENSE seu **HEGENBACENSE S. MARIE** (Notre-Dame d'Hégenbach en Souabe). monast. ord. Cisterc. xii sæc. fundatum, cujus abbas ad sanctam scripsit Hildegardem ut illum apud Deum commendaret, circa medium xii sæc., CXCII, 298.

HEIDENHEIMENSE (Heidenheim en Souabe) monast. ord. S. Bened. a sancto Winibaldo Richardi filio Anglosaxonum regis exstructum in dio. C. Elschadtensi ann. 758, CCXIX, 869, 870. — Illud sub protectione sua suscepit Eugenius III, ann. 1152, CLXXX, 1507, 1509. — Privil. Adriani IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1452.

HEIDENHEIMENSIS (religieuses d'Heidenheim) parthenon ab eodem S. abbate Winebaldo exstructus juxta suum monasterium, cujus S. Walburga ejus soror abbatissa fuit, circa 780, CCXIX, 869, 870. — Datum est monachis sub Eugenio III ann. 1150, CLXXX, 1459, 1440.

HEILSBROMENSE seu **DE FONTE SALUTIS S. MARIE** (Notre-Dame d'Heilsbrunn, dioc. de Bamberg, Bavière) monast. ord. Cist. ab Othone Bamberg. episc. conditum ann. 1152, CLXXIII, 1279, 1508. — Charta Othonis de hujus monast. fundatione, ann. 1152, CLXXIII, 1516. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX 1505, 1522.

HEINBERGENSIS S. MARIE (Sainte-Marie d'Heinsberg, dioc. de Cologne) parthenon ord. S. Aug. juxta reformat. Præmonst. a Philippo Coloniensi archiepisc. et Radulfo Leodii episc. fundatus, quem priv. confirmavit Cælestinus III ann. 1194, CCVI, 1050.

HEISTERBACENSE S. PETRI DE MONTE (Saint-Pierre du Mont ou du Val, a Heisterbach, dioc. de Cologne) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1188 a Philippo Heinsbergensi Coloniensi archiepisc. — Priv. Cælestini III ann. 1195, CCVI, 1005.

HELDERENSIS PARTHENON. *Vide HEDERENSIS.*

HELIONENSE SS. FABIANI ET FELICITATIS, parthenon. *Vide ANDLAVIENSIS.*

HELMENSTADENSE S. LUDGERI (Ludger-Clooster, dans le duché de Brunswick) monast. ordinis S. Benedicti a S. Ludgero Munsteriensi episc. fundatum in ducatu Brunsvicensi xi sæc., XCIX, 748, 749.

HELMESWARDENSE seu **HELMWARDESHUSENSE** monast. ord. S. B. in Westphalia situm, quod S. Henricus imper. II Paderbornensi episc. concessit ann. 1017, CXL, 335. — Eugenii III privil. ann. 1148, CLXXX, 1517.

HELMSTADENSE seu **MONASTERII VALLIS S. MARIE** (Sainte-Marie de Valmoëder à Helmsstadt, duché de Brunswick) monast. ord. Cisterc. fundatum ante ann. 1192, quo Cælestinus III illud privilegio confirmavit, C.VI, 912.

HELVATESHUSENSE monast. ejus abbat scripsit Innocentius III ann. 1206. Non satis de loco constat, CCXV, 921.

HEMMERODIENSE seu **CLAUSTRUM-NOVUM** (Himmelrod dans le comté de Hohenstein en Thuringe) monast. ord. Cisterc. exstructum ante tempora Innocentii II, qui illud privilegio confirmavit, ann. 1140, CLXXIX, 530. — Privil. Eugenii III, ann. 1152, CLXXX, 1527. — Epist. Cælestini III, ann. 1196, CCVI, 1188.

HENIMENSE S. MARTINI (Hennin-Liétard) monasterium ord. S. August. a Roberto Atrahatensi episc. fundatum, ann. 1040 inter Douay et Lens, CXLIX, 132.

HENLIENSE (Henley, comté d'Oxford Anglet.) monast. ord. S. August. — Epist. Innocentii III de re matrimoniali, ann. 1203, CCXV, 46, 81.

HERENIENSE. *Vide BLASII, in Silva Nigra.*

HERDENSE (Herden ou Huert, comté de Nesselrode, en Westphalie) monast. quod sancta Hildegardis visitavit, et cujus abbas ad hanc piosissimam abbatissam scripsit ut ejus precibus seipsum commendaret, xii sæc., CXCII, 502.

HERENSE S. PHILIBERTI (Saint Philibert dans l'île d'Herr.) monast. ord. S. Bened. ab episc. Othone exstructum ex beneficiis Caroli Magni, postea confirmatum a Lothario ann. 830, CIV, 1183. — Cui Joannis VIII monasterium adjunxit S. Porciani, ann. 876, CCXVI, 687.

HERFORDENSE. *Vide ERFORDENSE.*

HERBERTI(S.). *Vide TOTIENSE.*

HERINGENSE (Heringen en Thuringe) monast. ord. S. Bened. ab Othone de Castro Irlingi (Heringen) exstructum, cum assensu Calixti II, ann. 1121, CLXIII, 1203.

HERIVALLIS S. MARIE (Notre-Dame d'Hérivaux, Seine-et-Oise) monast. ord. S. August., ann. 1158 ex-

structum prope Luzarches ab eremita Ascelino sub Maurico Parisiensi episc. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 210. — Clementis III, ann. 1188, CIV, 1284, 1514. — Mauricius de Sulliac fundationem confirmavit, ann. 1185, CCV, 902.

HERMENRODIENSE, monast. cujus abbat scripsit Innocentius III de quadam lite inter Coloniam canonicos, CCXIV, 749, quod idem esse videtur ac Hemmerodiensi, ut supra.

HERMERIENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas ou Notre-Dame d'Hermières, dioc. de Paris) monast. ord. S. August. conditum ante ann. 1160. — Privileg. Lucii III, ann. 1183, CCI, 1220. — Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1284.

HERRISIENSIS seu **HERTIENSIS** (Herrs ou Hertz, dioc. de Paderborn) parthenon in Paderbornensi dioc. exstructum. — Privil. Stephani papæ, ann. 891, CCXIX, 815. — Epist. Innocentii III de electione abbatissæ, ann. 1205, CCXV, 539.

HERSWELDENSE seu **HERSFELDENSE** (Hersfeld, anc. dioc. d'Halberstadt), monast. ord. S. Bened. a S. Lulio Moguntino archiepisc. fundatum primis Caroli Magni annis, in dioc. Halberstat., CXL, 443, cujus abbas fuit illustris Haymo Alcuini discipulus, postmodum episc., ann. 839, CXVI, 185; CXLII, 1170. — Dipl. S. Henrici II imper. ann. 1024, CXL, 580. — Privil. Paschalis II papæ, ann. 1111, CLXIII, 286.

HERUTENSE seu **HERUTEVENSE**, id est insulas Cervi (Hartlepool, comté de Durham) monast. puellarum in Dunelmensi agro fundatum ab Anglorum rege Oswiu cujus filia S. Hilda prima fuit abbatissa, ann. 685, XCV, 156, 208.

HERWETHESHUSENSE monast. cujus abbat scripsit Innocentius III, ann. 1206, CCXV, 921. — Videtur ratione loci incertum.

HESDINENSE (Hesdin, dioc. de Saint-Omer, Pas-de-Calais) monast. ad cujus priorem scripsit Innocentius III, ann. 1202, super canonicis S. Audomari, CCXVII, 94.

HESENSIS S. MARIE, SS. MARTINI ET LAURENTII (Notre-Dame ou S. Laurent in Hesse), parthenon in Alsatia juxta Sarreburgum exstructus a Brunone S. Leonis IX patre cui plurima privilegia concessit Leo IX, olim Tullensis episc., ann. 1054, CXLIII, 740.

HETEWARDENSE (Hetewarden, dioc. de Mayence) monast. cui scripsit Innocentius III super electione abbatissæ Herriensis, ann. 1205, CCXV, 539.

HEYLLSHEMIENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Heiligen, comté de Namur) monast. ord. Præmonst. a nobili viro Rainero de Zelrud exstructum paulo ante ann. 1154 quo Innocentius III illud confirmavit, CLXXIX, 220.

HIENSE seu **HYENSE** (L'île d'Hy, vis-à-vis l'Ecosse) cenobium in insula Hiberno Scotica et ejusdem nominis (hodie Colomb) exstructum a S. Columbano, ann. 563, in quo floruerunt SS. Arculfus et Adamanus vii sæc., LXXXVIII, 721, 725, 725. — Plurimorum cenobiorum dicitur caput a V. Bedæ, XCV, 151. — Privil. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 195.

HIEROSOLYMITANUM. *Vide S. SEPULCRI.*

HIEROSOLYMITANUM S. MARIE monast. temporibus Gregorii Turon. episc. exstabat, ann. 595, LXXI, 715.

HIEROSOLYMITANUS S. MARIE MAJORIS (couvent de Sainte-Marie Majeure à Jérusalem) parthenon a regina de Jerusalem exstructus, et Innocentii III privilegio confirmatus, ann. 1203, CCXV, 150.

HIEROSOLYMITANUM HOSPITALE S. JOANNIS (Hospitaliers de Saint-Jean de Jérusalem) a Geraudo præposito institutum, ann. 1112, pro omnibus peregrinis et diversis regionibus advenientibus Hierosolymam, cujus Raimundus custos factus est, ut constat ex ejusdem charta, CLV, 1257. — et postea Gilbertus ejus exat epist. ad Ludov. VIII regem 1270. — Privil. Paschalis II ann. 1113, CLXIII, 514. — Privil. Calixti II papæ, ann. 1125, *ibid.* 1261. — Innocentii II, ann. 1131, CLXXIX, 77, 512. — Epist. Eugenii III ad Raymondum magistrum, ann. 1152, CLXXX, 1530. — Charta Galtheri de Sombernone, ann. 1210, CLXXXV, 1425. — Privil. Anastasii IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1078. — Epist. Alexandri III, ann. 1167, CC, 524, 536, 950. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1081, 1301. — Urbani III privil. ann. 1187, CCII, 1468. — Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1444. — Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 521. — Donatio palatii de Manusascha (Manosque) a comite Forcalariensi ante ann. 1209 quo hoc donum confirmavit Innocentius III, CCXV, 145. — Item confirmavit donationem regis Armentie, ann. 1210, CCXVI 305. — Celebrare in terris ab Ecclesia interdictis non licet, CCXVII, 57, 149 155.

HIKELINGENSE S. MARIE (Heikling, dioc. de Nor-

wick, Anglet) monast. ord. S. Aug. cujus bona privilegiaque confirmavit Innocentius III, ann. 1209, CCXVI, 181.

HILARII (S.). Vide CARCASSONENSE GALATENSE, PICTAVIENSE.

HILARII (S.) PARTHENON. Vide FASSULANUS.

HILDESHEIMENSE S. MICHAELIS (Hildesheim en Saxe) monast. ord. S. Bened. et quidem celeberrimum a B. Bernardo abbate simul et episc. fundatum xi sæc., CLXI, 1175, cui sanctus Godehardus successit, *ibid.* — Viri illustres et episcopi ex eo monast. orti, CXL, 1258. — Privil. Eugenii III, ann. 1155, CLXXX, 1570. — Cælestini III, ann. 1192, CCVI, 975.

HILLISINEBURGENSE (Helsinbourg, en Suède), monast. ord. S. Bened. ab Arnoldo episc. dotatum, cujus possessiones et jura privilegio confirmavit Eugenius III, ann. 1153, CLXXX, 1609. (*Inter dubia*)

HILSEBURGENSE seu HILLISINEMBURGENSE (Hilsenburg, diocèse d'Halberstadt) monast. ord. S. Bened. ab Arnoldo Halbertatus episc. conditum, cujus jura et possessiones confirmat Innocentius II papa, ann. 1136, CLXXIX, 259.

HIMERII (S) (Saint-Hymer, Calvados) monast. ord. S. Bened. cujus bona privilegiaque confirmavit Lucius III papa, ann. 1183, CCI, 1210.

HIPPOLYTI (S.). Vide FAVENTINUM.

HIRSAUGIENSE S. AURELIII (Hirsauge, dioc. de Spire) monast. celebre ord. S. Bened. a comite Erlafrido in Spirensi dioc. fundatum circa 772 quod et Fuldensi subiecti, CVII, 95. — Maxime floruit ann. 1085, CXLI, 358. — Ex eo plurimi monachi exierunt et monast. Petribusuanum petierunt ad reformandam disciplinam, circa eadem tempora 359. — De ejus monast. restitutione ad Adelbertum comitem auct. Leone IX, CXLI, 577. — Privil. Gregorii VII papæ, ann. 1085, CXLVIII, 714. — S. Wilhelmus abbas 1091, CL, 389. — Constitutiones Hirsaugenses, 927. — Privil. Urbani II, ann. 1095, CLI, 402. — Epist. Cælestini II de abbatibus electione, CLXXIX, 789. — Monachi ad S. Hildegardem scribunt, CXCVI, 567.

HIRSFEI.DENSE. Vide HENSFELDENSE.

HOHENBURGENSIS (Hohenbourg seu Mont-Sainte-Odile, dioc. de Strassbourg) parthenon Argentin. exstructus a S. Odila abbatis circa 720. Juditha imperatrix multa concessit et privilegia confirmavit, ann. 857, CIV, 1265, 1287. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1050, CXLI, 665.

HOIENSIS S. MARIE (Sainte-Marie à Huy, dioc. de Liège) monast. ord. S. August. ab archidiacono Bosone fundatum; postea vero ab episc. Deodino restauratum et multis possessionibus auctum, ann. 1060, CXLVI, 1445, 1445.

HOLMECOLTRAMENSE S. MARIE (Sainte Marie d'Homecoltran, dans l'île d'Holm, appartenant à l'Anglet.) monast. ord. Cisterc. fundatum a rege Henrico I et Ranulfo Cestriensi comite. — Privil. Lucii III, ann. 1183, CCI, 1534.

HONAUGIENSE sive HOHENNAUGIENSE ET HONOVIANSE S. MICHAELIS (Honaw ou Hohenhausen, anc. dioc. de Strassbourg) monast. ord. S. Bened. in dioc. Argentin. exstructum ab Adalberto S. Odila fratre circa 720; cujus abbati Benedicto privil. concessit Theodoricus IV, ann. 725, LXXXVIII, 1159. — Charta Alchonis donatoris, ann. 725, *ibid.*, 1279. — Item Boroni, 1280, 1312. — Rodoli, ann. 748, *ibid.*, 1518. — Pippini regis, XCVI, 1531, 1533, 1545. — Carolomanni, ann. 770, XCVI, 1577; XCVII, 919, 927. — Caroli Magni, ann. 775; *ibid.*, 953, 957, 961, 967. — Bruno ex monast. factus episc. Argentin., ann. 1130, CLXVI, 1547.

HORNBACKENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Hornbach, dioc. de Metz) monast. ante ann. 700 fundatum a S. Firmino seu Firmino hujus regionis apostolo, in loco Gamundo dicto, LXXII, 120. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 821, CIV, 1107.

HORRENSIS S. MARIE (Sainte Marie d'Oeren, dioc. de Trèves) parthenon ord. S. Bened. ab Irminda Dagoberti regis filia et sancto Modocaldo episc. conditus in Valle Trevirensi circa ann. 675, LXXXVII, 1303, 1509. — Quidam illum pro Epternacensi falso accipiunt eo quod eadem Irminda abbatissa hujus fundationi innuerit locum concedendo. — Privil. Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1595.

HORSHAMENSE S. FIDIS (Sainte-Foi de Horsham, comté de Sussex, Anglet.) monast. ord. S. August. a nobili viro Roberto Waltheri filio exstructum ante ann. 1163, quo Alexander III illud privilegio confirmavit, CC, 225.

HORTENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Huerta, dioc. de Sigüenza) monast. ord. Cisterc. exstructum

ann. 1150 ab Alphonso I rege. Cujus privilegia et possessiones sub protectione sua suscepit Alexander III, ann. 1164, CC, 512.

HOSPITALARI HIEROSOLYMIT. IN HIBERNIA constituti, quorum Innocentius III bona atque privilegia confirmavit, ann. 1212, CCXVI, 646.

HOSPITALARI HIEROSOL. in Rhemensi dioc. constituti, quibus Innocentius III interdixit ne excommunicatos sepeliant, ann. 1212, CCXVI, 645.

HOSPITII (S.). Vide NICIENSE.

HUBERTI (S.) IN ARDENNIS (Saint-Hubert, dans les Ardennes) monast. ord. S. Bened. a Pippino ducis et ejus uxore Plectrude fundatum in castro Ambra dicto, ann. 687, LXXXVIII, 1215, cujus charta ut spuria habetur. Vide ADAGIENSE.

HUESCENSE JESU NAZARENI (Huesca, dioc. de Pampelune) monast. ord. S. Bened. ab Aragonensi rege Petro exstructum et privilegiis ornatum ab Urbano II papa, ann. 1099, CLI, 501, 504. — Privil. Paschalis II papæ, ann. 1102, CLXIII, 82, 126. — Innocentii II privil. ann. 1139, CLXXIX, 435, 477. — Clementis III, ann. 1138, CCIV, 1579.

HUGTTHOVIENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel d'Uthenhoffen, Bas-Rhin) monast. ord. S. Bened. a Wernero comite exstructum paulo ante ann. 1133, quo Innocentius II illud privil. confirmavit, CLXXIX, 536.

HUGESHOFFENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel d'Hugeshoffen ou d'Hugoncourt, Bavière) monast. ord. S. Bened. a Wernero Ortenbergensi comite exstructum, quod precibus comitis Adelheidis privilegio confirmavit Calixtus II papa, ann. 1123, CLXIII, 1508.

HULMENSE (Hulm seu Hulmen, Anglet.) monast. ord. S. Bened. in Anglia conditum a rege Canuto I, ann. 1050, cujus exstat privil. quo terram quamdam eidem concessit, CLI, 1184.

HUMBLERIS seu HUMOLARIIS (de) S. MARIE S. HUNEGUNDIS (Notre-Dame d'Homblières, anc. dioc. de Noyons) monast. ord. S. Bened. a S. Eligio episc. et rege Lothario exstructum, ann. 650, primum pro sacimonialibus, in quo vixit et obiit S. Hunegundis; sed ann. 948 illud reedificavit Albertus comes Viromandensis et monachis concessit S. Bened. — Privil. Agapeti II, ann. 953, CXXIII, 930. — Joannis XII, *ibid.*, 1015. — Hujus monast. Bernerus fit abbas, ann. 964, CXXVII, 49. — Epist. Alexandri III pro eod. monast., ann. 1174, CC, 955.

HUMILIMONTENSE seu MARSENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Humilimont ou Marsans, près de Wipens dans la Gruyère en Suisse) monast. ord. Præmonst. fundatum, ann. 1137, a tribus e nobili genere viris et fratribus, cujus possessiones et privilegia confirmavit B. Amedæus Lausann. episc., CLXXXVIII, 1290.

HIMERII (S.). Vide in *tra* ILMANI.

HUNTHINGDONIENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Hunthinton sur l'Ouse, Anglet.) monast. ord. S. Bened., postea Burhense dictum, exstructum a S. Ethelwoldo episc., ann. 980, CXXVII, 95. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1266.

HUNULFOCURTENSIS S. PETRI (Saint-Pierre d'Honnecourt, Nord) parthenon super Scaldum (l'Escaut) ab Amalfrido fundatus, ann. 680, quem Theodoricus rex S. Bertino Sithivensi abbati asseruit, ann. 687, LXXXVII, 1337; LXXXVIII, 1209. — Auriana Amalfridi filia prima fuit abbatissa, CLXIX, 129.

HURODLEICHESBERGENSE, monast. ord. S. Bened. in Germania, de quo mentio in Vita B. Rabani Mauri, CVII, 60.

HÜYSBURGENSE seu HOYENSE (Huy, dioc. de Liège, Belgique) monast. ord. S. August. cujus bona atque privilegia confirmat Innocentius II papa, ann. 1154, CLXXXI, 215. — Adriani IV privileg., ann. 1155, CLXXXVIII, 1471.

HYENSE. Vide HIRNSE.

IBREIO (de) (Ivry ou Ivrey, dioc. de Winchester, Anglet.) monast. cui Alexander III quendam decimas asseruit, ann. 1166-1169, CC, 512.

IGNIACI (S.) (Saint-Igny, Haute-Saône) parthenon de quo scripsit Alexander III ad Remens. archiepisc., ann. 1165, CC, 525.

IGNIACENSE (Igny, Marne) monast. ord. (est de) Claresvalle fundatum, ann. 1126; a Raynaldo Rhem. archiepisc., cujus charta habetur, CLXXII, 1545, 1550. — Guericus abbas claruit, ann. 1157, CLXXIV, 1; CLXXXVIII, 983. — Epist. Innocentii III ad abb., ann. 1209, CCXV, 1518; CCXVI, 46.

IHAMENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Ihem, en Flandre) monast. ordinis S. August. a Godefrido comite et conjuge ejus Mathilde fundatum xi sæc., apud Ihem

super Scaldum prope Aquisgranam in dioc. Camerac., CLXII, 142. — Eorumdem filius duo nova monasteria construxit, aliud S. Laurentii et aliud S. Salvatoris fere in eodem loco, *ibid.*

ILBENSTADENSE seu ILSTADENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Ilstadt, Bavière) monast. ord. S. August. a comitibus Godefrido et Adone exstructum paulo ante ann. 1159 quo, petente Antonio praeposito, illud privilegio confirmavit Innocentius II, CLXXXIX, 492. — Privil. Lucii II papae, ann. 1144, *ibid.*, 914. — Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1265.

ILLIDII (S.) (Saint-Ailhe, en Auvergne, Puy-de-Dôme) monast. ordinis S. Benedicti, ab eo sancto episcopo fundatum in urbe Claramontana in Arvernis, LXXI, 1018 not. — Privil. Alexandri III, ann. 1165, CC, 580.

IMERII (S.) (Saint-Imer, dioc. de Lizieux, Calvados) monast. ord. S. Bened. a comitibus de Monteforti conditum et dotatum, cujus Lucius III possessiones privilegio confirmavit, ann. 1185, CCI, 1210.

INDENSE seu DE SILVA INDA S. SALVATORIS ET S. CORNELII (Saint-Corneille d'Inde), monast. ord. S. Bened. a Ludovico Pio fundatum in Ardenis, cui praefuit abbas Benedictus. — Dipl. ann. 821, CIV, 1105. — A Benedicto abbate Antanensi dicitur fundatum, CLXVI, 1531. not.

INFERIUS MONASTERIUM. Vide RATISPOENSE.

INGELTINGUNENSE, monast. in Anglia situm cujus abbas Trumherus sub Oswin rege floruit ann. 655, XCV, 157.

INISBONFINDENSE, monast. a Colmone Lindisfarneus in Scotia episc. exstructum, ann. 667, XCV, 179.

INSULA ARBENSI (de) S. PETRI (Saint-Pierre de l'île ou Presqu'île Arvert, Charente-Infer.) monast. ord. S. Bened. cujus bona privilegia confirmavit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 610.

INSULA BARBARA (de) S. MARTINI (Saint-Martin de l'île Barbe) monast. ord. S. Bened. super Ararim exstructum iv saec. in quo floruit Maximinus abbas, circa ann. 400, LXXI, 846 not. et Licinius, ann. 640, *ibid.* — Chlodovei II dipl., LXXXVII, 688. — Ludovici Pii, ann. 815, CIV, 1026. — Privil. Lucii III, ann. 1185, CCI, 1202.

INSULA BELLOVACENSIS (de) (peut-être Saint-Germer de Flaix), monast. ordinis S. Bened. In territorio Bellovacensi a S. Geremaro fundatum de quo mentio est in epistola Hincmari ad episc. Laudun. et in testamento S. Ansegisi, abb. Fontanell., ann. 835, CV, 745.

INSULA TRECENTI (de) (l'île, près de Troyes) monast. in pago Treceusi conditum cujus abbas fuit Aventinus, ann. 537, LXXI, 877.

INSULA (de) BARRENSI seu BARRI DUCIS (l'île en Barrois, dioc. de Toul.) monast. ord. Cisterc. exstructum ann. 1444. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1209, CCXVI, 170.

INSULA MONTE-CHRISTO (de). Vide MONTE-CHRISTO. INSULANUM S. PETRI (Abbaye de l'île, dans la Flandre française) monast. ord. S. August. a nobili viro Theodorico Flandrensi comite et de consilio episcoporum Noviom. et Morin. exstructum paulo ante ann. 1144 quo, Coelestinus II illud privil. ornavit, CLXXIX, 815.

IRINGI (de castro). Vide HENINGENSE.

ISSIDORENSE (Issoire) monast. ord. S. Bened. in quo S. Praejectus (saint Prix) litteras didicit, ann. 550, LXXI, 765.

IVHEIO (de) (Ivry la Bataille, Eure) monast. ord. S. Bened. a Rogerio de Ivreio conditum, cujus Petrus Columbensis monachus primus abbas fuit, CCII, 1320.

JACOBI (S.) DE COMPOSTELLA (Ordre militaire de Saint-Jacques de Compostelle, en Espagne), ordo institutus ab Alphonso I rege et ab Alexandro III confirmatus, cujus Petrus Ferdinandus (Pedro Fernandez) primus magister fuit, ann. 1175, CC, 1024. — Lucii III decretum, ann. 1181-1185, CCI, 1578. — Privil. Innocentii III, ann. 1210; CCXVI, 205.

JACOBI (S.) DE NOVO CASTELLO (Saint-Jacques de Neufchâteau, Vosges) monast. ord. S. Bened. in loco Sionna (Storne) dicto in Vosago, a quodam monacho nomine Urso conditum, ann. 1097, postea multis donis auctum, CLVII, 436.

JACOBI (S.). Vide MOCUNTINUM, RATISPOENSE.

JABRENSE seu JADERTINUM S. CHRYSOGONI (Saint-Chrysogone de Zara, sur la côte de Dalmatie), monast. ord. S. August. cui ecclesiam S. Martini asserit Clemens. III, ann. 1189, CCIV, 1444. — Privil. Coelestini III, ann. 1195, CLVI, 1100.

JANDURIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Jandur, près de Bar-le-Duc, Meuse) monast. ord. Præmonst. a Gerardo Baronsi Castellano exstructum, ann.

1140. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1235. JANUENSE S. STEPHANI (Saint-Étienne de Gènes, États Sardes) monast. cujus abbat. scripsit Innocentius III pro ecclesia S. Maris de Castello, ann. 1209, CCXV, 115.

JANUENSE S. THEODORICI (Saint-Théodoric de Gènes), monast. cujus abbat. scripsit idem pontifex, eodem de causa, *ibid.*

JANUENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent de Jano, en Sardaigne) monast. ord. S. Bened. a Mariano Calartano iudice exstructum ante ann. 1120, quo ejusdem possessiones confirmavit Calixtus II, CLXIII, 1194. — Privil. Innocent. II, CLXXXIX, 299. — Privil. Eugenii III, ann. 1149, CLXXX, 1411, 1562.

JARUNTA (de) S. MARIE (Charron in dioc. Pictav.) monast. a B. Roberto de Arbrisello fundatum et monasterio Fontis Ebraldi subjectum, postea ad Cistercienses transiit x saec., CLXII, 1087.

JERICOENSE (Jéricho diocèse de Hamboarg) monast. Præmonst. ab Hartwico archiepisc. et matre ejus comitissa Richarde exstructum paulo ante ann. 1159 quo, eo petente, illud confirmavit Adrianus IV, CLXXXVIII, 1018.

JESU NAZARENI. Vide HUGUENSES.

JETTENSE S. MARIE, postea DILIGHEMIENSE (Notre-Dame de Jettou Diligheim, dioc. de Malines) monast. ord. Præmonst. exstructum paulo ante ann. 1166 quo Odo Cameracensis episc. donationes confirmavit ab Everaldo Rodulfo Torpacensi et ejus conjuge Helvicio factas, CLX, 1151. — Privil. ejusdem Odonis, *ibid.*, 1156. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1245. — Charta authentica S. Bernardi Claraevi, super dissolutione inter Jetteusem et Ninovensem abbates, ann. 1146, CLXXXV, 1825.

JOANNIS et TRECHII (SS.) IN BUXIDO (Saint-Jean-de-Bouis, Allier) monast. ord. S. Bened. in Borboniaco pago situm; episcopis Cenomanensibus subjectum ex diplomate Caroli Magni. ann. 803, XCVII, 995.

JOANNIS (S.) DE COLA (Saint-Jean-sur-Cole, dioc. de Périgueux) monast. de cujus priore mentio fit in epist. Innocentii III ann. 207, CCXV, 1102.

JOANNIS (S.) IN ARCLANO (couvent de Saint-Jean au dioc. de Chieti, Abruzzo, Naples); hujus monast. mentio fit in privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXVII, 160.

JOANNIS IN EXSTORIO (S.) (Saint-Jean de Cato, dioc. de Carcassonne) monast. ord. S. Bened. fundatum ab Autano abbate, ut docet præceptum Caroli Magni, ann. 795, XCVII, 980.

JOANNIS (S.) IN LAMIS (Saint-Jean-aux-Lames, dans la Capitanate, Naples) monast. cujus abbat. scripsit Innocentius III ut pacem restitueret inter Fogitanos et Trojanos, ann. 1204, CCXV, 442.

JOANNIS AD TITUM seu AD PINUM (S.) monast. ord. S. Benedicti juxta Classem civitatem in Ravennatensi dioc. cujus abbas Joannes Constantinopolim adit vii saec., CVI, 696.

JOANNIS (S.) VIDE AUGUSTODUNENSE, GERBSTADENSE, HALBERSTADENSE, LUSTANUM, MONTIS-S. JOANNIS, NCIENSE, PARMENSE, ROMANUM, etc.

JOANNIS DE PENIA (S.) monast. ord. S. Benedicti in Hispania a Saucio rege exstructum et S. Odiloni Cluniacensi ut disciplinam renovaretur observatio commissum, xi saec., CLXII, 868.

JOANNIS (S.) RIVIPUILENSE (Saint-Jean de Rieux, près Aussone, Haute-Garonne) monast. ord. S. August. a Berengario Ausonensi episc. conditum, ann. 1089. — Privil. Urbani II papae. CLI, 299.

JOANNIS IN VALLEIA (S.). Vide CARNOTENSE

JOANNIS (S.) IN VENERE (Saint-Jean dit in Venere dioc. de Chieti, Naples) monast. ord. S. Bened. a Transmundo Theatino comite exstructum, et a Leone IX, Victore, Nicolao, Urbano II jam approbatum, deinde confirmatur privilegio Alexandri III, ann. 1176, CC, 1075. — Privileg. Innocentii III, ann. 1204, CCXVII, 125.

JOANNIS (S.) IN VALLE-TURE, (Saint-Jean de Thurtal, diocèse de Constance, Suisse) monast. ord. S. Bened. exstructum a Wenceslao seu Wezelio de Ganderswilli, ann. 1152. — Privil. eod. ann. concessum ab Eugenio III papa, CLXXX, 1548.

JOANNIS (S.) A VINEIS (Saint-Jean des Vignes, près de Soissons) monast. ord. S. August. fundatum ab Hugone Castri Theodortici comite et Theobaldo episcopo, cui privil. concessit Urbanus II papa, ann. 1089, CLI, 295. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1585. — Alexandri III epist. pro hujus monast. abbate, ann. 1072, CC, 807, 813, 814, 1278, 1279. — Decretum Coelestini III, ann. 1197, (CVI), 1195. — Epistola Innocentii III, de praesentura Caletensi (Calaïs), ann. 1210, CCXVI, 260.

JODOCI (S.) seu JUDOCI (S.) (Saint-Josse-sur-Mer) ab-

batis in Morinis sita juxta mare in diocesi Ambfanensi cui aliquandiu praeerat Alcinus viii saec., Cl, 694, CXIX, 455. — Epist. Innocentii III de hujus monast. reformatione, ann. 1215, CCXVI, 956.

JODOCI (S.) IN NEMORE (Saint-Josse au Bois). *Vide* DOMMANTINENSE.

JOINVILLA (de). *Vide* URBANI.

JOSAPHAT (de) S. MARIE (Notre-Dame de Josaphat dioc. de Chartres) monast. ord. S. Bened. a Gaufrido Carnot. episc. et ejus fratre Gosleno, ann. 1117. — Privil. Calixti II, ann. 1119, CLXIII, 1136.

JOTRENSE (Jouarre-en-Brie, dioc. de Meaux) monast. ordinis S. Benedicti in dioc. Meldensi exstructum ab Adone fratre S. Audoeni qui in illud se recepit cum aliis amicis palatii regis Dagoberti circa ann. 630, pro quo consule numeros articuli sequi.

JOTRENSIS (Jouarre-en-Brie) celebris parthenon ord. S. Bened. ab eodem Adone S. Audoeni fratre conditus in Jotranii sylva, cui S. Bathildis multa dono Jedit, ann. 684, LXXXVII, 670. — Privil. Innocentii III, ann. 1202 abbatissae Agneti concessum, CCXIV, 1135. — Epist. ejusdem adv. abbatissam, ann. 1208, CCXV, 1699, 1603. — Compositio inter episc. Meldensem et ecclesiam Jotrensem, CCXV, 1606.

JOVIACENSE seu JOYACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Jouy, Seine-et-Marne) monast. ord. Cister. in Briensi territorio fundatum ante ann. 1124 a nobilibus viris Petro Castellensi et Milone Naldensi dominis. — Alexandri III epist. pro quodam ex eo monast. egresso, ann. 1174, CC, 1009.

JOVILLARENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Jovilliers) monast. ord. Præmonst. fundatum ann. 1141 a Gaufrido de Joinvilla et ejus uxore Felicitate. — Privileg. Lucii III papæ, ann. 1181, CCI, 1100.

JOVINI (S.). *Vide* ERIKONENSE.

JOVINI Carthusia in Bressa. *Vide* MAJOROVUM.

JOVISVILLA (de) S. LAURENTII (Saint-Laurent de Jouvilly, Meuse) monast. ord. Præmonst. cujus bona privilegio confirmavit Innocentius III ann. 1207, CCXV, 1122.

JUCELLENSE. *Vide infra* JONCELLENSE.

JUDOCI. *Vide supra* JODOCI.

JUGO DEI (de) S. MARIE (Notre-Dame du Joug-Deu, dioc. de Lyon, Rhône) monast. ord. S. Bened. a Richardo de Bellojoco et ejus uxore Lucania exstructum, ann. 1118, cujus abbati innoxii Innocentius pecuniam ne acciperet in matrimoniis et sepulturis, 1198, CCXIV, 191.

JULIACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Juilly, dioc. de Meaux) monast. ord. S. August. a Fulcaldo de S. Dionysio conditum ann. 1182.

JULIACENSIS (Juilly, dioc. de Langres, Côte-d'Or) parthenon a Milone Barensi comite fundatus, cujus li. Petrus Molismensis monachus olim prior fuit, ann. 1178, cujus vita describitur, CLXXXV, 1257. — Charta Milonis, 1408.

JULIE (S.). *Vide* BRUXINENSIS.

JULIANI (S.) IN CALABRIA (Saint-Julien en Calabre) monast. ord. S. Bened. de quo mentio fit in epist. Paschalis II papæ, ann. 1103-1104, CLXIII, 125, 137. — Forte idem ac S. Juliani de Perego, monast. cui privil. concessit Alexander III, ann. 1178, CC, 1086. — Epist. Innocentii III, adversus hæreticos, ann. 1204, CCXV, 529.

JULIANI (S.) CENOMANENSE, monast. de quo mentionem facit Carolus Mag. in Dipl. ann. 802, XCVII, 493.

JULIANI (S.) TURONENSE. *Vide* TURONENSE.

JUMERIS (S.), cella cujus situs nos latet pro cujus ecclesia ornamenta sua et ipsas vestes dedit sancta Radegundis circa 545, LXXII, 655.

JUNANTENSE (Zunsalt, dioc. de Rodez) monast. ordinis S. Bened. a Chlodoveo rege conditum, postea autem pene eversum datum est a Pippino rege cænobio Figeacensi, ann. 756, CXLI, 23.

JONCELLENSE S. PETRI (Joncelssen Jussal aux environs de Lodève, Hérault), monast. ord. S. Bened. cujus jura et possessiones confirmavit Gregorius VII papa 1055, CLXIII, 717. — Innocentii II papæ privil. ann. 1135, CLXXIX, 251, 471.

JUNTURÆ (abbaye de Joinures). *Vide* DROBARI.

UNGIERIACO (de) (Jonchéry-sur-Marne, près de Charenton-le-Pont) monast. cujus causam defendit Alexander III adv. comitem Registensem, ann. 1174, CC, 956.

JUNQUARIA (de) (Juncherias en Galice, Espagne) monast. ord. Cist. e Monte-Ramo exortum et eo ipso a rege et ab Innocentio III huic subditum, ann. 1199, CCXIV, 720.

JUREDNSE S. ANDRÆ (Saint-André de Jan, dioc. d'Elne ou Perpignan) fundatum a Mirone abbate et Gauscelmo comite super Aumen Tagidum cui conceduntur bona quedam a Ludovico Pio, ann. 829, CIV, 1179.

JURENSE S. RAGNIBERTI seu REGIMBERTI (Saint-Rambert de Joux, dioc. de Lyon) monast. ord. S. B. alias dictum Bebronense eo quod in torrente Bebronai exstructum ad Jurensis montis pedem et Lugdunensi in dioc. conditum. Testament. S. Ansegisi, ann. 853, CV, 748, not. — Privil. Celestini III, ann. 1191, CCVI, 895.

JURENSE S. ROMANI (Saint-Romain de Joux) monast. ord. S. Bened. a S. Romano et ipsius soror fundatum, ann. 460, inter Helvetios et Sequanos, LXL, 1011.

JURENSI LACU (de) S. MARIE MAGDALENÆ (Sainte-Magdeleine du lac de Joux, en Suisse) monast. ord. Præmonst. in dioc. Lausana. exstructum, ann. 1135 a Seigero Oberofensi domino. — Privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1150.

JUSTI (S.) BELLOVACENSE (Saint-Just de Beauvais) monast. ord. Præmonst. primo pro feminis conditum ann. 1107, sub Odone episc. transit ad Præmonst. ann. 1117. — Privil. Henrici I, archiepisc. Rhemensis, ann. 1165, CXCVI, 1577. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1208, CCXV, 1600, 1604.

JUSTI (S.) monast. in dioc. Theatina (*Chieti*, Abruzz, Naples) situm cujus mentio est apud Innoc. III, CCXVII, 180.

JUSTINE (S.). *Vide* LUCERNENSIS parthenon.

JUSTINE (S.) AQUENSE (Sainte-Justine d'Acqui, en Piémont) monast. ordinis S. Bened. cui privil. concessit Celestinus III, ann. 1192, CCVI, 924.

JUSSANENSIS PARTHENON (Joussan, dioc. de Besançon) fundatus Flavia S. Donatigenitrice, circa ann. 650, LXXXVII, 268; LXXX, 425.

JUVENACENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Giovannazzo, royaume de Naples) monast. cujus fit mentio in priv. ab antipapa Anacleto concessa Juvenacensi episc. ann. 1150, CLXXIX, 720.

JUVENALIS (S.). *Vide* ROMANUM.

JUVINACENSIS S. PISCICOLASTICÆ parthenon (cœvent de Juvigny, Meuse) in dioc. Trevirensi conditus a Ricchilde imperatrice, Caroli Calvi uxore, ann. 874. — Privil. Urbani II, ann. 1096, CLII, 476. — De lite inter abbatissam Hadwidem et abbatem S. Michaelis super ecclesia S. Tyrlaci, CLXXIX, 452.

KALTENBORNENSE S. JOANNIS EVANG. (Saint-Jean de Kaltenbrunn, dioc. d'Halberstadt) monast. ord. S. August. a nobili viro Wimanno exstructum paulo ante ann. 1126 quo illud privilegio ornavit Honorius II papa, CLXVI, 1152. — Privil. Innocentii II ann. 1128, CLXXIX, 494. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXIII, 1017, 1984. — Anastasii IV, ann. 1155, CLXXIV, 1029. — Alexandri III, ann. 1162, 171, 178. — Lucii III, ann. 1185, CCI, 1185.

KAMINATENSIS. *Vide infra* KERNARONENSE.

KAROFENSE S. SALVATORIS seu CARROSSENSE *Vide* CARNONENSE.

KELCHOVIANSE (Kelchow, dioc. de Saint-André, Irlande) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III de episcopio Aberdiensis electione, ann. 1207, CCXV, 1261.

KEMINADENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Kements, dioc. de Brème) parthenon a Gerone comite et ejus uxore Imma et Ven. Frederuna abbatiissa fundatus in Brunswicensi ducatu quem sub protectione suscepit S. Henricus II imp. ann. 1004, CXL, 235, 256. — Propter ejus defensionem scripsit Eugenius III, ann. 1148, CLXXX, 1531, 1421, 1491. — Epistola Conradi regis ad Eugenium, CLXXX, 1615. — Epist. Henrici Saxoniæ ducis ad eundem, 1621.

KEMPERLEGIENSE S. CRUCIS (Sainte-Croix de Kimberley) monast. ord. S. Bened. in Britannia inferiore situm, et a Gurthiano seu Guntherio duce fundatum circa ann. 550. Ipse fundator prius et abbas fuit. Hujus monast. jura et possessiones confirmavit S. Gregorius III papa, ann. 1078, CXLVIII, 684. — Epistola Paschalis II ad Rothomenses de restitutione Belle Insule, ann. 1117, CLXIII, 427. — Girardus Engolm. episc. Conani Britannici duci excommunicationem minatur nisi satisfaciatur monast. S. Crucis, CLXXII. — Gilberti litteræ ad Conanum de eodem re, *ibid.* Redditio Belle Insule Kimberlegiensibus a Conano, 1527.

KENANENSE (Kénan, dans le comté de Tean, Irlande) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III quendam causam ipsi committens, ann. 1205, CCXV, 659.

KENINGENSE (Kenings, comté de Lancaster, prædi-

Satford. Anglet.) monast. cujus bona privilegiaque confirmavit Innocentius III, ann. 1206, CCXV, 1073.

KIRCHANENSE (Kirkcham, dioc. d'York, Anglet.) monast. cujus abbati committit Innocentius III curam de quorundam monasteriorum reformatione, ann. 1207, CCXV, 1188. — Privil. ejusdem, ann. 1207, CCXV, 1183.

KITZINGENSE SS. KILIANI ET GEORGII (Kissingen, dioc. de Wurtzbourg) monast. ord. S. Bened. quod S. Henricus imp. II donavit archiepiscopo Bambergensi, ann. 1007, CXL, 275.

KITZINGUNENSIS (Kitzingen, dioc. de Wurtzbourg) parthenon cujus abbatissa Sophia ad S. Hildegardem scripsit, ejus precibus se commendans, XII sœc., CXCII, 322.

KILIANI (S.). *Vide* PADARNONENSE.

KLUAYNARDENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Kluyard, en Anglet.) parthenon ord. S. August. cujus Celestinus III protectionem suscepit, bona privilegiaque confirmavit, ann. 1193, CCVI, 1132.

KNESTEDENSE (Knechtsteden, dioc. de Cologne) monast. ord. Præmonstrat., XII sœc. conditum, cujus abbas ad sanctum scripsit Hildegardem S. Ruperti abbatissam, CXCIV, 313.

LACENSE (Le Lac au diocèse de Trèves) monast. ord. S. Bened. a nobili Henrico palatino comite et ejus uxore Adelheide exstructum, et Gisberto abbati commissum, quo postulante ejus bona et privilegia confirmavit Innocentius II, ann. 1139, CLXXIX, 409. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1301.

LACU JURIENSIS. *Vide* JOANNES.

LACU NIGRO (de) seu NEERLACENSE.

LACU JOVIS (de) S. MARIE, (Notre-Dame du lac-de-Joux au canton de Vaud, Suisse) monast. ord. Præmonst. ab Ebaldo de Sarroz domino exstructum, ann. 1106. Alias dictum est Locum Pontii (Lieu-Poncei) a quodam Pontio monacho, qui sibi prius cellulam construxerat in eodem loco. — Pro eo monast. tractavit B. Amedeus I. savannensis cum monachis S. Eugendi, ann. 1154, CLXXXVII, 1292. — Lucii III, ann. 1185, CCI, 1325.

LÆTIENSE S. LAMBERTI (Saint-Lambert de Liessies ou Liesses, dioc. de Cambrai), monast. ord. S. Bened. a comite Wicherto et ejus conjuge Ada exstructum prope Avesnes, ann. 751. — Privil. Innocentii III, ann. 1151, CLXXIX, 81. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1284. — Adriani IV, ann. 1156, CLXXXVIII, 1461. — Epist. Alexandri III, ann. 1174, CC, 938, 1274. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1234.

LÆSTINGENSE, monast. a Celdo episc. et rege Oswaldo fundatum in Anglia, sed hujus loci memoria excidit, XCV, 154.

LAMBERTI (S.). *Vide* VALLE SEN.

LAMBERTI (S.) STIRIENSE (Saint-Lambrecht dans la Haute Styrie), monast. ord. S. Bened. cujus Honorius II papa protectionem suscepit, possessiones atque jura confirmat, ann. 1126, CLXVI, 1238.

LAMIS (in). *Vide* JOANNIS.

LANARIACENSIS (Lanaray, près de Châteaudun, Eure-et-Loire) prioratus cujus Alexander III causam suscepit adversus monachos de Quinciaco, ann. 1174, CC, 1032.

LANCKEIMENSE (Lanckelm, diocèse de Bamberg, Bavière) monast. ord. Cisterciens. a S. Othone Bamberg. ep. fundatum, ann. 1132, CLXIII.

LANDELINENSE seu WALLARENSE S. PETRI (Waller-en-Falga) monast. ord. S. Bened. a B. Landelino Cameracensi episcopo et rege Dagoberto fundatum, ann. 1634. In Fania silva et dioc. Camerac. situm erat, LXX, 333. — Charta S. Anthonii episc., *ibid.*, 393.

LANDECURTENSIS (Landécourt, Meurthe) prioratus a domino Bencelino ex Hierosolyma reduce exstructus, ann. 1100. — Privil. Pibonis episc. Tullensis, CLVII, 439.

LANGENHORSTENSIS (Langenhurst, dioc. de Munster) parthenon, cujus Clemens III bona atque privilegia confirmavit, ann. 1189, CCIV, 1418.

LANSRINGENSIS S. MARIE parthenon (Lansperg, Bavière), cujus jura et possessiones confirmavit Innocentius III, ann. 1138, CLXXIX, 373.

LANTHONIENSE (Lanthon, dioc. de Lincoln, Anglet.) monast. seu prius prius a Roberto Lincoln. episc. fundatus, cui privilegium concessit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 491.

LAPIDE (de) S. MICHAELIS (La Pierre Saint-Michel, en Saxe). *Vide* MICHAELSTEINENSE.

LATTA (de) S. MARTINI (Siran-la-Latte, près de Sitré, dioc. de Tours) monast. haud procul a Severiaco et Nobiliaco (*Nesilly*), exstructum in agro Turonensi cujus direptionem descripsit S. Gregorius Turon., LXXI, 311.

LATERANENSE. *Vide* ROMANUM.

LATINIACENSE S. FURSEI (Lagny sur Marne, Seine-et-Marne) monast. ord. S. Bened. haud procul a Parisiis a pio Erchinoaldo comite fundatum, circa ann. 651, LXXI, 638 not. XCV, 149. — Dipl. Roberti regis pro ejus monasterii restitutione, ann. 1018, CXLI, 960. — Privil. Urbani II papæ, ann. 1088, CLI, 523. — Epist. Innocentii II ad Radulfum abb., ann. 1143, CLXXIX, 621. — Epist. Alexandri III, ann. 1163; CC, 333. — Epist. Innocentii III ad abb. de electione Meldensis episc., ann. 1207; CCXV, 1236, 1599; CCXVI, 193, 198, 729.

LAUBIENSE seu LOBBIENSE (Lobbès, diocèse de Liège) celebre monast. ord. S. Bened. super Sambram exstructum a S. Ursamaro abb. et Pippino seniore post devictum Theodoricum ann. 691, LXXXVIII, 1223, 1238. — Ibi Folcwinus abbas floruit ann. 990, CXXXVII, 529. — De gestis abbatum Laubiensium, 511. — Herigerus abbas, ann. 1008, CXXXIX, 953. — De eo mon. mentio et notitia, CXLIIX, 138. — Folcardus abb. floruit, ann. 1137, CLVII, 481. — Privil. Innocentii II papæ, ann. 1131, CLXXIX, 90. — Eugenii III, ann. 1150, CLXXX, 1431.

LAUCONENSE (Saint-Lupicin, dans le Jura, anc. dioc. de Lyon) monast. ord. S. Bened. de quo mentio est in Vita S. Lupicini a Gregorio Turon., ann. 520, LXXI, 1013.

LAUDE (de) S. MARIE. *Vide* infra LOANSE.

LAUDENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Lodi, dans le Milanais) monast. ord. S. Bened. a regina Anselma et B. Lanfranco fundatum, cui privileg. concessit Paschalis II, ann. 1106, CLXII, 199.

LAUDI (S.) (Saint-Lô, diocèse de Coutances, Normandie) monast. ord. S. August. Privileg. fundationis ab Innocentio II concessum Algaro episc., ann. 1132, CXXXIX, 126.

LAUDI (S.) Rothomagensis de quo agitur in epist. Eugenii III, CLXXX, 1408. — Idem esse videtur quam præcedens.

LAUDUNENSE S. MARIE seu S. PETRI (Saint-Pierre de Laon) canonicor. collegium antiquissimum, quod olim ditavit S. Remigius Rhemensis episc., CLVI, 993. — Postea Bartholomæus episc. sœc. xi eosdem canonicos regulariter viventes multis donis cumulavit, 1067. — Alexandri III epist., ann. 1172, CC, 816, 817.

LAUDUNENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel-en-Thiérache), monast. ord. S. Bened. cujus Fulco abbas fuit xi sœc., CLXIX, 423. — D. Gislebertus fit abbas S. Michaelis et postea transfertur ad abbatiam S. Nicolai de Ribodimonte, CLVI, 1002.

LAUDUNENSE S. VINCENTII. *Vide* VINCENTII.

LAUDUNENSE S. JOANNIS (S. Jean de Laon) monast. ord. S. Ben., a B. Bartholomæo episc. institutum xi sœc., ex parthenone olim florentissimo a B. Salaberga abbatissa fundato, sed in defectione post eam lapso, CLXI, 1003. — De Balduino abbate. *ibid.*, 1003, 1176. — De abbatibus substitutione, 1178. — Abbatum series, 1180. — Vita sanctæ Salabergæ, CLVI, 1223. — Privil. Innocentii II, ann. 1130, CLXXIX, 66. — Innocentii III, ann. 1203, CCVII, 140.

LAUDUNENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Laon), monast. ord. Præmonst., a Ven. Bartholomæo episc. institutum cum nonnullis et monachis S. Norberti quibus Gualterum abbatem præfecit, circa 1124, et mox valde crevit, CLVI, 993, 1183. — Abbatum syllabus, 1184. — Privil. Innocentii II papæ, ann. 1131, CXXXIX, 89, 349. — Lucii II, ann. 1144, *ibid.*, 882. — Eugenii III, ann. 1117, CLXXX, 1210. — Zacharias monach. et commentator claruit ann. 1152, CLXXXVI, 9. — Epist. Alexandri III, ann. 1167-1169, CC, 317, 331, 969. — Epist. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 198.

LAUNOMARI (S.) Saint-Lomer de Clermont) monast. ord. S. Bened. apud Avernos a Northmannis vastatum restauratur a Willelmo comite, ann. 928. — Privil. Joannis X papæ, CXXXII, 809.

LAUNOMARI (S.) BLESSENSE (Saint-Lomer de Blois, ou Lomer-le-Moëtier, dioc. de Blois) monast. ord. S. Bened., a Radulfo rege et Ludovico Blesensi comite exstructum, ann. 921. — Privileg. Paschalis II papæ, ann. 1107, CLXII, 308.

LAURENTII (S.) HESSENSIS. *Vide* HESSENSIS.

LAURENTII (S.) BELLOVACENSE (Saint-Laurent de Neuvais) monast. ord. S. August. in ejus gratiam Alexander III scripsit episcopo Bellovac., ann. 1174, CC, 941.

LAURENTII (S.) LEODIENSIS (Saint-Laurent de Liège) monast. ord. S. Bened. ab Eraclo episc. fundatum in Lendii suburbio in Monte-Publico circa ann. 968. — Abbas Wulpodo e monasterio ejectus ad papam appellavit. Epistola Gregorii VII, ann. 1077, CXLVIII, 473. — Berengerum abbatem gratulatur Urbanus II papa, eo quod adversus simoniacos insurrexerat, et suo expulsus fuerat

monasterio, ann. 1095, CLI, 395. — Joannes monac. et auctor claruit ann. 1147, CLXXX, 177. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1213. — Reynierius monachus claruit ann. 1188, CCIV, 9.

LAURENTII (S.) PARISIENSIS (Saint-Laurent-les-Paris) monast. in suburbio Parisiorum exstructum ann. 591, ejus S. Domnulus aliquando abbas fuit, LXXI, 581.

LAURENTII ET HILARII DE ABBATIA (Saint-Laurent-des-Aubats, dioc. d'Auxerre) monast. ord. S. August. fundatum a S. Ulfino, ann. 578; reformatum autem ann. 1076 ad 1081. — Privil. Eugenii III, ann. 1135, CLXXX, 1535.

LAURENTII (S.) DE OLIBEJO seu MONTIS OLIVI (Mont Oléon, anc. dioc. de Carcassonne) monast. ord. S. Bened. in dioc. Carcassonn. cui subjectum est Caunense monast. a B. Aniano abbate constructum. Præcept. Caroli Magni., ann. 1793, XCVII, 979. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 815, CIV, 1031.

LAURENTII (S.) CELLA in pago Matisconensi a S. Odilone Cluniac. abh. et Archimbaldo vicecomite fundata ann. 1039, CXLI, 866.

LAURENTII (S.) VIDE JANUENSE, SPELLENSE, VITERBIENSE.

LAURESHAMENSE S. NAZARII (Lauresheim, Laurisham ou Lorch, diocèse de Trèves) monast. ord. S. Bened., ab impetitione EymERICI Cænonis comitis filii evidiciatur temporibus Gundelardi abbatis a Carolo Magno, ann. 770, XCVII, 1018. — Ipsius boni ab eodem confirmantur, 1049. — Privil. immunitatis concessit, 1035, 1059 — Charta Eginhardi, CIV, 601. — Joannis XV, CXXXVII, 834. — Præcept. S. Henrici II imper., ann. 1012, CXI, 237, 576. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1049, CXLI, 624. — Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1314, 1316. — Alexandri III, ann. 1179, CC, 1223, 1233.

LAURIACENSE (forte Lorch, dans le duché de Wirtemberg et du dioc. de Mayence) monast. in Norica situm super Danubium. — Privil. Eugenii II papæ, ann. 827, CXXIX, 989. — Innocentii II, ann. 1156, CLXXIX, 276. — Epist. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 824, 873.

LAUSANNENSE CANONICORUM COLLEGIUM (chapitre de l'église de Lausanne) cujus possessiones et privilegia confirmavit Alexander III, ann. 1182, CCI, 1150.

LAUSIENSE seu DE LAUSIA (Luze, dioc. d'Autun), monast. inter Augustodunum et Ligerim exstructum in quo educatus est S. Germanus Parisiensis episc. sub abbate S. Scopillione ejus propinquus, circa ann. 540, LXXII, 57.

LEBRAHENSIS PRIORATUS (Leber seu Leberaw, anc. dioc. de Strasbourg) monast. ab abbate S. Dionysii Fulrado fundatum circa 774, in dioc. Argentini. — Diplom. Caroli Magni, ann. 791, XCVII, 1030, 1081. — Caroli IV imper., ann. 1548, XCVII, 1082.

LEGIONENSE S. ISIDORI (Saint-Isidore de Léon, Espagne) monast. regium ord. S. August. in quo claruit S. Martinus illustris sermoeinctor, ann. 1200, CCVIII, 9.

LEHONNENSE seu LEONENSE S. MAGLORII (Saint-Magloire à Saint-Pol-de-Léon, Finistère) monast. ord. S. August. conditum, ann. 849, reedificatum circa ann. 1000. — Epist. Lucii III papæ de ejus lite cum cænobio S. Maglorii Paris., ann. 1183, CCI, 1234.

LEHUNENSE (Lihons ou Lihon, Somme) monast. ord. S. Bened. cui Robertus Flandriæ comes et Robertus Peronensis alodium dedere vulgo dictum (Harbonieres), ann. 1104, ut constat charta Godefridi Ambian. episc. CLXII, 755.

LEMAUSENSE S. JOANNIS (Saint-Jean de Limours, près d'Etampes, dioc. de Sens) monasterium feminarum in pago Stampensi exstructum a Gamnone et uxore Adalgode. Subjectum est monasterio S. Vincentii seu S. Germani a Pratis sub Childoberto III, ann. 703, LXXXVIII, 1099. — Charta fundationis ann. 697, LXXXVIII, 1255.

LEMOVICENSE. Vide ATHANENSE, S. MARTIALIS.

LEMOVICENSE S. AUGUSTINI (Saint-Augustin de Limoges) monast. ord. S. Bened. cujus prima fundatio temporibus S. Marialis refertur; illud auxit Atticus quartus episc., ann. 934; reedificatum est ab episc. Turpione. — Privil. Adriani IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1613.

LEMOVICENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Limoges) monast. a Fulberto S. Marialis abh. exstructum in quo postea ille sepultus est x ineunte sæc.

LENENSE (Leno aux Vénitiens) monast. quod sub sua tutela suscepit Calixtus II ann. 1123, CLXIII, 1271. — Privil. Innocentii II, ann. 1132, CLXXIX, 152.

LENSENSE S. VULGANI (Lens en Artois) monast. ordin. S. August. de quo mentio fit, CXLIX, 152; a S.

Ida et ejus marito Eustachio exstructum circa ann. 1040, CLV, 451. — Multa privilegia obtinuit a S. Lietherto episc. Cameracensi, ann. 1072, CXLVI, 1447.

LEOBARDI (S.). Vide MAURI.

LEOBINI (S.). Vide S. AVITI et BRAJACUM.

LEOCADIE (S.) TOLETANUM, monast. de quo fit mentio in Vita S. Maximi, ann. 644, LXXX, 612.

LEODIENSE S. JOANNIS (Saint-Jean de Liège), monast. ord. S. August. cujus Reimbaldus fuit prepositus, ann. 1115, CLXII, 749. — Urbani III privil., ann. 1186, CCII, 1420.

LEODIENSE S. JACOBI (Saint-Jacques de Liège), monast. ord. S. Bened. a Baldrico episc. fundatum circa ann. 1006, regnante Henrico II imper., CXL, 281 not. — Privil. Lucii III, ann. 1185, CCI, 1523.

LEODIENSE. Vide supra S. LAURENTII.

LEODEGARI (S.) DE CAMPELLIS (Saint-Léger-sous-Beuvray), monast. ord. S. August. in dioc. Eduens exstructum a S. Leodegario, cui dona quædam egit Ansebertus, ann. 696, LXXXVIII, 1251. — Postea factum est de dioc. Lingonensi, cui Hugo et Robertus rex privil. concessere, ann. 994, CXL, 945.

LEODEGARI (S.) (Saint-Léger ou Saint-Ligaire, près de Niort, Deux-Sèvres), monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 961. — Epistola Innocentii III ad abbat. super quodam abusu in ecclesia S. Mariz Majoris Pictur. ann. 1202, CCXIV, 1165.

LEONIS (S.). Vide TULLENSE.

LEPROSO (de) S. SILVANI (Saint-Sylvain de Lairox, près de Luçon), prioratus ord. S. Bened. Epist. Innocentii III ad priorem qui papæ subdiaconus dicitur, ann. 1202, CCXIV, 1157, 1154; ann. 1205, CCXV, 580.

LEPROSORUM DE MONTE. Vide MONTE.

LEPROSORUM DE MISSINO (Les hospitaliers de Missino, dioc. de Faenza, Etats de l'Eglise), monast. a nobili viro Missino fundatum paulo ante ann. 1210 quo Innocentius III illud privilegio confirmavit, CCXVI, 221.

LERINENSE (Abbaye de Lérins, ancien dioc. de Grasse, auj. de Fréjus), monast. olim insignis in insula maris Mediterranei exstructum, ut ferunt, a S. Honorato, in quo floruerunt eximii viri Faustus, Eucherius, Salomon, Honoratus, Hilarius, Salvianus, Vincentius, etc. conditum est iv sæc., L, 637; LIII, 967. — Epist. Calixti II ad Forojulii episcopum de damno quodam hinc monast. illato, ann. 1123, CXIII, 1261. — Privil. Honorii II papæ, ann. 1135, CLXVI, 1245. — Adriani IV epist. de tatione monast. adversus Saracenos, ann. 1158, CLXXXVIII, 1281. — Celestini III privil., ann. 1192, CCXI, 969. — Innocentii III epist. ad Arelat. arch. de ejus monast. reformatione, ann. 1198, CCXIV, 250. — Idem concordiam confirmat cum episc. Antipolitano (Antibes), ann. 1210, CCXVI, 224, 226, 243, 969.

LESATENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Lézat, dioc. de Pamiers, Ariège), monast. ord. S. Bened. cujus fundatio tribuitur Attoni Biterrensi comiti; ann. 920. S. Adonis abbat. epistola ad Paschal. II de subjectione abbatulæ S. Petri de Curte, ann. 1104, CLXIII, 456.

LESBURNENSE (Lesburna, dioc. de Mons), monast. ad cujus abbatem scripsit Innocentius III de translatione Osnabrugensis episc. ann. 1210, CCXVI, 334.

LETONENSE S. MARIE, monast. quod in dioc. Germanensi in Hispaniæ finibus collocandum videtur; de eo agitur in bulla Calixti II, ann. 1124, CLXIII, 1314.

LEUBATH (S.). Vide SENAPABIA.

LEUCADIE (S.) (Sainte-Léocadie, dioc. d'Evreux, prov. de Cantorbéry, Angleterre). — Epist. Innocentii III ad abh. hujus monast. CXVI, 1250.

LEUFREDI (S.). Vide CRUCE.

LEUMENSE monast., cujus abbas querelam exposuit Innocentio III adversus Hospitalarios; in Danis et Leodensi dioc. situm videtur, quod colligitur et titulo epistolæ Innocentii subjecto, CCXVI, 1208, 1209.

LEUTEVENSE seu LUTEVENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Lodève), monast. ord. S. Bened. a Fulcrando Lutevensi episc. fundatum, paulo ante Calixti II tempora, qui illud privil. ornavit, ann. 1122, CLXIII, 1254.

LEWENSE seu LEWENSENSE. Vide PANCRATI.

LEVENENSIS seu QUIVENENSIS parthenon (Levera ou Quiven, diocèse de Verden en Westphalie) in cujus gratiam Clemens III scripsit Lunensi abbati, ann. 1168, CCIV, 1346.

LEXOVIENSIS S. PETRI (Saint-Pierre de Lézard) parthenon a Luzzelina Aucensi (d'Eu) comitissa exstructum, sæc. xi, CCII, 1517.

LICHSFELDENSE (Lichfield, dans le Strathfordshire, en Angleterre), monast. ord. S. August., a Rogero episc.

Conventriensi (Cowentry) exstructum et dotatum paulo ante ann. 1144, CLXXIX, 862.

LIESBORNENSE (Lelsborn, dioc. de Munster), monast. ord. S. Bened. in pago Dreny et comitatu Donensi Herimanni exstructum, ad episcopum pertinebat Mimgardesfordensem. — Privil. S. Henrici II imp., ann. 1019, CXL, 345. — Item Innocentii II papae, ann. 1152-1146, CLXXIX, 251. — Adriani IV. epist. circa controversiam cum episc. Paderb. ann. 1154, CLXXXVIII, 1575.

LIEVANENSE S. THURIBII IN HISPANIA (Saint Thuribe de Liévane) monast. ord. S. Bened. in quo sedem habuisse videtur S. Beatus, vulgo San Diego, ann. 790, XCVI, 890.

LIGNIACENSIS SS. VITI ET MODESTI (Lignière, Somme) prioratus a Godefrido Ambianensi episc. conceditur monast. S. Martini a Campis Parisiensi et Cluniaco a quo pendebat, ann. 1105, CLXII, 727.

LINCEIO (de) (Lancey, anc. dioc. du Mans, aujourd'hui de Blois) prioratus ord. S. Bened. a Majori Monasterio pendens, cuius fit mentio in privil. Innocentii III. ann. 1211, CCXVI, 449.

LINCOLNIENSE S. ALBANI. *Vide ALBANI.*

LINDI-FARNENSE (Lindisfarne ou Holy Island, sur la côte du Northumberland) monast. in insula ejusdem nominis situm, cui praepositus est Kala abbas de Mailros apud Scotos, ab Alcefrido rege ann. 662, XCV, 159. — Ab Æthelwolfo illustratum est, XCVI, 1327.

LINGONENSE. *Vide S. MAMMETIS.*

LINGRARICA (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Lingrara in Venetie) monast. cuius abbati scripsit Innocentius III super controversia archiepiscopi Duraciensis cum nobili viro Demetrio ann. 1209, CCXVI, 107.

LIPARENSE (Lipari dans l'île du même nom) a rege Rogerio exstructum, et privil. adornatum ab antipapa Anacleto ann. 1151, CLXXIX, 722.

LIRA. *Vide Lyr.*

LIRUMENSE pro LIMINENSE. *Vide supra LEVINENSE.*

LISCENSE S. MARIE (Notre-Dame de Liques, Pas-de-Calais) monast. ord. Præmonst. a Roberto Buloniensi comite exstructum ann. 1132, Milone tunc Morinorum episc. — Privil. Alexandri III, ann. 1164, CC, 515, 971.

LISSENSIS. *Vide LATIENSE.*

LITOMIZLENSE (Lutimil in Moravia) monast. ord. Præmonst. a nobilibus viris hujus regionis exstructum, et postulante Henrico Moraviae episc. ab Eugenio III privilegio confirmatum ann. 1145, CLXXX, 1045.

LIUBANENSIS S. MARIE et S. ANDREAE (Convent de Sainte-Marie de Leuben ou Loiben, dans la Haute Styrie) parthenon in loco Yoffa dicto et comitatu Liubanensi ab Arbone comite fundatus et Ven. Hunegundi abbatissa commissus. — Privileg. Benedicti VIII papae, ann. 1030, CXXXIX, 1035.

LOBIENSE. *Vide supra LAUBIENSE.*

LOCEDIENSE S. MARIE seu SS. MICHAELIS et JANUARII. *Vide LUCIENSE.*

LOECIS (de) super Angerem (Lorhes sur Cher, Indre-et-Loire) monast. ord. S. Bened. a B. Urso abbate fundatum atque rectum ann. 500, quod postea Regulam S. Bened. suscepit, LXXI, 1085.

LOEDIENSE. *Vide infra LUCIENSE.*

LOCHBIENSE. *Vide BELLOLOCO (de) SS. TRINITATIS.*

LOCI DEI (Lieu-Dieu, dioc. de Ripen, dans le Jutland, Danemark) monast. ord. Præm. ab Omero Ripensi episc. exstructum cum assensu Absalonis Lundensis archiepisc., quod paulo post Cisterciensium Regulam suscepit. Privil. Cælestini III hanc fundationem confirmavit, ann. 1197, CCVI, 1240. — Privil. Innocentii III, ann. 1205, CCXVII, 134, 276.

LOCI-DEI S. MARIE (Notre-Dame de Lieu-Dieu en Jard, Vendée) monast. ord. Præmonst. fundatum a Ludovico Juniore Francor. rege et Richardo Andegav. comite et Anglor. rege, ann. 1145. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1254.

LOCOCIACENSE seu LOCOCEIACUM (Ligugé près Poitiers) monast. a S. Martino conditum IV sæc. juxta Pictavum, S. Hilarii temporibus, antequam in sedem Turonensem sublimaretur, quod postea in prioratum mutatum est et ad Patres societatis Jesu denique transiit, IX, 164; LXXI, 185; LXXXVIII, 445.

LOCO PONTII (de) (Lieu-Poncet). *Vide Lacu Jovis.*

LOCO-RESTAURATO (de) (L'abbaye de Lieu-Restauré au diocèse de Soissons) monast. ord. Præmonst. exstructum ann. 1138 a Radulfo Viromandensi comite. Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1067.

LOCO SANCTO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Saint-Lien). *Vide SEPTEM FONTIUM.*

LOGIENSIS PARTHENON juxta Caudabecum in

Northmannia situm haud procul a Cella Milonis abbat. quod a R. Bathilde dotatum est ann. 680, LXXXVII, 670, 748.

LONDONIENSE. *Vide infra LUNDONIENSE.*

LONGISPONTIS S. MARIE (Notre-Dame de Long-Pont, dioc. de Versailles) monast. ord. S. Bened. monast. Clunaci datum a nobili viro Guldono de Tro-sello, Montis Iherici domino et ejus uxore Hodierna ann. 1061. — Priv. Innocentii, ann. 1142, CLXXIX, 572. — Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1511. — Anastasi IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1084. — Alexandri III, ann. 1170, CC, 617. — Lucii III, ann. 1182, CCI, 1227. — Cælestini III, ann. 1195, CCVI, 1111 — h. p. Innocentii III ad abbatem, ann. 1208, CCXV, 1518, 1600; ann. 1215, CCXVI, 910.

LONGOGIONENSE S. AGATHAE (Longuyon, dioc. de Trèves) monast. ord. S. Bened. in dioc. Trevir. ab Adalgiselo conditum seu nobiliter auctum sub rege Dagoberto, sæc. VII, LXXXVII, 1345.

LONGOGILO (de) (Longueil près de Dieppe, dioc. de Rouen) monast. ord. S. Bened. in pago Deppensi situm, cuius mentio fit in testamento S. Ansegisi Fontaneil. abbatis ann. 835, CV, 744.

LONGORETO (de). *Vide MILERECO.*

LONGOVILLACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Longvilliers, Pas-de-Calais) monast. ord. Cisterc. a Stephano Boloniensi comite exstructum ann. 1135. Epist. Innocentii III ad abbatem de reformando monast. S. Jodoci, ann. 1212, CCXVI, 950.

LONGOVILLANUM seu GLANDERIENSE (Longneville, Glandières ou S. Martin-aux-Chênes) monast. ord. S. Bened. in dioc. Metensi a Rodagiselo S. Arnulfi patre olim conditum circa 547, cui multa data et ablata fuere a regibus et denique restituta a Ludovico Pio, ann. 856, CIV, 1283.

LONNICENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Lonneck, dioc. de Trèves) monast. ord. Præmonst. conditum paulo ante ann. 1148, quo Eugenius III. illud privilegio confirmavit, CLXXX, 1304.

LONYEYENSE SANCTAE MARIE (Notre-Dame de Lonley-L'abbaye, Orne) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 1000 a Wilhelmo Taleatio ejus Wilhelmus Floriac. monachus primus fuit abbas, CII, 1320.

LORSCH (de) (Lorsch, dioc. de Mayence) monast. ord. S. August. Epist. Innocentii III de quodam Hermannus hujus monast. canonico, ann. 1199, CCXIV. *Vide LAUREACENSE.*

LOSENSE seu DE LAUDE B. MARIE (Loos-Notre-Dame, anc. dioc. de Tournay.) monast. ord. Cisterc. a Theodorico Flandrensi comite exstructum, ann. 1176. Privil. Innocentii III ann. 1204, CCXVII, 120, 198, 200, 210, 211.

LUBECENSE S. MARIE ET S. JOANNIS (Sainte-Marie ou Saint-Jean de Lubeck, in Danemark) monast. ord. S. Bened. cuius bona privilegiaque confirmavit Cælestinus III, postulante Arnoldo abbate, ann. 1191, CCVI, 872, 875.

LUBBOLDESBERGENSE parthenon Germanie cujus situs nobis es incertus. Abbatissa sæc. XI ad sanctam scripsit Hildegardem ejus precibus se commendans, CXCVII, 527.

LUCAU (de) S. MARIE (Notre-Dame de Locheul près de Doullens) monast. ord. S. August. de quo agitur in Gestis episcoporum Cameracens., CXLI, 151.

LUCÆ (S.) (Saint Luc de Nègrepont, en Grèce) monast. cuius abbati scripsit Innocentius III, ann. 1208, CCV, 1492.

LUCIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Lucel ou Lutzel, dioc. de Bâle) monast. ord. Cist. fundatum paulo ante ann. 1139, quo Innocentius II privilegio confirmavit ejus jura et possessiones, CLXXX, 409. — Urbani III privil., ann. 1189, CCII, 1543.

LUCEDIENSE SS. MICHAELIS ET JANUARII (Saint-Michel de Locédo, dioc. de Vercelli) monast. ord. S. Bened. prope Vercellas situm, postea ad Cistercienses transiit. In eo vitam monasticam professus est B. Guillelmus abbas S. Benigni Divioniensis, 1031, CXLI, 835. — Innocentii III epist. ad abbat. ann. 1199, CCXIV, 580. — Epist. Innocentii III ad abbatem dum versaretur in Oriente, ann. 1204, CCXV, 555. — Decret. ejusd. quo confirmat hunc monast. possessiones quasdam et regulam Cisterc. observantiam ann. 1212, CCXVI, 594.

LUCEDIENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Locédo) monast. ord. S. Bened. a Rainerio Montisferrati marchione exstructum et ab eo Anselmo episc. concessum. Decretum Innocentii II super litem cum fratribus S. Michaelis ortam ann. 1141, CLXXIX, 556. — Privil. Cælestini III, ann. 1192, CCVI, 427.

LUCENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Lucques) monast. ord. S. Bened. a nobili civis Pertuliano fundatum

et dotatum ann. 731, LXXXVII, 1363. — Abbat. electio a rege Liutprando confirmatur ann. 728, *ibid.*, 1371.

LUCENSE. *Vide* S. FRIGIDIANI.

LUCENSE S. GEORGII (Saint-Georges de Lucques) monast. ord. S. Bened. Epist. Eugenii III super discordiam cum canonicis S. Frigidiani, ann. 1145, CLXXX, 1089. — Epist. et Decret. Alexandri III quibus irritum declarat pactum Simoniacum ab hujus monast. monachis contractum ann. 1174, CC, 1017, 1018, 1066.

LUCENSE S. ANGELI IN FORO (Saint-Ange du Forum), monast. ord. S. August. Hujus monast. canonicis præcipit Innocentius II ne vexent monachos S. Frigidiani, ann. 1141, CLXXXIX, 571.

LUCENSE S. PETRI (Saint-Pierre de L.), monast. a Fortunato et ejus filio Romualdo presbyteris factis fundatum in quo et ipsi monachi ingrediuntur sub Taleapertiano abbate et episc., ann. 713, LXXXVII, 1351. — Sichimundi charta, 1375. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1190, sub quo parthenon devenit.

LUCENSE S. MARTINI (Saint-Martin), monast. canonicorum S. Augustini exstructum ante ann. 1117, quo Paschalis his scriptis monachis supra quadam injuria ab eisdem illata canonicis S. Frigidiani, CLXXXI, 451. — Epistola Innocentii II, ann. 1137, CLXXXIX, 535, 545.

LUCENSE S. PONTIANI (Saint-Pontien), vetus monast. ord. S. Bened. xi seculi æc. ab illustri matrona Willa marchionissa restauratum, et postulantibus Ambrosio abbate privilegio ornatum a rege Conrado II, ann. 1025, CLI, 1046. — Epist. Innocentii III, ann. 1206, CCKV, 973.

LUCENSE S. REPARATÆ (Sainte Réparate) monast. ord. S. August. cujus priori privil. concessit Cælestinus III ann. 1194, CCVI, 1060.

LUCENSE XENODOCHIIUM a rege Sichimundo et quibusdam magnatibus fundatum extra muros in loco Apulia dicto, ann. 729, LXXXVII, 1372. — Charta Walpraudi episc., ann. 759, 1405.

LUCENSE XENODOCHIIUM S. SILVESTRI a civibus Lucensibus fundatum ann. 718, LXXXVII, 1361.

LUCENSE MONASTERIOLUM. *Vide* CAPPAULUM.

LUCENSE (Lucca ou Lucca, dioc. d'Ombrino, en Bobème) monast. ord. Præmonst. ab Ottone Bohemiarum duce conditum. — Privil. Cælestini VI, ann. 1195, CCVI, 1091.

LUCENSIS S. JUSTINÆ (Couvent de Sainte-Justine, Lucques) parthenon ord. S. Bened. exstructus infra urbem, cui privilegium concessit Alexander III ann. 1176, CC, 1073.

LUCENSIS S. SALVATORIS (Couvent Saint-Sauveur de Lucques) parthenon, cujus abbatissæ Alpergæ privil. concessit S. Henricus II imper. ann. 1015, CXL, 532. — Diplom. Conrad. II regis, ann. 1027, CLI, 1048.

LUCENSIS S. MARIE (Couvent Sainte Marie de L.) parthenon ab Urso clerico exstructus in quo propria illa facta est abbatissa ann. 723, LXXXVII, 1366.

LUCERNA (de) SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de La Luzerne, Mauche) monast. ord. Præmonst. exstructum ann. 1145 ab Hasculo de Suigniac. Ad abbatem hujus monast. scripsit Innocentius III ann. 1204, CCKV, 529.

LUCERNENSE DE CURBA-FOSSA SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Courbe Fosse à Lucerne, Suisse) monast. ord. S. Bened. cujus bona sub sua suscepit protectione Eugenius III, ann. 1145, CLXXX, 1017. — Privil. Urbani III, ann. 1183, CCII, 1347.

LUCERNENSE SS. MAURICII ET LEODEGARII (Saint-Maurice ou Saint-Léger de Lucerne) monast. ord. S. Bened. in Helvetia fundatum viii sæc. Primum subiectum est Vivariensi monast., cujus tunc Sigimarus abbas ab imper. Lothario electus est ann. 839, CIV, 1308; postea transit ad Morbacensem.

LUCIANI (S.) BELIOVACENSE (Saint-Lucien de Beauvais) monast. ord. S. Bened. a rege Childoberto fundatum ann. 540. Corpus habuit S. Luciani vii sæculo, et remodificatum est a rege Chilperico. Epist. Innocentii pro eo monast., ann. 1151, CLXXXIX, 74. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVII, 1540.

LUCO S. PETRI (de) monast. ordinis S. Bened. in dioc. Florentina exstructum, cui privilegium concessit Paschalis II papa, ann. 1107, CLXIII, 228. — Privil. Urbani III, ann. 1186, CCII, 1370.

LUCULLANENSE (Saint Séverin de Lucullan, aux environs de Naples) vetus monast. prope Neapolim situm, cujus S. Euphyppius, natione Afer, abbas fuit sæc. v exeunte, LXII, 549.

LUCUSIANUM (Lucasio ou Lucasiano, à Palerme) monast. ord. S. Bened. unum e sex monasteriis a S. Gregorio Magno fundatis, LXXVII, 1167.

LUDGERI (S.). *Vide* WESTMENSE.

LUFFELDENSK monast. ord. S. Bened. in Anglia, cui

dearum ecclesiarum possessionem confirmavit S. Rago Lincoln. episc. xi sæc. exeunte, CLIII, 1122. — Privil. Alexandri III, ann. 1174, CC, 989.

LUGDUNENSE (Couvent de religieuses à Lyon) parthenon de quo fit mentio apud Gregorium Turon. Jam exstabat ann. 570, LXXI, 556. — A S. Anemando Lugdunensi episc. dotatur, LXXXVII, 473; LXXXVIII 1164.

LUNELACENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Lunelacken ou Manauzer, en Bobème) monast. ord. S. Bened. a Conrado comite et ejus uxore Mathilde exstructum cujus possessiones et jura confirmantur privilegio Innocentii II, ann. 1142, CLXXXIX, 609. — Epist. Alexandri III, ann. 1175, CC, 1016.

LUNDENSE S. MARIE MAGDALENÆ (Sainte-Magdeleine de London, diocèse d'York, Anglet.) monast. ord. S. Bened. fundatum ante ann. 1186, quo Urbanus III illud privilegio confirmavit, CCII, 1392.

LUNDONIENSE (Londres, Anglet.) monast. ord. S. Augustini secus muros exstructum cui, petente Normano priore, privileg. concessit Innocentius II, ann. 1137, CLXXXIX, 523. — Privil. Eugenii III, ann. 1140, CLXXX, 1289.

LUNDONIENSE SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Londres) collegium canonicorum quorum possessiones confirmavit Innocentius III, ann. 1201, CCKVII, 69.

LUNDORFENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Lundorf, Ecosse) monast. a Wilhelmo rege, Leone dicto fundatum paulo ante ann. 1199, quo Innocentius III illud privilegio confirmavit, CCKIV, 540.

LUNENSE (Lune ou Lunne, en Westphalie) monast. cujus abbat. scripsit Clemens III ann. 1168, CCII, 1566.

LUPARA (de) S. THOMÆ (Saint-Thomas-du-Loire). *Vide* PARISIENSE.

LUPI (S.). *Vide* TARENSE.

LUPI (S.) (Saint-Loup, dioc. de Clermont) monast. vetus quod videtur exstructum fuisse in Clermont diocesi; illud usurpaverant Billiomenes canonici de trimento Cluniaci a quo pendebat. Itidem præcipit Urbanus II ut citius hoc restituant, ann. 1094, CLI, 592. — Epist. Innocentii III ad abb. pro Veziiliscensibus ann. 1211, CCKVI, 479.

LURA seu LUTHRA (de) SS. MARTINI ET DEICOLÆ (Saint-Martin ou Saint-Deale de Lure, dioc. de Besançon) monast. ord. S. Bened. fundatum ab ann. 611, remodificatum a monachis Boscauduni, ann. 1176, de quo mentio fit in privil. Alexandri III ejusdem ann., CC, 1077.

LUTOSENSE SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre de Leuze, dioc. de Tournay) monast. ord. S. August. inter Ath et Tournay a S. Amando fundatum ann. 515, CLXXIX, 140.

LUXOVIENSE (Luxeuil ou platiô Luxeu, sæc. dioc. de Besançon) monast. ordinis S. Bened. a S. Columbanus origine Hiberno fundatum circa ann. 590, LXXI, 636; LXXX, 203. — Angelomus fit abbas ann. 856, CIV, 106. — S. Waldebertus abbas tertius, CXXXVII, 687. — Epistola Honorii II ad Mattheum Alban. card. pro eo monast., ann. 1128, CLXVI, 1278. — Epist. Innocentii III, ann. 1198, CCKIV, 480.

LUTILACENSE (Lutzel, dioc. de Bâle, Suisse) monast. ord. Cisterc. exstructum ann. 1124 a comitibus de Montafalcone. *Vide* supra LUCULLANENSE.

LYRA (de) S. MARIE (Notre-Dame de Lyre, Evr.) monast. ord. S. Benedicti a Willelmo Osborni filio et duci Normanniarum dapifero conditum circa ann. 1050, CCII, 1516. — Epist. ad abbat. de electione præpositi Constantiensis, ann. 1210, CCKVI, 577.

MACENEIRÆ (de) in dioc. Visiensis (Visco in Portugali) monast. cujus abbat. scripsit Innocentius ut inquireret super remotione abbat. S. Petri Auriensis ab episc. ann. 1212, CCKVI, 607.

MACERIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Maintras, monast. ord. Cistercien. a Falcone Reumense exstructum, ann. 1152. Ad abbatem scripsit Innocentius III de cons. monast. Flaviniac. cum monast. Sinemurani, ann. 1198, CCKIV, 257.

MADALHARSTORFENSE S. JOANNIS (Madalharstorf diocèse de Ratisbonne, Bavière), monast. ord. S. Bened. ab Henrico viro illustri et ejus filio Ernesto exstructum paulo ante ann. 1159, quo, postulante abbate Episc. illud privilegio confirmavit Innocentius II, 596.

MADIO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Madon, sæc. dioc. de Salotes) monast. ord. S. Bened. fundatum ante ann. 1205, quo Innocentius III ad abbatem scripsit de reformatione monasterii Albas Terræ, CCKV, 245.

MAGABRENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Metz, dioc. d'Autun) monast. ord. S. Bened. ante ann. 815, et

ditumquod postea in defectu lapsum datum est a Gualterio Edunensi episc. S. Odiloni Cluniac. abbati ann. 996 qui illud reformavit, CXLII, 856.

MAGALONENSIS CANONIA (Maguelonne) olim urbs episcopalis, nunc solo aequala; in territorio sita erat Montispessulani, cujus clerici vitam regular. professus est, ann. 1085, et Urbanus papa II confirmavit, CLI, 408.

MAGDEBURGENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Magdebourg) monast. ord. S. August. in quo substituuntur a Norberto archiepiscopo canonici Præmonst. ord. a se instituti, ann. 1129. quod eodem ann. confirmatur ab Honorio II, CLXVI, 1303. — S. Norberti charta, ann. 1129, CLXX, 1338, 1339. — Clementis III privil., ann. 1190, CLIV, 1471. — Privil. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 1094, 1095.

MAGDEBURGENSE S. JOANNIS DE MONTE (Saint-Jean du Mont à Magdebourg) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1108.

MAGEENSE monast. in quadam Hiberniæ insula exstructum a Colmano Lindisfarnensi episc., ann. 667, XCV, 180. — Forte idem ac sequens.

MAGIO (de), (Magy dioc. de Liméryk, Irlande) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III de annulatione electionis episc. Imilicensis, ann. 1210, CCXVI, 363.

MAGELLANENSE S. SALVATORIS (S. Sauveur de Magliano) monast. ord. S. Bened. in Sabina situm, cui varias immunitates asseruit Alexander II papa, ann. 1063, CXLVI, 1393. — Privil. Alexandri III, ann. 1074, CC, 1019.

MAGLORII (S.) PARISIENSIS (Saint-Magloire à Paris), monast. ord. S. Bened. ab Hugone Capeto et Roberto filio ejus conditum cum multis possessiones diplomate concesserunt ann. 1002, CXXI, 950. — Epist. Philippi I de hujus monast. reformatione, CLIX, 840. — Privil. Adriani IV, ann. 1159, CLXXVIII, 1621. — Epist. Alexandri III pro eo monast., ann. 1176, CC, 1087. — Innocentii III epist. de gratuita installatione abbatis, ann. 1211, CCXVI, 504.

MAGNILOCENSE S. SEBASTIANI (Maulieu, près Clermont) monast. ord. S. Bened. a S. Genesio Clermont. episc. fundatum, ann. 656. Heymo abbas privil. obtulit a Ludovico Pio ann. 818, CIV, 1080.

MAGNI (S.) SALISBURGENSIS (Saint-Magne de Salzbouurg, Bavière) monast. ord. S. August., alias dictum Ad Ripas, cujus petente Gebehardo providore possessiones confirmatur, ann. 1159, CLXXIX, 482. — Privil. Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 922.

MAGUNZIANI ABBATIOLA, alias dicta Maguzano, ord. S. Bened., ante ix sæc. fundata in dioc. Veronensi, quam cum deserta facta fuisset Raltherius episc. in eam clericos, id est canonicos induxit, cujus decretum ann. 970, CXXVI, 547.

MAILROS (de) Hiberniæ monast. in quo vitam monasticam amplexus est S. Cudbertus, sub abbate Eata, viro illustri, postea Lindisfarnensi episc., ann. 660, apud V. Bedam, XCV, 320.

MAISMACEENSE S. MARIE (Malmac, dioc. de Limoges) monast. ord. S. Bened., exstructum ann. 1088. Eugenius III concordiam confirmavit initam ab episcopo inter illud monast. et Fratres Uzercenses ann. 1147, CLXXX, 1242.

MAJELLANUM. Vide S. Petri in Valle.

MAJELLANUM S. SALVATORIS (Saint-Sauveur du désert, ou Magliano dans l'Abruzzo) carthusia fundata sub Paschali II, confirmatur ab Adriano IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1415.

MAJOREVI (Mairieux, dans la Franche-Comté), carthusia a quibusdam eremitis et Majore Carthusia ortis exstructa, ann. 1116, in Franco comitatu, CLIII, 800, 936. — Monasterium hoc invisit S. Hugo Lincolnienis factus episc. ann. 1199, CLIII, 1088.

MAJUS-MONASTERIUM seu **S. MARTINI MONASTERIUM** (Marmoutier ou l'abbaye de S. Martin de Tours), celeberrimum monast. ord. S. Bened. a S. Martino fundatum iv sæc. juxta Turones, postea transit ad congregat. S. Mauri, XX, 166; LXXI, 564 not. — Charta Adeodati papæ, ann. 674, LXXXVIII, 1141. — Item Ebonis episc., ann. 720, LXXXVIII, 1261. — Præcept. Caroli Magni, ann. 774, XCVII, 931, 948, 970, 979, 990. — Caroli Magni epistola ad Albinum (Alcuinum), abbatem S. Martini, ann. 803, XCVII, 921. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 998, 1067, 1069. — A quo tempore videtur transisse ad regulares canonicos. Dipl. ejusdem, 1201, 1214, 1215. — Privil. Leonis III, CXXIX, 971. — Sergii II, CXXXI, 980. — Privil. Leonis VII, CXXXI, 1072. — Gregorii V, CXXXVII, 907. — Charta S. Fulberti Carnot. episc., ann. 1021, CXLI, 353. — Privil. S. Gregorii VII,

1081, CXLVIII, 700. — Sæc. xi a S. Maiolo Cluniac. abb. reformatur et rursus fit florantissimum sub abbate Bartholomæo, CXLIX, 563. — Dipl. Willelmi Conquest. CXLIX, 1574. — Privil. Urbani II, ann. 1090, CLI, 324. — Epist. ejusdem ad canonicos S. Martini adv. simoniacos, CLI, 457. — Privil. ejusd., 518. — Ch. Ivonis Carnot. episc., ann. 1114, CLXII, 293. — Privil. Paschalis II, ann. 1100, CLXIII, 51, 259. — Calixti II, ann. 1119, CLXIII, 1151. — Honorii II epist. de excommunicatione Fulconis comitis, ann. 1123, CLXVI, 1251. — Privil. ejusd. papæ, ann. 1129, CLXVI, 1500. — Capella S. Stephani ipsi adjudicator contra Camillacenses a Gerardo Engolism. episc. CLXX, 1519. — Privil. Innocentii II papæ, ann. 1151, CLXIX, 106. — Innocentius II huic monast. concessit ecclesiam SS. Rufini et Valerii Basilicensem, 238. — Privil. Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 878, 879. — Ugerit Andeg. epist. ad Lucium II de Odone S. Martini decano, CLXXIX, 936. — Privil. Eugeni III, ann. 1143, CLXXX, 1022, 1537. — Ugerit epistolæ quibus Odonem decanum S. Martini et Robertum priorem commendat ante ann. 1148, CLXXX, 1635. — Epist. Alexandri III, ann. 1170, CC, 635, 915. — Privil. ejusdem papæ, 1174, CC, 994, 1044, 1050, 1099, 1289. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1260, 1296, 1521, 1530. — Celestini III decretum ann. 1195, CCVI, 1110, 1233. — Epist. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1121, 1237, 1459, 1575; ann. 1211, CCXVI, 449. — De ejus reformatione epist., CLXXVII, 109.

MALA (de) forte pro **MALMUNDARIENSI**. De eo mentio est in testam. S. Ansegisi Fontanell. abbatis, ann. 833, CV, 746.

MALANOVA seu **MALNODA** et **FOOTEL S. MARIE** (Sainte-Marie ou Saint-Erasme de Malenoue, près Paris, Seine et Marne) parthenon exstructus ann. 1219, in quo partim se receperunt moniales Argentolii expulsæ de concilio Parisiensis auctoritate, ann. 1129. Charta Odonis Paris. episc. super eo parthenone, ann. 1207. — Epist. Innocentii III ann. 1203, CCXV, 791, 793.

MALARDI-VALLIS monast. de quo tantum invenitur mentio in testamento S. Ansegisi Fontanell. abb. ann. 833, CV, 745.

MALBODIENSIS seu **MELBODIENSIS S. MARIE** (Notre-Dame de Maubeuge) parthenon a S. Aldeguino regina et moniali fundatus et dotatus ann. 661, LXXXVIII, 1160; CXXXII, 817; CXLIX, 158. — Alexandri III epist. adversus moniales abbatissæ suæ rebelles, ann. 1172, CC, 825.

MALBURGENSE SS. PHILIPPI et JACOBI. Vide **SILVÆ SACRÆ**.

MALISNACENSE. Vide **MACHLINIENSE**.

MALLEONK (de). Vide **MALO LEONE**.

MALLESODORPENSE (Maelisdorf, dioc. de Ratisbonne) monast. ord. S. Bened. ab Odore Bamberg. comparatum circa 1132, CLXXIII, 1279, 1509. — Privil. Innocentii II papæ, ann. 1151, CLXXIX, 110.

MALLIACENSE S. SOLENNIS (Maille, Lallier, Luynes ou Saint-Soléin) monast. ord. S. Bened. in pago Turon. situm, in quo diu requievit S. Solemnis episc. corpus a quo videtur fundatum sub Chlodoveo rege, LXXI, 845.

MALLIACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Mailleval, Vendée) monast. ord. S. Bened., quod olim existit sub titulo S. Rigomeri, reedificatum est a Guillelmo Aquitano duce et ejus uxore Emma ann. 980, et longe autum ab eorundem filio Guillelmo V, ann. 1010, CXLI, 824. — Hujus monast. fundatio describitur a Petro Malicacensi monacho, CXLVI, 1247. — Innocentii II papæ privil., ann. 1155, CLXXIX, 235.

MALMESBURIENSE seu **MELDUNENSE** (Malmesbury monast. ord. S. Bened. a S. Maudulfo Hiberno abbate exstructum ann. 680, in Anglia et comitatu Wiltsiensis, ab Edgardo rege restauratum est qui in illud monachos introduxit loco clericorum a quibus occupabatur, ann. 974. Hodie non nisi ruinæ supersunt, LXXXIX, 66, 509; CXXXVIII, 519. — Diploma Guillelmi Conquest., ann. 1081, CXLIX, 1532. — Abbati Eadulfo a regina Mathildi datur, salvo tamen archiepiscopi Anselmi jure ante ann. 1142, CLIX, 156.

MALMUNDARIENSE (Malmédy, dioc. de Liège) monast. ord. S. Bened. exstructum a rege Siegberto et majores domus Grimoaldo. S. Remacius primus fuit abbas, ann. 660, LXXXVII, 511, 515. — Siegberti Diploma, 521. — Childerici, 1291. — Dagoberti II, 1507. — Theodorici, 1531. — Chlodovei III, LXXXVIII, 1084. — Childerici III, *ibid.*, 1182. — Carlomanni, ann. 747, *ibid.*, 1407, 1510. — Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 991. — Privil. Silvestri II, ann. 1003, CXXXIII, 282. — Multa de eo monast. leguntur, CXLIX, 291 et seqq. — Willelmus monachus claruit ann.

1145, CLXXIX, 959. — Fredericus Colon. episc. Malmondar. subjecti Stabulensi, ann. 1123, CLXXIX, 1457.

MALOLEONE (de) SS. TRINITATIS (La Sainte Trinité de Mauléon, Deux-Sèvres) monast. ord. S. August. fundatum ante ann. 1079. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1207, CCXV, 1202; CCXVI, 64.

MALTACENA (de). *Vide* AGANENSE.

MAMILIANI (S.). *Vide* MONTE CHRISTI.

MAMMETIS (S.) LINGONENSE (Saint-Mamme de Langres) collegium canonicorum cui Alexander III privil. concessit ann. 1170, CC, 661.

MANDANENSE, **MAUDANENSE** et **MALDUINUM** sive **MACLOVIEN-Æ** (Saint-Malo, dioc. de Coutances) monast. ord. S. Bened. in Neustria exstructum circa ann. 520, LXXXVII, 496.

MANDI (S.) monast. in dioc. Theatina (Chieti, Abruzzo) situm cujus mentio fit in privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXVII, 180.

MANNACENS (peut-être Maincy, arr. de Melun) monast. in dioc. Antissiodor. exstabat temporibus Annarii episc. vii sæc., CXXXVIII, 233, 234.

MANSO ADE (de) (Mazan, dioc. de Viviers, Ardèche) monast. ord. Cisterc. exstructum ante ann. 1137. — Epist. Innocentii III de quodam monacho olim medico, ann. 1209, CCXVI, 66.

MANSUETI (S.). *Vide* TULLENSE.

MANZENRENE (Manzenere, du diocèse de Coimbre, en Portugal) monast. cujus fundatio videtur eidem temporis referenda ac Alcobaciensis et Seizensis, scilicet temporibus Alphonsi I regis. — Epist. Innocentii III ad abbatem de jure ecclesiæ Coniubriensis, ann. 1198, CCXIV, 195.

MARACULO (de) (Mareuil, arrondiss. d'Abbeville) monast. ord. S. August. a S. Bertilia et ejus filio Fulberto fundatum in Atrebatensi diocesi, ann. 935, CLIX, 151. — *Vide* infra **MAREOLENSE**.

MARBACENSE S. IRENEI (Marbach, Alsace) monast. ord. S. August. in dioc. Argentin. conditum a nobili femina Guta, ann. 1089, juxta quosdam a Burchardo Gebliwicensi domino. — Privil. Urbani II, Turonis datum, ann. 1096, CLI, 455. — Paschalis II, ann. 1103, CLXIII, 116. — (aixii) *ibid.*, 1150. — Celestini III, ann. 1192, CCVI, 911 : ejusdem privil. (Spurium), 1241. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1212, CCXVI, 819; CCXVII, 209, 217.

MARCELLI (S.) DE FELINIS (Saint-Marcel de Felines, anc. dioc. de Die) monast. in dioc. Diensi (Die) exstructum ante 983, quod ne confundas cum S. Marcello de Salciaco (Sauzet) in comitatu Valentino, ut fit apud auct. Elogii Odilonis Cluniac., CLXII, 865. *Vide* DIENSI.

MARCELLI CABILONENSIS (S.) (Saint-Marcel-les-Châlons ou d'Obiliac) monast. ord. S. Bened. a rege Gunthramno fundatum et datum, ann. 579, LXXX, 611. — Præcept. Caroli Magni, ann. 779, XCVII, 964. — Ludovicus Pil., ann. 835, CIV, 1261. — Privil. Joannis VIII papæ, 378, CXXVI, 805. — Frigescens disciplina a Theobaldo comite datum est Cluniaci reformandum circa 960, CXXVII, 780. — Inde ortus est Hugo Lugdun. archiep., CLVII, 487.

MARCELLI (S.) DE SALCIACO (Saint-Marcel-les-Sauzet, dioc. de Valence) monast. ord. S. Bened. in comitatu Valentino et juxta vicum Salciacum (Sauzet) ab Ademaro comite et ejus uxore Rothilde conditum, sed ob negligentiam quorundam abbatum datum est regendum Cluniacensis sub S. Odilone, ann. 1037, CLXII, 865. — Restauratum est a Lamberto episc., *ibid.* — Eugenius III huic monast. donum ecclesiæ de Salvatia confirmavit, ann. 1146, CLXXX, 1106. — De calumnia Hugonis Burgundiae ducis, ann. 1104, CLXXV, 1400, 1401.

MARCELLI (S.) PARISIENSE (Saint-Marcel ou Marceau-les-Paris) monast. quod nomen suum suburbio hodierno dedit; ordinis fuit S. Augustini, cujus ecclesia exstructa est a Rolando Caroli Magni nepote. Hos canonicos sub protectione sua suscepit Adrianus IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1571. — Transactio inter Mauricium Paris. episc. et monast. super filiis cujusdam servi, ann. 1163-1196, CCV, 906. — Epist. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 351.

MARCIENENSIS S. RICTRUDIS (Marchiennes, entre Douai et Saint-Omer) parthenon in Flandria super Scarpum a S. Amando episc. conditus, cui prima præfuit S. Rictrudis abbatissa, ann. 647, CXXXII, 827. — Ledwinus Atrebat. episc. petente Balduino comite sanctimonialium loco monachos introduxit, ann. 1028, CLXI, 154; CLXIX, 135.

MARCHTALLENSE S. PETRI (Saint-Pierre de March-

tal, ancien dioc. de Constance) monast. ord. Presb. exstructum ex antiquo collegio ann. 1170 ab Hugone Tubingensi comite. Privil. Celestini III, ann. 1192 CCVI, 966.

MARCI (S.) (Saint-Marc, près de Spolette) monast. ord. S. Bened. juxta muros Spoletici exstructum a temporibus S. Gregorii Magni, LXXVII, 907.

MARCI (S.) (Saint-Marc de Zamora, en Espagne) prioratus a monast. Saltus Novalis pendens, in dioc. Zamorenst in Hispania situs, cujus prior direxit epistolam Innocentius III, ann. 1198, CCXIV, 62.

MARCHIANENSE seu **MARCHIANENSE** (S.) PETRI (Saint-Pierre de Marchiennes, Nord) monast. a S. Amando fundatum haud procul a S. Rictrudis parthenone, cujus primus abbas fuit S. Jonalus ann. 647, CXXII, 827, 895. — Privil. Innocentii II, ann. 1141, hinc monast. ord. S. Bened.; CLXXIX, 554, 590. — Epist. ejusdem, 555.

MARCINIACENSIS (Marcigny, dioc. d'Autun) parthenone a B. Hugone Cluniac. abbate et Gaufrido Hugonis fratre fundatus, ann. 1080, CLIX, 969. — Privil. Urbani II, ann. 1095, CLI, 442. — S. Hugonis adhortatio et communitorium pro sanctimonialibus, CLIX, 947, 948. — Privil. Calixti II, LXIII, 1192.

MARENSE (Marra, près de Verdun-sur-Meuse) monast. in cujus gratiam Alexander III scripsit ad Henricum Rhemensem archiepisc. ann. 1171, CC, 740.

MAREOLENSE (Mareuil-les-Arras), monast. ord. S. August. a Fulberto Camerac. episc. exstructum ann. 935. — In abbatibus gratiam Alexander III ad Henricum Rheim. archiep. scripsit, ann. 1172, CC, 809.

MARGARETÆ (S.) (Sainte-Marguerite de Bezaux, dioc. d'Autun), monast. ord. S. August. cujus abbat curam commisit Innocentius III alia reformandi comitia, ann. 1198, CCIV, 201.

MARGARETÆ (S.). *Vide* OSTENHOVENSE.

MARIADURA (de) (Mariadura, dioc. de Plaisance), monast. ord. S. August. a nobili viro Gandulfo et ejus uxore Gisia exstructum paulo ante ann. 1199, quo Innocentius III illud privilegio ornavit, CCXIV, 858.

MARIANI (S.) ANTISSIODORENSIS. *Vide* FOSTRENSIS.

MARIÆ (S.) Cenomanense monasterium sui reconditum, cujus mentio fit in Caroli Magni diplomate, ann. 802, XCVII, 995.

MARIÆ (S.) AD GRADUS (Sainte-Marie-aux-Degrés à Cologne), monast. 20 canonicorum Coloniæ Agrippinæ ab archiepisc. Annohe fundatum cujus bona et jura privilegio ornavit Stephanus X, ann. 1059, CLIII, 1509.

MARIÆ (S.) AD FINE (Sainte-Marie, dit Ad-Fine au-Bout, diocèse de Pise, Toscane), monast. canonicorum regul. ab Ophithone Pisano archiepisc. fundatum cui privilegio concessit Alexander III ann. 1179, CC, 1241.

MARIÆ (S.) AD ORGANUM. *Vide* VERNONENSIS (parthenon.)

MARIÆ (S.) AD LIGERIM (Sainte-Marie-sur-Loire) monast. cujus situs nunc pene ignoratur, cui Agericus Carnot. episc. multa bona contulit, ann. 686, LXXVIII, 1228. — Forte idem est monast. ac S. Mariæ de Charitæ, ut infra.

MARIÆ (S.) DE AURATÆ. *Vide* TOLOSANUM.

MARIÆ (S.) BOSCO. — *Vide* infra S. MARIÆ DE NOVI.

MARIÆ (S.) DE CAGIA seu CAVIA (Notre-Dame de la Gage dans le faubourg de Meaux) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1135 et ab Innocentio II privilegio ornatum, CLXXIX, 244. — Alexander III, ann. 1174, CC, 1053. — Epist. Innocentii III abbat. super accusatione ad abbatem S. Dionysii Remensis, ann. 1208, CCIV, 157, CCXVII, 220.

MARIÆ (S.) DE CAMPO (Sainte-Marie du Champ dioc. d'Elne ou Perpignan) prioratus ord. S. August. a Bernardo Elenensi episc. fundatus ante ann. 1164, quo Alexander III eidem privil. concessit, CC, 264.

MARIÆ (S.) DE CARCERE (Notre-Dame des Prisonniers à Padoue) monast. ord. S. August. ab episc. Joanne exstructum, quo petente ejusdem possessiones ei jure confirmavit Adrianus IV papa, ann. 1153, CLXXVIII, 1428. — Lucii III privil., ann. 1184, CXI, 1309. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1449.

MARIÆ (S.) DE CHARITATE (La Charité à Argent parthenon apud Andegavos, ad cujus abbatissam scripsit Cathwallonus Rothomensis abbas (Redon) circa ann. 1035, CXLI, 1285.

MARIÆ (S.) DE CHARITATE AD LIGERIM (Notre-Dame de la Charité-sur-Loire, Nièvre) monast. ord. S. Bened. cujus fundatio ad ann. 706 refertur; bis erec. his reedificatum est, denique ad monast. Cluniac. translatum non modice floruit. Privil. Paschalis II, ann. 1114, CLII,

357. — Innocentii II. privil., ann. 1152, CLXXIX, 154. — Epist. Guillelmi prioris ad Sugerium, ann. 1119, CLXXVI, 1453. — Adriani IV. sententia adversus monac., ann. 1056, CLXXXVIII, 1455. — Epist. Innocentii III., ann. 1214, CCXVII, 250, 242.

MARIÆ (S.) DE CHARITATE (Sainte-Marie de la Charité à Rodrigo, dioc. de Saragossa en Espagne) monast. ord. Præmonstrat. cui privilegium concessit Lucius III., ann. 1185, CCI, 1343.

MARIÆ (S.) DE CHARITATE (Notre-Dame de la Charité-les-Lésines, Yonne) monast. ord. Cisterc. a Guillelmo de Lessinis exstructum, ann. 1184, ut prioratus pendebat a monast. Sanctæ Columbæ Senonensis. — Epist. Cælestini III. qua præcipit ut quædam eidem restituantur, ann. 1196, CCVI, 1180. — Privil. Innocentii III., ann. 1204, CCXV, 557.

MARIÆ (S.) DE CHARITATE VENETUM (Sainte-Marie de la Charité à Venise) monast. ejus ecclesiæ visitantibus indulgentiarum dies ix concessit Alexander III., ann. 1177, CC, 1116.

MARIÆ (S.) DE CASTRO NOVO seu NUENBURGENSE (Notre-Dame de Newbourg, dioc. de Worms) monast. ord. S. Bened. a comite Anselmo Conrad exstructum, ann. 1154. — Privil. Eugenii III., ann. 1147, CLXXX, 1262.

MARIÆ (S.) DE JULIA. *Vide Chetiviana.*

MARIÆ (S.) DE LECTO monast. in dioc. Theatina (Thietti en Abruzzo, Naples) situm, ejus fit mentio in privil. Innocentii III., ann. 1208, CCXVII, 180.

MARIÆ (S.) DE LIGNO (Sainte-Marie de Ligno, dioc. de Bisaccia ou de Cosenza en Calabre, Naples) monast. quod pendebat a monast. S. Spiritus in Panormo, de ejus translatione Innocentius III. scripsit, ann. 1202, CCXIV, 1167.

MARIÆ (S.) DE MONTANO (Sainte-Marie de Montano) parthenon in pago Mediolanensi situs, ejus sanctimonialis suscepit sub protectione sui Cælestini II. adversus canonicos Rosatenses, ann. 1143, CLXXIX, 768.

MARIÆ (S.) DE PARVO PONTE. *Vide Brunosimum.*

MARIÆ (S.) DE PRATO DONZIANO (Notre-Dame du Près-les-Donzi, dioc. de Nevers) monast. ord. S. Bened. olim Cluniac. subjectum, cui Anastasius IV. papa privil. concessit, ann. 1154, CLXXXVIII, 1033, 1071.

MARIÆ (S.) DE RENO (Sainte-Marie-sur-Reno, dans le Boulonnais, États de l'Eglise) monast. ord. S. August. super fluvium Reno in pago Bononiensi exstructum ante ann. 1136, quo Innoc. II. illud confirmavit, CLXXIX, 238, 600. — Privil. Lucii II., ann. 1141, CLXXIX, 920. — Eugenii III., ann. 1149, CLXXX, 1415. — Anastasii IV., ann. 1154, CLXXXVIII, 1072. — Adriani IV., ann. 1154, CLXXXVIII, 1399. — Alexandri III., ann. 1169, CC, 588, 1159. — Lucii III., ann. 1182, CCI, 1158. — Urbani III., ann. 1185, CCII, 1355, 1463, 1467, 1480, 1485. — Clementis III., ann. 1188, CCIV, 1517, 1524.

MARIÆ (S.) DE ROTA (Notre-Dame de Rou ou du Bocage, dioc. d'Angers) monast. ord. S. August. a B. Roberto de Ahrissello fundatum in silva asperissima Credenensi (la forêt de Craon), ann. 1102, CLXII, 1049. — Paschalis II. concessio ann. 1117, CLXIII, 419. — Innocentii II. privil. ann. 1156, CLXXIX, 265.

MARIÆ (S.) DE SCRINIOLO (Notre-Dame de l'Ecrin, près de Tours) parthenon in ipso atrio S. Martini ab Ingeltrude regis Guntramni matertera fundatus circa 580, LXXI, 510. — Hoc monasterium postea translatum prope Bellum-Montem ex ære ab Hervæo Thesaurario, *ibid.*, not. *Vide Bello Monte.*

MARIÆ (S.) DE SOLAIO (Sainte-Marie de Soulac, près de Lesparre, Gironde) monast. ord. S. Bened. situm in Burdigalensi dioc. et abbat. S. Crucis subjectum per privil. Benedicti IX. pape, ann. 1056, CXL, 1453.

MARIÆ (S.) DE VALLE VEZUNTIONENSI (Notre-Dame du Val, près Poligny, dioc. de Besançon) monast. ord. S. Bened. fundatum seu notabiliter auctum ante ann. 1119, quo Calixtus II. ejusdem monast. possessiones confirmavit, CLXIII, 1098.

MARIÆ (S.) DE VOTO (Notre-Dame-du-Vœu, dioc. de Coutances, près Cherbourg) monast. ord. S. August. a Willelmo Normannie duce circa 1050 fundatum et ab imperatrice Mathilde restauratum ann. 1150. — Privil. Urbani III., ann. 1189, CCII, 1512. — Charta Henrici II. Anglor. regis, ann. 1178, CCVII, 1160, 1161.

MARIÆ IN ARENA WRATISLAVIENSE (Sainte-Marie des Arènes, en Pologne) monast. ejus bona confirmat privilegium Eugenius III., ann. 1148, CLXXX, 1570.

MARIÆ (S.) IN AURIONNO, monast. ord. S. August., e pago Cenomaniensi quod episcopo assensit dipl. Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 995. — Dicitur etiam SS. Gervasii et Protasii et conditum ab episc. Cenoman. Bertichramno circa ann. 620, LXXX, 585.

MARIÆ (S.) IN BASILICA, monast. in civitate Luparelli situm, dioc. Theatinæ (Chieti, Naples) de quo mentio fit in privil. Innocentii III., ann. 1208, CCXVII, 180.

MARIÆ (S.) INFRA SARTHAM. *Vide Caromanen.*

MARIÆ NOVÆ (S.) (Sainte-Marie-Neuve, dans la campagne de Rome) monast. cui Alexander III. ecclesiæ concessit S. Sebastiani in catacumbæ, ann. 1161, CC, 126.

MARIÆ NOVÆ (S.) VITERBIENSE (Sainte-Marie-Neuve de Viterbe, États de l'Eglise) monast. ejus abbat. scripsit Innocentius III., ann. 1210, CCXVI, 472.

MARIÆ (S.) IN REGULA (Sainte-Marie à la Règle, à Ravenne) monast. ord. S. Bened. ejus abbat. Rodolph. privilegium concessit Eugenius III., ann. 1145, CLXXX, 1085. — Decret. Innocentii III. quo sæculares judicare nequeunt de decimis ann. 1212, CCXVI, 590.

MARIÆ (S.) IN ROSANO (Sainte-Marie de Rosano en Calabre, Naples) monast. quod Anastasius IV. papa Ecclesiæ concessit Fessulanæ per privil. ann. 1453, CLXXXVIII, 1016.

MARIÆ (S.) ROTUNDÆ (Sainte-Marie de la Rotonde, dioc. de Ravenne) monast. ord. S. Bened. cui prædia quædam adjudicat Innocentius III., ann. 1210, CCXVI, 295.

MARIÆ (S.) ROTUNDÆ (Notre-Dame de la Rotonde, à Auxerre) monast. ord. S. Aug. cujus abbas Hervæus privilegium obtinuit ab Innocentio II., ann. 1143, CLXXIX, 627. — Privil. Eugenii III., ann. 1146, CLXXX, 1097.

MARIÆ (S.) HOSPITALE IN SAXIA (Hospitaliers de Notre-Dame en Saxe) domus quam univit Innocentius III. cum hospitalariis S. Spiritus apud Montem-Pessulanum instituit, ann. 1201, CCXV, 577.

MARIÆ (S.) *Vide Banza, Bono Solatio, Columba, Curatio, Eleemosyna, Flumine, Gardia, Gariberto, Jussanense, Losense, Moncellense, Novi Portus, Portus Suavis, Ravennatense, Rocca Maggiore, Veronense in Organo, etc., etc.*

MARIÆ MAGDALENÆ (S.) *Vide Lundense, Valle Fares, Vezuntionense.*

MARICOLENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Marolles, dioc. de Leou) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 671, cui præfuit et dona quædam contulit abbas Humbertus, LXXXVIII, 1197. — De eo monast. fit mentio, CLXIX, 136. — Epist. Alexandri III. propter abbatem, adversus quemdam militem, ann. 1172, CC, 892, 893, 925.

MARII (S.) *Vide Sistaricense.*

MARRATA (de) S. REPARATÆ (Sainte-Réparate de Marrata, du diocèse de Farenze, États de l'Eglise) monast. ord. S. Bened. ejus bona et privilegia confirmavit Alexander III. papa, ann. 1166, CC, 501.

MAKSUENSE (Marchiennes, ville près Charleroy, Nord) monast. primum canonic. S. August., postea ord. S. Bened. ab Alexandro Leodiensi episc. S. Remigii Rhem. concessum paulo ante ann. 1136, quo illud privilegium confirmavit Innocentius III. Odoni S. Remigii abbati, CLXXIX, 298.

MARTIALIS (S.) LEMOVICENSE (Saint-Martial de Limoges) celebre monast. ordinis S. Bened. ab initio monarchicæ fundatum; sed regulam S. Patris Bened. suscepit tantum circa ann. 848; xi sæc. ab Cluniac. transiit et denique ad canonicos sæculares, LXXI, 850 not.; CLXI, 79. — Privil. Urbani II., ann. 1096, CLI, 1162.

MARTII (S.) IN ARVERNIS (Saint-Mars de Clermont) monast. ord. S. Bened. a S. Martio episc. prope Clarmontem fundatum, in quo ipse sepultus est ann. 525, LXXI, 1070.

MARTINI (S.) DE CAMPIS PARISIIS (Saint-Martin des Champs, à Paris) monast. ord. S. Bened. de quo mentio est apud Gregor. Turon. ann. 567, LXXI, 584 not. — Cluniac. subjectum est et Urbani privilegio ornatum, ann. 1096, CLI, 470. — Restauratur ab Henrico I. rege et canonicis regul. conceditur ann. 1060, CLI, 1037. — Privil. Paschalis II. pape, ann. 1107, CLXIII, 209. — Calixti II., ann. 1119, CLXIII, 1142. — Dipl. Mathæi card. ann. 1129, CLXXIII, 1267. — Fundatio anniversarii a Gaufrido Catalaun. episc. ann. 1140, CLXXIII, 1598. — Privil. Innocentii II., ann. 1158, CLXXXI, 357, 648. — Lucii II., ann. 1144, CLXXXIX, 918. — Eugenii III., ann. 1146, CLXXX, 1107, 1239, 1250. — Alexander III. concessit prioratum S. Martini de Passo, ann. 1184, CC, 518. — Charta Mauricii de Sulliac, Paris. episc. ann. 1164, CCV, 897. — Epist. Innocentii III. qua S. Martini adjudicatur medietas proventuum ecclesiæ Sancti Jacobi de Carnificeria (Saint-Jacques de la Boucherie), ann. 1209, CCXVI, 166.

MARTINI (S.) DE LENSIS (Saint-Martin-Léne, Aveyron) monast. ord. S. Bened. ejus abbat. Segizio

quasdam possessiones confirmavit Agapetus II papa, ann. 935, CXXXIII, 928.

MARTINI (S.) DE MONTE (Saint-Martin du Mont, dioc. de Viterbo, États de l'Eglise) monast. cui decretum statuit Innocentius III de revocandis alienationibus, ann. 1207, CCXV, 1213. — Privil. ejusdem papæ, 1309.

MARTINI (S.) DE MONTE SACRO (Saint-Martin de Monte Sacro, près de Sabarie, lieu de naissance du saint pontife, en Pannonie) monast. ord. S. Bened. a S. Stephano Hungarorum rege exstructum, cujus S. Ostricus seu Andreas primus fuit abbas, ann. 1001, CLI, 1251. — Privil. Paschalis II papæ, ann. 1103, CLXIII, 105. — Epist. Innocentii III qua hanc dirimit cum Vesprimensi episc., ann. 1211, CCXVI, 545.

MARTINI (S.) DE PONTILEUVA (Saint-Martin de Pontileuve, dioc. du Mans) monast. a Berthramno episc. prope Cenomannos conditum circa ann. 620, LXXX, 386. — Dipl. Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 995.

MARTINI (S.) IN AREIS (Saint-Martin des Aires, près de Troyes) monast. ord. S. August. conditum ann. 1104. — Epist. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 506.

MARTINI (S.). *Vide* Henimense, Laudunense, Majus Monasterium, Murense, Santonense, Tornacense.

MARTINI (S.) IN INSULA BARBARA. *Vide* Insula.

MARTINI (S.) IN DIA BLENTICO, territorio quodam in dioc. Cenomannensi, monasterium de quo mentio fit in diplomate Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 995.

MARTINI (S.) IN MAJANO (Saint-Martin de Majano, dioc. de Fiesoli, en Toscane) monast. de quo mentio est in privil. Anastasii IV pro Ecclesia Fessulana, ann. 1153, CLXXXVIII, 1016.

MARTINI (S.) FRISINGENSE (Saint-Martin de Frisingen, en Souabe) monast. ord. S. Bened. a monachis Tegernseensibus exstructum, quorum rogatu privilegio confirmatum est a Paschali II papa, ann. 1107, CLXIII, 232.

MARTINI (S.) CAMPANIENSIS seu DE PRATO (Saint-Martin des Champs ou de la Prairie, près de Dijon) monasterium ord. S. August. a S. Stephano Divion. exstructum x sæc., CLXXV, 1653 not. — Joceranus Lingon. episc. illud confirmavit fratribus S. Stephani, ann. 1150, *ibid.*

MARTINI (S.) IN SICILIA, monast. vi sæc. fundatum, de quo S. Gregorius Magnus scripsit ad Cyprianum diac., LXXXVII, 760, 761.

MARTINI (S.) DE PALECTU (Couvent de Saint-Martin, dioc. de Chieti, dans l'Abruzzo, Naples) monast. cujus mentio est in privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXVII, 180.

MARTINI (S.) IN VALLE (Saint-Martin en Vallée, dans le même diocèse que le précédent). Innoc. III, CCVII, 180.

MARTINI (S.) IN HISPANIA, monast. inter Saguntum et Carthaginem Spartariam exstructum ante ann. 585, LXXX, 837.

MARTINI (S.) DE VALLE MAJELLANA (Saint-Martin della Valle en Italie, entre les Alpes et l'Apennin) monast. ord. S. Bened. cujus situs obscure notatur et cui privilegium concessit Paschalis II, ann. 1112, CLXIII, 208.

MARTINI (S.) IN PANNONIA. *Vide supra* S. MARTIN DE MONTE SACRO.

MARZIACENSIS S. MARIE (Marsac en Auvergne) parthenon olim Mausacensi monast. subjectus, ann. incert., LXXI, 713.

MASCIACENSE. *Vide infra* MAUZIACENSE.

MASSE DE MONTE NERONIS, S. PETRI (Saint-Pierre de la Masse, Monte Nerone, Italie) monast. ord. S. Bened. cujus possessiones privilegio confirmavit Clemens III, ann. 1168, CCIV, 1412.

MASSARUM SS. seu S. ENGRATIE-AD-MASSAM-CANDIDAM (Sainte-Engratie de la Masse-Blanche [c'est-à-dire des Vierges] de Saragosse) monast. ordinis S. Bened. cujus mentio fit in Vita S. Maximi, ann. 644, LXXX, 611; LXXXVII, 547.

MASSILIENSE (Saint-Cassien, à Marseille) vetus monast. a Joanne Cassiano conditum pro viris, circa ann. 425, quodque rexit juxta regulas monachorum tum Ægypti tum Palestine quas didicerat, XLIX, 9. — Idem postea dicitur S. Victori dicatum fuisse, LXXI, 584 not. — *Vide infra.*

MASSILIENSE S. MARIE DE YVELINO (Sainte-Marie de Veauve, près Marseille) vetus monast. puellarum ab eodem Joanne Cassiano exstructum, XLIX, 9. — Epist. S. Gregorii Magni ad Respectam abbatissam, LXXVII, 886.

MASSILIENSE S. SATURNINI (Saint-Saturnin de Marseille) monast. ordinis S. Bened. cujus monachi ob

quosdam excessus cum excommunicatione incurrissent, ad meliora reversi a Richardo simul abbate et cardinali absolvuntur, hortante S. Gregorio VII papa, ann. 1053, CXLVIII, 702.

MASSILIENSE S. VICTORIS (Saint-Victor de Marseille) monast. ord. S. Bened. quod idem esse videtur atque monast. a B. Joan. Cassiano fundatum extra muros Massiliæ, ann. 425; cum reliquiis suscepisset S. Victoris, nomen quoque usurpavit. Celebre admodum postea factum est. De eo mentio fit apud S. Gregor. Turon., LXXI, 384. — Præcept. Caroli Magni, ann. 790, XCVII, 978. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 822, CIV, 1116. — Privil. Joannis XVIII papæ, ann. 1009, CXXXIX, 1492. — S. Leonis IX, ann. 1059, CXLI, 654. — Charo Raimbaldi Arelat. episc., 151. — Epistola ejusd. papæ qua Richardo abbati quorundam monasteriorum curam committit ann. 1081, CXLVIII, 611, 629. — De monachis S. Saturnini excommunicatis, 701. — Privil. Urbani II, CLI, 48, 296, 425. — Ch. Raimundi S. Agidii Tolosani comitis, ann. 1103, CLV, 483. — Privil. Paschalis II, ann. 1115, CLXIII, 527. — Calixti II, ann. 1123, CLXIII, 1291. — Innocentii II privil., ann. 1156, CLXXX, 267. — Lucii II, ann. 1144, CLXXXIX, 843, 844. — Anastasii IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1007, ejusdem epist. ad episc. Tolonensem, 1039.

MATINANTA (de) S. STEPHANI (Saint-Etienne de Martinanta dans la Capitanate, Naples) monast. ord. Cameld. a monac. S. Marie in Pulsano pendens; de quo fit mentio in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1097.

MATHÆI (S.) monast. *Vide* CILBERTIANA.

MATISCONENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Mâcon, Saône-et-Loire) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 696, postea transiit ad canonicos S. August., ann. 1212, CCXVI, 754.

MAULBRUNENSE (Maulbrunn, diocèse de Spire, dans le Wurtemberg) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1158 a Walthero de Lomesheim, cujus Dethmar Noviburgensis monachus primus abbas fuit. — Eugenii III privil., ann. 1148, CLXXX, 1516.

MAURI-MONASTERIUM seu MAURINIACENSE (Maur-Münster près de Saverne, Bas-Rhin) monast. ord. S. Bened. alias dictum cella S. Leobardi (Saint-Lébard), in dioc. Argent. conditum ann. 590 a SS. Mauro et Leobardo, qui illi præfuerunt. — Dipl. Theoderici IV regis ann. 751, LXXVIII, 1159. — Igne succensus ab abbate Celso reedificatus est sub Ludovico Pio, ann. 829 et Anisneri subjectum. De eodem mentio fit in Ansegisti S. Wandregisii abbatis testamento, ann. 835, CV, 747. — Theulfus eius monasterii chronicon textit, ann. 1147, CLXXX, 151.

MAURI MONTIS. *Vide* MORIMUNDENSE.

MAURI (S.) ANDEGAVENSE. *Vide* GLANROUOLLE.

MAURIANENSE S. JOANNIS (Saint-Jean de Maurienne) collegium canonicorum quibus donationem nobilis viri Thomæ comitis Maurianensis, Celestini III confirmavit, ann. 1195, CCVI, 1063.

MAURICII (S.). *Vide* AGAUNENSE, MEDOLANENSE, DE TURRIBUS.

MAUZIACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Mauze, Corrèze) monast. ord. S. Bened. exstructum sæc. II, a Calmito seu Calmino senatore et Numada uxore. In sepultus est S. Austremonius, LXXI, 831, not. — Privil. Alexandri III, ann. 1165, CC, 578. — Epist. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 905.

MAXENTII (S.) PICTAVIENSE (Saint-Maixent de Poitiers) monast. ord. S. Bened., quod primus exstruxit Agapius cum sociis e monast. S. Hilarii profectus, circa 459, sub S. Saturnini invocatione; postea ab Alia eversum reedificatum est a S. Maxentio illustri viro, circa 507, Chlodoveo regnante. Ibi claruit S. Leodegarius abbas, postea episc., ann. 678, XCVI, 571. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 815, CIV, 1021. — Diplom. Lotharii imper., ann. 827, CIV, 1160. — Paschalis II privil. ann. 1110, CLXIII, 274, 275.

MAXIMINI (S.) *Vide* MICIACENSE, TREVIRENSE.

MECHLINIENSE seu MALISNACENSE S. RUMOLIN seu ROMUALDI (Méchin-sur-Malines, en Belgique) monast. ord. S. August. vi vel vii sæc. exstructum et regalibus domis valde suctum, CXLI, 142. — Eugenii III privil., ann. 1155, CLXXX, 1559.

MEDARDI (S.) SUSSIONENSE (Saint-Médard de Soissons) monast. ord. S. Bened. a Chlotario rege fundatum in suburbio, ann. 560, LXXI, 284. — Diplom. Ludovici Pii, ann. 821, Hildulno abbate, CIV, 1135. — Privil. Joannis VIII papæ, CCXVI, 660. — Odilo marchus floruit ann. 920, CXXXII, 575. — Gerardus decanus floruit sæc. x, CXXXVIII, 171. — Dipl. Henrici I regis, ann. 1047, CLI, 1027. — Privil. Innoc. II papæ.

ann. 1151, CLXXIX, 102. — Eugenii III, ann. 1146, CLXX, 1118. — Epist. Alexandri III, pro eo monast. ann. 1172, CC, 756, 815, 904, 935. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1209, CCXVI, 35.

MEDARDI (S.) *Vide* ANDRÉAVENSE, TORNACENSE.

MEDHAMSTEDENSE (Burch, dioc. de Girwon, Irlande) monast. ord. S. Benedict. a Wulfero rege exstructum in expiationem cædis propriorum filiorum quos interfecerat, sub Sexwulfo episc. apud Hibernos ann. 675, in Girwensi pago, XCV, 184. — Reformatum est a S. Æthevoldo episc., ann. 950, CXXVIII, 93. *Vide* HUNTINGDONIENSE.

MEDIANUM-MONASTERIUM (Moyen-Moutier, diocèse de Saint-Dié, Vosges) monast. ord. S. Bened. in Vosago situm, cujus fundator et primus abbas fuit S. Hidulfus, S. Bonifacii socius, ann. 703, CXXVIII, 503. — De successoribus S. Hidulfi, auctore anonymo, *ibid.* — Vita S. Hidulfi auctore Valcando, CLI, 587. — Donationes huic monast. factæ, *ibid.* 598. — Innocentii II epist. qua curtis Berkeim episcopo Tullensi adjudicatur, ann. 1152, CLXXIX, 125. — Eiusdem papæ privil. ann. 1140, CLXXIX, 522.

MEDIANUM-MONASTERIUM (Moyen-Moutier, diocèse de Bourges) monast. ord. S. August. cujus fundatio ad ann. 624 referitur. — Epist. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 54.

MEDIOLANENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Milan) ab ipso Martino fundatum antequam Gallias ultimo expeteret, iv sæc., IX, 165; XX, 161. — Ex eo ab Arianis expulsi, LXXI, 564.

MEDIOLAN. S. DIONYSII (Saint-Denis de Milan) monast. ord. S. Bened. ab Othoberto archiepisc. fundatum et Arialdo abb. commissum, cui privil. concessit Eugenius III, ann. 1147, CLXXX, 1194. — De eo mentio fit in Decretali epist. Innocentii III, ann. 1207, 1273.

MEDIOLAN. S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Milan) monast. ordin. S. August. cujus concordiam cum monast. S. Dionysii confirmavit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1273.

MEDIOLAN. S. MAURICII (Saint-Maurice dit le Majeur, à Milan) parthenon cujus possessiones confirmavit et protectionem suscepit Eugenius III, per privil. ann. 1148, CLXXX, 1560.

MEDIOLAN. SS. TRINITATIS (Abbaye de la Trinité, à Milan) monast. ord. S. August. a presbytero Liprando exstructum, ann. 1059, sub Urbano II, CLXIII, 1458.

MEDIOLAN. SS. GERVASII ET PROTASII seu S. AMBROSII (Le couvent Saint-Ambroise de Milan) monast. ordin. S. Bened. in quo Hugo adhuc infans frater imperatricis Hirmingardis sepultus est et propterea ab illa et Ludovico Pio multis donis auctum, ann. 835, CIV, 1268. — Privileg. Gregorii V, CXXXVII, 930. — Angelberti archiepisc. privileg. ann. 829, CLI, 1265. — Paschalis II ann. 1102, CLXIII, 82. — Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1358. — Alexandri III, ann. 1162, CC, 174. — Epist. Innocentii III qua præceptum ut tolleretur interdictum in Bergomensem ecclesiam, ann. 1210, CCXVI, 250.

MEDIOLAN. S. SIMPLICIANI (couvent Saint-Simplicien de Milan) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 700 prope Mediol. in loco ubi solitariam vitam duxerat S. Simplicianus. — S. Anselmi archiep. Mediol. diploma, ann. 1099, CLV, 1657. — Privil. Alexandri III ann. 1179, CC, 1214.

MEDIOLAN. S. THECLÆ (Sainte-Thecla de Milan) monast. ord. S. August. cui privil. concessit Anastasius IV papa, ann. 1135, CLXXXVIII, 996.

MEDIOLAN. S. VICTORIS (couvent de Saint-Victor) monast. ord. S. Bened., ann. incert. fundatum, LXXI, 746 not.

MEDIOLAN. S. EUSTORGII (hospice Saint-Eustorge, au faubourg dit Porte de Pavie) hospitale exstructum a Galdino Mediolan. archiep. paulo ante ann. 1173, quo illud privil. confirmavit Alexander III, CC, 907.

MEDIOLANENSE, ordius Claravall. *Vide* BALNEOLENSE.

MEDIOLAN. S. SEPULCRI (Chanoines du Saint-Sépulchre, à Milan) monast. quod, juxta formam S. Sepulcri Hierosolymitani, instituit Anselmus Mediolan. archiep. circa. ann. 1100, CLV, 1661.

MELICENSE. *Vide* infra MELLICENSE.

MELIRADI seu MEGINHARDI CELLA. *Vide* EMBODANUM-MONASTERIUM.

MELANII (S.) RHEDONENSE seu DOLENSE (Saint-Mélaine de Redon, en Bretagne) monast. ord. S. Bened. exstructum in Armorica paulo post sancti Melanii decessum, ann. 530, LXXI, 868. — Bertulfus hujus

monast. abbas concilio adfuit Cabillonensi, ann. 630, *ibid.* — Epist. Gregorii VII, ann. 1076, CXLVIII, 458.

MELBODIENSE. *Vide* MALBODIENSE.

MELDUNENSE. *Vide* MALBODIENSE.

MELITENSE (forte Milbau) in Arvernise confinio exstructum et a B. Calupano abbate illustratum, apud Gregor. Turon. ann. 576, LXXI, 526, 1059, de quo nulla exstat alia notio.

MELLICENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Melck, Basse-Autriche) monast. ord. S. Bened. a Leopoldo Austriae margravio exstructum, in quo primum canonicos introduxit, sed illius successoris iis substituit monachos Bened., ann. 1089. — Privil. Paschalis II, ann. 1110, CLXIII, 270. — Calixti II, ann. 1122, CLXIII, 1253. — Innocentii II, ann. 1137, CLXXIX, 303. — CCXVII, 178.

MELLIENSE (Mellio, dioc. de Parsau, Basse-Bavière) monast. cujus abbat. scripsit Innocentius III. de institutione episcopatus in insula Chiemensi, ann. 1213, CCXVI, 868.

MELLIRADIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Melierate, dans le (hablais, Suisse) prioratus ori. S. Augustini a monast. San-Bernardi majoris pendens, in cujus gratiam litem quamdam diremit B. Amedæus, ann. 1154, CLXXXVIII, 1292.

MELLONIS (S.) *Vide* PONTISARENSE.

MELROSENSE (Melross ou Roxburgh, en Ecosse) monast. ord. S. Columbanii sæc. vii fundatum ab abbate Aidano, postmodum Lindisfarnensi episcopo. — Epist. Innocentii III de controversia hujus mon. cum quodam Albano viro nobili, ann. 1204, CCXV, 509.

MELUNDENSE. *Vide* MELISMENSE.

MEMACUM. *Vide* NORMIACUM.

MEMMI (S.) (Saint-Menge, près de Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. August. ante ann. 676 exstructum, de quo mentio fit apud Gregor. Turon., LXXI, 876. — Privileg. Innocentii II, ann. 1131, CLXXXIX, 79. — Item Alexandri III ann. 1165, CC, 355. — Epist. ejusd. papæ ad abbat. hujus monast. ann. 1168, CC, 549.

MENATENSE seu MANATENSE (Menat, Puy-de-Dôme) monast. ord. S. Bened. in dioc. Claramont. fundatum ab abbate B. Brachione, vi sæc. LXXI, 526 not. 1063. — Epist. Innocentii III de hujus monast. subjectione inter episc. Claramont. et Cluniac. controversa, ann. 1215, CCXVI, 965.

MEREENSE S. MARTINI (Méry-sur-Cher) monast. S. Martino dicatum cujus abbas fuit S. Patroclus ann. 541, LXXI, 1052.

MESSANENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Messine, en Sicile) monast. regulæ S. Basilii a Gualtelmo rege Siciliae exstructum, quo petente illud privilegio confirmavit Alexander III, ann. 1174, CC, 1035. — Celestinus III quendam eidem monast. decimas asseruit, ann. 1197, CCVI, 1254.

MESSANENSE S. THEODORI (Saint-Théodore de Messine, Sicile), monast. ordinis S. Bened. olim monachos Taurinenses et monasterio suo fugatos benigne suscepit vi sæc. LXXV, 500.

METENSE S. MARIE et S. THEOBALDI (Sainte-Marie de Metz) monast. ord. S. August. cujus ecclesie indulgentias concessit Celestinus III, ann. 1195, CCVI, 1106. — Privil. Innocentii III, ann. 1212, CCXVI, 219.

METENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Metz) monast. ord. S. August. a Sieberto rege fundatum in Metensi suburbio, in quo postea sepultus est, ann. 641, LXXI, 861; LXXXVII, 516.

METENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Metz), monast. a S. Chrodegango episc. fundatum, ann. 740, LXXXIX, 1057.

METENSE S. VINCENTII (Saint-Vincent de Metz) monast. ord. S. Bened. a Theodorico episc. fundatum ann. 968. — Privileg. Joannis XIII, ann. 970, CXXXV, 989. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1050, CXLIII, 64. — Item Urbani II, ann. 1096, CLI, 452. — Dipl. Popponis episc., ann. 1094, CLV, 1651. — Privil. Celestini III, ann. 1192, CCVI, 958.

METENSE. *Vide* ARNULF, Cruce de Boris, Symphoriani.

METENSIS S. GLODESINDE (Sainte-Glossinde de Metz) parthenon quem condidit sancta Godesinda Quintrionis Campanie ducis filia, ann. 604, LXXI, 460. — Epist. Alexandri III, ann. 1165, CC, 354.

METENSIS S. PETRI (couvent de Saint-Pierre à Metz) parthenon, cujus abbatissa Euphemia quasdam tractavit commutationes cum Fulrado S. Dionysii abbate, juxta tenorem diplom. Caroli Magni, ann. 782, CXXVII, 968.

MEVENNII (S.) seu S. MACLOVII, (Saint-Méen de

Gbe. en Bretagne) monast. ord. S. Bened. olim. i. c. c. l. p. e. Judicæle in Armorica exstructum, circa, ann. 563. In eo sepultus est S. Mevennius, ann. 617. Et plus rex Judicæle paulo post in eodem monast. quævit, LXXI, 453 not. — Diploma Ludovici Pii, ann. 816, CIV, 1012. — Epistola Innocentii III ad abbat., ann. 1206, CCXV, 1049.

MICHAELIS (S.) DE CASTRO BRITTONUM (Saint-Michel de Castel de Brittl, diocèse de Bologne, États-Romains) cuius abbati Innocentius III scripsit in gratiam monast. Nonantulani (S. Silvestri), ann. 1213, CCXVII, 324.

MICHAELIS (S.) in Domate Bambergense (Saint-Michel du Dôme, à Bamberg) cella seu monasterium in ipse urbe episcopali, cuius fundator fuit Otto episc., circa, ann. 1120-1132, CLXXIII, 1240.

MICHAELIS (S.) IN-PERICULO-MARIS seu DE MONTE-TUMBA (Saint-Michel de Tombelaine sur mer, Manche) monast. ordinis S. Benedicti a S. Auberto Abrincensi episcopo fundatum cui apparuerat, ut ferunt, S. archangelus Michael, regnante Childberto, ann. 709, XCVI, 4387. — Privil. Adriani IV, ann. 1138, CLXXXVIII, 1889. — Ibi claruit abbas Robertus de Torineio, ann. 1186, CCII, 1506. — Chronicon ejusdem monast. auctore Roberto, CCII, 1531. — Abbat. S. Michaelis, 1525. — Epistol. Innocentii III de huius monast. reformatione, ann. 1206, CCXVII, 187.

MICHAELIS (S.) ET S. PETRI (Saint-Michel, en Sicile) monast. ord. S. Bened. ab abbate Andrea fundatum temporibus S. Gregorii Magni papæ, LXXVII, 761.

MICHAELIS (S.) IN-PORCARIANA (Saint-Michel de Portzel ou Boursette, près d'Aix-la-Chapelle) ordinis S. Bened. haud procul ab Aquisgrano conditum ab imperatrice Theophania Ottonis II uxore, ann. 974. Postea transit ad Cistercienses. Ipsius bona et privilegia confirmavit S. Henricus II imper., ann. 1014, CXI, 505.

MICHAELIS (S.) IN THIÉRACHIA (Saint-Michel en Thiérache, diocèse de Laon) monast. ord. S. Bened. exstructum seu reedificatum, ann. 910, a B. Malcaleno Sento et S. Cadwini discipulo. — Epist. Innocentii III, ann. 1216, CCXVII, 277.

MICHAELIS (S.) DE VERRUCA (Saint-Michel de Verruque, près de Pise). Vide Pisanum.

MICHAELIS (S.) VIRDUNENSIS (Saint-Michel de Verdun) monast. ord. S. Bened. super Mosam exstructum ann. 709 a Wulfoaldo comite et ejus uxore Adalsinda, LXXXVIII, 1234. — Diploma Pippini regis, ann. 753, XCVI, 1528. — Precept. Caroli Magni, ann. 772, XCVII, 921. — Ab abbate Smaragdo illustratum, ann. 820, CII, 9. — Privil. Urbani II, ann. 1097, CLI, 500. — Innocentii II decret. circa litem inter abbatem huius monast. et Hadwitem Juvintensem abbatissam, CCXXIX, 452. — Privil. Innocentii III, ann. 1200, CCXVII, 58.

MICHAELIS (S.) Vide Balneolense, Bambergense, Berghense, Clasiense, Cuxacense, Hildesheimense, Hugthowiense, de Lapide, de Pisino, de Subterra, de Valle, Orlaciense, Romanum, Tornodorense, etc. etc.

MICHAEL STEINENSE seu DE LAPIDE S. MICHAELIS (Michaelstein ou La Pierre Saint-Michel, dioc. d'Halberstadt, Allemagne) fundatum, ann. 1146, in monte Wolkananno. — Privil. Eugenii III, ann. 1151, CLXXX, 1460. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1205, CCXV, 605. — Epist. ejusdem, de fundatione hospitalis, CCXV, 1345; CCXVI, 558.

MICHELFELDENSE (Michelfeld, diocèse de Bamberg, Bavière) monast. pro Nixri monachis ab Ottone episc. conditum, ann. 1120, CLXXXIII, 1279. — Charta Ottonis, CLXXXIII, 1328, 1329, 1330. — Idem donationem quandam confirmat, ann. 1123, CLXXXIII, 1338. — Privil. Celestini II, ann. 1144, CLXXIX, 812.

MILIACENSE S. MAXIMINI (Saint-My ou Saint-Mesmin, près d'Orléans) monast. ord. S. Bened. a rege Chlodoveo I fundatum in gratiam SS. Maximini et Eusupii circa ann. 507, LXXI, 1158. — Navium usus ei conceditur super Ligerim a Ludovico Pio, ann. 814, CIV, 1014. — Ludovici et filii ejus Lotharii diplom., ann. 823, CIV, 1145, 1165. — Ibi floruit Letaldus monachus, ann. 996, CXXXVI, 781. — Diplom. Roberti regis, ann. 1072, CXLI, 261. — Privil. Paschalis II, ann. 1117, CLXIII, 417. — Alexandri III decretum quo abbati et monachis substituantur alii, CCXVII, 57, ann. 1163, CC, 248, 261, 318. — Privil. Innocentii III, ann. 1199.

MIDDELBURGENSE (Middelbourg, dans l'île de Walcheren en Zélande) monast. ord. S. Bened. de cuius translatione scripsit Eugenius III, ann. 1149, CLXXX, 1417.

MILEPECO seu LONGORETO (de) (Longuav, diocèse d'Auxerre) monast. ab origine ord. S. Bened., postea autem ord. Cisterc., ab abbate Sigiranno et rege Dago-

berto I fundatum; ann. 652, in Brionia silva, LXIX, 519; CXXXVII, 244.

MILETENSE SS. TRINITATIS ET S. MICHAELIS (Saint-Michel de Mileto, États de Naples) monast. ord. S. Bened. a comite Rogerio fundatum ante ann. 1150, quo Eugenius III illud privilegio ornavit CLXX, 1432.

MILETENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Mileto, Naples) monast. ord. S. Bened., alias dictum de Torri, cui privil. concessit Paschalis II, ann. 1105, CLXIII, 124. — Epist. ejusdem, 137, 458.

MILETENSE S. EUPHEMIE. Vide Euphemum.

MILIACENSE (Milly-en-Gâtinais) monast. ord. S. Augustini, quod olim controversiam traxit cum abbatissa S. Mariz Bellovac. super ecclesia de Hanachia (Hanaches, Oise), quæ soluta fuit a Conone card., ann. 1115, CLXIII, 1454.

MILIDUNENSE. Vide S. Petri.

MILIZIENSIS (Milze, Bavière) parthenon ord. S. Bened. et monast. Fuldensi subjectus ab abbatissa Eimilde, ann. 783, Carolo Magno imperante, CV, 421.

MILSTADENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Milze, ou Milstadt, en Bavière) monast. poellarum cuius protectionem suscepit Calixtus II, ann. 1122, CLXIII, 1212.

MINDENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Minden, Westphalie) monast. ord. S. Bened. ab episc. Siegerbo exstructum, annuente Chonrado imper. II, ann. 1053, CLI, 1062.

MINDENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Minden) monast. ord. S. B. a Brunone episc. exstructum et ab Henrico III imp. privilegio ornatum, ann. 1043, CLI, 1094. — Dipl. Henrici IV imper., ann. 1059, CLI, 1141.

MINIATIS (S.) Vide Florentinum.

MINERVIENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de la Minerve, à Rome). Vide inter ROMANA MONASTERIA.

MIRABELLO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Mirabel, dioc. de Poitiers) canonici a Mauricio episc. Pictar. condita paulo ante ann. 1203, quo illam confirmavit Innocentius III, CCXVII, 103.

MIRATORIO (de) S. MARIE (Notre-Dame du Miroir, dioc. de Lyon) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1131. Pro eo scripsit ad Cluniac. Eugenius III, ann. 1132, CLXXX, 1517. — Anastasi privil. CLXXXVII, 1087. — Decretum ejusdem quo confirmat sententiam excommunicationis in abbatem et fratres latam ab episc. 1087.

MISERAYENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Miseray, diocèse de Bourges) monast. ord. S. August. a nobili viro Gisberto et aliis exstructum, ann. 1112. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 507.

MIRÆ-VALLIS (Mirevaux ou Mureau, diocèse de Toul) monast. ord. Præmonst. conditum, ann. 1157, cuius bona et privilegia confirmavit, ann. 1183, Lucius III papa, CCL, 1173.

MISNENSE seu MISINENSE (S. Jean de Mionie ou Meissen, en Saxe) monast. ord. S. Bened. super Albani flumen exstructum in Talemsi provincia, cuius immunitates confirmavit Joannes XIII, ann. 968, CXIII, 965. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 504.

MITRENSE falso, pro Nidrens.

MODOETIENSE S. BLASII (Saint-Blaise de Moorori, en Piémont) hospitalis ordinis monast. ab Arnolde et sociis fundatum ante ann. 1141, quo illud firmavit Innocentius II per privilegium, CLXXIX, 553. — Celestini II, ann. 1143, *ibid.*, 768. — Alexandri III, ann. 1170, CC, 685.

MODOETIENSE S. JOANNIS (Saint-Jean de Moorori) monast. ord. S. August. a regina Theodelinda vii sæc. exstructum. — Privil. Calixti II, ann. 1120, CLXIII, 1123. — Privil. Innocentii II, ann. 1135, CLXXIX, 246.

MOGENIS (de) (Mougins, anc. diocèse d'Antibes, Var) monast. cuius priori scripsit Innocentius III de causâ quadam matrimoniali, ann. 1210, CCXVI, 245.

MOGUNTINUM S. ALBANI (Saint-Alban de Mayence) monast. ord. S. Bened. a S. Riculfo seu Ricolfo episc. fundatum, ann. 805, CVII, 101 not. — Ibi habita est synodus sub B. Rabano episc. et rege Ludovico, ann. 847, *ibid.*, 98 not. 100. — In canoniam translatus est ann. 1419, *ibid.*, 101 not.

MOGUNTINUM S. JACOBI (Saint-Jacques de Mayence) monast. olim ord. S. Bened. ad Præmonst. transit ab Alexandro III post ejectionem aliorum monach. ob suspicionem cædis archiepisc. Moguntii intra monasterium. — Privil. Alexandri III, ann. 1117, CC, 1142.

MOGUNTINUM S. PETRI (Saint-Pierre de Mayence) monast. canonicorum de quo Celestinus III scripsit abbatem Hemmerodensem super controversia factum cum eorum præposito Sifrido, ann. 1196, CCVI, 1183. —

Idem papa eidem concessit monast. ecclesiam de Allavilla, 1207.

MOGUNTINUM S. GEORGI. *vide* VALLIS S. GEORGI.
MOGUNTINUM S. VICTORIS (Saint-Victor de Mayence) monast. ord. S. August. extra muros situm, in quo Rabanus sapientissime solitudinis delicias degustabat, ann. 847, CVII, 102. — Abbas hujus monast. se precibus commendavit S. Hildegardis S. Ruperti abbatissæ, CXCII, 308.

MOGUNTINUS parthenon extra urbem conditus ab illustri femina Hiehlde, ann. 754, LXXXVIII, 1289.

MOISSIACENSE (Moissac, dioc. de Cahors) monast. ord. S. Bened. cui præerat Leotadius abbas, ann. 680. — Plurima emit a quodam Nizeio Tolosano, LXXXVIII, 1202. — Ibi floruit Roricus monachus et historiæ, ann. 1004, CXXIV, 537. — Epistola Urbani II contra expulsionem abbatis Ansqulini, ann. 1094, CLI, 392, 393. — Ejusdem privil., *ibid.*, 466. — Alexandri III, ann. 1170, CC, 626.

MOLIANENSE seu **MULIANENSE S. MARIE** (Sainte-Marie de Mogilano, dans le Trévisan) monast. ord. S. Bened. ab Henrico imperat. et ejus uxore Agnete fundatum in dioc. Tarvisiensis (Trévise). — Privil. Victoris II papæ, ann. 1053, CXLIII, 810. — Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1335.

MOLISMENSE seu **MELUNDENSE S. MICHAELIS** postea S. MARTINI (Molesme, Yonne) monast. ord. S. Bened. in dioc. Lingon. a Chlodoveo Magno exstructum in pago Tornodorensi (Tonnerre) et Melundensi vico vi ineunte sæc. CV, 747 not. — Privil. Eugenii III, ann. 1143, CLXXX, 1062.

MOLISMENSE S. MARIE (Notre-Dame de Molesmes) Hincse cenobium ord. S. Benedicti quod a Roberto de Campana conditum est circa ann. 1074, apud Molismum (Molesmes, Côte-d'Or), sed ob æquivoca nomina cum præcedenti aliquando confusum habetur, CV, 747 not. — Charta Pibonis episc., ann. 1096, CLVII, 435. — Epist. Hugonis, Lugd. archiep., ad Robertum fundator., CLVII, 523. — Vita S. Roberti primi abbatis, *ibid.*, 1255. — Villa Pauliaci emittitur, ann. 1113, CLXXXV, 1399. — Hujus monast. ampliato ab Hugone Campanie comite, ann. 1104, *ibid.*, 1444. — Epist. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 269, 330, 1353.

MOLONIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Moley, diocèse de Dijon, Côte-d'Or), parthenon ab Oddone de Sombernone conditus. — Ejusdem Charta, ann. 1143, CLXXXV, 1419. — Ch. Bartholomæi de Sombernone, *ibid.*, 1420.

MONASTERIENSE seu **MIMIGARDEFORDENSE** (Munster, alias Mons, Belgique) monast. ord. S. Bened. a B. Ludgero episc. fundatum vii sæc., 748. — Innocentius III bona monasterii alienari vetat, 1141, CLXXXIX, 567, 578, 627. — Privil. Lucii III, ann. 1181, CCI, 1290.

MONASTERII VALLIS S. MARIE. *Vide* HELMSTADENSE.

MONASTERIOLO (de) S. MARIE. *Vide* PUTROLI LUTOSI.

MONASTERIUM INFERIUS. *Vide* S. CONEGUNDIS.

MONCELLIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Moncel, dioc. de Châlons-sur-Marne) monast. ordinis Præmonst. prope Vitriacum exstructum, ann. 1133-1143, CCIV, 1518.

MONSTERIOLENSIS S. SALVI (Saint-Sauve de Montreuil-sur-Mer, diocèse d'Arras, Pas-de-Calais) monast. ord. S. Benedicti, videtur exstructum ab ipsomet B. Salvio Ambian. episc., ann. 693-613. — Juxta alios fundatum est ab Hilgodo Pontinaciensi comite, ann. 878. — Privil. Anastasi IV, ann. 1151, CLXXXVIII, 1060.

MONSTERIOLO (de) S. VERONICÆ (Montreuil-lez-Dames ou Montreuil-sous-Laon) parthenon a Bartholomæo episc. Laudun. et S. Bernardo Clarevalli. exstructus, ann. 1136, cujus prima fuit abbatissa virgo Guiburgis, CLVI, 1001.

MONTE-ACUTO (de) S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Mont-Aigu ou Monte-Aculo, au territoire de Pérouse en Lombardie) monast. ord. Camaldul. cujus abbat Offredo privil. concessit Eugenius III, ann. 1145, CLXXX, 1046.

MONTE-ASTIVO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Montéti, du diocèse de Paris, maintenant Seine-et-Marne) monast. ord. S. August. a Maurico de Sulliac, Paris. episc. fundatum, ann. 1164. — Privil. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1284.

MONTE-ALBO ou (Mont-Blanc, diocèse de Viterbe, États du Pape) monast. ab Albertain pendens. — Epist. Innocentii de abbatis electione, ann. 1205, CCXV, 703.

MONTE-ALTO S. AUGUSTINI (Saint-Augustin de

Montalto, dans la Marche d'Ancone) monast. ord. S. August., cujus bona privilegiaque confirmavit Innocentius III, ann. 1201, CCXV, 541.

MONTE-ALTO (de) S. MICHAELIS (Saint-Michel de Haut-Mont, diocèse d'Aire ou d'Auch) monast. ord. S. Bened. ante ann. 1096 exstructum, Cluniacensi subjectum, cui privil. concessit Urbanus II, cum per has regiones iter faceret, ann. 1096, CLI, 206, 463.

MONTE-AMIATO (de) S. SALVATORIS (Mont-Amiat en Toscane) monast. ord. S. Bened. a Ven. abb. Erpone et Rachisio Langobardorum rege conditum, ann. 747, LXXXVII, 1408. — Dipl. Ludovici VII, ann. 816, CIV, 1049, 1051. — Privil. Gregorii V ad Viazonem abb., ann. 996, CXXVII, 901. — Privil. S. Leonis IX, ann. 1050, CXLIII, 630. — Diploma Conradi II regis, ann. 1027, CLI, 1047.

MONTE-ANGELORUM (de). *Vide* ENGELDRAGEN.

MONTE-ARAGONUM (de) JESU-NAZARENI. *Vide* HUKSCENSE.

MONTEBELIO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Montebello, diocèse de Ravenne) monast. ord. S. August. cui privileg. confirmatorium concessit Eugenius III, ann. 1150, CLXXX, 1428.

MONTEBURGENSE (Montebourg, dioc. de Coutances) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1080 a Willelmo I Anglorum rege et Rogerio S. Crucis monacho et primo ejusdem monasterii abbate, CCII, 1319.

MONTE-CASTRIOLO S. WALDRUDIS (Sainte-Waldrude de Mons) parthenon a B. comitissa Waldrude fundatus, circa ann. 610, CXLIX, 139. — Privil. Lucii III, ann. 1182, CCI, 1116.

MONTE CASTRI LOCO (de) S. GERMANI (Saint-Germain de Mons, en Belgique) monast. ord. S. August. a B. vicecomite Vincentio et S. Waldrude ejus conjuge fundatum, circa ann. 610, CXLIX, 139.

MONTE-CENISIO (de) (Mont-Cenis, Savoie) monast. seu xenodochium in gratiam peregrinantium fundatum et a Ludovico Pio donatum, CIV, 1151. — Annectitur cum duobus aliis monasteriis a Lothario Imp., ann. 823, *ibid.*

MONTE CHRISTI (de) S. MAMILIANI (Monte-Christo, en Corse) monast. ordinis S. Bened. in insula Corsica ante ann. 595 exstructum, quod Invisitur jussu S. Gregorii Magni, LXXV, 502. — Julius hujus monast. abbas de vexationibus Rolandi ducis queritur, ann. 719, LXXXVII, 1364. — Privil. Gelasii II, ann. 1118, CLXIII, 500.

MONTE CORASE (de) S. ANGELI, *Vide* CILENTIANA MONASTERIA.

MONTE CORNELIO (de) S. PETRI (Saint-Pierre du Mont-Cornillon, près de Liège) monast. ord. Præmonst. ab Adalberone episc. exstructum circa 1126, sed postea ad Carthusianos transiit. In eodem fere loco exstabat parthenon in quo floruit B. Juliana quæ prima petiit ut institueretur festum SS. Sacramenti. — Privil. Innocentii II, ann. 1143, CLXXXIX, 653. — Eugenii III, ann. 1168, CLXXX, 1509.

MONTE DEI (de) (Mont-Dieu, entre Rethel et Mouzon, en Champagne) Carthusia celebris ab Odoue S. Remigii Rhem. abb. fundatum ann. 1134, cujus primus prior fuit Godefridus, S. Brunonis discipulus, de qua mentio est CLIII, 390, 1125. — ubi editur codex statutorum hujus ord. in eo monasterio asservatus. — Charta fundationis ab Odoue priore, ann. 1137, CLXX, 1333. — Privil. Innocentii II, ann. 1136, CLXXXIX, 296. — Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1072.

MONTE DESIDERIO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Montdidier, dioc. d'Amiens) prioratus ord. S. Bened. conditus, ann. 1119, et Cluniaco subjectus. — Privil. Alexandri III, ann. 1174, CC, 969. — Item Urbani III, ann. 1185, CII, 1338.

MONTE FALCONE (de) S. GERMANI, POSTEA S. BALDRICI (Saint-Baudry de Mont-Faucon, diocèse de Reims) monast. ord. S. Bened. a S. Baldrico fundatum in diocesi Rhemensis, x sæc., CXXV, 315.

MONTE FERREO (de) S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Mont-Ferrier, en Pannonie) monast. ord. S. Bened. a S. Astrico abbate S. Martini de Monte Sacro exstructum et quidem ex munificentia S. Stephani Hungarorum regis qui eum cum fratribus suis advocaverat ut regnum hoc evangelizaret, ann. 1010, CLI, 1214.

MONTE FORTENSE S. JACOBI (Saint-Jacques de Mont-Fort-la-Cannée, dioc. de Rennes) monast. ord. S. August. exstructum, ann. 1151, a Willelmo comite de Monteforti et ejus uxore Amicia. — Epist. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 1049.

MONTE FRIGIDO (de) (Montefrio, dioc. de Pampelune,

Espagne) monast. cujus abbati Innocentius III causam commisit matrimonii Aragoum regis, ann. 1206, CCXV, 908, 916.

MONTE FERRANDO (de) (Mont-Ferrand, dioc. de Thiermon) monast. ord. S. Augustini de quo Innocentius III scripsit ad abbat Mauziac, ann. 1206, CCXV, 903.

MONTE GEROLDI (de) (Mont-Geroult, Seine-et-Marne) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1216.

MONTE LÆTO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Monte-Læto, en Espagne) monast. ord. Cisterc. cujus bona privilegia confirmavit Alexander III, ann. 1172, CC, 878.

MONTE JOVIS (de) (Mont-Joux ou Mont-Jeux, dioc. de Besançon) prioratus ord. S. August. — Epist. Innocentii III super ipsius pravis moribus, ann. 1212, CCXVI, 615. — Eodem confirmatur domus de Valle-Sussonis, 869.

MONTE LEPROSORUM (de) (Mont-aux-Ladres ou malades, dioc. de Rouen) prioratus ord. S. August. cujus priori scripsit Innocentius III ob litteras a quodam fraudulenter obtentas, ann. 1203, CCXV, 136.

MONTE MAJORE (de) S. PETRI (Saint-Pierre-de-Mont-Major) monast. ord. S. Bened. Videtur conditum ab illustri femina nomine Theacinda circa medium x sæc. apud Arclatum, cujus possessiones et privilegia confirmavit antipapa Leo VIII, ann. 963, CCXXV, 991. — Privil. Gregorii V, CCXXVII, 927. — Sergii IV, ann. 1012, CCXXXIX, 1520. — Hujus monasterii vexatorem Amalricum archiepiscopum Aqueensem re-larguit Sergius, *ibid.* 1521. — Epist. comitis Arelat. ad S. Gregorium VII, de electione novi abbatis, ann. 1081, CLXVIII, 631. — Privil. Innocentii III, ann. 1201, CCXV, 468.

MONTE MARTYRUM (de) PARISIENSES S. DIONYSII (Saint-Denis de Montmartre-Lez-Paris) regius parthenon a Ludovico VI exstructus et dotatus, ann. 1140. — Privileg. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1236.

MONTE MORELLO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Mont-Morel, Manche) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1162-1171 a Rodulfo S. Victoris Paris. canonico; abbati huius monast. scripsit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 529.

MONTENSE S. GERMANI (Saint-Germain de Montfaucon, entre Rheims et Verdun) monast. ord. S. Bened. conditum a Baldrico presbytero, ann. 650. — Privil. Lucii papæ III, ann. 1181, CCI, 1315.

MONTENSE. *Vide* S. QUINTINI.

MONTE OLIVO (de). *Vide* S. LAURENTII.

MONTE PILOSO (de) S. MARIE NOVÆ (Sainte-Marie-Neuve de Monte Peloso, dans la Basilicate, Naples). — Epistol. Innocentii III ad priorem, ann. 1204, CCXV, 221, 373, 624.

MONTE RAMI (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Monte-Ramo, en Galice, Espagne) monast. ord. Cisterciens. fundatum a Sanchia Alfonsi I regis filia, ann. 1153. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 267.

MONTE REGALI (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Montréal ou Monte-Regali, en Sicile) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1174 a rege Guilielmo II Bono dicto, postea Casinensi annexum. — Privil. Alexandri III, ann. 1174, CC, 1000. — In episcopatum constituitur, ann. 1183, CCI, 1178. — Innocentius III illud ut obediat episcopo cogit, ann. 1203, CCXV, 97.

MONTE SACRO (de) SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Monte Sacro, dans la Capitanate, Naples) monast. ord. S. Bened. cujus possessiones confirmavit post Honorium et Eugenium Adrianus IV, ann. 1159, CLXXVIII, 1608.

MONTE SACRO (de). *Vide* S. MARTINI.

MONTE SACRO (de) IN APULIA (couvent de Monte Sacro, en Pouille, Naples) monast. quod exstructum est in fundo quodam monasterii Calanensis, cui postea superioritatem disputavit. — Epist. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 401.

MONTE SANCTO (de) (Monte Sancto, dans le dioc. du même nom suffrag. de Thessalonique, en Macédoine) qui locus *mons Sanctus* nuncupatus est ob trecenta monasteria quibus occupatur, inter quæ clarebat S. Athanasii cenobium, cujus abbati sicut et ceteris privileg. concessit Innocentius III, 1213, CCXVI, 936.

MONTE (de) SANCTI ROMARICI (Remiremont, dans les Vosges) monast. ordinis S. Bened. a S. Romarico in Vosago prope parthenonem in eodem loco exstructum, ann. 680, LXXI, 644 not. — *Vide* ABENDENSE.

MONTE (de) S. JOANNIS (Mont-Saint-Jean, près Vervins, Aisne) monast. ord. Præmonstrat. fundatum a Walthero de Gymmenich decano S. Gereonis Colonien. et fratre eius Huberto in veteri Leodiensi dioc., ann. 1136, alias dicitur Mosacum (Moussy-sur-Aisne). — Privil. Cælestini II, ann. 1144, CLXXIX, 799.

MONTE S. MICHAELIS (de) (Mont Saint-Michel, en Normandie) monast. ord. S. Bened. a Richardo Willelmi ducis filio exstructum, ann. 945, CXLII, 44. — Charta Joannis Rothomag. archiepisc., de cujus iuribus promissus sub abbate Ranulfo, ann. 1061, CLXVII, 263. — Robertus de Thorinnelo (de Thorigny) abbas Thruil, circa 1150, Sigeberti Chronici continuator, CLX, 411.

MONTE SCALARIO (de) S. CASSIANI (Saint-Cassien du Mont-Echelle, près de Vallombrosa) monast. ord. S. Bened. haud procul a Vallumbrosano cenobio in Tuscia exstructum, xi sæc., CLXVI, 790.

MONTE SERENO (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Mont-Serein, dioc. de Magdebourg) monast. ord. S. August. a marchione Conrado et ejus filiis Odone, Theoderico et Dedone exstructum. — Innocentius III privil., ann. 1202, CCXIV, 959, 960.

MONTE-SERRATO (de) S. CECILIE (Mont-Serrat, en Catalogne) monast. ord. S. Bened. conditum circa 888. Ab initio monialibus concessum est, postea ann. 964 ad monachos S. Benedicti transit; hujus monast. jura et privilegia confirmantur ann. 972, CCXXV, 1094.

MONTE SION (de) S. MARIE (Notre-Dame de Mont-de-Sion, à Jérusalem) monast. ord. S. August. a Godefredo Sicilia duce fundatum paulo ante, ann. 1179, quo, Alexander III illud privilegio confirmavit, CC, 1214.

MONTE SORACTE (de) (hodie Monte San Oreste) monast. ord. S. Bened. S. Andrea et S. Silvestro dictum, a Carlomanno rege dotatum, viii sæc., CII, 572. — In quo diu vixit S. Nonnosus. De eo mentio fit apud S. Gregorium Magnum in Dialog. vi sæc., LXXVII, 181, 187 not., et apud Anastas. Biblioth., CCXXVIII, 1073. — Benedictus hujus monast. monachus floruit ann. 1001, CCXXXIX, 9.

MONTE-SUAVI (de) S. SILVESTRI (Saint-Silvestre de Monte Soave, en Italie) monast. ord. S. Bened. quod præ abbatis negligentia in defectu lapsus erat et ideo priori Camaldulensi commissum ab Eugenio III, ann. 1153, CLXXX, 1567. — Privil. Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1594.

MONTE THABOR (de) in Locis Sanctis (Abbaye de Mont Thabor, en Terre-Sainte) monast. ord. Cisterc. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1204, CCXV, 535.

MONTE TUMBA (de) S. MICHAELIS. *Vide* MICHAELIS.

MORANTII (S.). *Vide* DUACENSE.

MONTHERONE (de). *Vide* THELA.

MONTIS PESSULANI FRATRES TEMPLARI (Maison des Templiers, à Montpellier). Decretum Innocentii III super transactione cum capitulo Magalonensi, ann. 1199, CCXIV, 467.

MONTIS PESSULANI S. MAURICII (Saint-Maurice de Sauret, dans les environs de Montpellier) monast. ord. S. Bened. fundatum a Guilielmo episc., ann. 1145, quod eodem ann. privilegio confirmavit Innocentius II, cujus epist. existat, CLXXIX, 650.

MORBACENSE (Monsterthal, en Alsace) monast. ord. S. Bened. ab Eberardo comite fundatum in Vosago, et a Widegerno Strathburgensi episc. confirmatum, ann. 728, LXXXVIII, 1281. — Theodonius Venditio eidem monast. 1285. — Præcept. Pipplini regis, ann. 753, XCVI, 1523, 1532. — Præcept. Caroli Magni, ann. 772, XCVII, 923, 925, 947. — S. Simpertus abbas fit circa ann. 780, XCIX, 737. — Diploma S. Henrici II imp., ann. 1025, CXL, 373. — Epistola Innocentii II de priore providendo in monast. Uadendorfsen, CLXXIX, 525. — Priv. ejusdem, 426.

MOREROLA (de) (Morérola, dioc. de Zamora, royaume de Léon, Espagne) monast. cujus abbati curam commisit Innocentius III detegendi et corrigendi quolibet excessus monasteriorum, ann. 1210, CCXVI, 248, 279, 333.

MORFISA (de). *Vide* ARCHANGELI.

MORMUNDENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Morimond, sur le Tessin, dans le Milanais) monast. ord. Cisterc. fundatum circa ann. 1136 a monachis Mormundensibus e Gallia profectis, prope Coronatum. — Privileg. Alexandri III, ann. 1171, CC, 754.

MORMUNDENSE S. MARIE (Notre-Dame de Morimond, diocèse de Langres, Haute-Marne) monast. ord. Cisterc. ab Olderico de Agrimonte et Caseofensi domino (sire de Choiseul) et Adelina ejus uxore, ann. 1114, de quo plurimæ exterius monachorum phalanges Charta fundationis Gaufridi Catalaun. episc., ann. 1142, CLXIII, 1399. — Charta Gullenci Lingon. episc. ab ann. 1114, CLXXXIV, 1441. — Ulrich seu Odalrici dona, ann. 1118, CLXXXIV, 1443. — Gerardi Sine terra dicit fratris Bernerii de Acrimonte, *ibid.* — Odo abbas floruit ann. 1114.

CLXXXVIII, 1613. — Alexandri III, ann. 1171, CC, 753, 757, 976. — Urbani III, ann. 1187, 1494. — Epist. et Priv. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 795; ann. 1210, CCXVI, 536, 550, 866, 945.

MORINENSES. AUGUSTINI (Saint-Augustin, du diocèse de Moringhen ou Térouane, Pas-de-Calais) monast. ord. Prémonst. ab episc. Milone concessum monachis e congregat. S. Norberti ante ann. 1167, quo Eugenius III illud privilegio confirmavit, CLXXX, 1295. — Privil. Lucii III, ann. 1181, quo eidem asservit ecclesiam Quaquellensem (de Quesques), CCI, 1104.

MORINENSE S. JOANNIS. *Vide* YERENSE.

MORRONA (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Morrona, en Toscane) monast. ord. Camaldul. cujus Calistus II jura et privilegia confirmavit juxta petitionem Gerardi abbatis, ann. 1120, CLXIII, 1179. — Privil. Innocentii II, ann. 1133, CLXXIX, 168. — Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1377.

MORTUI MARIS S. MARIE (Sainte-Marie de Mortemer, dioc. de Rouen) monast. ord. Cisterciens. ab Alexandro abbate exstructum, ann. 1134. — Privil. Innocentii I, quo ejusdem bona confirmat, ann. 1142, CLXXIX, 574. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1104.

MOSACUM (Moussy-sur-Aisne). *Vide* MORIS S. JOANNIS.

MOSACENSE monast. ord. S. Bened. in dioc. Aquileiensi fundatum a cancellino comite, circa ann. 1083, sub Frederico patriarcha, XCIX, 641.

MOSOMENSE seu MOSOMAGENSE S. MARIE (Mouzon, diocèse de Rheims) celebre monast. ord. S. Bened. quondam sanctimonialium parthenon. Illud reedificavit Adalbert, archiepiscopus, et Benedict. monachos introduxit circa ann. 980, CXXXVII, 517. — Charta Arnulphi Rhem. archiep. ann. 1015, CLXXXIX, 1548, 1549. — S. Henrici, ann. 1023, CXL, 571. — Ebalii Rhemens. archiepisc., ann. 1024, CXLI, 1111. — Item Guidonis archiepisc., ann. 1045, CLXII, 1407.

MOYENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Noxi, en Lombardie) monast. ord. S. Bened. cujus bona et possessiones confirmavit Paschalis II papa, ann. 1106, CLXIII, 195.

MOWENHEIMENSES parthenon in dioc. Eickstelenensis situs, cui praeiit S. Leubilus temporibus S. Walburgae abbatissae ann. 790, CXXIX, 872.

MULENBECHANUM (Mulenbach, dioc. de Minden, Electorat de Brandebourg) monast. puellarum a Ven. Hilidurgo et abbate Folchario conditum, pro quo abbatissa Bertheidis a S. Henrico privilegium obtinuit ann. 1003, CXL, 251.

MULEBRUNNENSE S. MARIE (Maulbrun, dioc. de Spire) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1138, cujus abbas scriptis sanctae Hildegardi S. Ruperti illustri abbatissae, CXCVII, 285. — Item monachus ejusdem monast. ad eandem abbatissam, 357.

MUNSTERIENSE (Münster, dioc. de Cologne) monast. ord. S. Bened. ab Henrico Bavariae duce comparatum et Ottoni Bamberg. episc. concessum ut illud ordinaret, circa ann. 1132, CLXXIII, 1279. — *vide* MONASTERIENSES.

MURBACENSE. *Vide* MORBACENSE.

MURCEDO (de) Murcedo ou Murcedo, dioc. d'Albania, Etats de l'Eglise) parthenon ab episc. Albanensi exstructus cujus statuta confirmavit papa Innocentius III, ann. 1211, CCXVI, 416.

MURELENSE S. MARIE (Notre-Dame de Monroille, près de Luçon, Vendée) monast. ord. Cisterc. fundatum circa ann. 1169 a domini de Triazio. — Privil. Lucii III, ann. 1182, etc, 1138.

MURENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Mur, en Argovie, Suisse) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1027 a Wernero Argentiniensi episc. — Comes Hotebodus et ejus uxor Ita multis donis illud insigniere. — Privil. Innocentii II, ann. 1139, CLXXIX. — Adriani IV, ann. 1139, CLXXXVIII, 1626. — Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1213. — Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1421. — Epist. Innocentii III ad abb. ann. 1205, CCXVII, 99.

MURIANO (de) S. CYPRIANI VENETUM (Saint-Cyprien de Muriano, à Venise) monast. cujus querelam audivit Lucius III super exstrukione novae ecclesiae a clericis de Rhodigio, ann. 1183, CCL, 1361.

MUSCETANUM S. ANDREAM (Saint-André de Musciana, du diocèse de Florence) monast. ord. S. Bened. in pago Florentino situm, cujus abbas Radulfus apud S. Joannem Guabertum se recepit, qui et postea huic sancto fundatori successit in regimine sanctae Vallumbrosanae congregationis, ann. 1073, CXLVI, 772. — Privil. Alexandri III, ann. 1170, CC, 693.

MUTINENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Modène) monast. ord. S. Bened. cujus bona atque privilegia confirmavit Eugenius III, ann. 1149, CLXXX, 1384. —

Privil. Alexandri III, ann. 1170, CC, 638, 912. — Urbani III, ann. 1187, CLII, 1476.

MUTINENSE collegium canonicorum cui bullam concessit Urbanus III, ann. 1187, CLII, 1474.

MUTINENSIS S. EUPHEMIE (Sainte-Euphémie de Modène) parthenon cui, petente Maria abbatissa, privilegium concessit Urbanus III ann. 1189, CLII, 1518.

NABORIS (S.) METENSE (Saint-Avoid de Metz) monast. ord. S. Bened. ab S. Fridolino Hiberno natione fundatum, sub invocatione S. Hilarii, circa ann. 503, restauratum autem a Sigeberto Metensi episc. ann. 765. — Huic monast. multa concessit Angotianus episc., ann. 787, XCVI, 1100.

NANTENSE S. MARCULPHI (Saint-Marculte ou Marcon de Nanteuil, dioc. de Coutances) monast. ord. S. Bened. ann. 526, a S. Marcufo primo abbate; Vabrensi subjectum est a Paschali II, ann. 1116, CLXIII, 405.

NANTENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Nant, Aveyron) monast. ord. S. Bened., primum merus prioratus ad dignitatem abbatissae evehitur ab Innocentio IV papa, ann. 1155, CLXXIX, 257.

NANTOLIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Nantouille-en-Vallée, Charente) monast. ord. S. Bened. a Carolo Magno exstructum, et viii eunte sec. episcopo Burdigalensi subjectum est. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1198, CCXIX, 209.

NANTUACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Nantua) monast. ord. S. Bened. cujus fundatio ante ann. 757 collocatur, quo sub regimine Sigarii abbatissae privilegia obtinuit a rege Pipino. Postea transit ad Cluniac., XCVI, 1529. — Privil. Eugenii III.

NARNIENSE (Narni, ville d'Italie) monast. ord. S. August. quod privilegium ornavit Alexander II papa, ann. 1069, CXI, VI, 1552.

NARBONNENSE S. PAULI. *Vide* PAULI.

NAVENSE S. SULPICII (Saint-Sulpice-les-Bourges ou Notre-Dame de la Nef) monast. ord. S. Bened. a S. Sulpicio Pio dicto sub Clotario II rege, ann. 628, fundatum juxta Biturigas, in quo ipse sepultus est, postea transit ad S. Mauri congregationem, LXXX, 591.

NAZARII (S.) *Vide* Laureshamense, Veronense.

NEAPOLITANUM SS. ERASMI, MAXIMI ET JULIANI (Couvent Saint-Erasme, à Naples) monast. ordinis S. Bened. a nobili femina Alexandra conditum et Fusco abbati commissum, tempore Gregorii Magni, ann. circiter 600, LXXVII, 1075.

NEAPOLITANUM S. SEBASTIANI (Saint-Sébastien de Naples) monast. ordinis S. Bened. a nobili viro Romano nomine in domo sua fundatum apud Neapolim sub Gregorio Magno, qui illud univit cum Gratterensi in Plaia, LXXVII, 1115, 1235.

NEAPOLITANUM SS. SEVERINI ET SOSII (Saint-Séverin de Naples) monast. ord. S. Bened. cujus abbati usum mitræ concessit Alexander III papa, ann. 1180, CC, 1290. — Privil. Celestini III, ann. 1194, CCVI, 1021.

NEAPOLITANUM PELLARUM monast. ab illustri femina Rustica fundatum vi sec., cujus Gratiosa prima fuit abbatissa, apud Greg. Magn., LXXVII, 660.

NEAS (de) monast. Hierosolymitanum cujus mentio fit apud S. Gregor. Magn. vi sec., LXXVII, 889.

NEMORE (de) S. MARIE (Notre-Dame du Bois, à Pont-a-Mousson, Meurthe) monast. ord. Prémonst. a Simone Lotbaringis duce exstructam, ann. 1126. — Privil. Lucii III, ann. 1182, CCI, 1110.

NEOCELLENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Newcehl, près Freisingen, en Saxe) monast. ord. Prémonstrat. ab Ottone Frisingensi episc. paulo ante ann. 1145, CLXXIX, 639.

NEOTI (S.) (Abbaye de Saint-Not, dans le Lincolnshire, Angleterre) monast. ord. S. Bened. in cujus gratiam Celestinus III scripsit Lincoln. episc., ann. 1194, CCVI, 1058.

NERANA (de) S. MARIE, monast. ord. S. Bened. in Tuscia quod Vallumbrosanum regimen suscepit, circa ann. 1074, CXLVI, 806.

NERIENSIS PRIORATUS (Nérès, en Bourbonnais) cujus initia incerta, de eo mentio fit, LXXI, 1062 not.

NERITONENSE (Nardo, dans la terre d'Otrante, Naples) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1212, CCXVI, 795.

NERIACENSE. *Vide* Nigro Lacu (de).

NERONIS VILLA (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Néronville, Seine-et-Marne) monasterium in dioc. Senonensi situm a nobili viro Disnone concessum est ex nobis Silvæ-Majoris, ann. 1062, CXLVII, 1011.

NERVESIA (de) S. EUSTACHII (Saint-Eustache de Nervèse ou Nervoie, dans l'évêché de Trévise, Italie) monast. ord. S. Bened. a comite Rambaldo et ejus matre

Gisla conditum, ejus jura et possessiones confirmavit Calixtus II, ann. 1122, CLXIII, 1238.

NESSINUM S. PETRI (Saint-Pierre de Nesso, dioc. de Côme, Lombardie) monast. ord. S. August., ejus jura atque privilegia tueretur Lucius III papa, ann. 1184, CCL, 1268.

NEUBURGENSE S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Neubourg, dioc. de Trèves) monast. ord. S. August. privilegio adornatur a Lucio II papa, ann. 1144, CLXIX, 875.

NEUBURGENSE S. SALVATORIS ET S. MARIE (Closter-Newbourg, Basse-Autriche) monast. ord. S. August., constructum ann. 1034. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 174. — Forte idem ac monast. de Novo Castro (Neufchâteau).

NICHARDELSEHAUSEN. *Vide infra NITARSCHHAUSEN.*

NICIENSE S. JOANNIS BAPTISTÆ (Saint-Jean-Baptiste, à Nice) vetus monast. temporibus S. Hospitii exstructum (hodie *San-Sospir*), ejus ecclesia tantum superest, et transiit monachis S. Pontii, sæc. XI, LXXI, 578 not.

NICOLAI (S.) DE FRUTINO (Saint-Nicolas de Frothing, en Toscane) monast. ord. S. Bened. a Monte Casinensi pendens, ejus possessiones non paucæ privilegio confirmatur a Clemente III, ann. 1188, CCIV, 1403.

NICOLAI (S.) DE MONTE (Saint-Nicolas du Mont, près de Narni, États de l'Eglise) monast. ord. S. Aug. cui privilegium concessit Innocentius III, ann. 1198, 517.

NICOLAI (S.) TARACONENSE (Saint-Nicolas de Tarascon) monast. ord. S. Bened. consecratum paulo ante Calixtum II ab abbate monast. S. Victoris Massili. a quo pendebat. — Epist. Calixti II, CLXIII, 1107.

NICOLAI (S.) DE RIBODIMONTE (Saint-Nicolas de Ribemont, Aisne) monast. ord. S. Bened. in veteri dioc. Laudunensi et silva Vosago exstructum ab Anselmo comite, ann. 1065. De Simone hujus monast. abbate, CLVI, 1002. — Priv. Innocentii III, ann. 1198, CCXVII, 10, 31.

NICOLAI (S.). *Vide* Miserayense, Rigense, Stendalense, Toruacense, Venetum.

NIDI MERLI (de Silva) S. MARIE (Sainte-Marie de Nidoiseau, diocèse d'Angers) parthenon a B. Roberto de Arbrisseau fundatus circa 1108. — Priv. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1150.

NIDRENSE seu NIEDER ALTACENSE (Nider-Altach ou l'inférieur, Bavière, sur la Danube) monast. ord. S. Bened. ab Odilone duce exstructum et a Bened. VII papa privilegiis munitum, ann. 983, CXXXVII, 349. — Priv. S. Leonis IX, papa, ann. 1054, CXLIII, 781. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1199, CXIV, 560.

NIENZABAS (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Nienzabas, en Espagne) monast. ord. Cisterc. ejus possessiones et jura privilegio confirmantur ab Eugenio III, ann. 1147, CLXXI, 1279.

NIENBURGENSE S. MARIE (Notre-Dame de Nieubourg, dans le diocèse de Passau) monast. ord. S. August. ab Austriæ marchione Leopoldo conditum paulo ante ann. 1137, quo illud sub sua suscepti protectione Innocentius II, CLXXIX, 539. — Eugenio III, ann. 1146, CLXXX, 1172.

NIGRO LACU (de) seu NERLACENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Nerlac ou Noirlac, dioc. de Bourges).

NINOVENSE S. CORNELII (Sainte-Cornélie de Nino ou Ninive, diocèse de Malines) monast. ord. Præmonstrat. ann. 1157 exstructum a pluribus nobilibus viris hujus loci. — Priv. Eugenii III ann. 1153, CLXXX, 1561. — Charta D. Bernardi Clarav. super dimensione cum Jetlensi monasterio, ann. 1146, CLXXV, 1825. — Priv. Urbani III, ann. 1188, CCII, 1487.

NITARSCHHAUSEN (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Nitarshausen, diocèse de Mayence) parthenon ab Othone Hamberg. episc. fundatus ann. 1120 in pago Tulltefelt, CLXIII, 1180.

NIVERNENSE. *Vide* S. SALVATORIS.

NIVERNENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Nevers) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 600, reedificatum et reformatum ann. 1063. — Priv. Alexandri III, ann. 1159, CC, 145.

NIVERNENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Nevers) monast. ord. S. Aug. ante viii sæc. fundatum; sed restauratum foris an sæc. quo dotatum est ab Hervæo Doléac domno. — Priv. Henrici II, ann. 1129, CLXVI, 1297. — Priv. Innocentii II papa, ann. 1150, CLXXXI, 71.

NIVERNENSE S. VICTORIS (Saint-Victor de Nevers) vetus monast. ord. S. Bened., quod ex florantissimo statu in desolationem et ruinam ceciderat a Willelmo Rive-

nensi comite restauratur et conceditur monast. B. Maria de Charitate, ann. 1053, CII, 1052.

NIVIELLENSIS ou NIVIGELLÆ (Nivelle en Brabant) parthenon canonicarum ab illustribus feminis Ita Pippini Landinensis uxore et ejus filia Gertrude exstructum, ann. 640, in quo ipse Pippinus sepultus est, LXXI, 639, LXXXVII, 309. — Priv. S. Leonis IX, papa, ann. 1048, CLXIII, 611. — Charta Odonis episc. Camerac., ann. 1112, CLX, 1187.

NOBILIACENSE S. VEDASTI (Neuilly en Artois) monast. a S. Vedasto Atrebat. episc. exstructum. — Diploma (spurius) Theodorici regis, ann. 680, LXXXVII, 132; Cl, 677. *Vide* ATREBATENSE. — Innocentii II papa priv. ann. 1153, CLXXIX, 327.

NOBILIACENSE. *Vide infra* NOVALIACENSE.

NOCIATENSE S. SEPULCRI (Saint-Sépulcre de Noci, royaume de Naples) monast. ord. S. Bened. cui multo concessit Benedictus VII papa, ann. 1015, CXXIX, 128.

NOGARIENSE (Nogaro, Gers) monast. ord. S. August. pro ejus defensione scripsit Innocentius bonis hominibus hujus loci, ann. 1141, CLXXIX, 566.

NOLANUM MONASTERIOLUM (Couvent de Saint-Paulin, à Nole) a S. Paulino institutum juxta (mulier) S. Felicis mart. exstructum circa ann. 400, LXI, 51.

NOLANUM (Couvent de religieux à Nole), parthenon de domo Obortiana, de quo mentio est apud S. Gregorium Magn., sæc. VI, LXXVII, 467.

NONANTULANUM SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre de Nonantola, dioc. de Modène) monast. ord. S. Bened. a Ven. Anselmo abbate et rege Aistulfo exstructum ann. 755, in dioc. Mutinensi, LXXXVII, 1411. — Donatio Immanis dicta Caroli Magni, ann. 774, XCVII, 1002. — Donatio comitissæ Mathildis, XCVIII, 646. — Ludovici Ier, ann. 814, CIV, 1007, 1103. — Lotharii, ann. 827, CIV, 1161, 1289. — Sergii III priv., CXXXI, 977. — Paschalis II, ann. 1112, CLXIII, 506.

NONANTULANUM S. SILVESTRI (Saint-Silvestre de Nonantola, territ. de Modène) monast. ord. S. Bened. ejus possessiones et privilegia confirmavit, juxta Theodorici abb. petitionem, Marinus II papa, ann. 946, CXXXIII, 878. — Sergius IV abbat. Rodolpho permittit condere parochialem ecclesiam S. Michaeli, CXXII, 1502. — Episcopo concessum est Parmen. ab Henrico II imp., CXL, 250. — Priv. Alexandri II, ann. 1067, CXVI, 1353. — Innocentii II, ann. 1133, CLXXIX, 164, 446. — Anastasii IV epist. de electione novi abbatis, ann. 1155, CLXXXVIII, 1045. — Alexandri III, ann. 1166, Cl, 495, 667, 668, 750, 867, 1041. — Celestini III papa, ann. 1191, CCVI, 878. — Priv. papæ Innocentii III, ann. 1213, CCXVI, 861; CCXVII, 58, 78, 160, 221.

NONANTULANUM S. MICHAELIS COLLEGIUM CANONIC. (Chanoines de Nonantola) monast. ejus abbat. quædam restituenda præcepit Alexander III, ann. 1178, CC, 1187, 1291. — Item Clemens III, ann. 1188, CCII, 1598. — Celestini III admonitio de quibusdam reprehendis, ann. 1197, CCVI, 1223. — Innocentii III epist., ann. 1212, CCXVI, 569.

NONNIACUM seu MEMACUM (Mémac, diocèse de Limoges) monast. a S. Aredio fundatum, et ab eodem fratribus S. Martini Turon. concessum, ann. 572, LIII, 1144.

NONUM MONAST. in insula Gadio (Cadix) in Hispania exstructum a S. Fructuoso episc., ann. 663, LXXXIII, 1089.

NORTHAMPTONIENSE S. ANDRÆ (Saint-André de Northampton, Angleterre) monast. ord. S. Bened. in Anglia, ejus possessiones et jura confirmavit S. Hugo, Lincoln. episc., in sæc. exeunte, CLIII, 1120. — Epist. Innocentii III, ann. 1208, CCV, 953.

NORTONIENSE forte idem monast. ac præcedens.

NORTWICENSE SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Norwich, en Angleterre), monast. ord. S. Bened. ab Herberto episc. fundatum ann. 1096. — Priv. Paschalis II, ann. 1117, CLIII, 452.

POSTLATENSE (Postlat, dioc. d'York, Angleterre) monast. cui privilegium concessit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 637.

NOVA CELLA, ou JUVINIACENSE (Javiniac, arr. de Montpellier) monast. ord. S. Bened. ab abbate Ansemund. Benedicto exstructum haud procul a suo monast. et a Carolo Magno confirmatum diplom. ann. 799, XCIV, 988.

NOVALIACENSE seu NOBILIACENSE SS. JULIANI ET HILARII (Saint-Hilaire ou Saint-Julien de Noailles, diocèse de Poitiers) monast. ord. S. Bened. S. Julianus olim consecratum, ann. 559. — Abbas Otto illud translatit a Mariaco ad Nobiliacum, ann. 779. — Varia de eodem contulere Carolus Magnus et Ludovicus Pius,

ann. 795, CIV, 979. — Privil. Gelasii II papæ, ann. 1118, CLXIII, 802.

NOVALICENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Novallice, en Piémont) monast. ord. S. Bened. fundatum in valle Segusina ab Abbate, ann. 789, LXXVIII, 1290. — Caroli Magni dipl., ann. 775, XCIII, 997. — Renovatio testamenti Abbatis a Carolo Magno, *ibid.*, 1036. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 1009. — Lotharii dipl., ann. 825, CIV, 1151.

NOVALIS (de) S. MARIE. *Vide CRASSENSE.*

NOVARIENSE (Novare, dans le Milanais) monast. ord. S. August. cujus possessiones et jura confirmavit Innocentius II papa, ann. 1152, CLXXIX, 141.

NOVEIENSE (Novi ou Novion, ancien diocèse de Reims, Ardennes) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 548, de quo Alexander III archiepisc. Rhemeni scripsit ut illi restituerentur quas injuste eidem ablati fuerant, ann. 1170, CC, 622, 623. — Innocentius III quandam compositionem cum comite Registatense confirmavit, ann. 1210, CCXVII, 300, 321.

NOVEM FONTIUM, S. GILBERTI (Saint-Gilbert de Neuvents, diocèse de Clermont) monast. ord. Præmonst. fundatum circa 1150, a nobili viro Gilberto et Terra Sancta redempt, qui ejusdem monast. primus abbas fuit. — Privil. Clementis III, ann. 1198, CCIV, 1538.

NOVIACENSIS prioratus. *Vide supra NOVEIENSE.*

NOVIBURGENSE alias **VALIS S. GEORGII** (Saint-George de Neubourg ou Georgenthal, diocèse de Mayence) monast. ord. S. Bened. a Sizzone comite fundatum in Thuringia, ann. 1045. — Epist. qua cardinalis Canon accersivit Theogorum hujus monast. abb., ann. 1118, CLXIII, 1435.

NOVIGENTENSE S. MARIE (Notre-Dame de Nogent-sous-Coucy, Aisne) monast. ord. S. Bened. conditum ab Albemco Cœcesensi domino, et Adela ejus uxore, ann. 1076. — Hoc illustravit Guibertus abbas, CLVI, 9. — Abbatibus hujus monast., CLVI, 1125. — Donato Hugonis Suessoni. episc. *ibid.* — Alexander III privileg., ann. 1174, CC, 985, 1058.

NOVIGENTENSE seu EBERSHRIMENSE (Neu-Vilher en Alsace) monast. ord. S. Bened. in dioc. Argentiniensi fundatum a Sigebaldo episc., vii sæc. — Diploma Theodorici regis, ann. 885, LXXXVII, 1534. — Charta Carolomanni regis, ann. 770, XLVI, 1578. — Dipl. Caroli Magni, ann. 810, XCVII, 995, 1080. — Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 1000, 1083, 1180. — Lucii III privil., ann. 1185, CCL, 3217.

NOVIGENTENSE S. DIONYSII (Nogent-le-Rotrou) monast. ord. S. Bened. a Goffrido comite de Mauritanica (Mortaigne) exstructum super Igonem (l'Huine) in dioc. Carnot. ann. 1094. — Privil. Urbani II, ann. 1085, CLI, 435. — De hujus monast. fundatore, CLXXII, 1405. — Privil. Clementis III, ann. 1198, CCIV, 1473.

NOVIGENTENSE (Saint-Cloud, olim Nogent) monast. a S. Clodoaldo Chlodomeris regis filio qui elapsus e caede fratrum suorum monachus et presbyter factus est, et monast. condidit ann. 560 prope Latetiam, in quo obijt et sepultus est. Sed a Northmannis dirutum collegiatum ecclesiam nunc in eo existat loco, LXXVI, 288 not., CXXXVIII, 304.

NOVIOMENSIS PARTHENON a S. Eligio episcopo et rege Dagoberto conditus, ann. 660, LXXVII, 515. — Sancta Godebertha prima fuit abbatissa, CL, 1620. — Parthenon hic transisse videtur ad monachos xii sæc. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1211, CCXVI, 401; CCXVII, 264.

NOVI PORTUS S. MARIE (Sainte-Marie de Porto-Novo, États de l'Église) monast. ord. S. Bened. cujus possessiones atque privilegia confirmavit Alexander III, ann. 1177, CC, 1125. — Privil. Lucii III, ann. 1184, CCL, 1262.

NOVO BURGO (de) (Neuberry, comté de Berk, Angleterre) monast. ord. S. Aug. cui privil. concessit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 610. — Epist. Innocentii ad abbat., ann. 1207, CCXV, 1128.

NOVO CASTRO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Neuchâtel, en Suisse) monast. ord. S. Aug. cujus bona confirmavit Celestinus III, ann. 1119, CCVI, 1119. — Epist. Innocent. III, ann. 1205, CCXV, 174; CCXVI, 822; CCXVII, 176.

NOVUM MONASTERIUM. *Vide Amighemense, Cabillonense, Pictaviense.*

NUEMBURGENSE. *Vide Maria (S.) de Castro Novo.*

NUGARULENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Nogarulet, diocèse d'Auch) monast. ord. S. Aug. cujus bona privilegiaque confirmavit Alexander III, ann. 1109, CC, 571.

NUGUBIENSE et **NURKIENSE** monasteriola canonici

corum infra Turritanum et Empuritanum dioceses in Neapolitano regno exstructa a Gunario domicello, ann. 1117. — Privil. Paschalis II, CLXIII, 423.

NUTSCELLENSE (Nuteil, comte de Southampton, en Angleterre) monast. ord. S. Bened. in quo studiorum causa juvenis missus est S. Bonifacius, ineunte vii sæc., LXXXIX, 658.

NUNDRIACENSIS (probablement Nérès, anc. dioc. de Bourges, Allier) prioratus cujus abbat. scripsit Innocentius III, ann. 1205, CCXV, 222.

OBAZINE (Obazine ou Aubazine, près de Brives, Corrèze) parthenon de quo mentio fit in Epistol. Innocentii ad abb. Silvæ Majoris, ann. 1206, CCXV, 1081.

OBERMUNSTERIENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Obermunster, diocèse de Ratisbonne) parthenon a S. Heinrich II imper. conditus apud Ratipon., ann. 1010, CXI, 289.

ODONNENSE S. MARIE seu **S. MICHAELIS** (Sainte-Marie d'Obonne) monast. ord. S. Bened. exstructum in Hispania ab Adelgastro, regis Silonia filio, ann. 780, XLVI, 889.

OCHIENSE. *Vide DAMIANI (S.).*

OFFONIS CELLA. *Vide SCHULTERANENSE.*

OLLONA (de). *Vide S. CHRISTINE.*

OMENSE (Om, en Danemark) monast. ord. S. Bened. ex loco Cara Insula dicto translatus, cui privileg. concessit Alexander III, 1174, CC, 1004. — Privil. Urbani III, ann. 1186, CII, 1465.

OMNIUM SANCTORUM IN NIGRA SILVA (abbaye de la Toussaint, en Forêt-Noire, diocèse de Strasbourg) monast. ord. Præmonst. cui privileg. concessit Innocentius III, ann. 1204, CCXVII, 105.

ONIENSE seu **DE ONIA SILVÆ** (abbaye de la forêt d'Heugne, dioc. de Bourges) monast. a S. abbate Uiso fundatum, circa ann. 500, LXX, 1085.

ONIENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur d'On, diocèse de Burgos, en Espagne) monast. ord. S. Bened. exstructum a rege Saucio, cujus regimen commissum est S. Odiloni Cluniac. abbati xi sæc., CXLII, 857. — Privil. Innocentii III ann. 1210, CCXVI, 249, 250.

ORATORIO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Loraux ou Louroir, anc. dioc. d'Angers) monast. ord. Cisterc. a Fulcone Andegav. comite exstructum ann. 1121. — Charta Henrici II Angl. regis, 1175, CCVII, 1161. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1207, CCXV, 1122.

ORATORIO (de) S. EBRULFI seu **S. ANGARIISMÆ** (Orœr, diocèse de Beauvais) monast. ord. S. Bened., primum S. Ebrulfi (saint Evre), deinde S. Angarismi in honorem dicatum, de quo mentio fit in testam. S. Ansegisi, Fontanell. abb., ann. 855, CV, 745.

ORBACENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Orbaix, diocèse de Soissons) monast. ord. S. Bened. fundatum a S. Reolo seu Reulo (S. Rigole), Rhemeni archiepisc., ann. 680. — Gottescalcus monac. hic hæresim retractavit, ann. 668, CXXI, 545.

ORBIONENSE seu **URBIONENSE**. *Vide CRASSENSE.*

ORDORFENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel d'Ordorf, dioc. de Mayence) monast. ord. S. Bened. a S. Bonifacio Mogunt. episc. conditus, circa 740, LXXIX, 646; CLIX, 686.

ORGANO (in) S. MARIE. *Vide VERONENSIS PARTHENON.*

ONICOLI (S.) DE SENUCO (Saint-Oriel de Senec, près de Grand-Pré, Ardennes) parvum monasterium S. Remigii Rhemensi subjectum, cujus prior fuit Robertus quondam S. Remigii abbas. Epist. Calixti II papæ, ann. 1123, CLXIII, 1247.

ORIENTII (S.) AUSCIENSE (Saint-Orient d'Auch) ab initio mera fuit ecclesia in qua sepultus est S. Orientius episc. cui postea annexa est abbatia sub eisdem abbat. nomine, vi sæc., LXXI, 907. — Ad Cluniacenses transit simplex factus prioratus. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1154, CLXIII, 745. — Epist. Albertici Ostien. episc. de concordia monast. hujus cum Auscien. episc., ann. 1100, CLV, 1631. — Privil. Paschalis II, ann. 1104, CLXIII, 152.

ORTEGA DE S. JOANNIS (Saint-Jean d'Ortège, dioc. de Burgos, en Espagne) monast. in cujus gratiam scripsit Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 254.

ORTICARIENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel d'Orticaria, dans le Pisan, Toscane) monast. ord. S. Bened. Camald. cui privil. concessit Clemens III papa, ann. 1188, CCIV, 1283.

OSENSE. *Vide AUGENSE.*

OSITHÆ. *Vide CRASSENSE.*

OSPELLENSE S. SILVESTRI (Saint-Silvestre d'Osello, diocèse de Foligno, en Ombrie) monast. ord. Camald. cujus priorem ad obedientiam Camald. monac. revocat Celestinus III, ann. 1195, CCVI, 1076.

OSTERHOLTENSE (Osterholz, diocèse de Brême) monast. ord. S. August. cui privil. concessit Clemens III, ann. 1184, CCIV, 1582.

OSTERHOLTENSIS parthenon, qui præcedenti monast. annexus videtur, de quo idem Clementis privilegium mentionem facit. *Ibid.* — Privilegium Innocentii III, ann. 1216, CCXVI, 258.

OSTERHOFENSE S. MARGARETÆ (Sainte-Marguerite d'Osterhofen, en Bavière) monast. ord. S. Bened. a S. Firminio olim exstructum sub Otone duce, postea restauratum est ab Odone Bamberg. episc., ann. 1110; et ann. 1127 ad Præmonst. transiit, CLXXIII, 1282. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1167.

OSWALDI (S.) HARDENIENSE monast. ord. S. Bened. in diocesi. Lincolnensi cui Hugo episc. multas contulit donationes, ann. 1200, CLIII, 1118.

OTHMARSHEIMENSIS S. MARIÆ (Notre-Dame d'Othmersheim, en Alsace) parthenon exstructus a nobili viro Rudolfo sub Leone VIII papa, x sæc. — Privil. Eugenii III, ann. 1155, CLXX, 1597.

OTHONIENSE (Otheuvern, en Souabe) monast. ord. S. Bened. a rege Nicolao et Hubaldo episc. exstructum ante ann. 1138, quo Paschalis II privil. concessit, CLXIII, 439.

PADERSBORNENSE S. MARIÆ (Notre-Dame de Paderborn) monast. ord. S. Bened. in suburbio situm, cui immunitates concessit S. Henricus II imper., ann. 1023, CXL, 578.

PADERSBORNENSE SS. CHILIANI ET LIBORII monast. ord. S. Bened. ab imperatrice Gisla exstructum, et Chonradi II imperat. diplomate ornatum, ann. 1030, CLI, 1054, 1060.

PADERSBORNENSE SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre de Paderborn) monast. ord. S. Bened. ejus jura et possessiones confirmavit Eugenius III, ann. 1146, CLXXX, 1157.

PADOLIRONNENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Padolirou, diocèse de Mantoue) monast. ord. S. Benedicti in agro Mantuano situm ejus monachus exstitit B. Simeon, x sæc. canonizatus. — Privil. Benedicti VIII, ann. 1024, CXXXIX, 1033. — De consecratione ecclesie S. Simeonis confess. — Privil. Leonis IX, ann. 1051, CLXIII, 739. — S. Gregorii VII, ann. 1085, CXLVIII, 718. — Urbani II privil., ann. 1088-1099, CLI, 527. — Paschalis II privil., ann. 1107, CLXIII, 226. — Honorius hoc subjecit monast. Cluniaco, ann. 1125, CLXVI, 1229. — Innocentii II privil., ann. 1134, CLXXIX, 208. — Idem monast. subjecit Cluniacensi Lucius II, ann. 1144, CLXXIX, 950. — Episc. Eugenii III de obedientia Cluniac. monasterio, CLXXX, 1506. — Alexandri III præceptum quo abbas hujus monast. a Cluniaco eligitur, ann. 1166, CL, 435. — Privil. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1310. — Episc. Innocentii III super electione, visitatione et correctione, ann. 1209, CCXVI, 86.

PALARIA (de). *Vide* S. SEBASTIANI.

PALATIOLO (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Palatiole, en Toscane) monast. ord. S. Bened. in territorio Pisano conditum a S. Valfredo (Valfroi) Lucensi origine, ann. 754, LXXXVII, 1584. — Ipsi fratres parthenon in ejus vicino exstruxerunt, *ibid.*

PALATIOLO (de) TREVIRENSI (Palz, près de Treves) parthenon ab Adela Dagoberti filia et abbatisse conditus ann. 690, LXXXVII, 1512. — Adela testamentum in sui monast. gratiam, ann. 732, LXXXVIII, 1286.

PALMI (de), in dioc. Tudensi (Tuy, en Galice, Espagne) monast. cui scripsit Innocent. III, ann. 1213, CCXVI, 852.

PALNATUM S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Pannat, diocèse de Périgueux) monast. ord. S. Bened. ante ix sæc. exstructum, cui præfuit abbas Adalgasius, postea ad Vabrense translatus, CXXXIII, 710.

PANCRATII (S.) DE LEWES (Saint-Pancrace de Lewes, comté de Sussex, Angleterre) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1077 a Willelmo Warena comite et ejus uxore Gundreda. — Episc. Coelestini III, ann. 1196, CCVI, 1162.

PANCRATII (S.) (Saint-Pancrace, à Rome) monast. ord. S. Bened. Romæ exstructum, de quo mentio fit apud S. Gregor. Magn. Nunc seminarium est Carmelitærum Discalceatorum, LXXVII, 657. *Vide* inter Rom. monasteria.

PANCRATII (S.) (Saint-Pancrace, dioc. de Chichester, Angleterre) monast. quod a Cluniaco olim pendebat de quo mentio est in vita Petri Venerab., CLXXIX, 25. — Guilelmus de Warena illius fundator datur, CXIII, 1119. — Priorem habuit aliquandiu Hugonem postea Rhotomag. archiepisc., *ibid.*

PANORMITANUM S. MARIÆ (Sainte-Marie de Pa-

lerme, en Sicile) monast. sanctimonialium cui decima quædam ab episc. Mazariensi Tustinotradita confirmavit Alexander III, ann. 1175, CC, 1015.

PANORMITANUM S. SPIRITUS (couvent de Saint-Espirit, à Palerme, Sicile) monast. cuius mentio est in epist. Innocentii III super monast. S. Mariæ de Ligo eidem subjecto, ann. 1202, CCXIV, 1167.

PANORMITANUM S. HERMÆ (Saint-Erme de Palerme) monast. hoc ord. S. Bened., unum e sex monast. steris a S. Gregorio Magno exstructis, circa 596, LXXV, 257; LXXVII, 835.

PANORMITANUM S. THEODORI (Saint-Théodore de Palerme) monast. ord. S. Bened. ejus abbatem protegit S. Gregorius Magnus, LXXV, 500.

PAPIENSE S. JOANNIS A CIMITERIO (Saint-Jean du cimetière, faubourg de Pavie) monast. ejus bona confirmavit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 439.

PAPIENSE S. JUVENCI (Saint-Jouvenet de Pavie) collegium canonicorum ad quos scripsit Innocentius III de quodam canonico a se specialim commendato, ann. 1198, CCXIV, 104.

PAPIENSE S. PETRI COELI AUREI (Saint-Pierre-au-Ciel-d'or) monast. ord. S. Bened. prope Papiam a Lombardia a rege Lulprando conditum paulo ante ann. 722, ejus bona privilegiaque confirmavit Joannes IV, ann. 986, CXXXVII, 827. — Diplom. Chonradi II, ann. 1035, CLI, 1063. — Privil. Alexandri II, ann. 1069, CXLVI, 1555. — Paschalis II, ann. 1102, CLXIII, 84, 148, 368.

PAPIENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur, à Paris) monast. ord. S. Bened. ab imperatrice Adelaide fundatum et dotatum juxta Ticinum, cuique largas immunitates concessit Joannes XII, ann. 972, CXXXV, 993, 995. — Episc. Paschalis II, CLXIII, 200. — Privil. Calisti II, ann. 1120, CLXIII, 1174. — Innocentii II privil., ann. 1153, CLXXIX, 158. — Privil. Eugenii III, ann. 1165, CLXXX, 1026. — Urbani III, ann. 1186, CCL, 159.

PARACLETENSE S. THOMÆ. *Vide* EUSAZIENSE.

PARACLETENSIS SS. TRINITATIS (i.e. Paraclet ou la Sainte-Trinité, à Saint-Aubin, dioc. de Troyes) parth. a Petro Abelardo conditus ann. 1127 sub Alione episc. in gratiam Heloissæ et ejusdem consortium et suo monast. ejecturum, CLXXVIII, 15. — SS. Pontificum privilegia pro eo parth., *ibid.*, 1847. — Catalogus abbatissarum Paraclet., *ibid.*, 1849. — Innocentius II eum sub se suscepit protectione, ann. 1131, CLXXIX, 114, 259, 569. — Privil. Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 850. — Eugenii III, CLXXX, 1291. — Privil. Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1028. — Adriani IV, ann. 1156, CLXXXVIII, 1449, 1529, 1539. — Alexandri III, ann. 1163, CL, 367.

PARASIO (de) (Paray-le-Moineau, Seine-et-Oise) parth. ord. Cist. cuius Innocentius III bona confirmavit ipsi a Roberto de Malovicino collata, ann. 1209, CCXVI, 157.

PARCENSE S. MARIÆ (Notre-Dame du Parc, près de Louvain, Belgique) monast. ord. Præmonst. a Godefrido Barbato, Flandrensi comite conditum, ann. 1129, et Gualtero S. Martini abbati traditum. — Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 602. — Episc. sanctæ Hildegardis abbatissæ ad Philippum abbatem, CXCIII, 271, 277.

PARCI DOMINARUM (Le Parc-aux-Dames, ou le Parc Bouille, près de Crépy, Oise) parthenon ord. Cisterc. fundatus, ann. 1205, ab Alienora S. Quintini comitis, et Philippo Augusto rege. — Privil. Innocentii III, ann. 1210, CCXVII, 201.

PARISIACENSE IN ALSACIA (Paris, dioc. de Strasbourg, Alsace) monast. ord. S. Cisterc. ejus bona privilegiaque confirmavit Lucius III, ann. 1183, CCL, 159. — Ibi claruit Guntherus monach., ann. 1212, CCXII, 9.

PARISIENSE COLLEGIUM CANONICORUM S. MARIÆ (Le chapitre de Notre-Dame de Paris) ejus bona confirmavit Joannes XVIII, ann. 1006, CXXXII, 485. — Charta Stephani Parisien. episc., ann. 1124, CLXIII, 1421. — Privil. Alexandri III, ann. 1164, CL, 53, 55, 760, 998. — Petrus Cantor claruit ann. 1197, CCV, 9. — Authentica quædam ejus ecclesie, ann. 1169, CCV, 969, 910, 911. — Coelestini III privil., ann. 1190, CCVI, 1168.

PARISIENSES S. OPPORTUNÆ (Sainte-Opportune, à Paris) canonici Regulares quorum bona confirmavit Adrianus IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1630. — Privil. Alexandri III, ann. 1178, CC, 1185. — Urbani III, ann. 1187, CCL, 1479.

PARISIENSE S. PETRI (Saint-Pierre) monast. ejus basilica exstructa est a Chlodoveo II et S. Chlodoveo, postea S. Genovefæ dicata est, ann. 545, LXXI, 260.

PARISIENSE S. THOMÆ (Saint-Thomas-de-Louvre) monast. ord. Præmonst. ab ipso S. Norberto fundatum,

ut fert privil. Urbani II, ann. 1187, CCII, 1487. — Privil. Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1444.

PARISIENSE S. VINCENTII. Vide S. Germani a Pratis. Vide *insuper* monast. S. Dionysii, S. Eligii, S. Genovevæ, S. Germani Antissiod., S. Maglorii, S. Martini de Campis, S. Marcelli, Montis Martyrum, SS. Trinitatis, S. Victoris, etc.

PARISIENSE SS. TRINITATIS (Convent de la Sainte-Trinité, à Paris) monast. a fratre Joanne institutum cujus regula ab Innocentio III memoratur et probatur, ann. 1198, CCXIV, 444.

PARMENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Parme) monast. ord. S. August. cujus possessiones atque privilegia confirmavit Innocentius II, ann. 1141, CLXXIX, 536. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1111.

PARMENSIS S. ALEXANDRI (Saint-Alexandre de Parme) parthenon exstructus ante ann. 1138, quo, rogato pater Agnetis abbatissæ, privilegium ei concessit Innocentius II, ann. 1138, CLXXIX, 357. — Privil. Celestini III, de nova S. Cæcilie ecclesia huic monast. asserta, ann. 1195, CCVI, 1081; alia ejusdem epistola, 1219.

PARMENSE SANCTÆ FELICULÆ (Sainte-Félicole ou Félicole de Parme) monast. ord. S. August. quod sub sua suscepit protectione Adrianus IV papa, ann. 1062.

PARMENSE S. JOANNIS (Saint-Jean de Parme) monast. ord. S. Bened. Casinensi subjectum cujus possessiones et jura confirmavit Lucius II papa, ann. 1144, CLXXIX, 835. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1059. — Epist. Innocentii III, ann. 1212, CCXVI, 622.

PARMENSIS S. PAULI (religieuses de Saint-Paul, à Parme) parthenon cui Urbanus III parthenonem subjecti S. Marie de Castello Godo, ob sanctimonialium praves mores, ann. 1187, CCII, 1480.

PARRASIO (de). Vide *supra* PARASIO.

PARVA PONTE (de). Vide BRUNDSINUM.

PASSENSE S. MARTINI (Saint-Martin du Pas, dont le lieu n'est pas indiqué, et peut-être Saint-Martin du Parc, Eure) prioratus ord. S. August. a Majori Monasterio distractum, et S. Martino de Campis concessum ab Alexandro III, ann. 1164, CC, 318.

PASSINIANUM (Passignano, en Toscane) monast. ord. S. Bened. inter Florentiam et Senas situm, cujus prior Petrus et Rusticus abbas ad S. Joannem Gualbertum confugerunt et suo illi commissio monasterio sub ejus magisterio vixerunt, circa 1045, CXLVI, 775. — Privil. Gregorii VII, ann. 1085, CXLVIII, 721. — Alexandri III, ann. 1179, CC, 1193. — Epist. Celestini III, de S. Joau. Gualberti translatione, ann. 1194, CCVI, 1035.

PASSU (de). Vide DIONYSII.

PATAVIENSIS CANONIA (chapitre de Padoue) cujus bona et possessiones confirmavit Henricus III imper., ann. 1047, CLI, 1102.

PATAVIENSE S. JUSTINÆ (Sainte-Justine de Padoue) monast. ord. S. Bened. fundatum extra civitatem ab Opilio patricio; confirmavit ipsius privilegia Henricus IV imper., CLI, 1161. — Privil. Alexandri III abbati hujus monast. concessum, ann. 1177, CC, 1146.

PATAVIENSIS S. PETRI (religieuses de Saint-Pierre, à Padoue) parthenon qui, iuxta petitionem Theophilæ abbatissæ, privilegium obtinuit a Clemente III papa, ann. 1091.

PATERNIACUM (Payerne, diocèse de Lausanne, en Suisse) monast. ord. S. Bened. ab Alaide, Henrici II imper. uxore, et Rodulfo viro nobili exstructum; ab Odilone vero l'uniac. abb. reedificatum super litus lacus Everdunensis, in episcopatu Lausannensi, ann. 1022, CXLI, 51 not.; CXLI, 51, 858, 75.

PATERNIANI (S.). Vide FULIGNATENSE.

PATRICIACUM seu PRINCIPIACUM S. EUSITII (Pressy-sur-Cher) monast. ord. S. Bened. in quo S. Eusitius primum vitam monast. professus est in dioc. Nivoricensi situm, ann. 531, LXXI, 890 not. — Ibidem vixit Marianus reclusus sub abbate Faterio, circa ann. 515, LXXI, 889.

PATRICII (S.) monast. Vide YSAWYTRINENSE.

PAULI (S.) NARBONNENSE (Saint-Paul, à Narbonne, monast. ord. S. August., ante ann. 1095 institutum. — Epist. Urbani II ad Guillelmum abb. hujus monast., ann. 1095, CLI, 360.

PAULI (S.) IN CARINTHIA (le couvent de Saint-Paul en Carinthie, Allemagne) monast. ord. S. Bened. in dioc. Pataviensi a quodam comite violenter aliquando occupatum sub Rodolpho imper., cui denuntiatur est illud facinus, ann. 1279, XCVIII, 765. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 522.

PAULI (S.) ROMANUM. Vide ROMANUM.

PAULI (S.) IN ARGONNA (Saint-Paul en Argonne) monast. ord. S. Bened. prope Virdunum exstructum, a Wicfrido episc. restauratum est ann. 1131, pro

canonicis ord. Premonst. — Callisti privil., ann. 1120, CLXIII, 1176. Vide VIRDUNENSE.

PAULIACENSE IN ARVERNIS videtur collocandum monast. in quo duo reconditæ sunt S. Saturnini mart. reliquæ, iv sec., LXXI, 750.

PAUSENSE S. MARIE (Notre-Dame de Pauso, diocèse de Cirenza, Naples) monast. ord. S. Bened. in dioc. Acheruntina exstructum quod Urbanus II privil. ornavit, sed apocryphum est instrumentum, CLI, 114, 365.

PAVILIACENSIS et PAULIACENSIS (Sainte-Austreberte de Pavilly, anc. diocèse de Rouen) parthenon a S. Austreberta abbatissa conditus, in dioc. Rothomagensi, ann. 650, postea translatus est prope vicum vulgo dictum *Montreuil-sur-mer*, xi sec., hortante Urbano II papa, epist. ann. 1091, CLI, 335.

PEGAVIENSE (Pégau, dioc. de Mersebourg, en Misnie) monast. ord. S. Bened. exstructum paulo ante ann. 1104, quo Paschalis II papa illud suscepit sub sua tutela, CLXIII, 126. — Epist. Innocentii III, de controversia inter episc. Merseburg et illud monast., ann. 1198, CCXIV, 279, 285; ann. 1205, CCXV, 603, 645; ann. 1210, CCXVI, 505, 871.

PENNENSE. Vide S. BARTHOLOMÆ.

PENSAURIENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Pesaro, Etats de l'Eglise) canonica cujus bona confirmavit Celestinus III, ann. 1197, CCVI, 1217.

PENTALE, sic aliquando dicitur Dolense monast. Vide DOLENSE.

PEONENSE seu PHEONENSE monast. in Galletia exstructum a S. Fructuoso, ann. 670, LXXVII, 1089.

PERCENSE seu PERTICENSE. Vide NOVICENTUM.

PEROALLO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Persello, dioc. de Gènes, en Piémont) monast. ord. Cisterc. exstructum ante ann. 1211 quo Innocentius III illud sub protectione sua suscepit, CCXXI, 514.

PERSENIA (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Peseigne, anc. dioc. du Mans) monast. ord. Cisterc. a Wilhelmo III, Bellismensi comite, fundatum ann. 1145. — Ibi claruit Adamus abbas, ann. 1203, CCXI, 579. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1205, CCXV, 255, 1560; CCXVI, 620. — De reformatione S. Martini Turonens., CCXVII, 109, 187.

PERSHORENSE (Persore, diocèse de Worcester, Angleterre) monast. ord. S. Bened. in dioc. Wigorniensis exstructum cujus Fulbertus abbas meritis S. Oswaldi salutem debuit, ann. 980, CXLVII, 1194. — Abbas Guido adfuit concilio a B. Anselmo celebrato sub Henrico rege, ann. 1102, in urbe Londoniensi, CLIX, 438.

PERUSINUM S. PETRI (Saint-Pierre de Pérouse) monast. ord. S. Bened. extra urbem situm, cujus bona et jura confirmat Paschalis II, ann. 1115, CLXIII, 574. — Privil. Innocentii II, ann. 1157, CLXXIX, 314. — Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 828. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1029. — Epist. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 711.

PERUSINUM. Vide S. ANASTASII.

PERUSINUM S. MARIE. Vide VALLIS PONTIS.

PERUSINUM S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Pérouse) monast. ord. S. Bened. ad cujus abbatem scripsit S. Gregorius VII super eunobio S. Anastasii cui tunc præerat indignus abbas, ann. 1074, CXLVII, 375.

PETERSHAUSENSE seu PETERSHUSANUM S. GREGORII (Saint-Grégoire de Petershausen, diocèse de Constance) monast. ord. S. Bened. super Rhenum in Constant. dioc. exstructum a Gebhardo episc. et Augiensis m. subditum ann. 983, cujus initia describuntur, CXLI, 306 et *seqq.* — Charta Joannis XVI, ann. 989, CXLI, 312. — Privil. Gregorii V, 393.

PETIS (de) (Petz ou Pest, diocèse de Vesprien, en Hongrie) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III de Græcorum ecclesiis, ann. 1204, CCXV, 352.

PETINGENSE (Petoghen-les-Oudenarde, Belgique) monast. ord. S. August. in quo Rainaldus Rhem. archiep. monachos introduxit ann. 1150, CLXXII, 1341.

PETRAGORICENSES CANONICI (chapitre régulier de Périgueux) quorum abbas ipse episcopus erat et S. Fronto patronus. Ann. 1104 concesserunt Eaduali silvæ partem quæ Salvitas dicitur B. Roberto de Arbisello pro sustentatione montium Fontis Ebraldi, CLXII, 1093.

PETRI (S.) seu EGIDII NEMAUSENSE (Saint-Pierre et plus souvent Saint-Gilles de Nîmes) monast. ord. S. Bened. a B. Egidio fundatum, ante ann. 896. — Epist. Adriani III, ann. 886, CCXVI, 971. — Privil. Urbani II, ann. 1095, CLI, 425. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1203, CCXIV, 1053.

PETRI (S.). Vide AUREA VALLE.

PETRI (S.) DE LANDELINA (Saint-Pierre de Landelin, diocèse de Folligny, en Ombric) monast. ord. S.

Bened. a comitibus de Monaldo, et Rodulfo Lamberti fundatum et episcopo Fuliginensi ab eisdem concessum ann. 1155. — Privil. Anastasii IV, CLXXXVIII, 1045.

PETRI (S.) AD MONTES sive DE MONTIBUS (Saint-Pierre-aux-Monts, de Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. Bened. a Roberto I episc. fundatum, ann. 1028. Decret. Alexandri III, ann. 1172, CC, 775.

PETRI (S.) MONASTERIUM (Saint-Pierre-le-Moûtier, diocèse de Nevers) monast. ord. S. Bened. exstructum circa ann. 810. — Epist. Innocentii III ad abbat. de subjectione monast. Menatensis inter episcop. (Claramont. et Cluniacenses controversa, ann. 1213, CCXVI, 963.

PETRI (S.) DE MONTIBUS (Saint-Pierre des Monts, diocèse d'Alcala) monast. ord. S. Bened. in pago Complutensi, in Hispania, a S. Fructoso conditum, ann. 610, cujus S. Valerius abbas fuit, LXXXVII, 417, et ab abbate Gennadio restauratum, xi sæc., *ibid.*

PETRI (S.) DE MONTE (Saint-Pierre du Mont, diocèse de Metz) monast. ord. Præmonst. fundatum, ann. 1090, a Mathilde Bonifacii Lotharingæ ducis filia. — Adriani IV decretum de gerendo superpelliceo, ann. 1154, CLXXXVIII, 1372.

PETRI (S.) DE REGULA (Saint-Pierre de la Réole, anc. dioc. de Lescar, Béarn) monast. ord. S. Bened. ann. 977 exstructum, episcopo Lascarensi asseritur a Paschali II, ann. 1114, CLXIII, 555.

PETRI (S.) PUELLARIS (Saint-Pierre-le-Puel Ier, diocèse de Poitiers) parthenon fundatus a nobili matrona Mouegundi, cujus ipse prima fuit abbatissa, LXXI, 1087. — Postea transit ad canonicos sæcul. S. Martini Turon., *ibid.*, 1089 not.

PETRI (S.) IN PIXIDE (Saint-Pierre-au-Bassin, dioc. de Florence) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1206, CCXV, 975.

PETRI (S.) IN CAMPO (Saint-Pierre del Campo, diocèse de Chieti, Naples) monast. in dioc. Theatina situm de quo mentio fit in privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXVII, 180.

PETRI (S.) COELI AUREI. *Vide Papiensem.*

PETRI (S.) DE CELLARIA (Saint-Pierre de Cellaria, en Lombardie) monast. ord. S. Bened. subjectum monasterio S. Mariæ in Pulsano; de eo mentio est in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1097.

PETRI (S.) DE VALENTIS (Saint-Pierre-les-Vallières, dioc. de Narbonne) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Rainardo Amati exstructum ante ann. 1114 quo Paschalis II illud privilegium ornavit, CLXIII, 560.

PETRI (S.) MITIONENSIS (Saint-Pierre de Melun) monast. ord. S. Bened. quod a fundamentis reedificavit Seguinus Senonensis archiepisc. ann. 999, CXLI, 772.

PETRI (S.) VIVI (Saint-Pierre-le-Vif, diocèse de Sens) parthenon a regina Theodechilde exstructus, circa ann. 584, LXXI, 290. — Ingoars monialis multa ei bona contulit, ann. 711, LXXXVIII, 1238. — Diploma Ludovici Pii ann. 822, CIV, 1111. — Cum pene eversus jaceret a Seguino archiepisc. restauratus est x sæc. qui in eum monachos introduxit ann. 999. — Odorannus ibi floruit ann. 1048, CLII, 766, 775. — Epist. Hugonis Lugd. episc. ad Senon. archiepisc. ann., 1099, CLVII, 522. — Epistola Cononis card. ad l'ingon. episc. pro Arnaldo abbate ann. 1119, CLXIII, 1457. — Arnaldi abbatis scripta, 1475. — De S. Abbone abb. et postea episcop. viii sæc., CLXXXV, 1397.

PETRI (S.). *Vide* Cablionense, Carnotense, Gandense, Eugubinese, Faventinum, Florentinum, Heisterbacense, Mellicense, Multinense, Padersbornense, Papiense, Vienne, et alia longe plura.

PETRIBURGENSE (Petersburg, en Anglet.) monast. ord. S. Bened. in Anglia celebre cui multa concessit Edwardus rex et cujus jura et possessiones confirmavit Wilhelmus Conquestor, ann. 1081, CXLIX, 1333. — Eugenius III privil., ann. 1146, CLXXX, 1160, 1163.

PETRONILLÆ (S.) DE DUOBUS CASTELLIS (Saint-Pétronille-des-deux-châteaux, du diocèse de Parenzo, en Italie) monast. de quo agitur in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1101.

PETROSA (de) SANCTÆ MARIÆ (Notre-Dame de la Peyrouse, diocèse de Périgueux) monast. ord. Cisterc. exstructum ann. 1153; de hujus monast. abbate questio est in epist. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1101.

PHALEMPINO (de) S. CHRISTOPHORI (Saint-Christophe de Phalempin, Pas-de-Calais) monast. ord. S. August. a Rogerio comite et ejus conjuge Ogiva exstructum paulo ante 1110 quo Paschalis II privil. concessit, CLXIII, 270. — Alexandri III, ann. 1159, CC, 110.

PHARENSIS PARTHENON pro FARENSI quod videsis. PHYUTWANGENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Phytwangen, dioc. d'Augsbourg, en Bavière) mo-

nast. ord. S. Bened. quod Wigo decanus et abbas fundavit et imperatrici Adheleide commendavit, ann. 970, CXXVII, 9.

PICTAVIENSE S. HILARII (Saint-Hilaire de Poitiers) monast. ord. S. August. quod privilegium ornavit S. Gregorius VII papa, ann. 1074, CXLVIII, 631. — Epist. Innocentii III, ann. 1311, CCXVI, 445.

PICTAVIENSIS SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Poitiers) parthenon cujus abbatissa Elisabeth privil. concessit Calixtus II, ann. 1119, CLXIII, 1119.

PICTAVIENSIS S. CRUCIS (couvent de Sainte-Croix, à Poitiers) parthenon a S. Radegunde fundatus et dotatus, cum diaconissa velum e S. Medardi manibus suscepisset apud Noviomagum, ann. 535, LXXI, 522; LXXII, 655. — Privil. Urbani II, ann. 1091, CLI, 528.

PICTAVIENSIS S. RADEGUNDIS (Sainte-Radegonde de Poitiers) monast. ord. S. Bened., vi sæc. exstructum a B. Radegunde regina. — Epist. Innocentii III ad premonst. ann. 1212, CCXVI, 798.

PICTAVIENSE S. CYPRIANI (Saint-Cyprien, près de Poitiers) monast. ord. S. Bened. a Pippino rege exstructum ann. 878, reedificatum est ann. 931, in suburbio super fluvium (L'num. — Privil. Joannis XI, ann. 951, LXXXII, 1062. — Item Urbani II, ann. 1093, CLI, 368, 369.

PICTAVIENSE SS. JOANNIS, SIMONIS ET JUDE (le Moûtier-Neuf ou Saint-Jean de Poitiers) monast. ord. S. Bened. a pio Wilhelmo Pictaviensi comite conditum in ejusdem civitatis suburbio et postea ab eodem (Lunivari) regimini subjectum. — Privil. S. Gregorii VII papa, CXLVIII, 666. — Privil. Urbani II, quo ei concessit S. Nicolai ecclesiam ab Agnete comitissa edificatam, ann. 1093, CLI, 567. — Privil. ejusdem, CLI, 461. — Innocentii decretum, ann. 1211, CCXVI, 542.

PIGAVIENSE. *Vide supra* PEGAVIENSE.

PILLERENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Pillerio) monast. Italiae cujus situs non notatur. — Privil. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 50.

PINEROIENSE S. MARIÆ (Notre-Dame de Pignerol, en Savoie) monast. ord. S. Bened. ab Adelata comitissa fundatum in Sabaudia, quod privilegium ornavit S. Gregorius VII papa, ann. 1083, CXLVIII, 705. — Privil. Calixti II papa, ann. 1122, CLXIII, 1261.

PINETA (de) S. MARIÆ (Sainte-Marie de Pineta, en Toscane) monast. ord. S. August. cujus bona privilegia confirmavit Adrianus IV, ann. 1156, CLXXXVIII, 1481.

PINETUM (couvent de Pineto, dans la campagne de Rome) monast. antiquissimum in pago Romano situm, et a Machario et Rufino illustratum iv exeunte sæc. XI, 116.

PINCHONIO (de) HOSPITALIS DOMUS DEI (Frères Hospitaliers de la Maison-Dieu, Hôtel-Dieu de Perquigny, Somme). — Privil. Innocentii III, ann. 1212, CCXVII, 216.

PINNA (de) monast. in dioc. Genuensi situm, de quo mentio fit in epistola Adriani IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1445.

PINNA (de) S. JOANNIS monast. in Hispania situm, a rege Sancio restauratum et ab Alexandro II papa privilegio ornatum, ann. 1071, CXLVI, 1562. — Epist. Urbani II ad abbatem de decimis S. Saturnini non auferendis, 1094, CLI, 574.

PINU (de) S. MARIÆ (Notre-Dame du Pin, diocèse de Poitiers) monast. ord. Cisterc., exstructum ann. 1130-1141 a Giraldo de Salis. — Epist. Innocentii III, ann. 1208, CCXV, 1560.

PIRO (de) S. PETRI (Saint-Pierre-du-Poirier, dans le comté de Trévise) monast. ord. S. Bened. cui privil. concessit S. Henricus II imper., ann. 1017, CXL, 353.

PISANUM S. MICHAELIS (Saint-Michel de Verrucque, près de Pise) monast. ord. S. Bened. quod tuendum suscepit S. Gregorius VII papa et ejus possessiones privilegio confirmavit, ann. 1077, CXLVIII, 681. — Privil. Adriani IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1458. — Innocentii III, ann. 1209, CCXVI, 187.

PISANUM S. ZENONIS (Saint-Zénon de Pise) monast. ord. S. Bened. cujus bona atque jura privilegio confirmavit Gregorius VII papa, ann. 1060, CXLVIII, 698.

PISANUM S. MARIÆ (Sainte-Marie de Pise) monast. ord. S. August. cujus bona privilegio confirmavit Joannes XVIII, 1097, CXXXIX, 1486. — Privil. Victoris II, ann. 1055, CXLI, 812. — Alexandri II papa, ann. 1062, CXLVI, 1285. — Innocentii II, ann. 1137, CLXXIX, 521. — Anastasii IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 989. — Adriani IV epist., ann. 1161, CLXXXVIII, 998. — Alexandri III epist.,

ann. 1168, CC, 586, 561, 665, 1032. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1445.

PISCARIENSE (S.) CLEMENTIS (Saint-Clément de Pescara, royaume de Naples) monast. ord. S. Bened., sub Leone IX exstructum, cuius iura et possessiones confirmavit Calixtus II, ann. 1121, CLXIII, 1201. — Privil. Adriani IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1625. — Alexandri III, ann. 1166, CC, 409, 558, 682, 866, 1235, 1266. — Celestini III, ann. 1191, CCVI, 881.

PISINO (de) S. MICHAELIS (Saint-Michel de Pismi, dioc. de Parenzo, in Italie) monast. de quo fit mentio in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1101.

PISTORIENSE S. ANGELI (Sau-Angelo de Pistoie) monast. ord. S. Bened. de quo mentio fit in charta Aivaldi sacerdotis sac. viii, LXXXVII, 1430. — Idem monast. reedificatum Vallumbrosanæ congregationi ad hæsit circa ann. 1074, CXLVI, 806. — Privil. Clementis III, ann. 1185, CCIV, 1293. — Item Innocentii III, ann. 1211, CCXVI, 534.

PISTORIENSE S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Pistoie) monast. ord. S. Bened. cui varis sunt donationes ab ann. 748 ad 784, LXXXVII, 1450, 1452, 1459, 1441. — Dipl. Caroli Magni sub Adalardo abbate, ann. 812, XCVII, 1046.

PISTORIENSE (autre convent à Pistoie) monast. ord. S. August. cui Urbanus II papa juxta postulata ab Hugone abbate privil. concessit quo confirmavit ipsius iura et possessiones, ann. 1091, CLI, 390. — Eugenii III privil., ann. 1151, CLXXX, 1480. — Anastasii IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1032. — Alexandri III, ann. 1174, CC, 999. — Lucii III, CCI, 1347.

PISTORIENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Pistoie) xenodochium monialium a Ratefrido Gutthiesii filio fundatum. Rachisio regnante, ann. 748, LXXXVII, 1377. — Idem videtur reedificatum fuisse a canonicis ejusdem urbis ad usum peregrinorum. — Privil. Urbani II, ann. 1090, CLI, 317.

PISTORIENSIS SS. PETRI ET PAULI (Religiens de Saint-Pierre, près de Pistoie) parthenon extra urbem conditus ab eodem Ratefrido ann. 748, LXXXVII, 1340. *Vide præced.*

PLACENTINUM S. ANTONINI (Saint-Antoine de Plaisance) monast. ord. S. August. cui Innocentius II privilegium concessit juxta petitionem Azonis præpositi, ann. 1152, CLXXIX, 148. — Canonici S. Antonini litem trahunt cum Ecclesia Majori, de cuius compositione scripsit Innocentius, ann. 1153, CLXXIX, 405. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1561. — Alexandri III, ann. 1159, CC, 132. — Lucii III, ann. 1182, CCI, 1126. — Urbani III, ann. 1187, CCII, 1485.

PLACENTINUM DE MISERICORDIA (Frères Hospitaliers de la Miséricorde, à Plaisance). — Hospitale cuius bona privilegiaque confirmavit Anastasius IV papa, ann. 1154, CLXXXVIII, 1062.

PLACENTINUM S. MARIE ET S. JUSTINÆ (Sainte-Marie ou Sainte-Justine de Plaisance) monast. ord. S. August. quod juxta petitionem Arduini episc. privilegio confirmavit Calixtus II, ann. 1126, CLXVI, 1235. — Privil. Innocentii II, ann. 1152, CLXXX, 132, 250.

PLACENTINUM S. SIXTI (Saint-Sixte, à Plaisance) parthenon seu xenodochium, quod postea in monast. virorum transiit, ab imperatrice Angilberga fundatum circa 876, juxta privil. ipsi concessum a Joanne VIII papa, ann. 877, CXXVI, 757, 821. — Illud monasterium Gisulfo S. Christine abbati commisit, ann. 880. — Privil. Adriani III, ann. 884, CXXVI, 971. — Dipl. Conradus II imp., ann. 1038, CLI, 1074. — Paschalis II privil., ann. 1115, CLXIII, 390. — Innocentii II, ann. 1151, CLXXIV, 146. — Anastasii IV privil. abbati S. Sixti de uso mitræ, ann. 1155, CLXXXVIII, 1026. — Adriani IV decretum quo litem dirimit inter monac. et episc. Laudensem (i. odii), ann. 1157, CLXXXVIII, 1490. — Privil. Urbani III, ann. 1185, CCII, 1353. — Celestini III, ann. 1192, CCVI, 922.

PLACENTINUM S. SABINI (Saint-Sabin ou Savin de Plaisance) monast. ord. S. Bened. a Sigefrido episc. exstructum et abbati Wimperto commissum, cum privil. Benedicti VIII papæ, ann. 1024, CXXXIX, 1632. — S. Gregorii VII epistola de abbatis electione, ann. 1074, CXLVIII, 582. — Paschalis II papæ, ann. 1101, CLXII, 52. — Epistola Innocentii II, ann. 1143, CLXXIX, 650. — Alexandri III, ann. 1175, CC, 905, 1054. — Urbani III decretum, ann. 1187, CCII, 1478.

PLACENTINUM S. SEPULCRI (Saint-Sépulcre de Plaisance) monast. ord. S. August. a Dionysio episc. Placent. exstructum, ante ann. 1186, quo Urbanus III illud privilegio confirmavit, CCII, 1465.

PLACENTINUM S. BENEDICTI (Saint-Benoît de

Plaisance) monast. ord. S. Bened. et Vallumbros. cui bullam confirmatoriam concessit Eugenius III, ann. 1149, CLXXX, 1411. — Decret. Celestini III, ann. 1195, CCVI, 1063.

PLANA SILVA (de) (Plène-Selve ou Saint-Genès de la Plaine, diocèse de Bordeaux) monast. ord. Præmonst. exstructum ann. 1148, a Gaufrido Burdigalensi episc. — Epist. Innocentii III, a. 1204, CCXV, 300.

PLORIZANO (de) S. FIRMI (Saint-Firme de Plorizano, dioc. de Bergame) parthenon cuius bona privilegiaque confirmavit Anastasius IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1048.

PODIA. S. MARIE AD PODIAM (Notre-Dame de la Puye, entre Chauvigny et les Angles, en Poitou) monast. a S. Roberto de Arbrissello fundatum et abbatia Fontis Ebraldi subjectum, quod Petro episc. Pictaviensi commendavit sicut et alia monasteria quæ instituerat, 1113, CLXII, 1072, 1087. — Charta donationis terræ de Podia, CLXII, 1096. — Forte idem est quæ ecclesia de Rofflaco, 1092.

POELDENSE (Saint-Poelten ou Saint-Hippolyte, Basse-Autriche) monast. ord. Præmonst. antea ord. S. Bened. cuius possessiones et privilegia confirmavit Innocentius II, ann. 1153.

POIENSE SS. MICHAELIS et EUSEBII (Saint-Michel de Poji diocèse de Florence) monast. ord. S. August. in dioc. Florent. cuius bona privilegio confirmavit Nicolaus II papa, ann. 1060, CXLIII, 1350.

POLLINGENSE (Polling, dioc. d'Augsbourg en Bavière) monast. ord. S. August. olim parthenon VIII sæc. conditum et a Waltero episcopo restauratum simul et canonicis reg. concessum. — Privil. Innocentii II, ann. 1136, CLXXIX, 207.

POLINIACENSE S. SALVATORIS seu **S. NICOLAI**, (Polygny en Franche-Comté) vetus monast. ord. S. Bened. a Radulfo Burgundionum rege traditur S. Odiloni Cluniacensi abbati, ann. 1029, CLI, 1024.

POMARIO (DE). *Vide BAUMGARTENSE.*

POMPOSIA INSULA (DE) S. MARIE (Sainte-Marie de Pomposa, dioc. de Ravenne) monast. ord. S. Bened. cui bona et privilegia asseruit S. Leo IX, ann. 1052, CXLIII, 698. — Calixti II privil., ann. 1124, CLXIII, 1328. — Anastasii IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1048. — Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1401. — Celestini III, ann. 1192, CCVI, 958.

POMPOSIANUM S. AURELIANI monast. ord. S. Bened. in territorio Comacensi et Ravennat. dioc. cuius prima fundamenta posita videntur a S. Aureliano episc., circa ann. 460, CVI, 567, 570. — Epistola S. Petri Damiani, CXLIX, 588. — Item Benedicti VIII, ann. 1022, CXXXIX, 1626. — Epistol. Innocentii III de vita prava abbatis castiganda, ann. 1199, CCXIV, 920.

PONGARTENBERGENSE S. MARIE (Notre-Dame de Pongartenberg sur l'Enns, Haute-Autriche) monast. ord. Cisterc. exstructum ante ann. 1151, quo ejusdem possessiones privilegio confirmavit Eugenius III, CLXXX, 1478. — Idem est ac Baumgartense seu Baumgartenbergense, alias dictum Pomarium. *Vide Baumgartenbergense.*

PONTELEUVA S. MARTINI. *Vide MARTINI.*

PONTIANI (S.) *Vide LUGNENS.*

PONTIDENSE S. JACOBI (Saint-Jacques de Pontiglio diocèse de Bergame dans le Milanais) monast. ord. S. Bened. a B. Alberto Cluniac. monac. exstructum, cuius fuit primus abbas, ann. 1087, in quo obiit B. Liprandus presb. Mediolan. ann. 1085, CLXXIII, 1430, 1492. — Adriani IV præceptum de solvendis decimis, ann. 1153, CLXXXVIII, 1586. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1360.

PONTILEVENSE (Pontlevoy, autrefois du diocèse de Chartres) monast. ord. S. Bened. a Gildano de Calvo Monte exstructum, ann. 1034, sub Philippo rege I confirmatum, ann. 1075. — Ibi gravem injuriam passi sunt archidiaconus et alii presbyteri a Gaufrido Carnot. episc. deputati propter electionem abbatis, CLXIII, 1415. — Privileg. Lucii II papæ, ann. 1143, CLXXIX, 853.

PONTII (S.) monast. ord. S. Bened. ad pedes Cemelensis Montis (Cimier) a Carolo Magno fundatum, ann. 777, cuius nepos Sigisgrus primus abbas fuit. De eo mon. mentio fit in notis ad Gregor. Turon., LXXI, 579. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 272.

PONTII (S.) TOMERIARUM (Saint-Pons de Thomières, Hérault) monast. ord. S. Bened. a Raymundo Tolosano comite exstructum, ann. 956. — Privil. Urbani papæ, ann. 1089, CLI, 54, 302. — Ejusdem epist. ad Frothardum abb., CLI, 515.

PONTINIACENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Pontigny diocèse d'Auxerre) monast. cisterc. ord. Cisterciensis fundatum ann. 1114 a Thibaldo IV Campanæ comite, sub episcopo Humbaldo et in quodam allodio canonici Hildeberti; cuius abbas fuit Hugo Matisconensis,

ann. 1151, CLXXIX, 614. — Privil. Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 412, 614. — Adriani IV, ann. 1157, CLXXVIII, 1500. — Rogerius monac. vitam B. Thomæ scripti XII sæc., CX. 55. — Privil. et epist. Alexandri III, ann. 1159, CC, 83, 568. — Thomas e sede deturbatus in id monast. se recepit, ann. 1166, CC, 414. — Privil. Alexandri III, ann. 1166, CC, 85.

PONTINIACUM pro MONTINIACUM

PONTIARENSE (Pontoise, Seine-et-Oise) monast. ord. S. Bened. a Becensi cenobio pendens. — Privil. Urbani II, ann. 1089, quo signa pulsari ipsi permittitur, CSI, 52, 574.

PONTISSARENSE S. MELLONIS (Saint-Mellon de Pontoise) monast. ord. S. August. exstructum, ann. 891, in quo sepultus est S. Mello Rothomagus archiepisc. De eo mentio fit in Vita Urbani II papæ, CLI, 52.

POPULIENSES. HILARI. Vide GALATENSE.

POPULETENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Poble ou Poblet, diocèse de Tarragone) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1153 a Raymundo Berengario Barcinon. comite. — Privil. Alexandri III, ann. 1162, CC, 166. — Epist. Innocentii III ad abbat. adversus episc. Vicensem, ann. 1206, CCXV, 988.

POPULONIENSE SS. SALVATORIS ET QUIRICI (Saint-Sauveur de Popolo, dans l'Exarchat de Ravenne), monast. ord. S. August. cujus bona juraque confirmavit Coelestinus II, ann. 1143, CLXXIX, 777.

PORCARIANA. Vide S. MICHAELIS.

PORTARUM CARTHUSIA. Vide CARTHUSIA.

PORTENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Porta, en Saxe) monast. ordin. Cisterc. ex Morimundensi ortum, conditum est paulo ante ann. 1157, quo Innocentius II ad abbatem Adelbertum scripsit ne venationes tolerarentur intra monasterii septa, CLXXIX, 545.

PORTA S. LEONIS (DE) S. MARIE (Notre-Dame de la Porte-Saint-Léon, peut-être à Toul) monast. pro cujus defensione Alexander III scripsit Ludovico regi, ann. 1161, CC, 275.

PORTA MILETI (DE) S. (ANTONII) CADOMENSE (Saint-Antoine de la porte Milly à Caen) hospitale un. ord. S. August. cujus possessiones et privilegia confirmavit Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 142.

PORTIANI (S.) (Saint-Pourcin diocèse de Clermont) monast. vetus inter Arvernos et Borbonienses exstructum a S. Porciano abbate circa 527, LXXI, 1026. — Epist. Innocentii III de restitutione ecclesie de Bayu., ann. 1206, CCXV, 901.

PORTU (DE) monast. ord. S. Bened. (vulgo Le Pont-Saint-Eprit) in dioc. Ucticensi (Usex) super Rhodanum exstructum cujus aliquanto tempore prior fuit B. Guillelmus qui postea factus est S. Germani a Pratis abbas, ann. 1054, CXLI, 833.

PORTUENSE (Porto, dans les environs de Rome) unum e sex monast. ord. S. Bened. a S. Gregorio Magno exstructis quodque dirupte vastatum est sub eodem papa, circa ann. 598, LXXVII, 560.

PORTUENSE. Vide BAVENNENSE.

PORTUS REGIS seu PORREGII (Porrois et plus souvent Port-Royal-des-Champs près de Paris, Seine-et-Oise) parthenon ab Odone de Soliaco Parisien. episc. exstructus, circa 1204. — Charta qua eidem quidam contulit, CCXII, 82.

PORTU-SUAVI (DE) S. MARIE (Notre-Dame-du-Poussay) parthenon in diocesi Tullensi conditus ab Hermanno Tullensi episc. et a Brunone ejus successore qui et papa postea factus est (Leo IX) consecratus, ann. 1049. — Privil. S. Leonis IX, CXLIII, 614.

POTENTIANI (S.) CASTRICENSORII (Saint-Potentien de Chateau Censoir diocèse d'Auxerre) monast. ord. S. Bened. fundatum ante ann. 1157, prope Vezeliacum. — Epist. Alexandri III super Seguinie electione in abbatem, ann. 1172, CC, 854, 856.

PREDICATORES FRATRES ex diocesi Helenensi (d'Elne) orti, a Bernardo I instituti in Cremon. diocesi. olim ex hæres. Albigen. conversi, quorum instituta confirmavit Innocentius III, 1212, CCXVI, 289, 601, 648, 668.

PREJENTI (S.). Vide CAMERACENSE.

PRÆMONSTRATENSE S. MARIE (Prémontré dioc. de Laon) monast. et ordo novus a B. Norberto fundatus sub Ven. Bartholomæo Laudun. episc. in Silvæ Vosagii loco Præmonstratum dicto ann. 1121, cujus fundationis descriptio existat (CLVI, 991, et seqq. — Privil. Honorii II papæ, ann. 1126, CLXVI, 1249. — Vivianus Præmonst. canonicus clausit son. 1150, CLXVI, 1319. — Vita S. Norberti ab anonymo, CLXX, 1255. — Bartholomæi Laudun. episc. privil., ann. 1131, CLXX, 1339, 1562. — Privil. Innocentii III, ann. 1131, CLXXIX, 87, 204, 584, 586, 587, 595. — Coelestinus II, ann. 1145, CLXXIX, 778, 781. —

Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 880. — Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1076, 1217. — Adriani IV, ann. 1154, CLXXVIII, 1375, 1575, 1682, 1593, 1632. — Adriani Scotus floruit ann. 1180, CXCVIII, 51. — Alexandri III epist., ann. 1170, CC, 514, 620, 825, 1052, 1105, 1202. — Lucii III, ann. 1183, CCL, 1258. — Urbani III, ann. 1187, CCLII, 1486, 1488, 1520, 1521. — Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1526, 1535, 1585. — Epist. et priv. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 173, 176, 297, ann. 1207, CCXV, 1341; CCXVII, 158.

PRAGENSE S. WENCESLAI (S. Wenceslas de Prague en Bohême) monast. ord. S. August. cujus decanus fuit Cosmas Pragensis Chronici Bohemici auctor, 1126, CLXVI, 51.

PRAGENSIS S. GEORGII (Le couvent Saint-George à Prague) parthenon ab Wladislao Bohemorum duci exstructus paulo ante ann. 1145, quo illum privilegio confirmavit Eugenius III, CLXXX, 1052. — Epist. ejusd. papæ, 1470.

PRATALIKENSE S. MARIE (Sainte-Marie des Prés, près de Padoue) monast. ord. S. Bened. a Walthersio de Montebello comite exstructum ante ann. 1122 quo Calixtus II illud privilegio ornavit, CLXIII, 1245.

PRATALIENSE S. MARIE (Santa-Maria del Prato) monast. ord. S. Bened. inter Florentiam et Pistoriam exstructum super Bizentii ripam ad radium montis scali ab Hugone marchione, quod privilegio confirmavit S. Henricus II imper. ann. 1090, CXL, 352. — Privil. Adriani IV, ann. 1154, CLXXVIII, 1545. — Idem hoc m. Camaldulensi subicito, 1551.

PRATEA (DE) S. MARIE (Notre-Dame de la Prés sur-Arnon, diocèse de Bourges) monast. ord. Cisterc. a Radulfo Exoldunensi exstructum, ann. 1128. — Innocentius III epist. ad Evrardum abb., ann. 1205, CCXV, 222.

PRATENSE. Vide S. GERMANI A PRATIS.

PRATELLENSE monast. (Præaux diocèse de Lizio) monast. ord. S. Bened. in Northmannia fundatum viii sæc. CV, 744. — Vastatum a Northmannis, reedificatum est ab illustri Humfrido, ann. 1035, ibi floruit Richardus de Dunelm., ann. 1100, CLV, 1637. — Richardus Pratelli abbas ann. 1147, CLXVI, 1557. — De hujus monast. fundacione, CCII, 1517.

PRATIS (DE) (abbaye des Prés, diocèse de Besaçon) monast. ord. S. Bened. reedificatum a monacho de Boscoduno, ut fertur privil. Alexandri III, ann. 1176, CC, 1077.

PRATO (DE) S. MARIE (Sainte-Marie de la Prairie, à Leicester, Anglet.) monast. ord. Cisterc. cui Judocus quendam conversum commendavit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 792.

PRATO LONGO (DE) S. MARIE (Notre-Dame de Pralon diocèse de Langres, parthenon ord. S. Bened. a Guidone et Hervé de Sombernonne et S. Bernardo Charvillensis fundatis ann. 1149, CLXXXV, 1409. — Chart. Garneri de Fontanis, ann. 1210, CLXXIV, 1425, 1426. — Ch. Arvei de Saffra, 1449.

PRATO (DE) STEPHANI (Saint-Etienne de Prato, en Toscane) monast. ord. S. August. ab abbate Hildeprando exstructum et ab Innocentio II confirmatum, ann. 1155, CLXXIX, 178. — Lucii III privil., ann. 1185, CCL, 1114.

PRIFLINGENSE S. GEORGII (Saint-Georges de Priflingen entre Ratibonne et le Danube, Bavière) monast. ord. S. Bened. cujus abbas Herbo privilegium obtinuit ab Innocentio II, ann. 1156, CLXXIX, 289.

PRINCIACO (DE) (Pressy-en-Berry). Vide PARACIACO.

PROCULI (S.) (Saint-Procul, du diocèse de Boles) monast. cujus abbas respondit Innocentius III super re matrimoniali, ann. 1198, CCXIX, 540.

PROSPERI (S.) Vide BAVENNENSE.

PRUEFFRINGENSE S. GEORGII (Saint-George de Prueffingen, entre le Danube et Ratibonne) monast. ord. S. Bened. cui privilegium concessit Honorius II papa juxta petitionem Ottonis Bamberg. episc., ann. 1150, CLXVI, 1507; CLXIII, 1279. — Privil. Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 425. — Eugenii III, ann. 1164, CLXXX, 1165. — Adriani IV, ann. 1159, CLXXVIII, 1628. — Epist. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 530.

PRUEFLINGENSE, idem ac præcedens.

PRULLENSE S. VITI (Saint-Vite de Prull, diocèse de Ratibonne) monast. ord. S. Bened. exstructum, ann. 1145, ab Henrico episc. cujus Wernherus primus abbas fuit. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXI, 1260. — Privil. Innocentii III, ann. 1215, CCXVII, 249.

PRULLENSE S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Prull) monast. ord. S. Bened. quod videtur a S. Henrico II imper. fundatum in comitatu Rupertii juxta tum Bonifacii abbat. cui immunitates et privilegia concessit, ann. 1009, CXL, 225.

PRULLIACENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Prull,

Seine-et-Marne) monast. ord. Cisterc. a Cistercio exortum, a Theobaldo Campanis comite conditum, ann. 1118. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1212, 718. Abbatibus testimonium in re matrimoniali inter Erardum de Brena et Philippum comitis Henrici filium, ann. 1215, CLXVI, 981.

PRUMIENSE (Prum ou Prum diocèse de Trèves) monast. ord. S. Bened. a Bertrada seu Berta ducissa et avia Bertæ Pippini uxoris fundatum in Trevirensi dioc., ann. 721, LXXXVIII, 1274. — Pippini regis testamentum in ejus monast. gratiam, ann. 762, XCVI, 1545, 1546. — Charta Egidi viri illustris et hujus monast. monachi, ann. 761, XCVI, 1552. — Dipl. Carolomanni regis, 770, XCVI, 1576. — Privil. Caroli Magni, ann. 775, XCVII, 953, 1053, 1054, 1064, 1068, 1075, 1076. — Dipl. Ludovici Pil, CIV, 1035, 1058, 1068, 1120, 1122, 1158, 1192, 1254, 1265. — Wandalbertus monachus floruit, ann. 870, CXXI, 575. — Regino abbas factus, ann. 915, CXXXII, 9. — Præcept. S. Henrici II imper., ann. 1020, CXL, 554. — Henrici III imper., ann. 1036, CXL, 1125. — Priv. Innocentii II papæ, ann. 1153, CLXXIX, 189.

PRUMIENSE (Prum diocèse de Trèves) monast. ordinis S. August. a Virolodo Prumiensi abbate conditum et privilegia munus a S. Henrico II imper., ann. 1017, CXL, 357.

PRUVINENSE S. JACOBI (Saint-Jacques de Provins, Seine-et-Marne) monast. ord. S. August. fundatum, ann. 1146, ab Henrico comite. — Bulla Coelestini III in ejusdem gratiam, ann. 1195, CCVI, 1038. — Privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXVII, 20.

PSALMODIENSE S. PETRI (S. Pierre de Psalmodi) monast. ord. S. Bened. in diocesi Nemausensi exstructum ante ann. 791. A Carolo Magno restauratum est, et Ludovicus Pius ipsius abbati Theodemiro privileg. concessit, ann. 815, CIV, 1050. — Urbani II privil., ann. 1099, CLI, 545. — Privil. Richardi Narbonn. archiep. Bertrando abbati, ann. 1117, CLXII, 1603. — Privil. Innocentii III, ann. 1212, CCXVI, 620.

PUELLARE MONASTERIUM (Puelle-Monstier diocèse de Reims) parthenon a nobili femina Mathilde et S. Richario conditus in saltu Derrensi in Rhemensi dioc. haud longe a cenobio cui ipse præerat, ann. 680, CXXXVII, 681.

PULCHICAVELLIS (de) (convent de Frères Hospitaliers près de Magliano dans la Sabine) monast. exstructum a Petro domino de Maliano ann. 1204, cui privilegium concessit Innocentius III, CCXV, 528.

PULCHRI-LOCI (Beaulieu, près de Lyon) parthenon qui videtur in Lugdun. dioc. conditus ab archidiacono Lugdun. Theotardo et aliis quibusdam nobilibus viris. Datus est Petronillæ Focis Ebraldi abbatissæ, juxta privil. Calixti II, ann. 1123, CLXIII, 1156.

PULSANO (in) S. MARIE (Saint-Marie dite in - Pulsano, diocèse de Pisanze) monast. ord. Camaldul. ex quo pendebant plurima alia monasteria. — Privileg. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1097.

PULTARIENSE (Poultières) monast. ord. S. Bened. in dioc. Lingonensi a Gerardo de Rumioune et uxore ejus Bertha conditum paulo ante 838. Cujus Lambertus abbas fuit ann. 843, CVI, 594. — Privil. Joannis VIII, ann. 879, CCXVI, 879, 880. — Epist. Gregorii XII papæ ad Humbertum Lugd. archiepisc. super hoc monast., ann. 1074, CXLVIII, 575. — De hujus monast. fundatione, CLVI, 1186. — Epist. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 850.

PUTEI DE CHARTARIIS. Vide Rocca Major.

PUTEOLANUM S. PETRI (Saint-Pierre de Pozzoles) monast. ord. S. Bened. in Lucensi territorio conditum ante ann. 1095, quo Urbanus II ei concessit bullam confirmationis, CLI, 398. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1193. — Epist. Coelestini III, ann. 1195, CCVI, 1078, 1079.

PUTEOLANUM monast. Falcidis nomine insignitum, a S. Gregorio Magno annexum est Gratiacensi monasterio apud Neapolim sub abbatis Adeodati regimine, circa ann. 600, LXXVII, 1115.

PUTEOLITUSI SS. MAURICI ET MARTINI seu MONASTERIOLUM (Montreuil) monasterium vetus ordinis S. Benedicti prope Dervense exstructum in dioc. Laudunensi a S. Berchario circa 680, quod postea transformatum in eximium parthenonem ord. Cisterc., CXXXVII, 681, 682.

QUADRAGINTA (de) S. MARIE (Notre Dame de Quarante, anc. dioc. de Narbonne) monast. ord. S. August. ab Ermengardo archiep. consecratum, ann. 982. — Privil. Innocentii II, ann. 1155, CLXXIX, 247.

QUATUOR CORONATORUM CELLA apud Treviros

archiepiscopo Trevirensi assensit a Benedicto VII papa, ann. 975, CXXXVII, 518. — Item a Leone IX, ann. 1049, CXLIII, 597. — Innocentius III quantum confirmat concordiam ann. 1210, CCXVI, 567.

QUEDLINBURGENSIS PARTHENON (Quedlinbourg, Haute-Saxe) ab Henrico duce vulgo l'Olseleur dicto, cujus S. Mathildis regina prima facta est abbatissa, ann. 936, CII, 1519 et seq. — Privileg. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1106.

QUEDLINBURGENSE (Quedlinbourg, Haute-Saxe) monast. a S. Mathilde exstructum haud procul a suo parthenone, x sæc., HCLI, 1521. — Privil. Innocentii III, ann. 1139, CLXXIX, 1189. — De eodem forte agitur apud Eugenium III, CLXXX, 1140. — Privil. Lucii III, ann. 1183, CCI, 1168. — Epist. Innocentii III in ejus gratiam, ann. 1209, CCXVII, 195.

QUIMPERLEGIENSE. Vide KIMPERLEGIENSE.

QUINCIACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Quincay, Yonne) monast. ord. Cisterc. exstructum ab Eia de Rubromonte et aliis illustribus viris ann. 1134, quo Innocentius II hanc fundationem confirmavit CLXXIX, 309.

QUINCIACENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Quincay, diocèse de Poitiers) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 634, reedificatum ann. 878. — Epist. Alexandri III qua præcipit abbati decimas solvere priori de Lanariaco, ann. 1175, CC, 1032. — Abbatibus testimonium in causa celebri inter comites Campanie et Erardum de Brena agitata sub Innocentio III, ann. 1213, CCXVI, 979.

QUINTINI (S.) BELLOVACENSE (Saint-Quentin-le-Beauvais) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1067, prope Bellovacum, a Guidone episc. — Privil. Urbani II, ann. 1095, CLI, 116, 570. — Epistola Paschalis II, de causa Odonis abbatis solvenda, ann. 1105, CLXIII, 180. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1245. — Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1450. — Decret. Innocentii III de non promittendis beneficiis non vacantibus, ann. 1211, CCXVI, 404, 414.

QUINTINI (S.) VIROMANDENSE seu MONTENSE (Saint-Quentin-en-Vermandois, autrement Saint-Quentin du Mont près Péronne) monast. ord. S. August. cujus decanus fuit Dudo, auctor Gestorum Northmannicæ gentis, ann. 1026, CXLII, 605. — Bulla Gregorii in concil. Rom., ann. 1044, CXLII, 575. — Chronologia abbatum S. Quintini, CLVI, 1117. — Cononis episc. ann. 1115, CLXIII, 1435. — Epist. Alexandri III, 1149, C, 530, 896, 1046, 1047. — Lucii III, ann. 1182, CCI, 1150. — Coelestini III, ann. 1193, CCVI, 1101.

QUIRICI (S.) de ROSIS (Saint-Cyr-aux-Roses, dans le Milanais) monast. ord. Camald. cujus possessiones confirmavit Eugenius III, ann. 1150, CLXXX, 1466.

QUIRICI (S.) REATINENSE (Saint-Cyr de Réti, en Italie) monast. ord. S. Benedicti cujus bona a Josephis abbatibus oblata ut ipsi restituantur præcipit S. Gregorius VII, ann. 1074, CXLVIII, 341.

QUIRINI (S.) Vide TEGERNSE.

QUITERIE (S.) Vide ARDENNE.

RACEBURGENSE (Racembourg en Bavière) monast. ord. S. August. ab Henrico Bavarie et Saxonie duce exstructum paulo ante ann. 1158 quo Adrianus IV illud privilegio confirmavit, CLXXXVIII, 1550.

RADEFORDENSE. Vide S. COURENTI.

RADEGNANDIS (S.) Vide PICTAVIENSE.

RADESDORFENSE SS. JOANNIS BAPT. ET CECILIE (Saint Jean-Bapt. de Radesorf, sur le Roder en Misnie) monast. ord. S. August. cujus bona privilegio confirmat Clemens III, ann. 1189, CCIV, 1456. — Privil. Coelestini III, ann. 1191, CCVI, 867.

RADINGENSE (Reading, comté de Berks, Anglet.) monast. ord. S. Bened. ann. 1126 exstructum ab Henrico I rege, in quo ducenti monachi sub regula vitam agebant. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1203, CCXV, 740, 1115.

RADOLIENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Reuil, dioc. de Meaux) monast. ord. S. Bened. exstructum sæc. VII, et postea Cluniac. subjectum. — Privil. Lucii III, ann. 1184, CCI, 1280. — Thomas monachus claruit in eodem sæc. xiii, CII, 1007.

RAGNIBERTI (S.) Vide JURENSE.

RAITENBUCHENSE, in Bavaris, monast. ordinis S. August. a duce Volfone, et ejus conjuge conditum quod Urbanus II sub protectione sui suscepit ann. 1090. — Eugenii III privil., ann. 1150, CLXXX, 1429. — Alexandri III, ann. 1175, CC, 1022.

RAITTENHASELACENSE (abbaye de Raittenhaselach, diocèse de Salzbourg) monast. ord. Præm. ab episc. Conrado exstructum paulo ante ann. 1146, quo Euge-

nus III illud privilegio confirmavit, CLXXX, 1186. — Privil. Lucii III, ann. 1183, CCI, 1538. — Celestini III, ann. 1195, CCVI, 1072.

RAMESIENSE (Ramsay ou Ramsée en Anglet.) monast. ord. S. Bened. in Huntinglonensi comitatu fundatum a S. Osvaldo episc., ann. 972, in quo floruit Wulfertus Abbonis discipulus ann. 1008, CLXXIX, 1425. — Hujus monast. initia describuntur, CXLVII, 1193. — Eaddevinus abbas concilio Loudinensi sub S. Anselmo et rege Henrico celebrato ann. 1102 adfuit, CLIX, 430.

RAMESLENSE (Ramslo dans la princip. de Zell) monast. ord. S. August. pro cujus abbate scripsit Clemens III, ann. 1188, CCIV, 1581.

RANDANENSE (vulgo Randan) monast. ord. S. Bened. apud Arvernus a pio presbytero Justino illustratum temporibus Gregorii Turon. circa 871, LXXI, 295.

RANINGENSIS cella ab Hugone de Longa Aqua data Cluniacensis, cujus possessionem S. Leo IX papa Hugoni Cluniacensi confirmavit, ann. 1050; CXLIII, 658.

RASBACENSE. Vide RESBACENSE.

RASPENBERGENSE (Raspemburg ou Rapsberg en Saxe-Weimar) monast. cujus abbas summam colebat B. Hildegardis pietatem, CXCVII, 567.

RANSHOVENSE S. PANCRAII (Saint-Pancrace de Rantow, dans le Holstein) monast. ord. S. Augustini, cujus jura et possessiones confirmavit Eugenius III, ann. 1147, CLXXX, 1201. — Privil. item concessit Adrianus IV rogante Henrico Bavarie duce, ann. 1158, CLXXXVIII, 1156. — Privil. Celestini III, ann. 1193, CCVI, 1091.

RASTEDENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Rastedt, près d'Oldembourg) monast. ord. S. Bened. ab Hunone comite et ejus uxore Willa exstructum, ante ann. 1121, quo Calixtus illud privilegio confirmavit, CLXIII, 1324. — Anacleti antipap. privil., CLXXIX, 692.

RATISPONENSE S. MARIE (Chanoines de Notre-Dame à Ratisbonne) quorum bona confirmavit Lucius III, ann. 1183, CCI, 1536.

RATISPONENSE INFERIUS-MONASTERIUM S. MARIE (Le Bas-Moutier) parthenon ab imperatrice Juditha conditus, et postulante Oda abbatisa S. Henricus illud sub tuitione suscepit ann. 1002, CXI, 242. — Ejusdem privil., 260. — Abbatisa se commendavit precibus S. Hildegardis vii sec., CXCVII, 525.

RATISPONENSE S. JACOBI (Le couvent des Ecosais-Saint-Jacques, à Ratisbonne) monast. ord. S. Bened., cujus Eugenius III privilegio confirmavit jura et possessiones ann. 1149, CLXXX, 1578. — Privil. Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1494. — Alexandri III, ann. 1177, CC, 1094. — Lucii III, ann. 1183, CCI, 1549. — Celestini III, ann. 1194, CCVI, 1059.

RATISPONENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Ratisbonne) monast. ord. S. August. cujus possessiones privilegio confirmavit Eugenius III, ann. 1145, CLXX, 1078. — Lucii III privil., ann. 1183, CCI, 1200.

RATISPONENSE S. JOANNIS (Saint-Jean Baptiste de Ratisbonne) collegium canonicorum, fundatum ann. 1137. — Privileg. Urbani III, ann. 1186, CCI, 1418.

RATISPONENSE S. MAGNI. Vide S. MAGNI SALSBURGENSES.

RAWENGIRSBURGENSE (Rauschenbourg, Alsace), monast. ord. S. August. a nobili viro Bertulfo et ejus uxore Aldewide exstructum paulo ante ann. 1159 quo Innocentius III illud privilegio ornavit, CLXXIX, 491.

RAVENNAT. S. MARIE IN PORTU (Sainte-Marie du Port dioc. de Forlimpopoli, exarchat de Ravenne) monast. ord. S. August. cui Paschalis privil. concessit ann. 1114, CLIII, 357. — Idem regulam imposuit a quodam Petro canonico confectam, ann. 1116, CLXIII, 414. — Ibi claruit Petrus de Honestis, ann. 1119, 699. — Honorii II privil., ann. 1123, CLXVI, 1234. — Innocentii III, ann. 1193, CLXXX, 578. — Privil. Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1593. — Celestini III, ann. 1191, CCVI, 867, 1059, 1165.

RAVENNAT. B. THEODORI DIAC. (Saint-Theodore de Ravenne) monast. ord. S. Bened. ab exarcha Theodoro fundatum haud procul a monast. S. Martini, circa 680, CVI, 684.

RAVENNAT. S. JOANNIS EVANGEL. (Saint-Jean de Ravenne) monast. ord. S. Bened. ab archiepiscopis fundatum et dotatum, quod Eugenius III privilegio adornavit, ann. 1143, CLXXX, 1077.

RAVENNAT. S. ANDREÆ (Saint-André de Ravenne)

monast. a S. Petro Chrysologo episc. exstructum, juxta eadem Tricoitanam, circa 450, CXI, 557, 566.

RAVENNAT. S. ANDREÆ (Saint-André de Ravenne) parthenon ord. S. Bened. cujus bona et jura confirmavit Alexander III, ann. 1177, CC, 1123.

RAVENNAT. S. ZACHARIÆ (Saint-Zacharie) monast. ord. S. Bened. prope ecclesiam S. Crucis conditum, v. sec., a Singledia nepte imperatricis Gallie Placidie, Valentianae matris, CVI, 536.

RAVENNAT. S. ADELBERTI (Saint-Adelbert diocesis de Ravenne) monast. pro cujus reformatione Innocentius III ad Hugaldum archiepisc. scripsit, ann. 1209, CCXVI, 24.

RAVENNAT. S. PETRONILLÆ (Sainte-Petronille) monast. vetus, in quo sepultus est S. Florentius episc., iv. excent. sec., juxta ecclesiam SS. Apostolorum exstructum, CVI, 506.

RAVENNAT. S. SEVERI (Saint-Sévère) monast. ord. S. Bened. a Petro Seniore exstructum seu restitutum, ann. 578, CVI, 635. — Privil. Lucii III, ann. 1183, CCI, 1219.

RAVENNAT. S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Ravenne) monast. ord. S. Bened. cujus Agnellus Andreas dictus abbas fuit ann. 842, CVI, 442 et postea Maurus qui papa existeret ausus est, CVI, 670, 674. — Aliud existit monast. S. Bartholomæi apud Ravennam intra muros, *ibid.*

RAVENNAT. S. VITALIS (Saint-Vital de Ravenne) monast. antiquum a S. Ecclesio episc. et Juliano Argentario conditum circa 480, CVI, 584. — Privil. Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1495.

RAVENNAT. S. PETRI AD VINCULA (Saint Pierre-aux-Liens à Ravenne) monast. cujus bona privilegio confirmavit Lucius III papa, ann. 1181, CCI, 1071.

RAVENNAT. S. PULLIONIS (Saint-Pollio de Ravenne) monast. vetustissimum haud procul a porta quæ *Ne-va* dicitur conditum, in quo sepultus est S. Liberius episc. circa finem iv. sec., CVI, 506.

RAVENNAT. S. MARTINI (Saint-Martin de Ravenne) monast. a Theodorico rege fundatum v. sec., postea S. Apollinaris dictum est et a diversis monachis inhabitatum, LXXI, 627; CVI, 619, 620, 740.

RAVENNAT. S. NAZARI (Saint-Nazaire de Ravenne) monast. in quo sepulta est Galla Placidia, Valentianae imperat. mater ann. 450, CVI, 537.

RAVENNAT. SS. STEPHANI, GERVAII ET PROTASII (Saint Gervais et Protas de Ravenne) parthenon ab architecto Lauricio exstructus sub imperat. Honorio ann. 450, CVI, 52, 605 not.

RAYGRADENSE monast. in pago Pragensi situm pro cujus defensione ad Ottonem episc. scripsit Lucius III, ann. 1144, CLXXIX, 929.

REDONENSE. Vide S. SULPICI.

REFLORIENSE (Reflore diocesis de Braga in Portugalia) monast. cujus abbati et priori scripsit Innocentius III de sepeliendis excommunicatis qui penitentiam signa dedere, ann. 1215, CCXVI, 852.

REGIÆ VALLIS S. MARIE (Notre-Dame de Rémy, anc. dioc. de Toul, Meuse) monast. ord. Præmonst. in sec. exstructum, cujus bona confirmat Innocentius I, ann. 1141, CLXXIX, 545. — Item Lucius III, ann. 1181, CCI, 1107. — Privil. Clementis III, ann. 1188, CLIV, 1258.

REGIENSE (Reggio ducatus de Modène) monast. ord. S. August. cujus bona et jura privil. confirmavit auspice Clemens III ann. 1092, CXLVIII, 839. — Urbani privil. ann. 1187, CIII, 1474.

REGIENSIS MILITES TEMPLI (Templiers de Reggio) in suburbio civitatis constituti, in Mutinensi decore, ad ipsorum magistrum Bonifacium scripsit Alexander III, ann. 1179, CC, 613.

REGIENSE S. PROSPERI (Saint-Prospere de Reggio) monast. ord. S. Ben. cujus possessiones confirmavit Stephanus papa, ann. 1039, CXLIII, 376. — Item Alexander II ann. 1072, CXLVI, 1370. — Alexander III, ann. 1166, CC, 195. — Lucius III, ann. 1183, CCI, 1224. — Celestinus III, ann. 1193, CCVI, 1062. — Decretum Innocentii III quo annullat alienationes ab abb. Guidone quondam factas ann. 1198, CLXIV, 44. — Privil. Innocentii III ann. 1208, CCXV, 1589.

REGIENSIS, S. THOME (Religieuses Saint-Thomé de Reggio) parthenon cui, petento Beatrice abbissa, privileg. concessit Lucius III papa ann. 1184, CCI, 1174.

REGINSBERGENSE. Vide WINZBURGENSE.

RENIACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Rémy, ancien diocesis d'Autun près Vermenton, Yonne) monast. ordinis Cisterciensis, fundatum ann. 1104, ab eremita Gerardo et Guarino. Ab Cistercium illud concessit Wilhelmus Nivern. comes ann. 1154. Privil. Innocentii III,

papae ann. 1131, CLXXXIX, 116. — Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1369. — Adriani epist. comminatoria adv. Milonem de Nugerio ob quoddam damnum monasterio ab eo illatum, ann. 1157, CLXXXVIII, 1544. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 356. — Innocentii III, ann. 1199, CCXVII, 47.

REICHENBACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Reichenbach en Saxe) monast. ordinis S. Bened. a marchione Dimpoldo et ejus uxore Adelheide fundatum, ejus possessiones et jura confirmavit Calixtus II papa, ann. 1122, CLXIII, 1258. — Lucii III, ann. 1182, CCI, 1131.

REICHENBERGENSE (Reichenberg, près Gozlar en Saxe) monast. ord. S. August. foris idem ac Goslarieense. — Privilegium Innocentii II, ann. 1139, CLXXXIX, 87.

REICHENHALLENSE S. ZENONIS (Saint-Zénon de Reichenhall en Bavière, régence de Munich) monast. ord. S. Augustini a Chunrado Salzburgeusis archiepisc. exstructum ann. 1144, CLXXXIX, 850. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1099, 1156. — Celestini III ann. 1198, CCVI, 1073.

REICHERSPERGENSE (Reichersberg sur l'Inn, en Bavière) monast. ord. S. August. a viro illustri Wennero fundatum et dotatum ejus bona et privilegia confirmavit Innocentius II, ann. 1142, CLXXXIX, 878. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1154. — Adriani, ann. 1159, CLXXXVIII, 1639. — Ven. Gerobus praepositus claruit ann. 1169, CXCIII, 462. — Arno item praepositus, ann. 1175, CXCV, 1490.

REINSBURGENSIS (Reidsboerg, dans le Holstein) parthenon a Theodorico comite et ejus uxore Petronilla exstructus et abbat. Egmondensis commissus. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXIX, 504.

REINHARSBORNENSE S. MARIE ET S. JOANNIS (Reinhardsborn en Thuringe) monast. ord. S. Benedicti a Ludovico comite exstructum in Silva Lutha xi saec. cui privil. concessit Urbanus II, postulante Giselberto abbate, ann. 1092, CLI, 512. — Privil. Paschalis II, CLXIII, 57. — Innocentii II, ann. 1139, CLXXXIX, 425. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1305.

REITENBACENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Reitenbach en Bavière) canonia ord. S. Aug. a Welfone Bavavorum duce et ejus conjuge Juditha condita et Uldarico praeposito commissum cum privilegio. Urbani II papae, ann. 1092, CLI, 537.

REMIGII (S.). *Vide RHEMENSE.*

RENO (de). *Vide S. MARIE.*

REOMANENSE S. JOANNIS (Modtier Saint-Jean à Réôme, diocèse de Langres) nobile monast. ord. S. Bened. Numen duxit a fluvio Reomao ad quod exstructum est ann. 442 a Joanne Hilarii senatoris filio de quo mentio fit apud Gregorium Turon. Postea transiit ad S. Mauri congregationem. Abbates habuit inter alios celeberrimos Joannem, Mummo, Silvestrum, Leupardinum, etc., LXXI, 266, 894. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1293. — Alexandri III, ann. 1164, CC, 516. — Lucii III, ann. 1185, CCI, 1521. — Epist. Innocentii III ad abb. adversus exactiones episcoporum, ann. 1211, CCXVI, 421. — Epist. ejusd. de hujus mon. reformatione *ibid.* Privil. ejusd., 423.

REPSHOLTENSE S. MAURICII (Saint-Maurice de Ripsolt dans le diocèse de Brème) monast. ord. S. August. cui Lucius papa III reditum asserit quondam a Liemaro episcopo fundatum, ann. 1182, CCI, 1143.

RESBACENSE seu RASBACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Rebaix, dioc. de Meaux) monast. ord. S. Bened. Jerusalem dictum apud Resbacum (Rebaix) a Dadone fundatum, in Meldensi territorio cum privil. regis Dagoberti, ann. 635, LXXX, 537. — Charta fundationis a S. Farone episc. in synodo episcop. apud Clippiacum (Cliech) confirmatur, LXXXVII, 1134. — S. Agilus hujus monast. primus fuit abbas, CX, 745. — Privil. Innocentii II papae, ann. 1135, CLXXXIX, 194. — Decretum Alexandri III, ann. 1163, CC, 290. — Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1203.

RESSENSE seu RENSENSE (Rens, dioc. de Cologne) monast. ord. S. August. a B. Irmintrude comitissa et episc. Annone exstructum. — Privil. Adriani IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1637.

RETORTENSE S. MARIE (Notre-Dame de la Retorta à cinq lieues de Valladolid, en Espagne) monast. ord. Præmonst. fundatum a comitissa de Assuris, ann. 1145. — Privilegium Alexandri III, ann. 1265, CC, 201.

RHEDONENSE. *Vide S. MELANI.*

RHEGIENSE. *Vide supra REGIENSE.*

RHEMENSIS S. PETRI (couvent de Saint-Pierre, à Reims) parthenon cui altare S. Stephani dono contulit

Guido de Castellione (Châtillon) archiepisc. Rhem. ann. 1035, CXLII, 1400.

RHEMENSE S. REMIGII (Saint-Remi de Reims) monast. celeberrimum ord. S. Bened. a S. Remigio et Chlodoveo I rege fundatum, ante ann. 533. Remigii testam. consule, CXXXV, 60, 70. — Charta Adonis abb., ann. 715, LXXVII, 1261. — Privil. Joannis XIII papae ad Albertonem, ann. 972, CXXXV, 992. — Richerus monac. ibi floruit, ann. 999, CXXXVIII, 9. — Abbat. S. Remigii a tempore Rodolphi primatis gaudens et jure sedendi in Clothedrum, falsdatorii genus, (XXXIII, 98. — Charta Arnulfi Rhem. arch., ann. 989, (CXXXIX, 1547. — Præcept. Henrici Imperat., ann. 1002, CXL, 257. — Ch. Guidonis de Castellione arch., ann. 1033, CXLII, 1408. — Airardus primus fuit abbas regularis, ann. 954, CXLII, 1417, not. — Privil. Leonis IX, ann. 1049, 616. — Paschalis II, ann. 1109, CLXIII, 216, 265, 322. — Calixti II privil., ann. 1119, CLXIII, 1158, 1216. — Dipl. Radulphi Rhem. arch., quo ecclesiam Registetenensem (Rhegès, Meurthe) huic concessit monast., ann. 1118, CLXIII, 1421. — Idem monasterio S. Remigii altare asserit S. Juliani, ann. 1124, CLXIII, 1430. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 169. — Adriani IV epist. ad Hugonem abb., ann. 1154, CLXXXVIII, 1363. — Privil. ejusdem, 1365. — Epist. et priv. Alexandri III, ann. 1165, (C. 350, 551, 568, 620, 954, 968. — Lucii III, ann. 1182, CCI, 1164, 1324, 1350. — Privileg. Willelmi Rheimensis archiepisc., ann. 1162, CLIX, 832, 857. — Epist. Innocentii III ad abb., ann. 1212, CCXVI, 723; CCXVII, 71, 195.

RHEMENSE S. NICASII (Saint-Nicaise de Reims) monast. ord. S. Bened. Incepit a Basilica in honorem S. marlyr. Agricola et Vitalis exstructa a Jovino militis praefecto in Gallia, iv saec. ineunte, cui postea adjectum est monasterium S. Nicasiodieum. Transiit postea ad S. Mauri congregationem. LXXI, 748 not. — Priv. Alexandri II, CXLVI, 1335. — Hujus monast. ipit et progressus, CLVI, 1142. — Abbatum conspectus chronologicus, *ibid.*, 1146. — Privil. Paschalis II, ann. 1112, CLXIII, 517, 518. — Rainaldi Rhem. archiep. quitatio concessa, ann. 1129, CLXXII, 1549. — Privil. Innocentii II, ann. 1146, CLXXXIX, 291. — Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1127. — Alexandri III epist. ad abb., ann. 1172, (C. 778, 960. — Privil. Willelmi archiep. et cardinal., ann. 1196, CCIX, 857.

RHEMENSE SS. DIONYSII, EUTHIERII ET RUSTICI (Saint-Denis de Reims) monast. ab archiepisc. Gervasio restitutum juxta S. Augustini reg. et ab Alexandro II privilegiatum, ann. 1067, CXLVI, 352. — Diplom. Radulphi Rhem. archiepisc., ann. 1123, CLXIII, 1427. — Alexandri III epist. ad abbatem hujus monast., ann. 1172, (C. 795. — Privil. Willelmi Rhem. arch. et cardin., ann. 1196, CCIX, 857. — Petrus de Riga ibi claruit, circa ann. 1212, CCXII, 9. — Epist. Innocentii III de accusatione adv. abbatem, ann. 1208, CCXV, 1587.

RHEMENSES THEODERICI (Saint-Thierry de Reims) monast. ord. S. Bened. a sancto abbate Theodorico S. Remigii discipulo fundatum extra urbem circa 550, CXXXV, 85, 86. — Cui auxiliatur Theodoricus rex Chlodovei Magni filius, *ibid.* — Ad canonicos regul. transit x saec., 93. — Privileg. Henrici I regis Franc., ann. 1030, CDI, 1039. — Privil. Honorii II papae, ann. 1126, CLXVI, 1247. — Rainaldi Rheimens. archiep. dipl., ann. 1137, CLXXII, 1335. — Guillelmus abbas claruit ann. 1148, (LXXX, 188. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1338.

RHEMENSE S. SIXTI (Saint-Sixte de Reims) monast. ord. S. Bened. extra muros situm, cui aliquandiu praefuit S. Ansegisus Fontanellensis abbas, ann. 809, CV, 736. — Radulfus archiep. item compoint ortum inter hoc monast. et fratres S. Timothei, ann. 1123, CLXIII, 1430.

RHEMENSE S. SYMPHORIANI (Saint-Symphorien de Reims) collegium canonicorum quorum bona et privilegia confirmavit Radulfus Rhem. archiep., ann. 1119, CLXIII, 1425.

RHEMENSE S. BASOLII. *Vide BASOLI.*

RHEMENSIS S. MARIE, parthenon a S. Baldrico conditum, x saec., CXXXV, 515.

RHEMENSE S. MAURICII (Saint-Maurice de Reims) monast. ord. S. August., ejus causam olim defendit Alexander III adversus abbatem S. Remigii, ann. 1165, CC, 555.

RHEMENSE SS. TIMOTHEI ET APOLLINARIS (Couvent Saint-Timothee et Apollinaire de Reims) monast. ord. S. August. a Girardo archiepisc. restitutum est ann. 1064, CXLIII, 1401. — Radulfus item exstinguit ortum cum fratribus S. Sixti, CLXIII, 1430.

RHEMENSIS S. PETRI (Couvent de Saint-Pierre à

Reims) parthenon cuius abbatissa ad Alexand. III scripsit, ann. 1170, CC, 692, 797, 836.

RHENAUGIENSE S. MARIE seu S. PETRI ET S. OLASII (Rheinau ou Rhinau, canton de Zurich, Suisse) monast. ord. S. Bened. a Volfrardo Kiburgensi comite fundatum ann. 778 et hodie adhuc exstat. — Honorii II privil., ann. 1153, CLXVI, 1319. — Ejusdem epist. de vexationibus comitis Rodulphi, ann. 1129, CLXVI, 1283.

RHENO (de) S. MARIE. Vide MARIE.

RHODIGIO (de) monast. clericorum in Veneto territorio exstructum, quod cum novam ecclesiam in quodam loco edificare cepisset, fratres S. Cypriani de Muriano sui detrimento hauc fieri contenderunt. — Epist. Lucii III, ann. 1185, CCV, 1561.

RIBODIMONTE (de). Vide S. NICOLAI.

RICHARII (S.) MON. AMBIANENSE. Vide CENTULENSE.

RICHARII (S.). Vide CONSTANTINENSE.

RICHARII (S.) SCAMELLI-VILLÆ, monast. in Northmannia situm cuius abbas nomine Gervinus ab abbatissa Villarensi calumniatus ad Willelmum Conquest. causam suam adduxit, et iustitiam obtinuit ann. 1047, CXIX, 1373.

RICMIRI (S.) (Saint-Ricmir sur la Sarthe, diocèse du Mans) monasterium in Cenomanensi pago ultra Sartham exstructum ante ann. 809. — Dipl. Caroli Magni ann. 802, XCVII, 99.

RIESBYARGENSIS (Riesbyarghen en Suède) parthenon cuius possessiones confirmavit Innocentius III, ann. 1216, CCXVII, 263.

RIEVALLENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Riéval ou Ridal, comté d'York, Angleterre) monast. ord. Cisterciensis. fundatum ann. 1151 a nobili viro Walthero Specchio, cum assensu Thorstani, Eborac. archiep. Hoc illustravit Aelfredus abbas, ann. 1166, CCXV, 195. — Alexandri III privil., ann. 1153, CC, 92. — Huc monast. deputat Innocentius III quandam ecclesiam, ann. 1210, CCXVI, 574.

RIGALDI (S.) (Saint-Rigaud, diocèse de Mâcon) monast. ord. S. Bened. ab Eustorgio e cenobio S. Austremontii in Arvernis monachi exstructum in Silva adversa vulgo dicta e dioc. Matisconensi, cui Alexander II privilegia concessit, ann. 1071, CXLVI, 1360.

RIGENSE S. NICOLAI, (Saint-Nicolas de Riga en Livonie, Prusse) monast. cuius abbatii et priori scripsit Innocentius III, ann. 1215, de quibusdam causis eiusdem commissis, CCXVI, 916, 918.

RIGNIACENSE. Vide RAGNIACENSE.

RINGELHEIMENSE (Ringelheim diocèse d'Hildesheim, en Saxe) monast. quod i. em esse nobis videtur ac Gozlarie. Hoc vides.

RINGSTADENSE (Ringstadt en Danemark) monast. ord. S. Bened. exstructum ante ann. 1139, quo, postulate Ormo abbate, Innocentius II privilegio illud confirmavit, CLXXIX, 405. — Celestini III privil., ann. 1192, CCVI, 975.

RIPATORII S. MARIE (Notre-Dame de l'Arivour, diocèse de Troyes) monast. ord. Cisterciensis a monachis Clarav. conditum, sub episcopatu Haltonis, ann. 1140. Ab abbate Alano illustratum est qui postmodum Antisiodorensis episc. factus est, ann. 1203, CCX, 9.

RIPENSE (Rippen, dioc. de Worcester, Anglet.) monast. ord. S. Bened. in Northumbria et Wigornien. dioc. ab Alefrido regis Oswui filio exstructum, VII sæc., in quo eruditus est S. Willibrordus sub abbate Wilfrido, Cl, 965. Penitus eversum, inter ruinas cum foderetur inventa sunt corpora S. Wilfridi et ceterorum abbatum quæ S. Oswaldus honorifice sepelivit, ann. 658, CXLVIII, 1196.

RIVIPULLENSE seu RIOPULENSE S. MARIE (Notre-Dame de Rieux, près Aussonne, Haute-Garonne) monast. ord. S. Bened. exstructum ante ann. 951, quo Agapetus papa II privilegium concessit, CXXXIII, 907. — Privil. Sergii IV, ann. 1011 quo enumerantur innumeras ejus monast. possessiones, CXXXIX, 11509. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1630. — Bulla Alexandri II pape, ann. 1062, CXLI, 1282. — Privil. Urbani II, ann. 1096, CLI, 472. — Innocentii II, ann. 1156, CLXXXIX, 256. — Epist. Alexandri III, ann. 1176, CC, 1049, 1051.

RIVIPULLENSE. Vide S. JOHANNIS.

ROBERTI (S.). Vide RUPERTI.

ROCCA BOVIS S. CURTIS (de) (Roche-Beaucourt, diocèse de Périgueux) monast. ord. S. Bened. de quo diu exstitit controversia inter Cluniac. et canonicos Petragoric. — Epist. Adriani IV ann. 1159, CLXXVIII, 1519, 1620.

ROCCA MAJORE (de) S. MARIE (Notre-Dame de la Roche, dit aussi Bois-Guyon, Seine-et-Oise) monast. ord.

S. August. seu S. Victoris Paris. a Guidone de Levis exstructum, ann. 1190. — Diploma Olonis de Solico, Parisiens. archiep., hoc donum confirmans, ann. 1201, CCXII, 75. — Innocentii III privil., ann. 1199, CCXII, 651.

ROCCA MATURA (de) (Rocquemur dans le diocèse d'Otrante, Naples) monast. cuius abbatii commendavit Innocentius III quendam monachum, ann. 1213, CCXI, 793.

RODA (de) (Closter-Rath, diocèse de Cologne) monast. ord. S. August. situm inter Juliacum et Trajectum et Mosam, floruit XII sæc. — De eo mentio fit in Vita B. Herberti, CLXX, 1269 not.

RODENSE S. PETRI (Saint-Pierre de la Rode, Aveyron) monast. ord. S. Bened. in comitatu de Petralia (Peyrelatte) sublus castrum Verdarii (Verdier) in monte Rodus dicto exstructum ante ann. 974 quo Benedictus VI papa amp'a ei concessit privilegia, CXXXI, 1086. — Privil. Bened. VII, CXXXVII, 535. — Priv. Joannis XV, CXXVII, 839.

ROFFENSE S. ANDREÆ (Saint-André de Rochesta, dans le comté de Kent, Angleterre) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 600 ab Ethelberto rege. — Ibi postea instituta est episcopalis sedes. Variis donationibus huc factæ monasterio, CLXIII, 1447. — Quid fecerit S. Lanfrancus, 1452. Quid Willelmus rex, ibid. 1153. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXI, 1113.

ROFFIACO seu RUSIACO (de) (Modtier-Rooden, diocèse de Tours) monast. a S. abbate Aredio fundatum et ab eodem S. Martino Turonensi subjectum, ann. 574, LXXI, 1145.

ROGGENBURGENSE S. MARIE (Roggenborg près d'Ulm en Bavière) monast. ord. Praemonst. a comitibus Sigefredo et Bertholdo exstructum, ann. 1126. — Privileg. Lucii papæ II, ann. 1141, CLXXIX, 908.

ROMANENSE S. BARNARDI (S. Barnard de Romans sur Isère) monast. ord. S. Bened. cuius fundatio originem ducit a S. Barnardo Viennensi episc. ann. 640. — Gregorius VII ad illos monachos scripsit, suam promittens tuitionem si juxta regulam vixerint, ann. 1074, CXLVIII, 411. — Illud monast. retinet Guido Viennensis archiep. invito Urbano II papa, 1097, CLI, 491.

ROMANI (S.) (Saint-Romain près de Blaye, diocèse de Bordeaux) monast. ord. S. Bened. super Garaman exstructum, ubi S. Romanus sepultus est ant. 580. Postea transit ad canonicos S. Augustini, LXXI, 863.

ROMANI (S.). Vide BALMENSE.

ROMANUM-MONASTERIUM (Romsin-Montier in Suisse) monast. ord. S. Bened. in pago Bernensi exstructum a S. Lupicino et S. Romano ejus socio ann. 530, LXXI, 1013 not. — Innocentii II privil., ann. 1139, CLXXIX, 469. — Privil. Lucii III, ann. 1185, CCL, 1343.

Romana monasteria.

A temporibus S. Innocentii I papæ ann. 403 nulla existeret monasteria, uti declarat Anastasius, CXVIII, 145, 149.

ROMANUM S. ADRIANI monast. ordinis S. Bened. juxta Praesepe situm de quo mentio est in Vita S. Leonis III papæ, ann. 795, CXXXVIII, 1233.

AGAPETI (S.) monast. ord. S. Bened. situm juxta titulum Eudoxie, ante ann. 795 exstructum, CXVIII, 1233.

AGATHÆ (S.) monast. super Si-burram exstructum ante ann. 795, de quo mentio est in Vita S. Leonis III papæ, CXVIII, 1233.

AGNETIS (S.) monast. alias dictum Inorum-Fernorum Romæ conditum, ante ann. 795, CXXXIII, 1251.

ANASTASII (S.) AD AQUAS SALVIAS monast. ord. S. Bened. Romæ exstructum ante ann. 795, CXVIII, 1235. — Privil. Celestini III papæ, ann. 1191, CCL, 886.

ANDREÆ ET BARTHOLOMÆI (SS.) monast. ord. S. Bened. quod Honorio dicitur a S. Gregorio Magno conditum et dotatum, circa ann. 595, LXXI, 527. — Inde assumptus est S. Augustinus monachus qui Angliæ futurus erat apostolus sub eodem pontifice, LXXV, 366. — A Gregorio II restauratum est, ann. 714, CXXXVIII, 975, 1233.

ANDREÆ (S.) monast. ord. S. Bened. quod Massu la liana cognominatur de quo mentio fit in Vita S. Leonis III, ann. 795, CXXXVIII, 1233. — Forte idem est quod Clemens dedit Fuldensibus, ann. 1044, CXLII, 578.

AQUÆ FLAVIÆ monast. ord. S. Bened., ann. 795 exstructum. Vide S. Leonis III Vitam, CXXXVIII, 1251.

BONIFACII (S.) monast. ord. S. Bened. a S. Bonifacio IV conditum in propria aede ann. 637, CXXVIII, 67.

BONIFACII ET ALEXII SS. monast. ord. S. Bened. in latere Montis Aventini ad Tiberim respiciente exstructum in quo S. Adelbertus patria profugus se recepit et vitam inchoavit monasticam, circa ann. 975, CXXVII, 839.

CÆSARII (S.) juxta S. Paulum exstructum est illud monast. ord. S. Bened. de quo fit mentio apud Anastas. Bibliothecarium ann. 795, CXXVIII, 1235.

CASSIANI (S.) monast. juxta B. Laurentium extra muros de quo mentio est in eod. loco.

CHRYSOLOGI (S.) monast. ord. S. Bened., ante ann. 795 Romæ exstructum, *ibid.*

CORSANUM seu **DE CONSAS** monast. de quo ibidem fit mentio, ante ann. 795 exstructum juxta S. Sixti basilicam, et a Leone IV restauratum, ann. 854, CXV, 635.

COSMÆ ET DAMIANI (SS.) monast. ord. S. Bened. ante ann. 795 conditum Romæ, juxta Præsepe, CXXVIII, 1235.

DONATI (S.) monast. ord. S. Bened., juxta titulum S. Priscæ exstructum, ante ann. 795, CXXVIII, 1234.

ERASMI (S.) monast. in Cælio-Monte fundatum, et dotatum a S. Adeodato papa, ann. 669, CXXVIII, 791, 1235.

EUGENIÆ (S.) monast. ord. S. Bened. exstructum extra portam latineam. De eo mentio est in Vita S. Leonis III papæ, ann. 795, CXXVIII, 1231.

EUPHEMIÆ ET ARCHANGELI (SS.) monast. illud exstabat ante ann. 795 juxta titulum Pudentis, CXXVIII, 1234.

EUSTACHII (S.) diaconia ad pauperum solamen instituta, ante ann. 795, *ibid.*

GEORGI (S.) diaconia de qua mentio fit in eadem S. Leonis III Vita, CXXVIII, 1235.

GREGORII (S.) monast. seu oratorium in Campo Martis situm, *ibid.*

GREGORII (S.) monast. ordinis S. Bened. a S. Gregorio Magno in propria sede fundatum, ann. 590, CXXVIII, 645.

HIERUSALEM (de) monast. ord. S. Bened. ad B. Petrum exstructum ante ann. 795. De quo agitur in Vita S. Leonis III papæ, CXXVIII, 1235.

ISIDORI (S.) monast. ejus mentio ut in præcedent. JOANNIS (S.) monast. ord. S. Bened. in Aventino exstructum ante ann. 795, de quo mentio fit apud Anastasium Biblioth. in Vita S. Leonis III, CXXVIII, 1235.

JOANNIS ET PAULI (SS.) monast. ord. S. August. juxta S. Petrum seu basilicam Vaticanam de quo agitur. CXXVIII, 1235. — A S. Leone Magno fundatum est ann. 461, CXXVIII, 502. — Et a S. Gregorio II reedificatum ann. 726, CXXVIII, 975. LXXXIX 870. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1055, CXLIII, 723. — Innocentius III illud monast. asserit ecclesiæ S. Petri ann. 1158, CLXXIX, 561. — Privil. Antipapæ Anacleti, ann. 1115, 632. — Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1557. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1402. — Epist. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1355.

JOANNIS EVANG. JOAN. BAPT. ET PANCRATHI monast. ord. S. August. juxta Lateranensem basilicam exstructum, et a S. Gregorio II papa reedificatum et donis ditatum, ann. 726, CXXVIII, 1827, LXXXIX, 568. — Privil. Anastasii IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1019. — Privil. Innocentii III de limitibus ecclesiæ Lateran., ann. 1212, CCXVI, 675.

JUVENALIS (S.) monast. ord. S. Bened. a Belisario patricio fundatum et dotatum sub Vigilio papa in Via Flaminia juxta urbem portam, ann. 540, CXXVIII, 577.

LATERANENSE. *Vide supra* S. JOANNIS LATERAN.

LAURENTII (S.) INTRA-MUROS monast. ad lunam seu ad locum ubi exstabat vetus templum Lunæ dicatum, forte idem qui dicebatur Pallacini (hodie vero Exquilina regio) a S. Hilario papa exstructum ann. 460, CXXVIII, 550, 558, 1235. — Antipapæ Anacleti privil., ann. 1150, CLXXIX, 715.

LAURENTII (S.) EXTRA-MUROS monast. ad Italeum seu prætorium a S. Hilario papa fundatum, ann. 460, CXXVIII, 550, 558.

LUCIÆ (S.) monast. ord. S. Bened. quod alias de Renati dicitur, ejus mentio est in Vita S. Leonis papæ, ann. 795, CXXVIII, 1235.

MARIÆ (S.) seu S. Ambrosii monast. ord. S. Bened., citatur *ibid.*

MARIÆ (S.) AD PRÆSEPE monast. seu geroconium a S. Gregorio II papa conditum ann. 714, CXXVIII, 975.

MARIÆ (S.) DE JULIA monast. ord. S. Bened. de quo mentio agitur in Vita S. Leonis III papæ, ann. 795, CXXVIII, 1231.

MARIÆ (S.) TRANS TIBERIM monast. ord. S. Bened. ejus abbas fuit Anastasius Bibliothecarius et cardinalis, ann. 888, CXXVII, 9.

MARIÆ (S.) IN MINERVA (Sainte-Marie de la Minerve) parthenon in medio Romæ situm, in loco quo exstabat vetus sanum Minervæ dicatum. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 535.

MARTINI (S.) monast. ord. S. August. quod S. Petro asserit Innocentius II, ann. 1158, CLXXIX, 561. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1557. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1402. — Epist. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1355.

MARTINI (S.) diaconia ord. S. August. exstabat Romæ ante ann. 795, CXXVIII, 1154. — In eodem loco nunc exstat S. Petri Basilica. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1055, CXLIII, 704.

MICHAELIS (S.) monast. ord. S. Bened. ejus fit mentio apud Anastasium Bibliothec., ante ann. 795 exstructum, CXXVIII, 1235.

PANCRATII (S.) monast. ord. S. Bened. juxta basilicam S. Salvatoris exstructum ante ann. 795, CXXVIII, 1234. De eo mentio fit apud S. Gregorium Magnum circa ann. 600, LXXVII, 657. — Postea transit ad canonicos regul. quibus privil. concessit Lucius II papa, ann. 1144, CLXXIX, 934 (aut rectius Lucius III, CCI, 1175).

PAULI (S.) *Vide supra* JOANNIS.

PAULI (S.) EXTRA-MUROS monast. ord. S. Bened. ejus S. Hildebrandus abbas fuit antequam sedem conscenderet pontificalem, ann. 1079, CXLVIII, 9. — Innocentius III eidem concessit Montem Porcium in Agro Tusculano possidendum, ann. 1203, CCXV, 65. — Epist. ejusd. ad abbatem de parochiarum divisione, ann. 1212, CCXVI, 600.

PEREGRINI (S.) monast. seu hospitium subius palatium Vaticanum conditum est prope urbem portam quem Angelica dicitur; exstat quoque sub eodem nomine oratorium ad Naumachiam. *Vide not.* ad S. Leonis IX privil., ann. 1055, CXLIII, 717.

SS. PETRI ET LUCIÆ (*forte* Lucæ) monast. ord. S. Bened. in ejus gratiam testamentum egit abbas Probus, xi sæc., LXXV, 251 not. — Fundatum est V sæc. a S. Leone Magno, CXXVIII, 1414.

PETRI ET PAULI (SS.) collegium canonicorum in Vaticano. Institutum videtur a B. Leone IX, cui privilegium concessit Eugenius III juxta tenorem privilegii Adriani IV, CLXXXVIII, 1582. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1402. — Privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 254.

PRISCÆ (S.) monast. in monte Aventino exstructum, et monasterio SS. Trinitatis Vindocinensi datum ab Alexandro II, ann. 1068, CXLVI, 1545.

SABÆ (S.) monast. ord. S. Bened. ante ann. 795 exstructum, de quo quæstio est in Vita S. Leonis III, CXXVIII, 1234.

SALVATORIS (S.) LATERANENSIS monast. ord. S. Bened. quo se receperunt qui partes antipapæ Constantinensi sequi noluerant et monachos se fluxerunt, ann. 768, CXXVIII, 1149. — Paschalis II privil., ann. 1199-1118, CLXIII, 445.

SARDAS (de). *Vide infra* S. VITTI.

SERGII ET BACCHI (SS.) monast. seu potius oratorium ante ann. 795 exstructum Romæ in Callinico pro sustentatione pauperum, ann. 740, LXXXIX, 570. — *Vide* quoque CXXVIII, 1235.

SILVESTRI (S.) monast. ord. S. Bened. in ejus causa sententiam protulit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 797.

STEPHANI MAJORIS (S.) monast. ordinis S. August. alias *Catagalla patricia* dictum, id est, in domo Gallæ patriciæ, de quo agitur apud Anastasium Biblioth. in Vita S. Leonis III papæ, ann. 795, CXXVIII, 1235. — Exstabat juxta basilicam Vaticanam S. Petri. — Privil. Leonis IX, ann. 1055, CXLIII, 717. — Hanc canoniam asserit Innocentius S. Petri Ecclesiæ, ann. 1158, CLXXIX, 564. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1457. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1402. — Epistol. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1355.

STEPHANI MINORIS (S.) hospitium canonicorum pro Hungaris sic dictum quod forte conditum fuerat a S. Stephano Hungarorum rege vel quod ibi sepultus fuerat; situm erat ad meridiem basilicæ S. Petri. — Privil. Leonis IX, ann. 1055, CXLIII, 714. — Dicebatur etiam S. Stephani Cata Barbara patricia, *ibid not.* — Hoc monast. asserit Innocentius II Ecclesiæ S. Petri, ann. 1158, CLXXIX, 561. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1537. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1402. — Epist. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1355.

STEPHANI LAURENTII ET CHRYSOGONI (SS.) monast. ord. S. Bened. a Gregorio III fundatum, ann. 735, CXXVIII, 1037, 1235.

STEPHANI ET SILVESTRI (SS.) monast. ord. S. Bened. a S. Paulo I exstructum in æde sua, et multis possessionibus ditatum, ann. 756, CXXVIII, 1157; LXXXIX, 1190. — Privil. Agapeti II, ann. 955, CXXXIII, 916.

VICTORII (S.) monast. juxta S. Pancratium situm, ejus mentio est apud Anastasium Bibliothecarium in S. Leonis III Vita, ann. 795, CXXVIII, 1238.

VITI (S.) sive **DE SARDAS** monast. ante ann. 795 exstructum cujus mentio ut in præced.

VIVIANÆ seu **BIBIANÆ** monast. ante ann. 795 exstructum Romæ, de eo mentio ut in præced.

N. B. Super prædictis monasteriis Romæ, vide Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1557. — *Romana æmulochin* quatuor restaurata fuerat a Stephano II pap. et aliud quintum ab eodem pontifice fundatum in loco Plantana seu Platara dicto, ann. 750, CXXVIII, 1983.

ROMARICENSIS MONTIS parthenon Vide **ABENDENSE**.

ROMARICENSIS MONTIS (Remiremont) monast. ordinis S. Bened. haud procul a parthenone fundatum a S. Arnulfo Metensi episc. circa 650, LXXI, 644. not.

RONCAGLIA (de) (Priuré du diocèse de Plaisance) prius ab Arduino episc. exstructus et ab eodem concessus canonicis S. Antonini, et ab Innocentio privilegio confirmatus, ann. 1134, CLXXIX, 218.

RORENSE (Rorens, diocèse de Ratisbonne) monast. ord. S. August. ab Henrico episc. conditum ante ann. 1155, quo Innocentius II illud privilegio adornavit, CLXXIX, 273. — Privil. Eugenii III, ann. 1153, CLXXX, 1511.

RONCEVALIENSE (Roncevaux, diocèse de Pampelune) monast. seu hospitale a S. Pampli. episc. exstructum paulo ante ann. 1157, quo Innocentius II illud privilegio ornavit, CLXXIX, 325.

ROSATENÆ (Rosati, dans le Milanais) monast. canonicorum quibus o im scripsit Celestinus II ne sanctimonialibus vexaretur S. Mariæ de Montano, ann. 1145, CLXXIX, 768.

ROSENFELDENSE S. MARIE (Notre-Dame de Rosenfeld, duché de Wurtemberg) monast. ord. S. Bened. a marchione Udono, fratre ejus Rudolfo et matre Oda exstructum, ann. 1887. — Privil. Paschalis II, ann. 1102, CLVIII, 88. — Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1409.

ROSEVELDENSE S. MARIE (Notre-Dame de Roseweid, diocèse de Hambourg) monast. ord. S. Bened. ab illustri viro Odono, fratre ejus Rudolfo et matre Oda exstructum, hortante Alberone archiep. ante ann. 1208, quo illud privilegio confirmavit Innocentius III, CCXV, 1507.

ROSIACO (de). Vide **ROFFIACO (de).**

ROSIS (de). Vide **S. QUINICI.**

ROSSLEBIENSE (Rossleben, en Thuringe) monast. ord. S. August. a Ludovico comite et ejus uxore Mathilde fundatum ante ann. 1142, quo Innocentius II illud privilegio confirmavit, CLXXIX, 580.

ROSTENSE monast. ord. S. Bened. in consiliis Hispaniæ et Galliarum situm in loco *Rostas* dicto a Sancio Aragonum rege, in quo monachos introduxit et Silva Majori abductos, ann. 1092, CXLVII, 1011.

ROTA (de) seu **ROTENSE S. MARIE.** Vide **MARIE.**

ROTENSE SS. MARINI ET ANIANI (Roda, dans la princip. d'Alsace, Bavière) monast. ord. S. Bened. cujus, petente Bertrico abbate, possessiones privilegio confirmavit Innocentius II, ann. 1142, CLXXIX, 607. — Ejusdem papæ epist. pro eo monasterio, *ib. d.*, 609. — Privil. Celestini II, ann. 1144, CLXXIX, 789. — Lucius III illud commendat, ann. 1185, CCI, 1335.

ROTHA (de) cella seu monasteriolum, in diocesi Herbipoliensi situm quod Agnes Palatina et ejus soror Adelheida concessere Othoni, Bambergensi episc., ann. 1120-1130, CLXXIII, 1280.

ROTHONENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Rodon) monast. ord. S. Bened. in pago Broverocensi et in loco *Bain* dicto conditum a Ven. abb. Convolone cui Ludovicus Pius quasdam confirmavit donationes, ann. 854. — Ibi floruit Cathwallon abbas ann. 1038. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1049, CXLIII, 596. — Item S. Gregorii VII, ann. 1085, CXLVIII, 715. — Interdictum abbati illatum, ann. 1117, CLXIII, 416. — Calixti epist. ad abbatem de B-lle Insulæ redditione Kimperlegiensi monasterio, Cl. XIII, 1117. — Paschalis epist. de eodem abbate Rothom., Cl. XXII, 1526. — Decretum Innocentii de exemptione hujus monast. a jure episcopali, ann. 1210, CCXVI, 202, 201.

ROTNASCENSE S. ERMETIS (Renais, entre Oudenarde et Grammont) monast. ordin. S. August. a S. Amando fundatum ann. 515, quod postea Ludovicus Pius subiecit Endensi cœnobio prope Aquigranum, CLIX, 141.

ROTTIO (de) MONASTERIUM (Munckroth, diocèse de Constance) monast. ord. Præmonst., exstructum ann. 1126. — Privileg. Eugenii III, ann. 1153, CLXXX, 1611.

ROTHOMAGENSE. Vide **S. AVOCATI.**

ROTHOMAGENSIS S. AMANDI (Heligheuses de Saint-Amand dans la ville de Rouen) parthenon a vicecomite Arcacensi Goslino exstructus circa 1031, CCII, 1316.

ROTRUDIS (S.). Vide **ANDRESENSE.**

RUEGGISBERGENSE S. MARIE (Notre-Dame de Rueggisberg, diocèse de Berne) monast. ord. Cisterc. et Claravallensi oritur ante ann. 1148, quo Eugenius ipsum privilegio confirmavit, CLXXX, 1354.

RUESPERRENSIS (peut-être Rieppeymons près de Pau en Béarn) parthenon cujus bona sub protectione suo suscepit Innocentius III, ann. 1201, CCXV, 302.

RUFFI (S.) VALENTIENSE (Saint-Ruf-lès-Valence, en Dauphiné) monast. ord. S. August. in principio apud Avenionem fundatum, ann. 1050, sed postea ab Abgensibus eversum, translatum est a Raymundo abbate circa 1210, subter Valentiam. — Abbas Liebertus ante tempora hæc floruerat, ann. 1110, CLVII, 711, 715 not. — Innocentius III decretum qua sententiam confirmat tam archiep. Lugdunensi super istius monast. controversia cum Hospitalariis S. Jacobi hujus urbis, ann. 1179, CCXIV, 552. — Privil. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 885.

RUFFI (S.) AVENIONENSE, idem quam præced.

RUFFI (S.) PATRACCENSE (Saint-Ruf de Patras, en Morée) monast. ord. S. August. cujus bona confirmavit Innocentius III, ann. 1200, CCXVI, 358.

RUFFI (S.) VIVARIENSE (Saint-Ruf de Viviers, Ardèche), monast. ord. S. Bened. cui Leodegarius episc. tradiderat S. Audeoli ecclesiam, quam cum eisdem abstulissent clerici quidam, ut restitueretur epistola præcepit Paschalis II papa, ann. 1210, CLXIII, 2280.

RUFFIACO (de). Vide **ROFFIACO.**

RUFFILLI (S.). Vide **ROFFIACENSIS.**

RUFFINIANENSE, RUFFIANENSE seu **S. PETRI DE MONTIBUS** Vide **PERNI.**

RUGENSE S. GILDE (Saint-Gildas de Roiz, en Bretagne, près de Nantes) monast. ord. S. Bened. fundatum, ann. 1026, a Simone de Rocca Bernardi, Abbatum abbatem sibi elegit, ann. 1126, CLXXVIII, 15.

RUGIANENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Rugen) monast. ord. S. Bened. ab Elia de Didonia et ejus uxore Avicia in finibus Sanctonum exstructum, ann. 1092, et postea Geraldo Silva Majoris abbati subjectum, CXLVIII, 1011.

RUMINIACENSIS seu **RUMILLIACENSIS S. PETRI PRIORATUS** (Saint-Pierre de Rumigny, en Thiérce, anc. diocèse de Rheims) olim exstructus ab Odono fori dicto; postea Nicolaus hæreditario jure eundem cessit Radulfo, Rheimsensi archiepiscopo, a quo subjectus ei monasterio S. Nicasi, ann. 1112, CLXIII, 1425. — Loca III priv. ann. 1182, CCI, 1153.

RUMERSDORBIENSE seu **ROMERSDORFENSE** (Romersdorf dioc. de Cologne) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ut si fieri posset, pacem restitueret inter duos provinciales comites, ann. 1205, CCXV, 649.

RUPENSE S. MARIE (Notre-Dame des Roches, près de Cosne, Nièvre) monast. ord. Cisterc. a baronibus de Douziac exstructum, ann. 1136. — Privil. Innocentii II, ann. 1142, Cl. XXIX, 615. — Alexandri III, ann. 1163, CC, 345. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1385.

RUPERTI (S.) SALZBURGENSE. Vide **SALZBURGENSE.**

RUPERTI (S.) DE MONTE IN BINGEN (Convent Saint-Rupert de Bingen, diocèse de Liège) parthenon a sancta Hildegarde abbatissa exstructus ann. 1117, CXCVII, 21.

RURICURTENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Rurcourt, diocèse de Beauvais) monast. ord. S. August. in ejus gratiam ad Henricum Bellovac episc. scripsit Eugenius III, ann. 1152, Cl. XXX, 1514.

RUTHENENSE. Vide **S. ANTONINI**, et **S. AMATI.**

RUTHENENSE (Convent des Augustins, à Rodet) monast. ord. S. August. conditum et dotatum, ut videtur, ab episcopis ejusdem urbis ante ann. 1099, quo Urbanus II ejus bona et jura confirmat, Cl. I, 546.

RYSEBIAGENSE. Vide **RIESVANGENSE.**

SABÆ (S.) (Saint-Sabas dans la Marche d'Ancone)

monast. ord. S. Bened. in Marchia Italiae situm, de quo agitur in epist. Gregorii VII, papae ann. 1074, CXLVIII, 397, 399. — Monachis Cluniac. traditum est a Lucio II papa, ann. 1144, CLXXIII, 1501, not.

SABIRII seu SAVINI (S.) PICTAVIENSIS (Saint-Savin, diocèse de Poitiers) monast. ord. S. Bened. exstructum sub Carolo Magno et Ludovico Pio, cujus cura S. Benedicto Anian. commissa est. Postea ab abbate Gervasio restauratum est S. Bernardi temporibus, circa 1156, CLXXII, 1376.

SABINI (S.) Vide PLACENTINUM.

SAFFIACENSE. Vide SESSIACENSE.

SACRARGIENSE, SS. TRINITATIS monast. ord. Camaldul. in Italia quod Innocentius II privilegio confirmavit, ann. 1157, CLXXIV, 307.

SACRA SILVA. Vide SILVA SACRA.

SAGIENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Séz, Eure) monast. ord. S. Bened. a Rogero de Monte Gomerici exstructum xi saec., CII, 1317. — Epist. Hugonis prioris ad Gaudifridum de S. Barbara, ann. 1170, CCV, 874. — Epist. Innocentii III ad v. priorem et episcopum, ann. 1212, CCXVI, 620.

SAHAGUNENSE SS. FACUNDI ET PRIMITIVI (Saint Facond de Sahagun, au royaume de Léon, Espagne) monast. ordinis S. Bened. cujus possessiones et iura confirmavit Paschalis II, ann. 1116, CLXIII, 400, 402. — Cluniacensis monasterio subiectum ab Innocentio II papa, ann. 1153, CLXXIX, 166. — Eugenii III privil., ann. 1148, CLXXX, 1552. — Privil. Alexandri III, ann. 1159, CC, 169, 228, 244. — Coelestini III, ann. 1194, CCVI, 1030. — Innocentii III epist. de lite quadam cum capitulo Zamorensi, ann. 1198, CCXIV, 216.

SALCIACO (de) (Sautet) Vide S. MARCELLI.

SALEBIENSE S. MARIE ET S. GERMANI, monast. ord. S. Bened. a Wilhelmo Conquestore fundatum, in Anglia, exeunte saec. xi, CXLIX, 1561.

SALEMENSE seu SALOMONIS VILLA (Sa morschweiler anc. diocèse de Constance) monast. ord. Cisterciens. exstructum ann. 1157, juxta Oberlingen a Guntramno barone Adelsreutensi. Hujus monast. abbas scripsit ad S. Hildegardem circa 1150, CXCVII, 245. — Epist. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 174, 738; CCXVI, 805, 819, 822.

SALERNTINUM S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Salerne, au royaume de Naples) monast. Casinensi abbatia subditum florebat xi saec. sub Alphauo archiepiscopo, 1078, CLXVII, 1217.

SALERNTINUM SS. TRINITATIS (Convent de la Trinité à Salerne) monast. ord. S. Bened. exstructum ante tempora Urbani II qui illud restituit Alphano archiepiscopo, ann. 1099, CLII, 547.

SALFELDENSE (Salfeld in Thuringe) monast. ord. S. Bened. ab Hannone Coloniensi et Sigefrido Moguntino archiepiscopis fundatum paulo ante ann. 1125, quo Honorius II illud privilegio ornavit, CLXVI, 219.

SALIGINENSE. Vide infra S. ANTONENSE.

SALINE-VALLIS S. MARIE (Notre-Dame de Salival, près de Vic, Meurthe) monast. ord. Præm. fundatum ann. 1187 a Malthe Hamburg. comitissa. — Privil. Urbani III, ann. 1186, CII, 1426.

SALIONE (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Saux en Bourgogne) canonica a nobili viro Guidone de Salione domino condita xi saec. quæm Coelestinus III privilegio confirmavit, CCVI, 1332.

SALIS (de) S. MARIE (Notre Dame de Sales, diocèse de Bourges) canonica condita circa ann. 652, cujus statuta confirmavit Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 357.

SALMURIENSE S. FLORENTII. Vide FLORENTI.

SALONENSE (Salone in Lombardia) monast. ord. S. Bened. S. Dionysii Parisiensis subjectum est monasterio a Carolo Magno, ann. 777, XCVII, 958.

SALTO (de) S. MARIE (Notre-Dame-du-Sault à Fréjus) parthenon apud Forum Julii (Fréjus) exstructus a nobilibus viris et fratribus Erfone et Zaneio, quorum mater Plitrua ibi prima fuit abbatissa, ann. 769, XCIX, 639.

SALTERIENSE (Salserey comté d'Huntingdon Angles) monast. ord. Cisterc. exstructum, ann. 1147, quod illustravit Henricus monachus cui tribuitur tractatus de Purgatorio S. Patricii, ann. 1159, CLXXX, 971.

SALTUS NOVALIS monast. dioc. Zamorensis (Zamora) in Hispania ad cujus abbatem scripsit Innocentius III, 1198, CCXIX, 62.

SALVATORIS (S.) CAPRUIENSE (Saint-Sauveur de Caorla, dans les États de Venise) monast. de quo mentio

fit in epist. Alexandri III ad eplac. Caprutensem, ann. 1179, CC, 1251, 1283.

SALVATORIS IN CASALI. Vide CASALI.

SALVATORIS (S.) (Saint-Sauveur, dans le diocèse de Plaisance) monast. ord. Camald. ab abbata S. Marie in Pulsano pendens, de quo mentio fit in privilegio. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1097.

SALVATORIS (S.) NIVERNENSIS monast. ord. S. Bened. Cluniaco subjectum est ab Hugone ejusdem urbis episcopo, ann. 1045. Solemniter datum est in sacra synodo Orloni Cluniacensi abb., ibid.

SALVATORIS (S.) IN RIVO ALTO (Saint-Sauveur du Rialto, à Venise) monast. ord. S. August. ab abbate et ejus fratribus exstructum paulo ante ann. 1141, quo Innocentius II illud sub sua tutela suscepit et privilegio confirmavit, CLXXIX, 744. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1561. — Anastasii IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1074. — Alexandri III, ann. 1169, CC, 263. — Idem papa concessit indulgentiam 20 dierum his qui visitant ecclesiam S. Salvatoris, ann. 1179, CC, 1242. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1091. — Urbani III ann. 1185, CII, 1357, 1352, 1353. — Clementis III ann. 1188, CCIV, 1529, 1532. — Coelestini III, ann. 1193, CCVI, 1066, 1181. — Innocentii III epist. qua illud monast. cunctis cum ecclesia S. Bartholomaei, ann. 1198, CCXIV, 235.

SALVATORIS (S.) IN TREBIA (Saint-Sauveur-sur-la-Trébie, dioc. de Plaisance) monast. ord. S. Ben. sub Alexandro III conditum. — Privil. Urbani III, ann. 1187, CII, 1503.

SALVATORIS (S.). Vide ANDREAS, Boconicense, de Cella, in Monte Amiato, Ebrolense, Milstadense, Virtuenze.

SALV. seu SALVATORIS (S.) in Brago sive Brajaco ad Sequanum (Bray-sur-Seine entre Nogent et Montecrean) de quo monast. agitur in testamento S. Ansegisi Fontanellensis abbatis, ann. 835, CV, 746. — Diploma Henrici I Franc. regis, ann. 1014, CLI, 1025.

SALV. (S.) (Saint-Sauve près Valenciennes) monast. ord. S. Bened. ab ipso S. Salvio Ambian. episc. exstructum, ann. 1112, CXLIX, 156.

SALV. (S.) (Saint-Salvio, diocèse de Chiétî, en Abruzzo, Naples) monast. cujus mentio fit in privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXVII, 180.

SALV. (S.). Vide Albiense, Florentinum, Monasteriolenae.

SALVINI (S.) Vide TARDEIENSE.

SALZBURGENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Salzbourg) monast. ord. S. Bened. a S. Ruperto Wormatiensi episc. fundatum, viii saec. Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1125, 1387. — Epistola Coelestini III de resarciendo damno a quibusdam huic monast. illato, ann. 1195, CCVI, 1078. — Alia pro Gurzeosi monast. 1188. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1206, CCXV, 872.

SALZBURGENSE S. RUPERTI (Saint - Rupert de Salzbourg) monast. ord. S. August. a Chonrado Salzbourg. archiep. institutum paulo ante ann. 1125 quo illud privilegio confirmavit Calixtus II papa, CLXIII, 1265. — Privil. Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1329.

SALZEN S. MARIE (Notre-Dame de Saulz, Côte-d'Or) monast. canonicorum exstructum a Guidone de Saulz, ann. 1197, CLXXXV, 1437, 1438. — Jacobi militis de Saulz donationes eidem monast. 1438. — Marius de Monte Sancti Joannis Dominae et diversorum fundationes, 1139.

SALZETO (de). Vide MARCELLI.

SAMBLERIENSIS PRIORATUS. Vide S. SEPULCRI.

SAMBUCIENSE (Sambuc, diocèse de Syracuse) monast. ord. S. Bened. cui luctuosam scripsit epist. Innocentius III, ob Saracenorum victorias super Christianos, ann. 1198, CCXIV, 263, 470.

SAMSONIS ET SYMPHORIANI (SS.) AURELIANENSE (Saint-Samson d'Orléans) monast. ord. S. August. ann. 1067 exstructum, cui privil. concessit Adrianus IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1564.

SAMSONIS (S.). Vide CONSTANTINOPOLITANUM.

SANCTIS CRUCIBUS (de) (Saintes-Croix ou Santa-Cruz sur les confins des diocèses de Barcelonne et de Tarragone en Espagne) monast. ord. S. Bened. in cujus gratiam scripsit Urbanus III, ann. 1187, CII, 1467.

SANTONENSE seu SALIGINENSE S. MARTINI, (Saint Martin de Salignac, diocèse de Saintes) monast. ord. S. Bened. ab abbate Martino S. Martini Turonensis discipulo fundatum et rectum circa ann. 400, LXXI, 869.

SARABURGENSE (Sarrbourg, Electorat de Treves)

monast. ord. S. Bened. a rege Dagoberto II variis bonis dotatur, ann. 577, LXXXVII, 514.

SARIASACIENSIS parthenon (Sarracaz, Lot) prope Cazillac (Cazillac) in pago Cadurello exstructus a Radulfo Bituricensi episc. cujus soror Emesiana abbatissa prima fuit, ann. 840, CXIX, 701.

SARANO (de) seu **DE SARIANIS** (Sarrians, arrondiss. de Carpentras dans le comat Veaulassin) monast. ord. S. Bened. in dioc. Arelatensi a quodam Leodegario Cluniacensi monacho et Willielmo Provinciae duce conditum et a Regimbardo Arelat. archiep. consecratum xi sæc., temporibus S. Maroli Cluniac. abbatis, CXLII, 863.

SARENSE (Saren en Galice, Espagne) forte idem monast. ac Mons de Ramo ord. Cisterc. cui Innocentius III subjecti monasterium de Inchari, ann. 1199, CCXIV, 720.

SARESBERIENSE SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre de Saresbury, Anglaterra) monast. ord. S. Bened. reedificatum est multo splendidius a rege Willielmo Conquestore et ejus conjugē Adelaida, xi exsunte sæc., CXLIX, 1562.

SARLATENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Sarlat, Dordogne) monast. ord. S. Bened. cujus fundatio tribuitur S. Sacerdoti episc. ann. 720, postea auctum est a Pippino Brevis et Carolo Magno : sed aedibus collapsis illud a fundamento restauravit et dotavit Bernardus, Petragoricensis comes, ann. 936, CLXIII, 981 not. — Eugenii III priv., ann. 1153, CLXXX, 1591.

SATHANACENSIS DAGOBERTI (Stenay en Lorraine) prioratus a Godefrido Barbatō duce et ejus conjugē Beatrice conditus, ante ann. 1070. — Privil. Godefridi Bulioneusis postea regis Hierosolymitani, ann. 1096, CLV, 395.

SATYRI seu **SATURI** (S.) **DE SACRO-CÆSARIS CASTRO** (Saint-Satur près de Sancerre, dioc. de Bourges) monast. ord. S. August. exstructum ante ann. 1151, quo Innocentius III papa privil. eidem concessit, ann. 1151, CLXXIX, 112. — Epistola Alexandri III, ann. 1177, CC, 1092. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1212, CCXVI, 718.

SATZAVENSE (Saiz ou Zadeck en Bohême) monast. ord. S. August. cujus monachus quidam Chronici Cosmæ Pragensis continuator fuit xii sæc. CLXVI, 273.

SAVINIACENSE seu **SAVINIENSE** SS. TRINITATIS (Savigny, anc. dioc. d'Avranches, Manche) monast. ord. Cist. a nobili viro Radulfo Silgerarum domino, ejus uxore Amicia, et pio eremita Vitali fundatum circa 1112, CLXII, 1030. — Priv. Honorii II, ann. 1123, CLXVI, 102. — Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 917, 920. — Eugenius illud concessit Cisterc., ann. 1147, CLXXX, 1282, 1398. — Privil. Anastasii IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1054. — Alexandri III, ann. 1163, CC, 200. — De hujus monast. fundatore. CCII, 1512. — Charta fundatoris Radulfi, ann. 1112, CCVII, 1163. — Charta confirmationis ab Henrico II Anglor. rege, 1157, CCVII, 1164. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1205, CCXV, 594; CCXVII, 187.

SAVIGNIENSE seu **DE SAVIGNIO** (Savigny, sur la Brese dép. Rhône) monast. ord. S. Bened. cujus S. Maurus dicitur fundator, dirutum fuit a barbaris ann. 934; postea restauratum diu floruit. — Charta Hugonis Lugd. archiep., ann. 1166, CLVII, 527, 528. — Paschalis II interdictum tollit ab Hugone latum in hos monac. ann. 1115, CLXIII, 370. — Epist. Joannis Constantiensis episc. ad Gaufridum abb., ann. 1135, CLXIII, 1479.

SAVILIACENSE (Savign' ann. dans le Siennois) monast. in cujus gratiam Celestinus III scripsit monachis Cluniis (de Chiozi) ann. 1191, CCVI, 898. — Privil. eisdem, *ibid.* 901. — Privil. Innocentii III, ann. 1211, CCXVII, 206.

SAVINI (S.) (Saint-Savin près de Barège, diocèse de Tarbes) monast. ord. S. Bened. a S. Salvino exstructum circa ann. 700. — Carolus Magnus seu potius Ludovicus Pius illud reedificavit; sed rursus eversum a Northmannis, reparatum est a Raymundo comite Bigorrensi. — Privil. Alexandri III, ann. 1166, CC, 451, 1049, 1262.

SAVINI (S.) *Vide* PLACENTINUM.

SAVINONENSE (Savinio, près Lodi) monast. ord. S. Bened. in Tascia exstructum ante ann. 833, quo Marinus papa illud privil. ornavit, CCXVI, 968.

SAVINIENSE. *Vide supra* SAVIGNIENSE.

SAXENENSE. *Vide* S. DAMIANI.

SAXO MONTE (de) S. BENEDICTI (Saint Benoît de Sasso-Monte en Italie) monast. ordinis Camaldul., cujus bonae confirmavit Eugenius III, ann. 1153, CLXXX, 1603.

SAXO VIVO (de) SANCTÆ CRUCIS (Sainte-Croix de Sassovivo, diocèse de Florence, Toscane) monast. ord. S. August. cui adjunxit Innocentius III monast. S. Apollinaris ut reformaretur, ann. 1208, CCXV, 1409. — Epist. ejusd. ad abbat. *ibid.* 490. — De monast. Saxi viri reformatione, ann. 1210, CCXVI, 573, 747.

SAYNENSE (S.) **MARIÆ** (Notre-Dame de Seyne, dio-

cèse de Trèves) monast. ord. Præmonst. exstructum ann. 1202. — Privil. Innocentii III ann. 1205, CCXVII, 156.

SAZETANUM. Idem esse videtur ac **SAZZANÆ**.

SCARLEIARUM seu **ESCHALEII** S. **MARIÆ** (Notre-Dame d'Echalis, diocèse de Sens, Yonne) monast. ord. Cisterc. a nobili viro Viviano de Firmilite Loperis exstructum ann. 1151. — Epist. Innocentii III de compositione hujus monast. cum Hospitalaribus de Cerisaco, ann. 1202, CCXIV, 1094.

SCELDIFENSE (Sceldice, dioc. de Paderborn) monast. ab Henrico II imper. concessum Paderbornensi ecclesiae ann. 1049, CXL, 346.

SCELESTATENSE S. **FIDIS** (Sainte-Foi de Schelestadt, Alsace) monast. ord. S. Bened., alius S. Sepulcri dictum, a Friderico duce exstructum et ab eodem subjectum Conchensi abbatissæ ante ann. 1106, quo Paschalis II illud privilegio confirmavit, CLXIII, 183.

SCHAFFNABURGENSE, pro **SCHAFVUSSEN**.

SCHAFFVUSENSE S. **SALVATORIS** (Saint-Sauveur de Schaffouse) monast. ord. S. Bened. de cujus abbate eligendo S. Gregorius VII epistolam scripsit ad Willielmum Hirsaugensem abbat., ann. 1080, CXLVIII, 56. — Epist. Urbani II de protectione hujus monast. adversus Tatonem, ann. 1092, CLI, 534. — Ejusd. papæ privil., 519. — Callisti II papæ, ann. 1120, CLXIII, 1149, 1150, 1156. — Innocentii III epist. super abbatis electione, ann. 1199, CCXIV, 560.

SCHARDEBURGENSE (Schardburg, diocèse d'York, Angleterre) monast. ord. Cisterciensis fundatum a Richardo Anglorum rege, ann. 1192. — Celestini III privil. ann. 1192, CCXVI, 961.

SCHIEFFLARIENSE S. **DIONYSII** (Saint-Denis de Schiefflaren, diocèse de Frisinghen, Bavière) monast. ord. Præmonst. exstructum præcipue opera Ottonis episc. paulo ante ann. 1110, quo Innocentius II illud privilegio ornavit, CLXXIX, 527.

SCHELDENSE (Schelden, Scelden ou Ségor, diocèse de Cologne) monast. ord. Præmonst. e Cappenberg. exortum. — Epist. Innocentii III ad abbat. circa præposituram ecclesiæ Coloniensis, ann. 1203, CCXV, 38.

SCHENINGENSE S. **LAURENTII** (Saint-Laurent de Schenningen, diocèse d'Halberstadt) monast. ord. S. August. a Reinhardo episc. exstructum ante ann. 1110, quo ipsum privilegio confirmavit Innocentius II, CLXIII, 217.

SCHIRENSE S. **MARIÆ** (Sainte-Marie de Schiren, diocèse de Frisinghen, Bavière) monast. ord. S. Bened. cui Eugenius II privil. concessit in quo donationes prius eidem collatas confirmavit, ann. 1145, CLXII, 1034.

SCHOLASTICÆ (S.) (Sainte-Scholastique, dans l'ancien diocèse du Mans, Orne) monast. ord. S. Bened. exstructum ante ann. 803 quo Carolus Magnus illud episcopo Cenom. asseruit, cujus diplom. CCXVII, 998.

SCHONAUGIENSE (Schonau, diocèse de Trèves) monast. ord. S. Bened. ab Hildelino abb. conditum et Berperto comite ann. 1124, quod illustraverunt B. Florinus et abbas Eckbertus, ann. 1168, CCXV, 9.

SCHONAUGIENSIS parthenon ord. S. Bened. ab eodem abb. Hildelino exstructus ann. 1124. — Ibi claruit sæc. beata Elisabeth abbatissa Eckberti soror, CCXV, 9.

SCHULTERANNENSE S. **MICHAELIS** (Saint-Michel de Schullteren, en Alsace) monast. ord. S. Bened. ab Ottone Anglo exstructum ann. 603, quod postea dotavit rex Dagobertus II, ann. 677. — Privil. Innocentii II, ann. 1156, CLXXIX, 293.

SCHWARTZACENSE S. **SALVATORIS** (Saint-Sauveur de Schwartzac, en Franconie) monast. ord. S. Bened. ab ineunte ix sæc. conditum in Wurtzburg. dioc. a Regimbardo hujus regionis præfecto. Ludovicus Pius privil. ipsi concessit sub abbate Waldone, ann. 838, CIV, 1168. — Ab Henrico II imper. datum est Argentin. episcopo, ann. 1014, CXL, 317.

SCHLLENSE, ord. Carthus. Idem videtur ac **SCHULLENSE**.

SCIRO (de) S. **LUCÆ** (Sciro, île de l'Archipel, de diocèse de Danellie, dans la Romanie ou Thrace) monast. de cujus subjectione scripsit Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 503.

SCRINIULO (de). *Vide* MAIRAS.

SCUVILIACENSE (Ecuillé, Maine-et-Loire) monast. virioli um seu cella quam episcopo Cenom. asseruit Carolus Magnus, dipl. ann. 802, CCVII, 993.

SEBASTIANI ET **ZOSIMI** (SS.) **DE PALABIA**, monast. ord. S. Bened. in Italia concessum monast. Cassin. ab Alexandro II, ann. 1051, CXLVI, 1593.

SEGOVINKSE (Seckaw, dans la Basse-Styrie) monast. ord. S. August. translatus hic ex Feustrizio sub Wirt-

hero praepositus, ann. 1145, cui privil. concessit Innocentius II eod. anno, CLXXIX, 645. — Alexandri III privil., ann. 1171, CC, 717.

SECURETO (de) S. MICHAELIS DE ACU (Saint-Michel de l'Aiguille, à Ségur, près du Puy) monast. ord. S. August. cujus ecclesia condita est ann. 962, monasterium autem nonnisi xii saec., cujus priori scripsit Innocentius III, ann. 1208, CCXV, 1544.

SEDESMEI (de) S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemi de Sémoy, près d'Orléans) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Teelino exstructum et cenobio subjectum Silva-Majoris, cui praeerat abbas Geraldus, xi exeunte saec., CXLVII, 1012.

SEGESTRENSIS alias S. SEQUANI (Saint-Seine, Côte-d'Or) monast. ord. S. Bened. a S. abbate Sequano conditum ann. 580, quod deinceps transit ad S. Mauri congregationem, LXXI, 894. — Hujus monast. monachi ab Innocentio II excommunicantur, ann. 1153, CLXXIX, 176. — Epist. Innocentii III super absolutione abbatis in voto transfretandi in Terram sanctam, ann. 1202, CCXIV, 970.

SEGUNTINUM (Sigüenza dans la Nouvelle Castille, Espagne) monast. cui Innocentius III quosdam redditus asseruit, ann. 1200, CCXIV, 945.

SEGIUSINUM S. JUSTI (Sainte-Juste à Suze en Piémont) monast. ord. S. Bened. a Ven. Alrico episc. et Manfredi marchione conditum ante ann. 1057, quo Chonradus II imper. jura et possessiones illius confirmavit, CII, 1072.

SEILLINENSIS (Silly, Doubs) prioratus cujus priori prohibuit Innocentius III ne pecuniam exigeret in nuptiarum celebratione et pro sepulchris, ann. 1198, CCXIV, 191.

SEITENSTETTENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Seitenstetten, diocèse de Passau, Bavière) monast. ord. Cisterc. a nobili viro Ulschalcho fundatum paulo ante ann. 1186, CCI, 1431.

SEITZENSIS VALLIS S. JOANNIS (Chartreuse du Val-Saint-Jean, à Seitz, en Styrie) abbatia ab Othocharo comite exstructa temporibus Alexandri III, qui illam privilegio confirmavit ann. 1177, CC, 1100. — Privil. Lucii III, ann. 1185, CCI, 1535, 1542.

SEIZENSE seu SAZETANUM (Seiza du diocèse de Coimbra, en Portugal) monast. ord. Cisterc. quod videtur ut et Alcobatiense ab Alphonso regel exstructum et ad cujus abbatem scripsit Innocentius III de jure Conimbriensis ecclesiae, ann. 1198, CCXIV, 194.

SELBOLDIENSE (Selboldst en Hesse-Darmstadt, diocèse de Mayence) monast. ord. Præmonstr. a Deitmario comite exstructum paulo ante 1108 quo privil. concessit Paschalis II, CLXIII, 246. — Privil. Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 451. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXVIII, 1568.

SELIGENSTADIENSE (Seligenstad, diocèse de Mayence) monast. ord. S. Bened. in direc. Moguntina conditum ab Eginhardo abbate, ann. 836, CXIX, 524.

SELINCOURTENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Sélincourt, arrondiss. de Toul) monast. ord. S. Augusti Guarino Ambian. episc. fundatum, et a Rainaldo archiep. Rhemen. confirmatum, ann. 1135, CLXXI, 1531. — Innocentii II privil., CLXXIX, 510.

SEMPLINGHAMENSIS CANONIA in direc. Lincolnensi instituta cujus hunc confirmat S. Hugo episc., ann. 1200 exeunte, CLIII, 1122.

SENAPARIÆ (Sénévière diocèse de Tours) monast. ord. S. Bened. a S. Urso fundatum in Turonensi territorio circa 560, cujus S. Leobatus primus fuit abbas. Unde postea S. Leobatii dictum est *Saint-Leubasse* ou *Libesse*, LXXI, 1085.

SENENSE. Vide S. EUGENN.

SENOCHI (S.) (Saint-Senoch, près Loches) monast. ab abbate Senocho fundatum seu reedificatum, circa ann. 576, LXXI, 524.

SENONENSE S. JOANNIS (Saint-Jean lès-Sens) monast. ord. S. August. ab Heraclio Senonensi episc. fundatum pro feminis in suburbio ann. 496, sed ix saec. reedificatum est et Canonici S. August. concessum. — J. ipi. Ludovici PI, ann. 822, CIX, 1111. — Privil. Innocentii II, ann. 1156, CLXXIX, 1. — Innocentii III, ann. 1202, CCXIV, 1064. — Epist. ejusd. ad abbat., ann. 1205, CCXV, 678.

SENONENSE S. COLUMBÆ (Saint-Colombe-lès-Sens). A rege Clotario II fundatum est hoc monast. ord. S. Bened. circa ann. 620, ubi quiescebat corpus S. Columbæ. — Abbat. Sulpicio privilegia concessit Ludovicus Pius ann. 833, CIV, 1227, 1288. — De eo monasterio mentio est, CIV, 453. — Privil. Innocentii II, ann. 1145, CLXXIX, 643.

SENONENSE S. REMIGII (Saint-Rémy de Sens) monast. ord. S. Bened. primo S. Mauricio dicatum ann. 623; reedificatum est ann. 553 non intra muros ut antea, sed in Villa Vallibus dicta ab Aldrico Senonensi archiepisc. Dipl. Ludovici PI, ann. 822, CIV, 1111. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1205, CCXV, 678.

SENONENSES. PETRI (Saint-Pierre de Sens) monast. ord. S. Bened. ann. 505 fundatum, cui Ingoara monialis multa dona contulit. — Charta ann. 711, LXXXVIII, 1236. Vide PETRI VIII.

SENONIENSE seu DE SENONA S. STEPHANI (Senones-en Vosges) monast. ord. S. Bened. a S. Gondeberto Senonensi episc. fundatum ann. 661, in quod se recepit, abdicato munere. — Childerici II regis dipl., ann. 661, LXXXVII, 1287. — Calixti II privil. quo huic monast. asserit nonnullas ecclesias, ann. 1123, CLXII, 1280. — Innocentii II, ann. 1139, CLXXIX, 461.

SEONENSE sive SEUVA CELLA (Séon, en Bavière) S. Landperti (Saint-Lambert) monast. ord. S. Bened. a comite Aribone fundatum apud Boios sub imperato Ottone III, ann. 999, CXXXIX, 269. — Privil. Silvestri II, *ibid.*

SEITEM FONTIUM S. MARIE (Notre-Dame de Sept-Fonts ou de Saint-Lieu, diocèse de Moulins) monast. ord. Cisterc. e Fontenetensi ortum a Wichardo et Wilhelmo de Burbonio exstructum est ann. 1152. — Charta Haymonis de Marmania militis quo locum Pratum Belet dictum ut conderetur dedit, CLXXV, 1479.

SEPTEM FONTIUM S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Sept-Fonts, diocèse de Langres) monast. ord. Præmonstr. a Gosherto presbyt. exstructum sub Joceranno episc., ann. 1128. — Privil. Innocentii II, ann. 1158, CLXXIX, 391. — Eugenii III, ann. 1146, CLXX, 1176.

SEPTEM FONTIUM (Sept-Fonts, diocèse de Rheims, Ardennes) monast. ord. Præmonstr. fundatum ann. 1129 ab Elia Maceriensi castellano et ejus conjuge Oda in loco Rutiaco dicto (Ruguéry). — Privil. Innocentii II, ann. 1158, CLXXIX, 372.

SEPTIMIANENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Septime) monast. ord. S. Bened. fundatum a quodam Ugone qui septem monasteria extruxerat in Tuscia in præteritis vitæ reparationem, postea ann. 1236 ad Cistercienses transit et celeberrimum evasit. — Hujus monast. jura et possessiones confirmat Gregorius VII papa, ann. 1078, juxta petitionem Azonis abbatis, CXVIII, 682.

SEPULCRI (S.). Vide Cameracense, Placentinum.

SEPULCRI (S.) DE SAMBLERII (Saint-Sépulcre, du diocèse de Troyes) monast. ord. S. August. cujus possessiones privilegiaque sub protectione sua suscepit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1535.

SEPULCRI S. HIEROSOLYMITANUM (Couvent du Saint-Sépulcre, à Jérusalem) monast. ord. S. August. in cuius gratiam innumerae factæ sunt donationes et infinita privilegia concesserunt S. Pontifices. Cujus Willelmus primus prior factus est exeunte saec. XI. Vide illius monast. Chartularium, CIV, 1111. — Privil. Calixti II, ann. 1121, CLXIII, 1215. — Honorii II, ann. 1128, CLXVI, 1281. — Epist. Innocentii II, de reverentia debita canonicis S. Sepulcri, ann. 1157, CLXXIX, 529, 570, 548. — Privil. Celestini III, ann. 1144, CLXXIX, 905, 927. — Alexandri III privil., ann. 1159, CC, 73, 471, 472, 473, 554, 695, 1196, 1257. — Celestini III, ann. 1141, CCVI, 1142. — Decretum Innocentii III que confirmatur quedam statutorum compositio, ann. 1212, CCXVI, 605, CCXVII, 59.

SEPULCRI (S.) SULLIENSE (Sully près de Chinon en Touraine) monast. ord. S. Bened. a Galterio de Monteforello fundatum ante ann. 1114, quo compositum cum monachis hujus monast. Robertus de Arbrissello super locum Fontis Ebraidi monast., CLXII, 1087.

SEQUANI (S.). Vide SEGESTRENSIS.

SERENA (de) S. MARIE (Sainte-Marie Sereine, diocèse de Lucques) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1209, CCXVI, 107.

SEROPESBERIENSE. Vide SARRSBERIENSE.

SERVANDI (S.) (Saint-Servan ou Servian de Ségovie, dioc. de Tolède) monast. ord. S. Bened. olim a S. Victore Massiliensi pendens, sed vacuum postea factum Paschalis II illud concessit Bernardo Toletano episc., ann. 1116, CLXIII, 395.

SERVATII (S.) monast. ord. S. Bened., cujus exstructio tribuitur S. Manulfo episc. Leodiensi citra Rhenum; ibi aliquandiu munere abbatis functus est Eginhardus, ann. 821, CIV, 607.

SESSIACENSE S. Paterni (Saint-Pair-du-Mont, Calvados) forte idem monast. ac S. Michaelis in Monte-

Jumba. A. S. Paterno incepit ann. 485 in direc. Constantiensis (Cointances), LXXXVIII, 490, 498 not.

SERVITANUM S. DONATI (Saint-Donat de Servit) in Valentini provincia in Hispania a S. Donato abbate ex Africa. Cum monachis prologus propter persecutionem a Mauris illatam, auxilio nobilis feminæ Minchæ nomine hoc monast. extruxit. Ibi paulo post claruit S. Eutropius priusquam Valentiniensis creatus esset episc., ann. 600, LXX, 9.

SEUMICHENSE S. Egidii de Valleflaviana monast. ord. S. Bened. a rege Ladislao fundatum. in Polonia. Privil. Paschalis II, ann. 1106, CLXIII, 198.

SEVERI (S.). Vide CLASSENSE.

SEVERI (S.) (Saint-Séver de Roustang, diocèse de Tarbes) monast. ord. S. Bened. a S. Severo Sulpicio fundatum, ann. 500, LXXI, 865. (Vide ADURANUM.) — Epist. Gregorii VII de hujus monast. lite cum monachis S. Crucis Oleronensis, ann. 1079, CXLVIII, 532. — Suavii abb. epistola ad Paschalem II papam, ann. 1107, CLXIII, 461. — Epist. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 508. — Privil. ejusdem ann. 1212, CCXVI, 566.

SEVERINI (S.) BURDEGALENSIS (Saint-Seurin de Bordeaux) monast. ord. S. Bened. extructum ante ann. 595; de eo loquitur S. Gregorius Turon.; postea transit ad canonicos S. August., LXXI, 863.

SEXENENSE (Sexena, dioc. d'Huesca, en Espagne) parthenon cuius bona privilegiaque confirmavit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1155. — Privil. Cælestini III, ann. 1193, CCVI, 1001.

SEXTENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur du Sexto, en Italie) monast. ord. Camaldul. quod de jure erat S. Romanæ Eccl. cuiusque Calixtus II abbatem elegit, 1120, CLXIII, 1173.

SEXTENSE seu S. MARIE DE SEXTO (Notre-Dame du Sexto ou Sesto) monast. ord. S. Bened. apud Forum Julii (Fréjus) fundatum ab Erfone et Zaneio fratribus ann. 762, XCIX, 629.

SHERBORNENSE S. MARIE (Notre-Dame de Sherborne, comté de Dorset, Angleterre) monast. ord. S. Bened. confluit a veteribus Angliæ regibus. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 554.

SIBETONENSE (Sibeton, dans les environs de Norfolk, Angleterre) monast. fundatum ann. 1150, de quo mentio fit in Epist. Innocentii ad archiep. Cantuar., ann. 1201, CCXV, 515.

SICHEMENSE seu SICHENSE (Sichem ou Sichen, diocèse d'Halberstadt, Allemagne) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1141 cuius Wulkinus primus abbas fuit. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1206, CCXV, 1101, ann. 1210, CCXVI, 220, 415, 558, 870.

SICILIE MONASTERIA a D. Gregorio Magno fundantur antequam papa fieret, 594, LXXI, 527.

SICLINIENSE S. PIATI (Sclien ou Séclin dans les Pays-Bas) monast. ord. S. Augustini super quo Alexander II scripsit Henrico Rhemensi archiepisc., ann. 1168, CC, 512. — Privil. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1528. — Epist. super præpositura hujus canonici, ann. 1199, CCXIV, 927. — Decret. Innocentii III, ann. 1211, CCXVII, 207.

SIGEBERGENSE seu SIEGBURGENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Sieberg, diocèse de Cologne) monast. ord. S. Bened. a S. Anno episc. fundatum et consecratum ann. 1086. — Ibi abbas fuit Reginhardus, ann. 1072, CLXIII, 1517. — Privil. Alexandri II, ann. 1063, CXLVI, 1512. — Paschalis II, ann. 1109, CLXIII, 237, 263. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1077, 1215.

SIGNIACENSE S. MARIE (Notre-Dame, de Signy, diocèse de Reims, Ardennes) monast. ord. Cist. extructum ann. 1155. — Privil. Willelmi Rhem. archiep., ann. 1191, CCIX, 835.

SILVÆ-MAJORIS (Grand-Selve, Saulve-Majeure ou la Séoube, Haute-Garonne) celebre monast. ordinis S. Bened. a B. abbate Geraldo fundatum haud procul ab urbe Tolosa, ann. 1080, juxta ejusdem chartam ann. 1144, CXLVII, 1007. — Charta pro benefactoribus ejusdem monast., CXLVII, 1078. — Dipl. Amati arch. Burdigal., ann. 1099, CLV, 1648. — Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 588. — Purpura de eo monast. narratur apud Herbertum, CLXXXV, 1555. — Alexandri III, ann. 1162, CC, 145, 769, 942. — Cælestinus III, inter sanctos ascripsit B. Geraldum hujus monast. fundatorem, ann. 1197, CCVI, 1211. — Ejusdem privil., *ibid.*, 1215. — Privil. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 514. — Epist. ejusd., CCXV, 1051, 1168, ann. 1212, CCXVI, 767.

SILVÆ-MUNDÆ, monast. ord. Camald. sub Leone IX extructum a nobili viro Griffone in Arelino comitatu XI sæc. postea autem in alio loco reedificatum confirmavit Innocentius II, ann. 1155, CLXXIX, 223.

SILVÆ NIGRÆ S. GEORGII (Saint-George en Forêt-Noire) monast. ord. S. Bened. a nobilibus viris Hesselone et Hessone extructum et dotatum, cuius abbas Diekerus privilegium concessit Paschalis II, ann. 1105, CLXIII, 172. — Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1216. — Lucii III, ann. 1183, CCI, 1237, 1324. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1201, CCXVII, 81.

SILVÆ NIGRÆ S. BLASII. Vide BLASII.

SILVÆ NIGRÆ S. PETRI (Saint-Pierre de la Forêt-Noire) monast. ord. S. Bened. a duce Bertholdo extructum in Constantiensis dioc., cui privil. concessit Urbanus II papa, ann. 1075, CLI, 404. — Honorius II præfatum privil. renovat ann. 1125, CLXI, 1255. — Ejusd. papæ privilegium, ann. 1129, CLXVI, 1504. — Privil. Eugenii III, ann. 1118, CLXXX, 1302.

SILVANECTENSE. Vide SILVÆ MAJORIS.

SILVANECTENSE S. MARIE (Notre-Dame de Senis) collegium canonicorum cuius bona confirmavit Lucius III papa, ann. 1182, CCI, 1151.

SILVANECTENSE S. VINCENTII (Saint-Vincent de Senlis, Oise) monast. ord. S. August. extructum ann. 1079 a regina Anna, Henrici I uxore. — Epist. Innocentii III ad abbat. circa capitulum S. Fraubaldi, ann. 1203, CLXVI, 119. — Idem possessionem ecclesiæ de Alvers assenti, *ibid.*, 158, 144.

SILVÆ SACRÆ SS. PHILIPPI ET JACOBI alias WALBURGÆ (Sainte-Walburge d'Heiligsfort, Haut-Rhin) monast. ord. S. Bened. a Frederico duce et nobili viro Petro fundatum ante ann. 1120, quo Calixtus II ejusdem monast. possessiones privilegiaque confirmavit, CLXIII, 1197. — Innocentii II privil., ann. 1159, CLXII, 410.

SILVANIACENSE seu DE SILVANIACO (Souvigny, Allier) monast. ord. S. Benedicti, abbatibus Cluniac. subiectum, cum mera adhuc cella esset a paucis monachis frequenter habitata. Ibi obiit S. Maiolus Cluniac. abb. Parisiensis petens, ann. 991. — Privil. Urbani II papæ, ann. 1092, CL, 514, 450. Paschalis II, CLXIII, 50. — Eugenii III, ann. 1152, CLXXX, 1515. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1262.

SIMIGIENSE (Sumegh ou Simegh en Hongrie) monast. fundatum ante ann. 1210, quo illud privilegio confirmavit Innocentius III, CCXVI, 568.

SINE MURO (de) (Samerey, Côte-d'Or) priusquam a monast. Flaviniac. pendens, ad quorum conciliationem scripsit Innocentius III, ann. 1198, CCIV, 257.

SINNINGTHWAITHENSIS S. MARIE parthenon (Sainte-Marie de Sinnigthwaith comté d'York, Angleterre) monast. ordinis Cisterc. cui Alexander III privilegium concessit, ann. 1172, CC, 890.

SINSHEIMENSE (Sintzheim, cercle de Souabe) monast. cui Paschalis II privilegium concessit ann. 1115, CLXIII, 591.

SION. Vide MONAST. SION.

SIRIACENSE (Siricken, diocèse des Cinq-Eglises, en Hongrie) monast. cuius abbatii controversiam dirimendum communicavit Innocentius III inter episcopum et abbatem de Felduar agitatum, ann. 1198, CCXIV, 497.

SISTARICENSE S. MARII (Saint-Mary de Sisterra) monast. ord. S. Bened. in dioc. hujus nom. in Provincia quibus extructum circa ann. 500, LXXX, 27.

SITHIVENSE seu DE SITHIU S. BERTINI (Saint-Bertin de Sithiu) monast. celeberrimum ord. S. Bened. in loco ubi vitam solitariam egit S. Winocus extructum a S. Audomaro Tarvannensi episc. in quod adduxit SS. Mommolinum, Bertinum et Ebertramnum et monasterium Luxoviensi qui vicissim abbatibus officia impulerunt, ann. 638. — Fundatio sequæ tribuitur B. Adrowaldo comiti qui multa concessit. — Diplom. Theodorici regis, CLXXIII, 1533; CLXVII, 1185. — Chlodovæi, III, LXXXVIII, 1679. — Charta Chilperici II et Theodorici IV, ann. 715, LXXXVIII, 1129, 1132. — Childerici III, ann. 745, 1148. — Charta Adrowaldi conditoris, ann. 748, LXXXVIII, 1155. — Audomari episc. ann. 862, 1174. — Charta Edeberti, *ibid.*, 248. — Darmundi, *ibid.*, 125. — Petrus presb., ann. 745, *ibid.*, 1504, 1505. — Caroli Magni, ann. 769, XCVII, 917, 976. — Dipl. Ludovici Pii et filii ejus Lotharii, ann. 850, CIV, 1190, 1264. — Chartularium Bertini ab ann. 748 ad 808, auctore Folquinio monacho, ann. 978, CXXXVI, 1183. — Privileg. Victoris II papæ, ann. 1057, CXLIII, 829. — Folcardus mon. claruit eo. 107. — CLXVII, 1081. — Urbani II privil., ann. 1096, CLI, 45. — Hugoni Cluniac. abb. committitur hoc monast. ab Urbano II, *ibid.*, 522. — Paschalis II epist., ann. 1142, CLXIII, 163, 235, 501, 540, 445. — Calixti II privil., CLXIII, 1153, 1273, 1327. — Honorii II decretum quo illi Cluniaci subiecti, CLXVI, 1220. — Innocentii II privil. ejus Sithivense a potestate Cluniacensi liberatur, ann. 1153, CLXXIX, 459, 462. — Privil. antipap. Anacleti, petens Joanne abb. 1150, CLXXIX, 714. — Privil. Cælestini II

ann. 1141, CLXXIX, 794. — Lucii II papa privil., ann. 1144, CLXXIX, 891. — Eugenii III, ann. 1145, CLXXIX, 1031, 1052. — Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1041. — Avtriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1456. — Alexandri III, ann. 1163, CC, 227, 1041, 1207, 1221. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1307, 1516. — Epist. et privil. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 577, ann. 1205, CCXV, 605, 1238; CCXVI, 40, 572, 573; CCXVII, 46, 94, 115, 116, 118, 160, 167, 171, 214.

SIXENENSIS (Sixéna, diocèse d'Huesca en Aragon, Espagne) parthenon cujus bona et privilegia confirmavit Coelestinus III, ann. 1193, CCVI, 1001 (idem ac *SEXENENSIS*).

SNIAPENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Sniapps, Allemagne) monast. cujus situs non assignatur, et quod Alexander III papa privilegio confirmavit, ann. 1163, CC, 227.

SOFENENSE S. SALVATORIS monast. ord. S. Bened. in Tuscia. Regulam suscepit et regimen S. Joannis Gualberti circa ann. 1074, CXI.VI, 806.

SOKSARDIENSE (Soksarde en Hongrie, diocèse des Cinq-Eglises) monast. ord. Cisterc. cujus abbat scriptis Innocentius III de lite monac. S. Martini cum Vespriam. episcopo, ann. 1211, CCXVI, 545.

SOLIACO (de) CELIA B. MARIE. Vide S. MARIE.

SOLEMNIS (S.) monast. Vide MALLIACENSE.

SOLEMNIACENSE SS. PETRI ET PAULI (Solignac, diocèse de Limoges) celebre monast. ord. S. Bened. a S. Eligio et rege Dagoberto fundatum, cujus primus abbas fuit S. Remacius, ann. 631, LXXI, 740 not.; LXXXVII, 492, 657. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 817, CIV, 1061. — Privil. Marini papae, ann. 885, CCXVI, 967. — Ibi abbas Ambradus æc. floruit, CXXXVIII, 187.

SOLENHOFFENSE (Solenhofen, diocèse d'Eichstadt) monast. ord. S. Bened. a B. Solo seu Suolone fundatum in diocesi. Existens viii sæc. et Fuldensi cenobio subiectum, CVII, 51.

SONNEBECCENSE S. MARIE (Notre-Dame de Sonnebeck, diocèse d'Ypres en Belgique) monast. ord. S. August. in pago Yprensi apud Belgas exstructum a Fulboldo nobili viro et Ramburga uxore ejus, postea a Theobaldo eorumdem filio dotatum ante ann. 1110, quo Paschalis illud privilegio confirmavit, CLXIII, 278. — Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 606.

SORENSE seu SOROENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Sora, en Zelande, Danem.) monast. ord. Cisterc. ab Absolone Roskildensi episc. exstructum paulo ante ann. 1181, quo Lucius III illud privilegio confirmavit, CCI, 1164. — Privil. Urbani III, ann. 1186, CCII, 1461. — Coelestini III, ann. 1197, CCVI, 1195. — Privileg. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 399.

SORICINENSE S. MARIE (Notre-Dame de la Sorèze, diocèse de Lavaur) monast. ord. S. Bened. a Pippino rege fundatum et ab initio De Pace seu Pacense nomen suscepit. — Abbas Bertrandus privil. obtinuit a Ludovico Pio, ann. 817, CIV, 1059.

SOUTHWELLENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Southwell, diocèse d'York, Angleterre) monast. ord. S. August. cui privilegium concessit Alexander III, ann. 1171, CC, 752.

SPANHEIMENSE S. MARIE (Notre-Dame de Spanheim, diocèse de Mayence) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1047 ab Everardo Spanheimensi comite. — Joannes abbas elogium dedit V. Ruperti Tuitiens. abb., CLXVII, 11. — De eo agitur CCXVII, 15.

SPARMALIA (de) S. MARIE seu Novæ Jerusalem apud Hunkewiet (Couvent Notre-Dame ou de la Nouvelle Jérusalem, a Houkewiet, diocèse de Bruges) parthenon ord. Cisterc. exstructus, ann. 1200, a noviti matrona Gela. — Privil. Innocentii III, ejusd. ann., CCXVII, 65.

SPARNACENSE S. MARTINI (Saint-Martin d'Eprenay, Marne) monast. primum secularibus canonicis concessum, postea, procurante S. Bernardo, Raynaldus Rhemens. archiep. his substituit monac. ord. S. August. regulares, ann. 1128, CLXXII, 1549.

SPECU (de) S. BENEDICTI (La Grotte Saint-Benoit, près de Sublaco) monast. ord. S. Bened. cui Innocentius III census concessit ad monachorum sustentationem, ann. 1203, CCXV, 9.

SPELLENSIS S. LAURENTII (Saint-Laurent de Spello, diocèse de Spolette) prioratus ord. S. August., cujus Innocentius III possessiones confirmavit, ann. 1198, CCXIV, 499.

SPINA (de) PLACENTINUM (l'Epine diocèse de Placentia, Espagne) monast. cujus abbat scriptis Innocentius III de absolutione regis Portugalie, ann. 1213, CCXVI, 835.

SPINALENSE (communauté de chanoines, à Epinal,

diocèse de Saint-Dié) canonicorum collegium cui privilegium concessit Lucius III, ann. 1185, CCI, 1568.

SPINALENSIS parthenon (Religieuses d'Epinal, diocèse de Saint-Dié) cui Lucius III constitutionem confirmavit a Stephano Metensi episc. traditam quoad hebdomadarios qui officia sunt celebraturi, ann. 1188, CCI, 1360.

SPINENSE seu DE SPINETO (l'Epine-au-bois près de Guise, Aisne) monast. ord. Cisterc. a Bartholomæo episc. conditum cui Odonem abbat. præfecit et Fumiac. monast. ortum, ann. 1122, CLVI, 1000.

SPIRITUS SANCTI HOSPITALES (Hospitalier du Saint-Esprit, diocèse d'Halberstadt) instituti a comite de Blancoburgo ann. 1208 juxta monast. S. Michaelis de Lapide. — Privil. Innocentii III, *ibid.*, 1385.

SPIRITUS (S.) IN SAXIA HOSPITALES (Ordre et Couvent Teutonique du Saint-Esprit, en Saxe) cujus novas constitutiones confirmavit Innocentius III, ann. 1198, CCXIV, 525. — Concessio, ann. 1206, CCXV, 818. — Privil. *ibid.*, 1270.

SPIRITUS (S.) HOSPITALES DE MONTE PESSULI seu MAGALONENSES (Hospitaliers du Saint-Esprit ordre militaire, à Montpellier) ordo fundatus a nobili viro Guldono cui scriptis Innocentius III, ann. 1198, CCXIV, 85; CCXV, 113, 1421.

SPISSI CAMPI (Espécamps, Somme) prioratus ord. S. August. ab abbate monast. S. Martini de Gemellis exstructus. — Epist. Innocentii III qua præcipit ut disciplina ordinetur inter canonicos, ann. 1198, C. XIV, 221.

SPOLETANUM S. MARIE (Notre-Dame de Spolette) monast. ord. S. August. quod sub sua tuitione suscepit Alexander II papa, cujus bona confirmavit, ann. 1069, CLXVI, 1351. — Privil. Urbani III, ann. 1186, CCII, 1362.

SPOLETANUM S. PETRI (Saint-Pierre de Spolette) monast. ord. S. August. extra portam civitatis exstructum. — Sententia Innocentii III in controversia cum episcopo Spoletano, ann. 1199, CCXIV, 517.

SPOLETANUM S. GREGORII (Saint-Grégoire de Spolette) monast. ord. S. Bened. a monast. S. Juliani pendens. Epist. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 547, 952; CCXV, 29, 125.

SPOLETANUM S. JULIANI (Saint-Julien de Spolette) monast. cujus abbat scriptis Innocentius III in gratiam prioratus S. Gregorii, ann. 1199, CCXIV, 547.

SPONHEIMENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Sponheim ou Sponheim, diocèse de Mayence) monast. ord. S. Bened. Fundatum videtur paulo ante Honorii pontificatum qui illud privilegio confirmavit, ann. 1127, CLXVI, 1274.

SPRINKIRSBACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Sprinkirsbac, diocèse de Trèves) monast. ord. S. August. fundatum ann. 1107 ab illustri matrona Benigna, Rudgeri vidua cujus filius Richardus primus abbas fuit. Epist. Gelastii II ad Richardum, ann. 1118, CLXIII 396. — Calixti II papa, ann. 1119, CLXIII, 1138, 1298. — Innocentii II privil., ann. 1143, CLXXIX, 642. — Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1080, 1532. — Absalon abbas claruit ann. 1203, CCXI, 9.

SQUILLACENSIS CARTHUSIA. Vide TURRITANA.

STABLENSE seu DE STABLAUS (Stavelot) monast. celeberrimum ord. S. Bened. in Silva Ardenna, conditum a Sigeberto rege et Grimoaldo majore-domus, ann. 656. S. Remacius primus abbas fuit, LXXXVII, 311, 315. — Diploma Sigeberti, *ibid.*, 521. — Item Grimoaldi, *ibid.*, 525. — Childerici, *ibid.*, 1291, 1293. — Theodorici, *ibid.*, 1331. — Chlodovei III, LXXXVIII, 1081. — Childerici III, ann. 744, *ibid.*, 1152. — Carlomanni majoris-domus, ann. 746, *ibid.*, 1307, 1510. — Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 991. — Dipl. Brunonis Coloniensis archiepisc., ann. 965, CXXXIV, 987. — Privil. Gregorii V, CXXXVII, 906. — Silvestri II, ann. 1003, 282. — Vita S. Remacii auctore Notgero, CXXXIX, 1147. — Privil. S. Leonis IX, ann. 1049, CXLIII, 611, 618, 678. — Henricus III imper. omnia præced. privilegia confirmat, ann. 1040, CLI, 1091, 1093. — Henrici IV imper., ann. 1065, CLI, 1143, 1163. — Coelestini II decretum adversus hujus monast. spoliatores, ann. 1145, CLXXIX, 784, 785. — Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1144. — Epist. ejusd. contra raptores bonorum monast., *ibid.*, 1206, 1490. — Privil. Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1419. — De possessionibus sub abbate Poppone, ann. 1130, CLXXXIX, 1439. — Lotharii I dipl., ann. 1131, CLXXXIX, 1460. — Charta Wibaldi abb., *ibid.*, 1461, 1162, 1471, 1474. — Charta monasterii, *ibid.*, 1463. — Lotharii imper., *ibid.*, 1463, 1467. — Conradus I imper., *ibid.*, 1473, 1478 et seqq. — Alberonis Leod. episc., *ibid.*, 1477. — Arnoldi Colon. episc., *ibid.*, 1486.

STAMPENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Etampes) monast. ord. S. August. cujus iura et possessiones confirmat Calixtus II, ann. 1119, CLXIII, 1143. — Dipl.

Matthæi Alban. episc. et card. de concordia inter Henricum Senon. episc. et monac., ann. 1127, CLXII, 1261. — Decret. Celestini III, ann. 1191, CCVI, 898.

STAMPENSIS S. MARIE DE BROCARIS (Notre-Dame des Bruyères, à Etampes) parthenon a nobili matrona Chlotidis nomine fundatus ann. 672 sub Clotario III, LXXVII, 1344.

STAMPENSE S. CRUCIS (Sainte-Croix d'Etampes) collegium canonicorum, cui priv. concessit Lucius III, ann. 1185, CCI, 1315, 1316. — Decret. Celestini III, ann. 1191, CCVI, 898. — Privil. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 312.

STANFORDENSIS S. MICHAELIS, parthenon in comitatu Lincolnensi in Anglia exstructus subjectusque concubio Petroburgensi, de quo mentio est in Vita S. Hugonis episc., ann. 1266, CLIII, 1109. — Charta Hugonis episc., CLIII, 1118.

STEINENSE S. MARIE (Notre-Dame de Stein, diocèse de Mayence) monast. ord. S. Bened. in ducatu Luneburgensi et in dioc. Moguntina fundatum xi sæc., CXL, 261; CXLI, 319.

STEINENSE SS. GEORGI ET CYRILLI (Saint-Georges de Steinen, sur le Rhin, Suisse) monast. ord. S. Bened. a Owelo in Hegovia translatus ad Stein super ripam Rheni dexteram juxta Schaafusium, sub S. Henrico II imperatore, ann. 1005, CXI, 261; CXLI, 319. — Idem monast. prædix dicit, *ibid.* — Ejusdem imperatoris privil., 271.

STEINFELDENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Steinfeld, diocèse de Cologne) monast. ord. S. Bened. a comite Sigebodo inchoatum, postea a S. Wicfrido perfectum. Privil. Honorii II papæ, ann. 1129, CLXVI, 1288. In illud monasterium introducuntur canonici reg. S. August.; privil. Innocentii II, ann. 1156, CLXXIX, 299, 940.

STEINGADENSE S. JOANNIS BAPTISTÆ (Saint-Jean de Steingaden, situé sur les limites des diocèses d'Augsbourg et de Frisingen) monast. a Wellone Bavarie duce exstructum quod sub sua protectione suscepit Alexander III, ann. 1177, CC, 1119.

STEINGADENSE S. MARIE (Notre-Dame de Steingaden, diocèse de Roth, en Bavière) monast. ord. Præmonst., ann. 1147, exstructum a Guallo VI Bavarie duce. Adriani IV privil., ann. 1156, CLXXVIII, 463. — Celestini III, ann. 1194, CCVI, 1028, 1229.

STEKEDORENSE seu SIKEDORENSE (Stekedor, dioc. de Chonad, en Hongrie) monast. ejus abbat Innocentius III causam commisit episcopo Quinqueeclesiensis, ann. 1205, CCXV, 667, 931; ann. 1210, CCXVI, 211, 545.

STELLEENSE S. MARIE (Notre-Dame de l'Etoile, diocèse de Poitiers) monast. ord. Cistère. fundatum ann. 1124 ab Isemberto de Lusinlaco, quod illustravit abbas Isaacus, sermocinator illustris, ann. 1169, CXCLV, 1685.

STENDALENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Stendal, dans la Marche de Brandebourg) monast. ord. S. August. a nobili viro et comite Henrico exstructum paulo ante ann. 1189, quo illud privilegio confirmavit Clemens I, CCIV, 1446, 1448, 1449. — Privil. Celestini III, ann. 1191, CCVI, 895.

STENWELTENSE. *Vide supra STEINFELDENSE.*

STEPHANI (S.) DE PLATEA (Saint-Etienne de Viterbe, dit in Platea) monast. ejus abbat scripsit Innocentius III, ann. 1211, CCXVI, 472.

STEPHANI (S.) DE VALLIBUS (Saint-Etienne de Vaux, auc. diocèse de Saintes) monast. ord. S. Bened. a fratribus Petro et Arnaldo de Moritania exstructum, ann. 1075, quod mon. sponte se subiecit Malliacensi ann. 1095. Privil. Alexandri III, ann. 1170, CC, 688.

STEPHANI (S.). *Vide Divionense, Nivernense, Romanom, etc.*

STEPHANI (S.) DE BOSCO (Saint-Etienne du Bocage, en Calabre) monast. Carthusianorum in eremo Calabrie Turritana dicto exstructum ab ipso S. Brunone et comite Rogerio, ann. 1092, CLI, 585.

STILLANTIS PETRÆ TRIEFFENSTEINIENSE (abbaye de la Pierre-Stilante, à Trieffenstein, près de Wurzburg) monast. ejus Polmarus quidam præpositus olim errores prædicavit, circa 1170, CXCLV, 1481.

STIVAGIENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Estival ou Estivay, Vosges) monast. ord. Præmonst. fundum circa ann. 840: parthenon puellarum primum fuit Andlavienis subjectus, sed postea transit ad canonicos Præmonst. ann. 1147. Innocentius II privil. concessit ann. 1140, CLXXIX, 524. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1274. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1038.

STOKENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Stock, dans le comté de Norwick, Angleterre) monast. ord. S. Bened.

a variis fundatoribus exstructum, ejus protectionem suscepit Alexander III, ann. 1174, CC, 990.

STOKECURSY (de) S. ANDRÆ (Saint-André de Stokecursy, dans le Devon-shire, Angleterre) prioratus a monast. S. Marie de Lonleyo Cenomanensi penitus, ejus possessiones confirmavit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 370.

STOMENSE, male pro STOVENSE ut infra, CLXIX, 1351.

STOVENSE S. MARIE (Sainte-Marie de la Stou) monast. ord. S. Bened. in Anglia quod episcopo Stoveni concessit Wilhelmus Conquestor circa ann. 1082, CLXIX, 1553, 1554.

STRATENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Estrées, près de Dreux, Eure-et-Loire) monast. ori. (isterc. exstructum, ann. 1114, a Rahiero domino de Muzi. Privil. Alexandri III, ann. 1164, CC, 292.

STRAHOWENSE (abbaye de Strahow, à Prague, en Bohême) monast. ord. Præmonst. conditum ann. 1140 ab Henrico Zdick Olmutzensi episc. et Joanne episc. Prazensi. Epist. Eugenii III de quibusdam fugitivis fratribus, ann. 1146, CLXXX, 1085.

STREANSHALCENSES PARTHENON in Anglia exstructus a beata Heiu seu Hilda Herutens abbata et regis Osuin filia, in agro Dunelmensi, in quo magistra facta est, ann. 656, XCIV, 157, 208; CXXXVII, 917.

STREANSHALCENSE monast. ord. S. Bened. in agro Eboracensi a rege Osuin fundatum ex quo prodierunt multi eximii abbates et episcopi, ann. 658, XCV, 157, 208.

STROMBERCHENSE S. MARIE (Notre-Dame de Stromberg, dans le diocèse de Mons) monast. ord. S. August. ab Arnaldo Colouiensi episc. fundatum et dotatum. Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 596. — Celestini II, ann. 1145, CLXXIX, 804.

STRUMENSE (Estrun, diocèse d'Arras, Pas-de-Calais) monast. ord. S. Bened. exstructum temporibus S. Joannis Gualberti ejus regulam suscepit ann. 1074, CLXVI, 806. — Andreas monachus vitam scripsit hujus sancti fundatoris, ann. 1080, CXLVI, 766.

STUDIENSE. *Vide CONSTANTINOPOLITANUM.*

SUALENBURGENSE S. MARIE (Sualenbourg, diocèse de Paderborn) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Widekindo conditum paulo ante ann. 1157, quo Innocentius II illud privilegio confirmavit, CLXXIX, 554.

SUANENSE (Suane ou Suana) monast. ord. S. August. in Sinensi territorio, ejus bona per privilegium confirmavit Nicolaus II papa, ann. 1061, CXLIII, 1353.

SUBENENSE S. LAMBERTI (Saint-Lambert de Saben, en Bavière) monast. ord. Præmonst. a Conrado Salzbergensi episc. conditum paulo ante ann. 1145, quo Eugenius III illud privilegio confirmavit, CLXXX, 1091.

SUBLACENSE (Sublaco ou Sublac) monast. ord. S. Bened. a sancto institutore et sancta Scholastica illius sorore, modo tribus, inde duodecim constans monasterii inter Apenninos montes exstructum, circa ann. 520, LXVI, 128. — Privil. Nicolai I, ann. 860, CLII, 1015. — Privil. Leonis VII, ann. 956, CXXXVI, 1067, 1078. — Hos monachos corripit Joannes XII, ann. 938, CXXXIII, 1019. — Possessiones eorum confirmavit Gregor. V, CXXXVII, 915. — Privil. Joannis XVIII, CLXIII, 1481. — Privil. Paschalis II, ann. 1114, CLXIII, 543, 544. — Alexandri III, ann. 1179, CC, 1265. — Clemens III, ann. 1189, CCIV, 1452. — Epist. Innocentii III de quibusdam emendandis inter hos monachos, ann. 1204, CLXIV, 1064.

SUBTERRA (de) S. MICHAELIS (Saint-Michel de Souterrain, diocèse de Parenzo, en Istrie) monast. de quo mentio fit in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1101.

SUESSIONENSIS S. MARIE (Notre Dame de Soissons) parthenon ab Ebroino majore-domus et ejus uxore Leutrudis fundatus ann. 666 et S. Drausio episc. privil. ornatus, LXXXVIII, 1185. — Sigrada S. Leodegani (saint Léger) mater in eo recipitur, ann. 668, XCVI, 575. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXIX, 1235. — Epist. Alexandri III, ann. 1176, CC, 1079, 1128. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1077. — Celestini III, ann. 1197, CCII, 1205.

SUESSIONENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Soisson) monast. ord. S. August. pro quibus canonicis Lucius III scripsit ad abbatissam S. Marie, ann. 1185, CCI, 1322.

SUESSIONENSE SS. CRISPINI ET CRISPINIANI (Saint-Crépin et Crépian de Soissons) monast. ord. S. Bened. *Vide S. CRISPINI in CAYNA.*

SUESSIONENSE. *Vide S. MEDARDI.*

SUFFOLCIENSE S. EDMUNDI (Saint-Edmond de Sotfolk, Anglet.) monast. ord. S. Bened. in dioc. Norwicensi exstructum ejus abbat litem intendit Arstano

episc., sed prevailoit causa abbatis. Charta de hoc iudicio, ann. 1081, CLIX, 1535.

SULBISIENSIS (Soubise, diocèse de Saintes. Charente) prioratus ord. S. August. jamdudum desertus et aridifrutus, cum restauraretur ab episcopo, eilem privilegium concessit Innocentius III, ann. 1212, CCXVI, 687.

SULLIENSE. *Vide* S. Sacerdoti.

SULPICI (S.) prope REDONAS (Saint-Sulpice, près de Rennes) monast. sanctimonialium et ejusdem, ut videtur, instituti ac m. S. Roberti de Arbrisello ad Fontem Ewaldi, a Radnifo Fustelensi (Raoul de la Futaie) crenobil S. Jovini de Marnis monacho conditum, ann. 1115, CLXII, 1033.

SULPICI (S.) (Saint-Sulpice de Bourges) monast. in suburbio Biturigis exstructum a S. Sulpicio. *Vide* NANNES.

SUMMAQUENSE (Sommarqua, dans le diocèse de Concordia, duché de Mirandole, Italie) monast. de quo mentionem facit privilegium Urbani III episcopo Concordiensis concessum, ann. 1187, CCII, 1470.

SUNGEIACENSE seu de **SONEGHS S. VINCENTII** (Soignes, en Hainaut) monast. ord. S. Bened. a B. Vincentio comite et monacho exstructum in quo postea sepultus est, ann. 640, CXLIX, 142.

SUPPENTONIA (de) monast. ord. S. Bened. in Etruria in quo floruit S. Anastasius abbas vii sæc., LXXVII, 185.

SURICINENSE. *Vide* SONICINENSE.

SUSTERENSE seu DE **SUESIRA** (Susteren, duché de Juliers) monast. ord. S. Bened. a S. Willibrordo exstructum in Frisia de donis Pippini Heristalensis ante ann. 714, quo postea a Normannis eversum, parthenon in eodem loco edificatus est ix sæc., CI, 702.

SWERINENSE S. MARIE ET S. JOANNIS (Saint-Jean de Schwérin, duché de Mecklembourg) monast. ord. S. August. ejus bona confirmavit Celestinus III, ann. 1191, CCVI, 896.

SWINENSIS (Swine, diocèse d'York, en Angleterre) parthenon pro quo scripsit Alexander III ad archiepisc. Eboracen, ann. 1177, CC, 1158.

SYMPHORIANI (S.) (Saint-Symphorien de Bourges) in suburbio Biturigis a S. Ursino v sæc. fundatum et sæc. sequent. a S. Desiderato episc. auctum, ejus abbas fuit ab initio Augustus, LXXI, 887 not. — Postea annexum est canonicorum collegio, *ibid.*

SYMPHORIANI (S.) (Saint-Symphorien de Metz) monast. ord. S. Bened. extra muros Metenses exstructum a S. Pappolo Metens. episc. ann. 608. — Ibi claruit Constantinus abbas, Vitæ Adalheronis episc. auctor, ann. 1024, CXXXIX, 1351. — Et Albertus monachus, CXL, 443.

SYMPHORIANI (S.). *Vide* AUGUSTODUNENSE.

SYRACUSANUM S. LUCIE (Sainte-Luce, à Syracuse) monast. ord. S. Bened. ante tempora S. Gregorii Magni exstructum, ejus abbas scripsit illustrissimus pontifex, LXXVII, 605.

TARENNE IN ÆGYPTO monasteria. *Vide* Rudinum, t. XXI, et Vitas Patrum, LXXIII et LXXIV.

TALANTO (de) VALLIS S. MARIE (Val-Notre-Dame, près de Talant, autrement dit Bonvaux, Côte-d'Or) monast. ord. Vallis Scholarium Lingonens., cui dona contulit Alexander de Monte Arcto, ejus charta, ann. 1272, CLXXXV, 1431, 1432. — Hujus fundator fuit Garnierus de Fontanis, ann. 1215, CLXXXV, 1478.

TALACOTIENSIS S. COSME (Saint-Côme de Tailliacosta, du diocèse de Marsi, Naples) parthenon quem Clemens III papa privilegio confirmavit, ann. 1190, CCIV, 1458. — Privil. Celestini III, ann. 1192, CCVI, 948.

TANNIRACENSE (Tennebach, grand-duché de Bade, diocèse de Constance) monast. ord. Cisterc. in Silva Nigra exstructum ann. 1136 a comitibus Strelingensi et Barenst. Epist. Innocentii III de confirmatione electi præpositi Constantiensis, ann. 1210, CCXV, 577.

TARASCONENSE. *Vide* S. NICOLAI.

TARENTASIENSE (couvent d'Augustins, à Tarente) monast. fundatum a Petro Tarentasiensi episc. ante ann. 1146, quo hanc fundationem confirmavit Eugenius III, CLXXX, 1113, 1114.

TARRETTANENSE monasterium Anglicum de ejus situ et ordine nihil datur. Epist. Innocentii III ad huj. monast. abbatem, ann. 1207, CCXV, 100.

TARTENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Tart-l'Abbaye, Côte-d'Or) celebris parthenon ord. Cisterc. ab Arnolfo Cornuto et ejus uxore Amelina fundatus sumptibus Hugonis Burgundie ducis, ann. 1132. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1199. — Charta fundationis, CLXXXV, 1409. — Ch. Matthæi Lothar. ducis, ann. 1142, CLXXXV, 1411. — Frederici Tullensis comitis, *ibid.*, 1412. — Guidonis Cisterc. abb., *ibid.*, 1413.

TARVISINUM S. THEONESTI (Trévise, Etat-Vénitien) monast. ord. S. Bened. cœnobio S. Zenonis subjectum, quod sub sua protectione suscepit Chonradus II imper., ann. 1037, CLI, 1070.

TARVISINUM S. PETRI (Saint-Pierre de Trévise) monast. ord. S. August. quod privilegio ornavit Alexander III, ann. 1171, CC, 723. — Privil. Lucii III, ann. 1184, CCI, 1285. — Urbani III, ann. 1187, CCII, 1321.

TARVISINUS S. CHRISTINE (Religieuses de Sainte-Christine, à Trévise) parthenon. ord. Camaldul. Epist. Clementis III de hujus monast. reedificatione, ann. 1183, CCIV, 1429.

TAUNIACENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Tonnay, diocèse de Saintes, Charente) monast. ord. S. Bened. a Gaufrido Tauniaci domino exstructum, et ab Urbano II privilegio confirmatum, ann. 1099, CII, 79.

TAURINENSE SS. SOLUTORIS ET ADVENTORII (Saint-Solutor, à Turin) monast. ord. S. August. ejus bona et privil. confirmavit Henricus III imper., ann. 1047, CLI, 1193. — De eodem mentio est CLXXIII, 1495. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1196.

TAURINI (S.) (Saint-Taurin d'Evreux) monast. ord. S. Bened., vii sæc. conditum, et reedificatum a Richardo II Normannie duce, CCII, 1315.

TAUSIRIACUM seu **TAUSILIACUM** (Toiselay, en Berry) monast. ord. S. Bened. a S. Urso in dioc. Bituricensi conditum, circa ann. 800, LXXI, 1085.

TAWISLOCIENSE S. MARIE ET RUMONI (Sainte-Marie de Tawislock, dans le Devonshire, Angleterre) monast. ord. S. Bened. ejus abbas Wimundus adfuit concilio Londinensi, sub S. Anselmo et Henrico rege celebrato, ann. 1102, CLIX, 458. — Privil. Celestini III papa, ann. 1195, CCVI, 999.

TEGERNERNENSE S. QUIRINI (Saint-Quirin de Tegernsee, en Bavière) monast. ord. S. Bened. ab Henrico duce fundatum initio xi sæc., quod Gozpero abbati commisit, CXXXIX, 565. — Præcept. S. Henrici II imperat., ann. 1002, CXL, 240, 292, 343, 344. — Froumundus abbas claruit, ann. 1040, CXLI, 1283. — Circa eadem tempora claruere Eberhardus, Ellingerus, Peringerus, et Udalricus ejusdem monast. abbates, CXLI, 1307 et seqq. — Paulo post Leifridus floruit, LXLII, 719. — Privil. Eugenii III, ann. 1153, CLXXX, 1425, 1484. — Alexandri III, ann. 1177, CC, 1122. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1383, 1560.

TEGRENSENSE idem ac præcedens, CCII, 1560.

TELEQUI (de) monast. quod videtur in prov. Ulteriori Neapolit. collocandum, de ejus reformatione et restauratione scripsit Innocentius III ad abbatem, ann. 1198, CCXIV, 5.

TEMPLI MILITIE domus præcipua Hierosolymitana ejus magnus præceptor seu magister fuit Bertrandus de Blancfort. Scripsit ille ad Ludovicum VII Francor. reg. sæc. xi exeunte, CLV, 1269, 1270, 1272, 1277. — Joannes Michaelensis, qui videtur auctor regulæ hujus ord., claruit ann. 1128, CLXVI, 885. — Algerius Andeg. episc. militis Templi commendat, 1148, CLXXX, 1635. — Adriani IV epist. ad Rhemen. archiepisc. pro militibus Templi, ann. 1158, CLXXXVIII, 1557. — Alexandri III epist. ad Ludovicum VII qua ipsi commendat Templi milites, *ibid.*, 774. — Oddo Templi magistro privilegia idem papa concessit, ann. 1163, CC, 919. — Idem Alexander III pacem firmat inter fratres Hospitales et milites Templi, ann. 1179, CC, 1245. — Milites commendat, *ibid.*, 1296. — Privil. Lucii III, ann. 1185, CCI, 1195. — Donatones Godefridi I et II, Henrici I Brabantie ducum a Lucio III confirmantur, *ibid.*, 1262. — Urbani III privil. ann. 1187, CCII, 1468. — Epist. Celestini III de controversia inter milites et canonicos S. Sepulcri, ann. 1195, CCVI, 1154. — Epist. et privil. Innocentii ab ann. 1198 ad 1216, CCXIV, 64, 467, 521, 611; ann. 1203, CCXV, 861, 1427.

TEMPLI MILITES ARELATENSES. Epist. Innocentii III, ann. 1212, CCXVI, 695.

TEMPLI MILITES, in Aventino juxta Romam constituti. Privil. et epist. Innocentii III, ann. 1211, CCXVI, 453, 486. — In Hungaria, confirmati ab Innocentio III, ann. 1210, CCXVI, 568. — In Romania. Privil. et epist. Innocent. III, ann. 1210, CCXVI, 527, 529. — In Livonia. Privil. Innocentii, ann. 1210, CCXVI, 527, 919, 921. — S. Philippi de Plano, dioc. Auximanas (Osimo, Marcho d'Ancone.) Epist. Innocentii III, ann. 1211, CCXVI, 597. — In Riga (idem qui supra in Livonia). Innocent. III, CCXVI, 509. — In Remensi dioc. Epist. Innocentii III de non sepellendis interdictis seu excommunicatis, ann. 1212, CCXVI, 645.

TENALIE, THENOLIE, THENILOTENSE ET THENOLIE (Thenailles, près de Vervins, Aisne) monast.

ord. Præmonst. in dioc. Laudon. exstructum a Bartholomæo episc. cui abbatem Walfridum præfecit, ann. 1122, CLVI, 1600.

TENEBACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Tennebäch, ditte Porte du Ciel, diocèse de Constance) monast. ord. Cisterc. exstructum xii sæc. Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1201, CCXVII, 81.

TENEREMUNDÆ (Terremonde, Belgique) canonici in diocesi Camerac. a flemigio seu Ringoto Calvo Teneremundæ domino ejusque conjugæ Adelwilde fundata et confirmata privilegio Odardi seu Odouis Camerac. episc., ann. 1108, CLX, 1154.

TEPLENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Tépla, en Bohême) monast. ord. Præmonst. a nobili viro Ibroznata Bohemiæ duce fundatum paulo ante ann. 1197, quo illud privilegio confirmavit Cælestini III, CCVI, 1229.

TERRACINENSE S. STEPHANI (Saint-Étienne de Terracine) monast. ord. S. Benedicti in campo Romano situm ab episc. S. Patre Benedicto fundatum, quod postea Casinensis unitum est, ann. 542, LXVI, 174. — Et iterum distractum a S. Leone IX Casinensibus restituitur, ann. 1053, CXI, 691.

TERRASCENSE S. MICHAELIS. Vide MICHAELIS IN THIERACHIA.

TERRÆ-MAJORIS IN SAMNIO (Terramajor dans le Samnium, Italie) monast. ordin. S. Bened. Controversiam cum Casinensis aliquando habuit quam diremit sententia Paschalis II pape, ann. 1113, CLXIII, 312.

TERTIO (de) S. MARTINI (Saint-Martin du Terzo) monast. juxta Turrim quondam exstructum in Italia, visæc., LXXI, 927.

TERWANENSE S. SALVATORIS ET S. ROTRUDIS (Saint-Sauveur ou Sainte-Rottrude de Téronenne, Pas-de-Calais) monast. ord. S. Bened., quod et *Hanense* dicitur a loco in quo exstructum est ann. 1084. — Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1196.

TEUTONICUS. Vide HOSPITALIS.

TEWKESBERIENSE (Tewksbury, dans le Gloucestershire, en Angleterre) monast. ord. S. Aug. cujus Aisnus abb. xii sæc. vitam conscripsit B. Thomæ Cantuar., CXC, 193, 1475. — Epist. Clementis ad abbat., ann. 1188, CCIV, 1528. — Innocentii III epist. ad abbat. super ejectione monachorum conventr. e mon. suo, ann. 1198, CCXIV, 208.

THAROR. Vide MONTE.

THANGMARSELDENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Thangmarsfeld en Saxe) monast. ord. S. Bened. a Gerone archiepisc. et ejus fratre Thietmaro conditum cujus bona privilegia confirmavit Joannes XIII, ann. 971, CXXXV, 986.

THARAUANUM (Tharoga, en Portugal, prov. de Beira) monast. ord. Cisterc. ab Alphonso rege et Joanne Ciritta cum sociis suis exstructum, ann. 1108, CLXXXVIII, 1661. — Alphonso regis diploma, *ibid.* — De ejusd. monast. fundatione, ann. 1120, CLXXXVIII, 1665. — Privileg. Alphonso Lusitanie regis, ann. 1122, CLXXXVIII, 1675.

THARISIENSE (Tharise près de Wenkeim., diocèse de Wurzburg) monast. ord. S. Bened., quod ipse Clemens II antequam ad papatum eveheretur inceperat apud Wenkeim in dioc. Wirzburgensi, postea illud privilegio confirmavit, ann. 1047, CXIII, 585. — Wigandi abb. epistola ad Ottonem Bamberg. episc., ann. 1127, CLXXIII, 1512.

THEIA (de) S. MARIE (Notre-Dame de Thêla, à deux lieues nord de Lausanne) monast. ord. Cisterc., fundatum ann. 1133 a Guidone Lausani. episc. cui multa concessit B. Amadæus ejusdem successor, CLXXXVIII, 1290.

THELES (de) S. NICOLAI seu S. MARIE (Saint-Nicolas ou Notre-Dame-du-Thil près de Beauvais) monast. ord. Præmonst. cujus possessiones privilegio confirmavit Eugenius III, ann. 1147, CLXXX, 1221.

THELONIENSE, THENONIENSE seu DE TENALLIIS, S. MARIE (Sainte-Marie de Thensilles Aisne) monast. ord. Præm. a Bartholomæo Virensi, Laudunensi episc., exstructum ann. 1130. Privil. Cælestini II, ann. 1143, CLXXIX, 774. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXI, 1206, 1543. — Alexandri III epist., ann. 1174, CC, 941. — Epist. Innocentii III ad abbatem circa reformationem monast. Albæ Terræ, ann. 1203, CCXV, 245.

THEOBALDI S. PRIORATUS (Saint-Thiébauld de Méréville diocèse de Toul) conditus ab illustri Hugone et ejus fratre Haymone, et canobio S. Mansueti subditus, ann. 1094. — Privil. Pibonis Tull. episc., CLVII, 435.

THEODARDI (S.) Vide AUDARDI

THEODORICI (S.) Vide RHEMENSE, VIENNENSE.

THEODOTI (S.) Vide TICINENSE.

THEOKESBERIENSE. Vide TEWKESBERIENSE

THEOFREDI (S.) CALMICIACENSE (Saint-Chaffre de Chemilly, Allier) monast. ord. S. Bened. in antiqua dioc. Podiensis exstructum a Berengario Raimondo Provinciae et Melgoriensis (Melgueil) comite paulo ante ann. 1090 quo illud privilegio ornavit Urbanus II, CLI, 822. — Privil. Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 844.

THEOLOGIENSE S. MAURICII. Vide DOLOCIENSE.

THESSALONICENSE S. DEMETRII (Saint-Démétrius de Thessalonique) monast. cujus priori scripsit Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 297, 303, 307.

THIERHAUPTENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Thierhaupten, diocèse d'Augsbourg) monast. ord. S. Bened. sæc. viii exstructum a Thassilone, Bavariz duce, cujus Ulinus primus abbas fuit. Privil. Lucii III, ann. 1185, CC, 1226.

THOMÆ (S.) DE PARACLITO. Vide ELLENHOLTENSE.

THOMÆ (S.) EDESSENUM monast. Syriæ miraculis clarum, iv exstabat sæc., LXXI, 753.

THORNEGIENSE S. MARIE ET S. ROTULFI (Sainte-Marie de Thorney, comté de Cambridge, en Anglet.) monast. ord. S. Bened. a Seberto rege fundatum ann. 601, reedificatum a S. Ethelwoldo episc. ann. 970. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 190.

THORNENSIS PARTHENON (Thoren ou Tourne, en Belgique) ord. S. Bened. in diocesi Leodiensi fundatus ann. 992 ab illustri Hitsuinde, S. Ansfredi comitis uore, qui postea episcopus factus est; ille parthenon subjectus est episcopo ab Henrico II Imperat., ann. 1007, CXL, 275. — Eidem parthenoni prædia quædam concessit episcopus, *ibid.*

THUREGANUM HOSPITALE (Hospitaliers de Thurn, dans la Carniole supérieure) domus fundata a nobili viro Thoringia duce et ab Innocentio III privilegio ornata, ann. 1204, CCXV, 500.

TURGATONENSIS S. PETRI (Saint-Pierre de Thurgarton, diocèse d'York, Angleterre) monast. ord. S. August. cui ecclesias quasdam concessit Innocentius III, ann. 1208, CCXV, 611.

TINERII (S.) Vide AGATHENSE.

TICINENSIS S. MARIE parthenon (Notre-Dame de Pavie) parthenon Senator dictus; fundatus est ab imper. Ottone III et episcopo commendatus a Silvestro II papa, ann. 1001, CXXXIX, 283. — Privil. Alexandri II, ann. 1061, CXLVI, 1421.

TICINENSIS S. THEODOTI seu DODOSI (Saint-Théodose de Pavie) parthenon intra muros fundatus ann. 986, qui sub Astæ abbatissæ regimine immunitates obtinuit ab imperat. Lothario, ann. 853, CIV, 1210, 1307.

TICINENSE S. PETRI AD COELUM ACREUM. Vide PAPIENSE.

TILESIENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Têlèse, dans la principauté Ulter., Naples) monast. cui scripsit Innocentius III de digni electione abbatis, ann. 1198, CXIV, 266.

TILETO seu TILieto (de) S. MARIE (Notre-Dame du Tilletto, diocèse d'Aqui, Etats Sardes) monast. ord. Cisterc. ann. 1120 conditum; sub Azone episc. Innocentius II privileg. concessit huic monast., ann. 1152, CLXXIX, 151. — Epist. Innocentii III, ann. 1205, CCV, 777, 818, 1000, 1503; ann. 1209, CCXVI, 25.

TILLIDI (de) (peut être Théligny, près de Mamers, diocèse du Mans) monasterium in dioc. Cenomanensi situm cujus mentio fit in diplomate Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 993.

TINENWAHENSE (Tinenwabe, diocèse de Worcester, Angleterre) monast. S. Albani pendens a regibus Ricardo et Joanne exstructum et dotatum, cujus bona confirmavit Innocentius III, ann. 1208, CCV, 1526.

TINUMETENSE seu CELLA S. ALBANI (Tinem dans le Northumberland, Angleterre) monast. de cujus controversia scripsit Wigorniensis episc. Innocentius III, ann. 1203, CCXV, 591.

TIROENSE seu THIRONENSE (Thiron, diocèse de Chartres) monast. ord. S. Bened. ab Yvone episc. et Bernardo abbate et quondam S. Savini priore institutum. Ch. Yvoni, ann. 1110, CLXII, 290, 1033. — De hujus monast. fundatione a comite Rotroco, CLXXII, 1412. — Innocentii II priv., ann. 1152, CLXXIX, 152. — Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1228. — S. Adjutor hujus monast. monachus, cujus vita describitur, CXC, 1545. — De hujus monast. fundatione, CCII, 1312.

TITAS-MONTE (de) antiquum monast. prope Ariminum situm in Italia de quo mentio fit apud Eusebium abbat., v sæc., LXXII, 1167.

TOLLENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Tolla, diocèse de Plaisance) monast. ord. S. Bened. a B. Tobia exstruct.

tum viii sæc.; postulante Ariberto abbate illud sub sua suscepit tuitione Stephanus VIII papa, ann. 939, CXXXI, 1089. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1356.

TOLOSANUM S. STEPHANI (Saint-Étienne de Toulouse) monast. ord. S. August. abbatias titulum obtinuit ann. 1073. — Privil. Alexandri III, ann. 1162, CC, 129.

TOLOSANUM S. COLUMBÆ (Convent Sainte-Colombe à Toulouse) monast. oritur S. Bened. Resignavit ab Amelio episcopo monachis Cluniacensibus, ann. 1110, sub abbate Pontio, CXLI, 866.

TOLOSANUM S. SATURNINI (Saint-Saturnin de Toulouse) monast. ord. S. August. quod sub Urbano II cum episcopo transegit in quadam controversia, ann. 1096, CLI, 478.

TOLOSANUM S. MARIE DEURATÆ (Notre-Dame de la Dorade à Toulouse) ab initio parthenon in quo se recepit Rigunthia Chilperici rexis filia; postea autem transit ad monachos S. Benedicti, deum ad congregationem S. Mauri; fundatum est circa ann. 583, LXXX, 422. — Privil. Clementis III, ann. 1190, CCIV, 1470.

TOLOSANUM S. ÆGIDII. Vide Ægidii.

TOMERIARUM S. PONTII. Vide Pontii.

TOMOLATENSE (Les-Tombes, dioc. de Périgueux) monast. ord. S. Bened. in agro Petragoricensi exstructum et S. Eparchio Engolismensi subjectum x sæc., CXLI, 55. — Inmerito datur ab abbate Aymerico duci Moxedanensi, *ibid.*

TONGERLOENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Tongerlo, diocèse de Bois-le-Duc, en Hollande) monast. ord. Præmonst. conditum ann. 1153 a Guiberto, qui monachus ipse factus est. Privil. Eugenii III, CLXXX, 1120. — Urbani III, ann. 1186, CLII, 1436.

TORGATONA (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Torgatona, peut-être Tortone en Lombardie) monast. canonicorum regul. ad cuius priorem scripsit Innocentius III de canonicis institutendis in ecclesiis parochialibus, ann. 1209, CCXVI, 115.

TORNACENSE SS. NICOLAI ET MEDARDI (Saint-Nicolas-des-Près ou S. Médard de Tournay) monast. ord. S. August. a nobili viro Monin conditum, ann. 1125.

TORNACENSE S. MARIE (Chanoines de Notre-Dame, à Tournay). Varia decreta Innocentii III de bonorum gestione, ann. 1198, CCXIV, 1198.

TORNACENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Tournay) monast. ord. S. Bened. a S. Eligio Noviom. episc. conditum ann. 652, LXXXVII, 562. — Postea ad monachos S. August. transit ix sæc. Privil. Ludovici Pil, ann. 817, CIV, 170. — Hermannus monachus claruit ann. 1147, CLXXX, 9.

TORNACI (S.) (Saint-Tornac, diocèse de Brague en Portugal) monast. cui Innocentius III præcepit ut episcopo suo obediat, ann. 1199, CCXIV, 704.

TORNODORENSIS S. MICHAELIS (Saint-Michel de Tonnerre, sur l'Armançon, Yonne) monast. ord. S. Bened. conditum circa ann. 800. A Milone Tornodorensi comite restauratum, ann. 980, sub Wedrico Lingonensi episc. Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1219. — Privil. Innocentii III, ann. 1211, CCXVI, 427.

TORNUTIENSE S. PHILIBERTI. Vide infra TRENORCIENSE.

TRAGURIENSE (Trau, en Dalmatie) monast. cuius abbas scripsit Innocentius III super electione episc. Farenis, ann. 1199, CCXIV, 862.

TRAJECTO (de) (forte Tréjoux, arrond. de Moissac) monasterium a S. Geraldo Silva-Majoris abb. fundatum super Garumnam, ann. 1081, CXLVII, 1014.

TRAJECTENSE S. MARTINI (Saint-Martin d'Utrecht) monast. hoc ord. S. Bened. videtur fundatum a Pippino rege et Carolo Magno, ann. 770 Quorum diplom., *ibid.*, 1047, 1058. — Dipl. Ludovici Pil, ann. 823, CIV, 1131.

TRANSALIACENSE. Vide infra TREBALLIACENSE.

TREBIA (de). Vide S. SALVATORIS.

TREBICIENSE (Trébiz ou Trebnitz, en Moravie) monast. cuius abbatem hortatur Eugenius III ut episcopi hostes puniat, ann. 1145, CLXXX, 1044.

TRECENSE S. LUPI (Saint-Loup de Troyes) monast. ord. S. August. duplex existit, aliud extra, aliud infra urbem; exstructum est circa ann. 841, LXXI, 877 not. — Regulares canonici constituuntur opera S. Bernardi et Theobaldi Trecentis comitis, ann. 1155, CLXXXV, 980. — Donum Hugonis Trecentis comitis, ann. 1104, CLXXXV, 1477. — Privil. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 11.

TRECENSE S. JOANNIS DE CASTELLO (Saint-Jean-du-Château-sous-Troyes) monast. cui donationem contulit Hugo comes de Hierosolymis secundo reversus, ann. 1122, CLXXXV, 1477.

TRECENSE S. MARTINI. Vide MARTINI S. IN AREIS.

TREMENTENSE S. MARIE (Notre-Dame des Iles Tré-

mité, royaume de Naples) monast. ord. St. Bened. exstructum ante tempora Innocentii II. — Privil. Alexandri III, ann. 1172, CC, 880.

TRENORCIENSE S. PHILIBERTI (Tournus, diocèse de Châlons) monast. ord. S. Bened. ab initio S. Valeriano dicatum, sæc. ix. Monachos S. Bened. illud concessit Carolus Calvus et insigne factum est maximis opibus. Privilegio illius possessiones confirmavit Joannes VIII, pater Geilonis abbate, ann. 877, CXXVI, 686, 772. — Priv. Urbani II, ann. 1096, CLI, 451. — Paschalis II, ann. 1103, CLXIII, 161. — Calixti II privil. ad Franconem abb., CLXIII, 1096, 1207, 1208. — Altiaria ibi a Calixto II papa consecrata, CLXIII, 1153. — Gerardi Engolism. episc. dipl., ann. 1109, CLXXII, 1517. — Privil. Innocentii II, ann. 1152, CLXXXIX, 151, 557. — Lucii II, ann. 1141, CLXXXIX, 896. — Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1093, 1600. — Adriani IV decret. de investitura ecclesie de Petrasia (Pierrefetti), ann. CLXXXVIII, 1602. — Epist. Alexandri III de debitis solvendis, ann. 1164, CC, 504, 507, 1165, 1197, 1225. — Lucii II de ecclesiis huius monast. subtractis, ann. 1183, CCI, 1171.

TREBALLIACENSE seu TRANSALIACENSE (Trézay ou Trézel, diocèse de Clermont) monast. ord. S. Bened. abbatias Trenorchienis (de Thiers) subjectum ante ann. 1056, LXXI, 1085.

TREVIRENSIS MONASTERIA, de his lege in lib. *De gestis Trevirorum*, CLIV, 1148 seqq.

TREVIRENSE, S. BENEDICTI idem ac infra S. MARTINI.

TREVIRENSE S. EUCHARII seu S. MATTHIÆ (Saint-Eucher de Trèves) monast. ord. S. Bened. A rege Dagoberto subijcitur ecclesie S. Petri Trevirensis, ann. 623, LXXX, 503. — Sieberti dipl., LXXXVII, 525. — Item Pippini, ann. 761, XCVI, 1534. — Theodoricus monachus floruit, ann. 1006, CLIV, 1255. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1303. — Epistola abbatis S. Eucharii ad S. Hildegardem, CCXVII, 286, 287. — Innocentii III epist. ad abbat., ann. 1168, CCXIV, 212.

TREVIRENSE S. JOANNIS, postea vero S. HILARII et denique S. MAXIMINI (Saint-Maximin de Trèves) monast. ord. S. Bened. a S. Maximino fundatum, cuius corpus possedit circa ann. 500, LXXI, 457, 898. — Charta Dagoberti regis, LXXX, 501, 522. — Sieberti diploma, LXXXVII, 525. — Pippini, XCVI, 1534, 1565. — Diploma Caroli Magni, ann. 779, XCVII, 1061. — Ludovici Pil, ann. 814, CIV, 1005. — Privil. Agapeti papæ II, ann. 950, CXXXIII, 902. — Joannis XIII, CXXXV, 960. — Joannis XV, CXXXVIII, 827. — S. Henricus II imper. prædia quædam suscepit ab abbate, ann. 1023, CXL, 568. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1030, CXLIII, 669. — Dipl. Henrici III imper., ann. 1051, CLI, 1110, 1115. — Beringosus abbas claruit, ann. 1112, CLX, 935. — Epistola Innocentii II de malo abbate expellendo, ann. 1156, CLXXXIX, 251, 252, 253. — Ejusdem privil., *ibid.*, 511, 514, 529. — Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1212.

TREVIRENSE S. SIMEONIS (Saint-Siméon de Trèves) monast. Ejus Heidericus præpositus ad sanctam Hildegardem scripsit ut ejus consilia capesseret, CCXVII, 512.

TREVIRENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Trèves) monast. ord. S. Bened. in suburbio Trevirorum a S. Marguerio episc. fundatum, ann. 587, LXXI, 458 not. — Præcept. Pippini regis, ann. 755, XCVI, 1522, 1554. — Reintegrantur monachi S. Benedicti a Benedicto VII papa, ann. 973, CXXXVII, 519, 523. — Præcept. S. Henrici II imperat., ann. 1005, CXL, 266. — Eberwin monac. floruit xi sæc., CLIV, 1243.

TRIEFFENSTEINIENSE. Vide STILLANTIS PETRÆ.

TRINITATIS (SS.) DE CURBA FOSSÆ. Vide LUCEN-RENSE.

TRINITATIS (SS.) DE MONTE (Sainte-Trinité du Mont, près de Rouen) monast. ord. S. Bened. a Goscelino Arcacensi vicecomite conditum circa ann. 1040, CCII, 1516.

TRINITATIS SS. Vide Cervifrigidense, Lucanense, Parisiense, Pictaviense, Vinodocinense.

TRISULTO (de) S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Trisulto, diocèse de Vérolle, États-de-l'Eglise) monast. ord. Carthus. ab Innocentio III conditus. Privil. fundationis, ann. 1211, CCXVI, 467.

TRIUM-FONTIUM S. MARIE (Notre-Dame des Trois-Fontaines, diocèse de Châlons-sur-Marne) monast. ord. Cisterc. ab Hugone de Vitriaco fundatum, ann. 1116 sub Petro Ven. Cluniac. abbate. Chartæ Gaufridi episc. Catalaun. et Benedicti abbatis S. Petri, CLXXXIII, 1307. — Privil. Alexandri III, ann. 1170, CC, 624. — Epistola In-

noentii III ad abbat. circa parthenon. Jotrensem, and. 1202, CCKIV, 1144; CCXV, 18.

TRIUM-FONTIUM S. ANASTASII (Saint-Athanase des Trois-Fontaines ou des Eaux Salviennes, près Rome) monast. ord. S. Benedicti cui sub Leonis III pontificatu nobile donum contulit Carolus Magnus Ansionis civitatis cum suis portibus in Tuscia, ann. 803, XCVII, 1031.

TROARNENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Troarn diocèse de Bayeux) monast. ord. S. Bened. a Rogerio de Monte Gomeriaco conditum, cujus Durandus Fiscannensis monachus primus abbas fuit, ann. 1060, CXLIX, 1374; CCH, 1317. — Privileg. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 277.

TROCLARENSE (Le Truel, près Chameaux, Tarn) monasterii nomen ord. S. Bened. in diocèse. Albigeni exstructi, circa ann. 770, a Chramlico S. Sigolene genitore. Duplex fuit, aliud pro viris et aliud pro feminis. Ibi floruit Evantius monachus, vii sæc., LXXXVIII, 718.

TRUDONIS (S.) (Saint-Tron ou Truyen, en Belgique) monast. ord. S. Bened. ab ipso S. Trudone, nobili viro Belgica regionis, et in honorem S. Quintini consecratum a Theodoro Maestricensi episc., ann. 662. — Illustratum est ab abbate Rodulfo, ann. 1158, CLXIII, 9. — Gesta abbatum Trudonensium ab eodem Rodulfo, *ibid.* 11 et seqq.

TRUNCHINIENSE S. MARIE seu DE TRUNCO BERENGARII (Drongheim, près de Gand, Belgique) monast. ord. S. August. circa ann. 914 exstruct., opera Simonis Noviomensis episc., transiit ad Præmonst., ann. 1141, quo illud sub sua suscepit tutela Innocentius II, CLXXIX, 551. — Privileg. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1239. — Concordia inter abbat. et Baldinum comitem a S. Bernardo componitur, CLXXXII, 715.

TRUTHBERTI (S.) (Saint-Trupt, en forêt Noire, près de Fribourg) monast. ord. S. Bened. ab Otperio et ejus nepote Ramperto comitibus fundatum, ann. 780, *ibid.*, 815. — Privileg. Lucii II, ann. 1141, CLXXIX, 819.

TRUTENHUSENSE (Trultenhäusen, diocèse de Strasbourg) monast. et hospitium canonicorum regul., ab Herardi Landsbergensi abbatissa fundatum, ann. 1162, juxta montem S. Odili, circa ann. 1185, quo illud confirmavit Lucius III, CCI, 1350.

TUCKENHUSENSE monast. ord. S. Bened. quod pendebat ab episcopo Bamberg., ann. 1125, CLXXIII, 1280.

TUCIONENSE (La Touche, près Fontevault, Vienne) monast. vixitum a B. Roberto de Arbrissello fundatum, in loco a clarissimo viro Fulcando, de Frenicordo concessio. — Dipl. Petri Pictav. episc., ann. 1112, CLXII, 1095.

TUDERTINENSIS SS. JOANNIS ET PAULI (Saint-Jean de Todt, Etats-de l'Eglise) prioratus ord. S. Augustini cui ecclesiam S. Hilarii adjudicavit Innocentius III, ann. 1208, CLXII, 1442.

TUFFIACO (de) (Tuffé, arrond. de Mamers ou Tuffenay, Maine-et-Loire) parthenon in pago Cenomanensi a Ven. abbatissa Loppa fundatus et a Theodorico rege episcopo Cenomanensi assertus, ann. 678, LXXXVII, 521. — Diploma Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 995.

TUITIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Tuy ou Duite, diocèse de Cologne) monast. ord. S. Bened. a S. Heriberto Colonienensi archiepisc. exstructum, ann. 1002. — Ibi claruit Ven. abbas Rupertus, ann. 1133, CLXVII, 11. — De hujus monast. fundatore auctore Ruperto, CLXX, 590, 403. — Privileg. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1214. — Celestini III præcepto de quibusdam hanc monast. restituendis, ann. 1193, CLVI, 1022.

TULBENSE S. LAMBERTI parthenon (Saint-Lambert de Tolba ou Tolna en Autriche) monast. ord. S. Bened. ab illustri viro Gerlaco et ejus uxore Regeline exstructum et Fuldensi monast. traditum ante ann. 1142, CLXXIV, 587.

TULLENSE S. APRI. *Vide Apri.*

TULLENSE S. MANSUETI (Saint-Mansuy-lez-Toul Meurthe) monast. ordinis S. Bened. a S. Gerardo Tulensi episc. fundatum, ann. 963. — Ipsius bona et privilegia confirmavit S. Leo IX papa, quondam Tullensis episc., ann. 1050, CXLI, 631. — Privileg. Adriani IV, ann. 1154, CLXXVIII, 1381.

TULLENSE S. LEONIS (Convent Saint-Léon de Toul) monast. ord. S. Bened., fundatum a Luctulfo Tull. canonico et decano et S. Leonis IX papa, quondam Tull. episcopo, dictum ann. 1091, CLVII, 427. — Privileg. Pithonensis episcopi Tull., ann. 1091, CLVII, 431. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1203, CCXV, 271.

TULLENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne-lez-Toul) monast. ordinis S. August., cujus possessiones et jura

confirmavit S. Leo IX papa, ann. 1050, CXLI, 631.

TULLENSE S. THEOBALDI. *Vide Theobald.*

TULLENIS parthenon (Religieuses de Toul) ord. S. Dominici ab imper. Rudolfo fundatus in Austria inferiori, ann. 1273, XCVIII, 706, not. 707.

TULLENSE S. GENGULFI (Saint-Gengoux, près de Toul, Meurthe) monast. ord. S. Bened. a Fibone Tull. episc. exstructum, ann. 1105, CLVII, 412.

TURONUM MONAST. (La Torre, diocèse de Brague) in pago Bracarensi in Hispania exstructum a S. Fructuoso, ann. 665, LXXVII, 1089.

TURICENSE seu TIGURINENSE (Frawen-Münster du diocèse de Constance) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 823, cujus bona privilegiaque confirmavit Clemens III, ann. 1188, CCIV, 1414.

TURONENSE S. MARTINI. *Vide MAJUS-MONAST.*

TURONENSE S. VENANTII (Saint-Venant de Tours) monast. ante ann. 506 exstructum, in quo Leclivus abbas fuit postmodum episc. In collegium canonicorum postea transformatum est, LXXI, 568 not.

TURONENSE S. COSMÆ (Saint-Côme de Tours) monast. cujus priorem Robertum commendavit Lucio papa II Algerius Andegav. episc. ann. 1141, CLXXII, 937.

TURONENSE S. JULIANI DE SCALARIIS (Saint-Julien des Echelles, à Tours) monast. ord. S. Bened. exstructum est vi sæc. miraculis illustratum; postea a Northmannis eversum reedificatum est a Theodolo seu Tetolone archiepisc., denique congregationi S. Mauri annexum, LXXI, 820. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1207, CCXV, 1121, 1459, 1575, ann. 1210, CCVII, 216.

TURONENSE S. RADEGUNDIS (Couvent Saint-Radegonde, à Tours) monast. ord. S. Bened. a Radegunde fundatum in quo servatum est lignum S. Crucis, ann. 535, LXXI, 518.

TURPINIACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Turpigny ou Turpigny, diocèse de Tours) monast. ord. S. Bened. exstructum a dominis de Insula Boucardi ante ann. 1205, quo Innocentius III quamdam causam commisit priori, CCXV, 580.

TURRE (de). *Vide MILITENSE.*

TURRIBUS (de) S. MAURICII (Saint-Maurice de Tourn-sur-Marne, près d'Épernay) monast. ord. S. Bened. a Cluniacensi pendens, de quo agitur in epist. Alexandri III, ann. 1174, CC, 949.

TURRITANA seu SQUILLACENSIS (Chartreuse de Squillace, en Calabre) carthusia a S. Brunone fundata in Calabria et in dioc. Squillacensi (vulgo Squillacensis) opulante Rogerio comite, ann. 1093, CLII, 538 et seqq. — Primum duo monasteria distincta comprehendit, seu unum B. Marie S. Joannis Bapt., aliud S. Stephani, quod de Bosco sive de Nemore dictum est, *ibid.* 585. — Magister Lambertus prior monast. S. Stephani, B. Luini successor, floruit ann. 1125, CLIII, 1150. — Privileg. Calixti II, ann. 1120, CLXIII, 1189, 1279. — Epist. Innocentii III ex qua prior deputatur in Gallias super quibusdam abusibus reprimendis, ann. 1205, CCXV, 169.

TURTURIACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Tournai ou de Tourny, diocèse de Périgueux) monast. ord. S. Bened. a vicecomite Guidone exstructum, ann. 1022, et Ricardo Uzercensi abbati ab eodem commissum. — Privileg. Calixti II papa, ann. 1119, CLXIII, 1117.

TUSSIACENSE. *Vide TOSIACO.*

TUSSONIS VALLIS monast. ord. S. Bened. de cuius situ non constat (forte Thoury seu Thusey prope Vincouleurs in Campania) in quo postea celebratum est concilium et curiam habuere Francorum reges; abbatia S. Dionysii pendebat; sub Childberto III fundatum erat ab abbate Orderico, ann. 686, LXXXVIII, 102.

TUTELESENSE (Tulle, Corrèze) monast. ord. S. Bened. circa ann. 700 exstructum a Calminio comite et Sancia ejus uxore. — Illud restauravit vicecomes Ademarix ix sæc.; postea factum est sedes episcopalis sex. xiv. — Privileg. Urbani II, ann. 1096, CLI, 411. — Raimundi de Curamonto, ann. 1076, CLV, 483. — Privileg. Paschalis II, ann. 1103, CLXIII, 171, 541. — Adriani IV, ann. 1154, CLXXVIII, 1369. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1207, CCXV, 1181.

TYRONENSE. *Vide TYRONENSE.*

UDALRICI (S.) (Saint-Udalric dans l'anc. diocèse de Constance) monast. ord. S. Bened. fundatum ante ann. 1123, quo Honorius II papa privilegio illud immunit. CLXVI, 1240. — Alexandri III privileg., ann. 1177, C, 1137.

ULCIENSE (Ulcia du diocèse de Verceil, Etats-Sardes) monast. ord. S. August. cujus Calixtus II papa privilegiaque confirmavit, ann. 1130, CLXIII, 113. — Epist. ejus de qualiam restitutione eidem perfructu.

CLXIII, 1189. — Eugenii III decret. quo ipsi concessit Segusiens. eccles., CLXXX, 1192. — Privil. ejusd., 1550, 1558, 1419. — Celestini concessio, ann. 1192, CCVI, 934, 1136.

ULIXBONENSIS S. VINCENTII (Saint-Vincent de Lisbonne, en Portugal) monast. cuius compositionem quamdam cum episcopo confirmavit Innocentius III, ann. 1200, CCXV, 1001; CCXVI, 475.

ULRICI S. AUGUSTANUM (Saint-Ulric d'Augsbourg) monast. ord. S. Bened. quod illustravit Udascaucus, ann. 1135, CLXX, 835.

ULTERIORIS PORTUS S. MICHAELIS (Saint-Michel du Tréport, diocèse de Rouen) monast. ord. S. B. a Roberto Augensi (Eu) comite exstructum, ann. 1056, CLVI, 1133. — Abbat. hujus monast., *ibid.*, 1137, CCII, 1318.

ULTRAJECTENSE. *Vide TRAJECTENSE.*

UNDENSDORFENSE S. PETRI (Saint Pierre d'Undersdorf, diocèse de Frisingen, Bavière) monast. ord. S. August. ab Ottone palatino comite exstructum paulo ante ann. 1131, CCXIX, 89.

UNDERSFORDENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Undersfort, Bavière) monast. ord. S. August. ab eodem Ottone palatino comite conditum. — Privil. Celestini II pape, ann. 1144. Forte idem ac præcedens, CLXXIX, 803. — Abbas hujus monast. se precibus commendat S. Hildegardis S. Ruperti abbatissæ, CCXVII, 305.

UNGIAE S. MARIE (Notre-Dame d'Oigny, Côte-d'Or) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1106 a Gaudino Bruismensi domino et ejus uxore Adelina. Epist. Innocentii III de rebus ecclesiæ et monasteriis ad abbatem, ann. 1198, CCXIV, 201.

URAHENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Aurach ou Hohenaurach, dans le Wurtemberg) monast. ord. S. Bened. a S. Ottone Bamberg. episc. exstructum, ann. 1109, CLXXIII, 1279.

URANENSE (Uranio diocèse de Ravenne) monast. ord. Camaldul. cui Lucius III papa inunxit ut archiepiscopi obediunt Ravennatensibus, ann. 1153, CCI, 1171.

URATISLAVIENSE S. VINCENTII (Saint-Vincent d'Uratilaw, en Pologne) monast. primum nigris monachis concessum, sed his propter eorum excessus expulsis, ordini Præmonstratensium transiit. — Privil. Celestini III pape, ann. 1193, CCVI, 986, 987.

URAUIGIENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent d'Urauge) monast. ord. S. Bened. in diocès. Herbipolensis (Wurzburg) exstructum a S. Ottone episc. ann. 1102, super Salin fluvium, cuius Ekkerardus Hirsauigiensis monachus primus abbas fuit, CLIV, 435; CLXXIII, 1279. — Charta Ottonis fundatoris, CLXXIII, 1351.

URBANIS DE JOINVILLE (Saint-Urbain de Joinville, diocèse de Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. Bened., de quo olim extitit controversia cum Dervensi mon. super ecclesia S. Desiderii. — Epist. Alexandri III, ann. 1171, CC, 723, 779.

URGELLESE S. SATURNINI (Saint-Saturnin d'Urgel) monast. ord. S. Bened. a Carolo Magno conditum et a Leone papa confirmatum super amnem Valeriam in Urgellensi diocesi. Privil. Urbani II, ann. 1099, CLI, 512.

URSANUM S. MARIE (Notre-Dame d'Ourchamp, diocèse de Blois) monast. ejusdem ord. a Pontis Ebraldi cœnob., quo separatim vivebant tum viri tum mulieres sub abbatissæ regimine, in veteri Bituric. dioc. exstructum, nunc autem Blesensi, a B. Roberto de Arbrissello in quo ipse obiit, ann. 1117, CLXII, 1026, 1069. — Charta Leodegarii Bituric. episc., ann. 1113, CLXII, 1103. — Charta de eodem prioratu, *ibid.*, 1118.

URSARIENSE (Orsario, diocèse de Caldas d'Orense suff. de San-lago, Espagne) monast. cuius abbat. scripsit Innocentius III de absolutione regis Portugalis, ann. 1213, CCXVI, 855.

URSCAMPENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Orcamp, diocèse de Noyon, Oise) monast. ord. Cisterc. a Simone Noviom. episc. fundatum, ann. 1129. Epist. Alexandri III ad abb. hujus monast., ann. 1168, CC, 544. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1208, CCXV, 1559.

URSMARI ET ERMINII (SS.) ALENSE (Saint-Ursmard d'Alno ou Arno, en Lombardie) monast. ord. S. Bened. in Lombardia apud Alnam villam exstructum, in diocesi Veronensi cuius abbas factus est Rotherius ab episcopatu depositus, ann. 968, CCXXVI, 66.

URSMARI ET ERMINII IN THERASCIA. *Vide URSMARI.*

URSPERGENSE (Ursperga, entre Ulm et Vienne en Autriche) monast. ord. Præmonstr., conditum ann. 1125, a Vernesio nobili sanguine orto, quam fundationem firmavit Hermannus episc. Augustensis, et Innocentius II papa, ann. 1130, CLXXIX, 433.

USENHOVENSE (Husenhow en Autriche, cercle de Bavière) monast. ord. S. Bened. a comitibus Bertholdo, Ottone et illustri femina Azeca fundatum ante ann. 1104, quo Paschalis II illud privilegio ornavit, CLXIII, 154. — Privil. Calisti II, ann. 1125, CLXIII, 1272.

UTERINÆ VALLIS S. MARIE (Sainte-Marie d'Uzerthal, diocèse de Spire) monast. ord. Cisterc. exstructum ann. 1148 prope Landavum (Landau) a Stephano de Mertheim et ejus uxore Gutta. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1207, CCXV, 1417.

UTICENSE S. EBRULFI (Saint-Evroul d'Ouche, diocèse de Lisieux) monast. ord. S. Bened. ab ipso S. abbate Ebrulfo exstructum ann. 560. Quod S. Petro dedicavit, reedificatum XI sæc., et ann. 1628 ad S. Mauri familiam transiit. Illustratum est ab Orderico seu Odeleio Vitali origine Anglo, ann. 1143, CLXXXVIII, 9. — Recensio censuum hujus monast. ab Orderico Vitali describitur, CLXXXVIII, 417, et seqq. — Charta Guillelmi Angliæ regis, 457. — De vita et morte B. Ebrulfi eod. auctore, 172, 481. — Mon. diruitur et reedificatur, 493. — De hujus fundatore, CC I, 1513.

UZERCENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Uzerche, Corrèze) monast. ord. S. Bened. ab Hildegaro Lemoviensi episc. exstructum circa ann. 991. Charta Gerardi Engolism. episc. qua controversiam dirimit inter Bernardum de Combarn et abbatem S. Petri, ann. 1116, CLXXII, 1330. — Decretum Eugenii III de concordia cum monach. Maismac., a. 1147, CLXXX, 1242.

UZNAM (de) S. MARIE (Sainte-Marie d'Huesne, ou Huène, Ile de la mer Baltique, Danem. (monast. cuius possessiones et jura confirmavit Celestius III, ann. 1195, CCVI, 1077.

VABRENSE S. MARIE ET S. DIONYSII (Vabres près Saint-Afric, Aveyron) monast. ord. S. Bened. apud Vabrum in dioc. ejusdem nominis sub Carolo Calvo fundatum, ann. 864, a Raimundo Tolosano comite et B. Adalgiso abbati commissum. — Privil. Caroli Calvi, 864, CLXXII, 784. — Ejusdem fundationis historia ab Agnone, *ibid.* — Charta Raymundi comitis, 786. — Vide quoque CLXXXIII, 709.

VAGIANUM (Veles ou Vagiano, en Toscane) monast. quod Vallumbrosanæ congregationi se adjunxit sub Rodulfo abbatis regimine, ann. 1074, CLXVI, 806.

VAISLIACENSE (Vaillac, diocèse de Cahors, Lot.) monast. cuius bona confirmavit Innocentius III, ann. 1206, CCXV, 1019.

VALCIODORENSE S. MARIE (Notre-Dame de Vaulsor ou Wasor, près Namur en Belgique) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 944. — Privil. Eugenii III, ann. 1151, CLXXX, 1493.

VALENTIA (de) S. RUFFI. *Vide RUFFI.*

VALENTIA (de) S. JACOBI (Saint-Jacques de Valence, Drôme) Hospitaliariorum domus instituta paulo ante ann. 1199 quo Innocentius III confirmavit sententiam ab archiep. Lugdun. latam super litem cum monast. S. Ruffi, CCXIV, 532.

VALENTINI (S.) IN SABINIS cella seu monasteriolum quod abbas Anastasius jussus est reddere episcopo Gaugerico a Joanne VIII papa, ann. 879, CCXVI, 849.

VALENTIANENSE S. JOANNIS BAPTISTÆ (Valenciennes) monast. ord. S. August. ab Arnulfo comite fundatum sub episc. Rothardo IX sæc., CLXIX, 135. — Privil. Odonis Camerac. episc. 1107, CXL, 1151. — Alexandri III, ann. 1173, CL, 926.

VALERICI (S.) AMBIANENSE (Saint Valéry-sur-Mer, Somme) monast. ord. S. Bened. a Chlotario II exstructum ann. 611, cuius primi abbates fuere Valdoienus et Valericus e Luxovioeducti. De hujus monast. privilegiis tractatur, CLVI, 1031. — Privil. Alexandri III, ann. 1166, CC, 477.

VALERIIS (de) PETRI. *Vide PETRI.*

VALLE FARES (de) S. MARIE MAGDALENÆ (Sainte-Marie-Magdeleine de Vulfare, Etats-Romains) monast. cui ecclesiam concessit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 465.

VALLE FLAVIANA (de) S. ÆGIDII. *Vide SEMICASSENSE.*

VALLE (de) S. MICHAELIS (Saint-Michel du Val, diocèse de Parenzo, en Istrie) monast. cui us mentio fit in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1101.

VALLEIA (IN) S. JOANNIS. *Vide JOANNIS.*

VALLENSE. *Vide CUCUPHATIS.*

VALLIBUS (de) S. STEPHANI. *Vide STEPHANI.*

VALLIS ALTÆ (Alta Valle ou Val Profond du diocèse de Bergame, Lombardie) monast. ord. S. August. a venerabili Gregorio episc. exstructum, paulo ante ann. 1158, quo illud privilegio adornavit Innocentius II, CLXXIX, 503. — Urbani III privil., ann. 1187, CCII, 1494.

VALLIS AUREÆ. *Vide* AUREA VALLE.

VALLIS BONÆ S. PETRI (Saint-Pierre de Valbonne (Vallebuona), diocèse de l'Alsace) monast. ord. S. Bened. abbat. Sanctæ Mariæ in Pulsano subjectum. De eo mentio fit in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1097.

VALLIS BONÆ S. MARIE (Notre-Dame de Valbuena, diocèse de Valladolid Espagne) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1144, sub Alphonso VIII Castellæ, rege. — Privil. Eugenii III, ann. 1153, CLXXX, 1388.

VALLIS BUGNENSIS LEPROSORUM HOSPITALE (Le Val-de-Pouilly-Oise) quod sub protectione sua suscepit Cælestius III, CCVI, 1240.

VALLIS CAULIUM (Le-Val-des-Choux, diocèse de Langres, Côte-d'Or) monast. ord. Cist. ab Odone Burgundiæ duce exstructum, cujus primus abbas fuit eremita Viardus quondam Carthusianus, ann. 1193. — Privi. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 531.

VALLIS-CAVÆ monast. apud Asturicos in Hispania situm, quod aliquandiu rexisse creditur S. Beatus, viii sæc., XCVI, 890.

VALLIS CERNAI seu SARNAI (Vaux-Cernai, Seine-et-Oise) monast. ord. Cisterc. a Simone Neaufliensi domini exstructum, ann. 1128. — Epist. Alexandri III ad Henricum Rhem. arch. pro eo monast., ann. 1174, CC, 1098. — Petrus monachus claruit ann. 1218, CCXIII, 541.

VALLIS-CHRISTIANÆ S. MARIE (Notre-Dame de Vauchrétien, diocèse de Soissons) monast. ord. Præm. a Rodolfo Gilberti et Gillæ filio exstructum, ann. 1151. — Eugenii III privil., ann. 1147, CLXXX, 1260.

VALLIS CROSÆ S. MARIE (Notre-Dame de Valéros, Var) monast. ord. Præmonst. fundatum ante ann. 1164, quo huic adjuncti Foulis Calidi monast. Alexander III, CC, 308, 394.

VALLIS CLARE S. MARIE (Notre-Dame de Vauclair, ancien diocèse de Laon) monast. ord. Cisterc. exstructum ann. 1134, a Gualtero de Ruciaco et ejus uxore Hermengarde. — Epist. Innocentii III ann. 1209, CCXVI, 46, 366.

VALLIS CIVITATIS AUSTRIÆ S. MARIE parthenon infra muros Fori Juliensis (Fréjus) cujus fundationem confirmare diplomate Ludovicus et Lotharius imper., ann. 829, XCIX, 637; CIV, 1190.

VALLIS DEI (Val-Dieu, diocèse de Mayence) monast. cujus propositus S. Hildegardis precibus se commendavit, CCXVII, 306. — Idem quam S. Disibodi, quod videsis.

VALLIS GALIÆ. *Vide* S. DEODATI.

VALLIS S. GEORGII. *Vide* NOVBURGENSE.

VALLIS S. GREGORII (Saint-Grégoire du Val en Alsace) monast. ordinis S. Bened. a Childerico Grimoaldi filio fundatum, ann. 661, LXXXVII, 313.

VALLIS GRATIÆ alias VALLIS PROFUNDÆ, (Val-de-Grâce ou Val-profond à Bièvre-le-Châtel près de Paris) parthenon ord. S. Bened. xi sæc. exstructus. Annexus est cum Givensi, ann. 1207, sub Innocentio III, CCXV, 1250.

VALLIS LAURÆ (Valloré entre Tarragone et Barcelonne, en Espagne) monast. Cisterc. ord. de quo inter se contendebant. Barcin. et Tarracon. episcopi. — Alexandri III epist., ann. 1166, CC, 509.

VALLIS LUCENTIS S. MARIE (Notre-Dame de Vaultuisant, diocèse de Sens, Yonne) monast. ord. Cisterc. ann. 1129 conditum ab illustri viro Artaldo de Ansetto et Ludovico VII rege. Epistola Henrici Claraevall., 1188, CCIV, 229. — Abbat. testimonium in causa successione Campaniæ cum Eardo de Brena, ann. 1213, CXVI, 979.

VALLIS MAGNÆ S. MARIE (Notre-Dame de Valmagne ou Vaugrain, diocèse d'Agde, Hérault) monast. primum ord. S. Bened., postea autem Regulam Cisterc. suscepit, ann. 1138. — Epist. Eugenii III, ann. 1149, CLXXX, 1300. — Hoc Cadunensis abbatia concessit monasterio Bonarum vallium s. b. Adriano IV, ann. 1139, CLXXXVIII, 1399. — Epistola Innocentii III, ann. 1202, CCXIV, 1055; ann. 1205, CCXV, 612.

VALLIS S. MARIE. *Vide* MARIE.

VALLIS S. MARIE (Val-Sainte-Marie ou Marienthal, diocèse d'Halberstadt) monast. ord. S. Bened. fundatum a comite palatino Frederico et plis feminis, cui privileg. concessit Adrianus IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1625.

VALLIS S. MARIE. *Vide* TALANTO.

VALLIS MASSONIS S. LEODEGARII, (Saint-Léger de Masmunster seu Moisevaux) monast. a Massone ducis Lulfridi fratre fundatum, cui immunitatem concessit Ludovicus Pius, ann. 823, CIV, 1128.

VALLIS-MONTIS S. MARIE (Notre-Dame de Valmont). *Vide* GALLOMONTENSE.

VALLIS PONTIS S. MARIE (Notre-Dame du Val-del-Ponte près de Pérouse) monast. ord. S. Bened. quod S. Leo IX ab episcopali jurisdictione exemi, ann. 1019, CXI, III, 593.

VALLIS RICHERIÆ S. MARIE (Notre-Dame du Val-Richer, Calvados) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1150 a Simone de Bosvilla, cujus possessiones et jura privilegio confirmavit Alexander III, ann. 1164, CC, 295.

VALLIS S. PETRI (Val-Saint-Pierre) carthusia in dioc. Laudunensi fundata, ann. 1140, cujus prior Engelbertus primus fuit, qui deinde Cabilonensis episcopus factus est; hanc carthusiam invisit Hugo Lincoln episc., ann. 1199, CLIII, 1088.

VALLIS S. PETRI (Val-Saint-Pierre, diocèse de Cologne) monast. ord. Cisterc. *Vide* HEMSTADTENSE.

VALLIS S. SALVATORIS ET S. MARIE (Val-Saint-Sauveur, près de Poligny, Doubs) monast. ord. S. Benedicti in dioc. Vezuntiensi ab Ottone Willelmo exstructum et Cluniaco concessum, ann. 1029, a Rodolfo rege, CXIII, 863, 864.

VALLIS S. SALVATORIS ET S. MARIE (Notre-Dame du Val Saint-Sauveur, près de Courmoult, Côte-d'Or) monast. ord. Cisterc. a Raynaldo de Granecio et ejus uxore Agnete simul et ab Evlone comite de Salz exstructum in fine sæc. xiii, CLXXXV, 1434. — Fratres hujus monast. sese dant monast. Albæ Ripæ, sub Godefrido Lugon. episc., *ibid*.

VALLIS SECRETÆ S. MARIE (Notre-Dame de Val-Secret, diocèse de Soissons) monast. ord. Præm. ab Odone II Campaniæ comite et ejus uxore Ermengarde exstructum ann. 1060. — Privil. Innocentii II, ann. 1112, CLXXX, 575, 577. — Alexandri III epist., ann. 1174, CC, 771. — Epist. Innocentii III ad abbat. super accusatione adv. abbat. S. Dionysii Rhem., ann. 1208, CCXV, 136.

VALLIS SENI S. LAMBERTI (Saint-Lambert du Val-de-Selne, diocèse de Salzbourg) monast. ord. S. Bened. cujus bona privilegia confirmavit Innocentius II, ann. 1159, CLXXX, 425.

VALLIS SEITZENSIS. *Vide* SEITZENSIS.

VALLIS SEREN (Valséry, diocèse de Soissons, Aisne) monast. ord. Præmonst., alias Vivariense dictum a Joachim Rufo exstructum ann. 1124, de quo mentio fit in Vita S. Norberti, CLXX, 1309. — Privil. Adriani II, ann. 1154, CLXXXVIII, 1380.

VALLIS UMBROSÆ (Val-ombreuse dans le territoire de Florence, en Toscane) ordo a S. Joanne Guabre circa ann. institutus, 1073, CXLVI, 667. Ejus initia, *ibid*. — Epistola Gregorii VII papæ ad monachos Vallumbrosanos, ann. 1075, CXLVIII, 644. — Urbani II priv., ann. 1090, CI, 322. — Paschalis II, ann. 1114, CLXIII, 321. — Privil. Innocentii II, ann. 1130, CLXXX, 57, 59. — Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 997. — Privi. Alexandri III, ann. 1169, CC, 569, 1067. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1589, 1413. — Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1279. — Celestini III, ann. 1193, CCVI, 1018. — Epistol. Innocentii ad abbatem de diocesi Fesulana, ann. 1205, CCXV, 746.

VALVENSE S. CLEMENTIS (Saint-Clément de Valré monast. ord. S. Bened. in Italia. Contra quosdam quæ huic monast. nocebant scripsit Alexander II papa, ann. 1073, CXLVI, 1401.

VANGADIACENSE seu VANDAGITIENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Vangadice sur le mont Silicane dans la Lombardie Vénitienne) monast. ord. Camaldul. a nobili Ugone marchione exstructum paulo ante ann. 1115 quo Calixtus II illud privilegio confirmavit, CLIII, 1267. — Privil. Innocentii II, ann. 1139, CLXXX, 419. — Alexandri III, ann. 1177, CC, 1112. — Celestini III, ann. 1196, CCVI, 1176. — Epist. Innocentii III de reformatione hujus monast., ann. 1212, CCXVI, 801, 908.

VARENAS (AD) S. VALENTIANI, (Saint-Valentin de Varenues) monast. ord. S. Bened. in pago Antissiodorensi quod processionaliter adibant fideles sub Anst. episc. vii sæc., CXXXVIII, 234.

VARIILLA (de) (Varville, diocèse de Beauvais) parthenon a nobili matrona Adelaide de Bullis exstructus ante ann. 1175, quo Alexander III illum privilegio confirmavit, CC, 1050.

VARLARIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Valcourt, ou Varlaucourt, Pas-de-Calais) monast. ord. S. August. cujus bona et jura confirmavit Innocentius II, ann. 1142, CLXIX, 599. — Eugenii III privil., ann. 1146, CLXXX, 141.

VASATENSIS (Bazas, diocèse de Bordeaux) parthenon ante xi sæc. exstructus; de eo fit mentio apud S. Gregorium Turonensem episc., LXXI, 388.

VEDASTI (S.). *Vide* ATREBATES.

VEDOGIO (de) S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Vidou ou Wiège, anc. diocèse d'Arras près de Bapaume) monast. ord. S. Bened. cuius abbat scripsit Eugenius III super controversia cum presbytero Bapalmi, ann. 1145, CLXXX, 1035.

VENANTII (S.) *Vide* TURONENSE.

VENERE (in) S. JOANNIS. *Vide* JOANNIS.

VENETIARUM S. DANIELIS (Saint-Daniel de Venise) monast. ord. S. August. cuius bona privilegiisque confirmavit Alexander III, ann. 1165, CC, 5-8.

VENETUM. *Vide* S. MARIE DE CHARITATE.

VENETUM S. SALVATORIS IN RIVO ALTO. *Vide* SALVATORIS.

VENETUM S. GEORGII (le couvent Saint-George le Majeur dans les environs de Venise) monast. ord. S. Bened. fundatum circa finem vii sæc. a Cuniberto Longobardorum rege in eodem loco quo Alachisium ducem vicerat. — Tribuno abbati privil. concessit Calixtus II, ann. 1125, CLXXXIII, 1294. — Privil. Innocentii II, ann. 1153, CLXXIX, 160.

VENETUM S. MARCI (Saint-Marc de Venise) monast. ord. S. August. cuius possessiones et jura in civitatibus Tyrensi et Achenensi confirmavit Alexander III, ann. 1165, CC, 362. — Bulla ejusd. pape, qua indulgentias (nempe septimam partem poenæ promeritis) concessit orantibus in S. Marci ecclesia, ann. 1180, CC, 1519.

VENETUS S. ZACHARIE (le couvent de Saint-Zacharie à Venise) parthenon cui, postulante Giseldruda abbatissa, Eugenius III privilegium concessit, ann. 1131, CLXXX, 1479. — Privil. Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1493. — Alexandri III, ann. 1169, CC, 604. — Lucii III, ann. 1185, CCI, 1215/1320. — Urbani III, ann. 1187, CCI, 1496.

VENETUM S. NICOLAI DE LITTORE (Saint-Nicolas de Venise au Rialto) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Domitico Contarino Venetiarum duce conditum, cooperantibus episcopis Dominico Gradensi et Domitico Olivolensi. — Privil. Urbani III, ann. 1187, CCI, 1492. — Clementis epist., ann. 1188, CCIV, 1390.

VENLOCHIENSIS parthenon. *Vide* WENLOECENSIS.

VERCELLENSE S. GEORGII (Saint-George de Verceil) monast. cui Atto Vercelli. episc. prædia quædam donavit in suo testamento, ann. 960, CXXXIV, 896.

VERCELLENSIS S. MARIE MAJORIS (Sainte-Marie-Majeure) parthenon cuius abbatissa Beetruda prædia nonnulla recepit ab Abbone episc., ann. 960, CXXXIV, 897.

VERCELLENSE S. EUSEBII (Saint-Eusèbe de Verceil) collegium canonicorum quorum possessiones confirmavit Innocentius II, ann. 1142, CLXXIX, 593. — Privil. Lucii III, ann. 1185, CCI, 1177.

VERDENSE pro WEATINENSE, quod videsis.

VERNOLIO (de) SS. TRINITATIS HOSPITALI (Frères de l'hospice de la Sainte-Trinité, à Vernouil, Seine-et-Oise) monast. ab Hervæo Parvo dotatum et ab Innocentio III privilegio ornatum, ann. 1205, CCXV, 662.

VERONENSE SS. NAZARII ET CELSI (Sainte-Nazaire de Vérone) monast. ord. S. Bened. cuius mentio fit in privil. quod concessit Eugenius III episcopo Veronensi, ann. 1145, CLXXX, 1038. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1587.

VERONENSE collegium canonicorum cuius bona et privilegia confirmaverunt Calixtus II et postea Innocentius II, ann. 1140, CLXXIX, 508. — Privil. Eugenii III de dono castri Ceretensis, CLXXX, 1151. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1502, 1520. — Urbani III, ann. 1187, CCI, 1473.

VERONENSE S. ZENONIS (Saint-Zénon de Vérone) monast. ord. S. Bened. sub regibus Longobardis exstructum; postea eversum a Barbaris, reedificatum est a Pipino vii sæc. — Abbas Austrebertus diploma obtinuit a Ludovico Pio quo confirmavit privilegium olim a Pipino concessum, ann. 815, CIV, 1027. — Dipl. Lotharii imper., ann. 835, CIV, 1235, 1238. — Henrici III imper., ann. 1064, C.I, 1159, 1162. — Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1038. — Epist. Alexandri de lite quadam cum Ferrariensibus civib., ann. 1126, CC, 710. — Privil. Urbani III, ann. 1187, CCI, 1532. — Innocentii III decretum in hujus monast. gratiam, ann. 1198, CCXIV, 257.

VERONENSIS S. MARIE parthenon (Notre-Dame dite in Organo à Vérone) a nobilibus femiis Auleunda et Natalia exstructus, ann. 744, LXXVII, 1574. — Privil. Caroli Magni, ann. 805, XCVII, 1030. — Alexandri III, ann. 1177, CC, 1126.

VERONENSIS parthenon a S. Zenone conditus, primus socius Occidentis fuisse videtur, XI, 153; XVI, 897.

PATROL. CCXX. INDEXUM III.

VERONENSE SS. FIRMI ET RUSTICI (Saint Rustique de Vérone) monast. de quo mentio fit in privilegio ab Eugenio III concessio episcopo Veronensi, ann. 1145, CLXXX, 1038.

VERONENSE (Couvent de Vémaraga diocèse de Vérone) monast. Vémaragauum, cuius mentio fit in privil. ab Eugenio III concessio episcopo Veronensi, ann. 1145, CLXXX, 1038.

VERHUCENSE S. MICHAELIS. *Vide* MICHAELIS.

VERZIACENSE S. VIVENTII (Saint-Vivant-sous-Vergey, près de Nuits, en Bourgogne) monast. ord. S. Bened. fundatum, ann. 890 seu 924, a Manane comite et Watone, ejus fratre et Augustod. episc. — Præceptio Calixti II, ann. 1117, CLXIII, 1146.

VESSERANUM (Vessera ou Vessa en Franconie) monast. a Goteboldo comite inchoatum et ab Othone Bambergeni episcopo perfectum, ann. 1158, CLXXII, 1289. — Charta Ottonis de hujus monast. fundacione, ann. 1138, CLXXII, 1350.

VETERINENSE (Vieux, près d'Ambazac) monast. ord. S. Bened. in pago Lemovicensi a Rudolfo Bituricensi episc. exstructum, ann. 840, CLIX, 701.

VETUS-MONASTERIUM S. MARIE (Notre-Dame de Montières) monast. ord. S. Bened. exstructum in diocesi Terwannensi a S. Aunomaro episc. et nobili viro Adrowaldo comite, ann. 682; postea reedificatum ab Ermenfrido episc. et a Leone IX papa consecratum, ann. 1049, qui privileg. eidem concessit, CLXII, 650.

VEZUNTIONENSE S. JOANNIS (Saint-Jean de Besançon) monast. ord. S. August. cuius bona et privilegia confirmavit Calixtus II, ann. 1120, CLXIII, 1162, 1235, 1286. — De consuetudinum remissione a Raynaldo comite facta, 1314.

VEZUNTIONENSE S. MARIE MAGDALENÆ (Sainte-Magdeleine, à Besançon) monast. ord. S. Bened. super Dubium flumen, quod privilegio ornavit Alexander II papa, ann. 1075, CLXVI, 1418. — Privil. Calixti II, ann. 1120, CLXIII, 1172. — Celestini II, ann. 1144, CLXXIX, 814.

VEZUNTIONENSE S. STEPHANI (Chanoines de Saint-Etienne, à Besançon). Cum illud monast. inter et S. Joannis canonicos interesset quædam controversia, soluta est a Calixto II, ann. 1125, CLXIII, 1286.

VICENTINUM SS. FELICIS ET FORTUNATI (Saint-Félix et Fortunat, de Vicence, Etats de Venise) monast. ord. S. Bened. cuius bona et privilegia confirmavit Alexander III, ann. 1166, CC, 496.

VICHPACENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Wimbach ou Wippach, Carniole) monast. ord. S. Bened. a comitissa Hazica et ejus illis Hecario, Bernardo et Ottone exstructum, ante ann. 1102, quo Paschalis II illud privilegio confirmavit, CLXIII, 101.

VICONIENSE S. SEBASTIANI seu DE CASA-DEI (Saint-Sébastien de Vigogne, autrement dit Case-Dieu, Nord.) monast. ord. Præmonstr. a presbytero Britanno exstructum, ann. 1125, prope Valentinas. — Privil. Innocentii II, ann. 1138, CLXXIX. — Epistola Alexandri III, ann. 1170, ad Henricum Rhemensem archiep. et comitem Fland. pro eo monast., CC, 666.

VICOVARIO (de) S. COSME (Saint-Côme de Vicovaro, en Lombardie) monast. ord. S. Bened. cuius possessiones et jura sub sua tutela suscepit Innocentius II, ann. 1212, CCXVI, 633.

VICTORIS (S.) IN CALETRICIIS (Saint-Victor-en-Caux) prioratus a Rogerio de Mortuomari (Mortemari) exstructus, ann. 1055, cuius petitione in abbatiam evectus est et S. Audoeni monasterio annexus a Joanne Rothomagensi archiepisc., ann. 1074, CXLVII, 263. — Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1267.

VICTORIS (S.) PARISIENSIS (Saint-Victor-lez-Paris) monast. canonicorum ord. S. August. celeberrimum a Ludovico Crasso rege, et Guillemo de Campellis fundatum, ann. 1115. Privil. Paschalis II, ann. 1114, CLXIII, 559. — Sententia excommunicationis lata a Stephano Parisiensi episc. adversus occisores Thomæ S. Victoris prioris, ann. 1132, CLXXIII, 1415. — Charta Stephani Parisiensis episc., ann. 1124, CLXXIII, 1481. — *Essai sur la fondation de Saint-Victor de Paris*, CLXXV, 9. — Hugo celebris doctor claruit ante ann. 1156, CLXXV; XL. — Decretum Innocentii II de præbenda S. Victorii concedenda, ann. 1145, CLXXIX, 620. — Garnerius prior floruit ann. 1166, CXIII, 9. — Richardus illustris canonicus claruit ann. 1175, CXCVI, 1. — Item circa eadem tempora floruit Guarinus, *ibid.*, 1587. — Odo prior S. Victoris et exinde abbas S. Genovefæ, *ibid.*, 1397. — Godefridus, *ibid.*, 1418. — Adamus, *ibid.*, 1421. — Gualterus, *ibid.*, CXCIX, 1127. — Alexandri III epist. ad Robertum prior., ann. 1170, CC, 673, 712, 715.

876, 877. — Mauricii de Solliaco charta, ann. 1171, CCV, 989. — Odonis de Solliaco Parisiensis episc., ann. 1197, CCXII, 69, 73. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXIV, 791, 793, 823, 980, 1366, 1445; CCXVI, 153, 351, 510, 519, 602.

VICTORIS (S.) GENEVENSIS (Saint-Victor de Genève) monast. ord. S. Bened. primo a Seleuba regina sanctus Chlothildis sorore fundatum, vi sæc., et ab Adelaide imperatrice restitutum, ann. 1024, in quo Cluniac. monachi introducti sunt, CXLII, 838.

VICTORIS (S.). *Vide* Cenomanense, Massiliense, Mediolanense, etc.

VIENNENSE S. ANDRÆ (Abbaye de Saint-André, à Vienne en Dauphiné) monast. ord. S. Bened. ab Ansemundo et ejus uxore Anselubana emptum et statim Barnardo, Viennensi episcopo, datum cum privil. Theodorici et Guntrami regis, et denique a Ludovico Pio confirmatum, ann. 831, CIV, 1194. — Epistola Urbani II papæ ad monachos S. Andree adversus Guidonem archiepisc., *ibid.*, 1099; CLI, 537. — Ralduin, Burgundie regis, diploma, ann. 994, CLI, 1021. — Innocentii III epist., ann. 1212, CCXVI, 823.

VIENNENSE S. FERREOLI (Saint-Ferréol de Vienne, en Dauphiné) monast. ord. S. Bened. a sæc. vi fundatum, postea autem remodelatum a Leodegario Vienn. episc., ann. 1036, CXLIII, 1403, 1406. — Innocentii III epist., ann. 1212, CCXVI, 823.

VIENNENSE S. MARCELLI (Saint-Marcel, du diocèse et près de Vienne en Dauphiné) monast. ord. S. Bened. in quo divertit Paschalis II papa, ann. 1107, CLXIII, 224. — Innocentii III epist., CCXVI, 823.

VIENNENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Vienne) celebre monast. ord. S. Bened. exstructum in urbe a S. Leoniano abbate et S. Aniani Aurelianensis episc. fratre, qui ab initio meram sibi construxerat cellulam, circa ann. 515. — Illud postea restauravit Leodegarius episc., ann. 1036, CXLIII, 1403. — Lucii III privil., ann. 1184, CCL, 1288. — Epist. Innocentii III, ann. 1212, CCXVI, 823.

VIENNENSE S. THEUDERII (Saint Theodère ou Saint-Chef de Vienne) monast. ord. S. Bened. in colle Rupiano exstructum ab ipso S. Theuderio abb. vi sæc. ibi suscepti sunt, ix sæc., Dervenses monachi post sui monast. vastationem a Nortmannis. Privil. Formosi papæ, ann. 892, CXXIX, 837.

VIGORIS (S.) CERASIENSE (Saint-Vigor de Cérisy près Bayeux) monast. ord. S. Benedicti, a S. Vigore Bajocensi episc. conditum, in agro a rege Childeberto concessio ann. 538. A Nortmannis eversum, restitutum est ab episc. Odone, et denique transiit ad S. Mauri congregationem; Robertus de Tumbalena dictus abbas fuit S. Vigoris, ann. 1092, CL, 1359. — Urbanus II illud asserit monasterio S. Benigni Divion., ann. 1097, CLI, 500. — Ch. Odonis Bajoc. episc., ann. 1096, CLV, 475.

VILLÆ MAGNÆ SS. MARTINI ET MAJANI (Saint-Martin et Majan de Villemagne, l'Argentière, Hérault) monast. ord. S. Bened. remodelatum est, ix sæc., a Ludovico Pio. Privil. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 140.

VILLÆ MAJORIS S. MICHAELIS (Saint Michel de Villamajor, Espagne) monast. ord. Præmonst. cujus possessiones sub sua suscepit Innocentius III protectione, ann. 1199, CCXIV, 607.

VILLALUPPENSE (Villevotin, près de Loches, Indre et Loire) monast. ord. S. Bened. ab Odacro Cormaricensi abbate exstructum seu auctum in Turon. diocesis, et ab Herardo episc. consecratum, ann. 839, CI, 1431. — Guido abbas qui male gesserat, postea injuste ablata restituit, ann. 996, CXXVII, 833. — Concessio hujus monast. in gratiam fratrum Carthusiensium, petente Henrico, Anglor. rege, qui et Andegavensis comes erat, circa ann. 1173, CCVII, 1162.

VILLA LUTOSA (Leuze entre Ath et Tournay, diocèse de Cambrai) monast. ord. S. August. a S. Amando conditum, ann. 645, CLXIX, 140.

VILLA SANCTIS, S. SATURNINÆ (Saints-les-Marquens, anc. diocèse d'Arras) parthenon in diocesis. Atrebatensis fundatus, vi sæc., CXLIX, 150.

VILLARENSE. *Vide* Fulcrado-Villarense.

VILLARENSIS (Montivillier, diocèse de Rouen) insignis parthenon Benedictinarum in diocesis. Rothomagensis conditus a S. Philiberto ann. 683, CV, 44 not. — Ansegisus quendam hujus monast. largitus est ann. 835, *ibid.*

VILTHINENSE (Vithina, diocèse de Brixen dans le Tyrol) monast. ord. Præmonst. a Regenberto Brixinensi episc. fundatum, paulo ante ann. 1138, quo illud privilegio Ottonis Innocentii II, CLXXIX, 359.

VIMANENSE monasterium Portugallense et diocesis Bracarensis, cujus priori scriptis Innocentius III sup. subjectione episcopo debita, ann. 1199, CCXIV, 704.

VINCENTII (S.) AD VULTURNUM APUD BENEVENTUM (Saint-Vincent-sur-Vulturne) monast. ord. S. Bened. a tribus nobilibus viris et fratribus Paldone, Taso et Tutone fundatum, circa 760, LXXXIX, 1319; XCV, 651. — Ibi floruit S. Ambrosius Autpertus abbas, ann. 774, LXXXIX, 1265. — Dipl. Caroli Magi, ann. 774, ubi de hujus monast. funditione, XCVII, 1006, 1016. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 831, CIV, 1196. — Bulla Paschalis I, ann. 819, CCXIX, 980. — Privil. Stephani VII, ann. 930, CXXXII, 1051. — Marini II, CXXXIII, 869. — Benedicti VII, CXXXVII, 543. — Sergii IV, CXXXIX, 1332. — Nicolai II, CLXIII, 1504. — Dipl. Chonradi II imper., ann. 1058. — Bulla Calixti II, ann. 1128, CLXIII, 1184.

VINCENTII (S.) DE OVETO (Saint-Vincent de d'Ortado, Espagne) monast. ord. S. Bened. ab abate Fromista et Maximo ejus consobрино conditum, ann. 791, XCVI, 889.

VINCENTII (S.) LAUDUNENSIS (Saint-Vincent de Laon) monast. ordinis S. Bened. fundatum, ut ferunt, a regina Brunichilde, Sigeberti uxore, ann. 560, Jani longo temporis spatio derelictum erat, cum ab Adeleino reparatum est, et in eo duodecim canonicos introducti, quibus Rorico substituit duodecim monachos ord. S. Bened. e monasterio Floriacensi, ann. 961, CXXXIII, 981. — De Anselmo abbate, CLVI, 1003, 1152. — Charta Widoonis de Anco (d'Eu) Laudun. decan., *ibid.*, 1154. Ch. restitutionis a Roricone episc., 1169. — Dipl. Lotharii imper., ann. 975, CLVI, 1171. — Abbatum series, 1172.

VINCENTII (S.) (Saint-Vincent, diocèse de Trivento, dans la Princip. Ultr., Naples) cui decima adjudicatur ab Innocentio III, ann. 1208, CCXV, 1474.

VINCENTII (S.). *Vide* Cenomanense, Metense, Palsiense, Sylvanectense, etc.

VINDICIACENSE (Venzat ou Pansat en Auvergne) monast. ab abbate Bræccione (S. Bravi) et nobili natrona Ragnachilde conditum, circa ann. 558, LXXI, 1063, 1065 not.

VINDICIANI (S.) IN MONTE ELIGH (Saint-Vindicien du Mont-Saint-Eloy, diocèse d'Arras) monast. ord. S. August. apud Atrebatenses de quo mentio est in gestis episc. Camerac. et Atrebat., CXLIX, 151.

VINDOCINENSE SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Vendôme) monast. ord. S. Bened. a Goffrido Andeg. comite et Agnete ejus uxore fundatum, et a Clemente II papa per privilegium confirmatum, ann. 1017, CXLII, 581. — Privil. Victoris II papæ, ann. 1035, CXLIII, 619. — Nicolai II, ann. 1061, CXLIII, 1352. — Alexandri II, ann. 1063, CXLVI, 1291. — Gregorii VII privil., ann. 1085, CXI, VIII, 729. — Urbani II, ann. 1093, CLI, 572, 580, 583, 537. — Goffridus abbas et cardinalis e comite Andegav. ortus, ann. 1107, CLVII, 9. — Privil. Theodorici Comot. episc., ann. 1040, CLVII, 289. — Privil. Paschalis II, CLXII, 56. — Calixti II, CLXIII, 1123, 1506. — Honorii II, ann. 1129, CLXVI, 1294. — Privil. Innocentii II, ann. 1135, CLXXIX, 223. — Ejusdem epist. de concord. a ræ episc. Andegav. Ugerio, *ibid.*, 261. — Privil. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 747. — Epist. ejusd. 1259, CCXII, 766, 814.

VINEIS (de). *Vide* S. JOANNIS.

VIRDUNENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Verdun) monast. ord. S. Bened. a comite Wulfrido et ejus conjuge Adalsinda fundatum, ann. 709. Pro ejus monast. defensione Gregorius VII ad archiepisc. Trevir. scriptis, ann. 1047, CXLIII, 626. — Privil. Paschalis II, ann. 1104, 163.

VIRDUNENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Verdun) monast. ord. S. Benedicti exstructum ante ann. 1065, quo Nicolaus II papa præcepit Ruthenensi comiti ut quodam ei restitueret prædii injuste detenta, CXLIII, 1540.

VIRDUNENSE. *Vide* S. VITONI et S. ACACII.

VIRDUNENSE S. PAULI (Saint-Paul de Verdun) monast. primum ord. S. Bened., postea autem Præmonst. a Wicfrido Vird. episc. exstructum, in suburbio ann. 963, quod reformatum est a S. Norberto, ann. 1157. — Privil. Calixti II, ann. 1120, CLXIII, 1176. — Privil. Innocentii II, ann. 1156, CLXXIX, 277.

VIRDUNENSIS S. MAURI (Saint-Maur de Verdun) parthenon situs in suburbio, ab Heymone episc. reparatus, cujus privilegia et bona confirmavit S. Leo IX, ann. 1049, CXLIII, 626.

VIRIZIACUM. *Vide* S. BASOLI.

VIRTUENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur des Vertus, diocèse de Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. Benedicti, CC, 629 not. — Epist. Alexandri III ad Romanos

Rhem. de controversia abbatibus cum quodam presbytero, ann. 1172, C^o, 791.

VIRTUENSE S. MARIE (Notre-Dame des Vertus, diocèse de Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. August. ante ann. 1132 exstructum. — Epist. Alexandri III super hujus monast. abbate ann. 1169, CC, 588, 629, 776, 904.

VIRTUENSE (Les Vertus ou Aubervilliers près Saint-Denis, Seine) monast. ord. S. Augustini, S. Victori Parisiensis subjectum, cui abbatem dedit Stephanus Parisiensis episc., ann. 1132, CLXXXII, 1413.

VIRZILIACENSE, VIRZILIENSE. *Vide VIZILIACENSE.* VIRZIOENSE S. PETRI (Saint-Pierre, à Vierzon) monast. ord. S. Bened. olim Doverense dictum, conditum est a Radulfo Bluric. episc., ix s^{ec}., postea autem congregationi S. Mauri addictum, LXXX, 579.

VISBECIENSIS (Visbec conventus situs in Allemagne, mais deus la position nous est inconnue) parthenon eujus possessiones privilegio confirmavit Adrianus IV, ann. 1154, CLXXXIII, 1365. An Visberg prædium Fideusi monast. pertinens?

VISUMENSE monast. ord. S. Bened. in Hispania Gallaeciam inter et Bergedum a S. Fructuoso conditum, ann. 660, LXXXVII, 1089.

VITENSE S. MARIE (Notre-Dame des Vignes dans le diocèse d'Orma, Vieille Castille, en Espagne) monast. ord. Præmonst. ab Alphonso rege fundatum paulo ante ann. 1163, quo Alexander III illud privilegio ornavit, (C, 241).

VITERBIENSE. *Vide S. GEMINI, S. MARIE NOVE, S. ANGELI DE SPADA, S. STEPHANI DE PLATIA.*

VITESCOLENSIS S. MARIE (Notre-Dame des Vigne-rons, dans le diocèse d'Aarhus, Jutland) monast. ab episc. Eskil. exstructum, paulo ante ann. 1164, quo Alexander III scriptis abbatibus ejusdem monast. CC, 504.

VITI (S.) IN SARDINIA monast. ord. S. Bened. a nobili femina Vitis nomine conditum, iv s^{ec}., temporibus S. Gregorii Magi, de quo mentio est LXXVII, 511.

VITI (S.) (Saint-Vite, près l'Etna, en Sicile) monast. ord. S. Bened. juxta montem Etnam in Sicilia, de quo queritur S. Gregorius Magnus, LXXVII, 1081.

VITI (S.) *Vide PACLENSIS.*

VITTONI (S.) VIRIDUNENSIS (Saint-Vanne de Verdun) monast. ord. S. Bened. quod initium sumpt- a basilica eodem nomine decorata, eo quod ibi sepultus fuerat S. pontifex, ann. 507, in qua canonicos nonnullos S. August. ipse instituit. Sæc. x Berengarius in eam abbatiam monachos introduxit ord. S. Bened. — Hujus monast. possessiones et privilegia confirmavit S. Henricus II imper., ann. 1015, CXL, 521. — Charta Guidonis de Castellione Rhemensis archiep., ann. 1010, CXLII, 1407. — Epist. Urbani II in gratiam hujus monast., ann. 1090, CLII, 447. — Paschalis, ann. 1114, CLXIII, 535. — Epist. Honorii II, CLXVI, 1235. — De abbatibus S. Vittoni, auct. Laurentio de Leodio, 1250, CCIV 915. — Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXVII, 161.

VIVARIENSE (Viviers, près d'Esquival, en Calabre) monast. olim a Cassiodoro jam sene fundatum, in quo se recepit inter fratres, ann. 560, LXIX, 421.

VIVARIENSE monast. quod dicitur peregrinorum inducta Alscensis situm cujus abbat Sigimaro scriptis Lotherius Ludovici filius monasterium concedens Lucernense, ann. 839, CIV, 1308.

VIVARIENSE. *Vide VALLIS SERENÆ.*

VIVENSE (Vivo, près de Camaldoli en Toscane) monast. ord. S. Bened. quod conciliat Celestinus II cum Camaldulensibus super abbatibus electione, ann. 1144, CLXXIX, 806. — Eugenii III privil., ann. 1146, CLXXX, 1185.

VIZILIACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Vézelay, diocèse d'Auxerre) primo parthenon a nobili femina Bertha fundatus in Burgundia prope Viziliacum, ann. 867, postea transit ad monachos Benedictinos, CXIX, 1116. — Privil. Joannis VIII pape, CXXVI, 803. — Item Stephani VI, CXXIX, 858. — Joannis XI, CXXX, 1859. — Marini II pape, CXXXIII, 863. — Benedicti VI, CXXXV, 1085. — Silvestri II, auct. 1001, CXXXIX, 279. — S. Leonis IX, CXLIII, 642. — De hujus monasterii fundatione, Cl. VI, 1192. — Paschalis II, ann. 1102, CLXIII, 102, 122. — Eiusdem epist. adversus abbatibus interfectores, *ibid.*, 196, 410. — Calixti II privil., ann. 1120, CLXII, 1145. — Cardin. Conon comitem Niverni. excommunicat ob injurias monast. Vizeil. illatas, ann. 1120, CLXIII, 1438. — Epist. Innocentii II ad Stephanum abb. ann. 1159, CLXXXIX, 591, 633, 637. — Epistola capituli generalis Cisterc. de hujus monast. oppositione episcopo, CLXXXIX, 671. — Epist. Lucii II contra interfectores Araldi abbatibus, ann. 1144, CLXXIX, 832, 887, 910. — Eugenii epist., ann.

1146, CLXXX, 1179, et seqq., 1423, 1537, 1550, 1575. — Epist. Anastasii adversus oppressores hujus monast., ann. 1155, CLXXXVIII, 1008, 1009. — Adriani IV epist. de eadem causa, CLXXXVIII, 1423 et seqq., 1458, 1592. — Hugo Pictavinus auctor historiarum Viziliac. claruit ann. 1167, CXCIV, 1559. — Privil. Alexandri III, ann. 1162, CC, 153, 309, 573. — Locii III, ann. 1181, CCI, 1094. — Urbani III, quo abbatibus usum mitras concessit, ann. 1187, CCII, 1424. — Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1292. — Celestini III, ann. 1193, CCVI, 1025. — Privil. et epist. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 122, 121, 132, 168. — Idem papa indulgentiam concessit quadraginta dierum his qui visitant corpus S. Mariæ Magdalene in hoc monast. conditum, ann. 1199, CCXIV, 865; ann. 1211, CCXVI, 478, 479, 481, 602, 810, 946.

VOLDARICI (S.) (Saint-Woldaric, diocèse de Mayence) monast. ad cujus abbatem scripsit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 824.

VOLTA (de) (La Volte, Ardèche) monast. ordinis S. Bened. a S. Odilone Cluniacensi abbate et ejus nepotibus conditum in hereditate sua, ann. 1024, CXLII, 862.

VOLUSIANI (S.) (Saint-Volusien, dans l'Ariège) monast. ord. S. August. in comitatu Furcensi (de Foix) conditum; primum basilica tantum exstructa est, postea ipsi annexum est monast., LXXI, 567.

VOLVICENSE (Volvic, près de Riom, Puy-de-Dôme) monast. ord. S. Bened. in quo translati sunt reliquæ S. Austremonii viii s^{ec}., LXXI, 567.

VOSIDENSE (Le Vigoules, Vienne) monast. ord. S. Bened. in diocesi Lemovicensi fundatum ante ann. 550, LXXI, 1148.

VOTO (de). *Vide MARIE.*

VULFINI (S.) (Saint-Vulfin d'Auxerre) monast. ord. S. August. in diocesi. Autissiodor. quo precedebant fideles in litaniis, temporibus Aunarii episc., viii s^{ec}., CXXXVIII, 233, 234.

VULGANI (S.). *Vide LENSENSE.*

VULMARI (S.) BONONIENSE (Saint-Vulmer de Boulogne) monast. a B. Ida Pullouienensi ducissa restauratum intra muros Bononiæ circa ann. 1070, CLV, 454. — Epist. Paschalis II de abbatibus expulsionem a Bononiensi comite, CLXIII, 127.

VULMARI (S.) DE NEMORE (Saint-Vulmer-les-Bois, anc. diocèse de Boulogne-sur-Mer) monast. ord. S. Bened. in pago Bononiensi a quædam B. Ida restauratum, ann. 1070, CLV, 451. — Rainaldi Rhemens. archiepisc. charta, ann. 1132, CLXXII, 1352. — Epist. et privil. Innocentii III, ann. 1199, CCXVII, 49, 41, 208.

VULTENSE. Cum hujus monast. abbate olim concubium peregit Henricus II imper., ann. 1015, CXL, 525, 586.

VULTURNENSE. *Vide supra S. VINCENTII.*

WADEGOZINGENSE S. MARIE (Notre-Dame de Wadegotra ou Wadegasten, au diocèse de Trèves) monast. ord. Præmonst. conditum ann. 1157. Privil. Eugenii III, ann. 1152, CLXXX, 1539. — Abbas se commendat precibus sanctæ Hildegardis S. Rupertii abbatissæ, CXCIII, 504. — Privil. Celestini III, ann. 1197, CCVI, 1108.

WALARICI (S.) (Saint-Walric, dans le comté de Wiltman) monast. ord. S. Benedicti in comitatu Wiltman fundatum ab Hugone comite; ejus privilegia confirmavit Benedictus VII, ann. 981, CXXXVII, 538. — Privil. Paschalis II, ann. 1106, CLXIII, 184. — Alexandri III, ann. 1163, CC, 552.

WALBURGENSE. *Vide HEINRICHENSENSE, CESTRENSE, FURKENSE, SILVASACRA.*

WALERICI, seu WALARICI. *Vide VALERICI.*

WALCHENRIETENSE (Walchenreith, diocèse de Mayence) monast. ord. Cist. ex Campensi exortum, ab Adelais de Lanterbergensi comitissa exstructum ann. 1124-1128. — Epistol. Innocentii III de quodam monacho hujus monast., ann. 1199, CCXIV, 741.

WALDEDRUDIS (S.) *Vide MONTE CASTRILOCENSI (de).* WALDERBACENSE (Walderbach, diocèse de Ratisbonne) monast. contra quod tuetur Innocentius III ecclesiam Rickofensem, ann. 1199, CCXVII, 59.

WALLARENSE. *Vide infra WASLARENSE.*

WALTHANENSE S. CRUCIS (Sainte-Croix de Walthan, comté de Berkshire, Angleterre) monast. ord. S. August. cui privil. concessit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 665, 673 et seqq.

WARDONENSE (Wardon dans le comté de Bedford, Angleterre) monast. fundatum ann. 1156; de quo mentio fit in epist. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 595.

WARRIVILLA (de) (Warville, diocèse de Beauvais) parthenon cui petente priorissa Mathilde privilegium concessit Alexander III, ann. 1175, CC, 1030.

WARWICENSE S. SEPULCHRI (Saint-Sépulchre de

Warwick, Angletterre) monast. ord. S. Aug. cujus abbatiscipit Clemens III, ann. 1185, CCIV, 1525.

WASLARENSE (Walers en-Faigne, anc. diocèse de Cambrai) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 657 a B. Landelino; Ratherio quondam episc. Veron. et modo abbati Almensi datum est a Lobiesi monast. a quo pendebat, ann. 968, CXXXVI, 75.

WASTENSE. *Vide infra* WATINENSE.

WATERFORDENSE S. CATHARINÆ (Sainte-Catherine de Waterford, dans le diocèse du même nom, en Irlande) monast. ejusdem institutionis atque S. Victor Parisiensis, cujus Innocentius bona privilegiaque confirmavit, ann. 1210, CCXVI, 275, 295. — *Vide insuper* CLV, 1454.

WATINENSE seu WASTINENSE (Wasi, Pas-de-Calais) monast. ord. S. Bened. a V. Alfredo abbate reedificatum est inter Caletum et Audomarum sub S. Michaelis invocatione, ann. 1072, cujus historiam nobis tradidit Ebrardus, ejusdem abbatis discipulus, CLXIX, 1515.

WATTUNENSIS (Wattun, diocèse d'York, Angletterre) parthenon a Vener. Gilberto abbate exstructus, de quo mentio est inter Ælredi abb. scripta, xii sæc., CXCV, 749.

WAWERLEGENSE S. MARIE (Notre-Dame de Waverley, comté de Surrey, Angletterre) monast. ord. Cisterciensis a Gilberto Gaunt, Lincoln. comite, fundatum ann. 1129. Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1226.

WECHTERSWINCKLENSIS parthenon Anglicus cujus protectionem suscepit Eugenius III, ann. 1150, CLXXX, 1425.

WEDINGHUSENSE S. LAURENTII seu S. MARIE (Wedinghausen ou Arnsberg, diocèse de Cologne) monast. ord. Præmonst. a nobili viro Henrico Arnsberg. comite conditum ann. 1157. — Privil. Cælestini III, ann. 1196, CCVI, 1156.

WEINGARTENSE seu DE VINEIS S. MARTINI (Saint-Martin de Weingarten, près de Ravensburg, diocèse de Constance) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1053 a Welfo Bavarie duce, CLXXIV, 9. — Privil. Innocentii II, ann. 1143, CLXXIX, 649.

WEISSENBURGENSE SS. PETRI ET STEPHANI (Saint-Pierre ou Saint-Étienne de Weissenburg, Bavière) monast. ord. S. Bened. a rege Dagoberto conditum, ann. 623, cui postea thermas concessit Dagobertus II, sub abbatis Ratefridi regimine, LXXXVII, 501. — Privil. Innocentii II, ann. 1141, CLXXIX, 559.

WEISSENOENSE (Weissnau, dans le diocèse de Bamberg) monast. ord. S. Bened. cujus bona possessionesque confirmavit Paschalis II, ann. 1109, CLXIII, 257; CLXXIII, 1522. — Privil. Eugenii III, ann. 1140, CLXXX, 1444.

WELEGRADENSE (Wellehrad, diocèse d'Olmütz, Moravia, États-Autrichiens) monast. ord. Cisterciensis, fundatum ab Ottokaro Bohemorum rege, paulo ante ann. 1208, quo possessiones ejus confirmavit Innocentius III, CCVII, 175.

WELMARI. *Vide* WULMARI.

WENELOCENSE (Venlock, comté de Shrop ou Salop, Angletterre) ab initio parthenon a B. Milburga, e sanguine regio apud Mercios orta, exstructus, postea sæc. xi, a Normanis eversus; illum reedificavit Rogerus de Monte Gomerico qui Cluniacenses monachos eo adduxit. Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1205, CCIV, 81.

WERBENSE (Werbe dans la Marche de Brandebourg, en Saxe) monast. ord. S. Bened. quod Adrianus IV subjecit Corbeïensi sub Wibaldo abbate facto, ann. 1155, CLXXVIII, 1454. — Epist. ejusdem ad Mogunt. archiep. ut illud tueatur monast. adversus Bobbonis comitis injurias.

WERDENSIS S. CRUCIS parthenon ab illustri viro Manegaldo fundatus in Werden in Alsacia cujus abbatissa fuit Gunderada conditoris filia cui S. Leo IX privilegia concessit, ann. 1049, CXI, III, 657.

WERDENSE seu WERTHINENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Werden, diocèse de Cologne) monast. ord. S. Bened. a S. Ludgero fundatum, XCIX, 745. — Subjicitur S. Mariae Argentin. a Remigio episc., ann. 778, XCVI, 1582. — Dipl. Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 1071. — Chartularium Werthinense, CXIX, 795. — Privil. Stephani V pape, CXIV, 814. — Eugenius III, ann. 1155, CLXXX, 1584. — Epist. Innocentii III, ann. 1204, CCV, 550, 641.

WESSINSBRUNNENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Wesbrun, Bavière) monast. ord. S. Aug., unum ex oculo quæ exstruxerunt in diocesi Frisingensi comites de Lanfredo, Waldrammensis et Ellandensis. Epist. Alexandri III de non admittendo abbate schismatico, ann. 1176, CL, 1059.

WESTSBURIENSE seu WESTSBIRIENSE (Westbury,

diocèse de Worcester, Angletterre) monast. ord. S. Bened. a S. Oswaldo episc. fundatum in sua dioc. Wigorniensis, ann. 962, CXVII, 1195.

WESTMONASTERIUM (Westminster, près de Londres), monast. ord. S. Bened. a Sigberto rege conditum prope Londinensem civitatem; reedificatum est a S. Eduardo Confessore ann. 1061 et privilegia confirmata a Nicolao II papa, CXIII, 1538. — S. Edwardi privil., ann. 1066, CLI, 1195, 1198, 1200. — Sulcardus monach. floruit ann. 1100, CLV, 1655. — Hujus monast. fundationem scripsit, 16. 5. — Epist. Innocentii II, ann. 1141, CLXXIX, 567, 568. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1115. — De hujus monast. restauratione sub Edwardo conf. auct. Alfredo, CXCV, 752 et seqq. — Privil. unius anni et quadraginta dierum Ecclesie S. Edwardi concessum ab Innocentio III, ann. 1208, CCXVII, 177.

WETHEDERSWINKELE monast. cujus situs nos latet, abbatissæ Epistola ad S. Hildegardem, xii sæc., CXVII, 519.

WEZZINBRUNNENSE. Idem videtur esse ac Weissenburgense. *Vide supra*.

WIBERGENSE seu WIBURGENSE SANCTÆ MARIE (Notre-Dame de Wiberg ou Wibourg, dans le Jutland en Danemark) monast. ord. S. August. fundatum ab episc. Wiburg. Nicolao paulo ante ann. 1170, quo Alexander III illud privilegio confirmavit, CL, 619. — Epist. Clementis III de beatificatione Ketilli quondam hujus monast. præpositi, ann. 1188, CCIV, 1560.

WIBLINGENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Wiblingen, diocèse de Constance) monast. ord. S. Bened. in Silva Nigra exstructum ab Hartmanno comite et ejus fratre Othone paulo ante ann. 1098, quo illud Urbanus II privilegio confirmavit, CLI, 501. — Privil. Honorii II pape, ann. 1126, CLXVI, 1257.

WIDDERGOLDESDORFENSIS parthenon in Germania cujus locum assignatum non invenimus. Abbatissa scripta sanctæ Hildegardi S. Rupertii abbatissæ ejus se precibus commendans, xii sæc., CXCVII, 529.

WIGORIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Worcester) monast. ordinis S. Bened. in diocesi ejusdem nominis exstructum a S. Oswaldo, juxta sedem episcopalem, ann. 966, CXLVII, 1195. — Hemmingus monach., ann. 1085, CL, 1489.

WILBACENSIS (Wilbach, ou Wilbo'den, diocèse de Paderborn) parthenon ord. S. Bened. exstructus ante ann. 1183, quo illud privilegio confirmavit Lucius III, CCI, 1186.

WILFRIDI (S.) (Saint-Wilfrid d'Inhrupp, en Ecosse) monast. ord. S. Bened., apud Scottos, in loco Inhrupp dicto exstructum a Wilfrido abbate et rege Ælfrido, cujus magister fuit, ann. 632, XCV, 159.

WILCHENSIS (Wilica, diocèse de Cologne) parthenon ord. S. Bened. a Megingoso, Weldrensi comite conditus, x sæc. Privil. Cælestini III, ann. 1195, CCVI, 1095.

WILMARI. *Vide* WULMARI (S.)

WILTONIENSIS S. EADGITHÆ seu EDITHÆ parthenon, quem fundavit et illustravit hæc S. abbatissa Edgari regis filia, x sæc., CLV, 109.

WILZACHARIA (de) SANCTI CÆSARII (Saint-Césaire de Wilzachar, près Modène) monast. ord. S. August. a comitissa Mathilde exstructum temporibus Calixti II, pape, et ab eadem canonicis Mutinensibus concessum. Privil. Calixti II, ann. 1123, CLXIII, 1266.

WINDEBERGENSE (Weinsberg, duché de Wirtemberg) monast. ord. Præmonst. ab Ottone Bamberg. episc. exstructum, circa ann. 1152, CLXXIII, 1279. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1168.

WINDGARTENSE. *Vide* WEINGARTENSE.

WINNBURGENSES seu WINNINBURGENSE parthenon (Winburn, comté de Dorset) cujus fundatrix et abbatissa fuit Eadburga seu Bugga, ann. 740, LXXIX, 711.

WINTONIENSE (Wichester, Angletterre) monast. ord. S. Bened. quod Hyda et Novum dicebatur, a pio rege Edgardo fundatum est, ann. 966, et S. Ethelwoldo episc. ut regeretur traditum, CXXXVII, 92; CXXXVIII, 467, 496. — Privil. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 561.

WINTONIENSIS S. MARIE (Nunnamonaster à Winchester, Angletterre) parthenon in quo sanctimoniam congregavit S. Ethelwoldus, ann. 960, CXXXVII, 92. — Alexandri II, privileg., ann. 1075, CXVI, 1416.

WIRMUDENSE (Weremouth, Angletterre), monast. ord. S. Bened. a Naitano Pictorum rege olim in Anglia fundatum ad confluentem Wir et Tine, circa sæc. VII. — Hujus monast. abbas fuit Ceolfrius post Benedictum, ann. 709, CLXXIX, 547, 549. — Ibidem floruit vinct.

Beda, ann. 690, XC, 10, et postea Alcuinus, *sæc.* VIII, *ibid.*

WIRZBURGENSIS CELLA SUPERIOR (Alteneck, diocèse de Vurtzbourg) monast. ord. Præmonstrat. constructum, *xii* *sæc.* — Privil. Cælestini II papæ, ann. 1143, CLXXIX, 770. — Eugenii III, ann. 1150, CLXXX, 1566.

— Lucii III, ann. 1182, CCI, 1156.

WIRZBURGENSE seu REGINSDORFENSE (Reginsdorf, en Bavière) monast. ord. S. Bened. in Halberstat, dioc. et postea ab Henrico imperat. concessum Ottoni Bamberg. episcopo, circa ann. 1150, CLXXIII, 1279. — Cælestini III privil., ann. 1193, CCVI, 1080.

WISEBIKENSE (Wisebick, en Westphalie) monast. ord. S. Bened. in dioc. Mindensi exstructum, ante ann. 1025, quo imper. Conradus petitioni abbatissæ Abugæ annuens dipl. concessit, CLI, 1045.

WISSEGRADENSE (Wissegrad, en Bohême) monast. ord. S. August. quod florebat *xii* *sæc.* continuatorem quo dedit Cosmæ Pragensi, 1124 ad 1140, CLVI, 24, 215.

WITHAMENSIS (Wittham, comté de Sommerset, Angleterre) carthusia a rege Henrico II fundata, ann. 1154-1189, cujus primus prior fuit Hugo, postea Lincolnensis episc., CLIII, 961. — Hugonis chartæ, *ibid.*, 1115, 1118.

WOFFENHESMENSIS S. CRUCIS (Woffenheim, en Alsace) parthenon exstructus ab Hugone et Heliwigdi, S. Leonis IX papæ parentibus, cujus ipse Leo jura et privilegia confirmavit ann. 1049, CXLII, 636.

WORMATIENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Worms) monast. ord. S. Bened. Privil. quo Cælestinus III illud ab episcopi jurisdictione exemit, 1142, CCVI, 955.

WLMARI. Vide VULMARI.

WRATISLAWIENSE. Vide S. MARIE IN ARENA.

WRIDESHUSENSIS IN GERMANIA parthenon quem sub protectione sua suscepit Alexander III ann. 1162, CC, 172.

YERQUA (Saint-Pierre d'Ilhergue, Tarn) monast. ord. S. Bened. cujus abbati Raymundo privil. concessit Eugenius III, ann. 1147, LXXX, 1278.

YNSWYTRIN (de) (Insuitrin, Iles Britanniques) monast. ord. S. Bened. a SS. Phagano et Diruviano fundatum, sub Eleutherio papa, in ejusdem nominis insula, inter Hiberniam et Britanniam sita; quod monast. postea a S. Patricio illustratum est, ut constat ex illius charta, ann. 425, LIII, 827.

YPRENSE seu MORINENSE S. JANNIS (Saint-Jean du Mont, diocèse d'Ypres ou Thérouanne) monast. ord. S. Bened. a Theodorico II rege fundatum, ann. 696. — Privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXV, 1345.

ZABERDOWIENSE (Zaherdowiz, en Moravie) monast. ord. Præmonstrat. cujus bona privilegiaque confirmavit Innocentius III, ann. 1209, CCXVII, 192.

ZACHARIÆ (S.) parthenon. Vide VENETUM.

ZELLINGENSIS (Zellinghen sur le Mein) parthenon, cujus mentio fit in Vita Rabani Mauri, et situs prope Reslachium, CVII, 59.

ZENONIS (S.). Vide Pisanum, Richenhallense, Veronense.

ZURZACENSE (Zurzach sur le Rhin, anc. diocèse de Constance) monast. ord. S. Bened. ad Rhenum situm, Augtensi monasterio subjectum, quod S. Gebhardus episc. in concambio dedit pro Petershusano monast., ann. 983, CXLIII, 307. — Postea ecclesia collegiata factum est, *ibid.* not.

ZWEITALENSE (Zweithl, en Autriche) monast. ord. Cisterciens., ann. 1158, a comite Hadmaro et ejus uxore Gertrude fundatum in Austriæ ducatu. Pro eo monast. abbas Ebro privilegium obtinuit a Rudolpho imper., ann. 1281, XCVIII, 829. — Abbatibus hujus monast. epist. ad S. Hildegardem, CXCVII, 290.

ZWIFALTENSE S. MARIE (Notre-Dame de Zwifalten, en Souabe) monast. ord. S. Bened. a Liutoldo et Canone comitibus fundatum, ante ann. 1122, quo Calixtus II illud privilegio ornavit, CLXIII, 1239. — Prior scripsit ad S. Hildegardem S. Ruperti abbatissam, CXCVII, 570.

ZWIFELDENSIS seu ZWIFALTENSIS parthenon, cujus moniales epistolam conscripserunt ad S. Hildegardem, S. Rupertum in Bingis abbatissam, *xii* *sæc.*, CXCVII, 571.

CLXXX.

INDEX DIOCESEON

DE QUIBUS MENTIO FIT IN PATROLOGIÆ CURSU,

IN QUO DIOCESES PER PROVINCIAS ET IN UNAQUAQUE PROVINCIA ALPHABETICE ORDINANTUR.

PRÆVIA ADNOTATIO.

Talis est Indicis de diocresibus explanatio :

Dioceses per provincias, et in unaquaque provincia alphabetice ordinantur. Singulis diocresibus speciatim sumptis connectuntur epistolæ, privilegia, bullæ, diplomata ad ipsas spectantia; monasteria, concilia in illis inclusa vel habita; viri sanctitate aut scientia clari ad illas pertinentes; et scripta liturgica, historica, biographica, quæ de illis superviunt. Per numeros romanos ad Patrologiæ totum, per arabicos vero ad columnam revocatur lector. His porro præmissis, neminem fugiet istius Indicis magna utilitas, necnon in evolvendis materiis delectatio. Quid enim sacerdoti utilis vel delectabilis quam traditionis catholicæ documenta ad regiones, in quibus ipse degit, attententia separatim possidere; nosse nomina et gesta sanctorum virorum, qui in primitivis Ecclesiæ temporibus eandem vineam excoluerunt quam ipse nunc sudoribus perfundit; scrutari historiam ecclesiarum et monasteriorum quorum adhuc ruinas ante oculos habet?

I. — DE DIOCESIBUS GALLIÆ.

Dioceses Galliæ in genere.

Epistolæ. — Lucii, papæ, III, 975. — S. Felicis, papæ, V, 148. — Siricii, papæ, XIII, 1181. — S. Augustini, XXXIII, 991. — Cælestini, I, 4, 528. — Hilarii, papæ, I, VII, 24, 29. — Joannis II, LXVI, 13. — Pelagii II, LXXII, 758. — Adeodati, papæ, LXXXVII, 1141. — Joannis XIII, CXXV, 983. — Ratharii, CXXXVI, 669. — Benedicti VII, CXXVII, 311. — Nicolai II, CXLIII, 1314. —

Alexandri II, CXLVI, 1295. — Gregorii VII, CXLVIII, 562, 697. — Urbani II, CLI, 538. — Paschalis II, CLXIII, 43, 55, 128, 179, 196. — Gelasii II, *ibid.*, 489. — Gonorii II, CLXVI, 1258, 1306. — Innocentii II, CLXXXIX, 118. — Lucii II, *ibid.*, 844, 891. — Eugentii III, CLXXX, 1115, 1535. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1008. — Adriani IV, *ibid.*, 1424, 1641. — Alexandri III, CC, 967, 986. — Innocentii III, CCXIV, 5, 519, 584; CCXV, 525, 425, 636, 1176, 1401, 1469; CCXVI, 827, 884; CCXVII, 58, 90, 198.

Scripta. — Gesta Francorum in quibus haud pauci in-

veniuntur documenta de diocesis Gallias, LXXXI. — Origo diocesis in Gallia, CVI, 1149; CXII, 1493. — Gallia concilia, LXXXIV, 237. — Historia Francorum Attoni, CXXXIX, 627. — Petri Bibliothecarii Historia Francorum, 641, 1279. — Gesta Dei per Francos, CLVI, 679.

I. — ABRINCENSIS (Avranches, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1359. — Roberti de Tumbala, CL, 1369. — S. Ivois Carnot., CLXII, 275. — Paschalis II, CLXIII, 597, 1120. — Eugenii III, CLXXX, 1398. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1034. — Arnulphi Lexoviensis, CCI, 146. — Celestini III, CCVI, 1116. — Innocentii III, CCXIV, 419; CCXV, 529, 564.

Privilegia. — Alexandri III, CC, 700. — Lucii III, CCII, 1347.

Monasteria. — Lucernensis (La Luzerne) CIV, 1508. — CCII, 1341; CCXV, 529. — S. Michaelis in periculo maris (Mont Saint-Michel) CXI-VII, 265; CLXXXVIII, 1589; CCII, 1321, 1305. — Montmorelliense (Montmorel), CCXV, 529. — Saviniense (Sainte-Marie de Savigny), CLVII, 537, 538.

Viri clari. — Joannes episc. Abrinc., CXLVII, 9. — Torgedus, episc. Abrinc., CLXII, 597. — Ricardus, episc. Abrinc., CLXXXVIII, 921. — Robertus de Torrinnello, CCII, 1305.

Scripta. — Apparitio S. Michaelis archiepisc. in monte Tumba, XCVI, 1587. — Chronicum Roberti S. Michaelis abbatis, CLX, 411. — Historia monasterii S. Michaelis in periculo maris, CCII, 1321.

II. — AGATHENSIS (Agde, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 272, 612.

Concilium. — Agathense, LXXXIV, 263.

Scriptum. — Historia de miraculis S. Andreæ, LXXI, 775.

Monasterium. — S. Tiberii (S. Ubéry), XCVII, 432.

III. AGENNENSIS (Agen, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 710; CCXV, 684; CCXVI, 185, 692, 789.

Monasterium. — S. Macharii, CCXVI, 185.

Viri clari. — S. Phœadius, episc. Ageunensis, XX, 9. — Vincentius, martyr, LXXI, 797.

IV. — ALBIENSIS (Albi, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 589. — Innocentii III, CCXV, 1246; CCXVI, 282, 692; CCXVII, 101, 102.

Privilegia. — Benedicti VI, CXXXV, 1081. — Lucii III, CCI, 1185.

Monasteria. — Sancti Benedicti, CXXXV, 1084. — Castrense (de Castres), LXXXVIII, 487. — Rodense (La Rode), CCI, 1185.

Scripta. — Historia translationis S. Vincentii ex Hispania in Castrense monasterium, LXXXVIII, 487; CXXVI, 1013. — Historia Albigensium, CCXIII, 542.

Viri clari. — Amandus, martyr, LXXI, 757.

V. — AMBIANENSIS (Amiens, évêché).

Epistolæ. — Benedicti VII, CXXXVII, 114. — Alexandri II, CXLVI, 1283; *ibid.*, 1297. — Urbani II, CLI, 538. — Anselmi, CLIX, 61. — S. Ivois Carnot., CLXII, 260. — Gervinii episc. Ambian., *ibid.*, 617. — Lamberti episc. Atrebat., *ibid.*, 711. — Petri Leonis cardinalis, CLXVI, 851. — Eugenii III, CLXXX, 1300, 1306, 1532, 1580. — Sugerii, CLXXVI, 1559, 1562, 1421. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1571, 1589, 1434. — Petri venerabilis, CLXXXIX, 519. — Hugonis Rothomagi., CXII, 1133. — Alexandri III, CC, 744, 755, 758, 815, 853, 862, 1010, 1011. — Stephani Tornac., CCXI, 469, 483. — Innocentii III, CCXIV, 221, 450, 583, 847; CCXV, 1178, 1413; CCXVII, 80.

Privilegia. — S. Leonis IX, CXLIII, 641. — Lamberti episc. Atrebat., CLXII, 739. — Innocentii II, CLXXXIX, 310. — Eugenii III, CLXXX, 1581. — Alexandri III, CC, 222. — Lucii III, CCI, 1294. — Urbani III, CCII, 1538. — Innocentii III, CCXV, 205, 605.

Chartæ et bullæ. — Adriani II, CXXIX, 1018. — Roberti regis, CXXXVII, 539. — Paschalis II, CLXIII, 1260. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1060. — Alexandri III, CC, 861.

Monasteria. — Abbatvilla (Abbeville), CLXII, 715; CCVI, 19. — Clairmarisci (Clairmarais), CCVI, 544, 936. — Corbeusense (Corbie), LXXXVII, 1282; LXXXVIII, 1223, 1178; XCVI, 915; CV, 533, 535; CVI, 1239; CXV, 693; CXIX, 815; CXX, 1507, 1557; CXXI, 9; CXXXIX, 783, 791, 1001; CXXXIX, 1018; CXXXVI, 115; CXXXVII, 114, 121, 339; CXLI, 953; CXLVI, 1283; CXLVII, 1015; CL, 1431; CLX, 361; CLXII, 711; CLXIII, 205; CLXXX, 1260, 1300, 1306, 1332, 1380; CLXXXVIII, 1371, 1389;

1434; CC, 745, 758, 815, 847, 862, 861, 1010; CCI, 1294; CCXI, 483; CCXIV, 490; CCXV, 203. — S. Judoci (Saint-Josse-sur-Mer), CL, 535. — S. Fusciani de nemore (S. Fuscien-au-Bois), CLXII, 260, 759. — Longavillars (Longvilliers), CXXVI, 544, 936. — Monasteriense (Sainte-Sauve de Montreuil), CLXXXVIII, 1060. — Montdidierii (Montdidier), CCII, 1538. — S. Richarii Centulensis (Saint-Riquier), CXLI, 1402, 1421; CLXXIV, 1212. — Selin-Curtense (Saint-Pierre de Selincourt), CLXII, 510. — S. Valerici (Saint-Valéry-sur-Mer), CC, 47.

Viri clari. — Bertholdfredus, episc., LXXXVIII, 1178; CXX, 1007. — S. Adalhardus, abbas Corb., CV, 333; CXLVII, 1045. — Gasse, episc. Ambian., CV, 779. — Christianus Druthmarus, monach. Corb., CVI, 1259. — Paschasius Radbertus, abbas Corb., CXX (integre). — Venerab. Wala, abbas Corb., CXX, 1537. — Ratramnus, monach. Corb., CXXI, 9. — Angilbertus, abbas Corb., CXII, 9. — Deroldus, episc. Ambian., CXXIV, 440. — Walbertus, abbas Corb., CXXV, 444. — Widukindus, abbas Corb., CXXXVII, 114. — Angelramus, abbas S. Rich., CXLI, 1402. — S. Richarius, abbas Cent., CXLI, 1401. — Fulco, episc. Amb., CXLI, 1321, CL, 1432. — Guido episc. Ambian., CXLVI, 1503. — Gervinus, episc. Ambian., CLIX, 64. — S. Goddefridus, episc. Ambian., CLII, 731. — Theodoricus, episc. Ambian., LXXVI, 1339. — Guarinus, episc. Ambian., LXXXIX, 319. — Theobaldus, episc. Ambian., CC, 1011; CCXIV, 847. — Joannes Agrius cardinalis Abbatvilla, CCVI, 19.

Scripta. — Statuta antiquissima abbatia Corb. V, 35. — Vita S. Adalhardi, ab. Corb., CXX, 1507. — Vita Venerab. Walle, *ibid.*, 1537. — Codex monasterii Corb., CXXXVII, 121. — Vita S. Richarii Centulensis abbatis, CXLI, 1421. — Vita S. Adalardi, abbatis Corb., CLVII, 1045. — Auctaria variorum monasteriorum diocesis Ambian., CLX, 325 et seq. — Fundatio monasterii S. Fusciani de Nemore, CLXII, 759. — Tituli primigenii charta communis Ambian., *ibid.*, 747. — Chronicum Centulense, CLXXIV, 1212.

VI. — ANDEGAVENSIS (Angers, évêché).

Epistolæ. — S. Lupi, Trecentis, LVIII, 66. — Paschalis II, CLXII, 582. — Venerab. Gildeberti, CLXII, 211, 213. — Innocentii II, CLXXIX, 108. — Ulgerii episc., *ibid.*, 956. — Eugenii III, CLXXX, 1419. — S. Bernardus, CLXXXII, 567. — Sugerii, CLXXXVI, 1540, 1550, 1551, 1564, 1419, 1428, 1439, 1450. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1025. — Gilberti Porretani, *ibid.*, 235. — Alexandri III, CC, 269. — Lucii III, CII, 1327. — Urbanus III, CIII, 1342. — Clementis III, CCIV, 1481. — Calistini III, CCVI, 1249. — Petri Blesensis, CCVII, 214. — Innocentii III, CCXIV, 182, 270, 486, 987; CCXV, 1119, 1121, 1122; CCXVI, 451, 2197.

Privilegia. — Joannis XVIII, CXXIX, 1477. — Urbani II, CLI, 465. — Fulconis comitis Andegav., CLV, 473. — Innocentii II, CLXXIX, 265. — Alexandri III, CC, 1154, 1197. — Innocentii III, CCXV, 1537.

Diplomata. — Fulconis, comitis Andegav., CLV, 473. — Caroli Magni, XCVII, 916, 918. — Baldrici, Dolensis archiepisc., CLXVI, 1211. — Venerabilis Gildeberti, CLXXI, 311. — Marbodi, episc. Redonensis, *ibid.*, 1251. — Henrici, Anglia regis, CCXVIII, 1161.

Monasteria. — S. Albini Andegavensis (Saint-Aubin d'Angers), XCVII, 916; CLII, 405; CLXIII, 302; CLXIII, 311. — Burguliense (Bourgueil) CCXIV, 182, 71; CCXV, 1119, 1121, 1459, 1470. — S. Florentii Salmeriensis (Saint-Florent de Saumur) CXXXIX, 1477; CLXVI, 1211. — CLXXXVIII, 1235; CCXV, 1121; CCXVI, 738. — Glanfoliense (Glanfeuille), CLXXXVIII, 1025. — S. Joannis Andegav., CCXV, 1579. — S. Maris Andegav., *ibid.*, 127. — S. Mauri Andegav., *ibid.*, 1559. — Nidi-Meriti (N.-d'Oiseau), CLXXX, 1130; CC, 182. — S. Nicolai Andegav., CLXXX, 1419; CC, 1176, 1197. — De Oratorio (de Orléans), CCVII, 1161. — Rotense (N.-D. de la Rose), CLXXX, 1619. — S. Sergii Andegav., CLXII, 1781.

Viri clari. — Talasius, episc., LVIII, 66. — S. Albini, episc., LXXI, 899; LXXXVIII, 479. — S. Mauri, episc., *ibid.*, 565 ou 503. — Hodegarius, episc., CIV, 1178. — Ensebitus Bruno, episc., CLXII, 1199. — S. Florentinus presbyter Andegav., CLXII, 1579. — S. Lucinius, episc., *ibid.*, 1493. — S. Magnobodus, episc., *ibid.*, 1547. — Ulgerius, episc., CLXII, 18. — CLXXX, 1611; CLXXXVI, 1314. — Petronilla, monach. Andegav., CLXXXVIII, 297. — Gaufridus, episc., CL, 279. — Radulfus, episc., CCI, 1527; CCVI, 1319.

Scripta. — Formula Andegav., LXXXVII, 837. — Vita S. Albini, episc., LXXXVIII, 479. — Vita S. Mauri, episc., *ibid.*, 363 ou 503. — Vita S. Lictii, episc.,

CLXXI, 1495. — Vita S. Magnobodi, episc., *ibid.*, 1547. — Relatio de monasterio Rotensi, CLXXX, 1649.

VII. — ANTIPOLITANA (Antibes, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 224.

VIII. — ANTISSIODORENSIS (Auxerre, évêché).

Epistola. — Pelagii II, LXII, 708. — Joannis XIX, CXLII, 1151. — Gumbald, episc., CLXII, 101. — Paschalis II, CLXIII, 1152. — Innocentii II, CLXXIX, 116, 842. — Eugenii III, CLXXX, 1178, 1476, 1434, 1456, 1502. — S. Bernardi, CLXXII, 579, 480, 481, 485, 438, 717. — Sugerii, CLXXXVI, 1575, 1595, 1406, 1415. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1541, 1547. — S. Thomas Cantuar., CXI, 588. — Hugonis de Campo Florido, CXCVI, 15-8. — Alexandri III, CC, 628, 854, 965, 1406. — Lucii III, CCI, 1098. — Hugonis Eleriani, CII, 412. — Innocentii III, CCXIV, 164, 165, 241, 938; CXV, 160, 162, 165, 269, 916, 1157, 1169, 1185, 1500, 1508, 1515, 1585; CCXVI, 576, 577, 520, 619, 620; CCXVII, 335.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 217. — Innocentii II, CLXXIX, 625, 412, 615, 615. — Eugenii III, CLXXX, 1096. — Alexandri III, CC, 545. — Innocentii III, CCXIV, 165.

Bulle. — Paschalis II, CLXIII, 217, 366. — Innocentii II, CLXXIX, 207, 616, 625. — Eugenii III, CLXXX, 1548. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1065. — Alexandri III, CC, 975. — Lucii III, CCI, 1272. — Urbani III, CII, 1583. — Celestini III, CCVI, 1163, 1187.

Monasteria. — S. Amatoris Antissiodor., CXXIX, 101. — Crisenonense (N.-D. de Crisenon) CLXXIX, 519; CLXXX, 1097; CCVI, 1165. — S. Germani Antissiodor., LXXII, 705; CIV, 1260; CXXVII, 129; CLXXIX, 842; CLXXXVIII, 1065; CXIV, 163, 164, 165, 241; CCXVI, 1245. — Boni radii (Bourras), CCI, 1272. — S. Juliani Antissiodor., *ibid.*, 1098; CCVI, 1187. — S. Mariæ Antissiodor. extra muros (N.-D. la Dehors), LXXXVIII, 1193. — S. Mariæ Rotundæ, CLXXX, 1097. — Pontinnacense (Pontigny), CLXXIX, 412, 614; CLXXI, 158. — Reniacense (Regny), CLXXIX, 116; CLXXX, 1502. — Rupense (les Roches), CLXXIX, 613; CC, 345; CII, 1585. — Quinciacense (Quincy), CLXXIX, 209.

Viri clari. — Annacharius, episc., LXXII, 705. — Aunariensis, episc., *ibid.*, 760. — S. Palladius, episc., LXXXVII, 215. — Vigilius, episc., LXXXVIII, 1195. — Hericus, monach., CXXIV, 1129. — S. Germanus, episc., *ibid.*, 1131; CLXXXVIII, 881. — Gumbaldus, episc., CLXII, 101; CLXIII, 217, 366. — Hugo, episc., *ibid.*, 1153; CLXXIX, 616; CLXXX, 1745. — Gaufridus, episc., CXC, 588. — Guillelmus, episc., CC, 834. — Alanus, episc., CCI, 1581.

Scripta. — Relatio de concilio Antissiodor., LXXII, 760 et seq. — Vita S. Germani, CXXIV, 1151. — Monasterii S. Germani reformatio a S. Maiolo, CXXVII, 729. — De gestis episcoporum Antissiodor., CLXXXVIII, 220 et 222. — Martyrologium Ecclesiæ Antissiodor., *ibid.*, 1210.

IX. — APTENSIS (Apt, évêché).

Epistola. — S. Eucherii Lugdun., L, 867. — Innocentii III, CCXIV, 584, 585.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 537. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1071.

X. — AQUENSIS (Aix, archevêché).

Epistola. — Sergii IX, CXXXIX, 1522. — Urbani II, CLI, 496. — Paschalis II, CLXIII, 1161, 1211. — Innocentii II, CLXXIX, 788. — Clementis III, CCIV, 1578. — Innocentii III, CCXIV, 81, 225, 580; CCXV, 560; CCXVI, 692, 955.

Viri clari. — Maria Magdalena, CXII, 1506. — Albericus, canonicus Aquensis, CLXVI, 585.

XI. — ARAUSICENSIS (Orange, évêché).

Epistola. — Alexandri II, CXLVI, 1584, 1585. — Petri Venerabilis, CLXXIX, 245. — Innocentii III, CCXV, 474; CCXVI, 651.

Bulle. — Urbani II, CLI, 416. — Paschalis II, CLXIII, 58, 58. — Innocentii II, CLXXIX, 818.

Concilia. — Concilium Arausicum, I, XLV, 1785; LXVII, 1141. — Concilium Arausicum II, LXXXIV, 255.

Viri clari. — Constantius, episc. Arausic., LXII, 416. *Monasterium.* — De Dosora, XCVII, 429.

XII. — ARELATENSIS (Arles, archevêché).

Epistola. — Constantini imper., VIII, 748. — Zosimi, papæ, IX, 639, 666, 673, 688. — S. Leonis Magni, LIV, 814, 879, 885 et seq. — Hilarii, papæ, LVIII, 22. — Gelasii, papæ, L, 60. — Hormisdæ, papæ, LXIII, 451. —

Felicii IV, LXV, 11. — Bonifacii II, *ibid.*, 51. — Joannis II, LXVI, 25. — Vigili, papæ, LXIX, 26. — Pelagii II, *ibid.*, 401. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 501, 1041, 1172, 1208. — Alexandri II, CXLVI, 1584. — Gregorii VII, CXLVIII, 529. — Urbani II, CLI, 517. — Paschalis II, CLXIII, 1506. — Innocentii II, CLXXIX, 657. — Celestini III, CCVI, 897. — Innocentii III, CCXIV, 225; 229, 230, 504, 580, 434, 435, 456, 457, 458, 459, 440, 678, 1053; CCXV, 560, 474, 642, 629, 1585; CCXVI, 66, 159, 160, 171, 410, 580, 955, 1285.

Privilegia. — Joannis XIII, CXXV, 965, 982, 998. — Sergii IV, CXXXIX, 1520. — Innocentii II, CLXXIX, 62. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1012. — Innocentii III, CCXV, 466.

Bulle. — Celestini III, CCVI, 1032.

Monasteria. — Cassari Arelat. (S. Césaire d'Arles), CCVI, 1032. — S. Gervasi et Protasi, CLXXIX, 62; CCXIV, 440. — S. Honorati Arelat., CCXVI, 66. — Montis Majoris (Montmajour), CXXIX, 1520; CCXV, 466.

Viri clari. — Trophimus, primus episc. Arelat., LXXI, 178. — Marcellus, archiepisc., III, 989. — S. Hilarius, archiepisc., L, 1219, 1243. — Julianus Pomerius, presbyt. Arelat., LIX, 411. — S. Cassarius, archiepisc., CLXVII, 997. — S. Aurelianus, archiepisc., LXVIII, 585. Auxanius, archiepisc., LXIX, 26. — Sappadius, archiepisc., *ibid.*, 401. — Joannes, archiepisc., LXXII, 859. — Virgilius, archiepisc., LXXVII, 581. — S. Martha, CXII, 1495. — S. Maximinus episc. Arelat., CXII, 1506. — Raimbaldus, archiepisc., CLXIII, 857, 1595. — Atto, archiepisc., CLXIII, 1506. — Guillelmus, archiepisc., CLXXIX, 637. — Ubertus, archiepisc., CVI, 897.

Scripta. — Vita S. Hilarii archiepisc., I, 1215. — Litanie Arelatenses, CXXVIII, 891. — Diptycha ecclesie Arelat., CLI, 755.

Concilia. — Arelatense contra Donatistas, VIII, 749, 815. — Arelatensis plurima, LXXXIV, 287.

XIII. — ATREBATENSIS (Arras, évêché).

Epistola. — Gerardi ejusdam, CXLII, 1519. — Raynaldi, Metensis episc., CL, 1585, 1589. — Urbani II, CLI, 556, 582, 585. — Hugonis, Lugdun. archiepisc., CLVII, 516, 519. — S. Anselmi, CLIX, 264. — S. Ivonis Carnot., CLXII, 117. — Paschalis II, CLXIII, 268, 282, 291, 297, 555, 555, 556, 1512. — Honorii II, CLXVI, 1229. — Innocentii II, CLXXIX, 97, 98, 271, 285, 567, 459, 462, 553, 616, 629, 767, 799, 822.

Eugenii III, CLXXX, 1020, 1026, 1123, 1458, 1578, 1579, 1580, 1581. — S. Bernardi, CLXXXI, 604. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1535, 1545, 1595, 1604, 1606. — Gerberti Cantuar. CXI, 1435. — Joannis Saresbur., CXIX, 27. — Alexandri III, CC, 185, 247, 522, 526, 557, 625, 787, 806, 1096, 1207. — Celestini III, CCVI, 1181.

Petri Blesens., CCVII, 186. — Stephani Tornacensis, CCXI, 445, 469, 485, 515, 522. — Innocentii, CCIV, 47, 96, 145; CCXV, 605, 954, 958, 1054, 1350, 1609; CCXVI, 58, 40, 169, 671; CCXVII, 160.

Privilegia. — Victoris II, CXLVII, 583. — Urbani II, CLI, 580. — Lambert episc., CLXII, 605, 706, 709. — Innocentii III, CLXXIX, 625, 791, 891, 491. — Eugenii III, CLXXX, 1052, 1578. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1021. — Adriani IV, *ibid.*, 1436, 1589. — Alexandri III, CC, 327, 1041. — Lucii III, CCI, 1507, 1516. — Innocentii III, CCXIV, 906.

Bulle. — Paschalis II, CLXIII, 501, 591, 834.

Diplomata. — Chilperici II, LXXXVII, 199. — Theodori I, *ibid.*, 1358. — Clodowal III, LXXXVIII, 1079. — Childerici III, *ibid.*, 1148. — Felicia presbyteri, *ibid.*, 1505. — Caroli Magni, XCVII, 917.

Monasteria. — Aquinense (Anchin), CLX, 269, a 899. — De Arroasia (Arronnaise) CXIX, 27. — S. Bertini Sithiens. (Saint-Bertin), LXXXVII, 1555; LXXXVIII, 1079. — LXXXVII, 1129, 1130, 1132; LXXXVIII, 1148; LXXXVIII, 1503, 1510; CXCV, 917; CIV, 1190, 1265; CXLVII, 1083; CL, 555; CLXIII, 501, 557; CLX, 585; CLXVI, 1229; CLXXIX, 715; CLXXX, 1051, 1052; CLXXXVIII, 1021, 1436; CC, 227, 537, 1041, 1207; CCI, 1507, 1516; CCXI, 485; CCXIV, 577; CCXVI, 58, 40; CCXVII, 160, 171. — Dyniacense (Denain), CLXXX, 1580. — Gaconniense (Saint-Pierre et Saint-Marcellus de Gacon), CXLVII, 585; CLX, 585. — Malbodiense (Maubeuge), LXXXVIII, 1160, 1161. — Marcianense (Marchiennes), CXXII, 827, 895. — S. Mariæ Atrebat. (Sainte-Marie d'Arras), LXXXVIII, 1200. — S. Martini Sithiens. (Saint-Martin de Sithia), CLXXIX, 891. — Ravengirshergense (Ravemberg), *ibid.*, 491. — Watinnense (Sainte-Marie de Waten), CLXII, 1513. — S. Wedasti Atrebat. (Saint-Wast d'Arras), LXXXVII, 1528; CIV, 979; CV, 755; CXLI, 1534; CLXXIX, 98; CLXXX, 1583; CC, 522, 586;

623, 1095, 1213; CCXIV, 122, 143; CCXV, 934, 938; CLXVI, 64; CCXVII, 181, 182. — Vicouneuse (Vicogne), CLXXXIX, 382.

Viri clari. — Aldegundis monialis, LXXXVIII, 1160, 1161. — Vindicianus, episc. Atrebat., LXXXVIII, 1200. — S. Wedastus, episc. Atrebat., CI, 663. — Halmilus monach., CV, 758. — S. Rictudis abbatissa, CXXXII, 827. — S. Aldegundis Melbodiensis, CXXXII, 860. — S. Jonatus, abbas, CXXXII, 1351. — Leducinus, abbas S. Wedasti, CXLII, 1354. — Thomelius, monach. Hasnon., CXLVII, 585. — Folcardus, monach. S. Bert., *ibid.*, 1033. — Ebrardus, canonic. Watin., CXLIX, 15013. — Lambertus, episc. Atrebat., CLI, 120, 123; CLXII, 618. — Godescalcus, episc. Atrebat., CLXXX, 1438. — Alvisus, episc. Atrebat., CLXXXI, 604. — Robertus, episc. Atrebat., CC, 787. — Petrus, episc. Atrebat., CCVII, 186. — Radulfus, episc. Atrebat., CCXV, 1034.

Concilia. — Acta synodi Atrebat. in Manichæos, CXLI, 1269.

Scripta. — Vita S. Wedasti episc. Atrebat., CI, 663. — Vita S. Rictudis abbatissæ Marc., CXXXII, 827. — Commentarius historicus de S. Jonato, abbate Marc., *ibid.*, 893. — Notitia de incendio ecclesiæ cathedralis Atrebatensis, CXLI, 1319. — Historia Hasnoniensis monasterii, CXLVII, 585. — Vita S. Bertul abbatis Sithienensis, *ibid.*, 1083. — Chronicon Watinense, CXLIX, 1513. — Notitia de separatione Atrebat. ecclesiæ a Cameracensi, CLI, 103. — Relatio de Lamberti episc. Romani peregrinatione et intronizatione, *ibid.*, 120, 123. — Auctarium monasterii Aquilic., CLX, 269. — Auctarium monasterii Hasnon., *ibid.*, 335. — Auctarium Sithien., *ibid.*, 335.

XIV. — AUDOMARENSIS (Saint-Omer, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 1165. — Innocentii III, CCXVII, 94, 95.

Vir clarus. — Lambertus Audomar., CLXIII, 1003.

Monasterium. — Hesdin., CCXVII, 91.

XV. — AUGUSTODUNENSIS (Autun, évêché).

Epistolæ. — S. Ivois Carnot., CLXII, 226. — Paschalis II, CLXIII, 410, 1146. — Innocentii II, CLXXIX, 511, 633, 637, 832. — Eugenii III, CLXXX, 1423, 1424, 1461, 1537, 1530. — Sugerii, CLXXXVI, 1371, 1418. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1009. — Adriani IV, *ibid.*, 1125, 1458, 1442, 1532, 1609. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 282, 590, 471. — Herberti de Boscum, CXI, 1468, 1162. — Alexandri III, CC, 172, 371, 572, 586. — Lucii III, CCL, 1161. — Clementis III, CCIV, 1292. — Celestini III, CCVI, 1023, 1080. — Innocentii III, CCXIV, 125, 167, 201, 751; CCXV, 493.

Privilegia. — Joannis XI, CXXXII, 1059. — Marini papæ, CXXXIII, 865. — Sylvestri II, CXXXIX, 279. — Nicolai II, CXLIII, 1327. — Innocentii II, CLXXIX, 531, 260. — Alexandri III, CC, 153, 316. — Innocentii III, CCXIV, 122, 124, 125, 131, 152, 201, 863.

Bullæ. — Joannis VIII, CXXXV, 987. — Paschalis II, CLXIII, 1192, 598, 1353.

Concilia. — Concilium Aduense sub Urbani II pontificatu, CLI, 153, 537. — Concilium Aduense, anno 1077, CLVII, 508.

Monasteria. — Buxeriense (La Bussière), CCXIV, 210. — Corbiniacense (Corbigny), CLXVIII, 1442. — Marciniacense (Marcigny-les-Nonains), LIX, 947, 949; LXIII, 1192. — S. Margaritæ Augustodun., CC, 346. — S. Martini Augustodun., CXLII, 654; CXLIII, 1327. — S. Symphoriani (Saint-Symphorien), CXXXV, 987; CCXV, 493. — Engiacense (Oigny), CCXIV, 21. — S. Viventii de Verzeo (Saint-Vivant-du-Verger), CLXIII, 1146. — Vizeliacense (Vezelay), CXIX, 1116; CXXVI, 803; CXXXIX, 888; CXXXII, 1859; CXXXIII, 863; CXXXV, 1083; CXXXIX, 275; CLXIII, 102, 410, 1135; CLXXXIX, 637, 852; CLXXX, 1180, 1181, 1182, 1425, 1550; CLXXXVI, 1418; CLXXXVIII, 1009, 1423, 1438, 1592; CLXXXIX, 282, 471; CXI, 1462, 1468; CLCIV, 1561; CC, 153, 372; CCI, 1093; CCII, 1484; C'IV, 1292; CCVI, 1023; CCXIV, 122, 124, 125, 151, 152, 168, 868; CCXVI, 481.

Viri clari. — Rheticius, episc. August. VI, 42. — S. Euphronius, episc. August. LXIII, 101. — Agano, episc. August. CL, 1540, 1541. — Norigaudus, episc. August. CLXIII, 39. — Honorius August., CLXII. — Stephanus de Balgiaco, CLXXII, 1271. — Henricus, episc., CLXXXIX, 637; CLXXXVIII, 1603. — Hugo Pictavinus, CXIV, 1359. — Stephanus, episc. August., CC, 836. — Gualterus, episc. August., CCVI, 1080.

Scripta. — Notitia de episcopis Aduensibus plurimis, CLIV, 19. — Historia Vizeliacens. monasterii, CXIV, 4561.

XVI. — AURELIANENSIS (Orléans, évêché).

Epistolæ. — Gregorii IV, CXXIX, 995. — Gregorii V, CXXXVI, 920. — Gerberti, CXXXIX, 255. — Gregorii VII, CXLVIII, 403, 447, 494. — S. Ivois Carnot., CLXII, 77, 71, 97, 115, 158, 166, 203, 226, 251. — Eugenii III, CLXXX, 1418, 1449. — Bernardi, CLXXXI, 314, 543, 545. — Sugerii, CLXXXVI, 1532, 1554. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1417, 1603. — Alexandri III, CC, 186, 162, 259, 257, 258, 261, 390, 1246, 1289. — Petri Blesensis, CCVII, 555, 381. — Stephani Tornacensis, CCXI, 307, 321, 322, 525, 532, 574, 585, 591, 403, 404, 410, 411, 475, 476, 484, 527, 537, 58, 559, 542. — Innocentii III, CCXIV, 990; CCXV, 344, 830, 1190, 1191, 1228, 1439; CCXVI, 263, 520, 619, 620.

Privilegia. — Leonis VII, CXXXII, 1075. — Roberti regis, CXI, 961. — Alexandri II, CXI.VI, 1375. — Eugenii III, CLXXX, 1017. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1564. — Alexandri III, CC, 158, 157. — Lucii III, CCL, 1215, 1527. — Innocentii III, CCXVI, 58, 57, 58, 59.

Bullæ. — Eugenii III, CLXXX, 1449. — Alexandri III, CC, 1044.

Concilia. — Aurelianense, LXXXIV, 275.

Monasteria. — S. Aniani (Saint-Aignan), LXXXIII, 1186; XC VII, 988, 995. — S. Aviti (Saint-Avit), CCXVI, 263. — S. Benedicti Floriacensis (Saint-Benoît de Fleury-sur-Loire), XC VII, 425; CIV, 1078, 1080; CXXXVII, 89, 920; CXXXVIII, 1185; CXXXIX, 225, 375, 387, 808, 811, 1490; CXLII, 1263, 1575; CLX, 1171; CLXIII, 791; CC, 257, 258; CCXIV, 1188; CCXVI, 56, 57, 58, 59. — Caris-Del (N.-D. de la Cour-Dieu), CC, 158; CCI, 1317; CCXV, 544. — S. Euvruti Aurelii (Sainte-Euverte d'Orléans), CXXCIX, 1126; CCIX, 323, 332, 374, 475, 476, 481, 537, 538, 539; CCXVII, 172. — Micacensis (Saint-Mesmin), CIV, 1145, 1169; CXXXVII, 781, 795; CXXXIX, 439; CXLII, 961; CC, 261. — S. Petri Floriac. (Fleury-aux-Choux), LXXXVIII, 1186.

Viri clari. — Arnulphus, episc. Aurelian., V, 281 not. — S. Avitus, LXXI, 901. — S. Marius, LXXX, 25. — Leo Ibandus abbas S. Aniani, LXXXVIII, 1186. — Jonas, scriptor Aurelianensis, XCVI, 848; CVI, 117. — Theodulphus, episc. Aurelian., CV, 187. — Walterius, episc. Aurel., CXIX, 725. — Adrewaldus, monach. Floriac., CXXIV, 899. — Oscharus, monach. Floriac., CXXXVII, 89. — Letaldus, monach. Micac., *ibid.*, 781. — S. Maximinus, abb. Micac., CXXXIX, 795. — S. Abbo, monach. Floriac., *ibid.*, 375. — Aimoisus, monach. Floriac., *ibid.*, 387. — Helgaudus, monach. Floriac., CXII, 1263. — Rainerius, episc. Aurelian., CXLIII, 447. — Sauzon, episc. Aurelian. CXLVIII, 489. — Joannes, episc. Aurelian., CLXII, 81, 226. — Radulphus Floriacus, monach. Floriac., CLX, 1171. — Hugo de S. Maria, abbas Floriac., CLXIII, 791. — Manasses, episc. Aurelian., CLXXX, 1449; CLXXXVI, 1532; CC, 1289. — Rogerus, abbas S. Euvruti, CXXCIX, 1125. — Guillelmus, episc. Aurelian., CXLI, 565. — Henricus, episc. Aurelian., *ibid.*, 411. — Hugo, episc. Aurelian., *ibid.*, 557. — Petrus, episc. Aurelian., *ibid.*, 491.

Scripta. — Narratio de miraculis S. Maximi abbatis Micacensis, CXXXVII, 795. — Floriacense Kalendarium, CXXXVIII, 1185. — Notitia de abbate Floriacensium successione, CXXXIX, 808. — Notitia de incendio monasterii Floriacensis, *ibid.*, 811. — Notitia de re mirabili et ejusdam heresis ortu apud Aurelianos, CXLII, 634 et 639. Sanatiomiraculosa ejusdam civis Aurelianensis, *ibid.*, 1102.

XVII. — AUSCIENSIS (Auch, archaevêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 335, 561. — Urbani II, CLI, 463. — Paschalis II, CLXIII, 42, 1004. — Alexandri III, CC, 1292. — Innocentii III, 70, 71, 72, 109; CCXV, 300, 522; CCXVI, 408, 789.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 132. — Celestini III, CCVI, 114.

Monasteria. — Cella Fraxilli (Saramon.), XCVII, 437. — De Cimorra, *ibid.*, 437. — Pacianum (Nessan), *ibid.*, 437. — S. Orientii Ausciensis (Saint-Orens d'Auch), CLXIII, 132. — S. Sixti de Pagito, XCVII, 437.

Viri clari. — S. Orontius, archiepisc. Ausciensis, LXI, 973. — Odo, Ausciensis, diaconus, CXXXVII, 311. — Garcia, archiepisc. Ausciensis, *ibid.*, 311. — Wilhelmus, archiepisc. Ausciensis, CXLVIII, 861. — Raimundus, archiepisc. Ausciensis, CLI, 461, 494. — Bernardus, archiepisc. Ausciensis, CLXIII, 1093.

XVIII. — AVENIONENSIS (Avignon, évêché).

Epistolæ. — Sylvestri II, CXXXIX, 264. — Urbani II, CLI, 426, 480. — Paschalis II, CLXIII, 312. — Eugenius Elerian., CCII, 575. — Innocentii III, CCXIV, 507; CCXV, 36.

Monasteria. — S. Andreas Avenionensis, CLJ, 480; CLXIII, 322. — S. Rufi Avenionensis (Saint-Rifé d'Avignon), CLXIII, 536. — Nottua de S. Martha in Avenionica civitate, CXII, 1495.

XIX. — BAJOCENSIS (Bayeux, évêché).

Epistolæ. — S. Anselmi, CLIX, 172. — Honorii II, CLXVI, 1275. — Herberti de Boscum, CXC, 1436. — Joannis Saresbur., CXCIX, 118, 153, 233. — Alexandri III, CC, 293, 1298. — Arnulphi Lexoviensis., CCI, 1112, 1118. — Lucii III, CCI, 1167. — Coelestini III, CCVI, 1116. — Petri Blesensis., CCVII, 148, 451. — Stephani Tornac., CCXI, 575. — Innocentii III, CCXIV, 181, 1183; CCXV, 256, 594, 747, 1443, 1489; CCXVI, 277, 620.

Privilegia. — Alexandri II, CLXVI, 1299, 1539. — Wilhelmi, Angliæ regis, *ibid.*, 1565, 1566.

Monasteria. — Arduennense (N.-D. d'Ardenne) CCXV, 256, 394. — Alnetense (Aunay), *ibid.*, 256. — Cadomense (S. Etienne de Caen), CLXVI, 1299, 1539; CLXXXVIII, 577; CCIV, 1155. — Fontanetense (Fontenay), CCII, 1519; CCXV, 256. — Troarnense (Saint-Martin de Troarne), CXLI, 1375; CLXXXVIII, 577; CCXIV, 1155. — Vallis Richarum (Val-Richer), CC, 295; CCXIV, 1155. — S. Vigoris (Saint-Pierre de Vigor), CL, 1539.

Viri clari. — Durandus, abbas Troarnensis., (CLIX, 1575. — Robertus de Tumbaleas, abbas S. Vigoris, CL, 1539. — Richardus, episc. Bajoc., CXLI, 1375. — Odo, episc. Bajoc., CLXXXVIII, 559, 528. — Henricus, episc. Bajoc., CXC, 1456; CXLI, 118.

Scripta. — Relatio historica de Odone, episc. Baj., CLXXXVIII, 559. — Funera Guilhelmi regis apud Cadomum, CLXXXVIII, 559. — Narratio mortis Durandi, abbatis Troarnensis, CLXXXVIII, 577. — Historia monasteriorum Cadomensis et Fontanetensis, CCII, 1515, 1519.

XX. — BELLOVACENSIS (Beauvais, évêché).

Epistolæ. — Alberonis, CXXXVII, 515. — Gregorii VII, CXI, VIII, 317, 658. — Urbani II, CLI, 76, 127, 378. — S. Anselmi Cantuariensis, CLVIII, 1184; CLIX, 92, 141. — S. Ivonis Carnotensis, CLXII, 98, 118, 135, 155, 179, 202, 282. — Paschalis II, CLXIII, 169. — Innocentii II, CLXXXIX, 74. — Eugenii III, CLXXX, 1454, 1455, 1459, 1460, 1495, 1499, 1510, 1511. — S. Bernardi, CLXXXII, 520. — Sugerii, CLXXXVI, 1587, 1597, 1598, 1435. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1407, 1410, 1450, 1534, 1535, 1586, 1598. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 599, 474. — Hilduini, abbatis Parisiensis, CXCVI, 1579. — Alexandri III, CC, 80, 81, 85, 96, 106, 108, 111, 127, 128, 655, 800, 804, 820, 948, 1005. — Petri Cellensis, CCII, 425. — Coelestini III, CCVI, 1246. — Petri Blesensis, CCVII, 16. — Innocentii III, CCXIV, 1161; CCXV, 16, 224, 508, 509, 1600, 1604; CCXVI, 404, 414.

Privilegia. — Nicolai I, CXIX, 815. — Eugenii III, CLXXX, 1458. — Clementis III, CCIV, 1450.

Bullæ. — Nicolai II, CXLI, 1506. — Paschalis II, CLXIII, 180.

Monasteria. — S. Quintini Bellovacensis, CLI, 115; CCIV, 1450; CCXVI, 404, 414. — Flaviacense (Saint-Germain de Ham), CC, 628. — Frigidimontis (Froidmont), CCXII, 477; CCXV, 555, 558. — S. Justi Bellovacensis, CCXV, 1600, 1604.

Viri clari. — Odo, episc. Bellovac., CCXIV, 1109. — Heriveus, episc. Bellovac., CXXXIX, 199. — Rotgerus, episc. Bellovac., CXXXIX, 1549. — Drogo, episc. Bellovac., CXLI, 861. — Fulco, episc. Bellovac., CLI, 76, 127, 578. — Gaufridus, episc. Bellovac., CLXII, 155, 202. — Petrus, episc. Bellovac., CLXXIX, 74. — Odo II, episc. Bellovac., CLXXXVI, 1597; CLXXXIX, 474. — Henricus, episc. Bellovac., CC, 800, 1095. — Bartholomæus, episc. Bellovac., *ibid.*, 628. — Philippus, episc. Bellovac., CCVI, 1216. — Radulfus, episc. Bellovac., CCVII, 16. — Helinandus, episc. Bellovac., CCXII, 477.

Scripta. — Caroli II synodus Bellovac., CXXXVIII, 519. — Concilium Bellovacense, CLXIII, 1151. — Litania veteres ecclesie Bellovac., CXLI, 863. — Auctarium Bellovac., CLX, 507.

XXI. — BITURICENSIS (Béziers, évêché).

Epistolæ. — Eugenii III, CLXXX, 1597. — Synodus Biterrens, X, 460, 565. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1538, 1513. — Alexandri III, CC, 1203. — Coelestini III, CCVI, 1023. — Innocentii III, CCXV, 140, 272; CCXVI, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 741, 745.

Monasteria. — S. Petri Juncellensis (Joncelle), XCVII, 452; CXLVIII, 717. — Villæ Magnæ (Villemagne) XCVII, 454, CCXV, 140.

XXII. — BITURICENSIS (Bourges, archevêché).

Epistolæ. — Roberti regis, CXLI, 935. — Gregorii VII,

CLXVIII, 579, 554. — S. Ivonis Carnot., CLXII, 156, 181. — Calixti III, CLXIII, 1189. — Innocentii II, CLXXXIX, 71, 112, 638. — Eugenii III, CLXXX, 1119, 1511. — Sugerii, CLXXXVI, 1589, 1590, 1594, 1409, 1402, 1415, 1427, 1429. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1005, 1010. — Alexandri III, CC, 329, 568, 582, 646, 1185, 1197. — Clementis III, CLIV, 1579. — Stephani Tornac., CCXI, 517, 544, 548, 561, 574, 588, 590, 411, 419, 427. — Adami, Perrenis abbatis, *ibid.*, 614, 672. — Innocentii III, CCXIV, 106, 145, 189, 249, 272, 939, 1019; CCXV, 51, 42, 63, 101, 182, 222, 215, 580, 723, 1381; CCXVI, 48, 257, 285, 320, 606, 639, 645, 644, 657, 718, 968, 1198, 1207; CCXVII, 205, 218.

Privilegia. — Joannis XIII, CXXXV, 905. — Innocentii II, CLXXXIX, 235.

Bulla et diplomata. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1506. — Alexandri III, CC, 85, 564, 423. — Alani Antissiodor., CCI, 1589. — Urbani, *ibid.*, CCII, 1475.

Monasteria. — S. Ambrosii Biturici, CCXI, 411. — Dolense (Déols), CXXXV, 905; CLXXXI, 9; CCXVI, 285, 657. — Malleacense (Mailly), CLXXXIX, 235. — Exoldunense (Issoudun), CCXV, 42, 222. — Prateense (La Prée), *ibid.*, 222. — S. Petri de Monasterio, CCXVI, 965. — Pontiniacense (Pontigny), CLXXXVIII, 1500; CC, 88, 968, 425; CCXI, 561, 614. — S. Satyri (S. Satorus-Sancerre), CLXXXIX, 112; CC, 564, CCI, 1589; CCXI, 517, 544, 548, 574, 588, 590, 419, 427; CCXVI, 718. — S. Sulpitii Bituricensis, (Saint-Sulpice de B.), CIV, 1109. — de Vernusis (La Vernule), CCXI, 672. — Hundiacense, CCXV, 222.

Viri clari. — Leo, arch. Bitur., LXII, 1015. — R. Lusor., LXXI, 896. — Felix episc. Bitur. *ibid.*, 902. — S. Sulpitius, archiepisc. Bitur., LXXX, 575. — S. Ursinus, archiepisc. Bitur., LXXI, 846. — Rodulfus, archiepisc. Bitur., CIX, 699; CXXXVIII, 659. — Gostinus, archiepisc. Bitur., CXLI, 759. — Leodegarius, archiepisc. Bitur., CLXII, 156. — Wulgrinus, archiepisc. Bitur., CLXXXIX, 41. — Petrus, archiepisc. Bitur., CLXXX, 1119; CLXXXVIII, 1003, 1011. — Venerabilis Herveus, CLXXXI, 7. — Stephanus, archiepisc. Bitur., CC, 725. — Guarinus, archiepisc. Bitur., CC, 1185. — Henricus, archiepisc. Bitur., CCIV, 1579.

XXIII. — BLESSENSIS (Blois, évêché).

Epistolæ. — S. Ivonis Carnot., CLXII, 68, 103, 140, 159, 202. — Calixti III, CLXIII, 1506. — Innocentii II, CLXXXIX, 261. — Alexandri III, CC, 1201, 1447. — Petri Blesensis, CCVII, 281. — Stephani Tornac., CCXI, 537, 558. — Innocentii III, CCXV, 747, 1165; CCXVI, 814.

Privilegia. — Nicolai II, CXLI, 1552. — Alexandri III, CXLVI, 1291, 1515. — Gregorii VIII, CXLVIII, 729. — Urbani II, CLI, 124, 572, 584. — Paschalis II, CLXIII, 56. — Calixti III, *ibid.*, 1506.

Bullæ. — Victoris II, CXLI, 819. — Paschalis II, *ibid.*, 208. — Honorii II, CLXVI, 1291.

Monasteria. — S. Launomari Blesensis (Saint-Lomer-le-Moutier) CLXIII, 208. — S. Marie Blesensis, CC, 1201. — Pontilievianse (Pontlevoy), CLXXXIX, 852. — Vindocinense (Vendôme), CXLI, 819, 1552, 1567, 1415; CLXVI, 1291, 1515; CLXVIII, 729; CLI, 124, 572, 584; CLXII, 68, 103, 140, 159, 167, 205; CLXIII, 56, 1506; CLXVI, 1294; CLXXXIX, 223; CCV, 925; CCXV, 747; CCXVI, 814.

Viri clari. — Goffridus, abbas Vindocinensis, LVII, 9. — Mattheus Vindocinensis, CCV, 925. — Petrus Blesensis, CCVII (integre).

XXIV. — BONONIENSIS (Boulogne sur-Mer, évêché).

Epistolæ. — Joannis Fiscampensis, CXLVII, 474. — Gregorii VII, CL, 431. — Alexandri III, CC, 181. — Lucii III, CCI, 2276. — Innocentii III, CCXVII, 40, 41, 94.

Privilegia. — Gregorii VII, CL, 451. — Alexandri III, CC, 971. — Lucii III, CCI, 1153.

Monasteria. — Alciacense (Auchy), CCXVII, 94. — Blangienense (Blangy-en-Ternois), CXLVII, 474. — Lichenese (Lignes), CC, 971. — S. Petri de Rumillaco, CCI, 1153.

Viri clari. — Godefridus Bullonius, rex Hierosolym., CIV, 509. — Beata Ida, comitissa Bouontensis, CL, 491; CLV, 431.

XXV. — BRIOCENSIS (Saint-Brieux, évêché).

Epistolæ. — Lucii II, CLXXXIX, 877 et Adriani IV, CLXXXVIII, 1601.

XXVI. — BURGIGALENSIS (Bourleaux, archevêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 361. — Eugenii III, CLXXX, 1132. — Sugerii, CLXXXVI, 1559, 1569, 1412, 1421. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 517. — Alexandri III, CCX 452, 616, 1568. — Stephani Tornac., CCXI,

551, 553. — Innocentii III, CXXIV, 47, 509, 457, 568, 1159; CCXV, 500, 544, 1051, 1548; CCXVI, 184, 282, 789, 867.

Privilegia. — Guillelmi ducis, CXLII, 851. — Benedicti IX, *ibid.*, 1545. — Urbani II, CCL, 515.

Bullæ. — Alexandri III, CC, 371, 727. — Coelestini III, CC, 1, 1911.

Monasteria. — Aquistrense (Gultres), CC, 727. — S. Crucis Burdigalensis, CXLII, 851, 1549; CCL, 545; CC, 541. — De Plana Sylva (Plene selve), CCXV, 300. — S. Severi Burdigalensis, CIV, 981; CCXV, 500. — Sylva Majoris (La Sauve-Majeure), CXLVII, 1004, 1080; CCVI, 1211, 1215; CCXI, 534; CCXV, 344, 1051.

Viri clari. — Ausonius, poeta Burdigalensis, XIX, 817. — Severinus, episc. Burdig., LXXI, 862. — S. Geraldus, Sylva Majoris, CXLVII, 1004; CCVI, 1211. — Godelinus, archiepisc. Burdigalensis, CXLVIII, 961. — Amatus, archiepisc. Burdig., CCL, 115, 545. — Gaufridus, archiepisc. Burdig., CLXXXVI, 1559, 1569, 1412. — Bertrandus, archiepisc. Burdig., CC, 432.

Concilia. — Burdigalense, cui præest Stephanus card., CXLII, ou CXLIII, 1403, 1415. — Burdigalense, sub Amato archiepisc., CCL, 115.

XXVII. CABBILLONENSIS (Châlons-sur-Saône, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1577. — Gregorii VII, CXLVIII, 517. — Paschalis II, CLXIII, 47. — Gualteri episcop., *ibid.*, 448. — Calixti III, *ibid.*, 1147. — Stephani, episc. August., CLXXII, 1509. — Innocentii II, CLXXXIX, 112, 250, 671. — Eugenii III, CLXXX, 1541. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 170, 174, 356. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1402. — Hugonis Rothomagi, CXCII, 1154. — S. Hildegardis, CXCVI, 259, 260. — Alexandri III, CC, 594, 507, 967, 1194, 1269, 1510. — Arnulphi Lexoviensis, CCL, 102, 106. — Lucii III, *ibid.*, 1094, 1229. — Petri Cellensis, CCL, 632. — Coelestini III, CCVI, 1235. — Petri Blesensis, CCVII, 11, 252. — Innocentii III, CCXIV, 119, 619, 970; CCXV, 506; CCXVI, 541, 739; CCXVII, 285.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 161. — Calixti III, *ibid.*, 1207. — Stephani, episc. Augustodun., CLXXII, 1509. — Innocentii II, CLXXXIX, 151, 555. — Joannis VIII, CXXVI, 686, 772. — Eugenii III, CLXXV, 1093, 1600. — Alexandri III, CC, 540, 592, 591, 1271. — Lucii III, CCL, 1501. — Urbani III, CCL, 1442, 1454. — Coelestini III, CCVI, 961.

Monasteria. — Cisterciense. (Clteaux), CLVII, 1271; CLX, 1167; CLXIII, 448, 1147; CXLVI, 1561; CLXXII, 1509; CLXXXIX, 122, 671; CLXXX, 1441, 2541, 1125; CLXXXIX, 170, 174, 356; CXCII, 1154; CXCVII, 260; CC, 540, 592, 594, 967, 1269, 1297; CCL, 102, 106, 1229, 1501; CCLII, 632, 1509, 1472; CCIV, 211, 454; CCVI, 9, 961; CCVII, 11, 252; CCXI, 454, 492; CCXII, 95; CCXIV, 119; CCXVI, 157, 752. — (Macarii Malmères), (CCXIV, 257. — S. Marcelli Cabillon. (Saint-Marcel, à Châlons), (CLXXVII, 78; CXCII, 961; CXCVI, 803. — S. Petri Cabillon., CCXV, 590. — Trensorciense (Tournus), — CCXVI, 686, 772; CXLIII, 161, 1207; CXCII, 1517; CLXXXIX, 151, 557; CLXXX, 1035, 1600; CC, 504, 507; CCL, 1094.

Viri clari. — SS. Marcellus et Valerianus, LXXI, 754, 755. — Sylvester episc. Cabillon., *ibid.*, 892. — S. Valerianus martyr, CXLIII, 357. — Rodericus, episc. Cabillon., CXLVIII, 515. — Valerius, episc. Cabillon., CLX, 1159. — S. Stephanus, abbas Cisterciens., CLXVI, 1561. — S. Rainardus, abbas, CLXXXI, 1725. — Henricus de Castro Marsiac, cardin. et monac. Cisterciens., CCIV, 211. — Thomas Cisterciens., CCVI, 9. — Robertus, episc. Cabillon., *ibid.*, 1235. — Guntherus, Cisterc., CCLXII, 95.

Scripta. — Notitia de fundatione monasterii Cisterciens., CLVII, 1247; CLX, 1167. — Scriptum de origine Cisterciens., CCL, 1509.

XXVIII. — CADURCENSIS (Cahors, évêché).

Epistolæ. — S. Desiderii episc., LXXXVII, 217. — Urbani II, CCL, 595, 445. — Sugerii, CLXXXVI, 1404. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 599. — Alexandri III, CC, 589, 626. — Calixti III, CCVI, 1201. — Clementis III, CCIV, 149. — Innocentii III, CCXIV, 1064; CCXV, 101, 140; CCXVI, 692.

Bullæ. — Gregorii V, CXXXVII, 915. — Urbani II, CCL, 425. — Paschalis II, CLXXII, 545.

Monasteria. — Condomense (Tondom), CXLVIII, 668. — Figiacense (Figewc), CCL, 469; CLXXXIX, 1399. — Musiacum (Moissac), CXVII, 431. — Sublacense (Souillac), CLXIII, 545; CCIV, 1452; CCXIV, 1064; CCXV, 140.

Viri clari. — S. Desiderius, episc. Cadurc., LXXVII, 217. — S. Ambrosius, episc. Cadurc., LXXXIX, 1197. — Guillelmus, episc. Cadurc., CCL, 593. — Geraldus episc. Cadurcensis, CCIV, 923.

XXIX. — CAMERACENSIS (Cambrai, évêché).

Epistolæ. — Alberonis, CXXXVII, 515. — Urbani II, CCL, 406. — Manassis, archiepisc. Remensis, CXLII, 638. — S. Bernardi, CLXXXII, 572. — Henrici, archiepisc. Remensis, CXCVI, 1575. — Alexandri III, CC, 548, 515, 618, 752, 761, 809, 1014, 1567. — Urbani III, CCL, 1426. — Petri Blesensis, CCVII, 122, Stephani Tornac., CCXI, 590, 410, 474, 486, 511, 520. — Innocentii III, CCXIV, 51, 96, 155, 159, 140, 141, 405, 586, 587, 971; CCXV, 1022, 1105, 1175, 1549; CCXVI, 404, 670, 889, 1116, 1119, 1122, 1158.

Privilegia. — Theodorici et Amalfridi Sithiensis LXXXVIII, 1209. — Pipini senioris, LXXXVIII, 121. — Gregorii V, CXXXVII, 904. — S. Henrici imper., CCL, 275, 545. — Beati Odonis, episc., CCL, 1151. — Innocentii II, CLXXXIX, 280, 612, 622. — Eugenii III, CLXXX, 521, 1519. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1461. — Alexandri III, CC, 1216. — Lucii III, CCL, 1254, 1592. — Urbani III, CCLII, 1502. — Coelestini III, CCVI, 887, 1051.

Bullæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 675. — Paschalis II, CLXIII, 107, 1154.

Monasteria. — Aubechiense (La Trinité de Cambrai), CCL, 454. — Auberti, CCXV, 1622, 1105, 1175, 1549; CCXVI, 404. — Bergense (Berg-Saint-Vinoc), CCL, 537. — Bonni Spel (N.-D. de Bonne-Espérance), CLXXX, 622; CCL, 1; CXLVI, 1051. — Burburgense (Burbourg), CCL, 579. — S. Gislei (Saint-Guislain), CCL, 1332; CCLII, 1502, 1587; CCL, 687. — Gonalocourtense (Gonalcourt), LXXXVIII, 1209 ou 1207. — S. Lamberti Latiensis (Saint-Lambert de Liesse), CLXXXIX, 51; CLXXX, 1284; CXXXIII, 1461; CCL, 1254. — Maricolenne (Marville), LXXIV, 1197. — Valceliense (Sainte-Marie de Vaucelles), CCL, 585. — Walaense (Walon-en-Faignes), LXX, 596.

Viri clari. — S. Aubertus, episc. Camerac., LXX, 535. — Halitgarus, episc. Camerac., CV, 619. — Wiboldus, episc. Camerac., CXXXIV, 1007. — Fulbertus, episc. Camerac., CXXXV, 469. — S. Ursmarus, episc. Camerac., CXLVI, 545. — Rothradus, episc. Camerac., CXXXII, 504. — Herluinus, episc. Camerac., *ibid.*, 905. — Gerardus, episc. Camerac., CXXXIX, 1549; CXLII, 1267; CL, 1379. — S. Aubertus, episc. Camerac., CXLII, 353. — S. Lebertus, episc. Camerac., CXLVI, 1447. — Gualbertus, episc. Camerac., CCL, 1406. — Beatus Odo, episc. Camerac., CCL, 1059. — Rogerus, episc. Camerac., CCL, 1436. — B. Gisleus, CCLII, 1557. — Philippus ab Harteng., *ibid.*, 1. — B. Landelinus, *ibid.*, 1349. — B. Oda, virgo, *ibid.*, 1559. — Beata Valetudis, *ibid.*, 1575. — Robertus, episc. Camerac., CCVII, 122.

Scripta. — Vita S. Auberti, episc. Camerac., CCL, 535. — Gesta pontificum Camerac., CXLIX, 10. — De Chronico Camerac., CL, 1589. — Chronicon plurimorum monasteriorum, tu Camerac. diocesis, CLX, 347, 579, 963. — Notitia de Vita S. Lieberti episc., CXLII, CLXIII, 452. — Relatio de beato Landelino, *ibid.*, 1549. — Vita beati Gislei, *ibid.*, 1357. — Vita B. Landelini B. Oda virginis, S. Valetudis, *ibid.*, 1549, 1559, 1575.

XXX. — CARCASSONENSIS (Carcassonne, évêché).

Epistolæ. — Anastasi IV, CLXXXIII, 1050. — Innocentii III, CCXIV, 457; CCXVI, 409.

Bullæ. — Benedicti VII, CXXXVII, 544. — Paschalis II, CLXIII, 1114.

Monasteria. — S. Hilarii Carcasson., XCVII, 435; CXXXVIII, 544. — Grassenne (N. D. de la Grasse), CIV, 992, 993; CXXXIX, 506; CLXIII, 1114. — Lenense (Saint-Martin de Léz), CXXXIII, 928; CLXXXIX, 152. — Montus Olivii (Montolieu), XCVII, 435; CIV, 1051.

XXXI. — CARNOTENSIS (Chartres, évêché).

Epistolæ. — S. Odilonis, CXLII, 939. — Alexandri II, CXLVI, 1500. — Gregorii VII, CXLVIII, 515, 467, 619. — Urbani II, CCL, 515, 526. — Hugonis, Lugdun. archiepisc. CLVII, 520. — Philippi regis, CLIX, 842. — S. Ivonis, episc. Carnot., CLXII, 53, 175, 198, 230, 273. — Paschalis II, CLXIII, 53, 56, 100, 292, 298, 557, 564, 567. — Innocentii II, CLXXXIX, 165, 195. — Guillelmi S. Theodorici, CLXXX, 249. — S. Bernardi, CLXXXII, 162, 202, 515. — Sugerii, CLXXXVI, 1553, 1558, 1599, 1400, 1401. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 580. — Joannis Saresbur., CXCIX, 574, 575, 576, 577. — Lucii III, CCL, 1177. — Petri Cellensis, CCL, 567, 568, 569. — Urbani III, *ibid.*, 1469. — Petri Blesensis, CCLII, 68, 145, 219, 542, 506. — Stephani Tornac., CCXI, 511, 406. — Innocentii III, CCXIV, 40, 461; CCXV, 507, 1554, 1457, 1459; CCXVII, 160, 221.

Privilegia. — Honorii II, CLXVI, 1275. — Innocentii II, CLXXX, 621. — Alexandri III, CC, 291, 915. — Coelestini III, CCVI, 1101.

Bulle. — Paschalis III, CLXIII, 101, 183, 421. — Calixtus III, *ibid.*, 1136, 1137. — Innocentius III, CLXXXIV, 132. — Eugenius III, CLXXX, 1228, 1463. — Alexandri III, CC, 339, 338, 810. — Urbani III, CCII, 1469.

Monasteria. — De Bello loco (Beaulieu), CLXII, 269. — Bonnavallis (Bonnaval), CLXII, 250; CLXXXIX, 1507; CC, 355. — Columbensis (Colombes), CLXII, 168. — Eleemosynensis (l'Aumône), CLXXXIX, 316. — S. Joannis in Valleia (S. Jean-en-Vallée), CLXII, 285; CLXIII, 104; CLXXX, 1462. — S. Mauricii Carnot., CXXXVIII, 1228. — S. Marini Josaphat, CLXIII, 1156. — S. Martini de Valle (S. Martin du Val), *ibid.*, 421. — S. Petri Carnot., CLV, 825; CLXII, 287; CC, 294, 335, 369; CCXIV, 461; CCXVII, 160, 224. — Tyronensis (Tyron), CLXII, 290; CLXIII, 1563; CLXXXIX, 152; CLXXX, 1228. — Vallis Cernaii (Les Vaux de Cernay), CCXIII, 511.

Viri clari. — S. Leobinus, episc. Carnot., LXXXVIII, 549. — Algeradus, episc. Carnot., *ibid.*, 1228. — S. Fulbertus, episc. Carnot., CLXI, 165. — Arathus, episc. Carnot., CXLVIII, 315. — Gausfredus, episc. Carnot., CLJ, 325, 326. — Paulus, S. Petri monac., CLV, 175. — Fulcherius Carnot., *ibid.*, 825. — S. Ivo, Carnot. episc., CLJ, (integre) — Gausfridus, episc. Carnot., CLXXXIII, 1412, 1416. — S. Bernardus, Tyron. monast. fundator, CLXXII 1565. — Gualtelmus, episc. Carnot., CLXXXVIII, 90. — Ernaldus abbas Bonnavallis, CLXXXIX 1507. — Willielmus, episc. Carnot., CXI, 1447. — Joannes Salesbur., episc. Carnot., CXIX, 1. — Robertus, episc. Carnot., CC, 173. — Petrus Cellensis, Carnot. episc., CCI, 1177; CCII, 398. — Reginaldus, episc. Carnot., CCI, 1469. — Guillelmus Carnot. episc., CCXI, 311. — Petrus Vallis Cernaii, CCXIII, 311.

Scripta. — Vita S. Leobini, episc. Carnot., LXXXVIII, 549. — Chartularium S. Petri Carnot., CLV, 186. — Notitia de rebus fratrum S. Petri Carnot., *ibid.*, 209. — Gesta abbatum S. Petri Carnot., *ibid.*, 176, et seqq. — Notitia de S. Bernardo, monasterii Tyron. fundatore, CLXIII, 1563.

XXXII — CARPENTORACENSIS (Carpentras, évêché).

Concilia. — Carpentoracensis, LXVII, 1287; CLXXXIV, 289.

XXXIII. — CATALAUNENSIS (Châlons-sur-Marne, évêché).

Epistolæ. — Victoris II, CXI, III, 818. — Gregorii VII, CXI, VIII, 334. — Urbani II, CLJ, 447. — Philippi episc. Cat., CLXII, 665. — Paschalis II, CLXIII, 57. — Innocentius II, CLXXIX, 79, 346. — S. Bernardi, CLXXXI, 163. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 261. — Joannis Saresburiensis, CXIX, 113. — Alexandri III, CC, 163, 196, 440, 549, 624, 671, 585, 752, 757, 759, 778, 780, 792, 796, 808, 815, 838, 840, 931, 958, 961, 977, 1005, 1006, 1007, 1021. — Innocentius III, CCXIV, 976, 1144; CCXVI, 170, 267; CCXVII, 61.

Monasteria. — Altilvillanense (Hautvillers), CXXXVII, 667. — Bertinacurtis (Bertinlecourt), CLXXX, 1268. — Theminonense (Theminon), CLXIII, 99; CLXXIX, 346. — Dervense (Moustier-en-Der), LXXVII, 1296. 1535; CXXXVIII, 1221; CIV, 1017, 1162, 1261; CXXXVII, 599; CXLI, 1510. — S. Memmi (Saint-Meuge), CLXXIX, 79. — Monasterium in Argonia (Moustier-en-Argonne), CLXXII, 1395. — Morimontense (Moiraumont), CLXXIII, 1393; CC, 752, 757, 977. — S. Petri ad Montes (Saint-Pierre-aux-Monts), CLXXIII, 1396, 1398. — Populetense (Poblet), CC, 166. — Gaugiacense (Ville-Évêque), LXXXVIII, 1212. — Trium-Fontium, CC, 624. — Virtucense (Les Vertus), CC, 777.

Viri clari. — Memmius, episc. Catalaun., LXXI, 876. — Mantio, episc. Catalaun., CXXXI, 25. — Bovo, episc. Catalaun., CXXXV, 415. — Adson, abbas Dervensis, CXXXVII, 599. — S. Bercharius, abbas Altilvillanensis, *ibid.*, 667. — Rotgerus, episc. Catalaun., CXXXIX, 1549. — Philippus, episc. Catalaun., CLJ, 447; CLXII, 663; CLXIII, 37. — Guillelmus de Campellis, episc. Catalaun., *ibid.*, 1037. — Gaufridus, episc. Catalaun., CLXXIII, 1394. — Bartholomæus, episc. Catalaun., CLXXXI, 1721. — Ebalus, episc. Catalaun., *ibid.*, 165. — Guido, episc. Catalaun., CXIX, 115; CC, 195.

XXXIV. — CAVILLONENSIS (Cavillon, évêché).

Epistola. — Innocentius III, CCXV, 386. — Monasterium S. Petri Cavillon., CXXXVIII, 708.

XXXV. — CENOMANENSIS (le Mans, évêché).

Epistolæ. — Fulberti, CXLI, 201. — Gregorii VI, CXI, VIII, 565. — Beati Bartholomæi, CXLIX, 403. — Hildeberti, episc. Cenoman., CLIX, 84. — S. Ivonis Carnot., CLXII, 54, 63, 223, 279. — S. Bernardi CLXXXII, 149. — Sugerii, CLXXXVI, 1408. — Adriani IV,

CLXXXVII, 1619. — Henrici, Remensis archiepisc., CXCVI, 1570. — Alexandri III, CC, 300, 421. — Arnulfus Lexov., CCI, 48, 99. — Lucii III, *ibid.*, 1317. — Cælestini III, CCVI, 1249. — Innocentius III, CCXIV, 459; CCXV, 491, 740, 796, 797; CCXVII, 109, 172.

Diplomata. — Dagoberti I regis, LXXX, 561. — Childeberti regis, LXXXVII, 1293, 1295. — Theoderici regis, *ibid.*, 1320, 1325, 1336. — Clodowal III regis, LXXXVIII, 1085. — Childeberti III regis, *ibid.*, 1150. — Pippini regis, XCVII, 1521. — Caroli Magni, *ibid.*, 950. — Ludovici I, regis, CIV, 985, 986, 1146, 1217, 1218, 1219, 1253, 1256, 1257, 1278, 1293, 1294, 1295, 1297, 1298. — Venerabilis Hildeberti, episc. Cenoman., CLXXI, 318, 317, 318, 320, 321.

Monasteria. — S. Carilefi Anisolemsis (Saint-Calais), LXXX, 561, 571; LXXXVII, 1320; LXXXVIII, 1083, 1111, 1153, 1150; XCVII, 1521, 950; CIV, 986, 1146, 1278, 1290; CXIX, 845, 863 et seqq. — Ebronense (N.-D. d'Ebrun), CLXXI, 245. — Lonlelense (Lonlay), CCII, 1520. — S. Mariæ Cenoman., LXXXVIII, 1228, 1240, 1525. — Perseigne (Perseigne), CCXI, 579. — S. Petri Cultorum (Saint-Pierre de Couture), CXLVIII, 1427; CCXV, 740. — S. Victoris Cenoman., CLXXI, 331. — S. Vincentii Cenoman., CIV, 1217, 1218, 1219; CLXXI, 317, 318, 320; CCXV, 494.

Viri clari. — Victorius, episc. Cenoman., LXXI, 869. — S. Domnolus, episc. Cenoman., LXXII, 629. — S. Berthichramnus, episc. Cenoman., LXXX, 385. — S. Hadoinus, episc. Cenoman., *ibid.*, 565. — Angilbertus, episc. Cenoman., LXXXVIII, 12. — Aldricus, episc. Cenoman., CXV, 29. — Lutprandus, episc. Cenoman., CXXXVI, 761. — S. Scholastica, virgo, CXXIII, 502. — Robertus, episc. Cenoman., CXXV, 1215. — S. Julianus, episc. Cenoman., CXXXVII, 781. — Avesgodus, episc. Cenoman., CXI, 204. — Avesgodus, abbas S. Petri Culture, CXLIII, 1427. — Ernaldus, episc. Cenoman., *ibid.*, 585. — Hocmus, episc. Cenoman., CLXII, 54. — Adelbertus, episc. Cenoman., *ibid.*, 279. — Hildebertus, episc. Cenoman., CLXXI, 243. — Guillelmus, episc. Cenoman., CLXXXVIII, 1619. — Rogerus, comes Cenoman., *ibid.*, 574. — Adamus, Perseignensis abbas, CCXI, 579. — Amelius, episc. Cenoman., CCXVII, 109.

Scripta. — Narratio de conversione ejusdem monachi Cenoman., CXXXIX, 1265. — Narratio de vita S. Juliani, episc. Cenoman., CXXXVII, 781. — Historia Cenoman. episcopatus, CLXXXVIII, 346. — Notitia de Helia comite Cenoman., *ibid.*, 729, 753. — Bellum Cenoman. contra Normannos, *ibid.*, 537. — Historia monasterii Lonlelensis, CCII, 1320.

XXXVI. — CLAROMONTANA (Clermont, évêché).

Epistolæ. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1628. — Urbani II, CLJ, 392. — Venerabilis Hildeberti, CLXXI, 248. — Cælestini II, CLXXXIX, 766. — Eugenius III, CLXXX, 1469. — Alexandri III, CC, 167, 238, 380. — Clementis III, CCIV, 1496. — Cælestini III, CCVI, 1061. — Stephani Tornac., CCXI, 312, 313. — Innocentius III, CCXV, 222, 402, 902, 905, 1181; CCXVI, 873, 968.

Privilegia. — Urbani II, CLJ, 392. — Lucii III, CCI, 1244, 1262. — Clementis III, CCIV, 1553.

Bulle. — Joannis X, CXXXII, 809. — S. Leonis IX, CXII, 686. — Paschalis II, CLXIII, 202, 345.

Concilia. — Claromontana plurima, LXXXIV, 291. — Claromontana sub Urbano II, CLVII, 508; CLXII, 715; CLXXXVIII, 619.

Monasteria. — Roschetense (Bouchet-Vauluisant), CCVI, 951. — Case-Dei (Saint-Robert-la-Chaise-Dieu), CXLIII, 686; CLXIII, 202; CLXXI, 1505; CLXXX, 1102; CCI, 1244; CCXV, 373. — Ebroicense (Notre-Dame d'Ebreuil), CLXIII, 715. — S. Gilberti Novemfontium (Neufonts), CCIV, 1535. — S. Ildidi (Sainte-Almyre), CC, 580. — S. Launomari de Magenciac (Saint-Lomer de Mainsac), CXXXII, 809; XCVII, 431. — Maguilicense (Mailleu), CIV, 1080. — Mauzac, XCVII, 431. — Meneucense (Menet), *ibid.*, CCXVI, 965. — S. Porciani (Saint-Pourcain), CCXV, 902. — Silviniacense (Souvigny), CLXXX, 1515; CCI, 1262.

Viri clari. — Sidonius Apollinaris, episc. Clarom., LVII, 415. — Stremontius primus, episc. Clarom., LXXI, 175, 861. — S. Julianus mart., *ibid.*, 801. — S. Gallus, episc. Clarom., LXXXVII, 211. — Bernowinus, episc. Clarom., CV, 443. — Stephanus, episc. Clarom., CXXXIX, 1628. — Duraus, episc. Clarom., CL, 1489. — Willielmus, episc. Clarom., CLXXI, 248. — S. Robertus, abbas Case Dei, *ibid.*, 1505. — Gilbertus, episc. Clarom., CCIV, 1496. — Pontius, episc. Clarom., 206, 17.

Scripta. — Varia documenta de Ecclesia Claromont., LXXI, 852 et seqq. — Notitia de S. Roberto, abbate

Casae Dei, CLXXI, 1505. — Narratio reconcilii Claromontani, CLXXXVIII, 96. — Passio S. Salvii martyris Claromontani, CCIII, 1511.

XXXVII. — CONSTANTIENSIS (Coutances, évêché).
Epistola. — Innocentii II, CLXXIX, 126. — Alexandri III, C, 539. — Urbani III, CCII, 1451, 1512. — Henrici, regis Angliæ, CCVII, 1163. — Innocentii III, CCXIV, 181; CLXV, 261; CCXVI, 620.

Monasteria. — De Blanca Landa (Blanche-Lande), CCVII, 1165. — S. Laudis (Saint-Lô), CLXXIX, 126. — S. Salvatoris Constantiensis, CCII, 1519. — S. Severi Constantiensis, *ibid.*, 1518. — S. Trinitatis Exequii (Eysey), *ibid.*, 1512, 1451. — De Voto (N.-D. du Vœu), *ibid.*, 1512.

Scripta. — Notitia de variis monasteriis diocesis Constantiensis, CCII, 1518 et 1519. — Epitaphium Algari, episc. Constantiensis, CCI, 200.

XXXVIII. — S. DEODATI (Saint-Dié, évêché).

Epistola. — Paschalis II, CLXIII, 182, 197. — Innocentii II, CLXXIX, 235. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1021. — Innocentii III, CCXIV, 1035.

Privilegia. — Calixti III, CLXII, 1284. — Innocentii II, CLXXIX, 425, 522, 524. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1509. — Lucii III, CCI, 1098, 1359, 1560, 1568.

Bulla. — S. Leonis IX, CXLIH, 632. — Paschalis II, CLXIII, 206. — Eugenii III, CLXXX, 1274.

Monasteria. — Calmosiense (N.-D. de Chamozy), CLXIII, 456. — S. Deodati in Vosago (Saint-Dié en Vosges), LXXXVIII, 1191; CXLIH, 632; CLXXXVIII, 1021. — Castellense (Châtellet), CLXXIX, 427. — Masoismonasterii (Masmunster), CIV, 1126. — Medianum monasterium (Moyen-Moutier), CLI, 587; CLXXIX, 522. — Romariense (Rémiremont), CLXIII, 182, 197, 206; CLXXXVIII, 1508; CCXIV, 1035. — Senonense (Sénonne en Vosges), LXXXIV, 1287; CIV, 111. — Spinalense (Spa), CII, 1339, 1560, 1568. — Stuvagi (Estuval), CLXXIX, 524, 1274; CCI, 1098.

Viri clari. — Valcandus, Mediani monasterii monachus, CLI, 283. — S. Deodatus, *ibid.*, 603. — S. Hidulfus, Mediani monasterii fundator, *ibid.*, 587. — Baldricus, episc. S. Deodati, CLXVI, 1049.

XXXIX. — DIENSIS (Die, évêché)

Epistola. — Gregorii XII, CXLVIII, 594, 476, 497, 512, 516, 610, 695, 744.

Vir clarus. — Hugo, episc. et card., CXLVIII, 744.

XL. — DIVIONENSIS (Dijon, évêché).

Epistola. — Innocentii II, CLXXIX, 117, 121, 125, 177. — Alexandri III, CC, 152. — Innocentii III, CCXVI, 571, 525.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 439. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1062. — Adriani IV, *ibid.*, 1456. — Celestini III, CCVI, 949.

Monasteria. — Flaviniacense (Flavigny), XCVII, 548, 425; CLIV, 10, 399; CLXXXVIII, 1063; CC, 152.

Concilium. — Divionense, CLVII, 507.

Vir clarus. — Hilarius, senator Divionensis, LXXI, 840.

Scriptum. — Obsidio urbis Divionensis, CLXII, 858.

XLI. — DOLENSIS (Dol, évêché).

Epistola. — S. Leonis IX, CXLIH, 618. — Stephani, cardinalis, *ibid.*, 1411. — Gregorii VII, CXLVIII, 453, 535, 560. — Urbani II, CLI, 113, 114, 123, 359, 585. — S. Ivois Carnot, CLXII, 180. — Calixti III, CLXIII, 1249. — Venerabilis Hildeberti, CLXXI, 259. — Innocentii II, CLXXIX, 103, 876, 210. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1033. — Adriani IV, *ibid.*, 1122, 1459, 1515, 1607. — Stephani Tornacensis, CCXI, 535, 421. — Innocentii III, CCXIV, 625, et seqq.; CCXV, 575, 591.

XLII. — EBRODUNENSIS (Embrun, archevêché).

Epistola. — Victoris II, CXLIH, 834. — Urbani II, CLI, 443. — Petri Venerabilis, CLXXIX, 80. — Innocentii III, CCXIV, 235, 580, 504, 566; CCXV, 239, 566, 1334; CCXVI, 457, 502.

Vir clarus. — Marcellinus episc. Ebrod., LXXI, 878.

Monasterium. — Boscaudonense (Roscaudon), CCXIV, 504; CCXV, 566.

XLIII. — EBROICENSIS (Evreux, évêché).

Epistola. — S. Anselmi, CLVIII, et CLIX, passim. — S. Ivois Carnot, CLXII, 157, 227, 249. — Paschalis II, CLXIII, 90, 561. — Innocentii II, CLXXIX, 258, 635. — Eugenii III, CLXXX, 1036. — Alexandri III, CC, 1409, 1411. — Innocentii III, CCXIV, 181, 621, 645; CCXV, 46, 151, 200.

Privilegia. — Alexandri III, CC, 618. — Celestini III, CCVI, 1120.

Bulla. — Alexandri III, CC, 618.

Monasteria. — Becense (Le Bec), CL, 9, 691, 1431; CLVIII, CLIX; CLXIII, 90; CLXXIX, 238, 635; CLXX, 1159, 1225; CLXXXI, 1709; CC, 618; CCII, 1509; CCVI, 1120; CCXV, 46. — Bernacense (Bernay), CCI, 32; *ibid.*, 1514. — Conchense (Saint-Pierre de Châtillon), CLXIII, 561; CLXXIX, 1601; CCII, 1516. — Gristanense (Grestain), CCI, 81. — De Ibreio (Ivry-a-Chaussée), CCII, 1520. — S. Leuffredy (S. Leuffroy), XCVII, 425; CCII, 1516; CCXIV, 621, 645. — Lirensis (Lire), CCVI, 969. — S. Salvatoris Ebroicæ, CLXXX, 1572; CCII, 1518. — S. Taurini (Saint-Taurin), *ibid.*, 1515.

Viri clari. — Lanfrancus, Becensis monac., CL, 9. — Rogerius, monac. Becensis, *ibid.*, 1431. — Gilbertus, episc. Ebroicæ, CLXII, 157. — Audoenus, episc. Ebroicæ, *ibid.*, 227. — Rotradus, episc. Ebroicæ, CLXXX, 1036. — Audinus, episc. Ebroicæ, CLXXXVIII, 975. — Egidius, episc. Ebroicæ, CC, 1409, 1411.

Scripta. — Statuta synodi æstivalis diocesis Ebroicæ, CXI, VII, 240. — Chronicon Becensis ecclesiæ, CL, 69 et seqq. — Gesta septem abbatum Becensium, CLXXII, 1709. — Bellum inter Ebroicenses et Conchenses, CLXXXVIII, 597. — Notitia de civitate Ebroicensi, CLXXXVIII, 586. — Notitia de monasteriis diocesis Ebroicæ, CCII, 1515, 1516, 1518, 1520.

XLIV. — ELORENSIS (Oloron, évêché).

Epistola. — Gregorii VII, CXLVIII, 531. — Innocentii III, CCXV, 500.

XLV. — ENGOLISMENSIS (Angoulême, évêché).

Epistola. — Urbani II, CLI, 433, 443. — Paschalis II, CLXIII, 426. — Calixti III, CLXIII, 186. — Innocentii II, CLXXIX, 698, 699. — Eugenii III, CLXXX, 1095. — S. Bernardi, CLXXXIII, 270, 561. — Innocentii III, CCXIV, 183, 208, 209, 511, 440, 1138, 1162; CCXV, 206, 276, 1180; CCXVI, 64, 832, 860.

Monasteria. — Aurea Vallis (Airvan), CCXIV, 440. — De Borneto (de Bouraet), CCXIV, 1162. — S. Cihardi Engolismensis, CXLI, 10. — De Corona, CCXIV, 1164. — Cuxanense (Cussac), CXXXIX, 504. — CXLI, 1441, 1143. — S. Eparchii (Saint-Eparès), XIV, 209, 341. — Gratia Dei (La Grâce-de-Dieu), CCXVI, 518. — S. Trinitatis de Maloleone (Mauléon), *ibid.*, 64.

Viri clari. — Ademar, monac. S. Cihardi, CXLI, 10. — Rocho, episc. Engolism., CXLI, 115. — Garcus, monac. Cuxan, CXLI, 1441. — Ademar, episc. Engolism., CLI, 443. — Gerardus, episc. Engolism., CLXII, 1511.

XLVI. — S. FLORI (Saint-Flour, évêché).

Epistola. — Gerberti Auriliacensis, CXXXIX, 205. — Alexandri III, CC, 723. — Innocentii III, CCXVII, 20.

Monasteria. — Basiliense (Blesle), CC, 723. — Auriliacense (Aurillac), CXXXIX, 85; CCXVIII, 20.

Viri clari. — S. Geraldus, comes Auriliacensis, CXXXIII, 639. — Gerbertus Auriliac., CXXXIX, 85.

XLVII. — FOROJULIENSIS (Fréjus, évêché).

Epistola. — S. Leonis Magni, LIV, 1011. — Gregorii II, LXXXIX, 526. — Benedicti VII, CXXVII, 335. — Calixti III, CLXIII, 1261. — Honorii II, CLXVI, 1245. — Eugenii III, CLXXX, 1085. — Innocentii III, CCXIV, 574.

Monasteria. — S. Mariæ de Correno (Correns), CLXIII, 1394. — S. Mariæ Foro-Julienis, CIV, 1190. — S. Radii Foro-Julienis, CXXVII, 335.

Concilium. — Foro-Julienense, sub S. Paulino, XCIX, 253.

XLVIII. — GRASSENSIS (Grasse, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1196. — Clementis III, CCIV, 1568. — Innocentii III, CCXIV, 229; CCXVI, 224, 226.

Monasteria. — Arlacense (Arlac), CXXXVII, 532. — Aurea Vallis (Vallaurie), XCVIII, 812, 813, 816. — Lerinense (Lérins), L, 440; LXXVII, 1126; CCXIV, 953; CLXIII, 1261; CLXVI, 1245; CCXIV, 229; CCXVI, 224, 226.

Viri clari. — S. Vincentius Lerinensis, L, 440. — S. Aigulfus, abbas Lerinensis et martyr, CCXIV, 953.

XLIX. — GRATIANOPOLITANA (Grenoble, évêché).

Epistola. — Urbani II, CLI, 590. — Paschalis II, CLXIII, 257. — Innocentii II, CLXXIX, 256. — Guigoni carthusii abbatis, *ibid.*, 658. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 103, 571, 457, 458, 478. — Alexandri III, CC, 1080. — Clementis III, CCIV, 1338. — Innocentii III, CCXVI, 469.

Privilegia. — Urbani II, CLI, 520. — Lucii III, CL,

1506, 1531. — Clementis III, CCIV, 1462, 1463, 1464. — Celestini III, CCVI, 953, 954, 957.

Bullæ. — Urbani II, CLI, 494. — Alexandri III, CC, 1124. — Lucii III, CCI, 1359.

Monasteria. — Carthusia Major (la Grande-Chartreuse, CLII. CLIII; CLI, 504; CLIII, 881; CLXVI, 1571; CLXXIX, 256, 658; CLXXXIX, 103, 571, 457, 458, 470; CC, 1080, 1128; CCI, 1506, 1551; CCL, 1511, 1476; CCIV, 1538, 1462, 1463, 1464; CCVI, 952, 954, 957; CCXVI, 469.

Viri clari. — Dominus, episc. Gratian., XXI, 418. — Gennadius, episc., LVIII, 1113. — Adalfus, episc. Gratian., CXXXVIII, 526. — Isarnus, episc. Gratian., CLI, 751. — S. Bruno, carthusius fundator, CLII, et CLIII (Integre). — Guigo abbas Carthusie Majoris, *ibid.*, 581; CLXXIV, 288. — S. Hugo, episc. Gratian. (CLII, 759; CLXVI, 1564. — Joannes, episc. Gratian., CCI, 1359.

Scripta. — Notitia de lite inter Gratianopolit. et Viennens. ecclesias, CLI, 128. — Forma excommunicationis ecclesie Gratianopolit., *ibid.*, 751. — Recensio episcoporum Gratianopolit., *ibid.*, 755. — Vita S. Hugonis, episc. Gratianopolit., CLIII, 759. — Statuta antiqua ordinis Carthusiensis, *ibid.*, 1225. — Chartularium ecclesie Gratianopolit., CLXVI, 1563. — Notitia de origine Carthusiensium, CCL, 1511.

L. — LAUDUNENSIS (Laon, évêché).

Epistolæ. — Sylvestri II, CXXXIX, 277. — Gerardi CXLII, 1517. — Honorii II, CLXVI, 1219. — Eugenii III, CLXXX, 1053. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1583, 1584, 1582, 1619. — Henrici Remensis archiepisc. CXCVI, 1572. — Alexandri III, CC, 497 et passim. — Innocentii III, CCXIV, 172, 173, 297, 587, 828; CCXV, 581, 944, 945; CCXVI, 198, 429, 858; CCXVII, 10, 51, 140.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXXIX, 88, 519, 774, 882. — Eugenii III, CLXXX, 1264, 1266, 1210. — S. Bernardi, CLXXXII, 476. — Sugerii, CLXXXVI, 1417. — Alexandri III, CC, 548, 983. — Lucii III, CCI, 1258. — Urbani III, CCL, 1488, 1521, 1522.

Monasteria. — Fusiensis (Fusigny), CLXXX, 1204; CC, 338. — S. Joannis Laudun. CLVI, 1225. — S. Martini Laudun., CLXXIX, 88, 519; CLXXX, 210; CC, 531. — Novigentense (Nogent), CC, 985. — Præmonstratense (Prémontré), CLX, 365; CLXVI, 1519; CLXX, 1235, 1539; CLXXX, 350, 359, 778, 781, 880; CLXXXVIII, 1573, 1575, 1582; CXXXVIII, 1; CC, 614, 620, 670, 823, 1105; CCL, 1886, 1488, 1522; CCIV, 1526, 1535, 1585; CCVI, 986; CCXIV, 172, 173, 297, 828; CCXVII, 54. — Ribodimontense (Ribemont), CLXII, 1539; CLXVII, 10. — Thenoliense (Thenailles), CLXXIV, 774; CLXXV, 1206. — S. Vincentii Laudun., CXXXIII, 951; CCXVII, 140.

Viri clari. — Hincmarus, episc. Laudun., CCXIV, 967. — Horico, episc. Laudun., CXXXIII, 951. — Rodulfus, episc. Laudun., CXXXV, 469. — Adalbero, episc. Laudun., CXXXIX, 173; CCLI, 767. — Azelinus, Laudun., CXXXIX, 277. — Venerab. Guibertus, abbas Novigent., CLVII, 9. — S. Salaberga, abbâtissa S. Joannis, CLVI, 1225. — Anselmus scholasticus, canonicus Laudun., CXLII, 1169. — Hugo de Ribodimonte, CLXIII, 831. — Virianus, Præmonstrat., CLXVI, 1519. — S. Norbertus, Præmonstrat. fundator, CLXXX, 57; CLXX, 1235. — S. Mariæ Laudun., CLXXX, 57. — Bartholomæus, episc. Laudun., *ibid.*, 57. — Guaterus, episc. Laudun., CLXXXVIII, 1584. — Adamus Præmonstrat., CXCIII, 1.

Scripta. — Notitia de S. Salaberga, abbâtissa, CLVI, 1225. — Auctarium Laudun., CLX, 359. — Auctarium Præmonstrat., CLX, 363. — Narratio miraculorum S. Mariæ Laudun., CLXXX, 57. — De gestis Bartholomæi, episc. Laudun., CLXXX, 57. — Notitia de canonicis ordinis Præmonstrat., CXCIII, 440.

LI. — LEMOVICENSIS (Limoges, évêché).

Epistolæ. — Ambardi Solemnitatis, CXXXVIII, 187. — Joannis XIX, CXLI, 1119. — Jordani, episc. Lemov., *ibid.*, 1158; CXLII, 1342, 1351. — Eugenii III, CLXXX, 1095, 1242. — S. Bernardi, CLXXXII, 531. — Petri Venerabilis, CLXXXII, 381, 414. — Wibaldi Leodensis, *ibid.*, 1263, 1268. — Petri Cellensis, CCL, 480, 601, 602, 633. — Urbani III, CCL, 1418. — Clementis III, CCIV, 1375, 1376, 1446. — Stephani Tornac., CCXI, 570, 417, 419. — Innocentii III, CCXIV, 266, 297, 341, 496, 945, 916, 1056; CCXV, 99, 101, 102, 121, 928, 1102, 1140, 1184; CCXVI, 369, 371, 504, 505; CCXVII, 216.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 502. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1613. — Clementis III, CCIV, 1376.

Monasteria. — S. Augustini Lemovicens., CLXXXVIII, 1613; CLXXXIX, 581, 414. — Bulienis (Le Beuil), CLXV, 928. — Grandimontense (Grammont), CCL, 480, 601, 602, 633, 1416; CCV, 1005, 1165, 1177, 1181, 1376,

1426; CCXI, 570, 417, 419; CCIV, 496, 945, 916, 216. — S. Mariæ Lemovicens., XCVII, 470. — Nobiliacense (Noblet), CLXIII, 502. — Salonnense (Salon), XCVII, 958. — Sterpensæ (Saint-Pierre d'Esterp), CLXXI, 1563. — S. Stephani Lemovicens., CIV, 1061, 1062. — Solemniacense (Solignac), CXXXVIII, 187; CLXXXIX, 1267, 1268. — Tutelense (Tulle), CLXIII, 17; CLXXXVIII, 1569; CCXV, 1181.

Viri clari. — Ruricius Senior, episc. Lemovicens., LVIII, 67. — Felix, episc. Lemovicens., LXXXVII, 215. — S. Martialis, episc. Lemovicens., CCLI, 87, 1149, 1158. — Junianus reclusus, et Pelagia, LXXI, 903. — S. Basolus, CXXXVII, 645. — Jordanus, episc. Lemovicens., CXLII, 1347. — Gumbaldus, episc. Lemovicens., CLI, 190. — S. Sacerdos, episc. Lemovicens., CLXII, 975. — Gualterius, abbas Herpensis, CLXXI, 1563. — S. Stephanus de Mureto, CTV, 1005. — Stephanus de Liciaro, *ibid.*, 1163. — Petrus Bernardi, *ibid.*, 1163. — Guillelmus de Trahinaco, *ibid.*, 1177. — Gerardus Rherli, *ibid.*, 1177. — B. Hugo de Lacerta, *ibid.*, 1181.

Concilia. — Lemovicensia, CCLI, 111, 115; CXLII, 1353.

Scripta. — Commemoratio abbatum Lemovicens., CXLII, 79. — Fragmentum sermonis in concilio Lemovicensi habiti, *ibid.*, 111. — Acta concilii Lemovicens. II, CXLII, 1535. — Vita Gualterii, abbatis, CLXXXI, 1563. — Vita S. Sacerdotis, episc. Lemovicens., CLXII, 975. — Notitia de S. Martiali Lemovicens., CLXXXVIII, 183. — Dicta et facta S. Stephani de Mureto, CCIV, 1163. — Vita B. Hugonis de Lacerta, *ibid.*, 1181. — Itinerarium fratrum Grandimontens., *ibid.*, 1221.

LII. — LEXOVIENSIS (Lisieux, évêché).

Epistolæ. — Joannis Fiscamensis, CXLVII, 461. — S. Anselmi, CLIX, 215. — S. Bernardi, CLXXX, 255. — Arnulfi, episc. Lexoviens., CLXXXVI, 452; CXC, 1474. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 645. — Hugonis, archiepisc. Rothomag., CXII, 1247. — Achardi Parisiensis, CXCVI, 1582. — Joannis Saresbur., CXCIX, 201, 226, 299, 302; CCI, 121, 145. — Alexandri III, CC, 88, 580. — Petri Blesensis, CCVII, 128, 285. — Stephani Tornac., CCXI, 491. — Innocentii III, CCXIV, 180, 181, 196, 205, 206, 261, 1155; CCXV, 564.

Monasteria. — S. Barbaræ (Sainte-Barbe), CCI, 25. — Cormeliense (Cormelles), CC, 580. — Gresnetense (Grestain), CCL, 1514. — S. Ebrulfi Uticensis (S. Evroul d'Auche), CLXXXVIII, passim; CLIX, 215; CCI, 105; CCL, 1515. — S. Petri Lexoviensis, CCL, 1517. — Pratellense (Saint-Pierre de Præaux), CLXVI, 1557.

Viri clari. — Freulfus, episc. Lexov., CVI, 917. — Richardus, abbas Pratellens., CLXVI, 1557. — Hildebertus, episc. Lexov., CLXXXVIII, 619. — Joannes, episc. Lexov., *ibid.*, 921. — Arnulfus, episc. Lexov., CXC, 1474; CXII, 1217; CC, 88; CCI, 9. — Radulfus, episc. Lexov., CVII, 285.

Scripta. — Narratio ejusdam controversie inter monachos et episcopos Lexov., CLXXXVIII, 711. — Vita S. Ebrulfi, *ibid.*, 467. — Mirabilia ejusdem Lexov. factus, *ibid.*, 577. — Notitia de monasterio S. Petri Lexov., CCL, 1517. — Alia notitia de monasterio Gresnetensi, *ibid.*, 1518. — Varia documenta de diocesi Lexov., CLXXXVIII, 607, 612.

LIII. — LINGONENSIS (Langres, évêché).

Epistolæ. — Gerberti, CXXXIX, 219. — Benedicti VIII, *ibid.*, 1029, 1379. — Hugonis, archiepisc. Lugdun., CLVII, 523. — S. Ivois Carnotensis, CLXII, 528. — Paschalis II, CLXIII, 583. — Calixti III, CLXIII, 120, 1146. — Innocentii II, CLXXXIX, 70, 114, 118, 654. — Eugenii III, CLXXX, 1505, 1504. — S. Bernardi, CLXXXII, 89, 168, 202, 522. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1123, 1344. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 112, 159, 144 et seqq. — Alexandri III, CC, 256, 338, 371. — Lucii III, CCI, 1161. — Petri Cellensis, CCL, 459, 582, 590. — Celestini III, CCVI, 1206. — Innocentii III, CCXIV, 119, 125, 165, 189, 253, 464; CCXV, 269, 850, 551, 850, 869, 976, 982, 1053, 1098, 1097, 1098, 1503, 1506, 1565, 1435; CCXVI, 401, 408, 407, 559, 550, 558, 650, 732, 866; CCXVII, 58, 132.

Privilegia. — Joannis XVII, CXXXIX, 1435. — Brunonis, episc. Lingon., *ibid.*, 1539. — Benedicti VIII, *ibid.*, 1580. — Hugonis et Roberti, regum Gallie, CCLI, 945. — S. Leonis, CXLIII, 788. — Philonis, Tullensis episc., CLVII, 455. — Gregorii VII, CXLVIII, 685. — Odonis Rajocensis, CLV, 475. — Calixti III, CLXIII, 1350, 1355. — Stephani, episc. August., CLXXII, 1509. — Innocentii II, CLXXXIX, 126, 555, 591. — Eugenii III, CLXXX, 1050, 1062, 1176, 1199, 1215. — Alexandri III, CC, 516, 601, 751. — Urbani III, CCL, 1494.

Bulle. — Paschalis II, CLXIII, 181. — Innocentii II, CLXXXI, 862.

Monasteria. — A'bae Ripæ (Anberive), CXXIX, 365. — S. Benigni Divionensis, LXXXVIII, 1259; CXXXVII, 730; CXLI, 1153, 1157; CXLVIII, 685; CLVII, 426; CLXII, 1309; CLXXXIX, 121; CCVII, 989; CCXIV, 210. — Besuense (la Fontaine-de-Bèze), LXXXVII, 1324; CIV, 1186; CXXXIX, 1559; CXLI, 788; *ibid.*, 142; CXIV, 189. — Clavavallensis (Clairvaux), CLXXIX, 126; CLXXX, 1124; CLXXXVIII, 1657, 1675; CLXXXIX, 112, 159, 445, 446, 448, 451; CCXIV, 1683; CCXVI, 1609, 1626, 1636, 1639, 1643; CCI, 1591; CCXIV, 119. — Fossenovæ (Fosseneuve), CCXV, 976, 982, 1033, 1306, 1363, 1435; CCXVI, 401. — S. Joannis Reomensis (Moustier-Saint-Jean), LXXXVIII, 1063; CVI, 1251; CXXXVII, 728; CC, 316. — S. Leodegarii de Campellis (Saint-Léger de Campelle), CXLI, 915. — S. Mariæ de Castillone (Châtillon), CLXXIX, 630, 862; CLXXX, 1030. — Molismense (Molismes), CLVII, 455, 525, 1235, 1274; CLXIII, 1146; CLXXX, 1062; CCII, 459, 582, 599; CCXV, 969, 530. — Morimondense (Morimond), CLXXXII, 89; CLXXXVIII, 1614; CC, 236, 734; CCII, 1494. — Pultariense (Pouthières), CXXVI, 879 *et seq.*; CLXXXII, 202; CCXV, 850. — Septem-Fontium (Saint-Nicolas des Sept-Fonts), CLXXXIX, 391; CLXXX, 1176. — S. Sequani, CXVII, 426. — S. Stephani Divionensis, CLXXXIX, 115, 125, 177, 459, CLXXXVIII, 1062; CC, 902. — Cartense (le Cart), CLXXX, 1199. — Tullesense (Tulley), CCXIV, 253. — Vallis Caulium (Val-des-Choux), CCXV, 551.

Viri clari. — Pappolus, episc. Lingon., LXXI, 322. — Tetricus, episc. Lingon., *ibid.*, 907. S. Warnacharius, presbyter Lingon., LXX, 185. S. Joannes, abbas Reomensis, LXXXVII, 1083. — Belton, episc. Lingon., CIV, 987. — Albericus, episc. Lingon., *ibid.*, 1249. — Aurelianus, Reomensis monach., *ibid.*, 1521. — SS. Speusippus, Eleusippus, et Meleusippus, CXXIII, 216. — Isaac, episc. Lingon., CXIV, 1071; CXXXIII, 1075. — S. Malolus, CXXXVII, 728. — Bruno, episc. Lingon., CXXXIX, 249, 1551. — S. Guillelmus, abbas S. Benigni, CXLI, 855; CXLI, 697. — S. Robertus, primus abbas Molism., CLVII, 1253. — Gregorius, episc. Lingon., CLXII, 758. — Eronus, Isaac, Varnerius, Bruno episcopi Lingon., *ibid.*, 785, 801, 605, 811, 815. — Guillelmus, episc. Lingon., CLXXXIX, 114. — S. Bernardus, abbas Clavavall., CLXXXII, CLXXXIII, CLXXXIV, CLXXXV (integre). — Godefridus, episc. Lingon., CLXXXVIII, 1425. — Odo, abbas Morimund., *ibid.*, 1644. — Fastredus, abbas Clavavall., *ibid.*, 1637. — Guelfridus, abbas Clavavall., *ibid.*, 1675. — Acherus et Petrus, monach. Clavavall., CXCVI, 1685. — Nicolaus Clavavall., CCXVI, 1589. — Gualterus, episc. Lingon., CC, 353. — Manasses, episc. Lingon., CCI, 1161. — Petrus, abbas Clavavall., CCI, 1391. — Henricus de Castro Marsiaco, monach. Clavavall., CCIV, 211. — Garnerius, episc. Lingon., CCV, 535. — Alanus, monach. Clavavall. (integre.)

Scripta. — Liber de miraculis S. Joannis Reomensis, LXXXVI, 1082. — Cœnobii Morimundensis fundatio, CLVII, 1274. — Chronicon Besuense, CLXII, 752. — Vita S. Bernardi Clavavall., (CLXXXIX (integre)).

LIV. — LUGDUNENSIS (Lyon, archevêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 518, 549, 573, 578, 650. — Urbani II, CLI, 380, 515. — S. Anselmi, CLIX, 55. — Ivois Carnotensis, CLXII, 163, 258. — Joannis, archiepisc. Lugdun., *ibid.*, 215. — Honorii II, CLXVI, 1259. — Innocentii II, CLXXXIX, 115. — Eugentii III, CLXXX, 1201, 1518. — S. Bernardi, CLXXXII, 124, 532. — Sugerii, CLXXXVI, 1411. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1571, 1401. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 182, 229. — Alani Cantuar., CX, 1485. — Alexandri III, CC, 980, 1022, 1036. — Clementis, III, CCIV, 1495. — Cœlestini III, CCVI, 916. — Innocentii III, CCIV, 121, 165, 190, 191, 283, 1052, 1090, 1099, 1118; CCXV, 215, 1299; CCXVI, 146, 627, 1203, 1245.

Privilegia. — Gregorii VIII, CCII, 1548. — Cœlestini III, CCVI, 893.

Decreta. — S. Annemundi, archiepisc. Lugdun., LXXXVIII, 473; LXXXVIII, 1161. — (Childerici regis, LXXXVIII, 290. — Philippi regis, XCVI, 1521. — Ludovici I, regis, CIV, 1026. — Urbani II, CLI, 458. — Paschalis II, CLXIII, 205, 1198. — Lucii III, *ibid.*, 1163, 1254.

Monasteria. — Ambroniacense (Ambronay), CLXXXIX, 485, 1062. — Athanacense (Aisanay), CCXIV, 190. — S. Augustini (Saint-Claude), XCVII, 425. — Balnense (Saint-Romans), CCXIV, 165. — S. Barbaræ (lie Saint-Barbe), CIV, 1026; CCV, 857. — Bellæ-Villæ (Belleville), CCXIV, 668; CCXVI, 1205. — Cassaniense (La Chassigne), CCXV,

1299. — De Jugo-Dei (La Jong-de-Dien), CCIX, 191. — Nantuacense (Nantua), LXXXVII, 290; XCVI, 1439; CLI, 265. — S. Petri Lugdun., LXXXVII, 473; LXXXVIII, 1164. — S. Ragniberti Jurensis (Saint-Rambert de Joux), CCVI, 893. — Savigniacense (Savigny), XCVII, 428; CCII, 1548.

Viri clari. — S. Iranæus, episc. Lugdun., III, 820. — S. Eucherius, archiepisc. Lugdun., I, 685; LVIII, 1096. — Viventolus, archiepisc. Lugdun., LXVIII, 995. — Photianus, primus episc. Lugdun., LXII, 174. — S. Nicetius, episc. Lugdun., *ibid.*, 872. — Eltherius, archiepisc. Lugdun., LXXXVII, 1175, 1258. — S. Annemundus, archiepisc. Lugdun., LXXXVII, 475. — Leidradus, archiepisc. Lugdun., XCII, 855. — S. Agnobarus, archiepisc. Lugdun., IV, 9. — Amulfus, archiepisc. Lugdun., CXVI, 71. — Florus, diaconus Lugdun., CIX, 9. — S. Remigius, archiepisc. Lugdun., CXXI, 985. — S. Justus, archiepisc. Lugdun., CXXXIII, 545. — Hainardus, archiepisc. Lugdun., CXLI, 1535. — Bocharus, archiepisc. Lugdun., CXLI, 1147. — Gebulius, archiepisc. Lugdun., CXVII, 1204. — Hugo, archiepisc. Lugdun., CLVII, 481. — Joannes, archiepisc. Lugdun., CLXII, 258, 245. — Umbaldus, archiepisc. Lugdun., CLXIII, 1158, 1195. — Petrus, archiepisc. Lugdun., CLXXXIX, 115. — Eractus, archiepisc. Lugdun., CLXXXVIII, 1571. — Guichardus, archiepisc. Lugdun., CXCI, 1085. — Gaudfridus S. Barbaræ, CCV, 827. — Joannes de Balmeis, archiepisc. Lugdun., CCIX, 875.

Scripta. — Notitia de dissenstone Lugdunensis presbiteratus, CXLI, 693. — Historia translationis reliquiarum S. Maximi apud Nantuacum, CLI, 265. — Nomina pontificum Lugdunensium ab initio, CLIV, 96. — Charta Ambroiacensis, CLXXXIX, 485. — Epitaphium Raynaldi, archiepisc. Lugdun., *ibid.*, 1022. — Statuta Ecclesie Lugdun., CXCI, 1092.

LV. — LUTEVENSIS (Lodève, évêché).

Vir clarus. — Bernardus, episc. Lutevensis, CL, 159.

LVI. — MACLOVIENSIS (Saint-Malo, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 188. — Petri Callensis CCII, 415, 416, 417, 418, 420. — Innocentii III, CCIV, 1049.

Monasteria. — S. Mevengi (Saint-Mél), CIV, 1042; CCXV, 1049. — De Monteforte (Montfort), *ibid.*

LVII. — MAGALONENSIS (Maguelonne, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 293. — Paschalis II, CLXIII, 44, 1209. — Calixti III, *ibid.*, 1507. — Cœlestini II, CLXXXIX, 844. — Eugenii III, CLXXX, 1538. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1554. — Alexandri III, CC, 595, 431, 433, 521, 522. — Cœlestini III, CCVI, 1160, 1161. — Innocentii III, CCXIV, 223, 467, 491; CCXV, 115, 258, 442; CCXVI, 519, 593, 782; CCXVII, 218.

Bulle. — Urbani II, CLI, 408. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 1007.

Monasteria. — Anlanum, XCVII, 432. — S. Petri Magalouense, CIV, 1048.

Viri clari. — Willelmus, Clusiensis monach., CI, 1447. — S. Benedictus, abbas Clusiensis, *ibid.*, 1458. — Gothofredus, episc. Magalon., CLI, 295, 431. — Gallerus, episc. Magalon., CLVII, 1509. — Ravmundus, episc. Magalon., CLXXXIX, 844; CLXXXVIII, 1554. — Joannes, episc. Magalon., CC, 451. — Guillelmus, episc. Magalon., CCVI, 1160.

LVIII. — MASSILIENSIS (Marseille, évêché).

Epistolæ. — Zosimi, papa, XX, 674. — S. Gregor. Magni, LXXIII, 503. — Gregorii VII, CXLVIII, 521, 612. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1546. — Innocentii III, CCXIV, 225, 637, 640; CCXVI, 443, 580, 607, 816, 823, 1225; CCXVII, 152, 148.

Privilegia. — S. Gregorii Magni, LXVII, 668. — Caroli Magni, XCVII, 978. — Ludovici I, regis, IV, 1116. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1494. — S. Leonis, papa, CXLI, 652. — Raimbaldi Arelatensis, *ibid.*, 1281, 1394, 1396. — Urbani II, CLI, 48. — Innocentii III, CLXXXIX, 287. — Cœlestini II, *ibid.*, 845. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 1069.

Bulle. — Paschalis II, CLXIII, 527. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 1069.

Monasteria. — S. Cassiani, LXXXVII, 868. — S. Victoris Massiliensis, CXXXIX, 1494; LIII, 632, 1393, 1394, 1596; CXLVIII, 524; CLI, 48; CLXIII, 527; CLXXXIX, 86; CLXXX, 1590; CLXXXVIII, 1007; CCXIV, 225; CLVI, 443, 580; CCXVII, 152.

Viri clari. — Leporius, episc. Massil., XXII, 1212. — Joannes Cassianus, S. Victoris monach., XLII, 4. — Salvianus, presb. Massil., LIII, 9. — Genadius, episc.

Massil., LVIII, 979. — Musæus, presb. Massil., *ibid.*, 1103. — Victor, rhetor Massil., LXI, 933; LXXI, 773. — Theodorius, episc. Massil., LXXVII, 509. — Serenus, episc. Massil., *ibid.*, 1027, 1028. — Petrus, episc. Massil., CLXXVIII, 1007, 1069.

LIX. — MATISCONESENSIS (Mâcon, évêché).

Epistolæ. — Joannis X, CXXXII, 812. — Alberonis, CXXXVII, 512. — Gerberti, CXXXIX, 221. — Sylvestri, papæ, *ibid.*, 285. — Joannis XIX, CXLI, 1143, 1146. — Stephani X, CXLIII, 879. — S. Petri Damiani, CXLIIV, 371 et seqq. — Alexandri II, CXLVI, 1335. — Gregorii VII, CXLVIII, 296, 538, 875, 699. — Urbani II, CLI, 284, 291. — S. Ivois Carnot., CLXII, 117. — Paschalis II, CLXIII, 31, 201, 230, 235, 235, 443, 1153, 1256, 1304. — Innocentii II, CLXXIX, 96, 110, 134, 155, 166, 178, 268, 464, 656, 698. — Eugenii III, CLXXX, 237, 1271, 1294. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 940. — Alexandri III, CC, 113, 249, 250, 1060. — Lucii II, CCI, 1132. — Petri Celestensis, CCII, 431, 589, 603. — Celestini III, CCVI, 1233. — Innocentii III, CCXIV, 103, 165, 200, 267; CCXV, 634; CCXVII, 234, 242.

Privilegia. — Benedicti VII, CXXXVII, 332. — Joannis XIX, CXLI, 1133. — S. Leonis, papæ, CXLIII, 607. — Victoris II, *ibid.*, 803. — Alexandri II, CXLVI, 1293. — Urbani II, CLI, 428. — Paschalis II, CLXIII, 40, 51, 56, 260, 262, 558, 559. — Innocentii II, CLXXIX, 127, 128, 129, 134, 153. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 1037, 1043, 1426. — Urbani III, CCII, 1368, 1377, 1379, 1565. — Clementis III, CCIV, 1501, 1503, 1312, 1313. — Celestini III, CCVI, 890, 918, 1169. — Innocentii III, CCXIV, 103; CCXV, 497, 526.

Monasteria. — Cluniacense (Cluny), CXXXII, 812, 1055, 1058, 1068, 1069, 1074; CXXXII, 1082; CXXXIII, 9, 839, 841, 843, 853, 900; CXXXVII, 532, 707, 777, 932; CXXXIX, 221, 285, 1138; CXLI, 1135, 145, 1146; CXLIII, 803, 879; CXLVII, 371; *ibid.*, 925; CXLVI, 1293; CXLVIII, 699; CXLIIX, 633; *ibid.*, 695; CLII, 17, 284; CLVII, 518, 425; CLIX, 40; CLXIII, 51, 56, 201, 220, 260, 262, 358, 559, 1256; CLXVI, 835, 849; CLXVIII, 96, 110, 119, 127, 128, 129, 134, 135, 166, 178, 268, 329, 464, 469, 594, 636, 696, 810, 887, 888, 903, 931, 933; CLXXX, 1237, 1274, 1294, 1037, 1042, 1426; CLXXXIX, 1020, 1053; CXC, 940; CC, 113, 249, 250, 967, 969, 1060; CCI, 1132, 1157; CCII, 451, 453, 451, 589, 590, 603, 1565, 1377, 1379, 1383; CCIV, 1501, 1503, 1510, 1312, 1313; CCVI, 890, 918; CCIX, 581; CCXIV, 103; CCXV, 497, 526; CCXVII, 234, 242. — Carlioci (Charlien), CCXIV, 200. — S. Rigaldi (Saint-Rigaud de Ligny), CXLVI, 1560. — S. Petri Matisconense, CCXIV, 103.

Viri clari. — S. Odo, abbas Cluniac., CXXX, 9. — S. Malolus, abbas Cluniac., CXXXVII, 707. — Magneboldus, episc. Matiscon., *ibid.*, 708. — Gauslenus, episc. Matiscon., CXLI, 1146. — Rodulfus Glaber, Cluniac. monach., CXLIH, 609. — S. Odilo, abbas Cluniac., *ibid.*, 831. — Landricus, episc. Matiscon., CXLVIII, 699. — Udalricus, Cluniac. monach., CXLIX, 633. — Urbanus II, primo Cluniac. monach., CLI, 17. — S. Hugo, Cluniac. abbas, CLIX, 845. — Berardus, episc. Matiscon., CLXIII, 1153, 1504. — Pontius, abbas Cluniac., CLXVI, 835. — Petrus Venerabilis, CLXXXIX, 9. — Hugo VI, abbas Cluniac., CCIX, 881. — Raynaldus, episc. Matiscon., CCVI, 1232.

Scripta. — Synodus Matisconensis, LXXI, 462. — Notitia de electione abbatis Cluniac., CXXXVII, 707. — Commemoratio mortuorum apud Cluniac., CXXXIX, 1138. — Vita S. Odilonis abbatis, CXLVI, 1560. — Antiquæ consuetudines Cluniac., CXLIX, 633. — Statuta Cluniac., CLXXXIX, 1023. — Dispositio rei familiaris Cluniac., *ibid.*, 1047.

LX. — MELDENSIS (Meaux, évêché).

Epistolæ. — S. Ivois Carnot., CLXII, 28, 89, 257. — Honorii II, CLXVI, 1287. — Innocentii II, CLXXIX, 393, 485. — Theobaldi, episc., CLXXXVI, 2432. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1574. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 612. — Alexandri III, CC, 240, 241, 290, 454, 512, 853, 716, 784, 1035, 1035, 1197, 1201, 1206. — Lucii III, CCI, 1106. — Innocentii III, CCXIV, 22, 215, 504; CCXV, 134, 781, 1194, 1203, 1256, 1377, 1437, 1568, 1599, 1606, 1611; CCXVI, 43, 729; CCXVII, 53, 75, 220.

Privilegia. — Honorii II, CLXVI, 1306. — Innocentii II, CLXXIX, 194. — Alexandri III, CC, 188.

Monasteria. — Cervifrigid., (Cerrofry), CCXIV, 213, 504; CCXV, 184. — Jotrense (Jouarre), CIV, 1502; CCXV, 1599, 1606, 1611. — S. Pharonis, CCXVI, 729. — Radolienæ (Reuil), CLIX, 2007. — Resbacense (Rebais), LXXX, 537; LXXXVII, 1154; CLXXIX, 194, CCXV, 1203, 1611.

Viri clari. — S. Faro, episc. Meldens., LXXXVII, 1131.

— Hildegardus, episc. Meldens., CXXXVIII, 663. — Walterius, episc. Meldens., CXLVII, 1212. — Fulcoius, Meldens. subdiac., CL, 1531. — Walterius, episc. Meldens., CLXII, 28. — Burchardus, episc. Meldens., CLXVI, 1287. — Manasses, episc. Meldens., CLXXIX, 593. — Theobaldus, episc. Meldens., CLXXXVI, 1433. — Stephanus, episc. Meldens., CXC, 615-CC, 188. — Simon, episc. Meldens., *ibid.*, 1197, 1201, 1296. — Thomas, monach. de Radolio, CCIX, 1007.

LXI. — METENSIS (Metz, évêché).

Epistolæ. — Joannis Piscamensis, CXVIII, 463. — Gregorii VII, CXLVIII, 352, 353, 475, 514, 594. — Bernoldi, presbyteri, *ibid.*, 1235. — Herimannus, episc., CL, 1183. — Eugenii III, CLXXX, 1523, 1523. — S. Bernardi, CLXXXII, 134. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1438, 1587. — Wibaldi, abbas Leodiens., CLXXXIX, 1545, 1546, 1547, 1548. — Stephani, episc., CLXXXIX, 1597, 1431. — S. Hildegardis, CXCII, 210. — Innocentii III, CCXIV, 695, 618, 793, 916, 1103; CCXV, 985, 1317; CCXVI, 52, 555, 709, 756, 1003; CCXVII, 53, 510.

Privilegia. — Joannis XIII, CCXIV, 980. — S. Leonis papæ, CXLIH, 639. — Urbani III, CCII, 1436. — Clemens III, CCIV, 1598. — Celestini III, CCVI, 945, 958, 1106.

Bullæ. — Calixti II, CLXIII, 1283. — Urbani III, CCII, 1473.

Diplomata. — Chl'perici II, regis, LXXXVIII, 428. — S. Chrodegangi, episc., LXXXIX, 1263. — Caroli Magni, XCVI, 913. — Ludovici I, regis, CIV, 1019, 1107, 1283.

Monasteria. — S. Arnulfi, Metensis (Saint-Arnoul-lez-Metz), CXXXVII, 211; CXXXVIII, 211 et seqq.; CL, 871, 1183; CCVI, 935. — Garnisvikenæ, CCXV, 1327. — S. Glodesindis (Salute Glodesinde), CXCVII, 210. — Gorziensæ (Gorzia), LXXXIX, 1119; XCVI, 1097, 1098, 912, 1019; CXLI, 1149; CXXXII, 529; CCXVII, 239; CXXXVIII, 209. — Hornebaccense (Hornbach), CIV, 1109. — Longuevillense (Longueville), *ibid.*, 1283. — S. Martini Metensis, CCIV, 1598. — Salina vallis (N.-D. de Saliva), CCII, 1426. — Villarensæ (Villiers-Betnac), CCXVI, 555. — S. Vincentii Metensis, CXXXV, 980; CLXIII, 659; CCVI, 938.

Viri clari. — S. Abbo, episc. Metensis, LXXXVII, 217. Chrodegangus, episc. Metensis, LXXXIX, 1033. — Angelramus, episc. Metensis, XCVI, 1033. — Symphorinus Amalarius, presbyter Metensis, CV, 815. — Adventus, episc. Metensis, CXLI, 1141. — Robertus, episc., Metensis, CXLIH, 537. — Bernon, episc. Metensis, CXXXV, 440. — Adalbero, episc. Metensis, *ibid.*, 469. — S. Glodesindis, abbatissa Metensis, CXXXVI, 211. — Joannes, abbas S. Arnulfi CXXXVII, 211. — Joannes, abbas Gorziensis, *ibid.*, 239. — Adalbero I, II, III, Metenses episcopi, *ibid.*, 261; CXXXIX, 1559. — Hidulfus Metensis archidiaconus, CXXXVII, 275. — Theodoricus, episc. Metensis, *ibid.*, 533. — Drogo, filius Caroli Magni, episc. Metensis, CXXXVIII, 975. — Diedericus, episc. Metensis, CXXXIX, 208. — Alpertus, monach. Metensis, CXI, 443. — Herimannus, episc. Metensis, CXLVIII, 532; CL, 1183. — Guillelmus, abbas S. Arnulfi, *ibid.*, 871. — Clemens, episc. Metensis, *ibid.*, 1182. — S. Theodoricus, episc. Metensis, CLX, 689. — Theogerus, episc. Metensis, CLXIII, 767. — Stephanus, episc. Metensis, CLXIII, 1523; CLXXXII, 132; CLXXXVIII, 1436, 1587; CLXXXIX, 1546.

Scripta. — Libellus de ordine et gestis episc. Metensium, XCV, 675. — Chronicon episcop. Metensium, XCVI, 1465. — Orationes habite in synodo Metensi, CXLI, 1147. — Vita S. Glodesindis abbatissæ Metensis, CXXXVII, 211. — Translatio ad Metensem civitatem plurimorum sanctorum, CXXXVII, 565. — Notitia de Joanne, abbate S. Arnulfi Gorziensis, CXXXVII, 239. — Notitia de fundatione monasterii S. Arnulfi Metensis, CXXXVIII, 190. — Historia synodi Metensis sub Carolo II et Lothario II, *ibid.*, 633. — Expositio synodi Ingelheimensis, *ibid.*, 822. — Gesta episcoporum Metensium, CLXIII, 575.

LXII. — MIMATENSIS (Mende, évêché).

Epistolæ. — Stephani Tornac., CCXI, 517. — Innocentii III, CCXVI, 609.

Monasterium. — Canonice (La Canourgue), CCXVI, 609.

LXIII. — MONSPESULANA (Montpellier, évêché).

Epistolæ. — Innocentii II, CLXXIX, 153, 156, 331, 332, 583, 630. — Lucii II, *ibid.*, 785. — Eugenii III, CLXXX, 1022. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1536. — Alexandri III, CC, 154. — Stephani Tornacensis, CCXI, 575. — Innocentii III, CCXIV, 861, 1156; CCXV, 1338, 1424; CCXVI, 613, 695, 770; CCXVII, 90.

Privilegia. — Joannis XV, CXXXVII, 833. — Alexan-

ori II, CXLVI, 1511, 1515. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1561. — Alexandri III, CC, 143. — Coelestini III, CCVI, 905.

Bulla. — Innocentii II, CLXXIX, 251.

Monasteria. — Anianense (Saint-Sauveur d'Aniane), CIII, 351, 1419; CIV, 1020, 1153; CXXVII, 855; CLXXXVIII, 1581; C. 142, CCXVI, 770. — Carloci (Saint-Génès), CLXXXI, 1715; CCXI, 575. — Clusiense (Saint Michel de Cluse), CL, 1447, 1449. — Gellonense (Saint-Guillaume-le-Désert), CXLVI, 1511, 1515, 1541. — Junceliense (Joncelles), CLXXIX, 251. — S. Tyberti, CXIII, 1134. — Vallisnagæ (Vallemagne), CLXXXVIII, 1599. — Fontis Calidi (Fontchaude), CCIV, 795.

Viri clari. — Willelmus, monach. Clusiensis, CL, 1447. — Guillelmus, episc. Montispeul., CLXXIX, 552. Guido, monach., CLXXXI, 1719. — Guillelmus, monach. Gellonensis, CLXXXVIII, 452. — Bernardus, abbas Fontis Calidi, CCIV, 795.

LXIV. — NANNETENSIS (Nantes, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 44. — Innocentii II, CLXXIX, 121, 201. — Innocentii III, CCXIX, 426.

Monasterium. — Deense (Grandlieu), CIV, 1505.

Viri clari. — SS. Rogatianus et Donatianus mart., et B. Nazarius, LXXI, 760.

LXV. — NARBONENSIS (Narbonne, évêché).

Epistolæ. — Bonifacii I, XX, 772. — Coelestini I, 4, 429. — S. Leonis Magni, LIV, 1197. — Joannis X, CXXII, 811. — Alexandri II, CXLVI, 1387. — Gregorii VII, CXLVIII, 701. — Urbani II, CLI, 63, 516. — Paschalis II, CLXIII, 51, 203, 222. — Calixti II, *ibid.*, 1218. — Innocentii II, CLXXIX, 70, 571. — Coelestini II, *ibid.*, 782. — Eugenii III, CLXXX, 1535, 1594. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1549, 1582, 1604. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 516. Alexandri III, C., 163, 944, 327, 557, 597. — Lucii III, CCI, 1170. — Coelestini III, CCVI, 886. — Innocentii III, CCXIV, 250, 508, 457, 905; CCXV, 83, 275, 560, 674, 883, 1034, 1258; CCXVII, 159.

Bullæ. — Urbani II, CLI, 560, 418. — Paschalis II, CLXIII, 511. — Innocentii II, 247. — Eugenii III, CLXXX, 1051.

Monasteria. — Caunense vel Exsequariense (Saint-Pierre de Caune), CLXII, 511; XCVII, 980. — S. Eugenii, *ibid.*, 455. — S. Laurentii, *ibid.*, 454. — S. Mariæ Capariensis, *ibid.*, 453. — S. Mariæ ad Orubionem, *ibid.*, 453. — Quadraginta (les Crantes), CLXXIX, 247. — S. Theodardi (Saint Audard), CLXXX, 1051.

Viri clari. — Rusticus, archiepisc. Narbon., III, 686; LIV, 1198. — Paulus, primus episc., LXXI, 175. — Ne-fridus, archiepisc. Narbon., CIV, 999. — Agio, archiepisc. Narbon., CXXII, 779. — Berengarius, viccomes Narbon., CXLIII, 857. — Guifredus, archiepisc. Narbon., *ibid.*, 857. — Dalmatius archiepisc. Narbon., CLI, 65. — Richardus, archiepisc. Narbon., et card. CLXII, 1595. — Berengarius, archiepisc. Narbon., CLXIII, 1318, CLXXXVIII, 1512, 1542. — Arnaldus, archiepisc. Narbon., CLXXXIX, 571. — Pontius, archiepisc. Narbon., CC, 244.

Concilia. — Narbonense I, LXXXIV, 1689. — Narbonense II, CXLII, 607.

LXVI. — NEMAUSENSIS (Nîmes, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLII, 542. — Paschalis II, CLXIII, 159. — Innocentii III, CCXIV, 501; CCXVI, 620, 958.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 170. — Coelestini II, CLXXIX, 784. — Nicolai Clarevallensis, CXCVI, 1618, 1639, 1610. — Petri Cellensis, CCL, 587.

Bullæ. — Urbani II, CLI, 599. — Calixti II, CLXIII, 1105. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1485.

Concilium. — Nemausense, sub Urbano II, CLI, 210.

Monasteria. — S. Egidii (S. Gilles), XCVII, 452; CXXVI, 792; CLXIII, 159; CLXXIX, 781; CCL, 987; CXVI, 880. — Electense (Alais), CLXIII, 1103; CC, 140. — Francorum Vallium (Franevaux), CCXIV, 501. — S. Mariæ de Fontanis, CLXXIX, 170. — Psalmodiense (Psalmodii), XCVII, 452; CIV, 1020; CLXII, 1603; CXVI, 620, 580. — S. Petri Nemausensis, CXXVI, 788. — Pontis Thomeriac (Pont de Thomières), CLI, 502.

LXVII. — NIVERNENSIS (Nevers, évêché).

Epistolæ. — Coelestini II, CLXXIX, 881. — Eugenii III, CLXXX, 1178, 1179, 1525. — S. Thomas Cantuar., CXC, 614, 951. — Alexandri III, CC, 509, 569, 640. — Stephani Tornac., CCXI, 528, 539. — Innocentii III, CCXIV, 216, 602, 788, 1157; CCXV, 875, 926, 1229, 1271, 1304, 1348, 1361; CCXVI, 810, 916.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 71. — Eugenii III, CLXXX, 1074. — Alexandri III, CC, 148.

Monasteria. — Bellavallis (Bellevaux), CLXXI, 1074. — De Chantilla, CCXVI, 965. — De Charitate, CCXI, 528, 527. — S. Stephani Nivern., CC, 145.

Viri clari. — Rauracus, episc. Nivern., LXXVIII, 215. — Hugo II, episc. Nivern., CXLIII, 1565. — S. Deolatus, episc. Nivern., CLI, 605. — Bernardus, episc. Nivern., CC, 640.

LXVIII. — NOVIOMENSIS (Noyon, évêché).

Epistolæ. — Cleri Noviom., CXLII, 1111. — Urbani II, CLI, 141, 404. — Decani Noviom., CLXII, 663. — Baldrici, episc., CLXII, 678. — Godefridi, episc. Ambian., CLXII, 742. — Paschalis II, CLXIII, 510. — Eugenii III, CLXXX, 1628. — S. Bernardi, CLXXII, 614. — Sugerii, CLXXXVI, 1531, 1552, 1555, 1559, 1571, 1419, 1422, 1423, 1424, 1425, 1435. — Adriani IV, CXXVIII, 1586. — Petri de Roya, CXCIV, 1896. — Henrici, Remensis archiepisc., CXCVI, 1575, 1574. — Alexandri III, CC, 511, 671. — Arnulfi Lexov., CCI, 90. — Petri Cellensis, CCL, 425. — Stephani Tornac., CCL, 551, 532, 534, 531, 504, 414, 452, 459, 460, 542. — Innocentii III, CCXIV, 114, 455, 998, 1157, 1161; CCXV, 407, 756, 781, 1129, 1559, 1605; CCXVII, 222, 254.

Privilegia. — Agapeti II, CXXXIII, 950, 1015. — Joannis XII, *ibid.*, 1015. — Joannis XV, CXXVII, 858. — Eugenii III, CLXXX, 1215. — Alexandri III, CC, 1049, 1047. — Lucii III, CCI, 1150.

Monasteria. — S. Eligii Noviom., CCXVI, 401; CCXVII, 251. — S. Bartholomæi Noviom., CXL, 525, 551, 552, 554, 551, 582, 1414, 459, 460, 542; CCXV, 959. Homolriense (Hombliert), CXXVII, 50-CC, 959. — S. Medardi, CC, 277. — S. Quintini Montensis (Mont-Saint-Quentin), CLXXX, 1245; CC, 1046, 1047; CCI, 1150. — Ursicampi (Ourscamp), CLX 401; CC, 544; CCL, 452; CCXIV, 1157.

Viri clari. — S. Medardus, episc. Noviom., LXXI, 898. — S. Eligius, episc. Noviom., LXXXVII, 475. — S. Medardus, episc. Noviom., LXXVIII, 554; CL, 1499. — Arioldus, episc. Noviom., CXXIV, 443. — Bernerius, abbas Humular., CXXVII, 50. — S. Guegordis, virgo Humular., *ibid.* — Harduinus, episc. Noviom., CXXIX, 1549. — S. Radbodus, episc. Noviom., CL, 1493. — S. Godeberta, virgo Noviom., CLI, 144. — Baldricus, episc. Noviom., CLXII, 676, 742; CLXIII, 510. — Balduinus, episc. Noviom., CLXXXII, 614; CLXXIV, 1416; CLXXXVIII, 1598.

LXIX. — PARISIENSIS (Paris, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1509. — Gregorii VII, CXLII, 600. — S. Anselmi, CLIX, 35, 37. — S. Ivo-nis Carnot., CLXII, 150, 155, 140, 250, 255. — Anselmi, S. Sepulchri cantoris, CLXIII, 729. — Paschalis II, CLXIII, 88, 157, 221. — Honorii II, CLXVI, 1296. — Innocentii II, CLXXXIX 64, 111, 630, 621. — Eugenii III, CLXII, 1283, 1547, 1554, 1568, 1579, 1580, 1595, 1596, 1601, 1405, 1407, 1414, 1415, 1418, 1419, 1441, 1412. — S. Bernardi, CLXXXII, 720. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1406, 1007, 1490, 1536. — Petri Venerabilis, CLXXXII, 539, 576, 577, 474. — Gilberti Foliot, CXI, 907. — Alexandri III, CC, 228, 235, 281, 507, 518, 559, 546, 555, 760, 999, 1061, 1087. — Lucii III, CCL, 1251. — Petri Cellensis, CCL, 420. — Clementis III, CCIV, 1476. — Petri ble-sensis, CCVII, 578, 455. — Guillelmi de Campanis, CCL, 826, 827. — Stephani Tornacensis, CCXI, 512, 571, 401, 405, 416, 427, 457, 411, 456, 462, 468, 472, 478, 481, 484, 488, 490, 492, 495, 516. — Innocentii III, CCXIV, 515, 109, 1151, 154, 158, 162, 405, 505, 932, 1097, 1111, 1185, 1187, 1189, 1191; CCXV, 490, 586, 637, 659, 791, 795, 814, 866, 980, 991, 1115, 1191, 1248, 1457, 1562, 1583, 1699; CCXVI, 45, 158, 156, 478, 758; CXVII, 15, 36, 58, 162.

Privilegia. — Benedicti VII, CXXVII, 541. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1485. — Roberti, regis, CXL, 943. — S. Leonis IX, CXLIII, 620. — Alexandri II, CXLII, 1506. — Villelmii, Anglie regis, CXLIX, 1561. — Paschalis II, CLXIII 88, 559. — Calixti II, *ibid.*, 1186, 1250. — Innocentii II, CLXXIX, 552, 557, 618. — Stephani episc., *ibid.*, 665. — Coelestini II, *ibid.*, 915, 918. — Eugenii III, CLXXX, 1107, 1234, 1259, 1559, 1554. — Anastasi II, CLXXXVIII, 1002, 1004, 1005, 1084. — Adriani IV, *ibid.*, 1362, 1485, 1571, 1621, 1625, 1650. — Alexandri III, C., 208, 211, 346, 1052. — Lucii III, CCI, 1068, 1106, 1154, 1328. — Urbani III, CCL, 1479, 1487. — Clementis III, CCIV, 1291, 1292, 1367, 1577, 1445, 1470, 1475, 1476. — Coelestini III, CCVI, 942, 1085, 1168, 1181, 1188, 1224, 1224.

Bulle. — Calixti II, CLXIII, 1142. — Innocentii II, CLXXIX, 65. — Eugenii III, CLXXX, 1236, 1242, 1565. — Alexandri III, CC, 528. — Urbani III, CCII, 1477. — Clementis III, CCIV, 1514.

Monasteria. — Brogariense (Bruyère-le-Château), LXXVH, 1511; LXXXVIII, 1166, 1167. — S. Chlodaldi (Saint-Cloud), LXXXVII, 1554; XCVI, 1578. — S. Dionysii (Saint-Denis), LXXX, 451; *ibid.*, 510, 514, 515, 531, 533, 535, 536, 539, 540; 543, 545, 547, 550, 552, 554, 556, 557, 559, 562; LXXXVII, 681, 1277, 1278, 1280, 1329, 1399; LXXXVIII, 1183, 1186, 1057, 1091, 1168, 1108, 1110, 1116, 1119, 1121, 1123, 1136, 1142, 1302, 1308; LXXXIX, 1011, 1017; XCVI, 1211, 1230, 1534, 1528, 1530, 1561, 1563, 1566, 1570, 1572, 1581, XCVII, 940, 941, 943, 945, 946, 958, 966, 969, 974, 983; CLIII, 620; CLIX, 1564; CLIII, 89; CLXXIX, 64; CLXXX, 1256, 1243, CLXXXVI, 1151, 1445, 1461, 1468; CLXXXVIII, 1002, 1004, 1467, 1485, 1544, 1593, 1594; CLXXXIX, 320, 474; CCXV, 991; CC, 629, 1196, 1200, 1258; CL, 1166, 1167, 1203, CLV, 1139; CCVI, 942, 1035, 1183, 1220, 1224; CCXI, 416, 495; CCXIV, 154, 158, 162; CCXVII, 63, 145, 226, 241, 254, 260, 261. — S. Genovefe (Sainte-Genève), CCIV, 1367, 1470; CCXI, 571, 401, 403, 458, 478, 523, 522; CCXV, 586, 1191, 1566, 1576; CCXVI, 518; CCXVII, 52, 92. — S. Germani Auxiliador. (Saint-Germain-l'Auxerrois), CIV, 1039; CLII, 948; CLXIII, 221; CCXV, 27, 844; CCXVI, 68. — S. Germani a Pratis (Saint-Germain-des-Près), XCVII, 912, 963, 974; CIV, 1065; CLII, 833; CLXIII, 201, 1250; CLXXXIX, 63; CLXXXVIII, 1050; CC, 228, 1032, 1153, 1255; CCL, 1088; CCXI, 456, 472; CCXIV, 151; CCXVI, 488; CCXVII, 15, 64. — Giffense (Gif), CLIV, 1284. — Hederense (Notre-Dame d'Hierre), CLXXII, 1427. — Herivalense (Hérivaux), CCIV, 1314; CCV, 908. — Latinianense (Lagoy), CLII, 961; CLXXXIX, 631; CCII, 579; CCXVI, 193, 198, 729. — Longipontis (Long-Pont), CLXXXVIII, 1084; CC, 611; CCVI, 114; CCXIX, 826; CCXI, 342; CCXV, 659, 791, 795. — S. Maglorii Parisiensis (Saint-Magloire), CLII, 950. — CLXXXVIII, 1621. — S. Martini de Campis (Saint-Martin-des-Champs), CLXIII, 1142; CLXXXIX, 537, 648, 918; CLXXX, 1107, 1250; CLXXXIX, 377; CC, 318. — S. Mauri Fossatensis (Saint-Maur-des-Fossés), LXXXVIII, 1126, 1159, 1557; CIV, 1044, 1051; CCXXXVIII, 750; CLXII, 917; CLXII, 725. — S. Petri Fossatensis (Saint-Pierre-des-Fossés), XCVII, 428. — Rocm Boviscurii (Laroche), CLXXXVIII, 1620. — Vallis S. Marie (Notre-Dame du Val), *ibid.*, 1623. — S. Victoris Parisiensis, CLIII, 600; CLXXXII, 720; CXIII, 9; CXCI, 1125; CC, 507, 772, 775, 1267; CCH, 1513; CCXVI, 351, 510, 519.

Concilia. — Synodus Parisiensis, LXXX, 451. — Conventus Parisiensis de imaginibus, CIV, 1100.

Viri clari. — Dionysius, primus episc. Paris., LXXI, 768. — S. Marcellus Paris., *ibid.*, 895. — Genovefa, *ibid.*, 896. — S. Germanus, episc. Paris., LXXII, 85. — S. Landericus, episc. Paris., LXXXVII, 287. — S. Rusticus, martyr Paris., LXXXVIII, 577. — S. Eleutherius, martyr Paris., *ibid.*. — Aneas, episc. Paris., CXXI, 651. — Raynaldus, episc. Paris., CLXI, 204 not. — B. Guillelmus I, abbas S. Germ. a Pratis, *ibid.*, 835. — Gilo, Paris., CLV, 941. — Galo, episc. Paris., CLXII, 722. — Stephanus, episc. Parisiensis, CLXXXIII, 1400; CLXXXIX, 620. — Hugo de Sancto Victore, CLXXV, CLXXVI, CLXXXVII (integre). — Petrus Absalaris, CLXXXVIII (integre). — Sugerius, abbas S. Dionysii, CLXXXIX, 64; CLXXXVI, 1151. — Theobaldus, episc. Paris., CLXXX, 1563; CLXXXVIII, 1490. — Willelmus, S. Dionysii monachus, CLXXXVI, 1468. — Mauricius, episc. Paris., CXV, 907. — Petrus Lombardus, episc. Paris., CXCI, 9. — Garnerus, canonicus S. Victoris, CXCVI, 1599. — Godefridus et Adamus S. Victoris, *ibid.*, 1417. — Gualterus, prior S. Victoris, CXCI, 1125. — Odo de Deogilo, abbas S. Dionysii, CXCV, 991. — Richardus S. Victoris, CXCVI, 1. — Hilduinus, Achardus, Ervisus, Garinus, abbates S. Victoris, *ibid.*, 1365. — Odo, prior S. Victoris, *ibid.*, 1599. — Adamus S. Victoris, CCIV, 1272. — Mauricius de Sullaco, episc. Paris., CLV, 887. — Petrus Cantor., *ibid.*, 9. — Odo, episc. Paris., CCVII, 578, 455. — S. Willelmus abbas, CCLX, 589. — Petrus Pictaviensis, Parisiensis Academiae cancellarius, CXI, 779. — S. Stephanus, abbas S. Genovefe, *ibid.*, 295. — Aegidius Parisiensis, CXII, 15. — Joannes Beletus, CCH, 9. — Odo de Soliaco, episc., CCXII, 47. — Petrus Vallis Cernai, CCXIII, 541.

Scripta. — Notitia de factis S. Germani, LXXXIII, 453. — Vita S. Marcelli, episc. Parisiensis, LXXXVIII, 541. — Narratio passionis plurimorum martyrum Parisiensis, *ibid.*, 577. — Historia translationis plurimorum san-

ctorum in urbem Parisiensem, CXXXII, 721. — Libri tres de bello Parisiaco, *ibid.*, 721. — Notitia de nece Thomae S. Victoris Parisiens., CLIII, 600. — De fundatione in ecclesia S. Martini a Camp. CLXXXIII, 1399. — Narratio translationis corporum S. Dionysii et sociorum, CLXXXVI, 1151. — Constitutiones abbatiae S. Dionysii, *ibid.*, 1445. — Historia monasterii S. Victoris, CCH, 1513. — Statuta et donationes pia Ecclesiae Parisiensis, CXXII, 69.

LXX. — PERPINIACENSIS-ELNENSIS (Perpignan, évêché).

Epistolae. — Innocentii III, CCXV, 1181

Privilegia. — Ludovici I, regis, CIV, 272. — Joannis XIII, CXXXV, 969, 967. — Sergii IV, CXXXIX, 1517.

Monasteria. — Arulense (Valespir), CIV, 1097; CXXXV, 967; CXXXIX, 1517. — S. Martini Canigonis (Canigou), CC, 236. — S. Michaelis de Coxano (Cusan), CXXXV, 969. — S. Petri Fenilioteusis (Fenouillèdes), CXXXIX, 1544.

LXXI. — PETROCORIENSIS (Périgueux, évêché).

Epistolae. — Alexandri II, CXI, VI, 1590. — Eugenii III, CLXXX, 1153. — Nicolai Claravallensis, CXCVI, 1631. — Petri Mesensis, CCVII, 110. — Innocentii III, CCXIV, 128, 421, 453, 709; CCXV, 245, 248, 1274; CCXVI, 609.

Bulle. — Calixti II, CLXIII, 1117. — Eugenii III, CLXXX, 1593.

Monasteria. — Albaterrense (Aubeterre), CCXV, 245, 248. — Brantomuri (Brantôme), XCVII, 450. — Caduniense (Cadoun), CCXIV, 128, 709. — Sarlatense (Sarlat), CLXXX, 1593. — Turturiacense (Tourey), CLXIII, 1117.

Scripta. — Notitia de haereticis Petragoricis, CLXXXIII, 1721.

LXXII. — PICTAVIENSIS (Poitiers, évêché).

Epistolae. — Gregorii VII, CXLVIII, 546, 559, 579, 557, 652. — Urbani II, CLI, 367, 568. — Paschalis II, CLXIII, 81, 273, 173. — Episcopi Pictaviensis, CLXXXIX, 44. — Vulgrini, *ibid.*. — Innocentii II, *ibid.*, 117, 320, 547, 634, 635. — S. Thomae Cantuar., CXV, 620. — Gilberti Folliot., *ibid.*, 907, 967. — Roberti de Roseham, *ibid.*, 1468. — Joannis Saresbur., CXIX, 139, 141, 156, 158, 165, 224, 249, 255, 259, 260, 264, 271, 267, 308, 527, 553. — Arnulfi Lexov., CCL, 69, 94, 103. — Lucii III, *ibid.*, 1341. — Celestini III, CXVI, 1251. — Stephani Tornac., CCVII, 161. — Innocentii III, CXIV, 56, 63, 77, 128, 201, 394, 449, 456, 457, 545, 710, 741; CCXV, 206, 514, 869, 1250, 1471; CCXVI, 282, 445, 542, 795.

Privilegia. — CXXXVI, 706. — Joannis XI, CXXXII, 1062. — S. Leonis IX, CLXIII, 618. — Gregorii VII, CXLVIII, 666. — Urbani II, CLI, 328. — Paschalis II, CLXIII, 164, 419. — Innocentii II, CLXXXIX, 72, 227. — Celestini II, *ibid.*, 864. — Alexandri III, CC, 197, 553, 518.

Monasteria. — Carrofense (Charronx), XCVII, 450, 989; CIV, 1016, 1188; CXXXVIII, 852; CLXIII, 648. — S. Crucis Pictav., XCVII, 450; CLI, 528. — S. Cypriani Pictav., *ibid.*, 568. — Fontis Ebraldi (Fontevrau), CLXII, 1015, 1079, 1089; CLXIII, 164, 419; CLXXXIX, 72, 520, 634, 635, 864, 924; CLXXX, 1037, 1396, 1400, 1413; CC, 191, 333, 518; CCH, 1312. — Fontnellense (Fontenelle), CLXXXIX, 417. — S. Hilarii de Cella (S. Hilaire de la Celle), CCXV, 314; CXVI, 445. — Locociacense (Ligugé), LXXXVIII, 595. — Malleacense (Maillezais), CXLVI, 1217, 1249. — S. Marie et S. Martini Pictav., CXXXII, 1062. — S. Maxentii Pictav., XCVII, 450; CLXIII, 275, 173. — Monasterium Novum (Modi-Neuf), CXLVIII, 666; CLI, 367. — Nantolense (Nanteuil), CCXIV, 1683. — Nobiliacense (Noailles), CXLVIII, 516; CLXXXIX, 227. — S. Philiberti, CXVII, 830. — S. Radegundis Pictav., LXXI, 905; CXVI, 789. — S. Savini Puellari, XCVII, 450. — De Stella (de l'Etoile), CXIV, 1683.

Viri clari. — S. Victorinus, episc. Pictav., V, 281. — S. Hilarius, episc. Pictav., IX, X; LXXI, 829; LXXXVIII, 439. — Vincentius, martyr, LXXI, 784. — Pannichius, presbyter Pictav., *ibid.*, 810. — Lupianus, confessor, *ibid.*, 868. — Fortunatus, episc. Pictav., LXXXVIII, 59. — Ebroinus, episc. Pictav., CXXXVIII, 559. — Radulphus Ardens, CLV, 1293. — Petrus, monach. Malleacensis, CXLVI, 1217. — Robertus de Arbrissello, Fontis Ebraldi fundator, CLXII, 1089; CLXVI, 1181. — Petrus, episc. Pictav., CLXIII, 81, 275. — Grimoaldus, episc. Pictav., CLXXXIX, 547. — Gilbertus Porretanus, episc. Pictav., CLXXXVIII, 1247, 1677. — Joannes, episc. Pictav., CXV, 620, 1468. — Isaac, abbas de Stella, CXCI, 1693. — Joannes, episc. Pictav., CXCI, 159, 141. — Guillelmus, episc. Pictav., CCL, 1541. — Petrus Pictav., CXCI, 779.

Concilia. — Concilium Carrofense CXXXVII, 832. — Concilium Pictaviense, CLVII, 1079.

Scripta. — Notitia de S. Hilario, LXXXVIII, 1435. — Historia monasterii Mallesensis, CXLVI, 1219. — Regula sanctimonialis Pontis Ebraldi, *ibid.* — Vita S. Roberti de Arbrissello, *ibid.*, 1181. — Libellus contra Gilbertum Porrelaunum, episc., CLXXXVIII, 1577. — Notitia de monasterio Pontis Ebraldi, CCII, 1512.

LXXIII. — PODIENSIS ANICIENSIS (le Puy, évêché). *Epistolæ.* — Gregorii VII, CXLVIII, 552, 471. — Innocentii II, CLXXIX, 572. — Stephani Tornacensis, CXXI, 521, 525. — Innocentii III, CCXV, 484, 1181, 1544.

Bulla. — S. Leonis IX, CXLVIII, 681.

Vir clarus. — Raimundus de Agiles, Podiensis canonicus, CLV, 591.

LXXIV. — REDONENSIS, VENETENSIS (Rennes, évêché).

Epistolæ. — S. Leonis IX, CXLIII, 596. — Gregorii VII, CXLVIII, 715. — Calixti II, CLXIII, 1117, 1157. — Paschalis II, *ibid.*, 1158. — Sugerii, CLXXVI, 1109. — Joannis Saresburiensis, CXCIX, 147. — Innocentii III, CCXIV, 271.

Bulla. — Eugenio III, CLXXX, 1248.

Monasteria. — Rothomense (Redon), CIV, 1295, 1292; CXLII, 1281; CXLVIII, 715; CLXIII, 1117, 1158; CLXXX, 1248. — S. Melanii (Saint-Melaine), CLXIII, 1157. — Vitreense (Vitré), CLXXI, 1781.

Vir clarus. — Melanius, episc. Redon., LXXI, 868. — Catwallon, monachus Rothomensis, CXLII, 1281. — Marbodius, episc. Redonensis, CLXIII, 1481; CLXXI, 1457; CLXXX, 1657.

LXXV. — REMENSIS (Reims, archévêché).

Epistolæ. — Hormisdæ pape, LXXIII, 547. — Benedicti III, CXV, 689. — Joannis XIII, CXXXV, 992. — Gerberti Auriliacensis, CXXXIX, 209. — Gerardi, CXLII, 518. — Stephani X, CXLIII, 869. — Nicolai II, *ibid.*, 1329, 1549, 1549, 1560. — Alexandri II, CXLVI, 1283, 1296, 1509, 1516, 1517, 1518, 1519, 1520, 1521, 1522. — Gregorii VII, CXLVIII, 293, 351, 408, 410, 741. — Lanfranci Cantuar., CL, 551. — Guillelmi S. Arnulfi, *ibid.*, 875. — Urbani II, CLI, 309, 351, 415. — S. Ivonis Carnotens., CLXII, 26, 104, 106, 120, 163, 191, 257; *ibid.*, 265. — Paschalis II, CLXIII, 138, 141, 240, 297. — Calixti II, *ibid.*, 1247. — Innocentii II, CLXXIX, 191, 214, 278, 279, 542, 468, 515, 517, 636. — Ecclesie Remensis, *ibid.*, 671. — Eugenio III, 1228, 1342. — S. Bernardi, CLXXXII, 156. — Sugerii, CLXXXVI, 1560, 1580, 1588. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1592, 1597, 1557, 1695. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 578, 579. — Henrici, archiepisc. Remensis, CXCVI, 1571. — Nicolai Claravall., *ibid.*, 1608, 1652. — Alexandri III, CC, 85, et passim. — Arnulfi Lexov., CCI, 82, 145. — Lucii III, *ibid.*, 1175, 1521. — Petri Cellensis, CCII, 568, 567. — Celestini III, CCVI, 1098. — Petri Blesensis, CCVII, 356. — Stephani Tornacensis, CCXI, 539, 530, 535, 579, 594, 401, 415, 425, 451, 465, 467, 503, 525, 525. — Innocentii III, CCXIV, 100, 156, 174, 245, 582; CCXV, 598, 571, 572, 634, 610; CCXVI, 46, 725, 656, 857; CCXVII, 66, 74, 195.

Privilegia. — Adriani I, XCVI, 1212. — Joannis XIII, CXXXV, 991. — Arnulfi, archiepisc., CXXXIX, 1248. — Guidonis, archiepisc., CXLII, 1408. — S. Leonis IX, CXLIII, 617, 619. — Alexandri II, CXLVI, 1550. — Eugenio III, CLXXX, 1071, 1127, 1220, 1358, 1342. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1565. — Alexandri II, CC, 567, 568. — Lucii III, CCI, 1166, 1168, 1324. — Innocentii III, CCXVII, 178.

Chartæ et diplomata. — Ludovici I, regis, CIV, 1057, 1071, 1144. — Ebalii, archiepisc., CXLII, 1111. — Widonis, archiepisc., CXLII, 1406, 1407. — Raynaldi, archiepisc., CLXXII, 1545. — Henrici, archiepisc., CXCVI, 1577. — Guilelmi, archiepisc., CCIX, 852, 855.

Concilia. — Concilium Remense, preside Hervæo archiepisc., CXXXII, 1062. — Caroli II, conventus Altiacensis (Attigny), CXXXVIII, 607, 751. — Concilium Remense, sub Gerberto, CXXXIX, 195, 287. — Concilium Mosanense (Mouzon), *ibid.*, 193. — Concilium Remense, sub Urbano II, CLI, 110. — Concilium Remense sub Innocentio II, CLXXIX, 675.

Monasteria. — Altiavillarensis (Haut-Villiers), LXXXVIII, 1181; CCXI, 463; CCXIV, 878. — Bellavallis (Belval), CCVI, 871, 835. — Calvimontense (Chaumont), CLXXX, 1220; CLXXXVIII, 1535. — Carthusia Montis-Dei, CLXXIX, 296; CLXXX, 1071. — Corbiniacense (Corbigay), CXLIII, 619; CL, 875; CLXIII, 220. — S. Dionysii Remensis, CXLIII, 1402; CXLVI, 1550. — Igniacense (Igny), CLXXII, 1545; CLXXXVIII, 985; CXCVI, 1608; CXLVI, 46. — Mosanense (Mouzon), CXXXVII, 5117; CXLII, 1407. — S. Nicæii Remensis, CXLVI, 1552; CLXIII, 517, 518; CLXXIX, 291; CLXXX, 1127; CLXXXII, 156; CC, 568. — S. Petri

Remensis, CLXXX, 1542. — S. Remigii Remensis, CXXV, 992; CXXXVII, 49; CXLII, 1406, 1409; CXLIII, 616, 617; CXLVII, 295; CLV, 667; CLXXII, 1551; CLXXIX, 1069, 1542; CLXXXVIII, 1565, 1565; CC, 274, 278, 292, 300, 580, 551, 555, 455, 567; CCI, 1168; CCXVI, 725; CCXVII, 74, 178, 195. — Signiacense (Signy), CCIX. — S. Theodoric Remensis, CLXXX, 185, 1558; CCXVI, 9.

Vir clarus. — S. Remigius, archiepisc. Remens., LIV, 961; LXXXVIII, 527. — Mappinius, archiepisc. Remens., LXVIII, 44. — S. Sommatius, archiepisc. Remens., LXXX, 441. — Nivardus, archiepisc. Remens., LXVIII, 1181. — Hincmarus, archiepisc. Remens., CCXV, 9, 77. — Sigwardus, canonicus Remens., CXXIX, 1145. — Fulco, archiepisc. Remens., CXXI, 9. — Hervey, archiepisc. Remens., CXXII, 659. — Seulfus, archiepisc. Remens., CXXII, 1063. — Arthaldus, archiepisc. Remens., CXXIII, 955. — Odalricus, archiepisc. Remens., CXXIII, 963. — Floardus, canonicus Remens., CXXXV, 9. — Bernerus, monach. S. Remigii, CXXXVII, 49. — Adalbero, archiepisc. Remens., CXXVII, 503. — Richerus, monach. S. Remigii, CXXXVIII, 28. — Ebo, archiepisc. Remensis, CXXXVIII, 526. — Gerbertus, archiepisc. Remensis, CXXXIX, 193. — Arnulfus, archiepisc. Remensis, CXXXIX, 1544. — Ebalus, archiepisc. Remens., CXLII, 1109. — Guido de Castellione, archiepisc. Remens., CXLII, 1559. — Anselmus, monach. S. Remigii, CXLII, 1409. — Gervasius, archiepisc. Remens., CXLIII, 869, 1529, 1548, 1549, 1560, 1596. — Manasses, archiepisc. Remens., CXLVIII, 293, 590, 591, 741; CL, 551, 875; CLI, 445. — Raynaldus, archiepisc. Remens., CL, 1581. — Radulphus, archiepisc. Remensis, CLIII, 1545. — Samsio, archiepisc. Remensis, CLXXII, 636. — Guillelmus, abbas S. Theodoric Remensis, CLXXI, 185. — Guericus, abbas Igniacensis, CLXXXVIII, 985. — Bericis, archiepisc. Remensis, CXCVI, 1559. — Wilhelmus, archiepisc. Remens., CXCVI, 1632, CC, 1064. — Petrus Cellensis, monach. S. Remigii, CCII, 598. — Wilhelmus de Campana, archiepisc. Remens., CCIX, 817. — Petrus de Riga, CCXII, 9.

Scripta. — Notitia de S. Remigio archiepisc., LXXVIII, 537. — Versus ad tumulum S. Remigii, CXXII, 1653. — Carmen de morte Fulconis archiepisc. Remens., *ibid.*, 1145. — Historia ecclesie Remensis, CXXXV, 25. — Narratio de Ecclesia Remens. actibus in concilio Pontigenensi, CXXXVIII, 767, 765. — Acclamations in ecclesia Remensi decantant., *ibid.*, 901. — Narrator amor Urbani II erga ecclesiam Remens., CLI, 15. — Historia dedicationis ecclesie S. Remigii, CXLII, 1411. — Epitaphium Guidonis, archiepisc., CXLII, 1407. — Testamentum Oldari, præpositi Remensis, CL, 1545.

LXXVI. — ROTHOMAGENSIS (Rouen, archévêché).

Epistolæ. — Innocentii pape, XX, 468. — Joannis Facamensis, CXLIII, 797; CXLVII, 465. — Maurili, archiepisc. Rothomag., CXLIII, 1587. — Willelmi Conquestaris, CXLIX, 1289. — Lanfranci Cantuar., CL, 521 et seq. — Urbani II, CLI, 355, 374. — S. Anselmi, CLIX, 104. — S. Ivonis Carnot., CLXII, 52, 101, 165, 186, 269. — Paschalis II, CLXIII, 188. — Baldrici Dolensis, CLXVI, 1173. — Cleri Rothomag., CLVI, 1519. — Innocentii II, CLXIII, 98, 102, 150, 304. — Hugonis archiepisc., *ibid.*, 668. — Henrici, regis, *ibid.*, 669. — Eugenio III, CLXXIX, 145. — S. Bernardi, CLXXXII, 129. — Sugerii, CLXXII, 1599, 1450, 1451. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 506, 641, 674. — Gilberti Folliot., *ibid.*, 908. — Joannis Saresburi., CXCIX, 197, 215, 505. — Alexandri III, CC, 264, 417, 657, 639, 644, 646, 647, 638, 705, 709, 735, 1044, 1112, 1400. — Arnulfi Lexov., CCI, 17, 48, 107, 114. — Lucii III, *ibid.*, 1248, 1500, 1525. — Urbani III, CCII, 1479. — Clementis III, CCIV, 1499. — Celestini III, CCVI, 1007, 1117, 1156, 1192, 1225, 1251, 1252. — Petri Blesensis, CCVII, 554, 567, 575, 406, 422. — Innocentii III, CCIX, 95, 195, 219, 222, 420, 455, 597, 868, 904; CCX, 69, 1295; CCXVI, 512, 515, 766; CCXVII, 276.

Privilegia. — Eugenio III, CLXXX, 1104. — Alexandri III, CC, 1277. — Celestini III, CCVI, 930, 974, 977, 1173.

Bulla. — Eugenio III, CLXXX, 1408. — Celestini III, CCVI, 985, 1098.

Monasteria. — S. Audoeni (Saint-Ouen) CL, 1167; CC, 1119, 1277; CCII, 1514. — Fiscamensis (Fécamp), CXL, 952; CXLIII, 1587; CXLVII, 444, 465, 475, 490, 485; CL, 107, 108; CCII, 1479; CCVI, 974, 977, 985, 1175. — Comptelense (Jumièges), CXLIX, 779; CXLVI, 1151; CC, 219. — S. Marini de Prato, CLXXXVIII, 1635. — S. Martini de Pontia (Pontoise), CXCII, 1151. — De Beate Leproso, CXLV, 158. — De Monte Rothomag., CXC, 64, 1136; CXCIX, 509, 215, 197. — Mortismaris (Mortain);

CLX, 589; CLXXX, 1101; CC, 208. — S. Trinitatis Rothomag., CCII, 1316. — Ulterioris portus (Tréport), CII, 1318. — S. Vandegessili Fontanelleuse (Saint-Vandril), LXXXVII, 1319; LXXXVIII, 1101, 1122; CIV, 1023, 753; CCII, 1314. — S. Victoris in Caletis (Saint-Victor-en-Caux), CXLVII, 263.

Viri clari. — S. Victorius, archiepisc. Rothomag., XI, 457. — S. Audoenus, archiepisc. Rothomag., LXXXVII, 473. S. Anselmus, abbas Fontanellensis, CV, 733. — Hugo, archiepisc. Rothomag., CXXXVIII, 171. — S. Romanus, archiepisc. Rothomag., *ibid.* — Wenilo, archiepisc. Rothomag., *ibid.*, 639. — Maurilius, archiepisc. Rothomag., CXLIII, 1577. — Joannes, archiepisc. Rothomag., CXLVII, 9. — Franciscus II, archiepisc. Rothomag., *ibid.*, 118. — Joannes, abbas Fiscamensis, *ibid.*, 444. — Wilhelmus, Calculus, Gemmetic. monach., CXLIX, 779. — Theodoricus, monach. S. Andoeni, CL, 1187. — Wilhelmus, archiepisc. Rothomag., CLIX, 106; CLXII, 186, 399. — Joannes discipulus, S. Andoeni. monachus, CLXII, 113 1. — S. Hugo, archiepisc. Rothomag., CLXVI, 1163. Mallonus et Avicianus, apostoli Normanniae, CLXXXVIII, 590. — Wilhelmus, archiepisc. Rothomag., *ibid.*, 843. — Goisfredus, archiepisc. Rothomag., *ibid.*, 887. — Rotrodus, archiepisc., Rothomag., CX, 590, 671; CC, 417. — Alexander Gemmeticensis, CCV, 919. — Walterus, archiepisc. Rothomag., CCL, 1323.

Scripta. — Notitia de S. Romano, archiepisc. Rothomag., (CXXXVIII), 171. — Gesta Normanniae ducum, CII, 619; CXLIII, 1389; CLXXXVIII, 405. — Ordinatum canonicorum Regularium S. Laudi Rothomag., CXLVII, 157. — Historia Normannorum, CXLIX, 779. — Acta archiepisc. Rothomag., CXLVII, 275. — Acta concilii Rothomag., *ibid.*, 267. — Notitia de fundatione collegii de Albania, *ibid.*, 311. — Chronicon Fiscamensis, *ibid.*, 130. — Catalogus abbatum Fiscamensis, *ibid.* — Auctarium monasterii Mortulmaris, CLX, 589. — Narratio translationis capituli S. Valentini Gemmeticum, CLXVI, 1151. — Vita S. Hugonis, archiepisc. Rothomag., *ibid.*, 1163. — Narrator concilium Rothomag., *ibid.*, 341. — Bella inter Normanniae magnates, CLVIII, 501, 600, 625. — Historia abbatum monasteriorum Normanniae, CLXXXVIII, 513. — Notitia de Rothomagensi civitate, *ibid.*, 536. — Historia conciliorum in Normannia habitorum, *ibid.*, 633, 1118, 833. — Disticha in honorem xvii primorum praesulum Rothomagensis, *ibid.*, 590. — Notitia de pluribus monasteriis diocesis Rothomag., CCII, 1314, 1316, 1318.

LXXVII. — RUTHENENSIS (Rodez, évêché).

Epistolae. — Urbani II, CII, 546. — Hugonis Lugdun., CLVII, 509. — Alexandri III, CC, 589. — Innocentii III, CCXIV, 575.

Privilegia. — Bernardi Ruthenensis, CL, 1539. — Urbani II, CII, 519. — Ludovici I, regis, CIV, 1030.

Monasteria. — S. Amandi CLIV, 119. — S. Antonii, XCVII, 431; CII, 519. — Conchesse (Saint-Foi-des-Conques), XCVII, 431; CIV, 1090; CLVII, 509; CCXIV, 575. — Vabrense (Vabre), CXXXII, 781.

Viri clari. — Verus, episc. Ruthenensis., LXXX, 443; LXXXVII, 375. — S. Amandus, episc. Ruthenensis., *ibid.*, 515.

LXXVIII. — SAGIENSIS (Séez, évêché).

Epistolae. — S. Anselmi, CLIX, 163. — Venerabilis Gilberti, CLXXI, 207. — S. Thomae Cantuar., CX, 621. — Gaufridi, scriptoris ecclesiastici, CCV, 863, 874, 875, 882. — Coelestini III, CCVI, 1116. — Innocentii III, CCXIV, 1038; CCXVI, 69, 824.

Bullae. — Innocentii II, CLXXIX, 93. — Alexandri III, CC, 539.

Monasteria. — S. Martini Sagiensis, CLIX, 163; CCH, 1317; CCV, 863, 874, 878, 882. — S. Petri Divensis, CXLIX, 1433; CLXXXI, 1703. — S. Serenici, CCII, 1507.

Viri clari. — Serlo, episc. Sagiensis., CLXXXVIII, 400, 805, 309.

LXXIX. — SANTONENSIS (Saintes, évêché).

Epistolae. — Joannis XIX, CXL, 1154. — S. Leonis I, CXLIII, 745. — Eugenii III, CLXXX, 1514. — Urbani II, CCII, 1367. — Innocentii III, CCXIV, 137, 171, 472, 545; CCXV, 245, 889; CCXVI, 285, 287, 570, 687, 758.

Concilium. — Santonense, CCL, 90, 367.

Monasteria. — Angoliareuse (Saint-Jean d'Angély), CXLII, 1154; CCVI, 285, 758. — De Bezaco, CCXVI, 687. — De Madio, CCXV, 245. — Nigræ Insulae (Noirmoutier), CIV, 1183. — Suhiense, CCXVI, 687. — Tenallense (La Tenaille), CCXV, 245.

Viri clari. — Troganus, episc. Santonensis., LXVII, 993. — S. Eutropius martyr, LXII, 156; CXIII, 251. —

Martyrius, abbas, LXXI, 869. — Bernardus, episc. Santonensis., CLXXX, 1514.

LXXX. — SENONENSIS (Sens, archidiocèse).

Epistolae. — Gerberti Auril., CXXXIX, 249. — Roberti regis CXLII, 983. — Gregorii VII, CXLVIII, 375, 377, 416, 462, 468. — Urbani II, CII, 430. — Hugonis Lugdunensis, CLVII, 522. — S. Ivonis Carnot., CII, 61, 68, 97, 111, 129, 130, 133; 156, 145, 151, 170, 206, 428. — Ludovici regis, CLXIII, 1358. — Innocentii II, CLXXIX, 264, 342, 465, 514, 515. — Eugenii III, CLXXX, 1391, 1394, 1407, 1449, 1551. — S. Bernardi, CLXXXII, 148, 370, 344, 523. — Sugerii CLXXXVI, 1394, 1397, 1402, 1401, 1408. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1019. — Adriani IV, *ibid.*, 1155. — S. Thomae Cantuar., CX, 581, 674, 675. — Herberti de Boscum, *ibid.*, 1429, 1465, 1475. — Joannis Saresbur., CXCI, 359, 361, 369. — Alexandri III, CC, 194, 570, 466, 685, 708, 771, 1009, 1075, 1122, 1292. — Lucii III, CCL, 1157. — Petri Celensis, CCII, 410, 414, 566, 586. — Coelestini III, CCVI, 1033, 1098. — Stephani Tornac., CCXI, 320, 321, 324, 326, 350. — Innocentii III, CCXIV, 53, 75, 90, 268, 454, 1064; CCXV, 62, 163, 209, 512, 618, 679, 694, 1163, 1262, 1271, 1277; CCXVI, 597, 417, 514, 766, 895, 1229; CCXVII, 77.

Bullae. — Silvestri II, CXXXIX, 269. — Calixti II, CLXIII, 1143. — Innocentii II, CLXXXIX, 502. — Eugenii III, CLXXX, 1336. — Coelestini III, CCVI, 898, 1026, 1151.

Concilia. — Concilium Stampense, CII, 97 ou 98. — Concilium Senonense, CLXXXII, 549.

Monasteria. — Castrum Nantonense (Saint-Séverin de Château-Randon), CC, 194. — S. Colombae Senonensis (Sainte-Colombe de Sens), LXXXVIII, 1168; CIV, 1227, 1280; CLXXXIX, 643; CCXVI, 422; CCXVII, 100. — Geriariense, XCVII, 425. — S. Joannis Senonensis, CCXIV, 1064; CCV, 678. — Joiacense (Jouy), CC, 1009. — S. Lamberti Senonensis, CXXXIX, 269. — Lemausense (Limours), LXXXVIII, 1099, 1235. — Peruvienne (Provins), CCVI, 1026. — S. Petri Senonensis, LXXX, 1171, 1258. — S. Petri Vivi (Saint-Pierre-le-Vif-le-Sens), CLVII, 522; CLXIII, 853. — S. Remigii Senonensis, CIV, 1267; CCXV, 678. — Scarlelarense (Echaals), CCXIV, 1094. — Stampense (Sainte-Marie d'Etampes), CLXIII, 759, 1145. — S. Stephani de Vallibus, CC, 638. — Vallislucentis (Vauluisant), CXXXVII, 599. — Villariense (Villiers), CCII, 586.

Viri clari. — S. Leo, archiepisc. Senonensis., LXVIII, 3. — Emmon, archiepisc. Senonensis., LXXXVIII, 1168. — S. Aldricus, archiepisc. Senonensis., CIV, 793, 1267. — Jeremias, archiepisc. Senonensis., CV, 729. — Audradus, archiepisc. Senonensis., CXV, 15. — Walterius, archiepisc. Senonensis., CXXXII, 717. — Gerlandus, archiepisc. Senonensis., CXXXV, 836. — Venilo, archiepisc. Senonensis., CXXXVIII, 539. — Lethericus, archiepisc. Senonensis., CCLI, 204, 206. — Richerius, archiepisc. Senonensis., CXLVI, 1310. — Richerius, archiepisc. Senonensis., CXLVIII, 575. — Dambertus, archiepisc. Senonensis., CLXII, 97; CLXIII, 1168. — Theobaldus Stampensis, *ibid.*, 759. — Arnaldus, abbas S. Petri Vivi, *ibid.*, 1478. — Henricus, archiepisc. Senonensis., CLXXXIX, 264. — Hugo, archiepisc. Senonensis., CLXXX, 1534; CLXXXVI, 1597; CLXXXVIII, 1010. — Wilhelmus, archiepisc. Senonensis., CX, 584. — Gunteramus, archiepisc. Senonensis., CC, 1075. — Guido, archiepisc. Senonensis., *ibid.*, 1155. — Michael, archiepisc. Senonensis., CCVI, 1093.

Scripta. — Historia translationis S. Saviani Senonum, CXI, 777. — Epitaphia plurimorum archiepisc. Senonensis., *ibid.*, 830. — Historia Francorum Senonensis., CLXIII, 835.

LXXXI. — SILVANECTENSIS (Semlis, évêché).

Epistolae. — Nicolai I, CXIX, 826. — S. Fulberti, CXLII, 223. — S. Ivonis Carnot., CLXII, 272. — Gerberti de Boscum, CX, 1465. — Alexandri III, CC, 973, 824. — Stephani Tornac., CCXI, 350, 384, 387, 408, 414. — Innocentii III, CCXIV, 179, 406; CCXV, 762, 1605; CCXVI, 193, 198; CCXVII, 119, 158, 144, 263.

Privilegia. — Paschalis II, CLXII, 50. — Innocentii II, CLXXXIX, 67. — Alexandri II, CC, 147. — Lucii III, CCL, 1151, 1244.

Bullae. — Calixti II, CLXIII, 1119.

Monasteria. — S. Arnulfi Crispelensis. (Saint-Arnoult de Crépy), CLXII, 742; CLXXXIX, 67; CC, 147; CCL, 1245. — Caroli loci (Charlieu), CCXVI, 198. — S. Vincentii Silvanectensis., CLXIII, 50, 1119; CCXI, 408; CCXVII, 119, 138, 144.

Viri clari. — Bernuinus, episc. Silvanectensis., CXXXV, 419. — Odo, episc. Silvanectensis., CXXXIX, 193. — Rodulfus, episc. Silvanectensis., *ibid.*, 1849. — Froilandus, episc. Silvanectensis., CXLIII, 1369.

LXXXII. — SISTERICENSIS (Sisteron, évêché).

Epistolæ. — Nicolai II, CXLIII, 1346. — Gregorii VII, CXLVIII, 545.

LXXXIII. — STABULENSIS (Stavelo, abbaye et évêché).

Bullæ. — S. Leonis IX, CXLIII, 618. — Kalendarium Stabulense, CXXXVIII, 1195.

LXXXIV. — STRASBURGENSIS, ARGENTINENSIS (Strasbourg, évêché).

Epistolæ. — Gerberti, CXXXIX, 263. — S. Leonis IX, CXLIII, 635. — S. Hildegardis, CXCIII, 164, 165. — Innocentii III, CXXVII, 19, 23, 546; CCXV, 564, 602; CCXVI, 502; CCXVII, 9, 56, 74, 240.

Privilegia. — S. Leonis IX, CXLIII, 637 et 689. — Victoris II, *ibid.*, 819. — Paschalis II, *ibid.*, 185. — Innocentii II, CLXXIX, 293. — Lucii III, CCI, 1165. — Celestini III, CCVI, 911, 950, 1141.

Bullæ. — Adriani, S. Leonis IX, CXLIII, 665. — Nicolai II, *ibid.*, 551. — Paschalis II, CLXIII, 116, 357. — Calixti III, *ibid.*, 1150. — Innocentii II, CLXXIX, 468. — Lucii III, CCI, 1140.

Diplomata. — Childerici regis, LXXXVII, 1289. — Dagoberti regis, *ibid.*, 1505. — Childerici III, regis, LXXXVIII, 1095. — Carlomani regis, XCVI, 1574, 1582. — Ludovici I, regis, CIX, 1180, 1197, 1199. — Paschalis II pape, CLXIII, 597.

Monasteria. — Andariense (Andlau), CXLIII, 819. — Altorfense (Altorf), *ibid.*, 637, 689; *ibid.*, 155. — Baumgartense (Sainte-Marie de Baumgarten), C.I, 1165; CCVI, 1141. — Bongariense (Bongar), CCXV, 564. — S. Cruis Voffenheimensis (Sainte-Croix de Voffenheim), CXLIII, 635. — S. Dionysii Lebräuensis (Saint-Denis de Leber), CXI, 1581. — Ebersheimense (Ebermunster), CIV, 1180. — Fabariense (Pfeffers), CIV, 1199; CLXIII, 550, 597; CLXXIX, 468. — S. Fidis in Schelestadt, CLXIII, 185. — Gargembacense (Gargembach), CCXVII, 56. — SS. Gregorii in Alsatia (Gregorienthal), LXXXVII, 1289; LXXXVIII, 1511; XCVI, 1564, 1574; CIV, 1157. — Hoemburgense (Hoembourg, Mont-Saint-Odile), CIV, 1285; CXLIII, 665; CXCI, 1557. — Honaugense (Ile d'Honnau), LXXX, 524; LXXXVIII, 1141, 1279, 1280, 1312, 1515, 1518; XCVI, 1531, 1535, 1515, 1577; XCVII, 919, 957, 967. — S. Mariæ Argentinæ, LXXXVIII, 1095. — Marbachense (Marbach), CLXIII, 116; CCVI, 911. — Offewillari, XCVII, 426. — Schutteranense (Schutteren), CLXXIX, 293. — Schwarzacense (Schwartzach); XCVII, 427; CIV, 1165. — Trutenhusense (Trutenhusen), CCI, 1550.

Viri clari. — Rachio, episc. Strsburg., XCVI, 1029. — Waldrammus, episc. Strsburg., CXXXII, 575. — Utho, episc. Strsburg., CXXXIV, 1001. — S. Arbogastus, episc. Strsburg., *ibid.*, 1003. — Ratoldus, episc. Strsburg., CXXXVIII, 527. — Viderodus, episc. Strsburg., CXXXIX, 265. — Bruno, episc. Strsburg., CLXVI, 1547. — Rillindis et Erradis, abbatiss., CXIV, 1537. — Eberhardus, episc. Strsburg., CACVII, 164, 165; CC, 1374. — Burgundus, episc. Strsburg., CCI, 1140.

LXXXV. — SUESSIONENSIS (Soissons, évêché).

Epistolæ. — Adriani II, CXXXII, 1265. — Gerardi, CXLII, 1518. — Alexandri II, CXLVI, 1296, 1500, 1413. — Urbani II, C.LI, 524. — S. Ivois Carnot., CLXII, 229, 232, 255, 280. — Paschalis II, CLXII, 767. — S. Bernardi, CLXXXII, 586, 587, 394, 596, 469, 546. — S. Sugerii, CLXXXII, 1437, 1458. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1547, 1625. — Herberti de Boscum, CXC, 1456, 1457. — Henrici, archiepisc. Remensis, CXCII, 1574. — Alexandri III, CC, 107, 122, 137, 161, 164, 262, 274, 299, 303, 531, 532, 535, 650, 538, 665, 670, 691. — Petri Cellensis, CCII, 518, 551, 552, 592. — Celestini III, CCVI, 1101, 1205. — Stephani Tornacensis, CCXI, 354, 589, 415, 440, 475. — Innocentii III, CCXIV, 46, 175, 406, 453; CCXV, 261, 504, 1038, 1056, 1057, 1082, 1411, 1518; CCXVII, 15. — *Privilegia.* — Roberti, regis, CXLII, 968. — Innocentii II, CLXXIX, 619. — Engenti III, CLXXX, 1067, 1251, 1252, 1259. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1580, 1625. — Lucii III, CCI, 1077, 1086. — Urbani III, C.LII, 1535.

Bullæ. — Joannis pape, CCXVI, 660. — Alexandri III, CC, 180. — Lucii III, 1522.

Concilia. — Concilium SueSSIONENSE, LXXXIX, 824. — Capitulare SueSSIONENSE, XCVI, 1504. — Concilium Troleianum apud SueSSIONAS, CXXXII, 675. — Synodus SueSSIONENSIS, sub Carolo II, CXXXVIII, 589. — Convetus Carisiacensis (Quiersy), *ibid.*, 642, 651, 681. — Synodus SueSSIONENSIS, *ibid.*, 728. — Capitulare Carisiacense, *ibid.*, 791.

Monasteria. — Branense (Sainte-Marie de B'atnc,

CLXXX, 1231. — S. Crispini SueSSIONENSIS (Saint-Crépin), CXXXV, 449; CXC, 1456, 1457; CCI, 518, 551, 552, 592. — Compendiense (Complègne), CXXXI, 1571; C.LII, 966; CLXII, 766; CLXXX, 1435; CLXXXVIII, 1545; CC, 180, 181, 514, 520, 537, 812; C.LII, 563; CCXI, 589; CCXIV, 408, 455; CCXV, 504. — S. Nicolai Clarifontensis, CLXXIX, 569. — Locci Restaurati (Lieu-Restauré), CLXXX, 1067. — S. Mariæ Longipontis, *ibid.*, 1311. — S. Mariæ SueSSIONENSIS, *ibid.*, 1233; CC, 1079; CCI, 1077; CCVI, 1205. — S. Mariæ Vallis Christianæ (Vauchrétiens), CLXXX, 1260. — Orbacense (Orbais), CXXXV, 450. — S. Medardi SueSSIONENSIS (Saint-Médard de Soissons), CXXXVI, 660; CXXII, 575; CXXXVIII, 171; CLXIII, 102; CCI, 592; CCXIV, 435. — Valliserrens (Valser), CLXXXVIII, 1580.

Viri clari. — Rothadus II, episc. SueSSIONENSIS, C.LII, 745. — Gotescalcus, monachus, CXXI, 548. — Riculfus, episc. SueSSIONENSIS, CXXXI, 15. — Odilo, monach., CXLII, 575. — Abbo, episc. SueSSIONENSIS, CXXXV, 451. — Gerardus, monach. S. Medardi, CXXXVIII, 171. — Guido, episc. SueSSIONENSIS, CXXXIX, 195. — Daimbertus, episc. SueSSIONENSIS, C.LXII, 229. — Lisiardus, episc. SueSSIONENSIS, CLXXIV, 1579. — S. Arnulfus, episc. SueSSIONENSIS, CLXII, 1568. — Jostenus, episc. SueSSIONENSIS, CLXXIX, 298; CLXXXII, 540; CLXXVI, 1437, 1475. — Hugo de Campoforido, episc. SueSSIONENSIS, CXCVI, 1535; CC, 107. — Ilvelus, episc. SueSSIONENSIS, CXXI, 415.

Scripta. — Translatio corporis Cornelli, pape, apud Compendrum, CXXIX, 91263. — Translatio S. Sebastiani martyris et Gregorii pape, in monasterium S. Medardi SueSSIONENSIS, CXXXII, 575.

LXXXVI. — TARBENSIS (Tarbes, évêché).

Monasteria. — S. Savini, CLXXXIX, 1632.

LXXXVII. — TERUANNENSIS, MORINENSIS (Terrouanne, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 517, 559. — Urbani II, C.LI, 485. — S. Ivois Carnot., C.LXII, 22. — Gerardi, episc. Teruann., *ibid.*, 657. — Lambertus Altrab., *ibid.*, 658. — Cleri Teruann., *ibid.*, 666. — Paschalis II, CLXIII, 540, 569. — Calixti II, *ibid.*, 1276. — Innocentii III, CLXXIX, 462. — Lucii II, CLXXIX, 899. — Eugenii III, CLXXX, 1123. — Joannis Saresbur., 116, 227. — Alexandri III, CC, 98, 550, 989, 1221. — Stephani Tornac., CCXI, 495, 528. — Innocentii III, CCXV, 1543, 1566, 1582; CCXVI, 514, 575, 751.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 606. — Alexandri III, CC, 1514. — Lucii III, CCI, 1103, 1284, 1295. — Urbani III, C.CII, 1524.

Monasteria. — S. Augustini Tarvan., CCI, 1105. — S. Joannis Tarvan., CCXV, 1545. — S. Mariæ Tarvan., LXXXVIII, 1624.

Viri clari. — S. Folcuinus, episc., CXXXVII, 529. — Framericus, episc., CXXXIX, 195. — Baldwinus, episc., *ibid.*, 1549. — S. Andomarus, episc., CXLVII, 1179. — Hubertus, episc., CXLVIII, 559. — Gerardus, episc., C.LI, 485. — Joannes, episc., CLXIII, 540. — Guillelmus, canonic., CLXIII, 875. — Milo, episc., CXCIX, 116, 27. — CC, 98. — Desiderius, episc., CC, 1221. — Lambertus, episc., CCXI, 528.

LXXXVIII. — TOLONENSIS (Toulon, évêché).

Epistolæ. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1059, 1069.

LXXXIX. — TOLOSENSIS (Toulouse, évêché).

Epistolæ. — Innocentii I, XX, 495, 626. — Alexandri II, CXLVI, 1586. — Innocentii II, CLXXIX, 592. — S. Bernardi, CLXXXII, 456. — Petri Venerabilis, CLXXXII, 554. — Hugonis Rothomag., CXCII, 1154. — Alexandri III, CC, 526, 972. — Celestini III, CCVI, 1155. — Innocentii III, CCXIV, 374; CCXV, 682, 685; CCXVI, 108, 126, 154, 171, 183, 556, 751, 853, 855, 836; CCXVII, 159.

Privilegia. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1489. — Innocentii II, CLXXIX, 594, 591. — Alexandri III, CC, 154.

Bullæ. — Urbani II, C.LI, 478. — Clementis III, C.CII, 1470.

Concilia. — Synodus Caroli II, apud Tolosam, CXXXIII, 531. — Concilium Tolosense, sub Urbano II, C.LI, 70. — Concilium Tolosense, sub Calixto II, CLXIII, 1110.

Monasteria. — De Asilo (Mas d'Asil), XCVII, 456. — Bonifontis (Bonnetfont), CC, 586. — Grandiselve (Grand-selve), CLXXIX, 588. — S. Papuli, XCVII, 516. — Sorricia (Sorrèze), *ibid.*, 456. — Venerchia (Venezque), *ibid.*, 457.

Viri clari. — Exuperius, episc. Tolos., XX, 495; LXXI, 966. — Saturninus, apostolus, LXXI, 176. — Juvencus

episc. Tolos., CXLVI, 1336. — Raymondus, episc. Toms., CLXXIX, 592. — Geraldus, episc. Tolos., CC, 526.

Scriptum. — De negotio comitis Tolosani, CCLXVI, 853.

XC. — TRECENTENSIS (Troyes, évêché).

Epistola. — Alexandri II, CXLVI, 1400. — S. Ivois Carnot., CLXII, 100, 262. — Paschalis II, CLXIII, 47. — S. Bernardi, CLXXXII, 125, 361, 511, 571, 651, 653, 655, 636. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 74, 75, 72, 87, 101, 251, 255, 260, 271, 272, 503, 557. — Nicolai Clavallensis, CXCVI, 1597, 1690, 1613, 1619. — Alexandri III, CC, 402, 1390. — Petri Cellensis, CCII, 442, 445, 479, 550. — Celestini III, CCVI, 1080. — Stephani Tornac., CCXI, 435. — Innocentii III, CCXIV, 16, 58, 169; CCXV, 11, 261, 991, 1118, 1183, 1288, 1451, 1976; CCXVI, 631; CCXVII, 61.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 114, 259. — Eugenii III, CLXXX, 1215, 1291, 1545, 1529.

Concilia. — Concilium Trecentense, sub Urbano, II, CLI, 60, 107. — Concilium Trecentense, sub Paschalis II pontificatu, CLXIII, 470. — Concilium Trecentense in quo datur regula Templariorum, CLXV, 835.

Monasteria. — Augiensis (Oye), CXXXIX, 547. — Bellilicense (Beaulieu), CLXXX, 1215. — Buriencurtense (Bullecourt), LXXXVIII, 1104; CCII, 442. — Cellense (Moustier-la-Celle), CXXXVII, 599; CCII, 568, 550. — S. Lupi Trecentis (abbaye de Saint-Loup, à Troyes), CCAIV, 16; CCXV, 11; CCXVI, 1, 29. — S. Marie Bassolentensis (Basse-Fontaine), CLXXX, 1543. — S. Marie Trecentis (N.-D. de Troyes), CLXXXII, 261. — S. Martini Trecentis (abbaye de Saint-Martin, à Troyes), CCXV, 991. — Paracletensis (Le Paraclet), CLXVIII, 1847, 1848; CLXXXIX, 114, 259, 850; CLXXX, 1291; CLXXXVIII, 1028, 1529, 1539; CCXI, 455.

Viri clari. — S. Lupus, episc. Trecentis, LVIII, 61; LXXI, 876; CL, 1425. — S. Prudentius, episc. Trecentis, CCV, 963. — S. Maurus Trecentis, CCV, 1587. — S. Frodobertus, abbas Cellensis, CXXXVII, 599. — Purchardus, monach. Augiensis, CXXXIX, 549. — Hugo, episc. Trecentis, CXLVI, 1510; *ibid.*, 1455. — Stephanus, episc. Trecentis, CXLVI, 1400. — Philippus, episc. Trecentis, CLXII, 100. — Hubertus, episc. Trecentis, CLXIII, 47. — Alio, episc. Trecentis, CLXXXII, 125, 371; CLXXXIX, 74 et seqq. — Henricus, episc. Trecentis, CCXVI, 1619. — Petrus Comestor decanus Trecentis, CXCVIII, 1045. — Petrus Cellensis, CCII, 598. — Garnerius, episc. Trecentis, CCVI, 1080.

XCI. — TRECORENSIS (Tréguier, évêché).

Epistola. — Adriani IV, ad episc. Trecorensem, CLXXXVIII, 1600.

XCI. — TRICASTINENSIS (Saint-Paul-Trois-Châteaux, évêché).

Epistola. — Alexandri II ad Geraldum episc. Tricastin., CXLVI, 1384, 1385.

Vir clarus. — Patroclus martyr, LXXI, 762.

XCI. — TULLENSIS (Toul, évêché).

Epistola. — Urbani II, CLI, 506. — Paschalis II, CLXIII, 264. — Pibonis, episc. Tullensis, *ibid.*, 447. — Innocentii II, CLXXXIX, 125. — Eugenii III, CLXXX, 1587. — S. Bernardi, CLXXXII, 167. — Alexandri III, CC, 809. — Innocentii III, CCXV, 271, 866, 1074; CCXVI, 251, 235.

Privilegia. — Stephani VIII, CXXXII, 1090. — Benedicti VIII, CXXXIX, 599. — S. Leonis IX, CXLII, 614, 654, 656, 658, 672. — Urbani II, CLI, 144. — Pibonis, episc. Tullensis, CLVII, 442. — Eugenii III, CLXXX, 1205, 1255. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1584. — Alexandri III, CC, 1259. — Lucii III, CCI, 1107, 1110. — Clementis III, CCIV, 1278, 1515.

Bullae. — S. Leonis IX, CXLIII, 644. — Paschalis II, CLXIII, 51. — Eugenii III, CLXXX, 1552.

Monasteria. — S. Apri Tullensis (Saint Epure-lez-Toul), CLVII, 449; CC, 1252; CCXV, 371, 1074. — Buxerriense (La Bousière-aux-Dames), CXXXV, 1090; CLVII, 421. — Calmosiacense (Notre-Dame-du-Chaumozy), CLXII, 1119; CLXIII, 261, 447. — Janduriense (Notre-Dame-de-Jandura), CLXXX, 1235; CLI, 144. — S. Leonis Tullensis, CLXXXVIII, 1584. — S. Mansueti (Saint-Mansay-lez-Toul), CXLIII, 654; *ibid.*, 1381. — S. Marie Flabonimontis (Flabemont), *ibid.*, 1532; CCIV, 1215. — S. Marie de Nemore (Sainte-Marie du Bois), CCI, 1112. — S. Marie Regis vallis (Rangely), *ibid.*, 1107; CCIV, 1278. — Portus suavis (Pouessey), CXLIII, 614. — De Raningis (Ringeval), *ibid.*, 658.

Viri clari. — S. Vincentius Lirinensis, patria Tullensis, L, 623. — S. Aspicius, episc. Tullensis, LVI, 1003. — Frotharius, episc. Tullensis, CVI, 865; CXXXVIII,

535. — Gotlennus, episc. Tullensis, CXXXV, 469. — Angilramnus, episc. Tullensis, CXXXVII, 275. — S. Mansuetus, primus episc. Tullensis, *ibid.*, 619. — Poppo, episc. Tullensis, CXXXIX, 1599. — Hermannus, episc. Tullensis, CXLIII, 471. — S. Leo IX, papa, primo Bruno episc. Tullensis, *ibid.*, 473. — Bertoldus, episc. Tullensis, *ibid.*, 614. — S. Gerardus, episc. Tullensis, *ibid.*, 614. — Udo, episc. Tullensis, *ibid.*, 672. — Pibo, episc. Tullensis, CLVII, 413. — Seherus, abbas Calmosiacens., CLXII, 1119. — Riquinus, episc. Tullensis, CLXIII, 264; CLXXXII, 167. — Henricus, episc. Tullensis, CLXXXIX, 125. — Hugo Metellus, canonicus Tullensis, CLXXXVIII, 1269. — Odo, episc. Tullensis, CCV, 914.

Scripta. — Notitia de S. Mansueti, primo Tullensi episc., CXXXVII, 719. — Narratio conventus Caroli II, Lotharii et Caroli fratrum apud Saponarias, CXXXVIII, 719. — Gesta episc. Tullensium, CLVII, 445. — Historia monast. Calmosiacensis, CLXII, 1121. — Notitia de Restauratione monasterii S. Apri, CXLIII, 581; CLXIII, 581. — Passio B. Eliphii martyris Tullensis, CLXX, 535.

XCIV. — TURONENSIS (Tours, archevêché).

Epistola. — Joannis VIII, CXXVI, 800. — S. Leonis IX, CXLIII, 648. — Gregorii VII, CXLVIII, 467, 624, 698, 700. — Episcoporum provincie Lugdun., CL, 1545. — Urbani II, CLI, 387, 449, 457. — Monachorum Majoris monasterii, CLV, 145. — Philippi regis, CLIX, 835. — S. Ivois Carnot., CLXII, 14, 92, 256, 257. — Calixti II, CLXIII, 1155. — Honorii II, CLXVI, 1251, 1279. — Innocentii II, CLXXXIX, 116, 542, 618, 879. — Eugenii III, CLXXX, 1392, 1185. — S. Bernardi, CLXXXII, 266, 510. — Cleri S. Martini, CLXXXVI, 1409. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 1017, 1054, 1049. — Adriani IV, *ibid.*, 1421, 1459. — Joannis Saresbur., CXCIX, 578. — Alexandri III, CC, 506, 646, 855, 727, 798, 1041, 1191, 1253, 1289. — Urbani II, CCII, 1489. — Clementis III, CCIV, 1498. — Gualfridi, CCV, 827, 831, 847, 853, 885. — Celestini III, CCVI, 1110. — Petri Blesensis, CCVII, 552. — Stephani Tornac., CCXI, 518, 526, 511, 512, 597, 465. — Innocentii III, CCXIV, 144, 823; CCXV, 54, 816, 818, 991, 1118, 1120, 1157, 1297, 1548, 1561, 1584, 1675; CCXVI, 282, 318.

Privilegia. — Joannis VIII, CXXVI, 800. — Urbani II, CLI, 69, 459. — Paschalis II, CLXIII, 259. — Marbodi Redonensis, CLXXI, 1779. — Innocentii II, CLXXXIX, 106. — Lucii II, *ibid.*, 866. — Eugenii III, CLXXX, 1022. — Alexandri III, CC, 994, 1050. — Lucii III, CCI, 1296.

Bullae. — Gregorii V, CXXXVII, 907. — Calixti II, CLXIII, 1131. — Lucii II, CLXXXIX, 878. — Lucii III, CCI, 1159, 1260, 1350, 1321.

Chartae. — Ludovici I, regis, CIV, 1067, 1069. — S. Fulberti, CXLI, 555. — Roberti regis, *ibid.*, 954, 957, 959. — Henrici regis Angliae, CCVII, 1161.

Concilia. — Turonense, anno 1060, CXLIII, 1463. — Turonense aliud, CLI, 153, 587. — Turonense sub Alexandro III, CC, 23; CCI, 526.

Monasteria. — Baugerienne (Baugerais), CCV, 827, 831, 847, 865. — Bellimontense (Beaumont les Tours), CXLII, 954. — Cainonense (Chinon), CLXXI, 966. — Cormaricense (Cormery et Cormail), CXVII, 993; CIV, 981, 995, 1040, 1195, 1501; CXXXVII, 855; CXLII, 957, 959; CLI, 456. — S. Juliani, CCV, 34. — Majus Monasterium (Marmoutier), CXLVIII, 696; CLI, 69; CLV, 1145; CLIX, 835; CLXII, 14, 92, 256, 257; CLXIII, 259; CLXXI, 1779; CLXXX, 1022; CCVI, 1235; CCXI, 1290; CCXV, 1297; CCXVI, 419. — S. Martini Turon. (Saint-Martin de Tours), LXXXVIII, 1961; CXVII, 931, 919, 970, 977, 990; CIV, 1214; CXXXI, 980; CXXXII, 1072; CXXXVII, 907; CLI, 459; CLIV, 1245; CLXIII, 1131; CC, 653, 915, 994, 1044, 1050, 1191; CCI, 1259, 1260, 1296, 1321; CCVI, 1110; CCXI, 518; CCXV, 994; CCXVI, 764. — Prulliacense (Preuilly), CCII, 441; CCXVI, 718. — Sullienne (Seuilly), CLXII, 1087. — Turpinlacense (Turpinay), CXLII, 651.

Viri clari. — Perpetuus, episc. Turon., VII, 737. — S. Martinus Turon., XVIII, 9; LXXI, 181; CI, 1426. — Perpetuus, episc. Turon., LVIII, 755. — S. Solomnis Turon., LXXI, 844. — Gratianus, primus episc., *ibid.*, 175. — S. Gregorius Turon., *ibid.* (Integre). — B. Monegundis Turon., *ibid.*, 844. — Chrodobertus, archiepisc. Turon., LXXXVIII, 1131. — Predagius, abbas S. Martini Turon., CV, 751. — Gerardus, archiepisc. Turon., CXXI, 761. — Robertus, archiepisc. Turon., CXXXV, 442. — Hervaeus, canonicus Turon., CXXXVIII, 187. — Evrardus, archiepisc. Turon., *ibid.*, 689. — Bartholomaeus, archiepisc. Turon., CXLIII, 1567. — Rodolphus, archiepisc. Turon., CXLVII, 1209; CXLVIII, 467. — B. Bartholomaeus, abbas Majoris monasterii, CXLIX, 595. — Gisle-

bertus, archiepisc. Turon., CXXIII, 1153. — Vener. Hildebertus, archiepisc. Turon., CLXXI (integre). — S. Radegondis, monasterii Caimonis fundatrix, *ibid.*, 966. — Lisiardus, clericus Turon., CLXXIV, 1589. — Hugo, archiepisc. Turon., CLXXX, 1185. — Engelbaldus, archiepisc. Turon., CLXXXVIII, 1017, 1049. — Joselinus, archiepisc. Turon., CXCVI, 1535. — Bartholomæus, archiepisc. Turon., CXCI, 578. — Joacius, archiepisc. Turon., CC, 646. — Jotho, archiepisc. Turon., CCXI, 526.

Scripta. — Notitia de miraculis S. Martini Turon., LXXI, 913; CXXIX, 1056. — *Alia de schola antiqua Turon.*, CI, 1428. — *Scriptum Alcuini de S. Martino Turon.*, *ibid.*, 657. — *Fragmentum statutorum canonic. Turon.*, CXXVIII, 1549. — *Historia Magni monasterii, CLIX, 405.* — *Notitia de abbatis S. Martini Turon.*, CLIV, 1243. — *Vita S. Radegondis, CLXXI, 966.* — *Documenta historica de concilio Turon.*, CC, 25; CCI, 151.

XCIV. — UCETICENSIS (Uzès, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 569. — Calixtus II, *ibid.*, 1312. — Innocentius III, CCXV, 580, 1251; CCXVI, 409, 410, 411, 445, 457, 615, 691.

Monasterium. — Uceticense, CLXXXVIII, 5, 196, 250, 485, 650, 844, 957.

Viri clari. — S. Ferreolus, episc. Uceticens., LXVI, 959. — Raymondus, episc. Uceticens., CLXIII, 569. — Oudericus Vitalis, monach. Uceticens., CLXXVIII, 9.

XCVI. — VALENTINA (Valence, évêché).

Epistolæ. — S. Bernardi, CLXXXII, 546. — Innocentius III, CCIV, 532.

Monasteria. — Duserense (Douzère), CIV, 983, 1252. — S. Rufi (S. lat. Rufe), CLXVII, 711; CCXIV, 552. — S. Victoria Valentini, CLXIII, 552.

Viri clari. — SS. Felix, Fortunatus et Achilleus martyres, CLXIII, 251. — Ado, episc. Valent., CXXXVIII, 525. — Liebertus, abbas S. Rufi, CLVII, 711.

XCVII. — VAPINCENSIS (Gap, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii ad Aregium, episc. Vapincens., 1053, 1131, 1174.

XCVIII. — VASANIENSIS (Vaison, évêché).

Monasterium. — Grasseillense, LXXXVIII, 1038, 1204.

Vir clarus. — Aredius, episc. Vasaniens., LXXXVIII, 1204.

Concilia Vasaniensia, LXXXIV, 259.

XCIX. — VASATENSIS (Bazas, évêché).

Epistola. — Innocentius III, CCXVI, 185.

Scriptum. — Notitia de Vasatensi gemma, LXXI, 417.

C. — VAURENSIS (Lavaur, évêché).

Monasterium. — S. Mariæ Soricicnensis (Notre-Dame de Sorbère), CIV, 1059; CLXIII, 1060, 1108.

CI. — VEROMANDENSIS (évêché).

Viri clari. — S. Quintinus, LXXI, 769. — SS. Rufinus et Valerianus martyres, CXX, 1489. — Dudo, decanus S. Quintini Veromand., CXLI, 605.

CI. — VESONTIONENSIS (Besançon, archevêché).

Epistolæ. — S. Leonis, CLXIII, 621. — Hugonis, archiepisc. Lugdun., CLVII, 516. — Paschalis II, CLXIII, 554. — Calixtus II, *ibid.*, 1298, 1235. — Eugenius III, CLXXX, 1228, 1555. — S. Bernardi, CLXXXII, 564. — Anastasius IV, CLXXXVIII, 1067. — Innocentius III, CCXIV, 103, 251, 252, 480; CCXV, 68, 632; CCXVI, 1196.

Privilegia. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1658. — S. Leonis IX, CLXIII, 668. — Alexandri II, CLXVI, 1418. — Urbani II, CLII, 421. — Lucii III, CCI, 1150.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 401. — Calixtus II, *ibid.*, 1162.

Monasteria. — De Balma, XCVII, 426. — Gigniacense (Gigny), CXXIX, 845. — Luxoviense (Luxeuil), LXXX, 201; LXXXVII, 1045; CXV, 105; CXXXVIII, 687; CL, 1575.

Viri clari. — S. Protadius, archiepisc. Vesont., LXXX, 409. — S. Donatus, archiepisc. Vesont., LXXXVII, 267. — S. Eustasius, abbas Luxov., *ibid.*, 1045. — Angelomus, Luxov. monach., CXV, 105. — S. Waldebertus, abbas Luxov., CXXXVII, 687. — Amalvinus, archiepisc. Vesont., CXXXVIII, 535. — Hugo, archiepisc. Vesont., CLXIII, 621, 668; CLVII, 516. — Willelmus, Luxov. archidiacon., CL, 1575. — Guillelmus, archiepisc. Vesont., CLXIII, 554. — Ansericus, archiepisc. Vesont., *ibid.*, 1235. — Humbertus, archiepisc. Vesont., CLXXX, 1228. — Zacharias, archiepisc. Vesont., CLXXXVI, 9.

Scripta. — Vesontionensis Liturgia, LXXX, 411.

Catalogus episcoporum Vesont., *ibid.*, 27. — Vita S. Eustasii Luxov., LXXXVII, 1045. — Liber de miraculis S. Waldeberti, abb. Luxov., CXXXVIII, 687. — Fragmentum de archiepiscopo Bisuntini magnificencia et clerorum avaritia, CLXIX, 641.

CII. — VIENNENSIS (Vienne, archevêché).

Epistolæ. — Celestini, papa, I, 429. — S. Leonis Magni, LIV, 628. — Viennensis episc., LXIII, 383, 384. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1245. — Zacharias, papa, LXXXIX, 956. — S. Leonis IX, CLXIII, 786. — Alexandri II, CLXVI, 1407. — Gregorii VII, CLII, 516. — Urbani II, *ibid.*, 406, 557. — Paschalis II, CLXIII, 552, 554. — Calixtus II, *ibid.*, 1167. — Eugenius III, CLXXX, 1291, 1567. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1477. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 409. — Alexandri III, CC, 1025, 1053, 1197. — Lucii III, CCI, 1505. — Celestini III, CCVI, 910. — Innocentius III, CCXIV, 852; CCXV, 757, 1354.

Privilegia. — Childeberti III, LXXXVIII, 1036. — Ludovici I, regis, CIV, 1011, 1015, 1035. — Nicolai I, CXIX, 1151. — Sergii III, CXXI, 978. — Calixtus II, CLXIII, 1157. — Eugenius III, CLXXX, 1500.

Bullæ. — Urbani III, CCLII, 1545. — Celestini III, CCVI, 1255.

Monasteria. — S. Andreæ Viennensis, CLII, 557. — S. Ferreoli (Saint-Ferréol de Vienne), CLXIII, 1485, 1486. — S. Mariæ Bonnavallis (Notre-Dame de Bonnavall), CLXIII, 1157. — S. Petri Viennensis, CCI, 1286. — S. Symphoriani Viennensis (Saint-Symphorien), CLXIII, 1406. — Tarnatense (Ternay), LXVI, 977. — S. Theodori (Saint-Chef), CXXIX, 857.

Viri clari. — S. Lupicinus, episc. Viennens., III, 686, 859. — Mamertus Claudianus, archiepisc. Viennens., LIII, 695. — Salomus, archiepisc. Viennens., *ibid.*, 967. — Claudianus, presbyter Viennens., LVIII, 1106. — S. Avitus, archiepisc. Viennens., LIX, 191; LXXI, 250. — S. Desiderius, archiepisc. Viennens., LXXIV, 1245; CXXIII, 435. — Austrobertus, archiepisc. Viennens., LXXXIX, 956. — S. Theodericus, abbas Viennens., CXXII, 1445. — S. Severus, presbyter et confessor, CXXIII, 522. — S. Bernardus, archiepisc. Viennens., *ibid.*, 449. — S. Ferreolus martyr., *ibid.*, 360. — Leodegarius, archiepisc. Viennens., CLXIII, 786, 1405. — Gado, archiepisc. Viennens., CLII, 406; CLXIII, 252, 551. — S. Theobaldus, archiepisc. Viennens., CLII, 751. — Osceus, Martinus, Zacharias, episc. Viennens., CLV, 3. — Hugo, archiepisc. Viennens., CLXXX, 1391. — Stephanus, archiepisc. Viennens., CLXXXVIII, 1477. — Robertus, archiepisc. Viennens., CCI, 1505. — Ayzardus, archiepisc. Viennens., CCVI, 924.

Concilium. — Viennense, cujus recensentur decreta, CLXIII, 305.

Scripta. — Vienne institutio Rogationum, LCVI, 125; CLX, 89, CLXX, 248. — Apostolus S. Mariæ Magd. et S. Mariæ in provincia Viennens., CXLII, 1497. — Notitia de S. Desiderio, archiepisc. Viennens., CXXIII, 438. — Translatio S. Bernardi, archiepisc. Viennens., *ibid.*, 18. — Documentum de moneta Viennensi corrupta, CLXII, 1407. — Series archiepiscoporum Viennens., CL, 35. — Forma excommunicationis Ecclesiæ Viennens., CL, 508.

CIV. — VIRDUNENSIS (Verdun, évêché).

Epistolæ. — Nicolai II, CLXIII, 1348, 1348. — Alexandri II, CLVI, 1344. — Honorii II, CLXVI, 1225. — S. Bernardi, CLXXXII, 106. — S. Hildegardis, CXCVII, 174. — Innocentius III, CCXIV, 212; CCXVI, 745.

Privilegia. — S. Leonis IX, CLXIII, 627, 637, 638, 639. — Paschalis II, CLXIII, 165.

Monasteria. — S. Michaelis Verdun., LXXXVIII, 121; CII, 91, 915; CLXIII, 165. — Vetus Monasterium (Vieux-Moutiers), XCVII, 921. — S. Mariæ Verdun., CLXIII, 68. — S. Mauri Verdun., *ibid.*, 626. — S. Petri Virdunens., *ibid.*, 1546. — S. Vitoni (Saint-Vannes), CLIV, 919, 921; CCXVII, 164.

Viri clari. — Smaragdus, abbas S. Michaelis Verdun., CII, 9. — S. Paulus, episc. Verdun., LXXXVII, 211. — Bertarius, sacerdos Verdun., CXXXII, 501. — Dudo, episc. Verdun., *ibid.*, 777; CXXXV, 451. — Hugo, episc. Verdun., *ibid.*, Bernulmus, episc. Verdun., *ibid.*, 444. — Berengaricus, episc. Verdun., *ibid.*, 469. — Hatto, episc. Verdun., CXXXVIII, 665. — Henricus, episc. Verdun., CLXVI, 1225.

Scripta. — Notitia de gestis episcoporum Verdunensium, CXXXII, 501; CCIV, 919. — *Kalendarium Verdunense*, CXXXVIII, 1203. — *Gesta abbatum S. Vitoni Verdun.*, CCIV, 919. — *Annales S. Vitoni Verdun.*, *ibid.*, 967.

CV. — VIVARIENSIS (Viviers, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXY, 527, 727.
Diploma. — Ludovici I, regis, CIV, 1020.
Monasterium. — Crudatense (Crudas), XCVII, 428; CIV, 1065.
Vir clarus. — Cassiodorus Vivariensis abbas, LXVIII, 421.

II. — DE DIOECESIBUS BELGICÆ ET BATAVIÆ.

I. — DIOECESIS BRUGENSIS (Bruges, évêché).

Epistolæ. — Stephani Tornacensis, CCXI, 467, 494, 495, 508.
Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 158, 1211. — Eugenii III, CLXXX, 1158. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1488. — Alexandri III, CC, 545. — Lucii III, CCI, 1252. — Celestini III, CCVI, 1150.
Monasteria. — S. Petri Aldemburgensis (Aldemhourg), CLXIV, 1211, 1563, 1567, 1568, 1569, et seq. — 1451, 1505. — CLXXXVIII, 1484. — CLVI, 1150.
Viri clari. — Galbertus Bragensis, CLXVI, 875. — Harulfus, abbas Aldemburgensis, CLXIV, 1211. — Elias de Corda, monach., CCIX, 991.

II. — GANDAVENSIS (Grand, évêché).

Epistolæ. — Alberonis, CXXXVII, 507, 514. — Gerberti Auriliacensis, CXXXIX, 212, 226. — S. Hildegardis, CXC VII, 271, 272. — Stephani Tornac., CCXI, 361, 495.
Privilegia. — S. Henrici, imperatoris, CLX, 252. — Eugenii III, CLXXX, 1087. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1487. — Urbani III, CCII, 1459.
Monasteria. — S. Bavonis Gandav. (Saint-Bavon de Gand), CIV, 1092; CXXXVII, 507, CXXXIX, 212; CLX, 252; CLXI, 1537. — Blandinacense (Blandin), CXXXVII, 514; CXXXIX, 226. — Hagenhense (Les Hages), CXC VII, 271, 272. S. — Petri Gandavensis, CLXXX, 1087; CCII, 1459.

III. — IPRENSIS (Ypres, évêché).

Monasterium. — S. Nicolai Funensis, CCII, 1468.

IV. — LEODIENSIS (Liège, évêché).

Epistolæ. — Gerberti Auriliac., CXXXIX, 212. — Gregorii VII, CXLVII, 460, 515, 538, 697. — Urbani II, CLI, 593. — Honorii II, CLXVI, 1285. — Frederici archiepisc. Coloniensis, *ibid.*, 1549. — Innocentii II, CLXXXIX, 241, 247. — Clerici Leodiensis, *ibid.*, 937. — Eugenii III, CLXXX, 1506, 1431, 1454, 1490. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1032. — Adriani IV, *ibid.*, 1492. — Petri Venerabilis, *ibid.*, 277. — Wibaldi, abbatis Leodiensis, CLXXXIX, 1154, 1155, 1158, 1162, 1187, 1188, 1189, et passim. — Nicolai Claravallensis, CXC VII, 1623. — S. Hildegardis, CXC VII, 175. — Celestini III, CCVI, 948. — Innocentii III, CCXIV, 61; CCXV, 242, 901, 4110; CCXVI, 9418.

Privilegia. — S. Henrici, imperatoris, CXL, 261, 281. — Innocentii II, CLXXXIX, 90, 447, 685. — Lucii II, *ibid.*, 905. — Eugenii III, CLXXX, 1144, 1215, 1309. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1419, 1587. — Lotharii II, imperat., CLXXXIX, 1460, 1463, 1467. — Conradi II, imperat., *ibid.*, 1471, 1485, 1489, 1491, 1496. — Wibaldi, abbatis Leodiensis, *ibid.*, 1464. — Adalberonis, episc. Leodiensis, *ibid.*, 1477. — Urbani III, CCII, 420.

Monasteria. — Alnense (Aulne), CXXXVI, 76. — Apostolorum Montis Cornelli Leodiensis, CLXXXIX, 635. — Cellensis Dionanti (Celle de Dinant), CXXXIX, 1141. — Dinantiensis (Saint Servatius), CCXV, 901. — Florense (Fleury en Liégeois), CXLIII, 742; CLXVI, 1284; CLXXXIX, 881. — S. Huberti (S. Hubert en Ardennes), CLIV, 1357; CLVII, 487; CLXXXIX, 447; CCII, 578. — S. Jacobi Leodiensis, CLXXXIX, 1289, 1290; CCI, 1523. — S. Laurentii Leodiensis, CLI, 595; CXLII, 587; CLXX, 669; CLXXX, 177, 1215; LXXXVIII, 1235, 1238; CLXXXIX, 1416, 1419; CCIV, 915. — Lobienense, CXXXVI, 54, 76; CXXXVII, 529, 541; CLXXXIX, 90; CLXXX, 1451, 1454. — Stabulense (Stavelot), LXXXVII, 521, 525, 1291, 1295, 1351; LXXXVIII, 1152, 1507; CLXXXIX, 784, 909; CLXXX, 1144; CLXXXVIII, 1032, 1428, 1429; CLXXXIX, 1035, et passim. — Suctrense (Susteren), LXXXIX, 549. — Thorense (Thoren), CXL, 295. — S. Trudonis (Saint-Trond), CLXXIII, 9, 11.

Viri clari. — Stephanus, episc. Leodiensis, CXXXII, 641. — Heraclius, episc. Leodiensis, CXXXIV, 945. — Rotherius, episc. Leodiensis, CXXXVI, 65. — Everacius, episc. Leodiensis, *ibid.*, 158. — Hartgarius, episc. Leodiensis, CXXXVIII, 526. — Folcunus, abbas Lobien., CXXXVII, 529. — Norkerus, episc. Leodiensis, *ibid.*, 931; CXXXIX, 212, 216, 257. — Horigerus, abbas Lobien., *ibid.*, 953. — S. Madalvus, abbas Dionanti, *ibid.*,

— Baldricus, episc. Leodiensis, CXL, 281. — Vaso, episc. Leodiensis, CXLII, 735. — Anselmus, canonicus Leodiensis, CXLIII, 861. — Franco, scholasticus Leodiensis, *ibid.*, 1578. — Deodulmus, episc. Leodiensis, CXLVI, 1437. — Henricus, episc. Leodiensis, CXLVIII, 460, 515, 558, 697. — Godefridus, Stabulens. abbas, CXLIX, 297. — Reimbaldus, præpositus Leodiensis, CLXII, 749. — Adalbero, episc. Leodiensis, CLXXII, 1546; CLXXXIX, 247. — Rodulfus, abbas S. Trudonis, CLXXXIII, 9. — Joannes, monachus S. Laurentii, CLXXX, 177. — Wibaldus, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1075. — Reinerus, monach. Leodiensis, CCIV, 9. — Euracius, episc. Leodiensis, *ibid.*, 117. — Reginarus, episc. Leodiensis, *ibid.*, 125. — S. Wolbodo, episc. Leodiensis, *ibid.*, 197. — Laurentius de Leodio, *ibid.*, 915. — Albertus, episc. Leodiensis, CLVI, 948.

Scripta. — Notitia de gestis abbatum Laubiens, CXXXVII, 511. — Gesta et nomina episcoporum Leodiensis, CXXXIX, 957, 1098. — Chronicon S. Huberti Andagiensis, CLIV, 1557. — Chronicon S. Laurentii Leodiensis, CLXII, 749. — Liber de gestis abbatum S. Trudonis, CLXXXIII, 11. — Notitia de claris scriptoribus Leodiensis monasterii, CCIV, 15. — Narratio adventus reliquiarum S. Laurentii Leodiensis, *ibid.*, 89. — Vita Euracii, episc. Leodiensis, *ibid.*, 117. — Vita plurimorum episcoporum Leodiensis, *ibid.*, 123, 197. — Incendium ecclesie S. Lamberti Leodiensis, *ibid.*, 152. — Casus fulminis in monasterium S. Laurentii Leodiensis, *ibid.*, 157.

V. — MECHLINIENSIS (Malines, archevêché).

Monasteria. — Amigemens (Amighem), CLX, 379; CLXIII, 142, 199; CLXVI, 277, 278, 815; CCXV, 544. — Averbodiense (Notre-Dame d'Everbeur), CLXXXIX, 445. — Bornheimense (Bornheim), CLX, 1155. — Boscandunense (Bols-le-Duc), CC, 1077. — S. Corneli Ninovensis (Saint-Cornelle de Ninove), CLXXX, 1561; CCII, 1457. — Cortembergense (N.-D. de Cortemberg), CLX, 1155. — Diligemens (Dilighem), *ibid.*, 1151; CLXXX, 1288. — Einhamense (Einham), *ibid.*, 1325; CCIV, 1163. — Grimbergense (Grimberg), CLXXX, 1209. — Merbecense (Merbeck), CXXXIX, 1104. — Parcense (Park), CLXXXIX, 610; CXC VII, 275, et seq. — Tongerlense (Tongerlo), CCII, 1456.

VI. — NAMURCENSIS (Namur, évêché).

Monasteria. — Broniense (Saint-Gérard de Brogne), CXXXII, 1055. — Gemblacense (Gemblours), CXXXVII, 545; CLX, 9, 265, 591, 661; CXC VII, 275; CCXI, 1281, et seq. passim. — Molinacense (Molènes), CXLIII, 810; CCIV, 1515. — Nivellense (Sainte-Geترude de Nivelles), CXLIII, 611, CLX, 1157. — Valciodoreuse, CLXXX, 1495. — Villarens (Villiers), CCXI, 1294.

VII. — TORNACENSIS (Tournay, évêché).

Epistolæ. — Lamberti Atrebat., CLXII, 657, 697. — Radbodi, episc. Tornac., *ibid.*, 656. — Paschalis II, CLXIII, 1159. — Raynaldi archiepisc. Rhemens., CLXXII, 1541. — Eugenii III, CLXXX, 1122. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1021. — Alexandri III, CC, 84, 783, 787, 1144. — Stephani, episc. Tornac., CCXI, 466, et passim. — Innocentii III, CCXIV, 76, 96, 137, 158, 553, 721; CCXV, 1096, 1514.

Monasteria. — S. Augustini Tornac., CLXXX, 59. — Burburgense (Bourbourg), CLXIII, 1127. — Cisonense (Cisot), CCVI, 1236. — Elnonense (S. Amand en Pevèle), LXXXVII, 209, 1009; CIV, 1453; CCXI, 923; CL, 1453; CLXII, 656; CLXIII, 1159. — De Laude (Loos), CCXI, 491. — S. Martini Tornac., CLXXX, 59; CL, 1535; CLXII, 698. — S. Nicolai et Medardi Tornac., CLXXIX, 441. — Phalempinense (Phalempin), CC, 110.

Viri clari. — Jonas, abbas Tornac., LXXXVII, 1009. — Milo, monach. Tornac., CL, 1456. — Radbodus II, episc. Tornac., *ibid.*, 1495; CLXXXIV, 1567. — Evrardus, episc. Tornac., CLXII, 654; CLXXXIV, 1580; CC, 1144. — Lambertus, episc. Tornac., CLXXXIX, 1571. — Simon, episc. Tornac., *ibid.*, 1570. — Geraldus, episc. Tornac., *ibid.*, 1573; CLXXXVIII, 1021. — Anselmus, episc. Tornac., CLXXX, 1122. — Galterus, episc. Tornac., CLIX, 419. — Stephanus, episc. Tornac., *ibid.*, 295.

Scripta. — Aucarium Tornacense, CLX, 537. — Notitia de restauratione abbatis S. Martini Tornac., CLXXX, 59.

VIII. — TRAJECTENSIS (Utrecht, évêché).

Epistolæ. — S. Martini, papæ, LXXXVII, 155. — Callisti II, CLXIII, 1150. — Wibaldi, abbatis Leodiensis, CLXXXIX, 1209. — S. Hildegardis, CXC VII, 176, 361, 362.

Privilegia. — Caroli Majoris domus, LXXXIX, 551 — Ludovici I, regis, CIV, 1151. — Eugenii III, CLXXX, 1607. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1548, 1636.

Viri clari. — S. Amandus, episc. Traject., LXXXVII, 1267. — S. Willibrordus, episc. Traject., LXXXIX, 553; CI, 613. — S. Gregorius, abbas Traiect., XCII, 749. — S. Radbodus, episc. Traject., CXXII, 857. — S. Wlbertus, *ibid.*, 528. — S. Lambertus, episc. Traiect. et mariv., *ibid.*, 644; CLX, 749. — Poppo, episc. Traiect., CXXXV, 1, 263. — S. Remaclus, episc. Traiect., CXXXIX, 1147. — Adelbodus, episc. Traiect., CXL, 87. — Willelmus, episc. Traiect., CXLVIII, 789. — S. Theodadus, episc. Traiect., CLX, 747. — Godebaldus, episc. Traiect., CLXIII, 1150. — S. Amandus, episc. Traiect., CCIII, 1233. — Vita S. Amandi, episc. Traiect., CXXI, 927.

Scriptum. — Liber de gestis episcoporum Traject., CXXXIX, 957.

IX. — TUNGRENSIS (Tongres, évêché).

Epistolæ. — Caroli III, regis, CXXXVIII, 811.

Viri clari. — Farabertus, episc. Tungr., CXXV, 469. — Remaclus, episc. Tungr., CXXXVII, 606. — Franco, episc. Tungr., CXXXVIII, 685.

Scriptum. — Liber de gestis episcoporum Tungren., CXXXVI, 69; CXXXIX, 957.

III. — DE DIOECESIS ANGLIÆ, SCOTIÆ ET HIBERNIÆ.

Dioceses Angliæ, Scotiæ et Hiberniæ in genere.

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1183; LXXX, 41. — Joannis IV, LXXX, 601. — Joannis VII, LXXXIX, 65. — Leonis IV, CXX, 667. — Joannis XIII, CXXXV, 989. — Gregorii VII, CXLVIII, 559, 553. — Pachtis II, CLXIII, 407, 417, 1141. — Honorii II, CLXVI, 1272. — S. Thomæ Cantuar., CX, 549. — Herberti de Boscum, *ibid.*, 1434. — Alexandri III, CC, 106, 287, 406, 412, 425, 484, 579, 716, 883, 903, 965, 1274, 1275. — Arnulfus lexov., CCI, 57. — Urbani III, CCII, 1420, 1510. — Celestini III, CCIV, 921, 970, 1075. — Petri Blesensis, CCVII, 159. — Innocentii III, CCXIV, 595, 597; CCXV, 754, 1251, 1251; CCXVII, 64, 67, 224, 226, 227, 256, 245, 246, 248.

Scripta. — De S. Augustino apostolo Britanniae, LXXX, 41. — Historia ecclesiastica Britanniae, XCV, 25. — Documenta de diocesis Angliæ passim contenta in Historia Novorum, CLIX, 546. — Gesta regum Angliæ, CLXXXI, 939. — Liber de diocesis Angliæ, *ibid.*, 1441.

I. — DIOECESIS ABERDINENSIS (Aberdeen, Ecosse, évêché).

Epistola. — Innocentii III, papæ, CCXV, 1505.

II. — S. ANDRÆ (Saint-Andrew, Ecosse, archevêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 1023. — Innocentii III, CCXIV, 542, 559; CCXV, 1154, 1158, 1248, 1264, 1505, 1583; CCXVI, 45.

Monasteria. — De Cambaschineo, CCXV, 1151. — De Kelcho, *ibid.*, 1505.

III. — ARMACHANENSIS (Armagh, Irlande, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 53, 160, 342, 929; CCXV, 681.

IV. — BANGORENSIS (Bangor, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — S. Thomæ Cantuar., CX, 589, 590. — Alexandri III, CC, 401, 408. — Petri Blesensis, CCVII, 454. — Innocentii III, CCXIV, 794; CCXV, 49, 81.

Monasteria. — De Abenton, CCXV, 49. — De Heft, *ibid.*, 49, 81.

V. — BATHONIENSIS (Bath, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Willelmi regis, CXLIX, 1553. — Gilberti Foliot, CX, 795. — Alexandri III, CC, 483. — B. Petri Claresvalli., CC, 1403. — Urbani III, CCII, 1528. — Celestini III, CCVI, 874. — Petri Blesensis, CCVII, 100, 173, 175, 289, 456, 458.

Monasterium. — S. Petri Bathoniensis, CXLIX, 1553. *Clarioris viri.* — Reginaldus, episc., CCII, 1528. — Petrus archidiaconus, CCVII (integre). — Savaricus, episc., *ibid.*, 456.

VI. — BRECHINENSIS (Bréchin, Ecosse, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1505.

VII. — CANDIDÆ CASÆ (Wigorn, Ecosse, évêché).

Epistolæ. — Honorii II, CLXVI, 1242.

Scriptum. — Liber de episcopis Candidæ Casæ, CLXXXIX, 1577.

VIII. — CANTUARIENSIS (Cantorbery, Angleterre, archevêché).

Epistolæ. — Bonifacii V, LXXX, 453. — Honorii I, *ibid.*, 477. — Vitaliani, papæ, LXXXVII, 1008. — Constantini, papæ, LXXXIX, 535. — S. Leonis III, CII, 1032. — Alexandri II, CXVI, 1413, 1418. — Gregorii VIII, CXLVIII, 514, 621, 645. — Urbani II, CLI, 256. — Lanfranci, archiepisc., CLVIII, 1039. — S. Anselmi, archiepisc., CLIX, 93, 115. — Calixti III, CLXIII, 1191. — Paschalis II, *ibid.*, 119, 154, 186, 219, 376, 421, 462. — Honorii III, CLXIV, 1291. — Vener. Hildeberti, CLXXI, 216. — Innocentii III, CLXXXIX, 90, 352, 553. — Eugenii III, CLXXX, 1250, 1382, 1392, 1539, 1540. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1445, 1445, 1491. — S. Thomæ, archiepisc., CX, 539, 531, 533, 556, 549, 551, 553, 554, 560, 562. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 750, 762, 763, 773, 777, 779, 809, 832, 839, 892, 905, 906, 1065. — Herberti de Boscum, *ibid.*, 1075, 1428, 1434, 1437, 1458. — Alani, *ibid.*, 1477, 1489. — Henrici Rhemensis, CXCVI, 1571. — Joannis Saresbur., CXCI, 21, 56, 112, 116, 120, 146, 166, 171, 181, 202, 229, 242, 243, 249, 261, 267, 273, 290, 330, 352, 342, 345, 347, 350, 354, 372. — Alexandri III, CC, 105, 167, 258, 271, 273, 283, 285, 411, 420, 446 et passim. — Arnulfus Lexoviensis, CCI, 55, 115. — Lucii III, *ibid.*, 1090, 1094, 1351, 1375. — Petri Cellensis, CCII, 414, 565, 593. — Urbani III, *ibid.*, 1352, 1425, 4498, 1500, 1527, 1535. — Clementis III, CCIV, 1291, 1484. — Celestini III, CCVI, 1025, 1036, 1074, 1107, 1155, 1165, 1254, 1247. — Petri Blesensis, CCVII, 15. — Willelmi Rhemensis, CCIX, 817. — Innocentii III, CCXIV, 101, 308, 252, 407, 415, 416, 551, 556, 667, 679, 732, 804, 1016; CCXV, 62, 478, 854, 859, 1527, 1408, 1530, 1551; CCXVI, 770, 772, 885, 1195, 1256; CCXVII, 167, 188.

Privilegia. — Aedodati, papæ, LXXXVII, 1115. — Innocentii II, CLXXXIX, 497. — Eugenii III, CLXX, 391, 1197. — Lucii III, CCI, 1090. — Celestini II, CCVI, 673, 894, 906, 907, 1025.

Bullæ. — Calixti III, CLXIII, 1191. — Lucii III, CLXXXIX, 925.

Concilium. — Cantuariense, LXXXIX, 45.

Viri clariore. — Theodorus, archiepisc., LXXXVII, 1008; XCIX, 901. — Brithwaldus, archiepisc., LXXXI, 535. — Athelardus, archiepisc., CCII, 1052. — S. Odo, archiepisc., CXXXIII, 951. — S. Danstanus, archiepisc., CXXXVII, 407; CXXXVIII, 515; CLXXIX, 571; CLXX, 800. — Lanfrancus, archiepisc., CXXXVII, 407; CL, 9. — S. Alficus, archiepisc., CXXXIX, 1135; CXLIX, 571. — Osbornus, monachus, CXLVIII, 514. — S. Angwinus, monachus, CLV, 15. — Goscelinus, monachus, *ibid.* — S. Laurentius, *ibid.*, 115. — S. Anselmus, archiepisc., CLVIII et CLIX. — S. Bregwinus, archiepisc., CLII, 752. — Radulphus, archiepisc., CLXIII, 576, 1481. — Willelmus, archiepisc., CLXVI, 1291. — Theobaldus, archiepisc., CLXXXIX, 553; CLXXXVIII, 1445, 1445, 1675. — S. Thomas, archiepisc., CX, 1. — Baldwinus, archiepisc., *ibid.*, 1075; CCIV, 401. — Alanus, monachus, CX, 1475. — Richardus, archiepisc., CC, 1469. — Hubertus, archiepisc., CCVI, 1025.

Scripta. — Vita S. Dnnstani, CXLIX, 591. — Vita S. Laurentii, CLV, 15. — Vita S. Bregwini, CLIX, 751. — Vita S. Odonis, *ibid.*, 800. — Vita S. Thomæ, CX, 1075, 1488; CXCI, 1038. — Historia translationis reliquiarum S. Augustini, CLV, 15. — Testamentum Theobaldi, archiepisc., CXIX, 56. — Narratio de nece S. Thomæ, archiepisc., CC, 57.

IX. — CASSELLENSIS (Cassiel, Irlande, archevêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 342.

X. — CESTRENSIS (Chester, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Roberti, episc., CLIX, 157. — S. Anselmi, *ibid.*, 79. — Gilberti Foliot, CX, 830, 910. — Joannis Saresburiensis, CXCI, 55. — Alexandri III, CC, 715. — Petri Cellensis, CCII, 576.

Scriptum. — Vita S. Wereburgæ virginis, in Cestria civitate, CLV, 93.

XI. — CICESTRENSIS (Chichester, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Lanfranci Cantuar., CI, 529, 530. — S. Thomæ Cantuar., CX, 591. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 937. — Joannis Saresbur., CXCI, 29, 75. — Alexandri III, CC, 114, 986. — Urbani III, CCII, 1528. — Celestini III, CCVI, 841. — Petri Blesensis, *ibid.*, 415. — Innocentii III, CCXV, 591, 625.

XII. — CORCAIENSIS (Cork, Irlande, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 663.

XIII. — COVENTRIENSIS (Coventry, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 98. — Lucii II, CLXXIX, 862. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 594. — Celestini III, 802. — Innocentii III, CCXIV, 439, 478; CCXV, 1528.

Monasterium. — Coventriense, CXLVI, 1299; CL, 530.

Bulla. — Lucii II, CLXXIX, 861.

XIV. — CLUANFORDENSIS (Cloyne, Irlande, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 929.

XV. — DORCASTRENSIS (Dorchester, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Nicolai II, CXLIII, 1356. — Gilberti Foliot, CXC, 743, 758, 761.

Monasterium. — Cernelense, CXC, 745.

XVI. — DUACENSIS (Kilmaduagh, Irlande, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 929.

XVII. — DUBLINENSIS (Dublin, Irlande, archevêché).

Epistolæ. — Lanfranci, CL, 534. — S. Anselmi, CLIX, 109, 262. — Innocentii III, CCXV, 61; CCXVI, 925.

XVIII. — DUNELMENSIS (Durham, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Ven. Hildeberti, CLXXI, 283. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 594. — Herberti de Boscum, *ibid.*, 1472. — Joannis Saresbur., CXCIX, 16. — Alexandri III, CC, 703. — Celestini III, CCVI, 872. — Innocentii III, CCXIV, 95, 403, 452, 453, 457, 1134, 1160; CCXV, 1259.

Monasteria. — Girsene (Jarrow), XC, 9. — Wiramathense (Wiramuth), CXLVI, 1505.

XIX. — DUNENSIS (Down-Patrik, Irlande, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 681.

Monasterium. — Ines, CCXV, 681.

XX. — DUNKELDENSIS (Dunkelde, Irlande, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1595.

XXI. — EBORACENSIS (York, Angleterre, archevêché).

Epistolæ. — Lanfranci, CL, 516, 517, 518. — S. Anselmi, CLIX, 29, 65, 157, 181. — Paschalis II, CLXIII, 81, 82, 107, 153. — Callisti III, *ibid.*, 1117, 1229, 1230. — Honorii II, CLXVI, 1230. — Ven. Hildeberti, CLXXI, 527. — Innocentii II, CLXXIX, 115. — S. Bernardi Claravall., CLXXXII, 228, 431, 452, 451, 534. — Adriani IV, CXC, 1391. — S. Thomæ Cantuar., CLXXXIX, 570. — Gilberti Foliot, CXC, 804, 819, 820, 822, 909. — Venerab. Gerhohi, CXCIII, 496; CXCIV, 1485. — Joannis Saresbur., CXCIX, 21, 365. — Alexandri III, CC, 161, 283, 287, 411, 457, 645, 737, 1038, 1071. — Clementis III, CCLV, 1454. — Celestini III, CCVI, 872. — Petri Blesensis, CCVII, 840. — Innocentii III, CCXIV, 442, 598, 1025; CCXV, 58, 95, 546, 593, 629, 1128; CCXVI, 244, 259, 374, 860, 944, 1151.

Privilegia. — Nicolai II, CXLIII, 1359. — Alexandri II, CXLVI, 1564. — Willelmi, regis, CXLIX, 1563. — Honorii II, CLXVI, 1230, 1243. — Alexandri III, CC, 92.

Monasteria. — Salebiense (Salley), CXLIX, 1361. — Berlacense (Beverlay), CXLVII, 1161. — Rievallense (Riéal), CXC, 944; CXCIV, 195; CC, 92. — S. Trinitatis Eboracense, CCXV, 95. — De Kirkeham, CCXV, 1128. — De Bredlingam, *ibid.*, 1128. — De Novo Burgo, *ibid.*, 1129. — Rievallense (Riéal), CCXVI, 571.

Viri clari. — S. Eghertus, archiepisc., LXXXIX, 373.

— S. Willifridus, archiepisc., CXXXIII, 979; CLIX, 709.

— Aldredus, archiepisc., CXLIII, 1359. — S. Joannes Beverlacensis, CXLVII, 1161. — S. Oswaldus, archiepisc., *ibid.*, 1189; CLIX, 701. — Gerardus, archiepisc., CLXIII, 82. — Turstinus, archiepisc., CLXVI, 1230; CLXXI, 507. — Rogerus, archiepisc., CLXXXVIII, 1391; CXC, 570. — Egidius, archiepisc., *ibid.*, 551. — Henricus, archiepisc., *ibid.*, 804. — Beatus Aelredus, CXCIV, 195. — Gaufridus, archiepisc., CCVI, 872.

Scripta. — Poema de pontificibus et sanctis Ecclesie Eboracensis, XCIX, 812. — Vita S. Wilfridi, archiepisc., CXXXIII, 979; CLIX, 709. — Vita S. Joannis Beverlacensis, CXLVII, 1161. — Vita S. Oswaldi, archiepisc., *ibid.*, 1189; CLIX, 761.

XXII. — ELGINENSIS (Elgin, Ecosse, évêché).

Monasterium. — De Kilros, LIX, 665.

XXIII. — ELIENSIS (Ely, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 595. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 795. — Willelmi Eliensis, *ibid.*, 1474. —

Joannis Saresbur., CXCIX, 36. — Clementis III, CCIV, 1462. — Celestini III, CCVI, 899. — Adami Persenii, CCXI, 624. — Innocentii III, CCXIV, 414, 445, 608, 863, 1029, 1076, 1085, 1088, 1151, 1140, 1160; CCXV, 10, 100, 518, 576, 478, 534, 565, 595, 743, 788, 1085, 1265, 1262, 1422, 1435, 1526, 1552; CCXVI, 21.

Monasteria. — Eliense, CXLIII, 816. — Barnet, CCXV, 593.

XXIV. — EXONIENSIS (Excheater, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — S. Leonis IX, CXLIII, 639. — S. Anselmi, CLIX, 47. — Roberti episc., CLXXV, 1610. — Gilberti Foliot, CXC, 793, 816, 817, 911. — Gerberti de Boscum, *ibid.*, 1461. — Joannis Saresburienensis, CXCIX, 32, 81, 121, 153, 146, 173, 206, 272, 277, 281, 293, 321, 334, 337, 352, 364, 368, 368, 371. — Alexandri III, CC, 894, 1079, 1090, 1282, 1461. — Petri Blesensis, CCVI, 255. — Innocentii III, CCXIV, 255, 1031; CCXV, 96; CCXVI, 1228.

Privilegium. — Celestini III, CCVI, 999.

Bulla. — Celestini III, CCVI, 1250.

Monasteria. — Exoniense, CXLIII, 639. — Tawistocenæ (Tawistok), CCVI, 999.

Scriptum. — Exoniæ civitatis rebellio, CLXXXVIII, 311.

XXV. — FERNENSIS (Ferns, Irlande, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1231.

XXVI. — GLASCUENSIS (Glasgow, Ecosse, archevêché).

Epistolæ. — Calixti III, CLXIII, 1250, 1312. — Innocentii II, CLXXIX, 115. — Urbani III, CCH, 1424. — Joannis de Balmeis, CCIX, 879. — Innocentii III, CCXVI, 634, 746.

Monasterium. — Hyense (Hey), LXXXVIII, 725; CXIV, vel CCXIV, 1045.

Viri clari. — S. Patricius, episc., LXXV, 80. — Adamnanus, abbas, LXXXVIII, 723. — S. Blaitmaicus, abbas, CXIV, vel CCXIV, 1045. — Joannes, episc., CLXXIX, 115. — Joscelinus, episc., CCH, 1424.

Scripta. — Vita S. Blaitmaici, abbatis Hyensis, CXIV, vel CCXIV, 1045. — Liber de antiquitate Ecclesie Glasguensis, CLXXIX, 1681.

XXVII. — GLOCESTRIENSIS (Glocester, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Gilberti Foliot, CXC, 830, 856, 841, 942. — Petri Blesensis, CCVII, 276, 575.

Monasterium. — Tewchesburiense (Tewkesbur), CXC, 836; CCVII, 276.

Viri clari. — Alanus, abbas Tewkesb., CXC, 1475.

XXVIII. — HEREFORDIENSIS (Hereford, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 596, 601. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 751, 789, 794, 798, 801, 834, 835, 873, 912, 913, 915, 916. — Alexandri III, CC, 205, 403. — Innocentii III, CCXIV, 957; CCXV, 81, 346, 1262; CCXVI, 780, 800.

Monasterium. — Wenelocense (Wenelok), CCXV, 81.

Scripta. — Capitula concilii Herefordiensis, XCIX, 951.

XXIX. — HOLENSIS (Hols, Irlande, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 286.

XXX. — KILMORIENSIS, TRIBURNIENSIS (Kilmore, Irlande, évêché).

Concilium. — Triburniense, CXXXVIII, 805.

XXXI. — LANDOVENSIS (Landoff, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Urbani, episc., CLXIII, 1338. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 600. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 751, 761, 778, 792, 917. — Alexandri III, CC, 715.

XXXII. — LAOMENSIS (Killalaw, Irlande, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 312; CCXV, 432.

XXXIII. — LESMORENSIS (Lismore, Ecosse, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 885. — Innocentii III, CCXV, 175.

XXXIV. — LETHGLIENNENSIS (Lannbig, Irlande, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 314, 790; CCXV, 152.

XXXV. — LICKEFELDENSIS (Lichfield, Angleterre, archevêché).

Scriptum. — Charta pro abolendo archiepiscopatu Lichefeldensi, CH, 1023.

XXVI. — LIMERICENSIS, LUNICENSIS (Limerik, Irlandæ, évêché).

Viri clari. — Gilbertus, Limeric., CLIV, 995.

XXVII. — LINCOLNIENSIS (Lincoln, Angliæ, évêché).

Epistolæ. — Gregori VII, CXLVIII, 516. — S. Ivo, episc., Carnot., CLXII, 279. — Theobaldi Stampens., CLXIII, 759. — Honorii II, CLXVI, 1236. — S. Bernardi Clavallensis., CLXXXII, 169. — S. Thomas Cantuar., CXC, 601. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 774, 794, 809, 837, 844, 849, 919. — Joannis Saresbur., CXCIX, 70. — Alexandri III, CC, 849. — Arnulfi Lexoviensis., CCI, 20, 79. — Celestini III, CCVI, 989, 1034, 1037, 1059, 1127, 1250. — Petri Blesensis., CCVII, 505. — Innocentii III, CCXIV, 208, 560, 514, 505, 608, 804, 850, 898, 1029, 1160, 1170; CCXV, 100, 542, 562, 568, 740, 745, 1403; CCXVI, 62, 1225.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 486. — Eugenii III, CLXXX, 1226.

Monasteria. — S. Andrew Northampton (Saint-André de Northampton), CLIII, 1120. — S. Maris Waverley (Waverley), CLXXX, 1226. — Swinhetense (Waverley), CLXXX, 1226. — Crulandense (Croyland), CLXXXVIII, 561, 562; CCVII, 505. — Edmundi Lincolnense, CCXIV, 1170. — De Eosehi, CCXV, 740. — S. Albani Lincolnense, *ibid.*, 740.

Concilium. — Grateleanum (Grantham), CLXXXVII, 461.

Viri clari. — Remedius, episc., CXLVIII, 516. — S. Hugo, episc., CVIII, 937. — S. Ivo, episc., Carnot., CLV, 80. — Robertus, episc., CLXII, 879. — Alexander, episc., CLXXX, 169. — Gilbertus de Hollandia, CLXXXIV, 9. — Robertus, episc., CXC, 774, 794, 809, 837, 849, 918, 919. — Colon, episc., CC, 849.

Scripta. — Vita S. Ivo, episc., CLV, 80. — Gesta episc. Lincolnensium, CLXXXI, 1605. — Notitia historica de Crulandensi monasterio, CLXXXVIII, 561.

XXXVIII. — LINDISFARNENSIS (Lindisfarn, Ecosse, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 309.

Monasteria. — S. Petri Lindisfarni, XCVI, 1527; CXXXVII, 62. — Mailrossense (de Melross), CCXN, 509.

Scripta. — Vita melrica S. Cuthberti, episc. Lindisfarni., XCIX, 875; CLXXXVIII, 88. — Carmen de claris viris canobis S. Petri Lindisfarni., XCVI, 1527. — Gesta episcoporum Lindisfarni., CLXXIX, 1581.

XXXIX. — LONDONIENSIS (Londres, Angliæ, évêché).

Epistolæ. — Nicolai II, CXLIII, 1538. — Innocentii II, CLXXIX, 588. — Eugenii III, CLXXX, 1248. — S. Thomas Cantuar., CXC, 601, 603, 605, 608, 609, 610, 611, 612. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 784, 838, 841, 844, 847, 921, 922, 923, 824, 925, 926, 927, 928, 929, 930. — Herberti de Boscama, *ibid.*, 1422, 1423, 1432, 1433. — Alexandri III, CC, 206, 265, 272, 397, 415, 615, 715, 872, 1185, 1280, 1281, 1283, 1587, 1401, 1423. — Arnulfi Lexoviensis., CCI, 74, 84. — Petri Blesensis., CCVII, 514, 526, 558. — Joannis de Balmeis, CLXII, 877. — Innocentii III, CCXIV, 804; CCXV, 492, 729, 754, 740, 788, 789, 902, 1115, 1125, 1208, 1235, 1405, 1409, 1422, 1435, 1526, 1529; CCXVI, 21; CCXVII, 69, 177.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 525. — Eugenii III, CLXXX, 1289. — S. Bernardi, CLXXXII, 128.

Monasteria. — Westmonasteriense (Westminster), CXLIII, 1558; CLXXIX, 568; CCXVII, 177. — Radingense (Réading), CXC, 784; CC, 1444; CCVII, 514, 525; CCXV, 1115, 1125. — Stratfordiense (Stratford), CC, 1441.

Viri clari. — Robertus, episc., CXLI, 1441; CLXXX, 1248. — Mauritius, episc., CL, 528. — Gislebertus Crispinus, abb. Westmonast., CLIX, 1005. — Gilbertus Foliot, episc., CXC, 691, 739; CCII, 1145. — Richardus, episc., CXC, 838, 841, 844. — Henricus, archidisc. Huntingdoniens., CXC, 798.

Concilium. — Londontense, CXXXVIII, 517.

Scriptum. — De gestis episcoporum Londoniensium, CLXXX, 1515.

XL. — MENEVENSIS (Ile de Man, Angliæ, évêché).

Epistolæ. — S. Thomas Cantuar., CXC, 846.

XLI. — NORVICENSIS (Norwich, Angliæ, évêché).

Epistolæ. — S. Thomas Cantuar., CXC, 619, 620, 932. — Joannis Saresburienis, CXCIX, 21, 84, 108, 144, 151, 162, 262, 507, 508, 511, 512. — Alexandri III, CC, 928, 929. — Lucii III, CCI, 1378. — Petri Cellensis, CCII, 525, 579. — Innocentii III, CCXIV, 1154; CCXV, 110, 516, 831, 743, 925.

Privilegia. — Alexandri II, CXLVI, 1563. — Willielmi regis, CXLIX, 1554. — Paschalis II, CLXIII, 452.

Monasteria. — S. Edmundi (Edmonsbury), CXLVI, 1563; CXLIX, 1554; CXCIX, 141, 151, 312; CCII, 579; CCXV, 516, 743. — De Campesela (Campeese), CXLVI, 163.

XLII. — ORCADENSIS (Orcade, évêché).

Epistolæ. — Calixti II, CLXIII, 1142. — Honorii II, CLXVI, 1244. — Innocentii III, CCXIV, 189.

XLIII. — PETROBURGENSIS (Péterboroug, Angliæ, évêché).

Confirmatio privilegii Edwardi regis, CXLIX, 155.

XLIV. — RAPHOTENSIS (Rapho, Irlande, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 160.

XLV. — ROCESTRIENSIS, ROFFENSIS (Rochester, Angliæ, évêché).

Epistolæ. — S. Anselmi, CLIX, 120, 219. — S. Bernardi, CLXXXII, 572. — Joannis Saresbur., CXCIX, 298. — Alexandri III, CC, 715. — Celestini III, CCVI, 969. — Stephani Tornac., CCVII, 169. — Innocentii III, CCXIV, 581; CCXV, 729, 734, 768, 790, 839, 1539; CCXVI, 268.

Privilegium. — Eugenii III, CLXXX, 1115.

Viri clari. — Gundulfus, episc., CLIX, 812, 969. — Erulfus, episc., CLXIII, 1441. — Walterius, episc., CXCIX, 298; CC, 115.

Scriptum. — Collectanea de rebus ecclesiasticis Ecclesie Roffensis, CLXIII, 1457.

XLVI. — SALISBURIENSIS (Salisbury, Angliæ, évêché).

Epistolæ. — Venerabilis Hildeberti, CLXXI, 219. — Herberti de Boscama, CXC, 1448, 1467. — S. Thomas Cantuar., CXC, 622, 625, 621, 757, 767. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 777, 781, 782, 787, 790, 952, 953, 954. — Joannis Saresbur., CXCIX, 58, 59, 145, 259, 259. — Alexandri III, CC, 715, 726, 738. — Arnulfi Lexoviensis., CCI, 88. — Petri Cellensis, CCII, 518, 570, 571, 572, 573, 574. — Petri Blesensis., CCVII, 154, 181, 259, 326, 329. — Innocentii III, CCXV, 740, 759, 1519, 1539; CCXVI, 268, 925.

Monasteria. — Malmesburiense (Malmesbury), CXXXVII, 519; CXC, 1448. — Ambresburiense (Ambresbury), CXCIX, 58, 59.

Viri clari. — Rogerius, episc., CLXXI, 219. — Jorinus, episc., CXC, 622, 623, 757, 767 et seqq. — Joannes Saresbur., CXCIX, 1.

Scripta. — Gesta episcoporum Saresbur., CLXXIV, 1530. — Notitia de eisdem, CLXXXVIII, 975. — Historia calamitatum Ecclesie Saresbur., CXCVI, 1569.

XLVII. — SCHIREBURNENSIS (Schersburn, Angliæ, évêché).

Epistolæ. — S. Dunstan, CXXXVII, 473.

Viri clari. — S. Adalms, episc. Schireburn., LXXXII, 65.

XLVIII. — WINTONIENSIS (Winchester, Angliæ, évêché).

Epistolæ. — Edgari regis, CXXXVIII, 515. — Alexandri II, CXLVI, 1416. — S. Anselmi, CLIX, 82, 108, 137, 142. — Venerabilis Hildeberti, CLXXI, 501. — S. Bernardi, CLXXXII, 225. — Sugerii, CLXXXVI, 1432, 1431. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 204, 250, 251, 253, 242, 277. — S. Thomas Cantuar., CXC, 652, 747, 786, 862. — Alani Cantuar., *ibid.*, 1476, 1485. — Joannis Saresbur., CXCIX, 89, 90, 91, 501. — Arnulfi Lexov., CCI, 158, 159, 143, 149, 195. — Petri Clavall., CCI, 1597. — Innocentii III, CCXIV, 505; CCXV, 561, 562, 671, 722, 752; CCXVI, 925, 961.

Monasteria. — Glastoniense (Glastenbury), CXXXVII, 80. — Eliense (Ely), *ibid.*, 80. — Thorneiense (Thornet), *ibid.*, 80. — Wintoniense (Numamenster), CXXXVII, 92; CLIX, 108. — Rumesel (Rumsey), CLIX, 82. — S. Swithuni Wintoniense, CXC, 1483.

Viri clari. — S. Etwoldus, episc. et monach., CXXXVII, 80, 81. — Elfegus, episc., *ibid.*, 108. — S. Oswaldus, episc. CXLVII, 1189. — S. Swithunus, episc. CLV, 47. — Willielmus, episc., CLXXI, 501. — Henricus, episc., CLXXXII, 225; CLXXXVI, 1432, 1434; CLXXXIX, 204. — Joannes Cornubiens., CXCIX, 1041.

Scripta. — Vita S. Ethelwoldi episc., CXXXVII, 77 et seqq. — Vita S. Swithuni, episc., CLV, 47.

Concilium. — Wintoniense, CLXXXVII, 453 not.

XLIX. — WATERFORDIENSIS (Waterford, Angliæ, évêché).

Epistolæ. — S. Anselmi, CLIX, 216. — Innocentii III, CCXV, 176; CCXVI, 652.

L. — WELLENSIS (Wela, Angleterre, archevêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 672
 LI. — WIGORNIENSIS (Worcester, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Lanfranci Cantuar., CXLIX, 519. — S. Anselmi, CLIX, 44. — S. Ivoonis Carnot., CLXII, 168. — Gilberti Foliot, CXC, 748, 769, 784, 771, 780, 789, 790, 816, 934. — Herberti de Boscama, *ibid.*, 1354. — Joannis Saresbur., CXIC, 15, 235, 237, 258, 240. — Alexandri III, CC, 485, 488, 930. — Gaufridi, CIV, 837, 840. — Petri Cellensis, CCII, 506. — Clementis III, CCIV, 1328. — Stephani Tornac., CCVII, 505, 425. — Innocentii III, CCXIV, 208, 220, 974, 978; CCXV, 59, 70, 342, 591, 625, 781, 784, 1051, 1253, 1262, 1409, 1455, 1529, 1530, 1532.
Monasteria. — Rameiense (Ramsey), CXXXIX, 1122. — De Evesham, CXIX, 557; CCVII, 504, 435; CCXV, 786, 1051. — Persorensis (Persora), CXICX, 258. — Wichilicumbense, (Wichilliumb), CCXV, 1051.

Viri clari. — S. Dunstanus, episc., CXXXVII, 89; CXXXIX, 1122. — Florantius Wigorniensis, CXLVII, 795. Hemmingus, presbyter Wigorniensis, CL, 1483. — S. Wulstanus, episc., *ibid.*, 1489; CCXV, 52. — Sameo, episc., CLIX, 302. — Simon, episc., CXC, 748, 765 et seqq. — Rogerius, episc., *ibid.*, 934, 1434. — Alfredus, episc., CXICX, 15. — Willelmus, episc., CCIV, 1328.
Scripta. — Vita S. Dunstani, CXXXIX, 1122. — Vita S. Wulstani, CL, 1489. — Documenta de Ecclesia Wigorniensis, *ibid.*, 1491.

IV. — DE DIOECESIBUS POLONIÆ ET HUNGARIÆ.

Dioeceses Poloniæ et Hungariæ in genere.

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 227, 475, 871, 971, 1100, 1110; CCXV, 15, 597, 895, 1009, 1053, 1064, 1666, 1067, 1068, 1071, 1331.

Scriptum. — De rebus ecclesiasticis Poloniæ, CLI, 1527.

I. — CENADIENSIS (Chonad, Hongrie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 436, 497, 560; CCXVI, 865.

II. — COLOCENSIS (Klokza, Hongrie, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 25, 154, 568, 460, 461, 473, 645; CCXV, 58, 39, 463, 515, 598, 610, 1266; CCXVI, 513, 515, 545.

III. — CRACOVENSIS (Cracovie, Pologne, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 1110; CCXV, 1067.
Vir clarus. — Lambertus, episc., CXXXVII, 515, 514.

IV. — GNEZNIENSIS (Gnesen, Pologne, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 1110; CCXV, 618, 1059, 1065, 1066, 1068, 1070, 1075, 1074; CCXVI, 315, 412, 415, 457.

V. — LIVONIENSIS (Livonie, Pologne, évêché).

Epistolæ. — Clementis III, CCIV, 1497. — Celestini III, CCVI, 995. — Innocentii III, CCXIV, 759; CCXVII, 202.

VI. — MORAVIENSIS (Olmutz, Hongrie, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 588. — Innocentii III, CLXXXIX, 504, 564, 565. — Eugenii III, CLXXX, 1044 et passim. — Wibaldi, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1315. — Innocentii III, CCXV, 505; CCXVI, 354; CCXVII, 143.

VII. — NITRIENSIS (Nitria, Hongrie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 204; CCXVI, 865.

VIII. — POSNANIENSIS (Posen, Pologne, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1066.

IX. — QUINQUECELESIS (Funfkirchen, Hongrie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 221, 981; CCXVI, 211, 886.

X. — RIGENSIS (Riga, Pologne, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 916, 915, 966.

XI. — STRIGONIENSIS (Strigonie, Hongrie, archevêché).

Bulla. — Sylvestri II, CXXXIX, 374.
Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 481. — Celestini III, CCVI, 905. — Innocentii III, CCXIV, 5, 215, 568, 500, 550; CCXV, 56, 540, 894; CCXVI, 59, 50, 51, 284, 950.
Monasteria de Casanova. CCXIV, 550.

XII. — WARADIENSIS (Waradein, Hongrie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 226; CCXVI, 865.

XIII. — WATIENSIS (Vacia, Hongrie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 251, 497.

XIV. — WRATISLAVIENSIS (Breslau, Silésie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 606; CCXVI, 954.

XV. — ZAGABRIENSIS (Agram, Hongrie, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 472.

V. — DE DIOECESIBUS SUEVIÆ ET DANIÆ.

Dioeceses Sueviæ et Daniæ in genere.

Epistolæ. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1084, 1086. — Alexandri III, CC, 428, 429, 605, 612, 651, 1259. — Clementis III, CCIV, 1418. — Celestini III, CCVI, 909. — Innocentii III, CCXIV, 363; CCXVI, 919, 1159, 1142.

I. — ARUSIENSIS (Aarhus, Jutland, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 1281. — Lucii III, CCI, 1095. — Celestini III, CCVI, 908, 1210, 1211. — Innocentii III, CCXIV, 354; CCXVI, 57, 96, 162.

II. — BERGENSIS (Berghen, Suède, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 189.

III. — ESTIENSIS (Estonie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 919, 926, 921, 922.

IV. — FIONENSIS (Fionie, Danemark, évêché).

Bullæ. — Alexandri II, CXLVI, 1281. — Eugenii III, CLXXX, 1482.

V. — LINGACOPENSIS (Linköping, Suède, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 865. — Innocentii III, CCXV, 1485.

VI. — LUNDENSIS (Lund, Suède, archevêché).

Epistolæ. — S. Anselmi, CLIX, 369. — Paschalis II, CLXIII, 158. — Petri Cluniac., CLXVI, 842. — Innocentii III, CLXXXIX, 182. — Eugenii III, CLXXX, 1154. — S. Bernardi, CXXXII, 596. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1525. — Petri Cellensis, CCII, 421, 554, 556, 557, 559, 560. — Clementis III, CCIV, 1360. — Celestini III, CCVI, 908. — Stephani Tornacens., CCXI, 376, 400, 418, 432, 437, 444. — Innocentii III, CCXIV, 393, 398, 399, 425; CCXV, *passim*, CXVI, 200; CCXVII, 82.

Monasteria. — Gellonense, CLXXX, 1154. — De Gotthanda, CCXVI, 918.

VII. — NIDROSIENSIS (Drontheim, Suède, archevêché).

Epistolæ. — Celestini III, CCVI, 1251. — Innocentii III, CCXIV, 360, 362, 563; CCXV, 241; 798, 800, 812, 815; CCXVI, 436.

VIII. — OTONIENSIS (Odensée, Suède, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1221.

IX. — RITUENSIS (Rype, Jutland, évêché).

Viri clari. — Lloptacus et Liedacus, episc. Ripuens., CXXXV, 469.

Epistola. — Stephani Tornacens., CCXI, 436. — Celestini III, CCVI, 975, 975.

X. — ROSCHILDENSIS (Roschild, Danemark, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCVI, 774.

XI. — STAVENGARENSIS (Stavanger, évêché).

Epistola. — Alexandri III, CC, 832.

XII. — STRANENSIS (Sudermanie, Suède, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 818.

XIII. — UPSALENSIS (Upsal, archevêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 609, 850, 853. — Innocentii III, CCXIV, 534, 420; CCXV, 462; CCXVII, 265.

Privilegium. — Lucii III, CCI, 1573.

Vir magnus. — Joannes, archiepisc., CCI, 1575.

XIV. — WEXONIENSIS (Wexonie, Suède, évêché).

Epistola. — Celestini III, CCVI, 906.

VI. — DE DIOECESIBUS GERMANIÆ.

Dioeceses Germaniæ in genere.

Epistolæ. — Joannis III, LXXII, 13. — Pelagii II, *ibid.*

758. — Gregorii III, LXXXIX, 579. — Rotheri, CXXXVI, 669. — Benedicti VII, CXXXVII, 541. — Gregorii VII, CLXVIII, 479, 500, 547, 671, 676, 679. — Urbani II, CLI, 299. — Innocentii II, CLXXIX, 53, 56, 226. — Anacleti II, *ibid.*, 689. — Eugenii III, CLXXX, 1520, 1501. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1531. — Lucii III, CCL, 1085, 1231. — Coelestini III, CCIV, 1110. — Innocentii III, CCXVI, 1004, 1008, 1010, 1053, 1084, 1091, 1091, 1102, 1148, 1163, 1163; CCXVII, 54.

I. — AQUISGRANENSIS (Aix-la-Chapelle).

Privilegia. — Henrici imperat., CXL, 540. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1574.

Synodi. — Lotharii regis synodi Aquenses, CXXXVIII, 665, 665. — Ludovici et Caroli II pactio Aquensis, *ibid.*, 741.

II. — AUGUSTENSIS (Augsbourg, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 207, 412. — Innocentii II, CLXXIX, 771. — Eugenii III, CLXXX, 1180, 1587. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1463, 1465, 1596. — Alexandri III, CC, 1116. — Lucii III, CCL, 1168. — Urbani III, CCII, 1434. — Innocentii III, CCXIV, 246; CCXV, 171.

Privilegia. — Lucii III, CCL, 1313. — Coelestini III, CCVI, 1129.

Monasteria. — S. Afræ August., CLXXXVIII, 1465. — Campidonense (Kempten), CXXXV, 1074. — Elvangelense (Elvangel), CLXXX, 1587. — S. Martini Ahusani (Ahusen), CLXVI, 1237. — Quedlimburgense (Quedlimbourg), CXLI, 444; CLXXXIII, 1140; CCL, 1168. — Steingadiense (Steingaden), CLXXXVIII, 1463; CCVI, 1229.

Viri clari. — S. Udalricus, episc. August., CXXXV, 100; CXLI, 1183. — Liutoldus, episc. August., CXXXVII, 12. — Lauto, episc. August., CXXXVIII, 580. — Hermannus, episc. August., CLXXIII, 1534. — Walterus, episc. August., CLXXXIX, 526, 593, 788.

Scripta. — De episcopis August., CXXXV, 1075; CXLI, 1298. — Conventus August., CXXXVIII, 834.

III. — BAMBERGENSIS (Bamberg, évêché).

Epistolæ. — S. Henrici imperatoris, CXL, 273. — S. Leonis IX, CXLI, 597. — Gregorii VII, CXLVIII, 256. — Vlarimni Neuburg., CLIX, 971. — Paschalis II, CLXIII, 180, 192. — Calixti III, *ibid.*, 1281, 1509. — S. Ottonis, episc. CLXXIII, 1515 *et passim*. — Eugenii III, CLXX, 1118, 1439. — Eberardi, episc. Bamberg, *ibid.*, 1613. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1437. — Wibaldi abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1392, 1393, 1411, 1454. — S. Hildegardis, CCXVII, 167, 168, 384. — Clementis III, CCIV, 1438. — Innocentii III, CCXIV, 506, 845; CCXV, 818, 1028; CCXVI, 149; CCXVII, 59, 129, 150.

Privilegia. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1487. — Sergii IV, *ibid.*, 1522. — Benedicti VIII, *ibid.*, 1585, 1621. — S. Henrici, imper., CXL, 299, 520, 526. — Clementis II, CXLI, 588. — S. Leonis IX, CXLI, 697, 700. — Innocentii II, CLXXIX, 401, 485. — Eugenii III, CLXXX, 1175, 1503, 1566, 1522. — Lucii III, CCL, 1275.

Monasteria. — Heilsbronnense (Heilsbrunn), CLXXIII, 1546; CLXX, 1503, 1522. — S. Michaelis Bamberg., CCXVII, 284; CCL, 1275.

Viri clari. — Hartwigus, episc. Bamberg., CXLI, 700. — Herimannus, episc. Bamberg., *ibid.*, 556. — S. Otto, episc. Bamberg., CLXXIII, 1268. — Egilbertus, episc. Bamberg., CLXXXIX, 435. — Eberhardus, episc. Bamberg., CLXXX, 1459; CLXXXVIII, 1427; CCXVII, 167. — Otto, episc. Bamberg., CCIV, 1438.

Scripta. — Litanie Bamberg. ecclesie, CXL, 54 et 55. — Fundatio ecclesie Bamberg., CXL, 65, 114. — Cantus et officium S. Henrici in ecclesia Bamberg., *ibid.*, 158, 183.

IV. — BREMENSIS (Brême, archevêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 382. — Innocentii II, CLXXIX, 706. — Eugenii III, CLXXX, 1531, 1421, 1491. — Wibaldi, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1442, 1204, 1257, 1260, 1534, 1594. — S. Hildegardis, CCXVII, 161, 162. — Alexandri III, CC, 1258. — Clementis III, CCIV, 1581. — Coelestini III, CCVI, 1067, 1069. — Innocentii III, CCXV, 428; CCXVII, 97, 104, 237, 253, 259, 262, 280.

Privilegia. — Sergii papæ, CXXXI, 974. — Chuonradi, imperat., CCL, 1069, 1107. — Alexandri III, CC, 1258. — Clementis III, CCIV, 1573.

Bullæ. — Nicolai I, CXIX, 876. — Alexandri III, CC, 1175.

Viri clari. — S. Willehadus, episc. Bremensis, CXVIII, 1013. — Adamus, canonicus Bremensis, CXIX, 876. — Hemarus, archiepisc. Bremensis, CXLVIII, 382. — Hart-

vicas, archiepisc. Bremensis, CLXX, 1421; CLXXIII, 1257, 1260; CCXVII, 161, 162.

Scripta. — Notitia de S. Willehado, archiepisc. Bremensis, CXVIII, 1013. — Chronicon breve Bremense, CXLVI, 661. — Liber de episcopis Bremensibus, *ibid.*, 665.

V. — BRIXINENSIS (Brixen, Tyrol, évêché).

Epistolæ. — S. Bearici, imper., CXL, 241, 244. — Innocentii II, CCXIV, 126; CCXV, 823, 1148; CCXVI, 415.

VI. — CHIEMENSIS (Chiems, Carniole, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 868.

VII. — COLONIENSIS (Cologne, archevêché).

Epistolæ. — S. Petri Damiani, CXLI, 293. — Gregorii VII, CXLVIII, 352, 417, 658. — Paschalis II, CLXIII, 425. — Eugenii III, CLXXX, 1402, 1486, 1488. — Chuonradi imper., *ibid.*, 1625, 1634. — Ecclesia Coloniensis, *ibid.*, 1632. — S. Bernardi, CLXXXII, 92, 105, 107, 108. — Wibaldi, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1218, 1264, 1281, 1282, 1288 *et passim*. — S. Hildegardis, CCXVII, 163, 164, 183, 207, 208, 243, 244, 334, 336. — Alexandri III, CC, 560, 1176. — Lucii III, CCL, 1071, 1215, 1529. — Petri Cellensis, CCL, 562. — Clementis III, CCIV, 1593. — Coelestini III, CCVI, 1010. — Guberti Gemblac., CCXI, 1288, 1509. — Innocentii III, CCIV, 72, 749, 940; CCXV, 548, 550, 678, 753, 784, 1116, 1405; CCXVI, 142, 546, 1003, 1031, 1055, 1073, 1085, 1105, 1119, 1122, 1125, 1128, 1131, 1153; CCXVII, 338.

Privilegia. — Benedicti VII, papæ, CXXXVII, 336. — S. Leonis IX, CXLI, 687. — Nicolai III, *ibid.*, 1509. — Paschalis II, CLXIII, 263. — Eugenii III, CLXX, 1244. — Lucii III, CCL, 1077. — Coelestini III, CCL, 1003, 1156.

Monasteria. — Brunvillarensis (Brunvilliers), CLIV, 409; CCXVII, 566; CXLI, 1312; CLXIII, 263. — Campense (Campen), CLXXIX, 444. — Essense (Esen), CXXXIII, 893. — S. Heriberti Tulliensis (Tuy), CLXII, 263; CLXXX, 1244. — Heremodroense (Heremod), CCXIV, 749. — De Lacu, *ibid.*, 749. — S. Laurentii Wedinghusense (Wedinghausen), CCVI, 1156. — Malmendriense (Malmédy), LXXXVII, 521, 525, 1291, 1293, 1307, 1551; XXXVIII, 1152, 1507, 1510; CIV, 991; CXLI, 267; CLXXXIX, 1264, 1457. — S. Maris ad Gradus Coloniensis, CLXIII, 1509. — S. Martini Coloniensis, CCXVII, 207, 208. — S. Pantalensis, CXXXVII, 336; CLXXVI, 1401; CCX, 1001. — De Rumersdorp, CCXV, 649. — Siebergense, CXLI, 1313; CLXIII, 263; CCXVII, 366; CCL, 1077, 1215. — Stenwelt, CCXIV, 910. — Valis S. Petri (S. P. d'Heisterbach), CC, 560. — Werthense, XCIX, 793; CXLI, 637; CCXV, 539.

Viri clari. — Guntharius, episc. Coloniensis, CXL, 577; CCXV, 1215. — S. Gereon, martyr, CXLI, 577 et 579. — S. Bruno, archiepisc. Coloniensis, CXXXIV, 737; CXXXVI, 52. — Hicredus, archiepisc. Coloniensis, CXXXV, 480. — S. Heribertus, archiepisc. Coloniensis, CXXXVIII, 186; CXLVIII, 698. — Guntharius, archiepisc. CXXXVIII, 683. — Hermannus, card. et archiepisc. Coloniensis, CXLI, 687. — S. Anno, archiepisc. Coloniensis, 157, 1517. — S. Remacius, cœnobii Malmendriensis, CLXIX, 237. — S. Wolphelmus, abbas Brunvillarensis, CLIV, 403. — Fridericus, archiepisc. Coloniensis, CLXVI, 1549. — Rupertus, abbas Tulliensis, CLXII, CLXVIII, CLXX, CLXX. — Arnoldus, archiepisc. Coloniensis, CLXXX, 1456. — Bruno, archiepisc. Coloniensis, CLXXI, 92. — Volbero, abbas S. Pantalensis, CCX, 1001. — Philippus, archiepisc. Coloniensis, CC, 1176. — Adolphus, archiepisc. Coloniensis, CCVI, 1070.

VIII. — EICHSTATENSIS (Eichstad, évêché.)

Epistola. — Clementis III, CCIV, 1438.

Monasterium. — Heidenheimense, CLXXX, 1597, 1604, 1509.

Viri clari. — Varii episcopi Eichstadiens., CLXX, 469; CXLI, 1569; CXXXVIII, 58; CXLI, 979, 985, 990, 1005.

IX. — FRANCFORDIENSIS (Francfort, évêché).

Concilium. — Francfordiense, CXL, 383.

X. — FREISINGENSE (Freisingen, évêché).

Epistolæ. — Othonis episcopi, CLXXXIX, 1598. — Verabillio Gerbahi, CXLI, 480, 586. — Clementis III, CCIV, 1578. — Innocentii III, CCXV, 865; CCXVI, 54.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 80, 291, 357. — Eugenii III, CLXX, 1422, 1429, 1484. — Urbani III, CCL, 1583.

Monasteria. — Tegernseense (Tegernsee), CXXXVII, 11; CXXXIX, 563, 574; CXI, 210; CXLI, 1249 *et passim*.

1285, 1507, 1515, 1517, 1521; CXLII, 719; CXLVI, 561; CLXXX, 1425; CCLI, 1583. — Pollingense (Polling), CLXXXIX, 291. — Stephani Freisingensis, CLXXX, 1066.
Viri clari. — Erchembertus, episc. Freising., CXVI, 51. — Gospartus et Thietpaldus, abbates Tegernseens., CXXXIX, 565, 574. — S. Godehardus, monachus, CXLII, 1229. — Fromundus, Eberhardus, Peringerus, Ellingerus, Udalricus, abbates Tegernseens., CXLII, 1280, 1507, 1515, 1517, 1521. — Gotescalcus, episc. Freising., CXLII, 1516. — Egilbertus, episc. Freising., CXLII, 1516. — Seldridus, abbas Tegernseens., CXLII, 719. — Hizo, episc. Freising., CXLII, 496. — Eilenhardus, episc. Freising., CL, 1507.

XI. — GURCENSIS (Gurk, Carinthie, évêché).

Epistola. — Alexandri III, CC, 949.

XII. — HALBERSTADIENSIS (Halberstadt, Saxe, évêché).

Epistola. — Alexandri II, CXCVI, 1286. — Gregorii VII, CXLVIII, 410 ou 416. — Stephani, episc. Halberstad., *ibid.*, 1441. — Urbani II, CLI, 476, 478. — Paschalis II, CLXIII, 214, 395. — Honorii II, CLXVI, 1277. — Erbonis, decani, CLXXX, 666. — Lotharii, imper., *ibid.*, 668. — Eugenii III, CLXXX, 1495. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1076. — Wibaldi, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1426, 1457. — Alexandri III, CC, 178. — Innocentii III, CCXV, 648, 676, 818, 890, 1101, 1108, 1385; CCXVI, 220, 415, 558, 870, 872.

Privilegia. — Ludovici regis, CIV, 989. — Innocentii II, CLXXXIX, 576. — Celestini II, *ibid.*, 784. — Eugenii III, CLXXX, 460. — Celestini III, CCVI, 911.

Monasteria. — S. Joannis Halberstad., CLXXXIX, 576. — Michaeleisen, CLXXX, 1460; CCXVI, 558. — Pigeviense, CCXV, 645. — De Sichen, *ibid.*, 1101; CCXVI, 220, 558, 870.

Viri clari. — Hildegrius, episc. Halberstad., CIV, 989. — Arnoldus, episc. Halberstad., CXXXIX, 1495. — Hurchardus, episc. Halberstad., CXLVI, 1286. — Stephanus, episc. Halberstad., CXLVIII, 1441. — Herrardus, episc. Halberstad., CLI, 476, 478. — Reinhardus, episc. Halberstad., CLXIII, 214. — Otto, episc. Halberstad., CLXVI, 1277. — Uricus, episc. Halberstad., CLXXX, 1495; CLXXXVIII, 1076.

XIII. — HAMMABURGENSIS (Hambourg, archevêché).

Epistola. — Alexandri II, CXLV, 1419. — Callixti III, CLXIII, 1278. — Honorii II, CLXVI, 1269. — Innocentii II, CLXXXIX, 180, 182. — Wibaldi, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1517. — Lucii III, CCI, 1356. — Clementis III, CCIV, 1581.

Privilegia. — Anastasii III, CXXXI, 1185. — Martini II, CXXXIII, 875. — S. Henrici, imper., CXL, 250, 509. — Clementis II, CXLII, 585. — S. Leonis IX, CXLIII, 701. — Victoris II, *ibid.*, 811. — Auriani IV, CLXXXVIII, 1617.

Bulla. — Nicolai I, CXIX, 876. — Agapeti II, CXXXIII, 895. — Alexandri II, CXLVI, 1281.

Viri clari. — S. Ansharius, episc. Hammaburg., CXVIII, 969. — S. Rembertus, episc. Hammaburg., CCXVI, 991. — Adalachus, episc. Hammaburg., CXXXV, 469. — Adalbertus, archiepisc. Hammaburg., CXLIII, 665; CXLVI, 1281. — Liemarus, archiepisc. Hammaburg., CXLV, 1419. — Adalbero, archiepisc., CLXIII, 1278; CXLVI, 1289. — Hartwigus II, archiepisc. Hammaburg., CCI, 1356.

Scripta. — Liber de gestis episc. Hammaburg., CXLVI, 451. — Series Hammaburgensium pontificum, *ibid.*, 665.

XIV. — HAVELBERGENSIS (Havelberg, Saxe, évêché).

Epistola. — Wibaldi, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1245, 1244, 1519. — Innocentii III, CCXVI, 558.

Viri clari. — Anselmus, episc. Havelberg., CLXXXVIII, 1087; CLXXXIX, 1245, 1417.

XV. — HILDENESHEIMENSIS (Hildesheim, Saxe, évêché).

Epistola. — Callixti II, CLXIII, 1115, 1134. — Innocentii II, CLXXXIX, 110, 254. — Eugenii III, CLXXX, 1082, 1570. — Wibaldi, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1165, 1166, 1219, 1223, 1221, 1223, 1298. — Celestini III, CCVI, 975. — Innocentii III, CCXIV, 527, 593; CCXV, 19, 598; *ibid.*, 626, 840, 919, 922, 1041; CCXVI, 1124, 1227; CCXVII, 105.

Privilegia. — Honorii II, CLXVI, 1299. — Celestini III, CCVI, 975, 1225. — Innocentii III, CCXV, 598, 603; *ibid.*, 871.

Bulla. — Innocentii II, CLXXXIX, 488. — Celestini III, CCVI, 970.

Monasteria. — Amelungesbornense (S. Marie d'Amelungesborn), CXLVI, 1299; CCVI, 1226. — Gandersheimense (Gandersheim), CXXXIII, 896; CXXXV, 859; CXXXVII, 940, 1139; CCXV, 598, 605, 922. — SS. Innocentium, *ibid.*, 919. — S. Michaelis Hildenesheimense, CCVI, 975; CCXV, 605.

Viri clari. — Theohardus, episc. Hildenesheimens., CXXXV, 469. — Hrotsmitha, monialis Gandersheimens., CXXXVII, 940. — Altfrius, episc. Hildenesheimens., CXXXVIII, 581. — Thangmarus, presbyter Hildenesheimens., CXL, 235. — S. Godehardus, episc. Hildenesheimens., CXLII, 1185.

Scripta. — Notitia de sancta Hrotsmitha, CXXXVII, 940. — Carmina de primordiis monasterii Gandersheimens., *ibid.*, 1199. — Annales Hildenesheimens., CXLII, 1235. — Chronicon Hildenesheimense, *ibid.*

XVI. — LUBECENSIS (Lubeck, archevêché).

Epistola. — Celestini III, CCVI, 872. — Innocentii III, CCXIV, 595; CCXVII, 202.

XVII. — MAGDEBURGENSIS (Magdebourg, archevêché).

Epistola. — Bernonis, monachi, CXLII, 1159. — Urbani II, CLI, 518. — Paschalis II, CLXIII, 235, 396. — Honorii II, CLXVI, 1505. — Innocentii II, CLXXXIX, 451. — Anacleti antipapa, *ibid.*, 709. — Eugenii III, CLXXX, 1545, 1545. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1422. — Wicmanni archiepisc., CLXXXIX, 1441, 1416. — Urbani III, CCHI, 1497. — Celestini III, 1250. — Innocentii III, CCXIV, 69, 203, 261, 351, 737, 828, 957; CCXV, 644, 832, 912, 1058, 1059, 1095, 1094, 1100, 1108, 1109, 1110, 1499, 1570; CCXVI, 505, 522, 541, 559, 1035, 1111, 1148, 1152, 1159, 1166.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXXIX, 167, 535, 489. — Alexandri III, CC, 1115. — Lucii III, CCI, 1288. — Clementis III, CCIV, 1471.

Bulla. — Joannis XII, CXXIII, 1027. — Joannis XIII, CXXXV, 952, 967; CXXXVIII, 850. — Innocentii II, CLXXXIX, 183.

Viri clari. — Adelbertus, episc. Magdeburg., CXXXV, 951. — Maginfredus Magdeburg., CXLII, 969. — Gero, episc. Magdeburg., CXLII, 1159. — Bruno, clericus Magdeburg., CXLVII, 485. — Wezelinus, archiepisc. Magdeburg., CXLVIII, 520. — Norbertus, archiepisc. Magdeburg., CLXX, 1255. — Conradus, archiepisc. Magdeburg., CLXXXIX, 535. — Wicmannus, archiepisc. Magdeburg., CLXXXVIII, 1432; CLXXXIX, 1441.

XVIII. — MERSEBURGENSIS (Mersebourg, évêché).

Epistola. — S. Henrici, imper., CXL, 186. — Paschalis II, CLXIII, 596. — Friderici regis, CLXXXIX, 1520. — Clementis III, CCIV, 1458. — Innocentii III, CCXIV, 279; CCXV, 90, 605, 645, 1110.

XIX. — MINDENSIS (Minden, Westphalie, évêché).

Epistola. — Overis, episc. Mindensis, CXXXVI, 469. — Eugenii III, CLXXX, 1420, 1421, 1494. — Innocentii III, CCXV, 644, 876, 840; *ibid.*, 851.

Monasterium. — Corbieense (Nouvelle Corbie), CIV, 1129, 1150, 1205, 1245; CLXXXIX, *passim*.

XX. — MISSENENSIS (Meissen, Saxe, évêché).

Bulla. — Joannis XII, CXXXV, 971.

Epistola. — Innocentii III, CCXVII, 195

XXI. — MOGUNTINA (Mayence, archevêché).

Epistola. — Leonis III, CII, 1030. — Alberonis, CXXXVII, 503, 517. — Gregorii V, *ibid.*, 913. — Garberti Auriliac., CXXXIX, 211. — Joannis XIX, CXLVI, 1152. — Alexandri III, *ibid.*, 1409. — Gregorii VII, CXLVI, 1536, 575. — Clementis II, *ibid.*, 840. — Urbani II, CLI, 294. — Paschalis II, CLXIII, 174, 191, 214, 413, 1095. — Honorii II, CLXVI, 1271. — Innocentii II, CLXXXIX, 525, 657. — Eugenii III, CLXXX, 1399, 1440, 1491. — Chonradi, imper., *ibid.*, 1616. — Henrici, regis, *ibid.*, 1618, 1619. — S. Bernardi, CLXXXII, 570. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1454, 1471. — Wibaldi, abbas Stahulens., CLXXXIX, 1165, 1192, 1201, 1295, 1560, 1455. — S. Thomae Cantuar., CXC, 571, 572. — S. Hildegardis, CCXVII, 136 *et passim*. — Alexandri III, CC, 770, 994, 1016, 1235. — Petri Clarnvallens., CCI, 1594. — Petri Blesensis, CCVII, 428. — Guiberti Gemblacens., CCXII, 1509, 1510. — Innocentii III, CCXIV, 10, 750, 775, 961, 969, 1095, 1139; CCXV, 45, 44, 45, 46, 174, 336, *et passim*; CCXVII, *passim*.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXXIX, 423. — Eugenii III, CLXXX, 1160, 1507. — Alexandri III, CC, 1142, 1160.

Bulla. — Honorii II, CLXVI, 1274. — Lucii III, CCI, 1305.

Concilia. — *Conventus Moguntinus*, CXXXVIII, 589. — *Concilium Salegastadiense* (Seitzstadt), CXLI, 1109. — *Concilium Moguntin.*, sub S. Leone, CLXIII, 495, 621, 631. — *Synodus Moguntin.*, CXLVIII, 383. — *Concilium Moguntin.* sub Sigefredo, archiepisc., *ibid.*, 1431. — *Monasteria.* — *Albanense* (S. Albano Mayence), CLIX, 87. — *Altum Monasterium*, LXXXVIII, 1289. — *S. Disibodi* (Disenberg), CLXXX, 1507; CXCII, 205, 204, 205, 581, 575. — *Eberbachense* (Erbach), CXXXVII, 120; CXCII, 195, 259, 260, 369; CC, 1160. — *Fritslariense* (Frislar), CXIX, 679; CLXXXIX, 1192, 1293. — *Fuldense* (Fulda), CXXXV, 979; CXXXVII, 912; CXXXVIII, 581; CXXXIX, 373 1633; CXLI, 1147; CXLI, 577, 579, 721; CXLIII, 609, 824; CXLVI, 1037, 1504; CLXXIX, 187, 527, 602; CLXXX, 1443; CLXXXVIII, 1077, 1591; CLXXXIX, 1171 *et passim*. — *S. Jacobi Moguntin.*, CL, 1142. — *Petriburgeuse* (Péterbourg), CLXXX, 1160. — *Reinhardsbornense*, CLXIII, 57; CLXXIX, 433; CCI, 1565. — *Spanheimense* (Spanheim), CLXII, 427. — *Vetus monasterium Moguntinum*, CXCII, 531.

Viri clari. — *S. Bonifacius*, archiepisc. Mogunt., LXXXIX, 843; CXLVI, 427. — *S. Lullus*, archiepisc. Mogunt., CVI, 819. *Ricalfus*, archiepisc. Mogunt., CVII, — *Rabanus Maurus*, archiepisc. Mogunt., CVII, — *S. Wigbertus*, abbas CXXX, 679. — *Hatto*, archiepisc. Mogunt., CXXXI, 679. — *Wicfredus*, archiepisc., Mogunt., CXXXV, 469. — *Willegisus*, archiepisc. Mogunt., CXXXVII, 505. — *Thietmarus*, archiepisc. Mogunt., CXXXVIII, 517. — *Ganto*, abb. Fuldensis, CXXXVIII, on CXXXVII, 581. — *Otgarius*, archiepisc. Mogunt., CXXXVIII, 525. — *Aribio*, archiepisc. Mogunt., CXLI, 1109. — *Bardo*, archiepisc. Mogunt., CXLII, 1152. — *Seifridus*, archiepisc. Mogunt., *ibid.*, 723; CXLVIII, 538, 1431. — *Rutharius*, archiepisc. Mogunt., *ibid.*, 840. — *Adalbertus*, archiepisc. Mogunt., CLXIII, 1035, 1556; CLXXII, 1535. — *Henricus*, archiepisc. Mogunt., CLXXX, 149; CLXXII, 570. — *Arnoldus*, archiepisc. Mogunt., CLXXXVIII, 1435, 1471; CXCII, 557. — *Conradus*, archiepisc. Mogunt., CXC, 571, 672. — *S. Hildegardis*, monialis, CXCII, 1. — *Christianus*, archiepisc. Mogunt., *ibid.*, 159. — *Sifredus*, archiepisc. Mogunt., CCXI, 1509, 1510.

XXII. — MONASTERIENSIS (Monster, évêché).

Epistola. — *Friderich*, episc. Monaster., CLXXXIX, 1145. — *Lucii III*, CCI, 1290. — *Celestini III*, CCVI, 1067. — *Innocentii III*, CCXV, 550; CCXVI, 535, 568, 920.

Monasteria. — *Cappenbergense* (Cappenberg), CLXXX, 1041. — *S. Petri et Pauli Monaster.*, CCI, 1290. — *Lesburnense*, CCXVI, 524.

XXIII. — NAUMBURGENSIS (Naumbourg, évêché).

Epistola. — *Joannis XIX*, CXLI, 1153. — *Celestini II*, CLXXXIX, 873. — *Eugenii III*, CLXXY, 1361. — *S. Hildegardis*, CXCII, 200, 201.

Monasteria. — *S. Bartholomæi Naumburg*, CLXXXIX, 873. — *S. Mariae de Novo-Castro Naumburg.*, CLXXX, 1282.

XXIV. — OSNABRUGENSIS (Osnabrück, évêché).

Epistola. — *Wibaldi*, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1439, 1440, *et seqq.* — *Celestini III*, CCVI, 1067. — *Innocentii III*, CXLVII, 205.

Privilegia. — *Caroli Magni*, XCVII, 1072; XCVIII, 605. — *Urbani II*, CLI, 1144, 1146. — *Alexandri III*, CC, 1157. — *Lucii III*, CCI, 1120, 1121, 1526. — *Celestini III*, CCVI, 1061.

XXV. — PADERBRUNENSIS (Paderborn, évêché).

Epistola. — *Eugenii III*, CLXXX, 1492. — *Adriani IV*, CLXXXVIII, 1575. — *Wibaldi*, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1190, 1191, 1243, 1276, 1419, 1420.

Privilegia. — *Joannis XVIII*, CXXXIX, 1418. — *Benedicti VIII*, *ibid.*, 1598. — *S. Henrici*, imper., CXL, 248, 253, 303 *et passim*. — *Innocentii II*, CLXXIX, 186. — *Eugenii III*, CLXXX, 1137. — *Celestini III*, CCVI, 947.

Viri clari. — *Bernardus*, episc. Paderb., CXXXVIII, 526, 581. — *Theodoricus Paderbrun.*, canonicus, CXLVII, 531. — *Bernardus*, episc. Paderbrun., CLXXIX, 186; CLXVIII, 1374; CLXXXIX, 1190.

XXVI. — PASSAVIENSIS (Passau, évêché).

Epistola. — *Benedicti VII*, CXXXVII, 515. — *Paschalis II*, CLXIII, 197, 432. — *Eugenii III*, CLXXX, 1478, 1567. — *Alexandri III*, CC, 684. — *Innocentii III*, CCXIV, 500, 526; CCXV, 582, 491, 1145; CCXVI, 25, 868; CCXVII, 178.

Monasteria. — *Alderspacense* (Alderspach), CLXXX, 1265. — *Bovengardenbergense*, CCXVI, 24. — *Gersly-*

nense (Gersly), CCXVII, 178. — *Gottwicense* (Gotwich), CLXIII, 129, 432. — *S. Justinae Passaviensis*, *ibid.*, 787. — *Mellicense* (Melick), *ibid.*, 370; CCXVI, 508. — *Osterovense* (Ostervorn), CLXXX, 1167.

Scriptum. — *Vita S. Altmanni*, episc. Passav., CXLIII, 867.

XXVII. — PETAVIENSIS (Pellan, Styrie, évêché). *Victorinus*, martyr, erat episcopus, V, 281.

XXVIII. — PRAGENSIS (Prague, évêché).

Epistola. — *Joannis XII*, CXXXV, 997. — *Gregorii VII*, CXLVIII, 524, 565. — *Celestini II*, CLXXXI, 922. — *Eugenii III*, CLXXX, 1044, 1142, 1053. — *Wibaldi*, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1516. — *S. Hildegardis*, CXCIII, 177. — *Innocentii III*, CCXIV, 961; CCXV, 539.

Monasteria. — *S. Georgii Pragensis*, CLXXX, 1032. — *Teplense* (Tepla), CCVI, 1222.

Viri clari. — *Venceslaus*, dux Bohemæ, CXXXV, 899. — *Jerimorus*, episc. Pragens., CXLVIII, 321. — *Gebourdis*, episc. Pragens., *ibid.*, 565. — *Cosmas Pragensis*, CLXVI, 9. — *Otto*, episc. Pragensis, CLXXIX, 929.

XXIX. — RATISPOKENSIS (Ratisbonne, évêché).

Epistola. — *Leonis III*, CCII, 1089. — *Paschalis II*, CLXIII, 441. — *Innocentii II*, CLXXXIX, 627. — *Conradus*, imperatoris, CLXXXIX, 1503, 1506. — *S. Hildegardis*, CXCII, 352, 353. — *Clementis III*, CCII, 1578. — *Celestini III*, CCVI, 965. — *Innocentii III*, CCXV, 171; CCXVI, 53, 55, 590, 906; CXCII, 59, 146, 219.

Privilegia. — *Lucii II*, CLXXIX, 922. — *Eugenii III*, CLXXX, 1578. — *Adriani IV*, CLXXXVIII, 1494. — *Alexandri III*, CC, 1094. — *Lucii III*, CCI, 1200, 1249, 1536, 1519. — *Urbani III*, CCII, 1418. — *Celestini III*, CCVI, 1059, 1147.

Monasteria. — *S. Emmerani* (Saint-Emmeran), CCII, 1069; CXXXIX, 901; CXL, 283, 357, 358; CXLI, 1165; CXLVI, 9, 565; CCXVI, 590; CCXVII, 39. — *S. Joannis Ratisponn.*, CC, 1091. — *S. Jacobi Ratisponn.*, CLXXIX, 1578; CLXXXVIII, 1494; CCI, 1549; CCVI, 1059. — *S. Magni Ratisponn.*, CLXXIX, 922. — *Prulense* (Proll), CXL, 283; CCXVII, 249. — *Priveingense*, CCXVI, 520. — *S. Severi Ratisponn.*, CCI, 1249. — *Superius Monasterium Ratisponn.*, CXCII, 552, 553.

Viri clari. — *Anamodus*, subdiacon. Ratisponn., CXCIV, 897. — *Michael*, episc. Ratisponn., CXCIV, 469. — *Erchanfridus*, episc. Ratisponn., CXXXVIII, 581. — *Othobon*, monach. S. Emmeran., CXLVI, 9. — *S. Wolkangus*, episc. Ratisponn., *ibid.*, 569. — *Gebehardus*, episc. Ratisponn., CXLVI, 583. — *Henricus*, episc. Ratisponn., CLXXIX, 627. — *Conradus*, episc. Ratisponn., CCVI, 963.

XXX. — SABIONENSIS (Siében, Tyrol, évêché).

Viri clari. — *Lantfridus*, episc. Sabion., CXXXVIII, 591.

XXXI. — SALISBURGENSIS (Salzburg, archevêché).

Epistola. — *Benedicti VII*, CXXXVII, 515. — *Alexandri II*, CXLVI, 1354. — *Gregorii VII*, CXLVIII, 515. — *Urbani II*, CLI, 283. — *Paschalis II*, CLXIII, 254, 440. — *Calixti II*, *ibid.*, 1304. — *Honorii II*, CXLVI, 1303. — *Innocentii II*, CLXXIX, 251, 561, 628, 630. — *Lucii II*, *ibid.*, 928. — *Celestini II*, *ibid.*, 813. — *Eugenii III*, CLXXX, 1281, 1587, 1427, 1477, 1481. — *Adriani IV*, CLXXXVIII, 1587, 1601. — *Alexandri III*, CC, 101, 169, 197, 288, 461, 482, 996, 997, 1120, 1121. — *Lucii III*, CCI, 1533. — *Celestini III*, CCVI, 1076, 1078, 1188. — *Innocentii III*, CCXIV, 1167; CCXV, 128, 168, 872, 1148; CXCII, 150, 1075, 1107, 1137, 1149.

Privilegia. — *Innocentii II*, CLXXIX, 551. — *Eugenii III*, CLXXX, 1186, 1125, 1518. — *Adriani IV*, CLXXXVIII, 1549. — *Celestini III*, CCVI, 1037, 1072.

Sulth. — *Agapeti II*, CXXXIII, 998, 1037. — *Joannis XIII*, CXXX, 954. — *Calixti II*, CLXIII, 1283.

Concilium. — *Salisburgense*, LXXXIX, 805.

Monasteria. — *Althabense*, CLXXX, 1518. — *S. Lamberti in valle*, CLXXIX, 423. — *S. Mariae Salzburg.*, *ibid.*, 341. — *S. Petri Salzburg.*, CLXXX, 1125, 1387; CCVI, 1188. — *Baitenhasseloense* (Baitenhasslach), CLXXX, 1186; CCVI, 1072. — *Reicherspergense*, CXCII, 461.

Viri clari. — *Heroldus*, episc. Salzburg., CXCIV, 449, 931. — *Fridericus*, episc. Salzburg., *ibid.*, 1081. — *Gebehardus*, archiepisc. Salzburg., CXLVI, 1354; CXLVIII, 515. — *Conradus*, archiepisc. Salzburg., CLXIII, 254, 1504. — *Godefridus*, abbas, CLXXIV, 2. — *Eberardus*, archiepisc. Salzburg., CLXXIX, 1477. — *Dietmarus*, archiepisc. Salzburg., CLXXXVI, 619. — *V. Gerhohus*, abbas Reicherspergens., CXCIII, CXCIV. — *Atto*, præpositus Reicherspergens., CXCIV, 1189. —

Henricus, archidiaconus Salisburg., CXCVI, 1539. — Adalbertus, archiepisc. Salisburg., CC, 997.

XXXII. — SIGNIENSIS (Segna, Croatie, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 291, 291. — Lucii III, CCI, 1158. — Clementis III, CCIV, 1415.

Vir clarus. — S. Bruno Astensis, episc. Signiensis, CLXIV, CLXV.

XXXIII. — SLESWICENSIS (Sleswig, évêché).

Epistolæ. — Clementis III, CCIV, 1477. — Stephani Tornac., CXXI, 451. — Innocentii III, CCXV, 191, 708, 1154, 1483; CCXVI, 69, 815.

XXXIV. — SPIRENSIS (Spire, évêché).

Epistolæ. — S. Anselmi Cantuar., CXLVIII, 1448. — Eugenii III, CLXXX, 1316. — S. Hildegardis, CXC VII, 172, 199, 283, 357, 358, 367, 568. — Innocentii III, CCXIV, 19; CCXV, 157; CCXVI, 901, 905, 1157.

Monasteria. — Hirsauensis (Hirsau), CV, 709; CXVI, 25; CXLVIII, 1448; CL, 890, 945. — Luitburgense, CLX, 829. — Maulbrunnense (Maulbrunn), CLXXX, 1316; CXC VIII, 283, 357, 358. — Uterinus Vallis, CCXV, 1517.

Vir clarus. — Wetinus, monach. Hirsauensis, CV, 709. — Frmanicus, monach. Hirsauensis, CXVI, 25. — Reimbodus, episc. Spirens., CXXIV, 469. — Gebhardus, episc. Spirens., CXXIV VIII, 581. — S. Wilhelmus, abbas Hirsauensis, CL, 890.

XXXV. — TINIENSIS (Tines, Croatie, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 862.

XXXVI. — TREVIRENSIS (Trèves, archevêché).

Epistolæ. — Adalberonis, Remensis archiepisc., CXXXVII, 503. — Benedicti VII, CXXXVIII, 523. — Gerberti Aurillacensis, CXXXIX, 204, 219, 226, 219. — Benedicti IX, CXLI, 1539. — Alexandri II, CXLVI, 1542, 1414. — Gregorii VII, CXLVIII, 553, 570, 493, 501. — Paschalis II, CLXIII, 234, 1148. — Innocentii II, CLXXIX, 151, 251, 253, 256, 351, 353, 569, 511, 514, 529, 567. — Cleri Trevirensis, *ibid.*, 660. — Lucii II, *ibid.*, 841. — Eugenii III, CLXXX, 1212, 1351. — S. Bernardi, CLXXXII, 539, 542, 543. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1575, 1448, 1598, 1607. — Wibaldi, abbas Icodiens., CLXXXIX, 1418. — S. Hildegardis, CXC VII, 166, 167, 181, 182, 253, 254, 206, 512, 545, 549, 550, 576. — Gregorii VIII, CCII, 1359, 1561. — Coelestini III, CCVI, 1223. — Innocentii III, CCXIV, 223; CCXV, 350; CCXVI, 1025, 1061, 1074, 1081, 1126, 1127.

Privilegia. — Dagoberti I, LXXX, 501, 503, 517, 522. — Sigeberti, regis, LXXXVII, 525. — Pippini, regis, XCXVI, 1334. — Caroli Magni, XCVII, 1070. — Ludovici I, regis, CIV, 1051. — Joannis III, CXXXV, 974. — Benedicti VII, CXXXVII, 490. — S. Henrici, imper., CXL, 555, 538. — S. Leonis IX, CXLIII, 591, 597, 669. — Victoris II, *ibid.*, 826. — Innocentii II, CLXXIX, 161, 160, 446. — Eugenii III, CLXXX, 1505, 1535, 1539, 1552. — Sugerii, CLXXXVI, 1561. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1451, 1453. — Alexandri III, CC, 491, 495. — Lucii III, CCI, 1327. — Urbani III, CCII, 1565. — Clementis III, CCIV, 1461. — Coelestini III, CCVI, 878, 1188, 1308.

Bullæ. — Joannis III, CXXXV, 960. — Benedicti VII, CXXXVII, 1318. — Benedicti IX, CXLI, 1560. — Calixti II, CLXIII, 1158. — Honorii II, CLXIV, 1278. — Eugenii III, CLXXX, 1509. — Clementis III, CCIV, 1412.

Monasteria. — Altembergense (Altemberg), CLXXX, 1480; CCI, 1327. — Arnsteinense (Arnstein), CLXXXIX, 597. — Aurem vallis, CLXXIX, 558. — Cassangouidense (Cassignon), LXXXII, 519. — Epternacense (Epternac), *ibid.*, 1509, 1510, 1511; LXXXIX, 539, 541, 549, 550, 554; XCVII, 1067; CXL, 637. — S. Eucharistia Trevir., CLXXX, 1305; CXC VII, 576. — Helmwardeshucense Trevir., CLIV, 1275. — Hemmerodienense (Hemelrod), CLXXXIX, 530; CCVI, 1188. — Horrense (Oeren), LXXXVII, 1503; CII, 1067; CLXXXVIII, 1503. — Juveniacensis (Juvigny), CLXXIX, 482. — S. Maria Springrabacense, CLXIII, 1508; CLXXX, 1080, 1532; CXC VII, 296; CXLI, 9. — S. Martini Trevir., CXXXVII, 519. — S. Maximi Trevir., LXXXIX, 529; XCVI, 1564; XCVII, 1061; CIV, 1005; CLXIX, 1021; CXXXIII, 963; CLXIII, 649; CLX, 937; CLXXIX, 511, 514, 529, 567. — Nonantulan (Nonantola), LXXXVII, 1411; CIV, 1161, 1289; CXXXI, 977; CXXXIII, 878; CLXIII, 506; CLXXIX, 161, 446, 1509; CLXXXVIII, 1508; CC, 491, 493, 750, 1188; CCII, 1551, 1663; CCIV, 1286; CCVI, 878, 1223. — Palatienense (Paly), LXXXVII, 1512. — Prümense (Prüm), LXXXVIII, 1274; XCVI, 1567, 1532, 1548, 1574; XCVII, 1053, 1054, 1063, 1068, 1075, 1075; CIV, 1038, 1098, 1120, 1123, 1158, 1193, 1248, 1254, 1263; CXLI, 573; CXXXII, 9; CXL, 537; CLXXIX, 189. — Schonaugense

(Schonan), CXC, 9. — Thielogienense (Tholey), LXXIX, 499. — Wadegozingense (Wadegassen), CLXXX, 1529; CCVI, 1208.

Vir clarus. — S. Nicetinus, episc. Trevir., LXXVIII, 561. — Viomadus, archiepisc. Trevir., XCVI, 1354. — Theganus, Trevir. coepisc., CVI, 401. — S. Maximinus, episc. Trevir., CXIX, 665. — Wandelbertus, monach. Prümensis, CXXI, 575. — S. Goar., *ibid.*, 539. — Smaragdus, monach. S. Maximi, CXXIX, 1021. — Regius, abbas Prümensis, CXXXII, 9. — Sigehardus, monach. S. Maximi, CXXXIII, 963. — Rothbertus, archiepisc. Trevir., CXXXV, 469. — Theodoricus, archiepisc. Trevir., *ibid.*, 796; CXXXVII, 523. — Ecbertus, archiepisc. Trevir., CXXXVII, 505; CXXXIX, 204, 219, 228, 549. — Audax, archiepisc. Trevir., CXXXVIII, 525. — S. Simeon, reclusus Trevir., CXLI, 1360. — Popo, archiepisc. Trevir., *ibid.*, 1397. — Udo, archiepisc. Trevir., CXLI, 1342, 1414; CXLVIII, 563. — Cunon, archiepisc. Trevir., CXLI, 1435. — S. Hidulfus, archiepisc. Trevir., CCL, 587. — Conradus, archiepisc. Trevir., CLIV, 1284. — S. Mordaldus, monach. Trevir., *ibid.*, 1275. — Albero, archiepisc. Trevir., *ibid.*, 1297. — Berengosus, abbas Trevir., CLX, 937. — Bruno, archiepisc. Trevir., CLXIII, 244, 1148. — Mainerus, archiepisc. Trevir., CLXVI, 1278. — Hiluinus, archiepisc. Trevir., CLXXXVIII, 1435, 1448; CLXXXIX, 1418. — Ecbertus, abbas Schonaugensis et S. Elisabeth, CXC, 9. — Polmarus, archiepisc. Trevir., CCII, 1559. — Absalon, abbas Trevir., CCXI, 9.

Scripta. — Notitia de S. Maximino Trevir., CXIX, 665. — Translatio plurimorum martyrum ad Præmiam, CXXI, 673. — Gesta Trevirorum, CLIV, 1063. — Passio Conradii, archiepisc. Trevir., *ibid.*, 1231. — Historia martyrum Trevir., *ibid.*, 1267. — Narratio miraculorum S. Mordaldi, monach. Trevir., *ibid.*, 1275. — Gesta Alberonis, archiepisc. Trevir., *ibid.*, 1297.

XXXVII. — WEISSENBURGENSIS (Wissembourg, évêché).

Diploma. — Dagoberti I, LXXXVII, 1501.

Annales. — Weissenburgensis, CXL, 1445.

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 805, 809.

XXXVIII. — VERDENSIS (Verden, Hanovre, évêché)

Epistolæ. — Eugenii III, CLXXX, 1493. — Clementis III, CCIV, 1516.

XXXIX. — VIENNENSIS (Vienne, évêché).

Epistolæ. — Patrum concilii Viennensis, CLXIII, 465. — S. Hildegardis, CXC VII, 290.

XL. — WORMATIENSIS (Worms, évêché).

Epistolæ. — S. Hildegardis, CXC VII, 175. — Alexandri III, CC, 1235. — Innocentii III, CCXIV, 19, 39; CCXVI, 1248.

Privilegia. — Dagoberti I, LXXX, 505. — Henrici II, CXL, 245. — Alexandri III, CC, 1235. — Coelestini III, CCVI, 952.

Concilium. — Conventus Wormatiensis, CLXIII, 487. — Concilium Wormatiense, *ibid.*, 229. — Concordatus Wormatiensis, *ibid.*, 1559.

Monasteria. — S. Cyriaci, CXXXV, 1503. — Laureshimensis (Lauresheim), XCVII, 1048, 1049, 1953, 1039; CIV, 558; CXLIII, 624; CLXXX, 1514, 1516; CC, 1223, 1235.

Vir clarus. — Burchardus, episc. Wormatiensis, CXL, 491.

XLI. — WURTZBURGENSIS (Wurtzbourg, évêché).

Privilegia. — Henrici, regis, CXL, 239, 275, 279, 283. — Eugenii III, CLXXX, 1568. — Lucii III, CCI, 1136. — Coelestini III, CCVI, 1060. — Innocentii III, CCXV, 676; CCXVI, 588.

Monasteria. — Kitzingen, CXL, 375. — Niederaltaichen (Nieder-Altach), *ibid.*, 230. — S. Maria Coilm superioris, CCI, 1156. — Sootorum Wurtzburg., CLIV, 486; CCVI, 1080.

Vir clarus. — Poppo, episc. Wurtzburg., CXXX, 490. — Henricus, episc. Wurtzburg., CXXXIX, 1493. — Adalbero, episc. Wurtzburg., CCL, 78. — S. Bruno, episc. Wurtzburg., CLXII, 9. — Joannes, episc. Wurtzburg., CLV, 1053.

VII. — DE DIOECESIBUS HELVETIÆ.

I. — AVENTICENSIS (Avenche, évêché).

Marius, episcopus Aventicensis, LXXII, 971.

II. — BASILEENSIS (Bâle, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLXI, 1408. — Gregorii VII, CXLVIII, 374. — S. Ottois Bambergensis,

CLXXIIII, 1328. — Innocentii II, CLXXIX, 501. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 474. — Wibaldi, abbas Leodiensis, *ibid.*, 1306, 1308. — Innocentii III, CCXV, 738; CCXVI, 577, 812; CCXVII, 199.

Privilegia. — Joannis XVII, CXXXIX, 1491. — S. Henrici imper., CXI, 575. — Innocentii II, CLXXIX, 435. — Celestini II, *ibid.*, 812. — Eugenii III, CLXXX, 1297, 1352. — Celestini III, CCVI, 1148, 1241.

Monasteria. — Bellioleense (Belley), CXXXIX, 1491; CLXXX, 1553. — S. Gregorii Basitenseis, (CXVII, 199. — Michelfeldense (Michfeld), CLXXIII, 1328; CLXXIX, 812. — Morbacense (Morbach), LXXXVIII, 1281, 1283; XCVI, 1523, 1532, 923; XCVII, 947; XCIX, 737; CIV, 1049, 1051; CXXXVII, 728; CXI, 575; CLXXX, 1422, 1626; CLXXXIX, 1306, 1308, 1333; CCVI, 1241; CCXVI, 812. — Tannibacense (Tannibach), CCXVI, 577. — Thierbacense (Thierbach), CLXXIX, 474.

Viri clari. — S. Sempertus, abbas Morbacensis, XCIX, 737. — Ahyto, vel Heito, episc. Basil., CV, 761, 763; CXV, 9. — Richardus, episc. Basil., CCXXV, 469. — Berengarius, episc. Basil., CXLVI, 1408. — Burchardus, episc. Basil., CXLVIII, 574.

III. — CONSTANTIENSIS (Constance, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1472, 1519, 1356, 1408. — Gregorii VII, CXLVIII, 412, 615, 635, 1237. — Urbani II, CLI, 206, 297. — Paschalis II, CLXIII, 54, 1149. — Calixti III, CLXIII, 1156, 1336. — Honorii II, CLVI, 1267. — Innocentii II, CLXXIX, 278. — S. Bernardi, CLXXXII, 561. — S. Hildegardis, CXCIII, 173, 174, 206, 235, 286. — Joannis Saresburiensis, CXCIX, 232, 234. — Innocentii III, CCXV, 570, 1280; CCXVI, 579, 803, 812; CCXVII, 99.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 67. — Calixti III, *ibid.*, 1239. — Innocentii II, CLXXIX, 336, 588, 431, 437, 479, 500. — Eugenii III, CLXXX, 1402, 1414. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1510, 1514, 1611. — Alexandri III, CC, 1209. — Lucii III, CLI, 1257. — Clementis III, CCIV, 1421. — Celestini III, CCVI, 1207.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 121. — Innocentii II, CLXXIX, 418. — Eugenii III, CLXXX, 1587.

Concilia. — Synodus Constantiensis. CLI, 420. — Concilium Constantien-s. generale, (CLXIII, 1273).

Monasteria. — Alberspachense (La Croix d'Alberspach), CLXIII, 67. — Augia dives (Reichnau), CXLII, 1047; CLXIII, 9; CLI, 112. — S. Basilii in Nigra Silva (Saint-Blaise, en Hircinie), CLVII, 1310; CLXIII, 1336; CLXVI, 254; CLXXIX, 238, 336, 338, 499, 500; CLXXXVIII, 1510, 1514; CC, 1209; CCVI, 1207. — Brigantium, CLXXIX, 418. — Campidenonense (Kepten), CIV, 1218, 1500, 1505; CXCIII, 206. — Engelbergense (Engelberg), CLXXXVIII, 1514; (CXVII, 99. — S. Galli (Saint Gall), LXXXVII, 9, 28, 63; CIV, 1072, 1076, 1077, 1108, 1242; CXIV, 1029, CXXIX, 803; CXXXI, 983; CXXI, 795; CXXVI, 989, 1057; CXXIX, 863; CLXXIX, 431. — S. Georgii in Nigra Silva (Saint-George en Hircinie), CLXIII, 172; CLXXIX, 457; CCI, 1237. — Murense (Mouy), CLXXXVIII, 1626; CCIV, 1421; CCXVII, 99. — Petershusanense (Petershausen), CLXIII, 271. — S. Petri in Nigra Silva (Saint-Pierre en Hircinie), CLXXX, 1302. — Salemsense (Salmonscheueller), CXCIV, 285, 286; CXV, 370. — Schaffhusense (Schaffhouse), CLXIII, 149, 1156; CCXIV, 560. — Steinense (Stein), CXL, 262. — Weissenauense (Weissenauve), CLXXX, 1414. — Zwillfaltense (Zwillfalten), CLXIII, 1239.

Viri clari. — S. Gallus, LXXXVII, 9; CXIV, 975. — S. Othmarus, abbas S. Galli, CXIV, 1029. — Hartmannus, monach. S. Galli, CXXI, 23. — Helpericus, monach. S. Galli, CXXXVI, 16. — Notkerus Balbulus, monach. S. Galli, CXXXII, 983. — Grimaldus, abbas S. Galli, CXXI, 795. — Harmotus, monach. S. Galli, CXXVI, 989. — Ratpertus, monach. S. Galli, *ibid.*, 1037. — S. Tuttilo, monach. S. Galli, CXXIX, 863. — Salomon, episc. Constantiensis, CXXXVIII, 580. — Berno abbas Augiæ, (XLI, 1047. — Hermannus Contractus monach. Augiæ, CXLII, 9. — Carolus, episc. Constantiensis, CXLVI, 1475. — Rumoldus, episc. Constantiensis, *ibid.*, 1349, 1350. — Bertholdus, presbyter Constantiensis, CXLVII, 339. — Otto, episc. Constantiensis, CXLVIII, 412, 635. — Gerardus, episc. Constantiensis, *ibid.*, 1257. — Gaufridus, episc. Constantiensis, CLI, 296. — Wernerus, abbas S. Basilii, CLVII, 1310. — Volricus, episc. Constantiensis, CLXIII, 1119. — Joannes episc. Constantiensis, *ibid.*, 1479. — S. Chasmodus, episc. Constantiensis, CLXX, 232. — Richardus de Bohem, episc. Constantiensis, CXCIX, 232.

IV. — CURIENSIS (Coire, évêché).

Epistolæ. — Calixti III, CLXIII, 1193. — Eugenii III, CLXXX, 1445. — Innocentii III, 1115, 1236.

Diploma. — Ladovici I, regis, CIV, 1202.

Monasterium. — S. Lucii Curiensis, CLXXX, 1400.

Viri clari. — Remigius, episc. Curiensis, CLI, 1095. — Esso, episc. Curiensis, CXXXVIII, 580. — Wido, episc. Curiensis, CLXIII, 1196.

V. — GENEVENSIS (Genève, évêché).

Epistolæ. — Lucii III, CCI, 1172. — Innocentii III, CCXIV, 116, 505; CCXV, 257, 1299, 1301; CCXVI, 541, 479, 828, 615, 694, 693, 715, 893.

Privilegia. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1505, 1507. — Alexandri III, CC, 539.

Monasteria. — De Abundantia, CCXVI, 479. — Alta-Cumba (Haute-Combe), *ibid.*, 541. — Bonimontis (Bonnemont), CC, 539; CCXIV, 116, 403. — De Condaminæ, CCXVI, 479.

VI. — LAUSANNENSIS (Lausanne, évêché).

Epistolæ. — S. Bernardi, CLXXXII, 130. — Nicolai Claramvallensis CXCVI, 1623. — Innocentii III, CCXIV, 146.

Privilegia. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1461. — Alexandri III, CC, 908, 1247. — Lucii III, CCI, 1150.

Monasteria. — S. Paterniani (Saint-Paterne), CLXXXVIII, 1461. — Romauum (Moustier-en-Vand), CXLIII, 635.

Viri clari. — David, episc. Lausannensis, CXXXVIII, 526. — Guido, episc. Lausannensis, CLXXXII, 130. — Amadeus, episc. Lausannensis, CLXXXVIII, 1277; CXCVI, 1623.

VII. — SEDUNENSIS (Sion, évêché).

Monasterium. — Agaunense (Saint-Maurice-en-Vallais), L, 828; LXXI, 771; CXXIX, 987; CXLII, 763; CXLIII, 663; CLXVI, 1292; CCVI, 1159; CCXVI, 939.

Scriptum. — Passio S. Mauricii et sociorum, CLXII, 1625.

Epistolæ. — Eutychiani papæ, V, 172. — Liberii papæ, VIII, 1372. — Celestini I, L, 427, 456. — Sixti III, L, 616. — S. Leonis Magni, LIV, 693, 1209. — Gelasii, papæ, LIX, 57. — Pelagii I, papæ, LXX, 597. — Pelagii II, LXXII, 703 et seqq., 758. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 441, 462, 525, 947, 1069, 1243, 1275. — Honorii I, LXXX, 469. — Gregorii III, LXXXIX, 685. — Retharii, CXXXVI, 669. — Alexandri II, CXLVI, 1573, 1407. — Gregorii VII, CXLVIII, 461. — Innocentii III, CCXIV, 75, 356, 388, 389, 590, 510, 514, 516, 517, 519, 716, 729, 780, 848, 974, 993, 1073; CCXV, 23, 32, 47, 211, 317, 392, 975, 1081, 1082, 1447, 1449, 1500, 1503; CCXVI, 1093, 1077, 1101; CCXVII, 185, 232, 233.

VIII. — DIOCESES ITALIÆ.

Dioecesis Italiæ in genere.

I. — ACHERUNTINA (Acerenza, Roy. de Naples, archevêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1345. — Gregorii VII, CXLVIII, 442. — Paschalis II, CLXIII, 194. — Alexandri III, CC, 1246. — Innocentii III, CCXIV, 316, 711, 712, 713, 715; CCXV, 57, 152, 951; CCXVII, 84.

II. — ADRIENSIS (Hadria, Lombardie, évêché).

Bullæ. — Martini II, papæ, CXXXIII, 876.

III. — AGRIGENTINA (Agrigente, Sicile, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 510. — Innocentii III, CCXIV, 162.

IV. — ALRANENSIS (Albano, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 612. — Gregorii VII, CXLVIII, 602. — Joannis Marciiani, CLX, 1037. — Richardi, episc. Alban., CLXII, 141, 182, 220. — Mathæi, episc. Alban., CLXVI, 1317. — Eugenii III, CLXVIII, 1263, 1266, 1267. — S. Bernardi, CLXXXII, 661. — Theobaldi Cantuar., CLXXXVIII, 1675. — Anastasti IV, *ibid.*, 1081. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 62, 199. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 388. — Hugonis, archiepisc. Rothomag., CXCLII, 1141. — Joannis Saresbur., CXCIX, 220. — Alexandri III, CC, 97. — Arnaldi Lexoviensis, (CII, 75. — Lucii III, *ibid.*, 1404. — Innocentii III, CCXVI, 106, 316, 438, 440, 487, 951; CCXVII, 210.

Viri clari. — Gregorius, episc. Alban., CXXXVII, 349. — Joannes, episc. Alban., CXXXVII, 944. — Bonifacius, episc. Alban., CXLI, 1277. — Richardus, episc. Alban., CLX, 1037; CLXII, 141, 182, 220. — Barthæus, card. et episc. Alban., CLXIII, 1261. — Nicolaus, episc. Alban., CLXXXVIII, 1081. — Albinus, card. et episc. Alban., *ibid.*, 1675. — Walterus, episc. Alban.,

CXC, 588; CXCIX, 220; CCI, 75. — Henricus de Castro Marsiaco, episc. Alban., CCIV, 211.

V. — ALBENSIS (Albenga (Piémont), évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 449; CCXVI, 320. — Constantini, episc. Albensis, CCXXVII, 914.

VI. — ALEXANDRINA (Alexandrie, Piémont, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 1064, 1272. — Innocentii III, CCXV, 898, 901, 911.

VII. — ALIFANENSIS (Alife, roy. de Naples, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 63, 79.

VIII. — AMALPHITANA (Amalfi, roy. de Naples, évêché).

Epistolæ. — Nicolai II, CXLIII, 1517. — Innocentii III, CCXIV, 1060, 1104.

IX. — ANAGNIENSIS (Anagni, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 361. — Innocentii III, CCXIV, 65.

X. — ANCONITANA (Ancône, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 960, 1017.

XI. — ANGLONENSIS (Anglona, roy. de Naples), évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 470, 713.

Monasterium. — De Sambuccino, CCXIV, 470.

XII. — ANIANENSIS (Aniane, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1583.

Scriptum. — Vita S. Petri episc. Anianensis, CLXV, 1137.

XIII. — APRUTINENSIS (Téramo, roy. de Naples, évêché).

Privilegium. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 999.

XIV. — AQUENSIS (Aqui, Piémont, évêché).

Epistolæ. — Urbani III, CCIII, 1484. — Innocentii III, CCXV, 898, 901, 909; CCXVI, 25, 687.

Monasterium. — De Tilletto, CCXVI, 25, 687.

XV. — AQUILEIENSIS (Aquilée, Lombardie, patriarche).

Epistolæ. — S. Leonis Magni, LIV, 595, 706, 1156. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 461. — Joannis XIX, CXLI, 1157. — Domitii, episc., CXLI, 1455. — Gregorii VII, CXLVIII, 523, 415, 490, 542. — Innocentii II, CLXXIX, 120, 715. — Eugenii III, CLXXX, 1299, 1319. — Alexandri III, CC, 1374. — Clementis III, CCIV, 1489. — Celestini III, CCVI, 1249. — Innocentii III, CCXIV, 667, 677; CCXV, 648, 650, 758, 1149; CCXVI, 11, 81, 1043, 1118, 1136, 1156, 1187.

Privilegia. — Alexandri III, CC, 1077, 1283. — Lucii III, CCI, 1500. — Innocentii III, CCXIV, 661; CCXV, 451.

Bulla et diplomata. — Caroli Magni, XCVIII, 1044, 1447. — Ludovici I, regis, CIV, 1240. — Clementis III, CXLII, 581.

Viri clari. — S. Chromatius, episc. Aquileiens., XX, 247. — Rufinus, presbyter Aquileiens., XXI, passim. — S. Nicetas, episc. Aquileiens., LII, 847. — Severus, episc. Aquileiens., LXXVII, 461. — S. Paulinus, patriarcha Aquileiens., XCIX, 9. — Maxentius, patriarcha Aquileiens., CIV, 1210; CVI, 49. — Dominicus, patriarcha Aquileiens., CXLVI, 1455. — Sicardus, patriarcha Aquileiens., CXLVIII, 523. — Henricus, patriarcha Aquileiens., CXLVIII, 542. — Peregrinus, patriarcha Aquileiens., CLXXX, 1299. — Utricus, patriarcha Aquileiens., CC, 1283. — Gottfriedus, patriarcha Aquileiens., CCIV, 1489. — Walterus, patriarcha Aquileiens., CCXVI, 1267.

Scripta. — Gesta concilii Aquileiens., contra Palladium, XVI, 946. — Narratio synodi Aquileiens., tempore Caroli Martelli, CLXXXVIII, 85.

XVI. — AQUINATENSIS (Aquinò, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 250.

XVII. — ARBORENSIS (Arborée, Sardaigne, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 294.

XVIII. — ARETINENSIS (Arezzo, Toscane, évêché).

Privilegia. — Stephani X, CXLIII, 874. — Alexandri PATROI. CCXX, INDICUM III.

II, CXLVI, 1337. — Lucii III, CCI, 1208. — Clementis III, CCIV, 1283. — Innocentii III, CCXIV, 723; CCXV, 305.

Diplomata. — Caroli Magni, XCVII, 1014, 1021. — Lotharii regis, CIV, 1252. — Ludovici I, regis, CIV, 1253.

Monasteria. — SS. Florus et Lucilla Aretinens., CCI, 1208. — S. Crucis Avellanæ, CXLI, 575.

Viri clari. — Guido, Aretinens., abbas, CXLI, 575. — Arnoldus, episc. Aretinens., CXLIII, 875. — Constantinus, episc. Aretinens., CXLVI, 1357.

XIX. — ARIMINENSIS (Rimini, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 818, 848, 874. — Paschalis II, CLXIII, 288. — Innocentii II, CLXXIX, 884. — Innocentii III, CCXV, 321; CCXVI, 605.

Concilium. — Ariminense, X, 465, 683 seqq.

Monasterium. — Sancti Juliani, CCXV, 319.

XX. — ASCULANENSIS (Ascoli, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVII, 235.

Privilegia. — Caroli Magni. — S. Leonis IX, CXLIII, 695. — Victoris II, CXLIII, 813. — Alexandri II, CC, 1251.

XXI. — ASSISIATENSIS (Assise, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 716.

XXII. — ASTENSIS (Asti, Piémont, évêché).

Privilegia. — Eugenii III, CLXXX, 1594. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1042. — Adriani IV, *ibid.*, 1491. — Alexandri III, CC, 597.

Viri clari. — S. Bruno Astensis, CLXIV, CLXV, (Integre). — Odo, Astensis monach., *ibid.*, 1142. — Drogo, card. et episc. Astensis, CLXVI, 1513.

XXIII. — ATINENSIS (Atino, roy. de Naples, évêché).

Viri clari. — Leo Atinensis, CXLIII, 1413. — Beatus Marcus, episc. Atinensis, CXLIII, 1423.

Scripta. — Notitia de inventione et translatione B. Marci, martyris et pontificis, CXLIII, 1415. — Donatio solemnitas facta ecclesie Atinensi, CXLIII, 1423.

XXIV. — AUGUSTENSIS TARENTAS (Aoste, Piémont, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 146, 305.

Privilegia. — Eugenii III, CLI, 576; CLXXX, 1496. — Alexandri III, CC, 151.

XXV. — AUXIMANENSIS (Ossimo, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — S. Petri Damiani, CXLIV, 299. — Leonis IX, CXLIV, 547. — Alexandri III, CC, 1256.

Bulla. — Leonis IX, CXLIII, 759.

XXVI. — AVERSANENSIS (Aversa, roy. de Naples, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 457. — Callixti III, CLXIII, 1185. — Alexandri III, CC, 910. — Innocentii III, CCXIV, 53, 1181; CCXV, 1450.

Privilegia. — Urbani II, CLI, 546. — Lucii III, CCI, 1188. — Celestini III, CCVI, 1029.

Monasterium. — S. Laurentii Aversani, CLI, 546; CCI, 1128; CCVI, 1029; CCXIV, 1181.

Viri clari. — Gultmundus, archiepisc. Aversanens., CXLIX, 1425.

XXVII. — BALNEENSIS (Bagnarea, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Privilegium. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1472.

XXVIII. — BARENSIS (Bari, roy. de Naples, évêché).

Bulla. — S. Leonis IX, CXLIII, 733.

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 951.

Monasterium. — S. Trinitatis Barensis, CXLIII, 733.

Viri clari. — Lupus Protospatharius, CLV, 121.

Scripta. — Annales Barenses, CLV, 121. Translatio in Barum B. Nicolai Yprensis, CLXXXVIII, 534.

XXIX. — BELLUNENSIS (Bellune, Lombardie, évêché).

Privilegia. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1478. — Lucii III, CCI, 1568.

XXX. — BENEVENTANA (Bénévent, roy. de Naples, archevêché).

Epistolæ. — S. Leonis Magni, LIV, 709. — S. Gregorii Magni, CXXVI, 1268. — Joannis XXIV, CXXVII, 557. — Gregorii V, CXXXVII, 925. — Gregorii VII, CXI.VIII, 570. — Paschalis II, CLXIII, 548. — Innocentii II, CLXXIX, 719, 727. — Alexandri III, CC, 593, 1242. — Coelestini III, CCVI, 1249. — Innocentii III, CCXIV, 217, 218, 325, 785, 793; CCXV, 721, 1478; CCXVI, 171, 1254.

Privilegia. — Arichis principis, LXXVII, 1417. — Marini II, CXXXIII, 866. — Joannis XIII, CXXXV, 976. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1625. — Henrici imperatoris, CXI, 565. — S. Leonis IX, CXLI, 692. — Urbani II, CLI, 541. — Paschalis II, CLXIII, 493. — Calixti III, CLIII, 1186. — Innocentii II, CLXXIX, 719, 724, 727. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 992. — Adriani IV, CLXXVIII, 1535. — Coelestini III, CCVI, 1245.

Monasteria. — S. Modesti Benevent., CCVI, 1245. — S. Sophia Benevent., CXXXIX, 1625; CXI, III, 692; CLI, 541; CLXIII, 493; CLXXIX, 719, 724, 728, 729. — S. Victoris Benevent., CC, 479.

Viri clari. — Dorus, episc. Benevent., LIV, 709. — Barbarus, episc. Benevent., LXXVII, 1268. — Alphannus, episc. Benevent., LXXX, 525. — S. Ambrosius Autpertus, abbas Benevent., LXXXIX, 1265. — Udalricus, archiepisc. Benevent., CXI, III, per totum. — Landulfus, archiepisc. Benevent., CLXIII, 548. — Fulco Benevent., CLXXIII, 1149. — Roscimannus, archiepisc. Benevent., CLXXIX, 727. — Petrus, archiepisc. Benevent., CLXXXVIII, 992. — Lombardus, archiepisc. Benevent., CC, 1243.

Scriptum. — Chronicon in quo frequenter occurrit de diocesi Benevent., CLXIII.

XXXI. — BERGOMENSIS (Bergame, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii II, CLXXIX, 215, 240, 242, 268, 287, 394, 595, 562. — Coelestini III, *ibid.*, 809. — Lucii II, *ibid.*, 859, 898. — Eugenii III, CLXXX, 1059, 1082. — Gregorii VIII, CCII, 1549, 1550. — Clementis III, CCIV, 1553, 1536. — Coelestini III, CCVI, 878.

Privilegia. — S. Henrici imper., CXI, 501. — Paschalis II, CLXXXIII, 75. — Innocentii II, CLXXIX, 156, 145, 509, 502, 631. — Coelestini II, *ibid.*, 717. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1058. — Adriani IV, *ibid.*, 1466. — Alexandri III, CC, 610. — Urbani III, CCII, 1429, 1440, 1517. — Clementis III, CCIV, 1414.

Bullæ. — Honorii II, CLXVI, 1217. — Lucii II, CLXXIX, 857. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1058. — Adriani IV, *ibid.*, 1468. — Clementis III, CCIV, 1465.

Monasteria. — S. Mariæ de Bergha, CLXXIX, 509. — S. Gratæ de Bergha, CCII, 1440, 1517.

XXXII. — BOBIENSIS (Bobbio, Piémont, évêché).

Epistolæ. — Gerberti Auriliac., CXXXIV, 206, 446. — Coelestini III, CCVI, 1203. — Innocentii III, CCXIV, 785.

Monasterium. — Bobiense, LXXX, 521; LXXXVII, 99; 1035, 1061; XC VII, 1032; CXXXIX, 206, 246.

Viri clari. — S. Altala, abbas Bobiensis, LXXXVII, 1053. — S. Bertulfus, abbas Bobiensis, *ibid.*, 1061. — Otto, episc. Bobiensis, CCVI, 1202.

XXXIII. — BONONIENSIS (Bologne, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 465, 500. — Eugenii III, CLXXX, 1365, 1457. — S. Thomas Cantuari., CXI, 504. — Alexandri III, CC, 75, 665, 1057, 1112. — Urbani III, CCII, 1507, 1515. — Clementis III, CCIV, 1502. — Coelestini III, CCVI, 1212. — Innocentii III, CCXIV, 540, 820; CCXV, 820, 1429; CCXVI, 84, 325, 440, 472, 966, 1252, 1246; CCXVII, 160.

Privilegia. — Joannis XIII, CXXXV, 951. — Victoris II, CXLIII, 809. — Paschalis II, CLXIII, 551. — Honorii II, CLXVI, 1295. — Lucii II, CLXXIX, 866. — Alexandri III, CC, 504. — Urbani III, CCII, 1485, 1500, 2522. — Coelestini III, CCVI, 1156, 1248.

Monasteria. — S. Felicis Bononiensis, CLXXXVIII, 7. — S. Proculi Bononiensis., CCXV, 820. — S. Stephani Bononiensis., CCXV, 507; CCXVI, 472.

Viri clari. — Petronius, episc. Bononiensis, CLI, 540. — Gerardus, episc. Bononiensis, CLXXX, 1565. — Gratianus, monach. Bononiensis, CLXXXVII (integre). — Hugo, cardinalis, CXI, 504. — Joannes, episc. Bononiensis., CC, 665.

XXXIV. — BRIXIENSIS (Brescia, Lombardie, évêché)

Epistolæ. — Calixti III, CLXIII, 1285. — Gregorii VIII, CCII, 1550. — Innocentii III, CCXV, 655, 763.

Privilegia. — Nicolai II, CXLIII, 1541, 1545. — Innocentii II, CLXXIX, 154, 156. — Eugenii III, CLXXX, 1365, 1366. — Alexandri III, CC, 1032. — Lucii III, CCI, 1266.

Bullæ. — Calixti III, CLXIII, 1282. — Alexandri III, CC, 1082.

Monasteria. — S. Euphemie Brisiens., CLXIII, 1262. — S. Faustini Brisiens., CLXXIX, 151; CCXV, 635. — S. Juliani Brisiens., CXLIII, 1541, 1545; CLXIII, 1383; CLXXII, 156; CLXXX, 1665; CCI, 1269. — S. Salvatoris Brisiens., LXXXVII, 1589, 1290; CXLIII, 1515; CXLVI, 1419.

Viri clari. — S. Philastrius, episc. Brisiens., XII, 1049; LXII, 447. — S. Gaudentius, episc. Brisiens., XI, 791. — Albertus, episc. Brisiens., CXXXVII, 914. — Rambertus, episc. Brisiens., CXXXVIII, 526. — Adelmannus, episc. Brisiens., CXLIII, 1277.

Scriptum. — Calendarium Brisianum, CXXXVIII, 1265.

XXXV. — BRUNDISIENSIS (Brindes, de Naples, archevêché).

Epistolæ. — Gelasii pape, LIX, 159. — Coelestini III, CCVI, 1249. — Innocentii III, CCXIV, 252, 807; CCXV, 209.

XXXVI. — CÆSENATENSIS (Césène, Etats-de-l'Eglise évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXII, 435.

Scriptum. — Vita S. Mauri, episc. Cæsenat., CXLIV, 945.

XXXVII. — CALARITANA (Cagliari, Etats-Sardes, archevêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVIII, 520, 121, 556, 559, 944, 945, 1001, 1085, 1153, 1257. — Innocentii III, CCXIV, 917, 918; CCXV, 589, 801.

Viri clari. — Lucifer, episc. Calaritan., XIII, 691. — Januarius, archiepisc. Calaritan., LXXVII, 520 et seqq. passim.

XXXVIII. — CANNENSIS, Caunes, roy. de Naples, évêché.

Privilegium. — Urbani III, CCII, 1596.

XXXIX. — CANUSINA (Canosa, roy. de Naples, archevêché).

Epistolæ. — Joannis XIX, CXLI, 1125.

XL. — CAPUANA (Capoue, roy. de Naples, archevêché).

Epistolæ. — Liberii pape, VIII, 1571. — Juliani, episc. Capuan., LXXVII, 751. — Gregorii II, CXLVIII, 626. — Calixti III, CLXIII, 1189, 1215, 1249, 1261. — Conradus imperatoris, CLXXX, 1627; CLXXXIX, 1509. — Innocentii III, CCXIV, 15, 510, 515, 758, 805, 844; CCXV, 1437, 1439; CCXVI, 157, 1191.

Monasterium. — S. Mariæ Capuanæ, CLXIII, 1189, 1249.

Viri clari. — Vincentius, episc. Capuan., VIII, 1571. — Victor, episc. Capuan., LXXVIII, 251. — Otto, archiepisc. Capuan., CLXIII, 1249. — Petrus, archiepisc. Capuan., CLXXX, 1627; CLXXXIX, 1509.

XLI. — CASERTANENSIS (Caserte, roy. de Naples, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 1092.

XLII. — CATANENSIS (Catane, roy. de Naples, archevêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1081. — Urbani II, CLI, 559. — Lucii III, CCI, 1178. — Innocentii III, CCXV, 1472.

Femina clara. — S. Agatha martyr, CXLIII, 198.

XLIII. — CENETENSIS (Zénèda, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 515.

XLIV. — CENTUMCELLENSIS (Civita-Vecchia, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 459.

Vir clarus. — Epictetus, episc., XIII, 777.

XLV. — CEPHALUDENSIS (Cephale, roy. de Naples, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCVI, 90.

XLVI. — CLUGIENSIS (Capo d'Istria, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 86; CCXIV, 750.

XLVII. — CLUSINENSIS (Chiusé, Toscane, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1090, 1102. — Coelestini III, CCVI, 904. — Innocentii III, CCXIV, 750, 808, 1147.

Bulla. — Alexandri II, CXLVI, 1517.

XLVIII. — COMENSIS (Como, Lombardie, évêché).

Privilegium. — S. Henrici imperatoris, CXI, 525.

XLIX. — COMPSANENSIS (Conza, roy. de Naples, évêché).

Epistola — Innocentii III, CCXIV, 909.

L. — CONCORDIENSIS (Concordia, Lombardie, évêché).

Diploma et privilegium. — Dipl. Caroli Magni, XCVII, 1025. — Privileg. Urbani III, CCII, 1470.

LI. — CORSICÆ (Ile de Corse, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 533, 535. — Gregorii VII, CXLVIII, 487, 489. — Urbani II, CCI, 330. — Calixti II, CLXIII, 1287.

LII. — CREMONENSIS (Crémone, Lombardie, évêché).

Epistola. — Alexandri II, CXLVI, 1315. — Calixti III, CLXIII, 1177, 1516. — Innocentii II, CLXXXIX, 521. — Urbani II, CCII, 1541. — Celestini III, CCVI, 1025, 1171. — Innocentii III, CCXIV, 485; CCXV, 159, 168, 1507; CCXVI, 81, 510, 458, 650, 656, 668, 800.

Privilegia. — Henrici II, regis, CXL, 271, 285. — Calixti III, CLXIII, 1289. — Lucii II, CLXXXIX, 851.

Bullæ. — Alexandri II, CXLVI, 484. — Urbani II, CII, 484. — Eugenii III, CLXXX, 1353.

Monasteria. — S. Joannis Evangelistæ, CXLII, 484. — S. Gabrielis Cremonens., CCXV, 159. — S. Thomæ Cremonens., CCXVI, 168.

Viri clari. — Liutprandus, episc. Cremonens., CXXXVI, 769. — Landulfus, episc. Cremonens., CXL, 871. — Albertus, episc. Cremonens., CLXXX, 1353. — Sicardus, episc. Cremonens., CCXIII, 9. — S. Homobonus, CCXV, 59.

LIII. — CUMANA (Cumes, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Gregorii VII, CXLVIII, 502, 515. — Innocentii III, CCXV, 934; CCXVI, 29.

LIV. — CUSENTINA (Cosenza, roy. de Naples, archevêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 150, 154, 1207.

LV. — DERTONENSIS (Tortone, Lombardie, évêché).

Epistola. — Gerberti Auriliacensis, CXXXIX, 201. — Gregorii VII, CXLVIII, 515. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1453. — Innocentii III, CCXIV, 120; CCXV, 79.

Viri clari. — Gezo, abbas Dertonensis, CXXXVII, 569. — Liutifredus, episc. Dertonens., *ibid.*, 914. — Herebertus, episc. Dertonens., CXXXIX, 201.

LVI. — EPOREDIENSIS (Ivréa, Piémont, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 515; CCXV, 1001, 1425, 1486, 1503; CCXVI, 18.

Monasterium. — Fructuariense, CXLII, 837, 871.

LVII. — ESCULANA (Equilium, Etats de l'Eglise, évêché).

Monasterium. — Fonsaldumum, CCXVI, 439.

LVIII. — ESINENSIS (Gési, Etats de l'Eglise, évêché).

Epistola. — Alexandri III, CC, 1153. — Lucii III, CCI, 1190. — Innocentii III, CCXIV, 541.

LIX. — EUGUBINA (Eugubio, Etats de l'Eglise, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1016. — S. Petri Damiani, CXLIV, 509. — Gregorii VII, CXLVIII, 595. — Innocentii III, CCIV, 618, 750, 852; CCXV, 1025.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXXIX, 551, 763. — Alexandri III, CC, 712. — Lucii III, CCI, 1115. — Celestini III, CCVI, 917, 918.

Viri clari. — Gaudiosus, episc. Eugub., LXXVII, 1016. — Rodolphus, episc. Eugub., CXLIII, 1068. — Bentivolus, episc. Eugub., CCVI, 918.

LX. — FANENSIS (Fano, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — S. Petri Damiani, CXLIV, 542. — Innocentii III, CCXIV, 959; CCXV, 185, 508, 515.

LXI. — FAVENTINA (Faenza, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — S. Petri Damiani, CXLIV, 532, 555. — Celestini III, CCVI, 1064, 1250. — Innocentii III, CCXIV, 291; CCXV, 1012, 1057, 1126, 1592.

LXII. — FELTRENSIS (Feltre, Lombardie, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 505.

LXIII. — FERENTINENSIS (Férentino, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 25; CCXVI, 245.

LXIV. — FERETRANENSIS (Monte-Felice, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — Gregorii VII, CXLVIII, 595.

LXV. — FERRARIENSIS (Ferrare, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — S. Petri Damiani, CXLVI, 586. — Alexandri III, CC, 129. — Innocentii III, CCXIV, 6, 588, 857; CCXV, 509, 935, 864, 1015, 1020, 1582; CCXVI, 15, 525, 458, 934, 1094.

Privilegia. — Joannis XIII, CXXXV, 956. — Victoris II, CXLIII, 808. — Alexandri II, CXLVI, 1545. — Innocentii II, CLXXXIX, 172. — Lucii II, *ibid.*, 816, 825. — Eugenii III, CLXXX, 1207. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1548. — Alexandri III, CC, 1152. — Clementis III, CCI, 1456.

Bullæ. — Victoris II, CXLIII, 817. — Paschalis II, CLXII, 190. — Innocentii II, CLXXXIX, 454, 742. — Alexandri III, CC, 578.

Monasteria. — Pomposianum (Pomposa), CXLIV, 586. — S. Mariæ Ferrar., CCXIV, 857. — S. Bartholomæ Ferrar., CCXVI, 525.

Viri clari. — Servatus Lupus, presbyter Ferrar., CXNIII, 423. — Martinus, episc. Ferrar., CXXXVI, 126. — Rolandus, episc. Ferrar., CXLIII, 817. — Landulfus, episc. Ferrar., CLXXXIX, 172.

LXVI. — FESULENSIS (Fiesole, Toscane, évêché).

Epistola. — Gregorii VII, CXLVIII, 409. — Innocentii III, CCXIV, 735; CCXV, 505, 1405.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXXIX, 211, 550. — Lucii II, CLXXXIX, 815. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1015.

Bullæ. — Paschalis papa, CLXIII, 84. — Eugenii III, CLXXX, 1579.

LXVII. — FIRMANA (Fermo, Etats-de-l'Eglise, archevêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1007, 1226, 1271. — S. Petri Damiani, CXLIV, 511. — Gregorii VII, CXLVIII, 570. — Innocentii III, CCXIV, 910, 914; CCXV, 767; CCXVI, 628.

LXVIII. — FLORENTINA (Florence, Toscane, évêché).

Epistola. — Benedicti IX, CXLII, 1345. — Gregorii V, CXLII, 575. — S. Petri Damiani, CXLIV, 549, 422. — Alexandri II, CXLVI, 1400. — Gregorii VII, CXLVIII, 287. — Paschalis II, CLXIII, 152, 227, 994, 397. — Calixti III, *ibid.*, 1178. — Innocentii II, CLXXXIX, 580, 625. — Eugenii III, CLXXX, 1062. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1576. — S. Hildegardis, CXCVII, 580. — Celestini III, CCVI, 1018. — Innocentii III, CCXIV, 546; CCXV, 51, 754, 752, 747, 815, 849, 975, 1002, 1085, 1198, 1490, 1585; CCXVI, 82.

Privilegia. — S. Leonis IX, CXLIII, 597, 677. — Alexandri II, CXLVI, 1358, 1567. — Gregorii VII, CXLVIII, 677. — Paschalis II, CLXIII, 266, 572. — Honorii II, CXLVI, 1225. — Innocentii II, CLXXXIX, 57, 140, 272, 359, 553, 674, 778. — Lucii II, *ibid.*, 801, 880. — Eugenii III, CLXXX, 1604. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 991, 997. — Adriani IV, *ibid.*, 1596. — Alexandri III, CC, 229, 569. — Lucii III, CCI, 1254. — Urbani III, CCII, 1389, 1415, 1476. — Clementis III, CCIV, 1279, 1537, 1542, 1371, 1416. — Celestini III, CCVI, 876, 885, 925.

Bullæ. — Nicolai II, CXLIII, 1534. — Alexandri II, CXLVI, 1350. — Paschalis II, CLXIII, 530. — Lucii II, CLXXXIX, 806. — Eugenii III, CLXXX, 1167, 1375.

Monasteria. — S. Ambrosii Florentini, CLXXXIX, 845. — S. Anthimi Florentini, CLXXXVIII, 994. — Camaldulenses (Les Camaldules), CLXIII, 162, 550, 1178; CLXXXIX, 272, 806; CLXXX, 1187, 1607; CLXXXVIII, 1396, 1521, 1576; CC, 1087; CCI, 1265; CCIV, 1275; CCVI, 885; CCXIV, 516. — Cistellense (Cistello), CXCVII, 580. — S. Felicitatis Florentinæ, CXLIII, 1523. — S. Mariæ de Florentia, *ibid.*, 845; CC, 1069; CCIV, 1297. — S. Mariæ in Gorgona Insula, *ibid.*, 677. — S. Petri Majoris Florentini, CLXXX, 1471; CCVI, 925. — S. Salvatoris Florentini, CXLIII, 597; CLXXXIX, 801. — S. Salvii Florentini, CC, 229; CCII, 1476; CCIV, 1416. — S. Stephani de Ponte, CCXV, 1228. — S. Trinitatis Florentinæ, CCI, 1254. — Vallumbrosanum (Vallombrosa), CXXXVIII, 280; CLXIII, 372; CLXXXIX, 57, 190; CLXXXVIII, 997; CC, 569, 1045, 1064; CCII, 1415, 1599; CCIV, 1279; CCVI, 1018; CCXV, 51, 747.

Viri clari. — Theuzo, monachus Florentinus, CXLIII, 845. — Joannes Gualbertus, abbas Florentinus, CXLVI, 667. — Hugo Eterianus, CCI, 166. — Henricus Septimellensis, CCIV, 811.

LXIX. — FORMIENSIS (Formies, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 451.

LXX. — FOROPOPULENSIS (Forlimpopoli, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — Benedicti VII, CXXVII, 553. — Coelestini III, CCVI, 1059.

LXXI. — FULGATONENSIS (Foligno, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — Innocentii II, CLXXIX, 567. — Coelestini III, CCVI, 1076. — Innocentii III, CCXV, 1058; CCXVI, 563, 747.

LXXII. — FUNDANA (Fundì, roy. de Naples, évêché).

Decretum. — Alexandri III, CC, 882.

LXXIII. — FURCONIENSIS (Forcono, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Alexandri II, CXLVI, 1569. — Innocentii III, 585, 596.

LXXIV. — GENUENSIS (Gênes, Piémont, archevêché).

Epistola. — Gregorii VII, CXLVIII, 528. — Urbani II, CLI, 594. — Innocentii II, CLXXIX, 174. — Eugenii III, CLXXX, 1411. — S. Bernardi, CLXXXII, 285. — Consilium Genuensium, CLXXXVIII, 1614. — Alexandri III, CC, 69, 115, 135, 557, 1191, 1192. — Clementis III, CCIV, 1496. — Innocentii III, CCXV, 55, 188, 575, 817, 1270; CCXVI, 15, 61, 175, 508, 608, 687, 887, 958.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 299. — Lucii II, CLXXXIX, 845. — Eugenii III, CLXXX, 1562. — Alexandri III, CC, 1295. — Gregorii VIII, CCII, 1564. — Coelestini III, CCVI, 915, 992.

Bulla. — Calixti III, CLXIII, 1191.

Monasterium. — Brugnatese (Brugnôto), CLXXIX, 178. — *Viri clari.* — Joannes, archiepisc. Genuens., CXXXVII, 914. — Hubertus, archiepisc. Genuens., CXLVIII, 528. — Cyriacus, archiepisc. Genuens., CLI, 394. — Henricus, archiepisc. Genuens., CLXXIX, 845. — Syrus, archiepisc. Genuens., CC, 69, 115, 135. — Hugo, archiepisc. Genuens., CC, 557. — Gautherus Ligurius, CCXII, 555.

LXXV. — GRADENSIS (Grado, Lombardie, archevêché).

Epistola. — Gregorii II, LXXXIX, 537, 586. — Joannis XIX, CXLI, 1140. — S. Leonis IX, CXLIII, 727. — Alexandri II, CXLVI, 1405. — Gregorii VII, CXLVIII, 444, 482. — Urbani II, CLI, 116. — Adriani IX, CLXXXVIII, 1384, 1516, 1519. — Alexandri III, CC, 118, 121, 1269. — Innocentii III, CCXIV, 120, 255; CCXV, 270, 554, 579, 1555; CCXVI, 456, 750, 915.

Privilegia. — Caroli Magni, XCVII, 1028. — Innocentii II, CLXXIX, 286. — Alexandri III, CC, 118, 1053, 1231. — Lucii III, CCI, 1155. — Urbani III, CCII, 1397. — Coelestini III, CCVI, 915.

Synodus. — Gradensis, Benedicto IX præside, CXLI, 1362.

LXXVI. — HIPPONIENSIS (Hipponium, roy. de Naples, évêché).

Vir clarus. — Bliuwardmund, episc. Hipponiensis, CXXXVII, 914.

LXXVII. — HORTENSIS (Horta, Toscane, évêché).

Epistola. — Eugenii III, CLXXX, 1581.

LXXVIII. — HYDRUNTINENSIS (Otrante, roy. de Naples, archevêché).

Epistola. — Coelestini III, CCVI, 1250. — Innocentii III, CCXIV, 288, 748.

LXXIX. — IMOLENSIS (Imola, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — Gregorii VII, CXLVIII, 292. — Innocentii III, CCXVI, 590; CCXVII, 242.

Privilegia. — Eugenii III, CLXXX, 1473. — Alexandri III, CC, 1221.

Vir clarus. — S. Petrus Chrysologus, LII (integre).

LXXX. — INSOLENSIS (Isola, roy. de Naples, évêché).

Privilegium. — Alexandri II, CXLVI, 1525.

LXXXI. — JADERTINENSIS (Zara, Dalmatie, archevêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 915. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1588. — Innocentii III, CCXIV, 492, 900.

Vir clarus. — Felix, episc. Jadertin., LXII, 448.

LXXXII. — JUVENNATENSIS (Giovenazzo, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 84.

LXXXIII. — LANCICIENSIS (Lanzano, roy. de Naples, évêché).

Privilegium. — Innocentii III, CCXV, 1068.

LXXXIV. — LAUDENSIS (Lodi, Lombardie, évêché).

Epistola. — Paschalis II, CLXIII, 199. — Eugenii III, CLXXX, 1129. — Innocentii III, CCXIV, 32, 55, 57; CCXV, 159; CCXVI, 672; CCXVII, 119.

Diplomata. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1490. — Urbani III, CCII, 1546. — Coelestini III, CCVI, 1254.

Monasteria. — S. Stephani Laudensis, CLXIII, 199. — S. Rosciani, CCXV, 159. — De Cerreto, *ibid.*

LXXXV. — LICCIENSIS (Lecce, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1068.

LXXXVI. — LUCENSIS (Lucques, évêché).

Epistola. — Alexandri II, CXLVI, 1588, 1591. — Gregorii VII, CXLVIII, 504, 487, 519. — Paschalis II, CXLIII, 124, 226, 255, 450, 451, 501. — Calixti III, CLXIII, 1146. — Honorii II, CXVI, 1387. — Innocentii II, CLXXXIX, 54, 66, 145, 221, 503, 555, 544, 545, 604, 651, 639, 657, 792. — Lucii II, CLXXXIX, 902. — Eugenii III, CLXXX, 1052, 1062, 1195, 1266, 1267, 1427, 1485. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1018, 1025, 1540. — Alexandri III, CC, 716, 1648. — Lucii III, CCI, 1116. — Clementis III, CCIV, 1501. — Coelestini III, CCVI, 1078, 1250. — Innocentii III, CCXIV, 1150, 1166; CCXV, 57, 59, 127, 157, 504, 505, 973, 1475; CCXVI, 1224; CCXVII, 117, 149.

Privilegia. — Alexandri II, CXLVI, 1546, 1593. — Paschalis II, CXLIII, 192. — Innocentii II, CLXXXIX, 156, 220, 221, 535, 509. — Eugenii III, CLXXX, 1020, 1115, 1192. — Alexandri III, CC, 1062. — Lucii III, CCI, 1074. — Urbani III, CCII, 1370. — Coelestini III, CCVI, 927, 951, 985, 1060.

Bulla. — Eugenii III, CLXXX, 1404.

Monasteria. — S. Frigidiani Lucensis, CLXIII, 192, 450; CCI, 1116. — S. Ginesii Lucensis, CCXVII, 149. — S. Georgii Lucensis, CLXXX, 1085. — S. Justinæ Lucensis, CC, 1062. — S. Petri Lucensis, CLXXX, 1192; CCII, 1370. — S. Portiani Lucensis, CCXV, 972.

Viri clari. — S. Anselmus, episc. Lucensis, CXLVIII, 905; CXLIX, 435. — Rangerius, episc. Lucensis, CLXIII, 124. — Benedictus, episc. Lucensis, CLXIII, 1146. — Hubertus, episc. Lucensis, CLXXX, 221. — Otho, episc. Lucensis, CLXXXIX, 902. — Gregorius, episc. Lucensis, CLXXX, 1193; CLXXXVIII, 1018, 1025. — Landus, episc. Lucensis, CC, 716. — Guilielmus, episc. Lucensis, CCVI, 927, 951.

LXXXVII. — LUNENSIS (Luni, Piémont, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1101, 1102. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1018. — Innocentii III, CCXIV, 37, 58; CCXV, 506; CCXVII, 92.

LXXXVIII. — MANTUANA (Mantoue, Lombardie, évêché).

Epistola. — Alexandri II, CXLVI, 1107. — Innocentii III, CCXIV, 501; CCXV, 544.

Viri clari. — Gumpaldus, episc. Mantuan., CXXXIV, 919. — Beatus Simeon, monachus, CXXXIX, 1653.

Concilium. — Mantuanum, CXLIII, 494.

Kalendarium. — Mantuanum, CXXXVIII, 1253.

LXXXIX. — MARSENSIS (Marsi, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Paschalis II, CLXIII, 538.

Viri clari. — Pandulphus, episc. Marsensis, CXLIII, 875. — Berardus, episc. Marsensis, CLXIII, 538.

XC. — MARSICANENSIS (Marsico-Nuovo, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 44; CCXV, 154.

XCI. — MATURANENSIS (Martorano, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 250.

XCII. — MAURIANNENSIS (Saint-Jean de Maurienne, Piémont, évêché).

Epistola. — Calixti II, CLXIII, 1293. — Innocentii III, CCXV, 191, 815, 868; CLXVII, 206.

Monasterium. — Aqua Bella (Aiguebelle), 191, 815, CCXVII, 206.

XCIII. — MAZARIENSIS (Mazara, Sicile, évêché).

Epistola. — Paschalis II, CLXIII, 45.

XCIV. — **MEDIOLANENSIS** (Milan, Lombardie, archevêché).

Epistola. — Siricti papae, XVI, 1121. — Simpliciani, episc. Mediolan., LVIII, 1079. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 533, 626, 978, 1003, 1015, 1059, 1086, 1246, 1280. — S. Petri Damiani, CXLIV, 295, 368. — Alexandri II, CXLVI, 1279, 1362, 1383. — Gregorii VII, CXLVIII, 333, 486. — Urbani II, CLI, 538. — Paschalis II, CLXIII, 488. — Frederici, archiepisc. Coloniensis, CLXVI, 1334. — Innocentii II, CLXXIX, 218, 570. — S. Bernardi, CLXXII, 286, 287, 288, 289, 290. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1327. — Alexandri III, CC, 456, 782, 874, 1053. — Innocentii III, CCXIV, 18, 23, 73, 110, 166, 233, 352, 359, 346, 523, 525, 568, 834; CCXV, 48, 487, 909, 1129, 1197, 1273, 1474, 1486; CCXVI, 29, 622, 635, 710, 932, 1002, 1094, 1101, 1201, 1217, 1221.

Privilegia. — Caroli Magni, XCVIII, 1019, 1938. — Ludovici I, regia, CIV, 1268. — Paschalis II, CLXIII, 82. — Eugenii II, CLXXX, 1194, 1554, 1560. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 996. — Alexandri III, CC, 174, 907, 1214.

Bulla. — Eugenii III, CLXXX, 1405. — Coelestini III, CCVI, 1195.

Monasteria. — S. Ambrosii Mediolan., CLXIII, 82; CIV, 1368. — Claravallensis Mediolan., CLXXX, 1331. — De Cerreto, CCXIV, 626. — S. Dionysii Mediolan., CLXXX, 1194; CLXXXVIII, 1327. — S. Mauricii Mediolan., CLXXX, 1360. — S. Simpliciani Mediolan., CC, 1214.

Viri clari. — S. Dionysius Mediolan., X, 540, 673; XIII, 880. — S. Ambrosius, archiepisc. Mediolan., XIV, XV, XVI, XVII. — Paulinus, diacon. Mediolan., XX, 703. — Eusebius, archiepisc. Mediolan., LIV, 945. — Laurentius, archiepisc. Mediolan., LXXVII, 535. — Constantius, archiepisc. Mediolan., *ibid.*, 970, 992, 1003, 1005, 1059, 1080. — Deusdedit, archiepisc. Mediolan., *ibid.*, 1246, 1280. — S. Mansuetus, archiepisc. Mediolan., LXXVII, 1275. — S. Benedictus Crispus, archiepisc. Mediolan., LXXXIX, 561. — Arnulfus, clericus Mediolan., CXLVII, 279. — Landulfus senior, clericus Mediolan., *ibid.*, 803. — Angilbertus Pusterla, archiepisc. Mediolan., CLI, 1259. — Anselmus, archiepisc. Mediolan., *ibid.*, 117. — Petrus Chrysolanus, archiepisc. Mediolan., CLXII, 1005. — Jordanus, archiepisc. Mediolan., CLXIII, 488. — Riboaldus, archiepisc. Mediolan., CLXXIX, 570. — Obertus, archiepisc. Mediolan., CLXXX, 1403. — Goldinus, archiepisc. Mediolan., CC, 486. — Milo, archiepisc. Mediolan., CCIV, 1455.

Scripta. — Notitia de Constantini judicio Mediolan. habito, VIII, 750. — Itinerarium ab Herculeo usque ad Mediolan., *ibid.*, 783. — Liber de gestis archiepisc. Mediolan., CXLVIII, 285. — Historia Mediolan., CXLVII, 803.

XC. — **MELPHITANENSIS** (Melfi, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Paschalis II, CLXIII, 75. — Coelestini III, CCVI, 1011. — Innocentii III, CCXIV, 539; CCXVI, 625, 777.

Concilium. — Melititanum, CLI, 56.

XCVI. — **MESSINENSIS** (Messine, Sicile, archevêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 493, 522, 541, 907, 1110, 1220, 2521. — Alexandri III, CC, 1035. — Lucii III, CCI, 1183, 1315. — Innocentii III, CCXIV, 736, 1450; CCXV, 54, 55, 1589.

Privilegia. — S. Henrici imperat., CXL, 321. — Coelestini III, CCVI, 1160, 1234.

Bulla. — Lucii II, CLXXIX, 721, 722.

Monasteria. — S. Bartholomaei in insula Lipara, CLI, 529. — S. Salvatoris Messinensis, CC, 1053; CCVI, 1234. — S. Vitis, CXL, 321.

XCVII. — **MEVANIENSIS** (Beragna, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 534.

XCVIII. — **MONTEFERETRANA** (Monte-Feltro, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — Honorii II, CLXVI, 1232.

XCIX. — **MONTEFLASCONENSIS** (Montefiascone, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 339, 734

C. — **MONTISREGALIS** (Mondovi, Piémont, archevêché).

Epistola. — Clementis III, CCIV, 1584, 1585. — Innocentii III, CCXIV, 92, 260, 570, 510, 736, 1073; CCXV, 97, 1172.

CI. — **MUTILENSIS** (Motola, roy. de Naples, archevêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 216.

CII. — **NARNIENSIS** (Narni, Etats-de-l'Eglise, archevêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 839, 1007. — Alexandri II, CXLVI, 1352. — Innocentii III, CCXIV, 536; CCXVI, 894, 915.

Viri clari. — Joannes XII, primo episc. Narniens., CXXXV, 939. — Stephanus, episc. Narniens., CXXXVII, 519.

CIII. — **NEAPOLITANA** (Naples, archevêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 546, 970, 1009, 1015, 1018, 1026, 1068, 1075, 1082, 1083, 1084, 1099, 1114, 1146, 1267. — S. Petri Damiani, CXIV, 371. — Alexandri II, CXLVI, 1402. — Gregorii VII, CXLVIII, 285. — Lucii III, CCI, 1168. — Clementis III, CCIV, 1495, 1497.

Privilegia. — Benedicti VII, CXXVII, 326. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1592, 1697. — Henrici imperat., CXL, 500. — Benedicti IX, CCLI, 1357. — S. Leonis IX, CXLII, 604, 605, 690, 731. — Nicolai II, *ibid.*, 1305. — Alexandri II, CXLVI, 1395, 1423. — Paschalis II, CLXIII, 65, 144. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 995. — Wibaldi, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1121, 1125, 1129. — S. Thomae Cantuar., CXC, 383. — Guarini Parisiensis, CXCVI, 1389, 1594. — Alexandri III, CCXXV, 1158, 1161, 1290. — Arnulfus Lexoviensis, CCI, 51. — Clementis III, CCIV, 1356, 1595, 1411. — Coelestini III, CCVI, 1081. — Stephani Tornacensis, CCI, 322. — Innocentii III, CCXIV, 592, 593, 793, 931, 1106; CCXV, 204, 1199, 1595; CCXVI, 193, 452, 457, 928; CCXVII, 152, 185, 249, 260.

Bulla. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1635, 1636. — Victoris II, CXLIII, 831. — Alexandri II, CXLVI, 1323. — Urbani II, CII, 549. — Paschalis II, CLXIII, 291.

Monasteria. — S. Archangeli de Morissa, CLXIII, 404. — Casinense (Mont-Cassin), LXXX, 183; LXXXVII, 1592, 1593; LXXXIX, 1049; CV, 759; CCXVI, 950, 975; CCXIX, 745; CXXXIII, 867, 929; CXXXVII, 326; CXXXIX, 1592, 1627, 1655, 1636; CXL, 190, 500; CXLI, 1357; CXLIII, 604, 605, 690, 731, 831, 1503; CXLV, 371; CXLVI, 1323, 1595, 1423; CXLVII, 1281; CL, 1560; CLXIII, 63, 144; *ibid.*, 391; CLXXXIII, 459, 997, 1003, 1063, 1153, 1145; CLXXXIX, 325, 478; CLXXXVIII, 995; CLXXXIX, 1121, 1125, 1129; CC, 75, 1158, 1151, 1267; CCI, 1153, 1168; CCIV, 1336, 1595, 1411, 1495, 1497; CCXV, 204, 1199, 1593; CCXVI, 432; CCXVII, 152, 185, 249, 260.

Viri clari. — S. Benedictus, abbas Casinensis, LXVI, 125. — Cyprianus, monach. Casinensis, LXXXIX, 1049. — S. Bertarius, abbas Casinensis, CCXVI, 975. — Erchembertus, monach. Casinensis, CXXIX, 743. — Cajetanus Casinensis, CXLIII, 15. — Guisulfus, monach. Casinensis, CXLVIII, 1291. — Guillelmus Apulus, CXLIX, 1027. — Constantinus Africanus, monach. Casinensis, CL, 560. — Joannes cardinalis, CXC, 883; CCXVI, 1589, 1594.

Scripta. — Carmen de S. Benedicto, LXXX; 185. — Narratio miraculi in Monte Casino, CAL, 120. — Liber de gestis Desiderii, abbas Casinensis, CXLIX, 917. — Chronicon monasterii Casinensis, CLXIII, 459. — Narratio consecrationis ecclesiae Casinensis, *ibid.*, 1135. — Liber de ortu et obitu justorum Casinensium, *ibid.*, 1063. — Liber de viris illustribus Casinens., *ibid.*, 1003. — Opusculum de disciplina Casinensi, *ibid.*, 1153. — Descriptio Montis Casinensis, *ibid.*, 1445.

CIV. — **NICIENSIS** (Nice, Piémont, évêché).

Epistola. — Innocentii II, CLXXIX, 270. — Innocentii III, CCXV, 1180.

Viri clari. — S. Valerianus, episcopus, LII, 681.

CV. — **NEOCASTRENSIS** (Nicastro, royaume de Naples, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 214.

CVI. — **NOLENSIS** (Noles, roy. de Naples, évêché).

Viri clari. — Quidam episcopus Nolensis, XXXIII, 462. — S. Paulinus, episc. Nolensis, LXI, 13. — B. Felix, XCIV, 789; CXLIII, 214.

CVII. — **NOVARIENSIS** (Novare, Piémont, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 426, 802, 876, 874, 1136; CCXV, 136, 445, 1008; CCXVI, 580, 886, 807, 854. *Privilegia.* — S. Henrici, CXL, 311, 352. — Innocentii II, CLXXIX, 139, 141.

Viri clari. — S. Laurentius, episc. Novariensis, LXVI, 89.

CVIII. — NUCERIENSIS (Nocéra, roy. de Naples, évêc.).

Epistolæ. — Innocentii I, XX, 605. — Anastasii IV, CLXXXVIII, passim. — Innocentii III, CCXIV, 590.

CIX. — ORVIETENSIS (Urbs Vetus, Toscane, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 458.

CX. — OSTIENSIS (Ostie, Etats de l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 298. — S. Bernardi, CLXXXII, 417. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 271. — S. Thomæ Cantuar., CXCI, 504. — Hugonis, archiepisc. Rothomag., CXCI, 1263. — Joannis Saresbur., CXCI, 370. — Alexandri III, CC, 867. — Stephani Tornac., CCXI, 471. — Innocentii III, CCXIV, 536, 887, 894, 898; CCXVI, 1023, 1049, 1142, 1165.

Viri clari. — S. Petrus Damianus, episc. Ostiens., CXLVI, 1277. — Giraldus, episc. Ostiens., CXLVIII, 288. — Leo Marsicanus, card. et episc. Ostiens., CLXII, 1591. — Humbaldus, episc. Ostiens., CXCI, 503. — Albericus, CXCI, 1235. — Octavius, episc. Ostiens., CCXI, 471.

CXI. — PADUANA (Padoue, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 269, 838; CCXV, 490, 958; CCXVI, 105, 1252.

Monasterium. — S. Justinae Paduanæ, CXXIX, 993.

CXII. — PANORMITANA (Palerme, Sicile, archév.).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 927, 1018, 1207, 1293, 1502, 1507, 1512. — Gregorii VII, CXLVIII, 702. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1471. — Alexandri III, CC, 97, 591, 1015. — Stephani Tornac., CCVII, 195. — Innocentii III, CCXIV, 15, 510, 521, 756, 996; CCXV, 172, 427, 875; CCXVI, 906.

Viri clari. — Victor, episc. Panormit., LXXVII, 927. — Joannes, episc. Panormit., *ibid.*, 1293. — Acherius, archiepisc. Panormit., CXLVIII, 702. — Hugo, archiepisc. Panormit., CC, 97. — Walterus, archiepisc. Panormit., CCVII, 195.

Monasterium. — S. Mariæ Panormit., CC, 1015.

CXIII. — PAPIENSIS, TICINENSIS (Pavie, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Gerberti Auriliac., CXXXIX, 202, 285. — Alexandri II, CXLVI, 1551. — Gregorii VII, CXLVIII, 294. — Paschalis II, CLXIII, 125, 189, 200, 508. — S. Bernardi, CLXXXII, 289. — S. Thomæ Cantuariensis, CXCI, 521, 525, 526, 527, 528. — Gilberti Folliot, *ibid.*, 890. — Joannis Saresbur., CXCI, 247. — Arnulphi Lexoviensis, CCI, 51. — Stephani Tornacens., CCVII, 141. — Innocentii III, CCXIV, 104, 160, 291, 582, 782; CCXV, 427, 905, 915; CCXVI, 996, 1091, 1114.

Privilegia IV. — Joannis XIII, CXXXV, 993. — Innocentii II, CLXXXIX, 60. — Eugenii III, CLXXX, 1629.

Bulla. — Paschalis II, CLXIII, 84, 148. — Callisti II, CLXIII, 1174.

Concilia. — Synodus Papiensis, CXXXVI, 35. — Ludovici II conventus Ticinensis, CXXXVIII, 557, 609, 617. — Caroli II conventus Ticinensis, *ibid.*, 761. — Synodus Papiensis a Benedicto VIII habita, CXI, 225.

Monasteria. — Cosi Aurei, CXXXVII, 327; CLXIII, 84, 148, 568. — S. Juvenet Papiensis, CXIV, 104. — De Laredo, CCXIV, 782. — S. Mariæ Ticinensis, CIV, 1507. — S. Salvatoris Papiensis, CXXXV, 993; CLXXXIX, 285; CLXIII, 200; CLXXX, 1029; CCXIV, 782. — Senatoria, CXXXIX, 285.

Viri clari. — Lutprandus, XXXI, 634. — Magnus Felix Ennodius, episc. Ticinens., LXIII, 9. — Damianus, episc. Ticinens., LXXXVII, 1259. — Willelmus Papiensis, cardinalis, CXCI, 880.

CXIV. — PARMENSIS (Parma, évêché).

Epistolæ. — S. Henrici, CXL, 250. — Gregorii VII, CXLVIII, 537. — Alexandri III, CC, 1187, 1291. — Celestini III, CCVI, 878. — Innocentii III, CCXIV, 415, 516, 572; CCXV, 470; CCXVI, 622.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXXIX, 587, 556. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1497. — Urbani III, CCII, 1480, 1561. — Celestini III, CCVI, 1081, 1084, 1162, 1219.

Monasteria. — S. Alexandri Parmensis, CLXXXIX, 587; CCVI, 1081, 1084. — S. Joannis Parmensis, CXXXVII, 727; CLXXX, 1059. — S. Pauli Parmensis, CCII, 1480, 1561. — S. Petri de Guastalla, CLXXX, 1048; CLXXXVIII, 1497.

CXV. — PENNENSIS (Penne et Atri, roy. de Naples, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 562, 865, 1021, 1287. — Celestini III, CCVI, 1186. — Innocentii III, CCXIV, 530, 755, 857, 880; CCXV, 979; CCXVI, 1197.

Privilegia. — Nicolai II, CXLIII, 1511. — Alexandri H, CXLVI, 1362. — Eugenii III, CLXXX, 1457. — Celestini III, CCVI, 1110.

Monasteria. — S. Joannis Baptistæ, CXLVI, 1362. — S. Bartholomæi, CLXXX, 15.

CXVI. — PERUSINA (Pérouse, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1251. — Innocentii III, CCXIV, 41, 555, 711, 750; CCXV, 647.

Privilegia. — Benedicti VII, CXXXVII, 528. — S. Leonis IX, CXLIII, 593, 681. — Stephani X, *ibid.*, 871. — Nicolai II, *ibid.*, 1501, 1544. — Alexandri II, CXLVI, 1361. — Innocentii II, CLXXXIX, 314. — Celestini II, CLXII, 828. — Eugenii III, CLXXX, 1029, 1048.

Monasteria. — S. Mariæ Vallis Pontis, CXLIII, 593. — S. Petri Perusini, CXXXVII, 528; CXLIII, 681, 871, 1501, 1544; CLXXXIX, 514, 828; CLXXX, 1029; CCXIV, 711. — S. Salvatoris Montis Acuti, CLXXXIX, 1046.

CXVII. — PESAURIENSIS (Pésaro, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Bulla. — Nicolai II, CXLIII, 1536.

CXVIII. — PINEROLENSIS (Pignerol, Piémont, évêché).

Bulla. — Gregorii VII, CXLVIII, 705.

CXIX. — PISANA (Pise, Toscane, archévêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 520. — Paschalis II, CLXIII, 44. — Damberti archiepisc. Pisani, CLXIII, 448. — Honorii II, CLXVI, 1261. — Innocentii II, CLXXX, 521. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 983. — Adriani IV, *ibid.*, 1456. — Urbani III, CCII, 1591, 1445. — Celestini III, CCVI, 915, 988.

Privilegia. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1486. — Alexandri II, CXLVI, 1283. — Gregorii VII, CXLVI, 698, 691. — Urbani II, CLI, 95, 344. — Innocentii II, CLXXX, 521. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 989. — Adriani IV, *ibid.*, 1456. — Urbani III, CCII, 1591, 1445. — Celestini III, CCVI, 915, 988.

Monasteria. — S. Michaelis Pisani, CXLVIII, 691; CLXXXVIII, 1456. — S. Salvatoris Pisani, CCII, 1591. — S. Zenonis Pisani, CXLVIII, 698.

Viri clari. — Landulphus, episc. Pisanus, CXLVIII, 520. — Dambertus, archiepisc. Pisanus, CLXIII, 448. — Laurentius Veronensis, diaconus Pisanus, *ibid.*, 514. — Willelmus, archiepisc. Pisanus, CLXXX, 1142. — Guido, archiepisc. Pisanus, CLXXXII, 558. — Ubalduus, archiepisc. Pisanus, CC, 1066.

CXX. — PISCHARIENSIS (Peschiéra, Lombardie, évêché).

Privilegia. — S. Leonis IX, CXLIII, 674. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1625. — Celestini III, CCVI, 881.

Monasteria. — S. Clementis Pischariensis, CLXXXVIII, 1625. — S. Petri Pischariensis, CCVI, 881.

CXXI. — PISTORIENSIS (Pistoie, Toscane, évêché).

Epistolæ. — Innocentii II, CLXXXIX, 192, 576. — Celestini II, *ibid.*, 801. — Celestini III, CCVI, 1053. — Innocentii III, CCXIV, 789, 945; CCXV, 1585; CCXVI, 115, 551, 728, 1207; CCXVII, 225.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 176. — Eugenii III, CLXXX, 1480. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1052, 1054. — Adriani IV, *ibid.*, 1595. — Alexandri III, CC, 999. — Lucii III, CCII, 1547. — Clementis III, CCIV, 1292.

Bulla. — Urbani II, CLI, 517. — Innocentii II, CLXXX, 576. — Celestini II, CCIV, 1292.

Monasteria. — S. Angeli Pistoriensis, CCIV, 1292; CCXVI, 554. — S. Bartholomæi Pistoriensis, CCVII, 1046. — S. Petri Pistoriensis, LXXXVII, 1577.

CXXII. — PLACENTINA (Plaisance, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 581. — Innocentii II, CLXXXIX, 480. — Eugenii III, CLXXX, 1569. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1581, 1592, 1595. — Alexandri III, CC, 1054, 1282. — Innocentii III, CCXIV, 111, 165; CCXV, 112, 488, 542, 896, 948, 993, 998, 1100, 1226, 1551; CCXVI, 853, 1094; CCXVII, 210.

Privilegia. — Hildebrandi regis, LXXXVII, 1588. — Rachisii regis, *ibid.*, 1406. — Joannis VIII, CXI, 757, 821. — Adriani III, *ibid.*, 971. — Paschalis II, CLXIII, 62. — Honorii II, CLXVI, 1255. — Innocentii II, CLXXXIX, 146, 148, 155, 218, 250. — Eugenii III, CLXXX, 1536. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1026, 1062. — Adriani IV, *ibid.*, 1550, 1278. — Alexandri III, CC, 152, 945, 906. — Lucii III, CCI, 1126. — Urbani III, CCII, 1565. — Celestini III, CCVI, 922.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 590. — Eugenii III, CLXXX, 1561, 1569. — Lucii III, CCI, 1126, 1166. — Urbani III, CCII, 1478, 1485. — Clementis III, CCIV, 1476. — Coelestini III, CCVI, 1065.

Monasteria. — S. Benedicti Placentini, CCVI, 1065. — Gravense (Gravæ), CXLVIII, 581; CIV, 1095. — S. Sabini Placentini, CC, 905; CCII, 1363, 1478. — S. Sepulchri Placentini, CCII, 1485. — De Spina, CCXVI, 855. — Tollense (Tolle), CXXXII, 1089; CLXXX, 1565. — S. Xisti, Placentini, CLXIII, 590; CLXXIX, 146; CLXXXVIII, 1026; CCVI, 922.

Concilium. — Placentinum, CLI, 158 et seqq.

CXXIII. — POLINIANENSIS (Polignano, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 22.

CXXIV. — PRÆNESTINA (Palastrina, Etats-de-l'Eglise évêché).

Epistola. — S. Ilyonis Carnotens., CLXII, 270, 275. — Gelasil II, CLXIII, 492. — S. Bernardi, CLXXXII, 591. — Petri Cellens., CCII, 540. — Stephani Tornacæ, CCXI, 537. — Innocentii III, CCXIV, 957, 963; CCXV, 903; CCXVI, 1051, 1082, 1089, 1107.

Privilegia. — Eugenii III, CLXXX, 1041. — Coelestini III, CCVI, 910.

Monasterium. — S. Maris de Columba, CLXXX, 1044.

Viri clari. — Leopartus, episc. Præneste, CXLVI, 49. — Conon, card. et episc., CXLIII, 1451. — Stephanus, episc. Præneste, CLXXII, 591.

CXXV. — PRÆVALENSIS (évêché de Dalmatie).

Epistola. — Episc. Prævalens. ad Hormisdam papam, LXIII, 443.

CXXVI. — RAGUSINA (Raguse, Dalmatie, archevêché).

Epistolæ. — Calixti II, CLXIII, 1184. — Eugenii III, CLXXX, 1485. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1108. — Alexandri III, CC, 462, 465, 468. — Clementis III, CCIV, 1449. — Innocentii III, CCXIV, 970; CCXV, 1125.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 895. — Alexandri III, CC, 462. — Clementis III, CCIV, 1566.

CXXVII. — RAVELLENSIS (Ravello, roy. de Naples, évêché).

Privilegia. — Victoris III, CXLIX, 961. — Urbani II, CLI, 125, 323. — Calixti II, CLXIII, 74. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1522. — Lucii III, CCI, 1160. — Clementis III, CCIV, 1547.

CXXVIII. — RAVENNATENSIS (Ravenne, Etats de l'Eglise, archevêché).

Epistolæ. — S. Leonis Magni, LIV, 1191. — Simplicii pape, LVIII, 55. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 492, 575, 654, 793, 918, 920, 922, 950, 1071 et passim. — Paschalis I, CII, 1089. — Joannis VIII, CXXVI, 653. — Gregorii V, CXXXVII, 919. — S. Petri Damiani, CXLIV, 289, 290, 292. — Gregorii VII, CXLVIII, 286, 294, 498, 518, 586, 587. — Paschalis II, CLXIII, 414, 462. — Gelasil II, CLXIII, 485. — Gualteri, archiepisc. Ravennat., CLXXIX, 58. — Innocentii II, *ibid.*, 156. — Lucii II, *ibid.*, 901. — Eugenii III, CLXXX, 1514, 1570; 1541. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1579. — Alexandri III, CC, 1272. — Lucii III, 1144, 1171. — Urbani III, CCII, 1577, 1466, 1480. — Coelestini III, CCVI, 1022, 1184. — Innocentii III, CCXIV, 21, 114, 953; CCXV, 323, 1140, 1212, 1553; CCXVI, 24, 439.

Privilegia. — Gregorii V, CXXXVII, 909. — Henrici II, regis, CXL, 286. — Eugenii III, CLXXX, 1077. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1593, 1495. — Alexandri III, CC, 1125. — Lucii III, CCI, 1071. — Urbani III, CCII, 1587. — Coelestini III, CCVI, 1163.

Bullæ. — Clementis II, CXXXIX, 197. — Calixti II, CLXIII, 485.

Concilia. — Concilium Ravennat., sub Joanne XIII, CXXXV, 934. — Aliud Ravennat., CXXXVI, 121; CXXXIX, 197. — Synodus Ravennat., sub papa et imperat., CXXXVI, 773. — Conventus Ravennat. Lamberti imperat. CXXXVIII, 809.

Monasteria. — S. Bartholomæi Ravennat., CVI, 451. — S. Andreæ Ravennat., CC, 1123. — Classense, CXL, 586. — S. Vitalis Ravennat., CLXXXVIII, 1495. — S. Petri ad vincula Ravennat., CCI, 1071.

Viri clari. — S. Petrus Chrysologus, episc. Ravennat., I, II (integre). — Neon, episc. Ravennat., LIV, 1191. — Joannes, episc. Ravennat., LVIII, 25; LXXVII, 492, 579, 654. — Marinianus, episc. Ravennat., *ibid.*, 918, 920, 922, 930. — Maurus, archiepisc. Ravennat., LXXXVII,

103. — Felix, archiepisc. Ravennat., LXXXIX, 587. — Petronasius, archiepisc. Ravennat., CII, 1089. — Andreas, abbas S. Bartholomæi, CVI, 451. — S. Vitalis, martyr., CXXIII, 252. — Petrus, archiepisc. Ravennat., CXXXVI, 775. — Geberhardus, archiepisc. Ravennat., CXLIV, 289, 290. — Henricus, archiepisc. Ravennat., *ibid.*, 290. — Wibertus, archiepisc. Ravennat., *ibid.*, 292. — Petrus de Honestis, clericus Ravennat., CLXIII, 689. — Gualterus, archiepisc. Ravennat., CLXXIX, 58. — Moyses, archiepisc. Ravennat., CLXXX, 1514. — Gerardus, archiepisc. Ravennat., CCI, 1144. — Guillelmus, archiepisc. Ravennat., CCVI, 1022. — Hubaldus, archiepisc. Ravennat., CCXV, 1553.

Scripta. — Notitia de gestis archiepiscoporum Ravennat., CVI, 451. — Dissensiones in ecclesia Ravennat., CXLIII, 495; CXLIV, 142.

CXXIX. — REGIENSIS (Reggio, duché de Modène, archevêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 553. — Alexandri III, CC, 400, 498. — Urbani III, CCII, 1524. — Innocentii III, CCXIV, 15, 44, 569, 571, 479, 724; CCXV, 696; CCXVI, 801.

Privilegia. — Alexandri II, CXLVI, 1570. — Eugenii III, CLXXX, 1053. — Lucii III, CCI, 1222, 1276. — Urbani III, CCII, 1474. — Coelestini III, CCVI, 1062.

CXXX. — RHISINENSIS (Risinæ, Dalmatie, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 481.

CXXXI. — RAVELLENSIS (Ravello, roy. de Naples).

Privilegia. — Victoris III, CLI, 125. — Urbani II, CLXIII, 74. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1522. — Lucii III, CCI, 1160. — Clementis III, CCIV, 1547.

CXXXII. — ROSANENSIS (Rossano, roy. de Naples, archevêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 822.

CXXXIII. — ROSELLANA (Rosello, Toscane, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 460.

CXXXIV. — SABINENSIS (Sabine, Etats de l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Marini II, CXXXIII, 872. — Innocentii III, CCXV, 914, 1544; CCXVI, 1031, 1023.

Viri clari. — Joannes, episc. Sabinensis, CXLIII, 907. — Hubaldus, episc. Sabinens., XLVI, 1237.

CXXXV. — SALERNITANA (Salerne, roy. de Naples, archevêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 581. — Urbani II, CLI, 1307, 528. — Alexandri III, CC, 1264. — Innocentii III, CCXIV, 19, 20, 55, 1033; CCXV, 1449.

Privilegia. — Sergii IV, CXXXIX, 1528. — Benedicti VIII, *ibid.*, 160, 1623. — S. Henrici imperat., CXL, 360. — Clementis II, CXLII, 586. — S. Leonis IX, CXLIII, 676. — Alexandri II, CXLVI, 1553, 1557.

Viri clari. — Michael, archiepisc. Salernit., CXXXIX, 1528. — Benedictus, archiepisc. Salernit., *ibid.*, 1600. — Amatus, archiepisc. Salernit., *ibid.*, 1623. — Alphanus, archiepisc. Salernit., CXLVII, 1215.

CXXXVI. — SALONITANA (Salone, Dalmatie, archevêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 96. — Alexandri III, CC, 122, 124, 627, 1056.

CXXXVII. — SAVONENSIS (Savone, Lombardie, évêché).

Privilegia. — S. Henrici imperat., CXL, 515, 514. — Coelestini III, CCVI, 953.

CXXXVIII. — SCYLLACENSIS (Squillaci, royaume de Naples, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 575. — Paschalis II, CLXIII, 270.

CXXXIX. — SENENSIS (Sienne, Toscane, évêché).

Epistola. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1455. — Alexandri III, CC, 1198. — Clementis III, CCIV, 1236. — Coelestini III, CCVI, 1053. — Innocentii III, CCXV, 975; CCXVI, 179, 180.

Privilegia. — Nicolai II, CXLIII, 1555. — Clementis III, CCIV, 1450. — Coelestini III, CCVI, 1010.

Monasterium. — S. Eugenii, CLI, 1150; CCXV, 975.

CXL. — SENOGAGLIENSIS (Senogaglia, Etats de l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — S. Petri Damiani, CXLIV, 521. — Lucii III, CCI, 1529. — Coelestini II, CCVI, 1253.

- CXLI. — SEODRITANA** (Scutari, Illyrie, évêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, CLXXVII, 1240.
- CXLII. — SIPONTINENSIS** (Siponto, roy. de Naples, archevêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 815. — Celestini III, CCVI, 1107. — Innocentii III, CCXIV, 576, 485; CCXV, 520.
Concilium. — Sipontinense, CXLIII, 495.
- CXLIII. — SPALATINA** (Spalatro, Dalmatie, archevêché).
Epistola. — Alexandri III, CC, 451, 538, 532, 635, 688, 1129, 1143, 1311. — Lucii III, CCI, 1574. — Innocentii III, CCXIV, 863, 1108.
Decreta. — Urbani III, CCII, 1416. — Celestini III, CCVI, 1171.
- CXLIV. — SPOLETENSIS** (Spolète, Etats de l'Eglise, évêché).
Epistola. — Liberii papæ, VIII, 1349. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 959, 771, 1007, 1280. — Urbani III, CCII, 1532, 1535. — Innocentii III, CCXIV, 90, 552, 952; CCXV, 29, 125, 585, 1056.
Privilegia. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1586, 1596. — S. Leonis IX, CXLIII, 470, 591. — Nicolai II, *ibid.*, 1545. — Urbani III, CCII, 1562.
Monasteria. — Farfense (Farfa), CXXXIX, 1586, 1596; CXLIII, 470, 591, 909, 1545; CL, 1191. — S. Gregorii Spolet, CCXV 29, 129.
Viri clari. — Cecilianus, episc. Spolet., VIII, 1549. — S. Benedictus, papa, LXVI, 125. — Chrysanthus, episc. Spolet., LXXVII, 959, 971. — S. Gregorius, martyr; S. Concordius, martyr; S. Sabinus, episc., CXXIII, 203, 295, 208. — Guido, abbas Farfensis, CL, 1177.
- CXLV. — SORANA** (Sora, roy. de Naples, évêché).
Epistola. — Paschalis II, CLXIII, 267.
- CXLVI. — SURRENTINENSIS** (Sorrente, royaume de Naples, archevêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, CLXXVII, 515. — Clementis III, CCIV, 1505.
- CXLVII. — SUTRINENSIS** (Sutri, royaume de Naples, évêché).
Epistola. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1573. — Innocentii III, CCXIV, 30, 751, 851; CCXV, 1038; CCXVI, 59.
- CXLVIII. — SYRACUSANA** (Syracuse, Sicile, évêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 545, 551, 560, 572, 754, 923, 928, 953, 958, 964 et passim. — Honorii I, LXXX, 69. — Urbani II, CLI, 590. — S. Thomæ Cantuari., CX, 624, 625. — Petri Blesensis, CCVII, 453. — Innocentii III, CCXIV, 265, 470, 471.
- CXLIX. — TARENTASIENSIS** (Moutier en Tarentaise, Piémont, archevêché).
Epistola. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1017. — Innocentii III, CCXIV, 146, 204, 505; CCXVI, 615.
Bulla. — Eugenii III, CLXXX, 1115, 1114. — Celestini III, CCVI, 869.
Viri clari. — S. Lutgerus, episc. Tarentas., XCVII, 1071. — S. Jacobus, episc. Tarentas., CLXIII, 1409. — Audax, episc. Tarentas., CXXVIII, 525. — S. Petrus, episc. Tarentas., CLXXXVIII, 1017; CCVI, 869.
- CL. — TARENTINA** (Tarente, roy. de Naples, archevêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1274. — Catwalonis, abbas, CXLI, 1253. — Innocentii III, CCXIV, 749.
- CLI. — TARVISINA** (Trévise, Etats de l'Eglise, évêché).
Privilegia. — S. Henrici imper., CXL, 510. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1002. — Innocentii III, CCXIV, 114, 313, 555, 731, 922; CCXVI, 71, 72, 725, 726, 804, 948.
- CLII. — TAURINENSIS** (Turin, Piémont, évêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 979. — Zacharias papæ, LXXXIX, 957. — S. Petri Damiani, CXLIV, 299. — Gregorii VII, CXLIII, 387, 419. — Innocentii III, CCXV, 868; CCXVI, 927.
Monasteria. — S. Adventoris Taurin., CLXXX, 1196. — S. Jacobi Taurin., CCVI, 1065.
Viri clari. — Maximus, episc. Taurin., LVII (intègre). — Paulinus, episc. Taurin., LXXVII, 979. — Theodorus, episc. Taurin., CLXXIX, 957. — Claudius, episc. Taurin., CIV, 609. — Cunibertus, episc. Taurin., CXLIV, 299.
- Concilium.* — Tauritanum, LXXXIV, 248.
- CLIII. — TAURUMINATA** (Taormina, Sicile, évêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1068.
- CLIV. — TEANENSIS** (Téano, roy. de Naples, évêché).
Monasterium. — De Ferrara, CCVI, 978; CCXVII, 70.
- CLV. — TERMULANENSIS** (Termoli, roy. de Naples, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXV, 442.
- CLVI. — THEATINENSIS** (Chieti, roy. de Naples, évêché).
Privilegia. — Nicolai II, CXLIII, 1512. — Alexandri III, CC, 917.
- CLVII. — TRIBURTINENSIS** (Tivoli, roy. de Naples, évêché).
Epistola. — Innocentii I, XX, 606. — Innocentii III, CCXV, 550.
Privilegia. — Benedicti VII, CXXVIII, 350.
- CLVIII. — TRAGURIENSIS** (Trau, Dalmatie, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 27.
- CLIX. — TRANENSIS** (Trani, roy. de Naples, archer.).
Epistola. — Urbani II, CLI, 486. — Innocentii III, CCXIV, 16, 84, 1057; CCXVI, 686, 931.
- CLX. — TRIDENTINA** (Trente, Tyrol, évêché).
Vir clarus. — S. Vitiillus, episc. Trident., XIII, 343.
- Epistola.* — Gregorii VII, CXLVIII, 670.
- CLXI. — TUDERTINA** (Todi, Etats de l'Eglise, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 400; CCXV, 142.
- CLXII. — TURRITANENSIS** (Torre, Piémont, archevêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 294; CCXV, 50, 51, 54, 591, 592, 593, 450; CCXVI, 421, 465; CCXVII, 278.
- CLXIII. — TUSCANENSIS** (Toscane, Etats de l'Eglise, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXV, 212.
- CLXIV. — TUSCULANENSIS** (Tusculum, Etats de l'Eglise, évêché).
Epistola. — Paschalis II, CLXIII, 290. — Stephani Tonnac., CCXI, 543. — Innocentii III, CCXV, 65; CCXVI, 890, 926, 927, 935, 960, 961; CCXVII, 237.
Viri clari. — Bernardus, episc. Tusculan., CXLIII, 693. — Joannes, episc. Tusculan., CXLVI, 1277. — Joannes Marsicanus, episc. Tusculan., CLX, 1033. — Gillo, episc. Tusculan., CLXXXIII, 1586. — Petrus, episc. Tusculan., CCXI, 543.
- CLXV. — TYNDARITANA** (Tyndaris, Sicile, évêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1015.
- CLXVI. — URBEVETANA** (Orviète, Etats de l'Eglise, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1253.
- CLXVII. — VALVENSIS** (Valva, royaume de Naples, évêché).
Bulla confirmatoria. — Leonis IX, CXLIII, 751.
- CLXVIII. — VEGLENSIS** (Veglia, Dalmatie, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 794.
- CLXIX. — VENAFRENSIS** (Zanafro, roy. de Naples, évêché).
Monasterium. — S. Vincentii ad Vulturum, CXLVII, 345; CXXXIX, 1532; CXLIII, 1504.
- CLXX. — VENETA** (Venise, patriarchat).
Epistola. — Alexandri II, CXLVI, 1406. — Gregorii VII, CXLVIII, 591, 485, 615. — Eugenii III, CLIII, 1411. — Adriani IV, CLXXXVIII, 497, 1520. — Alexandri III, CC, 82, 562. — Lucii III, CCI, 1521. — Urbani III, CCII, 1414. — Gregorii VIII, *ibid.*, 1551. — Celestini III, CCVI, 1066. — Innocentii III, CCXIV, 532, 567, 572, 495, 566, 588, 617, 750, 815, 832; CCXV, 501, 510, 511, 519, 521, 957; CCXVI, 750, 965; CCXVII, 60.
Privilegia. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1074. — Adriani IV, *ibid.*, 1443. — Alexandri III, CC, 588, 489, 563, 1116. — Lucii III, CCI, 1091, 1215, 1530. — Urbani III, CCII, 1357, 1492, 1496, 1592. — Gregorii VIII, *ibid.*, 1532.

Bullæ. — Alexandri III, CC, 1519. — Urbani III, CCI, 1542. — Clementis III, CCIV, 1561, 1590; Coelestini III, CCVI, 934.

Monasteria. — Caprariense, XXXIII, 187. — S. Danielis Venetiensis, CC, 388. — S. Felicis, CCXVI, 730. — S. Nicolai Venetiensis, CCII, 1492. — Salvatoris Venetiensis, CLXXXVIII, 1074; CC, 562, 563; CCI, 1091; CCII, 1257, 1532, 1535; CCIV, 1529, 1532; CCVI, 1181. — S. Zacharii Venetiensis, CLXXXVIII, 1495; CCI, 1215, 1530; CCII, 1496, 1532.

CLXXI. — VERCELLENSIS (Vercell, Piémont, évêché).

Epistolæ. — Liberti pape, VIII, 1549. — Anastasi III, CXXXI, 1185. — Coelestini III, CCVI, 1186, 1178. — Innocenti III, CCXIV, 802, 1125; CCXV, 80, 540, 751, 777, 882 et passim; CCVI, 636, 755, 1206.

Privilegia. — S. Henrici imper., CLI, 1118. — Lucii III, CCI, 1177. — Coelestini III, CCVI, 1252.

Synodus. — Vercellensis, CXLIII, 652.

Viri clari. — Eusebius, episc. Vercellensis, XII. — Atto, episc., CXXXIV, 9.

CLXXII. — VERONENSIS (Vérone, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Leonis IX, CXLIII, 606. — Gregorii VII, CXLVIII, 508. — Witheri antipape, *ibid.*, 827. — Eugenii III, CLXXX, 1054, 1150, 1151, 1164, 1298. — Alexandri III, CC, 144, 891, 1270. — Lucii III, 1520. — Innocenti III, CCXIV, 257, 561, 712, 788, 983, 986, 987, 1094, 1128; CCXVI, 801.

Monasteria. — Nazarii et Celsi Veron., CLXXXVIII, 1567. — S. Mariæ in organo Veron., CC, 1126. — S. Zenonis Veron., CCXIV, 237.

Viri clari. — S. Zeno, episc. Veron., XI. — Retherius, episc. Veron., CXXXV, 27.

CLXXIII. — VERULANA (Vérol, Etats de l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 82. — Innocenti III, CCXV, 1181, 983.

Monasterium. — Casemarii (Casomaria) CCXIV, 1161; CCXV, 989, 1181.

CLXXIV. — VICENTINA (Vicence, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Eugenii III, CLXXX, 1165. — Alexandri III, CC, 1051. — Clementis III, CCIV, 1429. — Innocenti III, CCXIV, 50; CCXV, 225, 282, 1028.

Privilegia. — S. Henrici imper., CXL, 280. — Alexandri III, CC, 499.

CLXXV. — VITERBIENSIS (Viterbe, Toscane, évêché).

Epistolæ. — Innocenti III, CCXIV, 26, 537; CCXV, 654, 675, 1086, 1200, 1234.

Vir clarus. — Godefridus Viterbiensis, CXCIII, 872.

CLXXVI. — VOLATERRANA (Volaterra, Toscane, évêché).

Epistolæ. — Gelasti I, LIX, 145. — Calixti II, CLXIII, 1178, 1182. — Innocenti III, CCXIV, 857.

Monasterium. — S. Petri Terretensis, CCI, 1079.

IX. — DE DIOECESIBUS HISPANIÆ ET LUSITANIÆ.

Dioceses Hispaniæ et Lusitanie in genere.

Epistolæ. — Lucii pape, III, 975. — Hormisdæ pape, LXIII, 453, 459. — Alexandri II, CXLVI, 1386. — Gregorii VII, CXLVIII, 715. — Paschalis II, CLXIII, 307, 321, 385, 408. — Calixti III, CLXIII, 1220 et 1224, 1299. — Innocenti II, CLXXIX, 59, 172. — Lucii II, *ibid.*, 860, 872. — Eugenii III, CLXXX, 1545. — Alexandri III, CC, 518, 870, 952. — Innocenti III, CCXIV, 87, 701; CCXV, 1176, 1243; CCXVI, 353, 407.

Concilia Hispaniæ, LXXXIV, 501. — Chronicon, in quo passim haud pauca inveniuntur de diocesis Hispaniæ, CXXXI, 55.

I. — ABULENSIS (Avila, Espagne, évêché).

Epistola. — Innocenti III, CCXVI, 1207.

II. — ASTURICENSIS (Astorga, Espagne, évêché).

Epistolæ. — S. Leonis Magni, LIV, 677. — Clementis III, CCIV, 1500. — Innocenti III, CCXIV, 690; CCXV, 227; CCXVI, 545, 667.

Monasterium. — S. Mariæ de Carrazeto, CCXVI, 545.

III. — AUCENSIS (Oca, Espagne, évêché).

Bulla. — Urbani II, CLI, 407.

IV. — AURIENSIS (Orenzo, Espagne, évêché).

Epistolæ. — Innocenti III, CCXIV, 293, 701; CCXV, 14, 15, 18, 835; CCXVI, 684, 853.

V. — AUSONENSIS (Vic d'Osona, Espagne, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 353. — Oldegerii, archiepisc. Terracon., CLXXIX, 1539. — Alexandri III, CC, 1047.

Privilegium. — Benedicti VII, CXXXVII, 329.

Bulla. — Gregorii V, CXXXVII, 928.

Viri clari. — Oliva, episc. Ausonens., CXLII, 590. — Berengarius, episc. Ausonens., CLI, 535. — Raymundus, episc. Ausonens., CLXXII, 1559.

Scriptum. — *Dedicatio ecclesiæ Ausonens.*, CXLII, 605.

VI. — BARBASTRÆNSIS (Barbastro, Espagne, évêché).

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 275. — Calixti III, *ibid.*, 1500.

VII. — BRACARENSIS (Braga, Portugal, archevêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 60, 80, 87, 361, 385. — Calixti III, *ibid.*, 1172, 1214, 1299, 1301. — Innocenti II, CLXXIX, 59, 60, 77. — Eugenii III, CLXXX, 1056, 1405. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 1055. — Adriani IV, *ibid.*, 1444. — Innocenti II, CCXIV, 109, 182, 657, 665, 689, 691, 695, 703, 704, 705, 745; CCXV, 810, 812, 1491; CCXVI, 852.

Viri clari. — S. Martinus, episc. Bracar., LXXII, 21. — S. Fructuosus, episc. Bracar., LXXXVII, 1087. — Geraldus, archiepisc. Bracar., CLXIII, 60, 80, 86. — Mauritius, archiepisc. Bracar., *ibid.*, 350, 561, 583. — Pelagius, archiepisc. Bracar., *ibid.*, 1214, 1299, 1301; CLXXIX, 59. — Joannes, archiepisc. Bracar., CLXXX, 1036. — Joannes Cirita, CLXXXVIII, 1661. — Martinus, archiepisc. Bracar., CCXIV, 663.

Concilia. Bracar., LVIII, 756

VIII. — BURGENSIS CASTELLENSIS (Burgos, Espagne, archevêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 128. — Lucii II, CLXXIX, 928. — Innocenti III, CCXIV, 205, 378; CCXV, 227, 622; CCXVI, 249, 262, 1240, 1271.

Viri clari. — Cerealis, episc. Burgensis, LVIII, 736. — Garsia, archiepisc. Burgensis, CLXIII, 128.

IX. — CÆSARAUGUSTANA (Sarragoisse, Espagne, évêché).

Epistolæ. — Clementis III, CCIV, 1496, 1502. — Coelestini III, CCVI, 1249. — Innocenti III, CCXV, 915.

Viri clari. — Athanasius, primus episc. Cæsaraugust., XXI, 127; *ibid.*, 21. — Maximus, episc. Cæsaraugust., LXXX, 609. — S. Braulio, episc. Cæsaraugust., *ibid.*, 659. — Taio, episc. Cæsaraugust., *ibid.*, 719.

Concilia. — Cæsaraugust., LXXXIV, 515.

Acta. — De martyribus Cæsaraugust., LXXX, 715.

X. — COLIMBRIENSIS (Coimbre, Portugal, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 590. — Calixti III, *ibid.*, 1170, 1535. — Innocenti III, CCXIV, 191, 490, 506, 529, 775, 790; CCXV, 114, 229, 252, 574; CCXVI, 586, 1245, 1260.

XI. — COMPOSTELLANA (Santiago, Espagne, archevêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 35, 54, 86, 45, 63, 79, 114, 132, 170, 291, 275, 280, 356, 499, 503, 1093, 1109. — Calixti III, *ibid.*, 1170, 1180, 1210, 1215, 1255, 1521. — Honorii II, CLXVI, 1246, 1269, 1502. — Innocenti II, CLXXIX, 59, 69, 96; 171, 203, 215, 249, 325. — Anacleto pape, *ibid.*, 696, 725. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 1055. — Alexandri III, CC, 267, 1024. — Coelestini III, CCVI, 1067. — Innocenti III, CCXIV, 653, 680, 691, 699, 700, 719, 720; CCXV, 84, 85, 149, 374, 576, 830, 851, 1175, 1491; CCXVI, 50, 548, 585, 425, 475, 475, 875, 1175.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 78, 272. — Calixti III, *ibid.*, 1168.

Vir clarus. — Didacus, archiepisc. Compostell., CLXIII, 55 et passim; CLXX, 879.

XII. — CORDUBENSIS (Cordoue, Espagne, évêché).

Epistola. — Liberti pape VIII, 1549.

Concilium. — Cordubense, VIII, 1527.

Viri clari. — Osius, episc. Cordub., VIII, 1509. — Alvarus Cordub., CXXI, 5. — Cyprianus, archipresbyter Cordub., CXXXII, 787.

Scripta. — Notitia de statu ecclesiæ Cordubensis sub imperio, CXV, 917. — Memoriale plurimorum sanctorum Cordubens. *ibid.* 765 835 939.

- XIII. — DERTONENSIS (Tortose, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 858, 1231.
- XIV. — DUMIENSIS (Dume, Portugal, évêché).
Vir clarus. — S. Martinus Dumiensis, LXXII, 31.
- XV. — EBORENSIS (Evora, Portugal, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 193, 635, 689.
- XVI. — EGITANIENSIS (Indanda, Espagne, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 689.
- XVII. — ELIBERITANA (Elvire, Espagne, évêché).
Concilium. — Eliberitanum, LXXXIV, 501.
- XVIII. — EMERITANA (Méria, Espagne, archevêché).
Vir magnus. — Paulus, Emeritanus diaconus, LXXX, 111.
Scriptum. — Vita Patrum Emeritensium, LXXX, 113. —
Concilium. — Emeritense, LXXXIV, 615.
- XIX. — GERUNDENSIS (Girone, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Ludovici I, regis, CIV, 1246; CXIX, 840. — Sylvestri II, CXXXIX, 281. — Joannis XIX, CXLII, 1145. — Gregorii VII, CXLVIII, 525. — Paschalis II, CLXIII, 571. — Innocentii III, CCXV, 97; CCXVI, 511.
Concilium. — Gerundense, LXXXIV, 515.
Scripta. — Pœnitentiale Gerundense, CXXXVIII, 905. — Necrologium Gerundense, *ibid.*, 907.
- XX. — HISPALENSIS (Séville, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Simplicii papæ, LVIII, 55. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 496, 1050. — Deidedit papæ, LXXX, 561.
Viri clari. — Zeno, episc. Hispal., LVIII, 55. — S. Leander, episc. Hispal., LXII, 869. — Gordianus, episc. Hispal., LXXX, 561. — S. Isidorus, episc. Hispal., LXXXI et seqq.
Concilia. — Hispalensia, LXXXIV, 591.
- XXI. — ILERDENSIS (Lérída, Espagne, évêché).
Concilium. — Ilerdense, LXXXIV, 521.
- XXII. — JACCENSIS (Jaca, Espagne, évêché).
Privilegium. — Urbani II, CLI, 526.
- XXIII. — LAMECENSIS (Lamégo, Portugal, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 109, 689.
Monasterium. — S. Joannis de Tarouca, CLXXXVIII, 1665.
- XXIV. — LEGIONENSIS (Léon, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 63, 216, 673; CCXV, 82, 193, 545, 1123; CCXVI, 250.
Vir clarus. — S. Martinus Legionensis, CCVIII, CCIX.
Monasterium. — S. Isidori Legionensis, CCXIV, 673.
- XXV. — LUCENSIS (Lugo, Espagne, évêché).
Epistolæ. — S. Leonis IX, CXLIII, 672. — Innocentii III, CCIV, 690.
Monasteria. — S. Michaelis Lucensis, LXXXVII, 1365. — S. Petri Lucensis, *ibid.*, 1351, 1368, 1384.
Scriptum. — De variis donationibus piis, LXXXVII, 1351, 1361, 1372.
- XXVI. — MAJORICENSIS (Ile de Majorque, évêché).
Vir magnus. — Severus, episc. Majoricensis, XX, 751.
- XXVII. — MINDONIENSIS (Mindonédo, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 115, 170.
- XXVIII. — OSCENSIS (Huesca, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Eugenii III, CLXXX, 1015. — Innocentii III, CCXIV, 117, 221, 289; CCXV, 70, 78.
Concilium. — Oscense, LXXXIV, 615.
- XXIX. — OVETENSIS (Oviédo, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Ad Ovetensem ecclesiam spectantes, CXXV, 665; CLXIII, 168; CCXIV, 114, 115.
- XXX. — OXOMENSIS (Osma, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 117, 604, 606; CCXV, 227.
Vir clarus. — Eterius, episc. Oxomensis, XCVI, 847.
- XXXI. — SALMANTICENSIS (Salamanque, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Calixti II, CLXIII, 1322. — S. Bernardi, CLXXXII, 577. — Alexandri III, CC, 1185. — Innocentii III, CCXV, 832; CCXVI, 110.
- XXXII. — SEGOBIENSIS (Ségovie, Espagne, évêché).

- Epistolæ.* — Calixti II, CLXIII, 1290. — Clementis III, CCIV, 1482. — Innocentii III, CCXVI, 162, 262.
- Privilegium.* — Alexandri III, CC, 717.
- Bulla.* — Innocentii II, CLXXIX, 645.
- XXXIII. — SEGUNDINA (Sigüenza, Espagne, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 160.
- XXXIV. — TERRACONENSIS (Tarragone, Espagne, archevêché).
Epistolæ. — Siricii papæ, XIII, 1131. — Hilarii papæ, LVIII, 12 et seqq. — Hormisdæ papæ, LXIII, 421. — Urbani II, CLI, 516. — Innocentii II, CLXXIX, 663. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1570. — Alexandri III, CC, 509, 730, 932, 1048. — Urbani III, CCII, 1467. — Celestini III, CCVI, 1045. — Innocentii III, CCXIV, 115, 117, 429; CCXV, 113, 1491, 1513; CCXVI, 74, 274.
Viri clari. — Himerius, episc. Terracon., XIII, 1151. — Paulus Orosius, XXXI (integre). — Joannes, episc. Terracon., LXIII, 421. — Berengarius, archiepisc. Terracon., CLI, 346. — Oldegarius, archiepisc. Terracon., 1357; CLXXIX, 663. — Guillelmus, archiepisc. Terracon., CC, 932.
Concilium. — Terraconense, LXXXIV, 509.
- XXXV. — TIRASONENSIS (Tarragona, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 289; CCXVI, 579.
- XXXVI. — TOLETANA (Tolède, Espagne, archevêché).
Epistolæ. — Gonde mari regis, LXXX, 181. — Urbani II, CLI, 288, 289, 290, 536. — Paschalis II, CLXIII, 60, 142, 161, 194, 370, 580, 593. — Gelasii papæ, *ibid.*, 491, 503. — Calixti II, *ibid.*, 1222, 1223. — Celestini II, CLXXIX, 811. — Lucii II, *ibid.*, 871. — Eugenii III, CLXXX, 1405, 1472, 1475, 1559, 1584, 1585, 1586, 1603, 1606. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1449, 1451. — Alexandri III, CC, 254. — Stephani Tornacensis, CCXI, 544. — Innocentii III, CCXIV, 606, 701; CCXV, 374, 782, 810, 1042; CCXVI, 262, 423, 555, 943.
Viri clari. — Montanus, episc. Toletan., LXV, 47. — S. Eugenius, episc. Toletan., LXXXVII, 547. — S. Hildephonsus, episc. Toletan., XCVI, 9. — S. Julianus, episc. Toletan., *ibid.*, 427. — Elipandus, episc. Toletan., *ibid.*, 847. — S. Eulogius, archiepisc. Toletan., CXV, 705. — Bernardus, archiepisc. Toletan., CIV, 145.
Concilium. — Toletanum, LXXXIV, 527; XCVI, 679, 894.
Scriptum. — De veteribus Toletanis archiepiscopis, LXXXIII, 1107.
- XXXVII. — TRUDENSIS (Tuy, Espagne, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 673.
- XXXVIII. — ULISPONNENSIS (Lisbonne, Portugal, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 191, 192, 193, 194, 502, 689, 774, 790.
Monasteria. — De Alcobatia (Alcobaca), CCXIV, 191, et seqq; CCXVI, 475. — S. Maria de Tarcade, CCXIV, 502. — S. Vincentii Ulisponn., CCXVI, 475.
Vir clarus. — Potamius, episc. Ulisponn., VIII, 1409.
- XXXIX. — URGELLENSIS (Urgel, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Agapeti II, CXXXIII, 908. — Joannis XIII, CXXXV, 984. — Sylvestri II, CXXXIX, 378. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1582. — Celestini III, CCVI 1077. — Innocentii III, CCXIV, 428.
Bulla. — Urbani II, CLI, 502, 542.
Monasteria. — S. Grati super Beseigiam, CIV, 1205. — S. Saturni Urgellens., CLI, 542.
Viri clari. — S. Justus, episc. Urgellens., CLXVII, 961. — Felix, episc. Urgellens., XCVI, 847. — Guandus, episc. Urgellens., CXXXV, 984.
- XL. — VALENTINA (Valence, Espagne, archevêché).
Epistola. — Bonifacii I, XX, 756.
Vir clarus. — S. Eutropius, episc. Valentia, LXXX, 9.
Concilium. — Concilium Valentium, LXXXIV, 345.
- XLI. — ZAMORENSIS (Zamora, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 31, 216, 673; CCXV, 227, 832, 1008, 1154; CCXVI, 248, 250, 252, 254, 262, 270, 335, 782.
Monasterium. — De Moreruela, CCXIV, 216.
- X. — DE DIOCESIBUS GRÆCIÆ.
- Dioecesis Græciæ in genere.*
Epistolæ. — Eutychiani papæ, V, 167. — S. Damasi I,

XIII, 565. — Innocentii I, XX, 527, 537, 774, 779. — Innocentii III, CCXV, 1030, 1141, 1221; CCXVI, 254, 593, 903.

I. — ACHRIDENSIS (Ochrida, évêché).

Epistolæ. — Hormisdæ pape, LXIII, 452.

II. — AMICLENSIS (Amyclée, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 579, 588.

III. — ANTIBARENSIS (Antivari, archevêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1325. — Innocentii III, CCXIV, 727, 731, 919.

IV. — ATHENIENSIS (Athènes, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1031, 1132, 1433, 1455, 1488, 1530, 1551, 1559; CCXVI, 201, 215, 216, 222, 323, 471, 576, 612, 619.

V. — AVALONENSIS (Avelonne, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 298, 471.

VI. — BELLESBUDIENSIS (Bellesbugd, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 392, 291.

VII. — CALIDONIENSIS (Colydrus, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1433

VIII. — CARDICENSIS (évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1466; CCXVI, 299, 302, 304.

IX. — CASTORIENSIS (évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1468.

X. — CITONIENSIS (Chitri, Chypre, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 330, 338.

XI. — CITRIENSIS (Chytro, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1433, 1530; CCXVI, 299, 302, 330.

XII. — COENSIS (Ile de Cos, évêché).

Epistolæ. — S. Leonis Magni, LIV, 801, et passim.

XIII. — CONSTANTINOPOLITANA (Constantinople, patriarchat).

Epistolæ et Concilia. — Innocentii I, XX, 494, 501, 515. — Celestini I, L, 483 et seqq. — S. Xysti III, *ibid.*, 612. — S. Leonis Magni, LIV, 715 et seqq. — Felcis III, LVIII, 898, 956, 937. — Hormisdæ, pape, LXIII, 429, 483 et passim. — Agapeti s, LXVI, 77. — Pelagii II, LXXII, 738. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 447, 468, 1289. — Honorii I, LXXX, 469. — Synodica *epistola*, LXXXVIII, 75. — S. Leonis IX, CXLIII, 744, 775. — S. Petri Damiani, CKLIV, 396. — Innocentii II, CLXXIX, 354. — Petri Venerabilis, CKC, 260, 262. — Innocentii III, CCXIV, 225, 327, 1123, 756, 758, 765, 769, 772; CCXV, 236, 259, 260, 447, 454, 455, 471, 511, 512, 521, 573, 574, 576, 577, 578, 622, 624, 629, 639, 706, 710, et passim; CCXVI, 78, 83 et passim.

Concilia. — Constantinopolitana, LXVII, 475; LXXXIV, 135, 137; CXXIV, 9.

XIV. — CORINTHIENSIS (Corinthe, évêché).

Epistolæ. — S. Xysti, III, L, 610. — S. Gregorii Magni, LXXXVIII, 488, 536. — Innocentii III, CCXVI, 201, 582, 555, 586, 587, 588, 589, 590.

Vir clarus. — S. Dionysius, episc., CVI, 1166.

XV. — CORONENSIS (Coron, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 222.

XVI. — CRETENSIS (Ile de Crète, archevêché).

Epistolæ. — Vitaliani pape, LXXXVII, 999-1003.

XVII. — GALLIOLIENSIS (Gallipoli, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1353; CCXVI, 230.

XVIII. — HERACLIENSIS (Héraclée, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 228.

XIX. — JACENTENSIS (Zacynthe, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 589.

XX. — LARISSIENSIS (Larisse, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1433, 1468, 1471, 1478, 1530, 1557; CCXVI, 147, 230, 299, 300, 350, 338, 342, 596.

XXI. — MOTHOENSIS (Modon, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1079; CCXVI, 222, 576, 578, 579, 583.

XXII. — NAISSITANA (Ile de Naxos, évêché).

Epistolæ. — Innocentii I, XX, 519 et seqq.

XXIII. — NAZORESCENSIS (Nazoresca, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1503, 1506, 1530, 1532; CCXVI, 269, 301, 302, 304, 351, 897.

XXIV. — NEOPATRENSIS (Néopatras, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1492, 1503; CCXVI, 234, 297, 298, 299, 302, 303, 304, 307, 323, 330, 331, 460.

XXV. — NICOSIENSIS (Nicosie, Ile de Chypre, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 733, 734.

XXVI. — NIGRIPONTENSIS (Négrepont, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1492, 1531.

XXVII. — PATRACENSIS (Patras, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1142, 1151, 1225; CCXVI, 221, 531, 536, 537, 540, 541, 542, 543, 544, 559, 579, 596, 898.

XXVIII. — PHILIPPENSIS (Philippe, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 581, 584, 591, 600.

XXIX. — REDOSTONENSIS (Rodosto, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 647.

XXX. — SALONITANA (Salone, évêché).

Epistolæ. — Zosimi pape, XX, 670. — S. Augustini, XXXIII, 899. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 484, 486, 552, 1013, 1038, 1093, 1367.

XXXI. — SARDICENSIS (Sardique, évêché).

Concilia. — Synodus Sardicensis, VIII, 919, 1317. — Concilium Sardicense, LXXXIV, 115.

XXXII. — SIDONIENSIS (Zeintoum, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 201, 302, 303, 304, 582, 591, 600.

XXXIII. — THEBANENSIS (Thèbes, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1354, 1467, 1468, 1478, 1537, 1550; CCXVI, 147, 302, 460, 583, 598.

XXXIV. — THERMOPYLENSIS (Thermopyle, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 229, 330, 336.

XXXV. — THESSALONIGENSIS (Thessalonique, Macédoine, archevêché).

Epistolæ. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1380. — Innocentii III, CCXV, 1451, 1467, 1478; CCXVI, 297, 330, 535, 575, 579, 591, 597, 600.

Vir clarus. — S. Acholius, episc. Thessalonicensis; XIII, 214.

XXXVI. — TRINOVITANA (Tirnova, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 280, 282, 287, 288, 294, 295.

XXXVII. — ZARATORIENSIS (évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 323, 331, 460, 588, 598.

XI. — DE DIOECESIBUS ASIÆ.

Dioeceses Asiæ in genere.

Epistolæ et Concilia. — Innocentii III, CCXIV, 775, 776, 778, 779, 810, 813, 814, 815, 819, 1003, 1007, 1010; CCXV, 501, 585, 537, 687, 692; CCXVI, 54, 810. — *Concilia Asiæ*, LXXXIV, 93.

I. — ALADENSIS (Mogla, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 548.

II. — ANCYRITANA (Ancyre, évêché).

Concilia. — Ancyritana, LVI, 433; LXVII, 47; LXXIV, 103.

III. — ANTIOCHENA (Antioche, patriarchat).

Epistolæ et concilia. — S. Cornelli pape, III, 733. — Constantini Magni, VIII, 533. — Julii I, VIII, 875. — S. Damast pape, XIII, 534. — Innocentii I, XX, 530, 537. — Xysti III, pape, L, 991. — S. Leonis Magni, LIV, 1119. — Felcis III, LVIII, 915. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 452, 479, 905, 980. — Dominici episc. Aquileiensis, CXVI, 1455. — S. Leonis IX, CXLIII, 769. — Paschalis II, *ibid.*, 316. — Honorii II, CLXVI, 1281. — Innocentii II, CLXXIX, 399. — S. Bernardi, CLXXXII, 399. — Hugonis Eteriani, CCII, 229. — Innocentii III, CCXV, 45, 461; CCXV, 1428; CCXVI, 46 et passim. — *Concilia Antiochena*, LXVII, 59; LXXIV, 121.

Viri clari. — Dorotheus diaconus, XIII, 150. — Theodorus confessor, XXI, 504. — Isaac, presbyter Antioch., LVIII, 1098. — Nestorius, presbyter Antioch., LXVII, 974. — Joannes, presbyter Antioch., CVI, 1251. — S. Ignatius, episc. Antioch. *ibid.*, 1158. — S. Lucianus et Julianus, CXXIII, 211. — S. Babylas, episc. Antioch., CXXIII, 210.

Scripta. — Antiochiæ schisma, XII, 189. — Monumenta historica de Antiochia, XXII, 34. — Antiochiæ Ecclesiæ consubulum, CXII, 1490, 1491. — Libellus de triumphis Christi Antiochiæ gestis, CXXIV, 549. — Bella Antiochena, CLV, 993.

IV. — BERITENSIS (Bérith, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 476; CCXVI, 1205.

V. — BIBLIENSIS (Biblos, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 476; CCXLI, 1205.

VI. — CÆSARIENSIS (Césarée, archevêché).

Epistolæ. — Firmilianus, episc. Cæsariensis, III, 1153. — Callixt III, CLXIII, 1216. — Innocentii III, CCXVI, 974.

VII. — CHALCEDONENSIS (Chalcédoine, évêché).

Concilia. — Chalcedonensis, LVI, 951 et passim. LIV, 527; LXVII, 83; LXIX, 143; LXXXIV, 161.

VIII. — CYRRENSIS (Cars, évêché).

Epistola. — S. Leonis Magni, LIV, 1045.

IX. — EDESSENA (Edesse, archevêché).

Epistola. — Hugonis, archiepisc. Edesseni, CL, 477.

X. — EPHESINA (Ephèse, évêché).

Epistola. — Cælestini I, L, 505 et seqq. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 865.

Concilia. — Ephesina, L, 505 et seqq.; LXVII, 81; LXXXIV, 151.

XI. — GANGRENSIS (Gangres, archevêché).

Concilium. — Gangrense, LVI, 446; LXVII, 83; LXXXIV, et seqq.

XII. — HIERICHONTINA (Jéricho, évêché).]

Privilegium. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1618.

XIII. — HIEROSOLYMITANA (Jérusalem, patriarchat).

Epistolæ. — Anastasii pape, XX, 68. — S. Leonis Magni, LVI, 1103. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 910, 1164. — S. Ivois Carnotens., CLXII, 113. — Lamberti Atrebatens., *ibid.*, 677. — Paschalis II, CLXIII, 289, 316, 408. — Callixti III, *ibid.*, 1217. — Honorii II, CLXVI, 1281. — Innocentii II, CLXXIX, 570, 400. — Anacleti pape, *ibid.*, 711. — Cælestini II, *ibid.*, 793. — Eugenii III, CLXXX, 1145, 1530. — S. Bernardi, CLXXXII, 556. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1440. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 269, 270. — S. Hildegardis, CXCVII, 178, 179. — Alexandri III, CC, 272, 471, 474, 524, 554, 556, 771. — Lucii III, CCI, 1312. — Cælestini III, CCVI, 1089. — Innocentii III, CCXIV, 9, 417, 418, 454; 466, 467, 477, 757, 816, 849; CCXV, 148, 150, 528, 670, 751, 752, 753, 754; CCXVI, 18, 143, 505, 450, 452, 494, 603, 645, 646, 706, 753, 792, 830, 890, 941; CCXVII, 59, 57, 149, 153, 219.

Privilegia. — Honorii II, CLXVI, 1281. — Innocentii II, CLXXIX, 77, 312, 370, 462, 540. — Cælestini II, *ibid.*, 790, 792. — Lucii II, *ibid.*, 903, 927, 929. — Eugenii III, CLXXX, 1348. — Anastasii IV, CLXXXIX, 1078. — Alexandri III, CC, 75, 469, 474, 695, 919. — Lucii III, CCI, 1081, 1564. — Cælestini III, CCVI, 968, 1142.

Bullæ. — Paschalis III, CLXIII, 314. — Callixt III, *ibid.*, 1102, 1215. — Innocentii II, CLXXIX, 517, 479. — Lucii III, CCI, 1061. — Gregorii VIII, CCII, 1559.

Monasteria. — S. Joannis Hospitalis, XCVIII, 919. — S. Mariæ Majoris Hierosolym., CCXV, 150. — S. Egidii Hierosolym., CCXVI, 143. — S. Sepulcri Hierosolym., CLXIII, 1215; CCXVI, 143.

Viri clari. — Magnus, scriptor Hierosolym., V, 545. — Joannes, episc. Hierosolym., XX, 68; XLV, 1697. — Cyrillus, episc. Hierosolym., XXI, 495. — Juvenalis, episc. Hierosolym., LIV, 1103. — Isacius, episc. Hierosolym., LXXVII, 1164. — Godofridus Bullonius, primus rex Hierosolym., CLV, 589. — Daimbertus, patriarch. Hierosolym., CLXII, 115. — Turemarus, patriarch. Hierosolym., CLXIII, 677. — Arnulfus, patriarch. Hierosolym., *ibid.*, 408. — Wilhelmus, patriarch. Hierosolym., CLXXIX, 350. — Marcus, primus episc. Hierosolym., CLXXXVIII, 68. — Germundus, patriarch. Hierosolym., *ibid.*, 921. — Baldwinus, rex Hierosolym., *ibid.*, 1440.

Scripta. — Narratio conventus Hierosolymæ adversus

Pelagium, XCV, 1697. — Libellus de Palmstina, CXXIV, 491. — Narratio eversionis templi et cædis Judæorum, CXLII, 657. — Petitio auxilii ab Hierosolym. episcopo redacta, CL, 469. — Collectio historiarum Hierosolymæ, CLV, 591. — Documenta historica de bellis sacris, CLV, 589, 598, 489, 1097, 1249. — Liber locorum sanctorum Hierosolym., *ibid.*, 1037. — Descriptio Terræ Sanctæ, *ibid.*, 1055. — Collectio privilegiorum et epistolarum pro Hierosolym., *ibid.*, 1114, 1263. — Historiarum variorum Hierosolym., CLXVI, 589, 1058; CLXIII, 1590. — Expugnatio Hierosolymæ a Crucesignatis, CLXXXVIII, 706. — Narrationes de Hierosolyma variæ, CCI, 213.

XIV. — ICONIENSIS (Icône, évêché).

Concilium. — Iconiense, III, 1152.

Vir clarus: Amphilocheus, episc. Iconiensis, CLX, 549.

XV. — LAMPSACENA (Lampsaque, évêché).

Synodus. — Lampsacena, VIII, 1577.

XVI. — LAODICÆNA (Laodicée, évêché).

Concilia. — Laodicæna, LXVII, 67; LXXX, 129.

XVII. — LIDDENENSIS (Ludd ou Diospolis, évêché).

Epistolæ. — Stephani Tornæensis, CCXI, 536. — Innocentii III, 517, 737. — Synodus Liddensis, XLV, 1708.

XVIII. — MILETENSIS (Milet, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 251, 268.

XIX. — NEOCÆSARIENSIS (Neocésarée, archevêché).

Concilia. — Neocæsariensis, LVI, 442; LXVII, 83; LXXXIV, 109.

XX. — NICÆNA (Nicée, archevêché).

Concilia. — Nicæna, X, 535; VIII, 832; LIV, 935; LVI, 571; LXVII, 59; LXXXIV, 63; CXXIX, 193.

XXI. — NICOMEDIENSIS (Nicomédie, évêché).

Epistolæ. — Constantini Magni, VII, 519. — Innocentii III, CCXVI, 455.

XXII. — NICOPOLITANA (Nicopolis, évêché).

Epistolæ. — Hormisdæ, pape, LXIII, 587 et passim.

XXIII. — PERGAMENSIS (Pergame, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 201.

XXIV. — SIDONIENSIS (Sidon, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 689; 1203.

XXV. — SISÆNSIS (Sis, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 1012.

XXVI. — SYNADENSIS (Said, archevêché).

Epistola. — Gregorii VII, CXLVII, 571.

XXVII. — TARSENSIS (Tarse, évêché).

Epistolæ. — Helladii, episc. Tarsensis, ad S. Isidum III, L, 593.

XXVIII. — TIBERIADENSIS (Tibériade, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 1269.

XXIX. — TRIPOLITANA (Tripoli, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 46, 64, 417, 468; CCXVI, 48, 688, 747.

XXX. — TYANENSIS (Tyana, archevêché).

Epistola. — Eutherii, episc. Tyanensis, ad S. Isidum III, L, 595.

XXXI. — TYRENSIS (Tyr, archevêché).

Epistolæ. — Constantini Magni, VIII, 543. — Honorii II, CLXVI, 1281. — Innocentii II, CLXXIX, 572, 599, 468. — Innocentii III, CCXIV, 474, 475, 816, 836; CCXV, 141, 148, 149, 956.

Vir clarus. — Guillelmus, archiepisc. Tyrensis, CCI, 991.

XII. — DE DIOCESIBUS AFRICÆ.

Dioeceses Africae in genere.

Epistolæ. — Constantini Magni, VIII, 534. — Zosimi pape, XX, 649; XLV, 1719, 1721. — S. Leonis Magni, LV, 645, 1124. — Agapeti I, LXVI, 43. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 151, 1124, 1257, 1432.

Viri clari. — Hermogenes, hæreticus, II, 195. — Commodianus, V, 189. — Lactantius, VI, 77. — Marius Victorinus, VIII, 999. — S. Zeno, XI, 9. — S. Optatus, *ibid.* — Tichonius, XVIII, 15. — Gelasius papa, LIX, 9. — Papius, episc. Africanus, LXVII, 995. — Cresconius, episc. Africanus, LXXXVIII, 818.

Concilia. — Africana, XX, 752; XLV, 1735, 1736; LXXXIV, 179.

Scripta. — Notitiæ de schismate Donatistarum, VIII, 675, 679, 688; XI, 1179. — Liber de diocesisibus Africæ, *ibid.*, 823 *et seqq.* — Notitia provinciarum et civitatum Africæ. LVIII, 269. — Annales ecclesiæ Africanæ, III, 1417.

I. — ADRUMETENSIS (Adrumette, évêché).

Epistolæ. — S. Augustini, XXXIII, 968.

Vir clarus. — Primasius, episcopus Adrumetanus, LXVIII, 407.

II. — ALEXANDRINA (Alexandrie, patriarchat).

Epistolæ. — Constantini Magni, VIII, 507, 539. — Juliani I, papæ, *ibid.*, 907, 929. — Liberii papæ, *ibid.*, 1515. — Felicii II, XIII, 17. — Innocentii I, XX, 493. — Cælestini I, L, 501. — S. Leonis Magni, LIV, 621, 1075, 1203. — Bonifacii II, LXV, 43. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 930, 931, 1011, 1091, 1096, 1254, 1290, 1291. — Innocentii, III, CCXVI, 506, 509.

Viri clari. — Clemens Alexandrinus, III, 211. — Alexander, episc. Alexandrin., VIII, 211. — Petrus, episc. Alexandrin., XIII, 161. — S. Athanasius, episc. Alexandrin., *ibid.*, 921 *et passim*. — Georgius, episc. Alexandrin., XXI, 493. — Theophilus, episc. Alexandrin., LI, 589. — Dioscorus, episc. Alexandrin., LI, 601; LVI, 607. — S. Cyrillus, episc. Alexandrin., LI, 880; LVI, 675. — Timotheus, episc. Alexandrin., LVI, 609. — S. Proterius, episc. Alexandrin., LVI, 608 *not.* — S. Marcus, primus episc. Alexandrin., LIV, 624. — Possidonius, presbyter Alexandrin., LIV, 687. — Paulus Alexandrin., LXVII, 1014. — Didymus, doctor Alexandrin., CVI, 1221. — S. Athanasius, episc. Alexandrin., CIII, 665. — S. Euphrosyna virgo, CXXIII, 209. — Pantanus, CXXIII, 253, 299. — B. Philippus, episc. Alexandrin., CXXIII, 353.

Concilium. — Alexandrinum, X, 702; XIII, 1236.

Scripta. — Ecclesiæ Alexandrinæ vexationes, XIII, 808, 815. — Documenta historica de Ecclesiæ Alexandrinæ, XXI, 514, 529, 534; LVI, 393, 608, 612, 723; LXVIII, 960.

III. — APTUNGITANENSIS (évêché).

Scripta. — Gesta purgationis Felicii, episc. Aptungitan., VIII, 715.

IV. — BAGAIENSIS (Béja, province de Constantine, évêché).

Concilia. — Bagaiensia, XXXVI, 645, 685; XLIII, 54, 113, 137, 231, 370, 504, 506, 509, 519, 527, 517, 555, 683, 885, 886.

V. — CALAMENSIS (Guelma, Numidie, évêché).

Vir clarus. — Possidonius, episc. Calamensis, LXVII, 223.

VI. — CAPSENSIS (Numidie, évêché).

Vir clarus. — Quintasius, episc. Capsensis, XXXVI, 581.

VII. — CARTENNENSIS (évêché).

Vir clarus. — Quidam episcopus Cartennensis, XXXIII, 531.

VIII. — CARTHAGINENSIS (Carthage, évêché).

Epistolæ. — Innocentii I, XX, 511, 597. — S. Gregorii Magni, LXXVIII, 1115, 1219. — S. Leonis IX, CXLIII, 728. — Gregorii VII, CXLVIII, 305, 307, 449.

Concilia. — Carthaginensia, III, 849, 1011, 1044, 1051; XI, 1197, 1192, 1200, 1219; XX, 584, 582, 1015; XXXIII, 728; XLV, 1691; XLVII, 415, 496; LVI, 486; LXXXIV, 179.

Viri clari. — Tertullianus, I, 73. — Agrippinus, episc. Carthagin., III, 1263. — S. Perpetua et Felicitas, martyres, III, 9. — Minucius Felix, III, 231. — S. Pontius,

diaconus Carthagin., — S. Cyprianus, III, IV. — Aurelius, episc. Carthagin., XX, 511, 1007. — Capreolus, episc. Carthagin., LIII, 481. — S. Eugenius, episc. Carthagin., LVIII, 767. — Fulgentius, Carthagin. diaconus, LXVII, 877. — Liberatus, Carthagin. diaconus, LXVIII, 963. — Licinianus, episc. Carthagin., LXXII, 1113, 1219. — Victor, episc. Carthagin., LXXX, 635. — S. Guddenes virgo, CXXIII, 504. — Cyriacus, episc. Carthagin., CXLVIII, 507.

Scripta. — Annales ecclesiæ Carthagin., III, 1417. — Gesta collationis Cathagin. habitæ, XI, 1223. — Calendarium Ecclesiæ Carthagin., XX, 1007. — Scripta de Ecclesiæ Carthagin., III, 728, 811, 506, 257, 252, 830, 710.

IX. — CATAQUENSIS (évêché).

Vir clarus. — Bonifacius, episc. Cataquensis, XXXIII, 333.

X. — CIRTENSIS, MILEVITANA (Constantine, évêché).

Epistola. — S. Augustini, XXXIII, 430.

Concilia. — Milevitana, VIII, 744; XI, 1199; XX, 568, 588; XXXIII, 762, 783; LVI, 461; LXXXIV, 229.

Viri clari. — Antonius Honoratus, episc. Milevit., I, 563. — S. Optatus, episc. Milevit. XI. — Fronton, Cirtensis orator, III, 586.

XI. — CRUMMINENSIS (Bysacène, évêché).

Vir clarus. — Maximinus, episc. Crumminensis, XXX, VI, 381.

XII. — GUMMITANA (évêché).

Scriptum. — Lis inter Carthaginensem et Gummitanum episcopos CXLIII, 727, 729.

XIII. — HIPPONENSIS (Hipponne, évêché).

Epistolæ. — Innocentii I, XX, 511. — Gregorii VIII, CXLVIII, 449.

Concilium. — Hipponense, XI, 1183.

Vir clarus. — S. Augustinus, episc. Hipponens., XXXII *et seqq.*; CCIII, 1205.

XIV. — RUSPENSIS (Ruspe, évêché).

Vir clarus. — S. Fulgentius, episc. Ruspensis, LXV, 103.

XV. — SCILLITANA (évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXXII, 935.

XVI. — SITIFENSIS (Setif, Numidie, évêché).

Vir clarus. — Novatus, Sitifensis episcopus, X, 222.

XVII. — SUFFETALENSIS (Musti, Bysacène, évêché).

Vir clarus. — Jocundus, episcopus Suffetalensis, X, 222.

XVIII. — THAGASTENSIS (Thagaste, évêché).

Vir clarus. — Alypius, episcopus Thagastensis, XXXIII, 114.

XIX. — TUBYZACENSIS (Tabyza, évêché).

Scriptum. — Acta Felicii, episcopi Tubyzacensis, VIII, 679.

XX. — UZALENSIS (évêché).

Vir clarus. — Evodius, episc. Uzalensis, XXXIII, 693.

XXI. — VITENSIS (Vite, évêché).

Vir clarus. — Victor, episcopus Vitensis, LVIII, 179.

XXII. — ZERTENSIS (Zerta, évêché).

Concilium. — Zertense, XXXIII 577.

CLXXXI.

INDEX URBIIUM EPISCOPALIUM.

ABBATIIARUM, COENOBIIORUM, DE QUIBUS MENTIO IN PATROLOGIA,

GALLICO SERMONE EXARATUS, ET ORDINE NOMINUM LATINORUM DIGESTUS ALPHABETICO.

Abrincensis, Avranches, ville de France (Manche).
Admontensis, Admont, célèbre abbaye en Allemagne dans la haute Styrie.

Adrumetensis, Adrumète, anc. ville d'Afrique, métropole de la Bysacène. (N'existe plus).

Æduensis, Autun, ville de France (Saône-et-Loire).
Affligemensis, Affligem, célèbre abb. près de Malines, en Belgique.

Albigensis, Alby, ville de France (Tarn).

Albanensis, Albano, ville d'Italie (États de l'Eglise).

- Altenburgensis*, Altenberg, abbaye et ville d'Allem. (Saxe).
- Aginensis*, Agen, ville de France (Lot-et-Garonne).
- Ambianensis*, Amiens, ville de France (Somme).
- Anginensis* (S.), Saint-Hubert, abb. de Liège (Belgique).
- Andegavensis*, Angers, ville de France (Maine-et-Loire).
- Andreas* (S.), Saint-André, anc. mouast. près d'Agde (Hérault).
- Anianensis*, Saint-Sauveur d'Aniane, ancienne abb. de France (Hérault).
- Antiochensis*, Antioche, anc. ville de la Turquie d'Asie.
- Antissiodorensis*, Auxerre, ville de France (Yonne).
- Aquensis*, Bagnières, anc. abb. et ville de France (Hautes-Pyrénées).
- Aquæ Flaviz*, Chaves, ville du Portugal.
- Argentoratensis*, Strasbourg, ville de France (Bas-Rhin).
- Arelatensis*, Arles, ville de France (Bouches-du-Rhône).
- Arnudius*, Arnheim, ville de Hollande.
- Arnulfus* (S.), Saint-Arnoul, anc. monast. à Metz (Moselle).
- Aquitanaensis*, Aquitaine, partie des Gaules, aujourd'hui la Gascogne.
- Arvernensis*, Clermont, ville de France (Puy-de-Dôme).
- Astensis*, Asil, anc. abb. et ville des Etats Sardes.
- Atrebatensis*, Arras, ville de France (Pas-de-Calais).
- Augustodunum*, Augsburg, ville d'Allemagne (Bavière).
- Augustodunensis*, Autun, ville de France (Saône-et-Loire).
- Augia Dives*, Reichenau, abb. près du lac de Constance (Suisse).
- Aurelianensis*, Orléans, ville de France (Loiret).
- Ausciensis*, Auch, ville de France (Gers).
- Aventicensis*, Avenches, ville de la Suisse.
- Aquileiensis*, Aquilée, ville d'Illyrie.
- Bambergensis*, Bamberg, ville d'Allemagne (Bavière).
- Barcinonensis*, Barcelone, ville d'Espagne.
- Basileensis*, Bâle, ville de la Suisse.
- Bellovacensis*, Beauvais, ville de France (Oise).
- Beneventanus*, Bénévent, anc. abb. de France (Haute-Vienne).
- Beauensis*, Beze ou Baize, anc. abb. près de Langres (Haute-Marne).
- Biterrens*, Béziers, ville de France (Hérault).
- Biclarensis*, Biclar, anc. monast. en Espagne.
- Bituricensis*, Bourges, ville de France (Cher).
- Blankfortis*, Blankfort, abb. et vill. d'Angleterre.
- Boeris* (de), Bornholm, Ile de la mer Baltique.
- Bonavallis*, Bonnevaux. Deux abbayes célèbres portaient ce nom en France : une dans le département de la Vienne, et la deuxième dans celui de l'Isère.
- Bracaren*, Brague, ville du Portugal.
- Bremensis*, Brême, ville libre d'Allemagne.
- Briziensis*, Brescia, ville d'Italie (Lombardie).
- Brugensis*, Bruges, ville episc. de la Belgique.
- Brunwillanum*, Brunviller, abb. près de Cologne (Prusse Rhénane).
- Burdigalensis*, Bordeaux, ville de France (Gironde).
- Cateilanus*, Cavillon, ville de France (Vaucluse).
- Cadurcensis*, Cahors, ville de France (Lot).
- Cæsar Augusta*, Sarragosse, ville d'Espagne.
- Calamensis*, Calama, anc. ville de Numidie; aujourd'hui ruinée.
- Calatitanus*, nom d'une ancienne ville d'Afrique, aujourd'hui inconnue.
- Cameracensis*, Cambrai, ville de France (Nord).
- Canusiensis*, Canosa, ville d'Italie (royaume de Naples).
- Capuanus*, Capoue, ville d'Italie (royaume de Naples).
- Cantuariensis*, Cantorbéry, ville d'Angleterre.
- Carnolensis*, Chartres, ville de France (Eure-et-Loire).
- Carthaginensis*, Carthage, ancienne ville d'Afrique.
- Carthusia major*, Grande Chartreuse, célèbre monastère en France, département de l'Isère.
- Carus locus*, Charlieu, anc. abb. et ville de France (Loire).
- Catalaunensis*, Châlons, ville de France (Marne).
- Cassinensis*, Mont Cassin, très-célèbre abbaye dans le royaume de Naples.
- Castellensis*, Castellum, ville ruinée de Numidie (Afrique).
- Cemelensis*, Cemèle ou Cimier, anc. ville episc. de France, de la Provence (Bouches-du-Rhône).
- Cenomanensis*, Le Mans, ville de France (Sarthe).
- Cisterciensis*, Cîteaux, anc. et célèbre abb. de France (Côte-d'Or).
- Chrysopolitani*, Scutari, ville de la Turquie d'Asie.
- Claro-montanus*, Clermont, ville de France (Puy-de-Dôme).
- Claravallensis*, Clairvaux, célèbre abb. de France (Aube).
- Cluniacensis*, Cluny, anc. et célèbre abb. de France (Saône-et-Loire).
- Coloniensis*, Cologne, ville de la Prusse rhénane.
- Constantia*, Coutances, ville de France (Manche).
- Constantiensis*, Constance, ville d'Allemagne.
- Corbeiensis*, Corbie, anc. abb. de France (Somme).
- Cordubensis*, Cordoue, ville d'Espagne.
- Cremone*, Cremona, ville d'Italie (Lombardie).
- Curiensis*, Coire, ville de la Suisse.
- Dertonensis*, Tortone, ville et anc. abb. dans les Etats Sardes.
- Dervensis*, Monstier-en-Der, anc. abbaye de France (Haute-Marne).
- Dolensis*, Dol, ancienne petite ville episc. de France (Ille-et-Vilaine).
- Dolensis*, Dole, ville et abb. de France (Jura).
- Dumensis*, Dumes, anc. monastère (Portugal).
- Eboracensis*, York, ville d'Angleterre.
- Elnonensis*, Saint-Amand en Paveille, abb. de France (Nord).
- Engolismensis*, Angoulême, ville de France (Charente).
- Epternacensis*, Epternac ou Eternac, monastère près de Trèves (Prusse rhénane).
- Evurtus* (S.), Saint-Euverte, anc. abb. en la ville d'Orléans (Loiret).
- Farensis* ou *Farsensis*, Faron, anc. abb. de France (Seine-et-Marne).
- Fiscammensis*, Fécamp, anc. abb. et ville de France (Seine-inférieure).
- Flaviniacensis*, Flavigny, une des plus célèbres abb. de France (Côte-d'Or).
- Florentensis*, Florence, ville d'Italie (Toscane).
- Floriacensis*, Fleury-sur-Loire, abb. de France (Loiret).
- Fons Calidus*, Fontcaude, anc. abb. de France (Hérault).
- Fossatensis*, Sainte-Maur des Fossés, célèbre abb. près Paris.
- Frisingensis*, Freisingen, anc. ville episc. de Bavière.
- Fuldensis*, Fuldes, célèbre abb. et évêché dans la ville de ce nom (Hesse-Electorale).
- Gemblicensis*, Gembloux ou Gembour, abb. près la ville de Namur (Belgique).
- Gemmeliensis*, Jumiège, célèbre abb. de France (Seine-Inférieure).
- Ghislensis* (S.), Saint-Ghislain, anc. abb. (Belgique).
- Gradensis*, Graa, ville episc. primat de Hongrie.
- Grandinontensis*, Grand-Mont ou Grammont, abbaye de France (Haute-Vienne).
- Gratianopolis*, Grenoble, ville de France (Isère).
- Halberstatensis*, Halberstadt, ville de la Saxe prussienne.
- Hamburgensis*, Hambourg, ville libre d'Allemagne.
- Havelbergensis*, Havelberg, ville des Etats prussiens.
- Herbipolensis*, Wurtzbourg, ville de la Prusse rhénane.
- Hildesheimensis*, Hildesheim, ville d'Allemagne (Hanovre).
- Hippoensis*, Hippone, anc. ville d'Afrique, siège de saint Augustin.
- Hirsauensis*, Hirsau, monast. du diocèse de Spire (Bavière).
- Hispalensis*, Séville, ville d'Espagne.
- Huntingdomis*, Hulton, anc. abb. comté de Suffolk (Angleterre).
- Hubertus* (S.), Saint-Hubert, abb. près de Liège (Belgique).
- Igniacensis*, Igny, abb. de France (Marne).
- Lambianensis*, Labbes, anc. abb. de France (Marne).
- Lanicensis*, Lagenie, anc. comté et ville d'Irlande (Irlande).
- Laurentius* (S.), Saint-Laurent, anc. abb. de France (Ain).
- Laurentius* (S.), Saint-Laurent de Liège, abb. de cette ville (Belgique).
- Laudunensis*, Laon, ville de France (Aisne).
- Lausanna*, Lausanne, ville de la Suisse.
- Legionensis*, Léon, ville d'Espagne.
- Lemovicensis*, Limoges, ville de France (Haute-Vienne).
- Leodiensis*, Liège, ville de la Belgique.
- Lexovicensis*, Lisieux, ville de France (Calvados).
- Lilybetus*, Lilybée, aujourd'hui Marsala, ville de Sicile.
- Linceniensis*, Lincoln, ville d'Angleterre.
- Lingonensis*, Langres, ville de France (Haute-Marne).
- Londinensis*, Londres, ville d'Angleterre.
- Lucensis*, Lucques, ville d'Italie.

Lugdunensis, Lyon, ville de France (Rhône).
Luzovensis, Lodeves, ville de France (Hérault).
Luxoviensis, Luxeuil, ville de France (Haute-Saône).
Magalunensis, Maguelonne, anc. ville de France (Hérault).
Magdeburgensis, Magdebourg, ville des Etats prussiens.
Mailbacensis, Saint-Paul-de-Maillezais, anc. abb. de France (Vendée).
Malmesburiensis, Malmesbury, ville d'Angleterre.
Maria sancta (de), Sainte-Marie, anc. abb. de France (Meurthe).
Martinus (S.), Saint-Martin, prieuré près de Lille (Nord).
Massiliensis, Marseille, ville de France (Bouches-du-Rhône).
Mauriniacensis, Morigny, célèbre abb. près d'Etampes (Seine-et-Oise).
Maximianus (S.), Saint-Maximin, anc. abb. près de Trèves (Prusse rhénane).
Mediolanensis, Milan, ville d'Italie (Lombardie).
Meldensis, Meaux, ville de France (Seine-et-Marne).
Merseburgensis, Mersebourg, ville de la Saxe prussienne).
Melensis, Metz, ville de France (Moselle).
Michaelis (S.), Mont-Saint-Michel, anc. et célèbre abbaye, aujourd'hui prison d'Etat (Manche).
Miciacensis, Saint-Mesmin, ville de France (Vendée).
Milvitanus, Millève, anc. ville de Numidie (aujourd'hui ruinée).
Mindoniensis, Mondonédo, ville d'Espagne. — Minden, Allemagne.
Mimigardfordis, Metzford, ville d'Allemagne.
Moguntinus, Mogontinensis, Mayence, ville de la Prusse rhénane.
Molismensis, Molesme, célèbre abb. près de Châtillon-sur-Seine (Côte-d'Or).
Mons Anjeltorum, Engelberg, anc. et célèbre abbaye (Suisse).
Morimundus, Morimond, anc. abb. de France (Haute-Marne).
Narbommensis, Narbonne, ville de France (Aude).
Nivernensis, Nevers, ville de France (Nièvre).
Norembergensis, Nuremberg, ville de la Bavière.
Novariensis, Novarre, ville d'Italie (Etats Sardes).
Novigentum, Nogert, anc. abb. de France (Marne).
Noviomensis, Noyon, anc. vil e episc. de France (Oise).
Octodurensis, Martinach, en Valais (Suisse).
Orbecensis, Orbais, abbaye de France (Marne).
Ostensis, Ostia, ville à l'embouchure du Tibre.
Paderbrunensis, Paderborn, ville de Westphalie (Prusse).
Pantaleo, Saint-Pantaleon, anc. abb. près de Pont-Audemer (Eure).
Parnensis, Parme, ville d'Italie (duché de ce nom).
Persemmia, Perseigne en Saônois, anc. abb. de France (Sarthe).
Petrus Remensis (S.), Saint-Pierre de Reims, anc. abb. de France (Marne).
Pligutwngensis, nom inconnu.
Pictaviensis, Poitiers, ville de France (Vienne).
Podiensis, Le Puy, ville de France (Haute-Loire).
Posposianus, Pomposa, célèbre abb. du duché de Ferrare.
Portucalensis, Porto, ville de Portugal.
Portæ, Portes, anc. monastère en Bourgogne.
Præmonstratensis, Prémontré, célèbre abb. de France (Aisne).
Prænæstensis, Palestrine, ville episc. (Etats de l'Eglise).
Pragensis, Prague, ville d'Allemagne (Bohême).
Praetellensis, Préaux, anc. abb. de France (Eure).
Prumiacensis, Prum ou Pruim, monastère près de La ville de Trèves (Prusse rhénane).
Quintinus (S.), Saint-Quentin, nom d'une des paroisses de Cambray (Nord).
Ratisponensis, Ratisbonne, ville d'Allemagne (Bavière).
Ravennatensis, Ravenne, ville d'Italie (Etats de l'Eglise).
Redonensis, Rennes, ville de France (Ille-et-Vilaine).
Reicherspergensis, Reichemberg, anc. abb. en Allemagne (Bohême).
Remensis, Reims, ville de France (Marne).
Remigius (S.), Saint-Rémi de Reims, anc. abb. dans cette ville.
Ribodemonte, Ribemont, petite ville de France (Aisne).
Richarius (S.), Saint-Ricquier, ancienne abbaye de France (Somme).

Rievallensis, Riéval, anc. abb. d'Angleterre.
Rigiensis, Riez, ville de France (Basses-Alpes).
Roffensis, Rochester, ville d'Angleterre.
Rothonmagensis, Rouen, ville de France (Seine-Inférieure).
Ruspensis, Ruspes, anc. ville d'Afrique (aujourd'hui ruinée).
Ruthenensis, Rodez, ville de France (Aveyron).
Salernitanus, Salerne, ville de la Sicile.
Salzburgensis, Salzbourg, ville d'Allemagne (Autriche).
Sanctiionysianus, Saint-Denis, célèbre abb. et ville près de Paris (Seine).
Sanbertinianensis, Saint-Bertin, anc. abb. de France (Pas-de-Calais).
Sargallensis, Saint-Gall, ville de la Suisse.
Sangermanensis, Saint-Germain-des-Près, célèbre abb. de Paris.
Santonensis, Saintes, ville de France (Charente-Inférieure).
Senonensis, Sens, ville de France (Yonne).
Severus (S.), Saint-Sever, anc. abb. de France (Calvados).
Silva candida, Porto de la Forêt-Blanche, Sainte-Sauve, ville d'Italie.
Silva major, Saulve-Majeure, ou la Seoule, anc. et célèbre abb. de France (Gironde).
Silvanectensis, Senlis, ville de France (Oise).
Sprinktrebacensis, Sprinkirbach, anc. abb. près de la ville de Trèves (Prusse rhénane).
Stabulensis, Stavelo, anc. abb. près de Liège (Belgique).
Stella (De), l'Etolle, abb. de France (Loir-et-Cher).
Sutrens, Sutri, ville d'Italie.
Schireburnensis, Sherburn, ville d'Angleterre.
Stampensis, Etampes, ville de France (Seine-et-Oise).
Suessionensis, Soissons, ville de France (Aisne).
Symphorianus (S.), Saint-Symphorien. Plusieurs abbayes en France portaient ce nom.
Tapensis, Tapse, anc. ville d'Afrique (ruinée).
Tarraconensis, Tarragone, ville d'Espagne.
Tervannensis, Théroüanne, autrefois ville episc. de France (Pas-de-Calais).
Taurinensis, Turin, ville d'Italie (Etats Sardes).
Tegernensis, Tégernsée, célèbre monast. en Allemagne (Bavière).
Teukesberiensis, Thewkesburg, anc. monastère, comté de Gloucester (Angleterre).
Theodoricensis (S.), Saint-Thierry, abbaye près de Reims (Marne).
Ticinensis, Pavie, ville d'Italie (Lombardie).
Tironensis, Tiron, anc. monast. près de Nogent-le-Rotrou (Eure-et-Loir).
Thomas (S.), Saint-Thomas, anc. abb. en Dannemark.
Toletanus, Tolède, ville d'Espagne.
Tornacensis, Tournay, ville de la Belgique.
Trajectensis, Maëstricht, ville de Hollande.
Trecensis, Troyes, ville de France (Aube).
Trevirensis, Trèves, ville de la Prusse rhénane.
Troarnensis, Troarn, anc. abb. de France (Calvados).
Trudonensis, Saint-Trond ou Trugern, anc. abb. de Belgique.
Tuilensis, Tuy ou Dulle, anc. abb. près de Cologne, dans la Prusse rhénane.
Toutiensis, Toul, Lorraine (Meurthe).
Tullensis, Tulle, ville de France (Corrèze).
Tununensis, Tunes, anc. ville d'Afrique (ruinée).
Turonensis, Tours, ville de France (Indre-et-Loire).
Tusculanum, anc. ville d'Italie, appelée aujourd'hui Frascati.
Tyrensis, Tyr, ville episc. de la Syrie (ruinée).
Ultrajectensis, Utrecht, ville de Hollande.
Ulyssiponensis, Lisbonne (Portugal), et nom d'une ancienne ville d'Afrique (inconnue).
Upsalensis, Upsal, ville de la Suède.
Uraugiensis, Hirsauge ou Urauge, anc. abb. près de la ville de Spire (Bavière).
Urgellensis, Urgel, ville d'Espagne.
Uticensis, Saint-Evrour, anc. abb. de France (Calvados).
Uxam, Osma, ville d'Espagne.
Valumbrosanus, Vallombreuse, célèbre abb. d'Italie, grand duché de Toscane.
Venetia, Venise (Italie).
Ventia, Vannes, ville de France (Morbihan).
Vercellensis, Vercelli, ville d'Italie (Etats Sardes).
Veronensis, Vérone, ville d'Italie (Lombardie).
Vesontionensis, Besançon, ville de France (Doubs).
Victoris (S.), Saint-Victor. — Portaient ce nom deux célèbres abbayes, l'une à Marseille, l'autre à Paris.

Viennensis, Vienne, ville de France (Isère).
Vindocinensis, Vendôme, ville de France (Loir-et-Cher).
Verdunensis, Verdun, ville de France (Meuse).
Vierensis, nom d'une ancienne ville de l'Afrique, aujourd'hui inconnue.

Vivariensis, Viviers, anc. monastère d'Italie, royaume de Naples.
Vivariensis, Viviers, ville de France (Ardèche).
Wormatiensis, Worms, ville d'Allemagne (Hesse-Darmstadt), près du Rhin.

CLXXXII.

INDEX BIOGRAPHICUS

Complectens

Sanctorum et virorum illustrium Vitas quæ in Patrologia sunt recusæ,
 Juxta auctorum initialem litteram.

ABBO (S.), Floriacensis abbas (sæc. x). — 1° Vita S. Eadmundi, regis Anglorum et martyris, CXXXIX, 507. — 2° Epitome de vitis pontificum Romanorum, 536.

ADAMANUS (S.), abbas Hiliensis (sæc. vii). — De vita S. Columbæ libri tres, LXXXV, III, 736.

ADELBOLDUS, Traject. episc. (sæc. xi). — 1° Vita S. Henrici imper., CXL, 88. — 2° Vita S. Walpurgis, *ibid.*, 1092.

ADEMARUS, cœnobii S. Cihardi Engolism. monac. (sæc. xi). — 1° Commemoratio abbatum Lemovicens., CXLi, 80. — 2° De apostolatu S. Martialis, *ibid.*, 88.

ADO (S.), archiepisc. Vienn. (sæc. ix). — 1° Martyrologium cum additamentis, CXXIII, 181 seq. — 2° Passio S. Desiderii, episc. Viennensis, *ibid.*, 433. — 3° Vita S. Theoderii abbatis Viennæ in Gallia, *ibid.*, 443.

ADREVALDUS, Floriacensis monach. (sæc. ix). — 1° Historia translationis S. Benedicti, CXXIV, 901. — 2° Miracula S. Benedicti patrata in Gallia post translationem ad medium usque sæc. ix, *ibid.*, 909. — 3° Vita S. Aigulii abbatis Lerinensis et martyris, CXXVI, 953.

ADISO, Dervensis abbas (sæc. x). — 1° Vita S. Frodoberti abbatis primi Cellensis, prope Trekas, CXXXVII, 599. — 2° Vita S. Mansueti primi Leucorum urbis pontificis, *ibid.*, 620. — 3° Vita S. Basoli confessoris, *ibid.*, 644. — 4° Libellus de translatione et miraculis S. Basoli confessoris, *ibid.*, 660. — 5° Vita S. Berchari abbatis Altivillarensis et Dervensis primi, *ibid.*, 668. — 6° de miraculis S. Waldeberti abbatis Luxoviensis tertii, *ibid.*, 688.

ÆLREDUS, abbas Rievallensis in Anglia (sæc. xi). — Vita S. Edwardi, regis, CCXV, 737.

AGIO, archiepisc. Narbon. (sæc. x). — Historia abbatissæ Vabrensis, CXXXII, 781.

AGIO, presb. et monach. (sæc. x). — De obitu S. Hatmæde, primæ abbatissæ Gandersheimensis, CXXVII, 1169.

AGNELLIUS, abbas S. Mariæ ad Blachernas, et S. Bartholomæi Ravennatis (sæc. ix). — Vitæ pontificum Ravennatum a S. Apollinari, qui creditur fuisse discipulus S. Petri, usque ad Georgium XLVII episcopum, Ludovici Pii contemporaneum, CVI, 450.

AIMOINUS, monach. Floriac. (sæc. ix). — 1° Historia translationis S. Vincentii martyris ex Hispania in Galliam, CXXVI, 1013. — 2° Translatio SS. Martyrum Georgii, Aurelii et Nathaliæ ex urbe Corduba Parisios, *ibid.*, 1028. — 3° De miraculis S. Germani libri duo, *ibid.*. — 4° Acta translationis S. Savini martyris, *ibid.*, 1049.

ALANUS Antissiodor. (sæc. xii). — Vita S. Bernardi abbatis, CLXXXV, 489.

ALCUINUS Caroli Magni magister (sæc. ix). — 1° Scriptum de Vita S. Martini Turon., CI, 657. — 2° Vita S. Vedasti episcopi Atrebatensis, *ibid.*, 661. — 3° Vita Richarii presbyteri, *ibid.*, 681. — 4° De vita S. Willibrordi Trajectensis episc., *ibid.*, 693. — 5° Poema de pontificibus et sanctis Ecclesiæ Eboracensis, *ibid.*, 812.

ALEXANDER, abbas monasterii S. Augustini Cantuar. sæc. xi. — Vita S. Hugonis, episc. Lincolnensis, in Anglia, ordinis Carthusiensis, CLIII, 943.

ALPHANUS, Salernitan. archiepisc. (sæc. xi). — 1°. De plurimis sanctis carminibus, CXLVII, 1220. — 2°. Vita et passio S. Christinæ virginis et martyris, 1269.

ALTEFRIDUS, episc. Monast. (sæc. ix). — Vita S. Ludgeri, XCIX, 769.

AMPHIOLOCHIUS, Iconii episc. (sæc. vi). — Vita S. Basilii, Cæsares Cappad. archiepisc., LXXIII, 293.

ANASTASIUS BIBLIOTHEC. (sæc. ix). — Vitæ Romanorum pontificum, CXXVII, 1004; CXXVIII, 2, 809. — 2° Historia scephala SS. Cyri et Joannis, CXXIX, 703. 3° Vita Joannis Eleemosynarii, *ibid.*, 714. — 4° Passio S. Demetrii martyris, *ibid.*, 5° Vita S. Crispiani, virginis et martyris, *ibid.*, 727.

ANDREAS Vallumbros. — Vita S. Arialdi, CXLIII, 1437.

ANDREAS, abbas Strumensis (sæc. xi). — Vita S. Joannis Gualberti, CXLVI, 763.

ANGELRANNUS, abbas Centulensis, (sæc. xi). — Vita S. Richarii abbatis Centulensis primi, CXLi, 1461.

ANSCHARIUS, episc. Hamburg. — Vita S. Willihadi episc. Remens. primi, CXVIII, 1013.

ANSELMUS, canonicus Leod. (sæc. xi), Vita Vasconis Leodiensis episc., CXLII, 723.

ANTONIUS (sæc. vi). — Vita S. Simeonis Stylite, LXXIII, 323.

ARNOLDUS, S. Emmerammi monach. (sæc. xi). De miraculis et memoria B. Emmerammi, CXLi, 990 et seq.

ARNULFUS, Mediolanens. clericus (sæc. xi). — Gest. archiepisc. Mediolanens. libri quinque, ab anno 923 usque ad annum 1077, CXLVII, 280 et seqq.

ATTO, Pistoriensis episc. quart. (sæc. xii). — Vita S. Joannis Gualberti, CXLVI, 667; CLXXXVIII, 983.

AUDOENUS (S.), Rothomag. episc. (sæc. vii). — Vita S. Eligii, episc. Noviomensis., LXXXVII, 477.

AUTPERTUS, (S.), Beneventanus abbas (sæc. vii). — Vita SS. Paldonis, Tasonis et Tatonis, LXXIX, 1519.

BALDRICUS, Dolens. archiepisc. (sæc. xi). — 1° Acta translationis capitis S. Valentini martyris Gemmaticus in Gallia, CXLVI, 1152. — 2° Vita S. Hugonis, Rothomag. episc., *ibid.*, 1164. — 3° Vita B. Roberti de Arbrissello, *ibid.*, 1181. — 4° Carmina historica de variis sanctis, *ibid.*. — 5° Acta S. Valeriani martyris, *ibid.*, 1209.

BEDA. (S.) (sæc. vii). — 1° Vita metrica S. Cuthberti episc. Lindisfar., XCIV, 526, 729. — 2° Passio S. Juvini martyris, *ibid.*, 595. — 3° Vita sanctorum abbatum monasterii in Wiramutha et Gavaimi, Benedicti, Ceofridi, Sigfridi, etc., *ibid.*, 712. — 4° Vita B. Felicis confessoris, XCIV, 789.

BERNARDUS (S.) abbas Claravalli. (sæc. xi). — Liber de vita et rebus gestis S. Malachii, Hiberniæ episc., CLXXXII, 1073.

BERNARDUS, scholasticus Andegav. (sæc. xi). — De sancta Fide virg., CXLi, 127, 132.

BERNERUS, abbas Humolar. (sæc. x). — 1° De vita sanctæ Hune Gundis, virginis Humolariensis, CXXXII, 49. — 2° De translatione corporis sanctæ Hune Gundis virg. apud Viromanducos, *ibid.*, 59.

BERNO, abbas Augusti Divitis (sæc. xi). — 1° Vita S. Meginradi, eremitæ et martyris, apud Helvetios, CXLII, 1175. — 2° Vita S. Udalrici, episc. Augustensis, *ibid.*, 1184.

BONIFACIUS (S.) (sæc. vii). — Vita S. Livini, episc. et martyris, LXXXVII, 327; LXXXIX, 871.

BRAULIO (S.), Cæsaraugust. episc. (sæc. vii). — Vita S. Amiliani confessoris, LXXX, 700. — 2° Acta de martyribus Cæsaraugustanis, sive passio SS. innumerabilium Cæsaraugust. martyrum, *ibid.*, 716.

BRIDFERTUS, Ramesiensis monac. (sæc. xi). — Vita S. Dunstani, CXXXIX, 1424.
 BRUNO (S.) Signiacensis (sæc. xn). — Vita S. Leonis papa IX, CLXV, 1109.
 CANDIDUS, monach. Fuldens. (sæc. ix). — S. Egilii vita, CV, 381, 401.
 CAPPIDUS Slavienensis (sæc. x). — De vita S. Odulphi presbyteri, CXXXIII, 837.
 CARTHUTUS episc. (sæc. xi). — Vita S. Stephani, Hungarorum regis primi, CLI, 1203.
 CIXILANUS, Toletan. (sæc. vii, viii). — Vita S. Hildephonsi Toletan., XCVI, 43.
 COGITOSUS (sæc. vi). — Vita sanctæ Brigide virginis, LXXII, 776.
 CONRADUS, monach. (sæc. xii). — Vita S. Wolphelmi, abbatis Brunsviller., prope Coloniam, CLIV, 405.
 CONSTANTINUS, S. Symphoriani Metensis abbas (sæc. xi). — Vita S. Adalberonis, Metensis episc., CXXXIX, 1553.
 CUTHBERTUS, Bedæ discipulus (sæc. viii). — Vita Bedæ Venerabilis, presbyteri et monachi Girwensis, XC, 53.
 DADO, episc. Viridun. (sæc. x). — De vita Hattonis et Berhardi, predecessorum suorum, fragmentum historicum, CXXXII, 780.
 DIONYSIUS EXIGUUS (sæc. vi). — Historiæ inventionis capituli S. Joannis interpretatio, LXVII, 420.
 DOMINZO, presbyter et monachus Canusinus (sæc. xn). — Vita Mathildis comitissæ, CLXVI, 1340; CXLVIII 1039.
 DYNAMIUS, patricius (sæc. vii). — 1° Vita S. Maril, LXXX, 25. — 2° Vita S. Maximi, *ibid.*, 32.
 EADMERUS, Cantuar. monach. (sæc. xii). — 1° Vita S. Anselmi, CLVIII, 50; CLIX, 345. — 2° Vita S. Wilfridi, Eboracensis episc., *ibid.*, 709. — 3° Vita B. Bregwini, archiepisc. Cantuar., *ibid.*, 755. — 4° Vita S. Oswaldi, episc. Wigorniensis et archiepisc. Eboracensis, *ibid.*, 761. — 5° Vita S. Dunstani, archiepisc. Cantuar., *ibid.*, 785. — 6° Vita S. Odonis Cantuar. archiepisc., 800.
 ECKBERTUS, abbas Schonau. (sæc. xii). — Vita S. Elisabeth., CCXV, 119.
 EGINHARDUS, abbas (sæc. ix). — 1° Vita et conversatio gloriosissimi imp. Caroli Magni, CIV, 535; XCVII, 25. — 2° Historia translationis B. Christi martyrum Marcellini et Petri, CIV, 537.
 EIGIL (S.), Fuldensis abbas quartus (sæc. ix). — Vita S. Sturm, abbatis Fuldensis primi, CV, 421.
 ENNODIUS, episc. Ticinens. (sæc. v). — 1° Vita B. viri Epiphani, episc. Ticinensis Ecclesie, LXIII, 207. — 2° De vita B. Antonii, monachi Lerinensis, *ibid.*, 240.
 ERNOLDUS NIGELLUS, (sæc. ix). — Carmen elegiacum de rebus gestis Ludovici Pii ab anno 781 usque ad annum 826, CV, 552.
 ERNALDUS, abbas Bonæ Vallis (sæc. xi). — Vita S. Bernardi, CLXXXIV, 267.
 EUCHERIUS (S.), Lugdun. episc. (sæc. v). — Passio S. Marcelli et sociorum ejus, L, 828.
 EUGYPIUS, (sæc. xi). — Vita S. Severini, Noricorum apostoli, LXII, 1167.
 EULOGIUS (S.), archiepisc. Tolet. (sæc. ix). — 1° De vita et passione sanctarum virginum Floræ et Mariæ, CXV, 436. — 2° Memorialis SS., *ibid.*, 740.
 EUSEBIUS PAMPHILUS (sæc. iv). — Libri quatuor de vita Constantini, VIII, 10.
 FARICIUS (sæc. vii). — Vita S. Aldhelmi Schireburn. episc., LXXXIX, 63.
 FELIX, Toletanus episc. (sæc. vii — viii). — Vita S. Juliani, Toletani episc., XCVI, 443.
 FOLCARDUS, Sithivensis monach. (sæc. xi). — 1° Vita S. Bertini, abbatis Sithivensis in Morinis, CXLVII, 1084. — 2° Vita S. Joannis Beveriacensis, archiepisc. Eboracensis, *ibid.*, 1161. — 3° Opus dubium, Vita S. Oswaldi episc. Wigorniensis et archiepisc. Eborac., *ibid.*, 1189.
 FOLCUNUS, abbas Laubiensis (sæc. x). — 1° Vita S. Folcuni episc. Tarvenensis in Gallia, CXXXVII, 530.
 FORTUNATUS Venant., episc. Pictav. (sæc. vii). — 1° Vita S. Hilarii, LXXXVIII, 439. — 2° Vita S. Radegundis reginæ *ibid.*, 497. — 3° Vita S. Germani episc. Paris., *ibid.*, 453. — 4° Vita S. Albini, Andegav. episc. *ibid.*, 479. — 5° Vita S. Paterni, episc. Abrincensis, *ibid.*, 437. — 6° Vita S. Martini, *ibid.*, 563. — 7° Vita S. Amantii, episc. Ruthen., *ibid.*, 515. — 10° Vita S. Remigii, Rhemens. episc., *ibid.*, 528. — 9° Vita S. Medardi, episc. Noviomensis et Tornac., *ibid.*, 533. — 9° Vita S. Marcelli, Paris. episc., *ibid.*, 541, etc., etc.
 FRIDEGODUS, Benedictinus monach. (sæc. x). — De vita S. Wilfridi, episc. Eborac. CXXXIII, 979.

PATROL. CCXX, INDICUM III.

FULBERTUS (S.), Carnot. episc. (sæc. xi). — Vita S. Auberti, Cameracensis episc., CXLI, 333.
 GALTERUS (sæc. xi). — Vita S. Anastasii monachi, CLIX, 421.
 GAUFRIDUS Grossus, monach. Tironiensis (sæc. xii). — Vita B. Bernardi Tiron., LXXII, 1568.
 GENNADIUS Massil. (sæc. v). — Liber de scriptoribus ecclesiasticis, LVIII, 1060.
 GERALDUS (S.), abbas Silvæ Majoris (sæc. xi). — Vita S. Adalardi abbatis Corbeiensis, CXLVII, 1045.
 GERARDUS presbyter (sæc. x). — Vita S. Udalrici, Augustani episc., CXXIV, 1001.
 GERARDUS, prior Grandimont. septimas (sæc. xn). — Vita S. Stephani Grandimontensis, CCIV, 1005.
 GERHOLUS, Reichersberg. (sæc. xi). — Vita beatorum abbatum Formbacens. Berengeri et Wirmtonis, ord. S. Benedicti, CXIV, 1425.
 GILLEBERTUS, monach. Elnonens. (sæc. xi). — Historia miraculorum S. Amandi corpore per Franciam deportato, CL, 1458.
 GISLEBERTUS CRISPINUS, abb. Westmonaster. (sæc. xi). — Vita S. Herluini, fundatoris Becensis cœnobii, CI, 697.
 GOZBERTUS, Brugensis (sæc. xu). — De vita et martyrio B. Caroli Boni, CLXVI, 414.
 GOSCELINUS, Cantuariens. monach. (sæc. xn). — 1° Vita major S. Augustini Anglorum apostoli, LXXX, 44. — 2° Vita minor ejusdem, CL, 743. — 3° Historia translationis S. Augustini episc., Anglorum apostoli, CLV, 15. — 4° Vita S. Swithuni, episc. confessoris, Wintoniæ in Anglia, *ibid.*, 47. — 5° Vita S. Ivois episcopi Persæ in Anglia depositi et trium ejus sociorum, *ibid.*, 80. — 6° Vita S. Weroburgæ virg., regis Merciorum filia, *ibid.*, 93. — 7° Vita S. Eadgithæ seu Edithæ, Eadgari Anglorum regis filia, et sanctimonialis Wintoniensis, *ibid.*, 109.
 GREGORIUS (S.) Turonensis (sæc. vi). — 1° De gloria beatorum martyrum, LXXI, 705. — 2° De passionibus et gloria S. Juliani martyris, *ibid.*, 801. — 3° De gloria beatorum confessorum, *ibid.*, 828.
 GREGORIUS (S.) MAGNUS (sæc. vi). — Vita S. Benedicti, monach. omnium occidentalium capituli, LXVI, 125.
 GUAIFERIUS, Casinensis monach. (sæc. xi). — 1° Vita S. Secundini episc. Trojani, CXLVII, 1295. — 2° Vita S. Lucii papæ et martyris, *ibid.*, 1301.
 GUALTERUS, Tarvenensis Ecclesie canonic. (sæc. xi). — De vita et martyrio B. Caroli Boni, Flandriæ comitis, CLXVI, 875.
 GUIBERTUS, ord. minor. (sæc. vi). — Vita S. Eleutherii, LXV, 60.
 GUIBERTUS, abbas monasterii S. Mariæ Novigenti (sæc. xi). — De vita sua libri tres, CLVI, 837.
 GULGO, presbyter Carthusiens. (sæc. xu). — Vita S. Hugonis episc. Gratianopolitani, CLIII, 759.
 GUILLELMUS, Sandionysianus monach. (sæc. xn). — Vita Sugerii abbatis, CLXXXVI, 1193.
 GUMPOLDUS, episc. Mantuanus (sæc. x). — Vita Venceslavi ducis Bohemie, CXXXV, 920.
 HARIULFUS Aldenburg., abbas (sæc. xi). — 1° Vita S. Arnulfi episc. Suessionensis, CLXXIV, 1367. — 2° Vita S. Madeigisii confessoris et crematus in Pontivo, *ibid.*, 1440.
 HELGAUDUS, Floriacensis monach. (sæc. xi). — Vita Roberti regis Francorum, CXLII, 1267; CXLI, 904.
 HELINANDUS, Frigidi montis monachus (sæc. xiii). — Passio SS. Gereonis, Victoris, Cassii et Florentii Thebaorum martyrum, CCXII, 759.
 HERBERTUS de Boscum (sæc. xi). — Vita S. Thomæ archiep., CXC, 1073.
 HERICUS monach. Antissiodor. (sæc. ix). — 1° Vita S. Germani, episc. Antissiodorens., CXXIV, 1131. — 2° Miracula S. Germani, episc. Antissiodor., *ibid.*, 1207.
 HERIGERUS, abbas Lobienensis (sæc. xi). — 1° Vita Berlindis virg. in Belgia, CXXXIX, 1103. — 2° Vita S. Landvaldi, *ibid.*, 1110. — 3° Vita S. Ursuari, *ibid.*, 1125.
 HERMANNUS monach. (sæc. xu). — De miraculis S. Mariæ Laudunens. — De gestis venerabilis Bartholomæi episcopi et Norberti libri tres, CLVI, 961.
 HEYMO, monach. Hirsaug. (sæc. xi). — Vita B. Wilhelmi Hirsaugiensis abbatis, CL, 889.
 HIERONYMUS Radiolensis, monach. Vallumbros. (sæc. x). — Miracula S. Joannis Gualberti, CXLVI, 811.
 HIERONYMUS (S.) Eus. (sæc. iv-v). — 1° Vita S. Pauli primi eremitæ, XXIII, 17. — 2° Vita S. Hilariionis eremitæ, *ibid.*, 29. — 3° Vita Malchi, monachi inclusi *ibid.*, 53. — 4° Vita S. Hilarii, IX, 184. — 5° Liber de viris illustribus, XXIII, 601. — 6° Vita B. Fabiolæ,

LXXIII, 696. — 7^a Vita S. Paulæ, *ibid.*, 698. — 8^a Vita S. Marcellæ, *ibid.*, 702.
 HILDEBERTUS, Cenoman. episc. (sæc. xi). — 1^a Vita S. Radegundis reginæ, CLXXI, 963. — 2^a Vita S. Hugonis, abbas Cluniac., *ibid.*, 968.
 HILDEGARDIS abbatissa (sæc. xii). — 1^a Vita S. Roperii, ducis Bingæ, in diocesi Moguntina, CXCVII, 1081. — 2^a Vita S. Disibodi, episc. et confessoris, in Hyssemburg territorio Moguntino in Germania, *ibid.*, 1093.
 HILDUINUS, abbas S. Dionysii (sæc. ix). — Passio S. Dionysii, CLI, 25.
 HINCMARUS, Rhemens. archiepisc. (sæc. ix). — 1^a Vita S. Remigii, Rhemorum archiepiscopi, CXXV, 1129. — 2^a Encomium ejusdem S. Remigii, *ibid.*, 1187.
 HROTSUITHA, monialis Gandersheimensis (sæc. x). — 1^a Historia natalitatis laudabilisque conversationis intactæ Dei Genitricis, CXXXVII, 1066. — 2^a Passio S. Gangolfi martyris, *ibid.*, 1084. — 3^a Passio S. Pelagii pretiosissimi martyris, *ibid.*, 1093. — 4^a Lapsus et conversio Theophili vicedomini, *ibid.*, 1102. — 5^a De conversione Proterii, *ibid.*, 1109. — 6^a Passio S. Dionysii, egregii martyris, *ibid.*, 1116. — 6^a Historia passionis sanctæ Agnetis, virg. et martyris, *ibid.*, 1121.
 HUGBALDUS, monach. S. Amandi (sæc. x). — 1^a Vita Rictrudis, abbatissæ Marcianensis, CXXXII, 858. — 2^a Passio S. Quirici et Julittæ, martyrum, *ibid.*, 851. — 3^a Vita S. Aldegundis virginis, *ibid.*, 857. — 4^a Vita S. Leuwini, presbyteri et confessoris, *ibid.*, 875.
 HUGO de S. Maria, monachus Floriac. (sæc. xi). — Vita S. Sacerdotis, episc. Lemovicensis, CLXIII, 979.
 HUGO, Rothomag. (sæc. xi). — Vita S. Adjutoris, CXCLII, 1516.
 JACOBUS, diaconus (sæc. vi). — 1^a Vita sanctæ Pelagiæ meretricis, LXXIII, 663.
 JOANNES Canapius (sæc. x). — Vita S. Adalberti, episc. Pragensis, CXXXVII, 860. — 2^a Miracula S. Adalberti martyris, *ibid.*, 869.
 JOANNES, monach. (sæc. xi). — Vita S. Petri Damiani, CXLIIV, 114.
 JOANNES, diaconus (sæc. vi-vii). — Vita S. Gregorii Magni, scripta libris quatuor, LXXV, 60.
 JOANNES, abbas S. Arnulfi Metensis (sæc. x). — 1^a Vita sanctæ Glodesindis, abbatissæ Metensis, CXXXVII, 211. — 2^a Historia translationis sanctæ Glodesindis, abbatissæ Metensis, *ibid.*, 217. — 3^a Vita Joannis, abbas Gortziensis, *ibid.*, 240.
 JOANNES, eremita (sæc. xi). — Vita S. Bernardi abbat. duobus libris scripta, CLXXXV, 532.
 JOANNES, Saresburiensis (sæc. xi). — 1^a Vita S. Anselmi, archiepisc. Cantuariensis, CXCLIX, 1009. — 2^a Vita S. Thomæ, Cantuar. archiepisc., *ibid.*, 1040.
 JOANNES, Guillelmus (sæc. xi). — Vita B. Idæ, CL, 448.
 JONAS, abbas Elnonensis (sæc. vii). — 1^a Vita S. Columbani, abbat. LXXXVII, 1061. — 2^a Vita S. Eustasii, abbat. Luxoviensis secundi, *ibid.*, 1045. — 3^a Vita S. Aitalæ, abbat. Bobiensis secundi, *ibid.*, 1053. — 4^a Vita S. Bertulfi, abbat. Bobiensis tertii, *ibid.*, 1061. — 5^a Vita S. Burgundofaræ, abbatissæ Eboracensis primæ, *ibid.*, 1069.
 JOSEPHUS, sacerdos (sæc. ix). — Historia translationis corporum SS. Ragnoberti et Genonis, CVI, 891.
 LEO Marsicanus (sæc. xi). — Vita S. Mennatis, CLXXIII, 989. — Acta translationis S. Mennatis, eremite et confessoris, *ibid.*, 991.
 LEONTIUS (sæc. vi). — Vita S. Joannis Eleemosynarii, LXXIII, 55.
 LETALDUS, Miciacensis monach. (sæc. x). — 1^a Vita S. Juliant, Cenomanensis antistitis primi, CXXXVII, 781. — 2^a Liber miraculorum S. Maximini, abbat. Miciacensis, CXXXVII, 796. — 3^a Delatio corporis S. Juniani in synodum Karrofsensem circiter anno 968, *ibid.*, 824.
 LUDGERUS (S.), Mimigardfordensis episc. (sæc. ix). — Vita S. Gregorii, abbat. et rectoris ecclesiæ Trajectensis ad Rhenum, XCIX, 749.
 LUPUS (S.), Ferrariensis (sæc. ix). — 1^a Vita S. Maximini, episc. Trevirensis, CXIX, 665. — 2^a Vita S. Wigberti, abbat. Frizlariciensis, *ibid.*, 619.
 MARBODUS, Redonensis episc. (sæc. xi). — 1^a Vita S. Licinii, episc. Andegavensis, CLXXI, 1493. — 2^a Vita S. Roberti, abbat. Casæ Dei, *ibid.*, 1505. — 3^a Vita S. Magnobodi, Andegavensis episc., *ibid.*, 1547. — 4^a Vita S. Gualterii abbat. et can. nici Stirpensis, in diocesi Galliarum Lemovicensi, CLXXI, 1564.
 MEGINFREDUS, Magdeburg. magister et præpositus (sæc. xi). — De vita et virtutibus B. Emmerammi liber unus, CXLI, 909.

MILLO, monach. S. Amandi (sæc. ix). — Vita metrica S. Amandi, CXXI, 920.
 MILO CRISPINUS, monach. et cantor Beccensis (sæc. xi). — 1^a Vita B. Lanfranci archiepisc. Cantuariensis, CL, 20. — 2^a Vita venerabilis Willelmi, Beccensis tertii abbat. *ibid.*, 715. — 3^a Vita venerabilis Basonis, abbat. Beccensis quarti, *ibid.*, 725.
 NOTGERUS, Leodiensis episc. (sæc. xi). — 1^a Vita S. Hadalini confessoris, conditoris monasterii Cellensis, prope Dionantum ad Mosam, CXXXIX, 1141. — 2^a Vita S. Remacii Trajectensis episc., *ibid.*, 1148.
 ODILO (S.), abbas Cluniac. (sæc. xi). — 1^a De vita beati Majoli abbat. libellus, CXLI, 944. — 2^a Vita Adalheide imperatricis, *ibid.*, 968. — 3^a Miracula ejusdem, *ibid.*, 985.
 ODILO, monach. S. Medardi Suession. (sæc. x). — De translatione reliquiarum S. Sebastiani martyris et Gregorii papæ, in Suessionense S. Medardi monasterium, CXXXII, 576.
 ODO, monach. Fossatensis (sæc. xi). — Vita Burchardi comitis, CXLI, 847.
 ODORANUS, S. Petri Viri monach. (sæc. xi). — Historia translationis SS. Saviniani, Potentiani sociorumque martyrum, in Senonense S. Petri cenobium, CXLI, 777.
 ODO (S.), abbas Cluniacensis II (sæc. x). — De vita S. Gerald. Auriliac. comitis, libri quatuor, CXXXIII, 639.
 ODO de Diogilo (sæc. xi). — De Ludovici VII, Francorum regis, profectione in Orientem, CLXXIV, 1205.
 OSBERNUS, monach. Cantuar. (sæc. x). — 1^a Vita S. Odonis, archiepisc. Cantuar., CXXXIII, 952. — 2^a Vita S. Dunstani archiepisc. Cantuariensis., CXXXVII, 407. — 3^a Vita S. Elphegi, archiepisc. Cantuar. et martyris (sæc. xi), CXLI, 571.
 OTHLONUS, monach. S. Emmerammi (sæc. xi). — 1^a Vita S. Wolkangi, episc. Ratisbonensis, CXLI, 589. — 2^a Vita S. Bonifacii, episc. Moguntini, *ibid.*, 427. — 3^a Fragmentum relationis de translatione S. Dionysii e Francia in Germaniam ad monasterium S. Emmerammi, *ibid.*, 587.
 PAPHNUTIUS, abbas (sæc. vi). — Vita S. Osmeprii eremite, LXXIII, 212.
 PASCHASIIUS (S.) RADBERTUS, (sæc. iv). — 1^a De passione S. Rufini et Valerii, CXX, 1489. — 2^a Vita S. Adalhardi, Corbeiensis abbat. *ibid.*, 1508. — 3^a Vita venerabilis Walæ, abbat. Corbeiensis, CXX, 1557.
 PAULINUS, diaconus Mediolan. (sæc. iv-v). — Vita S. Ambrosii, Mediolan. episc., XX, 711.
 PAULINUS, Petricordensis (sæc. v). — De vita S. Martini libri sex, LXI, 1008.
 PAULUS, Cassin. (sæc. vi). — Vita S. Gregorii Magni, LXXV, 41.
 PAULUS, Emeritanus diaconus (sæc. vii). — De vita Patrum Emeritanorum, LXXX, 116.
 PAULUS, Berniendensis canonicus regul. (sæc. xi). — Vita S. Gregorii VII, CXLVIII, 40.
 PETRUS PISANUS (sæc. xii). — Vita Paschalis II papæ, CLXIII, 15.
 PETRUS (S.) DAMIANUS (sæc. xi). — 1^a Vita S. Odilonis abbat. Cluniacens. et confessoris, ordinis S. Benedicti, CXLI, 925. — 2^a Vita S. Manri, episc. Cameracensis et confessor., ex ordine S. Benedicti assumpti, *ibid.*, 945. — 3^a Vita S. Romualdi, abbat. et confessoris institutoris congregationis Camaldulensis, ordinis S. Benedicti, *ibid.*, 935. — 4^a Vita S. Rodulphi episcopi Engubini et S. Dominici Loricati, *ibid.*, 1007. — 5^a Passio sanctæ virgin. Floræ et Lucillæ, *ibid.*, 1025. — 6^a Expositio visionum sanctorum martyrum Mariani et Jacobi, *ibid.*, 1031.
 PHILIPPUS de Harveng, abbas Bonæ Spei (sæc. xiii). — 1^a Vita S. Augustini, Hipponensis episc. 1205. — 2^a Vita S. Amandi, Trajectensis episc., *ibid.*, 1233. — 3^a Miracula S. Amandi quæ facta sunt per Gallias, *ibid.*, 1277. — 4^a De passione S. Cyrici et Julittæ, *ibid.*, 1500. 1505. — 5^a Passio S. Salvii martyris, *ibid.*, 1512. — 6^a Vita S. Foillani martyris, *ibid.*, 1525. — 7^a Vita B. Gisleini confessoris, *ibid.*, 1537. — 8^a Vita B. Laudelini confessoris, *ibid.*, 1549. — 9^a Vita B. Odæ virginis, *ibid.*, 1560. — 10^a Vita S. Waldegradis, *ibid.*, 1576. — 11^a Passio S. Agnetis martyris, *ibid.*, 1587.
 PHILOTHEUS, monach. (sæc. xi). — De vita et moribus S. Bernardi, abbat. Claræ — Vallensis, CXXXV, 552.
 POSSIDIUS, Calamensis episc. (sæc. iv-v). — Vita S. Augustini, Hipponensis episc., XXXII, 53; L, 407.

PURCHARDUS, monach. Augiensis (sæc. xi). — De gestis Wittigowonis abbat. CXXXIX, 551.

RABANUS MAURUS (sæc. ix). — 1° Vita B. Mariæ Magdalene et sororis ejus sanctæ Marthæ, CXII, 1432. — 2° Vita S. Galli abbat. CXIV, 975. — 3° Vita S. Othmari abbat. *ibid.*, 1029. — 4° Vita S. Blaitmaici abbat. *ibid.*, 1045.

RADBODUS (sæc. xi). — 1° Vita S. Medardi Noviomensis et Tornacensis episc., CL, 1500. — 2° Vita S. Godoberti, virg. Novioduni, in Belgica secunda, *ibid.*, 1517.

RADULFUS TORTARIUS, Floriac. monach. (sæc. xii). — Miracula S. Benedicti, CLX, 1177.

RATHERIUS, Veronensis episc. (sæc. x). — De vita S. Ursuari, episc. et abbat. Laubiensis, in Belgio, CXXXVI, 345.

REINERUS, monach. S. Laurentii Leod. (sæc. xii). — 1° Vita sanctæ Pelagie, libri duo, CCIV, 52. — 2° Palmarium virginale seu de vita et passione sanctæ Mariæ virginis Cappadocis, libri duo, *ibid.*, 61. — 3° Flores eremi seu de vita S. Tieboldi, monachi et eremite libri duo, *ibid.*, 69. — 4° De adventu reliquiarum S. Laurentii martyris Roma Leodum, *ibid.*, 89. — 5° Vita Euracli Leodiensis episc. quadragesimi quinti, *ibid.*, 117. — 6° Vita Reguardi, episc. Leodiensis quinquagesimi, *ibid.*, 125. — 7° Vita S. Wolbodoni, Leodiensis episc., *ibid.*, 197.

REMBERTUS (S.) (sæc. ix). — Vita S. Anscharii, Hamburgensis episc., LVIII, 960.

RODULFUS CLABER, Cluniacensis monach. (sæc. xi). — Vita S. Guillelmi abbat. Divionensis, CXLI, 697.

RODULFUS, abbas S. Trudonis (sæc. xi). — 1° Vita S. Lieberti Cameracensis episc., CXLVI, 1449. — 2° Acta translationis S. Gereonis unius militis legionis Thebæorum, CLXIII, 435.

RODULFUS monach. (sæc. xii). — Vita Petri Venerabilis, abbat. Cluniacensis noni, CLXXXIX, 15.

RUFINUS, Aquileiensis presbyter (sæc. v). — Vita S. Eugenii, opus Rufini ascriptum, XXI, 1103.

RUOGERUS, clericus Coloniensis (sæc. x). — Vita S. Brunonis, Coloniensis archiepisc., CXXXIV, 357.

RUPERTUS, abbas Tuitiensis (sæc. xii). — 1° Vita S. Heriberti, archiepisc. Coloniensis, CLXX, 389. — 2° Passio S. Eliphi martyris, *ibid.*, 428.

SERVATUS LUPUS (B.), presbyter et Ferrariensis abbas (sæc. ix). — 1° Vita S. Maximini, episcopi Trevirensis, CXIX, 635. — 2° Vita S. Wigberti, abbat. Fritziariensis, *ibid.*, 679.

SIGEBERTUS S., monachus Gemblacensis (sæc. xii). — 1° Vita S. Sigeberti regis, LXXXVII, 505. — 2° Vita Wicherti ex laico monachi, fundatoris Gemblacensis cenobii, CLX, 661. — 3° Vita Deoderici episcopi Mennensis, *ibid.*, 689. — 4° Vita brevior S. Sigeberti regis, *ibid.*, 725. — 5° Vita S. Maclovii sive Machuli, episcopi et confessoris, *ibid.*, 729. — 6° Vita S. Theodardi, episc. Trajectensis, martyris, *ibid.*, 747. — 7° Vita duplex S. Lamberti, episc. Trajectensis et martyris Leodii, in Belgio, *ibid.*, 759.

SIGEHARDUS, monach. S. Maximini Trevir. (sæc. x). — De miraculis S. Maximini, CXXXIII, 963.

SMARAGDUS (sæc. ix). — Vita S. Benedicti Anianensis, CVI, 393.

SOPHRONIUS Hierosolymit. — S. Maria Ægyptiaca, LXXIII, 671.

STEPHANUS, Leodiensis episc. (sæc. x). — Vita S. Lamberti, episc. Trajecti ad Mosam, et martyris, CXXXII, 643.

SUGERIUS, abbas S. Dionysii (sæc. xi). — Vita Ludovici regis VI, qui Grossus dicitur, LXXXVI, 1253.

SULPICIUS SEVERUS (sæc. iv-v). — De vita B. Martini, XX, 159.

SYRUS, monach. (sæc. x). — Vita S. Maioli, CXXIV, 745.

THANGMARUS, presbyter Hildesheimensis (sæc. xi). — Vita S. Bernwardi, episc. Hildesheimensis, CXI, 585.

THEGANUS, Trevirensis Ecclesiæ chorepisc. (sæc. ix). — Vita Ludovici Imperat., CVI, 405.

THEOPHILUS (sæc. vi). — Vita S. Macarii Romani, LXXI, 416.

THIOFRIDUS, abbas Epternacensis (sæc. xii). — Fragmenta vitæ duplicis S. Willibrordi, CLVII, 411.

THOMAS de Radolio (sæc. xii). — Vita B. Petri abbat. Clarevall. CXIX, 1008.

UDALSCALCUS, monach. Augustanus (sæc. xii). — Vita Chunradi, Constantiensis episc., CLXX, 865.

URSINUS, abbas (sæc. vii-viii). — Vita S. Leodegarii, XCVI, 535.

UTHO, episc. Argentin. (sæc. x). — Vita S. Arbogasti, episc. Argentinensis, in Germania prima, CXXXIV, 1005.

WALAFRIDUS STRABUS, Faldensis monach. (sæc. ix). — 1° Vita S. Galli abbat. in Alamania, CXIV, 976. — 2° Vita S. Othmari abbat. San-Galleusis, *ibid.*, 1029. — 3° Vita S. Blaitmaici, abbat. Hilensis et martyris, *ibid.*, 1045. — 4° Vita S. Mamme monach., *ibid.*, 1047. — 5° De visionibus et morte Wettini, *ibid.*, 1065. — 6° Vita metrica S. Leodegarii episcopi et martyris, *ibid.*, 1131.

WALCANDUS, Mediani monasterii, in Lotharingia, monachus (sæc. xi). — 1° Vita S. Hildulphi episc. Trevirensis et fundatoris Mediani monasterii, CLI, 587. — 2° Vita S. Deodati, *ibid.*, 611.

WALRAMUS, episc. Numburg. (sæc. xii). — De vita S. Leonardi confessoris, CLIX, 993.

WANDALBERTUS, Prumiensis monach. (sæc. ix). — Vita S. Goaris, CXXI, 641.

WARNAHARIUS (S.), Lingonensis presbyter (sæc. vii). — 1° Acta SS. martyrum Tergeminorum Speusippi, Eleusippi, Meleusippi, LXXX, 183. — 2° Vita S. Desiderii, *ibid.*, 196.

WIBERTUS (sæc. xi). — Vita S. Leonis IX, pontificis Romani, CXLIII, 457.

WILHELMUS Malmesbur. (sæc. xii). — De vita S. Wulstani, episc. Wigorniensis, CLXXIX, 1735.

WILLELMUS, Pictav. (sæc. xi). — Gesta Willelmi I, ducis Normannorum, CXLIX, 1217.

WILLELMUS, monach. (sæc. xi). — Vita ven. Benedicti, abbat. Clusiensis, CL, 1459.

WILLIBALDUS (sæc. vii). — Vita S. Bonifacii, Mogunt. episc., LXXXIX, 605.

WINFRIDUS PAULUS, diaconus (sæc. viii). — 1° Vita S. Gregorii Magni, XCV, 675; LXXV, 42. — 2° Passio S. Cypriani, XCV, 725. — 3° Vita et miracula S. Arnulfi episc., *ibid.*, 751.

WIPPO, presbyter (sæc. xi). — Vita Chunradi Salici imper., CXLII, 1217.

WOLFARDUS, Hasenrietanus presbyter (sæc. ix). — Vita S. Walpurgæ, abbatissæ Heidenheimensis in Germania, CXXIX, 865.

WOLFERUS (sæc. xi). — Vita S. Godehardi, episc. Hildesheimens., CXLI, 1160.

WOLSTANUS, monach. (sæc. x). — Vita S. Ethelwoldi, episc. Wintoniensis, CXXVII, 79.

Anonymi.

Sæculo IV. — Selecta veterum testimonia de S. Philastrio, XII, 1101. — Vita S. Ambrosii ab auctore anonymo scripta, XIV, 43. — Selecta veterum testimonia de S. Ambrosio, *ibid.*, 115.

Sæc. V. — Veterum testimonia de Sulpicio Severo, XX, 81. — Testimonia selecta veterum de S. Chromatio, *ibid.*, 825. — Testimonia de Gaudenzio, *ibid.*, 823.

Sæc. VI. — Vita Patrum, LXXI, 1012. — Historia septem dormientium, *ibid.*, 1101. — Vita S. Aridii abbat. *ibid.*, 1120. — De vitis Patrum varii auctores, LXXIII, 106; LXXIV.

Sæc. VIII. — Gesta domni Dagoberti, regis Francorum, filii Clotarii II, scripta a monacho cœnobii S. Dionysii, anonymo quidem, sed contemporaneo, XCVI, 1496.

Sæc. IX. — Vita S. Aldrici auctore anonymo, cujus ætas incerta, CV, 797. — Gesta Aldrici a discipulis ejus scripta, CXV, 29. — De vita et præceptis Joannis Scoti Erigenæ, CXXII, 2. — Vita S. Scholasticæ virg., S. Benedicti sororis, CXXVI, 979. — Vita S. Remberti, Hamburgensis episc., *ibid.*, 991.

Sæc. X. — Laudabilis vita gloriosæ reginæ Mathildis, CXXXV, 889.

Sæc. XI. — Vita S. Guillelmi, ex Chronico S. Benigni Divionensis excerpta, CXLI, 851. — Emma reginæ Anglorum, Richardi I ducis Northmannorum filie, Eucolum, *ibid.*, 1575. — Vita S. Annonis Coloniensis archiepisc., CXLIII, 1517. — Vita S. Gerald, auctore monacho anonymo subæquali, CXLVII, 1004. — Vita et res gestæ S. Altmanni, episc. Passaviensis, CXLVIII, 867. — Vita S. Anselmi, Lucensis episc., *ibid.*, 907. — Gesta Lieberti episc., CXLIX, 177. — Gesta Gerardi II, episc. *ibid.*, 197. — Gesta Manassis et Walcheri excerpta per monach. Sancti Gaugerici, *ibid.*, 195. — B. Idæ vita auctore monacho Wostensi comæ, CLV, 457. — Vita S. Roberti, auctore monacho Mollinsensi, anonymo, (CLVII, 1269. — Passio SS. Guinerti, Fingar, Palæ et sociorum, CLIX, 525. — Vita S. Norberti auctore canonico Pramonstratensi comæ, CLXX, 1253.

CLXXXIII.

INDEX BIOGRAPHICUS ALTER,

VEL

SYNOPSIS VITARUM QUÆ IN PATROLOGIA REFERUNTUR,
SERIE PERSONARUM HIERARCHICA,

-ET IN UNAQUAQUE SERIE ORDINE NOMINUM CONCINNATUS ALPHABETICO.

Summæ Pontifices. — Catalogus Romanorum pontificum sub Liberio descriptus, XIII, 442. — Historia de vitis Romanorum pontificum, Anastasius Biblioth., CXXXVII, 1004; CXXXVIII, 9 seqq. — Pseudo-Luitprandi liber de pontificum Romanorum vitis, CXXIX, 1150 seqq. — S. Abbenis Epitome de Romanorum pontificum vitis, CXXXIX, 536. — Catalogus SS. Romanorum pontificum, Monum. Greg., CXLVIII, 1291. — Catalogus Romanorum pontificum, Honorius August., CLXXII, 259. — Historia Romanorum pontificum, Ordericus Vitalis, CLXXXVIII, 196. — Godefridi Viterbiensis Pantheon, Catalogus omnium pontificum Romanorum, CXCVIII, 1011, 1031. — Anonymi Zwettlensis Historia Romanorum pontificum a S. Petro, usque ad Cælestinum III, id est annum Domini 1191, CCXIII, 988.

Episcopi. — De gestis pontificum Anglorum libri quinque, CLXXIX, 1412. — Historia ecclesiastica gentis Anglorum libri V, Beda Ven., XCV, 21 seqq. — Historia Norvorum seu historia Ecclesiæ Britannicæ, ab anno 1066 ad annum 1122, Radmerus Cent., CLIX, 548. — De gestis episc. Antissiodor., CXXXVIII, 220. — Catalogus episc. Bisunt. Ecclesiæ, LXXX, 427. — Gesta episc. Camer., CXLIX, 9. — Pontifices et sancti Eborac., CL, 812. — Episcopi Gratianopol., CL, 735. — Episcopi Lugdun., CLIV, 96. — Episcopi Divion., CLXII, 800. — Antistites Matiscon. Ecclesiæ, CLXXIX, 1441. — Acta archiepisc. Rothomag., CXLVII, 273. — Archiepisc. Vienn., CL, 735. — Catalogus episc. Metensium XCV, 700 seqq.; XCVI, 1468; CXI, 441; CLXIII, 500. — Gesta episc. Virdun., CXXXII, 506 seqq.; CCIV, 919. — Gesta episc. Tunge, Traject., Leod., CXXXIX, 937. — Episcopi et archiepiscopi Mogunt., Brem., Colon., Trevir., Halberst., Met., Verd., etc., CXXI, 1236. — Pontifices Hammarburg., CXLVI, 431, 605. — Liber Pontificalis Echstei., CXLVII, 980. — Episcopi Tull., CLVII, 446 seqq. — Historia episc. Leod., CXXXIX, 1068. — Archiepiscopi Toletani veteres, LXXX III 1107. — Vitæ pontificum Havennatum a S. Apollinari usque ad Georgium xlvii episc., Ludovici Pii contemporaneum, CVI, 430. — Gesta archiepisc. Mediolan., CXLVII, 286. Catalogus episc. Mediolan., CXLI, 955. — De primis Norvegiæ episcopis, Adamus Bremens., CXLI, 646 seqq.

Monachi, abbates. — Gesta septem abbatum Decensium, CLXXXI, 1710. — Chronica monasterii Casinensis, ubi de abbatibus, CLXXXII, 440. — Vitæ abbatum Formbacensium, CXIV, 1425. — Gesta abbatum Gemblacensium CLX, 596. — Gesta abbatum Laubiensium, CXXXVII, 541. — Gesta abbatum Lemovicensium, CXLI, 80. — Gesta abbatum Trudonensium CLXXIII, 43. — Historia monachorum, Rufinus, XXI, 392.

Reges. — Genealogia regum Anglorum, CXCV, 712. — Genealogia regum Danorum, 931-1199; Willelmus abbas, CCIX, 137. — De gestis regum Anglorum a Worligerio ad annum 1101, CLXXIX, 959. — Gesta Francorum regum, ab eorum exordio et Pharamundo, 400-768; XCVI, 1421. — Chronicon breve de regibus Francorum, a Pharamundo, ann. 42, ad Philippum I, Henrici filium, CLXII, 611. — Chronica regum Wisigothorum, Juliano tributa, 407-725, XCVI, 809. — Chronologia et series Gothorum regum, LXXXIII, 1115. — Historia de regibus Gothorum, Vandalorum et Suevorum, LXXXIII, 1077.

Duces, comites. — De moribus et actis primorum Normanniæ ducum libri tres, CXXI, 608. — Genealogia comitum Flandriæ, CCIX, 930. — Genealogia comitum Boloniens., CLV, 462. — Gesta ducum sive principum Polonorum, CL, 845.

Sancti. — Natales aliquot sanctorum ex fastis consularibus excerpti, XIII, 689. — Historia monachorum,

Rufinus Aquil., XXI, 392. — De vitis apostolorum, S. Hieron., XXIII, 720. — De gloria beatorum martyrum, S. Gregor. Turon., LXXI, 705. — De gloria beatorum confessorum, *ibid.*, 825. — Vitæ Patrum seu liber de vita quorundam feliciorum, *ibid.*, 1010. — Vitæ Patrum libri X, LXXXII, 9, seqq., LXXIV, 9 seqq. — S. Gregorii papæ Dialogorum libri IV, de vita et miraculis Patrum Italicorum, LXXVII, 150. — De ortu et obitu Patrum, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 150, 148. — De viris illustribus liber, *ibid.*, 1082. — Vitæ quorundam sanctorum, Venantius Fortunatus, LXXXVIII, 364. — Martyrologia juxta exemplaria Colonienae et Bollandianæ, Reds., XCIV, 797. — Opuscula hagiographica, Alcuinus, CL, 638. — Martyrologia, Rabanus Maurus, CXII, 418. — S. Eulogii, archiepisc. Toletani et martiris, Memorialis SS. libri tres, CXV, 751. — Martyrologia, Florus diaconus Luglun., CXIX, 9. — Martyrologia Usuardus monach., CXXIII, CXIV, 9. — Nocturni, cognomento Balbuli, Martyrologium, CXXXI, 1050. — Vitæ SS. S. Petrus Damianus, CXLIV, 925.

Scriptores ecclesiastici. — Liber de viris illustribus, S. Hieronymus, XXIII, 601. — Liber de scriptoribus ecclesiasticis, Gennadius, LVII, 1053. — De viris illustribus liber, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1082. — Liber de viris illustribus, S. Hildefonsus Tolet., ann. XI, 196. — Liber de scriptoribus ecclesiasticis, Sigebertus, CLX, 548, 589. — De scriptoribus ecclesiasticis, Honorius August., CLXXII, 197. — De scriptoribus ecclesiasticis, CCVIII, 962.

SUMMORUM PONTIFICUM VITÆ.

Adrianus. — Vita Adriani papæ I, XCVI, 1167.

Adrianus IV. — Vita Adriani IV. papæ, auctore cardinali de Aragonia, CLXXXVIII, 1352.

Aguho (S.). — Notitia historica in S. Agathæ ann. LXXXVII, 1154.

Alexander III. — Vita Alexandri III papæ, auctore cardinali de Aragonia, CC, 12.

Anastasius I. — Vita S. Anastasii papæ, XX, 53; XCIV, 890.

Calixtus II. — Vita Calixti II papæ, auctore Paulolpho Pisano, CLXIII, 1080.

Constantinus. — Notitia historica in Constantium papam, LXXXIX, 316.

Cornelius (S.). — Historia vitæ S. Cornelii, III, 677.

Damasus (S.). — De S. Damasi papæ opusculis et gestis, XIII, 112 seqq.

Dionysius (S.). — Ejus vitæ historia, V, 100.

Eusebius (S.). — De S. Eusebii opusculis et gestis, V, 400.

Eutychianus (S.). — Notitia historica de S. Eutychiano papa, V, 156.

Felix I (S.). — Notitia historica de S. Felice papa I, V, 135.

Gregorius Magnus (S.). — Vita S. Gregorii Magni, auctore Paulo diacono, monacho Cassinensi, LXXIV, 42. — Alia Vita S. Gregorii Magni a Joanne diacono scripta libris quatuor, LXXV, 60. — Alia Vita ejusdem ex ejus potissimum scriptis recens adornata, LXXIV, 241.

Gregorius II. — Notitia historica in S. Gregorium papam II, LXXIX, 451.

Gregorius VII. (S.). — Vita S. Gregorii VII, auctore Paulo Bernriedensi, canonico regulari, CXLVIII, 40.

Hilarius (S.). — Vita S. Hilarii papæ, LVIII, 9.

Innocentius II. — Vita triplex Innocentii II papæ, CLXXIX, 25.

Innocentius III. — Vita et gesta Innocentii III papæ, CCIV, 17 seqq.

Julius (S.). — Notitia historica, critica et litteraria in S. Julium papam, VIII, 858.
Leo IX (S.). — S. Leonis Vita auctore Wiberto aequali, CXLIII, 458; CCX, 1109.
Lucius (S.). Vita S. Lucii papæ et martyris, auctore Guafiero, CXLVII, 1501.
Marcellus (S.). — Notitia in S. Marcellum, VI, 20; VII, 1092.
Marcellinus (S.). — Notitia in S. Marcellinum papam, VI, 9.
Martinus (S.). — Notitia historica in S. Martinum, LXXXVII, 105.
Melchisedes (S.). — De S. Melchiade, VI, 29.
Nicolaus I. — Nicolai papæ I vita, CVIX, 753.
Paschalis II. — Vita Paschalis II papæ, auctore Petro Pisano, CLVIII, 14.
Paulus I (S.). — Notitia historica in S. Paulum papam I, LXXXIX, 1126.
Siricius (S.). — Vita et regnum Siricii papæ, XIII, 1115.
Urbanus II (H.). — Vita R. Urbani II, auctore domno Theodorico Ruinarto, CLI, 9; CLVI, 696 seq.

EPISCOPORUM VITÆ.

Anglorum episcopi.

Aldhelmus (S.). — Vita S. Aldelmi Schireburn. Fario auctore, LXXXIX, 64. — Alia Vita S. Adhelmi, *ibid.*, 84.
Anselmus (S.). Vita S. Anselmi Cant., auctore Eadmero, CLVIII, 49. — Vita brevis S. Anselmi, *ibid.*, 124. — Vita S. Anselmi Cant., auctore Joanne Saresburiensi, CXCIX, 1009.
Augustinus (S.). Anglor. apost. — Vita S. Augustini, auctore Goscelino monacho, LXXX, 44. — Alia vita S. August., CL, 753. — Historia translationis S. Augustini, episc. Angorum apostoli, CLV, 13.
Bregwinus (B.). — Vita B. Bregwini archiepisc. Cant., auctore Eadmero monacho, CLIX, 754.
Cuthbertus (S.). Lindisfarne. episc. — Vita S. Cuthberti XCIV, 576, 729, 865; CXXXI, 1055.
Dunstanus (S.). — Vita S. Dunstani Cantuar. arch., auctore Osberno Cantuar. monach., CXXXVII, 407. — Vita S. Dunstani, Cantuar. arch., auctore Eadmero monacho, CLIX, 785.
Elphegus (S.). — Vita S. Ephegi archiepisc. Cantuar., auctore Osberno, CXIIX, 371.
Elhelwoldus (S.). — Vita S. Elhelwoldi episc. Winton., auctore, ut videtur, Wolstano monacho, ejus discipulo, CXXXVII, 80.
Gundulfus Roffensis. — Vita Gundulfi episcopi Roffensis, auctore monacho Roffensi costano, CLIX, 815.
Hugo Lincoln. — Vita S. Hugonis, episcopi Lincoln., in Anglia, ordinis Carthus., CLIII, 943.
Lanfrancus Cantuar. — Vita B. Lanfranci, archiepisc. Cantuar., CL, 19.
Odo (S.). — Vita S. Oonis Cantuar. archiepisc., auctore, ut videtur, Osberno monach. Cantuar., CXXXII, 954.
Oswaldus (S.). Wigorn. episc. — Auctore anonymo incerte ætatis, CXLVII, 1190. — Vita S. Oswaldi Wigorn. auctore Eadmero, CLIX, 762.
Swithunus (S.). — Vita S. Swithuni, episc. conf. Wintonie in Anglia, auctore Goscelino, CLV, 48. — Historia translationis et miraculorum, auctore, ut videtur, Lantfido, monacho Wintoniensi in Anglia, CLV, 61.
Thomas (S.). — Vita S. Thomæ archiepisc. et martyris auctore Herberto de Roseham., CXC, 1074. — Vita S. Thomæ ab auctoribus contemporaneis scripta, CXC, 1 seq.
Tiemon (S.). archiepisc. Salisburg. — Vita beati Tiemonis archiepisc. Salisburg., CXLVIII, 814.
Wulstanus (S.). Wigorn. episc. — Vita S. Wulstani, episc. Wigorniens., auctore Hemmingo monacho, CL, 1490. — Wilelmi Malmesbur. libri tres de vita S. Wulstani episc. Wigorn., CLXXIX, 1735.

Francorum episcopi.

Ado (S.). Vienn. archiepisc., CXXIII, 9.
Albinus (S.). Andegav. episc. — Vita S. Albini Andegav. episc., LXXXVIII, 480; LXXI, 899.
Aldricus (S.). Cenom. — Vita Aldrici a discipulis ejus scripta, CXY, 50.
Aldricus Senon. — Vita S. Aldrici, auctore anonymo, cujus ætas incerta, CV, 797.
Amanius (S.). — Vita S. Amanii, Ruthenensis episc., a Venantio Fortunato, LXXXVIII, 515.
Ambrosius (S.). Cadurc. episc. — Notitia historica in S. Ambrosium Cadurc., LXXXIX, 1198.
Arnulfus (S.). — Vita S. Arnulfi, Suessien. episc., auctore Marullo comitabili, CLXXIV, 1568.

Andomarius (S.). — Vita S. Audomari, episc. Terwanensis, CXLVII, 1179.
Aubertus (S.). Camer. — Vita S. Auberti Camerac. episc., auctore, ut videtur, sancto Fulberto, CXL, 353.
Cæsarinus (S.). Arelat. episc. — Vita S. Cæsarii episc., auctoribus Cypriano, Firmiano, et Viventio episcopis, LXVII, 997.
Deodatus (S.). Nivernens. — Vita S. Deodati, primum a Deodateusi monacho scripta, dein a Mediolanensi abbate interpolata, CLI, 612.
Desiderius (S.). — Vita et passio S. Desiderii a Sisebuto, rege Gothorum, LXXX, 378.
Desiderius (S.). Cadurc. — Vita S. Desiderii, Cadurcensis episc. et confessoris, LXXXVII, 219.
Dionysius (S.). Paris. — Passio S. Dionysii, auctore Hilduino, CVI, 24. — Fragmentum de translatione S. Dionysii e Francia in Germaniam, ad monasterium S. Emmerammi, CXLVI, 587. — De S. Dionysio et sociis ejus, Honorius Augustodun., CLXXII, 101. — De S. Dionysio, Parisiorum episc., S. Gregorius Turon., LXXI, 769.
Eligius (S.). — Vita S. Eligii Noviom., a S. Audoenno Rothomag. episc. scripta, LXXXVII, 478.
Eleutherius (S.). — Vita S. Eleutherii, a Guiberto ordinarum ordinata, LXV, 60.
Eucherius (S.). — Notitia historico-litteraria in S. Eucherio, L, 686.
Folcuinus (S.). Tarv. — Vita S. Folcuini, episc. Tarvonnensis in Gallia, auctore Folcuino Laubiensi abbate, CXXXVII, 529.
Fortunatus. — Vita Venantii Fortunati Pictav., LXXXVIII, 20.
Germanus (S.). Antissiod. — Vita S. Germani Antissiod. auctore Herico monacho, CXXVI, 1132. — Miracula S. Germani Antissiod., auctore eodem Herico monacho, CXXIV, 1208. — De S. Germano Antissiodor., S. Gregor. Turon., LXXI, 859.
Germanus (S.). Paris. — Vita S. Germani urbis Parisiacæ episc., Venantius Fortunatus, LXXXVIII, 453; LXXII, 53.
Halinardus (V.). — Vita ven. Halinardi ex Divionensi abbate archiepisc. Lugdun., auctore anonymo ejus discipulo, CXII, 1537.
Hilarius (S.). Pictav. — Vita S. Hidelarti, ex ipsius scriptis potissimum collecta, IX, 125. — Vita ejusdem, auctore S. Hieronymo, IX, 125. — Vita ejusdem, a Fortunato scripta, IX, 154.
Hilarius (S.). Arelat. — Vita S. Hilarii Arelat., ab auctore ejusdem S. Hilarii discipulo scripta, L, 1220.
Hildebertus (S.). — Vita Hildeberti Cenoman., ex eius scriptis et veterum monumentis adornata, CLXXI, 64.
Honoratus (S.). — De vita S. Honorati, Arelat. episc., L, 1250.
Hugo (S.). — Vita S. Hugonis, episc. Gratianop., auctore Guigone, priore Carthus., CLIII, 760.
Hugo (S.). — Vita S. Hugonis, Rothomag. episc., auctore Haldrico Dolensi, CLXVI, 1165.
Joannes (S.). — Vita S. Joannis Beverlac., archiepisc. Eborac., auctore Folcardo Sithivensi monacho, CXLVII, 1161.
Julianus (S.). — Vita S. Juliani, Cenoman. antistitis primi, auctore Letaldo, Miciacensi monacho, CXXXVII, 781.
Leodegarius (S.). Augustod. — Vita S. Leodegarii, auctore Ursino abbate, ejus aequali, XCVI, 358. — Vita altera ab auctore anonymo, XCVI, 345.
Licinius (S.). — Vita S. Licinii, episc. Andegav., auctore Marbodo archidiacono Andegavensi, ac postea Redonensi episc., CLXXI, 1493.
Lietbertus (S.). Camer. — Vita S. Lietberti Camerac. episc., auctore Rodulpho abbate S. Trudonis, CXLVI, 1449.
Magnobodus (S.). Andegav. — Vita S. Magnobodi, Andegav. episc., auctore Marbodo Redonensi episc., CLXXI, 1547.
Marcellus (S.). Paris. — Vita S. Marcelli, Paris. episc., a Venantio Fortunato, LXXXVIII, 542.
Martialis (S.). Lemov. — Ademari Epistola de apostolatu Martialis, CXL, 89.
Martinus (S.). — De vita S. Martini Turon. a Venantio Fortunato, LXXXVIII, 564. — De vita B. Martini liber unus, a Sulpicio Severo, XX, 160. — De miraculis S. Martini episc. libri quatuor, a S. Gregorio Turon., LXXI, 915. — Scriptum de vita S. Martini Turon. ab Aleuino, CL, 657. — Miracula B. Martini, ab Heberno Turon., CXIX, 1056. — De reversione B. Martini a Burgundia, CXXXIII, 816. — De S. Martino episc., CLXXII, 1021.
Maurilius (S.). Andeg. — Vita S. Maurilii Andegav., LXXXVIII, 504.

Maurilius (B.) Rothomag. — Vita S. Maurilii Rothomag., CXLIII, 1576.

Medardus (S.). — Vita S. Medardi, episc. Noviom., et Tornac. a Venantio Fortunato, LXXVIII, 533. — Vita S. Medardi Noviom., auctore Radbodo, CL, 1500.

Oswaldus (S.) Eborac. — Vita S. Oswaldi, episc. Wigorniensis et archiepisc. Eboracensis, auctore anonymo incertæ ætatis, CXLVII, 1190. — Vita S. Oswaldi Wigorn. et Eborac., CXIV, 762.

Paternus (S.) Abrinc. — Vita S. Paterni, episc. Abrincensis, a Venantio Fortunato, LXXXVIII, 487.

Potentianus (S.) Senon. — Historia translationis SS. Saviniani, Potentiani sociorumque martyrum in Senonense S. Petri cenobium, auctore Odoranno S. Petri Vivi monacho, CXLII, 777.

Remigius (S.) Rhem. — Vita S. Remigii Rhemens., a Venantio Fortunato, LXXVIII, 528. — Vita S. Remigii, Rhemorum archiepisc., scripta ab Hinemaro, æque Rhemensis archiepisc., CXIV, 1129. — Encomium ejusdem S. Remigii per Hucmarum archiepisc. Rhemens., *ibid.*, 1188.

Sacerdos (S.) Lemov. — Vita S. Sacerdotis episc. Lemovic. ab Hugone de S. Maria, Floriacensi monacho, innovata, CLXIII, 976.

Saturninus (S.) Tolos. — De S. Saturnino, a S. Gregorio Turon., LXXI, 749.

Secundinus (S.) Troj. — Vita S. Secundini episcopi Trojani, auctore Guafferio monacho Casinensi, CXLVII, 1293.

Sidonius Apollinaris. — Vita S. Sidonii Apollinaris Claremont. episc. a Sirmondo adornata, LVIII, 441.

Vedastus (S.). — Vita S. Vedasti episc. Atrebatensis ab Alano, CI, 664.

Wilfridus (S.). — De vita S. Wilfridi episc. Eboracens., a Frijegodo monacho Benedictino, CXXXIII, 980; CLIX, 709.

Germaniæ episcopi.

Adalbero II Metens. — Vita Adalheronis II Metensis episc., auctore Constantino abbate, CXXXIX, 1532.

Adalbertus (S.) Prag. — Vita S. Adalberti, episc. Pragensis, et martyris, auctore forte Joanne Canapario, CXXXVII, 860.

Amandus (S.). — Vita S. Amandi Traject., ab auctore anonymo, LXXXIII, 1267. — Vita metrica S. Amandi auctore Milone, CXXI, 928. — Historia miraculorum S. Amandi, corpore per Franciam deportato, auctore Gilleberto monacho Einonen., CL, 1456. — Vita S. Amandi Traject., CII, 1233. — Miracula S. Amandi quæ facta sunt per Gallias, CIII, 1277.

Anno (S.). — Vita S. Annonis Colon. archiepisc. scripta jussu Reginhardi, CXLIII, 1517.

Anscharius (S.) Hamburg. — Vita S. Anscharii Hamburg., auctore S. Remberto ejus discipulo et successore, CXVIII, 960.

Arbogastus (S.) Argent. — Vita S. Arbogasti episc. Argentinen., in Germania prima, auctore Othone Argenti., CXXXIV, 1064.

Bernwardus (S.) Hildesheim. — Vita S. Bernwardi episc. Hildesheimensis, auctore Thangmaro presbytero, CXL, 586.

Bonifacius (S.) Mogunt. — Vita S. Bonifacii Mogunt. auctore Willebaldo, ipsius discipulo, LXXXIX, 603. — Alia Vita S. Bonifacii, auctore Othone, monacho Benedictino, *ibid.*, 633.

Bruno (S.) Colon. — Vita S. Brunonis Colon., auctore Ruotgero, clerico Colonien., CXXXIV, 937.

Burchardus Wormat. — Vita S. Burchardi episc., CXL, 505.

Chounradus Const. — Vita Chounradi Constantiensis episc., auctore Udalscalco, CLXX, 863.

Deodericus Metens. — Vita Deoderici Metensis, auctore Sigeberto Gemblacensi, CLX, 690.

Disibodus (S.). — Vita S. Disibodi, episc. et confess. in Dyseberg, territorii Moguntini in Germania, a S. Hildegarde scripta, CXCVII, 1094.

Euracius Leod. — Vita Euracii, Leodiensis episc. quadragesimi quinti, auctore Reinero, CCIV, 118.

Godehardus (S.). Hildesheim. — Vita S. Godehardi Hildesheim. episc., auctore Wolfero, ejus æquali et discipulo, ejusdem ecclesiæ canonico, CLXI, 1160.

Herebertus (S.) Colon. — Vita S. Hereberti, archiepisc. Colon., a Ruperto, abbate Tullien., CLXX, 588.

Hildulphus (S.). — Vita S. Hildulphi episc. Trevir. et fundatoris Mediani monasterii, CLI, 588.

Lambertus (S.). — Vita S. Lamberti, episc. Trajecti ad Mosam et martyris, auctore Stephano episc. Leodiensi, CXXXII, 614. — Vita duplex S. Lamberti Traject., auctore Sigeberto Gemblacensi, CLX, 759.

Ludgerus (S.). — Acta S. Ludgeri Mimigardefordensis episc., auctore Alfrido episc., ACIX, 770.

Maximinus (S.). Trevir. — Vita S. Maximini, episc. Trevirensis, auctore S. Lupo, CXIX, 666.

Norbertus (S.). — Vita S. Norberti, Præmonstrat. ordinis fundatoris, archiepisc. Magdeburg., auctore Præmonstraten., CLXX, 1253.

Otto (S.). Bamberg. — Vita S. Ottonis Bamberg., CLXXXIII, 1268.

Rabanus Maurus. — B. Rabani Mauri Vita, auctore Rudolfo scholastico, ejus discipulo, CVII, 40. — Rabani Mauri Vita altera, auctore Trithemio, *ibid.*, 67.

Radbodus (S.). Traject. — Vita S. Radbodi, auctore anonymo subæquali, CXXXII, 537.

Rembertus (S.). — Vita S. Remberti, Hamburgens. episc., auctore anonymo, ejus æquali, CXXVI, 992.

Remacius (S.). — Vita S. Remacii, Traject. episc., auctore Notgero, CXXXIX, 1147.

Theodardus (S.) Traject. — Vita S. Theodardi, episc. Trajectensis, martyris, auctore Sigeberto Gemblacensi, CLX, 748.

Udalricus (S.). — Vita S. Udalrici Augustani episc., auctore Gerardo presbytero, CXXXIV, 1009. — Vita S. Udalrici August., auctore Bernone, abbate Augiens., CXLII, 1184.

Vaso Leod. — Vita Vasonis Leodiensis, scripta ab Anselmo et Alexandro, canonicis Leodiens., CXLII, 725.

Willehadus (S.). — Vita S. Willehadi, episc. Bremensis primi, auctore S. Anschario, CXXIII, 1014.

Willibrordus (S.). — De vita S. Willibrordi Trajectensis episc. libri duo, ab Aleuino, CI, 693. — Fragmenta Vitæ duplicis S. Willibrordi, CLVII, 411.

Wolbodo (S.). — Vita S. Wolbodonis, Leodiensis episc., auctore Reinero monacho S. Laurentii Leodiensis, CCIV, 198.

Wolfgangus Ratisbonn. — Vita S. Wolfgangi. episc. Ratisbon. auctore Othlono monacho, CXLVI, 590.

Hiberniæ episcopi.

Malachia (S.). — De vita et rebus gestis S. Malschiz, Hiberniæ episc. S. Bernardus Clarevall., CLXXXII, 1073.

Hispaniæ episcopi.

Eugenius III (S.). — Vita S. Eugenii III Toletani episc., LXXXVII, 553.

Eulogius (S.). — Vita S. Eulogii archiepisc. Toletani et martyris, auctore Alvaro Cordubensi, CXV, 70.

Fructuosus (S.). — Vita S. Fructuosi Bracaren. episc., LXXXVII, 437.

Hildefonsus (S.). — Vita S. Hildefonsi, Toletani sedis metropolitani episc., a Cixiliano ejusdem urbis episc. edita, XCVI, 44. — Alia S. Hildefonsi Vita, per Rodericum Cerratensem scripta, XCVI, 48.

Julianus (S.). — Vita seu Elogium S. Juliani, Toletani episc., auctore Felice, Toletano etiam episcopo, XCVI, 443.

Italiæ episcopi.

Ambrosius (S.) Mediol. — Vita S. Ambrosii Mediolanensis episc., a Paulino ejus notario ad beatum Augustinum conscripta, XIV, 28. — Vita et institutum sancti Patris nostri Ambrosii, Mediolan. episc., ab auctore anonymo, *ibid.*, 45. — Vita S. Ambrosii, Mediolan. episc., ex ejus potissimum scriptis collecta, et secundum chronologiam ordinem digesta, *ibid.*, 66. — De Ambrosio episc., Rufinus, XXI, 521.

Anselmus (S.). — Vita S. Anselmi episcopi Lucensis qui Gregorii VII pontificis maxime familiaris, discipulus et strenuus propugnator fuit, CXCVIII, 906.

Apollinaris (S.). — Vita S. Apollinaris, CVI, 476. — De S. Apollinare, CXXIII, 505.

Bonizo (S.). — Bonizonis, Placentini episc., Vita, res gestæ, scripta, CL, 763.

Bruno (S.). — Vita S. Brunii seu Brunonis, Astensis Signiensium episc. et abbatis Montis Castri, CLXIV, 89.

Epiphanius Ticin. — Vita beatissimi viri Epiphani, episc. Ticin. Ecclesiæ, ab Ennodio Ticin., LXXIII, 208.

Lucifer Calarit. — Luciferi, episc. Calaritani, Vita, XIII, 757.

Maximus (S.). Taurin. — De vita S. Maximi Taurinensis, LVII, 127.

Paulinus (S.) Aquileiensis. — Vita S. Patris nostri Paulini, patriarchæ Aquileiensis, XCIX, 18. — S. Paulini Vita altera, excerpta e prolixiori ms. Marci Antonii Nicoletti, XCIX, 141.

Paulinus Nolanus (S.). — Vita S. Paulini, Nolani episc., ex ipsius scriptis ac veterum monumentis coniecta, LXI, 16. — De S. Paulino Nolano urbis episcopo, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 216.

Petrus Chrysologus (S.) Raven. — Vita S. Petri Chrysologi, Ravennatis archiepisc., ex libro Pontificali Agnelli, LII, 14.

Petrus Damianus (S.). — Vita B. Petri Cardinalis, per Joannem monachum, ejus discipulum, CXLIV, 113.
Zeno (S.) Veron. — Sermo venerabilis Coronati notarii de vita S. Zenonis, XI, 799. — Historia translationis S. Zenonis subjecta Vitæ ejusdem sancti, ab anonymo scripta, XI, 207.

Africæ episcopi.

Augustinus (S.) Hipponensis. — Vita S. Augustini, Hipponensis episc., auctore Possido, Calamensi episc., XXII, 35. — Vita S. Augustini, ex ejus potissimum scriptis concinnata, CXXVII, 65. — Vita S. Augustini, Hi ponensis episc., a Philippo de Harveng, CCIII, 1203.
Cyprianus (S.). — Vita S. Cypriani, episc. Carthaginiensis et martyris, IV, 74. — De vita et passione S. Cypriani per Pontium diaconum, III, 1482. — Acta proconsularia S. Cypriani, episc. et martyris, III, 1497.
Fulgentius (S.). — S. Fulgentii, episc. Ruspensis, Vita a quodam ejus discipulo conscripta, LXV, 117.

Asiæ episcopus.

Yvo (S.). — Vita S. Yvonis, episc. Persæ, in Anglia depositi, auctore Goscelino, CLV, 80.

SACERDOTUM, DIACONORUM, ETC., VITÆ.

Arialdus (S.). — Vita S. Arialdi diaconi et Herombaldi martyrum, auctore B. Andrea Vallumbrosano, sancti discipulo, CXLIII, 1437.

Beda Vener. — Elogium historicum Ven. Bedæ, auctore Mabillonio, XC, 9. — Vita Bedæ Venerabilis presbyteri et monachi Girwensis scripta partim a Cuthberto ipsius discipulo, partim ab alio qui sæculo XI vixit, *ibid.*, 56. — Vita Bedæ Venerabilis, auctore anonymo pervetusto, *ibid.*, 41. — Ven. Bedæ vita auctore et collectore Turgoto, priore Dunelmensi, *ibid.*, 59.

Goar (S.). — Vita S. Goaris, auctore Wandalberto, CXXI, 610.

Hieronymus (S.). — Vita S. Hieronymi Stridonensis presbyteri ex ejus potissimum scriptis concinnata, XXII, 5. — Vita divi Hieronymi incerto auctore, *ibid.*, 262. — De morte Hieronymi, ab Eusebio, *ibid.*, 210.

Lebwinus (S.). — Vita S. Lebwin, presbyteri et confessoris, ab Hucbaldo, ad Balericum episcopum scripta, CXXXII, 875.

Martinus (S.). — Vita S. Martini presbyteri Legionensis scripta a Luca diacono Legionensi, postea Tudensi episcopo, CCVIII, 10.

Odulphus (S.). — De vita S. Odulphi presbyter., a Cappito Stavriensi, CXXXIII, 857.

Richardus (B.). — Vita beatissimi Richardi presbyteri, Alcuini, CI, 681.

Rufinus Aquil. — Vita Rufini, presbyteri Aquileiensis, XXI, 75.

Tertullianus. — Vita Tertulliani, Carthag. presbyteri, auctore Jacobo Pamello, I, 40.

MONACHORUM, ABBATUM VITÆ.

Abbo (S.). — Vita S. Abbonis, Floriacensis abbatis, auctore Aimoino monacho, CXXIX, 376.

Adalardus (S.). — Vita S. Adalardi, abbatis Corbeiensis, auctore S. Geraldo, abbate Silvæ-Majoris, CXLVII, 1045. — Vita S. Adalardi Corbeien., auctore S. Paschasio Radberte, CXX, 1508.

Adamus Præmonst. — Vita Adami Præmonstratensis, CXCIII, 20.

Adjutor (S.). — Vita S. Adjutors, monachi Tironensis, auctore Hugone archiepisc., Rothomagensi, CXCI, 1545.

Aelredus (B.). — Vita B. Aelredi, abbatis Rievallensis in Anglia, CXC, 196.

Aigulfus (S.). — Vita S. Aigulfi abbatis Lerinensis et martyris, auctore Adrevaldo monacho, CXXIV, 955.

Anastasius (S.). — Vita S. Anastasii, monachi et eremite, auctore Gualtero, CXLI, 424.

Angelramus (Ven.). — Vita Ven. Angelrami, abbatis monasterii S. Richarii Centulensis, CXLI, 1484.

Ansegisus (S.). — Vita S. Ansegisi, abbatis Fontanelensis, auctore chronographo Fontanellensi anonymo ejus æquali, CV, 754.

Antonius (B.). — Vita B. Antonii, monach. Lerinensis, ab Ennodio, episc. Ticinensi, LXIII, 248.

Aridius (S.). abbas. — Vita S. Aridii, abbatis, a S. Gregorio Turon., LXXI, 1120.

Attala (S.). — Vita S. Attalæ abbatis Bobiensis secundi, LXXXVII, 1956.

Beda Ven. — Vita Bedæ Venerabilis presbyteri et monachi Jirweensis, a Cuthberto scripta, XC, 56.

Benedictus (S.). — Historia translationis S. Benedicti-Cassin., auctore Adrevaldo monacho, CXXIV, 901. — De

miraculis S. Benedicti, *ibid.*, 910. — Vita S. Benedicti ex libelli Dialogorum S. Gregorii Magni excerpta, LXVI, 123. — De beato Benedicto, et miraculis, et laudibus ejus, XCV, 468; CXLV, 715. — De miraculis S. Benedicti libri duo, scripti ab Aimoino, monacho Floriacensi, CXXXIX, 801. — Miracula S. Benedicti, auctore Radulfo Tortario, CLX, 1177. — Translatio S. Benedicti abbatis, CLXXII, 977. — Carmen de S. Benedicto, S. Bertarius, CXXVI, 975.

Benedictus (S.) Anian. — Vita S. Benedicti Anianensis, auctore Ardono, seu Smaragdo, ejus discipulo, CIII, 352.

Berengerus Formbac. — Vita Berengeri abbatis Formbac. ordinis S. Benedicti, CXIV, 1425.

Bernardus (S.) Clarevall. — Vita et res gestæ S. Bernardi, abbatis Clarevallensis, libris septem comprehensa, CLXXXIV, 225. — Secunda Vita S. Bernardi abbatis, auctore seu compilatore Alano quondam episcopo Antissiodorensi, *ibid.*, 460. — Fragmenta ex tertia Vita S. Bernardi, auctore, ut videtur, Gaufrido monacho Clarevall., CLXXXIV, 521. — Vita quarta S. Bernardi abbatis, duobus libris scripta a Joanne eremita, *ibid.*, 552.

Bernardus (B.) Tironiensis. — Vita beati Bernardi fundatoris congregationis de Tironio, in Gallia, auctore Gaufrido Grossio, CLXXII, 1564.

Bertinus (S.). — Vita S. Bertini, abbatis Sithivensis in Morinis, auctore Folcardo, CXLVII, 1084. — Miracula S. Bertini ab eodem auctore, *ibid.*, 1097. — Relatio de inventione et elevatione S. Bertini abbatis, quæ facta est anno incarnationis Domini 1053, a Bovone abbate Sithivensi digesta, *ibid.*, 1141.

Bertulus (S.). — Vita S. Bertuli, abbatis Bobiensis tertii, LXXXVII, 1061.

Blaitmaicus (S.). — Vita S. Blaitmalci, abbatis Hilenstis et martyris, CXIV, 1044.

Boso Beccensis. — Vita Ven. Bosonis cognomento Sapientis, abbatis Beccensis quart., CI, 734.

Bruno (S.) Carthus. — Acta S. Brunonis ordinis Carthusianorum institutoris, CLII, 9. — De S. Brunone, CLVI, 883.

Columba (S.). — De Vita S. Columbæ libri tres, a S. Adamano abbate, LXXXVIII, 725.

Columbanus (S.). — Vita S. Columbani abbatis, auctore Jona, monacho Bobiensis fere æquali, LXXXVII, 1012.

Egil (S.). — Vita S. Egilli, abbatis Fuldensis, auctore Candido, monacho Fuldensi, CV, 581. — Vita metrica auctore eodem Candido monacho, *ibid.*, 402.

Eugyppius abbas. — Vita Eugypii auctore Joanne Herold Acropolita, LXII, 555.

Eustasius (S.) Jaxov. — Vita S. Eustasii, abbatis Luxoviensis secundi, LXXXVII, 1045.

Frodobertus (S.). — Vita S. Frodoberti abbatis primi Cellensis, prope Trevas, auctore Adeone abbate Derrensi, CXXXVII, 600.

Gallus (S.). — Vita S. Galli abbatis in Alamannia, CXIV, 975.

Geraldus (S.). — Vita S. Geraldii, Silvæ-Majoris primi abbatis et fundatoris, auctore monacho anonymo subæquali, CXLVII, 1004, 1024.

Gregorius (S.), abbas Traject. — Vita S. Gregorii, abbatis et rectoris Ecclesiæ Trajectensis ad Rhenum, auctore S. Ludgero Mimigardfordensi episcopo, ipsius Gregorii discipulo, XCIX, 750.

Gualbertus (S.). — Vita S. Joannis Gualberti, abbatis et Vallumbrosanæ congregationis primi institutoris, auctore Attone, ex abbate ejusdem loci quarto episcopo Pistoriensi, CXLVI, 668. — Acta S. Joannis Gualberti, *ibid.*, 705. — Miracula S. Joannis Gualberti, auctore Hieronymo, monacho Vallumbrosano, *ibid.*, 812.

Gualterius (S.). — Vita S. Gualterii, abbatis et canonici Stirpensis, in diocesi Galliarum Lemovicensi, auctore Marbodo, Andegavensi archidiacono, postea episcopo Redonensi in Britannia Armorica, CLXXI, 1564.

Guillelmus (S.), abbas S. Benigni Divion. — Vita S. Guillelmi, abbatis S. Benigni Divion., CXLI, 852. — Vita S. Guillelmi abbatis Divionensis, auctore Glabro Rodulfo monacho, CXLI, 698.

Herluinus (S.). — Vita S. Herluini, primi pastoris et fundatoris Berccensis cenobii, auctore Gilberto Crispino, abbate Westmonasteriensi, CL, 698.

Hermannus Contractus. — Vita seu elogium Hermannii Contracti, a Bertholdo ejus discipulo scripta, CXLIII, 25.

Hilarion (S.). — Vita S. Hilarionis eremite, a S. Hieronymo scripta, XXII, 29.

Honoratus. — De Honorato abbate monasterii Fudensis, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 153.

Hugo (S.) Cluniac. — Vita S. Hugonis, abbatis Cluniac., auctore Hildeberto, Cenomaniensi episcopo, CLIX, 857. — Alia Vita auctore Raynaldo, abb. Vereliacensi,

deinde archiepisc. Lugdunensi, *ibid.*, 894. — Vita metrica, auctore eodem Raynaldo, *ibid.*, 903. — Vita S. Hugonis Cluniac. ab Ezelone et Gilone, monachis Cluniacensibus, *ibid.*, 909.

Hugo (B.). — Vita B. Hugonis de Laceria, discipuli S. Stephani, ordinis Grandimontensis institutoris, auctore Guillelmo Dandina, Grandimontensi, cognomento de S. Salvino, suppari, CCLV, 1185.

Joannes, abbas Gorziensis. — Vita Joannis, abbatis Gorziensis, auctore Joanne abbate S. Arnulfi, CXXXVII, 240.

Joannes Cirita. — Vita Joannis Cirita, abbatis Tharaucaui in Hispania, CLXXXVIII, 1661.

Joannes Scotus. — De vita et præceptis Joannis Scoti Erikenæ, CXXII, 2.

Maiolus (S.). — Vita S. Maioli Cluniac. abbatis, auctore Syro monacho, CXXXVII, 745. — De Vita beati Maioli abbatis, a S. Odilone Cluniac., CXLII, 944.

Malchus. — Vita Malchi monachi iulensi, a S. Hieronymo, XXIII, 53.

Mamma (S.). — Vita S. Mammæ monachi, CXIV, 1047.

Maurus (S.). — Vita S. Mauri, episc. Casenatis et confessoris, ex ordine S. Benedicti assumpti, a S. Petro Damiano, CXLIV, 945.

Maximinus (S.). — Liber miraculorum S. Maximini, abbatis Miciacensis, auctore Letaldo, monacho Miciacensi, CXXXVII, 795.

Meguradus (S.). — Vita S. Meginradi, eremite et martyris apud Helvetios, auctore Bernone abbate Augiensis, CXLII, 1176.

Mennas (S.). — Acta translationis S. Mennatis, eremite et coelestis, auctore Leone Marsicano, monacho Casinensi, et S. R. E. cardinali Ostiensi, CLXXXIII, 991.

Odilo (S.). — Vita S. Odilonis, Cluniacensis abbatis quinti, CXLII, 898. — Vita S. Odilonis, abbatis Cluniacensis et confessoris, ordinis S. Benedicti, a S. Petro Damiano, CXLIV, 925.

Odo (S.). — Vita S. Odonis abbatis Cluniacensis secundi, scripta a Joanne monacho, ejus discipulo, CXXXIII, 43. — Altera vita S. Odonis, auctore Nalgodo, Cluniacensi monacho sæculi xii, *ibid.*, 85.

Othmarus (S.). — Vita Othmari abbatis Sau-Gail, a Walfrido Strab., CXIV, 1030. — De miraculis S. Othmari, libri duo, ab Ibone Sangallensi monacho, CXXII, 780.

Pachomius (S.). — Vita S. Pachonii, LXXIII, 1157; LXXIV, 287.

Paulus (S.). — Vita S. Pauli primi eremite, XXIII, 17.

Petrus Claræ. — Vita Petri, abbatis Clarævalli, a Thoma de Radolito, CCIX, 1013.

Richarius (S.). — Vita S. Richarii, abbatis Centulensis primi, metricè descripta ab Ingelramno scholastico, ipsius sancti monacho, CXLI, 1424.

Robertus (S.). — Vita S. Roberti, abbatis Casæ Dei, auctore Marbodo, episc. Redonensi, CLXIX, 1505.

Robertus (S.). abbas Molism. — Vita S. Roberti, ordinis Cisterc. fundatoris, CLVII, 1269.

Robertus (B.) de Arbrissello. — Vita B. Roberti de Arbrissello, auctore Baldrico, episcopo Dolensi, CLXII, 1044. — Vita altera B. Roberti de Arbrissello, sive extrema conversatio et transitus ejus, auctore monacho Fontis Ebraldi, Andrea, ut creditur, ipsius discipulo et confessorio, CLXII, 1058.

Romualdus (S.). — Vita S. Romualdi, abbatis et confessoris, institutoris congregationis Camaldulensis, ordinis S. Benedicti, a S. Petro Damiano, CXLIV, 954.

Simeon (S.) Stylita. — Vita S. Simeonis Stylitæ, LXXIII, 325.

Stephanus (S.) de Mureto. — Vita S. Stephani de Mureto, ordinis Grandimontensis institutoris et fundatoris, auctore Gerardo, priore Grandimontensi septimo, CCLIV, 1006.

Sturmus (S.). — Vita S. Sturm, abbatis Fuldensis, auctore S. Egile, Fuldensi abbate quarto, CV, 426.

Sugerius, abbas. — Vita S. Sugerii abbatis S. Dionysii, auctore Guillelmo, Sandionysiano monacho, ejus discipulo, CLXXXVI, 1194. — Epistola encyclica conventus Sandionysiani de morte Sugerii abbatis, CLXXXVI, 1208.

Swithunus (S.). — Vita S. Swithuni, episcopi confessoris Wintoniæ in Anglia, auctore Goscelino, CLV, 48.

Theoderus (S.). — Vita S. Theoderi, abbatis Viennensis Gallia, auctore S. Adone ejusdem urbis episcopo, CXXIII, 451.

Thiofridus. — Vita Thiofridi abbatis et domini Eftenacensis, CLVII, 503.

Ursmarus (S.). — De vita S. Ursuari episc. et abbatis Laubiensis in Belgio, a Ratherio Veron., CXXXVI, 316.

Wala (V.). — Vita Venerabilis Walæ, abbatis Corbeiensis in Gallia, a Paschasio Radberto duobus libris scripta dialogico modo, CXX, 1557.

Waldebertus, abbas Luxov. — De miraculis S. Waldeberti, abbatis Luxoviensis tertii, liber, auctore Adone abbate, CXXXVII, 687.

Wicbertus (S.) Gemmel. — Vita S. Wirberti ex laico monachi, fundatoris Gemmelacensis cenobii, CLX, 662. — Historia elevationis S. Wicberti, auctore anonymo, *ibid.*, 677. — Miracula S. Wicberti, auctore anonymo, *ibid.*, 682.

Wigbertus (S.). — Vita S. Wigberti, abbatis Fritzlarensis, auctore sancto Lupo, CXIX, 680.

Willelmus (S.) Hirsau. — Vita B. Wilhelmi Hirsaugiensis abbatis, auctore Heymone monacho Hirsaugiensis comquali et beati Wilhelmi discipulo, CL, 1447.

Willelmus (V.). — Vita Venerabilis Willelmi Decensis tertii abbatis, CL, 713.

Willelmus (S.). — Vita S. Willelmi abbatis S. Thomæ de Paracito in Dania auctore anonymo, ejus discipulo, CCIX, 590.

Wirton, abbas. — Vita Wirtonis Formbac, ordinis S. Benedicti, auctore Gerhobo, præposito Reichersperg., CXCI, 1426.

Witigowon, abbas. — Carmen de gestis Witigowonis abbatis, CXXXIX, 554.

Wolphelmus (B.). — Vita B. Wolphelmi, abbatis Brunwillerensis prope Coloniam, auctore Conrado ejusdem loci monacho, ac beati Wolphelmi discipulo, CLIV, 404.

REGUM, DUCUM, COMITUM, ETC. VITE.

Amalricus, rex Hierosolym. — De Amalrico rege Hierosolym., Guillelmo Tyr., CCI, 748.

Baldwinus I., rex Hierosolym. — De Balduino I, rege Hierosolym., *ibid.*, 484 seq.

Baldwinus II., rex Hierosolym. — De Balduino II, rege Hierosolym., *ibid.*, 522.

Baldwinus III., rex Hierosolym. — De Balduino III, rege Hierosolym., *ibid.*, 640.

Baldwinus IV., rex Hierosolym. — De Balduino IV, *ibid.*, 815.

Burchardus, comes. — Vita Domini Burchardi vener. comitis, qui sub regibus Hugone Capeto et ejus filio Roberto floruit, auctore Odone, monacho Fossatensi, CXLIII, 848.

Carolus Magnus. — Vita Caroli Magni imper., auctore Eginardo, XCII, 25.

Carolus Bonus. — De vita B. Caroli Boni, Flandriæ comitis, auctore Gualtero, archidiacono Ecclesiæ Morinorum, CLXVI, 944.

Chunradus Salicus. — Vita Chunradi Salici imperat., auctore Wippone presbytero, CXII, 1217.

Constantinus, imper. — De vita B. imper. Constantini, Eusebii Pamphili libri quatuor, VIII, 9. — De Constantino imperatore, (CXVIII, 861.

Dagobertus, rex Francorum. — Gesta domni Dagoberti, regis Francorum, filii Clotarii II, scripta a monacho cenobii S. Dionysii anonymo quidem, sed contemporaneo, ACVI, 1596.

Eadmundus (S.). — Vita S. Eadmundi, regis Anglorum et martyris, auctore S. Abbone, abbate Floriacensi, CXXXIX, 508.

Edwardus (S.). — Vita S. Edwardi, regis et confessoris, auctore beato Aelredo, CCXV, 740.

Geraldus (S.). — De vita S. Gerald, Auriliacensis comitis, libri quatuor, a S. Odone Cluniac., (CXXXIII, 639.

Henricus (S.). imper. — Acta S. Henrici, imper. CXL, 9.

Julianus Claud. — Vita Claudii Juliani, XVIII, 429.

Lotharius. — De divortio Lotharii regis et Tetbergæ reginæ, CCXV, 620.

Ludovicus, imper. — Vita Ludovici imper. a Thegano, chorepiscopo Trevirensi, CVI, 406.

Ludovicus Pius. — De rebus gestis Ludovici Pii, CV, 570.

Ludovicus VI. — Vita Ludovici regis VI, qui Grossus dictus, auctore Sugerio, abbate B. Dionysii in Francia, CLXXXVI, 1253.

Ludovicus VII. — De Ludovici VII, Francorum regis, cognomento Junioris, protectione in Orientem cui ipse interfuit, CLXXXV, 1205.

Otto Magnus. — De rebus gestis Ottonis Magni imper., CXXXVI, 897.

Mahumetus. — Historia de Mahumete, ab Hildeberto Cenom., CLXXI, 1545.

Robertus Pius. — Vita Roberti Pii, regis Francorum, CXL, 904.

Rupertus (S.). — Vita S. Ruperti, duois Bingæ, in diocesi Moguntina, a S. Hildegarde abbatis scripta, CCXVII, 1081.

Sigebertus rex Franc. Vita S. Sigeberti regis auctore Sigeberto, monacho Gemblacensi, LXXIV, 304.

Stephanus (S.). Hungar. — Vita S. Stephani, Hunga-

rorum regis primi, auctore Caribuito aut Carthuito, episc. CLII, 1204.

Venceslavus, dux Bohemiarum. — Vita Venceslavi, ducis Bohemiarum, auctore Gumpoldo episc. Mantuano, CXXXV, 920, *Willelmus* Conquestor. — Gesta Willelmi Conquestoris, a Willelmo Picaviensi Lexoviorum archidiacono contemporaneo scripta, CXLIX, 1217.

VITÆ SANCTORUM ET SANCTARUM

Quorum mentio non habetur in articulis præcedentibus.

Adalheida (S.). — Epitaphium Adalheide imperatricis auctore S. Odilone Clunac., CXLII, 761. — Miracula ejusdem Adalheide reginæ, CXLII, 984.

Adauctus (S.). martyr. — Passio S. Adaucti metricè descripta a Marbodo Redon., CLXXI, 1634.

Emilianus (S.). Vita S. Emiliani confessoris, cognomento Cucullati, a S. Braulione Cesaraug., LXXX, 700.

Afra (B.). Conversio B. Afræ apud provinciam Ariciensem, civitate Augusta, ab Oliva episc. Vic. scripta, CXLII, 594.

Agnes (S.). De S. Agnete martyre Carmen, a S. Damaso papa, XIII, 402. — De S. Agnete, S. Ambrosius, XVI, 189; XVII, 733. — Historia passionis S. Agnetis virginis et martyris, metricè descripta, a Rothwitha moniali, CXXXVII, 1121. — Passio S. Agnetis martyris metricè descripta a Philippo de Harveug., CCIII, 1387.

Albanus (S.). martyr. — Passio S. Albani et sociorum ejus, qui eodem tempore pro Domino sanguinem fuderunt, Beda Ven., XCV, 32.

Aldegundis (S.). virgo. — Vita S. Aldegundis virginis, auctore Hucbaldo, LXXXII, 838.

Basolus (S.). confessor. — Vita S. Basoli confessoris, auctore Adone CXXXVII, 611. — Libellus de translatione et miraculis S. Basoli confessoris, auctore Adone abbate, *ibid.*, 660.

Bathildis (S.). — Vita S. Bathildis, uxoris Clodovei II, regis Francorum, ab auctore anonymo ejus æquali scripta, LXXXVII, 663.

Berlindis (S.). — Vita S. Berlindis, virginis Merbeum in Belgio, auctore (ut videtur) Herigero, abbate Lobien., CXXXIX, 1104.

Brigida (S.). — De S. Brigida virgine, LXXII, 773.

Burgundofara (S.). — Vita S. Burgundofaræ, abbatissæ Eboracensis primæ, a Jona Elmon. abbate scripta, LXXXVII, 1069.

Christina (S.). — Vita et passio S. Christianæ, virg. et martyris, ab Alphano, archiepisc. Salernitano, scripta, CXVII, 1269.

Columba (S.). — De vita S. Columbæ libri tres, a S. Adamano, Benedictino abbate, scripti, LXXXVIII, 726.

Columba (S.). — De S. Columba martyre, a S. Eulogio, archiepisc. Toletan., CXV, 806.

Crispina (S.). — Acta S. Crispinæ, virg. et martyris, auctore Anastasio Bibliothecario, CXXIX, 728.

Cunegundis (S.). — Vita S. Cunegundis, imperatricis et virginis, ubi de S. Henrico Imper., ejus conjuge, CXI, 198.

Cyricus (S.). — Passio SS. martyrum Cyrici et Julitæ matris ejus, cum sociis eorum, CCIII, 1304.

Cyrus (S.). — Historia acephala sanctorum martyrum Cyri et Joannis, interprete Anastasio Bibliothecario CXXIV, 703.

Demetrius (S.). — Passio S. Demetrii martyris, auctore Anastasio Bibliothecario, CXXIX, 716.

Dominicus (S.). — Vita S. Dominici Loricati, a S. Petro Damiano, CXLIV, 1007.

Edgitha (S.). — Vita S. Edgithæ seu Edithæ, Edgari Anglorum regis filie, et sanctimonialis Wiltoniensis auctore Gotselino, CLV, 109.

Elisabeth (S.). — Vita S. Elisabeth virginis, magistræ sororum ordinis S. Benedicti, Schonauigæ, in diocesi Trevirensi, partim ab ipsamet dictata, partim ab Eckberto fratre scripta, CXCIV, 120.

Emma. — Encomium Emmæ, reginæ Anglorum, Richardi ducis Northmannorum filie, incerto auctore, sed contaneo, CXLI, 1373.

Eugenia (S.). — Vita S. Eugenie, virginis ac martyris, auctore incerto, XXI, 1103.

Euphrasia (S.). Vita S. Euphrasie, LXXIII, 623.

Fabiola (S.). — Vita B. Fabiolæ, LXXIII, 696; XXII, 691.

Felicitas (S.). — Passio S. Felicitatis martyris, Tertul., III, 14.

Felix (B.). confessor. — Vita B. Felicis confessoris, XCIV, 789.

Fides (S.). — De miraculis S. Fidis liber, auctore Bernardo, scholastico, CXLI, 128, 132.

Flora (S.). — De vita et passione SS. virginum Floræ

et Mariæ, S. Eulogius Tolet., CXV, 836. — Passio SS. virg. Floræ et Lucillæ, a S. Petro Damiano, CXLIV, 1036.

Foillanus (S.). martyr. — Vita S. Foillani martyris a Philippo de Harveug., CCIII, 1326.

Florentius (S.). — Passio S. Gereonis, Victoris, Cassii et Florentii, Thebaeorum martyrum, ab Helinando scripta, CXXII, 759.

Gangolfus (S.). martyr. — Passio S. Gangolfi martyris, metricè scripta a Hrothsuiha moniali, CXXXVII, 1683.

Genovefa (S.). — Revelatio reliquiarum S. Genovefæ, S. Willelmus, abbas S. Thomæ de Paraclo CCIX, 742.

Georgius (S.). — De translatione SS. martyrum Georgii, Aurelii et Nathaniæ ex urbe Corduba Parisios, S. Eulog., CXV, 939.

Gervasii (S.) et *Protasius*. — De inventione corporum Gervasii ac Protasii martyrum, S. Ambrosius, XVI, 1019; XVII, 742 seq. — De S. Gervasio et Protasio, S. Gregorius Turon., LXXI, 748.

Gislenus (B.). confessor. — Vita R. Gisleni confessoris, a Philippo de Harveug., CCIII, 1338.

Glodesindis (S.). — Historia translationis S. Glodesindis, abbatissæ Metensis, auctore Joanne, abbate S. Arnulphi Metensis, CXXXVII, 217.

Goar (S.). — Vita S. Goaris, auctore Wandalbert, CXXI, 640.

Godeberta (S.). — Vita S. Godebertæ, virg. Novioduni Belgica secunda, auctore, ut videtur, Radbodo episc., CL, 1517.

Hadalinus (S.). — Vita S. Hadalini confessoris, conditoris monasterii Cellensis, prope Dionuntum ad Mosam, auctore Notgero Leodiensi episc., CXXXIX, 1112.

Hathumoda (S.). — Vita S. Hathumodæ, primæ abbatissæ Gandersheimensis, auctore Agio, presbytero et monacho cœvo, CXXXVII, 1170. — Dialogus Agii de obitu S. Hathumodæ abbatissæ, *ibid.*, 1184.

Helena (S.). — De Helena Constantini matre, Rufinus Aquileiens., XXI, 437 seq.

Hermintrudis. — Coronatio Hermintrudis reginæ, Hincmarus Rhemens., CXXV, 811.

Hildegardis (S.). — Natales, res gestæ, scripta S. Hildegardis, CXCVII, 9. — Vita S. Hildegardis auctoribus Godefrido et Theodorico monachis, CXCVII, 92.

Hunegundis (S.). — Vita S. Hunegundis virginis Humolariensis, a Bernero abbate Humol., CXXXVII, 50.

Ida (B.). — Vita B. Idæ comitissæ Bononiæ, regis Godefridi matris, auctore monacho Wastensi cœvo, CLV, 437.

Joannes (S.), *Eleemosynarius*. — Vita S. Joannis Eleemosynarii, LXXIII, 337.

Joannes Baptistæ. — De inventione capitis Joannis Baptistæ, Dionysius Exiguus, LXVII, 419.

Julitta (S.). — Passio S. Julittæ martyris, auctore Hucbaldo, CXXXII, 852. — Passio sanctorum martyrum Cyrici et Julittæ matris ejus, cum sociis eorum, a Philippo de Harveug., CCIII, 1304.

Junianus (S.). — Delatio corporis S. Juniani in synodum Karolfensem, circiter annum 988, a Leta do monacho Miciacensi descripta, CXXXVII, 821.

Justinus (S.). martyr. — Passio S. Justinii martyris, metricè descripta a Beda Venerab., XCIV, 596.

Landelinus (B.). — Vita B. Landelini confessoris, a Philippo de Harveug., CCIII, 1330.

Landoaldus (S.). — Vita S. Landoaldi, jussu Notgeri, episcopi Leodiensis, ab Herigero scripta, CXXXIX, 1110.

Livinus (S.). — Vita S. Livini, episc. et martyris, auctore Bonifacio cœvo, LXXXVII, 324. — Vita et martyrium S. Livini, episc. et martyris, opus Bonifacio ascriptum, LXXXIX, 873.

Lucilla (S.). — Passio S. Lucillæ virginis, a S. Petro Damiano, CXLIV, 1026.

Maclosius (S.). — Vita S. Maclovii sive Machutii, episc. et confessoris, auctore Siegeboto Gemblacensi, CLX, 730.

Madelgisili (S.). confessor. — Vita S. Madelgisili confessoris, auctore Hariullo, CXXXVI, 1411.

Mansuetus (S.). — Vita S. Mansueti, primi Leucorum urbis pontificis, auctore Adone CXXXVII, 620; CLIV, 23.

Marcella (S.). — Vita S. Marcellæ, LXXIII, 702. — S. Hieronym., XXIII, 702.

Maria (S.), Dei Genitrix. — Historia Nativitatis laudabilisque conversationis intactæ Dei Genitricis, ab Hrothsuiha moniali, CXXXVII, 1063.

Maria (S.) *Egyptiaca*. — Vita S. Mariæ Egyptiacæ, LXXIII, 671; CLXXI, 1322.

Maria (S.) *Magdalena*. — Vita beatæ Mariæ Magdalene et sororis ejus sanctæ Marthæ, Rabanus Maurus, CXII, 1432.

Maria (B.) Cappadocia. — Vita et passio S. Mariæ virginis Cappadocia, libri duo, auctore Reimero, CCIV, 62.

Martha (S.). — Vita S. Marthæ a Rabano Mauro, CXII, 1433.

Mathildis comitissa. — Vita comitissæ Mathildis, CXLVIII, 1040.

Mathildis (S.), regina. — Vita S. Mathildis reginæ. — Flodoardus Rhemens., LXXXV, 886. — Vita antiquior S. Mathildis reginæ, CLI, 1511.

Maura (S.) Trecent. — Sermo de vita et morte gloriose virginis Mauræ, S. Prudentius Trecent., CXV, 1568.

Mauricius (S.). — Passio Agaunensium martyrum, SS. Mauricii ac sociorum ejus, S. Eucherius Lugdun., L, 828. — Passio S. Mauricii et sociorum ejus metrica scripta, Marbodius Redon., CLXXI, 1626; S. Gregor. Turon., LXXI, 771.

Melesippus (S.). — Acta SS. martyrum Tergemino- rum Speusippi, Eleusippi, Melesippi, a S. Warnahario. Lingonensi presbytero, LXXX, 186.

Nathalia (S.). — De translatione S. Nathaliæ ex urbe Corduba Parisiens. CXV, 940.

Oda (B.). — Vita B. Odæ virginis a Philippo de Harveng, CCIII, 1560.

Paula (B.). — Vita B. Paulæ, LXXIII, 698.

Pelagia (S.), meretrix. — Vita S. Pelagæ meretricis, LXXIII, 663. — Vitæ S. Pelagiæ libri duo, auctore Reine- ro, CLIV, 52.

Pelagius (S.). — Passio S. Pelagii pretiosissimi martyris, qui nostris temporibus in Corduba martyrio est coronatus, Hrothsuihla monialis, CXXVII, 1095.

Perpetua (S.), martyr. — Passio S. Perpetuæ martyris, Tertullian., III, 9.

Radegundis (S.), regina. — Vita S. Radegundis reginæ, a Venantio Fortunato, LXXXVIII, 468. — Vita S. Radegundis reginæ, edita a domino Hildeberto, Cenomanensi episcopo, CLXXI, 968. — Vita et testamentum S. Radegundis, LXXII, 632.

Ragnobertus (S.). — Historia translationis corporum SS. Ragnoberti et Benonis, auctore Josepho sacerdote, CVI, 592.

Rictrudis (S.), abbatissa. — Vita S. Rictrudis, abbatissæ Marcianensis, auctore Huchaldo, CXXII, 827.

Sulaberga (S.). — Vita S. Salabergæ, abbatissæ S. Joannis Laudunensis, suppari auctore, CLVI, 1224.

Salvina (S.). — Passio S. Salvii martyris a Philippo de Harveng., CCIII, 1512.

Savina (S.). — Vita S. Savinæ virginis et martyris, LXII, 627.

Savinianus (S.). — Historia translationis SS. Saviniani in Senonense S. Petri cenobium, auctore: Odo- rano S. Petri Vivi monacho, CXII, 778.

Savinus (S.). — Acta translationis S. Savini martyris, auctore Almoine, CXXI, 1050.

Scholastica (S.), Virgo. — Vita S. Scholasticæ virginis, S. Benedicti sororis, CXXVI, 960.

Sebastianus (S.). Liber de translatione reliquiarum S. Sebastiani martyris et Gregorii pape in Suessionense S. Medardi monasterium, CXXXII, 576. — Acta S. Sebastiani martyris, S. Ambrosius, XVII, 1021.

Taso (S.). — Vita SS. Paldonis, Tasonis et Tatonis, S. Ambrosius Autpertus LXXXIX, 1520.

Thaisis (S.). — Vita S. Thaisidis, Marbodius Redon., CLXXI, 1629.

Valentinus (S.), martyr. — Acta translationis capitis S. Valentini martyris Gemmeticum in Gallia, auctore Baldrico episc. Dolensi, CLXVI, 1151.

Valerianus (S.). — De S. Valeriano S. Gregorius Turon., LXXI, 755. — Acta S. Valeriani martyris, auctore, ut videtur, Baldrico, CLXVI, 1209.

Valerius (S.). — De passione SS. Valerii et Rufini, auctore S. Paschasio Radberto, CXX, 1489.

Victor (S.). — Passio S. Victoris, martyris Thebei, ab Helinando scripta, CXXII, 760.

Vincentius (S.). — Historia translationis S. Vincentii, levitæ et martyris, ex Hispania in Castrense Gallie monasterium, ab Almoine monacho S. Germani a Pratis, CXXVI, 1012.

Walburgis (S.). — Vita S. Wanurgis ab Adelbo de Traject., CXI, 1092. — Vita S. Walpurgis, abbatissæ Heidenheimensis in Germania, auctore Wolphardo, presbytero Hasenrietano, CXXIX, 866.

Waldetrudis (S.). — Vita S. Waldetredis, a Philippo de Harveng., CCIII, 1576.

Wereburga (S.). — Vita S. Wereburgæ virginis, regis Merciorum illius, auctore Goscelino, CLV, 94.

Nota. — Ad ampliora documenta de singulis, vide libros capituli ejusdem tabule præfixos. Non loquor tantum de sanctis, in ultimo loco citatis, sed etiam de summis pontificibus, episcopis, regibus, etc. — Tabula specialis efficietur de scriptoribus ecclesiasticis.

ORDO RERUM QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

<i>Series indicum decima tertia (Continuatio).</i>	10
Index de Legislatione civili.	10
Index Immunitatum.	59
Index de Potestate S. Pontificis.	111
<i>Series indicum decima quarta.</i>	198
Index de Morte.	198
Index de Judicio particulari post mortem.	211
Index de Cælo.	214
Index de Inferis.	242
Index de Purgatorio.	250
Index de Cuius erga defunctos.	255
Index de Antichristo.	265
Index de Resurrectione mortuorum.	278
Index de Judicio ultimo.	291
<i>Series indicum decima quinta.</i>	307
Index Moralis.	307
Bibliotheca moralis Patrum.	310
Eadem analogice disposita.	315
Eadem alphabetice disposita.	319
Index Asceticus Patrum.	325
Bibliotheca Patrum Ascetica.	326
Eadem analogice disposita.	334
Eadem alphabetice disposita.	342
Index de Conscientia.	351
<i>Series indicum decima sexta.</i>	355
Index de Decalogo.	355
Index de Dilectione inimicorum.	422
Index de Eleemosyna.	439
Index de Correctione fraterna.	447
Index de Præceptis Ecclesiæ.	455
Index de Festis.	466
Index de Jejunio.	558
Index de Mortificatione sensuum.	555
<i>Series indicum decima septima.</i>	571
Index de Fide.	571

Index de Spe.	572
Index de Charitate.	579
Index de Virtutibus.	585
Index de Virtutibus sacerdotalibus.	674
Index de Continentia clericorum.	674
Index de Officiis monachorum.	695
Index de Virginibus.	707
Index de Monialibus.	715
Index de Viduis.	722
Index de Regibus.	725
Index de Paupertate.	726
Index Anecdotalis.	730
Index Sententiarum memorabilium.	742
Index de Virtutibus ethicorum.	765
<i>Series indicum decima octava.</i>	787
Index de Peccatis.	787
Index Vitiorum.	829
Index de Homicidio.	851
Index de Simonia.	879
Index de Voluptatibus illicitis.	891
Index de Vitii et Erroribus ethicorum.	937
<i>Series indicum decima nona.</i>	912
Index de Oratione in genere.	912
Index de Oratione Dominicâ.	959
<i>Series indicum vicesima.</i>	963
Index Historiographorum.	963
Index Historicus.	970
Index de Judæis.	990
Index Chronicorum alphabetica.	1006
Index Monasteriorum.	1010
Index Diæceson.	1170
Index Urbium episcopatum et Abbatiarum.	1249
Index Auctorum Biographorum.	1255
Index Biographicus.	1285

FINIS TOMI DUCENTESIMI VICESIMI, INDICUM TERTII.

Parisii. — Ex Typis J.-P. MIGNON.

